BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU
IUL 2005

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 1 (723) 8 IANUARIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 1 leu

Sensul de om al țării

Cit echilibru lăuntric trebuie să existe la acest popor și cită statornică recunoștință, dacă a putut el, de-a lungul istoriei sale zbuciumate, în orice loc și în orice timp, să-și revendice și să-și păstreze oamenii de seamă, eroii, să-i cinstească și să le consacre în inima lui grădini de flori și unanimă gratitudine.

Într-un secol ca al nostru, atit de grăbit și de plin de uitare, intre cataclismele lui, acest răgaz senin și ocrotitor de a-ți cinsti oamenii de seamă ai pămintului, înaintemergătorii, este de mirare la un popor și dă dovada unei filosofii de viață, a unei înțelepciuni ce vine de departe, din neguri ale istoriei omenirii și ale firii înseși. Căci ce e mai omenesc, pe acest pămînt al oamenilor, decit a-l cinsti pe omul însuși, între cei aleși? Și ce e mai înălțător decit să izvodești, din țesătura gindirii și simțirii tale ca popor, un cuvînt, un gest, un semn pentru cel ales, spre a înfrunta eternitatea clipei și timpul necruțător?

Mulți uită că o patrie nu poate trăi oricum pe o planetă. Dar mai ales nu poate trăi decit în demnitate. Și demnitatea i-o conferă cei care o reprezintă și ajută la înălțarea ei. La impunerea ei în ochii lumii.

Țară fără o istorie modernă, dar mai ales fără o economie modernă, România a ieșit pe mapamond în aceste citeva decenii de socialism românesc drept creatoare indubitabilă industrială de primă mînă, cel puțin în citeva domenii, exportind produse înainte nevisate, tehnologie, știință, idei. Toate acestea n-au fost de la început. Dar toate acestea „vedem" că acum sint. Datorită unui mare efort al acestui popor. Datorită conducerii sale de către un stat și partid ce au avut sentimentul viziunii și al sacrificiului. Toate acestea azi există pentru că au avut la fundamentul lor o jertfă, statornică, ca în legenda templului de la Argeș, au avut marea putere de sacrificiu a insuși conducătorului României moderne, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, care a deschis larg frontul creator al științei, culturii naționale, impunînd o direcție calitativ nouă a tuturor acestora în existența contemporană a țării.

În toți acești ani de muncă creatoare intensă, de dăruire, de sacrificiu, de demnitate națională, a stat alături de conducătorul statului și partidului nostru și tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu. Deprinsă, încă din tinerețea sa revoluționară, cu tenacitatea sacrificiului în muncă, în creație, statornica tovarășă de viață a președintelui României și-a făcut din munca politică, dar și științifică, din activitatea laborioasă de cercetare, dar și din descoperirile tehnicii inginerești, un crez al vieții sale, un sens nobil al existenței de zi cu zi.

Dovedind o activitate creatoare nestăvilită și mobilă, impusă deplin în cercetarea științifică, obținind rezultate remarcabile, concretizate în publicații de specialitate, brevete și instalații industriale, tovarășa Elena Ceaușescu și-a înălțat propriul său renume în universul științei și al industriei, devenind membru de onoare sau titular a numeroase și strălucite foruri universitare și academice, ultimul, recent, fiind și acela de membru titular al Academiei Europene de Științe, Arte și litere, membru de onoare al Academiei, precum și posesoare a insignei de aur a aceleiași Academii.

Într-un moment cînd, în lume, pacea devine una din problemele cheie ale existenței planetei și a existenței umane înseși, România, prin președintele ei, a înălțat un glas ferm și înflăcărat spre unirea într-un for comun de pace al popoarelor și a constituit Comitetul național român „Oamenii de știință și pacea", în fruntea căruia a fost aleasă tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu.

Pornind, într-o activitate socială, politică, umană, îngemănată cu aceea a conducătorului statului nostru, încă din anii grei ai ilegalității, impunîndu-și o personalitate complexă, dăruită unui crez de o viață, reușind, printr-o muncă tenace și elocventă să confere științei românești valoroase contribuții, tovarășa Elena Ceaușescu reprezintă, pentru patria română, pe omul exemplar care, închinîndu-și viața unui ideal generos, a știut întotdeauna să reprezinte în fața poporului, alături de președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu onoare și delicatețe, cu spirit dinamic și crezămînt, sensul și iubirea de mamă, de soție, de om al țării, al binelui public, dar și sensul de om creator. Ea, care în toate marile momente sau evenimente ale țării, a fost prezentă cu mintea, acțiunea și inima, alături de poporul său, ea și-a însoțit întotdeauna existența, ca și drumurile, ca și cuvintele, de un gest de iubire de om, de semeni, de un gest de mărinimoasă înțelegere față de jertfa omului muncitor și față de copiii țării, aceste flori firave ale pămintului care, pentru ființa inaripată a dînsei, ca și pentru acest popor, reprezintă viitorul și lumina patriei de miine.

Radu VOINEA

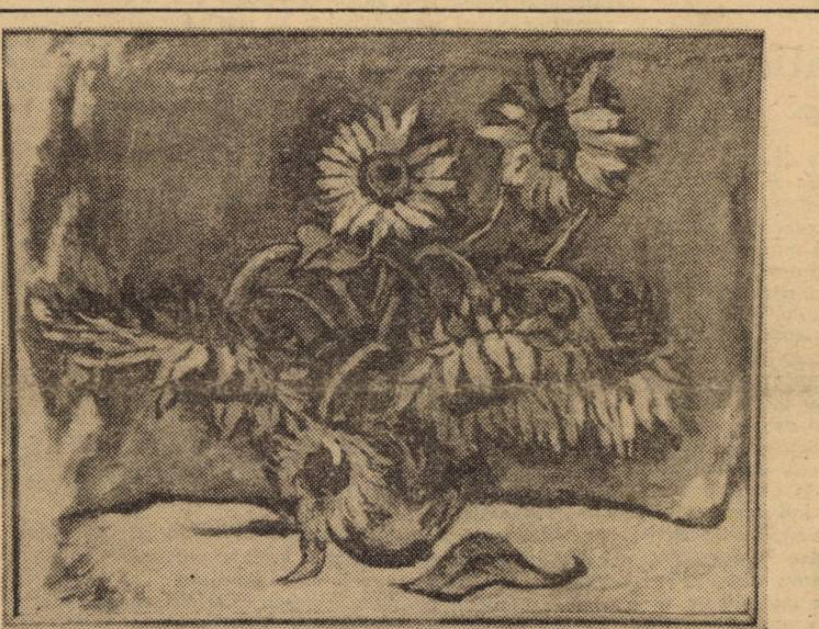

GABRIELA BRANESCU: „Flori"

convorbiri

Cu FĂNUȘ NEAGU

Cimpia Brăilei reprezintă pentru Fănuș Neagu locul cel mai frumos de pe pămînt, centrul lumii, lampa lui de vise, de zbor. Într-un sat cuibărit în pelinul acestei cimpii a auzit primele cuvinte ale limbii române, acolo a învățat să asculte Dunărea, să îndrăgească galopul cailor, vinul și ochii femeilor, serile descîntate cu povești.

Întors, la data intîlnirii noastre, de acolo, din Arcadia, din Dumbrava minunată a copilăriei, m-am gîndit că cel mai firesc început pentru această convorbire ar fi o întrebare despre Brăila, despre satul părintesc.

— Așadar, Fănuș Neagu, ce e nou în satul natal, în gîndurile, în vorba oamenilor de pe acolo?

— În satul meu e toamnă. Și pentru că Arghezi spune că niciodată toamna nu fu mai frumoasă, și nu numai de aceea, mi s-a părut că toamna aceasta le întrece în frumusețe pe cele trecute. Am fost cu o echipă de cineaști, în frunte cu regizorul Gheorghe Vitanidis, și le-am arătat veșnica legănare a pămîntului dintre bălți și mai ales cimpia intrată în nostalgia toamnei și mi-au mărturisit că de multă vreme n-au înțeles cum de pot să stea așa de departe de ceea ce se cheamă această cîmpie a pelinului, scăldată de murmurul și de melodia ce-o cîntă vîntul pe ape și mai ales scăldată de piclele acestea albăstrii și parcă venite din lumi de demult, din pridvoare arhaice, cîmpia care acum e atît de grea de rod și mai ales plecată sub dulcea povară a strugurilor, pentru că aproape ca niciodată viile sînt nemaipomenit de frumoase. Toți acești prieteni ai mei din cinematografie au rămas visînd la locurile pe care eu le-am îndrăgit dintotdeauna iar eu am rămas încă odată frînt de iubire, de o nespusă tristețe că nu pot sta mereu acolo unde m-am născut, ca s-ascult, mai ales toamna, cîntecul pe care-l spune pelinul, atît de frumos și-atît de argintiu cum nu-l spune nicăieri.

— Ați reușit să-i faceți și pe ei hoți de cai, hoți de povești, de frumusețea acelui colț de pămînt?

— Hoți de cai nu i-am făcut, pentru că noi cu toții am avut grijă să distrugem caii și-acum să-i plîngem, dar ca artiști și ei sînt hoți de povești și mai ales mari ascultători de povești. Lumea din care mă trag, o lume de altminteri colțoasă, dîrză, e prea puțin dispusă să-și deschidă sufletul la prima vedere. Lumea aceasta e într-adevăr bîntuită de povești și mai ales de o lunecare în vis care seamănă cu asfințiturile cîmpiei.

— Și poate cu fîntînile Bărăganului...

— Le-am arătat drumul fîntînilor cu cumpănă, care ține din miazănoaptea Bărăganului, de la mine din Cîmpia Brăilei, pînă aproape de Urziceni. Am numărat împreună peste 150 de fîntîni cu cumpănă, toate cu apă vie, toate umblate, toate legănîndu-și cumpenele nostalgic și așteptînd parcă o nouă întîlnire cu oamenii.

— Poate că ar fi cazul ca aceste fîntîni să fie protejate, să fie declarate monumente ale naturii românești.

— Ele întotdeauna au fost niște monumente, au fost ochii din adînc ai pămîntului și ceea ce mă bucură este că niciuna nu e lăsată uitării, în paragină, sau niciuna nu e pîngărită de drumeți. Oamenii le ocrotesc nu numai pentru izvoarele proaspete dar și pentru faptul că încep în epoca noastră să devină rarități. Eu aș vedea în orașul București, care aparține cîmpiei, plinătății Bărăganului, să se înalțe o fîntînă cu cumpănă, ca un simbol al dăinuirii noastre totdeauna aici cu apă proaspătă și vie.

— Mai ales că cel mai mare sculptor al nostru și unul dintre cei mari ai lumii cînd i s-a propus să facă un monument dedicat lui Spiru Haret, Constantin Brâncuși s-a oferit să facă o fîntînă.

— Simbolizînd dăruirea, luminarea minții... Edilii vremii au rămas consternați n-au putut înțelege simbolul acestui monument cu rădăcini atît de autohtone. De altfel ca și Coloana recunoștinței fără sfîrșit.

— Cînd spunem Fănuș Neagu și Brăila ne aducem aminte de Panait Istrati.

— Căruia, în sfîrșit, i s-a ridicat o statuie la Brăila, al cărui nume a fost dat unui liceu, dar care nu are nici o stradă a lui în orașul pe care l-a făcut cunoscut în lume. De altminteri, lucrul se întîmplă cu mulți scriitori și artiști plecați din Brăila.

— Apropierea de Panait Istrati mi se pare firească. Amîndoi v-ați ridicat în grădina limbii române de la Brăila, de pe țărmul povestirii. Amîndoi aveți ceea ce s-ar putea numi cultul limbii, darul povestirii și în cazul dumneavoastră, harul metaforei. Prin urmare, mi se pare firesc să vă rog să vorbiți despre autorul lui Codin și al Ciulinilor Bărăganului.

— Despre Panait Istrati scriu și vorbesc totdeauna cu teamă. Pentru că despre zei, mai ales cînd sînt tutelari, despre zeii casei, gîndești minunat dar te apropii cu vorba de ei pe ocolite. Istrati, alături de Sadoveanu și de Voiculescu pe de altă parte și de Rebreanu, se numără printre idolii mei de-o viață și dacă ar fi să trăiesc trei vieți, idolii mei pentru trei vieți. Sînt mari artiști ai acestui neam, iar în ceea ce-l privește pe Istrati sînt convins că el a împins mult departe zările Brăilei lăsîndu-ne nouă mai multă libertate și mai mult suflu. Istrati este unul din povestitorii de primă mărime ai lumii și de la el am deprins spiritul de libertate, spiritul de îndrăzneală, curajul de a cinsti în fiecare clipă limba română și de a cinsti în fiecare clipă ceea ce e mai frumos în om.

— Povestirea, povestea au un trecut fabulos. Au existat însă și voci care au clamat desuetudinea povestirii. Se pare că nu au deloc dreptate.

— Nu știu dacă au dreptate, dar eu mă simt ca o poveste și pe toți oamenii îi văd ca niște povești care se spun în clipele lor de taină. Dealtminteri, povestea este un lucru mult mai gingaș decît ne închipuim noi zilnic și în gîndirea măruntă. Omul, de la primii pași, începe să fie robul poveștilor. Copilăria toată e o poveste,

Intrevedere realizată de
Constantin VIȘAN

(Continuare in pag. 4)

34191

cronica literară

Cedomir Cionca-Clisuraţ

Depărtările sînt totuşi aproape

Ed. Kriterion, 1981

Între scriitorii de limbă sîrbă din România, Cedomir Cionca-Clisuraţ s-a făcut cunoscut prin numeroasele sale volume de reportaje. Reporter de vocaţie, Cedomir Cionca-Clisuraţ este un autor preocupat de locurile sale natale, de dinamica dezvoltării României socialiste. Scriitor angajat, el a dat în cele cinci volume de pînă acum tablouri ale contemporaneităţii socialiste. Foarte bine documentate, sprijinite pe cercetări de articol reportajele lui Cedomir-Clisuraţ sînt străbătute mereu de un lirism cald şi învăluitor. Cedomir Cionca-Clisuraţ scrie elegant, documentele sale sînt mereu însoţite de expuneri lirice, vibrante la viaţa celor trăite. Desigur că un loc foarte important în cărţile lui Cedomir Cionca-Clisuraţ îl ocupă Banatul. Excepţionala documentare a autorului este folositoare nu numai iubitorului de literatură ci chiar şi istoricului. Patriotice, educative prin patosul lor revoluţionar, reportajele lui Cedomir Cionca ne oferă şi un tablou amplu asupra convieţuirii dintre români şi naţionalităţile conlocuitoare, dintre prietenia oamenilor muncii români şi sîrbi de pe aceste meleaguri. Reportajele lui Cedomir Cionca amintesc într-o anumită măsură, prin structura lor, de cele din **România pitorească** a lui Vlahuţă. Ele sînt însă, moderne prin suflul liric care le străbate, prin patetica participare la viaţa eroilor săi. A şasea carte de reportaje recent apărută, **Depărtările sînt totuşi aproape** continuă explorările de pînă acum ale lui Cedomir Cionca-Clisuraţ insistînd asupra Banatului.

Cea mai recentă carte a sa, intitulată **Depărtările sînt, totuşi, aproape** se deschide cu un grupaj de reportaje, migălos elaborate, despre oameni şi locuri din Banat, surprinzînd fizionomia nouă a ţinutului, cu tot ceea ce acesta are mai expresiv.

Iată, bunăoară, Caransebeşul cu existenţa lui milenară (dovadă, Tibiscumul, veche aşezare dacică, apoi municipiu înfloritor în Dacia romană, situat în satul Jupa din imediată apropiere a oraşului) leagănul luptelor sociale şi culturale ale românilor bănăţeni în decursul veacurilor, cu un trecut glorios şi plin de semnificaţii. Străvechiul oraş de pe Timiş, unde întîlnim nenumărate vestigii ale trecutului său măreţ cunoaşte astăzi, în condiţiile nou create de regimul socialist, o dezvoltare industrială impetuoasă, aci înălţîndu-se unul din cele mai mari combinate din ţară de prelucrare a lemnului. Dar ceea constituie o trăsătură principală a localnicilor este păstrarea şi cultivarea cîntecului şi jocului popular bănăţean autentic, nealterat, caracteristic împrejurimilor muntoase ale Caransebeşului.

Este interesantă şi deosebit de grăitoare paralela pe care autorul o face între Caransebeş şi Lugoj, tot veche vatră românească, tot centru de luptă, în trecut, pentru emanciparea socială şi culturală a poporului român, avînd tot cîntăreţi vestiţi şi păstrători ai folclorului. Autorul găseşte multe asemuiri între cele două oraşe, dar şi deosebiri fundamentale. Cedomir Cionca-Clisuraţ sesizează specificul fiecăruia şi-l subliniază.

Cu date autentice ne este prezentată apoi Oraviţa în dezvoltarea ei de-a lungul veacurilor.

După ce ne prezintă cu nerv şi har muntele Semenic, reporterul ne înfăţişează în culori vii Anina, Valea Almajului, Reşiţa şi alte locuri din Banat.

În drumeţiile sale poposeşte la Arad şi în împrejurimi. Apoi trece mai departe, la Deva, Orăştie, Alba Iulia, Blaj, Tîrnăveni, ajungînd pînă în Moldova, în Mirceşti lui Alecsandri, în Tecuci, Bîrlad, Tîrgul Frumos. Pretutindeni pe unde umblă este încîntat de priveliştile locurilor şi de faptele oamenilor, pe care le descrie cu vervă şi le analizează cu discernămînt.

Al şaselea volum de reportaje literare al lui Cedomir Cionca-Clisuraţ este, aşadar, o carte densă şi larg cuprinzătoare, oferind cititorului o panoramă a realităţilor româneşti contemporane.

George BULIC

Vasile Lovinescu

Al patrulea hagialîc

Ed. Cartea Românească, 1981

Tonul general al cărţii lui Vasile Lovinescu despre lumea crailor lui Matei Caragiale este unul de tip iniţiatic şi introductiv, înlesnind cititorului familiarizarea cu reţelele simbolice profunde ale tradiţiei. Folosind precizări elegante şi fin precaute autorul extinde sensurile textului analizat către zonele de maximă deschidere ale artelor tradiţionale. Hermeneutica desfăşurată în spaţiul cărţii dezvăluie contururile unei lumi căreia i se circumscrie asfinţitul – „clipa sfîşietoare situată în afara timpului". După Vasile Lovinescu opera lui Matei Caragiale este crepusculară. Semnele ei de recunoaştere sînt de natură mitică, ezoterică, iniţiatică şi cavalerească. Arsenalul, firesc acestora, este, prin urmare, heraldica, alchimia, numerologia şi toate celelalte ştiinţe tradiţionale. Adunate la un loc, coagulate în transmutaţii subtile, acestea constituie hrana şi mediul din care s-au născut fantasmele crailor, lumea lor decrepită şi mîndră, decăzută şi abjectă, ilustrînd prin analogii inverse transcendenţele eterne ascunse în dosul aparenţei hilare a măştii, a blazonului înaintea căruia întîrziase o viaţă Matei Caragiale şi care nu este nicidecum o simplă ciudăţenie medievală. Jocul semnificaţiilor sale închide în sine întreaga personalitate a celui reprezentat. De aceea blazonul nu este „un panou cu simboluri înţepenite", el fiind în realitate „tot atît de visceral ca un piept căruia i s-a ridicat coşul. Blazonul e expresia plastică a alchimiei umane". Simbolurile heraldice integrează cosmic şi descriu caracterologic o personalitate. Nu altceva este însuşi romanul matein cu profilurile sale de ceaţă, fals înţepenite în cadre simbolice. Jocul crailor, crailîcul lor, exprimă simbolic şi criptic un model cosmogonic a cărui tendinţe **(guna)** ascendente, descendente şi centripete desenează figura creaţiei lumii în maniera vechilor înţelepciuni indice.

Cele trei **gune** vedantine **(tamas, sattva, rajas)** corespund într-un plan înalt, macrocosmic, planului secund, microcosmic, ilustrat de încrucişările crailor – reprezentanţe simbolice ale pîrghiilor dialectice ce ordonează universul, generîndu-l. Întregul demers critic continuă textul matein, perpetuîndu-l în felul ecoului.

Dinamica analizei se suprapune peste cea a operei, reconectînd semnificaţiile şi simbolurile ei în jocul **gunelor** cosmogonice, al „ielelor" nebune, al Marii Triade. Urmînd îndeaproape procesualitatea artei transmutării metalelor spre aur, criticul decriptează atent mecanismele simbolice ale cărţii. Acestea sînt, în buna tradiţie alchimică, disociate şi resintetizate conform celor două faze fundamentale: coagularea şi dizolvarea, **solve-coagula,** consunînd cu ritmurile universale din filozofia indiană: **kalpa şi pralâya,** involuţie şi evoluţie, inspiraţie şi expiraţie.

Romanul crailor este romanul integrării în tradiţie. Sensurile lui fundamentale justifică ideea unui pelerinaj al eroilor cu dublă valenţă, una exterioară, faptică, actanţializată în chiolhanuri drăceşti şi alta interioară, marcînd etapele unei desăvîrşiri spirituale analogă, la alt nivel, cuceririi Graalului, a Cetăţii Sacre, a Curţii Primordiale. Trecerea pîrgului este semnul iniţierii încheiate, ceea ce aduce cu sine sfîrşitul operei şi înmînarea cheilor care leagă şi dezleagă, dizolvînd simboluri şi coagulînd altele noi.

Semnificaţiilor personajelor lui Matei Caragiale, deşi încremenite aparent în felul blazonului, configurează o carte a cărării alchimice către aurul spiritual, către **Magnum Opus (Marea Operă)** împlinită prin pătrunderea celor trei (sau patru) în Agartha spirituală conduşi de Pîrgu, măscăriciul, globul primordial, încarnare simbolică a celei de a treia gune vedantine, cea descendentă **(tamas).**

Aşadar jocul crailor exprimă criptic jocul cosmogonic al gunelor, al ielelor, al proceselor lente din athanor. Drumul lor este străjuit de mirajul aparenţelor, al labirintului, al măştii şi al decăderii cumpănite orgolios. Iniţierea înlesnită de **swastika clavigeră** a celor patru litere P (Pantazi, Paşadia, Pîrgu, Pena), încrucişate în felul ordinelor secrete, marchează încheierea cărţii şi începutul Asfinţitului crailor conduşi spre empireul desăvîrşirii de Pîrgu „în ipostază de bufon, maestru spiritual şi psihopomp".

Mărturia unei înţelepciuni iniţiate în arcanele tradiţiei, cartea lui Vasile Lovinescu coroborează operele unui Guenon, Fulcanelli, Dumézil sau Eliade cu o viziune proprie, apropiată mult de cea a nostalgiilor şi ambiţiilor mateine. Adăugînd la acestea frumuseţea scrierii şi poezia discretă a simbolurilor şi a ideologiei vehiculate se poate spune că actuala apariţie adaugă un plus considerabil bibliografiei critice a operei lui Matei Caragiale.

Daniel VIGHI

lecturi

Teodor Frîncu

Muntele înflorit

Ed. Facla, 1981

Locurile, obiectele, oamenii îndeosebi au o poezie a lor care, pentru a putea fi receptată ca atare, obligă la detaşare. Existînd **alături** sau **printre,** existînd **în lume,** altfel spus, poetul intră în relaţie cu ea nu ca urmare a iniţiativei lui, ci ca urmare a iniţiativelor lumii. Uneori aceste iniţiative, această mişcare dinspre lume înspre eu, au un caracter persuasiv şi sunt resimţite ca forme ale unei insidioase agresiuni. Alteori persuasiunea îmbracă forma incîntărilor integratoare cu efect reificator şi, implicit, de zădărnicire a însăşi cunoaşterii. Şi într-un caz şi în altul, eul simte nevoia să se salveze şi o face interpunînd între el şi lume filtrul unei armături de concepte în virtutea cărora poezia lumii e percepută sau realizată cerebral.

Se poate gîndi însă şi o situaţie răsturnată, în care iniţiativa intrării în relaţie cu lumea să aparţină eului, care, în în acest caz, nemairesimţind agresiunea lumii, se dăruie ei fără rezerve, cu inima în palmă, împrumutîndu-i propria lui poezie. Teodor Frîncu e un astfel de poet: la mode estetice, imun, faţă de jucăuşele aporii ale minţii, rece, la respiraţia calmă a firului de iarbă, a florilor de sînziene, atent, la suferinţa străbunilor lui, vîlvătaie, faţă de semeni, iubitor. Obîrşia, prin întruchipările-i de excepţie, îl fascinează şi, pentru că întruchipările nu mai sunt decît tezaur spiritual şi genetic, le caută urmele cu înfrigurarea bărbatului ajuns la cea dintîi dragoste, la Ipoteşti şi Stupca, la Ciucea şi Lancrăm, la Ţebea şi pretutindeni unde rădăcinile stirpei lui îmbrăţişează pămîntul. O poezie patriotică, deci, în cel mai elevat sens al cuvîntului, străină de clamări festiviste, discretă, aparent naivă, (naivitatea sentimentelor fruste), cu o finalitate marcat intrinsecă. **„MUNTELE ÎNFLORIT", (Editura** Facla, 1981), a înflorit nu pentru a fi neapărat tescuit între cartoanele unei plachete, ci, simplu, pentru că, atunci cînd i-a venit sorocul, nu se putea să nu înflorească. **„Tăcînd, munţii au înflorit / Şi nici o ramură nu a rămas fără flori; / Vîrfurile pomilor au cîte o stea în frunte / Iematică şi pămînteană. / Tăcînd, munţii au înflorit** cu chiciură; / Nici o adiere de vînt / **Nu alintă pădurea. / Nici un cîntec boem nu tulbură liniştea / Florilor de gheaţă. / Pădurea a rămas însă / Un poem înflorit".** Înflorit ca sufletul poetului care i-a dat viaţă.

Viorel GHEORGHIŢA

„MODALITĂŢI DE INTERPRETARE A TEXTULUI LITERAR"

Sub acest titlu, **Societatea de ştiinţe filologice** a publicat de curînd o nouă şi amplă culegere de studii cuprinzînd comunicările prezentate într-o sesiune ştiinţifică de membrii acestei societăţi – cadre didactice din învăţămîntul liceal şi universitar, precum şi cercetători, critici literari şi scriitori – la Sighişoara, în 1979. Volumul, însumînd 264 de pagini, însoţite de un indice de autori şi unul de materii, apare sub redacţia prof. univ. B. Cazacu, membru corespondent al Academiei, (redactor responsabil). Liliana Ionescu Ruxăndoiu şi Mircea Frînculescu.

Cele patru secţiuni ale volumului abordează o gamă variată de probleme, avînd în centrul lor analiza operei literare din perspective diferite, teoretice şi practice. În **Cuvînt înainte,** prof. B. Cazacu precizează că volumul la care mă refer inaugurează seria a II-a de **Comunicări** a culegerii **Limbă şi literatură,** urmărind **„să ofere celor interesaţi, sub o formă accesibilă, rezultatele unor activităţi ştiinţifice cu implicaţii metodice din cadrul dezbaterilor organizate de Societatea de ştiinţe din Republica Socialistă România în vederea perfecţionării procesului de studiere a limbii şi literaturii române".**

Lectura celor 33 de analize pe text, s-o spunem de pe acum, este instructivă din toate punctele de vedere. Una dintre caracteristicile esenţiale ale volumului este încercarea – izbutită, cred –, de a pune de acord cercetarea lingvistică a textului literar cu interpretarea criticii literare, prin care textul poetic se detaşează, ca structură şi semnificaţie estetică, de comunicarea curentă, cotidiană, întrucît opera poetică, fără a fi limbaj „în sine" se constituie într-o variantă a limbii subordonată unei funcţii poetice (estetice). Se cuvin să fie amintite, în acest sens, mai întîi contribuţiile care pornesc de la un punct de vedere teoretic, demers necesar pentru a feri cercetarea de interpretările impresioniste şi periferice faţă de substanţa operei supuse analizei. În această ordine de idei sînt mai mult decît binevenite studiile **Interpretarea lingvistică a textului literar** (B. Cazacu) şi **Analiza dinamic contextuală a textului literar** (Tatiana Slama Cazacu), aceasta din urmă întemeiată pe datele psiholingvisticii. O bună parte dintre articole sînt precedate însă de incursiuni în metodologia cercetării, cum sînt cele semnate de Tatiana Slama Cazacu şi Cristina Prelipceanu **(Ion Barbu, Oul dogmatic),** Pavel Ruxăndoiu **(Toma Alimoş** etc.) sau altele care evidenţiază o echilibrată pondere între aspectul teoretic şi analiza propriu-zisă: **George Coşbuc, Noi vrem pămînt** (Pompiliu Dumitraşcu), **Tudor Arghezi, De-a v-aţi ascuns...** (Ileana Oancea) etc. Se cuvine menţionată aici şi o foarte subtilă cercetare a valorilor stilistice determinate de organizarea originală, prozodică, gramaticală şi lexicală, a textului poetic în poezia lui **Eminescu, Pe aceeaşi ulicioară...** (G. I. Tohăneanu).

Cu deosebire interesant este „experimentul" la care a fost supus discutarea aceleiaşi poezii, **Mistreţul cu colţi de argint,** de către autorul ei, Ştefan Aug. Doinaş, precum şi din partea unui cercetător şi a unui cadru didactic. Faţă de interpretarea foarte „deschisă" a poetului, cele două analize făcute „din afară" se apropie, fiecare în felul ei, de caracterul simbolic al baladei.

Aprecierea operei din unghiul criticii literare apare limpede şi convingătoare în interpretarea care „nu complică lucrurile", ci preferă să rămînă la ceea ce îi oferă mesajul, ca realizare prin limbaj, cum se întîmplă în analiza schiţei **Ultima emisiune,** de I. L. Caragiale (Şerban Cioculescu), în **Noaptea de mai,** de Al. Macedonski (Adriana Iliescu) sau în prezentarea critică a interpretărilor de pînă acum date baladei **Mioriţa** (Magda Ursache). În sfîrşit, o interpretare „la obicet", avînd şi avantajul de a nu depăşi cu orice preţ limitele unui text redus ca dimensiune printr-o aglomerare fastidioasă de soluţii posibile este, cred, cea consacrată poeziei **Cîntec** de Nichita Stănescu (Vicenţiu Iluţiu). Nu ştiu însă dacă poezia încărcată de sensuri lirice a lui Lucian Blaga **Noapte la mare** (în sumar trecută din eroare **Noapte de mai)** cîştigă prea mult în interpretarea strict formalizată, pe nivele, dată acestor versuri de una dintre cele mai autorizate, dealtfel, cercetătoare ale fenomenului poetic din perspectivă modernă.

Trebuie subliniat faptul că redactorii volumului au avut buna inspiraţie să propună analiza unor opere, figurînd, în marea lor majoritate, în programa analitică a şcolii noastre. Rezervele pe care le are, în această privinţă, unul dintre colaboratori, anume Ion Rotaru, în legătură cu una dintre poeziile mai puţin reuşite, (este vorba de **Graiul** de Ioan Alexandru) mi se par justificate.

Utilitatea unor astfel de lucrări, realizate prin efort colectiv, este mai presus de orice îndoială. Meritul lor constă în aceea că ele reprezintă rodul experienţelor unor cercetători familiarizaţi îndeaproape şi de mai multă vreme cu teoria şi tehnica exegezei lingvistice şi literare; cîştigul rezidă şi în faptul că ele introduc pe cititor în miezul unei problematici foarte actuale, deşi divergente ca modalitate de înţelegere şi aplicare a unor principii de interpretare a fenomenului literar, întemeiat pe realitatea lingvistică a textului.

Ştefan MUNTEANU

PRE-TEXT FILOZOFIC, TEXT LITERAR

Negînd spaţiul şi timpul exterior – din motive de loc filozofice – Dionis cunoaşte dubla viaţă a cuvîntului (plecînd, Dionis – Dan lasă pe pămînt o persoană care îşi va scrie memoriile şi va „descrie" lumea plină „de nedreptate şi de ură"): **a fi** – a consemna, a asista, a descrie, a fi **martor** al unei realităţi date (în spaţiu şi timp) şi **a face** – a extinde, a supune o formă dată (în spaţiu şi timp) a transforma, a trimite în circuit închis/deschis spre sine, a fi **imagine.** Două sînt procedeele – scop şi mijloc – prin care Dionis se atinge pe sine – spaţiu şi timp interior, **imagine** („în faptă lumea-i visul sufletului nostru. Nu există nici timp, nici spaţiu – ele sunt numai în sufletul nostru") – visul filozofic (... şi tot astfel, dacă închid un ochi ...) sau cel nocturn, şi magia lecturii, avînd ca spaţiu de deschidere **literatura** – a scrie, limbaj; a citi, a reciti, a asculta.

Dionis adoptă legile visului nocturn – nu refugiu ci cale – conştient şi metodic. În faţa casei lui se află casa Mariei pe care o aude cîntînd. Dionis (re)crează imaginea Mariei, după o tehnică cunoscută ca experienţă anterioară atît de reală, încît visul – imaginea – este chemat şi mai mult, alungat după dorinţă: **„îşi închise ochii ca să viseze în libertate.** I se păru atunci că e într-un pustiu uscat, lung, nisipos ca seceta, deasupra căruia licărea o lună fantastică şi palidă ca faţa unei vergine murinde... E meazănoapte. Pustiul tace, aerul e mort şi numai suflarea lui e vie, numai ochiul lui e viu, pentru **ca să vadă pe un ochi de** argint, în naltul cerului, un înger alb, îngenuncheat, cu mîinile unite, care cînta o rugăciune divină, adîncă, tremurătoare: rugăciunea unei vergine. **Întredeschise ochii** şi văzu prin fereastra arcată şi deschisă, (...) juna fată muiată într-o haină albă (... **Închise** iar ochii **pînă ce,** recăzut în pustiul cel lung, palatul alb se confundă cu norul de argint şi juna fată cu îngerul în genunchi. Apoi strîngînd ochii **silit** şi tare, a înecat visul său în întuneric". Dionis închide ochii „ca să viseze în libertate", îi **(între)**deschide pentru ca peisajul său interior să poată fi pătruns de date exterioare, şi apoi îl închide din nou pentru ca după o legitate perfect ştiută – în visul nocturn spaţiile, persoanele şi timpul se confundă după voinţe proprii, anarhice faţă de starea de veghe, conforme în acelaşi timp unor dorinţe eliberate de ea – să apropie metodic datele reale de imaginea creată. Ceea ce Dionis găseşte în dosul ochilor închişi nu i se poate impune din afară, dimpotrivă, dominînd realul, imaginea lui are putere de expansiune. Cuvîntul – în zona specifică, proprie lui, cea a posibilului – **nu denumeşte ci produce.** Dorind puterea, Dionis – Dan stăpîneşte o realitate posibilă, suplinită (şi cu drept de existenţă) numai prin cuvînt – „De cîte ori am dorit vreo putere extraordinară, numai pentru ea am dorit. Oh! s-o duc într-un pustiu, unde să nu fie nimeni decît eu şi ea; să cobor stelele cerului în întinderea albă ca să semene cu oştiri de flori de aur şi de argint; să sădesc dumbrăvi de dafin cu întunecoase cărări, cu lacuri albastre şi limpezi ca lacrima (...)", iar viaţa lui Dionis ca Umbră este o imagine continuă – peisajul din lună, aranjat cu o „închipuire urieşească", zborul spre lună, căderea, Maria, care nu mai e **ca de** argint ci **de argint.** (Modul verbal folosit nu este cel al condiţiei, care ar corespunde unor piedici ridicate de real – aş duce-o, aş cobori stelele cerului etc., dar, ci, dimpotrivă, un mod care se apropie foarte mult de real, nefiind de altfel decît o formă a acestuia, posibilul – conjunctivul). Cuvîntul este liber să povestească despre **ceea ce ar putea fi,** este **imagine,** transparenţă nelovindu-se în opacitatea obiectelor de după el, – epopeea superioară istoriei, după un aviz mai vechi – aşteptînd doar puterea individuală care să-i fie stăpînă: „Cine ştie dacă nu vede fiecare din oameni toate celea într-un fel şi nu aude fiecare sunet într-alt fel – şi numai limba, numirea într-un fel a unui obiect, ce unul îl vede aşa, altul altfel, îi uneşte în înţelegere. Limba? Nu. Poate fiecare vorbă sună diferit în urechile diferiţilor oameni – numai **individul, acelaşi rămînînd, o aude într-un fel".** Dionis se explică definitiv: „O lume întreagă de închipuiri umoristice îi umpleau creierii, care mai de care mai bizară şi mai cu neputinţă. El băgă de seamă că gîndurile lui adesea se transformau în şiruri ritmice, în vorbe rimate şi atunci nu mai rezista de a le scrie pe hîrtie ...".

Ce caută Dionis în acele „litere bătrîne ale cărţii, (care) căpătau înţeles şi se introduceau în visuri şi în cugete?" Acelaşi cuvînt **imagine:** „Cine ştie, gîndi Dionis, dacă în cartea aceasta nu e semnul ce e în stare de a te transpune în adîncimile sufleteşti, în lumi care se formează aievea, aşa cum le doreşti, în spaţii iluminate de un albastru splendid, umed şi curgător". Iar acest posibil semn, va creşte într-o imagine: „şi ... încet, încet, painjenişul cel roş (sistemul complicat de linii din cartea lui Dionis) se lărgi, se diafaniză şi se prefăcu într-un cer rumenit de apunerea soarelui". Lectura făcută în sensul ei ascuns – cartea lui Ruben citită în şir rămîne neînţeleasă, pe cînd, citită „tot la a şaptea filă, o limpezime dumnezeiască e în fiecare filă" – crează o altă identitate, – „El nu mai era el. I se părea atît de firesc că s-a trezit în această lume. Ştia sigur cum că venise în cîmp să citească, că citind adormise. Camera obscură, viaţa cea trecută a unui om, ce se numea Dionis, ciudat... el visase! Ah! gîndi el, cartea mi-a făcut şotia asta" – un alt înţeles, – Dan îşi părăseşte maestrul „cu cartea subsiori", casa se preface în peşteră, Ruben în diavol, înţelepciunea în rău – o altă VOINŢA, – „voinţele-ţi se realizează după gîndirea ta ... se-nţelege, împlinind formulele, căci formulele sînt vecinice ca cuvintele lui Dumnezeu, pe care el le-a rostit la facerea lumii, formule pe care le ai toate înscrise în cartea pe care ţi-am împrumutat-o", iar dacă-i explici „taina" – a crea, prin mijloc propriu – cuvînt în circuit închis, prin concurenţă, o altă realitate – cu alte cuvinte, a şti că este o altă realitate, **făcută** – „se risipesc toate împrejuru-ţi, timp şi spaţiu fug din sufletul tău şi rămîi asemenea unei crengi uscate, din care vremea asemenea a fugit", căci lectura e realitate nesfîrşită (singura preocupare în lună este un joc făcut din poveşti lungi, care se încurcă una într-alta, prilej nou de început), **fecundă:** „Privi din nou la painjinişul de linii roşii şi liniile începură a se mişca. El puse degetul în centrul lor – o voluptate sufletească îl cuprinse – mai întîi i se păru c-aude şoptirea moşnegilor bătrîni, care pe cînd era mic, îi povesteau în timp de iarnă, ţinîndu-l pe genunchi, poveşti fantastice despre zîne îmbrăcate în aur şi lumină, care duc limpedea lor viaţă în palate de cristal – şi pare c-a fost ieri, ieri pare că-şi încîlcea degetele în barba lor albă şi asculta la graiul lor înţelept şi şoptitor, la cuminţia trecutului, la acele veşti din bătrîni. **Vedea (s. n.)** răsărind domni în haine de aur şi samur – îi asculta de pe tronurile lor, în învechitele castele, vedea divanul de oameni bătrîni, poporul entuziast şi creştin, undoind ca valurile mării în curtea domniei – dar toate erau încă amestecate".

Sensul căutării lui Dionis e, probabil, clar – **această altă realitate, creată prin** puterea minţii – cuvîntului, posibilă, în timp etern, şansă, în dimensiuni interioare – cunoaştere. Căderea lui Dionis („sărmanul") – „Oare nu eu sunt Dumne...", în **traducere** – oare nu eu am creat totul printr-un joc depinzînd numai de propria mea dorinţă, neexistînd nimic din frumuseţea pe care o văd eu – cuvînt **imagine** – realitatea fiind în altă parte – cuvînt **martor** – ceea ce-l obsedează pe Dionis înainte de cădere este tot un semn – se poate citi ca neputinţă de a se menţine în zona pură, neutilitară a cuvîntului. Dionis este un preot păgîn în altarul cuvîntului.

Marina BEJAN

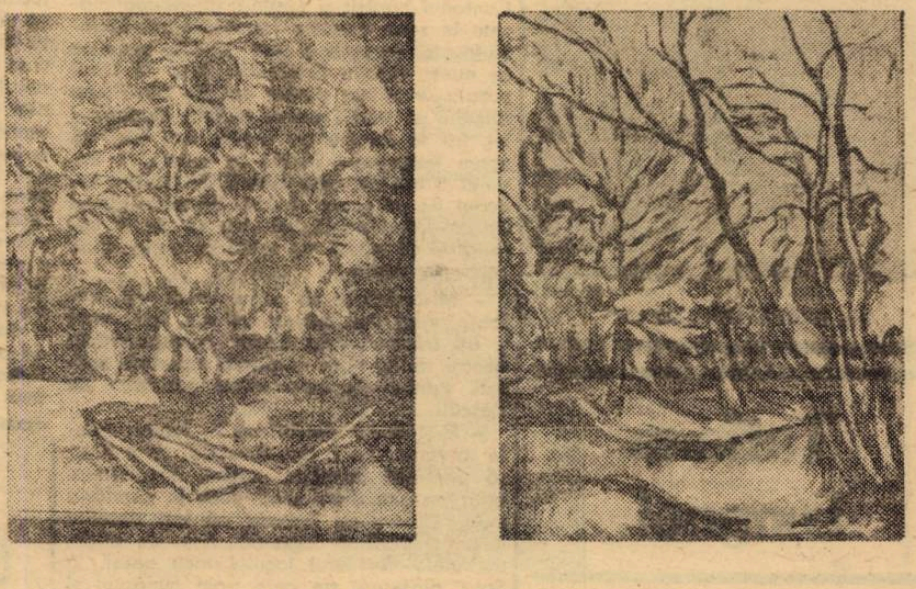

GABRIELA BRĂNESCU: „Flori", „Pădure"

E. LOVINESCU — CONŞTIINŢA UNEI VOCAŢII IMPERATIVE

Spirit lucid, echilibrat, riguros şi nespeculativ, un fidel al măsurii şi gîndirii limpezi, adînci şi la obiect, cenzurîndu-şi scrisul şi gîndirea, viaţa şi trăirea printr-o disciplină ce respinge asociaţiile fortuite, jocul cu ideile şi cuvîntul, E. Lovinescu s-a supus deliberat unui autocontrol sever menit a exprima nu doar reflexul unei structuri echilibrate, cît mai ales o opţiune în faţa vieţii, o atitudine, un fapt de conştiinţă.

Tinzînd, precum înaintaşul său Maiorescu, spre olimpianismul goethean, în care „eul" îşi recîştigă unitatea dominîndu-se prin spirit, despovărîndu-se de servituţi, liber, încrezător în raţiune, Lovinescu face din spirit principiul guvernator al vieţii şi scrisului său. Ridicîndu-se în sferele înalte ale gîndirii şi trăirii, expurgate deja de nelinişti mistuitoare, dorinţe şi prăbuşiri violente, zbateri contradictorii, eroziuni mocnite, fără drame şi crize, aidoma personajului din propriul său roman, în replică faţă de tumultul vieţii cu pagini de adînci înfrîngeri şi decepţii, se refugiază nu printre ruinele unor idealuri prăbuşite, ci în propria-i linişte lăuntrică, cu sentimentul intim al superiorităţii. Atunci cînd intenţiile sale eşuează „departe de a fi un nemulţumit, starea lui sufletească se situa dincolo de condiţiile exterioare într-o egalitate şi echilibru perfect".

Doar o conştiinţă guvernată de principii ferme, nesupusă fluctuaţiilor generate de circumstanţe, o conştiinţă care se confruntă curajos cu oamenii şi timpul în numele adevărului, al adevărului din miezul cel adînc al lucrurilor, se poate apropia de echilibrul şi superioara împăcare cu sine pe care a cunoscut-o Lovinescu. Tot astfel cum a purtat peste vreme dialogul cu T. Maiorescu „cu o independenţă de opinii ce nu are a se înclina în faţa nimănui", criticul îşi va apăra dreptul său inalienabil de a-şi păstra poziţia axiologică, de a accepta sau de a respinge în baza unor criterii valorice intrinseci operei de artă şi care nu suportă acomodări circumstanţiale.

Independenţa de opinii lovinesciană devenise mai mult decît o modalitate de săvîrşire a unui act critic, transformîndu-se într-un mod de viaţă, cenaclul său ajungînd datorită probităţii amfitrionului o şcoală superioară de artă, dar şi de etică şi morală, o şcoală a conştiinţelor. Relaţiile cultivate la „Sburătorul" erau determinate de criteriul valorii, căci în numele culturii, Lovinescu va respinge orice atitudine conciliantă oferind căi deschise polemicii, bătăliei de idei în nobilul scop de-a identifica şi descifra adevărul, de-a dobîndi sentimentul certitudinii depline. Condiţia criticii literare trebuia să fie obiectivare în judecăţi de valoare. Năzuinţa mărturisită fusese aceea de a deştepta în alţii conştiinţa literară, acea conştiinţă care, spune criticul; „m-a aplecat de zeci de ori asupra aceloraşi propoziţii pentru a dezlănţui misterioasa scînteie ţîşnită din contactul neprevăzut, dar predestinat a două simple cuvinte luate din vocabularul tuturor".

E. Lovinescu îşi desăvîrşeşte opera de mentor şi model spiritual într-o epocă în care viaţa literară era fărîmiţată în curente şi tendinţe situate pe poziţii adverse, reprezentînd puncte de vedere ireconciliabile, cîştigarea unităţii interioare a literaturii fiind un deziderat pe care doar o conştiinţă „sine ira et studio", dreaptă, morală şi cu vocaţie îl putea împlini. Adoptînd o poziţie militantă, responsabilă deci şi angajantă, decantează valorile supunîndu-le unor criterii estetice tranşante orientînd în formele sale esenţiale mersul literaturii române. „Va veni o zi – spunea Camil Petrescu în primele decenii ale veacului – cînd se va şti cît datorează literatura română d-lui Lovinescu". Apărînd literatura de mistificări şi excese, de compromisuri şi interese, cu conştiinţă profesională şi „îndrăzneală de cuget" Lovinescu îndrumă şi sprijină, cu un spirit elegant şi drept căutarea de sine a literaturii noastre. Chiar dacă, reticent şi neîncrezător faţă de propriul act critic, credea că „instrumentul critic nu este un instrument de preciziune, ci este supus la aproximatii simţitoare, chiar şi în mîini pricepute şi oneste, pentru că gustul e o ecuaţie personală determinată de un element mobil", totuşi istoria literară, singura în măsură de a privi „sub unghiul valorilor reale şi veşnice" i-a confirmat majoritatea judecăţilor de valoare subliniindu-le perspectivele largi în cadrul organizării interioare a literaturii în ansamblul ei.

Literatura este pentru E. Lovinescu expresia sensibilă a naţiunii, simbolul intim şi desăvîrşit prin care se exprimă viaţa sufletească a unui popor, astfel încît „fiecare ştie că arta nu poate fi decît expresia sufletească a unui popor dat; nimeni nu scrie decît cu psihologia neamului său". Teoriile lovinesciene asupra caracterului etern-uman al operei de artă analizată în stricta sa specificitate nu înseamnă scoaterea din contingenţele timpului şi ale spaţiului, ci apărarea ei de confuzia de valori, căci „artistul trăieşte în sînul clasei sale sociale, al neamului său, al epocii sale, al omenirii în genere; (...) el nu poate fi scos din timp şi spaţiu: punct de intersecţie al unor agenţi diferiţi; el nu este lipsit de aderenţe. Valorile estetice nu trebuiesc, desigur, confundate cu valorile etice, sociale, naţionale sau umane şi artistul nu trebuie valorificat printr-însele, dar nu e mai puţin adevărat că el lucrează în linie generală în baza unei psihologii determinate de toate aceste valori".

Fondul cultural este şi trebuie să fie naţional prin limbă, suflet şi conştiinţă, iar a cumpăni asupra mersului literaturii oferindu-i o călăuzitoare direcţie estetică înseamnă a oficia o profesiune de credinţă. Conştient de misiunea sa istorică criticul avea pentru „valorile neliterare" o indiferenţă „aşa de profundă, încît în preajma lui şedeai ca intelectual, într-un aer purificat, respirabil", notează G. Călinescu, pe marginea existenţei lovinesciene „proiectată pe eternitate". Această purificare spirituală este consecinţa puterii de a-şi asuma riscul supunerii doar în faţa imperativelor morale, renunţînd la un prezent folosit în interesul său imediat, trecînd prin viaţă cu ochii îndreptaţi spre o „stea polară", neabătut de la principiile datoriei în numele culturii, căci „nimic trainic nu se face fără atitudine virilă, fără risc şi fără conştiinţa unei vocaţii imperative, luptătoare, limbă despărţitoare între a fi şi a nu fi".

Considerînd actul critic ca „un val de mare ce se frînge de stîncă sau se varsă potolit pe nisipul ţărmului. Neavînd siguranţa adevărului se învîrteşte lenevos în jurul lui", E. Lovinescu a fost criticul temperat, dar şi spectatorul propriilor sale idei pe care le-a lansat permiţîndu-le să evolueze liber în flux şi reflux, să se transforme, să se contrazică, reconsiderîndu-le radical dacă adevărul progresiv al fenomenului literar o cerea celebrele comentate „revizuiri" lovinesciene fiind în fond spectacolul vieţii interiore a ideilor menite a se metamorfoza în lungul drum de căutare a rîvnitelor sensuri unice şi fundamentale, sensuri ascunse în esenţa fenomenelor, acolo unde se poate pătrunde doar cu „conştiinţa unei vocaţii imperative".

Ramona BOCA BORDEI

Ion V. Strătescu

VIS DE PACE

Cu această rămășiță de onoare, de orgoliu și de viață
proclam supremația luminii de august
chiar dacă deasupra inimii se aude
asemeni unui lung suspin printre copaci
tunetul ce devine tot mai puternic și bubuitor.
Lumina acestei după-amieze de august piere acum
într-un fel de răsfringere de aramă;
e o lumină aproape auzibilă asemenea
unei metalice agonii de trompete pierind
într-o clipă de tăcere și așteptare.
Chiar și înainte ca trompetele să tacă
mi se pare că disting în aer o clamoare.
Purtați pe un nour fantomatic se ivesc
zburînd, plecîndu-se înainte, cu armele fluturînd
de parcă ar fi explodat unul dintre craterele lumii –
trompeții morții...

Totuși vă întreb deși nimic nu e
mai obositor ca o întrebare
visul meu de pace
are culoarea sîngelui de floare?

SFATURI PENTRU ALERGĂTORUL DE CURSĂ LUNGĂ

Dacă ai început să alergi
trebuie să vezi piatra ce icnește în drum
depărtare de depărtare despărțind.
Să descoperi nu din întîmplare
ritmul de aripă al brațelor,
lipsa de importanță a picioarelor.
Ce de griji:
să împingi copacii la o parte,
să poruncești apei să se întoarcă în cer,
cu grijă, ghemul pașilor să-l desfaci,
să treci prin căderile toate precum
poetul urmărește o imagine – faleză lunecătoare.
Vei avea insule favorite. Chiar
păsările vor voi să audă
un alt cîntec.

Dacă ai început să alergi
trebuie să te gîndești la distanță dar
și la moartea distanței.
Vei deveni altă specie...;

UTOPIA MĂRII

Fluierul lui Homer dezleagă
cuvintele mării.
Orb la mal de atîta nisip,
mut la mal de atîta vuiet
eu, mîhnitul lui copil.

Există, mai există argonauți.
Caută, mai caută
doar ceea ce numai ei știu.
Au timpanele sparte de
tobele valurilor, de madrigalul pescărușilor.
Au ochii arși de
falezele aride, de luminările din adîncuri.

Și iată după-amiaza perfidă
a acestui comun naufragiu –
catargul rupt al timpului,
resturi pe țărm, sticle pline
de țipăte mute, cîinii vîntului,
fluierul lui Homer ca un cuțit
înfipt între omoplații
tînărului marinar de pe țărm.
Apa nu mai povestește nimic.
Soarele e un amiral fără moarte,
flota lui duce în cale trecutul,
prezentul, viitorul –
o rază a lui află totul din noi.

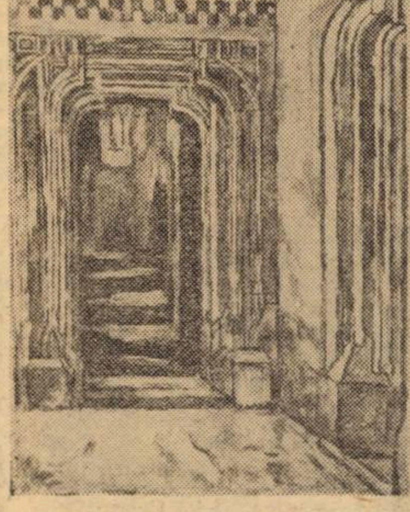

G. BRĂNESCU: „Intrare"

Ion Beldeanu

ADU-MI AMINTE CĂ-I TOAMNĂ

Calme surîsuri drapate pe seară
Iar semne, iar frunze și fum dezlînat
Adu-mi aminte că-i toamnă
Și-oglinzile cad mohorîte în spaimă

Dar mergi înainte, va fi să se-audă
Chemarea ca o pasăre-mpușcată-n aripă
Unde poți repeta fără șansă
A patra încercare de artă

Numai prin tăcere se purifică uitarea
Altfel moartea știe să muște parșiv
Să ne lăsăm tîmpla pe-aceste ruginite
Petarde: vor fi iarbă și flori.

A BATE COASA

A bate coasa în parcurile orașului
Dimineața. Cine este cel ce se încăpățînează
Să-mi surpe-n nepăsare
Iarba decapitată?
Singur între șenilele asfaltului
Precum botul unui miel în
Căutarea țîței de lapte
O întîmplare a trupului
Poate împrumutînd puțină nostalgie
Cît să alunece
De-a curmezișul exodului.

Mai departe-i geana somnoroasă
A cîmpiei peste care trece
Cocostîrcul griului. Dar sensul?
Palma sunînd a mirare
O mică stea legănată
Între cuvinte cînd umbra
Se salvează prin bună intenție.

ELEGIE XXXII

Te-ntoarce iubito și cîntă din stele
Sufletul iată nu vrea a mai scrie
Verbele sînt din ce mai puține
Se scutură oarbe strivite sub iarbă.

Încă respir pînă în streașina serii
Tot ascultînd cum mor ceasornicele
Grele chiar de voi trece înfășurat
În cuvinte

Te-ntoarce și-mpușcă soldații de plumb.

Tatiana Lungoci

AMĂGEȘTE-MĂ, VRABIE

Iubite, tu nu mai ești singur.
Dintre zidurile pe care le pot trece
Și cifra unu a pămîntului
Am ales-o pe aceasta din urmă
Și acum amîndouă hoinărim.
Rosmarinul din curte și-a dat seama
Că absentez și a oprit zăpada pe frunze-i.
Cîmpia a rămas verde
Și asta a schimbat
sensul tăcutelor anotimpuri.
Tu, oră albastră, și voi năluci albastre,
Mai stați, de mai puteți, prin preajmă-mi!
Amăgiți-mă, lacrimi ale femeilor îndrăgostite.
Amăgește-mă, iubire,
Amăgește-mă, vrabie întomnată,
Cînd te guduri
Crezîndu-te stăpînă pe spațiul
dintre scaieți și mărăcini.

ÎNVĂȚAM PLOAIA SĂ RÎDĂ

Corbii îmi loveau în geam
Să-mi arate o cămașă pentru frig
Și crînguri desfrunzite.
Tu mutai soarele mereu la amiază
Să nu fiu umbrită.
Cu fluturi de piatră pe umăr
Mă jucam cu ploaia
Și o învățam să rîdă.
Prietenii mei veneau
de la sfîrșitul anotimpurilor.
O, de-ai ști, gîndul mă concedia
Și a plecat să te caute, cu năluci pe frunte.
Secundele erau arbori ornamentali
Cu gust de furtună și dor.
Bură cu săruturi.
Rosturile căpătau contur.
Cineva-mi spunea să nu privesc desculță
Mărăcinii din fața
Și nici fata ce-și
netezește părul pentru nuntă.

Cu FĂNUȘ NEAGU

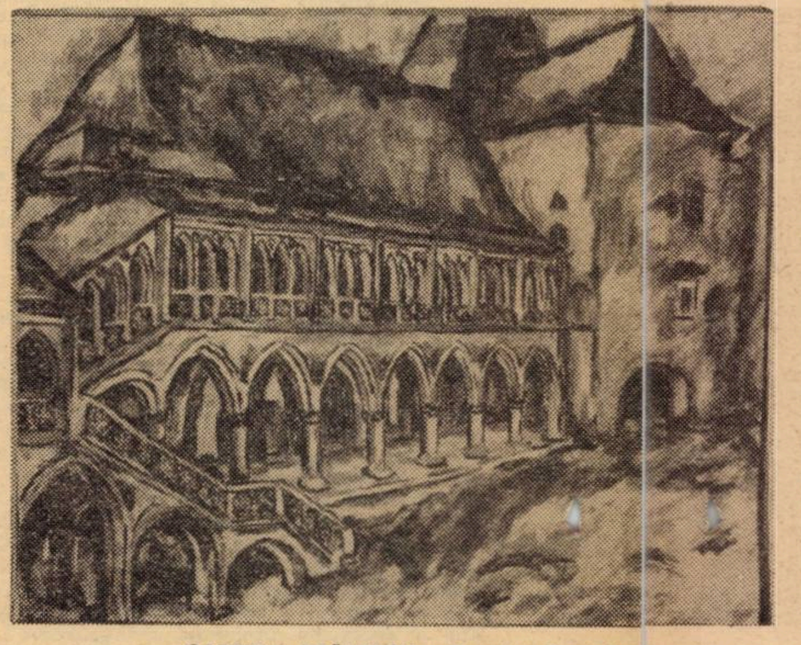

GABRIELA BRĂNESCU: „Castelul Corvinilor"

(Urmare din pag. 1)

dacă nu cea mai frumoasă poveste a lumii și a o nega înseamnă a ne nega trecutul.

– Povestea e și o nostalgie după vis, după candoare, după frumusețe .

– Povestea însăși e vis și visul se schimbă în poveste. La noi, în literatura română, luați-i pe cei mai mari, Eminescu, Creangă, Sadoveanu, veți vedea cum toți împletesc visul cu dorul după tărîmul totdeauna pierdut al copilăriei, dar rămas adînc în noi încît el se va întoarce mereu migrînd în copiii noștri, spre nesfîrșiturile lumii românești. O poveste este darul cel mai frumos pe care-l pot face copilului meu ca oricărui copil întîlnit întîmplător la un colț de uliță. Îmi place să mă întîlnesc cu copiii și să-i pun pe ei să-mi povestească.

– Pentru că a venit vorba de copii, de copilărie și pentru că sîntem la început de an școlar, deci la început de vis, de speranță, vă propun un gînd, o amintire despre școală, despre dascălii dv.

– Cînd am fost acum la țară, Vitanidis a avut ideea să căutăm în arhiva școlii să vadă cum învățam cînd eram mic. Și eu am fost curios. E jenant să vă spun c-am avut trei premii unu și un premiu doi. Nu-mi aduceam aminte să fi fost atît de harnic în premii.

În schimb, spre stupoarea mea, am observat că am avut nota 8 la purtare în clasa a IV-a. Nu-mi aduc aminte ce năzbîtii voi fi făcut, dar probabil că bunul meu învățător care s-a prăpădit, Marin Ionescu, știa de ce mi-a pus atît. Iubesc școala pentru că, pe de altă parte, am fost cîndva dascăl... într-un sat din Bărăgan, comuna Largu, pe atunci în raionul Făurei, astăzi în județul Brăila. Am funcționat ca profesor suplinitor de limbă română. De cîte ori am ocazia trec prin acel sat așezat pe malul Călmățuiului, de altminteri despre el am scris nouă nuvele. Cantonul părăsit și Fîntîna, amîndouă plasate în zona aceasta fermecătoare, bogată în plai de stele și mai ales în ceea ce aș numi vibrația Crivățului. Trec pe lîngă școala unde am predat ani de zile limba română și parcă ascult petala clopoțelului, iar la fiecare an școlar, mai ales că acum fetița mea umblă la școală, a împlinit 5 ani de cînd umblă, la fiecare început de an școlar, tresare în mine glasul dascălului și parcă îmi vine să urc la catedră și să aștern pe tablă cu creta: **Bine ați venit, copii!**

– Mi-amintesc că acum mulți ani, era iarna, v-ați dus într-un sat din Teleorman și ați transmis de acolo corespondențe pentru radio, niște originale reportaje scrisori. Printre ele erau multe portrete de dascăli.

– E și firesc, pentru că în lumea satelor a rămas ca o figură iubită, ca o figură centrală dascălul, astăzi, bineînțeles, aflat pe alte dimensiuni decît în copilăria mea. Observ cu bucurie că toți dascălii luminați intră în legendă. Așa, de pildă, în satele din jurul locului meu natal, la Suțu, profesorii pe care i-am cunoscut și azi sînt dispăruți, au intrat în legendă ca niște bucurii ale satului, ca niște fîntîni de înțelepciune, ceea ce dovedește că dascălul în România este aplecat cu dragoste de pămîntul neamului, cu dragoste pentru viitorul țării, cu fierbinte dragoste pentru copii.

– Atunci cînd se vorbește despre scrisul dv. se remarcă virtuțile de limbă. Evidențiind limba mereu vie, mereu înflorită a prozei pe care o scrieți, nu mi se pare însă că această proză este redusă doar la o chestiune de limbaj. Limba cărților dv., a fiecărui rînd pe care-l semnați, chiar și în cronicile sportive freamătă de viață, face dovada unei capacități ieșite din comun de a vedea colorat realitatea, de a stabili legături neașteptate între elementele naturii.

– Probabil că e vorba, dar nu înainte de toate, de talent. E vorba apoi de o însușire a mea sau, de o patimă mai bine zis, de a privi lumea mereu cu ochii deschiși și mereu cu naivitate, dacă acesta ar fi cuvîntul precis, însă el cuprinde o arie mai largă și o explicație aici este și greu de dat. Eu sînt un cititor asiduu de poezie, printre altele, apoi sînt un cititor de basme, și un mare ascultător de basme. V-am mai spus că ascult copiii și-i provoc să-mi povestească pentru că au o ingeniozitate ieșită din comun pe care ca oameni mari o pierdem. Eu mă bucur să merg în tramvai și să ascult lumea vorbind. Am totdeauna la mine un carnet și un creion și nu uit niciodată un cuvînt sau o expresie frumoasă. Colind piețele unde limba românului înflorește nemaipomenit. Am obiceiul, o spun asta pentru tinerii scriitori, în caz că i-ar interesa, de a-mi nota de exemplu, de-a lungul unui drum cu trenul, tot ce văd. Odată, plecînd spre Sibiu, am văzut spatele a trei case. În spatele casei de obicei omul cam ascunde ceea ce n-ar fi capabil să pună pe prispă. Cînd am ajuns la Sibiu am făcut socoteala. Erau cel puțin 40 sau 50 de obiecte pe care omul niciodată, știind că ar putea fi privite de ochi străini, nu le-ar fi lăsat la vedere.

– Așadar, este ceea ce am presupus. Limba bogată a prozei, a publicisticii dv. nu este doar expresia talentului ci în același timp documentare atentă, curiozitate permanentă de a fi la curent cu ceea ce e nou în limbă. În cea vorbită cît și în cea scrisă. Nou dar și foarte vechi.

– Trebuie să ai o sete nestăvilită de lecturi, o putere de a citi, asta mai ales ca scriitor, zilnic cel puțin 6 ore. Ce observă însă un om care coboară la sate? Și cine nu coboară azi acolo? Că limba s-a ascuțit în ceea ce are ea ca spirit nemuritor. Ascultam cîndva în străinătate niște oameni plecați de mult din țară, care vorbeau românește perfect, înțelegeai totul dar vorbeau o românească de busuioc. Limba, ca orice fenomen viu, ca orice ființă, este în continuă prefacere. Lor li se părea că noi vorbim prea repede, prea abrupt și împerechem cuvintele într-un mod neașteptat pentru ei, iar nouă ni se părea că sînt largi, într-o tradiție de părăginire a limbii sau de domolire a ei, într-o pace de demult, într-o necuviință a lenei chiar. Ceea ce a adus epoca modernă este un acut simț al realului. Omul este mult mai pornit să se exprime într-o prepoziție scurtă. Voluptatea lui era povestea lungă, acuma povestea se exprimă aproape în proverbe. Genul lung, care ține de roman, se strînge în albia schiței. Dovadă că cei care spun că povestirea scurtă e pe cale de dispariție, nu au dreptate.

– Sînt și alții care afirmă că se află într-un moment de resurecție genul scurt.

– Și eu cred. Dovadă că Sadoveanu se citește astăzi, după o perioadă de 10–15 ani, cînd a stat în marginea iubirii unora, se citește astăzi cu aceeași patimă ca la începuturile sale.

– Există totuși prejudecata romanului. Numai prin roman intri mai comod în atenția criticii.

– O prejudecată ține cît o viață de om. E adevărat că uneori se înlănțuie cu alta, dar stăpînă pînă la urmă rămîne marea și nemuritoarea tălmăcire a sufletului pe care ne-au dat-o clasicii.

– Ce glasuri proaspete v-au atras atenția în proza noastră?

– Îmi pare bine că m-ați întrebat. Chiar acum două zile am terminat un roman „De fonia" – se cheamă, al unui scriitor, Gurău, de la Galați. Îmi povestise mai de mult criticul Mihai Ungheanu că ar fi un băiat de real talent. Am avut bucuria să constat că este de un talent ieșit din comun. Trebuie neapărat să numesc pe urmă un brăilean, afirmat deja. Este un cadru didactic la universitate, mi se pare că predă engleză, Mircea Săndulescu, care e un romancier de primă mărime, aș zice și un dramaturg care tinde să cotropească scena românească.

– Imprevizibil pentru unii, v-ați apropiat de teatru cu un mare succes de public, infirmînd pronosticurile celor care susțineau că teatrul n-ar suporta metafora, limba bogată în poezie.

– Fiind tînăr, mă jucam pe mine însumi în fața lumii. Ipocriți sînt cei care spun că nu se joacă aproape mereu cu lumea. Cîndva chiar am vrut să devin actor. Prietenul meu Grigore Hagiu a și săvîrșit un an din viață pe băncile Institutului de teatru, după care a trecut în lumea sonetului. Eu nu am urcat treptele institutului însă visul de actor mi l-am împlinit cînd am jucat un rol într-un film după un scenariu scris de mine și regizat de Vitanidis. Teatrul înseamnă veșnicul nostru joc de a ieși în lume, de a o domina și de a o lăsa la un moment dat să ne înțeleagă sau să creadă că ne înțelege. Teatrul este cel mai iscusit fel de a te purta cu oamenii; este aproape un miracol să poți izbuti să captezi atenția unei săli. Nu ca să-mi încerc puterile, din orgoliu și din vanitate, departe de mine gîndurile astea, am vrut la un moment dat să scriu două nuvele. Nu-mi ieșeau. Atunci le-am transformat în piese. Bineînțeles, asta a durat ani de zile. Eu scriu foarte greu. Și proză, și teatru, și jurnalistică. Așa s-a născut „Echipa de zgomote". Dintr-un subiect de nuvelă. Iar „Scoica de lemn" s-a născut dintr-o prea frumoasă întîlnire cu o livadă de piersici.

– Ce noutăți aveți pentru actuala stagiune?

– Am terminat de curînd o piesă. Se cheamă „Golful de plumb". Ea se petrece la Brăila, adică în zona Brăilei, pe acoperișul unei fabrici, în timpul inundațiilor, cînd Siretul curgea pe o lățime de 17 km și pe acoperișul acelei fabrici ședeau directorul, un inginer, trei femei, un lup, eu cu Constantin Țoiu și cu un inspector de la Direcția fermei, curgeau prin jur o biserică, niște icoane sute de iepuri înecați, un cal care hohotea printr-o livadă de cireși înecați. Acesta este doar peisajul. Povestea în sine e cu totul alta și nu văd rostul de a o amănunți.

– Ați povestit despre drumul la Brăila cu o echipă de cineaști. Era vorba cumva de o protecție în vederea turnării unui nou film după un scenariu propriu?

– Am aprobate două scenarii. Unul care se petrece în Bărăgan dar nu-l lucrează Vitanidis ci Iosif Demian. Mai am un scenariu, „Lișca", pe care îl va termina Alexa Vissarion, cel care a pus în scenă și „Echipa de zgomote" la teatrul Giulești, sala Majestic. Cineaștii de care am pomenit se aflau într-adevăr într-o prospecție, încercînd să facem un nou film. Ce va ieși, vom vedea.

– Pentru că sînteți un prieten constant al plasticienilor, un bun cunoscător al multor ateliere vă mărturisesc că m-aștept să anunțați o dată o expoziție de pictură.

– Nu reușesc să trasez o linie care să nu fie strîmbă.

– Nu intuiesc în Fănuș Neagu un desenator de linii, ci un colorist în primul rînd.

– Știu să deosebesc culorile, îmi place să le admir cu ochiul. Nu știu din păcate să mișc mîna avînd în ea o pensulă. Se schimbă imediat în scîndură. Deci, departe de mine gîndul că aș putea să mă aliniez vreodată într-o expediție cu Piliuță, Alin Gheorghiu și Sabin Bălașa. Ei sînt prietenii mei fermecători, fiecare lucrînd altceva și avînd un talent ieșit din comun și cred că-i iubesc pe toți pentru că nu vor să semene unul cu altul și fac la ora actuală ceea ce făceau marii noștri pictori între cele două războaie. Sînt un vizitator frecvent al sălilor de expoziție întrucît găsesc că fără o înrudire între arte nu poate exista un progres. Sînt unul dintre scriitorii cărora Țuculescu, apariția lui fulminantă pentru noi atunci ca tineri, le-a deschis un nou orizont. Pentru mine marea a căpătat alte puteri, alte vîrtejuri ale pămîntului Dobrogei de cînd l-am descoperit pe Țuculescu. Am înțeles, de altminteri, mai bine și salcîmii de pe străzile Brăilei.

– Brăila, orașul cu salcîmi și fete frumoase...

– Atunci mi s-a dezvăluit într-o altă lumină Brăila. În lumina neagră a salcîmilor. Și floarea soarelui lîngă care trăisem, și care copilărisem, a căpătat dintr-odată în viziunea lui Țuculescu o altă izbîndă.

– Cititorii așteaptă poate mai multe amănunte despre roman.

– Bănuiesc că la primăvară va fi în librării și nu pot spune decît că acoperă tot același peisaj lunar și puțin straniu, plin de foșnetul stufului și al ierburilor cîmpiei Brăilei, acoperă și o perioadă de 10 ani și o perioadă de uimire din istoria țării. Cred că e lucrul cel mai bun pe care l-am scris vreodată.

portrete în lemn

CORNELIA BREDICEANU „Corola de lumini"

Neghinuță fină, statuetă de Tanagra, numai surîs alb și spirit – Cornelia Brediceanu a pus pecetea unui destin fericit pe inima lui Blaga. În ale sale pagini, de aur copt, Hronicul vîrstelor, Poetul evocă – la modul său azurat – cum a cunoscut la Brașov, elev fiind, pe distinsa domnișoară, „fiică a vestitei familii Brediceanu, din Banat". Tînăra trebuie să fi fost fermecătoare. Fiindcă – am remarcat cu alt prilej – toți Bredicenii erau învăluiți într-un farmec aparte. Am evocat pe Tiberiu, cu acel gîlgîit de argint; iar Caius, după relatările Corneliei, trebuie să fi fost o adevărată metaforă. Hitru, la un mod superior. Bonom darnic, pînă la uitarea de sine.

Pe Cornelia Brediceanu – această „corolă de lumini" – am cunoscut-o prin '47. Eram elevul lui Blaga. „Sînt fericită că te cunosc. Atît mi-a vorbit Lucian despre dumneata!" Și, cu Cornelia și Lucian, (Dorli, măritată, se mutase din casă) am refăcut atmosfera intimă a Lugojului. Ba la o cină, cu blide înstelate. Ba la o prăjitură. Rîzînd adesea în hohote – „cu moartea în gură" – și uitînd de micile drame. Dar acestea s-au tot acumulat, ca norii, luînd pînă la urmă aspecte tragice. Senini, totuși. Poate puțin mai palizi, de resemnare. Pînă cînd Lucian, „și [illegible] țărînă pe ploape" în „satul lacrimei"...

Am continuat s-o văd, din cînd în cînd, pe doamna Blaga. Vocea ei argintie ne cheamă, prin telefon. Și, într-o seară a lui '66, cu ochii ei mari, negri, ca sub vraja unei obsesii, mi-a cerut „cu limbă de moarte" – după expresia ei – să scriu despre Lucian. Am încercat, în toate chipurile, să mă eschivez. De geaba! „Lucian ți-a fost Prieten! Ești obligat moral. Sufletul lui și opera lui îți sînt familiare"... Final, a trebuit să mă supun. Și așa s-a născut Blaga în marea trecere. Din 1 Ianuarie pînă în 5 iunie 1968. Ce era? Un omagiu, poem-eseu. Cornelia Brediceanu mi-a pus la dispoziție, tot materialul, scris pe hîrtie sau în inima ei. Au completat-o Tiberiu și Eugenia Brediceanu, ajutați de Cartea de la vie. Hronic uriaș, început de Vlad Delamarina, în 1895.

Așa au apărut, în '70, acele date surprinzătoare, necunoscute, care au iritat atîta lume! Dar „legenda Blaga", rod al fanteziilor ambițioase, a suferit corectări. Sublim colorate. Verificabile. Reale. Și tot ce publică familia Brediceanu confirmă tezele mele – care, propriu zis, nu-s „ale mele" ci ale Adevărului.

În nr. 1/1981 din „Manuscriptum", bunăoară, Dorli a avut suava inițiativă de a fi publicat șapte-opt pagini din jurnalul intim al Corneliei, privind secvențe din viața lui Blaga, din perioada 1936–1938. Adică tocmai perioada luxării sale din diplomație (după căderea lui Titulescu și, implicit, a lui Caius) și reîntoarcerea lui Blaga în țară. Poetul se vroise profesor de Estetică. „Doar pentru asta am scris Artă și valoare!" mi se destăinuia el. Cornelia Brediceanu confirmă. Sec. Diplomatic. Dar convingător.

Iată, acolo, și modul cum își scria Blaga filosofia: dictînd-o Corneliei. Prin urmare, afirmațiile Corneliei stau mult deasupra catedrelor universitare, victime ale „tezismului". Cornelia Brediceanu face parte din operă – iar Dorli este un martor postum. Las adevărul acestei mari iubiri, Lucian-Cornelia, – pentru volumul IV al ciclului meu de romane istorice.

Pînă atunci, la peste optzeci de ani, cu toată zăpada din creștet, nu pot evita rîsul cristalin al doamnei. Cu semințele de porțelan ale dinților. Cu sacrul ei cult pentru „Lulu". Și fața luminoasă a Banatului, ori de cîte ori ne vedem. Cu sau fără program. Și, totdeauna, de-asupra creștetelor noastre, duhul lui Blaga... Ca un luceafăr viu, arzînd nevăzut.

Pavel BELLU

Geo Galetaru

LEBEDE

Părinte, iată, am văzut
lebede îmbelșugate
peste apele sihastre lunecînd.
Aceste tandre paseri
pierit-au în apusul blînd.

Atît de repede s-au stins
pe lucitoarele
oglinzi ca de mătasă,
încît îmi tremură și-acuma geana
de moartea lor sfioasă...

INEFABILA NINSOARE

Mamă, se rup lanțurile cerului,
iarna fuge cu un miel orbitor în brațe,
cine sînt vestitorii ce poartă
rouă aurită pe creștet
în palida dimineață?
Calc pe fragede semne și ninsoarea mă-mbată,
adie în lume un duh inefabil de crini,
închide-mă blînd în pacea acestor colini,
să visez o nuntă curată.
Captiv sînt fără scăpare acestui gol vorbitor,
silabe sacre îmi fulgeră gura.
Mamă, fără sfîrșit îmi e destrămarea;
privește: îmi ninge în zare făptura...

LA PLECAREA TATEI

Lin să-ți cadă tîmpla
pe un sunet moale,
Dincolo de streșini
păsări s-or trezi,
Pentru clipa care
nu-ți mai iese-n cale
Arde-voi miresme
pure-n miez de zi,
Pentru rodul sacru
care mai așteaptă
Sub văzduhul toamnei
gestul tău stingher,
Pentru cînd minunea
se retrage-n șoaptă,
Iar lutul visează
să devină cer,
Cum izvoru-și culcă-n
vămile profunde
Taina somnoroasă,
apele virgine,
Altă-alcătuire
de acum răspunde
Viforului care
blînd te ia cu sine...

ÎNDURERA-VOM CU TRUPUL

lui Daniel Turcea, in memoriam

pînă-n tărîm
adie
lacrima-i sfîntă
și clară
cuvîntul e strai
făpturii
îi știe
mireasma amară
cît în iubire

fără de vină
sălășluim
fie-ne carnea
lumină
sufletul: pacea
din care venim
sete divină
în toate
ce sînt
îndurera-vom
cu trupul
cerul deschis
în pămînt

Constantin Stancu

debut

Din Țara Hațegului (Cenaclul literar „Sarmis"), un tînăr poet bate la porțile de aur ale Cetății: CONSTANTIN STANCU.

A debutat în anul 1981 în „Brașovul literar și artistic" și s-a bucurat de îndată de semnificative și meritate aprecieri. Deosebit de dotat, el are un acut simț al cuvîntului, pe care îl re-descoperă și îl fixează în sintagme după o logică poetică foarte aparte de a multora din generația sa.

Structura metaforică a poeziilor lui Constantin Stancu surprinde – nu de puține ori are efectul unui șoc liric – prin ineditul mecanismului, prin asociații total neașteptate, provocînd mutații, dislocînd și recompunînd o lume proprie, de un realism miraculos.

I. M.

FEMEIE LA RÎU

Femeia se apropie de rîu așa cum s-ar
apropia de patul nupțial,
E fascinată de peștii ce se ascund în piatră.

Se desbracă de părul,
de sînii,
de carnea și de liniștea ei.
Atinge cu vîrful degetelor unda,
iar pulpele lichide
ne umplu cupa și ceasurile cu apă.

În somn broasca țestoasă visează
că doarme sub un scut.

Lipsit de greutate, nisipul
cade înapoi în păsări.

LACRIMA

Întotdeauna mi te-am închipuit astfel:
străbătînd holda abia secerată de pe scuturi,
picioarele tale desculțe dezechilibrînd cristale.
Ploaia îți aburește trupul de sticlă
prin care au privit cei de dincolo.
Îmbrăcată numai cu o subțire rochie,
făceai macii să zvîcnească în memoria aerului.
Dar cine putea plînge o astfel de lacrimă
peste mîinile de piatră?

RÎU

E un rîu pe aproape,
îl simt așa cum simți brățara de sînge
strîngîndu-ți încheietura mîinii.
Își freacă pisicile de umbrele noastre
și sfîșie măștile de nisip din adîncuri
și își deschide pietrele eliberînd icre.
Împrăștie aluviuni la marginea orașului
acolo unde zăpada este mereu singură
Își depune nisipul aurifer
peste mîinile noastre
peste păturile noastre
în fructe și-n caroseria ploii.
Curge mereu într-o altă direcție
printr-o aceeași matcă irepetabilă,
ne mișcă pe străzi,
ne mută-n mijlocul familiilor noastre,
ne izbește de maluri
Mai schimbă tunele între ele
și e pentru o clipă schelet luminos în noapte.
Declanșează cuțite reci peste iarba crudă
și mută pîntecele femeilor în plină istorie.

BURGHIELE LICHIDE

Vibrezi ca o monedă atinsă de plug,
te desfaci ca un vas de demult sub greutatea
timpului și a privirilor
Înfășurată în sare trupul tău rezistă
accidentelor zăpezii și pasajelor verzi de nuc
Se sfarmă stele în holda de grîu
Maci cresc din oasele de sticlă ale verii.
Te lași deformată de parbrize,
inconștientă,
zidurile nu pot ocupa simpla absență.
În artere îți curg visle
în ochii tăi veninoasa cămașe e asemeni
zăpezii mușcată de lup.
Undeva, în mări, stalactite străbat corăbii,
iar vîntul risipește busole de ceață.
Peste tablouri, părul femeilor ivește rame
mirosind a stejar și a cerb.
...Și aluminiul e părăsit de burghiele lichide,
radiografia de sare arată-n morminte
lama verde a buldozerului de iarbă
și berbecul de nisip împingînd cu fruntea
uriașa scoică de tăcere.

marginalii

Soro Varvaro

Reconfortant – și totodată literar – în Cronica Banatului este că bietul om, cel ce sub vremi se află, nu vremile sub om, în loc să nu mai fie decît o unitate înghesuită cu celelalte în cîte un număr – atîția militari la flancul stîng, atîtea mii de morți spre seară –, cum se întîmplă în tratate, aici el, bietul om, răsare la vedere, în timp ce Ea, istoria cea mare, se face mai sfioasă, așa cum bine, măcar din cînd în cînd, i-ar sta.

Aici, războiul vine, dar și trece, în aceeași frază: „Englezii, însoțiți cu franțozii, pre împăratul bat". Tot într-o frază, și încă trei cuvinte, popa Stoica masacrește un împărat, pe altul îl omoară și îl unge pe al treilea: „Balduin înpărat în Țărigrad viind, bugarii îl prinsără și-l masacriră și în locul lui, frate-său Hainrih urmă, însă muri. Petru îl urmă".

Dramele shakespeariene („Nebunul Lazar lăpădă pre Grigor și pe maică-sa o otrăvi și muri") se consumă cît ai scrie astăzi m-am sculat la șapte ș-am băut cafea cu lapte.

Abia cînd craiul se amestecă printre rumâni de rînd și suferă ca ei („Această Izabela avea în soba ei o fată rumână, cu carea în urmă fiiul ei, domnul Jigmond crai era îndrăgit a o lua, ci Izabela o omorî"), abia atunci i se dă drept la vorbă, ba chiar la cîntec, însă și acesta din popor:

la corn de cetate,
Unde Murăș bate...

Vorbele mari, istorice, se spun, ce-i drept, însă le spune cîte un oberșt mai modest cînd îl înghesuie turcii și îl canonesc („cu 16 canoane mari") în cetatea Nai-Orșavii din ostrovul pe care subscrisul îl măsura, copil, cu pasul și știe că semăna mai mult cu grădina școlii decît cu cîmpul de la Austerlitz. Acolo, lui oberșt Cronberg îi strigară a se preda, dar le răspunse „că el viu nu să dă. Turcii, una, alta, de bine li să făgăduiau. El: viu, nu!"

Înfruntările memorabile, schimburile de vorbe cu tîlc nu lipsesc, dar sînt și ele mai toate despre apăsatul popor. Cînd feldmareșalu graf Lasți, văzîndu-l pe împărat mînios („Mort saperment!") că rumânii nu vor să intre în reghimente, îi zice „Majestate înpărate, acest neam necredincios trebue preste hotar afară scos sau tot a-l tăia...", altul, oberlaitnant Șleghel, bauofițir, cu cuvinte aspre și simțite, punîndu-și soarta în joc, le ia apărarea acestor „bieți rumâni proști", încît pînă și împăratul îi striga „Bravo, Șleghel!" Iar Lasți, zice cronicarul, cordiș căută.

Toată preocuparea cronicarului către rumânii din satele de supt munte se îndreaptă; pe ei, cînd trec armatele, îi căinează „că i-au bătut, ci i-au și omorît". Iar întîmplările lor le spune mai cu de-amănuntul decît, de multe ori, istoriile crăiești. Cum, de pildă, un turc, „spahie de la Varadie, îndrăgit într-o nevastă frumoasă, în fugă cu sine pre cal o ia. Bărbatul femeii, voinic, pre picioare fuga la munte, într-un loc strîmt îl prinde, jos îl trage; și pre ea jos". Rivalii se luptă de moarte și omul îi strigă muierii, ca Făt-Frumos păsării de ajutor din poveste: „Tae-i brăcinariu șălăvarilor!" Femeia, cu coasta ei de drac, îl taie, dar pe al lui, al omului ei legiuit. Cu noroc, acesta totuși izbîndește și îl înjunghie pe turc, apoi o judecă pe femeie, „că ci îi taie brăcinariu lui, făr de credință?" Și, aspru ca dreptatea, spre învățătură de minte, o împinge pe păcătoasă într-o rîpă afundă, să nu mai fie.

Dealtfel, cronica este a lor, a acestor oameni, ca și a lui, a povestitorului și alor lui, într-un timp și loc în care se zbate istoria. De aceea, se și simt acasă în paginile ei și își vorbesc ca pe uliță:

– Soro Varvaro, sănătate de la fratele!

– Dar, văzutu-l-ai?

Livius CIOCÂRLIE

muzică

PE SCENA OPEREI ROMÂNE

Viziuni interpretative în OPERA „CARMEN" de Bizet

La răstimpuri, necesitatea primenirii unor spectacole de operă, uzate ca viziune regizorală, ori descompuse scenografic, impun refaceri pe care instituţia se încumetă a le numi premiere. Utilizarea vechilor titulari, inclusiv a costumelor cunoscute, fisurează categoric semnificaţia noţiunii de premieră. Spectacolul cu „Carmen", vizionat sub această egidă, în două seri consecutiv, cu distribuţii aproape integral diferite, rămine un lucru meritoriu pentru realizatorii implicaţi – regizorul **Bob Massini,** dirijor **Petru Oschanitzky** şi scenograful **Dumitru Popescu.**

Punctul de vedere al regiei se face simţit autoritar. Pozitivă, nota de prospeţime imprimată spectacolului, ritmul său alert, ordonarea logică a desfăşurării acţiunii, inclusiv a dezordinii pe care trebuie să o simuleze (celebra „ceartă" din I). Dorind să nu repete clişee din montările anterioare, regizorul nesocoteşte anumite legi ale teatrului. Astfel, va secţiona considerabil din „şocul" pe care trebuie să-l declanşeze intrarea în scenă a vedetei poporului iberic – toreadorul, preferind să-l „strecoare" pe lîngă arlechin. Sub aspectul concepţiei, nu putem fi de acord cu soluţia sinuciderii Carmencitei din final. Moartea eroinei este un accident nefericit, în zborul-i spre iubitul învingător în arenă, şi nicidecum o opţiune deliberată spre moarte! Căci această ţigăncuşă iubea prea mult viaţa, îi savura prea nesăţioasă fiecare clipă, spre a admite că, lucidă, ea ar putea alege moartea. Tocmai antipodul dintre imensa-i dorinţă de viaţă, dragoste, libertate şi secţionarea brutală a tuturor acestora de nefastul gest a lui Don Jose – incapabil să se remonteze în faţa trădării fiinţei adorate – conferă operei dramatismul răscolitor ce ţintuieşte spectatorii pînă la capăt (deşi opera este foarte lungă!). Discutabilă rămine şi frustrarea acestei opere – franceze ca obîrşie, deci implicit corelată imperativelor de „grand-opera", de fastul coregrafic al ultimului act, mutînd Arleziana în act. II. La replica plină de stupoare admirativă – „O nouă cadrilă soseşte", aceasta se transformă în consternare, căci figuraţia apare într-un număr de-a dreptul meschin.

Scenograful **Dumitru Popescu,** artist foarte înzestrat, cu împliniri memorabile, ne face impresia că de această dată s-a grăbit. Soluţiile sînt adesea expediate, spaţiul activ al scenei fiind micşorat considerabil, miniaturizat. Costumelor le lipseşte vizunea unitară, culori pastelate, de operetă, fiind aduse în hanul mărginaş şi rău famat al lui Lilas Pastia. Dorind să anuleze somptuozitatea decorului montan din precedenta versiune, D. Popescu ajunge să simplifice într-atîta spaţiul necesar deplasării, încît face gratuită şi neavenită replica contrabandiştilor „Atenţie la un pas greşit"; şi astfel corul, static, rămine să-şi cinte replica comod, pe parchetul scenei.

Sub aspect muzical, dirijorul **Petru Oschanitzky** îşi face remarcată precizia cu care-şi ordonează planurile sonore, o disponibilitate considerabilă în indicarea sutelor de „intrări", aşteptate de solişti. Se resimte însă uşor lipsa unei osmoze a fosei cu scena, în sensul consecvenţei de stil. Dacă aspiraţia spre frazări generoase, cu valorificarea unor acute luate cu aplomb, ar fi trebuit să ademenească orchestra, aceasta însă le-a secţionat elanul, în spiritul notei de exactitate, ceea ce nu a fost în avantajul spiritului partiturii. Corul (maestru **Damian Vulpe)** a făcut faţă solicitărilor acestei partituri grele, în general bine, excelînd în actul I, dar rămînînd dator cu un plus de acurateţe în intonaţii (III), cît şi în asimilarea textului (actul IV).

Dintre solişti, protagonistele au conturat două posibile ipostaze ale celebrei eroine. Plină de vitalitate, cu un temperament meridional, dominînd cu personalitatea sa totul, strivindu-şi literalmente partenerul cu tumultul vervei sale, **Margareta Zsizsik** face aici o creaţie de referinţă. **Marilena Chirici** a optat inteligent pentru o altă posibilă întruchipare a Carmencitei – feminină, cu gesturi discret senzuale, interiorizată, cu suficient nerv în replică, ştiind să fie totuşi imperativă în momentele cheie. Rafinament, cochetărie de bun gust, absenţa oricărui jargon vulgar, circumscriu datele personajului său. Mult mai potrivită scenic ar fi fost rocadarea lui **Fr. Dinier** – tenor înalt, cu prestanţă suficientă spre a da replică lui M. Zsizsik, cu **Nicolae Stan,** aflat în bună formă vocală, dar mai potrivit cu datele personajului Marilenei Chirici. În favoarea omogenităţii spectacolelor ar fi fost şi inversarea lui Escamillo, jucat de **Vasile Hojda,** cu prestanţa scenică a lui **Emil Rotundu** pulsind incomparabile nuanţe în cînt şi joc. Foarte buni în rol **Gh. Sara, Teodora Ciucur, Lia Macarie.** O frumoasă surpriză şi apariţia **Mihaelei Grama** în Micaela. Şirul prestaţiilor valoroase s-ar putea prelungi, măcar citind pe **Petre Branco, Al. Sirbu, Nicolae Ianculescu, Dorin Văidean, Ioan Pribac, Sofia Chivu** ori **L. Mihăilescu.** O distincţie aparte jocului de scenă a tinerei generaţii de corişti, personificaţi în verva şi dăruirea cu care, de pildă, **Simina Ivan** reuşeşte să creeze din cor, un personaj viu, de o exemplară mobilitate scenică şi actoricească. Exemplară şi prestaţia corului de copii a Liceului „Vidu", pentru nota de insolită candoare, aplaudată pe drept cuvînt la scenă deschisă.

Doru MURGU

Zilele teatrului muncitoresc

arta amatoare

1) **Aflată la a doua ediţie,** întîlnirea echipelor de teatru din întreprinderile şi instituţiile timişorene se prezintă îmbogăţită, atît sub aspect repertorial cît şi din punctul de vedere al modalităţilor spectaculare. Pe afiş: Caragiale, Dumitru Solomon, Paul Everac, Tudor Popescu, Dan Tărchilă,... alături de debutanţi şi autori mai puţin cunoscuţi. Spectacolul – dezbatere, monodrama, muzicalul: iată cîteva dintre direcţiile asupra cărora s-au concentrat eforturile. Sînt emoţionante spectacolele de teatru ale amatorilor: mai ales cînd demonstrează o serioasă gîndire integratoare, cum este cazul acelui muzical jucat de interpreţi de la Cooperativa „Dinamo" („O soacră" de I. L. Caragiale); mai ales cînd izbutesc să transmită convingător problematica unui text, precum remarcabila distribuţie reunită de Clubul C.F.R. (într-o piesă discutabilă sub raport teatral, „Întîmplare verosimilă" de D-tru Stanciu); mai ales cînd, asemeni Danei Corhan (Coop. „Dinamo") sau colegilor ei, de la Întreprinderea „Electrometal", Vlad Buzea şi Emil Mîndru se apropie de personaje care pretind experienţe de viaţă, şi de artă, deosebite („Dialog fără partener" de D-tru Solomon – „Hoţul perfect" de Dan Tărchilă)...

2) **Se observă:** o mai intensă conlucrare între profesionistul – instructor şi amatori (Camil Georgescu şi Mircea Belu, actori ai Teatrului Naţional din Timişoara obţinînd rezultate incontestabile); apariţia unor noi regizori din rîndul neprofesioniştilor (Dorina Berta – de la I.T.T.); existenţa unui eşalon (juriul a reţinut un număr de cincisprezece) de actori amatori de certă calitate; prezenţa unei echipe din imediata apropiere a urbei organizatoare (I.U.R.T. Lugoj – în îndrumarea lui Florin Ernescu); consecventa aplecare spre spectacolul-dezbatere a echipei Întreprinderii „Victoria" (tratînd, însă, neglijent un text ce putea prilejui o reprezentaţie mai plină de nerv); rapida preluare a pieselor premiate la „Cîntarea României" („Bătrînul şi baia" de Iosif Costinaş); cîteva încercări de scenografie, nu întotdeauna inspirate...

3) **Este de aşteptat** ca discuţiile ce au însoţit festivitatea premială, distincţiile acordate cu înţeleaptă largheţe de un juriu (sub preşedenţia artistului emerit Gheorghe Leahu) interesat să reţină în palmaresul „Zilelor teatrului muncitoresc" fiecare dintre contribuţiile valide, şi să stimuleze, mai ales, efortul manifest, să conducă întîlnirea către o ediţie la care publicul să regăsească, spectacol de spectacol, ceva din adevărul teatrului, ceva din tumultuoasa noastră realitate. Este de dorit ca artiştii amatori înşişi, să privească lucid şi angajat către menirile mai adînci ale exerciţiului lor, să recunoască – mai generos şi mai precis – calitatea unui text, unei interpretări, să se situeze întru totul la un nivel superior. Fiindcă, asemeni altor confruntări, şi aceasta petrecută la fine de an '81, şi-a avut, în afara scenei, momentele ei de ciudată lipsă de sens... Nu este întristător să nu înţelegem, de pildă, „rolul educativ" al unei piese de Caragiale? Poate că, asupra acestei „cestiuni" vom reveni mult mai pe larg...

Antoaneta C. IORDACHE

Renunţare

limbă şi stil

Eminescu şi-a adjudecat o seamă de termeni aparţinind, iniţial, aşa-numitelor „vocabulare profesionale". Actualizînd disponibilităţile expresive ale substantivului **mreajă,** familiar pescarilor, poetul îl introduce în alcătuiri comparative şi metaforice, care învederează spiritul său mobil şi mlădios asociativ, viziunea sa „integratoare" a realităţii: „Iar de sus pîn-în podele un painjăn prins de vrajă / A ţesut subţire **pînză străvezie ca o mreajă". Mreajă de frunze, de nouri, de văpaie** sînt cîteva, numai, din îmbinările metaforice cu sunet specific eminescian, dezvoltate în jurul termenului în discuţie şi folosite nu numai în poezie, ci şi în proza sa literară: „Ea s-apropia încet (...), pe cărările albe zugrăvite cu **umbrele mrejelor de frunze";** „Afară ploaia încetase şi, prin **mrejele de nouri** negri-vineţii, luna trecea palidă şi rece". În **Sărmanul Dionis,** metafora **mreje de frunze** este cuplată cu o comparaţie pregnant convergentă: „Stele păzeau tăria, luna trecea ca un scut de argint prin întunericul nourilor, în aer era aur şi-n grădine miros ş-o umbră adînc-viorie, ruptă de dungi de lumină albă, care trecea prin **mreje de frunze,** ca prin **strecurători de lumină".** Într-una din foarte numeroasele variante ale elegiei **Mai am un singur dor,** poetul îşi doreşte, în loc de „sicriu bogat", **o mreajă de ramuri.**

Pornind de la o nuanţă semantică pe care **mreajă** a dezvoltat-o în limba comună (Gala Galaction: „Izbutise să rupă **mreaja** fermecatei amintiri"), Eminescu izvodeşte, în **Glossă,** una din cele mai originale expresii ale sale, sugerînd, pînă şi prin rularea insidioasă a aceloraşi sunete, ideea poetică a „ademenirii" înşelătoare: „Ca un cîntec de Sirenă / **Lumea-ntinde lucii mreje;** / Ca să schimbe-actorii-n scenă / Te momeşte în vîrteje". Confruntat cu una din multele sale variante, citatul devine semnificativ pentru cuprinderea mai exactă a unor aspecte fundamentale privind expresia artistică eminesciană. Mă refer la intenţia, de atîtea ori vădită şi tot de atîtea ori dusă pînă la capăt, a poetului, de a nu etala, cu ostentaţie, elementele livreşti ale culturii, retrăgîndu-le, discret, în „substructura" imaginii şi lăsînd cititorului, ridicat la rangul de „colaborator" (vremelnic!), bucuria re-descoperirii lor, în zestrea cugetului şi a inimii sale. Dar iată cum sună versurile abia citate, într-o redactare anterioară: „Ca şi glasul mîndrei **Circe** / Mîndre-s cele trecătoare / Şi te-atrag la şezătoare / C-o zîmbire, cu te **miri ce".** Se pare că legenda vrăjitoarei – evocată de Homer în **Odiseea, X** – îl obsedează pe poet. Ecouri ale ei străbat şi în variantele **Scrisorii IV:** „Tu gîndeşti, fermecătoarea, / Adorată zînă **Circe,** / Că mă saturi c-o privire, / Cu zîmbiri şi cu te **miri ce".** Oricum, este neîndoielnic că numai un mare şi nobil poet poate „renunţa" (întocmai ca eroul lui Homer!), la... asemenea versuri, împodobite, aidoma zînei, cu „ispita" unei... asemenea rime: „glasul mîndrei Circe / (...) C-o zîmbire, cu te **miri ce".**

Eminescu este, acum, solidar cu Ulise, „eroul Odissev cel mult meşteşugăreţ", evocat, în postuma **Pentru păzirea auzului,** chiar prin... titlul ei: „Te farmecă, urechei neavînd învălitoare, / Sirena dezmierdării de moarte purtătoare".

G. I. TOHANEANU

---

teatru

ÎN PREMIERĂ LA TEATRUL MAGHIAR DE STAT DIN TIMIŞOARA

„O scrisoare pierdută"

Aţi auzit de Meitani? Ar fi şi greu. Acest ilustru necunoscut a fost preferat de către Academia Română, ca scriitor premiat în jurul începutului de veac XX în locul lui I. L. Caragiale, respins cu 20 voturi contra trei. De-atunci însă, numai „O scrisoare pierdută" a fost tradusă în 50 de limbi şi reprezentată în 40 de ţări. Din cruzimile istoriei... Teatrul maghiar de stat din Timişoara şi-a asumat nobila obligaţie de-a prezenta în premieră „O scrisoare pierdută" în traducerea lui S. Kiss Attila (în 1957 la Miskolcz se juca „Scrisoarea" în versiunea lui Kadar Imre). Regia o semnează D. R. Ionescu. În caietul de sală al spectacolului regizorul emite unele opiniuni estetico-programatice urmărit de dorinţa unor mutaţii de accente „pe ici pe colo..." În afara cortinetelor cu umbre chinezeşti – tehnic nereuşite – elocventă apare doar schimbarea locului de joc din ultimele trei acte în „sala de spectacol şi bal a unui restaurant din oraş" cum o declară însuşi regizorul în acelaşi Program. Un plus de mişcare şi vizualitate (cît oare de necesară?) prin intermediul mobilierului sălii de bal; numeroase scaune, practicabile, WC-ul foarte distinct, sticle de băutură etc. a pus doar arareori în dificultate clasicitatea interpretării actoriceşti, care din acest punct de vedere a fost condusă cu experienţă şi culoare de către regizorul D. R. Ionescu. Talentaţii actori ai Teatrului Maghiar de stat, cunoscători şi ai limbii lui Caragiale, martori profesionişti ai unor creaţii memorabile pe care scena românească de după război le-a oferit în trei ediţii renumite: Sică Alexandrescu, Liviu Ciulei şi Radu Beligan, au beneficiat din plin de această moştenire prestigioasă (unii dintre actori – ca şi subsemnatul – au cunoscut şi acel de neuitat spectacol al Teatrului Maghiar din Tg. Mureş cu: Kovács György, Szabó Ernő, Dely Ferenc, Andráşi Márton etc.). Cu o privire globală, distribuţia ne convinge de-a fi fost foarte bine echilibrată cu actori de-o mare capacitate compoziţională; o ECHIPĂ ambiţioasă şi victorioasă. Reţinem un excepţional cetăţean turmentat, care a ştiut să evite cu gust şi măsură caricatura **(Iánó Iános).** Decrepitul şi venalul Agamiţă a găsit în **Puhalo Ernö** un interpret de clasă. Caţavencu, dacă putem spune aşa, se bucură în acest spectacol de o personalitate artistică bine conturată **(Peterffy Lajos),** dispunînd de farmec, aplomb profesional, o invidiabilă plasticitate. Cuplul Farfuridi-Brînzovenescu a fost încredinţat jocului talentat al unor actori de opusă statură fizică dar care au găsit un acord perfect în unitatea de stil **(Szélyes Imre şi Ebergény Tibor).** Desigur, nenea Zaharia cu o bogată carte de vizită a „atribuţiilor" avea nevoie şi de un actor pe măsura... greutăţii sale. **Kőfalvy István** a avut arta de-a fructifica din plin şi cu brio suculenţa comică a personajului. Inteligentul, mobilul şi mereu adecvatul actor de compoziţie **Makra Lajos** n-a lipsit de la copioasa masă a... succeselor cu al său colorat Pristanda.

Cei doi îndrăgostiţi adulteri, persoane însemnate, urmăriţi de blestemul scrisorii pierdute (ce bine că pînă la urmă fiind găsită, a ocazionat atîtea pupături în veselia binefacerilor unui sistem „curat constituţional") – evident i-am numit aici pe Tipătescu – prefectul şi Zoe Trahanache **(Rappert Károly şi Kilyén Ilka)** au avut de înfruntat (deseori au reuşit) nu puţine dificultăţi impuse de vădita schimbare a locului de joc gîndit cu minuţie de nenea Iancu. Poate că această observaţie este sub imperiul unor înrăite prejudecăţi. E greu însă să vii fără prejudecăţi la asemenea piesă încoronată de inestimabile tradiţii interpretative. Problema interpretării clasicilor începe să aibă prea multe... interpretări. De aceea, m-aş rezuma afirmînd că agreăm demonstraţiile de idei, dar neapărat cu păstrarea intactă a valorilor textului. Altminteri spus, în cazul de faţă, n-am fi avut nimic cu schimbarea cadrului scenic tradiţional, dacă ajungea pînă la TEXT, pînă la IDEE. Balul şi spectacolul din decor trebuiau transportate cu text cu tot, configurînd o idee regizorală, care s-ar fi impus sau nu, dar ar fi existat. Şi-atunci, aşteptarea noastră primea speranţe. Un cuvînt de stimă pentru scenograful **Winterfeld Sándor** şi costumiera **Tóth Ildikó Ilona** care au secondat cu talent şi-n execuţie corectă, (minus cortinetele) punctul de vedere regizoral. Muzica n-a împlinit şi n-a sugerat nimic. Un cuvînt de admiraţie colectivului de actori care a alcătuit figuraţia, mută sau vorbită, cu o înaltă etică profesională. De remarcat că mai toţi aceşti actori deţin roluri principale în atîtea alte spectacole. Publicul îndrăgeşte acest gest, îl înţelege exact şi nu simte că ar micşora pe cineva. Dimpotrivă.

În 1922 Slavici (însuşi Slavici) în Adevărul literar şi artistic avansa părerea: „Comediile... nu pot fi traduse într-o altă limbă". În 1935 N. Davidescu scria în Cuvîntul liber articolul: „Caragiale, cel din urmă ocupant fanariot sau inaderenţa lui la spiritul românesc". În loc de alt comentariu vă invit să vedeţi „O scrisoare pierdută" la Teatrul Maghiar de Stat din Timişoara. (Necunoscătorilor limbii maghiare le sînt oferite căşti de ascultare a textului în limba română). Aceeaşi invitaţie mi-ar face plăcerea v-o pot adresa şi pentru Naţionalul timişorean a cărui „Scrisoare" s-a pierdut ultima oară în 27 dec. 1959 şi care n-a fost găsită de o generaţie.

Gh. LEAHU

top

COPILĂRIA (II)

Împreună, cîntau la reuniunile date de elevii clasei a şasea, în spatele camionetelor, la petreceri de stradă. Spre marea dezamăgire a mătuşii Mimi, John este conducătorul absolut al grupului. Şi, întrucît nu cunoaşte nici un text de muzică uşoară, începe să-şi compună propriile melodii. În ziua de 6 iulie 1957, basistul Ivan Vaughan de la grupul „Quarry Men" îşi invită un coleg de la Institutul Liverpool, pe nume **Paul McCartney,** la o serată muzicală. Colaborarea care începu între John şi Paul în compunerea textelor avea să umbrească orice altă preocupare, John şi Paul deveniră prieteni, deşi arareori ai fi putut întîlni două firi atît de diametral opuse. John, de o ironie muşcătoare, cu o fire deschisă şi nepăsătoare, ura pretenţiile şi ifosele, detesta rigurozitatea şi lua în rîs tot ce părea serios. Paul era virtuos, conformist, ambiţios şi dornic sa parvină pe scara socială, de o diplomaţie ce friza aproape făţărnicia. Cu toate acestea, ceea ce-i apropie este pasiunea lor pentru muzică, pentru Elvis, Buddy Holly şi pentru „rhythm and blues", muzica neagră mai gălăgioasă şi mai puţin conformistă, adusă de stewarzii de pe transatlantice. În vreme ce „skifflers"-ii dispăreau de pe firmament, apărea un nou recrut în formaţia lui John şi anume **George Harrison,** fiul unui şofer de autobuz. John, mai mare cu doi ani, se împotriveşte la început supărat: **„Ce ţi-e şi cu puştiul ăsta care se tot ţine după noi..."** Optica lui John, atitudinea sa se schimbă în clipa în care-l cunoaşte pe Stuart Sutcliffe, pictor plin de talent şi originalitate, ce-l atrage spre un mod de a înţelege arta ca instrument original şi revoluţionar menit să prefacă lumea. Stuart va intra apoi în grup ca basist. În aceeaşi vară – Julia, mama lui John, este accidentată mortal de o maşină. Deşi se dovedeşte a fi destul de tare, în momentele acelea grele, John avea să poarte toata viaţa în suflet rana pricinuită de moartea mamei, traducîndu-şi suferinţa în cîntece scurte, dar remarcabile. **(Va urma).**

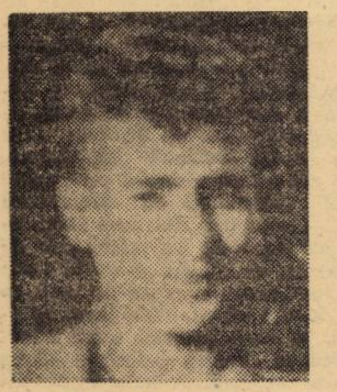

Gabriela Brănescu

plastică

Un temperament exploziv, al ‚structurilor unduite", constrîns cu evidentă sforţare rigorilor coloristice, abundînd în griuri violente, şi amintind tulburător de acuitatea expresivă van-goghiană, se dovedeşte, la cea de a patra „personală", tînăra artistă plastică Gabriela Brănescu. Ea foloseşte o paletă vie, „cărnoasă", universul floral fiind unul predilect, ispititor prin bogăţia coloristică, îndeosebi autumnală, a florilor aflate în stadiul de trecere în seminţe, extrem de bogat în tonuri. Cînd intră la peisaj, tentaţia expresiei este aceeaşi, geometria se voalează, parcă surprinsă printr-un ochean de apă tremurătoare. Gabriela Brănescu relevă preocupări pentru ceea ce ar putea fi un stil propriu, ceea ce trădează o anume maturizare artistică. Fiind extrem de afectivă, de senzitivă, artista hunedoreană convinge şi tulbură, confirmînd ceea ce era, nu demult, o promisiune. **Eugen EVU**

evrika!

● Din pămînt scoţi aur; din aur nu vei putea scoate niciodată nt. ● Cînd femeia îl ia pe nu în braţe, bărbatul nu mai are eptul să fie gelos! ● Meseria de călăuză n-o învaţă cel mereu ondus de alţii! ● În mod paradoxal, la omul modern, forţa de eaţie se poate confunda cu forţa de distrugere. ● Schimbîndu-se sine, omul schimbă destinul unei societăţi. ● Cînd braţele a se încrucişează şi armele se pot încrucişa. ● Marile afo- se scriu în picioare! ● În faţa unui copil ascultător orice are e un pedagog. ● Sărutul ipocrit ajută buzele să-şi as- intenţiile. ● Moftul de a deveni scriitor (sau scriitoare!) a o realitate pentru cei ce confundă alfabetizarea cu actul asă cultură. ● Unui cîine de om nu-i punem zgardă! ● foştii prieteni te părăsesc, e semn că n-ai fost demn de ebnicia lor. ● Înarmarea atomică dă apă la moara pustiului. Sărutul Iudei e veşnic; dar obrazul se schimbă cu seninătate.

Ion VELICAN

ERATĂ

Dintr-o eroare de paginaţie, articolul-evocare despre Petru ilă a apărut lîngă cel consacrat neuitatului nostru coleg Dra- Vicol.

prietenii revistei „ORIZONT"

OCTAVIAN GĂTĂIANŢU

A CĂZUT UN COPAC

(...pentru Gabriela)

Între noi a căzut un copac,
...a căzut un copac.
Ne-am oprit fiecare de
partea cealaltă.
Copacul, căzut pe cărare,
să-l ocoleşti
te-am chemat.
Eu eram obosit...
Păsările ciripeau zgomotoase.
Ne despărţea doar copacul căzut...

N-ai venit...
Am privit
printre ramuri cum pleci.
Şi,
cu palma, am şters
lacrimi reci.
În zadar, într-o zi,
vei căuta paşii mei;
zgomotoasă va fi
întristarea pe-alei.

ION ICOBESCU BRIC

LUMINĂ DIN LUMINĂ

Lumină din lumină, venim egali pe lume,
Nestăpîniţi de patimi şi nebătuţi de brume,
Şi albi de puritate, neînsemnaţi de soartă,
Păşim sfioşi în viaţă pe-aceeaşi mare poartă...
Atîtea drumuri încă ne-aşteaptă neştiute,
Mersul greoi de zimbri ori zbor uşor de ciute,
Cercuri de lumină ne îngrădesc în sfere
Vederea copilandră şi rîuri de putere,
Dar, prinşi în hora vieţii, lipsită de limane,
Noi fluvii sîntem încă, mîine vom fi oceane...

VIN DESEORI

Vin deseori însetat de mirosul ţărînii
La voi, cei crescuţi între ape şi vînturi,
Primiţi-mă şi nu mă certaţi cu asprime,
Nu am uitat niciodată
Paşii dintîi făcuţi la izvoarele pîinii.
Port în mine aceleaşi pămînturi,
Aceleaşi doruri, aceleaşi gînduri...

IOAN SUCIU

COLIND...

Colind mereu păduri prin gîndul
Că noi sîntem aici în toate...
Păduri tăcute, de luceferi,
Păduri de mit, îndepărtate,
Aripi trecînd în neuitare, –
Ca braţele, -ncordate-n dreapta
Şi nesecata lor menire:
De-a rodnici ideea-n fapta
Acestor ani, acestor clipe
Ce arderi noi prind să-nfiripe...
Ştiu, trecătoarele poeme
Pe ora împlinirii noastre,
Înţelegîndu-ne menirea-s
Păduri de păsări lungi, albastre,
Săruturi, mai ales săruturi,
Tropot de verbe-cerbi, în neaua
Îngemînînd pe la răspîntii
Carpaţii, griul nou şi steaua...

Şi trec, mereu, păduri la gîndul
Că noi sîntem aici în toate
Păduri tăcute, de luceferi,
Păduri necercetate, poate...

*
* *

Lumina s-a uscat pe întîmplări.
O pasăre prin respirări mai bate
din aripi şi plămînii mei petrec
o, rămuroasa ei realitate...

AL. CRISTIAN MILOŞ

COPILĂRIE FURATĂ

Cine? Nu ai vazut? Nu ştii?
Cineva ne-a furat copilăria!
O caleaşcă lichidă
Ieşind din timp
Alunecînd pe pîrtii de foc
Demult în umbră mă pîndea
Şi uite
Pregătindu-ne să devenim bărbaţi şi femei
Am pierdut descîntecul ce putea s-o oprească...

echo

DESIGNUL – ÎN PROPRIA SA LUMINĂ ŞI VALOARE

Comitetul de cultură şi educaţie socialistă, Filiala Uniunii artiştilor plastici şi Muzeul Banatului deschid, în SALA BAROC, din Piaţa Unirii, o interesantă şi expresivă expoziţie, venită din Stuttgart (R. F. Germania); **„DESIGNUL ŞI PROTECŢIA MUNCII".**

Implicat la locul de muncă, în gospodării, în circulaţie, în viaţa copilului, designul, în această expoziţie, devine un simbol a ceea ce este elocvent, atractiv sau primejdios în existenţa individului, pus să acţioneze şi să ia hotărîri în aceste domenii de activitate umană.

Reprezentat printr-o grafică a semnului, de un colorit fascinant, o acurateţe deosebită, dar, mai ales, de o simbolistică penetrantă, designul, în protecţia omului, lasă să se întrevadă, în această atrăgătoare expoziţie, graficieni de mîna întîi, cu un simţ acut al proporţiilor echilibrului, culorii şi ironiei, dar, mai ales, cu o inteligentă punere în pagină, din care ei lansează, prin alegoriile lor plastice, apeluri patetice ale bunului simţ, care pot şoca sau atrage atenţia şi simţirea omului în împrejurările date.

Acele panouri grafice sau obiecte reprezentînd pădurea invadată de gunoiul menajer al celor indiferenţi, marea albastră, cu ţărmul plin de dejecţii, copacul verde solitar, sufocat între autostrăzile suspendate, ca un ţipăt al naturii ce moare sub mări solidificate asfaltice, sau, în fine, porumbelul alb (semnificînd copilul!) strangulat de laţurile care, simbolic, reprezintă încrucişările ameninţătoare de drumuri, iată tot atîtea formule grafice unice, într-o expoziţie remarcabilă, prin care **DESIGNUL** este pus în propria sa lumină şi valoare.

I. A.

TELEVIZIUNE

VINERI, 8 ianuarie

16,05 Teleşcoală. Politehnica TV 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Actualitatea economică. 19,50 Memoria documentelor. Alexandru cel Bun. Vocaţia de pace a poporului român. 20,20 Film artistic. Incident la Venlo. 21,45 Dezbateri culturale. Teatrul – tribună de afirmare a valorilor umaniste ale societăţii noastre (III). 21,45 Telejurnal. 22,05 Parada orchestrelor de muzică uşoară.

SÎMBĂTĂ, 9 ianuarie

8,30 Melodii populare instrumentale. 8,40 Desene animate. 9,05–9,40 Teleşcoală. 9,45 Telecinemateca. Ecaterina Teodoroiu. 12,00 Centre muzicale ale ţării, Cluj-Napoca (III). 13,05 La sfîrşit de săptămînă. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,25 Călătorie prin ţara mea. Arad – mărturia neîntreruptă a iubirii de ţară. 19,50 Teleenciclopedia. Din istoria culturii româneşti: Şcoala din Scheii Braşovului. Muzeele lumii. Ermitaj (IV). Însuşiri ale materiei vii. Instincte şi reflexe. 20,30 Film serial. Orient-Expres. Ultimul episod. 21,30 Varietăţi... varietăţi. 22,15 Telejurnal. 22,35 Nocturnă TV.

TELEVIZIUNE

serial

JURNALUL UNUI „CULTURIST" (I)

„Nu sta culcat dacă poţi sta pe scaun, nu sta pe scaun dacă poţi sta-n picioare, nu sta-n picioare dacă poţi umbla!" Iată un sfat pe care, de la începutul începutului, un cunoscător al rganismului uman (Morehaus) i-l dă pe gratis. Pe gratis, dar ... gratuit. Căci, în simplitaea lui aforistică, el poate însemna pentru mulţi, mai tîrziu, lacul de salvare cu ajutorul căa să-şi poată redobîndi sătatea, vigoarea fizică, încredea în viaţă şi, de ce nu, fericia! La urma urmelor, toate astea alcătuiesc împreună ceea ce se chemă demnitate umană, demnitatea omului civilizat, a omului conştient de destinul şi menirea sa în lume.

Corpul şi spiritul au aceeaşi pondere în echilibristica universală. N-aş vrea să mă joc cu cuvintele, dar aş putea spune chiar: cît corp, atîta spirit (şi invers); ele se „respectă" reciproc şi orice dezavuare a uneia din părţi se răsfrînge imediat asupra celeilalte. „Culturistul" îşi cultivă trupul, îl repune adică în drepturile sale civilizatorii, îl coordonează în spaţiu şi-i conferă emblema care îl va desena drept operă conştientă a minţii omeneşti. Ce altceva fac de mii de ani (şi reuşesc) practicile yogine orientale, cărora, din păcate, foarte puţini încearcă să le dezlege „misterul". Dar să nu uităm Hellada care, în avîntul ei civilizator, şi-a veghiat „trupul" cu o sacralitate şi demnitate civică nemaiîntîlnite nici pînă-n zilele noastre. Şi-acel **„mens sana in corpore sano",** al lui Juvenal, nu poartă oare în sine germenii unei înţelepciuni pe care cei vechi ştiau de ce o respectă? Căci corpul, în limitele sale fizice, este totuşi un **cosmos,** o lume în care regăsim cu uimire elementele unei splendide construcţii. **„Corpul este probabil – zice Jonathan Benthall – cea mai însemnată dintre toate metaforele posibile pentru fenomenul perceperii societăţii de către sine însuşi, revenind constant în mituri şi cosmogonii, artă şi literatură".** Iar Maurice Merleau-Ponty adaugă: **„Corpul poate fi comparat mai exact, mai degrabă cu o operă de artă şi nu cu un obiect fizic".**

În acest „Jurnal...", real şi nu imaginar, mi-am propus să descriu tribulaţiile unui trup care „se trezeşte" dezavuat în mare parte de ceea ce istoria sa firească a acumulat de-a lungul timpului, a unui trup ce, trezindu-se, începe să-şi caute „conştiinţa" pierdută. Ce va face? Cum va reuşi să se reabiliteze în ochii hipercivilizatorii ai veacului în care s-a născut? Se află oare faţă-n faţă doi duşmani? Eu cred că nu; problema care se pune este aceea a loialităţii unuia faţă de celălalt. Să-i dăm veacului ceea ce este al veacului...

Dan NEMESNIC

(VA URMA)

Anul cel nou...

sport

...s-a mutat în calendare într-un repaos total al arenelor; culmea e – şi cronicarul trebuie să marcheze întîmplările neobişnuite, adică ciudate – miercuri seara s-au lăsat nişte tunete pre pămînt, de parcă era în miezul verii, în iulie, cînd se coc grînele şi umblă miţele pe case.

Am rămas dator cu clasamentele sportive pe '81, dar nici că mă grăbesc să le scriu, deşi am primit multe corespondenţe pe această temă, tot aşa cum, de Anul Nou, din lumea acestei rubrici, m-a surprins şi mi-a plăcut scrisoarea profesorului Angelo Niculescu, care, la întretăierea cifrelor făcătoare de vîrste, mi-a reamintit că ispavă ca la Mexic noi n-am izbutit în calea spre Madrid; de aceea, m-am răzgîndit şi nu îl mai scriu pe Ilie Balaci întîiul fotbalist al anului trecut, ci al doilea, împreună cu Gabor, cel mai bun junior din lume, locul unu fiind vacant, într-un sezon fără glorie.

Aci, la Timişoara, pe treapta de sus ar trebui aşezat Gheorghe Şerbănoiu, fotbalist de marcă şi om exemplar, care face fotbal şi şcoală cu aceeaşi bucurie, cu aceeaşi osîrdie; lîngă el, nu din motive subiective, îl văd pe Petre Mehedinţu, care ţine o echipă în spate, U.M.T.-ul, şi care, cum am mai spus-o, ar fi timpul să se întoarcă la marea sa dragoste, „A"-ul şi Politehnica, echipa aceasta, aflată la minus trei în clasamentul adevărului, avînd mare trebuinţă de serviciile sale în lupta ce o aşteaptă în contra matineelor din divizia secundă; antrenor la „Poli" e, mai nou, Cicerone Manolache, care, deşi iubeşte porumbeii, s-a hotărît să nu mai zboare pe alte meleaguri, ci să muncească la urmaşa „Ştiinţei" de altădată. Îi urez succes, lui şi lui Dembrovschi şi lui **Dumitru, cu care face un trio!** **Teodor BULZA**

PRIN CHINA POPULARĂ (IV)

itinerarii

GU YUAN; „Sosirea primăverii"

Provincia Şangtung are 72 de milioane cuitori, iar capitala – Sinan – 3.200 00. n punct de vedere economic, provincia cupă locul patru pe ţară. Şi aici, ca în treaga China, organele economice luează la definitivarea planului cincinal 981–1985, precum şi la un plan de dezvoltare a Chinei pînă la sfîrşitul mileniu. Obiectivul mare al acestei perspective ste obţinerea unui venit naţional de 800–000 dolari pe cap de locuitor. Poporul hinez, inclusiv oamenii muncii din proincia Şangtung, depun un mare efort entru aplicarea politicii Partidului Comuist Chinez şi a guvernului de reajustare conomică, în vederea lichidării rămînerior în urmă şi creării condiţiilor dezvoltării e baze moderne a ţării. Acest efort se esimte la fiecare pas şi se impune oricui a o realitate cotidiană a Chinei de astăzi.

Ne-am convins de această realitate şi u prilejul vizitei la o fabrică de broderii. oate cel mai important fenomen cu care e-am întîlnit şi la această fabrică, unde ucrează aproape numai femei, a fost enuziasmul şi optimismul tuturor. Ni se deruează un film cu o mare încărcătură istocă şi un extraordinar simţ artistic „Se rodează în Sinan de 2000 de ani – ne une zîmbind directoarea. Avem o tradiţie delungată, dar şi planuri de viitor măre. După revoluţie, cam prin 1952, aici a st o cooperativă, cu cîteva femei. De la femei, de atunci, am ajuns astăzi la aroape 700. În cei 30 de ani am fost de ai multe ori premiaţi şi am devenit o utate model – subliniază directoarea în mp ce ne conducea prin secţiile fabricii. ident – reia interlocutoarea noastră – oducţia pe care o realizăm se ridică la 500.000 yuani pe an, nu o realizăm doar oi, care lucrăm în incinta fabricii. Avem egături cu satele din jurul oraşului. Peste .000 de ţărani lucrează la domiciliu, în egim de plată la bucată. În acest fel s-a alizat o legătură organică între noi şi ate; ţăranii ne ajută pe noi, iar noi îi jutăm pe ei. La întrebarea noastră privioare la destinaţia producţiei, ni s-a răsuns scurt: pentru piaţa internă şi export. odusele fabricii se exportă în 25 de ţări. În prezent, studiem noi tehnologii pentru a spori calitatea şi competitivitatea pe piaţa mondială.

Într-adevăr, vizitînd cele trei secţii – broderie, cusut şi călcat – la care se adaugă compartimentul de creaţie, ne-am convins de atmosfera de muncă şi dăruire a acelora ce lucrează aici. Îndemînarea specifică, forţa de creaţie şi voia bună erau vizibile la fiecare pas. Marea majoritate a lucrătoarelor sînt tinere. La sectorul de creaţie lucrează mulţi care abia au părăsit băncile şcolii.

Şi pentru că am vorbit despre şcoală, nu este fără interes a sublinia impresiile realizate cu prilejul vizitării unei şcoli de 6 ani, şcoala „Jing Wu". Înfiinţată în 1949, şcoala a străbătut un drum lung, drumul firesc al revoluţiei chineze. Are 1000 de elevi, 22 de clase. 65 de profesori. Este o şcoală model. În afara disciplinelor de învăţămînt, specifice acestui grad de şcolarizare, se acordă o mare atenţie în procesul instructiv-educativ formării profilului moral al tinerei generaţii, educaţie fundamentată pe „cinci iubiri": iubirea de patrie, iubirea de popor, iubirea muncii, iubirea ştiinţei, iubirea bunului obştesc. Urmează apoi preocuparea pentru creşterea unei generaţii sănătoase. Gimnastica şi sportul ocupă un loc de prim ordin. În ultimul timp, s-au introdus două ore săptăminal de gimnastică pentru protecţia ochilor. Am văzut o oră de astfel de gimnastică. Folosind o schemă simplă, afişată pe o tablă, sub îndrumara învăţătorului elevii îşi masează zona ochilor, nasului, sinusurilor şi frunţii, realizînd un spor de rezistenţă la oboseală şi capacitate de asimilare. Dar preocuparea şcolii pentru educaţia elevilor nu se opreşte aici. Există un aşa-numit sistem de instruire extra-şcolară, care se concretizează în organizarea de grupuri pentru sport, cîntece şi dansuri. Ne-am despărţit de şcoală în timp ce elevii erau în pauză. În pauză – un fel de-a spune. Adică în afara clasei, întrucît şi în curte totul era organizat. Jocurile, foarte variate, erau supravegheate şi conduse de personalul didactic. Pentru profesori nu avem pauze – ne spune directoarea. Ei fac educaţie şi în curte, ca şi în clasă – continuă ea. La ieşirea pe porţile şcolii i-am spus unui coleg din grupul nostru: „Cred, într-adevăr, că-i o şcoală model".

Am văzut şi auzit multe lucruri interesante în China. Am văzut şi Fluviul Galben. Despre el citisem şi auzisem multe amănunte înainte. De data aceasta, însă, l-am văzut cu ochii, ceea ce nu-i puţin. Nu-i puţin întrucît atunci cînd îl priveşti şi-i afli nişte „comportări" aproape uiţi ce ai citit şi te confunzi în imaginile concrete ce ţi se derulează în faţa ochilor. Nu faptul că are 5.400 km m-a impresionat, – noi vedeam doar cîteva sute de metri – ci culoarea efectiv galbenă, un galben închis, mocirlos, chiar înfiorător. Încep să înţeleg motivul denumirii, dar, pentru a nu greşi, întreb pe tovarăşul care ne însoţea: „De ce-i spune Fluviul Galben?" Îmi răspunde simplu: din cauza nisipului pe care-l antrenează! „Înseamnă că antrenează mult nisip" – reiau eu. „Da, cam mult: între 20 şi 200 kg nisip pe metru cub de apă. În fiecare an, fluviul duce în mare 16.000.000 tone nisip, în afară de ceea ce râmîne pe fundul albiei, albie care, se ridică anual, în unele porţiuni, cu 2 metri" – ne explică el. „Foarte curios" – adaug eu. „Da, este un fluviu curios şi în acelaşi timp ne dă multă bătaie de cap. Este capricios peste măsură – reia interlocutorul nostru – De la cote mult peste cele inundabile – şi nu-s puţine cazuri – la secarea completă a albiei, Fluviul Galben are multe comportări ciudate. Nu de puţine ori, vara, oamenii trec cu picioarele prin el, iar cînd inundă, ne batem să-l domolim – reia chinezul, în timp ce ne arată nişte diguri din beton armat, ridicate în ultimii ani, pentru a apăra oraşul de valurile fluviului dezlănţuit. Nu în zadar se mai numeşte şi Fluviu de inundaţie, deşi, de obicei, vara este uscat", încheie omul trimiţîndu-ne spre maşini.

Mihai FĂTU

GABRIEL
GARCIA
MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORŢI ANUNŢATE

Exact după cinci minute, s-a reîntors la Clubul Social cu desagii lui împodobiţi cu flori de argint bătut şi-a pus pe masă zece teancuri de bancnote de cîte o mie de pesoşi noi-nouţi, căci mai aveau încă, în jurul lor, panglicile de hîrtie tipărită de Banca Naţională. Văduvoiul Xius a murit două luni mai tîrziu. „De asta a murit", zicea doctorul Dionisio Iguarán. „Era mai sănătos decît noi toţi" dar dacă-ţi puneai urechea pe pieptul lui auzeai cum îi izvorau lacrimile din inimă. Pentru că nu numai că-i vînduse casa cu tot ceea ce avea înăuntru, dar îi ceruse lui Bayardo San Román să-i plătească treptat, puţin cîte puţin, căci nu-şi păstrase ca amintire nici măcar un cufăr în care să-i încapă atît bănet.

Nimeni nu s-ar fi aşteptat, şi nici n-a spus-o nimeni, că Angela Vicario să nu fie fecioară. Nu avusese nici un logodnic şi crescuse împreună cu surorile ei sub ochii de vultur ai unei mame neînduplecate. Chiar şi atunci cînd nu mai rămăseseră nici două luni pînă la nuntă, Pura Vicario nu i-a îngăduit să se ducă singură cu Bayardo San Román ca să vadă casa în care urma să trăiască, însoţind-o atît ea, cît şi tatăl orb, pentru a-i păzi cinstea. „Singurul lucru pe care i-l cerеam lui Dumnezeu era să-mi dea puterea să mă omor", mi-a spus Angela Vicario. „Dar nu m-a auzit". Şi era atît de înfricoşată, încît se hotărîse să-i spună totul mamei sale, pentru a se elibera de o astfel de povară, cînd singurele ei două confidente, cele care o ajutau să facă flori din zdrenţe stînd în faţa ferestrei, i-au spulberat o astfel de bună intenţie. „M-am supus voinţei lor cu ochii închişi – mi-a povestit ea – pentru că mă făcuseră să cred că erau foarte pricepute în a-l trage pe sfoară pe bărbaţi". O asiguraseră că mai toate fetele îşi pierd fecioria de foarte mici, în jocuri copilăreşti. Şi-au stăruit în a o convinge că pînă şi cei mai încăpăţinaţi bărbaţi se împăcau cu orice poveste, cu condiţia să n-o mai ştie şi altcineva. În sfîrşit, au mai convins-o de faptul că majoritatea bărbaţilor intrau în noaptea nunţii atît de speriaţi, încît nu erau în stare să facă nimic fără ajutorul miresei, iar în clipa adevărului nu puteau răspunde de propriile lor acte. „Singurul lucru în care au încredere este să vadă cearceaful" i-au spus cele două prietene. Şi-au învăţat-o tot felul de vicleşuguri băbeşti prin care să-şi ascundă cinstea pierdută şi să poată arăta în prima ei dimineaţă de proaspătă căsătorită, pus la soare în curtea casei, cearceaful de in alb cu pata roşie a feciorіei.

S-a măritat cu această speranţă. La rîndul lui, Bayardo San Román pare să se fi însurat cu iluzia de-a fi putut cumpăra fericirea cu preţul neobişnuit de mare al puterii şi bogăţiei sale, căci o dată ce planurile sărbătoririi nunţii luau proporţii, îi veneau în minte noi şi cît mai trăznite idei pentru ca petrecerea să fie şi mai mare. A vrut chiar să amîne nunta cu o zi, cînd s-a anunţat sosirea episcopului, ca să fie cununaţi de acesta, dar n-a reuşit pentru că s-a opus Angela Vicario. „Adevăru-i – avea să-mi spună ea – că eu nu vroiam să fiu binecuvîntată de un om căruia nu-i plăcea să mănînce decît supă făcută numai din creastă de cocoşi, aruncînd restul la gunoi". Chiar şi fără binecuvîntarea episcopului însă, petrecerea a luat, într-adevăr, proporţii greu de stăpînit, încît pînă şi lui Bayardo San Román i-a scăpat din mîini şi a sfîrşit prin a fi un eveniment public.

Generalul Petronio San Román cu familia au venit de data aceasta în vaporul de protocol al Congresului Naţional care a rămas ancorat în port pînă ce s-a terminat întreaga sărbătoare. Cu acelaşi vapor a mai venit multă lume bună, persoane ilustre care-au trecut însă neobservate între atîtea chipuri străine. Şi au adus atîtea daruri, încît a fost nevoie să renoveze localul părăsit al primei centrale electrice ca să le poată expune pe cele mai arătoase, ducîndu-le pe celelalte direct la casa văduvoiului Xius, pregătită de-acum să-i primească pe tinerii căsătoriţi. Între altele, mirelui i-au făcut cadou un automobil decapotabil cu numele lui gravat cu litere gotice sub marca fabricii. Iar miresei i-au dăruit un serviciu de tacîmuri din aur pur pentru douăzeci şi patru de persoane. Au mai adus o trupă de dansatori şi două orchestre ale căror valsuri s-au aflat mereu în contratimp cu bandele locale de muzicanţi, cîntăreţi improvizaţi şi grupuri de acordeoane care se dezlănţuiseră însufleţite de entuziasmul general al chefului.

Familia Vicario locuia într-o casă modestă cu pereţi de cărămidă şi acoperiş, din frunze de palmier sub care cuibăreau rîndunele în fiecare ianuarie. În faţă avea o terasă ocupată aproape în întregime cu ghivece de flori şi o curte mare plină cu găini şi pomi fructiferi. În curtea din dos, gemenii îşi aveau crescătoria de porci, piatra de tăiere, butucul şi masa pentru tranşarea cărnii, sursă destul de bună de cîştig după orbirea lui Poncio Vicario. Afacerea fusese pusă pe picioare de Pedro Vicario, dar cînd acesta a trebuit să plece la armată, fratele geamăn a dus-o pe mai departe, învăţînd aceeaşi meserie de măcelar.

Casa nu era deloc încăpătoare şi trăiau destul de înghesuiţi. Din pricina asta, cînd şi-au dat seama de proporţiile nunţii, surorile cele mari au încercat să închirieze una mai mare. „Închipuieşte-ţi – mi-a spus Angela Vicario – se gîndiseră la casa Plácidei Linero, dar din fericire părinţii noştri s-au opus, spunîndu-le că fetele lor se căsătoresc în coteţul nostru, ori nu se căsătoresc niciodată". Aşa că au zugrăvit casa în galbenul ei de la începuturi, au îndreptat uşile şi-au reparat pardoselile, făcînd-o să arate cît de cît demnă pentru o nuntă atît de deosebită. Gemenii şi-au dus porcii în altă parte şi au curăţit crescătoria, arzînd var nestins, dar chiar şi după aceea se părea că spaţiul nu va ajunge. Astfel că, datorită intervenţiilor lui Bayardo San Román, au dat jos o parte din gardul curţii, împrumutînd pentru dans casele vecine şi improvizînd mese din scînduri umbra tamarinzilor.

Singura emoţie neprevăzută a p cat-o mirele însuşi, care, în dimin nunţii, a venit s-o ia pe Angela Vicario cu o întîrziere de două ore, iar aceasta a refuzat să se-mbrace-n mireasă pînă c nu l-a văzut intrînd în casă. „Îţi dai se – mi-a spus ea – aş fi fost fericită s fi venit niciodată, dar nu puteam su gîndul că m-ar fi putut lăsa gătită". tărîrea ei de a nu-şi pune rochia c părut absolut firească, pentru că nu o ruşine publică mai mare pentru c ie decît să fie părăsită în haine de reasă. Faptul că Angela Vicario cutez totuşi, să-şi pună voalul şi floarea de miiţă nemaifiind fecioară, avea să fie terpretat drept o profanare a simbolu de puritate. Mama mea a fost singura re i-a preţuit curajul de a fi jucat pi capăt cu cărţile măsluite. „Pe vreme ceea – mi-a explicat ea – Dumnezeu ţelegea astfel de lucruri". În schimb, meni n-a reuşit să afle cu ce fel de că a jucat Bayardo San Román. Însă, din c pa cînd a apărut în frac şi joben şi pîn cînd a dispărut de la dans în braţe cu fiinţa zbuciumului său, a fost imaginea perfectă a mirelui fericit.

Deasemeni, nu s-a aflat niciodată cu c cărţi a jucat Santiago Nasar. Eu am fo cu el tot timpul, la biserică şi la petrecere, împreună cu Cristo Bedoya şi fratele meu Luis Enrique, dar nici-unul dintre noi n-a observat nici un fel de schimbare în felul lui de a fi. A trebuit să repet lucrul acesta de zeci de ori, pentru că toţi patru crescuserăm împreună, în aceeaşi şcoal şi în acelaşi grup de vacanţă, astfel c nimeni n-ar fi crezut că ar fi putut exis un regret pe care să nu ni-l împărtăşi mai ales un secret atît de important.

Traducere de:
Darie NOVĂCEANU

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 2 (724) 15 IANUARIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 1 leu

OCTAVIAN MAXIM: „Dans"

STATORNICIE

Modul de a gîndi şi a acţiona — parte organică a fiinţei poporului nostru — a avut darul şi finalitatea de a-l propulsa în ierarhia popoarelor, înscrise cu litere de aur în istoria universală a omenirii. Pentru că nimic din ceea ce a gîndit şi a făcut nu a lezat sub o formă sau alta interesele, năzuinţele altor popoare, naţii — cum îi plăcea lui Nicolae Bălcescu să le spună. Dimpotrivă! Respectîndu-se pe sine, neadmiţînd tutela, oprimarea şi asuprirea atîtor imperii, fie limitrofe sau mai îndepărtate, precum nici favoarea nemeritată, poporul român a răzbit prin atîtea şi atîtea furtuni încît şi-a dobîndit un piedestal demn de lauda tuturor celor cărora nu le este indiferent desişul istoriei. Constituie un merit, o mîndrie faptul că arhitectul zidirii, operei noastre de azi — Partidul Comunist Român — realizează, prin activitatea sa politico-ideologică, simbioza dintre trecut, prezent şi viitor. În gîndirea partidului nostru, trecutul este nu numai mîndrie, înălţare sufletească, permanenţă neostoită în perimetrul carpato-danubiano-pontic, dar şi izvor ce potenţează capacitatea poporului în suişul de azi. **„Cultivînd tradiţiile istorice** — arată tovarăşul Nicolae Ceauşescu — **vrem să punem în evidenţă uriaşa forţă pe care o reprezintă masele populare, popoarele înseşi în dezvoltarea lor. Dar mai cu seamă dorim să-i dăm poporului nostru încrederea în forţa sa, în capacitatea de a-şi făuri o viaţă nouă, liberă şi independentă".**

Descifrînd şi intuind în mod genial resorturile istoriei poporului nostru, continuitatea şi devenirea sa procesuală, Nicolae Iorga, titan al gîndirii româneşti, scria cu temeiul probităţii ştiinţifice, că **„fiecare din noi e un fel de rezumat al trecutului întreg al neamului său şi puţin, un fel de rezumat al trecutului omenirii întregi (...) noi trăim nu numai prin cei ce ne-au precedat dar şi prin cei care vor veni din noi şi care ne cheamă din viitorul lor în prezentul nostru pentru a ne impune datorii şi misiuni".**

Datorii faţă de patrie, misiuni faţă de istorie — iată o altă coordonată a trecutului nostru. Legat de glia strămoşească, poporul nostru nu s-a dat în lături nici o clipă de la misiunea sa istorică. Avînd în frunte conducători pe măsura structurii sale psihice şi morale, a abnegaţiei şi hotărîrii de a-şi apăra patria cu orice sacrificiu, poporul român a făcut corp comun cu marii săi comandanţi de oşti. Cită mîndrie, cît adevăr istoric găsim în aprecierile lui Mihail Kogălniceanu care, în legătură cu eroii legendari ai poporului nostru, scria: **„Inima mi se bate cînd aud rostindu-se numele lui Alexandru cel Bun, al lui Ştefan cel Mare, al lui Mihai Viteazul. Da, domnii mei, şi nu mă ruşinez a vă zice că aceşti bărbaţi pentru mine sînt mai mult decît Alexandru cel Mare, decît Anibal, decît Cezar! Aceştia sînt eroii lumii, pe cînd cei dintîi sînt eroii patriei mele".**

Da, sîntem fiii unui popor viteaz, căci vitejia şi bărbăţia, demnitatea şi lupta au presărat şirul aproape nesfîrşit de fapte istorice. Şi, cu toate greutăţile, am rămas aici, mîndri de trecut, de prezent şi viitor. **„Oricare alţii** — spunea savantul român Nicolae Iorga — **s-ar fi risipit în lume. Pentru mai puţin se părăsesc şi cele mai dulci patrii. Noi am rămas. Cu sabia în mînă, de strajă la toate zările, iar, cînd s-a frînt o clipă, ca să se lege din nou, trainic oţelul, am întins brutalităţii arma subţire a inteligenţei noastre şi iată sîntem tot acasă".** Acasă, aici, în România, transformată în anii noştri într-un imens şantier de zidire a edificiului care asigură celor harnici şi cinstiţi împliniri fără precedent în istorie.

Traian BUNESCU

Cu fruntea sus

Mi-a zimbit o floare-n geam
Albă rază de la soare,
Cîntecul acestui neam,
De la Dunăre, la Mare...

Şi mi-a spus, că-i Visul meu,
Într-o scumpă sărbătoare,
Că la bine şi la greu,
Noi ne ţinem Neamul tare!

Geaba fluieraşii, care,
Nu foşnesc precum gorunii,
Neamul ştie! Fiecare!
Nu mor caii, cînd mor cîinii!

Nu ne temem de furtună,
Oricît bate ea de tare,
Doina păcii cea străbună,
Cîntă tot mai cu-nfocare!

Zîmbetul de luptătoare,
De Femeie, Fiica Ţării,
Albă rază de la soare,
Scut ne e redeşteptării!...

Românie-i, greu pe lume,
Ca să spui ce ai de spus,
Dar prin greu, păstrăm renume
Şi ne ţinem fruntea sus.

TRAIAN IANCU

Timişoara, 6 ianuarie 1982

UN AN DE LITERATURĂ

E mult de cînd calitatea studiilor şi e- rilor critice se află într-o vizibilă ascen- ne. Gîndirea critică e alta ca în urmă numai cîţiva ani, e mai rafinată, mai roape parcă de fiinţa obiectului său, d şi mai evident autoreflexivă în ace- i timp semn al unei maturităţi ce nu în- etează să-i irite atît pe „creatori" cît şi pe criticii cu state mai vechi. Critica nu e numai în ascensiune dar şi în extindere. Domeniul ei s-a lărgit considerabil, o interesează jurnalul, memoriile, critica însăşi..., a redescoperit romanescul şi a făcut din el un mod de percepere a propriului limbaj: critica nu mai poate fi azi acceptată fără o anume savoare. Paradoxul, ironia şi autoironia, pathosul ideii şi al opiniei, o ştiinţă a expunerii necrispate, fin retorice aparţin azi criticii într-o măsură mai mare decît oricărui alt gen. ncercînd parcă să compenseze ariditatea excesivă a prozei, care uită adesea că — totuşi — calitatea ei esenţială este epicul, şi aglomerările frenetice de cuvinte — cît mai disperate — ale poeziei (fiindcă lirismul nu se mai poartă), critica nu se sfieşte azi nici de claritatea povestirii, chiar dacă „eroii" ei sînt ideile, şi nici de prezenţa unui **eu** ce îşi cere dreptul la expresie.

Exemplele lui '81 nu ne lipsesc. **Mari corespondenţe,** cea de-a treia apariţie editorială a lui Livius Ciocârlie, ilustrează perfect cele spuse mai sus. Farmecul deosebit al cărţii stă în renunţarea subită a criticului la orice bibliografie vizibilă: impresie înşelătoare însă, căci lectura nu uită nici o clipă studiile premergătoare ale autorului. Reconfortant este atunci faptul că trăieşti alături de Livius Ciocârlie sentimentul canţei, ba nu — al unei depline seninăi, acolo unde profunzimea nu mai este entaţie, ci joc. În cel de-al doilea vo- al istoriei romanului românesc, **Arca Noe,** Nicolae Manolescu dezminte — a cita oară? — prejudecata curentă că autorul de cărţi Nicolae Manolescu este altul — mai puţin strălucitor — decît cronicarul săptămînal de la „România literară". Eleganţa frazei şi pregnanţa ideilor, particularităţi ale cronicarului, au aici o suprafaţă mai largă de acţiune, geometric construită. Printre cărţile — culegeri de cronici — comodă îmbogăţire a bibliografiei personale, lipsită de interes (cu foarte foarte rare excepţii: M. Zaciu, L. Raicu), şi care nu demonstrează nimic decît că se poate şi aşa — găsim şi un volum aparte: **Critică şi angajare** (Mircea Iorgulescu). Personalitate puternică, Mircea Iorgulescu cunoaşte arta de a face din sine personajul principal al rîndurilor pe care le scrie şi de a da o neobişnuită forţă subiectivităţii care ne întîmpină la lectură, o subiectivitate fără capricii şi sentimentalisme, admirabilă în verticalitatea judecăţilor pe care le emite; cartea se justifică şi scuză parcă lungul şir de cronici pe care atîţia autori le-au împachetat între două coperţi. Studiul despre **George Călinescu şi „complexele" literaturii române** este, paradoxal, prima carte a lui Mircea Martin care nu mai este scrisă în stilul călinescian. Primirea entuziastă care i s-a făcut este de această dată un efect înşelător al eseurilor anterioare: s-a văzut profunzime acolo unde era un greoi mers pedestru. Ca peste tot însă, Mircea Martin nu este lipsit de idei, dar cred că avem dreptul, după ce a publicat pînă acum, să aşteptăm o mai mare fineţe a ideilor şi o mai potrivită strategie de expunere a lor — pe măsura oratorului care a fost. **Lucian Blaga. Universul liric** (Ion Pop) respectă un precept antic: adecvarea fondului la formă. Adică, idei ceţoase spuse ceţos. **Al patrulea hagialic** (Vasile Lovinescu) ne-a amintit — spre ruşinea memoriei noastre... intertextuale — că la pomul lăudat (dinainte)... **Orizontul traducerii** (Gelu Ionescu), **Structuri literare** (Simion Mioc) şi **Ion Barbu. Eseu despre textualizarea poetică** (Marin Mincu) trebuie măcar amintite, chiar cînd spaţiul începe să devină prea strîmt.

Proza anului care a trecut a marcat puţine evenimente. Unul singur ni se pare de o amploare mai mare, fără a fi ieşit din comun nici el: **Însoţitorul,** de Constantin Ţoiu. Mircea Ciobanu ne-a oferit cel de-al treilea volum al **Istoriilor** sale (nu este lucru de mirare că aceste **Istorii** sînt atît de bine povestite, de vreme ce autorul are ce povesti) iar Florin Bănescu, un roman bun, **Tangaj.** După cum s-a remarcat, cenuşăreasa romanului, proza scurtă a ieşit la bal, reuşind să cucerească într-adevăr asistenţa: şi se pare că nu e deloc uşor să o facă atunci cînd nu are timp la dispoziţie decît minutele grăbite ale cîte unui dans. Dacă amatorului de proză nu i s-au oferit mari revelaţii, sociologul fenomenului literar, al romanului în special, a avut de studiat un material bogat care nu lasă loc nici unui echivoc: cititorul a devenit nerăbdător, „devorează" romanele, aproape orice i se dă — judecînd după urgenţa cu care dispare proza din librării —, dar gusturile nu mai sînt aşa de sigure.

Poeţii, după temperament, fac şi ei ce pot: mai o poezie pe prima pagină a vreunei reviste, mai un volum... De Florin Mugur nu garantăm că ştie orice onest cetăţean, dar putem spune cu siguranţă că **Dansul cu cartea** este Poezie. Şi este poezie nu din trei în trei poezii, ci vers de vers, la rînd. De un lirism autentic, **Ochiul de greier** (Ana Blandiana) ne aduce din nou în preajma stării de graţie. **Democraţia naturii** reconfirmă talentul lui Mircea Dinescu. Suferinţa pură, înaltă pînă la înălţimea cîntecului, unde e resimţită şi ca bucurie, ne întîmpină în volumul Ninei Cassian, **De îndurare. Corabia de sunete** (Vasile Nicolescu), **Anatomia ierbii** (Grete Tartler) şi **Maşina de scris** (Mircea Florin Şandru), împreună cu volumele de versuri mai sus menţionate ni se par reperele poetice ale lui '81.

Nu putem încheia fără a spune cîteva cuvinte despre **Devenirea întru fiinţă** a lui Constantin Noica şi **Încercare în politropia omului şi a culturii** a lui Gabriel Liiceanu. Cu prima, timpul de mîine va găsi o justificare că am fost încă o dată, dreptul nostru la spirit a fost răscumpărat: ce este al nostru s-a reîntors la noi şi de noi ţine să nu uităm marele dar ce ni s-a făcut. Cea de-a doua este o frumoasă variaţiune pe tema firii plurivoce a occidentalului care l-a moştenit pe versatilul Ulise şi l-a uitat pe sumarul dar cel mereu egal cu sine Ahile. Filozofia ar fi în concepţia lui Gabriel Liiceanu redobîndirea sensului uman risipit în lume, deci reducere a lui Ulise la Ahile.

Un cuvînt de mulţumire (şi mai mult decît atît) se cuvine traducătorilor — căci, da, şi traducerile fac o literatură, chiar naţională — şi, în special, editurii **Univers,** cu ale ei: „Globus", „Studii", „Romanul secolului XX"...

Vasile POPOVICI

34191

cronica literară

Eugen Todoran şi lectura clasicilor*)

Actuala carte a lui Eugen Todoran (**Lucian Blaga Mitul poetic, Editura Facla 1981**) continuă cercetări mai vechi ale autorului referitoare la momentele de vîrf ale istoriei noastre literare. În studiile de pînă acum criticul a urmărit, cu consecvenţă şi minuţiozitate erudită, relevarea liniilor de forţă care unesc interior monumentalitatea universului poetic eminescian sau vigoarea complexă a ideologiei critice maioresciene. Asemenea intenţii analitice înscriu cărţile lui Eugen Todoran în teritoriile unor exegeze solide, monografice şi exhaustive în intenţii şi abordări. Ultimul studiu despre Eminescu bunăoară, (**Mihai Eminescu. Epopeea română,** Editura Junimea, 1981), completează organic un altul anterior, deplasînd accentele analizei către substraturile profunde, intime şi intenţionale ale poeziei, evidenţiind sintetic şi valorizator temele mitice, eroice şi istorice ale unei epopei române, existentă ca o permanenţă în ambiţiile poetului. Cărturăria savantă, disocierea atentă şi extrem elaborată a lucrării, încheagă o imagine a gîndirii, a ideologiei şi a filozofiei eminesciene privind istoria, geneza lumii şi a poporului într-o cuprindere temeinică care îl aşează pe autor printre eminescologii şi savanţii cărturari ai momentului (un Şerban Cioculescu, Edgar Papu, Constantin Ciopraga, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, George Munteanu, Ioana Em. Petrescu).

Lucian Blaga. Iustrul poetic analizează structurile poeticii blagiene, direcţiile şi felul constituirii lor prin gîndirea şi ideologia subiacentă operei, într-un mit poetic modern. Modernitatea poetului este consecvent urmărită de critic în toate meandrele gîndirii şi creaţiei sale. Una dintre ele circumscrie poezia blagiană în spaţiul expresionismului german. Situaţionarea este nuanţată de exeget pe măsura individualităţii şi a trăsăturilor diferenţiatoare ale personalităţii creatorului. În acord cu teoria lui Lucian Blaga, după care expresionismul a topit în arealul său tendinţe diverse, Eugen Todoran stabileşte mai multe straturi constitutive poeticii acestuia. Astfel, „noul stil" regăseşte în căutările sale novatoare stihialitatea şi elementaritatea formelor originare ale creaţiei, împletind tradiţia prefolclorică şi folclorică cu sugestii diverse împrumutate din arta simbolică medievală, din pictura bizantină, esenţializată în manieră expresionistă de preceptele normative ale erminiilor, din teatru religios, din simplitatea integră şi organică a stilului gotic.

Retortele intime ale existenţei creatoare, ne spune filosoful Blaga, sînt în funcţie de capacitatea creatorului de a se înscrie în sfera mitului, a unui mit fărîmiţat în prezent în mii de fragmente, lipsite de coerenţă, discontinue şi metaforice. Participarea filosofului la „aventura intelectuală" a secolului nostru urmează după afirmaţia exegetului său, o tendinţă generală a conştiinţei artistice şi filosofice europene. Emanciparea de sub rigorile pozitivismului secolului trecut atrage după sine reconsiderarea metafizicii ca motor intern al creaţiei, îndreptată către valorile absolute, către universaliile imuabile. Pentru poet, participarea la creaţie nu se pune în termenii opţiunilor religioase şi metafizice dogmatice, dovadă neconcordanţele şi polemicile sale cu teologii vremii. Dimpotrivă, „existenţa creatoare" este concepută de Lucian Blaga ca o ‚existenţă eroică" care îşi hrăneşte tumultul din ceea ce autorul cărţii stabileşte ca fiind „un mod de a înţelege lumea eliberat de rigorile imperativului categoric dedus din recunoaşterea adevărului divin". Această atitudine presupune acceptarea demonismului, a ereziei ca arc tensionat între ambiţiile formulate şi drumul urmat. Din tensiunea de natură tragică, dilematică şi interioară, existenţa creatoare îşi asumă opţiunea religioasă" în afara „adevărului religios" şi a dogmelor instituţionalizate". Criza declanşată de neputinţa descoperirii şi formulării adevărului absolut, generează şi amplifică ficţiunile şi miturile ca dovezi ale realităţii omeneşti cenzurate transcendental. Pentru revelarea adevărului ultim Blaga construieşte, după cum se ştie, teoria misterului, a necesităţii prezervării şi administrării sale prin nenumire şi tăcere. Eugen Todoran consideră această „potenţare a misterului" liantul profund şi inextricabil al operei blagiene „pusă de la începuturile ei sub semnul „noului stil" al epocii, a cărui trăsătură fundamentală era setea „de absolut", într-o „aventură intelectuală" susţinută de o nouă logică, „logica tragică" a tensiunii.

Mitul modern al poeziei, aşa cum este el ilustrat de poetica lui Lucian Blaga, este urmarea tranziţiei dinspre romantism spre simbolism, avînd ca element de susţinere simbolul constituit pe fundamentele unei gîndiri mitice regăsite şi revigorate. Mişcarea s-a efectuat pe fundalul **căutării în absolut** prin creaţie. Ambiţiile acestea, formulate în termeni atît de radicali, au generat trecerea dinspre individualul acicdental şi întîmplător spre esenţe. Chintesenţa lor este expresia unei stihialităţi elementare, ca una care este reflexul creaţiei în absolut; un absolut anonim, impersonal şi colectiv, asemănător, de aceea, stilului folcloric. Tradiţia folclorică este aşadar strat constitutiv al poeticii blagiene, identificîndu-se parţial cu normele estetice expresioniste prin care artiştii „ocolesc realitatea" refuzînd idealizarea ei pentru surprinderea esenţelor lumii. Expresionismul ca şi creaţia folclorică, face din lucrul individual un reflex al unei „existenţe supraindividuale şi nelimitate", evitînd reproducerea în folosul exagerării detaliului cu scopul unei potenţări a expresivităţii artistice. Într-un fel asemănător lucrează creatorul popular în picturile pe sticlă, în formele stilizate ale sculpturilor şi ale personajelor teatrului său religios. La fel arta arhaică cu simbolurile ei abstractizate. Toate aceste rădăcini arhaice şi folclorice ale creaţiei şi ale existenţei creatoare moderne pot proiecta în plan universal şi într-un stil specific, străfundurile personalităţii culturale ale unui întreg popor. Proiecţia aceasta îşi are consubstanţială căutarea mitului şi a gîndirii mitice, ca element de identificare cu zonele ultime, şi irecuperabile altcumva, ale vieţuirii noastre în orizontul misterului. Ceea ce l-a interesat îndeosebi pe Lucian Blaga nu au fost nici conţinuturile mitice ca atare şi nici felul constituirii lor narative, ci, îndeosebi mecanismele prin care realitatea cuvîntului ca atare se încarcă cu „sarcină mitică", cu misterul ei recuperat, dincolo de simplele imitaţii superficale de teme şi motive, în plasa creatoare şi spontană a mitului poetic.

De acee, după Eugen Todoran, poezia blagiană nu transpune şi nici nu ilustrează un sistem filosofic printr-unul poetic, ci „adoptează o gîndire mitică la imagini poetice". Poetica e presupusă de o astfel de gîndire, intersectează imaginarul cu planul „proceselor raţionale", adică ideea cu imaginea, în transparenţa misterioasă şi inepuizabilă a simbolului.

În efortul de descriere fenomenologică a nivelului formal în care se împlineşte sensul poetic (dinspre imagine spre metaforă, simbol şi mit) autorul încearcă să fixeze centrul de gravitate şi de ordonare al universului blagian pe parcursul „procesului deschis al disocierii şi reasocierii imaginii cu ideea, în limbajul poetic". Cuprinderea gîndirii şi a viziunii mitopoetice, a centrului ei de „gravitate şi de ordonare" este prezentată în două mari secţiuni, între care una tratează problematica mitului poetic modern şi alta pe cea a mitului arhaic. Mitul modern al poeziei este rezultatul confruntării omului cu limita, cu transcendenţa şi cu cenzura transcendentală. Revelarea misterului este urmarea confruntării, consecinţa ei. Tot în perimetrul mitului modern este implicat firesc modernismul şi structura poetică care îl justifică în raport cu alte structuri faţă de care poetica blagiană ia distanţă sau se intersectează (romantismul, simbolismul, noul stil, expresionismul, orfismul). În aceeaşi secţiune sînt analizate miturile transcendente, mecanismele transcenderii, al trans-ascendenţei şi trans-descendenţei, ca poli ai unei dinamici care cuprinde în bine, o dată sensul divinului şi altă dată pe cel al umanului.

Prin abordarea frontală a celor trei mari secţiuni ale operei lui Lucian Blaga, structurate în felul **Mitului poetic,** a **Mitului dramatic** şi a **Mitului Filosofic,** Eugen Todoran încearcă conturarea exhaustivă a universului spiritual blagian, a structurilor gîndirii sale poetice, dramatice şi filosofice într-un întreg a cărui apariţie editorială va marca, cu siguranţă, un moment însemnat în exageza marelui nostru poet şi filosof.

Daniel VIGHI

---

* **Eugen Todoran: Mihai Eminescu: Epopeea română** (Ed. Junimea) şi **Lucian Blaga. Mitul,** (Ed. Facla).

viaţa asociaţiei

„MAGAZINUL LITERAR", editat de Asociaţia Scriitorilor din Timişoara. O carte pentru „Minte, inimă şi literatură" care nu poate lipsi din biblioteca Dumneavoastră.

ÎN CUPRINS: ● Timişoara, oraşul trandafirilor. ● Goga despre Eminescu. ● Întîlnire cu George Enescu. ● Eseuri literare. ● Poeme inedite. ● O nuvelă poliţistă . . . de Ion Luca Caragiale. ● O convorbire inedită cu Ionel Teodoreanu. ● Schiţe, povestiri, nuvele. ● Bibliografia scriitorilor timişoreni. ● Memoria documentelor. ● Traian Vuia despre Aurel Vlaicu. ● Traduceri din literatura universală. ● Istorie literară. ● Timişoara anilor 1900. ● Şah şi psihologie. ● Reproduceri de artă. ● Note de călătorie. ● Mică antologie de poezie dialectală. ● Umor. ● Pele şi Emeric Dembrovschi. ● Parodii. ● Rebus.

„MAGAZINUL LITERAR", editat de Asociaţia scriitorilor din Timişoara, oferă o bogată, instructivă şi incitantă lectură cititorilor de toate vîrstele.

cenaclu

Prima şedinţă din acest an a cenaclului Asociaţiei scriitorilor şi al revistei „Orizont", a programat o seară de teatru-lectură. Mihai Stelian Homeag, Zoltán Spitzer, Nicolae Cococeanu, Simona Ştefănigă, Lia Sabo, Doru Neacşu şi Teofani Manos au interpretat piesa într-un act **Într-o noapte de vară, de Iosif Costinaş.** Lucrările şedinţei au fost conduse de **Antoaneta C. Iordache.** Referent: **Mircea Mihăieş:** „. . . I. Costinaş pare să fi rămas ataşat de marele boom al anilor trecuţi; fenomenul kitsch . . ."; „. . . piesa este o vastă culegere de clişee, aproape un dicţionar, iar valoarea teatrului practicat de autor ţine mai întîi de simptomatologia literară . . .". Au luat cuvîntul: **Traian Galea:** „. . . pusă în scenă, piesa ar avea mult mai mare succes . . ."; **Carmen Odangiu:** „. . . schiţa unei posibile comedii . . ."; „. . . se simte nevoia unei mai mari vehemenţe . . ."; **Mihai Stelian Homeag:** „. . . piesa nu a fost scrisă pentru a fi criticată din punct d
vedere al limbajului, ci pentru popor . .
Sergiu Levin: „. . . I. C. trece printr-o
de autofascinaţie, mişcarea lentă a
sale trădează vocaţia de moralizat
Gh. Leahu: „. . . autorul se apropie
de convingător de un mare suc
Marian Odangiu: „. . . finalul piese
propune, de fapt, o intrigă poliţist
pare extraordinar – ca simbol . . ."
ghe Koczka: „. . . variaţiuni pe o
tă . . ."; „. . . o lume caracterizat
les prin ceea ce respinge . . .";
Bihoi: „. . . autorul e pe cale să im
formulă, el ştie ce vrea . . ."; „.
deja pretextul scenic pentru o pi
re . . ."; **Rodica Bărbat:** „. . . o for
teatru din cele mai remarcabile, c
tate de viziune de excepţie . . .";
Sasu: „. . . piesa certifică talentu
tea de dramaturg a lui Costinaş .
încheiere, Iosif Costinaş a mulţumit t
celor prezenţi. Săptămîna viitoare va
(proză) Antoaneta C. Iordache. Refer
Mircea Mihăieş.

A. P

consemnări

Dumitru Toma

Fata mestecenilor

Ed. Facla, 1981

Cinci scurte naraţiuni – două poveşti, două legende şi o schiţă moralizatoare – alcătuiesc cuprinsul unui nou volum de proză destinat publicului mic şi semnat de scriitorul Dumitru Toma. Textele, reprezentînd cele mai importante specii narative ale literaturii pentru copii, exprimă nu numai conformarea autorului la structura unor modele epice de tradiţie, ci chiar o anume prudenţă, o anume reţinere în o abuza de deschiderile pe care acestea le oferă. Reversul acestei cuminţenii formale îl constituie tendinţa scriitorului de a degaja schema epică (a iniţierii, de pildă) de elementele parazitare şi mai puţin semnificative, pentru a-i potenţa, în schimb, valenţele lirice. Simplificarea demersului epic duce, aşadar, la o profitabilă creştere lirică şi atenuează, în acelaşi timp, caracterul brut al oricărei substituţii alegorice, prin antrenarea unei mai profunde participări în planul superior al semnificaţiilor.

Primul text, **Fata mestecenilor,** ilustrează cu claritate această procedură de transferare – prin solicitări afective – a povestirii din ordinea naturală a realului în cea alegorică, imaginară: „Ziua era la amiază. (. . .) Nemiloasă, arşiţa se legăna peste cîmpii, sorbind vigoarea ierburilor. Înfruntînd văpaia cu pasul sigur, Răduţ se ivi dintre holde. Păşea repede, fără să-i pese de zăduf, grăbindu-se să-i ducă mamei sale, care muncea pe cîmp, ulciorul cu apă rece, proaspătă. (. . .) În faţa flăcăului, o margaretă subţirică, răpusă de dogoare, îşi amesteca albeaţa petalelor cu praful cenuşiu al drumului. Din mijlocul petalelor, floarea îl privea cu un ochi mare, portocaliu, într-o rugă mută".

Arşiţa, setea sînt, în tabloul zilei de vară, premise bine intuite ale unei intrări aproape fireşti în planul fabulosului. Ceea ce urmează – o metamorfoză, un blestem dezlegat şi din nou refăcut etc. – respectă traiectoria clasică a eroului de poveste. Evitînd şablonul, Dumitru Toma alege pentru final rezolvări inedite. **Fata mestecenilor** sfîrşeşte cu o poantă („Toamna trecută, am întîlnit lungi şiruri de mesteceni cu plete ruginii care se îndreptau voioşi spre casa lui Răduţ. Unul dintre ei mi-a mărturisit că merge la nuntă . . ."), în timp ce acţiunea justiţiară a lui Stejărel din povestea cu acelaşi titlu se încheie cu soluţia romantică a evaziunii definitive într-o existenţă naturală.

Gustul romantic este sesizabil, de altfel, şi în efectele portretistice obţinute de povestitor. O întreagă artă a maculării prin insinuare, sugestie, amănunt simbolic, este pusă în serviciul figurării alegorice a răului. Vrăjitoarei Mălura din **Fata mestecenilor** „i se spune aşa din cauza mălurei, ciuperca veninoasă pe care o poartă mereu în păr de parcă ar fi o floare
resmată", iar Prinţul-ploii-reci din
sa de rouă impresionează prin forţa
naţiei malefice care-i însoţeşte apari
„Pe loc o umezeală pătrunzătoare s-a ră
pîndit în palat, îngreunînd hainele mes
nilor. Slut era la-nfăţişare Prinţul-ploii-re
Pletele lungi, în care se încălceau fru
putrede şi rău mirositoare, îi cădeau
neorînduială pe spate, terminîndu-se
sloiuri subţiri de gheaţă". La cealaltă
tremă, personajele luminoase ale cărţi
vin replici serafice, de un serafism
uneori pînă la evanescenţă. Le
florii-soarelui este, în acest sens, o
tură lirică emoţionantă prin suavitate
fineţea portretelor. Ca notă fundament
a scrisului lirismul reuşeşte, în cele di
mă, să acopere şi să compenseze
inconsistenţă a naraţiunii, soluţiile m
ţin îndrăzneţe şi chiar didacticismul
din final. Cu o asemenea şansă, c
Dumitru Toma poate prefigura d
cum evoluţia unui viitor profesi
prozei pentru copii.

Carmen ODA

„IMAGINAȚIA ECOULUI"

Despre înțeleptul și dreptul Iov ni se spune că, după grele și îndelungate suferințe și după ce fusese reintegrat în toate avuțiile sale, a murit sătul de zile. Sătul de zile, nu de viață. Deosebirea e capitală. Formularea „de zile" indică sațietatea în receptarea programului cotidian, pînă la urmă izvoditor de monotonie. Aceea cu „de viață" s-ar referi la o jalnică neputință de a înregistra și gusta un fenomen în privința căruia o destul de recentă și foarte evlavioasă carte olandeză declară că prin el însuși este suficient spre a-ți tăia răsuflarea.

Versurile Monicăi Pillat (**Imaginația ecoului,** C. R., 1981) par și ele a manifesta, în chip discret, obsesia morții și un oarecare grad de saturație în raport cu mersul anost al timpului către obștescul deznodămînt. **Floarea soarelui,** bunăoară, poezie scurtă și percutantă, în ritm popular, e un imn al morții, care **Te învîrte, te subție / Din văzduh îți face ie, / Și te culcă-n pat de ape, / N-are cine să te scape, / Nici ai tăi și nici vecina / Numai singură lumina.**

Tonul e șugubăț, însă adaosul „Numai singură lumina", ca și rîndurile ultime **Răsucește-te în sus / Și te smulge de pe fus** (de reținut sunt cuvintele „în sus") dezvăluie din partea poetei cunoașterea distincției dintre – pe de o parte – prisosul de fapte, de așa zisele întîmplări și de acaparatoarele zădărnicii ale ciclului diurn-nocturn și – pe de alta – mereu proaspătul nesațiu de experimentare a verbelor a fi, a exista.

Că așa este dă mărturie și bucata **Înfricoșata muzică albastră: Culorile-ți spărgeau timpanele. / Din ochi / Curgea, ca dintr-o cupă răsturnată, / Înfricoșata muzică albastră... Și îți venea să rupi cu dinții minutarul / Grăbitei inimi / Și să stai.**

Ne aflăm, nu-ncape îndoială, în fața unei versiuni românești a entuziastei exclamări faustice **Verweile doch du bist so schön** ori a lamartinianului **Oh! Temps suspends ton vol,** tustrele apologii ale vieții, strigăte de bucurie, explozii ale lui **sein** în ciuda și spre ocara heideggerianului preursit Timp.

Pe tatăl, mort, îl invocă, desigur, multe fraze. Tatăl acesta, însă, nu-i nici el cu adevărat și ireparabil mort. Nu-i, de vreme ce trăiește atît de intens în mintea, inima, visele și creația fiicei. **Ei spun că tatăl meu ar fi murit, / De parcă, / Se poate într-adevăr muri.**

Poezia evocativă, memorială: jocul, șovăitor, amarnic dar și dulce, dureros dar și darnic în rețete de uitare și meșteșugite îndeletniciri bune pentru a concentra atenția și a izgoni plînsul, transmutîndu-l dintr-un act pur fiziologic și prielnic ușurării (facil, prin urmare) într-unul situat între afect și cuget, pe terenul plurivoc și polisemic al sublimărilor, al transferurilor. Cei care contestau sinceritatea lui Victor Hugo în À **Villequier** – în temeiul argumentului că durerea părintelui nu se poate îmbina cu eforturile tehnice (rimă și ritm) ale făuritorului – se înșelau și nu pricepeau. Departe de a dovedi neautenticitatea durerii părintești, **À Villequier** constituie calea prin care ea a pătruns pînă în fibrele tainice și amețitor de complexe ale artistului, arta amplificînd, înnobilînd, purificînd simpla și comuna (ceea ce-i sinonim cu vulgara) suferință, iar amărăciunea strict omenească, animalică, „firească" la rîndu-i fundamentînd, generalizînd o elegie care altminteri ar fi fost doar un exercițiu prozodic, „literar", artificios, asigurîndu-i un mod de comunicare fără greș cu un uriaș număr de cititori.

Și la Monica Pillat, tînguirea tatălui implică atît spiritul cît și inima – atît carnea din carne și sîngele din sînge cît și duhul din duh –, iar jinduirea după moarte (asumarea condiției dispărutului) nu ia niciodată caracter sumar, brutal, insistent ori – invers – morbid, logografic, abstrus. Și nici dezlănțuit, „artistic". Sfîrșitul, evanescența, deșertăciunea se insinuează pretutindeni. **Cînd ninge, / cerul se preschimbă într-o pisică.** Somnul ei îndepărtînd totul în alb produce o adormire și cerne lumea înspre o **zăpadă anonimă** care-i tot una cu risipirea ei în neant. Lumea concretă se ostenește **cu poeta, îi dă asalt, o impresurează.** Vrea să-i dea impresia (certitudinea?) că totu-i deghizare, mimetică și carnaval. Ori viclenie, **plictiseală, lung** căscat, scenă turnantă. Ea, deși în parte amăgită de irealitate, nu se lasă a fi înfrîntă, sedusă pe deantregul. Își strigă în leafă dansul, muzica, pe Quijote, vîntul, marea, toate forțele negentropiei. Și chiar dacă **vine vremea cînd se pune o ceață / Pe tot ce vrei s-atingi,** cînd podelele, scaunele, ca tea și culorile se duc, se fac undă și clipocit, cînd și tristețea și bucuria par deopotrivă a pieri și sunetele se dizolvă în tăcere, totul încă nu-i pierdut: mai poți încă avea recurs la trainica lumină, la cea mai dulce și mîngîietoare, cea mai depărtată de înveliș dintre toate: lumina lină a slavei celei din asfințit.

DUMITRU PĂLĂLĂU: „Deșteptare"

Mai este și ispita risipirii, a pierderii tuturor celor dimprejur: ferestre, odăi, pereți. **Și începeam să nu mai fiu...** Prezența tatălui, cu toate acestea, acut resimțită, nu accentuează procesul descompunerii; dimpotrivă. **Mi s-a lăsat pe umeri mîna tatii / Și peste fluviile de umbre, / Am fost deodată neclintirea.**

Am, așa dar, dreptate. Poeta e deseori excedată de semne, întuneric, miresme, frig, anonimat; de sens, de viață, de iubire niciodată. Lumina e mai puternică decît orice: **Fecundele cavouri se deschid. / Și verdele visînd străpunge golul.** Pînă și universul poeziei, adică al scrisului, al literelor și al hîrtiei e cotropit de moarte: **Și scrisul nostru pe hîrtie / Întindere-i de năsălie.** Ba, în **Arta poetică** se cuprinde recomandarea: **Să fii copacul desfrunzit / Înfipt în cer ca un cuțit.** Concluzie ambiguă, a cărei parte „nirvanică" e neîntîrziat contrazisă de cuvintele care urmează; **Numai la mii de ani tăcere / Se face vorba înviere.** Dragostea de viață – de „a fi" – este numită durere (**Invitație la călătorie,** versul final). Iată însă că Bach, Rimbaud, Leonardo, Dante (virtuțile culturii) ori Brâncoveanu (tăriile credinței) îi vorbesc tocmai de mai sus pomenita rarisimă (nu exclusă, nu imposibilă) înviere; ca și Socrate: **In voi murind mă voi întoarce.** Iar mersul prin **imensa bibliotecă** tot învierea i-o vestește. Poeta se crede, se afirmă doar modest ecou, glas dibuitor al dispărutului, imaginație a unei umbre. Fum? Persoană ahtiată a fi nimeni? Năucire? **Care dintre noi doi e adevărat? Căci glasul meu se-aude ca ecoul, / Și orice gest e-o repetare / Iar dacă fac un pas, e pasul tău.**

Îi respectăm discreția, smerenia, pietatea, ne înduioșează statornicia durerii, mai clara percepere a unei crescînde senzații de lipsă, a dorinții de a furișa în tăcere ori ecranuri transparente. Nu uităm, totuși, nici crezul vitalist care încheie bucata **Legendă: Unde încep, tu te sfîrșești. / Și dacă nu mai sunt, tu mă-ntrupezi / Redispărînd.**

E o concluzie cuminte, supusă rațiunii, desigur neoriginală, integrată în străvechiul doi timpi moderato, bătut de cuplul viață-moarte. Poeta nu-i prada unei umbre, unui „spirit", oricît de iubită, de vrednică de fidelitate, de prezent veghetoare ar fi nemoartea în duh a tatălui. Viii îi cinstesc pe morți imitîndu-i, adică trăind, încrezători în venirea morții, nehărțuind-o, nezorind-o. Dumnezeul lui Iov, cel nesătul de viață, e dumnezeul celor vii, nu al celor morți; adevărul e mai paradoxal și mai fantastic decît imaginația poeților: nu cei vii sunt morți și arătări, ci morții... **O, nu te-ntreba mai departe, / Încrede-te -n mine...**

(Acuzativul acesta, unii îl scriu cu majusculă).

N. STEINHARDT

O voce feminină

Această carte de debut (premiul de poezie al editurii Albatros pe anul 1980) este o confirmare strălucită, scriem acest cuvînt cu toată responsabilitatea, a forței poeziei românești contemporane, este dovada peremptorie a unui izvor spiritual ce curge necontenit. Alături de poeții din generația tînără, mulți de pe acuma certitudini, precum: Traian T. Coșovei, Mircea Cărtărescu, Nichita Danilov, Emil Hurezeanu, Ion Mureșan, Magdalena Ghica și mulți alții, poezia Marianei Marin este **altceva,** raportată la poezia românească anterioară. Spunînd altceva înțeleg că peisajul poetic românesc se îmbogățește prin creațiile acestei generații, ceea ce nu înseamnă că piscurile urcate de poeții români anteriori nu ar rămîne piscuri, adică momente ale perfecțiunii.

ION MIHĂIESCU: „Dispută"

Fundamental pentru acest prim volum mi se pare la Mariana Marin faptul că paralel cu limbajul original, cu sunetul propriu (găsit deja) modern prin acumulările de cultură – de la inserții ale suprarealismului, la aluzii livrești (întîlnite și la Cărtărescu) pînă la propozițiile sincopate, de un gust chiar ermetizant, poezia ei se constituie în ultima instanță în structuri logice, în viziuni ce se conturează precis, în gesturi și atitudini comportamentale relativ ușor de decupat, dar nu mai puțin enigmatice.

Acest lucru ne face să afirmăm fără teama de a greși că poeta are **ce** spune, fondul ei sufletesc (tulbure) este unul adînc și bogat și că în același timp, stăpînă pe arta ei poetică, conștientizează cealaltă latură a procesului creator: **cum** spune.

Iată cîteva spicuiri – elemente ale unei autodefiniri ce țin de acel termen introdus în poezie de Baudelaire – heautontimoroumenos: „Acum cînd grădina de trandafir este închisă în mine / ca într-o cămașă de forță / și îmi picură pe limbă un suflet prea mare și toxic" (p. 76), dar și viziuni ce izvorăsc parcă din umorul negru al lui Beckett.

Din acest univers, saltul este firesc înspre Bacovia, sau poate invers: „E greu aici, sub cerul liber / trăiesc în mijlocul unui patinoar înroșit / noaptea ascult căderea oaselor moi" (p. 27). Iată ineditul expresiei, al imaginii: „încep să rîd / cu pleoapele plescăitoare împotriva mea" (p. 67); „te-ai întinde pe o gheață frumos mirositoare" (p. 17); Sau: ‚cineva a ieșit din creierul meu / și a început să fugă pe stradă / deși se auzeau împușcături / și începuse furtuna" (p. 15), ceea ce ne proiectează în plin fantastic.

Elementele aluziv se recunosc ușor de la Shakespeare la Eminescu, chiar cînd nu-s marcate de ghilimele. De pildă, tonul ironic a lui Emil Botta: „o existență sumar îmbrăcată mă întîmpină la ușă" (p. 68). Oare cum va evolua această tînără poetă care poate scrie într-un fel aproape fioros: „Tot ce ating începe să-mi semene. / Nu mizeria din afară, cea dinlăuntru trebuie strivită" (p. 54)? Și care iubește astfel într-un **vechi cîntec de dragoste:** „Vrei să împarți cu mine ghilotina / – I-am întrebat. / Vrei asta / – i-am șoptit. / Călăul ne-a privit un timp / și a continuat să mărșăluiască în jurul nostru / pînă mîna lui a devenit dublă" (p. 38)?

Ilie MĂDUȚA

Mariana Marin: Un război de o sută de ani, Editura Albatros, 1981.

IDEEA

oameni și cărți

Un înțelept român spunea: Orice gînditor adevărat ar trebui să-și încheie opera cu o carte privitor la „biografia unei idei". La o bună cumpănire, va ieși desigur la iveală faptul că ideile sînt rare, ca marile diamante de pe coroanele regilor. Cel care în cursul unei vieți a reușit o bună tovărășie cu o idee – fie că a descoperit-o sau a fost descoperit de ea, fie că a fecundat-o sau a fost fecundat – acela va binemerita recunoștința semenilor.

Gabriel Liiceanu s-a intîlnit cu o Idee chiar de la început. În cartea sa despre „Tragic", „ființarea la limită" pe care o sesizează, schițează deja teritoriul unei „peratologii", ca un cîmp ideatic ce se cere organizat. De atunci, evident, munca sa nu a încetat. Astfel încît actuala apariție: „Încercare în politropia omului și a culturii", ne arată fața unui lucrător neobosit, a unui vajnic truditor în marginea ideii. Truditor sau lucrător atît în sensul muncii dure, executată ca o datorie chiar cînd este un chin, a muncii ca purgație, așa cum o pretinde zăbovirea ani de-a rîndul în intimitatea traducerii marilor texte filosofice; dar și lucrător în sensul spornic, cel al bunei dăltuiri a gîndului.

Odată cu această dăltuire, ne și aflăm de fapt în mijlocul actualei culegeri de scrieri, acolo unde dumnezeul care pune limite – dumnezeul sculptor – reia tema, ideea, peratologiei. Poate s-ar fi putut vorbi la fel de pregnant pe marginea „creației ca limitare" și fără de metafora sculpturii, cerută – pare-se – de atmosfera generală a studiilor reunite în această carte; studii care în prima parte cel puțin, au în vedere mai ales artele plastice. Dar, discursul nu rămîne nici o clipă în domeniul unei arte anume; ba nici în acela, mai general, al „artelor". El coboară mereu în străfundurile teoriei, în planul filosofiei. Astfel, de exemplu, comentariul despre simbol depășește clar tradiția semioticii, înviorat fiind de aerul tare al marei filosofii, odată cu prezența lui Cassirer, a lui Heidegger... Și apoi, nu e vorba aici doar de arte, doar de cultură. Ci, într-un fel, de însăși condiția omului contemporan, condiție înfruntată încă din primele pagini, printr-o întrebare. Cum se face – se întreabă din adîncuri Gabriel Liiceanu – că la origini omul izbucnește unitar, cu patima și frumusețea univocă a tinereții lui Achile; pentru ca mai apoi, el să apară dispersat și cu multe fețe, ca Odiseus ?! Cum ar putea fi oare regăsită de către cultura Europei, de către Umanitate, o nouă univocitate bună, sintetică, originară?...

Lipsa, în final, a unui răspuns la această întrebare, echivalează desigur cu un răspuns. Dar, cu această întrebare, textul cărții de-abia că începe. Căci autorul își relevă în continuare – și el – multiplele sale fețe. Astfel, nu trec multe pagini și el ne apare ca un intelectual militant. „Parabola alfabetului armean" ar merita să fie scrisă, cu litere roșii, pe dealuri... Apoi, lectorul va putea întîlni mereu observații pătrunzătoare, demne de a deveni programe de studiu; cum ar fi, de exemplu, remarca privitoare la sensul spiritual-filosofic al luminii, înțeleasă diferit de filosofia medievală, de „Secolul luminilor" sau de gîndirea lui Heidegger; și cînd ne gîndim că „lumea" românească vine tot de la „lumină" !?

Și astfel Gabriel Liiceanu, adunînd într-o culegere bine ordonată o mare parte din studiile scrise în ultimii ani, reamintește tuturora de existența și de munca sa. Reamintește de apropierea sa constantă și insistentă de Idee, de tentativele prin care vrea s-o vrăjească, să o cucerească; desigur, pentru a se uni în final întru logodnă, întru nuntă, întru spornică generare, subt acest cer.

Mircea LAZĂRESCU

VĂ PREZENTĂM UN TÎNĂR POET

Romulus Constantinescu

Poet autentic – înnăscut – de o rară și aleasă cultură, pentru care poezia este un mod existențial, pentru care viața nu își dobîndește sensurile în coordonatele sale majore decît prin și în poezie, Romulus Constantinescu aparține stirpei orfice. Uneltele sale lirice și viziunea sa asupra lumii depun mărturie.

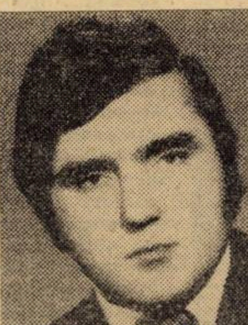

Are o carte în manuscris (din nefericire nu în primul rînd pentru el, în manuscris), care se numește **„Rostirea lui Zamolxe"**. O cunosc și subscriu, printre cei dintîi care au avut bucuria să o citească, la succesul care va fi binemeritat. Tentația lui Zamolxe este fascinantă și derutantă prin figura sa mitică și complexitatea arcanelor pe care le implică. Romulus Constantinescu, înzestrat de muze, a știut să coboare în Peștera Marelui Zeu, de unde nu s-a întors cu mîinile goale. Dimpotrivă, încărcat de daruri mirifice. Ca să coboare pînă acolo, poetul a trebuit mai întîi să coboare în propriul său duh. Amețit de stihii, torturat de incertitudinea căilor de acces, harul său poetic și intuiția sa l-au salvat. Salvarea a fost în poezie. Sunt foarte convins că numai un poet tutelat de orfism putea avea acolo pătrundere.

O stea care arde etern deasupra Kogaionon-ului îi incendiază creștetul capului și hrănește cu seve de foc verbul său.

Fii binevenit în Poezie, con-frate al meu.

● Romulus Constantinescu este în prezent profesor de limba și literatura română la Liceul Brazi-Șantierul Rîul mare-Retezat, din Țara Hațegului, fiind membru fondator al cenaclului literar „SARMIS" – Hațeg. A debutat în poezie în revista „Steaua". Colaborează cu poezii originale și traduceri în revistele „Steaua", „Tribuna", „Echinox", „Orizont", „Familia", „Luceafărul", „Cadran", „Brașovul literar" și diverse antologii poetice județene.

I. M.

ARS POETICA

Cu toată ființa inflorescență de ochi
străpung spiralele timpului,
prin mine însumi în toate sferele vibrind;
o, printre lacome, apucătoare ziduri de mîini,
să atingi nadirul maelströmului,
din amețitoarele, șerpuitoare zerouri –
din gîturile miilor de dragoni –
brusc să te smulgi
și, imun,
într-o unică privire,
într-o privire-testament,
să cuprinzi halucinant universul,
lui însuși redîndu-l înmiit,
precum în roi de fulgere,
întru întuneric potop de fecunde săgeți.
erup norii neostenite ploi fără sfîrșit.

CAMUFLAJELE DE RIGOARE

În lucrativul sistem binar,
ireproșabil programat,
numerele toate sunt unu sau zero .:.
toate zilele săptămînii, toate nopțile
se numesc marți sau miercuri;
toți oamenii pășesc indiferent
unu, zero, unu, zero...
gîndurile vin, pleacă
unu spre zero...
toate visele sunt
unu cu unu fac zero .:.
culorile curg în alb sau în negru .:.
cuvintele se împart în da sau în nu .:.
obiectele sunt puncte sau sfere în rut .:.
oamenii sunt o mască sub mască,
pentru o altă mască privind în vid
vernisajul lui unu acuplîndu-se cu zero.

DERIVA

Se inelau plete, se închideau ochi
în zornăitul ploii de arginți;
piețele se căscau pînă în inimi;
părea că totul tinde spre ambalaj .:.
iar tu citeai jurnalul de seară
cu litere docile...
Cu limbi de foc
te încolțeau pantofii pesemne,
căci ai început să stai în cap,
în capul tot mai greu,
într-un perfect echilibru,
în timp ce despre picioarele tale arzînd
se vorbea gîtuit
în zornăitul ploii de arginți,
cei fără văz
spunînd și ei că văd, desigur,
fără să-i contrazică nimeni.

CINEVA

Cineva hulește soarele;
cineva zidește ferestrele;
cineva sparge în liniște lampa;
cineva se spală cu întuneric,
se înveșmîntează cu întuneric,
mănîncă, bea, respiră întuneric .:.
cineva se scaldă în întuneric,
cineva se șterge cu întuneric...
cineva privește cu ochi de întuneric,
cineva vorbește a întuneric,
cineva mănîncă pe cineva în întuneric .:.
cineva conservă întuneric pentru eternitate,
cineva intronează un etalon al întunericului,
.:. cineva fiind întuneric,
se vrea întuneric...
... cineva emană întuneric .:.
cineva?... cine va?... cine v-a...?.:.

FRUMOASA DE AER

Singură, învăluindu-se-n vis,
Frumoasa de aer
zămislită în iluminate liniști și hău,
lin curge din taine în taine
în nemăsurate, nemaivăzute splendori;
cu tandre chei pe buze
pecetea zidurilor deschide
(nimic nu o poate opri,
să o urmeze, nimeni nu poate)
. . . . :
dacă ar fi trup,
o flacără ar fi,
o floare cu ochi neadormit,
o oglindă de sînge prin lumi ciudat plutitoare,
din oază în oază,
apoteoze descifrînd-încifrînd,
o fragilă cupă în azur
retrăind spumegarea lumilor toate.

CIUDATA CORABIE

Încotro se îndreaptă acest echipaj crescendo
reparînd corabia în derivă,
în toate părțile crăpată,
reparînd corabia în derivă
cu propriul lor trup,
așteptînd cu nerăbdare
o nouă spărtură,
pentru a se așeza în locul ei;
cîte unul, devorat de rechinii albaștri,
cedează locul altuia,
care imediat se așază
chiar pe boturile lor intacte, căscate...
în urmă, purpurii,
lichide flori destramă marea.

POETUL

Jumătate în strai de măslin,
jumătate al cămășii cu zale,
prin umbre și lumini
îmi joc ca pe un șarpe sabia
izgonind vînzătorii din templu;
înflorirea e focul cărui mă închin
și îmi călesc fără încetare corabia.
Ferecat de catarg,
sub zări jumătate dispar,
jumătate cu sirenele rămîn...
Mateloții cu ceară-n urechi
rîd fără habar cînd, prin cețuri,
cu priviri exilate în interior mă caut
și nu știu ce îngîn
de unul singur
în plină furtună.

POETUL

Înveșmîntat în raze
la apa styxului, la limanul cuvîntului
din a nu fi, coboară Poetul –
eternă – întrebare
în nehotare...
În toate, același în veghe dintîi
Poetul – măsura tuturor lucrurilor –
limbă de foc
în supremă împreunare
cu inima lumii vuind,
singur la izvoarele timpului,
de neclintit cariatidă,
el, decantînd firea,
suține universul în echilibru
în veșnică luptă.

ANA POP SÎRBU

LEAGĂN PENTRU MISS MARIA

CIPRIAN RADOVAN: „Portret de copil"

Era duminică, pămîntul își păzea răcoarea, Lenora s-a sculat să facă focul, avea lacrimi în ochi, începu să-și încălzească mîinile, poate o să plouă, silabisi ea, o privesc de după perdele, tot amarul din ochi i se revarsă pe buze, părul creț i se încîlcește de la sine, albul lui, atît de familiar, parcă e umplut de funingine, stă deasupra cocenilor, îi ia în mînă, se uită la vinișoarele lor secătuite, iar îi lasă din mîini, casa încă nu s-a trezit, Ina bolește de cîteva zile bune, aud cum se împinge ușița de lemn de la grădină, e bătrînul Vasile, bîiguie ceva, „m-o năpădit mirosul de rădăcină, pe unde-or fi luminările, iar au intrat șoarecii în șopron, măcar de-ar scormoni bine pămîntul de sub lăzi s-o văd pe miss Maria cum își mai aduce aminte de americanul ei, că toată ziua stă sub umbrar, cu danteläriile ei franțuzești, scoase din cine știe ce ascunzători n-o să mai aibă ei multă vreme ce să mai scoată", nu știu cum m-am întors, cum m-am răsucit că am făcut să cadă pe jos oglinda cea pătrată, prinsă într-un cui al ușii, în așa fel încît marginile oglinzii înnegrite și ușor slinoase, ce atingeau chenarul ușii, căzură și se prefăcură în țăndări, m-am hlizit la Lenora care strîngea cenușa de sub sobă, cum și-a căscat ochii la mine, parcă toate întîmplările se scufundau îmbălsămate în mirarea sărăcăcioasă din ochii ei, „am spart-o, ei, și", am zis eu înțepenit, „ce știi tu, șapte ani sufletele s-or goli, brazii verzi din jurul casei s-or usca, cărările grădinii or fi năpădite de urzici", tot înghițea cuvintele, care parcă se-ntorceau supuse în gîtlejul ei umil, m-am aplecat, am adunat cu vătraiul bucățile de oglindă, dar n-am apucat să termin că-mi luă din mîini cioburile, le-nveli într-o năframă albă, tivită cu mici fluturi verzui, le strînse bine, parcă și-ar fi lipit urechea de strînsoarea lor și urcă în pod cu ele și se pierdu în necunoscutul ei mărunt, în care nu mai puteai intra, venise după cîteva clipe cu o nouă lumină pe față, „ai răsturnat duminica, azi nu trebuia să urc în pod, azi nu trebuia să faci asta, hai, îmbracă-te, mergem la slujbă, ce stai așa pironit", am privit-o, crețișoarele de pe față parcă prindeau puteri noi, nici o nenorocire nu se mai juca printre ele, puse mîncarea pe masă, miss Maria și cu americanul erau plecați la Ludovica, casa era pustie, straturi de înstrăinare se cuibăreau în mine.

*

Ce să alegi din palma singurătății, răsuflarea Inei, atotputernică, Lenora cu tăcerea ei credincioasă, bătrînul bîjbîind între zăcuta putere și stropii mîndriei rănite, poarta casei cu lumina ei vremelnică, nesupusele hățuri ale timpului, ce știu eu de dungile lui vechi și noi, sînt aici, sînt de optsprezece ani, orașul în care mă născusem și pe care l-am părăsit săptămîna asta se-nvîrte-n mine și mă scufundă în amintirea lui tîrîtă, îmi frec obrajii, pietrele din ogradă îmi potolesc vîrtejul din cap, de unde să încep, cum să ajung la mine, cine sînt ei, cine sînt eu, Ina va fi numai a mea, Ina, Ina...

*

Casa rămase pustie, m-am apropiat de camera Inei, am deschis ușa, rămînînd cu fruntea lipită de ușorii ei, Ina era trezită, i-am luat capul în palme, s-a ridicat și s-a urcat cu tălpile pe păpucii mei, mi-am lipit fața de fruntea ei și-am început s-o privesc, stătea neclintită, cînd și cînd își strîngea umerii tremurînd, apoi iar se desprindea, iar se-aduna toată-n ființa ei, m-am așezat în genunchi, cine știe cîte vieți s-au sfărîmat în gestul ăsta și eu credeam că-i numai al meu, s-a desprins din îmbrățișarea mea, s-a apropiat încet de geam, a tras la o parte perdeaua, „am petrecut minunat atunci de Anul Nou, mai știi" și parcă și-ar fi strivit între degete imaginile vechi, începu să se-ncrunte „ce cauți acum lîngă mine, orice fărîmă de trecut întunecă o stare, o face primejdioasă", vocea începu să-i sune-n gol și se aruncă cu fața în pernă, cu o neașteptată uzură pe chip.

*

Era duminică, clopotele băteau stăpînind satul, bărbații bătrîni ieșeau ultimii, tinerii și copiii se aciuau mai ușor spre ieșire „Uite-o pe Anisia popii din ălalt sat, zise Floarea lui Fîrtatu, știi că a murit Lelia de pe deal, trebe să mergem la priveghi, am auzit că fetele de la oraș au venit și-au băgat-o în copîrșău rumenită – rumenită și cu buzele vopsite, zice că moartea-i rotundă-n obraji, se bîțîia Ancuța lui Șinu, avea un mers tărăgănat, parcă-n loc de brațe purta aripi, toate faptele omului se pierd odată și odată și ce rămîne din noi e rîsul altora, scăldat în cine știe ce duminică", ciripi Anuța lui Pălantu și-și plecă obrazul în pămînt, cu o lumină părlenică pe buze; „Ați auzit ce s-a-ntîmplat luni în ziua de tîrg, un om necunoscut, alții zic că-i din Logig, stătea tihnit pe-o rînă la marginea din deal și zice-se că tăindu-și slănina cu briceagu simte numa că se hîiește dealul pe el, așa de tare că l-o acoperit pînă la brîu cu lut, amestecat cu pietriș, stătea așa și striga din toți rărunchii crezînd că se mai prăvale pe el încă, în jur, țipenie de om, că era înspre amiază doar un bătrîn care tot mîriia ceva-ntre dinți trecu pe-acolo și-l auzi, își lăsă cîrja și desagii și se-aplecă de-asupra rîpei să vadă de unde vine ecnetul tot mai strîns, pe margine se odihneau albăstrelele cu nemiluita, bătrînul se aplecă, dar nu reuși să vadă nimic decît căscătura de pămînt negru, sfărîmicios și zgomotul tot mai plin de voință a celui astupat; răvășit, asudat, bătrînul se-ntoarse pe șosea și făcea semne cu toiagu șoferilor, își ridica clopul de paie boțit de ploaie, dar nimeni nu oprea, pînă la urmă își văzu de-ale lui și ajunse la cotitura drumului, fluierînd încet a amar; cu mare greutate, cel din rîpă reuși să iasă, îl ajunse pe bătrîn din urmă și-l bătu, strigînd cît îl țineau baierele „Ai vrut să mă lași să mor, ar trebui să te duc înapoi deasupra rîpei și să te zvîrl de sus, să vezi cum e, ca să te înveți altădată să mergi liniștit cînd îl lași pe altul uns de primejdie" și zicîndu-i vorbele astea îl forță să-l urmeze, îl trase după el și cu ochii albi de tot ce se-ntîmplase, lunecară amîndoi în rîpa adîncă și după cîteva zile i-au găsit morți pe amîndoi", zise pe nerăsuflate Catrița lui Pîrîtu, împleticindu-se-n mers, de parcă ar fi fost legată la picioare cu frînghii.

*

Maria s-a sculat devreme, a deschis ferestrele, aerul dimineții se-mpleticea prin cameră, a început să se-mbrace, scufundîndu-se tot mai mult în puzderia de gînduri, argatul Onisifor își tot făcea de lucru prin ogradă, a început să se îmbrace, era vremea finului, soarele deja se-nălțase, roua sta să spargă pămîntul, pe cer nici un nor, stîlpii de la marginea drumului, așezați ici colo, sclipeau de parcă erau dați cu rășină uleioasă, se auzea cîte un muget de vacă, porumbeii din șură se zbăteau să iasă din cușca lor. Onisifor, cu furca în mînă, cu cămașa cusută-n cruciulițe cu mersul drept, „cheț rapandură", strigă la o pisică aciuată printre spinii de lîngă gard, se ridică în vîrful degetelor, la marginea tîrnațului și-i prinse mîna încet Mariei, fata stăpînului său, „Te-am așteptat", îi ciripi șoptit fetii, ea se uită cu ochii sticlind de mirare la el și-și văzu mai departe de lucru, „de unde prinse curaj Onisifor ăsta, că-i venit la noi numai de o lună" îngăimă-n gînd Maria, Onisifor era de statură mijlocie, bine legat, venise-n ograda lor îmbrăcat în pieptar bătut tot cu flori mărunte, îndesate-n mătase și bănișori mici, sclipicioși, avea gîtul gros, umeri lați, dar, mai ales, te bătea-n ochi căutătura lui, cînd domoală, cînd aprinsă, de parcă ieșea din ea cine știe ce lumini nedeslușite.

Într-o sîmbătă seara, cînd toată gospodăria amuțise și somnul îi izgonea pe oameni la vetrele lor, cineva bocăne-n poarta lui Iosif „am auzit că aveți nevoie de braț de muncă, am venit din trei sate depărtare, poate mă primiți să vă slujesc", avea brațe puternice, palme late, cînd a pus mîna pe clanța ușii, parcă a rămas o parte bună din sudoare pe marginea ei „intră, feciorule, îi zise bătrînul Iosif, aș avea nevoie de un argat, că acu-i vremea lucrului, a finului, a culesului, hai, intră, vezi că la noapte îi dormi în șură, că e cald de cu seară", zise stăpînul și privi mai departe în masă, înfulecînd pîinea, de parcă nimeni n-ar fi fost în jur să-i audă scrîșnitura ațoasă a îmbucăturii, Onisifor intră, dar se opri foarte aproape de prag, rămase cu desagii în mînă, deși era obosit de drum, continuă să se opună oboselii, avea un fel de uitătură aprinsă, deodată o văzu pe Maria și înțepeni așa într-o așteptare mută.

• S-a stins din viață la 2 decembrie a.c. prozatoarea Dridri Goronița (Adriana Livia Savii), nume legat de activitatea literară interbelică a cenaclului literar „Altarul cărții". Născută la 5 iulie 1896, în comuna Ohaba-Forgaci, din părinți învățători, în 1918 absolventă a Institutului pedagogic de fete din Lugoj, a urmat cursurile universitare din Cluj fiind numită profesoară de limba română la gimnaziul de fete din Lugoj și fiind transferată în 1930 la Timișoara.

A debutat literar la revista Semenicul **din Lugoj și a fost profesoara scriitoarei Anișoara Odeanu, iar, în 1935, la îndemnul și încurajarea poetului Ion Minulescu, a editat volumul** Miresme din Banat, **în care se reflectă satul bănățean cu obiceiurile, tradițiile, legendele și basmele plaiurilor, unde autoarea și-a petrecut copilăria, unde trecutul se împletea cu prezentul, fantezia cu realitățile trăite.** „Mici povești care difuzează în atmosfera lor acel parfum de viață intimă, cuminte și discretă, posibil poate **– cum scria Claudia Millian despre volum –** numai acolo unde sufletul se dizolvă între flori de cîmp și plante de munte".

(N. ȚIRIOI)

Dridri Goronița

evocări

Amintiri despre Ion Minulescu

Mișcarea literară luase, în Banat, un avînt frumos. În Timișoara se găsea un mănunchi de poeți și prozatori. Sub egida Institutului social Banat-Crișana ce – prin echipele de intelectuali specialiști – depista, în regiune, comorile noastre folclorice, s-a luat inițiativa înființării societății literare „Altarul cărții". Societatea literară ia ființă sub titlul „Altarul cărții". În unanimitate sînt aleși ca președinte poetul Volbură Poiană Năsturaș, iar ca vicepreședinți: epigramistul M. Ar. Dan și publicistul Ion Roșiu-Roșioru. În comitetul de conducere sînt aleasă și eu. Comitetul își ținea ședințele de lucru, de două ori pe săptămînă: marțea și vinerea, după masă. Directorul Institutului Banat-Crișana, dr. Cornel Grofșorean, intelectual erudit, a oferit societății o cameră de ședințe chiar la institut. După cîteva luni de la constituire, cînd materialul literar era destul de promițător, s-a hotărît ieșirea în public, cu prima șezătoare literară organizată la teatrul municipal. Curînd, prin luna iunie, colonelul poet Volbură Poiană Năsturaș a fost transferat la Arad. Locul de președinte al societății literare „Altarul cărții" a devenit vacant. Între timp, mulți confrați și-au editat lucrările literare. M. Ar. Dan, „Drăcoveniile", epigrame mult gustate, fiindcă biciuiau moravuri locale. Romanul „Adelina", al lui Gheorghe Atanasiu, a fost bine primit, avînd chiar succes de librărie. N-au rămas mai prejos nici Dorian Grozdan, Grigore Popiți și Romulus Fabian, cu versurile lor. Foarte apreciați au fost C. Miu-Lerca și Grigore Bugarin cu volumele lor de poezii. Scriitoarea Mia Marian a editat și ea un volum de proză realistă.

În toamna aceea, de la poetul Popiți, am aflat că activitatea scriitorilor timișoreni era de acum nebănuit de serioasă și fructuoasă. „Nici nu se poate bănui ce frumos decurg ședințele. Se întrunesc o dată pe săptămînă, în fiecare luni, la orele 9 seara, în salonul epigramistului M. Ar. Dan". Pe de altă parte, confratele Gheorghe Atanasiu îmi comunica mereu invitația personală a președintelui M. Ar. Dan. La o invitație scrisă, pentru o anumită zi de luni, am acceptat să particip, însoțită de Gh. Atanasiu. Era o iarnă aspră cu zăpada înghețată. Intrarăm în biroul președintelui, după ce am străbătut un coridor cu laviță și perdeluțe în culori suave, ce ocroteau fragede primele flori înflorite de-a lungul pervazului. Mai uimitor, în zidul peretelui, mici firide adăposteau cactuși pitici, în lumina becurilor. În birou, lemn negru de abanos, fotolii de catifea albastră, la fel cu perdelele, o bibliotecă remarcabilă, o vitrină cu cristale minerale, alta – colecție de țigări universale, din toate continentele, iar pe birou, o statuetă de femeie, în bronz, implora, parcă, seducător, portretul mare, în ulei, al președintelui. Pe pereții tapetați, fulgere înguste de becuri pal-albăstrii.

Confrații erau toți adunați. Îmi fu prezentat singurul necunoscut, poetul Ada Crin (profesorul Ovidiu Țino de la Politehnică) prietenul președintelui. Ședința a fost o revelație. Confrații au concurat cu adevărat în lucrări valoroase. Profesorul Toplîceanu a citit din monografia sa despre Ion Popovici-Bănățeanul. Discuții, păreri, critici. De altfel, membrii cenaclului își publicau creațiile în revista culturală „Fruncea", iar mai apoi în **Luceafărul**, revista literară a lui Aurel Cosma.

Și mai puternică impresie a stîrnit însă, în următoarea ședință, medalionul **Interior**, care descria în imagini vibrante biroul președintelui și dialogul interior dintre statueta de pe birou și portretul președintelui. Oferit acestuia, el a fost înrămat, după ce a fost caligrafiat cu litere ornate și iscălit de toți cei prezenți. A fost atîrnat sub portretul din birou, ca semn omagial.

Medalionul acesta a provocat, însă, momente memorabile mai tîrziu. Iarna era pe sfîrșite. Mijea deja a primăvară, deși abia apăruseră ghioceii și brîndușele. Sosind la o ședință obișnuită, la intrarea în hall, am fost întîmpinată de un cadou neașteptat iar peste puțin am primit o invitație pentru o ședință extraordinară. Să aduc cu mine tot ce am scris pînă atunci. Intrînd în hallul înflorat, mă văzui deodată singură. Trec în birou. Acolo, în fața medalionului, o statură impozantă medita asupra celor scrise. Se întoarce. Era Maestrul Ion Minulescu.

– Tu ești Goronița din Banat?!

Mă scutură viguros din umeri ca pe un copil răsfățat.

– Cum ai reușit să creezi asemenea figuri de stil: „Flăcările bronzului magnetizează repausul"? Știi că l-aș iscăli și eu medalionul?

Cum puteam eu ajunge la cuvînt, cînd eram înecată în elogii?! Președintele, ivit ca prin baghetă, hohotea de amuțita mea surpriză.

– Vezi că ți-am depășit imaginația, n-ai putut ghici de ce te-am invitat?

Și, în seara aceea, în fermecătorul hall înmiresmat, s-au depănat, pe rînd, toate încercările mele literare, sub privirile părintești și răbdătoare ale maestrului. Președintele mă îndemna din priviri să citesc, așa cum îi plăcea lui să mă asculte și să exclame: „Ce frumos citești! Ce frumos vorbești!"

„Miresmele din Banat" erau vrednice să apară prin prietenoasa critică literară a lui Ion Minulescu, cel care, pe volumul său, dăruit atunci, îmi scrisese dedicația: **„Domnișoarei Dridri Goronița, cu toată emoția sinceră a clipei cînd i-am cunoscut sufletul și i-am identificat talentul, aceste strofe pentru toată lumea, în care lume, stăpîna acestui volum, îmi va face plăcerea, să lumineze cu puterea și claritatea personalului ei crez de artă". Ion Minulescu 14. IV. 935 Timișoara.**

Lucian Emandi

ULISE

Precum Ulise cel pierdut pe mare,
Momit de zei și bîntuit de ceață,
Nu zece, zeci de ani, o viață
Am risipit în căutări amare.
M-ademeneau tăcerile din drum
Și mă strigau mereu pe la răscruci
Sirene mincinoase și năluci
Cu trup de aer și cu grai de fum.
Tot rătăcind prin ani, de raza lunii –
Sublim catarg – legatu-m-am cu funii
Și mi-am umplut urechile cu ceară,
Să nu răzbească zvonuri dinafară.
Năier gonind pe mările din gînd
Înfrunt vîltori cu vîslele arzînd.

GENEZA

Ceas asumat. Tăcerea rodindu-și tainic spicul...
Nu-i mal în nici o parte. Nu-s vămi, nici zare nu-i.
În roi virgin, nuntite prin matca sinelui,
Veciile-n gestare dospesc în somn nimicul.
Răsad de curcubeie prin veac reverberînd,
Dă muguri nălucirea și crengi întinde-n spații,
Iar duhul se rotește prin caste constelații,
Incendiind clipita strivită de avînt.
Cutremurată-n piscuri dă inima în clocot
Și mari furtuni de rouă stîrnește în cuvinte
Ce gem încrucișate pe zariștea fierbinte...
Și-n fiecare vorbă visează lin un clopot
Vuind vestiri ivite prin clipă-n pisc, în zori,
Din țăndări de elanuri și scrum de aurori.

MEȘTEȘUG

Ca meșterul, ce piatră peste piatră
Aduce să-și croiască zidăria,
Așa, sub zodii, naștem veșnicia
Din vorba lîngă vorbă așezată.
Din lespezi pure de azur durată
Își trăinicește taina temelia
Și inima-i mereu, prin ani, mistria
De para visului incendiată.
Prinsă-n mortar de doruri, vorba seacă
Își nalță fruntea peste zări, buiacă,
Și cu tăciuni de stele și cu scrum
Descîntă nălucirile din drum.
Cu fulgere cuvîntul miruit
Nuntindu-și slava, geme-n infinit.

Ion Evu

BIOGRAFII REFĂCUTE

Ascultă:
am vrut să fim cît mai aproape de
natura păsărilor dar nu s-a putut.
Din cenușa
bătrînei Phoenix se ridicau peste noapte
trompeți somnambuli –
moștenitorii de drept
ai văzduhului vameș.
Alții vor vorbi despre noi totdeauna.
Despre cine am fost
cu-adevărat va sta mărturie
un pat de campanie în întunericul
umed al mansardelor – deschideam
fereastra și atingeam cerul cu tîmpla,
eram obișnuiții chiriași ai stelelor,
veșnicul subiect de bîrfă
al celor de la subsoluri.
Alții vor vorbi despre noi totdeauna.
Despre cine am fost cu-adevărat
lăsăm mărturie zidul înalt
scrijelit cu litere de-o șchioapă:
„Via Coma Berenice – 45 de ani lumină!" .:.

GROAPA DE ZĂPADĂ

Pe mine – vă spun – mă va ucide
ninsoarea,
dar eu o numesc de pe-acum
moartea mea bună – voi muri de îmbrățișarea
ei blîndă ca atingerea botului
umed de miel pe obrazul
unui copil...
Va fi deodată lumină
ca-n pîntecul mamei;
fibră cu fibră mă voi lăsa cotropit
de zăpadă, pînă cînd sîngele meu
va deveni o aripă transparentă
de fluture.
Ce fericită moarte mi-a hărăzit
mie ninsoarea!
Nici glonte, nici cuțit, doar
trupul meu culcat în zăpadă
ca între
patru scînduri imaculate...

CUVINTELE ȘI MAREA

Lui Anghel Dumbrăveanu

Vai, Marea – cimitire plutitoare
la poarta ochiului cum bate
cu aripi de meduze și de sare,
lină ca moartea, ca uitarea
zvîrlind nisip
pe țărmuri vinovate...
Și pleoapa zărilor o-nchide
și de-ntorci fața
te izbește vîntul
și timpul se deschide – raclă
din care cad schelete de cuvinte.
Dar mai în jos de ape lepădat
pe gura lui mai înfloresc ciudat
pe gură lui mai înfloresc ciudat
cuvintele pe care le-am uitat
ca floarea vîrstei sub lăcat,
cuvintele pe care
le-am rostit – căluș tîrziu –
în iarbă azvîrlit...

CA PĂSĂRILE-N TRIL

Să ne privim în ochi
și-apoi să trecem mai departe
ca doi străini prin veacul interzis,
ca două file rupte dintr-o carte
plutind pe apa cerului ucis...
Să ne privim în ochi și să ne
pierdem în mulțime
ca două umbre stranii pe un zid.
De netrecut.
Ca două aripi anonime
vîslind spre-același țărm întrevăzut.
S-au prăbușit văzduhuri sub vocale
tocmai cînd mai era ceva de spus
au nins zăpezile înveșmîntate-n zale
și-au zornăit cuvinte în apus...
Să ne privim în ochi.
Să trecem mai departe
ca doi străini printr-un străin oraș.
Ne vom zidi mereu în altă carte
ca păsările-n tril sinucigaș...

Ion Deaconescu

MÎINILE NOASTRE AU UITAT...

Mă tulbură atîtea uitări
Chiar rătăcirea alunecă
Tot mereu în bănuielile de cuvinte.
Cade smalțul de pe stele
Și felinarele se sting în dimineți
Înstrăinîndu-ne cărările
Singură, inima noastră
Poate deveni o gură de peșteră
Înghițită de întuneric
Sau belșugul timpului
Îngrămădit pe umerii fragili
Revin mereu după ploaie
Să culeg vorbele bune pentru echilibru
Dar în templul de jertfă
Fluturii au înnebunit de-atîta așteptare
Și mîinile noastre
Au uitat demult să-i mai prindă.

NEDUMERIRE

Cerul ne privește prin stele hămesite
Și noi le vedem neajutorate,
Ca niște puncte de suspensie.
Ne-am confecționat ocheane nelumești
Să ne-apropiem depărtările,
(Omul a visat dintotdeauna
Tot ce este dincolo de ochiul său)
Dar, mă întreb
Cum poate să placă unora
Cerul văzut
Prin țeava unei puști.

PERETELE

Pe sufletul pereților unii lipesc afișe
Ca niște frunze uscate pe asfaltul toamnei
Cineva a scris un nume. Altcineva: „Te iubesc".
Și o inimă străpunsă de-o săgeată
Impertinentă ca și o idee.
Pe sufletul peretelui umbra
Gîndurilor s-a întemnițat
Iar eu în fața lui
Simt că nu pot să mai văd
Ochii devenind de prisos.

---

etcetera

Spațiul refugiului*)

Lumea prozelor lui Ion Velican este una a fragilității. Bătrînii, femeile, copiii o compun, mai puțin „stăpînii", adică bărbații, puternicii, sau chiar și atunci cînd ei intră în jocul vieții, aparțin unei categorii de bărbați-copii, de desmoșteniți, de învinși, de mari naivi sau solitari, de sentimentali incoruptibili, dar nu de învingători.

În această lume a prozatorului, bătrînii își părăsesc vetrele și trăiesc izolați la oraș, în cutiile de beton, unde primesc flori doar înainte cu o clipă de-a muri (O zi în care nu au lipsit florile) sau la periferia orașului, în case de pămînt, izolați, unde își iau un cîine, ce le devine paznic și prieten (Serviciile lui „Colț alb"). Sau supraviețuiesc ca niște anahoreți în spații stranii și austere, pe un promontoriu, unde se dedică visurilor științifice, cărora le aparțin pînă la moarte (Sfîntul de pe promontoriu). Femeile, la rîndul lor, își irosesc viața din iubire, lîngă ființe frînte, urmărite de obsesii, neșanse, sau boli mintale (Albastru), își amintesc cu dor de vîrsta pubertății, a viselor tinere (Suratele) sau caută eliberarea în natură și în mijlocul firilor elementare, dar oneste (Buni luntrași). Copiii sau bărbații-copii, în schimb, iubesc fără speranță (Scrisori nedeschise), încheagă momente senine sau disperate, tînjind spre iubiri fulgerătoare dar adînci (Acolo pe țărm), duc o existență marginală, sprijinită pe vise deșarte și irosită astfel într-o continuă amînare, tot deșartă (Visul lui Romică), se reîntorc spre anii tineri ai începutului, avînd nostalgiile vîrstei (Lămîiul) sau încearcă să reînnoade firul unei prietenii rupte (Secunda furnicii).

De fapt, această lume de care aminteam este lumea ipostazelor autorului, care se simte implicat între aceste categorii umane de fragili, de spirite și tipologii simple, dar cărora el le aparține, căci ele nu-l dezamăgesc ca cealaltă categorie, gravă și puternică, a oamenilor „mari". De fapt, proza aceasta denotă și un unghi filosofic de vedere, în acest sens, punînd tema refugiului eului din fața luptei prea tenace și prea vorace, a existenței. Refugiul în vis, în preajma firilor blînde și fără apărare, refugiul în încîntarea unică a iubirii, a naturii, a păcii, a liniștii. Numai o literatură a marilor sentimentali se revendică de la aceasta și procedează astfel. O literatură ce se caută în aceste teritorii marginale ale existenței, socotite, de fapt, eronat, astfel, zone altfel importante pentru ființă în sine, cu toată aparența lor marginală, căci, acolo, omul poate fi el însuși, poate zămisli vise (chiar dacă sterile) se poate regăsi ca individ suferind, poate tinde să-și păstreze nealterat Eul, chiar dacă el este un Eu damnat.

ION VELICAN
cîmpie fără soldați
editura facla

Cînd patetic și sentimental deplin, cînd duios ironic, cînd, uneori, voit dramatic (ceea ce pare o ipostază mai puțin proprie prozatorului, ce, atunci, supralicitează, devenind astfel grandilocvent, ieșind din perimetrul realismului poetic, firesc lui), Ion Velican este, mai ales, prozatorul unui univers al firilor deschise, senine, plăpînde, fără apărare, de desmoșteniți, de maladivi. Săltînd din realul, aproape biografic, în imaginarul visării, păstrînd nealterată lumea unei asemenea tipologii, proza aceasta este, mai ales, a diurnului, a trăirii imediate, nu fără a fi însă și a evocării și a visului. Dar un vis închis, fără mari aripi, chiar dacă are prospecțiuni spre un mîine posibil, al încîntării și echilibrului.

Ion ARIEȘANU

---

* Ion Velican – „CIMPIE FĂRĂ SOLDAȚI" – Ed. „Facla", 1981.

La E. Lovinescu

● CU O SCRISOARE NOUĂ

La centenarul naşterii lui E. Lovinescu (Fălticeni, 3 octombrie 1881) se poate afirma cu certitudine că posteritatea l-a răzbunat pe E Lovinescu de obstrucţiile catilinare ce i-au amărit viaţa intr-un păienjeniş în care s-au concurat şcoala din trecut, pe care el a slujit-o meritoriu, universitatea căreia cursurile sale i-au dat strălucire, Academia Română. Perseverentele campanii ale unor „culturali" de prestigiu ca N .Iorga, M. Dragomirescu, G. Ibrăileanu, Octav Botez, O. Densuşianu, D. Caracostea, Eugen Ionescu şi a citorva dintre proprii săi neofiţi, nu i-au stingherit patima pentru nobleţea scrisului şi pentru magistratura literară, din care şi-a făcut crez şi steag de luptă pentru afirmarea valorilor noastre etice şi artistice.

Alăturindu-se festiv citorva dintre discipolii din cercul sburătorist, E. Lovinescu a iscălit in 1941 o vibrantă autobiografie iscălită Anonymus Notarius şi, cu puţin înaintea morţii sale, scriitorii tineri din Sibiu în frunte cu I. Negoiţescu i-au comunicat prin manifestul pe cît de omagial, publicat în ziarul **Viaţa** din 13 mai 1943, că ei aderă militant la ideile estetice şi critice lovinesciene, fapt notabil şi pentru mutaţia lor ideologică, dar şi pentru seninătatea cu care genialul critic care avea să le răspundă mişcător tot prin **Viaţa** înainte de a închide ochii la 16 iulie acelaşi an.

După o scurtă etapă de prelungire a amintitelor fronturi ostile – de data aceasta în numele dogmatismului – s-a trecut la reconsiderarea complexei creaţii lovinesciene prin monografiile de mari merite ale Ileanei Vrancea despre „criticul literar", despre „artist", a lui Eugen Simion: **E. Lovinescu scepticul mintuit** şi a lui Ion Negoiţescu din prefaţa ediţiei selective de „texte critice" din 1968.

Dar pentru exegeza masivei activităţi critice, de ideolog, de istoric literar, de memorialist, de temerar polemist, de beletrist traducător şi editor a literatului din str. Cîmpineanu nr. 40, de îndrumător al cercului „Sburătorul" şi de redactor, mai lipsesc o serie de documentări şi, în primul rînd, însemnările lui zilnice. Şi acestea (texte literare şi scrisori) se cer puse la contribuţie informativă în postumitate, pe lingă cele publicate de diferiţi cercetători, stabilind reţeaua întinselor lui relaţii, mărturii, influenţe şi interferenţe, aria culturii lui funcţionale. Documente, cit mai multe documente trebuie să stea la dispoziţia viitorilor cercetători ai personalităţii lui E. Lovinescu!

La sărbătoarea aniversării centenare d-acum comunicăm o scrisoare inedită din Fălticeni, unde an de an criticul îşi petrecea văcanţele estivale in casa părintească intre preocupări de studii, de publicistică, şi lingă inima mamei sale Profira, văduva profesorului Vasile T. Lovinescu (Teodorescu), misivă adresată lui Liviu Rebreanu, redactor in 1919 la **Sburătorul**:

25 August 1919 Fălticeni

Scumpe domnule Rebreanu,

Pe lingă articolul meu pentru no. 21 am trimis şi o lungă nuvelă a d-nei Constanţa Marino. Pune-o, te rog, toată intr'un număr. Ca proză mai e şi o poveste a lui Eftimiu, o nuvelă a lui Mindru, una a lui G. Mihăescu – la aceasta fă-i oarecare îndreptări la urmă, unde sunt cîteva cuvinte brutale. Corectura d-nei C. M. M., fă-o cu îngrijire. Ştii ce pretenţioasă e în această privinţă. Apropo: cred că la d-ra Maria Cunţan s'a făcut mari greşeli. Întîi: nu era o poezie ci stanţe separate. Al doilea: titlul **Foae pierdută,** e cu neputinţă. În ms era altceva apropiat.

Polemica cu **Chemarea** nu se poate primi cu nici un preţ. Celelalte notiţe (Goldiş etc.), deşi nu cadrează cu **Sburătorul**, pot merge, fiind iscălite sau cu iniţiale adecvate (Ce inseamnă C. M.; S. M.??). Notiţe mai fă şi d-ta pină la venirea mea, cînd voi aranja serviciul acesta. Te bănuiesc la **Curentul literar:** nuvela cu Carp ar fi cadrat cu **Sburătorul.** Mi se pare că din reclame nu s-a suprimat totul afară de **Viitorul.** D-ta care ai legături cu **Isbinda, Dimineaţa** etc. pentru ce nu-ţi dai silinţa şi nu anunţi sumarul la Bibliografie ca la toate revistele? Ar fi aşa de uşor s'o faci.

Eu vin la 12 Sept. In ziua de 13 Sept. Sîmbătă să căutăm să ne vedem. Fii aşa de bun şi spune pe la Alcalay să lanseze no. 8 din **Lectura.**

Cu multă prietenie E. Lovinescu

P. S. Săptămina lui C. de ce nu mai apare? S-a supărat Eftimiu?

*

Materializarea indicaţiilor din scrisoare – azi in colecţia C. Zvarici – Fălticeni – se poate urmări în cîteva numere din revistă. Spre exemplu:

Proza Constanţei Marino-Moscu vede lumina tiparului în nr. 22 al **Sburătorului,** an. I (1919), paginile 500–508 şi se intitulează **Largheto, în re, de Mozart** şi dedicată fiului ei, asupra expoziţiei căruia Francisc Şirato scrisese tot in **Sburătorul** (pag. 471) la rubrica **Notiţe** două numere mai înainte o cronică favorabilă.

Versurile Mariei Cunţan sint defalcate sub genericul: **Din foişor (Toamna din foişor)** apar cu intitulările **Strofe scrise pe o carte** (p. 430), **Filă pierdută** (p. 431), **Filă ruptă** (pag. 548).

Nuvela lui Gh. Mihăescu **Soldatul Nistor** se citeşte între paginile 485–490.

Povestea lui Victor Eftimiu în referire este **Serenadă** pe pagina următoare: 491, iar nuvela lui Anastase Mîndru: **Lege neîndurată (pe paginile 483–486).**

Periodicele citate cu detalii ironice sint contemporane şi în nota inerentă a cancanurilor de redacţie.

Materialul epistolar de mai sus subliniază perspectiva de redactori încercaţi şi a lui Lovinescu şi a clasicului prozator transilvănean, care se ilustra pină la primul război mondial, după ce trecuse Carpaţii, şi la alte publicaţii literare bucureştene, în deosebi la **Falanga.**

Pentru înţelegerea lor reciprocă să recitim, din partea lui E. Lovinescu, ultimele pagini ale volumului al patrulea din **Istoria literaturii române contemporane,** dedicate evoluţiei poeziei lui Rebreanu, şi din partea autorului lui **Ion** omagiul ce i-a adresat la rotunjirea vîrstei de cincizeci de ani, apărut în revista **Vremea** din 23 noiembrie 1930 şi interviul **Sburătorul văzut de Liviu Rebreanu** din acelaşi periodic purtînd data de 3 aprilie 1932.

Augustin Z. N. POP

---

cartea de idei

DE LA ECONOMOCENTRISM LA SOCIOCENTRISM *

La aproape zece ani de la mult discutatul prim raport către Clubul de la Roma („Limitele creşterii" al echipei Meadows), Ioniţă Olteanu publică **„Limitele progresului şi progresele limitelor"**, o meritorie contribuţie în contextul luxuriantei producţii editoriale centrată problematicii eco-dezvoltării. Se ştie. „The limits to Growth", în pofida propriilor limite (carenţe metodologice şi vicii ideologice), are meritul de a fi zdruncinat euforia optimismului necritic, incriminînd un tip de creştere, cel urmat de frenezia consumistă, exacerbată de capitalismul tîrziu. Fără a transforma literatura de specialitate în obiect al investigaţiilor sale, explorînd adică doar livresc bogata metaliteratură acumulată, cartea lui Ioniţă Olteanu – bineînţeles – nu o ignoră, stăruind în schimb asupra dialecticii complexe şi contradictorii a vieţii sociale, convins de „necesitatea revederii valorilor de bază, a regîndirii modului de inserare a omului şi acţiunilor sale în natură şi societate, a conceptelor şi structurilor, în cele mai diferite planuri" (p. 22).

Avem astfel o carte incitantă (un grupaj de eseuri, spune autorul cenzurat de modestie), cu un dens cîmp problematic, solicitînd răgazul reflecţiei critice. Fiindcă epoca noastră, saturată cu probleme şi dileme, avînd „o ordine de zi" supraîncărcată, confruntată cu multiplicarea, acutizarea şi globalizarea întrebărilor ce asaltează conştiinţa contemporaneităţii, **îşi** propune – pentru însăşi supravieţuirea noastră ca specie – **rezolvarea lor umanistă.** Unei asemenea finalităţi socio-umane i se aliniază şi lucrarea lui Ioniţă Olteanu, apăsînd – într-un larg registru demonstrativ, degajînd ipoteze originale – asupra corelării creşterii economice cu dezvoltarea şi progresul, a reconvertirii ei într-o **creştere de tip sociocentric** (p. 95). Binomul OM-SCOP, ECONOMIE-MIJLOC răspunde mai vechiului deziderat al „redescoperirii omului", al repunerii lui în centrul problemelor ce frămîntă umanitatea acestui sfîrşit de mileniu.

Negreşit, o asemenea perspectivă aplicată constant, cu acurateţe metodologică şi rigoare pe „traseul" CREŞTERE-DEZVOLTARE-PROGRES, impune redefinirea problemelor, clarificări logice şi ideologice legate de procesele de analiză-diagnoză, a naturii soluţiilor în viziunea corelativă şi integrativă pe care o dezvoltă statornic semnatarul volumului. Portofoliul de teme discutat nu poate fi nici măcar rezumat aici; să mai notăm doar blindajul informaţional şi stilul alert care atrag deîndată, plus **transdisciplinaritatea** demersurilor, graţie căreia dealtfel Ioniţă Olteanu se mişcă lejer în complexul interdependenţelor, manevrînd concepte-cheie „eliberate" de viziunea-tunel a specialistului.

În totul, o carte care stăruie şi revine mereu asupra **eficienţei sociale a procesului de dezvoltare,** pledînd argumentat şi eliberînd sugestii pentru eliminarea barierelor în calea progresului, a ameliorării condiţiei umane dar rezolvarea „pachetului" de probleme ce tensionează contemporaneitatea – subliniază cu totală îndreptăţire Ioniţă Olteanu – învederează necesitatea unei gîndiri planetare, prospective, realiste, animată de colectivism, pe suportul **voinţei şi acţiunilor politice lucide şi responsabile** ale unei lumi „confruntată cu ea însăşi".

Adrian DINU RACHIERU

---

* **Ioniţă Olteanu: „Limitele progresului şi progresele limitelor",** Ed. politică, 1981 (col. „Idei contemporane").

MODELE MATEMATICE ÎN PROIECTAREA CONSTRUCŢIILOR

Liviu Vuc, Iuliu Dimoiu, Constantin Milici, Nicolae Rachin

Proiectarea optimală a structurilor îşi are inceputurile, la o scară mai redusă, încă in timpul Renaşterii, prin lucrările lui Leonardo da Vinci, Michelangelo apoi Galileo Galilei şi alţii.

Prin proiectare optimală a unei structuri se înţelege determinarea formei structurii în funcţie de relaţiile şi coeficienţii de siguranţă ai structurii. Problema poate fi formulată matematic avînd în vedere: forţele care acţionează, eforturile, deplasările, configuraţia corpului care suportă solicitările, materialul întrebuinţat etc.

Metodele de verificare a rezistenţei unei structuri s-au dezvoltat mai repede decît metodele de calcul optimal. Abia în timpul celui de al doilea război mondial apare prima problemă de optimizare liniară cu restricţii la care se dă un algoritm de rezolvare cunoscut sub numele de SIMPLEX; aceasta a fost prima metodă de optimizare care a putut fi modelată pe calculatoare electronice. De atunci metodele matematice de optimizare au fost dezvoltate în pas cu progresul altor domenii ale matematicii cum ar fi: Algebra, Analiza funcţională. Ecuaţii diferenţiale, Geometria diferenţială şi alte discipline. La început, optimizarea s-a făcut în legătură cu mulţimile convexe, abia în ultimii doi ani s-au realizat progrese remarcabile în domeniul optimizării neconvexe şi neliniare. Unele din aceste metode care se pretează în aplicarea proiectării optimale a construcţiilor cu ajutorul calculatoarelor şi care nu au fost întîlnite în alte monografii la noi în ţară au fost selectate în această carte.

Lucrarea a fost concepută de un colectiv de la Facultatea de construcţii din Timişoara, după cum urmează: Capitolul I – Sisteme de corpuri materiale, Capitolul II – Sisteme extremale arbitrare, Capitolul III – Sisteme extremale din bare, Capitolul IV – Proiectarea optimală.

Primele două capitole au drept scop a-l introduce pe cititor într-o teorie modernă a optimizării matematice care poate fi aplicată şi în alte domenii ale proiectării, nu numai în construcţii. Fondul teoretic al capitolului doi familiarizează cititorul cu metodele de simulare pe calculator.

Capitolele trei şi patru introduc cititorul în teoria proiectării optimale a construcţiilor, astfel, în capitolul trei sînt formulate o serie de sisteme extremale care apar pentru prima dată descrise metodologic în această lucrare. Capitolul patru formulează modele şi exemple, legate strîns de aplicabilitatea lor în practică.

Aplicarea acestor metode în practică aduce însemnate economii de material, timp, mînă de lucru etc.

Lucrarea se adresează inginerilor constructori, studenţilor din ultimii ani ai facultăţilor de construcţii, şi celor ce se ocupă cu probleme de optimizări.

A. BALTHAZAR

---

* Editura „Facla" – 1981.

CALENDAR BĂNĂŢEAN

IANUARIE

● La **1 ianuarie 1903** apare la Timişoara **Votul poporului,** primul ziar socialist din Banat. Redactor Petru Poantă ; ● **la 1 ianuarie 1921** apare la Lugoj **Zorile,** „revistă literară şi ştiinţifică bilunară". Printre colaboratori : Camil Petrescu, Mihail Gaspar, Aron Cotruş, Mia Cerna, Cassian R. Munteanu ; ● **de la 1 ianuarie 1927** (pînă la 25 octombrie al aceluiaşi an) Sabin V. Drăgoi, director atunci, al Conservatorului din Timişoara, compune (aşa cum ne relatează biografii lui) opera **Năpasta;** ● la **1 ianuarie 1934** se naşte la Liubcova (Caraş-Severin) poetul Jiva Popovici ; ● la **1 ianuarie 1935 apare,** la Timişoara, sub direcţiunea lui Aurel Cosma, „revista literară şi artistică" **Luceafărul.** Alături de scriitori bănăţeni sînt publicaţi Bacovia, Pillat, Adrian Maniu sau Cezar Petrescu. ● la **3 ianuarie 1886** apare la Timişoara **Gazeta poporului,** ‚revistă săptăminală ilustrată de economie şi literatură". Redactori: Teodor V. Păcăţean, apoi, Nicolae Coşeriu şi George Ardelean; ● la **4 ianuarie 1936** se naşte la Cociuba-Mare (Bihor) prozatorul Ioan I. Iancu; ● la **4 ianuarie 1943** se naşte la Timişoara poetul şi eseistul Mándics György; ● la **5 ianuarie 1923** moare la Viena scriitorul Adam Müller-Gutten- ● la 6 ianuarie 1833 moare la Mehadia Nicolae Stoica de Haţeg ; ● **la 6 ianuarie 1906** s-a născut la Sasca-Montană (Caraş-Severin) poetul şi publicistul Mihai Novac ; ● la **7 ianuarie 1914** moare folcloristul Athanasie Marian Marienescu, primul care a alcătuit o culegere de colinde **(Poezia populară. Colinde,** 1859) ; ● la **10 ianuarie 1869** s-a născut în Cincu-Mare (Alba) Valeriu Branişte, om de cultură, publicist, redactor şi colaborator activ la mai multe ziare din Timişoara şi Lugoj : **Dreptate, Rumänische Jahrbücher, Drapelul, Banatul** etc. Moare la **1 ianuarie 1928** la Lugoj. ● de la **14 ianuarie 1872** (pînă la 14 mai 1872) apare la Pesta ziarul umoristic **Priculiciul** redactat de poetul Iulian Grozescu. Reeditat la Timişoara în 1874, de către Pavel Rotariu, **Priculiciul** este una dintre primele publicaţii româneşti din Banat ; ● la **14 ianuarie 1908** apare la Timişoara suplimentul umoristic al **Plugarului român, Baba satului,** „foaie umoristică populară, literară – glumeaţă", redactat de Nicolae Mitru; ● la **14 ianuarie 1917** se naşte la Moldova-Nouă (Caraş-Severin) prozatoarea Sofia Arcan ; ● la **15 ianuarie 1980** moare la Timişoara poetul Grigore Popiţi ; ● la **16 ianuarie 1893** Ioan Popovici-Bănăţeanul citeşte în cenaclul **Junimii** nuvela **În lume.** Lectura a constituit, după cum notează Titu Maiorescu, „o sărbătoare literară" ; ● la **17 ianuarie 1921** se naşte la Diniaş (Timiş) prozatorul Svetomir Raicov ; ● la **18 ianuarie 1883 s-a născut** la Labăşinţ (Arad) scriitoarea Mia Cerna; ● la **19 ianuarie 1909** moare la Timişoara publicistul George Ardeleanu ; ● la **20 ianuarie 1818** moare la Timişoara Dimitrie Ţichindeal ; ● la **21 ianuarie 1922** se înfiinţează **Asociaţia bănăţeană de arte frumoase** din Lugoj avînd ca secretar pe dirijorul Iosif Velceanu; ● la **25 ianuarie 1897** se naşte în Franţa Catul Bogdan; ● la **27 ianuarie 1920** se naşte la Saravale (Caraş-Severin) poetul Vladimir Ciocov ; ● la **29 ianuarie 1909** (aşa cum reiese dintr-un memoriu) Traian Lalescu intră ca profesor suplinitor la Universitatea din Bucureşti ; ● **în ianuarie (-februarie) 1933** apare **Revista Institutului Social Banat-Crişana. Din bibliografie : Scrisul bănăţean** şi **Orizont** (1949–1981); Petru Novac Dolingă, **Mărturisiri şi repere,** Timişoara, 1980; Petru Vintilă, **101 picături de cerneală,** Bucureşti, 1973.

Olimpia BERCA

top

ÎNCEPUTUL (III)

În 1960, grupul muzical al lui Lennon își căuta un nume. La sugestia lui Sutcliffe, fu pusă in discuție denumirea „Beetles" (Ciocanele). Printr-un calambur, John transformă Beetles în **Beatles** (Cărăbușii) astfel incit la inceput, titulatura formației rămăsese „Long John and the Silver Beatles". Pe vremea aceea, bateristul grupului era un oarecare Tommy Moore inlocuit mai tirziu de timidul Pete Bast. Primul contract pe care-l obține impresarul A. Williams vizează un turneu in Scotia apoi altul la Hamburg, într-un Night Club. Nenumăratele ore de reprezentații vor contribui la omogenizarea grupului, care, reintors în Anglia, va cînta în faimosul Cavern Club din Liverpool. Pe vremea aceea, Beatles-ii cintau cu predilecție piese americane, preluate de la Elvis, Gene Vincent sau Buddy Holly. Într-o după amiază, in club își făcu apariția Brian Epstein, viitorul impresar „răspunzător" de metamorfoza și succesul de mai tirziu al formației. El va aranja și audiția la casa Parlophone EMI, unde Beatles-ii își vor marca debutul cu „Love Me Do" (autori, Lennon și McCartney). Este exact ziua în care Pete Best cedează locul de baterist unui tinăr slab și melancolic, pe nume **Ringo Starr.** (Cu puțin timp in urmă, primul baterist al grupului, Sutcliffe, murise in urma unei hemoragii cerebrale, evenimentul lăsind o rană deschisă în inima lui Lennon). Adevărata lovitură (locul I in topuri) o vor da băieții abia in martie 1963 cu „Please, please Me". Dar acesta era doar inceputul... **(Va urma).**

(Selecție și adaptare după Philip Norman, de Petru Umanschi)

P. S.: Mulțumiri tuturor celor care la inceput de An Nou ne-au adresat gînduri frumoase!

CENACLUL LITERAR „FĂURARUL" – I. C. M. REȘIȚA

La **Intreprinderea Constructoare de Mașini din Reșița** funcționează un cenaclu literar muncitoresc, numit **„Făurarul",** care este constituit din vreo cinsprezece membri, a căror activitate s-a evidențiat îndeosebi în ultimii trei ani. În cadrul Festivalului național „Cîntarea României", la faza județeană, cenaclul a obținut premiul I, iar membrilor acestuia li s-au acordat un premiu I (publicistică), șase premii II (proză), trei premii III (poezie și text pentru brigada artistică de amatori), iar în etapa republicană, Marius Ghibuș a obținut premiul IV pentru publicistică. Proza și publicistica acestor cenacliști au fost apreciate și cu prilejul concursului „La 60 de ani ai partidului", organizat de Comitetul județean de cultură și educație socialistă Caraș-Severin, Centrul de îndrumare a creației populare a mișcării artistice de masă și ziarul „Flamura", împrejurare în care au fost premiați Emil Anuța Cetate, Ion Telescu și Marius Ghibuș.

Din numeroasele acțiuni cultural-artistice, cu o largă participare a publicului, menționăm organizarea, în colaborare cu Teatrul de Stat din Reșița, a unui spectacol dedicat aniversării a 60 de ani ai Partidului Comunist Român (manifestare transmisă la Radio – Timișoara), apoi, în cadrul „Zilelor culturii din Caraș-Severin", intîlnirile literare din Anina și Moldova-Nouă, urmîndu-le în luna decembrie, în colaborare cu Teatrul de Stat din Reșița, o manifestare literară consacrată luptei pentru pace (la I. C. M. Reșița) și o intîlnire cu activul județean de partid.

Cenaclul „Făurarul" editează un caiet literar, șapilografiat, intitulat „Vîrstele luminii". Am primit ultimul număr al acestuia, spre a ne face o părere despre posibilitățile creatoare ale membrilor cenaclului. Speciile mai bine reprezentate sînt schița și reportajul (semnate de Ion Telescu, Marius Ghibuș, Carmen Nobic); poezia aparține autorilor Emil Anuța Cetate, Ion Mihăileanu, Marin Dobre, Constantin Stoian, Petru Toader, Iovanca Țăranu, Petrică Pungilă și Nicolae Alexan. Credem că, deocamdată, membrii acestui cenaclu reușesc mai bine în reportaj; (chiar și schița lui Ion Telescu este scrisă în asemenea manieră). Poeziile, cînd depășesc stadiul unei simple versificări, dovedesc o înclinare spre meditație. (Citām din **„Clipa"** de Emil Anuța Cetate: **„Te poartă aievea ca un vis / Spre sfere luminate feeric / Lăsînd, adesea, laț deschis / Ce-ți curmă zborul tău**

corespondența

himeric; publicăm, integral, **Realitate** de Iovanca Țăran: **„Ei! Hai, nu visa / Nu vezi că Pămîntul / Și-a mutat oștirea / În visul nostru / Pune-ți zalele / Să coborim in vis... / Ah! alb am tăiat / Și ochi-mi singerează / Mi-au pătat zalele / Pămîntul mă alungă... / Ei! Hai, apără-mă").** În aceeași linie a poeziei de reflexie pot fi citate **Nemurire** de Ion Mihăileanu, **Bunicului** de Nicolae Alexan și **Dacă ești** de Petrică Pungilă. Poeziile patriotice ale celorlalți autori sînt mărturii ale unor sentimente sincere, dar care încă nu și-au găsit expresia artistică adecvată. O direcție aparte se constată în orientarea tematică a unor poezii ale lui Petru Toader, aceea a satirei unor tare omenești. Cităm dintr-un grupaj mai mare (primit înaintea caietului pe care l-am prezentat) poezia **Leneșii,** care este aproape o fabulă: „Leneșii se adunară / La un pom cu fructe, mare, / Hotărîți să îl doboare / Să aibe și ei mîncare. / / Dar doreau ca fructele să le cadă chiar în gură, / Și tot așteptînd norocul / Flămînzeau în bătătură. / / Foamea-i istovi pe toți / Fără pic de îndurare. / Cîte unul picau morți / Pomul rămase-n picioare".

Aurel TURCUȘ

marginalii

Gheorghe Grosu

ALBE ȘI COLORATE

Ed. Eminescu, 1981

Prieten bun al creatorilor de artă, al scriitorilor, al oamenilor de duh în ultima instanță, Gheorghe Grosu e un bonom cu largă deschidere spre umor și o blîndă satiră. Recenta sa culegere de epigrame, originală mai ales prin solida platoșă cu care se inconjoară (Cartea se deschide cu un citat din Thomas Mann, cu un **Cuvînt inainte** de Ion Frunzetti, lectorul cărții – Daniela Crăsnaru, iar coperta, splendidă dealtfel, de Val Munteanu) adună cele mai reușite catrene ale sale, multe din ele inserate de-a lungul anilor în presa noastră literară.

Cele peste o sută de epigrame, intr-o frumoasă și remarcabilă tehnoredactare (Gh. Popovici, dacă tot e să cităm pe toată lumea) aduc un aer tonic și relaxant cititorului. De pildă, iată o săgeată aruncată unuia care nu oferă locul în autobuz: **„Nici nu vrea să se clintească / De pe scaun dumnealui; / Fiindcă vrea să dovedească / Că-i băiat la locul lui".** Sau intr-un restaurant: **„După cum am observat / La băut și la mincare / Au meniul asortat: Vinul slab, friptura tare".** Sînt luate în derîdere și ironie și alte tare omenești dar partea cea mai consistentă rămîne tot aceea dedicată „colegilor", scriitori și pictori, cu care dialoghează amical și savuros, cu **„un rîs pe sub mustață".**

I. V.

evrika!

● Și viscolul și furtuna au nevoie de pace, nu numai cringul inflorit! ● Încăput chiar și pe mîna celui mai slab meseriaș, aurul n-a dat niciodată rebuturi. ● Cel ce pune capcane în pădure, adeseori trăiește în oraș, unde vînatul îi e mai la indemînă. ● Puntea solidă peste o prăpastie iți dă mai multă siguranță decît podul șubred peste un firicel de apă. ● Unele femei confundă Casa de modă cu Palatul culturii. ● Cei ce au renunțat la punctuație nu vor pune niciodată virgulă intre subiect și predicat. ● Puțini depun eforturi să pară mici. ● Unele femei nu scriu proză cu gindul la Balzac, la Dostoevski ; scriu cu gindul de a scăpa de bucătărie. ● Iubirea se duce pe umeri de fiecare ca o dulce povară. ● Cel ce iți arată adevărul cu degetul miinii intinse rareori ajunge la rană. ● Stejarul e frate cu omul, precum Abel și Cain.

Ion VELICAN

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 17 ianuarie

8,40 Tot inainte! 9,05 Șoimii patriei. 9,15 Film serial pentru copii (Alarmă în deltă). 9,40 Omul și sănătatea. 10,00 Viața satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. Album duminical. 13,05 Invitație la dans. 14,00 Desene animate. 17,10 Telesport. 17,50 Linia maritimă Onedin. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,25 Cîntarea României – județul Vaslui. 20,15 Film: Dragoste și viteză. Premieră TV (spaniol). 21,45 Telejurnal. 22,05 Varietăți coregrafice.

LUNI, 18 ianuarie

16,00 Emisiune în limba maghiară. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Tribuna experienței. 19,55 Pentru curtea și grădina dumneavoastră. 20,00 Roman foileton: „Două generații" 20,50 Cadran mondial. 21,15 Orizont tehnico-științific. 21,45 Telejurnal. 22,05 Interpreți ai cîntecului popular.

MARȚI, 19 ianuarie

9,00–11,15 Teleșcoală. 11,15 Tribuna experienței. 11,40 Orient expres (ultimul episod). 12,40 Originea omului. 16,00 Telex. 16,05 Teleșcoală. 16,35 Clubul tineretului. 17,45 Viața satului. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Actualitatea economică 19,50 Muzică populară instrumentală. 20,15 Ancheta TV – imoralitatea indisciplinei. 20,45 „Iancu Jianu" (balet). 21,45 Telejurnal. 22,05 Portativul fulgilor de nea.

MIERCURI, 20 ianuarie

16,05–17,00 Teleșcoală. 17,00 Album istoric. 17,20 Tragerea pronoexpres. 18,25 Consultații în sprijinul invățămîntului politico-ideologic. 19,00 Telejurnal. 19,30 Actualitatea economică. 20,20 Telecinemateca: Dosarul Kindler s-a închis (american). 21,45 Telejurnal. 22,05 Sport și muzică.

JOI, 21 ianuarie

9,00–11,15 Teleșcoală. 11,15 Efigii de renaștere 11,40 Omul și sănătatea. 12,00 Vatră folclorică. 12,25 Consultații în sprijinul învățămîntului politico-ideologic. 16,05–17,00 Teleșcoală. 17,00 Șah. 17,15 Sport și sănătate. 17,30 Viața culturală. 19,00 Telejurnal. 19,30 Actualitatea economică. 19,50 Studioul tineretului. 20,35 Drumurile țării, drumurile inimii (concurs). 21,45 Telejurnal. 22,05 Meridianele cîntecului.

VINERI, 22 ianuarie

16,05–16,30 Teleșcoală. 16,30 Emisiune în limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 19,00 Telejurnal. 19,25 Actualitatea economică. 19,40 Contemporanii noștri. 20,00 Film: Petrecere la vilă (bulgar). 21,10 Dezbateri culturale. 21,45 Telejurnal. 22,05 Muzica și poezia care ne-au însoțit istoria.

SÎMBĂTĂ, 23 ianuarie

10,00 Universul femeilor. 10,30 Telecinemateca: Dosarul Kindler s-a închis (rel.). 12,00 Centre muzicale ale țării – Brașov. 13,05 La sfîrșit de săptămînă 18,35 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,30 Călătorie prin țara mea. 19,55 Teleenciclopedia. 20,30 Film serial: Tranzacția. 21,25 Muzică distractivă. 21,45 Telejurnal.. Sport. 22,05 De drag și de voie bună.

TELEVIZIUNE

serial

JURNALUL UNUI „CULTURIST" (II)

Ponderea activității fizice de fiecare zi a semenului nostru a scăzut în ultimii o sută de ani de la 90% la numai 1%. Constatare cu totul și cu totul alarmantă, dacă mai luăm în considerare și alte cifre de care, de acum încolo, din păcate, va trebui să facem mereu uz. Astfel, se știe că omul zilelor noastre își petrece, în intreaga sa viață, cam 150.000 de ore șezind pe scaun. Cu alte cuvinte, zelosul nostru concetățean, dacă presupunem că a atins nobila vîrstă de 70 de ani, își petrece „lipit" de scaun, „odihnindu-se" în acest mod „original", 30 de ani din viață! Suficient ca toate bolile așa-zise po-kinestezice să dea năvală este bietul **homo sapiens,** care abia atunci – și uneori prea tirziu – va cădea pe gînduri.

De cîte ori mi-a fost dat să întîlnesc cunoscuți, care să-mi spună cu tristețe în glas că „nu mai merge", că au tensiunea mărită, circulația proastă, arterioscleroză, că au fost victima unui infarct sau că nu știu ce să mai facă cu „kilogramele astea în plus" etc., etc. Acum aș fi în stare să le recomand un bun „medicament", ușor de procurat și eficace, dar atunci... eu însumi eram în situația unei lamentabile victime...

O viață inactivă, tensiunea nervoasă caracteristică omului acestui veac, fumatul și „kilogramele în plus" de care vorbeam se consideră drept principalii factori ai bolilor cardio-vasculare. Și-n acest caz ne vorbesc cifrele. În Statele Unite, de pildă, numărul celor care mor de infarct depășește anual cifra de o jumătate de milion! Este o ironie a sorții să accepți o asemenea fatalitate cînd, doar prin pierderea a unei singure ore pe zi, practicînd alergările, gimnastica, înotul sau ceea ce vom denumi de-acum încolo „culturism", situația ar putea fi complet ameliorată! Să nu ne batem joc de inima noastră! Căci, deși numai de mărimea unui pumn, ea este atît de harnică încît, numai într-o singură zi, prin efortul pe care-l depune, poate ridica un om de 70 kilograme în vîrful unui zgîrie-nori de 300 metri!

Este păcat să nu ținem seama de rîvna și obnegația cu care acest atît de cîntat de poeți organ ne slujește o viață întreagă. **„Inima... este temelia vieții, stăpîna tuturor organelor, soarele microcosmului, de care depinde orice creație și de la care purced toată forța și toată energia"** – scria William Harvey, adresîndu-se „serenisimului și invincibilului Carol", în deschiderea celebrei sale lucrări **„Cercetarea anatomică despre mișcarea inimii și a sîngelui la animale".** Astăzi cînd se vorbește la tot pasul de stress, de sedentarism și astenie, este cît se poate de înțelept, și chiar o datorie cetățenească a fiecăruia să-și „depolueze" din timp acest „soare al microcosmului", să-i confere puritatea și strălucirea cu care l-a înzestrat natura, și să nu-l trateze numai ca pe-un simplu mecanism făcut să suporte toate solicitările și încercările la care-l supune o viață de om. „Explozia informațională" de care se tot vorbește astăzi, nu poate avea loc într-o ființă devitalizată, flască și „îmbuibată" cu kilogramele de medicamente pe care industria farmaceutică ni le pune la dispoziție.

Dan NEMESNIC

(Va urma)

sport

CIUDAT...

...e că, la citirea aleșilor, in „Orizont"-ul trecut, pe anul '81, cel mai mirat a fost tocmai Gică Șerbănoiu, căruia, cam de multă vreme, presa i-a rămas datoare cu rînduri aldine despre cariera unui fotbalist cu șanse mari, la începuturile sale brașovene, de a face minunății; lîngă talent, pînă-n oase, i-a rămas o altă mare calitate: bunul simț, un bun rar intîlnit pe arenele cu crampoane, cum s-ar juca printre cuvinte iscoditorul Nikolaus Berwanger.

Criticată de „Sportul" – mirările sînt firești, deși avem și noi motivele noastre –, „Poli" și-a schimbat iarăși antrenorul, pentru o pricină pe care cine, oare, i-ar fi iertat-o lui Pigulea, cum că el nu e în stare să redreseze echipa și s-o așeze mai sus de iad?! N-am înțeles, ca atare, ce vînt l-o fi adus p-aci, că de „B" n-avem lipsă, ci numai și numai de fotbal de calitate, o dată pe săptămînă, cînd, băieți cuminți, salutăm tot ceea ce-i mai frumos în sport: izbînda! Mi se părea mie că „flotantul" nostru visa alte meleaguri și că n-a priceput că fotbal ca el, în vorbe, au conceput și alții, aici sau aiurea, dar noi voiam fapte, fapte, fapte! Așa încît, cele bune și noroc!

Consolare hibernală: Gertrude Baumstark e prima pe țară la șah; grație minții, rîvnei și inimii profesorului Pius Brînzeu, cît și umărului organizatoric al C.J.E.F.S.-ului, între finalistele campionatului au fost o **sumedenie de timișorence, ceea ce ne fericește** în iarna asta sucită ca un cal; de **care?! Îl întreb pe Ioan Iustin** Purza, omul „meu" din Arad.

Teodor BULZA

BOIS DE BOULOGNE SAU CHEMAREA NATURII

itinerarii

Situată la limita vestică a capitalei Franței și facind pereche cu cealaltă pădure, de la Vincennes, ce se intinde spre est, Bois de Boulogne e o pădure pașnică, loc de promenadă și agrement. Cu mormăitul său motorizat, marele oraș e aproape și cu toate acestea departe. Pădurea, explozie silvestră și florală, de copaci melancolici și peluze exuberant colorate, face o barieră de nouă sute hectare delimitind urbanul de campestru. Dar e greu totuși să te simți aici in plină natură, Bois de Boulogne păstreazaă un aer de civilitate ce nu te poate înșela. Aleile– cele rectilinii, trasate de Colbert pe vremea lui Ludovic al XIV-lea și cele sinuoase, ce aparțin lui Haussmann și epocii lui Napoleon al III-lea – reprezintă reputația orașului în peisaj, curgerea de lavă asfaltată spre inima pădurii. Sînt aici lacuri, cascade, pajiști / ca celebra Pré Catalan / și grădini magnifice, cum e, de pildă, La Bagatelle, plină de lalele și trandafiri. Toate precizează noțiunea de pădure îmblînzită, domesticită, sînt o creație a omului. Lacurile nu miros a apă și a humus, ci a verbină; faimoasele cascade se prăvălesc înspumate, dar sînt prea multe roci in jur ca să nu te gîndești la intervenția unui decorator-peisajist. Doar bărcile luntrașilor de duminică par o figurație autentică într-un balet neregizat. Și călăreții, și amazoanele, după cum odinioară, „aux temps des équipages", caleștile și landourile. Izgonit din Paris, calul s-a refugiat spre vest și el; sînt trei secole de cînd domnește în Bois, pe hipodromurile de la Auteuil și Longchamp.

Bois de Boulogne, acest Hyde Park de pe malurile Senei, e „mobilat" cu tot felul de instalații sportive și de agrement. Aici se află baza sportivă a Racing-Clubului, celebrele terenuri de tenis Roland Garros, terenuri de tir și de antrenament și, de asemenea, Jardin d'Acclimatation. Întemeiată în 1860, de naturalistul Geoffroi de Saint-Hillaire, grădina aceasta e azi un parc al copiilor de toate vîrstele, un fel de „Disneyland" parizian cu locuri de joacă și diverse instalații destinate odihnei active și recreative. În fiecare zi, dar mai ales la sfîrșitul săptămînii, sute de mii de parizieni îi invadează aleile: „l'appel du Bois," chemarea pădurii și a naturii. Sufocați de metropolă, citadinii Parisului evadează aici, în căutarea bucuriilor simple, durabile și autentice. În mijlocul parcului, pe o pajiște verde, privirile iți sînt atrase de cochetul șapitou albastru al circului Gruss. Acest circ „à l'ancienne" nu e atît de „modă veche" cît mai ales „retro", pentru că evocă „la Belle Epoque", reconstituind fidel, după gravuri originale, numere celebre de la începutul secolului, adică din epoca de aur a circului universal. Alexis Gruss-junior, un artist complet și totodată cel mai tînăr director de circ din lume, conduce un circ familiar în care doi frați, sora lor, soțiile și tatăl realizează un spectacol excepțional. În fiecare seară, un public pe cît de entuziast pe atît de avertizat, umple pînă la refuz șapitoul. Manejul, acest „cerc fermecat", atrage mereu spectatori. Este vorba de un public fidel, care iubește constant circul, pentru că e un spectacol autentic ce nu suferă mediocritatea. Cînd a epuizat toate formele de spectacol în care tehnica aduce anumite facilități / și, de aici, un fel de trișare / publicul revine la spectacolul adevărat, fără „play-back", improvizație sau trucaje. Și circul e unul dintre acestea. Școală de voință și curaj, el rămîne un loc unde riscul – savant atenuat prin artă și muncă – este mereu prezent. În plus, contrar altor spectacole, a știut să-și păstreze nealterate farmecul și poezia. O lume fermecată își deschide porțile, realității îi succede miraculosul. Numerele ce se desfășoară în arenă aliază prospețimea cu forța, antrenînd participarea emoțională a publicului. Performanțele artiștilor te încintă și te uimesc. Această muncă a acrobatului, de pildă, care începe acolo unde un om încearcă să-și minuneze semenii realizînd ceva ce se credea a fi imposibil sau ieșit din obișnuit, este pentru spectator o temă de meditație sau de reverie. Acrobația semnifică voioasa libertate a celui ce scapă de condiția comună. Acea răsturnare a pozițiilor habituale, pe care realizările acrobatului o ilustrează elocvent, revelează o situație critică, pentru a indica totodată și soluția: mișcarea. Este simbolul echilibrului critic fundamentat pe mișcare, temă, după cum se vede, profund umană, cu implicații de destin...

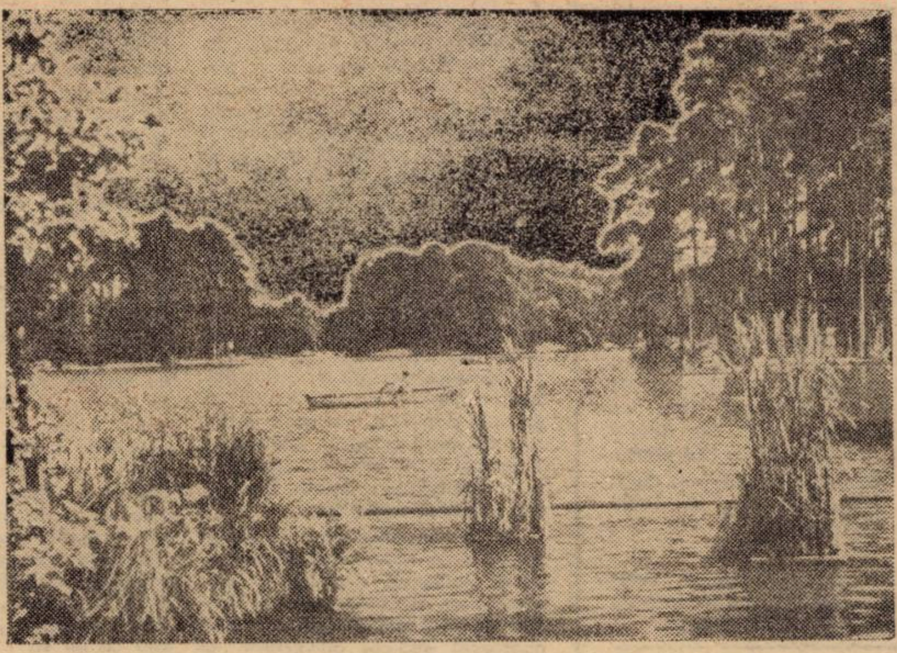

Lacul din Bois de Boulogne

Alături de micul șapitou de circ se află un mic teatru, „Le Petit Carré", aparținînd centrului de animație culturală al Parisului condus de actrița Silvia Monfort. Prin bunăvoința unui grup de entuziaști circofili și a doamnei Monfort însăși am avut prilejul să asist aici la proiecția unui film unic, realizat de Carlos Villardebo, despre faimosul circ-miniatură al lui Calder, pe care viitorul creator al „mobilelor" și „stabilelor" l-a construit în 1920 în atelierul pictorului japonez Foujita, unde l-a și prezentat pentru prima oară în fața unui public pasionat. Sosit la Paris și stabilit în Montparnasse după primul război mondial, numele sculptorului american avea să apară pentru prima oară în presă cu ocazia acestei premiere a „circului său de masă", un circ miniaturizat și mobil, construit din lemn, fire metalice și sfori. Totul era manevrat, ca și în teatrul de marionete, prin sîrme și sfori, cu deosebirea că aceste erau mișcate orizontal, ceea ce facea manevrarea și mai dificilă. Foujita acționa proiectoarele, în timp ce Calder, culcat pe dușumea, își mișca protagoniștii. Uneori călăreața nu vroia să încalece pe cal, trapezista nu reușea să prindă trapezul. Cu respirația oprită, publicul aștepta într-o mare tăcere și aplauda frenetic atunci cînd numărul reușea, în sfîrșit...

La margine Grădinei de Aclimatizare se afla unul dintre cele mai moderne și bine utilate muzee din capitala Franței – Muzeul artelor și tradițiilor populare – opera marelui arhitect Jean Dubuisson. În acest „univers într-un univers", totul a fost studiat minuțios: instalarea serviciilor și a depozitelor, condiționarea aerului și a luminii. Sînt aici sălii de reuniuni și de acțiuni culturale, galerii de expunere cu structură flexibilă, galerii științifice cu prezentări seriale, mijloace audiovizuale la dispoziția vizitatorilor și o galerie culturală în plan structural, a cărei concepție se inspiră din sugestiile profesorului Lévi-Strauss, toate servind un material de expunere de o concepție îndrăzneață, supus – ca și întregul context arhitectural – normelor „modulare" ale lui Le Corbusier. Muzeu-laborator, intens deszvoltat, el cuprinde servicii muzeologice cu ateliere, laboratoare de restaurare și conservare, precum și un centru de etnologie franceză, dotat cu fototecă, bibliotecă și arhive științifice de documentare.

Petre PINTILIE

GABRIEL
GARCIA
MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORȚI ANUNȚATE

Santiago Nasar era un om de petrecere și bucuria lui cea mai mare a trăit-o în ajunul morții, socotind cheltuielile nunții. La biserică, a calculat că se făcuseră cheltuielile pentru împodobirea cu flori care erau egale cu cele ce se fac pentru paisprezece înmormîntări de clasa întîi. Această precizie avea să mă urmărească ani în șir, pentru că Santiago Nasar îmi spusese de multe ori că pentru el mirosul de flori tăiate îi amintea de moarte și în ziua aceea avea să mi-o repete, îndată ce am 'ntrat în biserică: „Nu vreau flori la înmormîntarea mea", mi-a zis el, fără să-i fi trecut prin gînd că eu aveam să mă ocup, după numai o zi, ca să nu i se aducă flori. În drumul de la biserică pînă la casa familiei Vicario a socotit prețul ghirlandelor multicolore cu care fuseseră împodobite străzile, a calculat cheltuielile pentru muzică și jocurile de artificii și chiar și prețul boabelor de orez crud cu care ne-au primit la petrecere, căzînd peste noi ca o grindină. În zăpușeala de la amiază, tinerii căsătoriți au făcut turul meselor. Bayardo San Román se făcuse prieten cu noi, prieten de pahar, cum se spunea pe atunci, și pare să se fi simțit în largul lui la masa noastră. Fără voal și cu rochia de mătase îmbibată de sudoare, Angela Vicario căpătase brusc înfățișare de femeie căsătorită. Santiago Nasar continua să socotească, și i-a spus lui Bayardo San Román că nunta costa pînă în clipa aceea cam nouă mii de pesoși. A fost limpede că ea a înțeles asta ca pe o obrăznicie. „Mama mă învățase că niciodată nu-i bine să vorbești despre bani de față cu oameni străini", mi-a spus ea. În schimb, Bayardo San Román l-a ascultat foarte bine dispus și chiar cu o anume îngîmfare.

– Cam așa – a zis el – dar sîntem abia la început. La sfîrșit o să se ridice mai mult sau mai puțin la dublu.

Santiago Nasar și-a propus să verifice totul pînă la ultima centimă, și viața l-a ajuns exact pentru a termina. Pentru că, a doua zi, în port, 45 de minute înainte de a muri, cu cifrele primite de la Cristo Bedoya, a constatat că pronosticul lui Bayardo San Román fusese exact.

Eu, mai înainte de a mă fi hotărît s-o reconstruiesc, bucată cu bucată, din memoria celorlalți, păstram o amintire destul de vagă despre petrecere. Ani în șir s-a vorbit în casă la noi despre faptul că tata cîntase la vioara tinereții lui în onoarea proaspeților căsătoriți, iar sora mea, călugăriță, dansase o polcă în veșmintele ei de portăreasă de mînăstire și că doctorul Dionisio Iguarán, care era văr primar cu mama, reușise să plece pe vaporul Congresului Național, ca să nu se afle aici, a doua zi, cînd avea să sosească episcopul. În cursul cercetărilor mele pentru această cronică, am cules numeroase fapte mărunte, între care și amintirea frumuseții surorilor lui Bayardo San Román, ale căror rochii de catifea cu mari aripi de fluturi prinse cu ace de aur la înălțimea umerilor, s-au bucurat de o atenție mai mare decît panașul și armura din decorații de război a tatălui lor. Mulți își aduceau aminte că, luat de vîlvoarea chefului, am cerut-o pe Mercedes Barcha în căsătorie, deși abia de terminase școala primară, exact așa cum avea să-mi amintească ea însăși, patrusprezece ani mai tîrziu, cînd ne-am și căsătorit. Imaginea cea mai vie pe care am păstrat-o mereu din acea duminică nedorită a fost cea a bătrînului Poncio Vicario așezat pe un taburet în mijlocul curții. Îl instalaseră acolo gîndindu-se, poate, că acela era locul de onoare, și invitații se loveau de el, îl confundau cu altcineva, îl mutau în alt loc ca să nu-i deranjeze, iar el își clătina capul nins în toate părțile, cu o expresie rătăcită de om care abia își pierduse vederea, răspunzînd la întrebări care nu i se adresau lui și la salutări pe care nu i le făcea nimeni, fericit în cercul uitărilor lui, în cămașă țeapănă din cauza apretului și cu bastonul din lemn de **guayacán** pe care îl cumpăraseră anume pentru nuntă.

În mod formal, petrecerea s-a terminat la șase seara, cînd au plecat invitații de onoare. Vaporul a ridicat ancora imediat, cu luminile aprinse, lăsînd în urmă torentul valsurilor la pianolă și, pentru cîteva clipe, au plutit în derivă peste abisul incertitudinii, reușind în cele din urmă să
ne recunoaștem chipurile și să ne scuf
dăm în apele chefului și veseliei. Proasp
căsătoriți au apărut puțin după aceec
automobilul descoperit, înotînd cu
prin tumultul mulțimii. Bayardo San R
a aprins focul de artificii, a băut r
din sticlele ce i se întindeau de pe n
ne și a coborît din mașină cu Ange
cario pentru a intra în hora mire
cele din urmă a poruncit să con
dansul pe cheltuiala sa atît cît or
țină puterile și a pornit-o cu soția
zită spre casa visurilor lui, acolo un
duvoiul Xius fusese atît de fericit.

Către miezul nopții, petrecerea s
prăștiat, încetul cu încetul, rămînînc
chis numai magazinul Clotildei Arm
de lîngă colțul pieței. Santiago Nasar
mine, cu fratele meu Luis Enrique și
Cristo Bedoya, ne-am dus la casa Ma
Alejandrina Cervantes. Pe aici au trec
între alții, frații Vicario care au băut
noi și-au cîntat împreună cu Santiago N
sar cu cinci ore înainte de a-l omori. N
stăruiau încă în aer, ca o cenușă fierbin
de la focul cel mare, frînturi de cîntece ș
zgomote îndepărtate, pe care le-am auzi
din ce în ce mai triste, cu puțin înainte c
vaporul în care sosea episcopul să le
copere cu desăvîrșire în mugetul său.

Pura Vicario i-a povestit mamei mele că se culcase pe la unsprezece din noapte, după ce reușise, împreună cu fetele cele mari, să facă puțină ordine în harababura din casă, produsă de petrecere. Cam pe la zece, cînd mai rămăseseră în curte cîțiva bețivi care continuau să cînte, Angela Vicario a trimis după un geamantanaș c
lucruri personale pe care îl păstra în șif
nerul din dormitor, iar Pura Vicario vro
să-i trimită și un geamantan cu haine
schimb, însă băiatul care trebuia să le
că era foarte grăbit.

Traducere
Darie NOVĂCE

REDACȚIA și ADM. = TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA
P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 3 (725) 22 IANUARIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 1 leu

OMAGIU FĂURITORULUI DE ISTORIE

Dacă istoria este conștiința de sine a popoarelor, firesc este ca acei care răspund de soarta popoarelor, care au un cuvînt greu și uneori chiar hotărîtor, în destinul umanității, sînt datori să aibă, să-și făurească o concepție despre această știință a popoarelor, a statelor, a umanității, care este istoria.

Analizînd fenomenele în lumina materialismului istoric, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată că nimic nu se poate construi ignorînd trecutul, că **„istoria trebuie să prezinte întregul proces al luptei revoluționare în complexitatea sa, să pornească de la analiza științifică a realității sociale, să înfățișeze faptele nu după dorințele subiective ale oamenilor, nu după nevoi politice de moment, după criterii de conjunctură, ci așa cum s-au petrecut ele, corespunzător adevărului vieții. Valoarea unei istorii, cu adevărat științifice, constă în înfățișarea obiectivă a faptelor, în interpretarea lor justă, constituind astfel o oglindă a conștiinței de sine a poporului, a claselor, înmănunchind experiența de viață și de luptă a maselor și a conducătorilor"**. Obiectivitatea și partinitatea, adevărul vieții dau înălțimea și valoarea științifică și formativă a istoriei. Tovarășul Nicolae Ceaușescu concepe istoria ca o știință fundamentată pe adevăr și prin aceasta ca un mijloc de pătrundere, de înțelegere a legilor de dezvoltare a societăților umane din trecutul cel mai îndepărtat pînă în contemporaneitate și deci cu solide premize de prevedere și pregătire a viitorului și de ancorare științifică în acest viitor. Pornind de la convingerea justă că avem o istorie măreață, cu care ne putem mîndri, o istorie curată, cinstită, nobilă, eroică, de-a lungul căreia n-am nedreptățit și n-am asuprit pe nimeni, n-am luat nimic din ceea ce era al altu- a, conducătorul statului nostru tratează storia ca o magistra vitae. Căci socialis- ul **„se bazează pe tot ceea ce a avut și creat mai bun poporul nostru, fiind o ntinuare a tradițiilor păstrate în însuși gele poporului nostru"**.

opera tovarășului Nicolae Ceaușescu entele marilor bătălii împotriva cotro- străine apar ca date progresiste pen- destinul poporului. Și de aci relevarea lui important al țărănimii care, călău- ă de voievozi viteji ca Basarab I, Mir- , Ștefan, Iancu de Hunedoara, Mihai, ptat și s-a jertfit pentru libertatea pa- pentru însăși ideea de libertate și nitate națională. Acest istoric rol s-a jugat cu cel al luptei pe care țărănimea română a dus-o împotriva asupririi sociale la Bobîlna sau în Apusenii lui Horea. **„Istoria României,** arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, **a confirmat cu putere concluzia științifică marxistă, că dominația străină, știrbirea sau pierderea suveranității și a independenței naționale afectează grav dezvoltarea popoarelor, evoluția societății omenești, aduc imense prejudicii intereselor vitale ale maselor"**. De aceea în concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu, anul 1600 cînd Mihai Viteazul a realizat prima unitate statală românească, și 1859 cînd Moldova s-a unit cu Țara Românească și apoi anul 1918 cînd s-a realizat statul național unitar românesc sînt privite ca **„momente cruciale ale istoriei românilor"**, momente în care a biruit ideea de dreptate, unitate, libertate, independență. Formarea statului național român unitar a însemnat împlinirea unui deziderat vital, și a venit ca rod al **„luptei maselor largi populare, a muncitorimii, țărănimii, intelectualității, a cercurilor înaintate ale burgheziei, a principalelor clase și pături ale societății, opera întregului popor, a întregii națiuni"**. Istoria demonstrează cu pregnanță că **„formarea statului național român nu a fost rezultatul unui eveniment întîmplător, de conjunctură, al înțelegerilor intervenite la masa tratativelor; tratatul de pace n-a făcut decît să consfințească o situație de fapt, creată de lupta maselor populare. Unirea Transilvaniei cu România a constituit înfăptuirea firească a năzuinței seculare de unitate a poporului nostru, a visului pentru care au luptat și s-au jertfit nenumărate generații de înaintași, împlinirea unei necesități obiective a însăși dezvoltării istorice"**.

O altă idee vrednică de a fi semnalată în concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu este cea referitoare la faptul că **„lupta pentru independență națională și realizarea statului național unitar s-a contopit cu lupta împotriva exploatării și asupririi, împotriva dominației străine, pentru pace și libertate"**. Tot istoria demonstrează cum clasa muncitoare a devenit purtătoarea celor mai revoluționare idealuri ale maselor populare, cînd s-a creat Partidul Comunist Român, exponent al aspirațiilor vitale ale întregului popor muncitor, aspirații care au călăuzit lupta pentru zdrobirea fascismului, apoi pentru proclamarea republicii care a fost **„o încununare a luptei duse de-a lungul secolelor de poporul român, de forțele sale înaintate pentru eliberarea națională și socială, pentru neatîrnare, progres social și o viață mai bună"**.

O altă latură a concepției tovarășului Nicolae Ceaușescu se referă la rolul formativ, educativ, patriotic al istoriei. De aici importanța pe care i-o atribuie și locul rezervat acestei științe în învățămîntul de toate gradele. De aici grija deosebită pentru restaurarea și păstrarea monumentelor istorice și artistice, pentru relevarea tuturor operelor valoroase din trecut. De aici cinstirea eroilor neamului prin monumente artistice. **„Ne plecăm cu venerație, spune președintele României, în fața celor care nu și-au precupețit viața pentru a asigura libertatea și progresul poporului român, care au pus, la timpul lor o piatră la temelia măreţului edificiu pe care-l înălțăm astăzi pe meleagurile României socialiste"**.

Aniversînd ziua de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu remarcăm că, prin concepția științifică despre istorie, prin orientarea ideologică așezată la baza politicii Partidului Comunist Român, România își realizează strălucita istorie contemporană. Iar Cel din fruntea Ei se înscrie în cronică aidoma unui ilustru creator de istorie.

Prof. dr. Gheorghe ȘORA

Părinte,
Om și Comunist

Cînd treci suav prin floarea unui măr
o tainică răcoare te-mpresoară,
parcă s-ar face fructul adevăr
de dragoste curată pentru țară,

De pîrg de stea și de subțire rouă,
de cîntec adormit copii cuminți,
de viața care poartă vlagă nouă
din fragedă pruncie pînă în părinți,

De om adus în miezul omeniei,
cu strălucire întregind un viitor
de demnitate ființei României,
partidului și-ntregului popor.

Iar toate astea spun de-o vîlvătaie
de suflet inspumat de-avînt plenar
cu numele de Ceaușescu Nicolae,
Omul, Părintele și Comunistul exemplar.

Ion CĂLIMAN

UNIREA

Poporul român, format în spațiul carpato-dunărean, a avut întotdeauna, în cursul timpului, conștiința unității de neam și de limbă și a năzuit spre înlăturarea vitregiilor istorice care impuneau despărțirea sa statală pe teritoriul său de etnogeneză. Cea dintîi împlinire a acestei aspirații a avut loc în timpul domniei lui Mihai Viteazul, care a înfăptuit pentru scurtă vreme unirea politică a celor trei țări române, aceasta fiind o izbîndă a luptei lor comune pen- u redobîndirea independenței și, totodată, rezultatul so- arității istorice, de-a rîndul veacurilor.

Magistrala expunere rostită de tovarășul Nicolae ușescu, secretar general al partidului, președintele Re- icii Socialiste România, cu prilejul împlinirii a șase enii de la crearea statului național unitar român, — ument de o excepțională însemnătate politică și ideo- gică —, face o profundă analiză a factorilor obiectivi și biectivi, a condițiilor economice, politice și sociale în are s-a desfășurat lupta eroică a poporului nostru pentru ealizarea statului național unitar, pentru îndeplinirea as- rațiilor sale legitime de a se constitui într-o națiune libe- de sine stătătoare. Un moment hotărîtor pe drumul în- uirii statului național unitar român l-a constituit uni- Moldovei cu Țara Românească, la 24 ianuarie 1859, au fost puse bazele statului român modern — Româ- **„Unirea Principatelor este singurul mod în stare a lida naționalitatea românilor, de a le da demnitate, e și mijloace pentru a împlini misia lor pe pămin- ce li s-a dat spre moștenire..."** scria Mihail Kogălni- u în primul număr al gazetei **„Steaua Dunării"**. Avem **ceeași temeri și aceleași speranțe, aceleași trebuințe indestulat, aceleași hotare de păzit, aceleași dureri în ut, același viitor de asigurat"**, scria tot el într-un pro- de rezoluție al adunării ad-hoc a Moldovei, expri- **d simțămintele tuturor românilor.**

Precum se știe, în 1858, Congresul de pace de la Paris, în urma războiului Crimeii, a stabilit convocarea de adunări (divanuri) ad-hoc, care să hotărască organizarea viitoare a Principatelor dunărene, conform dorinței românilor.

Prin alegerea lui Alexandru Ioan Cuza (la 5 ianuarie 1859 de către adunarea electivă a Moldovei și la 24 ianuarie de către aceea a Țării Românești, sub presiunea maselor populare), s-a înfăptuit primul pas spre Unirea Principatelor. Următorul l-au făcut domnitorul, sfetnicii săi, națiunea română alcătuind în 1862 o singură adunare legislativă și un singur guvern, cu reședința la București, devenită de atunci încolo capitala României.

Alexandru Ioan Cuza a inițiat și a susținut, cu clarviziune și consecvență, o politică de unificare și centralizare a aparatului de stat, care a avut o importanță deosebită în edificarea României moderne, deschizînd largi perspective realizării progresului societății românești.

În această etapă s-au creat temeliile instituțiilor moderne necesare afirmării națiunii române. Secularizarea averilor mănăstirești, readucea în patrimoniul statului un sfert din suprafața țării. Legea electorală și cea rurală, organizarea administrației, justiției, armatei, învățămîntului deschideau cîmp liber dezvoltării economico-sociale și politice.

Prin ceea ce a reușit să întemeieze în timpul domniei **sale, Alexandru I. Cuza a rămas o figură luminoasă, etern** vie, în conștiința poporului român. Rolul acestei personalități în istoria patriei noastre a fost subliniat și de cei mai de seamă contemporani ai săi. În anul 1873, cu prilejul înmormîntării lui Cuza, la Ruginoasa, ilustrul său colaborator, marele democrat M. Kogălniceanu, referindu-se la silita abdicare a domnitorului (din 11 februarie 1866) arăta că „nu greșalele lui l-au răsturnat, ci faptele cele mari", iar autorul „Horei Unirii" scria în același an: „Cît or fi români pe lume / Cît va fi pe cer un soare / Al lui Cuza mare nume / Să fiți sigur că nu moare".

Unirea principatelor a constituit factorul decisiv pentru cucerirea independenței de stat a României în 1877/78, a contribuit la amplificarea luptei românilor pentru eliberare națională și unitate statală, ceea ce a culminat cu evenimentul de la 1 Decembrie 1918, cînd a avut loc unirea Transilvaniei cu România și făurirea statului național unitar român.

Aniversarea a 123 de ani de la Unirea Principatelor constituie pentru întregul popor prilejul de a-și afirma satisfacția că idealurile revoluționare pentru care s-au jertfit înaintașii s-au înfăptuit în socialism, într-o Românie liberă și independentă. Dezideratul de a se face dreptate pentru toți și tot omul să fie socotit om, cum cereau deputații clăcașilor în Divanurile ad-hoc, l-a înfăptuit socialismul, lichidînd exploatarea și construind relații noi între oamenii acestui pămînt. În mai puțin de trei decenii și jumătate, sub conducerea partidului, România, dintr-o țară cu un pronunțat caracter agrar, cu o industrie înapoiată, s-a transformat într-o țară industrial-agricolă, cu o industrie puternică, bazată pe cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, cu o agricultură modernă, în continuă dezvoltare, capabilă să satisfacă în condiții tot mai bune nevoile economiei, cerințele de consum ale maselor populare.

Gheorghe GRĂNICERIU

O operă dedicată progresului multilateral al patriei

Opera de edificare a societăţii noi condusă de partidul nostru, experienţa istorică a edificării socialismului în ţara noastră, sînt organic legate de opera secretarului general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu.

Sub conducerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu, partidul nostru, întemeindu-se pe experienţa sa concretă, ţinînd seama de problematica mereu nouă a operei de construcţie, a reabilitat dialectica vie, promovînd un efort de reînnoire continuă a fondului de idei al materialismului dialectic şi istoric.

Începînd cu Congresul al IX-lea al P.C.R., s-a evidenţiat şi afirmat rolul spiritului creator, refractar şablonismului, simplificărilor, formulînd ca o sarcină de prim plan elaborarea unei problematici teoretice complexe a construcţiei socialiste în ţara noastră. Programul P.C.R., cît şi alte documente ale partidului, relevă faptul că nu numai practica revoluţionară, dar odată cu ea, teoria şi metoda de abordare a fenomenelor trebuie considerate ca fiind procese istorice caracterizate printr-o continuă tendinţă de reînnoire. În acest sens secretarul general al P.C.R., sublinia că „avem obligaţia să ne aducem contribuţia tot mai activă la studierea şi dezvoltarea pe plan mondial a concepţiilor noi, revoluţionare. Ceea ce facem în ţara noastră este o parte integrantă a procesului general de afirmare a principiilor revoluţionare materialist-dialectice de transformare revoluţionară a lumii".

Întreaga practică a partidului nostru, a conducătorului său, este caracterizată tocmai printr-o asemenea viziune dialectică, opusă rigidităţii, puternic ancorată în noile tendinţe ale realităţii, conferind strategiei şi tacticii partidului, în făurirea noii societăţi, un profund caracter realist şi ştiinţific.

O ilustrare elocventă a acestei viziuni o oferă conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată, care ocupă un loc central în gîndirea teoretică, în opera tovarăşului Nicolae Ceauşescu. Analiza conţinutului etapei pe care o parcurge astăzi România, îmbogăţeşte teoria socialismului ştiinţific, scoţînd în evidenţă aspecte noi ale esenţei socialismului, adîncind demersul privind ideea de multilateralitate, dialectica factorilor obiectivi şi subiectivi, specificul determinismului social în condiţiile socialismului, problemele progresului social.

O deosebită valoare teoretică şi practică o are concepţia secretarului general al P.C.R., tovarăşul Nicolae Ceauşescu, privitoare la rolul conducător al partidului în societatea noastră, conform căreia, acest rol conducător se realizează nu din afară, ci dinăuntrul organismelor economice, sociale, de stat, precum şi activitatea permanentă pentru a asigura integrarea organică a statului în societate.

O ilustrare strălucită a gîndirii creatoare, profund ştiinţifice a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, o reprezintă însăşi ideea procesualităţii care apare în mod clar în documentele partidului nostru cît şi în fundamentarea unui nou tip de dezvoltare, îmbogăţit conceptual, cu valenţe specifice noi. Trecerea la o nouă calitate, exprimă în mod elocvent, sensul înnoirilor ce au loc în societatea noastră, şi al căror promotor neobosit este secretarul general al partidului. O asemenea orientare priveşte atît modul de a munci, cît şi modul de gîndire, depăşirea opticilor cantitativiste, mobilizînd masele de oameni ai muncii în toate domeniile de activitate. Este vorba de o orientare hotărîtă spre laturile de ordin calitativ în domeniul producţiei industriale şi agricole, cît şi în cel al conducerii societăţii, al educaţiei socialiste, al formării unui nou tip uman.

Contribuţia tovarăşului Nicolae Ceauşescu la dezvoltarea teoriei contradicţiei are deasemenea o mare importanţă. Originalitatea concepţiei sale cu privire la natura şi modul de manifestare a contradicţiilor în socialism are importante implicaţii de ordin teoretic şi practic pentru edificarea socialismului în ţara noastră, pentru progresul multilateral al României. Ea dezvăluie dificultăţile dar şi posibilităţile noastre de a soluţiona obstacolele care stau încă în faţa noastră dar totodată capacitatea de a le depăşi. Caracterul nou al orînduirii socialiste, natura mecanismului social, limitarea acţiunii forţelor spontane, creează posibilitatea descoperirii şi soluţionării la timp a contradicţiilor. Desigur aceasta nu se realizează de la sine, ci prin activitatea politică şi organizatorică a factorilor subiectivi, a partidului clasei muncitoare, a statului socialist, a tuturor oamenilor muncii. Conform concepţiei conducătorului partidului şi statului nostru, depăşirea contradicţiilor presupune şi larga participare a maselor la dezbaterea tuturor problemelor, la conducerea societăţii noastre, în condiţiile unui sistem democratic, de tip superior şi original, aşa cum este cel românesc.

În prezent, sub conducerea partidului, poporul nostru îşi concentrează eforturile în vederea făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate, prin realizarea unui salt revoluţionar în dezvoltarea şi modernizarea industriei, agriculturii, celorlalte ramuri ale economiei naţionale şi în perfecţionarea vieţii social-politice, pe baza cuceririlor ştiinţei şi tehnicii celei mai înaintate. Întreaga dezvoltare a României în perioada ultimilor 16 ani, de cînd la conducerea partidului şi statului se află tovarăşul Nicolae Ceauşescu, pune în evidenţă contribuţiile sale hotărîtoare în toate domeniile, făcînd ca această etapă să fie cea mai fecundă în dezvoltarea multilaterală a ţării noastre cît şi în realizarea unui prestigiu internaţional fără precedent.

Gînditor cu mare putere de intuiţie şi anticipaţie asupra evoluţiei societăţii româneşti cît şi a lumii contemporane, tovarăşul Nicolae Ceauşescu prin opera sa teoretică şi practică, caracterizată printr-un profund umanism revoluţionar, are ca obiectiv central omul, afirmarea sa plenară ca făuritor conştient al propriului destin. Pentru că aşa cum arăta tovarăşul Nicolae Caușescu „... ţelurile pe care şi le propune socialismul au un conţinut profund uman, asigură omului posibilitatea de a-şi dezvolta multilateral personalitatea, de a participa activ în toată plenitudinea forţelor şi capacităţilor sale la progresul general al noii orînduiri ...".

Corneliu POPEŢI

CONDUCĂTORUL

Simbol al dăruirii de sine, înspre ţară,
Cu consecvenţă pură, energic, cotidian,
Ideile-i, prin oameni şi vremi se decantară
C-un veac de-nţelepciune în fiecare an.

Neobosit, prin muncă şi cuget şi iubire,
Expresie a tot ce-i în noi mai românesc,
El, preţuind doar gîndul descins spre făptuiri, e
Al timpului său spirit în care vise cresc.

Şi comunist exemplu de dreaptă judecată,
Necruţător cu sine şi-n toate întrupat,
Spre adevărul vieţii cinstite drum ne-arată
Şi spre multivalenţă umană totodat'.

Lucian BURERIU

NIMB

Mai creşte-n inima de ţară
Peste zăpezile din veac,
Vocea lui Cuza, legendară,
Şi-n suflet stele se desfac!...

Trec anii iuţi, ca nişte sănii,
Prin vadul sorilor, subţire,
Iar noi rămînem peste zodii,
„Uniţi în cuget şi-n simţire"!...

Ignea LOGA

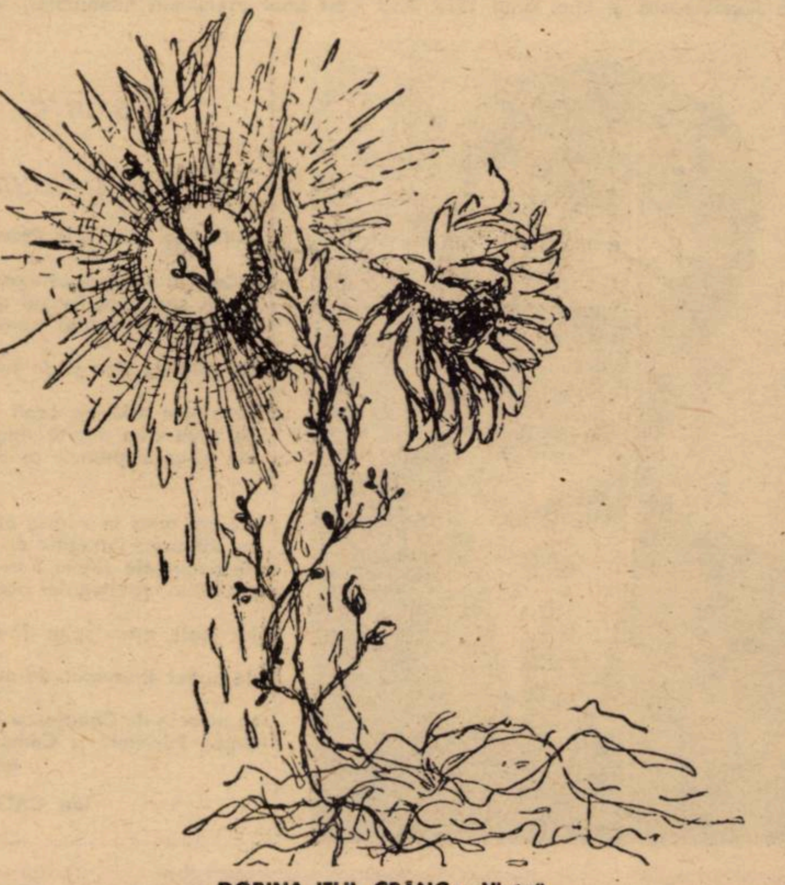

DORINA ITUL CRÂNG: „Viaţa"

PE UN DRUM DE AUR

Ctitor al magistralelor noastre comuniste,
Tu, conducător iubit,
ne-ai dăltuit cinstiţi şi demni
şi pe noi,
fii ai Carpaţilor,
întru zodia efervescenţei
braţului şi-a minţii,
să durăm embleme ale fericirii.

Ctitor al urcuşului nostru,
Tu, conducător iubit,
ne-ai luminat orizonturile toate
întru zodia perenităţii
să durăm zboruri astrale.

Un cînt de slavă, deci,
primeşte un cînt de mulţumire:
să ne trăieşti,
conducător iubit,
călăuză falnică şi demnă
şi faur al fericirii,
să ne trăieşti şi-n veci
să ne conduci pe-un drum de aur!

Ivo MUNCIAN

GÎNDURI PENTRU CONDUCĂTOR

Marele prieten al oamenilor

Ţara întreagă se constituie zilele acestea într-o fierbinte urare adresată, din adîncul milioanelor de inimi, tovarăşului Nicolae Ceauşescu. Urare de sănătate şi viaţă îndelungată. Urare ce exprimă nemărginita dragoste şi recunoştinţă a fiecărui cetăţean al României socialiste, fără deosebire de naţionalitate, faţă de omul care s-a identificat cu destinul poporului său, cu tot ceea ce sîntem, reprezentăm şi însemnăm. Faţă de omul care este simbolul demnităţii, esenţa dragostei de libertate şi garanţia încrederii noastre în viitorul acestei ţări, care este patria noastră.

Viaţa preşedintelui României este închinată poporului său, fără preget şi fără compromisuri, conştient, cu dăruire închinată ridicării patriei pe culmi tot mai înalte de progres şi civilizaţie. Activitatea lui înflăcărată, vie, neobosită, de revoluţionar neînfricat şi gînditor marxist, de luptător pentru dreptate şi pace în lume are ca ţel suprem bunăstarea şi fericirea poporului şi gloria ţării sale. Acestea le dovedeşte, le confirmă prin fiecare gest al său, prin fiecare vorbă rostită, prin fiecare acţiune pe care o iniţiază. Tovarăşul Nicolae Ceauşescu este întruchiparea celor mai nobile idealuri şi năzuinţe de pace şi libertate ale naţiunii noastre care, cu fruntea sus, cu demnitate şi mîndrie, călăuzită de partid, păşeşte pe un drum ascendent, conştientă de locul şi rolul său în lumea contemporană. Pentru această conştiinţă, precum şi pentru toate bucuriile şi zîmbetele care ne sînt hărăzite, pentru tot ceea ce am realizat în ultimele decenii pe plan material şi spiritual, pentru prestigiul de invidiat de care se bucură patria noastră, România de azi, pe toate meridianele şi paralele globului, sîntem recunoscători secretarului general al partidului, marelui prieten al oamenilor, înflăcăratul patriot, gînditorul plin de cutezanţă revoluţionară, strategul strălucit al progresului României.

Cedomir CIONCA – scriitor

Cînd spunem Ceauşescu, spunem pace

Caracteristică pentru activitatea partidului este, în primul rînd, marea sa rigurozitate ştiinţifică în înregistrarea, cunoaşterea şi interpretarea fenomenelor complexe ale erei contemporane şi ale fiecărui răsărit de soare pe cerul patriei. Pe baza concepţiei materialismului dialectic şi istoric, aplicată creator la particularităţile societăţii româneşti, sînt sintetizate în mod strălucit concluziile ce se desprind din experienţa construcţiei socialiste în România, ca şi din experienţa construcţiei socialiste pe plan internaţional. Omul şi conducătorul, care a impus definitiv acest mod de gîndire şi acţiune realist şi clarvăzător, este preşedintele României, secretarul general al Partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, primul şef de stat care s-a pronunţat ferm în numele naţiunii noastre şi al tuturor oamenilor iubitori de pace din lume pentru dezarmare, pentru lichidarea uriaşelor arsenale nucleare ş clasice, precum şi a blocurilor militare cea mai distinctă voce care a avertizat c zgomotul asurzitor al şenilelor şi zăng nitul armelor tot mai sofisticate riscă acopere definitiv dialogurile pentru so rea omenirii şi a planetei albastre d cataclism.

Aşa cum partidul este conducăt destinelor ţării şi ale naţiunii, spre fă rea societăţii socialiste multilateral dezv tate şi de înaintare a patriei noastre p calea comunismului, aşa conducătorul partidului e conducătorul naţiunii, iar trăs turile definitorii, pentru modul de gînd şi de acţiune al secretarului general, un model pentru toţi cei care sînt inve să contribuie la o Românie mai putern la o Europă şi o Planetă demnă a o secolului XX: clarviziune politică, luc te ştiinţifică, spirit novator, înaltă cap tate de investigare şi sintetizare a se lor timpului şi fenomenelor, patrioti fierbinte şi internaţionalismul său secvent.

Este adevărul absolut: cînd spune Ceauşescu, spunem pace.

Anton PALFI – scriitor

Inestimabila valoare a operei tovarăşului Nicolae Ceauşescu

Inspirindu-se constant din cartea permanent deschisă a vieţii reale, naţionale şi internaţionale, urmărind cu atenţie dinamica proceselor economico-sociale contemporane în interacţiunea lor, distingînd riguros esenţialul de neesenţial, necesarul de întîmplător, descifrînd tendinţele legice ale universului istoriei contemporane, tovarăşul Nicolae Ceauşescu aduce, prin opera sa, o remarcabilă contribuţie la sintetizarea experienţei partidului şi a ţării noastre în făurirea noii orînduiri sociale, la dezvoltarea concepţiei partidului şi la fundamentarea .ştiinţifică tot mai profundă şi cuprinzătoare a politicii, a strategiei şi tacticii edificării societăţii socialiste multilateral dezvoltate, precum şi a concepţiei şi demersurilor istorice de făurire a unei lumi mai drepte, mai demne şi mai bune pe planeta noastră.

Economia fiind factorul hotărîtor al dezvoltării vieţii sociale, al înfloririi naţiunii şi evoluţiei ei pe treptele cele mai înalte de cultură şi civilizaţie, în cadrul multiplelor contribuţii ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu la dezvoltarea teoriei revoluţionare a clasei muncitoare, se disting în mod deosebit cele referitoare la **gîndirea economică contemporană.** Intr-o perioadă cînd viaţa economică este confruntată în toate ţările lumii cu probleme dintre cele mai complexe, constituie un merit cu totul deosebit al secretarului general al partidului nostru **dezvoltarea originală şi cutezătoare a teoriei economice marxiste, în raport cu condiţiile concrete ale României şi cu evoluţiile şi tendinţele lumii contemporane.**

Vasta operă a tovarăşului Nicolae Ceauşescu demonstrează convingător că orice ţară, în eforturile sale de progres, trebuie să se bazeze înainte de toate pe propriile forţe şi că numai în acest fel cooptarea în producţie şi tehnico-ştiinţifică poate să dea rezultate eficiente. Pe o asemenea concepţie a fost construită de altfel însăşi politica economică a Partidului Comunist Român, care pune în centrul preocupărilor sale făurirea unei economii moderne, de înaltă productivitate şi eficienţă, capabilă să realizeze cerinţele revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane şi să contribuie din plin la ridicarea nivelului de trai al poporului.

Politica consecventă a Partidului Comunist Român de industrializare socialistă a ţării, de dezvoltare intensivă a agriculturii, de promovare susţinută a tehnicii şi tehnologiilor avansate, a mecanizării şi automatizării, de realizare a unei cotituri radicale în domeniul calităţii produselor, prin îmbunătăţirea performanţelor tehnice ale acestora, de lărgire a bazei proprii de materii prime şi energetice şi de accelerare a procesului de restructurare a industriei prin creşterea prioritară a ramurilor de prelucrare avansată, constituie o expresie elocventă a imensei valori a concepţiei secretarului general al partidului nostru cu privire la **dezvoltarea puternică a forţelor de producţie** pe întregul teritoriu al ţării, într-o viziune unitară, de largă perspectivă, întemeiată pe principiile valorificării superioare a resurselor şi ale echităţii economice.

Profund originală, puternic novatoare este şi concepţia secretarului general al partidului cu privire la **relaţiile de producţie socialiste,** caracteristice etapei actuale asupra necesităţii conducerii ştiinţifice a societăţii şi a făuririi unei largi democraţii economice. Relaţiile de producţie sînt văzute în amplul proces al perfecţionării lor continue, în strînsă legătură cu dezvoltarea forţelor de producţie, cu schimbările ce au loc în structura socială a ţării, avînd ele însele un rol activ asupra dezvoltării. O expresie elocventă a acestei perfecţionări o constituie **autoconducerea muncitorească** care, atît din punct de vedere conceptual, cît şi al formelor concrete, reprezintă o modalitate originală de materializare a calităţii oamenilor muncii, de proprietari, producători şi beneficiari.

În lucrările tovarăşului Nicolae Ceauşescu se acordă o atenţie deosebită demonstrării necesităţii obiective a **aplicării noului mecanism economico-financiar** în toate unităţile economice, inclusiv în cele de comerţ exterior, în instituţii, precum şi în unităţile economico-teritorial-administrative. Noul mecanism economic, autoconducerea şi autogestiunea — precizează secretarul general al partidului — nu reprezintă simple lozinci, ci trebuie să devină principii şi forme de bază ale activităţii de conducere a economiei naţionale. În opera tovarăşului Nicolae Ceauşescu îşi găsesc o fundamentare cuprinzătoare direcţiile principale în care trebuie orientate preocupările colectivelor de oameni ai muncii pentru a asigura **sporirea sistematică a eficienţei activităţii economice,** consolidarea şi dezvoltarea întreprinderilor şi creşterea aportului lor la progresul material al patriei şi la ridicarea standardului de viaţă al oamenilor muncii.

Cîmpul de cercetare, aria de investigaţie ştiinţifică propusă în lucrările secretarului general al partidului, depăşesc realităţile economico-sociale româneşti, extinzîndu-se asupra **marilor probleme cu care se confruntă omenirea contemporană.** Concepţia tovarăşului Nicolae Ceauşescu se afla la baza politicii externe a partidului şi statului nostru, a acţiunilor iniţiate de Partidul Comunist Român şi România socialistă în numele realizării celor mai înalte aspiraţii şi drepturi ale popoarelor — pacea, viaţa liberă şi independentă, egalitatea şi demnitatea, bunăstarea şi fericirea.

Întreaga politică economică a partidului şi statului nostru, străbătută, ca un fir roşu de gîndirea creatoare, de spiritul novator, revoluţionar, profund comunist al tovarăşului Nicolae Ceauşescu urmăreşte permanent, în fiecare etapă pe care o parcurgem, crearea condiţiilor pentru afirmarea multilaterală a omului, pentru bunăstarea şi fericirea întregului popor. Progresul econimiei, în concepţia tovarăşului Nicolae Ceauşescu, trebuie să aibă drept corolar un efect direct pe plan social, ţelul suprem al politicii economice fiind omul şi nevoile sale.

Caracterul creator al gîndirii tovarăşului Nicolae Ceauşescu, inestimabila valoare teoretică şi practică a operei sale, constituie pentru comunişti, pentru toţi oamenii muncii, un bogat izvor de învăţăminte, un îndreptar de cel mai mare preţ în întreaga activitate consacrată înfăptuirii politicii partidului, a luminosului său program privind destinul poporului şi patriei noastre, cauza păcii şi socialismului.

Filip PAŢAC

PRIN TINE

E ziua un fragment de soare.
Pe culmi de munte, fulgere mari
sint păzitori de faruri.
In acest tablou
aştept încolţirea bobului de griu, dar
şi explozia fericirii,
in această ţară care-şi strigă,
dincolo şi dincoace de orizont,
apirnsa-i năzuinţă
cuprinsă-ntr-un singur cuvint:
PACE.
Ea, Ţara, m-a invăţat să privesc
in oglinda dimineţii
şi să simt
strălucirea speranţei.
E ziua un fragment de soare,
in graiul meu
se-ntrec arcuşuri de vioară,
dorindu-ţi sănătate —
Coloană infinită şi simbol de zbor —
nume ce arde ca flacăra-n mine,
La Mulţi Ani! Omului
Ceauşescu Nicolae.

Corina Victoria SEIN

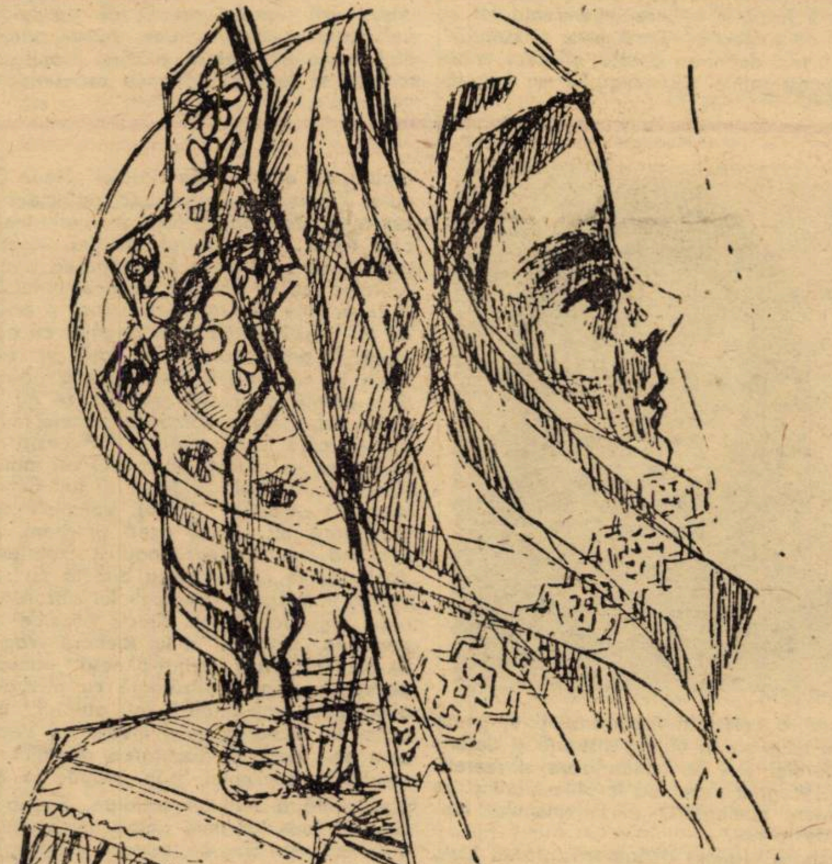

DOINA ITUL CRĂNG: „Portret"

ŢARA DE TOTDEAUNA

Eşti steaua mea din mit şi din balade,
Eşti ochiul meu in marea ta răsfrint,
Eşti monument din jertfă şi din gind.
Din tine sorb izvoare-nfiorate.

Sint lingă tine, ţara mea, oricind
Şi-atunci cind bat hotare nevisate.
Iar bucuria ta mi-e fruct, mi-e frate,
Mirajul, modulaţia din vint.

Credinţa ta şi vrerea s-o exprime
Conducătorul drept iţi poartă pasul,
In lume, clar, răsună paşnic glasul.

Increzător in viitor şi-n timp,
O, ţara mea cu braţe carpatine,
Iţi pun pe frunte dragostea mea: nimb!

Al. JEBELEANU

GÎNDURI PENTRU CONDUCĂTOR

Ideal arzător

În lumea frămîntată de azi, acerb confruntată cu grave probleme socio-economice în primul rînd, numele lui Nicolae Ceauşescu, cîrmaci sigur şi îndemînatec al poporului român, a căpătat o nouă şi puternică rezonanţă, amplă, bine marcată, în lupta pentru pace, în efortul general privind dezarmarea şi îndepărtarea primejdiei unui război purtat cu arme de distrugere greu de imaginat. Cuvintele sale rostite la graniţa dintre Anul vechi şi Anul nou răsună ca o emblemă a unor îndreptăţite năzuinţe ale noastre şi ale tuturor: „... ne adresăm încă o dată popoarelor Europei, popoarelor întregii lumi, să întărim solidaritatea şi să intensificăm lupta pentru dezarmare, pentru apărarea dreptului fundamental al popoarelor la libertate, la viaţă, la pace!"

Iată, în cîteva cuvinte şi cît se poate de răspicat, exprimat idealul arzător al poporului român, aşa cum a fost el proclamat în mari adunări de mase, în vers şi cîntec, de la întîia chemare a secretarului general al partidului, preşedintele ţării. Fondul moral al nostru e Omenia. Ţelul nostru — Binele şi Viaţa, Progresul. Cerinţele noastre simple şi curate vizează dreptul fundamental al omenirii — Pacea.

Exponent al unui popor care n-a rîvnit niciodată ce nu este al său, care şi-a construit istoria din eroi şi martiri ai luptei pentru continuitate şi unitate naţională, tovarăşul Nicolae Ceauşescu duce pînă departe în lume, cu demnitate, cinste, înţelepciune, gîndul înalt al nostru şi al tuturor de pace şi dezarmare, în numele viitorului însorit, paşnic şi fericit atît al poporului român, cît şi al popoarelor lumii. De aceea, spre fiinţa sa se focalizează gîndurile noastre de recunoştinţă şi ataşament şi buna noastră urare tradiţională de „La mulţi ani"!

Mircea ŞERBĂNESCU — scriitor

Un model către care să tindem

O firească şi vibrantă emoţie stăpîneşte întreaga ţară aflată la început de nou an. Gîndurile noastre de stimă şi recunoştinţă se îndreaptă către acel Om al ţării, a cărui fermitate, angajament revoluţionar, luciditate şi gîndire creatoare ne-au obişnuit să-l considerăm chezăşia păcii şi liniştii noastre, într-o lume frămîntată de noi angoase, într-o lume ameninţată să-şi trăiască propriul sfîrşit, într-o lume a orgoliului celor puternici şi lipsiţi de scrupule.

Ne-am obişnuit ca cel care a devenit modelator al sensibilităţii noastre contemporane, care ne-a fecundat de atîtea ori gîndirea, creaţia, munca cea de toate zilele, acela să găsească calea care să ne asigure drum liber spre ţelurile ce ni le-am propus şi pe care le-a configurat cu atîta clarviziune de la înaltul for la care l-a ridicat încrederea unui popor stăpîn pe destinele sale.

Ne-am obişnuit să avem un model, către care să tindem, un model de viaţă şi comportament, exemplu strălucit al comunistului, care are de împlinit un destin şi de realizat un ideal către care au tins atîtea generaţii anterioare.

Ne-am obişnuit cu gîndul ca în viaţa noastră culturală să vibreze însufleţitor idei apte să întărească şi să sporească potenţialul de gîndire şi sensibilitatea marelui public, să facem din artă o formă de participare dinamică, la procesul de desăvîrşire a prezentului, împlinindu-l nu în bătălii pentru supremaţie şi dominare, ci în bătălii pentru progres, solidaritate între popoare, înţelegere, prietenie, ca în locaşele noastre de cultură să ardă nestinse făcliile binelui şi ale frumosului.

Cu aceste gînduri îi urăm secretarului general al partidului nostru, preşedintelui ţării, tovarăşului Nicolae Ceauşescu viaţă lungă, fericire şi prosperitate.

Sinka KAROLY — actor
Director al Teatrului maghiar de stat
din Timişoara

PREMIILE UNIUNII SCRIITORILOR DIN R. S. ROMÂNIA

Vasile Tudor Crețu

În urmă cu un deceniu și jumătate, Vasile Tudor Crețu, pe atunci student la Facultatea de filologie a Universității din Timișoara, era binecunoscut în viața literară din această parte a țării. Publicase deja proză – seamă de un volum – și ar fi avut posibilitatea, dacă ar fi vrut, să debuteze editorial cu o carte, care l-ar fi impus, fără îndoială, în cadrul generației sale, în linia unei proze de viziune etnologică. Ar fi putut, de asemenea, să se lanseze și în critică literară, fiind dotat cu un acut spirit critic, care, în timp, și l-a cultivat în temeiul unui stăruitor studiu multilateral, sub impulsul firii sale dornice de informare, apoi și din rațiuni profesionale, desfășurînd o merituoasă activitate de cadru didactic la Facultatea de filologie din Timișoara.

Personal n-am crezut niciodată că Vasile Tudor Crețu „este pierdut" pentru literatură. Știam că harul literar și-l sublimează în realizările sale de natură folcloristică, bunăoară, în cele vreo douăzeci de filme etnologice (care au o mare greutate în impunerea Cercului științific de folclor din Timișoara pe plan național) sînt evidente atît probitatea științifică dar și strălucirea metaforei cinematografice, cu profunde semnificații existențiale, care învederează o adîncă viziune artistică, de scriitor. La fel, comunicările sale științifice, prezentate la numeroasele reuniuni folcloristice, de prestigiu republican, organizate de Universitatea timișoreană, evidențiau, pe lîngă temeinica documentare, și un permanent fior vivificant al realităților folclorice interpretate. Aceeași impresie mi-a lăsat și teza sa de doctorat, pe o temă folclorică, lucrare care stă la baza cărții **Ethosul folcloric – sistem deschis** (Editura Facla 1980) – căreia i s-a acordat recent premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din R. S. România. În decernarea acestui premiu, văd multiple semnificații. Întîi de toate, recunoașterea unui puternic talent literar de către organizația obștească și profesională a scriitorilor din țara noastră, apoi începutul schimbării în bine a opticii criticii, în sensul că i se acordă importanța cuvenită literaturii populare, ai cărei exegeți, fiind etichetați doar ca **folcloriști**, li se ignoră adesea acceptarea în rîndul scriitorilor, – eroare regretabilă, pentru că aceștia sînt slujitori importanți ai literaturii noastre, care este constituită din creația orală și din cea scrisă. În cazul autorului de față „corectarea" făcută e cu atît mai binevenită, cu cît acesta, în demersul demonstrațiilor sale etnologice, folosește o metodologie științifică modernă, deosebit de fertilă și pentru aplicarea ei la o seamă de aspecte ale literaturii culte.

În eseul lui Vasile Tudor Crețu sînt relevate valențele dimensiunii antropologice ale creațiilor populare, în relația de complementaritate a acestora, în textualitatea unui produs cultural plurivalent și sincretic. Autorul abordează sincronismul folcloric, ținînd seama de încorporarea diacronică a structurii acestuia, adică de stratificările faptelor de cultură populară, potrivit evoluției conexiunilor sociale. Pentru înțelegerea demersului analitic al autorului, trebuie să avem în vedere accepțiunea pe care o dă el ethosului folcloric, anume că acesta constă în „totalitatea sistemelor de semne și limbaj ale tipului de cultură folcloric în interdependența lor cu omul ca subiect și remodelator al culturii". Din însăși definirea acestui concept reiese că investigațiile cercetătorului au fost făcute din perspectiva unei bogate documentări teoretice și practice, cuprinzînd, pe de o parte, o întinsă bibliografie, iar pe de altă parte, beneficiind de o cunoaștere temeinică a realităților folclorice contemporane. Cercetarea pe teren l-a ajutat pe folclorist să facă „descoperirea **din interiorul sistemului,** a atitudinilor cu caracter axiologic, arborate într-o împrejurare socială ori existențială de către membrii comunităților umane anchetate". De aici rezultă, dealtfel, eficiența practică a acestei cărți, aceea de a aduce contribuții deosebite la o mai bună cunoaștere a profilului spiritual al poporului nostru.

Una din problemele fundamentale ale acestui eseu este cea privind „relația dialectică dintre real și imaginar în procesul cristalizării faptului artistic de tip folcloric". În această conexiune, un rol primordial îl are **imaginația,** a cărei manifestare însă se face întotdeauna raportîndu-se la sistemul fundamental folcloric. Cu ajutorul imaginației, omul colectivității rurale și-a creat **„un al doilea nivel ordonator al realului, pe cel mitic".** Tratînd problema respectivă, autorul face o convingătoare delimitare a **miticului** de **fantastic,** prezentîndu-le ca fiind „două concepte distincte atît ideatic cît și morfologic". Capitolele „Relația imaginație – memorie în actul creației folclorice", „Ritul, mitul și simbolul – concepte fundamentale ale gîndirii folclorice", „Categoria fantasticului. Condiția fantasticului în cultura populară" – dincolo de o excepțională definire a conceptelor în discuție, adesea printr-o detașare onestă de părerile unor cercetători prestigioși pe plan mondial – constituie o veritabilă cheie de boltă a capitolului principal al studiului, cel care dă titlul cărții, acestuia lărgindu-i-se perspectiva și prin secvența care îl urmează: „Dimensiuni mitice și accente fantastice în discursul folcloric. Simbolul drumului ca element mediator".

În capitolul „Ethosul folcloric – sistem deschis" sînt analizate, într-o nouă viziune, creații de bază ale culturii noastre populare – „Miorița", „Meșterul Manole", „Călușarii" – aducîndu-se în discuție, totodată, și raportul dintre **sacru, ludic, estetic**. Rațiunea tratării pe larg a **motivului drumului,** în secvența ultimă a cărții, decurge, așa după cum precizează autorul din împrejurarea că „majoritatea producțiilor (folclorului românesc – n. n.) textualizează parțial sau integral aceeași paradigmă: simbolul drumului" și că, dealtfel, „aventura drumului nu este altceva decît aventura cunoașterii".

Complexitatea și densitatea ideatică a acestui eseu – prezentate într-o temeinică arhitectonică a demonstrațiilor – își găsesc corespondența, pe aceeași măsură a valorii, în acuratețea stilului, infuzată de un cuceritor fior poetic.

Aurel TURCUȘ

Richard Wagner

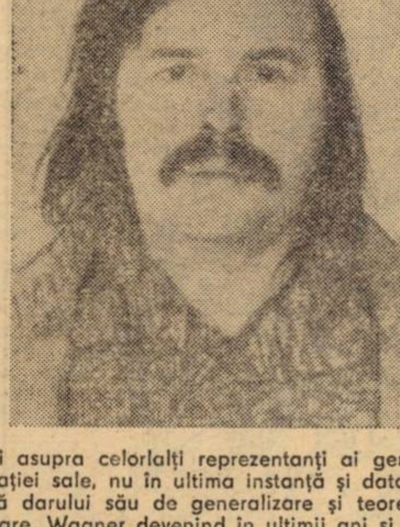

La începutul anilor '70 debutează în publicațiile noastre un grup de autori tineri de naționalitate germană, toți născuți în jurul anului '50, toți originari din Banat, și de debutul cărora se lega speranța că golul între generații, ce s-a ivit la un moment dat în cadrul literaturii germane din Banat, se va putea completa. Aceste speranțe n-au fost înșelate. Între timp, toți acei autori care formau nucleul grupului au debutat și editorial, unii dintre ei – publicînd chiar mai multe titluri, și iată, trei reprezentanți ai acestei generații, Richard Wagner, Werner Söllner și Johann Lippet, se află acum și printre premiații Uniunii scriitorilor pe anul 1980.

Richard Wagner, născut în anul 1952, originar din Periam, poet și prozator îndeosebi, s-a impus în cadrul literaturii germane contemporane din România prin mai multe volume mai toate viu și elogios comentate de critică, subliniind individualitatea acestui scriitor tînăr, cu o influență și asupra celorlalți reprezentanți ai generației sale, nu în ultima instanță și datorită darului său de generalizare și teoretizare, Wagner devenind în ultimii ani și un pertinent comentator al fenomenului literar de la noi.

Richard Wagner debutează în anul 1969, devenind, în timpul studenției la Timișoara, protagonistul grupului de tineri autori („Aktionsgruppe"), ce își propunea scrierea unei literaturi, al cărei program a fost formulat chiar de Wagner într-o discuție organizată de redacția ziarului „Neue Banater Zeitung": „Trebuie să reflectăm asupra poziției noastre față de realitatea în care trăim... În centrul atenției noastre trebuie să se situeze preocuparea pentru ralitatea social-politică în ansamblul ei. A te angaja pentru ceva oricum și oriunde nu înseamnă că te-ai angajat cu adevărat. O preocupare reală față de realitatea în care trăim presupune o pătrundere atentă a acestei realități, ce nu exclude aspectele și comportamentele negative pe care le observăm..." Această atitudine se va reflecta la modul cel mai evident în volumul de debut al lui Richard Wagner: „Klartext" (1973). Volumele sale următoare, nu revocă acest program, dar îl extind și-l nuanțează potrivit experienței dobîndite în confruntarea directă cu realitatea – Wagner și colegii lui absolviseră între timp facultatea. Dacă poeziile din perioada „activistă" a lui Richard Wagner se caracterizează printr-o notă oarecum abstractă și generalizatoare cu privire la abordarea problematicii lor, autorul este acum în căutarea unui model de poezie care să-i permită discutarea relațiilor și condițiilor existenței, prin includerea mai pronunțată a realului cotidian. Poezia aforistică face loc unei poezii epicizante, a descrierii unui flux de impresii și întîmplări din perspectiva subiectivă a autorului, ce-și propune prin această metodă a „noii subiectivități" și o pledoarie pentru individul uman socializat, accentuarea particularului neînsemnînd însă nicidecum o atitudine evazionistă, ci din contră, un angajament cu țelul sensibilizării individului pentru ce se petrece în jurul lui, pentru tot ce se întîmplă și i se întîmplă, vorbindu-se de aceea cu privire la această poezie de o „subiectivitate angajată", ce se apropie de real și de cotidian și printr-un limbaj, ce include vorbirea curentă în poezie. Volumul lui Wagner „Invasion der Uhren" („Invazia ceasurilor", 1977), Hotel California I" (1980, premiat de Uniunea scriitorilor) și „Hotel California II" (1981) sînt documente ale unei asemenea transpuneri a realului în literatură, tot așa înfățișîndu-se și volumul de proză „Der Anfang einer Geschichte" (1980). Noua generație de autori căreia îi aparține și Richard Wagner s-a impus ca o generație a înnoirilor petice în mai multe domenii ale scrisului german contemporan din țara noastră. Volumul său „Anna und die Uhren" (1981, proză scurtă) a fost primit de critică drept o contribuție la împrospătarea literaturii noastre pentru copii.

Poetul și prozatorul Richard Wagner, cunoscut și prin prezențele sale dintr-o serie de reviste și antologii din țară și străinătate (R.F.G., R.D.G.) a fost prezentat pînă acum relativ rar cititorilor români. Constatăm acest lucru cu părere de rău, și credem că tălmăciri mai ample din creația lui Wagner ar înlesni intrarea a încă unei voci autentice în circuitul național al literaturii române contemporane.

Eduard SCHNEIDER

Johann Lippet

Johann Lippet, premiat de Uniunea scriitorilor pentru volumul său de debut „biographie. ein muster" („biografie, un model") aparține și el generației debutanților de la începutul anilor 70, evoluția sa prezentînd lîngă particularitățile ei multe similitudini cu dezvoltarea colegilor săi de generație. „Biografia" lui Lippet, un poem epico-liric, reconstituie dealtfel parțial acest drum al generației sale de la prieteniile din timpul școlii și studenției pînă la confruntarea sa cu problemele vieții cotidiene. În acest sens, „biografia" lui Lippet se constituie și ca o descriere poetică a devenirii, a formării unei conștiințe, nu numai a conștiinței unui individ, ci și (parțial cel puțin) a formării conștiinței unei generații întregi, a generației sale. Astfel „biografia" lui primește o valoare de model. De fapt, Johann Lippet a scris prin „biografie" un roman de evoluție, un „Entwichlungsroman" al generației sale, ce se identifică (respectiv s-a identificat) cu direcția literară a „noii subiectivități", a „subiectivității angajate". Dar caracterul de model al acestei biografii nu se referă numai la această generație, ci dobîndește și dimensiunea timpului istoric, devenind un model al drumului parcurs de populația germană din Banat din perioada interbelică pînă în prezent. Prin evocarea unor întîmplări petrecute în timpul războiului și în perioada imediat următoare în sînul familiei sale și al obștei sătești din care se trage, întîmplări de multe ori dureroase, care și-au lăsat amprenta în conștiința oamenilor pînă astăzi, autorul reușește să redea într-un mod convingător felul cum generalul se manifestă în cazuri individuale. Dacă „biografia" lui Lippet, tradusă în românește de Mircea Gafiță, va vedea lumina tiparului, publicul românesc nu va cunoaște numai un tînăr poet al naționalității germane din țara noastră, ci, prin literatura sa, și un capitol frămîntat al istoriei concetățenilor săi.

Lippet, care și el a debutat cu poezie lirică, (vezi antologiile „Wortmeldungen", „Vorläufige Protokolle" și „Nachrichten aus Rumänien"), între timp a fost remarcat și ca un promițător prozator, căruia i s-a decernat în 1980 pentru prima dată premiul „Adam Müller-Guttenbrunn" al cenaclului literar german al Asociației scriitorilor din Timișoara.

S. EDUARD

* * *

În jurul ziarului de limbă germană, de la Timișoara, „Neue Banater Zeitung", condus de entuziastul poet și publicist Nikolaus Berwanger, în ultimul deceniu, s-a impus o veritabilă eflorescență de tineri poeți și prozatori a celei mai tinere generații. Scriitori porniți din real, întorși spre real, captivați de cotidian, dar și de meditația abstractă, abordînd proza, eseul, foiletonul, poemul amplu, epic sau poezia concisă de notație, scăpărătoare, gruparea de tineri poeți, prozatori și publiciști de la N.B.Z. Timișoara – Wagner, Lippet, Samson, Schneider, Palfi, Totok și alții semnifică un efort comun de impunere a unei grupări literare a unei generații, ce, de pe acum, își constituie o „biografie" comună și, în același timp, personală, fiecare, în parte. Ei aduc, la scara literaturii timișorene și românești, personalități artistice remarcabile ce își caută, cu fervoare și pasiune, un spațiu literar specific în marele spațiu al literaturii românești.

I. A.

PREMIILE ASOCIAȚIEI SCRIITORILOR DIN TIMIȘOARA

Florin Bănescu

Pentru Florin Bănescu și proza sa, există de-acum un spațiu uman și un topos specific, cîștigate și impuse în cărțile sale. Nici în „Tangaj", în romanul premiat de Asociația noastră, pe 1980, prozatorul nu iasă din acest spațiu predilect, doar formula sa romanescă se impune de o altă factură, mai ambițioasă și mai complexă. Căci „Tangaj" vrea să semnifice și romanul unei profesii, și al unei formații biografice, și pe acela al unei călătorii, al unui memorial de călătorie în propriul trecut al eroului, dar, mai ales, în memoria lui afectivă. Eroul, Nicolae Banu, un medic amnezic, face o călătorie spre prietenul său, Doctorul căutat. Călătorie căreia, o spune chiar el, nu-i află rostul și finalul. Dar el face, de fapt, o călătorie lăuntrică. Un drum îndărăt în biografia și memoria lui. Pe care le vrea recuperate. Și, în acest sens, „călătoria" sa își va atinge, în final, scopul. **„Poate că Doctorul are dreptate, te cauți doar pe tine, vrei să te regăsești într-un anumit loc, într-un anumit timp",** o spune eroul. Pentru Nicolae, întreg trecutul mărturisit are o altă intensitate emotivă (și artistică, pentru noi) decît prezentul ce se desfășoară. Prin trecut, eroul primește o aură poetică specială. Iar, prin vis, sînt recuperate traseele existenței, atitudinile eroului în fața muncii, a creației, a iubirii, a prieteniei. Portretul lui însuși se încheagă din acest fragmentarium oniric și relatări prezente, din destăinuiri și file de jurnal, din jocul ambiguu și notele fulgurante ale prezentului. Eroul lui Bănescu e un psihotic, care delirează însă poetic. Controlat. Chiar dacă e atins uneori și de stranietate. Fiind mereu „întrerupt" de prietenul său, Doctorul, alter-ego-ul său, el continuă să existe prin acest „stil" al visării, aberant uneori, dar singurul posibil să-l regenereze și să-l reîntoarcă apoi la realitatea pierdută.

Eroii din „Tangaj" refac niște biografii ale vîrstei. Și un stadiu sufletesc plin de frenezia acțiunii, datorat acestei tente a visării liber consimțite. Ei sînt vulnerabili doar cînd renunță la acest joc al lor de-a visul, cînd devin terni și opaci la o realitate ce nu-l propulsează spre zonele preferate. Realizați social sau refuzați, ei se complac în a-și desfășura acest mosor imens al trecutului lor, aceste interminabile întîmplări ale ființei suferinde ce, prin defularea unui trecut, prin căutarea furibundă a Eu-lui lor, ei revin la o realitate normală .

Tonul poematic, incantatoriu, al prozei lui Bănescu vine din apetitul de a transforma sau a privi realitatea vieții prin pupilele înflorite ale poeziei, ține de extazul descrierii frumoase a sentimentelor ce animă acel trecut. Bănuim în prozator un poet refulat, un culegător atent de imagini frenetice, în care sensul culorii, al imaginii plastice încîntă la un loc cu muzicalitatea luminoasă a discursului frazei, împinsă uneori pînă în pragul calofiliei. Tot aici descoperim și gustul pentru scenele tari, sau mai de grabă nu tari, ci grandioase, sau grandilocvente, cu notații ample, în limbaj vehement, în care descrierile se colorează exotic, fastuos, dînd impresia cînd a unui descriptivist cu tente onirice, cînd a unui evocator de un realism poetic învăluitor **(Vezi paginile 172–173 ș. a.).**

Există o idee frumoasă în acest roman, unde personajul, Nicolae (sau dublul său, Doctorul, căci ei pot fi fiecare unul și același, un alterego), vorbește cu o frenezie delirantă despre posibilitatea de-a avea el puterea de-a împărți în lume măștile, de a inversa rolurile umane în societate, în viață. Atunci, reîmpărțind aceste măști, în felul său original, el ar împărți și dreptatea.

Pornind ca roman de formație, ca roman al unei profesii, „Tangaj" se realizează mai ales ca roman al unei „călătorii" în memoria unei ființe, în căutarea trecutului și pentru recuperarea lui. Revelația puterii recîștigate, ne dă să înțelegem prozatorul, a sănătății sufletești, pot fi găsite mai ales prin explorarea rădăcinilor vitale ale ființei, ca și ale nașterii, ale acelor neamuri vechi de paori bănățeni. Socotindu-se un rîu, eroul are curajul de-a curge. Și de-a fi singur. Dar el caută comuniunea. Prin apropierea și trăirea perpetuă a trecutului său. Prin reînvierea lui, ca și ținutului natal de care țin renașterea resurecția morală.

Construind un roman ambițios, dar, mai ales, de complexitate epică și ideatică, Bănescu rămîne și în aceste pagini, turburate de delirul oniric, un stenic, o structură senină, patetică și optimistă, un spirit rustic, nițel sofisticat, pentru care scrisul, ca și visarea pentru eroul său, are șansa defulării și smulgerii din angoase, șansa reîntoarcerii din solitudine și uitare.

Ion ARIEȘANU

Șerban Foarță

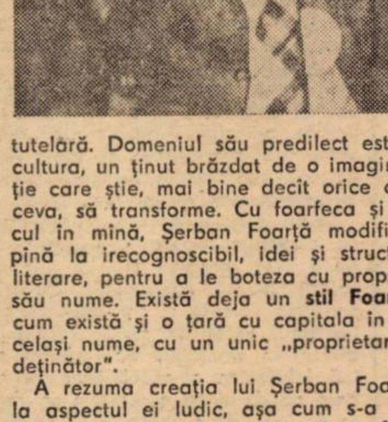

Într-un alt secol, mai atent cu avatarurile persoanei fizice a creatorului, Șerban Foarță ar fi putut fi un extraordinar jongler sau acrobat. Sau, la fel de bine, un înnăscut alchimist, retras în hecatombele propriei voințe de claustrare. Datele imediate ale existenței – doar [illegible] – poetului, criticului și traducătorului nu exclud nici una din aceste posibile ipostaze. S-a afirmat deja (Mircea Iorgulescu) că efectele cărților lui Foarță ar avea ceva din virtuozitatea exercițiilor unui acrobat. Criticul se referea, firește, la „efectele" urmărite de scriitor, sau, poate, obținute fără vreun efort de către acesta, amintind de virtuozitatea celui care luptă cu legile comune ale îndemînării umane. Tradusă în termeni „literari", aceasta ar fi una din fețele ascunse ale inovației literare.

Înainte de orice, Șerban Foarță este, într-adevăr, un [illegible] inovator: originalitatea sa e o consecință a luptei (programatice) cu tradiția, fie că este ea înțeleasă ca replică la formulele de literatură acceptate, fie la cele care ar merita vre-o corectură, pe ici, pe colo, prin punctele esențiale. Sosit prea tîrziu la festinul zeilor, criticul-poet nu se mulțumește cu ceea ce a rămas de la masă, ci se instituie el însuși în zeitate tutelară. Domeniul său predilect este... cultura, un ținut brăzdat de o imaginație care știe, mai bine decît orice altceva, să transforme. Cu foarfeca și acul în mînă, Șerban Foarță modifică, pînă la irecognoscibil, idei și structuri literare, pentru a le boteza cu propriul său nume. Există deja un **stil Foarță,** cum există și o țară cu capitala în același nume, cu un unic „proprietar și deținător".

A rezuma creația lui Șerban Foarță la aspectul ei ludic, așa cum s-a făcut, cu cele mai bune intenții, ar fi o nemeritată minimalizare, pe care poetul ar ști, la un moment dat, să o folosească drept argument pentru cine știe ce întîmplare literaro-cinegetică: nu îi vom provoca acest afront și această plăcere! Dacă Livius Ciocârlie avea grijă, din rațiuni pe loc înțelese, să facă o distincție netă (în ciuda tonului ei amical!) între „poetul Șerban" și „criticul Foarță", probabil că nu am greși prea mult dacă am accepta și reciproca: să vedem, adică, în familiarul poet pe oficialul, pedantul, ceremoniosul critic, dar atît de dezinvolt, totuși, încît propozițiile sale sînt promisiuni ale exploziei în judecăți riscate de dragul cîte unei formulări memorabile! Ori în virtuozul poet al **Simplerozelor** și **Eșarfelor** – pe deținătorul unui **Copyright** critic ce individualizează și permanentizează o stare a textelor (nu numai „pentru Phoenix"!) relevabile ca literatură profundă doar în singurătatea lecturii... filologice. Iată, de pildă, exemplul acestui laureat **Eseu asupra poeziei lui Ion Barbu.** El ne reamintește aplecarea scriitorului spre zonele de interes așa-zicînd de creație și re-creație ale spațiului literar. În atenția sa constantă stau coordonatele ce tind la o literaturizare a oricăror fapte de existență, la vînarea aspectelor ce pot acredita, în ele însele, o viziune coerentă asupra actelor de cultură. Că aceasta este o „vînare de vînt" în cele din urmă, nu face decît să amplifice punctele de plecare. Discipol „peste mode și timp" al lui Mallarmé, Șerban Foarță poate oricînd jertfi o idee de dragul unui calambur, al unei tautofonii. Furat de valorile autorevelatorii ale sonorității cuvintelor, el reface însă și drumul invers: pornind de la jocuri de cuvinte, ajunge la surprinzătoare asociații de idei (cam așa procedau și o parte din suprarealiști, în aspectele „benefice" ale inovațiilor truculente și buclucașe, intrate de-acum în istoriile literare, sau, dimpotrivă, ducînd o viață subterană, reizbucnind, din cînd în cînd, în paginile cîte unui „sintaxier" funambulesc, cum este și acest strălucitor Șerban Foarță).

Sîntem ispitiți să vorbim despre eseul său dedicat lui Ion Bărbu ca despre o **creație literară** în deplinul sens al cuvîntului. Motivația o poate găsi oricine deschizînd, fie și la întîmplare, cartea: de la punerea în pagină pînă la complicatul sistem al trimiterilor bibliografice (fiind, acestea, un capitol separat al cărții, citibil în contrapunct), ceea ce face Șerban Foarță este operă de creație. O creație ce, asemeni hagiului din poezia lui Ion Barbu, își este „trup sfînt și hrană sieși". Impresionanta paradă de erudiție a lui Foarță este în același timp o metodă ce se înscrie, răsfrîngîndu-se, asupra operei poetice luate în cercetare – cu drept de cetate în propria creație (critică, dar și poetică). Fără a fi neapărat o creație plină de sugestii folosibile în elaborarea altor studii (deși, iată, eseul recent al lui Marin Mincu ne contrazice), **Eseu asupra poeziei lui Ion Barbu** poate fi un fertil material asupra actului critic în general. Jucînd cu toate cărțile pe față, montînd și demontînd, în focul demonstrației toate mecanismele de gîndire a poeziei (nu numai a lui Ion Barbu, cu care, dealtfel, Șerban Foarță nu se sfiește să intre în conflict) criticul-poet sădește fermenții unei viziuni integratoare a spiritului critic. Cartea sa obligă la o recitire a studiilor consacrate pînă acum poetului matematician, iar tandra polemică a scriitorului timișorean se supune aceleiași zodii a literaturii ca mod de existență, ce caracteriza, pînă la un punct, atît poezia lui Ion Barbu, cît și viziunea acreditată asupra ei.

Prin noua sa carte, Șerban Foarță face un prim pas spre clasicizare: a intrat, deocamdată, în bibliografia obligatorie asupra poeziei atît de dificile a lui Ion Barbu.

Mircea MIHAIEȘ

Anton Palfi

Timișoreanul Anton Palfi, originar din Tomnatic și cu clasele primare făcute la Răchitoasa, în părțile Bărăganului, a debutat – la o dată memorabilă, în anul 1961, în ziua lansării primului om în cosmos. Lansarea lui Anton Palfi pe orbita literară a avut loc în cotidianul „Neuer Weg", adică „Drum nou". Pe acest drum Anton Palfi a pășit la 15 ani, iar la 35 de ani împliniți în 1981, îl vedem premiat de Asociația scriitorilor din Timișoara. Se poate vorbi deci în cazul tînărului laureat și... jubiliar de o carieră de 20 de ani în slujba literelor, și la momentele mai semnificative ale acestei cariere în ale scrisului am dori să ne oprim în cele ce urmează.

Anton P. Palfi, cum semnase la început, a debutat ca poet, scriind concomitent în limba sa maternă și în limba română. Limba maternă a lui Palfi – al cărui nume de fapt te-ar putea duce cu gîndul la alt idiom – este germana, în formula primară a dialectului șvăbesc din Tomnatic. De timpuriu se împrietenește și cu rostirea și mentalitatea românească, iar studentul la filologie are prilejul să-și aprofundeze înclinația pentru limbă și limbaj, ce și-a găsit expresie creativă mai ales în poezie. Publică în reviste și ziare românești și germane, cum ar fi „Neue Literatur" și „Orizont", „Volk und Kultur" și „Amfiteatru", „Karpatenrundshau" și „Contemporanul" „Die Wahrheit" respectiv „Neue Banater Zeitung". La un moment dat, după debutul editorial în antologia „Wortmeldungen" (1972), prezențele sale de poezie devin tot mai rare. „Palfi a devenit serios, nu mai scrie poezii!" comenta poate mai mult în glumă Nikolaus Berwanger. Nu peste mult timp, acest Palfi „devenit serios" se va „răzbuna"... traducîndu-l pe Nikolaus Berwanger devenit poet. Poet cunoscut. Și, în glumă să fie zis, mare e cîteodată cearta între ei, dacă faima de astăzi al lui Berwanger se datorește iscusinței de traducător al lui Anton Palfi, sau dacă Palfi a devenit un nume cunoscut traducîndu-l pe Nikolaus Berwanger. Cert este că de la debutul merituosului campion literar bănățean, Anton Palfi a slujit cu talentu-i înnăscut această personalitate a scrisului nostru contemporan. Traducîndu-l pe Berwanger, Palfi traduce de fapt din două limbi, din dialectul șvabilor bănățeni, vorbit de majoritatea populației germane din această parte a țării, și din limba germană literară. Berwanger este de fapt primul poet dialectal șvab tradus în românește, iar cititorul român a avut prilejul să cunoască prin el pe unul dintre reprezentanții contemporani de frunte și pe înnotitorul cel mai consecvent al acestei poezii cu tradiții îndelungi în cadrul literaturii germane din Banat. Angajamentul social și politic, militantismul, spiritul critic al acestei poezii cît și al liricii lui Berwanger scrisă în limba germană literară sînt redate cu fidelitate de Anton Palfi în volumele „Singur cu mine" (1978), „Din patru inimi" (1978) și „Confesiuni cotidiene" (1980), ultimul fiind cel premiat de Asociația scriitorilor din Timișoara. Trebuie însă adăugat că Anton Palfi nu s-a evidențiat doar ca traducător al unor poezii din limba sa maternă în limba română. Sub semnătura lui au apărut de asemenea tălmăciri germane din crația unor confrați români, sîrbi și slovaci, mai ales în paginile cotidianului „Neue Banater Zeitung", care a făcut cunoscut cititorilor săi o seamă de creații din literatura României contemporane. Iar Anton Palfi se numără la ziar printre traducătorii cei mai preocupați cu îndeplinirea acestei sarcini deloc ușoare.

Dar să nu uităm încă un lucru – Palfi este și un ziarist de valoare, un publicist multilateral, documentat în diferitele domenii de activitate, un reporter cu spirit critic, ale cărui comentarii, ca să ne referim numai la cele sportive, prin care excelează, sînt mult gustate de un public larg, mai puțin de cei la care se referă polemica articolelor sale.

Eduard SCHNEIDER

---

marginalii

AFERIM, PAPAZ!

Așa îi mulțumește topgi-pașa al Mehadiei părintelui Gheorghie Mirulescu, parohul Bolvașniții, cînd acesta, între două lupte, însuflețit de poate prea mult duh al blîndeții, de prin sate lapte, oaă, unt, găini cumpărînd, pașii îi aducea.

De asemenea vorbe scurte și memorabile Cronica Banatului e plină, iar veselia numai a unora a fost lucrată de trecerea vremii. Cînd așa se întîmplă, „de vină" e mai ales amestecul limbii cu savuroase nemțisme ce nu s-au păstrat. În privința asta, cîte un schimb de vorbe între feld-marșalu Lați și doi srtajmeșteri de sub cantons-comanda maiorului Cleber, este exemplar: „Cum te cheamă? – N. Rudolf de le Verșeț, profesion șnaider. – Dar tu, țvercl, cum te cheamă? – Trăilă Măciucă din Cornereva, profesion păcurar". Mai ales acest de la urmă profesion păcurar este de un farmec care cu bună știință ar fi mai greu de obținut.

Cel mai adesea, însă, popa Stoica singur e responsabil de umorul cronicii, de multe ori extras din întîlnirea insolită între muntenii cu vocație autarhică și prea insistenții lor vizitatori imperiali. Meșteri în disciplina milităresacă, aceștia îi umplu de admirație și spaimă pe localnici care, solicitați să intre și ei în rînduri, meditează: „Nicidecum rumânu neamți așa nu va mai fi!" Uimirea de pe urma nepotrivirilor nu le întunecă, ba le și ațîță spiritul critic. Pentru că scepticul și mulțumitul de sine gheneral Venchaim rîde în hohot la vestea adusă de un rumân țăran, cu capul gol, asudat, cum că turcii ar fi ca frunza și iarba, rumânul se miră: „Dar ce să rîde jupînu hăla?" însă nu-și pierde cumpătul, ci zice pe șleau: „Dacă nu creade el, voi veți fi ca o găină feartă naintea turcilor!"

Ce se petrece cînd superbia se schimbă în panică, părintele spune cu economie, de pildă notînd comenzile prea puțin regulamentare ale ofițirilor ce-și văd planul de bătaie dat peste cap: „Retirirt! Popi, oameni, mueri, fugiți!" Sau în varianta gheneralului Veci: „– Unde, încotro? – Să văd ce-i. – Lasă, haida, turcii vin".

Ca să nu fie îndoială cu privire la hazul voit al cronicii, să vedem mai de aproape cum au decurs lucrurile cînd popa Stoica, însoțind oastea împreună cu reghiments-feld caplanu catolicesc, anume franțișcanul Hipolitus Craus, și cu reghiments-feld caplanu al legii noastre grecești neunite, ce era la reghimentul Ioan Palfi, anume Theodor Enderici, au ajuns tocmai la Vîrșeț. Acolo, cam militărește, în spirit nu prea duhovnicesc, în rezidenția episcopului călare au intrat. Episcopul fiind dus, s-au mulțumit cu părintele Sofronie, ce era cliucear și, din fericire, cu tot cu cheile de la pimniță la datorie rămas. Din una în alta, Sofronie le dete de băură o vadră cu vin din cel bun, bătrîn, apoi, temîndu-se ce-or face turcii, cum vor sparge ei butoaiele, s-au învrednicit de-au salvat de păgînătate cît s-a putut din vermet și din pruneaică. Iar acum, pe seară, după toate astea, după ce fratelui Sofronie i s-a dorit cu binemeritată bună-cuviință sănătate, să-i dăm cuvîntul înveselitului reghiments-feld caplan:

„Eșirăm. Caii au crecut nalți! N-ajungeam în șea, ci jos, cînd de o parte au de alta, tot voinici, doi popi sfinți, doi cuminți! După armee prin Verșeț afară pînă la Srediște, fuga. Nu-s, s-au dus. Noaptea. Să ne descălecăm: jos, voinici! Însă de-a încăleca caii – și mai mari, tot aziati, anatholeani – nu-i Sofronie să ne ajute! Unu altuia ajutînd, abea după un ceas, noaptea, viteaji călăream. „Halt, ver da?" În lagher, la margine, în carie legînd caii, ne culcarăm. Mîne zi cu toba locu aflarăm și ne înșirarăm. În Fizeș băutură aflarăm iară; mai mulți ne îmbătarăm. De aici plecînd, comandirinder gheneralu graf Bregenvil striga: „Obrist de Valahlliriș reghiment, în numele de 3000 de draci, plecați!"

Livius CIOCARLIE

ÎN PREMIERĂ LA TEATRUL NAŢIONAL DIN TIMIŞOARA

„Somnoroasa aventură" de Teodor Mazilu

Nu puţine teatre din ţară au înscris pe afişul stagiunii piese de Mazilu, se pare că premierele de pînă acum nu au atins cota majoră a satirei maziliene, să mai aşteptăm... Reprezentaţia timişoreană (în viziunea regizorală a lui Aureliu Manea) tinde să identifice „legătura între vestitul act II din „D-ale carnavalului"... şi cele trei acte ale „Somnoroasei aventuri", constituindu-se într-un bal-masché pe parcursul căruia ticăloşia obscurilor fanfaroni se lasă, amănunţit, observată... Văduvite de sens, ceremonialurile prostiei au reţinut atenţia Teatrului, din vremi îndepărtate, iar vehemenţa cu care Caragiale i-a demascat ritualurile nu putea decît să marcheze gîndirea regizorală şi dramaturgică românească; nimic mai tentant decît să încerci a pătrunde prin replica lui Mazilu către personajul caragealean... Era preţios, în consecinţă, gîndul programatic al regizorului şi, de altminteri, distribuţia (Vladimir Jurăscu – Gherman, Geta Iancu – Cleo, Mihaela Murgu – Gabriela, Daniel Petrescu – Ogaru, Ion Haiduc – Manole, Cristian Cornea – Admiratorul) apărea echilibrată, cîţiva dintre actori fiind, nu de mult confruntaţi cu un alt text mazilian („Mobilă şi durere" – în regia lui Ioan Ieremia).

Spectacolul, demn pe alocuri de excelentele propoziţii teoretizatoare (o menţiune pentru programul de sală redactat de Doina Popa), nu reuşeşte să devină operă scenică; scăderile de tensiune, eclectismul interpretării (cîteodată ecourile celuilalt spectacol mazilian sînt evidente), diferenţele de tonus chiar între acte, nu dau, în cele din urmă impresia că ne aflăm pe parcursul, pe drumul ce duce înspre reprezentaţia anunţată... Un notabil efort de compoziţie face Geta Iancu (se observă migala studiului său), cîteodată gestica excesivă şi tonurile înalte riscă să-i neutralizeze expresivitatea; Vladimir Jurăscu izbuteşte să aducă finalului „Aventurii..." o notă paroxistică (de bun efect, însă nu şi în cheia „teatrului în teatru" pe care o figurează, cu varii rezultate, Ion Haiduc, Mihaela Murgu, Cristian Cornea); Daniel Petrescu restituie, cel mai consecvent cu sine, poate, un personaj ajuns „la treapta cea mai de jos" – cum zicea Mazilu, cu o aparenţă de sobră eleganţă... O montare contradictorie (căreia decorul – George Petre – nu-i sporeşte valenţele; de remarcat, însă, calitatea ilustraţiei muzicale – Ovidiu Cosac) ce ar fi reclamat prezenţa regizorului alături de trupa sa un timp mai îndelungat (ultimele repetiţii înainte de premieră s-au desfăşurat fără Aureliu Manea, actorii străduindu-se, împreună cu Ioan Ieremia, să ducă la bun sfîrşit spectacolul)... Ceea ce se vede cu ochiul liber.

★

ÎN PREMIERĂ LA TEATRUL „M. EMINESCU" DIN BOTOŞANI

„Neguţătorul din Veneţia" de Shakespeare

Cîteva dintre titlurile actualei stagiuni („Meşterul Manole" de Lucian Blaga, „Statuia eroului" de Ieronim Şerbu, „Somnoroasa aventură" de Teodor Mazilu, „Anghel" de D. R. Popescu, „Trenul fără întoarcere" de Dragomir Horomnea, „Inocentul" de Cristian Munteanu) ne pot convinge că, la Teatrul „M. Eminescu" există o preocupare deosebită pentru dramaturgia naţională, clasică şi contemporană. Pe de altă parte, montarea „Neguţătorului"... (a patra operă shakespeareană în repertoriul teatrului, din 1960 încoace) prezintă interes în context, piesa nemaifiind jucată în România după 1944.

Regizorul **Iulian Vişa** ne-a propus, cum era de prevăzut, o reconsiderare a motivelor conflictuale; în spectacolul său ne aflăm pe terenul luptei penru putere, într-o lume guvernată de ban, acest „sclav" ce „religii împleteşte şi desface"; Shylock şi Antonio aflîndu-se în opoziţie, mai întîi ca principali deţinători de capital... Figura morală a acestei lumi (din Rialto) este hidă, reprezentaţia constituindu-se, la acest nivel, ca o tristă şi cumplită comedie (personajele se scaldă, la propriu, în ceea ce pare a fi apa unor canale, „sancţiune" de la care nu face excepţie vreunul dintre locuitorii impurificatei cetăţi). Prin contrast, Belmontul este (limpede desemnat şi de imaginea scenografică – **George Doroşenco**) un spaţiu al armoniei, purităţii (personajele evoluează aici, în limitele unui ritual, mişcarea dansantă, spunerea muzicală a replicilor tinzînd să exprime, poate, liniştea cugetelor neîntinate)... Construit antitetic, re-topind în decurgerea sa, tehnici diverse de plastică spectaculară, reprezentaţia gîndită de Iulian Vişa pretindea o trupă antrenată, pregătită să facă faţă pretenţiilor regizorale. Actori ca **Sebastian Comănici** (de un dramatism de bună factură, de o expresivitate mobilă, în Shylock), **Stelian Preda** (ponderat, sobru, în Antonio), **George Marin, Florin Zăncescu, Mihai Sorin Vasilescu, Ion Ruscuţ, Mihai Păunescu, C-tin Ghiniţă,** obţin rezultate variabile, dar, fac eforturi încadrat viziunii regizorale. Ceea ce nu se întîmplă în compartimentul feminin al distribuţiei – (pare şi aici înţeleasă indicaţia regizorală, însă, din păcate, contribuţia „personală" a interpretelor nu este de cea mai bună calitate).

Proiectînd piesa în plan social şi moral, lectura lui Iulian Vişa revendică dreptul de a-l expune pe Shylock, cămătarul, în calitatea sa de „aparţinător" al universului mutilat de goana după aur. Shylock nu este, aici „un caz" şi nu „reprezintă" o naţie, ori o credinţă religioasă, ci, mai degrabă, o tragi-comică prezenţă, un personaj coagulant al tramelor, fiinţa asupra căreia se revarsă otrăvurile unei lumi. Este revelatoare, în această privinţă, interpretarea lui Sebastian Comănici, actor ce pătrunde cu inteligenţă stările contradictorii ale personajului, iar o scenă cum este aceea a judecăţii dogelui ne invită să ne îndoim de lipsa de scrupul a lui Shylock (eroul pare să vrea a da o lecţie debitorului său, ne-renunţînd la condiţiile înscrise în contractul de împrumut, şi, devine, în urma sancţiunii publice, un fel de păcălitor păcălit). Mecanismele venalităţii odată puse în mişcare nu mai pot fi oprite. Încercarea de a sonda în profunzimea conflictelor textului nu duce, pe tot timpul spectacolului, la substanţializarea personajelor; cîteodată evoluţia actorilor apare neconvingătoare tocmai ca urmare a prea explicitei strădanii de a reliefa complexitatea „sarcinilor scenice..." Cîteva momente de subtilă expresivitate pot fi remarcate: un început dintre cele mai „creatoare de atmosferă", din cîte mi-a fost dat să văd (personajele par să „revină la viaţă", poate ieşind din infern: cuvintele, vrînd-nevrînd, „povestesc" ceea ce scena ştie să definească teatral, şi poetic), apoi scena pedepsirii lui Shylock (de o agresivitate aproape insuportabilă, fără a depăşi, în amănuntele ei constitutive, limita artisticului)... Ilustraţia muzicală (datorată lui Iulian Vişa) acompaniază montarea inteligent, impunîndu-se prin valenţele sale clarificatoare în raport cu semnificaţia acordată de regie momentelor de spectacol în care intervine. Banda sonoră se reţine, în alt plan, şi ca una dintre componentele modernităţii reprezentaţiei.

Antoaneta C. IORDACHE

cenaclu

Şedinţa cenaclului Asociaţiei scriitorilor din Timişoara şi al revistei „Orizont" a programat în 19. I. 1982 o seară de proză. A citit un fragment de roman **Antoaneta C. Iordache**. Şedinţa a fost condusă de prozatorul **I. D. Teodorescu**, iar referatul a fost prezentat de **Mircea Mihăieş**: Au luat cuvîntul **Marcel Turcu**: „...o structurare a textului, o tumefiere a substanţei epice, pliate pe plinuri şi goluri..."; **Marcel Pop-Corniş**: „...tema disoluţiei livrescului..."; „...este un text în căutarea gramaticii, prin discursuri enunţiative, discursuri care definesc şi discursuri meditative..."; **Marcel Tolcea**: „...trecere fără cusur de la o modalitate gramaticală la alta, o tehnică ce ţine mai mult de poezie..."; **Marian Odangiu**: „...o conştiinţă ce ipostaziază diferenţiat sub presiunea memoriei, pînă în pragul memoriei involuntare..."; **Cornel Ungureanu**: „...autoarea ştie să scrie, scrie autentic, povestindu-se, cu multă priză la cotidian..."; „...refuzul de a scrie în afara psihologiei..."; **Brînduşa Armanca**: „...textul ne dă impresia unei scriituri venind din exterior..."; **Aurel Turcuş**: „...o lucrare concludentă pentru etapa de tranziţie de la eseu şi poezie la roman..."; „...proză reflexivă şi autoreflexivă, de mare subtilitate ideatică, în care personajele nu au identitate...". În încheiere, Antoaneta C. Iordache a mulţumit celor prezenţi. Săptămîna viitoare, şedinţa va fi dedicată literaturii pentru copii. Va citi fragmente dintr-un roman **Dumitru Toma**. Referent: **Carmen Odangiu.**

A. P.

limbă şi stil

NOU

Forma şi sensul unor cuvinte înrudite evoluînd, uneori imprevizibil, se întîmplă, nu o dată, ca relaţiile, iniţial foarte strînse, dintre ele să slăbească şi să se întunece, devenind din ce în ce mai greu de sesizat. Restabilirea lor se însoţeşte, în asemenea cazuri, cu un sentiment de uimire şi de sporită admiraţie faţă de spiritul creator, faţă de neastîmpărul „asociativ" al obştii vorbitorilor.

Adjectivul românesc **nou** este un cuvînt foarte... vechi, provenind din lat. **novus**, cu femininul **nova**. În latina tîrzie, **novus, nova** îşi creează diminutivul **novellus, novella,** care ar fi trebuit să însemne „nouţ, nouţă", dar specializîndu-se în limbajul pomicultorilor şi viticultorilor, ajunge sinonim cu „crenguţă, rămurea, vărguţă, mlădiţă, lăstar, lăstărel, odraslă", tot cuvinte frumoase, exprimînd sau sugerînd „noul" la nivelul vegetalului. Femininul **novella** a fost moştenit în limba noastră sub forma **nuia (!)**, adică „nouţă". Cît nu e ruptă, **nuiaua** este „odrasla" trunchiului, aşadar: o... făgăduinţă! Dar, de obicei, **nuia** denumeşte o „crenguţă" desprinsă de trunchiul său. „Capra" lui Creangă, după ce „umple groapa cu jaratic şi cu lemne putregăioase, ca să ardă focul mocnit (...) aşază o leasă de **nuiele** numai înţinată şi nişte frunzari peste dînsa". Un „orîndar" al lui Sadoveanu, „Cînd n-are muşterii, aduce cu calul cel pag **nuiele** de la pădure şi drege gardul" **(Cocostîrcul albastru)**. Pentru că, aşa cum se întîmplă cu multe diminutive în faza tîrzie a latinei, **novella** nu mai era simţit ca atare, **nuia** şi-a alcătuit, în pace bună, un „lăstar" diminutival. **Şarpele** este, potrivit unei pitoreşti ghicitori, **„Nuieluşă unsă, Sub pămînt ascunsă"**.

Rădăcina latinească **nov-** este prezentă în alcătuirea lingvistică a unui grup de neologisme, cum sînt **a inova şi a renova, inovare şi renovare, inovator, inovaţie** etc. Corespondentul grecesc al lui **novus** este neó(s), care apare, ca prim element de compunere, într-un mare număr de neologisme: **neogramatic, neolatin, neolitic, neologism, neoromantism** etc. Cît despre **neon,** el înseamnă, pur şi simplu, „nou", fiind forma neutră a adj. grec **neós**.

Denumind o „povestire scurtă, în proză, cu o construcţie dramatică densă, cu personaje puţine", **nuvelă** este un împrumut din fr. **nouvelle,** care, pe lîngă sensul său literar specializat, cumulează, potrivit etimonului latin **(novella),** şi pe acela, foarte firesc, de „noutate". Asta s-a întîmplat şi la noi: „Scrisorile mele sînt un jurnal în care însemnez **nuvelele** de toată ziua şi de tot ceasul" (Bălcescu). Direct din latină şi din italiană **(novella)** ne-a parvenit forma, ceva mai veche, **novelă,** preferată, între alţii, de Slavici: **Novele din popor (1881).** Cu un an înainte, Nicolaie Gane publicase ciclul său de povestiri intitulat **Novele.**

În terminologia relaţiilor familiale, latina dispune de încă un derivat din **novus, noverca** „a doua nevastă a unui văduv", aşadar „mamă vitregă". Singurul idiom romanic care a moştenit acest derivat latin este dialectul aromân: **nuearcă, nearcă.** În dacoromână se întrebuinţează fie expresia **mamă vitregă,** fie adjectivul, popular şi arhaic, **maşteră** (mai vechi, **maştihă**), devenit „poetic" datorită lui Goga.

G. I. TOHANEANU

Laureaţi ai Festivalului Naţional „Cîntarea României"

Jiva Popovici

Poet al esenţelor tonice, aparţinînd generaţiei mijlocii, pe drept cuvînt considerată generaţie a edificării artistice pe un plan superior, a impulsionării pe coordonate majore a creaţiei literare de expresie sîrbă, Jiva Popovici, după cele 5 plachete de poezii şi poeme şi o carte de reportaje literare, în cea de-a şapte carte de a sa, volumul de versuri **„În focarul verii"** (Editura Kriterion, 1980) recent încununată cu laurii prestigiosului premiu în cadrul Festivalului Naţional „Cîntarea României", ni se înfăţişează amplificînd coordonatele mai vechi ale liricii sale, mai ales cele din volumele „Spirala de aur" şi „Jocul existenţei", ca un meditativ aplecat asupra momentelor de referinţă ale existenţei.

Cu acest volum, Jiva Popovici, pe un fundal meditativ evident, „redă" un univers cu încărcături tensionale specifice, cu orizonturi ale imaginaţiei gradate, dar iradiind exuberanţă, optimism tonic, elemente ale cotidianului de o certă elocvenţă. Rămînînd, în genere, în limitele aceleiaşi tematici din precedentele sale volume, Jiva Popovici este acum „în focarul verii", adică exprimînd, nu din postura privitorului ci a „trăitorului ipostaze, sentimente, gînduri şi aspiraţii ale umanităţii.

Volumul „În focarul verii", bine primit de iubitorii slovei scrise şi apreciat de critica literară, este fără doar şi poate, numai una din treptele unui poet matur, în plină efervescenţă creatoare, o carte care marchează certitudini ale noilor împliniri artistice.

Ivo MUNCIAN

Vladimir Ciocov

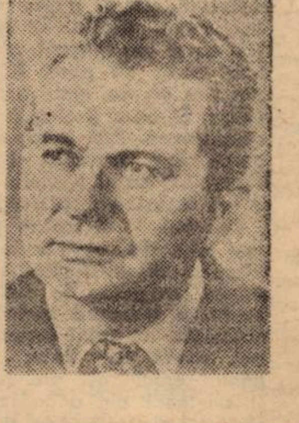

Marcînd un moment, totuşi, aparte în creaţia prestigiosului poet de expresie sîrbă, Vladimir Ciocov, volumul de poeme în proză **„Povestiri neterminate"** (Editura „Facla", 1980), pentru care poetul a fost recent laureat în cadrul Festivalului Naţional „Cîntarea României", reprezintă o sinteză a strădaniei poetului de a-şi exprima gînduri şi sentimente, idei şi viziuni – de-a lungul anilor – într-un mod nu numai convergînd cu poezia, ci, mai ales, constituind o ancorare mai elocventă la realitate.

Poetul, eliberat de „canoanele" versului, îşi dă frîu liber gîndirii şi-şi „întinde" pe mai multe planuri sfera interesului, investigînd, scindînd în elemente caracteristice un microunivers, dedicîndu-se pe de-a-ntregul ideii de umanism şi glorificare a mirificului unui peisaj anume, a unei stări a cotidianului a unei ipostaze. De fapt, ceea ce caracterizează acest volum ni se pare a fi tocmai cotidianul, viaţa nedisimulată, şi neprivită a priori – element de la care, pornind, Vladimir Ciocov îşi amplifică, îşi cristalizează şi îşi defineşte nu numai poziţia de artist-cetăţean, ci şi cea de om, cu toate fibrele eului său întors către semeni, către lumea înconjurătoare, azi şi aici.

Laurii acestui prestigios premiu, alături de elevatele recunoaşteri din anii precedenţi (vezi premiul revistei „Književni život" şi premiul Uniunii Scriitorilor) vin să confirme valenţe şi noi ipostaze ale creaţiei unui autor de certă vocaţie, care se află şi în momentul de faţă într-o perpetuă febrilitate a căutării acelor sintagme care au darul nu numai de „a da" o stare de fapt, de a invita la meditaţie şi zbor luxuriant, dar să şi rămînă, cum remarca un confrate.

I. M.

top

ASCENSIUNEA (IV)

John Lennon era un anti-star prin excelenţă. La intrebările stereotipe ale reporterilor, răspundea invariabil că artiştii săi preferaţi erau Chuck Berry, Ingmar Bergman şi Juliette Greco iar tipul de maşină care-i plăcea era... autobuzul. Fără indoială, Beatles-ii n-ar fi insemnat mai mult decit predecesorii lor, grupuri sau solişti dispăruţi ca nişte comete după o perioadă de strălucire, dacă n-ar fi adus pe scena pop acel ceva destul de greu de definit. Adevăraţi vizionari, practicind o muzică inteligentă, cei patru erau inzestraţi cu darul spiritului moştenit din Liverpool-lul natal. Lennon era incontestabil catalizatorul acestui faimos grup a cărei muzică va declanşa un veritabil delir care va cuprinde tineretul din Anglia şi de aiurea. Iarna lui 1964 va marca primul succes de top Beatles in S.U.A. (piesa **I Want to Hold Your Hand)** single-ul fiind vindut in aproape 2 milioane de exemplare, numărul americanilor care au urmărit interviul televizat dat cu prilejul primului turneu in S.U.A. fiind apreciat la 70 milioane. Pare cu totul ciudat modul de colaborare al tandemului Lennon – McCartney. Compuneau impreună doar atunci cind erau in turnee, inregistrind cite o duzină de melodii odată, aşa cum a fost cazul coloanei sonore a filmelor **Help** şi **A Hard Day! s Night.** Adeseori, unul din ei compunea trei sferturi din cintec apelind apoi la ajutorul celuilalt, piesele născindu-se pe fondul invariabil al schimbului de replici de cele mai multe ori usturătoare. John, cu sarcasmul său, ataca nemilos „dulcegăriile" lui Paul care la rindul său se mulţumea să cizeleze textele lirice „prea dure" ale lui John. Aşa cum scriu mulţi observatori ai fenomenului Beatles, apariţia pe firmamentul muzical pop al artiştilor contestatari (Dylan, Baez, Donovan) pe la mijlocul anilor '60 il inspiră pe John, făcindu-l să renunţe la lirica simplistă a unor cintece. **(Va urma).**

(selecţie şi adaptare după Philip Norman, de Petru Umanschi)

echo

„MAGAZINUL LITERAR", editat de Asociaţia Scriitorilor din Timişoara. O carte pentru „Minte, inimă şi literatură" care nu poate lipsi din biblioteca Dumneavoastră.

IN CUPRINS: ● Timişoara, oraşul trandafirilor. ● Goga despre Eminescu. ● Intilnire cu George Enescu. ● Eseuri literare. ● Poeme inedite. ● O nuvelă poliţistă... de Ion Luca Caragiale. ● O convorbire inedită cu Ionel Teodoreanu. ● Schiţe, povestiri, nuvele. ● Bibliografia scriitorilor timişoreni. ● Memoria documentelor. ● ● Traian Vuia despre Aurel Vlaicu. ● Traduceri din literatura universală. ● Istorie literară. ● Timişoara anilor 1900. ● Şah şi psihologie. ● Reproduceri de artă. ● Note de călătorie. ● Mica antologie de poezie dialectală. ● Umor. ● Pele şi Emeric Dembrovschi. ● Parodii. ● Rebus.

„MAGAZINUL LITERAR", editat de Asociaţia scriitorilor din Timişoara, oferă o bogată, instructivă şi incitantă lectură cititorilor de toate virstele.

vrika!

● Ierţi iubitei o singură greşeală : aceea de a te fi ales pe
● Cind iţi aşezi viaţa la picioarele unei femei, te-ai gindit
vreo clipă la moarte ? ● Un sclav de tip nou : cel cu ser-
„diplomat" in mina dreaptă. ● Pentru unii e o stratagemă
eaptă a-i iubi pe cei ce nu-i urăsc. ● După suferinţă tinjesc
ales cei mereu ocoliţi de dragoste. ● Cel pe chipul căruia
ti prostia, ar vrea să fii analfabet. ● Cind bolovanul lui Sisif
ă o singură direcţie (la vale), toţi se visează pe virful mun-
● De bucurie, ciocnim pahare ; de necaz, bem conţinutul
● Fericirea trage atit de uşor la cintar incit rămine in talerul
us oricite greutăţi am pune.

Ion VELICAN

prietenii revistei „ORIZONT"

PETRE ICOBESCU

LAUDĂ OMULUI

Ţi se opreşte vintu-n palmă
Iar oglinda zării cintă
Cind porumbei iţi ies din armă
Să ducă-n lume vestea sfintă.

Ramuri de măslin iţi cresc in mină
Iar soarele-ţi zimbeşte ginditor
Şi totul vrea-n lumină cu tine să rămină
Iubire să zidească-ntr-al ţării viitor.

SILVANIA ARDELEAN

INDEMN LA PRIETENIE

Prieteni!
Locul meu este aici,
lingă poarta albastră de cer,
chiar de va fi greu,
voi rămine frunză
rotundă şi verde şi dulce,
pină cind alţii din nou mă vor boteza
Adevăr.
Prieteni, nimic din mine
nu se face seară...
Stau aproape de viscol
fără să mă tem de noapte,
de lună, de vise...
Stau aplecată peste plecările
anotimpului roz
şi mă cert pentru neputinţa
de-a-i inţelege zăpezile neimblinzite...
Să fiţi, prieteni, prieteni cu singele
care curge nerostit
spre inima de dincolo de veacurile
inflorind belşug-,
cu viaţa şi apele curate,
cu toate popoarele Liniştii-
fiţi cei mai calzi prieteni...

EUGENIU NISTOR

POEM DE SĂRBĂTOARE

La sărbătoarea ţării, inaltă cit lumina,
se-aude griul verii in sufletele noastre,
ne bucurăm şi trecem pe brazde in istorii
spălindu-ne pe ochi cu zările albastre.

Şi ne trezim cu gindul iluminat de grine,
şi ne trezim in palme cu ierburile-arzind
şi flautele cintă sub sălcile bătrine
eroii care au fost, eroii care sint...

Se-aude griul verii in sufletele noastre –
sărbătorim pămintul, sărbătorim eroii.
Sub flamurile păcii – in apele albastre –
ne bucură lumina, ne bucură cocorii!

MIRCEA M. POP

MĂRTURISIRE

Inimile noastre – flori de cleştar –
adăpostesc trupul sacru al ţării,
ca pe un giuvaer, minunat şi rar.

INDEMN

Invăţaţi de la fluturi
farmecul zborului,
invăţaţi de la privighetori
frumuseţea cintecului,
invăţaţi de la griu
binefacerea soarelui,
invăţaţi de la eroi
iubirea pămintului.

LUCIA COTAE COSIŢEANU

CIMPIILE INTERIOARE

In liniştea cimpiilor
Unde păsările işi sprijină blindeţea,
Strămoşii mi-au pus in palmă.
Cuvintele
Şi mi-au spus să le semăn tăria
In cimpiile interioare spre zorii noi
Ca sevele să prelingă
Culori din belşug
Cu zile rotunjite de cristale,
Ca in piatra anilor,
Cimpiile interioare să incrusteze
Lumina născută din glorii.

NICOLAE NICOARĂ

DREAPTĂ DOVADĂ

Aici ne-am născut din părinţi in părinţi,
Singele nostru-i o dreaptă dovadă,
Niciodată pe un pumn de arginţi
N-am cerut nimănui să ne creadă!
Munţii Carpaţi şi Cimpiile, toate,
Din inima cui au durat,
Dac-am plecat, cum se spune, in moarte,
Pină la ultimul suflet de dac?
Dacă sub cer de Transilvanii mai cresc
Peste viaţa din moarte, gorunii,
Pămintul acesta, pămint românesc,
Ni l-au lăsat moştenire străbunii;
Prezentul e-al nostru, viitorul la fel,
N-am luat nimănui cu-mprumut,
Se spune-n popor că e vai de acel

Ce nu are timpul trecut!

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 24 ianuarie

8,00 Teleşcoală. 9,15 Alarmă in Deltă. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,05 Album duminical. 16,40 Telesport. 17,25 Linia maritimă Onedin. 19,00 Telejurnal. 19,25 Unirea – aspiraţie istorică a poporului român, izvor al forţei sale creatoare. 19,50 E scris pe tricolor unire. Spectacol literar-muzical-coregrafic. 20,45 Film: Burebista. 22,05 Telejurnal.

LUNI, 25 ianuarie

16,00 Emisiune in limba maghiară. 19,00 Telejurnal. 19,25 Cincinal '81–'85. Resurse, priorităţi, direcţii de acţiune. 19,50 Film: Două generaţii. 20,45 Cintarea României. Judeţul Olt. 21,45 Telejurnal.

MARŢI, 26 ianuarie

9,00 Teleşcoală. 10,05 Laborator TVS. 11,15 Cincinal '81–'85. 12,30 Cintece patriotice şi revoluţionare. 16,05 Teleşcoală. 17,00 Clubul tineretului. 17,45 Viaţa satului. 19,00 Telejurnal. 19,50 Treptele devenirii socialiste a patriei. 20,20 Omagiu celui mai iubit fiu al poporului. 21,20 Pentru pace, colaborare şi securitate internaţională. 21,45 Telejurnal. 22,05 Melodii indrăgite.

MIERCURI, 27 ianuarie

16,05 Teleşcoală. 17,00 Tragerea pronoexpres. 17,10 Actualitatea muzicală. 17,45 Australia. 18,25 Forum politico-ideologic. 19,00 Telejurnal. 19,55 Melodii populare. 20.10 Civica. 20,35 Film: Burebista (partea a II-a). 21,45 Telejurnal. 22,05 Sport şi muzică. Patinaj artistic.

JOI, 28 ianuarie

9,00 Teleşcoală. 11,15 Film: Tranzacţia (rel.) 12,50 Moştenire pentru viitor .I. L. Caragiale. 16,05 Teleşcoală. 17,30 Viaţa culturală. 19,00 Telejurnal. 19,50 Studioul tineretului. 20,35 Originea omului. 21,25 Cintec nou de plai străbun. 21,45 Telejurnal. 22,05 Meridianele jazzului.

VINERI, 29 ianuarie

16,05 Teleşcoală. 16,30 Emisiune in limba germană. 18,25 Tragerea loto. 18,35 La volan. 19,00 Telejurnal. 19,30 Actualitatea economică. 19,50 Film: Cronică de provincie. 21,45 Telejurnal. 22,05 Arii din opere.

SIMBĂTĂ, 30 ianuarie

8,30 Teleşcoală. 8,55 Civica. 9,20 Film: Burebista. 12,00 Laureaţi ai Festivalului naţional „Cintarea României". 13,05 Desene animate. 13,30 La sfirşit de săptămină. 19,00 Telejurnal. 19,50 Teleenciclopedia. 20,25 Film: Tranzacţia. 21,10 Şlagăre in devenire. 22,30 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

serial

JURNALUL UNUI „CULTURIST" (III)

entru a descrie tristul obol
care oamenii il plătesc mo-
de viaţă contemporan, au-
unei celebre cărţi apăru-
ciţiva ani in urmă (Toffler),
ăsit şi o expresie adecvată:
ul viitorului". Acest „şoc" se
ă, in primul rind, la inca-
atea corpului uman de a
rta schimbările tot mai ra-
e la care e supus, dar are şi
ţelesul său psihologic şi beha-
ristic. Numărul prea mare de
imbări intr-un răstimp prea
. slăbeşte trupul şi „atacă"
tatea emoţională şi menta-
guba provocată in acest
-o pot repara nici un fel
unuri materiale. Expresia
lă a consumului, a uzurii
ate a corpului nostru se
e stress. Dar despre el
i fi vorba in acest „jur-
urnal care nu se vrea o
de narcisist pornit in
ea trupului pierdut, ci o
„culturist" conştient că experienţa sa poate folosi şi altora... „Secretele" pe care eu le deţin in momentul de faţă, sint acelea pe care orice om le poate dobindi cu mai puţină durere şi efort decit s-ar crede. Şi dacă există o doză de „fatalitate" in toate aceste „munci", aş vrea să spun că ea este neglijabilă şi total anihilată pe parcurs de „virtuţile" pe care fiecare dintre noi le poate dobindi: muncă perseverentă, răbdare, respect faţă de noi inşine şi faţă de cei din jur, responsabilitate civică. Aici nu pledez pentru coloşi musculoşi, al căror delir narcisiac poate duce la un soi de dezumanizare (foarte rar de altfel), ci pentru acea armonie a contrariilor (spirit-trup), cultivind ambele componente, cu aceeaşi abnegaţie, fără a cădea in extreme, redind muşchilor frumuseţea lor dintii, aura lor firească. Căci, structura centrifugală a corpului omenesc face ca formele acestea cărora le zicem muşchi să izbucnească dinăuntru inafară, deschizindu-se asemenea unei flori, a unei fiinţe vii, dindu-ne acel sentiment al frumosului, al echilibrului, al triumfului asupra mediului inconjurător. De fapt, aici pledez pentru acel **„mens sana in corpore sano"**, pentru frumuseţea efortului, pentru o sănătate fără complexe şi renunţări. In fond, ca să fure focul de la zei, Prometeu avea nevoie şi de muşchi puternici, iar „descătuşările" de orice natură ar fi, trebuie să ţină seama şi de acest lucru...

*
* *

Din anul 1936, de cind fraţii Joseph şi Ben Weider infiinţează la Montreal Federaţia Internaţională a Culturiştilor (International Federation of Bodybuilders – I.F.B.B.) şi cind, cinci ani mai tirziu, organizează primul campionat mondial – alegerea aşa-zisului „Mister Univers" – acest **bodybuilding** (adică a-ţi clădi trupul) s-a dezvoltat dintr-un sistem aproape anonim de exerciţii musculare intr-o mişcare deosebit de populară in unele ţări, care adună in jurul ei astăzi milioane de adepţi.

(VA URMA)

Dan NEMESNIC

„REVISTA NOASTRĂ"

ECHO

Fiecare număr al **Revistei noastre** (serie nouă, din 1972), publicaţie a elevilor Liceului „Unirea" din Focşani (fondată in 1912) invederează o constantă valorică mai mult decit lăudabilă, fapt care a impus-o pe un **loc fruntaş** in rindul revistelor şcolare. Ne face plăcere să consemnăm aici recunoaşterea pe plan naţional a meritelor acesteia: distinsă, in cadrul concursului naţional al presei şcolare cu premiul I, in 1978, şi in 1981, şi cu „Premiul special al juriului pentru cea mai bună revistă şcolară din ţară", in 1979. La fel de imbucurător este faptul că **Revista noastră** a avut, de-a lungul timpului, un larg ecou, pe măsura valorii sale, in presa din ţară. In ultimul număr (oct-dec. 1981), lucrul acesta este relevat şi de acad. Şerban Cioculescu intr-un excepţional dialog literar cu prof. Petrache Dima (coordonatorul publicaţiei) despre Eugen Lovinescu, referindu-se la „acea splendidă revistă şcolară, care in toate redacţiile este apreciată" (p. 1316). In acelaşi dialog, coordonatorul revistei mărturiseşte că i-a dat publicaţiei o **„deschidere naţională"** şi că prin apariţia acesteia focşănenii **„incearcă să facă un act de cultură"**. Intr-adevăr şi recentul număr inseamnă un autentic act de cultură, prin publicarea amintitului dialog cu Şerban Cioculescu – o reală contribuţie de istorie literară pentru perioada interbelică – apoi a materialelor referitoare la Bacovia, Sadoveanu, I. M. Raşcu, N. Labiş, a anchetei privind locul limbii şi literaturii române in şcoală şi a articolelor despre istoria locală, oameni de cultură focşăneni, aspecte importante referitoare la ştiinţă şi tehnică.

Aurel TURCUŞ

ÎNCREDERE, PACE, DEZARMARE, COOPERARE; IDEI ALE POLITICII NOASTRE EXTERNE ŞI ALE PREŞEDINTELUI ROMÂNIEI

România socialistă este prezentă şi cunoscută in întreagă lume, datorită participării sale statornice şi dinamice pe arena mondială, la rezolvarea, în intresul popoarelor, a problemelor de maximă complexitate ale vieţii internaţionale, în condiţiile unor ample prefaceri politice, economice, sociale şi naţionale, care au loc în aceste ultime decenii ale veacului.

Ancorarea puternică a imaginii României în conştiinţa popoarelor, ca un factor activ, constructiv şi pe deplin angajat in procesul de alegere a unor soluţii pozitive problematicii complexe ridicate de actualitatea contemporană şi de descifrarea liniilor de forţă ale evoluţiei lumii contemporane, se află într-o legătură intimă, indestructibilă, poartă pecetea faptei şi gîndirii preşedintelui ţării, secretarul general al partidului, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu.**

Unul din meritele de seamă ale politicii externe româneşti, al promotorului acestei politici, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, constă în sesizarea elementului de bază în opera de pace şi colaborare, în edificarea unei lumi mai drepte şi mai bune şi anume stabilirea şi consolidarea increderii între naţiuni şi state, în vederea intemeierii relaţiilor dintre ele pe baze principial noi, de natură a deschide perspectiva acţiunilor lor convergente spre măsuri de reală securitate, de dezarmare şi pace. **„Fie ca anul 1982 să determine înseninarea vieţii internaţionale, întărirea increderii şi conlucrării intre toate naţiunile – condiţie esenţială a progresului economico-social al tuturor popoarelor, a apărării păcii mondiale!"**, a urat tovarăşul Nicolae Ceauşescu în Mesajul de Anul Nou adresat întregului nostru popor la posturile de radio şi televiziune. Prin aceste cuvinte a fost exprimată esenţa filozofică a acţiunii politice pentru pace şi colaborare a preşedintelui României, a cărui gîndire şi-a cîştigat un loc prestigios în patrimoniul de idei a lumii contemporane. O filozofie a luptei pentru nou, în care caracteristice sînt cunoaşterea, sesizarea şi evidenţierea principalelor fenomene şi direcţii de desfăşurare ale vieţii internaţionale, dar şi implicarea, poziţia activă faţă de acestea, avînd ca finalitate transformarea revoluţionară, participarea la soluţionarea marilor probleme de care depind pacea şi progresul umanităţii.

*

„Lucrurile nu sînt greu de făcut – spunea marele Brâncuşi – **greu este să te pui în starea de a le face".** Parafrazînd, poate nu în chipul cel mai fericit, am putea spune că asigurarea unei păci trainice şi durabile în lume, a dezarmării generale şi totale şi în primul rînd a dezarmării nucleare, a cooperării între toate statele pămîntului, nu reprezintă în sine acţiuni procedurale sau tehnice insurmontabile. Dificultăţile intervin în crearea premiselor necesare pentru înfăptuirea acestor fireşti deziderate ale omenirii, în instituirea **stării de spirit** propice care să permită asamblarea acelui creuzet în care năzuinţe, iniţiative, idei să se convertească în măsuri practice, cu vocaţie universală, unanim acceptate, cît şi garantarea aplicării sincere, de către toţi şi faţă de toţi a măsurilor convenite. Este vorba de instaurarea unui climat, a unei **stări de încredere** absolută între state, naţiuni, popoare, în temeiul căreia să dispară temerea că un pas făcut în direcţia consolidării păcii şi a dezarmării nu ar fi urmat de pasul corespunzător al conlocutorului, sau că afirmarea bunelor intenţii nu disimulează tendinţe de eschivare de la înfăptuirea angajamentului asumat. Şi mai este vorba de extinderea deplină a unei **stări de conştiinţă** individuală şi colectivă, în virtutea căreia orice este de întreprins în direcţia salvgardării păcii să fie înţeles ca un ceva natural, vital, de interes major pentru supravieţuirea speţei umane.

Fireşte, încrederea, destinderea în relaţiile internaţionale, nu apar în gol şi izolat de frămîntările lumii contemporane. Între destindere şi marile cauze ale umanităţii s-a instituit o condiţionare reciprocă, dar destinderea este aceea care creează, în cele din urmă, cadrul cel mai firesc atît pentru promovarea acestor cauze, cît şi, mai ales, pentru consolidarea şi ireversibilitatea lor. În acelaşi timp, pentru a se crea un climat de încredere, de destindere adecvat se cer acţiuni energice, consecvente, se cere aplicarea fermă în relaţiile dintre state a principiilor dreptului internaţional, renunţarea la folosirea forţei, sub orice formă s-ar manifesta aceasta, recunoaşterea realităţilor lumii de astăzi, împărţită în ţări cu orînduiri sociale diferite, egalitatea în drepturi a tuturor statelor, fie ele mari sau mici şi corespunzător dreptul fiecărei ţări de a juca un rol în viaţa internaţională şi de a contribui la progresul mondial. Cu alte cuvinte se cere democratizarea relaţiilor internaţionale, parte integrantă a unei noi ordini mondiale.

Tocmai pe aceste coordonate se înscrie poziţia statornică şi fermă a preşedintelui României, în actualele condiţii ale deteriorării grave a relaţiilor dintre state, care s-a pronunţat de la început, pentru canalizarea tuturor stărilor de conflict, de încordare şi război pe făgaşul soluţionării politice, pentru reluarea politicii de pace, de destindere, de colaborare şi de respect al independenţei naţionale a tuturor popoarelor. Concepţie îmbinată şi întregită de o activitate practică, neobosită, în scopul implantării şi promovării principiilor de dreptate naţională şi socială, pentru înfăptuirea unui climat durabil, de securitate şi colaborare paşnică între naţiuni.

*

Cursa vertiginoasă a înarmărilor, îndeosebi a celor nucleare, ridicată la cote din cele mai periculoase şi care a creat o stare de insecuritate pentru toate popoarele, fie că posedă sau nu arme de distrugere în masă, a impus dezarmarea ca **problemă a problemelor** în lumea contemporană. Asistăm la intrarea vieţii internaţionale într-un cerc vicios: pe de o parte, tensiunea apărută, sporind neîncrederea, este folosită ca argument pentru crearea şi dotarea arsenalelor cu arme tot mai perfecţionate; pe de altă parte, continuarea intensivă a cursei înarmărilor adaugă noi şi noi elemente de natură a agrava climatul internaţional.

Viziunea ţării noastre în evaluarea raportului dintre încredere şi dezarmare este limpede: ambele elemente se influenţează reciproc, iar acţiunile practice trebuie să se desfăşoare atît în direcţia sporirii gradului de încredere ca premisă a trecerii la dezarmare, cît şi în direcţia reducerii treptate a potenţialului militar, condiţie pentru înlăturarea suspiciunii şi creşterea încrederii. **„Este adevărat** – spunea tovarăşul Nicolae Ceauşescu –, **că neîncrederea existentă determină accentuarea cursei înarmărilor, dar continuînd înarmările nu se întăreşte încrederea. Ci, dimpotrivă, se accentuează neîncrederea. Consider că tocmai oprirea cursei înarmărilor, a cheltuielilor militare, trecerea la reducerea lor treptată sub un control internaţional corespunzător, precum şi realizarea unui echilibru de forţe pe seama reducerii echilibrate a armamentelor vor mări încrederea, vor spori gradul de securitate şi vor crea condiţii pentru trecerea în continuare la noi măsuri de dezarmare".**

Materializînd această viziune, România a propus la Madrid, printre alte măsuri, convocarea unei conferinţe consacrată întăririi încrederii şi dezangajării militare. Deşi dezangajarea militară nu înseamnă dezarmare, ca o componentă a securităţii, deschide perspectiva dezarmării, deoarece, reducînd riscul confruntărilor armate, diminuînd primejdia de război, măsurile concrete de dezangajare militară pot demonstra posibilitatea dezarmării practice, pot realiza breşe în zidul suspiciunii şi înlesni apariţia şi instalarea unei atmosfere de încredere între state, stimulînd măsuri ulterioare în direcţia reducerii şi încetinirii cursei înarmărilor, în vederea reglementării şi a altor probleme cardinale ale vieţii internaţionale actuale.

*

Un impact puternic asupra creării şi consolidării unui climat de încredere şi de cooperare ce ar putea influenţa pozitiv procesele şi fenomenele lumii noastre, îl constituie rezolvarea situaţiilor conflictuale pe calea tratativelor. Perpetuarea unor focare de tensiune şi răbufnirile unor conflicte militare „locale", dar cu periculoase consecinţe internaţionale duc la deteriorarea vizibilă a vieţii politice mondiale. Recurgerea la forţă şi-a demonstrat şi continuă să-şi demonstreze nu numai primejdia pe care o implică prin lărgirea zonei conflictuale şi implicarea altor state, dar şi incapacitatea de a aduce o reglementare reală şi de durată. Învinşii nu se împacă niciodată cu o soluţie impusă. Conflictul continuă latent pînă la o nouă răbufnire violentă. Dimpotrivă, discuţiile şi tratativele directe între ţările interesate îndeamnă la responsabilitate, la receptivitate reciprocă. Desigur, este vorba de tratative care trebuie să pornească de la recunoaşterea egalităţii în drepturi a interlocutorilor, a libertăţii şi independenţei fiecăruia, pentru ca dialogul să nu devină monolog. În lumea schimbată pe care o trăim, nimeni, indiferent de poziţia sa economică sau militară nu mai poate acţiona, astăzi, fără luarea în considerare a intereselor celorlalţi.

Concepţia ţării noastre, despre necesitatea şi valoarea tratativelor paşnice
impus atenţiei întregii comunităţi mond
le. Preşedintele României manifestă o
ocupare consecventă pentru rezolvare
timp, fără amînare, a problemelor n
ale contemporaneităţii, a tuturor
litigioase dintre state numai şi num
calea negocierilor, pornind de la gr
a se evita adîncirea şi proliferarea
relor de neîncredere şi conflict, s
nindu-se din vreme sursele de contr
din viaţa internaţională.

România socialistă promovează în
principial şi aplică în mod concret
da negocierilor constructive, abor
deschisă a problemelor ce o preocu
plan internaţional. Însuşi spiritul larg
chis colaborării, ce caracterizează p
noastră externă, pe baza căruia pa
şi statul au dezvoltat şi consolidat o
de relaţii de amploare planetară, dem
strînd valenţele dialogului şi conlucrăr
se constituie într-un model pentru ceea
poate şi trebuie să fie mijloc de destin
dere, de sporire a încrederii şi de asigurare a păcii.

*

Concepţia şi acţiunea preşedinte
Nicolae Ceauşescu, pătrunse de o pro
dă esenţă umanistă şi de puternică în
dere în viitor, mesajul său adresat
– o lume care trebuie să devină, pr
fortul unit al popoarelor, un spaţiu a
cii trainice, al colaborării neîngrădite
libertăţii, democraţiei şi progresului,
constituie într-un puternic stimulent
conştientizarea faptului că omul tre
să se situeze nu „sub vremuri", ci „d
supra" lor, fiind sintetizate în mobilizatorul îndemn **„În puterea popoarelor, a ma
selor populare stau cauza păcii şi civiliz
ţiei, însăşi existenţa vieţii în Europa şi
întreaga planetă!"**

Paul STERES

DORINA ITUL CRANG: „Crizanteme"

HORA UNIRII...

**Hai să dăm mînă cu mînă
scris-a bardul din Mirceşti,
cînd l-au ales Domn pe Cuza
şi la Iaşi şi-n Bucureşti;
a înfăptuit Unirea Principatelor
Române,
visul cel purtat de veacuri,
peste plaiurile străbune...**

**Hai să dăm mînă cu mînă
cu toţi să ne bucurăm.
România ne e mumă
Viaţa pentru ea ne-o dăm.
şi-a Unirii Horă mare,
s-o jucăm ca cei bătrîni,
ca să ştie lumea-ntreagă,
că sîntem Români...**

**Hai să dăm mînă cu mînă
astăzi şi în viitor;
să urcăm ţara Română
cu-al ei Om, Conducător,
spre destine noi şi fapte,
care limpezi zări deschid
pentru tine, Românie,
pentru-al tău iubit Partid...**

Wilhelm WEISS

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada
RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OF
P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 4 (726) 29 IANUARIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 1 leu

Creativitatea şi spiritul revoluţionar

Se afirmă cu deplină îndreptăţire faptul că nu există în istoria culturii universale o operă filozofică şi social-politică care să-şi fi pus amprenta cu o asemenea vigoare asupra unui secol de istorie aşa cum a făcut-o opera lui Marx. Ea nu a dezvoltat numai o puternică emulaţie în domeniul filozofiei, al ştiinţelor sociale în general, ci a reprezentat şi reprezintă o călăuză a sute de milioane de oameni în practica lor de transformare revoluţionară a societăţii, de construcţie conştientă a unei noi orînduiri sociale, socialismul. Corpul său fundamental de teze teoretice, principiile sale reprezintă baza politicii partidelor revoluţionare ale clasei muncitoare, a strategiei şi tacticii acestora.

Partidul Comunist Român a pus la ba- întregii sale activităţi, încă din primii de existenţă, teoria marxist-leninistă, terialismul dialectic şi istoric, principiile alismului ştiinţific. Succesele repurtate upta revoluţionară împotriva capitalis- i, în înfăptuirea revoluţiei socialiste, nstrucţiei socialismului, sînt indisolu- gate de capacitatea pe care a do- partidul nostru de a adapta prin- şi adevărurile generale la condi- pecifice ale României, capacitatea elabora, pe această bază, o linie profund ştiinţifică.

gur, complexitatea problemelor pe ridică procesul de făurire a socie- ocialiste şi comuniste oferă partidu- vast teren de investigaţie ştiinţifică, neralizări teoretice cu profunde sem- ţii pentru activitatea practică. În con- partidului nostru teoria marxist- stă nu este o colecţie de reţete şi u valabilitate absolută, indiferent de ţiile de loc şi de timp. Dimpotrivă, vărurile generale, principiile socialis- ului ştiinţific reprezintă doar un ghid o- ntativ general, baza teoretică pentru e- borarea politicii de transformare revo- uţionară a societăţii, ele nu pot înlocui politica, iar aceasta nu se poate reduce la o repetare a principiilor dacă vrea să fie sterilă.

Pornind de la faptul că adevărul are în- deauna un caracter istoric concret, par- ul nostru consideră că succesul luptei uţionare, al construcţiei socialiste de- de capacitatea partidelor de a a- aceste principii generale la condi- in propriile lor ţări, condiţii care o diversitate tot mai mare, pe mă- e lupta revoluţionară pentru socia- şi comunism cuprinde noi ţări.

vestigarea într-o asemenea perspectivă ctivităţii teoretice a partidului nostru, ncretizată şi sintetizată în Programul şi elalte documente ale sale, a operei se- tarului - general, tovarăşul Nicolae uşescu, pune în lumină o atitudine pro- creatoare, novatoare şi antidogmati- ccentuată în mod deosebit în perioa- naugurată de Congresul al IX-lea. În sens, merite deosebite revin tovară- Nicolae Ceauşescu, care a imprimat xemplul său personal, întregului spiritul de creativitate, de deschide- abordarea curajoasă a tuturor nelor, declarînd război deschis ori- nchistări dogmatice. Exegeţi ai a-

Ioan PANDUR

(Continuare in pag. 2)

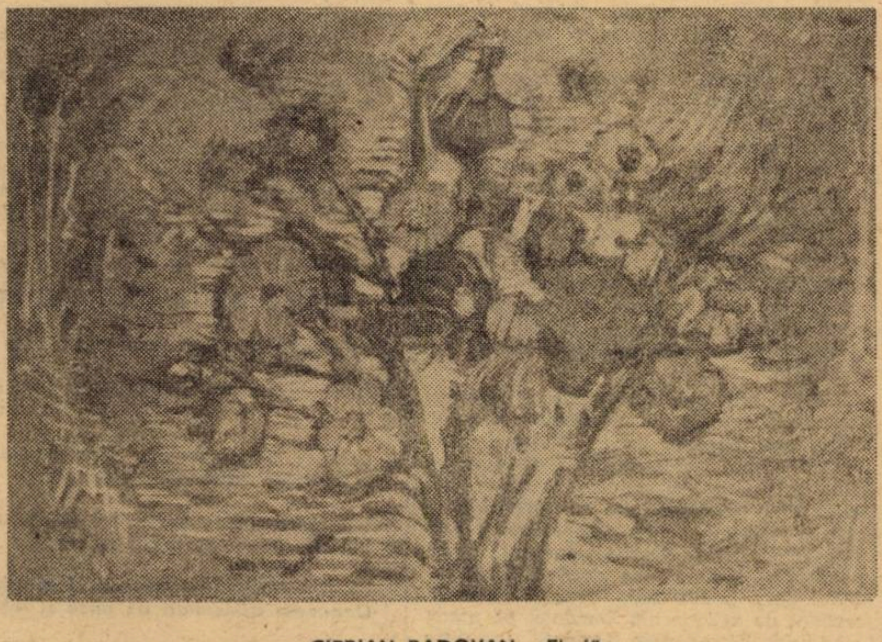

CIPRIAN RADOVAN: „Flori"

TOVARĂŞULUI NICOLAE CEAUŞESCU, SECRETAR GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, PREŞEDINTELE REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Mult stimate şi iubite tovarăşe NICOLAE CEAUŞESCU

O fericită determinare a istoriei, înscriindu-vă ziua de naştere chiar la început de an, oferă şi scriitorilor din România prilejul de a-şi pune temeiurile creatoare sub semnul de autoritate al acestei zile şi de a-şi reînnoi, de fiece dată, sentimentele de profundă şi statornică preţuire faţă de strălucita Dumneavoastră personalitate.

Caracterul sărbătoresc al evenimentului se conjugă, astfel, cu semnificaţia unei angajări continue în fluxul de sarcini actuale ale Patriei, pentru a căror îndeplinire fără reproş ne socotim deopotrivă implicaţi. Nu ne desparte de celelalte categorii de oameni ai muncii, în efortul unanim de a chezăşui victoriile în timp ale României Socialiste, decît specificul uneltelor noastre de lucru şi al trudei prin care devenim parte din întregul frontului unitar al ţării.

Afirmăm anume acest spirit de solidaritate, al tuturor generaţiilor de scriitori şi fiecare potrivit limbii sale materne, faţă de Partidul Comunist Român, faţă de Dumneavoastră personal, ca expresie a gîndirii şi voinţei celor douăzeci şi două de milioane de cetăţeni ai acestei Românii, tocmai pentru a se auzi în toată lumea că granitul din care suntem constituiţi însumează însăşi fiinţa Patriei noastre, idealurile sale de libertate şi dreptate socială, de independenţă şi suveranitate naţională.

Sigur că mai ales în acest timp în care, pe plan universal, multe din valorile considerate altă dată fundamentale şi perene sunt ameninţate de contrariul lor, privind în primul rînd soarta condiţiei umane şi a civilizaţiei umane, mai ales în acest timp se impune să arătăm lumii că-n această parte a Europei guvernează luciditatea şi gîndirea politică responsabilă, că se poate învăţa şi merită să se înveţe de la învăţătura preşedintelui Nicolae Ceauşescu al României măsura exactă a cumpănirii dintre bine şi rău, dintre raţiune şi fatalitate, pentru a-i asigura omenirii pacea de care are absolută nevoie.

Ca slujitori ai scrisului, în numele dreptului pe care arta noastră şi l-a arogat permanent, de audienţă directă la conştiinţa popoarelor şi crezînd în puterea de influenţare a acestor conştiinţe, suntem la fel de în drept de a vorbi omenirii despre ceea ce reprezentaţi azi, neînduplecat apărător al demnităţii omului şi al virtuţilor sale morale, catalizator al diversităţilor politice în unitatea singurei dialectici posibile – a dialogului fertil şi a soluţiei de coexistenţă, deschizător de drumuri pentru un viitor de certitudini şi de valori ferme, spirit ales dintre cele mai alese – prin care propria noastră Românie devine o mare putere spirituală, capabilă să desfidă şi să îngenuncheze orbirea neagră a forţelor predispuse la dominaţia prin război.

Suntem noi înşine conştienţi de impasul istoric prin care trecem şi de greurile la care trebuie să facem faţă, dar aflăm, de fiece dată, în gîndul şi în fapta Dumneavoastră, în pasiunea şi în dăruirea cu care vă duceţi la capăt misiunea de mare om şi de mare conducător, exact ponderea şi tăria de a ne aşeza la masa proprie de lucru sau de a ieşi în cetate s-o servim, încredinţaţi că totul e bine, că totul va fi bine, acum şi pentru viitor.

Drept care, mult stimate şi iubite tovarăşe Nicolae Ceauşescu, vă rugăm să primiţi din partea totalităţii scriitorilor din România urarea de La mulţi ani cu sănătate şi neclintită putere de muncă, fie-vă asemeni de luminoase şi omenoase sufletul şi conştiinţa, pentru ca identitatea dintre numele Dumneavoastră şi numele de România să se înscrie în istorie pe adevăratele sale dimensiuni, de patos exemplar şi de durată comunistă.

**UNIUNEA SCRIITORILOR
DIN
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA**

Sensul democraţiei în opera preşedintelui Ceauşescu

Intregul nostru partid şi popor, într-o indestructibilă unitate, înscriind în istoria patriei cronica vie a epopeii construcţiei socialiste, aduc acum un fierbinte omagiu Secretarului general al partidului, Preşedintele Republicii Socialiste România, tovarăşului Nicolae Ceauşescu, cu prilejul zilei sale de naştere.

Activitatea multilaterală desfăşurată de partid în conducerea operei de construcţie socialistă, marile succese dobîndite, îndeosebi în perioada care a trecut de la Congresul al IX-lea, confirmă justeţea liniei politice a partidului, la elaborarea căreia tovarăşul Nicolae Ceauşescu are contribuţia hotărîtoare, urmărind neobosit ca politica internă şi externă să corespundă necondiţionat intereselor vitale ale poporului român, cauzei socialismului şi păcii în lumea întreagă.

În cei 17 ani de cînd tovarăşul Nicolae Ceauşescu a fost ales în fruntea partidului, de cînd conduce destinele României socialiste, gîndirea teoretică a partidului şi acţiunea sa revoluţionară au cunoscut o deosebită vigoare. Aplicînd creator adevărurile generale ale materialismului dialectic şi istoric, ale socialismului ştiinţific, la condiţiile concrete ale ţării noastre, îmbinînd în mod strălucit teoria cu practica, secretarul general al partidului a adus şi aduce o contribuţie de inestimabilă valoare la înnoirea şi dinamizarea gîndirii şi practicii revoluţionare din ţara noastră, la îmbogăţirea cu noi teze şi concepte a tezaurului socialismului ştiinţific, a patrimoniului cunoaşterii şi creaţiei istorice a epocii noastre.

Din multitudinea problemelor teoretice cuprinse în opera tovarăşului Nicolae Ceauşescu ne vom opri asupra celor care vizează democraţia socialistă.

Opera preşedintelui Nicolae Ceauşescu scoate cu putere în relief faptul că socialismul este chemat să înfăptuiască o democraţie reală şi efectivă pentru popor, că esenţa acestei democraţii constă în asigurarea unor largi libertăţi politice, a unor drepturi sociale fundamentale pentru toţi cetăţenii patriei, în asigurarea participării tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, la elaborarea şi înfăptuirea politicii interne şi externe a ţării, la conducerea societăţii.

Fundamentul democraţiei socialiste constă în deţinerea puterii politice de către clasa muncitoare în alianţă cu ţărănimea muncitoare, cu intelectualitatea, cu celelalte categorii de oameni ai muncii, în faptul că întreaga avuţie naţională aparţine celor ce muncesc. Noile relaţii social-economice asigură egalitatea oamenilor muncii faţă de mijloacele de producţie, participarea lor la conducerea şi organizarea muncii, la elaborarea deciziilor care privesc dezvoltarea economică şi perfecţionarea vieţii social-politice a ţării. O asemenea participare se realizează printr-un sistem larg şi cuprinzător de organe şi organizaţii politice, obşteşti şi social-culturale, grupate în Frontul Democraţiei şi Unităţii Socialiste, avînd în frunte Partidul Comunist Român ca forţă politică conducătoare. Lucrările tovarăşului Nicolae Ceauşescu dezvăluie semnificaţia măsurilor care au dus în ultimii ani la îmbogăţirea sistemului democraţiei socialiste cu noi forme democratice cum sînt: Congresul Consiliilor Populare, Congresul Consiliilor

Victor ŞIPEŢAN

(Continuare in pag. 2)

Tezaur de idei profund novatoare

Marile realizări obținute de poporul nostru în dezvoltarea economico-socială după Congresul al IX-lea al partidului, ca și perspectivele fundamentate de Congresul al XII-lea pentru actualul deceniu sînt nemijlocit legate de gîndirea de mare proactivitatea neobosită a secretarului geneactivitatea neobosită a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Impresionantă prin multilateralitatea sa profund științifică, prin remarcabila stăpînire a dialecticii revoluționare, opera teoretică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, inseparabil legată de dezvoltarea economico-socială a României, precum și de angajarea militantă a țării noastre în marile confruntări referitoare la soluționarea problemelor cardinale ale lumii, abordează într-o viziune de largă perspectivă întreaga problematică a construcției societății socialiste multilateral dezvoltate, a cărei rezolvare deschide largi perspective poporului nostru pentru a-și făuri, de sine stătător, o viață liberă, demnă și fericită.

Întreaga sa operă — reprezintă un sistem închegat, ale cărui componente sînt armonios articulate, constituind, prin valoarea teoretică și practică, prin analiza profundă și soluțiile pe care le oferă, o contribuție de excepțională însemnătate la dezvoltarea gîndirii marxiste. Izvorînd din cunoașterea și stăpînirea materialismului dialectic și istoric, din descifrarea cerințelor obiective ale dezvoltării economico-sociale, dintr-o excepțională receptivitate față de fenomenele și problemele noi, pe care o poate conferi numai un contact direct și permanent cu realitățile vieții, gîndirea economică și social-politică a secretarului general se dovedește a fi deosebit de fertilă.

O succintă enumerare a problemelor teoretice privind dezvoltarea societății noastre socialiste, lumea contemporană în general relevă remarcabile rezolvări originale. Astfel, teme majore cum sînt dialectica relației general-particular, obiectiv-subiectiv în viața socială, făurirea și dezvoltarea bazei tehnico-materiale a noii orînduiri, fizionomia structurii sociale și de clasă, amplificarea democrației socialiste, funcțiile națiunii în epoca actuală și soluționarea problemei naționale, geneza și mecanismul contradicțiilor în socialism, dinamica și complexitatea constituirii conștiinței înaintate, procesele economico-sociale specifice contemporaneității și cerințele aplicării unor noi principii în relațiile dintre state ș.a. reprezintă contribuții de seamă ale tovarășului Nicolae Ceaușescu la generalizarea teoretică a practicii sociale.

În concepția de mare profunzime a secretarului general al partidului asupra problemelor cardinale ale construcției socialiste, un loc central îl ocupă preocuparea pentru **accentuarea laturilor calitative**, pentru punerea cît mai deplină în valoare a tuturor factorilor intensivi ai dezvoltării. Locul decisiv pe care-l ocupă astăzi factorii calitativi este determinat nu numai de realizările remarcabile obținute, ci și de noile procese și fenomene care au loc pe plan mondial. Într-o lume în care știința și tehnica evoluează în ritm rapid, fără precedent, în condițiile în care pretutindeni apare mai evident ca oricînd caracterul relativ limitat, sub aspect cantitativ, al resurselor creșterii economice, succesul strategiilor de dezvoltare economico-socială este indisolubil legat de măsura în care acesta asigură punerea în mișcare cît mai rapidă a factorilor calitativi ai activității în toate domeniile.

Problematica deosebit de complexă a valorificării tuturor laturilor calitative este abordată de tovarășul Nicolae Ceaușescu în mod dialectic, într-o viziue atotcuprinzătoare și o concepție strategică unitară. Potrivit conexiunilor obiective dintre toate domeniile vieții sociale, sarcina transformării acumulărilor cantitative într-o nouă calitate, superioară, privește întregul mecanism economico-social — economia, conducerea și organizarea, știința și cultura, activtatea ideologică și politico-educativă, toate sectoarele societății noastre.

La orientarea eforturilor în direcțiile care asigură accentuarea laturilor calitative și creșterea mai rapidă a eficienței, o contribuție esențială are introducerea noului mecanism economico-financiar. Prin însăși esența sa, noul mecanism presupune autoconducere muncitorească și autogestiune, urmărește crearea unor condiții superioare pentru realizarea prevederilor de plan pivind producția fizică, sporirea producției nete și a producției marfă, a beneficiilor, a rentabilității, ceea ce înseamnă, de fapt, tocmai ridicarea nivelului calitativ al activității în fiecare unitate.

Documentele adoptate de Congresul al XII-lea al partidului concentrează atenția generală asupra problemelor valorificării depline a factorilor calitativi, prin incorporarea în măsură mult sporită în procesele de fabricație a eforturilor de creativitate, a concepției tehnice avansate. Este ceea ce ne dă temeiul să apreciem, că actualul cincinal va marca un nou salt calitativ pe toate planurile vieții noastre economice și sociale, devenind astfel **cincinalul calității și eficienței.**

Opera tovarășului Nicolae Ceaușescu pune cu putere în relief faptul că socialismul este chemat să înfăptuiască o democrație reală și efectivă, a cărei esență constă în existența unor largi libertăți politice, în exercitarea unor drepturi sociale fundamentale pentru toți cetățenii, în asigurarea participării întregului popor, la elaborarea și înfăptuirea politicii, la conducerea societății. O asemenea participare se realizează astăzi printr-un sistem larg și cuprinzător de organe și organizații politice, obștești, social-culturale grupate în Frontul Democrației și Unității Socialiste, avînd în frunte Partidul Comunist Român.

În concepția secretarului general al partidului, problemele fundamentale ale dezvoltării României sînt strîns legate de înflorirea științei, învățămîntului, și culturii, mijloace principale de îmbogățire a patrimoniului cunoașterii, de acțiune eficientă, transformatoare asupra naturii și societății.

Întotdeauna opera teoretică și activitatea social-politică a tovarășului Nicolae Ceaușescu pornesc de la strînsa unitate între făurirea unei civilizații superioare pe pămîntul patriei și politica externă de pace și largă colaborare cu toate popoarele și statele lumii, se caracterizează prin analiza realistă a fenomenelor vieții internaționale, o asemenea analiză fiind de altfel baza pentru formularea clară a direcțiilor de acțiune ale României pe arena mondială. Președintele României socialiste s-a afirmat ca o personalitate proeminentă a vieții internaționale, ca un militant de seamă al mișcării comuniste și muncitorești mondiale, promotor al principiilor și normelor relațiilor de tip nou dintre țările socialiste, dintre partidele comuniste și muncitorești, partizan înflăcărat al edificării unei noi ordini economice și politice internaționale.

Lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu prezintă o imagine relevantă asupra ideilor de bază privind finalitatea edificării noii orînduiri, în cadrul căreia o economie puternică, modernă, de înaltă eficiență înseamnă o economie destinată să creeze condiții, de viață și de muncă, tot mai bune. Problemele privind omul și existența sa, destinul său ca ființă socială și individuală liberă și responsabilă, într-un cuvînt umanismul, constituie parte integrantă a procesului edificării societății socialiste.

Operele tovarășului Nicolae Ceaușescu ne dau o imagine a activității neobosite pentru definirea strategiei progresului multilateral al națiunii noastre, pentru transpunerea în practică a politicii partidului, pentru ridicarea României în rîndul statelor cu nivel mediu de dezvoltare, pentru întărirea independenței, și suveranității sale. Gîndirea social-politică a secretarului general al partidului mobilizează energiile națiunii noastre consacrate aplicării Programului partidului, înfăptuirii mărețelor obiective stabilite de cel de-al XII-lea Congres.

Filip PAȚAC

Creativitatea și spiritul revoluționar

(Urmare din pag. 1)

cestor documente, ai lucrărilor tovarășului Nicolae Ceaușescu din țară cît și de peste hotare sînt unanimi în a recunoaște spiritul creator, ideile noi și originale pe care le conțin, contribuții de seamă la îmbogățirea tezaurului teoretic al marxism-leninismului, la diversificarea experienței practice a construirii socialismului, prin modul original de soluționare a unor probleme economice, sociale și politice, decurgînd din aplicarea creatoare a acelorași principii generale la condițiile specifice ale țării noastre. În acest sens, am sublinia faptul că aceste contribuții pot fi sistematizate în două categorii. O categorie cuprinde tezele noi precum și contribuțiile la completarea și îmbogățirea unor teze teoretice cu noi elemente, rezultate din generalizarea experienței proprii ca și a celei mondiale. Astfel de contribuții cum sînt cele care privesc natura și rolul contradicțiilor în socialism, relația general-particular, național-internațional, problema raportului dintre existența socială și conștiința socială și rolul factorului conștient în socialism, procesele definitorii ale înaintării spre socialism, evoluția partidului în procesul construcției comuniste sau cele cu privire la conținutul internaționalismului în epoca actuală, lista putînd fi continuată. O altă categorie de contribuții se referă la ceea ce denumim prin expresia de „aplicare creatoare" a adevărurilor generale ale teoriei revoluționare și cuprinde soluțiile originale pe care partidul nostru le-a adoptat pentru transpunerea în viață a unor teze și principii ale revoluției și construcției socialiste. Am aminti aici modul original în care au fost rezolvate probleme ca: formele și mijloacele cuceririi puterii politice în stat, crearea partidului unic al clasei muncitoare; soluționarea problemei țărănești și transformarea socialistă a agriculturii; construirea sistemului politic național etc.

Ceea ce considerăm că s-a aflat într-o mai mică măsură în atenția cercetătorilor-exegeți ai operei secretarului general al partidului nostru, ai concepției sale cu privire la spiritul creator, novator față de moștenirea teoretică marxistă este semnificația și conținutul contribuțiilor din cea de a doua categorie. În acest sens, majoritatea publiciștilor se rezumă la a sublinia insistența cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu formulează cerința „aplicării creatoare", precum și a principalelor contribuții teoretice pe care le aduce domnia sa. De aceea, ni se pare interesant și util ca prin analiza acestei vaste opere să descifrăm nu numai ce „spune" ea explicit, ci și ceea ce „spune" implicit în legătură cu conținutul și mecanismul „aplicării creatoare" înțeleasă ca proces.

Este în general cunoscut modul în care se ajunge de la datele imediate, pe calea abstractizării și generalizării, la teze și principii teoretice generale. Nu insistăm aci asupra acestui segment al procesului cunoașterii. Ceea ce ne preocupă în mod direct acum este cel de al doilea segment, ridicarea de la abstract la concret. Dacă în procesul corespunzător primului segment se produce un proces de „sărăcire" a obiectului în ce privește determinările concrete, particularitățile, concomitent cu un „cîștig" în cunoașterea esenței, în cel de al doilea segment se realizează o „recîștigare" a determinărilor concrete fără a pierde cîștigul pe linia cunoașterii esenței.

În documentele partidului nostru, în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, aplicarea creatoare are conținutul cognitiv al ridicării de la abstract la concret. Aceasta înseamnă că principiile generale, tezele teoretice cu privire la revoluția și construcția socialismului sînt reelaborate de căt
fiecare partid pentru condițiile sp
din țara sa, constituindu-se într-o „
a revoluției și construcției socialist
bilă numai pentru cazul dat, conc
în strategia politică a partidului.
ce această „aplicare" este în fa
elaborare teoretică de importanț
toare pentru succesul acțiunii
Spațiul nu ne permite, dar se
relativă ușurință demonstra mod
se produce ridicarea de la abstr
cret în documentele partidului,
tovarășului Nicolae Ceaușescu
teze și principii ale socialismulu
Conceptul de societate socialis
teral dezvoltată, obiectivele și d
acțiune pentru realizarea ei, e
fapt rezultatul acestei ridicări
stract la concret. În acest sens,
deplin justificată aprecierea pc
reia Programul Partidului, lucrăr
tarului său general tovarășul
Ceaușescu, reprezintă marxism-le
creator pentru România. Întreaga
te teoretică și practică desfășurată
tre Partidul Comunist Român, de s
rul său general, tovarășul N.
Ceaușescu are ca dimensiuni fundame
intrinsece creativitatea și spiritul rev
ționar.

COMUNISTUL NEÎNFRICAT

Ne bucurăm că-n casa noastră se răsfață
Belșugul, pacea, dragostea de om, de viață.

C-atîtea doruri scumpe ni se împliniră
Și plaiurile românești re-ntineriră

Sub ochii noștri, strălucind de bucurie.
Și scriu istorii de rodire pe vecie.

La temelia patriei, spre-a ei cinstire,
Depunem zilnic flori de pace și iubire.

Și se cuvine ca în orice clipă plină
Să ținem minte: Saltul nostru spre lumină

Porni din gestul și îndemnul pururi viu
Al celui mai ales al țării fiu,

Neîntrecutul om și ctitor noii temelii
A patriei, ai anilor prosperi și aurii.

Nădejdea noastră, viitorul și mîndria,
C-avem în lume-o țară scumpă: România.

De ziua nașterii iubitului Conducător,
A Președintelui, de vreri împlinitor,

Ne-nfrîntul comunist, cel mai distins dintre vultani,
Din toată inima-i urăm deplină sănătate, LA MULȚI ANI!

George DRUMUR

Sensul democrației în opera președintelui Ceaușescu

(Urmare din pag. 1)

oamenilor muncii din agricultură, consfătuirile periodice care au un rol esențial în asigurarea participării oamenilor muncii la conducerea treburilor țării.

Unul din principiile de bază ale democrației socialiste, scos cu pregnanță în evidență în opera președintelui Nicolae Ceaușescu, este acela al rolului conducător al Partidului Comunist Român. Prin exercitarea funcției sale politice, partidul asigură realizarea unei conduceri științifice, organic împletită cu atragerea consecventă a maselor la înfăptuirea obiectivelor fiecărei etape, la perfecționarea tuturor sectoarelor vieții sociale. Așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, „înfăptuirea Programului partidului, a hotărîrilor Congresului al XII-lea impun ridicarea la un nivel tot mai înalt a activității politice și organizatorice a partidului nostru, a tuturor organelor și organizațiilor sale. Partidul trebuie să dea răspuns și să soluționeze problemele noi, deosebit de complexe ale dezvoltării țării, contradicțiile ce apar în acest proces de o extraordinară complexitate, asigurînd conducerea unitară și progresul armonios al tuturor domeniilor de activitate". Partidul exercită o conducere democratică și acordă, în întreaga sa activitate, o atenție de prim ordin asigurării cadrului democratic corespunzător participării nemijlocite și conștiente a întregului popor la conducerea societății, la opera istorică de făurire a noii orînduiri sociale în România.

În opera președintelui Nicolae Ceaușescu este evidentă preocuparea pentru întărirea democrației muncitorești, pentru participarea clasei muncitoare la autogestiunea economico-financiară, la realizarea autoconducerii muncitorești. Subliniind importanța creării unor organisme corespunzătoare de afirmare a unei democ
tip superior, o democrație munci
Tovarășul Nicolae Ceaușescu atr
ția că „acum hotărîtoare este fu
în bune condiții a acestor orga
fel încît elaborarea și înfăptuir
interne și externe a statului să
gîndirii și voinței colective a
muncii, a întregului nostru popor".

În aceeași concepție activă și
prinzătoare privind democrația soc
fundamentată teoretic în lucrările
înscrie și perfecționarea legislației
liste, pornindu-se de la faptul că s
rile esențiale intervenite în viaț
economică a țării, în structura sc
toate implicațiile asupra nivelulu
tură al maselor, a conștiinței lo
și cetățenești, pun în termeni ca
relațiile sociale dintre oameni,
divid și societate.

Din această perspectivă este
toți oamenii muncii, beneficiin
turi civice egale, să militeze c
lor capacitate și putere de mu
înfăptuirea obiectivelor econom
ciale stabilite de Congresul al XI
partidului, pentru progresul mult
patriei noastre socialiste.

Marele festival al celor mulți

Democratizarea culturii, ca fenomen specific într-o societate în care OMUL este țelul suprem, om muncitor și cult deopotrivă, și-a găsit un amplu și adecvat cadru de desfășurare și afirmare creatoare în festivalul național „Cîntarea României", inițiat și însuflețit exemplar de cel care ține în miinile sale hotărite și ferme cirma țării, cel care necontenit nu are în gind decit binele și lumina poporului român, secretarul general al P.C.R., președintele statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Conceput ca „o largă mișcare de educație și creație, un adevărat festival al muncii și creației libere, o tribună vastă a manifestării spiritului militant-revoluționar, a afirmării conștiinței socialiste", deci în numele unui ideal înalt și generos, festivalul a fost îmbrățișat de la început cu entuziasm și nobilă dăruire de masele de oameni ai muncii, acolo, lîngă cuptoarele cu foc continuu, lîngă mașini, pe ogoarele patriei, pretutindeni unde se formează și se așează, spre binele patriei, conștiința nouă a societății socialiste. 129.024 formații artistice și 35.446 cercuri artistice amatoare prezente pînă acum în festival, cuprind 3.845.439 de oameni ai muncii, alte patru milioane fiind încadrați în activitatea creației tehnico-științifice."

Cifrele indică adeziunea înflăcărată, dar și forța festivalului, care încă de la început și-a dovedit necesitatea și eficiența. În cadrul lui și-au găsit expresia cele mai pure esențe umanist-revoluționare, în strînsă legătură cu valorile muncii, semnificative pentru geniul și creativitatea poporului român. Inițiatorul festivalului a văzut cu limpezime și a simțit adînc chemarea fierbinte a maselor, descătușînd forțe creatoare al căror răspuns a fost înălțător, dincolo de cifrele amintite, mai presus așezîndu-se calitatea și expresivitatea măestriei artistice și tehnice. Se poate spune că mesajul profund și viu al festivalului corespunde acestui timp și zborurilor sale cutezătoare; în el răsună dragostea de viață și de frumos, încrederea în viitorul patriei, în libertatea și viața pașnică a poporului, a tuturor popoarelor lumii sub soarele păcii. Buchetul de manifestări din toate domeniile vieții spirituale fac concludente marile idei îmbrățișate de mase și exprimate în forme variate, în același timp tradiționale și moderne, un adevărat val de talente, altfel destinate anonimatului și absenței, ridicîndu-se necontenit, ca o puternică dovadă de forță creatoare, de geniu al poporului român atît de înzestrat.

Edițiile de pînă acum au însemnat tot atîtea trepte suite spre piscurile măestriei și ale expresivității; scuturîndu-se cu repeziciune de vagile tendințe festiviste și baroce, sunetele, culorile, lumina, cuvîntul rostit sau scris, cîntecul și mișcarea au devenit mesageri ai idealurilor timpului nostru. Cu peste o jumătate de veac în urmă, referindu-se la arta diletantă de esență etnografică a Banatului acelei vremi, Lucian Blaga sublinia că uneori aceasta „e atît de înaltă, că ia înfățișarea neașteptată și mai puțin anonimă a culturii intelectuale"; această artă izvora din mase și aparținea maselor populare, luptătoare pentru unitatea națională, credincioase acestui țel, în slujba căruia își dăruiau talentul artistic. Mi-am amintit de sublinierea amintită în timpul Zilelor teatrului muncitoresc la Timișoara, manifestare de prestigiu,* una dintre primele manifestări ale noii ediții a festivalului național „Cîntarea României". Cu această ocazie am auzit voci care apreciau calitatea deosebită a unor spectacole susținute de muncitori, în general tineri, dar nu numai tineri, sugerînd prezentarea acestora și pe scena profesionistă pentru marele public, iubitor de teatru bun.

Valoarea acestor spectacole — și în general manifestările celor 17.634 formații de teatru, 22.704 coruri, 20.789 brigăzi artistice din festival de la început pînă în prezent — constă și în simplul și emoționantul fapt al prezenței sub lumina rampei — sau a tiparului, în sălile de expoziții, de concert etc. — a omului așa-zis „simplu", din popor, producător de bunuri materiale, dar îndeosebi pentru că toate aceste prezențe remarcabile focalizează noua conștiință și idealurile umanist-revoluționare ale tuturor.

O trăsătură caracteristică fenomenului în discuție, il constituie prezența în festival a creației literar-artistice și interpretative profesioniste. Scriitori, plasticieni, muzicieni, actori, soliști de operă, de orchestre simfonice și-au reafirmat talentul, comunicînd maselor mesajul artei lor angajate cu putere în opera de făurire a unei lumi noi, mai bune, a conștiinței de esență socialistă. Și — în acest context — trebuie să accentuăm apropierea creatoare, din ce în ce mai conturată și mai fertilă în ambele direcții, dintre arta profesionistă și arta amatoare. Un mare număr de profesioniști din cele mai variate domenii ale creației și interpretării profesioniste și-au dedicat timp și pasiune pentru a sta în ajutorul amatorilor, a le ridica măestria și nuanțarea în îndeplinirea actului artistic.

Vasta tribună a festivalului național „Cîntarea României" își îndeplinește cu cinste misiunea încredințată de inițiatorul și marele ei însuflețitor, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ea este tot mai mult și mai puternic „o largă mișcare de educație și creație, un adevărat festival al muncii și creației libere". Înzestrat astfel, poporul român are în față un drum de lumină pe care înaintează cu demnitate, cu fruntea sus, cu încredere în viitor.

Mircea ȘERBĂNESCU

I. TOLAN: detaliu din lucrarea „Minerii de la Brad"

Înălțimile Patriei

Patria nu este numai ceea ce reprezintă relieful și potențialul său. Ea conține și ceva ce nu este redat pe harta geografică. Ceva ce sălășluiește numai în mintea și sufletul fiecărui cetățean al Ei. Acestea sînt înălțimile viitorului Ei, care ne face să credem în durata și trăinicia noastră, existența sigură în cadrul granițelor Ei. În acest cadru, găsim un larg cîmp de manifestare a ființei noastre — largi posibilități de satisfacere a cerințelor noastre materiale și spirituale. Oare este ceva mai esențial decît acest fapt, decît siguranța existenței ființei noastre și manifestarea ei în toate domeniile?

Trăim într-o lume a crizelor, a conflictelor, a neîncrederii. Într-o lume a șomajului și pribegiei, a foamei și a spectrului morții. Într-o lume în care uneltele, de multe ori, sînt înlocuite cu arme. Cînd avem în vedere toate acestea, atunci înțelegem și mai mult esența înălțimilor Patriei noastre. Nu susținem că pe drumul nostru nu întîmpinăm, din cauza crizei economice mondiale, și unele greutăți. Obiective sau subiective. În biruirea lor se reflectă voința și tăria noastră, îndrăzneala și dîrzenia noastră. O bucată de pîine, totuși, nu trebuie să o căutăm în afara granițelor. Bucata această este aici, lîngă noi, poate nu așa de mare cum am dori-o. Căci dorințele ne sînt mari și ca să le satisfacem trebuie (de acest fapt sîntem conștienți) să depistăm, să perfecționăm drumul pe care urcăm spre înălțimile viitorului nostru. Trebuie să ducem noi bătălii în care își vor găsi loc și generațiile viitoare. Generațiile înflăcărate de idealurile patriotismului, socialismului, umanismului. Și urcușul nostru nu poate fi oprit de nimic și de nimeni. Totul poate fi perfecționat. Ne sînt străine dogmele și canoanele. Căci numai așa vom birui în urcușul care ne duce către culmile viitorului, unde visele noastre vor fi mai îndrăznețe.

De aceea credem în noile culmi ale Patriei, în viitorul Ei. Credem — deoarece pe cerul Ei nu se adună norii incertitudinii, ai grijii pentru ziua de mîine. Credem — deoarece pășim pe drumul marcat de Congresul al XII-lea al Partidului. Credem — deoarece la cîrma Patriei se află un Conducător înțelept.

Svetomir RAICOV — scriitor

Făuritor de istorie

Cînd se apropie ziua de sărbătorire a unui bărbat, stîlp al casei sale, toți cei care viețuiesc prin preajmă-i se lasă cuprinși de fiorul unor firești emoții. Și cînd sosește ziua aceea, își unesc glasurile întru strămoșească urare. Dar cînd o asemenea zi de sărbătorire vine pentru un bărbat care este stîlp al patriei sale, cuvin-se ca noi (un popor întreg) păstrînd datina, coborînd din munții noștri, adunîndu-ne din necuprinsul cîmpiilor noastre, umplînd malurile apelor noastre să ne împletim glasurile pentru ca urarea să cuprindă întreg spațiul românesc. Și iată, ne aflăm în pragul unei asemenea zile și se cade ca mai întîi să ne amintim ... Anul în care s-a născut proclamatorul principiilor unității și demnității naționale, apărătorul independenței de patrie, era (ce semn prevestitor ne-a dat istoria!) anul în care Transilvania se unea cu România (devenind faptă un vis de demult). Copilul de atunci a purces la învățarea istoriei, așa cum ar fi făcut-o orișicare (de pildă, ascultînd legenda mîndru grăitoare despre cum porniseră cei patru căpitani ai lui Mihai Viteazul din micul sat al Scorniceștilor). Dar n-a trecut prea mult pînă ce a prins s-o învețe într-un alt fel — trăind-o! O copilărie și o adolescență (străbătute cu pași repezi spre deplina maturitate) ce s-au îmbinat cu istoria unei clase sociale ce-și alesese, pentru împlinirea idealurilor ei, singura cale posibilă de urmat — lupta revoluționară. La o vîrstă cînd altul va fi fost socotit crud și dornic încă de amăgirile jocului, El se putea numi, pe drept cuvînt, revoluționar. Revoluția nu ține seama de numărul anilor. Și aceasta fiind deplină, se contura un destin.

Cuvine-se să privim și în prezent. Din anii cei fierbinți, revoluționarul împlinit a păstrat viu atașamentul față de generațiile tinere. Iubindu-le și punîndu-și ocrotitoare grijă părintească în toate deciziile privitoare la începuturile de drum ale schimbului de mîine. Dar înainte de toate, cel care acum muncește pentru oamenii din casa lui (și care e patria) a rămas un Om! Așa că firesc ni se alătură și ne îndrumă în ridicarea șantierelor, în clădirea orașelor, în botezarea vapoarelor ori în răsăditul copacilor (simboluri pentru tot ce a însemnat pădurea la români!), veghind rodul pămîntului și horind la bucuria strînsului recoltei. Purtînd pretutindeni cuvîntul despre adevărurile vieții de astăzi și deschizînd cale pentru mai marea lumină de mîine.

Florin BĂNESCU — scriitor

CINSTIM CONDUCĂTORUL

Cinstim conducătorul acestui ev de soare
Al patriei străbune, de faptă și de dor;
Din piscuri de Carpați, la Dunăre și mare,
El pus-a rosturi noi acestui brav popor.

În focul luptei vii, mereu renăscătoare,
Cristalizînd partidul faptei și-al tăriei,
El, fiul dîrz al clasei muncitoare,
este simbolul demn al înălțării României.

Cinstim conducătorul ce spune cu putere
Cuvîntul țării-n lume, de pace și-omenie;
Poporului fiindu-i dragoste și vrere
El cheamă continente și țări întru frăție.

Fără răgaz, dinamic, chezășuind viitorul,
Exemplu viu, eroic și revoluționar măreț,
Spre comunism conduce victorios poporul —
Dreptatea socotind-o la cel mai mare preț.

Căci Ceaușescu -nseamnă izbîndă temerară
Și sensu-acestei epoci care își crește-n zori
Uzine și recolte spre stema cea de țară
Cu împliniri de aur în cele trei culori.

Nicolae DOLÂNGĂ

Cu adîncă emoție

Cu adîncă emoție și prețuire, noi, oamenii din breasla teatrului, aducem omagiul nostru fierbinte Tovarășului Nicolae Ceaușescu cu prilejul zilei sale de naștere, exprimîndu-ne și de această dată gratitudinea pentru ocrotirea ce ne-o arată, pentru îndemnurile adresate cu privire la dezvoltarea creației artistice, în spiritul revoluționar ce caracterizează personalitatea Sa uriașă, izvorîtă din personalitatea poporului român.

S-a adresat nouă în nenumărate rînduri, și de fiecare dată, cerințele puse în fața noastră ne-au mobilizat în afirmarea unei arte care să slujească frumosul, binele și adevărul.

Ne simțim datori să răspundem grijii pe care cel mai stimat fiu al poporului o poartă creatorilor de artă, angajîndu-ne plenar și cu toată incandescența noastră sufletească spre a da expresie nobilelor idei care i-au călăuzit viața, punînd-o în slujba fericirii și înălțării poporului nostru pe cele mai înalte culmi ale civilizației și culturii.

Stimate Tovarășe Nicolae Ceaușescu, vibrînd de emoție, la unison cu întreaga țară, noi, oamenii de artă, vă urăm din inimă „LA MULȚI ANI" viață lungă și putere de muncă spre a conduce destinele poporului român.

Să ne trăiți cît România și pentru gloria ei!

Lucia NICOARĂ
director al Teatrului Național
din Timișoara

LAUREAȚI AI FESTIVALULUI NAȚIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Nikolaus Berwanger

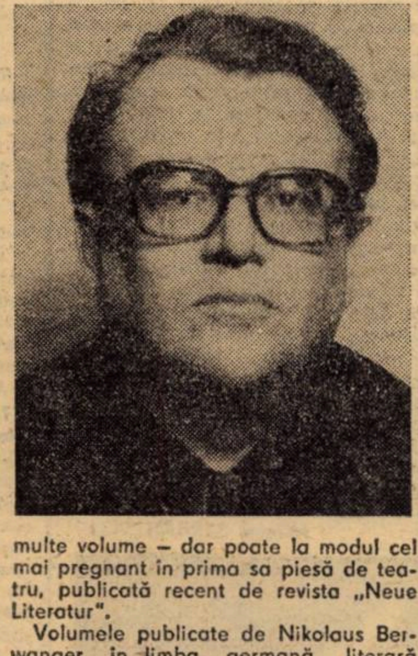

Nikolaus Berwanger s-a născut la 5 iulie 1935 la Timișoara, mai precis în suburbia Freidorf. El este fiul unei familii proletare. Casa părintească, tatăl său mai ales, înscris în mișcarea muncitorească socialistă, îi imprimă o mentalitate care-l va determina pe tînărul textilist să-și înceapă la 17 ani activitatea în cadrul Comitetului antifascist german din Timișoara. În același an, 1952, ajuns la București, unde urmează cursurile școlii de cadre ale acestei organizații, Berwanger devine redactorul ziarului de limbă germană „Neuer Weg".

De la bun început, reporterul Berwanger, publicistul multilateral interesat, s-a preocupat și de comentarea fenomenelor culturale actuale. Îl fascinează mai ales teatrul. Scrie cronici și relatări despre cele întîmplate în fața (și în spatele) culiselor și devine astfel un cunoscător intim al drumului parcurs de Teatrul German de Stat din Timișoara.

Un moment răscruce, nu numai în cariera personală a lui Nikolaus Berwanger, este anul 1969. Gazetarul experimentat, cel cu activități și pe tărîm politic, ca președinte al consiliului județean al oamenilor muncii de naționalitate germană este numit redactor șef al cotidianului timișorean „Neue Banater Zeitung". Dezideratele publicației se realizează printre altele și prin abordarea susținută a unei problematici culturale, reflectîndu-se mai cuprinzător contribuția populației germane din Banat la viața spirituală din această parte a țării, ziarul contribuind substanțial la efervescența manifestărilor și activităților în diferite compartimente ale culturii, la promovarea noului și a inițiativelor în aceste domenii. Nikolaus Berwanger personal impulsionează asemenea întreprinderi și printr-o serie de materiale publicistice și studii. Relevăm în acest sens articole ample cu privire la începuturile presei din Timișoara, unde în anul 1771 a fost scos primul ziar al Banatului („Temeswarer Nachrichten"), sau materialele sale documentare cu privire la viața și opera reprezentativului scriitor șvab Adam Müller-Guttenbrunn (1852–1923), care de acum înainte va sta mereu în centrul atenției lui Nikolaus Berwanger. Pentru biografia ilustrată, dedicată acestui scriitor originar din Banat, devenit director de teatru la Viena, lui Nikolaus Berwanger i se înmînează ca semn de omagiu în 1977 premiul austriac „Inelul de aur Adam Müller-Guttenbrunn". Cu ocazia primei traduceri românești din creația lui Adam Müller-Guttenbrunn, Berwanger va însoți această carte, „Micul șvab", apărută la editura „Facla" din Timișoara, cu un cuvînt înainte, în care se subliniază relațiile prietenești existente între reprezentativul scriitor și publicist șvab și compatrioții săi români.

Cotidianul „Neue Banater Zeitung" trebuie însă pomenit și în legătură cu debutul poetului Nikolaus Berwanger. În anul 1971 îi apare primul său „text liric" în cadrul suplimentului în grai șvăbesc „Pipatsch" (Floare de mac). Nikolaus Berwanger, autor, care scrie concomitent în grai și în limba literară, debutează ca scriitor dialectal. Iar apariția lui a însemnat în cadrul tradiției literaturii dialectale germane din Banat introducerea unei linii cu totul noi, a însemnat împrospătarea și apariția unei poezii în grai, angajate din punct de vedere social și politic. Volumul de debut în grai șvăbesc al lui Nikolaus Berwanger („ich häng mei gsicht net an de nagel" / „fața în cui nu mi-o atîrn") s-a bucurat de o primire caldă și în străinătate. Astfel revista austriacă „Pannonia" (1/1981) subliniază în special calitățile novatoare și angajamentul ferm, umanist, al acestei poezii, scrisă de un autor care vede realitatea „cu ochii unui poet, dedicat politicii și al unui politician dedicat poeziei". Tonul polemic, satiric și uneori chiar sarcastic al acestui autor se resimte și în prozele dialectale ale lui Nikolaus Berwanger – apărute în mai multe volume – dar poate la modul cel mai pregnant în prima sa piesă de teatru, publicată recent de revista „Neue Literatur".

Volumele publicate de Nikolaus Berwanger în limba germană literară („spätes bekenntnis" / „mărturisire tîrzie", 1979, premiat de Uniunea scriitorilor și „schneewittchen öffne deine augen" / „albă-ca-zăpada deschide-ți ochii", 1980) continuă linia poeziei dialectale, devenind totuși mai meditativă, fără însă ca linia generală a angajamentului hotărît să se schimbe, poziția poetului rămînînd aceea a unui observator lucid al evenimentului contemporan. Traduse de Anton Palfi și poetul Petre Stoica, tălmăcitorul operei lui Georg Trakl, culegerile sale de poezii în limba română au trezit de la bun început interesul criticii literare de la noi. Volumul său de debut în limba română, „singur cu mine" (1978) a fost prefațat în spiritul unei amiciții literare de poetul Anghel Dumbrăveanu. Urmează în același an culegerea „din patru inimi" continuată cu tomurile de texte lirice: „confesiuni cotidiene" (1980) și „trăiesc printre rînduri" (1981).

Din numeroasele recenzii apărute în ziare și reviste cu privire la creația lui Nikolaus Berwanger spicuim doar cîteva opinii revelatoare: „În haina românească atît de inspirat concepută de Petre Stoica, versul lui Berwanger are o anumită nuditate și precizie, fugind de imagine și căutînd rostirea curată și limpede a adevărului. O rostire seacă, dar tensionată, bazată pe multe verbe, în care formulări de mult înțepenite în uzul curent sînt chemate să joace o pantomimă deloc lipsită de expresivitate. Dar, mai ales, în care întorsături de frază din limbajul cotidian, familial, primesc rolul unor insolite laitmotive ce punctează discursul cu elocvente repere, reluate obsesiv, construind o muzicalitate cu totul aparte" subliniază Mircea Tomuș în revista „Transilvania" (7/1981), în timp ce Cornel Ungureanu reține, mai întîi, că Berwanger, poetul șvabilor din Banat, „scrie despre o naționalitate conlocuitoare, străduind a fixa în poezia sa imaginea reală; imaginea ei de azi. Într-un timp în care un anumit stil al citadinizării contribuie la dispariția obiceiurilor, el încearcă a păstra nota sa specifică", pentru a completa imaginea despre autor cu remarca esențială, că acest „poet al evenimentului, al ... cetății, al faptului politic, nu scrie poezii ci produce discursuri incendiare, el nu confecționează versuri, ci rostește, mereu, cuvinte grave despre ceea ce îl înconjoară" („Orizont", 11. 6. 1981). Suma acestor opinii despre „una dintre conștiințele tulburătoare ale literaturii contemporane din România („România literară", 20. 8. 1981) susțin întrutotul „convingerea definitivă" a criticului Constantin Crișan, anume „că N. Berwanger este un mare, un foarte mare poet care-și poartă cu orgoliu în lume toga de umanist" („România liberă", 22. 6. 1981).

Eduard SCHNEIDER

ADUNARE FESTIVĂ

La sediul Asociației scriitorilor din Timișoara a avut loc luni, 25 ianuarie 1982, o adunare festivă consacrată aniversării zilei de naștere a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, **secretar general al Partidului Comunist Român, președintele țării noastre. Adunarea a fost deschisă, printr-un cuvînt omagial, de poetul** Anghel Dumbrăveanu, **secretarul Asociației. Despre opera și activitatea revoluționară a tovarășului** NICOLAE CEAUȘESCU, **strălucită personalitate a vieții politice internaționale, a vorbit lect. univ.** Viorel Sîrbu. **În continuare, personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu a fost omagiată prin versuri ale poeților** Lucian Bureriu, Vladimir Ciocov, George Drumur, Anghel Dumbrăveanu, Dorian Grozdan, Lazar Ilici, Alexandru Jebeleanu, Mandics Gyorgy, Ivo Muncian, Corina Victoria Sein, Aurel Turcuș.

În încheiere, Adunarea generală a Asociației a transmis o telegramă adresată de Asociația Scriitorilor din Timișoara tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, **secretar general al Partidului Comunist Român, Președintele Republicii.**

ANA POP SÎRBU

ÎNVĂȚĂTORII ȘI VALEA COPILĂRIEI

(Reportaj realizat la liceul pedagogic din Timișoara, cu ocazia întîlnirii de lucru a ultimelor trei promoții de absolvenți).

Există întotdeauna un timp cînd ne aducem aminte de învățătorul sau învățătoarea claselor primare, cuvintele se opresc, acoperite de semnul tăcerii, de parcă timpul ar cădea în capcana deliberat visată – **VALEA COPILĂRIEI** –, bați cu pumnii în pereții ei și auzi galopul subțire al școlarului care ai fost cîndva, buimăcit, te cauți în somnul satului sau orașului unde ai făcut școala primară, cuprins de emoții și învăluit de neprihănita lor lumină.

*

Cu aceste gînduri am plecat în dimineața unei duminici de sorocită iarnă spre liceul pedagogic din Timișoara, era data de 13 decembrie 1981, ora zece dimineața; în sala festivă se sărbătorea întîlnirea ultimelor trei promoții de absolvenți; mă aștepta o sală luminoasă, plină de tinere învățătoare și învățători care au fost întîmpinați de cuvîntul de deschidere al directoarei liceului, profesoara **Ocolișan Maria**, de inspectorul general școlar al județului Timiș, **Vasile Bolog**, de profesorul **Pavel Petroman**, inspector general adjunct care a vorbit despre „Frumusețea misiunii educatorului" și de profesorul Damian D. de la liceul pedagogic care a prezentat tema extrasă de pe urma unui sondaj „Integrarea absolvenților noștri în producție".

*

Luările de cuvînt ale celor prezenți în sală au fost stimulate în mod deosebit de rezultatele sondajului realizat de fosta lor profesoară de psiho-pedagogie, Damian D., în aceste teste s-a urmărit în mod deosebit capacitatea de adaptare în producție a absolventului, s-a analizat retrospectiv pregătirea psiho-pedagogică a elevului pe parcursul liceului pedagogic, constatîndu-se că actualii absolvenți sînt deficitari în predarea la clase simultane, s-a acuzat faptul că sînt puține ore de practică pedagogică, ore de activități cu pionierii și șoimii patriei, că nu au fost familiarizați de pe băncile școlii cu munca administrativă și de conducere, că există grave lipsuri în analiza copilului deficient etc.

Pe parcursul citirii rezultatelor testelor, inspectorul general școlar **Vasile Bolog** a intervenit, amintind că este bucuros fiindcă are ocazia să participe la o asemenea întîlnire, mai ales că actualii învățători i-au fost elevi, e bine ca astfel de întîlniri să intre în tradiția liceului, ele nu vor fi decît un excelent prilej de schimb de experiență între absolvenți.

*

Privesc în sală. Absolvenții ascultă totul cu luare aminte. Analiza profesoarei Damian D., foarte obiectivă și severă, îi pune pe gînduri. Afară începe să ningă, iarna înflorește, revărsîndu-și zăpada mărinimoasă, secundele comunicării ies din dezgheț, din dezghețul anilor care s-au scurs sau se vor scurge, tinerețea se luptă cu nodurile întunericului, nu sîntem singuri atîta timp cît ne-așteaptă clasele cu copiii ce ne cutreieră sufletele noastre, rămase lîngă ei, tinere.

*

După pauză li se dă cuvîntul absolvenților. Iat-o pe Popovici E., prima învățătoare care ia cuvîntul, un chip frumos, o apariție luminoasă.

Învățătoarea **Popovici** este surprinsă auzind că unele dintre colegele care au părăsit sala au mărturisit că munca de dascăl nu ar fi o muncă de răspundere; propune ca la intrarea în liceu să se facă și o testare a convingerilor pedagogice, fiind convinsă că liceul nu trebuie să fie un loc călduț, ci un loc de adîncă răspundere. „Aș vrea să vă relatez – mărturisește aceeași învățătoare – ce am simțit cînd am pășit pe poarta școlii nr. 4 din Timișoara – la început am rămas încîntată, școala era nouă, frumoasă, băncile erau nemaipomenit de lucioase, dar cînd era să predau, am fost repartizată în școala veche; acolo lipseau caloriferele, clasa mea era foarte mică, mai tîrziu, mi s-au cerut planificările, caietul cu proiectele de tehnologie didactică, eu nici nu știam de existența lor, apoi au urmat alte șocuri, în cartierul Plopi nu există un cinematograf, nu există o muncă a comisiei de locuitori, am avut greutăți mari cu copiii care nu puteau fi recuperați, mulți proveniți din familii dezorganizate, trebuie găsite noi mijloace de legătură mai eficientă între școală și familie".

Biborți Mariana, învățătoare la șc. gen. Variaș „M-am integrat în colectiv, locuiesc în internatul școlii, colegii m-au întîmpinat frumos, nu mă simt singură, cînd știu că mă așteaptă în fiecare dimineață clasa mea, am făcut activități frumoase cu elevii și pionierii, singură am realizat un montaj în cadrul serbării închinată zilei Republicii, simt că și eu sînt de folos școlii".

Frățuțescu Dorin, învățător, șc. gen. Știuca „Doi ani am lucrat departe, la marginea județului, condițiile de muncă au fost foarte grele, în liceu n-am învățat cum să lucrez cu clase paralele, în timpul liceului la practică am ținut personal o singură lecție la clase simultane, dar cu elevi excepționali; propun acum în fața conducerii Inspectoratului județean să se facă lecții aplicative nu numai în Timișoara, ci și în comunele din apropierea Timișoarei.

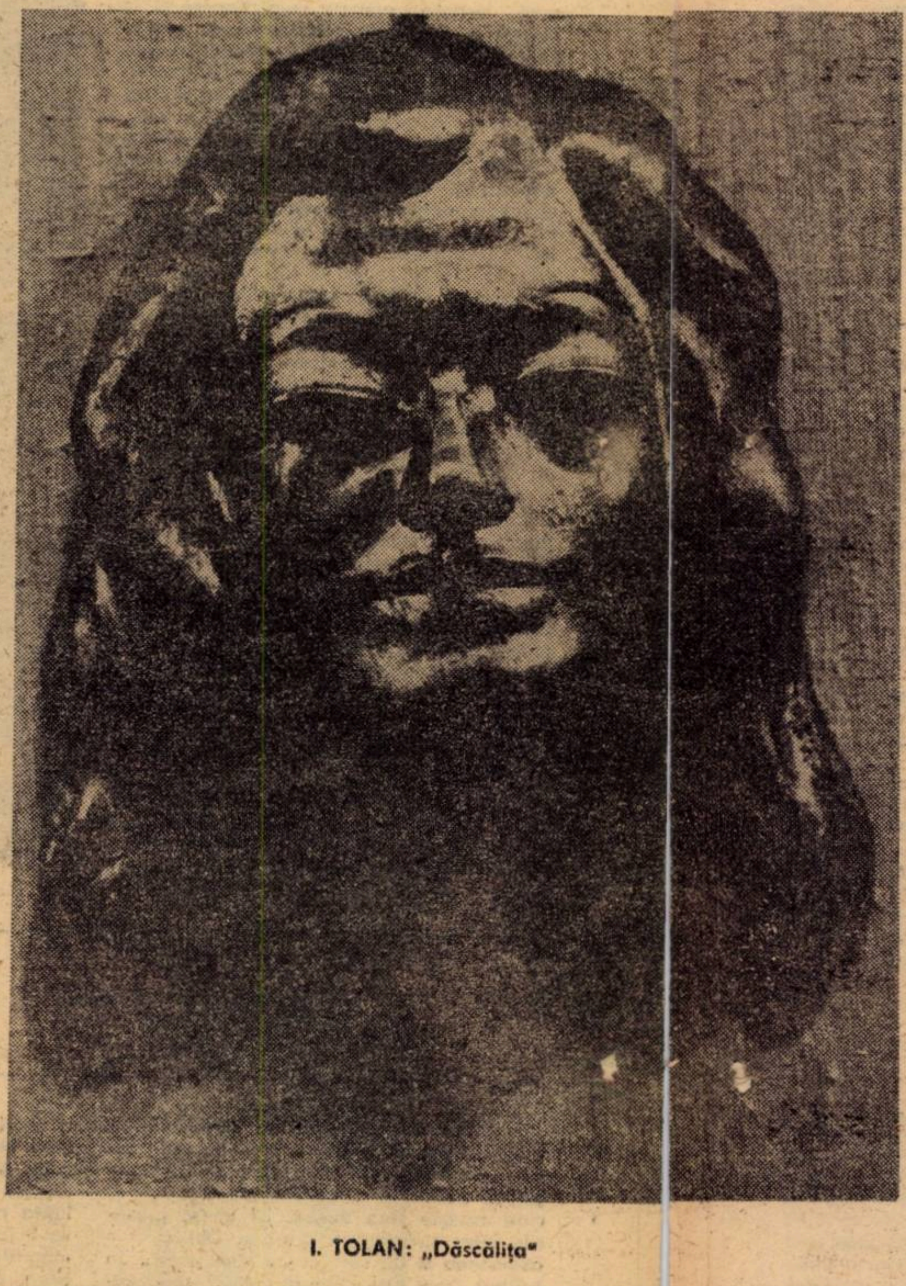

I. TOLAN: „Dăscălița"

*

În pauză, mă apropii de un grup de învățătoare, care n-au părăsit sala, erau însoțite de fostul lor profesor de muzică, Romanițan Pavel, zîmbetele lor adastă pe scara subțire a evocărilor, profesorul îmi vorbește despre fiecare în parte, părul nins aruncă o nevăzută ceață peste puntea nostalgiilor „Numai la lecție mă simțeam un om împlinit, dascălul trebuie să fie arhitectul conștiințelor, noi n-avem voie să dăm rebuturi, numai făcînd muncă diferențiată la clasă poți să salvezi elevii dotați și-n același timp să-i salvezi pe cei slabi".

*

Se face liniște, tinerele învățătoare nu-și dau ghes la vorbă, afară, zăpada se-ncumetă să crească, zăpada asta îmi aduce aminte de cei doi ani cînd am fost profesoară suplinitoare de română în satul Viile Tecii, județul Bistrița-Năsăud, înainte de a da a mitere la facultate; la 24 ianuarie am se bat cu toții marea zi istorică, în fața că inului cultural s-a încins o horă rîvnită, înveșmîntați în port popular, dansau t i sătenii cu elevii și profesorii în iarna nului 1967; proaspătă absolventă de liceu am rostit și eu cîteva cuvinte în fața săt nilor, simțeam că întreaga istorie se d schidea cu rugurile ei fierbinți, eram feric tă că serbarea i-a însuflețit pe săteni, z pada de atunci parcă creștea la rădăcinil inimii mele tinere.

*

În sfîrșit, comunic rea din pauză este înlesnită de învățătoa ea **Rădulescu Giorgiana de la șc. gen. nr. 23, Timișoara:** „Consider că învățămîn ul a progresat din punct de vedere m todic, în mod special în predarea, la cl sele primare, în rest, mai domină mijlo cele clasice, metoda discursivă etc; la cl asele I–IV, atît predarea lexicului cît și a matematicii a pornit pe un făgaș cu totul nou, dar și eficient; aplicînd teoria mulțimilor, înveți copilul să perceapă matematica nu numai cantitativ, gîndirea celor mici este atît de acaparatoare, atît de concretă încît uneori ești handicapat de un asemenea material uman scînteietor, de aceea avem o mare răspundere față de ei".

Învățătoarea Rus Tatiana, școala ajutătoare, Timișoara: „Este emoționant să vă spun că, predînd la acești copii deficienți mintali, mi-am dat seama că, de exemplu, lipsa de memorie la unii este suplinită printr-un talent deosebit la muzică, din această cauză, am insistat mai mult cu activitățile ludice, aș propune să se predea în liceu psihologia copilului deficient mintal, ne-ar ajuta mult la intrarea în asemenea clase.

O altă învățătoare ridică problema relației dintre școală și familie, i-a trebuit mult tact uman să convingă niște părinți

să nu-i mai facă literele fetiței lor; de asemenea propune ca în timpul vacanței să se deschidă cursuri speciale de inițiere în cadrul Universității populare, pentru ca tinerii învățători să învețe să instruiască o echipă de păpuși, de dansuri populare, dansuri moderne, teatru etc.

O altă învățătoare din comuna Uivar face parte din comisia de tutelare a minorilor, este nemulțumită de felul cum primăria și forurile competente își îndeplinesc misiunea de recuperare socială a minorilor, care săvîrșesc mari abateri de la disciplină, mărturisește în continuare că numai cu sintagme de felul „Mergeți, faceți vizite, luați milițianul", minorii nu pot fi recuperați; apoi învățătorii ar trebui familiarizați de pe băncile școlii cu probleme de legislație.

*

Întîlnirea ultimelor trei promoții de învățători a fost prezidată de intervențiile spontane, de dialogul uman viu dintre inspectorul general școlar, profesor la liceul pedagogic, și învățătorii care au luat cuvîntul – „Am dorit de mult să mă întîlnesc cu absolvenții ultimelor promoții, în primul rînd, să vă văd pe dumneavoastră într-o altă ipostază, mult mai maturi și în al doilea rînd să ne bucurăm și noi, foștii dumneavoastră profesori, de rezultatele obținute de dumneavoastră la catedră, munca noastră este apreciată și după rezultatele muncii dumneavoastră, aveți nevoie de schimburi de experiență, sînt mîndru și bucuros să aud lucruri frumoase, dar mă îngrijorează și mă neliniștește rezultatul testelor. Autoperfecționîndu-vă, trebuie să fiți conștienți că, pînă la urmă, eforturile și munca vor fi prețuite; aveți condiții să vă afirmați, sigur, există unele greutăți inerente, dar dacă vă faceți datoria, dacă vă acomodați ușor locului de muncă, dacă înfruntați greul, veți pune și voi umărul la progresul școlii românești. Din toate problemele ridicate de dumneavoastră, s-a conturat clar personalitatea dascălului tînăr de azi, mulți v-ați referit la faptul că învățămîntul trebuie să aibă un caracter formativ, dascălii, în primul rînd, trebuie să lupte pentru salvarea copiilor-problemă, rebutul social pornește de pe băncile școlii, dacă noi nu reușim să depunem toate eforturile pentru îmbunătățirea stilului de muncă cu elevii, copiii pe care-i învățăm sînt oglinzile noastre tinere, să avem grijă să ne reflectăm cum trebuie în ele". În continuare, tov. prof. Vasile Bolog, inspector general școlar al județului Timiș, a vorbit despre „SARCINILE EDUCATORILOR ȘI ÎNVĂȚĂTORILOR ÎN LUMINA DOCUMENTELOR DE PARTID, A EXPUNERII TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU LA PLENARA COMUNĂ DIN 25–26 noiembrie 1981".

Atmosfera globală a acestei întîlniri de lucru a fost cu precădere axată pe rolul învățămîntului în procesul dezvoltării societății noastre socialiste, în lumina documentelor de partid; în cadrul recentei Sesiuni de comunicări științifice, organizată de Inspectoratul județean Timiș, cu invitați din partea Revistei de pedagogie și a Institutului de cercetări psiho-pedagogice, în ședința plenară cît și în secțiile pe specialități s-a pus în mod deosebit în discuție problema creativității la elevi. Trebuie să plecăm de la ideea că activitatea de creație, mărturisește prof. Vasile Bolog, autentică, a omului matur, este momentul final al unui lung proces genetic, în care creația copilului se înscrie ca o premisă indispensabilă. Orice act care reclamă din partea elevilor procedee euristice și restructurare, care duce la concluzii individuale inedite, descoperite prin eforturi personale, este un act creator. Se impune să se organizeze clase experimentale (la aritmetică, limba română, desen, lucrări practice). Lecțiile și diferitele activități și jocuri să fie organizate în așa fel încît să pună în acțiune întregul potențial intelectual, afectiv și motivațional al elevilor.

*

Cu aceste gînduri s-a încheiat întîlnirea ultimelor trei promoții de absolvenți. În cinstea acestui eveniment, elevii și pionierii claselor I–IV de la liceul pedagogic au prezentat oaspeților un atractiv spectacol. Copilăria își scria și de astă dată cupola caldă a exuberanței, veseliei și talentului. S-a remarcat la gimnastică eleva David Dana, grupul de ghitare, solista Hamad Nicoleta și corul liceului care a prezentat piesele muzicale „Bravi stejari cu fruntea ninsă", „Ai avut drept călăuză dragostea pentru copii", „Scumpă țară", „Sus inima români" și „Imnul liceului pedagogic".

*

Albă tăcere a sălii prețuia clipa de față; e nevoie să ne întîlnim noi, dascălii, să rupem pojghița convențională a convenționalului facil; învățătorii sînt cei ce pregătesc adevărul de mîine al tinerei generații, nu ne putem lipsi de ei, de adîncimea muncii lor, să tăiem seceta mediocrității, să-i prețuim și să-i evidențiem pe cei buni, căci vremea trebuie să fie a valorii, să gonim fardul muncii veștede, să curățim pădurea tînără de stiva răului, să adunăm la sobor pîraiele tîmplelor truditoare, să veghem copiii de azi și de mîine cu suprema noastră liniște lăuntrică.

PRIN TINE

Prin tine noi am rechemat trecutul
Strămoșii cu securi în inimi ridicate
Prin tine cresc columne noi din lutul
Plin de glorii și dor de libertate.

Prin tine astăzi este holda în pace
Prevestind belșug și marea de spice
Pretutindeni peste văi și dealuri dace
Imn de bucurie prinde să ridice

Prin tine și ieri și azi și mîine
Sînt istoria cea nouă și a noastră
Sînt apă și aer și pîine
Și gîndul liber ca pasăre măiastră.

Prin tine lumina și-a împlinit seninul
Iar soarele răsare direct din lutul țării
Prin tine noi am înălțat destinul
Spre cîntecul de slavă al neatîrnării

Prin tine și mîine însorit se arată
Prevestind un cer cu lumini de aur
Recolta speranței grea și îmbelșugată
Zămislită falnic de vrednicul Faur.

Draga MIRIANICI

FIU AL GLIEI

Fiu al gliei românești
Eliberînd istoria în luminoasa
eră:

Punînd-o, ager, în mișcare –
Iradiind din Scornicești
Tricolor din iz de soare...
Fiu al gliei românești!

Popor român, cu pasul temerar:
Ochiul se vedea pe sine
Ca hotarul în hotar –
Ori visleau firesc pe ape
Euxinii dintre pleoape:
Ochiul se vedea pe sine!

Republică, din fiii tăi
Cresc colonadele în veac!
Însămînțate cu idei
Sînt toate faldurile de steag...

Fiu al gliei românești:
Geneza arcului străbun –
Răzbate azi în Scornicești
Ecou din Decebal cel Bun!...

Marcel TURCU

Literatura ca eveniment

La sfîrșitul anului trecut corul mixt al criticii recunoștea la unison că 1980 a fost un an al romanului. Cele cîteva cărți de vîrf apărute, cărți importante nu doar pentru momentul cu pricina, ci și pentru întreaga noastră literatură contemporană, puteau convinge că așa stau lucrurile și pe cel mai înverșunat dintre concurenții lui Toma întru neîncredere. Această performanță a romancierilor era semnificativă din cel puțin două motive: pe de-o parte, ea încununa o evoluție spectaculoasă a genului, evoluție ale cărei traiectorii au prins să se limpezească imediat după apariția, la jumătatea deceniului trecut, a acelei cărți de răscruce care este **Delirul** și, pe de altă parte, ea plasa sub o zodie fastă începutul anilor '80. Maturizarea/maturitatea romanului ilustra, în fond, la nivelul celei mai pretențioase dintre structurile sale, maturizarea/maturitatea întregii literaturi române de azi. Și, totuși, cum, dealtfel, era și firesc, numai entuziaștii au prezis pentru noul an, 1981, o continuare a acestei evoluții (dezvoltări) fără precedent prin proporții și diversitate a speciei. Simptomatologii atenți ai prozei ar fi putut detecta în dezbaterile care au punctat viața litrară – dezbateri centrate îndeosebi în jurul genului scurt – semnele unei schimbări. O schimbare ce nu venea să infirme noul statut valoric al epicii ci, dimpotrivă, urma să îl confirme prin revigorarea unui domeniu al ei (aparent) dizgrațiat în deceniul opt.

La începutul lui 1981, în cronica sa la volumul lui Sorin Preda, **Povestiri terminate înainte de a începe,** Paul Dugneanu (se) întreba, entuziasmat fiind – cu îndreptățire – de cartea tînărului autor, dacă nu cumva ea anunța un an al prozei scurte. Acum, cînd evenimentele sînt, într-o oarecare măsură, deja consumate, interogația criticului capătă un răspuns afirmativ. Anul încheiat de curînd a fost un an al **recuperării** distanțelor dintre genul scurt și roman, o recuperare, așa zicînd, statistică dar și valorică. Sigur, ar fi interesant de văzut care sînt resorturile motivaționale ale unei atare împrejurări. Dar socotind, deocamdată, prematură o asemenea întreprindere, să remarcăm numai două elemente ce o caracterizează, credem, esențial: primul ține de faptul că afirmarea viguroasă a genului scurt coincide cu intemeierea plenară a unei noi generații de prozatori, în majoritatea lor aflați la a doua sau la a treia carte (Sorin Preda, Mircea Nedelcu, Titus Suciu, Al. Papilian, Alexandru Văduva, Tudor Dumitru Savu, Radu Țuculescu, Dumitru M. Ion etc.); al doilea se referă la aceea că (re)descoperirea virtuților schiței, povestirii și nuvelei nu s-a făcut în detrimentul romanului. **Însoțitorul** de Constantin Țoiu, **Dragostea și revoluția** (vol. 1, **Toamna roșie**) de Dinu Săraru, **Pumnul și palma** (vol. 2, **Ochiul ciclonului**) de Dumitru Popescu, **Spitalul** de Gheorghe Schwartz, **Sărbătorile** de Paul Eugen Banciu, **Așteptîndu-i pe învingători** de Eugen Uricariu, **Bestiariu** de Pop Simion, **Diavolul de duminică** de Platon Pardău, cărora li se adaugă cărțile unor autori mai tineri precum Tudor Vlad **(Al cincisprezecelea)** și Apostol Gurău **(Defonia)** au echilibrat aspectul oarecum insolit al anului literar 1981. Impresia (?) privind predominanța prozei scurte a fost fără îndoială potențată de inițiativa (lăudabilă) a Editurii Facla de a lansa o colecție specializată de proză scurtă contemporană care a impus, alături de numele unor scriitori consacrați (Ion Arieșanu, Ion Velican, Dan Mutașcu) și două promițătoare debuturi: Ion Florian Panduru și Gheorghe Zîncescu. Nu mai puțin, antologia întocmită de Mircea Iorgulescu **(Arhipelag)**, panoramînd fenomenul, îi relevă încă o dată în plus pregnanța.

Iată un alt fapt semnificativ care confirmă o idee anticipată mai sus: în pofida diferențelor impuse de rigorile specifice fiecărei structuri literare în parte (proză scurtă/roman), s-ar putea vorbi, glosînd pe marginea anului literar 1981, de direcții unitare de evoluție (tematice, stilistice etc.) ce nu aparțin numai uneia sau alteia dintre ele, ci **prozei contemporane în genere.** Dimensiunea parabolică, spre pildă, este prezentă deopotrivă în genul scurt – la Alexandru Văduva **(Noaptea pelțică)**, Norman Manea **(Octombrie ora opt)**, Dumitru M. Ion **(Babilonul)**, Dan Mutașcu **(Căsătorie din dragoste)**, Constantin Vremuleț **(Falimentul proprietății Chistol)** – ca și în roman (Gheorghe Schwartz, Paul Eugen Banciu, Pop Simion, Platon Pardău). Propensiunii către imaginar, către miraculos și fantastic, către mitic și, implicit, către scriitura barocă, pe care parabola o presupune, îi corespunde priza – uneori subtil ironică, alteori discret sentimentală sau, pur și simplu, frustă, aparent neprelucrată – la real: Sorin Preda **(Povestiri terminate înainte de a începe)**, Mircea Nedelciu **(Efectul greu de controlat)**, Al. Papilian **(Pricini de iubire)**, Ion Arieșanu **(Lumină stranie)**, Ion Velican **(Cîmpie fără soldați)** și debutanții Ion Florian Panduru și Gheorghe Zîncescu; în roman, o asemenea direcție e ilustrată de excelentul volum **Însoțitorul** al lui Constantin Țoiu, de mai puțin cunoscuții Constantin Blănaru **(La lumina zilei)**, Gheorghe Șovu **(Dragul nostru Alex)** etc. Formula eseistică, aducînd în dezbatere problemele morale, etice, politice, structurează prozele despre lumea satului ale lui Titus Suciu, **(Movila albă)** ca și romanele lui Apostol Gurău **(Defonia)**, Nicolae Lupu **(Întocmirea chipurilor)**, Grid Modorcea **(Paznic la Turnul Babel)** ori pe cel al debutantului Mihai Neagu Basarab **(Paracelsus, călătorie neîntreruptă)**.

În sfîrșit, semnalînd apariția (sau continuarea) unor cicluri romanești vizînd romanul politic la interferență cu cel istoric (Dinu Săraru, Dumitru Popescu, Al. Voitin, Paul Anghel, Ion Țugui, acesta din urmă cu un proiect ambițios, trilogia **Solemnitățile supușilor**) vom completa imaginea desigur încă neîncheiată a unui an literar în care proza românească și-a recîștigat echilibrul necesar. Este de la sine înțeles că, deocamdată, reperarea unor direcții unitare, ca și circumscrierea autorilor și a cărților e relativă. Cauza trebuie căutată, credem, înainte de toate, în diversitatea deconcertantă a demersurilor. O problemă nu lipsită de importanță: dacă în roman **unitatea** (stilistică, tematică etc.) delimitează un atribut indispensabil, genul scurt impune o altă optică. Adesea, în cadrul aceluiași volum, apar texte care îl aliniază simultan în mai multe direcții de evoluție a prozei. Ceea ce constituie o piatră de încercare nu numai pentru scriitori, dar și pentru critici.

Marian ODANGIU

---

accente

Datoria

De la antici pînă în zilele noastre, din Renaștere pînă în epoca modernă, în orice domeniu al creației omenești, cu atît mai din plin în viața politică, socială, simțămîntul datoriei împlinite, puterea sacrificiului pentru o cauză comună, forța exemplului au magnetizat pe semeni, i-au îndemnat în urmărirea unui țel. Este de la sine înțeles că o societate ca a noastră, care și-a pus drept scop mobilizarea energiilor spre edificarea fericirii pentru o largă umanitate, nu numai pentru cîțiva aleși și ocrotiți de soartă, deci e de înțeles că o asemenea societate nu are dreptul să lase lumea așa cum o găsește, cu defectele ei, ci trebuie să facă totul ce îi stă în putință pentru a crea una mai bună. În această dorință de mai bine, pentru o largă mulțime, stă țelul suprem, dar plin de sacrificii, al noii alcătuiri sociale pe care o trăim și a idealului nostru socialist. Și, la acesta, oricît ar părea de paradoxal, arta noastră, scrisul, gîndirea, simțirea, tot ce ne aparține nouă, ca oameni ai scrisului, ai cuvîntului, pot contribui din plin. Și, iată-ne, aici, descoperindu-ne menirea, noi, cei din aria cuvîntului scris. În a avea puterea, prin arta scrisului nostru, de a influența acest om creator al noii societăți. Aceste conștiințe. De a le chema la îndatoriri nobile. De a le fortifica, cînd e cazul, de a le împinge, doar, spre datorie. De a le scoate la iveală sensul social și uman. Victoriile. Slăbiciunile.

Vorbind despre baza activității ideologice la Plenara din noiembrie 1981, secretarul general al partidului nostru accentua tocmai acest măreț și presant rol al artei și al presei române, de a înălța și înnobila conștiința politică a omului contemporan. Sentimentul scrisului, al artei, al literaturii, nota secretarul nostru general, să fie un sentiment al nobleții muncii, al mîndriei creației noastre, al încrederii în victoria finală, în acest drum presărat și cu durități, dar care poate fi drumul nostru, al adevărului nostru, ca popor bun și harnic, înainte vreme oropsit, mîine, înălțînd cu încredere și curaj, o țară și un nume prețuite pe planeta pămînt.

Acest efort și acest exemplu eroic, zicea președintele nostru, să le surprindem mai ales în scrisul nostru, fără a ocoli, firește, greutățile, dar mai ales această mîndrie a unui popor ce s-a clădit pe sine și s-a trezit la o nouă viață să ne fie îndrumător. Să-i creăm omului muncitor sentimentul avîntului. Dorul de mai bine. Generozitatea pentru semeni. Pentru comunitate. Să-i combatem căderile în indiferență, în lenevie și, mai ales, să-i înflorim simțămîntul muncii. Al datoriei sacre. De care aminteam. De a-și clădi el, cu propriile puteri, propria-și soartă. Care stă la baza fericirii și realizării sale ca om, ca ființă socială.

Chiar dacă noi lucrăm cu cuvintele, nu putem, în loc de datorii, să umplem spațiile cu vorbe în vînt. (Deși se mai întîmplă!). Ci cu exemple. Personale. Cu cărțile. Paginile scrise. Articolele bine cumpănite, nu subiectiviste, unilaterale ci cît mai obiective. Cît mai plauzibile. Cît mai adevărate. Căci, repet, avem datorii față de omul muncii acestui ținut. Față de comuniștii ce ne înconjoară. Față de creatorii culturii și artei de pe-aici, pe unde ne-am zidit și noi viața.

Cu siguranță, avem încă destule slăbiciuni, pe lîngă unele succese în activitatea noastră. În primul rînd, nu sîntem încă dedicați cu trup și suflet în menirea de artiști care ard. Prea ne menajăm. Prea nu trăim în angrenajul social așa cum ar trebui trăit. Adică prin cunoașterea nemijlocită. Prin sinceritatea actului, făcut în demnitatea muncii. Cu sacrificii. Căci, altfel, de unde ne trezim uneori cu pagini cenușii, cu locuri comune, cu banalități, vorbe goale, în cărțile, în revistele, în articolele noastre? De unde încă greșeli, scăpări, miopie politică sau erori în scrisul nostru publicistic? Pentru a extirpa toate acestea, în aria creației, a publicisticii, plenara din noiembrie a venit și ne-a avertizat. A venit și ne-a deschis noi perspective. Noi direcții. Și îndemnuri. Depinde de noi să-i simțim pulsul novator, cum ziceam la început, și să facem tot ce e omenește posibil, tot ce depinde de noi, pentru ca fiecare, acolo unde sîntem puși, să fim exemple, pilde vii, ale revistelor noastre, care să ne reprezinte pe noi și viața noastră, să ne reprezinte conștiința culturii noastre din această parte de țară, în acest ceas hotărîtor al datoriei ce se cere împlinită.

Ion ARIEȘANU

UN TABLOU DE JAN FYT DIN COLECȚIA MUZEULUI BANATULUI

muzeale

S-a deschis la Muzeul de Artă al R.S.R. sub egida C.C.E.S. expoziția „Școala flamandă și alandeză sec. 15–18 în muzeele și colecțiile din R.S.R.", la care și Muzeul Banatului Timișoara și-a adus modesta sa contribuție. Printre capodoperele expuse se află și lucrări din colecția secției de artă al muzeului nostru. Astfel tabloul initulat **„Natura statică cu vînat păzit de ciini"**, a lui Joannes Fyt, expus în capitală, se numără incontestabil printre cele mai valoroase opere ale colecției timișorene. Lucrarea se înscrie în perioada picturii flamande a secolului 17.

Printre cei mai de seamă pictori flamanzi ai acestui gen se numără Joannes Fyt, numit și Jan Fyt (1611–1661). Primele sale lucrări le pictează încă întru totul în maniera maestrului său, Franz Snyders (1579–1657), reprezentantul cel mai de seama al genului, care îl întrece doar în forța coloristică și siguranța compoziție. În curînd Fyt se va distinge de Snyders, dobîndind mai multă siguranță în execuție, înclinînd spre destinderea formelor și reprimind elementele grafice în favoarea celor picturale; compozițiile sale devenind mai concise.

Naturile moarte specifice „marii maniere" flamande ale lui Fyt, pictate cu o sensualitate care redă întreaga strălucire a blănurilor și penajului, carnația fructelor, constituie o artă plină de rafinament. În perioada 1641–1661, Joannes Fyt desfășoară o activitate foarte intensă la Anvers, ajungînd la apogeul creației sale în jurul anului 1650. Din această strălucită perioadă a activității sale datează „Natura statică cu vînat păzit de ciini" (ulei pe pînză 0,800×1,200) din colecția muzeului bănățean.

Tabloul provine din donația lui Sigismund Ormos (1813–1894), fondatorul pinacotecii timișorene. În urma cercetărilor recente ale tabloului, s-a descoperit și anul executării lui. În colțul sting, jos, sub baza vasului de porfir, se afla semnătura autorului, abia vizibilă: Joannes Fyt, iar dedesubt apare anul 1655.

Tabloul nostru reprezintă una din temele preferate ale pictorului: vînatul este aruncat grămadă în aer liber lîngă trunchiul unui copac. Impresia naturalului este atît de pregnantă, încît nici labele iepurelui împușcat nu apar încă rigide; ele descriu o diagonală suplă prin centrul compoziției, în jurul căreia sînt grupate toate celelalte elemente neînsuflețite ale naturii statice. Același principiu compozițional este folosit de Jan Fyt și în lucrarea sa „Iepure și vînat de păsări" de la Muzeul de artă din Budapesta, precum și în tabloul „Diana cu vînat" din Kunsthistoriches Museum din Viena.

Păsările vînate, printre care potîrnichile, motiv atît de preferat de pictor, sînt redate neîntrecut de mîna autorului. Ele apar cu aceeași strălucire în tablourile lui Jan Fyt, studiate de noi la muzeele din Viena, Budapesta și Praga.

Alături de acest grup de vînat sînt prezenți doi ciini de vînătoare adulmecînd prada. Kunsthistorisches Museum din Viena posedă o lucrare de Jan Fyt reprezentînd o natură statică cu vînat, păzit de un ciine, același ciine de vînătoare folosit și în compoziția noastră, precum și în lucrarea „Ciine și vînat de păsări" din muzeul budapestan. În fundalul tabloului se întinde un peisaj bogat, ale cărui tonuri închise scot și mai mult în evidență contrastul viu din prim-plan.

Compoziția e barocă, structurată pe diagonală, și se desfășoară într-o prezentare amplă, îngrămădind lucrurile, în aparență fără un aranjament prealabil. Desenul este executat magistral. Subtilitățile coloristice și materiale sînt sugerate cu măiestrie. Blana iepurelui și a ciinilor și mai ales penajul păsărilor sînt redate cu trăsături de penel sigure; culorile sînt aplicate neted, în straturi transparente, părțile luminate fiind mai păstoase.

Din punct de vedere pictural, compoziția se bazează pe efectul puternic al contrastului de umbră și lumină. Luciul mlădios al blănii și sclipirea delicată a penajului pestriț formează pete de lumină pe fundalul obscur.

Studiul comparativ al tabloului din colecția Muzeului Banatului, cu lucrări celebre ale pictorului din muzee europene ne permite să conturăm calitățile artistice ale acestui tablou, care poate sta cu cinste alături de celelalte opere ale marelui pictor flamand, Jan Fyt.

Annemarie PODLIPNY

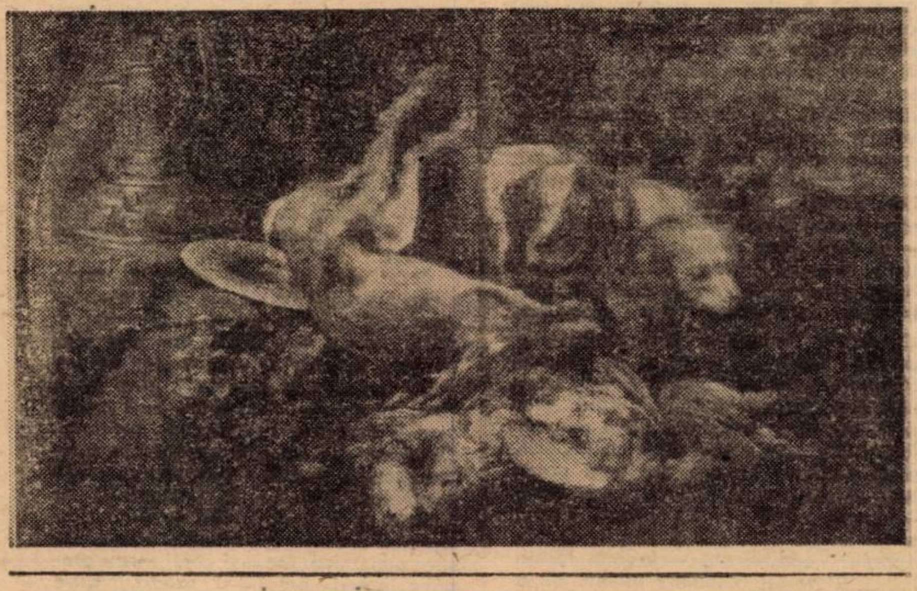

ÎN PREMIERA LA TEATRUL DE STAT DIN ARAD

teatru

„CINE-I OARE FĂT FRUMOS?" de Iuliu Rațiu

Basmul lui **Iuliu Rațiu** – reprezentat în premieră absolută pe scena Teatrului din Arad – a cunoscut un admirabil succes, micii spectatori participînd, alături de erou, la întîmplările imaginate de autor. Piesa este pusă inspirat în scenă de actorul **Iulian Copacea.**

Basmul lui **Iuliu Rațiu** nu este unul tradițional decît în sensul că păstrează vechile tipare, și, desigur, încrederea fără rezerve în triumful binelui, al adevărului, al dreptății. Dar pe structura narativă a basmului popular, autorul însăilează întîmplări și situații inedite, personaje încărcate de pitoresc și umor. Actualizarea basmului, demitizarea lui ar fi putut conduce la rezerve din partea spectatorilor mici buni cunoscători „în materie" dar cei trei Feți Frumoși în tovărășia mașinii, a scuterului și a calului sînt aplaudați la scenă deschisă, dintru început.

Ajutat pe rînd de Crăiasa Albinelor, Craiul Fluturilor și Crăiasa Furnicilor, Făt Frumos reușește în cele din urmă să îndeplinească cele trei porunci impuse de Galben Împărat, ucigîndu-l pe Balaurul de foc, ceea ce face „să piară arșița și pîrjolul, ura și vrajba .... Și toate viețuitoarele din aer, de pe pămînt și din măruntaiele pămîntului să umble slobode și fără teamă!" Făt Frumos dobîndește mîna frumoasei fete de împărat, Domnița Zorilor! Dar pînă la fericele deznodămînt, autorul știe să gradeze acțiunea, să-i lege „firele", astfel încît ne implică pe toți – mici și vîrstnici spectatori – în aventura de identificare a adevăratului Făt Frumos. Pentru că, cine altul poate fi marele erou dacă nu flăcăul frumos și viteaz, care îi biruie, nu fără dificultate, pe Zîna Buruienilor, Piticul Strîmbă Lemne și Balaurul de foc, ajutat fiind de Soare și Lună, iarbă, copac, gize?

Așadar un text frumos, scris cu însuflețire și vădită iubire pentru basmele care ne-au legănat copilăria, dovedind că autorul posedă știința, deloc facilă, de a dialoga cu copiii și de a se adresa minții dar, mai ales, sufletului, sensibilității lor. De a-i antrena în joc, într-un joc al imaginației și al bucuriei, al entuziasmului și bunei dispoziții.

Intuind virtuțile textului, regizorul-actor **Iulian Copacea** a realizat un spectacol fluent și ritmat, încărcat de lirism și voioșie, un spectacol în stare să antreneze întreaga sală, devenită numai „ochi și urechi" în căutarea lui Făt Frumos cel adevărat.

Și interpreții, parcă, se întrec pe ei înșiși, întruchipîndu-i cu aplomb și har pe Făt Frumos (Virgil Müller), Zîna Zorilor (Kaiko Szabo), Făt Frumos cu barbă (Ion Ștefan-Bardua), Făt Frumos cu mustață (Dorel Nica), Galben-Împărat (Nicolae Nicolae), Trîmbiță (Mișu Drăgoi), Străjerul (Alex. Fierăscu), Marele bucătar (Teodor Vușcan), Crăiasa Albinelor, Craiul Fluturilor (Daniela Nănuț), Balaurul de foc (George Șofei).

Decorul semnat de Eva Györffy s-a întîlnit fericit cu intențiile regiei, contribuind la realizarea atmosferei de feerie, a unei lumi mirifice, de poveste. Adecvat și sugestiv aranjamentul muzical propus de Mișu Drăgoi.

Flavia DUMA

---

muzică

CENTENAR EMIL MONȚIA

În galeria premergătorilor, a înaintașilor care ne-au înmînat făclia dragostei și devoțiunii pentru muzica plaiului nostru, Emil Monția se alătură lui Brediceanu și Vidu, cu o rezultantă artistică onorantă. Deși licențiat în drept, Monția și-a transformat pasiunea pentru muzică într-o credință pe care a slujit-o vreme de peste o jumătate de secol.

Născut la Șiculo – comună așezată pe Crișul Alb, la 6 ianuarie 1882, E. Monția și-a petrecut cea mai mare parte a vieții în inima podgoriilor Aradului, la Șiria, din pridvorul casei sale dorind să aibe perspectiva largă a acestei văi înmiresmate de parfumul strugurilor, dar și de frumusețea cîntecului, care l-a îndemnat să pornească în neostoite pribegii spre a culege și materializa în prelucrări echivalentele estetice ale simțirii locuitorilor de aici.

Cultura de specialitate și-a asimilat-o în mare măsură ca autodidact, beneficiind însă temporar și de studii muzicale la Timișoara, Oradea, Iași, București și Viena. Stadiul perfecționării sale ca instrumentist îl putem deduce din faptul că, pe timpul prizonieratului din Rusia, Monția a activat ca violonist în orchestra Operei din Kiev. Numele lui Monția se leagă apoi de grupul membrilor fondatori ai cîtorva instituții reprezentative pentru statutul muzicii românești contemporane, precum Societatea Compozitorilor Români, a Operei din București, din Iași și din Timișoara.

În conștiința noastră, Emil Monția rămîne și va dăinui, prin colecțiile de doine și cîntece din Ardeal și Banat, colinde ori compoziții proprii, pentru voce și pian, pentru vioară, prin suitele pentru orchestră, dar mai ales prin operele sale – **„Fata de la Cozia"**, **„Haiducul Cercel"**, **„Uleana"**, **„Moștenitorul"**, **„Peștera din munți"**.

Rămînînd fidel unor frumoase tradiții de cinstire făcută înaintașilor muzicii noastre, corul filarmonic a dedicat o seară de muzică exclusiv din creația acestui cîntăreț, crescut parcă din neîntinarea cîntecelor la care sensibilitatea sa a intrat în rezonanță, atunci cînd le-a cules și prelucrat, păstrînd aidoma acea mireasmă unică a cîntecului popular românesc. Am simțit-o de la primul cîntec la ultimul, căci scriitura lui Monția este departe de orice artificiu ori savantlîc, scopul primordial al efortului său rămînînd acela de punere în valoare a filonului folcloric, în straie armonice cît mai apropiate de structura sa intimă.

De apreciat efortul întreprins în realizarea acestei seri de către Ovidiu Giulvezan, care a prezentat reperele vieții și activității creatorului omagiat, oferindu-ne totodată ocazia de a asculta, din fonoteca de aur, vocea octogenarului. Emoționantă și rememorarea imaginii celui care-și „sfințea singurătatea patriarhală" printr-o laborioasă creație muzicală, cum remarca folcloristul arădean Ioan T. Florea. Interpreții care i-au tălmăcit creația au făcut-o cu multă sensibilitate – Florica Bruțiu, tenorul Ion Iancovici, soprana Eleonora Oarcea și basul Sergiu Țapuchievici (la pian Gh. Gătej și Alla Popa), punctuația finală aducîndu-o corul filarmonic. Aici, ansamblul cîntăreților, în frunte cu Diodor Nicoară, solistă Maria Moraru, au reușit să ne convingă că simțirea românească de aici, cît și de dincolo de Mureș, una este!

Un memorial pilduitor pentru felul în care trebuie, și iată că știm, să ne cinstim predecesorii.

Doru MURGU

---

arta amatoare

ȚARANUL DIRIJOR GHENADIE CIONCA

Fenomenul țăranilor condeieri, al țăranilor compozitori sau dirijori a cunoscut și continuă să cunoască în Banat una dintre ilustrările sale cele mai expresive și mai fericite. Paradoxală la prima vedere, frecvența impresionantă a unor asemenea cazuri își găsește explicația în dorința organică a acestor oameni de a accede, nu fără sacrificii și greutăți, la frumusețile artei și de a le răspîndi, apoi, într-un gest de patetică recunoștință și dăruire în rîndul miilor de truditori ai pămîntului din mijlocul cărora s-au ridicat.

Ghenadie Cionca s-a născut în anul 1905 în comuna Igriș din județul Timiș și a absolvit 6 clase primare la școala din localitate. Primul învățător i-a fost Petru Arsici, figură proeminentă la vremea sa, cel care a înființat primul cor mixt în anul 1892. În anul 1924–1925 ia ființă în Igriș un cor mixt de 180 persoane, la închegarea căruia un rol hotărîtor îi revine preotului Virgil Negru, care a adus din comuna Mercina, județul Caraș, un dirijor reputat, pe nume Nestor Miclea, o personalitate muzicală complexă ce avea să imprime destinului lui Ghenadie Cionca o turnură aparte, decisivă pentru tot restul vieții. Pe timpul acela, Nestor Miclea era apreciat drept unul dintre cei mai buni dirijori și compozitori țărani din Banat (însuși marele Sabin Drăgoi avea să se exprime în termeni superlativi la adresa sa).

În corul înființat de acest inimos compozitor și dirijor țăran își începe Ghenadie Cionca activitatea de corist, cîntînd la bas. Mai tîrziu, Nestor Miclea îi inițiază pe Ghenadie Cionca și pe colegul său (tot igrișan), Efta Galu, în tainele artei de dirijor, învățîndu-i, în același timp, și notele muzicale. În anul 1930, același neobosit Nestor Miclea înființează și fanfara din Igriș, în care Ghenadie Cionca va cînta la flaut. Încă de pe acum, drumul dirijorului de mai tîrziu începe să se contureze cu tot mai multă pregnanță. Ghenadie Cionca parcurge, rînd pe rînd, cu trudă dar și cu egală pasiune, treptele inițierii în tainele acestui univers de armonii sonore, care este muzica: artă pe care, o spunem fără teama de a exagera, Ghenadie Cionca a slujit-o și ilustrat-o cu inegalabilă dăruire, în diversele ei ipostaze, pe parcursul unui număr impresionant de ani.

În anul 1957 iese la pensie și revine în Igrișul său natal, unde spiritul său, neobișnuit cu comoditățile și renunțările vîrstei, îi dictează să reia activitatea fanfarei și a corului bărbătesc (care funcționează și astăzi), cor cu care participă la numeroase festivități culturale atît în Igriș, și în alte localități din județ, cît și în afara județului. În 1969, corul bărbătesc din Igriș, condus de Ghenadie Cionca, obține locul III pe țară, în cadrul unui concurs republican a cărui fază finală se desfășoară la București. De asemenea, atît corul, cît și fanfara conduse de Ghenadie Cionca obțin multe alte premii, la diferite concursuri și festivități culturale. Puțini știu că acest țăran dirijor deține numeroase distincții și diplome pentru merite culturale, una dintre ele purtînd chiar înalta semnătură a președintelui țării.

Din anul 1969, corul are un dirijor mai tînăr, Florea Cristea, pe care Ghenadie Cionca l-a inițiat cu căldură și competență în arta conducerii corului.

Ce ar mai fi de spus despre acest om, a cărui viață se suprapune atît de firesc și plenar pasiunii care l-a călăuzit de-a lungul atîtor ani, implicîndu-i pînă la identificare întreaga ființă, polarizîndu-i toate energiile și conferind un sens înalt existenței sale? Acum, la cei 77 de ani ai săi, Ghenadie Cionca știe să-și poarte simplitatea și modestia cu aceeași naturalețe dintotdeauna. I-au rămas nealterate spiritul sensibil și generos, ironia benignă din priviri și din cuvinte, dar, mai presus de toate, aceeași iubire vie și inepuizabilă pentru universul inefabil al muzicii. Un om care, prin tot ceea ce a făcut, prin exemplaritatea destinului său, redă proverbului „Omul sfințește locul" adevărata sa lumină și demnitate.

Geo GALETARU

top

„ALBUM ALB" (V)

În 1967 mișcarea „Flower power" se oglindește și în discul „Sergent Pepper's Lonely Hearts Club Band". O mare parte din producția acestui album îi aparținea lui Paul. Viziunile stranii erau însă opera lui John care și de astă dată se dovedea a fi o sursă inepuizabilă de fantezie. Acest an se dovedește prevestitor și sumbru pentru întreaga viață a grupului. Este anul în care întreprinzătorul Brian Epstein moare. Cu un an în urmă într-o galerie londoneză Lennon o cunoaște pe artista Yoko Ono. Nu era frumoasă și nu arăta deloc ca o entuziastă a stilului Beatles.

Fața ei mică plutea încadrată de nori de păr negru ca smoala, întocmai ca și hainele pe care le purta. Avea darul povestirii și spre marea surprindere a tuturor l-a acaparat total pe John.

Majoritatea timpului său, John și-l petrecea alături de Yoko cu care purta discuții interminabile despre artă. În 1968 grupul înregistra coloana sonoră a filmului „Submarinul galben".

Alături de ei, în permanență se afla prezentă această japoneză scundă care avea să constituie una din cauzele destrămării celui mai faimos grup pop din toate timpurile. De acum, John va simți mai mult nevoia prezenței lui Yoko, decît a lui Paul. Ne aflăm în perioada începutului operațiunii „Apple" care după cum se știe, se referea la o casă de modă, o companie de discuri și o casă de filme.

Era produsul minții lui Paul, care găsea astfel o cale de a investi o parte din averea mereu crescîndă a formației. În pragul anului 1969 această operațiune eșuează. Era puțin după ce întreg grupul stătuse „încuiat" timp de opt luni în studio, pentru terminarea noului album „White Album" care avea să eclipseze pînă și „LP-ul Sergeant Pepper".

Petru UMANSCHI

debut

MIRCEA M. POP

TOT MAI CREZI...

Lasă-mă să-ți sorb
ca pe o limpede licoare

frumusețea

doar cu privirea.

Tot mai crezi
că ochii mei ucid zăpada...?

ȘI TOTUȘI

Totul s-a spus
acum un mileniu,
secol,
deceniu
sau an.

Și, totuși,
neobosit,
poetul acesta octogenar
scrie de-o viață
un poem
fără de cuvinte.

PLEDOARIE ROMANTICA

Nu vă prefaceți
în stană de piatră
inimile —
aceste flori de sînge cîntătoare —
lăsați-le libere corzile
cu fiecare poem
să se înalțe, să zboare.

DAR VINE DE UNDEVA UN CÎNTEC...

Nu știu ce se întîmplă în jur,
copacii își cîntă poate în lemn
neliniștea,
păsările caută poate un glas
furat de mult de privighetoare
și vine pînă la mine neliniștea lor
purtată de vînt ca o boare.

Nu știu ce se întîmplă în jur,
dar vine de undeva de departe
un cîntec.

Nu știu ce se întîmplă în jur,
copacii, ori păsările, ori tu....
Dar vine de undeva de departe
un cîntec.

DOUĂ TABLOURI

Cînd stau și citesc
copiii sînt păsări
care se odihnesc.

Cînd zburdă sub soare
copiii sînt păsări
care învață să zboare.

didactica

Mihai Rădulescu

„EDUCAȚIA PRIN MUNCA A ELEVILOR"

Editura didactică și pedagogică, 1981

Culegerea de schițe pedagogice a lui **Mihai Rădulescu, „EDUCAȚIA PRIN MUNCĂ A ELEVILOR"**, e o pledoarie a unei vocații și a unor strădanii de mare noblețe intelectuală. Autorul reușește să convingă într-adevăr că „ființa personală, patria și munca sînt noțiuni înfrățite, incît cu greu le poți deosebi". În cele „Cîteva lămuriri", care deschid această carte, autorul subliniază că profesorul, indiferent de specialitatea sa, trebuie să devină în chip esențial un „dascăl de patriotism", să-i facă pe elevi să înțeleagă și să simtă că munca este o datorie și o bucurie în același timp, fie că e vorba de activitatea fizică, fie de cea intelectuală.

Autorul dovedește talent de povestitor și spirit polemic, propune multe idei (uneori prea vădit didactice) dar fără a le revela întotdeauna cu expresivitatea necesară. Ceea ce ni se pare a fi reușit Mihai Rădulescu este realizarea unor portrete lirice, sau evocarea unor întîmplări semnificative, prezentate cu mijloacele proprii literaturii. Astfel, de pildă, condiția profesorului nou venit într-o școală, la începutul carierei sale, este creionată cu finețe și minuțioasă analiză psihologică în schița **„Omul care oprește timpul în loc"**. Aceasta este și una din cele mai izbutite dintre schițele cărții. În **„Arta de a fi pom"**, autorul abordează problema delicată a iubirii la adolescenții care se lasă copleșiți de acest sentiment, în dauna pregătirii lor școlare. Multe din paginile lui Mihai Rădulescu au un ton moralizator, dar uneori ironia fină îl include și pe autorul povestitor.

Schițele din volumul **„Educația prin muncă a elevilor"** se situează undeva la limita dintre știință și artă — fapt, de altfel, recunoscut de autorul acestei cărți de real interes.

Paulina DUMBRAVEANU

cenaclu

Mircea Șerbănescu a condus cu multă distincție o ședință dedicată literaturii pentru copii, în cadrul secțiunii de specialitate a cenaclului nostru. Tînărul prozator **Dumitru Toma** a citit fragmente din romanul său, **„Orașul piticoților mincinoși"**. Referatul, entuziast, elegant, plin de idei a fost prezentat de criticul **Carmen Odangiu.** Ea face o binevenită incursiune în problemele teoretice ale literaturii pentru copii, particularizînd prin proza citită în această seară, în care vede o inițiere în utopie, prin absența funcției fantastice, substituite de elemente literare. Intervenția prof. **Nicolae Țirioi** transformă discuțiile într-un amplu dialog, nu odată în contradictoriu. **Stela Mirel** remarcă deosebitele calități ale prozei și referatul excelent, iar **N. Țirioi** revine cu precizarea că pretextul romanului transformă lumea povestirii într-o lume pornind spre ficțiune. **Marian Odangiu** militează pentru crearea unui limbaj critic specific literaturii pentru cei mici, iar **Iosif Costinaș** subliniază plăcerea scrisului și candoarea autorului. **Mircea Mihăieș** declară că nu se pricepe la literatura pentru copii, dar nu ezită să vadă în D. Toma un profesionist al scrisului. De aceeași părere e și poetul **Aurel Turcuș,** care salută prezența unui prozator adevărat, pe deplin format, de real talent. Fragmentul citit i se pare un pseudo-basm modern. În încheiere, **D. Toma** mulțumește celor prezenți, iar **M. Șerbănescu** face aprecieri asupra nivelului discuțiilor. Săptămîna viitoare va citi **Ioan Morar** (poezie). Referent: **Marcel Tolcea.**

A. P.

evrika!

● Cei ce au votat „împotrivă" n-au format niciodată unanimitatea. ● Surisul Giocondei n-ar fi pierit nici la Hiroșima. ● După cum merg lucrurile pe Terra, nu m-aș mira ca în viitorul apropiat să apară cămile cu trei cocoașe. ● În labirint, busola nu-ți mai e de folos. ● Cît l-or fi supărat ditirambii pe Dionysos? ● Cu iarba cosită de pe gazon, asigurăm furajele pentru sectorul zootehnic numai cînd vrem să-i dăm acestuia cu piciorul. ● În publicistică, precum și în armată, poți fi declarat apt... necombatant. ● E demn de laudă cel ce face ironii, dar mai cu seamă cel ce le suportă. ● Pînă la urmă, după atîtea vînători, vom rămîne cu lupii din desenele animate.

Ion VELICAN

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 31 IANUARIE

8,00-8,40 Telescoală. 8,40 Tot înainte! 9,05 Șoimii patriei. A.B.C. muzical. 9,15 Film serial pentru copii: 9,40 Omul și sănătatea. 10,00 Viața satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 17,10 Telesport. 18,00 Film serial: Linia maritimă Onedin. Episodul 5. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,25 Cîntarea României. Județul Sălaj. 20,15 Film artistic: O poveste ca-n filme. 22,25 Telejurnal. 22,40 Farmecul muzicii.

LUNI, 1 FEBRUARIE

15,00 Telex. 15,05 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Tribuna experienței. 20,45 Roman foileton. Două generații. Ultimul episod. 21,35 Fantezie pe teme din opere clasice. 21,50 Orizont tehnico-științific. 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 2 FEBRUARIE

11,00 Tribuna experienței. 11,20 Muzică populară. 11,40 Originea omului. 12,25 Dezbateri culturale. 16,00 Telex. 16,05 Școala și educația. 16,25 Clubul tineretului. 17,00 Viața satului. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,40 Ancheta TV. 21,00 Teatru TV: Bădăranii, de Carlo Goldoni. 22,30 Telejurnal. 22,45 Rapsodii de iarnă.

MIERCURI, 3 FEBRUARIE

16,00 Telex. 16,05 Profesiunile cincinalului. 16,25 Rezultatele tragerii pronoexpres. 16,30 Actualitatea muzicală. 16,50 Agenda pionierilor. 17,00 Universul femeilor. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,40 Telecinemateca: Ciclul: Mari actori, mari regizori: „Sălbaticul". Premieră TV. Coproducție franco-italiană. 22,15 Telejurnal.

JOI, 4 FEBRUARIE

11,00 Actualitatea agrară. 11,30 Atenție la.... neatenție. 11,55 Film serial: Tranzacția. (episodul 2). 12,50 Desene animate. 16,00 Telex. 16,05 Sport și sănătate. 16,20 Șah. 16,30 Viața culturală. 17,00 Studioul tineretului. 17,45 Desene animate. 20,00 Telejurnal. 20,40 Floarea din grădină. 21,30 Dezbateri culturale. 21,50 Meridianele cîntecului. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 5 FEBRUARIE

15,00 Telex. 15,05 Consultații la chimie. 15,35 Tragerea loto. 15,45 La volan. 16,00 Emisiune în limba germană. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,45 Memoria documentelor. 21,10 Film artistic: Cercul secret — producție a studiourilor engleze. 22,00 Zbor în lumina reflectoarelor. 22,15 Telejurnal.

SÎMBATĂ, 6 FEBRUARIE

11,00 Telex. 11,05 Telecinemateca: Dosarul Kindler s-a închis. 12,35 Imagini din Nou Zeelandă. 13,00 La sfîrșit de săptămînă. 17,10 Handbal masculin: România — Cehoslovacia (repriza a II-a). 17,45 Săptămîna politică. 20,00 Telejurnal. 20,25 Călătorie prin țara mea. 20,45 Teleenciclopedia. 21,20 Film serial: Tranzacția. 22,05 Telejurnal. Sport.

serial

JURNALUL UNUI „CULTURIST" (IV)

Pornind de la principiul atletismului grec și al concepției antice despre frumusețe, reprezentanții acestei mișcări au și creat noi canoane ale unui corp uman ideal. Ce înseamnă, însă, un corp ideal? Care ar fi „limitele" sale și unde ar trebui să ne oprim pentru a nu cădea în sfera acelei recluziuni egoiste și a unei „cultivări" aberante? Pe această temă se poate discuta mult. Nu ne vom hazarda, însă, în a glosa, deocamdată, inutil pe marginea acestei chestiuni. Un lucru, însă, trebuie știut: de modul în care vom înțelege problemele fundamentale ale epocii noastre, de modul în care ne vom pregăti trupul și intelectul, debarasîndu-ne cu curaj de prejudecățile pe care o educație adeseori greșită ni le-a aruncat în circă, va depinde viitorul acestei omeniri. Și dacă pentru unii „pregătirea fizică" pentru ziua de mîine pare un lucru jenant și chiar penibil, în comparație cu pregătirea intelectuală, voi spune că aceasta ar fi o mare greșală. Ba mai mult: cei care gîndesc astfel vor aduce un deserviciu incalculabil generațiilor care vin. Acest lucru l-a înțeles un mare sportiv (Valeri Brumel) cînd a scris în cartea sa autobiografică, intitulată „Înălțimi": **„Omul viitorului va fi, înainte de toate, un om cu chip inteligent și cu un corp de bun gust. Burta, spatele gîrbovit, mersul moliu, fiind manifestări ale prostului gust, sînt caracteristicele unui om necivilizat, și cu toții sperăm și luptăm ca viitorul să aparțină civilizației și, implicit, omului civilizat".**

Într-o carte apărută în 1800, și care trata problema longevității, autorul enumeră aproape două mii de oameni care au depășit vîrsta de o sută de ani. În încheierea studiului, el conchide: **„La adînci bătrîneți nu ajung nici cei bogați nici cei săraci, dar nici aceia care iau medicamente, ci numai aceia care practică o activitate fizică".** Omul nostru nu era prea departe de adevăr. Există, însă, o teamă nejustificată a oamenilor atunci cînd e vorba de efectuarea unui efort fizic. E adevărat, orice efort care depășește „limita" de rezistență a propriului nostru organism, provoacă durere. Dar oare această „limită" nu este o falsă impresie a organismului nostru neantrenat? Nu cumva avem niscaiva „forțe ascunse", pe care nu le cunoaștem și de care am putea face cu generozitate uz oricînd s-ar ivi prilejul? Din propria mea experiență și din practicarea „culturismului" de mai bine de doi ani, aș putea afirma cu certitudine că aceste „forțe ascunse" există într-adevăr, iar strădania de a depăși acel prag al durerii de care am vorbit și care apare la un efort mai mare, s-a dovedit izbăvitoare. Trebuie să ținem seamă însă că nimic nu se poate dobîndi în mod miraculos, peste noapte, și că toți aceia care doresc să obțină rezultate trainice vor trece, iminent, prin mai multe „faze de inițiere", de „suferință" chiar, și că numai o singură „baghetă magică" îi poate ajuta să triumfe: muncă, muncă și iar muncă!

Dan NEMESNIC

(VA URMA)

sport

IOAN IUSTIN PURZA...

....mi-a uns inima cu boare de liliac — ș-asta-n ianuar — într-o scrisoare ce-l pîrăște că se ocupă, cu har și incîntare, de literatură; nu-l știu la față pe acest om, dar rar mi-e dat să mă bucur și să citesc celor din preajmă-mi textele altora, precum ale sale, sucite și răsucite, poeme în proză, încărcate de metafore și-alte vorbe de duh; îl rog, așadar, să mă ierte că-i divulg talentul — și, pînă nu-i public, talentul nu are nici folos —, înfrucît n-am vreme să-i aștern răspunsurile decît spre știința cititorilor acestei reviste.

Mai zice I. I. P. că în fotbal bîntuie stafiile, că se răscolesc arhive cu rezultate trucate și cu inși pătați de rușinea gravă a unor furturi, mite, vînzări-cumpărări, oferte de servicii și alte rubrici cîndva numai de mică și restrînsă publicitate; acum, buba s-a spart și ....curge! Cum știm, boala trece doar dacă rana se șterge pînă la os; să aflăm ce-a fost și să punem stop minciunii în fotbal, că prea ne e dragă distracția de pe stadioane!

Aici, la Timișoara, cele trei echipe de frunte au asudat în perioada de pregătiri, au lansat și zvonuri, care de care mai captivante pentru urechile „porumbeilor", s-a zis chiar că n-au lipsit conflicte fizice (și morale), adică atît cît să ne ducă de nas și să ne amăgească pînă la fluierul (dac-o mai rămîne vreunul) de după cortină; sosind de la Păltiniș, „Poli" promite o primăvară senină, iar Manolache vrea să facă treabă serioasă la cîrma dragostei sale dintîi; în ce mă privește, ca și inginerul Ilie Borțun, am încredere că, în retur, Dumitru va fi „nomber 1", și că de starea sa va depinde capătul: A sau B?!

Teodor BULZA

ROMÂNIA ȘI CEAUȘESCU ÎN CONȘTIINȚA LUMII:

VOCAȚIA PĂCII

În mod straniu, omenirea – de-a lungul istoriei sale – a glorificat încleștările belicoase avînd mereu **nostalgia păcii;** a și luptat pentru pace prin războaiele care au sfîșiat-o, adevărate convulsii socio-suicidare. Dar **pacea a fost mereu o „stare provizorie"**, o consecință a războiului, istoria însăși fiind făcută prin războaie. Istoria a și consacrat numeroși eroi ai războaielor, a consemnat obediența tăcută a națiunilor mici strivite de menghina imperiilor anexioniste, a intronat în atîtea rînduri un fals pacifism sub mantia hegemonismului, alianțelor inegale, practicilor de dominație. „Amintirile" umanității trebuie însă să aureoleze eroii păcii, mai ales că **năzuința de pace** străbate întregul curs al istoriei ei, înecată mereu în sînge.

Conținutul păcii e modificat fundamental în epoca noastră. Secolul pe care îl traversăm a fost martorul mondializării celui mai negativ mod de a fi al praxisului: războiul – observa Tudor Ghideanu. Derizoria pace, fragilă, mereu amenințată de o competiție sinistră, sub terifianta realitate a neutronizării înghesuie spiritul contemporaneității în strunga unei sfîșieri fără precedent; **ecuația zilelor noastre este coexistență sau inexistență.** Oare monstruoasele arme, și ele fructul creativității umane, perfecționînd arsenalul războiului veghează asupra păcii? Tăvălugul atomic, „deratizarea" prin bomba N pot aduce pacea? O astfel de pace ar fi inutilă, pacea deșertului post-atomic. Fiindcă nu doar **pacea, fundamentala problemă politică a zilelor noastre,** mereu primejduită sub „argumentul" ciupercii atomice, a spectrului unui război nimicitor, ci **chiar viața Planetei este amenințată;** renasc vise fascistoide, recrudescența neonazistă se întinde canceros, violența s-a instalat în viața cotidiană, s-a ajuns prin nebuneasca goană a perfecționării arsenalului nuclear la **capacitatea de supraucidere,** omenirea preparînd un holocaust. Truda atîtor generații poate fi pulverizată în secunda fatidică. O monstruoasă lipsă de memorie, uitînd marile cumpene ale secolului ce au îndoliat lumea, încurajează neobarbaria, explozia iraționalului acum cînd mijesc zorii unui nou mileniu. Mai mult ca oricînd, acest veac, pregătind premisele celui ce va urma are nevoie de maturitate apărînd speranțele într-o umanitate liberă și prosperă, lichidînd decalajele care o fragmentează, **eliberîndu-se de obsesia războiului.** Or, „șantajul atomic" (J. B. Priestley), doctrinele strategice ale războiului nuclear limitat, echilibrul terorii și stabilitatea descurajării creează iluzia periculoasă a păcii în lume; steagul păcii flutură însă anemic pe un munte de arme neutronizate, declanșînd puteri distructive inimaginabile. Belicoasele planuri ne aruncă la marginea neantului, acolo unde se cască infinitul și pîrjolul atomic hrănește tablouri terifiante, depășind cutremurătoarele ficțiuni ale freneziei imagistice. Ororile de altădată ne țin memoria trează; **Pacea este valoara noastră supremă,** „cel mai mare bun politic" cum aprecia înțeleptul de la Königsberg, I. Kant. De altfel, numeroasele proiecte de organizare a „păcii universale", clamate euforic și eșuate în negura secolelor au ca replică, în stricta noastră contemporaneitate, constatarea că pacea nu poate fi obținută decît prin **acțiunea concertată a unei comunități de popoare libere.** Pacea înseamnă o nouă solidaritate internațională; ea este **rezultanta strategiei pentru cooperare.** Astfel, egoismul indivizilor și al statelor va ceda locul solidarității umane, principiile dreptului și moralei internaționale vor asigura egalitatea nu numai formală dar și reală între toate țările lumii. Pentru ca iluzia destinderii să devină realitate de fapt, pentru **umanizarea relațiilor internaționale** și făurirea unei conștiințe comune, e nevoie de statornicirea unor relații noi, prohibind manifestările de forță. Însă înșurubarea cursei înarmărilor pe noi spirale, fisurînd încrederea între state și tensionînd climatul internațional este departe de a apăra destinderea; echilibrul „în sus" – s-a spus în repetate rînduri – periclitează chiar viața planetei.

Competiția militară irosește resurse fabuloase, parametrii cursei înarmărilor fiind cît se poate de concludenți: în 1945 s-au cheltuit 50 miliarde dolari dar în 1981, potrivit estimărilor SIPRI, peste 500 miliarde. De la sfîrșitul celui de-a doilea război mondial pînă în 1977 bugetele militare ale tuturor statelor au „înghițit" 6000 miliarde dolari! În condițiile în care povara industriei de război cunoaște o creștere canceroasă, iar omenirea spațiilor subdezvoltate, confruntate cu atîtea realități aspre, trăiește sub semnul lui Anankè, cumplita zeiță a nevoii, viitorul mai poate fi confortabil și sigur? Eforturile pentru **„dezarmarea" războiului** nu par a fi încununate de succes; dosarul tratativelor este voluminos, dar progresele pentru stăvilirea cursei înarmărilor întîrzie, deși imperativul adoptării unor măsuri concrete și ferme este presant. Probîndu-și cu consecvență înalta răspundere față de destinele poporului român, față de soarta celorlalte popoare ale lumii, Partidul și statul nostru militează neabătut pentru materializarea unui fierbinte deziderat al umanității: dezarmarea.

Realitatea demonstrează că în actualul moment Europa concentrează cele mai uriașe forțe militare din lume. Globul terestru, în aberanta cursă a înarmărilor este suprasaturat cu arme, devenind un gigantic arsenal. Atît de des-invocatul echilibru este de fapt un „echilibru al groazei", asigurarea securității devenind o infinită cursă a acumulării mijloacelor de distrugere, înpingînd necontenit plafonul înarmărilor și devorînd resursele dezvoltării.

În pofida atmosferei de entuziasm ce a urmat semnării documentelor de la Helsinki, sperîndu-se că această conferință va marca realmente drumul afirmării unor relații noi în viața continentului, evoluția politică post-Helsinki a justificat prea puțin dorința popoarelor în afirmarea unei politici noi, în spiritul documentelor adoptate. Și, de altfel, încheierea actului final nu poate constitui un punct terminus ci începutul unei noi etape, destinderea fiind fragilă și reversibilă.

Este evident, furibunda cursă a înarmărilor în evoluție periculoasă, aberantă în perioada postbelică are acum o anvergură planetară; iar poverile ei, cu uriașa irosire de venit național, sînt inegal distribuite, defavorizînd economiile cele mai puțin dezvoltate. Ce spun sursele statistice? Dacă în 1955 volumul cheltuielilor militare ale țărilor în curs de dezvoltare a fost de circa 8,2 miliarde dolari, în 1965 el a crescut atingînd suma de 17,7 miliarde pentru ca în 1975 să ajungă la 54 miliarde iar în 1980 la peste 73 miliarde dolari (în prețuri constante ale anului 1978). Sporirea continuă a cheltuielilor destinate înarmărilor explică și faptul că ponderea sumelor cheltuite de țările în curs de dezvoltare în totalul cheltuielilor militare mondiale a crescut continuu: în 1955 3,3%, în 1965 5,9%, în 1975 13,5% iar în 1980 16,1%. La ritmul actual al creșterii mondiale a cheltuielilor pentru înarmare (3,2% anual), volumul resurselor financiare alocate în acest scop va ajunge, în prețuri constante, la 685 miliarde în 1990 și la 940 miliarde dolari în anul 2000; astfel că omenirea nu are în față decît **dezarmarea ca singura alternativă rațională reală la aberanta cursă a înarmărilor.**

România crede în șansa păcii universale și acționează pentru **„construirea" păcii.** Ea este, prin forța ideilor și eficiența faptelor, O MARE PUTERE A PĂCII, **asumîndu-și un rol de primă importanță în destinele planetare.** Demersul românesc, prin acuitatea sa politică, aflîndu-și suportul în realitățile internaționale, vădind o salutară responsabilitate pentru soarta păcii impune o gîndire profundă, originală și aplicată, **pătrunzînd prin vocea autorizată a președintelui Ceaușescu în conștiința lumii.**

Ducîndu-și sinele în lume, constelînd cerul universalității, **România crede în viitor,** în posibilitatea de a edifica prin cooperare o lume mai bună și mai dreaptă, transmisă celor ce vor veni, ferită de nebunia conflagrațiilor și a golului existențial scufundînd frumoasa Planetă albastră în întuneric. Vocea României este un fierbinte **apel la rațiune și acțiune, pentru pacea întregii planete,** o invitație la luciditate și responsabilitate salvgardînd cuceririle civilizației noastre.

Războaiele sînt un atentat la condiția umanității; continuitatea stării de pace a fost mereu ruptă, iar prețul păcii,, cu deosebire acum, este imens. Chemarea României către conștiința lumii întregi, **manifestările de masă pentru apărarea păcii** sînt expresia umanismului viu, concret, gîndind responsabil, planetar și prospectiv, acum, cînd Planeta însăși este „sub stare de risc" și contagiunea spaimei se insinuează paralizant. **Vocea României pledează pentru dreptul la pace al tuturor națiunilor lumii.**

Prin deschidere și realism politic, România a avut un rol de pionierat în procesul de normalizare a relațiilor interstatale pe continentul nostru. Voința de pace a condus la trezirea conștiinței planetare, conștientizînd pericolele care pîndesc viitorul Planetei. De fapt, atît omul (ca individ) cît și popoarele lumii sînt sub obsesia viitorului. Și nu dispunem acum de o pluralitate de soluții, ci **avem doar o alternativă: o politică de încredere și destindere,** singura cale de a avea un viitor și de a-l construi. Opțiunea României este fermă; ea a optat demult pentru o asemenea politică, iar **ecoul internațional al inițiativelor românești** constituie încă o dovadă a realismului nostru politic apărîn Pămîntul, insula noastră de viață, op nîndu-se forțelor negre ale nebuniei ră boiului, monștrilor izvodiți de somnolenț rațiunii . . .

Cel puțin pînă acum, **starea de pace a fost o întîmplare istorică, mai puțin rodul responsabilității politice;** recentele mari acțiuni de masă, inedite prin dimensiuni și semnificație, constituie o victorie morală, apărînd o cauză generală: PACEA PLANETEI. Poate trăim momentul unei răscruci istorice, edificînd încrederea activă a tuturor, influențînd nivelul deciziei politice, asigurînd liniștea și seninul vieții în casa noastră comună – Pămîntul. Fiindcă în această frămîntată istorie, din zorii civilizației puțin peste două veacuri au fost anii de pace; căutările contemporane în efortul planetar de creație într-o lume încordată, cu insule de prosperitate, plină de contraste, întreținînd mizeria și speranța află încă asemenea izvoare de spaimă și cheltuieli megalomane pentru fabricarea războiului, dărîmînd punțile încrederii.

Omenirea acestui sfîrșit de veac sfîș între alarmă și speranță îndrăznește a sa într-o endemică neliniște; or, **dezarm rea rămîne singura noastră speranță.** Ab lirea divizării lumii și înfăptuirea secu tății colective, spiritul de înțelegere și teresele comune trebuie să sprijine și mențină pacea – garanția securități progresului, a însăși supraviețuirii civili ției noastre. O lume fără arme va fi izbi da rațiunii pe o planetă chinuită de di leme. PACEA ESTE O STARE DE SPIRIT. O pace mereu amenințată de ambiții fu neste, poate fi edificată în acest sfîrșit d mileniu. STAREA DE PACE poate fi și tr buie creată; ea marchează **saltul în ade vărata umanitate.**

Adrian Dinu **RACHIERU**

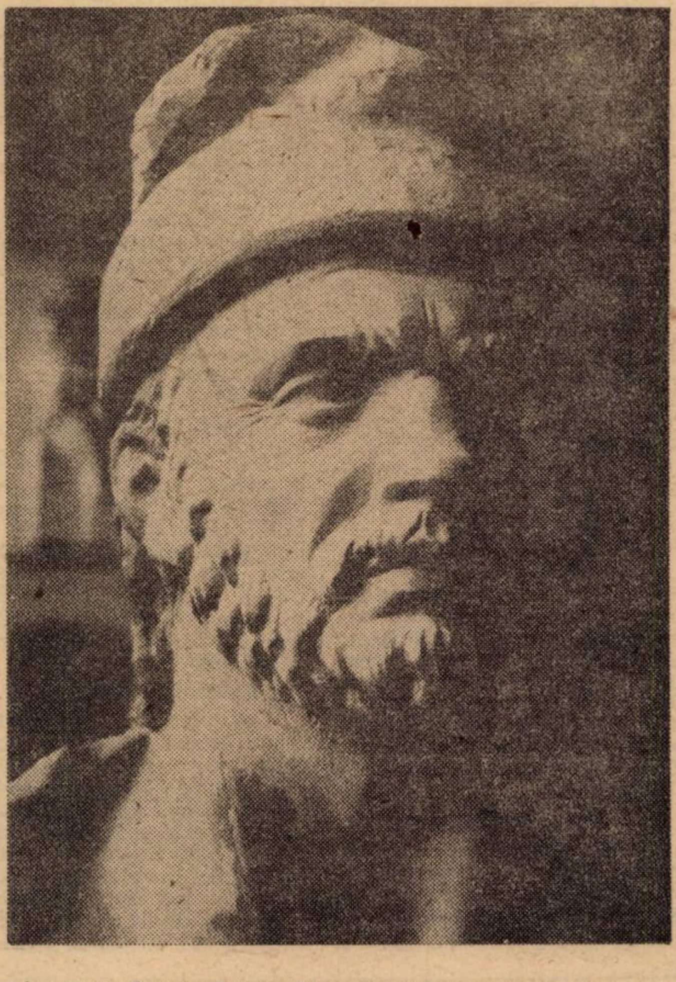

I. TOLAN:

Detaliu din lucrarea „Minerii de la Brad"

MIHAI GĂNESCU

PENTRU ȚARĂ

Cer albastru pentru soare,
Pentru noapte, cer senin;
Pentru vînt – parfum de floare
Din cireșii care vin

Pentru mare, guri de rîuri,
Fînul verde – pentru ploi;
În amurg, miros de grîuri
Și odihnă pentru noi

Pentru păsări călătoare
Pe furtună, un catarg;
Pentru arșiță – izvoare,
Pentru valuri, țărmul larg

Pentru marinari – corăbii,
Pentru țară, gîndul sfînt:
PACEA! Să uităm de săbii,
Să rodească pe pămînt!

IZVORAȘ CU APĂ VIE

Izvoraș cu apă vie,
Tînăr ca și mine,
Hai prin mîndra Românie
Și mă ia cu tine

Plimbă-ți panglica albastră
Peste-a țării ramă,
Să privim ca-ntr-o fereastră
Munții de aramă

Să cobori în albe valuri,
Răcorind pămîntul,
S-auzi doina din cavaluri,
Primăverii – cîntul

Printre dealuri, vii, fînețe,
Florile să-nvie,
Grîului să-i dai binețe,
Cînd treci prin cîmpie

Și prin sute de făgașe
Frații tăi să vină,
Zeci și zeci de izvorașe
Să ne dea lumină!

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFIC
P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 5 (727) 5 FEBRUARIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 1 leu

Semnificaţia istorică a marii răscoale din 1907

Determinată de amploarea contradicţiilor ce s-au acumulat în organismul social, de criza de structură a sistemului agrar din România care păstra relaţii şi forme de producţie anacronice, răscoala din 1907 a dezvăluit marile energii revoluţionare ale ţărănimii, a înscris una din cele mai glorioase pagini ale luptei sociale a poporului român.

Unindu-se, peste timp, cu izbucnirile de revoltă ale ţărănimii din veacurile anterioare, integrîndu-se organic în lunga mişcare ţărănească pentru dreptate socială şi libertate naţională, marea ridicare a maselor muncitoare de la sate în primăvara anului 1907 îşi are cauze adînci în agravarea exploatării, în neajunsurile şi suferinţele ce le îndurau, în venalitatea şi corupţia aparatului de stat bazat pe metode birocratice şi poliţieneşti de guvernare. Lipsa drepturilor cetăţeneşti, înlăturarea sistematică a ţărănimii de la viaţa politică prin sistemul electoral cenzitar, abuzurile administraţiei se adăugau la nenumăratele nevoi îndurate de majoritatea populaţiei rurale ca urmare a lipsei de pămînt (un număr de 4171 moşieri deţineau mai mult pămînt decît 920.939 familii ţărăneşti), a muncii în dijmă şi ruşfeturilor, a lipsei de hrană şi datoriilor împovărătoare, a înjosirilor, umilinţelor şi brutalităţilor din partea moşierilor şi arendaşilor. Din aceste grave realităţi a izbucnit mişcarea ţărănească care a cuprins ţara de la un capăt la altul.

Începută în satul Flămînzi, în judeţul Botoşani, la 8 februarie 1907, răscoala s-a extins pînă în a doua jumătate a lunii martie, din nordul Moldovei şi pînă în Mehedinţi. Lupta ţărănimii răsculate a cunoscut cele mai diverse forme de manifestare: petiţii către organele de stat; atacarea conacelor moşiereşti şi răfuiala cu arendaşii; împărţirea cerealelor şi a pămîntului moşieresc; incendierea bunurilor marilor proprietari; încercări, uneori izbutite, de pătrundere în oraşe: ciocniri sîngeroase cu armata; ocuparea gărilor etc. Erau forme de revărsare îndreptăţită a nemulţumirilor acumulate neîncetat în mulţimea celor oropsiţi. Varietatea şi gravitatea sub care s-au desfăşurat ilustrează cu claritate hotărîrea ţărănimii de a-şi apăra cu orice preţ dreptul la o viaţă mai bună. După cum obiectivul fundamental al răscoalei, aşa cum rezultă din amploarea ei şi din conţinutul revendicărilor formulate, a fost generat de însuşi sensul transformărilor pe care lupta ţăranilor le viza: înlăturarea puterii economice a moşierilor şi sfărîmarea proprietăţii moşiereşti. Acest obiectiv central, în care s-a coagulat întreaga esenţă a răscoalei, i-a imprimat un conţinut revoluţionar-democrat, vizînd rezolvarea problemei agrare în spiritul cerinţelor etapei de dezvoltare a ţării de la începutul veacului al XX-lea.

Desfăşurarea evenimentelor din sîngeroasa primăvară a anului 1907 a demonstrat cît de profunde erau contradicţiile din lumea satelor, cît de nestăvilită ajunsese dorinţa firească a acelor oameni simpli şi apăsaţi de atîtea nevoi de a trăi omeneşte, de a se bucura de roadele muncii lor. Întreaga lor suferinţă, condensată în cuvintele **Vrem pămînt!** exprima nu numai strigătul de revoltă al mulţimilor obidite ci şi speranţa de mai bine, speranţă pornită din înseşi cerinţele de progres ale societăţii româneşti. Ţărănimii ridicate la luptă pentru pămînt şi o viaţă mai bună, clasele dominante i-au răspuns însă cu bombardamente, execuţii şi ucideri, cu arestări şi grei ani de temniţă. Cele 11.000 de vieţi secerate, miile de ţărani bătuţi, schingiuiţi, îngrămădiţi în camerele mizere ale temniţelor, supuşi unui tratament inuman, aruncaţi în ocne, arată cruzimea cu care clasele exploatatoare au înţeles să reprime justificata izbucnire de revoltă a maselor ţărăneşti, legitima lor aspiraţie spre dreptate socială.

Întreaga evoluţie a evenimentelor, din timpul răscoalei, a dezvăluit limpede că forţa socială care a sprijinit în mod organizat lupta ţărănimii a fost mişcarea socialistă şi sindicală a clasei muncitoare.

Ioan MUNTEANU

(Continuare în pag. 6)

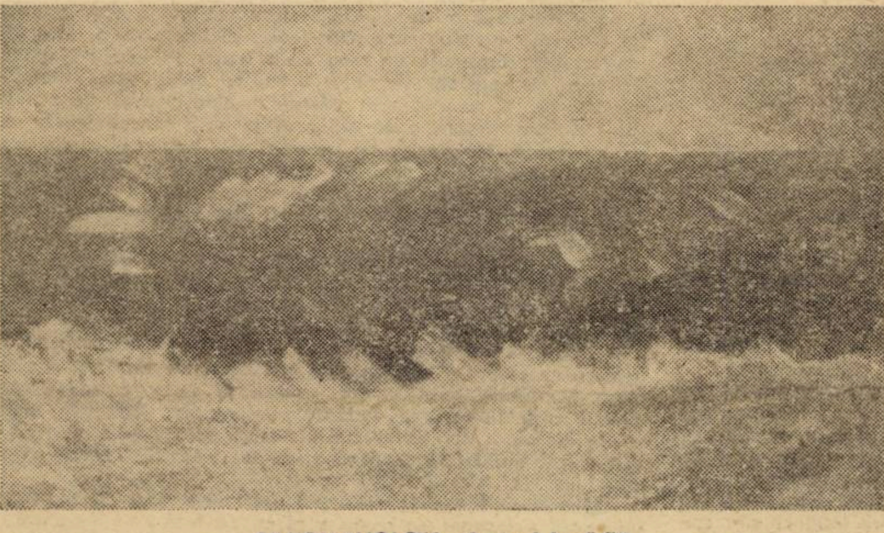

SIMION LUCACIU: „La malul mării"

convorbiri

Cu artistul plastic ION VLASIU

Vă mărturisesc că nu se poate să nu te copleşit de emoţie, atunci cînd te afli telierul unui artist, mai ales cînd acest st, acest om se numeşte ION VLASIU. stre, mărturisiţi dumneavoastră în a- splendid jurnal – jurnal care, aş zice, un colier de înţelepciune! – mărturprintre altele: „Am un boţ de plaste- e care-l port într-un ziar. Stau în Cişşi sculptez figurine, apoi le stric şi ltele". Aşa aţi început?

Da. Mă văd constrîns să mă întorc la dintre cele mai stîngace, mai triste nente din viaţa mea. Sînt primii mei de viaţă în Bucureşti, în 1931, cînd mi închiseseră toate drumurile şi ajunsem într-o stare rea; care-i starea cea ai rea pentru un om: să n-aibă casă, să n-aibă masă, să n-aibă... În 1931, totuşi, aveam ceva: un atelier ambulant – mi-l purtam într-o gazetă! – şi un boţ de plastelină. Da, stam în Cişmigiu pe o bancă şomerilor – spre deosebire de celelalte, astea nu trebuiau plătite! – şi din boţul meu de plastelină făceam ceva... un cap, figură... le ţineam eu în ziarul ăla cît ţineam, dar de căldură mi se stricau, tunci făceam altele. D-aia spun, ăsta st momentul cel mai trist din viaţa

Avînd în spate acel „atelier ambu- – cum foarte plastic dar şi trist spu- ! – la ce visa atunci tînărul, care apoi avea să devină artistul Ion asiu?

– În timpul ăla, nu mai prea visam, eam zdrobit, trăiam fără speranţe, trăiam de pe o zi pe alta; ăla a fost momentul cînd am cochetat cu ideea sinuciderii. În cărţile mele am evocat cu detalii acest moment; gîndul sinuciderii era singurul „vis" pe care îl aveam în faţă.

– Iertaţi-mi apropierea... se pare c-aţi avut un destin paralel cu cel al lui Panait Istrati.

– Ei... nu numai cu al lui; am avut destin paralel cu foarte mulţi artişti din epocă. Arta se făcea atunci în cu totul alte condiţii decît cele de astăzi. Artistul numai că nu era sprijinit, dar întîlnea o rezistenţă, o nepăsare şi o indiferenţă rea. Trebuia să-ţi găseşti sprijin numai în tine

– În acest deşert de întunecime, a fost pentru dumneavoastră o oază de lumină întîlnirea cu Brâncuşi?

– Ei... cînd m-am întîlnit cu Brâncuşi, ieşisem din criza asta a începutului, a singurătăţii, a lipsei de mijloace şi intrasem în altă criză, tot atît de gravă: **care-i drumul!?...** Pentru că există în toate epocile circuitul unor idei, ceea ce se numeşte cultură, dinamica unei culturi; artistul nu este şi nu trebuie să fie indiferent faţă de această dinamică, el trebuie să se încadreze; dacă rămîne în afara acestui ritm, el se prăbuşeşte, se pierde... Asta-i momentul în care am ajuns la Paris, ca să caut răspuns acestei întrebări. Sigur, eu n-am avut nici bursă, nici mijloace **şi-am plecat la Paris avînd existenţa** asigurată pe... zece zile. Nu ştiam nici limba şi d-aia spun că a fost al doilea moment greu din viaţa mea. În aceste împrejurări, m-am dus la Brâncuşi. La ora aceea, Brâncuşi era deja un artist cunoscut şi apreciat ca cel mai interesant dintre moderni. Şi nu era puţin lucru, fiindcă atunci se bucurau de admiraţie generală Bourdelle, Rodin, Maillol, Despiau... Întîi am fost impresionat de figura lui Brâncuşi.

– Cum era acest sfînt din Montparnasse, acest „copil bătrîn", cum îl numiţi dumneavoastră, de unde imaginea acestui plastic paradox?

– Ei... era foarte mic şi puţintel la trup... Mi se pare impudic să vorbesc aşa despre titan, dar era foarte mic, şi ca să „sară" acest handicap, purta nişte saboţi olandezi, mari, de lemn...

– ...Nişte coturni, cum ar zice un actor.

– Da, coturni... şi pălăriuţa lui albă de copil, ţuguiată, ca de pitic...

– Ca să-l mai înalţe puţin, să creeze măcar iluzia...

– Acest ansamblaj ţi-l făcea imediat simpatic. Apoi, el care-şi modela sculpturile cu atîta atenţie, barba nu şi-o ajusta deloc, şi cum fuma tare, fuma o ţigare pînă la capăt, locul ăsta din jurul gurii era afumat... Cu barba asta mare, albă, cu pălăriuţa lui ţuguiată, ca de pitic, cu saboţii ăia de lemn, părea un personaj de poveste; eu l-am iubit, l-am iubit imediat. Pe urmă a început să-mi arate lucrările...! lucrările pe care astăzi le cunoaşte o lume întreagă; atunci ele erau surprinzătoare pentru că lumea nu era familiarizată cu abstracţionismul, cu formele libere, nonfigurative. Ei, şi mi-a arătat lucrări pe care le contacta electric şi se învîrteau încet.

– ...Artă cinetică.

– Da, atunci era o noutate; aşa a început cinetismul, cu aceste lucrări ale lui Brâncuşi.

– ...Un fapt mai puţin cunoscut.

– În comunicarea mea la Colocviul de la Paris, ţinut în urmă cu cîţiva ani, eu am comunicat acest lucru, ca moment de început în cinetism. El avea atunci – în 1937–38, cînd am fost eu la Paris! – o „Pasăre măiastră" într-un muzeu, una turnată în bronz, aşa, cam la un metru şi zece, care era pusă pe rulmenţi şi, dacă o atingeai cu degetul, se rotea încet. Pe urmă cinetismul s-a dezvoltat, a devenit un curent, ce mai... a ajuns o maşinărie complicată, inutilă... în sfîrşit, asta-i altă discuţie. Adică, avangarda de la începutul secolului a căutat toate formele posibile de a surprinde publicul, de a-l mişca din nişte poziţii, în care era înţepenit; sigur că putem vorbi de anumite

Daniel TEI

(Continuare în pag. 8)

cronica literară

Ion Bălu

Viața lui G. Călinescu

Ed. Cartea Românească, 1981

Ion Bălu nu pare incomodat în 1981 de apariția în abundență a cărților despre G. Călinescu pe care, ca bibliograf al lui, le cunoaște în totalitate. Cind își intitulează cartea **Viața lui G. Călinescu,** biograful are în vedere inevitabila confruntare cu lecția călinesciană despre opera biografică, care ar putea începe cu această convingere a maestrului: „Mișcătoare intr-o biografie este comunicarea seacă a faptelor fatidice ale unei existențe". Cumințenia cercetătorului, mai aproape de ințelepciune și onestitate intelectuală, constă intr-o voită neutralitate pe care o exercită, și în ton cind optează „intre portret și anecdotă". Nu am inventat nimic în biografia călinesciană. Am cintărit toate izvoadele. Cine va avea curiozitatea de a urmări documentarea noastră se va convinge ce puține cuvinte introducem în text și cît de temeinic atestate sint toate afirmațiile noastre" (p. 435).

Cronologică și controlată în amănunt, combinatoria de evenimente are în interiorul ei o strategie mascată care dă **Vieții lui Călinescu,** viață. Bine știute în existența marelui critic sint destule fapte care, aceleași, l-au făcut în fluctuațiile istoriei, vulnerabil și intangibil. Numai corespondența, jurnalul și amintirile despre Călinescu, la indemina noastră, solicită un efort considerabil în a despărți imaginea reală de imaginea „creată". Documentele sînt pentru Ion Bălu treptele pe care le parcurge cercetătorul, în ordinea obiectivității, prin labirintul unei personalități proteice, ale cărei inălțări și căderi sint determinate de existența intru cultură. Biografia lui G. Călinescu confirmă, fără efort speculativ, imaginea ființei culturale care se construiește pe sine, scrisul fiind elementul ei vitalizator.

Apelind pe alocuri la cuvintul „hazard" biograful nu crede în el, il neagă continuu. Totul relevă un **autor,** fixat la masa de scris, prins într-o muncă asiduă, chinuit de erorile și adevărurile contemporanilor, de reprezentarea de multe ori neadecvată a relațiilor intre oameni, pedant, suspicios, naiv, generos, intr-un cuvint, om cu o structură psihică analizabilă (I. Bălu apelează la tipurile psihologice ale lui Jung) dar greu de suportat; imaginea simbolică a lui Călinescu rămine aceea de „homo scriptor", închis intr-o cavitate tapetată cu cărți și decorată în iluzia arhitecturii universului în care se consumă bucuria totalității. Sedentarul de aici își purta bătăliile și „munca-i de cărturar (este) singura latură practică a vieții lui", cum afirmă un contemporan al criticului.

Ion Bălu descifrează coerența existenței create, construite prin voința proprie, pe care Călinescu o mărturisește în tinerețe: „invăț cum un om mediocru poate ajunge mare". **Viața lui Mihai Eminescu** este, în timp, invățătura despre genialitate: o lecție ce nu se invață. **Viața lui G. Călinescu** oferă orizontul ingăduit al entuziasmului laborios ce conservă forțele creatoare. Se dezvăluie un Călinescu citadin, cu o arhitectură intimă similară, intețindu-și arderile spre centrul vital al culturii naționale.

Morala lui Călinescu, omul pornește de la un egocentrism dătător de putere intelectuală. Legăturile cu oamenii de litere le păstrează circumspect, avind în aprecierea lor o măsură pretențioasă.

Extirpind cu prudență imixtiunile anecdotice sau legendare neincheiate în răstimp, Ion Bălu innoiește, punind biografia ca premiză, posibiltățile de revenire la problema „călinescianismului" pe care il definește: „Călinescianismul reprezintă o atitudine de viață, conjugată – din unghiul unei percepții individualizate – cu o intuiție organică a lumii, cu tentația imbrățișării fatalității de la uman la astral, de la mineral la vegetal" (p. 385). Nu are importanță acum cît de acceptabilă sau nu este succinta definiție. Biografia ii adaugă oricum eșecul intelectualului de a se construi ca spirit renascentist și mai ales disponibilitățile unei vocații magnifice. Discutabile sint, cind în viață se află contemporani ai lui Călinescu, amănuntele biografice. O carte veridică despre viața lui G. Călinescu, „infățișind pe un individ în decurgerea existenței lui ca exponent al unei virtuți", cum altă dată spunea biograful lui Eminescu și Creangă, inchide în ea o finalitate așteptată de cultura română.

Brindușa ARMANCA

Mircea Martin

Dicțiunea ideilor

Ed. Cartea Românească, 1981

Preocupați să nu scăpăm nici cel mai firav ecou al literelor noastre peste hotare, infrigurați încercind să descoperim căile pe care literatura română poate să fie recunoscută la dreapta ei valoare, uneori prea rău necăjiți de ignoranța dumnealor in ceea ce ne privește, ii uităm pe specialiștii noștri care, in dialogurile internaționale pe care le-au purtat, și-au cîștigat un prestigiu pe care noi se cuvine a-l folosi: spre binele nostru al tuturor. Intre cărțile lui Mircea Martin, căci despre el e vorba, **Dicțiunea ideilor** mi se pare a fi cea mai surprinzătoare. Viața și acțiunea criticului se identificase cu a unor mari cărturari care i-au fost magiștri, care l-au insoțit în infăptuirea celorlalte cărți ale sale: oameni de litere, filozofi, teoreticieni pe care el i-a recomandat, ca specialist, publicului românesc. O prefață sau un studiu introductiv intră în lume lingă volumul pe care l-a slujit; un studiu publicat intr-o publicație străină e acceptat intr-un anume context. Dezinteresat de numărul de pagini al volumelor sale, și pină în anul de grație 1981 și de ritmul aparițiilor (în 1981 apare cu două cărți!) criticul părea a acorda prioritate acțiunii intelectuale: colocviilor, comunicărilor, editărilor. El este autorul unei acțiuni critice de anvergură care pune mereu în centrul ei actualitatea. Pregătirea sa teoretică, fără reproș, nu il inchide intre afirmații rigide. Ca și pentru Vianu, unul dintre maeștri săi, cultura e o formă de viață. Putem cita, pentru a-l ințelegere mai bine, această confesiune: nu numai pentru adevărul ei, ci și pentru acel eu de o mare demnitate stilistică: „Efortul ... lui Vianu de a aduce experiența subiectivă la o rigoare impersonală m-a fascinat intotdeauna. Nu pentru ceea ce este claritate rece și precizie neutrală în incheierile sale, ci pentru acea emanație originară, infinit decantată, dar totuşi păstrată, pentru accentul confesiv involuntar, pentru pateticul personal ce izbucnește pe alocuri, făcind demonstrația abstractă să fie mai convingătoare".

Dicțiunea ideilor este o carte despre cițiva dintre profesorii de poetică ai veacului. Eroii ei se numesc Valery, Fundoianu, Marcel Raymond, Caetan Picon, G. Călinescu, Roland Barthes, Carlos Bousono. Despre nici unul dintre ei criticul nu scrie aici pentru prima sau a doua oară. Cei ce i-au citit rindurile extraordinare, publicate în **Luceafărul,** la moartea lui Marcel Raymond, pot ințelege rolul pe care il are, în acțiunea sa de teoretician și critic, viața trăită a ideilor. Un profesor nu invață doar o metodă de cercetare, nu transmite doar teorii, el transmite o demnitate intelectuală: transmite un mod de a exista în interiorul culturii. Dă imagine unui stil de viață. Discutind de la egal la egal cu maeștrii săi, el nu uită a se diferenția, cind și cind, de adevărurile lor. Spre deosebire de alți confrați care conspectează, rezumă și citează. Mircea Martin polemizează – cu cordialitate și deferență – corectează, descoperă repere noi în cultura veacului. El are o viziune, un program propriu de cercetare și cine a citit **Călinescu și complexele literaturii române** ințelege rostul itinerarului pe care și l-a ales.

Demersul critic al lui Mircea Martin, spuneam, are în vedere problemele acute ale momentului literar. El e prezent în actualitate printr-o acțiune literară de anvergură, prin opțiuni care nu sacrifică registrul teoretic inalt in care se mișcă. Finalul, **Dicțiunea ideilor, un manifest in loc de postfață,** arată că volumul trebuie să ne edifice și asupra unor necesități ale vieții literare imediate. Contează, scrie Mircea Martin, nu numai ceea ce spune criticul, ci și **cum** spune. Aceasta este morala **Dicțiunii ideilor,** volum inchinat profesorilor de literatură ai veacului. Fiindcă acest volum trebuia să aibă nu numai o structură reflexivă ci și o atitudine:

„Proclamind – cu o modestie care nu e decît comoditate și suficiență – statutul de aservire al criticii față de literatură ei (unii critici, n. n.) il ințeleg ca pe o despovărare de orice scrupul stilistic. Mai mult, ei disprețuiesc stilul și pe „stiliști" pe care-i asimilează inconștient cu artizanii. Artizani sint însă ei exact în sensul in care trebuie folosit cind e vorba de critică: artizani, adică nedispunind de mijloacele necesare unei receptări calificate, răminind în stadiul aproximației empirice, lipsiți de o concepție ceva mai complexă, adică mai adecvată, despre literatură și despre propria lor profesiune".

Nu s-ar putea spune că teoreticianul e abstras și impersonal. Cartea sa ilustrează, argumentează, pledează. A avea stil, a păstra în dezbaterile actualității o inălțime spirituală, o noblețe, o demnitate intelectuală, iată ultimul ințeles al acțiunii lui Mircea Martin. În disputele, uneori mult prea infierbîntate, ale momentului literar actual, aceste chemări la ordine sint mai mult decît necesare. Mircea Martin nu e doar unul de profesorii de literatură ai momentului, ci și unul dintre oamenii de conștiință – de echilibru – ai lui.

Cornel UNGUREANU

in memoriam

Ultimul jurnal

Radu Petrescu a intrat în literatură așa cum doar puțini din contemporanii noștri reușesc: ocolind halta vieții literare, acest purgatoriu în expansiune. Ființa sa a fost înzestrată cu harul secret care făcea să iasă în lumina ideii marile calități ale scriitorului de pretutindeni, ale truditorului pentru care singura rațiune existențială e pagina trudită, adincurile insondabile ale paginii imaculate: el avea conștiința acută a discreției care, „în sudoarea minții omenești", e singurul contrabalans al efortului creator.

Radu Petrescu nu a simțit nicicind nevoia să se pună în fața cărților sale, asemeni unui stegar orgolios ce-și pregătește de asalt oștenii. Dimpotrivă, cu discreția călăuzei ce are de indeplinit în liniște o misiune, a stat mereu in umbra batalioanelor de asalt, cărora le indicase, in lungi și dureroase sfaturi de război, direcția sigură a drumului spre victorie. Cei care l-au cunoscut nu au ezitat să vadă in el mai intii Omul, extraordinarul semen al lor, a cărui vigoare intelectuală eclipsa tristele emisfere a tot ceea ce inseamnă indepărtare de cultură. Există în scrisul lui Radu Petrescu o nedisimulată aspirație spre o epopee culturală, compusă din fragmente ale vocației de a trăi intru exersarea spiritului creator, intru depășirea condiției, doar, umane, ancorată la țărmul vizionarismului livresc, sortit să nu-și afle niciodată cartografierea totală. Nu a pregetat, însă, de a da necontenit variante ale acesteia. De la Matei Iliescu, prin acea mirifică Grădină botanică, spațiu de reculegere inainte de a trece la cucerirea altor și altor metereze ale culturii, după fascinantul popas În Efes, după Ocheanul intors, ce a știut să îndrepte spre sine imaginea focalizată a aparenței lumii, după acel catehism al unei noi simțiri intelectuale, Didactica nova, pină la inegalabilul jurnal al chinurilor unui scriitor atins de boarea demonului muncii, Părul Berenicei, avem prototipul Creatorului care a știut in orice moment să se pună, asemeni unei lentile devoratoare, între **Carte** și **Lume.** Nu este fără acoperire apropierea ce s-ar putea face intre titlul uneia din cărțile sale și numele acelui filosof, Heraclit din Efes, căruia i s-a spus Obscurul. Scriitorul, la care discreția trecea mult dincolo de limitele simplei politeți, chiar în formele ei aristocratice, a avut tăria să se dilueze, pînă la dispariție, printre paginile (puține, din prea multele pe care ni le-ar fi putut dărui) ale cărților sale, jurnale deghizate (... obscure) ale trecerii sale liniștite prin lume.

Radu Petrescu inseamnă mai mult decît un nume tipărit pe citeva cărți (de excepție, ce e drept). El inseamnă o atitudine față de cultură, un mod al asumării unui risc: riscul răscumpărabil al trecerii în neant deodată cu ceea ce scrii. Fie ca rindurile sale, incrincenata sa bătălie cu unicitatea scrisului, să ne reamintească veșnic de propriul nostru ideal al viețuirii intru literatură!

Mircea MIHAIEȘ

LUI RADU PETRESCU

Acum, cind ce era de tors, s-a
tors
iar orele tirzii și neferice-s,
din care stea, din Coma
Berenices,
te uiți la noi printr-un ochean
intors? ...

Șerban FOARȚA

31 ianuarie 1982

viața asociației

O APARIȚIE SĂRBĂTOREASCĂ: „MAGAZINUL LITERAR"

Membrii Asociației scriitorilor din Timișoara au ținut să fie la inălțimea inițiativei pe care autorii **„MAGAZINULUI LITERAR",** editat la inițiativa conducerii Asociației, au avut-o: aceea de a onora sărbătorește o apariție sărbătorească. Prima tipăritură de acest gen, apărută la Timișoara, în condiții grafice deosebite, este un foarte eficient test al valorii literaturii practicate în partea aceasta de țară. Cititorul familiarizat cu fenomenul literar românesc (nu numai din vestul țării...) va găsi citeva nume a căror prezență reprezintă o garanție de calitate prin simpla lor enumerare: Ion Arieșanu, Livius Ciocârlie, Anghel Dumbrăveanu, Nichita Stănescu, Cornel Ungureanu...

Editorii „Magazinului literar" au știut să vină în intîmpinarea gusturilor cele mai diverse: de la proză, poezie și critică literară, la reportaje, insemnări de călătorie, pagini inedite din mari scriitori (I. L. Caragiale, de pildă), sport, muzică și umor. Acest veritabil almanah al literaturii bănățene este deschis de o foarte utilă „bibliografie" a membrilor Asociației scriitorilor din Timișoara, intocmită de Olimpia Berca, veritabil instrument de lucru pentru cel interesat de istoria literară contemporană. Urmează, apoi, intr-o alternanță și o sistematizare ce a dovedit deosebita atenție cu care au fost alese materialele, proze de Ion Marin Almăjan, Sofia Arcan, Ioan Iancu, C. Milenovici, Maria Pongracz, Ludwig Schwarz, I. D. Teodorescu, precum și pagini regăsite din creația lui Virgil Birou. Capitolul de eseuri literare e repre
zentat de nume din cele mai diverse gen
rații: Gavril Blaga, Livius Ciocârlie, Șerb
Foarță, Alexandra Indrieș, Andrei A. Lil
Al. Jebeleanu, Cornel Ungureanu etc. P
zia, cel mai bine reprezentată, e prez
prin Anavi Adam, Nikolaus Berwa
Vladimir Ciocov, Lucian Bureriu, V
Dan, Anghel Dumbrăveanu, Mari
György, Al. Jebeleanu, Ilie Măduța,
Muncian, Dușan Petrovici, Monica R
Corina Victoria Sein, Aurel Turcuș,
rioi etc., iar reportajul de Ion Arieș
Florin Bănescu.

Nu lipsesc nici paginile de literat
niversală, traduse de pana inspirat
Lucian Alexiu și Carmen Pădure,
Dumbrăveanu și Zaira Samharadze, Șe
Foarță, Ilie Ienea, Petru Sfetca, N.
rubricile de umor, semnate de Laure
Cerneț, Victor Gorșcovăz, Marius Munt
nu, aforisme de Ion Velican, sport și muz
(Teodor Bulza și Lucian Bureriu), precum
multe altele, care completează un sumc
complex, interesant, ce constituie o lectură incitantă. Prin toate acestea, și prin multe altele, **„MAGAZINUL LITERAR"** est
o frumoasă reușită.

Mircea VOICU

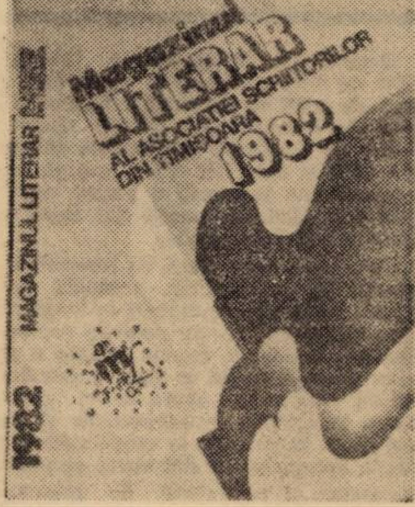

cenaclu

Am asistat, în seara zilei de 2. II.
la una din cele mai aprinse ședințe
Cenaclului Asociației scriitorilor și a
vistei „Orizont". Ședința, prezidată
Cornel Ungureanu, a programat o
de versuri citite de **Ioan Morar.** Refe
a fost prezentat de poetul **Marcel Tolc**

Au luat cuvintul, făcind valoroase apr
cieri la adresa poeziei citite: **Marcel Turc**
Marian Odangiu, Marcel Pop-Corniș, Iosif Costinaș, Mircea Mihăieș, Cornel Ungureanu. Remarcabile au fost intervențiil
lui **Marcel Pop-Corniș,** care a punctat c
multă precizie și vervă polemică une
aspecte legate indeosebi de activitatea cenaclului nostru, a tinerilor poeți și critici, a impunerii lor.

Săptămina viitoare, în aceeași zi și la aceeași oră va citi fragmente dintr-un roman **Livius Ciocârlie.** Referent: **Șerban Foarță.**

A. P.

TENTAȚIA SFEREI

1) Volumul lui Ion Pop: **Lucian Blaga. Universul liric** (Ed. Cartea Românească, 1981) vizează surprinderea constantelor ce structurează imaginarul poetic, conform „obsesiei modelatoare" ce stă la baza operei, sau, cum ar spune Leo Spitzer, a „etimonului spiritual al creației". Rezultanta acestei configurări este o unitate închisă, coerentă și relativ stabilă a constelațiilor simbolice (p. 279), capabilă să confere operei limpezimea unei viziuni, adică este tocmai **universul personal** de o nuanță unică, particulară, pe care autorul îl avusese în vedere.

2) Dincolo de poeticitatea sa, universul liric blagian dezvăluie structura unor coordonate narative de factură mitică. Sursa dinamizatoare a acestui sistem matricial o constituie unitatea de viziune proprie poetului: conștiința unui univers unitar, plin, omogen, în care toate elementele alcătuitoare conviețuiesc într-o netulburată armonie, sau, cu un cuvînt – conștiința unui univers mitic. El furnizează eului liric reperele arhetipale față de care se va raporta ca protagonist într-un spectacol în care scenariul figurează o geografie, un spațiu și un timp exemplare. Această exemplaritate este interiorizată de către eul liric și va funcționa ca supra-realitate spre care aspiră – cînd nostalgic, cînd impetuos – eul rostitor al discursului. Dar, din această tensiune recuperatoare pusă în evidență în opera poetului, mai trebuie dedusă și o altă premisă a „povestirii" pe care Blaga ne-o spune, anume că în acest cosmos coerent a intervenit cîndva o catastrofică sciziune în urma căreia ființa a fost ruptă din Marele Tot și damnată să-și poarte povara fragmentarietății. Avatarurile acestui divorț separator – particularizare a mitului biblic al paradisului pierdut – formează întreaga substanță a imaginarului poetic blagian.

Eul stihial își pierde în **Pașii profetului** funcția activantă în procesul cosmotic al schimbului de materie cu Totul, pentru a se situa într-o pasivitate, într-o „somnolență și noapte a conștiinței" (p. 25). Subiectul cedează **materiei** inițiativa comunicării reintegratoare. **Moartea lui Pan** fixează momentul „rupturii ontologice" ce va implica apariția conștiinței de sine: „distanța dintre un subiect uman ce se descoperă solitar și universul situat acum dintr-odată în depărtarea unei **conștiințe întrebătoare"** (p. 30). În virtutea acestui principiu al individuației (cf. romanticii germani), subiectul liric blagian își va rosti discursul de pe poziția unui „om problematic", rupt dintr-o existență naturală și menit să caute etern neliniștit Sensul, într-o lume a cărei lectură este deacum imposibil de cuprins în deplinătatea ei originară.

Traiectul „psihodramei individuale" dobîndește o proiecție circulară doar prin integrarea unei funcții deosebit de productive pentru creația poetului – erosul. În cronologia operei acest moment este definitiv asimilat odată cu **Nebănuitele trepte**.

El, erosul, și agentul lui, **femeia,** aduc aurora unui nou început de ciclu vital, a unei noi învestiri, cu puteri „de zodie". Ion Pop identifică funcția erotică cu aceea a unui principiu ontologic activ și o numește, pe rînd, „energie antropocosmogenetică", „suprem principiu ontologic", „agent dinamizator", „axis mundi", „întemeiere a ființei". În solara zi a dragostei, universul se coagulează într-o reunificare fericită. Eul își recuperează centralitatea. Dragostea redă semnelor sensul pierdut. Lumea se **în**-cercuiește în armonie.

Dacă pentru poetul Blaga „obsesia modelatoare" a creației o reprezintă universul în continuitatea sa arhetipică, figurile care vor cuprinde cel mai deplin această unitate monadică sînt **cercul** și **sfera.** Sfera la rîndu-i este, însă, alcătuită din două jumătăți izomorfe. Lumea este creată pe baza principiului reflectant: Bolta, Înaltul se conjugă echilibrat cu Josul, Adîncul, într-o oglindire ce învăluie căldura intimității protectoare. Imaginarul are o structură bivalentă ce decurge din plenitudinea sferică a lumii. În această „carapace" a spațiului curb, „înălțarea" are ca pandant „scufundarea", într-o permanentă oscilație reflectantă. Eul poetic în ipostaza sa comunicantă este axa care menține legătura între polii lumii. Imaginarul blagian desfășoară reveria **întoarcerii, a coborîrii, îmbrățișării,** într-un regim nocturn al imaginii (Durand), centrat pe poziția embrionară a eului în universul-sferă.

„Dezmărginirea", obsesia „proximității", tinde să umple în poezia lui Blaga spațiul-rotund, să-l infuzeze de substanța intimității. „Geografia mitologică" urmărește evidențierea imaginilor-simbol în acest sincretism al înălțării uraniene și al coborîrii chtoniene: **muntele, pomul, fîntîna, pasărea, unicornul...**

3) Studiul lui Ion Pop se înalță din fascinația sferică a unității poetice. Demersul său reface astfel metodologic însăși aspirația spre cuprindere totală, mitică a lui Blaga.

Chiar dacă autorul nu a ajuns să cuprindă toate aspectele creației lirice (spre exemplu, diferențele de nivel stilistic între creația antumă, narativă, și concizia și limpiditatea postumelor, ca expresie a saltului de la starea de conștiință problematică, căutătoare, spre aceea de conștiință cunoscătoare, „părtașă veșniciei", sau dezvoltarea seriei ce marchează traseul „căutării narative" – motivul „drumului"), studiul discutat actualizează, într-un discurs de o frumusețe particulară, tentația sferică a perfecțiunii.

Sorina IANOVICI

Cîteva note despre DUȘAN PETROVICI

portrete

O ușoară febră nervoasă agită imagistica lui Dușan Petrovici în prima sa carte, dînd versurilor scurte zvîcniri suprarealiste, reprimate, însă, în cele din urmă, dintr-o conștiință a decenței imaginației. Sub placa metaforică a poemelor se întrevede un joc de forțe care-și dispută inițiativa lirică, forța explozivă a expresivității fiind mereu zăgăzuită atît de ceremonialitatea versului, cît și de grija pentru coerența semnificației sau congruența stării poetice. Poemele au la bază, de regulă, un conflict subtextual între libertatea imaginarului și cenzura sa și ele trăiesc dintr-o tensiune între exultanța fanteziei și exercițiul de domolire a ei. O mică strategie a eliberării imaginației din cușcă și a reprimării elanului său de transgresie face ca poemele să aibă o bruscă mișcare de elevație, urmată de una de recul. Principiile edificării poemului par a fi deduse din regulile de înălțare a zmeului, deși Dușan Petrovici nu tinde spre (sau mai degrabă se ferește de) textul ludic. El are, dacă nu chiar vocația, în orice caz complexul poeziei serioase și poemele sale, departe de a cultiva abandonul în imaginar, cuprind un susținut exercițiu de reprimare a imaginației. Semnificația terorizează imaginația și sporul de acuratețe al celei dintîi presupune, de fapt, o diminuare a libertății celei din urmă. În „Lebede ale puterii", acest sacrificiu se face prin ghilotinare cu foarfeca, poemele fiind retezate brusc, parcă înainte de final, și dînd impresia unor concentrate metaforice pe cale de a exploda. Poetul transcrie doar zvîcnetul imaginației, al cărei șuvoi e curmat brusc în clipa în care tinde să iasă de sub control. Forța de șoc a expresiei indică o vocație pentru poetica primitivității și a crudităților senzuale, dar, în fond, universul lui Dușan Petrovici se leagănă în candoare. Extracțiile din real sînt convertite și transpuse într-un registru de ingenuitate, juxtapunerile de notații fiind făcute, de fapt, după un cifru al imponderabilizării lor: **„O cei care adună păianjenii căzuți din soare / și-au rupt în două solitudinea și iată / acum suportă mai bine maladia ninsorilor coapte în sîni / de fecioară / vorbiți acum de portocale / de candel înflorit multicolor pe răni demente / cineva ne-a lepădat în sanctuare / zboruri pentru o viață întreagă / și / din cînd în / cînd / acolo unde ne atacă iarba pragul / ne facem cuib de păsări albe".** Așa cum acumulările de senzații urmează o curbă a intelectualizării lor, plastica elementarului se înscrie și ea într-un circuit al rafinării și purificării. O aparentă furie estetică, manifestă încă aici, se transformă într-o atitudine ironică prin care ingenuitatea e disimulată, dar rămîne substanțială. Poetul nu se lasă tentat de rețeta „sentimentalismului ironic", fie pentru că răsuflarea ironiei sale e scurtă, fie pentru că viziunea însăși îi dă tîrcoale. Versurile au ținută ritualică, tulburată adesea de palele ironiei, iar cîteva cicluri cu structură vizionară **(„Ziua Voom", „Capricii")** captează infiltrații problematizante sau reflexe fantaste și utopice. O stilizare în suav se petrece în al doilea volum, în care decorația suferă de o inflație prețioasă iar forța imaginativă pare a-și fi pierdut din combustibil. Gingășiile și transa paradisiacă au substituit imaginația violentă și exercițiul în concret, iar nervozitatea s-a transformat în grație. Gestul scurt și retezat face loc gestului amplu și ceremonialic, iar poezia devine una de oficiere, cuminte și elegantă, ca la o reprezentație de protocol. Substanța lirică s-a subțiat iar contactul cu concretețea lumii se realizează printr-un filtru hieratizant. O coardă socială sună acum în poeme, mobilizînd și alte disponibilități ale poetului, dar viziunea e platinată și lipsită de freamătul subteran al senzațiilor crude. Poemele cîștigă, însă, în fluență și limpezime, iar **„Neînceputa mireasmă"** va duce decantarea pînă în pragul muzicalității. Transparente și disciplinate, versurile se întorc spre meditație și schimbă registrul senzual cu cel spiritual. Viziunea lirică se angajează în definirea propriei condiții și în cea a creatorului, iar notația se transformă în confesiune. Vibrațiile textului sînt mai line, iar forța sa nu mai constă în țîșnirea bruscă a jetului imaginativ, ci în sugestivitate. O plasă meditativă va strînge tot mai hotărît notațiile în jurul unui nucleu coagulant, **„Obiecte pierdute"** lăsînd doar în aparență imaginarul să zburde în libertate, dar, de fapt, grupîndu-l coerent în poeme subminate de neliniști existențiale. Cîteva șocuri suprarealiste abia dacă mai au o prezență decorativă în poeme, atente acum la infiltrațiile subterane ale angoasei și preocupate de starea lor intelectuală. O cerebralitate ascunsă, dar manifestă, ține în frîu neastîmpărul imaginației și-i ordonează pîlpîirile într-o suită meditativă. Cursa dintre semnificație și fantezie pare cîștigată, iar „forțele de ordine" au redus jocul imaginației la stricta funcționalitate. Accesul poemelor la registrul meditativ a substituit exultanța imaginației cu o stare temperat-elegiacă, peste versuri lăsîndu-se umbrele tot mai groase ale nostalgiei. Ironia mai păstrează în sine cîteva reflexe de cochetărie, dar cel mai adesea surîsul ei îngheață sub adierea unui fior de spaimă. Discret, fără nici o retorică a alienării, universul lui Dușan Petrovici alunecă spre coșmar: **„Nu pot întinde brațul / fără să dau de aceleași obiecte pierdute. / Copacul** n-are frunze / **iar luna își ascunde cealaltă față; / ca un nor apare mama / și-mi deschide poarta / unui nou mister: / Cuprinde într-un deget / mumiile cosmice / ale gîndurilor mele / și le purifică somnul / cu încă un plîns".**

Al. CISTELECAN

---

profiluri

Personajul interior sau drumul către realitate

Cu **Singură în bătaia lunii,** la mai bine de treizeci de ani de la debut **(Iana hoinara,** 1942), Sofia Arcan impunea prozei sale un nou registru, acesta venind dintr-o trăire intensă, acumulată în timp, a ceea ce în lirică îndeobște se numește **sentimentul naturii.** Era acolo, în romanul din **1977,** semnul unei întoarceri către obîrșii, al unei obstinări în a redescoperi comuniunea primordială, acel substrat al ființei populat cu noime stihinice îmblînzite ori, mai exact, **posibil de îmblînzit** numai printr-o situare înlăuntrul lor, printr-o asumare totală. Mărghina, eroina cărții, este ea însăși o natura naturans: ea nu convertește spațiul înconjurător (pădurea, cîmpul, elementele cosmice) ci îl generează ca în vechile cosmogonii, nu se înscrie într-o ordine a naturii ci instituie această ordine, o generează: „Se întunecase bine, luna era încă după deal, din cerul fără nori stelele coborau lin. Se stingeau sufletele oamenilor ori lacrimile mele aninate-n cer și preschimbate în stele veneau către mine?... Învățată să stau singură în bătaia lunii, niciodată n-am simțit spaima să-mi dea tîrcoale". Drumul pe care îl parcurge Mărghina este un drum al inițierii și, ca în orice ritual inițiatic, el e punctat de refuzuri, de experiențe nu o dată tragice, dar se desfășoară sub zodia imperturbabilă a seninătății. Eroina participă la acțiunile celor din jur – familia sa reprezintă un fel de avanpost al luptătorilor din Munții Banatului în timpul celui de-al doilea război mondial – animată de un voluntariat circumscris legilor naturale ale firii. Ea partizanează cu reprezentanții Binelui discernînd instinctiv. Impactul dintre lumea **dinlăuntru** – devenită spațiu existențial și definind-o pe eroină ca **personaj interior** – și lumea „cea adevărată", a războiului, a luptei, îi deschide calea intrării în realitate, o intrare ca un diluviu în care totul alunecă, se dezintegrează pentru a renaște apoi: „M-am ridicat, amețită, abia am făcut cîțiva pași și iar se auziră împușcături, altele veneau dinspre vîrful dealului, valea prinse să clocotească, codrul răsuna... În vuietul puștilor începu goana zăbunită a jivinelor, păsările zburau cu țipete ascuțite, nori de păsări își vînturau aripile spre vale, pe jos, tropotul porcilor mistreți, saltul căprioarelor, fuga vulpilor... tot ce era viață în pădure începuse să alerge orbește către vale... Codrul prinse să răsune, gemea pămîntul, fulgerile flăcărilor brăzdau învolburarea fumului, scîntei, pocnete de puști, troznete, pale de vînt fierbinte... Focul mistuia pădurea sub un cer senin, cu soarele suind spre înalt...". Finalul romanului – citat aici – poartă însemnele încheierii experienței de inițiere; el proiectează asupra întregului o semnificație simbolică.

Formula aceasta a personajului interior era anticipată în volumul precedent al Sofiei Arcan, **Neștiutele noastre iubiri (1975),** prin Tina Marta. Între cle două eroine există însă cîteva diferențe ireductibile. Ele reprezintă polii aceluiași demers existențial al cărui sens îl constituie asumarea realului prin sincronizarea adevărurilor imuabile ale existenței cu acelea ale vieții cotidiene.

În vreme ce pentru Mărghina experiența se desfășoară pornind dinspre lumea interioară – devenită, cum spuneam, spațiu existențial – către realitate, pentru Tina Marta calea este inversată. Aflată la capătul trecerii prin viața „cea adevărată", Tina Marta aspiră la întoarcerea într-un timp mitic în care legile existenței se confundă cu legile naturi. Pe de altă parte, astfel stînd lucrurile, în mod firesc, în **Neștiutele noastre iubiri** realul invadează spațiul romanului, îl umple cu adevăruri cotidiene. Nostalgia vîrstei de aur trăită de Tina Marta imprimă acțiunii celorlalte personaje ale cărții – ele dominate de poveștile bătrînei – un sens etic superior. Confruntările prin care trece Marta, eroina de drept a romanului, eșecurile sale se datorează tocmai neputinței ei de a reface drumul în sens invers, de a se întoarce în lumea guvernată de legile naturale, lume de care Mărghina se distanțează treptat. Imposibilitatea recuperării acesteia nu conduce însă la un refuz în fața realului, ci la o înțelegere complexă a lui în marginea adevărurilor eterne ale vieții. Sofia Arcan intuiește calea de mijloc între tărîmul credințelor și eresurilor arhaice și realitatea nemijlocită, ca unică șansă de concordare a individului cu lumea.

Vara suferințelor (1980), cel mai recent roman al autoarei, explicitează prin destinul Mariei această (ipo)teză. Eroina reușește să evite condiția de prizonieră a realului nu opunîndu-i lumea interioară (în care reperele mitice – mama, familia, casa – se păstrează nealterate), ci descoperind posibilitatea concilierii lor. Este aceasta, neîndoielnic, concluzia unei experiențe existențiale aflate pe pragul marilor sinteze.

Marian ODANGIU

Anghel Dumbrăveanu

DIAMANTUL

Ne vom lecui prin iubire

Toamna lipește frunze
pe ferestrele nemărginirii

Nici o pasăre n-a mai trecut
să ne vadă
de la-nceputul mileniului
Nici un prieten nu s-a oprit
să-ntrebe vîntul
de ce ne-au închis
în acest diamant de-ntuneric

Ne vom lumina unul pe altul
ca doi arțari în octombrie

HOTARELE IERNII

Pînă la marea cea mare
cum să ajungem
după ce ne-au luat drumurile
și ne-au pus să păzim
ceasul de lut
Brațele tale în somnul de crini
la hotarele iernii

Cineva încearcă
strigarea numelui
într-o limbă necunoscută

Prin grija vîntului
avem de cărat
nesfîrșite sarcini de frig

Nu ne-a rămas decît sărutarea
ce ne ferește de moarte

MACEDONIA

La echinocțiul de toamnă
pe drumul păsărilor plecate în sud
am întîlnit Macedonia
O femeie cu sînii de soare

Pe malul unui safir
am așteptat dimineața
în care o mie de pescăruși
au visat cu aripile
albastrul de Ohrid
deasupra lumii

Macedonie fruct de lumină
inima mea te caută în adevărul
unui anotimp fără apus

ZĂPEZI PE UMERII ANILOR

Tot căutînd un drum în priveliștea vremii
am întîlnit moartea și dragostea
amîndouă în haine străine

Pămîntul mirosea a semințe și cer

Le-am dus pe-amîndouă în orele mării
unde o fată plutea
în albastrul etern

Am vrut să îngrop moartea
în nisipul pustiu de cărări
fără să știu că înhumam
propria-mi inimă

Acum sînt un rîu sub poduri de gheață

Întreb vîntul atotștiutorul
cum să dezleg de blestem
femeia în care-nfloreau
toate visele mele

Se văd zăpezi pe umerii anilor
Pe sub fereastră turme de bivoli
treeră noaptea

Cum să chem și cum să alung?

Numai vulturii beau din izvoare

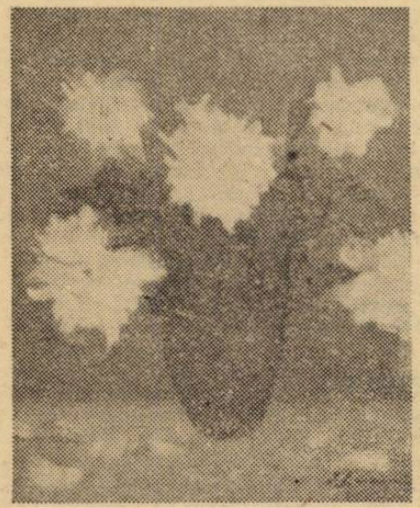

SIMION LUCACIU: „Bujori"

Radu Călin Cristea

PASAREA COLIBRI

cri cri
ciripi pasărea colibri

ești greier am răcnit
ea e departe
ea e gîtuită de moarte
ea nu poate ciripi

cri cri
ciripi pasărea colibri

ești greier am strigat
nu profana
ea nu mai există
nimic în urma sa
decît o viață de artistă

cri cri
ciripi pasărea colibri

am devastat atunci totul
plesnindu-i fața și
mîngîindu-i botul
greiere
măi greiere
înțelege și tu
ea nu mai poate cînta
ea nu mai trăiește așa
ea e sfînta
măicuța de noapte plăpînda
de-i vom aminti
morții n-o să-i placă

și ce dacă

TRIST ȘI SEMIZEU

ultima dorință
a bunicului meu
mort pe front trist și semizeu
a fost din cîte am aflat
grija
grija
pentru grădina de zarzavat

n-a lăsat testament
cu un aer măgulitor de absent
pentru atrocitățile din jur

a desenat o rădăcină de morcov
o tufă de salată o varză
ah varza cea creață și ardeii și sfecla
în toată splendoarea
grădinii noastre de zarzavat

eu sînt nepotul cel
eu sînt nepotul născut
special pentru el
cu șorțul albastru cu săpăliga în vînt
supus și robace
lucrez grădina bunicule mă auzi
lucrez grădina bunicule fii pe pace
bunicul stă întins și tace
iau un mănunchi de spanac
pipăi țelina mărarul cartoful
fețîi mei frumoși și gustoși
voi erați oful
bunicului

bunicul stă întins și tace
trist și semizeu
e întinsul acesta de trupul seu
echipat pînă în dinți
bunicul stă întins și rezistă
în bătaia asta pe viață și pe moarte
ce ridică un praf camforat
pînă în slava
unde se duce lupta cea grea
unde sînt camarazii și ea
fecioara cu arborele sfînt
extaziată
sub ram de argint și muguri muzicali
grația ei da grația
printre soldățoii ăștia brutali

cu muniții și hrană rece
bunicul nu iartă nimic
numai pe ea
n-o poate îndupleca
și numai pe ea
o mai poate urma
sub pomul zornăitor ca solzul de pește
unde ea desvelește
și scoate acel picior
dintre astre
unde mîna tîrăște
și mîna va smulge
imensa trenă de cîrtițe albastre

Florin Bănescu

VIS CU MERE

Pînă la venirea războiului, Veta fusese o muiere ca toate muierile. O luase Simion pe cînd avea cincisprezece ani și vîrsta aceea o împlinise doar cu puțin înainte de a pleca Simion la armată. Nu era nici prea frumoasă, nici prea urîtă. Avea ochi mari și umbroși dar chipu-i era cam negricios și numai de albéle și roșéle n-avusese ea vreme. Puțină la trup avea, totuși, călcătura mîndră. Se sfia cînd trebuia să stea de vorbă cu vreun vecin și pe drum umbla întotdeauna iute de parcă ar fi alungat-o cine știe ce spaime. În puținul timp cît a stat ea cu Simion, acela nu se pricepuse s-o întărească, să-i dea mai multă încredere în ea și, fără îndoială, nici de iubit nu s-au iubit prea mult, ai lor (care hotărîseră, de fapt, nunta aceea) îi puneau la lucru, fără istov, gîndindu-se că o să aibe ei vreme și pentru făcut copii și așa mai departe. Dacă socoteala în privința pămînturilor le ieșise bine, cealaltă se dovedise mincinoasă. Prima, pornea de la învecinarea locurilor lor din Luncă. Nu erau prea mari dar alăturate dădeau părerea că sînt oameni cu ceva stare. Locu' din Luncă era zestrea Vetei și el era înfipt ca un pinten între locul stăpînit de ai lui Simion și locul unuia Curtu care era văr cu tatăl lui Simion. Și tinerii erau un fel de veri, de al treilea, dar asta nu era pricină să nu se unească între ei. Ca să-și unească, oricine vedea asta, pămînturile. Cît îl privea pe Curtu, se tocmeau de mult cu el să-i cumpere locul acela ori să-i dea în schimb o pășune la Valdecorn. Și pentru locul fetei au fost destule tocmeli și chiar certuri, o nuntă încheia însă așa cum se cuvenea, în pace, niște încîlceli pe care nici avocații de la Oraș nu erau în stare să le descîlcească și nici să scoată bărbații cuțitele, cînd erau asupra chefului și își aminteau de oful lor, nu se cădea.

Cealaltă socoteală o încurcase, de tot, războiul. Fiindcă Simion plecase pe front și venise în urma lui doar o scrisoare despre cum a pierit. Veta nu se deosebea prea tare de muierile satului (altele fuseseră mirese la o vîrstă mai mică), în afară de mersul ei cumva ciudat. Și nici după venirea scrisorii aceleia n-ar fi avut dreptul să se deosebească. Erau destule văduve de război în sat și ea ar fi fost aidoma lor dacă n-ar fi trecut printr-o întîmplare grozavă de pe urma căreia i s-au rătăcit mințile.

Casa ei (pe Simion nu-l mai punea nimeni la socoteală) se afla mai în marginea satului, nu departe de Timiș și din grădina ei, dacă treceai rîul, dădeai de-a dreptul în Cîmpu' Fomii. Și de acolo pînă la drumul mare nu mai era mult și nici pînă la calea ferată. Ce s-a petrecut în noaptea după care ea avea să rămînă altfel, a știut numai Laie Cioancă, el fiind acela care-și luase grija satului pe vremea trecerii cătanelor străine ori pe drumul mare, ori pe calea ferată. Și el n-a vrut să povestească la nimeni ce a fost și cine a fost, aruncase doar așa, niște vorbe în vînt, oamenii le tălmăciseră fiecare în felul lui și se scorniseră tot felul de povești care însă se stingeau treptat pentru că pojarul grijilor venite din lumea mare și năpustite peste sat, odată cu războiul, era mai mare. Și destui treceau prin tot felul de încercări. Iar Laie continuase să fie mut pînă muțise de tot așa că după ani de zile, cînd i se năzărea cuiva să se întrebe cine fusese cu adevărat tatăl Măriei, n-aveau de la cine cere lămuriri. Oricum, nu de la Veta care se arăta rar pe ulițele satului, mînată de cine știe ce treburi (și de aceleași vechi spaime ale ei, numai că de la război încoace le avea cu adevărat) și nu ca să se ducă la morminți așa cum făceau alte văduve de război, chiar dacă ele se duceau să se cînte lîngă o cruce pusă la capul unei gropi goale. Pe Veta o puteau oamenii din sat auzi cum se cîntă în grădină, dar cine stătea să se mire de una care își pierduse mințile? Poate că unii băgaseră de seamă că ea stătea mai mult lîngă un măr cînd se jeluia și asta putea să însemne mult sau putea să nu însemne nimic. Uneori, iarna, ea împodobea mărul cu tot felul de cîrpe colorate și iarăși își spuneau oamenii că n-aveai la ce să te aștepți, decît la asemenea lucruri fără noimă, din partea ei. Cu toate că Laie, după ce băuse zdravăn spusese odată la birtul lui Godeanu ceva despre mărul acela. Îl auzise și Bona, șeful de post, și s-ar fi căzut ca el să facă niscaiva cercetări. La ce bun? Ca să dezgroape pe cine? Căci fără îndoială, din vorba lui Laie asta se înțelegea, la rădăcina mărului fusese îngropat un om. Un om sau un neom după felul în care s-ar fi purtat el, batjocorind o văduvă de război, o fată aproape, speriată și așa, fără vreo pricină anume de lumea ce o înconjura. Cei bătrîni știau, așadar, cîte ceva, dar fie că se făceau că uită, fie că erau prea înțelepți ca să răscolească nu în pămîntul grădinii, ci în inima unor oameni.

La Primărie, Măria fusese trecută ca fiică a lui Simion și asta era bine. Popa tot așa o botezase (fără să stea să mai socotească dacă Simion îi putea fi sau nu tată, dacă ar fi făcut-o ar fi băgat imediat de seamă nepotrivirea sorocului), așa că îi dăduse numele bunicii din partea lui Simion și pe acela îl socotise el a-i fi tată, făcîndu-i cu prilejul acela și o slujbă de pomenire. Fata fusese înscrisă la Primărie și dusă la botez de neamurile lui Simion și tot acelea o crescuseră neîndrăznind s-o lase în grija Vetei. Pentru că Veta după ce născuse parcă turbase, își pierduse de tot sfiala în fața oamenilor și cum vedea un bărbat în apropiere sărea asupra lui să-i zgîrie obrajii și să-i scoată ochii. După un timp se domolise și parcă uitase să și vorbească, se învîrtea prin ogradă ori prin odăile pustii și numai după multă vreme începuse să meargă la lucru pe la alții. O primeau toți deși mare dobîndă din partea ei nu puteau avea dar nu se cădea să-i dea așa, de-a dreptul, pomană.

Cînd se întîmplase ceea ce s-a întîmplat, Veta era singură în casa ei și în fiecare seară își zăvora poarta și obloanele grele la ferestre erau deasemenea bine închise. Uneori mai trecea pe la ea Laie Cioancă, îi bătea în poartă într-un anume fel și trecea mai departe. Asta ca să fie ea împăcată că se află totuși cineva pe lume care îi are grija și la ceas de noapte. Veta îl auzea și se putea culca mai liniștită, cu gîndul la Simion. Îi dădea și ea semn lui Ianăș, făcînd flacăra de la lampă mai mare, prin crăpăturile oblonului se vedea lumina crescînd și acela era deasemenea liniștit. La urma urmei, în casa de alături erau neamurile lui Simion. Ai Vetei stăteau în mijlocul satului, ei își dăduseră fata (cu zestre) numai după ce s-au înțeles că Simion va primi casa cea nouă (pe atunci) ridicată lîngă casa bătrînă (unde ai lui aveau destul loc, nu era să se lăfăiască ei în mai multe sobe, asta li se cuvenea tinerilor ce aveau să umple casa de copii, așa își spuneau; după ce pierise Simion socotiseră că Veta era mai bine să stea acolo, la casa ei de drept și pînă la urmă vor vedea cum se vor tocmi lucrurile).

Gurile rele spuneau, pe atunci, ehei, cîte nu se puteau scorni, că Laie se ținea cu Veta. Bineînțeles, în mare taină șușoteau acele guri, pentru că oricît de rele ar fi fost, tot le era teamă să nu le închidă Ianăș. Alții spuneau că a dat peste ea un dezertor, cum a putut intra nimeni nu-și putea închipui, și a supus-o cu toată împotrivirea ei. Povestea asta au înflorit-o alții, după ce dezertorul acela a supus-o a rămas acolo, făcînd pe stăpînul, Veta pitulîndu-l de ochii lumii, și ai lui Ianăș, pînă ce a prins acesta de veste și a spart zăvoarele porții. Celălalt a vrut să fugă prin grădină și Ianăș l-a împușcat sub măr. Alții, mai puțini, vorbiseră despre o patrulă de cătane nemțești, abătută de la drumul cel mare. S-au găsit și unii care să povestească despre un rus trimes să caute cai. Cîte nu se pot întîmpla, la urma urmei, în vreme de război? Și mai puțini țineau minte că Simion venise totuși odată într-o permisie (fusese lovit de o schijă în umărul drept și după ce stătuse prin tot felul de spitale mai apucase să treacă și pe acasă). Și, spuneau cei care totuși țineau minte asta, s-ar fi putut că Simion să-l fi aflat pe dezertor în patul muierii lui. Oricum, venirea lui Simion în sat n-avea nici o legătură cu nașterea Măriei. De asta știa mai bine numai Veta. Și, bineînțeles, Ianăș, pistolul lui automat răpăise în grădina ei. Și să-l învinovățească vreunul pe el că ar fi asuprit-o pe Veta era o prostie. Doar îi știau toți firea și gurile rele clevetiseră în zadar. Că Veta ținuse un dezertor, de bună voie, era o prostie și mai mare. Ea se speria și de umbra ei. Așa că rămîne în picioare doar povestea că a batjocorit-o unul, într-o noapte grozavă pentru ea și nu era de mirare că-și rătăcise mințile de atunci. Iar dacă la rădăcina cireșului era îngropat un dezertor ori o cătană străină, n-avea nici un rost să caute cineva să afle. Și nici s-o învinovățească pe Veta că uneori se cînta lîngă mărul acela. Îl plîngea și pe Simion, își plîngea și tinerețile ei, și, cine o putea opri?, îl plîngea poate și pe hainul acela care, totuși, era tatăl copilului ei.

După război lumea a avut destule la ce să se gîndească și a lăsat povestea Măriei încurcată. Socotind-o, din bună cuviință, ca fiind fata lui Simion.

SIMION LUCACIU: „Crizanteme tîrzii"

Între cărțile rămase de la George Georgescu, căpitanul portului Orșova – mare bibliofil – se găsește și o broșură intitulată „Răscoalele țărănești". Apărută în sîngerosul an 1907, sub îngrijirea lui Dimitrie Birăuțiu, proprietar al tipografiei „Poporul Român" și editor al ziarului cu același nume, în coloanele căruia era oglindită viața românilor din Transilvania și Banat. Prin structura ei tematică, broșura „Răscoalele țărănești", dezbătea problema țărănească din România, aspectele ei istorice, implicîndu-se însă (prin comentarea marii răscoale din chiar acel an 1907) și în realitatea istorică imediată. Înseși titlurile capitolelor: „Soarta țăranului român și răscoalele lui din trecut". „Pricina răscoalelor din țara românească – chestia țărănească", „Răscoala de astă primăvară", „Manifestul guvernului", „Cum să se ușureze soarta țăranilor?" și „Învățămintele răscoalelor" – sînt de la sine grăitoare pentru viziunea și modul de înțelegere a evenimentului revoluționar, care a dominat viața social-politică a României la începutul secolului al XX-lea și care reprezintă expresia cea mai înaltă a contradicțiilor de clasă în lumea satului românesc.

În „cuvîntul înainte", Dimitrie Birăuțiu anunța un adevărat program de editare a ceea ce el numea un „Lung șir de cărți bune și folositoare, pentru frații țărani", între care cele despre „Votul universal", „Legea relațiunilor de drept între gazde și servitori", „Despre socialism" („întrebare de mare greutate ce frămînta popoarele din întreaga lume"), solicitînd, în același timp, opinii despre viitoarea tematică a întreprinderii sale editoriale.

Broșura lui Dimitrie Birăuțiu este interesantă prin incursiunea ce o face în istoria mișcărilor sociale țărănești din Europa (amintind și de războiul țărănesc german, 1524), cu referiri subliniate la Răscoala țărănească de sub conducerea lui Gh. Doja, a lui Horia, Cloșca și Crișan. Folosindu-se de unele date statistice din „Istoria Transilvaniei" de Gh. Barițiu, Dimitrie Birăuțiu relevă starea de mizerie a țăranului român din Transilvania și Banat, supus exploatării feudale și boierești.

memento

ECOUL RĂSCOALEI DIN 1907 ÎN TRANSILVANIA ȘI BANAT

Tratînd istoricul răscoalelor țărănești din România, autorul broșurii amintește de răscoala din 1888.

Între cauzele care au determinat izbucnirea Răscoalei din 1907, D. Birăuțiu așează: „1. Lipsa de pămînt. 2. Tocmelile (contractele) agricole. 3. Birurile grele și slujbașii răi și vînduți bogătașilor. 4. Lipsa de școală. 5. Alte nevoi". El citează flagranta contradicție dintre marea și mica proprietate agrară, folosind date din „Viața Românească", care arată că o mie de moșieri aveau mai mult pămînt decît un milion de țărani. Procesul istoric al acaparării pămîntului de către moșierii latifundiari este explicat ca fiind „o poveste lungă de sute de ani, plină de sîlnicii, de nedreptăți și înșelăciuni, ba pînă și de omoruri. Dezvoltînd pe parcursul cîtorva pagini fiecare cauză care a condus la răscoală. El încheie acest capitol în mod simbolic cu versurile din poezia „Noi vrem pămînt" de George Coșbuc.

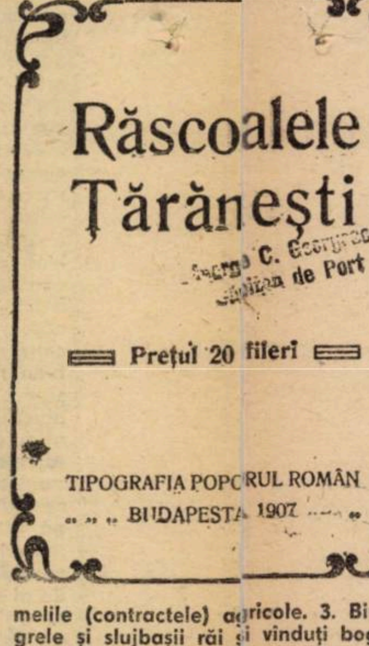

Răscoalele
Țărănești

George C. Georgescu
Căpitan de Port

Prețul 20 fileri

TIPOGRAFIA POPORUL ROMÂN
.. „ .. BUDAPESTA 1907 ....

După ce a descris modul în care a izbucnit și s-a desfășurat răscoala țăranilor din România, D. Birăuțiu redă spirtul de sacrificiu al acestora, înscriind voința de a obține condiții omenești de viață. „Pretutindeni, țăranii se rugau să li se da pămînt pentru un trai mai bun". Unii spuneau „murim bucuroși din cinci inși doi, dar ceilalți trei să aibă un trai mai bun!" În altă parte, țăranii cînd se găseau în fața armatei, își desfăceau cămașa de la piept și cereau să fie împușcați. „Vrem să murim – ziceau – dar copiii noștri să trăiască mai bine!".

Învățămintele răscoalelor – capitol final al cărți – conchide autorul sînt cele privitoare la organizarea și unitatea țărănimii cu cărturarii „prieteni adevărați", formarea de tovărășii (obști) pentru arendarea pămîntului, școlarizarea și năzuința organizării unui partid țărănesc.

Dincolo de unele interpretări greșite, de concluzia de pacifism social, cartea lui Dimitrie Birăuțiu este un interesant document de epocă, o mărturie a ecoului răscoalei din 1907 în Banat și Transilvania.

Ioan N. STRATAN

Ioana Dinulescu

ZAR ÎN CĂDERE

Flori carnivore, devorîndu-se între ele.
Umbra mușcă din lucruri,
lumina le sfîșie blînd.
Totuși, de-asupra întîmplărilor zilei,
stăruie o aură senină.
În turnuri, pe cîmpuri
e liniște
de parcă acolo, undeva, în cețoasele
imperii ale toamnei,
ultima frunză
e un zar
încremenind în cădere.

În deșertul memoriei
clipocește izvorul unui poem uitat.

ÎN JUR, LUMINA

Învăț să mă dreprind cu legile toamnei,
gîndul călătorește în tramvaie obosite,
steaua lăcrimează peste un zeu desfrunzit.
La colțuri de străzi, în megafoane de ceață
vîntul rostește imnuri de colb,
chipul unei femei străine mă oglindește fidel,
în pragul casei
mă rătăcesc pe harta umbrei sale.

În jur, lumina picură pe lucruri
ascuțindu-le netezimile,
asmuțindu-le spinii.

JARUL COBOARĂ SCĂRI

Față în față cu nesfîrșirea Cîmpiei
ce umilește orașul,
contemplu libertatea ierboasă
a miriștilor în septembrie,
ocrotesc sub pleoape umbra unor animale plăpînde,
le născocesc numele,
mă las vînată o dată cu ele.
N-am mai primit vești de-o eternitate,
fotografiile prietenilor mocnesc în album,
jarul coboară scări pînă la scrum.
Numele meu desfrunzește în odaia din turn,
în liniștea
dinaintea unei lupte ce abia începe.

HOHOTIND, MĂ PRIVEȘTE

Ea nu are gheare de aur,
ea nu are măsele de aur,
ea trece pe străzi învăluită în purpura
hărăzită umerilor mei;
duce în lesă umbra bărbatului
pe care eu îl visez
zăvorîtă în eterice turnuri.
Pletele ei flutură – drapele
ale unei invincibile oștiri.
Ea – ocolită de pulberi,
biciuind clepsidrele cu un ram
de Rosa canina,
hohotind, mă privește din oglinzi,
mă drămuiește în balanțe de spumă
și trupul meu
devine harta unui continent părăsit
cînd ea mă dezmiardă cu gheare ascunse în catifele,
cînd ea se amuză rostogolind zarurile
tinereții mele.

Ion Căliman

CREZ TÎNĂR

Iată-ne și aici, aproape de tot,
uniți prin același spornic înot,
veniți de demult ca o slovă de ger,
bătînd la fereastra aceluiași cer,
Noi toți sîntem o singură mînă
întinsă din bezna spre lumină,
ne doare la fel iarba și zborul,
căutăm în ochii oamenilor viitorul...
Trec căi prin noi de-a curmezișul,
ne sîngeră popasul și suișul,
și avem piept să le urcăm pe toate,
ne dor sălciile nemăritate,
Ne dor sălciile frunții, mai vii,
și conjunctivele să vii, să fii,
și toate cătușile din mințile seci,
printre neoameni sîntem poteci,
Largi aripi de păsări pe zare
pornite în căutare, către soare,
și, mai ales, sub tîmple, pus să doară
stă freamătul de-nsuflețire milenară.

COPIL DE MÎINE

Copil – lumină, faptele te cer,
ești floarea care străjuie cetatea,
corola ta va dăltui sub cer
dorul de pace ce-l vrea umanitatea;
Copil – lumină împrejurul țării
ești torța vie de veghe-n viitor,
ești spicul galben, legănarea verii,
undelor ce zburdă le ești ulcior,

Ești domolire blîndă cînd visează brazii,
cînd plîng tălăngi pe creștet de Carpați,
statornic fluier, petrecînd nomazii
cu pîine și cu sare, ca pe frați...

Copil – lumină, dăltuit pe creste,
fiu comunist, real și legendar,
du mai departe bunurile-aceste
de muncitori cinstiți și de plugari!

SIMION LUCACIU: „Pădureanca"

ÎNTÎMPINĂM PACEA ȘI SOARELE

În prispa luminii am ieșit,
noi, tinerii buni ca izvoarele
răscolite din matcă spre mit,
să întîmpinăm pacea și soarele...

La fruntea țării dăltuim cuvinte
cu miez de dragoste și de oțel,
simbolul nostru de inimă, fierbinte,
e zborul liber și alb de porumbel.

Scriem cu soare în pagină albă,
peste umerii vremii frumos trecînd,
din strigătul nostru încingem o salbă
meridianele luminii cuprinzînd,

Pentru că scriem cu muncă în inima țării,
pentru munții de azi, pentru ogor, pentru pîine,
să aruncăm în bezna paloșul amenințării
și să-ncrustăm în suflet liniștea de mîine

ROST

Să fii cîntec la margine de ură,
să simți cum crește-n tine fiorul tuturor,
cum se-nțepenește animalitatea-n gură
și ochiul cum se dăruie-a izvor...

Să fii răcoare și să fii izbîndă,
și arșiță, să mîngîi spicul greu
de-atîta zbucium ce rodește-n pîndă,
de-atîta rouă țesută-n curcubeu...

Să fii pe rană picurarea vieții
și vlaga holdei, cînd nu plouă,
sufletul curat, în buza dimineții,
să ți-l inunde un ocean de rouă...

marginalii

Un alt Dănilă Prepeleac

Chefliu popa Stoica și umblăreț, dar și strîngător. Cîteva sute de galbini în casa lui se mai găsesc. În schimb fratesău, Costa, junelașul, un păgubos.

Mai întîi îl aflăm pe acest Costa că are o ceată cu care vizitiruiește sălașele. Ce face cu ceata prin sălașe nu pot să știu și parcă nici n-aș vrea. Oricum, coboară în Corni flămînzi, iar popa, fiindcă tocmai a primit un crac de cămilă și unul de bivol turcesc, îi pune la cale pe toți.

Pe urmă, într-o scurtă acalmie, cînd forpostens-comandantul maior Rachievici, căruia de turci nu i-e frică dar, cum spune subțire cronicarul, n-ar dori să-i vadă, fără de veste, în sat a prînzi, cînd, deci, vrea să trimită pașei din Ostrovul Orșovei vorbe bune de pace, printre cei trei volonteri se află și Costa. Drum cu primejdie. La Jupalnic capete tăiate, vulpi, mîțe sălbăticite, iarnă, loc pustiu. Peste Dunăre, de-a lungul drumului, mulțime de rumâni de-ai căpitanului Cocea trași în pari. Ajung ei la pașă, un agă preface scrisoarea prevăzătorului forpostens-comandant pe turcie, iar pașa patru rînduri, în chip de rețipisn, într-un săcui de mătase verde, cu șnire, găitane, peceți de os, albe, pe ceară roșie, bine întărite, să le ducă maiorului le dă. La opt zile a se întoarce după răspuns.

SIMION LUCACIU: „Podgorie"

A doua oară, nevoind Ianoș Turcu, de frică, a mai merge, numai Gligore și fratele Costa iar se duc. Și pînă pleacă, vreme de șapte zile, împuindu-i capu preotesei, pînă nu-i dă popa patru sute de galbini, a face negustorie, și calul lui, de cinci ani, bun, nu se lasă Costa nicidecît. Trec patru zile, veste nu vine, popa spăriat. Ci iaca, într-a cincea noapte un rumân cu calu popii și doi desagi. Cafea pentru maioru și duhan. Popa dă să țină calu, însă maioru că să nu-l facă de rîs pe fratele Costa, așa cît i-l trimite iar. Trece o săptămînă, alta, nici că vin, nici să poți înțelege ce-i. Popa intră la gînduri: dar banii, dar calu, dar fratele junelaș! Cînd, iacă, vine veste: pașa de la viziru n-are răspuns, îi ține la el supt pază, lor bucate, cailor nutreț, nimic să se teamă a nu avea. Auzind așa, popa cîntă de bucurie și la Crăciun taie patru porci.

În 9 ianuarie, marți, iată fratele Costa. Calu la turci l-au lăsat, banii i-au mîncat. Popii, 5 galbeni, 2 piștoale, 2 oca de cafea și o pereche de iminei. Una peste alta din patru sute și un cal, 75 de florinți. Și nici să se potolească fratele Costa din învățătură. El iar începe a cere bani, de-a neguțători. Pasămite îl muncește gîndul să-i întoarcă fratelui ce i-au pierdut. Pre popa îl toacă, pre preoteasă o roagă, casa e arsă – alta cu ce să faci? –, dar Costa nu se lasă pînă nu-i dă iar popa 400 de florinți și un cal bun. Planul lui, să înceapă negustoria cu ceară la Mehadia, împreună cu Gligor, și fie ce-o fi.

Ce s-a ales din plan popa nu mai spune, dar într-o vreme, cînd turcii sînt în pierdere, pașa, cu toate sufletele din Ostrov, în luntri încărcînd catrafusele și petrecuți de două companii imperiale, pe Dunăre în jos pornesc. Ajungînd ei la apa Timocului și trăgînd la mal, popa în cale le ieși. Pașei, în spaniservand, doi slujitori îi turnau apă de spălat din ibrice de argint. Popa, acest vameș Rousseau al cronicii românești, înaintează cu pălăria pe cap:

– Tair pașa, da calu meu, ce l-au lăsat Costa la voi, unde-i? El zisă:

– Costa e feciorul tău? Popa:

– Ba, mi-i frate. Pașa zisă:

– L-am papat în nevoe, dimpreună cu alți șaizeci.

Livius CIOCÂRLIE

istorie-document

Revolta țăranilor din Mehadica

În cadrul mișcărilor din Transilvania, după 1867, un loc important il ocupă răscoalele țărănești. Deși nu ating amploarea celor de peste Carpați totuși prin numărul mare și-au adus contribuția la lupta împotriva exploatării. În Banat, masele țărănimii române sufereau o dublă exploatare, socială și națională, care era exercitată de nobilime, de multe ori prin intermediul organelor statului. Printre mișcările sociale din perioada cu care ne ocupăm se numără și revolta țărănimii din Mehadica (județul Caraș-Severin) din iunie 1896. Această revoltă a avut loc pe teritoriul fostului regiment grăniceresc românesc nr. 13, desființat prin patenta din 9 iunie 1872, cînd confiniul militar bănățean fu provincializat, începind a se încadra cu această dată în administrația și legislația Austro-Ungariei. Acest lucru a înrăutățit situația materială a localnicilor, care au încetat a mai beneficia de unele înlesniri. În timpul regimului grăniceresc, în schimbul serviciului militar beneficiau de o oarecare scutire de dări, aveau dreptul de a tăia lemne din pădure, foloseau gratuit pășunatul in păduri și la munte. În ce privește aceste drepturi, ele nu ocupau locul cel mai important și după provincializare puteau folosi în continuare jerovina, pășunatul și lemnele. Problema cea mai importantă era în legătură cu pămintul. Acesta cu atit mai mult cu cit fiind o regiune muntoasă, pămintul era puțin și nu prea fertil. Pe timpul regimului grăniceresc s-au dat din izlazele comunale grănicerilor parcele de pămînt care s-au introdus pe numele acestora în cartea funduară.

Prin provincializarea comunei, dispozițiile articolului 18 al legii din 1871, referitoare la organizarea comunelor și extinse și asupra confiniului militar reincorporat. Începînd cu data intrării în vigoare a acestei legi, orice ocupațiune a unei porțiuni de izlaz trebuia făcută cu respectarea strictă a acestei legi; ceea ce era obținut astfel pe cale legală devenea proprietatea individului respectiv. În unele comune s-au făcut ocupațiuni în masă, care se limitau la înregistrarea lor în cărțile funduare, referirile la confiniu nefiind pe deplin cunoscute. Abia după 10 ani, administrația comitatului s-a hotărît să pună capăt ocupațiunilor arbitrare și să urmărească aplicarea legii. În felul acesta se stabileau sarcini mari în contul comunelor, făcîndu-se și abuzuri, nediferențiindu-se loturile obținute pe cale legată de cele obținute ilegal. Totodată, prin măsurătorile care urmau să se facă, se comiteau abuzuri, iar măsurătorile în sine constituiau o mare povară pentru săteni, prin suma mare de bani care se percepeau în schimbul efctuării lucrărilor de măsurare.

Astfel, în comuna Mehadica, cel care urma să conducă măsurătorile ocupațiunilor și a izlazelor a fost numit fratele fiscului comitatens, numit de altfel pentru întregul cerc al Teregovei, deoarece era o ocupație bănoasă; numai intocmirea planurilor izlazelor comunale ajungea la suma de 25.000 florini. Primarul comunei Medahica, George Urecheatu, convocase pe săteni la casa comunală pentru ziua de 24 iunie (6 iulie 1896), pentru a se intîlni cu conducătorul cărții funduare și cu inginerul care urma să execute măsurătorile pășunatului. În așteptarea acestora, lumea adunată, aflã de la coșariul sosit în sat, că acesta urma să încaseze suma de 70 florini și 80 de cr. de la comitat, pentru curățirea coșurilor și nu de la săteni, așa cum greșit îi informase primarul satului, care incasase bani pe acest motiv. Agitația produsă de sesizarea fraudei a determinat pe primarul în cauză să cheme jandarmi în comună, totodată intocmind și o listă de 16 persoane, considerate turbulente, pe care o inaintă preturei din Teregova și care la sosirea jandarmilor în 26 iunie (8 iulie) fură arestați. În comună sosiră șase jandarmi și un locotenent. Auzind de deținerea celor 16 săteni, se adunară în fața casei comunale un junăr de 200 persoane (după presa centrală, 1000). După ce au obținut eliberarea celor arestați, au cerut inlocuirea primarului fraudulos. Țăranii sînt amenințați cu deschiderea focului, în caz că nu se vor împrăștia. Aceste parlamentări decurseră între mulțimea adunată în stradă și între reprezentanții stăpînirii, aflați îndărătul porții casei comunale. O femeie aruncîndu-se asupra porții, aceasta s-a deschis brusc și femeia a lovit pe locotenent. Ofițerul a ieșit în stradă, lovind pe un țăran cu sabia în cap; jandarmii începură să tragă în mulțimea care fugea. Măcelul s-a soldat cu 6 morți și 18 răniți, dar numărul acestora din urmă nu se cunoaște exact. Fură împușcați oameni pașnici, printre care și unii care nu au participat la adunarea din fața casei comunale; o femeie ce venea de la săpat, precum și una ce se afla tocmai la rîu.

Autoritățile locale, pentru a-și justifica crimele comise, trimiseră vicecomitelui o telegramă în care arătau că poporul s-a răsculat pentru ocupațiuni. Ca răspuns la telegramă, din Caransebeș sosiră peste noapte 100 de soldați, sub comanda căpitanului Puschak și o mulțime de jandarmi. În prezența acestora au fost arestate 27 persoane. S-a deschis o anchetă, în urma căreia 15 inși au fost trimiși la Caransebeș, în lanțuri.

Revolta țăranilor din Mehadica se înscrie alături de altele asemănătoare în glorioasa istorie a luptelor sociale a maselor populare împotriva exploatării din trecutul țării noastre.

Miu STRAIN

Semnificația istorică a marii răscoale din 1907

(Urmare din pag. 1)

Este un fapt istoric de necontestat că proletariatul s-a aflat mereu alături de țărănimea răsculată, încurajîndu-i lupta fie prin manifestări publice fie prin acțiuni concrete de solidarizare. Episoadele de luptă comună de la Pașcani, Dolhasca și Buhuși, acțiunile greviste desfășurate la Ploiești și pe Valea Prahovei, demonstrațiile de protest din Capitală sau de la Galați, activitatea cercurilor socialiste indică responsabilitatea cu care clasa muncitoare pătrundea realitățile românești, atașamentul său la cauza dreaptă a țărănimii. Cercul socialist „România muncitoare", de pildă, a răspîndit în martie 1907 un apel „Către muncitorii capitalei", prin care aceștia erau chemați să sprijine activ țărănimea în acțiunea ei „pe calea dreptății". Aceleași simțăminte de adeziune le exprimă și gazeta socialistă „Dezrobirea" din Brăila, atunci cînd, la 8 martie, se adresa muncitorilor: **„E de datoria noastră să vă chemăm la luptă pentru aceeași cauză sfîntă, e de datoria voastră să răspundeți în număr cit mai mare la acest apel și să arătați că atunci cind e vorba de nedreptate sintem trup și suflet alături de cei ce sufăr și de cei care sint asasinați".**

Marea ridicare la luptă a țărănimii a produs o puternică impresie asupra păturilor largi ale opiniei publice. Pături ale orășenimii, reprezentanți de seamă ai culturii românești, (I. L. Caragiale, N. Iorga, Al. Vlahuță, M. Sadoveanu ș. a.) studenți înflăcărați de ideile dreptății sociale elevi de la gimnazii au condamnat represiunea sîngeroasă și-au manifestat deplina adeziune la lupta țărănimii. Răscoala a avut, totodată, un ecou deosebit, peste hotare și, mai cu seamă, în provinciile românești aflate încă sub dominația străină. Țăranii ardeleni și bănățeni, care îndurau dublul jug al asupririi sociale și naționale, au văzut în mișcarea din România apropierea momentului cînd „și pentru ei va răsări soarele dreptății". Țărănimea din Transilvania, fără deosebire de naționalitate, a pornit o serie de acțiuni revendicative „sub influența încurajatoare a mișcării" de peste Carpați, după cum relatează un ziar al vremii. Erau manifestări ce dezvăluiau resorturile adînci ale sentimentului unității poporului român, peste granițele politice artificiale.

Deși înăbușită în sînge, răscoala țărănimii din 1907 a avut consecințe profunde asupra viitorului României. A zdruncinat puternic regimul social-politic existent, a dovedit înaltele virtuți ale țărănimii în lupta pentru libertate și dreptate socială, a obligat clasele dominante să recunoască existența unei reale probleme agrare și să accepte unele concesii pentru ușurarea situației țărănimii. Desfășurată într-un singur șuvoi revoluționar, răscoala din 1907 a reprezentat, prin amploare și intensitate, prin cuprinzătoarea solidarizare a clasei muncitoare, a forțelor democratice și progresiste, prin largul ecou internațional cea mai mare ridicare la luptă a țărănimii din istoria patriei.

Colier și... acoladă

limbă și stil

Neologismul **colier** numește un „șirag, colan de mărgăritare, de pietre prețioase etc., care se poartă la gît". În ciuda asemănărilor formale și chiar semantice dintre ele, **colier** și **colan** nu sînt înrudite. Primul este un împrumut din franceză **(collier)**, al doilea – un turcism ușor desuet. Așa cum „poruncește" lat. **collum** „gît" – de unde purcede, în ultimă analiză, **colier** – „podoaba" denumită de acesta din urmă nu se poate purta decît în jurul grumazului. Prin urmare, în perspectivă „istorică", formularea de mai jos, semnată „Cezar Petrescu", este nițeluș pleonastică: „Ana își pipăi **colierul de la gît**". În schimb, **colanul** înconjură nu numai gîtul, ci și mijlocul: „Stăpîna casei, îmbrăcată într-o rochie neagră de mătasă ușoară, încinsă peste mijloc cu un **colan** lucrat în solzi auriți" (Calistrat Hogaș).

Lat. **collum** este reprezentat, în franceză, nu numai prin **cou**, ci și prin vechiul **col** „gît", apoi „strîmtoare (în munți)" și ... „guler". Amănunt picant: diminutivul **collet** „guler, gulераș" stă la baza unor derivate din care provin neologismele noastre: **decolta, decoltat, decolteu.** La „etajul" vorbirii figurative, o „glumă **decoltată**" este una cu prea multă ... „sare", dar fără ... „perdea"! Precizez că fr. **collet** „guler" n-are nici o legătură cu rom. **colet (poștal),** care provine din fr. **colis,** „aranjat" în partea lui finală, prin procedeul „contaminării" lingvistice, după alt neologism: **pachet.**

„Surpriza" vine abia acum. Strîns înrudit cu termenii discutați mai sus – de pildă, cu **colier, decolteu** etc. – este ... **acoladă (fr. accolade)** „semn grafic servind la reunirea într-un grup a mai multor cuvinte, formule, portative muzicale etc.", este, din păcate, mai puțin cunoscut detaliul, foarte pitoresc, că, în Evul Mediu, neologismul **acoladă** înseamnă cu totul altceva, denumind „ceremonialul care însoțea primirea cuiva în rîndul cavalerilor, constînd dintr-o **îmbrățișare** și o lovitură ușoară cu latul spadei, dată de investitor celui investit". Etimologic, **acolada** este, într-adevăr, un soi de „îmbrățișare", avînd ca obiect ... „gîtul" partenerului, așa cum sugerează însăși structura cuvîntului, în care „specialistul" izolează cu înlesnire fr. **col** din lat. **collum** („gît"). Dealtfel fr. **accolade** s-a dezvoltat din verbul **accoler,** al cărui sens, mai vechi, era tocmai „a-și petrece brațele în jurul **gîtului** cuiva".

O suculentă parodie a ceremonialului medieval al „acoladei" ne întîmpină chiar la începutul celebrului roman al lui Cervantes. Ni se povestește, acolo, „chipul hazliu în care don Quijote a fost armat cavaler" de către stăpînul hanului unde eroul poposise în prima noapte a rătăcirilor sale: „pe la mijlocul citaniei (hangiul) ridică mîna și-i trase un dupac zdravăn după ceafă, iar îndată după aceea, cu propria lui spadă, îi dădu o **acoladă** măreață" **(Don Quijote de la Mancha,** Traducere de Ion Frunzetti și Edgar Papu, I, E.P.L.U., 1965, p. 94). Date fiind ... antecedentele – „isprăvile" nesăbuite ale viitorului cavaler, de-a lungul nopții de pomină cînd, potrivit datinii cavalerești, își „veghease armele" – hîtrul hangiu „investitor" sare peste primul act al „acoladei": **îmbrățișarea!** Reține însă – și aplică ... vîrtos! – ceea ce, potrivit punctului său de vedere, devenise esențial: „dupacul".

G. I. TOHANEANU

SIMION LUCACIU

plastică

Filosofia acestei picturi lipsite aparent de seisme este filosofia seninătății, a purității depline, a gestului de fragedă gingășie, la care pictorul ajunge însă după torturante zbateri. Sub aerul tonifiant și pur, obținut parcă, de sub penelul unui inocent, în fond mustește o dramatică vînzolire de senzații și simțăminte. Dar, cu toate acestea, ceea ce se înalță pe pînză devine, cu adevărat, exprimarea artistului și doar asta contează, estetic vorbind. În pictura lui Simion Lucaciu, pămîntul e reflectat de cer și cerul invadează pămîntul și apa. Nimic nu se întîmplă aici în afara orizontalității depline, a întinderii plane, a sentimentului infinitului. Apa sau cîmpia, adică cele ce aparțin pămîntului, sînt singurele ce poartă semne, scurte tușe sau detalii ce mișcă imperceptibil acest plan material. Planul al doilea, cerul, infinitul, neantul, este un plan nesupus materiei și mișcării. El se reflectă pe sine însuși, într-o culoare eterică, de albastru, de verde sau de gri verzui, el ne dă sentimentul filosofic al visării, erupția meditației poetice și plastice în marginea lui.

Din tot ceea ce expune, deducem că Lucaciu este un delicat, dar nu un sentimental, discursul său plastic nu se consumă liniar, romanțios, deși conține și o aură romantică. El este mai degrabă un meditativ la care peisajul sau natura statică se înscriu ca motiv al meditației prin culoare într-o manieră de o subtilitate pură, necontrafăcută, naturală, devenind emanația unui rafinat nu printr-o tehnică emancipată de ultimă oră, ci a unui rafinat hărăzit de natura însăși cu acest har.

Se pot face aprecieri aparte asupra florilor sau naturilor sale statice, care chiar dacă au punct de pornire în florile lui Luchian și, în genere, a pictorilor de această sensibilitate, la Lucaciu ele primesc un ton delicat, prin care dramatismul culorilor, contrastele, par eliminate, dominînd în ele doar puritatea luminii și a liniilor, stinse și ele, „sentimentalizate".

Peisajele sale, de asemeni, dar mai cu seamă acea suită a florilor de cîmp, dau nota întreagă, originală, a acestei meditații prin culoare. Peisajul lui Lucaciu se încheagă din atîta luminozitate și echilibru coloristic, atîta finețe a tușei încît, în acele flori de cîmp, cu nimic inferioare marinelor, ba, chiar, aș zice, mai subtile ca eliborare, în acele flori de cîmp, deci, pictorul dă senzația palpabilă a aerului, aplecînd capetele florilor sau mișcînd firele de iarbă, prin care, parcă, simțim foșgăiala gîngăniilor, (a vietăților, ca și miresmele și aromele cîmpului. Aici, ca și în marine, Lucaciu atinge valori ale măiestriei sale, meditația și lirismul său fiind depline.

De altfel, poet elaborat al culorii, meditativ și liric, Simion Lucaciu compune un univers nu atît imaginar, nici măcar fantast, ci conferă realului o tensiune proprie, ce devine „imaginarul" eului său întreg, ce irumpe din aceste țărmuri deșertice, de capăt de lume, din aceste ceruri fără capăt, sau colțuri de cîmpie de neregăsit aiurea, ci doar în memoria afectivă a artistului.

Artist pentru care emoția primară, laolaltă cu impulsul artistic, sînt doar puncte de pornire, în drama cunoașterii și com-

punerii culorii, Lucaciu este un elaborat minuțios și pudic în a-și da la iveală lucrări nefinisate sau spontane. Spontaneitatea sa se obține tocmai prin această elaborare îndelungă, teribil de supusă angoaselor sale, iar acolo unde credem a găsi o pictură senină, de fapt, în artist, ea a pornit dintr-un adînc tumult și cutremurată suferință artistică, învolburarea sa născînd, ca în izvoarele forate profund, pînă la urmă, limpezimea cristalină a apei izbucnind bucuroasă în lumina cunoașterii.

Ion ARIEȘANU

Omagiu lui Mihai Eminescu

Cenaclul literar „Victor Eftimiu", al Consiliului județean al sindicatelor Timiș, a sărbătorit ziua de naștere a lui Mihai Eminescu printr-o manifestare omagială, la care și-au adus aportul M. Iovănescu, L. Iovănescu, I. Cosoveanu, T. Mărghiticeanu și alții, care au citit scurte eseuri și note asupra poeziei și personalității genialului poet omagiat. (S. M.)

M.I.C.M. — C.I.A.T.

ÎNTREPRINDEREA „AUTOMECANICA„ BUCUREȘTI

LICHIDAREA IMOBILIZĂRILOR, ÎN CENTRUL ATENȚIEI

Reînoirea și readaptarea producției la cerințele momentului, reproiectarea unor subansamble, reducerea normelor de consum și a consumurilor specifice, întărirea disciplinei tehnologice, avind ca efect imediat eliminarea risipei de orice fel, precum și situații obiectiv conjuncturale ce țin de competitivitate pe piețele externe, sint doar citeva din cauzele, cu motivație justificată, care determină apariția unor stocuri de materiale și piese de schimb temporar excedentare.

Evident că acest fenomen economic este foarte cunoscut de către specialiștii Întreprinderii Automatica București și, in consecință, se utilizează o largă paletă de elemente pentru anihilarea efectelor cauzale.

O primă etapă în intimpinarea efectelor imobilizării o constituie depistarea tuturor reperelor de materiale și piese de schimb fără mișcare sau cu mișcare lentă care influențează negativ viteza de rotație a mijloacelor circulante.

Procedeul folosit înseamnă, de fapt, in limbajul de specialitate, „supravegherea dinamicii stocurilor", acțiune care are caracter permanent, avind menirea să pună in evidență orice dereglare in circulația optimă a valorilor materiale.

După operațiile de identificare a reperelor fără mișcare sau cu mișcare lentă urmează etapa de analiză minuțioasă în care se discută posibilitățile și termenele de încorporare in producție a fiecărui material sau piesă de schimb.

Resursele existente și baza contractată pentru perioada în curs, comparate și raportate la volumul de producție al respectivului exercițiu de plan, dau în cele din urmă cantitatea și sortotipodimensiunile de materiale și piese de schimb disponibile, precum și volumul de renunțări asupra cărora se va iniția demersurile la furnizori și la coordonatorii de balanță.

Procedindu-se cu operativitate la lichidarea imobilizărilor, se obține o creștere substanțială a vitezei de rotație a fondului de rulment, o eficiență sporită in utilizarea corectă a mijloacelor bănești.

Cunoscind consecințele imobilizărilor de fonduri prin stocarea unor piese de schimb temporar, fără utilizare in unitate, Întreprinderea Automecanica București oferă spre achiziționare următoarele repere aflate în relație disponibilă:

Piese disponibile SR 131 și familia

Nr. crt.	Denumirea	Reper	U/M	Cant.	P/U	Val.
1.	Arc readucător pedală	0918668	buc	1 695	1,40	2 373
2.	Arc pedală accelerație	1131602014	buc	9 141	1,75	15 966.75
3.	Arbore principal cu sector dințat		buc	613	21	12 873
4.	Arbore primar	11418012914	buc	65	195	12 675
5.	Carcasă pompă apă		buc	71	83,4	5 921,40
6.	Capac roți distribuție		buc	59	93	5 487
7.	Consolă fr dreapta	1133507001	buc	349	29,80	10 400,20
8.	Cruce cardan		buc	8	156	1 248
9.	Corp sup. pompă ulei		buc	360	18,70	6 732
10	Capotă ambreaj		buc	15	270	4 050
11	Capac etanșare	2111002014	buc	580	29,95	15 631
12	Capac compresor spare	2113509220	buc	280	11,50	3 120
13.	Corp servomecanism	1133516051	buc	50	33,50	1 675
14.	Corp inferior ppă benzină		buc	241	9,05	2 180,05
15.	Cuzineți bielă R3	2111004107	buc	117	30	3 510
16	Cuzineți palier R3	2110022046	buc	99	34,8	3 445,20
17.	Cuzineți bielă R6	211004107	buc	6	30	180
18	Semicep sincron.	1311701047	buc	985	4 115	4 087,75
19.	Corp sup. ppă ulei		buc	4	41,50	18
20	Cuzineți bielă R7	2111004107	buc	24	30	720
21	Filtru interm. comp. și rezervor	113351100	buc	64	130	8 320
22.	Membrană pompă benzină	2111106211	buc	3 919	5,50	21 554,50
23	Disc frînă față	1313001040A	buc	43	62	2 666
24.	Placă ferodou disc amb. SR 131		buc	4 502	12,8	57 625,50
25.	Regulator ptr. aer	1133512000	buc	23	240	5 520
26.	Rotor pompă apă	2071307307	buc	537	17,50	9 402,87
27.	Șurub reglat casetă dir.	1313401066	buc	1 843	2,30	4 218,20
28.	Șurub reglat culbutori	1049017	buc	19	3,15	78,85
29.	Șurub reglat aer	1049071	buc	16	1	16
30	Șurub special servo	1133514035	buc	1 295	1,60	2 072
1.	Suport kilometraj	1131701555	buc	92	5,95	547,40
2.	Suport arc spate SR 113	0242645	buc	72	145	1 044
	Suport arc SR 131	1049739	buc	28	24	672
	Siguranță butuc sincron	2111701255	buc	595	0,70	416,50
	Supapă reg. presiune	1049098	buc	930	0,60	558
	Trompă punte față	1322301020	buc	14	442,90	8 415,10
	Traversă față motor	1049142	buc	70	95,0	4 750
	Tije de cuplare	1321801206 A	buc	29	9,20	266,80
	Țeavă egalizare	1313504211 A	buc	431	3,05	1 314,55
	Țeavă egalizare	1313504211	buc	99	6,50	643,50
	Țeavă semiaxă	1312401220	buc	8	325	2 600
	Țeavă semiaxă	1312401060	buc	7	325	2 275
	Taler supapă admisie	2111003008	buc	900	2,20	1 980
	Taler supapă evacuare	2111003005	buc	890	2,40	2 136
	Adaus arc spate brut	113240210	buc	1 650	21	34 650
	Amortizor față SR 131	AT 14445	buc	324	144	46 656
	rc suplimentar SR 131	0401325	buc	71	137	9 727
	rbore acționare	1141801281 B	buc	161	139,85	22 515.85
	rc tije filtru ulei SR 113	1048556	buc	6 150	0,60	3 090
	rc compresie servo	1133511004	buc	427	0,70	298.9
	rc ureche scurt	1133507002	buc	800	0,60	480
	Arbore principal	113N1900109A	buc	15	243,08	3 646,20
	Arbore față	1141802883	buc	34	180,25	6 128,50
	Arbore intermediar	1321801214	buc	66	83	5 478
	Arbore principal	132180301M	buc	23	71,07	1 634,61
56.	Arbore actionare	1141801128 B	buc	11	139,85	1 538,35
57.	Arc cilindru principal	1133505005	buc	2 100	0,80	1 680
	Arc placă presiune SR 131		buc	136	1,75	238
	Arc supapă pompă ulei	2111011272	buc	3 050	1	3 050
	Ax intermediar	1141801212	buc	11	123,30	1 356,30
	Ax pinion principal	1141901341	buc	16	115,80	1 852,80
	Balama ușă inferioară	1316100130	buc	500	21	10 500
	Balama ușe superioară	1316100330	buc	818	23,10	18 895,80
	ridă arc față	1322912003	buc	615	18	1 1070
	ridă arc față	1142902002	buc	163	20,50	3 341,50
	olț arc față PINGUIN	2029122002	buc	606	21	12 726
	ucșă casetă direcție	1313401022	buc	140	4	560
	Bucșă distanțieră atac	1132402053	buc	167	14	2 338
	Bucșă tachet motor	2111002043	buc	3 282	3,30	10 830,60
	Bucșă canelată	1141801217 A	buc	36	44,90	1 616.40
	Bridă arc față 7 BA1		buc	8	13,50	108
	Bucșe ax canelat	AB 4511610503	buc	8	50	40
	Bucșe flanșe fuzetă	1322304102	buc	801	5,75	4 101,7
	Bucșe elastică cep sincron	1141701569	buc	9 563	5,20	49 727,60
	Bucșe cep sincron	1141701539	buc	4 850	7,20	43 920
	Bulon arc față scurt	1312902001	buc	907	12,75	11 564,25
	Butuc roată față	1142305020	buc	43	425	9 775
	Bucșe suport arc	512902504 A	buc	19	2,50	47,50
	Bucșe suport arc	512902504 A	buc	384	2,60	998,40
80.	Bulon arc spate	202912002	buc	47	17,20	808,40
81	Butuc roată față	203002013	buc.	2	257,50	515
82.	Butuc roată brut	SPA 90632	buc	10	469,68	4 696,80
3	Butuc sincron 3—4	1311701554 A	buc	196	21,20	4 155,20
	Capac palier față	2111009410	buc	994	18	17 892,20
	Cep fixare sincron 2—3	2061701725	buc	1 443	2,95	4256,85
	Capac arbore interm	1050761	buc	100	10,70	1 070
87.	Capac intern pompă ulei	2111011506	buc	200	6,20	1 240
88.	Cap bară transversală	1042309303	buc	280	41,41	1 159,48
89.	Cap schimbător 4—5	0175108	buc	19	21	399
90.	Cilindru ridicător III	1048743	buc	40	240	9 600
91.	Colector dinam	0180836	buc	351	63,86	22 414,8
92.	Cruce cardan 35501	0184491	buc	88	156	7 488
93.	Cuzineți bielă R6	211104007	buc	277	30	8 310
94.	Cuzineți palier R6	0188475	buc	240	105	25 200
95.	Consolă	1049721	buc	35	21	735
96.	Capac arbore intermediar	1311701001	buc	50	18,54	927
97.	Carcasă rulment brut	117561 A	buc	125	19,83	2 478,75
98.	Carter cutie transmisie	113N1901010	buc	46	252	11 592
99.	Carter cutie transmisie	132	buc	22	245,95	5 410,9
100.	Cuzineți palier R3	2111022046	buc	2	34,80	69,6
101.	Carter cutie transmisie	1321801260	buc	15	199,70	2 995,5
102.	Capac regulator	121352001	buc	902	0,15	135,30
103.	Carcasă sincron 3—4	1311701257 A	buc	31	10,80	354,80
104.	Carter punte spate SR 114	1142401000	buc	10	2 010	20 100
105.	Cep fixare sincron 4—5	2061701732	buc	6 894	2,80	19 303,20
106.	Cîrlig tracțiune față	1132800003	buc	13	33	429
107.	Colector electromotor	PM 399388422	buc	593	128,75	76 348
108.	Cilindri aer	203519000	buc	2	165	330
109.	Disc frînă spate dreapta	1132401021	buc	24	52	1 248
110.	Dulie cu vizor	2 PV 12 V—5 A	buc	2 983	5,20	15 511,6
115.	Cablu	4834	buc	100	2,50	250
116.	Cablu	4835	buc	100	2,50	250
117.	Cablu	4836	buc	100	2,50	250
118.	Cablu	4837	buc	100	2,50	250
119.	Cablu	4838	buc	100	2,50	250
120.	Cablu	4839	buc	100	2,50	250
121.	Cablu	4849	buc	100	1,75	175
122	Cablu	4841	buc	100	2,50	250
123.	Cablu	4842	buc	100	2,75	275
124.	Cablu	4843	buc	100	2,75	275
125	Cablu	4844	buc	100	2,50	250
126.	Cablu	4845	buc	100	2,75	275
127	Cablu	4846	buc	100	2,50	250
128.	Cablu	4847	buc	100	2,50	250
129.	Cablu	4848	buc.	100	2,50	250
130.	Cablu	4849	buc	100	4,00	400
131.	Cablu	4852	buc	200	1,75	320
133.	Cablu	4853	buc	300	1,75	525
134.	Cablu	4854	buc	100	2,50	250
134.	Cablu	4855	buc	100	2,50	250
135	Cablu	4856	buc	100	2,50	250
136	Cablu	4862	buc	100	2,75	275
137	Cablu	4836	buc	100	2,50	250
138	Cablu	4866	buc	100	2,75	275
139	Cablu	4867	buc	100	2,75	275
140	Cablu	4870	buc	100	2,70	270
141.	Cablu	4873	buc	100	4,25	425
142.	Cablu	4874	buc	100	2,75	275
143.	Cablu	4875	buc	100	2,75	275
144.	Cablu	4876	buc	100	2,75	275
145.	Cablu	4877	buc	100	2,75	275
146.	Cablu	4880	buc	350	4	1 400
147.	Cablu	4881	buc	100	4	400
148.	Cablu	4882	buc	100	2,75	275
149.	Cablu	4883	buc	100	2,75	275
150.	Cablu	4884	buc	100	2,75	275
152	Pană cuplare	1048597	buc	60	30	1 800
153.	Pîrghie comandă direcție	1049436	buc	54	74	3 996
154.	Pîrghie superioară fuzată	0702416	buc	107	49,40	5 285,80
155.	Pinion intermediar	1141801513	buc	23	247	5 681
156.	Pinion arbore intermediar	1311701583	buc	272	70	19 040
157.	Pinion broască ușe	1316105024	buc	1 483	8,10	12 012,30
158.	Pinion angrenare	1131701582	buc	318	78	14 804
159.	Pîrghie	1313508093	buc	69	15,45	1 066,05
160.	Pinion intermediar	1321801205A	buc	40	55,30	2 212
161.	Pîrghie comandă direcție	1313401011	buc	16	72	1 152
162.	Pinion arbore principal	11381900290A	buc	6	185,40	1 112,40
163	Pinion angrenare permanentă	1311701015	buc	19	72	1 368
164.	Pinion acționare vitezometru	1311701052	buc	48	16,30	782,40
165.	Pinion ax principal	1141801382	buc	43	81,05	3 485,15
166.	Piesă de reglaj	1142402005	buc	25	27,50	687,50
167.	Pană disc arb. intern	2061701701	buc	940	1,55	1 457
168	Lamele sincron	2061701728	buc	14 416	0,50	7 208
169.	Mîner antrenare brut	1316103011	buc	4 000	2,95	11 800
170.	Întrerupător stop pneumatic	1050877	buc	460	9,30	4 278
171.	Inel sincron 2—3	1048351	buc	109	73,70	8 027,30
172.	Inel dispozitiv ridicare I	0919263	buc	173	1	173
173.	Inel dispozitiv ridicare II	1050788	buc	178	1,10	195,80
174.	Inel butuc sincron	2061701750	buc	2 746	0,35	961
175.	Inel distribuție	1048191	buc	343	1,05	359,35
176.	Furcă cuplare	1048494	buc	120	27,50	3 300
177.	Flanșe canelată arbore cardan	1050903	buc	53	62	3 285
178.	Flanșa arbore secundar	2111701307	buc	263	41	10 783
179.	Flanșe furcă cardan	0995535	buc	37	41,20	1 524,40
180.	Falcă menchină mînă	1050912	buc	512	3	1 536
181.	Furcă cuplare	1321801207	buc	38	28,35	977,30
182.	Longeron drept	1312801040	buc	21	780	1 538

ORIZONT PUBLICITATE

183.	Longeron	1132801340	buc	15	1 505	22 575
184.	Longeron	1132801010	buc	8	1 145	9 160
185.	Longeron	1132801310	buc	30	1 250	37 500
186.	Longeron	1162801010	buc	10	1 575	15 750
187.	Siguranţă braţ	1311701033	buc	650	2,30	1 495
188.	Siguranţă bolţ piston	1210040225	buc	4 171	1	4 171
189.	Suport sferic articulaţie	1322304040	buc	42	267,80	11 247,5
190.	Tambur frînă mînă	2111701397	buc	280	220	61 600
191.	Tambur roată spate 7 BAI	202404011	buc	41	300	12 300
192.	Tambur roată faţă	203003012	buc	60	226,5	13 590
193.	Tambur roată spate	1322404031	buc	212	230	48 760
194.	Traversă	1312801050	buc	156	109	17 004
195.	Trompă punte faţă spate	1322401050	buc	9	840	7 560
196.	Trompă punte spate	1312401050	buc	1	721	721
197.	Melc acţionare vitezometru	513802033	buc	2	23	46
198.	Ax pinion vitezometru	1321801224	buc	63	15,5	976,5
199.	Pinion acţionare	1321801202	buc	22	84,40	1 856,8
200.	Siguranţă canelată	2111701245	buc	559	3,05	1 826,95
201.	Tampon elastic	2111001030	buc	4 596	62,50	287 250
202.	Perii dinam	113P59657	buc	6 187	11,33	70 098,71
203.	Pinion macara	1316104021	buc	4 000	6,50	26 000
204.	Casetă direcţie pinguin	0491094	buc	1	1 545	1 545
205.	Inversor	0919664	buc	1	1 735	1 735
206.	Dulie	B 9	buc	197	5	985
207.	Cuzineţi palier	2110022046	buc	67	24,8	2 331,6
208.	Cilindru receptor	1131602040	buc	49	45	3 205
209.	Capac distribuţie	0918597	buc	99	69	6 633
210.	Cablu I.C.M. 3	0909922	buc	166	10,50	1 743
211.	Arc perie electromotor 113	0920071	buc	7 364	0,9	6 567,60
212.	Sondă termometrică	5521	buc	509	18	9 162

Piese disponibile pentru autoşasiul RD 109

Nr. crt.	Denumirea	Reper	U/M	Cant.	P/U	Val.
1.	Cutie siguranţă 6 poli 6802	89254346802	buc	2	32	64
2.	Cutie siguranţă 6 poli 6803	89254346803	buc	72	32	2 304
3.	Cutie siguranţă 6 poli 6801	89254346801	buc	21	32	672
4.	Cablaj 6811	6811	buc	100	381	3 810,0
5.	Cablaj 6790	6790	buc	100	1 550	155 000
6.	Cablu 4871	4871	buc	250	273,5	68 375
7.	Cablu 6815	6815	buc	89	690	61 410
8.	Dioda A 407	A 407	buc	263	8,50	2 169,75
9.	Dop închidere frînă mînă	81960010029	buc	771	1,90	1 464,90
10.	Etichete autoşasiu	N 3150	buc	7	10,24	71,68
11.	Etichete tablou siguranţă	89978502800	buc	67	15,20	1 081,40
12.	Indicator combustibil 5715	5715	buc	362	75,50	27 331
13.	Întrerupător lumini 6460	6460	buc	80	30	2 400
14.	Întrerupător pneumatic 6461	6461	buc	200	28,65	5 730
15.	Lampă serviciu LSI	LSI	buc	38	85	3 830
16.	Lampă scară LIS 2	LIS 2	buc	160	32	5 120
17.	Papuc 6×4,3	07912120118	buc	200	0,54	108
18.	Papuc 6×6,8	07912120123	buc	803	1,51	1 212,53
19.	Papuc 16	1021006	buc	165	0,17	28,05
20.	Papuc 10×6,8	10×6,8	buc	300	0,92	276
21.	Placă borne 7908	89254350863	buc	7	8,40	58,80
22.	Pompă gresat PC 3		buc	163	41	5 576
23.	Robinet	89779206807	buc	310	77,50	24025
24.	Siguranţă 80 A	892543408001	buc	12	0,40	4,80
25.	Traductor nivel comb 5726	5726	buc	65	21,60	1 404
26.	Articulaţie unghiulară	06360906415	buc	100	19	1 900
27.	Arc tracţiune Ø 3,2	06461902320	buc	390	1,45	565,50
28.	Arc compresie	064602001106	buc	402	0,25	100,50
29.	Arc elicoidal	0646900446	buc	405	1,65	668,25
30.	Bosaj	A0030030232	buc	10	2,90	29
31.	Clemă	06670100101	buc	50	0,60	30
32.	Colier 32×48	0667128315	buc	2 598	10,50	27 279
33.	Colier 70×90	0667128329	buc	45	11,50	517,50
34.	Colier 80×87	06671280329	buc	71	9,15	649,65
35.	Colier	06671280344	buc	232	5	1 160
36.	Cot M 10×1,5	06717510102	buc	170	17	2 890
37.	Cot L 12	06717510411	buc	349	23	8 027
38.	Con etanşare	06780502305	buc	250	1,25	312,50
39.	Flanşă	A 00035357085	buc	5	23	115
40.	Niplu	06710700109	buc	608	3,85	2 340,80
41.	Niplu	06790200201	buc	495	2,20	1089
42.	Inel etanşare	06710200218	buc	770	0,90	693
43.	Inel etanşare	06561900726	buc	80	1,80	144
44.	Inel etanşare	06563310226	buc	240	0,10	24
45.	Inel etanşare	06563310216	buc	104	0,10	10,40
46.	Inel etanşare	06563312245	buc	374	0,42	157,08
47.	Pompă EATON	51471017010	buc	1	1 060	1 060
48.	Pipă acceleraţie	06361204202	buc	91	5,50	500,50
49.	Racord T	06711300108	buc	151	22	3 322
50.	Racord dublu	06783900141	buc	84	48	4032
51.	Racord de legătură	06783700105	buc	250	3,25	812,50
52.	Racor	06735900608	buc	385	69	26 565
53.	Racord	06735900606	buc	455	53	24 115
54.	Racord	06717700406	buc	207	22	4 554
55.	Semicolier	A 0035653019	buc	5	5	25
56.	Suport elastic	A 05000010080	buc	28	82	2 296
57.	Rezervor	89122015011	buc	2	595	1 190
58.	Arc spate	89434006653	buc	16	675	10 800
59.	Antrenor unghiular	81328017122	buc	129	89	11 481
60.	Articulaţie cardanică	81392007001	buc	222	135	29 970
61	Arc compresie	81976010425	buc	20	274	5 480
62.	Buton manetă	81970100002	buc	20	8,50	170
63.	Buton ghidaj	81960010140	buc	44	2	88
64.	Bucşă lagăr	81326050017	buc	50	14	700
65.	Burduf pliant	81964200135	buc	190	3,50	665
66.	Brăţară	81974010523	buc	500	0,50	250
67	Brăţară C4×12×56	81974010523	buc	10	0,45	4,50
68.	Cuplaj electromagnetic		buc	130	2 100	273 000
69.	Cilindru blocare	81157016010	buc	1	43	43
70.	Casetă comandă	81326006031	buc	3	1 440	4 320
71	Carcasă opritor fr. mînă	81531525003	buc	425	21,65	9 201,25
72	Capac proiectare	81964100016	buc	5	0,30	1,50
73.	Eclisa	81974800982	buc	5	1,20	6,0
74.	Garnitură etanşare	81129010004	buc	207	1,33	279,45
75.	Garnitură etanşare	81129010017	buc	141	0,20	28,20
76	Inel de cauciuc	81434310010	buc	61	5,78	352,58
77.	Inel	81.1590 00 6	buc	6	5,10	30,60
78.	Miner	81970013130	buc	14	0,50	7,00
79	Manşon	81964010084	buc	800	2,18	1 744,00
80.	Manşon protecţie	81464302950	buc	10	15,10	151
81	Pîrghie cilindru	81157300000	buc	5	11	55
82	Placă de sprijin	81418200083	buc	200	13,20	2 640
83	Piesă de umplere	81418400020	buc	1 400	2,50	3 500
84	Rezervor ulei direcţie	8147 017000	buc	58	265	18 020
85.	Suport furtun frînă	81512400001	buc	482	1,70	819,40
86.	Stuţ filetat	81981205006	buc	112	75	8,40
87.	Şaibă	81992418376	buc	691	1,43	988,13
88.	Şaibă suspensie faţă	81907110232	buc	574	5,41	3 105,34
89.	Şaibă	81907110461	buc	5	0,46	2,30
90.	Siguranţă	81911320011	buc	400	0,45	180
91.	Pahar volan	89464300853	buc	80	31,45	2 516
92.	Cablaj	6863	buc	80	725,70	58.056
93.	Cablaj	4803	buc	30	82	2 460
94.	Cablaj	4800	buc	65	49	3 185
95.	Cablaj	4801	buc	75	86,65	6 498,75
96.	Cablaj	4802	buc	100	49	4 900
97.	Cablaj	4807	buc	120	1,75	210
98.	Cablaj	4815	buc	100	1,75	175
99.	Cablaj	4816	buc	100	1,75	175
100.	Cablaj	4817	buc	250	2,75	687,50
101.	Cablaj	4818		100	2,75	275
102.	Cablaj	4819	buc	100	2,50	250
103.	Cablaj	4820	buc	100	1,75	175
104.	Cablaj	4821	buc	100	2,75	275
105.	Cablaj	4822	buc	100	2,50	250
106.	Cablaj	4823	buc	100	2,50	250
107.	Cablaj	4824	buc	100	2,75	275
108.	Cablaj	4827	buc	100	2,75	275
109.	Cablaj	4882	buc	100	2,75	275
110.	Cablaj	4829	buc	100	2,50	250
111.	Cablaj	4830	buc	100	2,50	250
112.	Cablaj	4831	buc	100	2,50	250
113.	Cablaj	4832	buc	100	2,50	250
114.	Cablaj	4833	buc	100	2,50	250
151.	Cablu	4885	buc	100	2,75	275
152.	Cablu	4886	buc	100	2,50	1 000
153.	Cablu	4887	buc	100	2,50	250
154.	Cablu	4888	buc	100	2,75	275
155.	Cablu	4889	buc	100	2,75	275
156.	Cablu	4890	buc	100	2,50	250
157.	Cablu	4891	buc	100	2,75	275
158.	Cablu	4894	buc	100	2,50	250
159.	Cablu	4895	buc	100	2,50	250
160.	Cablu	4896	buc	100	2,50	250
161.	Cablu	4897	buc	100	1,75	175
162.	Cablu	4899	buc	100	2,75	275
163.	Cablu	4900	buc	100	2,75	275
163.	Cablu	4900	buc	100	2,75	275
164.	Cablu	4901	buc	100	2,75	275
165.	Cablu	4904	buc	100	2,75	275
166.	Cablu	4906	buc	100	2,50	250
167.	Cablu	4905	buc	250	2,50	525
168.	Cablu	4907	buc	100	4,0	400
169.	Cablu	4908	buc	100	2,75	275
170.	Cablu	4909	buc	100	2,75	275
171.	Cablu	4910	buc	100	2,75	275
172.	Cablu	4911	buc	100	2,75	275
173.	Cablu	4912	buc	100	2,75	275
174.	Cablu	4913	buc	100	2,75	275
175.	Cablu	4914	buc	100	2,75	275
176.	Cablu	4915	buc	100	2,75	275
177	Cablu	4916	buc	100	2,75	275
178.	Cablu	4917	buc	100	2,75	275
179.	Cablu	4952	buc	20	1,75	35
180.	Cablu	5002	buc	100	1,75	175
181.	Cablu	5001	buc	100	4,80	480
182.	Cablu	4918	buc	50	2,75	137,5
183.	Cablu	4809	buc	200	2,80	560
184.	Cablu	5000	buc	100	2,75	275
185.	Cablu	4922	buc	100	69,15	6 915
186.	Cablu	4879	buc	100	5,10	510
111.	Disc ambreaj	2111601020	buc	79	174	13 74
112.	Dispozitiv camuflaj far	1049944	buc	61	46 220	2 8
113.	Dop filetat pompă ulei	2111011233	buc	1 094	2,10	2 9
114.	Excentric acţionare ppă benzină	2111102005	buc	602	6,75	40
115.	Inel sincron 4–5	2061701731	buc	4 821	46	221
116.	Inel sincron	13111701033	buc	232	90,80	21
117.	Manşon sincron	2061701726	buc	6 060	62,70	37
118.	Furcă schimbător	2061701762	buc	42	60,60	2
119.	Geam far principal Ø 180	1050868	buc	55	5,20	
120.	Manşon sincron 2–3	1048342	buc	241	65,92	15
121.	Radiator mic încălzire	1048984	buc	30	257	
122.	Ramă far principal Ø 180	A 20222	buc	278	26,5	
123.	Rezervor lichid p. centrala	1048993	buc	897	5,75	
124.	Şaibă	35501	buc	280	2,10	
125.	Şaibă stringere arb. interm	1048422	buc	1 206	2,70	
126.	Şaibă siguranţă	2111701294	buc	1 260	0,90	
127.	Semiaxă spate dreapta	1132401010	buc	4	496	
128.	Rondela de siguranţă	0227911	buc	152	5	
129.	Robinet blocare	204906110	buc	5	140	
130.	Robinet presiune	1049008	buc	129	28	
131.	Arc supapă vid	1133512012 A	buc	1 610	0,40	
132.	Arc. servomecanism tip nou	1133516031	buc	490	0,70	
133.	Resort filtru aer	1133511004	buc	201	0,90	
134.	Resport cîrlig zăvor capotă	1315001059	buc	1 900	0,50	95
135.	Resport inf. fr. faţă scurt	0469112	buc	1 344	1,10	1 4
136.	Resort distrib. servor	1133516007	buc	1 000	0,75	
137.	Pompă hidraulică	1048966	buc	4	771,5	3
138.	Pinion punte faţă	1141801201 A	buc	28	134,40	
139.	Pinion angrenare	113N1900189	buc	15	186,43	
140.	Pinion acţionareapunte spate	1048903	buc	17	185	
141	Niplu	2111106204	buc	2 300	2,65	
142.	Niplu Ø 6	1050841	buc	450	1,55	
143.	Mufă de cuplare	1049249	buc	39	37,95	
144.	Melc acţionare vitezometru	1131701546	buc	91	17,35	
145.	Melc vitezometru	1131900127	buc	6	13,25	
146.	Melc actionare vitezometru	1321801229	buc	148	39,11	

De reţinut!

- **Unităţile interesate de oferta prezentată sînt informate achiziţiona orice reper în condiţiile prevăzute de Legea 11/1980.**
- **Comenzile se vor transmite la Întreprinderea Automecanic București, Şoseaua Olteniţei 388 – sect. 4.**
- **Informaţii suplimentare la telefon 833080/120.**

Emil GEORGESCU – Vasile Br

top

DESPĂRȚIREA (VI)

Yoko Ono îl inspiră pe John, într-o serie de acțiuni pe care el, cu ani în urmă, nici nu s-ar fi gîndit că le poate face. Experimente „Pop Art", care vizau aglomerări de baloane multicolore, sculpturi care nu erau altceva decît biciclete vechi și ruginite, expuse privitorilor care aveau bunăvoința să admire aceste „Opere de artă". Și, iată, John își anunță în sfîrșit despărțirea de grup, după realativul eșec al filmului formației „Magical Mystery Tour", după nopțile de muncă la albumul „Let It Be" și succesul remarcabilului „Abbey Road". „Doresc să divorțez de grup" declara John ziariștilor și tuturor celor care urmărind soarta formației îi presimțeau sfîrșitul. Pe la începutul anului 1970, indignat de faptul că textul său la albumul „Let It Be" fusese mutilat de către John, Paul își anunță retragerea din grup. Din acest moment, fiecare din ei își alege o cale proprie. John, care locuia la New York împreună cu Yoko, se afirmă din plin ca solist, creația sa individuală izvorînd din moștenirea muzicii de început, a Beatles-ilor. În toamna anului 1971, apare celebra piesă „Imagine", al cărei succes atrage din atenția – dacă mai era nevoie – asupra unui talent autentic. John dovedea, pentru a cita oară, că este un artist desăvîrșit. Din păcate, există o perioadă din viața acestui muzician în care el nu ne oferă nimic. Ne referim la anul 1975, cînd John se dedică temporar unor activități mai puțin artistice, ca tranzacțiile de imobile. Este adevărat că tot în această perioadă John își dedică timpul liber educării fiului său, Sean. Renunță pentru totdeauna la fumat și la consumul de zahăr, de a cărui nocivitate era obsedat.

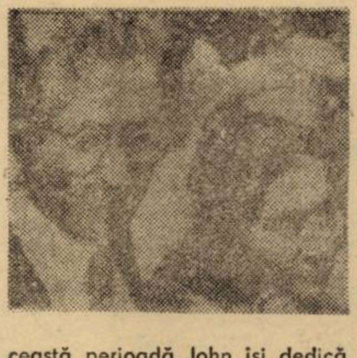

(VA URMA)

(Selecție și adaptare după Philip Norman, de **Petru Umanschi**)

evrika!

- A trăi cu orice preț. Chiar cu prețul vieții.
- Bacșișul nu s-a dat niciodată în cadru festiv.
- A da din buze nu înseamnă a lua cuvîntul.
- Proștii fără pereche nu sînt întotdeauna burlaci.
- Ghinionul și norocul sînt frați de cruce.
- Cu nevastă-sa a făcut o partidă bună. (De table.)
- O melodie bună îți poate reda aripile ce ți le-a frînt un text „înaripat".
- Uneori călcăm pe furnici și ne credem învingători.
- Oile dădeau și brînză, pe cînd nu li se cerea atîta lînă.
- Locuim pe Calea Lactee, dar n-o vedem bine decît cu telescopul.
- Închin un pahar în cinstea celor ce s-au lăsat de băut.
- Mărțișorul e indulgent în verdicte: („Coadă de... toporaș!").
- O victorie de tip nou: cînd rîzi de cel ce te face să plîngi.

Ion VELICAN

corespondența

A. Manea: Am putea pune versurile d-voastră sub semnul **elocinței tribunei,** în care predomină înalte volute verbale, convingătoare prin generozitatea ideilor, dar fără persuasiune artistică. O fi avînd dreptate Quintilian susținînd că: „Poeta nascitur, orator fit". **Doina Caranu:** Învinuiți „poștele redacțiilor" că „nu le arată în mod sistematic corespondenților ce însușiri trebuie să aibă o poezie adevărată". Noi credem că nu aveți dreptate, pentru că prin însuși faptul că în general se atrage atenția asupra carențelor versurilor, se face o operație (deloc ușoară) care are un singur scop: acela de a înlătura neghina din ogorul poeziei. În cazul d-voastră, susțineți că dacă „v-am da un îndreptar poetic", ați reuși să scrieți versuri bune. Atît pentru d-voastră, cît și pentru alți corespondenți care cred în eficiența „îndreptarelor poetice", reproducem părerea a doi mari critici literari, Cleanth Brooks și Robert Penn Warren: „(...) o poezie nu trebuie înțeleasă pur și simplu ca o înmănunchere de lucruri „poetice" în sine. De asemenea, nu trebuie înțeleasă, după cum s-ar părea că doresc „vînătorii de mesaj", ca un fel de recipient, ornamentat sau nu, în care s-a pus la păstrare un „adevăr" sau un „sentiment nobil". În niciun caz nu trebuie înțeleasă ca un grup de elemente combinate **mecanic** – metru, rime, figuri de stil, idei și așa mai departe – puse unul peste altul pentru a forma poezia, precum cărămizile unui zid. De supremă importanță este relația între elementele poeziei; această relație nu are un caracter mecanic, ci unul mult mai intim și fundamental. Dacă e să comparăm poezia cu alcătuirea vreunui obiect din natură, vom alege nu un zid, ci ceva organic, asemenea unei plante". Mai e nevoie să subliniem că acel „ceva organic", precum creațiile naturii, prinde viață numai prin germinarea talentului? **Ioan Boldur:** Toate poeziile d-voastră au un ciudat caracter eteromorf, încît secvențele fiecărei bucăți par adunate întîmplător sub stăpînirea unui titlu. **A. I. Murgu:** Ambiția d-voastră de a scrie zece poezii rimate prin asonanță, urmărind „manifestarea superbiei licenței poetice" s-a soldat cu un eșec perfect. **Virginia Maniuc:** Texte didactice, tinzînd să configureze, în ansamblu, un tratat de morală, rimat, conținînd principii utile, fără nici o implicare de natură estetică. **Octavian Breana: Cîntecele de nuntă** ale d-voastră sînt oarecum niște firave epitalamuri, în care preamăriți vigoarea mirelui. (Mărturisiți în scrisoare că în curînd veți sărbători nunta de aur. Ah, amintirile, amintirile!...). **Dan Pribeagu:** Muzicalitatea poeziilor d-voastră, turnate într-o cadențare cam desuetă, denotă, totuși, un simț al versului, care, probabil, cu timpul, va birui, manifestîndu-se într-o tonalitate personală. **Gheorghe Gheorghescu:** Singura poezie pe care ne-ați trimis-o este o modestă încercare dadaistă. Povestirea am predat-o secției de proză. **Gh. Haiduc:** Calchieri (involuntare?) ale poeziei de început a lui Vasile Alecsandri și ale folclorului cu tematică haiducească. Lăsați-vă de haiducia poetică! **Dan Luca, Gh. Hobafcovici, I. Crețu, Olărașu Dinu, Cătălin Răileanu, George Mihai Ionescu, Gh. Neagu, Dorin Bălănoiu:** versuri neconcludente.

Aurel TURCUȘ

evocări

CORESPONDENȚA VICTOR BABEȘ – GENERALUL ȘTEFAN STOIKA

În existența sa multiseculară, poporul român a fost unitar, dincolo de barierele politice artificiale, prin cultura sa, prin interrelațiile și circulația umană de pe ambele versante ale Carpaților. Aceste relații devin tot mai strînse în perioada modernă și mai ales la începutul secolului al XX-lea.

În cazul acestor relații se situează și corespondența dintre profesorul universitar, microbiolog de renume mondial, Victor Babeș și generalul bănățean din armata română, Ștefan Stoika, cunoscut luptător pentru independență și unitate națională. Amîndoi erau bănățeni trecuți în România, trecuți în ceea ce bănățenii și ardelenii numeau „Țară". Plecaseră în Țară pentru a-i oferi acesteia capacitatea lor de muncă și dorința de a contribui la dezvoltarea și apărarea ei. Grija pentru creșterea și educarea tinerei generații era o preocupare permanentă a marelui savont, preocupare de care era animat și generalul Stoika.

În acest sens, Victor Babeș trimite o scrisoare de mulțumire generalului Stoika la data de 1 iulie 1910. Prin această scrisoare marele savant își exprimă regretul de a nu fi întîlnit pe generalul bănățean și îl anunță că va comunica biroului comitetului pentru ajutorarea copiilor orfani propunerile și sugestiile acestuia. Victor Babeș îi mulțumește generalului bănățean Stoika pentru inițiativa sa și își exprimă speranța în ajutorul personal al acestuia.

Radu PĂIUȘAN

Prof dr. Victor Babeș

Institutul de patologie
și de bacteriologie
București 5 iulie 1910

PREA STIMATE
DOMNULE GENERAL

Regret că n-am avut onoarea a Vă vedea, nu me îndoiesc însă că peste curînd ne vom întîlni. Biroul comitetului se întrunește joi la orele 6 și atunci voiu comunica și propunerile D-Voastre cari ni se par foarte utile pentru ajungerea scopului nostru.

Sperez că mai cu seamă nobila intenție a D-V. de a primi printre orfanii rămași un băiat și o copilă va fi nu numai aprobată dar și imitată de comitetul nostru.

Mă voi grăbi a Vă comunica hotărîrile luate de birou și sper că voi putea conta și pe sprijinul personal al D-Voastre.

Cu deosebită stimă,
V. Babeș

echo

Demonstrație de valoare

Un adevărat eveniment cultural îl constituie apariția numărului 9–10 al revistei **Forum studențesc,** număr de cultură, realizat, după cum sîntem avertizați de pe prima pagină „cu participarea studenților din tabăra de creație Crivaia '81". Ne bucurăm să constatăm și la acest număr densitatea tematică, consistența și excelenta calitate a literaturii promovate, de la un timp încoace, de această revistă, laureată cu primul premiu la întrecerea din acest an din **Cîntarea României** de la Suceava. Folosim, pentru a face această prezentare cît mai elocventă, cuvintele veteranului presei studențești timișorene, Gheorghe Crișan, fostul redactor șef al **Forumului,** aflate în chip de preambul, pe pagina a doua „Preț de o clipă, cel puțin, cînd ați parcurs rîndurile acestor suplimente, faceți un rămășag cu critica de specialitate mizînd pe izbînda celor cuprinși în cele 32 de pagini în permanenta lor bătălie pentru consacrare. Și, sînt sigur că veți cîștiga." Pluralul **suplimente** nu este o greșală de tipar căci acest număr dublu conține o **Bibliotecă de proză scurtă** (din care semnalăm prozele lui Daniel Vighi – **Jocul nelegiuit** –, Lucian Petrescu – **Puștile lui Silanus** –, Mircea Pora – **Ce s-a întîmplat** –, Gheorghe Secheșan – **Maria** – și am putea continua cu toți cei cuprinși, căci toți autorii săi sînt enumerabili), și un supliment de literatură S. F., **Paradox** (în care semnează: Ilie Gyurcsik, Voicu David, Sorin Antohi, Lucian Ionică, Dorin Davideanu, Laurențiu Tudor ș. a.).

Paginile de poezie sînt, în ciuda diversității formulelor lirice și stilistice ale autorilor, uintare sub aspectul căutării, al curajului, al sondării unei noi sensibilități poetice. Alături de „cenacliștii de luni", Matei Vișniec, Bogdan Ghiu, Doru Mareș, Ion Bogdan Lefter, semnează, la aceeași cotă valorică, timișorenii Ioan Morar, Ion Monoran și Eugen Bunaru. Merită menționată prezența studentului clujean din America Latină, Alejandro Lopez, poet ce scrie în limba română, pe care și-a însușit-o cum rar se mai întîmplă. Dovadă sînt poemele sale de o rară vigoare și frumusețe. Debutează cu o voce distinctă F. V. Oros.

Această reușită culturală a studenților timișoreni (girată cu multă bucurie și încredere de Cornel Ungureanu) dovedește cel puțin două lucruri: că Timișoara universitară are suficiente resurse pentru a susține apariția regulată a unor astfel de suplimente și că, la cabana centrului universitar de la Crivaia, se poate constitui un adevărat cerc de vară al literaturii tinere. Pentru aceasta **Forumul studențesc** trebuie să militeze prin ștacheta menținută mereu la acest nivel. Le urăm succes!

Voicu PREDESCU

JURNALUL UNUI „CULTURIST" (V)

Sistemul muscular, care alcă- ește masa cea mai importan- a corpului, este legat atît or- c cît și funcțional de toate lte sisteme, așa încît de- ea sa atrage după sine și area sistemului circulator, respirator și nu într-o mi- ură a celui nervos. Omul noastre știe cît de cît a- ucruri. Dar acea doză de ate", de care am pomeacest preambul, îl face să ă departe cînd e vorba de ort fizic sistematic. Uneori vine acea jenă, acel sen- nt al penibilului („ce-o să lumea dacă o să mă va- care, la cei maturi, și mai cei trecuți de prima ti- țin de un întreg complex ucațional și, de ce să n-o recunoaștem, de ignoranță! Uneori „ne lipsesc condițiile necesare": un teren de sport, o sală de gimnastică, un bazin de înot. Fals. Pentru a practica bodybuilding oricine poate să-și procure, în scurt timp și ieftin, toate cond- le necesare unei cît mai rodnice activități. Cu riscul de a deveni didactic, voi enumera numai cîteva din binefacerile „culturismului", considerînd acest sport unul din cele mai adecvate mijloace pentru combaterea acelui „șoc" tofflerian al civilizației contemporane. Iată-le:

– „culturismul" nu cere prea mult timp și spațiu; el poate fi practicat pe orice vreme, la orice vîrstă, într-o singură cameră de bloc.

– ne ajută să ne fortificăm organismul în cel mai eficace mod.

– ne ajută să evităm dezvoltarea defectuasă a corpului și deformațiile.

– fortifică sistemul nervos, îmbunătățește activitatea inimii, a plămînilor, reglînd activitatea sistemului circulator și intensificînd schimbul de materii în țesuturi.

– ne „topește" surplusul de grăsime de pe corp, în favoarea dezvoltării armonioase a masei musculare.

– are așa-zisele „efecte etice", „culturistul" devenind mult mai receptiv față de tot ceea ce-l înconjoară, față de frumusețe, de natură și îndatoririle sale sociale. Prin muncă asiduă și viață ordonată, „culturistul" se „purifică", asemenea unui ascet al echilibrului, de toată zgura pe care o civilizație galopantă și zgomotoasă o poate depune în ființa sa; el participă acum din plin la Marele Joc care este viața însăși, și participînd se eliberează de toată povara balastului adunat pe parcursul unui drum „accidentat"...

Alain vorbind despre **Platon,** care folosea numai două leacuri de seamă, – gimnastica și muzica – scrie: **„Fiecare știe cît de plăcut este să-ți întinzi mușchii și să caști în voie; dar nimănui nu-i vine în gînd să-și facă dintr-acestea o gimnastică spre a pune în mișcare gestul acesta de descătușare. Iar cei care adorm cu greu se pot preface că li e somn și că au parte de bucuria destinderii. Ei însă, dimpotrivă, vădesc nerăbdarea, grija, mînia. Iată-ne la rădăcina trufiei, osîndită mereu din plin. Iată de ce, punîndu-mi pe cap tichia lui Hipocrate, încerc să înfățișez adevărata smerenie, sora cu igiena, fiică a gimnasticii și muzicii".**

Dan NEMESNIC

(VA URMA)

memento

Luna cărții la sate

Duminecă, 31 ianuarie, s-a deschis cea de a XXII-a ediție a „Lunii cărții la sate". Festivitatea de inaugurare a tradiționalelor manifestări din județul Timiș, a avut loc în comuna Ciacova, într-un cadru de larg interes și însuflețire.

După vizitarea expoziției de carte, organizată de Biblioteca județeană, secretarul adjunct al Comitetului comunal de partid a rostit cuvîntul de deschidere a festivității. Au fost înmînate premii în cărți celor mai buni cititori din satele comunei Ciacova.

Ștefan Rigo, de la școala interjudețeană de partid a vorbit despre contribuția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului, la apărarea păcii, la dezvoltarea înțelegerii și colaborării între popoarele lumii.

A urmat un program de lecturi susținut de Asociația scriitorilor din Timișoara. Au citit din lucrările lor scriitorii: **Anghel Dumbrăveanu, Valentina Dima, Dorian Grozdan, Svetomir Raicov** și **Mircea Șerbănescu.**

În continuare, Prof. dr. ing. **Constantin Anderca** și prof. dr. ing. **Marin Miloș,** de la Institutul Agronomic din Timișoara au vorbit despre cartea de cunoștințe agrozootehnice.

Elevi ai școlii generale și ai Liceului industrial agricol din Ciacova au prezentat un vibrant program artistic.

În încheierea acestei ample manifestări culturale, la standul de cărți prezentat de U.J.C.C. Timiș, scriitorii timișoreni au acordat autografe.

Theodor COZIANU

(Urmare din pag. 1)

academisme, care e bine că au fost depăşite.

– Spuneţi-mi, vi-l recunoaşteţi, măcar parţial, pe Brâncuşi ca părinte, v-a influenţat în vreun fel în ceea ce aveaţi să deveniţi?

– Tangenţa mea cu Brâncuşi s-a realizat pe terenul continuităţii formelor populare româneşti. Dar, chiar înainte de a-l cunoaşte pe Brâncuşi, am fost elevul lui Romulus Ladea, care a lucrat în atelierul lui Brâncuşi. Nici Ladea, nici eu n-am continuat opera titanului, dar ideea că arta noastră populară poate genera forme moderne de artă m-a încurajat, a fost pentru mine esenţială. Uneori am fost sedus de geometrismul lui Brâncuşi. Ţăranul nostru, artistul popular şi-a înălţat idealul de frumuseţe nu gratuit, nu, şi d-aia se şi ţine; şi cred că în asta constă forţa artei populare româneşti, că este o elaborare care porneşte de la natură. Pentru mine, mereu, natura a fost un îndreptar.

– Mărturisiţi dumneavoastră în acelaşi dens jurnal care este „În spaţiu şi timp": „Am un principiu statornic; sculptura, sculptură care e o gîndire lentă care te încălzeşte". Cînd v-a devenit, acest principiu, crez artistic?

– Cînd vorbesc de lentoarea desfăşurării spirituale şi de gîndire în sculptură, eu am în faţă activitatea mea de literat. Cînd scriu proză sînt foarte solicitat, nu-mi ajunge mîna să însemn gîndirea care vine. Ori în sculptură gîndirea se aşează mai greu în forme: trebuie să cioplești, să privești, să cioplești, să elimini materia inutilă. În sculptură trebuie să stai cu privirea pe buza dălţii, pînă cînd, treptat, treptat te apropii de idee.

– Deci, e un dialog cu lemnul care trebuie înţeles. Lemnul are suflet?

– Acuma dumneata pui problema materiei, care este importantă în sculptură. Da, în miinile unui artist, materia are suflet care trebuie înţeles, simţit.

– Fie lemn, fie piatră, fie argilă...

– Da... indiferent, nu-i aşa. Materia are o mare funcţiune în elaborarea stilului unei sculpturi, are aceeaşi funcţiune pe care limba o are în elaborarea unei poezii. Prin traducerea unei poezii într-o altă limbă, ea pierde din substanţa ei; acelaşi lucru şi-n domeniul sculpturii: elaborăm un lucru în lemn, lucrul ăla în lemn trebuie să existe, ăla nici nu este convertibil în alt material.

Cu artistul plastic ION VLASIU

– Cum se împacă sculptorul Ion Vlasiu cu scriitorul Ion Vlasiu?

– Eu am scris pentru că am vrut să mă înţeleg, să-mi procur momente de meditaţie. Sînt plecat dintr-un sat ardelean; am scris despre ţărani, despre părinţii şi bunicii mei, care ţărani au fost, am scris despre copilăria pe care mi-am petrecut-o în sat, şi asta pentru că, biografia noastră, trecutul nostru, experienţele noastre nu se poate să nu transpară în opereie noastre.

SIMION LUCACIU: „Flori galbene cu pară"

– Tot dumneavoastră spuneaţi în jurnal că artiştii mari se cunosc după tinereţea lor. Tinereţea scriitorului Ion Vlasiu la ce lucrează acum?

– Asta-i lucrul cel mai greu: la ce lucrez acum! M-am întors de la Bistra, din judeţul Mureş, – pentru mine, locul prin care trădez Bucureştiul, pentru că e multă linişte la Bistra! – unde am făcut transcrierea la o nouă carte, un roman de ficţiune.

– În privinţa sculpturii!?...

– Am în studiu, de cinci ani, un monument pentru Tg. Mureş, pe tema Şcolii Ardelene.

– Ştiu şi de un Ion Creangă...

– Da, Creangă pentru o statuie la Piatra Neamţ. Aicea mă consider mai avansat în lucru, cred că anul viitor voi termina lucrarea.

– Iată, aici, în faţă, în faza de ghips, Creangă şezind cu o carte-n mînă – o carte de citire, probabil!

– De fapt, eu mai am un Creangă pe marginea Lacului Herăstrău, un Creangă cu copii, e Creangă povestitor. Aici, în ipostaza asta, îl fac învăţător.

– Văd aici în atelier, în trei ipostaze, şi un bust Eminescu...

– Da, lucrez la... lucrez la un Eminescu de cînd mă ştiu!

– Frumos spus...

– Toţi sculptorii români au lucrat, lucrează un Eminescu. Mă bucur mult că există un Eminescu în faţa Ateneului, pe care l-a semnat un coleg foarte talentat, pentru că Eminescu este tema cea mai grea pentru sculptura românească. Ne aflăm în faţa geniului, iar geniul este ca natura: nu se poate...

– ...Încorseta în strîmtoarea unor tipare...

– Nu se poate... şi radiază o fascinaţie continuă. Pentru mine problema personalităţii lui Eminescu se înscrie în trei ipostaze: liricul, filozoful şi omul politic. Acum, eu cred că a te apropia cel puţin de unul din aspectele acestea, asta încă înseamnă ceva. Eu însă am fost, sînt obsedat de un Eminescu-sinteză, de aceea am întîrziat şi de aceea, poate, pînă la urmă, n-o să reuşesc să fac nimic. Mereu mi se pare că aici mai trebuie găsit ceva, încă ceva... şi că – nu ştiu! – nu trebuie să mă grăbesc.

– Pentru dumneavoastră, Eminescu este o continuă căutare.

– Da, este portretul geniului. De altfel, dacă caut portretul geniului în toată sculptura Europei, atunci mă duc la doar cîteva lucrări: la monumentul dedicat de Bourdelle lui Mickiewicz, la cel dedicat de Rodin lui Balzac... De aceea nu mă grăbesc să atac într-o lucrare geniul lui Eminescu.

– Maestre Vlasiu, de ce pictaţi, de ce scrieţi, de ce sculptaţi?

– Îmi pare bine că-mi pui această întrebare. De ce!?... pentru că n-aş putea trăi fără să lucrez, pentru că mă simt bine, pentru că lucrînd mă împlinesc.

– Vă urez să lucraţi ani cît mai mulţi!

– Îţi mulţumesc.

GABRIEL GARCIA MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORŢI ANUNŢATE

Adormise buştean, cînd s-au auzit bătăi în uşă. „Au fost trei lovituri foarte încete – i-a spus mamei – da au sunat a nenorocire". I-a mai spus că a deschis uşa fără să aprindă lumina, pentru a nu-i trezi pe ceilalţi şi l-a văzut pe Bayardo San Román luminat de becul din stradă, cu cămaşa de mătase neîncheiată la nasturi şi cu pantalonii fantezi susţinuţi cu bretele elastice. „Avea culoarea aceea verde din vise", i-a explicat Pura Vicario mamei mele. Angela Vicario se afla în penumbră, astfel că n-a zărit-o decît în clipa cînd Bayardo San Román a luat-o de mînă şi-a pus-o în pragul uşii. Avea rochia de mătase făcută ferfeniţă şi se înfăşurase într-un prosop pînă la talie. Pura Vicario a crezut că se răsturnaseră cu maşina şi că erau morţi, în fundul prăpastiei.

– Doamne Dumnezeule – îngînase ea, îngrozită. Spuneţi-mi măcar dacă mai sînteţi vii.

Bayardo San Román n-a intrat, împingînd-o doar pe soţie în casă, fără s-o bruscheze şi fără a spune un singur cuvînt. După aceea a sărutat-o pe Pura Vicario pe obraji şi i-a vorbit cu glas foarte trist, dar cu foarte multă duioşie.

– Îţi mulţumesc pentru toate, mamă – i-a spus el. Dumneata eşti o sfîntă.

Numai Pura Vicario a ştiut ce-a făcut în următoarele două ore, dar s-a dus cu această taină în mormînt. „Nu-mi mai aduc aminte decît că mă ţinea de păr cu o mînă şi mă lovea cu cealaltă, cu atîta furie, încît au crezut să vrea să mă omoare", mi-a povestit Angela Vicario. Dar pînă şi asta a făcut-o pe tăcute, astfel că nici soţul, nici fetele cele mari, care dormeau în alte camere, nu şi-au dat seama de nimic, pînă în zorii zilei, cînd nenorocirea se consumase.

Gemenii se întorseseră acasă pe la trei, chemaţi în grabă de Pura Vicario. Au găsit-o pe Angela Vicario trîntită cu faţa-n jos, pe o canapea din sufragerie. Avea obrajii plini de vînătăi, dar nu mai plîngea. „Nu-mi mai era frică de nimic", mi-a spus ea. „Dimpotrivă: mă simţeam ca şi cînd mi-ar fi luat de pe suflet o piatră de mormînt şi singurul lucru pe care-l doream era să se termine totul cît mai repede, ca să pot dormi". Pedro Vicario, cel mai întreprinzător dintre fraţi, a ridicat-o în aer, apucînd-o de mijloc şi-a pus-o pe masa din sufragerie.

– Hai, fetiţo – i-a spus el, tremurînd de furie. Spune-ne cine a fost?

Ea n-a întîrziat în a le răspunde, decît atît cît i-a trebuit pentru a rosti numele vinovatului. L-a căutat ca prin ceaţă, dar l-a găsit de la bun început printre atîtea şi-atîtea nume uşor de confundat de pe lumea asta şi de pe cealaltă, şi l-a înfipt în auzul lor, ca şi cum ar fi înfipt un fluture în perete cu o înţepătură precisă de ac, îndeplinind o sentinţă scrisă dintotdeauna.

– Santiago Nasar – a rostit ea.

Avocatul a susţinut teza omuciderii din legitimă apărare a onoarei, teză care a fost acceptată de tribunalul conştiinţei tuturor iar la sfîrşitul procesului gemenii au declarat că ar fi în stare s-o facă iarăşi, de mii de ori, din aceleaşi motive. În fond, ei înşişi, din clipa cînd se predaseră în faţa bisericii, la cîteva minute după crimă, fuseseră cei care sugeraseră o astfel de apărare în faţa tribunalului. Dăduseră buzna, gîfîind, în Casa Parohială, urmăriţi la numai cîţiva paşi de un grup de arabi înfierbîntaţi de sînge şi puseseră cuţitele spălate de-acum pe masa părintelui Amador. Erau sfîrşiţi de chinul sălbatic al morţii şi aveau hainele, mîinile şi feţele pline de sudoare şi sînge neînchegat, dar parohul le-a amintit că predarea de bună voie e un act de mare demnitate.

– L-am ucis cu bună ştiinţă – a spus Pedro Vicario – dar sîntem nevinovaţi.

– Nevinovaţi, dar numai în faţa lui Dumnezeu – le-a zis părintele Amador.

– În faţa lui Dumnezeu şi în faţa oamenilor – i-a replicat Pablo Vicario. E vorba de onoarea noastră.

Mai mult: în timpul reconstituirii faptelor au simulat o bătălie mult mai înverşunată decît fusese în realitate, ajungîndu-se pînă acolo, încît a trebuit să se apeleze la bugetul primăriei pentru a repara uşa principală a casei Plácidei Linero, care, de atîtea lovituri de cuţit, se făcuse ţăndări. Deţinuţii cei mai bătrîni din puşcăria de la Riohacha, unde au stat trei ani în aşteptarea judecării, pentru că n-au avut cu ce să-şi achite cauţiunea ca să fie lăsaţi în libertate condiţională, îşi aminteau de comportarea lor foarte bună, evocîndu-le firea domoală şi spiritul de prietenie, dar susţineau că n-au observat niciodată la vreunul din ei vreun semn de căinţă. Cu toate acestea, se pare că fraţii Vicario n-au făcut absolut nimic, din ceea ce s-ar fi cuvenit să facă pentru a-l ucide pe Santiago Nasar cît mai repede şi fără a fi văzuţi de nimeni, ci, dimpotrivă, au făcut mai mult decît ne-am putea închipui, pentru ca cineva să-i împiedice să-l ucidă, dar n-au reuşit.

Din cele ce mi s-au povestit mai tîrziu, începuseră prin a-l căuta în casa Mariei Alejandrina Cervantes, unde au rămas împreună cu el pînă spre orele două. Acest amănunt, ca multe altele de-altfel, n-a fost reţinut în rechizitoriu. Şi adevărul e că Santiago Nasar nu mai era nici la ora cînd gemenii susţin că s-au dus să-l caute, pentru că ieşiserăm cu toţii într-un
de serenade. Mai mult, nimeni în afa
ei, nu era sigur că trecuseră pe aici.
că ar fi intrat, n-ar mai fi ieşit ei di
sa mea", mi-a spus Maria Alejan
Cervantes, de care, cunoscînd-o atît
bine, nu m-am îndoit niciodată. Cee
adevărat este faptul că sa-u dus să
tepte în casa Clotildei Armenta, p
ştiau că ar fi putut să treacă toată
mai puţin Santiago Nasar. „Era s
local deschis", au declarat ei., „N
vreme sau mai tîrziu trebuia să tre
aici", mi-au spus chiar ei, după
seră achitaţi. Totuşi, toată lumea
uşa din faţa de la casa Plácide
rămînea ferecată pe dinăuntru ch
timpul zilei şi că Santiago Nasar p
totdeauna asupra lui cheia de la u
dos. Exact pe aici a şi intrat, întorci
acasă, cînd trecuse mai bine de o o
cînd gemenii Vicario îl aşteptau în
cealaltă. Că după aceea, cînd s-a
să-l întîmpine pe episcop, a ieşit pe
din faţă, e un adevăr adevărat, dar ni
meni, nici măcar judecătorul de instru
ţie, n-a reuşit să-l înţeleagă. Prin urm
putem spune că n-a existat nicidoat
moarte mai anunţată ca aceasta. A
după ce că sora lor le-a mărturisit n
gemenii Vicario au trecut pe la cres
de porci, unde-şi ţineau sculele de
lărie şi şi-au ales două cuţtie, din
mai bune: unul pentru înjunghiat,
aproape două palme şi nu mai
trei degete şi un al doilea de tran
nea, lung doar de o palmă şi mu
îngust decît primul. Le-au înfăşura
cîrpă şi s-au dus să le ascută în
de carne, unde nu se deschiseră de
teva tarabe, şi erau foarte puţini cu
rători.

Traducer
Darie NOVĂCE

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 6 (728) 12 FEBRUARIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 1 leu

PROGRES ȘI BUNĂSTARE

Am încheiat, nu de mult, primul an al noului cincinal, etapă de o deosebită importanță în înfăptuirea Programului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, în creșterea nivelului de trai al oamenilor muncii, etapă pusă sub semnul unei noi calități a muncii și vieții în toate domeniile economico-sociale. Raportul privind realizarea planului național unic de dezvoltare economică și socială pe anul 1981 și Comunicatul cu privire la îndeplinirea planului național unic de dezvoltare economico-socială a Republicii Socialiste România pe anul 1981, cum și Raportul cu privire la reașezarea și corelarea pe principii economice a prețurilor produselor agricole și majorarea prețurilor cu amănuntul la produsele agroalimentare, creșterea retribuției personalului muncitor, a alocației de stat pentru copii și a pensiilor, **cele două documente de majoră importanță dezbătute în ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., în ședința comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român și a Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, documente supuse dezbaterii celor mai largi forumuri democratice ale națiunii: Plena- Consiliului Național al Oamenilor Mun- și Plenara Consiliului Național al Fron- ii Democrației și Unității Socialiste, ja- ază întreaga noastră activitate în eta- actuală, în conformitate cu hotărîrile resului al XII-lea al partidului, avînd scop asigurarea creșterii în conti- a venitului național, a avuției națio- implicit, creșterea bunăstării între- opor.**

nd de la marile înfăptuiri ale po- nostru în anul parcurs – an în e plan mondial s-a agravat criza ică și energetică, ceea ce a deter- ca într-o serie de țări să se mani- restrîngere a activității productive ind de la realitățile economico- ale țării, cele două documente, a- te în unanimitate de forurile cărora fost supuse spre dezbatere, sublinia- că o dată consecvența politicii parti- nostru în edificarea unei societăți liste multilateral dezvoltate, grija față m, de bunăstarea sa. Elaborarea complexului de măsuri privind actualizarea și îmbunătățirea prețurilor de producție și de livrare din industrie, cum și a prețurilor le producție, contractare și achiziții din ricultură asigură stimularea producăto- r, creșterea producției industriale și a- ole și a veniturilor populației, îmbună- a continuă a satisfacerii nevoilor de m ale oamenilor muncii, în raport cu așezarea prețurilor de desfacere cu tul a devenit o necesitate obiecti- u realizarea echilibrului dintre ve- populației și cheltuielile sociale. A- a de compensații personalului mun- reșterea alocației pentru copii și a r de asigurări sociale, în condițiile rii prețurilor, sînt măsuri ce reflec- ocuparea consecventă a partidului pentru sporirea bunăstării întregu- por, în conformitate cu prevederile esului al XII-lea de ridicare continuă ății vieții oamenilor muncii.

dezbatere democratică a acestor măsuri a scos în evidență hotărîrea tuturor oamenilor muncii, proprietari, făuritori și beneficiari ai avuției României, de a-și mobiliza toate forțele pentru îmbunătățirea ntregii activități economice în vederea zvoltării continue a economiei, a creș- rii venitului național, a sporirii – pe a- stă cale – a bunăstării poporului.

ORIZONT

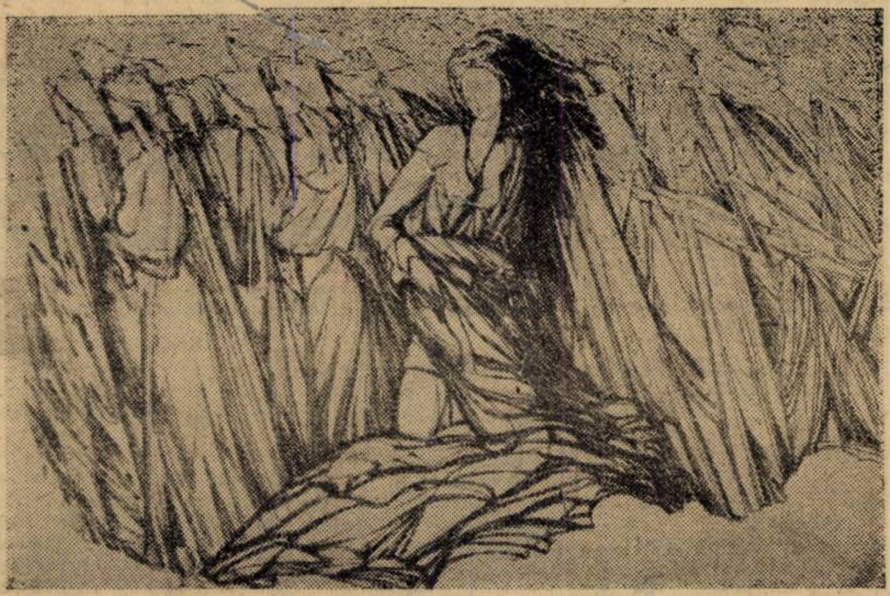

În septembrie 1981, artista plastică arădeană, Aculina Strașnei Popa, a deschis, alături de sculptorul Ioan Tolan, la Galeria internațională de artă „Diogene", din Atena, o expoziție, care s-a bucurat de aprecierea publicului grec și a criticii de artă. Ziare precum Vradini, Elefteriotipia, Acropolis, Etnos, Imersia ș. a. au făcut frumoase aprecieri asupra celor doi artiști români, precum cuvintele criticului de artă Harris Livas, care vorbește despre spontaneitatea, limpezimea și adevărul desenelor Aculinei Strașnei Popa, din grupajul căreia ilustrăm și noi acest număr de revistă.

DRAGA MIRIANICI

PARTIDULUI

Ca soarele-n privire strălucești!
Ce caldă-i a luminii rază!
Din tine creștem noi, din noi tu crești
Și-un cer al gloriei se-ntemeiază
deasupra-ne, prin care visu-n zbor
într-o columbă albă se preface
ca prevestirea unui viitor
cu-nalte dimineți de-argint și pace.

Renaștem pentru tine, necurmat,
cu firele de iarbă din cîmpie
ce-ascund sub ele – al vremii chip brăzdat,
ca tu să dăinuiești în veșnicie.

Spre zorile ce mîine vor luci
tu poartă-ne pe falnica-ți aripă
și-n noi te naște-n fiecare zi
și împlinește-ne în fiecare clipă!

În românește de
Victor TULBURE

Filosofie [illegible] interdisciplinaritate

accente

Aventura spiritului an [illegible] ontemporaneitate la alarmanta și obligatoria **accen** [illegible] **ializării** („concretizată" în tendința de claustrare în [illegible] entul strîmt al competenței proprii, a adevărurilor „escavate" de pe parcela de specializare, pulverizînd cunoștințele și multiplicînd disciplinele, ajunse la o dezvoltare luxuriantă); dar, concomitent, cu sporită vigoare și aceeași obligativitate se afirmă și **„foamea de sinteză"**, răspunzînd efortului epistemologic integralist (promovînd atitudinea globală, sistematică, aptă a surprinde și a cuprinde complexitatea „întregului"). Deși satisface necesități presante în cîmpul cunoașterii adîncirea specializării poate fi – prin disocierea și dispersia cunoștințelor – chiar o demisie sau negare a cunoașterii, progresul științei însemnînd – observa Mario Bunge – o **creștere în sistemicitate** și asigurînd „stăpînirea fundamentelor" (M. Malița); încît, acumularea cantitativă a informațiilor se impune a fi însoțită permanent și stringent necesar de perfecționarea și operaționalizarea interrelațiilor dintre științe, imperativul actual – prin depășirea vechiului precept **dig holes** (sapă gropi) – fiind cel de a înțelege integritățile **(dig wholes)**. Este vorba așadar de orientarea și centrarea efortului cognitiv spre sinteze și restructurări, depășind – prin elaborarea strategiilor de cercetare pluri – și interdisciplinare (cross – fertilization) și a „modurilor de cunoaștere" interdisciplinare – actualele imagini parcelate sau posibilele pareze ale spiritului unui Homo informaticus debusolat, capitulard în fața noilor orizonturi problematice, implicînd angajarea sa conștientă, activă, creatoare.

Desigur, în mod natural **omul gîndește interdisciplinar** și de altfel practica socială nici nu cunoaște probleme unidisciplinare, reclamînd – pentru adecvarea demersurilor teoretice – deschiderea și comprehensiunea spre și pentru toate domeniile creației de valori; dar mereu invocatul deziderat al interdisciplinarității rămîne încă palid prezent, cu rezultate concrete aproape modeste (semnificînd adiționări de cunoștințe și nu fuziunea lor) iar „tratamentul" sociologic **coordonator** mai este înțeles – regretabil – nu în sens metodologic ci administrativ.

Unificarea lumii ideilor dincolo de granițele artificiale și restrictive ale specialității își află în filosofie „metoda" **totalizatoare și valorizantă**, aspirînd spre sinteze largi, oferind liantul unor viziuni fragmentare, răspunzînd de fapt – prin funcția sa integratoare – unei imperioase necesități a spiritului uman. Mai ales acum, într-o epocă de accentuate confluențe și interferențe spirituale, trăind o încordată implicare în problematica densă a contemporaneității, a angoaselor unei civilizații paradoxale și planetare (devenită „sat cosmic"), a succesiunii de interogații care o frămîntă, **deschiderea către meditația filosofică** poate marca o salvatoare canalizare a „energiei" reflexive și a conjugării acțiunii practice pentru evitarea unui **viitor comun**, arbitrar și fatal. Cultivînd dragostea de înțelepciune, reiterînd vechile și eternele întrebări ale umanității în actualele contexte problematice, depășind actualele dezechilibre și conflicte sau preîntîmpinînd altele noi, **în intimitatea filosofiei** și a practicii social-istorice ascendente omenirea poate „construi" **alt timp al lumii umane, în deplinătatea** cunoașterii și conștiinței de sine, dialogînd peste secole cu truda atîtor generații și apărînd „sămînța" viitorului.

Contemporaneitatea este însă martora agravării decalajelor dintre expansiunea tehnologică strivitoare și „progresul moral" (subdezvoltat), desfășurarea impetuoasă (dar inegală ca ritm și arie de penetrație) a RTS la scară planetară întreținînd – ca fenomen implacabil, potrivit unor „voci" – **coliziunea dintre valori**. Unitatea culturii ar fi, iremediabil, fisurată coexistînd antinomic fie interesul exclusiv, aristocratizant, pentru valorice estetice (ignorîndu-le sau subordonîndu-le pe celelalte) sau, potrivnic, un scientism rigorist și tehnocratism glacial, imun la valorile umanului, abdicînd de la om, „golit" de filosofie. Dar „lumea valorilor" este însăși lumea omului ca ființă istorică și culturală, **omul ca integralitate** fiind o sumă globală de valori; perfecționarea condiției umane este firesc rezultanta **solidarizării valorilor**, încorporînd totalitatea creațiilor umane și nu dimensiuni izolate ale umanului. Reconstituirea integrității ființei umane – în atîtea rînduri amenințată, supusă unilateralizării și sărăcirii vieții interioare – reclamă și se întemeiază astfel și pe achizițiile RTS, refuzîndu-i deci pretinsul caracter tehnocratic, asigurîndu-i în context socialist o organizare rațională de esență umanistă.

Ca întruchipare a proiectului politic al filosofiei marxiste – deținînd o poziție centrică în conștiința epocii – și nouă experiență socio-culturală, **socialismul**, realizînd dezvoltarea rapidă și armonioasă a întregului organism social implică și reconstrucția radicală a lumii omului. **Revoluția umanistă** pe care o presupune noua noastră societate – concretizată la scara individului și a ansamblului social – creează prin umanismul superior al politicii culturale climatul propice dezvoltării și exprimării plenare a fiecărui agent uman în lumea valorilor, asigurînd **unitatea culturii** și aflîndu-și în filosofia marxistă știința axială a devenirii omului și societății.

Permanent necesară, **conștiința filosofică** asigură un spor de luciditate și posibilitatea controlului asupra marilor probleme care confruntă contemporaneitatea, răspunzînd celei mai omenești nevoi a omului: creația, autodepășirea, devenirea; amintitele raporturi tensionale între puterea tehnică și conștiința filosofică (accentuate dramatic în societățile tehnocratice, care proclamă „moartea idealului" și „sciziunea tragică" a culturii, invadată de inuman) pot fi contracarate tocmai, prin echilibrarea dinamică a valorilor tehnico-științifice și umaniste, **filosofia sporind puterea subiectului asupra lui însuși** (H. Wald).

Este indiscutabil că socialismul, promovînd și realizînd un nou tip de progres (asigurînd dezvoltarea unitară în toată diversitatea aspectelor sociale și cuprinzînd toate sferele vieții sociale) amplifică funcția prospectivă și praxiologică a filosofiei, angajînd-o responsabil în problemele prezentului și tendințelor înnoitoare manifeste în cîmpul vieții sociale, conferindu-i practic un autentic conținut umanist, potențîndu-i – prin „organicitatea" legăturilor cu avalanșa descoperirilor și aplicațiilor științifice și a stimulării strategiilor interdisciplinare ale cercetării – însăși altitudinea cugetării și acțiunii practic-transformatoare.

Adrian Dinu RACHIERU

cronica literară

Nicolae Dan Fruntelată

Inventarul speranței

Ed. Eminescu, 1981

Toate cele patru secțiuni ale acestui volum (**Inventarul speranței, Vis feudal, Sentimentul de graniță, Scrisori din tranșeele toamnei**) se revendică de la unul și același principiu, de la o stare sufletească profundă, greu definibilă, dar pe care cititorul, străbătînd culegerea, o reface adesea în intimitatea sa: nostalgia unui spațiu-matrice, a unui segment de durată (paradisiacă și pură), conștiința unui **aproape-departe** perpetuu: **cînd se va opri canonada sîngelui / în tîmplele neliniștite / va fi o seară cînd se va permite / prin ordin scris și ștampilat la rînd / să vin să te privesc, atît, o seară / apoi, de la capăt, la ordin exact / pasul meu de urs cafeniu va suna / aproape-departe fiind ...**

Acest strat psihic (acest nivel) se resoarbe, mai întîi, în corelația tematică **sat – oraș** (cu deplasarea accentului afectiv spre primul termen), corelație prezentă peste tot (mai mult sau mai puțin discret) și deconspirată, de pildă, într-un text ca **Visez iarbă: Mi-e aproape silă de mașini / de această junglă-a metalelor boante / pe care-o lipiți pe retină / și sculptați din ea coșmare elegante /. ./ De ce visez iarbă, de ce iarbă sînt / e pentru că iarba există / în valuri imense mușcate de vînt ...**

Pe un asemenea orizont se edifică discursul, cele două elemente generînd serii de grefe, aflate, și ele, în corelații diverse (unele, de-a dreptul imprevizibile). Astfel, figurarea (spațială) a releului **sat – oraș** dă la iveală **calea ferată, drumul.** Păstrarea lui, în timp, menținerea lui – **călătoria.** Starea de spirit ce-l secondează e aceea a călătorului: un anumit simțămînt de singurătate (termen dominant). Apar, în acest chip, mari cîmpuri semantice, în repetate atingeri și interferențe, cu izvor (și justificare) în impulsul sufletesc amintit la-nceput. **Satul** este, în mod subtil, înlocuit de **cîmpie,** de **pădure,** de **casă,** de **mamă,** de **iubită** (rămase, mereu, departe): **Viii ară, morții sînt arați, / primăvara plouă cu cenușă, / fiii mamei s-au făcut soldați, / casa noastră nu mai are ușă ...**

Pe de altă parte, **orașul** – principiu viril – e privit cu oarecare ostilitate, el se găsește, în genere, aproape, el separă eul de natură, de matrice, de veșnic doritul **acasă: Cioburi de iubiri / pavîndu-ne amintirile / afară, lumea trage ca un pluton / emoțiile, durerile, știrile / fluturi orbi se strecoară în oraș / într-o dimineață cețoasă / sînt străini și se poartă ca străinii / acasă, acasă, acasă ...**

În consecință, înaintării neîntrerupte a **orașului** către **cîmpie** (p. 22) i se răspunde cu o frumoasă defulare a unei agresiuni intime asupra celui dintîi: **Începe vara. Ca o sabie roșie / seara intră în aerul orașului ...**

În fine, **drumul,** cu tot ce adună și împrăștie el: **tren, gară, cale ferată, sală de așteptare** etc. Lumea e **făcută din gări, terminus, sala de așteptare, gara** iau locul **casei (în sala de așteptare se poate trăi), memoria** chiar, asociată, la un moment dat, cu **pămîntul** (p. 12), devine **un fel de curte, un fel de drum, / un fel de-a nu mă-ntoarce niciodată acasă.** Treptat, structurile mentale capătă generalitate, cele lingvistice, la rîndul lor, realizînd configurații estetice. În aceste împrejurări, între **a pleca și a se-ntoarce** (p. 40–41), **amintindu-și, așteptînd,** eul se modifică, el însuși, identificîndu-se, treptat, cu ceea ce, inițial, respinsese. Desemnat la început prin **iarbă** (p. 10), insul se suprapune, apoi, călătoriei ca atare **(un marfar de oase – trupul meu –)** și, în cele din urmă, **orașului** (acest din urmă transfer se înfăptuiește, în mod semnificativ, cu deosebire atunci cînd **iubita** e departe, cînd ea este **cîmpia, zarea, natura): Soarele respiră numai amurg / pe străzile pustii ale ochiului meu / merg și număr, mărșăluiesc și-n vis / sînt soldat pînă la dumnezeu / privesc pe-un trup de armă, spre țintele ce trec / și orizontul are, prelung, ovalul tău ...** (vezi și p. 26).

Aceasta fiind, în linii mari, construcția, nu surprinde cîtuși de puțin anecdotica ciclurilor (nădejdea unei necesare armonii între natură și cultură; cavalerul plecat **departe** care trimite scrisori iubitei etc.): ceea ce le întemeiază este **dorul.** Și nu surprinde nici tonul epistolar al poemelor **(sînt un ecou îmbătrînind de cînd strig),** emoția aparte ce călătorește în delicatele lor capilare.

Eugen DORCESCU

Elefterie Voiculescu

O fereastră spre stele

Ed. Cartea Românească, 1981

Nu am citit celelalte cărți ale lui Elefterie Voiculescu (aflu cu surprindere că a publicat încă trei – fiind, deci, de drept membru al Uniunii Scriitorilor, breaslă din care nume ilustre ale literaturii noastre nu au făcut parte) și nici nu știu să-i fi întîlnit numele prin revistele aceleiași Uniuni. Lectura ultimei cărți publicate de el a fost însă suficientă pentru a-mi oferi explicații asupra tristului său „destin" literar. Despre cărți cum e această **Fereastră spre stele** se scrie așa cum obișnuia G. Călinescu să scrie despre autorii minori: în doi peri. La drept vorbind, simplul gest de a te hotărî să iei în serios cartea este cel puțin o aventură, un act de curaj nebunesc, ce s-ar putea substitui actului critic însuși. **O fereastră spre stele** ar fi făcut onorabil față în colecțiile interbelice de romane ce-și propuneau un singur scop, să promoveze pe orice căi, prin orice mijloace prostul gust. Ce-i drept, căile și mijloacele lui Elefterie Voiculescu sînt destul de modeste și la acest capitol: sînt de-a dreptul primitive. N-am mai dat de mult peste o asemenea îngrămădire de clișee, de banalități exasperante. Singura performanță a prozatorului este că, tiriș, grăpiș, a improvizat un perfect loc geometric al lipsei de bun gust. Nu există în această carte (cu prețiozitate intitulată „roman") un rînd care să nu ne amintească de tot ce e mai bătut în literatura romanțioaso-sentimentală de la noi sau de aiurea. Singurele gusturi pe care **O fereastră spre stele** le-ar putea, eventual, satisface ar fi cele ale unor subdezvoltați intelectual. Nu s-ar putea zice că Elefterie nu are o rețetă, că nu lucrează, adică, după un sistem care, cîndva, a dat roade. Din păcate, promenada frecventată de el a fost demult redată unor ocupații mai folositoare decît preumblărilor desuete ale acestui autor ce se zbate, sub ochii noștri, în spasmele dorinței de a cuprinde totul: de la descoperirea unui medicament științifico-fantastic, ce ar elimina tristețea omenirii, la zborurile inter-planetare și rezolvarea insolubilei probleme a O.Z.N.-urilor, pînă la tragica dilemă a sfîrșitului omului. Pus pe fapte mari, E. V. nu iartă nimic: el se pricepe la filozofia istoriei și la poezie, e gata în orice clipă să scoată din mînecă un citat celebru dintr-un personaj nu mai puțin celebru. Că ele se potrivesc de obicei ca nuca-n perete, e cu totul altceva: principalul, nu-i așa, e să vrei ...

Ce se întîmplă însă în acest, totuși, amuzant, roman: se întîmplă înainte de orice să primeze comicul involuntar. Ca să nu se creadă că sîntem rău intenționați (se mai întîmplă ...) dăm cîteva exemple: **„Ochii ei încearcă să-i vadă gîndurile, apoi, brusc, pentru prima dată, își dă seama că a împlinit un sfert de veac și se trezește cu întrebarea asupra rostului vieții. Două boabe de lacrimi îi umezesc obrajii"; „Ei nu-i e sete de coniac, de vin, îi e sete de clipele duse pe care, încercînd a le gusta, nu le mai poate sorbi"; „– Iar dumneata ai putea fi luat un actor de film care și-a lăsat păr lung pentru a-l interpreta pe Mihai Eminescu, răspunde Virginia turnînd coniacul în pahare. – Adevărul este că sînt botoșănean, dar asemănarea mea cu figura poetului nu este bazată pe nici o legătură de rudenie".** În acest dialog zace și „adevărul ultim" al întregii cărți. Se dovedește astfel, implicit, cu o subtilitate ce vine glonț din domnul de Masoch că, asemeni personajului său, nici autorul nu are nimic de-a face cu literatura. Ceea ce nu-l oprește să-și pună întrebări fundamentale, în ipostaza de activ cetățean al planetei, despre tot ce mișcă sub soare: **„Doru își ia valiza și pornește cu tînăra spre cofetărie. În drum se uită la ea în vreme ce în cap se rotesc pietre de moară: unde se termină realitatea? De unde î[illegible]cepe visul? În care din ele trăim? Cum le deosebim? Cînd [illegible] trăiești altfel senzațiile decît în stare de veghe?"** P[illegible] „romancierul" nu-și poate reprima dorința de [illegible] literară de pe alte meridiane și parale[illegible] X găsim standuri cu literatură porno, de[illegible] noi, că forțe autohtone avem berechet, măcar o [illegible] literatura în cestiune? Dar ce-i reușește negustorului francez, nu-i reușește vînzătorului ambulant de pe malurile Dîmboviței. Ce **acolo** e (numai!) literatură sexy, **aici** e vulgaritate crasă: să mai dăm exemple? Metamorfozele prostului gust cad ca un chepeng peste intențiile nobile (dar, vai, noi știm că și infernul ...) ale acestui meșteșugar obișnuit să lucreze cu tîrnăcopul acolo unde salvatoare ar fi o ustensilă mai evoluată. Drept care împrumutăm vocea unui personaj de-al său și zicem alături de el: **„– Tovarășe dragă, este o cale greșită cea pe care mergi matale și o s-ajungem de rîsul lumii dacă mai batem atîta apa-n piuă".**

Mircea MIHAIEȘ

---

consemnări

OFENSIVA LOCULUI COMUN

După lectura volumului **Doina Doicescu și Nelu Georgescu,** am crezut că pe această cale nu se poate ajunge prea departe. Istorisirea aceea, bine pusă la punct, încheiată cu atenție și pasiune, îmi aducea aminte, prin contrast, de autopăcăleala unui alt autor (soldată și cu un premiu destul de bine cotat), care, dorind să satirizeze kitsch-ul, reușea printr-un subtil procedeu indepistabil, să facă el însuși kitsch. (Dincolo de neglijențele ortografice, tipografice, logice, gramaticale ce întregeau stilul respectivei opere ovaționate și negate deopotrivă, am reținut noutatea intenției). Cartea lui Marian Popa fiind o culegere de locuri comune, n-a devenit defel o proză clișeistică, ci, dimpotrivă, prin ironie și degajare inteligentă, un pamflet neplicticos. De abia acum, citind **Podul aerian,*** ne putem da seama de scăderile **Doinei Doinescu ...:** cîteva pagini neinteresante, unele paragrafe în care nu strălucea nici un automatism. **Podul aerian** este conceput ca o frescă a universului nostru cotidian, fiecare capitol susținîndu-se singur, independent de tot. Este o minune cum s-a putut descurca autorul între atîtea personaje (în primul capitol, pe 10 pagini, cunoaștem 21 de oameni, amintit fiecare cu nume și prenume într-al doilea alte 20 de bucăți – noi! ș.a.m.d.). Oricum, întîmplările sînt atît de cunoscute, încît cititorul nici nu mai simte nevoia să le citească, ci direct să le recitească. Nu poate fi semnalată nici o scăpare din vedere, de pildă, folosirea unei metafore noi sau descrierea unor situații inedite; cel mult reluarea intenționată a unora vechi dar cu alte cuvinte, cuvinte, bineînțeles, extrase tot din fondul principal lexical restrîns (în unele locuri, convorbitorii nu ies din aria celor 98 de termeni de bază). Iată ce declară Marin Iscovescu: „Nu ne putem permite accidente și nici catastrofe, reluă el. Ele nu ar fi utile nimănui. Nu ne putem permite de fapt accidente care depind de noi. Singurele accidente demne de considerație sînt cele naturale sau cosmice, care nu pot fi încă prevăzute sau total combătute". (p. 34). Din cauza vorbelor, adevărul enunțat pare oarecum nou. Privit mai cu atenție, ne dăm seama că nu este așa. Mai există cîteva aparente chestiuni nelămurite. Una ar fi la paginile 128–129, unde (sau cînd) tinerii Ovidiu Beuca, Maria Șinca, Mioara Buescu și George Țiu primesc mulțumiri din partea sectorului pentru faptul că vor deveni studenți. „Apreciind remarcabilele rezultate pe care le veți obține la sfîrșitul anilor de studiu în facultăți și institute, sectorul a hotărît să vă acorde Meritul științific și titlul de doctor docent!" – anunță Antonie Uncescu. Sau cum ar fi cazul lui Mihai Ștefancu, tot din partea sectorului, care acordă „Marele cordon matern pentru viitorii copii pe care aveau să-i nască, după ce se vor mărita", Maia Știrbescu, Paula Sugău, Mihaela Urlucea, Constanța Tăgădău ... Nu-i mai puțin adevărat că unele intervenții din text emoționează profund, ca îndemnul lui Ștefan Beșlelea: „Să chiuim, tovarăși!", ori prezența în mijlocul populației a lui Marian Popa, care „mergea uneori pe drum fără să vadă pe unde mergea, scufundat în meditație. Cei care se aflau întîmplător în drumul lui se dădeau la o parte cu respect (...) Astfel trecură șaizeci și cinci de ani (...)".

Pentru a nu încheia fără să găsim măcar o hibă, trimitem cititorul la pagina nenumerotată dintre 78 și 80, unde ni se spune cu un pic de echivoc că Liviu Șuncai și Tudor Haida „se duseră la Sideria acasă. Mîncară dintr-un ou atît cît trebuia și se iubiră". Faptul ni se pare ori inedit – ceea ce ar contraveni regulii generale a cărții, ori greșit – prin „căderea" unui paragraf. Dar aceasta nu reușește să ne strice buna părere pe care am acumulat-o copios pe parcurs. Credem că autorul este foarte talentat. După o asemenea lectură ți se face chiar și teamă să mai scrii un rînd.

Laurențiu CERNEȚ

---

* Ed. Albatros, 1981.

---

memento

REGULAMENTUL

Concursului de recitare a poeziei eminesciene și de creație literară

„PORNI LUCEAFĂRUL ..."

– Ediția a X-a, 1982, Botoșani –

Concursul de creație se adresează celor ce n-au debutat încă în volum. Vor fi trimise, pînă la 1 mai 1982, cel puțin 10 poezii neprezentate la alte concursuri. Creațiile vor fi semnate cu un motto. Într-un plic separat, va fi trimisă fișa de concurs, completată cu datele creatorului și cu motto-ul cu care au fost semnate lucrările. Cele două plicuri vor fi expediate pe adresa Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Botoșani, Bulevardul Lenin nr. 91, cod 6800, telefon 15448.

La concursul de recitare vor participa tinerii pînă la vîrsta de 26 ani, cîte 1–2 dintr-un județ. Fiecare concurent va pregăti cel puțin două poezii, una din opera eminesciană și una din creația unui autor român contemporan.

Fișele pentru concursul de interpretare vor fi expediate pînă la 1 iunie 1982, pe adresa Comitetului județean U.T.C., Bulevardul Lenin nr. 70, cod 6800, telefon 12067.

Înscrierile se vor face prin Comitetele județene U.T.C. (pentru recitare) și Centrele de îndrumare a creației populare (pentru creație), astfel încît deplasarea celor înscriși la concursul de interpretare sau a celor ce vor participa la finalizarea concursului de poezie se va realiza prin amintitele instituții, organizatorii asumîndu-și cheltuielile legate de plata cazării și diurnei pe durata șederii la Botoșani.

Un juriu format din scriitori, critici literari, actori și reprezentanți ai instituțiilor organizatoare va acorda premii în obiecte și diplome.

cenaclu

Sala de ședințe în care Cenaclul nostru își desfășoară activitatea s-a dovedit a fi neîncăpătoare pentru cei care au ținut să fie prezenți la debutul în cenaclu al lui **Livius Ciocârlie.** Cunoscutul critic a citit un eseu, care a suscitat interesul deosebit al celor prezenți, prin înalta sa calitate. **Șerban Foarță,** autorul referatului, fixîndu-și cîteva puncte de reper în textul lui **Livius Ciocârlie,** a dezvoltat o teorie propri un eseu strălucitor. El vede în trecerea la critică la literatură a lui Livius Cioc lie o evoluție firească, „o trecere de intertextualitate la alta". „Proza abs tă", dialogul continuu al textelor, vir și verbelor este supusă unei subtil a discreției creatorului și a creației **Dascălu,** insistînd în luarea sa de asupra caracterului literar al textu relevă multitudinea nivelelor text limbajelor caracteristice fiecăruia ele, corespunzătoare unei strategii proprii. **Marcel Turcu,** într-un eliptic, vede în Livius Ciocâr prozatorul „un pictor care-și mută autobiografie morală, reperele". În asemănători a vorbit și **Ioan I. Po Gyurcsik,** făcînd un larg excurs comp tic, vede în textul citit o rescriere întregi literaturi filosofice. **Traian Liv răescu** își manifestă rezerva că nu afla în fața unui roman, propunînd c bitorii să fie mai prudenți în evaluarea tului. **Marcel Pop-Corniș,** într-o evaluare a semnificațiilor totale ale textului, vede în proza citită, „o entitat suficientă sieși, un text al neputinței de ieși din triadă, o consumare a sensuri prin sațietate". Cît privește modalita scrierii, ea este o „tehnofilie inconștien **G. Șerban** practică o analiză filoz **M. Odangiu** emite ipoteza că avem face cu o „istorisire postumă", ivi „pudoarea în fața morții, un cura o extraordinară antiretorică iscat poftă nebună de a face literatura celași sens, **Marcel Tolcea** vede text „o întîmplare cu fapte fictive, velă, un roman foarte concentrat". **Brîndușa Armanca** remarcă spiritul nil și exultant al unui text în levi În încheiere, **C. Ungureanu,** conduc cenaclului, extrage dominantele țiilor din această seară și își expun priul punct de vedere: „Livius Cio citit un text foarte important pentru istoria unei generații, istoria unui timp al literaturii"; „autorul meditează, cu o frumoasă deschidere filosofică, asupra destinului omului"; „...o permanență a tensiuni noastre, o meditație asupra limitelor Săptămîna viitoare va citi **Marcel Tur** (poezie). Referent: **Marcel Pop-Corniș.**

A. P.

SCENA SCRISORII

sublinieri

Pentru a plăcea cu adevărat, o carte despre literatură trebuie măcar într-o anumită măsură să fi ea însăși literatură, în sensul hrănirii gustului nostru pentru ficțiune, pentru imaginar și iluzie. Cînd termini de citit „Mari corespondențe" de Livius Ciocârlie rămîi cu regretul că, așa cum spunea un teoretician al artei (E. H. Gombrich) „iluzia nu poate fi în același timp trăită și analizată". Nu ne rămîne atunci decît să gîndim ca două experiențe paralele, lectura propriu-zisă a cărții – act gratuit de trăire întru literatură – și meditația asupra unei întreprinderi cum e cea propusă de autor, dintru început seducătoare prin numeroasele căi pe care putea să se împlinească. O carte despre corespondență oferă într-adevăr un spațiu generos de reflecție pentru foarte numeroase domenii, de la teoria comunicării la o teorie a discursurilor, de la psihanaliză la istorie literară și, cum s-a dovedit prin cartea de față posibil, pentru însăși literatura. Adesea în „Mari corespondențe" sînt sugerate liniile de forță ale unui demers dirijat și spre aceste sensuri posibile, dar L. Ciocârlie știe să evite tentația lor pentru a rămîne concentrat asupra proiectului său, proiect care în esență vorbește despre deplasarea dinspre textul critic spre roman. Fiecare corespondență în parte devine astfel material pentru a hrăni un posibil roman în sensul în care îl definea Michel Butor, ca „ficțiune unitară" (mai exact și complet „Mi-am dat seama – spune Butor – că nu putem vorbi de roman decît atunci cînd elementele fictive ale unei opere se unesc într-o singură istorie, o singură lume, paralelă lumii reale"). În acest joc de lumi paralele, ceea ce sîntem chemați să căutăm nu este, așa cum era dealtfel de așteptat, un spațiu de certitudini, ci o întretăiere de imagini posibile. Dar, în lumea pusă în mișcare de textul scrisorilor (o lume generată de text și, deci, în fragilă legătură cu cea reală) apropriată tot printr-un text, al cititorului – critic se produce o deplasare care condamnă ca prea grăbită eticheta romanului. Parcurgînd printr-un text textul scrisorilor, Livius Ciocârlie, și alături de el cel care accede doar în acest fel la corespondențele în cauză, străbate un drum invers, cu mai multe ramificații și spații de intersectare spre autorul acestor scrisori. Autorul este aproape în toate cazurile un scriitor, adesea dintre cei foarte mari. Persoana acestui scriitor, fictivă și reală în același timp, este cea care atrage în focarul ei miraculos, cu o forță aproape irezistibilă, cartea despre care vorbim. Și poate că tocmai în această supunere căutătoare față de imaginea ce se lasă atît de greu prinsă cînd din unghiul unui moralist, cînd din cel al unui lector de pură delectare, cînd din cel al ce se lasă atît de greu prinsă, cînd din cel al unui inițiat în tainele scrisului, cînd, în sfîrșit, cu ochi amuzat și indulgent și în relativizarea continuă a imaginii captate stă puterea cărții de a se innoi, de a se refuza încadrării certe într-un gen anumit.

Interesant și într-un fel neașteptat, dacă am trece cu vederea cele spuse mai sus, este modul în care și-a gîndit Livius Ciocârlie pătrunderea în teritoriul corespondențelor. În primul rînd, ar putea surprinde lipsa de interes pentru destinatar, atunci cînd acesta nu este scriitor. E adevărat că, analizînd partea de înscenare pe care cel ce se exprimă o regizează conștient sau inconștient, acest destinatar e presupus, dacă nu ca alocutor, cel puțin ca martor. Ceea ce i se refuză însă este participarea la o istorie conversațională, în care dorința de a scrie a unuia e alimentată sau, dimpotrivă, inhibată de răspunsul și modul de ascultare al celuilalt. Partea de schimb pe care o presupune corespondența este pusă cu bună știință în umbră, pentru a deturna rosturile colocviului epistolar de la funcția lui interacțională spre un unghi de vedere ce convine mai mult transferului spre zona literarului. Ce scrie și cum scrie scriitorul e gîndit fie ca o completare a ceea ce știm despre opera sa, fie ca o mărturie a unor latențe pe care opera singură nu ar fi îngăduit să le zărim, ca un loc de împlinire sau de eșec, ca un spațiu de introspecție sau de distanțare a eului față de sine, ca un jurnal de creație alteori, și mai ales ca un prilej neîncetat de uimire pentru lectorul „întîmplător", adică pentru cel căruia nu îi sînt în mod special destinate, încredințate. Pentru că-i displace ideea aruncării unor priviri indiscrete în viața acestor schimburi epistolare, L. Ciocârlie ne avertizează direct că nu oameni cu biografii vom putea descoperi în cartea sa, ci, am putea spune, că dincolo de istorii individuale posibile și de ordinea cronologică a scrisorilor, **se proiectează avatarurile eului care vorbește despre sine.**

Locul scriitorului printre ceilalți, modul în care îi primește sau respinge, locul scriitorului în propria sa existență, destinul de om și de artist în confruntarea lor adesea dramatică sînt adevărurile ce par a fi căutate dincolo de delectarea pe care o produce lectura scrisorilor. Dincolo de partea în care scrisorile se reinscenează, devin materie epică, prin care se ia distanță față de cel ce se exprimă, mai exact sîntem tentați să participăm la transformarea acestuia în personaj, apare o articulare mai de adîncime: cea de meditație asupra destinului artistului și a rosturilor scrisului și dincolo încă și de acestea asupra unei stranii rînduiri, în timp ce textele scrisorilor sînt aici, vorbim despre ele, le citim, cei care le-au scris sînt prezenți doar cît într-o fotografie, „apropiați și inaccesibili" în același timp cum se exprima L. Ciocârlie. Remarca apare în epilogul cărții și e atinsă de o umbră de nostalgie și de distanțare față de propria operă, ce pare a fi reală atîta timp cît se scrie, dar devine, odată încheiată, o poartă închisă peste imaginar ca peste un tărîm ce, abia construit, ți se refuză.

Smaranda VULTUR

Poezia lui Adrian Popescu

profiluri

Amestec de incandescentă naturalețe și nostalgie glacială a livrescului, poezia lui Adrian Popescu se alimentează dintr-un motiv unic: trăirea melancolică a **strălucirii** universale, de la „obiectele" spațiului înconjurător la sferele abstracte ale deliciilor cărturărești. „Strălucirea" e un adevărat regn, cu legi secrete de organizare. El se insinuează într-un spațiu care își trăiește în deplin rafinament crepusculul. Atmosfera poeziei lui Adrian Popescu, a celor mai bune cărți ale autorului – primele două: **Umbria** (1971), **Focul și sărbătoarea** (1975) –, e una de celebrare în veșnice „serbări galante" a nostalgiei sclipitoarelor vremuri trecute, a vieții apuse din „provinciile Imperiului". Structura poetică a lui Adrian Popescu este, în ciuda tratării tematice într-un singur registru, o combinatorie: barochismul preferinței pentru strălucitor, prefacerea aproape gongorică (termenul are accepție tipologică) a elementelor naturale, devenite reversibile unul în celălalt prin reacții neprevăzute, se topesc alchimic în manierismul distins, vizibil în imaginația materială edulcorată de subtile, uneori ezoterice aluzii livrești. O umbră ininteligibilă, „maniera" în stare pură, artificiu așadar, tempereaza de fiecare dată pornirile incendiare ale sensibilității baroce. În unele situații pare chiar că un rece ochi parnasian se abate asupra fragil-incandescentului suflet al lui Adrian Popescu. Căci subtilitatea cea mai elegantă și învăluitoare prin căldura ei „de-interior" dobîndește la capătul poemului solemnitate. Șoapta fierbinte a buzelor devine rece și distantă privire, în sfîrșit, sentimentul se transformă într-un desen contemplat cu înfrigurarea de marmură a inteligenței. Poezia lui Adrian Popescu e bine primită, deși i se acordă atenție puțină, ocazională, așa cum de altfel se întîmplă în critica noastră cu adevăratele valori din rîndul autorilor mai tineri. Amestecul de prețiozitate și naturalețe, mai exact proporțiile în care sînt prezente elementele structural diferite, a trecut la un critic cu excepțională îndemînare structurală și tipologică drept manieră ieftină. Criticul este Marian Popa: cărțile lui Adrian Popescu „adună poemele unui fabricant de mare clasă, specializat în fantezii grațioase, prerafaelite și în evaziuni exotic-eterice, de Arcadie medievală, ca la romanticii germani; sensibilitatea adolescentină frustrată prin real își găsește compensații în jocuri impresioniste; cultura e prezentă peste tot, implicată sau ca materie imagistică". (**Dicționar de literatură română contemporană**, ed. II). Nu am citat aceste rînduri de dicționar pentru a ne delimita polemic de „răutatea" lor, ci pentru că ele sînt de-a dreptul simptomatice: pe cît de exacte, pe atît de neadevărate. Nu încape îndoială, parte din textele publicate de Adrian Popescu pot fi și ale unui „fabricant" (v. mai ales poeziile ocazionale din volumele **Cîmpiile magnetice** – 1976, și **Curtea Medicilor** – 1979: **Închinare lui Mihai Eminescu, Petru Cercel, Odă ostașilor noștri, Casa lui Goga. In memoriam, Peștele, Unsprezece mii**), dar impresia generală nu este aceasta. Adrian Popescu este un poet cu un temperament excesiv de stilizat, ceea ce poate sugera un anume tip de receptare, tributară capacității de a iluziona decorativ și formal. Nu vom găsi nicăieri explozii, revărsări de culoare, stridențe. Poezia aceasta pare în întregime „filtrată" prin pînza deasă a unor orgolii abandonate. Mereu proaspătă, ea se hrănește din renunțări, strălucește așezînd în umbră și împuținînd. Aduce în fața ochilor un peisaj metaforic, aievea, caligrafiindu-l de fapt doar amintirea. Blînd-nostalgic, întotdeauna grațios, spațiul imaginar pe care îl invocă seamănă cu o seră strălucitor luminată, ale cărei plante, de altfel puțin exotice, se lasă privite numai din exterior. Ale cărei forme și volume străvezii urmează o mișcare retractilă, interzicînd contactul direct. O lume văzută prin sticlă și cucerind prin **impresie**, niciodată prin **senzație**. Crescută artificial, imaginația lui Adrian Popescu sfîrșește așadar în plină **natură**. Nu e însă vorba de natură în înțeles tradiționalist, de un „plein-air"-ism liric nesofisticat, ci de o revenire rafinată, de o recîștigare a **compoziției** naturii, realizată în multe privințe cu facultățile abstracte ale spiritului.

În poezia lui Adrian Popescu, misterul se comportă ca un adevărat spațiu securizant. Secretul vremurilor stinse, fiorul care dădea strălucire, „focul și sărbătoarea" s-au transformat într-o pulbere vagantă. Nostalgia paradisiacă devine cu atît mai sensibilă, mai strălucitoare, deci, cu cît planul de referință e fictiv. Ca la marii poeți manieriști, **invenția** e asimilată din mers **naturii**, cunoașterea fictivă premerge cunoașterea reală. Fabuloasă, o asemenea predispoziție se vede temperată de înțelegerea livrescă a lucrurilor. Umbria, provincie a Imperiului, „unde n-am fost niciodată", e misterioasă și protectoare, fiind mediul echivoc al strălucirii și umbrei, flacără și îngheț în aceeași măsură (**Umbria**). Umbra care stinge melancolic această preferință pentru strălucitor, pentru abstracta strălucire universală, este și ea una puțin materială. Sensibil pînă la disperare, poetul se comportă de fapt ca un glacial; căldura „impresiilor" sale e temperatura înaltă contemplată îndelung de un ochi pentru care plăcerea privitului nu lasă loc tentativei de identificare.

În primul volum, pătrundem în spațiul amintirii netrăite vreodată – în această nostalgie imperială – cu teama de a nu deranja ordinea ei florală. Lirica lui Adrian Popescu nu stabilește o ierarhie a elementelor; discurs preferențial, poezia sa presupune o viziune în care egalitatea, asemănarea, analogia sînt principiile subterane ale **aranjamentului**. Foarte interesat de forma interioară, cea care se lasă doar bănuită, niciodată atinsă, acest spațiu imaginar are geometria incalculabilă a caliciului de floare. Sfera și cercul guvernează majoritatea reprezentărilor figurale. Imaginile caută parcă o topică în care să se poată reflecta această tandrețe a rotunjimilor. Lumea însăși se distribuie asemeni petalelor unei flori, urmînd așadar să vizualizeze analogia și echilibrul. **Inflorescența**, cu regulile traduse într-un cod geometric prielnic metamorfozelor sau reversibilității dar în care extravaganța nu are ce căuta, este idealul secret al literaturii scrise de Adrian Popescu.

Costin TUCHILĂ

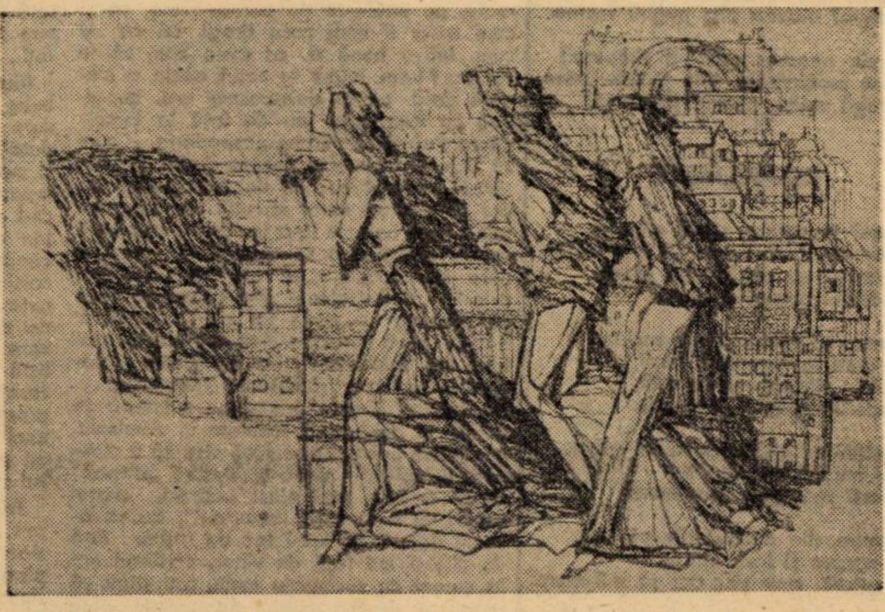

CONTEXTUL

oameni și cărți

Există domenii în care fiecare cultură este închisă, repliată asupra propriilor tradiții, asupra propriului limbaj. Cine vrea să-l înțeleagă cu adevărat pe Hölderlin sau Hegel, pe Eminescu sau Noica, trebuie să învețe cu temei limba germană, limba română.

La un pol opus se așează domeniile, în care tronează generalitatea. Orice afirmare validă în cîmpul matematicelor, al științelor, trebuie să se impună nu doar local, ci în raport cu întreaga contemporaneitate spirituală. La acest nivel, la fel ca și în practica productivă, decalajele de asimilare și creație ascultă de legi dure: sau este în rînd cu ceilalți, depășindu-i de cîte ori poți, sau ești la coadă, un dependent.

De fapt în nici-un domeniu spiritual nu se poate crea cu adevărat fără de viziunea și asimilarea ansamblului, a contextului. Cine vrea să afirme cîte ceva deosebit în filozofie, trebuie să asude un timp prin întreaga ei istorie. Cine cutează să formuleze teorii cu privire la Teoria Științei, trebuie să stăpînească ferm tot ce s-a spus în acest domeniu.

O întreagă echipă de tineri gînditori, de ani de zile, se zbat la noi să studieze, să traducă, să analizeze și sintetizeze ceea ce în lume se publică în domeniul variatelor logici și teorii ale axiomatizării, în domeniul metodologiei, logicii și teoriei științifice, a epistemologiei. Chiar în acest an s-au publicat, la scurte intervale, celebra lucrare a lui **„K. Popper despre Logica cercetării științifice"**, culegerea antologică de articole românești și străine editate de Ilie Pîrvu, sub titlul **„Istoria științei și reconstrucția sa conceptuală"**, precum și cartea aceluiași autor cu titlul **„Teoria științifică"**. Toate aceste apar ca îmbucurătoare pentru cei ce știu cu cîtă fascinație tînăra generație de absolvenți ai filozofiei se aruncă spre acest domeniu. La noi, în 1981, după ani de asimilare, se afirmă – alături de alții – **Ilie Pîrvu.** Sîntem oare „competitivi?". Avem oare ceva de spus comunității științifice care să echivaleze sau să depășească afirmarea contemporană a polonezilor sau finlandezilor în logică?...

Cartea lui Ilie Pârvu este impresionantă prin buna sa măsură. Autorul trece în revistă, prin rezumate clare, problematica Teoriei Științifice în istoria dezvoltării ei. Citim astfel despre modelul empirist logic („Standard"), despre elaborările succesive ale lui O. Quine, K. P. Popper, Th. S. Kuhn, P. K. Feyerabend, St. Toulmin, W. Heisenberg, despre moderna „metá-teorie structuralistă" a fizicii matematice, dezvoltată de J. D. Sneed și W. Stegmüller. Fiecare din aceste capitole, fiecare autor menționat în carte, poate beneficia de cîte o monografie. Meritul lui Ilie Pârvu este și cel de a fi redus problemele, în sinteze de dimensiuni respirabile; fapt care a fost posibil desigur, doar în urma unei adîncite cunoașteri. Acum apare, în final, și propria teorie a autorului cu privire la tipologia Teoriilor Științifice, prezentată clar și sugestiv. Numai că o astfel de teorie trebuie să convingă nu doar pe lectorul român, mai mult sau mai puțin informat, ci întreaga comunitate care se preocupă de Teoria Științei. Pentru aceasta, probabil, nu ajunge o carte de felul celei care o avem în față. Și, poate, nici cîte o comunicare la vreun congres internațional sau un articol într-o revistă de prestigiu. Concurenții trebuiesc convinși cu armele lor, cu manipularea întregului aparataj logico-conceptual în funcțiune, cu o multitudine de argumente și cu dimensiunile unui text care să impresioneze, să nu poată fi neglijat, să învingă. Poate că trebuie totuși, pînă în cele din urmă, să intrăm uneori în pielea gigantismului vremilor acestora, pentru a-l putea, eventual, conduce de mînă spre proporțiile bune și blînde ale firii noastre. Vom reuși oare?

Mircea LAZĂRESCU

Al. Jebeleanu

ORNAMENT ALB

Zăpada n-am dorit-o ca astăzi niciodată,
Zăpada sau pe tine-n hermină sau albastru,
M-am săturat de toamna cu suferindul astru,
Pilc, să se-nșire-n parcuri dantele de zăpadă!

Palidități și hărți de mucegai pe ram
Mă-nvăluie solzos și-mi vintuie săgeți.
Pîndesc cu jind în geana ursuzei dimineți
Să-mi bată moi cristale, cu litere, la geam.

Chem fulgii sunători, uniți, să-i măguiim,
Ninsori înaripate din cer metalizat,
Purtînd peste banchize mîntuitor sublim.

Ninsoarea sau pe tine, iertind, te-am așteptat?
Zăpezile solare din portativ celest
Cu voci imaculate îmi decantează-n vers.

ECOU

Dorul migrator ajunge la mine
Și se-ntoarce nescris pe Calea lactee,
Primește-l ca pe-un dar, orhidee,
Ferește-l de urziri veninoase, străine!

Așteptam un răsunet. De cînd îl aștept!
Așteptam să-mi bată sorocul la geam,
Din larg să-mi vestească un alb odolean,
Așteptam privighetori să-mi revină în piept.

Departe planează, enigmatic și pur,
Grădini se succed pe miticul mal,
Priveliști se șterg, difuzul contur...
Și totuși un foșnet mi-adie astral
De inimă-aproape: discret și ușor.
Să fie nestinsul, așteptatul tău dor?

LÎNGĂ DUNĂRE

La marginea Dunării stărui, m-aștepți,
Ezitarea-o rețin valuri domoale,
Pescărușii deasupra înscriu rotocoale,
Descind pe nisip sfielnici, discreți.

Așteptind tot mai crezi că lotcile-albastre
Te-ndrumă spre mine cu trupul și gîndul.
Ori poate mai speri că schimba-vei orîndul,
Mesagerii se-ntorc cu trofeele noastre.

Tînguirile Dunării n-ajung pin' la mine,
Conturele tale se deprind cu zăbava,
Nici diguri n-avem nici pagini vecine.

Destinele noastre rezistă-n vîntoase?
Ce stea protectoare, prin piclele joase,
Aci, lîngă suflet, cîntind jubila-va?

RECULEGERE

Ești mai presus ca steiul efemer,
Nu văd nimic ce poate să te-ajungă!
Moluștele s-au cățărat pe stîncă,
Spre-avidul ozonat și auster.

În ritmuri te păstrez lîngă vecie,
Iubirea-mi fu augurul hărăzit,
Planetele sihastre ne-au unit,
Remodelind plăceri și reverie.

De astăzi nu mai vreau să te cobor,
Rămîi mirajul din interior,
O sacră frumusețe-nsoritoare!

Din vetre, din solstiții, din pătrare,
Fără-nceput și fără epilog,
Predestinat, spre tine-am să mă-ntorc!

Marin Mincu

O PRIVIRE DE FEMEIE ÎN NURCĂ

pe umerii unei femei tinere
o blană de nurcă pe umerii goi
iată o transformare definitivă;
brusc animalitatea abstractă din ea
intră în relații foarte precise
cu acei neutroni sau protoni liberi
din imaginația noastră concretă
se întîmplă o nouă ierarhizare
a cîmpurilor magnetice detaliile
domestice se șterg în gesturi
svîcnesc energii neștiute
în atingeri se iscă scurt-circuite
se aprind în vorbe scîntei
și te-nghează febril fosforul
din privirea devenită sălbatecă

VICTORIA DIN SAMOTRAKE

în capul scărilor trufașă veghează
cu trupu-ncordat gata de zbor
țeasta-i îngrozitoare rătăcește
printre pietrele acropolei

doar trupu-a zburat
ca să poarte zvon
niciodată să nu se uite
crima întîmplată acolo

aici la louvre nu i se mai
întîmplă nimic (nici o
victorie nici o înfrîngere) și trupu-i
înnegrește de așteptare

GIMNASTICĂ

în prim-planul stîncos al muntelui
ziduri zigurate de veche cetate (dinlăuntru
pasul cadențat al gărzilor)

dinspre poarta orientală schimbul de
torțe anunță rondul de noapte (stelele își
schimbă liniștite locul lor)

chiriașii celulelor deschid pe rînd
ochiul de veghe (o parașută minusculă își
deschide ciuperca uriașă)

deodată frica sfărîmă întunericul
în fîșii fine (mii de culori divid aerul
mișcător al peisajului)

cocktail de imagini traversează
unghiul de vedere (unificată culoarea se
rostogolește avalanșă spre)

valea se dă la o parte zidul se
estompează se modifică (proprietarii de cai
fac afaceri rentabile cu)

ANTOANETA C. IORDACHE

VALER*)

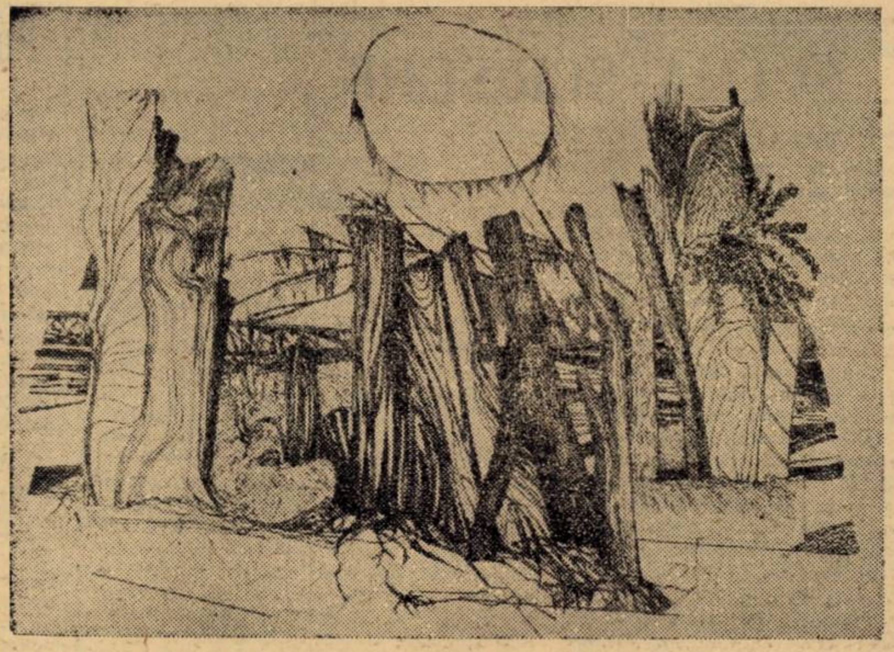

„Trebuie să fi avut zece ani – spuse Filip. Îmi amintesc plecarea. Gara urnindu-se din dreptunghiul ferestrei prin care o priveam, verdele nisipiu al ochilor maicămi, țeapănă, încercănată, prăfuită de soarele amiezii... Drumul a șters ca un burete din memoria mea orice altă imagine despre ea, lăsîndu-mi doar o senzație de bine irepetabil. Imaginația a pus în loc întîmplări fără număr, pe unele dintre ele le-am și istorisit, unele mi se par și mie reale, pe altele le țin pentru mine, ca și cum mi-ar fi mult prea dragi, ori ca și cum, într-o bună zi, aș avea cum să le verific. M-am întors în satul acela o singură dată, pe la doisprezece ani, împreună cu tata, să-i fim de față la înmormîntare și să-i lichidăm gospodăria, – cum se zice. O zi pentru fiecare dintre îndatoriri. N-am luat cu noi, de acolo, decît un coș cu pantofi de-ai ei, utili treburilor lui taică-meu, hainele le-a împărțit pe la foștii vecini, maică-mea se mutase din casa în care copilărisem, „că nici aia n-a fost a ei" – zicea tata – „i-a plăcut să facă pe grozava" – zicea tot el, „o venitură n-avea decît o rochie cînd am luat-o, mai bine mă spînzuram", i-a ars hîrtiile, fotografiile, ce mai rămăsese, deavalma... Era cizmar, fierbea prînzul pe o lampă de petrol, în dugheană, locuiam în demisolul unei case bune, cu un etaj, visa să o cumpere în cele din urmă și, despre „viitorul" acela spunea mai ales: „atunci, orașul nostru va fi un oraș important". Iar eu aveam datoria să nu-l fac de rușine față de clienți, ori față de viitor, cartierul era la curent cu succesele mele, toți știau că urma să devin „militar de carieră", îmi promisese cele mai grozave cizme din ținut și chiar am apucat să le văd, la fel de bine ca orice trecător pe strada Beloianis, prin dreptul firmei lui „Filip Aneste, încălțăminte de ocazie și calapoade", atîrnate cu sfori, lucitoare, alături de o placă de lemn vopsită în negru, pe care caligrafiase cu majuscule MODELL... Putea scrie: „criteriuu", ori numele meuu... El „nu umbla cu prostii" și adevărul este că l-am respectat, l-am urît, i-am făcut pe plac și l-am trădat, fără să fi simțit că am fi parte din aceeași familie.

N-a izbutit să mă învețe nimic despre viață. Pentru el orașul era împărțit în: ce care aveau casa lor, erau demni să-și spună părerea, să fie ascultați și nu se tîrguiau la preț; cei care n-aveau casă, nu vor avea și puteau fi amînați, trimiși în altă parte, luați peste picior, descusuți și apoi vînduți cartierului cu lux de cinism; cei care arătau a granguri, și era bine să-i ai în vedere, să li te plîngi de lipsurile unui mic meseriaș cinstit care crește singur un băiat „foarte muncitor", de asta erau serviți „cu tot talentul, poate puneți o vorbă bună"... Și-a păstrat atelierul mai mult decît alții, dar nu m-a învățat nimic despre viață; din supunerea, cîrtelile și lamentația lui paternă nu m-am ales decît cu nostalgia străzii, cum stăteam în demisolul acela, privindu-i picioarele, mereu altele, imaginîndu-mi că proprietarii nu pot fi decît fericiți, proprietarii de picioare adică, neapărat altfel decît tata mi-i imaginam, neapărat în plină putere de viață, deschiși, generoși, adevărați...

Mai era o categorie: cei cu care nu trebuia să stai de vorbă, asemeni lui Valer care se încălța numai din magazine, o dată la un veac, cu ce se găsea mai prost și mai ieftin, venind mai apoi să pretindă reparații imposibile, „tocmai aici", după ce-l vor fi refuzat pretutindeni, pictor bătrîn și ratat, despre neputințele și bețiile căruia nu mai era nimic nou de aflat, iar cartierul se plictisise de mult să i le discute... Locuia la colț și îmi dădea lecții de desen „în secret", într-o cămăruță la care ajungeai parcurgînd cu nasul în batistă un culoar prelung și întunecos, în care dădeau ușa de la depozitul unui aprozar amărît, ușa unui closet și aceea a unei săli de antrenament pentru box, sub un patronaj la fel de imprecis ca și orarul ei.

Trăia din nimic, fusese profesor de desen și recunoscuse „de prost ce era" – zicea tata – „un copil cu una care l-a părăsit, porcu' bătrîn, bine i-a făcut" – zicea tata – „să plătească!"," avea... Avea o privire de sfînt, Constantina..."

Aștept să se liniștească.

Există în fiecare dintre noi, îmi zic, amintiri pe care le suportăm mai greu decît e cuviincios să recunoaștem. Ce-i poți face unui om care, așezat pe o bancă, într-un parc, în miezul unei zile de primăvară, elaborează o biografie pe care nu i-a cerut-o nimeni, pe care n-o pot urmări decît gîndindu-mă la Ioana, la răbdarea pe care i-o datorez, la bucuria că poate oferi cuiva poveștile care i-au plăcut; nu-i poți face nimic unui copil al cărui glas se îneacă de emoție din te miri ce fleac; ce-i poți face unui matur dispus să se îndurereze pe o bancă, într-un parc, în miezul zilei, fără a ține seama de cei care trec, fără a ține seamă că vorbește despre trecut ca și cum acela ar fi să fie unicul prilej, ori cel mai potrivit?

Nu am de așteptat prea mult.

„Trebuie să vezi, îmi spunea Valer, să vezi!, nu să-ți imaginezi ceea ce pictezi, voia să mă ducă la cineva care-i pozase pe vremuri, un model lamentabil, dar altul ar fi greu de găsit în orașul prea onorabil ori prea provincial. Valer credea că unui „ținc" de felul meu îi trebuie ori o arătare cu toate urcările și coborîrile bine puse la locul lor, ori o urîțenie înspăimîntătoare, „ca să dau din mine mai mult". Și neapărat muzică. La el am ascultat prima oară dansuri ungere de Brahms, el mi-a spus, prima oară, că astea se cîntă la patru mîini, că sînt douăzeci și unul, că trei dintre ele au fost transcrise pentru orchestră chiar de Brahms, că este păcat să te apropii de o operă ca un orb dacă nu ești nevoit să te apropii ca un orb, că între arte există punți pe care intuiția oamenilor obișnuiți nu este pregătită să le treacă și, mai ales, că vremea geniilor intuitive a murit, dar că vremea celor care vor să ajungă la înțelesul lumii prin artă nu e cu nimic mai prejos, cu nimic mai dificilă.

Valer m-a învățat că judecata unui singur om poate fi mai autentică decît a unui grup reprezentativ într-o epocă, dar că acesta nu este un criteriu pe care să se cuvină să mizezi. Mi-a vorbit despre nevoia de a te instrui să depui mărturie despre tine și ai tăi, despre generozitatea pe care ți-o poți educa și exigența pe care ești dator să ți-o aplici, în primul rînd ție...

Mi-a spus: „curajul de a continua, indiferent de piedici, nu e necesar celui lipsit de vocație cît îi este celui capabil să se exprime"... De la el am aflat că lumea din jur este nouă și că va fi mai bună... Mi-a corectat primele încercări de portret, mi-a cumpărat culori, mi-a păstrat desenele, m-a încurajat și nu mi-a vorbit niciodată cu patimă rea despre tata... Valer picta interioare, din tablourile lui am învățat stilurile de mobilier, iar din cărțile lui și din cele împrumutate pentru mine am adunat, comparîndu-le cu ceea ce-mi sugerau relatările lui biografice, păreri proprii despre anatomia umană și capacitatea ei de a deveni sugestivă pentru cadrul în care o așezi.

Ți-am spus că i-am pierdut mereu pe cei pe care i-am iubit. În vara dinaintea ultimului meu an de liceu, Valer a murit. Eu, în uniformă, iar tata, în costumul lui negru „de festivități", am intrat în „nenorocita de cameră cu un pat și un dulap, vai-și-amar, un singur scaun, nu era gospodar, și-a risipit bănuții cu băuturi scumpe și cu femei pierdute, uite ce s-a ales, i-au așezat la căpătîi un vraf de cartoane – erau mape de discuri – că nici o pernă nu s-a învrednicit să-și facă, umbla în zdrențe prin oraș, nu-i mai dădea mîna să se țină mare și să vezi ce de haine a pus ăsta pe el cînd era în vremea lui, de!, domn' profesor, o să-l îngroape pe cheltuiala statului, iaca – așa, fără steag și fără popă". Mă plîngeam lui Valer de profesorul de română că e plictisitor și că vorbește decolorat: subiect, predicat, atribut, complement. Zîmbea. Tu, îi ziceam, vorbești altfel. „Eu sînt pensionar! Eu am învățat să retușez desene nu să le explic conținutul. Eu pot eluda gramatica, îndrept din cărbune o casă șuie. Romanistul tău are de zis: „Această casă este strîmbă!". E corect. Desenul nu moare din lipsă de corectitudine. Nici de completitudine. Poate fi energic sau viu printr-un fragment. Numai tu să nu lipsești de acolo". La vreo cîteva luni au deschis o expoziție cu tablourile lui. Un critic „de la centru" ne-a împărtășit că Valer fusese un neînțeles, un mare neînțeles, proprietarul „unui suflet mobilat cu..." Ani întregi m-a obsedat: cu ce va fi fost mobilat sufletul lui Valer?

---

* Fragment din **„Singurătatea poveștilor pentru copii"** – în curs de apariție, la Editura „FACLA".

Lucia Piso-Ladea—Între candoare și tragic

portrete în lemn

Rareori, o otare mai grăitoare îmbinare. Între mîinile crăpate de sapă și penelul care oficia, în culori muzicale, sărbătoarea ochilor. Fiindcă a făcut de toate: a semănat cartofi, a prășit porumb. A vîndut mere și lapte la Cluj, oscilînd vreo zece ani între Suceagul cu coasta pieptenată de meri și bronzul lui Matei Corvinul. Între balta de pește, de acasă, în care cădea ochiul lunii și sălile de expoziții din Cluj. Aci – portretele sale de copii fermecau, prin nu știu ce candoare. Iar bărbații vestiți ai Ardealului – evocat din istorie sau contemporani – impuneau prin gravitatea demnă a unor interioare sufletești. Culoarea era grasă, păstoasă. Desenul, îndrăzneț, cu asimetrii sugestive. Așișderi culorile: multe nuanțe de verde și cărămiziu brăzdau fețele.

La Suceag – „Varvara", cum îi spunea Romul Ladea, era sufletul casei. Oacheșă, cu ochii verzi, scunduță. Mai plinuță în amurgul prematur, cînd și-a permis pedicură și mașină personală. Replică vieții cu călcîiile sparte, de pînă aci.

Am cunoscut-o prin '45. Aveam douăzeci și cinci de ani. Ea, în jurul lui douăzeci și nouă. Îi păstram o afecțiune degajată. Avînd, mereu în inimă, pe Romul.

...Într-o iarnă cu zăpadă mucoasă, pătată cu uleiuri de mașină, veneam de la „Cartea românească". Eram bucuros. Pusesem la punct apariția (stinsă din cauza unor iubiți ai pămîntului) a dramei „Manole-Ziditul". Pe drum, venind spre editură, poetul Petre Stoica (pe atunci fără spini pe obraz). Ne-am oprit și el mi-a amintit că la Dales e o splendidă retrospectivă LADEA. „Chiar alaltăieri am văzut-o. Superbă!" – „Dar doamna Ladea e aci?". „– Era". „Petre, mă duc chiar acum la Dales". M-am dus. Dar alaltăieri, și de ieri, pînă azi a trecut o viață. Cum nici imaginația cea mai sofocliană n-ar fi bănuit.

La intrare, întreb pe doamna care rupea biletele: „Fiți amabilă, doamna Ladea e aici?". Răspunsul, rece de dincolo de lume: „E moartă". Eu, zîmbind îngăduitor: „Știu că Ladea e mort, Dar întreb de doamna!" Aceeași invariabilă răceală: „Da. Doamna e moartă de azi noapte. Ne-au anunțat telefonic din Cluj... A plecat de aici, ieri dimineață, la ora zece...".

Am rămas năucit. Sala se învîrtea cu mine. Sculpturile îmi cădeau în cap. Revedeam secvențe din cei vreo treizeci de ani, de cînd o cunoșteam. Fie în atelier, fie la Suceag, fie te miri cum. Ultima oară: 24 august... Treceam întîmplător pe o stradă vecină. Zic, hai s-o văd pe Luci. Am găsit-o acasă. Era o după masă, cu soare de aur. Mi-a arătat casa, transformată într-un superb muzeu. Lemnele lui Ladea, inundate, de lumină, alternau cu picturile ei. Discret. Atmosferă de templu. Mi-a servit un pahar de vin. („Foarte bun. L-am găsit de 23 august"). Un sandwich. Și am vorbit, în verandă, pînă cînd soarele a închis ochiul. Aveam atîtea să ne spunem!

De unde era să bănuiesc, că soarele acela era ultimul? Și iar îmi sunau în urechi vorbele lui Luci: „Vezi, Pavele, niciodată nu știi cînd vezi pe om pentru ultima oară...". Dar, ultima oară, i-am văzut totuși la Belu. Două mormane de pămînt, fără flori. Vizavi. Și ce mausoleu proiectase! Și-acum... Eram profund consternat. Petre Pascu, la fel. „Hai, Petre, în altă lume! Aici s-a făcut seară".

Pavel BELLU

Marius Robescu

PRIMĂVARA

Priviți cum se suie primăvara în pom
ca o muiere de la țară cu fusta sumeasă
încalecă trunchiul și se cațără tot mai sus
cu genunchii rotunzi și călcîiele aspre
încurcîndu-și părul moale, în leagăn,
printre degetele rășchirate care așteaptă
pipăie orbește crestăturile scoarței
apasă greu pe ramuri pierzîndu-și suflarea
departe în adînc se aude bîlticiitul de seve
trezite de setea cărnii agere-n trup
sute de ochi licăresc și se sparg în coroană
cînd împroașcă lumea puzderia albă de flori...

IARNA ÎN PĂDURE

Iarna în pădure
venind direct de pe șosea
după ce am lăsat în urmă orașul
fumegînd părăsit

preocupat, cu bărbia în piept,
unul cîte unul salutînd
copacii negri
încremeniți în poziție de drepți

un nor vinețiu să-mi soarbă sufletul
în timp ce pașii mei

încă mai fac să scîrțîie zăpada
doamne
acesta îmi e
visul de dispariție
eu care am lovit cu un os
în aripile de piele ale iubitei

eu care am vînat pielea de țap
de pe îngerii tăi
fără teamă m-aș încumeta
atunci!

RIT

În fiecare zi ating cu fruntea
o piatră și o floare
obișnuința seamănă
cu o rugăciune.

Arina Maniciu

NAȘTE SAHARA

Tu,
zgomotosule și mincinosule,
fă o clipă de liniște
în inima mea,
naște Sahara.
Pustiu ce se hrănește cu pustiu
și plînsul meu necruțător de viu
și veștedă-i lumea,
uscată e vara și...
naște Sahara.
Alungă nisipuri cu zîmbetul tău
și adă pe lume izvoare.
Se apropie în ropot
o haită de lacrimi;
tu,
ține-le calea:
peste nisipul nostru
Sahara a venit:
nu omorî copilul acestui fruct oprit:
Ascultă!
strigătul meu nu apune
nici seara,
mă arde... Sahara!

INTRĂM ÎNTR-O CARTE

Trebuia cineva
să prindă aceste neliniști
în verighete utopice...
Trebuia
să mă zidesc de vie
între coperți,
în cartea aceasta
ca un fruct al iubirii egale...
Trebuia cineva
să se stingă pe pagini,
aprinzîndu-ți numele...

MURMURUL PAȘILOR

Dacă mai vii,
dacă te chem,
portretul s-a făcut poem;
nu-i nici un Mircea
la Rovine
și cel ce vine,
nu mai vine...

Ei și?
Să vină-n seara asta!
Nici Oedip
nu e,
nici Iocasta...
Un monument iubirii,
nici marmora nu este?
Un monument iubirii,
la pietrele aceste,
căci, povestind iubirea,
iubire nu mai este.

DISTANȚA RECE

Te-am încălzit plecînd,
distanță rece...
m-am dăruit
de parcă n-aș fi eu;
un suflet împărțit
în mii de raze,
jumătate chin
și jumătate zeu.
Am mai avut o flacără
la mine;
corabie în eclipsă
de catarg,
și te iubeam
și-mi era dor de mine
și mă-necam cu tine-n larg.

ABIA ASEARĂ

După dorință,
după gîndul mut,
abia aseară,
abia aseară te-am recunoscut.
Ce herghelii de zei
purtai în vine?
Cu mîinile pășeai spre mine,
era frumoasă noaptea și așa;
erai departe,
eu eram departe
dorindu-ne
și
ne-am jertfit în carte.

meridiane

Odată cu urările tradiționale de Anul Nou, **LITA** (Slovenská Literarná Agentúra) **din Bratislava ne trimite un splendid exemplar bibliofil:** Ladislav Novomeský, MÚDROST. **Este vorba de un singur poem apărut în redacția Dr. Mátej András, în limbile slovacă, rusă, franceză, bulgară, poloneză și italiană, ilustrat adecvat (cu sensibile trimiteri la Goya) de Dušan Kálay. Gestul colegilor slovaci ne emoționează și ne face plăcere să adăugăm și noi versiunea românească.**

ÎNȚELEPCIUNE

Există o astfel de înțelepciune:
Să-ngenunchezi în fața conciliului,
Există o astfel de înțelepciune:
Să-ngenunchiezi în fața conciliului,
Să-ți mărturisești cardinalilor erezia, greșelile, rătăcirile.
Mai bine să cazi în genunchi, decît să urci pe rug,
Mai bine s-ascunzi adevărul,
Ca-ntr-un seif,
Și pe urmă să afirmi din nou că totuși se-nvîrtește...
Nu-i așa, tovarășe Galilei,
Există o astfel de înțelepciune?!
Dar mai înțelept decît înțeleptul este copilul,
Acel puți din poveste, cu ne-nchipuitul curaj,
Acel puști care-a strigat în gura mare, vai!,
Că regele este gol, gol-goluț!

Traducere

Laurențiu CERNEȚ

urme pe nisip

Crepuscul*)

Pe un acut simțămînt tragic – moral, unit cu altul, lucid și implacabil, al judecății istoriei, se sprijină osatura ultimului roman al tîrgu-mureșanului Mihai Sin, „Ierarhii". **Eroul lui Sin, Mamina, un colonel în retragere, reprezentant al vechii lumi care dispare, odată cu valorile ei statornicite de veacuri, intră în conul de umbră al istoriei datorită îmbătrînirii fizice și spirituale, dar mai ales înstrăinării, reprimării elanurilor și aspirațiilor sale de început. Retragerea eroului pe baricadele tăcerii și izolării, din care el își face un sediu și un templu, este unica șansă a supraviețuirii sale marginale. Căci întreaga sa viață reprimată, anii de absență (el fiind o vreme în recluziune) planurile sale abandonate, ideile ratate, toate acestea îl împing spre îmbătrînirea prematură, spre înstrăinarea și izolarea sa. Ce-i rămîne eroului? Să se îmbibe de un sentiment creator unic și necesar:** „să se apuce de ceva serios, să facă ceva pentru a lăsa o urmă, un semn cît de mic", **pentru** „a te îndepărta de moarte, chiar dacă te apropii de ea zi de zi". **Pus în fața acestei alternative, eroului lui Sin nu-i rămîne deci prea multe de ales decît aceste două căi: creația și fuga de moarte, prin îmbrățișarea vieții. Dar realitatea și visul nu au una și aceeași identitate. Ele rămîn intangibile. Ele se refuză. Devin antinomice. Se devoră. Și se anihilează reciproc. Căci, pentru Mamina, realitatea a fost una și visul altul. Realitatea istoriei l-a împins spre claustrare, suferință, recluziune forțată, ratare, iar visul înaripat l-a propulsat spre aspirații de neatins, spre izbăvire prin eliberarea unei energii creatoare nefolosite încă din tinerețe.**

Carte polemică, „Ierarhii" **devine și romanul unei epoci în crepuscul, dar și romanul unei tensiuni și crize morale și existențiale, romanul unei ratări umane, ratare în plan social și spiritual, impuse de derularea istoriei ce covîrșește cu tăvălugul ei un destin uman. Pornind de aici, Mihai Sin scrie și cartea unei meditații asupra rostului ființei anonime în lumea de azi. Căci, Mamina este anonimul, marele bărbat necunoscut, omul din planul secund, fiind cu rang sufletesc înalt în ierarhiile spiritului, dar mic în ierarhiile sociale imediate ale veacului, căci acesta i-a fost destinul, conchide el, cu un fatalism structural. Regretînd puținătatea experiențelor sale, dorindu-și fără speranță o retrăire a lor, eroul lui Sin nu are nici o șansă a reintineririi sentimentelor, căci** „toate acestea erau dorinți ale unui bărbat ce se îndrepta grăbit spre bătrînețe". **Un pudic și un sentimental, fără îndrăzneala și obrăzniciile parvenitului, însingurat, dar avînd bucuria izbăvitoare a izolării, a refugiului și refuzului vieții, el devine simbolul teribil al ratării voite, fizionomie traumatizată de istorie și învinsă de timp, alegorie a nonviolenței și, deci, a eșecului în fața agresivității crescînde, a veacului, spirit vulnerabil și fără scăpare din ghearele celor culpabili și hulpavi ce** „fac mai mult rău unui popor decît toți dușmanii acelui popor la un loc".

Romanul unui destin în derivă, a unei ființe în crepuscul, uzată prin neparticipare, „Ierarhii" **devine și romanul polemic, radiografierea unei societăți sau unei stări socio și psiho-morale. Sarcasmul și ironia prozatorului sînt permanent prezente în surprinderea imposturii, a imbecilizării, a ofensivei prostiei și poltroneriei unor pături și inși, ofensivă în planul parvenirii sau a trădării, autorul teoretizînd principii ferme pentru o urbanizare a simțămintelor față de om, societate, spirit, împotriva unui formalism imoral a existenței superflue, duse în impostură.**

Un moralist sceptic, ca și eroul său, prozatorul devine în „Ierarhii" și un analist ironic, fără să uite însă ceea ce este, de fapt, un romancier al unei realități patetice, surprinse cu luciditate și compasiune. Scriind deci o carte a inimii, a acelor bastioane tăcute, și modeste, și anonime, în care se ascund, iată, mari conștiințe ce, în alte ipostaze, ar fi putut sluji țara și veacul, prozatorul dovedește că acele sînt, de fapt, și veritabilele ierarhii ale spiritului dominator ale unui popor, nu ale rangului social, firește, adesea, prea repede măcinat de timp și de uitare, ci ale rangului inimii.

Ion ARIEȘANU

---

* MIHAI SIN – „IERARHII", Editura Eminescu, 1981.

„Requiemul" de Verdi

muzică

În șirul creațiilor verdiene, în majoritatea lor destinate teatrului liric, **„Requiemul"** se constituie în echivalentul menit a-i conferi lui **Verdi** un loc de cinste în programele vocal-simfonice ale Filarmonicelor. Forța de atracție a muzicii sale rămîne o realitate absolută căci, iată, numărul celor veniți a audia ultimul concert – unde în program figura exclusiv această lucrare – a crescut simțitor comparativ cu media obișnuită. Versiunea semnată de artistul emerit **Nicolae Boboc** a înscris cu majusculă forța primordială a expresivității vocii umane, adusă solistic sau în ansamblu coral. Un lucru esențial în dimensionarea artei celui mai cîntat compozitor de operă de pe mapamond, al celui mai subtil cunoscător al tainelor vocii omenești. Anii petrecuți în dialoguri artistice cu opera, de către dirijorul N. Boboc, și-au spus cuvîntul, „angajarea" sa în interpretarea acestei lucrări avînd ceva din profunzimea trăirilor artistice specifice tumultului de imagini sonore pe care le știe cere și obține din partea ansamblului. Dirijorul ne-a oferit o partitură la care a reflectat îndelung, ajungînd la decantări oportune, care ne-au facilitat accesul la această splendidă creație verdiană, urmînd drumul esențelor purificatoare.

Lucrarea este într-un fel distanțată de **„Requiemul"** lui **Mozart** de pildă ori de alte modele ale genului, Verdi rămînînd prea teluric, legat cu mii de fibre de viață, de pasiunile omenești spre a nu implanta chiar și în partitura acestei lucrări chemări apoteotice la dimensiunea solară a existenței. Cel familiarizat cu lumea armoniilor și orchestrației verdiene nu face decît să recapituleze în crochiuri sugestive procedee utilizate curent în creația sa. Felul în care minuiește aici glasul soliștilor dezvăluie siguranța absolută a maestrului în tainele artei bel-canto-ului. **Diodor Nicoară și Corul filarmonicii** și-au deplasat sensibil diapazonul stilistic spre a împlini cu promptitudine solicitările acestei partituri. Uneori – precum în dialogul cu soprana solistă, el a avut un plus de calitate în delicatețea replicilor, pe care intempestivul glas al solistei l-a acoperit, scrijelindu-i finețea sonorității. Foarte bun cuplul **Florin Diaconescu** – sigur pe sine, cu un acut elocvent – cu **Pompei Hărășteanu** – un bas cu glas tumultuos de profet biblic. Li s-a racolat muzicalitatea distinsă a **Marthei Kessler**. Soprana **Virgina Manu** a spart uneori cadrul printr-o dinamică exagerată. Orchestra s-a ridicat la înălțimea partenerilor, colorînd partitura cu intervenții sugestive – aș remarca replica trompetelor, coardelor, timpanului.

Reverberația de ecou după abruptul terminațiilor în forță, ori discreția acelui parlando în pianissimo evocator din final, au circumscris un orizont afectiv impresionant, pentru care se cuvine a aplauda la scenă deschisă acest moment de împlinire a Filarmonicii și a dirijorului **N. Boboc**.

⁂

O veste tristă a îndoliat sufletele tuturor acelora care iubesc opera. A plecat în neființă unul din cei mai devotați slujitori ai scenei lirice – **Ernest Csunderlik, „Ciundi"** cum ne-am obișnuit a-l numi. Membru al corului operei, acest om și-a slujit cu o rară dragoste și abnegație profesiunea. Șef al compartimentului cor timp de decenii, Ciundi a știu să fie un admirabil coleg, gata oricînd să ajute pe tinerii intrați în mirajul scenei, să încurajeze pe cei încercați de trac, să lupte cu principialitate pentru drepturile colegilor săi, chiar dacă risca să înfrunte, politicos dar ferm, maeștri. Era înzestrat cu calități alese spre a duce la bun sfîrșit suita considerabilă – de la majordomi la generali sau arhiduci – a rolurilor încredințate în ani. O plecare fulgerătoare care lasă un loc dureros în inima celor care l-au stimat și iubit pe măsura sufletului său generos.

Doru **MURGU**

Macedonski și presa arădeană

permanențe

Contribuția Aradului la cultivarea sentimentului național și la realizarea unității culturale și politice a românilor a fost majoră și constantă. Presa arădeană din cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea și-a adus în această direcție o contribuție remarcabilă. Efectul salutar al marilor societăți culturale se face tot mai mult simțit și devine tot mai greu de temperat de către autoritățile dualiste.

„Speranța" (apărută la 1/13 februarie 1869), elogiată de Eminescu, care o cunoscuse prin intermediul lui Slavici, și „Lumina (apărută la 1/13 august 1872), au contribuit simțitor la laicizarea vieții culturale și la realizarea dezideratelor imperioase ale românilor de pe meleagurile arădene.

Literatura „Speranței" și a „Luminii", modestă din punct de vedere artistic, are ca dominantă nota socială. Direct sau alegoric, ideea de unitate națională este vie în producțiile poetice promovate.

Cu totul surprinzătoare și notabilă este prezența lui Macedonski în paginile „Luminii", prin poezii cu puternic caracter social. În numărul din 31 mai/12 iunie 1873 este reprodusă poezia antimonarhică „10 Mai". Ea fusese publicată la 23 mai în „Telegraful". La numai o săptămînă e reluată în „Lumina", fapt ce atestă receptivitatea sporită a revistei pentru poezia socială.

La scurt timp, în numărul 56, din 13/25 septembrie 1873, „Lumina" publică poezia „Mamă și Țară" de Macedonski, datată București, 1 septembrie 1873, poezie nemenționată și nepublicată în nici o ediție a operelor lui Macedonski. Tudor Vianu și Adrian Marino, cei mai competenți editori ai lui Macedonski, nu au cunoscut-o, nu au publicat-o și nici n-au menționat-o în studiile lor, deși au cercetat cu migală începuturile literare ale poetului. Considerăm că ea a fost încredințată direct revistei arădene și a rămas necunoscută din cauza circulației relativ restrînse a „Luminii".

În orice caz, la „Telegraful", poezia nu putea fi publicată anterior, deoarece violenta creație „10 Mai" a atras dușmănia autorităților iar poetul, pentru a se pune la adăpost, în 25 mai 1873 ia drumul Vienei (A. Marino, **Viața lui Alexandru Macedonski**, E.P.L., Buc., 1966, p. 90). Nici din „Familia" nu putea fi reluată, deoarece colaborările poetului la revista lui Vulcan încep din 1874 (M. Popa, **Revista „Familia" și marii noștri scriitori**, Familia, 115, Oradea, 1967). Mai mult, între 25 mai 1873 și sfîrșitul lui august al aceluiași an, poetul, fiind plecat în călătoria prin Europa, întrerupe colaborările la revistele din țară (G. Călinescu, **Material documentar: Al. Macedonski**, Studii și cercetări de istorie literară și folclor, III, 1954, p. 214).

Cu siguranță, Macedonski, călătorind la Viena de mai multe ori în perioada 1870–1873, a avut prilejul să cunoască bine presa ardeleană și implicit pe cea arădeană, care dovedea interes pentru tînărul poet, preocupat alminteri de gloria sa literară. Deși documentele cercetate nu menționează, oare ar fi exclus un popas arădean al poetului „Nopților"? Cert este că profesorul Ioan Goldiș, editorul de atunci al „Luminii", ale cărui vederi politice coincideau cu cele ale poetului, publică poezia scrisă la 1 septembrie în cel mai scurt timp posibil, 13/15 septembrie.

Poezia „Mamă și Țară", construită pe baza paralelismului de imagini distingîndu-se printr-un ton declarativ și juvenil, specific începuturilor artistice ale lui Macedonsik, întruchipează patriotismul ardent al poetului: „Pentru ele totul aș sacrifica / Și în veci pe ele le-oi glorifica!". Poezia a fost generată de bucuria sinceră a revederii mamei și a țării: „Două vorbe face pieptu-mi să tresară: / Una este Mamă și cealaltă Țară. / Mama e ființa care m-a născut, / Țara e pămîntul unde am crescut".

Fecunda operă a lui Macedonski, răspîndită în atîtea publicații, oferă încă surprize celui ce o cercetează. Una dintre ele este și poezia amintită, care dovedește interesul mediului cultural arădean pentru marile idei ale timpului.

Ioan **LERIC**

Un liric fremătător...

medalion

Am ascultat cu multă bucurie concertul orchestrei Conservatorului „Ciprian Porumbescu", condus la un înalt grad de măiestrie de tînărul dirijor **Aurel Niculescu**, cel care și de data aceasta a îmbinat armonios o solidă pregătire profesională cu o sensibilitate artistică rafinată. Ca bănățean, se cuvine să reliefez prezența tînărului pianist timișorean, **Sorin Petrescu**, interpretul popularului **Concert în do minor de Rahmaninov**. Sorin Petrescu relevă un lirism fremătător; parcă revedeam peisajul plin de melancolie al stepei ruse, parcă auzeam versuri de Lermontov și de Pușkin, parcă vedeam pînzele lui Repin... Sorin Petrescu a intuit de minune muzica nostalgică a lui Rahmaninov, generînd o eufonie splendidă, în deplină consonanță cu un temperament liric prin excelență și fremătător. Dacă în **Concertul de Grieg**, Sorin Petrescu a entuziasmat sala Ateneului, evidențiind un climat spiritual nordic – în **Concertul de Rahmaninov** el a conturat o poetică muzicală slavă. Față de debutul de la Ateneu, tînărul pianist a atras atenția printr-un plus de tehnicitate, printr-un plus de interiorizare, dar mai ales prin forța emoțională pe care a pus-o sub un con de lumină, încît nu exagerăm socotindu-l un valoros reprezentant al generației sale, în care, indiscutabil, sînt foarte mulți, instrumentiști dotați, expresie fidelă a unei școli pianistice, demne de o caldă și profundă prețuire. Un sincer: **LAUS TIBI!**

Doru **POPOVICI**

CALENDAR BĂNĂȚEAN

FEBRUARIE

● La 1 februarie 1914 **se naște la Variaș (Timiș) poetul Laza Ilici.** ● la 3 februarie 1907 **moare istoricul și publicistul Vincențiu Babeș, unul dintre primii membri ai Societății Academice Române (1866).** ● la 4 februarie 1932 **se naște la Giulvăz (Timiș) istoricul literar Simion Mioc.** ● la 7 februarie 1902 **moare Coriolan Brediceanu.** ● la 7 februarie 1931 **a încetat din viață la Lugoj Ion Vidu.** ● la 8 februarie 1881 **apare revista săptămînală** Amicul tinerimei, **„organul tinerimei preparandiale" din Arad, redactată de Ion Vidu.** ● la 9 februarie 1888 **Ion Vidu compune corul bărbătesc** Moartea lui Mihai Eroul, **pe versurile legendei lui Dimitrie Bolintineanu.** ● la 10 februarie 1929 **se naște la Pojejena (Caraș-Severin) prozatorul Cedomir Cionca Clisurat.** ● la 10 februarie 1969 **moare la Timișoara compozitorul și folcloristul Nicolae Ursu.** ● la 11 februarie 1924 **se stinge din viață Cora Irineu; în aceeași zi îi apare la editura „Cultura națională" volumul** Scrisori bănățene. ● la 12 februarie 1973 **a încetat din viață la Timișoara poeta Irene Mokka (născută la 28 august 1915).** ● la 14 februarie 1946 **se naște la Arad criticul literar și eseistul Marcel Pop Corniș.** ● la 15 februarie 1920 **se naște la Pecica (Arad) poetul Lucian Emandi.** ● la 15 februarie 1927 **moare la Viena Traian Grozavescu.** ● la 16 februarie 1940 **s-a născut la Caransebeș poetul George Suru.** ● la 20 februarie 1810 **s-a născut la Oravița pictorul Dimitrie Turcu.** ● la 24 februarie 1926 **s-a născut la Oradea scriitorul Ovidiu Cotruș.** ● la 26 februarie 1909 **se naște la Turda poetul și dramaturgul Anavi Adam.** ● la 27 februarie 1751 **s-a născut la Mehadia Nicolae Stoica de Hațeg, autor, printre altele, a unei** Cronici (a) Banatului, **lucrare remarcabilă pentru interesul ei documentar și literar.** ● la 28 februarie 1937 **a vut loc adunarea generală de constituire a** Regionalei bănățene a Astrei. **Cu acest prilej s-a votat statutul de funcționare a asociației și s-au fixat secțiile și comitetul de conducere. Președinte a fost numit Sabin Evuțian, vice-președinte Aurel Cosma. Revista** Luceafărul **(înființată la Timișoara în 1935) a devenit publicația oficială a** Astrei **bănățene. Comitetul de redacție era format din Traian Topliceanu, Ioachim Miloia și Vichentie Ardeleanu.** Din bibliografie: **Aurel Cosma,** Pictura românească din Banat, de la origini pînă în prezent, **Timișoara, 1940; Viorel Cosma,** Ion Vidu, **București, 1965.**

Olimpia **BERCA**

LA OPERA ROMÂNĂ DIN TIMIȘOARA :

debut

O NOUĂ MY FAIR LADY — ELENA GAJA MUNTEAN

Superbă această muzică de Loewe, mustind de un lirism avîntat, punctată de accente ironice, dar și dramatic satirice, în genul necruțătorului Bernard Shaw.

Superbă și învăluitoare muzică, mai cu seamă cînd ea e înțeleasă, dirijată și interpretată cu autenticitate, simțire și real talent operistic.

ELENA GAJA MUNTEAN, debutantă în complexul rol al Elizei Doolitle, această florăreasă anonimă, dintr-o sordidă periferie londoneză, ajunsă pe treptele sociale ale unei strălucitoare lady, a realizat un rol de o reală frumusețe, grație și naturalețe feminină. Mezosoprana operei noastre a reușit să deruleze, de-a lungul operetei lui Loewe, trecerile și devenirile sensibile ale unui caracter în formare, de la accentele unei fete naive, cu expresii deochiate, pline de impudoare, la traiul celor de sus, pînă la grația și înțelegerea sentimentelor depline ce animă și tulbură o ființă umană superioară. Vocea catifelată, fremătătoare, timbrul vibrant, nuanțele de finețe și dramatică interiorizare ale rolului dificil și oscilant, ironia, naivitatea, sclipirea inteligenței native ca și deziluzia și sarcasmul , toate au fost parcurse în gama trăirilor actriței și solistei noastre, ea realizînd un rol fermecător, o Eliză plină cînd de draci, de haz și de impertinență, cînd o Eliză sensibilă, comprehensibilă, devenită o lady, în atitudinea ei spirituală, în maniera de-a privi, judeca și înțelege lumea și întîmplările ei.

În roluri adecvate au însoțit-o pe Elena Gaja Muntean și Vasile Tcaciuc, **într-un Higgins tăios, neiertător și ironic, și** Vasile Hojda, **într-un Pickering afabil și hitru, și** Nicolae Popescu, **fulminant și strălucind într-un rol ce-i vine ca o mănușă, în tatăl Elizei, Alfred Doolitle, plin de vervă scenică, culoare și ironie burlescă londoneză,** Mihaela Grama Ștefan, **într-o madam Higgins, statuară și sobră, nu lipsită de maliție, și** Petru Oschanitzky, **dirijorul, ferm și dinamic la pupitru, demonstrînd dirijoral grația senină a acestei muzici ca și notele ei de lirism evocator sau de umor și voioșie. Coerentă a fost întreaga trupă într-un spectacol luminos, antrenant, viu, mustind de culoarea unei muzici și a unei epoci ce ne-au magnetizat, oferindu-ne o seară de muzică demnă de Opera română și de orașul nostru, ale cărei tradiții nu trebuie nici ignorate, nici uitate, ci onorate.**

Ion **ARIEȘANU**

M.I.C.M. — C.I.A.T.

ÎNTREPRINDEREA „AUTOMECANICA„ BUCUREȘTI

LICHIDAREA IMOBILIZĂRILOR, ÎN CENTRUL ATENȚIEI

Reînoirea și readaptarea producției la cerințele momentului, reproiectarea unor subansamble, reducerea normelor de consum și a consumurilor specifice, întărirea disciplinei tehnologice, avînd ca efect imediat eliminarea risipei de orice fel, precum și situații obiectiv conjuncturale ce țin de competitivitate pe piețele externe, sînt doar cîteva din cauzele, cu motivație justificată, care determină apariția unor stocuri de materiale și piese de schimb temporar excedentare.

Evident că acest fenomen economic este foarte cunoscut de către specialiștii Întreprinderii Automatica București și, în consecință, se utilizează o largă paletă de elemente pentru anihilarea efectelor cauzale.

O primă etapă în întîmpinarea efectelor imobilizării o constituie depistarea tuturor reperelor de materiale și piese de schimb fără mișcare sau cu mișcare lentă care influențează negativ viteza de rotație a mijloacelor circulante.

Procedeul folosit înseamnă, de fapt, în limbajul de specialitate, „supravegherea dinamicii stocurilor", acțiune care are caracter permanent, avînd menirea să pună în evidență orice dereglare în circulația optimă a valorilor materiale.

După operațiile de identificare a reperelor fără mișcare sau cu mișcare lentă urmează etapa de analiză minuțioasă în care se discută posibilitățile și termenele de încorporare în producție a fiecărui material sau piesă de schimb.

Resursele existente și baza contractată pentru perioada în curs, comparate și raportate la volumul de producție al respectivului exercițiu de plan, dau în cele din urmă cantitatea și sortotipodimensiunile de materiale și piese de schimb disponibile, precum și volumul de renunțări asupra cărora se va iniția demersurile la furnizori și la coordonatorii de balanță.

Procedîndu-se cu operativitate la lichidarea imobilizărilor, se obține o creștere substanțială a vitezei de rotație a fondului de rulment, o eficiență sporită în utilizarea corectă a mijloacelor bănești.

Cunoscînd consecințele imobilizărilor de fonduri prin stocarea unor piese de schimb temporar, fără utilizare în unitate, Întreprinderea Automecanica București oferă spre achiziționare următoarele repere aflate în relație disponibilă:

Piese disponibile SR 131 și familia

Nr. crt.	Denumirea	Reper	U/M	Cant.	P/U	Val.
1.	**Arc readucător pedală**	0918668	buc	1 695	1,40	2 373
2.	**Arc pedală accelerație**	1131602014	buc	9 141	1,75	15 966,75
3.	**Arbore principal cu sector dințat**		buc	613	21	12 873
4.	Arbore primar	11418012914	buc	65	195	12 675
5.	Carcasă pompă apă		buc	71	83,4	5 921,40
6.	Capac roți distribuție		buc	59	93	5 437
7.	Consolă fr. dreapta	1133507001	buc	349	29,80	10 400,20
8.	Cruce cardan		buc	8	156	1 248
9.	Corp sup. pompă ulei		buc	360	18,70	6 732
10	Capotă ambreaj		buc	15	270	4 050
11.	Capac etanșare	2111002014	buc	580	29,95	15 631
12.	Capac compresor spare	2113509220	buc	280	11,50	3 120
13.	Corp servomecanism	1133516051	buc	50	33,50	1 675
14.	Corp inferior ppă benzină		buc	241	9,05	2 180,05
15.	Cuzineți bielă R3	2111004107	buc	117	30	3 510
16.	Cuzineți palier R3	2110022046	buc	99	34,8	3 445,20
17.	Cuzineți bielă R6	211004107	buc	6	30	180
18.	Semicep sincron	1311701047	buc	985	4 115	4 087,75
19.	Corp sup. ppă ulei		buc	4	41,50	18
20.	Cuzineți bielă R7	2111004107	buc	24	30	720
21	Filtru interm. comp. și rezervor	113351100	buc	64	130	8 320
22.	Membrană pompă benzină	2111106211	buc	3 919	5,50	21 554,50
23.	Disc frînă față	1313001040A	buc	43	62	2 666
24.	Placă ferodou disc amb. SR 131		buc	4 502	12,8	57 625,50
25.	Regulator ptr. aer	1133512000	buc	23	240	5 520
26.	Rotor pompă apă	2071307307	buc	537	17,50	9 402,87
27.	Șurub reglat casetă dir.	1313401066	buc	1 843	2,30	4 218,20
28.	Șurub reglat culbutori	1049017	buc	19	3,15	78,85
29.	Șurub reglat aer	1049071	buc	16	1	16
30.	Șurub special servo	1133514035	buc	1 295	1,60	2 072
31.	Suport kilometraj	1131701555	buc	92	5,95	547,40
32.	Suport arc spate SR 113	0242645	buc	72	145	1 044
33.	Suport arc SR 131	1049739	buc	28	24	672
34.	Siguranță butuc sincron	2111701255	buc	595	0,70	416,50
	Supapă reg. presiune	1049098	buc	930	0,60	558
	Trompă punte față	1322301020	buc	14	442,90	8 415,10
	Traversă față motor	1049142	buc	70	95,0	4 750
	Tije de cuplare	1321801206 A	buc	29	9,20	266,80
	Țeavă egalizare	1313504211 A	buc	431	3,05	1 314,55
	Țeavă egalizare	1313504211	buc	99	6,50	643,50
	Țeavă semiaxă	1312401220	buc	8	325	2 600
	Țeavă semiaxă	1312401060	buc	7	325	2 275
	Taler supapă admisie	2111003008	buc	900	2,20	1 980
	Taler supapă evacuare	2111003005	buc	890	2,40	2 136
	Adaus arc spate brut	113240210	buc	1 650	21	34 650
	Amortizor față SR 131	AT 14445	buc	324	144	46 656
	Arc suplimentar SR 131	0401325	buc	71	137	9 727
	Arbore acționare	1141801281 B	buc	161	139,85	22 515,85
	Arc tije filtru ulei SR 113	1048556	buc	6 150	0,60	3 090
	Arc compresie servo	1133511004	buc	427	0,70	298,9
	Arc ureche scurt	1133507002	buc	800	0,60	480
	Arbore principal	113N1900109A	buc	15	243,08	3 646,20
	Arbore față	1141802883	buc	34	180,25	6 128,50
	Arbore intermediar	1321801214	buc	66	83	5 478
	Arbore principal	132180301M	buc	23	71,07	1 634,61
56.	Arbore acționare	1141801128 B	buc	11	139,85	1 538,35
57.	Arc cilindru principal	1133505005	buc	2 100	0,80	1 680
58.	Arc placă presiune SR 131		buc	136	1,75	238
59.	Arc supapă pompă ulei	2111011272	buc	3 050	1	3 050
60.	Ax intermediar	1141801212	buc	11	123,30	1 356,30
61.	Ax pinion principal	1141901341	buc	16	115,80	1 852,80
62.	Balama ușă inferioară	1316100130	buc	500	21	10 500
3.	Balama ușe superioară	1316100330	buc	818	23,10	18 895,80
	Bridă arc față	1322912003	buc	615	18	1 1070
	Bridă arc față	1142902002	buc	163	20,50	3 341,50
	Bolț arc față PINGUIN	2029122002	buc	606	21	12 726
	Bucșă casetă direcție	1313401022	buc	140	4	560
	Bucșă distanțieră atac	1132402053	buc	167	14	2 338
	Bucșă tachet motor	2111002043	buc	3 282	3,30	10 830,60
	Bucșă canelată	1141801217 A	buc	36	44,90	1 616,40
	Bridă arc față 7 BA1		buc	8	13,50	108
	Bucșe ax canelat	AB 4511610503	buc	8	50	40
	Bucșe flanșe fuzetă	1322304102	buc	801	5,75	4 101,7
	Bucșe elastică cep sincron	1141701569	buc	9 563	5,20	49 727,60
	Bucșe cep sincron	1141701539	buc	4 850	7,20	43 920
	Bulon arc față scurt	1312902001	buc	907	12,75	11 564,25
	Butuc roată față	1142305020	buc	43	425	9 775
	Bucșe suport arc	512902504 A	buc	19	2,50	47,50
	Bucșe suport arc	512902504 A	buc	384	2,60	998,40
80.	Bulon arc spate	202912002	buc	47	17,20	808,40
81	Butuc roată față	203002013	buc.	2	257,50	515
82.	Butuc roată brut	SPA 90632	buc	10	469,68	4 696,80
83	Butuc sincron 3—4	1311701554 A	buc	196	21,20	4 155,20
84.	Capac palier față	2111009410	buc	994	18	17 892,20
85.	Cep fixare sincron 2—3	2061701725	buc	1 443	2,95	4 256,85
86.	Capac arbore intern	1050761	buc	100	10,70	1 070
87.	Capac intern pompă ulei	2111011506	buc	200	6,20	1 240
88.	Cap bară transversală	1042309303	buc	280	41,41	1 159,48
89.	Cap schimbător 4—5	0175108	buc	19	21	399
90.	Cilindru ridicător III	1048743	buc	40	240	9 600
91.	Colector dinam	0180836	buc	351	63,86	22 414,8
92.	Cruce cardan 35501	0184491	buc	88	156	7 488
93.	Cuzineți bielă R6	211104007	buc	277	30	8 310
94.	Cuzineți palier R6	0188475	buc	240	105	25 200
95.	Consolă	1049721	buc	35	21	735
96.	Capac arbore intermediar	1311701001	buc	50	18,54	927
97.	Carcasă rulment brut	117561 A	buc	125	19,83	2 478,75
98.	Carter cutie transmisie	113N1901010	buc	46	252	11 592
99.	Carter cutie transmisie	132	buc	22	245,95	5 410,9
100.	Cuzineți palier R3	2111022046	buc	2	34,80	69,6
101.	Carter cutie transmisie	1321801260	buc	15	199,70	2 995,5
102.	Capac regulator	121352001	buc	902	0,15	135,30
103.	Carcasă sincron 3—4	1311701257 A	buc	31	10,80	354,80
104.	Carter punte spate SR 114	1142401000	buc	10	2 010	20 100
105.	Cep fixare sincron 4—5	2061701732	buc	6 894	2,80	19 303,20
106.	Cîrlig tracțiune față	1132800003	buc	13	33	429
107.	Colector electromotor	PM 399388422	buc	593	128,75	76 348
108.	Cilindri aer	203519000	buc	2	165	330
109.	Disc frînă spate dreapta	1132401021	buc	24	52	1 248
110.	Dulie cu vizor	2 PV 12 V—5 A	buc	2 983	5,20	15 511,6
115.	Cablu	4834	buc	100	2,50	250
116.	Cablu	4835	buc	100	2,50	250
117.	Cablu	4836	buc	100	2,50	250
118.	Cablu	4837	buc	100	2,50	250
119.	Cablu	4838	buc	100	2,50	250
120.	Cablu	4839	buc	100	2,50	250
121.	Cablu	4849	buc	100	1,75	175
122.	Cablu	4841	buc	100	2,50	250
123.	Cablu	4842	buc	100	2,75	275
124.	Cablu	4843	buc	100	2,75	275
125.	Cablu	4844	buc	100	2,50	250
126.	Cablu	4845	buc	100	2,75	275
127.	Cablu	4846	buc	100	2,50	250
128.	Cablu	4847	buc	100	2,50	250
129.	Cablu	4848	buc.	100	2,50	250
130.	Cablu	4849	buc	100	4,00	400
131.	Cablu	4852	buc	200	1,75	320
133.	Cablu	4853	buc	300	1,75	525
134.	Cablu	4854	buc	100	2,50	250
134.	Cablu	4855	buc	100	2,50	250
135.	Cablu	4856	buc	100	2,50	250
136.	Cablu	4862	buc	100	2,75	275
137.	Cablu	4836	buc.	100	2,50	250
138.	Cablu	4866	buc	100	2,75	275
139.	Cablu	4867	buc	100	2,75	275
140.	Cablu	4870	buc	100	2,70	270
141.	Cablu	4873	buc	100	4,25	425
142.	Cablu	4874	buc	100	2,75	275
143.	Cablu	4875	buc	100	2,75	275
144.	Cablu	4876	buc	100	2,75	275
145.	Cablu	4877	buc	100	2,75	275
146.	Cablu	4880	buc	350	4	1 400
147.	Cablu	4881	buc	100	4	400
148.	Cablu	4882	buc	100	2,75	275
149.	Cablu	4883	buc	100	2,75	275
150.	Cablu	4884	buc	100	2,75	275
152.	Pană cuplare	1048597	buc	60	30	1 800
153.	Pîrghie comandă direcție	1049436	buc	54	74	3 996
154.	Pîrghie superioară fuzată	0702416	buc	107	49,40	5 285,80
155.	Pinion intermediar	1141801513	buc	23	247	5 681
156.	Pinion arbore intermediar	1311701583	buc	272	70	19 040
157.	Pinion broască ușe	1316105024	buc	1 483	8,10	12 012,30
158.	Pinion angrenare	1131701582	buc	318	78	14 804
159.	Pîrghie	1313508093	buc	69	15,45	1 066,05
160.	Pinion intermediar	1321801205A	buc	40	55,30	2 212
161.	Pîrghie comandă direcție	1313401011	buc	16	72	1 152
162.	Pinion arbore principal	11381900290A	buc	6	185,40	1 112,40
163.	Pinion angrenare permanentă	1311701015	buc	19	72	1 368
164.	Pinion acționare vitezometru	1311701052	buc	48	16,30	782,40
165.	Pinion ax principal	1141801382	buc	43	81,05	3 485,15
166.	Piesă de reglaj	1142402005	buc	25	27,50	687,50
167.	Pană disc arb. intern	2061701701	buc	940	1,55	1 457
168.	Lamele sincron	2061701728	buc	14 416	0,50	7 208
169.	Mîner antrenare brut	1316103011	buc	4 000	2,95	11 800
170.	Întrerupător stop pneumatic	1050877	buc	460	9,30	4 278
171.	Inel sincron 2—3	1048351	buc	109	73,70	8 027,30
172.	Inel dispozitiv ridicare I	0919263	buc	173	1	173
173.	Inel dispozitiv ridicare II	1050788	buc	178	1,10	195,80
174.	Inel butuc sincron	2061701750	buc	2 746	0,35	961
175.	Inel distribuție	1048191	buc	343	1,05	359,35
176.	Furcă cuplare	1048494	buc	120	27,50	3 300
177.	Flanșe canelată arbore cardan	1050903	buc	53	62	3 285
178.	Flanșa arbore secundar	2111701307	buc	263	41	10 783
179.	Flanșe furcă cardan	0995535	buc	37	41,20	1 524,40
180.	Falcă menghină mînă	1050912	buc	512	3	1 536
181.	Furcă cuplare	1321801207	buc	38	28,35	977,30
182.	Longeron drept	1312801040	buc	21	730	1 538

183.	Longeron	1132801340	buc	15	1 505	22 575
184.	Longeron	1132801010	buc	8	1 145	9 160
185.	Longeron	1132801310	buc	30	1 250	37 500
186.	Longeron	1162801010	buc	10	1 575	15 750
187.	Siguranță braț	1311701033	buc	650	2,30	1 495
188.	Siguranță -bolț piston	1210040225	buc	4 171	1	4 171
189.	Suport sferic articulație	1322304040	buc	42	267,80	11 247,5
190.	Tambur frînă mînă	2111701397	buc	280	220	61 600
191.	Tambur roată spate 7 BAI	202404011	buc	41	300	12 300
192.	Tambur roată față	203003012	buc	60	226,5	13 590
193.	Tambur roată spate	1322404031	buc	212	230	48 760
194.	Traversă	1312801050	buc	156	109	17 004
195.	Trompă punte față spate	1322401050	buc	9	840	7 560
196.	Trompă punte spate	1312401050	buc	1	721	721
197.	Melc acționare vitezometru	513802033	buc	2	23	46
198.	Ax pinion vitezometru	1321801224	buc	63	15,5	976,5
199.	Pinion acționare	1321801202	buc	22	84,40	1 856.8
200.	Siguranță canelată	2111701245	buc	559	3,05	1 826,95
201.	Tampon elastic	2111001030	buc	4 596	62,50	287 250
202.	Perii dinam	113P59657	buc	6 187	11,33	70 098,71
203.	Pinion macara	1316104021	buc	4 000	6,50	26 000
204.	Casetă direcție pinguin	0491094	buc	1	1 545	1 545
205.	Inversor	0919664	buc	1	1 735	1 735
206.	Dulie	B°	buc	197	5	985
207.	Cuzineți palier	2110022046	buc	67	24,8	2 331,6
208.	Cilindru receptor	1131602040	buc	49	45	3 205
209.	Capac distribuție	0918597	buc	99	69	6 633
210.	Cablu I.C.M. 3	0909922	buc	166	10,50	1 743
211.	Arc perie electromotor 113	0920071	buc	7 364	0,9	6 567,60
212.	Sondă termometrică	5521	buc	509	18	9 162

Piese disponibile pentru autoșasiul RD 108

Nr. crt.	Denumirea	Reper	U/M	Cant.	P/U	Val.
1.	Cutie siguranță 6 poli 6802	89254346802	buc	2	32	64
2.	Cutie siguranță 6 poli 6803	89254346803	buc	72	32	2 304
3.	Cutie siguranță 6 poli 6801	89254346801	buc	21	32	672
4.	Cablaj 6811	6811	buc	100	381	3 810,0
5.	Cablaj 6790	6790	buc	100	1 550	155 000
6.	Cablu 4871	4871	buc	250	273.5	68 375
7.	Cablu 6815	6815	buc	89	690	61 410
8.	Dioda A 407	A 407	buc	263	8,50	2 169.75
9.	Dop închidere frînă mînă	81960010029	buc	771	1,90	1 464 90
10.	Etichete autoșasiu	N 3150	buc	7	10,24	71,68
11.	Etichete tablou siguranță	89978502800	buc	67	15,20	1 081,40
12.	Indicator combustibil 5715	5715	buc	362	75,50	27 331
13.	Întrerupător lumini 6460	6460	buc	80	30	2 400
14.	Întrerupător pneumatic 6461	6461	buc	200	28,65	5 730
15.	Lampă serviciu LSI	LSI	buc	38	85	3 830
16.	Lampă scară LIS 2	LIS 2	buc	160	32	5 120
17.	Papuc 6 x 4,3	07912120118	buc	200	0,54	108
18.	Papuc 6 x 6,8	07912120123	buc	803	1,51	1 212,53
19.	Papuc 6	1021006	buc	165	0,17	28.05
20.	Papuc 10 x 6,8	10 x 6,8	buc	300	0,92	276
21.	Placă borne 7908	89254350863	buc	7	8,40	58,80
22.	Pompă gresat PG 3		buc	163	41	5 576
23.	Robinet	89779206807	buc	310	77,50	24 025
24.	Siguranță 80 A	892543408001	buc	12	0.40	4,80
25.	Traductor nivel comb 5726	572	buc	65	21.60	1 404
26.	Articulație unghiulară	06360906415	buc	100	19	1 900
27.	Arc tracțiune Ø 3,2	06461902320	buc	390	1,45	565,50
28.	Arc compresie	064602001106	buc	402	0,25	100,50
29.	Arc elicoidal	0646900446	buc	405	1,65	668,25
30.	Bosa	A0030030232	buc	10	2,90	29
31.	Clemă	06670100101	buc	50	0,60	30
32.	Colier 32 x 48	0667128315	buc	2 598	10,50	27 279
33.	Colier 70 x 90	0667128329	buc	45	11,50	517,50
34.	Colier 80 x 87	06671280329	buc	71	9,15	649,65
35.	Colier	06671280344	buc	232	5	1 160
36.	Cot M 10 x 1,5	06717510102	buc	170	17	2 890
37.	Cot L 12	06717510411	buc	349	23	8 027
38.	Con etanșare	06780502305	buc	250	1,25	312,50
39.	Flanșă	A 00035357085	buc	5	23	115
40.	Niplu	06710700109	buc	608	3,85	2 340,80
41.	Niplu	06790200201	buc	495	2,20	1 089
42.	Inel etanșare	06710200218	buc	770	0,90	693
43.	Inel etanșare	06561900726	buc	80	1,80	144
44.	Inel etanșare	06563310226	buc	240	0,10	24
45.	Inel etanșare	06563310216	buc	104	0,10	10,40
46.	Inel etanșare	06563312245	buc	374	0,42	157,08
47.	Pompă EATON	51471017010	buc	1	1 060	1 060
48.	Pipă accelerație	06361204202	buc	91	5,50	500,50
49.	Racord I	06711300108	buc	151	22	3 322
50.	Racord dublu	06783900141	buc	84	48	4 032
51.	Racord de legătură	06783700105	buc	250	3,25	812,50
52.	Racor	06735900608	buc	385	69	26 565
53.	Racord	06735900606	buc	455	53	24 115
54.	Racord	06717700406	buc	207	22	4 554
55.	Semicotier	A 0035653019	buc	5	5	25
56.	Suport elastic	A 05000010080	buc	28	82	2 296
57.	Rezervor	89122015011	buc	2	595	1 190
58.	Arc spate	89434006653	buc	16	675	10 800
59.	Antrenor unghiular	81328017122	buc	129	89	11 481
60.	Articulație cardanică	81392007001	buc	222	135	29 970
61.	Arc compresie	81976010425	buc	20	274	5 480
62.	Buton manetă	81970100002	buc	20	8,50	170
63.	Buton ghidaj	81960010140	buc	44	2	88
64.	Bucșă lagăr	81326050017	buc	50	14	700
65.	Burduf pliant	81964200135	buc	190	3,50	665
66.	Brățară	81974010523	buc	500	0,50	250
67.	Brățară C4 x 12 x 56	81974010523	buc	10	0,45	4,50
68.	Cuplaj electromagnetic		buc	130	2 100	273 000
69.	Cilindru blocare	81157016010	buc	1	43	43
70.	Casetă comandă	81326006031	buc	3	1 440	4 320
71.	Carcasă opritor fr. mînă	81531525003	buc	425	21,65	9 201,25
72.	Capac proiectare	81964100016	buc	5	0,30	1,50
73.	Eclisa	81974800982	buc	5	1,20	6,0
74.	Garnitură etanșare	81129010004	buc	207	1,33	279,45
75.	Garnitură etanșare	81129010017	buc	141	0,20	28,20
76.	Inel de cauciuc	81434310010	buc	61	5,78	352,58
77.	Inel	8 1590 00 6	buc	6	5,10	30,60
78.	Mîner	81970013130	buc	14	0,50	7,00
79.	Manșon	81964010084	buc	800	2,18	1 744,00
80.	Manșon protecție	81464302950	buc	10	15,10	151
81.	Pîrghie cilindru	81157300000	buc	5	11	55
82.	Placă de sprijin	81418200083	buc	200	13,20	2 640
83.	Piesă de umplere	81418400020	buc	1 400	2 50	3 500
84.	Rezervor ulei direcție	81473017000	buc	48	265	18 020
85.	Suport furtun frînă	81512400001	buc	482	1,70	819,40
86.	Ștuț filetat	81981205006	buc	112	75	8,40
87.	Șaibă	81992418376	buc	691	1,43	988,13
88.	Șaibă suspensie față	81907110232	buc	574	5,41	3 105,34
89.	Șaibă	81907110461	buc	5	0.46	2.30
90.	Siguranță	81911320011	buc	400	0,45	180
91.	Pahar volan	89464300853	buc	80	31,45	2 516
92.	Cablaj	6863	buc	80	725.70	58 056
93.	Cablaj	4803	buc	30	82	2 460
94.	Cablaj	4800	buc	65	49	3 185
95.	Cablaj	4801	buc	75	86,65	6 498.75
96.	Cablaj	4802	buc	100	49	4 900
97.	Cablaj	4807	buc	120	1,75	210
98.	Cablaj	4815	buc	100	1,75	175
99.	Cablaj	4816	buc	100	1,75	175
100.	Cablaj	4817	buc	250	2,75	687,50
101.	Cablaj	4818		100	2.75	275
102.	Cablaj	4819	buc	100	2,50	250
103.	Cablaj	4820	buc	100	1,75	175
104.	Cablaj	4821	buc	100	2,75	275
105.	Cablaj	4822	buc	100	2.50	250
106.	Cablaj	4823	buc	100	2,50	250
107.	Cablaj	4824	buc	100	2,75	275
108.	Cablaj	4827	buc	100	2,75	275
109.	Cablaj	4882	buc	100	2,75	275
110.	Cablaj	4829	buc	100	2,50	250
111.	Cablaj	4830	buc	100	2,50	250
112.	Cablaj	4831	buc	100	2,50	250
113.	Cablaj	4832	buc	100	2,50	250
114.	Cablaj	4833	buc	100	2,50	250
151.	Cablu	4885	buc	100	2,75	275
152.	Cablu	4886	buc	100	2,50	1 000
153.	Cablu	4887	buc	100	2,50	250
154.	Cablu	4888	buc	100	2,75	275
155.	Cablu	4889	buc	100	2,75	275
156.	Cablu	4890	buc	100	2,50	250
157	Cablu	4891	buc	100	2,75	275
158.	Cablu	4894	buc	100	2,50	250
159.	Cablu	4895	buc	100	2,50	250
160.	Cablu	4896	buc	100	2,50	250
161.	Cablu	4897	buc	100	1,75	175
162.	Cablu	4899	buc	100	2,75	275
163.	Cablu	4900	buc	100	2,75	275
163.	Cablu	4900	buc	100	2,75	275
164.	Cablu	4901	buc	100	2,75	275
165.	Cablu	4904	buc	100	2,75	275
166.	Cablu	4906	buc	100	2,50	250
167.	Cablu	4905	buc	250	2,50	525
168.	Cablu	4907	buc	100	4,0	400
169.	Cablu	4908	buc	100	2,75	275
170.	Cablu	4909	buc	100	2,75	275
171.	Cablu	4910	buc	100	2,75	275
172.	Cablu	4911	buc	100	2,75	275
173.	Cablu	4912	buc	100	2,75	275
174.	Cablu	4913	buc	100	2,75	275
175.	Cablu	4914	buc	100	2,75	275
176.	Cablu	4915	buc	100	2,75	275
177	Cablu	4916	buc	100	2,75	275
178.	Cablu	4917	buc	100	2,75	275
179.	Cablu	4952	buc	20	1,75	35
180.	Cablu	5002	buc	100	1,75	175
181.	Cablu	5001	buc	100	4,80	480
182	Cablu	4918	buc	50	2,75	137,5
183.	Cablu	4809	buc	200	2,80	560
184.	Cablu	5000	buc	100	2,75	275
185.	Cablu	4922	buc	100	69,15	6 915
186.	Cablu	4879	buc	100	5,10	510
111.	Disc ambreaj	2111601020	buc	79	174	13 746
112.	Dispozitiv camuflaj far	1049944	buc	61	46 220	2 810
113.	Dop filetat pompă ulei	2111011233	buc	1 094	2,10	2 997.
114.	Excentric acționare ppă benzină	2111102005	buc	602	6,75	406
115.	Inel sincron 4—5	2061701731	buc	4 821	46	221
116.	Inel sincron	13111701033	buc	232	90,80	21 0
117.	Manșon sincron	2061701726	buc	6 060	62,70	37
118.	Furcă schimbător	2061701762	buc	42	60,60	2
119.	Geam far principal Ø 180	1050868	buc	55	5,20	
120.	Manșon sincron 2—3	1048342	buc	241	65.92	15
121	Radiator mic încălzire	1048984	buc	30	257	7
122.	Ramă far principal Ø 180	A 20222	buc	278	26,5	7
123.	Rezervor lichid p. centrala	1048993	buc	897	5,75	
124.	Șaibă	35501	buc	280	2,10	
125.	Șaibă stringere arb. interm	1048422	buc	1 206	2,70	
126.	Șaibă siguranță	2111701294	buc	1 260	0,90	
127.	Semiaxă spate dreapta	1132401010	buc	4	496	
128.	Rondela de siguranță	0227911	buc	152	5	
129.	Robinet blocare	204906110	buc	5	140	
130.	Robinet presiune	1049008	buc	129	28	3
131.	Arc supapă vid	1133512012 A	buc	1 610	0,40	
132.	Arc. servomecanism tip nou	1133516031	buc	490	0,70	3
133.	Resort filtru aer	1133511004	buc	201	0,90	1
134.	Resport cîrlig zăvor capotă	1315001059	buc	1 900	0,50	950
135.	Resport inf. fr. față scurt	0469112	buc	1 344	1,10	1 478,4
136.	Resort distrib. servor	1133516007	buc	1 000	0,75	750
137.	Pompă hidraulică	1048966	buc	4	771,5	3 086
138.	Pinion punte față	1141801201 A	buc	28	134,40	3 763,2
139.	Pinion angrenare	113N1900189	buc	15	186,43	2 796,4
140.	Pinion acționareapunte spate	1048903	buc	17	185	3 14
141.	Niplu	2111106204	buc	2 300	2,65	5
142.	Niplu Ø 6	1050841	buc	450	1,55	
143.	Mufă de cuplare	1049249	buc	39	37,95	
144.	Melc acționare vitezometru	1131701546	buc	91	17,35	
145.	Melc vitezometru	1131900127	buc	6	13,25	
146.	Melc acționare vitezometru	1321801229	buc	148	39,11	

De reținut!

- Unitățile interesate de oferta prezentată sînt informate c achiziționa orice reper în condițiile prevăzute de Legea 11/1980.
- Comenzile se vor transmite la Întreprinderea Automecanic București, Șoseaua Olteniței 388 – sect. 4.
- Informații suplimentare la telefon 833080/120.

Emil GEORGESCU – Vasile BAȘA

top

LA FEL CA ODINIOARĂ
(VII)

Nu de puține ori, John se gîndea cu nostalgie la Liverpool-ul său natal, acum pierdut undeva departe, își amintea cum stătea la Pier's Head privind unduirile rîului Mersey. Se gîndea la mătușa Mimi Smith care-l crescuse și care tresărea speriată ori de cîte ori suna telefonul cînd John se afla la școală: „Doamne ce-o mai fi făcut iar?". Prin anii '70 au început să circule unele zvonuri despre o eventuală reunire a Beatles-ilor, dar John era de fiecare dată cel mai puțin entuziasmat de acest lucru. După o pauză de 5 ani, lui John îi apare – în iarna lui 1980 – albumul **„Double Fantasy"**. Cei care i-au urmărit cu atenție traiectoria artistică, îl vor recunoaște pe adevăratul John în acest LP, mai matur, înțelept și totuși, la fel ca odinioară, plin de onestitate și de o inteligență uimitoare. De pildă, cîntecul **„Starting Over"** ar fi putut la fel de bine să-l fi compus John în 1963 în studiourile de pe Abbey Road unde impresarul George Martin l-ar fi ascultat concentrat, cu bărbia sprijinită în palmă. Cu puțin timp înainte de a muri (8 decembrie 1980), John îi telefonează mătușii Mimi la Liverpool, rugînd-o să-i trimită cîteva lucruri la care el ținea: un serviciu de masă, fotografii din copilărie și cravata de elev. De departe, de peste ocean, în zorii zilei de 9 decembrie, telefonul sună iar în casa mătușii din Liverpool. Aceasta ridică receptorul gîndindu-se la fel cum obișnuia să facă cînd John n-avea decît nouă ani: „Oh, Doamne, oare ce poznă o mai fi făcut iar?". **(Sfîrșit).** (Selecție și adaptare după Philip Norman, de **Petru Umanschi).**

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Dacă într-o zi – **Post Scriptum;** 2. Poarta de foc – **Pro Musica;** 3. O roată de foc – **Semnal M;** 4. Vrem pace pe pămînt – **Păunița Ionescu+Iris;** 5. Hei, omule de nea – **Cornel Constantiniu. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ:** 1. One Of Us – **ABBA;** 2. Quartier Latin – **Gibson Brothers;** 3. Physical – **Olivia Newton-John;** 4. Living Eyes – **Bee Gees;** 5. Wired For Sound – **Cliff Richard.**

evrika!

- **Pentru că oamenii știu să creeze atmosferă, viața ar putea fi posibilă pe orice planetă.**
- **în filmele cu premiul Oscar, cînd doi se sărută, al treilea bate în ușă.**
- **Ne crapă obrazul de frig, că de rușine...**
- **În dragoste e nevoie de cel puțin doi; în ură ajunge și unul.**
- **Și copiii ar putea să ne dea sfaturi, însă n-au fost educați în acest sens.**
- **Unul din rosturile criticii literare este acela de a lăuda ceea ce place mai puțin.**
- **Un alcoolic singuratic se întreabă într-o bună zi cine îi va da și lui un pahar de apă la bătrînețe.**
- **Epigramiștii, în volumele lor colective, mereu își specifică anul de naștere. (Ca să se vadă cît de vechi le sînt poantele).**
- **Ciudat, numai cei lipsiți de noroc spun: „Căsătoria e o loterie!"**
- **Din spirit de economie, fachirului i-ar ajunge azi și un singur cui!**

Ion VELICAN

excelsior

EMILIAN STĂNESCU

EFIGIE CONTEMPORANĂ

Slăviți bărbatul care ridică monumente
De fapte aurite în viitor și-n noi;
Slăviți nemuritoarea conștiință ce veghează
În fruntea unui neam de neînfricați eroi!
Cîntați cu versuri large viața comunistă,
Pe care el o duce – un om pentr-un popor,
Născut să fie liber în orice fel de vremuri,
Sub aripa iubirii de glie și ogor!
Iubiți un nume care lumină-i pentru țară,
Cînd spunem CEAUȘESCU pe noi ne spunem dar;
Iubiți o zi în care în iarnă-i primăvară,
O zi care în inimi mai naște – un calendar!

GHEORGHE BONDIȘ

ȚĂRANII

Mereu întorc țăranii pămînt peste pămînt
Și-n neodihna sfîntă e-un gînd curat al lor –
Vor să le crească grîul cu spicul greu în vînt,
Să fie pîinea albă – mai mult nimic nu vor.
În nopțile bolnave de floarea de salcîm,
Ei tot pămînt visează, înmiresmat de ploi...
Țărani cu palme grele, eu vin să coborîm
În suflet întîlnirea pămîntului cu noi.

MIOARA BAGDASAR

— LA PORȚILE PRIETENIEI

Stelele nu mai plîng,
Căldura copacilor
o ai alături.
seara
cînd colinzi aleile
frunzele te cheamă
verdele lor
se contopește
în propriul tău sînge.
Stelele nu mai plîng,
ci clipitoare
își așează privirea
pe umărul tău
atît de puternic
acum.

DELIA PODAR

GÎNDURI

O seară de șoapte,
un vis în tăcere
speră și piere,
ca o pasăre-n zbor,
ca un crîng în amurg,
ca o frunză căzînd,
ca un semn
printre miile de semne
înscrise în cartea vieții
și a viselor nesfîrșite.

CĂTĂLINA NICOLAU

SÎNT ÎNDRĂGOSTITĂ

Sînt îndrăgostită de oameni, de ape, de munți,
de păsări și stele.
Dacă-am să rup o floare, am s-o înfig
în sufletul meu,
Să-și tragă seva dintr-o dragoste curată.
Dacă-am să fur un munte am să-l ascund
Într-un troian de iarbă,
să nu se prăbușească în locuri sterpe,
ci lîngă noi.
Dacă-am să iau o apă, pe toată am s-o beau,
Să-mi deseneze înalta sete de viață.
Dacă-am să fur o stea, n-am s-o arăt la nimeni
Și o să vorbesc un milion de ani cu ea
Despre tot, despre tot, despre tot...

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 14 februarie

8,00 Consultații pentru admiterea în învățămîntul superior tehnic și agricol. 9,15 Film serial: Mingea. 10,00 Viața satului. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,05 Album duminical. 16,35 Telesport. 17,20 Linia maritimă Onedin. 19,00 Telejurnal. 19,25 Cîntarea României. 20,25 Film: Eu nu văd, tu nu vorbești, el nu aude (italian). 22,00 Telejurnal. Sport.

LUNI, 15 februarie

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Orizont tehnico-științific. 20,45 Roman foileton: Ținutul Beulah (american). 21,35 Cadran mondial. 21,55 Recital susținut de soliști ai Operei Române din Iași. 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 16 februarie

11,00 Viața satului. 16,05 Viața școlii. 16,45 Clubul tineretului. 17,25 Viața satului. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Forum politico-ideologic. 21,00 Teatrul TV – Auzi?... Pescărușii. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 17 februarie

16,05 Consultații pentru elevii cursurilor serale. 16,25 Tragerea pronoexpres. 16,30 Șah. 16,45 Reportaj pe glob. 17,00 Universul femeilor. 17,45 Desene animate. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,40 Ancheta TV. 21,00 Telecinemateca: Un caz ciudat (american). 21,50 Baletul „Omagiu lui Brâncuși". 22,15 Telejurnal.

JOI, 18 februarie

11,00 Viața satului. 16,05 Viața culturală. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,45 Memoria documentelor. 21,10 Munte, cetina ta ninsă. 21,25 La frontierele cunoașterii. 21,50 Meridianele cîntecului. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 19 februarie

15,05 Atenție la... neatenție! 15,25 Portativ muzical. 15,35 Tragerea loto. 15,45 La volan. 16,00 Emisiune în limba germană. 20,00 Telejurnal 20,40 Film: Copii fără tată (sovietic). 21,55 Dezbateri culturale. 22,15 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 20 februarie

11,00 Viața satului. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 20,00 Telejurnal. 20,20 Săptămîna politică. 20,30 Teleenciclopedia. 21,00 Film serial. Lumini și umbre. Producție a Studiourilor de film TV. Episodul 1. 22,20 Telejurnal. 22,30 Nocturnă TV.

TELEVIZIUNE

echo

UN SPECTACOL PENTRU O MIE DE ANI

La scurtă vreme după volumul debut – „Orizonturi mioritice nsilvane" – laureat cu pre- ul I la ediția 1979–1981 a Fes- lului național „Cîntarea Ro- niei", publicistul arădean E- Șimăndan se înfățișează cu nouă carte de interviuri – „Un ectacol pentru o mie de ani" care adună laolaltă treizeci de dialoguri ale autorului cu personalități remarcabile ale artei plastice românești, prezente în tabăra de sculptură de la Căsoaia, într-un spațiu mioritic, pe plaiul Munților Zarandului și a Văii Crișului Alb. Inițiativa acestei tabere de sculptură a avut-o Consiliul județean Arad al Organizației Pionierilor – sub a cărui egidă a și apărut volumul în discuție – intenția fiind de a îmbogăți tezaurul artistic al acestei zone dar și de a crea un cadru fertil în care cei mai mici artiști plastici din părțile Aradului să se formeze la școala muncii, în spiritul iubirii pentru locurile natale, pentru patrie, a prețuirii și continuării valoroaselor noastre tradiții cultural-artistice.

Meritul indiscutabil al autorului este de a fi reunit dialogurile purtate pe parcursul celor trei ediții ale taberei de sculptură, astfel încît gîndurile, ideile, neliniștile, dezideratele artiștilor plastici intervievați se constituie într-o imagine de ansamblu vibrantă, emoționantă.

Interviurile realizate cu sculptorii **George Apostu, Aurelian Bolea, Mihai Buculei, Anton Eberwein, Alexandru Gheorghița** ș. a. – în cadrul primei ediții, cu **Ioan Deac Bistrița, Marcela Branea, Elena Hariga, Ion Iancuț, Mihai Istudor, Traian Moldovan, Ion Tolan ș. a.** – prezenți la ediția a II-a, cu **Doru Nicolae Dragușin, Constantin Gh. Doichița, Nicolae Ghiața, Sava Stoianov, Emil Vitroel,** – participanți la ediția a III-a evidențiază cu pregnanță dincolo de fapte ce țin de personalitatea distinctă a artistului plastic, o emulație creatoare elevată, un spirit angajat și intransigent, o mișcare artistică puternică și valoroasă.

Pionierii – așa după cum arăta prof. **Teodor Pătrăuța Petroman,** președintele Consiliului județean Arad al Organizației Pionierilor, în Argument-ul cărții – au avut un rol determinant în inaugurarea acestei prestigioase manifestări artistice de importanță republicană care este „Simpozionul de sculptură Zărand", o tabără de sculptură pentru artiștii plastici consacrați dar și o minunată și inedită tabără de sculptură pentru pionieri și școlari, pare-se o premieră mondială. Este, deci, firesc ca ultimul capitol al cărții – „Aroma viitorului" – să se refere la cele aproape cincizeci de lucrări ale micilor artiști plastici, expresie a talentului și fanteziei lor creatoare, lucrări ce dezvăluie un „spectacol" admirabil și inedit, început încă de pe acum de cei care vor deveni generația anului 2000!

Flavia DUMA

JURNALUL UNUI „CULTURIST" (VI)

Este „culturismul" o asceză? ntrebarea nu mi se pare, în a- st caz, fără noimă. Căci, „a nunța" la o serie de activități edureroase" (care prin dulcele ritm ne pot procura desfătări nentane) în schimbul unor în- ări și intervenții destul de ale în balansul cotidian al fi- noastre, înseamnă, în pri- ind, impunerea unei disci- Iar dacă această discipli- păşește barierele unei me- i de comportament stereo- și unilaterale, călcăm sigur arealul calitativ superior al ezei. Nu trebuie să ne temem acest cuvînt. El și-a pierdut mult rezonanța masochisto- că cu care au fost obișnui- generațiile anterioare. Înțeleg prin asceză, astăzi, orice disciplină pe care și-o impune individul în mod conștient în vede- ea realizării unui salt calitativ uperior a propriei sale in-dividualități. Pagini minunate despre această disciplină am citit în **Yogasutra** lui Patanjali. Aici e cazul să amintesc cuvintele lui Mircea Eliade, care denunță eroarea pe care o fac mulți dintre noi considerînd filozofiile orientale ca dominate de spirit contemplativ, pasivitate, aneantizare etc.: **„...dar e destul să amintim că spiritualitatea indiană, de pildă, nu e orientată exclusiv spre contemplație, spre indiferență față de lucrurile pămîntești, nici spre căutarea unei Nirvane oarecare, adică spre anihilarea individului și a lumii exterioare; simultan cu această tendință pentru depărtarea de realitate, se întîlnește de la începuturile culturii indiene pînă la timpurile noastre moderne o puternică tendință tot atît de creatoare, spre acțiune, spre cucerirea realității, spre concret".**

Asceza **(tapas)** e un examen al voinței și al rezistenței, prin care se evidențiază hotărîrea de a întreprinde „o faptă mare", adică de a cunoaște adevăratele necesități (spre deosebire de cele false, de care, deseori, nu sîntem conștienți). Cine poate suporta frigul puternic, ușor se poate dispensa de îmbrăcămintea ce-i prisosește. O îndelungă tăcere, purifică vorbirea, iar provocarea „durerii" (culturiștii știu ce-nseamnă să lucrezi cu greutăți ce depășesc adesea 150–200 de kilograme!) constituie un alt mod de autocunoaștere, de perfecționare. Asceza își află granițele sale numai în cazul cînd practicarea ei începe să tulbure buna funcționare a organismul, lucru care se-ntîmplă însă foarte rar.

Cel care și-a pus în gînd să se apuce de „culturism" trebuie să cunoască neapărat cîteva noțiuni elementare de practicare a acestei benefice discipline.* Din acest „Jurnal..." el va afla numai „o cale", o metodă, un exemplu... căci fiecare trebuie să-și afle ‚formula proprie" adecvată propriilor sale posibilități fizice și psihice, liberului său arbitru...

(VA URMA)

Dan NEMESNIC

---

* Pentru completarea informațiilor necesare privind „mișcarea culturistă" în lume, precum și a altor date utile orcărui începător în acest sport, cartea lui Székely Lászlo, **„Culturism"**, este binevenită (Editura sport-turism, București, 1981).

---

carte

NICOLAE STOIE

„Zăpada din anul o mie"

Ed. Eminescu, 1981

Ultimul volum, **Zăpada din anul o mie,** e corect caracterizat de autorul însuși prin mențiunea subtitlului **Versuri,poezii și poeme,** dar, deși inegal în realizare artistică și neomogen în structură, conține poate cele mai interesante creații poetice ale lui Nicolae Stoie. Fără să aducă o totală „schimbare la față", această carte reușește să dea un suflu nou viziunii lirice cu care ne-a obișnuit poetul prin volumele anterioare. Într-un fel, recentul volum „maturizează" tonalitatea lirismului mai distinctă din volumul **O ramură deasupra ierbii,** găsindu-i și alte valențe.

Aspecte diverse (și dispersate) ale experienței spirituale și de viață a poetului se reflectă cu mai multă profunzime în poezia sa, asigurînd o notă meditativă mai gravă și de o mai bună calitate lirică. Meditația în poezia lui Stoie începe de la contemplare, el se declară **poetul contemplativ** într-o **ars poetica:** „Poetul contemplativ adăugîndu-și lumea, / se părăsește pe sine cum numai / viermele de mătase părăsește gogoașa de mătase / și e fluturele de aur survolind / carapacea de aur a lumii". N. Stoie contemplă „carapacea de aur a lumii" cum Blaga, la alte proporții, contempla „corola de minuni a lumii".

Rostul poetului – după N. Stoie – mai e să „însuflețească obiectele lumii... pînă ce ele ajung / la starea de comunicare / prin viu grai". Cînd „starea de comunicare" s-a realizat o oferă spre **receptare** și **interpretare.**

Autorul **Zăpezii din anul o mie** (metaforă încărcată de sensuri) lasă impresia că poezia sa nu e rod de lectură neasimilată, ci expresia unui lirism frust cu particularități ce conturează o personalitate poetică; ceea ce nu e puțin.

Silviu GUGA

din literatura universală

John Wain (n. 1925)

Reprezentant de seamă al „tinerilor furioși" (Angry Young Men), John Wain s-a retras de la catedra de engleză a Universității din Reading în 1955, pentru a se dedica în exclusivitate scrisului.

Romanul său **„Hurry on Down"** (Gonește spre decădere, 1953) este prima dintre operele „tinerilor furioși". Fiorul miniei străbate și romanele **„Living in the Present"** (Trăind în prezent, 1955), **„The Contenders"** (Concurenții, 1958), **„A Travelling Woman"** (O călătoare, 1959) și **„Strike the Father Dead"** (Fă-i de petrecanie tatălui, 1962).

AU JARDIN DES PLANTES

Gorila sta pe spate lungită,
Un braț avînd drept reazăm pentru cap,
Ca un om.
Ca un muncitor sleit de lucru
Om voinic ce vigoarea-și aruncă
În truda viețuirii.
Doar că nu munca e sfîrșise
Ci plictisul; uriașa sa tărie
Era istovită de o imensă trîndăvie.
O mie de zile și încă o mie de zile
Lenevia i-a supt seva toată
Căci ea n-avea nevoie să-și cîștige existența.
Avea totul la-ndemînă, gratuit,
O țineam nu pentru că făcea ceva,
Ci pentru că era doar cum era.
Și-așa sta în acea zi binecuvîntată,
Ca un om, ca un om istovit,
Un braț drept reazăm sub capu-i de piatră.
Ca un om, ca un om.
Unul din cei pe care-i ținem nu pentru că fac ceva,
Ci pentru că sînt doar așa cum sînt.
O mie de zile și încă o mie de zile
Cu tot la-ndemînă, gratuit,
Ei își reazămă capul trîndav.

SOARELE NOU!

Cînd anul își ia zborul, soarele nou răsare
peste peisajul cu acoperișuri joase.
Dezvăluind pielea zgribulită a iernii
și hainele groase cenușii.
Și cu mînă sigură-ngrădește
vechi obișnuințe.
Finis! S-au învechit obișnuințele,
hainele și pielea.
Ca o severă cometă, același soare
Peste trecute decepții răsare.
Dar cum s-o accepți? Iată-ntrebarea.
Cum să suporți durerea înnoirii?
Ne face să hohotim amarnic.
Această jupuire a vechilor dureri.
Cînd soarele prevestește moartea unei vechi mîhniri
Inima proorocitoare se simte orfelină;
plăpîndă orfană tînguitoare, soarele
fiindu-i împietrit duhovnic.
Zeilor, ajutați-ne să îndurăm soarele nou!
Faceți ca inimile noastre tari să-și dorească a fi orfane!

RĂUL E AICI

Uneori, ajunge să fii singur și răul e aici,
Singurătatea poate crește pînă ce soarele a amorțit
Te doare într-atît că neliniști și frici
Din trecut și viitor se sting; a biruit,
Gîndești; deci, iată, răul e aici.
Te ajută apoi înțelepciunea; somn vinezi
Mănînci, scrii o scrisoare sau lucrezi,
faci ordine-n idei.
Singurătatea dă-napoi; nu ești întreg al ei.

Socoți apoi: răul în tine-i aflat
Singurătatea doar nu-nseamnă nici durere, nici mîngîiere,
Evadarea-n poezie, în băutură, nevoia de tovărășie
Răul nu-l înlătură. Raftul idealizat
Pe care, liniște dorind, răul l-ai adunat,
S-a frînt. Iar el alunecă în jos. Și te urmează-n agonie.

Traducere de
Ileana **DIMITRIU-ȘORA**

---

cartea străină

Moment Victor Hugo*)

Legenda secolelor, expresie a simbiozei istorismului specific romantic, cu înclinația spre sinteza filozofico-moralizatoare, celebrul poem sociogonic al lui Victor Hugo este considerat astăzi una dintre cele mai caracteristice creații ale romantismului veacului al XIX-lea. Deși încheiat relativ tîrziu (cea de a treia serie de cînturi a apărut abia în 1883, cînd romantismul făcuse, în Franța, loc altor curente literare și filozofice), poemul reflectă prin sine, ca un argument de necontestat, fenomenul — tot mai des susținut astăzi de către exegeți — de viabilitate și prelungire a unor filoane **romantice** pînă către sfîrșitul veacului trecut.

Documentata prefață și comentariile lui Dan Ion Nasta, din cuprinsul recentei ediții selective, evidențiază tocmai relația intimă dintre **romanticul** și **democratul** Victor Hugo, susținător ardent al ideilor de libertate și progres social, și țesătura ideatică și compozițională a uneia dintre creațiile sale reprezentative. Însăși elaborarea succesivă, pe parcursul a trei decenii, a celor trei serii ale poemului, reliefează implicarea confesivă a poetului în mesajul actualizator al legendelor și faptelor istorice, selectate și interpretate printr-o viziune filozofico-romantică. De la străvechi legende biblice (în **Încununarea femeii, Conștiința, Somnului lui Booz**) pînă la imaginea exaltantă a cuceririi spațiului cosmic de către omul ce s-a desprins de materia terestră **(În largul cerului)**, istoria scrisă și nescrisă a umanității se organizează, după cum însuși poetul o afirma programatic în **Prefața** din 1859, **„într-un fel de operă ciclică: ... succesiv și simultan sub toate aspectele sale — istorie, fabulă, filosofie, religie, știință —, aspecte care se rezumă într-o singură și imensă mișcare de ascensiune către lumină"** (ediția comentată, p. 4). Astfel, **Legenda secolelor** devine cel mai complet și sugestiv poem epic al istoriei umanității vechi și moderne, evoluția omului fiind prezentată, în consens cu dihotomia specifică romantismului, ca o dinamică alternare de umbră și lumină, de barbarie și modernitate, de malefic și benefic.

Înscriindu-se sub semnul **epopeicului** — firește de factură romantică —, contopind liricul în epic și epicul în liric, supunînd mitul și istoria unui sensibil proces de poetizare, **Legenda secolelor** devine tot mai mult, pe măsură ce se ivea de sub pana autorului, un **poem filozofic** de mare și impresionantă respirație vizionară, scenele biblice, momentele medievale, cele ale Renașterii, ale „timpului prezent" (perioada 1790—1875) și ale viitorului plin de lumină (ciclul **Veacul XX**), metamorfozîndu-se în pretexte ale unei convertiri filozofice cu caracter mito-poetic. De altfel, nu întîmplător, Dan Ion Nasta subliniază ideea că, pentru Victor Hugo, legenda și istoria nu sînt „un catalog de evenimente, ci o sinteză de învățăminte, un rezervor de instrucțiuni morale" (p. XXXIII). Or, selecția operată la limita maximă de Dan Ion Nasta (a reprodus poeme din opt cicluri din cele șaizeci și una de cicluri ale ediției franceze definitive), însoțită de comentariul său doct și subtil, evidențiază cu prisosință tocmai calitatea fundamentală a creației lui Victor Hugo: subsumarea istoriei legendare și a celei reale a omenirii unei extrem de largi și pătrunzătoare viziuni poetice, dimensiune ce confirmă și astăzi, la distanță de un veac, un adevăr rostit de Paul Bourget — „Ce este **Legenda secolelor,** capodoperă între capodopere dacă nu ecoul vastului vuiet al istoriei umane?".

Corneliu **NISTOR**

*** Victor Hugo, Legenda secolelor, antologie, tabel cronologic, prefață și comentarii de Dan Ion Nasta, Editura Albatros, 1981.**

GABRIEL
GARCIA
MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORȚI ANUNȚATE

Totuși, douăzeci și două de persoane au declarat că au auzit tot ceea ce au vorbit și absolut toți au fost de părere că au vorbit anume ca să fie auziți, Faustino Santos, un măcelar prieten, și-amintește că i-a văzut sosind la orele trei și douăzeci de minute, cînd abia își deschisese taraba lui cu mațe și măruntaie și n-a înțeles în ruptul capului ce căutau aici, într-o luni, atît de devreme și pe deasupra îmbrăcați încă în hainele de la nuntă. Era obișnuit să-l vadă doar vinerea, puțin mai tîrziu, cu șorțurile din piele puse de gît, gata pentru tăierea porcilor. „M-am gîndit că erau atît de beți, încît încurcaseră nu numai ora, ci și ziua". Le-a amintit că era luni.

— Nu fi prost, toată lumea știe că azi e luni — i-a răspuns Pablo Vicario, foarte calm. Am venit doar să ne ascuțim cuțitele.

Le-au ascuțit la tocilă, ca întotdeauna: Pedro ținea cuțitele legănîndu-le deasupra pietrei rotunde, iar Pablo învîrtea manivela. Între timp, stăteau de vorbă cu ceilalți măcelari despre cît de minunată fusese nunta. Unii dintre ei li s-au plîns că, deși le erau prieteni, nu li se dăduse bucata lor de tort, iar frații Vicario le-au promis că or să le-o trimită puțin mai tîrziu. La sfîrșit, au făcut să șuiere cuțitele pe gresie și Pablo l-a ridicat pe al său în lumină ca să i se vadă oțelul scînteind.

— Ne ducem să-l omorîm pe Santiago Nasar — a spus el.

Aveau o reputație atît de nepătată, încît nimeni nu l-a luat seama. „Ne-am gîndit că erau vorbe de bețivi", au declarat mai mulți măcelari, la fel ca Victoria Guzman și mulți alții care i-au văzut după aceea. Eu aveam să-i întreb de mai multe ori pe cîțiva măcelari dacă meseria lor nu-i făcea mai cruzi, capabili să ucidă mai ușor decît ceilalți oameni. Au protestat: „Cînd unul dintre noi înjunghie un animal nu are curajul să-l privească în ochi". Altul mi-a explicat că nu putea să mănînce niciodată carne din animalul pe care l-a tăiat el însuși. Iar un al treilea mi-a spus că n-ar fi în stare să înjunghie o vacă pe care a văzut-o mai înainte, cu atît mai mult dacă a băut din laptele ei. Le-am amintit că frații Vicario înjunghiau porcii pe care-i creșteau chiar ei și pe care-i știau atît de bine, încît îi deosebeau după nume. „E adevărat — mi-au replicat măcelarii — dar nu uitați că nu le puneau nume de oameni, ci de flori". Faustino Santos a fost singurul care a simțit o umbră de adevăr în amenințarea lui Pablo Vicario și l-a întrebat mai mult în glumă de ce trebuiau să-l omoare neapărat pe Santiago Nasar din moment ce existau atîția alți bogătași care meritau să moară înaintea lui.

— Santiago Nasar știe foarte bine de ce — i-a răspuns Pedro Vicario.

Faustino Santos mi-a povestit că după aceea lucrurile i s-au părut și mai grave și l-a anunțat pe un agent de poliție care a trecut puțin mai tîrziu pe la piață pentru a cumpăra o livră de ficat pentru micul dejun al primarului. După cum se menționa în rechizitoriu, agentul se numea Leandro Pornoy și murise un an după aceea, împuns de un taur în gît, cu prilejul sărbătorilor patronale. Astfel că n-am mai apucat să stau de vorbă cu el, dar Clotilde Armenta mi-a confirmat faptul că polițistul a fost prima persoană care a intrat în magazinul ei, cînd gemenii Vicario se și așezaseră în așteptare.

Clotilde Armenta tocmai atunci îl înlocuise pe bărbatu-său la tejghea. Era ceva obișnuit. Magazinul vindea lapte de dimineață, articole de băcănie, în restul zilei, iar de la șase seara se transforma în cîrciumă. Clotilde Armenta deschidea la trei și 30 de minute, dimineața. Soțul ei, bunul don Rogelio de la Flor, își asumase răspunderea cîrciumii pînă la ora închiderii. În noaptea aceea însă, datorită multilor clienți rătăciți de la nuntă, s-a dus la culcare după orele trei, fără să mai închidă, iar Clotilde Armenta se și trezise mai devreme pentru că vroia să vîndă laptele mai repede decît de obicei, să poată ieși în întîmpinarea episcopului.

Frații Vicario și-au făcut apariția la 4 și 10. La ora aceea, nu se vindeau decît alimente, dar Clotilde Armanta le-a dat o sticlă cu rachiu de trestie, nu numai pentru că ținea foarte mult la ei, ci și pentru că se simțea îndatorată fiindcă îi trimiseseră o bucată foarte frumoasă din tortul miresei. Au dat-o gata din două lungi înghițituri, de parcă ar fi fost apă curată.

„Erau dărîmați — mi-a explicat Clotilde — și nu păreau să-și poată reveni nici dacă ar fi băut gaz". Și-au dezbrăcat hainele, și le-au aranjat cu multă grijă pe spătarul scaunelor, după care au mai cerut o sticlă. Cămășile se boțiseră pe ei și foșneau ca hîrtia din cauza sudorii uscate. Cu barba nerasă de două zile, aveau o înfățișare de sălbatici. Cea de a doua sticlă au băut-o încet, șezînd pe scaune și cu ochii țintă spre trotuarul din față, unde casa Plácidei Linero rămînea cu ferestrele stinse. Pedro Vicario știa că fereastra cea mare care dădea spre o terasă era cea de la dormitorul lui Santiago Nasar și-a întrebat-o pe Clotilde Armenta dacă-o văzuse luminată, iar ea i-a spus că nu. I s-a părut ciudată preocuparea lui pentru așa ceva.

— I s-a întîmplat ceva? l-a întrebat ea.

— Nu — i-a răspuns Pedro Vicario. Atîta doar că îl căutăm ca să-l omorîm.

A fost un răspuns atît de spontan, încît n-a putut crede că ar fi adevărat. Dar și-a dat seama că gemenii aveau asupra lor două cuțite de măcelari înfășurate în cîrpe de bucătărie.

— Și nu se poate ști de ce vreți să-l omorîți atît de devreme?, i-a întrebat.

— O știe el prea bine — i-a răspuns Pe
dro Vicario.

Clotilde Armenta i-a cercetat cu mu
băgare de seamă. Îi cunoștea atît de
ne, încît îi putea deosebi fără greu
mai ales după ce Pedro Vicario se e
rase din armată. „Păreau niște copii",
spus ea. Și tocmai asta a înfricoșat-o
tru că s-a gîndit că numai copiii
stare de orice prostie. Așa că s-a
s-aranjeze bidoanele cu lapte și
să-și trezească bărbatul pntru a-i
ce se petrece în magazie. Don Rog
la Flor a ascultat-o pe jumătate a

— Nu fi proastă — i-a zis —, ăștia
să omoare o muscă, cu atît mai m
un bogătan.

Cînd Clotilde a revenit în spatele te
lei, gemenii stăteau de vorbă cu Lea
Pornoy, agentul de poliție care venise
pă lapte pentru primar. N-a auzit ce
vorbit, dar, văzîndu-i cum își țineau cu
tele, a înțeles că-i spuseseră ce aveau de
gînd.

Colonelul Lázaro Aponte se trezise c
puțin înainte de patru. Tocmai se bărbie
rise cînd polițistul Leandro Pornoy i-a v
bit de intențiile fraților Vicario. Pusese
păt atîtor scandaluri în noaptea aceea
nu s-a grăbit deloc pentru a mai po
încă unul. S-a îmbrăcat în liniște, in
dîndu-și de mai multe ori lavaliera,
cînd i-a rămas sub bărbie ca un fl
gata să zboare, după care și-a p
gît scapularul din ordinul Congr
Sfintei Maria, pentru a-l întîmpina
piscop. În vreme ce-și lua micul deju
fulecînd un ficat prăjit cu inele de
pă, soția sa i-a povestit foarte îngrij
cum că Bayardo sau Román o adusese
Angela Vicario înapoi la părinți, dar
luat-o deloc în serios.

Traducere
Darie **NOVĂCEA**

REDACȚIA și ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 7 (729) 19 FEBRUARIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 1 leu

NOI VALENȚE ALE UNITĂȚII SOCIALISTE

Descifrarea și contopirea cu interesele legitime ale poporului, analiza lucidă și deschisă a ansamblului de factori și condiții interne și externe de care depinde dezvoltarea societății noastre, mobilizarea și unirea mereu mai profundă a eforturilor tuturor oamenilor muncii pentru realizarea cu succes a obiectivelor revoluționare științific programate constituie temeiuri obiective ale afirmării crescinde a partidului nostru ca forță politică conducătoare a țării, centru vital al națiunii noastre socialiste.

Analiza critică a modului și nivelului de îndeplinire a planului național unic de dezvoltare pe anul 1981, structurarea sistemului de măsuri aflat în dezbaterea tuturor comuniștilor, a claselor și categoriilor sociale, a organizațiilor social-politice, a fiecărui colectiv de muncă se desemnează drept o nouă mărturie a preocupării partidului și statului nostru pentru progresul general al țării, pentru creșterea bunăstării materiale și spirituale a poporului.

Conștientizarea necesității obiective a acestor măsuri, găsirea celor mai bune mijloace de realizare a acestora, determină o redimensionare calitativă a alianței dintre clasa muncitoare și țărănime — temelia orînduirii noastre economice și politice. Această alianță este aprofundată în primul rînd prin noi temeiuri economice, prin armonizarea și dezvoltarea colaborării dintre industrie și agricultură, prin reechilibrarea corectă a celor două sectoare fundamentale ale economiei noastre, ale prețurilor și veniturilor oamenilor muncii [illegible]re lucrează în aceste domenii. Se asigură, se întărește astfel alianța politică dintre cele două clase fundamentale ale societății noastre și, în același timp, alianța cu intelectualitatea, cu celelalte categorii de oameni ai muncii, relevîndu-se mai pregnant că forța națiunii noastre constă în unitatea socialistă moral-politică a întregului popor sub conducerea partidului nostru comunist. Adîncirea acestei unități constituie o preocupare constantă a partidului și statului nostru întrucît numai munca unită a întregului popor este sursa puterii economice a țării, mijlocul legitim de realizare a întregului sistem de valori al societății noastre, al ridicării civilizației comuniste la noi nivele umaniste, revoluționare.

Sistemul de măsuri cuprinde și o materializare mai profundă a principiilor eticii și echității socialiste mijlocind dimensiunii moralei noastre să funcționeze mai puternic drept bază a alianței dintre muncitori și țărani, a unității întregului popor, să se îmbogățească ea însăși cu noi valori și efecte formative și practice. Sporirea retribuției, realizarea unui mai bun raport între veniturile oamenilor muncii, redimensionează rolul cointeresării materiale și relația ei cu cea morală în dinamica noii calități a vieții, a responsabilității economice, sociale și politice a fiecărei clase sociale și a fiecărui om al muncii.

Dezbaterea largă a acestor măsuri evidențiază faptul că democrația socialistă este singurul cadru politc în care alianța dintre clasa muncitoare și țărănime, unitatea întregului nostru popor se pot realiza și dezvolta firesc propulsînd dezvoltarea generală a țării și împlinirea multidimensională a personalității umane.

Angajarea fermă în dezbaterea măsurilor, hotărîrea cu care s-a trecut la transpunerea lor în practică relevă deplina unitate a tuturor oamenilor muncii în construcția conștientă a viitorului socialist al României sub conducerea științifică a Partidului Comunist Român.

Nicolae STANCIU

Conștiința patriei

Ne este conștiința imperiul firii, treaz,
Podoaba cea mai sobră a-ncrederii în sine,
În auriul muncii, în cinste și în bine,
Către desăvîrșire, ăst mare pavoaz.

O țară e un umăr, solemnă unitate,
Viață și iubire și imnul transparent
Al păsării-speranță, lansată-n firmament
Și-un ideal de veacuri, ce-n noi azi întrupat e.

Profund, necesitatea fortifică destine
În drumul sfînt pe care-l urmăm neabătut;
Devine previzibil orice necunoscut,
Încrederii în oameni de-i dăm puteri depline.

Sintem o conștiință în veacu-acest vîndut.
Noi înșine rămînem, la bine și la greu.
Neîntinat-mesajul de noi lansat mereu,
Iar inima fierbinte și armă ni-e și scut.

Lucian BURERIU

convorbiri

Cu scriitorul ROMULUS GUGA

team mai demult că în redacția u- r englez era un afiș cu acest con- „Lumea a început azi dimineață și dintre dv. nu știe că Elisabeta este Angliei". E o metaforă pentru sta- gazetar, o deviză a unor gazetari. nate Romulus Guga, cu ce deviză ți astăzi revista „Vatra", conti- o tradiție glorioasă?

e aflăm într-un spațiu transilvan, care, cum bine știți, Blaga reușise nstruiască o teză filozofică importan- ntru spiritualitatea noastră. Totodată a" apare în centrul Transilvaniei și, pune eu, este revista care se întoarce în cadrul ei firesc. Am pornit de la ideea că Slavici, Coșbuc și Caragiale au înfiin- at în exil, în 1894, această revistă, gîn- nd că într-o zi ea va apare în acest ațiu al lui Blaga, în spațiul ei, unde de- l o găsim astăzi. Este urmarea fireas- ideii de la care, ca făurari de spirit r, am pornit atunci cînd am optat acest titlu. El nu este numai o de- este și un program. Primul punct est program se poate formula în **„totul trebuie perfectat, totul, prin ea noastră se modifică și orice ire cîștigă o nouă dimensiune prin tia care o abordează".**

cei zece ani de cînd a reapărut re- Vatra", cum ați pus în valoare și în g tradiția și actualitatea spirituali- românești, în acest spațiu transilvan?

Am aici în față textul dezbaterii pro- ui lui Gh. Șincai, personalitate mar- a orașului Tîrgu Mureș — el aici și-a studiile, aici și-a petrecut tinerețea, a lucrat, aici s-a odihnit și aici s-a întors din peregrinările sale — și acest text latînd din 5 iunie 1795, care încheie un ir de 24 de numere, pe care le-am pu- icat în revista „Vatra", e o dovadă a acestei unități, reîntorcînd spiritualității românești un dosar important al culturii oastre, tradus după 180 de ani, în limba ască de simțire a autorului. Pasajul acesta va constitui, cred eu, o extraordinară aventură spirituală, pentru un cititor crescut astăzi într-o cu totul altă sensibilitate. Faptul că Șincai, cu textele pe care le-am pomenit, se întîlnește cu regretatul Marin Preda — sînt doar cîteva luni de cînd ultimul său interviu apărea în revista „Vatra" — constituie un semn evident al unității culturii românești în paginile revistei „Vatra", o altă dimensiune a spiritului românesc. Aș spune eu, ca să aduc un omagiu cărții lui Marin Preda — un semn al libertății contemporane a gîndirii românești.

— Dv. sînteți și poetul Romulus Guga, romancierul Romulus Guga, dramaturgul Romulus Guga, publicistul Romulus Guga. Se pare însă că de la o vreme ați părăsit poezia și v-ați apropiat mai mult de teatru. Mă înșel?

— Vorbiți de această părăsire ca și cum n-ați crede deloc în deviza unui contemporan de-al nostru care își căuta timpul pierdut în fiecare călătorie a sa. Eu cred că epoca din urmă a constituit o deplasare a unui punct de interes. Anii '60 au constituit un moment important al poeziei românești, care și-a recîștigat demnitatea și identitatea. Vorbind de anii 1964, 1965, trebuie să vorbim de anii în care nu numai istoria și-a regăsit strămoșii și poporul și-a regăsit părinții, dar și poezia română, datorită eforturilor unor creatori și a unui cadru firesc, și-a regăsit marile valori ale poeziei interbelice, marile valori ale constanței acestui secol în cultura românească. Sînt anii în care se petrece efectiv o renaștere de spirit românesc. A urmat un moment mai de vîrf al romanului și cred că deceniul acesta, al nouălea, va purta pecetea dramaturgiei. Asta nu înseamnă că scriitorul trebuie să-și părăsească iubirile, să le spunem, dar cred că el trebuie să răspundă în mai mare măsură în acest secol și acelei necesități care presupune o prezență la comanda tuturor mijloacelor pe care epoca le solicită unui creator, adică la conștiința sa.

— Înțeleg că acest tablou al literaturii române pe care l-ați schițat acum, al acestei epoci literare, coincide cu ceea ce se petrece în propria dv. creație. Deci sînteți atras din ce în ce mai mult de luminile rampei și gîndindu-mă la succesul piesei „Evul mediu întîmplător" văd că sînteți și răsplătit pentru această înclinație. Deci nu chiar întîmplător...

— În preocupările mele, teatrul este aproape simultan cu poezia. Iubesc foarte mult teatrul și cînd spun aceasta mă consider într-un secol dedat acestui viciu, unui viciu plăcut și constructiv. Cred că nu există un mai mare sau mai important moment al creației unui scriitor decît acela al confruntării directe prin personaje, prin poezie, prin încărcătura filozofică deci, decît teatrul sau spectacolul. Este într-adevăr o artă colectivă care se poate face în contact direct cu contemporanii tăi și cu reacțiile pe care această artă le creează. Mă gîndesc la un amănunt pe care aș vrea să-l evoc acum, și care se întîmpla la una din premierele piesei mele la teatrul din Tg. Mureș —e vorba de „Speranța nu moare în zori", pusă în scenă de excelentul regizor Dan Micu. În cadrul acestui spectacol, doi tineri ai anilor de sfîrșit ai războiului, în dotarea a-

Marinela ROTARU

(Continuare în pag. 6)

cronica literară

Mircea Tomuş

MIŞCAREA LITERARĂ

(Ed. Eminescu, 1981)

Culegerea de articole, cronici şi scurte exegeze alcătuind volumul **Mişcarea literară** (Ed. Eminescu) este mai degrabă raportul selectiv al activităţii critice de aproape o decadă a autorului Mircea Tomuş. Presupunînd opţiunea criticului pentru anumite cronici, cititorului nu îi este dificil să urmărească o oarecare orientare intenţională, în scopul eşalonării unui parcurs cultural cu evenimente editoriale.

Volumul este împărţit în patru părţi: **Eminescu, azi; Mişcarea poeziei; Mişcarea prozei, Mişcarea criticii literare.** Mircea Tomuş include în fiecare din aceste părţi articolele şi cronicile corespunzătoare, ordonîndu-le doar sau cel mult cronologic, rămînînd cititorului misiunea de a percepe „mişcările" propriu zise, orientarea, desfăşurarea, caracteristicile lor etc. Concentrarea de material ne oferă o mult mai completă perspectivă asupra criticii practicate de Mircea Tomuş, decît cele cîteva coloane periodice din revistele literare. Toate aceste fragmente în fond aparţin unei cercetări unitare, consecvente; ele refac aceleaşi traiectorii analitice, aceleaşi perspective sintetice. Dacă spaţiile goale dintre articole şi cronici se cer completate din „afara" paginilor volumului de către cititor, textele în sine au un statut de siguranţă şi independenţă faţă de acesta, fiind scurte demonstraţii de „inviolabilitate" autoricească (nu scriitoricească sau critică!). Mircea Tomuş restabileşte de multe ori perspectivele critice, recreînd atmosfera iniţială a intrării poemelor în cursul lecturilor. De exemplu, discutînd poemul **Cununa soarelui** de D. Ciurezu, autorul se referă la unele tendinţe ale criticii actuale de a deprecia „direcţia tradiţionalistă" şi poeţii care-i aparţin, în favoarea celei „moderniste". Acest gest de recuperare lucidă a unei atitudini critice, departe de a fi exclusivist, se petrece în spaţiul obiectivului, căci Mircea Tomuş sublininiază adeseori rolul experimentelor avangardiste în formaţia unui poet, atunci cînd acestea sînt necesare unei cercetări cît mai complexe. Geo Bogza, Virgil Teodorescu, Geo Dumitrescu sînt numai cîţiva din poeţii priviţi în perspectivă diacronică, reconstituindu-se şi etapele de-început ale evoluţiei lor poetice. Tentaţia istoriei literare, subtil disimilată în actul critic, se relevă în conştinciozitatea criticului atunci cînd reface cadrul literar pentru a implica poetul în discuţie într-o mişcare anume. Astfel nici una din figurile poeţilor nu apare izolată, ruptă de epocă sau de influenţe literare, Mircea Tomuş oprindu-se cu minuţie asupra contextelor respective. Ştefan Augustin Doinaş este poetul format de „Cercul" de la Sibiu, Petre Stoica îşi dezveleşte poezia în spaţiul specific al Banatului; poeţii par să trăiască într-o simbioză continuă, fără ca acest fapt să-i uniformizeze. Ei îşi păstrează fragmente de semnificaţie specializate în fluxul unitar al poeziei româneşti – numele se leagă, îşi răspund, se cheamă şi se despart, iar Mircea Tomuş surprinde întotdeauna momentele mişcărilor. Aproape nici un nume nu apare singur în articolul dedicat, el aparţine unui grup, unei epoci, unui context, prin urmare unei mişcări literare. În acelaşi fel sînt concepute şi articolele despre prozatori şi critici. Volumele recenzate sînt raportate celorlalte aparţinînd aceluiaşi autor, sau celorlalte aparţinînd aceleaşi orientări, totalitatea lor constituind o încercare de perspectivă panoramică. Mircea Tomuş pare să trăiască odată cu fiecare incursiune critică căutarea definiţiei, nu rigide şi schematice, ci efervescentă şi dramatică, astfel încît stilul său se poate regăsi la fel de bine în două extreme – cea a sobrietăţii lucide şi cea a bogăţiei punctelor de iniţiere.

Sînt remarcabile cronicile la volumele de poezie apărute în ultimii ani; Mircea Tomuş are o înţelegere generoasă nu numai în postură de critic; involuntar, el se „demască" între rînduri ca un altruist sprijinitor al încercărilor literare.

Toate „fragmentele" (cronicile şi articolele) din acest volum, tot atîtea dovezi ale unei activităţi constante de critic al actualităţii, alcătuiesc prin iradiaţia lor, una din „mişcările literare" din cultura noastră de azi: cea a lui Mircea Tomuş.

Bazil Gruia

BLAGA INEDIT

(Ed. Dacia, 1981)

După **Blaga inedit, amintiri şi documente** (1975), alte două volume aparţinînd lui Bazil Gruia ne apropie şi mai mult figura poetului-filozof din Lancrăm. Cele două volume (**Blaga inedit,** Ed. Dacia, 1981) au o încărcătură emoţională cu atît mai mare cu cît, dincolo de ineditul informaţiei, scopul lor este descoperirea la faţă a omului Blaga, mai mult decît a poetului şi a filozofului. Prin reconstituire se încearcă cu sobrietate şi candoare surprinderea spaţiului eterat ce face puntea între lumea reală ca motivare a inspiraţie. şi cea reverberativă în actul poetic, ca transcendere a ei.

Volumele devin astfel – ceea ce este subliniat de dorinţa exprimată a autorului lor – premize ale unor viitoare monografii Blaga; în acelaşi timp ele restabilesc atmosfera naşterii unor poezii interpretate pînă acum – mai ales în manualele şcolare – dacă nu eronat, cel puţin, unilateral (ex. **Mirabila sămînţă**). Chiar dacă prima intenţie a lui Bazil Gruia este portretizarea cît mai fidelă a omului şi determinările sale în cotidian, bogăţia datelor cuprinse de documente ne îndreptăţeşte să citim în sub-textul volumelor unitatea între om şi operă, ca o inerentă concluzie. Fără a se mulţumi la refacerea contextelor, Bazil Gruia le potenţează selectiv, subliniind cu minuţie, pe de o parte, evenimente care au influenţat mai puternic starea poetului, sintetizînd perioade de relativă constanţă, pe de altă parte. Explorarea textelor poetice şi filozofice s-a dovedit, în practica modernă a criticii, inepuizabilă; în cazul lui Blaga, lectura vieţii şi imaginii sale reale se arată la fel inepuizabilă. În urma publicării primei cărţi, Bazil Gruia – cum precizează în **Cuvînt preliminar** la cea de a doua – a primit numeroase oferte din partea depozitarilor de documente Blaga; rude, prieteni, cunoştinţe ale poetului, şi-au exprimat în acest fel afecţiunea faţă de Blaga şi dorinţa de a colabora la alcătuirea portretului său cît mai complex, punînd la dispoziţia autorului: manuscrise-autograf, corespondenţă, dedicaţii, fotografii, variante ale unor poezii, poezii inedite etc. Materialul documentar nu este foarte divers „în conţinut şi problematică" structurînd noile volume în capitole multiple, ordonate de autor într-o succesiune cronologică aproximativă. Fiecare mărturie, însoţită de documente, sau constînd pur şi simplu din relatări scrise, este cuprinsă într-un capitol. De obicei se surprinde o anumită epocă din viaţa lui Blaga, există însă şi cazuri în care sînt evocate de către un singur martor mai multe evenimente plasate la mari distanţe în ani. De-a lungul volumelor mărturiile intră în rezonanţă, imaginile îşi răspund, se anticipează sau se reiau, ţesînd o învăluire unitară şi inedită în care fascinează figura poetului. Prin comentariul implicit – susţinut de structură şi pondere, ca şi prin cel explicit – încadrînd mărturiile, Bazil Gruia reuşeşte să ofere mai mult decît imaginea unui Blaga inedit – volubil şi plin de umor –, prin reproducerea documentelor contemporane poetului, ecouri imediate la opera sa. Cititorul are posibilitatea să înţeleagă astfel nu numai atitudinile lui Blaga în diferite contexte (în ţară, străinătatea etc.) ci şi natura acestora în epoci trecute. De exemplu, cronicile elveţiene la premiera cu **Meşterul Manole** a teatrului din Berna, sînt o mărturie nu numai a aprecierii de care s-a bucurat dramaturgul român, ci şi un document destul de derutant pentru generaţia nouă, mai ales, asupra receptării culturii române şi specificului ei naţional în străinătate. Între rînduri, Blaga încetează să fie mitul singular al lebedei mute, devenind mitul generic al omului între oameni, comunicativ şi dornic de apropiere, sensibil caleidoscopic la realitate, cultivînd un spirit goetheian şi un suflet de îndrăgostit. Nu vrem să vorbim despre poet, lăsînd bucuria descoperirii lui intactă cititorilor, însă scriitura – cu devotament şi dragoste decent reţinute – a autorului, ne tentează să vorbim despre Blaga ca despre un personaj, într-atît se apropie volumele, de proza literară. Ultimele capitole, după epuizarea noilor mărturii, cuprind relatările lui Bazil Gruia despre Blaga, marele său prieten. Dacă pînă aici se redesenează portretul, contrazicînd – şi convingînd – legenda introvertitului necomunicativ, şi, în special, cea a victimei **copleşite** de intrigile şi falsele acuze ale unei perioade anume, în capitolele ultime, Bazil Gruia prezintă obiectiv şi destul de detailat pe omul şi mai ales pe cetăţeanul Blaga faţă în faţă cu denigrările. Conştient de valoarea operei sale, de şansele ei la perenitate, Blaga nu s-a lăsat copleşit de atmosfera ostilă ce s-a creat în jurul său în anii '50, lucrînd mai mult ca înainte şi răspunzînd provocatorilor cu proba marilor sale calităţi de artist şi cetăţean. Sigur de locul pe care-l cîştigase în literatura română şi universală, Blaga a crezut pînă în ultima clipă în supremaţia valorii, optimismul său devansînd clipa. Fascinaţia mereu crescîndă din jurul operei şi personalităţii sale este doar începutul unui drum nesfîrşit al cunoaşterii.

Ioana RAUSCHAN

---

consemnări

Din nou despre anul literar

Cum, după un obicei devenit tradiţie, cărţi ce poartă anul apariţiei 1981 apar încă în librării şi vor apare, presupunem, şi în luna următoare, nu strică să revenim, fie şi foarte succint, asupra unor titluri şi asupra unor autori. Deocamdată o vom face pentru cărţile de critică, istorie literară şi eseu apărute la Timişoara. Anul literar timişorean a fost foarte bun, chiar dacă am numi aici doar **Eminescu, Epopeea română** şi **Lucian Blaga. Mitul poetic** de Eugen Todoran (exegeze reper prin amploare şi profunzime), printre cele mai importante consacrate, în ultimii ani, lui Eminescu şi Blaga. **Mari corespondenţe de** Livius Ciocârlie (volumul de eseuri care, cred, a stîrnit cele mai numeroase comentarii în presa literară: fermecătoare stilistic, angajantă estetic, cartea îl aşează pe Livius Ciocârlie între personalităţile de primă mărime ale eseului contemporan). **Structuri literare** de Simion Mioc şi **Sporind a lumii taină. Verbul în poezia lui Lucian Blaga** de Alexandra Indrieş sînt studii impresionante prin unghiul de vedere nou pe care îl propun în lectura clasicilor. Mai există şi alte apariţii pe care le-am putea semnala? **Cartea miturilor** de Mandics György, deschide căi de cercetare într-un domeniu tot mai frecvent încercat. Erudiţia autorului e indiscutabilă. Foarte recent a apărut în librării **Anatomia balenei albe** de Marcel Pop-**Corniş,** amplu studiu consacrat romanului american. Volumul lui Marcel Pop-Corniş începe cu un argument semnificativ pentru ambiţiile autorului: **Pentru o poetică a romanului american.** Într-un fel, **Anatomia balenei albe** e chiar o poetică a romanului american, văzut prin grila operei melvilliene. Cercetare de sinteză, cartea lui Marcel Pop-Corniş vorbeşte nu numai despre excelenţa unui specialist verificat pînă acum în studii consacrate literaturii engleze şi americane, în traduceri (din Wolfe, Salinger, Vonnegut etc.) în demersuri comparatistice sclipitoare apărute în reviste introuvabile pentru profan ci şi despre – poate mai ales despre – polivalenţa spiritului critic. Cronicar literar, Marcel Pop-Corniş ar fi putut „debuta" cu un volum consacrat prozei contemporane: a preferat ca prima sa carte de critică să fie consacrată literaturii americane. Între comentatorii actualităţii literare, în general filologi cu specializare română sau franceză („profesorii de franceză" au dominat, de la a treia generaţie postmaioresciană, foiletonul) Marcel Pop-Corniş vine cu un ton nou şi o vitalitate îmbogăţită prin alt tip de lecturi. „Debutul" său, cu o carte competitivă pe oricare piaţă a cărţii, cu un volum care se numără printre cele mai serioase apărute la noi, vorbeşte nu numai despre o vocaţie critică: e elocvent pentru un climat – un tipar stilistic – timişorean de creaţie.

*
* *

Aceste cărţi excepţionale se adaugă altora, apărute în ultimii ani; lîngă ele se vor aşeza, firesc, volumele mai tinerilor Lucian Alexiu, Brînduşa Armanca, Mircea Mihăieş, Marian Odangiu, Vasile Popovici, Ioana Rauschan, cărţi de teorie, critică şi istorie literară pe care le aşteptăm cu speranţă şi bucurie: aşa cum, sîntem siguri evenimente culturale vor fi apariţiile unor autori maturi precum Adriana Babeţi, Crişu Dascălu, Ilie Gyurcsik, Smaranda Vultur. Omisiuni sînt (probabil) dar mai sînt sigur că, în anii următori, Timişoara poate fi, prin cărţile de teorie, critică şi istorie literară, un foarte important centru de cultură.

Cornel UNGUREANU

---

viaţa asociaţiei

CĂRŢI

● A apărut volumul bilingv CUVINTE MAGICE (MAGIC WORDS) de Anghel Dumbrăveanu, în cadrul Editurii „Dacia". Varianta engleză semnată de Irina Grigorescu, cuvînt înainte de Cornel Ungureanu.

● La Editura „Cartea Românească", noul volum „Clima temperată" al lui Duşan Petrovici reprezintă cea de a cincea carte semnată de poet.

● „Puntea însorită" de Simion Dima, apariţie în cadrul Editurii „Albatros".

● Volumul de aforisme „Cuvinte în balanţă" de Ion Velican apare la Editura Militară cu o prefaţă de C. Ungureanu.

PREZENŢE

● În sumarul revistei **Le journal des poètes,** nr. 4/1981, care apare la Bruxelles, sînt inserate trei poeme **(Întîmplări din Ţara Himerei, Niciodată uitarea** şi **Diligenţa de seară)** de **Anghel Dumbrăveanu,** în traducerea lui **Paul Miclău.** Poeziile sînt însoţite de o prezentare a autorului, cu referiri la unele texte critice de **Lucian Raicu** şi **Cornel Ungureanu.**

● În revista pragheză „Ahoj na Sobotu", a apărut Laurenţiu Cerneţ cu proza „Pravda o velrybí otazce", în traducerea lui Jiri Našinec.

ÎNTÎLNIRI

● În cadrul manifestărilor din **Luna cărţii la sate,** a avut loc o şezătoare literară la Gelu (comuna Variaş). Au citit din lucrările lor: **Vlada Barzin, Laurenţiu Cerneţ, Anghel Dumbrăveanu, Dorian Grozdan, Gioca Jupunski, Srboliub Mişcovici, Iva Muncian, Svetomir Raicov.**

● La Şcoala generală din Vizejdia (comuna Lovrin) s-au întîlnit cu cititorii: **Lucian Alexiu, Anghel Dumbrăveanu, Anton Palfi, Eduard Schneider, Balthazar Waitz.**

● La Întreprinderea de pălării din Timişoara au susţinut o şezătoare literară Ion Arieşanu, Aurel Turcuş şi Gheorghe Şora.

● Elevii Şcolii generale nr. 21 (Timişoara) s-au întîlnit cu poetul A. Turcuş.

L. B.

cenaclu

Livius Ciocârlie a prezidat şedinţa Cenaclului nostru în care **Marcel Turcu** a citit, după propria-i expresie, „un corpus de poeme". Referatul, analitic, subtil, a fost susţinut de **Marcel Pop-Corniş.** Circumscriindu-l pe Marcel Turcu unei generaţii intrate în poezie sub semnul maturităţii, criticul îl descrie drept un poet pre
puţin dispus la schimbări. Idealul poet
este cel barbian şi nichitastănescian,
fondul unei mişcări a abstracţiunilo
geometricului pur, dublată de împin
formelor vieţii spre un parnasianism
ironic. „Energetismul se opune utop
fecţiunii imuabilului în mişcare, ic
nu trece niciodată în sarcasm, ea
monioasă. O poezie care vrea să
spiritele mai puţin obişnuite cu
– a conchis Marcel Pop-Corniş.
pentru o analiză textuală, **Corn**
reanu e de părere că „ceea ce
deranjează în poezie e consecven
lui de a refuza anumite modele"
tea poeziei lui Marcel Turcu ar f
aduce în literatură o seamă de sin
Poezia lui M. Turcu are în ea „un
tip de ofensivă şi reflexivitate, o ge
afirmată prin aforism. Existenţa p
amintind de vremea cînd se plimb
prin literatura română – şi nu-i şed
– e substituită de o poezie al unui auto
în haine de gală. În concluzie – Mar
Turcu este un autor de referinţă". **Ion M**
noran descoperă ca punct de plecare
poeziei lui M. Turcu suprarealismul. I
proşează poetului că nu e suficien
coerent, că persistă „redundanţa d
de a fi" şi îi reaminteşte că „rafin
să vorbească aiurea..." Pentr
Odangiu „poezia lui Marcel Tur
o aventură constructivă, ambiţion
cerească un loc în literatură. Ca în
una, i-a plăcut referatul lui Mar
Corniş... „O poezie care predis
stări, aproape că-ţi vine să vorbe
ea în picioare", spune, impresion
rele calm al construcţiei, **Marce**
Într-o analiză psihanalizantă, **Ioan**
schan crede că a ascultat „o poezi
asexuată". **Mandics György** e inci
evoluţia lui Marcel Turcu, pentru
funzimea „poeziei poate fi des
doar la analiză". **Carmen Odang**
vind caracterul „aparent extravag
ticulant", descoperă că „poetul pare
repete actul genezei scrisului". Au
luat cuvîntul: **Mariana Pop, Valeriu D**
meş, Lucian Petrescu, Ştefan Maliţa şi
reşte, **Livius Ciocârlie.**

Săptămîna viitoare va citi **Aurel Gh**
Ardelean (poezie). Referent **Eugen D**
cescu.

POEZIE ŞI PANTOMIMĂ

De la Molière la Aristofan, de la Shakespeare la tragicii greci şi de aici în lumea grotescă, a teatrului popular şi a circului; o adunătură hazlie şi amară de personaje, o îmbulzeală stranie de eroi celebri şi anonimi, în sfîrşit, o şleahtă curioasă în care Hamlet şi Henry IV, Oedip şi Pantalone se pierd printre bufoni, păpuşari şi marionete, paiaţe, jongleuri, mimi – iată un cadru esenţial pentru oricare din interpretările operei lui Emil Botta. Aş folosi probabil un joc prea banal de cuvinte spunînd că, poet pe scenă, Emil Botta ar fi fost (inevitabil, nu-i aşa) actor în poezie; şi totuşi, cred că în această reciprocitate există o brumă de adevăr şi mai cred că de aici porneşte confuzia mai tuturor celor care au scris despre E. Botta (cu puţine excepţii, Negoiţescu, Manolescu, Doinaş, Grigurcu, Cornel Mihai Ionescu): chiar şi analizele să le zic „pozitive" au clătinat din cap a pagubă atunci cînd s-a ajuns (pentru că nu se putea altfel) la, **horribile dictu,** „teatralitatea" poeziei lui Emil Botta – indubitabil, o marcă minoră, un păienjeniş artificial şi manieristic ce strangula între ochiurile unei reţele perfide, febril aşteptatele, salutarele, mîntuitoarele, „efluvii lirice" (?). Emil Botta este un poet teatral, este prin excelenţă aşa şi tocmai prin asta experienţa sa e unică la noi (prin „teatral" înţeleg deci doar „ceea ce aparţine teatrului, privitor la teatru"). A ridiculiza o atare proprietate înseamnă a cădea în primele capcane întinse de text, capcane care se cheamă chiar artificialitate, hieratism, pedanterie, protocolaritate etc. Dar să le vedem mai de aproape, regretînd că bogăţia materialului ne-a constrîns să ne oprim doar asupra unei singure secvenţe „teatrale": pantomima.

Poezie şi pantomimă? E, la prima vedere, o alăturare puţin bizară dacă te gîndeşti că tocmai mimul e obligat să comunice prin gesturi şi modificări de fizionomie ceea ce alţii fac prin înlesnirea cuvintelor. Toţi mimii au un aer trist, în travestiul lor stîngaci, producînd prin simplă prezenţă o alarmă uşoară printre spectatori, amestec de iritare, compasiune şi fascinaţie; mimul este incapabil de creaţie (nu vorbeşte şi trebuie spus că tăcerea sa nu este pasageră ci este muţenie) şi, dacă se poate spune astfel, de existenţă: el nu există ci imită pe cineva care există, este prin urmare **alter-ego**-ul ascultător şi cuminte al cuiva rătăcit pe undeva ori dispărut; personajul acesta îţi scapă mereu printre degete, este inclasificabil (aparţine circului? teatrului? variété-ului?), nu ştii niciodată ce caută el acolo, din partea cui vine, de unde a apărut şi încotro se duce (şi asta, spre deosebire de clovn, ruda sa şi poate antipodul său), în sfîrşit, apariţia sa este, din aproape toate punctele de vedere, inexplicabilă.

La Emil Botta, pantomima este o **summa** a spectacolului, tablou final integrator: terorile diurne se pun la adăpostul unor refugii predilecte (noaptea ,somnul, vinul, moartea), culorile se efasează pentru a izbucni apoi în jerbe somptuoase, zgomotul (trecînd uneori prin faza intermediară a melodiei) devine tăcere absolută, ambiguitatea invadează imaginile ca o iarbă blîndă, calmantă, „seriozitatea" scenelor e luată peste picior prin sugestia tacită, că, de fapt, totul nu e decît o amăgire, un vis deplasat, o închipuire regretabilă a morţii. Se fac apeluri insistente la linişte şi calm, adică la anestezicul ce va face cît de cît suportabilă viziunea atroce de mai tîrziu: „Pînă şi perlele nopţii dormeau / în cer, ca-ntr-o scoică. / Ssst! Vorbeşte încet, / să nu le deştepţi, doică" **(Nuanţe)**; „ . . . ocaziune rară, domnul meu, / o bijuterie, / o capodoperă a lui Naiba, / un lucruşor, / nu, nu acel ipotetic / „lucru în sine", / fiţi calm, liniştit!" **(Non grata)**; „Fii liniştită, sora mea, / inimă impetuoasă, / nu dispera, soră miloasă, / nu-mi zdrobi coasta" **(Nicăieri).** Poemele sînt învelite în coji protectoare, eufemizante, menite să şteargă cele mai vagi conture: puse parcă la întîmplare, naiv-şcolăreşti, titlurile sugerează o detaşare uşor crispată faţă de restul poemelor; primul vers al unui mare număr de poezii ne avertizează că nu va urma nimic demn de luat în seamă, că ni se va povesti un vis întîmplător al poetului, fără vreo importanţă anume („În vis m-a lovit cineva cu o nuieluşă . . .", „De mult visez că Roland e pe aici . . .", „Tot la vise fiind . . .", „Ce incendii în vis . . ." etc.); alteori, acelaşi prim vers ne atrage spre o temporalitate obscură, învăluitoare, în ideea că aceea cumplită experienţă rămîne din fericire un accident irepetabil („Mi-aduc vag aminte . . .", „Din estimp ascult . . .", „Odată şi odată . . .", „Doar vremea nu trece . . ." etc.). Trecute prin asemenea filtre eufemizante, figurile îşi pierd corporalitatea, opacul devine transparent, sunetele se sting în ecouri pentru a dispărea definitiv. Se lasă o muţenie implacabilă, o tăcere „intactă", dar „limbută".

Muzica încetează („Şi toate acele sonate, acele poloneze, acele nocturne, / se prefăceau în turnuri taciturne", în **Nocturnă),** orchestra vivace a amuţit („Dansaţi în cete un joc galant, cîntaţi lăute, / arcuşuri seci, viori pustii, de ce staţi mute?", în **Domnul Amărăciune),** orele încing o horă „tăcută, vastă, incoloră" (în **Petrecere).** Tăcerea dizolvă totul, năucitor, ca o plagă cosmică: „Era o tăcere care te-a asurzit, / era cel mai stins glas şi cel mai pierit . . .", într-un poem fără titlu din ciclul **Noaptea regilor.** Personajele ar vrea să vorbească şi nu pot ori le este interzis s-o facă, asupra tuturor planînd o cumplită sentinţă („Neantul a pus un sigiliu de zgură / pe frunte, pe pleoape, pe gură", în **Epitaf**). Sub acelaşi spectru al tăcerii, firescul şi logicul îşi modifică (îşi inversează) valorile, frenezia extatică a nunţii se goleşte de sens şi devine o pantomimă ciudată, cu eroul mistic în rolul unui mim grotesc care celebrează un ritual de o veştezime funebră: „Răsună un cîntec faimos! / În tăcerea de moarte / dănţuieşte Isaia cel mut. / Şi limba e mută / şi mîna ca o scripcă de oase / şi piciorul e mut / şi laba de lut / de tot este mută. / Ne înghite pămîntul / şi tot auzim / ciolanele mute . . . / dănţuieşte Isaia" –**Sacerdoţiul).** Nu se spune nimic, gesturile sînt în schimb clare şi irevocabile: „Mîndra cu coasa îmi face semne, / semne tainice dintr-un lan aerian", în **Vedeniile pădurarului.**

S-a putut constata, măcar din aceste puţine exemple, că în poezia lui Emil Botta tăcerea este, în majoritatea cazurilor, „de moarte". Dedat unor emoţii mai fruste, în general criticul nostru evită, de parcă ar călca pe un teren minat, analiza imaginilor thanatice ale unui scriitor şi asta (probabil) dintr-o pretinsă „pudoare" existenţială, ridicolă însă şi cam primară. Instinctul morţii (care „ar sălăşlui în dorinţa pe care-o are fiecare om viu de-a se reintoarce la anorganic, la nediferenţiat", după Gilbert Durand, în **Structurile antropologice ale imaginarului,** Ed. Univers, 1977, pag. 241) e extraordinar la Botta şi a-l eluda ar fi o eroare capitală. Într-o înlănţuire obsedantă de exorcisme, moartea e chemată cu patimă, ca o femeie iubită şi ea chiar apare ca o femeie iubită, protectoare, tandră, sfioasă, plină de „atenţii". Tăcerea şi dialogul mut care urmează acesteia, pantomima, au o motivaţie mai clară, degajînd imaginile de balastul agasant al concretului şi aşezînd astfel, eufemistic, orice coerenţă pe cîntarul trucat al absurdului; totul capătă o valoare nouă, de obicei opusă celei iniţiale, noaptea nu mai strînge în „tenebra de fier" ci se acoperă de scintilaţii reconfortante, somnul devine un dublu odihnitor, somptuos şi tonifiant, naşterea şi extincţia, moartea şi căldura maternă îşi confundă rolurile, mormîntul e refugiul mult visat, intimizînd, integrator. Structura imaginilor poeziei lui Emil Botta poate fi excelent sondată, cum s-a putut observa, prin diversele delimitări ale arhetipologiei. Eufemismul îndeosebi, împins de multe ori pînă la cazul limită al antifrazei (cf. G. Durand, op. cit., pag. 243, 246, 250, 253 şi urm.), face întreg jocul poetului, strecurîndu-se strategic peste tot şi aruncînd sămînţa neîncrederii asupra realităţii (veridicităţii) viziunii, sugerînd tacit poziţia ambiguă a autorului. **Mimarea unui dialog,** fiind vorba de poezie, de vers, de cuvînt şi de materialul sonor al acestuia, mi se pare a reprezenta figura extremă, dogmatică, a eufemismului. „Îngropat în tăcere", „în tăcerea profundă", „pe tăcute", mimul îşi acordă şansa unei replieri tactice, la nevoie; tăcerea ar fi aşadar un blindaj defensiv, masca impenetrabilă sub care se poate respira o clipă în voie şi în siguranţă; grimasele, contorsionările, chiar jertfa mimului, sînt doar nişte exorcisme eliberatoare, alungînd „duhurile rele", „visul cel cumplit" al poetului. Părăsit pe scena unor experienţe sinistre, etalon parcă al rezistenţei la agresiune şi teroare, mimul e personajul de sacrificiu, „cel care primeşte palmele", maltratatul fericit, iluzionistul ucis de iluzii; dar, sîntem avertizaţi în acelaşi timp, spectacolul nu trebuie luat prea în serios, totul nu e decît o provocare a morţii prin trucuri ieftine, un simulacru („Şi spun poveşti / înainte să te culci / în refugiul de mahon. / Şi ce uşor se învaţă / un simulacru de moarte, / un somn . . .", în **Concertul**), un plagiat („ . . . acum plagiez liniştea, / o imitaţie de linişte, / modelul fiind / piatra – / o linişte ideală / înrudită cu piatra . . .", în **Concertul),** o parodie („ . . . Şi ce mai vis, / ce mascarade, ce parodii . . .", în **Ordine, dezordine**), un „spectacol amuzant", într-un cuvînt, o ficţiune „bolnavă" pe care poetul o face, chipurile, uitată: „ . . . Scena era un sanctuar / prin care adevărul trecea foarte rar. / Actorii îşi îndrugau rolul, / dar, încet, îi înghiţea nămolul; / în pauze, tăcute aplauze, / la finale, tăcute urale. / Şi cînd căzu cortina / toţi se întrebau cine poartă vina / şi cine-i autorul / care-a făptuit omorul, / în cinci acte, cu sete, / ca o crimă pe-ndelete. / Atunci apăru la rampă Ariel / şi jerbe de flăcări şi anemone / pentru mult prea onorabilii „dramatis personae". / Şi această ficţiune, în tuş, în cărbune, / şi spectacolul amuzant / au dispărut în neant", în **Spectacol).**

„Dă tăcerii / ce-i al tăcerii, / amarnicul preţ al cenuşei . . ." **(Încet, lumina).** Pus pe şotii amare, gustînd aroma morţii şi îmbătrînindu-se cu himerele ei, cînd pîndit de lovitura finală a destinului, cînd, în sfîrşit, atins de aceasta, eliberat, mîntuit, redat eternului sideral („ . . . În locaşul eternilor, / printre vecii, / de ce nu, Moarte, de ce nu vii? / Ah, eu ştiu / că vastitatea şi liniştea / vor culmina în tine, / că tu eşti Summa", într-un poem fără titlu din ciclul **Groapa leilor),** mimul este personajul-cheie al inscenărilor lui Emil Botta, un „mim sublim / lovit de Erinii" (în **Teatrul).** De la repertoriu la integrarea complice a spectacolului („Tăceam în cor / de codru înveliţi . . .", în **Trecut),** de la cadrul scenic la extraordinara disponibilitate a mimului (alternînd agitaţia febrilă cu imaginile „împietririi", „înlemnirii", „îngheţării"), de la indicaţiile de regie la, şi nu în ultimul rînd, partitura „muzicală" a spectacolului pantomima integrează întreg evantaiul de atribute ale „teatralităţii" poeziei lui Emil Botta; e, de fapt, un spectacol în spectacol, replica mută peste care se lasă cortina, un fard violent cu o lacrimă desenată sub ochiul stîng: „Am înlemnit / la vederea cucului, / un cuc sărac, / i-am văzut şi faţa / slăbită, sleită. / Eu cu jonglerii, / eu cu clovnerii, / încerc să-l încînt / cu vînt cucu vînt, / să-l distrez cu nimic / pe Fluieră-Vînt. / Frig în ochi îi arunc, / din ulcioare de cucută / îi dau să bea, / ulcioare de foc îi întind, / pe pat cu cuie îl culc, / fac din cuc un fachir, / lopeţi de pămînt / arunc peste el. / Şi stele fumegînde / şi focuri crescînde . . . / Eu cu jonglerii, / eu cu clovnerii" **(Fachir).**

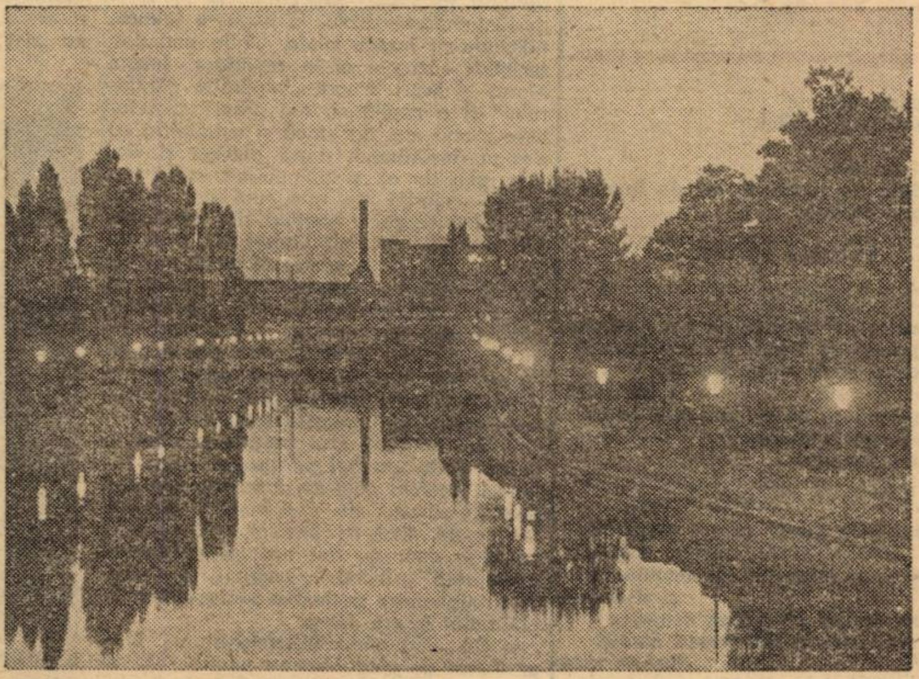

Radu Călin CRISTEA

Constantin Michael-Titus

● POEME DE IERI ŞI DE AZI

Pentru istoricul literar preocupat de cartografierea spaţiului poeziei postbelice numele lui Constantin Michael-Titus nu este cu totul necunoscut: în 1945 a publicat un volum de versuri – **Veline** – astăzi rarisim, de-a lungul anilor a mai risipit, prin reviste şi antologii, un număr de texte lirice pe care selecţia **Poeme de ieri şi de azi,** comentată şi publicată de George Alexe (Panopticum Press London, 1981), le strînge pentru prima dată între coperţile unei cărţi. Între timp, aflăm din prezentarea care însoţeşte poemele, autorul s-a ilustrat într-o activitate pe cît de diversă, pe atît de constantă în interesul pentru literatura şi cultura română modernă. Editor, conducător de reviste, eseist, sociolog, poet cu manifestări relevante între confiniile literaturii franceze, Constantin Michael-Titus a publicat peste hotare un şir de cărţi despre România, este traducătorul în limba engleză (în colaborare cu N. M. Goodchild) al lui Tudor Arghezi, autor al unor eseuri despre literatura română contemporană şi raporturile ei cu literatura europeană.

Între atîtea direcţii de afirmare ale omului de cultură, prezenţa liricului Constantin Michael-Titus – ne referim, evident, numai la versurile scrise în româneşte, – nu este una privilegiată. Dimpotrivă. Autorul nu a fost extrem de prolific, recenta antologie abia dacă înmănunchează numărul de poeme ale unei cărţi de dimensiuni medii. Însă chiar şi aşa stînd lucrurile, volumul **Poeme de ieri şi de azi** solicită interesul lectorului într-un mod deloc contextual. Trăgîndu-şi, la rigoare, materia poeziei din preocupări alogene, de ordin cultural, prestaţiile liricului nu configurează un teritoriu mai puţin autonom: raportate la momentul apariţiei, poemele excerptate în antologia de faţă din placheta din 1945 (după cum şi altele, scrise în acel moment) sînt, cel puţin prin cîteva aspecte, simptomatice pentru peisajul tinerei poezii din primii ani de după război. Să notăm, mai întîi, cele cîteva afecţiuni livreşti care tutelează versurile volumului de debut: argheziana turnură a frazei, prin urmare, dimpreună cu aplicarea într-un decorativism temperat, similar celui practicat de un Adrian Maniu, un hieratism al imaginii ce poate trimite la iconografia liricii lui Pillat (cel din 1926!). Părăsind aceste traiecte, Constantin Michael-Titus va fi putut aspira la independenţă, odată cu alţi compagnoni de generaţie, prin versuri mişcate de un fantezism graţios, de cîteva benigne, în fond, îndrăzneli imagistice şi lexicale. Fără nimic spectacular, fronda juvenilă, atît cît transpare în notaţiile lirice ale lui Constantin Michael-Titus, oferea o posibilitate de ieşire de sub tutela modelelor, ironia, o şansă de luare în posesie a datelor realului: **Vacanţă, Medalion, Psihologie, Pentru „diverse", Biografie strâmbă** etc. Cităm ultimul poem: „Copilăria mea / a dormit de pripas prin magaziile portului / şi a polenizat în fiecare zi cu foamea. / / A învăţat să scrie alfabetul / dela copiii căpitanului de port / şi-a însemnat numele Grazzielei / pe scândura smolită a unei magazii / care-a fost prădată într'o noapte de hoţi. / / Copilăria mea / a încărcat şi descărcat / în echipa de hamali a lui nenea Mitru, / un novac sdrenţăros cu inima de aur, / care spunea că pe sfinţi / i-au făcut cocoanele şi domnii / ce veneau cu pekinezii la băi. / / Copilăria mea / a iubit întâi pe Grazziela cu călcâiele crăpate / dintr'un sat bulgăresc, / apoi pe aceea care o slujea pe domnişoara Mary / şi într'o zi, / copilăria mea / s'a'ndrăgostit de Grazziela unei limuzini / ce venea din Bucureşti. / De-atunci copilăria mea / s'a întâlnit cu Grazziela / în privirile spălăcite / ale femeilor din speluncile portului . . ." **(Biografia strâmbă).**

La maturitate, liricul nu părăseşte acest limbaj simplu, direct, expresiv dincolo de orice complicaţii beletriste. Scrie peanuri ce alătură freneziei vitaliste a simţurilor o mai greu definibilă aură de spiritualitate romantică, nu o singură dată şi remarcabile poeme de dragoste: „Ai înflorit în mine / ca un surâs, / cu o privire / şi cu acel ameţitor parfum / al câmpului sălbatec. / / Acum e soare peste tot, / iar sângele îmi cântă / vijelios şi cald în vine, / simt ochii intimidaţi / de-atâta cer albastru / şi de lumină / şi ameţesc când te apropii" **(E poate vis).**

Cele mai noi versuri din volumul **Poeme de ieri şi de azi** relevă în Constantin Michael-Titus un reflexiv discret, cu o remarcabilă vocaţie pentru transparenţa notaţiei sentimentale.

Lucian ALEXIU

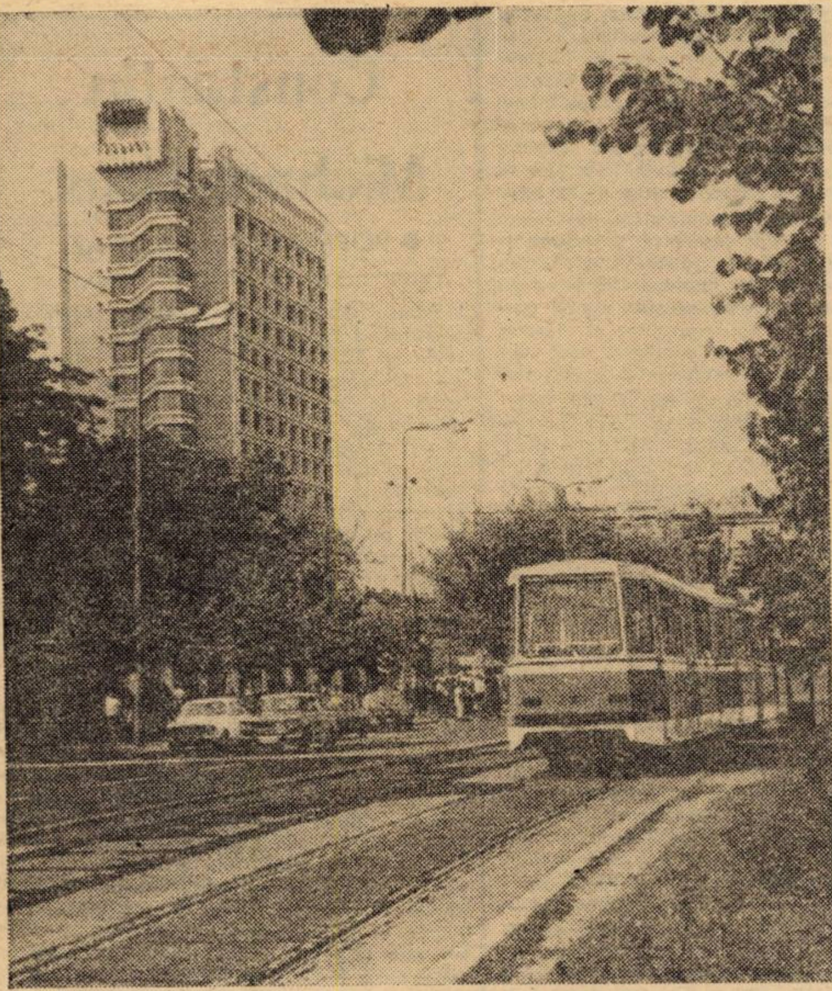

Octavian Doclin

CEASUL DE APĂ

Am ieșit în grădină.
Tocmai înflorise cireșul.
Mirosea grădina ca o lună arată.
Voi coborî pe-o catedrală în pămînt.
Atunci să ascultați: un ceas de apă
va suna blînd.

ÎNCERCARE

De-o fi, sau nu o fi să cadă
această grea cunună de zăpadă,
pe mine totuși mă va fulgera
din ceruri, chiar de-i arsă, iarba ta.

Să fie, sau de n-o să fie
neliniștea mea încă purpurie,
tu știi că în visare mă înec
prin somnul tău cînd moartea mi-o
încerc

O AMINTIRE

Te-ndemn acum prin raza mea să treci
încă o dată ca o amintire vie
căci mîinile goale mi le-apleci
de cîte ori nici firea ta nu știe...

Vei trece, poate, sau vei odihni
închisă-n lauda mea ca-ntr-o cetate,
prin ramurile unui cer vei auzi
în ochii mei un ceas care mai bate.

GLASUL MIERLEI

Copil, mă rătăceam prin pădure.
Ca să provoc glasul mierlei
îmi scriam numele
pe veșnicia copacilor.

Astăzi, un măr
niciodată nu poate fi atît de frumos
ca dorul de tine.

POEME POSIBILE

1.

Mai suverană ca raza de aur a visului
mai presus de fericirea nevăzătorului
mai clară decît toate dovezile
singurătății
mai ușoară ca aburul mai fără miros
decît poamele crude
tu, preaiubitoarea.

2.

Ascultă încă odată cornul despicînd
veșnicia.
Izvoarele se retrag în ele netulburate
și visătoare
precum un roi de albine noaptea.
Dar mai înțelept este acela care-și
sfîrșește ziua
prin a slăvi doar virtuțile.

3.

Înseninat, cu ochiul răcoros,
pășești prin Pustiul înflorit,
iar crinul mărturisirii îți crește-n piept
Din urmă vei auzi cum murmură Marea
cea Albă
din care se naște raza de aur a visului
suverană.

Dan Emilian Roșca

INEXORABILA POETIZARE

voi așeza cu grijă sticla
cu apă distilată
o oglindă o voi duce acasă
o voi fixa cu grijă pe peretele
dinspre apus voi evita să
mă privesc în ea o voi acoperi
numai tu numai tu vei avea
dreptul să te scalzi în apele
ei dar tu n-ai să vii
n-ai să vii niciodată
femeie a oglinzii mele

*
* *

aeriene flori vînez cu praștia
și tu iubito inima ți-o speli
cu apă de izvor
cu apă de izvor

lupul blînd ronțăie un morcov
iar zebre alberoșii
fugăresc un nor
fugăresc un nor
e vîrsta dintîi e vîrsta de-apoi
nu știm nimic
nu știm nici dacă sîntem noi
nu știm nici dacă sîntem noi

*
* *

sfîrîind se stinge opaițul
undeva deraiază un tren
doarme în tine contesă
șarpele mov din eden
se-neacă în noapte castelul
legenda mea intră- declin
ți-e chipul de cretă contesă
și-n cană eu nu mai am vin

*
* *

ne-a mai rămas o felie de lună
o mătură puțină ceară e de ajuns
pentru a construi o tristețe
e de ajuns să-mi odihnesc o clipă
buzele pe una din pleoapele tale
de cupru și știu tot ce se
poate ști despre nord
să ne grăbim trebuie să
prindem ultimul
tren de noapte spune călăuza

DUMITRU SINITEANU

SATUL COPILĂRIEI

Insistase mereu, de-aproape șapte luni, devenise în cele din urmă ironic și răutăcios totodată, trecîndu-mă în „tagma" celor ce-și uită pînă și locurile unde au văzut soarele, nu înțelesese nici în ruptul capului că, niște încurcături stupide mă opreau să părăsesc Combinatul chimic, și-n cele din urmă ajunsese să se bucure, al naibii, de intoxicația ce mă trîntise la pat. „Zaci acuma, îmi spusese hlizindu-se, zaci, da' oricîte marafeturi ți-or vîrî aceștia, doctorii, în sînge, nu-ți revii tu, pînă nu îi respira și o țîră din mireasma satului în care te-a adus pe lume săraca secă! Da', de chemat, nu te mai chem. Fă ce te taie capul deoarece, căpos cum ești, poți să și te **duci** „încolo", dincolo, fără să-ți mai vezi vreo urmă..." Atît spusese și mă lăsase în spital, rîzîndu-mi în nas, întorcîndu-mi spatele, el, nepotul meu, ajuns primar „pe neștiutele" (cum s-ar părea!) după ce-nvățase meserie, terminase un „seral", absolvise și-o Academie, ba-și mai terminase și își și luase examenele de doctor în... „Drept"...

Și-așa, convalescent fiind, ba și interzicîndu-mi-se să lucrez, o vreme, în „chimie", am mers în satul copilăriei mele. Am mers și i-am cutreierat ulițele, mi-am căutat cărările din „Împărăția căpriorului" unde mă cățărasem după ouă de cioară, m-am avîntat în învălurimile Mureșului, mi-am înmiresmat sîngele cu amintire de zburdălnicie, și-n cele din urmă, cînd am urcat în tren, îmi dădusem seama că mă întorceam înnourat. Stăteam în compartiment cu ochii încercănați, pe gînduri. Nu conturul de „oraș" mă întristase pe ulițele din satul amintirilor mele de suflet și dor; nici chiar scîndurile acelea bătute în ferestrele multor case nu mă doborîseră, — măcar că-mi biciuiseră privirile prin **realitatea** lor, prin realitatea ce-mi **grăia**, mărturisindu-mi mărturie vie-n dispariții de familii — era firesc, într-un fel, să plece „lumea" înspre șantierele-nmulțite-n colțurile țării! — altceva mă zguduise, — nedorind o zguduire!, o simțeam totuși pătrunzînd în suflet, strecurîndu-se în el și dezlănțuindu-se acolo, în unghere tainice, ridicîndu-mi înspre minte, vii în amintire amintiri; văzusem oi în colindare înspre Mureș și livezi, înspre „Împărăția căpriorului" și a copilăriei, era „ritul" cum fusese-n anii mei de joacă și cutreierări cu Bozian, învățătorul, după ghiocei și viorele, plin de oi, și aflîndu-mă iarăși lîngă „...mioriță lae, laie bucălaie", — sufletul îmi tresărise simțind din depărtări. din tare mari de mult uitate amintiri în depărtări, venind, — cum mai simțisem eu demult venind — înspre cîmpie munții, să aducă ei adică, munții în cîmpie, miorițele-mioare, să-i înmiresmeze și pe cîmpeneni în mireasma lor de lînă, zer și caș și brînza putinelor de i se dusese vestea pînă-n depărtări, peste mări și țări, cum se dusese vestea țării noastre totdeauna...

— Bun gînd ați avut cu oile acestea... m-am trezit spunînd prietenului meu, Tribumbi, aceluia de i se dusese vestea și-n pruncie, stîrpitor de ciori fiind, și și apoi, în tinerețe, cînd, în cămășoi umblînd și în nădragi, doar cu trei nasturi, de unde-l porecliseră „tribumbi", amarnic se zbătuse să-njghebeze și să dea contur de-un lîcăr batăr înspre mîine.

— Da... a mîrîit Tribumbi atunci. Bine ar fi fost de gîndul nostru pentru oi, al nostru să fi fost, cum și pășunea e a noastră, rîtul adică, cum fusese de la moși-strămoși, din totdeauna, fără să ne-o poată smulge nima' — oricît s-ar fi zbătut! — apărată adică cîmpia, nu?! doa' știi, a curs și sînge pentru ea, demult, odată-n ani de negură în negură pierduți și și uitați se pare...

Și s-a trîntit sub salcie, pe mal, uitîndu-se în depărtări pe apa Mureșului, înspre rază de soare coborîtă în apus. Și a tăcut apoi, și n-a mai mormăit nimic decît la „Frunzăverde", în birtul de demult — tot „Frunzăverde" îi ziceau, chiar de Frunzăverde se dusese-n drum spre țărm de dincolo — cînd, bîndu-și rachiul, mi-a spus:

— Bă, frate-al meu, nu-s mioarele a' noastre! Îs a' **altuia**, ce e d-aici și nu mai e!, smuls adică dintre noi, și și **penzionar** în boală de-a ajuns, c-o fi beteag, măcar că nu se pare!, ale ăluia-s cu toatele! Noi aceștia de demult, iacă, ne-am mai **petrolit**, am luat în mîini și sapa de petrol, s-o folosim adică, cum folosit-am sapa cucuruzului, a sfeclei și a florii soarelui, de-am învățat-o din strămoși, învățîndu-ne cu ea, și pruncii de-i avem, ingineri fiind acu', să nu o uite, să o folosească 'i măcar!, că noi **le știm** p-alea **ce nu mai trebuiesc** știute, cum se pare...

— Adică?! am întrebat, lipsit de vreo speranță, știind că de căzuse-n neguri de tăcere nu-l mai scot, nici vagon de-ar bea, nu „deț" cum și ceruse: „porția" — și îi aduse-n față vînzătoarea birtului, sticluța. Și-așa s-a și-ntîmplat:

— Adică! a spus.

Și „mort" s-a cufundat în taină, întîinuindu-se în el, și-n brățișîndu-mă înlăcrimat în gară, petrețindu-mă în despărțire, și cu lacrimile lui neînțelese, pentru mine, într-un fel...

...Îmi aprinsesem țigara și deschisesem geamul compartimentului; știam că Lae, nepotul meu, primarul, va urca în gara de la P., — îmi spusese Minodora, nevastă-sa, din tăcerea ei și-a „pruncăi" de-o aveau — și îl așteptam nemulțumit, cu gînd de harță rea-n regretul meu luat din sufletul de prieten ce-l lăsasem de demult și — cine știe?! — într-un fel îl și uitasem, rupt de el, de ei, de viața lor, rupt adică de pămîntul ce mă încăzise și mă îndemnase înspre zări, trădîndu-l, cum s-ar spune, pe el, pămîntul!, și trădîndu-mi — grea trădare! — amintirea mea de suflet, vis și dor, din anii cinci săltam pe ulițe și-n pomi, stîrpind alături de Tribumbi la ciori și alte pasări de porneau spre stricăciuni...

— Urbanizarea se ărește, — te poți mîndri-n mîndria de-a o face! — dar și cu oile te poți, că-s „soi" și multe, de prin munți aduse, poate chiar de-acolo, de pe vreun „picior de plai" și-o „gură de rai"...

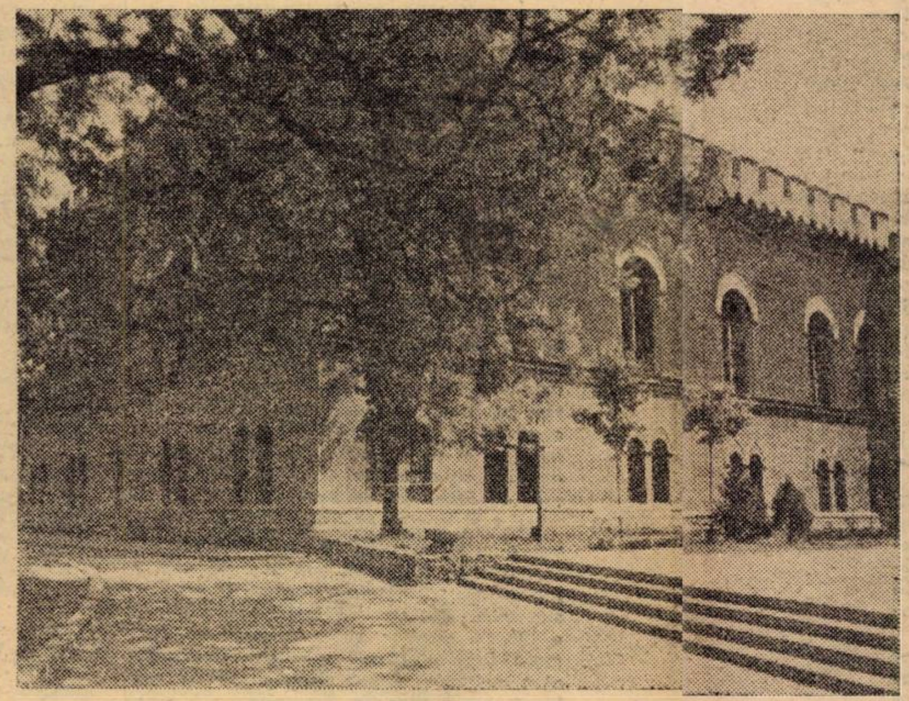

„Păi, nu?!" rîde Lae, auzindu-mă, fără să aibă, însă, rîs dinspre lumină, văzîndu-mă înnourat. „Cîte **au?!**" „Exact, acu', nu știu, dar **îl voi întreba**..." „Nu-s a' oamenilor!" „Nu-s! Nu prea... **renta!**" „Dar ăluia, de îs, i se rentează?" „Probabil că, de și le ține! Are toată lîna **contractată**..." „Harnic om de face **singur,** totul, să-i renteze!?" „Ce să facă singur?! El... **coordonează;** ai văzut vreodată, dumneata, **viță** dintr-un bogătaș de mai demult, viță de a lui să și lucreze?!" „Nu! Nu am prea văzut; dar ce-are-acu', pe rîtul, în pășunea oamenilor, **vița aia?!**" „Ei, ce are?! Flișcu, vița lui, își paște oile..." „l-auzi, dom'le?! Și... ce zic oamenii?!" „Care oameni?!" „Ăia, de-i a lor pășunea, și le-o paște Flișcu; nu cîrtesc?!" „Pentru ce-ar cîrti?!, de lor nu le rentează... oaia?!" „l-ai întrebat?" „Ei, întrebat?! Am eu timp de oaie-acum?" „Nu-i avea de oaie, da' de oameni... nu-i prea bine să te lepezi..." „Cum, adică?! Cin' se leapădă?! Pentru ei mă zbat..." „Pentru gaze, și-apă-n buzi, nu pentru rît, pentru pășunea **lor,** și oile de le avură — cinci turme zdravene, ale oamenilor, ale tuturor, nu a lu' Flișcu! Nu răbda miros de zer, nu oaie-n curtea lui..." „Las-o baltă..." „Nu! De ce s-o las?!" „Ești depășit! Te-au luat evenimentele pe sus..." „M-or fi luat evenimentele, — deși trăiesc în plină revoluție agrară! — dar auzii că tatu-i pe-acolo, șef al turmei și-al păstorilor..." „Bătrîn, ce vrei?! Pot să-l scot dintr-ale lui?!" „Nu! Nu poți; poți să-i faci doar un... „alendelor", să îl... modernizezi; tu ai, cum auzii. Și Minodora are. Fă, să aibă tat-tu și mă-ta; frații. Fă și ăleia de-i mică; să aibă, cînd o crește, și să-și amintească — și prin **bundă!** — c-a primit-o din... primăritul pe care l-ai avut, că i-ai făcut-o cînd oamenilor nu li se renta să aibă oi pe rîtul lor, ei ...re**profilîndu-se,** schimbîndu-se din ce-nvățară de la moși-strămoși..." „Muști!?" scrîșnise cu o urmă de sarcasm. „Nu-s cîine!" „Nu! Ești doar... stîlp de amintiri!" „Vezi că știi?!... Cum n-oi ști și eu ce sînt?! Memoria mi-e bună-n amintiri, chiar de nu le vrei, sau nu le mai dorești. Și nu mă mir! Amintirile pot și să muște..." „Să muște?!" „Cum n-or mușca?!, de-s legate de-un pod dublu, de dositul unor cereale, cereale multe, pentr-un sat întreg, și... de-o crimă odioasă, niciodată dezlegată din..." „De unde-s astea, și de cînd?!" „Ei... din amintire, de prin patrușapte, iarna pare-mi-se..." „Li-i fi trăit și tu!?" „Eu, și Flișcu. Poate tat-tu nu își amintește. El trăia pe la **sălaș,** din pămînt luat a „patra", visînd numai la... revoluție!" „Poate... — mîrîise Lae, ridicîndu-se. Uite, am ajuns...".

...Coborîse în urma mea. Ne-nconjurase noaptea, oamenii ne-nghesuiseră. „Să-ți trăiască fiica!" îi spusesem, luînd-o spre tramvai, fără strîngere de mînă. Mă prinsese însă, de un braț, la numai cîțiva pași și mă-ntorsese înspre el. Ochii-i scînteiau puternic. Nu mi-a dat răgazul semnelor de întrebare. Îmi spusese dintr-o răsuflare:

— Nu te pripi în... acuzații! Cît privește... revoluția agrară, despre care-ai pomenit, așteaptă! Nu ne cere nimeni... salturi peste cal! S-au făcut destule! Memoria ți-e bună, amintește-ți-le! **Noi...** nu le-om repeta!...

Mă îmbrățișase-apoi fugar și mă lăsase singur. Singur și stingher. Ba și cutremurîndu-mă...

Mircea Grăniceru

DISPARIȚIE

această oaste invincibilă
ritmează veac și planete și zei
sub pași mai egali mai elastici
decît etalonul
trec toate trec toate
sub formă de animale imperturbabile
locuind în trupuri supermoderne
croite la timpul de-aramă
cu broderii entuziaste
sub trecerea oștenilor folosind glacial
starea lor de etern
mă scald în rîul dogmelor
în acizii cei pieziș distilați
de milenare retorte
și tot ca o plăcere se erodează albiile
creierului cioplit din metal strecurat
fără nume
adus din mai netede astre
să mă usuc fum apoi
ca o deșertăciune
pentru îmbrumarea epidermelor
inoxidabile
cu omenești rugini superficiale
dar oastea și turnul și cuvintele
inevitabila amorfie
ca funia de nisip sub simun

CALUL DE LEMN

te vei căi de toate necredințele
tu te vei căi
mie nu-mi va folosi niciodată nimic
te vei căi de toate îndoielile
și nume ți-ar trebui
decît să fii umbră pierdută
lîngă turn iată printre noi
dacă putem fi de atîtea ori
se află calul de lemn adus ca o
relicvă de preț din cetatea cenușii
de cei ce păstrează și nu folosesc
vechi învățuri
te vei căi după ce vom fi înșelați
învinși vînduți sclavi de nimic
în țări fără pămînt
va fi zadarnic a plînge
iată dușmanul în porți
cînd nu mai pot privi
cînd nu mai pot auzi
și nu înțeleg nici semnele
încă mă cheamă gîndul acelei disperări
spre echilibre inexistente
te vei căi la ultimul măcel
dacă nu vei fi ars urlînd ca o fiară
în rugul înșelător pîntecul de lemn

DESPRE UMBRĂ

cum cel ivit din adînc
și-ar înghiți sfîrșitul
măsoară acel cerc
privesc lumea
rotunjimea sînului
cum rîul de lapte atinge nepăsător
minunatele coapse
dar sîngele prea diluat
cum să mai ardă

cînd parfumează deasupra celeste
grădini
îmi voi mărturisi ce aștept
apoi se vor împlini și vor cînta
metalele nopții
alcătuiri dulce înșelătoare
înrobindu-mă-n pierzanii
de mai aștept mai aștept
măsoară cercul
unde ce se pîrguie și cade
nu-i nici fruct dar e sec
cu un tăiș sub oglindă

Cedomir Milenovici

PATRIA

Patria
e ca o mamă,
care așteaptă mereu
cu brațele deschise.
În ochii mamei —
arde-o flacără
ce nu se va stinge nicicînd!
asemenea veșniciei,
ca patria.
Și mama,
și patria,
așteaptă mereu
cu brațele deschise.

VEȘNICIA IERBII

Întind brațele spre cer,
iar el fuge.
Întind brațele spre mine,
iar eu mă indepărtez.

Unde-o să mă găsesc,
dacă nu sînt nicăieri?
Poate-n iarbă;
căci toți o calcă,
iar ea crește.

ȚI-AM FĂGĂDUIT TOTUL

Ți-am făgăduit nopțile cu lună,
pe care le aveam.

Ți-am făgăduit zilele însorite,
pe care nu le dețineam.

Ți-am făgăduit totul,
dar nu aveam nimic.

Alături de tine,
totul era însă cu putință.

Traducere din limba sîrbă
de George BULIC

marginalii

Nu spune taichii

Înzestrat cu însușirile unui autentic scriitor, măcar că întîmplările vieții nu l-au lăsat să scoată din ele ce s-ar fi putut, Stoica de Hațeg are înainte de toate un suflet sănătos și o minte fără îngustimi. Își păstrează jovialitatea în ceasurile grele, și chiar în luptă cu dușmanul cel mare al nostru al tuturor. Trimis să oblojească bolnavii, dar mai mult să-i îngroape, cînd dă o molimă mare prin părțile bănățenești, omul își duce propria boală pe picioare pînă ce reghiment-arțtul îl pune cu sila la pat. Prevăzător, cu înțelepciune țărănească, ce-i aduce hirurgul de la apotecă lapădă pe fereastră și se curarisește cu zamă de păsui, de varză acră, lapte cu smîntînă, zară și supă de vin. Și așa, dintr-o zamă în alta, se face sănătos.

Om de nădejde în tot ce întreprinde, cu alții nu e mai puțin inimos. Cînd se ridică din boală, aude că-n lazaret moare căpitanu de șarfșiți Franți Șmit. Intră la el și îl găsește cu gura mare căscată, ochii deschiși, mînile întinse, oberșteru cetind rugăciuni și toți împrejur „Dumnezeu să-l ierte" cu lacrime zicînd. Cînd ei se duc, popa stoarce zamă de lămîie, i-o toarnă beteagului în ochi, în gură, pînă și în nas. Nici o simțire, căpitanu mort. Popa nu se lasă, îl trage de urechi, îl zgîțînă, falca dă să-i miște, nici o simțire, Franți mort. Popa-l apucă de cap, îi freacă obrajii, mînile îi îndoaie, picioarele îi întinde și iar îi toarnă zamă în ochi. Cînd, iaca, Franți înghite mustul, popa îi cară la palme, iar îl freacă și Franți, cu gura căscată, face „Oo, hoho!" Și așa îl învie pe voinicu Șmid carele, după zece ani, maior, la franțozi au pierit.

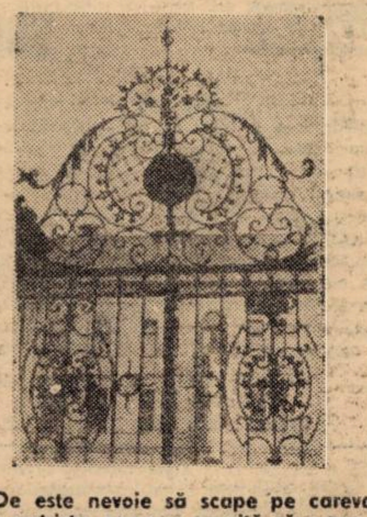

De este nevoie să scape pe careva din restriște, popa nu se uită că e creștin sau turc. O dată, după o luptă lîngă Mehadia, îl întîlnește pe laitnantu Evta Stoicovici care se duce cu șapte prinși să-i puște la podul Erdăștiții. Numaidecît începe a-l cuvînta: „Știi, astă iarnă din ce boală te-ai ridicat. Dă-le și lor viață, că poți acu a le da!" Și ascultîndu-l Evta, napoi la Mehadia îi trimite, la robiți. Și iar mergînd pră coasta Rudinii, vede fraicorii pră un turc viu, în cămașă, izmene, legat de picioare, cu spatele gol, prin pietre, ca pe un cîne cum îl trag. Strigă popa la ei, supărat: „Dar ce faceți? Au n-aveți voi lege, suflet și moarte? Au nu vi-s oameni voi?" Și nefiind chiar sigur de puterea cuvîntului, 5 halbe de vin le promite, pe care, ei ducîndu-l pe turc în sat, seara le-au și dat. Iar prinșilor flămînzi, 15 profonți de pîne, cerînd și de la căpitanu, adusă și le da.

Viguros în mai tot ce scrie, pînă și în veștile de moarte, cronicarul nu ignoră tonul delicat. Pe cel mai tremurător îl opune cruzimii sorții, atunci cînd la pierderea fiului Alexie, de cinci ani, îi însemnă ultima vorbă: „Mamă, eu mor, dar nu spune taichii, ci zi că m-am ascuns sub fînu cailor".

Mă despart asupra acestor cuvinte de bunul Stoica de Hațeg, prozator fără s-o fi voit cu dinadins, ori prozator în marginea altor intenții, pe care, în temeiul acelorași, dacă ar fi să fie, mi l-aș alege înaintaș.

Iar dacă n-aș fi scris cam în joacă aceste rînduri despre moarte, le-aș închina memoriei lui Radu Petrescu, cel dispărut mai înainte ca în conștiința literaturii noastre să se fi statornicit locul ce îi este dat —locul unui mare scriitor. Lîngă acelea ale lui Ovidiu Cotruș și Marin Preda, nici o altă moarte nu m-a năucit mai mult.

Livius CIOCÂRLIE

Aqua forte

RĂTĂCIREA

S-a-ntors, în fine, acasă fiul rătăcitor. Al lui și noi, cei care-l cunoaștem, îi spunem: bun venit! Nu-l facem însă nicidecum erou. Fostul pensionar al unui lagăr de refugiați din Austria, care după două luni de hoinăreală e bucuros că are cui povesti pățaniile, a avut noroc, iar acum, e bine, mersi. (Alții de obicei plătesc mai scump rătăcirea!) Să-i zicem pe nume: Ernő din comuna D. Este absolvent de 10 clase, pare un tînăr sănătos, bine legat, ager la minte. S-a născut acum 18 ani, într-un sătuc din Ardeal. Părinții lui, din dorința de mai bine, au venit în Banat. Tatăl său este un bun meseriaș; mama, muncitoare la un institut de învățămînt superior. Cîștigă amîndoi bine. Ei susțin că și-au găsit aici socotelile. Ernő are o soră mai mică și, relativ, puțini prieteni cu care și-ar fi putut potrivi la timp gîndurile cele bune. Acum flăcăul își pregătește dosarul de încadrare la cooperativa meșteșugărească P. din Timișoara. Dorește să devină zidar. De fapt, aceasta a dorit-o el din totdeauna. Dar pînă-n octombrie anul trecut, cînd în mod fraudulos și-a părăsit țara, a urmat un curs de calificare la o mare întreprindere din oraș. Colegii săi între timp au ajuns strungari. Ernő însă nu regretă că azi nu-i printre ei, pentru că: „eu zidar am vrut să mă fac, asta-i sigur. Întîmplător m-am înscris la cursul acela".

Discuția pe care am început-o acum cîteva minute se întrerupsese aici. Se făcuse tăcere în încăperea cu mobilier de serviciu și o sobă trosnind a foc zdravăn de cărbune și lemn, esență de brad. „Eu nu te-am obligat, fiule" — interveni tatăl băiatului, într-un tîrziu. Tăcere iarăși. Ne privim unul pe celălalt. Cînd ajung cu privirea la băiat, mi se pare că ochii lui, pînă atunci nedumeriți, se luminează ușor. Se uită lung la mine și tace. Nu știu ce gîndește, așa că mai mult prin intuiție încep să deslușesc cîte ceva din personalitatea acestui adolescent cu păr castaniu, trecut cu grijă peste urechi. Rătăcirea sa începuse, deci, înainte ca el să se fi urcat în trenul de navetiști avînd stația finală dincoace de fîșia neagră, proaspăt arată și grebluită întotdeauna — pămîntul nimănui, cum i se mai zice. Băiatul, poate că se-npotmolise tocmai atunci cînd și-a ales o meserie ce nu l-a atras.

Greu ni se leagă dialogul. Mai mult prin gesturi îi explic că fuga sa nu rezultă din ceea ce mi-a spus el mai înainte. Și apoi n-ar fi fost el primul tînăr care, avînd deja o diplomă în buzunar, își alege altă meserie". Ai greșit cu școala, e adevărat, dar nimeni nu te învinuiește pentru așa ceva. Vina ta e alta acum, și de regulă cu consecințe juridice. Te-ai decis de bună voie, singur, să te întorci acasă. Fapta bună ți se apreciază ca atare"...

Mihai și János, cei doi amici care l-au ademenit, și alături de care Ernő, punîndu-și în pericol viața, a pornit spre necunoscut au făcut parte din cercul său intim de prieteni din copilărie. Nu era cine știe ce prietenie între ei dar cred că băiatul i-a urmat pe cei doi fugari, umva dintr-o joacă. Altfel nu s-ar fi irloit niciodată de „intențiile" proprii. „Nici n-am trecut bine fîșia de graniță — îi veni graiul spre sfîrșitul întîlnirii noastre —, și nici nu ne arestase înc poliția statului vecin, cînd mi-a veni pentru întîia oară, să plîng. N-am pl s desigur, că mi-a fost rușine de ceilalți, dar am zis în gînd, că ar trebui să mă întorc imediat acasă. Și dacă ar fi depins de mine, m-aș fi întor pe loc din drum".

Da, dar atunci deja, în cursul evenimentelor, ceilalți doi infractori, conștienți pe deplin c fapta lor ilegală, îi dictaseră și lui ritmul jocului de a fuga, astfel că deeaba ar mai fi încercat Ernő să zic: pe mine nu mai contați!

Primul arest de șapte zile i s-a părut lui Ernő fără sfîrșit Deși încă din prima zi l-a cuprins n fel de moleșeală ca după o furtună o primă furtună prevestind ratale neașteptate de vînt și ploaie ce s-au năpustit asupra naufragiaților de bună voie. Fugarii nu sînt bine veniți într-o țară ce nu-i aștepta defel. Așa că după o primă întrevedere cu oamenii ordinii publice, ei sînt duși sub pază la o **altă** graniță, și „trimiși" să meargă încotro or vedea cu ochii.

Ascult în continuare, în tăcere, povestea fiului rătăcitor. Aș avea încă multe întrebări, dar îl las pe Ernő să se descotorosească de povara amintirilor nedorite. „În Austria, a urmat pentru noi un nou arest de o săptămînă, apoi am fost duși în lagărul de fugari din Traischirchen. Audiați fiind de mai multe ori, ni s-au luat actele, după care am intrat într-o carantină de trei săptămîni. Ce au simțit amicii mei în tot acest timp, nu pot să spun, deoarece am fost despărțit de ei.

Ernő era deci dus de cursul evenimentelor ca o barcă de puhoiul apelor. Cînd a devenit „liber de lagăr" (Sic!) și în sfîrșit a primit o legitimație de intrare și ieșire, l-a năpădit cu totul dorul de casă. Încă trei săptămîni a mîncat în Traischirchen pîinea celor fără de patrie. „În Austria chiar și cîinii trăiesc mai bine ca locatarii lagărului. Pentru că patrupezii au măcar un stăpîn. Eu, însă, deși locuiam împreună cu nu știu cîți băieți și fete, femei și bărbați într-o mare încăpere, simțeam că nu aparțin nimănui. Nu a trebuit nici măcar să lucrăm. N-am avut ce. Astfel că dacă nu era scandal, sau „circ fără bani (într-o bună zi a născut o femeie lîngă noi, eu însă n-am avut curajul s-o privesc și am ieșit afară din cameră) jucam cărți, sau fotbal în curte, toată ziua. Unii, cei care de luni, sau chiar de ani de zile își așteptau aici „norocul", cunoscînd deja orașul, se angajau din cînd în cînd la tot felul de munci de salahori, ca să mai cîștige niște bani. Alții au spart chiar și magazine, în disperarea lor. „Într-o zi, puțin a lipsit să nu mă aresteze pe mine în locul lor, deși eu fusesem doar la o cofetărie, unde am cumpărat înghețată cu mere și frișcă, niște gumă de mestecat, pentru cît mi-au ajuns cei cinci zeci de șilingi, cît am primit în lagăr contra semnăturǎ....".

Tatăl lui Ernő este un bărbat între două vîrste, ușor cărunt, om blînd și curat la privire. Disting de pe fața lui că nici azi nu înțelege încă ce s-a petrecut în familia lor, pentru că nu găsește nici un fel de explicație la întrebarea de ce odrasla lui a plecat tamnesam în necunoscut. „La început am crezut că băiatul a plecat pentru o zi, două la bunica sa (!?), dar cînd în sat a început lumea să cleveteacă, zicînd că **mi-a fugit,** deodată mi s-a făcut rău. Nimeni nu mi-a reproșat nimic, dar eu simțeam că mă bag în pămînt de rușine. Știți cum e satul?! Oamenii vorbesc multe. La un moment dat, am hotărît să ne vindem casa cea nouă și să ne reîntoarcem în Ardeal. Iarna însă omul nu pleacă atît de ușor la drum...".

Ernő, roșu la față, ascultă mărturisirea tatălui său, și deodată intervine: „Nu m-a bătut tata cînd m-am întors. Mi-a spus doar: bine că te-ai întors, băiete, acasă". La care eu mi-am amintit faptul că eram un **nimeni** acolo între străini în lagăr. Adevărat, și acolo am fost întrebat odată încotro vreau să merg. Am răspuns: acasă, la părinții mei. La care respectivul, un oarecare funcționar al lagărului, s-a uitat la mine urît și mirat. El voia să afle în ce țară doresc să mă stabilesc. În România — i-am răspuns eu, la care, el străinul, nervos, m-a înjurat de mamă, și mai că nu mi-a dat un picior în spate. M-a dat afară, deși nu mai era nevoie să o facă. Plecam eu, și fără „imboldul" lui. Așa că am pornit cît am putut de repede, și cred că niciodată n-am fost atît de fericit și de liber ca atunci cînd, la Borșa, lîngă Oradea, sănătos, m-au luat în primire grănicerii români.

Alexandru VAJDA

La Craiova—Zilele „I. L. CARAGIALE”

teatru

În ianuarie 1976 avea loc la Craiova inaugurarea **Societății culturale „I. L. Caragiale”**, instituție literar-dramatică, de studii aplicate. Cu acest prilej s-a desfășurat și prima ediție a **Zilelor I. L. Caragiale.** Atunci **Scinteia** sublinia: „societatea culturală intemeiată la Craiova poate fi socotită un model de promovare și întreținere a interesului public și a tendințelor exegetice critice și scenice privitoare la opera marelui scriitor, un model de stimulare, în climatul culturii noastre socialiste, a valorilor autentice și a colaborării lor la interferența dintre diversele forme de artă și cultură”. Edițiile, anuale, de pină acum au adus (de fiecare dată) ceva în plus la monumentul, ce continuă să i se înalțe, marelui scriitor.

Manifestările din cadrul celei de a șasea ediții (30. I.–2. II a. c.) a **Zilelor „I. L. Caragiale”** (omagiind aniversarea a 130 de ani de la nașterea scriitorului), au cunoscut, aproape toate, un frumos succes. Naționalele din București și Craiova au prezentat spectacole cu capodopera dramaturgiei noastre naționale **O scrisoare pierdută,** colective ale teatrelor de păpuși din Baia Mare și orașul gazdă au dat reprezentații mult aplaudate cu **Barlaboi-Împărat** (premieră absolută) și **Bubico, cu Domnul Goe,** iar un grup de studenți timișoreni de la Facultatea de construcții – secția construcții și arhitectură (conduși de Radu Radoslav, arhitect) au adus un spectacol-colaj cu fragmente din teatrul caragialean, lăsind o bună impresie prin felul cum au gindit reprezentația. Au mai avut loc: o gală a filmelor românești inspirate din opera sărbătoritului, vernisajul expoziției **Cartea de teatrologie a anului 1981 și exegeza caragialeană;** un colocviu pe tema **Satul românesc în opera lui I. L. Caragiale,** la Liceul agricol din Malul Mare; un spectacol **Pagini de muzică din opere inspirate** din Caragiale, întilniri între scriitori și cititori etc.

Comitetul de conducere al Societății (președinte **Mihai Ungheanu,** vicepreședinte **Valentin Silvestru,** secretar **Al. Firescu)** a acordat Diploma Societății „I. L. Caragiale” pe anul 1982 artistului poporului Radu Beligan, pentru meritele sale deosebite în aducerea pe scenă, în film și la televiziune, de-a lungul a 40 de ani, a personajelor caragialeene și pentru contribuția avută la introducerea pieselor lui Caragiale în repertoriul teatrelor bucureștene.

Un loc aparte a fost rezervat Sesiunii omagiale de comunicări științifice, în cadrul căreia intervențiile unor universitari, critici literari, teatrologi, gazetari **(I. Cazaban, Ștefan Cazimir, Al. Călinescu, Tereza Chereji, Serafim Duicu, Al. Firescu, Ion Pătrașcu, Valentin Silvestru, Al. Ștefănescu, Mircea Tomuș** și **Maria Vodă-Căpușan)** au adus noi puncte de vedere cu privire la marea moștenire a lui Caragiale, teze interesante cu privire la scrisul și exegeza operei sale, precum și date cu privire la răspîndirea operei prin scris, teatru, film etc.

Momentul cel mai important al acestei ediții a **Zilelor I. L. Caragiale** l-a constituit spectacolul craiovean cu capodopera **O scrisoare pierdută,** o reușită de excepție în acțiunea dusă la noi pentru valorificarea novatoare împotriva „statornicirii de tradiții imuabile în ceea ce privește spectacolul caragialean precum și a sechelelor depreciative, minimalizatoare” (Val. Silvestru). Umorul și satira din paginile nemuritoare ale **Scrisorii** au fost pregnant scoase în evidență. Regizorul **Mircea Cornișteanu** a dat o exemplară dovadă de felul în care trebuie acționat împotriva tendinței de fetișizare a modelelor teatrale. Respectul pentru text este în acest spectacol total, integral, ca și spiritul modern al interpretării lui. Am convingerea că ne aflăm în fața unei reprezentații teatrale de referință.

Stelian VASILESCU

muzică

SOLII ARTISTICE CĂRĂȘENE

Asistăm de mai mulți ani la o rodnică întrepătrundere a artei profesioniste cu cea amatoare, din interiorul căreia, la răstimpuri, țișnesc spectaculos elemente înzestrate excepțional. O astfel de interferare nu apare pentru Filarmonica „Banatul” ca ceva insolit, ci ca o nobilă perpetuare a unor inițiative, pe care la timpul lor le-am salutat cu bucurie. Este vorba despre creditul acordat de instituția timișoreană corului „I. Vidu” din Lugoj, faimos între corurile centenare, ce-și poartă povara renumelui cu o demnitate care te face să crezi că acolo, într-un perimetru delimitat de Chizătău, Lugoj, Babșa, Sîrbova, se află realmente „Țara cîntăreților”.

Concertul dirijat de Nicolae Boboc a venit să probeze ideea că Banatul nu este fortuit exclusiv la acest spațiu de cultură muzicală – căruia pe drept îi rămîne mîndria de a fi produs cel dintîi cor de plugari din România, de această dată, pe scena timișoreană au fost invitați coriștii din Reșița: Corala „Miorița”, rodul direct al entuziastului animator și profesionist, Doru Morariu. Dacă corul lugojean poartă amprenta „măiestrului” Vidu, Reșița muzicală păstrează efigia lui Iosif Velceanu, dascăl al multor generații, în șirul cărora Ion Românu înseamnă un moment de referință, neuitate rămînind nu doar pentru Banat, ci pentru întreaga țară, răsunetul acelor titluri supreme pe care acesta a știut să le obțină cu măiestria și harul artei sale. În ultimul timp aflăm vești tot mai frumoase despre diversificarea mișcării corale reșițene – Adrian Micșa, Doru Morariu, Doru Traian Murgu venind să întruchipeze elanul și năzuințele cîntăreților lui Velceanu de a făuri o artă demnă, ilustrativă la nivelul întregii țări așa cum o visa președintele acelei celebre Asociații a Corurilor și Fanfarelor din Banat. Salutăm cu entuziasm această primă colaborare cu muzicienii Reșiței, dorind ca pe viitor ea să antreneze în vocal-simfonice formații mai ample decît un cor de cameră, chiar dacă ele nu ar beneficia de o carte de vizită atît de prestigioasă precum organismul sensibil, împlinit de Doru Morariu, căci sîntem convinși că, de cîntăreți, Reșița nu duce lipsă.

Lucrarea „Anotimpul frumuseții” a lui W. M. Klepper rămîne meritorie sub dublul aspect, prilejuindu-ne contactul cu „Miorița” cît și de a fi iluminat potențialul creator în arta sunetelor, din cetatea oțelului, căci **Klepper** trăiește și respiră pulsul acestui oraș muncitoresc, aflat în continuă escaladare spre **„Anotimpul frumuseții”.** De menționat, aportul sovieticului **Alex. Rudin** în **Schumann,** cu o stăpînire tulburătoare a resurselor violoncelului său cremonez ,cît și incisiva interpretare oferită de **N. Boboc** burlescului plin de spirit, de tensiuni ori aforisme componistice, pe care doar un creator de talia lui **Șostakovici (Simfonia a IX-a)** și le putea permite.

Doru MURGU

Depărtișor

limbă și stil

Numeroși termeni denumind repere temporale sau spațiale se lasă lesne organizați în cupluri antonimice: **viitor-trecut, miine-ieri, vară-iarnă, noapte-zi, dimineață-seară, totdeauna (mereu, de-a pururi etc.) -niciodată.** Eminescu: **„Viitorul și trecutul** / Sunt a lumii două fețe, / Vede-n capăt începutul / Cine știe să le-nvețe”; „Cu **mine** zilele-ți adaogi, / Cu **ieri** viața ta o scazi”; **„Ziua** scade, **noaptea** crește”. Arghezi: „Logodnică **de-a pururi,** soție **niciodată”.** În domeniul, mai „concret”, al spațiului, alcătuiesc perechi antonimice **aici (ici)-acolo (colo), jos-sus, înainte-înapoi (îndărăt)** etc. Creangă: „Face o săritură **înainte** și una **înapoi”.**

Cu un semantism mai „plin” ni se înfățișează **aproape-departe,** „precizînd”, într-o oarecare măsură, sinonimele, mai puțin „ferme”, **aici-acolo,** cum se vede din titlul uneia din piesele lui Mircea Ștefănescu: **Acolo, departe ...** (premiera: 1939). Versuri eminesciene din **Ce te legeni ...** vădesc suprapunerea semantică a celor două perechi de termeni, căci **(a)ici** nu se mai opune lui **acolo,** ci lui **departe:** „Bate vîntul dintr-o parte, / Iarna-i **ici,** vara-i **departe”.** Față de sinonimul **acolo,** am spus că **departe** are o suprafață semantică tăiată ceva mai net; dar și el este, adesea, însoțit de determinări vagi. Sadoveanu: **„De undeva, de departe,** veneau sunete mai de tălăngi”.

Mi se pare vrednic de atenție amănuntul că, dintre cei doi termeni ai acestui cuplu antonimic, singur **departe** și-a făurit un derivat diminutival, **depărtișor,** bine reprezentat în poezia noastră populară („De cine mi-e mie dor, / De-aici e **depărtișor”)** și perfect încadrabil, din punct de vedere lingvistic, în sistemul derivării românești (cf. diminutivele adverbiale **binișor, încetișor, repejor).** În schimb, din **aproape** nu s-a dezvoltat nici o formație diminutivală, între altele, pentru motivul că vorbitorii nu simt nevoia să micșoreze sau să alinte „apropierea”. Ideea „depărtării” însă – implicînd, de cele mai multe ori, și pe aceea, simțită ca ostilă, a „despărțirii” – trebuie... „împuținată”, redusă la dimensiuni minore, măcar în spațiul subiectiv al închipuirii, al lui „cum aș dori eu să fie”: **Departe și nici prea foarte ...**

Cu totul remarcabil și surprinzător este faptul că, străbătînd drumul în sens... invers, adverbul **depărtișor** dobîndește, în poezia populară, valoare adjectivală: „Măi neicuță **depărcior”,** determinînd, cum se vede, „vocativul” **neicuță!** Odată devenit adjectiv, „substantivizarea” lui este ca și asigurată: „Bădișor din **depărcior,** / Scrie-mi carte, că mi-e dor”. Un sentiment tandru și trist, izvorît dintr-o amăgitoare rîvnă, cutreieră aceste versuri antologice, din ... **Antologia de poezie populară** a lui Lucian Blaga: **„Bădișor depărtișor,** / Nu-mi trimite-atîta dor / Pe pîrîu și pe izvor, / Și pe gura tuturor, / Că eu ți-oi trimite jele / Și pe lună și pe stele; / Dar stelele-s mărunțele, / Și mă tem că n-or ști mere” (EPL, 1966, p. 161). Ajuns „atribut” al **bădișorului,** „departele” trebuie acum induplecat, cu răsfățul vorbelor bune: **Bădișor depărtișor ...**

G. I. TOHANEANU

Cu scriitorul ROMULUS GUGA

(Urmare din pag. 1)

decvată a acelor ani, niște bocanci vechi, haine rupte, mult frig și multă tristețe, lîngă un patefon scăpat ca prin miracol – cum am spune – dintr-un război grav, dintre două ceațuri – se regăseau în dans. Era un dans al speranței. În acel moment în sală se aflau două persoane mai în vîrstă care, probabil, au traversat exact acest dans al speranței. Cred că știau prea puține despre autorul piesei și în pauza spectacolului i-am văzut înlăcrimați, cu scena amintită, de amărăciune, erau lacrimi de speranță, erau lacrimi redobîndite, era o lume regăsită, o lume a începuturilor. De aceea cred că undeva, la vechii greci, trebuie să ne întoarcem. Ei includeau și proza și poezia și drama și, dacă vreți, meditația singulară în fața lumii, a ritualurilor, a misterelor, a ludicului, așa încît, dacă ar fi să dau o deviză a poeziei, în care cred astăzi, ar fi aceea pe care unul din personajele mele din piesa la care vă refereați, „Evul mediu întîmplător”, o spune într-o scenă foarte frumos făcută de Carmen Galin. Ea spunea acolo că: **„între mine și stele nu e decît conștiința mea, limpede și clară”.** Dacă vreți este un program al unui scriitor contemporan.

– Cuvintele acestea îmi evocă altele, pe ale unui romancier care n-a scris niciodată teatru dar care, vorbind despre teatru, spunea că acesta este „locul geometric în care se întîlnesc participarea și visul”. Și cred că de fapt este un loc geometric comun întregii literaturi. Aș vrea să-mi spuneți, acum, ce scrieți?

– Două lucruri mai importante îmi iau timpul din urmă: în primul rînd, un roman la care lucrez de mai mulți ani, un roman pe care l-aș dori desprins din experiențele mele trecute, un roman al visului, al realității, al confruntărilor directe. Romanul acesta are un titlu provizoriu, „Prințul incinerat”, cît privește teatrul, am predatTeatrului Mic din București o nouă piesă care poartă titlul „Amurgul burghez”: o piesă politică, despre căile libertății.

– Ce repere în judecarea valorilor credeți că au adus ultimii cincisprezece ani?

– Am avut bucuria de a cunoaște cîțiva mari scriitori români. Aș aminti pe Lucian Blaga, în primul rînd, pe recent plecatul dintre noi Marin Preda, poeți importanți, pe care epoca aceasta i-a dat, ca A. E. Baconsky, sau de prozatori ca Al. Ivasiuc. Este o epocă, o lume reală a scrisului românesc. Principalul cîștig al acestui moment literar este că noi am reușit să ne desprindem de țărmul în care statutul scriitorului nu exista, iar ideea de scriitor începuse să dispară. Este epoca în care, de fapt, am redobîndit identitatea noastră națională, demnitatea scriitoricească, profesionalitatea, privirea obiectivă asupra literaturii. Romanul românesc trăiește un extraordinar moment. Am făcut o serie de călătorii și am avut ocazia să ascult opinii ale unor personalități culturale din străinătate care, pur și simplu, ne invidiau pentru romanul care se scrie azi în România. Poezia românească se apropie de porțile înalte ale Academiei suedeze. Inima mea are un moment de emoție la gîndul că unul din scriitorii acestei epoci ar putea fi încununat cu acest premiu. Ce înseamnă aceasta? Înseamnă realitatea responsabilității scriitorului român. Scriitorul este un constructor atunci cînd societatea și epoca îi creează posibilitatea să ctitorească și are nevoie de temelia lui. Statutul său se baza pe realitatea că literatura este polemică cu prezentul. Scriitorul propune un dialog contemporanilor săi, cu adevărurile lor și ale lui, în continuă mișcare și transformare. Se poate vorbi deci de un climat literar, în care, dacă vom fi, după exemplul momentelor importante din istoria noastră națională, parafrăzîndu-l pe Șincai, **„mai mult uniți în cele bune decît în cele rele”,** cred că literatura română va trăi un apogeu în anii care vor urma. Se simte acum o mare deschidere în teatru. Teatrul fără democrație nu se poate face. Teatrul presupune confruntare directă, problematică. Atena avea un mare teatru. Dacă mi-amintesc foarte bine, în Sparta, nu s-a jucat niciodată teatru.

– Care este evenimentul pe care dv., trăindu-l în aceste zile, simțiți nevoia să-l descrieți, să-i acordați paginile dv.?

– Pentru mine, la ora actuală, o problemă îngrijorătoare rămîne faptul că, pe zi ce trece, constatăm un atentat, o agresivitate crescîndă la adresa omului, a normelor democratice. Se petrec pe această planetă a noastră, atît de frumoasă în esență, lucruri, să o spunem cinstit, mizerabile, și dacă, mai acum o vreme, speranțele noastre într-o trăinicie a unor valori erau mai limpezi, nu o dată, norii grei ai terorismului politic, ai absorbției umanului în categorii cu totul respingătoare, au devenit din ce în ce mai pregnanți. Un scriitor nu poate asista indiferent – n-au asistat nici clasicii noștri și nici clasicii acestei lumi – la ceea ce se petrece cu soarta omului, cu soarta societății pe care a clădit-o cu atîta greutate. De aceea, piesa mea, „Amurgul burghez” este o piesă despre condiția umană azi, continuînd firesc preocupările mele din celelalte piese, în care, ideea de bază trebuie să rămînă nevoia de libertate, de demnitate în fața oricăror oprelişti, oricăror suferințe,

– „Dacă pe lume ar fi atîtea flori cîte ar putea cuprinde ochii copiilor – scria Goethe – ne-ar fi teamă să mai purtăm atîtea războaie”. Am simțit nevoia să alătur aceste cuvinte celor spuse de dv. Ce vă bucură și ce vă neliniștește pe dv., Romulus Guga?

– Cel mai mult mă bucură că astăzi pot să fiu mai mult eu decît mi-am imaginat în anii copilăriei mele, cînd războiul era realitatea acestor locuri și din care priveam spre lumea de mîine cu un mare semn de întrebare. Pe urmă, am certitudinea că cei care vor îmbrățișa mîine această profesie – și scrisul este și rămîne o profesie – vor porni categoric de la un alt start, unul real, natural, fără nici un fel de alte oprelişti întîmplătoare. Ce mă întristează cel mai mult este că nu întotdeauna toate mecanismele funcționează cum trebuie. Mă neliniștește faptul că uităm că țăranul român, în ograda sa, a privit cu răbdare secole pînă cînd imperiile au crescut și au descrescut pe alături, crescîndu-și cu îngăduință, bun simț și statui la hotare, cum spunea Goga despre Eminescu, deci cu pace și cu pîine crezul său spre umanitate. Scriitorul nu are altă alternativă, n-a avut niciodată decît aceea a țăranului român, care i-a dat limba, răbdarea și hazul. Nu e oare Caragiale sinteza a nouăsprezece secole de răbdare? Ar trebui să fim mai în lume în vremea aceasta. Să ne rostim mai răspicat despre acest minunat popor al nostru, despre poporul român. Să facem ceva mai mult pentru el, pentru cunoașterea lui. Soarta unui popor se decide acasă la el, dar deopotrivă la toate mesele mari ale lumii. Eu nu cred în Republica lui Platon. Pentru că mă exclude. Eu cred în Republica spiritul timpului meu, care mă include. Și dacă fiecare scriitor român va deschide o fereastră spre umanitate și va reuși să fie cît mai convingător în această confruntare de idei, va fi mai puțin șovinism, iredentism, naționalism și alte isme murdare, care și-au trimis norii grei, nu o dată, asupra, dacă vreți, ca să ne referim la Rebreanu, soartei țăranului român.

M.I.C.M. — C.I.A.T.

ÎNTREPRINDEREA „AUTOMECANICA„ BUCUREŞTI

LICHIDAREA IMOBILIZĂRILOR, ÎN CENTRUL ATENŢIEI

Reinoirea şi readaptarea producţiei la cerinţele momentului, reproiectarea unor subansamble, reducerea normelor de consum şi a consumurilor specifice, întărirea disciplinei tehnologice, avind ca efect imediat eliminarea risipei de orice fel, precum şi situaţii obiectiv conjuncturale ce ţin de competitivitate pe pieţele externe, sint doar cîteva din cauzele, cu motivaţie justificată, care determină apariţia unor stocuri de materiale şi piese de schimb temporar excedentare.

Evident că acest fenomen economic este foarte cunoscut de către specialiştii Întreprinderii Automatica Bucureşti şi, în consecinţă, se utilizează o largă paletă de elemente pentru anihilarea efectelor cauzale.

O primă etapă în intîmpinarea efectelor imobilizării o constituie depistarea tuturor reperelor de materiale şi piese de schimb fără mişcare sau cu mişcare lentă care influenţează negativ viteza de rotaţie a mijloacelor circulante.

Procedeul folosit înseamnă, de fapt, în limbajul de specialitate, „supravegherea dinamicii stocurilor", acţiune care are caracter permanent, avînd menirea să pună în evidenţă orice dereglare în circulaţia optimă a valorilor materiale.

După operaţiile de identificare a reperelor fără mişcare sau cu mişcare lentă urmează etapa de analiză minuţioasă în care se discută posibilităţile şi termenele de incorporare în producţie a fiecărui material sau piesă de schimb.

Resursele existente şi baza contractată pentru perioada în curs, comparate şi raportate la volumul de producţie al respectivului exerciţiu de plan, dau în cele din urmă cantitatea şi sortotipodimensiunile de materiale şi piese de schimb disponibile, precum şi volumul de renunţări asupra cărora se va iniţia demersurile la furnizori şi la coordonatorii de balanţă.

Procedindu-se cu operativitate la lichidarea imobilizărilor, se obţine o creştere substanţială a vitezei de rotaţie a fondului de rulment, o eficienţă sporită în utilizarea corectă a mijloacelor băneşti.

Cunoscînd consecinţele imobilizărilor de fonduri prin stocarea unor piese de schimb temporar, fără utilizare în unitate, Întreprinderea Automecanica Bucureşti oferă spre achiziţionare următoarele repere aflate în relaţie disponibilă:

Piese disponibile SR 131 şi familia

Nr. crt.	Denumirea	Reper	U/M	Cant.	P/U	Val.
1.	Arc readucător pedală	0918668	buc	1 695	1,40	2 373
2.	Arc pedală acceleraţie	1131602014	buc	9 141	1,75	15 966.75
3.	Arbore principal cu sector dinţat		buc	613	21	12 873
4.	Arbore primar	11418012914	buc	65	195	12 675
5.	Carcasă pompă apă		buc	71	83,4	5 921,40
6.	Capac roţi distribuţie		buc	59	93	5 487
7.	Consolă fr. dreapta	1133507001	buc	349	29,80	10 400,20
8.	Cruce cardan		buc	8	156	1 248
9.	Corp sup. pompă ulei		buc	360	18,70	6 732
10	Capotă ambreaj		buc	15	270	4 050
11	Capac etanşare	2111002014	buc	580	29,95	15 631
12	Capac compresor spare	2113509220	buc	280	11,50	3 120
13.	Corp servomecanism	1133516051	buc	50	33,50	1 675
14.	Corp inferior ppă benzină		buc	241	9,05	2 180.05
15	Cuzineţi bielă R3	2111004107	buc	117	30	3 510
16	Cuzineţi palier R3	2110022046	buc	99	34,8	3 445.20
17.	Cuzineti bielă R6	211004107	buc	6	30	180
18	Semicep sincron	1311701047	buc	985	4 115	4 087,75
19.	Corp sup. ppă ulei		buc	4	41,50	18
20	Cuzineţi bielă R7	2111004107	buc	24	30	720
21	Filtru interm. comp. şi rezervor	113351100	buc	64	130	8 320
22.	Membrană pompă benzină	2111106211	buc	3 919	5,50	21 554,50
23	Disc frînă faţă	1313001040A	buc	43	62	2 666
24.	Placă ferodou disc amb. SR 131		buc	4 502	12,8	57 625,50
25.	Regulator ptr. aer	1133512000	buc	23	240	5 520
26	Rotor pompă apă	2071307307	buc	537	17,50	9 402,87
27.	Şurub reglat casetă dir.	1313401066	buc	1 843	2,30	4 218,20
28.	Şurub reglat culbutori	1049017	buc	19	3,15	78,85
29.	Şurub reglat aer	1049071	buc	16	1	16
30	Şurub special servo	1133514035	buc	1 295	1,60	2 072
31.	Suport kilometraj	1131701555	buc	92	5,95	547,40
32.	Suport arc spate SR 113	0242645	buc	72	145	1 044
33.	Suport arc SR 131	1049739	buc	28	24	672
34.	Siguranţă butuc sincron	2111701255	buc	595	0,70	416,50
35	Supapă reg. presiune	1049098	buc	930	0,60	558
36.	Trompă punte faţă	1322301020	buc	14	442,90	8 415,10
37.	Traversă faţă motor	1049142	buc	70	95,0	4 750
38.	Tije de cuplare	1321801206 A	buc	29	9,20	266,80
39	Ţeavă egalizare	1313504211 A	buc	431	3,05	1 314,55
40.	Ţeavă egalizare	1313504211	buc	99	6,50	643.50
41	Ţeavă semiaxă	1312401220	buc	8	325	2 600
42.	Ţeavă semiaxă	1312401060	buc	7	325	2 275
43.	Taler supapă admisie	2111003008	buc	900	2,20	1 980
44	Taler supapă evacuare	2111003005	buc	890	2,40	2 136
45	Adaus arc spate brut	113240210	buc	1 650	21	34 650
46.	Amortizor faţă SR 131	AT 14445	buc	324	144	46 656
47	Arc suplimentar SR 131	0401325	buc	71	137	9 727
48	Arbore acţionare	1141801281 B	buc	161	139,85	22 515.85
49	Arc tije filtru ulei SR 113	1048556	buc	6 150	0,60	3 090
50.	Arc compresie servo	1133511004	buc	427	0,70	298,9
51.	Arc ureche scurt	1133507002	buc	800	0,60	480
52.	Arbore principal	113N1900109A	buc	15	243,08	3 646,20
53.	Arbore faţă	1141802883	buc	34	180,25	6 128,50
54.	Arbore intermediar	1321801214	buc	66	83	5 478
55.	Arbore principal	132180301M	buc	23	71,07	1 634,61
56.	Arbore acţionare	1141801128 B	buc	11	139,85	1 538,35
57.	Arc cilindru principal	1133505005	buc	2 100	0,80	1 680
58.	Arc placă presiune SR 131		buc	136	1,75	238
59.	Arc supapă pompă ulei	2111011272	buc	3 050	1	3 050
60.	Ax intermediar	1141801212	buc	11	123,30	1 356,30
61.	Ax pinion principal	1141901341	buc	16	115,80	1 852,80
62	Balama uşă inferioară	1316100130	buc	500	21	10 500
63.	Balama uşe superioară	1316100330	buc	818	23,10	18 895,80
64.	Bridă arc faţă	1322912003	buc	615	18	1 1070
65.	Bridă arc faţă	1142902002	buc	163	20,50	3 341,50
66.	Bolţ arc faţă PINGUIN	2029122002	buc	606	21	12 726
67.	Bucşă casetă direcţie	1313401022	buc	140	4	560
68.	Bucşă distanţieră atac	1132402053	buc	167	14	2 338
69.	Bucşă tachet motor	2111002043	buc	3 282	3,30	10 830,60
70.	Bucşă canelată	1141801217 A	buc	36	44,90	1 616.40
71	Bridă arc faţă 7 BAI		buc	8	13,50	108
72	Bucşe ax canelat	AB 4511610503	buc	8	50	40
73.	Bucşe flanşe fuzetă	1322304102	buc	801	5,75	4 101,7
74.	Bucşe elastică cep sincron	1141701569	buc	9 563	5,20	49 727,60
75.	Bucşe cep sincron	1141701539	buc	4 850	7,20	43 920
76	Bulon arc faţă scurt	1312902001	buc	907	12,75	11 564,25
77.	Butuc roată faţă	1142305020	buc	43	425	9 775
78.	Bucşe suport arc	512902504 A	buc	19	2,50	47,50
79.	Bucşe suport arc	512902504 A	buc	384	2,60	998,40
80.	Bulon arc spate	202912002	buc	47	17,20	808,40
81	Butuc roată faţă	203002013	buc.	2	257,50	515
82	Butuc roată brut	SPA 90632	buc	10	469,68	4 696,80
83	Butuc sincron 3—4	1311701554 A	buc	196	21,20	4 155,20
84	Capac palier faţă	2111009410	buc	994	18	17 892,20
85.	Cep fixare sincron 2—3	2061701725	buc	1 443	2,95	4256,85
86.	Capac arbore intern	1050761	buc	100	10,70	1 070
87.	Capac intern pompă ulei	2111011506	buc	200	6,20	1 240
88.	Cap bară transversală	1042309303	buc	280	41,41	1 159,48
89.	Cap schimbător 4—5	0175108	buc	19	21	399
90.	Cilindru ridicător III	1048743	buc	40	240	9 600
91.	Colector dinam	0180836	buc	351	63,86	22 414,8
92.	Cruce cardan 35501	0184491	buc	88	156	7 488
93.	Cuzineţi bielă R6	211104007	buc	277	30	8 310
94.	Cuzineţi palier R6	0188475	buc	240	105	25 200
95.	Consolă	1049721	buc	35	21	735
96.	Capac arbore intermediar	1311701001	buc	50	18,54	927
97.	Carcasă rulment brut	117561 A	buc	125	19,83	2 478,75
98.	Carter cutie transmisie	113N1901010	buc	46	252	11 592
99.	Carter cutie transmisie	132	buc	22	245,95	5 410,9
100.	Cuzineţi palier R3	2111022046	buc	2	34,80	69,6
101.	Carter cutie transmisie	1321801260	buc	15	199,70	2 995,5
102.	Capac regulator	121352001	buc	902	0,15	135,30
103.	Carcasă sincron 3—4	1311701257 A	buc	31	10,80	354,80
104.	Carter punte spate SR 114	1142401000	buc	10	2 010	20 100
105	Cep fixare sincron 4—5	2061701732	buc	6 894	2,80	19 303,20
106.	Cîrlig tracţiune faţă	1132800003	buc	13	33	429
107.	Colector electromotor	PM 399388422	buc	593	128,75	76 348
108.	Cilindri aer	203519000	buc	2	165	330
109.	Disc frînă spate dreapta	1132401021	buc	24	52	1 248
110.	Dulie cu vizor	2 PV 12 V—5 A	buc	2 983	5,20	15 511,6
115.	Cablu	4834	buc	100	2,50	250
116.	Cablu	4835	buc	100	2,50	250
117.	Cablu	4836	buc	100	2,50	250
118.	Cablu	4837	buc	100	2,50	250
119.	Cablu	4838	buc	100	2,50	250
120.	Cablu	4839	buc	100	2,50	250
121.	Cablu	4849	buc	100	1,75	175
122	Cablu	4841	buc	100	2,50	250
123.	Cablu	4842	buc	100	2,75	275
124.	Cablu	4843	buc	100	2,75	275
125	Cablu	4844	buc	100	2,50	250
126	Cablu	4845	buc	100	2,75	275
127	Cablu	4846	buc	100	2,50	250
128	Cablu	4847	buc	100	2,50	250
129.	Cablu	4848	buc.	100	2,50	250
130	Cablu	4849	buc	100	4,00	400
131.	Cablu	4852	buc	200	1,75	320
133.	Cablu	4853	buc	300	1,75	525
134.	Cablu	4854	buc	100	2,50	250
134.	Cablu	4855	buc	100	2,50	250
135	Cablu	4856	buc	100	2,50	250
136	Cablu	4862	buc	100	2,75	275
137.	Cablu	4836	buc	100	2,50	250
138	Cablu	4866	buc	100	2,75	275
139.	Cablu	4867	buc	100	2,75	275
140	Cablu	4870	buc	100	2,70	270
141.	Cablu	4873	buc	100	4,25	425
142.	Cablu	4874	buc	100	2,75	275
143.	Cablu	4875	buc	100	2,75	275
144.	Cablu	4876	buc	100	2,75	275
145.	Cablu	4877	buc	100	2,75	275
146.	Cablu	4880	buc	350	4	1 400
147.	Cablu	4881	buc	100	4	400
148.	Cablu	4882	buc	100	2,75	275
149.	Cablu	4883	buc	100	2,75	275
150.	Cablu	4884	buc	100	2,75	275
152	Pană cuplare	1048597	buc	60	30	1 800
153.	Pîrghie comandă direcţie	1049436	buc	54	74	3 996
154.	Pîrghie superioară fuzată	0702416	buc	107	49,40	5 285,80
155.	Pinion intermediar	1141801513	buc	23	247	5 681
156.	Pinion arbore intermediar	1311701583	buc	272	70	19 040
157.	Pinion broască uşe	1316105024	buc	1 483	8,10	12 012,30
158.	Pinion angrenare	1131701582	buc	318	78	14 804
159.	Pîrghie	1313508093	buc	69	15,45	1 066,05
160.	Pinion intermediar	1321801205A	buc	40	55,30	2 212
161.	Pîrghie comandă direcţie	1313401011	buc	16	72	1 152
162.	Pinion arbore principal	11381900290A	buc	6	185,40	1 412,40
163	Pinion angrenare permanentă	1311701015	buc	19	72	1 368
164.	Pinion acţionare vitezometru	1311701052	buc	48	16,30	782,40
165.	Pinion ax principal	1141801382	buc	43	81,05	3 485,15
166.	Piesă de reglaj	1142402005	buc	25	27,50	687,50
167.	Pană disc arb. intern	2061701701	buc	940	1,55	1 457
168	Lamele sincron	2061701728	buc	14 416	0,50	7 208
169.	Mîner antrenare brut	1316103011	buc	4 000	2,95	11 800
170.	Întrerupător stop pneumatic	1050877	buc	460	9,30	4 278
171.	Inel sincron 2—3	1048351	buc	109	73,70	8 027,30
172.	Inel dispozitiv ridicare I	0919263	buc	173	1	173
173.	Inel dispozitiv ridicare II	1050788	buc	178	1,10	195,80
174.	Inel butuc sincron	2061701750	buc	2 746	0,35	961
175.	Inel distribuţie	1048191	buc	343	1,05	359,35
176.	Furcă cuplare	1048494	buc	120	27,50	3 300
177.	Flanşe canelată arbore cardan	1050903	buc	53	62	3 285
178.	Flanşa arbore secundar	2111701307	buc	263	41	10 783
179.	Flanşe furcă cardan	0995535	buc	37	41,20	1 524,40
180.	Falcă menghină mînă	1050912	buc	512	3	1 536
181.	Furcă cuplare	1321801207	buc	38	28,35	977,30
182.	Longeron drept	1312801040	buc	21	780	1 538

183.	Longeron	1132801340	buc	15	1 505	22 575
184.	Longeron	1132801010	buc	8	1 145	9 160
185.	Longeron	1132801310	buc	30	1 250	37 500
186.	Longeron	1162801010	buc	10	1 575	15 750
187.	Siguranță braț	1311701033	buc	650	2,30	1 495
188.	Siguranță bolț piston	1210040225	buc	4 171	1	4 171
189.	Suport sferic articulație	1322304040	buc	42	267,80	11 247,5
190.	Tambur frînă mînă	2111701397	buc	280.	220	61 600
191.	Tambur roată spate 7 BAI	202404011	buc	41	300	12 300
192.	Tambur roată față	203003012	buc	60	226,5	13 590
193.	Tambur roată spate	1322404031	buc	212	230	48 760
194.	Traversă	1312801050	buc	156	109	17 004
195.	Trompă punte față spate	1322401050	buc	9	840	7 560
196.	Trompă punte spate	1312401050	buc	1	721	721
197.	Melc acționare vitezometru	513802033	buc	2	23	46
198.	Ax pinion vitezometru	1321801224	buc	63	15,5	976,5
199.	Pinion acționare	1321801202	buc	22	84,40	1 856,8
200.	Siguranță canelată	2111701245	buc	559	3,05	1 826,95
201.	Tampon elastic	2111001030	buc	4 596	62,50	287 250
202.	Perii dinam	113P59657	buc	6 187	11,33	70 098,71
203.	Pinion macara	1316104021	buc	4 000	6,50	26 000
204.	Casetă direcție pinguin	0491094	buc	1	1 545	1 545
205.	Inversor	0919664	buc	1	1 735	1 735
206.	Dulie	B 9	buc	197	5	985
207.	Cuzineți palier	2110022046	buc	67	24,8	2 331,6
208.	Cilindru receptor	1131602040	buc	49	45	3 205
209.	Capac distribuție	0918597	buc	99	69	6 633
210.	Cablu I.C.M. 3	0909922	buc	166	10,50	1 743
211.	Arc perie electromotor 113	0920071	buc	7 364	0,9	6 567,60
212.	Sondă termometrică	5521	buc	509	18	9 162

Piese disponibile pentru autoșasiul RD 109

Nr. crt.	Denumirea	Reper	U/M	Cant.	P/U	Val.
1.	Cutie siguranță 6 poli 6802	89254346802	buc	2	32	64
2.	Cutie siguranță 6 poli 6803	89254346803	buc	72	32	2 304
3.	Cutie siguranță 6 poli 6801	89254346801	buc	21	32	672
4.	Cablaj 6811	6811	buc	100	381	3 810,0
5.	Cablaj 6790	6790	buc	100	1 550	155 000
6.	Cablu 4871	4871	buc	250	273,5	68 375
7.	Cablu 6815	6815	buc	89	690	61 410
8.	Dioda A 407	A 407	buc	263	8,50	2 169,75
9.	Dop închidere frînă mînă	81960010029	buc	771	1,90	1 464,90
10.	Etichete autoșasiu	N 3150	buc	7	10,24	71,68
11.	Etichete tablou siguranță	89978502800	buc	67	15,20	1 081,40
12.	Indicator combustibil 5715	5715	buc	362	75,50	27 331
13.	Întrerupător lumini 6460	6460	buc	80	30	2 400
14.	Întrerupător pneumatic 6461	6461	buc	200	28,65	5 730
15.	Lampă serviciu LSI	LSI	buc	38	85	3 830
16.	Lampă scară LIS 2	LIS 2	buc	160	32	5 120
17.	Papuc 6×4,3	07912120118	buc	200	0,54	108
18.	Papuc 6×6,8	07912120123	buc	803	1,51	1 212,53
19.	Papuc 16	1021006	buc	165	0,17	28,05
20.	Papuc 10×6,8	10×6,8	buc	300	0,92	276
21.	Placă borne 7908	89254350863	buc	7	8,40	58,80
22.	Pompă gresat PC 3		buc	163	41	5 576
23.	Robinet	89779206807	buc	310	77,50	24 025
24.	Siguranță 80 A	892543408001	buc	12	0,40	4,80
25.	Traductor nivel comb 5726	5726	buc	65	21,60	1 404
26.	Articulație unghiulară	06360906415	buc	100	19	1 900
27.	Arc tracțiune Ø 3,2	06461902320	buc	390	1,45	565,50
28.	Arc compresie	064602001106	buc	402	0,25	100,50
29.	Arc elicoidal	0646900446	buc	405	1,65	668,25
30.	Bosaj	A0030030232	buc	10	2,90	29
31.	Clemă	06670100101	buc	50	0,60	30
32.	Colier 32×48	0667128315	buc	2 598	10,50	27 279
33.	Colier 70×90	0667128329	buc	45	11,50	517,50
34.	Colier 80×87	06671280329	buc	71	9,15	649,65
35.	Colier	06671280344	buc	232	5	1 160
36.	Cot M 10×1,5	06717510102	buc	170	17	2 890
37.	Cot L 12	06717510411	buc	349	23	8 027
38.	Con etanșare	06780502305	buc	250	1,25	312,50
39.	Flanșă	A 00035357085	buc	5	23	115
40.	Niplu	06710700109	buc	608	3,85	2 340,80
41.	Niplu	06790200201	buc	495	2,20	1 089
42.	Inel etanșare	06710200218	buc	770	0,90	693
43.	Inel etanșare	06561900726	buc	80	1,80	144
44.	Inel etanșare	06563310226	buc	240	0,10	24
45.	Inel etanșare	06563310216	buc	104	0,10	10,40
46.	Inel etanșare	06563312245	buc	374	0,42	157,08
47.	Pompă EATON	51471017010	buc	1	1 060	1 060
48.	Pipă accelerație	06361204202	buc	91	5,50	500,50
49.	Racord T	06711300108	buc	151	22	3 322
50.	Racord dublu	06783900141	buc	84	48	4 032
51.	Racord de legătură	06783700105	buc	250	3,25	812,50
52.	Racor	06735900608	buc	385	69	26 565
53.	Racord	06735900606	buc	455	53	24 115
54.	Racord	06717700406	buc	207	22	4 554
55.	Semicolier	A 0035653019	buc	5	5	25
56.	Suport elastic	A 05000010080	buc	28	82	2 296
57.	Rezervor	89122015011	buc	2	595	1 190
58.	Arc spate	89434006653	buc	16	675	10 800
59.	Antrenor unghiular	81328017122	buc	129	89	11 481
60.	Articulație cardanică	81392007001	buc	222	135	29 970
61	Arc compresie	81976010425	buc	20	274	5 480
62.	Buton manetă	81970100002	buc	20	8,50	170
63.	Buton ghidaj	81960010140	buc	44	2	88
64.	Bucșă lagăr	81326050017	buc	50	14	700
65.	Burduf pliant	81964200135	buc	190	3,50	665
66.	Brățară	81974010523	buc	500	0,50	250
67	Brățară C4×12×56	81974010523	buc	10	0,45	4,50
68.	Cuplaj electromagnetic		buc	130	2 100	273 000
69.	Cilindru blocare	81157016010	buc	1	43	43
70.	Casetă comandă	81326006031	buc	3	1 440	4 320
71	Carcasă opritor fr. mînă	81531525003	buc	425	21,65	9 201,25
72	Capac proiectare	81964100016	buc	5	0,30	1,50
73.	Eclisă	81974800982	buc	5	1,20	6,0
74.	Garnitură etanșare	81129010004	buc	207	1,33	279,45
75.	Garnitură etanșare	81129010017	buc	141	0,20	28,20
76	Inel de cauciuc	81434310010	buc	61	5,78	352,58
77	Inel	8 1590 00 6	buc	6	5,10	30,60
78.	Mîner	81970013130	buc	14	0,50	7,00
79	Manșon	81964010084	buc	800	2,18	1 744,00
80.	Manșon protecție	81464302950	buc	10	15,10	151
81	Pîrghie cilindru	81157300000	buc	5	11	55
82	Placă de sprijin	81418200083	buc	200	13,20	2 640
83	Piesă de umplere	81418400020	buc	1 400	2,50	3 500
84	Rezervor ulei direcție	8147[illegible]017000	buc	68	265	18 020
85.	Suport furtun frînă	81512400001	buc	482	1,70	819,40
86.	Ștuț filetat	81981205006	buc	112	75	8,40
87.	Șaibă	81992418376	buc	691	1,43	988,13
88.	Șaibă suspensie față	81907110232	buc	574	5,41	3 105,34
89.	Șaibă	81907110461	buc	5	0,46	2,30
90.	Siguranță	81911320011	buc	400	0,45	180
91.	Pahar volan	89464300853	buc	80	31,45	2 516
92.	Cablaj	6863	buc	80	725,70	58.056
93.	Cablaj	4803	buc	30	82	2 460
94.	Cablaj	4800	buc	65	49	3 185
95.	Cablaj	4801	buc	75	86,65	6 498,75
96.	Cablaj	4802	buc	100	49	4 900
97.	Cablaj	4807	buc	120	1,75	210
98.	Cablaj	4815	buc	100	1,75	175
99.	Cablaj	4816	buc	100	1,75	175
100.	Cablaj	4817	buc	250	2,75	687,50
101.	Cablaj	4818		100	2,75	275
102.	Cablaj	4819	buc	100	2,50	250
103.	Cablaj	4820	buc	100	1,75	175
104.	Cablaj	4821	buc	100	2,75	275
105.	Cablaj	4822	buc	100	2,50	250
106.	Cablaj	4823	buc	100	2,50	250
107.	Cablaj	4824	buc	100	2,75	275
108.	Cablaj	4827	buc	100	2,75	275
109.	Cablaj	4882	buc	100	2,75	275
110.	Cablaj	4829	buc	100	2,50	250
111.	Cablaj	4830	buc	100	2,50	250
112.	Cablaj	4831	buc	100	2,50	250
113.	Cablaj	4832	buc	100	2,50	250
114.	Cablaj	4833	buc	100	2,50	250
151.	Cablu	4885	buc	100	2,75	275
152.	Cablu	4886	buc	100	2,50	1 000
153.	Cablu	4887	buc	100	2,50	250
154.	Cablu	4888	buc	100	2,75	275
155.	Cablu	4889	buc	100	2,75	275
156.	Cablu	4890	buc	100	2,50	250
157.	Cablu	4891	buc	100	2,75	275
158.	Cablu	4894	buc	100	2,50	250
159.	Cablu	4895	buc	100	2,50	250
160.	Cablu	4896	buc	100	2,50	250
161.	Cablu	4897	buc	100	1,75	175
162.	Cablu	4899	buc	100	2,75	275
163.	Cablu	4900	buc	100	2,75	275
163.	Cablu	4900	buc	100	2,75	275
164.	Cablu	4901	buc	100	2,75	275
165.	Cablu	4904	buc	100	2,75	275
166.	Cablu	4906	buc	100	2,50	250
167.	Cablu	4905	buc	250	2,50	525
168.	Cablu	4907	buc	100	4,0	400
169.	Cablu	4908	buc	100	2,75	275
170.	Cablu	4909	buc	100	2,75	275
171.	Cablu	4910	buc	100	2,75	275
172.	Cablu	4911	buc	100	2,75	275
173.	Cablu	4912	buc	100	2,75	275
174.	Cablu	4913	buc	100	2,75	275
175.	Cablu	4914	buc	100	2,75	275
176.	Cablu	4915	buc	100	2,75	275
177	Cablu	4916	buc	100	2,75	275
178.	Cablu	4917	buc	100	2,75	275
179.	Cablu	4952	buc	20	1,75	35
180.	Cablu	5002	buc	100	1,75	175
181.	Cablu	5001	buc	100	4,80	480
182.	Cablu	4918	buc	50	2,75	137,5
183.	Cablu	4809	buc	200	2,80	560
184.	Cablu	5000	buc	100	2,75	275
185.	Cablu	4922	buc	100	69,15	6 915
186.	Cablu	4879	buc	100	5,10	510
111.	Disc ambreaj	2111601020	buc	79	174	13 746
112.	Dispozitiv camuflaj far	1049944	buc	61	46 220	2 810
113.	Dop filetat pompă ulei	2111011233	buc	1 094	2,10	2 997,4
114.	Excentric acționare ppă benzină	2111102005	buc	602	6,75	4 064,5
115.	Inel sincron 4—5	2061701731	buc	4 821	46	221 766
116.	Inel sincron	13111701033	buç	232	90,80	21 065,8
117.	Manșon sincron	2061701726	buc	6 060	62,70	37 996,2
118.	Furcă schimbător	2061701762	buc	42	60,60	2 542,22
119.	Geam far principal Ø 180	1050868	buc	55	5,20	286
120.	Manșon sincron 2—3	1048342	buc	241	65,92	15 886,7
121.	Radiator mic încălzire	1048984	buc	30	257	7 710
122.	Ramă far principal Ø 180	A 20222	buc	278	26,5	7 367
123.	Rezervor lichid p. centrala	1048993	buc	897	5,75	5 157,7
124.	Șaibă	35501	buc	280	2,10	588
125.	Șaibă stringere arb. interm	1048422	buc	1 206	2,70	3 256,20
126.	Șaibă siguranță	2111701294	buc	1 260	0,90	1 134
127.	Semiaxă spate dreapta	1132401010	buc	4	496	1 984
128.	Rondela de siguranță	0227911	buc	152	5	760
129.	Robinet blocare	204906110	buc	5	140	700
130.	Robinet presiune	1049008	buc	129	28	3 612
131.	Arc supapă vid	1133512012 A	buc	1 610	0,40	644
132.	Arc. servomecanism tip nou	1133516031	buc	490	0,70	343
133.	Resort filtru aer	1133511004	buc	201	0,90	180,9
134.	Resport cîrlig zăvor capotă	1315001059	buc	1 900	0,50	950
135.	Resport inf. fr. față scurt	0469112	buc	1 344	1,10	1 478,4
136.	Resort distrib. servor	1133516007	buc	1 000	0,75	750
137.	Pompă hidraulică	1048966	buc	4	771,5	3 086
138.	Pinion punte față	1141801201 A	buc	28	134,40	3 763,2
139.	Pinion angrenare	113N1900189	buc	15	186.43	2 796.4
140.	Pinion acționareapunte spate	1048903	buc	17	185	3 145
141	Niplu	2111106204	buc	2 300	2,65	5 895
142.	Niplu Ø 6	1050841	buc	450	1,55	697,5
143.	Mufă de cuplare	1049249	buc	39	37,95	1 480,05
144.	Melc acționare vitezometru	1131701546	buc	91	17,35	1 578,95
145.	Melc vitezometru	1131900127	buc	6	13,25	79,50
146.	Melc actionare vitezometru	1321801229	buc	148	39,11	5 788,28

De reținut!

● Unitățile interesate de oferta prezentată sînt informate că pot achiziționa orice reper în condițiile prevăzute de Legea 11/1980.

● Comenzile se vor transmite la Întreprinderea Automecanica București, Șoseaua Olteniței 388 – sect. 4.

● Informații suplimentare la telefon 833080/120.

Emil GEORGESCU – Vasile BAȘA

top

SECŢIA ROMÂNĂ: 1. Dacă într-o zi – **Post Scriptum;** 2. Poarta de foc – **Pro Musica;** 3. Hei, omule de nea – **Cornel Constantiniu;** 4. O roată de foc – **Semnal M;** 5. Vrem pace pe pămînt – **Păuniţa Ionescu & Iris. SECŢIA INTERNAŢIONALĂ:** 1. One Of Us – **ABBA;** 2. Quartier Latin – **Gibson Brothers;** 3. Physical – **Olivia Newton-John;** 4. More And More – **Joe Dolan;** 5. Wired For Sound – **Cliff Richard. PROPUNERI:** Lost Inside Of You – **Barbra Streisand;** Don't You Want Me? – **Human Leaque.**

POP SERVICE

Sordan Liviu – Reşiţa: „Nu găseşti că afirmaţia „Campion autentic al şlagărului" atribuită lui Mihai Constantinescu e exagerată, dacă nu cumva hazlie?". Ba da. Dar, apropo, unde ai auzit „perla"? **Doru Bogozea – Slatina Olt:** componenţa grupului canadian de Heavy Rock: Myles Goodwin (chit., Keyb.); Garry Moffet (chit., voc.); Brian Greenway (chit.); Steve Lang (bass); Jerry Mercer (drms.). Afirmaţi în Europa cu prilejul unor concerte alături de „Styx" şi „Rush". **Izvernar Mircea – C. Severin:** Durabilitatea cîntecelor lui Lennon e şi va fi o dovadă grăitoare că tot ce s-a scris despre talentul său a fost adevărat. 2. Cîteva din propunerile tale pentru top, iată-le cuprinse deja aci. Pe viitor, trimite-mi şi propuneri pentru secţia română. 3. De îndată ce aflu datele solicitate, îţi voi scrie. **Traian Pirvulescu – Slatina Olt:** eşti o adevărată enciclopedie pop! Cît despre afirmaţia ta că top – „Orizont" dă dovadă de patriotism local părerea e falsă dat fiind că valoarea formaţiilor locale timişorene e confirmată de prezenţa lor în topurile din întreaga ţară. Cronica, Săptămîna, Tribuna. **Horvath Arpad – Braşov:** regret, dar nu mă ocup cu înregistrările. Îţi pot fi de folos însă cu informaţii. Mai scrie-mi. **Viorel Kociş – C. Severin:** recentul LP al formaţiei AC/DC se cheamă de fapt „For Those About To Rock". Informaţii despre grup, într-un viitor material. Aşadar, urmăreşte rubrica. **Takacs Renate – Loco:** nu posed adresa solicitată, în schimb îţi pot oferi numărul de revistă pe care scrii că l-ai pierdut (asta, dacă între timp nu l-ai procurat). **Duşan P. – Ciacova:** da, Dan Andrei Aldea nu mai face parte din „Sfinx", formaţia avînd acum următoarea componenţă: Mircea Romcescu (chit.); Bibi Ionescu (chit. bass); Mihai Cernea (perc.); Idu Barbu şi Sorin Erwin (ambii – keyb). **Mai mulţi corespondenţi:** discografia „Kansas": Kansas (1974); Song For America (1975); Leftoverture (1976); Point (1977); Two The Show (1978); Monolith (1979); Audio Visions (1980).

Petru UMANSCHI

evrika!

- **Lumină oarbă şi gutui pe un dulap ros de carii ...**
- **Puterea ursului a dus la pierderea cozii acestuia.**
- **Primul ghiocel vesteşte primăvara. (Se mai întîmplă şi pe la timple).**
- **Mieii încep să tremure cu adevărat abia în primăvară.**
- **Viclenia nu e pedepsită de lege. (Au şi vulpile dreptul la supravieţuire).**
- **Speranţa e firul de iarbă ce creşte şi-n sufletele pustiite.**
- **Deviza unora: „Decît cel mai bun epigramist, mai bine cel mai slab romancier".**
- **Lupoaica ce a hrănit doi fii de împărat, nu trăia în haită.**
- **Primul pas spre bucătărie nu-l faci în copilărie, ci după căsătorie.**
- **Distanţa dintre noi şi lucruri creşte pe măsură ce considerăm că în acestea nu există viaţă.**

Ion VELICAN

corespondenţa

Radu Mercereanu: Versuri artizanale, care pot fi scrise de oricine are ceva cultură şi mai cu seamă nedomolite ambiţii literare. **Mihai Girju:** Configuraţii exagerat pletorice, în hăţişul cărora nu bănuim cine s-ar putea descurca. **Benedict Criva:** Pastelurile dv. nu au o însuşire fundamentală a genului, aceea a „peisajului – stare de suflet", – expresie formulată de Amiel şi devenită de multă vreme un bun comun, estetic. **Ruxandra David:** Ar trebui să facem **excizii** (folosind termenul cu care vă botezaţi o poezie) numeroase în poeziile dv. (pe care le numiţi fără temei „intelectuale"), spre a putea reţine cîteva versuri publicabile. **Victor Lavu:** La încheietura sintagmelor versurilor dv. sînt dezagreabile excrescenţe de oase moarte. Aşa că nu-i de mirare că acestea şchioapătă, străduindu-se să parcurgă (după vrerea dv.) „calea dezagregării materiei". **Maria Retezan:** Mimetism poetic, uimitor de variat, care, filtrat printr-o inteligenţă artistică, probabil că ar putea genera parodii reuşite. **Ion Trandafir:** Deci, cu alte cuvinte, dv. mărturisiţi că excedentul energiei sufleteşti vi-l revărsaţi în poezii şi „contribuiţi prin acestea la îmbogăţirea literaturii române". Dar versurile sînt frigide şi lipsite de valoare estetică, aşa că literatura nu are nimic de cîştigat, oferindu-i asemenea plăsmuiri. **Dorina Sabău:** Prea multe ingrediente extraliterare care, contrar dorinţei dv. de adîncire psihologică, se coagulează în prozaism. **Dezideriu Aktis:** Ciclul de poezii, intitulat „Stelele Algol", dacă ne gîndim că aveţi în vedere tipul de stele variabile (cefeide), putem presupune că aţi vrut să-i daţi o replică poetică volumului de versuri „Stele fixe" de Gheorghe Pituţ. Însă intenţia dv. se situează la o distanţă valorică imensă, ca de la cer la pămînt. **Iulian Mocanu:** Grupajul dv. de poezii ne determină să vă avem în atenţie, prin urmare vă rugăm să ne trimiteţi cîteva date personale şi o fotografie. Credem că veţi reuşi să vă realizaţi în poezia gnomică, sentenţioasă chiar. Mai trimiteţi-ne (cînd aveţi posibilitatea) cîteva poezii, spre a vă pregăti un debut în revista noastră. Vă prevenim că, uneori, riscaţi ca meditaţia poetică să fie sofisticată. **(Dincolo:** „Dincolo de zidul albastru, / Zidul albastru. / Lumina luminii / Străbate / Lumina luminii / Timpul ce mai contează?"). **Marin Goja:** Semne bune în „Meditaţie" şi „Culoare simfonică", în celelalte poezii predomină declaraţii netransfigurate artistic. Ar fi bine dacă aţi veni la redacţie să discutăm pe text. **Carol Varga:** Într-adevăr, din vară pînă acum, se constată că aţi făcut un oarecare progres. Sînt de menţionat „Cîte clipe mai sînt", „Rugăciune", „Nisipul paşilor", „Doar tu să mai vii". Prea stufoasă e „Expoziţie spre sufletul căutătorului de izvoare", abstractă – poezia „Nefireşti", convenţională – „Sunetul nopţii". **Stejărel Ionescu:** Am predat povestirea la secţia de proză. **R. Dora:** Versuri corecte, dar fără valoare estetică. **Teodosia Avram:** Mai trimiteţi. De mare plasticitate e imaginea: „noaptea se scurge în ape, / ca un plîns zugrăvit pe aer".

Aurel TURCUŞ

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 21 februarie

8,00 Consultaţii pentru admiterea în învăţămîntul superior. 8,40 Omul şi sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical: Iarna în februarie. 14,00 Tom şi Jerry. 17,00 Telesport. 17,50 Linia maritimă Onedin. 19,00 Telejurnal. 19,25 Cîntarea României. 20,30 Film: Banii altora (francez). 22,10 Telejurnal. Sport. 22,30 Arii din opere.

LUNI, 22 februarie

15,00 Emisiune în limba maghiară. 20,00 Telejurnal. 20,25 Cincinalul '81–'85. 20,50 Roman foileton: Ţinutul Beulah. 21,40 Cadran mondial. 22,00 Telejurnal. 22,15 Cîntec tînăr.

MARŢI, 23 februarie

11,00 Viaţa satului. 16,05 Viaţa şcolii. 16,45 Clubul tineretului. 17,25 Viaţa satului. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,45 Semnături în cartea muncii. 21,00 Teatru TV. Emigranţii. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 24 februarie

16,05 Consultaţii pentru elevii cursurilor serale. 16,25 Şah. 16,40 Reportaj pe glob. 17,00 O viaţă pentru o idee. 17,20 Consultaţii în sprijinul învăţămîntului politico-ideologic. 17,40 Tragerea pronoexpres. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,35 Dus-întors pe drumul amăgirilor. 20,55 Telecinemateca: Comoara din Vadul Vechi. 22,15 Telejurnal.

JOI, 25 februarie

11,00 Viaţa satului. 16,05 Viaţa culturală. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,45 Vechi melodii populare. 21,00 Forum politico-ideologic. 21,25 Serial ştiinţific. 21,50 Telejurnal. 22,05 Meridianele cîntecului.

VINERI, 26 februarie

15,05 Tribuna experienţei. 15,20 Orchestra de muzică populară a Filarmonicii de Stat din Arad. 15,35 La volan. 15,50 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 20,00 Telejurnal. 20,40 Film: Ultimul copil (american). 21,50 Dezbateri culturale. 22,15 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 27 februarie

11,05 Viaţa satului. 13,00 Tragerea de amortizare ADAS. 13,10 La sfîrşit de săptămînă. Debut TV: Adriana Alexandru-Pop; Se întorc cocorii; Festival de circ de la Monte Carlo; Opereta veşnic tînără; Să-i revedem pe marii actori ai scenei româneşti; Gala desenului animat. 20,00 Telejurnal. 20,20 Februarie. Cronica evenimentelor politice. 20,35 Teleenciclopedia. 21,00 Film serial: Lumini şi umbre. 22,00 Telejurnal. 22,10 Cu mască, fără mască.

TELEVIZIUNE

pretexte

„ÎNVELIRE"

Unele cuvinte sau expresii din vorbirea populară dispun de efecte poetice (şi semantice) pe are adeseori, în virtutea uzan ei, le ignorăm. Polisemia vor elor – nu înseamnă şi ambi uitate în comunicare – demon trează posibilitatea de „însămînţare" a sensurilor în expresii cu accepţii figurate, creînd, prin reciprocitate, vitalitate, energie şi supleţe în nuanţarea exprimării. Mă gîndesc la excelentele „tablete" ale maestrului Tohăneanu publicate în **„Orizont"**, căruia-i cer îngăduinţa să aduc în discuţie cuvîntul „a înveli-învelire", care frecvent are înţelesul de „a acoperi-acoperire", indiferent dacă este vorba de acoperirea casei, a umerilor sau a copilului. Fiind sensul de bază (sau propriu) al verbului, este înregistrat în dicţionare, folosindu-se, probabil, în toate zonele limbii româneşti.

În ţinutul Zărandului, căruia şi astăzi i se mai spune „ţara ...", verbul se mai foloseşte cu sensul de „a lega", sens ce a dezvoltat mai apoi o nuanţă specifică zonei. Cînd o femeie spune „înveleşte-mă!" este clar că ea pretinde să i **se lege** cîrpa (broboadă ţărănească) pe sub bărbie. Acest sens secundar a dobîndit o paradigmă figurată, înregistrată în expresia „a învelit-o", ceea ce înseamnă că a luat-o de nevastă; pînă la „învelire" femeia se bucura de fetie, de dreptul de a purta cîrpă albă. Doar o fată mare are privilegiul să-şi lase cozi şi să umble descoperită. Odată cu „învelirea" fetei de către flăcău, aceasta ajunge femeie, purtătoare de conci, adică un coc ce trebuie ascuns, „învelit" cu un testemel negru sau roşu. Expresia nu se foloseşte pentru o femeie văduvă sau divorţată şi nici nu se sesizează nuanţe peiorative, evitîndu-se formulări la persoana întîi: „m-a învelit" ori „am învelit-o".

Ivirea amurgului este remarcată tot prin folosirea acestui verb: „se-nveleşte ziua cu noaptea". Pentru „dezvelirea" zilei din noapte se uzează de alte formulări la fel de ispititoare din punct de vedere paradigmatic: „se crapă de ziuă", „scapără de ziuă". Lucian Blaga, vecin al celuilalt versant zărăndean, va folosi în poemul **Noi şi pămîntul** versul „În zori cînd ziua va aprinde noaptea".

Vorbirea populară „ascunde" în expresii uzuale o zestre poetică remarcabilă, semn evident că posedăm o limbă care în dansul său stilistic şi-a **lămurit** cuvintele, adică şi le-a „dat prin aur".

Anton ILICA

serial

JURNALUL UNUI CULTURIST (VII)

Continui „antrenamentul psi gic", pentru a mă putea a a de treabă; caut prin cărţi, monesc prin jurnalele unor personalităţi, iau note, mă n în scop". Nu e greu să un lucru – zicea Brâncuşi – u să te pui în situaţia de ce. Ştia bătrînul înţelept ce Brâncuşi umbla prin filo orientale, ducea o viaţă scet, simplă, în consens cu adîncă, echilibrată. „Ţără mul" lui aparent era o sfidare civilizaţiei occidentale, zăngănitoare şi rapace în infernul me alic al tehnocraţiei. El a văzut nsă mult mai departe, a văzut „infinit"; celebra lui coloană nu este altceva decît un ochi în răsucire infinită prin spaţiile nemărginite ale universului ...

Citesc în aforismele despre Yoga ale lui **Patanjali** următoarea cugetare: **„Nu poate fi evitată decît o durere care vine". Pentru mine, ca începător,** constatarea aceasta este foarte importantă. Căci, ceea ce a fost şi ceea ce se întîmplă nu poate fi decît acceptat. Iar resemnarea, sub forma unor dureri viitoare, nu are ce căuta în „Veltanschauungul" unui „culturist". Pesimismul nu e cuvîntul potrivit pentru marcarea acestui mod de a gîndi.

SPRE „CULTURISM" ÎN PAS ... ALERGĂTOR!

Asupra acestui capitol aş vrea să insist ceva mai mult, şi de aceea voi afirma încă de la început: nu există o metodă mai simplă, mai rapidă şi mai eficace, pentru repunerea în drepturile sale naturale a unui organism, decît alergarea! Înainte de a putea ridica o halteră, de a avea curajul să fac un efort mai mare decît eram obişnuit, înainte de a respira adînc şi corect, a trebuit să alerg. Alergarea reprezintă acea simplisimă posibilitate, la îndemîna oricui, de a-şi redobîndi şi menţine condiţia fizică. Cu cîţiva ani în urmă, medicul american **Kenneth Cooper,** scrisese o carte cu titlul **„Aerobik"**, în care se ocupa cu inestimabilele avantaje ale antrenamentelor în aer liber, fie că era vorba de alergări, înot sau biciclism. Concluzia lui e fără de tăgadă şi sună astfel: **„Antrenamentele regulate în aer liber sînt necesare pentru ca omul să-şi menţină mintea şi trupul în perfectă stare".**

Aceste antrenamente stimulează inima şi plămînii şi astfel determină o absorbţie excelentă a oxigenului, a acestui element fără de care nu există viaţă şi mişcare ... Unul din cele mai bune exemple care ilustrează avantajele acestui sport sînt rezultatele obţinute de către bolnavii de inimă „trataţi" prin această metodă „primitivă". Cu ani în urmă infarctul miocardic însemna sfîrşitul vieţii active. Se considera că numai un repaus strict poate duce la reabilitarea nefericitei victime. Astăzi însă medicina se îndoieşte de valabilitatea acestui punct de vedere. Există chiar alergători activi de cursă lungă care cu ani în urmă erau consideraţi cardiaci incurabili!

(VA URMA)

Dan NEMESNIC

lecturi

Gavril Şedran

LAPIDARE

Ed. Cartea Românească, 1981

Ceea ce impresionează, în mod deosebit, la cel de al doilea volum al lui Gavril Şedran (primul, **Strigi,** a apărut în 1968) este însăşi lapidaritatea la care face trimitere titlul. Textul – restrîns, centrat către punctul său intim de echilibru – este adesea cvasiinaccesibil primei lecturi: **scurs fagurelui negru gîndul / se duce somn cu sufletul / străin spre un calm orizont / / la cruce de poteci oprise caleaşca lină / / cortegiu.**

După o vreme însă, dedesubtul acestor suprafeţe sibilinice se dezvăluie o complicată ţesătură sintactică, numeroase etajări semantice, o interferenţă de direcţii în succesiunea logică a lexemelor. Pentru a recupera mesajul, lectura recurge la sprijinul spaţiului alb, al grafiei, al pauzei, al diverselor unităţi suprasegmentale (vezi, între altele, piesele de la pp. 35–37). Avem a face, deci, cu o poezie elaborată, intelectuală, în care aranjamentul cuvintelor are un rol esenţial (de unde posibilitatea mai multor lecturi, nu doar succesive, ci chiar simultane). Aşa, de pildă, textul de la pagina 33 se poate citi orizontal, dar şi vertical; liniar, dar şi în trepte etc.

Esenţial ni se pare faptul că această lucrătură meşteşugită (să se vadă şi p. 41) nu secătuieşte emoţia, ci (straniu!) parcă i-ar corespunde. Rămîne mereu, pînă şi în cele mai întortocheate labirinte lingvistice, un tremur, o sinapsă în vid, o genune – relevate de scurte aluzii, de frumoase versuri finale, de respiraţia întregii alcătuiri (p. 12, 19, 21). O dată cel puţin, universul imaginar pe care toate aceste **lapidare** îl maschează şi-l exprimă deopotrivă este zugrăvit fără ocol.

Se află aici (şi nu doar aici) o forţă (discretă, nezgomotoasă), al cărei răgaz e autocunoaştere (p. 19), e cercetare atentă a mijloacelor – aidoma unui luptător care, la răstimpuri, se joacă în soare cu propriile arme.

Eugen DORCESCU

din literatura universală

CARLO EMANUELE BUGATTI

SCELTA DAGLI SCRITTI 1960–1980

A apărut la Ancona, în colecția „Cuvînt și Imagine" un volum selectiv din „Scrierile" lui C. E. Bugatti, editor și poet italian, cunoscut la noi, mai ales prin al său INNO ALLA ROMANIA, apărut în traducere românească în luna august în paginile „Orizontului".

Tipărită în condiții grafice de excepție, (fiecare volum al editorului Bugatti este o **excepție tipografică),** cartea cuprinde pe lîngă poemele lui Bugatti, scrise între 1960 și 1980, desene din seria „Marsyas și Apollo", executate și alese special pentru antologia de față de cunoscutul artist plastic Orfeo Tamburi.

Antologia, beneficiind de o elegantă și afectuoasă prezentare susținută de cunoscutul scriitor Paolo Volponi ,se structurează pe 5 cărți, devenite acum secțiuni și intitulate astfel: „Il cerchio urbano" (1980), „Il busto din Marcuse" (1979), „Mnemonica Celantes" (1976), „La mandorla amara" (1968), „Petitio Principii" (1960).

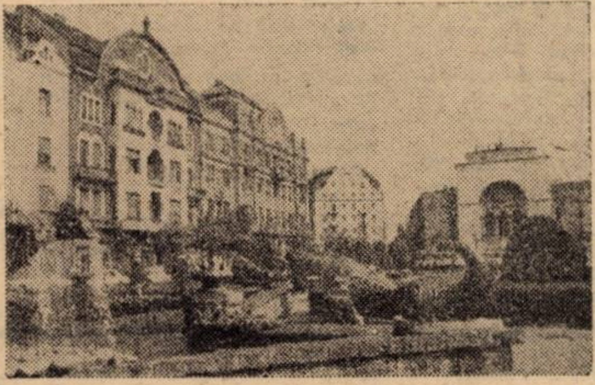

Bucătari rafinați
îmbrăcați în alb
servesc
plăcerea
ce va ajunge
sufletul
stricîndu-l.
Vara arsă
mîngîie
gîtlejul.
Mîine
viile
pămînturilor secetoase
vor da
vinuri foarte dulci
grele
ca sucul
unui necesar Lete.
Scrutind
în iarbă
floarea tinereții.
Tinerii satului
se întîlneau aici:
își aruncaseră
în aer învelișul
viscos
înainte ca floarea
să-nflorească din plin.

Lui Pier Paolo Pasolini

Oh, te mai văd
trup spart
crucificat trup
în noroiul țărmului
unde ca un pîrîu se scurge
umanitatea-ndurerată
infernala umanitate
a cercului urban.
Străinul
sosit de curînd
ca
o cochilie
marină
așteaptă
roua
descompunerii
celuilalt.
Picătură
ce va fi perlă.
E de-ajuns să aștepți.
Cuvinte ce rămîn
neștiute
chiar privirilor
de față
strălucind
de dorințe nebune
otrăvuri
aluzive
repezi plecăciuni.
E plăcută
liniștea
străzii
pustii.
Se deschide văzduhul
cerului.
Imprudentă
iubirea
trezește-amintiri.

Prezentare și traducere
Geo VASILE

Vina lui Jean-Jaques

cartea străină

Scrierile lui Rousseau despre artă, reunite într-un volum recent apărut, într-o foarte bună traducere și cu o excelentă prefață,[1] îl pun pe autorul lor într-o postură pe care dealtfel și-o revendică (nu numai în artă): aceea de „tată a unor copii nelegitimi" față de care nutrește sentimente ciudate, amestec de plăcere, rușine, interes, suspiciune. Le recunoaște mediocritatea, dar se consolează că „n-au ieșit mai rău". Își consideră **Discursul,** care a primit premiul Academiei din Dijon, ca pe o „nefericită lucrare", una din cele mai slabe, „cel mult mediocră". Simte că **Prefața la Narcis** e inutilă, căci adversarilor săi nu le va fi greu s-o răstălmăcească, punîndu-i în seamă „o argumentație întocmită după judecata lor". Și mai știe că **Scrisoarea către dl. d'Alembert** e departe nu numai de ceea ce ar trebui să fie, dar și de ceea ce el însuși ar fi putut face „în zile mai fericite": „eleganța, alegerea, cizelarea lipsesc din această lucrare". Și totuși scrie. Cu toate că suferă, ori de cîte ori, cu fiecare nouă lucrare, se îndepărtează tot mai mult de „dulcele anonimat". Scrie despre artă pentru a demonstra că francezii nu au și nici nu trebuie să aibă „muzică națională" („dacă vor avea vreodată, va fi cu atît mai rău pentru ei") și că genevezii nu au și nici nu trebuie să aibă „teatru de comedie" (dacă vor avea vreodată, „numai doi ani de teatru și totul ar fi dat peste cap"). Dar, mai ales, scrie despre artă pentru a ne convinge că „progresul științelor și artelor" a dus la coruperea moravurilor și nu la purificarea lor, la deformarea omului și nu la fericirea lui, ca umare a unei utilizări defectuoase a produsului artistic. Vrea să ne lase să înțelegem că scrie nu pentru că l-ar interesa arta în sine, ci pentru că îl îngrijorează efectele ei și întrebuințările primejdioase ce i se pot da. Dar ne uimește cu multe idei despre artă și în special despre teatru care au o valoare teoretică anticipativă de necontestat.

De fapt, nu ascunde că scrie despre artă deoarece are astfel un nou pretext de a scrie despre sine. Cel care a gîndit: „Omul natural sînt eu" consideră orice artificiu bun dacă îi oferă prilejul să aducă vorba despre sine, deși nu uită să ne încredințeze că „îi e silă s-o facă". „Despre mine însumi e vorba aici", „căci numai cercetîndu-mă pe mine...". Își străbate scrierile despre artă ca un Narcis îndrăgostit de propria imagine, dar bîntuit de o dilemă din care orice posibilă ieșire se dovedește a fi la fel de dramatică: a fi sau a nu fi „printre puținii aleși (....) în stare să suporte povara îndeletnicirilor literare" **(Prefață la Narcis).** A nu fi, înseamnă a renunța, pentru „liniștea inimii", la „singurele plăceri ce o pot mîngîia". A fi, înseamnă a se condamna la istovire pînă la dispariția în neființă: „O clipă de efervescență trecătoare a aprins în mine un licăr de talent; s-a ivit tîrziu, s-a stins devreme. Revenind la starea mea firească, m-am întors în neant (...). Cititorule, dacă vei primi cu indulgență această ultimă operă, vei arăta bunăvoință umbrei mele: cît despre mine, eu nu mai exist" **(Prefață la Scrisoare către d'Alembert).** Cel care „nu mai există" scria la acea dată **Émile** și **Contractul social.** Mai avea de trăit 20 de ani, iar de scris **Confesiunile** și **Visările!**

Dacă a preferat să „calce în neant", nu cu un picior, cum ar spune Malraux,[2] ci cu amîndouă, este pentru că a vrut să exploreze profunzimile imaginarului și să-și măsoare puterile în luptă cu el.

Vina lui – și avea convingerea că posteritatea nu-i va ierta niciodată o astfel de vină – este de a fi avut, poate, în această privință, ca și în multe altele, dreptate. Și totuși „posteritatea", cititorii și criticii pe care s-a străduit atîta să-i cîștige de partea lui, îi „uită" din cînd în cînd orgoliile și sfidările și-l numesc simplu, frățește: Jean-Jacques. Nu credem însă că i-a dat cuiva prin gînd – nici că i-ar veni prea la-ndemînă – să-i spună unui Balzac, simplu, Honoré, sau unui Sartre, și mai simplu: J.-P. **Margareta GYURCSIK**

---

[1] Rousseau, **Scrieri despre artă.** Traducere, selecție și note de Marina Dimov. Prefață și tabel coronoligc de Irina Bădescu. Biblioteca pentru toți, Editura Minerva, București, 1981.

[2] Citat de Irina Bădescu în **Prefață.**

GABRIEL
GARCIA
MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORȚI ANUNȚATE

– Doamne Dumnezeule – a glumit el –, ce-o să creadă episcopul?

Totuși, înainte de a-și fi terminat masa, și-a adus aminte de ceea ce-i spusese ordonanța, a făcut imediat legătura între cele două noutăți și și-a dat seama că se potriveau ca mănușa. Atunci, a și pornit-o spre piață, apucînd-o prin strada dinspre port, pe unde carele începeau să se pregătească pentru a ieși în întîmpinarea episcopului. „Mi-amintesc foarte bine că era aproape cinci și începea să plouă" – mi-a spus colonelul Lázaro Aponte. Pe drum, l-au oprit pe rînd trei persoane pentru a-i spune în taină că frații Vicario îl așteptau pe Santiago Nasar ca să-l omoare, dar numai una a știut să-i spună și unde-l așteptau.

L-a găsit în magazinul Clotildei Armenta. „Cînd i-am văzut, m-am gîndit că nu erau decît niște baliverne – mi-a spus el cu logica lui foarte personală – pentru că nu erau atît de beți pe cît mă așteptam". Nici măcar nu i-a întrebat ce vor să facă, le-a luat cuțitele și i-a trimis acasă, să se culce. Le-a vorbit cu aceeași siguranță de sine cu care-și liniștise soția.

– Nu vă dați seama – le-a spus el – ce-o să zică episcopul dacă vă găsește în halul ăsta?

Gemenii au plecat imediat. Clotilde Armenta însă a rămas dezamăgită de modul cum se purtase primarul, pentru că se gîndea că trebuia să-i fi arestat pînă se limpezeau lucrurile. Colonelul Aponte l-a arătat cuțitele ca pe un argument definitiv.

– N-au cu ce să mai omoare pe nimeni, i-a spus.

– Nu-i vorba de asta – i-a răspuns Clotilde Armenta. Era bine numai ca cineva să-i elibereze pe copiii ăștia de răspunderea pe care și-au luat-o singuri.

Pentru că ea înțelesese cum stăteau lucrurile. Era sigură că frații Vicario erau mult mai dornici să găsească pe cineva care să-i împiedice să-l omoare pe Santiago Nasar decît să-l omoare cu adevărat. Dar colonelul Aponte simțea că-și făcuse datoria pe deplin.

– Nu poate fi arestat nimeni pe simple presupuneri – i-a spus. Acum mai rămîne doar ca Santiago Nasar să fie prevenit și cu asta s-auzim de bine.

Clotilda Armenta avea să-și aducă aminte de faptul că mutra de rotofei vesel a colonelului Aponte îi producea un fel de amărăciune, dar eu mi-l amintesc ca pe un om fericit, chiar dacă rămăsese puțin într-o ureche din cauza spiritismului învățat prin corespondență. Comportarea lui din acea zi de luni a fost dovada definitivă a frivolității de care era în stare. Și-a uitat imediat de Santiago Nasar și cînd l-a văzut în post, s-a felicitat în gînd, socotind că luase o hotărîre bună.

Frații Vicario își mărturisiseră intenția lor la mai bine de douăsprezece persoane care veniseră să cumpere lapte și, datorită acestora, înainte de șase, o știa toată lumea. Clotildei Armenta i s-a părut cu neputință să n-o fi aflat și casa din față. S-a gîndit, totuși, că s-ar fi putut ca Santiago Nasar să nu fie înăuntru, căci nu văzuse deloc lumină în dormitorul lui. Le-a cerut, de aceea, tuturora să-l anunțe acolo unde-l vor întîlni. Pe novicea care venise să ia lapte pentru călugărițe i-a trimis vorbă pînă și părintelui Amador. Puțin după patru, cînd a văzut lumina aprinsă în bucătăria Placidei Linero, prin cerșetoarea care venea mereu și cerea lapte, a prevenit-o chiar și pe Victoria Guzmán. Astfel că, în clipa cînd s-a auzit mugetul vaporului episcopal și toată lumea se grăbea să-l întîmpine, rămăseserăm foarte puțini cei care încă nu știam că gemenii Vicario îl așteptau pe Santiago Nasar ca să-l omoare. Ceilalți aflaseră și motivul și cunoșteau tot felul de amănunte.

Clotilde Armenta încă nu terminase cu vînzarea laptelui, cînd frații Vicario s-au întors cu alte două cuțite înfășurate în ziare. Unul dintre cuțite era tot pentru înjunghiat, cu lama ruginită și tare, lungă de mai bine de trei palme și mai lată decît trei degete și fusese făcut de Pedro Vicario dintr-o foaie de arc, pe vremea cînd nu se mai găseau cuțite nemțești din cauza războiului. Cel de-al doilea cuțit era mai scurt, dar foarte lat și cu vîrful curbat. Judecătorul de instrucție l-a desenat pe una din hîrtiile de la dosar, poate pentru că nu l-a putut descrie și n-a îndrăznit să noteze decît că semăna cu un iatagan mai mic decît obișnuit. Amîndouă aceste cuțite erau vechi și foarte folosite și tocmai cu ele s-a săvîrșit crima.

Faustino Santos nu a putut înțelege ce se întîmplase. „Au venit din nou să-și ascută cuțitele – mi-a spus – și au început să strige ca să-i audă toți că se duc să-i scoată mațele lui Santiago Nasar. Mi-am zis că fac pe nebunii, mai ales că nu m-am uitat la cuțite și am crezut că erau tot cele pe care le mai ascuțiseră o dată". De data aceasta însă, imediat ce i-a văzut intrînd, Clotilde Armenta și-a dat seama că nu mai erau la fel de hotărîți.

De fapt, începuseră să se certe. Pentru că, deși erau atît de asemănători pe dinafară, pe dinăuntru nu numai că se deosebeau foarte mult, dar cînd erau puși în situații dificile, ajungeau să nu se mai înțeleagă deloc, avînd caractere absolut opuse. Noi, cei care fuseserăm prieteni cu ei de pe vremea școlii, observaserăm acest lucru foarte bine. Pablo Vicario era mai mare cu șase minute decît fratele lui și pînă la adolescență se dovedise mult mai hotărît și mai plin de imaginație. În schimb, Pedro mi se păruse mai sentimental, dar cu mai multă autoritate. La douăzeci d ani, se prezentaseră împreună pentru a face armata și Pablo Vicario fusese sc pentru a rămîne cap de familie. Timp unsprezece luni de zile, Pedro Vicaric făcuse serviciul militar în patrulele dc dine publică. Regimul de cazarmă și nica frică de moarte îi trezise vocați a porunci și de a hotărî în numele lui său. Se eliberase cu o blenoragie nă, rezistentă pînă și la injecțiile cu nic și spălăturile cu hipermangan doctorului Doionisio Iguaran. De-a pușcărie au reușit să-l vindece. Nc prietenii lor, eram de acord că Pab cario ajunsese să depindă brusc de tele lui mai mic, de îndată ce ace întorsese de la armată cu sufletul soldat și cu obiceiul de a-și ridica po cămășii pentru a arăta la orișicine c tricea în urma rănirii de glonț, chiar sub umărul sting, unde mai avea cică un fitil pentru drenajul puroiului. Pablo Vicario îi era atît de supus, încît ajunsese s simtă un fel de mîndrie ciudată chiar în fața blenoragiei fratelui său, cel c și-o arăta ca pe o decorație de războ

După cum a declarat singur, Pedrc cario a fost cel care a luat hotărîre omoare pe Santiago Nasar, la încep tele său nefăcînd altceva decît sc meze. Dar tot el a fost cel care a să dea ca împlinită hotărîrea sa, ci marul le-a luat cuțitele și atunci rîndul lui Pablo Vicario să-și asu manda. Niciunul dintre cei doi n-a nat acest dezacord în declarațiil rate făcute în fața judecătorului strucție. Dar Pablo Vicario mi-a m de mai multe ori că nu i-a fost delc să-și convingă fratele de hotărîrea lo finitivă.

Traducere de
Darie NOVĂCEAN

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICI
P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

BIBLI
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 8 (730) 26 FEBRUARIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 1 leu

DEMNITATEA ASCENSIUNII

Valorificînd critic întreaga experiență revoluționară anterioară într-un spațiu de exemplară responsabilitate pentru interesele poporului român, partidul nostru, în frunte cu secretarul său general tovarășul Nicolae Ceaușescu a considerat că independența politică efectivă nu este posibilă decît prin consolidarea indepedenței economice a țării, adică prin posibilitatea autohtonă de a satisface din resurse proprii nevoia socială. Or, cum această nevoie socială, în contextul epocii contemporane, este în continuă amplificare și diversificare, certitudinea realizării obiectivului propus nu o putea da decît trecerea la edificarea multilaterală a socialismului, dezvoltarea tuturor ramurilor economiei noastre care să răspundă, în perspectivă, cantitativ și calitativ necesităților unei vieți civilizate, moderne, bunăstării materiale generale.

Rațiunea de fond a multilateralității are deci temeiuri profunde și este subordonată unei superioare finalități umane, edificării unei baze materiale și umane noi conforme cu sistemul de valori al unei societăți în care omenia să-și găsească propriul său domeniu de definiție.

Ca urmare, prin conceptul și practica edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, partidul nostru a dezvoltat creator fundamentele teoriei și practicii socialismului științific.

O societate nouă însă nu se poate edifica decît pe o morală nouă. De aceea, modelarea omului nou, de o ireproșabilă competență profesională și completat cu o nuanțată cultură umanistă, filosofică și social politică, reprezintă una din prioritățile praxeologice ale dezvoltării imposibil de a fi redusă doar la dimensiunea economică. Pentru că în marea operă de econstrucție umană pe care o reprezintă ocialismul, dacă omul este scopul suprem mijlocul eficient de înfăptuire a tuturor ansformărilor revoluționare, atunci asupra acestuia trebuiesc îndreptate investițiile formative ale societății. Formarea unui om nou revendicîndu-se drept condiție obiectivă pentru o nouă etică a muncii, a dezvoltării. Acestei exigențe îi corespunde diversificarea fără precedent și îmbogățirea în conținut a tuturor activităților educativ-formative.

Cultivarea tradițiilor, pe fondul emulației creativității maselor, a fost concepută astfel ca un proces complex care ar putea în mod esențial să determine și să mențină specificul nostru etnic în acest context de interferență geoculturală în care am conviețuit dintotdeauna fără ca vreodată să ne fi pierdut pentru vreun moment conștiința unității de voință și acțiune.

Frontul total al transformărilor revoluționare sintetizat teoretic și praxeologic în conceptul de multilateralitate include ca pe un complement necesar deschiderea internaționalistă pe multiplele planuri pe care le presupune colaborarea într-o lume a interdependențelor cum este cea în care trăim.

Larga audiență de care se bucură azi România socialistă este legată în mod nemijlocit de respectarea demnității fiecărui partener pe dimensiunea reciprocității intereselor fundamentale. Această politică – esențial umanitară – inspirată din interesele poporului nostru și-a găsit împlinirea în activitatea Partidului Comunist Român, a secretarului său general tovarășul Nicolae Ceaușescu care în contextul actual afirma: **„Nu trebuie uitat nici un moment că apărarea libertății și independenței este o condiție esențială a înfăptuirii idealurilor socialismului și comunismului în lume, a adevăratului internaționalism proletar, revoluționar".**

Totodată, comuniștii și-au reafirmat hotărîrea lor, a clasei muncitoare, a întregului popor pentru întărirea unității mișcării comuniste și muncitorești internaționale, pentru solidaritatea cu toate țările socialiste și partidele comuniste și muncitorești, cu lupta tuturor popoarelor pentru dezvoltare independentă, împotriva imperialismului, colonialismului, neocolonialismului, pentru victoria socialismului și cauzei păcii în întreaga lume.

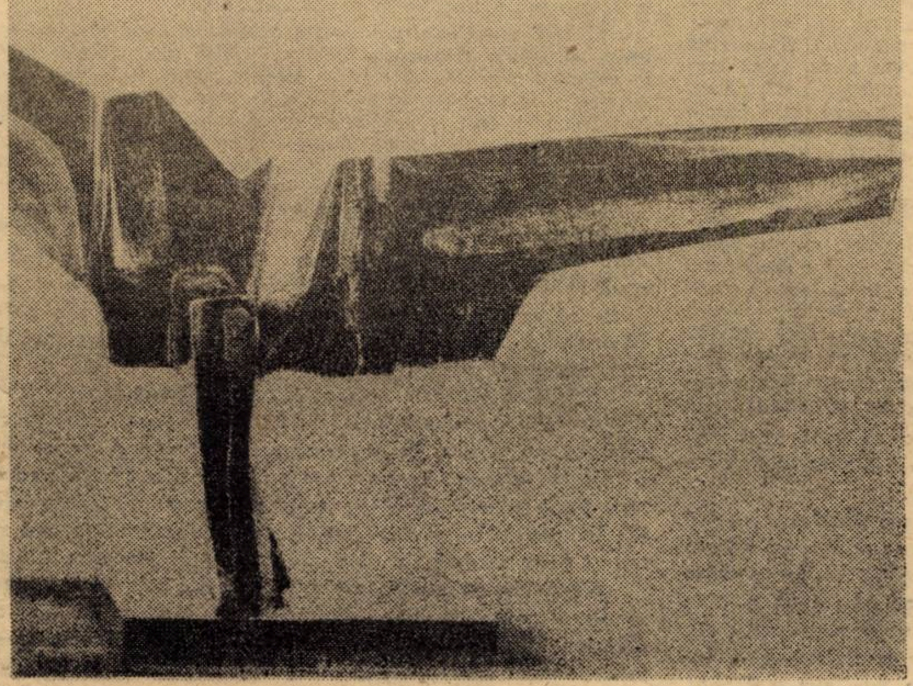

PETRU JECZA: „Poesis"

Ștefan BUZARNESCU

convorbiri

Cu poetul PETRE STOICA

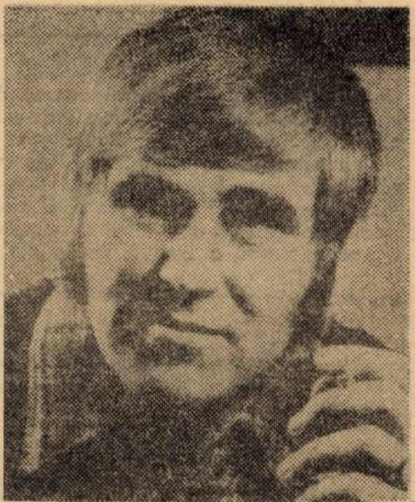

Hazardul hotăra să vă intîlnesc din in cînd, fie pe o stradă a Capitalei, ntr-o gară sau parc de provincie rești, Timișoara, Reșița etc.). Iubiți oria ori sînteți un călător de ocazie, e poet Petre Stoica?

Bineînțeles, îndrăgesc călătoria. Viața onstrînge însă la itinerarii limitate. in șir, întreprind deplasări numai „au- de ma chambre". Drumurile mele ceptîndu-le pe cele îndreptate spre ma- le hotărăsc persoane care au bunăvoința să mă invite la șezători literare, colocvii, aniversări, congrese ale traducătorilor ș.a.m.d. Scriitorilor, artiștilor îndeobște, le place voiajul, ba unii își fac din el o vocație. La începutul secolului al VIII-lea, Adalbert Von Chamisso a intre- ns, trei ani neîntrerupt înconjurul lumii nava Rurik. În timpul nostru, al nave- apide, al trenului luxos și al avionu- alèry Larbaud, Blaise Cendrars, Ernst r (și cîți alții încă!) au ridicat călă- la rang de Weltanschauung. Din ne- re, zeul Mercur îi ajută tocmai pe punga substanțială ...

un spațiu nou, ochiul sesizează mai ntrastele vieții, nuanțele eternității. ița miturilor vechi și moderne, di- nile și implicațiile ei își găsesc ex- a, interpretarea autentică la fața ui. În lipsa călătoriilor, citesc cărți a- subiect călătoria. Voiajez în zbor pla- cu Nils Holgerson, minunîndu-mă de eisajele Suediei, gonesc cu poștalionul in Europa întreagă și rătăcesc pe apele ceanelor cu ambarcațiunea lui Thor He- erdhal.

— Cum scrie poetul Petre Stoica, are ta- ieturi? Rezumați, vă rog, „romanul" unei e din biografia D-voastră poetică?

— Pe vremea cînd aveam obsesia condicei de prezență, scriam haotic; scăpat de ea, mi-am permis organizarea unui program de lucru riguros. Două decenii la rînd, navigam cu pînzele sus doar noaptea. căzîndu-mi „vizibilitatea", am optat pentru orar mai igienic. Iată, pe scurt, „romanul" solicitat (pe care nu îl respect, n-am cum, în zilele plutirilor mele în derivă): Părăsesc patul după apariția liniștei în bloc, intru sub duș, mă spăl pe dinți, aprind țigara și trec imedit la bord. Îmi arunc privirile peste manuscrisele zilei precedente și ridic ancora. Pun pe hîrtie, cuminte, disciplinat, purici de litere, și, odată ce subiectul își găsește forma mulțumitoare, mitraliez la mașina de scris. Desigur, poemul meu se naște în alte condiții, deseori nici nu știu cînd și cum l-am compus. După-masă reiau traseele întrerupte. Munca nefiindu-mi normată, trudesc și transpir cu plăcere.

— Ce fapt de viață v-a marcat destinul și a hotărît pe ce căi să porniți?

— Aflîndu-mă în clasa a doua primară, inspirat, tata mi-a adus de la oraș cîteva cîrți de basme. Citindu-le fascinat, imaginația mea, alimentată abundent de miturile și întîmplările satului, se voia concretizată pe hîrtie! În fond, țineam să-mi imit părintele, care scria neîntrerupt numai că stiloul lui, Parker, torcea altceva pe hîrtie: cifre contabile. La un moment dat, m-am pomenit autor de poezii în grai bănățean și de monologuri comice, kitschuri destinate serbărilor de la „casa națională".

Hotărîtor pentru umilul meu destin literar a fost contactul cu poezia poezie. Mi-a pus-o la dispoziție biblioteca liceului, alcătuită cu mînă expertă. Aveam paisprezece ani și rafturile ei mă pofteau îmbietoare. Custodelui bibliotecii îi era încă străin cuvîntul „decadent". Curînd devenisem clientul elegantelor librării și anticariate timișorene, azi amintiri. Pornit la „vînătoare subtilă" (expresia aparține lui Ernst Jünger), în 1945 am intrat în posesia unor tipărituri rarisime: **Scîntei galbene** și **Paradisul suspinelor** de Ion Vinea.

— Scrieți greu? Sînteți partizanul variantelor multiple a poeziilor, sau ...

— Scriu relativ greu, mai cu seamă după zile inactive sau de oboseală excesivă. În căutarea mea de a așeza cuvîntul la locul potrivit, se întîmplă ca acestuia, înfumurat și antipatic, să-i displacă vecinătatea altui cuvînt, considerîndu-l șchiop, chior, lepros. Apar rezistențe de lungă durată ce pot fi înfrînte printr-o metodă universală: repetata retranscriere. Te vezi transformat în muncitorul carierelor de piatră. Pînă la urmă, strădania încăpățînată aduce satisfacție, inima cîntă triumful. Iubesc simetria, rotunjimea formei. Îi salut pe cei avînd curajul să afirme că stilul primează adevărului. O frază invadată de paraziții limbii, de expresii ruginite și căzute în desfrîu, mă îmbolnăvește. Le pot evita în scrisul meu? Regret vechile mele neglijențe stilistice, duhul lor de broască rîioasă mă urmărește pînă și în somn.

Poemul are un nucleu magic în plasma căruia există multiple nuanțe de ton și culoare. Nu chiar întotdeauna te-ai fixat definitiv asupra nuanței ideale, apar astfel incertitudini născînd variantele. Cred că fiecare poet înzestrat cu oarecare experiență trăiește o asemenea stare de nesiguranță, care e de natura inefabilului.

— Să depănăm cîteva „amintiri ale unui fost corector"; e titlul cărții de amintiri (era gata să spun memorii) literare la care lucrați. Cîteva profiluri scriitoricești desenate cu nerv și patos au apărut în

Întrevedere realizată de
Ioan George ȘEITAN

(Continuare în pag. 6)

cronica literară

Eugen Barbu

Săptămîna nebunilor

Ed. Albatros, 1981

Caietele Princepelui, VII

Ed. Eminescu, 1981

Profil de epocă şi mărturisire de scriitor în **Caietele Princepelui, vol. VII**: „Tăcere, lecturi. Mă recitesc, e cel mai greu lucru. Mereu cu creionul în mînă, corectînd ceva, tăind un cuvînt în plus. Ce muncă!". O imperativă voinţă de a nu fi citit oricum străbate cărţile lui Eugen Barbu. Tăcerile sale „cu creionul (ameninţător) în mînă" nu sînt ale anahoretului ci ale scriitorului aflat în miezul vieţii literare; ele reclamă un cititor pe potrivă. **Caietele Princepelui** îl pre-meditează, despărţindu-l de pudoarea în faţa cărţii. Totuşi **Princepele, Săptămîna nebunilor** „romanele ce nu se mai nasc", **Frica** şi **Janus,** chiar „romanele ratate" nu încep de la **Caiete**... ci abia de la „etc., etc., etc." al volumului VII care îşi refuză închiderea, „sfîrşit"-ul. Nevinovăţia cititorului nu se anulează, ea devine egală cu foamea de eveniment literar pe care **Săptămîna nebunilor,** cu numele lui Eugen Barbu pe copertă, o împlineşte.

Dacă este să i se creadă scriitorului cuvîntul, **Săptămîna nebunilor** e un roman „cu cheie", capcană binemeritată. Înainte de a pătrunde în carte ne întîmpină cîteva „semne": o imagine, după Ludovico de Luigi, a palatului venețian prăbuşit de forţe impetuoase, obscure, decădere misterioasă şi ireversibilă, şi un citat din **Moartea Bizanţului** de Palamas: „...Vin turcii, turcii sunt aici, suntem impresuraţi de Karamanit, de pustiitorul lumii, de cel ce risipeşte popoarele, de învigătorul Asiei. Şi acriţii sunt bătaia de joc a histrionilor. Sunt ruginite lăncile argintate, caii de luptă înşăuaţi cu aur sunt roşi de păduchi ... şi Nichiforii singuri, stăpinitori şi impetuoşii Tzimisces şi centaurii Bulgaroctoni nu mai sunt decît fum, nour şi cenuşă, marele Dighenis Acritas a fost sorbit de Caron în adîncimi şi în întunecimi; a pierit inima elenismului ...". Analogiile cu textul cărţii nu duc departe: agonia Veneziei, putrefacţia Bucurescilor, pierderea definitivă a Bizanţului, moarte. „Cheile" incipiente mai degrabă certifică lectura decît să producă revelaţii. Cartea este un lamento al decăderii înscris într-un destin anume ales, o meditaţie lîngă clepsidră. Amînări şi boli fără recuperare străbat stingerea beizadelei Hrisant Hrisoscelu. „Melanholia" Princepelui se extinde asupra lumii, asupra cetăţilor ei. Coloanele umanităţii secolului al XIX-lea cad pe rînd: idealurile revoluţionare ale Eteriei asumate de tînărul Hrisant, dragostea devoratoare pentru Herula Lucrezia Vimercatti, bogăţia, strălucirea, trupul, le simbolizează.

Legea epică a romanului coincide cu principiul care devoră existenţa lui Hrisant: „non agere". Tot ceea ce ar putea fi acţiune este refuzat sau amînat. „Săptămîna nebunilor" devine o iluzie răzbunătoare, vînătoarea, semn al prezenţei omului în lume se ordonează aici în linia carnavalului, a ceremoniilor, desacralizate, a spectacolului. Dinamismul îi rămîne frazei care acumulează virtuţile epice interzise, ascultînd îndemnurile unui auz pretenţios.

Săptămîna nebunilor începe la barierele „Orientului vag" sub tensiunea prevestitoare cu care se încheie **Princepele:** „se svoni că pe la bariera Delea Veche intrase în Bucureşci şi un messer de la Orient". Hrisant Hrisoscelu vine „din lume" ca Ottaviano, însă intrarea sa este întoarcere şi refugiu. Identitatea, dizolvată în amintire, se retrage sub taina întrebării: „Cine eşti?". „Un grec care gîndeşte ca Aristotel sau ca un sfînt" – îi răspunsese. Nici un personaj important nu are aici identitate deplină; doar o fizionomie, marcată demonic ca a Herulei, măşti, nume sau nici atît. Personajele sînt atunci simulacre antropologice, semne diferenţiate ale condiţiei umane, degradată odată cu cetăţile ei. Viaţa ultimului „hrisous neanias Alexis", fiinţă meditativă asediată de demonii erosului şi ai oraşului, de boala principilor, devine poveste, iluzie rostită „de o streină gură" ca la poetul romantic din **Melancolie.**

I se întîmplă lui Eugen Barbu ca şi lui Georges Rodenbach în **Bruges-la-Morte** să abandoneze Istoria, bizantinismul filozofic al cărţii, personajele, imaginii unui oraş pasionat care determină „cu apăsarea grea a turnurilor ce-şi culcă umbra asupra textului" (Rodenbach), semnificaţii şi sintaxă. Venezia agonică, putridă, misterioasă a lui Eugen Barbu este un labirint în care memoria risipeşte simboluri de contrabandă ale tuturor mitologiilor. Ea are, faţă de scriitor, independenţa agresivă a obiectului erotic „...a trebuit să pîndesc doi ani ca să regăsesc acel timp şi acea Veneţie care-mi trebuiau" (**Caietele Princepelui,** vol. VII), şi a cetăţilor imaginare ţesute de Marco Polo pentru a hrăni deznădejdea lui Kubilai Han. „...o, Venezia opacă, surdă la orice regret; Venezia obosită de sine, nemaiauzindu-se; cu seri livide, streine, fără palatele dogale pe care întunericul le absoarbe şi le retrage în uriaşa umbră a nopţii, strania, sălbatica cetate plină de şoapte dulci sub portaluri, de gînduri ascunse încărcate de imense uri, inveninînd aerul pe care-l respiri în irealul decor minat de funestul sentiment ce înjoseşte omul, dar care-l şi mişcă ... leneşa, morbida Venezie, imensul mormînt de ape, suspendat sub cerul în care veghează heruvimi funebri, coloanele de mătase în amurg ale lui San Marc, turlele de plumb, scurgîndu-se în ceţuri, topite în imaginaţia infinitului; scări neştiute, roase de paşi nenumăraţi care au favorizat şi favorizează adulteruri; marele fast venet, ştiut de nimeni în întregime, de necuprins, marea minciună a acestei aşezări ireale, pe care Dumnezeu o ignoră pentru că a uitat-o sau a trecut-o în contul Diavolului".

Ruinele sepulcrale, putrefacţia nobilă oglindită funerar, umbrele, umezeala crepusculară se infiltrează prin infinite oglinzi în existenţa evanescentă a lumii. Hrisant, viciat de tăcere, aduce cu sine şi în sine adînca tristeţe a Veneţiei, reflectată în Bucureştii veacului care se pregăteşte febril pentru o sărbătoare mincinoasă. Sintaxa halucinant-descriptivă a scriitorului (reproşată lui de Nicolae Manolescu) este forma de posesie a Veneziei sale dominatoare. Memoria exorcizată, repetîndu-se, epuizîndu-se, implică şi un sfîşietor sens al pierderii descifrat de Italo Calvino în răspunsul lui Marco Polo: „După ce au fost fixate prin cuvinte, imaginile memoriei se şterg, a spus Polo. Poate că mi-e frică să pierd Veneţia dintr-o dată, în întregime, dacă vorbesc de ea. Sau poate că vorbind de alte oraşe, am pierdut-o deja cîte puţin" (**Oraşele invizibile**). Venezia lui Eugen Barbu nu este veridică dar este adevărată literar.

Alternanţa planurilor temporale ce separă Venezia din amintire de Bucureşcii prezentului incert al lui Hrisant, accentuează contiguitatea. Eugen Barbu figurează prin similitudinea agonică a Veneziei, Bucurescilor şi a căzutului Bizanţ delta mistică a centrilor lumii în putrefacţie. Apatia cetăţilor de altă dată şi dezlănţuirile lor grotesc-carnavaleşti indică universul compromis, descentrat şi fiinţa surpată de timp sub ruinele lui „teatrum mundi".

Săptămîna nebunilor, roman de dragoste cum s-a mai spus, roman al cetăţii pierdute, lamento începînd cu un motto din **Moartea Bizanţului,** primeşte şi un sens recuperator al sentimentului balcanic („Bizanţul – această ficţiune şi nostalgie a rigorii" – cugetă autorul în **Caiete**), ca şi **Princepele,** unificînd extremele sale: filozofia lui „vanitas vanitatum" şi bucuria desfrînată a clipei; carte evident monocordă, nesăţios melanholică, ce îşi epuizează farmecele dar şi cititorul la întîia lectură.

Brînduşa ARMANCA

MAJTENYI

Pe Erik Majtenyi, eminent scriitor de limba maghiară din ţara noastră, l-am cunoscut de pe vremea cînd lucram în aceeaşi redacţie a „Luptătorului bănăţean"; ziarul care apare şi azi la Timişoara sub titlul de „Drapelul Roşu". Tînărul înalt, senin, cu o coroană de păr şaten deschis, mai păstra în mîinile mari urmele unui trecut de trudă şi a unei biografii din care desprindea cîteodată întîmplări uluitoare. Povestea detaşat, cu o notă de umor, cu un optimism contagios. Venea din întuneric şi suferinţă, dar cu o asemenea încredere în viaţă şi în viitor, încît ceea ce aşternea pe hîrtie – versuri sau reportaj – căpăta o luminozitate aparte.

Atras şi el spre literatură, împreună cu Al. Jebeleanu – redactor în aceeaşi redacţie – ne-am străduit să însufleţim „Suplimentul literar, artistic, cultural" al ziarului, ca un semn de lumină. Majtenyi a publicat cîteva poezii şi traduceri din literatura maghiară. Era timişorean de baştină (născut la 19 septembrie 1922) şi de aici a plecat la Bucureşti cu admirabilul său condei în raniţa de luptător pentru bine, dreptate, pentru lumină. În cele aproape douăzeci de cărţi publicate de atunci (poezie, proză, literatură pentru copii, publicistică) a îndreptat către cei mulţi cititorii şi prietenii săi, un fierbinte mesaj de omenie şi mari credinţe în viitor.

Continuam să ne întîlnim la Bucureşti, la Uniunea Scriitorilor, între două şedinţe, ştiindu-l uneori abia ridicat de pe patul de boală. Şi mereu ne promiteam o revedere mai aşezată, temeinică. Zîmbea la fel de deschis ca pe vremuri şi oferea aceeaşi imagine optimistă şi caldă, proprie firii sale. Ştiam că există acolo, în capitala ţării, că inima lui continuă să bată şi că proiectata noastră întîlnire putea fi oricînd posibilă.

Vestea prematurei lui treceri în nefiinţă mi-a adus un răspuns dur, neaşteptat: Erik Majtenyi nu mai e printre noi.

Mircea ŞERBĂNESCU

---

cenaclu

Şedinţă dedicată prozei citite de către un dramaturg. A citit, în seara zilei de 23. II. 1982, un fragment de roman, **Aurel Gh. Ardeleanu.** Lucrările şedinţei au fost conduse de către **Mircea Şerbănescu.** După lectura autorului am ascultat referatul exact al lui **Eugen Dorcescu,** care a vorbit fără inutile menajamente despre calităţile şi defectele prozei lui Aurel Gh. Ardeleanu.
„O plăcută surpriză ce decurge din propensiunea teatrului său epic spre proză:
o subtilă alternanţă între ficţiune şi doc
ment". Proza i se pare consecinţa unei
laborări meditative, care nu e prea bi
voitoare cu cititorul, fără ca acest lucru
dăuneze însă valorii literare. Referent
de părere că „autorul are o mare p
de a reda terifiantul, morbidul, dar e
nesigur în frazare. Autorul ştie să se
realul, dar proza sa este amelic
Au luat cuvîntul: **Marcel Turcu,** car
părere că autorul lucrează prea li
natură, un fel de **natura naturata**
Nicolae Ţirioi opinează că „se
exces de date, de amănunte". Cre
autorul ar trebui să estompeze m
tea însăşi a narării, pentru că ce
planuri ale povestirii sînt indistincte
Mirel remarcă „ambiţia de a rotur
totul, spre a avea o deplină coerenţă
bitoarea observă şi „inegalitatea ce r
din ponderea inegală a procedeelor
tice". **Laurenţiu Cerneţ** e mai radical c
oricînd: „o proză ce trebuie foarte serios
îmbunătăţită. Textul e prea încurcat, greu
de urmărit, cu pasaje lirice, tragice, comice, pasaje slăbuţe ... există cam d
toate în proza asta ...".

Au mai luat cuvîntul **Traian Galea,**
cea Şerbănescu şi Aurel Gh. Ardel

În încheiere, Laurenţiu Cerneţ a
tabletă care s-a bucurat de mult

Săptămîna viitoare vom avea o
dedicată personalităţii lui **Mircea**
Vor lua cuvîntul: **Livius Ciocârlie,**
Foarţă, Eugen Todoran, G. I. Toh
Cornel Ungureanu, Ioan Vultur, S
Vultur.

memento

În cadrul publicaţiilor Arhivelor S
a apărut, de curînd, o micromonogra
Filialei Judeţului Timiş. Întocmită de c
tivul filialei, sub conducerea directo
Tiberiu Moţ, lucrarea cuprinde un scu
toric al judeţului şi al acestei insti
precum şi o succintă prezentare a pri
palelor fonduri şi colecţii arhivistice
nute de filială.

Lucrarea se adresează publicului
fiind un instrument util tuturor cercetătorilor vieţii economico-sociale, politice şi culturale bănăţene, un ghid valoros pentru cei ce păşesc în sala de studii
lialei.

Despre Daniela Crăsnaru

Poezia, Boala şi Dragostea constituie cele trei nuclee tematice ale volumului **Vînzătorul de indulgenţe.** În fond, în poemele Danielei Crăsnaru, tensiunea lirică îşi găseşte o inepuizabilă sursă şi profunzime în drama imperfecţiunii ca variantă a condiţiei existenţiale sancţionate neîncetat prin secţiunea de aur a viziunii poetei. Atitudinea definitorie pentru reflectarea universului cărţii o aduce poemul de mare amplitudine melancolică **Ordin de zi,** care deschide primul ciclu. Cîteva din cele mai cunoscute motive lirice sînt transferate într-o gamă particulară, poeta infuzînd – pentru ascuţirea sentimentului – unei situaţii metaforizate substanţa propriei sale existenţe, dar în ipostaza cu care lectorul se poate fără dificultate identifica, şi anume aceea a confruntării stranii cu destinul. Dealtfel, poemul, solicitînd valorile polisemiei unei întinse metafore, beneficiază, ca majoritatea poeziilor volumului, de o ambiguitate fertilă: „Un oştean al ceţii vine la mine / tocmai acum pe prăpăd / prin incendiul de frunze / prin şuvoiul amurgului ... / El are viziera sfărmată / lancia ruptă, cismele desfundate. / El are pieptul dantelat de o mie şi una de schije / din toate bătăliile cîştigate. / Pe toată întinderea acelui nefiresc anotimp / eram doar noi doi faţă în faţă. / Aducea cu el oşteanul ceţii, un mesaj / un ordin de zi disperat / de la generalul, de la cealaltă viaţă / Nu poate fi mai mult decît un dezertor, / căzut în genunchi, cerşind o cană cu apă-mi ziceam / măsurîndu-i cu infinită milă durerea. / Dar el mă plezni peste gură / cu mîna lui veştedă / şi foarte scurt comandă: / Alinie-rea!"

Poeta sublimează secvenţele autobiografice în trăire arcuită pe condiţia existenţială într-o corelaţie amplificatoare între a viaţă particulară şi general-umanul. Melancolia izvorîtă din sesizarea dramei imperfecţiunii este modern şi inteligent iluminată de sclipirile ironiei. Eleganţa atitudinii dictează însă simularea unei false autoironii, care aduce frecvent o dificilă temă pentru poezie: aceea a lumii ca teatru. Inutil, ca atitudine a unui lirism afişînd pudoarea în faţa sancţionării existenţei: „Sufletul meu se cabrează / sub haina de saltimbanc. / El face tumbe precise, el merge pe sîrmă, / el sare prin cercul de foc / printre întîmplări şi cuvinte cu masca lor cabotină" (**Pînă la capăt**). Motivul constituie termenul manifest al metaforei în bilanţul unei dezamăgiri în poeziile **Triplusalt** şi **Real-ireal** şi culminează în două poeme din finalul cărţii, **Sala de repetiţii** şi **Cabina cu farduri,** care transfigurează existenţa prin imaginile spectacolului.

Tema condiţiei existenţiale transpare cu acuitate îndeosebi în situaţia limită a bolii (v. **Temperatură şi puls** şi poemul **m**). Tangentă cu tema imperfecţiunii condiţiei omeneşti ni se pare a fi, în volumul Danielei Crăsnaru, tema „marii treceri", fie transpusă în registrul melancolic din poemul **m** (litera simbolizînd tridentul morţii), fie ca experienţă fascinantă prin apropierea neantului, în remarcabilul poem **Corola magnetică.** Dublul transfer în ireal, din ultimul poem citat, susţine metafora rară a florii ca semnificant al extincţiei, fiindcă la mirosul „agresiv, sfîşietor, banal" al „corolei magnetice" s-ar accede numai prin vizunea artistului, experienţă suprapunînd deopotrivă inspiraţia şi iniţierea.

Precum odinioară, într-o poezie barbiană, printr-un gest simbolic, „Sfînt trup şi hrană sieşi, hagi rupea din el", poeta îşi sfîşie existenţa „cu unghiile sale pure" pentru a se putea dărui imperiului imponderabil al cuvintelor, „spaţiului de graţie" – cum îl numişe într-un volum anterior, spaţiu în care himera imperfecţiunii poate fi abolită. Reluînd ierarhizarea poetei în trinitatea pe care şi-o propune: Poezia, Boala şi Dragostea, constatăm că marea temă a cărţii este de fapt aceea a condiţiei poetului, tămăduitorul infailibil al existenţei. Fiindcă în sfera miracolului cuvîntului poetic însuşi **Profesorul de concreteţe** „zboară deja (fără să ştie) / deasupra stării de muritor".

O poezie cu metafora densă beneficiind din plin de valorile polisemiei, etalînd atitudinea dificilă care interferează melancolia cu ironia, o poezie care aduce marile şi veşnicele teme poetice într-un registru personal, o izbîndă literară, o „sărbătoare a intelectului", cum ar fi spus Paul Valéry, – acestea sînt impresiile de lectură pe care ni le lasă a cincea carte a poetei Daniela Crăsnaru.

Mariana IONESCU

consemnări

accente

TRADIȚIE ȘI CULTURĂ

În lecția de deschidere a cursurilor de istorie antică și istoria artelor citită în 3 nov. 1919 la Universitatea din Cluj, într-o perioadă în care nașterea României Mari punea în fața cărturarului întrebări fundamentale și solicita atitudini tranșante, Vasile Pârvan fixa, poate mai solemn ca niciodată pînă atunci, parametrii unui viitor posibil. **Datoria vieții noastre** era o rostire întru Patrie. Visul era palpabil, era ca și împlinit, țara viitoare era lîngă ei: își putea permite examenul energic al tuturor celor ce se cereau făcute. Disjungerile sînt ferme, ca și afirmațiile: „Nu românizarea feroce, întru vegetativul etnografic, ci continua noastră umanizare întru sublimul uman va crea suprema splendoare a culturii românești. Acordarea întru eternul omenesc a creatorului îi va face să crească pînă la simbolul veciniciei fiecare element superior prelucrabil al vieții noastre naționale".

Va trebui să mai treacă o vreme pînă vom putea observa, fără mînie și prejudecată, ce a transmis bun marele cărturar generației lui Eliade, Sebastian, Cioran, Noica: cît s-a perpetuat, din febra sa spirituală în acțiunea unor Comarnescu sau Mircea Vulcănescu, în acea agitată și încă, pentru mulți, neclară epocă a Criterionului. Memorialiștii, fie și improvizați, vorbesc cu entuziasm despre conferințele criterioniste; aceiași memorialiști insistă, de pildă, asupra operei lui Petru Comarnescu: dincolo de cele scrise, se întinde opera vie, întemeierea unei cetăți în care artele pot și trebuie să existe unele prin altele, unele lîngă altele.

Care e datoria vieții noastre, se poate întreba fiecare dintre cărturarii de seamă ai acestui moment al culturii române. Nu mă îndoiesc că răspunsul se află înscris și în opera lor, în cazul în care ei au simțit nevoia să răspundă explicit la această întrebare. Dincolo de opera sa, Pârvan și generația sa, care e a Unirii, ne-au transmis acest mesaj: o deschidere către noi înșine în măsura în care acest mesaj e deschidere către universalitate. Generația lui Mircea Eliade, care este și a lui Petre Comarnescu, a dat acestui mesaj o înțelegere și o înfăptuire: viața nu rămîne doar în cărți, cultură nu înseamnă doar aridele depozite muzeale. Cultura e mai întîi o stare de spirit, o înălțime de pe care se poate privi, fără teamă, fără complexe, în jur. Sîntem în centrul lumii, în măsura în care noi înșine dorim să începem a fi.

Un răspuns la această întrebare dă generația lui Dan Hăulică. Recitit, criticul oferă una dintre surprizele de proporții ale lecturii. Începuturile sale nu sînt cituși de puțin despărțite de un program regionalist: nu îngust și nici minor. El este moldovean, așa cum fuseseră cîțiva dintre cei mai de seamă scriitori ai noștri, e critic, așa cum fusese și Ibrăileanu. **Spiritul critic în cultura română,** carte a unei acute opțiuni regionale, e iubită cu fervoare și așezată înaintea altora. Dan Hăulică e moldovean și nu încearcă a minimaliza importanța „regionalului", lecturile dau atenție specificității locale. Un eseu despre Ladea citește regionalul cu un ochi care știe a despărți neesențialul de esențial, semnificativul de nesemnificativ. Să reținem dicotomiile, ele ne vor folosi atunci cînd vom relua interpretările pe care criticul le oferă operei brâncușiene. Eseurile lui Dan Hăulică sînt prelungi jurnale de călătorie, uneori arhipline de documente, încărcate și supraîncărcate de informații, de exclamații, de judecăți, alteori doar cordiale divagații pe o anume temă: de la un capăt la altul, ele sînt mărturisiri, confesiuni, bucurii împărtășite. În Patria artei — și ori despre ce ar scrie, Dan Hăulică se află aci — criticul împărtășește, generos, bucurii fără seamăn. El trăiește un moment al culturii, și vrea să facă din fiecare întîlnire o sărbătoare. Orice judecată are lîngă ea o poveste și lîngă poveste o mărturisire: lîngă mărturisire o conversație, eventual un interviu. Dan Hăulică dialoghează cu sine și cu noi, e exuberant dar nu lipsit de solemnitate, e apropiat dar nu lipsit de rigoarea intelectualului care știe a păstra mereu protocolul reflecției. Masca tragică a lui Pârvan e o amintire, cea a lui Comarnescu — și a celor din jurul acestuia — un reper pentru acest tip de discurs. Patria artei lui Dan Hăulică își are miturile ei — și criticul glosează cu dezinvoltură asupra lor — își are realitatea ei imediată, și, prin el, sîntem oaspeții ei. Dan Hăulică este eseist în măsura în care e jurnalist și e jurnalist în măsura în care e istoric și filozof al culturii. Cei despre care scrie nu sînt ficțiuni critice, sînt **prezențe**: făpturi vii. Arta se trăiește, ea e un proces, nu o aglomerare de imagini pentru arhivă. Lîngă cuvintele despre Ernst Jünger, un dialog cu scriitorul și o mărturisire despre cele ce îl inconjoară; Castellani, De Sica, Zavattini, Bejart sînt descoperiți în mijlocul ideilor și a spectacolului pe care le propun. Un spectacol total — un spectacol continuu.

Geografiile spirituale nu sînt un titlu întîmplător pentru Dan Hăulică. Un loc coagulează o istorie a culturii: adună fapte, eroi, imagini. Trecerea a dat un sens frumosului. Timpul, trecerea, sînt eroi ai eseurilor lui Dan Hăulică. Arheologiile pârvaniene nu sînt departe de cele ale lui Dan Hăulică, obsedat și el de imaginile primordiale, de semnele începuturilor. Păstrînd toate diferențele posibile, Mircea Eliade nu își obiectiva altfel oroarea de un europocentrism dictatorial și, pentru noi, minimalizant.

Spirit raționalist, Dan Hăulică nu ignoră drepturile sale de european; spirit cartezian, el se întoarce către Roma cu devoțiune. Roma „implacabilă și maternă" e pentru erudit aproape o obsesie. Nici o sărbătoare a spiritului nu poate trăi altfel decît sub semnul ei: sub emblemele ei materne. Sîntem în centrul lumii, dar cultura latină face parte din ființa noastră profundă; cultura franceză ne este, din nou, familiară. Cei ce îl moșteneau pe Pârvan (generație, dealtfel cu personalități care refuză comentariul grupat: cărturari, gînditori, literați al căror dinamism a marcat profund o epocă: al cărei drum este semnificativ pentru acel moment al spiritului românesc) căutau un început absolut într-o țară deplină. Visul României Mari se împlinise, zice undeva Mircea Eliade, ei puteau gusta din plin sentimentul autonomiei: al constructorului de cultură. Unul putea deveni orientalist, radicalismul altuia putea fi fără constrîngere, altul putea descoperi Bizanțul tocmai în studiile — de student și de profesor — la o universitate americană. Generația care urmează, cea a lui Geo Dumitrescu, și Marin Preda e ironică și mai ales sceptică, într-un anume sens; războiul, anii deceniului șase au lăsat asupra ei urme adînci. Dan Hăulică intră în literatură la sfîrșitul deceniului al șaselea și începutul celui de al șaptelea, ani în care totul părea a fi posibil. Volumul său **Critică și cultură (1965)** adunind articole, eseuri, intervenții polemice, studii, e de un exuberant optimism. Totul se poate, pare a spune fraza surîzătoare a scriitorului; nimic nu ne este interzis. Criticul de artă tăios, multe dintre numele ocrotite de vremile mai vechi sînt puse sub semnul întrebării. Eseul consacrat unei machete de Baraschi (era cineva mai mare decît el în deceniul șase?) este, cred, unul dintre cele mai importante repere în istoria criticii de artă de la noi: nu numai prin el însuși, cît prin dezbaterile pe care le declanșează. Și nu numai în critica de artă: **Acesta nu e Eminescu!** e momentul în care în publicistica românească încep a se rosti adevăruri grave de autori care cred în drepturile lor de a trăi întru demnitatea culturii române. Scrisul solemn al lui Dan Hăulică e optimist, plin de sine, sigur pe el:

„A purta în glorie solară sufletul poporului nostru, a-i dărui desfășurarea visată de multă vreme, acesta e legămîntul pe care epoca noastră ne îndeamnă să-l înfăptuim. (...) ...epoca noastră socialistă ne ajută să înfrîngem mai bine temerea și angoasele. Ea a venit să demonstreze artistului că are temeiuri serioase de a se simți solidar cu semenii, întru efort și bucurie; ea oferă creatorului acea plenitudine ce izvorăște din contactul cu oamenii. La întrebarea dezolantă pe care și-o punea cîndva Tonitza, viața de la noi răspunde astăzi cu încredere curajoasă: ea ne dă speranța și puterea **să învingem".**

Superb finalul acestei cărți, admirabile aceste cuvinte care o încheie. Negațiile criticului au lîngă ele afirmații; el nu demolează din pasiune polemică, el este un luptător fiindcă e un constructor; are un program; știe care sînt necesitățile unei culturi. Recunosc în **Secolul XX,** această revistă care a contribuit atît de mult, prin programul ei profund ancorat în tradiția românească, la modernizarea culturii noastre, programul schițat în acei ani ai optimismului luptător.

Eruditul, savantul critic de artă devine, pe măsura trecerii, un scriitor: autor al unui stil de o nobilă artificialitate, colecționarul unor fapte culturale. A unui șir de cuvinte cu care oficiază. Ce aș putea scrie decît că generația sa care, aproape două decenii, a putut să scrie în numele unor speranțe ce, în fiecare zi, deveneau realități, a fost o generație fericită? A mai existat vreo generație a culturii române care să fi avut cele două decenii de speranțe aproape netulburate? Iată un gînd cu care poate începe un studiu asupra ei.

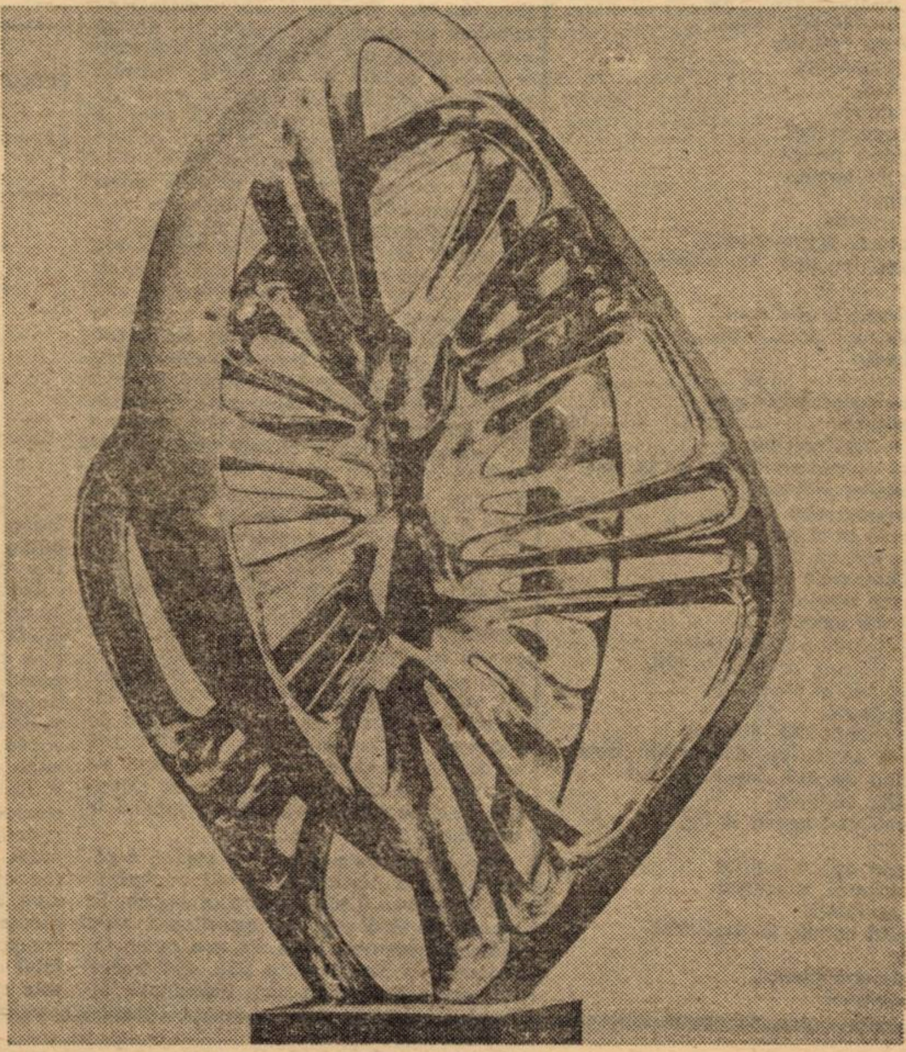

PETRU JECZA: „Acustica"

Cornel UNGUREANU

Condiția eseului filosofic

Sîntem martorii unei înviorări a eseului de filosofie: mai puțin prin numărul titlurilor, cît prin calitatea textelor semnate de Constantin Noica și Mihai Șora. Lucia Dumitrescu-Codreanu **(La moartea lui Zarathustra nu plînge nimeni,** Univers, 1981) se aliniază, prin eseurile ei de istoria filosofiei, unor înaintași care obligă. Ceea ce suscită, în primul rînd, interesul, sînt opțiunile autoarei: Pascal, Schopenhauer, Kierkegaard, Nietzsche, Bergson, Unamuno, Gabriel Marcel, Heidegger. Sînt filosofi pe marginea operei cărora s-au declanșat adesea polemici acerbe, despre care s-a scris la noi în ultima vreme puțin și a căror discutare și valorificare critică, de pe pozițiile filosofiei marxiste, este binevenită. Or, tocmai în această direcție se îndreaptă eforturile eseistei.

Este adevărat că discuția amintită nu se face în cadrul unor monografii sau studii de specialitate, ci prin mijlocirea unor eseuri. Genul, în pofida absolutei libertăți de compoziție, își are totuși rigorile lui. Lucia Dumitrescu-Codreanu le cunoaște bine și chiar în prima pagină a opusculului său ne avertizează că textul ei nu cuprinde „frînturi de idei împrumutate de aiurea" (p. 5). Mă întreb totuși dacă în istoria filosofiei, tratată fie și eseistic, e posibilă independența față de puncte de vedere dinainte stabilite. Autoarea pare că se contrazice pentru că, alături de operele filosofilor în cauză, ea citează, destul de frecvent, o bibliografie de prima mînă (să-i reproșăm, totuși, preponderența izvoarelor franceze în eseurile privindu-i pe gînditori atît de „germani" precum Nietzsche și Heidegger) ale cărei puncte de vedere și le însușește nu o dată. Așa fiind, nu cred că se poate evita punerea în discuție a ideilor altora și nici că am fi îndreptățiți să-i cerem autoarei o originalitate absolută ci, mai curînd, articularea unui punct de vedere. Prin firea lucrurilor, un eseu nu poate epuiza punerea în chestiune a unui filosof. Pecetea personalității autorului ni se revelează și în arhitectonica pe care el a înțeles să o dea lucrării sale. De aceea eseurile Luciei Dumitrescu-Codreanu pornesc uneori de la o carte **(Așa grăit-a Zarathustra,** la Nietzsche, **Considerații despre Hölderlin,** la Heidegger). Alteori eseul își organizează structura în jurul unei teze, precum prioritatea atitudinii raționale la Pascal; sentimentul tragic al timpului la Bergson. În cazul lui Nietzsche poemul filosofic e folosit ca un punct de plecare spre întreaga operă, în cazul lui Heidegger considerațiile despre Hölderlin sînt precedate de o expunere (clară și lapidară) a postulatelor filosofiei „Ființei" din **Sein und Zeit.** În sfîrșit, eseul despre Gabriel Marcel acordă prioritate comentariului de text.

Atitudinea critică, implicită sau explicită, e întotdeauna prezentă în aceste eseuri. E și firesc căci anevoie s-ar putea găsi vreo consonanță între marxism și filosofii precum cea a vieții, existențialismul, intuiționismul. Efortul de valorificare ar fi trebuit, însă, după părerea noastră, să meargă mai departe și mai adînc, să depășească unele poncife. Despre Nietzsche, bunăoară (privit cam de sus, ca și Schopenhauer dealtminteri) de eseistă. Simburele pozitiv al gîndirii sale, scoaterea în relief a influenței ce n-a fost doar malefică, rămîne umbrită în eseul Luciei Dumitrescu-Codreanu. Nu în sensul unei „reabilitări" a lui Nietzsche, ci în direcția efortului care să scoată în relief incongruența de structură între idealul individualist și apolitic al „supraomului" nietzschean și sinistrul decalc „opera seria" al supraoamenilor (?) pășind în pas de gîscă, a epigonilor săi de sorginte nazistă. Dealtminteri alegerea unui poem filosofic ca punct de plecare al examinării lui Nietzsche sporește dificultatea unei analize stringente. Eseul despre autorul lui Zarathustra prilejuiește și observații de detaliu. Ne mărginim la una. Nu credem, precum autoarea, că ideea nietzscheeană a veșnicei reintoarceri (ewige Widerkehr) ar avea o obîrșie orientală. Ea poate fi întîlnită și în patrimoniul gîndirii europene, în cosmologiile filosofilor presocratici, în fizica filosofiei stoice (fizica legitimează etica), curent de gîndire al cărui precept: **amor fati,** va fi transformat în normă de conduită de Nietzsche. Nu aderăm nici la viziunea tragică a timpului la Bergson. Elanul vital îl îndreaptă pe filosof spre viitor, iar acceptarea duratei ca realitate a vieții noastre sufletești se face, mai curînd, cu satisfacție decît cu un sentiment tragic... („in ea movemur, vivemur et sumus").

Traian Liviu BIRAESCU

EUGEN DORCESCU

MONOGRAFIA CANICULEI

I

Cit de colorată-i distanța
de la o piață la alta!
Îmi amintesc: ieri,
la vremea de maturitate a caniculei,
cînd văzduhul pare un încins aliaj,
un amestec de aur, argint și cositor,
cînd orașul e plin
de femei incendiate, fluturînd albe, maronii,
tremurătoare, pe străzi,
ieri chiar, din nou, am trecut
printre marile lui semințe de piatră,
pe vegetalele-i falii,
pe pantele și meandrele lui,
traversînd bălți de soare, umbre mustoase, colinele-i dulci.
Un fruct e orașul,
un fruct văratic, tîrziu,
spart, desfăcut către cer,
germinînd în cîmpie.
Nu-s păsări de pradă în jur,
nu-s fiare,
nu-i lăcomia timpului
nici a țărînei.
Nimic din toate acestea. O amețeală doar,
un simplu vertige, acolo în mijloc,
între sîmburii copți,
între ceasuri și turnuri,
printre siluetele ce cresc și
se afundă-n pavaj
(reale, reflectate, speriind porumbeii)
scăldate
într-o amară sudoare.

II

Stau la masă, doi cîte doi,
pălăvrăgesc, rîd,
își numără iubitele
(cum și-ar număra bubele),
și le schimbă-ntre ei,
mănîncă salam, ochiuri, cașcaval
și cîrnați,
celulele moarte (contingentul
prevăzut pentru ziua de azi)
sînt trimise în restul
materiei,
cerem cafele, fumăm țigări,
comentăm meciul de ieri,
anticipăm rezultatul
întîlnirii de sîmbătă.
E o zi minunată de toamnă,
încăperea e-ncercuită de soare,
pomii flutură-n jur,
scutură
– grațios, rococo –
o dantelă de frunze.
„Gata, băieți, e tîrziu, zice unul.
La treabă!".
Le string mîna și plec.
Coridorul se sparge la capăt,
explodează în stradă, acolo
copacii, la fel, se descuamează
multicolor, frunzele – late, crestate
sînt aidoma palmelor.
Îmi simt palmele grele: le-ntorc,
le privesc. Celulele moarte
(contingentul de azi),
tributul de azi al amicilor mei
le-mbracă, le-apasă, ca o
rece mănușă.

III

Nu mai rîde, prietene. Lasă,
vino mai bine aici,
se răcește cafeaua.
Cade colbul,
cade țărînă
de pe dulapuri, de pe cuiere
și cărți.
Cenușă și scrum se cern din tavan.
E amurg,
e o ploaie cețoasă.
Rîsul tău sună sec, sună uscat,
ca o tablă încinsă. Fugi de la geam!
Trece lumina prin tine,
îți vîntură hainele,
pînă și cuvîntul,
pînă și el,
face umbră,
umple, ca iedera,
încăperea, pereții.
Noroc că lumina
se stinge
și se aprinde
necontenit. Ecran cosmic,
radiantă imagine. Tu vorbești, eu ascult.

Îți privesc, la răstimpuri,
în cele mai clare detalii,
scheletul.

IV

La fiecare al doilea pas
e-o nălucă.
Unii le văd, alții nu.
Eu mă număr printre cei ce le văd.
Sînt multe, plăpînde,
trec melancolice pe alei,
așteaptă la stopuri,
îți fac loc, cu discreție,
pe răcoroasele bănci
ale unei terase.
Sorbi din pahar,
cauți țigările prin buzunare
și ea, năluca, privește în gol,
cu orbitele ei albăstrii,
strălucitoare.
Jocul e-atrăgător, e bizar,
jonglezi mereu cu nimicul din urmă.
Nicicînd nu ești singur. Orașul
e dublu, multiplu,
oamenii ce-l umplu la fel,
tu însuți
un izvor ești, o matrice
de străvezii simulacre.
Stai pe faleză
și vîntul cosmic te desfoliază
încet,
îți ruinează tiparul,
o, fericitule!

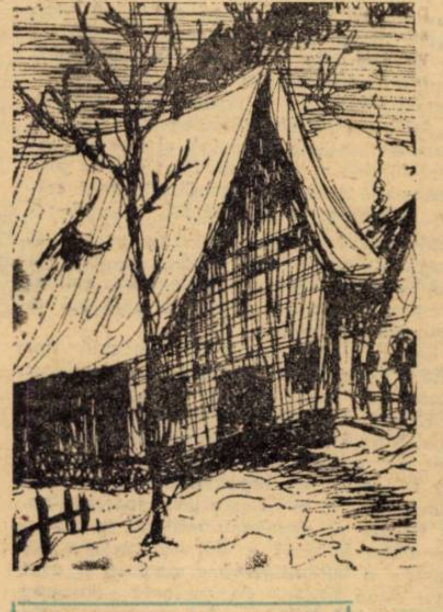

PETRE PINTILIE

CIRCUL

PETRU JECZA:

„Apropiere"

Noaptea, ca întotdeauna, îl restituia vieții de altădată, singura căreia simțea că-i aparține cu adevărat. Se visa în circ. Visa că se află în mijlocul unei arene și că un proiector îi urmărește toate mișcările. Mișcări care, de fapt, se reduceau la o pendulare maniacă a capului, cînd la dreapta, cînd la stînga, urmărind cu privirile balansarea trapezistei sub cupolă. O chema Lenormanda și o iubea cu ardoare, fascinat și în același timp speriat de frumusețea ei ireală. O floare ca asta nu poate crește pe-aici, își spunea minunîndu-se, și de fapt o fată ca ea nu vedeai decît la cinema. Așa cum stătea acolo sus, dîndu-se-n leagăn, părea o domnișoară cochetă și nițel cam nebună care s-a așezat pe balustrada balconului cu picioarele în afară. Le îndoia, apoi le destindea, picioarele făceau gesturi pline de grație ca niște mîini. Îi privea pe cei de jos ca dintr-un aeroplan sau cu privirea pe care o are o pasăre în zbor pentru orătăniile din curte. Se bucura că proiectorul îl urmărește pe el și nu pe ea, că ceilalți nu văd ceea ce vedea el: trupul iscusit, mlădios ca un bici, sînii drepți, parcă susținuți de niște mîini nevăzute pe sub maiou, șezutul pliat pe bara dură a trapezului, era sigur că ceilalți nu văd nimic din toate aceste amănunte, dar mai ales nu vedeau faptul esențial și anume că ea se preschimba mereu, că devenea neîncetat alta, se transforma în floare sau în pasăre, sau într-o zînă din povești, pentru el anume se transforma, era transfigurat de emoție și adorație. Și atunci apăru Valentin, dresorul, care purta un braț în eșarfă (ca să atragă atenția, știa asta, n-avea nimic la braț!)iar în cealaltă mînă ținea un bici. Fiecare dresor seamănă cu animalul pe care-l îmblînzește: cel de cai are un cap de cal, dresoarea de porumbei e albă și gușată ca un hulub; Valentin era dresor de fiare și avea o mutră de fiară sălbatică, doar mustățile îi erau de gîndac, lungi și vibratile ca niște antene de libarcă. Era plin de purici de leu și în contact cu animalele pe care le dresa luase niște boli parșive de piele, pe care le ascundea sub veșmintele lui bogat ornamentate cu pasmanterie și bumbi, era cel mai îmbumbat artist din circ. Pe acest om îl ura de moarte. Se gîndea că sînt unii oameni norocoși, care vin o dată la circ și văd cum leii îl mănîncă pe dresor, el n-avusese norocul ăsta. Valentin stătea lîngă el și privea în sus, pocnind din bici în ritmul balansului Lenormandei la trapez. Rînjea și pocnea din bici, trapezul se balansa din ce în ce mai tare, pe măsură ce pocnetele biciului se ințeţeau, iar dresorul rînjea mulțumit. „La o dresură totul e să ai răbdare, spunea el sigur de sine, dacă ai răbdare, poți dresa și pietre.

Eu am răbdare!" Apoi mai pocni o dată din bici și strigă spre trapezistă: „O să-mi cazi tu în brațe, n-avea grijă!"... și atunci Lenormanda lunecă, abia avu timp să se prindă în ultimul moment de bara trapezului cu degetele picioarelor... și se trezi îngrozit. Proiectorul strălucea mereu în fața ochilor săi, dar nu era decît o rază de soare ce se filtra printr-o crăpătură a ușii bordeiului. Muștele treceau prin fîșia de lumină, se aprindeau brusc ca niște chibrituri, apoi se stingeau imediat dispărînd în umbră.

Proiectorul, pata aceea de lumină a cărei arsură o păstrau ochii lui!... Amintirile îl asaltau, îi bîzîiau surd în ureche. Se amestecau voci vagi sau asurzitoare, nu-și dădeau seama de unde vin, era ca un radio deschis pe care nu poți să-l închizi sau poate era pradă unor halucinații. Încet-încet imaginile se focalizau și brusc se simți cuprins de o bucurie violentă, aproape corporală și văzu circul: pe dată simți în nări mirozna aceea amplă, răzbătătoare, în care regăsea parfumuri vechi, miros de rumeguș și de harnașamente, izuri de mosc, păstrate în draperiile vechi și mirosul aspru de bălegar dominîndu-le pe toate. Oh, vremea aceea din circ!... I se părea că fusese cu un secol în urmă, într-o altă viață...

Locuia într-un vagon-rulotă care servea în același timp și drept magazie. Se aflau îngrămădite acolo, în dezordine, o mulțime de lucruri, unele lungi, sprijinite de pereți (bare și scări fantastice, cu cîrlige și adăugiri absurde), celelalte amestecate și deja inseparabile. Erau înghesuite de-a valma obiecte și materiale fabricate de mult, despre care nu știai la ce au folosit și al căror mister te făcea de respectat: aparate construite din resturi de paturi metalice și din rămășițe de mobilă sfărîmată, de o arhitectură insolită și stranie (ca acea bicicletă incomprehensibilă, pe care o privea cu stupoare, cu roțile ondulate și ghidonul invers, ce evoca mecanica unor alte specii, misterioase), tot felul de obiecte eteroclite, lasate sau uitate de artiști (baghete magice de iluzionism, care serviseră, fiecare, pentru un truc deosebit – bulave și alte ustensile de jonglerie, precum tacuri de biliard sau o umbrelă japoneză, cu pînza sfîșiată, pictată cu păsări și flori – pălării vechi de clovn, un clacson de automobil din alte timpuri, jiletci și costume paietate) și alte lucruri de același gen, care nu se aruncă ci se păstrează în speranța de a mai fi folosite cîndva, ori pentru cazul în care, ajustînd împreună două sau trei dintre ele, s-ar fi putut înjgheba un obiect nou.

Împărțea locuința aceasta cu Bonifate, un fost acrobat acum estropiat, care era un fel de factotum în circul lui Holoubeck, pentru că el monta pînza șapitoului, el strîngea cablurile ce fixau aparatele aeriene – toate acele fire metalice misterioase, invizibile și subtile, care încrucișează în toate sensurile cupola luminoasă a circului – și tot el se ocupa de afișaj sau de parăzi. Îi salvase odată viața domnului Holoubeck, cînd acesta fusese atacat de leul Hamid, un leu bătrîn, cu coama roșcată, pe care-l dureau dinții. Un canin perforase prin puroaie falca de jos infectată, asta înnebunise leul de durere, îl făcuse să-și piardă mințile încît se repezise asupra dresorului, domnul Holoubeck însuși, doborîndu-l la pămînt cu o lovitură de labă care-i sfîșiase umărul, în timp ce spectatorii țipau îngroziți, înghesuindu-se spre ieșire, iar o femeie născu înainte de vreme. Toți fugeau, pînă și omul de la „atenție" – cel care manevra tulumba de apă – o luase din loc (de altfel furtunul nu fusese racordat nicăieri și apă nu curgea nici un strop) numai Bonifate nu și-a pierdut cumpătul și a intrat hotărît între ghiterele arenei. Cu furca de fier în mînă a gonit leii excitați de mirosul sîngelui, dar cu mare greutate pe leul Hamid, înnebunit de durerea lui de dinți, asta a fost de fapt norocul lui Holoubeck, pentru că leul era incapabil să muște, își înfipsese doar ghearele în carnea sîngerîndă a directorului care leșinase de spaimă. Bonifate a pocnit leul în cap cu furca de fier, i-a tras vreo trei, patru lovituri puternice în căpățîna aia mare și dură ca o casă de bani, leul părea că nici nu se sinchisește dar în cele din urmă și-a eliberat prada și a ieșit clătinîndu-se prin tunel. Deci așa l-a salvat pe Holoubeck de la o moarte sigură. Pe atunci Bonifate era tînăr și un saltator foarte iscusit, numărul său de neuitat (pentru că printre atîtea lucruri de neuitat, în circ sînt unele încă și mai de neuitat) era supranumit „numărul morții", un număr cu adevărat funest, la care muriseră mulți și care de aceea poate era acompaniat cu o muzică de marș funebru, ce se oprea și ea în momentul dificil și culminant al numărului, fiind înlocuită de răpăitul tobelor apoi de o tăcere care-ți strîngea inima. Saltul acela, peste șase obstacole, unul în fața celuilalt, era ceva neverosimil, deși Bonifate îl realiza, nu părea aievea decît o clipă, în timp ce acrobatul zbura prin aer, dar după ce se termina te întrebai dacă nu cumva ți s-a părut, erai înclinat să crezi că ai fost tras pe sfoară și că s-au folosit niște trucuri, într-atît era de imposibil de înfăptuit un asemenea salt.

Întîmplarea aceea cu leul nu a uitat-o niciodată Holoubeck și cînd, într-o zi, Bonifate a căzut în timpul numărului și și-a rupt un picior, nu l-a lăsat în voia soartei, ci l-a ținut mai departe în circ. După accident l-a dus la doctori, a plătit operația și toate îngrijirile din spital. Au încercat acolo să-i repare piciorul rupt, așa cum se procedează cu un baston sfărîmat, cu fel de fel de tije și cîrlige, dar n-a ținut și au trebuit să i-l taie. Suferința cea mai mare a lui Bonifate a fost că i-au pus un picior din lemn de fag; el ar fi vrut să fie barem de nuc.

Pe el îl îndrăgise de cum l-a văzut și l-a luat sub aripa sa protectoare. Dormea într-o vană de baie veche, care nu mai folosea la nimic dar devenise utilă acum servindu-i drept culcuș, înfășurat într-un covor de menaj uzat pînă la fibră (florile fanate ale covorului miroseau a pipi de cîine) care-i era și saltea și acoperitoare. Era mai bine aici decît în grajd, unde dormise pe paie alături de cai și de ceilalți îngrijitori. Sarcina lui de căpătîi era să se ocupe de Soliman, minunatul armăsar al domnului Holoubeck. De dimineață și pînă seara tîrziu rînea boxa, strîngînd movilele de balegă aurie și băltoacele spumoase de urină pe care calul le lăsa sub el, apoi îi făcea toaleta: îl bușuma, îl țesăla, îi împletea coama cu bigudiuri, îi friza pînă și coada care arăta ca părul unei femei cochete și îi lustruia copitele cu cremă de ghete. Seara, îl pregătea pentru spectacol, echipîndu-l cu cel mai strălucitor harnașament. Sclipind de curățenie, ca și de catarămi și bumbi, nu-i mai lipsea armăsarului decît să facă bezele publicului.

ADRIAN PĂUNESCU

SCENE DE SEARĂ

Nemărginirea-mi spală picioarele,
Pîn'la genunchi simt mărgelele ei,
Pielea mi-o arde cu sare soarele,
Ochii de lacrima mării-mi sînt grei.

Sînt Atlantida, mor după datină,
Cu deputați, filozofi și vîslași,
Nemărginirea dulce mă clatină,
Simt întunericul morții în pași.

În sentinele teama se tulbură,
Focuri în pipe acru se sting,
Dintr-o fîntînă sfîntă de purpură
Vine pe lume fiertură de zinc.

Stigmatizată-i în toate firidele
Marea aceasta în care mă sorb,
Moare-Atlantida ca Atlantidele,
Trist recviem, continentule orb.

Și e păcat că se sună de stingere
Și mai aveam de făcut nu știu cît,
Podul întreg al clădirii nesincere
Cade în beci ca să moară urît.

Eu sînt acela ce ți-a vrut binele,
Sînt Atlantida totuși și eu,
Oasele mele, pasăre, ține-le,
Să n-atîrnăm în cădere prea greu.

Roșie-i seara, vin remușcările
Pentru ce-a fost și-am greșit și-am ratat,
Spre Atlantida spumegă mările
Marșuri de ochi într-un ritm sacadat.

Nemărginirea-mi scaldă picioarele,
Simt că mă-nec într-un nou Babilon
Și un vapor care arde e soarele,
Eu port oceanul ca papion.

AL DOILEA TESTAMENT

AL LUI A. P.

Și simt, vai, simt că voi pleca departe
că tot ce fac a și ajuns zadarnic,
măcar să fiu, la propria mea moarte,
chemat ca inculpat și ca paharnic.

Tot ce iubesc devine tiranie
prin întrebare lumea își îndreaptă
spre mine artileria zurlie
și tunurile ei de vie coaptă.

Nimic, nimic nu-mi dă o zi de pace,
aleg o cale, calea mă acuză
de-atîția ani înfierbîntați încoace
îmi port sentința maximă pe buză.

M-așez la masă, torn pelin în cană
și cana-mi sare-n față să mă muște,
ca în tranșei în propria mea rană
m-ascund de ochii mei, să nu mă-mpuște.

Nu se alege, nu se reculege
nici o sămînță de-nțărcat pustia,
din tot ce fac, cu-atîtea nopți pribege,
iubind cu disperare România.

Lovind pe proști, avantajez bandiții,
iubind, provoc de-a lungul vieții ură,
mi-e capul ca un nod de superstiții
și-n el și miere-i și înjurătură.

Îmi caut, ani întregi, copiii-n lume
și mi-i ascunde propria lor mamă
le-am dat și chip, și os și ochi și nume
dar ei pe mine uită cum mă cheamă.

Aleg, oricum, cea mai nebună cale,
cea mai fără de șanse dintre toate,
eu, servitor la tronul curții tale,
Măria Ta, Imposibilitate.

Și n-am noroc măcar de-o săptămînă
de liniște, cu capul pe o pernă,
mereu mi-atîrnă, greu, un lanț de mînă
mereu suport instanța mea eternă.

O sinucidere la tinerețe
ar rezolva dilemele acestea,
de nu m-aș teme c-o să mă răsfețe
din nou, slujindu-mă total, povestea.

Să nu cumva din moartea-mi să se-ntîmple
să iasă avantajul cel mai mare
să port alți lauri pe aceleași tîmple
să simt că-i un profit și ce mă doare.

Nimic n-aleg, dar nici nu pierd nimica,
ușoară-i țărna, tălpile-mi sînt grele
știu numai mila, am uitat ce-i frica,
eu, Dumnezeu al cerurilor mele.

Și mă izbesc de neputința dură,
de-a fi înfrînt spre-a mai rîvni victorii
sînt robul și stăpînul tău, natură,
eternele ediții provizorii.

Nefericit, nefericit întruna
fac fericită biata voastră fire,
îmi sîngeră pe manuscrise luna
plîng ne-nțeles de singura-mi iubire.

Dar nu-i nimic, neantul se desfată
închiriindu-mă pentru o viață,
și iată că vin notele de plată
și costă mult soluția îndrăzneață.

Dar chiar de-ar fi să fiu dator și-n moarte
pe ce-am iubit și-am luat cu grea dobîndă,
n-am să-mi regret pornirile deșarte
și n-am să las iubirea să mi-o vîndă.

Așa am fost. Așa rămîn. E ziuă.
Iluzie mai sînt, mai sînt ruine
Atît mai știu din tot ce-am știut: adio.
Și-un turn de lacrimi crește blînd în mine.

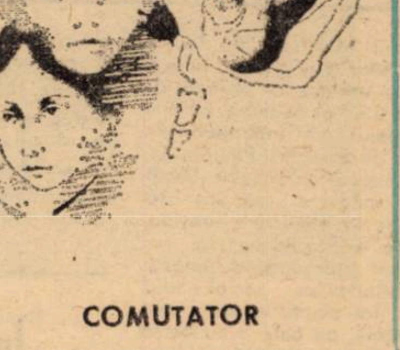

urme pe nisip

Drumul de dincolo de pădure*)

„Viața pe un peron" a lui Octavian Paler este un roman-eseu, un roman parabolă al exilului ființei în lume. În aceeași măsură el este însă și un roman mărturie și mărturisire, spovedania unui învins, ce-și pledează propria cauză, prin propria biografie ratată, al cărei bagaj e doar memoria. Eroul lui Paler, un profesor fără identitate, fără un spațiu pe hartă, ci doar pierdut într-un spațiu insular, în care domină incertitudinea, hazardul, puterea întîmplării și a fricii, este un ins al pasiunilor limită, al simățămintelor violente, dar și un introvertit suferind și interogativ. Ins al experimentelor directe, el devine prizonierul obsesiilor nedezlegate, „nebunia" lui fiind a celui ce vede și afirmă adevărul, adevărul lui fiind acela de a miza, fanatic, pe „tot" în fiece acțiune. Dar cum adevăr ideal nu există, el trecînd în contrariul lui, negîndu-l, conchizînd că în jur totul e impur, amestecat, murdărit, pornind deci de la această stare dilematică, eroul lui Paler caută căi de mîntuire, în experimentele eu-lui său, ce traversează existența și timpul, el nevrînd să fie vindecat de suferință și solitudine, ci să aibă, dimpotrivă, puterea de a le îndura. Pornind de aici, eroul tinde să disece propriile atitudini și trăiri trecînd de la o stare la alta, lucid și conștient, discutînd, disculpînd sau acuzînd în strălucitoare pledoarii-eseu, implantate în corpul epic, despre tarele veacului, țintind libertatea și recluziunea, dumnezeirea și necredința, teama și eroarea, trădarea și tăcerea, neliniștile existențiale ale ființei, toate acestea traversînd acest suflet solitar, ajungîndu-și sieși, ce tinde, în final, să devină totuși solidar cu umanitatea.

Paler construiește cutremurătoarea parabolă a vieții în cerc. A vieții închise. A vieții fără ieșire și apărare. A vieții în exil pe propria insulă gînditoare, pe propriul peron al ființei intime. De unde nu mai există nici plecare. Nici ieșire. Căci acolo ceasul e oprit. Timpul e oprit. Nu vin, nici nu pleacă trenuri. Nimeni nu există pentru nimeni. Acolo, pînă și natura înconjurătoare e o capcană, fie că e un oraș, o mlaștină, o pădure sau un pustiu. Căci ea e putridă. Alunecoasă. Materie perfidă ce stă la pîndă. Ce amenință. Dar, mai ales, ce dă pradă fricii, pe cei solitari. A fricii care naște monștri și victime. În acest sens, romanul lui Paler devine și simbolul penetrant și imaginea luptei individului cu forțele malefice, între care frica, vinovăția, crima domină ființa lăuntrică, o împinge cînd spre sfințenie, cînd spre abjecție, căci „Ori sfînt ori șobolan. Nu poți să fii și una și alta în același timp", conchide eroul.

Egolatru și indiferent, laș sau înfricoșat, temător și vinovat, eroul își conduce propriul proces și își aplică sentința, prin aceasta Paler intentînd de fapt un proces speței umane care, chiar atunci cînd nu face parte din rîndul călăilor, ci al victimelor, poate aduce totuși răul în lume prin indiferentism, prin tăcere prelungită, prin egolatrie, prin teamă, căci, zice eroul: „am iubit lumea, dar am iubit-o pentru că existam eu în ea".

Roman eseu și roman parabolic, „Viața pe un peron" devine cartea patetică a unui eseist de înaltă clasă, ce intentează un rechizitoriu neangajării individului în societate, fricii și lașității sale, egoismului și ferocității sale, prin care, oricînd, el poate cădea din treapta victimelor în tagma călăilor, sau poate trăi pactizînd cu ei, ceea ce este totuna.

Șansa, unică, rămîne, conchide fabula filosofică a lui Paler, drumul de dincolo de pădure. Acolo unde putem întîlni eliberarea și visul. Evadarea din grota fricii. Prin care ne păstrăm demnitatea, omenia. Certificatul de omenie. Chiar dacă rămîne alături de noi o vreme și cobra-fricii. Șansa, unică, conchide autorul, este speranța, ivită din însăși umanitatea ce ne înconjoară, este mila tragică, nu furia, mila tragică pentru destinul ființei umane, care, „cu toate suferințele și nedreptățile, poate descoperi că ea, lumea, e singurul loc unde se poate spera să se facă dreptate".

Ion ARIEȘANU

---

* Octavian Paler: **„Viața pe un peron"**, Ed. Cartea Românească, 1981.

VALENTIN TUDOR

BLESTEM

În ieșirile-ți demente,
Cerșetor de documente,
Vine vremea cînd te doare,
Dor de alba ta ninsoare;

Vine vremea cînd te-apasă
Șarpele crescut în casă
Regăsindu-și vizuina.
Tu, tîrziu, găsindu-ți vina.

Inima n-o să-ți îndure
Nostalgia de pădure;
Gîndurile către țară
Depărtarea, te omoară!

Nicăieri n-o să te scalde
Zîmbetele mamei, calde,
Nu te vor ierta nici frații
Că le-ai murdărit Carpații.

Zilele să nu-ți alinte
Farfurii pline cu linte.
Rătăcind printre cuvinte,
Mergi cu spatele-nainte!

Cu poetul PETRE STOICA

(Urmare din pag. 1)

Steaua, Viața românească etc. Sau vă temeți de trecut?

– Îmi displace profund rememorarea anilor cînd adunam literele, silabele, ghilimelele, punctele și virgulele sărite aiurea de pe osia propozițiilor, strîmbă așa cum era ea la nouă din zece tipărituri. Cartea mea de evocări, încheiată acum la toți nasturii, poartă titlul **Amintirile unui fost corector,** întrucît în perioada existenței mele de salariat de două lulele, îndeplineam și rolul de ambasador al „Stelei", acreditat la București. În calitatea ultimă, avusesem uriașul noroc de a fi fost primit în casele unor mari maeștri ai scrisului românesc, azi cu sufletele legănate de razele stelelor. Le-am cunoscut suficiente deprinderi zilnice, avataruri, bucurii și aspirații, spre a putea transmite cititorului o pagină convingătoare. I-am evocat nu din teama de trecut, ci din teama viitorului, care le-ar putea uita pilda și rostul pe acest pămînt.

– Cum se simte un poet la 50 de ani, trecuți, ocolit de premii și... glorie, cum ați scris în volumul „Copleșit de glorie"?

– Se simte, aidoma unui trandafir, dar cu... mulți, foarte mulți spini.

– Despre generațiile literare ce-mi puteți spune? Cum erau relațiile între tinerii scriitori și cei vîrstnici, pe vremea cînd erați corespondentul din București al „Stelei"?

– Existau două categorii de scriitori vîrstnici: una uitată, de care „obsedantul deceniu" își amintea doar cînd avea nevoie de semnături pe Apelul Păcii de la Stockholm, sau pe rezoluții condamnînd nesăbuitele apucături ale imperialismului anglo-american, cealaltă, bine hrănită, la lucru în tranșeele noului front literar. Existau și două categorii de tineri scriitori: prima, urmînd prelegerile școlii de fabricat frumosul (din rîndurile ei, totuși, timpul a selecționat cîteva talente autentice) și cea aflată la mare distanță de aceasta, legată sufletește de „bătrînii" cu hainele roase de moliile „decadentismului". E generația bibliotecilor adevărate, cu fizionomie închegată după 1960. Desigur, tabloul meu poate fi oricînd nuanțat. Dincolo de crezul lor artistic, tinerii, dintr-o căruță sau alta, purtau respect deosebit scriitorilor cu număr de ani peste ai lor, chiar și lipsindu-le opera. Atribut al minimei civilități. Generația mea a fost ceva mai „blîndă", parcă, nu ținea să apuce taurul de coarne dintr-odată.

– Prin ce se deosebea grupul de scriitori din jurul revistei „Steaua" condusă de marele poet A. E. Baconsky, de ceilalți scriitori români din epocă?

– Printr-o extraordinară solidaritate. Prin coeziune spirituală, curaj, apetență polemică, prin acută preocupare pentru nou și nemăsluită dragoste arătată înaintașilor. Însușiri în parte, existente și la minuitorii condeiului din afara grupului stelist – izolate, atenuate, puteau fi anevoie marcate.

– Credeți în prieteniile literare?

– Prieteniile literare, presupunînd că nu se întemeiază pe interese meschine, fie ele și reciproc avantajoase, au caracter sacru. Curentele, mișcările, grupările literare ar fi fost de neconceput fără calde apropieri între oameni cu vederi și idealuri comune. O atracție a cristalelor de care vorbea Goethe. Sudurile sufletești dintre artiști au forța de rezistență a bastioanelor ridicate în calea furtunii.

– Care au fost, care mai sînt (dacă mai sînt) prietenii Dvs.?

– În zilele formării mele scriitoricești, legam mai ușor prietenii decît acum. Le cimentau elanul, visările, sacrificiile. Împărțitul unei țigări, al unei felii de pîine neagră, al patului așternut pe podeaua mansardei, constituiau gesturi firești. Fericit și nepăsător, trăiam înconjurat de tineri entuziaști, maturi în gîndire, dușmani ai conformismului, prejudecăților și tabuurilor. Rosteam la același diapazon adevăruri dure, validate de timp. Cîțiva dintre prietenii anilor depărtați poartă în prezent nume de rezonanță internațională, cinematografia și artele plastice datorîndu-le contribuții însemnate. Revederile au devenit rare, ba unii dintre noi ne și aflăm în stare de beligeranță.

Prieteni nedezmințiți, de-a lungul vremii, mi-au rămas „bătrînii" steliști (Victor Felea, Aurel Gurghianu, D. R. Popescu, Aurel Rău, Mircea Tomuș), minunatul Anghel Dumbrăveanu, „calmul" și nu prea norocosul Grigore (Grișenco) Hagiu, Nicolae Breban, Mircea Ivănescu. Venit mai tîrziu la dreapta inimii mele, Nkolaus Berwanger încheie șirul acestor nume pe care le rostesc întotdeauna cu emoție. Mă simt puternic legat de scriitorii reșițeni, idealiști, dezinteresați în viața de cotidiană. De fapt, mi-e prieten fiecare coleg care mă respectă.

– Vă satisface climatul literar actual?

– Clima vieții literare indică arareori temperaturi ideale. Au grijă anumiți confrați (dintre cei care vor, care cer, care plîng), mă rog, „persecutații" (de cine?), să toarne oțet în vin. Numai naivii își închipuie că ar putea exista vreodată armonie deplină pe continentul blînzilor artiști, dominat de interese convergente.

– Dar „noul val" de poeți tineri ce impresie vă lasă? Aduce el un sunet deosebit, sincer, în lirica noastră?

– Care dintre noile valuri? În ultima vreme, au apărut cam multe valuri noi, fiecare cu pretenția de a fi și al nouălea. O constatare lipsită de substrat ironic. Mă orientez în funcție de cele citite și auzite. Judec poezia tinerilor în bloc. De aproximativ zece ani și mai bine, începînd cu Virgil Mazilescu și cu regretatul Daniel Turcea, în peisajul liricii românești s-a conturat un profil viguros, cu nuanțe inedite față de generația premergătoare. Receptivi la ultimele cuceriri poetice de aiurea, au grefat inteligent pe țesuturile poeziei noastre mituri moderne ale unui secol interesant prin titanismul și, în același timp, absurditatea-i vizibilă la tot pasul. Creatorii acestui profil (în mare parte trăind în orașul lui Blaga și Baconsky) au fost beneficiarii unei atmosfere spirituale normale, prielnice creșterii și dezvoltării talentului literar. Ei n-au trebuit să pornească la drum de pe terenul dogmelor pustiitoare. La universitate, urechile lor au receptat învățături nepoluate iar cartea străină le-a stat la îndemînă. Se cere amintit și faptul că ei au găsit înțelegerea unor redactori generoși (ca bunăoară cei de la „Steaua"), sensibili și la curent cu fețele noului.

Da, sunetul lor e sincer. Le-aș reproșa o anumită uniformizare, poate manierismul. Poate... Urmăresc cu vădit interes evoluția tinerilor mei colegi, cu și fără volum tipărit, și înregistrez fericit fiecare împlinire.

– Vă știm ca un rafinat traducător din lirica germană. Ce imbold v-a atras spre această ingrată și hulită meserie de traducător?

– În deceniul cinci, din poeții moderni se traducea infim. Prima criteriul oportunității. Autorii tipăriți de ESPLA se numeau Maiakovski, Nazim Hikmet, Pablo Neruda (evident, cu ce avea chilianul mai precar!), deosebit de importanți – era suficient? Poezia germană trăia în litera transpunerii anemic, prin Johannes R. Becher, Bertold Brecht și Kuba (gladiator lipsit de mușchi). Iubind literatura de expresie germană, m-am gîndit să-i fac cunoscută cititorilor noștri lirica, de însemnătate majoră în secolul XX. Treabă anevoioasă, întrucît la acea oră în fața spiritelor „vigilente" puțini scriitori ai pămîntului întruneau condițiile necesare obținerii vizei de trecere pe teritoriul tiparniței. Înfruntînd riscurile (cît de neverosimil sună în prezent o asemenea afirmație), am deschis pîrtia cu Trakl, Brecht (cel adevărat), Ernst Toller și cu o mînă de proaspeți stihuitori din R.D.G., antidogmatici, și foarte talentați. Treptat, aveam să cuceresc și cauza altor slujitori ai muzelor din Austria și R. F. Germană. Fascinantul drum mi-a fost masiv încurajat de Baconsky, care îmi publica tălmăcirile cu generozitate în paginile „Stelei". Gest, în epocă, reprobat de oameni cu suflete calcificate! Angajat redactor la „Secolul 20", în momentul revenirii literaturii române la rosturile ei firești, m-am putut dedica liniștit muncii de popularizare a liricii germane moderne. Am ignorat vreun poet? Antologiile au încoronat o activtiate care, zic eu, s-a bucurat de succes. Alcătuirea lor mi-a cerut timp enorm, mai cu seamă că nu le concepeam simple culegeri de texte sau imitații, ci corpuri unitare, originale, reprezentînd o vizune și un gust. Preocupare subliniată cu roșu de germaniștii de acasă și de cei de peste hotare.

– Poate pregătiți o „Antologie de poezie română" pentru cititorii de limbă germană.

– Întîi să dau peste casa de editură interesată.

COMUTATOR

Un fulger s-a lipit de creierul meu,
Parcă a căzut un stîlp de înaltă tensiune,
Cu toate sîrmele lui peste acoperiș,
Nu mă mai pot descurca,
În această insomnie care încearcă
Să macine lămpi și-mi dă ninsoare.

Un fulger mă ține captiv, mă trage
De creier în sus, mă sleiește, mă posedă,
Mă înnebunește,
Îmi amestecă umbrele și tainele creierului
Între ele,
Plăcerea muzicii cu elanul justițiar
Memoria numerelor cu facultatea mirosului,
Dragostea față de părinți cu puterea de-a distinge culorile,

Totul e vraiște în creierul meu,
Sentimentele ucise atîrnă pe ziduri,
Piane descompuse fac garduri grădinilor,
Nerușinat sînt, și timid sînt,
Erou aproape cinic,
Precum și-un biet fricos stupid,
Creierul meu aleargă, aleargă
Cu-n fulger înfipt în el
Cuprins de eternitatea aceasta patologică
A insomniei.

Mereu, aici, printre noi...

muzică

● Compozitorul DORU POPOVICI la 50 de ani

În aceste zile, unul dintre muzicienii cei mai prestigioşi ai ţării, Doru Popovici împlineşte 50 de ani. Vîrsta maturităţii, cînd împlinirile au temeinicia statuară a bronzului, lăsîndu-ne perspectiva unor judecăţi de valoare cu deplină acoperire în timp.

L-am cunoscut cu mulţi ani în urmă, într-o cabină de repetiţii, de la ultimul etaj al Operei timişorene: se aşezase la pian şi îşi „povestea" soliştilor adunaţi în juru-i, cele din urmă creaţii. Cînta la pian, fredona înfiorat de avîntate chemări romantice, pe care şi le stăpînea însă cu o nobilă reţinere. Totul vibra în fiinţa acestui muzician, răscolit de metaforele versurilor înnobilate de reverberaţiile muzicii sale. Mă entuziasmase, căci în structura acestui muzician, construit din sensibilitate şi o deschidere impresionantă, nicicînd astîmpărată, spre zonele de cultură şi frumuseţe ale marilor epoci creatoare, zăcea laborios, darul de a şti să făurească, într-un limbaj al său, sonanţele chemate a ne exprima pretutindeni pe scenele lumii, unde muzica românească era chemată să ne reprezinte.

Derutantă, pentru cel care încearcă a-i investiga preocupările, pluralitatea cu care Doru Popovici s-a manifestat deopotrivă pe planul muzicii simfonice camerale ori ca autor de opere ce ştie pune în „ecuaţia" muzicii problemele ce preocupă conştiinţa generaţiei sale. Compozitorul manifestă o adevărată pasiune renascentistă pentru valenţele expresive ale vocii umane, materializată într-o lungă suită de lieduri, ori în creaţii corale exponente peisajului acestui „Ev aprins". Îi datorez, sub acest aspect, unul din premiile cucerite la concursurile naţionale, graţie unui cîntec de masă evocator ca un madrigal – „Cîntare anilor lumină".

L-am reîntîlnit apoi în miezul sărbătorilor muzicale bănăţene, la diferitele ediţii ale Festivalului „Timişoara muzicală", fie oferind Filarmonicii prim-audiţia absolută a unei simfonii, fie conducînd lucrările Simpozionului de muzicologie ori, mai recent, primul concert-dezbatere radiodifuzat, chemat să onoreze prima audiţie mondială a unui opus enescian uitat, neterminat de maestru, dar aureolat cu atributele capodoperei – „Voix de la nature".

Doru Popovici ne-a fost aproape şi prin şirul acelor ofrande sonore – „In memoriam", închinate prompt aniversărilor marilor figuri din istoria culturii româneşti. Un prag emoţional deosebit l-am trăit atunci cînd a urcat pe scena Liceului „Vidu", spre a ne evoca personalitatea celui care i-a fost un adevărat părinte spiritual, dirijorul Mircea Popa, făuritorul prestigiului de azi al Filarmonicii „Banatul".

Cercetătorul şi muzicologul Doru Popovici ne facilitează abordarea teoretică a fenomenului muzical, fie că este vorba despre creaţia corală românească (într-o carte de referinţă), incursiuni în istoria muzicii româneşti, iluminarea seducţiei cromatice a lui Gesualdo, a epocii elisabetane, ori valoroase preocupări de ierarhizări originale ale operei româneşti. Nu este aici locul şi nici nu aş putea să epuizez nici măcar titlurile lucrărilor sale. Doar o remarcă – revista „Săptămîna" a cîştigat un plus de atractivitate de cînd putem citi articolele lui Doru Popovici, comentînd cu sufletul pururi înfiorat de ecoul evenimentelor noastre culturale.

A fost mereu aici, printre noi, acasă la el, căci, deşi trăieşte în Capitală, nu renunţă niciodată a aminti că este şi rămîne un fiu al plaiului bănăţean. Din acest colţ, din „Ţara cîntăreţilor", de unde îi veghem cu dragoste traiectoria, la acest ceas de sărbătoare, ţinem să fim alături de toţi aceia care-i preţuiesc şi stimează prezenţa în forumul muzicii româneşti, urîndu-i noi şi durabile succese.

La mulţi ani, Doru Popovici!

Doru MURGU

echo

Secţia de Etnografie a Muzeului Banatului prezintă publicului expoziţia: Un creator popular de excepţie – MARIA JEBELEANU – **(premiată cu locul I la faza judeţeană a Festivalului naţional „Cîntarea României", 1979–1981 şi cu premiul I la etapa republicană a aceleiaşi ediţii). Expoziţia cuprinde creaţii artistice de vestimentaţie feminină, de o autentică inspiraţie din arta populară bănăţeană.**

PETRU JECZA

plastică

Sculpturile sale se ordonează mai mult sau mai puţin în cicluri clar delimitate sub aspectul conţinutului şi al formei. Tema lui majoră este viaţa: direcţiile definitorii, principalele motive călăuzitoare ale sculpturii sale sînt legate de momentele cruciale ale existenţei umane. Elementele împrumutate din realitatea obiectuală sînt în cele mai multe cazuri umanizate – ca în cazul **Contopirii** – investite cu semnificaţii ce se pot raporta şi la condiţiile umane. Îl preocupă îndeaproape scenele intime de mare plasticitate ale relaţiilor interumane: iubirea, sărutul, îmbrăţişarea, încleştarea etc. A sculptat, a redat pînă acum în mai multe variante, simbolul plastic al unităţii, al apartenenţei mutuale, al dualităţii contopite. Aceste lucrări arhitecturale din nişte mase îmbinate în mod dinamic şi dispuse contrastiv includ şi conţinuturi filosofice. În redarea perseverentă, recurentă a unităţii iscate din dualitate, îşi găseşte expresie imaginea proprie despre lume a lui Jecza Petru.

Factorul cardinal al vigorii, al originalităţii sculpturii sale e optimismul. Cu mijloacele sale plastice de o severitate austeră, de o plasticitate compactă, distilate din cele ale lui Moore, – dar individualizate cu ajutorul unor metode moderne de modelare – Jecza Petru, în fond, s-a străduit şi se străduieşte să exprime un sentiment de viaţă foarte optimist, de un pronunţat sens pozitiv, o atitudine sufletească care să cosolideze credinţa.

Jecza Petru e un artist multilateral. A creat în toate genurile şi aproape în toate materialele opere considerabile – nu ne temem de cuvînt –, trainice. Şi lucrările sale de alt caracter se apropie de nivelul construcţiilor sculpturale care-i exprimă fidel intenţiile plastice, avînd un sistem de semne stilizat şi o lume a formelor metaforică.

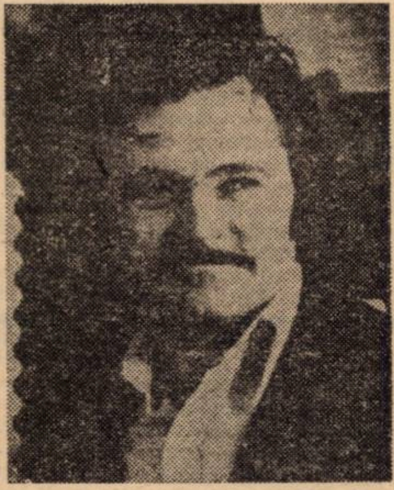

Ciclurile sale constituite sub aspectul conţinutului şi al formei nu sînt nici pe departe încheiate, îmbogăţindu-se permanent cu noi piese expresive. Jecza Petru s-a ridicat la o înaltă cotă artistică de pe care se avîntă însă cu o neistovită perseverenţă spre cucerirea a şi mai abrupte culmi.

(Din studiul introductiv apărut în „Galeria Kriterion", semnat de Szekernyés János).

Un rol între oameni

teatru

L-am revăzut, după mulţi ani, aseară* – în „Eu şi Stelele" – pe Alexandru Ternovici ...

... El întruneşte – pe cît cred –, în sine, toate condiţiile unui **show-man** optim:

Nu doar că-şi scrie singur partitura – şi-i autorul unui ipochimen, de pe acum faimos, anume Franzi (figură, pare-se, aievea a Timişorii anilor '30), impenetrabil, el, ca Buster Keaton şi dezarmant ca bravul şi kakanezul Swejk ...; nici că, fireşte, joacă şi face pantomimă, ba chiar dizează, cîntă şi, uneori, compune ..., făcînd, într-astfel, – vorba lui Cocteau – un soi de „probă a lui 9" ... Nu numai, dar, că este ... bun la toate şi (cum, de altfel, – în doi peri – o spune singur) în stare de orice: „alles im Stand"! Căci, totuşi, nu polivalenţa, nici – dacă vreţi – plurilingvismul însuşi (Al. T. poate să joace-n vreo trei limbi!), dintr-un actor de teatru, fac un **show-man ...**

... Pentru un (foarte bun) actor, acest „cameleonism" – să zicem – e o condiţie suficientă; pentru un „enterteiner", însă, e una, numai, necesară. Căci el n-are să joace un simplu rol, ci ROLUL ..., jucîndu-se, de fapt, – mereu – pe sine ...; iar „sinele" acestui Franzi (ori, mai curînd, al lui Al. T.) e, pasămite, unul trist şi, mai cu seamă, reticent ... Aşijderea fiindu-i şi umorul – care devine, la răstimpuri (după ce, rînd pe rînd, fusese: candid, grotesc, absurd, ş. c. l.), distant, „inabordabil" şi, pe alocuri, **dur:** dur, însă, „... par timidité"!

Astfel făcîndu-se că, faţă cu o sală dispusă – îndeobşte – să se divertizeze (şi – de ce nu? – să i se facă jocul), el se închide brusc în sine – aidoma cutărei flori –, **din mefienţă şi pudoare** (aplauzele înseşi, în ropot şi sacade, descumpănindu-l ca pe un ... novice!), – ca unul, pare-se, vexat de tocmai acest rol pe care, cu un cuvînt al lui Claudel, „... are să-l joace între oameni".

---

* 17 februarie '82, – alături de formaţia „Stelele" (şi în distinsa companie a Elisabetei Kölbl).

Şerban FOARŢA

În slujba idealului socialist

● 75 de ani de la moartea militantului marxist CAROL FARCAŞ

Printre figurile luminoase ale mişcării socialiste din România celei de-a doua jumătăţi a secolului al XIX-lea se află şi Carol Farcaş. Însufleţit de ideile socialismului ştiinţific, militant activ al Internaţionalelor I-a şi a II-a, el şi-a adus o importantă contribuţie la răspîndirea literaturii marxiste în ţara noastră, la organizarea politică a clasei muncitoare. S-a născut în Reşiţa, la 12 august 1842, într-o familie de modeşti salariaţi ai administraţiei locale. După terminarea cursurilor elementare, a fost înscris la Şcoala profesională de minerit şi metalurgie, care funcţiona pe lîngă Asociaţia de gimnastică din Reşiţa. Au urmat anii grei de ucenicie, cu 10–12 ore de lucru pe zi. La numai 16 ani, Carol Farcaş s-a angajat ca muncitor mecanic într-unul din atelierele Uzinelor Reşiţa. În 1861, la vîrsta de 19 ani, s-a înscris în Asociaţia de ajutor reciproc a muncitorilor din Reşiţa, organizaţie care, prin excluderea patronilor, căpătase un pronunţat caracter de clasă. Aceasta a fost perioada în care tînărul Carol Farcaş a vizitat numeroase centre muncitoreşti din Banat – Lugoj, Anina, Oraviţa, Timişoara –, intrînd în legătură cu muncitorii înaintaţi din respectivele oraşe. Printre aceştia se afla şi Gheorghe Ungureanu din Timişoara, cu care Farcaş a legat o strînsă prietenie în toată activitatea lor revoluţionară, pusă în slujba idealului socialist.

După cum era obiceiul timpului, în 1866, Carol Farcaş a plecat pentru specializare în Elveţia, la Geneva. Aici a intrat în contact cu socialiştii din localitate. În 1867 s-a abonat la gazeta „Der Vorbote" – organul de presă al C.C. al Secţiilor de limbă germană ale Internaţionalei I, editat de Iohann Philipp Becker, conducătorul acelor Secţii. În acest mediu a pătruns tot mai adînc în atmosfera revoluţionară a epocii, devenind un cunoscător şi propagator înflăcărat al principiilor socialismului ştiinţific. Tot acum, în afara limbii germane, pe care o cunoştea din copilărie, a învăţat şi limba franceză. La începutul anului 1868, la vîrsta de 26 de ani, Carol Farcaş s-a întors în Banat, stabilindu-se la Timişoara, unde a devenit unul din cei mai activi conducători ai muncitorimii din oraşul de pe Bega. El continuă să se aboneze la gazeta socialistă „Der Vorbote", pe care o primeşte în permanenţă pe adresa din Timişoara.

Pentru a-şi cîştiga existenţa, s-a angajat ca muncitor mecanic la Atelierele căilor ferate de stat din Timişoara, unde condiţiile de muncă erau foarte grele, iar salariile infime. În jurul său s-a format un cerc de muncitori înaintaţi, cu care el a început acţiunea de organizare a proletariatului timişorean. În septembrie 1868, la îndemnul lui Carol Farcaş, muncitorii de la Atelierele căilor ferate declară grevă pentru că le este refuzată sporirea salariilor. Autorităţile locale arată că **„la sosirea sa în oraş, Farcaş a convins întreaga muncitorime de acolo să înceteze lucrul".**

Succesele înregistrate de mişcarea muncitorească timişoreană au căpătat o expresie elocventă prin întemeierea, la 11 octombrie 1868, a Asociaţiei generale a muncitorilor din Timişoara, al cărei preşedinte a fost ales Carol Farcaş, iar Gheorghe Ungureanu, prietenul şi colaboratorul său apropiat, membru în comitetul de conducere şi secretar. Încă în cadrul adunării de constituire, şi-au dat adeziunea la Asociaţie 300 de muncitori români, germani, unguri şi sîrbi din întreprinderile industriale şi atelierele din Timişoara.

La 20 octombrie 1868, Carol Farcaş, în numele conducerii noii organizaţii, îi scria lui Becker, la Geneva, informîndu-l despre înfiinţarea Asociaţiei şi, totodată, în cerea **„un catalog referitor la operele care se ocupă de problema socialismului".** Asociaţia muncitorilor timişoreni a înregistrat succese rapide, cuprinzînd muncitori din diferite centre industriale din Banat. În aprilie 1869, Farcaş cerea autorităţilor să aprobe statutul noii organizaţii, în numele celor 1000 de membri.

Apreciind activitatea depusă de Carol Farcaş în cadrul mişcării muncitoreşti din Timişoara, la 1 ianuarie 1869, J. Ph. Becker, cu aprobarea Consiliului General al Internaţionalei I, i-a trimis o scrisoare însoţită de carnetul nr. 143, prin care socialistul român era primit ca membru central al Internaţionalei I. Totodată, Becker i-a expediat şi 10 formulare de primire de noi membri în Internaţională, atrăgîndu-i atenţia că aceştia trebuie să fie oameni bine pregătiţi pentru a făuri **„cea mai mare operă a istoriei universale".** O parte din aceste carnete au fost completate cu numele tovarăşilor săi din conducerea Asociaţiei muncitoreşti din Timişoara, care au devenit membri ai Internaţionalei I, printre ei fiind şi Gheorghe Ungureanu.

Pentru activitatea revoluţionară desfăşurată în Banat, cît şi pentru organizarea unor manifestaţii de solidaritate cu luptătorii de pe baricadele Comunei din Paris, lui Farcaş i s-a înscenat un proces de către autorităţi, dar din lipsă de dovezi, a fost achitat.

În septembrie 1872, Carol Farcaş a participat la Congresul Internaţionalei I, ţinut la Haga, ca delegat al Secţiilor din Timişoara şi Budapesta. La acest congres el i-a întîlnit pe Marx şi Engels – pentru prima oară şi singura dată –, participanţi amîndoi la un congres al Internaţionalei I. În anii care au urmat, Farcaş a făcut numeroase călătorii în apusul Europei, cu care ocazie a procurat presă şi literatură marxistă, editată în Germania, Elveţia, Franţa, Belgia, Anglia etc. şi pe care a difuzat-o apoi în Transilvania, Banat şi Ungaria. De asemenea, a militat pentru înfiinţarea unui partid marxist al clasei muncitoare şi sărbătorirea zilei de 1 Mai, începînd cu anul 1890. A încetat din viaţă la 16 februarie 1907.

Ion GEORGESCU

M.I.C.M. — C.I.A.T.

ÎNTREPRINDEREA „AUTOMECANICA„ BUCUREȘTI

LICHIDAREA IMOBILIZĂRILOR, ÎN CENTRUL ATENȚIEI

Reînoirea și readaptarea producției la cerințele momentului, reproiectarea unor subansamble, reducerea normelor de consum și a consumurilor specifice, întărirea disciplinei tehnologice, avînd ca efect imediat eliminarea risipei de orice fel, precum și situații obiectiv conjuncturale ce țin de competitivitate pe piețele externe, sînt doar cîteva din cauzele, cu motivație justificată, care determină apariția unor stocuri de materiale și piese de schimb temporar excedentare.

Evident că acest fenomen economic este foarte cunoscut de către specialiștii Întreprinderii Automatica București și, în consecință, se utilizează o largă paletă de elemente pentru anihilarea efectelor cauzale.

O primă etapă în întîmpinarea efectelor imobilizării o constituie depistarea tuturor reperelor de materiale și piese de schimb fără mișcare sau cu mișcare lentă care influențează negativ viteza de rotație a mijloacelor circulante.

Procedeul folosit înseamnă, de fapt, în limbajul de specialitate, „supravegherea dinamicii stocurilor", acțiune care are caracter permanent, avînd menirea să pună în evidență orice dereglare în circulația optimă a valorilor materiale.

După operațiile de identificare a reperelor fără mișcare sau cu mișcare lentă urmează etapa de analiză minuțioasă în care se discută posibilitățile și termenele de încorporare în producție a fiecărui material sau piesă de schimb.

Resursele existente și baza contractată pentru perioada în curs, comparate și raportate la volumul de producție al respectivului exercițiu de plan, dau în cele din urmă cantitatea și sortotipodimensiunile de materiale și piese de schimb disponibile, precum și volumul de renunțări asupra cărora se va iniția demersurile la furnizori și la coordonatorii de balanță.

Procedîndu-se cu operativitate la lichidarea imobilizărilor, se obține o creștere substanțială a vitezei de rotație a fondului de rulment, o eficiență sporită în utilizarea corectă a mijloacelor bănești.

Cunoscînd consecințele imobilizărilor de fonduri prin stocarea unor piese de schimb temporar, fără utilizare în unitate, Întreprinderea Automecanica București oferă spre achiziționare următoarele repere aflate în relație disponibilă:

Piese disponibile SR 131 și familia

Nr. crt.	Denumirea	Reper	U/M	Cant.	P/U	Val.
1.	Arc readucător pedală	0918668	buc	1 695	1,40	2 373
2.	Arc pedală accelerație	1131602014	buc	9 141	1,75	15 966,75
3.	Arbore principal cu sector dințat		buc	613	21	12 873
4.	Arbore primar	11418012914	buc	65	195	12 675
5.	Carcasă pompă apă		buc	71	83,4	5 921,40
6.	Capac roți distribuție		buc	59	93	5 487
7.	Consolă fr. dreapta	1133507001	buc	349	29,80	10 400,20
8.	Cruce cardan		buc	8	156	1 248
9.	Corp sup. pompă ulei		buc	360	18,70	6 732
10	Capotă ambreaj		buc	15	270	4 050
11	Capac etanșare	2111002014	buc	580	29,95	15 631
12	Capac compresor spare	2113509220	buc	280	11,50	3 120
13	Corp servomecanism	1133516051	buc	50	33,50	1 675
14	Corp inferior ppă benzină		buc	241	9,05	2 180,05
15	Cuzineți bielă R3	2111004107	buc	117	30	3 510
16	Cuzineți palier R3	2110022046	buc	99	34,8	3 445,20
17	Cuzineți bielă R6	211004107	buc	6	30	180
18	Semicep sincron	1311701047	buc	985	4 115	4 087,75
19.	Corp sup. ppă ulei		buc	4	41,50	18
20	Cuzineți bielă R7	2111004107	buc	24	30	720
21	Filtru interm. comp. și rezervor	113351100	buc	64	130	8 320
22.	Membrană pompă benzină	2111106211	buc	3 919	5,50	21 554,50
23	Disc frînă față	1313001040A	buc	43	62	2 666
24.	Placă ferodou disc amb. SR 131		buc	4 502	12,8	57 625,50
25.	Regulator ptr. aer	1133512000	buc	23	240	5 520
26.	Rotor pompă apă	2071307307	buc	537	17,50	9 402,87
27.	Șurub reglat casetă dir.	1313401066	buc	1 843	2,30	4 218,20
28.	Șurub reglat culbutori	1049017	buc	19	3,15	78,85
29.	Șurub reglat aer	1049071	buc	16	1	16
30	Șurub special servo	1133514035	buc	1 295	1,60	2 072
31.	Suport kilometraj	1131701555	buc	92	5,95	547,40
32.	Suport arc spate SR 113	0242645	buc	72	145	1 044
33.	Suport arc SR 131	1049739	buc	28	24	672
4.	Siguranță butuc sincron	2111701255	buc	595	0,70	416,50
.	Supapă reg. presiune	1049098	buc	930	0,60	558
	Trompă punte față	1322301020	buc	14	442,90	8 415,10
	Traversă față motor	1049142	buc	70	95,0	4 750
	Tije de cuplare	1321801206 A	buc	29	9,20	266,80
	Țeavă egalizare	1313504211 A	buc	431	3,05	1 314,55
	Țeavă egalizare	1313504211	buc	99	6,50	643,50
	Țeavă semiaxă	1312401220	buc	8	325	2 600
	Țeavă semiaxă	1312401060	buc	7	325	2 275
	Taler supapă admisie	2111003008	buc	900	2,20	1 980
	Taler supapă evacuare	2111003005	buc	890	2,40	2 136
	Adaus arc spate brut	113240210	buc	1 650	21	34 650
	Amortizor față SR 131	AT 14445	buc	324	144	46 656
	Arc suplimentar SR 131	0401325	buc	71	137	9 727
	Arbore acționare	1141801281 B	buc	161	139,85	22 515,85
	Arc tije filtru ulei SR 113	1048556	buc	6 150	0,60	3 090
	Arc compresie servo	1133511004	buc	427	0,70	298,9
	Arc ureche scurt	1133507002	buc	800	0,60	480
	Arbore principal	113N1900109A	buc	15	243,08	3 646,20
53.	Arbore față	1141802883	buc	34	180,25	6 128,50
54	Arbore intermediar	1321801214	buc	66	83	5 478
55.	Arbore principal	132180301M	buc	23	71,07	1 634,61
56.	Arbore actionare	1141801128 B	buc	11	139,85	1 538,35
57.	Arc cilindru principal	1133505005	buc	2 100	0,80	1 680
8.	Arc placă presiune SR 131		buc	136	1,75	238
9.	Arc supapă pompă ulei	2111011272	buc	3 050	1	3 050
.	Ax intermediar	1141801212	buc	11	123,30	1 356,30
	Ax pinion principal	1141901341	buc	16	115,80	1 852,80
	Balama ușă inferioară	1316100130	buc	500	21	10 500
	Balama ușe superioară	1316100330	buc	818	23,10	18 895,80
	Bridă arc față	1322912003	buc	615	18	1 1070
	Bridă arc față	1142902002	buc	163	20,50	3 341,50
	Bolt arc față PINGUIN	2029122002	buc	606	21	12 726
	Bucșă casetă direcție	1313401022	buc	140	4	560
	Bucșă distanțieră atac	1132402053	buc	167	14	2 338
	Bucșă tachet motor	2111002043	buc	3 282	3,30	10 830,60
	Bucșă canelată	1141801217 A	buc	36	44,90	1 616,40
	Bridă arc față 7 BA1		buc	8	13,50	108
	Bucșe ax canelat	AB 4511610503	buc	8	50	40
	Bucșe flanșe fuzetă	1322304102	buc	801	5,75	4 101,7
	Bucșe elastică cep sincron	1141701569	buc	9 563	5,20	49 727,60
.	Bucșe cep sincron	1141701539	buc	4 850	7,20	43 920
76	Bulon arc față scurt	1312902001	buc	907	12,75	11 564,25
77.	Butuc roată față	1142305020	buc	43	425	9 775
8.	Bucșe suport arc	512902504 A	buc	19	2,50	47,50
79.	Bucșe suport arc	512902504 A	buc	384	2,60	998,40
80.	Bulon arc spate	202912002	buc	47	17,20	808,40
1	Butuc roată față	203002013	buc.	2	257,50	515
.	Butuc roată brut	SPA 90632	buc	10	469,68	4 696,80
3	Butuc sincron 3—4	1311701554 A	buc	196	21,20	4 155,20
4.	Capac palier față	2111009410	buc	994	18	17 892,20
85	Cep fixare sincron 2—3	2061701725	buc	1 443	2,95	4 256,85
86.	Capac arbore intern	1050761	buc	100	10,70	1 070
87.	Capac intern pompă ulei	2111011506	buc	200	6,20	1 240
88.	Cap bară transversală	1042309303	buc	280	41,41	1 159,48
89.	Cap schimbător 4—5	0175108	buc	19	21	399
90.	Cilindru ridicător III	1048743	buc	40	240	9 600
91.	Colector dinam	0180836	buc	351	63,86	22 414,8
92.	Cruce cardan 35501	0184491	buc	88	156	7 488
93.	Cuzineți bielă R6	211104007	buc	277	30	8 310
94.	Cuzineți palier R6	0188475	buc	240	105	25 200
95.	Consolă	1049721	buc	35	21	735
96.	Capac arbore intermediar	1311701001	buc	50	18,54	927
97.	Carcasă rulment brut	117561 A	buc	125	19,83	2 478,75
98.	Carter cutie transmisie	113N1901010	buc	46	252	11 592
99.	Carter cutie transmisie	132	buc	22	245,95	5 410,9
100.	Cuzineți palier R3	2111022046	buc	2	34,80	69,6
101.	Carter cutie transmisie	1321801260	buc	15	199,70	2 995,5
102.	Capac regulator	121352001	buc	902	0,15	135,30
103.	Carcasă sincron 3—4	1311701257 A	buc	31	10,80	354,80
104.	Carter punte spate SR 114	1142401000	buc	10	2 010	20 100
105.	Cep fixare sincron 4—5	2061701732	buc	6 894	2,80	19 303,20
106.	Cîrlig tracțiune față	1132800003	buc	13	33	429
107.	Colector electromotor	PM 399388422	buc	593	128,75	76 348
108.	Cilindri aer	203519000	buc	2	165	330
109.	Disc frînă spate dreapta	1132401021	buc	24	52	1 248
110.	Dulie cu vizor	2 PV 12 V—5 A	buc	2 983	5,20	15 511,6
115.	Cablu	4834	buc	100	2,50	250
116.	Cablu	4835	buc	100	2,50	250
117.	Cablu	4836	buc	100	2,50	250
118.	Cablu	4837	buc	100	2,50	250
119.	Cablu	4838	buc	100	2,50	250
120.	Cablu	4839	buc	100	2,50	250
121.	Cablu	4849	buc	100	1,75	175
122	Cablu	4841	buc	100	2,50	250
123	Cablu	4842	buc	100	2,75	275
124.	Cablu	4843	buc	100	2,75	275
125.	Cablu	4844	buc	100	2,50	250
126.	Cablu	4845	buc	100	2,75	275
127.	Cablu	4846	buc	100	2,50	250
128.	Cablu	4847	buc	100	2,50	250
129.	Cablu	4848	buc.	100	2,50	250
130.	Cablu	4849	buc	100	4,00	400
131.	Cablu	4852	buc	200	1,75	320
133.	Cablu	4853	buc	300	1,75	525
134.	Cablu	4854	buc	100	2,50	250
134.	Cablu	4855	buc	100	2,50	250
135.	Cablu	4856	buc	100	2,50	250
136.	Cablu	4862	buc	100	2,75	275
137.	Cablu	4836	buc.	100	2,50	250
138.	Cablu	4866	buc	100	2,75	275
139.	Cablu	4867	buc	100	2,75	275
140.	Cablu	4870	buc	100	2,70	270
141.	Cablu	4873	buc	100	4,25	425
142.	Cablu	4874	buc	100	2,75	275
143.	Cablu	4875	buc	100	2,75	275
144.	Cablu	4876	buc	100	2,75	275
145.	Cablu	4877	buc	100	2,75	275
146.	Cablu	4880	buc	350	4	1 400
147.	Cablu	4881	buc	100	4	400
148.	Cablu	4882	buc	100	2,75	275
149.	Cablu	4883	buc	100	2,75	275
150.	Cablu	4884	buc	100	2,75	275
152.	Pană cuplare	1048597	buc	60	30	1 800
153.	Pîrghie comandă direcție	1049436	buc	54	74	3 996
154.	Pîrghie superioară fuzată	0702416	buc	107	49,40	5 285,80
155.	Pinion intermediar	1141801513	buc	23	247	5 681
156.	Pinion arbore intermediar	1311701583	buc	272	70	19 040
157.	Pinion broască ușe	1316105024	buc	1 483	8,10	12 012,30
158.	Pinion angrenare	1131701582	buc	318	78	14 804
159.	Pîrghie	1313508093	buc	69	15,45	1 066,05
160.	Pinion intermediar	1321801205A	buc	40	55,30	2 212
161.	Pîrghie comandă direcție	1313401011	buc	16	72	1 152
162.	Pinion arbore principal	11381900290A	buc	6	185,40	1 112,40
163.	Pinion angrenare permanentă	1311701015	buc	19	72	1 368
164.	Pinion acționare vitezometru	1311701052	buc	48	16,30	782,40
165.	Pinion ax principal	1141801382	buc	43	81,05	3 485,15
166.	Piesă de reglaj	1142402005	buc	25	27,50	687,50
167.	Pană disc arb. intern	2061701701	buc	940	1,55	1 457
168.	Lamele sincron	2061701728	buc	14 416	0,50	7 208
169.	Mîner antrenare brut	1316103011	buc	4 000	2,95	11 800
170.	Întrerupător stop pneumatic	1050877	buc	460	9,30	4 278
171.	Inel sincron 2—3	1048351	buc	109	73,70	8 027,30
172.	Inel dispozitiv ridicare I	0919263	buc	173	1	173
173.	Inel dispozitiv ridicare II	1050788	buc	178	1,10	195,80
174.	Inel butuc sincron	2061701750	buc	2 746	0,35	961
175.	Inel distribuție	1048191	buc	343	1,05	359,35
176.	Furcă cuplare	1048494	buc	120	27,50	3 300
177.	Flanșe canelată arbore cardan	1050903	buc	53	62	3 285
178.	Flanșa arbore secundar	2111701307	buc	263	41	10 783
179.	Flanșe furcă cardan	0995535	buc	37	41,20	1 524,40
180.	Falcă menghină mînă	1050912	buc	512	3	1 536
181.	Furcă cuplare	1321801207	buc	38	23,35	977,30
182.	Longeron drept	1312801040	buc	21	780	1 538

183.	Longeron	1132801340	buc	15	1 505	22 575
184.	Longeron	1132801010	buc	8	1 145	9 160
185.	Longeron	1132801310	buc	30	1 250	37 500
186.	Longeron	1162801010	buc	10	1 575	15 750
187.	Siguranță braț	1311701033	buc	650	2,30	1 495
188.	Siguranță bolt piston	1210040225	buc	4 171	1	4 171
189.	Suport sferic articulație	1322304040	buc	42	267,80	11 247,5
190.	Tambur frînă mînă	2111701397	buc	280	220	61 600
191.	Tambur roată spate 7 BAI	202404011	buc	41	300	12 300
192.	Tambur roată față	203003012	buc	60	226,5	13 590
193.	Tambur roată spate	1322404031	buc	212	230	48 760
194.	Traversă	1312801050	buc	156	109	17 004
195.	Trompă punte față spate	1322401050	buc	9	840	7 560
196.	Trompă punte spate	1312401050	buc	1	721	721
197.	Melc acționare vitezometru	513802033	buc	2	23	46
198.	Ax pinion vitezometru	1321801224	buc	63	15,5	976,5
199.	Pinion acționare	1321801202	buc	22	84,40	1 856.8
200.	Siguranță canelată	2111701245	buc	559	3,05	1 826,95
201.	Tampon elastic	2111001030	buc	4 596	62,50	287 250
202.	Perii dinam	113P59657	buc	6 187	11,33	70 098,71
203.	Pinion macara	1318104021	buc	4 000	6,50	26 000
204.	Casetă direcție pinguin	0491094	buc	1	1 545	1 545
205.	Inversor	0919664	buc	1	1 735	1 735
206.	Dulie	B 9	buc	197	5	985
207.	Cuzineți palier	2110022046	buc	67	24,8	2 331,6
208.	Cilindru receptor	1131602040	buc	49	45	3 205
209.	Capac distribuție	0918597	buc	99	69	6 633
210.	Cablu I.G.M. 3	0909922	buc	166	10,50	1 743
211.	Arc perie electromotor 113	0920071	buc	7 364	0,9	6 567,60
212.	Sondă termometrică	5521	buc	509	18	9 162

Piese disponibile pentru autoșasiul RD 109

Nr. crt.	Denumirea	Reper	U/M	Cant.	P/U	Val.
1.	Cutie siguranță 6 poli 6802	89254346802	buc	2	32	64
2.	Cutie siguranță 6 poli 6803	89254346803	buc	72	32	2 304
3.	Cutie siguranță 6 poli 6801	89254346801	buc	21	32	672
4.	Cablaj 6811	6811	buc	100	381	3 810,0
5.	Cablaj 6790	6790	buc	100	1 550	155 000
6.	Cablu 4871	4871	buc	250	273.5	68 375
7.	Cablu 6815	6815	buc	89	690	61 410
8.	Dioda A 407	A 407	buc	263	8,50	2 169.75
9.	Dop închidere frînă mînă	81960010029	buc	771	1,90	1 464 90
10.	Etichete autoșasiu	N 3150	buc	7	10,24	71,68
11.	Etichete tablou siguranță	89978502800	buc	67	15,20	1 081,40
12.	Indicator combustibil 5715	5715	buc	362	75,50	27 331
13.	Întrerupător lumini 6460	6460	buc	80	30	2 400
14.	Întrerupător pneumatic 6461	6461	buc	200	28,65	5 730
15.	Lampă serviciu LSI	LSI	buc	38	85	3 830
16.	Lampă scară LIS 2	LIS 2	buc	160	32	5 120
17.	Papuc 6×4,3	07912120118	buc	200	0,54	108
18.	Papuc 6×6,8	07912120123	buc	803	1,51	1212,53
19.	Papuc 6	1021006	buc	165	0,17	28.05
20.	Papuc 10×6,8	10×6,8	buc	300	0,92	276
21.	Placă borne 7908	89254350863	buc	7	8,40	58,80
22.	Pompă gresat PG3		buc	163	41	5 576
23.	Robinet	89779206807	buc	310	77,50	24025
24.	Siguranță 80 A	892543408001	buc	12	0,40	4,80
25.	Traductor nivel comb 5726	572	buc	65	21,60	1 404
26.	Articulatie unghiulară	06360906415	buc	100	19	1 900
27.	Arc tractiune Ø 3,2	06461902320	buc	390	1,45	565,50
28.	Arc compresie	064602001106	buc	402	0,25	100,50
29.	Arc elicoidal	0646900446	buc	405	1,65	668,25
30.	Boșa	A0030030232	buc	10	2,90	29
31.	Clemă	06670100101	buc	50	0,60	30
32.	Colier 32×48	0667128315	buc	2 598	10,50	27 279
33.	Colier 70×90	0667128329	buc	45	11,50	517,50
34.	Colier 80×87	06671280329	buc	71	9,15	649,65
35.	Colier	06671280344	buc	232	5	1 160
36.	Cot M 10×1,5	06717510102	buc	170	17	2 890
37.	Cot L 12	06717510411	buc	349	23	8 027
38.	Con etanșare	06780502305	buc	250	1,25	312,50
39.	Flanșă	A 00035357085	buc	5	23	115
40.	Niplu	06710700109	buc	608	3,85	2 340,80
41.	Niplu	06790200201	buc	495	2,20	1089
42.	Inel etanșare	06710200218	buc	770	0,90	693
43.	Inel etanșare	06561900726	buc	80	1,80	144
44.	Inel etanșare	06563310226	buc	240	0,10	24
45.	Inel etanșare	06563310216	buc	104	0,10	10,40
46.	Inel etanșare	06563312245	buc	374	0,42	157.08
47.	Pompă EATON	51471017010	buc	1	1 060	1 060
48.	Pipă accelerație	06361204202	buc	91	5,50	500,50
49.	Racord	06711300108	buc	151	22	3 322
50.	Racord dublu	06783900141	buc	84	48	4032
51.	Racord de legătură	06783700105	buc	250	3,25	812,50
52.	Racor	06735900608	buc	385	69	26 565
53.	Racord	06735900606	buc	455	53	24 115
54.	Racord	06717700406	buc	207	22	4 554
55.	Semicolier	A 0035653019	buc	5	5	25
56.	Suport elastic	A 05000010080	buc	28	82	2296
57.	Rezervor	89122015011	buc	2	595	1 190
58.	Arc spate	89434006653	buc	16	675	10 800
59.	Antrenor unghiular	81328017122	buc	129	89	11 481
60.	Articulație cardanică	81392007001	buc	222	135	29 970
61.	Arc compresie	81976010425	buc	20	274	5 480
62.	Buton manetă	81970100002	buc	20	8,50	170
63.	Buton ghidaj	81960010140	buc	44	2	88
64.	Bucșă lagăr	81326050017	buc	50	14	700
65.	Burduf pliant	81964200135	buc	190	3,50	665
66.	Brățară	81974010523	buc	500	0,50	250
67.	Brățară C4×12×56	81974010523	buc	10	0.45	4,50
68.	Cuplaj electromagnetic		buc	130	2 100	273 000
69.	Cilindru blocare	81157016010	buc	1	43	43
70.	Casetă comandă	81326006031	buc	3	1 440	4 320
71.	Carcasă opritor fr. mînă	81531525003	buc	425	21,65	9201,25
72.	Capac proiectare	81964100016	buc	5	0,30	1,50
73.	Eclisa	81974800982	buc	5	1,20	6,0
74.	Garnitură etanșare	81129010004	buc	207	1,33	279,45
75.	Garnitură etanșare	81129010017	buc	141	0,20	28,20
76.	Inel de cauciuc	81434310010	buc	61	5,78	352,58
77.	Inel	81 1590 00 6	buc	6	5,10	30,60
78.	Mîner	81970013130	buc	14	0,50	7,00
79.	Manșon	81964010084	buc	800	2,18	1 744,00
80.	Manșon protecție	81464302950	buc	10	15,10	151
81.	Pîrghie cilindru	81157300000	buc	5	11	55
82.	Placă de sprijin	81418200083	buc	200	13,20	2 640
83.	Piesă de umplere	81418400020	buc	1 400	2 50	3 500
84.	Rezervor ulei direcție	81473017000	buc	68	265	18 020
85.	Suport furtun frînă	81512400001	buc	482	1,70	819,40
86.	Ștuț filetat	81981205006	buc	112	75	8,40
87.	Șaibă	81992418376	buc	691	1,43	988,13
88.	Șaibă suspensie față	81907110232	buc	574	5,41	3 105,34
89.	Șaibă	81907110461	buc	5	0.46	2.30
90.	Siguranță	81911320011	buc	400	0,45	180
91.	Pahar volan	89464300853	buc	80	31,45	2 516
92.	Cablaj	6863	buc	80	725.70	58.056
93.	Cablaj	4803	buc	30	82	2 460
94.	Cablaj	4800	buc	65	49	3 185
95.	Cablaj	4801	buc	75	86,65	6 498,75
96.	Cablaj	4802	buc	100	49	4 900
97.	Cablaj	4807	buc	120	1,75	210
98.	Cablaj	4815	buc	100	1,75	175
99.	Cablaj	4816	buc	100	1,75	175
100.	Cablaj	4817	buc	250	2,75	687,50
101.	Cablaj	4818		100	2.75	275
102.	Cablaj	4819	buc	100	2,50	250
103.	Cablaj	4820	buc	100	1,75	175
104.	Cablaj	4821	buc	100	2,75	275
105.	Cablaj	4822	buc	100	2.50	250
106.	Cablaj	4823	buc	100	2,50	250
107.	Cablaj	4824	buc	100	2,75	275
108.	Cablaj	4827	buc	100	2,75	275
109.	Cablaj	4882	buc	100	2,75	275
110.	Cablaj	4829	buc	100	2,50	250
111.	Cablaj	4830	buc	100	2,50	250
112.	Cablaj	4831	buc	100	2,50	250
113.	Cablaj	4832	buc	100	2,50	250
114.	Cablaj	4833	buc	100	2,50	250
151.	Cablu	4885	buc	100	2,75	275
152.	Cablu	4886	buc	100	2,50	1 000
153.	Cablu	4887	buc	100	2,50	250
154.	Cablu	4888	buc	100	2,75	275
155.	Cablu	4889	buc	100	2,75	275
156.	Cablu	4890	buc	100	2,50	250
157.	Cablu	4891	buc	100	2,75	275
158.	Cablu	4894	buc	100	2,50	250
159.	Cablu	4895	buc	100	2,50	250
160.	Cablu	4896	buc	100	2,50	250
161.	Cablu	4897	buc	100	1,75	175
162.	Cablu	4899	buc	100	2,75	275
163.	Cablu	4900	buc	100	2,75	275
163.	Cablu	4900	buc	100	2,75	275
164.	Cablu	4901	buc	100	2,75	275
165.	Cablu	4904	buc	100	2,75	275
166.	Cablu	4906	buc	100	2,50	250
167.	Cablu	4905	buc	250	2,50	525
168.	Cablu	4907	buc	100	4,0	400
169.	Cablu	4908	buc	100	2,75	275
170.	Cablu	4909	buc	100	2,75	275
171.	Cablu	4910	buc	100	2,75	275
172.	Cablu	4911	buc	100	2,75	275
173.	Cablu	4912	buc	100	2,75	275
174.	Cablu	4913	buc	100	2,75	275
175.	Cablu	4914	buc	100	2,75	275
176.	Cablu	4915	buc	100	2,75	275
177.	Cablu	4916	buc	100	2,75	275
178.	Cablu	4917	buc	100	2,75	275
179.	Cablu	4952	buc	20	1,75	35
180.	Cablu	5002	buc	100	1,75	175
181.	Cablu	5001	buc	100	4,80	480
182	Cablu	4918	buc	50	2,75	137,5
183.	Cablu	4809	buc	200	2,80	560
184.	Cablu	5000	buc	100	2,75	275
185.	Cablu	4922	buc	100	69,15	6 915
186.	Cablu	4879	buc	100	5,10	510
111.	Disc ambreiaj	2111601020	buc	79	174	13 746
112.	Dispozitiv camuflaj far	1049944	buc	61	46 220	2 810
113.	Dop filetat pompă ulei	2111011233	buc	1 094	2,10	2 997
114.	Excentric acționare ppă benzină	2111102005	buc	602	6,75	40
115.	Inel sincron 4—5	2061701731	buc	4 821	46	221 7
116.	Inel sincron	13111701033	buc	232	90,80	21
117.	Manșon sincron	2061701726	buc	6 060	62,70	37
118.	Furcă schimbător	2061701762	buc	42	60,60	2
119.	Geam far principal Ø 180	1050868	buc	55	5,20	
120.	Manșon sincron 2—3	1048342	buc	241	65,92	15
121.	Radiator mic încălzire	1048984	buc	30	257	7
122.	Ramă far principal Ø 180	A 20222	buc	278	26,5	7
123.	Rezervor lichid p. centrala	1048993	buc	897	5,75	5
124.	Șaibă	35501	buc	280	2,10	
125.	Șaibă stringere arb. interm	1048422	buc	1 206	2,70	
126.	Șaibă siguranță	2111701294	buc	1 260	0,90	
127.	Semiaxă spate dreapta	1132401010	buc	4	496	
128.	Rondela de siguranță	0227911	buc	152	5	
129.	Robinet blocare	204906110	buc	5	140	
130.	Robinet presiune	1049008	buc	129	28	
131.	Arc supapă vid	1133512012 A	buc	1 610	0,40	
132.	Arc. servomecanism tip nou	1133516031	buc	490	0,70	343
133.	Resort filtru aer	1133511004	buc	201	0,90	180,9
134.	Resport cîrlig zăvor capotă	1315001059	buc	1 900	0,50	950
135.	Resport inf. fr. față scurt	0469112	buc	1 344	1,10	1 478
136.	Resort distrib. servor	1133516007	buc	1 000	0,75	75
137.	Pompă hidraulică	1048966	buc	4	771,5	3 08
138.	Pinion punte față	1141801201 A	buc	28	134,40	3 7
139.	Pinion angrenare	113N1900189	buc	15	186,43	2
140.	Pinion acționareapunte spate	1048903	buc	17	185	
141	Niplu	2111106204	buc	2 300	2,65	
142.	Niplu Ø 6	1050841	buc	450	1,55	
143.	Mufă de cuplare	1049249	buc	39	37,95	
144.	Melc acționare vitezometru	1131701546	buc	91	17,35	
145.	Melc vitezometru	1131900127	buc	6	13,25	
146.	Melc acționare vitezometru	1321801229	buc	148	39,11	

De reținut!

- **Unitățile interesate de oferta prezentată sînt informate că achiziționa orice reper în condițiile prevăzute de Legea 11/1980.**
- **Comenzile se vor transmite la Întreprinderea Automecan București, Șoseaua Olteniței 388 – sect. 4.**
- **Informații suplimentare la telefon 833080/120.**

Emil GEORGESCU – Vasile BAȘ

top

COUNTRY MUSIC (I)

Popularitatea acestui gen muzical se explică, cred, în primul rînd prin intimitatea ce se realizează între interpret și ascultători chiar de la primele acorduri, în al doilea rînd – prin claritatea, simplitatea și originalitatea muzicii Country. La baza acesteia stau două specii muzicale de natură folclorică: bluegrass și hillbilly. Acești termeni definesc folclorul muzical local, „moștenirea" adusă pe pămîntul american de primii coloniști irlandezi și scoțieni stabiliți în zona geografică a munților Apalași. Multă vreme, această regiune greu accesibilă din cauza lipsei unor căi de comunicație, a constituit un „creuzet", în care elemente ale folclorului adus de coloniștii de pe vechiul continent se contopesc, formînd ceea ce mai tîrziu se va numi folclorul alb american – Country Music. Prospețimea și melodicitatea pieselor, policromia timbrală provenită din utilizarea instrumentelor tradiționale (vioară, banjoul scripcă, chitara, contrabasul) au păstrat viu interesul unui larg public pentru aceste cîntece. Așa se explică dezvoltarea largă a acestei muzici, împreună cu cel de Jazz sau cu bluesul, specie a muzicii negre americane. În perioada de avînt economic de la începutul veacului nostru, grație construcției de drumuri, bariera geografică de care aminteam n-a mai constituit un impediment în răspîndirea muzicii la care ne referim și-așa cum vom vedea – la metamorfoza ei imprevizibilă.

VA URMA

Petru UMANSCHI

evrika!

- Mai întii datoria față de patrie, și apoi celelalte... datorii!
- De mii de ani, bărbații caută esența. Unele femei se mulțumesc cu cea de parfum.
- Au și hamalii o consolare: planeta îi duce în spate fără cîrtire.
- Cei ce-ți vor deschide ochii de multe ori, o singură dată ți-i vor închide.
- Mai cu seamă căciulile brumării vestesc frigul.
- Ceasul rău nu poate ține timpul în loc.
- Noaptea scade pe măsură ce ard mai multe becuri.
- De la 1 Martie treburile merg șnur...
- Cînd toți fug spre prăpastie, e numit laș cel ce refuză s-o facă.
- Au pierit și cei ce au pierdut, și cei ce au cîștigat pariul.

Ion VELICAN

corespondența

Doina Bizere: Vă întrebați „dacă, într-adevăr, trebuie să aveți o răbdare de cîțiva ani în stăruința la porțile poeziei, pînă cînd acestea se vor deschide?" Ne gîndim că vă referiți la realizări poetice, nu la apariția în reviste (acte, care, într-un caz fericit, pot fi simultane). Avînd în vedere în ansamblu nivelul artistic al grupajului dv. actual de versuri, credem că o să vă trebuiască multă vreme pentru perfecționarea mijloacelor de expresie. Și chiar, dacă între timp, o să vi se publice cîte ceva, mai reușit, aceasta nu înseamnă că v-ați atins „ținta unei împliniri superioare", spre care năzuiți cu atita fervoare. Răspunsul acesta este într-un fel prevenitor, întrucît sperăm că în curind veți apare la rubrica noastră. **Dorina Enuica:** Deocamdată poeziile dv. nu depășesc nivelul onorabil al unor creații școlărești, ceea ce e firesc, fiind elevă. Și, totuși, se pare că un fond liric autentic sudează articulațiile discursului poetic, ceea ce-i conferă calitatea de a nu fi o simplă compunere versificată. Desigur că în timp se va vedea cu cît har sînteți înzestrată, har pe care – mai e nevoie s-o spunem? – va trebui să-l cultivați prin multă învățătură. Ne-a surprins în bine preocuparea dv. pentru epigrame. Epigramistele sînt într-adevăr flori rare (fie și de trandafir, ca să aibă ghimpi): **Unei taxatoare de autobus: „Îți dă bilet și te trimite / Cu un gest politicos, / Și-avansînd mereu „–'nainte", / Drumul tot îl faci pe... jos". Dan Devovia:** E remarcabilă concizia versurilor dv. Uneori însă sînt simple notații cu o oarecare reflexivitate **(Vis: „Să trăiești o clipă / Și să mori cu ea")**, alteori mizați pe asocieri șocante **(Scrisoare de pe front: „Iubita mea. / În loc de „te iubesc" / primește glonțul, / Ce gîndul meu spre tine / l-a oprit)**; mai realizate sînt poeziile în care fiorul liric e predominant **(Iubita mea: „Am sărutat / aseară / iarna / În păru-ți ce foșnea / a proaspătă / zăpadă")**. Vă vom urmări cu interes. **Mihai C. Constantin:** Dorim și noi să puteți „debuta cu adevărat în această revistă", prin urmare așteptăm un grupaj de poezii mai consistent, cu precizarea că nu ne conving extravaganțele poetice **(Duh de lemn: „Adînc în ochi mi s-a înfipt țișnind din surda frunză de eucalipt, / în gură își ține plînsul vîntul / tresar pe dinăuntru eu căruntul"**, sau **Scurt-circuit: „s-a rătăcit între stele" un glonț / mărturisesc ca un semn / trecerea lui / prin piciorul meu de lemn")**. Aveți puterea de a transfigura artistic, dar să nu faceți abstracție de logica poetică. Această (indefinibilă poate) logică poetică e prezentă, dealtfel, în **Dedicație.**

Mai trimiteți: **Ionel Marcu, Elena Tufan, Nicolae Brebu.** Versuri neconcludente: **Zina Vereș, Monica Laurian, Vasile Tripa, Lucian Streinu.**

Aurel TURCUȘ

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 28 februarie

8,00 Admiterea în învățămîntul superior tehnic și agricol. 8,40 Omul și sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,05 Album duminical: Desene animate. Din arhiva de aur a televiziunii. Meridiane melodii. Dansatorul de aur – Fred Astaire. Din cartea naturii. Caleidoscop muzical. 17,00 Telesport. 17,50 Linia maritimă Onedin (ultimul episod). 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,25 Cîntarea României. 20,25 Film: Familia mea (american). 21,45 Muzică ușoară în... recital. 22,20 Telejurnal. Sport. 22,40 Vechi cîntece interpretate de Gheorghe Zamfir.

LUNI, 1 martie

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Orizont tehnico-științific. 20,40 Roman foileton: Ținutul Beulah. 21,30 Cadran mondial. 21,55 Mărțișoare... mărțișoare muzicale. 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 2 martie

11,00 Viața satului. 16,25 Clubul tineretului. 17,05 Civica. 17,25 Viața satului. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,35 Țărănimea în istoria României. 20,55 Teatru: Mîndria lui Ion. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 3 martie

16,05 Șah. 16,20 Arii din operete. 16,35 Imagini din Maroc. 17,00 Universul femeilor. 17,40 Tragerea pronoexpres. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Ancheta TV. 21,00 Telecinemateca: Corbii (spaniol). 22,15 Telejurnal.

JOI, 4 martie

11,00 Viața satului. 16,05 Viața culturală. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 21,00 Memoria documentelor. 21,25 La frontierele cunoașterii. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 5 martie

15,05 Mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim. 15,35 La volan. 15,50 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 20,00 Telejurnal. 20,35 Film: Canarul și viscolul. 21,45 Muzica populară. 21,55 Dezbateri culturale. 22,15 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 6 martie

11,00 Viața satului. 13,05 La sfîrșit de săptămînă: Autograf muzical: Margareta Pîslaru. Muzică pe placul inimii. Muppets și un invitat: Harry Belafonte. Surpriza emisiunii. Festivalul circului de la Monte Carlo. Gala desenului animat. 20,00 Telejurnal. 20,35 Teleenciclopedia. 21,05 Film serial: Lumini și umbre. 22,05 Telejurnal. 22,20 Parafrază pe o... glumă dată.

TELEVIZIUNE

etnologie

„Mult mă-ntreabă inima"

Unul din obiectivele fundamentale ale activității unui Centru județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă este acela de valorifica editorial cultura ță- ănească, tradițională, din zona în care ființează. De curînd, în județul Timiș, realizarea unui tare obiectiv constă în editarea lumului de folclor poetic, **„Mult -ntreabă inima"**, în el valori- ndu-se material din colecțiile Vasile Cica și Nichifor Mihu- operația de selecție, clasifi- e, precum și prefața, glosa- indicii de informatori, de lo- ităţi și de texte (alfabetic) a- rținîndu-l lui Aurel Turcuș. Am- la prefață a cărții e structurată pe secvențe referitoare la tipăriturile de cultură populară din Banat, după Eliberare, la praxiologia etnologică, la autenticitatea folclorică (în acest context, discutîndu-se cîntecul nou), la clasificarea folclorului poetic românesc (un istoric al acesteia, care, după cum arată autorul, „suplinește (...) un studiu cu o asemenea problematică, demult așteptat în folcloristica noastră" (p. 8) și, în sfîrșit, în încheiere, se argumentează concepția de ordonare a textelor din culegerea de față. Materialul liric a fost structurat „după natura conținutului (de dragoste, de înstrăinare, de cătănie, de amar, de satirizare, de ceremonial (de nuntă), iar în finalul culegerii, după cîntecele epice, au fost cuprinse cîteva creații care fac parte din folclorul poetic nou. Cîntecele lirice de dragoste și cele satirice sînt subîmpărțite în grupe, „care gravitează în jurul unui motiv poetic, uneori chiar în jurul unei imagini artistice cheie" (p. 17). În felul acesta s-a procedat și cu bogatul material constituit din „strigături de nuntă, de joc, de dragoste, de amar, satirice etc." (p. 17). Prefațatorul e de părere că: „Delimitînd secvențele respective prin înseși citatele folclorice reprezentative. (...) a rămas mai fidel viziunii creatorului popular, evitînd astfel formulări (și **procedee,** adăugăm noi) care aparțin teoriei literare" (p. 17).

Culegerea cuprinde 512 de texte, aparținînd categoriilor folclorice și tematicii arătate mai sus. Acestea „sînt autentice, singura derogare de la acest adevăr făcîndu-l transcrierea lor fonetică, în conformitate, în genere, cu pronunția literară" (p. 6). Procedeul acesta a fost impus și de faptul că nu au existat norme comune de scriere a textelor, la cei doi colecționari, aceștia lucrînd independent. Atît prin bogăția materialului cît și prin temeinicia aparatului științific, culegerea de folclor **„Mult mă-ntreabă inima"** este, fără îndoială, o realizare folcloristică timișeană merituoasă, contribuind la tezaurizarea (prin tipărire) a culturii populare dintr-un ținut cu un excepțional potențial etnologic.

Prof. Laurențiu IUGA

serial

JURNALUL UNUI CULTURIST (VIII)

cunoscut cazul lui **P. W. ty,** creatorul metodei au- ene de alergări, care la 48 ani își „ia inima în dinți" și-și bă complet modul de via- rin practicarea diverselor ții fizice, printre care aler- pe distanțe lungi ocupau cel mai important. În ci- ni și-a refăcut complet să- , ajungînd, cînd alții se esc la pensie, să alerge pro- e Marathon în 2 ore și 48 minute!

Medicul canadian, dr. **Terence avanah** a fost primul care a plicat alergarea în terapia rea- itării. Șapte din pacienții săi, diaci incurabili", s-au an- t sub stricta supraveghere dicului pînă au ajuns acolo cît au putut participa cu toții la Marathonul din Boston, toți șapte atingînd ținta fără dificultăți. După această experien- dr. Cavanah a publicat o cu titlul cît se poate de sugestiv: **„Atacul și contraatacul cardiac".**

Astăzi se cunosc destul de bine modificările fiziologice ale unei „inimi alergătoare". În primul rînd are loc o creștere în volum a cordului, iar funcția lui de veritabilă pompă devine mult mai eficace; inima devine mai puternică, iar munca pe care o depune este acum pe măsura acestei forțe. Drept urmare, în stare de repaus, frecvența inimii este mai mică decît în cazuri normale, iar la solicitare ea lucrează cu calm și cu mai puțin efort. În același timp au loc modificări și la nivelul vaselor sangvine coronariene. Numărul capilarelor, atît din inimă cît și din întregul corp, crește, tensiunea arterială în timpul activității crește mai lent, ca după aceea să revină mult mai repede la nivelul normal.

Fortificarea plămînilor reprezintă încă un rezultat pozitiv în antrenamentul alergării. Ba aș putea afirma chiar că „aici stă totul", vorba lui Hamlet. Alveolele se dilată, iar aceasta duce la o absorbție mărită de oxigen și la intensificarea transportului său spre globulele roșii. Drept urmare, frecvența respirației scade, iar la efort alergătorul „se joacă" pur și simplu cum dorește cu respirația lui, căci, avînd de-acum o inimă mult mai puternică, aruncă în circuit o cantitate mai mare de sînge oxigenat, la o singură contracție.

Prin alergare se întărește musculatura „trenului inferior", mai ales musculatura picioarelor, iar lucrul acesta duce, realmente, la o stabilitate și agilitate de invidiat ale întregului edificiu muscular, la individul antrenat. „Culturistul alergător" nu mai are acel „rău de efort", acel sentiment de tortură și cazną care, în mod obișnuit survin în primele luni de antrenament cu îngreuieri. Invizibilul tub de oxigen pe care alergarea bine dozată ni-l pune acum la dispoziție este în măsură să ne schimbe întreg **weltanschauungul** – ca să mai folosim odată acest termen împrumutat din literatură – și să ne proiecteze dintr-un cotidian obositor și cenușiu în acea lume a jocului superior și al unui tonus psihic de adevărată sărbătoare a existenței noastre.

(VA URMA)

Dan NEMESNIC

carte

Gabriel Iuga

Pînda

Ed. Cartea Românească, 1981

Un titlu ca **Pînda** reprezintă, pentru romanul publicat de Gabriel Iuga la **Cartea Românească,** o alegere fericită: pînda (sau, într-o variantă, vînătoarea) este metafora care domină atît eposul, cît și mecanismul narativ. Mișcarea liberă între planurile povestirii, cu reveniri, proiecții, continuări, este înlesnită de formula romanescă adoptată: discursul decurge din continua solicitare a memoriei.

Revenit pe meleagurile unde s-a desfășurat o experiență-cheie a vieții sale, Mihai Pantaze, un vechi activist, își reamintește evenimente trecute pentru a le descoperi semnificațiile în perspectiva istoriei. „Investigația" ia forma unui dialog al personajului cu Alexandru, fiul său dorit; e aici o confruntare a lui Pantaze cu dublul său posibil, ca și un ritual al inițierii, desfășurate socratic, pe pagini întregi. Vocea Maestrului și cea a Discipolului păstrează raportul clasic și chiar tonul dezbaterilor de idei. Altminteri abstracte și, în compensație, pline de explicitări, aceste dialoguri cedează curînd locul povestirii propriu-zise a unor episoade ce alcătuiesc o tramă complexă, tratată cinematografic.

Un prim fir epic este constituit de lupta împotriva teroriștilor și de evenimentele legate de colectivizare, într-un sat de munte din Moldova. În alt plan, rănirea lui Pantaze, în munți, experiența suferinței și povestea de dragoste cu doctorița Păun alternează cu episoade din copilăria și adolescența personajului, episoade ce pun, pe rînd, în lumină, „lumile" pe care acesta le-a străbătut într-un alt traiect inițiatic.

Dincolo de veleitățile unei anumite formule romanești moderne, Gabriel Iuga rămîne, mai cu seamă prin univocitatea viziunii epice, fidel realismului, ale cărui resurse le exploatează cu inteligență și, nu o dată, cu apreciabile reușite stilistice.

Carmen PĂDURE

cartea străină

UN OMAGIU AL OBÎRȘIEI ROMÂNEȘTI*)

Născută în Statele Unite ale Americii, fiica unor părinți originari din Banat (Sînnicolaul Mare), CORNELIA DAMIAN TAIT a cunoscut o remarcabilă evoluție în cîmpul picturii americane și al criticii de artă. Echipamentul tehnic etxrem de variat al artistei îi permite să abordeze cu succes diferite genuri de pictură, de la pictura de șevalet, în ulei și tempera, pînă la pictura monumentală și grafică. Stilistica ei, situată între modern și figurativ, dă lucrărilor o notă de mare probitate artistică. Sensibilă și talentată, CORNELIA DAMIAN TAIT este și un bun psiholog, fapt relevat de suita portretistică executată de ea. În întreaga ei activitate, ea se dovedește a fi o constantă admiratoare a culturii românești, în care și-a găsit fecunde rădăcini și pe care o susține prin stimularea vieții culturale românești din S.U.A.

Cartea la care ne referim aici, „Arta în a patra ei dimensiune" publicată în 1976 de Philosophical Library din New York, se constituie într-un punct de vedere personal asupra artei în general, asupra personalității artistice, a valorii în artă, a procesului de creație, asupra unor curente artistice asupra artei primitive etc.

Cu profund respect și calde sentimente, autoarea inserează în două capitole („Rădăcinile mele ancestrale" și „Artiști români contemporani") observații asupra valorilor spirituale și artistice ale poporului nostru, precum și asupra unui mare număr de oameni de artă din București, Cluj-Napoca și Timișoara, pe care i-a întîlnit nemijlocit sau prin expozițiile vizionate în timpul vizitelor în țară din anii 1971–1974 și a expozițiilor sale personale din aceste centre culturale, la invitația U.A.P.

O artă adevărată presupune echiparea artistului cu un instrumentar de gîndire și tehnic adecvat, ceea ce implică stăpînirea profesiunii, educație permanentă, muncă, perseverență, alături, firește de talent și de o sensibilitate deosebită. Artistul adevărat se va afla permanent sub imperiul responsabilității față de sine și față de semeni. Ar fi o „iluzie să credem că individul creator este un agent liber". Arta inspirată de ceea ce e bun, armonios, înălțător, nu poate fi niciodată violentă, oribilă, vulgară, ea se va alinia mereu forțelor constructive ce concură la înălțarea în cunoaștere și spirit a ființei umane. În capitolele rezervate artei românești, CORNELIA DAMIAN TAIT apreciază elogios gustul pentru frumos și pentru artă pe care poporul nostru îl manifestă din totdeauna și în orice loc: **„Numai un popor iubitor de estetic ar fi putut întreține frumusețea în toate aspectele sale așa cum o fac încă românii"** (p. 54).

Efortul considerabil de încurajare și finanțare a activității de conservare și restaurare a patrimoniului artistic al țării este o marcă a respectului pentru creativitatea artistică românească. **„Pentru mine** – spune autoarea – **România este formă și esență extrasă dintr-o vastă antichitate și distilată în Astăzi, în tot decorul de culoare și dragoste de viață"** (p. 55).

Aprecieri deosebite sînt adresate artiștilor români, în număr deosebit de mare pentru o țară relativ mică, artiști a căror originalitate și realizări se situează printre cele mai înalte din lume. În București, CORNELIA DAMIAN TAIT a admirat imensa tapiserie, reprezentînd domnia lui Ștefan cel Mare, a artistului DUMITRU GRIGORAȘ, picturile pe sticlă ale lui ROMELIU COPILAȘ, sculpturile abstracte ale LIDIEI și ale lui TENE IONESCU, în ceramică, ghips, piatră și metale, lucrările la limita non-obiectivului ale lui ION PACEA, țesăturile LUCREȚIEI PACEA ,modernitatea dispărutului ION ȚUCULESCU, lucrările sale „scînteietoare, spontane, însorite", „cu o armonie coloristică aproape tropicală", cu un acut sentiment al mișcării. Cu GHEORGHE PETRAȘCU și-a găsit afinități în folosirea impasto-ului abundent, afinități remarcate și de dr. DAN GRIGORESCU.

Dintre artiștii clujeni autoarea remarcă în primul rînd pe ION SIMA, deținător a numeroase medalii dobîndite în țară și în străinătate, ale cărui lucrări, de o delicată fragilitate, se înrudesc, după părerea sa, cu „spiritul francez". La polul opus, oarecum, PETRU ABRUDAN caută forța și frumusețea dură a satului, a obiectelor de artă populară, a trudei omului de la țară. CORNEL BRUDAȘCU este denumit exponentul stilului psihedelic al Clujului, stăpîn pe desenul tehnic și pe tehnicile picturii disciplinate. Lucrările sale se remarcă prin sensibilitate, fantezie de vis, evocînd idei prin mijloace reprezentative. Rînduri elogioase sînt adresate profesorilor

ART IN ITS FOURTH DIMENSION
CORNELIA DAMIAN TAIT

NISTOR MOȚU, sculptor, și CONSTANTIN ILIA, un „comic înnăscut" dar cu picturi extrem de serioase. Remarcabile i s-au părut, de asemenea, a fi și țesăturile ANEI LUPAȘ și piesajele lui LEONID ELAȘ, inspirate din Veneția și Delta Dunării.

Durata expoziției fiind mai lungă la Timișoara, CORNELIA DAMIAN TAIT a avut posibilitatea să viziteze atelierele și casele unui număr mai mare de artiști bănățeni și să se edifice asupra activității acestora în cadrul Uniunii de creație, impresionantă prin localizare și condițiile de lucru oferite. Aici a avut de asemenea ocazia să aprecieze activitatea culturală reflectată în revista „ORIZONT".

Sculptorii VICTOR GAGA, OCTAVIAN MAXIM și PETRU JECZA, lucrînd în ghips, piatră, lemn și metale, au surprins-o prin originalitatea concepției și măiestria tehnică. A remarcat, de asemenea realismul INEI POPESCU. Picturile lui GABRIEL POPA se remarcă prin inventivitate curajoasă și culoare, două dintre inovațiile sale ieșind puternic în relief: pictura pe sticlă (tehnică aparținînd tradiției populare) cu suprapuneri pe laminate și pictarea unei murale peste alta, cea exterioară, aplicată pe uși ale căror grad variabil de deschidere schimbă întregul efect al muralei. Întîlnirile cu SIMION LUCACIU, pictor de factură poetică, sensibil, cu graficienele XENIA VREME și LIDIA CIOLAC, ancorate adînc în istoria veche și modernă a țării, cu JOSEPH KRAMER, inspirat din geometrie în picturile sale, au constituit tot atîtea ocazii de mare satisfacție. Personalitatea lui ROMULUS NUȚIU, a impresionat-o mai ales prin lucrările cele mai noi, inspirate, parcă, de „topografia plantelor și a unor fenomene cerești văzute prin telescop". Prof. dr. VIOREL ȚIGU (care a recomandat-o Academicianului VIRGIL VĂTĂȘIANU și Dr-ului GHEORGHE ARION din Cluj) a impresionat-o ca om, pasionat cercetător și deosebit expert în studii de bizantinologie, fiind el însuși pictor și restaurator, preocupat de arta autentică. Autoarea remarcă înalta ținută a colecției de artă veche din Banat de la Mitropolia Banatului, organizată de Dr. V. ȚIGU, pe criterii strict științifice și care avea, atunci, o valoare greu estimabilă și pretenții de circuit internațional. Se menționează, de asemenea, numele prof. PETRU IACOBESCU, pictor tradițional și talentat muzicolog.

Deși fugitivă, această trecere în revistă a unor figuri de prim rang ale vieții noastre cultural-artistice, cu sublinierea deosebită a imaginației creatoare, a vitalității inventivității, originalității și dorinței de afirmare, reprezintă un omagiu adus de CORNELIA DAMIAN TAIT obîrșiei sale românești, spiritualității poporului nostru, o recunoaștere a unor valori artistice de azi.

Constantin CHEVEREȘAN

---

* **Cornelia Damian Tait, „Arta în a patra ei dimensiune"**, Philosophical Library – New-York, 1976.

GABRIEL GARCIA MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORȚI ANUNȚATE

În realitate, poate că nu-i vorba decît de o oarecare frică, dar fapt este că Pablo Vicario a intrat singur în porcărie pentru a căuta celelalte două cuțite, în timp ce fratele-și dădea duhul încercînd să urineze sub tamarinzi. „Fratele meu n-a știut niciodată ce-nseamnă asta", mi-a spus Pedro Vicario în singura noastră întîlnire. „Parcă aș fi urinat sticlă pisată". Cînd a ieșit cu cuțitele, Pablo Vicario l-a găsit strîngînd încă în brațe trunchiul unui arbore. „Era plin de sudoare rece – mi-a spus – și-a-ncercat să mă convingă să mă duc singur pentru că el nu se simte în stare să omoare pe nimeni". S-a așezat la una din mesele de scînduri pe care le puseseră sub tamarinzi pentru nuntă și și-a dat pantalonii jos, pînă sub genunchi. „Cam o jumătate de ceas, și-a schimbat pansamentul", mi-a spus Pablo Vicario. De fapt, n-au fost decît zece minute, dar întreaga operație i s-a părut lui Pablo Vicario atît de complicată și de misterioasă, încît a interpretat totul drept o nouă manevră de a fratelui său pentru a trage de timp, așteptînd zorile. Așa că l-a pus cuțitul în mînă și l-a luat mai mult pe sus, plecînd în căutarea cinstei pierdute a surorii lor.

– Nu mai există altă soluție – l-a spus el. E ca și cînd l-am fi omorît.

Au ieșit de-acolo pe poarta dinspre porcărie, cu cuțitele neînfășurate, însoțiți doar de hărmălaia cîinilor. Începea să se lumineze. „Nu ploua", și-a amintit Pablo Vicario. „Dimpotrivă – a adăugat Pedro –, bătea un vînt ușor dinspre mare și mai puteai să numeri stelele cu degetul". În momentele acelea, vestea se dusese peste tot, astfel că Hortensia Baute a ieșit afară chiar în clipa cînd treceau prin fața casei ei și a fost cea dintîi care a plîns după Santiago Nasar. „M-am gîndit că-l omorîseră de-acum – mi-a spus ea – pentru că am văzut cuțitele lucind în lumina zorilor și mi s-a părut că erau pline de sînge". Una din puținele case care dădea în strada aceea dosnică era cea a Prudenciei Cotes, logodnica lui Pablo Vicario. Întotdeauna cînd gemenii treceau pe aici la o astfel de oră, în special vinerea cînd se duceau la piață, gemenii intrau la Prudencia Cotes și-și beau prima cafea din ziua aceea. Au intrat și acum, lătrați de cîinii ce i-au recunoscut repede, și au dat binețe mamei Prudenciei Cotes, care se afla în bucătărie. Nu făcuse cafeaua.

– O lăsăm pentru mai încolo – a zis Pablo Vicario – că acum ne grăbim.

– Îmi dau seama, băieți – ar fi spus ea – onoarea nu așteaptă.

Oricum, însă, tot au așteptat și-atunci a fost Pedro Vicario cel care s-a gîndit că fratele lui pierdea din timp înadins. Cînd își beau cafeaua, Prudencia Cotes a intrat în bucătărie cu adolescența ei împlinită și un teanc de ziare vechi în brațe pentru a înviora focul din vatră. „Eu știam ce caută – mi-a spus ea – și nu numai că eram de acord, dar nu m-aș fi măritat niciodată cu el dacă nu s-ar fi purtat bărbătește". Înainte de a ieși din bucătărie, Pablo Vicario i-a zmuls din brațe două foi de ziar și i-a dat una fratelui ca să-și înfășure cuțitul. Prudencia Cotes a rămas așteptînd în bucătărie pînă ce i-a văzut în stradă și a continuat să aștepte timp de trei ani fără să se plîngă de ceva, pînă cînd Pablo Vicario a ieșit din pușcărie și a devenit bărbatul ei pentru toată viața.

– Aveți grijă de voi – le-a spus ea.

Așa că avea dreptate și Clotilde Armenta cînd susține că i s-a părut că gemenii nu mai erau atît de hotărîți ca la început și le-a dat o sticlă de trăscău întors, în speranța să-i pună la pămînt. „În ziua aceea – mi-a spus ea – mi-am dat seama cît de singure sîntem noi, femeile, pe lumea asta". Pedro Vicario i-a cerut sculele de bărbierit ale lui bărbatu-său, și ea i-a adus pensula, săpunul, buretele și mașina de ras, cu lamă nouă, dar el s-a bărbierit cu cuțitul de înjunghiat. Clotilde Armenta a judecat gestul drept dovada supremă a bărbăției. „Părea un ucigaș d
filme", mi-a explicat ea mai tîrziu, și
adevărat că în armată Pedro Vicario
vățase să se radă cu briciul, după
n-a mai putut să se mai bărbierească
odată altfel. În schimb, fratele lui s-
bierit la un mod mai umil, cu mași
prumutată de don Rogelio de la
cele din urmă, au golit sticla în
fără nicio grabă, cercetînd mereu, c
cîrpiți de somn, fereastra de la cas
față, în vreme ce cumpărătorii pr
veneau să ia lapte fără a avea n
el sau întrebau de alimente des
știau că nu existau, numai pent
convinge că era adevărat că-l a
Santiago Nasar ca să-l omoare.

Frații Vicario nu aveau să mai
reastra aceea aprinzîndu-se. San
sar s-a întors acasă la 4 și 20, da
buit s-aprindă nici o lumină ca s
gă în dormitor pentru că lumina
scară rămînea aprinsă toată noapt
aruncat în pat pe întuneric, cu hainele p
el, căci nu mai avea timp decît de o oră
ca să doarmă, și așa l-a găsit Victoria
Guzmán, cînd a urcat să-l trezească pent
a-l aștepta pe episcop. Stătuserăm îm
ună în casa Mariei Alejandrina Cerv
pînă după trei, cînd ea însăși le-a
muzicanților să tacă și-a stins lumi
curtea în care se dansa pentru ca
trele ei să se poată odihni, cul
singure. Trecuseră trei zile și trei
cînd lucrau fără odihnă, primindu-
cret mai întîi pe invitații de onoare
cu ușile deschise, pe cei ce rămă
neîmpliniți după cheful de la nunt
Alejandrina Cervantes, despre c
toți spuneam că avea să doarm
gură dată, cînd va muri, a fost fe
mai elegantă și mai duioasă din
cunoscut vreodată, cea mai dulc
dar și cea mai severă. Se născuse
cuse aici, și aici trăia, într-o casă
deschise și cu mai multe camere de
riat și cu o curte enormă pentru a
luminată cu felinare din hîrtie.

Traducere de: Darie NOVĂCEA

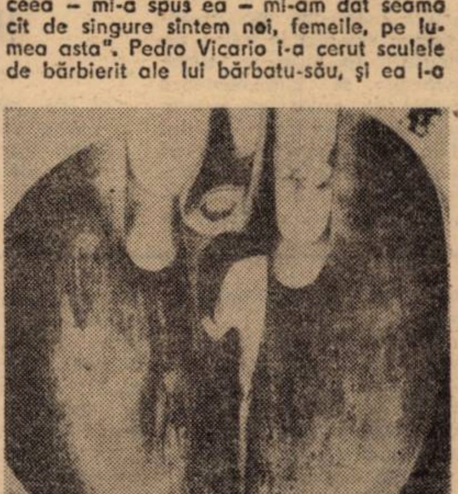

PETRU JECZA: „Înălțime"

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA
P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.F.
Index: 42.907.

BIBL... SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 9 (731) 5 MARTIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

Agricultura o „prioritate a priorităților"

Prin consecințele sale de ordin economic, politic și social, transformarea socialistă a agriculturii a reprezentat o profundă revoluție social-economică. Ea a marcat victoria deplină a revoluției agrare a organizării agriculturii românești pe baze socialiste, deschizînd totodată, calea asigurării unui progres rapid al acestei ramuri de bază a economiei naționale. Totodată, transformarea socialistă a agriculturii a însemnat și formarea din mers, nu fără a înfrînge prejudecăți și greutăți de tot felul, a oamenilor, conducătorilor de unități agricole cooperatiste, brigadierilor și șefilor de echipă. Foștii țărani sînt astăzi cadre cu munci de răspundere, președinți de C.A.P., ingineri agronomi și de mecanizare a agriculturii, medici veterinari etc. A forma, într-un timp relativ scurt, o asemenea armată de elită a agriculturii, a asigura creșterea gradului ei de pregătire și de înțelegere a menirii muncii unite înseamnă, într-adevăr un mare succes, o mare victorie.

Socialismul a însemnat ieșirea statului român din starea de înapoiere și de pronunțată imobilitate și izolare ce-l caracteriza în trecut. Prin repartizarea teritorială a industriei, crearea și dezvoltarea unităților agricole socialiste, ridicarea în mediul rural a numeroase edificii social-culturale, amploarea construcției de locuințe, intensificarea și diversificarea legăturilor cu centrele urbane, modernizarea căilor și mijloacelor de transport, satul a fost antrenat la o viață activă, multifuncțională.

Aflată în stadiul de „prioritate a priorităților", agricultura noastră socialistă parcurge, în prezent, un nou progres de revoluționare a condițiilor de producție, de reevaluare a modalităților de dezvoltare, în conformitate cu cerințele impuse de trecerea la o nouă calitate, opțiune fundamentală pentru toate domeniile de activitate. Scopul noii revoluții agrare înseamnă, totodată adaptarea producției agricole la noile structuri economico-industriale ale țării, aflată în plin proces de modernizare, caracterizate prin ridicarea gradului de valorificare a resurselor și a eficienței economice a poducției; dezvoltarea „industriei pămîntului", cum i se ai spune agriculturii moderne, în virtutea cerințelor proporțioalității dezvoltării ramurilor economiei, are menirea să depăească dificultățile create prin industrializarea cu precădere, să restabilească echilibrul între industrie și agricultură, să susțină dinamismul creșterii economiei românești.

Noua revoluție agrară nu este numai tehnică, mecanică sau biologică, ea cuprinde și ample procese sociale care să ducă la transformări revoluționare în gîndirea și acțiunea lucrătorului agricol să ducă la o nouă atitudine față de pămînt, acest minunat și de neînlocuit dar al naturii, față de zootehnie, pentru reechilibrarea raportului demoagricol deteriorat în prezent.

Un rol deosebit în înfăptuirea marilor obiective ale noii revoluții agrare îl va avea noul sistem de retribuire a muncii în unitățile agricole cooperatiste, preconizat, deocamdată, sub formă de experiment, prin proiectul legii retribuirii în C.A.P., supus dezbaterii publice. În planul general al dinamicii dezvoltării economiei noastre naționale, noul sistem de retribuire a muncii este o expresie a perfecționării relațiilor de producție socialiste din agricultură, parte componentă, de asemenea, a noii revoluții agrare. Pe același plan se situează și perfecționarea relațiilor economice dintre oraș și sat, urmărind ca raporturile de vînzare-cumpărare să stimuleze interesul producătorilor agricoli, să servească operei de edificare a construcției socialiste, să îmbine interesul individual, de grup sau local cu interesele generale ale societății noastre. Acestui scop îi sînt destinate și noile reglementări privind contractările și achizițiile de produse agricole vegetale și animale care coroborate cu cele din 1980 referitoare la actualizarea și îmbunătățirea corelării pe principii economice a prețurilor de producție, contractare și achiziție elimină necorelările care au existat între costurile de producție și prețurile de livrare la produsele agricole, așezînd, în același timp, pe baze trainice și echitabile schimbul de produse între oraș și sat. Toate acestea contribuind nemijlocit la întărirea continuă a alianței muncitorești-țărănești, la rezolvarea principalelor probleme ale dezvoltării noastre în spiritul principiilor eticii și echității socialiste. „Să fim pe deplin conștienți – arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** la întîlnirea cu activul de partid și de stat din județul Brașov de la începutul lunii februarie – că alianța muncitorească-țărănească trebuie să se reflecte, în primul rînd, tocmai în domeniul economic, al unei colaborări economice care să asigure condiții corespunzătoare de viață și unora și altora, că alianța politică fără o colaborare economică nu este de conceput și nu poate fi viabilă. Prin aceste măsuri noi determinăm o întărire și mai puternică a acestei colaborări economice în toate domeniile, în primul rînd, în domeniul producției materiale, al raportului corespunzător între venituri, între prețul produselor industriale și prețul produselor agricole".

Conf. dr. Grigore SILAȘI

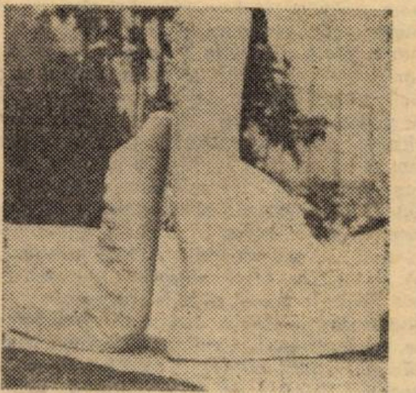

RODICA BUȘTIUC: „Cuplu de forme"

ȚĂRANUL

Înveșmîntat în spirit și-n argumentul
verde
Al firii, al speranței din sine renăscînd
Și-n demnitatea castă, ce-n vremuri nu
se pierde,
Și-n veghe necuprinsă peste întinderi,
blînd,
Vocație superbă pentr-un străvechi
„a fi",
El, conștiința gliei amorfe, care știe
Trăi precum se cere, auster și zi cu zi,
În cultul muncii, aspră și sacră
temelie,
Poet al existenței, ferice și prosper,
El, ultimă resursă de liniști interioare,
Sculptat din siguranța unui hectar de
cer,
Profesor de vecie, de patos și de
soare...

Lucian BURERIU

accente

CULTURA DE PERFORMANȚĂ

nirea noastră a fost mereu stîn- dar niciodată curmată; o istorie osti- clementă ne-a retezat accesul la fa- al, suportînd-o și ieșind deasupra fi fost fermenții atîtor secoli scurși. ma istoriei", anonimatul mileniului atitea aberații ale ne-prietenilor ne-au plasat într-un cîmp cultural ic, falsificînd imaginea noastră des- noi înșine. Efortul de autodefinire, beneficiind și de reculul istoriografiei servile (congelînd clișee mentale depreciative) ne conștientizează sinele. Ultimii ani mar- ează chiar o rescriere a „conștiinței de ție". Încercările care s-au făcut în mp de a croi portretul spiritului național, brățișînd fie forme metaforice, fie tenta- le științifice de etnopsihologie romă- ască au apăsat asupra **bipolarismului** tru spiritual. Dar durata spirituală a etniei noastre ne era suficientă. Pentru torul român lumea se confundă cu spa- ațional; cînd călătorește, el își poar- lume complexele, terorizat de drama i limitate a valorilor noastre cultu- ntonat în provincialism și depen- ulturală – idei inculcate de o isto- deloc preocupată de eliminarea ei albe și pentru care modernitatea e de dată recentă, ignorîndu-ne ata vîrstă culturală. Izolarea geo- noastre culturale și minimalizarea ibuțiilor românești au acreditat chiar nanta idee a unei culturi-copie, a unei aturi debitoare, amenințată de tăvă- ul deculturației.

re maladia sincronizatoare a monito- ltura română? Oare o cultură care se pe matricea spiritului european, a- ndu-și în straturile arhaice rădăcinile universalității este un satelit cultural? În fine, „miracolul românesc" de care s-a tot vorbit (Ferdinand Lot, Alf Lombard) ar fi ost posibil dacă zonele de profunzime ale conștiinței noastre culturale, dacă secțiunea transculturală – dimensiunea simbolică – n-ar vădi convergență de structură și capacitate valorizantă într-un impact fecund cu alte arii culturale, asimilate și concurate? Coexistența principiilor contrare, tensionînd spațiul de conexiune intelectuală al Sud-estului european a hrănit **o cultură „de sinteză"**, de adîncă afinitate pentru culturile răsăritene de tip tradițional și de deschidere pentru cele ale Apusului. Noi devenim astfel un pod cultural, mijlocitorii posibili pregătind „marea întîlnire care stă să se petreacă" (C. Noica) între Răsăritul îndepărtat (în consubstanțialitate a viziunilor cu noi) și Occidentul orgolios, împreunînd adică mari deosebiri și diferite vîrste culturale. Fiindcă, neîndoios, acceptînd **orizontul dezvoltării** ca tip regional de configurație a forțelor sociale și a celor cultural-ideologice, lumea european-răsăriteană ne dezvăluie un al „doilea" orizont al modernismului (secolul al XIX-lea) față de omologul său pentru Apusul european (secolul al XV-lea, considerat de I. Wallerstein a fi „turnanta mileniului pentru Europa").

Clarificările aduse în etnogeneza noastră permit noi pași pentru împlinirea noastră ca popor, angajat pe căile ce duc la marile creații. Este și îndemnul recent al aceluiași C. Noica (V. „Etnogeneză și hysterogeneză a poporului român", **Familia** nr. 1/1982) cînd scria: „hysterogeneza poporului nostru devine cu atît mai actuală cu cît ne-am edificat asupra etnogenezei noastre". Obligațiile față de viitor măresc datoriile literaturii de azi, tocmai în numele acelui mîine devenind implacabil istorie literară. Or, abandonul spiritului critic, inflația adjectivală (demonetizînd elogiul critic), abdicările etice și impulsiunile subiectivismului – orbit de patimă partizană –, deficiențe ale criticii imediate angajată în interese de cartier literar, constituie un pericol de o gravitate incalculabilă pentru devenirea competitivă a spiritului românesc; asupra acestor chestiuni s-a oprit, tot foarte recent, C. Ungureanu (V. „Critica și creația tinerilor scriitori", **Contemporanul**, nr. 5/1982), vestejind literatura epidermică, „grăbită", neinteresată de orizonturile largi ale reflecției. Criticul timișorean pleda ardent pentru **profesiunea de om de cultură**, pentru specializare și profesionalizare: „iubim amatorismul dar viitorul literaturii nu poate fi legat decît de cultura de performanță".

Ducîndu-și sinele în lume, cultura românească – modelată diferențiat de factori istorici, culturali, etnopsihologici, ideologici – își poartă amprenta inconfundabilă, infuzîndu-se – necesar –de pragmatismul veacului pentru a participa, calitativ și eficient, la concertul popoarelor lumii. Solidarizarea valorilor, într-un secol tulbure și anxios, amenințînd acum chiar existența noastră ca specie e cu atît mai necesară. Pentru a sparge cercul marginalizării nu e

Adrian Dinu RACHIERU

(Continuare în pag. 8)

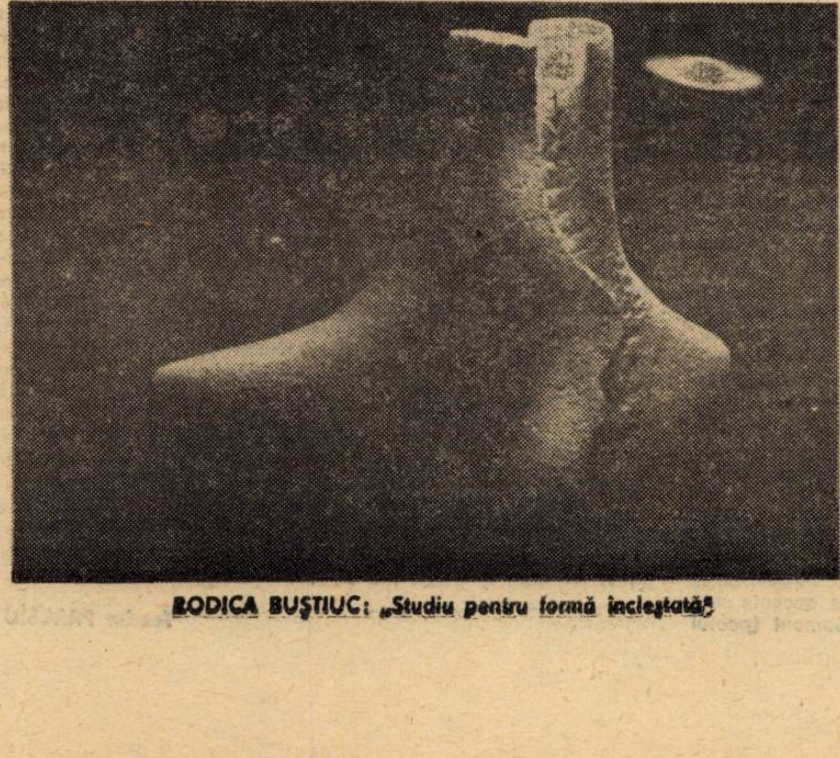

RODICA BUȘTIUC: „Studiu pentru formă încleștată"

cronica literară

Dușan Petrovici

Clima temperată

Ed. Cartea Românească

Ce impresionează de la primul vers este, în poeziile lui Dușon Petrovici, lejeritatea cu care autorul stăpînește ceremonialul rostirii lirice. El e autoritar, cuvintele sale par a fi fără replică. El este Poetul, purtătorul unui mesaj de seamă, înțeleptul unei ginte care are exercițiul înțelepciunii, care posedă științele secrete ale lumii acesteia. E poet și, ca și poeții vechimilor, poate fi profet. Instalat în balansoarul care oscilează între (falsa) supunere și (falsul) despotism liric, scriitorul organizează, cu conștiința datoriei, o vînătoare a himerelor: le invocă pentru a le capta, supune, îmblînzi. „Pune-mi-te în cale, corpolentă umbră a visului / și plîngi de mila neștiinței mele!..." sînt versuri în care putem citi chiar o poetică a impasului. Poetul recapitulează (scrie și el, ca și colegul său de promoție literară Mazilescu, „Fragmente din regiunea de odinioară"), numește teritoriile lirice pe care le-a circumscris altădată. Noblețea sa poetică e legată de numele lor. Imaginile majestății domină, poemul are o curgere regală: „Privesc în urmă și ascult corul atîtor zile țipînd cu / glasuri firave, vai, și trestia lovindu-se de genunchii unui mort. / Cum aș putea să-ntorc reptila sufletului tău? / Vierme de mătase – astrul galben – în fire dese ne-mpresoară / în glabra noapte, **volim te Serena** – și bat la poarta fluviului / Sangue, bat la poarta de la nord". Versuri luxuriante, așezînd lîngă imaginile știute ale poetului (Petrovici își bătuse efigia în ele) altele noi. **Glabra noapte, fluviul Sangue** se numără printre toposurile pe care autorul le utilizează, în premieră, aici: ca orice autor care își iubește spectacolul liric, ține a insista asupra acestui fapt. În decoruri somptuoase, e și mag și maestru prestidigitator: spectacolul său e menit a înnobila spectacolul lumii – al faptului diurn, al cotidianului derizoriu: „Nu e ce crezi, nu e himeră ceasul pe care l-am prins în năvod, / cad blonde columbe pe sîngele tău de reptilă și arzi, vrăjitoare, pe rug. / Privesc în urmă și ascult corul atîtor zile țipînd / cu glasuri firave...". Imaginile au distincție, autorul e artizanul care își cinstește locul lui în sfînta breaslă. Semnele de recunoaștere (eminesciene, shakespeariene) se pot regăsi de inițiat pentru a-l indica (regula jocului) pe inițiat. Uneori curgerea solemnă e întreruptă de o amintire, cititorul e părăsit brusc în mijlocul „vrajei" de răsfățatul și atotpriceputul maestru. Poetul s-a plictisit să producă și suspendă totul. Un **etc.** sau un **ș.a.m.d.** ne anunță că autorul, obișnuindu-se prea intr-ale poeziei, vrea altceva. Plictiseala poetului nu apare chiar din senin: autorul citează în maniera lui Șerban Foarță, încercînd a rafina vreun sunet care i se pare barbar. Poetul care afecta (altădată mai mult, acum doar în treacăt) dezlănțuirea vitală, „barbaria", gestul violent, ne întîmpină, în cîteva poezii, cu pași de menuet. Ne ține chiar și un discurs (de-un vers) pe franțuzește. Poate să fie grațios, dar peruca din cîteva poezii contrastează cu aerul montan al altora și atunci poetul pune salvatorul **etc.** Versuri „barbare", virile, există destule și în acest volum (mai puține însă decît în celelalte). Un indicator fin trimite către subteranele tragice ale mitului: „Labele noastre înfipte în pămînt! / Rădăcini de sînge în carnea ta, Nemulțumitule! (A înțeles cineva greul mers, roata cu spini, / a trupului nostru ca o stea neagră rotindu-se?)". Șerban Foarță numea „feminin" discursul său liric și neîndoios ceva feminin există în ritualurile și alintările poetului. Dar dincolo de acestea este, cred, mai puternică „virilitatea". capacitatea sa de a semna edicte lirice, de a crea imagini de mare percutanță. Imaginile lui sînt, nu odată, memorabile. Iată cîteva: „căci nimic nu te face mai treaz / ca sublima eroare de-a uita o parte din lume / de a te retrage în aceste cutii de rezonanță ale spiritului / și de a rămîne acolo ca un vechi ceasornic". sau: „Întoarce-te la lucrurile tale, / cum lupul în vizuină, cu prada nedevorată" sau: „Fortificată umbră! Pe unde s-a scurs alcoolul atîtor așteptări? / (Era frig, potcoava zilei ne lovea în creștet ca un crin) / cădea o picătură de rouă-n istorie / și se făcea noapte...". Un adevărat mecanism de „provocare a imaginii", de provocare și anihilare a ei, pune în mișcare poetul în încercarea de a lua în posesie realul. Lupta cu himerele rămîne în urmă, timpul devine personaj principal. Decorul se descărnează, se topește, esteticul devine relevant doar ca parte a legii morale. Dulcele peisaj al idilei se transformă în peisaj metafizic: meditație despre **dublu,** despre **dincolo.** Întrebările poetului sînt grave, au rezonanță în adînc: „E teama trupului de celălalt intrat în flăcări / (spirit oare?) și care nu se mai poate întoarce decît cu noaptea lipită / de el – Centaur, acum rece stăpîn al ținutului meu".

Cornel UNGUREANU

Irina Petraș

Proza lui Camil Petrescu

Ed. Dacia

Înainte de a-și fixa reperele unui studiu despre totalitatea prozei lui Camil Petrescu, Irina Petraș și-a propus să delimiteze modalitatea în care va scrie. A ales, din numeroasele modele ce-i stăteau la îndemînă, pe cel mai puțin comod: tehnica decupajului critic, a colajului de idei și teme. A rezultat un discurs critic în fragmente, un nou „journal en miettes", la proporțiile și scopul disecării romanelor, nuvelelor și notelor de călătorie ale autorului **Ultimei nopți de dragoste.** Irina Petraș, se observă de îndată, nu are nici un fel de idiosincrasii critice (nici măcar... colegiale): nu se sfiește să recunoască valoarea contribuției altor „camilpetrescologi", fie că e vorba de studiul („modest") a lui Ion Sîrbu, de însemnările lui Eugen Ionescu și M. Sebastian, ori de analizele mai noi ale lui Nicolae Manolescu. Are în schimb cîteva obsesii, dintre care una brăzdează studiul său aproape de la un capăt la altul, ca într-o cursă de zece mii de metri: senzualitatea prozei lui Camil Petrescu. Pentru cititorul ce nu-și propune neapărat să se „instruiască" din studiile critice pe care le citește, pentru rafinatul ce caută plăceri în pagina aridă a eseului critic este o adevărată desfătare să descopere, prin cristalinul și irisul femeii-critic, și cealaltă parte a martorilor într-un proces care a încăput, pînă acum, aproape în exclusivitate pe mîna judecătorilor bărbați. „Doamna T. este cea mai reușită femeie din literatura română. Toate calitățile îi sînt la îndemînă: inteligență, gust, naturalețe, frumusețe, onestitate, modestie, orgoliu, independență". Nu s-ar zice că ducem lipsă de contribuții autohtone la o posibilă mișcare, feministă în literatură! Fraza „sună bine", are cel puțin vigoarea și puterea de convingere a analizei bărbaților, cu atît mai mult cu cît ea nu se rezumă la simple enunțuri. În spatele fiecărei fraze care afirmă stau înșirate pachetele de fișe, trecute, sub o formă ce ne amintește că distanța de la operă la reflexia ei critică este din ce în ce mai scurtă pentru exegetica actuală, direct în pagină. Forma fragmentată a acestor analize nu rupe însă firul demonstrației. Dimpotrivă, subtitlurile sînt puncte de atomizare a analizei ce-și clamează dreptul la existență: o consistență rezultată din capacitatea autoarei de a citi textele urmînd un cod propriu viziunii de la care pleacă. „Arta de a iubi este înlocuită, la Camil Petrescu de arta de a privi", ni se spune la un moment dat. Afirmația e repetată de către Irina Petraș de mai multe ori, nu doar spre a ne convinge că ideea este valabilă în mai multe ipostaze, ci și pentru că ea e consecința directă a artei critice a autoarei. Discursul pus în pagină de Irina Petraș e rezultanta plăcerii de a contempla textul. Dispunerea capitolelor și a subcapitolelor nu este întîmplătoare. Ea are coerență internă și plăcerea de a construi un rafinat discurs erotic, a cărui creștere gradată corespunde depistării elementelor de senzualitate identificate unei adevărate probleme a cunoașterii plutind în misterioasele pînze ale sexualității. Poate că titlul complet al cărții, cu totul adecvat materiei sale, ar fi trebuit să fie „Proza de dragoste a lui Camil Petrescu"...

Irina Petraș nu-și refuză deliciile afirmației tranșante. Ea pune lucrurile la punct fără prea multe ezitări, țintind, acolo unde nu preferă tactica învăluirii cuvintelor în mătasea feminității senzuale, la exprimarea tăioasă, fără drept de replică, retezînd, cu un gest scurt, orice posibilitate de replică: „Nuvelistica lui Camil Petrescu nu-i îmbogățește opera, avînd mai curînd caracterul unui incident. Paranteze, prelungiri inutile, scheme neacoperite estetic, stîngăcii în crearea de personaje și conflicte". Tonul imperativ ajungă pînă și necesara demonstrație, devenită parazitară.

Proza lui Camil Petrescu este o carte scrisă cu multă inteligență critică, finețe și coeziune a părților și ansamblului. Nu garantăm că ea conține ambiții așa-zicînd didactice. Dimpotrivă, o suspectăm pe Irina Petraș că a scris-o mai mult pentru plăcerea proprie. Autoarea se alătură astfel acelei categorii de critici actuali care scriu „pentru spectacol", permițîndu-și să facă piruete și să arunce spre spectatorul-cititor confetti și jerbe de flori în mijlocul celei mai dificile „disecții" literare. Este un risc asumat cu deplină luciditate, care transformă discursul critic. pe alocuri, în veritabile pasaje de literatură. Analiza la **Patul lui Procust** bunăoară, din perspectiva erosului, este un astfel de exemplu. Trăirea esteticului nu este însă urmată cu aceeași consecință și în secțiunea dedicată masivei trilogii **Un om între oameni.** Ceea ce nu ne împiedică să vedem în Irina Petraș un bun conducător de inteligență critică.

Mircea MIHĂIEȘ

---

lecturi

Ion Alex. Angheluș

Drumul cuvîntului

Ed. Junimea

Experiențele editoriale de pînă acum nu-l mai reprezintă pe Ion Alex. Angheluș, vîrsta poetului limpezindu-se după îndelungi și anevoioase gestații. **Nunțile focului** (1971) s-a născut dintr-un imberb impuls adolescentin, ca răspuns (tardiv) dat orgoliului patern, tatălui ce decretase peremptoriu: „Să nu ne renegăm tinerețea!" **Ambrozie și nectar** (1978, în colaborare), volum de maxime, „ziceri" și citate avînd ca obiect vinul și via, are importanța limitată a exercițiului de digitație. Un ambițios și iconoclast **Jurnal de idei** (1980), apreciat de Adrian Marino, este un op interesant ca viziune particularizantă, dar hibrid și eclectic, de o deconcertantă oscilație a criteriilor axiologice, complezent și protocolar pe alocuri.

Abia cu **Drumul cuvîntului** poetul își configurează persuasiv identitatea, conectat cu un plus de decizie la izvoarele lirismului. Albia tematică s-a lărgit, zările s-au deschis spre alte perspective; cuvîntul însuși urmează un drum promițător în alchimia complicată și misterioasă a discursului. Poetul aspiră către un spațiu al purității **(Mustangi),** crede în forța magică a cîntecului **(Orb, Orpheu),** caligrafiază un „manifest" al devenirii umane **(Vobis),** caută sensul construcției și al statorniciei **(Meșterul Manole),** celebrează cu patos discret patria **(Fîntînă, Declarație, Asemenea grîului, Trufie, Pro patria),** etalează orgolii demiurgice **(Laborator),** meditează la timp și destin **(Spre Canaan, Asediul cetății, Moartea strategului),** crede în energia adevărului **(Risc),** reliefează năzuința cunoașterii **(Corabie),** trăiește – deși fără mari exaltări – sentimentul trecerii și, concomitent, al nemuririi în ființa patriei **(Tren, Vă informez),** se confesează fără ostentative accente melancolice **(Fiu al pădurii),** invocă duhul lui Lautréamont (poetul emblematic ce străjuiește tutelar făptura poetului), neeludînd incantațiile pacifiste **(Lautréamont I, II, III, IV),** cultivă ironia cărturărească **(Didactica Magna),** schițează tîlcuri parabolice **(Diversiune).** Autorul nu rezistă tentației livrescului, întretăiat de lirismul genuin și de referința istorică, legendară sau mitologică (Ulisse, Decebal, Pericle, Venus, Sisif, Carol Quintul, Orpheu ș. a.). Cel mai adesea motivul mitic se topește în materia evanescentă a poemului, ideea degajîndu-se fără dificultăți insurmontabile. În genere, temător de poncife, poetul comite incifrări conștiente, obnubilîndu-și cîteodată discursul. Fără a avea mistica formei, își desenează de cele mai multe ori cu rigoare poemele, refuzîndu-și inserturile naiv-explicite. Transfigurarea nu tulbură, ca la condeiele neexperimentate, claritatea ideatică: „Sufletul nu mai e abur. E aerul pur al înălțimii. / Se resimt gîndurile de această trezire. / Nu ne mai lăsăm amăgiți de bastarzii / fericirilor încropite în pripă **(Cuvinte).** Sau: „Noi am fost mereu mai prejos decît zeii / prin crugul suferinței și-așteptării / și dacă astăzi ne sînt mîinile luminate /, n-am strîns plăselele de fildeș / ale pumnalului" **(Întîietatea lui Hölderlin, IV).** Schimbările de registru stilistic (indecizie păgubitoare!) se simt imediat și numai așa ne putem explica prezența cîtorva bagatele precum **Fotoliu, Tineri.** Mărturisirea lirică își refuză de cele mai multe ori discursivitățile, așa încît stagnările verbal-ideatice (versurile-balast) sînt puține. Tensiunea intelectuală se menține ridicată la cele mai bune dintre poeme.

Aflat la amiaza vieții, poetul se relevă ca un solar lucid, un apolinic ce atinge rar exultanțele dionisiace, autocenzurîndu-se cu severitate. Netezindu-și „drumul cuvîntului", poetul a atins un punct din care își poate lua un nou zbor: spre mai înalt.

Teodor PRACSIU

---

viața asociației

LUNA CĂRȚII LA SATE

Desfășurate în peste 30 de localități ale județului Timiș, acțiunile din cadrul „Lunii cărții la sate" au culminat cu o serie de manifestări complexe în comuna Biled, la care și-au dat concursul scriitori, oameni de artă și cultură, cadre științifice din Timișoara și București. În prezența tovarășului Constantin Potîngă, secretar al Comitetului județean Timiș al P.C.R., închiderea festivă a acestei ediții a „Lunii cărții" a programat, la căminul cultural, prezentarea profilului social-economic al comunei Biled de către tovarășul primar Petru Ilea și expunerea „Cartea, perenitate a culturii", susținută de tovarășa Augusta Anca, președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă. În continuare, scriitorii Nikolaus Berwanger, secretar al Uniunii Scriitorilor, Traian Iancu, directorul Uniunii Scriitorilor, Anghel Dumbrăveanu, secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara, Ioana Crețulescu și Damian Necula au participat la o dezbatere pe tema „Rolul literaturii consacrate satului românesc contemporan". Un real interes au trezit și intervențiile prof. univ. dr. ing. Constantin Anderca și ale prof. univ. dr. ing. Marin Miloș, de la Institutul agronomic, care au conferențiat despre „Principalele obiective ale noii revoluții agrare și aportul științei agricole la realizarea ei".

Cu același prilej, la librăria din localitate au fost lansate cele mai recente apariții editoriale ale Editurii Facla. Scriitorul Ion Marin Almăjan, directorul editurii, a prezentat volumele „Izvorul de la capătul lumii", de George Bulic, „Simple miracole", de Nicolae Dolângă, „Familia șvăbească", de Hans Gehl și colectiv, „Glasul pămîntului", de Marcu Mihail Deleanu.

Un interes deosebit l-au înregistrat expoziția „Cartea, reflectare a transformărilor înnoitoare în viața satului contemporan", realizată de Biblioteca județeană, precum și prezentarea de costume populare și covoare specifice zonei.

Programul de manifestări culturale a culminat cu o șezătoare literară, la care și-au dat concursul scriitorii Florența Albu, Nikolaus Berwanger, Laurențiu Cerneț, Dorian Grozdan, Traian Iancu, Ivo Muncian, Maria Pongracz, Horst Samson, Petre Stoica, Mircea Șerbănescu, Svetomir Raicov.

Iuliu DUNCA

---

cenaclu

Dacă se va găsi cineva să scrie o istorie (sau măcar o monografie!) a cenaclului nostru, ceea ce s-a petrecut în 2 mart 1982 va merita un capitol special. Cond cerea cenaclului nostru a avut inspi de a programa o întîlnire cu persona ale vieții culturale timișorene, care a bit despre opera și activitatea savo și scriitorului român de renume m **Mircea Eliade.**

Cornel Ungureanu, conducătorul naclului, a fixat reperele acestei int omagiale în seria altor evenimente as nătoare desfășurate cu cîtva timp în între care de un deosebit succes s-a rat seara **Labiș.** Au prezentat comunic urmărite cu un viu interes de marel măr de participanți: **Eugen Todoran,** a citit o lucrare dedicată complemen tății și complexității mitului în viziunea Mircea Eliade, aspectelor filozofice ale mitului și recuperării miturilor (arheologia formelor mitice), integrate dialogului major între civilizații. **Livius Ciocârlie** emi „cîteva observații de cititor al lui Elia care nu s-a gîndit să dea impresii despr acesta". Vorbitorul vede în figura lui Mi cea Eliade „produsul voinței sale ieșite d comun, un director de conștiință. O victor a enciclopedismului asupra gîndirii și cre ției. **Andrei A. Lillin,** începînd cu o serie de amănunte de biografie abordează tivul coleștii în „Domnișoara Christi **Șerban Foarță** divertizează audienta poem dedicat lui Mircea Eliade. **S da Vultur,** în lucrarea ei, abordeaz blemele revitalizării mitului, a o multiplului, a riturilor inițierii și scer glinzii în nuvelistica lui Eliade. **Simio** vorbește despre permanențele litera omneziei, realității și irealității în a lucrări de ficțiune ale autorului. **Ioan tur,** într-o analiză aplicată, face o incursiu ne în adîncimile textului nuvelei **Șarpel** **Cornel Ungureanu** încheie această săr torească întîlnire vorbind despre prezen și actualitatea lui Mircea Eliade, de permanența unui mit, a unui fel de a se elibera prin cultură.

Săptămîna viitoare vor citi, într-o ședință comună, membri ai cenaclului german: J. Lippet, H. Samson, R. Wagner.

A. P.

aniversări

Nicolae Titulescu, mare patriot, diplomat şi luptător pentru pace

● 100 DE ANI DE LA NAŞTERE

După Unirea din 1918, România a militat hotărît şi consecvent pentru apărarea şi consolidarea statu-quoului, pentru securitate şi pace în Europa. În realizarea acestor deziderate, au fost atrase mari personalităţi politice româneşti. Acela care a reuşit însă să dea o inaltă expresie artei de a conduce politica externă a României prin labirintul marilor probleme din perioada interbelică, să-şi contopească propriile năzuinţe cu acelea ale poporului român şi care a făcut din apărarea intereselor ţării noastre peste hotare sensul însuşi al vieţii lui, a fost NICOLAE TITULESCU. Meritul lui incontestabil este acela că în toată activitatea sa diplomatică s-a situat pe linia tradiţiilor progresiste ale diplomaţiei româneşti, cultivate în epoca modernă de marile personalităţi ale vieţii noastre politice ca Nicolae Bălcescu, Al. Ioan Cuza, Mihail Kogălniceanu ş. a.

N. Titulescu s-a născut în 4 martie 1882 la Craiova, unde a făcut şcoala primară şi liceul. După absolvirea liceului, cu cea mai inaltă distincţie şcolară, Titulescu a fost trimis la Paris să studieze „Dreptul". Aici stîrneşte admiraţia celor mai competenţi şi mai distinşi profesori ai Facultăţii de drept. Faima lui de student eminent s-a extins cu mare repeziciune în întreaga Universitate, mai ales după ce, în anul 1903, a obţinut premiul „Ernest Beaumont", devenind laureat al Facultăţii de drept din Paris. Cultura franceză şi prin ea cea universală, cum avea să mărturisească mai tîrziu Titulescu, s-a altoit pe un fond sufletesc şi intelectual plămădit la şcoala românească. Trăsătura dominantă a acestui fond o constituiau ideile şi sentimentele profund patriotice pe care N. Titulescu le-a cultivat şi promovat cu multă grijă în toată activitatea sa diplomatică.

După terminarea facultăţii, renunţînd la alte funcţii care i-ar fi asigurat avantaje deosebite, el a îmbrăţişat cu toată pasiunea două cariere: baroul şi învăţămîntul. Abia împlinise 22 de ani cînd Titulescu devine profesor suplinitor la Universitatea din Iaşi. În anul 1909 se transferă la Bucureşti ca profesor de drept. Încă de la cele dintîi prelegeri, Titulescu a stîrnit admiraţia şi interesul studenţilor, nu numai prin forma ordonată şi curgătoare în care îşi îmbrăca ideile, cît mai ales prin cunoaşterea profundă a disciplinei pe care o preda şi prin vasta sa cultură juridică. În toată cariera sa didactică, Titulescu a urmărit înţelegerea de către studenţi a „Dreptului" ca ştiinţă socială şi punerea lui în slujba nevoilor societăţii. În nici un alt domeniu, însă, spiritul său pătrunzător, realismul, patriotismul şi talentul său oratoric n-au îmbrăcat atîta strălucire şi n-au prezentat atîta importanţă pentru interesele ţării noastre ca în domeniul activităţii diplomatice. Meritul lui este că, în toată perioada activităţii sale diplomatice, a pus mai presus de orice interesele ţării. Pentru el, a sluji patria însemna a îndeplini cea mai înaltă datorie morală şi civică. Titulescu n-a precupeţit nici un efort, oricît de mare ar fi fost, pentru popularizarea elementelor constitutive ale individualităţii poporului român, trecutul lui istoric, bogat în fapte de eroism, cultura sa străveche, cu tot ce are ea mai specific şi mai valoros. Indignarea lui Titulescu nu cunoştea margini, faţă de încercările pe care le făceau anumiţi exponenţi ai şovinismului de a nega tradiţiile istorice ale poporului nostru Împotriva unor atare insinuări şi denaturări, Titulescu, bizuindu-se pe documente autentice, s-a ridicat vehement, în multe discursuri rostite la Liga Naţiunilor. Într-unul din aceste discursuri, Titulescu sublinia că poporul român se află din cele mai vechi timpuri, pe ţinuturile pe care le locuieşte şi e gata să trăiască în pace cu toţi vecinii „**dar cu condiţia ca fiecare să păstreze locul său**".

Nicolae Titulescu a făcut mari eforturi pentru a menţine ţara noastră în raporturi bune cu vecinii. „**Orice politică externă serioasă spunea Titulescu, se întemeiază, înainte de toate, pe bune raporturi cu statele vecine**". Titulescu a fost şi un înfocat apărător al păcii. „**Cînd pacea este ameninţată,** spunea Titulescu, **nu se răspunde cu războiul, ci cu organizarea păcii**".

Primii paşi în arena diplomaţiei, el i-a făcut în martie 1920, cînd a fost numit prim delegat la Conferinţa păcii de la Paris. Înzestrat cu o voinţă de fier, cu un spirit fin, cu o inteligenţă subtilă şi cu o memorie uluitoare, Titulescu a reuşit să apere cu succes caracterul legitim al Unirii din 1918. La începutul anului 1922, Titulescu a fost numit ambasador la Londra. A acceptat, fiind convins că aici avea să apere cu mai mult succes interesele României pe plan internaţional. Vastele sale cunoştinţe din domeniul politicii externe mondiale i-au permis să stabilească poziţia României în contextul politicii externe generale.

RODICA BUŞTIUC: „Visul"

Perioada care a urmat, Titulescu a consacrat-o apărării statu-quoului în Europa, ce echivala cu menţinerea păcii în această parte a lumii şi cu stabilirea de relaţii amicale cu toate statele vecine. „**Politica externă a României,** declara Titulescu, corespondentului din Paris al ziarului Neue Frei Presse, **tinde la menţinerea păcii în Europa** în cadrul tratatelor de pace în vigoare".

Munca neobosită pentru cauza păcii capacitatea excepţională de a găsi cele mai bune soluţii complicatelor probleme internaţionale, talentul său oratoric i-au adus lui Titulescu marea satisfacţie de a fi ales doi ani la rînd (1930 şi 1931) preşedinte al Adunării Generale a Ligii Naţiunilor. Era o răsplată a eforturilor depuse de România pe plan internaţional pentru pace şi prietenie între popoare. Ca preşedinte al Societăţii de filologie din Londra şi ca membru al Comisiei internaţionale de cooperare intelectuală, Titulescu a menţinut o permanentă legătură cu cei mai de seamă oameni de ştiinţă şi cultură din lume. Pregătirile militare ale Germaniei hitleriste şi neputinţa Conferinţei internaţionale de dezarmare (1932 şi 1933) de a impune statelor imperialiste o reducere a cursei înarmărilor, l-a îngrijorat extrem de mult pe Nicolae Titulescu De aceea, atenţia lui s-a îndreptat spre stabilirea de relaţii diplomatice cu Uniunea Sovietică şi a unui tratat de asistenţă mutuală. Ca urmare a eforturilor depuse, la 9 mai 1934, între România şi Uniunea Sovietică s-au stabilit relaţii diplomatice. Eforturi deosebite a făcut Titulescu în realizarea unei securităţi colective în Europa de centru şi de sud-est. Tot lui i se datorează, în cea mai mare parte, semnarea la 9 februarie 1934 a actului de naştere a Înţelegerii Balcanice, a pactului de asistenţă mutuală încheiat la 2 mai 1935 între Franţa şi Uniunea Sovietică şi la 16 mai între Cehoslovacia şi Uniunea Sovietică.

Sub presiunea tot mai puternică a elementelor legionare-fasciste din ţară şi străinătate, Carol al II-lea este nevoit să renunţe la serviciile marelui diplomat şi patriot, N. Titulescu. A fost una dintre cele mai grele şi nedrepte lovituri pe care Titulescu a primit-o în viaţa lui. Deşi înfrînt sufleteşte, el a continuat să apere cu acelaşi devotament şi dîrzenie independenţa şi integritatea teritorială a statului român, ameninţate de expansiunea Germaniei hitleriste şi de revizionismul Ungariei horthyste. Prin dăruirea cu care a servit şi apărat interesele ţării noastre pe plan internaţional, N. Titulescu şi-a cîştigat dreptul de a ocupa locul cuvenit în galeria oamenilor de seamă ai diplomaţiei româneşti şi universale. Cu ocazia aniversării a 100 de ani de la naştere, poporul român, toţi oamenii muncii din patria noastră şi din lume îi aduc marelui diplomat, patriot şi luptător pentru pace omagiul recunoştinţei, stimei şi preţuirii lor. Titulescu a fost, este şi va fi pentru poporul român şi popoarele lumii simbolul luptei pentru independenţă, pace şi progres.

Gh. OANCEA

---

consemnări

Poetul „Doinei"*)

Disponibilitatea lui Traian Iancu pentru poezia patriotică este evidentă în toate volumele sale. Tonurile muzical-folclorice ale versului, tensiunea ceremonială a poeziei sînt, de asemenea, efectul unor căutări elucidate care fructifică în linişte. Poetul pare a comunica într-un flux poetic puţin schimbător opţiunea definitivă pentru lirica emblemelor patriei. Volumul **Doina** nu se împiedică de prejudecăţile ce întîmpina poezia ocazională; nici de „servituţile" ei, cum le numea Predrag Matvejevici în **Poetica evenimentului.**

Poetul, fortificat în credinţa pentru „azi generoasa zare" a patriei, echivalează liric imaginea visată cu realitatea clocotitoare din preajma sa. Poeziile sînt cîntece de slavă, imne, confesii patetice sau temperate despre legătura eternă a scriitorului cu pămîntul ţării, cu idealurile ardente ale contemporaneităţii. **Doina** cumulează emoţiile eruptive ale unui martor care lipeşte de suflet noua geneză a patriei: „**Fericirea mea e brazda, peste care, ca albina, / Trec uşor şi cu durere, căci sub brazdă e lumină... / Arde-acolo şi înaltă, ţara-ntreagă pîn' la cer / Şi în rîuri de bucate şi în sonde şi-n mister...**". Matrice spirituală şi muză, tărîmul şi vremea, România cîntată de Traian Iancu generează imagini poetice care străbat volumul: iubire, lumină, primăvară. Solemnitatea versului său şi metaforele candorii, ale strălucirii solare, ale seninătăţii, indică combustia poetică în faţa prezentului.

Nimic nu ne împiedică să subliniem înrudirea dintre poezia aceasta şi aceea a lui Ioan Alexandru. Diferenţele vorbesc despre alt tip de vitalitate la Traian Iancu, dar implică atingerea cu poezia transilvană de a cărei tradiţie militantă Traian Iancu nu este străin. Titlurile a două volume precedente, **Dragostele mele** şi **Noi,** mărturisesc o apartenenţă voit transparentă. Urmele pe care păşeşte poetul îi dau siguranţă, biografia poetică se defineşte între conştiinţa estetică a tradiţiei şi trăirea angajată în prezent: se adaugă acestora presentimentul viitorului incandescent. Tonul oracular exprimă, în alt timp dar la aceeaşi temperatură, speranţa mesianică a lui Goga: „Solia împlinirii clare, / Eu făuresc un cer de stele; / Cunună vremii viitoare, / Pe fruntea sfîntă-a ţării mele!...".

Constatările făcute pînă aici, probe de identificare ale poeziei lui Traian Iancu, nu şterg impresia de „auzit deja" pe care o produc multe versuri. Se întretaie şi se sting sonuri din Blaga, Beniuc, Jebeleanu, Arghezi, Ioan Alexandru etc. Impresia este soluţionată (probabil) de o poetică ce însumează pe de o parte modurile poetice ale folclorului, mai exact, mimează cursivitatea necomplicată a cîntecului popular; pe de altă parte, vocea poetului substituie un cor în care punctele de reală expresivitate ale poeziei patriotice se îmbină. Poetul **Doinei** participă la poezia fără hotar închinată ţării, lăsînd să circule între vocabulele sale seve poetice eterne. Sinceritatea cu care Traian Iancu se ataşează lumii îl apropie de pictorii naivi. Poetica iubirii copleşitoare pentru patrie, manifestată în simplitatea doinei, este forma sa de anonimat.

Alexandru MAREŞ

---

* Traian Iancu – „Doina" – Ed. Eminescu, 1981.

„Adio, Baudelaire"*)

Al. Raicu scrie o poezie cum tot mai rar întîlneşti răsfoind volumele momentului literar: deloc receptivă la ultimele găselniţe impuse de modă ori de corifeii generaţiilor lirice în competiţie, – o poezie, în schimb, adeseori fără greşală turnată în tipare reţinute de filele istoriei literare. Ocazionale, în accepţia clasică a termenului, poemele din **Adio, Baudelaire** (cele din ciclul titular al volumului, în primul rînd) relevă o ştiinţă, din ce în ce mai puţin accesibilă, de a da artifactului migălos de cuvinte aparenţa improvizaţiei lejere, de a conferi versurilor ceva mai mult decît o necesară distincţie: calitatea, anume, de a fi agreabile, de a nu-l exclude, cu alte cuvinte, din ecuaţia experienţei poetice pe cititor. Mai mult chiar decît în anterioarele volume, Al. Raicu îşi face, în poemele din **Adio, Baudelaire,** o ocupaţie predilectă din a pune de acord stilul ornat al poeziei sfîrşitului de veac parnasian şi simbolist cu un umorism detaşat, din a persevera într-un joc imagistic din care nu lipsesc graţia, rafinamentul şi chiar o minimă afectare a preţiozităţii.

Lucru de ordinul evidenţei, poezia lui Al. Raicu este esenţialmente cărturărească. „Tablourile" pe care le evocă nu sînt străine de travaliul de bibliotecă, reminiscenţele culturale, parafrazele, o referinţă mitologică, la nevoie, servind rosturilor unei poezii în care nu atît fabula prezintă importanţă, cît inventarul de imagini, în sine, un spectacol de cuvinte derulat într-un ritm gîfîit, fără oprire: „Poate-ar rămîne ca-mpreună / să trecem încă pe trotuare / spre-a ne-nfunda în cartiere / uitate-n magicul Paris. / Dar ţi-aminteşti măcar o clipă / ce s-a-ntîmplat acum o lună / cînd cerşetoarea cu păr roşu / de care-mi aminteai atît / nu mai se-afla în rue de Moines / la masa din bistroul verde, / fiindcă pe locul lui etaje / de blocuri s-au urcat spre cer?" **(Adio, Baudelaire).**

Mai înainte de orice altceva, însă, ar trebui poate să remarcăm drept caracteristică a acestor versuri ce resuscită, decorativ, detritusuri livreşti şi scene ale spectacolului cotidian al civilizaţiei moderne, ironia blîndă, reţinută – adumbrită, într-un fel melancolic, nostalgic – strecurată mai peste tot: în reflecţii asupra existenţei şi impresii muzeale, în evocări culturale şi reverii naturiste, în fantazii şi chiar în mai lirice efuziuni: „Din zidurile vremii bătute-n săbii albe / dar prinsă în pictura de ceaţă violetă / am auzit un dangăt de-armură ce vibrează / cutreierîndu-i stîlpii cu mohorît decor. / / Corneille veghea din faţă. Şi dimineaţa-întreagă / sosiră taximetre cu japonezi grăbiţi, plimbîndu-şi prunci de pîslă peste pavajul neted / care scotea un sunet de papagal dogit" **(Saint-Étienne-du-Mont).**

În cele mai bune piese ale volumului **Adio, Baudelaire,** Al. Raicu este un fantezist temperat, un multiplicator de efigii şi „scene de gen" compuse din impresii culese (nu în toate cazurile) pe pămînt galic, un sentimental, altminteri, cu slăbiciune pentru solemnitate, refugiat în partituri ironice din calcul mai degrabă decît din supunere la prestigii livreşti.

Lucian ALEXIU

---

* **Al. Raicu – „Adio, Baudelaire",** Ed. Cartea Românească, 1981.

IULIA GALA

ATÎT DE VERDE

E atît de verde crugul
Și totuși nu-i al meu
E-atît de greu pămîntul
Și totuși singurătatea mă doare.

Cînd trec pe lîngă rîuri,
Ele doar curg,
Nepăsătoare,
Și fruntea ta iubite-i atît de gravă,
grea —
Și pletele-ți topite
Doar în splendoarea mea.

PREA TULBURAT ȘI COPIL

Treci seara pe lîngă grădina primăverii
Cu adieri de turn arhaic
Vezi irișii de peste două săptămîni
Ploaia răpăie violet
Un clopot de sticlă
Te ferește de alte inimi
Numai pe tine
Te izbește mereu
Clonțul iubirii,
Pe tine care întorci
Prea tulburat și copil,
Capul iubirii.

SFÎȘIERE

Mă sfîșie mereu o grație infinită,
Cu brațul armonios arcuit deasupra
Frunții tale-n așteptare.
Mă sfîșie patosul sonatei
Mă dor și ochii mei,
Prea adînci și prea trist de frumoși.
Aș vrea să-mi arunce soarele
Frumusețea-n fîntînă
Dimineața.

Un nor alb e uneori ca
O haină prea luxoasă.
E nepermis deliciul culorii
Te sfîșie povara candorii.

OLGA NEAGU

ȘI EU, VAI, VOI VORBI...

Amin mereu cuvintele prin aer
ca niște vrăbii zgomotoase-n crîng
statuile slobod noaptea un vaer
tu nu-nțelegi ce spun și eu nu plîng

tot mai subțiri silabele la pîndă
pe gura mea saliva și-o depun
ca într-o cruciadă foarte blîndă
pornesc cuvintele și mă răpun

o, martiriul, ghilotina-frază,
șir de mătănii vorbele-n cutii
de rouă, ca o vietate trează
tu nu-nțelegi și eu, vai, voi vorbi...

MAȘINA DE UITAT AMINTIRILE

Desigur, se cere inventată
o mașină de uitat amintirile, s-a zis.
Și s-a inventat.

Bătrînii ieșeau cu greu
din copilărie neavînd ce povesti.

Părinților nu le-a amintit nimeni
cum să mai nască copii.

Copiii dormind ca semințele-n măr
așteaptă să se inventeze o mașină
care să uite să mai uite amintirile.

MUZEUL FAMILIEI

Casa aceasta de piatră,
are peste o sută de ani —
și e la fel de ademenitoare
ca-n ziua în care bunicul
i-a pus prosopul pe căpriori.
Iată, mobila cu incrustații
a mamei. E în stare perfectă
și se mai poate utiliza
încă un veac.
Aici este oglinda în care
s-a privit tata în haine de ginere.
Iată călimara și tocul — cu el
am scris primul cuvînt
(copiat de pe o cutie de chibrituri)
Totul este intact. —
Metrul acesta de pămînt
este bunicul meu și bunica.
Alături, este metrul de pămînt
cu numele de mamă și tată.
Dacă aveți răbdare, averea
va crește cu încă o parcelă
cu numele meu.
Și toate le puteți cumpăra
la un preț convenabil.
Ci nu mai rîdeți
Acum discutăm
ca de la pămînt la pămînt.

VASILE SMĂRĂNDESCU

NOCTURNĂ

Iar te-am chemat, să-mi vii încet —
tu, vis în suflet de poet,
și să mai spui, cum tu doar știi,
că-n prag de ziuă vei veni.
Dar tu dormind, ți-am scris un vers
și-n șoapta lui te-am învelit,
poem să fii în univers —
prințesă de la ne-ntîlnit.

SPIONAJ ÎN OLIMP

Prometeu a furat focul
din atelierele lui Hefaistos
unde se fabricau fulgerele pentru Zeus
și alte arme sofisticate pentru Ares.
Procedeul s-a brevetat sub denumirea
de spionaj industrial
și a intrat în uzul muritorilor
prin grija zeițelor
care l-au introdus în cutia Pandorei.

FÎNTÎNĂ

Pentru fîntîna limpede
dificultățile apar
mai ales după ce-și adună oglinzile
pentru că se destăinue
văzduhului.

LA UN PROVERB

Apa trece
pietrele rămîn.
Dar dacă trec prea multe ape
uneori
nu mai rămîne nici nisipul
pietrelor.

RODICA BUȘTIUC: „Izvor II"

ADRIAN MUNȚIU

DESPRE CAI, MAMA AVEA O VORBĂ*)

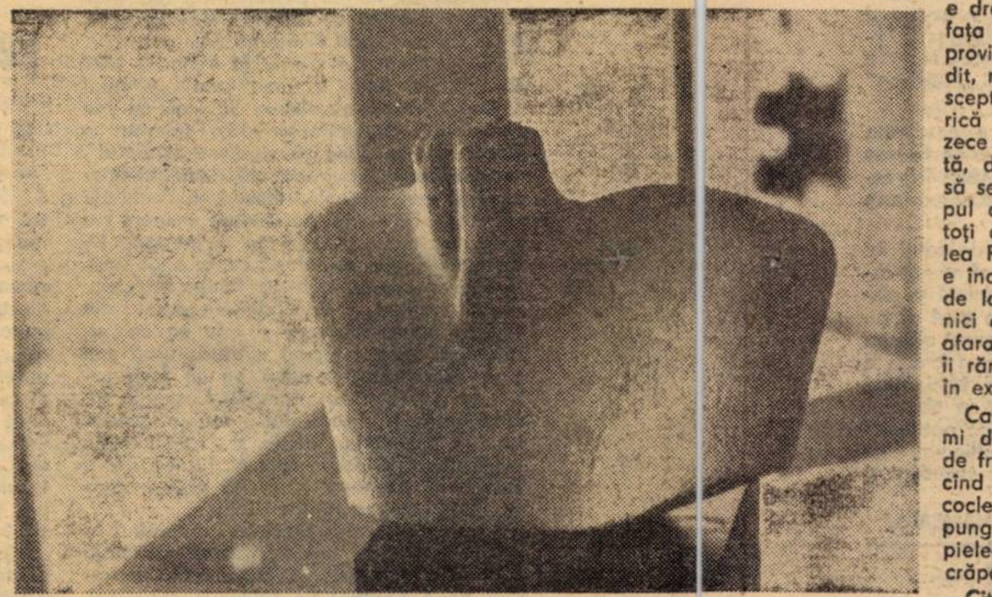

RODICA BUȘTIUC: „Forma II"

Afară, bicicleta avea cai superbi, arabi pur sînge, înfocați magnifici, sub harnașamentele bătute în argint, cabrați în goana lor, cu mușchii toți întinși și pielea ca o pînză de velur furată din vitrine de prim rang, cu ciucuri și mulțimi, de zurgălăi pe la căpestre trudnice; cai de muzeu cavalerești, trecuți prin lupte și turniruri, dar retrași la bicicleta mea ca vechii voievozi plini de păcate, maziliți la mînăstiri. Roibi pagi care striveau în goană sub copite străzi și caldarîmuri, lumi de piatră, reci, înțepenite în proptele vechi, descătușînd în urmă alte străzi neliniștite, încordate, vii. Ah, dumnezeule! Ce înfundat sunau în lungul străzii pașii lor. Dar ceea ce se impunea în primul rînd a fi, cu precădere, reținut, ca o explozie de apă susurînd într-o arteziană, era rîsul lor. Sînt lucruri care pot să-ți facă bine numai pentru că există. De acord?

În urmă, roțile cu spițe de la bicicletă, înotînd în praf, tăiau, desigur înțelepte, linii directoare despărțind întregul prea inform în mici felii, în spații mai ușor de sesizat, concret utile și cu personalitate. Apoi, în aer, dulce, o orchestră se înfiripă molatec din nimic, o liră din vechi corzi de vînt, un corn din bule de ozon, din fulgere, probabil, instrumente de percuție, deși nici fulgerele, nici ozonul, nici chiar vîntul nu se prea vedeau, dar melodia se înfiripa, creștea din ce în ce mai dulce.

„Stop!" strig eu, însă caii pagi dansează, sburdă, roțile, troznind, se învîrtesc, în față s-a ivit o plajă goală, caii pasc nisip, rămîn întipărite înapoi și clare, urme de copite înfundate. Și fiecare urmă își naște un cal. Și fiecare cal își naște un stăpîn. Iar eu în șa, proptit cu mîna pe ghidon, avui de-odată revelația că sînt un rege zămislit numai pe jumătate.

Probabil asta se întîmplă cînd îi pui în ham la bicicletă. Uneori își rup fanatic chingile, dispar din fața roților, gonesc departe declanșînd o cavalcadă fără sgomot (pe asfalt), de morți călări înfipți în șei ușoare de argint și galopînd în trombă, frații mei, spre trupurile lor adevărate, chipurile lor din matca primei nașteri, căutîndu-și clipele prin orologii (ceasuri în văzduh, pe apă, sau în fața morții), timpul lor care s-a scurs prin pietrele din ziduri în pămînt.

Și astfel îmi sfîrșeam eu, absolut întotdeauna, cursa cu trăpașii ăia pagi la bicicletă, iar în fața mea, tot mai departe, ca un punct, morții călări goneau în cavalcada lor fără de sgomote plîngînd. Erau pe drumul ăla frînt, mereu întors ca o elice lux, și care nu putea să ducă nicăieri, fiindcă în jur erau cetăți și străzi care se terminau în alte străzi, de unde și senzația că nu sfîrșeau nicăieri, înghițind această cavalcadă care înseila în aer un ecou durabil. Înfundat, neauzit, durabil.

*

Despre cai, mama avea o vorbă: „Cînd îmbătrînesc li se tocesc copitele, Deni"... și ofta, năucă, îngropată în papuci uzați, borțoși, călcînd, aproape zilnic, tone de hăinețuri, voaluri, albituri pe la toți mahării cu lefuri grase din cartier.

Ciudat e că acum, cînd mă refer la ea, trăiesc senzația că mă pîndește undeva o umbră. Știți, eu, cînd vorbesc, simt că mă spionează cineva și să nu credeți că ar fi vreun om sau diavol, sînt tot eu, dar cel crescut pe dinăuntru, izolat de influențe, educație și sarcini, pur și simplu eu; însă cînd tac nu-mi dă tîrcoale nimeni. Poate mă înșel.

De fapt, permiteți-mă să mă prezint. O fac deobicei, fiindcă dintotdeauna am găsit că nu e bine să rămîi un anonim și asta, ca să zic așa, și din motivul că există între noi un întuneric (de-ți pătrund pereții în priviri), și din ideea admirabilă de politețe și la care subsemnatul ține foarte mult. Mă cheamă Deni, v-am mai spus, e o poreclă însă care vine de la numele adevărat din acte: Denimic. Pronumele: Iosua. Și, la urma urmei, restul nici nu mai contează, zic că vă ajunge și atît. Profesia: pușcăriaș; la început elev, apoi un prăpădit de delicvent minor, eliberat la majorat, frezor, plus alte meserii, orfan de tată, înfundat în dubă iar și în prezent ascet. Compris? Io-De, în două silabe. Îmi pare bine de cunoștință.

În fine, despre mama v-am vorbit puțin. În vremea cînd avea ea vorba aia despre cai, trăiam pe strada Rozei, unu, și spun asta fiindcă ne-am mutat de multe ori (cred însă că orașul nu e important, făcînd abstracție de faptul că era acolo și o colonie, frații mei, de deținuți politici), dar mai important e că bătea la vîrsta critică la care, vrînd nevrînd, înveți să cam renunți. Eu unul mai aveam, dar ea intra în panică ușor, nu mai vorbesc că nici măcar nu digera producții western cu efecte salutare pentru orișice decepții și situații delicate. O duceam pe sponci, iar lumea se făcuse tot mai hrăpăreață, dar ne descurcam, căci vîntul vine și se duce, precum bine știți. Să nu dați niciodată vina pe vînt.

— Ei drace! am cobit eu scurt, iar am luat-o razna printre gînduri.

— Vezi să nu, mă și luă peste picior Lie Coșciug.

Desigur, caii și copitele erau doar un pretext, însă suspinul mamei, memorabil, mi-a rămas întipărit în minte. Știți cum e, unele lucruri șterse ne interesează uimitor, în cazul altora, din lipsă de idei, nu se acordă bis. Oricum, un fapt neînsemnat se dovedește uneori capabil de multiple reevaluări, căci în materie de solilocvii concurez la o medalie olimpică. Și asta nu e lucru de nimic, v-o garantează subsemnatul care am idei, luați, vă rog, aminte, bun! cu toate că eu cred că o idee cît de mare la un secol se mortifică puțin, la zece secole ceva mai mult, la zece mii de secole desigur și mai mult. Dar la un milion de secole, sau la un miliard, ce mai rămîne din ideea asta? Nemurirea marilor idei se leagă totuși de un timp anume, de o limită a lui, așa că nimeni nu este nemuritor, cum ar fi zis tovarășul profesor Mosa la o repetiție de fizică în preajma tezei. Punct. Nemuritoare, poate, este numai nemurirea însăși.

Dar ceea ce mă deranja, în primul și în primul rînd, acum, era că în curînd avea să se deschidă blestemata de celulă, ușa de la Vorbitor am vrut să zic, și mama — transpirată jalnic, frații mei, ființa care întrupa în sine puritatea însăși, umilită, sînt convins, ore întregi în anticamera ce colcăia de rude și vizitatori — avea să se înghesuie, odată cu întreaga hoardă, care fremăta abia strunită, încercînd să invadeze prima încăperea despre care v-am vorbit, tăiată, cum v-am spus, în lung de coridorul gol cu cele două rînduri țepene de drugi.

Se înființa săptămînal la penitenciar cu un pachet de alimente uriaș, zîmbind sub ochii aburiți de lacrimi, cum să vă explic, (ori tocmai ochii ăștia nu mai îndrăzneam, nu suportam, la drept vorbind, să-i văd), o umbră înotînd într-o jachetă veche, largă, sprijinindu-se într-un schelet de oase lungi; și totuși dreaptă, suplă, majestoasă, între cioclii grăsulii ce bombăneau la vorbitor. Îi desfăceau mîncărurile în prezența mea, le spintecau felie cu felie, în cuțite lungi, amestecîndu-le haotic pe cîntar: unt, zahăr, ceai, slănină, fructe, ouă, ciocolată, prăjituri, bucăți informe și ferfenițate trist, iar cînd rugina de cîntar în țepenea la cifra șapte fix, îmi răsturnau întreg ghiveciul mamei într-un sac de pîslă gol.

Mama știa să facă prăjituri cu nuci și torturi cu glazură, însă numai la Crăciun, la Paști și Anul nou, așa că eu credeam în sărbători mai abitir decît în slujbele bisericești, ba, mai ales, că ne lua pe sătulrate și covrigi cu sare și susan. De altfel, mai aveam (să mă exprim exact), o slăbiciune. Îmi plăcea la culme să îngurgitez clătite cu mărar pînă simțeam ditamai fălcile umflate tobă aducînd a bombe experimentale tipul ultim, doar le știți și voi, cu neutroni. Eram, cum să vă spun?, mort după mirodenii, numai că de unde? „Păi umflați-vă și voi cu struguri", decreta la poartă Mile Oci, vecin, a treia casă, însă nu pe strada Rozei, ci pe Luptei, într-un alt oraș, trăgînd spre noi cu coada ochiului, rîzînd și invitîndu-ne la fructe, burdușit pînă la gît cu vin. Dar bani aveai? Mama zicea că sînt lipsit de spirit practic. Ei, poftim! Păi dacă toți ar fi avut așa ceva, unde s-ar fi ajuns? (Prin Mile Oci, însă, intrase în viața mea un tip de aur pur, paișpe carate. Însă asta mai tîrziu și pentru scurtă vreme).

În plus, un ageamiu total nu cred eu, sincer să vă spun, o fi, căci am o serie de planuri lux și tentative practice, de pildă în domeniul redistribuirii drepturilor și a adevărului pe capul de locuitor. Iar pentru a lărgi, de altfel perimetrul mult prea strîmt al spațiului în care viețuiam, am împărțit și pușcăria în ținuturi, insule și străzi. Celula, de exemplu, inima întregii mele existențe, am numit-o Roma, pen'că aducea într-adevăr a iz de capitală antică, eternă; mă refer la ziduri, mucegai și alte. Coridorul spre weceuri: Calea Robilor, cu drumul lui șerpuitor, tăcut, sub o lumină vag crepusculară. Curtea de plimbări, în partea sudică, unde se strecura sgîrcit un colițișor de soare: Litoralul; nordul, mai pustiu.: Insula Șerpilor și centrul Axa Lumii. Vorbitorul: Valea plîngerii, iar uneori Moara de Piuă, după dispoziții. Ce e drept, cînd am scăpat, fără să vreau, în fața celorlalți cîteva denumiri cu titlu de provizorat din spațiul meu geografic inedit, mai mulți au clătinat din cap, desigur sceptici și uimiți: „Face pe prostu', pișpirică ăsta" (ei aveau un an, sau doi, sau zece și scăpau, treceau de partea cealaltă, dincolo de gratii, frații mei, iar pînă să se vadă liberi ce să-ți mai înnoade capul cu prostii), era suficient să înțeleagă toți că sînt pușcăriași nu voiajori pe Calea Robilor și nici turiști. Numai că omul e închis, pe cîte înțeleg eu tot mai bine, de la naștere, așa încît nu are cum ieși, nici cînd, nici unde; fie între gratii, fie în afara lor, tot Valea plîngerii, tot Litoralul îi rămîne orișiunde. Principalul e să crezi în existența lor și să le dai un nume.

Cam asta cugetam eu singur, studiindu-mi degetele închircite de la mîini, poate de frig, poate de teamă, sau întîrziind din cînd în cînd cîteva clipe cu privirea pe cocleala barelor despărțitoare. Rugina le pungise trist cu puncte vechi, gălbui ca pielea de stafide, pe sub coaja de vopsea crăpată dinainte de Potop.

Cît despre mama, nostimada e că într-o epocă în care se purtau efuziunile de orice gen, egalizările politice, fraternizările și declarațiile mult îmbățoșate (sau, într-un cuvînt, efectul forma, „dă și tu impresia, fie ce-o fi, că nu se știe" — și relațiile mai ales —) trăia o fază de retragere și de înstrăinare tulbure, nu față de familie, de mine și de țînc (e vorba despre frate-meu care crescuse cît de cît), ci, înainte de orice, față de lume, rude, cunoscuți și chiar față de tot ceea ce îi era în rest familiar. Sau poate ceilalți, fără să fi sesizat eu prea exact, se izolaseră de ea. Așa că unde să găsească o femeie singură (pe țînc îl scot din cauză, eu, ce să mai vorbim), puțină dragoste, sau cel puțin un dram de mîngîiere?

Eu am făcut cîndva un calcul vis a vis de numărul iubirilor ratate într-un singur an, desigur fără a extinde comparația la scara globului întreg. În țară însă la un minimum activ de zece milioane de subiecți (în restul înglobîndu-se bătrînii și copiii fără sentimente ferme), a ieșit un număr impresionant, căci numai un bărbat poate rata două sau trei iubiri pe lună, aproximativ patru duzini la an, iar partenera și călăul lui nu e exclus, la rîndul ei, să fie în același timp și victimă a unui alt bărbat care, la rîndul lui, devine victimă. În felul ăsta lanțul se extinde, calculele se măresc, și dacă victima este călăul a nenumărate victime, care la rîndul lor devin călăi, atunci ratarea dragostei pe capul de locuitor poate atinge cifre astronomice. Asta așa ca să vă faceți o idee. Însă dacă stai să te gîndești cît de meschină e viața rezolvată matematic, dezertezi. Eu, ori de cîte ori ating subiectul ăsta, capotez de parcă cineva mi-ar tot împacheta cărbuni aprinși în cracul aspru de la pantaloni. Iar mama nu știa gîndi decît în forma asta, socotind și împărțind un fel de imitație ce se numea salam „suta de grame cu atîția lei, pîinea, mălaiul, laptele, așișderea"... Era un foc care se sbuciuma mocnind.

— Să n-o iei razna și mai tare, Deni! am sărit eu să mă temperez, trezind Moara de Piuă care dormita, se dilata în somn.

---

* Fragment din romanul **„Caii de la bicicletă"**, în lucru la Ed. Dacia.

CORINA VICTORIA SEIN

SFÎRȘIT DE ANOTIMP

Peste cîmpie au căzut muguri
năruind crematoriul toamnei
și seva a început călătoria
prin noi coridoare
de vegetație tînără.
Din rădăcina anotimpului,
fluvii se rup și-nrămează
icoane în care oamenii
crucifică vestala primăverii.
Fîntîna se vrea împărțită-n cupe
și-mbrățișată de brațul alb al iubirii,
se vrea pahar în care să plutească
un lujer de cer și stup se vrea
pentru inimi.

POEM

S-au întors stelele de apă
și au adus lumină în lume.

Cad fluturi de cer și nasc incendii
în fuga umbrelor.

Dimineața trage zăvoare
peste lăcașul spaimelor.
E o bucurie în lume
ce vine rostogolită-n febra
îndrăgostitului,
mîna-ntinsă-n cirezile de zori
nu îndrăznește să ridice dorul.

E tot mai vie lumina
Lumii,
copacii se-ndreaptă spre lună
cînd cîntătoarele aduc vestea
că soarele umblă
desculț...

ORA ȘI CLIPA

N-am să mă ascund în trunchiul
copacului,
cînd cerul se scutură de tristele stele,
cînd se lasă tapetat cu pașii
modernelor zboruri,
am să-i pictez obrazul,
cu crengi ceruite-n miere,
povestea unui suflet bîntuit de
copilul legitim al furtunii.
N-am să caut liniștea înșelătoare a
pădurii
cînd cerbii sfîșie cămașa albă
pe crucea nopții
și n-am să șlefuiesc pietrele rîului
pentru a-mi trece peste umăr
pustiul,
am să mă las păstorită
de mai marele aștrilor,
apropiindu-mi rodul cosmic.

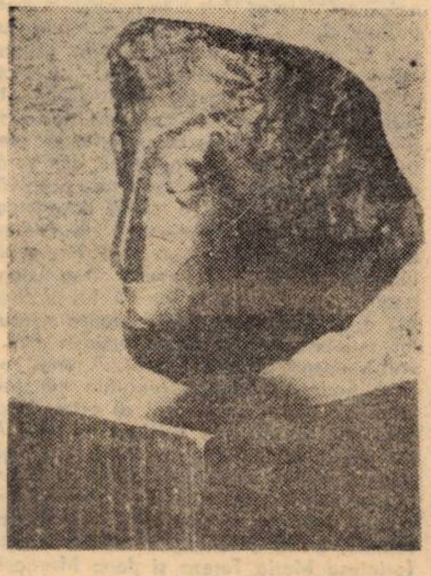

RODICA BUȘTIUC: „Visul"

MONICA ROHAN

SĂ NE SALVĂM

Vino deasupra, peste oraș,
să ne salvăm,
să ne împrietenim,
nici unei vîrste să nu ne dăruim,
ieși din pielea rece de timp
eliberează-te de strînsoare.
Iată chiciura pe genele tale încă
existente
Să nu trădezi această fugă
această transformare.
Tu știi ce-i fericirea?
Este un rotund fără sens
care pornește dinafară spre înăuntru
tot mai dens
pînă la punctul de miez
mărunt, puternic, aspru, concentrat
și care
dintr-odată
dispare.
Dar acolo deasupra, noi
nu vom avea nevoie de fericire
ci numai de ninsori
și de ploi.

CUM SĂ ÎNGRIJEȘTI DE ILUZII

Mama mea, copilă,
se joacă cu ceața din grădina de
trandafiri
și știe totul pe dinafară
bunăoară, cum să îngrijești de iluzii
cum pentru iarnă
să înfășori rădăcinile trandafirilor
în cămășile tatălui meu
Și de-odată o lumină fulgeră totul.
Dar și mai demult
într-o altă fotografie
mama mamei mele culcată
cu o lumînare aprinsă
înfiptă în inimă.

GOLUL DIN NOI

Cîtă lumină în golul din noi!
copiii rostogolesc cercuri de aur
copiii fug pe oglinzi
și au duble umbre înșelătoare
aurul lor vrei să-l vinzi altei vîrste
golul se face mai mare
copiii se fac tot mai înșelători
tot mai mulți
tot mai triști
lepădindu-și amintirile
copiii aleargă prin golul din noi
tot mai des privind înapoi.

ACASĂ

Am venit din oraș
am închis ferestrele
e ca și cum m-aș întoarce în mine
în „acasă" al meu
populat cu tot ce am cărat dinafară
cu toate spaimele singurătățile
ce s-au strecurat în odaie
ca niște cîini obraznici și plini de frig

Poate că va ploua toată noaptea
și zilele următoare.

marginalii

Medievale

Alte vești bănățene aflu cu tot interesul din documentele publicate anul trecut de Costin Feneșan. Cum, de exemplu, de la Buda, în sărbătoarea fericiților mucenici Fabian și Sebastian, anul Domnului o mie patru sute nouăzeci și doi, Vladislav, din mila Domnului rege al Ungariei, Boemiei și altele, trimite credincioșilor Lui sănătate și milostivire spunîndu-le că a aflat în ce chip legiuit onorabilul Matia, custodele bisericii din Arad, doamna Agata, văduvă, și Nicolae, fiul răposatului Gheorghe Piclizaru din Caransebeș, doresc să intre în stăpînirea unei anumite părți din moșia nobilei doamne Alba, văduva răposatului Gheorghe Semen din susamintitul Caransebeș, parte ce li se cuvine drept zălog, în privința căruia poruncește cu tărie prin rîndurile Sale ca fiind acolo de față Ladislau Fiat sau Mihail Lazăr din același Caransebeș, ori Iacob de Marga, alții lipsind, ducîndu-se prin urmare la amintitul prediu numit Machkas și de asemenea la susnumita parte de moșie deținută acolo de către susînsemnata doamnă Alba, după ce vor fi chemat în chip legiuit și vor fi prezenți acolo toți megieșii aceleiași moșii, să-i pună pe susamintiții pîrîși în stăpînirea aceleiași, dimpreună cu toate folosințele spre a le stăpîni așa cum se cuvine drept mai suspomenitul zălog, dacă nu va fi împotrivire. Dacă va fi însă împotrivire, să-i cheme pe aceia împotriva susînsemnaților pîrîși în fața prezenței Sale personale la un soroc potrivit pentru a chibzui asupra împotrivirii. Și după aceasta să relateze în scris cu credință cuprinsul punerii și trecerii în stăpînire dimpreună cu cei care s-au împotrivit și au fost chemați, dacă vor fi din aceștia, odată cu numele megieșilor de față la darea în stăpînire de mai sus și cu sorocul rînduit, așa după cum a fost hotărît.

Sau cum, în alt an, în a optsprezecea zi a lunii februarie, El, Mihail Voievod, îl scoate pe Gheorghe Ciocăneață din Jdioara și pe frații lui după mamă din condiția plebee în care s-au născut și îi dăruiește celui numit, ca semn de noblețe, acest blazon: stînd drept, un scut triunghiular de culoarea cerului, a cărui parte de jos este ocupată de un delușor cu patru brazde verzi de iarbă, în a cărui parte din stînga se află un cerb în întregime, făcînd o săritură mare și al cărui gît este străpuns pieziș de o săgeată; deasupra scutului este așezat un coif militar cu viziera lăsată în jos, împodobit în chip desăvîrșit cu pietre prețioase și perle, din care coif se ivește deasupra din nou o jumătate de cerb, asemănător cu cel de dinainte, iar din culmea sau din vîrful coifului cad pe amîndouă laturile scutului fîșii sau panglici, de o parte roșii și albe, iar de cealaltă parte de culoarea cerului și aurii și îl împodobesc cum se cuvine, spre a-l folosi peste tot, în lupte, în jocuri cu lancea, în turnire, în dueluri și la oricare alte îndeletniciri de nobili, precum și pe sigilii, de asemenea pe steaguri, inele, mantii, case, scuturi, corturi, morminte și îndeobște pe orice fel de lucruri, spre a le purta neștirbit.

R. BUȘTIUC: „Eroul necunoscut"

Și cum, altă dată, de față cu preasupușii, adevărații credincioși ai Măriei Sale, Nicolae Ivul și Andrei Tivadar, nobili din Caransebeș, vicecomitele Ioan Fiat, precum și alți martori, au declarat a fi auzit că acei lotri care l-au prădat pe Iani Mustakli grecul au fost la număr patru, dintre care unul a încăput pe miinile lui, ale vicecomitetul și, fiind supus la cazne, a mărturisit că a fost împreună cu Mihail Neag, iobagul lui Gheorghe Deac, cu un sîrb și cu cel numit Caragia, iobagul lui Nicolae Halmagy, care s-a și prăpădit.

Livius CIOCARLIE

portrete în lemn

Eu și... Petre Bellu

S-a întîmplat, că, în '36, au apărut doi „Bellu". Petre Bellu, cu **Apărarea are cuvîntul,** roman de 15 lei, la editura Hertz, și Pavel Bellu (ori P. P. Bellu), cu volumul de versuri **Candelabre albastre,** la editura Luceafărul — Timișoara. De cîte ori se comentau versurile mele, se atrăgea atenția să nu fiu confundat cu romancierul de faimă bolnavă. În vara lui '36, l-am cunoscut pe tîmplarul cu periuță... Cineva dramatizase **Apărarea are cuvîntul** — și, cu o echipă, de trei-patru oameni, Petre Bellu făcea turnee în țară cu spectacolul **Apărarea are cuvîntul.** La Oravița, l-a primit Vasile Oprovici. El a organizat, după spectacol, și o masă stropită cu vin. Dintre interpreți, am reținut pe romancierul Constantin Barcaroiu. Cu acest prilej, ne-am împrietenit (eu aveam 16 ani), iar Petre mi-a acordat un autograf de o pagină.

A doua oară, m-am întîlnit cu Petre Bellu, în 1942. Cum? Eram elev la școala militară ofițeri, administrație, București. Și aveam un coleg, cu sufletul de aur, Vlădescu Stelian, care mă invita, duminica, la masă în familia sa. Dar Stelică avea și o soră, pe cl. VII-a de liceu. Și, între mine și sora colegului, s-au stabilit raporturi de respectuoasă afecțiune.

Într-o zi, la despărțire, tînăra elevă era dramatic frămîntată. Ce era? Ea se lăudase, ca orice adolescentă, cu iubirea mea — și o colegă i-a replicat: „Las', că l-am întrebat eu pe tata despre poetul tău. Și-l cunoaște! A venit cu o carte la tata și a obținut un ajutor". Stupefacție! „Mai mult: tata are și volumul poetului!" Firește, am cerut să mi-l aducă, să-l văd. M-am obligat să-l restitui, Și, duminica următoare, am fost martorul unui fals incredibil și inimaginabil.

Volumul meu **Candelabre albastre** (Timișoara, 1936) a fost retipărit aidoma... cu numele lui **Petre Bellu.** În locul clișeului meu, îi confecționaseră ceva similar, cu lavalieră. Evident, era o „găselniță" a editurii Hertz, spre a stoarce bani pentru Petre Bellu, mai ales că poezia mea era tristă — și se preta unei atari **inimaginabile excrocherii.** Am rîs, nu m-am supărat și am restituit volumul cu pricina, conform angajamentului. (Acuma îmi dau seama, de ce unii mai confundă, cîteodată, pe cei doi, ca fiind același!). Dacă se află undeva (din miile de exemplare) un astfel de volum, **rog respectuos** să mi se trimită la revista „Orizont". (Nu cunosc un fals similar, în analele literaturii noastre!).

A treia oară, m-am întîlnit cu Petre Bellu în 1951... Trimisesem o scrisoare lui Tudor Arghezi, pe Mărțișor. Conducătorii lui „U" erau așa de afumați, încît, pe Mărțișor, au căutat pe... expeditorul **Pavel Bellu.** Au dat acolo de... **Petre Bellu** care locuia într-o colibă de scînduri. „Domnilor, a spus scriitorul bolnav, scrisoarea nu mi-e adresată mie, ci domnului Tudor Arghezi, vizavi".

...A patra și ultima oară, l-am întîlnit pe scriitor la... cimitirul Bellu. Murise. Îi puseseră la cap, în grădină, o șipcă, pe care au scris **Petre Bellu, scriitor** (cu creion violet). Dar Uniunea Scriitorilor l-a deshumat și i-a pus chenar de marmoră și cruce de marmoră, în sectorul scriitorilor, „la Bellu". I-am curățat personal mormîntul de buruieni. Eram cu poetul Petre Pascu. „Ce faci, Pavele?" — „Îi aduc un ultim omagiu lui Petre". (Îi iertasem totul).

N-am fost rude, în nici un fel. El era de prin Călăroși. Iar eu, fecior de plugar, din Banat. Zburam pe alte înălțimi. Apollinice, Delphice. Doar numele ne-a jucat renghiul.

Pavel BELLU

În premieră la Teatrul Național din Timișoara:

teatru

„VELÁZQUEZ" de A. B. Vallejo

I.

1. Vallejo, existență despre care se poate scrie o operă, autor de tragedii într-o vreme cînd genul părea să-și piardă ființa, comentat ca realist, simbolist, tradiționalist, modernist, expresionist, eclectic, deține, se pare, dreptul și secretul de a vorbi despre lume și maladiile ei. Raportarea la istorie (în piesa ce ne interesează acum) nu absolvă, în esență, textul de actualitate. Categoriile de artă și putere funcționează în calitatea lor de centre coagulante; în cutia de rezonanță a timpului conflictul dintre Velásquez și Filip al IV-lea amintește mai degrabă răspunderea artistului pentru opera sa capabilă de mărturie probantă a sinelui (și de discurs prob despre epocă) decît degringolada însului monarh (incapabil să țină friiele, supus unei ordini superioare, ecleziaste, scăpîndu-i „printre picături")... Filip desenează, amator, fără ecou în istorie, tablouri binevăzute de legea inchizitorială. Dar apreciază pictura lui Velázquez și încearcă să dea Pictorului posibilitatea de a se apăra, atunci cînd cutuma spaniolă respinge violent libertatea creației. Velázquez este împins, determinat să aleagă între pictură și existență, iar victoria lui nu stabilește cu certitudine ce anume are de deplins, cîștigînd partida: Velázquez nu-și va pierde însemnele profesiei, nici averea, nici locul la curte, nici viața, dar va învăța să ascundă ceea ce a descoperit în singurătatea atelierului. Piesa lui Vallejo îl surprinde, la final, pictînd Meninele, repetînd obsesiv numele lui Pedro – cel care ar fi devenit un Velázquez, dacă nu ar fi fost strivit de minciuna instituționalizată, cel care ar fi rămas un răzvrătit pînă la capăt, dacă nu ar fi fost ucis. Ce valoare are repetarea acelui nume?! Tabloul care dă titlu textului plasează modelele regale într-o oglindă de fundal, acordînd cel de-al doilea plan însoțitoarelor, Infantei, bufonilor, cîinelui, artistului însuși, în primul plan al picturii (doar presupus) fiind noi – cei care ar trebui să înțelegem rostul („Como son y como están" – adică cum sînt în esența lor și cum sînt în situarea lor – va spune Eugenio d'Ors). Va picta, totuși, modelele admise de Inchiziție. Individualitatea cedează ceva ce personalitatea artistică resimte ca propriu, iar efectul „convine" în timp artistului din Velázquez, deși este întristător să observăm aceasta (Nu mai avem știință despre cum ar fi fost celelalte – liberele de intermediere – opere). Dacă, oricum, Pedro Velázquez nu a trăit, trăiască Don Diego: aceasta să fie lecția piesei lui Vallejo? Nu e simplu de hotărît. Narcoza sensurilor indubitabile nu poate acționa aici. E vorba despre drama tuturor. A unui rege care tinde să împace propriile lui slăbiciuni cu mai înaltul nivel al artei despre care știe că nu știe deajuns, a unui Artist stăpîn pe mijloace și în stare să gîndească planul superior al creației, a unui bătrîn capabil să sesizeze valoarea unei picturi și dispus să se opună unei structuri sociale, a două femei de vîrste diferite (prințesa Maria Tereza și dona Margareta de Ulloa), amestecîndu-se în viața lui Velázquez cu aceeași îndreptățire – a interesului sentimental pentru pictor, prima avînd și o contribuție la desfășurarea propriu-zisă a evenimentelor, deoarece inocența – ce-i este proprie – ca stare poetică presupune receptivitate. Dar drama este a tuturor. Trivială, poate, excesivă pe alocuri, întotdeauna semnată de forța de a pune în discuție, cu un destin, trăsăturile unei idei, proprie lui Vallejo. Toate aceste personaje par să sufere de o maladie stranie: toate își împlinesc, pe parcursul piesei, biografia, însă, fără excepție răspund cu nesiguranță la întrebarea: ce anume este de reținut despre ele?

Antoaneta C. IORDACHE

„Sunetele lacrimei..."

limbă și stil

Trăiesc, totdeauna „din plin", seducția numelor proprii. De cîte ori am trecut, în masivul Retezat, urcînd dinspre cabana Baleia, peste **Cleanțul Cozmei**, m-a înfiorat denumirea aceasta bizară, cu scrîșnet de sticlă spartă, sfărîmată, pisată... Două cuvinte trohaice, așadar: cu aceeași structură silabică și accentuală, strîns reunite într-un grup lexico-gramatical arhaic (**cleanț** „trecătoare în munți", dar și „stei, țanc"; **Cozmei** – genitiv vechi, în loc de **lui Cosma**) și aliterant (**C... C**), cuprinzînd în structura sa fonetică, trei coliziuni de consoane icnite: **cl... nț... zm.** Cine să fi fost acest **Cozma**, a cărui neguroasă amintire stăruie, aninată de numele „cleanțului"?

Altundeva, în „toiul" Făgărașilor, deasupra lacului Capra, se înalță, la peste 2500 de metri, o creastă fantastică, **Vînătoarea lui Buteanu**, prilejuind drumețului un adevărat „des-friu" al fanteziei. Într-un anume sens, mă bucur că nu știu nimic despre acest **Buteanu**, eroul unei „vînători", ale cărei amănunte și peripeții minunate le pot realcătui singur, ascultînd de nesațul închipuirii. Ce să mai spun de **Fereastra Zmeilor**, de **Crucea Trăsnitului, de atîtea altele?...**

Prin rezonanța lor, adesea curioasă, numele de locuri lucrează puternic asupra imaginației scriitorilor, stîrnind asocieri și notații de mare interes literar, lingvistic și psihologic. Iată cum reacționează, într-o astfel de împrejurare, Calistrat Hogaș: „Tăcuți așadar, suiam cu pași rari către cele de pe urmă înălțimi ale **Hălăucei. Nu știu pentru ce muntele acesta se numește astfel; știu, însă, că e destul să zici „Hălăuca" spre a-ți trece prin minte ceva deșirat și colosal".**

Pentru Arghezi, **Ciulnița** este „chemarea din noapte a unei căprioare, care vine cu un urcior de apă rece, pe creștetul capului, între coarne. Ciulnița! Nume frumos de fată frumoasă. E creasta porumbului, ca o horbotă ușoară; e șuierul tăiat în răspăr de foaia lui verde încovoiată; e îngînarea holdelor sunată din răscolirea prin hectare a ecoului talazelor Mării depărtate".

În cartea sa **Valea Frumoasei (1938)**, Mihail Sadoveanu pomenește de satul lui Blaga: „**Lancrăm,** adică **Langendorf,** a fost sat săsesc. Acuma trăiesc în el numai români de baștină..." (**Opere, XIV 480**). Poetul își evocă satul atît în **Hronicul și cîntecul vîrstelor** cît și în versurile sale: „Împărății s-au prăbușit. / Războaie mari ne-au pustiit. / Numai în **Lancrăm,** subt răzor / Rămas-a firav un izvor". Destrămînd urzeala moale de vocale și consoane din care este țesut cuvîntul **Lancrăm,** poetul crede a desluși în el „sunetele lacrimei". Poezia se cheamă, semnificativ, **9 mai 1895,** data nașterii lui Blaga: „**Sat al meu ce porți în nume / sunetele lacrimei,** / la chemări adînci de mume / în cea noapte te-am ales / ca prag de lume / și potecă patimei. / / Spre tine cine m-a-ndrumat / din străfund de veac, / în tine cine m-a chiemat / fie binecuvîntat, / **sat de lacrimi fără leac**". Aceste versuri pre-cuvîntează **Hronicul și Cîntecul vîrstelor.** Ele nu pot fi „spuse". Doar murmurate.

G. I. TOHANEANU

plastică

RODICA BUȘTIUC

Tînăra sculptoriță Rodica Buștiuc aduce în fața celor ce-i privesc lucrările: „Desene" – studii, „Forme" și lucrări figurative, o lume a sa, esoterică. Caracterul net meditativ al expoziției iese la iveală cu claritate.

Pătrundem parcă într-un tărîm aflat la mijloc de drum, între somn și veghe, cu toate stadiile lor intermediare. Acest orizont deschis visării este sugerat mai ales de portretele care atrag de la bun început, și ni se par cele mai promițătoare. Fără să mai necesite atingerea daltei, ele ar putea fi continuate, imaginar.

Vibrația feminină a modelării marmurei pune în relief noblețea materialului – am remarcat gracilitatea, ingenuitatea, deși bănuim, de fapt, niște portrete de bărbați sau mai bine zis de adolescenți.

Spre deosebire de lucrările oarecum figurative, în „Formele" care sînt de dimensiuni nu prea mari, se remarcă „o mimare" a unei puteri de „re-formare" a materiei aproape băiețească.

Prin lucrările sale, tînăra artistă are tendința de a-și crea un „relief" sufletesc al său, propriu; mai pur, mai aproape de un trecut caracterizat prin inventivitate. Portretul II, în piatră, de dimensiuni ceva mai mari, poartă amprenta stilizată a figurilor artei primitive. El ar putea constitui eticheta artei Rodicăi Buștiuc: meditativă, interiorizată, sensibilă, stranie.

Iulia GALA

CONSTANTIN BUGEANU ȘI O PROMISIUNE – SORIN PETRESCU

muzică

Senectutea și aspirația adolescentină și-au dat mîna în efortul escaladării înaltelor platouri ale artei interpretative. Ultimul concert filarmonic ne-a propus dubla întîlnire cu „făcătorul" măiestriei tuturor dirijorilor tineri ai țării, artistul emerit **Constantin Bugeanu,** azi la apogeul artei sale și cu un tînăr pianist ce face întîii pași importanți ai unei cariere ce se anunță plină de promisiuni – **Sorin Petrescu.**

În deschiderea concertului, o partitură extrem de interesantă – **„Evenimente 1907"** de **T. Olah.** Claritatea interpretării a pus în evidență o excepțională extrapolare, pe plan sonor, a conflictelor, ciocnirilor tensive, care au condus fatalmente la izbucnirea acelei vîlvătăi, rămasă nestinsă în amintirea țării. Mijloacele utilizate de compozitor au nuanța de insolit, pe care Olah știe să-l individualizeze cu fiecare nouă lucrare, transformîndu-l în chintesență emoțională a respectivei idei. Elementele care frapează în Eveniment „1907" sînt sonoritățile percuției, diversificate în inepuizabile combinații timbrale, obținute chiar cu riscul schimbării tehnicii instrumentale. Ele plasticizează, vizualizează parcă acumularea bătăilor și umilințelor acestor obidiți, perorația dureroasă pe care o strigă cerului și ordinii sociale a timpului, în acel inechivoc „Noi vrem pămînt".

Abordarea unui concert de talia celui de **Rahmaninov (în do minor)** de către studentul Sorin Petrescu rămîne o mare îndrăzneală, acoperită însă de dorința evidențierii creșterii artistice pe care în fapt o realizează acest ambițios tînăr în răstimpul unui singur an. De la statutul de liric, de o inconfundabilă distincție, iată-l avansînd pe o dimensiune care îl apropie de solicitările partiturilor secolului nostru. Touché-ul său este mai viguros, arcurile frazelor au o forță sporită, stratificarea dinamicii operînd inteligent o logică ordonare a întregului. Seducător rămîne solistul în părțile de mare vibrație lirică, unde nostalgia, de o factură tipic rusă, larg evocatoare, reușește să ne emoționeze, dăruindu-ne clipe de o rară elevație. Cu siguranță că ne-a rămas dator în secțiunile de răbufnire patetică, telurică, a forței, dar avem toată încrederea căci timpul, tenacitatea dovedită, lucrează în favoarea sa.

Cu **Simfonia a VIII-a** de **Beethoven,** „Mica simfonie", plasată ca un respiro al Titanului, între „Apoteoza dansului" (a VII-a) și „Simfonia bucuriei" (a IX-a), C. Bugeanu ne-a oferit măsura unei arte dirijorale înălțate cu precizie, cu o claritate de concept și exteriorizare impecabile. Un maestru al maeștrilor care, chiar dacă nu șochează prin eleganța desenului dirijoral, posedă arta marilor simplificări ce conduce invariabil spre misterul esențelor.

Doru MURGU

La Opera română din Timișoara:

Rodica Miloia în „LA TRAVIATA"

debut

Nu ne vom putea despărți prea curînd, nici chiar în aceste timpuri moderne, de spectacolul operistic, de calda și simțita muzică italiană, de sinceritatea ei emoționantă și de belcanto-ul ei răpitor. Dar mai ales nu ne vom putea despărți nicicînd de muzica verdiană, de lirismul ei pătrunzător, de dramele lui muzicale construite după o concepție severă, în care intuiția wagneriană e prezentă, dar ea e împletită și atinsă de nesecate izvoare noi, italienești, de inspirație rafinat muzicală, în care viața sentimentelor se impune în toată plenitudinea ei, la un loc cu ingeniozitatea pentru găsirea expresiilor celor mai subtile, toate conducînd spre un punct maxim, în muzica sa, și creînd efecte imediate, impulsive, reale, vii și, mai ales, mișcătoare. Căci aceasta a fost marea descoperire a lui Giuseppe Verdi – abisul sufletului omenesc, prin dezvăluirea unor situații și caractere veridice, într-o înlănțuire de culoare și expresie vocală autentică, patetică și zguduitoare.

Căci ce este „La Traviata", dacă nu surprinderea și tălmăcirea, prin voce umană, a unui destin omenesc, cutremurat de un mare sentiment, jertfa unei femei, ce se regenerează printr-o iubire tîrzie, printr-o supremă iluzie?

Constantă în a oferi șansa unor debuturi fie soliștilor săi, fie tinerilor iviți din cor, conducerea Operei române a deschis, de data aceasta, portița fermecată spre un debut sopranei Rodica Miloia. Și iată că ea ne-a dovedit cum, cu o voce ușoară, gracilă, de coloratură, exersată mai mult în operete, fără acute prea pătrunzătoare, care să uimească sala și confrații, se poate realiza pe scenă o Violetă deosebită, care să trăiască nu prin cochetărie, voluptate și patimă, ci prin grație și finețe galică, prin distincție și eleganță scenică, printr-o dicție curată, netă, dar mai ales prin forța unui lirism adînc și fremătător pe care vocea perlată a solistei îl conține și ființa ei actoricească îl trăiește la o cotă maximă.

Căci Rodica Miloia a impus în fața noastră nu o Violetă la care jocul cochetăriei și al curtezanei devine impur, ci o Violetă cu un suflet plin de o finețe suferindă, o femeie tandră, afectuoasă, vibratilă ca o mimoză, la care sentimentul, emanînd dintr-o voce de o puritate luminoasă, este trăit cu intensitate și autenticitate omenească umanizînd și înfrumusețînd astfel o oarecare „damă cu camelii", un personaj aventuros, al cărui trecut acuză și al cărui viitor rămîne incert.

Am simțit cum vocea solistei venea, pură, dinlăuntrul întregii sale ființe, nu doar din cavitatea corzilor sale vocale, o voce în care accentele păreau, adeseori, sfîșietoare, marcînd un destin, un lamento îndurerat al eu-lui, la care a conlucrat și tensiunea trăirii și jocul scenic. O Violetă care a atins, cu adevărat, și corzile ascunse ce vibrează adeseori în noi, reușind să-i încălzească și pe propriii săi parteneri de joc, pe Petre Branco, în Alfred Germont, cu o voce nu întinsă, dar plăcut lirică, deși nu îndeajuns de vibrantă, ci mai degrabă voalată, dar un „îndrăgostit", totuși apt de unele accente umanizate, pe Vasile Hojda, în Georges Germont, un tată aulic, dar și un părinte, cu un joc cînd sobru, sever, cînd înduioșat, căruia nu i-au lipsit accentele de scenă, sau pe ceilalți interpreți, ca Sofia Chivu, Elena Săbăduș, Arpad Kovács, Emil Rotundu, Nicolae Popescu, și alții, plus corul, luminos, punctînd, dramatic, momentele cheie ale acestei drame muzicale de o fascinantă poezie a iubirii și a morții.

Bagheta conducerii muzicale a ținut-o Petru Oschanitzky, acest tînăr dirijor supralicitat, cu gestica sa nervoasă dar și atentă, îmbogățind adesea prin temperamentul său temperamentul acestei generoase și strălucitoare partituri verdiene, ce deschide, de acum, pentru Rodica Miloia, pe scena teatrului liric timișorean, o nouă șansă a carierei sale muzicale și interpretative.

Ion ARIEȘANU

top

COUNTRY MUSIC (II)

S-ar putea spune că locul nașterii muzicii Country este partea de nord a Americii, dominată de întinse și fertile cîmpii. Un adevărat comandament al acestei muzici se află în **Nashville**, statul **Tennessee**, unde o serie de case de discuri s-au specializat în producerea și difuzarea genului. Dacă această muzică a fost lansată de amatori, cizelarea ei o datorăm însă unor muzicieni profesioniști care de-a lungul anilor au știut să-i confere un plus de atractivitate fără a-i altera prospețimea. Varianta **Bluegrass** (iarbă albastră) se caracterizează prin linii melodice ample, domoale în care textele inspirate din viața de toate zilele se deapănă pe fondul unui acompaniament instrumental. Producțiile **Hillbilly** în schimb sunt pline de ritm, degajind un molipsitor optimism. În ambele cazuri, intilnim tendința narativă a pieselor, accesibilitatea tematicii ancorată – așa cum spuneam – existenței (curajul în fața vitregiilor naturii, viața cu problemele ei) fiind dominantă. În timp muzica Country suferă modificări, cintecele emigranților se îmbogățesc aidoma experienței lor de viață aici pe Pămîntul nou. Un instrument caracteristic genului este harmonica (muzicuța de gură) care-și află un loc privilegiat în arsenalul menit să asigure acompaniamentul. Odată cu apariția posturilor de radio, a caselor de discuri, această muzică cu caracter provincial cunoaște o extraordinară răspîndire devenind în scurtă vreme muzică distractivă nelipsită în existența oamenilor, un fel de fond sonor al existenței diurne. Exponenți de seamă ai genului: Lester Flatt, Jim Reeves, Dolly Parton, Johnny Cash, Linda Ronstadt

Petru UMANSCHI

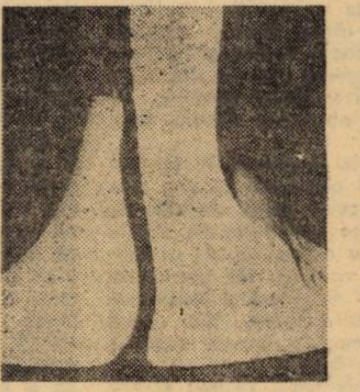

RODICA BUȘTIUC:
„Cuplu de forme"

evrika!

- **Drumul femeii e presărat cu flori. (La sărbători).**
- **Pentru o mamă, orice pasăre e cintătoare.**
- **Cite Penelope mai știu a țese celebra pinză a cinstei?**
- **Femeile se grăbesc la măritat și unii bărbați la divorț.**
- **Deși tehnica a proliferat simțitor, văd tot mai puține leagăne pentru copii mici.**
- **Dispare meseria de „casnică" – dar mai rămîn femei „de casă".**
- **De multe ori, femeilor bătrîne le rămîn cele mai grele sarcini.**
- **Promovarea femeii (pe scară socială) – o sarcină a bărbaților.**
- **După căsătorie unele femei nu mai visează egalitatea cu bărbatul. (Vor supremația!).**
- **Femeile nu fabrică bombe.**
- **Datorită femeilor prosperă horticultura.**

Ion VELICAN

excelsior

VALERIA CHIRCU

LA PORȚILE BUCURIEI

Prin văzduhul în floare
chipul meu se întregea
și începusem să simt
că păsările binecuvintau
venirea mea în primăvară.
Singele mă îngenunchia iar
la porțile bucuriei.

CALUL SĂLBATIC AL VISULUI

Auzeam venind de departe:
din lună,
din stele,
din imperiul nopții,
de pretutindeni,
din stepele de sub pleoape
proaspăt și neostenit,
calul sălbatic al visului.
Vroiam să fiu tăria
să-l fac să pășească domol
să nu plece mai departe
să nu calce ierburile și florile
acum, cînd mugurii-n arbori
sînt mirifică povară.
La rădăcina muntelui
stau și aștept să aud
calul sălbatic al visului.

RODICA MARIA FĂTU

TĂCERI

În limpezimea depărtărilor
E atita liniște și tristețe.
Tăcerile noastre – uriașe păsări –
Și-au întins aripi
Peste memoria vremii,
Peste lacul albastru
Și pădurea de fagi.

Pling arbori uitați de iubire
Cu lacrimi de frunze curgind.
Acum, troienite de clipele vremii,
Pling nopțile fără iubire.
Și-n trista liniște
Plinge amurgul în păsări.

O ZI

Picătură cu picătură
Am suflet pe ochi,
Pleoapele mi se scutură
Grele și reci.
Rouă îmi biciuiește fața
Gura uscată se-ndestulează.
Aștept o zi de iubiri,
Să picure picătură
Pentru o altă sete de gură.

MIRELA RUS

PRIMEȘTE-MĂ

Așteaptă-mă, cu vintul,
cu-o ploaie de iertări,
căci de nu vin spre tine
voi fi doar nicăieri.

Așteaptă-mă cu flori
și cu-o iubire-aparte
Primește-mă cum sînt
și dincolo de moarte!...

IN SPLENDOARE

Cad în nopțile de-albastru
suflete de becuri albe;
mai rotundele lumini
iscălesc pămînt de viață
Cad în nopțile pustii –
drum de stele
lung, ușor,
praf de aur străveziu
mai departe de
tirziu...

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 7 martie

8,00 Admiterea în învățămîntul superior tehnic și agricol. 9,00 De strajă patriei. 10,00 Viața satului. 13,05 Album duminical. 19,00 Telejurnal. 19,25 Laudă vouă, femei ale acestui pămînt însorit. Spectacol literar-muzical-coregrafic. 20,25 Film artistic: Libera, dragostea mea (italian). 22,00 Telejurnal. Sport. 22,25 Melodii îndrăgite.

LUNI, 8 martie

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Omagiul țării, femeilor țării. 20,50 Spectacol festiv dedicat zilei internaționale a femeii. 21,35 Roman foileton. Ținutul Beulah (ultimul episod). 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 9 martie

11,05 Gînduri de constructori pentru viitorii constructori. 11,30 Album coral. 11,50 Omul și sănătatea. 12,10 La frontierele cunoașterii. 12,30 Cincinal '81–'85. 16,05 Viața școlii. 16,45 Clubul tineretului. 17,25 Viața satului. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,35 Mic concert de seară. 20,50 Armonia și certitudinile frăției. 21,10 Teatru TV. A doua pasiune. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 10 martie

16,05 O viață pentru o idee. 16,25 Șah. 16,40 Reportaj pe glob. 16,55 Doine, jocuri, cîntece din Țara de sus. 17,40 Tragerea pronoexpres. 20,00 Telejurnal. 20,20 Arc peste timp în satul românesc. 20,40 Telecinemateca: Cronica de provincie (brazilian). 22,00 Telejurnal. 22,15 Muzică instrumentală.

JOI, 11 martie

11,15 Desene animate. 11,35 Film: Lumini și umbre (rel.). 16,05 Viața culturală. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 21,00 Dosarele istoriei. 21,25 La frontierele cunoașterii. 21,50 Meridianele cîntecului. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 12 martie

15,05 Școala la școala noii calități. 15,35 La volan. 15,50 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 U.T.C. 60 – Tinerețea spiritului revoluționar. 20,35 Film: Fata morgana. 21,55 Muzica și poezia care ne-au însoțit istoria. 22,15 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 13 martie

11,05 Din marea carte a patriei. 11,40 Film: Fata morgana (rel.). 13,00 La sfîrșit de săptămînă. 20,00 Telejurnal. 20,20 Semnături în cartea muncii. 20,40 Teleenciclopedia. 21,10 Film: Lumini și umbre. 22,05 Telejurnal. Sport. 22,20 Mica bibliotecă veselă.

TELEVIZIUNE

carte

Vasile Man

În preajma ta

Societatea literară
„Relief românesc", 1981

Generosul cuvint-înainte sem- t de Ion Arieșanu definește cu ctitate formula poetică a vo- ului de debut al lui Vasile n: un elegiac luminos". Poe- este un solar, a cărui con- ță pogoară încrezătoare a- a realității, asumindu-și-o, gata în același timp să-i e aura propriei capacități imortaliza în mici acuare- delicate, lucrate exclusiv în ri calde, fenomenul viu. Ele- lui Vasile Man, nu întotna directe, ce nu ambițio- ă a fi elemente ale unei im- ii mai ample, vin cu discre- înspre banalitatea trăitului spre investirea poeziei cu luminozitatea fiorului poetic, ce pare să-și fie suficient sieși. Poetul are capacitatea de a medita pe marginea unei modalități ce ne amintește de datoria oricărui poet față de Cetatea sa: el e gata în orice moment să se mobilizeze, să-și acordeze strunele în conformitate cu nuanțele vocii care-i dictează intensitatea trăirii: **„Pe acest plai mioritic, / De datină străbună, / Sărbătorim acum, / În noul ev al omului-lumină, împlinirea istoriei!"**

O constantă a poeziei lui Vasile Man, formată din mici fragmente, pete de lumină pe un firmament dinamic, este devenirea. Ea străbate versurile asemeni unui leit-motiv, în jurul căruia poeziile prind unitate, o constantă a firescului rostirii poetice: **„Nefiresc de albastru / Peste cimitir s-a oprit cerul, / La început de an fără zăpadă, / În timp ce mă durea scrisul, pe crucea lui tata / Tot mai puțin a început să se vadă; / Dar, în aceeași culoare, / Firesc de albastră apoi, / Mi s-au înseninat ochii / Cu gîndul la jocul copiilor mei..."** Pe acest fundal, versurile sale ne pot aminti de jocurile cu cuvîntul, practicate în poezia de început a lui Marin Sorescu **(Spirală)** sau de tonalitatea molcomă a poemelor bacoviene **(Ninge)**. Menționabilă este schița sugerată de **Catren**, confesiune de credință a poetului, ce pune mai presus de orice valoarea morală a poeziei, liantul încercărilor de a defini coordonatele unei simțiri și de a se autodefini prin aderare la ea: **„După mine nu au alergat fetele / Și nici nu s-au oprit în dreptul meu cuvintele / Ca să le cos frunze de aur pe rochii, / Dar de cîte ori mi s-au umezit ochii, am iubit!"**

Poet din stirpea celor ce pun înalta simțire drept pavăză actului creator, Vasile Man scrie în buna tradiție a poeziei ardelenești, conștientă de dubla ei misiune: etică și estetică.

Al. ANTONESCU

serial

URNALUL UNUI CULTURIST" (IX)

ie subliniat din capul lo- rin alergare au loc în or- l nostru **schimbări atît** fizic cît și cele de or- ic. Primul care a folosit în psihoterapie a fost **Costrubale,** psihiatru ornia. După experimen- digioase, el a ajuns la că **„alergarea, după parențele, micșorează, sau dărîmă temporar dintre conștient și subent".** Această constatare medicului californian a fost nfirmată și de experiențele al- r cercetători care, cu toții, au de acord că alergarea ată sistematic duce la o re a anxietății și, drept , la o reală bucurie de a i, la o stare de fericire și beatitudine rar întîlnite în alte activități umane. Lucrîndu-se parael pe două grupe de pacienți depresivi, **cercetătorii de la Universitatea** Visconsin (S.U.A.) au observat că cei tratați prin această metodă relativ primitivă obțin rezultate mult mai bune decît cei tratați prin metode așa-zise tradiționale. Nu este exclus ca rezultatele bune obținute prin **acest tratament să derive și din** sentimentul de învingere a propriei inerții individuale din succesul pe care alergătorul îl dobîndește prin efort, ceea ce îi conferă mai multă autoafirmare și siguranță. Dar nu trebuie uitat nici elementul de „joc" al acestui exercițiu în aer liber, ce-și este sieși propria țintă și care duce la atît de rîvnitul echilibru psihic.

În genere tot ceea ce facem în viață are un țel dar nu întotdeauna are și un sens. „Jocul", căci despre acest element al alergării vreau să insist aici, este cu totul altceva: el nu urmărește o țintă anume dar conferă un sens vieții noastre. Pe el se sprijină această atitudine superioară pe care o avem față de celălalt joc, deasemeni superior, căruia îi zicem viață. Tocmai de aceea „jocul" trebuie să fie o activitate complexă și completă, o disciplină al cărei avînt și intensitate angajează total trupul și sufletul nostru, ceva pentru care omul se dăruie sistematic și prin acest mod se „eliberează" continuu...

Poate că alergarea comportă, și ea, o doză de egoism. Nu văd nimic rău în asta. E, poate, printre puținele activități fizice prin care, nu însă fără efort, disciplină și „durere" omul tinde către noi și superioare calități. Cei neinițiați pot crede că alergarea îl solicită pe individ numai din punct de vedere fizic. Acest lucru însă nu este adevărat, căci, la alergare avem de-a face, în același timp, cu o activare a tuturor energiilor corporale, intelectuale și spirituale. Cel care se ocupă în mod serios cu această îndeletnicire se află pe calea cea adevărată a edificării propriei sale personalități. Desigur, și în acest caz ca și în toate activitățile umane de anvergură, e nevoie de cei doi „mari luptători" de care pomenește undeva Tolstoi: de timp și răbdare. Mai ales răbdare.

(VA URMA)

Dan NEMESNIC

sport

Returul...

...s-a așezat în calendar după o pauză lungă, timp de depănat povești și minciuni, cum că vom face și vom drege; de fapt, nu mai avem prea multe ambiții în fotbal, socotind că la Madrid vom fi absenți, așa încît să ne bucurăm de ceea ce cu adevărat merită: handbalul, unde, cum se aude, dovedim că sîntem fruncea lumii. Și, personal, nici nu credeam altfel, mai ales că avem și tradiție și competență și nerv și voință. Nu ca în fotbal, sport de care, aș propune, ar fi preferabil să ne lăsăm atîta vreme cît promitem și nu ne ținem de cuvînt.

Așa stau lucrurile și cu „Poli", căreia îi prevăd duminici tulburi, dacă nu se schimbă radical punctul de vedere, anume că la minus patru nu e voie să fluierăm nepăsători pe cărările ce ne duc în pustie; am scris și revin asupra gîndului că Mehedințu trebuie să joace în „A", îi sugerez, d-aci, lui Manolache să se lase de rigidități tactice, să reia formulele suple, eficiente, să-l cheme îndărăt pe Nucă, să-l invite în echipă și pe Vișan, chiar și pe Roșca și pe Lehmann, – asta pentru că nu ne vom încălzi la gîdilatul remanierilor și vom plăti bilete de matineu, Timișoara-i musai să rămînă în „A" – iată, pe scurt, programul de muncă și de sudoare al antrenorilor și jucătorilor din imediata noastră apropiere"

La Craiova, s-a văzut, speranțele nu s-au împlinit, oltenii – după ce am ratat acea ocazie cît lumina de clară, creată de Balaci – ieșind din competiție prin două gafe de apărare și multe altele de concepție a jocului; talent era cu carul, dar numai și numai în sine, fără concretizarea în stil colectiv și eficient; cărăm mingea, o tăvălim în noroi, o frecăm de iarbă, apoi o azvîrlim aiurea, să scăpăm de griji, păcat că tocmai craiovenii ne-au dezamăgit, ei și Oblemenco!

Teodor BULZA

din literatura universală

VIACESLAV CUPRIANOV (U.R.S.S.)

LECȚIE DE DESEN

Copilul nu poate desena pămîntul
lui i se despart meridianele,
lui i se intersectează paralelele,
el eliberează
globul pămîntesc
din rețeaua coordonatelor,
la el nu încap distanțele
și nici hotarele,
el crede:
Munții nu trebuie să fie mai
înalți decît speranța,
marea nu trebuie să fie mai
adîncă decît tristețea
fericirea nu trebuie să fie
mai departe decît pămîntul,
pămîntul nu trebuie
să fie mai mare
decît inima unui copil.

SENZAȚIILE VEACULUI

Mințile romantice ale calculatoarelor
afirmă cu o precizie de neînchipuit
că Pămîntul a fost vizitat de extratereștri
altfel
cine ar fi transformat
maimuța în om?

Ușuraticii rezonabili
culeg informații
în fiecare oră cu țîrîita
despre farfuriile zburătoare
pe care le visează deasupra Pămîntului
copiii flămînzi ai planetei sătule.

Oameni flușturatici
în California și în Pamir
caută Omul Zăpezii.
Omul
fără îndoială
trebuie găsit.

OM DE AUR

cu el
au devenit mai binevoitori
cunoscuții,
necunoscuții
au dorit să-l cunoască.

Zi și noapte
mișună în jurul lui
oameni serioși cu cazmale
și-l privesc
cu dojană.

Oamenii serioși cu cazmale
vor avea de făcut o muncă-ndoită:
să-l îngroape public
și tainic
să-l dezgroape apoi.

Presupun
că în inima lui
sînt
mine de aur.

AMURGUL VANITĂȚII

Noapte de noapte
mortul
ridică puțin lespedea
și verifică pe dibuite:
nu i s-a șters oare
numele de
pe lespede?

Traducere: Valeriu MATEI
și Nikolaus BERWANGER

---

istorie-document

Satul bănățean și primul război mondial

Mișcările revoluționare din toamna lui 1918, care au determinat în fapt sfîrșitul anacronicului organism multinațional habsburgic, constituie o descărcare firească de energii acumulate pe front și în spatele lui, în ani grei de nedreptăți și împilare.

Greu a fost în război pentru combatanți, jertfiți unei cauze străine și nedrepte, dar nu a fost ușoară nici situația celor rămași acasă, fără sprijin și ocrotire, în voia sorții, pradă abuzurilor fiscale, foamei și bolilor.

Pe soldat, datoria îl poartă în ținuturi îndepărtate, dar el păstrează cu sine mereu vie imaginea celor dragi, amintiri de acasă, din sat, clipe luminoase, de nepretuit, în dezlănțuirea animalică, de apocalips, a măcelului mondial. Un asemenea moment de duioșie ni-l oferă și lecturarea însemnărilor lui **Balko Toma,** din Șipet (jud. Timiș), consemnate într-un sugestiv și pitoresc grai bănățean:

Trebinie (sic!) 13 mai V/1915

Iată eu cu numilie Balko Toma mă închin de sînătacie ca epistoala acieasta să ăț aducă o multă ferecirie și ciasuri bunie și sînătosă de la mine și de la bunul d-zeu iubite d-lie părinte. Părinte (,) eu aflîndumă viu și sînătos dară nu prea voios (...) vinind o veste de la buna mea fameie m-am pus și ț-am scris o cîteva cuvinte prin carie eu mă rog (...) dacă s-ar putea să faci atîta bine și pe(n)tru mine să capete și soțiea mea bani de ajutămînt ca cum căpătă altora iubiților mei fraț carie și ei ăs în lume ca și mine... Iată și eu sunt om sărac că n-am altă averie pre mine scrisă fără numai casa și plațu și la ala am dătorie și părinții mi-s bătrîni și poate să-m(i) labede famea afară de la el și atu(n)ci cu cie să trăiască famea mea; și am o ficuță carie și la aiea să cierie cîta mălai și narie de ungie că a fămeie nu poate să să ducă în lume să slujască (pe(n)tru un darab de mălai ca să-l aibe (.) Iată că o fost în 20 april ciemate se capete și ea nu o căpătat că coconu Ioani el li-e o alies și d-nu chinez carie să nu capete (.) Dară soțea mea o zis la casa comunală cătră d-nul noteri: — d-lie ăi ertat să vorbesc și eu cieva? El o zis că ăi ertat. Atunci fămeiea mea o zis: — d-lie de cie eu nu capăt că și eu mis siracă și am părinț bătrîni. El o zis că să să ducă la lucru și mueriea o zis că ăs bătrîni și nu pot. Atunci d-nu noteri o zis ca dacă nu pot să lucrie să să spînzurie o să-i pușcie (,) el nu arie cie facie. Dacă nu ăi cu drept să să ducă să pierească, așa o zis d-nu c(h)inez și o zis să meargă afară să nu-l jugice ea pre el că el facie cie el vrea și coconu Ioani el ăi purtătoru comunii (,) el aliegie omeni carie el vriea. Iată d-lie părinte cie drept fac la noi (!) Estă a lu Pavel Binișan carie arie casă și pămînt și nu-i cununat cu fameiea, aiea capătă și eu nu (,) și încă măi și ăi băjucurieștie (.) D-lie părinte (,) mă rog (...) să nu laș pre voia la carie nu au durerie de popor (.) Eu Balko Tamas nr. 23 (...) aștept răspuns năpoi (.) (...)".

Crîmpeie de viață cotidiană, atmosferă depresivă, imagini semnificative ale realității sociale devenită istorie, iată, așadar, cum se conturează cauze, premise ce anunțau marile prefaceri.

Miodrag MILIN

GABRIEL
GARCIA
MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORȚI ANUNȚATE

Ea a fost care a lichidat virginitatea generației mele. Ne-a învățat chiar mai mult decît trebuia să știm, dar în primul rînd, ne-a învățat că nici un loc din lume nu-i mai trist decît un pat pustiu. Santiago Nasar și-a pierdut mințile de cum a văzut-o. Degeaba l-am prevenit eu: **Cine se vîră în tărîțe îl mănîncă porcii.** Nu m-a auzit, subjugat de cîntecul de sirenă al Mariei Alejandrina Cervantes. Ea a fost nebunia lui fără margini, izvorul lui de lacrimi de la 15 ani, pînă cînd Ibrahim Nasar i l-a luat din pat, bătîndu-l cu cureaua pînă l-a făcut numai șerpi și l-a închis mai bine de un an în ferma **El Divino Rostro.** De-atunci, legătura lor a rămas neclintită, dar fără amorul nebun dinainte, ea păstrîndu-i un respect atît de mare, încît nu se culca cu nimeni dacă el era de față. În vacanțele acelea ultime, ne făcea vînt mai de vreme, sub pretextul greu de crezut că era obosită, dar lăsa ușa fără zăvor și lumina aprinsă pe coridor pentru ca eu să mă pot întoarce în secret.

Santiago Nasar avea un talent magic pentru travestiuri și plăcerea lui cea mai mare era să încurce identitatea mulatrelor. Răvășea garderoba unora pentru a le deghiza pe celelalte, astfel că toate terminau prin a se simți deosebite de ele însele și la fel cu cele ce nu erau. Într-o anume împrejurare, una dintre ele s-a văzut repetată în alta cu atîta asemănare, încît a izbucnit într-o criză de plîns. „Simțeam că ieșisem din oglindă", mi-a spus. Dar în noaptea aceea, Maria Alejandrina Cervantes nu i-a îngăduit lui Santiago Nasar să-și arate pentru ultima dată măiestria lui de artist al travestiului și a făcut-o sub pretexte atît de neînsemnate, încît gustul amar al acestei amintiri i-a schimbat toată viața. Astfel că i-am luat pe muzicanți cu noi într-un tur de serenade, și ne-am continuat petrecerea pe socoteala noastră, în timp ce gemenii Vicario îl așteptau pe Santiago Nasar ca să-l omoare. Și-a fost chiar Santiago Nasar cel căruia i-a venit ideia să urcăm, pe la orele patru, pe colina văduvoiului Xius pentru a le cînta proaspeților căsătoriți.

Nu numai că le-am cîntat la toate ferestrele, dar le-am aruncat și foc de artificii înăuntru și am făcut să explodeze chiar și petarde prin grădină, deși n-am recunoscut nici un semn de viață în toată clădirea. Nu ne-a dat în gînd că s-ar fi putut să nu fie nimeni înăuntru, mai ales că automobilul nou-nouț se afla la poartă, cu capota ridicată, cu panglicile de mătase în jurul lui și cu florile de lămîiță din parafină agățate în buchete peste tot. Fratele meu, Luis Enrique, care cînta pe atunci la ghitară ca un profesionist, a improvizat în cinstea mirilor un cîntec cu subînțelesuri matrimoniale. Nu plouase o picătură pînă în clipa aceea. Dimpotrivă, luna se afla în mijlocul cerului, aerul era curat și plăcut, iar în adîncul prăpastiei se vedea pîrîul luminos al luminărilor din cimitir. În partea cealaltă se deslușeau plantațiile de banani albăstrite de văpaia lunii, mlaștinile apăsătoare și, în orizont, linia fosforescentă a Caraibilor. Santiago Nasar ne-a arătat o lumină intermitentă în largul mării și ne-a spus că era sufletul chinuit și neîmpăcat al unei corăbii cu negri care se scufundase cu încărcătura de sclavi din Senegal în golful cel mare din Cartagina Indiilor. Nu ne puteam gîndi în clipele acelea că s-ar fi putut să aibă mustrări de conștiință, căci nu aveam de unde ști că viața matrimonială a Angelei Vicario se terminase doar cu două ceasuri mai înainte. Bayardo San Román o adusese la părinți pe jos pentru ca zgomotul motorului să nu-i vestească nefericirea înainte de vreme și se afla din nou singur, în casa fericită a văduvoiului Xius, cu luminile stinse.

Cînd am coborît de pe colină, fratele meu ne-a invitat să mîncăm pește fript la gratargiii din piață, dar Santiago Nasar a zis nu, pentru că dorea să prindă un ceas de somn înainte de sosirea episcopului. Și-a apucat-o cu Cristo Bedoya în susul rîului, pe lîngă bărăcile săracilor care începeau să se trezească în către portul vechi, de unde înainte să dea colțul ne-a făcut un semn de despărțire cu mîna. A fost ultima dată cînd l-am văzut.

Cristo Bedoya, cu care se înțelesese să se întîlnească mai tîrziu în port, s-a despărțit de el chiar în spatele casei. Cîinii l-au lătrat ca de obicei cînd îl simțeau aprinzîndu-se, dar el i-a potolit, scuturîndu-și ca pe un clopoțel legătura de chei. Cînd a trecut pe lîngă bucătărie, Victoria Guzmán tocmai pusese de cafea și stătea s-o păzească.

— Albule — i-ar fi spus. Cafeaua-i gata.

Santiago Nasar i-a zis că o s-o bea mai tîrziu și a rugat-o să-i spună Divinei Flor să-l trezească la cinci și jumătate și să-i aducă un schimb de haine curate, ca cele pe care le-avea pe el. În puțin timp după ce el a urcat să se culce. Victoria Guzmán a primit vestea trimisă pe cerșetoarea de Clotilde Armente. La 5 și 30 a îndeplinit porunca și l-a trezit, dar n-a trimis-o pe Divina Flor, ci a urcat ea însăși în dormitor cu hainele curate, pentru că încerca în toate prilejurile s-o ferească pe fiic de ghiarele boierului cel tînăr.

Maria Alejandrina Cervantes lăsas cu zăvorul nepus. M-am despărțit de te-meu, am trecut prin coridorul în dormeau pisicile mulatrelor ascunse p gă ghivecele cu flori și-am împins u la dormitor, fără să mai bat în ea. L le erau stinse, dar imediat ce am înăuntru am simțit mirosul de feme binte și-am văzut în întuneric o leoaică nedormită, după care n-a știut nimic despre mine pînă cînd auzit clopotele.

În drum spre casa noastră, frate a intrat să cumpere țigări de la Armenta. Băuse foarte mult, așa că tirile lui de-atunci sînt întotdeauna se, dar n-a uitat niciodată paha băutură pe care i l-a dat Pedro „Era foc curat", mi-a spus el. Pablo Vic rio s-a trezit brusc din somn cînd l-a simțit intrînd și i-a arătat cuțitul.

— Ne ducem să-l omorîm pe Santiago Nasar, spunea că i-ar fi spus lui frate-meu'

Traducere
Darie NOVĂCEA

Cultura de performanță

(Urmare din pag. 1)

suficient însă să producem valori; avîndu-le și recunoscîndu-le noi, se cuvine să le impunem străinătății folosind eficient propaganda culturală și mecanismul publicitar. O demnă cunoaștere de sine începe cu o **atitudine activă față de propriile valori,** înfrîngînd grelele inerții culturale ce ne-au minimalizat prezența. Trecutul nu e o realitate pasivă; el lucrează și e continuu lucrat și re-transformat prin resituări'e axiologice la care orice operă maj tă obligă. Gestul responsabil al res pentru o cultură care acuză hemor idei și valori, frustrări de prioritate, provincialiste căutînd mereu în alt centrele de inducție și de omolog turală, înseamnă și **nevoia de co** **a spiritului românesc.** El nu poate destin robinsonian. Cu atît mai mult spațiul nostru de „răscruce culturală" Eliade) a topit numeroase influențe, cununînd două mari arii culturale.

REDACȚIA și ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA O
P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.
Index: 42.987.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 10 (732) 12 MARTIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

SEMNIFICAȚIILE PROCESULUI DE COOPERATIVIZARE

In aceste zile se împlinesc 33 de ani de la istoricele hotăriri ale plenarei C.C. al Partidului Comunist Român cu privire la necesitatea cooperativizării agriculturii. Zilele de 3–5 martie 1949 au intrat în istoria partidului și a poporului nostru ca unele de referință, cu multiple semnificațiii în suișul României pe treptele civilizației socialiste.

In agricultură, domina mica producție de mărfuri. Slab înzestrată tehnic și fărîmițată, agricultura nu era în stare să asigure o producție corespunzătoare nevoilor industriei și populației, nevoi tot mai sporite. Alianța politică a clasei muncitoare cu țărănimea, probată în focul bătăliilor pentru putere, reclama o bază economică socialistă, legături economice corespunzătoare înrte oraș și sat. Deci, trecerea la socializarea agriculturii reprezenta o necesitate obiectivă, determinată de legități obiective, de cerințele acestora, ale progresului social și istoric. Prin urmare, proprietatea țărănească, (mă refer la aceea a țăranilor săraci și mijlocași) trebuia transformată în proprietate socialistă de tip cooperatist, aspect subliniat în însuși Programul P.C.R.: **„Odată cu făurirea sectorului socialist în industrie a apărut necesitatea trecerii la organizarea pe baze socialiste a agriculturii. Plenara Comitetului Central din martie 1949 a hotărît organizarea sectorului de stat în agricultură și trecerea la cooperativizarea agriculturii. Aceasta a constituit începutul unei etape noi în înfăptuirea revoluției agrare, un moment de importanță covîrșitoare pe calea dezvoltării socialiste a țării noastre".**

Privind retrospectiv, ne dăm seama că procesul cooperativizării agriculturii a reclamat o intensă și susținută activitate po- ico-educativă și organizatorică a parti- ui și statului nostru. Desfășurată în con- aprige, cînd dușmanul de clasă dispu- posibilități de împotrivire – influen- ind încă puternică –, activitatea ui la sate înregistra izbînzi pe pla- nsformării conștiinței sociale a țăîn principal, pe planul formării și ii conștiinței ei politice. Ajutat de socialist de stat, de muncitorii și întreprinderile de la orașe, care patronau G.A.C., pe măsură ce țărănimea se convingea de avantajele marii gospodării, procesul de cooperativizare a agriculturii făcea pași vizibili. Numai în anul 1949 au luat ființă 56 de G.A.C., mii și zeci de mii de asociații și întovărășiri. În jud. Timiș primele G.A.C. au luat ființă la jumătatea anului 1949, în comunele Lenauheim și Cenad.

Una din caracteristicile principale ale procesului de cooperativizare a agriculturii a constituit-o creșterea permanentă a producției agricole, vegetale și animale. **„Acesta este rezultatul politicii agrare juste a partidului nostru,** arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu** la istoricul Congres al IX-lea, **al muncii politice și organizatorice desfășurate de partid la sate, al măsurilor luate pentru sprijinirea țăranilor muncitori, al priceperii și hărniciei țărănimii, care a urmat cu încredere partidul".**

Încheierea, în linii generale, a procesului de cooperativizare a agriculturii, în primăvara anului 1962, a constituit generalizarea relațiilor de producție socialiste în economia țării noastre.

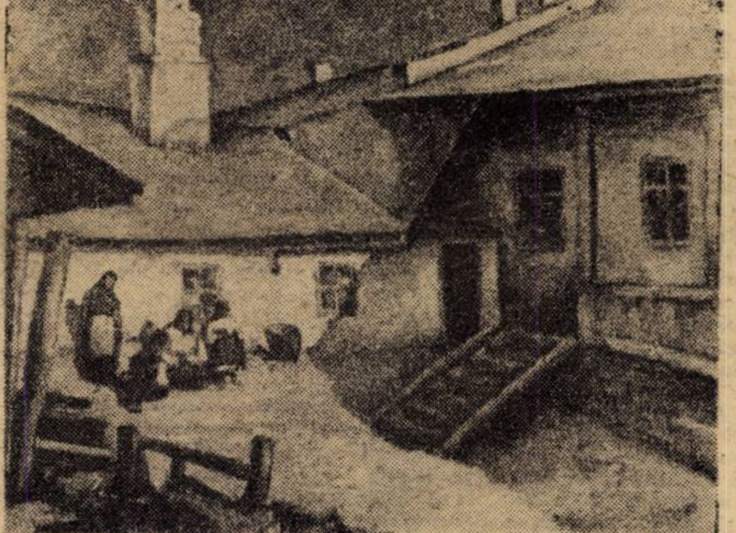

CAMIL RESSU
„Curte la țară"

Acum, peste ani și ani, experiența țării noastre, a altor țări socialiste, evidențiază faptul că, așa cum arată secretarul general al P.C.R., **„edificarea socialismului poate fi înfăptuită numai în condițiile realizării proprietății întregului popor, sau cooperatiste, a proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție".** In fine, încercînd să surprindem, fie și pe scurt, semnificațiile procesului de cooperativizare a agriculturii din patria noastră, considerăm că ele sînt de natură economică, politică, socială și spirituală.

Adică, prin cooperativizarea agriculturii, relațiile de producție socialiste au fost extinse și în agricultură – ramură fundamentală a economiei. De acum, acțiunea legilor economice obiective, specifice socialismului, dobîndește un larg cîmp de acțiune. Creîndu-se o bază tehnico-materială socialistă, așezată pe proprietatea socialistă, statul nostru și-a exercitat funcțiile sale specifice asupra întregii economii naționale. Astfel, au fost create posibilități pentru mecanizare și chimizare, pentru introducerea în agricultură a tehnicilor agrozootehnice moderne. Totodată, alianța politică muncitorească-țărănească a fost ridicată pe trepte superioare. Dispariția asupririi sociale și de la sate, cooperativizarea agriculturii au avut drept rezultat formarea și afirmarea pe toate planurile a unei noi și viguroase clase sociale; țărănimea cooperatistă. Cuprinzînd țărani români, germani, maghiari, sîrbi și de alte etnii, cooperativizarea agriculturii a contribuit la materializarea politicii P.C.R. de rezolvare a problemei naționale. În condițiile amintite, viața spirituală a satului a cîștigat noi dimensiuni, accesul la cultură, artă, știință necunoscînd limite.

Cu deplină îndreptățire putem, deci, afirma astăzi că, pe lîngă industrializarea socialistă, procesul de cooperativizare a agriculturii a constituit o revoluție profundă în viața țărănimii, a satelor patriei noastre.

Prof. dr. Traian BUNESCU

Spre marea devenire socialistă a României — 6 martie 1945 —

gust 1944, România intra pe poar- spre noua devenire istorică, so- a țării. Dar pînă la acest țel mai înfăptuit multe obiective istorice. ea zilei erau programe oarecum itoare ale acestei deveniri. Atunci, după 23 August 1944, militam sub niște lozinci care reflectau situația concretă a țării: să continuăm războiul alături de Națiunile Unite, pînă la completa nimicire a fascismului, respectiv a Germaniei fasciste, refacem economia națională, greu a- ată de război, de jaful trupelor Wehr- th-ului și politica spoliatoare a regi- antonescian; să democratizăm viața ă, în sensul de a eradica toate res- echiului regim, care au dus țara pe ea prăpastiei, și să asigurăm po- economic pentru războiul antihi- ă dăm pămînt țăranilor, expro- lichidînd clasa moșierească și, în nu pe ultimul loc și marea pro- ajoră, fundamentală, a puterii po- stat, să se soluționeze problema ui.

mplă, în realitate, discutind acest tr-o anumită colectivitate, să se ireasca întrebare: cum, adică se pu- roblema puterii politice în stat, pro- a guvernului, de vreme ce la 23 Au- st 1944 a fost înlăturat guvernul care chipa vechiul regim de dictatură mili- scistă și s-a instaurat un nou gu- ătuit din acele forțe care militau alvarea țării, pentru scoaterea ei oiul hitlerist, pentru revenirea la gim de drepturi și libertăți publice, ern în care făceau parte (dar nu titulari de departamente) reprezentanții celor patru partide care au constituit, în iunie 1944, Blocul Național Democratic, anume – P.C.R., P.S.D., P.N.Ț., P.N.L.? îndreptățitei întrebări, pusă tot mai frecvent de generațiile noi, îi răspundem cu derularea evenimentelor dintre 23 August 1944 și 6 Martie 1945, dar nu înainte de a face o subliniere de mare importanță: la 23 August 1944, problema puterii politice în stat a fost soluționată în sensul că guvernul instaurat, condus de generalul Constantin Sănătescu, era expresia hotărîrii unanime a tuturor forțelor naționale, antifasciste de a salva țara din fața unei iminente și grave catastrofe naționale, dacă ar mai fi continuat războiul hitlerist și dacă nu ar fi fost înlăturat regimul generalului Antonescu. Pe această platformă politică, de cea mai mare importanță pentru destinele poporului român, s-au regăsit toate forțele politice, sociale și militare – de la casa regală la comuniști, de la clasa muncitoare la burghezie, ceea ce a fost hotărîtor pentru marea victoria de la 23 August. Victoria insurecției din august – începutul revoluției de eliberare națională și socială a poporului român – insurecția gîndită, pregătită și condusă de partidul nostru comunist, nu ar fi fost posibilă fără această unitate națională. Dar această unitate națională era plină de contradicții, unele conciliabile, altele absolut ireconciliabile. S-au conciliat – și aici Partidul Comunist Român a demonstrat o mare măiestrie politică și supleţe tactică – toate acele divergențe (firești între clase și forțe politice opuse) care vizau continuarea luptei antifasciste pînă la victoria finală. Fără această victorie, nici România nu putea realiza nimic pe calea progresului național și social. Dar au rămas ireconciliabile – hotărîndu-se prin luptă – acele probleme care vizau puterea de stat, guvernul și de care depindea, în mod hotărîtor, natura, conținutul social-politic al transformărilor interne. Aceasta, întrucît reprezentanții claselor exploatatoare, partidele național-țărănesc și național-liberal, precum și monarhia, cu întregul ei eșafodaj, considerau schimbarea de la 23 August un sfîrșit al eforturilor lor de a-și salva și perpetua pozițiile în stat, afectate de vechiul regim, urmînd ca, în continuare, să facă totul pentru consolidarea bazelor regimului social-politic burghez. Pentru aceste strategii, guvernul de la 23 August era considerat potrivit și de neînlocuit, structura sa socială și politică constituia o garanție. Dimpotrivă, forțele muncitorești, covîrșitoarea majoritate a poporului român, reprezentată de Partidul Comunist, Partidul Social-Democrat, Frontul Plugarilor, Sindicatele Unite, Uniunea Patrioților, Madosz-ul ș. a., raliate în jurul Partidului Comunist, apreciau victoria de la 23 August ca începutul unor adînci transformări sociale și politice în favoarea poporului român, a maselor largi muncitoare, adevăratele făuritoare de istorie. În această viziune, guvernul instaurat la 23 August 1944, care avea o bază socială și politică limitată, nereprezentativă și nedemocratică și care se dovedea a fi refractar unor înnoiri fundamentale în societatea românească, trebuia înlocuit cu altul, în care să-și găsească locul cuvenit toți factorii de decizie istorică: muncitorii, țăranii, intelectualii, micii meseriași și negustori, fără a exclude elementele burgheze atașate idealului renașterii democratice a României.

În jurul acestei mari și hotărîtoare probleme, între forțele politice – unele, cele muncitorești-țărănești, eminamente populare, raliate în jurul P.C.R., iar cele care reprezentau interesele claselor exploatatoare, raliate în jurul casei regale și a P.N.Ț. – Maniu –, s-au angajat ample bătălii politice începînd cu a doua jumătate a lunii septembrie 1944. În cursul acestor confruntări au fost înlăturate succesiv de la putere trei guverne, în care cercurile conservatoare au avut poziții majoritare și, în marile frămîntări de la sfîrșitul lunii februarie, a fost înlocuit ultimul dintre aceste cabinete – cel condus de guvernul Rădescu, iar la 6 Martie se instaurează guvernul de largă concentrare democratică, condus de eminentul patriot Dr. Petru Groza, guvern ce marchează în istoria noastră națională instaurarea unui nou regim politic; puterea revoluționar-democratică a muncitorilor și țăranilor, care a adîncit prefacerile novatoare începute la 23 August și a creat condițiile dezvoltării țării spre noua orînduire, era socialistă.

Conf. dr. Mihai FATU

cronica literară

Horst Samson

tiefflug — gedichte (zbor planat — poezii)

Ed. Dacia

Poetul timișorean de limbă germană Horst Samson invită, cu cel de-al doilea volum de lirică, **tiefflug (zbor planat),** la o călătorie dintr-o perspectivă care permite descifrarea amănuntului. Poetul surprinde geografia locurilor, geografia eului în peregrinările sale prin acele locuri, sau geografia mișcării în sine.

Perspectiva, — apropiată prin enunț, permite perceperea și transliterarea stărilor emoționale de ușoară plictiseală sau iritare, a unei stări de pendulare între mediul rural natal și cel citadin, devenit o a doua natură a poetului. Căci Horst Samson este un citadin care citește tainice pagini de jurnal sătesc (îl recunoaștem aici pe poetul care participă la editarea antologiei în grai popular**Fech sung**), le citește așa cum fac aceste pagini prin lentă acumulare istoria satului și nu numai a lui. **(schneehütte — coliba de zăpadă,** p. 17; **ein langer sommer ohne dich — o lungă vară fără tine,** p. 37).

Departe de a fi idilic, poetul devine uneori melancolic, atunci cînd îl invadează amintiri ale copilăriei rurale. Dar revenirea în actualitate este brutală și anulează orice timid efect sentimental încercat anterior **(wochenende auf dem land — sfîrșit de săptămînă la țară,** p. 12).

Aceeași pendulare, înclinînd mai amplu spre ironie și pastișă, este resimțită la descrierea **familiei '80,** p. 16: **„familia '80** / / bunica își potrivește ochelarii / îmi decupează poeziile de prin ziare / și le pune într-un dosar / în dulapul brun-roșcat / sub rufărie / / tata a încărunțit / cum pleacă vreunul din sat / golește zilnic un pahar de vin mai mult / învață mi-a spus / și ia-ți casă la oraș / / mama nu bea / gătește și tace / cînd mai vii / vrea să știe / și-mi strecoară o bancnotă / / frate-meu cioplește / se uită la fotbal / cumpără hrană pentru pești / și crede / că trebuie să se întîmple ceva / / nevastă-mea / își petrece timpul liber în stația de autobus / în magazinele alimentare / în bucătărie / și aplecată peste lighean / visează la marea cea neagră / / cînd plecăm la război / mă întreabă băiatul / și ochii îi joacă / a nerăbdare".

Călătoria propusă se înscrie în același timp și la modul concret în coordonate geografice. Ni se propun, fără discriminare, trasee „turistice": **karpaten schwarzmeer donaudelta ein reisebericht — carpați marea neagră delta dunării reportaj de călătorie,** p. 62, **hunedoara,** p. 58, Brașovul evocat în **gekrönte wurzeln — rădăcini incoronate,** p. 30, **goleștii,** p. 34, precum și o călătorie cu trenul Sînnicolaul Mare — Timișoara: „/. . ./ un soldat trece prin compartiment / vrea să-i arătăm buletinele / coboară / îl urmăresc cu privirea / pînă dispare cu pușcă cu tot în sala de așteptare / / urcă un cunoscut / vorbim încet / și nemțește", p. 24. Sau, parodiindu-l pe notoriul său precursor, Heine, ni se oferă **hatzfeld — ein wintermärchen — jimbolia — poveste de iarnă,** p. 23.

Replica, parodia constituie o altă coordonată fundamentală a liricii lui Horst Samson: **das ende einer geschichte — sfîrșitul povestirii, p. 5, fussgängergedicht — poezia pietonului,** p. 45, **von der hoffnung — despre speranță,** p. 11, sau **die zehn unbedingten eigenschaften des Sandmannes — cele zece calități sine qua non ale lui moș ene,** p. 63.

Ar mai fi de notat cealaltă dimensiune a vieții poetului, cea citadină, dominată de ziduri golașe de beton, de pericolul banalizării și al plictisului **(sonntagmorgen um sechs — duminică dimineața la șase,** p. 14), de mitraliera de sub pomul de crăciun **(gedicht am sonntag — poezie de duminică,** p. 15), de ziare și de sunetul strident al sticlelor de lapte **(morgen — dimineața,** p. 74).

Mai puțin reușit, și fără a-și justifica prezența într-un volum de calitatea celui de față, ni se pare poemul **landschaft — peisaj,** p. 36.

Monica ALDEA

Cristina Hăulică

Textul ca intertextualitate

Ed. Eminescu

Se înmulțesc cărțile de semiotică! Ceea ce în urmă cu cîțiva ani era un aprins deziderat al congregației (plină de ciudățenii, ca orice grupare demi-esoterică) a semioticienilor, comunitate activă mai ales prin revistele tutelate de cine știe ce for academic, sau ieșite cu voioșie pe poarta cutărui institut de cercetări, și cunoscută, prin cîțiva reprezentanți, mai bine în străinătate decît în țară (căci, vai, și semioticianul e un fel de profet: și trista-i soartă fi-va pe potriva dictonului . . .) începe să devină o realitate. Foiala din revistele noastre de lingvistică (cu totul și cu totul onorabile!) a prins un sunet mai plăcut urechii iluștrilor noștri editori (sau lăsatu-se-vor ei influențați de vreun estival schimb de experiență, cu cine știe ce editor străin specializat în astfel de tipărituri ce apar, acolo, în ediții de lux și la prețuri pe potrivă?), fapt este că în ultimii doi-trei ani am putut consemna apariția cîtorva cărți din acest domeniu, demne de toată atenția.

Cartea Cristinei Hăulică pare să fie la origine o teză de doctorat: cu excepția inevitabilelor ticuri ale genului, autoarea sare cu multă dexteritate baricada strictei specializări (ce a dus, din neînțelegerea diferenței dintre snobismul cultural și știința adevărată, în rîpa ilizibilului multe intenții nobile, încifrate de scufundări inutile în apele prea tulburi ale codificării pînă la ultima virgulă), făcînd din cartea ei, dacă nu o lucrare de popularizare (nu era cazul!), cel puțin un tom accesibil, fără prea îndelungate antrenamente, oricărui cititor acomodat cu rigorile teoriei literare. Avantajul autoarei decurge dintr-o practică anterioară asiduă asupra literaturii: experiența de traducătoare a ajutat-o să treacă pe lîngă crisparea în fața hîrtiei a multora din universitarii noștri. Sînt paragrafe întregi citibile ca un **eseu literar** dedicat lui Borges, pagini în care Cristina Hăulică pare să fi uitat de scopul ei imediat, sedusă de întîlnirea cu un autor extraordinar. Vioiciunea textului ei este permanentă (el ne-a adus aminte de o altă teză de doctorat noncoformistă, dedicată de Șerban Foarță poeziei lui Ion Barbu). Spre deosebire de criticul timișorean, Cristina Hăulică pare mai puțin interesată să descopere imaginea lui Borges printre paginile cărților sale (această operație este subînțeleasă), cît de aducerea la lumină a textului borgesian din păienjenișul de contexte în care l-a camuflat autorul. Cadrul teoretic al cărții are în vedere tocmai această devenire continuă a relației autorului cu opera sa, procesualitate inerentă oricărui text modern. Primele dimensiuni ale operei scriitorului argentinian sînt chiar nivelele la care se efectuează analiza: **scrisul** și **scriitura,** într-o dialectică ce asigură textului un dinamism perpetuu. Operațiile următoare, de descoperire și punere în evidență ale relațiilor intertextuale, au loc abia după aruncarea ancorelor analizei în arhipelagul de relații ale **textului infinit** cu sine însuși și cu lumea, revelate prin **scriitură** și **lectură.** Particularitățile textului borgesian astfel definit fac obiectul cercetării propriu-zise. El nu poate fi înțeles în afara relațiilor intertextuale (intertextualitatea e definită, pe urmele Juliei Kristeva: „indiciul conform căruia un text citește istoria și se integrează în ea"), a acelei rețele în care se integrează prin însuși statutul său **social.** În cazul lui Borges, intenționalitatea autorului transformă aceste relații în pretext pentru unele modificări (Cristina Hăulică le numește **transgresări),** ce pun sub semnul întrebării legitimitatea tutelei scriitorului asupra propriei creații. Astfel poate să dispară însăși noțiunea de **autor,** înlocuită cu aceea, mai adecvată terminologic, de „subiect al scriiturii"; o altă „transgresiune" se referă la ajutorul dat textului de a ieși din propriul „sistem textual", investit cu atributele unei „opere deschise", eliberate de obligativitatea imuabilității. Firește, cea mai spectaculoasă modificare a perspectivei clasice și a conceperii textului ca „dublu **scriitură/lectură"** va fi evidentă la nivelul **lecturii.** Capitolul centrat pe această problemă mi s-a părut cel mai bine realizat din întreaga carte. Uitînd de constrîngătoarele teorii ale semioticii „tradiționale", Cristina Hăulică a pătruns pe teritoriul teoriei literare. Ideea pulverizării, a dezagregării autorului este foarte bine susținută de o analiză aproape detectivistică, în care **teoreticul** se insinuează în plină demonstrație, concurînd la constituirea unui model analitic pe deplin coerent.

Prin **Textul ca intertextualitate,** Cristina Hăulică are dubla șansă de a deschide și a lăsa cîteva adevăruri asupra unui teren de cercetare.

Mircea MIHĂIEȘ

lecturi

Marin Negoiță

PUNCTUL DE TOPIRE

Ed. Albatros

Pentru cine cunoaște activitatea literară a lui Marin Negoiță volumul **Punctul de topire** e, într-un fel, o surpriză. Autorul lui a publicat, în ultima perioadă, cu consecvență, versuri și se părea că-și pregătește debutul în poezie. Placheta **Sub clopotul cerului,** din caseta **Ritmuri** (Deva, 1979), reprezenta un **avan-debut promițător.** Dar iată că Marin Negoiță ține să debuteze cu un volum de reportaj întorcîndu-se la „prima lui dragoste".

Mircea Sântimbreanu, cu intuiția-i recunoscută, în prezentarea de pe ultima copertă, „dezleagă" semnificația titlului, subliniind meritul cărții pe care o editează: **„Punctul de topire** al metalelor, se știe, este variabil. Dar care este punctul de topire al indiferenței?". Marin Negoiță caută în reportajele sale acest **punct** printre constructorii de pe platforma industrială a Hunedoarei. „Investigația" aceasta „a făcut-o — cum se exprimă editorul — cu tenacitate și cu minuție, alcătuind în această carte, din mii de probe și fișe de temperatură, cronica uneia din cele mai nespectaculoase dintre biruințele umane capitale: asupra ruginirii propriei ființe".

Reporterul vine pentru prima oră pe un mare șantier, convins că va descoperi aspectul spectaculos, de senzație, de aici. Găsește însă obișnuitul, firescul muncii cotidiene. Nu rămîne însă la „înregistrările" de suprafață, ci prin multe episoade de reconstituire biografică, de pătrundere în intimitatea oamenilor aleși a fi eroii cărții sale, autorul încearcă să găsească **esența.**

Reporter fiind, Marin Negoiță nu părăsește niciodată „postul" observatorului direct cunoscînd menirea reportajului de a recepta, înaintea altor genuri literare, fiecare vibrație a noului. Marin Negoiță nu reușește întotdeauna să depășească stereotipiile genului, are cîteva inabilități stilistice, dar volumul său alături de **Jurnalul de uzină** a lui Valeriu Bârgău, este unul dintre cele mai interesante reportaje despre Hunedoara.

Silviu GUGA

N. D. Carpen

MOARTEA DELFINULUI

Ed. Cartea Românească

Preluînd (și prelucrînd) unele motive și procedee de succes ale romanului de dragoste (dintotdeauna și, cu deosebire, interbelic), autorul se străduiește să radiografieze (cam cețos) înfiriparea, creșterea și instaurarea deplină, definitivă, a unei violente și tînjitoare pasiuni: aceea pe care Nicolae Negru o încearcă pentru enigmatica Dagmar.

Portretul fizic și portretul moral al femeilor (Dagmar este secondată de Ana Maria) sînt, firește, date: una-cotropitoare, impenetrabilă, infidelă din neșansă (chinuind, deci, fără vină), capricioasă, ca un copil traumatizat; cealaltă-răbdătoare, plină de înțelegere, capabilă de nesfîrșite sacrificii, maternă. Portretul eroului e dat, de asemeni: ins sumbru, iremediabil atins, purtător al unei nevindecate leziuni lăuntrice. Altfel spus, un ipochimen post-romantic, drapat în mantia personajelor de început de secol. Decorul (locuința modestă a unui student, plasată în vecinătatea fatală a eroinei; străzi înnoptate; femei în cadrul luminat al ferestrei; trenuri internaționale; Roma; stațiuni de iarnă în Germania etc.), anecdotica (întîlnire-șoc, cuceriri fulgerătoare, despărțiri, reîntîlniri), investigația mediului și a caracterelor beneficiază de o frazare alertă, de un convenabil exercițiu stilistic, de o compoziție echilibrată.

Unul dintre elementele de real interes ni se pare, însă, a fi, dincolo de stăpînirea meșteșugului, corelația **realitate-vis,** corelație care nu pare a fi fost introdusă întotdeauna deliberat dar care este conștientizată de autor, post-festum. Aceste comentarii (în surdină, sunînd a metatext) imprimă discursului un zbor cevo mai înalt, suficient de înalt, oricum, pentru a-l face să depășească absența programatică a originalității, dar nu suficient pentru a-l elibera de tandrele defulări ce acaperează visul.

Eugen DORCESCU

viața asociației

În scopul diversificării activității cenaclului nostru, în seara zilei de 9 martie 1982 am asistat la o ședință organizată cu concursul cenaclului de limbă germană, Adam Müller Guttenbrunn. Din acest cenaclu au citit poezie trei dintre cei mai interesanți poeți de limbă germană din Timișoara: **Richard Wagner, Horst Samson** și **Eduard Schneider.** Referatele au fost prezentate de către William Totok, Eduard Schneider, respectiv Anton Palfi. Pe marginea celor citite au luat cuvîntul: **Marcel Pop-Corniș,** identifică la Richard Wagner „o poezie de tip minimalist", la Horst Samson „un tip de discurs mai narativ, un epic ce se depreciază", iar la Eduard Schneider „o candidizare a discursului, care nu se sperie de descriptivism". **Monica Aldea** e de părere că „în cele citite nu s-a simțit ceea ce poeții au în comun, cît o cale de evoluție". **Mircea Mihăieș** remarcă fragilitatea și aerul de haiku al poemelor eliptice ale lui Wagner, tentația imaterialului și contemplarea ca formă a neimplicării în poem la Horst Samson și „jocurile mecanice" ale pastoralelor lui Schneider. **Marcel Tolcea** îi situează pe cei trei în descendență brechtiană prin „voluntarismul expresiei", „fragilitatea agresivă" și „franchețea rostirii" poetice. **Ion Monoran:** „am avut plăcerea să ascultăm niște nume ce merită o traducere atentă." **Nikolaus Berwanger,** mentorul spiritual al cenaclului german, a rostit un patetic discurs despre tradiția literaturii germane din România, despre locul și rolul ei, despre condiția sa istorică, precum și despre realitatea ei de azi, așa cum rezultă și din textele poeților care au citit în această seară. Ideea e reluată, parțial, și de **Livius Ciocârlie** e interesat de „sunetul nou", adus în cenaclu de acești poeți". „o poezie ce pare să fie scrisă dinăuntrul lumii, care te obligă să fii mereu cu sufletul la gură". În încheierea ședinței, **Cornel Ungureanu,** conducătorul cenaclului, a propus o „încheiere provizorie" în care a vorbit despre „priza la real" a poeziei ascultate, despre problemele complexei literaturi bănățene de azi și despre necesitatea strîngerii relațiilor de colaborare între toți creatorii din această parte a țării. Săptămîna viitoare va citi proză **Gheorghe Secheșan.** Referat — **Nicolae Stoia.**

A. P.

in memoriam

I. D. Suciu

(1917–1982)

În toamna generației mele, ‑ înc
frunză scuturată: Ion Dimitrie Suci
cat dintr-o rădăcină adîncă din
fertil al Banatului, el a luat ținut
trecutul pentru a-l ordona și al
cartea de istorie a patriei. Demn
mă, pasiunea sa de cercetare,
adăugat o excelentă vocație p
În tot ce a scris se simte și fior
iului înzestrat, nu numai cu forț
și calitatea comentariului elevat
frumusețea expresiei, cu plastica
a cuvintelor. „Revoluția dela 184
Banat", editată de Academia
este de citit ca o epopee, necon
ționantă prin calitate istorică ș

Vechea noastră prietenie — și
și de generație — se împlinea s
dragostei de Banat și a ambiției
pune în evidență valorile. Mai presus
luminile și umbrele unei vieți deloc liniare
îmi stăruie momente ca acelea prilejuite
de apariția primului său volum (în 1940)
„Literatura bănățeană de la început pin
la Unire, 1582–1918", sau cele din
revistei „Flamura" (Scoasă împreun
poetul Mihu Dragomir) — publicați
exprima în epoca aplicării odiosu
tat de la Viena „pulsul națiunii ins
te", după cum a accentuat în 197
articol publicat în „Luceafărul",
ciu. Pătimaș și intempestiv, Ion
Suciu își agita cercul de priete
tea conștiințele, la concentra
patriotismului.

În acest ceas greu al despărți
să nu exprim regretul plecării
purii, fără să fi lăsat istoriei
ceea ce-și propusese. Banatul pi
credincios, temeinic în sentime
Un gînd de mîngîiere îl constituie
nența, ca o creanga viguroasă,
sale, răzbătătoare peste timp.

Mircea ȘERBĂNES

LANSARE DE CART

Marți, 16 martie, ora 17, la libra
hai Eminescu", va avea loc lansarea
mului de proză scurtă, **„Apa de duminica**
aparținînd lui **Nicolae Danciu Petniceanu.**
Prezentarea autorului și a cărții se va face
de către I. M. Almăjan, directorul editurii
„FACLA", și criticul literar Eugen Dorcescu.

Semnificaţia fantasticului la Mircea Eliade

Proza fantastică reprezintă o componentă fundamentală în cadrul operei literare a lui Mircea Eliade şi în ansamblul activităţii sale polivalente, constituind un spaţiu de manifestare, de creaţie care nu a fost niciodată părăsit sau ignorat prea mult timp, cu toate că o serie de circumstanţe au făcut ca preocupările de ordin ştiinţific să se afle în centrul interesului său pentru îndelungi perioade. Sub această paradigmă s-au înscris de-a lungul anilor un număr important de opere care constituie tot atîtea momente semnificative în articularea unei construcţii impunătoare prin complexitatea, diversitatea şi coerenţa sa, prin înnoirile pe care le aduce fantasticului nu numai în perimetrul literaturii române, ci şi în acela mai larg al literaturii universale. Cele două volume care însumează aproape toate textele sale fantastice – „La ţigănci şi alte povestiri" (E.P.L., 1969) şi „În curte la Dionis" (Cartea Românească, 1981), îngrijite de Sorin Alexandrescu şi, respectiv, de Eugen Simion şi beneficiind de două studii excelente –oferă posibilitatea cunoaşterii unei opere care constituie întreprinderea de cea mai mare anvergură în cadrele fantasticului românesc, la fel cum traducerile tot mai numeroase în diverse limbi, apărute în ultimii ani, au darul de a releva cititorului occidental această dimensiune mai puţin bănuită – dar nu mai puţin interesantă şi fascinantă – a savantului.

Atracţia pregnantă pentru acest tip de discurs literar îşi poate găsi explicaţia într-o serie de factori care ţin atît de structura personalităţii lui Mircea Eliade (şi în acest sens memorialistica sa ne furnizează elemente extrem de interesante), cît şi de specificitatea demersului său ştiinţific. Există o bază comună, o solidaritate între cercetările consacrate istoriei religiilor, spiritualităţii arhaice şi tipul de proiect fantastic spre care tinde cea mai mare parte a naraţiunilor lui Mircea Eliade. Ea se află – după cum spune Eliade însuşi – în percepţia şi înţelegerea sacrului, a dialecticii şi rolului său. Sesizarea acestei dialectici este rodul unui act de creaţie literară: „Fără să o ştiu şi fără să o fi vrut ajunsesem, graţie „Şarpelui" – mărturiseşte Eliade – să ilustrez o idee pe care o voi dezvolta mai tîrziu în operele mele de filosofie şi istorie a religiilor, adică faptul că în aparenţă sacrul nu se distinge de profan, că fantasticul ia masca naturalului şi că lumea, continuînd să fie aşa cum ne apare, este în acelaşi timp cifru şi cod" („Les promesses de l'équinoxe", Gallimard, 1980, p. 446).

Avem deci un proces extrem de complex de intercomunicare, de interimplicare între cele două componente, desfăşurat la un nivel subliminal, o informare în ambele sensuri şi nu o transpoziţie sau traducere a unor teme sau motive mitice în opera literară. Asemenea discursului mitic, discursul fantastic constituie – în concepţia lui Eliade – o cale, o şansă de creaţie, o posibilitate de întemeiere de instituire a unui univers, a unei lumi noi, inedite, paralele celei în care trăim. Subliniind importanţa pe care o deţine lumea fundată de naraţiunea fantastică, în funcţionarea acestui discurs, Mircea Eliade pune pe acelaşi plan necesitatea ca o asemenea literatură să fie „o fereastră spre **sens**" („Fragments d'un journal" Gallimard, 1973, p. 518), să propună „semnificaţii nebănuite", altfel spus să ofere lectorului o altă viziune, o altă perspectivă asupra lumii şi asupra relaţiei sale cu lumea. Demersul specific în cadrul fantasticului de care e atras Eliade vizează tocmai acest aspect esenţial, însă nu prin imaginarea unor universuri puternic excentrate, ci prin descoperirea în cotidianul cel mai banal, mai neînsemnat a acelor resurse, forţe, puteri care pot să schimbe o lume, pot s-o convertească în altceva, convertind, concomitent, modul de a fi, de a exista în lume al eroilor săi, determinîndu-l pe lector să-şi modifice el însuşi perspectiva de percepţie a lumii.

Prin realitatea pe care o imaginează, prin determinarea unei inteligibilităţi diferite, naraţiunea fantastică trebuie să producă un supliment de sens care constituie una din raţiunile sale. Acest supliment, această „fereastră spre sens" rezultă tocmai din diferenţa între ceea ce oferă cunoaşterea empirică, sistemele curente de inteligibilitate supuse logicii verosimilului şi cunoaşterea produsă de textul literar fantastic reglat de o logică plurală. În raport cu alte tipuri, formule de fantastic, Mircea Eliade realizează – într-o însemnată parte a operei sale – o deplasare, o transformare a situaţiei discursive caracteristice acestui gen. Privită dintr-o perspectivă mai generală, literatura fantastică pune în scenă relaţiile subiectului cu finitudinea sa, pornind de la postularea la modul thetic a unui eveniment sau suite de evenimente insolite, extraordinare asupra cărora sînt generate la nivel textual două perspective de inteligibilitate şi comprehensiune ,una în acord cu discursul socio-cultural verosimil, alta redevabilă, unui discurs, în general devalorizat, sau unei formaţiuni subiective, iluzorii (vis, halucinaţie etc.). Aceste optici diferite se dovedesc în cele din urmă insuficiente, inadecvate, provocînd un efect de teamă, de angoasă. În cele mai multe traiecte fantastice clasice sau moderne domină această opoziţie, acest contrast care pentru erou (şi/sau lector) semnifică o ruină, o prăbuşire a sistemelor de semnificare puse în joc. Înnoirile, transformările se situează tocmai în acest punct, marcînd o surdinizare a relaţiilor antagoniste dintre cele două ordini pe care le propune diegeza şi o puternică investire simbolică a fenomenelor reprezentate, a altor componente textuale. Faptele neobişnuite, în loc să fie percepute ca dovezi ale finitudinii umane, ale insuficienţelor grilelor de comprehensiune a realului, deschid un spaţiu care subiectului enunţului (eroului) şi celui receptor i se pare a fi al plenitudinii, al completitudinii. Textul fantastic eliadesc (şi ne gîndim la „Şarpele", „Secretul doctorului Honigberger", „Pe strada Mântuleasa" etc.) devine astfel creuzetul miraculos care transformă subiectul textual şi pe cel extratextual, propunîndu-i o lume, desigur imaginară, dar şi descifrîndu-i şi cifrîndu-i altfel lumea reală. Această caracteristică, orientarea tematică pe care naraţiunile lui Eliade o au în vedere şi în cadrul căreia problematica timpului şi spaţiului ocupă un loc central conferă fantasticului său o evidentă tentă filosofică. Textele lui Mircea Eliade par să spună că găsirea sensului este la îndemîna fiecăruia dintre noi, printr-o mai atentă scrutare şi înţelegere a lumii şi a noastră, prin identificarea acelor zone şi momente care ne pot face să accedem la ceea ce este cu adevărat real, semnificativ.

Ioan VULTUR

Caleaşca Domnişoarei Christina

La începutul celei de a doua treimi a romanului **Domnişoara Christina,** Egor, pornit în căutarea Siminei, o găseşte într-un şopron pe jumătate ruinat, într-o caleaşcă demodată. **„Ce cuib de vrăjitoare, gîndi în clipa cînd intră în grajd. Era o încăpere lungă, veche, neîngrijită, cu tavanul crăpat pe alocuri. Aproape întunerec"** (p. 89 şi u.).

Acest microtext de numai două rînduri, în ediţia originală, apărută scurt timp după **Alchimia asiatică I şi Yoga, Essai sur les origines de la mystique indienne,** pregăteşte intîlnirea lor într-un spaţiu, evident, încărcat de semnificaţii. Repetăm: personajele sînt Egor şi Simina; el, de profesie pictor, musafir în casa Moscu, aşezată într-un parc neglijat al unei moşii pe Bărăgan, la vreo treizeci de kilometri de la Dunăre, Simina, o fetişcană de nouă ani. Situaţia este de la început clară: mediul, prin toate datele ce ni se redau, propice unei aventuri extraordinare, iar protagoniştii...

Să ne oprim întîi asupra deosebirii de vîrstă între cei doi. Egor, un artist matur, faţă în faţă cu o fetişcană. Dar ce anume vrea să spună specificarea de „nouă ani"? Nouă, după vechea numerotare prin noduri în patru, este prima cifră din cea de a treia serie de noduri. „Nouă" este ca atare o primă cifră, ultima din seria iniţiată de ea fiind douăsprezece. În vechea astrologie egipteană şi mexicană, nouă trece drept cifră fundamentală. Un comentar din biblioteca lui Asurbanipal la poemul **Emuna Eliş** (comentar de pe tabla V), vorbind de săptămîna de nouă zile, arată că din multiplicarea lui nouă cu trei se obţine calendarul selenar. Este baza termenului din mai toate limbile europene de astăzi pentru împărţirea anului în douăsprezece părţi aproape egale (vezi în română: **luna,** în germană **Monat,** din mai vechiul **Mond,** folosit încă în secolul XVIII, în engleză **Moon,** dar cu altă ortografiere **Monday** etc.). De adăugat că luna selenară avea un caracter de sacralitate. Ca vîrsta Siminei, „nouă" o arată în pragul pubertăţii. Nu este încă nubilă, dar nu mai este nici copilă. În felul acesta, între cei doi parteneri ai aventurii din spaţiul oblong al şurei, în care se află caleaşca Domnişoarei Christina – titulatura acesteia este totdeauna ornată de majusculă – ia naştere o tensiune **sui generis.** Cei doi (sau cel puţin Egor) se află în curs de a urca spre cunoaşterea unei taine supreme. Pentru Simina, momentul de tensiune este încă „joc", cum se exprimă ea. Pentru Egor, de aici se va naşte o tragedie. Sacralitatea acesteia din urmă este însă şi ea precedată în mitografie de numeroase analogii. Astfel, în Mexic, regele Nezalhuacoyatl se va simţi determinat să înalţe în cinstea zeului suprem – „zeul cel fără chip" – o piramidă cu nouă terase.

Din dialogul ce are loc între Egor şi Simina, aflăm mai departe că după credinţa fetişcanei, Domnişoara Christina „n-a fost niciodată bătrînă (p. 91). Este o afirmaţie care aminteşte în parte şi de vechea doctrină neoplatonică, după care „lumea" respectiv „fiinţele" sînt create din emanaţia în nouă repetiţii a materiei originare. Altfel zis, Simina şi Domnişoara Christina sînt una şi aceeaşi întruchipare a materiei originare. Semnificative în acest sens sînt şi radicalele numelor lor: „christ-" şi „sim-".

Ne permitem să amintim că grecescul **chrysos** (aur) este elementul soarelui iar persanul **sim** (argint) este elementul lunii. De adăugat că, în lumea tropicală şi subtropicală, soarele este departe de a fi astrul benign, drept care îl cunosc popoarele din climatul continental european. În calendarul semitic-babilonian cel mai vechi, însemnul primei luni a anului **„muhur ile",** care începe u solstiţiul de iarnă, este alcătuit din simbolul pentru astrul selenar suprapus celui pentru astrul solar. De unde evidentă credinţa că astrul selenar domină lumea de sus, deci lumea vieţuitoarelor, pe cînd astrul solar lumea de jos, adică a morţii. De aici, în farmaceutica orientală legea că plantele medicinale nu au voie să „vadă" sau să fie „văzute" de astrul solar, dacă omul doreşte să le păstreze calitatea salutară. Dealtfel şi în credinţele noastre populare plantele medicinale şi „apa neîncepută" se adună la lumina lunii.

Dar să revenim la încă pomenitul comentar din biblioteca lui Asurbanipal. Aici se spune, pe citata tablă V, rîndurile 20 şi u.: „În ziua a noua să invoci de trei ori trei ori Luna **(Sin)** şi soarele **(Şamaş)**...; În ziua a douăzeci şi şaptea, luna şi soarele stau" (urmează un loc fragmentar) „Şi hotărăsc laolaltă soarta ţării" (alt loc fragmentar) „dau oracolul pentru ţară". Aşadar, astrul selenar, adică al lumii superioare, şi astrul solar (al morţii) se întîlnesc periodic, hotărînd laolaltă într-un anumit fel – deobşte tragic – destinul lumii. Dacă ţinem seama de aceste credinţe vechi cît însăşi amintirea omului din Ur şi Mesopotamia, faptul că Mircea Eliade lasă în romanul **Domnişoara Christina** să culmineze destinele eroilor săi într-o scenă de incendiu, nu este întîmplător. În prealabil, Egor pare a auzi de undeva un „glas surd, melodios" – trebuie ţinut seama şi de acest oximoron – recitind versurile din **Strigoii** lui M. Eminescu:

Arald, nu vrei pe sînu-mi tu fruntea ta s-o culci? / Tu zeu cu ochii negri... O! Ce frumoşi ochi ai... / Las' să-ţi înlănţui gîtul cu părul meu bălaiu... / Viaţa, tinereţa mi-ai prefăcut-o-n raiu – / Las' să mă uit în ochii-ţi ucigători de dulci!" (p. 195).

În momentul acesta, Egor nu se află însă în braţele Siminei ci ale vampiricei Christina, cea veşnic tînără, dar în ciuda tinereţei eterne zeiţă a morţii.

Dar semnificaţia caleaşcăi?

Pe un sigiliu babilonian vedem carul soarelui, urmat de o chimeră, calea soarelui **(harran şamsi),** la fel ca şi al carului naval de mai tîrziu din cultura etrusco-romană, mişcîndu-se neîntrerupt în cerc (a se compara şi tradiţia jocurilor din Circus Maximus din Roma imperială) ca dovada faptului – şi aici îl parafrazăm pe M. Eminescu – că în lumea noastră „toate-s vechi şi nouă toate". Adevărul acesta la fel a fost descoperit de om încă în era de piatră, precum o atestă numeroase reprezentări ca, de pildă, carul votiv de la Dupliaia **(Muzeul naţional,** Beograd) sau carul solar de la începutul epocii de bronz din Seeland (vezi, Sophus Müller: **Urgeschichte Europas,** reproducţia a doua).

Repetăm, apărut după primele mari studii despre ştiinţele oculte şi practicile mitice din Orient ale lui Mircea Eliade, romanului **Domnişoara Christina** îi revine în cadrul operei sale rolul unei sinteze, ancorată în realităţile româneşti interbelice, a problemelor care l-au frămîntat pe autor în deceniul al patrulea. Sinteza năzuită în formă epică a fost chemată să popularizeze cît mai pe larg roadele investigaţiilor sale ştiinţifice.

Andrei A. LILLIN

LITERATURĂ — MIT

În recent apăruta carte Întoarcerea autorului, Eseuri despre relaţia creator-operă. Eugen Simion observă, nu fără temei, că Mircea Eliade este unul din scriitorii de excepţie care uneşte, în propriul spirit, două linii spirituale care se contrazic: pe de o parte, spiritul literar european, pe de alta, interesul pentru mituri, pentru fiecare credinţă sau figură divină care reflectă experienţa sacrului, interesul pentru lumea arhaică. Nu întîmplător în „opţiunea lui spirituală se manifestă fenomenul de coincidentia appositorum care va fi, dealtfel, una dintre temele fundamentale ale istoricului religiilor" (E. Simion, op. cit., p. 344–345). În ambele planuri „conştiinţa unei lumi reale şi semnificative – scrie Eliade – este strîns legată de descoperirea sacrului. Prin experienţa sacrului, spiritul uman a sesizat diferenţa între ceea ce se relevă ca fiind real, puternic, bogat şi semnificativ, şi ceea ce este lipsit de aceste calităţi, adică curgerea haotică şi periculoasă a lururilor, apariţiilor şi dispariţiile lor fortuite şi vide de sens" (La Nostalgie des Origines, 1969, p. 7).

Mircea Eliade vine în cultură cu dorinţa noului, cu speranţa parcurgerii unor drumuri nebătătorite, vine, aşa cum însuşi o mărturiseşte, odată cu prima generaţie românească „liberă care nu avea un program". În L'Epreuve du Labyrinthe (Proba labirintului, 1978) el aminteşte pentru perioada formaţiei sale intelectuale posibilitatea opţiunilor, existenţa libertăţii de descoperire nu numai a surselor tradiţionale ci a tuturor izvoarelor pînă atunci aparent inaccesibile. Totul putea fi cunoscut, totul trebuia însuşit, literatura italiană dar şi cea franceză, cultura clasică, dar şi istoria religiilor ori trecutul Orientului. Temele istoricului religiilor se suprapun cu acelea ale prozatorului. Şi într-o direcţie şi în alta, Mircea Eliade se arăta atras de textele vechi; prin studiul lor, ca şi prin cercetarea fiinţelor din jur, el urmăreşte relevarea contextului arhaic: „la nivelurile cele mai arhaice ale culturii, a trăi ca fiinţa umană este în sine un act religios, căci alimentaţia, viaţa sexuală şi munca au o valoare sacramentală" (La Nostalgie des Origines, p. 9). Pentru scriitor, sacrul mai înseamnă „revelaţia realului", „experienţa unei realităţi şi sursa conştiinţei de a exista în lume" (L'Epreuve du Labyrinthe, p. 176). Prin urmare, pentru Eliade, atît ca literat cît şi ca istoric al religiilor, fiecare manifestare a sacrului are o adîncă semnificaţie: în multiplele cercetări, pînă la un punct documentele arheologice i-au servit demonstraţiei; atunci cînd era vorba de istoria străveche, de preistorie, numai o parte din credinţe şi ceremonii puteau fi identificate în documentele arheologice, tocmai de aceea, Mircea Eliade este de părere că nu se va putea „insita niciodată îndeajuns asupra bogăţiei şi complexităţii ideolgiei religioase a popoarelor de vînători" (Istoria credinţelor şi ideilor religioase, vol. I, Buc., 1981, p. 6); cu toate acestea, el nu adoptă o atitudine radicală, ci pledează pentru indicarea unor anumite „analogii susceptibile de a le lumina indirect" (Ibidem).

Consacrat ştiinţelor religioase, Eliade nu a fost şi nu a devenit un mistic. Analizele sale, chiar şi atunci cînd au în centrul atenţiei visele, revelaţiile, probele iniţiatice, ele nu părăsesc atitudinea raţionalistă. În adevăr, în oricare din scrierile sale, dedicate acestui imens capitol al istoriei umanităţii vom regăsi acea fantastică forţă de creaţie, vom recunoaşte un spirit care se construieşte pe sine, vom cunoaşte o operă care niciodată nu pierde din vedere unitatea profundă şi indivizibilă a istoriei spiritului uman.

Victor NEUMANN

INCURSIUNI ÎN PROZA LUI MIRCEA ELIADE

„Se întîmplă tot felul de lucruri... Tot felul de întîmplări stranii, cu totul neverosimile...", de treceri între planurile existenței și, corelativ, între cele ale memoriei (narative) – relație ascunsă între amnezie și anamneză –, de camuflare a sacrului în profan: „la anumiți oameni, sub aspectul celei mai stridente banalități, ți se revelează structurile profunde ale realului... Există întotdeauna o ieșire, există un prag, un pod", se spune la începutul și spre sfîrșitul povestirii **Podul** de Mircea Eliade. Structura subtil dozată și alternată a acestei povestiri, scrisă în decembrie 1963, duce gîndul la „modelul" borgesian, dar în ordine diacronică, paternitatea tipologiei narative avută în vedere, în cazuri cunoscute, aparține scriitorului român.

Ca într-o „fugă" de I. S. Bach, în **Podul** eliadesc se împletesc patru voci narative, cu timbru și semnificații proprii, sugerînd prin caleidoscopia secvențelor și întîmplărilor patru „mituri", ce lămuresc și încifrează concomitent misterul personajelor cît și taina coincidentă a Narațiunii.

Legatto-urile dintre cele patru voci sînt aduse de lait-motivele-stereotipii acceptînd stranietatea întîmplărilor („E adevărat se întîmplă tot felul de lucruri..."), de momentane stări ale descifrării sensurilor personajelor și acțiunilor, ce se dovedesc a fi, apoi, iluzorii („Îl cunosc, l-a întrerupt Onofrei", „Îl cunoștea atît de bine, îl înțelegea", ‚Atunci îl cunosc" reia altcineva), de tăceri mirate sau neputincioase în fața raporturilor dintre aparențe și temeiuri („E curios, cînd te gîndești... Am așteptat toți, respectuoși, curioși să continue, dar Onofrei zîmbea pierdut"), de invitații la interpretare polisemică („Înțelegeți la ce fac aluzie"...").

Dar peste aceste sintagme și sublinieri cu dublu rol de menținere a unui joc de oglinzi, ale sensurilor și totodată de textură narativă profund muzicală, se impune gama de aluzii și trimiteri semantice la **pod,** topos plurivalent, misterios, fatidic, spre care se îndreaptă naratorii și „personajele" lor, în această povestire a lui Mircea Eliade. Specificitatea modalității epice din **Podul** înseamnă axare pe **amintire,** regresiunea în timp permițînd estomparea, disiminarea semnificațiilor, împingerea sensului spre imperiul **uitării,** pe de o parte, reluarea întrebărilor și aprehensiunilor, încercarea de a le înțelege și adînci în sfera anamnezei fixatoare, pe de altă parte. Să încercăm dar a schița într-o linie mai perceptibilă alternanța și „instabilitatea" discursului narativ.

„Povestea" motociclistului Emanuel, prins într-un joc sisific de urcare și coborîre a dealului din fața cabanei în care se află **Vladimir** (întîiul narator), se sfîrșește dramatic prin accidentarea sa **lîngă pod.** E un moment traumatizant care îl aruncă pe Sisiful modern în tatonările amneziei, după părerea naratorului, prin pretenția sa de a-l recunoaște pe salvatorul său (așa e regula jocului: să-și caute partenerii de competiție și aceștia să nu-și recunoască identitatea, de prima dată). Convingerea lui Vladimir că motociclistul este un amnezic care și-a pierdut prietenii și care se va pierde, în continuare, în căutarea lor se destramă într-o zonă a dubiilor, în finalul povestirii, la reîntîlnire: s-ar putea ca amnezia atribuită accidentatului să fie în realitate o anamneză disimulată și atunci vrednic de milă este el, Vladimir, omul sigur de percepția sa „cuminte" de pînă acum. Uitase „jocul": „La moară la Iosafat", cu cele trei etape ale sale, uitase deci esențialul și, ca atare, el „se rătăcise" și nu Emanuel.

Proiecția dubitativă, generatoare de straniu și ciudat, cunoaște în această povestire a lui Mircea Eliade două nivele: cel al naratorilor și cel al „personajelor", amîndouă nivelele funcționînd într-o relație simultană și progresivă de multiplicare a conotațiilor textului. Parafrazînd un gînd al lui Blaise Pascal, am putea spune că prozatorul Mircea Eliade înscrie misterul omului între „întîmplări fabuloase în trecutul și înaintea lui".

Intervenția lui Onofrei (naratorul cel mai complex „simpatizat" discret de autor) introduce în firul mare al narațiunii tragedia de ordin metafizic a frumosului locotenent de roșiori, care se întoarce, în serile de toamnă, de la garnizoană, prin melancolia abisală a amurgurilor bucureștene – melancolie „muzicală" atît de specifică și altor pagini din romanele autorului –, pentru a ritualiza și sacraliza. Cina și viața sa și a celor doi prieteni, doi studenți, înconjurați de femeile fascinate de militar. Protagonistul se conturează din esențe de mitologii și culturi și nu poate fi descris decît în termeni apofatici, negativi (ca un absolut), declară, admirativ, Onofrei și un „prieten" de-al său, Blanduzia: cunoscător al **Upanișadelor,** ofițerul **trăiește** în plan individual identitatea atman-brahman, grefată pe prototipurile lui Don Juan și Adonis. Îndrăzneala de a trăi ultima realitate a lumii înseamnă pentru frumosul locotenent o traumă izomorfă cu întîlnirea dintre Adonis și misterul care îl „rănește". Respingînd posibilele tentații de interpretare psihanalitică, Onofrei insistă asupra complexității personajului de a uni erosul (iubește douăsprezece, apoi unsprezece femei* cu o detașare în spirit de orice „formă" de individuație, ceea ce formează drama sa metafizică. În șirul femeilor iubite, el caută Magna Mater, dar **întrupată, concretă,** de fiecare dată. Dacă Denis de Rougemont consideră în mai multe cărți celebre că miturile iubirii în Europa cunosc două tipuri polare: Don Juan și Tristan, iată că Mircea Eliade modifică ecuația adîncind-o spre arhetipuri transeuropene. Ducînd „o existență deosebită de a noastră", tînărul ofițer și intelectual „descoperise" misterul

ȘT. DIMITRESCU: „Țărancă"

I. PODLIPNY: „Portret de țăran cu pălărie"

primei repetiții, al re-nașterii pe un alt plan „existențial", în spiritualitate. De aceea un fapt banal ca destuparea celei de-a doua sticle de vin la cina convivilor este executat solemn numai de locotenent. Dincolo de aparenta dispersare a intervențiilor celor patru naratori, **Podul** propune o unitate și o armonie subterană. Conotațiilor aferente licorii lui Bachus li se asociază, în final, prin „rețele" ascunse privirilor grăbite, conotații referitoare la via de la Gorgani, spre care călătoresc cei patru locuitori și în care vie sînt evocate, în același final, și Bătrîna și Fata, „poveste" cu care intră în scenă, un alt povestitor, Zamfirescu. Bătrîna oarbă și bolnavă pe moarte va pribegi pe căi labirintice ale lumii și vieții, condusă de o fată cu o carte în mînă. Crochiu de nouă Odisee („nouă, adică mai frumoasă, scrisă anume pentru femei, bătrîni, copii"), evocarea cuplului feminin disimulează în desfășurarea epică nostalgia după locul natal: numai acolo se poate muri în seninătate și împăcare. Orientîndu-se după Carte, fata citește fascinant pentru ascultătorii, pe unde se opresc, „textul" lumii și al vieții, drumul întoarcerii, toate aceste secvențe părîndu-i-se naratorului „de o rară frumusețe". Drumul revenirii acasă înseamnă și o trecere a unui **pod.**

Coloraturii nostalgice a acestei pribegii odiseice i se asociază o a patra voce și tonalitate narativă a lui Gologan care readuce viziunea unui București de acum cîteva decenii, plasîndu-ne în sindrofia (urmare a celei de la un botez) din casa cu etaje a negustorului cu nume dostoievskian, Stavroghin. Parfum esențial din societatea de odinioară, cu situații stranii și personaje bizare (Herghelie, dna Pelican, Baronul), ce se întîlnesc anual în etajele superioare ale casei negustorului, fără ca acesta însă să-i cunoască. Lume pestriță de diplomați și oameni dedați la serate și călătorii prin continente, peste care, ca într-o vrajă, plutește, la un moment dat, aceeași ceață a amneziei.

Desigur și aceasta, dar intertextualizarea narativă e mult mai complexă și este departe de a fi epuizată de traiectul critic. Povestirea glisează pe serii de semnificații „obișnuite" și pe sensuri ezoterice. Cei din casa lui Stavroghin nu se află, de pildă, **într-o situație fără ieșire,** căci ei pot „coborî". A fi într-o situație fără ieșire, „înțelegeți la ce fac aluzie", sună un laitmotiv al povestirii. Povestitorul dă și alte imagini pentru a face înțeleasă „situația": a fi într-o cameră fără ușă și ferestre sau într-un tunel blocat în inima muntelui. Dar și aici sensul e „format", metaforic. Sintagmele vizează un proces spiritual, inițiatic, de „re-naștere" în alt plan de existență. Negativitatea „concretă" și rațională: „fără ieșire", poate fi depășită printr-o concentrare imaginativă: „Nu știi pentru că nu îndrăznești să-ți imaginezi...".

În planul „concret", după cum am spus, naratorii se îndreaptă spre via de la Gorgani, spre podul de la Cernavodă, iar după vie se întinde marea... Fata și Bătrîna, ajunse în vie, pleacă și ajung la **pod.** Onofrei, în final, coboară la podul de la Cernavodă. Perimetrul acesta geografic devine centru și focar de semnificații și sensuri. În ultima ei parte, povestirea lui Mircea Eliade ia o turnură de text sapiențial, pronunțat repetitiv și aluziv. Nu via de la Gorgani ca atare interesează în realitate. Ea poate fi un camuflaj al „viței de vie, una singură, care ar putea fi și altceva, care ar putea semnifica, bunăoară, prezența zeiței".

În farmecul narativ de subtilă calitate artistică, creat de alternarea vocilor, se aud idei și credințe ale filosofului și cercetătorului mitologiilor lumii, dar ele nu distonează, ci se contopesc firesc în meditațiile și nostalgiile personajelor.

Aflați în tren, povestind și tîlcuind, cei patru convorbitori își fac mai agreabilă „călătoria" spre **vie,** spre **pod,** spre **mare,** dumirindu-se și temperîndu-și astfel neliniștile și melancoliile, așa cum textul eliadesc o spune: „nu se poate lupta, nepregătit, împotriva melancoliei". **Podul** decantează o artă narativă profundă și însenină prin însuș actul de a povesti.

Simion MIOC

---

* „11 este păcatul, după Augustin, pentru că se reatașează la numărul binar 11=1+1=2). Este, deasemenea, „uniunea centrală" a cerului (5) cu pămîntul (6). 11, cu multiplii săi 22 și 33, sînt numere masonice", Luc Benoist, **Signes, symboles et mythes,** Paris, PUF, 1975, p. 75–76.

„TRIBUNA" – 25

„TRIBUNA", revista clujeană, împlinește 25 de ani de viață. E mult, e puțin în destinul unei publicații de cultură și artă? Oricum, încă de la apariția ei, revista Clujului, a Transilvaniei și a țării s-a înălțat prin ținuta ei de înaltă publicistică, prin impunerea, în mișcarea spirituală a orașului, a ținutului și a țării. Scrisă de scriitori, publiciști, eseiști, de cărturari, acoperind o arie vastă a culturii și a problematicii de acest gen, „TRIBUNA" și-a făcut, în aceste două decenii și jumătate, un titlu de mîndrie din a fundamenta mesajul umanist al tradiției vechii reviste a lui Slavici, continuîndu-l cu problematica arzătoare a timpului nostru.

Făcîndu-și un merit din a scrie de pe pozițiile ideologiei, a esteticii marxiste, însuflețind paginile sale cu gîndirea înaripată a partidului nostru comunist român, rămînind statornică idealurilor umaniste ale poporului român, „TRIBUNA" a confirmat, în acest timp, puterea cuvîntului, jertfirea omului de litere pe baricadele unui ideal socialist, spre propășirea spiritualității și ridicarea conștiinței cititorului acestei țări.

Cu adevărat o tribună de afirmare a adevărului și crezurilor noastre umaniste, revista de la Cluj a știut să-și mențină tinerețea scrisului, vitalitatea ideilor, suplețea gîndirii și originalității, în afirmarea ei între revistele surori din România.

De la Timișoara, trimitem, prin aceste rînduri, la un moment aniversar, gîndul nostru luminos, dragostea noastră fraternă, pentru revistă soră, dorindu-i „TRIBUNEI", și celor ce o scriu, putere de muncă, succese, combativitate revoluționară, viață lungă și punerea paginilor ei în slujba idealului de înălțare și propășire a patriei.

ORIZONT

SECRETUL OGLINZII

La rădăcina despărțirii filosofiei de mit, a desprinderii persoanei filosofului de cea a magului, pentru J. P. Vernant stau între altele **„despuierea realității de puterea de prefacere pe care i-o împrumuta mitul, respingerea anticei imagini a unirii celor opuse, în avantajul formulării categorice a principiului identității",**[1] **„transformarea practicii secrete, divulgate, în obiect de predare și discuție, organizat în doctrină",**[2] legate toate acestea de dezvoltarea Cetății, ca spațiu în care **„talismanele păstrate secrete în palatul regal sau în casa preotului emigrează către templu, locaș public și se transformă în imagini făcute pentru a fi văzute".**[3] Orașul modern te face să te gîndești că ochiul s-a deprins atît de adînc cu aceste imagini, de-a lungul atîtor veacuri de privire, încît ele nu mai vorbesc nimănui. În foarte multe dintre nuvelele lui Mircea Eliade, drumul invers către o imagine mitică a lumii se face pornind de la această suprafață a orașului, înstrăinată de propriile-i mistere. În mai toate apare un mesager, cel care dirijează pașii altora spre semnele ce par a presăra, de-a lungul acestei suprafețe neutre și banale, drumul pierdut către un centru enigmatic, recuperator de sens, inițial. Pe harta orașului, acest mesager însemnează fisurile abia perceptibile, zonele de trecere, posibile porți spre un alt adevăr, ce nu poate fi donat, predat ci doar indicat („Mesagerul – spune Adrian din **În curte la Dionis** – te trezește numai, te pregătește să descifrezi sensul **personal** al revelației care este pe cale să ți se facă".[4] Eugen Simion reliefa această transformare a orașului în proza lui Eliade dintr-un spațiu „fără mesaj latent"[5] într-unul încifrat. Cele două fețe ale orașului nu se exclud însă una pe alta, ci se luminează reciproc. Opoziția la M. Eliade, întocmai ca în mit, nu se neutralizează prin excluderea unui termen de către altul, ci prin multiplicarea infinită a identității. Frecvența cu care apar în nuvelele sale teatrul, jocul, visul, scamatoria, travestiurile, metempsihozele, oglinzile-tablouri, femei-zeițe etc., vorbește despre ireductibilitatea multiplicității semnelor. Un inventar complet al personajelor din prozele fantastice ale lui Eliade ar duce la concluzii asemănătoare. Secrete corespondențe de situații și roluri, dincolo de limitele unui text cu altul, ar permite gruparea personajelor pe dublete sau triplete, revelînd o uimitoare coerență a universului imaginar, dincolo de reînscenările sale („Căci după cum se vede, măștile, deși diferite, sînt aceleași"[6] – spune Adrian). Marina – Zamfira, pictorița din **Pe strada Mîntuleasa** și **Incognito la Buchenwald,** o evocă prin permanentele ei transformări pe Frusinel din **Les trois graces** (buchetul de violete pe care-l poartă într-una din „imagini" ne-o amintește pe Domnișoara Christina. Ea se prezintă la diferite expoziții cu pseudonime schimbate, dorind să rămînă anonimă întocmai ca Leana, cîntăreața din **Pe strada Mîntuleasa, În curte la Dionis,** posibilă replică la rîndul ei a Mariei Da Maria=Laetitia=Melania din **Uniforme de general,** toate apariții actoriale ale rolului mediatorului spre misterul căutat. Reaparițiile, „travestirile" personajelor de la un text la altul ne creează iluzia perindării lor prin fața unor oglinzi, ce le redau mereu alte imagini, conferindu-le în același timp o anumită irealitate, refuzîndu-le orice topologie, așa cum ele își refuză identificarea prin nume. Dar, aceeași tehnică face ca, treptat, cititorul să se simtă la rîndul său inițiat într-o lume imaginară ce-i devine tot mai familiară, pe măsură ce se implică în metamorfozele pe care aceasta le suferă, se lasă atras în redimensionarea unei ordonări niciodată stabile, definitive.

Ceea ce ni se pare a recupera Mircea Eliade prin prozele sale fantastice nu sînt miturile, ca atare, ci acea putere de schimbare a realității și refuzul identității, prin care gîndirea mitică revitalizează permanent lumea, universul. Una dintre scenele care revin insistent de la o narațiune la alta este cea care surprinde momentul, foarte important într-un ritual inițiatic, al trecerii, al depășirii pragului între două lumi. Cum acestea se află la Eliade una în continuitatea celeilalte și se răsfrîng una în alta, nu se putea găsi un pre-text literar mai adecvat decît cel al oglinzii, simbol ambiguu, încărcat de o îndelungată tradiție literară, cu o forță specială de iradiere simbolică. Orașul incendiat de lumina fulgerelor **(Incognito la Buchenwald),** peștera cu pereții de diamant din visul Oanei **(Pe strada Mîntuleasa),** palatul subacvatic din visul Dorinei **(Șarpele),** sala de concerte și replicile ei – sala cu fluturi și salonul Generălesei cu oglinda ce „seamănă cu peșterile de munte sau cu rocile din fundul mării, sau cu vreo gură de vulcan în erupție"[7] – din **Uniforme de general,** rotonda cu oglinzi din **În curte la Dionis,** pătrunderea lui Egor **(Domnișoara Christina)** „printr-o mare sală de bal cu policandre aurite de care atîrnau vîrfurile săgeților de cristal"[8] – sînt tot atîtea imagini multiplicate ce descriu apropierea unuia dintre personajele căutătoare de centrul secret al unei altei lumii. Rama oglinzii, a tabloului sau a visului, marchează limita dintre tărîmuri, tinzînd să desființeze în același timp, în spațiul cuprins, această limită. Ca în atîtea alte locuri ale textului lui Eliade irupe și aici, latent, textul eminescian și anume promisiunea pe care Luceafărul o face fetei de împărat ca preț al uitării lumii căreia aceasta îi aparține: „Colo-n palate de mărgean / Te-oi duce veacuri multe / Și toată lumea în ocean / De tine o s-asculte". Descifrarea și reinterpretarea, printr-o altă punere în scenă a textului eminescian hrănește substanța fantasticului lui Eliade. Așa cum încercam să arătăm, în **Șarpele** de pildă, visul Dorinei prefigurează trecerea ei pe insulă, pentru a se produce apoi o răsturnare: nu mai e posibil să știm cu precizie care e lumea reală și care e cea de vis, cele două lumi aspirînd una spre identitatea celeilalte.

În toate nuvelele fantastice ale lui Mircea Eliade, scena pe care în mod convențional am putea să o numim „a oglinzii" ocupă un triplu statut: ea face parte din istoria narată, deschide un spațiu metatextual și lasă să se întrevadă și straturile intertextualității sale. Naratorul pare a-și asuma rolul inițiatorului, al mediatorului, care întocmai ca unul dintre personaje, ar spune: „Eu nu fac altceva, **nu pot face altceva,** decît să vă spun, dar voalate ca într-o oglindă veche, cum a fost oglinda noastră, nu pot face altceva decît să vorbesc în imagini și parabole de taina care mi-a fost încredințată"[9]. încercînd să ne deprindă cu un anumit mod de a privi lucrurile și de a ne privi.

Smaranda VULTUR

---

[1] Jean Pierre Vernant, **Mythe et pensée chez les Grecs,** II, Maspero Paris, 1981, p. 106.

[2] [3] **id.,** p. 112.

[4] Mircea Eliade, **În curte la Dionis,** ediție și postfață de Eugen Simion, C. R., Buc., 1981, p. 524.

[5] **id.,** p. 621.

[6] **id.,** p. 522.

[7] Mircea Eliade, **op. cit.,** p. 442.

[8] Mircea Eliade, **La țigănci și alte povestiri,** E.P.L., 1969, p. 143.

[9] Mircea Eliade, **În curte la Dionis** ed. cit., p. 451.

Izvoditorii de valori supreme

Gospodăria sătească a românului de totdeauna, din timpuri străvechi și pînă azi, a uimit străinătatea și veacul prin forța ei statornică, păstrătoare de tradiție, prin complexitatea și inventivitatea ei. Din timpuri imemoriale, țăranul plaiurilor noastre și-a ridicat cu mîinile sale casa, din piatră, pămînt sau lemn, și-a construit în interiorul ei, din lut și lemn, vatra și masa, scaunele și patul, blidarele și bîrnele. Cînd a socotit că e gata, și-a înălțat, alături de ea, grajdul viețuitoarelor de pe lîngă casă, șura cu fîn și tulei, pătulul de porumb și și-a înălțat cu barda gardul împrejmuitor, să se apere de răuvoitori. În serile lungi, a început, apoi, a-și țese îmbrăcămintea, cioarecii și ștergarele, vesta și brîiele, lepedeiele, pieptarele și opregul, spăcelul și poalele, șerparul și opincile cu gurgui. În casa lui, stăpîni erau lîna blîndelor oițe, inul și cînepa, mai tîrziu, bumbacul, cașmirul, catifeaua și stamba. Cît era ziua de lungă, războiul își bătea spetele, sucala și vîrtelnița mergeau, furca de tors și gherghelul nu aveau stare, nu ațipeau niciodată. În roșu, în galben, în albastru, și în toate culorile naturii, văzute și nevăzute, se iveau pe covoare, pe țesături, pe haine, pe cojoace, semne pe care imaginația fără istov a țăranului le broda, le cosea, le imprima.

N-a fost țăran mai măiestru, mai inventiv, mai harnic în Europa, și dincolo de ea, ca țăranul român și milenara sa îndeletnicire.

Poate, gîndind la acest trecut și prezent de gospodar, de creator, de visător al țăranului român, secția Etnografică a muzeului Banatului (prin cei ce conduc secția și se apleacă, iubitori, spre aceste statornice valori materiale și spirituale, Ioan Bodea, Vasile Cica, Lidia Gaga, Elena Grigorescu, Stela Indrei, Violeta Blaj) a imaginat o expoziție sui generis, originală și, totodată, unică în felul ei, de-a transpune în sălile de la Bastion creația gospodarilor, din trecut și de azi, din Sacoșul Turcesc, o comună din preajma Buziașului. Ideea de a aduce țăranul însuși la oraș, cu toată creația tehnicii sale casnice, cu obiectele și imaginile satului său, cu, chiar, oamenii săi, este o idee generoasă, ce se cere sprijinită și în continuare. Tradiția și contemporaneitatea, astfel, se împreună, prind culoare și simbol, iar civilizația satului primește noi îndemnuri, pentru ca ea să perpetuieze, să nu se stingă, ba, din contră, să fie stimulată cu noi lumini și valențe, și cu noi exemple, care să vorbească, mîine, despre perenitatea spiritualității noastre, despre valorile mîinii, gîndirii și spiritului inventiv al țăranului român, izvoditor de valori supreme, nepieritoare, duse din veac în veac, fără istovire, fără ca ele să pălească, fără ca mîna timpului să le atingă sau să le spulbere.

Ion ARIESANU

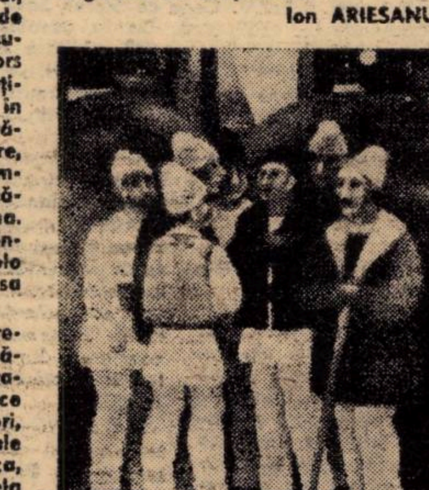

IOAN GRIGORE: „Lumina"

O INSCRIPȚIE, O VOCE*)

5 IUNIE. Sînt de trei zile în București și la fiecare dintre întîlnirile întîmplătoare sau neîntîmplătoare cu cunoscuții mei se discută despre sfîrșitul marelui scriitor. Timpul nu mai ține cu oamenii lui de seamă, în nici un caz în ultimii ani. Atîți dintre ei nu au avut moartea... care să le dea măsura operei, a efortului lor creator. Prietenul meu G. a avut o moarte cumplită, a fost găsit după trei zile... În orașul de provincie care îi datora atîtea – el adunase în jurul lui poeți, artiști, crease din nimic o viață culturală – moartea l-a stigmatizat încă... s-a aliat dușmanilor lui... parcă și ea ar avea de plătit polițe... Cum au murit Baconsky, Ivasiuc... și atîția alții? Oare ce s-a discutat despre viețile și despre morțile lor?

*

7 IUNIE. Eliade este primul care numește tradiția enciclopedică a culturii române; nu primul care intuiește o familie spirituală, ci primul care accentuează insistent pe aceste date ale specificității. Ieșind din literatură, din istorie, el le socotește pe amîndouă în cadrul unei unități spirituale. **„Există,** scria Mircea Eliade în introducerea la ediția consacrată lui Bogdan Petriceicu Hașdeu, **în cultura românească o tradiție care începe cu Dimitrie Cantemir și pe care am putea-o numi tradiție enciclopedică. O bună parte din oamenii de seamă, scriitorii mari și profeții culturali ai neamului românesc, se integrează în această tradiție. Gheorghe Lazăr, Ion Heliade Rădulescu, Alexandru Odobescu, Ion Ghica, Bogdan Petriceicu Hașdeu, Mihai Eminescu, iar, pe un rînd mai jos, V. A. Ureche, Grigore Tocilescu, Nicolae Densușianu – toți aceștia continuă, cu geniul sau cu puterile lor omenești, linia istorică continuă, cu geniul sau cu puterile lor omenești, linia istorică deschisă de mintea vastă a lui Dimitrie Cantemir".** Să repetăm: Mircea Eliade atrage atenția asupra unei tradiții **specifice,** numește un număr de autori ce nu au fost neapărat literați, ci creatori. Trăsăturile comune ale acestora ar fi: **„Aceleași preocupări variate și contradictorii; aceeași sete de a străbate cît mai multe din geografiile spirituale ale lumii; aceeași activitate multilaterală,** uneori grăbită, alteori improvizată (s. n.), **izvorînd însă din dorința de a sili cultura românească să sară cît mai multe etape, înălțînd-o pe plan mondial, dovedind puterea de creație a geniului românesc".** Oare nu acestea au fost și ambițiile tînărului Mircea Eliade? Cine citește literatura lui Mircea Eliade – aceste romane atît de repede expediate de critica literară – își poate da seama de una dintre direcțiile efortului novator. Considerat gidian, huxleyian, papinian, fiind și una și alta și cealaltă, recunoscînd noi toate aceste influențe, ca și acelea ale lui Dos Passos (etc., etc.) să mai observăm extraordinarul efort al scriitorului de a reconstrui **romanul:** de a construi un univers romanesc. E uluitor de văzut cum romanul poate sluji ambițiile **totalizării:** el devine sau trebuie să devină o nouă sinteză. Reformator, Mircea Eliade se adresează mereu unei Renașteri trecute, dar mereu posibile. În **L'épreuve du labyrinthe,** scriitorul mărturisea, în legătură cu anii studenției, (decisivi în formația sa): **„N-aveam poate conștiința de a căuta omul exemplar, dar simțeam importanța unor surse aproape uitate ale culturii europene. E rațiunea pentru care, în ultimul an de universitate, am început să studiez curentele ermetice și „oculte" în filozofia Renașterii italiene. Este subiectul tezei mele...".** O idee-ecran: Renașterea, cu geniile-i polivalente.

8. IUNIE. Citesc singur în sala de microfilme a Bibliotecii Academiei. Bătrîna Doamnă întîrzie, ieri îmi povestise despre conferințele Criterionului, cu o anume exaltare: mi-a promis că azi îmi va aduce poze. Apare în jurul orei 11, are cîteva fotografii pe care nu vrea să mi le lase. Nu vrea să le fotocopieze. Dintre cei din fotografii, doar Mircea Eliade mai trăiește. Și, desigur, eu, zîmbește rece Bătrîna Doamnă. Ea a fost actriță, există cineva care lucrează la biografia ei. Să iau legătura cu ea. Dînsei i-a povestit mai multe, dînsa a înregistrat pe benzi totul. Acum nu mai are nervi să povestească. Ea e foarte bătrînă, de ce-mi pierd eu vremea cu un bătrîn? Ea nu mai are nimic de spus și nimic de trăit.

*

RAMPA, 22 noiembrie 1936, un interviu despre **Domnișoara Christina: „Am încercat în acest roman să mă apropii de sentimentul de fantastic pur românesc, de ceea ce s-ar putea numi prezența «fantastică» atît de stranie pe care o întîlnim în folclorul românesc".**

Personajul ce dă numele nuvelei nu ar avea o identitate clară. **„Ar putea fi** (răspunde Mircea Eliade lui Paul B. Marian) **un strigoi, lucru pe care l-am crezut și eu o bucată de vreme, dar ar putea fi, în același timp, și un «Luceafăr», asemeni aceluia din poemul lui Eminescu. (...) Pasiunea ei pentru opera poetului domină și apasă întreaga familie, ani întregi după moartea ei".**

Fixarea momentului este justificată și ea: scriitorul dă seamă pentru fiecare clipă a sa; pentru timpul său: **„Avem în lucru Ștefania, roman care continuă Huliganii. E un roman imens, dens, dramatic, care ajunsese să mă copleșească înainte de a-l termina. Am întrerupt atunci manuscrisul Ștefaniei și am încercat o carte cu desăvîrșire nouă. Altă tehnică, altă zonă de inspirație. Aveam impresia, nu știu pînă la ce punct întemeiată, că nu s-a încercat pînă acum un** roman fantastic românesc. **Nuvele și povestiri fantastice cîte vrei. Dar roman, nu. Mă ispiteau greutățile unei asemenea cărții...".**

Să mai notăm, încă odată, gigantismul proiectelor dar și spiritul de competiție care domină literatura lui Eliade. Și spiritul de construcție; prozatorul scrie acest roman, ca și altele, **pentru a umple un gol, pentru a deschide o cale nouă.** Este desigur greu să accepți toate ideile autorului, însă trebuie, considerîndu-le ipoteze de lucru, să le ai în vedere:

„Un roman fantastic nu se poate baza nici pe atmosferă, nici pe tehnică... În primul rînd e nevoie de o acțiune fantastică; **de intervenția unor agenți extraumani care să transforme un episod într-un destin și o stare sufletească într-un delir...".**

Ca întotdeauna, Mircea Eliade este un scriitor „la zi", este interesat de momentul „de față". **Ce interesează azi?** e una din întrebările cheie vizavi de opera lui de tinerețe.

„Astăzi – crede Mircea Eliade – **nu mai interesează decît Gide și Malraux, scriitori care au aderat la comunism, care au luat atitudine politică. (...). Literatura nu mai domină spiritul public, așa cum făcea bunăoară înainte de război (se compară cu ceva gloria lui Anatole France și D'Anunzio?) sau morală, de politică și de istorie. Ziarul, pamfletul, biografia,... alcătuiesc o hrană spirituală mult mai atrăgătoare decît romanul sau poezia".**

*

10 IUNIE 1980. Ce se scrie în **Rampa** lîngă interviurile lui Mircea Eliade sau unor colegi de breaslă ai săi? Revista are rubrica ei de **indiscreții,** de anecdote, e senzațională, știe să-și speculeze profilul. Ocupația ei de bază e, firește, lumea teatrului... așa că nimic din ceea ce este... teatral nu i-e străin. În numărul convorbirii lui Eliade cu Dan Petrașincu, revista publică un vast interviu „Cu Lulu Savu despre plăcerile și neplăcerile vieții în teatru". Lulu să fie femeia care-l primise pe reporter în garsoniera ei... sau altă actriță ce îi dezvăluie, cu cîtă grijă, viața intimă? Stilul frivol al revistei n-o împiedică să se bucure de răspunsurile pe care cei mai importanți scriitori ai vremii, de la Arghezi la Lovinescu, i le acordă. Unul dintre subiectele principale ale revistei e TĂNASE, cu a sa trupă, un reporter stă de vorbă **cu Bizu Cantacuzino despre raidul său în jurul lumii.** Pozele Olgăi Tschekova, ale lui Simone Simon. **Cazul Barațki,** sinuciderea unui cunoscut muzicant, Elena Zamora, **Toto Ionescu în intimitate.** Toto Ionescu e vedeta pe care revista o prezintă în deshabillé? Dar în alt număr și **N. D. Cocea în intimitate** este. Oare de ce n-am fișat răspunsurile lui N. D. Cocea? **Ce fac vedetele** – titlu de rubrică. Iar anecdote cu balerine... Revistă vie, plină de poze, de anecdote, de informații din lumea spectacolului, RAMPA poartă un inevitabil aer bulevardier, balcanic; iluștrii trec prin paginile ei – coboară în paginile ei – doar pentru a demonstra cititorului de revistă că nu se află într-o companie rea; dimpotrivă, Olimpul e prezent prin toți aleșii săi... Trebuie înțeles rolul COTIDIANULUI, al jurnalului, în opera de tinerețe a marelui scriitor. În **Rampa,** aceste texte senzaționale, frivole, ieftine; plasa care reține marile adevăruri ale bărbaților literaturii. Adevărurile lor comune, umane, străbătînd prin crusta ideilor, a prejudecății noastre despre oamenii celebri... Sinceritatea lui Mircea Eliade mi se pare uneori tulburătoare. Nu epatantă, așezată lîngă cinismul pe care oricare cititor al eseurilor sau al romanelor sale ar putea să-l bănuiască. Dintre cele declarate într-unul din interviurile sale din **Vremea** am lăsat la o parte aceste propoziții, care mi se păreau nedemne de un text sobru: **„E plicticos să nu ai succes public, pentru că viața e grea și, mai ales, e scurtă. Atîta tot. Mai curînd sau mai tîrziu ordinea se restabilește de la sine...".**

Polul celălalt al existenței cotidianului: altă fișă rămasă netranscrisă: **„Mărturisesc că nu sînt maniac al scrisului și al lecturilor diverse. Încerc, pe cît pot, să mă lecuiesc de acest păcat, dar toate leacurile vin la vremea lor. Probabil că va veni o zi cînd bibliotecile și colile scrise îmi vor părea perfect inutile, ca oricărui înțelept. Aștept și eu ziua aceea. Căci viața aceasta este tot atît de tristă, de neînțeleasă și de copleșitoare în bibliotecă și la masa de scris, cum este și pe stradă sau în singurătate. Mă lupt și eu cu mine însumi, contra răului din mine, atît cît mă vor ajuta puterile. Dar să nu crezi că poți fugi de ceva... Același destin îl întîlnești peste tot". (România literară,** 6. I. 1934). Oare de ce am vrut să abandonez aceste texte memorabile? Pentru că melancoliile marelui cărturar nu se integrau în nici una dintre presupunerile cu care pornisem la drum? Oricum, știam că la capătul celălalt al cotidianului nu voi descoperi neapărat **Istoria religiilor,** ci sentimentul durabilului clădit, desigur, și pe aceste melancolii... pe care, poate, se ridică o operă. Mircea Eliade este un mare sentimental care își refuză cu violență, cu furie dar și cu o anume resemnare acest statut...

*

4 IUNIE. În **Vremea** din 13 iunie 1937, pag. 5, **Atentatul moral împotriva lui Mircea Eliade. O mistificare a Ministerului Educației Naționale, Ministerul dat în judecată pentru 10.000.000 lei daune.** Litere de o șchioapă, toată presa românească participînd la campania MIRCEA ELIADE: E un subiect pentru gazete! Cu elogii, articole, pamflete, liste de susținători. Consiliul profesoral al Universității a decis excluderea lui Mircea Eliade din rîndul său. Se mai întîmplase așa ceva în cultura română? Desigur, Hașdeu fusese judecat pentru imoralitate, ca și Maiorescu. Mircea Eliade se vede integrat într-o categorie ilustră; faptul că se scriu despre el șiruri de articole nu pare a-i fi displăcut. Între numele pe care le găsesc, se numără al lui Alice Botez, între studenții care semnează un manifest pro-Eliade – Mihai Șora, Ion Frunzetti... La campania contra lui Mircea Eliade a participat pînă și revista **Medicul nostru** Este curios cum o revistă care avea o pagină despre **Viața sexuală,** care îl idolatriza pe Freud și care ilustra pericolele sedentarismului, alcoolismului, care ilustra bolile, ravagiile lor, cu splendide doamne mai mult sau mai puțin dezbrăcate, găsește ocazia de a anatemiza „erotologul"... o vreme, eram înclinat să cred că revista bănuia, în publicațiile științifice ale lui Mircea Eliade, intenții negustorești, posibil competitive... Revista de medicină popularizată a doctorului Y nu făcea altceva decît să se integreze într-o campanie care raliază nume și forțe dintre cele mai felurite, de la Nicolae Iorga la M. R. P.... înțeleg, dar parcă sînt uimit să descopăr, în acele pagini cu articole împotriva gripei, a bătăturilor, cu vedete hollywoodiene și cu lungi serii de articole pentru profilaxia bolilor venerice, un articol consacrat literaturii lui Mircea Eliade...

FĂRĂ DATĂ. Somn rău. Cărțile, părăsind rafturile bibliotecii, rămînînd în ceața grea a încăperii, plutind, odihnindu-se în aerul străbătut, ca un grilaj, de dîre de lumină. Apoi paginile scrumindu-se: cenușă – ele – așezîndu-se pe rafturile care se înalță, cresc nu către cer, doar către un tavan pe care îl presimt: există. Nici o flacără, dar cărțile, revistele, ziarele scrumindu-se. Grilaje de lumină și de cenușă. Nu văd zidurile dar bănuiesc că nu există nici o ieșire. O inscripție ca o voce care coboară nu din spațiu ci din timp: **Mormîntul scriitorului necunoscut.**

Comel UNGUREANU

---

* Fragmente din **Șantier 2, un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade.**

teatru

In premieră la Teatrul Naţional din Timişoara

„VELÁZQUEZ" de A. B. Vallejo (II)

2. Ioan Ieremia a încercat să elibereze din textul lui Vallejo povestea „omului de spirit" – acel grăunte de nisip capabil, se zice, să deterioreze funcţionarea marilor mecanisme despotice. Decorul sugerează un vast atelier, cu puţine elemente particularizatoare şi, în schimb, aflat mereu în drumul ori sub privirile tuturor personajelor dramei: un spaţiu comun, sau, dacă vrem, istoric, sobru în linie şi culoare. Emilia Jivanov a izbutit, ca de fiecare dată, să exprime riguros (a se vedea savanta paletă coloristică a costumelor, citind artist pictura „maestrului echilibrului") ideea regizorală. Interesant, la rîndul ei, reprezentaţia respectă sugestia plastică „dînd" persoanelor din preajma eroului trăsături care le plasează în prim plan (senzaţia este că Velázquez, parcă printr-un artificiu catoptric, se reflectă parţial în ceilalţi). Spectacolul demonstrează un efort contextualizator deşi, cîteodată, intenţia de a da complexitate rolurilor nu e doar vizibilă, ci şi fericit materializată. În logica acestei consecinţe, se reţin, mai ales Mihaela Murgu (definind dezinvolt posturile antinomice ale Marcelei de Ulloa), Damian Oancea (precis în a releva probitatea asumată a învăţăcelului), Miron Neţea (versatilul Nieto, confruntat cu neputinţa de a-şi masca slăbiciunile), Ştefan Mării (un rege care suportă să fie minţit, dar, pe de altă parte, acceptă discursurile acuzatoare ale lui Velázquez, şi ale fiicei sale), Angela Ioan (sensibilizata de adevăr prinţesă Maria Tereza, angajîndu-se cu aplomb în apărarea ideilor, jucînd o inocenţă ce nu-i vine întotdeauna bine), Irene Flamann Catalina (o „soţie de artist", neliniştită de propria-i incapacitate de a-şi pricepe consortul) ... Alexandru Ternovici, Camil Georgescu, Daniel Petrescu, Vladimir Jurăscu, Cristian Cornea, Ovidiu Grigorescu, (şi alţii, dintr-o numeroasă distribuţie) îndeplinind cu profesionistă conştiinciozitate partituri de mai restrînsă (şi univocă) întindere. Spectacolul, fiind programatic „o poveste despre ...", are cadenţa epică şi tinde să explice scenic, uneori inteligent (este remarcabil tabloul de curte – dialogînd monocord despre impozite, artă şi Pictor – venind, din fundal către noi, în ralanti), alteori didactic (a se observa prezenţa iscoadelor în cadru), raporturile indivizilor cu sistemul, legăturile între personaje. Un ilustrativism de plăcută factură – la urma urmelor – se instaurează; în defavoarea forţei pe care alte montări ale lui Ioan Ieremia o aveau (numai la excelenta, puternică „Fundaţie" – în premieră pe ţară şi aceea – dacă ne-am referi ...).

3. Velázquez, sîntem îndemnaţi să înţelegem, parcurge drumul spre luciditate (ori este vorba despre conformism – această definitivă înfrîngere a idealului?). Avem de a face cu destinul unei idei, în piesa lui Vallejo, chiar dacă o „citim" în replica unui erou. Circumstanţele scenice menţin o oarecare incertitudine, datorată nu atît lui Mircea Belu (Velázquez), laborios, trasînd cu meticulozitate (şi vigoare, pe alocuri) trăsăturile personajului său (mai puţin „orientat" în desfăşurarea „interogatoriului" la care participăm cu o „statică" siguranţă că „succesul" va reveni Pictorului), cît lui Ştefan Sasu (Pedro Briones) care, de altfel, compune minuţios portretul unui bătrîn ce a intersectat, cîndva, existenţa unui Creator ... Dar Pedro nu e deloc atît de puţin. Sau nu era. Vallejo l-a „convocat" în textul său despre Velázquez pentru a ne implica profund în drama unui Artist. Pentru a ne aduce aminte că puterea este necruţătoare. Pentru a „povesti în oglindă" o altă biografie, oricînd posibilă, a lui Velázquez; pentru a-i da acestuia un partener de idei şi de convingere. (Şi cîte nu ar mai fi de adăugat?!) Însă spectacolul (eludînd exprimarea intelectuală a personajului, neluînd în seamă faptul că Velázquez – deîndată ce reapare Pedro – convine să-i împărtăşească esenţa frămîntărilor sale) îl tratează pe alter-ego-ul Pictorului, ca pe un bătrîn de la colţul unei străzi ... Ceea ce Ştefan Sasu, străduindu-se, realizează. De la această importantă, în opinia noastră, sărăcire a personajului central de biografia sa „eventuală", începe aproximativa putere de impact a reprezentaţiei. Fiindcă, avînd „ţinută" – cum obişnuim să spunem – montarea nu are şi veritabila ascuţime a altor discursuri împotriva „aberaţiilor istorice", recompuse scenic de Ioan Ieremia. (Să semnalăm, chiar în trecere, eterogenitatea ilustraţiei muzicale; şi faptul că, incitîndu-ne spre alte spaţii geografice decît cel spaniol, nu ne şi lămureşte în ce scop ...) Ieremia şi distribuţia s-au oprit, de data aceasta, la jumătatea unui drum care putea să conducă mult mai departe ... Oare cine s-a temut de Pedro Briones Velázquez?

Antoaneta C. IORDACHE

---

muzică

LA PORŢILE PERFECŢIUNII – MAREA MISSĂ ÎN SI DE BACH

Iată un eveniment menit a rămîne încrustat între momentele de mare rezonanţă, de splendidă împlinire ale Filarmonicii „Banatul" – înscrierea în primă-audiţie a celei mai grandioase lucrări vocal-simfonice semnate de gigantul Barocului muzical sau poate al muzicii tuturor timpurilor, **Johann Sebastian Bach, – Marea Missă în Si.**

Generoasă însăşi ideea abordării acestui opus, conceput la dimensiuni care înspăimîntă chiar pe cei mai entuziaşti adepţi ai muzicii lui Bach. Greul revine corului, care cu mici perioade de respiro – solo-urile vocale sau interludiile orchestrale, este chemat a susţine amplele desfăşurări contrapunctice ale partiturii, intr-o varietate ameţitoare – la 4, 5, 6 şi 8 voci, cărora li se adaugă un cvartet vocal solistic, cu soprana dublată, susţinuţi de o paletă orchestrală diversificată, cu efecte timbrale insolite. Mă refer la tonul catifelat al oboiului d'amore, la corno da caccia, a trompetei, în si bemol, cu sonoritatea sa punctînd străluciri diamantine. La toate acestea Bach adaugă suportul aproape omniprezent al sonorităţilor grandioase ale orgii.

Măreţia atinge aici zonele sublimului, măiestria bachiană putîndu-se întrece cu cei mai perfecţionaţi giganţi ai ordinatoarelor electronice moderne, care, după părerea specialiştilor avizaţi, ar fi unicii capabili de a elabora similare şerpuiri savante de melodii şi armonii, printre severele canoane stilistice impuse de gen. Virtuala dispută este cîştigată de om, de creator.

Să mulţumim aşadar lui **Remus Georgescu,** realizatorul acestui admirabil act de cultură, necesar pentru cartea de vizită a Oraşului muzicii, să aplaudăm apoi împlinirile corului, instruit cu har de **Diodor Nicoară,** care, cu o respiraţie leonină, a traversat strălucit momente de mare dificultate, transformîndu-le în echivalente estetice, ce au răsplătit munca tenace, de peste două luni, a ansamblului. Ce păcat că muzica nu are atributele statuare ale operelor durate în stîncă ori marmură, ci iată, ard, jerbe incandescente, în răstimpul cîtorva clipe.

Mi-ar veni greu să nu evidenţiez solo-urile trompetei lui **Gh. Muşat,** ori **Ilie Munteanu,** al flautului **Ioanei Mogoş** ori **Emil Frîncu,** pe **Laurenţiu Baciu** sau **Radu Ţaga** la oboe d'amore, fagotul lui **Alex. Nichişov** ori **Ioan Gîrboni,** cornul lui **Paul Banciu.** Pe altă orbită expresivă se cuvine evidenţiată vioara solo a concert-maestrului **Ioan Fernbach,** vizavi de prestaţia monumentală ori serafică a intervenţiilor la orgă ale artistei **Alla Popa.**

Dintre soliştii vocali, **Martha Kessler,** în **„Agnus Dei, qui tallis peccata mundi",** a atins cotele cele mai elevate, încărcate de semnificaţii tulburătoare, rostite cu o supremă interiorizare. De mare calitate şi intervenţiile sopranelor **Emilia Petrescu** şi **Virginia Manu,** cît şi ale basului **Mircea Moisa.** Mai puţin aliniat colegilor săi, tenorul **Carol Herca.**

O menţiune specială fiecăruia dintre compartimentele corului-basului, alto-ului, sopranului şi tenorului – pentru efortul şi dăruirea exemplară dovedită şi sesizată abia în clipa cînd ultimul acord s-a risipit. Abia atunci am văzut chipul lor marcat de uriaşul efort presupus, dar strălucind de bucuria reuşitei. Dirijorului **Remus Georgescu,** transformat prompt într-un muzician care a preluat subtil tainele dialogului codificat al maestrului de cor cu ansamblul, întreaga noastră gratitudine.

Marea Missă în si de J. S. Bach va însemna în analele Filarmonicii un punct de referinţă, pentru instituţie cît şi pentru toţi aceia care şi-au adus obolul la împlinirea şi înălţarea sa.

Doru MURGU

---

istorie-document

Cu preţul a numeroase sacrificii

● Tineretul din Banat s-a distins în lupta pentru apărarea libertăţilor democratice şi naţionale

Făurită ca rezultat al unui îndelungat proces de dezvoltare a mişcării revoluţionare a tineretului, Uniunea Tineretului Comunist a desfăşurat o importantă activitate de educare a tinerei generaţii în spiritul ideologiei comuniste, de mobilizare la mişcarea pentru apărarea libertăţilor democratice, a suveranităţii şi integrităţii patriei. Condusă şi îndrumată cu pricepere de Partidul Comunist, Uniunea Tineretului Comunist şi-a educat, totodată, membrii în spiritul abnegaţiei pentru cauza maselor muncitoare, a fost un preţios şi direct ajutor pentru partid în străduinţele de organizare a tinerilor muncitori, ţărani, elevi, studenţi, militari, în propagarea idealurilor de libertate, de apărare şi promovare a adevăratelor interese ale poporului român.

Tineretul muncitor din Banat, fără deosebire de naţionalitate, a participat activ la marile acţiuni revoluţionare organizate şi conduse de P.C.R., îmbinînd necontenit lupta pentru revendicări economice şi o viaţă mai bună cu cerinţele apărării şi afirmării libertăţilor democratice şi naţionale. Modalităţile de acţiune au fost deosebit de complexe. La Lugoj, de pildă, Comitetul local U.T.C. a întocmit un proiect de acţiuni care cuprindea: intensificarea luptei pentru amnistie generală politică, pentru ziua de lucru de opt ore, sporirea salariilor şi îmbunătăţirea condiţiilor de muncă ale ucenicilor. Aceleaşi obiective le întîlnim înscrise şi în programele de acţiune ale celulelor uteciste din Timişoara, Arad şi Reşiţa.

Presa comunistă şi a organizaţiilor democratice de masă, dar şi numeroasele rapoarte ale autorităţilor, relevă prezenţa activă a tineretului muncitor bănăţean la mişcarea revoluţionară a proletariatului în vederea apărării libertăţilor democratice şi naţionale, pentru dreptul de organizare şi întrunire. Astfel ,la greva muncitorilor din iunie 1924, de la „Industria linii" din Timişoara, au participat şi numeroşi utecişti. Cu acest prilej, remarca un ziar al vremii, au fost „organizate pichete de grevă care au cuprins numeroşi comunişti şi utecişti". La Reşiţa, cu toate că organele de siguranţă au efectuat zeci de arestări, lupta tineretului muncitor n-a putut fi zădărnicită. Îndrumaţi direct de comunişti şi antifascişti, numeroşi tineri bănăţeni au participat cu multă dăruire la acţiunile de răspîndire a literaturii revoluţionare, a lozincilor partidului, în rîndurile oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate. Un raport al Directoratului VII – Ministerial Timişoara, adresat Ministerului de Interne, specifica: „În noaptea de 4 spre 5 noiembrie (1930 n. n.) în unele părţi mai ferite ale municipiului Timişoara au fost împrăştiate manifeste comuniste cu următorul conţinut: „Proletari ai lumii, uniţi-vă!". Aceste manifeste, în parte, au fost scrise la maşină, în parte au fost şapirografiate, semnate fiind de **partidul tinerilor comunişti** din Timişoara". La începutul anului 1931, Comitetul Regional Banat al U.T.C. difuzează un manifest prin care se cerea tineretului să participe în masă la acţiunile revoluţionare ale muncitorilor în vederea încetării concedierilor, apărării libertăţilor democratice prin: recunoaşterea Sindicatelor Unitare, încetarea stării de asediu, a cenzurii etc.

Cu toate greutăţile întîmpinate, tineretul revoluţionar şi progresist din Banat a ştiut să-şi găsească neîncetat forţele necesare, să-şi strîngă rîndurile împotriva pericolului fascist. În decembrie 1934, de pildă, Comitetul Regional Banat al U.T.C. difuzează un apel prin care tineretul era chemat să acţioneze împotriva propagandei grupărilor extremiste de dreapta. Se editează broşura, semnificativ intitulată „Lupta împotriva exploatării, a fascizării, a militarizării, a războiului" în care se demasca primejdia ce o reprezenta fascismul pentru independenţa ţării, pentru libertăţile burghezo-democratice.

Au fost editate şi răspîndite numeroase materiale (broşuri, ziare, manifeste, fluturaşi) în limbile română, germană, maghiară, ce mobilizau tineretul muncitor, fără deosebire de naţionalitate, la sprijinirea luptei revoluţionare, antisfascite, a clasei muncitoare. Mase largi de tineri au participat, sub conducerea comuniştilor şi uteciştilor, la demonstraţia antifascistă din 1 Mai 1939, la mari mitinguri şi manifestaţii, împotriva Dictatului de la Viena. Tineretul revoluţionar şi antifascist bănăţean şi-a adus, cu preţul a numeroase sacrificii, o contribuţie importantă la sabotarea maşinii de război hitleriste, la lupta împotriva dictaturii antonesciene.

Educat şi condus de P.C.R., tineretul revoluţionar şi antifascist bănăţean şi-a manifestat necontenit credinţa în aspiraţiile de pace şi independenţă ale poporului nostru, a militat neabătut pentru instaurarea unui regim democratic şi biruinţa idealurilor de dreptate socială şi libertate naţională.

Ioan MUNTEANU

---

plastică

EXPOZIŢIE DE PICTURĂ LA GALERIA BASTION

Expoziţia **„Satul şi pămîntul – suport şi rădăcini",** deschisă în sălile galeriei Bastion, omagiază un dublu eveniment istoric avînd însă acelaşi protagonist – ţărănimea. În jurul cîtorva nuclee tematice se grupează picturi evocînd viaţa satului din trecut, muncile cîmpeneşti sau momente dramatice din lupta pentru pămînt (răscoala din 1907), precum şi aspecte ale noilor realităţi.

„Curte la ţară" şi **„Căruţă cu coviltir"** sînt două lucrări de Camil Ressu datînd din deceniul doi, cînd artistul opta pentru imaginea construită, plastică, în dauna cromaticii, reţinută, redusă la cîteva culori de pămînt, care să confere mai multă soliditate formei. Ştefan Dimitrescu figurează cu un portret, **„Ţărancă".** Portretul, compus în plină maturitate artistică, rezumă fizionomia şi spiritualitatea modelului. Linia – graţioasă, fluidă – defineşte cu precizie, în timp ce culoarea apropie şi depărtează planurile creînd iluzia spaţiului. Catul Bogdan foloseşte în **„Tîrgul"** o tratare în mase mari, compacte, a subiectului ce se pretează picturalului, fără a face concesii pitorescului. În **„Moţ cu ciubere"** compoziţia este echilibrată fără a fi statică, iar culoarea atinge armonii delicate, mărturisind sensibilitatea pictorului. „Natura statică" şi „Răzvrătiţii" precum şi pastelul „Despărţirea" din ciclul „1907" a lui Iuliu Podlipny evocă pregnant, prin simplitatea compoziţiei şi a liniei, evenimentul dramatic al răscoalei.

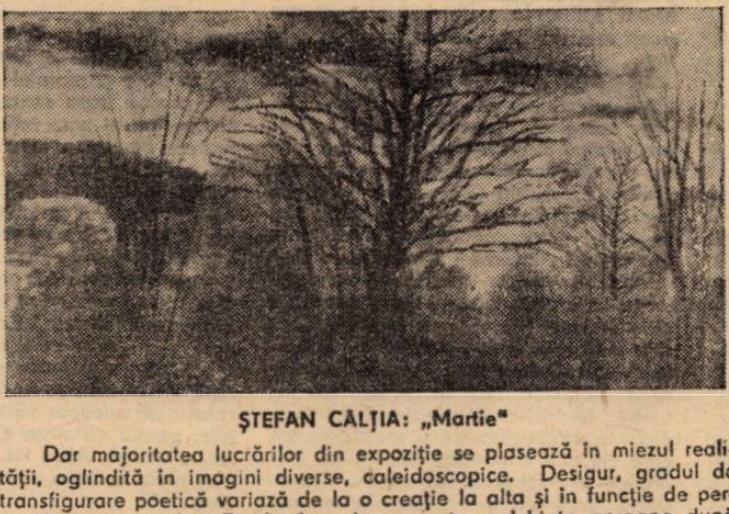

ŞTEFAN CĂLŢIA: „Martie"

Dar majoritatea lucrărilor din expoziţie se plasează în miezul realităţii, oglindită în imagini diverse, caleidoscopice. Desigur, gradul de transfigurare poetică variază de la o creaţie la alta şi în funcţie de personalitatea artiştilor. De la formele concrete, calchiate aproape după realitate, ale lui Ioan Grigore **(„Drum", „Lumina")** sau ale lui Decebal Niţulescu **(„Peisaj cu amenajări hidrografice"),** decantarea pînă spre esenţe străbate drumuri diferite şi soluţionarea plastică devine uneori inedită ca în **„Griul"** de Sultana Maitec, **„Grădina"** de Ion Gheorghiu. Florin Mitroi urmăreşte în pictura sa **„Griu primăvara"** o integrare organică a lumii, folosind o rafinată armonie între grafismul liniei şi cromatica sobră, invocînd teluricul.

Departe de a fixa printr-o imagine unitară întreaga problematică a temei, expoziţia „Satul şi pămîntul" aduce varietatea infinit mai preţioasă a unor complexe realităţi, a unor viziuni chiar opuse din punct de vedere artistic. **(Reproducerile aparţin fotoreporterei Lidia Creţu).**

Ileana PINTILIE

M.I.C.M. — C.I.A.T.

ÎNTREPRINDEREA „AUTOMECANICA„ BUCUREȘTI

LICHIDAREA IMOBILIZĂRILOR, ÎN CENTRUL ATENȚIEI

Reînoirea și readaptarea producției la cerințele momentului, reproiectarea unor subansamble, reducerea normelor de consum și a consumurilor specifice, întărirea disciplinei tehnologice, avind ca efect imediat eliminarea risipei de orice fel, precum și situații obiectiv conjuncturale ce țin de competitivitate pe piețele externe, sint doar citeva din cauzele, cu motivație justificată, care determină apariția unor stocuri de materiale și piese de schimb temporar excedentare.

Evident că acest fenomen economic este foarte cunoscut de către specialiștii Întreprinderii Automatica București și, în consecință, se utilizează o largă paletă de elemente pentru anihilarea efectelor cauzale.

O primă etapă în intimpinarea efectelor imobilizării o constituie depistarea tuturor reperelor de materiale și piese de schimb fără mișcare sau cu mișcare lentă care influențează negativ viteza de rotație a mijloacelor circulante.

Procedeul folosit înseamnă, de fapt, în limbajul de specialitate, „supravegherea dinamicii stocurilor", acțiune care are caracter permanent, avind menirea să pună în evidență orice dereglare în circulația optimă a valorilor materiale.

După operațiile de identificare a reperelor fără mișcare sau cu mișcare lentă urmează etapa de analiză minuțioasă în care se discută posibilitățile și termenele de incorporare în producție a fiecărui material sau piesă de schimb.

Resursele existente și baza contractată pentru perioada în curs, comparate și raportate la volumul de producție al respectivului exercițiu de plan, dau în cele din urmă cantitatea și sortotipodimensiunile de materiale și piese de schimb disponibile, precum și volumul de renunțări asupra cărora se va iniția demersurile la furnizori și la coordonatorii de balanță.

Procedîndu-se cu operativitate la lichidarea imobilizărilor, se obține o creștere substanțială a vitezei de rotație a fondului de rulment, o eficiență sporită în utilizarea corectă a mijloacelor bănești.

Cunoscind consecințele imobilizărilor de fonduri prin stocarea unor piese de schimb temporar, fără utilizare în unitate, Întreprinderea Automecanica București oferă spre achiziționare următoarele repere aflate în relație disponibilă:

Piese disponibile SR 131 și familia

Nr. crt.	Denumirea	Reper	U/M	Cant.	P/U	Val.
1.	Arc readucător pedală	0918668	buc	1 695	1,40	2 373
2.	Arc pedală accelerație	1131602014	buc	9 141	1,75	15 966,75
3.	Arbore principal cu sector dințat		buc	613	21	12 873
4.	Arbore primar	11418012914	buc	65	195	12 675
5.	Carcasă pompă apă		buc	71	83,4	5 921,40
6.	Capac roți distribuție		buc	59	93	5 487
7.	Consolă fr. dreapta	1133507001	buc	349	29,80	10 400,20
8.	Cruce cardan		buc	8	156	1 248
9.	Corp sup. pompă ulei		buc	360	18,70	6 732
10	Capotă ambreaj		buc	15	270	4 050
11	Capac etanșare	2111002014	buc	580	29,95	15 631
12	Capac compresor spare	2113509220	buc	280	11,50	3 120
13	Corp servomecanism	1133516051	buc	50	33,50	1 675
14	Corp inferior ppă benzină		buc	241	9,05	2 180,05
15.	Cuzineți bielă R3	2111004107	buc	117	30	3 510
16	Cuzineți palier R3	2110022046	buc	99	34,8	3 445,20
17.	Cuzineți bielă R6	211004107	buc	6	30	180
18.	Semicep sincron	1311701047	buc	985	4 115	4 087,75
19.	Corp sup. ppă ulei		buc	4	41,50	18
20.	Cuzineți bielă R7	2111004107	buc	24	30	720
21	Filtru interm. comp. și rezervor	113351100	buc	64	130	8 320
22.	Membrană pompă benzină	2111106211	buc	3 919	5,50	21 554,50
23	Disc frînă față	1313001040A	buc	43	62	2 666
24.	Placă ferodou disc amb. SR 131		buc	4 502	12,8	57 625,50
25.	Regulator ptr. aer	1133512000	buc	23	240	5 520
26.	Rotor pompă apă	2071307307	buc	537	17,50	9 402,87
27.	Șurub reglat casetă dir.	1313401066	buc	1 843	2,30	4 218,20
28.	Șurub reglat culbutori	1049017	buc	19	3,15	78,85
29.	Șurub reglat aer	1049071	buc	16	1	16
30.	Șurub special servo	1133514035	buc	1 295	1,60	2 072
31.	Suport kilometraj	1131701555	buc	92	5,95	547,40
32.	Suport arc spate SR 113	0242645	buc	72	145	1 044
33.	Suport arc SR 131	1049739	buc	28	24	672
4.	Siguranță butuc sincron	2111701255	buc	595	0,70	416,50
5.	Supapă reg. presiune	1049098	buc	930	0,60	558
.	Trompă punte față	1322301020	buc	14	442,90	8 415,10
	Traversă față motor	1049142	buc	70	95,0	4 750
	Tije de cuplare	1321801206 A	buc	29	9,20	266,80
	Țeavă egalizare	1313504211 A	buc	431	3,05	1 314,55
	Țeavă egalizare	1313504211	buc	99	6,50	643,50
	Țeavă semiaxă	1312401220	buc	8	325	2 600
	Țeavă semiaxă	1312401060	buc	7	325	2 275
.	Taler supapă admisie	2111003008	buc	900	2,20	1 980
	Taler supapă evacuare	2111003005	buc	890	2,40	2 136
.	Adaus arc spate brut	113240210	buc	1 650	21	34 650
46.	Amortizor față SR 131	AT 14445	buc	324	144	46 656
7.	Arc suplimentar SR 131	0401325	buc	71	137	9 727
	Arbore acționare	1141801281 B	buc	161	139,85	22 515,85
	Arc tije filtru ulei SR 113	1048556	buc	6 150	0,60	3 090
	Arc compresie servo	1133511004	buc	427	0,70	298,9
51.	Arc ureche scurt	1133507002	buc	800	0,60	480
52.	Arbore principal	113N1900109A	buc	15	243,08	3 646,20
53.	Arbore față	1141802883	buc	34	180,25	6 128,50
54	Arbore intermediar	1321801214	buc	66	83	5 478
55.	Arbore principal	132180301M	buc	23	71,07	1 634,61
56.	Arbore actionare	1141801128 B	buc	11	139,85	1 538,35
57.	Arc cilindru principal	1133505005	buc	2 100	0,80	1 680
58.	Arc placă presiune SR 131		buc	136	1,75	238
9.	Arc supapă pompă ulei	2111011272	buc	3 050	1	3 050
0.	Ax intermediar	1141801212	buc	11	123,30	1 356,30
61.	Ax pinion principal	1141901341	buc	16	115,80	1 852,80
	Balama ușă inferioară	1316100130	buc	500	21	10 500
	Balama ușe superioară	1316100330	buc	818	23,10	18 895,80
	Bridă arc față	1322912003	buc	615	18	1 1070
	Bridă arc față	1142902002	buc	163	20,50	3 341,50
	Bolț arc față PINGUIN	2029122002	buc	606	21	12 726
	Bucșă casetă direcție	1313401022	buc	140	4	560
	Bucșă distanțieră atac	1132402053	buc	167	14	2 338
	Bucșă tachet motor	2111002043	buc	3 282	3,30	10 830,60
	Bucșă canelată	1141801217 A	buc	36	44,90	1 616,40
	Bridă arc față 7 BA1		buc	8	13,50	108
	Bucșe ax canelat	AB 4511610503	buc	8	50	40
	Bucșe flanșe fuzetă	1322304102	buc	801	5,75	4 101,7
	Bucșe elastică cep sincron	1141701569	buc	9 563	5,20	49 727,60
	Bucșe cep sincron	1141701539	buc	4 850	7,20	43 920
	Bulon arc față scurt	1312902001	buc	907	12,75	11 564,25
/.	Butuc roată față	1142305020	buc	43	425	9 775
	Bucșe suport arc	512902504 A	buc	19	2,50	47,50
	Bucșe suport arc	512902504 A	buc	384	2,60	998,40
	Bulon arc spate	202912002	buc	47	17,20	808,40
	Butuc roată față	203002013	buc.	2	257,50	515
82.	Butuc roată brut	SPA 90632	buc	10	469,68	4 696,80
83.	Butuc sincron 3—4	1311701554 A	buc	196	21,20	4 155,20
84.	Capac palier față	2111009410	buc	994	18	17 892,20
85.	Cep fixare sincron 2—3	2061701725	buc	1 443	2,95	4 256,85
86.	Capac arbore intern	1050761	buc	100	10,70	1 070
87.	Capac intern pompă ulei	2111011506	buc	200	6,20	1 240
88.	Cap bară transversală	1042309303	buc	280	41,41	1 159,48
89.	Cap schimbător 4—5	0175108	buc	19	21	399
90.	Cilindru ridicător III	1048743	buc	40	240	9 600
91.	Colector dinam	0180836	buc	351	63,86	22 414,8
92.	Cruce cardan 35501	0184491	buc	88	156	7 488
93.	Cuzineți bielă R6	211104007	buc	277	30	8 310
94.	Cuzineți palier R6	0188475	buc	240	105	25 200
95.	Consolă	1049721	buc	35	21	735
96.	Capac arbore intermediar	1311701001	buc	50	18,54	927
97.	Carcasă rulment brut	117561 A	buc	125	19,83	2 478,75
98.	Carter cutie transmisie	113N1901010	buc	46	252	11 592
99.	Carter cutie transmisie	132	buc	22	245,95	5 410,9
100.	Cuzineți palier R3	2111022046	buc	2	34,80	69,6
101.	Carter cutie transmisie	1321801260	buc	15	199,70	2 995,5
102.	Capac regulator	121352001	buc	902	0,15	135,30
103.	Carcasă sincron 3—4	1311701257 A	buc	31	10,80	354,80
104.	Carter punte spate SR 114	1142401000	buc	10	2 010	20 100
105.	Cep fixare sincron 4—5	2061701732	buc	6 894	2,80	19 303,20
106.	Cîrlig tracțiune față	1132800003	buc	13	33	429
107.	Colector electromotor	PM 399388422	buc	593	128,75	76 348
108.	Cilindri aer	203519000	buc	2	165	330
109.	Disc frînă spate dreapta	1132401021	buc	24	52	1 248
110.	Dulie cu vizor	2 PV 12 V—5 A	buc	2 983	5,20	15 511,6
115.	Cablu	4834	buc	100	2,50	250
116.	Cablu	4835	buc	100	2,50	250
117.	Cablu	4836	buc	100	2,50	250
118.	Cablu	4837	buc	100	2,50	250
119.	Cablu	4838	buc	100	2,50	250
120.	Cablu	4839	buc	100	2,50	250
121.	Cablu	4849	buc	100	1,75	175
122	Cablu	4841	buc	100	2,50	250
123.	Cablu	4842	buc	100	2,75	275
124.	Cablu	4843	buc	100	2,75	275
125.	Cablu	4844	buc	100	2,50	250
126.	Cablu	4845	buc	100	2,75	275
127.	Cablu	4846	buc	100	2,50	250
128.	Cablu	4847	buc	100	2,50	250
129.	Cablu	4848	buc.	100	2,50	250
130.	Cablu	4849	buc	100	4,00	400
131.	Cablu	4852	buc	200	1,75	320
133.	Cablu	4853	buc	300	1,75	525
134.	Cablu	4854	buc	100	2,50	250
134.	Cablu	4855	buc	100	2,50	250
135.	Cablu	4856	buc	100	2,50	250
136.	Cablu	4862	buc	100	2,75	275
137.	Cablu	4836	buc.	100	2,50	250
138.	Cablu	4866	buc	100	2,75	275
139.	Cablu	4867	buc	100	2,75	275
140.	Cablu	4870	buc	100	2,70	270
141.	Cablu	4873	buc	100	4,25	425
142.	Cablu	4874	buc	100	2,75	275
143.	Cablu	4875	buc	100	2,75	275
144.	Cablu	4876	buc	100	2,75	275
145.	Cablu	4877	buc	100	2,75	275
146.	Cablu	4880	buc	350	4	1 400
147.	Cablu	4881	buc	100	4	400
148.	Cablu	4882	buc	100	2,75	275
149.	Cablu	4883	buc	100	2,75	275
150.	Cablu	4884	buc	100	2,75	275
152.	Pană cuplare	1048597	buc	60	30	1 800
153.	Pîrghie comandă direcție	1049436	buc	54	74	3 996
154.	Pîrghie superioară fuzată	0702416	buc	107	49,40	5 285,80
155.	Pinion intermediar	1141801513	buc	23	247	5 681
156.	Pinion arbore intermediar	1311701583	buc	272	70	19 040
157.	Pinion broască ușe	1316105024	buc	1 483	8,10	12 012,30
158.	Pinion angrenare	1134701582	buc	318	78	14 804
159.	Pîrghie	1313508093	buc	69	15,45	1 066,05
160.	Pinion intermediar	1321801205A	buc	40	55,30	2 212
161.	Pîrghie comandă direcție	1313401011	buc	16	72	1 152
162.	Pinion arbore principal	11381900290A	buc	6	185,40	1 112,40
163.	Pinion angrenare permanentă	1311701015	buc	19	72	1 368
164.	Pinion acționare vitezometru	1311701052	buc	48	16,30	782,40
165.	Pinion ax principal	1141801382	buc	43	81,05	3 485,15
166.	Piesă de reglaj	1142402005	buc	25	27,50	687,50
167.	Pană disc arb. intern	2061701701	buc	940	1,55	1 457
168.	Lamele sincron	2061701728	buc	14 416	0,50	7 208
169.	Mîner antrenare brut	1316103011	buc	4 000	2,95	11 800
170.	Întrerupător stop pneumatic	1050877	buc	460	9,30	4 278
171.	Inel sincron 2—3	1048351	buc	109	73,70	8 027,30
172.	Inel dispozitiv ridicare I	0919263	buc	173	1	173
173.	Inel dispozitiv ridicare II	1050788	buc	178	1,10	195,80
174.	Inel butuc sincron	2061701750	buc	2 746	0,35	961
175.	Inel distribuție	1048191	buc	343	1,05	359,35
176.	Furcă cuplare	1048494	buc	120	27,50	3 300
177.	Flanșe canelată arbore cardan	1050903	buc	53	62	3 285
178.	Flanșa arbore secundar	2111701307	buc	263	41	10 783
179.	Flanșe furcă cardan	0995535	buc	37	41,20	1 524,40
180.	Falcă menghină mînă	1050912	buc	512	3	1 536
181.	Furcă cuplare	1321801207	buc	38	28,35	977,30
182.	Longeron drept	1312801040	buc	21	780	1 538

183.	Longeron	1132801340	buc	15	1 505	22 575
184.	Longeron	1132801010	buc	8	1 145	9 160
185.	Longeron	1132801310	buc	30	1 250	37 500
186.	Longeron	1162801010	buc	10	1 575	15 750
187.	Siguranță braț	1311701033	buc	650	2,30	1 495
188.	Siguranță bolț piston	1210040225	buc	4 171	1	4 171
189.	Suport sferic articulație	1322304040	buc	42	267,80	11 247,5
190.	Tambur frînă mînă	2111701397	buc	280	220	61 600
191.	Tambur roată spate 7 RAI	202404011	buc	41	300	12 300
192.	Tambur roată față	203003012	buc	60	226,5	13 590
193.	Tambur roată spate	1322404031	buc	212	230	48 760
194.	Traversă	1312801050	buc	156	109	17 004
195.	Trompă punte față spate	1322401050	buc	9	840	7 560
196.	Trompă punte spate	1312401050	buc	1	721	721
197.	Melc actionare vitezometru	513802033	buc	2	23	46
198.	Ax pinion vitezometru	1321801224	buc	63	15,5	976,5
199.	Pinion acționare	1321801202	buc	22	84,40	1 856.8
200.	Siguranță canelată	2111701245	buc	559	3,05	1 826,95
201.	Tampon elastic	2111001030	buc	4 596	62,50	287 250
202.	Perii dinam	113P59657	buc	6 187	11,33	70 098,71
203.	Pinion macara	1318104021	buc	4 000	6,50	26 000
204.	Casetă direcție pinguin	0491094	buc	1	1 545	1 545
205.	Inversor	0919664	buc	1	1 735	1 735
206.	Dulie	B 9	buc	197	5	985
207.	Cuzineți palier	2110022046	buc	67	24,8	2 331,6
208.	Cilindru receptor	1131602040	buc	49	45	3 205
209.	Capac distribuție	0918597	buc	99	69	6 633
210.	Cablu I.C.M. 3	0909922	buc	166	10,50	1 743
211.	Arc perie electromotor 113	0920071	buc	7 364	0,9	6 567,60
212.	Sondă termometrică	5521	buc	509	18	9 162

Piese disponibile pentru autoșasiul RD 108

Nr. crt.	Denumirea	Reper	U/M	Cant.	P/U	Val.
1.	Cutie siguranță 6 poli 6802	89254346802	buc	2	32	64
2.	Cutie siguranță 6 poli 6803	89254346803	buc	72	32	2 304
3.	Cutie siguranță 6 poli 6801	89254346801	buc	21	32	672
4.	Cablaj 6811	6811	buc	100	381	3 810,0
5.	Cablaj 6790	6790	buc	100	1 550	155 000
6.	Cablu 4871	4871	buc	250	273.5	68 375
7.	Cablu 6815	6815	buc	89	690	61 410
8.	Dioda A 407	A 407	buc	263	8,50	2 169.75
9.	Dop închidere frînă mînă	81960010029	buc	771	1,90	1 464 90
10.	Etichete autoșasiu	N 3150	buc	7	10,24	71,68
11.	Etichete tablou siguranță	89978502800	buc	67	15,20	1 081,40
12.	Indicator combustibil 5715	5715	buc	362	75,50	27 331
13.	Întrerupător lumini 6460	6460	buc	80	30	2 400
14.	Întrerupător pneumatic 6461	6461	buc	200	28,65	5 730
15.	Lampă serviciu LSI	LSI	buc	38	85	3 830
16.	Lampă scară LIS 2	LIS 2	buc	160	32	5 120
17.	Papuc 6×4,3	07912120118	buc	200	0,54	108
18.	Papuc 6×6,8	07912120123	buc	803	1,51	1 212,53
19.	Papuc 6	1021006	buc	165	0,17	28.05
20.	Papuc 10×6,8	10×6,8	buc	300	0,92	276
21.	Placă borne 7908	89254350863	buc	7	8,40	58,80
22.	Pompă gresat PG 3		buc	163	41	5 576
23.	Robinet	89779206807	buc	310	77,50	24 025
24.	Siguranță 80 A	892543408001	buc	12	0,40	4,80
25.	Traductor nivel comb 5726	5726	buc	65	21,60	1 404
26.	Articulație unghiulară	06360906415	buc	100	19	1 900
27.	Arc tracțiune Ø 3,2	06461902320	buc	390	1,45	565,50
28.	Arc compresie	064602001106	buc	402	0,25	100,50
29.	Arc elicoidal	0646900446	buc	405	1,65	668,25
30.	Bosa	A0030030232	buc	10	2,90	29
31.	Clemă	06670100101	buc	50	0,60	30
32.	Colier 32×48	0667128315	buc	2 598	10,50	27 279
33.	Colier 70×90	0667128329	buc	45	11,50	517,50
34.	Colier 80×87	06671280329	buc	71	9,15	649,65
35.	Colier	06671280344	buc	232	5	1 160
36.	Cot M 10×1,5	06717510102	buc	170	17	2 890
37.	Cot L 12	06717510411	buc	349	23	8 027
38.	Con etanșare	06780502305	buc	250	1,25	312,50
39.	Flanșă	A 00035357085	buc	5	23	115
40.	Niplu	06710700109	buc	608	3,85	2 340,80
41.	Niplu	06790200201	buc	495	2,20	1 089
42.	Inel etanșare	06710200218	buc	770	0,90	693
43.	Inel etanșare	06561900726	buc	80	1,80	144
44.	Inel etanșare	06563310226	buc	240	0,10	24
45.	Inel etansare	06563310216	buc	104	0,10	10,40
46.	Inel etansare	06563312245	buc	374	0,42	157.08
47.	Pompă EATON	51471017010	buc	1	1 060	1 060
48.	Pipă accelerație	06361204202	buc	91	5,50	500,50
49.	Racord I	06711300108	buc	151	22	3 322
50.	Racord dublu	06783900141	buc	84	48	4 032
51.	Racord de legătură	06783700105	buc	250	3,25	812,50
52.	Racor	06735900608	buc	385	69	26 565
53.	Racord	06735900606	buc	455	53	24 115
54.	Racord	06717700408	buc	207	22	4 554
55.	Semicolier	A 0035653019	buc	5	5	25
56.	Suport elastic	A 05000010080	buc	28	82	2 296
57.	Rezervor	89122015011	buc	2	595	1 190
58.	Arc spate	89434006653	buc	16	675	10 800
59.	Antrenor unghiular	81328017122	buc	129	89	11 481
60.	Articulație cardanică	81392007001	buc	222	135	29 970
61.	Arc compresie	81976010425	buc	20	274	5 480
62.	Buton manetă	81970100002	buc	20	8,50	170
63.	Buton ghidaj	81960010140	buc	44	2	88
64.	Bucșă lagăr	81326050017	buc	50	14	700
65.	Burduf pliant	81964200135	buc	190	3,50	665
66.	Brățară	81974010523	buc	500	0,50	250
67.	Brățară C4×12×56	81974010523	buc	10	0.45	4,50
68.	Cuplaj electromagnetic		buc	130	2 100	273 000
69.	Cilindru blocare	81157016010	buc	1	43	43
70.	Casetă comandă	81326006031	buc	3	1 440	4 320
71.	Carcasă opritor fr. mînă	81531525003	buc	425	21,65	9 201,25
72.	Capac proiectare	81964100016	buc	5	0,30	1,50
73.	Eclisa	81974800982	buc	5	1,20	6,0
74.	Garnitură etanșare	81129010004	buc	207	1,33	279,45
75.	Garnitură etanșare	81129010017	buc	141	0,20	28,20
76.	Inel de cauciuc	81434310010	buc	61	5,78	352,58
77.	Inel	8 1590 00 6	buc	6	5,10	30,60
78.	Mîner	81970013130	buc	14	0,50	7,00
79.	Manșon	81964010084	buc	800	2,18	1 744,00
80.	Manșon protecție	81464302950	buc	10	15,10	151
81.	Pîrghie cilindru	81157300000	buc	5	11	55
82.	Placă de sprijin	81418200083	buc	200	13,20	2 640
83.	Piesă de umplere	81418400020	buc	1 400	2 50	3 500
84.	Rezervor ulei direcție	81473017000	buc	68	265	18 020
85.	Suport furtun frînă	81512400001	buc	482	1,70	819,40
86.	Stuț filetat	81981205006	buc	112	75	8,40
87.	Șaibă	81992418376	buc	691	1,43	988,13
88.	Șaibă suspensie față	81907110232	buc	574	5,41	3 105,34
89.	Șaibă	81907110461	buc	5	0.46	2.30
90.	Siguranță	81911320011	buc	400	0,45	180
91.	Pahar volan	89464300853	buc	80	31,45	2 516
92.	Cablaj	6863	buc	80	725.70	58.056
93.	Cablaj	4803	buc	30	82	2 460
94.	Cablaj	4800	buc	65	49	3 185
95.	Cablaj	4801	buc	75	86,65	6 498,75
96.	Cablaj	4802	buc	100	49	4 900
97.	Cablaj	4807	buc	120	1,75	210
98.	Cablaj	4815	buc	100	1,75	175
99.	Cablaj	4816	buc	100	1,75	175
100.	Cablaj	4817	buc	250	2,75	687,50
101.	Cablaj	4818		100	2,75	275
102.	Cablaj	4819	buc	100	2,50	250
103.	Cablaj	4820	buc	100	1,75	175
104.	Cablaj	4821	buc	100	2,75	275
105.	Cablaj	4822	buc	100	2,50	250
106.	Cablaj	4823	buc	100	2,50	250
107.	Cablaj	4824	buc	100	2,75	275
108.	Cablaj	4827	buc	100	2,75	275
109.	Cablaj	4882	buc	100	2,75	275
110.	Cablaj	4829	buc	100	2,50	250
111.	Cablaj	4830	buc	100	2,50	250
112.	Cablaj	4831	buc	100	2,50	250
113.	Cablaj	4832	buc	100	2,50	250
114.	Cablaj	4833	buc	100	2,50	250
151.	Cablu	4885	buc	100	2,75	275
152.	Cablu	4886	buc	100	2,50	1 000
153.	Cablu	4887	buc	100	2,50	250
154.	Cablu	4888	buc	100	2,75	275
155.	Cablu	4889	buc	100	2,75	275
156.	Cablu	4890	buc	100	2,50	250
157.	Cablu	4891	buc	100	2,75	275
158.	Cablu	4894	buc	100	2,50	250
159.	Cablu	4895	buc	100	2,50	250
160.	Cablu	4896	buc	100	2,50	250
161.	Cablu	4897	buc	100	1,75	175
162.	Cablu	4899	buc	100	2,75	275
163.	Cablu	4900	buc	100	2,75	275
163.	Cablu	4900	buc	100	2,75	275
164.	Cablu	4901	buc	100	2,75	275
165.	Cablu	4904	buc	100	2,75	275
166.	Cablu	4906	buc	100	2,50	250
167.	Cablu	4905	buc	250	2,50	525
168.	Cablu	4907	buc	100	4,0	400
169.	Cablu	4908	buc	100	2,75	275
170.	Cablu	4909	buc	100	2,75	275
171.	Cablu	4910	buc	100	2,75	275
172.	Cablu	4911	buc	100	2,75	275
173.	Cablu	4912	buc	100	2,75	275
174.	Cablu	4913	buc	100	2,75	275
175.	Cablu	4914	buc	100	2,75	275
176.	Cablu	4915	buc	100	2,75	275
177	Cablu	4916	buc	100	2,75	275
178.	Cablu	4917	buc	100	2,75	275
179.	Cablu	4952	buc	20	1,75	35
180.	Cablu	5002	buc	100	1,75	175
181.	Cablu	5001	buc	100	4,80	480
182	Cablu	4918	buc	50	2,75	137,5
183.	Cablu	4809	buc	200	2,80	560
184.	Cablu	5000	buc	100	2,75	275
185.	Cablu	4922	buc	100	69,15	6 915
186.	Cablu	4879	buc	100	5,10	510
111.	Disc ambreaj	2111601020	buc	79	174	13 746
112.	Dispozitiv camuflaj far	1049944	buc	61	46 220	2 810
113.	Dop filetat pompă ulei	2111011233	buc	1 094	2,10	2 997.
114.	Excentric acționare ppă benzină	2111102005	buc	602	6,75	406
115.	Inel sincron 4—5	2061701731	buc	4 821	46	221 7
116.	Inel sincron	13111701033	buc	232	90,80	21 0
117.	Manșon sincron	2061701726	buc	6 060	62,70	37
118.	Furcă schimbător	2061701762	buc	42	60,60	2
119.	Geam far principal Ø 180	1050868	buc	55	5,20	
120.	Manșon sincron 2—3	1048342	buc	241	65,92	1
121	Radiator mic încălzire	1048984	buc	30	257	7
122.	Ramă far principal Ø 180	A 20222	buc	278	26,5	7.
123.	Rezervor lichid p. centrala	1048993	buc	897	5,75	5 1.
124.	Șaibă	35501	buc	280	2,10	5
125.	Șaibă stringere arb. interm	1048422	buc	1 206	2,70	3 2
126.	Șaibă siguranță	2111701294	buc	1 260	0,90	1 13
127.	Semiaxă spate dreapta	1132401010	buc	4	496	1 98
128	Rondela de siguranță	0227911	buc	152	5	7
129.	Robinet blocare	204906110	buc	5	140	
130.	Robinet presiune	1049008	buc	129	28	3 61
131.	Arc supapă vid	1133512012 A	buc	1 610	0,40	644
132.	Arc. servomecanism tip nou	1133516031	buc	490	0,70	343
133.	Resort filtru aer	1133511004	buc	201	0,90	180,9
134.	Resport cîrlig zăvor capotă	1315001059	buc	1 900	0,50	950
135.	Resport inf. fr. față scurt	0469112	buc	1 344	1,10	1 478,4
136.	Resort distrib. servor	1133516007	buc	1 000	0,75	750
137.	Pompă hidraulică	1048966	buc	4	771,5	3 08
138.	Pinion punte față	1141801201 A	buc	28	134,40	3 76
139.	Pinion angrenare	113N1900189	buc	15	186,43	2 79
140.	Pinion acționareapunte spate	1048903	buc	17	185	3
141	Niplu	2111108204	buc	2 300	2,65	5
142.	Niplu Ø 6	1050841	buc	450	1,55	
143.	Mufă de cuplare	1049249	buc	39	37,95	
144.	Melc acționare vitezometru	1131701546	buc	91	17,35	1
145.	Melc vitezometru	1131900127	buc	6	13,25	
146.	Melc acționare vitezometru	1321801229	buc	148	39,11	5

De reținut!

● Unitățile interesate de oferta prezentată sînt informate că achiziționa orice reper în condițiile prevăzute de Legea 11/1980.

● Comenzile se vor transmite la Întreprinderea Automec București, Șoseaua Olteniței 388 – sect. 4.

● Informații suplimentare la telefon 833080/120.

Emil GEORGESCU – Vasile BAȘA

top

COUNTRY MUSIC (III)

Structura ritmico-melodică a pieselor Country diferă de regulă de la o regiune la alta. Oricine va putea identifica un cîntec din Middlewest după faptul că interpreţii de aci deapănă firul melodiei uzînd de un ciudat accent nazal, aşa cum ne-a obişnuit Dylan de pildă, firului narativ dîndu-i-se rolul principal. Dar ca o trăsătură generală a genului se remarcă melodica de rară plasticitate, pregnanţă şi cursivitate, factori care explică larga popularitate de care se bucură această muzică. Cu trecerea timpului, asistăm însă la îmbogăţirea substanţială a limbajului expresiv, graţie perfecţionării mijloacelor acustic-sonore. Un exponent de seamă – ca să nu dăm decît un exemplu – e **Bobby Bare**, cel care în 1963 a lansat hit-ul „500 Miles Away From Home" şi tot în acel an „Detroit City", devenit azi Evergreen – piesă nemuritoare. Acest cîntăreţ, ca şi mulţi alţii, utilizează chitara electrică pe scenă şi în studiourile de înregistrare, iar grupul de acompaniament apelează la cele mai noi cuceriri din domeniul mijloacelor sonore electronice, fără ca acest fapt să dăuneze într-un fel sau altul atmosferei, specificului pieselor. E timpul să amintim că şi substratul ideatic al textelor a fost revoluţionat graţie unor mari artişti ca **Johnny Cash**. Majoritatea cîntecelor sale sînt piese-manifest care dezvăluie o tristă stare de fapte din societatea capitalistă („Folsom Prison Blues", de pildă). În anul 1975, casa de discuri CBS a editat un LP antologic intitulat sugestiv **„The World Of Country Giants"** cuprinzînd cîteva din cele mai reprezentative mostre sonore ale genului în interpretări de excepţie. Dar iată, de atunci s-a ridicat o nouă generaţie de interpreţi-creatori de muzică Country, cu nimic mai prejos decît înaintaşii lor. S-ar impune aşadar un nou disc antologic – care nu va întîrzia să apară, cred – cuprinzînd nume ca **John Denver** („Take me home Country Roads"); **Tammy Wynette** („Stand by your Man"); **Jimmy Buffett** („Come Monday"); **Dolly Parton** („Iolene"); **Willie Nelson, Crystal Gayle, Tanya Tucker, Eddie Rabbitt, Emmylou Harris** şi, nu în ultimul rînd, popularii **Kenny Rogers** şi **Linda Ronstadt (în foto)**.

(VA URMA)

Petru UMANSCHI

ÎNTÎLNIRE

Unii au inventat zeii, să se
apere.
Tata a sădit pomii, să-i fie
oşteni.
De aceea, înainte de apus sau
de început,
Voia să se mai scalde o dată
în flori de cireş.
Înăbuşit de vreme ori de o
părere,
Se întîlni cu scara hîrbuită,
O întinse în coama pomului
oltan
Şi zăbovi, numai o vreme, spre
cerul pămîntului.
Păsările, ce-l ştiau, priveau
încremenite.
Grădina şi copiii se tînguiau
prin semne,
În palma sufletului răsădiu,
Cerul, Cerna şi tot Cosmosul lui
Pleznîră-n şuier nemaiauzit
Înainte de apus.

BUNULUI MEU

O idee de cireş lăcrimează
munţii mei şi ai lui,
Bardaiana – mulţimea albastră
cernită din pruni,
Grădina copilăriei,
cu bunul străbun, cu bunul
străbun . . .
Se mira din cînd în cînd,
atunci, poate şi acum.

PETRU PĂCURARIU

Ades îmi spunea:
vei căuta şi nu vei mai găsi . . .
. . . Foşneşte gorunul
porunci umezi în pleoape,
. . . Viscolul tăcerii erupe,
e-atît de aproape . . .
Ieri îmi spunea:
vei căuta şi nu vei mai găsi . . .
. . . Azi o lacrimă de cireş
i-apasă cuvîntul alb, ce-l părăsi.

ROZA VÎNTURILOR

Spre sensuri infinite,
Roza vînturilor
Se cumpăneşte sub greutate,

excelsior

De pămînteni
În fiinţă şi nefiinţă:
Geme, prăfuită,
De neant
În vise incolore.
Avere a nesfîrşirii,
Argint al despărţirii,
Plumb în curcubee,
Roza vînturilor,
Rază a soarelui,
Leagănă materia,
Condamnată
În libertate.

DOR

Vino în casa părăsită,
Cu tinda rănită
Hai s-o luminăm,
Fată ascunsă!
Ajută-mă, spune-mi
Jerbita cîntare
A bradului topit
În fluier.
Ţie îţi dăruiesc, mireasmă,
Carul Mare
Cu flori,
Să te-ncălzeşti
În voalul rătăcit,
Să te limpezeşti
În foc de rouă
Paznic să-ţi fiu
În dimineţi.

evrika!

- **De cînd atîtea pericole planează asupra planetei, toţi oamenii se salută cu „Să trăiţi!"**
- **Noaptea, unii îşi mănîncă zilele.**
- **Bătrînii cum şi-or fi descreţind frunţile?**
- **La cîrma vieţii – omul; la cîrma planetei – omenirea!**
- **Trăim de cîteva ori şi murim o singură dată.**
- **Cînd talentul pîlpîie, viaţa operei se stinge.**
- **Primarii ar trebui să locuiască la ultimul etaj al blocului, ca să aibă o vedere mai largă asupra oraşului.**
- **Alba-ca-Zăpada s-a topit de dorul piticilor.**
- **La înaltele idealuri se ajunge urcînd scara ierarhică.**

Ion VELICAN

„ARS POETICA"

Cenaclul **„Ars poetica"**, al Bibliotecii judeţene Timiş, a susţinut şezători literare în Ghiroda, şi la Fabrica de ciorapi. Respectivele întîlniri au marcat zilele legate de „Luna cărţii la sate" şi de „8 Martie". Au participat: **Marius Munteanu, N. Ţirioi, Tatiana Lungoci, Ioan Deatcu** şi actorul **George Lungoci**, de la Teatrul Naţional.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 14 martie

8,00 Admiterea în învăţămîntul superior tehnic şi agricol. 9,00 De strajă patriei. 10,00 Viaţa satului. Teatrul TV – Descoperirea familiei. 11,45 Lumea copiilor . . . într-un studio. 13,00 Telex – Album duminical. 13,05 Dialog între Bucureşti şi Cluj-Napoca. 14,00 Tom şi Jerry. 17,05 Pagini din comedia cinematografică românească – Popescu 10 în control. 18,10 Telesport Handbal feminin. Finala Cupei României. 19,00 Telejurnal. 19,25 Cîntarea României. 20,25 Film: Promisiunea (american). 22,10 Telejurnal. Sport.

LUNI, 15 martie

15,00 Emisiune în limba maghiară. 20,00 Telejurnal. 20,20 Arc peste timp în satul românesc 1907–1962–1982. 21,10 Cadran mondial. 21,30 Roman foileton: La Barraca (spaniol). 22,15 Telejurnal.

MARŢI, 16 martie

11,05 Orientarea profesională. 11,25 Roman foileton: La Barraca (rel.). 12,35 La frontierele cunoaşterii. 16,05 Viaţa şcolii. 16,25 Clubul tineretului. 17,00 Noi în anul 2000. 20,00 Telejurnal. 20,45 Nicolae Titulescu – un patriot luminat. 21,10 Teatru TV La prima vedere. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 17 martie

16,05 Consultaţii pentru elevii cursurilor serale. 16,30 Şah. 17,00 Universul femeilor. 17,40 Tragerea pronoexpres. 20,00 Telejurnal. 20,40 Ancheta TV. 21,05 Telecinemateca: Privilegiu (englez). 22,15 Telejurnal.

JOI, 18 martie

11,15 Desene animate. 11,30 Muzică uşoară. 11,45 Din comedia cinematografică: Doi vecini. 16,05 Viaţa culturală. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,45 Tineret, mîndria ţării. 21,35 Meridianele cîntecului. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 19 martie

15,05 Mult e dulce şi frumoasă limba ce-o vorbim . . . 15,35 La volan 20,00 Telejurnal. 20,50 Spectacol de gală consacrat aniversării a 60 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist. 21,50 La frontierele cunoaşterii. 22,15 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 20 martie

11,05 Popasuri în Cîmpia Română. 13,00 La sfîrşit de săptămînă. 20,00 Telejurnal. 20,35 Teleenciclopedia. 21,05 Film. 22,05 Telejurnal. 22,20 Mugurel de primăvară – melodii.

film

„Drumul spre film"

Celor două cărţi, scrise de cineaştii amatori timişoreni (**Pasiuni pe 16 mm.** Din experienţa Cineclubului C.F.R. Timişoara, 1971 de Sandu Dragoş, Eugen Sandu, Iosif Costinaş, Victor Gligor, precum şi **Imaginea cotidianului** 1977, de Sandu Dragoş, amîndouă fiind editate de U.G.S.R.), recent li s-a adăugat o nouă lucrare de acest gen, **Drumul spre film** (Monografia Cineclubului Casei de Cultură din Sînnicolaul Mare şi îndreptat pentru cineamatori) de **Ludovic Dama** (cu o prefaţă de Aurel Turcuş) opuscul apărut sub auspiciile Centrului de îndrumare a creaţiei populare şi a mişcării artistice de masă al judeţului Timiş. După cum ne sugerează şi titlul, în cartea aceasta, problematica preponderentă e axată pe aspecte care pot constitui „un îndreptar pentru cinematori", în scopul desfăşurării unei activităţi eficiente. În acest sens, autorul prezintă învăţămintele acumulate dintr-o bogată activitate de cineamator, începută în anul 1958, şi intensificată apoi, într-un cadru organizat, propice, la cineclubul Casei de cultură din Sînnicolaul Mare, pe care îl conduce din anul 1963, cînd a fost înfiinţat. Dar, Ludovic Dama nu se opreşte numai la împărtăşirea propriei experienţe în domeniul filmului de amatori, ci, din perspectiva unei bune informaţii de specialitate, îşi consolidează temeinicia **îndreptarului**, cu date bibliografice, în măsură de a ridica nivelul teoretic al tratării aspectelor în discuţie. Menţionăm în acest sens capitolele **Cineclubul şi menirea sa, Opinii şi opţiuni, Modalităţi de realizare a filmelor, Logica în film, Mijloacele de expresie ale camerei de luat vederi, Mijloacele de expresie ale filmului** şi **De la idee la scenariu.**

În privinţa activităţii rodnice a cineclubului din Sînnicolaul Mare şi, implicit, a preţioasei experienţe cineamatoare a autorului, sînt revelatorii realzările consemnate în anexa I a cărţii. Filmele **Frumuseţi bănăţene, Împliniri, File îngălbenite, Falsă inspiraţie, Obiceiuri bănăţene, Oaspeţi dragi la Tomnatec, Miraculoasa Limonadă, Drumul, Roua, floarea şi albina, Flăcări, Tradiţie, Generaţii** etc. au fost distinse cu premii importante pe plan naţional, iar unele au fost apreciate chiar în confruntări internaţionale.

Dumitru SARDEŞ

serial

JURNALUL UNUI „CULTURIST" (X)

6 mai 1980. De urmat exem-
lui Milon din Crotona, care
ştea legea gradării efortu-
zic, lege care exclude mun-
n salturi şi care, cum spune
nda se antrena ducînd un
ş în spinare. Pe măsură ce
ul creştea, sporea şi pute-
tletului . . .

mai. Fac măsurătorile de ri-
e şi-n acest răstimp „baro-
ul meu psihic" o ia razna.
ai „31" la bicepşi, „32" la
bă şi 88 la torace e de-a
tul jenant. Ce-am făcut ani
zile cu această maşinărie ca-
e corpul meu şi pe care na-
, în perfecţiunea ei, l-a mo-
at sute de mii de ani în răb-
area ei fără margini? Corpul ne reprezintă în aceeaşi măsură în care ne reprezintă şi spiritul; şi la urma urmei nu aceste măsurători contează, ci efortul susţinut şi plin de surprize al „cultivării" acestui mecanism viu, care prin armonia sa ne leagă de Univers şi de legile sale implacabile. Dar printr-un exces de „spiritualizare" şi etichetînd efortul fizic întru înflorire trupească drept o treabă vulgară şi narcisiacă, mulţi dintre aşa-zişii intelectuali nu demonstrează decît contrariul. Căci la aceştia trupul în degradarea sa fizică trage după sine şi spiritul, şi poate că nu există ceva mai vulgar decît imaginea unui individ care, pierzîndu-şi trupul, se lansează într-o dispreţuitoare şi ambiguă sofisticărie la adresa acelora care caută să şi-l recupereze. Iar într-un secol „maşinist" vai de acela ce-şi concepe viaţa în afara armoniei dintre trup şi spirit!

„Oamenii au devnit mecanici în spirit şi suflet, ca şi în indeminare; ei şi-au pierdut încrederea în orice fel de străduinţă individuală şi de forţă nativă. Speranţa şi lupta lor tind nu către perfecţionare intimă, ci către combinări şi reglementări exterioare, către instituţii, constituţii, către Mecanism, de un fel sau altul. Toate eforturile, afecţiunile, opiniile lor ţin de mecanism şi au caracter mecanic". Aceste cuvinte aparţin filozofului englez **Th. Carlyle** şi au fost rostite cu aproape un secol în urmă, dar ele nu şi-au pierdut valabilitatea nici în ziua de astăzi. **1 iunie.** Din nou adagiul brâncuşian: nu e greu să faci un lucru, ci să te pui în situaţia de a-l face. Ca atare, fac eforturi ca să descopăr această „situaţie" ideală, adică starea psihică în care, prin nu ştiu ce deocamdată metodă, să mă instalez în toiul antrenamentului. Îmi dau seama că aici stă „secretul"; adică trebuie să folosesc cu multă răbdare şi chibzuinţă întreaga energie nervoasă care să fie capabilă să pună în mişcare resorturile cele mai subtile ale fiinţei mele. La aceste antrenamente fizice e vorba, de fapt, de o atitudine mentală! („Einstelung" – cum zic nemţii), atitudine pe care va trebui s-o cultiv în continuare. Dar cum?

(VA URMA)

Dan NEMESNIC

Handbaliştii

sport

. . . nu ne-au adus bucuria sperată, calea lor spre finală fiind frîntă de spanioli, care, iată-i, au luat sportul acesta în serios şi ne-au umplut de tristeţe; după această bătaie, zău că am rămas cu gura căscată, mînios că nu numai fotbalul ne stîrneşte necazuri, ci şi ortacii lui Vasile Stîngă. Să cugetăm pe îndelete şi să-l tragem de nas pe cel ce-a greşit, să-l doară şi să dea socoteală.

În fotbal, începe, deci, carnavalul, petrecere care ne place, din cauză că habar n-avem ce-o mai fi pîn'la vară, deşi, sus, în tavan, urcă doar oltenii şi dinamoviştii; văzut de la Timişoara, campionatul e sucit ca şanţul şurubului, cît să alunece şi să ne prindă urechile. Mare antrenor se dovedeşte Halagian, care face din F.C. Olt o trupă rotundă ca o minge, perfectă, cu legea clar aplicată a fotbalului eficient, pe puncte şi pe goluri, fără pardon.

Fiindcă m-am întîlnit de curînd cu Dumitru, îi anunţ prietenii şi pe ceilalţi că Liţă are gînduri mari în acest sezon, că viaţa lui e fotbalul, e arena, e publicul; prea uşor se găsesc unii să decreteze că omul acesta e sleit de puteri, că n-a făcut nimic de cînd e la „Poli"; ba, eu le zic; transferul său la Timişoara a fost de natură să lumineze încă jocul pal al studenţilor.

Într-o împrejurare, m-am angajat să-l ajut pe Vasile Nucă în încercarea sa de a rămîne fotbalist de primă linie; uşor nu va fi, dar am un bun prieten în flăcăul de numai 24 de ani, tobă de fotbal şi, cred, sătul de isprăvi. Aşa-i, Vasile Nucă?!

Teodor BULZA

SENSURILE LUMII ARHAICE

● HERMENEUTICA ȘI FENOMENOLOGIE LA MIRCEA ELIADE

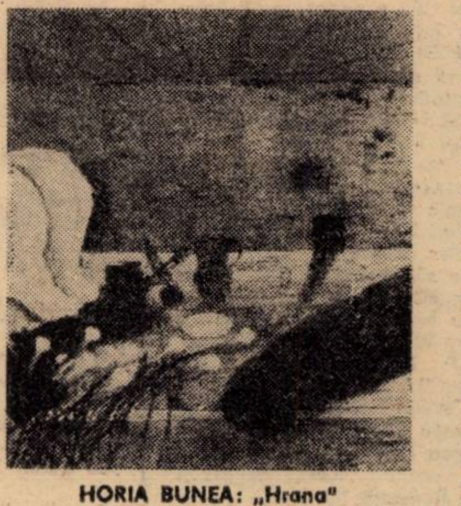

HORIA BUNEA: „Hrana"

Opera științifică de pînă acum a lui Mircea Eliade poate fi situată în punctul de întîlnire a două mari direcții metodologice — hermeneutica și fenomenologia — considerate de Paul Ricoeur **(Le conflit des interpretations, 1969)** ca fiind germenii dinamici ai gîndirii filosofice moderne. Cea dintîi fusese la început un mod de interpretare al textelor sacre, fiind apanaj sacerdotal, cu norme exegetice proprii, rigid canonizate. Istoria miturilor și a religiilor pretinde, de aceea, urmărirea „metamorfozelor" interpretative din sinul comunităților aflate în spațiul unor mitologii relativ omogene. Și pentru că mutațiile hermeneutice se răsfrîng în structurile sistemelor culturale ale popoarelor se poate spune că toate ereziile, schismele, gnozele și revoluțiile mitico-religioase sînt urmarea unor tentații de „interpretare" a cosmosului, a nașterii și apariției omului, a finalității vieții de către marii „hermeneuți" ai omenirii, de la Confucius, Lao Tse, Buda, Zarathustra, Pitagora, și pînă în pragul sistemelor filosofice moderne. Din aceste motive și lărgind perspectivele, Mircea Eliade consideră chiar și tehnicile rituale modele hermeneutice înscrise într-un segment al tradiției, solidare cu interpretarea textelor sacre literale, amîndouă modelele prelungind realitatea originară și menținînd-o vie. În termeni asemănători, Ricoueur consideră că tradiția mitică „nu trăiește decît **în** și **prin** timpul interpretării" rămînînd moartă fără o hermeneutică susținută, capabilă să o reînnoiască prin perpetua ei epuizare ritualică.

În acord cu această dublă sinteză metodologică, faptele și fenomenele studiate de Mircea Eliade sînt supuse anumitor constante interpretative restrictive și coagulante, cu ajutorul cărora exegeza poate ordona hățișul credințelor și practicilor mitico-magice, filosofice și religioase. În anul 1936, Eliade publica sub titlul: **Yoga, Essai sur les origines de la mystique indienne,** rezultatul cercetărilor întreprinse de el în India, în cursul anilor 1929—1931. Analiza exhaustivă a filosofiei și gîndirii indiene (începînd de la filosofia vedantină, brahmanism, literatura upanișadică, Mahabharata, practicile tantrice, alchimia) este ordonată de autor în jurul ideilor yoghine, considerate un fel de curent popular care a străbătut toate epocile, fiind expresia foamei de concret și de interiorizare a indianului confruntat fie cu ritualismul vedantin și brahmanic, excesiv și golit de emoție participativă, fie cu abstractizările sofisticate ale curentelor filosofice. Celelalte cărți dedicate gîndirii yoga **(La yoga. Immortalité et liberté,** 1954. **Technique du Yoga,** 1948, **Patanjali et le Yoga,** 1962) reiau în mare interpretările inițiale extinzînd în schimb rețeaua fenomenologică. Trebuie să mai adăugăm că hermeneutica, suprapusă fenomenologiei, are la Eliade și alte funcții decît cele coagulante și restrictive, actul interpretativ (dincolo de funcția sa ordonatoare) presupunînd o comuniune intimă cu obiectul interpretării, cu fenomenul și cu mecanismele lui interioare, cu epoca însăși, „Contemporan", prin ritualul interpretării, cu suma de fenomene și simboluri interpretate, Mircea Eliade ambiționează să descifreze toate traducerile mitice și simbolice ale experiențelor din totdeauna ale omului cu categoriile transcendente și cu sine însuși, așa cum apar în **Traité d'hstoire de religions** (1948) și **Histoire des croyances et des idées religiéuses,** vol. I (1976); vol. II (1978). Sistemul hermeneutic din **Tratat** refuncționalizează dispozitive și structuri simbolice, funcții ale miturilor, modele și morfologii ordonate în jurul unor paradigme cosmice precum **spațiul, timpul, apa, focul, piatra, Luna, Soarele, vegetația, agricultura.** Problematica complexă a rețelelor mitice și simbolice, suprapuse paradigmelor amintite, pretinde o hermeneutică deschisă tuturor investigațiilor fenomenologice posibile. În lipsa acestor relaționări, interpretarea își periclitează eficiența cu atît mai mult cu cît simbolul și dispozitivele simbolice antropologice „pot varia de la un individ la altul chiar dacă datele lor inițiale sînt asemănătoare pentru toți indivizii aceleiași culturi, hrăniți de aceleași mituri și martori la aceleași ritualuri" **Dan Sperber, Le symbolisme en générale,** 1974). Fiind mecanism cognitiv, dispozitivul simbolic rămîne pentru actant un perpetuu mecanism inițiatic. Într-o viziune apropiată Mircea Eliade consacră simbolului funcționalitate centrală, considerînd inițierea o **interiorizare** a unor realități simbolizate. Din simbol în simbol periplul neofitului sfîrșește în nazarat, împlinind unirea cu subiectul aspirației sale. Iată de ce exegetul român consideră tehnicile rituale niște scenarii de sacralizare a profanului din perspectiva unei dialectici în care simbolul înlocuiește instanța divină, umplînd golul și absența zeității patronatoare. În **Tratat** ni se spune că „tot ceea ce nu este direct consacrat printr-o hierofanie devine sacru mulțumită participării sale la un simbol". Jocul dialectic al perechii sacru/profan fundamentează, așa cum s-a văzut, întreg sistemul hermeneutic al lui Mircea Eliade **(Le sacré et le profane,** 1965) în baza unui sistem participativ ritualic, implicat într-o viziune integratoare cosmică **(Le Mythes de l'Eternel Retour,** 1949, **Aspects du Mythe,** 1963, **Mythes, rêves et mystères,** 1957, **La Nostalgie des origines,** 1970). Dintr-o asemenea perspectivă fenomenologică, interpretarea însăși se ordonează în structuri binare, opozitive. Astfel, timpul sacru se deosebește de cel profan prin cîteva norme „funcționale", cum ar fi lipsa distincției, circularitatea, anistorismul. Spațiul sacru își are și el propriile trăsături diferențiatoare, fiind model cosmic și centru al lumii, locul construcției cosmogonice a templului, a palatului, simbol tradus invers al Paradisului transcendent. Fiind esențial, spațiul sacru coabitează cu Axul Lumii (Axis Mundi) simbol acesta al arborelui sacru, al cunoașterii și al vieții, unind Cerul cu Pămîntul sub semnul zeițelor vegetației, ale fertilității și ale agriculturii sacre.

Trebuie adăugat însă că toate exemplele de mai sus se oferă ca material hermeneutic datorită unei **reciprocități** existente între simbol și mit. Neputînd epuiza simbolul, mitul i se subordonează oferind sensuri noi, remitologizînd sensurile din spate ale simbolului, figurate, existențiale și ontologice. Interpretarea lui Eliade urcă panta de la mit către expresia simbolică mai largă, care îl susține pentru că rezerva de sens, cum îi spune Ricoeur, a simbolurilor primare, este mai bogată decît ulterioarele lor mitologizări, așa cum este cazul cu expresiile simbolice (purtătoare de sensuri multiple) ale opozițiilor pur/impur, culpabilitate/penitență care au fost „hermeneutizate" de-a lungul vremurilor prin marile mituri despre cădere, exil, pedeapsă sau răzbunare.

În cadrele unei asemenea căutări, Mircea Eliade desfășoară un demers hermeneutic în care obiectul interpretării devine realitate asumată încît, apropiindu-și sensurile lumii arhaice, exegetul pare să-și majoreze șansele cunoașterii de sine. Numai că sinele lui Mircea Eliade nu se identifică cu individualități sau cu maeștri, ci cu umanitatea însăși.

Daniel VIGHI

GABRIEL GARCIA MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORȚI ANUNȚATE

Dar fratele meu nu-și mai aducea bine aminte. „Chiar dacă mi-aș aminti, tot nu l-aș fi crezut", mi-a mărturisit el de mai multe ori". Cui dracului să-i dea prin gînd că gemenii ar fi putut să-l omoare pe cineva, mai ales cu un cuțit de junghiat porcii". După aceea l-au întrebat unde-l Santiago Nasar pentru că-l văzuseră împreună pe amîndoi, dar fratele meu nu-și mai amintește ce le-a răspuns. Dar Clotilde Armenta și frații Vicario au rămas atît de uluiți de răspunsul lui, încît, în declarații separate, a spus fiecare același lucru. Rezultă de aici că fratele meu le-ar fi spus: „Santiago Nasar e mort". După aceea a făcut un semn de binecuvîntare episcopală, s-a lovit cu capul de pragul ușii și a ieșit țopăind. În mijlocul pieței s-a întîlnit cu părintele Amador. Se ducea spre port în odăjdiile de liturghie, însoțit de un ministrant și mai multe ajutoare care purtau altarul pentru slujba în aer liber. Văzîndu-i trecînd, frații Vicario și-au făcut semnul crucii.

Clotilde Armenta mi-a povestit că atunci cînd parohul a trecut prin fața magazinului ei și n-a vrut să intre, a fost sigură că acesta își luase orice nădejde. „M-am gîndit că poate că nu primise biletul meu". Dar, mulți ani după aceea, cînd părintele Amador se retrăsese în întunericul Casei de Sănătate de la Calafell, mi-a mărturisit că primise mesajul Clotildei Armenta și chiar și altele, mult mai urgente, exact în clipa cînd se pregătea să plece spre port. „Primul lucru la care m-am gîndit a fost că povestea aceea nu mă privea pe mine, ci puterea locală, însă în cele din urmă m-am hotărît să-i vorbesc, în trecere, Plácidei Linero". Atîta doar că, trecînd piața, și-a uitat cu desăvîrșire. „Dumneata trebuie să-nțelegi că în ziua aceea nenorocită sosea episcopul". În momentul crimei l-a apucat disperarea și s-a simțit atît de nedemn de el însuși, încît nu i-a dat prin cap nimic altceva decît să poruncească să tragă clopotele ca pentru foc.

Fratele meu, Luis Enrique, a intrat în casă prin bucătărie, a cărei ușă mama o lăsa deschisă pentru ca tata să ne audă cînd ne întorceam. S-a dus la baie înainte de a intra în dormitor și-a adormit pe closet, așa că fratele meu, Jaime, cînd s-a trezit să plece la școală, l-a găsit cu fața în jos, pe ciment, cîntînd prin somn. Sora mea, călugărița, care nu avea să meargă în întîmpinarea episcopului, pentru că făcuse o beție de căruțaș, n-a reușit să-l scoale. „Bătea de cinci, cînd m-am dus la baie", mi-a spus ea. Mai tîrziu, cînd sora mea, Margot, a intrat să se spele pentru a se duce în port, a reușit să-l ducă mai mult tîrîș pînă în dormitor. Din adîncul somnului, fără a se trezi, a auzit primele mugete ale vaporului care se apropia. Apoi a adormit buștean, învins de chef și nu s-a mai mișcat decît în clipa cînd sora mea, călugărița, a intrat în dormitor încercînd să-și pună în mare grabă veștmintele de stradă și l-a trezit cu țipătul ei de nebună.

— L-au omorît pe Santiago Nasar! .

Măcelărirea cu cuțitele n-a fost decît începutul unei îngrozitoare autopsii pe care părintele Carmen Amador s-a văzut obligat s-o facă în absența doctorului Dionisio Iguarán. „A fost ca și cînd l-am fi omorît a doua oară", mi-a spus bătrînul paroh în retragerea lui de la Calafell". Dar era un ordin al primarului, și ordinele sălbaticului ăluia, oricît de tîmpite ar fi fost, trebuiau îndeplinite". Deși nu era chiar așa. În zăpăceala acelei lumi absurde, colonelul Aponte avusese o convorbire telegrafică urgentă cu guvernatorul provinciei și-acesta îl autorizase să ia măsurile preliminare pînă cînd urma să trimită un judecător. Primarul fusese ofițer de trupă, n-avea nici un fel de experiență în materie de justiție, și era destul de nesigur ca cineva, dacă ar fi fost întrebat, să fi știut pe unde trebuia să se înceapă. Cristo Bedoya, student la medicină, a primit dreptul de a interveni, dată fiind prietenia lui întinsă cu Santiago Nasar. Primarul s-a gîndit că trupul putea să fie păstrat la rece pînă cînd avea să se întoarcă doctorul Dionisio Iguarán, dar n-a găsit nici un frigider de mărime umană, singurul în care ar fi putut încăpea aflîndu-se în piață, dar era stricat. Așa că Santiago Nasar a fost expus vederii publice în mijlocul salonului de la intrare, întins pe un pat îngust de fier, pînă avea să-i facă un sicriu pentru oameni bogați. Aduseseră ventilatoarele din dormitoare și altele cîteva din casele vecine, dar era atîta lume care dorea să-l vadă, încît a trebuit să dea la o parte mobilele și să scoată afară coliviile și ghivecele cu fereguță și chiar și așa aerul era nesuportabil. În plus, întiritați de mirosul morții, cîinii umblau în toate părțile, urlînd. Nu încetaseră cu urletul din clipa în care eu am intrat în casă, cînd Santiago Nasar mai agoniza în bucătărie, iar Divina Flor plîngea și țipa și-ncerca să-i potolească lovindu-i cu drugul de la ușă.

— Ajută-mă — mi-a spus ea — că vreau să-i mănînce mațele.

I-au închis în grajd și-au pus lacătul. Puțin mai tîrziu, Plácida Linero a poruncit să fie scoși și duși undeva, departe de casă, pînă după înmormîntare. Numai că spre amiaza zilei, nimeni n-a știut cum, au scăpat și de-acolo și-au năvălit în casă, urlînd de parcă turbaseră. Plácida Linero și-a ieșit din fire, pe negîndite.

— Jigodiile astea de cîini — a strigat ea. Să fie omorîți!

Porunca s-a împlinit imediat și casa
intrat din nou în liniște. Pînă în clipa ac
nu exista nici un fel de grijă în legăt
cu păstrarea trupului. Fața îi rămăsese
treagă și cu aceeași expresie pe care
vea cînd cînta, iar Cristo Bedoya r
să-i pună mațele la loc, legîndu-l
burtă cu niște fîșii din pînză de cas
tre seară, însă, din răni a început să
un lichid gălbui care a atras muște
pe obraz i-a apărut o pată violetă
s-a întins încet, ca o umbră de nori,
la rădăcina părului, lîngă tîmple. C
lui, care fusese întotdeauna o expres
iertării, a luat un aer dușmănos și maic
sa l-a acoperit cu o batistă. Colonelul Aponte a înțeles în clipele acelea că nu mai aștepta pe nimeni și i-a poruncit părintelui Amador să-i facă autopsia. „Ar fi fost mai rău dacă ar fi trebuit să-l dezgropăm o săptămînă mai tîrziu", mi-a explicat el. Parohul studiase medicina și chirurgia la Salamanca, dar o părăsise pent
seminar înainte de a-și lua diploma, as
că pînă și primarul știa foarte bine că
topsia nu avea nici o acoperire legală.
toate acestea, a insistat ca ordinul să
pus în practică.

A fost un adevărat masacru, consum
clădirea școlii, cu ajutorul farmacistu
re a făcut însemnările, avîndu-l ală
un student în primul an de medicină,
în vacanță. N-au avut la dispoziție
cîteva neînsemnate instrumente de
gie, așa că au fost nevoiți să folo
scule improvizate. Cu toate aceste
toate că trupul fusese ciopîrțit în
chip, raportul părintelui Amador păr
rect, astfel că judecătorul de instru
pus la dosar, ca pe o piesă de baz

Traducere
Darie NOVĂCEA

REDACȚIA și ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFI
P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă !

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 11 (733) 19 MARTIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

O SPLENDIDĂ GENERAŢIE

Momentul aniversar, pe care-l trăieşte tînăra generaţie a României socialiste, este unul de seamă în reliefarea semnificaţiilor trecute şi prezente a procesului de educaţia politică şi revoluţionară.

Saltul calitativ înregistrat de România în toate domeniile vieţii sociale este, fără îndoială, şi rezultatul integrării organice a tineretului în strategia politică a Partidului Comunist Român, de edificare a unei societăţi mai bune şi mai drepte. Acelaşi salt constituie azi, un argument de netăgăduit, al necesităţii, educaţiei prezente şi în perspectivă, în spiritul ataşamentului şi dragostei faţă de patrie, partid şi popor.

Documentele Congresului al XII-lea al partidului, orientările date de secretarul său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, au deschis noi perspective, în acest sens, care presupun o profundă conştientizare a unor noi necesităţi, pentru realizarea unei calităţi superioare în toate planurile.

Însuşindu-şi, tot mai profund, spiritul acestor documente, tînăra generaţie a patriei noastre este prezentă, azi, în mod activ şi revoluţionar în marele act al creaţiei socialiste. Angajarea plenară a tineretului în rezolvarea problemelor complexe cu care se confruntă societatea demonstrează că ataşamentul său faţă de orientările date de partid a dobîndit un caracter de masă, dublat de capacitate, inteligenţă, energie şi competenţă, spirit raţional şi receptivitate la cerinţele progresului general.

Ideea socialismului, idee fundamentală epocii noastre găseşte, aşadar, în con- inţa patriotică forţa ce poate exprima mentul legăturii indestructibile a so- ţii contemporane cu istoria sa. În şi timp, însuşirea profundă a materia- ui dialectic şi istoric, a socialismului ic, cu privire la raportul dintre pa- şi internaţionalism, în edificarea ocietăţi, asigură înţelegerea de către generaţie, a necesităţii solidarităţii ele politice progresiste din alte ţări nii şi, excluzînd orice tendinţă de eciere a propriilor tradiţii şi valori le, exclude neîncrederea în forţa muncitoare, a naţiunii noastre.

ea Tineretului Comunist promovea- planul educaţiei patriotice şi revo- re, intransigentă faţă de acele con- şi atitudini practice care pot frîna marea plenară a potenţelor creatoare a comunităţilor etnice existente în limitele aceluiaşi stat naţional, faţă de acele concepţii şi practici mondiale de natură să urmărească desfiinţarea personalităţii naţiunilor, să împiedice cooperarea echitabi- ă, armonioasă, în rezolvarea marilor pro- me cu care se confruntă omenirea.

erită să subliniem că, întrucît cultura listă, care include organic, conştiinţa al-patriotică, este unică prin spiritul nutul său principal, organizaţia re- ară a tineretului nostru promovea- şi respectul reciproc între toţi ti- riei, fără deosebire de naţionalita- această orientare, profund politi- ealizează cunoaşterea reciprocă, a valorilor psiho-spirituale speci- ea ce este de natură să asigure progresul general al patriei comune.

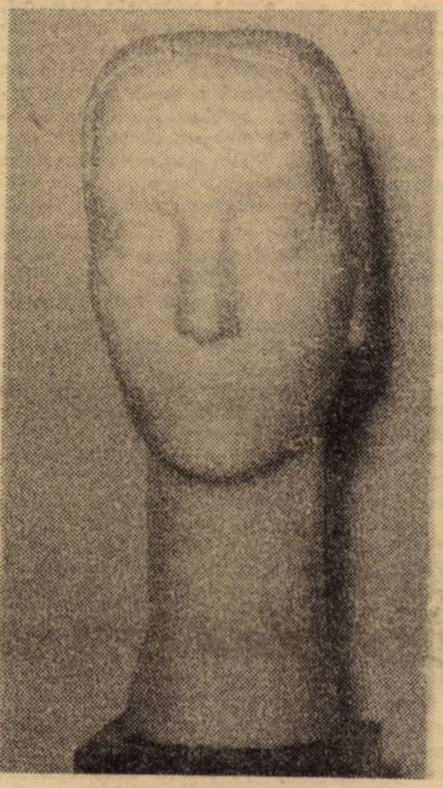

GH. GOIDACI: „Portret de tînăr"

Însuşirea teoriei unităţii indestructibile, în gînd şi faptă, a tuturor tinerilor, fără deosebire de naţionalitate, în procesul dezvoltării generale, a legităţilor ce determină saltul calitativ în toate domeniile, înţelegerea rolului partidului şi statului, a organizaţiilor de masă şi obşteşti, din sistemul instituţional al democraţiei socialiste, constituie dimensiuni calitative noi, ale însăşi conştiinţei naţional-patriotice din România.

Se cuvine, cu acest prilej, să subliniem caracterul profund umanist al educaţiei în spiritul patriotismului socialist, desfăşurată în modalităţi şi forme extrem de variate, de către organizaţia revoluţionară a tineretului. Izvorînd din funcţia istorică a ideologiei comuniste, ea îşi propune pregătirea multilaterală a tinerei generaţii astfel încît să se asigure atît progresul patriei cît şi o lume din care să fie excluse discriminările de orice fel, forţa, ca mijloc de soluţionare a problemelor complexe, cu care se confruntă azi popoarele.

Ampla activitate de educaţie a maselor, implicit a tineretului patriei este menită să asigure o conduită politică superioară, care nu se exprimă printr-o simplă adaptare la noile condiţii ale existenţei sociale ci, mai ales, prin afirmarea spiritului revoluţionar, a unui nou romantism revoluţionar, de natură să elimine vechiul, rutina din calea noului.

I. PELEŞ

FĂCLIE DREAPTĂ

tinerilor mei prieteni

hipul tău ridic columne rare,
fie liniştea ca şoapta unui mit,
stre, păsări înflorească-n zare,
ecum s-ar cerne lin din infinit.

Şi eu ridic în palme roua sfîntă,
Lumină pentru pleoapa ta duioasă
Atunci cînd numai dragostea mai cîntă
Şi se preschimbă-n valuri de mireasă.

Vom înverzi mai tineri în mirare
Atît de puri cum doar zăpada este;
Pe cînd iubirea, sub minuni solare,
Va da în rod ca floarea din poveste.

Rostirea mea se vrea făclie dreaptă
În ochiul cel mai pur pentru cuvînt,
Iar cerul însuşi fie-ţi albă treaptă.
La pragul patriei, nemuritor şi blînd.

Ion DEATCU

PERMANENTA REVOLUŢIE

Prin pasiunea pentru adevăr şi marile idealuri, prin energia sa nestăvilită, prin dinamismul şi receptivitatea la toate transformările novatoare ale vieţii sociale, tineretul a reprezentat dintotdeauna un factor activ, dinamic al progresului societăţii româneşti. Preluînd şi dezvoltînd din generaţie în generaţie virtuţile şi tradiţiile progresiste ale înaintaşilor, tineretul a luat parte activă, alături de toate forţele înaintate ale societăţii, la lupta de eliberare socială şi naţională a poporului român. **„În istoria îndelungată a poporului român, în luptele desfăşurate de-a lungul secolelor împotriva asupririi naţionale, pentru libertate şi dreptate** – arăta tovarăşul Nicolae Ceauşescu – **tineretul şi-a adus din plin contribuţia, a dat nenumărate jertfe".**

Înrăutăţirea continuă a condiţiilor de muncă şi de viaţă ale tineretului muncitor şi intelectual a generat, încă de la mijlocul secolului trecut, protestul şi lupta acestuia împotriva exploatării şi nedreptăţii sociale, împotriva alcătuirii nedrepte a societăţii capitaliste, necesitatea unirii lui – după exemplul muncitorilor – mai întîi în asociaţii profesionale de ajutor reciproc, apoi în organizaţii revoluţionare bazate pe principiul luptei de clasă. Primele forme de organizare a tineretului datează din deceniul al cincilea al secolului trecut, cînd la Arad a luat fiinţă „Cercul tinerimii din comerţ", iar la Bucureşti, „Obştea calfelor de şepcari". După crearea P.S.D.M.R. (1893), problemele tineretului au ocupat un loc important în documentele şi activitatea sa. Drept rezultat, în anul 1894, se constituie la Bucureşti prima organizaţie cu caracter de clasă a elevilor tipografi intitulată: „Cercul elevilor tipografi". Paralel se organizează şi tineretul intelectual. Încă dinainte luaseră fiinţă societăţi cu caracter cultural ca: „Societatea pentru învăţătura poporului român" (20 aug. 1839), „Asociaţia pentru înaintarea literaturii româneşti" (14 feb. 1845 ş.a.) care, prin activitatea desfăşurată, au adus o contribuţie serioasă la crearea acelei stări de spirit revoluţionare care a culminat cu revoluţia română de la 1848. Tineretul, animat cu cele mai nobile năzuinţe şi-a adus din plin contribuţia la realizarea unirii Moldovei cu Ţara Românească (1859), la cucerirea independenţei de stat depline a României (1877–1878) şi la făurirea statului naţional unitar român (1918). În acest scop au fost create societăţi cultural-patriotice, s-au organizat conferinţe, dezbateri şi s-au publicat articole prin care tineretul a luat contact cu ideile socialismului ştiinţific. Rezultatul a fost crearea de organizaţii ale tineretului intelectual cu vădite preocupări socialiste ca „Societatea studenţilor medicinişti din Bucureşti" (1875), „Clubul studenţilor Universităţii din Iaşi" (1875) ş.a.

Înflăcăraţi de idealul luptei pentru dreptate socială, tineretul muncitoresc, ţărănesc şi intelectual au privit cu simpatie răscoala ţăranilor din 1907. Maturizarea ideologică şi politică, experienţa căpătată în timpul răscoalei, a determinat ca în februarie 1908, să ia fiinţă la Bucureşti, „Cercul ucenicilor". Prin întreaga sa activitate politică şi organizatorică „Cercul ucenicilor" avea să imprime mişcării de tineret un pronunţat spirit revoluţionar. Dovada o constituie înseşi schimbarea, în anul 1909, a denumirii din „Cercul ucenicilor" în cercul „Tineretului muncitor". Acesta va adopta primul statut al mişcării de tineret din România.

În anii primului război mondial, organizaţiile de tineret, de pe ambele versante ale Carpaţilor, au urmat cu stăruinţă linia politică adoptată de clasa muncitoare, linie determinată de însăşi obiectivele majore ce se ridicau cu acuitate în faţa societăţii româneşti: libertate şi unitate naţională. În Transilvania, Banat şi Bucovina s-au înmulţit acţiunile prin care tineretul revoluţionar şi-a manifestat cu multă vigoare protestul energic împotriva ocupaţiei austro-ungare, adeziunea sa fermă la înfăptuirea idealului de unitate naţional-statală deplină a poporului român.

Crearea Partidului Comunist Român, la 8 mai 1921, avea să reprezinte pentru mişcarea de tineret din România o cotitură radicală, atît sub aspect organizatoric politic şi ideologic cît şi al luptei revoluţionare. În pofida greutăţilor pe care le-a întîmpinat, P.C.R. a acordat toată atenţia acţiunii de unificare a mişcării de tineret la scară naţională. La indicaţiile sale a fost convocată pentru 19–20 martie 1922, la Bucureşti, Conferinţa generală a tineretului socialist din România. Luînd în dezbatere problemele fundamentale care au preocupat mişcarea tineretului socialist, Conferinţa a pus bazele Uniunii Tineretului Socialist din România, organizaţie care din mai 1924 va adopta denumirea de Uniunea Tineretului Comunist. Referindu-se la importanţa momentului, secretarul general al partidului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, spunea: **„Formarea Uniunii Tineretului Comunist, în 1922, la un an după crearea P.C.R., a constituit un moment crucial, în istoria mişcării revoluţionare de tineret din România. Desfăşurîndu-şi activitatea în condiţii grele de ilegalitate, înfruntînd teroarea, închisorile şi cîteodată chiar moartea, tinerii comunişti au ţinut totdeauna sus steagul luptei revoluţionare împotriva regimului burghezo-moşieresc, pentru eliberarea naţională şi socială a României".** Într-adevăr, în anii care au urmat, U.T.C., sub conducerea P.C.R., a desfăşurat o intensă activitate de mobilizare a întregului tineret la lupta poporului român pentru apărarea independenţei şi integrităţii teritoriale a statului român, împotriva pericolului fascist.

Activitatea revoluţionară, plină de eroism înălţător, desfăşurată de organizaţia comunistă a tineretului din România este legată indisolubil de numele tovarăşului Nicolae Ceauşescu, personalitate proeminentă a lumii contemporane, simbol al celei mai înalte conştiinţe revoluţionare, patriotice, care şi-a adus o contribuţie decisivă la reorganizarea în condiţii de ilegalitate a organizaţiei tineretului, la conducerea acesteia, în focul luptei pentru lichidarea exploatării şi asupririi, la înfrîngerea Germaniei naziste.

Alături de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în anii grei ai ilegalităţii, a militat cu o puternică voinţă şi dîrzenie tovarăşa Elena Ceauşescu – strălucit exemplu pentru activitatea tineretului comunist, din rîndul căruia a făcut parte, desfăşurînd o vastă activitate revoluţionară, pentru înfăptuirea idealurilor atît de scumpe poporului nostru, de libertate şi dreptate socială.

Victoria Revoluţiei de eliberare naţională şi socială, antifascistă şi antiimperialistă, din august 1944, organizată şi condusă de P.C.R., a deschis poporului român o nouă etapă istorică, aceea a revoluţiei socialiste, a înfăptuirii cu succes a visului secular de libertate, independenţă şi fericire. La realizarea acestor măreţe obiective, o contribuţie însemnată şi-a adus-o tineretul patriei. Prin elanul, dăruirea şi puterea sa de muncă tineretul ţării noastre a obţinut şi obţine importante succese în traducerea în viaţă a istoricelor hotărîri ale Congresului al XII-lea al P.C.R. privind făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate în scumpa noastră patrie, România socialistă.

Gh. OANCEA

cronica literară

Prima carte, dacă e să vorbim cu aproximaţie*)

1. Editura **Facla** ne propune trei volume distinse cu menţiune la concursul de debut în poezie ediţia 1979–1980. Legate cu o banderolă, cele trei volume nu sînt cu totul independente („volumul I, II şi III scrie pe fiecare dintre ele, lei 24) dar, în fine, e bine că există măcar aşa. Doi dintre autorii promovaţi sînt vechi cunoştinţe ale revistelor din Banat. Nicolae Irimia e unul dintre eroii cenaclului „Semenicul", de cel puţin zece ani, lansat şi relansat, premiat la concursurile literare locale dar nu numai. Versuri mai bune l-am citit prin reviste altădată. Ce a adunat în această plachetă poate fi semnificativ pentru o anume îndemînare a versificării, pentru un anumit patos al rostirii lirice. Să-l aşteptăm pe autor în continuare. Tot o veche cunoştinţă a cenaclurilor locale este şi Geo Galetaru, mare promisiune cu un deceniu în urmă, dispărut mai apoi şi reapărut cu ocazia acestui eveniment. Îndemînare în versificare, uşurinţă de a înjgheba, pe motive folclorice, arhitecturi lirice, o oarecare imaginaţie metaforică, caracterizează această plachetă scrisă în continuarea şi sub semnul unui lirism de factură tradiţionalistă. Nimic decisiv însă în aceste versuri, parcă prea obosite pentru o plachetă de debut. Interesant cu deosebire este Ioan Morar, al treilea autor al triumviratului liric pe care ni-l propune editura. Poetul a schimbat, de la primul an al studenţiei (acum este la al doilea după) cîteva piei, a fost şi publicist de nădejde şi dramaturg, a colecţionat premii la diverse concursuri şi a amărît pre mulţi cu publicistica-i inteligentă, bine întreţinută de un stil parodic. În prima formulă a sa poezia lui Ioan Morar era prin excelenţă premiabilă, demnă să înduioşeze orice juriu de pedagogi universitari. Îl urma disciplinat pe Ioan Alexandru, model unic şi demn de respect. Ca un bun ardelean, mai îndrăzneşte cîte ceva dincolo de pauzele pe care i le lasă modelul. Nu mult însă. Din perioada sa „îngerească", trec în volum cîteva poeme corecte, vreo două frumoase, chiar dincolo de model. Viitorul strălucit pe care i-l pronostichează criticul Mircea Mihăieş, într-un articol publicat în **Familia,** nu este legat de aceste poeme (bun certificat de cuminţenie într-o vreme în care generaţia în blugi reuşeşte să-i înspăimînte pe mulţi cu polifoniile-i ironico-sceptice ci de altele, în ton cu ale generaţiei sale. Ca Romoşan sau ca Hurezeanu, poetul scrie „tratate", alcătuieşte o întreagă „Teorie despre imprevizibil". Nu e nici o influenţă, e mai degrabă rodul excelentei filologii timişorene, capabilă a-i atrage chiar şi pe poeţi în interiorul sistemelor teoretice. Cîteva poeme cu totul excelente îi asigură locul lui aparte în interiorul acestei serii literare de excepţie. În perioada sa naivă, tradiţionalistul Ioan Morar trăia în tovărăşie bună cu metaforele; odată şcolit, poetul le îmblînzeşte, le dresează, le învaţă teorie. Graţiosul său alexandrinism pare a intra în conflict cu vocaţia prozatorului, a publicistului, fost sportiv de performanţă, a fost şef de subredacţie studenţească, om al lumii bineaşezate, într-un cuvînt, ardelean din cap pînă în picioare şi nu degustător rafinat de vocabule rarisime. Asta nu înseamnă că experienţele poetice ale lui Ioan Morar (cărora li se adaugă cele ale lui Ion Monoran sau Marcel Tolcea) nu sînt de un interes deosebit. Sînt de un interes cu totul deosebit şi numai desincronizările editoriale au făcut ca aceşti autori să fie mai puţin luaţi în seamă decît cei ce ocupă primul plan al literaturii tinere.

2. Foarte bun este debutul romancierului Tudor Vlad, **Al cinsprezecelea.** Cartea se înscrie, pînă la un punct, în tradiţia prozei ardelene, dar nu aceea a liniei Slavici-Rebreanu, adică a realismului viguros, a prozei realiste solide, lipsite, de obicei, de transcendenţă, ci în cealaltă linie, mult prea nedreptăţită şi care nu refuză cituşi de puţin datele specificităţii, linie care are început de şir **Ţiganiada** şi între operele de referinţă **Sectarii** lui Agîrbiceanu: adică şirul epopeilor eroi-comico-satirice, ilustrate mai nou de Titus Popovici.

Insistînd asupra acestei linii, importante în înţelegerea calităţilor acestui debut, am putea neglija orizontul reflexiv al romanului. Carte în care satul ardelean sau **satul,** ca ficţiune arhetipală, e descoperit prin impactul cu factorii perturbatori, **Al cinsprezecelea** construieşte imaginea fastuoasă a unei umanităţi naive, necorupte de civilizaţia agresoare. Fantasticul înfloreşte ca în proza sudamericană sau ca în cărţile ce desenează evul mediu transilvan. O vînătoare (la care sătenii participă în chip de gonaci) stîrneşte şobolanii care invadează locul. Un joc de popice devine o aventură psiho-pedagogică. Un erou cade din turla bisericii sub ochii consătenilor stupefiaţi de crimă: zborul ucisului pare a-l transporta în eternitate. Ieşirea în fantastic nu e fără legătură cu utopiile lui Eugen Uricaru, care se vede, cred pentru prima oară, în plăcuta situaţie de model literar.

Cel mai important erou (personaj colectiv fiind satul), dincolo de personajele „naive" ale cărţii, e Pictorul. Un excelent mise-en-abime pune în lumină nu numai umanitatea unui loc – nu numai datele unei zone clar delimitate etnopsihologic – ci şi un orizont al creaţiei. Pictorul – naratorul – descoperă, în demersul său, înseşi posibilităţile, impasurile creaţiei într-un anume moment al istoriei: ele sînt tocmai ale lumii din picturile sale, lectură semnificativă a unui text bogat în sensuri. Într-un moment în care o seamă de autori de proză scurtă au cîştigat o notorietate (dar n-au debutat încă, Gh. Crăciun, Gh. Iova, Lucian Petrescu, Daniel Vighi!) cîţiva romancieri tineri (să-l numim aici şi pe Stelian Tănase cu **Luxul melancoliei** loc fiind şi pentru alte nume) trebuie, neapărat, a ne reţine atenţia.

3. Cornel Moraru a publicat, în ultimul deceniu, un mare număr de cronici literare, eseuri, studii, articole teoretice, a răspuns la numeroase anchete. Maturitatea intervenţiilor sale a fost consemnată în numeroase rînduri. Faptul că abia acum îşi publică prima carte – şi ea o selecţie foarte severă de texte tipărite de-a lungul timpului – mi se pare a aparţine mai degrabă teribilei modestii a omului decît unor şicane editoriale. Cronicar, o vreme, al revistei „Flacăra", mai tîrziu, redactor al revistei **Vatra,** criticul nu acţionează decît în aparenţă într-un „stil publicistic". Cronicile sale nu au nimic superficial, absolut nimic din repeziciunea judecăţilor care caracterizează o bună parte a foiletoniştilor de azi. El nu ţine a-şi cuceri publicul (în epoca de la **Flacăra** foarte larg), nu e prins nici un moment de tentaţia scrisului frumos. El scrie exact şi, după cîteva pagini, ai revelaţia unei lecturi adînci, realizate în numele unei bune pregătiri filozofice şi a unei reflecţii prelungite asupra textului literar. Interesat de idee, cei care sînt preferaţi sînt cei capabili a ţine treaz interesul pentru literatura de idei: nu doar aceştia sînt, însă, obiectele meditaţiei critice. Doinaş, Nichita Stănescu (dar şi Romulus Vulpescu), Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Emil Brumaru, Adrian Păunescu, Cezar Ivănescu („poate singurul bacovian autentic, neîndatorat cu nimic marelui poet. Îl individualizează faţă de acesta o anume frusteţe a sensibilităţii şi obsesia brutal thanatică – asociată cu reveria corpului"), George Alboiu, Adrian Popescu, Horia Bădescu sînt poeţii pe care mizează, în acest context, Cornel Moraru. I-am înşiruit aici pentru a sublinia „nealinierea" poetului, indiferenţa sa faţă de războaiele literare actuale. Bun şi temeinic comentator de poezie, Cornel Moraru este un excelent comentator de proză. Toate observaţiile sale privind proza scurtă sînt citabile. Aici se mai poate observa şi solidarizarea cu un grup literar: tentativa de a construi, la Tîrgu Mureş, în jurul revistei **Vatra,** un anumit fel de literatură. Campaniile pentru susţinerea unor prozatori excelenţi, recunoscuţi azi ca atare de aproape toată lumea) precum Gabriela Adameşteanu, Mihai Sin, Dumitru Dinulescu, Ştefan Găbrian, Ioan Radin etc. se bazează şi pe capacitatea analitică, pe profunzimea scrisului lui Cornel Moraru. Alte repere sînt, pentru secţiunea de proză a cărţii, Romulus Guga, Mircea Horia Simionescu, Augustin Buzura. O analiză foarte bună e consacrată romanului **Suferinţa urmaşilor,** „romanul cel mai închegat de pînă acum al lui Ion Lăncrănjan". Ce se întîmplă cu literatura azi, în acest moment, iată întrebarea căreia încearcă a-i răspunde Cornel Moraru, unul dintre cei mai completi critici de întîmpinare pe care îi avem, ignorat de bilanţurile „festive", cîteodată uşor copiat, datorită unei poziţii rezervate. Aş fi curios să ştiu cîţi dintre criticii foiletonişti ar putea să scrie, în cunoştinţă de cauză, despre Mihai Şora şi despre Constantin Noica, aşa cum se întîmplă cu Cornel Moraru în ultima secţiune a volumului său. Să cităm, în încheiere, aceste fraze memorabile: **„Noica însufleţeşte cuvintele şi noţiunile, reface calea primă către lucruri, e un poet subtil al graţiosului firii. În locul semnificaţiilor uzate pune nuanţa, unicul. Se simte atras deopotrivă de întunecimile fiinţei ca şi de feericul ei. Demonia sa, ca şi a lui Goethe sau Blaga, e demiurgic creatoare. Numai registrul ideilor diferă: e mai lucid şi mai stăpînit".**

Cornel UNGUREANU

---

* 1) **Ioan Morar, Îmblînzitorul de metafore, Nicolae Irimia, Anotimp natal, Geo Galetaru, Inefabila ninsoare** (Ed. Facla). 2) **Tudor Vlad: Al cinsprezecelea** (Ed. Dacia). 3) **Cornel Moraru – Semnele realului** (Ed. Eminescu).

---

consemnări

Laurenţiu Cerneţ — între umor şi ierarhii valorice

Chiar dacă începe printr-o formulă „de gata", semnatarul acestor rînduri declară că, pentru el, nu încape nici un fel de îndoială asupra faptului că, parcurgînd cărţile lui Laurenţiu Cerneţ, se află în faţa unui subiect generos, că prozatorul venit de prin părţile Olteniei şi stabilit la Timişoara ar trebui să aibă o cu totul altă cotă în ierarhiile valorice stabilite printre contemporani. Relativa tăcere din jurul numelui său, absenţa din bilanţurile făcute cu anumite ocazii par mai curînd o lipsă de cunoaştere, datorată desigur şi atitudinii rezervate a lui L. Cerneţ, neasaltării revistelor, editurilor, posturilor centrale de Radio şi Televiziune sau cronicarilor care fac şi desfac „gloriile" literare. Oricum, păcat. Păcat pentru că literatura „umoristică" de azi se bazează pe prea puţine valori sigure, pe prea puţini originali capabili să se plimbe dezinvolt prin schiţă, nuvelă, roman, aforisme puse toate sub semnul comicului. Puse sub semnul comicului de bună calitate, a satirei cu o mie de feţe şi implicaţii, a ironiei uşoare ori a rîsului sănătos, de către un om retras, mai trist decît îşi pot închipui cititorii, un om ce scrie din nevoia de a sluji adevărul, caricaturizînd continuu, neinventînd decît literar, spre a urmări mărirea şi decăderea minciunii, grandoarea şi decadenţa inevitabilă a imposturii, strecurînd cîte un „cal troian" în ceea ce i se pare „o falsă problemă", denunţînd „teoria chibritului" şi aşezînd sub o lupă neiertătoare multitudinea de prefabricate spirituale numite – spre stupefacţia unui mare lingvist – „idei-de-gata".

Laurenţiu Cerneţ este mai ales un observator de teribil instinct, cu simţurile mereu fin încordate surprinzînd ceea ce pentru ceilalţi pare amănunt nesemnificativ. El observă situaţii şi personaje voit insignifiante; aceştia din urmă nu sînt deci monumente pozitive sau negative, nu deţin funcţii înalte în viaţa socială, n-au nici măcar meserii spectaculoase, dar asemenea obişnuiţi, asemenea non eroi formează în fond nenumăratele repere fizice şi „intelectuale" pe care le întîlnim la tot pasul.

În paginile lui L. Cerneţ se conturează o lume, un univers uman aparte: sînt oameni comuni, semănînd îngrozitor unul cu altul prin absenţa calităţilor ieşite din comun, oameni ce se mişcă în medii anoste. Ei nu se încadrează însă în literatura ce-şi propusese de mult (şi teoretic şi practic) să le urmărească destinul nefericit, dramele nedezvăluite, „durerile înăbuşite". Lumea creată de L. Cerneţ este departe de aşa ceva. Ea îşi este suficientă sieşi, nu are zguduiri, temeri sau îndoieli; o lume ce ia de bun totul, fără efort de gîndire. De aici rezultă comicul (estetic vorbind) dar şi tristeţea autorului. Oamenii comuni, ce au generat o bogată literatură la noi şi aiurea, erau adesea eroi de dramă.

Laurenţiu Cerneţ rămîne mereu fidel sobrietăţii, economiei şi eficienţei verbale, fiecare cuvînt avînd o încărcătură polivalentă de sensuri, chiar dacă aparent stilul se situează la limita simplităţii. În felul acesta, beneficiind de arta unui dialog sclipitor (dialog în dublu sens: personajele între ele şi autor-cititor) de ştiinţa compunerii unui fundal de ceaţă vălurită a trăirilor, prozatorul îşi poartă tristeţea lucidă, înţelepciunea uşor obosită sub masca policromă a comicului.

Deşi situat de cîţiva, prea puţini, cunoscători ai operei sale, printre cele mai dotate condeie ale literaturii umoristice, semnatarul acestor rînduri aşteaptă (şi crede în previziunea sa) un roman amplu, zguduitor prin realism, prin capacitatea de a nara, situaţii pur dramatice, un roman de o asemenea factură deci, scris de Laurenţiu Cerneţ. Tocmai pentru a evita ideile-de-gata.

Liviu GRĂSOIU

memento

Codicele Voroneţean

La aproape o sută de ani de la prima editare, realizată de I. G. Sbiera, în 1885, apare la editura Minerva, în condiţii grafice deosebite, o nouă ediţie a acestui monument de limbă românească. Datorăm această realizare ştiinţifică de prestigiu cercetătoarei bucureştene Mariana Costinescu, de la Institutul de lingvistică.

Reeditarea codicelui descoperit de Gr. Creţu, în 1871, în podul mănăstirii Voroneţ, era necesară din cel puţin două motive: ediţia Sbiera devenise extrem de rară, pe de o parte, iar pe de alta ea conţinea o seamă de interpretări care, cu timpul, s-au dovedit a nu fi întru totul exacte (în plus, textul era reprodus în ortografie etimologizantă, ceea ce îngreuna destul de mult lectura). Ediţia Marianei Costinescu, alcătuită pe baza ultimelor cîştiguri ale filologiei şi istoriei limbii literare, cuprinde un studiu filologic şi unul lingvistic, lista de abrevieri, nota asupra ediţiei, după care urmează textul, în transcriere interpretativă, al **Codicelui.** Lucrarea se încheie cu un indice de cuvinte şi cu facsimilele celor 86 de file ale manuscrisului.

Autoarea caută să răspundă, pe baza unei informaţii exhaustive, celor cîteva întrebări fundamentale pe care le ridică orice ediţie critică de texte vechi (în special ale celor din secolele XV–XVI): este vorba de o copie sau de original; în ce perioadă şi în ce loc a fost redactat textul; care este modelul (sau modelele) şi, legat de aceasta, cu ce alte texte poate fi pus în relaţie etc. Pe baza unor analize minuţioase, Mariana Costinescu ajunge la concluzia că **Codicele Voroneţean** este o copie executată după o versiune revizuită a unei traduceri din slavă. Sub aspect lingvistic, textul conţine două straturi de limbă: unul nord-moldovenesc şi altul bănăţean-hunedorean. Concluzia care se impune este aceea că manuscrisul **Codicelui** a fost copiat în Moldova, în a două jumătate a secolului al XVI-lea, după o traducere efectuată în sud-vestul ţării.

Această prezentare sumară abia dacă poate sugera amploarea cercetării realizate de editoare, care a dat culturii româneşti o lucrare de înaltă ţinută ştiinţifică.

Sergiu DRINCU

cenaclu

Gheorghe Secheşan a citit, într-c
ţă prezidată de **Livius Ciocârlie,** tr
ze dintr-o carte în pregătire. **Nicola**
ia a prezentat, pe marginea celor
un referat paradoxal şi plin de o
că erudiţie. Pentru el, proza lui S
este „derutantă; nişte proze care
citite cu complicitate, dar fără con
şi, eventual, **à la lettre". Mircea**
apreciind referatul, crede că pro
de acest autor imprudent pentru
ales un referent în mare vervă pole
e fără calităţi deosebite, intenţiile proz
rului capotînd prin precaritatea mijloacelor, prin naivitatea construirii discursului. **Lucian Petrescu** e de părere că „referatul se contrazice". El vede în această proză actul de premeditare al autorului. **Marian Odangiu:** „prozatorul a descoperit ceva c
ar putea fi extraordinar, dar încă nu a
juns la revelaţie"; „o proză, totuşi, epi
mică". **Cornel Ungureanu,** în vervă de
vestitor el însuşi, consideră că „Se
e un prozator de care e nevoie; el
fi substanţial, autentic, pentru că e
intelectual, căruia îi reuşesc destul
care indică o cale de proză abso
Iosif Costinaş: „o proză interesan
nia lui Saroyan; mi-a plăcut şi
cu toate hibele lui". **Ioniţă Adri**
că „Gh. Secheşan promite foarte
chiul său e proaspăt; referatul mi
rut a fi al unei conştiinţe resp
Daniel Vighi: „redescoperirea un
unei comunităţi tradiţionale cu
sacru; iar lectura din perspectiva
lului există. În încheiere, **Livius**
adevărat **arbiter elegantiarum,** dă
te ambelor tabere care s-au înfrun
siderînd că, dincolo de aceasta,
textelor lui Secheşan e o cauză
sau aproape cîştigată. Meritul ace
ze e că „spaţiul de semnificare
între ceea ce e spus şi cel care c

● **Săptămîna viitoare, în cadrul şed**
comune cu cenaclul de limbă maghia
va citi (în limba română) Mandics György. Referenţi: **Pongracz Mária** şi **Marian Odangiu.**

Locţiitor

CONCEPTE POETICE

1. **JOCUL CU VERBELE.** O tulburătoare sensibilitate își face loc de sub fiecare vers al Martei Petreu (**Aduceți verbele,** Ed. Cartea românească, 1981). Gesturile poetei se convertesc în mișcări textuale ale poemului gata să riște o viață pe cont propriu, dincolo de controlul efectiv al creatoarei. Mișcarea este însă și inversă: metamorfozîndu-și propriul Eu, poeta este decisă să se integreze suflului poetic, intrînd în poem asemeni unui Cal troian. Primordială, în viziunea Martei Petreu, nu este existența, ci reprezentarea ei, nu adevărul, ci configurarea sa poetică. Poezia se substituie, astfel, realității imediate, iar Cartea – existenței. Realitatea se conturează din ‚vorbe mari", și reflexul creator nu este altceva decît un mod al asumării contactului cu lumea: totul preexistă gestului creator. Logosul e o palidă consecință a relației poetului cu universul abstract: „Din cele o sută de cărămizi ale Imaginației / îmi iau rația zilnică de consoane. / / Cine / în șoapta unui mormoloc să mă închidă? / Aud cuvinte sărind din dicționare / în cerul gurii".

Viziunea poetei este puternic înrudită cu „ficțiunile" borgesiene (ecouri din creația acestuia sînt ușor detectabile, iar unele simboluri-cheie: Enciclopedia, Cartea, memoria etc., sînt preluate telquel, dar variind esența actului comunicațional, în vreme ce tonalitatea diferă și ea): la Marta Petreu gîndul poetic este dus mai departe de înfășurarea imaginilor în jurul cîtorva personaje: Maestrul de Vînătoare, Marta, Frumoasa, precum și o serie de concepte, care acționează asemenea unor persoane abstractizate de jocul poetului cu cuvintele: gloria, memoria, verbul – cuvinte ce intră în relații asemenea unui caleidoscop organizat după legi ale invocării semantismului de către structurile cărora le aparține: „Adevăruri ce nu se cer inventate: / Data nașterii dioptriile înălțimea / umbra tunsorii pe același perete / cuviincioasele aduceri-aminte. / / Nimic despre Amor primăvară / despre verosimilul fricii. / / (Fericiți cei uitați – rîde Maestrul de Vînătoare.) / Marta învață conceptul de înger. / / Și în carte – mamă a timpului – / tubul ruj etalat cu franchețe."

Ce aduce nou poezia Martei Petreu este suflul evocării ‚zonelor neprotejate", ale sentimentelor umane, ale senzațiilor ce se ordonează în discursuri guvernate de autarhismul cuvîntului. Este modul suprem de aderare la o poetică a jocului cu verbele, urmărind detaliile constituirii unui univers al **Tratatelor,** al explicitării fiecărei fluctuații a sensului, al înfășurării în jurul tezelor producătoare de concepte (dar și invers), și al diminuării realului în fața puterii penetrante a versului: „Măsurăm în fiecare zi scăderea în greutate / scăderea în înălțime / fața mai mică / cutia craniană mai închisă ca niciodată. / / Oho! nu se cade prin lacrimi prin materie. / / Nimic nu poate tulbura echilibrul / precum aceste cuvinte în care / ne mărturisim scăderea, aceste cuvinte care ne lipsesc de amintire".

2. **TERAPIE POETICĂ.** Valoarea „terapeutică" a versurilor lui Valeriu Drumeș este dată încă din titlu, **Cîntece de vindecare** (Litera, 1981). Nu e vorba, firește, de altceva decît de configurarea discursului în tușe precise, adăugate cu o bună știință a dozării „rețetei poetice", astfel încît rezultatele să fie discursuri fluente, modele ale scurgerii și transformării sentimentelor. Poezii de dragoste, oscilînd între reflecția în „oglinzi paralele" a luminii și ploii (semnele tutelare ale scenariului liric pe care Valeriu Drumeș îl construiește cu destul de multă precizie), poemele sale sînt încă îndatorate unei bune cunoașteri a modului în care se **fabrică** poezia. Bănuim că ele sînt rezultatele unui spirit îndelung aplecat asupra mecanismelor poemului și care, inevitabil, trebuie să treacă printr-o fază de **mimesis,** sau mai precis, de **baroc creator,** asemeni unei mari părți a debutanților ultimei promoții. Mai interesant e faptul că aluziile culturale se intersectează cu poeme ale notației directe, pure, uneori jonglînd cu poetizarea faptelor cotidiene, ceea ce duce la rezultate pe deplin notabile: „Să-ți speli o cămașă la orele 9 seara – / Fragedă șansă de-a alunga / Stranii angoase / Năvălind sistematic, cine știe de unde. / Să lași noaptea să se holbeze / Curioasă, / Cînd spiritul tău, unduind, pe Shiva / În dans îl întrece". Se creează în această poezie, ca și în **Țevi de apă, Oglinzi paralele, Rugă,** un halou ce se prelinge în urma poemului, garanție a viabilității poeziei lui Valeriu Drumeș, nehotărîtă încă între simplitatea transcrierii directe și complicarea discursului cu adevăruri ce se vor filosofice. **Cîntece de vindecare** sînt mărturia unei voci care în viitor va putea să-și pună mai bine în acord intențiile poetice cu realizarea practică a poemului. Șansa i-o vedem în poeziile ce mizează pe ambiguizarea realului, prin investirea mai fermă cu funcțiuni simbolice și parabolice.

Mircea MIHĂIEȘ

C. UNGOR: „Tînără"

Resurecția prozei tinere

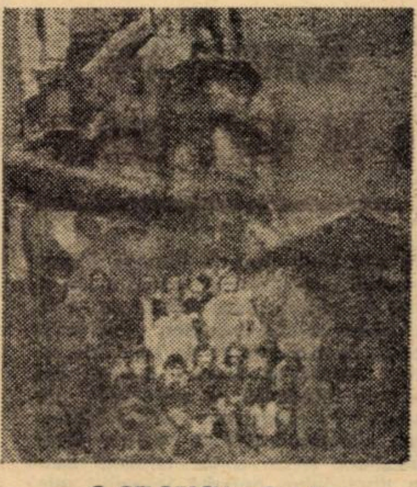

C. BELOESCU: „Grup"

Dacă de cîțiva ani buni se vorbește despre „noul val" al poeziei tinere contemporane române: despre un fenomen asemănător în proză se vorbește mai puțin și mai confuz. De ce? Fiindcă acest fenomen se petrece în **proza scurtă,** care apare încă în fața cititorului român (și nu numai în fața celui neautorizat la critică de specialitate) drept Cenușăreasa romanului: a romanului realist rezultat prin „impactul cu realitatea". Cîteva apariții ale anului 1981, sau cîteva viitoare apariții (de care avem întîmplătoare cunoștință) vor arăta că lucrurile ar putea sta și altfel. Proza scurtă modernă (și nu numai cea românească, firește) nu pare a se alcătui pe temelia nuvelei ori povestirii clasice, la rîndul ei, într-adevăr apanaj al romancierului unor secole trecute. Observația aceasta se leagă și de interpretarea **literar** și **nonliterar** dată unor categorii de texte cu funcționalitate nouă și uzînd de un politropism al mijloacelor. Neîntîmplător și nicidecum experimental, reprezintă o nouă cerință a implicării scriitorului în realitatea sus citată Ne referim în primul rînd la cea de a doua carte a prozatorului Mircea Nedelciu, **Efectul de ecou controlat** – carte simptomatică pentru această **stare de fapt.** Chiar în sensul celor spuse mai sus, Mircea Nedelciu nu este un experimentator, nici un executor de texte din motivații sociale, culturale etc. De aceea, aparenta defilare a procedeelor: balade ritmo-rimate, transmisiuni directe (bandă sonoră), subsoluri extravagante, colaje, nu trebuie să ducă la greșita interpretare a exersărilor pe decorul preformat al unei proze cu dinadinsul moderne, ci, pur și simplu, la una din cele mai eficiente intenționalități și – în acest caz – finalități ale acestei proze. Ce este de la bun început mai important în proza lui Mircea Nedelciu este **îndeplinirea** fenomenologică a conștiinței EU-lui prezent și activ, iar raportarea la cititor – ca la domeniul guvernant al intersubiectivității – nu se vulgarizează prin comunicarea **furnizată** de un epic convențional, **de consum.**

Este astfel realizată o formă superioară de „a face", în implicarea în sensul de „a fi". Limbajele naturale, vor circula pe traiectorii conduse dezinvolt de **vocea autorială** într-o economicitate evidentă. Impactul cu cititorul se amplifică redundant nu prin acumularea mijloacelor (într-adevăr, luate în parte acestea nu sînt neapărat originale; de altfel, nici nu se urmărește asta) ci prin transfigurarea lor în momentul suprem al **dezvăluirii adevărului** (vezi textul „Claustrofobie" – moment antologic, în care cititorul, adus în fața cărții scrise deja, legat de scaunul „de supliciu" al voluptății revelației, este condus măcar într-al optulea ceas la o nouă conjunctură a propriului cîmp de conștiință). Astfel, pornind din punctul de **facere** al creației, principiul moral al prozei, al literaturii lui Mircea Nedelciu, este cu adevărat unul al timpului prezent și al cerințelor lui. Dacă am remarcat a doua carte a lui Mircea Nedelciu, cred că se cuvine tot aici amintit volumul de debut al lui Sorin Preda – **Povestiri terminate înainte de a începe,** volum de o componență oarecum mai heterogenă (poate mai ales prin pătrunderea **Addendei)** care ne aduce în prim plan un prozator foarte înzestrat, de factură caragialiană la prima vedere. Și dacă la Mircea Nedelciu am vorbit de o dezinvoltură a **vocii autoriale,** la Sorin Preda aceasta ia un aspect paradoxal: pe de o parte, ea pare să plutească într-o grațioasă libertate, uneori cam terifiantă, dar, tocmai de aceea, pe de altă parte, să-și piardă singularitatea suverană, dînd loc vocilor străzii, cărților, prietenilor, ajungînd insidios dar palpabil în fine la o convenționalizare, fie ea și nescontată.

Din această generație, face parte timișoreanul Daniel Vighi, un prozator la care școala filologică se simte din prima frază. Dacă, la începutul prozelor sale, experiența (de acum, destul de inactuală) a noului roman francez își făcea simțită prezența, nu samavolnic însă, spre risipa maturei, și sincer vorbind ciudatei, migăloasei înclinații originale în arta concreteții obiectelor, „carnea" ardelenească a trăirilor sale întru literatură pare să fi irumpt în ultimele, dar nu în modul prozei tradiționale ardelene, ci în devenirea, spațialitatea și antroposul obiectualului propus.

O carte, credem noi, așteptată, este cea a lui Gheorghe Crăciun, care poate se va numi **Acte originale / cópii legalizate. Ea** se apropie cel mai mult de acea graniță pe care am numit-o, la începutul prezentărilor, între proză și neproză, de pildă, autorul excelînd într-o știință contrapunctică, un „simfonism" care-i permite corecta, cred codificare a oricărei trăiri personale, a oricărei experiențe personale (astfel repetabile, factibile). prozator care dată pare să întocmească (așa cum sugerează titlul citat) palimpseste pe manuscrise și strategii estetice, textuale, impuse, realizează în fond o proză – afirmăm noi, prin propunerea, însoțindu-ne și de umorul și cuviința necesară, de a numi această categorie de texte, proză – de **utilă** originalitate, de utilă bună-credință.

Lucian PETRESCU

AER CU DIAMANTE

O carte minunată, sobră și jovială. intimă și, totuși, atît de distantă, au publicat la Editura Litera patru dintre cei mai talentați poeți ai (foarte) tinerei generații: **Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Florin Iaru** și **Ion Stratan,** autori ce debutaseră nu demult într-o manieră dintre cele mai notabile **(y compris** Traian T. Coșovei, aflat acum la al treilea „volum"). Scrisă cu finețe și cu aceeași mare vervă a demonstrației desfășurate aici, e drept, pe un spațiu infim, prefața lui Nicolae Manolescu (intitulată amicul, insidios, „Bilete de papagal") desprinde din cîteva notații ideea care a generat antologia: **„Cristalizarea unei conștiințe de generație este un lucru important care s-ar putea să aibă consecințe. Generațiile constituindu-se, neîndoielnic, prin jocul unor factori obiectivi, nu devin totuși realități istorice decît atunci cînd apare această conștiință subiectivă a asemănărilor de ideal și de practică artistică".** Într-adevăr, cartea își descoperă coerența în tendințele mai largi ale poeziei tinere care, ca niște curenți reci de adîncime, străbat uneori, frisonant, pînă la suprafața poemelor; așa bunăoară, în pofida disproporției de tonuri și perspective, presiunea ironică, resurecția specială a cotidianului ori analiza „impersonală" pîndită de capcanele umoralului, asta ca să dau primele exemple care îmi vin în minte, se regăsesc cu ușurință la cei patru autori ai **Aerului cu diamante.** Cît privește camaraderia (care nu a fost niciodată un efect al gregarității), dacă aceasta depășește cadrul fizic și trece pragul literaturii, al poeziei, impunerea în grup devine automat expunere în grup. Riscînd o (posibilă) interpretare răutăcioasă, în genul „corului pe patru voci", gestul celor patru nu va putea evita teza (nici nu și-o propune de altfel) la care, mai devreme sau mai tîrziu, orice judecată principială ajunge – anume că există un spirit al tinerei poezii românești, spirit trecut acum prin testul unor filtre, totuși, atît de diferite.

MIRCEA CĂRTĂRESCU. „. . . Și totuși oamenii se înghesuiau acolo sub pămînt ca minați de o parfumată prevestire / și mulți străini pluteau cu țigările aprinse în aer unde acum se află terasa de la intercontinental / și pisoi embrionari orbecăiau pe lîngă aburii patiseriilor de pe străzi / eram complicat? oh, bacteriile mă vizitau ca pe un magazin sau muzeu / pielea de pe țeastă îmi gîngurea o aură semantică de uzurpator obosit / și urechile îmi ascultau gîfîiturile extazei interioare . . ." (în **Poem de amor**), așadar poezia acelorași stranii exorcisme, cu versuri de o „frumusețe botoasă" topind în pasta unei extraordinare vivacități imagistice cascada unor disparități amețitoare ce, în loc să conducă la virtuala geneză, se insinuează peste tot, devorant, plantînd germenii apocalipsei. Cărtărescu rămîne un poet remarcabil, coborînd mai profund ca niciodată sondele autoscopiei și scoțînd la suprafață bruioanele unei disperări aflate în irepresibilă expansiune.

„Nu se oprea nimeni – nimic nu se întîmpla acolo. / Nici o armată eliberatoare / nici o năvălire barbară. / Timpul trecea lăsînd urme inscrise pe ziduri, pe coaja copacilor. / Prăfuind avangarda. Adică disperarea organizată / de-o mînă de bunici ai patefonului / și-ai motorului cu explozie / și-ai dicteului automat. / (Bărbi și mustăți doldora de vorbe bune pentru Pathé-Marconi / și pentru toți tipii care înverzesc / turnesolul și răbdarea / bunului Dumnezeu) . . ." (în **Parking scufundat în ceață – timpul**): **TRAIAN T. COȘOVEI;** hărțuit de iluzia unui ev revolut, rostind prin fața ochilor un univers fastuos – deprimant și seducător ca un amurg de frumuseți baroce, poetul păstrează același timbru de o colocvialitate tandră, ușor crispată. În cele nouă poezii, incluse de Traian T. Coșovei în antologie, se găsesc versuri superbe scrise din vîrful peniței, cu acea voluptate a conturelor abia perceptibile pierdute sub diafanități protectoare, asemeni „Micului Prinț sub un clopot de sticlă . . .".

Ceea ce surprinde numaidecît la **FLORIN IARU** este formidabila insațietate a narării; spațiul poemului pare neîncăpător, ai impresia că mii de imagini se înghesuie pentru a intra în grațiile poetului, frazele sînt sincopate, discursul își pierde cu totul fluența devenind de o locvacitate tiranică, misterioasă; se instaurează astfel un regim de forță între poet și obiectele sale, existența e devastată sub tirul unor întrebări ce nu așteaptă răspuns: „– Dar ești viu? Ești viu? / – Ah! Am să scriu! Am să mă străduiesc! Am să te / scot din minte cu mîngîierile mele roase de cuvinte, / cu solnițele mele de fraze, cu pielea mea umflînd / un pericol . . . Așa e bine? Acum sînt cuminte? / – Dar parcă eu știu? – zice ploaia deschizînd un ventricol – / parcă mai știu?" (în **Fiara de mătase**). Ofensivitatea acestei poezii pare a fi de natură ermetică.

Cerebrale, lipsite de corporalitate, închise asupra lor într-o infernală ambianță („Sînt cîinele tău care se mușcă, se latră / cu picioarele înlemnite / în piatră . . ."), deplasînd mereu unghiul perspectivei pentru a descoperi nu știu ce nouă fațetă a unui lucru, întoarse cu fața spre variate simboluri, unele personale, versurile lui **ION STRATAN** descind din esoterismul rafinat al unui Ion Barbu. Comparativ cu poemele din volumul de debut, acestea sînt, ca să zic așa, mai experimentale, lăsînd să se întrevadă, printre atîtea geometrii și dogme, liantul.

În sfîrșit, nu în ultimul rînd însă, cîteva cuvinte despre coperta și ilustrațiile lui Tudor Jebeleanu: cred că forma grafică aleasă convine de minune spiritului antologiei, desenele lui Tudor Jebeleanu, în fond niște schițe de caracter, conturînd o adevărată carte de poezie: densă, diversă, cu schimbarea caracterelor, ilustrată superb, frumoasă.

Radu Călin CRISTEA

Memoria vie a lui GAÁL GÁBOR

medalion

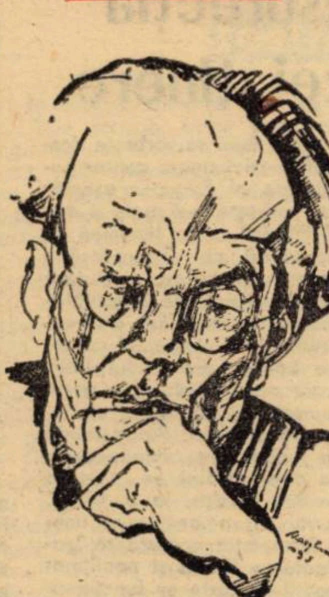

În conştiinţa noastră literară îi putem regăsi amintirea de parcă nu ar fi vorba de cineva plecat dintre noi. Prin activitatea sa de animator, (cultural), literar, de nedespărţit de rolul etic şi estetic marxist al revistei Korunk, din perioada interbelică şi strădaniile de pionierat în redactarea revistei Utunk, după eliberarea patriei noastre, Gaál Gábor are şi azi o vie influenţă asupra discipolilor, datorită întregii sale activităţi, declarînd război închistării naţionale.

Prin anii '30 eram ziarist la ziarul Déli Hirlap. Trebuia să rămîn la redacţie în fiecare seară, pînă la miezul nopţii, pentru ca, în caz de necesitate (crimă, sinucidere, incendiu) să fiu la îndemînă. Spre norocul meu, aveam puţin de lucru şi puteam să citesc mult. Atunci am făcut cunoştinţă cu revista Korunk şi am citit pentru întîia oară în tipăritură numele redactorului său.

Aceste publicaţii mi-au dezvăluit o lume necunoscută: viaţa cotidiană a muncitorilor din fabrici, a lucrătorilor pămîntului ca şi noua orientare în artă. Într-una din seri am citit povestirea ţăranului scriitor slovac Seillerey Jozef. În aceeaşi noapte am scris – într-o formă asemănătoare – sub titlul „Balada unei slujnice", istoria unei fete secuience din Timişoara care s-a sinucis. Şi am trimis-o lui Gaál Gábor. După trei săptămîni am primit răspunsul. O carte poştală: „Stimate tînăr. Vă răspund cu întîrziere pentru că am dat manuscrisul (Dvs.) la tipografie cu intenţia să vă trimit drept răspuns numărul revistei cuprinzînd scrierea Dvs. Am luat înapoi manuscrisul pentru că am încredere în faptul că puteţi scrie şi mai bine. Gaál Gábor."

L-am cunoscut în 1932. De atunci îl am în faţa ochilor, cu fruntea înaltă, ochelari groşi, umeri laţi.

„– Pe tatăl Dvs. îl cunosc demult – a zîmbit – acum l-am cunoscut şi pe Kubán cel cu balada".

În perioada dezumanizantă, dintre 1933–1944, am ars multe duzini de scrisori, periodice, ziare. Patru dintre scrisorile lui Gaál Gábor s-au păstrat, însă. Mai păstrez încă două care au fost scrise după Eliberare. Aceste scrisori oglindesc simţul de întrajutorare şi activitatea neobosită pentru ridicarea nivelului intelectual şi material al revistei Korunk-Utunk. Uneori critică – alteori aproape mă laudă.

„1937. 19. X. Dragă colega! Am trimis cele două exemplare vechi, cerute, pe adresa Clubului Ziariştilor. Vă salut de multe ori. G. G."

A doua:

„1937.3. XI. Dragă colega! Vă foarte mulţumesc pentru anunţarea abonamentului. După sosirea rîndurilor Dvs. v-am trimis imediat exemplarele din octombrie şi noiembrie. Ştiu că recent a apărut o monografie istorică a Timişoarei. Merită să fie popularizată? Dacă da, atunci, pe scurt, articolul".

Cea de a treia carte poştală:

„Stimate coleg! Vă mulţumesc pentru scurta notă pe care aţi trimis-o. În schimb, în viitor, nu trimiteţi şi altei reviste materialele destinate nouă. Acum (s-a întîmplat că) articolul a apărut în revista 6-a, iar în marţea următoare, în revista Korunk atunci cînd nu mai aveam posibilitatea să recapăt (manuscrisul) de la tipografie. Acum aparenţa este şi oamenii judecă după aparenţe, că am decupat articolul din revista 6-a. Această impresie trebuie să o evit. Vă salut de multe ori. G. G. 1938. 03. 02".

A patra scrisoare:

1938. 12. II. „Dragă coleg! Confirm cu mulţumire primirea manuscrisului Dvs. Va apărea în numărul nostru din martie sau aprilie. Aştept notele Dvs. referitoare la volumul de nuvele al lui Thomas Mann. Revista are într-adevăr în Timişoara o persoană care contractează abonamentele, vă rog deci să vă folosiţi de serviciile sale pentru a achita anticipat taxele (de abonament). Vă salut de multe ori, G. G.". Scrisoarea de după Eliberare nu mai este semnată de redactorul revistei Korunk, ci de unul din conducătorii breslei scriitorilor.

„Stimate prietene, dragă frate! Am primit cu sinceră bucurie scrisoarea Dvs. din 06. august prin care aduci la cunoştinţă Uniunii Scriitorilor angajamentul achitării salariului pe o jumătate de an a douăzecişipatru de învăţători: pentru sacrificiul pe care dragul nostru frate l-a adus în folosul culturalizării neamului nostru. Cluj, 1947, 12. XII. Cu un salut frăţesc, G. G.".

Pentru ultima oară am fost la el în decembrie 1947. L-am căutat împreună cu Daday Loránt. Afară era un frig puternic – în camera sa domnea o căldură plăcută. Daday purta convorbirea, povestea despre planurile sale literare. La un moment dat, s-a aplecat brusc spre mine:

„Manuscris nu ai? – a întrebat – ceva, o baladă?" – S-a lăsat pe spate şi a izbucnit în rîs. Aşa îl văd şi acum: plin de viaţă, într-un fotoliu comod.

Cu douăzecişiopt de ani înainte ... a murit ...

Kuban ENDRE

Traducere de Iulia Iuhász

(Din volumul „Contemporanii mei")

Tineretul bănăţean în rezistenţa antihitleristă

Tineretul bănăţean are îndelungate şi bogate tradiţii progresiste de luptă. Multe pagini de abnegaţie şi de eroism a înscris tînăra generaţie a anilor 30 în istoria luptei antifasciste din România.

Venirea la putere a naziştilor în Germania, la 30 ianuarie 1933, politica imperialistă agresivă iniţiată de către dictatorul megaloman Hitler, au constituit o ameninţare directă şi pentru România. În aceste împrejurări, pentru forţele revoluţionare şi democratice se punea acut problema împiedicării pătrunderii influenţei otrăvite a Gărzii de Fier în mase, a dezvăluirii caracterului ei antipopular şi antipatriotic. În această activitate, nu lipsită de riscuri dat fiind caracterul brutal al conduitei legionarilor, un rol însemnat a revenit Uniunii Tineretului Comunist, care avea numeroase organizaţii şi în Banat.

În vederea dezvoltării activităţii antifasciste şi revoluţionare, au luat fiinţă la Timişoara, în cursul anului 1933, comitetele regionale din Banat ale P.C.R. şi U.T.C. Aceste comitete aveau în subordinea lor comitetele judeţene Arad, Caraş Severin, Timiş-Torontal şi Valea Jiului. În curînd au luat fiinţă numeroase celule noi ale U.T.C.-ului în fabrici, şcoli şi sate. O rodnică activitate politică au desfăşurat utecişti şi printre studenţii Politehnicii din Timişoara. Deşi poliţia a arestat 30 de studenţi, cunoscuţi ca simpatizanţi comunişti, ea n-a reuşit să intimideze pe utecişti şi pe sprijinitorii lor. Perfecţionîndu-şi activitatea prin respectarea strictă a regulilor muncii conspirative, U.T.C.-ul şi-a continuat activitatea printre studenţi, organizînd pentru ei şi un seminar marxist. Studenţii comunişti şi progresişti au combătut cu curaj pe legionari, nelăsîndu-se intimidaţi de bătăuşii acestora. La demascarea ideologiei fasciste a contribuit în anii 1935–1937 şi revista **Ţărănismul bănăţean,** condusă de dr. Gheorghe Ciorman, cu sprijinul unui grup de studenţi progresişti de la Politehnică. Printre colaboratorii revistei era şi tînărul universitar Coriolan Drăgulescu, devenit mai tîrziu un reputat om de ştiinţă.

O activitate intensă au desfăşurat celulele U.T.C. din marile uzine timişorene şi arădene. La 7 noiembrie 1933, un grup de tineri comunişti a înălţat drapelul roşu pe una din clădirile Atelierelor C.F.R. din Timişoara. Acest eveniment a avut un răsunet puternic printre muncitori. Uteciştii au participat la organizarea mai multor greve, cum au fost cele de la „Industria lînii" (ianuarie 1934), greva generală a minerilor de la Anina (februarie 1935), greva muncitorilor de la fabrica de ciorapi „Standard" din Timişoara (februarie-mai 1936), a muncitorilor textilişti de la uzinele I.T.A. din Arad (februarie-aprilie 1936) şi altele.

Contribuţii valoroase la desfăşurarea luptei antifasciste au adus şi organizaţiile de tineret socialiste din Timişoara, Arad, Reşiţa, Bocşa care împreună cu uteciştii au imprimat manifestaţiilor de 1 Mai din anii 1933–1939 un caracter ferm antifascist.

Răspunzînd chemării P.C.R., însufleţiţi de profunde sentimente patriotice şi internaţionaliste, numeroşi tineri din Banat au plecat în anii 1936–1937 în Spania, să lupte acolo împotriva fascismului. Printre aceşti „voluntari ai libertăţii" au fost şi tinerii Gheorghe Adorian, Iosif Bălan, Ştefan Cioban, Gheorghe Faur, Edmund Hirsch, Ştefan Megyeri.

Nedreptul Dictat fascist de la Viena (30 august 1940) pronunţat de Germania nazistă şi Italia fascistă, potrivit căruia partea de nord-vest a Transilvaniei era ruptă din trupul ţării şi predată Ungariei horthyste, a stîrnit mînia întregului popor român.

După instaurarea dictaturii militare-fasciste şi intrarea în ţară a unor unităţi militare germane, pe care poporul român le-a privit de la început ca trupe de ocupaţie, U.T.C.-ul şi-a intensificat acţiunile de luptă antifasciste. Încă în cursul lunii octombrie 1940 au avut loc greve la Anina, la Fabrica de locomotive de la Reşiţa, la uzinele ASTRA din Arad, la şantierele navale din Orşova. Greva de la Anina a fost popularizată printr-un manifest semnat de Comitetul regional al U.T.C. iar cea de la Reşiţa, printr-unul tipărit tot de organizaţia U.T.C. din Timişoara. Uteciştii au participat în mod activ şi la grevele care s-au desfăşurat în 1941 şi 1942 la uzinele ASTRA şi ITA din Arad.

Sub conducerea Partidului Comunist Român, Uniunea Tineretului Comunist a participat activ la revoluţia de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă, care a dus la răsturnarea dictaturii militare-fasciste, la ieşirea din războiul purtat alături de Germania nazistă şi la trecerea ţării noastre alături de Uniunea Sovietică, Marea Britanie, Statele Unite ale Americii şi celelalte ţări ale coaliţiei antihitleriste.

Glorioasele tradiţii de luptă ale U.T.C.-ului sînt continuate astăzi de tineretul patriei noastre, prin munca avîntată în uzine, şantiere, pe ogoare, precum şi pe băncile instituţiilor de învăţămînt. Strîns uniţi în jurul partidului, al secretarului său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu tinerii români şi cei aparţinînd naţionalităţilor conlocuitoare contribuie prin efortul lor generos la progresul multilateral al patriei socialiste.

Wiliam MARIN

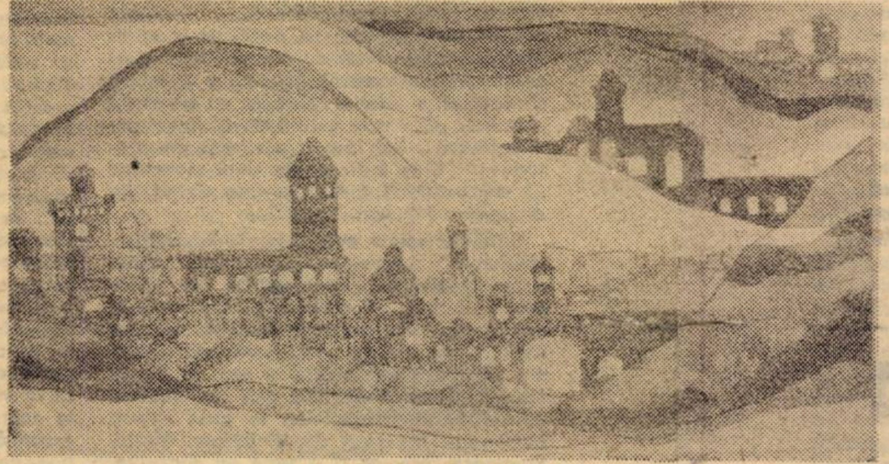

P. ROTTINGER: „Peisaj"

CEDOMIR MILENOVICI

TOTUL, MĂCAR ODATĂ...

Încet se scurge rîul, încet şi tăcut, de parcă doreşte să nu lase nici o urmă. E atît de murdar rîul că şi umbrele clădirilor, odată căzute asupra lui, se întorc la suprafaţă, murdare. Păşesc agale, fără vreun ţel anume, aidoma omului căruia îi este tot una dacă merge spre amonte ori spre aval. Sensul îl află în mers – gîndesc şi zîmbesc. Viaţa e o cărare fără vreo bancă pentru odihnă. Pe această cărare şi-a aflat drumul vîntul cel puternic, dar omul a înţeles că poate învinge. Păşesc privind spre iarba de sub tălpile mele, dar n-o văd. De fapt, ea se va ridica din nou în urma paşilor mei. Acest lucru fiind victoria ei.

O privesc. Nu-şi ridică privirile, de parcă în lume există doar scurgerea acestui rîu. Arunc o piatră în apă, ea – nu se întoarce. Cu ani în urmă, mi-a zis că omul nu va ajunge niciodată undeva dacă se uită înapoi. Mai arunc o piatră. Îşi ridică o şuviţă de păr, dar ochii ei ţintesc şi mai departe spre acelaşi punct. Pasărea nu zboară prin furtună, mi-a mai zis atunci. Omul trebuie să învingă toate furtunile dacă vrea să înainteze. Această înaintare perpetuă, asta e cazul omului. Cîţi ani să fi trecut de cînd mi-a spus toate acestea? – mă întreb încercînd să-mi amintesc. În zadar.

Mă apropii de ea. Aş atinge-o, îmi pare, de-aş întinde mîna. Nici un gest de-al ei nu trădează faptul că-i pasă de persoana aflată în apropierea ei. Cîţiva ani mi-am imaginat cumva decurge întîlnirea noastră. Dar niciodată n-am văzut-o aşa cum e acum. O vedam pe ea, alergîndu-mi în întîmpinare, dar ea acum stă nemişcată. Îmi închipuiam că-i voi vorbi mult şi despre multe, dar mie, acum, nu-mi vine nimic în minte. Cum să mă adresez? – Cu anii în urmă îi spuneam „Mititico" dar ea a plecat şi, între timp, a crescut ...

Tu?! – zise şi se întoarse brusc.

Eu! – spun şi mai îndrug cîteva vorbe fără sens.

Ea îşi întoarce din nou capul şi continuă să privească scurgerea rîului.

Se prea poate – spune, dînd din umeri. – De fapt, atunci te-ai şi îndrăgostit de mine: pe cînd ascultai şoaptele vîntului în „Crengile de sasafras". Îţi mai aduci aminte de această piesă? – mă întreabă rămînînd pe mai departe stană de piatră. În scenă eram doar bietul, vîntul şi cu mine. În sală erai tu. Şi încă cineva, al treilea.

De tine m-am îndrăgostit mai devreme – şoptesc, dar ea nu mă aude.

Nici un vînt nu vorbi niciodată ca acela din seara aceea – spune, dar se opreşte pe neaşteptate. Am mai jucat în piesa aceea de multe ori, dar niciodată vîntul nu a fost ca în seara aceea.

Atunci am vrut să-ţi spun că te iubesc, spun, dar simt cum mi se usucă limba. Aşteptam căderea cortinei ca să o iau la fugă pînă la cabină.

De ce n-ai?... întreabă.

Un vînt uşor fîlfîie printre crengi, încreţeşte suprafaţa rîului şi o tuleşte mai departe.

Nu erai singură cînd m-am apropiat de cabină. Erai aşteptată de cineva, sosit înaintea mea – rostesc propoziţia pe care o repet de ani de zile. Am şi bătut la uşă. Eraţi prea fericiţi să mai auziţi şi bătaia aceea în uşă.

Da, eram – spune şi aceste cuvinte parcă irump din ea. Există o singură fericire mare. Toate celelalte sînt repetiţii! Şi fericirea aceasta atît de mare cît e ea încape într-o singură palmă.

Se căsătoreşte – ni-a spus atunci colega ta şi mi-a rîs în nas. El a sosit înaintea ta. Dreptul primului venit – a mai replicat şi a continuat să rîdă. În asemenea împrejurări, fetele plîng. Nu ştiu ce fac băieţii. Pesemne se îmbată cînd constată dispariţia păsării – adaugă ea şi pleacă. Pe coridor mai răsună tocurile ei. Dar şi rîsul tău. Şi încă unul. De bărbat.

Dacă băteai mai tare, ţi-aş fi deschis – spune schiţînd un zîmbet forţat.

Nu mi-ai fi deschis – spun, tăios, ca un bădăran, şi ea se-ndoieşte. Poate că ai fi încetat să fii fericită pentru un moment.

Şi deodată îmi păru că acel coridor era prea lung. Doream să-l părăsesc cît mai repede. Să nu mai aud cum cineva străin mie îţi fură din surîsuri ...

Şi din nou foşneşte vîntul, rîul se învolbură şi ea îşi netezeşte părul.

Tu nu mi-ai spus niciodată că reprezint totul pentru tine – şopteşte. Mie sau rîului? – Doream să fiu şi eu totul pentru cineva. Măcar odată.

Nu ţi-am spus, spun, privind în apă.

Cînd eşti pentru cineva totul, eşti cel mai puternic din lume – vorbeşte ea, aproape silabisind, venind parcă din amintire.

Cînd m-am îndrăgostit de tine, jucai rolul sărmanei din „Hagi Tudose" – rostesc şi eu, agale, urmărind rîul.

Apoi m-am întremat şi iar am sărăcit – şopteşte şi, în sfîrşit, reuşeşte să zîmbească. – În seara aceea ...

Ai auzit că bat la uşă – o întrerup şi ea suspină adînc şi lung.

Am auzit, spune. Ştiam că eşti tu. Tace vreme de cîteva clipe şi apoi adaugă: Dar în seara cu pricina cineva mi-a zis că sînt totul pentru el. Şi nu a mai fost loc şi pentru tine în cabina mea.

Da ... – abia reuşesc să pronunţ cuvîntul pe care vîntul îl prinde în zbor ducîndu-l printre crengi.

Rîul curge măcinîndu-ne timpul. Umbrele clădirilor stau pe luciul murdar al apei, ele însele murdare.

Viaţa-i, de fapt, o piesă de teatru – repet fraza tocită.

Nu e – exclamă ea, rămînînd neclintită. E prea mare ca să încapă într-o piesă.

Am mai venit la spectacole şi după întîmplarea cu pricina. Veneam să te văd. Te puteam privi două ore în şir fără nici un fel de probleme. Erai ascultătoare şi singură. Şi nu ne deranja nimeni. De parcă erai numai tu în scenă.

Acolo, în scenă, acolo nu sînt eu – şopteşte. Acolo e o Ană, o Mărie, acolo este Sonia. Acolo sînt altele. Eu mă aflu în spatele unei uşi închise – spune cu ochii închişi. Şi nimeni nu va mai veni să deschidă această uşă.

O privesc. Dă din cap de parcă ar face cuiva în ciudă.

Căsnicia e o cetate înconjurată de pereţi de hîrtie – spune azvîrlind ceva în rîu, urmărind lunecuşul lin al obiectului pe luciul apei. Intri în cetate ca să fii ferit de torente, cînd colo apa pătrunde de pretutindeni. Crezi că eşti la adăpost de cîinii vagabonzi, dar ei sînt tot pe urmele tale. De fapt, de ce să fugi dacă eşti un nimeni, un nimic? – se întreabă schiţînd un zîmbet ce aduce a rînjet. Vii acasă – casa pustie. Îţi îngheaţă inima de atîta pustiu. Te chirceşti în fotoliu aşteptînd pînă cînd te fură somnul. Te trezeşti în toiul nopţii, dar patul e gol. Nu te mai scoli din fotoliu. Ce să cauţi într-un pat făcut pentru doi?! În curînd se va lumina de ziuă! Dimineaţă. Şi apoi din nou seara. Şi un nou spectacol jucînd într-o piesă cu doi fericiţi, doi care se iubesc. Poate că există şi aşa ceva în lume. Ce nu există!? Cînd se termină spectacolul, dai fuga acasă. Poate ţi-a venit soţul. Îţi va spune că a fost de servici în noaptea precedentă şi că nu te-a putut anunţa. Îţi va spune, ştiind că nu-l vei crede. De cînd există, femeia e fiinţa dispreţului. N-o dispreţuiesc atîta timp cît vor s-o cucerească. Dar ea se ridică şi merge înainte, deşi cu sufletul cernit. Odată căsătorită, femeia închide toate uşile în urmă-i. Bărbatul şi le lasă vraişte. Femeia se fereşte întotdeauna de cîinii vagabonzi. Te muşcă în scenă, că aşa-i piesa. Te muşcă în stradă, că strada-i plină de cîinii vagabonzi. Şi fugi acasă, la adăpost, iar casa ta e ca o răscruce de vînturi. Tu, care ai fost cîndva totul pentru soţul tău, eşti acum un nimic. Şi atunci aştepţi cu nerăbdare seara, să fii din nou în scenă într-un rol despre fericirea în doi, despre fericirea celor doi tineri care se iubesc şi care sînt fericiţi. Femeia e iubită pînă întruchipează visul. Odată venită cu picioarele pe pămînt, este strivită. Nu ştiu de unde au atîtea vieţi femeile, de se pot ridica din mocirlă, ca să meargă mai departe. Demne!

Să mai rămîn sau să plec? – o întrerup eu.

Tot una – spune dînd din umeri. Omul e făcut ca să meargă, să meargă, să nu se oprească – adaugă neîntorcîndu-şi capul.

Traducere: IVO MUNCIAN

Contribuţii bănăţene la făurirea Uniunii Tineretului Comunist

Desăvîrşirea statului naţional unitar român, operă a întregului nostru popor, a realizat cadrul social-economic adecvat pentru dezvoltarea mai rapidă a forţelor de producţie, a creat condiţii favorabile activităţii forţelor progresiste ale societăţii, a mişcării noastre muncitoreşti. Entuziasmul, starea de spirit revoluţionară care cuprinsese masele în noua etapă istorică deschisă de Marea Unire au exercitat o influenţă determinantă asupra afirmării în Banat a unei mişcări organizate a tineretului muncitor.

Începînd cu primele luni ale anului 1920 în paginile publicaţiilor socialiste locale au avut loc numeroase dezbateri în jurul problemei deosebit de actuale a organizării tinerei generaţii.

Analizînd situaţia tineretului local în cadrul unei întruniri care a avut loc la Timişoara în ziua de 9 august 1920 conducerea Partidului Socialist în colaborare cu Comitetul General al Sindicatelor a hotărît constituirea „Uniunii tinerilor muncitori din Banat". Noua organizaţie regională avea sarcina de a coordona activitatea tuturor organizaţiilor de tineret din zonă, de a facilita legăturile cu celelalte uniuni care activau în alte părţi ale ţării în vederea unificării lor într-o singură organizaţie revoluţionară, centralizată la nivel naţional.

Făurirea Partidului Comunist Român în primăvara anului 1921 a exercitat o puternică înrîurire asupra mişcării revoluţionare de tineret de pe cuprinsul întregii ţări. Noua etapă istorică în care a intrat mişcarea revoluţionară de tineret după Congresul din mai 1921 s-a caracterizat prin profunde mutaţii în structura organizatorică, dar mai ales în conţinutul acţiunii politice şi al muncii de educaţie revoluţionară.

Un pas important pe linia consolidării organizatorice şi politice a organizaţiilor de tineret bănăţene va avea loc în cursul lunii septembrie 1921 cînd „Uniunea tinerilor muncitori din Banat" se va uni cu cea din Ardeal constituind „Uniunea Tineretului Muncitor din Ardeal şi Banat". La Timişoara, va continua să activeze un secretariat care va menţine un permanent şi nemijlocit contact cu sediul central al Uniunii aflat la Cluj.

La sfîrşitul lunii februarie 1922 a fost convocată la Bucureşti, pentru zilele de 19 şi 20 martie, o conferinţă generală a tineretului socialist la care urmau să participe delegaţi ai organizaţiilor de pe cuprinsul întregii ţări. Organizaţiile tineretului socialist din Banat au salutat cu entuziasm marele forum anunţat. După mai multe întruniri, a fost ales un reprezentant care a primit mandatul de a susţine cu fermitate unificarea tuturor organizaţiilor socialiste ale tineretului precum şi punctul de vedere al Comitetului Central provizoriu al „Mişcării Tineretului Socialist" privind autonomia mişcării faţă de organizaţiile politice şi profesionale ale clasei muncitoare.

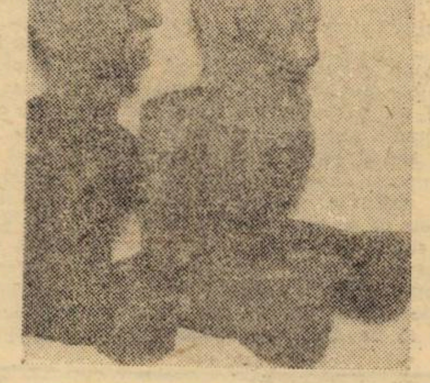

GH. GOIDACI: „Muncitorii"

După o intensă activitate de pregătire, la 19 martie 1922 au început, într-o sală din strada Academiei, lucrările primei întruniri a tineretului socialist la care erau prezenţi reprezentanţi din toate provinciile istorice ale României. Discuţiile care au avut loc pe marginea documentelor prezentate au evidenţiat succesele obţinute în activitatea de organizare, dorinţa unanimă a tineretului de a făuri o organizaţie pe temeiuri revoluţionare. Potrivit relatărilor din gazeta „Tineretul socialist", reprezentantul organizaţiilor socialiste bănăţene, în intervenţia sa, a militat cu hotărîre pentru unificarea mişcării de tineret la nivel naţional. Lucrările Conferinţei s-au încheiat cu un succes deplin. Prin larga reprezentare, prin hotărîrile adoptate, ca şi prin începutul de unificare şi centralizare pe care l-a marcat, Conferinţa generală a tineretului socialist din 19–20 martie 1922 a pus bazele organizaţiei revoluţionare de tineret din România, organizaţie care din mai 1924 a luat denumirea de Uniunea Tineretului Comunist.

Vasile DUDAŞ

TINERI POEŢI DIN ALBA-IULIA

BALADĂ PENTRU MARIA

Mi-e dor de dorul tău, Maria
prietenii mă-ntreabă cine eşti
ce soartă porţi, ce stea te cheamă
în care ploaie te zideşti,

în care ploaie te zideşti, Maria?...

În care vînt te tot ascunzi
de nu te mai găsesc prin lume?...
e-aproape toamnă, delirînd
cad greierii loviţi de brumă,
trec fluturi orbi spre asfinţit,
cîmpia-şi cerne păpădia ...
tu unde eşti, spre care ţărm
îţi porţi tristeţile, Maria? –

Tu unde eşti, spre care ţărm
îţi porţi tristeţile, Maria?...

mi-e dor de casa ta, Maria,
vîndută parcă nimănui,
mi-e dor de-o lacrimă pe care
s-o plîng tîrziu, cu ochii cui?
tu ce mai faci, cum mai trăieşti, Maria,
cămaşa cui o speli în rîu
şi pentru a cui îndurare
te rogi la spicele de grîu?...

tu ce mai faci, cum mai trăieşti,
Maria?...

cîte nelinişti te mai ară
şi cîţi luceferi te mai vor,
care pămînt te mai aşteaptă
şi care gînd nemuritor
îţi dă puterea să rezişti
lîngă pragul unde cazi,
te faci lumină tot mai mică
şi-un vînt spre ceruri te ridică?!...

Elena PLĂMADĂ

TRISTEŢE DE O SEARĂ

Iubito, în flori se agită polenul
E anunţată toamna-n grădini
Eu plec departe cu trenul
Striveşte-mă normal între sîni.

Creierul meu maşinărie romantică
Toacă sentimente mărunt
O voluptate ilustră şi statică
De a-mi face părul cărunt.

În occident persistă şomajul
În cer bombardierele-şi dau coate
Copiii lumii plîng şi pavajul
E plin de cojile castanelor coapte.

Cuplează caloriferul la energia solară
În suflet şi coapse fie-ţi căldura
Pune de-o cafea, nu întîrzia afară
Iubeşte-mă, sînii fie-ţi etalonul, măsura.

Aşteaptă-mă iubito, aşterne-mi terenul
Mă voi întoarce iarăşi cu trenul
Obosit de-o tristeţe precară
Poate-am să mă-ntorc înspre seară.

Nicu MURGĂŞANU

CÎNTAR

Iau crinii albi; împodobind vitraliul –
Iubito, dincolo sînt tot aceiaşi crini
Nu încerca o evadare-n stradă
Descătuşatei neînţelegeri să te închini.

În noi de-ar fi, ar arde iarăşi crinii
Dă-mi fruntea albă să ţi-o mint în
sărutări
Noi cel puţin ne cîntărim minciuna
Pe-acelaşi alb cîntar de întrebări.

Nu evada din noapte în altă noapte
Ia crinii arşi în albul tău de dor;
Sfărîme-se vitraliul dinspre stradă
Cu voi în braţe mire-am să cobor.

Pulverizînd neşansa lumii înseşi
Prin albul scrum înpodobit de vînt
Ca o redeşteptare a furtunii
Dezlănţuind iubirea pe pămînt.

Ioan LĂNCRĂJAN

VIS CU PESCĂRUŞI

Doar o clipă de mai poţi să rămîi
apoi vei pleca din cuvînt
cum frunza de pe ramul tomnatic
o desprinde năprasnicul vînt.

Doar o clipă, tăcere apoi
eu voi trece plîngînd neuitarea
impudica stare de mult a trecut
pescăruşi îmi întunecă marea.

Te-am dorit, te-am iubit, te-am urît,
cuvintele tale sînt păsări de pradă
şi ochiul de cer la care priveam
se aşterne pe noi a tăgadă.

O clipă doar de mai poţi să rămîi
să simţim ce înseamnă uitarea;
e strigătul nopţii ucis în cuvînt,
pescăruşi ce întunecă marea.

Florin CONSTANTIN

STAREA DE MIT

Mi se pare că iar am greşit
Calea Lactee şi fusul orar
am uitat pentru ce au murit
atîţia fluturi cu destin sumar

cineva respiră-n locul meu
un soi de văzduh strecurat;
mi se zbate în gînduri un zeu
cu raiul pustiu şi-alungat

mi se pare că iar am greşit
mi se pare că iar am uitat
drumul înalt şi starea de mit.
spre care-am alergat cîteodat'.

Angela TÎRZIU

Francisc Vinganu

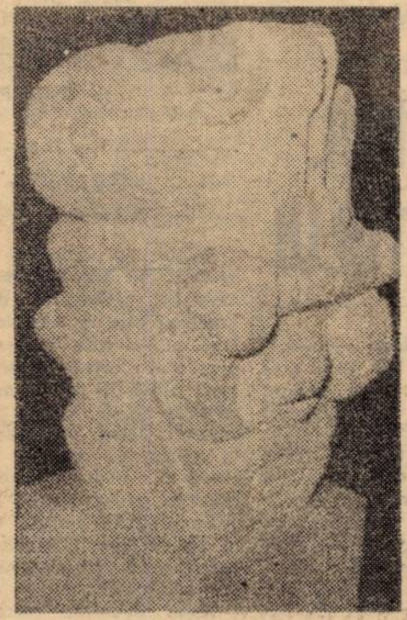

GH. GOIDACI: „Tinereţe"

POEMĂ DE IARNĂ

Ce ştii tu, iubito,
vocalele albastre se agită,
atomii orelor exacte
se prăbuşesc peste noi.
Ce ştii tu, iubito,
cînd bivolii cu elice negre
iau oraşele în coarne
şi frigul obosit
se odihneşte în mine.
Ce ştii tu, iubito,
cu cîtă răbdare primesc
singurătatea de dimineaţă.

B. C.

Soarele a fost inventat
de Poeţi, pe vremea
cînd umblau pe pămînt
şi eu îmi aduc bine aminte
că am dezlipit cu
unghiile mele
un apus vechi
şi trist
şi am văruit
cîţiva pomi.

ARS AMANDI

Într-un colţ
de piaţă,
cu gulerul ridicat,
pe un afiş vechi
Portul
îşi vinde insomniile

TABLOU

Am copiat cerul
cu o grămadă de priviri.
Soarele îl copiez
cu-n singur cerc.
Copacii au
atîtea cuvinte necunoscute
încît nu-i pot înţelege
fără păsări

marginalii

Familii vechi

Cîteva familii caransebeşene parcurg istoria vreme de mulţi ani. Despre ai lui Peica, de pildă, stă scris într-un act de cancelarie din 1536 că îşi stăpînesc netulburaţi pămînturile şi tot aşa le-ar fi stăpînit „încă de multă vreme strămoşii lor". Ca atare şi pentru că prin purtarea lor fără grijă rătăciseră scrisorile de proprietate, regele Ioan al Ungariei, Dalmaţiei, Croaţiei etc., îi întăreşte în stăpînirea lor la 9 octombrie, „în sărbătoarea fericitului episcop şi abate Dionisie". Nu s-a făcut împotrivire din partea megieşilor ori a altcuiva cu acest prilej.

Trec cincizeci de ani şi între nobilii cărora li se adresează Sigismund Bathori de Somlio în împrejurarea unui proces al Anei Simon, soţia alesului Lupu Mitniceanu, se află doi Peica, un Nicolae şi un Ladislau. După alţi patru ani n-a mai rămas decît Ladislau, printre cei ce dau de ştire despre o afacere de moştenire a Gămanilor. Pe urmă, cînd în 1591 acelaşi Sigismund Bathori se adresează nobililor în legătură cu drepturile de moştenire ale unui Ladislau Lăţug, nu mai găsim printre ei nici un Peica. În schimb, una din fineţele pe care, pe lîngă două case şi o moară din capul pieţii, le moşteneşte Lăţug, se învecinează cu grădina de fîn a aleşilor Ladislau şi Ioan Peica. Dealtfel, în ziua punerii în posesie, Ioan Peisa va fi de faţă, ca megieş.

P. VEREŞ: „Elan"

În continuare, după trei ani îl aflăm pe Nicolae Peica în calitate de jude jurat. Cînd, în 1596, i se redau de către Sigismund principe, care îşi spune al Transilvaniei, Moldovei, Ţării Româneşti, ca şi al Sfîntului Imperiu Roman, numeroasele moşii ce fuseseră ale nevestei sale, căzuseră în stăpînirea turcilor, iar de curînd fuseseră eliberate, se pomeneşte de slujbele credincioase aduse de Peica „acestei ţări a noastre a Transilvaniei".

Actele unui proces din 1597 ne arată că Ladislau Peica se mai află în viaţă, dar Ioan Peica a murit de curînd şi tot de curînd o mulţime de alţi Peica: Gheorghe, Emeric, Ambrozie, Mihail. Cît despre proces, este foarte încurcat din cauza numărului mare de împricinaţi. Printre ei, urmaşii unor Peica: doamna Ecaterina, fiica răposatului Gheorghe, apoi copilul Gheorghe, fiul lui Nicolae, în viaţă, nepot al lui Emeric, mort, apoi Ana, fiica lui Ioan, şi o altă Ana, fiica lui Ambrozie, ca şi copila Ecaterina, fiica răposatului Mihail. Mai este amestecată familia Fiat, iar printre cei pîrîţi că ar fi obţinut prin înşelăciune pămînturi, ce revin de drept celor de mai sus, într-un lung şir de femei, sînt şi copilele Ecaterina, Varvara şi Elisabeta, fiice ale lui Ladislau.

Mai departe, găsim un Petru Peica jude jurat, între 1604 şi 1622, iar între timp şi pe un Nicolae, după cum şi pe un Gheorghe Peica, într-un act din 1617, de unde, în mod curios, judele Petru lipseşte, în aceeaşi perioadă, un act care nu le priveşte direct pomeneşte de fetele lui Ioan Peica, ale căror grădini se aflau la soare-răsare de un loc de casă ce se vindea.

După 1635, într-un interval de două decenii, apare numele lui Nicolae Peica, mai întîi ca martor, între mulţi, referitor la fărădelegile unor lotri prinşi, apoi, după şapte ani, pentru că avea o grădină la soare-răsare de o alta, vîndută de călugării catolici datorită unor nevoi pe care altfel nu le puteau îndepărta, unui Ştefan Kun. Aflăm că grădinile, deci şi cea a lui Nicolae Peica, dădeau în Strada de Jos.

În continuare, din 1646 pînă în 1653 Nicolae apare ca jude al oraşului, o dată şi cu un Gheorghe Peica şi o dată, în 1652, împreună cu alt Nicolae.

În totul, rezultă imaginea unei familii numeroase, nobile, înstărite, cu gust pentru demnităţi.

Livius CIOCÂRLIE

În premieră la Teatrul maghiar de stat:

„SICILIANA”, ca musical...

teatru

Pe nesimțite, cumva, din mers, la Teatrul maghiar de stat din Timișoara s-a produs, în această stagiune, o foarte necesară și mult-așteptată schimbare care se traduce în exigența, față de fiecare premieră adusă în fața publicului. Afirmația este valabilă, în egală măsură, și în ceea ce privește folosirea înțeleaptă a potențialului actoricesc. Cîștigurile de pînă acum ale acestei atitudini sînt izbînzile actoricești ale acestei stagiuni: Bogdán István, în „Vrăjitoarele din Salem”. Péterffy Lajos — cu adevărat revelația stagiunii — în „Curcubeu înșelător”. „Minciuna caritabilă” — dar, nu mai puțin, cei doi tineri protagoniști din „Siciliana”, Szász Enikő și Dukász Péter.

Piesa lui Aurel Baranga, „Siciliana” și-a dovedit prospețimea tematicii, mesajului, interesul ori de cîte ori montarea a reușit să pună în valoare ținta satirei comediografului, desenînd și individualizînd „eroii” săi atît de colorați și ... actuali. La peste două decenii de la premiera absolută, „Siciliana” devine, la Teatrul maghiar de stat din Timișoara, musical (traducerea, Kovács Ferenc: muzica, Kisfalussy Bálint). Centrul de greutate al textului rămîne neschimbat, cupletele întăresc doar ideile vehiculate în text (există, desigur, o anume discordanță între limbajul lui Baranga și cel al libretului), melodiile dînd cursivitate și dinamism întregului spectacol. Regizorul — oaspete Emil Josan a fost preocupat de evidențierea resortului interior al modului de a gîndi și acționa al personajelor, de desenarea, în pastă groasă, a unor mentalități și convingeri încă posibil de aflat. Ironia este omniprezentă, ea sancționînd ifose false poziții sociale, parvenitismul, ignoranța, stupizenia. Spectacolul are ritm și mai ales, mult gust, actorii fiind îndrumați să nu treacă în zona șarjei, a supralicitării partiturilor și situațiilor generoase în care îi aduce desfășurarea alertă a acțiunii. Într-un decor sugestiv — minus cel ilustrînd peste limitele credibile, camera de oaspeți a unui consiliu popular comunal — se derulează de acum atît de cunoscuta farsă (revăzînd-o, în această variantă, interesul rămîne treaz) imaginată de Aurel Baranga și trimiterile ei spre noi au reverberații la fel de puternice ca acum 20 de ani. Bebe (Dukász Péter) sugerează, cu deosebire, siguranța de sine a fiului cu părinți influenți, crescut în certitudinea că i se va rezolva, de către aceștia, orice problemă. Participarea sa afectivă la viață este minimă, nu-l interesează nici profesiune, nici obligații sociale, rost, nimic din toate acestea. Dukász Péter a reușit să ilustreze, cu simț al măsurii și autenticitate aceste elemente definitorii ale individualității lui Bebe. Partenera sa, Fifi, a dobîndit, în interpretarea lui Szász Enikő, mai multă luciditate, actrița insistînd asupra fondului inițial foarte bun al personajului dus de vîrtejul unor prejudecăți spre soluția mutării siciliene”. Eroina are lumină, un patos tineresc cenzurat, veridicitate. În jurul acestor două personaje gravitează, în plan secund, prieteni sau logodnici, caractere mai puternic desenate de autor și aduse în scenă de tinerii actori Nemes Péter, Fall Ilona, Simon Gábor, apoi grupul părinților interpretat, cu haz, cu autoironie, de Szabó Károly și Ferenczy Annamária, cu resemnare, de Ebergényi Tibor. Dincolo de respectul pentru transpunere cît mai fidelă a unor personaje, să nu uităm că prin natura genului în care a fost transpus textul fiecare dintre acești actori are misiunea suplimentară de a cînta și fiecare o face cu profesionalism.

Ildico ACHIMESCU

Omonime năstrușnice

limbă și stil

Așa cum se știe, omonimele sînt cuvinte cu forme identice, dar cu sensuri diferite: **mai** este și „a cincea lună a anului” și sinonim cu „ficat”. Una din sursele omonimiei este derivarea. Se pornește de la teme diferite, ajungîndu-se la derivate „aidoma”.

Pisoi este, în dicționare, „motan”, dar funcționează și ca sinonim pentru „pisic, miț”, fiind derivat din interjecția **pis** cu sufixul **-oi**, care, în cazul de față, are, mai curînd, valoare moțională (ca în **rățoi, vulpoi**). Citez din Anton Pann: „Vulpea cu **pisoiul** întîlnire des avînd, / Amîndoi se-ndrăgostiră, unul altuia plăcînd”. Termenul revine adesea în versurile lui Arghezi, cu ambele sensuri menționate în „definiția” de mai sus: „Am în grădină cinci pisici, / Din care două sînt **pisoi**”; „Din nuiele de răchită / Vom face împreună zestre împletită. / Și din lîna oilor, / Culcușuri **pisoilor**”.

Al doilea ... **pisoi** este derivat din verbul **a pisa**, cu același sufix, care, de data aceasta, are altă valoare, întocmai ca în derivatul **usturoi** (din **ustura**). În ambele cazuri, **-oi** formează „numele făptașului” acțiunii exprimate de verb. **Pisoi** din **a pisa** este sinonim cu **pisălog** și cu regionalismul **pisălău** „Unealtă casnică de lemn, de metal etc., folosită la pisat (în piuliță)”. Cuvîntul este recurent în proza lui Calistrat Hogaș: „O piatră lungăreață, groasă și rotundă ca un **pisoi**”. Dar iată acum, din același neostenit drumeț al munților Moldovei, un crîmpei de text pitoresc, avînd numeroase atingeri cu omonimia și polisemia: „Muncindu-se și izbutind în sfîrșit să ucidă cu **pisoiul** un cățel îndărătnic de usturoi”. Sînt convins că prozatorul — hîtru și, vorba lui Creangă, „mehenghi” — s-a amuzat, în sinea lui, lăsînd să curgă o asemenea frază, care, pînă aproape de sfîrșitul ei, rămîne ciudată și ambiguă, datorită omonimiei **pisoi** „pisălog” și **pisoi** „pisic”, ca și din pricina polisemiei lui **cățel** ... Sensul adevărat al „întregului” nu ni se limpezește decît după apariția, „salvatoare”, a ultimului cuvînt, determinantul prepozițional **de usturoi** ... care, el singur, înlătură toate echivocurile, nu mai puțin de **patru**, la număr. Într-adevăr, abia acum ne putem dumiri despre ce fel de **pisoi** și despre ce fel de **cățel** este vorba; și tot abia acum ni se deslușesc, exact, sensurile, neobișnuite, al verbului **ucide** și al epitetului **îndărătnic**. Așa stînd lucrurile, ce s-ar întîmpla dacă am omite, din lectură, **usturoiul** mîntuitor? Sensurile s-ar clătina, citirea ar fi anapoda, iar rezultatul — un nonsens. (Cum ar putea, adicătelea, „pisoiul” să ucidă un ... „cățel”, mai ales cînd acesta din urmă este și ... „îndărătnic”?).

G. I. TOHANEANU

Un oaspete drag

„Trubadurul” și „Madame Butterfly”, oferite azi de Artista poporului din U.R.S.S., **Maria Bieșu**, vin să confirme calitățile sale vocale de excepție, acoperind întru-totul apetența melomanilor veniți la Operă, dornici de a asculta un glas deosebit de frumos, capabil a pune în vibrație acele corzi profunde ale sensibilității, pe care doar arareori le simți înfiorîndu-se.

Imaginea Leonorei, din tenebrele unei acțiuni derulate aproape exclusiv în semiîntuneric, s-a profilat ca un nimb de lumină, spre care aspiră într-o acerbă dispută, cei doi frați de sînge, nu și de rang. Nivelul spectacolului a fost omogen, grație unei distribuții timișorene apropiată valoric de cea a oaspetei — **Maria Gaja**, într-o Azucenă puternic conturată scenic și vocal, **Nicolae Zaharie**, într-un Manrico cu nimb de erou, cu acute sigure, frumoase și **Adrian Marcu** în De Luna, cu o prospețime vocală admirabilă.

muzică

Adevărata măsură a resurselor sopranei Maria Bieșu le-am putut aprecia plenar în „Madame Butterfly”.

Rolul este un monolit din care mi-ar fi greu să decupez exclusiv vocalul, căci acesta impresionează doar pe specialiști, care s-au lăsat vrăjiți de perfecțiunea cu care Maria Bieșu atacă acute dificile într-un pianissimo neverosimil, ori care își poate permite, în același registru înalt, să filtreze sunete cu aliura unei maestre a belcanto-ului. Mai important rămîne faptul că artista creează pe scenă o impresionantă imagine a „Micuțului fluturaș”, gîndit de Puccini, care, înălțîndu-se spre incandescența dragostei, dincolo de orice convenții, se mistuie cu o dăruire atît de adevărată, atît de reală, încît ne-a obligat literalmente să respirăm mirajul artei care știe trece rampa năvalnic, învolburîndu-ți sufletul. Mulțumim, Maria Bieșu !

Doru MURGU

SALONUL TINERETULUI

La Galeriile Bastion „Cenaclul tineretului” **din Timișoara și-a deschis de curînd Salonul de primăvară, într-o sală proprie (care se cheamă deocamdată, destul de impropriu** „Buzunar”**), inaugurată în luna trecută. Acest nou spațiu de expoziții, menit să înlesnească strînsul și permanentul contact dintre plastician și public, își cere de pe acum drept de cetate în viața artistică a orașului, prin frecvența manifestărilor prevăzute în programul de activitate și mai cu seamă prin calitatea constant vădită a creației artiștilor tineri.**

PICTURĂ

Pictura nu este poate cea care se impune mai din plin, decît sculptura sau grafica, în acest salon al generației tinere, dar ea are cîteva personalități vădite ca Pavel Vereș, Mihai Olteanu, Călin Beloescu, Sorin Nicodim, Paula Kottingen ș.a. Despre PAVEL VEREȘ am avut plăcerea să scriu odată cu expoziția sa personală. În salon, pictorul aduce aceeași sete de real, de simbol plastic, din care el încheagă imaginea realității. Elemente disparate, gesturi, crochiuri, chipuri în mișcare conferă tabloului o vivacitate specială, de lucru trăit, de fragmente pentru viitoare ample compoziții. MIHAI OLTEANU, dacă nu vine în salon cu peisajele sale specifice, din care descifram magma și humusul transilvan, aduce în schimb peisaje citadine, colțuri dintr-o Veneție văzută în aceeași patină specifică lui, în aceeași atmosferă somptuoasă și vibrantă, pasională, în care el implică o materie grea, lucioasă ca vasele de pămînt ars. Peisajele sale au visare și aerul unei vechimi, în care intră statornicia și crepusculul. Puncte dintr-o materie și pastă violentă uneori, netezită, diafană, alteori. SORIN NICODIM lucrează în indicii de pastă la care albul sau galbenul stins, sau un curcubeu fin, deasupra unor capete indistincte, par să sugereze subtilitatea nu numai a culorii, ci și vibrația luminii trecînd cu finețe peste ființe și lucruri, iar soția sa, HEDY NICODIM, dimpotrivă, din culori zvîcnite, puse, în pagină, contrastante, în hașuri orizontale, aduce senzația unui ghem de culori puternice, de toamnă, în care frunzele par inimi căzute. Între grafică și pictură, ca și CĂLIN BELOESCU, ce încearcă impunerea fotografică a secvenței de real, în pagina plastică, elementul concret ce dă picturii sale sentimentul de imediat al reportajului viu, și PAULA KOTTINGEN încearcă arhitecturi plastice în care desenul fin, liniatura febrilă, dar și minuțioasă, se îmbină în șerpuiri coloristice, ce dau picturii sale un aer evocator, în aglomerări de bastioane, de galerii, de ferestre luminate de cer, care sparg, parcă, piatra grea și dau adîncime și sentimentul timpului, al istoriei. În pictura ei și soarele și straturile pămîntene pornesc din aceeași materie primordială, culorile însoțindu-se paralel, ca în curcubeuri subtile. Alături de grafică, CONSTANTIN CATARGIU expune și o compoziție în creion colorat reflectînd copilul, ambianța și proiecția lumii lui apropiate, intime, în expresive crochiuri ale aceluiași chip, reflectat, parcă, în oglinzi diferite. Mai notăm, natura statică a ANDREI ALEXANDRA, trecerea subtilă a culorii, de la planta abia apărută, la planta înflorită, în tonuri de culori limpezi și desen viguros.

Ion ARIEȘANU

SCULPTURA

Sculptura își aduce o contribuție substanțială în instaurarea unei impresii generale de prospețime a viziunii, de suplețe și îndrăzneală în gîndirea plastică, de susținută năzuință spre profesionalism în execuție. Tăierea directă în piatră și marmură este practicată de GHEORGHE GOIDACI și RODICA BUȘTIUC. Cel dintîi expune un portret de fată, dovedind o cordială înțelegere față de tradiție și o lucrare cu tensiuni elaborate și supuse unui riguros echilibru; cea de a doua, în linia „persoanei”- anterioare, cultivă efigia imaginară, cu accente de gravitate și căutări în arhaic. Lemnul pare să convină și de data aceasta prin excelență lui CONSTANTIN GRANGURE, în organizarea structurilor sale potențial-dinamice (cu o tendință nouă spre verticalism, favorizînd ideea zborului), în timp ce la IONEL CINGHIȚĂ, strălucirile metalice, placate pe fibra organică, produc un contrast fertil în sugestii. În statuetele turnate în plumb („Melancolie”, „In memoriam”) UNGOR CSABA modelează cu sensibilitate posibile machete de monumente, pe cîtă vreme proiectele rămase în ghips ale lui ADRIAN IONIȚĂ aspiră la forța metaforei și a simbolului („Mușuroi”, „Victorie”, „Șarpele”). Ca forme privite în volum (deși cu adresă de artă decorativă), trebuie considerate și inspiratele — uneori pline de fantezie și umor — îmbinări de ceramică și sticlă semnate de LIA BACRIA și VASILE LAZA LIHOR.

Deliu PETROIU

GRAFICA

Alături de pictură și sculptură, grafica din Salonul anual al Tineretului (Galeria Buzunar — Bastion) este reprezentată de cîteva nume care și-au cîștigat prestigiul profesionalismului. Tinerii artiști își mărturisesc angajarea față de marile probleme contemporane, apelînd uneori și la mijloacele graficii militante. Două sînt temele consecvent abordate: amenințarea vieții de către războiul nuclear și ritmurile de creștere industrială ca o coordonată permanentă a contemporaneității.

Tema războiului nuclear și a consecințelor apocaliptice, pe care acesta le presupune, obsedează imaginația graficienilor. În lucrarea intitulată **„Redați pămîntului lumina”**, CONSTANTIN CATARGIU operează sugestiv cu masele de umbră și lumină, care nu sînt numai valențe plastice, ci adevărate simboluri maniheiste (se completează și se exclud în același timp) aluzie la raportul dinamic dintre bine și rău. Deși ocupă o suprafață mai mică, lumina se decupează intens într-un patrat, acela al speranței.

Cele două gravuri intitulate **„Apel pentru pace și supraviețuire”** I și II, de NORA NOVAC, par a evoca o lume întoarsă la haosul dinaintea creației, în care materia se frămîntă fără finalitate și rațiune. Gri-ul și negrul, dominînd suprafețele, sugerează spaima înghețată a unui posibil spectator al macabrului eveniment. CĂLIN BELOESCU experimentează o gravură „obiectivă”, ce se vrea despovărată de vibrațiile sensibilității. Descrierea „exactă” a unei realități concrete, descifrarea ei în mod rațional și nu intuitiv, ne oferă lucrarea **„Laminor”**. Axate pe aceeași temă, gravurile **„Spațiu industrial”** I și II, ale MAGDALENEI ALEXANDRESCU, sînt înrudite ca viziune cu lucrările lui Beloescu. Distingem aceeași înclinație spre concretul netrasfigurat, lipsit chiar și de prezența umană. Uriașele hale constituie astfel un spațiu alienant, departe de universul spiritual al omului. Pictorul VIOREL COSOR expune două lucrări de grafică, prin care urmărește punera în valoare a unor noi modalități de exprimare plastică prin serigrafie (**„Trei planuri ale dorinței”**). Două desene în peniță și în creion, ale FELICIEI ISTODOR (**„Pianistă”**) și ale IOANEI SĂLĂJEANU întregesc imaginea asupra graficei din această expoziție, care se înscrie ca o reușită artistică și ca notabil eveniment cultural în viața orașului de pe Bega.

Ileana PINTILIE

top

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Dacă într-o zi – **Post Scriptum; 2.** Primăvara românească – **Semnal M; 3.** Lăsați-mă să merg pe bicicletă – **Gil Ioniță; 4.** Speranța – **Iris; 5.** Imposibila nuntă – **Vasile Șeicaru. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ: 1.** Quartier Latin – **Gibson Brothers; 2.** More and More – **Joe Dolan; 3.** Nobody Wins – **Elton John; 4.** Sensitive Kind – **Santana; 5.** Touch too Much – **AC/DC.**

POP SERVICE

Mircea Izvernar – Caraș Sev.: trebuia să specific, era vorba de „April Wine", grup canadian. Deocamdată rămînem la 5 poziții, asta și din motive de spațiu. **Vilson Petroiu – Ploiești:** abonamentele la revista noastră v-ar scuti de emoții și griji. Cît despre stilul concis, el e dictat de limita spațiului afectat rubricii. „Pulsul" topurilor străine îl găsești în rubrica Top T din „Scînteia tineretului". Despre „Ultravox", într-un viitor material. Mulțumesc pentru aprecieri. **M. Vasile – București:** „Rubrica Top e mică cît o gură de rai". Frumos! Între timp, „Iris"-ul a apărut la TV (Studioul tineretului) s-a scris despre grup și în suplimentul „Scînteia tineretului" așa că... Trimite-mi cîteva încercări. **Sandu P. T. – Loco:** „Ce „știi" despre Vikki Carr?" Multe, dar ce vrei tu să afli? Scrie-mi! **Jula Gheorghe:** am programat un material despre Led Zep. **Băințan Sorin:** ți-am rătăcit scrisoarea! Discografia selectivă Kiss: „Dressed to Kill (1975); „Destroyer" (1976); „Love Gun" (1978) „Dynasty" (1979); „Unmasked" (1980). **Delia Z.:** ultimul LP A La Carte (trio-ul e **olandez** și nu englez, așa cum a fost prezentat la „Curierul melodiilor") se cheamă „Viva". **Helmuth K. – Sibiu: „Rosetta Stone" (in foto)** grup englez (bubblegum). Componența: John Jay (bass): Paul Jackson (chit.); Lindsay Honey (drms); Jan Mitchell (voc.). Lansați de producătorul Alan Blakeley (ex-Tremeloes); turnee cu Thin Lizzy.

Petru UMANSCHI

evrika!

- Ïn era roboților, ușor se pot scoate castanele din foc cu mîna altuia.
- De bogăția sufletului vorbesc mai cu seamă cei săraci.
- Cine știe să zîmbească în zori, are ceva din chipul soarelui.
- Caricaturiștii îndreaptă omul, strîmbîndu-i chipul.
- Drumul bun îl vede și-un orb.
- Sînt destui care aleargă kilometri întregi, dar puțini vor ajunge la... Marathon.
- Cînd vine ceasul rău, cauți un ceasornicar bun.

Ion VELICAN

corespondența

Dan Cristian – Versurile dv. (din primul plic) sînt niște mostre concludente în privința modului cum poate cineva să fie influențat în rău de un anume gen de poezie modernă, cu atîtea realizări valoroase, căreia nu-i înțelege resorturile estetice. Asocierile insolite, nesațiul de real nu înseamnă nicidecum o deschidere spre vulgarizare. („O fată aurie superbă ar vrea să latre în plin / concert dar își duce mîna la gură și-o mușcă / și pleacă la chiuvetă s-o spele încet"; „Tu nu vezi că nu mai am aripi bă?"; apoi ce semnificație credeți că poate avea pasajul despre „chelnerul căruia îi place teribil să întîrzie în..." locul unde și împăratul merge pe jos?). Cochetăriile cu anumite elemente din sfera științei și culturii nu fac altceva decît să accentueze concepția dv. firavă, referitoare la modul cum se scrie poezie. Versurile din ultimul plic sînt cu mult mai bune, determinîndu-ne să vă acordăm toată atenția. **Sz. Elena** – Grupajul de poezii denotă o îmbucurătoare diversitate tematică. Deocamdată însă conținutul nu și-a găsit expresia literară adecvată. Mai trimiteți. **Paul Gașiu** – Cu prilejul împlinirii frumoasei vîrste de 20 de ani vă felicităm și vă urăm izbînzi depline pe tărîm literar! Așteptăm poezii mai consistente. **Dorin Bălănoiu** – O singură poezie nu ne poate lămuri pe deplin în privința înzestrării dv. literare. **Titel Cristian** – Într-adevăr, nu îmi amintesc de dv., din perioada cînd conduceam cenaclul „Ars poetica". Dv. puneți acest fapt pe seama timidității care vă caracterizează. Eu cred că în timp de trei ani, cînd am îndrumat acest cenaclu, nu a existat o licărire de talent, care să nu fi intrat în atenția noastră. Și poeziile dv. – fiind nerealizate – ne confirmă această realitate. **Florescu Constantin – Voievozi:** Acuratețea versurilor dv. ne dă speranțe într-o evoluție demnă de luat în seamă. **Nicolae D. Mezin** – Nu poate fi reținută pentru publicare poezia dedicată zilei de 8 Martie, fiind o simplă versificare. Mai trimiteți: **Marius Novăcescu, Gabriela Dosagă, Mio, Gavril Alexandru** (dacă puteți veniți la redacție), **Dumitru Ilinca Istrate.** Versuri neconcludente: **Doru Bradu, Ileana Marga, Ion Ceaușu, V. Stan, Doina Tripa, Nicu Vlad, Luminița Drăgoi, N. Dinculescu, Sorina Soare.**

Aurel TURCUȘ

● Anunțăm pe această cale pe colaboratorii rubricii CORESPONDENȚĂ că este în interesul lor – spre a putea să urmărească răspunsurile noastre – să se aboneze la revista ORIZONT.

● Aceeași invitație o facem și pentru cenaclurile literare, cărora le comunicăm, cu această ocazie, să ne trimită date referitoare la activitatea lor, ca să le consemnăm în revistă.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 21 martie

8,00 Admiterea în învățămîntul superior tehnic și agricol. 9,00 De strajă patriei. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,05 Album duminical: Dialog între București și Constanța. 14,00 Tom și Jerry. 16,15 Pagini din comedia cinematografică românească: Post-restant. 17,30 Telesport. 19,00 Telejurnal. 19,45 Cîntarea României. 20,30 Film: Debutanții. 22,15 Telejurnal. 22,30 Pagini alese din opere.

LUNI, 22 martie

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Cincinal '81–'85. 20,45 De pe plaiuri sălăjene. 21,00 Cadran mondial. 21,30 Roman foileton: La Barraca. 22,15 Telejurnal.

MARȚI, 23 martie

11,05 Prestigiul liceului agroindustrial. 11,30 Roman foileton: La Barraca (rel.). 12,10 Melodii populare. 16,05 Imagini din Pakistan. 16,25 Viața școlii. 16,50 Clubul tineretului. 17,30 Consultații în sprijinul învățămîntului politico-ideologic. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,45 Divertisment muzical. 21,05 Arc peste timp în satul românesc. 1907–1962–1982. 21,30 Teatru TV. Mozart și Salieri. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 24 martie

16,05 Profesiunile cincinalului. 16,25 Șah. 16,05 Civica. 17,00 Cvartetul „Voces". 17,40 Tragerea pronoexpres. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,35 Anchetă TV. 21,00 Telecinemateca: Zorii victoriei. 22,10 Cîntece de voie bună. 22,20 Telejurnal.

JOI, 25 martie

11,05 Film: Debutanții (rel.). 16,15 Viața culturală. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,20 La zi în agricultură. 20,30 Drumurile țării, drumurile inimii. 21,40 Meridianele cîntecului. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 26 martie

15,05 Imagini din Bangladesh. 15,25 Moment folcloric. 15,35 La volan. 15,50 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 21,10 Film: Spaniole la Paris. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 27 martie

11,05 Ritm și melodie. 11,30 La frontierele cunoașterii. 13,00 La sfîrșit de săptămînă. 20,00 Telejurnal. 20,30 Foarte bine. 20,50 Melodii, melodii. 21,00 Teleenciclopedia. 21,20 Film. 22,20 Telejurnal. 22,30 Nocturnă TV.

TELEVIZIUNE

oameni și fapte

„ZĂRANDUL. Chipuri și fapte din trecut"

Istoricul Florian Dudaș, de la Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, și-a sintetizat cunoștințele de specialitate despre ținutul Zărandului într-o carte (**Zărandul. Chipuri și fapte din trecut,** apărută în colecția „Memoria pămîntului românesc" a Editurii Albatros, 1981) care învederează înzestrarea excepțională a autorului în domeniul cercetării istorice, dar și talent literar. Lucrarea aceasta, apărută într-o colecție destinată în primul rînd tineretului, cuprinde o mare cantitate de informații istorice – multe dintre ele inedite, fiind rodul cercetărilor autorului – care reușesc să creeze o imagine completă a istoriei Zărandului. Însă nu ca într-un manual de istorie, adică într-un mod didactic, redîndu-se, sec, faptele. Și nici ca într-o lucrare de știință popularizată, în care poate să predomine literaturizarea datelor istorice. Există în cartea aceasta o armonie între valoarea istorică și valoarea literară. Autorul dezvăluie semnificația etnică a elementelor istorice. El ne apare ca un urmaș al locuitorilor Zărandului, care își scrie cronica neamului. O cronică în care materialul istoric are suflet, e viu prin jertfa înaintașilor întru călirea ființei naționale, pe un loc anume, mereu apărat de fiii săi, mereu rîvnit de alte popoare. Cronicarul suferă pentru suferințele strămoșilor săi, se bucură pentru bucuriile lor (atît de puține) e alături de ei în speranța într-un viitor măreț. Așadar cartea este scrisă la temperatura dragostei de neam. Patosul autorului își are substanța în miezul istoriei, acesta fiind cînd amar, cînd dulce, cînd acru, cînd mustind de viață, cînd decimat de vitregii, însă, întotdeauna cu sămînță viguroasă pentru noi fapte. Astfel, cartea lui Florian Dudaș se citește cu folos și plăcere, transpunîndu-ne în 2000 de ani de viețuire pe meleagurile Zărandului, începînd cu mărturii din zorii istoriei omenești, apoi din timpul dacilor, al romanilor, al ducelui Menumorut, al lui Mihai Viteazul (relațiile sale cu aceste locuri) al lui Ștefan (cneazul localnic) al lui Horea, al lui Iancu, al marii Uniri din 1918 etc. Autorul nu se referă numai la istoria bătăliilor, ci și la cea a culturii. Reținem îndeosebi datele referitoare la **ctitori și sanctuare,** precum și la **gimnaziu,** acestea relevînd aspecte mai puțin cunoscute despre interesul statornic pentru sporirea culturii în ținutul Zărandului.

Dumitru SARDEȘ

serial

JURNALUL UNUI „CULTURIST" (XI)

iunie, 1980. Vizita inopinată or amici: doctorul L. și pro- l D. Mă gîndesc să nu le nimic de hotărîrea mea „de schimba modul de viață", u rezist prea mult și mă spir. Stupoare. Zîmbete scendente și, la urmă, i medicului": ‚Nu-ți reco- așa ceva. La vîrsta ta..." lergările mai merge cum , deși există și aici contra- mente; dar ‚culturismul" nu t în seamă. Spiritele se în- Sînt singur împotriva a doi ersari cu vervă și replică ptă. Profesorul e om sănă- e rădăcină țărănească, vi- să, rezistentă, longevivă. ne cu un argument zdrobi- de bun-simț ancestral și ve- ificat de secole: totul depinde de natura omului, de firea lui, întreaga existență fiind pecetluită încă de la naștere și orice ai face ca să-ți schimbi ‚felul" nu poate decît dăuna echilibrului tău... Există, desigur, un „destin", care-l face pe om să fie așa cum este. El, de pildă, fumează de la 14 ani, mănîncă mult, bea, nu face nici un fel de sport și totuși se simte minunat, doarme excelent, n-a fost niciodată la medic și, probabil, va trăi mult... Optimismul lui e pur și simplu debordant. Mă uit la el și mai că-mi vine să-l accept întrutotul: statură atletică, lat în spate, drept ca lumînarea și cu ochii radiind de fericire. Întreaga lui ființă emană o energie de invidiat.

Nu, nu pot lupta cu un asemenea „exemplar". Mai ales că doctorul îi ține isonul. Tocmai el, de la care mă așteptam la un ajutor... Mi-e ciudă că am lacune și la partea teoretică. În afara cîtorva exemple anemice, nu prea am cu ce argumenta. Căci partea practică deocamdată nu se vede deloc. În ochii celor doi amici par, dacă nu ridicol, cel puțin absurd. Dar asta mă face să nu cedez, să strîng din dinți și să jur în sinea mea că voi săvîrși în curînd „minunea", chiar dacă nu m-am „născut" pentru așa cea! Trag cu ochiul la aparatele ce zac impasibile în răceala lor metalică. Simt zvîcnetul puternic al inimii ce parcă presimte apropiatul efort la care o voi supune. „Haltera cea mare" îmi pare un monstru care amenință să mă zdrobească. Cele două discuri de plumb au ceva din uriașenia roții destinului... Mă scutur însă repede de o asemenea imagine și-n timp ce amicii mei își iau rămas bun, uitîndu-se la mine cu milă, pun piciorul ca o sfidare pe monstrul metalic din colțul camerei și spun cu glas tare: „Între noi doi, acum!". Îi aud pe amicii mei scuturați de un rîs homeric, sănătos, din rărunchi. E o răsplată pe care o accept din inimă pentru viitorul meu ‚destin".

Dan NEMESNIC
(VA URMA)

La nenumăratele scrisori ale cititorilor noștri, care se interesează de mișcarea culturistă din țara noastră precum și de aiurea, le recomandăm încă o dată cartea lui Székely László, **Culturism,** apărută la Editura Sport-Turism, București, 1981. Pe cei care s-au interesat de cartea lui Kenneth Cooper, **Aerobik,** îi înștiințăm că această lucrare n-a fost tradusă la noi.

cartea de istorie

Mihai Fătu

„6 Martie 1945 — opțiune istorică a poporului"

Cartea lui Mihai Fătu, „6 Martie 1945 – opțiune istorică a poporului", apărută la Editura Științifică și Enciclopedică, în colecția „Știința pentru toți", este o binevenită sinteză a tratării importantului eveniment istoric, care **„a însemnat o schimbare de regim politic",** constînd în instaurarea puterii revoluționar-democratice a muncitorilor și țăranilor, ceea ce a deschis calea complexului proces de înlăturare definitivă a claselor exploatatoare, proces care s-a finalizat în consolidarea deplină a puterii poporului, aceasta exercitîndu-se în reorganizarea pe baze noi, socialiste, a societății românești. Temeinicia concepției istorice a autorului se impune printr-o abordare dintr-o perspectivă largă a evenimentului din martie 1945. Astfel este relevată relația dialectică dintre componentele unei etape istorice bogată în evenimente, începută cu 23 August 1944, care a fost urmat de mari bătălii revoluționare. Momentul istoric din 6 Martie 1945 nu poate fi înțeles fără această perspectivă și, de asemenea, fără cunoașterea acestuia, nu pot fi explicate o seamă de evenimente care au urmat. Relațiile acestea sînt prezentate sintetic, cu claritate și siguranță – calități care sînt, fără îndoială, și o consecință benefică a bogatei experiențe a autorului în cercetarea multiplelor aspecte istorice ale deceniilor IV–V, după cum ne dovedesc cărțile sale anterioare.

Aurel TURCUȘ

din literatura universală

MICHEL LEIRIS (Franța)

În traducerea lui VASILE NICOLESCU

PRADĂ

Citesc,
scriu.
Mănînc,
beau,
dorm buștean.
Merg și mă opresc din drum,
mă duc și mă-ntorc.
Dar sînt ca un pămînt
al cărui singur continent se reduce
la o cîmpie de gheață și-un munte de foc
împrejmuind cîteva smocuri de proaspătă
iarbă.

TRANSMUTAȚIE

În creuzetul capului meu
unde grele-amintiri foșnesc ca uscatele
frunze
din clipa cînd forma-ți se-ntrupează
simt revărsîndu-se aurul.

RUPT ÎN DOUĂ

Paharul
pe care vinul îl taie-n două
fiindcă o mînă zgîrcită
nu-l umple pînă sus,
pîinea
tăiată-n două sau în lung
de cuțitul care despică deopotrivă
fructul, nord și sud de savoare,
părul
pe care mișcătorul recif al pieptenului
îl desface în două
pîraie vrăjmașe, de-o aceeași ființă
stridia
și valva ei dublă
pasărea
și împărțirea simetrică în două a aripilor ei
aidoma perechii alternativ despărțite și
unite de două buze
între care se-nfiripă o falie fină,
imagine a vidului crescînd
ce inima mi-o rupe în două.

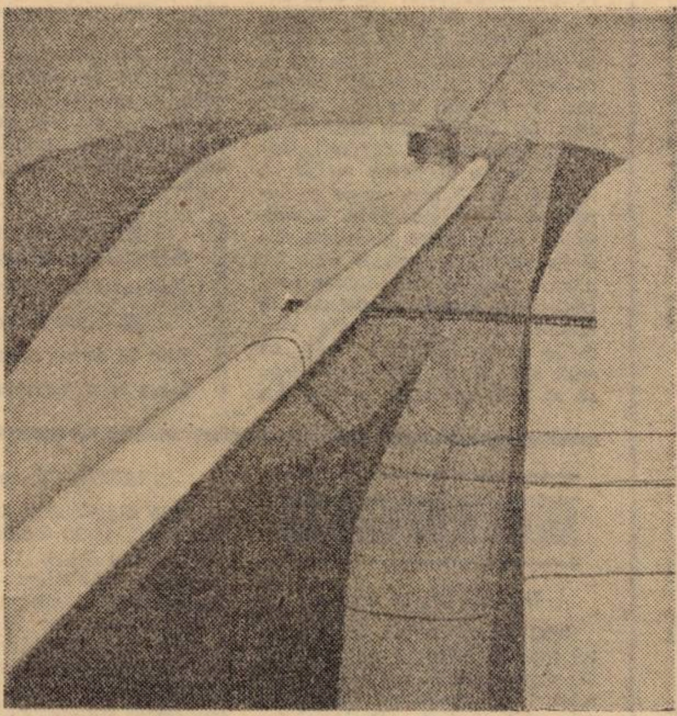

P. VEREȘ: „Șantier"

DESCĂTUȘAT

Asemeni rădăcinilor arborelui
sau firelor pînzei de păianjen
să te unești
ca să rodească al păsării cînt
în bezna-n care sîntem zăvoriți.

ÎNGEMĂNATĂ

Încă de-atunci
cînd cu inima sfîșiată
treaz m-am aruncat în Ereb
tu ai pătruns în mine devenind
ca într-un bloc de marmoră albă
nervura sîngerie .

POEZIE?

Acest ceva fără nume
dintre rîs și suspin
ce ne străbate
și trebuie rupt din noi
și care
diamant al anilor
după somnul greu
va înstela albul hîrtiei.

DILEMĂ

Vii din adîncul tău,
din străfunduri de vreme,
sau adîncul din mine,
din hăuri de ape,
de unde te-am adus,
ondină?

PREFĂCÎNDU-MĂ ÎN LAZĂR

Cu mîinile și picioarele legate fedeleș
de cele patru răsărituri ale patului
cu ochi fumegoși,
cu verbul ca așchia stîncii
și cu gîtlejul ciuruit,
eu ce sînt:
cal de picador
sau manechinul lui Prometeu?

GABRIEL GARCIA MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORȚI ANUNȚATE

Din nenumăratele răni, șapte erau mortale. Ficatul fusese aproape secționat prin două tăieturi profunde aplicate din față. Avea patru incizii în stomac, dintre care una atît de profundă, încît trecuse dincolo și-i distrusese pancreasul. Mai avea șase perforații de mică importanță pe colon și foarte multe secționări ale intestinului subțire. Singura lovitură dată din spate se afla la înălțimea celei de a treia vertebre lombare și-i perforase rinichiul drept. Cavitatea abdomenului era plină de cheaguri de sînge, iar printre mîncare, sucuri gastrice și materii fecale, a apărut un medalion de aur pe care Santiago Nasar îl înghițise pe cînd avea patru ani. Cavitatea toracică prezenta două tăieturi adînci: una în cel de al doilea spațiu intercostal drept, intersectînd plămîntul, alta lîngă subsioara stîngă. În plus, mai avea șase răni de mică importanță pe brațe și mîini, precum și două despicături orizontale: una peste coapsa dreaptă, iar cealaltă peste abdomen. O împunsătură puternică îi perforase palma mîinii drepte. În raport se menționa: „Părea un stigmat al Răstignirii". Masa encefalică cîntărea șaizeci de grame, ceva mai mult decît cea a unui englez normal, ceea ce l-a determinat pe părintele Amador să consemneze în raport că Santiago Nasar avea o inteligență superioară și un viitor strălucit. Totuși, în ultimul paragraf semnala o hipertrofie a ficatului și o punea pe seama unei hepatite prost tratate. „Adică – mi-a spus el – în orice caz, îi mai rămîneau puțini ani de trăit". Doctorul Dionisio Iguaran, cel care într-adevăr îl îngrijise de hepatită pe cînd avea doisprezece ani, își amintea cu indignare de autopsia aceea. „Trebuia să fie neapărat popă pentru a fi atît de prost", îmi spunea el. „N-am putut să-l convingem în ruptul capului că noi, oamenii de la tropice, avem ficatul mai mare decît galițienii". Raportul se încheia cu concluzia că moartea a survenit în urma hemoragiei masive, provocată de oricare din cele șapte răni grave.

Ne-au restituit un trup pe care nu-l mai recunoșteam. Jumătate din craniu fusese distrusă din cauza trepanației, iar chipul de flăcău, de care moartea nu se atinsese, își pierduse identitatea. Pe deasupra, parohul îi zmulsese mațele sfîrtecate de cuțite, iar în cele din urmă, neștiind ce să le mai facă, le-a binecuvîntat plin de furie și le-a aruncat la coșul de gunoi. Celor din urmă curioși, care stăteau cu nasurile lipite de ferestrele școlii, le-a pierit orice curiozitate, ajutorul parohului a leșinat, iar colonelul Lazaro Aponte, care văzuse și provocase atîtea masacre, a terminat prin a deveni, în afară de spiritist, un vegetarian convins. Burta fără nimic în ea, umplută cu cîrpe și var nestins, iar apoi cusută cu o sfoară de sac și andrele, era gata gata să se deschidă din nou în clipa cînd am așezat trupul în sicriul capitonat cu mătase. „M-am gîndit că așa o să se păstreze mai mult", mi-a explicat părintele Amador. Dar s-a întîmplat pe dos: a trebuit să-l înmormîntăm în mare grabă, a doua zi în zori, pentru că mirosea atît de urît, încît nimeni nu mai putea să intre în casă.

Era o zi de marți întunecată. N-am avut curajul să mă culc singur după atîta apăsare și am împins ușa de la casa Mariei Alejandrina Cervantes în nădejdea că nu trăsese zăvorul. Dovlecii pentru iluminat fuseseră aprinși în toate crengile, iar în curtea de dans ardeau focuri mari de lemn cu enorme oale fumegînde în care mulatrele își cerneau rochiile de petrecere. Am găsit-o pe Maria Alejandrina Cervantes trează, ca de obicei, și goală pușcă, precum întotdeauna cînd nu existau străini în casă. Stătea turcește în vîrful patului ei de regină, avînd înainte un platou babilonic cu bunătățuri: costițe de vițel, o găină fiartă, mușchi de porc, garnitură de banane și legume care ar fi fost mai mult decît suficiente pentru cinci persoane. A mînca fără măsură era modul ei unic de a plînge, dar niciodată nu o văzusem cu atîta mîncare în față. M-am culcat lîngă ea, îmbrăcat, fără a-i vorbi și plîngînd în felul meu. Mă gîndeam la destinul crud al lui Santiago Nasar, căruia îi luaseră 20 de ani de fericire nu numai pentru că îl omorîseră, ci și pentru că îl sfîrtecaseră sălbatic, risipindu-i trupul în toate felurile. Am visat că o femeie intra în cameră cu o fetiță în brațe și că fetița ronțăia pe nerăsuflate boabe de porumb care-i cădeau, mestecate doar pe jumătate, în cămășuță. Femeia mi-a spus: „Așa ronțăie ea, prostește, uneori încet, cu multă lenevie, alteori destul de repede". Brusc am simțit degetele înfiorate care-mi desfăceau nasturii de la cămașă și mirosul periculos de animal ce se cere iubit în spatele meu, după care m-am scufundat în nisipurile mișcătoare ale duioșiei lui. Atît însă că fiara s-a oprit dintr-odată, a tușit ca de undeva, de departe, și s-a desprins de mine.

– Nu pot – mi-a spus, miroși ca el.

Nu numai eu. Totul în ziua aceea a avut mirosul lui Santiago Nasar. Pînă și frații Vicario l-au simțit, în beciul în care-i vîrîse primarul pînă cînd avea să afle ce trebuie să facă cu ei. „Cu cît mă spălam cu mai mult săpun și mă frecam bine, cu atît mirosul lui era mai puternic", mi-a spus Pedro Vicario. Petrecuseră trei nopți fără să-nchidă un ochi, dar nu se puteau odihni pentru că imediat ce adormeau săvîrșeau din nou crima. Aproape bătrîn deacuma, încercînd să-mi explice starea lui din acea zi fără de sfîrșit, Pablo Vicario mi-a spus cu toată seninătatea: „Parcă eram treaz de două ori". Fraza aceasta m-a făcut să-mi dau seama că lucrul cel mai greu pentru ei, cînd se aflau închiși în beci, a fost luciditatea.

Camera aceea avea trei metri pe fiecare latură, o ferestruică înaltă cu bare de fier, o latrină portabilă, un spălător cu lighean, o cană de tablă și două paturi de piatră cu cîte o rogojină pe ele. Colonelul Aponte, din dispozițiile căruia se construise o astfel de carceră, obișnuia să spună că n-a existat niciodată un hotel mai luxos ca acela. Fratele meu Luis Enrique era de aceeași părere, întrucît într-o noapte, din pricina unei încăierări cu muzicanții, l-au închis aici și primarul, din caritate, i-a îngăduit să fie însoțit de o mulatră. Poate că și frații Vicario vor fi gîndit același lucru la orele opt dimineața, cînd s-au știut în afara oricărui pericol din partea arabilor. În clipele acelea erau împăcați cu gîndul de a-și fi împlinit datoria și singurul lucru care-i neliniștea era persistența mirosului lui Santiago Nasar. Au cerut apă din belșug, săpun de casă și mătură de nuiele, și-au spălat mîinile și fețele de sînge, chiar și cămășile, dar n-au reușit să adoarmă. Pedro Vicario a cerut să i se mai aducă și diureticele, împreună cu dezinfectantele și un bandaj steril ca să și-l schimbe pe cel vechi și a reușit să urineze de două ori în dimineața aceea. Cu toate acestea, pe măsură ce trecea ziua, viața le devenea și mai insuportabilă, astfel că mirosul l-au lăsat pe planul al doilea. La două după amiază, cînd zăpuceul zilei i-ar fi putut topi, Pedro Vicario era atît de obosit, încît nu mai putea să stea întins pe pat, dar aceeași oboseală îl împiedica să stea în picioare. Durerea din genunchi îi ajunsese pînă la gît, îi ardea oasele, i s-a blocat urina și-a început să-l apuce groaza la gîndul că n-o să mai poată dormi în toată viața lui. „Am rămas treaz unsprezece luni", mi-a mărturisit el și eu îl cunoșteam destul de bine ca să-mi dau seama că spunea adevărul. În prima zi n-a putut nici să mănînce. La rîndul lui, Pablo Vicario a gustat cîte ceva din fiecare fel de mîncare, dar la un sfert de oră după aceea l-a apucat o pîntecăraie care putea îngrozitor. La șase seara, în timp ce-i făceau autopsia lui Santiago Nasar, primarul a fost chemat de urgență pentru că Pedro Vicario era convins că frate-său fusese otrăvit „Mă topeam ca o lumînare – mi-a spus Pablo Vicario – și nu ne puteam scoate din cap gîndul că la mijlo era mîna turcilor". Pînă în clipa ac goliseră de două ori și latrina portabil gardianul de serviciu îl mai dusese de ori la closetul primăriei. Aici l-a găs lonelul Aponte, cu pușca gardianu tîmplă, așezat pe closetul fără ușă, ca ceara și cu privirile pierdute, î era deloc absurd să te gîndești l vă. Posibilitate care a fost exclus imediat ce s-a aflat că nu băus apa și mîncarea pe care le-o tr Pura Vicario. Primarul a fost însă impresionat, încît i-a luat pe deținu să la el, cu pază specială, pînă c venit judecătorul de instrucție și i-a ferat la penitenciarul din Riohacha.

Traducere

Darie NOVĂCEA

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada
RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA O
P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 12 (734) 26 MARTIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

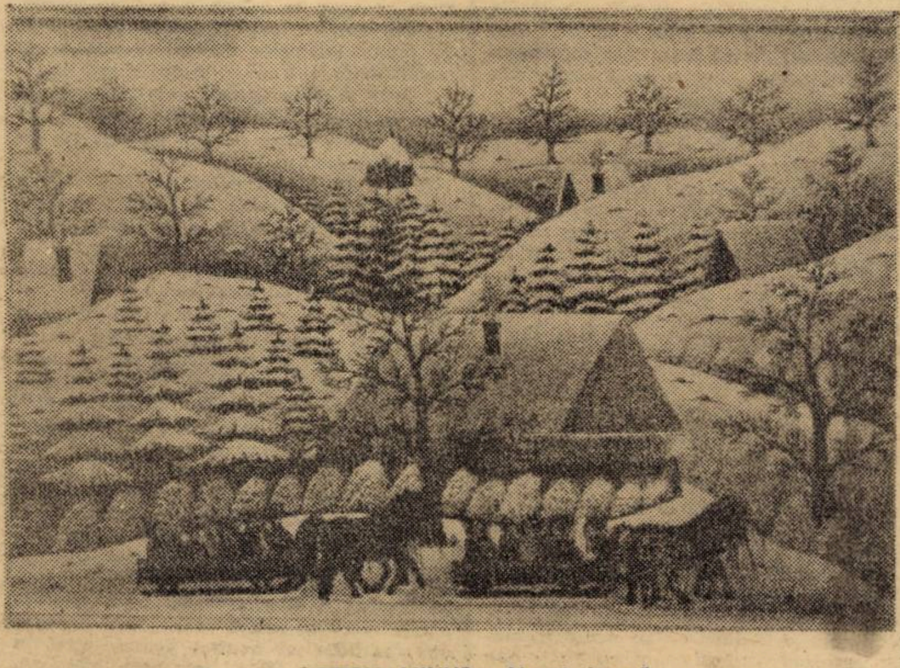

PETRU MIHUȚ: „Nuntă iarna"

Satul transilvănean în arta pictorilor naivi

Fără îndoială, izbînzile pictorilor naivi din Brusturi nu se leagă de o viziune primitivă, arhaică, asupra artei, ci de o vibrantă sensibilitate nativă, care a îngăduit regretatului pictor **Ion Niță Nicodin** manifestarea unei sensibilități creatoare, fecundă artisticește, iar urmașilor acestuia, grupului de pictori naivi: **Rodica Nicodin** (nora celebrului artist naiv), **Petru Mihuț** și **Maria Mihuț** (părinții talentatei artiste plastice amintite), asimilarea „rafinamentului" artistic impus de baciul Apusenilor, pe parcursul deceniului al optulea. Prezenți din nou pe simezele sălii „Forum", din Arad, cei trei urmași ai lui Ion Niță Nicodin – care în viziunea a tot mai mulți critici de artă încep să formeze o autentică școală de pictură naivă în minunata Vale a Dolei din Apuseni – ne aduc în priviri, prin mijlocirea limbajului plastic, a funcției sale cognitive, imaginea satului transilvănean, încărcat cu atîtea amintiri istorice, dar și prefaceri înnoitoare, contemporane.

Privind cele peste 50 de tablouri ale lui Petru Mihuț, Rodica Nicodin și Maria Mihuț, desprindem un mirific calendar al brusturenilor, exprimat în dimensiuni de muncă și viață, în anotimpuri ale muncii și trăirilor spirituale, ce se pot defini sugestiv: vremea mieilor, vremea ieșitului vitelor la pășune, vremea cireșelor, vremea sînzienelor și a coasei, vremea alunelor, vremea culesului merelor, vremea șezătorilor, vremea nunților și ospețelor. Iată, un calendar „funciar" ce coboară pe pînză – prin linii și forme – munții, dealurile, pădurile, bogata viață spirituală a brusturenilor. Tablouri ca: **„Țărani la cosit", „Cu vitele la munte"** (Petru Mihuț), **„Primăvara", „Ogor de toamnă"** (Rodica Nicodin), **„Cu oile la pășune"** (Maria Mihuț) prezintă natura locului în momente de eternă permanență, descifrîndu-i simbolurile. Alte tablouri ca: **„Iarna spre Vergel", „Olari iarna"** (Petru Mihuț), **„Cu țurca", „Obicei de iarnă"** (Rodica Nicodin) redau sub cerul de zăpadă al munților și caselor, ce se înșiră pe Valea Dolii, liniștea albă a iernii, mantia albă, sub care vibrează fascinantul anotimp al șezătorilor, al nunților și ospețelor.

Culorile lui Petru Mihuț sînt de o strălucire aparte, albul iernii alternează ade- a cu tonalități violente. Aproape de fiecare dată culorile devin subtext, comple- imaginea unui sat din Apuseni, răspîndit pe dealuri și văi într-o salbă de cătune. Rodica Nicodin, ce ne-a mărturisit cu o sinceritate debordantă destinul ei de ă amatoare: **„pictez mai ales seara, cu toate că după o zi îndelungată de lucru, intri în casă, nu ți-ar mai trebui altceva decît să te încălzești și să te odihnești"**, r-o muncă tenace, demnă de toată admirația, continuă prin culorile vii ale lui Niță Nicodin (ea este cea mai apropiată urmașă a marelui pictor naiv) să așeze pînză gingășia florilor, covorul aprins al frunzelor, dealurile și copacii înverziți nzăpeziți, tradițiile și obiceiurile moților (amintim aici încă două dintre cele mai esante lucrări din expoziția de la „Forum"; **„Cămașa de izbîndă"** și **„Călcatul pe coadă")**, în forme plastice filtrate prin sufletul și sensibilitatea ei aparte. Actuala expoziție de la Arad, a grupului de pictori naivi din Brusturi (comuna agiu), reconfirmă o frumoasă tradiție, deja existentă. **(Fotoreporter: Alexandru enuț).**

Emil ȘIMANDAN

n acest număr semnează: Cornel Ungureanu, Mircea Mihăieș, Marcel Pop-Corniș, Solomon Marcus, Cristian Crăciun, Carmen Blaga, Livius Ciocârlie, Traian T. Coșovei, Valentin Tudor, Ion Rahoveanu, Ion Drăgănescu, Vasile Morar, Vitalie Munteanu, Ion Arieșanu, Doru Murgu, Ion Velican, Maria Banuș.

60 ANI DE LA CREAREA U.T.C.

O MISIUNE...

În acțiunea de pregătire și înfăptuire a revoluției de eliberare socială și națională antifascistă și antiimperialistă, tineretului revoluționar din România i-a revenit o misiune de cea mai mare importanță; aceea de coalizare a tuturor forțelor tineretului românesc împotriva fascismului și hitlerismului pentru independența și integritatea țării. În acest sens Uniunii Tineretului Comunist îi revenea sarcina de a crea un front antifascist, pornind de la o platformă largă care să cuprindă pe lîngă obiectivele antifasciste și antiimperialiste și prevederi largi democratice.

După crearea Frontului Patriotic Antihitlerist de către Partidul Comunist Român, organizația revoluționară a tineretului din România își intensifică activitatea pentru constituirea Frontului Patriotic al tineretului. Mișcarea patriotică trebuia să cuprindă întregul tineret din România indiferent de apartenența politică, religioasă și concepția de viață. În acest sens Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist a adresat propuneri de colaborare a tuturor personalităților tinere, organizațiilor politice, tineretului social-democrat, național-țărănesc, radical-țărănesc și liberal, tuturor organizațiilor sportive, culturale etc. Această propunerea se baza pe o platformă care, în esență, cuprindea următoarele puncte: pace imediată cu țările din coaliția antihitleristă, alungarea armatelor hitleriste din România, libertatea și independența națională, eliberarea tinerilor patrioți din închisori și lagărele de concentrare, amnistie generală politică și militară, înlăturarea din țară a instructorilor tineretului hitlerist, dreptul de liberă asociere și organizare patriotică, profesională, culturală, sportivă, revendicări în care era interesat întregul tineret patriotic din România.

Influența Uniunii Tineretului Comunist crește necontenit și, odată cu aceasta, crește spiritul revoluționar al maselor de tineri, care va crea condiții pentru neîncetata lărgire și întărire a organizației tineretului revoluționar. Pentru a cuprinde un număr cît mai mare de tineri și simpatizanți ai U.T.C. și antifasciști în Frontul Național Patriotic, se constituie, în cadrul Uniunii Patrioților, de curînd înființată de către partid, grupe de tineri patrioți. În același timp, se caută și se stabilește legătura cu tinerii socialiști pentru a-i antrena în alcătuirea unui front unic muncitoresc al tineretului. Se răspîndesc manifeste cu caracter patriotic la Timișoara, Arad, Brașov, Iași, Orșova, Ploiești etc. Una din lozincile prezente în toate manifestele era „Vrem Transilvania liberă". În aprilie 1944, se difuzează la Timișoara, un manifest semnat în mod semnificativ, „Uniunea Tineretului Patriotic din Banat". În același timp se intensifică conflictele de muncă și sabotajele inițiate de către partid și U.T.C.

Apropierea momentului alungării armatelor hitleriste din țară a impulsionat activitatea revoluționară a uteciștilor. Crescuți și educați de către partidul comunist, ei sînt folosiți într-o măsură și mai largă în activitatea organelor de partid, a Apărării Patriotice, a Uniunii Patriotice, a Formațiunilor de luptă patriotice. Acum se conturează un obiectiv de primă importanță: pregătirea revoluției de eliberare națională și socială antifascistă și antiimperialistă, obiectiv căruia îi sînt subordonate toate acțiunile organizației tineretului revoluționar. Tinerii patrioți conduși de uteciști au început să se organizeze în formațiuni de luptă patriotice și să se înarmeze, încadrîndu-se într-un sistem precis de mobilizare, elaborat de către partid, care permitea anunțarea și intrarea în acțiune, într-un timp extrem de scurt, a formațiunilor de luptă patriotice.

Din primul moment al declanșării revoluției, participarea tineretului la lupta de eliberare a țării de sub dominația Germaniei naziste a primit un caracter de masă. Avîndu-i pe uteciști în primele rînduri, tinerii muncitori, țărani, studenți și elevi, civili și militari s-au avîntat în lupta hotărîtoare al cărei rezultat avea să deschidă o epocă nouă în istoria poporului român.

Pătrunși de justețea cauzei – restabilirea independenței și eliberarea părții de nord-vest a Transilvaniei de sub ocupația cotropitorilor hitleriști și hortiști, tineretul român s-a aruncat cu eroism în luptă. Din primele zile ale revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, tinerii din armată, în frunte cu uteciștii și elevi ai școlilor militare de ofițeri și subofițeri, cum au fost cei din detașamentul Păuliș, au luptat pe o arie largă împotriva trupelor naziste și hortiste. Călăuziți de idealul eliberării patriei, ei au luptat cu abnegație și eroism pe cea mai mare parte a teritoriului țării noastre unde trupele hitleriste continuau să opună rezistență. Sprijiniți permanent de forțele patriotice din rîndurile populației civile, tinerii ostași au înfrînt rezistența dușmană, au capturat mii de prizonieri și însemnate cantități de material de război și tehnică de luptă. Numeroase acte de eroism au înfăptuit tinerii în Banat, centrul și vestul Transilvaniei, Dobrogea și Oltenia aducîndu-și o contribuție prețioasă la apropierea momentului eliberării patriei.

Întreaga luptă antihitleristă și antifascistă a tineretului român, participarea lui plenară la înfăptuirea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, la războiul antihitlerist, pînă la înfrîngerea definitivă a Germaniei naziste, a exprimat adeziunea lui la idealurile comuniste de construire a noii societăți. Ea a exprimat, în același timp, spiritul patriotic revoluționar în care Partidul Comunist i-a educat pe tinerii uteciști în îndelungata și dificila perioadă a ilegalității pregătindu-i pentru îndeplinirea sarcinilor mărețe care îi așteptau în opera de construire a noii societăți socialiste în România.

Radu PAIUȘAN

ȚĂRANII

Au adînci rădăcini, străbătînd în
pămînt,
Cresc înspre cer cu grînele – odată.
Deseori îi vezi cum se nasc odată cu
ziua,
Însă supraviețuiesc apusului soarelui;
Deseori îi auzi dialogînd cu astrele,
Cum se sfătuiesc cu glia.
Cînd seamănă, dăruiesc pămîntului
O parte din ei înșiși;
Cînd culeg, smulg și din univers o
parte.

Scumpi la vorbă, ei spun,
Totuși, atît de multe, atît de mult.
Mîinile lor poartă amprentele țărînei,
Sufletul le este curat, imaculat,
Mirosind a pîine de zile mari.
Din curcubeu, ei împletesc cununi de
vise

Și cu ascuțișul vîntului își taie colacii.
Cînd visează, o fac cu ochii deschiși,
Voind grînele crescute precum plopii.

Draga MIRIANICI

cronica literară

Marcel Pop-Corniş

Anatomia balenei albe

Ed. Univers

1. In 1977, cind ii apărea traducerea romanului **Priveşte, inger, către casă** – traducere insoţită de un amplu studiu introductiv, scriam că Marcel Pop-Corniş este unul dintre cei mai interesanţi critici literari ai generaţiei sale: adăugam studiilor, şirul de cronici literare pe care le semna in revista „Orizont". Volumul de faţă exista şi atunci, era risipit prin reviste, printr-o teză de doctorat, puţin din el se afla şi in comentariile pe care Pop-Corniş le dedica prietenilor săi, ca un bun coleg şi profesor ce era. Vreo două volume, unul despre proza română contemporană şi altul despre poezia americană erau cit pe-aci să apară şi dacă anatomistul ar fi scris o cronică frumoasă despre un editor ar fi şi apărut chiar inainte de amplul studiu destinat lui Thomas Wolfe: prin 1976. **Anatomia balenei albe** este unul dintre cele mai temeinice studii apărute la noi in ultimii ani; răbdarea criticului a fost pe deplin răsplătită. Totul e citit şi recitit, studii mai vechi sint reluate, ansamblul arătindu-se, azi, fără fisură. Criticul se mişcă prin literatura americană („de la inceputuri şi pină azi", centrul de gravitaţie fiind Melville, reper central, Wolfe) lejer, emiţind puncte de vedere. El nu face „operă de informare", ci participă ca teoretician, critic, la studiul literaturii americane; al culturii americane; al felului de a exista al literaturii moderne. Nu are nici un complex, ba chiar incearcă a arăta ce trebuie să facă teoreticianul şi criticul american spre a-şi aduce la zi cercetările. In argumentul introductiv, „Pentru o poetică a romanului american" dă chiar indicaţii preţioase, dar nu-i stă rău fiindcă are un program, a citit tot, sau aproape tot, incearcă a disciplina excese şi a oferi o sănătoasă metodă de inţelegere şi interpretare celui ce vrea să-l asculte. Critica arhetipală a lui Frye se numără intre drumurile demne de incredere propuse de Pop-Corniş. Dealtfel insăşi **balena** e o grilă propusă (nu cu atita nădejde) de **Anatomia criticii.** Ca un bun şi temeinic ardelean, metoda ii convine („ii vine ca o mănuşă"). Dintotdeauna ardelenii, cercetători inzestraţi la maximum cu sentimentul istoriei şi al istoricităţii, s-au simţit bine intre mituri, mitologii, au resimţit ca familiară literatura epopeic-simbolică. Nimeni nu poate incă bănui cit datorează eminenţii critici pe care i-a dat Ardealul sensului pe care l-a imprimat culturii române (sau ar fi putut să-l imprime) Budai-Deleanu, Coşbuc, Goga, itinerarelor presimţite de acţiunea culturală a unor Şincai, Maior, Micu.

2. In felul ei, cartea este un „manual de lectură", o carte care indică traseele străbătute de scriitorul modern. Criticul iniţiază. **Epopee şi roman, Romanul călătoriei iniţiatice, Călătoria inocentului şi romanul iniţierii, Romanul cronică** pot fi şi titluri de subcapitole şi teme de „dezbatere" asupra literaturii moderne. Dincolo de critica arhetipală, descoperim alte căi de acces către interioarele operei. In măsura in care **balena albă** e o metaforă a textului – iată una dintre premizele analizelor, poate cea mai importantă – **Moby Dick** e un metaroman care divulgă „relaţiile naratorului cu textul său". Balena ne invită să o „citim ca pe un metadiscurs care inglobează in sine naraţiuni asemănătoare". Scriitorul ne invită a descoperi naraţiunile de acest tip şi a le aplica „un tip de comparatism superior" ce recurge la operă ca sistem de referinţă sau grilă in interpretarea altor opere. Anatomizind balena (criticul anunţă, modest, că balena melvilliană refuză a fi anatomizată) criticul descoperă formule de acces către inţelegerea literaturii americane de azi. Excelente sint paginile epilogului **(Avatarurile balenei albe, azi)** prin deschiderea spre romanul american de ultimă oră. Un subcapitol **(Leviatanul spaţial şi social)** descoperă chiar o nouă modalitate de a se afirma a specificităţii literaturii moderne.

O asemenea cercetare reclamă discipoli, drumuri paralele, cercetări complementare. Spaţiul unei cronici literare e mult prea redus pentru a indica măcar felul in care autorul se individualizează in cadrul americanisticii. Cartea de faţă poate sugera o seamă de căi de cercetare, ale literaturii române – prin descoperirea intregii noastre culturi pornind de la textele fundamentale.

Moby Dick a fost mereu o carte actuală, Melville, un scriitor iubit. Masiva cercetare a lui Pop-Corniş impresionează prin puterea ei de sinteză. Cărturarul domină cu autoritate bibliografia parcursă, textele confraţilor, citează nu pentru a exista intru bună vecinătate, ci pentru a defrişa un teritoriu al literaturii. Dacă azi se publică volume de critică semiotică, tematică etc., dacă se minuieşte prin reviste floreta, sabia, ba uneori chiar şişul, Pop-Corniş practică sobru, uneori incruntat, **stilul. buldozer.**

Cornel UNGUREANU

Eugen Simion

Întoarcerea autorului

Ed. Cartea Românească

Noua carte a lui Eugen Simion are un titlu demn de orice **série noire:** el aduce mai degrabă cu titlurile fantasticelor aventuri ale cine ştie căror eroi de epopee detectivistă. Cine este enigmaticul Autor, a cărui reintoarcere (de pe ce tărimuri? din ce peripeţii palpitante?) este anunţată cu un aer semi-triumfal pe frumoasa copertă a cărţii? Să fie el vreun truculent James Bond ori Simon Templar? Ori fantoma nu ştiu cărui nobil scoţian, revenit pe ruinele fostului său castel? Vai, nu, căci masivul tom are şi un subtitlu: „Eseuri despre relaţia creator-operă." Odată dumiriţi, nu ne mai rămine decit şansa unei călătorii de plăcere printr-unul din cele mai frumoase volume de critică scrise de un (scuzaţi cuvintul!) autor român.

Răminem insă la prima impresie: cartea debutează cu o crimă. Un scriitor, Marcel Proust, are indrăzneala de a-l cobori, prin citeva gesturi brutale (a se citi „studii şi articole") de pe soclu – pe un al scriitor. Lèse majesté? Statuia odată coborită la nivelul solului, agresorul işi desăvirşeşte opera. Sub ochii arbitrului (neutru, la o primă ochire – Eugen Simion) asistăm la o partidă de box originală: un boxer infuriat (fost, in copilărie, mare consumator de madeleine) luptă cu un sac de antrenament pe care este zugrăvit chipul adversarului său. O luptă inegală, dincolo de spaţiu şi timp, o incăierare intre două concepţii de a fi ale criticii: o aruncare a prosopului criticii biografice (a **eu**-lui superficial) de către un adept al metodei **eu**-lui profund. Pugilistul, posesor de statuie, cam monden şi plin de ticuri, mort inainte ca mai tinărul său oponent să fi primit drept de existenţă in ringul literelor, nu e altul decit Sainte-Beuve, unul din părinţii criticii biografice. Biografismul devine, astfel, la Eugen Simion, un fel de „querelle" intre moderni şi clasici. De partea cui e adevărul? Eugen Simion, arbitru in ring, nu ne-o spune direct. El are, fireşte. propriile sale convingeri, dar lui ii place, inainte de orice, **spectacolul.** Un spectacol la a cărui inscenare participă cu mult zel, cu farmec, plăcere a aminării deznodămintului şi, vai, da, erudiţie. El nu este insă un „terorist" (nici măcar „ficţional"). Nu. Penrtu autorul **Dimineţii poeţilor** ceea ce contează este aducerea in prim-plan a citor mai multe mărturii. A citor mai mulţi arbitri-judecători. Personaje care se vor transforma, la fel ca şi „managerul" acestui „combat", in participanţi direcţi la una din cele mai palpitante probleme de critică şi istorie literară: işi vor da votul, pro sau contra biografismului in critică, Rimbaud, Valéry, Mallarmé, Sartre, Eliot, Barthes (mai ales Barthes), Starobinski, ba chiar şi Caragiale. Bineinţeles că nu lipsesc peripeţiile: cel care declanşează (in carte!) conflictul, Proust, se dovedeşte, pină şi in actul de acuzare, a fi dacă nu un adept al metodei incriminate, cel puţin un uzant inconştient al ei. Motiv bun de a face o palpitantă croazieră psihanalitică (prilej cu care pogoară printre noi, intr-un carusel perfect dirijat de idei, Freud). Lovitură de teatru! Spectacolul aduce tot mai mult a complot: un al doilea tur de scrutin ne convinge că nici unul din cei chemaţi să depună mărturie nu este prea ferm in ceea ce face: cei care neagă metoda recunosc că, da, fireşte, ea işi are meritele ei, in vreme ce adepţii ei necondiţionaţi nu sint chiar atit de intransigenţi faţă de „amestecul genurilor"... Eugen Simion insuşi mimează aceeaşi poziţie oscilantă, lăsindu-se dus cind de val, cind de contraval: nu exclamă la un moment dat: „Ca şi Proust, Valéry se contrazice, **din fericire,** (s. n.) se contrazice."? Eugen Simion este, in fond, un **autor** ce-şi are propriile păreri, pe care le vrea verificate intr-un discurs critic de o perfectă dialectică. El va conchide: „Opera are de ciştigat sau de pierdut – asta vreau să spun – de pe urma atitudinii morale a autorului, Opera trebuie să invingă in astfel de stituaţii, nu numai timpul care selectează şi diminuează, dar şi ideosincraziile provocate de o viaţă demnă de valoarea operei".

Nu putem, desigur, nici măcar schiţa, in aceste puţine rinduri, intreg eşafodajul de subtilităţi – de la cele ideatice la cele stilistice – oferite cu dărnicie de către Eugen Simion cititorului. Sintem obligaţi să ne resemnăm, cu atit mai mult cu cit coexistă in **Intoarcerea autorului,** trei, dacă nu patru cărţi. Prima dintre ele, la care ne-am referit, **Contre Sainte-Proust,** intră in rezonanţă, prin nevăzutele fire care le-au adunat sub aceeaşi copertă, transformate in trainice rădăcini subtextuale, cu celelalte, de o extraordinară fineţe a rostirii critice: **Structura unei existenţe, Strategia criticilor** şi fermecătoarele **Dialoguri,** toate la graniţa dintre cea mai doctă teorie şi „frivolitatea" ficţiunii. De aici inainte, Eugen Simion va fi revendicat de cel puţin două domenii: el intră pe poarta criticii şi iese pe uşile batante ale prozei.

Mircea MIHAIEŞ

aqua-forte

Precizări colegiale

Adresind cuvenitele mulţumiri universitarului Ştefan Avădanei care in CRONICA nr. 10 (840) din 5 martie 1982 recenzează cartea noastră, **Anatomia balenei albe,** ne ingăduim in replică (şi noi pe acelaşi ton „colegial şi **sine ira"**) citeva precizări, din respect pentru calitatea de anglist a recenzentului, pentru acribia cu care a coborit la detaliu, dar mai ales din respect pentru ... adevăr.

O parte a recenziei se ocupă de semnalarea unor „scăpări mărunte" in textul nostru: „inexactităţile" in numerotarea capitolelor in **Moby Dick,** de pildă, apar numai atunci cind se compară ediţia românească (trad. Petre Solomon, B. p t., 1973) cu ediţiile americane, intrucit traducătorul a comasat la un moment dat două capitole (24 şi 25), ultimul un „postscriptum", cules in ediţia românească ca notă la subsol intrucit el lipseşte din unele ediţii americane. Or noi am specificat clar in nota privind bibliografia primară utilizată (p. 381) că am citat sistematic această traducere a lui Petre Solomon, singura la dispoziţia publicului larg. Nu ştim in ce măsură am fi putut „prefera traduceri proprii" peste tot, cum opinează recenzentul; ne-am referit la traducerile existente pentru a facilita urmărirea demonstraţiei noastre, cu amendările de rigoare atunci cind traducerile ni s-au părut imperfecte. Aşa se explică şi dubleta **Jacheta albă** şi **Cojocelul alb** care apare in cartea noastră, denumind acelaşi roman melvillian: primul titlu este traducerea preferată de noi autohtonizantului „cojocel alb" care nu apare decit in parantezele bibliografice, atunci cind extragem citate din traducerea lui Petre Solomon (B. p. t., 1976).

Nu ne-am ocupat de „ultimul roman" al lui Thomas Wolfe, **Munţii de dincolo,** pentru simplul motiv că el nu există. **The Hills Beyond** (1941) este de fapt un volum amalgamat care conţine zece scurte povestiri şi un fragment neterminat (10 capitole) al unei naraţiuni mai lungi, fără semnificaţie estetică deosebită. Cit priveşte „scandaloasa poveste editorial-istorico-literară", cum o numeşte recenzentul, privitoare la imixtiunea editorului Edward Aswell in textul ultimelor două romane wolfiene, ea a fost cam de multişor rezolvată. S-a constatat că această imixtiune nu este atit de gravă cum s-a crezut: e adevărat că Aswell a redistribuit materialul unor capitole, le-a comasat pe cele cu tematică comună, a atenuat pe alocuri violenţa stilistică a scriitorului şi chiar a introdus unele pasaje de legătură (extrem de puţine la număr, şi culese in cursive). In ansamblu insă cele două romane, **Urzeala şi stinca** şi **Nu te mai poţi intoarce acasă** respectă ordinea din manuscrisul predat de Thomas Wolfe inaintea morţii sale, ele nu sint nicidecum „romane hibride", colate etc.

In fine, nu credem c-am fi putut acorda capitole separate tuturor prozatorilor americani invocaţi de recenzent. Cum arătam şi in **argument,** „pentru facilitarea demonstraţiei am ales ca termen de referinţă proza lui Thomas Wolfe, după părerea noastră momentul cel mai semnificativ in evoluţia acestui tip de roman identificat de noi ca '„melvillian'" (p. 17). Fără o limitare a cărţii noastre intre aceşti doi poli, fără a evita istorismul şi exhaustivitatea invocate de recenzent, nu ne-am fi putut concentra asupra „anatomizării" modelului narativ propus, făcind ca balena noastră alb-neagră să se inece in propriul ei spermanţet.

Marcel POP-CORNIŞ

Limbaj poetic –

Problema convergenţelor intre limbajul poetic şi cel matematic, ca şi problema opoziţiilor dintre cele două limbaje m-a preocupat intens şi după apariţia **Poeticii matematice.** Am publicat in acest sens citeva studii dintre care, in româneşte, cel mai cuprinzător este capitolul dedicat lui Pius Servien in cartea mea **Din gindirea matematică românească.** Servien a constituit punctul meu de plecare in această problemă. Intreaga mea abordare este o dezvoltare şi o continuare a punctului său de vedere. Concomitent insă mi-am luat şi distanţa faţă de Servien. Astfel, in loc să consider că limbajul ştiinţific (LS) şi cel poetic (LP) sint disjuncte, am plecat de la ipoteza că orice enunţ manifestă diferite disponibilităţi, de fiecare dată actualizindu-se una sau alta dintre ele. Desigur, ceea ce spun se referă la o stare ideală, o stare limită a limbajului, confirmată insă de poezia ultimelor decenii. Pentru a da numai două exemple, voi aminti că enunţul **deux et deux quatre** este un vers din Jacques Prévert iar ecuaţia $e=mc^2$ din teoria relativităţii a devenit un vers de Nichita Stănescu.

Adeziunea la opoziţiile pe care le-am propus, intre LS şi LP, a fost puternică, dar nici contestaţia nu a fost neglijabilă. Cercetările in acest domeniu, la noi in ţară şi peste hotare, au fost atit de bogate incit ar furniza materia unei cărţi de citeva sute de pagini. Nu poate fi vorba de o „meditaţie ultimă" pe această temă. In primul rind, chiar eu am polemizat cu unele dintre propriile mele idei din 1970. Am crezut, de exemplu, in **Poetica matematică,** in caracterul pur denotativ al limbajului matematic, pentru ca să mă indoiesc ulterior, după cum nu am mai putut adera la identificarea LS cu ipostaza raţională şi a LP cu ipostaza emoţională a limbajului. Un fapt derutant in structura opoziţiilor dintre LS şi LP (peste 50 in versiunea din 1975) il constituie situarea lor la niveluri de abstracţie diferite. Astfel, absenţa sinonimiei in LP se referă la un nivel superior de abstracţie al acestui limbaj, nivel la care semantica LP nu mai este discretă, ci continuă, in timp ce proprietatea de proiectivitate sintactică a celor mai multe propoziţii din LS are in vedere o analiză la nivelul expresiei direct perceptibile. Am considerat că cititorul va situa, de la sine, fiecare opoziţie la nivelul corespunzător de abstracţie. Nu s-a intimplat insă aşa. Astfel, I. Funeriu **(Versificaţia românească,** p. 161) contesta ideea absenţei sinonimiei in LP, argumentind că sinonimia „nu presupune identitatea (echivalenţa absolută) a două cuvinte, din punct de vedere semantic". Nu s-a sesizat că 1° noi avem in vedere o tendinţă asimptotică a

viaţa asociaţiei

In ziua de 19 martie a. c., la sediul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, a avut loc Adunarea generală a Asociaţiei, in cadrul căreia a fost analizată producţia literară a scriitorilor timişoreni. La lucrările Adunării generale au luat parte tovarăşul **Constantin Potingă,** secretar al Comitetului judeţean Timiş al P.C.R., tovarăşa **Augusta Anca,** preşedinta Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Timiş şi tovarăşul **Nikolaus Berwanger,** secretar al Uniunii Scriitorilor din R.S.R. Poetul Anghel Dumbrăveanu, secretar al Asociaţiei Scriitorilor, a prezentat cu acest prilej un referat privind „An
literar timişorean 1981 – intre realităţ
exigenţe. La dezbaterile care au urma
participat scriitorii: **Alexandra Indrieş,**
ian Liviu Birăescu, Ion Velican, Andr
Lillin, Maria Pongracz, Ion Marin A
jan, Laurenţiu Cerneţ, Slavomir Gv
novici, Gheorghe Azap, Florin Băn
Mircea Şerbănescu, Valeriu Birgău,
drej Ştefanko, Gheorghe Schwartz, C
Ungureanu, Nikolaus Berwanger, ca
făcut o analiză exigentă a literaturii
şorene, au reliefat valorile şi specific
cesteia, necesitatea de a crea oper
caracter patriotic, de o inaltă ţinut
tistică şi ideatică.

In incheiere a luat cuvintul tovar
Constantin Potingă, secretar al Comite
judeţean Timiş al P.C.R., care a relev
mod deosebit sarcinile care stau in
scriitorilor din această parte de
necesitatea de a se elabora lucra
literare cu un autentic caracter umanist-revoluţionar, ca scriitorii să se implice prin tot ceea ce fac in amplul proces de formare a omului nou al societăţii noastre socialiste.

OBS.

limbaj matematic

opinii

limbajului poetic, față de care diferitele texte sînt simple aproximări și 2° sinonimia la care ne referim este tocmai echivalența absolută a două enunțuri, deoarece privește nu situația din limbajul uzual, ci aceea din limbajul matematic, unde orice enunț poate fi parafrazat, reformulat intr-o infinitate de feluri semantic identice. Această idee a definirii LS prin existența, pentru orice enunț, a o infinitate de enunțuri echivalente se află dealtfel la baza intregii estetici a lui Servien, estetică și ea contestată, negată in insăși existența ei de către un autor valoros ca regretatul Ion Maxim, care-i reproșa că nu definește categoria frumosului. O obiecție surprinzătoare a venit din partea lui Marian Popa care interpreta alegerea limbajului matematic drept termen de referință in analiza LP in sensul că preconizăm o poezie al cărei punct de plecare se află in matematică; aspectul structural al LP este astfel confundat cu aspectul său genetic. Abordarea noastră se referă la o viziune **a posteriori,** structurală, a limbajului poetic și nicidecum la procesul de creație poetică. Poetul poate ignora limbajul matematic, după cum poate fi preocupat de diferite alegeri intre expresii cvasisinonime, dar **rezultatul** căutărilor sale va putea fi raportat cu folos la limbajul matematic și va fi apreciat, intre altele, și după rezistența la substituție

Lista dihotomiilor dintre LS și LP este deschisă. Intr-un articol din „România literară", apărut in urmă cu cîteva luni, prozatorul Mircea Ciobanu atrăgea atenția asupra unei distincții subtile dintre știință și artă. Prima este condiționată de „disponibilitatea punerii la îndoială", în timp ce a doua stă sub semnul „nevoii ființei cititoare de a se lăsa înșelată". Cît de mult ar fi de glosat pe marginea acestei idei!

Din păcate, versiunea din 1975 a listei mele de dihotomii a trecut neobservată de către lingviști și literați, probabil datorită faptului că a fost publicată intr-o carte al cărei titlu trimitea la matematică. Intre timp insă s-au acumulat nu numai noi clarificări, ci și noi nedumeriri. Intr-un moment în care literatura recuperează multe dintre încercările eșuate ale altor discipline, este interesant de observat modul în care ideea insăși de literaritate este mereu repusă in discuție. Șerban Cioculescu observa, nu de mult, că pe Nicolae Iorga, scriitorul, trebuie să-l căutăm nu atît in scrierile sale propriu-zis literare cît in opera sa istorică. In două cărți remarcabile, Eugen Negrici și Livius Ciocârlie au atras atenția asupra unor modalități prin care unele texte neliterare în intenția lor pot căpăta o identitate literară. Nu cumva este vorba aici de un fenomen mai general și mai profund? Ipoteza noastră asupra poeticității potențiale a oricărui enunț (mai general: capacitatea oricărui enunț de a fi actualizat, după împrejurări, in LS, in LP sau in alte limbaje posibile) vine în intîmpinarea unui răspuns afirmativ la această intrebare. Intr-o atare perspectivă ne putem, in continuare, intreba dacă nu cumva avem încă mari datorii față de una dintre cele mai singulare personalități ale culturii românești. Intr-adevăr, s-au acumulat monografii critice și ediții valoroase privind opera lui Ion Barbu (Rosetti-Călin, Pillat, Vulpescu, Mincu, Gibescu, Teodorescu, Foarță, Scarlat), ediții ale operei lui Dan Barbilian (Vrănceanu, Mihăileanu, Mihoc-Vodă), avem chiar două monografii care-l caută pe cel de al doilea in opera celui dintii (Nicolescu, Mandics), dar nu dispunem încă de nici o cercetare privind ipostaza poetică a textelor de geometrie, algebră și teoria numerelor aparținind lui Dan Barbilian. Tatonind această problemă putem anticipa un rezultat pe care, sintem convinși, cercetări ulterioare il vor confirma: există un poet Dan Barbilian, altul decît cel din eseurile dedicate lui. Gauss, Țițeica, Hilbert și Galois, un poet la fel de mare ca Ion Barbu. Esențială nu este aici „expresivitatea involuntară" ci poeticitatea inevitabilă a oricărui text purtind marca Barbu-Barbilian. Această apartenență simultană a celorași texte la LS și la LP constituie o sfidare a multor principii considerate de veacuri sacrosancte, in legătură cu incompatibilitatea dintre LS și LP; însă ne va trebui încă multă răbdare și meditație pentru a înțelege și explica mecanismul de constituire a acestei duble funcționalități a textelor lui Barbilian.

Solomon MARCUS

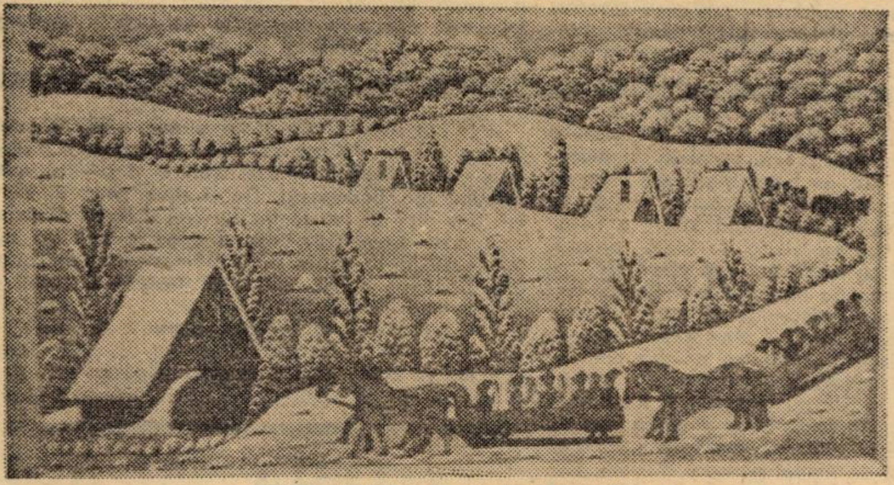

PETRU MIHUȚ: „Nunta la Brusturi"

permanențe

„SIMPLU CA BUNĂ ZIUA"

NOTE DESPRE LIMBAJ ȘI DIALECTICĂ

Gîndirea și obiectul gîndirii se află într-o înfruntare perpetuă, direcțiile lor de inaintare sînt opuse, pe de o parte gîndirea reducind, simplificind, căutind principii, legi, esențe, despicind, analizind (gîndirea totalizatoare, integratoare rîvnind să dea seama despre universal, acest fel de gîndire sacrifică în ultimă instanță obiectul pentru o imagine **despre** obiect), pe de altă parte obiectul gîndirii – diferit desigur de obiectul gîndit – care bombardează neincetat terenul de infruntare – subiectul cunoscător – cu o multiplicitate deconcertantă de aspecte multiforme refuzindu-se oricărei fixări conceptuale.

Și totuși cel mai elementar bun simț ca și cea mai sofisticată meditație filosofică ne arată că, în limitele stricte ale adevărului, gîndirea poate da seama despre realitate. După ce obiectul a fost redus pînă la forma ireductibilă, după ce vălurile sale au fost despuiate prin meditație, el rămine să ți se arate în plină lumină. Care poate fi lumina revelației sau lumina orbirii. In plină zi. Ințeles și cuprins intreg, dintr-o dată. Ceea ce ii scapă conceptului static din dinamica realului este accesibil prin dinamica similară a sintagmei. Analiza, operația dezvăluitoare se opresc la hotarul acestei „zile bune". **Bună ziua** devine dintr-o expresie de multe ori grăbită sau indiferentă monadă a spiritului, element al Logicii înțeleasă ca gîndire despre gîndire.

Interesant că această oprire a mișcării sufletului intru simplificare nu în preajma unui **concept** ci a unei **sintagme** (cum ar spune lingviștii) nu se oprește deci la abstract ci într-un **concret** al cuvintului care deschide imediat noi orizonturi ale meditației. „Simplu ca ziua" ar fi fost un „simplu" mult prea „complex", ziua este ea însăși o metafizică, or, ceva ce este la îndemina oricui, ceva ce nu se depărtează de nici un om, ceva simplu... ca bună ziua nu poate fi în nici un caz metafizică. Spiritul limbii a înțeles că ziua nu este nicidecum simplă, că explicarea ei cheamă de îndată în ajutor noaptea, două situații fundamental umane se cer dintr-o dată lămurite și, astfel, din aproape în aproape, – inexistența de fapt – simplitate a zilei ar deveni o sistematică amplă, negînd ipoteticul punct de pornire.

Dar dacă „ziua" nu-i cituși de puțin simplă oare cum poate fi simplă „ziua" căreia i se **adaugă** o calitate? Dialectica intrinsecă a limbii transformă aici o **adăugire** intr-o **reducție.** Devenind din lumina pururi aceeași, nemiloasă alungătoare a umbrelor, dezvăluitoare a tuturor tainelor, lumina morală, lumină **bună,** ziua aceasta se umanizează, coboară de la zei pentru a deveni pe măsura făpturii noastre. Singurul lucru care ne este tuturor pe măsură: **bună ziua...** Moralizarea aceasta a zilei, a luminei, face din ea ceva la indemînă, ceva care, fiind a tuturor, poate fi socotit elementul esențial al fiecăruia. O fundamentală umilință, exemplară pentru om, transpare din partea transcendentului in această expresie, încă una din binecuvîntările Limbii Române.

Originile îndepărtate, „rostul antropologic" i-am spune al salutului (salvării) fiecăruia de către fiecare ar inlesni poate încă o explicație. Simplitatea prin **bună ziua** nu poate fi înțeleasă deplin decît de aceia care mai păstrează străbuna credință că adresînd cuiva aceste cuvinte magice ești intr-adevăr în stare de a-i face ziua bună. Coborînd de la zei, această zi umanizată, ca orice lucru bun coborît de la zei, ridică pe om la puterea zeului tocmai prin aceea că-i arată cu precizie propria-i dimensiune. A da **bună ziua** înseamnă a-i arăta omului esența sa. I se poate face un dar mai mare? Cînd la rîndu-ți răspunzi: **bună ziua** spui de fapt: **„esența mea este și esența ta, puterea mea este și puterea ta, in adîncul zilei acesteia, care ni s-a dat fără părtinire amîndorura, sintem frați".**

Noi mai avem și un alt răspuns, care nu întîmplător pune accentul tot pe **bună,** și strămută cu și mai multă claritate parcă totul în rînduiala intim-umanului, a moralului: **„Bună să-ți fie inima!"** Deci inima ne poate fi la fel de limpede, la fel de puțin întortocheată ca lumina acestei zile. Inima din care mi-ai dăruit lumina aceasta îmbogățită și bucurată fie de această lumină simplă însăși! Se mai spune dealtfel și: **limpede ca bună ziua,** ceea ce-i aproape dar nu tocmai același lucru cu **simplu ca bună ziua.** Simplul nu presupune neapărat precederea complexului, ba mai degrabă dimpotrivă. **Simplu ca bună ziua** înseamnă datul de la care pornești, temeiul pe care te inalți. La început a fost simplul. Dimpotrivă, **limpedele** presupune precederea tulburelui. Lumea s-a limpezit din tulburarea haosului. Ceea ce este **limpede ca bună ziua** este tocmai starea la care ai ajuns **după ce te-ai** lămurit interior, după ce ai străbătut toate labirinturile tenebroase ale îndoielilor, deci înțelept ca însăși înțelepciunea, moral ca însăși moralitatea, dubla moral, în același timp **limpede** și **bun, limpede ca bună ziua.** Devii transparent încît lumina să nu fie în tine decît scurt popas în trecere spre altul. Fiind ceea ce lasă să treacă lumina, limpezirea, dacă nu este ea însăși esență, te călăuzește spre esențe. Prin limpede te petreci în simplu. Ziua este lumina abstractului, Ziua bună abia începe să încălzească sufletele. Să le topească pentru a reduce zgura la miezul cel mai prețios.

Cînd ne intîlnim, cînd ne adunăm sub zarea cuvîntului sau ne despărțim ne spunem: **bună ziua!** Iar acest lucru e atît de simplu încît nu se poate spune altfel. E o reducție la esența limbajului. E atît de simplu, **SIMPLU CA BUNA ZIUA!**

Christian CRĂCIUN

● miniaturi ● miniaturi ●

Maria Urbanovici

CRATERE

Ed. Cartea Românească, 1981

In cei numai doi ani scurși de la debutul editorial al Mariei Urbanovici, autoarea poemelor din volumul **In prelungirea luminii** (Cartea Românească, 1980), ne-a prezentat un profil poetic bine conturat, ale cărui elemente esențiale sînt puterea fabulatorie, creatoare a unei mitologii personale, și lejeritatea de mișcare într-un spațiu cultural generator de sugestii tematice.

In cel de-al doilea volum, **Cratere,** poezia Mariei Urbanovici propune imagini ale permanentei gestații, ale continuei regenerări universale. Poemele se articulează, pornind de aici, intr-o tramă complexă de motive, dintre care cel al focului este dominant. Intreg universul liric poartă însemnele focului; deopotrivă al vieții și al morții, acesta înlesnește poetei realizarea idealului alchemic al contopirii elementelor: „foșnetul focului pe spinarea valurilor"; „împăcare / între viață și pulberea stelelor". Condiția făuritorului de mituri, înrudită evident cu aceea a alchimistului, este ușor adoptată de autoare în elaborarea unei poezii meditative, nu lipsită de vocație cosmogonică sau de o subtilă percepție a fenomenalului. Greu integrabilă tradiției așa-zisei „lirici feminine", poezia Mariei Urbanovici din recentul volum depășește, în parte, sofistica celui precedent și, în cele mai bune piese ale sale, aceede cu simplitate la zonele tulburătoare ale lirismului.

Antoaneta Apostol

CEASUL DE FRUNZE

Ed. Junimea, 1982

Debutind cu un ciclu de poeme care proiectează spațiul autohton într-o lumină feerică, cel de-al doilea volum al Antoanetei Apostol, **Ceasul de frunze,** il continuă, atît ca simbolism, cît și ca atitudine lirică, pe cel precedent, **Fîntîni de aer,** apărut în 1980 la Editura Eminescu. Sentimentul naturii, erosul și scurgerea timpului rămîn sursele principale ale unui discurs liric saturat de culoare.

Poezia senzuală, dominată de vizual a Antoanetei Apostol compune mozaicuri somptuoase de imagini ce relevă gustul autoarei pentru spectacular și fantastic. Universul crepuscular din **Fîntîni de aer** era dominat de culoarea aurului, fundal potrivit pentru jocurile fanteziei cu figuri mitologice, ca și penrtu intimitatea confesiunii, Căutarea intimității, legată acolo de fluide protectoare ca aerul, apa marină, se prelungește, în **Ceasul de frunze,** cu voluptatea claustrării **(Însemnări),** a retragerii în tăcere și somn. Explicitînd metafora fîntînii din volumul anterior, căderea este forma predilectă de mișcare a unei naturi discret contaminate de neființă. Presimțirea anotimpului hibernal se leagă de bucuria trăirii plenare a prezentului și, nu rareori, de tonul elegiac al meditației. În „lumea de dincolo de pleoape", reveria și amintirea devin greu de delimitat, îndeosebi în ciclul final, unde modalitatea lirică e sensibil schimbată. Adoptînd versul alb, Antoaneta Apostol renunță la aglomerarea de simboluri în favoarea descoperirii unui „scenariu" alegoric. Discursul cîștigă în naturalețe, lasă să transpară o discretă (auto)ironie.

Ivan Covaci

FRUNTEA SINGURĂTĂȚII

Ed. Kriterion, 1981

În volumul **Fruntea singurătății** poemele lui Ivan Covaci surprind prin regăsirea candidă a spațiului imaginar arhaic al basmului folcloric.

Univers predilect al poeziei, satul este o prelungire a mitului, perimetru uman marcat de tipare culturale tradiționale, tărîm al unei spectaculoase deveniri **(Schiță de seară).** Reintoarcerea în lumea satului echivalează cu ipostazierea unui mod de existență sensibilă la ciclurile naturii, cu asumarea unei condiții spirituale privilegiate, de care poetul se simte privat în mediul citadin **(Larmă).** El dedică versuri mestecenilor, copiilor, cailor, presupune a fi descoperit un ritual magic. Poet al cîmpiei, al spațiilor largi (stepa, azurul, marea), Ivan Covaci își construiește universul imaginar aproape manicheist, opunind vastitatea, conotată pozitiv, spațiului claustral. Efectul acestor poeme vine, mai cu seamă, din sugerarea latenței miraculosului. O inalterabilă puritate a sentimentelor îi marchează numeroase poeme, ce nu rămîn străine de propensiunea spre efemer a barocului: „Nu, trupul tău nu se-aude / e aidoma fulgilor, fără ecou / Mîine, sub lăncile zorilor, crude, / Din lacrimă te voi sculpta din nou". Lirica imagistică al ui Ivan Covaci recompune spectacolul neincetatei prefaceri a lumii fenomenale, trădînd o natură senzitivă și iubitoare de reveri.

Carmen BLAGA

Ion Rahoveanu

REVEDERE.

Bătrîn plînge tata
Din anii lui singuri –
Fericiți de revedere
Amîndoi plîngem
Ca de soare prea mult –
Ni se pare, simțim,
N-am rîs atît niciodată.

De trandafiri am muri
În ghimpii acestor clipe,
Desăvîrșire a jarului!

Părem de mult în pădure,
În amarul de fragede zile,
Încărcăm și aducem iar lemne,
Greutăți și asprimi ale harului.

SPAȚIU

Nicăieri în suflet nu mai am
Loc de lovituri, de răni viclene,
Pot jura pe gînduri și pe ram.
În septembrie mă văd acasă

Și răbdate lacrimi simt în gene
Spre morminte-n toamna lor mănoasă.

Tu ai gesturi suple de camee-n soare,
Am de ce mă rezema în mine
Între oameni și fîntîni și arbori
Pe originarele coline.

Surîzînd mă simt iar prins în luptă,
Toamna-i drastică, melodioasă,
Chiar în flamura de frunze, ruptă.
Pretutindeni am în suflet spații,
Mari, de năzuinți, de germinații.

CĂTRE VIS

Iubirea de viață rabdă fierul
Și totuși sus azurul îl simțim
Și nu ni se rod aripi în senin,
Suficient de neted iată cerul.

Regină-i dragostea de taină-n sînge.
Absurd de simplu, de firesc, tîrziu
Același adevăr ne va fi rege
Și se va-nmuguri cum se va plînge.

Tărm sîntem vieții care bate-n noi,
În generații, cu dureri de dealuri,
Cu sabie de soare și de ploi,
Tărm pentru voluptatea-acestor valuri.

FLORI GRAVE

Plouă mult și murmur tremurat ascult,
Spre bordură ape curg și gînduri,
Tulburînd imagini vin bucăți de scînduri.

În fereastra aburind a gheață
Se vestesc petale și ninsori
Și e-n tot eroică viață.

Nu ne mai vedem. Și vis ne-am crede,
Gînditoare stînci sub ploi și vulturi,
În miracol lizlera verde.

Plouă și mi-e totuși dor de soare,
Stele vreau și nori mari și lumină,
Pe cupola de azur, sixtină.

Traian T. Coșovei

LA FEREASTRA AUTOSTRĂZII

Stau la fereastra autostrăzii. Stau și aștept
și cîmpul îmi împinge încet sub bărbie cuțitele verzi ale ierbii
fără să-mi ceară nimic.
Nici bani. Nici viața. Nimic.
Ca un trib părăsit
la marginea unui aeroport de suflete călătoare.
Ca un bătrîn indian la marginea preeriei pîndind
o companie pe acțiuni care să-i asfalteze spinarea reumatică,
ori vreun comis-voiajor să reverse asupra-i loțiunile lui capilare.
Migrene. Migrene și lipsă de somn. Și netezi autostrăzi
împingînd în zare grăuntele unui camion afumat
transportînd manuscrise și heringi de la mări prohibite.
Stau în cabină, lîngă șoferul care-și povestește viața
fetișurilor indiferent atîrnate de oglinda retrovizoare, –
ștergătoarelor de parbriz adormite,
cadranelor reci, înghețate (povestea unei vieți – ca și cum
privind prin ochelarii mortului n-ai vedea decît aceleași țări
cu munți și cu torenți de capre...)
Stau la fereastra autostrăzii.
Ca un cargobot bătrîn duhnind a cherestea și a lăzi cu lămîi.
Stau năpădit de fulgi, de insecte luminoase și nu știu
ce mai aștept.
Poate mulajul ierbii de anul trecut șchiopătînd în cîmpia de ghips.
Poate emulsia roșie a firmei luminoase brăzdînd fețele
autostopiștilor.
Și, în sfîrșit, iată-mă și pe mine:
„Fața pictată pentru iubire ca la serbările vinului". Exact
sub ciuperca otrăvitoare a benzinăriei care le știe pe toate.
Agățat ca o fotografie în rama oglinzii –
o frunză verde, proaspătă, în varza fără gust a inserării.
Un miner de alamă pe care soarele
întîrzie, o clipă, ca un datornic în fața portăreilor.
Stau la fereastra autostrăzii. Și de departe, –
cu degete de miere, stăpînind simțurile, mîinile mele
învață stupăritul sufletului tău.

O ÎNTUNECARE

Se întunecase pe terasa berăriei.
La acea oră
cîțiva paraziți sorbeau prin vitrine alcoolul inserării.
Ventuze și clești și trompe și fălci
și geamurile sărind în țăndări absorbite de fluidul mesmeric
al unui duh refuzat.
(La malul mării, unde valurile învelesc și înfioară
recruții boabelor de nisip,
doar faraoni în bandaje de clor și rășini lepădați de vreo
piramidă.
Doar gesturi silite să fugă de-un val de violență pe plaja
cu trestii aprinse de-un gînd)
Se întunecase și marea devenise un urs înghețat
cotrobăit de săniile și cîinii unei expediții polare.
Scăpăram un chibrit.
Răspundeam semnelor pe care alte civilizații le făceau
cu-o oglinjoară.
Din pahare, din burdufuri și borți, se înălțau
mici dirijabile furate. Minuscule iscoade
ale fumului de țigară pornite în căutarea noastră.
Ventuze și clești și trompe și fălci
storcînd ca pe-o lămîie tonomatul de-o muzică acră.
Și noi ne aminteam vechi nume de industriași, de bancheri.
În ganguri străvechi aprindeam un chibrit
de la fluidul mesmeric al unui duh cu desăvîrșire uitat
(mirosul de cîrpă arsă al unui pescăruș îndurera marea)
Răspundeam semnelor, gata să tresar –
gata să-mi cer iertare, gata să-mi înfig dinții
în trandafirul otrăvit al ceasului din perete.
Gata să mă trezesc
sub geamurile sărind în țăndări absorbite de vidul cosmic –
singur într-o cameră care vede, care visează, care digeră.
Privindu-mă fix.
Întunecîndu-mă.

60 ANI DE LA CREAREA U.T.C.

O GLORIOASĂ PAGINĂ DE LUPTĂ

(1 Mai 1939)

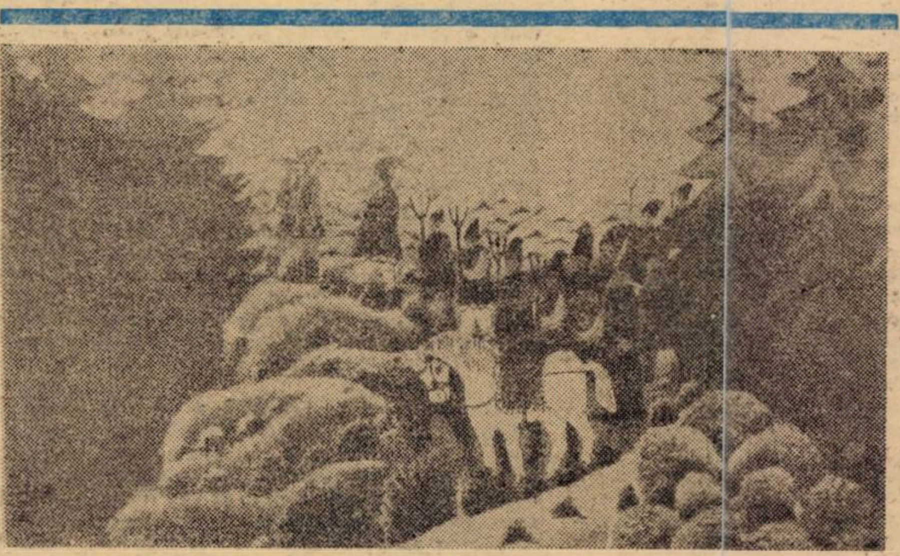

PETRU MIHUȚ: „Avram Iancu"

Instaurarea dictaturii regale, la 10 februarie 1938, a însemnat începutul lichidării regimului parlamentar-constituțional din România și crearea condițiilor instaurării, la 6 septembrie 1940, a dictaturii legionaro-fasciste. Urmărind să frîneze lupta clasei muncitoare, dictatura regală a desființat, în toamna anului 1938, sindicatele muncitorești (C.G.M.) înființînd în locul lor breslele. Scopul urmărit de dictatura regală era acela de a folosi breslele ca instrumente prin care muncitorii să fie sustrași de la conținutul politic pe care P.C.R. vroia să-l imprime sărbătoririi zilei de 1 Mai 1939 și a-i obliga să-și exprime „adeziunea" și „simpatia" față de regimul carlist. În acest scop, cercurile guvernamentale regale au convocat, pentru ziua de 1 Mai 1939, în sala „ARO" din București un Congres al breslelor. Potrivit programului, urma ca, la sfîrșitul Congresului și întrunirilor din sălile „Tomis" și „Eintracht", toți participanții să se adune în Piața Romană, de unde, în frunte cu oficialitățile participante, să se organizeze o „defilare" prin fața Palatului regal, iar apoi să meargă la Mormîntul Eroului Necunoscut din Parcul Carol. În continuare se prevedea organizarea unor serbări și spectacole. Părea că totul era pus la punct. Pentru asigurarea reușitei, poliția organizase razii și efectuase arestări, în special în rîndurile comuniștilor, și fuseseră cîntărite cu grijă cuvîntările pe care cei desemnați de autorități urmau să le țină în fața mulțimii. Se luaseră, deasemenea, măsuri de pază și control în sălile de întrunire și pe străzile prevăzute a fi străbătute de muncitori. În aceste condiții, P.C.R. a trebuit să găsească mijloacele și căile pentru a transforma întrunirile și demonstrațiile, minuțios pregătite de autorități, într-o viguroasă afirmare a voinței de luptă a maselor populare împotriva reacțiunii interne și a fascismului extern, pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a statului român. Un prim pas făcut în această direcție a fost organizarea unei ședințe lărgite a Comitetului organizației din București a P.C.R. Cu această ocazie s-au stabilit măsurile „pentru sărbătorirea zilei de 1 Mai în cadrul celor stabilite de autorități, **dar pentru îndeplinirea programului partidului comunist**". S-a hotărît, deasemenea, ca activitatea pentru pregătirea sărbătoririi zilei de 1 Mai „să se desfășoare în cadrul și prin breslele muncitorești", indicîndu-se, în același timp, ca să se folosească toate mijloacele posibile: „asociațiile profesionale, cercurile culturale, sportive și orice alte organizații legale în care partidul comunist are influență". În acest scop, s-a hotărît ca în aceste organizații să fie trimiși comuniști pentru a antrena cît mai mulți muncitori la realizarea politicii partidului comunist, iar vorbitorii să fie stabiliți din timp și cuvîntul lor „să evidențieze necesitatea concentrării tuturor forțelor muncitorești și țărănești în lupta antifascistă și antirăzboinică". Pentru coordonarea întregii activități s-a constituit o Comisie alcătuită din cadre de nădejde ale partidului, între care se afla Nicolae Ceaușescu, Ilie Pintilie, Constantin David, Alexandru Iliescu ș. a.

Congresul și cele două adunări, din dimineața zilei de 1 Mai 1939, s-au desfășurat conform programului stabilit de autorități. „Neprevăzutul" pentru autorități s-a produs după orele 12, cînd cei 20.000 de muncitori, adunați în Piața Romană, s-au încolonat pentru a demonstra pe străzile Bucureștiului. Mobilizați de comuniști, în rîndurile cărora s-a distins tînărul revoluționar, Nicolae Ceaușescu, muncitorii, pe tot itinerarul parcurs (Piața Romană – Calea Victoriei – Splaiul Independenței – 11 iunie – Parcul Carol) au scandat lozincile stabilite de partidul comunist ca: „Jos fascismul!", „Jos Garda de fier!", „Jos regimul de dictatură regală!" Surprinsă, Siguranța raporta regelui că: „elementele comuniste intercalate în coloană, în timpul manifestației pe traseu, defilau (...) strigînd diferite lozinci comuniste ca: «Jos fascismul!, Jos războiul!, Vrem pace!, Trăiască frontul unic muncitoresc!»". Imaginea pe care o reprezentau străzile inundate de miile de muncitori, lozincile scandate de ei ilustrau puternicele sentimente antifasciste ce stăpîneau masele populare din România, puternicul ecou pe care Partidul Comunist l-a avut în conștiința poporului. Acționînd unit, umăr lîngă umăr, comuniști, social-democrați, membri ai altor partide, muncitori fără partid, clasa muncitoare din România, înscria în ziua de 1 Mai 1939, în istoria poporului român, una dintre cele mai glorioase pagini de luptă și eroism. Marea demonstrație antifascistă de la 1 Mai 1939 a avut un larg ecou atît în țară cît și peste hotare. Ziarele: „Timpul", „Lumea nouă", „Daily Herald", „Izvestia" ș. a. au consacrat ample articole acestui mare eveniment, subliniind vigoarea cu care clasa muncitoare din România s-a ridicat la luptă împotriva fascismului și războiului pentru apărarea independenței și păcii. Referindu-se la rolul pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu l-a avut în organizarea acestei mari demonstrații antifasciste, documentele vremii relevă că „demonstrația de la 1 Mai 1939 a fost un rezultat strălucit al activității revoluționare pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu a desfășurat-o împreună cu ceilalți luptători comuniști în rîndurile muncitorimii bucureștene, a tineretului îndeosebi. Încă de la începutul anului – se subliniază într-un document de partid – abia eliberat din închisoare, tovarășul Nicolae Ceaușescu a participat activ la numeroase acțiuni cu muncitorii breslelor bucureștene, demascînd pericolul fascist, insuflețind muncitorilor hotărîrea de a lupta împotriva fascizării țării, pentru apărarea independenței și integrității naționale a statului român". Într-adevăr, prezența tînărului revoluționar, Nicolae Ceaușescu, în Comisia de organizare, demonstra încrederea pe care și-o cîștigase ca militant revoluționar, călit în marile bătălii de clasă din anii 1929–1933. Împreună cu alți tovarăși de luptă ca: Elena Ceaușescu (Petrescu), Eftimie Iliescu, Gică Prodan ș. a., tovarășul Nicolae Ceaușescu a reușit să mobilizeze tineretul din cadrul breslelor din București la marea demonstrație antifascistă de la 1 Mai 1939. „Îmi amintesc – spunea comunistul Andrei Neagu, participant la evenimentele de la 1 Mai 1939 – cu emoție de acele momente, de membrii de partid, tineri și mai puțin tineri, cu care am lucrat pentru organizarea acțiunii. Printre ei se afla și un tînăr cu fizic plăcut, subțire și sprinten, cu privirea limpede, de oțel, energic, inteligent, om de nobil caracter, capabil de mare atașament, modest, vigilent în luptă și exigent față de el însuși și față de ceilalți tovarăși de baricadă. Se numea NICOLAE CEAUȘESCU, nume scump astăzi tuturor cetățenilor României Socialiste și lumii întregi".

Conf. dr. Gh. OANCEA

„LITERA NU ARE HOTARE..."

● MOMENTE CU BADEA CÂRȚAN

Cămăruță întunecoasă la Casa Sfatului din Brașov. Mai precis, o celulă de detenție. În interior, un butuc masiv din lemn de stejar, cîteva scînduri prinse cu leațuri, ce se numeau pat, sus, lîngă tavan, o ferăstruică și sub ea o ușă de tablă groasă, prevăzută cu vorbitor. Lîngă cămăruță, coridorul. Se aude bătînd clopotul, apoi cîntec de cor, acompaniat de orgă. Obosit, ponosit, cu mîinile și picioarele legate în lanțuri, Badea Cârțan se plimbă prin încăpere și vorbește:

– Frumos a bătut clopotul și tot frumos cîntă corul la acest ceas. Biserica Neagră a Brașovului este un monument puternic zbuciumat de timpul pe care îl trăim. Lîngă ea m-au așezat aici, să-mi putrezească trupul de greul lanțurilor și sufletul să mi se umple de singurătate. Sub muntele Tîmpa, din inima Țării Românilor, mă aflu. Nemții îi spuneau Raupenberg, adică Muntele omizilor. Un cronicar menționa, cu mai bine de trei secole în urmă, că aici ar fi avut loc o invazie de omizi. S-a găsit și explicarea adevărată: Tîmpa înseamnă stîncă abruptă. Așa este!...

Cârțan își scutură trupul de sub povara lanțurilor. Gîndul îi aleargă la o amintire. Se vedea la punctul de frontieră Predeal. Era încărcat cu desagi, însoțit de cîinele său Fulg. Atent, aștepta clipa trecerii în România. Ceasul său masiv indica ora unsprezece. Mai are timp. Mănîncă. Împarte merindea între el și animal. Se odihnește puțin, privește din nou ceasul și își trimite cîinele în cercetare. Fulg revine cuminte. Călătorul pornește în a trece dealul din apropiere. Spre vîrful lui, o împușcătură îl oprește. Vrea să fugă. „Stai!" Omul nu este unul dintre acei care se sperie cu una cu două: încearcă să se ascundă. „Ieși de acolo că trag!" Nu are ce face, iese. Un călăreț îl ajunge în fuga nebună a calului. Cînd sare din șa, cîinele îl încolțește, rupîndu-i tunica. O nouă împușcătură. Fulg cade. „De ce-ai făcut-o, domnule polițist?" „Ca să am timp de gîndire pînă îți trag și ție un glonte în ceafă". „Eu măcar pricep de ce-l tragi; bietul ce știe?" „Știe." „Știe că are să le vină rîndul și la alții. Acum scoate cătușele și pune-mi-le: lecția o cunosc de acum doi ani." „Mai ai timp să înveți și altele. La drum, te așteaptă șeful la Predeal" „Cînd are omul a trage un păcat, oricum face, tot îl are: ori stă pe loc și-l așteaptă, ori se duce și-l ajunge!"

*

Într-o cancelarie stau, față în față la două birouri, un agent și căpitanul poliției din Brașov. Căpitanul citește unul din lungile rapoarte.

– M-am săturat! Cu hîrtia cărților lui Cârțan putem da foc Europei. Ciobanul ne-a dat de lucru nu numai nouă, ci și guvernului din Budapesta. Da, treaba asta mă ține aici, în loc să fiu cu Eva, drăgălașa mea logodnică, undeva departe pe malul mării, cu soare ce-ți arămește trupul. Domnule agent, unde e inventarul cărților confiscate?

– Originalul e la Parchet, copia e la mine.

– De ce copia e la dumneata și nu pe biroul meu?

– Am avut nevoie de acest document în urmărirea cărților oprite a circula în Transilvania.

– Mda!

– Două sute șaizeci și opt au conținut instigator.

– Știam. De fapt, cele peste șaptezeci și șase de mii de cărți confiscate de la Cârțan nu au un alt conținut.

– Domnule căpitan, știți cîte cărți are biblioteca de împrumut a orașului Brașov?

– Nu. Interesantă întrebare!

– Nici pe jumătate din cîte le-a purtat ciobanul din România în Transilvania. Am început să-i respect munca, domnule căpitan.

– Vorbești serios?

– Consider că mă cunoașteți.

– Ești nebun! Cârțan se numără printre acei ce fac legătura între conducătorii politici de la București și fruntașii Partidului Național care știi cine sînt. În scopul sprijinirii luptei naționale a românilor din Transilvania, el e un transmițător de comunicări și mesaje. Chiar ajutoare în bani a adus.

– Sînt sigur că e un drept tot ce mijlocește.

– Judecînd cu inima, e așa. Altcum, te poftesc afară, domnule agent, să te gîndești profund la cele spuse. Mîine e procesul.

*

– Apă! Arestatul se agită prin strîmtul celulei și cade pe latul scîndurilor. În capul lui vijiie o sumedenie de glasuri: „Dosarul". „Poftiți, excelență". „George Cârțan". „De față, Gheorghe Cârțan din Oprea Cîrțișoara, născut în 1849, ianuarie 23, de peste cinzeci de ani, moșit de Fira Cândea, fie-i țărîna ușoară". „Nu te vreau obraznic. Știi de ce te afli aici. Spune cine-ți plătește drumurile, necontenitele drumuri pe care le calci neobosit?" „De om bun și de vreme bună nu te saturi niciodată. Așa și eu: umblu să-mi umplu ochii de ce lumea a adus bun din afunduri. Cît despre plată, cine e atît de darnic?" „Este!" „Eram să mint: domnul Huszar Antal m-a îmbiat cu o grămăjoară de fiorini ca să-i vînd, chipurile, secreturile mele. Cum nu le am, dînsul a rămas cu banii și eu cu sărăcia, sănătos să fiu". „Zici că ți s-a propus mită?" „Eu niciodată nu am primit ce nu-i a meu". „Minte!" „Nu vreau să-l amestec pe Dumnezeu într-ale pămîntului, dar păcat de cel ce poartă școală și nu se teme de el însuși". „Ai apărător, Cârțan?" „Cine are nevoie de avocat, e vinovat". „Ești vinovat de propagandă, îndrăznind să te exprimi necuviincios și brutal la adresa celor care te-au suportat". „E foarte drept ce spuneți, domnule procuror. Mintea nu mi-a mers însă așa de departe pînă la înalte scaune, ci mai aproape la Excelența-Sa, primul-ministru Ștefan Tisza, cuprins de dornicia de a-l cunoaște și a-i spune ce i se cuvine". „Dacă legea oprește, de ce ai adus în imperiu cărți din București?" „Eu am cerut slobozenie, dar documentul n-a sosit nici azi. Cînd m-am dus la Pesta, domnul ministru Perczel mi-a zis: du-te acasă și cînd ajungi tu la Făgăraș, vine și hîrtia. A mințit, că n-a sosit nici azi". „Nu ești chemat să judeci, ci datorești să spui de ce ai purtat cărți oprite de lege... De ce nu răspunzi, Gheorghe Cârțan?" „Am răspuns și respectuos adaug că rostul cărților mele e să zboare. De ce le opriți cînd litera nu are hotare?" „Ciobanul a ajuns filozof, fiind nevoiți să-i ascultăm prelegerea. Destul!" „Cu sila m-ați adus; poftiți de ascultați!" „Cîte oi ai dat armatei române în 1877?" „Asta e treaba mea". „Cer aminarea procesului și constrîngerea, pe alte căi, a arestatului".

*

În celula de detenție nu se știe cînd e noapte ori zi. Celui închis i se aduce mîncare de două ori: probabil dimineața și seara. Și apă i se aduce tot de două ori: cîte o cană, pe lîngă blidul din care nu ar fi mîncat conținutul nici Fulg. Lumina e aceeași: la toate orele intră, palidă, prin gemulețul cu deschidere spre capătul coridorului, unde nu se stinge aproape niciodată feștila unui lămpaș.

Liniște. Tot liniște și apoi pași. Ușa se deschide în timp ce Cârțan doarme, ori este căzut în amorțire. Străinul în haine negre îl scutură.

– Scoală, a venit îngerul păzitor!

Arestatul își ridică trupul și fiarele de pe el.

– E mai bine ca îngerul să mă caute dormind. Mă împușcați ori mă spînzurați? Drept spun, frînghia nu-mi place.

O tînără femeie se postă în fața inspectorului de poliție, făcîndu-i semn să se depărteze.

– Nici una nici alta, domnule Cârțan. Am venit să vă văd, să vă cunosc, să vorbim împreună. Eu...

– Mă rog frumos, de unde mă cunoașteți?

– Din fapte.

– Și pe Ion Popa Hagi Crișănuțu, frate cu Horea, l-a cunoscut tot din fapte o femeie din Abrud.

– Eu nu sînt încă femeie, ci domnișoară; pe ea o chema Rebeka, nu Eva, ca și pe mine.

– Baiul tot bai rămîne, fiindcă și la numele meu se poate adăuga Hagi, că și eu am fost la Ierusalim ca și Crișănuțu, umblînd chiar pe urmele lui. Popă nu-s, cu ce vă pot fi de folos?

– Am venit să vă restitui partitura aceasta, ce am găsit-o cu totul întîmplător lîngă desaga dumneavoastră sechestrată la căpitănie. Am furat-o, folosindu-mă de ea.

Cârțan o apucă între mîinile lui legate, o scapă, se apleacă și o ridică cu repeziciune.

– Unde te duceam și unde ai ajuns, biata de tine, tu, „Cîntec de dragoste!". Liszt ți-a scris partitura vieții, eu ți-am dat zborul.

– Zborul cu atîtea furtuni năpraznice...

– Eu din aceste frumuseți trăiesc...

– Dacă ne gîndim la ce va urma, greșiți. Vă rog să contați pe ajutorul meu, chiar și în bani.

– La ce îmi vor folosi ei? Și pe acei pe care i-am avut, nu-i mai am. Cărțile! Numai cărțile mă pot ajuta!

– Contați, vă rog să contați pe ajutorul meu...

Vitalie MUNTEANU

Valentin Tudor

AȘTEPT ÎN VERSURI TRANDAFIRII

Aștept în versuri trandafirii
Cum m-așteptau și ei odată
Căzînd petale-n voia firii,
Pe banca veche și uitată.

Cu patimile ne-mplinirii
Păstrînd petala lor, curată,
Aștept, în parcuri, trandafirii.
Cum m-așteptau și ei, odată!

Simbol tăcerii și iubirii,
Prezenți și-n viața încordată,
Redau culoare-nemuririi,
Culoarea lor – îmbujorată.

Aștept, în casă, trandafirii...

ÎN VAS DE LUT, SPICE DE GRÎU

În vas de lut, spice de grîu,
Păstrăm. Tăceri învolburate.
Cascadă șerpuită-n rîu,
Broboanele nescuturate

Din roua-naltă pînă-n brîu,
De funigei, doar, strecurate.
În vas de lut – spice de grîu!
Păstrăm tăceri. Învolburate!

Rămîn de-a-pururea, curate,
Ca licăririle-n pîrîu,
Fine-amintirile furate,
Să le aștemem, punînd frîu,

În vas de lut. Spice de grîu!

LÎNGĂ FÎNTÎNA PĂRĂSITĂ

Lîngă fîntîna părăsită
În lanul florilor de soare
Credeam în basme și ursită,
Rîzînd sub sălcii plîngătoare,

De cumpăna părăginită,
Cînd totul era sărbătoare,
Lîngă fîntîna părăsită,
În lanul florilor de soare.

Acum, o cumpănă-i găsită
În fila minții, mustrătoare,
Cînd amintirea printr-o sită,
Strecoară-o pată de culoare.

Peste-o fîntînă părăsită.

FULGERĂ DEPARTE SPRE VARA

Fulgeră departe spre vara
Trecutei lumini, renăscînd,
O clipă, ideea că rara
Iubire, se naște căzînd.

De-aceea privește, Varvara,
Acum mai frumos, ca nicicînd,
Fulgeră, departe, spre vara
Trecutei lumini. Pînă cînd?

Lumina răsfrîntă spre seara
Cu ierburi în spice curgînd
Plutește spre recea și-amara
Ne-ntoarsei priviri, parcurgînd

Un fulger, departe, spre vara...

Vasile Morar

BRÎNCOVEANU

Clopotele în cetate bat
Dă spre toamnă soarele și lanul
Ultimul fecior i-a fost tăiat
Neclintit stă domnul Brîncoveanu

La Hurezi mai plînge în altar
Candela într-un fitil de iască
Cinci martiri cu oasele de var
Stau aici în Țara Românească

Sîngele lor s-a întors curat
Dintr-o grea și lungă pribegie
Și lipit de muntele Carpat

Zilnic înflorește și învie
Cerul țării-l sprijinim pe tine
Tată Brîncovene Constantine

CĂMAȘA ȚĂRANULUI

Cămașa țăranului stă pe schelet de grîu
Sîngele cel harnic e-o caldă arătură
În Univers lumina apasă ca un frîu
Cuvîntul lasă urme în cerul de pe gură
Satele țin în brațe mari golfuri de porumb
Plutoanele de pluguri trag cîmpul după soare
În boabe intră seva ca un cuțit de plumb
Și aerul pe gura țăranilor dă-n floare

Trec șerpii de căldură, cămașa se dilată
E tot mai mică umbra și sarea tot mai grea
Mari plugurile ară planeta încă-o dată
Și fiecare brazdă se sprijină de-o stea

PÎRGHIA DE OS

Stă rezemată luna de pîntecul planetei
Pe care pruncii-mbracă mantaua de soldat
Și sub centura strîmtă dorm prizonierii setei
Cînd grîul se apleacă spre truda unui sat

Un nou oraș se naște, un vechi oraș dispare
Rămîne ciopîrțită doar umbra-n cerul jos
Trece șenila rece prin arsele calcare
Țăranii duc planeta pe-o pîrghie de os

Ion Drăgănescu

CÎND RESPIRĂM

Cînd respirăm puterea bobului de grîu,
împărtășim în taină
trupul pămîntului,
ca pe o mireasmă,
dulce
ca pe o veșnicie.
Și rămînem
uimitor de tineri.

TREBUIE SĂ NE PRIVIM

Trebuie să ne privim în ochi,
să ne cîntăm pe față cîntecele.
E momentul
să ne luăm zilele de mînă
în fiecare dimineață,
să ieșim cu ele în stradă,
să le învățăm să umble cu fruntea sus,
iar noi
să învățăm să fim strălucitori
asemeni soarelui.

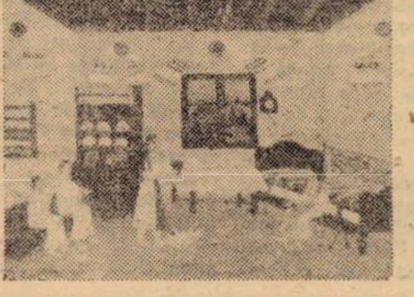

RODICA NICODIN:
„Călcatul mîței pe coadă"

BUCURIA DE A PRIMI IUBIREA

Bucuria de a fi la masa ta,
cu fiii tăi, nealungat,
chemat aici, cu dorurile tale;
bucuria de a fi îndrăgostit,
ca rădăcina de pămînt;
bucuria de a primi
iubirea ca pe o rouă.

CHEM TOATE GÎNDURILE

Zadarnic ar săgeta cineva
c-o umbră prevestitoare
de vifor pregătit
să-mi ucidă clipele,
eu știu
că e Timpul,
așa cum știu
că e primăvară, cînd vișinii
împrăștie miresme discrete
și se-mbată
albinele și se prăbușesc în căușul
iertător al florilor. E Timpul...
Cu întreagă puterea
chem toate gîndurile, de la izvoare...;

marginalii

Măcicașii

Alți caransebeșeni de pe vremuri, Măcicașii. Aceștia, poate fiindcă la un moment dat aproape scăpătaseră, sînt adunători. După ce în 1465 li se întărise prin hotărîre crăiască dreptul de proprietate (și erau mulți: credinciosul Iacob, fratele său după tată Ioan, precum și Dimitrie și Petru, veri după tată, și Ladislau, văr al lui Dimitrie, ca și Dionisie și alt Iacob, frați după tată ai lui Petru, de asemenea Mihail, fiu al deja răposatului Ladislau) nu știm nimic despre ei pînă în anul 1580, cînd un Petru Măcicaș se îndatorează cu unsprezece florini pentru care zălogește trei iugăre de pămînt. Pe urmă mai au griji în 1597, cînd Adviga Török, nevasta lui Petru, cere întărire pentru moșiile Obreja, Kalowa, Vîrciorova și Glimboca, însă i se împotrivește nobilul Gheorghe Vaida tot din Caransebeș. Nu aflăm cum s-au lămurit lucrurile, dar de aici încolo Măcicașilor le va merge din plin. Lucru curios, tot unei Adviga Török, probabil aceeași, îi lasă prin testament alt soț, anume Gașpar Duma, și tocmai în 1635, cu mulțumire pentru că în timpul bolii lui îndelungate l-a îngrijit, l-a întors de pe o parte pe alta, îi lasă, deci, întreaga casă din Caransebeș, grajdul aflat în afara împrejmuirii casei, grădinile și via de pe dealul Cărbunari, după cum și o bucată de moșioară ce i-o făcuse danie Gabriel Bathory în satul Tincova. La rîndul ei, Adviga cedează surorii mai mici moșia strămoșească a familiei Duma, cum și alte bunuri, în afară de veștminte, din care nu-i dăruiește decît o rochie grenat. Ce s-a petrecut înainte de aceasta, cum a ajuns să fie Adviga Török soția lui Duma, prin moartea lui Petru Măcicaș, ori prin divorț, și ce s-a întîmplat cu moșiile ei înainte arătate, le-a recuperat în noua căsnicie, ori au rămas familiei Măcicaș, sau, pur și simplu, pierzînd procesul, a trebuit de la început să i le cedeze nobilului Gheorghe Vaida, cine poate ști? Oricum, între timp, în 1602, alt Măcicaș, anume Lupu, își moștenise soția, pe Magdalena Bîrta, care, simțindu-și firea lipsită de putere, odată cu viața nestatornică, își încredințase sufletul Dumnezeului creator, iar trupul mamei sale, glia, pe cînd lui, lui Lupu, îi lăsase agoniseala, ce-i drept nu mare, făcută din bani, argintărie, rufe și nu se cunoaște cîte animale și vite.

Adevărata prosperitate pare să înceapă ceva mai tîrziu, mai întîi pe seama lui Francisc Măcicaș căruia, pentru cincisprezece florini, numitul Ioan Străjan îi vinde în 1616 un loc de casă și curtea dimprejur. Tot lui îi zălogește un Nicolae Lada, pînă la restituirea datoriei de șase florini, un pămînt arabil din hotarul satului Sacu. Abia trec doi ani și Francisc își clădește casă pe locul cedat lui de Pavel Micanda, pentru optsprezece florini.

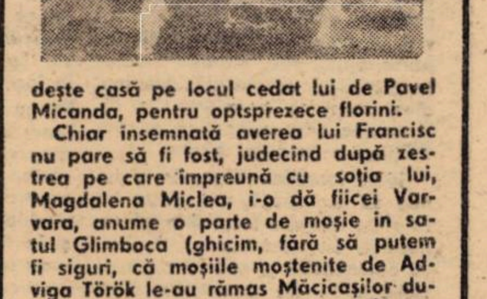

Chiar însemnată averea lui Francisc nu pare să fi fost, judecînd după zestrea pe care împreună cu soția lui, Magdalena Miclea, i-o dă fiicei Varvara, anume o parte de moșie în satul Glimboca (ghicim, fără să putem fi siguri, că moșiile moștenite de Adviga Török le-au rămas Măcicașilor după ce aceasta s-a căsătorit cu Gheorghe Duma, de vreme ce Francisc posedă una la Glimboca unde se afla o parte a moștenirii Advigăi). Francisc continuă să adune, tot cu picătura. Astfel, în 1642 Gheorghe Toma, îndemnat de dragoste față de rudenii, dorind să și-o dovedească prin semne exterioare, îi dăruiește lui Francisc, dragă a lui rudenie, veșnic și pentru totdeauna, ca să o țină în chip nestrămutat, din tată în fiu, din urmaș în urmaș, o jumătate de grădină pe strada Banului din mereu pomenitul oraș.

Cu aceasta, istoria Măcicașilor nu s-a încheiat. Urmează să mai aflăm despre ridicarea viteazului Nicolae, frate al lui Francisc, pînă la slujba de viceban, despre viile lui de pe dealul Teiușului, cum și – din păcate – despre neînțelegerea dintre frați.

Livius CIOCÂRLIE

muzică

Momente de sărbătoare in viața cetății

In această săptămină, muzica timișoreană a fost sub obiectivul criticilor muzicali ai Capitalei, care au poposit – măgulitor pentru gazde – spre a testa calitatea actului de cultură derulat pentru noi in obișnuit...

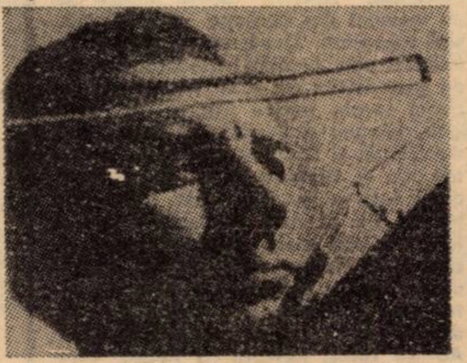

Ne-am intilnit in cadrul sărbătoresc al Filarmonicii avindu-i protagoniști pe artistul poporului **Ion Voicu,** sub conducerea muzicală a lui **Mădălin Voicu.** Colegii din București mi-au mărturisit că au fost frapați de afluența deosebită a melomanilor timișoreni in sala de concert. Le-am explicat că nu este vorba de o excepție, această adevărată avalanșă a publicului spre Filarmonică fiind identică și in cazul concertelor anterioare semnate de artistul emerit **Nicolae Boboc** sau cel cu Marea Missă a lui Bach oferit de **Remus Georgescu.** Orașul respiră firesc pe dimensiunea muzicii, oferite la cote valorice ridicate de această instituție, și nu numai de ea!

Concertul cu Ion și Mădălin Voicu a avut, dincolo de nota sa spectaculară, darul de a ne sedimenta convingerea că, in violonistul Ion Voicu, România are, de decenii, pe cel mai inzestrat, cel mai stăruitor, mai exponent reprezentant al său. Un artist, al cărui arcuș ne farmecă cu strălucirea unui ton de cristal ori cu trepidația unui temperament vulcanic, sub pulberea unei tehnici briante răsunind grav, chemările spre zonele adinci ale omenescului. Ne-a cucerit nu doar cu acea bijuterie a violonisticii universale – **Concertul** de **Max Bruch** – ci și cu propria sa compoziție dedicată memoriei lui Enescu, la ceasul centenarului. Violonistica enesciană, in ce are ea mai esențial, mai caracteristic – acele unison-uri tulburătoare, cu „isonuri" specifice, figurația unor contururi melodice de inechivoc tipar românesc, momente de eterofonie sau portamente transformate in glissando-uri ce te purtau parcă spre acea stare de visare, in care Enescu crea mai fecund ca oricind – ei bine, toate acestea le-am regăsit regrupate sub muzicalitatea admirabilă a marelui Ion Voicu. Parcă am auzit acolo sus, in flagioletele unui acut ostinat, crimpeie din cintul ciocirliilor neamului său, geamăt, jale, bucurii, intr-un amalgam unic, pe care doar harul lui Voicu l-a știut insufleți cu vraja artei sale.

Mădălin Voicu urcă vertiginos pe calea unei comunicări cu orchestra pe care o conduce. Ne-a cucerit cu robustețea de care este capabil să anime un ansamblu simfonic, chiar și atunci cind impune o turație de tempo aproape imposibilă. Dar aceasta ii convine, declanșindu-i o multitudine de idei și sugestii in figurarea conturului frazelor, in stimularea colegilor de la pupitre, spre a făuri imaginea acelui virtej sonor pe care Wagner l-a formulat, etichetind sensul Simfoniei a VII-a beethoveniene, „Apoteoza dansului".

Doru MURGU

Evenimente de rezonanță

In peisajul muzical timișean rețin atenția două evenimente de rezonanță: vizita recentă a unor muzicologi din intreaga țară, organizată de Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale, A.T.M. și a Comitetului județean Timiș pentru cultură și educație socialistă, turneul artiștilor Voicu, tatăl și fiul.

● Așadar, Gheorghe Firca, Elena Zotoviceanu, Edgar Elian, Dan Scurtulescu, Dumitru Avakian, Francisc László, Costin Cazaban, Klaus Kessler au descins mai intii la Lugoj; aici, după o vizită prin unele obiective de interes artistic, a avut loc audierea corului „Ion Vidu". Dirijorul, Remus Tașcău, a făcut o selecție riguroasă prezentind piese de facturi diferite, pentru a etala posibilitățile formației. Discuțiile ulterioare au scos in relief evoluția calitativă a corului, disponibilitățile sale in abordarea unui repertoriu dificil. La Timișoara oaspeții au urmărit un spectacol al Operei, evoluția unor tinere speranțe ale Liceului „Vidu" precum și simfonicul Filarmonicii, avindu-i pe podium pe Ion Voicu in calitate de violonist și pe Mădălin Voicu ca dirijor. (Concertul Filarmonicii și recitalul elevilor au fost inregistrate pentru radiodifuzare). S-au purtat, bineințeles, discuții, atit la Operă cit și la Liceu, pe marginea problemelor repertoriului instituțiilor muzicale, s-au abordat probleme in actualitate, de interes major.

● In ultimii ani, după cum s-a constatat, orchestrele timișorene și-au diversificat considerabil repertoriul, abordindu-se, practic, orice piesă, datorită creșterii nivelului interpretativ și a numărului de formații (au apărut cvartete, grupuri camerale). Au apărut artiști de excepție, cu posibilități solistice, care s-au, afirmat și in străinătate. La menținerea unei tradiții luminoase a contribuit și un public numeros, receptiv și exigent. Cadrele didactice au reușit să propună, an de an, noi speranțe, care și-au dovedit eficiența chiar de timpuriu, cintind alături de profesioniști. Au funcționat regulat stagiunile permanente in anumite orașe sau in mediul rural. A existat o colaborare intre amatori și profesioniști (corul lugojean cu orchestra Filarmonicii). La emulația muzicienilor timișeni se adaugă Festivalul „Timișoara muzicală".

● Cu ani in urmă, Mădălin Voicu imi declara intr-un interviu că dirijatul il pasionează mai mult decit vioara. (Cintase atunci intr-un „dublu" de Bach cu tatăl său, cel ce apăruse in același concert și impreună cu Yehudi Menuhin). Năzuința i s-a realizat. La noi, cei doi artiști au fost, mai intii, oaspeții Liceului pedagogic timișorean, unde li s-a făcut o primire călduroasă. Ion Voicu mi-a declarat că l-a ovaționat o **„generație nouă, pe care trebuie s-o ciștig".** Aici a interpretat Balada lui Porumbescu. La „Electro-Banat", in mijlocul oamenilor muncii, Ion Voicu și-a adus aminte **„cind la un 1 Mai am cintat la Ploiești, intr-o hală, le-am spus cum am primit acest Stradivari"** ... Despre publicul timișorean: **„Aveți un public extraordinar. Vin cu bucurie să cint aici".** Artiștii au avut o agendă de lucru bogată, muzica și-a ieșit din obișnuita-i sală de concert și a răsunat acolo unde iși duc oamenii activitatea de zi cu zi. Apoi a fost simfonicul și acel emoționant supliment dedicat de Ion Voicu lui Enescu, acele accente de virtuozitate pe care le auzim uneori și in stilul lui Gheorghe Zamfir. Și tempoul agresiv al lui Mădălin, (tatăl a luat loc in lojă, pentru a audia Simfonia, cu cuvintele **„Nu am emoții atunci cind nu cint cu el").**

Lucian BURERIU

teatru

IN PREMIERĂ LA NAȚIONALUL TIMIȘOREAN:

„VELAZQUEZ" de A. B. VALLEJO

Velazquez, personajul dramei de față, se proiectează, fără indoială, drept una din figurile ce a dominat secolul XVII spaniol nu numai prin forța și originalitatea picturii sale, dar și prin poziția sa umanistă vizionară, de sorginte renascentistă. Alegindu-și-l drept erou, Vallejo a ințeles că, prin genialul artist, va putea surprinde acea dimensiune tragică dar și poetică a epocii. Căci, in personajul dramei sale, se adună, ca intr-un ghem de foc, demnitatea artistului și conformismul său, deliciile creației și zbuciumul indoielii creatoare, curajul de-a infrunta imposibilul: dictatura regală, amenințarea inchiziției, imoralitatea unei curți monarhice, intrigile ei, și temerea de-o duce lupta pină la capăt cu ele, dar și confruntarea fățișă, curajoasă, cu toate acestea. Demitizindu-l, proiectindu-l in cotidian, nefăcind, din mărețul personaj, o statuie intangibilă, a artistului rece, omnipotent, ci ființa fragilă, de carne și singe, mistuindu-se intr-un suflet ales, dar rănit, un indrăgostit de puritate și adevăr, dar și de exaltările pasiunii artei, om, intr-un cuvint, Vallejo i-a conferit oricum, personajului său, măreție, noblețe istorică, forță morală, dar, mai ales, ceea ce aminteam: o dimensiune tragico-poetică a realității și a timpului său.

Ioan Ieremia alege, in viziunea sa regizorală, mai puțin latura de măreție tragică a personajului, cit trăsătura sa de ființă omenească prinsă in confruntările zilei. De asemenea, intre cele două conflicte centrale, el mizează mai accentuat pe cel dintre Velazquez – curteni, decit pe acela intre Velazquez – regele Filip. Dar ceea ce realizează Ieremia prin acest spectacol, fără tăgadă, este tensiunea continuă dintre individul-artist și forțele malefice și ostile, dintre adevăr și minciună, dintre expresia libertății, a visului și opresiune (inchiziția, nobilimea). In spectacolul său, totul se petrece ca intr-un joc de urmărire gifiită și sumbră. Fiecare urmărește pe cite cineva și acționează intr-un mod ocolit și ascuns. Suspiciunea, ascultarea, tăcerea, tăinuirea, urmărirea, amenințarea devin dominantele zilei, se revendică de la o epocă istorică bine definită. Bine, se poate spune, că și-a distribuit regizorul și actorii, in roluri. Numai că, mizind pe latura mai simplificată, de-a cobori acești eroi in cotidian, in firesc, ei, adeseori, n-au avut, toți, măreția necesară personajelor de epocă, au fost complexați de datele istoriei sau de psihologiile pe care ei le-au intrupat, au banalizat uneori ipostazele personajelor, nu le-au conferit lumina interioară, forța expresivă necesară unor inși ce se regăsesc intr-o frescă in care, dacă nu istoria reală este cea chemată să domine, trebuie să se surprindă in schimb adevărul artistic, simbolurile acelei epoci și istorii.

Astfel, conflictul prim, intre rege și Velezquez, in scenele vizionării schiței tabloului sau ale procesului, nu se realizează artistic pe măsura textului. Regele **(Ștefan Mării)** aduce un ins vlăguit și la trup și la spirit. Ceea ce e o neșansă pentru Velazquez **(Mircea Belu).** Dominat de putere, de orgoliu, de teamă, de lașitate, Incoronatul Filip avea totuși farmecul și fanatismul artistic al creatorului, al celui ce ințelege arta. Regele lui Mării e insă un abulic total, cam imbecil, lipsit de spirit și invins de la inceput, ceea ce face ca Don Diego Velazquez să nu aibă partener de luptă și atunci luptă cu propriul eu sau cu nobilii de curte, ceea ce inseamnă un alt conflict. Astfel, Mircea Belu, intruchipind pe Velazquez, devine și in fața regelui și a curtenilor prea imperativ și eruptiv, in fața apaticului rege el nu pune nici o estompă, e intempestiv, patetic și orgolios, e prea puternic vindicativ, uitind că e un artist, totuși, conformist și curtean, ce poate minți, dar cu abilitate, ce poate suferi, dar cu seninătate, ce poate fi dur, dar cu subtilitate, ce poate face spirite ironice, dar nu grosiere, căci, vezi bine, in joc e viața, arta, supușenia sa etc. și, in fața sa e, totuși, regele. Aici, lui Belu ii lipsește intuiția scenică, adincul psihologic insondabil al personajului, puterea artistică de a se dedubla, de-a fi o prezență complexă, in care să se imbine și măreția, dar și omenescul simplu. Il copleșește forța figurii istorice el neputind găsi incă o formulă mai subtilă și atunci o află pe cea mai apropiată – vocea continuu liniară și tunătoare, trăirea mai superfluă a rolului, nu cea subtextuală. Mult mai abil și mai profund decurge conflictul intre pictor și curteni. El sint forțe. Sint tipologii ascunse, perfide. Sint psihologii sinuoase. Velazquez are in sfirșit cu cine să se confrunte. Unul e Marchizul **(Vladimir Jurăscu).** El e un curtean abil și decăzut, inteligent și rapace, ce caută lovituri pe la spate, ce vrea să biruie contind pe slăbiciunea monarhului și pe a pictorului și Jurăscu se poate spune că a excelat in a inchega o asemenea făptură duplicitară, de epocă, conferindu-i chiar măreție in decăderea ei. Altul e Don Jose

Nieto **(Miron Nețea),** vărul soției pictorului. Trecerile curteanului trădător și parvenit de la acuză la lașitate au gradație, finețe actoricească de magistru și naturalețe psihologică rară, in jocul lui Nețea, după cum Don Angelo Nardi **(Camil Georgescu),** artist și curtean, sub aspectul căruia infloreşte viclenia și impostura, prostia și trădarea artei, este intruchipat printr-o platoșă ironică, de măreață găunoșenie, intr-un rol pe măsură, de actorul numit. Infruntindu-se cu aceștia, Velazquez crește și el ca tipologie, se impune vizibil in scenă, atinge crescendo-uri dramatice veridice. Dar Velazquez-ul lui Mircea Belu se implinește in esență mai cu seamă acolo unde firescul, simplitatea, omenia personajului sint surprinse pe parcursul dramei in cu totul alte momente și scene. Ca, de pildă, scena geloziei soției, sau aceea, tulburată, a căutării vinovatului, ce a deconspirat tabloul ascuns, sau aceea a infruntării dintre pictor și ajutorul său, fostul rob Juan de Pareja, sau, mai cu seamă, aceea (sau acelea) dintre Pedro, bătrinul ce i-a pozat pentru Esop și in fine, scenele (admirabile!) dintre Maria Tereza, infanta, și sevillian.

Piesa lui Vallejo are marele merit dramaturgic de a roti intreaga ei compoziție – evenimente, personaje, in jurul nucleului uman care este Velazquez, toți eroii trăind, inlănțuindu-se, căzind sau inălțindu-se prin contactul intim cu personalitatea pictorului. De aici, sentimentul că acest rol putea fi covirșitor. Mircea Belu și-a lucrat rolul după harul și truda sa. El nu i-a conferit măreția cerută, dar i-a dăruit, uneori, omenia simplă a unui om de toată ziua. Nu i-a descifrat abisurile, dar i-a descoperit laturi firești, ce-l innobilează pe om, dacă nu și pe artist. Oricum, handicapul de-a intruchipa un personaj de aliura lui Velazquez s-a simțit. Dar, in același timp, căutindu-și rolul, implinirea lui, Mircea Belu s-a căutat pe sine, ca actor, și-a sondat eul, și-a lărgit registrul, a incercat imposibilul. Ce, uneori, este transfigurat și făcut, de către el, posibil.

In roluri adiacente conflictului central, numim pe **Irene Flamann Catalina** (Dona Juana) intr-un joc grijuliu și matern, cu izbucniri de gelozie ce minează un personaj cam rigid; pe **Ștefan Sasu** (Pedro) ce surprinde o tipologie care putea să se inalțe spre o majoră complexitate (o contrapunere a lui Velezquez) umanizat, dar totuși, prea monoton și fără strălucirea personajului din text (din care, de altfel, păcat că s-a tăiat); pe **Mihaela Murgu** (Dona Marcela de Ulloa) care, intr-o unică scenă, creează masca subtilă a intrigantei indrăgostite și furibunde; pe **Al. Temovici** (Martin) intr-un rol de vagabond popular, plin de vervă și culoare; pe **Ovidiu Grigorescu** (Repr. Sf. Oficiu), mut, dar statuar, umblind in scenă ca o umbră amenințătoare; pe **Daniel Petrescu** (Don Diego Ruiz de Azcona), o caricatură de curtean servil și fără personalitate; pe Cristian Cornea (Juan Bautista del Mazo), arătos in rol, dar cam rigid și prea puțin interiorizat; pe cei doi pitici, Nicolasillo și Mari Barbola, jucați impecabil, cu umor negru și mult omenesc, de **Adrian Berzescu și Marius Galetar;** pe **Ana Ionescu și Simina Ivan,** apariții proaspete, tinerești, vocea celei de-a doua punctind unele scene plăcut și pe, in fine, dar nu cel din urmă, ba, dimpotrivă, **Damian Oancea,** in Juan de Pareja, asupra căruia dorim să accentuăm că, deși abia a pășit in teatrul nostru, neavind incă cine știe ce roluri, prin forța temperamentului său, a intuiției psihologice a personajului, a unei, nu știu cum s-o numesc, dramatice zbateri lăuntrice, de actor autentic, el a reușit să aducă un personaj straniu, prins cu deplină forță omenească și autenticitate artistică, și in mod special, pe **Angela Ioan** (Maria Tereza, prințesa) tinără debutantă, care, prin jocul ei plin de distincție și poezie a ingenuității, a grației, dar și a adevărului răscolit de patimile curții regale, a impus ținuta aristocratică a unei viitoare regine, avind ceva din măreția și adevărul personajelor epocii, precum **Jurăscu, Nețea, Georgescu, Murgu,** parțial, **Belu, Oancea, Sasu, Flamann, Emilia Jivanov?** Ea e, poate, cea care a ințeles printre primii meandrele lui Velazquez. Ea l-a bănuit umblind printre ziduri, l-a văzut in fața șevaletului, l-a zărit singur și inconjurat de prieteni sau dușmani. Ea i-a clădit casa-atelier intr-un colțișor de palat regal. Ei trebuie, oricum, să-i mulțumim, pentru că, din umbra acestor ziduri invizibile, ca și Ioan Ieremia, ne-a adus in lumina scenei o epocă și pe oamenii ei, intr-un spectacol ce va rămine in memoria noastră. In fine, o mențiune și pentru programul elaborat de **Mariana Coruțiu,** plăcut, elegant, scris cu har și inteligență de... artist.

Ion ARIEȘANU

P. S. La interpretarea alegoriei finale a tabloului lui Velezquez, „Las Meninas", care incheie și piesa, am putea emite incă o ipoteză posibilă. Creatorul a dispus personajele in lucrare după rațiuni ale unei conștiințe artistice curajoase din cale afară in epocă. Căci cine putea picta o curte regală in care anonimii curții, umilii, ciinele, bufonii, copiii, cei nebăgăți in seamă, sufletele ingenue, simple, curate, să fie expuși in prim planul tabloului, iar cei puternici, regalitatea, curtea, potentații să fie impinși in planul secund, intr-un fundal nici măcar adevărat, ci in plină umbră de argint a unei oglinzi? Iar, printre cei umili și buni, Velazquez și-a pus și el pecetea ființei, despre care nu știm, nici azi, „la ce s-o fi gindind?".

C.I.A.T. BRAȘOV

INTREPRINDEREA DE PIESE AUTO SIBIU

În centrul preocupărilor, utilizarea activă a mijloacelor circulante

O condiție importantă a funcționării eficiente a oricărei intreprinderi o constituie organizarea judicioasă a aprovizionării tehnico-materială ca element complementar și inseparabil al procesului de producție, fiindcă nu se poate concepe o derulare ritmică, neintreruptă a producției, creșterea productivității muncii și folosirea integrală a timpului de lucru al mașinilor și oamenilor, micșorarea costurilor și, in general, o producție de calitate, fără asigurarea din timp a unei aprovizionări corespunzătoare.

Această orientare in derularea procesului economic însușită de colectivul de specialiști ai Întreprinderii de piese auto Sibiu, constituie o pîrghie eficientă pentru perfecționarea intregii activități.

Utilizind cu pricepere și simț gospodăresc mijloacele circulante puse la dispoziție, acest colectiv a reușit, in bună parte, să armonizeze latura financiară a producției, in așa fel incit problemele prioritare ale activității să fie satisfăcute integral și oportun.

Firește că utilizarea activă a mijloacelor circulante a implicat in primul rind accelerarea vitezei de rotație a acestora, acționindu-se in direcția depistării imobilizărilor materiale.

Pentru a se rezolva acest deziderat major al perfecționării procesului de aprovizionare s-au supravegheat continuu stocurile de materiale, urmărindu-se o balanță echilibrată in strinsă corelație cu sarcinile de producție. Acest mod elastic de folosire operativă a fondului de rulment a dat posibilitatea valorificării și repunerii in circuitul economic național a unor importante repere de materiale, temporar excedentare in această unitate.

Știindu-se că la nivelul economiei naționale există repere cu balanță deficitară, I.P.A. Sibiu propune spre valorificare o parte din imobilizări, identificate recent, după cum urmează:

BARE TRASE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului	Cantitatea	P/U	Valoarea
Ø 6 OL 50	4 510	4,70	21 197
Ø 42 OL 42	1 030	5,54	5706,20
3[illegible] OLC 10	2 151	5,75	12 368,25
100 OLC 20	3 024	2,68	8 104,32
18,5 OLC 45	6 138	5,68	34 863,84
16,5 OLC 60	1 461	6,22	9 087,42
19 15 CN 15	2 786	7,09	19 752,74
14,5 OLC 35	30 000	5,57	167 100
26 AUT 12	10 483	6,19	64 891,63
28 AUT 12	11 020	5,88	64 797,60
52 AUT 12	74 146	6,52	483 431,92
30 18 MO 10	8 185	8,57	70 145,45
20 50 VC 11	4 738	10,60	50 222,80
36 50 VC 11	10 250	6,47	66 317,50
24 41 MOC 11	3 160	8,75	27 650
14 40 C 10	5 443	9,07	49 374,36
patrat 90 50 VC 11	7 710	4,86	37 470,60
Ø 1[illegible] 21 MOMC 12	2 110	11,23	23 698,67

PROFILE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului		Cantitate	P/U	Valoarea
Ø 32	OL 44-2k	4 800	4,11	19 728
18	OL 44	2310	4,24	97 941,40
32	OLC 50	1099	3,77	4 143,23
53	21 MOMC 12	2009,80	3,88	7798,02
20	OLC 35	9613,80	3,91	37 589,96
28	13 CN 30	5 879	8,92	52 440,68
30	41 MOC 11	19 788	6,16	121 894,08
la [illegible]0 ×25	OLC 45	24 596	5,73	140 935,02
[illegible]6 ×20	OSL [illegible]	10 275	3,55	36 476,25
[illegible]0 ×12	OL 37—2k	3781	3,25	12 288,58
60 ×10	OL 42—1k	2530	2,85	7 212,21
60 ×6	OLC 15	15 782	3,92	61 867,4
30 ×14	OL 50	21 237	3,72	79 001
patrat 75	W 7147	7 891	10,56	83 328,96
85	W 7035	15 873	4,84	76 825,32
UNP 160	OL 37	10 735	3.43	36 821

ȚEVI CONSTRUCȚII

Dimensiune 1		Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
Ø 16 ×3	OLT 35	423	14,83	6 273
16 ×4	OLT 35	612	12,80	7 834
22 ×2	OLT 35	16 827	13,40	21 942
22 ×3	OLT 45	353	9,78	3 452
35 ×5,5	OLT 45	2 808	7,88	22,127
36 ×4 ×6100	ST 55	2 327	18,86	43 887
38 ×1	ST 35	6001	17,70	106 218
38 ×1	ST 35	6 002	10,57	63 441
40 ×6 ×2050	ST 55	2 802	12,80	35 865
40 ×6	OLT 35	9 152	6,44	58 938
42 ×5	OLT 65	758	7,62	5 783
42 ×5	OLT 45	2 500	6,88	17 200
42 ×7	ST 55	2 426	16,28	39 496
45 ×1,5	ST 35	4 773	19,92	95 079
50 ×9	OLT 45	1 437	8,84	12 703
51 ×12	OLT 35	5 668	7,39	41 887
52 ×7	ST 35	4 320	9,03	39 010
53 ×2,5	OLT 35	20 000	10,34	206 800
63,5 ×11	OLT 35	2 554	5,41	13 818
63,5 ×12	OLT 45	5 111	5,11	26 118
63,5 ×14	OLT 35	3 211	4,97	15 959
69 ×1,5	ST 35	2 111	16,35	34 515
9 ×1,5	ST 35	1 792	16,00	28 672
6 ×2,5	OLT 35	1 136	8,13	9 236
6 ×2,5	OLT 35	1 136	8,13	9 236
3,5	OLT 35	1 800	12,50	22 500
12	OLT 45	1 330	4,82	6 411
16	OLT 45	1 300	4,97	6 461
16	40C10	370	8,04	2 975
12	OLT 45	814	5,17	4 209
2	OLT 65	7 539	5,44	41 013
2	OLT 35	2 455	5,14	12 619
	OLT 35	906	8,99	8 145
2	OLT 65	1 244	5,60	6 967
2	OLT 45	2 245	4,78	10 732
25,3 × 1,22 ST 35 74 × 1,22 ST 35)		18 944	24,31	460 529
25,3 × 1,22 ST 35 4 × 1,22 ST 35)		12 287	20,90	256 799

LAMINATA LA RECE

rea, dimensiunea, calitatea materialului		Cantitate	P/U	Valoarea
	AV1/2T MT	2 560	4,95	12 672

TERIALE NEFEROASE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului		Cantitate	P/U	Valoare
Dural Ø 47	D 16 T	2 504,40	26,68	66 817,39
Anticorodal	Ø 48	1 300	26,67	34 671,00

RULMENȚI

Denumirea, dimensiunea și calitatea materialului 1	Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
Rulment rad. bile 6008 Z	12	19,80	237,60
Rulment rad. bile 6013 ZZ	60	34,80	2 088
Rulment rad. bile 6021	14	101,40	1 419,60
Rulment rad. bile 6218 ZZ	50	105	5 250
Rulment rad. bile 6221	16	187,20	2 995,20
Rulment rad. bile 6222 P.6	10	217,10	2 171
Rulment rad. bile 6318	11	167	1 837
Rulment rad. bile 6319	2	192	384
Rulment rad. bile 6319 M.A.	12	663	7 956
Rulment rad. bile 6328	3	660	1 980
Rulment rad. bile cil. N.J. 208 E	27	53	1 431
Rulment rad. bile N. 211 N.A.	5	64	320
Rulment rad. bile N.J. 218 N.A.	3	142,50	427,50
Rulment rad. bile 310 N. U.	11	92,95	1 022,45
Rulment rad. bile N.U. 219	27	140	3 780
Rulment rad. bile N.J. 305 E	17	53,04	901,68
Rulment rad. bile N.U. 2206	71	40	2 840
Rulment rad. bile N.J. 2209	20	36	720
Rulment rad. bile N.J. 2304	35	34	1 190
Rulment rad. bile N.J. 234 MANA	14	892	12 488
Rulment rad. bile N.J. 304	22	35	770
Rulment rad. bile N.J. 317	6	193	1158
Rulment rad. bile N.J. 2210 NA	8	68,80	550,40
Rulment rad. bile NUP. 2311 NA	10	125	1 250
Rulment rad. bile NUN. 4928 KM	9	256	2 304
Rulment rad. bile NN. 3012 KP. 41	10	332,29	3 322,90
Rulment cu ace RNA 4913	33	49,32	1 627,56
Rulment cu ace RNA 4917	12	67	804
Rulm. rad. ax. bile 7203 SP.4	33	112,93	3 726,69
Rulm. rad. ax. bile 7316 MBP	2	1 793	3 586
Rulm. rad. ax. bile 3215	24	180	4 320
Rulm. rad. ax. role con 30224 AP.5	5	670	3 350
Rulm. rad. ax. role con. 32219	18	155	2 790
Rulm. rad. ax. bile 32314	11	160	1 760
Rulm. rad. ax. bile 32326	13	1 035	13 455
Rulm. rad. ax. bile 32328	11	1 240	13 640
Rulment rad. ax. OSC bile 1215	11	62	682
Rulm. rad. ax. OSC bile 2206 K	39	47,19	1 840,41
Rulm. rad. ax role butoi 21309	10	83,20	832
Rulm. rad. ax. role butoi 21318	11	312,60	3 438,60
Rulm. rad. ax. bile 21318	10	62,40	624
Rulm. rad. ax. bile 51236 M	25	550	13 750
Rulm. rad. ax. bile 51236 MP.6	11	715	7 [illegible]65
Rulm. rad. ax. bile 51312	28	119,60	3 348,80
Rulm. rad. ax. bile 51411	15	140	2 100
Rulm. rad. ax. bile 52315	12	145	1 716
Rulm. rad. ax. role con 7815	45	120	5 400
Rulm. rad, cu role 23032	4	610	2 440
Rulm. rad. 74550/74850 B.CL.D	2	2 040	4 080
Rulm. TAT-192716-NK 19/16	12	9	108
Rulm. SKZ.120 × 165	4	300,50	1 202
Rulm. ax. 25-5 c.l.	30	148	4 440
Total	3 489		183 624,89

U/M = buc

Denumirea, dimensiunea și calitatea materialului	Cantitate	P/U	Valoarea
CURELE TRAPEZOIDALE			
875 × 10 × 6	96	4,15	398,40
2400 × 10 × 6	40	12,60	504
2450 × 10 × 6	40	12,86	514,40
2500 × 10 × 6	14	10,85	152,18
2550 × 10 × 6	27	8,41	227,0
2600 × 10 × 6	20	8,58	171,60
2650 × 10 × 6	31	8,74	270,94
2700 + 10 × 6	52	8,91	462,32
2800 × 10 × 6	78	9,24	720,72
2900 × 10 × 6	50	9,57	478,50
2950 × 10 × 6	52	9,74	506,48
1400 × 10 × 8	16	20,50	328
1197 × 13 × 8	177	9,50	1 681,50
450 × 13 × 8	60	53,55	3 213
1330 × 13 × 10	20	14,65	293
1040 × 17 × 11	20	11,35	227
1103 × 17 × 11	10	12,20	122
5000 × 17 × 11	12	54	648
5300 × 17 × 11	108	54,59	5 895,72
5600 × 17 × 11	10	59,36	593,60
6000 × 17 × 11	127	59,40	7 543,80
1400 × 22 × 14	171	22,13	3 784,23
1500 × 22 × 14	20	23,70	474
2140 × 22 × 14	14	38,50	539
2200 × 12 × 14	10	39,60	396
3750 × 22 × 14	30	68,88	2 066,40
4500 × 22 × 14	51	83,45	4 255,5
6000 × 22 × 14	14	111,30	1 558,0
6700 × 22 × 14	60	124,20	7 452
1310 × 25 × 16	150	32,95	4 942,50
2333 × 52 × 12	12	160,15	1 921,80
2400 × 52 × 12	14	164,76	2 306,60
1940 × 70 × 12	7	44,62	312,34
1550 × 10 × 8	20	21,50	430

ORIZONT PUBLICITATE

U/M = buc

Denumirea, dimensiunea și calitatea materialului 1	Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
PIETRE POLIZOR			
250 ×15 ×40 L.45 L.C.	7	45,32	371,24
250 ×25 ×100 N.16 L.C.	13	42,87	557,31
350 ×16 ×160 K. 400 L.C.	10	128,62	1 286,20
350 ×30 ×100 K. 60 M L.C.	39	189.10	7 377,24
350 ×40 ×40 M. 25 En L.G	76	159,91	12 153,16
350 ×40 ×100 K. 60 En L.G	42	138,50	5 817
350 ×40 ×100 M.60 En L.G	4	262.29	1 049,16
350 ×50 ×100 K.60 En L.G	20	152	3 040
350 ×40 ×160 K.80 En L.G	14	158,02	2 212,28
350 ×50 ×127 K.25 E L.C	15	233,97	3 507,55
400 ×10 ×203 JK.180 En L.G	19	91.26	1 733,94
400 ×16 ×203 K.16 En L.C	24	575,75	13 818
400 ×20 ×203 K.80 En L.C	5	105.35	526,75
400 ×35 ×127 M.40 En L.G	13	220,50	2 866,50
400 ×40 ×40 M.40 En L.G	22	138,42	3 045,24
400 ×60 ×203 Q.40 E L.C	10	217.00	2 170
400 ×60 ×203 M.40 En L.G	90	286.65	25 798,50
400 ×63 ×203 M.60 En L.G	7	170,87	1 196,05
500 ×50 ×127 M.25 En L.G	91	249,90	22 740,90
610 ×15 ×305 M.60 En L.G	4	202,12	808,48
610 ×20 ×305 N.60 En L.G.	10	165	1 650
1100 ×40 ×305 MN.80 En L.G	3	1089,72	3 269,16
350 ×40 ×127 K.25 En L.G	13	123,72	1 608,36
350 ×80 ×165 M.40 En L.G	407	216.82	88 245,74

BURGHIE SPIRALE, FREZE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului	STAS 2	Cantitate 3	P/U 4	Valoare 5
BURGHIE SPIRALE				
Ø10	573-67	100	22,40	2240
10,1	573-67	30	47,10	1413
10,4	573-67	20	47,78	955,60
11,5	573-67	10	51	510
11,9	573-67	8	68,15	545,20
12	573-67	30	32,60	978
13	573-67	50	47,50	2375
14,5	573-67	20	31,30	626
14,7	573-67	30	74,65	2239,50
16	573-67	20	39,30	786
16,5	573-67	15	95,40	1431
17,5	573-67	15	39,30	589,50
19	573-67	11	112.30	1235,30
20	573-67	30	60	1 300
4,4	574-67	30	10,45	313,50
6,4	574-67	18	17,65	317,70
7,7	574-67	30	25,70	771
8,2	574-67	24	24,80	595,20
12,0	574-67	20	40,30	806
12,5	574-67	10	88,90	889
13	574-67	10	88,90	889
14	574-67	10	95.40	954
20	574-67	10	199,90	1999
7,4	575-67	90	20,15	1813,50
9,6	575-67	42	27,30	1146,60
11,8	575-67	40	36	1440
12,8	575-67	30	45	1 350
14,8	575-67	40	92,95	3718
15,5	575-67	100	55	5500
16,7	575-67	20	120	2400
17,5	575-67	100	79	7900
19,4	575-67	17	98	1666
20	575-67	60	110	6600
22,5	575-67	100	120	13000
23,5	575-67	51	243,35	12512,85
24,5	575-67	56	182	10 192
30,5	575-67	20	262	5240
32,5	575-67	10	290	2900
36,5	575-67	20	375	7500
37,5	575-67	10	410	4100
38	575-67	54	426	23004
39,5	575-67	30	480	14400
43,5	575-67	10	902,10	9020
47	575-67	10	640	6400
47,5	575-67	15	810	12150
49	575-67	40	810	32400
49,5 ST G Ros	575-67	30	810	24300
Burghie Ø51,5	575-67	50	810	40500
52	575-67	10	827,32	8273,20
53	575-67	5	930	4650
63	575-67	10	1100	11 000
65	575-67	10	1149	11 490
Burghie spirale stg.				
1,7	575-67	100	2,25	225
1,8	575-67	55	3	165
2,3	575-67	85	3,50	297,50
4,0	575-67	75	6.55	491,25
4,5	575-67	300	7,40	2220
4,6	575-67	10	8,25	825
4,9	575-67	100	8,40	840
5,2	575-76	100	11,30	1130
5,3	575-67	106	11,50	1219
5,5	575-67	50	12,98	649
6,7	575-67	24	15,40	369,60
6,8	575-67	70	13	910
9,5	575-67	50	25,95	1297,50
13	575-67	50	37,80	1890
13,5	575-67	12	72,05	864,60
14	575-67	20	37,90	758
15	575-67	10	75,30	753
17	575-67	20	95,40	1908
18,3	575-67	8		
20	575-67	50	145,40	7270
22	575-67	32	148	4736
Burghie spirale				
Ø 7,8	6727-76	41	51,80	2123,80
14,5	6727-76	100	105	10 500
16	6727-76	50	100	5000
17	6727-76	20	222	4440
Total burghie			461	363706,90
FREZE 80 ×10	580-76	20	145	2900
50 ×0,6	1159-76	100	23,90	2390
63 ×0,6	1159-76	78	20,40	1591,20

1	2	3	4	5
Freze circulare				
80 ×4	1159-76	100	96,50	9650
100 ×2	1159-76	200	84	16 800
100 ×3	1159-76	400	92.50	37 000
125 ×4	1159-76	100	160	160 000
160 ×2	1159-76	200	143	28 600
Freze Ø 28	1682-76	30	274	8220
18	1684-76	30	35	1 050
20	1684-76	30	42,20	1 260
80 ×10	2214-76	30	198	5 940
80 ×12	2214-76	20	168	3 360
Freze semiconcave				
R. 8 ×75	3540-76	10	304	3040
R. 26	3540-76	5	870	4 350
Freze unghiulare biconice				
40 ×80	3542-76	10	73	730
40 ×90	3542-76	10	73	730
50 ×55	3542-76	10	89,50	895
50 ×85	3542-76	10	108	1 080
50 ×90	3542-76	11	126	1 386
63 ×70	3542-76	10	157	1 570
63 ×80	3542-76	20	186	3 720
63 ×90	3542-76	12	215	2 580
63 ×100	3542-76	11	215	2 365
80 ×60	3542-76	9	223	2007
80 ×70	3542-76	15	264	3960
80 ×35	3542-76	7	257	2 499
30 ×90	3542-76	21	357	7 497
Freze semirotunde concave				
R.3	3545-80	8	107	856
R.5	3545-80	8	139	1112
R.6	3545-80	10	196	1 560
Freze semirotunde				
R.2	3546-80	20	76	1 520
R.2,5	3546-80	30	76	2 280
R.3	3546-80	30	83	2 490
R.4	3546-80	30	93	2 790
R.5	3546-80	30	100	3000
R.6	3546-80	30	172	5 190
R.8	3546-80	10	173	1730
R.10	3546-80	20	347	6 940
R.12	3546-80	10	432	4 320
R.16	3546-80	20	720	14 400
R.20	3546-80	11	1020	11 220

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului	Grupa de caracter. 2	STAS 3	U/M 4	Cantit. 5	P/U 6	Valoare 7
ȘURUBURI						
M.10 ×40	gr.5.8.	4272	buc.	47 934	0,39	18 694,26
M.12 ×110	gr.8.8.	4272	buc.	97 611	0,98	95 658,78
M.8 ×85	gr.8.8.	4272	buc.	60 000	0,76	45 600
M.8 ×110	gr.5.6.	4272	buc.	128 234	0,56	71 811
Bulon central						
M.14 ×190	—	..	buc.	19 070	6,42	122 429,40
Șurub tije 16 ×1,5 ×30	F. 308—1423—03	079—22311	buc.	20 685	3,60	76 126
Șurub tije 10 ×1,25 ×60		308-1423	buc.	7 042	3,88	27 322,90
Șurub tije 10 ×1,25 ×60		50-1576	buc.	17 820	3,01	53 638,20
PIULIȚE						
M.6 patrată cu filet		4042(4073)	buc.	9 000	0,09	810
M.36 ×2		4042(4073)	buc.	1 057	10,24	10 823,68
M.10		4042(4073)	buc.	1 298	1,20	1 557,60
M.16 ×1,5		4047	buc.	4 894	1,47	7 194,18
M.8 ×1,25		50-796	buc.	97 857	0,20	19 571.40
ȘPLINTURI						
3,2 ×22		1991	kg.	78,40	11,00	862,40
5 ×63		1991	buc.	80	6,52	521,60
6,3 ×32		1991	kg.	200	7,00	1 400
6,3 ×71		1991	kg.	360	6,47	2 329,20
8 ×63		1991	kg.	23	6,42	147,60
3,5 ×36		1991	kg.	61	10,02	731,50
5 ×36		1991	kg.	205	7,27	1 491,30
5 ×40		1991	kg.	101	7,07	714,00
2 ×22	Total = 40 kg. (Bară dir. IAA. SALONTA)					
NITURI						
2 ×12		797	kg.	17,20	17,50	301
2 ×14		797	kg.	136	16,57	2 251,50
10 ×18		797	kg.	26,006	7,82	203 326
10 ×35		797	kg.	256	7,63	1 953,80
10 ×70		797	kg.	25	7,44	186
2 ×6		797	kg.	173	23,31	4032,63
8 ×24		797	kg.	1 008	7,96	8023,60
2,6 ×8,0		inox	kg.	34	87,90	2 991,32
3,4 ×7			kg.	1 150,50	24,34	28003,17
		Total kgr 29 240,90		lei		258567
TOTAL GENERAL						882 3

PLACUȚE DURE U/

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului 1	Cantitate 2	P/U 3	Val
A.6 P.10	400	1,65	
A.6 P.20	1 300	5,20	
A.6 P.40	1 200	3,75	
A.6 K.10	500	1,85	
A.8 P.10	500	1,90	
A.8 P.20	1 000	2,10	
A.8 P.30	300	2,10	
A.8 P.40	1 200	3,05	
A.8 K.10	11 500	2,40	
A.10 P.10	600	3,00	
A.10 P.30	1 000	13,00	
B.6 P.10	300	1,60	
B.6 P.20	300	1,80	

Important!

Întreprinderile economice din întreaga țară care nu au asigurată baza m pentru anul 1982 sînt invitate să consulte ofertele unității sibiene.

Valorificarea se va face conform prevederilor Legii 11/1980 iar opțiunile se v transmite la întreprinderea de piese auto, strada Sevastopol 8 Sibiu.

Relații suplimentare se pot obține la telefon 924/32429.

Emil Georgescu — Vasile Baga

top

Viorel Kocsis – Oraviţa: „Kraftwerk", infiinţat in 1968 in Düsseldorf de către Ralf Hutter şi Florian Schneider. Restul, din Disco Ghid Rock. **Eugen Boldor – Ocna Dej:** discografia Beatles o aveam, oricum mulţumesc! Dacă o mai dai cuiva, nu uita să specifici anul apariţiei fiecărui disc in parte, altfel... 2. „Steppenwolf" – grup infiinţat in 1967 la Los Angeles de către John Kay. Prolifică in prima perioadă, formaţia se impune printr-o muzică particulară dominată de melodicitate şi culoare (Hard Rock şi Blues). In 1972, se destramă iar in 1974, graţie eforturilor lui Kay, se reinfiinţează. Componenţa iniţială: John Kay; Jessy Edmonton; Goldy McJohn; George Blonde; Kenny Henry. Restul, pe parcurs. Mai scrie-mi. **Marius Oltean – Loco:** observaţiile pe care le faci pe marginea concertelor la care ai asistat, sint obiective. Pe la sfirşitul lunii aprilie, te voi căuta la Cămin să stăm de vorbă pe indelete. Mulţumesc pentru atenţia cu care ne citeşti revista. **Pia Olaru – Sibiu: Nancy Sinatra (in foto),** este intr-adevăr fiica celebrului cintăreţ. Născută la 8 iunie 1940 in Jersey, se face cunoscută la inceputul carierei sale muzicale, prin anii '60, cu hit-ul „These Boots Are Made For Walking", apoi cu „Summer Wine" (alături de Lee Hazlewood). **Vilson Petroiu – Ploieşti:** „Ultravox" – grup reprezentativ New Wave, cu următoarea componenţă: Midge Ure (voc., chit.); Chris Cross (bass, sintesizor, voc.); Warren Cann (drms.); Billy Currie (sintesizor, pian, violină, violă). **Lascu Teodor – Bucureşti;** „Se pare că astenia de primăvară a atins şi emisiunile muzical-distractive RTV, altfel cum ne-am explica abundenţa pieselor submediocre prezentate cu entuziasm euforic şi blagoslovite cu cele mai alese calificative? Pe cine pot incinta apariţiile fade ale lui Mihai Constantinescu şi Nicu Dumitrescu?".

Petru UMANSCHI

evrika!

- **Datorită primăverii, pămintul infloreşte; datorită omului poate deveni infloritor.**
- **In general plasticienii evită chipurile zimbitoare. Unul singur a pus pe faţa unei femei un suris şi a rămas celebru.**
- **Este etic a vorbi despre banii cîştigaţi, nu şi despre cei cheltuiţi...**
- **Intr-un lan de neghină, prezenţa citorva spice de griu n-ar fi hulită, precum viceversa.**
- **Mulţi visează să se imbrace la „Adam" şi „Eva".**
- **In luna de miere au avut noroc de multe eclipse.**
- **Dacă ai in mină piinea şi cuţitul, nu poţi face cură de slăbire.**
- **A-i face pe oameni să zimbească e operă de mecenat.**
- **Omul de două ori spune „Cind eram mic": la 10 ani, cind e şcolar şi la 50 de ani, cind e director general.**

Ion VELICAN

excelsior

NICOLAE I. PETRICSEK

LOCUL CARE-NSEAMNĂ ACASA

In arbori de intrăm, răsar lumini,
mărire plug, mărire ţie, coasă;
cresc, ierburi tinere-n fintini,
şi-n nordul care-nseamnă-acasă.

Nu mai răsar pe dealuri călăreţi
şi nu mai stau cetăţile să cadă.
Doar noi sîntem mai teferi şi mai
drepţi.
Trag caii nopţii ultima zăpadă.

Şi e atit de multă impăcare,
Incit pridvorul gurii prinde glos.
Aici, lingă legende şi izvoare,
Aici, in Maramureş am rămas.

IONEL PROTOPOPESCU

PARTIDULUI

Pe plaiurile tale am semnat
Convingerea in boabe de
credinţă,
In nopţile cu miez de foc
Cind se adunau puterile de seve
Către biruinţă.
In hora, cu pămintul s-a intrat,
Să ştie apa locul de izvor.
Şi-am strins sub fruntea dezvelită
Contur de vis şi adevăr.
Am dăltuit un nume in coloană;
Efigia legendelor in fapte,
Pe plaiurile sale semănind
Izbinda-n bob de demnitate.

ION PATRAŞCU STAN

Condeier ţăran

MI-S ŢARAN

Mi-s ţăran! Ştiu o socoată:
Multă trudă-i intr-o piine...
Numai munca o să poată
Albi-n ea ziua de miine.

Mi-s ţăran! vă spun deschis!
De nu seamăn, nu răsare,
De n-astring, nu e. Precis!
Eu mi-s din pămint şi soare.

Mi-s ţăran! Luaţi in seamă,
Că de n-apăsăm pe plug,
Om plăti o aspră vamă
De-o fi lipsă de belşug.

IULIAN MOCANU

PENTRU TINE

Puntea de foc
Aş trece-o
Dar mă tem
Că pasărea Phoenix
Nu e decit
Cenuşă.

MIOARA BAGDAZAR

PAUZĂ DE VIAŢĂ

Am ingenuncheat
in faţa amintirilor
şi, ca-ntr-o pauză de viaţă,
am inceput să răsfoiesc trecutul
după placul inimii.
Nu mai eram tot eu –
cu evantaiul de speranţe
răsfirate...

Am muşcat
din singurătatea Mării,
ca dintr-o piine aburindă.
Apoi mi-am lăsat trupul pe ţărm
Zălog intoarcerii Carului Mare.

PETRU TOADER

CURCUBEU

Razele de soare
Au intins covorul,
Iluminind norul
Cu zimbet de zare,
Ce vrea să-mpreune,
Ca intr-o fereastră,
Seninul din lume
Cu inima noastră.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 28 martie

8,00 Admiterea in invăţămintul superior tehnic şi agricol. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,05 Album duminical. 14,00 Tom şi Jerry. 19,00 Telejurnal. 19,20 Timp al implinirilor socialiste. 19,50 In gind cu ţara. Spectacol literar-muzical. 20,40 Film: Vacanţă intreruptă (franco-italian). 22,00 Telejurnal. Sport. 22,25 Intilnire pe platou.

LUNI, 29 martie

15,00 Emisiune in limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-ştiinţific. 20,45 Bijuterii muzicale. 21,05 Cadran mondial. 21,30 Roman foileton. La Barraca. 22,15 Telejurnal.

MARŢI, 30 martie

11,05 Din marea carte a patriei. 11,25 La Barraca (rel.). 12,10 Cadran mondial. 16,05 Şcoala, producţia şi cercetarea. 16,25 Clubul tineretului.17,25 Tribuna experienţei. 20,00 Telejurnal. 20,30 Teatru: A venit o fată. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 31 martie

16,05 Seraliştii in faţa bacalaureatului. 16,25 Partidul clasei muncitoare, un partid cu adinci rădăcini in istorie. 16,40 Corul bărbătesc al Căminului cultural din Slatina-Nera. 17,00 Universul femeilor. 17,40 Tragerea pronoexpres. 20,00 Telejurnal. 20,40 Semnături in cartea muncii. 21,00 Film: Mere roşii (românesc). 22,20 Telejurnal.

JOI, 1 aprilie

11,05 Muzică foarte... tinără. 11,25 Film: Spaniole la Paris. 12,35 Universul femeilor. 16,05 Viaţa culturală. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,40 Cintă orchestra Nicuşor Predescu. 20,50 Lumea contemporană şi confruntările de idei. 21,15 La frontierele cunoaşterii. 21,40 Meridianele cintecului. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 2 aprilie

15,05 Profesiunile cincinalului. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune in limba germană. 17,40 Tragerea loto. 17,50 1001 de seri. 20,40 Film: Privilegiul (englez). 21,40 Melodii populare. 21,50 Dezbateri culturale. 22,15 Telejurnal.

SIMBĂTĂ, 3 aprilie

11,05 Dicţionar de etică şcolară. 11,30 Flori de pe Milcov. 11,50 Film artistic: Privilegiul (rel.). 13,00 La sfirşit de săptămină. 17,40 Săptămina politică. 20,00 Telejurnal. 20,30 Teleenciclopedia. 20,50 Şlagăre dansate. 21,10 Film. 22,10 Telejurnal. Sport. 22,30 Varietăţi muzicale.

echo

ARADUL LITERAR 1982

Sub acest titlu, CENACLUL LITERAR „LUCIAN BLAGA" din Arad a ţinut să ofere membrilor săi, tuturor iubitorilor de literatură, un frumos dar. Efervescenţa culturală a ultimilor ani, din această parte a ţării, s-a soldat, iată, cu acest prim almanah al literaturii arădene. Dacă ar fi însă să stabilim o „tipologie" a acestei tipărituri, ea s-ar incadra mai degrabă în specia acelor magazine literare ce-şi fac un titlu de onoare din a fi reprezentative pentru un anumit climat literar şi artistic intr-o zonă dată. Pentru că – şi lucrul acesta e vizibil la o simplă răsfoire – „ARADUL LITERAR 1982" e o apariţie care-şi depăşeşte premisele: departe de a fi rezultatul singurei dorinţe de a aduce în lumina tiparului producţiile literare dintr-un colţ de ţară, el depune mărturie pentru o intreagă mişcare culturală; colaborează la confecţionarea straielor sărbătoreşti ale primei publicaţii de acest gen apărute in Arad după 1944, nu numai slujitorii condeiului, ci şi talentaţii graficieni, plasticieni şi sculptori ai oraşului de pe Mureş. Astfel incît se poate spune pe drept cuvînt că „ARADUL LITERAR 1982" este emanaţia întregii grupări cultural-artistice existente momentan in Arad, o garanţie şi totodată un element de speranţă că in scurt timp acest oraş va deveni, cu sprijinul şi colaborarea tuturor factorilor de decizie din localitate, un important centru al culturii noastre.

Un aspect grafic plăcut (asigurat de plasticianul **Ioan Groza-Kett)** asigură o lectură delectantă şi instructivă, depunind în acelaşi timp o mărturie că viaţa culturală a Aradului a ajuns la deplina şi responsabila maturitate creatoare. Bogatul şi variatul material al tipăriturii a fost predat tiparului de un colectiv de redacţie, alcătuit din **Florin Bănescu** (redactor responsabil), **Cătălin Ionuţaş, Mircea Mihăieş, D. Siniteanu, Gheorghe Schwartz** şi **Horia Ungureanu.**

Al. ANTONESCU

cenaclu

In 23 martie 1982, Cenaclul nostru a programat o intilnire cu cenaclul de limbă maghiară „FRANYO ZOLTAN", prezentat de **Pongrácz Mária.** A citit poezie **Mandics György.** Referent: **Marian Odangiu.** Au luat cuvîntul: **Ioan Miclea, Marcel Turcu, Marcel Tolcea, Mircea Mihăieş, Cornel Ungureanu.** Săptămina viitoare va citi **Marie-Jeanne Jutea.** Referent: **Cornel Ungureanu.**

Locţiitor III

serial

JURNALUL UNUI CULTURIST" (XII)

st '80. Căldură insupor-
o asemenea caniculă
te apuci de lucru. Şi
ncep prin a mă con-
xim la fiecare exerci-
este condiţii „factorul
hotăritor. Mă scald pur
in propria-mi sudoare,
i de aceea am senti-
ei bucurii a muncii pe
i o cunosc. Punctul in
rea e infrîntă, in fa-
i stări greu de expri-
u e numai plăcere, ci
mult, aş zice „elibera-
ătuşare" (sau chiar fe-
te poate secretul or-
rdări. Este punctul in
gia stirnită distruge mi-
al contradicţiilor, să le
„laice", şi ne proiectează
-o zonă superioară a conştiinţei, in care sînt anihilate total interesele vitale egoiste. In acest punct se nasc mişcările inalte ale sufletului: revelaţia, dăruirea de sine, mirarea filozofului in faţa cerului instelat...

7 august. Din **„Memoriile lui Hadrianus"** ale Margueritei Yourcenar subliniez un pasaj revelator. Dacă acest „Jurnal" n-ar avea şi un aer „frivol", această frază aş fi ales-o drept motto al cărţii mele. Este tocmai ceea ce mi trebuie, acum, în pragul căutării unui drum... Redau fără comentarii atît de inţeleptele cuvinte: **„Ce mă interesa nu era o filozofie a omului liber (toţi cei care s-au străduit in această direcţie m-au plictisit), ci o tehnică: am vrut să găsesc locul unde se produce joncţiunea intre voinţa noastră şi destin, unde disciplina ajută natura, in loc s-o frineze... aici nu este vorba despre voinţa aprigă a stoicului, a cărui putere o supraestimez, nici de cine ştie ce alegere sau refuz abstract, care constituie o insultă la condiţiile lumii noastre, plină, continuă, formată din obiecte şi corpuri. Am visat o acceptare mai tainică sau o voinţă mai suplă. Viaţa pentru mine era un cal cu ale cărui mişcări te indentifici, dar după ce l-ai strunit bine. Totul fiind in ultima analiză o hotărire a minţii omeneşti, lente, progresive, insă, şi care antrenează totodată şi adeziunea trupului, m-am luptat să ating treptat acea stare de libertate sau de supunere aproape pură. Gimnastica m-a ajutat; dialectica nu mi-a dăunat. Am căutat la inceput o simplă libertate ca aceea de care te bucuri în vacanţă. In orice viaţă bine ordonată trebuie să existe şi momente libere, şi cel ce nu ştie să le obţină nu ştie să trăiască".**

10 august. Cind e vorba de antrenamente, mulţi se intreabă cum să dozeze intensitatea efortului. Desigur, nici aici nu există o formulă universal valabilă, dar fiecare, cred, are intuiţia propriei sale limite de rezistenţă. Ce e prea mult, strică. Vom doza efortul treptat, ţinînd cont de resursele noastre psiho-fizice. Pentru cei interesaţi vom da o „reţetă" simplă şi cit se poate de „reală". Intensitatea unui efort se poate cel mai simplu exprima in numărul de calorii ce se cheltuiesc pentru efectuarea unui lucru şi totodată prin numărul de „bătăi" cardiace intr-un minut, in timpul unei anumite activităţi fizice.

(VA URMA)

Dan NEMESNIC

În curînd:

ORIZONT—MAGAZIN

SUPLIMENT TRIMESTRIAL AL REVISTEI ORIZONT

Din sumar:

● „Din noŭ despre APA VIE" ● Addenda la o teorie originală asupra universului; ● TINERETUL ŞI PACEA; ● „ORCHESTRA DE LA MIEZUL NOPŢII" de Raymond Chandler (Nuvelă poliţistă); ● ASTROLOGIA şi... discipolii săi de azi; ● Documentar politic: „RADIOGRAFIA NEONAZISMULUI"; ● FENOMENUL ROCK (I) – Scurt istoric; ● HOLOGRAFIE – O METAFORĂ A SECOLULUI XX; ● SPORT – Convorbire cu Karl Heinz Rummenigge, cel mai bun fotbalist al anului 1981 (Bayern München); ● DOCUMENTAR ISTORIC: CIUMA DE LA TIMIŞOARA (sec. XVII); ● Documentar politic: PROCESUL VERBAL AL UNUI GENOCID; ● REBUS; ● LITERATURA ANULUI... 1990; ● FILM – „De la GRETA GARBO la MARILYN MONROE"; ● MODA – PRIMĂVARA '82; ● DIN TAINELE CIVILIZAŢIILOR DISPĂRUTE.

REŢINEŢI!
ÎN CURÎND, LA TOATE CENTRELE DE DIFUZARE A PRESEI DIN ŢARĂ:

ORIZONT—MAGAZIN

din literatura universală

HERBERT KUHNER (Austria)

în tălmăcirea MARIEI BANUŞ

Herbert Kuhner (n. 1935, la Viena), poet şi prozator de limbă germană şi engleză, are o vie activitate de tălmăcitor în limba engleză, nu numai din poezia germană şi austriacă, ci şi din alte literaturi.

Din poezia contemporană română, a publicat deseori tălmăciri în reviste americane, engleze, australiene.

Propria sa creaţie poetică se caracterizează printr-un ton sobru, umor negru şi un sarcasm ce basculează nu odată în tragic.

VIAŢĂ VRĂJITĂ

An după an
inaintind
am intilnit
obstacol după obstacol

Uneori era
un virtej de acţiune
şi părea
că sunt gata gata
să-mi ating ţintele

dar cind praful se aşeză
ele se retraseră
în depărtare
şi nimic
nu mai era clar conturat

ştiam însă
voi fi ciştigător
în cele din urmă
pentru că aminările
făceau parte dintr-un plan
în care eu puneam stăpînire
pe toate
la timpul lor
şi intr-adevăr
după ani şi ani
de luptă
şi nenumărate eşecuri
lucrurile începură să capete formă
era ca şi cum
piesele unui puzzle
şi-ar fi ocupat singure locul
cu propriul lor consimţămint

şi pe cind respiram
uşurat
am văzut
un portal uriaş
ce lua chip
în faţa mea

Eram lingă uşa morţii.

DESPERADOS ŞI VIGILANTES

Desperados intrară călare-n oraş,
năvăliră-n saloon,
işi făcură drum liber spre bar,
se serviră cu alcool,
sparseră sticle şi oglinzi,
ieşiră-n stradă cu pistoale arzătoare,
violară toate femeile
cit vezi cu ochii-mprejur,
dădură foc bisericii
şi, la asfinţit, părăsiră oraşul, călare.

A doua zi cetăţenii se adunară,
il impuşcară pe şeriful pasiv
şi proclamară pe toţi bărbaţii-n putere
Vigilantes spre a-i stirpi pe Desperados.
Vigilantes intrară călare-n oraş,
năvăliră-n saloon,
işi făcură drum liber spre bar,
se serviră cu alcool,
sparseră sticle şi oglinzi,
ieşiră-n stradă cu pistoale-arzătoare,
violară toate femeile
cit vezi cu ochii-mprejur,
dădură foc bisericii
şi, la asfinţit, părăsiră oraşul călare.

LAPTELE VĂRSAT

N-are nici un sens
să plingi laptele vărsat –
sau singele vărsat.

Cit lapte peste ani
cit singe.
Dacă aş plinge
pentru tot acest lapte vărsat,
M-aş ineca
in lacrimi de lapte.
Dacă aş plinge
pentru tot acest singe vărsat,
m-aş ineca
in lacrimi de singe.
Dacă aş plinge
pentru tot acest lapte
şi tot acest singe,
m-aş ineca în lacrimi
amestecate din lapte şi singe.
Există lapte vărsat
şi singe vărsat
dar nu sunt lacrimi,
numai lapte şi singe
in care te poţi ineca.
N-are nici un sens...
N-are nici un sens...
nici un sens să plingi,
nici un sens să plingi
laptele vărsat.

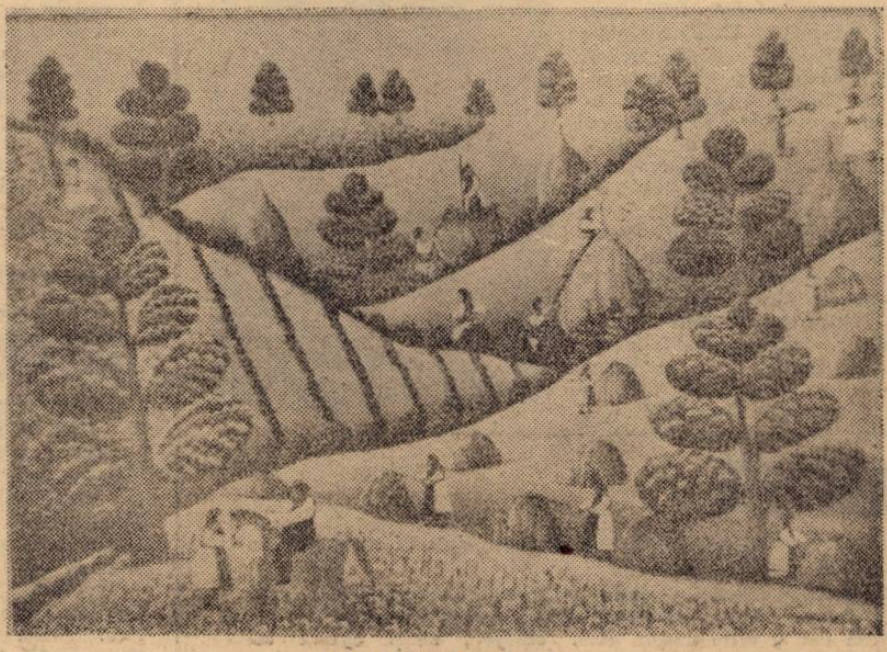

PETRU MIHUŢ: „Clacă"

GABRIEL
GARCIA
MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORŢI ANUNŢATE

Teama gemenilor răspundea întocmai bănuielilor străzii. Nu era exclusă o răzbunare din partea arabilor, dar nimeni, în afară de fraţii Vicario, nu se gîndea la otravă. Se presupunea mai de grabă că aceştia aveau să aştepte căderea nopţii ca să toarne benzină prin ferestruică şi să-i ardă pe prizonieri de vii, în adîncul beciului. Dar prea puţini credeau în aşa ceva. Arabii reprezentau o comunitate de imigranţi paşnici care se stabiliseră la începutul secolului în aşezările din Caraibi, chiar şi în cele mai îndepărtate şi mai sărace şi rămăseseră pe loc, vînzind nimicuri colorate şi obiecte de bîlci. Erau uniţi, harnici şi foarte catolici. Se căsătoreau între ei, cumpărau grîu, creşteau oi în toate grădinile şi cultivau sovîrf şi vinete, singura lor patimă fiind jocul de cărţi. Cei mai în vîrstă au continuat să vorbească araba ţărănească pe care o aduseseră de la ei de acasă, păstrînd-o neştirbită în familie, pînă la a doua generaţie, căci, începînd cu cea de a treia, cu excepţia lui Santiago Nasar, copiii îşi ascultau părinţii vorbindu-le în arabă şi le răspundeau în spaniolă. Aşa că nu era cu putinţă să credem că ar fi fost în stare să renunţe dintr-odată la spiritul lor de păstrăvi liniştiţi numai pentru a răzbuna o moarte pentru care puteam să fim vinovaţi cu toţii. În schimb, nimeni nu s-a gîndit la o răzbunare din partea familiei Plácida Linero, oameni bogaţi şi puternici, războinici pînă cînd li s-a terminat averea, neam din care se născuseră doi ucigaşi de circiumă, a căror faimă dăinuise mult după dispariţia lor.

Îngrijorat de ceea ce se spunea în tîrg, colonelul Aponte a vizitat familiile arabilor, una cîte una, şi cel puţin de data aceasta a ajuns la o concluzie corectă. I-a găsit pe toţi nedumeriţi şi trişti, cu steguleţe de doliu în altarele lor, unii aşezaţi pe pardoseli şi plîngînd de-ţi sfîşiau inima, dar nici unul nu părea să aibă gînduri de răzbunare. Pornirile din zorii zilei se datorau fierbinţelii crimei, dar pînă şi protagoniştii acestora admiteau că n-ar fi trecut dincolo de cîteva lovituri. Mai mult, Suseme Abdala, matroana centenară, a fost cea care le-a spus oamenilor să-i pregătească lui Pablo Vicario o fiertură din floarea suferinţei şi pelin de-l mare, vindecîndu-l pe loc şi alinînd pînă şi blenoragia fratelui geamăn. Pedro Vicario s-a scufundat atunci în apele calde ale insomniei lui, în vreme ce frate-său a reuşit să doarmă primul somn fără de remuşcări. Aşa avea să-i găsească Purisima Vicario a doua zi, la trei dimineaţa, cînd primarul a dus-o să se despartă de ei.

Se prezentase cu întreaga familie, pînă şi fetele cele mari cu bărbaţii lor, din iniţiativa colonelului Aponte. S-au dus cu toţii fără ca nimeni să-şi dea seama, protejaţi parcă de oboseala întregului tîrg, în vreme ce singurii supravieţuitori treji din ziua aceea ireparabilă îl înmormîntau pe Santiago Nasar. S-au dus în timp ce se potoleau spiritele, după cum hotărîse primarul, şi nu s-au mai întors niciodată. Pura Vicario a înfăşurat faţa fiicei ei adusă înapoi de mire într-o cîrpă deasă ca să nu i se vadă vînătăile şi a îmbrăcat-o în roşu aprins, ca să nu-şi închipuie cineva că ar fi păstrat doliu după amantul tăinuit. Înainte de toate, tot Pura Vicario, l-a rugat pe părintele Amador să-i spovedească pe cei doi fii, chiar în temniţă, dar Pedro Vicario a refuzat şi şi-a convins fratele că n-avea de ce să se căiască. Au rămas singuri şi cînd i-au transferat la Riohacha erau atît de împăcaţi şi convinşi de dreptatea lor, încît n-au vrut să fie scoşi în puterea nopţii, cum se procedase cu vizita familiei, ci în plină lumină de zi, cu frunţile sus. Poncio Vicario, tatăl, a murit puţin după aceea. „N-a mai putut îndura suferinţa ruşinii", mi-a explicat Angela Vicario. După ce au fost achitaţi, gemenii au rămas în Riohacha, la numai o zi de drum de Manaure, unde locuia familia lor. Acolo avea să se ducă şi Prudencia Cotes, pentru a se căsători cu Pablo Vicario, cel care deprinsese meşteşugul de aurar pe lîngă taică-său şi avea să ajungă un bijutier de renume. Pedro Vicario, fără slujbă şi fără dragoste, s-a reangajat după trei ani de zile în Forţele Armate, unde a meritat insigna de sergent gradul I, pentru ca într-o dimineaţă splendidă, împreună cu patrula din care făcea parte, să pătrundă în teritoriul cu guerrilleros, cîntînd cîntece cu curve, de unde nu s-a mai auzit niciodată nimic despre el.

Pentru marea majoritate a oamenilor n-a existat, de fapt, decît o singură victimă: Bayardo San Román. Se presupunea că ceilalţi protagonişti ai tragediei îşi induraseră cu demnitate, chiar şi cu o oarecare măreţie, partea lor din destinul pe care li-l rezervase viaţa. Santiago Nasar îşi ispăşise injuria, fraţii Vicario îşi dovediseră condiţia lor de oameni drepţi, iar sora batjocorită îşi recăpătase cinstea pierdută. Singurul care pierduse totul era Bayardo San Román. „Bietul Bayardo", cum aveau să-i spună mulţi de-acum încolo. Totuşi, nimeni nu şi-a amintit de el decît după eclipsa de lună, din sîmbăta următoare, cînd văduvoiul Xius i-a povestit primarului că văzuse o pasăre fosforescentă zburînd peste fosta lui casă şi s-a gîndit că putea să fi fost sufletul soţiei sale care îşi cerea drepturile. Primarul şi-a dat o palmă peste frunte, fără nici o legătură însă cu viziunea văduvoiului.

– Drace – a făcut el. Îmi uitasem de bietul om! S-a urcat pe colină cu o patrulă şi-au găsit automobilul decapotabil tras în faţa casei, iar înăuntru au desluşit o lumină aprinsă, fără a-i fi răspuns însă nimeni, cînd a bătut în uşă. Aşa că s-au văzut nevoiţi să forţeze una din intrările laterale, străbătînd încăperile sub jăraticul stins al lunii în eclipsă. „Mi se părea că lucrurile erau scufundate sub apă", mi-a povestit primarul, Bayardo San Román stătea întins pe pat, inconştient, aşa cum îl văzuse Pura Vicario în dimineaţa zilei de marţi, cu pantalonii fantezi şi cămaşa de mătase pe el, dar fără pantofi. Pe jos, lîngă pat, o grămadă de sticle goale şi o alta mai mare, nedeschise însă, şi nici urmă de mîncare. „Se afla în ultimul grad de intoxicaţie alcoolică", mi-a spus doctorul Dionisio Iguanar, cel care l-a îngrijit cu toată urgenţa. S-a pus pe picioare foarte repede şi, îndată ce şi-a recăpătat conştiinţa, i-a scos pe toţi afară din casă cum s-a priceput el mai bine.

– Să nu mă bată nimeni la cap – a strigat el. Nici tatăl meu, cu fuduliile lui de veteran de război.

Primarul l-a informat pe generalul Petronio San Román de toată tărăşenia, cuvînt cu cuvînt, într-o telegramă alarmantă. Şi trebuie că generalul San Román a respectat întocmai voinţa fiului său pen
că n-a venit să-l vadă, trimiţînd-o
schimb pe soţia şi fiicele sale, împr
cu alte două femei mai în vîrstă, cc
reau să fi fost surorile lui. Au veni
vapor de marfă, în veştminte se
doliu, cu părul despletit pentru c
nefericirea lui Bayardo San Ro
inte de a coborî de pe vapor şi
pantofii şi-au străbătut străzile
desculţe prin pulberea fierbinte
miaza zilei, smulgîndu-şi părul şi
atît de înfiorător încît păreau că
niseră de bucurie. Eu le-am văzu
din balconul Magdalenei Oliver şi
aminte că mă gîndeam că toată
ma aceea sfîşietoare n-avea alt
să ascundă o ruşine şi mai mare.

Traduce
Darie NOVĂ

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OF
P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 13 (735) 2 APRILIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

STAREA DE TINEREŢE

Ca purtător de ideal şi subiect activ al realizării aspiraţiilor noastre naţionale, tineretul român se-nscrie printr-o prezenţă vie şi mobilizatoare în efortul general de creare a bazei materiale şi umane proprii noii societăţi. Lumea în permanentă schimbare în mijlocul căreia se împlineşte face nevoia sa de personalitate compatibilă cu caracterul deschis al sistemului pe două planuri: profesional, prin posibilitatea nelimitată de a contribui la creaţia de ştiinţă nouă vital necesară socialismului; social-obştesc prin participarea la inovaţie socială. Pentru că nevoii de personalitate a tînărului îi corespunde nevoia societăţii de personalităţi capabile să asigure perenitatea idealului şi perspectiva revoluţionară a comunismului.

Particularizînd, în mod irevocabil, criteriile progresului social-istoric pe coordonatele opţiunii noastre politice fundamentale, Programul Partidului Comunist Român ca şi cele mai recente documente ale partidului şi statului nosru, trasează itinerariile implicării tinerei generaţii îndeosebi în acele domenii care s-au dovedit a fi cele mai mari producătoare de viaţă socială în scopul creării unei mentalităţi noi, conforme normelor şi valorilor societăţii noastre devenită un vast şantier al reconstrucţiei relaţiilor umane.

Frontul total al înnoirilor noastre în care există mari rezerve de mai bine, necesită astăzi mai mult ca oricînd cultivarea sentimentului unităţii naţionale în contextul unităţii moral-politice a întregului popor în jurul partidului şi al organizaţiilor tineretului ce şi-au sărbătorit în acest an un semnificativ jubileu.

Astăzi, în primele rînduri ale marilor primeniri contemporane, dimensiunea revoluţionară a specificului naţional românesc a fost formulată de tovarăşul Nicolae Ceauşescu astfel: **„Uniunea Tineretului Comunist trebuie să cultive în conştiinţa tinerelor generaţii înaltele trăsături morale ale omului înaintat al societăţii noastre, sentimentul răspunderii în muncă şi al datoriei faţă de patrie, popor şi partid, faţă de viitorul socialist şi comunist al României"**. În contextul acestor înalte exigenţe, ceea ce-i conferă prestigiu sînt atît împlinirile din cele şase decenii de luptă revoluţionară, cît mai ales, robusta încredere în capacitatea de efort şi în răspunderile ce-i revin pentru continuarea glorioaselor noastre tradiţii.

Ceea ce dă sens întregii existenţe a po- lui nostru şi-l uneşte pentru eternitate radiţia luptei milenare pentru liber- eanalizată de către tovarăşul **Nicolae scu** la recenta Adunare solemnă tă omagierii activităţii revoluţio- ineretului român, în contextul ace- gitime aspiraţii ale tineretului re- r din întreaga lume. Din bogăţia a Cuvîntării secretarului general dului s-a desprins faptul că adevă- ere activă a societăţii noastre este a. În numele şi pentru realizarea ă nici un sacrificiu nu trebuie con- prea mare.

tă în spiritul acestui inestimabil construind şi reconstruind per- unitatea naţională în perimetrul împliniri socialiste ale patriei, ti- României confirmă speranţele ca- investit în competenţa angajării tăţeneşti şi în preluarea celor mai ase tradiţii ale evoluţiei noastre is- e, conştient că nu atît eforturile sale ebuie glorificate cît mai ales rezultatul lor: împlinirile prezente ca garanţie a celor viitoare, comuniste.

Ştefan BUZĂRNESCU

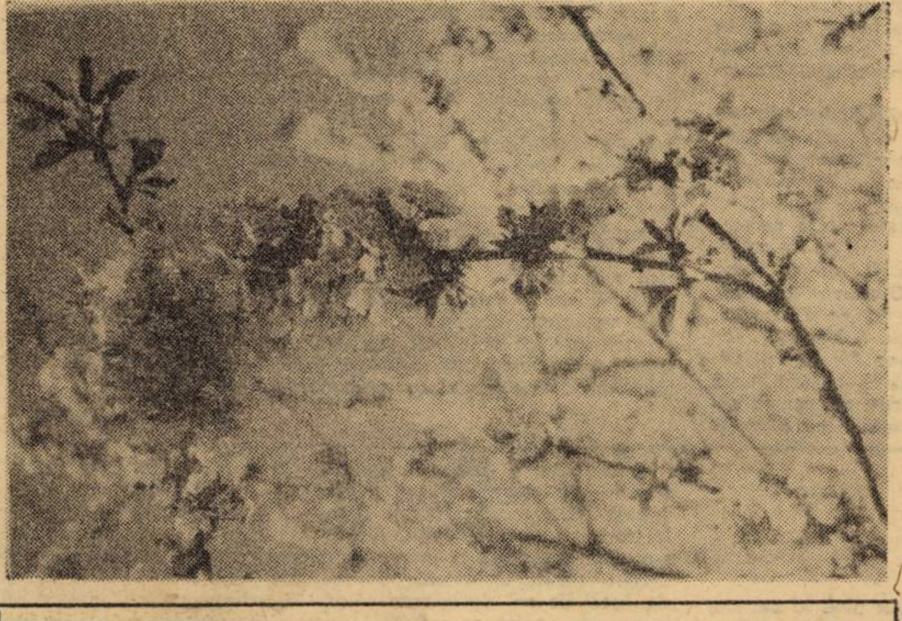

În acest număr dedicat teatrului semnează: Valentin Silvestru, Horia Lovinescu, Romulus Guga, Dumitru Solomon, Ion Băieşu, Theodor Mănescu, Mircea Radu Iacoban, Virgil Stoenescu, Victor Ernest Maşek, Constantin Paiu, Ildico Achimescu, Liana Cojocaru, George Anghelescu.

Elegie de April la Sarmizegetusa

**Peste liniştea pietrelor trec zile
Cu molcome străluciri de mătase.
Un soare de zăpadă dezmiardă amintirea
Soarelui de vară. La Sarmizegetusa se
Mai aud şi azi doinind codrii de odinioară.
Irumpe April din păsări şi ierburi,
Noi inşine mîngîiaţi suntem de
Un April venit de pe ţărmuri udate
De ape astrale. Ascultăm duhul ierbii
Hoinar vorbindu-ne în graiul clorofilei
Despre mieii cu miros de omăt.
Venit-am
Să visăm aici nu clipele sterpe, ci
Istoria vie: arc cristalin peste timp.
Vor trece peste noi mari viscoliri florale
Pînă cînd April se va face nevăzut
În adîncul adîncului nostru, unde purtăm
Dulcea povară a atîtor cuvinte nespuse.**

Ionel AMĂRIUŢEI

ARTA TEATRALĂ — EXIGENŢĂ ŞI TRANSIGENŢĂ

Arta teatrală se dezvoltă neîncetat, iar volumul şi calitatea publicului cresc sensibil. Totuşi, mişcarea artistică nu e uniformă, nici permanent suitoare, ci sinuoasă, cu cotituri, avînd uneori un debit îmbelşugat, alteori un curs leneş, arătînd cînd limpede, cînd mîloasă, tîrînd cu ea aluviuni şi reziduri. Critica e aceea care îşi asumă, principial vorbind, un rol regulator, şi anii din urmă au dovedit că, în ansamblu, ca teorie şi practică ea s-a şi manifestat concludent în acest sens. În exerciţiul curent al cronicii de ziar şi revistă se observă însă, de la o vreme, o anume atonie, ilustrată de refuz al verdictului, conciliatorism galeş, recrudescenţă a unor formule canonice perimate, deproblematizare şi empirism searbăd, practicism mărginit. Dacă adăugăm şi unele simptome de labilitate a criteriilor, mergînd pînă la versatilitate, atunci, avem un tablou care nu poate să nu stîrnească nelinişte. Critica literară şi artistică e o **profesiune,** implicînd deci o deontologie. În ordine culturală, e o **disciplină,** supunîndu-se deci unui cod în afara căruia îşi pierde calitatea. În ce ar consta disciplinaritatea? Iată o formulare substanţială a lui Eugen Lovinescu: „Fenomenul estetic, trezind în noi felurite probleme, nu e deajuns să-l judecăm, ci trebuie să-l studiem, să-l aşezăm în timp şi în spaţiu, adică să-l legăm de spiritul vremii şi de evoluţia întregii literaturii, să-l cercetăm în influenţe, în izvoare şi în elaborarea ei. În critică se întretaie speculaţiile propriei noastre cugetări, cu cele ale altora, cercetarea istorică cu cercetarea biografică, indicaţiile scoase din studiul comparativ al literaturilor şi expresia propriei noastre emoţii. Critica este, prin urmare, ştiinţă, istorie, poezie". I s-ar cere, tot prin urmare criticului, un fond de etaloane constituit, raportarea permanentă la contexte — şi în primul rînd la acela al mişcării teatrale — consecvenţă în susţineri şi un sentiment cultural inebranlabil — ca să zic aşa.

Iată însă că tocmai cultura teatrală, în determinările şi inflexiunile ei actuale, se oglindeşte ceţos în consideraţiile unor confraţi. Despre ce vorbim îndeobşte, cînd ne referim la **teatru? Despre** valoarea literaturii implicate, care trăieşte şi de sine stătătoare şi despre caratele operei scenice, şi ea de sine stătătoare, creaţie originală înglobînd dramă, regie, scenografie, artă interpretativă, muzică, dans, într-o structură unitară, perceptibilă ca atare, nu pe felii. Clivajul componentelor e strict metodologic, nu decurge din conglomerarea unor realităţi separate. Ca şi cum n-ar pricepe despre ce e vorba, ori poate chiar fără să priceapă, un tînăr confrate, spectator la recentul festival de la Piatra Neamţ, anunţă, fericit, că s-a constatat aici o tendinţă numită de el „înapoi la text". Înapoi — cum adică? Să nu se mai joace piesele, ci să se citească doar, în mod cuviincios, şezîndu-se pe scaune? Fără spectacol? Sau, cum zice altul, „în contact direct între actori şi spectatori"? Cum să se facă oare acest contact **direct,** presupunîndu-se că acum el ar fi, din păcate, şi reproşabil **indirect?** Alt coleg, care în ultima vreme se ocupă mai mult de păpuşi, are şi el bucuria de a sesiza că şi aici s-ar face acum mai puţină artă păpuşărească şi s-ar auzi mai clar, mai **direct** textele. Aşadar, ni se semnalează drept o tendinţă pozitivă **deteatralizarea** teatrului în favoarea lecturilor pure, cu posibila folosire a clădirilor afectate acestei arte ca loc de audiţie şi adăpost contra eventualelor intemperii. Să vedem însă dacă există realmente o atare tendinţă sau e o simplă nălucire, aşa cum Catarina, năucită de dresajul lui Petrucchio, îi spune moşneagului, întîlnit în drumul spre Padova, „Fecioară, trandafir îmbobocit". Tînărul de la Piatra-Neamţ proclamă drept exemplară, în sensul opiniunii sale, reprezentaţia orădeană cu **Proştii sub clar de lună** de Teodor Mazilu, care vrasăzică s-ar fi „înapoiat" la text, după ce, nu-i aşa, cine ştie cîţi alţii ar fi pornit-o în direcţii potrivnice şi neprielnice. Numai că în acest spectacol, dealtfel remarcabil, regizorul (care nici n-avea cum să facă parte programatic „dintre regizorii" cu „înapoierea", fiind deabia debutant) a modificat, benefic, comedia, schimbînd fundamental orientarea personajului Emilian, transformînd personajul feminin Vasilica, într-un personaj masculin Vasilică — dîndu-i şi lui altă orientare —, transformînd esenţial finalul — şi aşa mai departe. Înseamnă că juvenilul confrate **n-a citit piesa** la care se bucură că artiştii s-ar fi „înapoiat"! În ce priveşte pe maturul nostru confrate orădean păpuşofil, el gratulează „înapoierea" la texte păpuşăreşti atît de discutabile ca literatură, încît orice apropiere sau depărtare de ele e lipsită total de însemnătate. Nu odată avem de-a face cu atari situări în absenţa unei axiologii. Eseistică subtilă şi erudită, sau gazetărie banală, critica teatrală care se dispensează de judecata de valoare, refuzînd verdictul de calitate ori non-calitate, se demite din profesie.

Ni se propun, alteori, criterii aculturale, anartistice. De cîte ori se întîlneşte cu o farsă nenorocită, de factură bulevardieră, un stimat coleg de la o revistă centrală ne previne că lucrarea „n-are nici o pretenţie" — deci e nulă artistic. După care însă, lămurit el însuşi că „aşa stînd lucrurile", o încarcă de ditirambe, recomandînd-o ca o neapărat „necesară destindere". Alţi confraţi înconjoară similare bagatele literare autohtone sau străine cu stratul pretins protector „sînt pentru marele public, nu pentru esteţi, sau pentru snobi", recunoscînd deci, implicit, că e vorba de fleacuri stricătoare de gust, dar că oricine va lua poziţie împotriva lor se face suspect de elitarism, „marele public" fiind, după ei, consumator predilect de gogoşi dramatice. Cînd, după primul război mondial, la Paris, se ajunsese la o adevărată invazie a subliteraturii bulevardiere, la Academia Franceză se deplîngea public faptul că

Valentin SILVESTRU

(Continuare în pag. 4)

cronica literară

Aurel Martin

Paranteze

Ed. Eminescu

Fără îndoială că **Parantezele** pe care le comentăm acum nu au amploarea și deschiderea ideatică a **Acoladelor (1977)** sau forța metonimică a volumului din 1974 **(Metonimii)**, pentru a ne rezuma doar la această axă a foiletonisticii lui Aurel Martin. Chiar criticul a intuit, cu apetența-i pentru „disjuncții", deosebirea de structură (și metodă) între aceste volume de vreme ce le-a intitulat ca atare. De pildă, prima secțiune a actualului volum, „Ipoteze și ipostaze", conține trei sinteze care au însă mai mult statut de **schițe diacronice** (titlul primeia), trasind direcții de evoluție (mai ales în poezie), sintetizînd puncte de vedere (chiar și terminologii) cunoscute. E adevărat că intervin aici și cîteva motive pe care criticul le va relua în refren în partea următoare a cărții: funcția desalienantă a poeziei, statornicia unor suprateme (patria, condiția eroică, umanismul etic, etc.), privite metonimic ca toposuri reprezentative ale literaturii actuale. Unghiul comentariului este însă generalizant, chiar dacă el admite și o dialectică a nuanțelor ca în „Adevărul nu e sinonim cu Justul. Evenimentul nu e, obligatoriu, o formă a necesității. Aleatoriul e aleatoriu" (p. 40).

O parte însemnată a cărții este alcătuită din **Portrete în peniță**, practicînd în continuare metoda **paratezei**, a notației în marginea unor lecturi imediate, a generalizării și problematizării, dar însoțindu-se, în cele mai bune momente, cu fine intuiții analitice, analogii și metonimii convingătoare. Deși domeniul preferențial pare să fi rămas poezia, există aici și cîteva interesante comentarii la cărți de proză și mai multe (excelente) portrete de critici. Poeții sînt Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Const. Ciopraga, Ștefan Augustin Doinaș, Dumitru Popescu, Ion Brad, Gheorghe Tomozei, Gh. Pituț, Nicolae Dragoș, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu; **prozatorii**: Ștefana Velisar-Teodoreanu, Laurențiu Fulga și... Ion Brad, Dumitru Popescu, Adrian Păunescu și Ioan Alexandru; **criticii**: G. Călinescu, Cornel Regman, Nicolae Balotă, Mircea Zaciu, Z. Ornea, Ion Dodu Bălan, C. Stănescu. O selecție, am spune, caracteristică pentru criticul Aurel Martin, întemeiată pe afinități. Un leit-motiv constant, mai ales în textele despre poeți, este cel al **desalienării prin poezie**. De aici preferința pentru poeții programatici sau problematizanți, pentru poeții orfici sau existențiali, pentru neoclasicii în spirit în sensul aderenței la toposuri recognoscibile, la mari teme poetice (vezi și frecventa raportare la Ion Pillat). Există și notații de structură și (mai rar) stil, de metafizică „alfabetului liric", cum îl numește criticul în eseul dedicat lui Șt. Aug. Doinaș, dar predomină preocupările de tematologie și tipologie poetică, multe din ele definite paradigmatic, în toată cuprinderea lor. În cîteva comentarii intervine și o notă mai critică binevenită într-un tip de discurs constatativ, rațional, acoladic sau parentetic, mereu ispitit de generalizare.

Articolele dedicate prozatorilor se deschid cu o reușită fișă de istorie literară (Ștefana Velisar-Teodoreanu) în care calitățile de portretist, monograf și compartist ale criticului se vădesc mai bine. Se remarcă și cîteva analize asupra unor prozatori contemporani în care, pe lîngă tipologie și context ideatic, se urmărește „metafizica" (simbolica) realității create, invocîndu-se rădăcinile ei în simbologie, psihanaliză, mitologie. Criticul nu se sfiește, ca de pildă în eseul asupra lui Laurențiu Fulga să-și primenească și metodele, acceptînd o decodare mai suplă a construcției ideatice a unor cărți, dincolo de „toposuri" sau suprateme verificate.

Asemenea eseuri, precum și cele care se ocupă de cîțiva critici, depășesc evident premisele unei recenzii. Multe pasaje din articolul despre Cornel Regman sînt citabile în întregime: „Temperament voltairian, laudă arar, e circumspect, atent la nuanțe, ironic, prin excelență raționalist și, prin structură, moralist... Ca formulă sufletească e afin lui Șerban Cioculescu, dezvăluind gustul pentru detaliu, pentru implicația filologicului, pentru tipul de valori consacrate istoric... Facultatea sa dominantă e inteligența. În asemenea portrete, precum și în pasajele analitice de bună calitate, și stilul (ajuns celebru) de scriitură al lui Aurel Martin este funcțional, făcîndu-te parcă să participi la chiar actul nașterii comentariului, ezitant, sacadat, oscilînd între paranteză și acoladă, dar în cele din urmă împlinindu-se substanțial în transferul metonimic. Asemenea momente, pregătitoare ale unei viitoare metonimii de amploare, sînt de pildă și textele dedicate constant lui Ion Pillat (aici o fișă de istoria receptării, la finele cărții); criticul este printre cei mai îndreptățiți s-o încerce.

Marcel POP-CORNIȘ

Al. Simion

Despărțirea

Ed. Cartea Românească

Romanele lui Al. Simion, de la cel de debut pînă la cel mai recent, **Despărțirea**, recompun, prin prisma unor experiențe existențiale deloc comune, o epocă ale cărei limite temporale ar putea fi stabilite – cu oarecari aproximații – între 1930 și 1950. O epocă de mari convulsii, de transformări radicale ale căror reverberații la nivel individual sînt reconstituite, de regulă, prin mecanismul rememorării. Activiști de partid, sindicaliști, foști luptători din ilegalitate, combatanți pe frontul războiului civil din Spania etc., într-un cuvînt, eroi cu un destin exemplar devin în aceste cărți **martori** ale căror depoziții vizează restabilirea acelor adevăruri umane ce scapă de obicei privirii deconcertate de dramatismul evenimentelor. Într-o asemenea ordine se înscrie și **Despărțirea**, roman despre imposibilitatea recuperării unui univers familial pierdut în împrejurările tragice care au urmat Dictatului de la Viena.

Toader Proca, protagonistul romanului, figură marcantă a mișcării sindicale, originar dintr-un orășel din nordul Ardealului, e arestat cu un an înainte de producerea evenimentului. Soția sa, Silvia, rămasă „afară", își continuă activitatea ilegală. În cele din urmă este și ea arestată. O ultimă întîlnire între cei doi soți are loc la vorbitorul închisorii militare de la Brașov, după care Proca pierde orice legături cu familia. Condamnat, el e transferat pe rînd la Doftana, Ploiești și Caransebeș. Între timp, Silvia și cei doi copii, Ani și Dan, sînt deportați. Acesta ar fi, pe scurt, pretextul romanului, relatat într-un stil alert, confuz uneori, într-o formulă narativă contrapunctică. Acțiunea propriu-zisă a cărții se desfășoară la mai bine de douăzeci de ani de la aceste evenimente, ani care, pentru Toader Proca, au însemnat o nesfîrșită căutare, un chinuitor efort de a reconstitui drumurile familiei sale prin lagărele naziste, cu speranța descoperirii unor supraviețuitori, în speță, a Aniei, despre care, prin intermediul unor organisme internaționale ori pur și simplu al unor corespondenți binevoitori, Proca reușise să afle cîteva date. **Despărțirea** devine astfel romanul unei călătorii. Alături de Melania – cu care Proca s-a căsătorit după o îndelungată singurătate – eroul străbate Europa urmînd un itinerar reconstituit din scrisorile primite în cei douăzeci de ani de intense căutări. Construcția cărții, anticipată în primele pagini, se amplifică: pasaje din scrisori, notații de jurnal, pagini de introspecție, conversații circumstanțiale și neconcludente, descrieri fugare ale vreunui monument din cutare urbe occidentală, obositoare reconstituiri biografice etc., etc. Planurile temporale se amestecă, personajele sînt greu de urmărit. În partea sa cea mai consistentă, **Despărțirea** trebuie citită cu creionul în mînă. Cei implicați în căutarea Aniei sînt foarte numeroși, de multe ori poartă două nume, unul străin și unul românesc (cîțiva dintre ei împărtășind illo tempore soarta Silviei Proca), trăiesc în localități împrăștiate în toată Europa apuseană. Prin această atmosferă relativizată la extrem, Al. Simion sugerează nu numai deruta ce guvernează căutările lui Toader Proca, dar și utopia ei. În cele din urmă, eroul își regăsește fiica, însă, așa cum era de așteptat, adevărata ei identitate rămîne sub semnul incertitudinii: cînd a fost despărțită de Silvia, Ani era prea mică pentru ca memoria ei să poată reconstitui ceea ce s-a întîmplat atunci. Bucuria reîntîlnirii e anulată de bariere insurmontabile: Ani are acum un destin al ei, Toader Proca, a cărui istorie o impresionează, îi rămîne totuși un străin. Acest moment din roman – al întîlnirii dintre tată și (ipotetica) fiică – îi prilejuiește lui Al. Simion cîteva pagini memorabile prin dramatismul lor. Rupturile provocate de război sînt iremediabile. Toader Proca sfîrșește prin a renunța la căutare, obsesiile sale se estompează în fața imposibilului.

Scris într-un ritm alert, îmbinînd notația jurnalieră cu tehnica decupajului cinematografic, **Despărțirea** este – preluînd o formulare din carte – un roman compus din „scene palpitînd nesigur într-un univers vag și îndepărtat"...

Marian ODANGIU

---

viața asociației

● Duminică, 28 martie, a avut loc deschiderea festivă a **Săptăminii culturale** la Tormac, județul Timiș, festivitate la care au luat parte: **Augusta Anca,** președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, poetul **Anghel Dumbrăveanu,** secretarul Asociației scriitorilor din Timișoara, prozatoarea **Pongracz Maria,** secretar al Consiliului județean al oamenilor muncii de naționalitate maghiară.

● La Casa de cultură din orașul muncitoresc Călan, județul Hunedoara, a avut loc o întîlnire a poetului **Anghel Dumbrăveanu** cu cititorii. După expunerea asupra poeziei scriitorului invitat, ținută de tînărul critic **Silviu Guga,** Anghel Dumbrăveanu a prezentat un recital de poezii, întreținînd apoi un amplu dialog cu cititorii, cărora le-a oferit autografe pe noua sa carte, **Cuvinte magice – Magic Words,** apărută la Editura Dacia.

cenaclu

Ședința de proză din data de 30. III. 1982, condusă de **Ion Arieșanu,** a programat în cenaclul nostru pe tînăra **Marie-Jeanne Jutea.** Referatul lui **Cornel Ungureanu,** deosebit de analitic, deosebit de atent în relevarea calităților prozatoarei, a deschis aria unor discuții fertile. Au luat cuvîntul: **Stela Mirel, Rodica Bărbat, Marian Odangiu, Ion Monoran, Brîndușa Armanca, Valeriu Drumeș** și alții.

Săptămîna viitoare, trupa teatrală, condusă de Diogene Bihoi, va prezenta **Conu Leonida față cu reacțiunea,** cu ocazia marcării a 130 de ani de la nașterea lui I. L. Caragiale.

Locțiitor II

curier literar

„Pămînt străbun"

Sub egida Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Hunedoara și a Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Deva au apărut cinci plachete – sub genericul **Pămînt străbun** – ale cenaclurilor literare, tutelate de amintitele foruri culturale: **Din adîncuri de lumină,** a Cenaclului literar „Panait Istrati", al Văii Jiului, **Memoria vetrei,** a Cenaclului literar „Sarmis" din Hațeg, **La porțile cetății,** a cenaclului literar „Liviu Rebreanu" din Orăștie, **Agora,** a „Revistei de cultură cu public" din Brad și **Crez,** a Cenaclului literar „George Coșbuc" din aceeași localitate. Redactorul acestor plachete este inimosul om de cultură și publicist, Minel Bodea, director al Centrului județean de îndrumare a creației populare și mișcării artistice de masă Deva. De la bun început se cuvine să fie elogiată această realizare editorială, întru sprijinirea cenaclurilor literare de amatori din județul Hunedoara. Plachetele depun o elocventă mărturie pentru dezvoltarea vieții literare de amatori din ținutul respectiv – efervescență cu adînci resurse în determinările stimulatoare ale Festivalului național „Cîntarea României". În tot ce au mai reprezentativ, aceste plachete sînt expresia dragostei de țară, de partid, de popor. Impresionant este sentimentul istoriei, trăit plenar de autori – fapt, dealtfel, firesc, dacă se are în vedere excepționala importanță a vetrei județului pentru etnogeneza poporului român și pentru continuitatea neîntreruptă a etniei autohtone pe meleagurile hunedorene. Ca în oricare publicație de cenaclu, și în cea de față există o deosebire de natură calitativă a creațiilor, în funcție de talentul autorilor. Dar, în ansamblu, se constată o apreciabilă exigență în privința selectării materialelor, a
fel că nu apar „scăderi", care să distor
în contextul setului de plachete. **A.**

Cronica măruntă

O PREUMBLARE PRIN... SERTARE

● Cine erau scriitorii tineri de acum douăzeci de ani? Dar de acum zece ani? Care era „promoția '70", de pildă, și unde publica „generația '67"? (conform principiului „anul și valul"). Ce făceau vedetele publicisticii din anii trecuți? Cine polemiza cu cine, și, mai ales, de ce? Sînt doar cîteva întrebări, nu atît melancolice, recunoaștem, cît pornite dintr-o minimă rezistență la moda „retro" care, vai, bîntuie și prin sertarele redacției noastre. Într-unul din aceste romantice sarcofage cu ciorne literare am descoperit – a sosit primăvara și obligatoria toaletă, precum și redistribuirea birourilor redacției, își are partea sa în programul de la care nu ne abatem – un „eșantion" din presa apărută în urmă cu cîțiva ani. Dar nici nu putem nega că nu am tras cu ochiul la producția literară în cauză: s-ar răzbuna eroii (involuntari) ai acestor rînduri, adunați și ținuți în captivitate, mai întîi, într-un banal sertar de redacție, iar apoi, prin acțiunea aceluiași pur hazard în paratrăznetul cronicii (mărunte) de față... Așadar, ce se întîmpla la 26 septembrie 1970 în „Luceafărul"? Nu se anunța revenirea planetei Kohutek, iminenta aliniere a planetelor putea fi doar obiectul celor mai avangardiste povestiri s. f., ba nici moda retro nu apăruse, iar generația în blugi încă purta cumințile uniforme de elevi ai școlii generale. Se anunța însă (falsă profeție!) un trist sfîrșit de carieră de cronicar sportiv: „A venit clipa smulgerii măștilor! **Suplinitor,** cu masca în mîna dreaptă, dictează la mașină această cronică de rămas bun. A făcut și el cît rău a putut; a nu se pretinde oricui să facă răul cel mare. Cu modestele sale puteri, **Suplinitor** a semănat și el confuzia în fotbal. (...) Nici cheag ca lumea n-a apucat bietul **Suplinitor** să prindă, și o bursă peste ocean l-a răpit de pe stadioane". Vocația călătoriei l-a urmărit pe vioiul **Suplinitor** din cea mai fragedă tinerețe (literară), pus pe drumuri tocmai cînd era gata să se impună conștiinței publice... N-am avut destul sînge rece (și suficiente sertare în redacție) să cercetăm în ce moment hotărîtor al carierei sale ex-Suplinitor a plecat (împotriva voinței) în călătoria din care s-a născut delectanta „De la Bîrca la Viena și înapoi"... ● În colțul opus al țării, la Iași, puteam citi, în **Cronica,** la distanță de cîțiva ani, un foarte instructiv extras al „Programului de televiziune" din săptămîna 11–17 aprilie 1976. Este, de departe, cel mai interesant articol al numărului... ● Metoda biletelor de papagal, îmbrățișată cu mult entuziasm în scrierea acestei sumare dări de seamă, ne aduce în fața ochilor și un **Orizont** din mai '73: Cornel Ungureanu tocmai făcea socotelile, într-un articol în patru timpi, romanului **Scadența** de Corina Cristea (în care, „cu toate protestele admirabilelor Doamne ale scrisului românesc" depistează „o melancolie rococo"), iar un romancier de renume, mare amator de esoterisme și păuni, declara negru pe alb: „Mă gîndesc la cărțile mele și... nu-mi dau seama cum le-am scris"... O fi știind cineva?! ● Încă o aplecare periculoasă, urmată de o fandare și... hop-là, **Gazeta literară** din 5 octombrie 1961. Paul Georgescu (pe vremea aceea încă nu se exilase la Platonești, mulțumindu-se doar cu mica fermă a „cronicii literare") scria despre cartea recentă a lui Paul Anghel „Șapte inși într-o căruță", un fel de epopee la scară redusă, în care autorul **Revelionului** detecta suflul eroic al unui prozator ce avea să confirme mai tîrziu: „Cartea lui Paul Anghel instruiește agreabil, e de o pedagogie plăcută. În decursul peregrinării lor, colectiviștii discută despre planificare și investiții, despre mecanizarea agriculturii și rentabilitatea cailor, văd noile construcții din București și vizitează o expoziție de mașini-unelte, toate acestea cu mijloacele literare ale unui om talentat. Chiar dacă autocamionul e obținut printr-un procedeu cam fantezist, alegoria fundamentală (țăranii pleacă la București cu căruța, întorcîndu-se cu camionul) rămîne valabilă. Tot alegoric este expus și falimentul micului comerț privat, care nu poate ține pasul cu comerțul de stat, socialist". Într-adevăr, rînduri ce-l anunță pe autorul de mai tîrziu al primei noastre cronici-gigant a Războiului de Independență.

(VA URMA)

Anemone POPESCU

---

oameni și fapt

A PLECAT UN OM

**De peste patru decenii a slujit
tipograf Grigore Șandru Tipografi
natul" și literele cărților noastre. M
abnegație în muncă, tovarăș lum
iubitor de oameni, în adevăratul i
cuvîntului, maistrul tipograf, ce se
azi de tipografia lui dragă și de
intrînd în binemeritații ani ai pe
fost și va rămîne pentru această in
dere a cărții și a cuvîntului tipărit,
adevărat, ce a știut, în fiecare mo
vieții sale, să-și onoreze menirea ș
ria. În jurul său, cît a muncit, s-au
nu numai munți de cărți, dar s-au
și oameni, cărora el le-a fost pildă
drumător.**

În acest ceas al despărțirii sale de fabrica lui de cărți și de noi, îi rămînem, cu toții, cei care slujim scrisul în acest ținut, recunoscători, pentru că ne-a fost un cititor atent și un tovarăș apropiat al cărților, al sufletelor noastre. **OBSERVATOR**

ANCHETA TEATRALĂ „ORIZONT”

1. Aveți piese scrise care își așteaptă premiera?
2. De ce credeți că nu au fost jucate pînă acum?
3. În ce măsură critica teatrală a contribuit la lansarea dvs., (dacă a făcut-o)?
4. După opinia dvs. critica își îndeplinește rolul asumat (de receptare, susținere, lansare a unor autori și opere de valoare din dramaturgia originală contemporană)?

Horia Lovinescu

1 și 2. În momentul de față lucrez la o piesă pe care o voi termina în această vară (**Negru și roșu**) și care va apare pe scenă probabil la începutul stagiunii viitoare. Nu pentru că am dificultăți în legătură cu reprezentația ei, ci pentru că Teatrul Nottara, pentru care am scris-o potrivit unui vechi angajament al meu, nu o poate programa decît în stagiunea '82–'83. Spre deosebire deci de alte perioade cînd eram obligat să păstrez în sertar timp îndelungat, uneori ani de zile, piesele mele pînă a le vedea reprezentate, în momentul de față nu mă găsesc în această ingrată situație.

3. S-ar putea să par nedrept față de anumiți critici dramatici, care au privit cu înțelegere și simpatie literatura mea, dar trebuie să mărturisesc că nu mă simt îndatorat, față de nimeni și nu aș putea să vorbesc despre o intervenție constructivă fie artistică, fie administrativă, în prezența și evoluția mea ca autor dramatic.

4. În ceea ce privește rolul criticii în lansarea debutanților, cred că la ora actuală, fără a-i nega aportul, munca de descoperire și promovare a tinerilor dramaturgi, ca și a lucrărilor valoroase din repertoriul național contemporan, revine în special teatrelor.

Romulus Guga

1 și 2. Trei din piesele mele s-au jucat. Mă refer la **„Speranța nu moare în zori"**, **„Noaptea cabotinilor"** și **„Evul mediu întîmplător"**. Urmează ca în acest an, Teatrul Mic să prezinte piesa mea **„Amurgul burghez"** în regia Cătălinei Buzoianu, probabil în ultima parte a stagiunii. Sigur că mai am și alte texte pe care le voi publica într-un volum de teatru, probabil anul viitor. Un număr de zece piese, în care vor intra și cele jucate pînă acum. Celelalte nu au fost predate niciunui teatru și asta pentru că îmi place ca piesele mele să se joace numai la teatrele care îmi convin și care intră în vederile mele. Piesele care vor apare în volum sînt în formă definitivă de mai mulți ani. Ele constituie, în majoritate, preocupările mele mai vechi, altele mai noi, dar nu le-am publicat pînă acum pentru că doream realizarea unui volum compact. Și apoi consider că un scriitor nu trebuie să invadeze viața literară sau viața scenei, ci, dimpotrivă, pentru fiecare etapă pe care o străbate în munca sa, trebuie să propună textul care consideră că îl definește cel mai bine.

3 și 4. Consider că teatrul este o artă colectivă și cînd spun asta mă gîndesc nu numai la actul scenic, care este produsul direct al activității scriitorului, actorului, regizorului, scenografului, dar implicit al criticului de teatru, care trebuie să fie în pas cu scriitorii vremii sale și să contribuie efectiv la afirmarea marilor momente de teatru. Dacă astăzi teatrul nostru se găsește într-un moment de regăsire de sine, dacă în unele orașe spectatorul ia cu asalt sălile de teatru, aceasta se datorește în mare măsură și criticii teatrale care a știut să trezească interesul asupra muncii autorului român din ultima vreme. Și în acest sens Valentin Silvestru este un exemplu ilustru.

Dumitru Solomon

1. a) Socrate; b) Arma secretă a lui Arhimede; c) Elogiul nebuniei; d) Unele piese scurte.

2. a) Probabil dintr-un reflex de prudență (sau mefiență) în fața dramei de idei; b) și c) Pentru că nu fuseseră încă scrise; d) Din cauza unor străvechi reticențe organizatorico-financiare relative la teatrul scurt.

3. Critica teatrală nu este firește nici rampă de lansare, nici rachetă purtătoare de dramaturgie. Ea poate, în exercițiul profesional specific, să încurajeze piesele de valoare și să descurajeze mediocritatea și grafomania, doar după ce și unele și celelalte au ajuns pe scena teatrelor, în paginile volumelor sau publicațiilor. Există însă și excepții. Există critici de teatru care citesc piese în manuscris și care fac publică opinia lor înainte ca aceste piese de teatru să fi devenit spectacole de teatru. Ei semnalează valoarea și o ajută să se afirme. Acești critici se numesc (să-mi fie iertat dezacordul gramatical) Valentin Silvestru.

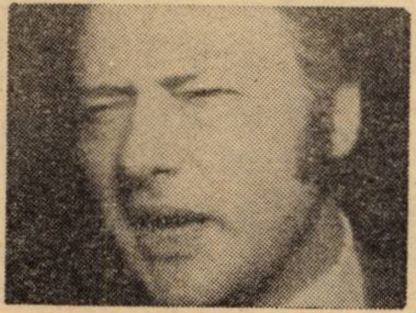

4. Critica literară și teatrală au avut un rol important în activitatea mea dramaturgică, pronunțîndu-se de cele mai multe ori cu obiectivitate asupra pieselor pe care le publicasem, sau mi se jucaseră. Dacă aceasta se numește lansare, atunci critica m-a lansat. Dacă se numește analiză, stimulare, confirmare, atunci vă rog să alegeți dumneavoastră cuvîntul potrivit.

Ion Băieșu

1. La ora aceasta nu știu nimic precis. Mi-a parvenit la ureche zvonul unei **Fantomiade** la Arad. Comedia satirică **Gărgărița** se află în vederile mai multor teatre, printre care și Naționalul timișorean, iar Valeria Seciu intenționează să joace **Dresoarea de fantome** la Teatrul Foarte Mic, dar nu se știe cînd. Mai am o comedie pusă în circulație,**Ciudatul rol al întîmplării,** despre al cărei viitor nu știu nimic cert. Pe masa de lucru (sau în capul de lucru) mai am trei comedii: **Boul și viţeii, Omul care vine din Buzău** și **Facerea de bine,** ceea ce înseamnă că poftă de muncă am; ajungerea pe scenă a acestor texte este pentru mine o chestiune cu desăvîrșire secundară.

2. Întrebarea îmi dă o stare de melancolie dacă mă gîndesc că **Fantomiada** a așteptat șapte ani, **În căutarea sensului pierdut** zece, iar **Dresoarea de fantome** încă mai așteaptă, ca și **Cine sapă groapa altuia**. Care ar putea fi motivul? Ori textele sînt slabe sau dificultoase, ori teatrele cer, ca întotdeauna, ceva nou, inedit, necunoscut, ele devenind suspicioase față de textele care au ajuns să fie publicate în volum și, astfel, să se clasicizeze. Aici, cred eu, trebuie să intervină inițiativa și curajul unor regizori tineri, așa cum s-a întîmplat (în cazul meu) cu foarte inimosul și talentatul Florin Fătulescu, la Teatrul de Stat „Valea Jiului".

3. Dacă e să spunem adevărul adevărat, pe mine nu critica m-a lansat, ci publicul. Cînd am început să scriu teatru, eram deja cunoscut ca publicist, prozator satiric și autor de televiziune și publicul m-a luat, imediat, sub protecția sa. Critica m-a ajutat, după aceea, să capăt încredere în mine ca dramaturg și să rămîn credincios acestui gen pe care, la început, credeam că-l voi părăsi foarte repede. În acest sens, îi rămîn adînc îndatorat lui Valentin Silvestru, care e nu numai un critic de excepție, dar și un neobosit animator al mișcării noastre teatrale. M-am bucurat, de asemeni, de atenția lui Radu Popescu, Dinu Săraru, Traian Șelmaru, Dinu Kivu, Margareta Bărbuță, Marius Robescu, Aurel Bădescu, Bogdan Ulmu, Natalia Stancu și alții. Așa cum nu pot uita cuvintele calde scrise despre mine de scriitorii Eugen Barbu, Fănuș Neagu, Eugen Simion, Nichita Stănescu, Constantin Ţoiu, Mihai Ungheanu, Constantin Cubleșan, și actorii și regizorii Octavian Cotescu, Ion Cojar, Sanda Manu, Geo Saizescu. Autorul dramatic, dacă are o vocație certă, poate fi ajutat cu precădere și în chipul cel mai concret de regizori și actori. Aceștia sînt cei care pot lansa, într-adevăr, un autor debutant. Critica apare cînd lucrurile sînt deja făcute.

4. Critica noastră teatrală se comportă, în ultimul timp, cu loialitate față de dramaturgia contemporană. În primul rînd, ea urmărește tot ce apare nou, indiferent unde și nu numai în teatrele profesioniste, ci și în cele de amatori. Nici un autor nu se poate plînge, cred, că a fost ignorat. De asemeni, critica noastră teatrală a părăsit tonul condescendent și milos față de producțiile originale, judecîndu-le, aproape întotdeauna, cu justețe. Fac excepție cronicarii ziarelor cotidiene sau de mare tiraj care ignorează spectacolele cu piese originale din provincie și care scriu puțin, în general, despre dramaturgie și teatru.

Theodor Mănescu

1. Nu am piese scrise în sertar, aștept doar premiere. Mi se repetă la Teatrul Mic primele două părți **Ferocitate** și **Trestia gînditoare,** ale tetralogiei **Politica.** Celelalte două părți ale piesei nu au fost încă scrise. De viitorul spectacol al Teatrului Mic se ocupă regizorul Silviu Purcărete, care a gîndit o distribuție prestigioasă. Sînt deci bucuros că mi se joacă piesa în această formulă și îi sînt recunoscător criticului Valentin Silvestru, care mi-a citit-o în manuscris și a și scris despre ea, înainte de a fi tipărită. Mi se repetă la Brăila o piesă care va avea curînd premiera absolută, **Mîngîierea,** în regia lui Constantin Codrescu.

3. Am debutat în 1953 cu 2 piese: **Comoara** – premiată la Festivalul Mondial al tineretului și studenților de la București și **Simion Albac,** ambele scrise în colaborare cu Silvia Andreescu. Criticul cel mai important pentru susținerea mea a fost Traian Șelmaru. Ecaterina Oproiu, care semna atunci cronica teatrală la ziarul „România liberă", le-a desființat pe amîndouă într-un subsol întreg. Andrei Băleanu a restabilit oarecum echilibrul la „Scînteia Tineretului". Oricum o bună perioadă piesele mele au fost calul de bătaie al celor ce lansaseră ofensiva împotriva eroului ideal. Recent mi-a apărut **Noaptea pe asfalt,** în colecția Rampa, comentată favorabil de 22 de cronicari și trebuie din nou să-l menționez pe Valentin Silvestru care a susținut-o primul, a organizat cu ea lecturi și a întreținut o campanie care a dat roade.

4. Cred că critica teatrală își îndeplinește rolul de încurajare a valorilor și descurajare a nonvalorilor, atît în scris cît și oral în colocviile dramaturgilor și criticilor de teatru. Problema este însă următoarea: factorii de decizie la nivelul teatrelor să fie mai exigenți în anumite cazuri și să nu fie nevoie de acțiuni curative. Deși eu cred că e mai bine să scape zece vinovați decît să piară un nevinovat.

Mircea Radu Iacoban

1. Invers. Mi s-au jucat mai multe piese decît am scris. Cineva (nu mai știu cine) a văzut în prologul piesei **Reduta și șoarecii** un posibil text dramatic de sine stătător. Ca atare, am scris o piesă de teatru și mi s-au jucat două. E drept s-a jucat la Teatrul de Comedie din București (și de către numeroase formații de amatori) mai ales prologul și aproape deloc piesa. Ce bine era dacă se întîmpla pe dos!

2. Cea mai bună piesă a mea se intitulează **Noaptea** și practic, în afara Iașului, este necunoscută. Îngăduiți-mi s-o trec la piese mai degrabă nejucate (ca și **Reduta și șoarecii,** de altfel). De ce nu se joacă? Chiar! De ce nu s-or fi jucînd?

3. Nu iubesc foarte tare critica de teatru (sentiment împărțit în egală măsură și de cealaltă parte), dar trebuie să recunosc faptul că m-a ajutat atunci cînd a fost mai greu. Există texte așa zis incomode, dificil de acceptat pentru cei care văd în teatru, vorba unei poete, „o cooperativă de brodat îngerași". Aici critica și-a impus punctul de vedere și nu-i puțin lucru.

4. Dacă putem constata cu îndreptățire un reviriment al dramaturgiei în ultimii cinci șase ani, să nu uităm că-l datorăm în bună măsură îndrumării specialiștilor. Aici incluzînd pe activiștii de profil de la C.C.E.S., alături (în pofida sincopelor trecătoare) de critica noastră teatrală.

Virgil Stoenescu

1. Lucrez actualmente la o comedie romantică inspirată din viața tineretului nostru. I-am pus un titlu provizoriu **Tinerii despre care se discută.** Poate voi găsi altul mai bun. Să vedem după ce o voi termina, ceea ce sper să se întîmple cam pe la sfîrșitul lunii martie a. c.

2. Nu am piese în litigiu nici la Direcția Teatrelor și nici la teatre. Am piese pe care unele teatre le țin în repertoriu dar nu le joacă! De exemplu, drama istorică **Al. Lăpușneanu** figurează în repertoriul Teatrului Național din București în această stagiune; instituția amintită a făcut un efort lăudabil pentru a realiza un mare spectacol din piesa mea, cu un cadru scenografic remarcabil și cu o interpretare de o calitate artistică superioară, atribuite semnalate de toată presa de specialitate. Și totuși piesa nu se joacă! Și nici nu se va juca pînă la sfîrșitul anului, mi s-a spus. De ce? Sînt prea multe piese pe afiș pentru o singură sală. Deci, unde să mai încapă și răposatul Lăpușneanu? Așa mi s-a explicat! Și n-am înțeles!

3. În general, critica teatrală nici nu m-a răsfățat dar nici nu mi-a pus bețe în roate; cu o singură excepție cînd mi-a desființat comedia de tineret **Scrisori de dragoste** (reprezentată cu mare succes simultan în unsprezece teatre din țară și de peste hotare). De la **Al. Lăpușneanu** încoace, critica teatrală și-a modificat optica asupra mea, fapt care nu a făcut decît să mă bucure.

4. Rolul criticii de teatru, în stimularea dramaturgiei contemporane este considerabil. La ora aceasta, numărul autorilor dramatici (consacrați și ne...) care au gata piese de teatru, este destul de mare. Cum teatrele abordează cu predilecție textele unor dramaturgi cu reputație bine consolidată, intervenția promptă și viguroasă a criticii de specialitate, pentru a semnala și a susține opera vreunui scriitor mai nou în dramaturgie, sau de mai mică anvergură, este salutară. După cum și opoziția ei intransigentă față de producțiile facile este demnă de toată stima.

Anchetă consemnată de

Liana COJOCARU

Despre niște mirări și supărări ale noastre

SAU UNDE NE SÎNT PIESELE PENTRU COPII ?

De la Timișoara, colega noastră întru harnice și pertinente peripluri teatrale, Antoaneta C. Iordache, mi-a comunicat intenția revistei „Orizont" de a organiza o anchetă profesională vizînd repertoriul stagiunii în curs, cu deschidere specială asupra dramaturgiei originale prezente în numitul repertoriu. Treabă dificilă, pentru că totalul, în bune și rele, nu poate fi calculat cu exactitate (fie ea și subiectivă) decît după închiderea stagiunii. Pînă atunci, coeficientul de posibilitate rămîne, ca de fiecare dată, foarte sus-pus, cel de probabilitate funcționează cu luciri înșelătoare, cît despre certitudini... vorba unui director de teatru – „cunosc eu un caz, petrecut la Vaslui"!

Totuși, pe ce ne bazăm? Pentru că stagiunea își vede liniștită de ale sale, noi înșine, aceștia, suspectați că am căuta nod în papură, mergem cam la două spectacole pe săptămînă, mai scriem despre ele, le mai facem uitate, așa că pe ceva tot ne bazăm în referirile noastre asupra prezentului și trecutului, ca și în investigarea viitorului stagiunii. Cum o declarație împuternicită, oficială deci, publicată și făcută astfel cunoscută tuturor celor interesați înseamnă, în esență, un angajament ferm, am recitit cu atenție proiectele repertoriale pentru anul teatral 1981/1982, așa cum au fost ele comunicate autorilor anchetei inclusă în revista „Teatrul", nr. 9, septembrie 1981. Sînt consemnate acolo răspunsurile date de directori, președinți C.O.M. și secretari literari din 35 de teatre dramatice (pentru că la acestea vreau să mă refer în cele ce urmează).

Proiectele, perfectibile, fără îndoială, ca orice proiect, cuprind titluri prestigioase din marea dramaturgie națională și universală, un număr serios de premiere absolute, fapt îmbucurător, anunță, din loc în loc, echipe tari, dătătoare de speranțe. Comentariile pe marginea premierelor din întiia jumătate a stagiunii, aproape consumată la această oră, validează o parte importantă din producția teatrală, admonestează cu dreptate neîmplinirile.

Relecturarea acelei anchete mi-a relevat însă o latură absolut surprinzătoare a proiectelor repertoriale pentru stagiunea 1981/1982. Am revenit, notînd de astă dată; surpriza a căpătat semnificații neliniștitoare. Am revăzut paginile revistelor comentînd „la zi" spectacolele în premieră. Pentru o seamă de teatre martor stăteam eu însumi. Nici o eroare: repertoriul anunțat pentru stagiunea 1981/1982 este incredibil de sărac în titluri destinate copiilor noștri. Teatrele dramatice, „teatrele mari", cum ne place să le numim, au uitat faptul că datoria de a ne forma responsabil viitorii spectatori maturi n-a fost, prin nici o lege, translată în exclusivitate teatrelor de păpuși și marionete.

Despre ce oferă teatrele „profilate" copiilor nu voi discuta aici. Trebuie menționat însă faptul că se înregistrează prea frecvent în acest perimetru tendința de abandonare a specificului montărilor adresate înțelegerii vîrstelor mici, că se „face" nu arareori un teatru croit tot mai sofisticat, mai complicat, mai „elevat". Mostrele aduse, de pildă, la ultima ediție a Festivalului spectacolelor de teatru pentru tineret și copii, la Piatra Neamț, au fost edificatoare. S-a discutat acolo, s-a scris mai apoi, despre ciudata, uneori, înțelegere a noțiunii de „spectacol pentru copii" și despre apatia, despre jena autorilor noștri consacrați în domeniu atunci cînd e vorba să scrie piese pentru această categorie de spectatori.

O jenă similară răzbate și din întocmirea afișelor repertoriale anunțate de teatrele dramatice. Vă rog să rețineți: din 35 de teatre „mari", 23 ignoră desăvîrșit spectatorul-copil. De fapt, cele 23 sînt mai multe, trei dintre ele avînd cîte două secții – la Tîrgu Mureș, la Satu Mare și la Sibiu. Te simți dezarmat în fața listei; se află acolo trei teatre naționale, unul l-am numit mai sus, celelalte două sînt la Iași și la Timișoara; se află teatre cu care ne mîndrim pe drept cuvînt, noi între noi și noi față de alții – Teatrul „Bulandra", Teatrul Mic, Teatrul „Nottara", Teatrul de Comedie, Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, Teatrul dramatic din Brașov, Teatrul dramatic din Constanța, Teatrul dramatic din Galați, Teatrul... și tot așa, pînă la cifra arătată.

Cele 12 teatre dramatice care s-au gîndit, concret, la copii sînt, de fapt, mai puține; Teatrul de stat din Petroșani afirmă, prin președintele C.O.M. – „Intenționăm să montăm încă un spectacol, pentru tineret și copii, de asemenea, avem în vedere matinee pentru școlari, cu piese aflate în programa de învățămînt". Matineele sînt, precum se știe, tot spectacole, dar înțelegem că la Petroșani ele vor fi practicate în afara listei repertoriale menite a fi cunoscută, iar despre titlul care ar trebui cunoscut nu se știe nimic precis. Plutește, din toate punctele de vedere, un mare mister în jurul frazei citate; ceva mai departe, directorul Teatrului „Al. Davila" din Pitești își încheie comprimat promisiunea repertorială – „Un proiect pe cale de realizare: **Regele gol** de Evgheni Șvarț".

Celelalte 10 teatre rămase pe „lista albă" anunță încă două titluri de Evgheni Șvarț („Dragonul" de la Piatra Neamț a făcut, iată, o bună popularizare acestui autor care se adresează și copiilor!), două dramatizări după Frații Grimm, încă o dramatizare – după Pamela Travers, cîte o piesă de Collodi, Sacha Lichy, I. Karnauhova și I. Brausevici și, în sfîrșit, din literele românești – un text semnat de Alecu Popovici – „Căruța cu povești", la Teatrul Național din Cluj-Napoca și o dramatizare a basmului „Harap Alb", de Răducu Ițcuș, după Ion Creangă, la Teatrul Național „I. L. Caragiale". În studiu, ni se anunță de la Teatrul „Ion Creangă", se află și „Povestea porcului", după Creangă, dramatizare de Dan Micu. (Găsesc potrivit a reaminti integral proiectul de repertoriu la Teatrul „Ion Creangă", teatru creat special pentru cei mai tineri spectatori: „Noaptea lui Ștefan cel Mare" de Dan Tărchilă și „Pinocchio" de Collodi. În studiu; „Cădere liberă" de Colin Mortimer, „Hoțul de vulturi" de D. R. Popescu, „Povestea porcului" după Creangă, dramatizare de Dan Micu).

Unul din celebrele personaje „ultra" ale lui Alecsandri ar exclama, pe drept cuvînt: „Nu zău, boieri dumneavoastră, vă întreb, unde mergem"? Îngăduiți-mi să mă întreb și să întreb unde-s și ce fac scriitorii noștri pentru copii? Cine crede cu adevărat că un text original și una, hai – două dramatizări după Creangă la 35 de teatre dramatice sînt de ajuns pentru a scoate basma curată dramaturgia noastră originală adresată copiilor și datoria teatrelor noastre dramatice față de aceiași copii, să se supere pe mine foarte tare. Și să arate lămurit cum că am rezolvat excelent și chestiunea atît de actuală a nevoii de basm a copilului, și chestiunea Făt-Frumosului zilelor noastre, și partea teatrului în instruirea și în educarea patriotică a foarte tinerei generații, și toate celelalte chestiuni stăpînite teoretic în gradul cel mai înalt.

Autorii anchetei din revista „Teatrul", de la care am pornit, spuneau: „În urmă cu un an, am publicat o anchetă asemătoare. La o analiză imediată, se vădește că teatrele și-au onorat majoritatea promisiunilor. Se poate spera că la fel va fi și în lunile care urmează". Pentru titlurile importante, în primul rînd din dramaturgia noastră originală, această speranță se cuvine întru totul salutată. Așteptăm, după izbînzile teatrale în premieră absolută sau în premieră a sezonului teatral, văzute deja, altele la fel de reconfortante. Cum orice proiect este perfectibil, mă bucur la gîndul că, între timp, teatrele noastre dramatice și-au revăzut și adăugit lista de titluri și cu piese pentru copii, scrise de autorii noștri din dragoste și grijă pentru copiii noștri. Rămas de minciună, voi fi primul care se va supăra foarte tare pe tot ce-am afirmat pînă la acest paragraf

Const. PAIU

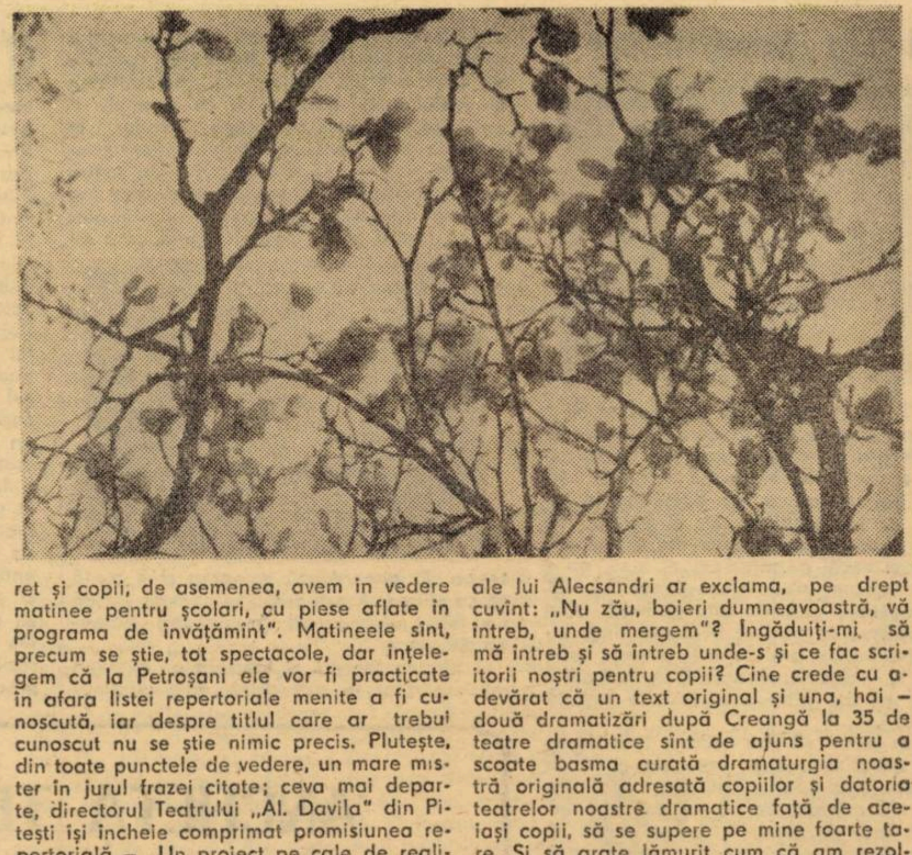

ARTA TEATRALĂ — EXIGENȚĂ ȘI TRANSIGENȚĂ

(Urmare din pag. 1)

„Gustul pentru teatru... e o manifestare a evoluției spiritelor noastre spre divertismentele materiale... ceea ce face ca acest gust să nu mai fie un indice al dezvoltării intelectuale..." (René Boylesve, „La critique", Plon, 1929). Nu sîntem, desigur, într-o asemenea situație, dar de ce e nevoie ca tocmai critica s-o rîvnească? Remarcabilul nostru coleg și intelectual care a văzut copilăria numită **Opt femei,** a industriosului anost Robert Thomas, pe scena Teatrului Național din Cluj-Napoca și a scris într-un săptămînal nu că opțiunea n-are nimic de-a face cu o scenă de Național, nu că este eronat a se încredința regia spectacolelor, ca aici, unor actori fără calificarea necesară, ci că piesa conține „suficient interes afectiv", că această făcătură scenică „iese din linia dureroasă a mediocrității" (intrînd unde oare?) și că „densitatea ei teatrală e mulțumitoare" stimulează o derută, nu o atitudine creativă.

O judecată anartistică nu ține seama de condiționările și legitățile actului creator, de interdependențele fatale dintre compartimentele spectacolului și se exercită în sine, în disjuncții arbitrare. O stimată și altfel experimentată colegă de la o revistă centrală vede o montare piteșteană care nu i se pare „cristalizată", declară negru pe alb că a asistat, după lăsarea cortinei, la o discuție între autor (făcînd observații critice) și regizor (înclinat să le accepte, deci să perfecționeze ulterior realizarea) dar numaidecît notează, cu seninătate, că actorii au jucat „strălucit", „atît individual cît și ca echipă". Cum poate fi jucat spectacolul „strălucit", dacă nu e „critalizat"?. Altcineva ne informează, într-o cronică provincială, că un cutare spectacol e, „din fericire", lipsit de orice „excese regizorale" și „alte exhibiționisme", n-are nimic care „i-ar putea fascina pe specialiști" (termenul de „specialist" desemnînd ceva reprobabil, rușinos); dar spre sfîrșitul aceleiași cronici, exclamă, suspinător, „ce păcat că e atît de lipsit de relief!" „Actul critic e un act de denunțare a poncifelor" – zicea Camil Petrescu, dar nu clișeele și platitudinea sînt obiectivele principale, după cît se pare, în ultima vreme, ci mai degrabă orice gest creator, orice pornire novatoare, cel mai mic semn de ambiție a originalității, ori de experiență creatoare. Pentru că rămînem încă prizonieri, în critica teatrală, ai unor modele desuete și ai unor blocaje conceptuale, înțelegerea fenomenelor noi cerînd un efort mai mare și o adaptare mai elastică, mai apropriată, la dinamica realității artistice, la sensibilitatea și cultura noilor generații de spectatori și artiști.

E cert că nu ne îndeplinim îndatoririle acei dintre noi care exersăm mecanic și rutinier mereu același mod de critică în simplă suită de impresii neangajante, fără tensiune intelectuală și fără atitudine ideologică și culturală clară. Poate cel mai supărător fenomen e tocmai lipsa spiritului critic în numeroase cronici și articole, care se sufocă de admirație în fața unor încropeli benigne, declară „memorabili" actori obișnuiți în roluri obișnuite, potopesc cu „de excepție", „de referință", „de mare viitor" simple construcții meșteșugărești, fără nici o posteritate, deteriorînd astfel ierarhiile firești și năruind orice criteriologie. Eugen Lovinescu vorbea, la un moment dat, de **acritică.** Fenomenul e sesizabil și azi. De ce? Doar avem destui critici avizați, profesînd idei generale, știind să distingă reușita de eroare și capabili să susțină demonstrații estetice convingătoare... Probabil că ne aflăm acum în oarecari dificultăți din alte puncte de vedere. Citez, în temă, cîteva considerații contigui ale lui G. Călinescu: „Criticul trebuie să fie un raportor al umanității, nu un reporter al oportunității". „Ca orice artă, critica se bizuie pe reacțiuni sufletești și e obiectivă în măsura lucrării libere a subiectivității omului". „Judecata originală în critică înseamnă a reflecta prin cultura ta propie". Și evident că, în ultimă instanță, e vorba de probitate față de alții și față de sine, de acea rectitudine constantă a atitudinii care transcende conjuncturile, numită **caracter.** Eugen Lovinescu îl vedea sintetizînd „calitățile morale indispensabile oricărui critic: seriozitatea profesională izvorîtă dintr-o mare conștiință a rolului împlinit ca un sacerdoțiu laic, curajul și lipsa de oportunism".

Cît privește exigența ce ne incumbă tuturor profesioniștilor, ea devine azi un indice al responsabilității sociale a criticului.

REGULA JOCULUI DRAMATIC

De obicei, aceia care contestă existența și legitimitatea regulilor în artă sînt cei care fie că nu le cunosc, fie că nu le stăpînesc. A „inova" înseamnă a **depăși** creator, și nu poți depăși decît ceea ce cunoști, ceea ce **utilizînd,** nu te mai slujește satisfăcător de la un moment dat. Prezența și cunoașterea **termenului de referință** este obligatorie pentru orice creație inovatoare. Construirea într-un spațiu spiritual amorf și infinit, lipsit de orice cadru coercitiv-limitativ, este nu expresia libertății de creație ci a unui anarhism pragmatic și a neputinței, tehnice în primul rînd, de a-ți domina și controla materialul ideatic.

Dar, de la romantism încoace curentele artistice moderne s-au ridicat statornic împotriva „tiraniei regulilor", împotriva concepțiilor și tradițiilor artistice. Nu însă pentru a lucra în afara oricăror reguli, ci pentru a-și impune, conștient sau nu, propriile convenții. Ceea ce însă la începutul acestei mișcări a reprezentat un benefic efort de eliberare din tiparele dogmatizate ale academismului și de înnoire a mijloacelor de expresie în vederea capacității lor de a materializa noi conținuturi și noi semnificații, a ajuns, prin absolutizare, **scop în sine.** A inova, a devenit pentru mulți sinonim cu a respinge „ab initio" orice regulă, orice necesitate legică a procesului de creație.

Un caz aparte îl reprezintă în acest sens perimetrul artei dramatice și îndeosebi cel al dramaturgiei, poate cea mai explicit subordonată, alături de muzică, unor reguli de compoziție stricte, de sorginte aproape matematică. Și totuși, aici întîlnim în ultima vreme cele mai frecvente cazuri de „facere" în necunoștință" de cauză, de participare la „jocul" teatral, ignorînd „regulile jocului". Prin concizia, echilibrul și legica dezvoltării sale, structura dramatică este asemănătoare sonetului. Nimeni nu obligă sensibilitatea poetică să se exprime în uniforma riguroasă a acestei specii poetice dacă se simte mai avantajată de faldurile largi ale poemului în proză și versului alb. Dar dacă dorește să scrie sonete poetul trebuie să-și asume regulile formale ale genului, să le cunoască și să le exploateze toate subtilitățiie. Observație întru totul valabilă și pentru regulile ce guvernează viabilitatea și **specificul** structurii dramatice, în raport cu celelalte genuri literare. Unii poeți sau prozatori însă, de certă înzestrare și cu succese de prestigiu în genurile respective, ademeniți de grațiile Thaliei, doresc să scrie pentru scenă, sărind peste etapa obligatorie a inițierii în gramatica formelor de expresie dramaturgică, bazîndu-se exclusiv pe talentul lor **literar,** pe imaginația lor debordantă sau pe bogăția, profunzimea și actualitatea mesajului ideatic. E drept, toate aceste însușiri reprezintă calități obligatorii **nu însă și suficiente** pentru viabilitatea estetică a unei piese de teatru. Cum remarca Cehov, unul dintre cei mai riguroși constructori de structuri dramatice, „cine nu stăpînește legile dramatice nu poate să scrie teatru chiar dacă este un scriitor înnăscut". Nu există piesă de teatru viabilă fără **construcție** dramaturgică, iar în această „construcție" intră tot atîta „tehnică" și tot atîtea reguli obligatorii ca în orice arhitectură. Ideea că e suficient să punem actorii să rostească un text cu valoare literară ori profunzime filozofică, indiferent de structura lui, „vizualizîndu-l" eventual prin efecte regizorale cît mai spectaculoase, pentru a da naștere unei piese de teatru, dovedește cel puțin ignorarea diferențelor specifice, nici artificiale și nici facultative, între teatru și celelalte specii literare și, în genere, între epic, poetic și dramatic. Așa ne-am pomenit cu unele piese lipsite de orice construcție dramatică, în care se rostesc vorbe frumoase și se exprimă poetic idei profunde și subtile, dar în care nu se **intîmplă** nimic sau aproape nimic, în care nu întîlnim **personaje** și simboluri abstracte, în care nu există nici o tensiune și deci nici o creștere și degrevare a ei, și unde conflictul este redus adesea la o ceartă de cuvinte. Dar în teatru, pînă și dialogul trebuie să fie nu o simplă alternanță de vorbitori, ca în piesele amintite, ci asemenea arcului voltaic, ce materializează, în flacără, tensiunea dintre polii contradictorii. Fără conflict, fără situație dramatică și fără personaje în **acțiune** (nu „în vorbire") nu există cu adevărat teatru.

Desigur, însușirea și stăpînirea regulilor de construcție dramtică, deci a tehnicii și meșteșugului dramaturgic, nu transformă pe nimeni automat în dramaturg, după cum cunoașterea legilor armoniei și contrapunctului nu sînt suficiente pentru a naște un compozitor. Regulile nu sînt o rețetă pentru crearea geniului, dar nici un geniu nu se poate exprima în afara lor. Fie că le preia, fie că și le dictează singur. Pentru că, așa cum spunea Goethe, adevărata măsură a talentului se vădește numai în condiții de constrîngere. Comoditatea, ignoranța sau superficialitatea au încercat mereu să plaseze creația dincolo de zona în care se făcea resimțită forța de atracție a necesității. Puține au fost epocile și generațiile care au scris piese de teatru în consonanță cu regulile dramaturgice, dar operele lor au supraviețuit confruntării cu timpul. De la clasicismul grec la cel francez sau german, apoi la marea școală dramaturgică rusă, culminînd cu Cehov, nu e un drum lin și continuu, ci o traiectorie cu numeroase întreruperi, stagnări și retardări. În vremea din urmă, romantismul, expresionismul, suprarealismul, apoi diferitele forme ale „anti-teatrului" au încercat să sfarme orice reguli și să dizolve forma dramatică. Cîte dintre piesele rezultate din beția acestei anarhice eliberări de orice convenții își mai găsesc astăzi locul pe scenele contemporane? Vechile, hulitele și anacronicele capodopere, revin însă cu încăpățînare și majestate la suprafață continuînd să ne încînte și să ne tulbure. Cu regulile lor învechite, cu tot.

Întotdeauna regulile în artă au existat pentru a fi depășite și restructurate în mod creator. Dar premiza unei astfel de depășiri o constituie tocmai **stăpînirea** acestor reguli. Numai cine stăpînește gramatica, poate crea fraze și cuvinte noi, mai expresive. Un analfabet în rolul de inovator al limbajului ar fi profund ridicol.

O asemenea pledoarie pentru **conservarea** structurii dramatice în ceea ce are ea peren și **comun tuturor capodoperelor nemuritoare ale acestui gen de artă,** poate fi lesne acuzată de „conservatorism" și chiar „dogmatism" de cei gata să aplaude ‚noile haine ale împăratului" din teama de a nu fi socotiți „miopi".

Uneori refuzul regulilor a avut o motivație ideologică: teama de **artificial,** ce ar complica și împiedica redarea cît mai **autentică a realității.** Întrucît legile construcției dramatice au un mare grad de abstracție și de generalitate, fiind preexistente actului concret de „reflectare a realității", ele ar îngreuna, s-a spus, redarea unei imagini cît mai realiste a vieții și evenimentelor sociale. S-a ignorat și în acest caz un adevăr estetic elementar, universal valabil pentru toate artele: luată ca atare și plasată în tablou sau urcată pe scenă, secvența de realitate cea mai autentică, va părea falsă, inexpresivă, grotescă. Arta trebuie să fie mai logică decît viața. De aceea, adevărul artei este altul decît adevărul vieții. Spre a rămîne credincioasă acestuia din urmă și spre a-l putea surprinde și reda prin intermediul limbajului ei specific, arta trebuie să **reconstruiască** realitatea după **propriile sale legi.** Dramaturgul nu reproduce pur și simplu ce s-a petrecut în realitate ci ne înfățișează prin acțiunea piesei ceea ce **se putea întîmpla,** respectiv ceea ce ar fi fost **logic** și **posibil** să se întîmple, în conformitate cu legile probabilității și necesarului. Scuza vreunui autor, cum că piesa sa, prost construită, este „ca în viață" și că evenimentele redate pe scenă „s-au petrecut întocmai așa" nu dovedește, astfel, decît o crasă ignoranță estetică. Pe scenă nu se joacă viață ci teatru, iar legile dramaturgice sînt legi matematice și nu biologice!

Ca orice meșteșug, și tehnica dramaturgică se **învață.** Și nu s-au sfiit s-o învețe nici cele mai strălucite genii ale dramaturgiei universale, studiind și confruntîndu-se cu opera înaintașilor lor, adnotînd-o sau traducînd-o, așa cum au făcut Goethe sau Schiller cu Aristofan, Shakespeare sau Molière. Toți clasicii francezi, ruși sau germani au studiat temeinic tehnica tragediilor grecești.

Să ne amintim și de caietele conținînd scheme și variante pentru scheletul tehnic al pieselor lui Caragiale sau de faptul că un Camil Petrescu dramaturg era dublat de un erudit estetician al teatrului, familiarizat cu toate etapele istoriei dramaturgiei și vom vedea că pretutindeni marile performanțe au fost nu rezultatul unor „ignoranți de geniu", ci al talentului **dublat** de o meticuloasă cunoaștere și perfecționare a meșteșugului.

Conservarea și preluarea regulilor și chiar a schemelor formale ce s-au dovedit eficiente, este firească întrucît **creativitatea formală** a omului este mult mai limitată decît cea ideatică. Sartre spunea cîndva, referitor la preluarea tradițiilor, că „nu omul ci **omenirea** este cea care inovează". Creativitatea absolută, desprinsă de orice precedent și nedatorînd nimic nimănui este o iluzie. Iar Bernard Shaw menționa în acest sens că studierea tehnicii predecesorilor l-a ferit de a reinventa lucruri demult descoperite. Astfel, în prefață la „Tree plays" el recunoștea că: ‚din punct de vedere tehnic, nu sînt capabil să procedez altfel decît dramaturgii care m-au precedat. Subiectele mele sînt vechile subiecte, caracterele mele sînt cele cunoscute, ale arlechinului și Colombinei, ale clovnului sau ale lui Pantalone; trucurile mele scenice, supans-urile, conflictele și glumele mele sînt aceleași ce erau la modă și cînd eram copil și de care deja bunicul meu se plictisise; ele sînt veșnicele situații și convenții dramatice. Noi, m-am străduit să fie gîndurile, ideile, conținutul cuvintelor rostite pe scenă. Noutatea **lor** ne va face să nu mai remarcăm repetarea **formelor** clasice".

Toți marii dramaturgi ai epocii moderne precum Ibsen, Shaw, Pirandello, O. Wilde, Strindberg sau, la noi, Caragiale, Camil Petrescu, Mihail Sebastian au cunoscut și respectat în creația lor regulile „piesei bine construite", descrise astfel de Ibsen sub numele de „dramaturgie lapidară": „Nici o vorbă prea mult, care să nu fie o rotiță necesară a mecanismului dramatic. Nici un personaj uitat pe scenă, nici o întrebare lăsată fără răspuns, nici o curiozitate incitată care să nu fie pînă la sfîrșit satisfăcută. Totul trebuie subordonat cauzalității logice a scenei, fiece detaliu trebuie să-și afle locul în întreg. Acțiunea trebuie să decurgă implacabil ca o operație matematică. Dacă e corect efectuată ‚în final ea se încheie fără rest". Să ne gîndim la construcția riguroasă a „Scrisorii pierdute" și vom găsi satisfăcute „fără rest" toate aceste reguli de concizie și organicitate ale structurii dramatice.

Cu cît deci vor fi respectate mai multe dintre aceste convenții „exterioare" ce alcătuiesc „regula jocului" dramatic, cu cît această constrîngere formală se va exercita mai clar și mai univoc, cu atît mai pur va fi stilul dramei respective. Aceste condiționări exterioare feresc drama de a degenera în **epică dialogată.**

Victor Ernest MAȘEK

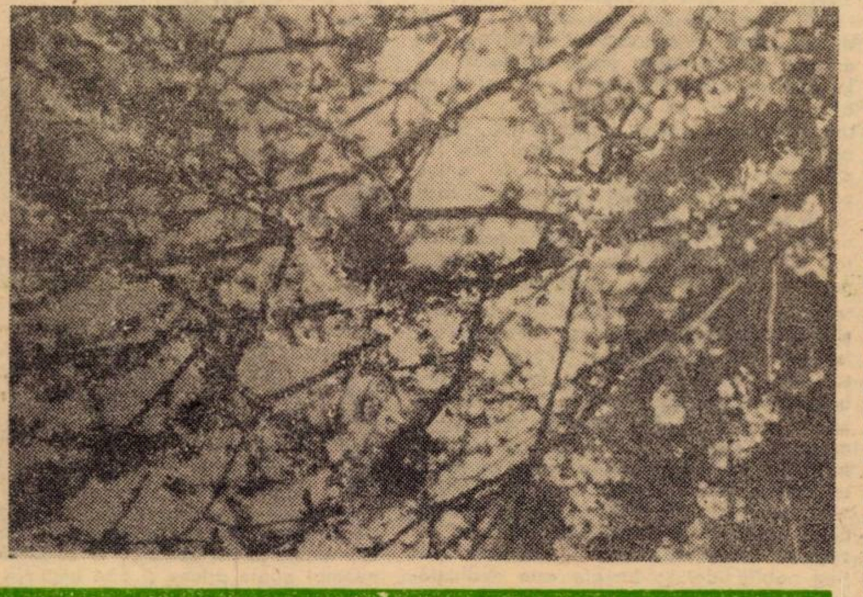

Cît de multe și cît de izbutite texte originale se află în repertoriile teatrelor timișorene ?

Simptomatic programele repertoriale suferă, pe parcursul derulării stagiunii, mutații. Uneorii fericite pentru instituție, regizori, actori și public. Alteori, însă, conjuncturale, subiective, sentimentale. De cele mai multe ori „greutatea" morală a textului înlocuit este mai mare, decît a înlocuitorului. STAGIUNEA TEATRULUI NAȚIONAL urma să cuprindă, în partea sa dintîi, printre altele, „Zborul de la cuib" de Constantin Cubleșan, autor încă necunoscut spectatorului timișorean. Titlul a dispărut din repertoriul de imediată perspectivă apărînd, în schimb, „Goana" de Paul Ioachim și, prin alte rocade, în locul unei tragedii elene, „Hanul de la răscruce" de Horia Lovinescu. Doi autori timișoreni urmau să deschidă activitatea mult-așteptatului – de actori, dar și de public – Studio de creație al Naționalului timișorean – Aurel Gheorghe Ardeleanu (cu „Pillatus") și Claudiu Iordache (cu „Într-un Tomis întîrziat"). Acum, la început de aprilie, lucrul la acestea nu a început, și există, deocamdată, puține semne că stagiunea în curs va aduce spectacole cu aceste texte intrate, de multe luni, în atenție și în lucru pentru portofoliul de premiere **ferme.** Primele două premiere ale stagiunii au avut la bază texte autohtone: drama clasică „Răzvan și Vidra" de B. P. Hașdeu, care a adus, în atît de necesarul pluralism al programului teatral, un titlu util, destinat nu numai sutelor de spectatori-elevi sau studenți, ci marelui public. Un spectacol inegal, atît sub aspectul „rotunjimii" textului, cît și sub cel al transpunerii scenice. „Somnoroasa aventură" de Teodor Mazilu răspunde dorinței de a înscrie pe afiș și o altă farsă a marelui autor care a adus Naționalului bucuria succesului cu „Mobilă și durere". Analizate din punctul de vedere al deschiderii spre actualitate, al prospețimii, lucrurile se prezintă mai puțin îmbucurător. Va lipsi premiera absolută, numele de autor care să fie lansat, impus de scena dintîi a Timișoarei, obligație de la sine înțeleasă și onorată în anii precedenți? Ioan Ieremia, cel care a adus scenei personalitatea și greutatea pe care și le pierduse în timp nu semnează nici un titlu românesc, nu din snobism, ci, poate, din lipsa atractivității celor propuse.

Confruntat cu greutăți obiective, greu de surmontat în cîteva luni doar, TEATRUL GERMAN DE STAT a propus o listă repertorială rezonabilă în limitele potențialului regizoral și actoricesc de care dispune. Aceasta, ca număr de titluri, nu și ca repere individuale. Inspirat ales, textul lui D. R. Popescu, „Acești îngeri triști" a avut o perioadă de elaborare nu îndelungată, ci poticnită, început fiind de Gheorghe Miletineanu și finalizat de actorul Josef Jochum, limpezimea ideii regizorale fiind departe de a se contura în spectacolul „ridicat" la ceea ce este, de către actori. Este singurul text autohton nu din repertoriu, ci din agendă, de fapt, „Albă ca Zăpada" de Grete Gross-Johann Sekler neputînd fi înscris în această categorie pentru că este un remake după un succes ceva mai vechi. A fost amînat lucrul la „Hello, tinere" de Nikolaus Berwanger care figura printre cele dintîi premiere ale stagiunii, titlul avînd, dincolo de virtuțile sale de construcție și caracterologice, limpezi și foarte actuale trimiteri spre mentalități și prejudecăți posibil de aflat chiar în spațiul bănățean.

TEATRUL MAGHIAR DE STAT a pus accentul interesului în stagiunea actuală nu pe lansarea cîte unei piese românești de ultimă oră (cum ne obișnuise în anii trecuți cînd a prezentat, în premieră pe țară, piese de Paul Everac, Iosif Naghiu, Radu F. Alexandru, Sütő András și atîția alții), ci a unor texte care pot asigura fără riscuri succesul de ținută. „O scrisoare pierdută" de I. L. Caragiale, „Curcubeu înșelător" de Tamási Áron și „Siciliana" de Aurel Baranga ilustrează afirmația, unica excepție, „Minciuna caritabilă" de Székely János. I s-ar fi adăugat și „Proștii sub clar de lună" de Teodor Mazilu, înlocuită acum, în toiul stagiunii, de alte **două** piese, niciuna autohtonă, „Aniversarea" de Harold Pinter și „La moscheta" de Ruzzante (anunțată pe afiș, chiar dacă pare incredibil cu insinuantul „Spectatorii sub 16 ani nu au acces")... Fără a nedreptăți teatrul care a organizat și continuă s-o facă, singular în context timișorean, spectacole de istorie a teatrului universal, reviste literare lunare vorbite, reprezentații de studio literar, să precizăm că există, și aici, șansa revenirii la vechi și bune obiceiuri privind politica repertorială. Nemulțumit de un tînăr regizor (propriu), scena a început să practice, larg, metoda regizorilor-oaspeți uneori benefică – dar și pe cea a delegării unor actori în acest sens. Rezultatele nu sînt – nu pot fi! – întotdeauna mulțumitoare, sub raporturi dintre cele mai diferite. Vom ilustra cu „Minciuna caritabilă", montată de actorul Sinka Károly, căruia i-a izbutit, regizoral, spectacolul, cu prețul sacrificării fără drept de apel a... actorului Sinka Károly într-un rol din piesă care ocaziona **prima sa apariție** în această stagiune. Ipostază nedreaptă pentru actorul atît de capabil care este!

Diversificate, colorate sînt celelalte titluri din repertorii, (uneori mai atrăgătoare decît osatura repertoriului, textul original) „Velazquez" de Antonio Buero Vallejo și o noutate introdusă de curînd, „Juriștii" de Rolf Hochhut, încredințate, ambele, lui Ioan Ieremia. „Prinz în patru" de Kohlhaase-Zimmer, „Adam și Eva" de Peter Hacks și, în perspectivă, „Ifigenia în Taurida" de Johann Wolfgang Goethe sînt propunerile din dramaturgia universală ale Teatrului german (selecția operată vizează exclusiv piese clasice și contemporane germane). „Vrăjitoarele din Salem" și cele două titluri recente, susamintite, la Teatrul maghiar de stat (iar la studio, „Viața e vis", de Calderon de la Barca și „Frumoasa comedie maghiară", de Ballassi Bálint). Nu se poate spune că lipsesc raționamentele calitative, programatice, în alegerea – mai ales! – a acestor din urmă categorii de texte. Aspirația spre valoare, diversitate, har dramaturgic ar trebui însă să funcționeze, în egală măsură sau chiar mai mare și în ceea ce privește dramaturgia românească, care oferă, mai ales în anii din urmă, nu numai o copleșitoare cantitate de piese ci, mai ales, o stimulativă, îmbucurătoare infuzie de idei ținută, profunzime.

Ildico ACHIMESCU

TRAIAN DORGOȘAN

ZBOR

Zbor înalt
transterest
în oceanic ether abisal.
Fotolii de lene
confort
propulsor IDEAL.
Gînduri apatice
în craniul ermetic de
dur-alumin.
Pilotul-robot
stabilește sensul
viteza:
spre
Nuseștieunde
ancestral.
Hubloul
– ciclopic ochi de cristal –
vălătucul de nor
și bulboana de
vid.
Salamandra
năpîrlește solzii mecanici.
Zbor adînc
transcelest
cu angoasa diluvianului Noe
în imperceptibil tangaj de
arcă
ultramodernă.
Unui domn îi e rău:
– Mal de hauteur?
De profondeur?
Un cognac?
Un bon caffé
comme à la terre?
Ça va passer
certaiment
monsieur!
– O yes!...
...Și zîmbetul stewardesei
restabilește echilibrul tectonic...
Zbor adînc
transcelest
transterest
zbor înalt
spre
Nicăieri.
(Salamandra năpîrlește tehnic).
Amețite iluzii
fotolii
idealuri obeze...
...Stewardesa a uitat să zîmbească...

IULIA KAKUCS

Versuri pentru cei mici

NOAPTE

Văd un corn
Aburind
Într-un nor,
Ies în noapte
Desculț
În pridvor.
Aud șoapte...
Ce murmur ușor!
Dantelați fluturi albi
Văd în zbor.
Cald răsuflă pămîntul
În jur,
A adormit al inserării
Cal sur.

CARUL MARE

În noaptea de mai
Căruța cu cai
Sună.
În tropot ușor
În cîte un nor
Tună.
Căruța s-a dus
Spre stele în sus
Iată.
Eu cred c-a sosit
De unde-a pornit
Odată.

muzică

FESTIN

„JOSEPH HAYDN"

Timişoara muzicală s-a aliniat sărbătoririi pe toate meridianele muzicii, a celor 250 de ani de la naşterea părintelui simfoniei, dedicînd exclusiv lui „Papa Haydn" un concert al Filarmonicii. Laborios, programul propus a ţinut să ofere la ceasul evenimentului şi o prim-audiţie pe ţară, „Dublu concert pentru vioară şi pian" precum şi trei evoluţii solistice.

Este desigur momentul să relevăm seriozitatea şi profesionalismul concert-maestrului **Ioan Fernbach,** care ne dovedeşte resurse pentru apariţii solistice de ţinută, evoluînd, în dialogul cu oaspetele maghiar, pe o traiectorie stilistică impecabilă: limpezime a frazării, echilibru interior robust, un ton foarte curat, avîntat în a restitui muzicii farmecul perfecţiunii clasice. Oaspetele **Tibor Egly** a fost mai puţin egal în a menţine constanţa pulsului acestei muzici solare, de o linişte, pururi tonifiantă, lăsîndu-se uneori furat de involburări străine acestei muzici.

Punct culminant al medalionului „Haydn", putea să fie deopotrivă interpretarea „curată" a unei simfonii dragi, „Surpriza", oferită de **Nicolae Boboc,** cît şi dublul concert din deschidere, dacă în contextul programului nu figura o artistă de elită **Alexandra Guţu.** O urmărim de ani mulţi, îi aplaudăm succesele de acasă, prezenţa la RTV cu înregistrări de marcă, cît şi cele internaţionale, din Japonia pînă în America. Totuşi nu ne putem opri să trăim sentimentul revelaţiei, al redescoperirii unor noi şi noi valenţe în dimensiunea acestui talent de excepţie. Perfecta osmoză realizată între o sensibitate de mare rafinament, un temperament cu egale disponibilităţi stilistice, cultură şi o suită de „argumente" tehnice, vin să-l condiţioneze atu-ul de cea mai importantă prezenţă solistică bănăţeană în forumul concertistic naţional. O artistă care a descoperit toate tainele violoncelului său, de la răscolitorul mesaj al gravului şi pînă la supremul extaz al flagioletelor din acut, obligîndu-l să-l pună în rezonanţă, prin vibraţiile sale, esenţa cea mai pură, mai nobilă, a propriilor zbateri. Şi bogăţia afectivă a Alexandrei Guţu pare fabuloasă, revărsînd în sufletul tuturor celor care-i ascultă cîntul, impresia că identifică – prin pînza vrăjitelor sale sonorităţi – o madonă a lui Botticelli, venită să dăruiască oamenilor bucuria cea fără de preţ a frumuseţii artei.

Doru MURGU

Actualul scenei lugojene

teatru

Ne face plăcere să fim întîmpinaţi de Teatrul popular din Lugoj cu piese durabile, ne face plăcere să reîntîlnim pe scena lugojeană „comedia bună". Bucuria noastră este alimentată şi de constatarea că farsa poliţistă „Fantomiada" de Ion Băieşu, a cărei premieră a avut loc recent pe scena Teatrului popular din Lugoj, este o comedie de excelentă calitate, regizorul piesei, Dan Radu Ionescu de la Naţionalul timişorean, reuşind o foarte echilibrată combinare a rigorilor genului, concentrînd, fără a produce sincope în acţiune, esenţializînd fără a schematiza. Spectacolul însuşi fiind, după părerea noastră (oricîte rezerve s-ar putea formula, oricîte observaţii s-ar putea face), de o valoare sigură şi de demnitatea scenei lugojene.

Evadate din lumea bunei cuviinţe, a omeniei, personajele sînt lăsate să se recomande singure, într-o serie de scurte confesiuni. Alfons, „... ultima parte a numelui se pronunţă pe nas...", una dintre cele mai vechi „stafii" ale castelului, de fapt, un cetăţean certat cu legile, este construit, cu mijloace comice delicate, de actorul **Val. Sprînceană. Ioan Schäfer,** în rolul lui Traulică, un al doilea „bandit-fantomă", certat şi el cu legile şi care şi-a petrecut o bună parte a vieţii prin „sanatorii" şi alte „case de odihnă" de genul „Popa Şapcă", parcurge lin, fără hopuri, plasarea pe orbită a unui infractor „încercat", de la zîmbetul preţios, la siguranţa de sine şi autoritatea pe care le capătă datorită banului. Este secondat de **Ovidiu Lăzărescu,** care interpretează, cu un comic ce se asociază cu ingenuitatea, prostia şi vulgaritatea lui Biju – servitor umil al lui Traulică. Prin personajele create se mai fac remarcaţi: **Alexandru Vîrdaru, Lianora Sîrbu,** dar nu numai aceştia, ci, practic, întreaga distribuţie care joacă cu prospeţime şi convingere o piesă ce, probabil, le place. Oricum, în jocul lor este onestitate profesională, respect faţă de publicul care vede spectacolul.

Apariţia, în final, a maiorului, interpretat de **Ion Cojocaru,** risipeşte în jur serpentine, are darul de a-i trezi din amorţeală pe acei falsificatori de bani, deghizaţi în fantome şi retraşi în vîrful unui munte, pentru „a lucra în linişte", în ambianţa unui castel părăsit.

Încă o remarcă: harnicul, neobositul DAN RADU IONESCU adaugă un nou decor realizărilor sale din ultimele două stagiuni. Nu e un decor oarecare, dimpotrivă, e un decor de pregnantă sugestie, de atmosferă, cu o serioasă contribuţie la succesul spectacolului. De apreciat este şi felul în care au fost „croite" costumele, ajutînd substanţial la definirea personajelor.

George ANGHELESCU

Un cuvînt al statorniciei

limbă şi stil

Unul din verbele pe care le-aş numi ale **statorniciei** noastre din veac – moştenit, ca atîtea altele, din limba latină – este, fără nici o îndoială, **a rămîne.** Cine nu-şi aminteşte „glasul" codrului eminescian? „Ci noi locului ne ţinem, / Cum am fost **aşa rămînem".** Evocarea **codrului** „casa românească" – simbol al dăinuirii neamului nostru pe aceste meleaguri („De la munte pîn-la mare şi la Dunărea albastră") – se însoţeşte nu o dată, în literatura cultă şi populară, tocmai cu acest verb: „Eu mă duc, **codrul rămîne,** / Plînge frunza după mine". Unul din capitolele romanului sadovenian **Nicoară Potcoavă** se încheie cu acest poem în proză, care, în densitatea lui, cuprinde o întreagă istorie: „Toate trec ca ceasurile, / toate curg ca apa Moldovei, / **numai codrii rămîn în putere** / pe opcina zării". Am „desfăcut", pentru ochi, fragmentul în unităţile sale ritmice constitutive.

Nu intenţionez să despic, aici, natura şi înţelesurile lexico-gramaticale – multiple şi interesante – ale acestui verb. Mă voi opri doar la unul din sensurile pe care el le dezvoltă în textele vechi, folosit, astăzi, din ce în ce mai puţin. Cred că asemenea „amănunte", ilustrînd bogăţia, frumuseţea şi disponibilităţile expresive nelimitate ale graiului strămoşesc trebuie să fie readuse la suprafaţa cunoaşterii şi cuprinderii lor aprofundate şi exacte.

Într-adevăr, în limba de odinioară verbul a rămîne a avut şi o întrebuinţare gramaticală **tranzitivă,** putînd, adică, să fie construit cu un complement direct, ceea ce astăzi nu se mai întîmplă. Sensul contextual era, şi el, cu totul deosebit de cele actuale, aşezîndu-se în raport de sinonimie parţială cu **a bate, a învinge, a întrece (pe cineva).** Dintre multele citate posibile, mă opresc la unul singur, din **Letopiseţul** lui Ion Neculce: „Pîritu-s-au atunce Duca vodă cu Şerban vodă la vizirul... Şi **l-au rămas** Şerban vodă pe Duca vodă". Cu acest înţeles străvechi, cuvîntul revine, ulterior, la cîţiva dintre scriitorii noştri, în primul rînd la aceia a căror expresie se apropie de limba populară. L-aş cita, în această privinţă, pe Sandu-Aldea: „Parcă-i spunea inima că pe Roibuleţul lui **n-are să-l rămînă** nici un cal". Sensul în discuţie – acela de „a învinge", „a lăsa în urmă", „a depăşi" – este la fel de evident în distihul următor: „Tu eşti tînăr, eu bătrîn, / Dar tot **am să te rămîn".**

Motivul cel mai puternic, care m-a determinat să aştern pe hîrtie aceste însemnări, îl constituie primele versuri ale unui poem arghezian tîrziu, intitulat **Scrisoare** şi cuprins în ciclul **Frunze** (1961). El începe aşa: „Aveai un fel de noapte în ochi şi-un fel de glas, / Că-n lupta de-a şoptitul, pe seară, **m-ai rămas.** /Într-adevăr, destinul e turburat de-o floare / Ieşită de neunde, necum şi la-ntîmplare..." **(Poeme noi,** Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1972, p. 43). Lauda cea mai inspirată a acestor versuri o găsesc în următoarele cuvinte ale lui Geo Bogza: „De cînd a început dialogul dintre Adam şi Eva rareori lucrul acesta a fost spus atît de bine, cu atît de obişnuite cuvinte şi, în acelaşi timp, cu o atît de copleşitoare poezie". Eva îl...: **rămîne,** deci, pe Adam în „lupta de-a şoptitul"!...

G. I. TOHĂNEANU

Sub semnul luminii

plastică

Fiecare întîlnire cu sculptura lui Ion Tolan ne aduce, pe lîngă o reală bucurie estetică, revelaţia descoperirii unor noi „teritorii" (artistice) pe care artistul şi le adaugă „ţării lui de semne" (plastice), cu dreptul şi autoritatea singur-stăpînitorului. În cele trei decenii de cînd acest artist se află „în luptă" cu materia (pentru a trezi din îndelungat somn, forme numai de el bănuite), expoziţiile (numeroase) sau lucrările monumentale, din inimă de oraşe ori de pădure (cum este cea de la Căsoaia, tabăra inspirat numită de cineva „un amfiteatru de sculptură românească") au fost tot atîtea dovezi ale unei personalităţi puternice, avînd inepuizabile „izvoare" interioare. Dealtfel, „izvorul" („fîntîna") este şi una din temele recentei sale expoziţii de la eleganta Galerie Alfa (Arad). Formele sale (în metal şi lemn) se înalţă întru bucuria cîntului de ape. De fapt, aceste lucrări sînt chiar fîntîni şi nu doar „elemente de decor". Aşezate sub semnul luminii (ce altceva decît un soare reprezintă fiecare glob luminos care „veghează" eliberarea unor ape venite din adîncuri?). Ele se alătură „corpurilor de iluminat", şi acestea funcţionale, dar şi metafore slujind nobile idei (o lucrare este dedicată, nu doar intitulată, „luminii mirilor", tinereţii lor curate). Tolan a tălmăcit demult „glasul" lemnului, acum îi caută noi „registre". Elementele sculpturale armonioase, cu suprafeţe îmbiind la mîngîiere blîndă, primind generos lumina (şi vibrînd viu sub puterea ei), dau o ciudată stare: un calm senin, dincolo de care se ghiceşte clocotul unor tainice forţe. Tolan a „învăţat" cum să pătrundă dincolo de aparenţele vieţii (a oamenilor, a pădurii, a apelor), a tălmăcit acele taine (nu lesnicios, ci în intensă frămîntare de suflet) şi s-a „întors" spre viaţa cea obişnuită, ca să ne dăruiască învăţăturile sale. Privindu-i noile lucrări ne putem gîndi la o „poetică a formelor", proprie lui. Materialul s-a lăsat supus nu numai de mîinile lui ci şi de spirit. Să amintim, între „corpurile de iluminat", şi o tulburătoare lucrare. Surprinzătoare şi printr-o „deturnare" a simbolului – un lanţ devine dreaptă şi fermă coloană, susţinînd luminosul glob. În sfîrşit, o altă temă a expoziţiei: „vocea... fără ecou". Lucrări în lemn, adevărate fabule groteşti, un anume fel de a vedea chipul (şi caracterul) unor semeni, un „joc de-a tipologiile umane" (remarcat cu alt prilej şi de Ion Arieşanu).

Întreaga expoziţie poate fi caracterizată de titlul unei lucrări în bronz: „Împlinire"! Dar acest talent neliniştit în căutările sale ne mai poate aduce şi alte împliniri artistice, confirmîndu-i statutul de excepţie ce şi l-a dobîndit deja.

Florin BĂNESCU

CALENDAR BĂNĂŢEAN

(MARTIE – APRILIE)

● La **2 martie 1883** s-a născut la Ciclova-Montană (Caraş-Severin) publicistul şi scriitorul **Damian Izverceanu;** ● la **7 martie 1950** se naşte la Mileştii de Jos (Bacău) poetul şi prozatorul **Valeriu Bârgău;** ● la **10 martie 1953** se naşte la Belobreşca (în Caraş-Severin) poetul **Slavomir Gvozdenovici;** ● la **13 martie 1900** s-a născut la Pătaş (Caraş-Severin) scriitorul **Grigore Popiţi;** ● la **13 martie 1936** se naşte la Oradea prozatoarea şi eseista **Alexandra Indrieş;** ● la **14 martie 1911** se naşte la Mînăstirea Horecii poetul **George Drumur;** ● la **14 martie 1920** se naşte la Vrăniuţ (Caraş-Severin) scriitorul **Pavel Bellu;** ● la **15 martie 1929** se naşte la Saravale (Timiş) prozatorul **Neboişa Popovici;** ● la **17 martie 1880** (pînă la 12 ianuarie 1894) apare la Timişoara ziarul **Luminătorul,** redactat de Pavel Rotariu şi Meletie Drăghici; ● la **17 martie 1946** se naşte la Arad prozatorul **Alexandru Deal;** ● la **18 martie 1906 Traian Vuia** face primul său zbor; ● la **18 martie 1942** se naşte la Tîrgu-Jiu poetul şi eseistul **Eugen Dorcescu;** ● la **18 martie 1946** se naşte la Timişoara prozatorul şi poetul **Ondrej Štefanko;** ● la **20 martie 1830** s-a născut la Lipova folcloristul **Athanasie M. Marienescu;** ● la **20 martie 1909** se stinge din viaţă la Birchiş (Arad) **Alexandru Mocioni;** ● la **23 martie 1901** moare istoriograful şi scriitorul, originar din Lugoj, Vasile Maniu (bunicul poetului Adrian Maniu); dintre lucrările sale reţinem: **Disertaţiune istorico-literară tractînd despre originea românilor din Dacia Traiană,** Timişoara, 1957; ● la **25 martie 1901** s-a născut la Timişoara publicistul şi istoricul literar **Aurel Cosma,** fondatorul **Luceafărului** din Timişoara; ● la **25 martie 1929** moare **Emanuil Ungureanu** (n. la 23 decembrie 1845 la Satchinez – Timiş), unul dintre întemeietorii (alături de Traian Lalescu şi Stan Vidrighin) ai **Şcolii politehnice din Timişoara,** fondatorul primelor şcoli româneşti **(Gimnaziul V. Babeş,** 1920; **Şcoala normală,** 1922 etc.); ● la **27 martie 1866 (pînă în 8 aprilie 1876)** apare la Viena şi Pesta ziarul **Albina, subvenţionat** de Alexandru Mocioni. Redactorii (V.Babeş, G. Popa şi Vasile Grigoroviţa, din 1872, Iulian Grozescu) s-au străduit „să orienteze şi să clarifice interesele vitale" ale poporului român; ● la **29 martie 1892** Iosif Vulcan prezintă la Academia Română discursul de recepţie **Dimitrie Ţichindeal. Date noi despre viaţa şi activitatea lui;** ● la **31 martie 1939** se naşte la Armeniş (Caraş-Severin) prozatorul **Florin Bănescu;** ● la **31 martie 1924 se naşte** la Uzdin (R. S. F. Iugoslavia) prozatorul şi traducătorul **George Bulic;** ● **în martie 1863** Iulian Grozescu şi Emeric Stănescu editează la Pesta revista literară **Speranţa; în martie 1902** G. Gîrda începe să-şi publice în **Drapelul** din Lugoj seria de versuri în grai bănăţean (editate în volum în 1908).

*
* *

● la **2 aprilie 1877** s-a născut la Lugoj **Tiberiu Brediceanu** (m. la 19 decembrie 1968); ● la **2 aprilie 1885** s-a născut la Ciclova Montană pictorul **Ioan Isac;** ● în sesiunea generală din **6 aprilie 1905** Academia Română acordă „Marele premiu Năsturel" istoricului **Ion Sîrbu;** ● la **6 aprilie 1940** se naşte la Sînmartinul Sîrbesc (Timiş) poetul **Draga Mirianici;** ● la **10 aprilie 1952** se naşte la Lovrin (Timiş) poetul **Richard Wagner;** ● la **12 aprilie 1931** se naşte la Comorîşte (Caraş-Severin) lingvistul **Paul Miclău;** ● la **13 aprilie 1885** apare la Timişoara „foaia pentru trebuinţele poporului român", **Timişiana,** redactată de Teodor V. Păcăţian; ● la **13 aprilie 1919,** reapare, la Lugoj, sub direcţia lui Avram Imbroane, ziarul **Banatul.** Redactor şef: **Camil Petrescu;** ● la **13 aprilie 1940** se naşte la Sînnicolaul Mare (Timiş) poetul **Marcel Turcu;** ● la **15 aprilie 1927** apare **Revista corurilor şi fanfarelor române din Banat;** ● la **16 aprilie 1903** se naşte la Lugoj **Filaret Barbu;** ● la **12 aprilie 1874** apare revista umoristică **Priculiciul** (fondată în 1872 la Budapesta de Iulian Grozescu), prima publicaţie în limba română din Timişoara; ● la **17 aprilie 1921** apare ultimul număr (păstrat) al ziarului **Ţara,** condus de Camil Petrescu; ● la **18 aprilie 1806** s-a născut la Timişoara **Pavel Vasici;** ● la **18 aprilie 1934** se naşte la Belobreşca (Caraş-Severin) criticul literar şi traducătorul **Voislava Stoianovici;** ● la **24 aprilie 1937** se naşte în comuna Bichigi (Timiş) prozatorul **Iosif Lupulescu;** ● la **26 aprilie 1936** se naşte la Timişoara dramaturgul **Aurel Gheorghe Ardeleanu;** ● la **27 aprilie 1893** se naşte la Timişoara poetul **Endre Károly;** ● la **27 aprilie 1906** moare sculptorul **Alexandru Liuba;** ● la **28 aprilie 1764** s-a născut în Vărădia **Paul Iorgovici.**

Olimpia BERCA

C.I.A.T. BRAȘOV

INTREPRINDEREA DE PIESE AUTO SIBIU

În centrul preocupărilor, utilizarea activă a mijloacelor circulante

O condiție importantă a funcționării eficiente a oricărei intreprinderi o constituie organizarea judicioasă a aprovizionării tehnico-materială ca element complementar și inseparabil al procesului de producție, fiindcă nu se poate concepe o derulare ritmică, neîntreruptă a producției, creșterea productivității muncii și folosirea integrală a timpului de lucru al mașinilor și oamenilor, micșorarea costurilor și, in general, o producție de calitate, fără asigurarea din timp a unei aprovizionări corespunzătoare.

Această orientare în derularea procesului economic însușită de colectivul de specialiști ai Intreprinderii de piese auto Sibiu, constituie o pirghie eficientă pentru perfecționarea intregii activități.

Utilizind cu pricepere și simț gospodăresc mijloacele circulante puse la dispoziție, acest colectiv a reușit, în bună parte, să armonizeze latura financiară a producției, în așa fel incit problemele prioritare ale activității să fie satisfăcute integral și oportun.

Firește că utilizarea activă a mijloacelor circulante a implicat în primul rînd accelerarea vitezei de rotație a acestora, acționindu-se în direcția depistării imobilizărilor materiale.

Pentru a se rezolva acest deziderat major al perfecționării procesului de aprovizionare s-au supravegheat continuu stocurile de materiale, urmărindu-se o balanță echilibrată în strînsă corelație cu sarcinile de producție. Acest mod elastic de folosire operativă a fondului de rulment a dat posibilitatea valorificării și repunerii în circuitul economic național a unor importante repere de materiale, temporar excedentare în această unitate.

Știindu-se că la nivelul economiei naționale există repere cu balanță deficitară, I.P.A. Sibiu propune spre valorificare o parte din imobilizări, identificate recent, după cum urmează:

BARE TRASE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului	Cantitatea	P/U	Valoarea
Ø 6 OL 50	4 510	4,70	21 197
Ø 42 OL 42	1 030	5,54	5706,20
3[illegible] OLC 10	2 151	5,75	12 368,25
100 OLC 20	3 024	2,68	8 104,32
18,5 OLC 45	6 138	5,68	34 863,84
16,5 OLC 60	1 461	6,22	9 087,42
19 15 CN 15	2 786	7,09	19 752,74
14,5 OLC 35	30 000	5,57	167 100
26 AUT 12	10 483	6,19	64 891,63
28 AUT 12	11 020	5,88	64 797,60
52 AUT 12	74 146	6,52	483 431,92
30 18 MO 10	8 185	8,57	70 145,45
26 50 VC 11	4 738	10,60	50 222,80
36 50 VC 11	10 250	6,47	66 317,50
24 41 MOC 11	3 160	8,75	27 650
14 40 C 10	5 443	9,07	49 374,36
patrat 90 50 VC 11	7 710	4,86	37 470,60
Ø 14 21 MOMC 12	2 110	11,23	23 698,67

PROFILE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului	Cantitate	P/U	Valoarea
Ø32 OL 44-2k	4 800	4,11	19 728
18 OL 44	2 310	4,24	97 941,40
32 OLC 50	1099	3,77	4 143,23
53 21 MOMC 12	2009,80	3,88	7798,02
20 OLC 35	9613,80	3,91	37 589,96
28 13 CN 30	5 879	8,92	52 440,68
30 41 MOC 11	19 788	6,16	121 894,08
la 0 ×25 OLC 45	24 596	5,73	140 935,02
0 ×20 OSL :	10 275	3,55	36 476,25
0 ×12 OL 37—2k	3781	3,25	12 288,58
60 ×10 OL 42—1k	2530	2,85	7 212,21
60 ×6 OLC 15	15 782	3,92	61 867,4
80 ×14 OL 50	21 237	3,72	79 001
patrat 75 W 7147	7 891	10,56	83 328,96
85 W 7035	15 873	4,84	76 825,32
UNP 160 OL 37	10 735	3,43	36 821

ȚEVI CONSTRUCȚII

Dimensiune 1	Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
Ø 16 ×3 OLT 35	423	14,83	6 273
16 ×4 OLT 35	612	12,80	7 834
22 ×2 OLT 35	16 827	13,40	21 942
22 ×3 OLT 45	353	9,78	3 452
35 ×5,5 OLT 45	2 808	7,88	22,127
36 ×4 ×6100 ST 55	2 327	18,86	43 887
38 ×1 ST 35	6 0[illegible]1	17,70	106 218
38 ×1 ST 35	6 002	10,57	63 441
40 ×6 ×2050 ST 55	2 802	12,80	35 865
40 ×6 OLT 35	9 152	6,44	58 938
42 ×5 OLT 65	759	7,62	5 783
42 ×5 OLT 45	2 500	6,88	17 200
42 ×7 ST 55	2 426	16,28	39 496
45 ×1, 5 ST 35	4 773	19,92	95 079
50 ×9 OLT 45	1 437	8,84	12 703
51 ×12 OLT 35	5 668	7,39	41 887
52 ×7 ST 35	4 320	9,03	39 010
53 ×2,5 OLT 35	20 000	10,34	206 800
63,5 ×11 OLT 35	2 554	5,41	13 818
63,5 ×12 OLT 45	5 111	5,11	26 118
3,5 ×14 OLT 35	3 211	4,97	15 959
1,5 ST 35	2 111	16,35	34 515
,5 ST 35	1 792	16,00	28 672
2,5 OLT 35	1 136	8,13	9 236
2,5 OLT 35	1 136	8,13	9 236
OLT 35	1 800	12,50	22 500
OLT 45	1 330	4,82	6 411
OLT 45	1 300	4,97	6 461
40C10	370	8,04	2 975
OLT 45	814	5,17	4 209
OLT 65	7 539	5,44	41 013
OLT 35	2 455	5,14	12 619
OLT 35	906	8,99	8 145
OLT 65	1 244	5,60	6 967
OLT 45	2 245	4,78	10 732
×1,22 ST 35 ×1,22 ST 35)	18 944	24,31	460 529
,3 ×1,22 ST 35 ×1,22 ST 35)	12 287	20,90	256 799

LAMINATA LA RECE

, dimensiunea, calitatea materialului	Cantitate	P/U	Valoarea
AV1/2T MT	2 560	4,95	12 672

RIALE NEFEROASE

enumirea, dimensiunea, calitatea materialului	Cantitate	P/U	Valoare
Dural Ø 47 D 16 T	2 504,40	26,68	66 817,39
Anticorodal Ø 43	1 300	26,67	34 671,00

RULMENȚI

Denumirea, dimensiunea și calitatea materialului 1	Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
Rulment rad. bile 6008 Z	12	19,80	237,60
Rulment rad. bile 6013 ZZ	60	34,80	2 088
Rulment rad. bile 6021	14	101,40	1 419,60
Rulment rad. bile 6218 ZZ	50	105	5 250
Rulment rad. bile 6221	16	187,20	2 995,20
Rulment rad. bile 6222 P.6	10	217,10	2 171
Rulment rad. bile 6318	11	167	1 837
Rulment rad. bile 6319	2	192	384
Rulment rad. bile 6319 M.A.	12	663	7 956
Rulment rad. bile 6328	3	660	1 980
Rulment rad. bile cil. N.J. 208 E	27	53	1 431
Rulment rad. bile N. 211 N.A.	5	64	320
Rulment rad. bile N.J. 218 N.A.	3	142,50	427,50
Rulment rad. bile 310 N. U.	11	92,95	1 022,45
Rulment rad. bile N.U. 219	27	140	3 780
Rulment rad. bile N.J. 305 E	17	53,04	901,68
Rulment rad. bile N.U. 2206	71	40	2 840
Rulment rad. bile N.J. 2209	20	36	720
Rulment rad. bile N.J. 2304	35	34	1 190
Rulment rad. bile N.J. 234 MANA	14	892	12 488
Rulment rad. bile N.J. 304	22	35	770
Rulment rad. bile N.J. 317	6	193	1158
Rulment rad. bile N.J. 2210 NA	8	68,80	550,40
Rulment rad. bile NUP. 2311 NA	10	125	1 250
Rulment rad. bile NUN. 4928 KM	9	256	2 304
Rulment rad. bile NN. 3012 KP. 41	10	332,29	3 322,90
Rulment cu ace RNA 4913	33	49,32	1 627,56
Rulment cu ace RNA 4917	12	67	804
Rulm. rad. ax. bile 7203 SP.4	33	112,93	3 726,69
Rulm. rad. ax. bile 7316 MBP	2	1 793	3 586
Rulm. rad. ax. bile 3215	24	180	4 320
Rulm. rad. ax. role con 30224 AP.5	5	670	3 350
Rulm. rad. ax. role con. 32219	18	155	2 790
Rulm. rad. ax. bile 32314	11	160	1 760
Rulm. rad. ax. bile 32326	13	1 035	13 455
Rulm. rad. ax. bile 32328	11	1 240	13 640
Rulment rad. ax. OSC bile 1215	11	62	682
Rulm. rad. ax. OSC bile 2206 K	39	47,19	1 840,41
Rulm. rad. ax role butoi 21309	10	83,20	832
Rulm. rad. ax. role butoi 21318	11	312,60	3 438,60
Rulm. rad. ax. bile 21318	10	62,40	624
Rulm. rad. ax. bile 51236 M	25	550	13 750
Rulm. rad. ax. bile 51236 MP.6	11	715	7 [illegible]
Rulm. rad. ax. bile 51312	28	119,60	3 348,80
Rulm. rad. ax. bile 51411	15	140	2 100
Rulm. rad. ax. bile 52315	12	145	1 716
Rulm. rad. ax. role con 7815	45	120	5 400
Rulm. rad. cu role 23032	4	610	2 440
Rulm. rad. 74550/74850 B.CL.D	2	2 040	4 080
Rulm. TAT-192716-NK 19/16	12	9	108
Rulm. SKZ.120 × 165	4	300,50	1 202
Rulm. ax. 25-5 c.l.	30	143	4 440
Total	3 489		183 624,89

U/M = buc

Denumirea, dimensiunea și calitatea materialului	Cantitate	P/U	Valoarea
CURELE TRAPEZOIDALE			
875 × 10 × 6	96	4,15	398,40
2400 × 10 × 6	40	12,60	504
2450 × 10 × 6	40	12,86	514,40
2500 × 10 × 6	14	10,85	152,18
2550 × 10 × 6	27	8,41	227,0
2600 × 10 × 6	20	8,58	171,60
2650 × 10 × 6	31	8,74	270,94
2700 + 10 × 6	52	8,91	462,32
2800 × 10 × 6	78	9,24	720,72
2900 × 10 × 6	50	9,57	478,50
2950 × 10 × 6	52	9,74	506,48
1400 × 10 × 8	16	20,50	328
1197 × 13 × 8	177	9,50	1 681,50
450 × 13 × 8	60	53,55	3 213
1330 × 13 × 10	20	14,65	293
1040 × 17 × 11	20	11,35	227
1103 × 17 × 11	10	12,20	122
5000 × 17 × 11	12	54	648
5300 × 17 × 11	108	54,59	5 895,72
5600 × 17 × 11	10	59,36	593,60
6000 × 17 × 11	127	59,40	7 543,80
1400 × 22 × 14	171	22,13	3 784,23
1500 × 22 × 14	20	23,70	474
2140 × 22 × 14	14	38,50	539
2200 × 12 × 14	10	39,60	396
3750 × 22 × 14	30	68,88	2 066,40
4500 × 22 × 14	51	83,45	4 255,5
6000 × 22 × 14	14	111,30	1 558,0
6700 × 22 × 14	60	124,20	7 452
1310 × 25 × 16	150	32,95	4 942,50
2333 × 52 × 12	12	160,15	1 921,80
2400 × 52 × 12	14	164,76	2 306,60
1940 × 70 × 12	7	44,62	312,34
1550 × 10 × 8	20	21,50	430

ORIZONT PUBLICITATE

U/M = buc

Denumirea, dimensiunea și calitatea materialului 1	Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
PIETRE POLIZOR			
250 × 15 × 40 L.45 L.C.	7	45,32	371,24
250 × 25 × 100 N.16 L.C.	13	42,87	557,31
350 × 16 × 160 K. 400 L.C.	10	128,62	1 286,20
350 × 30 × 100 K. 60 M L.C.	39	189,16	7 377,24
350 × 40 × 40 M. 25 En L.C	76	159,91	12 153,16
350 × 40 × 100 K. 60 En L.C	42	138,50	5 817
350 × 40 × 100 M.60 En L.C	4	262,29	1 049,16
350 × 50 × 100 K.60 En L.C	20	152	3 040
350 × 40 × 160 K.80 En L.C	14	158,02	2 212,28
350 × 50 × 127 K.25 E L.C	15	233,97	3 507,55
400 × 10 × 203 JK.60 En L.C	19	91,26	1 733,94
400 × 16 × 203 K.16 En L.C	24	575,75	13 818
400 × 20 × 203 K.80 En L.C	5	105,35	526,75
400 × 35 × 127 M.40 En L.C	13	220,50	2 866,50
400 × 40 × 40 M.40 En L.C	22	138,42	3 045,24
400 × 60 × 203 Q.40 E L.C	10	217,00	2 170
400 × 60 × 203 M.40 En L.C	90	286,65	25 798,50
400 × 63 × 203 M.60 En L.C	7	170,87	1 196,09
500 × 50 × 127 M.25 En L.C	91	249,90	22 740,90
610 × 15 × 305 M.60 En L.C	4	202,12	808,48
610 × 20 × 305 N.60 En L.C.	10	165	1 650
1100 × 40 × 305 MN.80 En L.C	3	1089,72	3 269,16
350 × 40 × 127 K.25 En L.C	13	123,72	1 608,36
350 × 80 × 165 M.40 En L.C	407	216,82	88 245,74

BURGHIE SPIRALE, FREZE

Denumirea, dimensiunea calitatea materialului 1	STAS 2	Cantitate 3	P/U 4	Valoare 5
BURGHIE SPIRALE				
Ø10	573-67	100	22,40	2240
10,1	573-67	30	47,10	1413
10,4	573-67	20	47,78	955,60
11,5	573-67	10	51	510
11,9	573-67	8	68,15	545,20
12	573-67	30	32,60	978
13	573-67	50	67,50	3 375
14,5	573-67	20	31,30	626
14,7	573-67	30	74,65	2239,50
16	573-67	20	39,30	786
16,5	573-67	15	95,40	1431
17,5	573-67	15	39,30	589,50
19	573-67	11	112,30	1235,30
20	573-67	30	60	1 800
4,4	574-67	30	10,45	313,50
6,4	574-67	18	17,65	317,70
7,7	574-67	30	25,70	771
8,2	574-67	24	24,80	595,20
12,0	574-67	20	40,30	806
12,5	574-67	10	88,90	889
13	574-67	10	88,90g	889
14	574-67	10	95,40	954
20	574-67	10	199,90	1999
7,4	575-67	90	20,15	1813,50
9,6	575-67	42	27,30	1146,60
11,8	575-67	40	36	1440
12,8	575-67	30	45	1 350
14,8	575-67	40	92,95	3718
15,5	575-67	100	55	5500
16,7	575-67	20	120	2400
17,5	575-67	100	79	7 900
19,4	575-67	17	98	1 666
20	575-67	60	110	6 600
22,5	575-67	100	120	13 000
23,5	575-67	51	243,35	12 512,85
24,5	575-67	56	182	10 192
30,5	575-67	20	262	5 240
32,5	575-67	10	290	2 900
36,5	575-67	20	375	7 500
37,5	575-67	10	410	4 100
38	575-67	54	426	23 004
39,5	575-67	30	480	14 400
43,5	575-67	10	802,10	8 020
47	575-67	10	640	6 400
47,5	575-67	15	810	12 150
48	575-67	40	810	32 400
49,5 SI G Ron	575-67	30	810	24 300
Burghie Ø51,5	575-67	50	810	40 500
52	575-67	10	827,32	8 273,20
53	575-67	5	930	4 650
63	575-67	10	1 100	11 000
65	575-67	10	1 149	11 490
Burghie spirale stg.				
1,7	575-67	100	2,25	225
1,8	575-67	55	[illegible]	165
2,3	575-67	85	3,50	297,50
4,0	575-67	75	6,55	491,25
4,5	575-67	300	7,40	2220
4,6	575-67	10	8,25	825
4,9	575-67	100	8,40	840
5,2	575-76	100	11,30	1130
5,3	575-67	106	11,50	1219
5,5	575-67	50	12,98	649
6,7	575-67	24	15,40	369,60
6,8	575-67	70	13	910
9,5	575-67	50	25,95	1 297,50
13	575-67	50	37,80	1890
13,5	575-67	12	72,05	864,60
14	575-67	20	37,90	758
15	575-67	10	75,30	753
17	575-67	20	95,40	1908
18,3	575-67	8		
20	575-67	50	145,40	7270
22	575-67	32	148	4736
Burghie spirale				
Ø 7,8	6727-76	41	51,80	2123,80
14,5	6727-76	100	105	10 500
16	6727-76	50	100	5000
17	6727-76	20	222	4440
Total burghie			lei	363706,90
FREZE 80 × 10	580-76	20	145	2900
50 × 0,6	1159-76	100	23,90	2390
63 × 0,6	1159-76	78	20,40	1591,20
Freze circulare				
80 × 4	1159-76	100	96,50	9650
100 × 2	1159-76	200	84	16 800
100 × 3	1159-76	400	92,50	37 000
125 × 4	1159-76	100	160	160 000
160 × 2	1159-76	200	143	28 600
Freze Ø 28	1682-76	30	274	8220
18	1684-76	30	35	1050
20	1684-76	30	42,20	1 260
80 × 10	2214-76	30	198	5 940
80 × 12	2214-76	20	168	3 360
Freze semiconcave				
R. 8 × 75	3540-76	10	304	3040
R. 20	3540-76	5	870	4 350
Freze unghiulare biconice				
40 × 80	3542-76	10	73	730
40 × 90	3542-76	10	73	730
50 × 55	3542-76	10	89,50	895
50 × 85	3542-76	10	108	1080
50 × 90	3542-76	11	126	1 386
63 × 70	3542-76	10	157	1 570
63 × 80	3542-76	20	186	3720
63 × 90	3542-76	12	215	2580
63 × 100	3542-76	11	215	2365
80 × 60	3542-76	9	223	2007
80 × 70	3542-76	15	264	3960
80 × 85	3542-76	7	257	2499
80 × 90	3542-76	21	357	7 497
Freze semirotunde concave				
R.3	3545-80	8	107	856
R.5	3545-80	8	139	1112
R.6	3545-80	10	196	1 960
Freze semirotunde				
R.2	3546-80	20	76	1 520
R.2,5	3546-80	30	76	2280
R.3	3546-80	30	83	2490
R.4	3546-80	30	93	2790
R.5	3546-80	30	100	3000
R.6	3546-80	30	172	5 190
R.8	3546-80	10	173	1730
R.10	3546-80	20	347	6 940
R.12	3546-80	10	432	4 320
R.16	3546-80	20	720	14 400
R.20	3546-80	11	1020	11 220

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului	Grupa de caracter. 2	STAS 3	U/M 4	Cantit. 5	P/U 6	Valoare 7
ȘURUBURI						
M.10 × 40	gr.5.8.	4272	buc.	47 934	0,39	18 694,26
M.12 × 110	gr.8.8.	4272	buc.	97 611	0,98	95 658,78
M.8 × 85	gr.8.8.	4272	buc.	60 000	0,76	45 600
M.8 × 110	gr.5.6.	4272	buc.	128 234	0,56	71 811
Bulon central						
M.14 × 190	—	..	buc.	19 070	6,42	122 429,40
Șurub tije 16 × 1,5 × 30	T. 308—1423—03	079—22311	buc.	20 685	3,60	76 12
Șurub tije 10 × 1,25 × 60		308-1423	buc.	7 042	3,88	27 322,90
Șurub tije 10 × 1,25 × 60		50-1576	buc.	17 820	3,01	53 638,20
PIULIȚE						
M.6 patrată cu filet		4042(4073)	buc	9 000	0,09	810
M.36 × 2		4042(4073)	buc.	1 057	10,24	10 823,68
M.10		4042(4073)	buc.	1 298	1,20	1557,60
M.16 × 1,5		4047	buc.	4 894	1,47	7 194,18
M.8 × 1,25		50-796	buc.	97 857	0,20	19 571,40
ȘPLINTURI						
3,2 × 22		1991	kg.	78,40	11,00	862,40
5 × 63		1991	buc.	80	6,52	521,60
6,3 × 32		1991	kg.	200	7,00	1 400
6,3 × 71		1991	kg.	360	6,47	2 329,20
8 × 63		1991	kg.	23	6,42	147,60
3,5 × 36		1991	kg.	61	10,02	781,50
5 × 36		1991	kg.	205	7,27	1491,30
5 × 40		1991	kg.	101	7,07	714,00
2 × 22	Total = 40 kg. (Bară dir. IAA. SALONTA)					
NITURI						
2 × 12		797	kg.	17,20	17,50	301
2 × 14		797	kg.	136	16,57	2 251,50
10 × 18		797	kg.	26,000	7,82	203 320
10 × 35		797	kg.	256	7,63	1 953,80
10 × 70		797	kg.	25	7,44	186
2 × 6		797	kg.	173	23,31	4032,63
8 × 24		797	kg.	1 008	7,96	8023,60
2,6 × 8,0		inox	kg.	34	87,90	2 991,32
3,4 × 7			kg.	1 150,50	24,34	28 003,17
		Total kgr	29 240,90		lei	258 567,0
TOTAL GENERAL						982 345

PLACUȚE DURE U/

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului 1	Cantitate 2	P/U 3	Val 4
A.6 P.10	400	1,65	
A.6 P.20	1 300	5,20	
A.6 P.40	1 200	3,75	
A.6 K.10	500	1,85	
A.8 P.10	500	1,90	
A.8 P.20	1 000	2,10	
A.8 P.30	300	2,10	
A.8 P.40	1 200	3,05	
A.8 K.10	11 500	2,40	
A.10 P.10	600	3,00	
A.10 P.30	1 000	13,00	
B.6 P.10	300	1,60	
B.6 P.20	300	1,80	

Important!

Întreprinderile economice din întreaga țară care nu au asigurată baza ma pentru anul 1982 sînt invitate să consulte ofertele unității sibiene.

Valorificarea se va face conform prevederilor Legii 11/1980 iar opțiunile se vo transmite la Întreprinderea de piese auto, strada Sevastopol 8 Sibiu.

Relații suplimentare se pot obține la telefon 924/32429.

Emil Georgescu — Vasile Bașa

top

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Cîntec veșnic nou – **Post Scriptum;** 2. Primăvara românească – **Semnal M;** 3. Lăsați-mă să merg pe bicicletă – **Gil Ioniță;** 4. Speranța – **Iris;** 5. Imposibila nuntă – **Vasile Seicaru. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ:** 1. Ticket To The Moon – **Electric Light Orchestra;** 2. Nobody Wins – **Elton John;** 3. Quartier Latin – **Gibson Brothers;** 4. On The Road Again – **Barrabas; 5. Amazonas** – Peter, Sue & Marc.

CORESPONDENȚA

Mi-au rămas cîteva scrisori la care răspund acum, ce-i drept, cu o oarecare întîrziere pentru care sper să nu fiu judecat prea aspru. Iată, din Lugoj și Ploiești, două cititoare vor să afle cîte ceva despre Elena Cîrstea, tînăra solistă de muzică ușoară pe care o îndrăgesc. „Vreau să Cunosc totul despre ea", îmi scrie **Ioana Turz.** Chiar totul nu, dar cîteva date 7 ți le pot furniza ție și **Domnicăi Urseanu** – Lugoj. Elena Cîrstea s-a născut la 26 februarie 1963 în Agnita, județul Sibiu. După ce se mută la Mediaș, activează la Casa pionierilor din localitate, perioadă în care în curs de 10 ani obține numeroase premii pe țară la concursuri pionierești. Participă la Festivalul internațional „Bucuriile Europei" de la Belgrad. Ca elevă a Liceului pedagogic din Sibiu, a activat într-o formație vocal-instrumentală, „Onix", alcătuită din elevi. Redactorul muzical de la Televiziune, Titus Munteanu, a contribuit în mare măsură la lansarea ei, ascultînd-o cu atenție, dîndu-i îndrumări. Succese: „Liniștea planetei", compoziție proprie; „În zborul iubirii"; „Rîzi din nou" de Liviu Tudan, piesă care a figurat și în topul „Orizont". Sandu Jurcă – Sinaia: piesele de pe LP-ul „See you Later" – Vangelis: „I Can't take it Any More"; „Multi-Track Suggestion"; „Memories Of Green"; „Not A Bit-All Of It"; „Suffocation"; „See you Later". O. Dana – Loco: Francoise Hardy, în foto, a debutat prin anii '60, în prezent revenită în atenție cu piesa pe care ai ascultat-o.

Petru UMANSCHI

corespondența

Gabriela Dasaga – Faptul că în scrisoarea din al doilea plic vă exprimați, cu neliniște, în privința unor carențe ale poeziilor lăsate anterior la redacție, ne îndrituie să sperăm în crescînda exigență față de propriile versuri. Poeziile recente sînt, într-adevăr, cu mult mai reușite, o parte din ele ajungînd pînă aproape de pragul publicării. Mai trimiteți, dar nu cu mare grabă. **Nicolae Gavrilovici** – Ar fi nevoie de o înseninare a viziunii **(La moartea unui vis)** și de ieșirea de sub influența prea evidentă a marilor poeți romantici. Stăpîniți regulile versificației și, uneori, transfigurarea artistică e remarcabilă, ceea ce nu e puțin la vîrsta dv. de optsprezece ani. **Radu Bolojan** – S-ar putea să evoluați pe linia unei poezii sentențioase, dacă veți învinge tendința de a pune ideile și sentimentele în „ecuație literară"; mai trimiteți. **Marius Novăceanu** – Sînteți prea trist (în poezie, desigur) la vîrsta de 17 ani. Cu timpul, învățînd cele ale școlii, literaturii și vieții, probabil că o să vă frămînte preocupări mai tonifiante și că o să reușiți să le exprimați convingător, în poezie. **Victor Făt** – Trimiteți-ne o fotografie. Am reținut ceva pentru publicare. N-ar fi rău dacă împreună cu fotografia ne-ați mai trimite cîteva poezii.

* * *

Din viața cenaclurilor. Din informația lui **Nicolae Roșianu,** referitoare la **Cenaclul literar din Variaș,** județul Timiș, reținem că membrii acestuia, integrîndu-se în activitatea Căminului cultural din localitate, și-au adus contribuția la organizarea manifestărilor dedicate împlinirii a 75 de ani de la Răscoala din 1907 și a 20 de ani de la încheierea cooperativizării agriculturii. Au participat cenacliștii **Ilie Gheran, Tiberiu Arăzan, Nicolae Roșianu, Dumitru Buțoi** și **Alois Müller,** citind din creațiile lor. Cu acest prilej a fost lansată cea de a doua plachetă a cenaclului, intitulată **„Septembrie".** ● Celor opt culegeri, editate pînă în prezent de Consiliul județean al sindicatelor Timiș, cuprinzînd creații ale membrilor Cenaclului literar „Victor Eftimiu" din Timișoara, li se adaugă recenta carte, **Culorile timpului,** sub îngrijirea lui Ion Velican și Emil Șain, cu un **Cuvînt înainte** de Aurel Ravliuc, președinte al Consiliului județean al sindicatelor Timiș. Semnează cenacliștii: Gh. Drinovan, Wilhelm Weiss, Nicolae Băra, Octavian Gătăianțu, Demian Ienci, Florica Nubert, Dumitru Alexandrescu, Petre Dinu Marcel, Francisc Marton, Dimi Mavrodin, Gh. Vădășan, Dumitru Ionescu, Bujor Moldovan; umoriștii: Emil Șain, Arcadie Chirșbaum, Dimitrie Jega, D. R. Ionescu, Ioan Martin, G. Lungoci, Petru Chira, Ionel Iacob Bencei, Rudolf Ionescu, Ionel Brihăcescu, Victor Gorșcovăz, Gavril Mălai, Aurel Lung, Ioan Micu, Ion Petru Stoica. Colaborează și scriitorii timișoreni: Al. Jebeleanu, Nicolae Danciu Petniceanu, Corina Victoria Sein, Laurențiu Cerneț, Nicolaus Berwanger, Ion Velican.

Aurel TURCUȘ

evrika!

- Cu „sămînță de vorbă" nu obții recolte bogate.
- Pictorii naivi văd satul în cele mai frumoase culori.
- Lupta împotriva „dăunătorilor" în agricultură trebuie să înceapă de prin birouri.
- Mulți au plecat de la coada vacii și acum se uită la agricultură ca vițelul la poarta nouă.
- Fericirea e ca și haina, – poate să te strîngă, poate să-ți fie prea largă...
- Și unii scriitori ar trebui să-și semneze cărțile ca pictorii: undeva într-un colț, jos, indescifrabil.
- Apariția tocului înalt a fost primul pas spre egalitatea femeii cu bărbatul.
- Dacă, la cinema, ai noroc de ultimul rînd, toți îți întorc spatele.
- Casa unui cosmonaut e întodeauna... lună.
- A vrut și el să facă butoaie, dar îi lipsea o doagă.
- E indicat ca șeful „să te vadă bine", dar să nu fie „cu och'i pe tine".

Ion VELICAN

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 4 aprilie

8,00 Admiterea în învățămîntul superior tehnic și agricol. 9,00 De strajă patriei. 10,00 Viața satului. 13,05 Album duminical. 17,25 Imagini din R. P. Ungară. 17,50 Pagini din comedia cinematografică românească. 19,00 Telejurnal. 20,35 Film: Regăsire (american). 22,20 Telejurnal. Sport. 22,35 Studioul muzicii ușoare.

LUNI, 5 aprilie

15,00 Emisiune în limba maghiară. 20,00 Telejurnal. 20,55 Rapsodii de primăvară. 21,10 Cadran mondial. 21,35 La Barraca. 22,20 Telejurnal.

MARȚI, 6 aprilie

11,05 Admiterea în treapta a II-a de liceu. 11,25 La Barraca (rel.). 12,10 Cadran mondial. 12,45 Muzică ușoară. 16,05 Viața școlii. 16,45 Clubul tineretului. 20,00 Telejurnal. 21,10 Seară de operă: „Nunta lui Figaro. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 7 aprilie

16,05 Șah. 16,20 Ziua profesiunilor Hunedoarei. 16,40 Orchestra populară „Plaiurile Bistriței" din Bacău. 17,30 De ziua sănătății. 17,40 Tragerea pronoexpres. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,55 Ancheta TV. 21,15 Telecinemateca: Vacanță întreruptă (franco-italian).. 22,20 Telejurnal.

JOI, 8 aprilie

11,05 Țară, doină de viteaz. 11,15 Matineu de vacanță. 11,35 Film serial: Lumini și umbre (rel.). 16,25 Muzică populară. 16,40 Viața culturală. 20,00 Telejurnal. 20,45 Studioul tineretului. 21,45 La frontierele cunoașterii. 22,00 Meridianele cîntecului. 22,20 Telejurnal.

VINERI, 9 aprilie

15,05 Profesiunile cincinalului. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,45 Civica. 21,05 Film: Moștenitorul necunoscut (sovietic). 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 10 aprilie

11,05 Din marea carte a patriei. 11,30 Film: Întoarcerea (american). 13,00 La sfîrșit de săptămînă. 20,00 Telejurnal. 20,45 Teleenciclopedia. 21,10 Film serial: Lumini și umbre. 22,05 Telejurnal. Sport. 22,15 Lumea se grăbește. Fantezie muzical-distractivă.

TELEVIZIUNE

convorbiri

„Puterea cuvîntului"

Simultan cu volumul de versuri **„În preajma ta",** lui Vasile Man i-a apărut o carte de dialoguri, **Puterea cuvîntului,** ambele editate de Societatea literară „Relief Românesc" (București, 1981), sub egida Institutului de istorie și teorie literară „G. Călinescu". **Marcel Duță,** cercetător la acest institut, într-o emblematică prezentare de pe coperta cărții, afirmă: „Convorbirile realizate de poetul și profesorul arădean Vasile Man dovedesc cu prisosință îndreptățirea și actualitatea ideii **localismului creator".** Așadar, ideea aceasta va fi stat la baza rațiunii de a fi publicată cartea respectivă. Ceea ce învederează o concepție editorială realistă. Asta, în primul rînd, pentru că în carte sînt intervievați, cu preponderență, arădeni **(scriitori și publiciști** – Florin Bănescu, Crăciun Bonta, Ilie Măduța, Traian Oancea, Gheorghe Schwartz, Horia Ungureanu; **eroi ai muncii socialiste** – Petre Brata, Irimie Șimăndan; **oameni ai școlii și din viața culturală** – George Țeculescu, Vasile Popeangă, Ovidiu Cornea, Ananie Craiu, regretatul Nicolae Roșuț, Ion Tolan). Acestora li se alătură personalități care descind din vatra arădeană (Carolina Ilica, Petre Pascu, Dimitrie Rachici, Maria Toth, Florica Bradu) și care au relații culturale cu Aradul (Ion Arieșanu, Ion Marin Almăjan, Nikolaus Berwanger, Victor Felea, Romulus Guga, Alexandru Mitru, Vasile Netea, Valeriu Râpeanu, Constantin Ciopraga, Ion Hangiu, George Bulgăr, Ion Neață). Interviurile au fost luate într-o perioadă de timp, întinsă pe cinci ani (1977–1981), ideea elaborării acestei cărți germinînd – după cum confirmă mare pa.te din dialoguri – în vremea cînd Vasile Man era director al Școlii generale din Frumuseni și conducător al **Asociației culturale sătești** din localitate, împrejurare în care a organizat acolo numeroase întîlniri cu cei mai mulți din cei intervievați. În consecință, o seamă de răspunsuri se referă la meritele acestei asociații culturale. Poate că și în privința anumitor criterii de opțiune în solicitatea unor dialoguri, o explicație ar fi aceea a colaborării intervievaților cu Asociația culturală sătească din Frumușeni. Dar limitarea acestei situații e înlăturată de problematica mai largă a convorbirilor privind condiția socială a intervievaților (unii sînt conducători de instituții și de întreprinderi) și aportul lor la dezvoltarea vieții social-culturale. Fără a fi incitante – ba chiar adesea unele au un caracter didactic prea apăsat – întrebările sînt conduse în ideea de a smulge intervievaților **învățăminte,** informații utile pentru publicul larg arădean. Ar fi fost bine însă să fi existat și o atitudine mai tranșantă a autorului, să nu lase impresia că este completamente supus tuturor părerilor intervievaților (unele din ele, discutabile). Dar ceea ce s-ar fi putut evita ușor sînt numeroasele greșeli de tipar, atît de supărătoare în „dicțiunea" unor intervievați.

Dumitru SARDEȘ

serial

URNALUL UNUI
CULTURIST" (XIII)

sc o scrisoare de la un
invățător, care a atins
e 90 de ani și care, după
reiese din ce-mi scrie, la
e ani era „cu un picior în
". La această vîrstă își
ă total modul de viață, și
ă mult timp reușește să
toate bolile care-l asal-
ină atunci. **„Am început**
g – spune bătrînul das-
șa, fără să știu de ce la
, din instinct sau fiindcă
disperat... dar după un
m văzut că lucrul acesta
e bine și, iată, nu m-am
rit nici pînă astăzi, cînd
linit 90 de ani!". Scrisoa-
respondentului nostru e
a, dar vreau să mă opresc
r asupra unui fragment, în
care venerabilul bătrîn pune accentul nu atît pe partea de educație fizică a oamenilor, ci pe relațiile dintre ei. Iată despre ce e vorba: **„Oamenii se îmbolnăveau dintotdeauna de boli ale căror cauze erau emoțiile înăbușite, așa-zisele stress-uri sau teama cronică. Medicina psihosomatică afirmă că ele ar fi următoarele: astmul, ulcerul și unele îmbolnăviri ale glandei tiroide... După părerea mea, cauza tulburării echilibrului psihic la oameni se află în însăși ființa lor, respectiv în relațiile neadecvate care se stabilesc între ei. Baza comună a acestor relații deteriorate interumane o constituie adesea: invidia, diversele vicii, intoleranța unilaterală sau reciprocă nejustificată, diversele capricii, egocentrismul, egoismul neînfrînat, insinuările și cohorta de defecte mărunte de care oamenii, din păcate, nu duc lipsă. De îndată ce nervii, din cauza unor supralicitări, încetează să dirijeze buna funcționare a organelor noastre, survin disfuncțiile acestora, iar ca urmare apar imediat îmbolnăvirile psihosomatice. Dacă toți oamenii ar ști lucrul acesta, nu și-ar adresa niciodată unii altora vreun cuvînt rău și n-ar fi atît de exclusivi față de cei din jur (...). Medicii noștri ar trebui să ducă o muncă susținută nu numai cu cei bolnavi ci și cu cei „sănătoși", pentru a preveni apariția îmbolnăvirilor psihosomatice, care nu fac altceva decît să ne amărască viața. Și-apoi, mi-aduc aminte de un eminent profesor, care, într-o stațiune balneară ne-a ținut, în 1932, o conferință și care ne-a spus că factorii ereditari, apa sănătoasă, aerul curat, soarele, alimentația rațională și munca fizică regulată au o influență capitală asupra bunei funcțiuni a organismului nostru. Ca factor social în menținerea sănătății oamenilor, conferențiarul a insistat și asupra atitudinii fiecărui individ față de cei din jur; și mai mult, interrelațiile umane dobîndesc cea mai mare însemnătate atunci cînd e vorba de bolile psihosomatice" (...).**

Experiența bătrînului învățător, cred, este semnificativă. De fapt, nu e tîrziu niciodată pentru a purcede pe un drum nou. O spune foarte frumos **Heimito von Doderer** în „Jurnalul" său: **„Curajul de a purcede la crearea a ceva nou nu poate țîșni decît din convingerea profundă că am descoperit un mod de a trăi, care pînă atunci ne fusese necunoscut".**

Dan NEMESNIC

(VA URMA)

A apărut:

ORIZONT—MAGAZIN

SUPLIMENT TRIMESTRIAL AL REVISTEI ORIZONT

Din sumar:

● **„Din nou despre APA VIE"** ● **Addenda la o teorie originală asupra universului;** ● **TINERETUL ȘI PACEA;** ● **„ORCHESTRA DE LA MIEZUL NOPȚII" de Raymond Chandler (Nuvelă polițistă);** ● **ASTROLOGIA și... discipolii săi de azi;** ● **Documentar politic: „RADIOGRAFIA NEONAZISMULUI";** ● **FENOMENUL ROCK (I) – Scurt istoric;** ● **HOLOGRAFIE – O METAFORĂ A SECOLULUI XX;** ● **SPORT – Convorbire cu Karl Heinz Rummenigge, cel mai bun fotbalist al anului 1981 (Bayern München);** ● **DOCUMENTAR ISTORIC: CIUMA DE LA TIMIȘOARA (sec. XVII);** ● **Documentar politic: PROCESUL VERBAL AL UNUI GENOCID;** ● **REBUS;** ● **LITERATURA ANULUI... 1990;** ● **FILM – „De la GRETA GARBO la MARILYN MONROE";** ● **MODA – PRIMĂVARA '82;** ● **DIN TAINELE CIVILIZAȚIILOR DISPĂRUTE.**

REȚINEȚI! LA TOATE CENTRELE DE DIFUZARE A PRESEI DIN ȚARĂ:

ORIZONT—MAGAZIN

din literatura universală

MANUEL ALEGRE (Portugalia)

În cadrul aşa numitei poezii neorealiste portugheze numele lui Manuel Alegre are o rezonanţă aproape legendară. Născut într-o localitate de lîngă Coimbra, urmează cursuri liceale la Lisabona şi Porto şi cele ale Facultăţii de drept la celebra Universitate din Coimbra. Încă din vremea anilor de studenţie devine unul dintre conducătorii mişcării antifasciste studenţeşti iar apoi, încorporat fiind, este mutat disciplinar din Azore în îndepărtata Angola. Acolo, din cauza organizării unei revolte militare este arestat. Aproape toate versurile primului său volum au fost scrise în închisoare. (**Piaţa cîntecului**, 1965). Transferat în patrie, i se fixează domiciliu forţat. Poetul însă continuă să desfăşoare o febrilă activitate revoluţionară, antifascistă. Versurile sale, puse pe note, sînt fredonate în întreaga Portugalie. Aflînd că trebuie să fie arestat şi tradus în faţa unui tribunal militar, Manuel Alegre trece clandestin în Franţa, iar la Paris este ales membru în Comitetul naţional al „Frontului patriotic de eliberare" şi drept urmare se stabileşte în Alger în calitate de conducător al postului de radio portughez din ilegalitate, „Vocea libertăţii". După acţiunea „garoafelor roşii" şi răsturnarea regimului fascist, care oprimase poporul portughez aproape 50 de ani, Manuel Alegre ocupă posturi de conducere în guvern şi în Partidul socialist. Cînd eu l-am cunoscut la Lisabona era Ministru al culturii, adjunct al Primului ministru şi Secretar Naţional al Partidului Socialist portughez. Poetul a continuat să scrie şi este considerat de criticul Mario Sacramento **„cel mai mare poet neorealist portughez"**.

Traducerile de mai jos fac parte din volumul **Ţară de April**, aflat sub tipar la Editura „Dacia".

PREZENTARE

Să cînţi ştiu poate nu-i suficient.
Căci vorbele nu toate se aprind
ca nişte flăcări noaptea luminînd
Cuvintele nu ard dintr-o suflare
Seamănă doar cu flamura, cu vîntul.
E cîntecul făcut ca să reziste
doar dacă e cîntat de multe ori
numai atunci el îi incomodează
pe acei ce ne obligă la tăcere.

Eu m-am născut ca să incomodez.
Cuvintele îmi sînt precum o forjă.
E inutil să mi se-nchidă gura
căci versul meu nu zace pe hîrtie.
Eu clopotele vin ca să le trag.
Şi lănci să-nfig
destine să transform.

Cînd oamenii m-aud cîntînd
eu ştiu
Că pielea de pe ei se înfioară.
Şi apoi vin zorile să lumineze
adîncul oamenilor unde las
Cu versul meu un gînd curat şi-o armă.
Zadarnic mi s-ar spune ca să tac.
De felul meu fac parte din gherilă,
şi port în bandulieră totdeauna
o armă încărcată cu poeme,
sau dacă vreţi eu sînt un marinar
ce strîng în braţe marea şi corăbii
împing pe mări să umble cît or vrea
şi de-un catarg atîrn
cîntarea mea.

Am spus că lănci înfig transform destine
şi pentru asta mi-e deajuns să bat
în noapte clopotele albăstrii
ce-n suflet fiecare om le poartă.

EXPLICAŢIE LA ŢARA LUI APRIL

Ţara de April e un loc pentru poeme.
Nu-i un ţinut desprins din amintiri.
Nu-i un pămînt îndepărtat. E aci,
atît de aproape că departe-ţi pare!

Ea are rîuri pini şi-ntinse mări
şi atîţia oameni şi singurătate
zile de sărbătoare triste toate
e drum şi vis şi e durere ascunsă

Ţara de April de noi e foarte aproape
dar are multe, multe frontiere.
Ţara de April are podgorii verzi
dar ziduri multe-i interzic culesul.

Ţara de April să n-o căutaţi în cărţi
e-n pîntecele zilelor de mîine
ne doare pentru că-i atît de aproape
şi atît de mult ne este interzisă.

Ea nu-i trecută-n cărţi de geografie
Căci nu-i doar poduri, străzi şi monumente
Poartă-n adînc nervuri ca nişte şine
pe care aleargă trenurile vieţii.

Ţara de April e un dor de mari recolte
pămînt şi visul de a visa în voie
livezi şi vii în care muncitorii
pot înălţa oraşele poemei.

Nu e-n Istorii, n-o căutaţi în cărţi,
e-n soarele din strugurii ce ard
e aci, şi de-am putea întinde mîna
pînă la ea, desigur, am ajunge.
Ea are oameni ce nu ştiu citi
imaginile-ascunse din poeme.
De aceea vocea vîntului o-nvăţ
să pot vorbi cu Ţara lui April.

Iubiţii ei nu-şi pot întinde mîini,
căci mîinile trag bărci şi recoltează,
Ei nu se pot iubi fiindcă iubirea
are pîndari în Ţara lui April.

Ţara de April e grea de sentinele
dar vîntu-nvaţă oamenii să creadă
Că viaţa-n veci nu poate fi-nterzisă,
e-un vînt ce umblă ilegal prin ţară.

Şi-i mai învaţă că mărimea lumii
depinde doar de oamenii din ea
este mărimea falnicului vînt
ce suflă ilegal în ţara mea.

PORTUGALIA ÎN PARIS

Solitar
printre oameni mi-am văzut ţara.
Avea un profil
de sare
şi april.
Era o ţară pură albastră proletară
Anonimă trecea Portulagia mea
Solitară prin lume
pe străzile Parisului.

Mi-am văzut patria răspîndită
prin Gara Austerlitz. Erau doar coşuri
Coşuri prin toate ungherele.
Bucăţi din ţara mea.
Resturi.
Braţe.
Patria mea fără nimic rămasă
fără nimic
împrăştiată pe străzile Parisului.
Şi grîul?
Şi marea?
A fost pămîntul care nu te-a vrut?
Sau cineva ţi-a furat florile de April?
Singur printre oameni am plecat cu tine
privind în zări spre mare şi spre grîu.
Eram o sută sau două sute de mii?
Călătoream. Braţe şi mîini mergeam
să-nchiriem
pe străzile Parisului Portugalia mea.

Prezentare şi traducere:
Ştefan BITAN

GABRIEL GARCIA MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORŢI ANUNŢATE

Colonelul Lazaro Aponte le-a însoţit pînă la casa din vîrful colinei, după care a urcat şi doctorul Dionisio Iguaran, călare pe catîrca pentru urgenţe. Cînd s-a mai potolit dogoarea soarelui, doi bărbaţi l-au coborît pe Bayardo San Román pînă în oraş, într-un hamac legat de un par lung, acoperit cu o pătură şi însoţit de bocitoarele lui. Magdalena Oliver a crezut că murise.

– Porcul dracului – a exclamat ea. Ce neruşinat!

Era încă o dată turtă din pricina alcoolului şi ne era greu să credem că o să-l poată lua viu de aici, pentru că braţul drept îi atîrna în afară, măturînd ţărîna şi, îndată ce mama sa i-l aşeza în hamac, iarăşi cădea, lăsînd o dîră adîncă în praful drumului, din vîrful colinei pînă la debarcader. E ultima imagine pe care o mai avem despre el. Amintirea unei victime.

Casa a rămas neatinsă. Împreună cu fraţii mei, ne urcăm pînă acolo, sus, în vîrful colinei, şi-o cercetam, cameră după cameră, în nopţile de petrecere, cînd veneam în vacanţă, descoperind de fiecare dată tot mai puţine lucruri de preţ în încăperile părăsite, în una din vizite, am reuşit să dăm peste valijoara de mînă după care trimisese Angela Vicario, la mama ei, în noaptea nunţii, dar nu i-am dat nici o importanţă. Tot ceea ce am găsit înăuntru păreau lucruri fireşti pentru igiena şi frumuseţea unei femei şi-aveam să le aflu adevărata întrebuinţare abia mult mai tîrziu, cînd, după ani şi ani, Angela Vicario mi-a povestit cum o învăţaseră codoaşele alea bătrîne să-şi păcălească bărbatul.

Mulţi ani după aceea, cînd m-am întors să adun ultimele mărturii pentru această cronică, nu mai rămăsese nici urmă din ceea ce fusese fericirea Yolandei Xius. În ciuda vigilenţei încăpăţînate a colonelului Lazaro Aponte, obiectele dispăruseră unul după altul, pînă şi vitrina cu şase oglinzi cît statul de om, pe care meşterii din Mompox fuseseră nevoiţi s-o desfacă în bucăţi pentru că nu intra pe niciuna din uşile casei. La început, văduvoiul Xius, era încîntat de ceea ce se întîmplase, gîndindu-se că astea erau căile postume prin care soţia sa îşi recupera ceea ce îi aparţinuse. Colonelul Lazaro Aponte îşi bătea joc de el. Dar în una din nopţi i-a venit ideea să oficieze o adunare de spiritism pentru a lămuri întreg misterul şi Yolanda Xius a confirmat cu propria ei mînă, în scris, că ea era cea care îşi recupera pentru casa de dincolo obiectele şi lucrurile fericirii ei. Casa a început să se ruineze. Automobilul de nuntă a ruginit şi el, în faţa porţii, desfăcîndu-se în bucăţele pînă cînd n-a mai rămas decît caroseria ca o colivie putredă. Ani în şir nu s-a ştiut nimic despre stăpînul lui. În dosarul de la judecător există o declaraţie a sa, dar e atît de scurtă şi de convenţională, încît pare făcută în ultimă instanţă pentru a îndeplini o formalitate, de netrecut. Singura dată cînd am încercat să stau de vorbă cu el, 23 de ani mai tîrziu, m-a primit cu o anume agresivitate şi-a refuzat să-mi dea vreun amănunt, oricît de neimportant, care să arunce un fir de lumină asupra participării lui în drama aceea. Oricum, cu nici părinţii lui nu ştiau despre el mai multe decît ştiam noi şi nu aveau nici cea mai mică idee despre motivul care-l făcuse să vină în tîrguşorul nostru uitat de lume, în afara scopului mărturisit, acela de a se căsători cu o femeie pe care n-o mai văzuse în viaţa lui.

Despre Angela Vicario, în schimb, am primit întotdeauna veşti surprinzătoare, ceea ce m-a făcut să am despre ea o imagine idilică. Sora mea, călugăriţa, a hălăduit o vreme pe culmile înalte din Guajira, încercînd să-i aducă la sînul credinţei pe ultimii idolatri şi se obişnuise să se oprească pentru a sta de vorbă cu ea, în satul pîrjolit de sarea Caraibilor, unde o dusese mama ei încercînd s-o îngroape de vie. „Salutări de la vară-ta", îmi spunea sora mea, călugăriţa. Margot, cealaltă soră a mea, care o vizitase şi ea în primii ani, mi-a povestit că îi cumpăraseră o casă sănătoasă, din lemn, cu o curte foarte mare, în amîndouă părţile şi că singura mare problemă pe care o avea erau nopţile cu flux puternic, pentru că apa desfunda toate closetele şi dimineaţa se trezea cu peştii zbătîndu-se prin dormitoare. Toţi care au văzut-o pe atunci coincideau în părerile şi judecăţile lor, spunîndu-mi că era preocupată şi foarte meşteră în mînuirea maşinii de brodat, preocupare prin care reuşise să ajungă la uitare.

Mult mai tîrziu, într-o perioadă confuză, cînd încercam să înţeleg ceva despre mine însumi, vînzînd enciclopedii şi cărţi de medicină prin satele din Guajira, am ajuns din pură întîmplare pînă în aşezarea aceea de indieni. La fereastra unei case care da spre mare, brodînd la maşină în cea mai călduroasă oră din zi, se afla o femeie îmbrăcată pe jumătate în doliu, cu ochelari cu ramă de sîrmă şi părul galben, deasupra capului sprijinind o colivie cu un canar care nu se mai oprea din cîntat. Văzînd-o astfel, în rama idilică a ferestrei, n-am vrut să cred că femeia aceea ar putea să fie cea care credeam că este, pentru că refuzam să admit că viaţa ar sfîrşi prin a se asemăna atît de mult cu literatura proastă. Dar era ea: Angela Vicario, după 23 de ani de la consumarea dramei.

M-a tratat ca de obicei, ca pe un văr îndepărtat, răspunzînd întrebărilor mele cu o foarte bună judecată şi nu fără un oarecare simţ al umorului. Şi ceea ce m-a surprins cel mai mult a fost modul în care terminase prin a-şi înţelege propria-i viaţă. Astfel că, după numai cîteva minute, nu mi s-a mai părut atît de bătrînă, ca în prima clipă, ci la fel de tînără ca în amintirea mea, nemaiavînd nimic comun cu cea pe care o obligaseră să se mărite fără dragoste, la 20 de ani. Cu o bătrîneţe prost înţeleasă, mama ei m-a primit ca pe o fantasmă sîcîitoare. A refuzat să stea de vorbă cu mine despre trecut, obligîndu-mă ca pentru cronica aceasta să mă mulţumesc cu cîteva fraze culese din discuţiile ei cu mama, iar altele direct din amintirea mea. Făcuse mai mult decît era cu putinţă pentru ca Angela Vicario să moară de ruşine, dar fiică-sa îi dejucase toate planurile pentru că n-a făcut niciodată un secret din nefericirea ei. Dimpotrivă, Tuturor celor ce vroiau s-o afle, le povestea totul, pînă la cel mai neînsemnat amănunt, în afara secretului care avea să rămînă nelămurit pentru totdeauna: cine fusese, cînd şi cum, adevăratul vinovat al ruşinii ei, pentru că în realitate, n-a crezut nimeni că acesta ar fi fost Santiago Nasar.

Făceau parte din două lumi total deosebite. Nu-i văzuse nimeni, niciodată, împreună, cu atît mai mult, singuri. Santiago Nasar era prea mîndru ca să se uite la ea. „Toanta de vară-ta", zicea el, cînd vorbea despre ea. În afară de aceasta, cum spuneam noi pe atunci, era un uliu care umbla numai după puicuţe. Mere
singur, ca taică-său, gata să frîngă g
oricărei domnişoare libere care în
să-nflorească prin părţile noastre, d
odată nu s-a aflat despre el că ar
vreo altă legătură în tot tîrguşorul
în afară de cea convenţională, cu
Miguel, şi de cea care-l făcuse să
ca un nebun timp de patrusprezec
cea cu Maria Alejandrina Cervantes. F
rea pe care o împărtăşeau cei mai
poate şi fiindcă rezulta cea mai vic
era că Angela Vicario îl tăinuise pe
văratul vinovat, iubindu-l cu tot sufl
că îl numise pe Santiago Nasar î
acestuia, gîndindu-se că fraţii ei
avea niciodată curajul să-şi pună
cu el.

Traducere
Darie NOVACE

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OF
P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 14 (736) 9 APRILIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

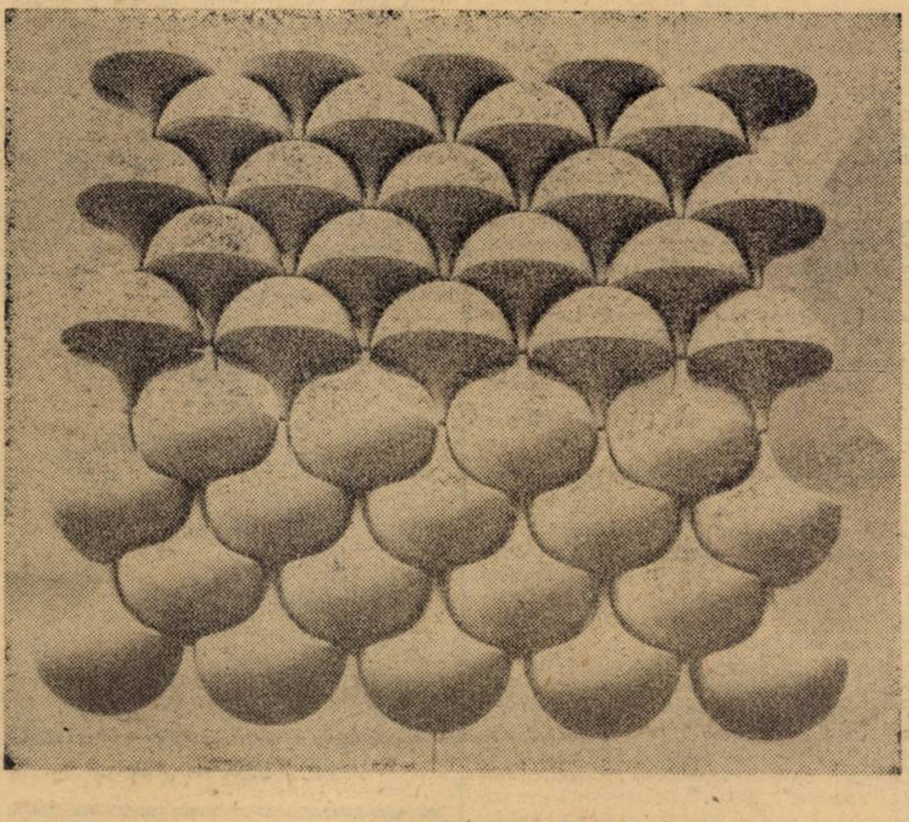

FRANCISC KISS: „Forme"

Țărănimea, în istoria patriei

Trei sferturi de veac de la marea răscoală țărănească din 1907 și două decenii de la încheierea cooperativizării agriculturii – evenimente de mare însemnătate în viața României. De altfel, numeroase au fost momentele, evenimentele de referință în istoria patriei, a poporului nostru. Și nu întîmplător ele sînt consemnate cu majuscule în ființa, în trăirea milenară a populației din spațiul Carpato-Danubian. Iar istoria acestei populații i-a hărăzit atîtea și atîtea nedreptăți încît, nu odată, ea a fost nevoită să-și apere existența cu sacrificiul suprem. Așa a dăinuit, a rezistat în fața nenumăratelor opreliști puse la cale de dușmanii interni și, mai ales, externi. A biruit de fiecare dată pentru că poporul nostru a avut un filon, o sevă de o valoare covîrșitoare: aceasta a fost țărănimea.

În decursul vremurilor, lupta pentru apărarea gliei strămoșești a fost împletită cu aceea pentru libertate, unitate și independență – condiții indispensabile pentru progresul social-istoric. În contextul acestei lupte, țărănimea a jucat un rol hotărîtor. În Programul partidului nostru se arată: **„Multă vreme, de-a lungul milenarei existențe a poporului român, țărănimea reprezenta cea mai importantă forță socială a progresului (...), a constituit forța principală a armatelor multor mari conducători de oști, care au înscris pagini de înălțător eroism în lupta împotriva dominației străine (...), s-a afirmat cu putere ca o clasă socială revoluționară în nenumăratele răscoale împotriva dominației feudale"**. Despre ce a mai însemnat țărănimea în viața, trăirea și organismul poporului nostru, Liviu Rebreanu spunea: **„În viața altor națiuni, țărănimea a putut avea, și a avut, un rol secundar (...) pentru noi însă e izvorul românismului pur și etern. La noi, singura realitate permanentă, inalterabilă, a fost și a rămas țăranul"**.

Contopindu-și ființa cu țara, cu glia strămoșească, țărănimea a constituit un factor de progres. Ea a alcătuit osatura oștilor lui Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, a celorlalți bărbați de țară în lupta cu dușmanul din afară. Țărănimea a jucat rolul esențial atît în luptele pentru dreptate națională și socială, pentru independență, în producerea bunurilor materiale ale societății, cît și în conservarea limbii și îmbogățirea continuă a cultu-

Traian BUNESCU

(Continuare în pag. 2)

SĂRBĂTOAREA CA PARABOLĂ

După ce clasicismul a opus omul exemplar eroului mitic, realismul a dus demistificarea pînă la capăt, cultivînd personajul comun, contradictoriu, problematic și, cel mai adesea, hiperindividualizat. Condamnat la anonimizare, acesta a trebuit să mai sufere și reificarea din Noul roman francez, pentru ca astfel un ciclu să se încheie. Între timp, însă ia naștere personajul colectiv. O nouă volută a spiralei evolutive? Greu de apreciat, atîta timp cît literatura excelează prin diversitate și ti- urile cele mai neașteptate de persona- coexistă. Cert este numai că instalarea najului colectiv în literatură, de mult -ată, analizată, explicată și justifica- ric, ideologic, filozofic, sociologic...), deja o problemă de istorie literară. doar o aparentă consecință a ten- de anonimizare a eroului individual xpresie firească, după L. Goldmann, ensiunii ideilor de **comunitate** și **rea- colectivă**, specifice îndeosebi ideolo- comuniste), romanul grupului social constituit în cele din urmă un statut u, proliferînd în extrem de variate

dintre acestea, inedită în felul ei, a exemplificată de ultimul roman al Eugen Banciu, **Sărbătorile**, apărut tura **Albatros** (1981). Deși baroc în tructură, el încearcă o conturare a jului (colectiv) în maniera origina- iteraturii. Toată istoria romanului de eal și simbolic către real și autentic nulată. În **Sărbătorile**, personaju- tiv) pare să-și trăiască epoca sa mi- , redevenind o entitate generică, ase- nenea eroilor primordiali : colectivitatea ciulpăoanilor nu este decît arhetipul pierdut al comunității rurale românești, obștea sătească tradițională ce avea să piardă la sfîrșitul primului mileniu al erei noastre. Izolat însă de lume, Ciulpăul reușește să-și păstreze încă o mie de ani structura și ordinea sa arhaică ; timpul lui este unul propriu, timpul fără repere istorice al mitului. Necontaminat încă de logos, un asemenea personaj-„relicvă" gîndește și reacționează simbolic și, implicit, esențialmente poetic. Istoria dezagregării sale este și ea, de asemenea, una exemplară.

Drama ciulpăoanilor este cea a pierderii identității. Obștea patriarhală a oierilor, claustrată între munți și între propriile ei cutume, suferă impactul cu civilizația. Inițial închisă în sine și suficientă sieși, ea ajunge treptat să sufere și să se supună ritmurilor și obsesiilor la care a parvenit societatea în cei o mie de ani ignorați. Inițiatorul nefastelor transformări este Petru Urvan, un soi de cal troian pe care contemporaneitatea îl strecoară pe furiș în sînul ciulpăoanilor. Fost pescar, „străinul" tulbură mințile ciobanilor cu istoriile aduse de la malul mării. Psihologiei supraviețuirii prin statornicie în spațiu și lege el opune dorul de aventură, de permanentă schimbare, de necunoscut și neprevăzut ; spiritul cumva septentrional al munteanului, obișnuit să-și afle agoniseala în muncă, este asiduu ispitit de leneșa exuberanță a meridionalului vînător de noroc. Odată cu poveștile sale fabuloase despre mare, furtuni, pești uriași, corăbii și marinari, Urvan aduce însă și microbii lumii moderne : patima banului și morbul puterii.

La polul opus – Mogu, duhul bun, „starostele tuturor bacilor din Ciulpău", apărătorul ordinii și tradiției. Moare însă încă din începutul romanului (semn al transformării ireversibile în care va intra colectivitatea) și din el nu rămîn decît sfaturile înțelepte date cîndva și o ceață, ce revine mereu să-i țină pe ciulpăoani între-ale lor, să le păstreze privirea spre legea și rostul satului. Conflictul dintre „ceața Mogului" și ispitirile lui Urvan va fi cel dintre amintire și realitate, dintre adevărul verificat și promisiunea ademenitoare. Urvan le pune oierilor în față monezile grele de aur („feliile de vin popesc") și semnele puterii (pecetea și pistolul), cărora Mogu nu le poate opune decît datina, „obiceiul de a-și socoti viața în bune și rele și nu în bani, și le mai dăduse (Mogu – n.n.) și gîndul să nu se creadă ori să nu se vrea să fie singuri în sat, fără să le mai pese de ceilalți" (p. 89). Dacă ademenirea banului nu întîmpină reticențe prea mari (mai ales din partea femeilor), ispita puterii îi lasă indiferenți ; popa Vasile refuză pecetea și pistolul ca netrebuincioase și Urvan trebuie să se angajeze singur în supunerea satului. Ascensiunea sa va fi facilitată de pasivitatea oierilor și nepriceperea lor în rosturile puterii.

După ce-i tulbură și-i înspăimîntă cu poveștile lui și le aduce în suflet „dorul risipirii" (transformînd prăvălia în cîrciumă și cîrciuma în loc de ispitire), Urvan se căsătorește cu Maria, văduva lui Goran, cea mai bogată persoană din sat, îl ucide apoi pe Chioru (feciorul Vlascului și ginerele Anei Goran) prin mîna lui Ghib, fratele Anei și fiul său vitreg, încearcă să pună mîna pe întreaga avere a Goranilor (cea mai mare din Ciulpău) plănuind o nuntă cu fiica sa vitregă (Ana) și plătește moșierului Marcoș din Burna dările restanță ale ciulpăoanilor pentru a și-i face datornici și prin aceasta supuși. În fața unei asemenea ambiții dezlănțuite „ceața Mogului" nu mai are nici o putere. Ordinea cutumiară e deja surpată. Averea, fericirea și mîndria ciulpăoanilor nu se mai măsoară în oi (făcute să rămînă doar în sînul colectivității, trecînd de la o familie la alta prin regula tradițională a legăturii de sînge), ci în „felii de vin popesc". Însă, dintre toți, doar „străinul" Urvan știe că banul mult se păstrează și se sporește prin putere. Drept care se și așează „mai mare peste sat", dominînd în cele din urmă terorizînd mica așezare de oieri. În timp ce Mogu ajunsese un fel de baci al tuturor bacilor prin înțelepciune și vorbă bună („Mogu fusese legiuitorul, dar el n-ar fi putut niciodată să se așeze ca mai marele peste sat deși nu-i ieșise nimeni din vorbă". (p. 238), Urvan (om mare) se impune prin mijloace fizice, prin statură, prin forța banului, a hîrtiilor cu pecete, și, la sfîrșit, chiar a jandarmilor. Patima lui pentru putere se întoarce asupra sa, pervertindu-l într-un mic satrap, cu păcatele de rigoare : egoism, trufie, fast, porniri capricioase... Dacă pentru ciulpăoani sărbătorile sînt (de fapt) bucuriile păgine ale întîlnirii lor cu eternitatea prin onorarea în comun a datinilor, pentru „străinul" Urvan ele vor fi doar cele ale puterii, celebrate în singurătate și marcînd incidența nu cu perenul, ci cu pieritorul.

Aproape inevitabil, romanul grupului social sfîrșește într-o parabolă a puterii. Prima între „dramele interioare" care pot zgudui un erou colectiv este cea a stabilirii ordinii și ierarhiei. Paul Eugen Banciu și-l așează în cadre mitice și datele parabolei sale frizează esențele. Mitologia a fost, dealtfel, leagănul filozofiei, deși n-a trecut granițele simplei exemplificări. Semnificațiile pe care le degajă **Sărbătorile** sînt însă suficiente pentru a o așeza între unicatele literaturii actuale.

GEORGE ȘERBAN

Romulus Constantinescu

RUGUL

Sub stea dintii mă înfirip
miraj jucînd peste nisip;
pînă-n moarte ard de sete,
joacă-mi flăcările-n plete;
pînă-n ceruri mă consum –
rug de flăcări fără fum,
iar cînd peste cîmpuri vîntu-i,
nu-s cenușă să mă mîntui,
sunt o ardere de tot
și cu 'naltul mă socot.

cronica literară

Anghel Dumbrăveanu

Cuvinte magice

Ed. Dacia, 1981

O singulară capacitate de convertire în imagine a tensiunilor interioare, intemeiază poezia lui ANGHEL DUMBRĂVEANU. Față în față cu lumea, poetul o ia in posesie inscenind ritualuri baroce, subordonîndu-i-se pentru a o putea subordona, incifrîndu-i înțelesurile după legile unei alchimii imagistice seducătoare. Cum s-a mai spus, trimiterile culturale ale poeziei lui Anghel Dumbrăveanu sint ușor reperabile: el se atașează direcției care, în secolul nostru, a marcat o substanțială modernizare a limbajului poetic, de la Lucian Blaga la Eugenio Montale, Ungaretti și Pablo Neruda, prin revigorarea lirismului, printr-o intoarcere necesară la imaginar. Autorul **Diligenței de seară** se detașează însă de o atare tradiție prin eliminarea registrelor patetice, el oficiind sub o zodie apolinică spectacolul fastuos al descoperirii tainelor lumii: iubirea, viața și moartea. Relevindu-le, poetul nu le sporește misterul; cunoașterea se consumă ca act la nivelul restabilirii unor corespondențe originare. O mitologie sui generis se naște astfel, dincolo de tipare și modele, prin cucerirea progresivă a acestor corespondențe. Instanțele ei se compun din echivalențele imagistice ale sentimentelor și trăirilor. Recuzita romantică, în care **marea, femeia iubită, însingurarea, vegetalul** și, deopotrivă, spațiul imaginar, populat de elementele unui decor exotic, participă în egală măsură la structurarea discursului poetic, se supune fascinației privirii. Inflexiunile retorice ale vocii poetului sint însă mult mai rare decit ar fi de așteptat. Este aceasta una dintre contradicțiile fecunde ale poeziei lui Anghel Dumbrăveanu: revoltele sale existențiale, patronate de spiritul romantic, sint temperate de rostirea calmă, de tonul niciodată agresiv. Fără a se transforma în contrariul ei, revolta determină o maximă extensie a spectacularului. Între neliniștile poetului și luxurianța imagistică a textelor există deci un raport direct proporțional.

Astfel stind lucrurile, e de la sine înțeles că traducerea intr-o altă limbă a poemelor lui Anghel Dumbrăveanu ridică nenumărate probleme. Aparenta nesofisticare – altfel decit imagistică – a poemelor, desfășurarea sintagmatică făcind loc impresiei de mare simplitate a rostirii, ispitind, ele, în fond, complicitatea cititorului, pot induce lesne în eroare. Formula pentru care a optat Irina Grigorescu, traducătoarea in limba engleză a versurilor lui Anghel Dumbrăveanu, pare, la o primă apropiere, cea mai comodă: păstrarea structurii sintactice și chiar a topicii originare a poemelor presupune însă asumarea riscului de a trăda mai mult decit e firesc textul in transpunerea lui intr-un idiom ale cărui rigori gramaticale sint, în bună măsură, diferite de ale românei. Pe de altă parte, ea impune un considerabil efort de stabilire a acelor echivalenți lexicali care să permită menținerea ritmului și muzicalității interioare a versurilor și aceasta în condițiile conservării nealterate a încărcăturii poetice de care echivalenții respectivi dispun în limba engleză. Fidelitatea față de text, ca și respectul față de misiunea traducătorului de a transpune fără orgoliul interpretării „personale" a semnificațiilor, i-au creat Irinei Grigorescu premisele realizării unei taduceri de bună calitate, fidelă nu numai univesului liric original, dar și viziunii poetice convertite în versuri, ce fac din autorul lor un arbiter elegantiae a poeziei românești de azi. Spațiul restrîns al acestor însemnări nu ne îngăduie, din păcate, să cităm prea mult. Totuși, ca o ilustrare a afirmațiilor făcute, iată citeva secvențe: **„In început se află sfirșitul / Cum intunericul in raza de soare, / Se duce toamna pe dealuri / Nebună de vis / / Aveam intrebări, / Răspunsuri pe tabla intoarcerii. / Ia-mă cu tine, vint de noiembrie, / Și du-mă pe mare. / / În orice sfirșit e și-un inceput, / Cum in sămință murmurul florii. / Cind voi pleca va fi toamnă / Și liniște". (Tabla intoarcerii) „In the beginning is the end / As darkness is in the sunbeam. / Mad with dreams, / Autumn clambers the hills. / / I had questions / And answers on the tables of return. / Take me with you, November wind, / Take me to the sea. / / In every end is a beginning / As in the seed – the murmur of a flower. / When I leave it will be autumn / And silence". (The Tables Of Return).**

Cuvinte magice / Magic Words, antologia bilingvă, cuprinzînd o semnificativă selecție din lirica lui Anghel Dumbrăveanu, în traducerea Irinei Grigorescu, se va înscrie, fără îndoială, între evenimentele editoriale de primă mărime ale acestui an literar.

Marian ODANGIU

Al. Căprariu

Ochii de pretutindeni

Ed. Dacia, 1981

Să vedem in poetul Al. Căprariu un contemporan care nu se mistifică în numele condiției sale de creator; dacă nu i-am cunoaște disponibilitatea ironică din volumul **Mica autobiografie** (1975), am spune că lirica sa păstrează constant tonul temperat-nostalgic cu care se rostesc confesiunile. În cele patru, pînă acum, volume de poezie, Al. Căprariu își reflectă sensibilitatea atît cît este ea încăpătoare pentru experiența unică, efemeră, a vieții. Condiția de poet între oameni îl preocupă in **Ochii de pretutindeni** mai mult ca oricind, justificînd repetatele întoarceri la oglinda tăcută a destinului: **„... Cine poate / spune cum se nasc poeții? Ce cuvinte / se pot folosi pentru descifrarea / acestui mister?** Toți ne folosim / de vorbe, dar numai poeții de cuvinte. / Fără de margini este puterea poetului / prin jertfă de sine. El vine / cu sacra misiune de a reboteza / sufletul lumii și de aceea / își vinde propriul suflet pentru / cuvinte fără moarte". **(Iertați).** Deopotrivă umil în fața tainelor existenței, deopotrivă trufaș in fața timpului care-i zămislește nemurirea, poetul „stigmatizat de blestemul eternității", se definește: „De-o viață – balerin. / Pe sirma destinului, printre cuvinte. / Și încă n-am obosit / să gîndesc: / este foarte greu să fii tînar, / pentru că, ireversibil, îmbătrînești" **(Nimeni).**

Cînd vorbește despre sine, poetul vorbește despre viața cuvintelor sale; ratînd, nemulțumit, orice încercare de a se privi din afară, Al. Căprariu transformă autoportetul în artă poetică. Asumată ca boală (vezi Blaga), sau ca „osinda(-mi) cea bună, starea poetică este investitura de a cugeta, de a simți în numele omenirii. Intimitatea poetului se poate desface intr-un evantai de amintiri, emoții, presimțiri, cu funcție generalizatoare. Întrebările sale tentează misterele eterne ale existenței, adîncimi interzise, care trec prin atracția cuvintului în zona intuiției revelatoare. Interogația despre sensul vieții este tot o formă a damnării: „... Pe mine singur m-am ales / pentru jarurile sacrificării. Să fie ceilalți / salvați de întrebări, de rănile acestora, / de groaza răspunsurilor primite. Lor, pace! (...) Regalul meu singe, / risipit pe florile albastre, adapă întrebări / pentru o vecie. Răspunsuri doresc / doar pentru azi" **(Doar pentru azi).**

Nu intimplător erotica ocupă în volum un loc privilegiat; iubirea nu e aici o temă, ci un element esențial al acestei simplificate „ontologii" poetice. Lirica lui Al. Căprariu este un exercițiu de înțelepciune (predestinată poetului), prin care el se apără de violența imediatului nesemnificativ, de tumultul efemer al realului. Sint rostite în tot volumul cuvinte esențiale, „suflet", „destin", „moarte", „iubire", „disperare", „ființă", „eternitate", pe care imaterialitatea le împiedică să devină imagini senzorial-sugestive pentru poezie. Discursul poetic se leagă nu atît printr-o retorică individualizată cît prin singele lui aforistic și printr-o melancolică melodicitate. Se stabilește un consens implicit, datorită căruia cititorul acceptă, ca pe un bun străvechi, sentențe ca acestea: „Nu există alcool mai diabolic / decit al disperării / la căpătiiul iubirii defuncte", „... dincolo de orice fapt esențial / există un alt fapt esențial", „Fericirea este să fii tînăr sau pămînt", „Trăim mereu între două virste", „Sîntem crucificați pe lemnul de / abanos al uitării". Cartea se încheie, intitulind autoironic postfața **Ronțăind semințe,** cu un grupaj aforistic fără adîncimi prea mari.

Mai există în **Ochii de pretutindeni** un tip de texte parabolice, compuse dintr-o rafală (aparent) epică și o fulgurație insolită care iluminează sensul (vezi **Parcaj, Jucării, Ghicitoare, Despre sofismul diurn).** Cităm un final frumos: „Spunea că nucul este un pom belicos – / pentru că toamna, cind cîntă cocoșii de munte / pe care el îi vinează, / nucile cad din ramuri ca niște grenade". **(Despre sofismul diurn).**

Un poet care refuză măștile, spuneam la început, un poet cu vocația decomplicării (după ce a lăsat în urmă experiența livrescă), un poet cu voce egală, lucid-convalescentă, acesta este autorul volumului **Ochii de pretutindeni.**

Brîndușa ARMANCA

Cronica măruntă

O PREUMBLARE PRIN...: SERTARE (II)

● Nu e rostul rubricii de față să se erijeze intr-un **arbiter elegantiarum** al literaturii actuale. Nici nu s-ar putea: împărțirea sferelor de influență (de la micile proprietăți private, pînă la feudele organizate ireproșabil, y compris perfecționatele sisteme de represiune literară) s-a făcut mult înainte ca semnatara acestor rinduri să fi ajuns la virsta majoratului. Ce ne mai rămîne e satisfacția observatorului de pe margine, nici prea implicat, nici foarte indiferent, cu preocupări mai mult gospodărești decit de „sistem și modă" literară. Ce e drept, după primirea dreptului de vot, nu am ezitat să ni-l folosim, oricind a fost cazul. Răscolind prin sertarele redacției, tentați de demonul clasificărilor, am ajuns la concluzia că, așa cum există o literatură a obsedantului deceniu, o literatură a gospodinelor și a „cucoanelor intelectuale", un curent de literatură „disco" și o congregație de poeți în blugi, există și o literatură, de obicei exclusă din calculele contabililor vieții literare, onorabilă pe alocuri, și cîrpăcită prin punctele esențiale, **literatura almanahurilor.** Cine scrie această literatură? Tot obșteștii noștri scriitori. Aici, însă, ei nu oficiază, nu dau directive, și nu susțin campanii. Mai destinși, în ținută „de casă", îmbrăcind în locul smokingului comodul „training" și baschetii cu două, trei sau patru dungi (în funcție de inspirația sectorului de importuri), el pot să devină cu totul alți oameni: mai blînzi, mai toleranți, ba chiar și dedați plăcerilor ludicului. Iar unii, cărora briza mustrărilor de conștiință le dă ghes, mai umani. Iată ce declară, în **Almanahul Flacăra 1974** Mihai Beniuc: „Din clasa intiia aveam intr-un buzunar versurile lui Eminescu; din a 3-a, pe Baudelaire, iar mai tîrziu mi-am procurat și un Edgar Poe în original" Concluzia, intr-o perfectă logică: „Învățam singur italiana și rusa". Addenda la concluzie: „Dar mereu mă mustră conștiința: ori că n-am făcut destul de bine, ori că n-am făcut ceea ce trebuia". Fără să fim înduioșați de regretele tardive ale poetului, credem, imparțial ca tot românul, că nici una, nici alta... ● Mustrările de conștiință aleargă prin ograda lui Eugen Barbu: „Din păcate, citeodată mă surprind preocupat de dorința detestabilă de a mă transmite eternității. Am impresia atunci că însăși personalitatea mea se schimbă, că doresc să fiu ceea ce încă nu sînt, idealul meu propriu. Și piesa intimă, jucată mai întîi pentru mine și apoi pentru alții, îmi aduce grave neliniști. Voi rămîne veșnic un cabotin sau tocmai ceea ce mă nemulțumește nu-mi aparține?" Citeva constatări și o întrebare ce ne pun, după modelul scriitorului, în dubiu: să le trecem mai departe, impachetate în propriile falduri, istoriei literare, sau să le redăm (după aceeași metodă a autorului în chestiune) sertarului?... ● Cum se vede literatura contemporană dintr-o cazemată a feminismului? Întrebarea ne-a obsedat răsfoind **Almanahul Femeia 1972.** Răspunsul e dezamăgitor: din șapte scriitori care au ocupat (cu forța?) secțiunea de literatură, doar unul a reușit să profite de pe urma **Women's Lib:** Marjore Kinnan Rawligns (și ea, săraca, scriind de parcă n-ar fi contemporană cu Angela Davis...). In rest, bărbații au fotoliile de orchestră, ignorînd secolele de luptă pentru eliberare ale delicatelor ființe. Ceea ce ne dovedește că și-n literatură totul e ca-n viața: una zicem și alta...

ANEMONE POPESCU

viața asociației

● APARIȚIA EDIȚIEI BILINGVE **Cuvinte magice – Magic Words** de **Anghel Dumbrăveanu** (traducerea engleză: **Irina Grigorescu)** a prilejuit o întîlnire a autorului cu elevii și cadrele didactice de la Școala generală nr. 4 din Timișoara. După prezentarea susținută de criticul literar **Marian Odangiu,** elevul **Augustin Blaga,** conducătorul cercului literar „Prima verba", a propus un demn de interes profil al invitatului. Un recital din poezia lui Anghel Dumbrăveanu, a fost urmat de însuflețite discuții.

● CENACLUL LITERAR „H. G. WELLS" al Casei de cultură a studenților din Timișoara a fost nu de mult oaspete al cenaclului de literatură ș. f. al Uniunii Scriitorilor. Lecturile susținute de **Marcel Chelba, Mihai Alexandru, Daniel Vighi** au fost urmate de discuții susținute de scriitori cunoscuți ai genului – **Victor Birlădeanu, Vladimir Colin, Mihai Grămescu, Mihnea Moisescu, Sanda Radian, Adrian Rogoz, Mircea Șerbănescu, Al. Ungureanu, Dan Ursuleanu.**

● ANTOLOGIA IN LIMBA GERMANĂ de literatură ș. f. românească „Das präparierte Klavier" (Editura Kriterion), îngrijită și prefațată de **Ion Hobana,** cuprinde scrieri de **Tudor Arghezi, Felix Aderca, Vladimir Colin, Mihu Dragomir, Victor Eftimiu, Al. Macedonski, Mircea Opriță, Victor Papilian, Adrian Rogoz, Gh. Săsărman, Mircea Șerbănescu** și alții. Cele două volume ale antologiei sint completate cu note bio-bibliografice asupra autorilor.

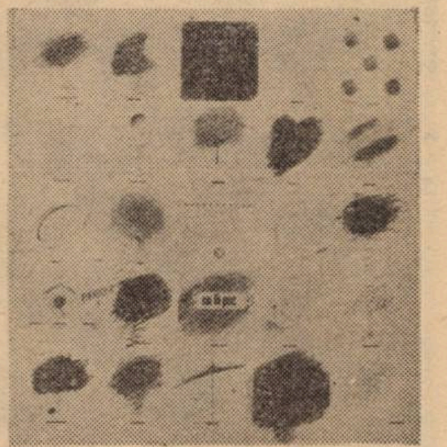

IOSIF I. STROIA: „Copac"

Țărănimea

(Urmare din pag. 1)

rii românești. Marile răscoale ale țărănimii noastre, așa cum a fost cea de la Bobilna, cea condusă de Gheorghe Doja, de Horia, Cloșca și Crișan, războiul țărănesc, condus de Tudor Vladimirescu, prezența ei în revoluția de la 1848, în Unirea de la 1859, în războiul de independență, Marea răscoală țărănească de la 1907, bătăliile de la Mărăști și Mărășești, lupta pentru desăvîrșirea unității de stat – iată citeva probe de foc, am putea spune, in care țărănimea noastră s-a acoperit de laurii și de laudă patriotismului pur.

Lupta ei, însă, avea să fie potențată de clasa muncitoare, de Partidul Comunist Român. Asigurind victoria în revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, partidul nostru a călăuzit pașii poporului român spre societatea socialistă, societate a adevăratei libertăți. Desființarea claselor exploatatoare, a asupririi sociale și naționale, a avut darul să transforme țărănimea intr-o nouă clasă socială – țărănimea cooperatistă
În aceste condiții, satul românesc a c
noscut transformări radicale. A fost
bunătățită simțitor viața materială
rituală a țărănimii noastre. Au d
in bună măsură diferențele dintre
sat, binefacerile socialismului cupr
intreaga populație a țării, fără dec
de naționalitate. Măsurile întreprinse î
timul timp de partid și de guvern, cu
vire la perfecționarea activității orga
torice, de producție și economico-finan
din agricultură reprezintă noi și impo
te stimulente în activitatea țărănimii.
revoluție agrară, stabilită de Congr
XII-lea al partidului, va determina
rire și mai puternică a relațiilor ec
ce dintre oraș și sat, a alianței din
sa muncitoare, țărănimea cooperatist
telectualitate și celelalte categorii
Pe bună dreptate, la ultima Plen
Consiliului Național al Agriculturii, to
șul Nicolae Ceaușescu – evidențiind
țărănimii în procesul revoluționar di
noastră spunea: **„În toate bătăliile re
ționare de mare însemnătate istorică,
rănimea a reprezentat o puternică forț
revoluționară acționind, in strînsă alianță cu clasa muncitoare, cu celelalte categorii sociale, aducindu-și contribuția inestimabilă la toate marile transformări revoluționare din patria noastră, la victoria socialismului in România".**

sublinieri

PREGNANŢA DICŢIUNII

La prima vedere, în noua lui carte,[1] Mircea Martin nu face decît să jaloneze, cu abia uşoare retuşuri, traseul gîndirii unor critici şi esteticieni. De fapt, cum spune despre unul dintre ei, el însuşi se dovedeşte în stare de a-şi obliga obiectul „să-şi dezvăluie o complexitate neanunţată de aparenţele lui" (p. 154). Mai exact, complexitatea e anunţată, fiind vorba de scrieri de Valéry, Marcel Raymond, Vianu, G. Călinescu şi alţii, însă Mircea Martin, cum iarăşi afirmă despre acelaşi Bousoño, „Acolo unde alţi exegeţi şi teoreticieni nu mai pot disocia (...) înaintează prodigios" (p. 187). Însă nu ca să dovedesc lucrul acesta ştiut scriu articolul. Ce vreau să sintetizez şi apoi, parţial, să discut este substanţa speculativă a cărţii, aceea care o face să fie desfacerea dinăuntru a titlului ei.

În punctul de pornire, nimic neobişnuit. Ca atîţia, astăzi, Mircea Martin perseverează, o mărturiseşte, „în a-l considera pe critic un scriitor" (p. 195). Nici în punctul de vedere asupra creaţiei, deşi actual, nu e de găsit ceva nou. Ce caracterizează efortul creator – pe al criticului ca şi pe al scriitorului – este că în planul lui „conţinutul şi forma nu se mai pot disocia" (ibid.). A face să fuzioneze conţinutul şi forma, mai defineşte criticul, înseamnă a avea stil, iar „în literatură nu există autenticitate care să nu fie produsul unui stil" (p. 194).

Argumentarea personală abia de aici începe, cu un al doilea punct de pornire, incitant şi surprinzător. După ce păruse să intre, cuminte, în corul cam monoton de la o vreme al celor ce afirmă fără să prea explice statutul literar al criticii, Mircea Martin se detaşează brusc printr-o propoziţiune îndrăzneaţă: criticul este scriitor în măsura în care nu seamănă cu ceilalţi scriitori. Ce au toţi comun este de a nu scrie la capătul căutării, ci căutînd cu creionul în mînă. Şi unii şi alţii gîndesc scriind, însă în timp ce pentru alte categorii de scriitori a gîndi este un verb cu înţeles cuprinzător, pentru critic, el trebuie luat în sensul cel mai strict: a gîndi înseamnă a produce idei. Prin urmare, criticul va avea stil, căci asta înseamnă a fi scriitor, dar va avea „un stil al ideii", eventualitate pe care, cum cu un frumos orgoliu subliniază autorul, „atîţia nici măcar n-o întrevăd" (p. 193). Iar prin **dicţiune,** tocmai acest lucru îl înţelege: a formula idei într-un fel inconfundabil. Îşi completează opinia cu o observaţie a cărei valabilitate o lectură recentă îmi permite s-o verific. În critică, spune Mircea Martin, „ideile se vestejesc mai repede decît interpretările" (p. 132), însă o bună dicţiune „ar putea reprezenta o şansă suplimentară de longevitate" (p. 204). Aşa se şi întîmplă. Recitindu-l de curînd pe Sainte-Beuve, am fost uimit să constat chiar mai mult: nu atît interpretările, cum mă aşteptam, ci tocmai ideile, perimate sau nu, m-au reţinut – prin puterea de convingere a dicţiunii – îndeosebi.

De fapt, dicţiune nu înseamnă numai felul de a formula o frază. Ea presupune, pentru ca însuşirea artistică a criticii să fie mare, recompunerea unei arhitecturi de idei (p. 202). Gîndind astfel, Mircea Martin gîndeşte lovinescian. În **Memorii,**[2] E. Lovinescu prezentase cele trei etape ale evoluţiei sale ca pe tot atîtea nivele ale criticii. Critica cea mai de jos o practică cine, crezînd că numai expresia îi poate rezista vremii, elimină sistematic ideile generale. Va fi o critică lipsită de precizie şi autenticitate, edulcorată, spongioasă, stagnantă, diluată, fără desen. În stadiul mijlociu, se recuperează cugetarea şi se alcătuieşte o terminologie proprie. Pe de altă parte, însă, ideile, înecate în materie şi pitoresc, se pulverizează în propoziţii lapidare, simple, chiar eliptice. La critica superioară se ajunge printr-un proces de amplificare şi abstractizare. Într-un stil mat, alb, cu evidentă ocolire a imaginii, într-un efort lucid se urcă spre austeritate spirituală prin ordonarea ideilor în vaste arhitecturi.

Ce ar putea să pară rigid şi abrupt în concepţia lovinesciană a lui Mircea Martin, se mlădiază, căci criticul pompează sînge cald în capilarele întregului sistem. Oricît ar fi de frumoasă arhitectura lui, deoarece nu coerenţa pură a speculaţiei este de urmărit, sistemul nu trebuie fetişizat (p. 153). Altfel, există riscul de a se sacrifica specificul criticii, lăsînd-o să alunece către teoria pură. Estetica şi critica nu se vor confunda, aşa cum pare să preconizeze Gaëtan Picon (p. 123). Pentru ca arhitectura speculativă să-şi păstreze caracterul critic este necesar ca ea să fie vitalizată de observaţiile ce decurg din contactul în permanenţă menţinut cu operele. Iar ce se naşte din contact este emoţia. Criticul nu se va feri de emoţie (p. 166). În general vorbind, el işi va personaliza exegeza. Va comunica idei, însă şi felul său propriu de a le trăi (p. 6). N-o va face cu zgomot şi spectacol, bineînţeles. Idealul ar fi pentru Mircea Martin ca accentul personal să fie produs de o „emoţie originală, infinit decantată" (p. 83). Cu alte cuvinte, o critică de felul celei a lui Tudor Vianu, deşi nu una în totul identică aceleia. Violentîndu-şi devoţiunea, autorul, prob pînă la capăt, se întrează în legătură cu doctrina şi, probabil, chiar cu practica lui Vianu „dacă subiectivitatea iniţială nu e neutralizată de coerenţa impersonală a sistemului" (p. 100). Soluţia lui, în întregime – cred – acceptabilă, este o austeritate ce nu merge pînă la eliminarea a ceea ce numeşte ‚metaforă teoretică". Soluţia lui, deci: „o rigoare încarnată" (p. 203). O idee despre ce înţelege prin aceasta poate da o frază ca următoarea, precisă şi „încarnată" în acelaşi timp: „Demonstraţia înaintează în valuri ce se acoperă, se neagă unul pe altul pentru a se regăsi apoi la acelaşi ţărm pe care îl limpezesc" (p. 190).

Totuşi, de ce n-aş recunoaşte, de o anumită ezitre în legătură cu relaţia dintre ideile de mai sus şi critica literară nu mă pot feri. E drept, Mircea Martin face specificaţii liniştitoare: „...arta este filosofică şi nu filosofia artistică" (p. 100), spune el. Împreună cu Tudor Vianu găseşte că „adevărata frumuseţe a filosofiei nu e de ordinul sensibilităţii, ci al abstracţiunii" (p. 101), părînd să distingă net între filosofie şi critică, de vreme ce, cum ne amintim, autorul îl consideră pe critic un scriitor. Mai adaugă şi lămurirea ce pare decisivă: „...numai îndeplinindu-şi funcţia specifică fiecare dintre ele poate aspira la virtuţile celeilalte" (p. 107).

Însă de ce, dacă lucrurile stau aşa, mai spune, şi încă în concluzie: „Din unghiul discuţiei noastre, critica şi filozofia au aproximativ acelaşi regim" (p. 203)? Argumentul ar fi următorul: „Forţa de inaugurare a unei gîndiri, simetria revelată a ideilor, drama lor exemplară şi – probă supremă – coincidenţa cu faptele, toate aceste determinări sfîrşesc prin a provoca o reacţie artistică" (p. 101). Aşa este, nimic de zis, dar nu avem aici de a face cu o reacţie estetică, pe care orice demonstraţie ştiinţifică reuşită le-o stîrneşte cunoscătorilor? Alta, prin urmare, şi cu alte mijloace, decît cea stîrnită de literatură, inclusiv de critică.

Dintre ideile lui Bousoño este respinsă semnificaţia „iraţională". Într-adevăr, cuvîntul e neplăcut în secolul nostru, sătul de somnul raţiunii, dar nu alungă oare Mircea Martin o dată cu iraţionalul şi o parte esenţială din ce aparţine literaturii? Nu recunoaşte el însuşi că „există emoţii raţionalizabile (şi altele nu)" (p. 167)? Sau cele neraţionalizabile sînt ale poetului, nu şi ale criticului? Dar atunci ce trebuie înţeles prin afirmaţia că şi criticul „este un deţinător de taine, adică un creator" (p. 130)?

Spre exemplu, Mircea Martin scoate la iveală interferenţe interesante între **ideile lui** G. Călinescu şi **ideile** lui Roland Barthes. Însă, am convingerea, s-ar obţine rezultate şi mai fructuoase dacă celor doi critici li s-ar compara personalităţile, **cu şi dincolo de ideile lor.** La fel, sub regimul ideilor sînt comentaţi şi ceilalţi autori cuprinşi în carte, iar comentariile conduc în mod firesc spre capitolul concluziv. Se întrevede, filigranată în toată lucrarea, figura tutelară a lui Tudor Vianu, cu paginile lui „atît de lipsite de farmec aparent şi evitînd, pe cît posibil, metafora sau retorica, întotdeauna ostentaţia, dar impresionînd prin amploarea şi severitatea argumentaţiei, desfăşurată mereu într-o frază de o vibrantă limpezime" (p. 102).

Tudor Vianu este fără îndoială un critic important, iar Mircea Martin îl continuă admirabil, deci nu modului acestuia de critică vreau să mă împotrivesc. În schimb, deoarece observ coincidenţa dintre această critică şi modelul general propus în carte, găsesc modelul restrictiv. Se poate scrie critică şi altfel, vreau să spun. Pe de altă parte, esenţial rămîne altceva: cine gîndeşte şi scrie aşa – iar Mircea Martin aşa gîndeşte şi scrie – nu este un autor de rînd.

Livius CIOCÂRLIE

---

[1] **Mircea Martin, DICŢIUNEA IDEILOR, Cartea Românească, 1981.**

[2] Cf. E. Lovinescu, **Scrieri 2,** ediţie de Eugen Simion, Editura Minerva, 1970, paginile 98, 214–216, 224–225.

PETRU NOVAC DOLÂNGĂ

NOCTURNĂ

Se face în osia zilei tot mai frig
streaşina nopţii încet-încet se frînge,
Umbra bufniţei adună stelele-n poală –
mistreţii-s încolţiţi şi plini de sînge.

E-o linişte bizară-n oglinda fîntînii
oasele pădurii tronznesc înfricoşate;
Rînjesc cîinii în pîntec de lupoaică –
bezna-ţi foşneşte odăjdiile-i bogate.

Cerbul nopţii împetrit lîngă uimiri
işi stîmpără setea cu lacrimi stelare,
Lîngă geamăna somnului ne răstignim –
fruntea-i brăzdată cu vitralii de sare.
Adună umbra bufniţei stelele-n poală,
mistreţii-s încolţiţi şi plini de sînge;
În osul zilei se face tot mai frig –
încet-încet streaşina nopţii se frînge.

JOC

Repetînd, repetînd
prin cîntecul cucilor,
cu degetele-i bătătorite
clopot zidite la gură,
mă striga tata îndelung
de la dansul cailor sălbatici.

Troznind, troznind
deasupra ferigii uriaşe
fagii işi roteau păsările
tocmai după mersul
cailor mei nărăvaşi
înhămaţi la Ursa Mare.

Repetînd, bolborosind
tata îmi fugărea mînziorii
de lîngă apavie –
învăluitoare şi limpede
a fîntînilor astrale.

Alergînd, troznind
copleşiţi pu potcoave de argint
armăsarii stelelor mă duceau
în căruţa cu loitrar din jar
către vămile Căii Lactee.

RĂSTIMP

Vibrează
un duh ca o rouă de vînt
iar ropoteşte
prin mine un cerb selenar;
În raiul
răcorii aş vrea să cuvînt,
bat în cer –
chiar gîndurile-mi le ar.

Miresmele
îmi răsucesc degete-n somn
şi-n tindă
vorbesc în taină seminţe;
Răstimpul
e un frumos şi tînăr domn
care-nrobeşte
albe lucruri şi singure fiinţe.

● miniaturi ● miniaturi ●

Adrian Vasiliu
„ÎN PUNCTUL DE CRIZĂ"
Ed. Eminescu

Din păcate, Adrian Vasiliu nu a reuşit să urmeze sfatul părintesc al lui Adrian Păunescu, pe care-l aflăm de pe ultima pagină a noii cărţi a tînărului poet: **„...să ştii să desparţi poezia de vorbe".** În prima secţiune a plachetei sale, autorul alternează imperturbabil poeme ample (în manieră păunesciană) cu mici eşantioane de lirism de notaţie, bravînd adeseori cu scorţoşenie: **„Înainte de a muri / Împăcaţi-vă cu autorităţile. / În mîna lor se află Autorizaţia voastră de înhumare / / După ce veţi fi murit / Cînd oricum nu mai e nimic de făcut / Staţi cuminţi la locul vostru. / Asta e!"** În restul volumului, discursul se epicizează, pierzîndu-şi prospeţimea avută în poezia modelelor: Bacovia, Minulescu, Eminescu şi, fireşte, Păunescu. Poetul versifică pe teme filosofice (în **Cugetare,** de pildă), dar se sufocă în propria retorică exclamativă: **„E totul scris acolo, ştiu, / Cu litere de-o şchioapă, dar / ca şi distinsul Abelard / Aceeaşi patimă deţiu. / / Tu vrajă a căderii, har / Păcatului din care viu / Dă-mi diagnosticul măcar!"**

Mihail Crama
„TRECEREA"
Ed. Eminescu

Un elegiac senzual, la care actul creaţiei e dublat de conştiinţa poeziei ca formă de trăire în utopia melancoliei abulice, a propriei implicări în lume, este Mihail Crama în noul său volum. Poetul psalmodiază cu glas egal, în versuri adeseori cantabile, cu rezonanţe biblice; poeziile sale sînt, de cele mai multe ori, imnuri rostite în odăi pustii, la ceasul cînd lucrurile se scufundă în colbul amurgului: **„Cum te desfaci în aerul de seară, / eu îţi simt ocrotitoarea umbră; / mă plec adînc la valea sumbră, / tu te petreci îmbobocind pămîntul / cu flori, visînd la umedul tău rai – / O, nu dureri: tăceri acestui gînd bălai, / plutind uşor: înmiresmatul grai".** Tema morţii e dusă pînă la cele mai paradoxale limite ale metamorfozei sale poetice: există pasaje în care pînă şi naşterea e un fel de a muri! Ajuns la deplină maturitate creatoare, Mihail Crama nu mai poate, scriind, da greş.

Lucian Vasiliu
„MONA-MONADA"
Ed. Junimea

Autor al unui discurs liric amplu, Lucian Vasiliu debutează cu unul din cele mai notabile volume ale ultimilor ani. Fantast cerebralizat, din familia spirituală a lui Tonegaru, Lucian Vasiliu e parcă mai decis să ia pieptiş realul: nu puţine versuri sînt manifeste îmbrăcate în toga retoricii ceremonioase, un veşmînt destul de larg însă pentru a permite ironiei să se întrevadă printre pulpanele ei. Poetul este încă nehotărît între poezia fermă a insurgenţei şi tentaţia parodicului şi livrescului, atît de ademenitoare pentru întreaga generaţie din care face parte. Simptomatic pentru ambele direcţii ale momentului este **Poem final: „Hălăduiesc de unul singur într-un oraş / cu peste 300 de mii de oameni. Un cer / ca un imens petrolier în nemişcare: / văd cum Dumnezeu se aruncă sub roţile / silenţiosului tramvai de servici / / Prietenul lucrează în asceză la / Tractatus de impotentia: astfel / izbucneşte incendiul în periferie / explodează inima într-un cîmp minat / / Sare în aer laboratorul alchimic: inima putredă prin care bate vîntul / inimă de piatră la temelia unui edificiu / al cărui nume îmi scapă".** Pe deplin convingător, **Mona-Monada** este un volum ce impune numele unui poet foarte dotat.

Florin Iaru
„CÎNTECE DE TRECUT STRADA"
Ed. Albatros

Florin Iaru este un poet dinamic: o posibilă deviză a poemelor sale ar putea fi „toate curg". Poetul nu ţine seama de obstacole spaţiale ori temporale, mişcarea sa (adeseori burlescă) prin text fiind o formă a manifestării artei poetice. Începutul de viziune există cam peste tot în poemele sale, la fel ca şi plonjările, de la mari înălţimi, în plasa elastică a livrescului (o plasă de siguranţă!): acesta, alături de jocurile de cuvinte şi rimarea cu dezinvoltură, pe cele mai diverse teme, este zeitatea căruia Florin Iaru i se prosternează necondiţionat: **„Ai dormit – a strigat – spune drept / prin sălile lungi coridoarele unde te-am lăsat. / Ai dormit doi ani de vacanţă / ai dormit de la pămînt la lună / ai plîns la Safta măturătoarea / unde te-am lăsat".** Specialitatea casei este însă parodia, combinată savant cu tehnica decupajului. Efectele sînt întotdeauna ironice: **„În aceeaşi ordine de idei / tot eu eram – mai an – / Cînd m-au încolţit doi negri gealaţi / şi un cuţit: – Luaţi domnule – m-au implorat cu buzunarele pline – / luaţi domnule o călătorie / prima dată e gratis".**

Mircea MIHĂIEŞ

Constantin Vișan

ȚARANII

Agricultura este arta iubirii de
pămint iar țăranii sînt slujitorii
cei mai iscusiți ai acestei stră-
vechi arte.

Țăranii seamănă cu copacii.
Rădăcinile lor sînt adinc înfipte
în pămîntul
pe care-l ară și-l seamănă
Și pe care-l iubesc
Așa cum își iubesc
Muierile și copiii, căruța și caii.
Din cînd în cînd
Și-au făcut aripi
Și s-au ridicat în văzduh
Dar numai ca să vadă
De-acolo de sus
Lanurile de grîu
Pentru că pînă la urmă
S-au întors înapoi
La sînul pămîntului
Așa cum a făcut Aurel Vlaicu.
„Veșnicia s-a născut la țară"
Spunea un poet
Pornit spre lume
Dintr-un sat românesc.
Poate din această pricină
Lucrările
purtînd semnătura țăranilor
N-au fost niciodată efemere.
Ele au intrat în istorie,
În folclor și literatură
Fie că e vorba de bătăliile cu turcii
De tragerea pe roată a lui Horia
De Răscoala de la 1907
De furca de tors și de piuă
De doină și de Toma Alimoș
Fie de amintirile din copilărie
Ori de Coloana infinită.
Miorița este pecetea fără de moarte
A drepturilor sacre
asupra limbii române
Ale țăranilor
de pe acest picior de plai.
De pe prispa unui sat
a învățat Eminescu
Să vadă pe cer
Lumina stelei ce-a murit
Și Luchian strălucirea
Fără egal a anemonelor.
Ca niște neadormiți meșteri Manole
Ce nopțile
relele ale istoriei dărîmau
Țăranii au ridicat din nou
Zidindu-și în casa țării
Trupurile subțiate de coasă
Anele și coconii.
Fără jertfa lor
N-ar fi atît de auriu bobul grîului
Și-atît de înalt zborul ciocîrliei.
Oameni ai cîmpului
Țăranii sînt locuitorii planetei
Care trăiesc
cea mai mare parte a vieții
Cu fruntea în soare,
De aici și sufletul lor deschis
Mintea ascuțită și ochii scormonitori.
În albumul de fotografii
al poporului nostru
Spița țărănească
Și-a desenat apăsat
Genele unei nobleți
Care urcă
Pînă în piscul Columnei Traiane.
„Va crește prețul grîului,
Al laptelui și-al cărnii
Al porumbului și-al florii de soare"!
Spun ziarele.
Și dragostea pentru brazde
Și locul satului, al țăranului
În geografia economică
și spirituală a țării . . .
Iată una din cele mai așteptate știri
Din presa contemporană românească.
Moromete se va scula iarăși

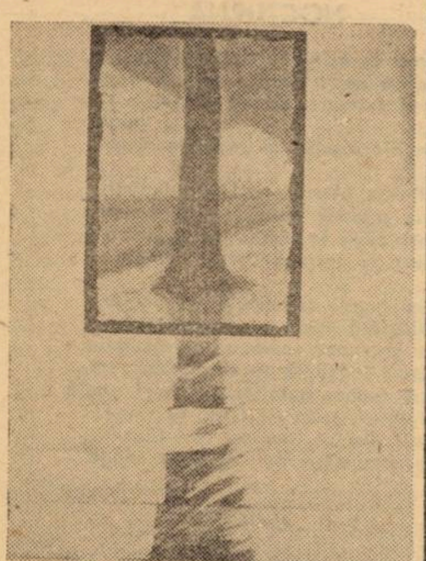
IOAN GNANT: „Umbra"

de dimineață
Ca să plece la cîmp
Bucuros că timpul
Începe să fie din nou răbdător
cu țăranul . . .
Băieții ăi mari
Au dat telefon la primărie
Că se vor întoarce acasă
Să le caute prin pod
sapele și secerile
De nu le-o fi mîncat de tot rugina
Cît au umblat ei pe la oraș
Ca paznici de noapte
Ori ca zilieri în construcții . . .
De-ar fi și Niculae
Să-i vadă cum e contrazisă
Ideea din Imposibila întoarcere.
Păi, asta e chestiunea
Își dau cu părerea preopinenții
Mesei rotunde
Improvizate la fierăria lui Iocan
„La oraș am terminat de construit
socialismul
La toate colțurile
Acu e cazul să-l rotunjim
Și pe-acasă".
„Și ca s-o spui p-a dreaptă
Intervine o altă voce
Să știți voi
Că nici nu se mai putea
Sta acolo la oraș
Toată noaptea mă visam
Secerînd la grîu
Și păscînd caii pe islaz.
Bocăneau cu copitele
De mă trezeam speriat
Că dărîmă tavanul blocului . . ."
Ce țăran își poate uita rădăcinile?
Departe de casă
Se simte stingher
Țăranul e legat de sat
Ca arborele de pămîntul
Din care-și trage puterea.
Drumurile lui cele mai lungi
Au fost pînă la hotar
S-alunge cotropitorii
Pînă la tîrg
Să cumpere sare și gaz
Ori pînă la marginea satului
Să se odihnească
După atîtea istovitoare munci.
Se-ntorc țăranii la matcă
Simt în palme zvîcnetul coasei
Îi amețește vedenia
Grîului dat în pîrgă
Începe primul act
Dintr-o piesă mult așteptată
Pe scena satului românesc:
„Pămîntul care-și redobîndește țăranii".

Octavian Georgescu

COTIDIANA

Bucuria de a învîrti comutatorul
seara, ajuns în fine acasă,
privești perna răvășită de un surîs,
singur între ramele tablourilor,
singur ca o pușcă lăsată pe balustradă,
cu gloanțele ruginite de degetele brizei.
Fierăstraie trec prin rumegușul acelorași clipe.
Frigul unui vis sicîit de apele așteptării.
mereu mai sălcii
și țigarea, otravă perpetuă,
în timp ce țevile psalmodiază o odă casnică.
Tîrziu și departe
sirena unei nave salută o insulă neștiută.

COPACII

Copacii sunt hăcuiți. Rămîne
doar vaierul lor pe zare.
Cine stă să privească cearcănul
lunii, lacrima ei prelinsă în Mare?
Vrăbiile ciugulesc muguri de pin
ca să se vindece de întristare.
Poeții, copacii, luna, stîrnesc
cel mult un semn de exclamare.

REFREN

Te ascunzi degeaba după ușă,
căci vîntul o deschide și geamurile zumzăie
gata să plesnească.
Și în spatele perdelei te ascunzi zadarnic,
căci ploaia bate ca un galop.
Ca un somnambul vîntul se plimbă pe acoperiș.
Are ghiare de pisică, pîndește,
sau poate e o bufniță nemișcată
și doar rafalele ploii aleargă pe sus.
Zîmbești ca unul sigur de sine, dar
copacii se tînguie, loviți, pustiiți,
și iată Timpul, ca într-o poezie de Lenau,
ți-a trimis o frunză galbenă.

DORIN MĂRAN

MAESTRUL

(. . .) Cu cîteva săptămîni în urmă, Teo amintise de un compozitor care ocupa odaia de vis-a-vis, o spusese însă fără vreo intonație deosebită, era doar o consemnare, o simplă trecere în revistă a unor amănunte cu care încerca să mă familiarizeze pentru a-mi face o imagine de ansamblu a casei dar spiritul meu se oprise asupra acestui amănunt, , captivant, provocător trecîndu-l sub lupa imaginației, în timp ce interlocutorul meu continua să mă introducă în atmosfera casei, fără să bănuiască că toate celelalte lucruri îmi erau indiferente. Îl vedeam deja pe compozitor cu pipa în gură și clondirul alături, aplecat la pian între două sfeșnice cu luminările pe drojdie, învăluit în fum, cu fața bîntuită de umbre de neliniște și licăriri extatice, clămpănind și notînd în delir. Într-o seară, ieșind în hol, l-am zărit, stătea cu spatele la mine, bîjbîind cu cheia în broasca ușii. I-am spus bună seara, dar păru să nu mă audă, am repetat deslușit, apăsat, cu vagi inflexiuni de reproș, bună seara, întîi răsuci capul pe jumătate apoi făcînd un vădit efort, se întoarse cu totul și-mi apucă indecis mîna întinsă. A zis de cîteva ori, da, privindu-mă ostil prin lentilele fumurii, crispat, de parcă ar fi avut o plasă de păianjeni pe iriși, în timp ce-mi declinam numele de botez și cel moștenit de la tată care era în provincie și-mi trimitea din an în paști ceva mărunțiș pentru nevoile mele de holtei, părînd să spună, ce vrea ăsta domne, acostează artiștii pe hol? Ursuzenia lui nu mă făcu KO, îl recunoscusem, era un pianist celebru, ei da, o adevărată somitate, îl văzusem de nenumărate ori concertînd la TV ori pe scenă, părea la fel de sobru și inaccesibil ca și pe hol, oricum, artiștii au ciudățeniile lor, sînt mai întotdeauna circumspecți și dificili în fața curioșilor. Un timp i-am făcut jocul, mă mărgineam să-l salut doar, cu un respect mimat, cu politețea aceea pe cît de exagerată pe atît de falsă, și pe care naivitatea provincialului o interpretează ca pe-un semn de prețuire și protecție, maestrul părea mulțumit, avertismentul său prinsese rod, gata, mă pusese la punct, lucrurile erau acum limpezi pentru mine. În general mă sileam să-l ocolesc, ieșeam pe hol numai cînd auzeam că trîntește ușa în urma lui, la telefon vorbeam puțin, afectînd o anume gravitate a tonului, replicile erau scurte și seci, pozam în personaj cu o agendă completă, niciodată dispus să flecăresc. Vezi, vroiam să-i spun, gestul meu de pe hol a fost o conveniență dictată de bunul simț și dacă ai fost încredințat că am dat buzna în viața dumitale întinzîndu-ți tovarășește mîna, ei, cîtă naivitate. Mă dojeneam puțin, atitudinea mea conținea o doză prea mare de cochetărie dar, eram nevoit s-o recunosc, omul ăsta mă stîrnea, prin nepăsarea sa disprețuitoare, simțeam că trebuie să-l stîrnesc și eu răspunzîndu-i cu aceeași monedă, trebuia să cedeze odată și odată, nu se putea să nu-mi bată într-o seară în ușă și să-mi ceară o ceapă sau o țigară, semn că-mi recunoaște prezența, că viața mea nu e tocmai un zero pentru el. Cînd se așeza la pian, începea o adevărată sărbătoare pentru mine, deschideam ușor ușa și mă furișam pe hol, cu respirația tăiată, aș fi vrut să fiu aproape de pian, să urmăresc acel fascinant balet al degetelor, expresia concentrată a feței trăind intens fiecare sunet, acolo era viața adevărată, îmi spuneam, acolo se înălțau focurile acelea mistuitoare care te lovesc și te înalță, care sapă prăpastia aceea de netrecut între tine și lume, pe care doar puntea creației o biruie. Cu toate astea, simțeam că exista o apropiere între noi, pînă și salutul acela artificial de pe hol avea totuși o justificare lăuntrică, simțea probabil ca și mine că dincolo de ușile noastre se afla un alt creuzet uman, o nouă ardere, probabil că ne întîlnim uneori fără s-o știm, că afecțiunea era reciprocă și că doar orgoliul ne împiedica să-i dăm frîu liber. Maestrul ducea o viață obișnuită pentru lumea sa, fără mondenități extravagante. Îi repugna totuși singurătatea, asta era limpede, ori de cîte ori era chemat la telefon, se năpustea pur și simplu asupra receptorului, emoționat, exultînd, ținea conferințe prelungi, golindu-se de singurătate, îmbătîndu-se de propriile-i inflexiuni, de propriile-i cuvinte. De obicei era sunat după recitaluri, felicitările nu mai conteneau, avea emoții la început, era avid de reacția prietenilor dar lanțul cuvintelor de laudă părea să nu se mai sfîrșească, cu fiecare telefon se simțea mai istovit, sonoritatea vocii pălea, reacția prietenilor nu-l mai interesa, era liniară, monotonă, desuetă, nu putea trăi doar prin

reflectarea bucuriei lo
bucuria sa proprie. Exi
meie, o zărisem în cît
vorbind la telefon, o s
va discuții aprinse cu
murit curind, era mar

teom să pun mîna în
rut-o, maestrul ar fi
sa, și-ar fi repudiat pr
jat gestionar la un a
de-o unică și obseda
soția sa. Femeia ast
zgura dragostei, adică
rui oricărui bărbat. p
să de jovialitatea și s
și cercurile sale de p
un soi de virilitate pe
vindu-i doar statura
aproape zilnic, fără c
vreodată ofensată, u
tămîni de-a rîndul, p
unei vacanțe. După l
încerca s-o recupereze
tor de telefon, forma
frigurat, uneori închi
auzea glasul. Cînd s
încerca toate tonurile,
gistrele sensibilității,
vialitate, gravitate, pî
taculoase, semn că r
o doză exasperantă de
Într-o seară, după un
lipsit însă de acele
guitoare, era o pledo
un amestec de virilita
doare, i-a spus, drag
străluci doar prin mîn
de dragoste, asta e.
vreun răspuns, nu cr
răspuns atîta vreme c
tea. Femeia aceea m
că ațîța pasiunea unu

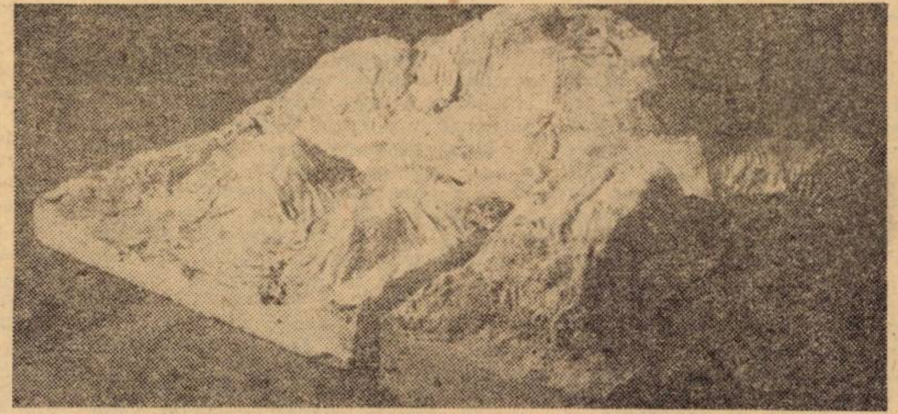
DUMITRU ȘERBAN: „Pădure ascunsă"

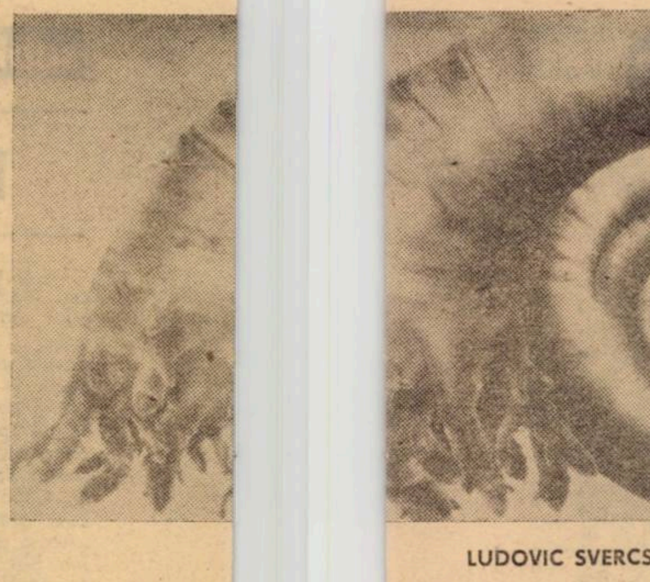
LUDOVIC SVERCSAK: „Melc"

r, avea nevoie de
sta în viața sa o fe-
eva seri, o auzisem
urprinsesem în cite-
maestrul, n-am lă-
ea sa dragoste, pu-

foc, dacă i-ar fi ce-
renunțat la cariera
ietenii, s-ar fi anga-
prozar; era călăuzit
ntă idee: să devină
nu-i dăruia decît
ceea ce putea dă-
ărea mai mult atra-
piritul său, de faima
ieteni, poate și de
care-o ghiceai pri-
olimpică. Se răfuiau
a ea să se fi simțit
neori dispărea săp-
ictisită, în căutarea
ngi ezitări, maestrul
, se apropia șovăi-
numărul aștepta în-
lea de îndată ce-i
e decidea în sfîrșit
își epuiza toate re-
de la tandrețe, jo-
ă la răbufniri spec-
eplicile ei conțineau
obtuzitate și cinism.
discurs sentimental.
tonuri clorotice, tîn-
rie lucidă și tandră,
te spirituală și can-
mea, eu nu pot
e însumi, am nevoie
Nu cred că i-a venit
ed că exista vreun
ît nu exista dragos-
ă revolta nu pentru
i om înșelîndu-i pas

cu pas speranțele, și pentru că adîncea absurdul existenței unui Artist. Odată i-am privit chipul prin ușa întredeschisă, în timp ce maestrul îi vorbea despre dragoste, îl asculta așa cum asculți o rețetă culinară, cu dezinteresul celui care a mîncat toată viața la restaurant. Era fiică de mare poet, crescută în răsfăț, într-un mediu în care se produc libertăți neîngăduite oamenilor simpli, în care educația devine o chestie anacronică, rurală. El era Artistul, cu acea devastatoare putere de dragoste, răscolit de deznădejde și speranțe neîmblînzite, vroia să distrugă cochetăria femeii, s-o facă să-și lepede trufașul veștmînt de „varium et mutabile semper femina". Vorbea ore în șir la telefon (gazda mea era nevoită să iasă în stradă ca să folosească telefonul public, îi era lehamite să bată în furcă) cu un ton de vampă, ce mai faceți bă, v-am sunat ieri pe la cinci, ha, ha, ha, Lulu a fost pe la noi, păi hai să ieșim să ne afumăm la un prînz, bine bă, mai băgați și voi o sîrmă . . . , nu atît discursul mi se părea vulgar, cît tonul care vădea un tupeu nelimitat, cu atît mai mult cu cît telefonul era comun, într-un hol cu ușile camerelor prost izolate fonic și nu în buduarul ei, în care-și potrivea sutienul și-și punea părul pe moațe. Într-o seară, tocmai isprăvisem o nuvelă la care lucrasem aproape trei săptămîni, am ieșit în grădină să fumez o țigară. L-am întîlnit pe terasă, maestrul părea în formă, ea hohotea la calambururile sale. Era o seară de vară înnebunitoare, iasomia făcea ravagii în jur, regina nopții era în flăcări. I-am invitat la un pahar. Maestrul exulta, pomeții obrajilor îi străluceau în lumina florală, nu-mi închipuiam c-o să mă refuze, știam că oamenii fericiți au adesea o mare disponibilitate sufletească pentru cei din jur, dar ea se grăbi să-mi răspundă pe un ton de educatoare care se adresează tărăgănat țîncilor de la grupa mică, și acum hai să cîntăm un cîntecel, ciobănaș cu oi la munte . . . , că nu se poate, că trebuie să facă mîncărică. Am rămas buimac, nu atît în fața refuzului, ci din pricina acelui diminutiv penibil, deprimant, mîncărică! M-am retras în odaia mea, pleoștit, era o cădere, ușoară totuși, ca a unui alpinist care știe că frînghia îl va salva, dar că eforturile sale de a atinge încă odată piscul rîvnit au fost zadarnice.

evocări

DOINAȘ

Doinaș a împlinit șaizeci de ani. De necrezut. El însuși spunea parcă nu de mult: „Copilule, ca ieri cutreierai / aceste cîmpuri, înverzite jaruri / ce pîlpîiau ca pe-un imens vătrai !". Scopul acestor rînduri nu este acela de a-i circumscrie și elogia opera, deși prin opera sa exemplară, în primul rînd, Doinaș este al nostru și al viitorimii noastre spirituale. Vreau de fapt să evoc cîteva momente ale revenirii sale în literatură în anii 1955-56, eveniment ce a avut loc tocmai prin revista Orizont, pe atunci Scrisul bănățean, sub conducerea lui Al. Jebeleanu. În vremea aceea eu eram cetățean al orașului Timișoara cu o profesiune bizară ce amuza mult pe prietenii mei, profesiune ce face și obiectul unei proze scrise de Ion Arieșanu, care și el s-a împărtășit nițel de caraghioslîcul acelei soarte, dar în strînse relații cu redacția revistei și în general cu toți scriitorii timișoreni, vai, tineri și foarte tineri în anii aceia. Doinaș se afla în Țara Zărandului, la Hălmagi și Gurahonț, profesor de limba română, după ce nu rezistase în satul său natal: Caporal Alexa (Cherechi) de lîngă Arad.

Ne scriam și ne vedeam destul de des, fie la Arad, unde agapele, dar și discuțiile literare se purtau mai ales în trei, adică și Deliu Petroiu, fie la Timișoara, unde domiciliam eu. De cîteva ori, pe aceste plaiuri, atrași de locul nostru stabil ca funcții, eu referent tehnic în „fulgi și pene" la Timișoara, Deliu profesor de cartier la Arad, se abăteau (și nu rar) cu trebi sau fără, și alți cerchiști precum: Radu Stanca, Ion Negoițescu, Ovidiu Cotruș. Eugen Todoran era deacum și el timișorean.

Aceasta este vremea care, în ceea ce mă privește, a cimentat cîteva prietenii indestructibile. Doinaș încetase să scrie, înțeleg să scrie ca un profesionist, nulla dies sine linea, și se pierdea în nimicuri. Fără să fie un consumator deosebit, ne aducea de la Hălmagi – Gurahonț cîte-o „tărie" de cireașă pură, căreia Deliu și cu mine îi acordam o competentă atenție. Nu înseamnă că Doinaș nu avea la vîrstă aceea o operă constituită, practic însă necunoscută în afară de cîteva poezii tipărite în Revista Cercului Literar, numere ce apăruseră pînă în 1945. Dețineam de la el un manuscris masiv, de circa o sută de poeme, pe care le devoram eu însumi și din care citeam tuturor celor care catadixeau să mă asculte. Euforizat, uneori recitam chiar și în tren cum circulam foarte des de la Timișoara la Arad, „Erau acolo : animale, rodii / mademuri scoase de sub vechi custodii . . . erau excepționelele sale balade, precum: Quinta, Omul din lună, Trandafirul negru, Balada întrebării lui Parsifal etc. Și cinstit vorbind – atunci – în lumea aceea orală, versurile lui Doinaș aveau, deși restrîns, o rezonanță adîncă. Îmi amintesc că în schimbul nostru de scrisori în întîlnirile noastre, plănuisem să scriem

în comun o epopee r
de la eposul popular.
partea mohorîtă, lega
comînd ; Deliu, latura
legată de nuntă, bote
dea lustru final făcîn
tură", dată fiind măie
neînțeles că n-a ieșit
trei în cele din urmă
peei ca gen și produ
nunta, de la început,
aburilor de „cireașă".
Între timp (1956) eu
sul bănățean" primel
cenzii reușind să m

omânească, pornind
Eu urma să scriu
tă de moarte și de
veselă, luminoasă,
z etc., iar Doinaș să
d „punțile de legă-
stria sa artistică. Bi-
nimic, pricepînd tus-
și anacronismul epo-
sul hibrind ce se a-
mort, sub auspiciile
publicasem la „Scri-
e mele poezii și re-
ă fac simpatizat de

scriitorii revistei. Nu a fost greu, fiind eu și plin de entuziasm, să trezesc interesul acestora pentru poezia lui Doinaș. De altfel, Al. Jebeleanu nu era el însuși strein de valorile „cerchiste", ce fulgeraseră pentru o clipă, prin contactarea anterioară a lui Lucian Blaga, mentorul nostru, care va și da cîteva traduceri pentru „Scrisul bănățean" : Faust (1954), Natan Înțeleptul (1955) etc. Astfel că Al Jebeleanu a publicat în 1956 splendida baladă **„Alexandru refuzînd apa"**, ceea ce este echivalent cu **renașterea** lui Doinaș în literatura română și care de acum va începe – dezlănțuit – să lucreze.

Momentele de confuzie nu au fost însă rapid înlăturate, nu din partea redacției revistei sau a Filialei scriitorilor din Timișoara, dar, încă în 1960, eu eram întrebat asupra poeziei **„Mistrețul cu colți de argint"**, dacă este sau nu este o poezie incertă politic. Slavă domnului, s-a înțeles imediat că nu e și poezia și-a putut urma destinul ei de capodoperă, introdusă fiind chiar în manualele de liceu.

Spre marea mea satisfacție, i-am întîlnit deasemenea în paginile „Scrisului bănățean" din acele vremuri pe Radu Stanca, Eugen Todoran, Victor Iancu, Ion D. Sîrbu și alții.

Se poate spune, în acest ceas cînd îl elogiam și iubim pe Doinaș, că revista „Scrisul bănățean" de atunci, continuată de Orizontul de azi, prin rolul său de a recupera și promova mari energii spirituale, mari creatori, și-a creat un titlu inestimabil în contextul istoriei literaturii naționale românești contemporane.

ILIE MĂDUȚA

Ivo Muncian

VERILE NOASTRE, AH, VERI IUBITE . . .

Colegilor de liceu

. . . Și plouă lugubru zarea să-nece,
și vîntul urlă singur și rece
noi sîntem iarăși la numărul zece,
dar vara trece și trece și trece . . .

Tăcute stoluri de-aduceri aminte
cad ruginite pe oseminte,
noi sîntem toți cîți am fost înainte
dar vara minte și iar ne minte . . .

Dansează-n parcuri frunze cernite,
se scurg surîsuri greșit ivite
și bem toți vinuri de mult acrite . . .
Verile noastre, ah, veri iubite . . .

CERTITUDINE

Nu încape îndoiala că m-am prăpădit
printre vise și oprelişti de-a valma
de vor răsuna pe prispa ta clopoțeii,
de-ți vor trece prin minte nebuniile.

Dar eu
răsări-voi
fie și dincolo de orizont
măcar o dată pe an
(la 19 ianuarie)
ctitori-voi pentru noi lumini
cu brațele pline de crini.

Dar eu, sprinten ca un mînz nețesălat,
am să mă zbat
și-am să răzbat
fie și-n inima curcubeului,
fie și-n miez de piatră
pînă la vatra
unde știu că eram frumoși și drepți
și unde m-aștepți
împrumutînd chipul anticilor înțelepți.

O SCRISOARE NETRIMISĂ

Oprește-ți săgețile negre aici,
palma mea e un scut de nepătruns,
stimată Doamnă Noapte,
și du-te aiurea.

Vezi, eu sînt fiul trudei
și-al clinchetului de bucurie a izbînzii
și-mi ard ceasurile neodihnei
arcuind un zbor
în întîmpinarea luminii.

Vezi,
nu sînt decît un om de rînd
în marș spre eternitate.

Vezi, palma mi-e bătătorită
și fruntea transpirată.
Te du, deci, aiurea,
Doamnă Noapte.

Ioan Morar

SONETUL

Sonetul susură (apele lui printre
mari maluri cu flori).
Trasparența aduce privirii giuvaerele
prundului în monturi meșteșugite
azurul senin de care eul liric (ideal)
se încîntă, trubaduri însemnați
rătăcesc în extaz, bărci
cu primadone înviorează malurile,
sonetul susură,
Parnasul vuiește de armonie.
Marii maeștri se sustrag dorinței
ei întregesc tristețea cu structură fixă,
sonetul susură, natura cîntă ordinea,
ordinea cîntă sonetul în care durerea
are un bîzîit neînsemnat

ÎNCONJORUL, ODAIA, PIELEA TA ACOPERITĂ DE PISTRUI

O pădure cu vegetație abundentă, întîmplătoare,
cu o lumină sfîșiată și cărări în dezordine
înconjoară singuratică această Casă a Vînătorii,
odaia cu întîmplări în poziție de tragere
(vezi, închipuirea pune grenade în urmele scrisului meu)
toate ațintite spre ea, așezată în cadra ferestrei, astfel să
deseneze conturul ei, hotarele, tranșeele
din care ar putea țîșni mîinile mele,
zece declanșatoare vii, tremurătoare,
toate ațintite spre ea, încadrate ca pericolul într-o
pulberărie (o, privirile mele de foc)
„pielea ta acoperită cu pistrui, pe care alunecă
mîinile mele, zece declanșatoare vii, tremurătoare,
scriu despre tine și scrisul meu înconjoară
singuratic această Casă a Vînătorii"
„Scriu despre tine, simt cum într-o
pădure cu vegetație bogată, o primejdie
poate fi prezența ta, și ca un iepure
dispare această senzație în desișurile
descrierii.

DUREREA WILKINSON

Numai un fel de a rămîne singur:
să se năpustească asupra ta trompeta care
să-ți umfle întreg trupul (apoi să vezi
boala ta descrisă în cărțile lumii –
să reduci totul la simple legături mecanice:
viteza de sedimentare a hematiilor= viteza de
scufundare a Veneției, înmulțită cu un coeficient
necunoscut, viața să o poți cuprinde în
cele cîteva zeci de feluri de a se combina ale
Carbonului) îndepărtate, mîinile tale trăiesc
într-o crescătorie de nutrii, dintre care se ridică
un glas omenesc „ți-am văzut chipul în visul
unui popor migrator, bătut într-o monedă bizantină,
aplecat asupra unei alchimii în Evul Mediu,
într-un totem al incașilor, vînzînd legume într-o piață
din Atlantida – nu există feluri de-a cîștiga,
ci feluri de a se combina ale Carbonului;
Apocalipsul acesta este –
Grădina Zoologică mănîncă Grădina Botanică"
Numai un fel de-a rămîne singur
înșirui lucruri și întîmplări într-o coerență
pe care o crezi a istoriei – o glaciațiune
după un bărbierit fără iritații,
o croazieră pe Mediterana, o seringă cu
exuberanță, un nou fel de a se combina al
Carbonului, un vers de mare profunzime,
moare împușcat John Lennon, se inventează
un nou aliment, am vizitat nordul Moldovei,
o nouă sintaxă poetică, un nou val . . .
Astfel te așteaptă răbdătoare moartea
și îți vorbește într-o mie de limbi.

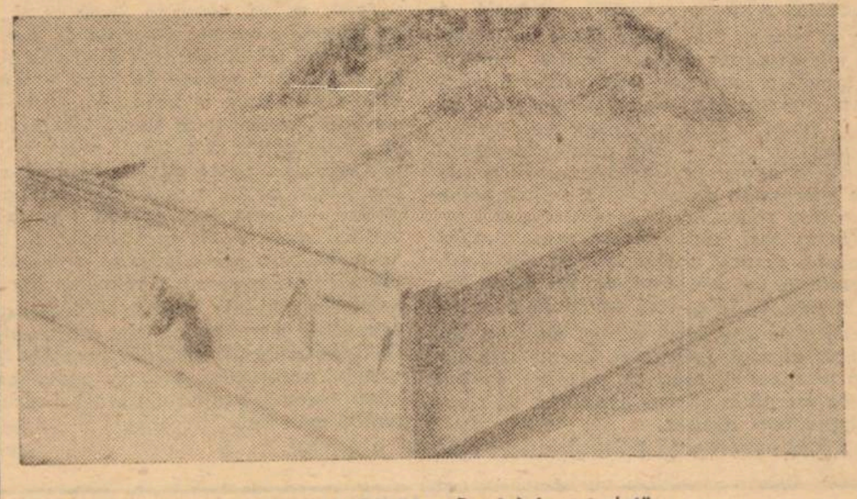
ONISIM COLTA: „Dealul inventariat"

urme pe nisip

IOAN GALEA

Noua generație de artiști plastici, fie timișoreni, fie arădeni, care ființează în acest spațiu cultural, se impune în mișcarea artelor frumoase și ca grupări coerente, dar și ca personalități distincte. Din această tînără grupare, temeinic pregătită, ce intră în arena artei fără temeri și complexe, face parte și IOAN GALEA, ce și-a deschis o recentă expoziție de pictură, în ulei și tehnică mixtă, la CLUBUL PRESEI TIMIȘORENE.

Din parcurgerea și contactul cu lucrările sale, se degajă o primă constatare: organizarea spațiului pe pînză este supusă unei ordini interioare și plastice exemplare. În pictura lui Galea se pot distinge două categorii de lucrări, sau două direcții. Prima, avînd compoziții în care spațiul este supus unei rigori accentuate, redate prin contraste puternice de culoare și adîncime, și compoziții în care culoarea monotonă, stinsă, se întrepătrunde cu schițele primare ale unei geometrii spațiale, sau cu semnele semnificînd presupuse simboluri plastice. Prima categorie pare mai voluntară, mai pregnantă, culoarea neagră, spartă de ferestre de culori deschise, creează sentimentul adîncului insondabil, ca și cum după pereți intangibili de fier, s-ar deschide o trapă secretă după care luminează o lume tainică.

Lucrările care intră în modalitatea a doua, mai rafinate coloristic, ce primesc în corpul culorii, în prima ramă a culorii, o altă ramă, grafică, a desenului și semnului geometric, par mai puțin șocante, dar ele pot atrage în schimb atenția prin rafinamentul nuanțelor, prin adîncimea și spațialitatea tabloului.

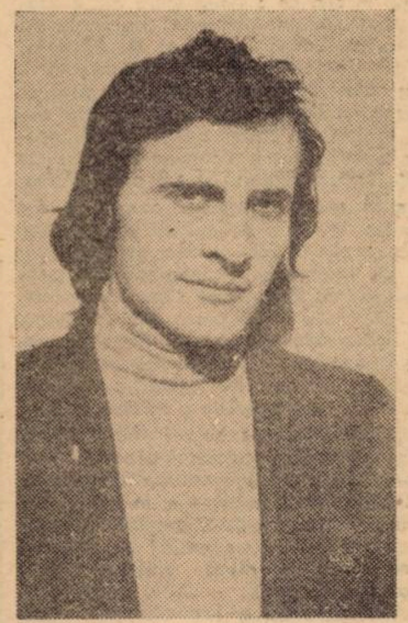

Supus rigorilor unei tehnici mixte, nu numai uleiului în sine, Ioan Galea naște structuri picturale severe, lucrări din care nu se ivesc întrebări existențiale, ci doar interogații la care te supune spațiul abstract al temelor sale, alcătuit cu grijă, cu minuție, sugerînd o severă încleștare a artistului cu formele sale. Căci pictura lui Ioan Galea denotă nu atît febrilitatea unui temperament spontan, locvace, patetic, ci compunerea rece, după reguli grave, prestabilite, a unui univers de semne ce, pînă la urmă, s-ar putea să se constituie într-un alfabet personal obsesiv plastic.

În acest spațiu alcătuit și măsurat cu migală și rigoare aproape scientistă, uneori, totuși, culoarea pare a primi sentimentul patimei, descătușată sentimental, izbucnind cu o forță nebănuită, ca în tabloul, imaginînd un întuneric orb, primordial, din care, arareori, se ivește începutul unei noi constelații apărînd, albastră, născîndă, din haos. Alteori, din straturile dispuse alternativ, apar nuclee concentrice, pulsînd în mici corole, luminate, sugerînd spații astrale în care se nasc sîmburii de foc ai vieții.

Oricum, lucrările din expoziția tînărului artist denotă curajul abordării plastice dintr-un unghi nou, în care și această pictură se înscrie, ca și o tehnică bine strunită, unde intră inteligență, cultură și doza de fervoare specifică unei vîrste.

Ion ARIEȘANU

O ANTOLOGIE A SPECTACOLELOR...

teatru

Ne-am obişnuit şi aşteptăm cu un interes permanent viu manifestările de rezonanţă naţională organizate cu ritmicitate de ATM – secţia de critică teatrală. O dată pe lună, deci, un eveniment teatral. Şi aceasta a fost la inceputul lunii martie „Festivalul itinerant de teatru – Antologia spectacolelor cu piese româneşti" care s-a incheiat cu simpozionul „Teatrul şi publicul său". Organizatorii au selecţionat un număr de texte importante din dramturgia contemporană in majoritate incitante şi ca rezolvare scenică. Evenimentul festivalului a fost considerat, intr-o apreciabilă unitate de opinii, spectacolul cu piesa „Jocul vieţii şi al morţii in deşertul de cenuşă" de H. Lovinescu – regia Dan Micu, scenografia Mihai Mădescu (al Teatrului „Nottara" din Bucureşti). Este tulburător limbajul in care regizorul reuşeşte să-şi formuleze concepţia, găsind intotdeauna echivalentul scenic al metaforei din text. Piesa lui D. R. Popescu, „Studiu osteologic al unui schelet de cal dintr-un mormint avar din Transilvania", montată la Teatrul Naţional din Timişoara de Ioan Ieremia cea mai interesantă lectură scenică de pină acum a textului), ne-a prilejuit intilnirea cu un spectacol lucrat „in forţă", dar mai puţin unitar decit cele cu care ne obişnuise regizorul (o rarefiere uşor detectabilă in reprezentaţia de la festival, mai ales in partea a doua a spectacolului). Excelentă scenografia Emiliei Jivanov!

Personal, credem in spectacolele perfectibile in timp ca şi in posibilitatea degradării lor, după un număr de reprezentaţii. In prima situaţie ni s-a părut a fi „Echipa de zgomote" de Fănuş Neagu, regizor Alexa Vissarion (Teatrul Giuleşti) şi „Concurs de frumuseţe" de Tudor Popescu, regizor Alexandru Tocilescu (Teatrul de comedie). In cea de a doua stare am descoperit spectacolele: „Interviu" de Ecaterina Oproiu (la Teatrul Bulandra) şi „Miriiala" de Paul Cornel-Chitic (la Teatrul Mic). Foarte comentată reprezentaţia clujenilor cu piesa lui Teodor Mazilu „Mobilă şi durere" o posibilă citire, admisă la premieră de autor (afirmă Valentin Silvestru in prefaţa spectacolului). Ni s-a oferit o descifrare in cheie superficial comică şi am fi dorit-o intr-una dramatică. Dar faptul rămine implinit. Scenografia este surprinzător de inestetică şi nefuncţională pentru autorul ei (admirabil in spectacolul Teatrului Nottara cu piesa lui Lovinescu, ca in atitea alte spectacole). Suita de monologuri obositoare care poartă titlul „Cartea lui Iovită" de Paul Everac a fost audiată in linişte de public şi interpretată cu lăudabile eforturi de actorii Naţionalului din Tg. Mureş. Un spectacol proaspăt, mereu altul de la o reprezentaţie la cealaltă, un spectacol de improvizaţie, in sensul bun pentru că textul conferă deplină libertate fanteziei, a fost „Intre etaje" de Dumitru Solomon jucat de clasa profesor Amza Pellea, de la I.A.T.C. – „I. L. Caragiale". Noutatea absolută a festivalului a fost chiar conceperea lui in formula de dialog permanent, realizatori, spectatori. Inaintea fiecărui spectacol un critic (Valentin Silvestru, Stelian Vasilescu, Ion Cocora, Valentin Taşcu, Margareta Bărbuţă, Ion Toboşaru, Mircea Ghiţulescu) prezenta piesa in relaţie cu autorul şi in contextul operei sale, iar după spectacol publicul era cel care, invitat la discuţii, işi exprima părerea atit asupra textului cit şi a spectacolului. Şi in urma celor intimplate se impune observaţia: avem un public avizat, exigent, obişnuit cu toate formulele de spectacol oricit de indrăzneţe ar fi ele şi că acest public aşteaptă mai ales marile spectacole, marile texte, importanţii regizori şi ideile in spectacol. Spuneam la inceput că am participat la un festival itinerant, deoarece spectacolele s-au repetat in mai multe oraşe – unele lipsite de teatre profesioniste, iar dialogul cu publicul a continuat şi aici la fel de susţinut.

In orele afectate simpozionului final s-au spus multe in legătură cu acest „personaj" important al teatrului nostru – publicul. Un interesant punct de vedere a susţinut Maria Vodă Căpuşan privind modul in care publicul repectează actul scenic făcind disocierea: aceptare activă sau pasivă. Emanoil Enghel a schiţat o analiză sociologică a publicului, Doina Modola a dezvoltat ideea unicităţii şi irepetabilităţii spectacolului – fiecare reprezentaţie insemnind de fapt un alt spectacol cu un alt public, iar Paul Cornel Chitic, neacceptind teza prin care se recunoaşte publicului obişnuit calitatea de a valida actul scenic, mărturiseşte că tocmai de aceea scrie un teatru prin care violentează mereu spectatorul, pentru a-l atrage in scenă şi a-l implica mereu. Prof. Ion Zamfirescu şi regizoarea Sorana Coroamă au vorbit despre modul de a participa la actul teatral al spectatorului antrenat de o anume stare de emoţie. Criticul Ion Cocora şi scriitorul Constantin Cubleşan, directorul Teatrului Naţional din Cluj-Napoca, (gazdă a manifestării) au apreciat, in perfectă cunoştinţă de cauză privind greutăţile pe care le implică organizarea unui asemenea festival, ca reuşită manifestarea tocmai datorită modului in care publicul a primit-o şi aplaudat-o.

Prima ediţie a „Antologiei..." a demonstrat că foarte exigentul şi receptivul nostru public doreşte un teatru de calitate, cu piese serioase, că mai ales la problemele mari, grave şi majore este sensibil, că ştie să ridă cu seriozitate şi să aplaude cu inţeles.

Liana **COJOCARU**

memento

Revista „ARTA" la Timişoara

Iată, la numai două săptămini după ce viaţa muzicală a Timişorii devenise centrul de interes al unei redutabile echipe de muzicologi bucureşteni, o altă „breaslă" artistică beneficiază de un gest similar: plastica. Din iniţiativa revistei **Arta**, aflată in preajma unei aniversări – 30 de ani de la apariţie –, redactorii şi un grup de colaboratori şi-au propus să radiografieze fenomenul artistic pe care numai expoziţiile nu-l pot revela in suficientă măsură. Pornind de la ideea că cifra cea mai importantă de artişti se află in Bucureşti, aflat mereu, prin forţa lucrurilor, in atenţia revistei, informaţia şi analizele operate de „Arta" s-au referit prevalent la acestea, atelierele din celelalte centre artistice ale ţării răminind destul de puţin cunoscute. Descinderea la Timişoara urmează unor vizite similare la Cluj-Napoca şi Iaşi, pe care, sintem informaţi de redactorul şef al revistei, prof. univ. dr. Vasile Drăguţ, **Gazette de beaux arts** le semnalează ca pe un eveniment de interes.

In cele trei zile petrecute la Timişoara şi Lugoj criticii Vasile Drăguţ, Paul Petrescu, Mihai Drişcu, Horia Horşia, François Pamfil, Gheorghe Vida, Andrei Pintilie, Magda Cârneci, Călin Dan, Marius Tătaru au intreprins vizite in peste 50 de ateliere ale pictorilor, graficienilor, sculptorilor, artiştilor decoratori timişoreni şi lugojeni, la Muzeul Banatului, in zonele de interes arhitectural ale municipiului Timişoara. Intîlnirea din 1 aprilie cu membrii Filialei Uniunii Artiştilor Plastici şi ai Cenaclului tineretului, s-a constituit intr-un fructuos schimb de informaţii şi opinii. Participanţii la discuţie (Vasile Drăguţ, Zoltán Molnár, Constantin Flondor, François Pamfil, Victor Gaga, Dumitru Pălălău, Paul Petrescu, Horia Horşia, Jecza Peter, Elena Tulcan, Gabriel Popa şi Coriolan Babeţi) s-au axat in principal pe citeva teme ale creaţiei plastice de interes stringent in acest context: calitatea de centru artistic prospectiv a Timişorii, pledoaria pentru profesionalitate in artele plastice, necesitatea integrării acestora in peisajul urban, a colaborării cu arhitecţii şi urbaniştii, combaterea fenomenului kitsch, educarea estetică a publicului etc.

Conferinţa de presă, din data de 2 aprilie, intilnirea cu tov. Augusta Anca, preşedintele Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă, vizitarea ansamblului arhitectural Piaţa Unirii, precum şi participarea la vernisajul expoziţiei de sculptură Bata Marianov (Galeria Pro Arte din Lugoj) au răspuns pe deplin intenţiilor acestei acţiuni: „Scopul nostru este de a stirni o stare de veghe şi de interes pentru ce se intimplă in atelierele din toată ţara şi iată, acum din Timişoara" (Vasile Drăguţ).

I. PANTEA

cenaclu

Cenaclul literar al Asociaţiei scriitorilor din Timişoara a marcat sărbătorirea a 130 de ani de la naşterea lui I. L. Caragiale prin conferinţa istoricului literar dr. Iosif C. Pantea „Caragiale şi teatrul modern" şi prin spectacolul formaţiei THESPIS a Casei tineretului din Timişoara cu **Zgura**, spectacol realizat pe baza piesei „Conul Leonida faţă cu reacţiunea". Regizat de **Diogene Bihoi** cu contribuţia lui **Teofani Manos** (absolut remarcabilă), **Doru Maniu**, şi a altor cunoscuţi artişti amatori, **Zgura** a scos in evidenţă valenţele actuale ale teatrului caragialian. La discuţiile pe marginea spectacolului au participat: **Gh. Leahu, Cornel Ungureanu, Iosif Cheie-Pantea, Marian Odangiu, Marcel Tolcea, Carmen Odangiu,** şi alţii. In şedinţa viitoare va citi proză **Acvilina Biräescu,** referat **Carmen Odangiu.**

muzică

INTEGRALA SCHUMANN

Ambiţios in a menţine Filarmonica in obiectivul interesului unui public tot mai numeros, care bate cu solicitudine la porţile instituţiei, **Remus Georgescu** formulează ingenioase soluţii spre a declanşa spiritul de eveniment de care avem nevoie spre a putea pătrunde, incorpora, intre elementele vitale ale echilibrului nostru, frumuseţea muzicii. Intre soluţiile imaginate figurează şi curajoasa abordare a unor lucrări aflate in mod obişnuit sub cota de certitudine a interesului pentru Beethoven ori Brahms, de pildă. Mai concret, este vorba despre **integrala simfoniilor lui Schumann,** romantic de cea mai fină esenţă, dascăl al lui Brahms şi mentor spiritual al esteticii romantice. Lucrările sale descoperă, sub stereotipia formulelor preferate de clasicism, fiorul intim al confesiunilor rostite in şoaptă, dar şi dezlănţuiri dramatice ce depăşesc cadrul limbajului beethovenian prin stringenţa disonanţelor inscrise ferm în partitură. Schumann, poet al pianului, şi-a dat măsura personalităţii sale artistice şi pe parcursul celor patru simfonii, pe care le vom putea audia „in direct" in săptăminile care urmează. Debutul a fost la un nivel de referinţă. Pasagiile spinoase ale cordarilor au fost depăşite magistral, de parcă am fi avut in faţă un mănunchi de solişti, sincronizaţi impecabil. Solo-ul cornului, flautului sau oboiului au vizat cote valorice foarte ridicate, demne de a fi reţinute pe memoria discului, ca mărturii ale nivelului acestei instituţii bănăţene de frunte. Perfectibil ne-a apărut pe alocuri acordajul alămurilor.

Remus Georgescu şi-a conceput arhitectonica **Simfoniei I,** „a primăverii", subliniind solarul exploziv al temelor atit de exuberante, ce revin ca intr-o euforie mereu reînnoită de variaţiuni timbrale, tonale, ritmice. Doar partea a III-a, prin accentele sale încărcate de peroraţii dramatice vine să prevestească parcă scherzo-ul ultimei simfonii. Dar pină acolo va fi cale lungă...

Solistul serii, violonistul **Daniel Podlovschi,** ne-a oferit o versiune plină de eleganţă a Concertului nr. 7 in **Re de Mozart** – cadenţele aparţinind lui Enescu. Comparativ cu omonimele mozartiene ale lui **Ştefan Ruha** – la care reperul fundamental pare să rămină viteza tempo-ului – interpretarea lui Podlovschi ne-a apărut caligrafiată cu grijă, meticulos, cinstind spiritul acestei muzici şi convingindu-ne de seriozitatea culturii sale stilistice.

Doru **MURGU**

„Copacul"

plastică

In faţa genericului expoziţiei poţi fi incercat de sentimentul „luptei nedrepte" dintre cei 14 artişti arădeni (ce par brusc prea indrăzneţi ori prea tineri) şi prestigiul vocabulei. Simbol de o vastă vitalitate, arhetip omologat in toate culturile lumii, el are prestanţa inhibitorie a istoricităţii. Dinamismul său structurează inţelesurile necosmosului, miezul său conciliază polarităţile de sens ale vieţii şi morţii, ale „iluminării" şi căderii. Dar iată că, tocmai incercind să-l denotezi, nu faci decit să-l risipeşti sensurile in generalitatea altor vocabule. Nimic din ce priveşte acest simbol mărginirii, ordonate de legea centralităţii – trunchiul său e coloană vertebrală a axial nu e străin vreunei culturi şi unui timp al istoriei. S-ar putea spune că inţelesurile se distribuie in structura sa simbolică, intr-un deplin respect pentru modelul său natural. Căci am putea repera rădăcini, trunchi şi ramuri de sens alcătuind fatalmente atributul arborescenţei. Simbol care-şi dispută deci in conştiinţă, locul cu imaginea banală a copacului obiectual. Să te inhibi in faţa simbolului sau, dimpotrivă, să ai capacitatea de a debanaliza copacul natural? – intre aceste interogaţii se consumă expoziţia unui grup ce se exprimă in primul rind arborescent faţă de „tema" aleasă. Esenţială in dezobsedarea de autoritatea paralizantă a simbolului ne pare a fi ingenuitatea cu care este asumat motivul copacului. O ingenuitate ce-l relaxează pe creator in impactul cu forma. Hipostaziată, recomandarea poetului („De vrei să trăieşti / viaţa unui copac / inconjoară-l cu acel spaţiu lăuntric din tine", Rilke) o vom citi pe simezele expoziţiei in reverenţa ori detaşarea, acribia ori pasionalitatea cu care morfemul copacului e pus in pagină. Să ai insă voinţa de a te ordona in apropierea – dacă nu chiar in interiorul – unei atari opţiuni de grup, inseamnă a proba elementar spiritul de sacrificiu al unui eu creator, uneori supradimensionat. Se poate deduce că din această perspectivă, ceea ce contează nu sint atit semnificaţiile experimentului plastic, cum se enunţă in afişetul expoziţiei, cit efectul acestei experienţe morale, ca temei al infăptuirilor comune.

Dacă nu toţi vor fi reuşit un răspuns de egală performanţă artistică in faţa propriei opţiuni, truismul, cum şi comentariile noastre in casete onomastice nu pot scinda confortul spiritual al unui atare ansamblu sinergic. IOSIF STROIA: Linia, aici o haşură intransigentă cu sine, un respectabil exerciţiu de caligrafie abstinată, orientală in exactitatea ei, este semnul unic al unor siluete ilustrind savuroase şi subtile alianţe ludice ale vocabulei „copac" cu alte imprevizibile cuvinte: „copachiul", „copacopyright", „copacamaieu", „ingegni" in care pulsează fertil persuasiunea poeziei lui Şerban Foarţă. ONISIM COLTA: Un desen pertinent ghidat de intenţiile paroxistice ale iluziei işi găseşte refugiul in rafinate asociaţii ale reprezentantului scriptural. Un peisaj montat halucinogen in spaţiul unui sertar – „Deal inventariat". LUDOVIC SZVERECSAK: Plasticitatea emfatică, grotesc expresivă a volumelor, cheamă nostalgiile unor fantasme obiectuale, glosind in jurul unor improbabile metempsihoze ale spiralei: copac, păianjen, impachetaj. GNANDT IANOS: „Intervenţiile" de pictură pe fotografie numesc demersul de poetizare al unei obiectivităţi prea distante altfel. DORU PĂCURAR: Laconic construite şi logic articulate unei cloazonări a culorii, altfel cultivată in armonii de email – semnele sale – o „seră" de pildă – radiază o stranie demnitate a arhaicului. DUMITRU ŞERBAN: Ansamblul sculptural „Pădurea ascunsă", conceput ca studiu topografic, emite in specia unei tensiuni expresive care se citeşte poetic şi cultural: poetic ca orice incitaţie a unui obiect voalat, cultural prin analogie poate cu „muntele impachetat" pe o coastă australiană. Cu mai puţine lucrări pentru a putea discuta coerenţa cu sine a unui artist şi tipul său de respiraţie – numim doar desenul sigur al Evei Stache, intr-o imagine cu metaforă catoptrică asemeni, din acest unghi, cu cea a MIHAELEI PĂCURAR la care concilierea lirismului cu o grandilocvenţă a formei pare un gest familiar. Spontan sensibilă, DELIA ŞERBAN expune un peisaj de taină nocturnă, incadrat de gracilele plimbări ale liniei din gravurile MARIEI TAMAŞ. Expresive ca microambienturi sau ca posibile extrapolări monumentale sint propunerile lui FRANCISC KISS, CORNELIA JOSAN KOCSIS, ZOLTAN STEINHÜBEL ori DAN MARIA. ELENA MUNTEAN, invitată ca semn al alianţei generaţiilor, e complimentul pe care tinerii il adresează mentorilor şi prin a căror prezenţă aceştia din urmă ii recunosc – cum şi sint – drept colegi ai unei maturităţi artistice.

Coriolan **BABEŢI**

C.I.A.T. BRAȘOV

INTREPRINDEREA DE PIESE AUTO SIBIU

În centrul preocupărilor, utilizarea activă a mijloacelor circulante

O condiție importantă a funcționării eficiente a oricărei intreprinderi o constituie organizarea judicioasă a aprovizionării tehnico-materială ca element complementar și inseparabil al procesului de producție, fiindcă nu se poate concepe o derulare ritmică, neintreruptă a producției, creșterea productivității muncii și folosirea integrală a timpului de lucru al mașinilor și oamenilor, micșorarea costurilor și, in general, o producție de calitate, fără asigurarea din timp a unei aprovizionări corespunzătoare.

Această orientare in derularea procesului economic insușită de colectivul de specialiști ai Intreprinderii de piese auto Sibiu, constituie o pirghie eficientă pentru perfecționarea intregii activități.

Utilizind cu pricepere și simț gospodăresc mijloacele circulante puse la dispoziție, acest colectiv a reușit, in bună parte, să armonizeze latura financiară a producției, in așa fel incit problemele prioritare ale activității să fie satisfăcute integral și oportun.

Firește că utilizarea activă a mijloacelor circulante a implicat in primul rind accelerarea vitezei de rotație a acestora, acționindu-se in direcția depistării imobilizărilor materiale.

Pentru a se rezolva acest deziderat major al perfecționării procesului de aprovizionare s-au supravegheat continuu stocurile de materiale, urmărindu-se o balanță echilibrată in strinsă corelație cu sarcinile de producție. Acest mod elastic de folosire operativă a fondului de rulment a dat posibilitatea valorificării și repunerii in circuitul economic național a unor importante repere de materiale, temporar excedentare in această unitate.

Știindu-se că la nivelul economiei naționale există repere cu balanță deficitară, I.P.A. Sibiu propune spre valorificare o parte din imobilizări, identificate recent, după cum urmează:

BARE TRASE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului		Cantitatea	P/U	Valoarea
Ø 6	OL 50	4 510	4,70	21 197
Ø 42	OL 42	1 030	5,54	5 706,20
3[illegible]	OLC 10	2 151	5,75	12 368,25
100	OLC 20	3 024	2,68	8 104,32
18,5	OLC 45	6 138	5,68	34 863,84
16,5	OLC 60	1 461	6,22	9 087,42
19	15 CN 15	2 786	7,09	19 752,74
14,5	OLC 35	30 000	5,57	167 100
26	AUT 12	10 483	6,19	64 891,63
28	AUT 12	11 020	5,88	64 797,60
52	AUT 12	74 146	6,52	483 431,92
30	18 MO 10	8 185	8,57	70 145,45
20	50 VC 11	4 738	10,60	50 222,80
36	50 VC 11	10 250	6,47	66 317,50
24	41 MOC 11	3 160	8,75	27 650
14	40 C 10	5 443	9,07	49 374,36
patrat 90	50 VC 11	7 710	4,86	37 470,60
Ø 14	21 MOMC 12	2 110	11,23	23 698,67

PROFILE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului		Cantitate	P/U	Valoarea
Ø32	OL 44-2k	4 800	4,11	19 728
18	OL 44	2310	4,24	97 941,40
32	OLC 50	1099	3,77	4 143,23
53	21 MOMC 12	2009,80	3,88	7798,02
20	OLC 35	9613,80	3,91	37 589,96
28	13 CN 30	5 879	8,92	52 440,68
36	41 MOC 11	19 788	6,16	121 894,08
la [illegible]0 ×25	OLC 45	24 596	5,73	140 935,02
[illegible]6 ×20	OSL [illegible]	10 275	3,55	36 476,25
[illegible]0 ×12	OL 37—2k	3781	3,25	12 288,58
60 ×10	OL 42—1k	2530	2,85	7 212,21
60 ×6	OLC 15	15 782	3,92	61 867,4
30 ×14	OL 50	21 237	3,72	79 001
patrat 75	W 7147	7 891	10,56	83 328,96
85	W 7035	15 873	4,84	76 825,32
UNP 160	OL 37	10 735	3.43	36 821

ȚEVI CONSTRUCȚII

Dimensiune 1		Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
Ø 16 ×3	OLT 35	423	14,83	6 273
16 ×4	OLT 35	612	12,80	7 834
22 ×2	OLT 35	16 827	13,40	21 942
22 ×3	OLT 45	353	9,78	3 452
35 ×5,5	OLT 45	2 808	7,88	22,127
36 ×4 ×6100	ST 55	2 327	18,86	43 887
38 ×1	ST 35	6 001	17,70	106 218
38 ×1	ST 35	6 002	10,57	63 441
40 ×6 ×2050	ST 55	2 802	12,80	35 865
40 ×6	OLT 35	9 152	6,44	58 938
42 ×5	OLT 65	759	7,62	5 783
42 ×5	OLT 45	2 500	6,88	17 200
42 ×7	ST 55	2 426	16,28	39 496
45 ×1,5	ST 35	4 773	19,92	95 079
50 ×9	OLT 45	1 437	8,84	12 703
51 ×12	OLT 35	5 668	7,39	41 887
52 ×7	ST 35	4 320	9,03	39 010
53 ×2,5	OLT 35	20 000	10,34	206 800
63,5 ×11	OLT 35	2 554	5,41	13 818
63,5 ×12	OLT 45	5 111	5,11	26 118
63,5 ×14	OLT 35	3 211	4,97	15 959
69 ×1,5	ST 35	2 111	16,35	34 515
69 ×1,5	ST 35	1 792	16,00	28 672
75,6 ×2,5	OLT 35	1 136	8,13	9 236
75,6 ×2,5	OLT 35	1 136	8,13	9 236
70 ×3,5	OLT 35	1 800	12,50	22 500
83 ×12	OLT 45	1 330	4,82	6 411
83 ×16	OLT 45	1 300	4,97	6 461
83 ×16	40C10	370	8,04	2 975
89 ×12	OLT 45	814	5,17	4 209
89 ×12	OLT 65	7 539	5,44	41 013
89 ×12	OLT 35	2 455	5,14	12 619
90 ×2	OLT 35	906	8,99	8 145
95 ×12	OLT 65	1 244	5,60	6 967
95 ×12	OLT 45	2 245	4,78	10 732
int. 25,3 ×1,22 ST 35 (27, 74 ×1,22 ST 35)		18 944	24,31	460 529
int. 25,3 ×1,22 ST 35 (27,74 ×1,22 ST 35)		12 287	20,90	256 799

BANDA LAMINATA LA RECE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului		Cantitate	P/U	Valoarea
20 ×1,5	AV1/2T MT	2 569	4,95	12 672

MATERIALE NEFEROASE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului		Cantitate	P/U	Valoare
Dural Ø 47	D 16 T	2 504,40	26,68	66 817,39
Anticorodal	Ø 48	1 300	26,67	34 671,00

RULMENȚI

Denumirea, dimensiunea și calitatea materialului 1	Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
Rulment rad. bile 6008 Z	12	19,80	237,60
Rulment rad. bile 6013 ZZ	60	34,80	2 088
Rulment rad. bile 6021	14	101,40	1 419,60
Rulment rad. bile 6218 ZZ	50	105	5 250
Rulment rad. bile 6221	16	187,20	2 995,20
Rulment rad. bile 6222 P.6	10	217,10	2 171
Rulment rad. bile 6318	11	167	1 837
Rulment rad. bile 6319	2	192	384
Rulment rad. bile 6319 M.A.	12	663	7 956
Rulment rad. bile 6328	3	660	1 980
Rulment rad. bile cil. N.J. 208 E	27	53	1 431
Rulment rad. bile N. 211 N.A.	5	64	320
Rulment rad. bile N.J. 218 N.A.	3	142,50	427,50
Rulment rad. bile 310 N. U.	11	92,95	1 022,45
Rulment rad. bile N.U. 219	27	140	3 780
Rulment rad. bile N.J. 305 E	17	53,04	901,68
Rulment rad. bile N.U. 2206	71	40	2 840
Rulment rad. bile N.J. 2209	20	36	720
Rulment rad. bile N.J. 2304	35	34	1 190
Rulment rad. bile N.J. 234 MANA	14	892	12 488
Rulment rad. bile N.J. 304	22	35	770
Rulment rad. bile N.J. 317	6	193	1158
Rulment rad. bile N.J. 2210 NA	8	68,80	550,40
Rulment rad. bile NUP. 2311 NA	10	125	1 250
Rulment rad. bile NUN. 4928 KM	9	256	2 304
Rulment rad. bile NN. 3012 KP. 41	10	332,29	3 322,90
Rulment cu ace RNA 4913	33	49,32	1 627,56
Rulment cu ace RNA 4917	12	67	804
Rulm. rad. ax. bile 7203 SP.4	33	112,93	3 726,69
Rulm. rad. ax. bile 7316 MBP	2	1 793	3 586
Rulm. rad. ax. bile 3215	24	180	4 320
Rulm. rad. ax. role con 30224 AP.5	5	670	3 350
Rulm. rad. ax. role con. 32219	18	155	2 790
Rulm. rad. ax. bile 32314	11	160	1 760
Rulm. rad. ax. bile 32326	13	1 035	13 455
Rulm. rad. ax. bile 32328	11	1 240	13 640
Rulment rad. ax. OSC bile 1215	11	62	682
Rulm. rad. ax. OSC bile 2206 K	39	47,19	1 840,41
Rulm. rad. ax role butoi 21309	10	83,20	832
Rulm. rad. ax. role butoi 21318	11	312,60	3 438,60
Rulm. rad. ax. bile 21318	10	62,40	624
Rulm. rad. ax. bile 51236 M	25	550	13 750
Rulm. rad. ax. bile 51236 MP.6	11	715	7 865
Rulm. rad. ax. bile 51312	28	119,60	3 348,80
Rulm. rad. ax. bile 51411	15	140	2 100
Rulm. rad. ax. bile 52315	12	145	1 716
Rulm. rad. ax. role con 7815	45	120	5 400
Rulm. rad. cu role 23032	4	610	2 440
Rulm. rad. 74550/74850 B.CL.D	2	2 040	4 080
Rulm. TAT-192716-NK 19/16	12	9	108
Rulm. SKZ.120 ×165	4	300,50	1 202
Rulm. ax. 25-5 c.1.	30	148	4 440
Total	3 489		183 624,89

U/M = buc

Denumirea, dimensiunea și calitatea materialului	Cantitate	P/U	Valoarea
CURELE TRAPEZOIDALE			
875 ×10 ×6	96	4,15	398,40
2400 ×10 ×6	40	12,60	504
2450 ×10 ×6	40	12,86	514,40
2500 ×10 ×6	14	10,85	152,18
2550 ×10 ×6	27	8,41	227,0
2600 ×10 ×6	20	8,58	171,60
2650 ×10 ×6	31	8,74	270,94
2700 +10 ×6	52	8,91	462,32
2800 ×10 ×6	78	9,24	720,72
2900 ×10 ×6	50	9,57	478,50
2950 ×10 ×6	52	9,74	506,48
1400 ×10 ×8	16	20,50	328
1197 ×13 ×8	177	9,50	1 681,50
450 ×13 ×8	60	53,55	3 213
1330 ×13 ×10	20	14,65	293
1040 ×17 ×11	20	11,35	227
1103 ×17 ×11	10	12,20	122
5000 ×17 ×11	12	54	648
5300 ×17 ×11	108	54,59	5 895,72
5600 ×17 ×11	10	59,36	593,60
6000 ×17 ×11	127	59,40	7 543,80
1400 ×22 ×14	171	22,13	3 784,23
1500 ×22 ×14	20	23,70	474
2140 ×22 ×14	14	38,50	539
2200 ×12 ×14	10	39,60	396
3750 ×22 ×14	30	68,88	2 066,40
4500 ×22 ×14	51	83,45	4 255,5
6000 ×22 ×14	14	111,30	1 558,0
6700 ×22 ×14	60	124,20	7 452
1310 ×25 ×16	150	32,95	4 942,50
2333 ×52 ×12	12	160,15	1 921,80
2400 ×52 ×12	14	164,76	2 306,60
1940 ×70 ×12	7	44,62	312,34
1550 ×10 ×8	20	21,50	430

U/M = buc

Denumirea, dimensiunea şi calitatea materialului 1	Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
PIETRE POLIZOR			
250 × 15 × 40 L.45 L.C.	7	45,32	371,24
250 × 25 × 100 N.16 L.C.	13	42,87	557,31
350 × 16 × 160 K. 400 L.C.	10	128.62	1 286,20
350 × 30 × 100 K. 60 M L.C.	39	189.10	7 377,24
350 × 40 × 40 M. 25 En L.C	76	159.91	12 153,16
350 × 40 × 100 K. 60 En L.C	42	138,50	5 817
350 × 40 × 100 M.60 En L.C	4	262.29	1 049.16
350 × 50 × 100 K.60 En L.C	20	152	3 040
350 × 40 × 160 K.80 En L.C	14	158,02	2 212,28
350 × 50 × 127 K.25 E L.C	15	233.97	3 507,55
400 × 10 × 203 JK.180 En L.C	19	91.26	1 733,94
400 × 16 × 203 K.16 En L.C	24	575.75	13 818
400 × 20 × 203 K.80 En L.C	5	105.35	526,75
400 × 35 × 127 M.40 En L.C	13	220,50	2 866.50
400 × 40 × 40 M.40 En L.C	22	138,42	3 045.24
400 × 60 × 203 Q.40 E L.C	10	217,00	2 170
400 × 60 × 203 M.40 En L.C	90	286.65	25 798,50
400 × 63 × 203 M.60 En L.C	7	170,87	1 196,09
500 × 50 × 127 M.25 En L.C	91	249.90	22 740,90
610 × 15 × 305 M.60 En L.C	4	202.12	808.48
610 × 20 × 305 N.60 En L.C.	10	165	1 650
1100 × 40 × 305 MN.80 En L.C	3	1089,72	3 269,16
350 × 40 × 127 K.25 En L.C	13	123,72	1 608,36
350 × 80 × 165 M.40 En L.C	407	216.82	88 245,74

BURGHIE SPIRALE, FREZE

Denumirea, dimensiunea calitatea materialului	STAS 2	Cantitate 3	P/U 4	Valoare 5
BURGHIE SPIRALE				
Ø10	573-67	100	22,40	2240
10,1	573-67	30	47,10	1413
10,4	573-67	20	47.78	955.60
11,5	573-67	10	51	510
11,9	573-67	8	68,15	545,20
12	573-67	30	32,60	978
13	573-67	50	67,50	3375
14,5	573-67	20	31,30	626
14,7	573-67	30	74,65	2239,50
16	573-67	20	39,30	786
16,5	573-67	15	95.40	1431
17,5	573-67	15	39,30	589,50
19	573-67	11	112.30	1235,30
20	573-67	30	60	1800
4,4	574-67	30	10,45	313,50
6,4	574-67	18	17,65	317.70
7,7	574-67	30	25,70	771
8,2	574-67	24	24,80	595,20
12,0	574-67	20	40.30	806
12,5	574-67	10	88,90	889
13	574-67	10	88,90	889
14	574-67	10	95.40	954
20	574-67	10	199,90	1999
7,4	575-67	90	20,15	1813,50
9,6	575-67	42	27.30	1146,60
11,8	575-67	40	36	1440
12,8	575-67	30	45	1350
14,8	575-67	40	92,95	3718
15,5	575-67	100	55	5500
16,7	575-67	20	120	2400
17,5	575-67	100	79	7900
19,4	575-67	17	98	1666
20	575-67	60	110	6600
22,5	575-67	100	120	13000
23,5	575-67	51	243,35	12512,85
24,5	575-67	56	182	10 192
30,5	575-67	20	262	5240
32,5	575-67	10	290	2900
36,5	575-67	20	375	7500
37,5	575-67	10	410	4100
38	575-67	54	426	23 004
39,5	575-67	30	480	14 400
43,5	575-67	10	902,10	9 020
47	575-67	10	640	6 400
47,5	575-67	15	810	12 150
49	575-67	40	810	32 400
49,5 ST G Ron	575-67	30	810	24 300
Burghie Ø51,5	575-67	50	810	40 500
52	575-67	10	827,32	8273,20
53	575-67	5	930	4650
63	575-67	10	1100	11 000
65	575-67	10	1149	11 490
Burghie spirale stg.				
1,7	575-67	100	2,25	225
1,8	575-67	55	3	165
2,3	575-67	85	3,50	297,50
4,0	575-67	75	6.55	491,25
4,5	575-67	300	7,40	2220
4,6	575-67	10	8,25	825
4,9	575-67	100	8,40	840
5,2	575-76	100	11,30	1130
5,3	575-67	106	11,50	1219
5,5	575-67	50	12,98	649
6,7	575-67	24	15,40	369,60
6,8	575-67	70	13	910
9,5	575-67	50	25,95	1297,50
13	575-67	50	37,80	1890
13,5	575-67	12	72,05	864,60
14	575-67	20	37,90	758
15	575-67	10	75,30	753
17	575-67	20	95.40	1908
18,3	575-67	8		
20	575-67	50	145,40	7270
22	575-67	32	148	4736
Burghie spirale				
Ø 7,8	6727-76	41	51,80	2123,80
14,5	6727-76	100	105	10 500
16	6727-76	50	100	5000
17	6727-76	20	222	4440
Total burghie			lei	363706,90
FREZE 80 × 10	580-76	20	145	2900
50 × 0,6	1159-76	100	23,90	2390
63 × 0,6	1159-76	78	20,40	1591,20
Freze circulare				
80 × 4	1159-76	100	96,50	9650
100 × 2	1159-76	200	84	16 800
100 × 3	1159-76	400	92,50	37 000
125 × 4	1159-76	100	160	160 000
160 × 2	1159-76	200	143	28 600
Freze Ø 28	1682-76	30	274	8 220
18	1684-76	30	35	1 050
20	1684-76	30	42,20	1 260
80 × 10	2214-76	30	198	5 940
80 × 12	2214-76	20	168	3 360
Freze semiconcave				
R. 8 × 75	3540-76	10	304	3040
R. 20	3540-76	5	870	4 350
Freze unghiulare biconice				
40 × 80	3542-76	10	73	730
40 × 90	3542-76	10	73	730
50 × 55	3542-76	10	89,50	895
50 × 85	3542-76	10	108	1 080
50 × 90	3542-76	11	126	1 386
63 × 70	3542-76	10	157	1 570
63 × 80	3542-76	20	186	3720
63 × 90	3542-76	12	215	2 580
63 × 100	3542-76	11	215	2 365
80 × 60	3542-76	9	223	2007
80 × 70	3542-76	15	264	3960
80 × 85	3542-76	7	257	2 499
80 × 90	3542-76	21	357	7 497
Freze semirotunde concave				
R.3	3545-80	8	107	856
R.5	3545-80	8	139	1112
R.6	3545-80	10	196	1 960
Freze semirotunde				
R.2	3546-80	20	76	1 520
R.2,5	3546-80	30	76	2 280
R.3	3546-80	30	83	2 490
R.4	3546-80	30	93	2 790
R. 5	3546-80	30	100	3000
R.6	3546-80	30	172	5 190
R.8	3546-80	10	173	1 730
R.10	3546-80	20	347	6 940
R.12	3546-80	10	432	4 320
R.16	3546-80	20	720	14 400
R.20	3546-80	11	1020	11 220

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului	Grupa de caracter. 2	STAS 3	U/M 4	Cantit. 5	P/U 6	Valoare 7
ŞURUBURI						
M.10 × 40	gr.5.8.	4272	buc.	47 934	0,39	18 694,26
M.12 × 110	gr.8.8.	4272	buc.	97 611	0,98	95 658,78
M.8 × 85	gr.8.8.	4272	buc.	60 000	0,76	45 600
M.8 × 110	gr.5.6.	4272	buc.	128 234	0,56	71 811
Bulon central						
M.14 × 190	—	..	buc.	19 070	6,42	122 429,40
Şurub tij 16 × 1,5 × 30		T. 308—1423—03 079—22311	buc.	20 685	3,60	76 121
Şurub tije 10 × 1,25 × 60		308-1423	buc.	7 042	3,88	27 322,90
Şurub tije 10 × 1,25 × 60		50-1576	buc.	17 820	3,01	53 638,20
PIULIŢE						
M.6 patrate cu filet		4042(4073)	buc.	9 000	0,09	810
M.36 × 2		4042(4073)	buc.	1 057	10,24	10 823,68
M.10		4042(4073)	buc.	1 298	1,20	1557,60
M.16 × 1,5		4047	buc.	4 894	1,47	7 194,18
M.8 × 1,25		50-796	buc.	97 857	0,20	19571.40
ŞPLINTURI						
3,2 × 22		1991	kg.	78,40	11,00	862,40
5 × 63		1991	buc.	80	6,52	521,60
6,3 × 32		1991	kg.	200	7,00	1400
6,3 × 71		1991	kg.	360	6,47	2 329,20
8 × 63		1991	kg.	23	6,42	147,60
3,5 × 36		1991	kg.	61	10,02	731,50
5 × 36		1991	kg.	205	7,27	1 491,30
5 × 40		1991	kg.	101	7,07	714,00
2 × 22	Total = 40 kg. (Bară dir. IAA. SALONTA)					
NITURI						
2 × 12		797	kg.	17,20	17,50	301
2 × 14		797	kg.	136	16,57	2 251,50
10 × 18		797	kg.	26,000	7,82	203 320
10 × 35		797	kg.	256	7,63	1 953,80
10 × 70		797	kg.	25	7,44	186
2 × 6		797	kg.	175	23,31	4032,63
8 × 24		797	kg.	1 008	7,96	8023,60
2,6 × 8,0		inox	kg.	34	87,90	2 991,32
3,4 × 7			kg.	1 150,50	24,34	28 003,17
		Total kgr		29 240,90	lei	258 567,04
TOTAL GENERAL						982 345,64

PLACUŢE DURE U/M = buc

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului 1	Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
A.6 P.10	400	1,65	660
A.6 P.20	1 300	5,20	6 760
A.6 P.40	1 200	3,75	4 500
A.6 K.10	500	1,85	925
A.8 P.10	500	1,90	950
A.8 P.20	1 000	2,10	2100
A.8 P.30	300	2,10	630
A.8 P.40	1 200	8,05	9 660
A.8 K.10	11 500	2,40	27 840
A.10 P.10	600	3,00	1 800
A.10 P.30	1 000	13,00	13 000
B.6 P.10	300	1,60	480
B.6 P.20	300	1,80	540

Important!

Întreprinderile economice din întreaga ţară care nu au asigurată baza materială pentru anul 1982 sînt invitate să consulte ofertele unităţii sibiene.

Valorificarea se va face conform prevederilor Legii 11/1980 iar opţiunile se vor transmite la Întreprinderea de piese auto, strada Sevastopol 8 Sibiu.

Relaţii suplimentare se pot obţine la telefon 924/32429.

Emil Georgescu — Vasile Başa

top

ARPEGII...

● A-l judeca pe Elvis Presley prin prisma unui film ca acela pe care Televiziunea ni l-a prezentat recent (cu o „mică intîrziere" de... un sfert de veac) ar fi o greşeală...

În perioada imediată lansării acestui cîntăreţ (şi aproape deloc actor, s-o recunoaştem) el n-a fost ocolit de producătorii de film care, cu orice risc, se ştie ce urmăreau. Unul dintre aceştia era Hall B. Wallis, care prin 1957 îi propune lui John Rich să regizeze „Roustabout", filmul la care ne referim. De menţionat că nici la apariţie pelicula nu s-a bucurat de succesul scontat din motive lesne de înţeles şi pentru noi, cei care am vizionat-o abia acum. Dînd la o parte acel „Story" penibil, tipic pentru o anumită categorie a filmelor americane, nu rămînem decît cu scurtele reprize muzicale ce-i drept, desuete acum dar care, au şi vor avea măcar valoare de document.

În alte filme de acest gen („Fun in Acapulco"; „Girls, Girls, Girls!" care au rulat şi la noi, ne-a plăcut muzica, cam absentă în această „Intoarcere", care, pentru respectul timpului nostru liber, putea lipsi din programul Televiziunii. Nimeni n-ar fi regretat! ● În ultimul număr al revistei sonore „Krugozor" (U.R.S.S.) am avut plăcuta surpriză să aflu un disc al trio-ului japonez „Yellow Magic Orschestra", însoţit de o competentă preznetare a acestei formaţii promotoare a muzicii avangardiste. ● După „Jocul de-a vavanţa" de M. Sebastian, Edmond Deda a conceput un atractiv musical distribuind-o în rolul principal pe Angela Similea. Într-un recent interviu, aceasta arată că la spetacolul din Capitală (musicalul s-a montat la Teatrul de estradă din Piteşti) n-a văzut în sală alţi colegi de breaslă veniţi s-o vadă decît pe Cornel Constantiniu. Într-adevăr, de ce?

Petru UMANSCHI

evrika!

- Cercului (vicios) îi lipseşte raza.
- Cei străini de umor, iubesc numai „umorul străin".
- Însetat de cultură, rişti să te îneci în bibliografie.
- Au scris doi critici literari despre mine, ca despre Eminescu; unul m-a făcut nemuritor, altul rece!
- A scris o carte de 700 de pagini şi a intitulat-o „Fără multă vorbărie!"
- Şi cu ursul poţi ajunge la o înţelegere. (Dacă eşti ursoaică).
- S-a întors ‚fiul risipitor", păziţi-vă economiile!
- De multe ori vedetele sînt arătate cu degetul.
- Brigadierii marilor şantiere – cîte romane necunoscute!
- Omul care, mii de ani, a fost subiectul naturii, azi a devenit... subiectiv.
- Omul: „cu frica-n sîn", „cu capu-n nori", „cu miţa-n sac", dar şi... „cu inima-n dinţi"!

Ion VELICAN

excelsior

NICU SILADE

Autorul unei plachete de versuri, **„Visul în lucru"**, apărut la Editura „Litera", în 1979, NICU SILADE, membru al cenaclului literar **„George Gârda"** din Făget, scrie o poezie de notaţie, cu o discreţie specifică unei sensibilităţi acute. Universul liricii sale denotă deocamdată o tendinţă spre elementele tulburi existenţiale, care, decantate în imaginea artistică, îşi depăşesc fondul primar.

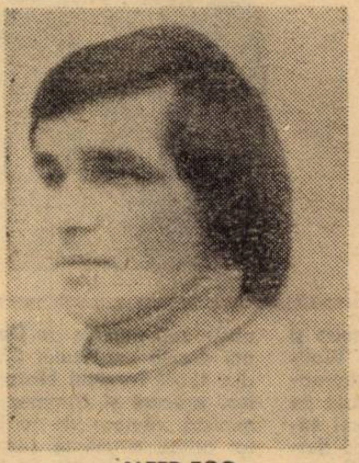

OPINIE

nu-mi pasă
dacă soarele se răceşte
sau devine un black-hole
nu mai mare ca o minge

sfîrşitul lumii
se prepară în laboratoare
în subteranele conştiinţei
în inimi fără pietate

apocalipsul
nu e treaba mea
eu adun firimituri
pentru porumbeii oraşului

ALTER-EGO

adeseori visez că am lunecat
în labirintul somnului
mă întîlnesc cu mine însumi
cu cel care tace
cînd eu vorbesc
cel care se bucură
cînd eu mă întristez
fratele meu geamăn,
tatăl meu şi fiul meu
în labirintul somnului
mă întîlnesc cu mine însumi

CU FLORI DE LILIAC

absenţa ta
e o eclipsă de lună
un gol pe care uitarea
niciodată nu-l umple
e măsura exactă
a tristeţii mele
timpul s-a oprit în inima ta
amintirea se-mprospătează
ca în nopţile de april
cu miresme de liliac

FRECVENŢĂ

iarna dimineţile au pulsul scăzut
şi bătrînii se gudură în aşteptare
nostalgia cucereşte noi teritorii
lasă un testament indescifrabil
soarele şi luna devin moştenitori
iluzia se stinge
enigma e mereu în floare
înţelepţii caută ţapul ispăşitor
iată de ce neliniştea mea
emite pe înaltă frecvenţă

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 11 aprilie

8,00 Admiterea în învăţămîntul superior tehnic şi agricol. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,05 Album duminical. 14,00 Tom şi Jerry. 15,30 Telesport. 17,00 Film serial: Misiunea. 19,00 Telejurnal. 19,20 Cîntarea României. 20,50 Film: Jandarmul la plimbare (francez). 22,15 Telejurnal. Sport. 22,30 Studioul muzicii uşoare.

LUNI, 12 aprilie

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Orizont tehnico-ştiinţific. 21,00 Interpreţi ai cîntecului popular. 21,15 Memoria documentelor. 21,35 La Barraca. 22,20 Telejurnal.

MARŢI, 13 aprilie

11,15 Ilustrate de vacanţă. 11,35 Film serial: Veronica. 12,15 Desene animate. 16,05 Muzică populară instrumentală. 16,20 Desene animate. 16,45 Clubul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,50 Teatru TV. Integrala Shakespeare. Furtuna. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 14 aprilie

16,05 Şah. 16,20 Păzitorii comorii Maya. 17,00 Universul femeilor. 17,40 Tragerea pronoexpres. 20,00 Telejurnal. 21,00 Teatru TV. Integrala Shakespeare. Furtuna. 22,20 Telejurnal.

JOI, 15 aprilie

11,20 Film: Veronica. Partea a II-a. 12,05 Film: Lumini şi umbre. 16,05 Din muzica şi poezia generaţiei noastre. 16,50 Viaţa culturală. 17,40 R.P.D. Coreeană. 20,00 Telejurnal. 20,45 Studioul tineretului. 21,30 La frontierele cunoaşterii. Serial ştiinţific. 21,50 Meridianele cîntecului. 22,20 Telejurnal.

VINERI, 16 aprilie

15,05 La volan. 15,20 Itinerar danez. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea economică. 20,45 Film: Poteci nebătute. 21,55 Cîntecul şi poezia care ne-au însoţit istoria. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 17 aprilie

11,00 Telex. Matineu de vacanţă. 12, 25 Film serial: Veronica. Ultima parte. 13,00 La sfîrşit de săptămînă. 15,30 Telesport. 20,00 Telejurnal. 20,40 Teleenciclopedia. 21,05 Ritmuri tinereşti. 21,20 Film serial. Lumini şi umbre. 22,15 Telejurnal. Sport. 22,30 Recital Yves Montand.

TELEVIZIUNE

cartea de istorie

Documente medievale bănăţene

Istoricul Costin Feneşan, unul din cei mai buni medievalişti din generaţia tînără, banatolog de înaltă clasă şi poliglot de excepţie, a alcătuit un demult aşteptat volum de **„Documente medievale bănăţene"** (Editura Facla, 1981) – rod al unei cercetări îndelungate în arhivele din ţară şi din străinătate. Cartea completează cu documente importante **diplomatariul** istoriei medievale a Banatului, conturat, de-a lungul timpului, prin strădania unor zeloşi predecesori. Opera de îmbogăţire a unui atare diplomatariu îşi revelează şi mai mult importanţa dacă avem în vedere că, din păcate, arhivele vechi ale Banatului au avut o soartă vitregă, pierzîndu-se numeroase documente medievale. Aceasta se datoreşte condiţiilor istorice nefavorabile, îndeosebi transformarea în paşalîc, în anul 1552, a ţinutului timişean, împrejurare în care au fost distruse arhivele vechi ale Timişoarei, Cenadului şi Aradului, documentele arhivistice ale unor mînăstiri – Igriş, Bizere ş.a. – şi cele ale unor familii nobiliare multe din ele fiind de origine românească. De asemenea, după căderea banatului Caransebeşului şi Lugojului, sub ocupaţie otomană, în anul 1658, arhivele celor două centre de viaţă românească au pierit integral. Volumul de faţă pune în circuitul ştiinţific 92 de documente (37 în limba latină şi 55 în limba maghiară), din care 84 sînt inedite; opt documente editate au fost incluse în carte, întrucît acestea sînt **„de importanţă deosebită şi de semnificaţie aparte, dar care fie că n-au beneficiat de ediţii corespunzătoare fie că au fost uitate în publicaţii puţin accesibile"** (p. 7). Foarte judicioasă a fost hotărîrea de a fi publicată şi traducerea în limba română a tuturor textelor originale. Documentele cuprind danii regale şi princiare, sentinţe judecătoreşti, acte de zălogire, diplome de înnobilare, contracte de vînzare-cumpărare, apeluri, înţelegeri, testamente. Majoritatea se referă la districtul românesc al Caransebeşului. În ansamblu, documentele întregesc cu noi date imaginea vieţii şi organizării româneşti pe teritoriul Banatului medieval, evidenţiind originea română a nobilimii din ţinutul Caransebeşului, aspecte privind iobăgia şi caracteristicile acesteia din părţile acestui oraş şi al Lugojului, relaţiile lui Mihai Viteazul cu românii bănăţeni, aspecte ale vieţii economice a Banatului, în totul, dovedind existenţa unei „ţări româneşti de dincoace de munţi" – „Valachia Cisalpina" – cum a fost numit Banatul de Giovan Andrea Gromo.

Aurel TURCUŞ

serial

JURNALUL UNUI
‚CULTURIST" (XIV)

p cu „seria abdominală".
tocmai cu această serie?
putea să spun exact, dar
inct ce părea că ştie ce
n-a tras irezistibil înspre
grupă musculară, care,
l, mi se pare extrem de
antă. Ceva, ca o pre-jude-
mi spunea că acolo tre-
ă fie „centrul vital"! În co-
, la o încăierare, primisem
tură zdravănă în plexul so-
i în clipa aceea avusesem
sia că mor. Practicile orien-
lădeau mare importanţă a-
„centru", în care se află
ul, fierea, stomacul, adică, se
ea, că acestea ar fi izvoarele
energiei, ale setei şi foamei, ale

răului şi tristeţii, ale spaimei. Oricum, această regiune nu trebuie deloc neglijată, mai ales că aici se formează, cu anii, un „manşon" total inestetic de grăsime, iar lipsa unei musculaturi adecvate duce la apariţia acelui abdomen bulbos, care nu ne face deloc cinste.

Nu execut decît trei reprize a cîte 7 repetări şi obosesc. Îmi dau seama că aici voi avea sute şi poate mii de ore de muncit pentru a atinge „idealul": o talie de 72 cm. (în momentul de faţă am nici mai mult nici mai puţin de 87 cm! În cartea sa, Székely Lászlo vorbeşte despre transformarea miraculoasă a americanului Bruce Randall care, făcînd zilnic 5000! de ridicări de trunchi de pe un plan înclinat, a reuşit să-şi micşoreze perimetrul taliei cu 54 de cm! Cele 21 de repetări ale mele de astăzi sînt de-a dreptul umilitoare, iar „moralul" meu, din această pricină, a atins cota zero. Totuşi, după şedinţă, notez în carneţelul meu de observaţii: „Nu te lua după Bruce Randall, găseşte-ţi singur o „formulă" adecvată propriilor tale posibilităţi. B. R. e doar un excelent exemplu de voinţă şi perseverenţă, fiecare însă trebuie să-şi cunoască limitele şi posibilităţile proprii.

1 septembrie, 1980. Reintru oarecum „în normal": un antrenament de o oră, zilnic, în care lucrez doar 2–3 grupe musculare. Azi, muşchii braţelor şi ai spatelui. Haltera de 30 de kilograme pentru flexia antrebraţelor pe braţe mi-a devenit uşoară, acum, după patru luni de antrenamente. În ceea ce priveşte tragerea la bară", propriul meu trup (65 kg), nu saltă mai mult de patru ori. Simt însă că am prins puteri şi că voi depăşi în curînd faza tatonărilor. Frica permanentă de a nu-mi leza vreun tendon sau muşchi m-a părăsit. Deşi, atenţie! dacă nu dozăm treptat greutăţile cu care lucrăm, uşor se poate întîmpla să ne întindem un tendon sau un muşchi, ba înţelept ar fi să nu depăşim niciodată, atunci cînd trecem la o greutate, mai mare, 1–2 kilograme. În timp, vom ajunge şi noi la greutăţi de 45–50 kg. – pentru această grupă musculară-greutăţi cu care lucrează un Sergio Oliva (6 serii a cîte 15 repetări, pentru bicepşi, sau un David Dripper, care execută tracţiuni la bară în 5 serii a cîte 8 repetări, plus încă 20 de kilograme legate de trup!

(VA URMA)

Dan NEMESNIC

A apărut:

ORIZONT—MAGAZIN

SUPLIMENT TRIMESTRIAL AL REVISTEI ORIZONT

Din sumar:

● „Din nou despre APA VIE" ● Addenda la o teorie originală asupra universului; ● TINERETUL ŞI PACEA; ● „ORCHESTRA DE LA MIEZUL NOPŢII" de Raymond Chandler (Nuvelă poliţistă); ● ASTROLOGIA şi... discipolii săi de azi; ● Documentar politic: „RADIOGRAFIA NEONAZISMULUI"; ● FENOMENUL ROCK (I) – Scurt istoric; ● HOLOGRAFIE – O METAFORĂ A SECOLULUI XX; ● SPORT – Convorbire cu Karl Heinz Rummenigge, cel mai bun fotbalist al anului 1981 (Bayern München); ● DOCUMENTAR ISTORIC: CIUMA DE LA TIMIŞOARA (sec. XVII); ● Documentar politic: PROCESUL VERBAL AL UNUI GENOCID; ● REBUS; ● LITERATURA ANULUI... 1990; ● FILM – „De la GRETA GARBO la MARILYN MONROE"; ● MODA – PRIMĂVARA '82; ● DIN TAINELE CIVILIZAŢIILOR DISPĂRUTE.

REŢINEŢI! LA TOATE CENTRELE DE DIFUZARE A PRESEI DIN ŢARĂ:

ORIZONT—MAGAZIN

aniversări

FAUST ȘI LUMEA MODERNĂ

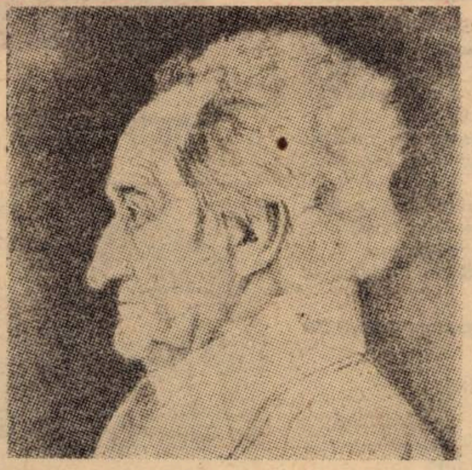

Împlinirea, la 22 martie, a unui veac și jumătate de la moartea lui Johann Wolfgang Goethe (1749-1832) semnifică, aproape concomitent, și un secol și jumătate de la încheierea definitivă a capodoperei sale literare : **Faust.** Se poate afirma că destinul **omului și gînditorului** Goethe se identifică în mare parte cu însuși destinul creației sale, **Faust,** la care a cugetat și a ezitat, a conceput și a versificat într-o perioadă de timp ce se întinde peste șase decenii, începind de prin anii 1769–70 și terminînd în februarie al anului 1832, cu cîteva săptămîni înainte de moarte. Poemul dramatic **Faust** apare astăzi ca o continuare în timp a existenței spirituale a poetului însuși, deoarece, în conglomeratul de mii de pagini de literatură și de autobiografie, de știință și de artă, scrise de Goethe în cei aproape optzeci și trei de ani ai vieții, **Faust,** singur, reprezintă chintesența formării, evoluției și cristalizării gîndirii goetheene topite într-o formulă artistică de rară originalitate.

Reluînd, în a doua jumătate a veacului luminilor, un motiv ce se bucura de autoritate literară de aproape două secole, realizează pînă la sfîrșitul vieții sale, prin dese reluări și dese abandonări, prima și definitiva **interpretare literară modernă** a temei faustice, apelînd la un subiect literar care s-a ivit, în literatura germană a epocii Reformei, printr-un inedit proces de literaturizare și mitizare a unui personaj ce pare să fi avut o existență reală între 1480 și 1540, doctorul Johannes Faust. Numeroasele ediții ale cărții populare germane din secolul al XVI-lea – cunoscută îndeobște sub numele de **Das Faustbuch** –, apoi drama englezului Christopher Marlowe din 1588, **Tragical History of Doctor Faustus,** precum și fragmentele de dramă iluministă, rămase de la Lessing, reprezintă tot atîtea momente semnificative în interpretarea și evoluția tradițională a motivului faustic de pînă la Goethe. Îndreptîndu-și atenția, încă din anii studiilor de la Leipzig, asupra figurii lui Faust, personaj devenit între timp subiect de legendă, viitorul „olimpian de la Weimar" se angaja atunci într-un amplu și personal dialog cu tot ceea ce oferise pînă la el tradiția literară despre personajul Faust, cît și despre străvechiul motiv al rebeliunii unor figuri legendare telurice (Lucifer, Prometeu etc.) împotriva divinităților consacrate. **Faust,** al lui Goethe, pornind de la tradiție, subsumează dezideratelor pe care le deschidea înspre epoca noastră lumea modernă a veacului al XIX-lea o substanță literară de mari și nobile semnificații umane.

Poemul dramatic goethean își declină astfel modernitatea, atît prin libertatea și originalitatea formulei literare, apărînd nu numai ca o sinteză a opiniilor și experiențelor estetice ale veacului al XVIII-lea, ci și că o strălucită afirmare a posibilităților creatoare neîngrădite ale titanului ce sălășluia în persoana lui Gothe. Astfel, elemente de mister medieval conviețuiesc cu tonalități de tragedie modernă, structuri clasice susțin stări și tendințe romantice, simboluri descinse din mitologii diverse alimentează o viziune epopeică privitoare la o umanitate angajată pe calea spre progres și civilizație, toate situîndu-se sub semnul unei gîndiri profunde și angoasate a cărei primordială dimensiune modernă o constituie **căutarea.**

Faust este, în același timp, o frămîntată confesiune metaforică a experiențelor **umane, istorice** și **sociale** ale lui Goethe însuși, ecouri ale unei epoci istorice zbuciumate sensibilizînd noua interpretare a motivului faustic. Nu întîmplător, Tudor Vianu constata o dată : „Această operă conține rodul tuturor experiențelor sale ca om și artist și o icoană a întregii dezvoltări a societății moderne, în epoca în care s-au succedat revoluția franceză, campaniile napoleoniene, dezvoltarea tehnicii și revoluția industrială, apariția socialismului utopic. Poemul lui Goethe nu se referă direct la aceste evenimente, dar linia lor de dezvoltare a fost decisivă pentru formarea concepției poetului, așa cum rezultă din soluția dată vechiului motiv folcloric". **Faust** stă astfel, indubitabil, sub semnul dublu al împlinirii **estetice** și al celei **ideologice,** soluția finală a poemului constituind un corolar al acestui semn. Ultimele cuvinte rostite de personajul Faust, care atestă viziunea de viitor a unei „țări-paradis" (tălmăcirea lui Blaga) în folosul obștii umane, precum și actul salvării de damnațiune, nu au în ele nimic mistic – în pofida spiritului uman printr-o nobilă activitate concretă, pusă în slujba nevoilor unei mari colectivități de oameni (Faust vorbește despre viziunea sa cu privire la „liberul popor pe liberă cîmpie") constituie profunda semnificație ce-i asigură poemului viabilitate în timp, semnificație realizată la nivel **textual** printr-o poetică acumulare de teme, motive, structuri, simboluri și alegorii, ca și printr-o bogăție uimitoare de formule stilistice, toate la un loc mărturisind vasta experiență de **scriitor** a lui Goethe.

Poemul dramatic Faust are astfel, înainte de orice – prin dramatica probă a cunoașterii, prin probele iubirii (noaptea valpurgică și „tragedia Margaretei") și prin cea a puterii – valoarea unui amplu și zguduitor **document uman,** a unei cuprinzătoare sinteze a problemelor fundamentale ce-l frămîntau atunci pe omul european aflat, la hotarul dintre veacuri, în pragul societății moderne a secolului al XIX-lea : poziția sa vizavi de ideea tradițională a divinității creștine, rolul său în cadrul naturii, relația specifică dintre individ și societate în contextul dispariției feudalității, raportul dintre spiritul modern și modelul ideal al lumii antice ș.a. Putem afirma că, alături de **Legenda secolelor** a lui Victor Hugo și de ciclul **Cîntare omului** al lui Tudor Arghezi, **Faust** al lui Goethe – prin semnificațiile totale ce transpar din succesiunea și pluralitatea experiențelor la care este supus cuplul Faust-Mefistofel – este una dintre capodoperele poematice cele mai bogate și mai apropiate de sensurile majore ale epocii noastre.

CORNELIU NISTOR

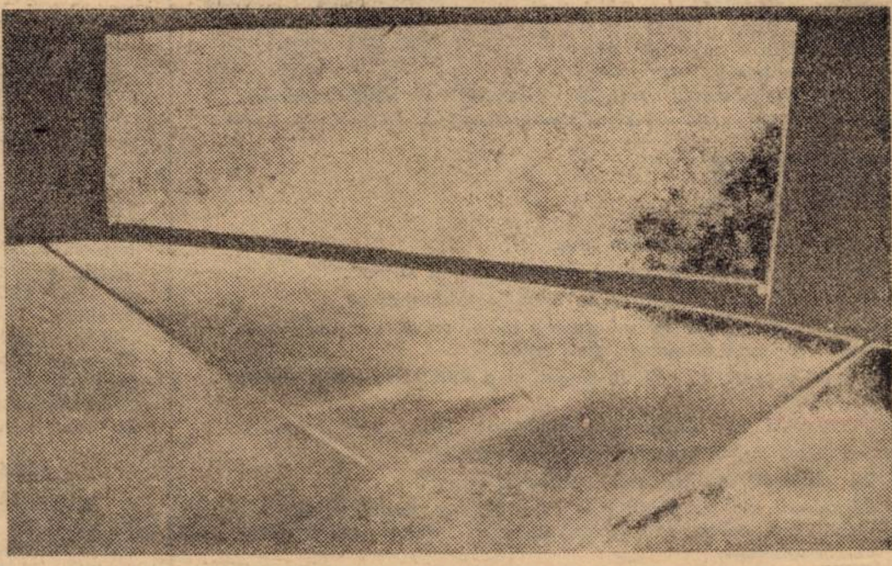

IOAN GALEA: „După fereastră"

GABRIEL GARCIA MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORȚI ANUNȚATE

Eu însumi am încercat să-i zmulg acest adevăr, cînd am vizitat-o pentru a doua oară, cu toate argumentele bine puse la punct, dar ea aproape că nici nu și-a luat ochii de pe broderia la care lucra, pentru a mă combate.

– Să nu-i mai dăm tîrcoale, vărule – mi-a zis ea. El a fost.

Toate celelalte lucruri mi le-a povestit fără nici un fel de rezervă, pînă și nenorocirea din noaptea nunții. Mi-a spus cum o învățaseră prietenele ei să-și îmbete bărbatul în pat, pînă la pierderea conștiinței, cum să facă să pară mai rușinoasă decît era, pentru a-l obliga să stingă lumina, cum să se spele cu piatră acră ca să pară fecioară și cum să păteze cearceaful cu mercur crom pentru ca să-l arate curioșilor a doua zi în bătătura ei de proaspăt căsătorită. Doar două lucruri pierduseră din vedere matroanele ei: rezistența ieșită din comun la băutură a lui Bayardo San Román și decența sinceră pe care Angela Vicario o purta ascunsă în nerozia impusă de prejudecăți. „Nu am făcut nimic din ceea ce mă învățaseră – mi-a povestit ea – pentru că mi-am dat seama, cu cît m-am gîndit mai mult, că era o mare măgărie pe care nu i-aș fi putut-o face nimănui, cu atît mai puțin bărbatului care avusese nenorocul să se însoare cu mine". Astfel că s-a lăsat dezbrăcată fără nici o șovăială în dormitorul cu lumina aprinsă, eliberată de toate spaimele învățate care-i distruseseră viața. „Mi-a fost foarte ușor – mi-a spus – pentru că eram hotărîtă să mor".

Adevăru-i că vorbea despre nenorocirea ei cu atîta lipsă de pudoare pentru a-și ascunde cealaltă nenorocire, cea reală, cea care îi pîrjolea sufletul. Nimeni n-ar fi putut nici măcar bănui, pînă cînd nu s-a hotărît ea să-mi spună, că Bayardo San Román devenise totul pentru ea din clipa cînd a dus-o înapoi la părinți. A fost ca o lovitură a norocului. „Imediat, cînd mama a început să mă lovească, am început să-mi amintesc de el", mi-a explicat ea. Știind că erau din pricina lui, loviturile o dureau mai puțin. A continuat să-l iubească, nu fără o anume uimire față de ea însăși, chiar și cînd plîngea ca o disperată trîntită pe canapeaua din bucătărie. „Nu plîngeam din pricina loviturilor, nici pentru nimic altceva din tot ceea ce se petrecuse în noaptea aceea – mi-a spus ea –, ci plîngeam pentru el. L-a iubit pînă și în clipele cînd mama ei îi punea comprese cu arnică pe față, cu atît mai mult atunci cînd a auzit țipetele din stradă și clopotele trăgînd pentru foc, clipă în care mama sa a intrat în casă și i-a spus că acum putea să doarmă, pentru că răul cel mai mare trecuse.

Trecuse mult timp și ea se gîndea la el fără nici o speranță, pînă cînd a trebuit s-o însoțească pe maică-sa la spitalul din Riohacha pentru a consulta un doctor de ochi. În trecere, au intrat în Hotelul Portului, pe al cărui stăpîn îl cunoșteau, unde Pura Vicario a cerut un pahar de apă. Tocmai îl bea, cu spatele la fiică-sa, cînd aceasta și-a văzut propriu-i gînd reflectat în oglinzile sălii. Angela Vicario a întors capul cu răsuflarea tăiată și l-a văzut trecînd pe lîngă ea fără s-o vadă, după care a ieșit din hotel. A privit-o apoi pe maică-sa, cu sufletul făcut pulbere. Pura Vicario își terminase paharul cu apă, și-a șters buzele cu mîneca și i-a surîs pe lîngă tejghea cu ochelarii cei noi pe nas. Pentru prima dată de cînd se născuse, Angela Vicario a văzut-o așa cum era: o biată femeie consacrată cultului propriilor ei defecte. „Rahat", și-a spus ea. Era atît de zăpăcită, încît și-a făcut întreaga călătorie de întoarcere cîntînd cu voce tare, după care s-a aruncat în pat și-a plîns fără întrerupere timp de trei zile.

S-a născut din nou. „Simțeam cum înnebunesc gîndindu-mă la el – mi-a povestit ea – și cred că eram nebună de-a binelea". Îi era de-ajuns să-nchidă ochii pentru a-l vedea, îl auzea respirînd din mare, se deștepta la miezul nopții și se ridica din pat, simțindu-i căldura trupului. La sfîrșitul acelei săptămîni, fără un minut de liniște, i-a trimis prima scrisoare. Era un fel de bilețel convențional în care-i scria că-l văzuse ieșind din hotel și că i-ar fi făcut plăcere ca și el s-o fi văzut pe ea. După două luni, obosită de așteptare, i-a trimis o altă scrisoare în același stil, al cărei unic scop părea să fie doar reproșul pentru lipsa lui de respect. Șase luni mai tîrziu scrisese șase scrisori fără răspuns, mulțumindu-se doar cu dovada că el le primise pe toate.

Stăpînă pentru prima dată pe soarta ei, Angela Vicario a descoperit atunci că dragostea și ura sînt pasiuni reciproce. Cu cît îi trimitea mai multe scrisori, cu atît simțea că-l iubește mai mult și cu atît mai mult creștea ura ei împotriva maică-si. „Mi se întorceau mațele pe dos numai cînd o vedeam – mi-a explicat ea –, dar nu puteam s-o văd, fără a-mi aminti de el". Viața ei de mireasă refuzată continua să fie la fel de simplă ca mai înainte, brodînd veșnic la mașină împreună cu prietenele aceleași lalele și păsări de hîrtie, dar cînd mama sa se culca, rămînea în cameră și ticluia scrisori fără viitor ,pînă spre dimineața. A devenit lucidă, energică și stăpînă pe ea, nerecunoscînd o altă autoritate decît pe a ei, nici o altă robie decît propria-i obsesie.

A scris cîte o scrisoare pe săptămînă timp de o jumătate de viață. „Uneori nu știam ce să-i spun – mi-a povestit ea, murind de rîs – dar îmi era deajuns să știu că el continua să le primească. La început erau ca niște bilețele de dragoste, dar au devenit repede scrisori de amantă secretă, mesaje parfumate de logodnică trecătoare, memoriale de afaceri și documen
de dragoste, pentru ca după aceea
transforme în scrisori nerușinate de
părăsită care-și inventa boli îngroz
pentru a-l obliga să se întoarcă.
noapte de bună dispoziție i s-a vărs
limara peste scrisoarea abia termin
în loc s-o rupă, i-a adăugat un
scriptum: **„Ca dovadă a iubirii pe c
port, iți trimit lacrimile mele".** Alt
bosită de plîns, își bătea joc de
nebunie. De șase oni au schimba
funcționara de la poștă și de șase
reușit să-i cîștige complicitatea. S
lucru care nu i-a trecut prin cap a
să renunțe. Mai ales că el părea in
bil la delirul ei. Era ca și cînd i-ar fi
unui pește.

Traducere
Darie NOVACEA

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel. : 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE

ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.

Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 15 (737) 16 APRILIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

O importantă forță revoluționară

Problematica agriculturii, orientarea revoluționară și mobilizarea eforturilor constructive ale țărănimii constituie una din laturile fundamentale ale afirmării P.C.R. ca forță politică conducătoare autentică a poporului român în lupta pentru socialism și comunism. Aniversarea a 75 de ani de la răscoalele țărănești din 1907 și 20 de ani de la victoria revoluției agrare socialiste prilejuiește reflectarea științifică a rolului țărănimii în devenirea istorică a poporului nostru, tradițiile ei de luptă împotriva dominației sociale și naționale, pentru făurirea și întărirea statului național român, ponderea ei în structurarea, perpetuarea și dezvoltarea culturii și limbii române.

În acest proces istoric, anul 1907, ca an al răscoalelor revoluționare, a relevat potențialul și maturitatea țărănimii, calitățile politice și disponibilitatea acestei clase la angajarea fermă în procesul rezolvării contradicțiilor social-politice persistente și precipitate, dorința fermă pentru un destin nou, liber, prin creație materială și spirituală a poporului nostru. Ridicare pe un plan superior a tradițiilor de luptă, anul 1907, a semnificat și deschiderea fermă a unui lung proces revoluționar care s-a încheiat cu victorii de proporții istorice pentru țărănime, pentru întregul popor. În acest context, apariția în viața social-politică românească a clasei muncitoare, – clasa cea mai avansată a societății, conlucrare și alianța muncitorească-țărănească, conducerea ei de către P.C.R. a constituit sursa fundamentală a redimensionării revoluționare a conștiinței de sine, politice, a țărănimii în înțelegerea locului și rolului ei în societate, a contradicțiilor și problemelor cu care se confruntă țara noastră în fiecare etapă. a căilor și mijloacelor sale istorice în contextul și ca probleme ale întregului popor.

Trecerea la înfăptuirea obiectivelor și sarcinilor socialiste a făcut posibilă soluționarea revoluționară, democratică a problemei agrare. Vasta activitate politico-organizatorică desfășurată de P.C.R. a avut ca rezultat trecerea țărănimii pe calea cooperativizării, organizarea pe baze socialiste, de stat și cooperatiste, a agriculturii românești. Încheiat în primăvara anului 1962 acest proces revoluționar complex a semnificat deschiderea unei noi epoci istorice a agriculturii românești, instăpînirea reală, autentică a țărănimii asupra pămîntului pe care-l lucrează, desființarea oricărei exploatări, dezvoltarea unitară a economiei noastre socialiste, transformarea țărănimii într-o clasă cu un nou profil moral-politic, subiect coparticipant activ, conștient și liber al făuririi noii istorii a poporului nostru.

Cadrul democratic socialist creat și dezvoltat de P.C.R. în conformitate cu exigențele sporite ale angajării comuniste a țărănimii îi mijlocește și potențează valențele și efectele afirmării responsabilității în concretizarea obiectivelor bunăstării noastre materiale și spirituale, ale dezvoltării personalității multidimensionale ale fiecărui individ, ale participării semnificative la rezolvarea problemelor lumii contemporane.

Sărbătorind și omagiind țărănimea, sărbătorim politica P.C.R. în acest domeniu, linia lui politică generală, poporul român.

Nicolae STANCIU

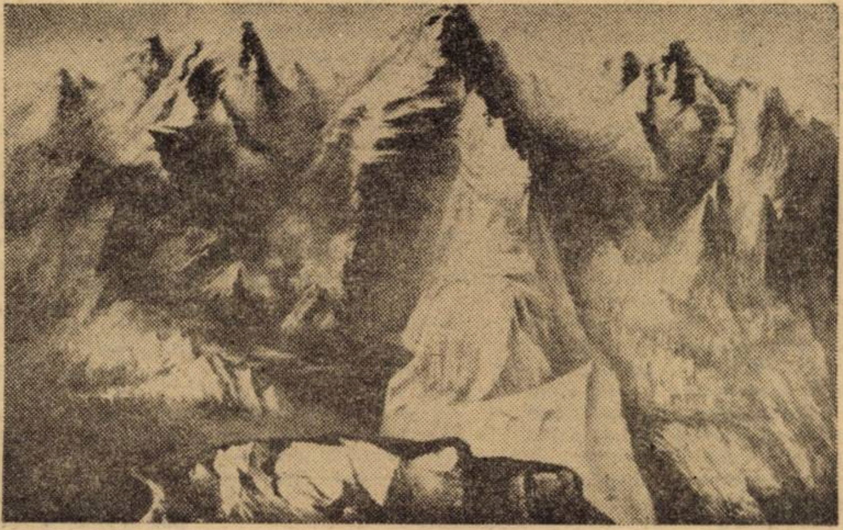

ION SULEA GORJ: „Ctitorii"

ION SULEA GORJ

De-a lungul a două decenii de activitate plastică, Ion Sulea Gorj a rămas constant celor două direcții ale sale: arta monumentală și pictura de șevalet. Arta monumentală i-a dat sentimentul spațialității, al creației, document al epocii; pictura de șevalet i-a conferit ideea esenței și profunzimii imaginii picturale, a verticalității ei.

De-a lungul anilor, monumentalistul a lăsat cîteva lucrări ample, de referință pentru arta monumentală timișoreană și românească, precum „Sacrificiul", „Balada dimineții senine", „Memento", „Străbunii", „Ctitorii", **mozaicul de la Caransebeș** „Vitalitate", **tapiseria** „Iovan Iorgovan" **de la Muzeul Banatului ș. a., precum recentul mozaic în marmoră de la „Electromotor", în lucru, o lucrare amplă, de 360 m² a cărei temă,** „Eroismul clasei muncitoare în opera de construire a socialismului" **este generoasă, permițînd creatorului planuri uriașe, distincte, în care se înscrie efortul omului contemporan creator, jertfa lui, ca și localizarea și culoarea orașului prin elementele sale importante constitutive. Pe lîngă acestea, artistul și-a dedicat cîțiva ani de muncă intensă și restaurării unor mo-**

Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 6)

În întîmpinarea Congresului educației politice și al culturii socialiste

„Dialectica naturii și gîndirea teoretică modernă"

In cadrul cercetării filozofice timișorene înregistrăm în ultima vreme mai multe tentative reușite de elaborare a unor lucrări de filozofia științei, care au prilejuit confruntări interesante și constructive între specialiști din domeniul filozofiei și al științelor naturii. Urmînd această experiență, recenta apariție a cărții lui **Dumitru Daba, „Dialectica naturii și gîndirea teoretică modernă"** (ed. Facla, 1981) a constituit, la Catedra de filozofie a Institutului Politehnic din Timișoara, motivul de dezbatere a unor probleme de filozofia științei, în adrul unei mese rotunde la care au parti- pat conf. dr. **Constantin Grecu,** lector dr. **ornel Hărănguș,** lector dr. **Ștefan Chișu,** ctor dr. **Petre Doțiu,** lector **Ioan Mure- anu,** asist. **Viorel Sîrbu,** și asist. **Maria andu.** Redăm cîteva opinii care au su- liniat în cursul discuției, valoarea acestei ărți în contextul cercetărilor actuale de ozofia științei.

C. GRECU: Apariția unei cărți ca aceea care ne referim constituie, înainte de ate, o dovadă convingătoare a preocu- rilor filozofice ale oamenilor noștri de nță, preocupări care, la rîndul lor, sînt presia nevoii de filozofie a științei ac- ale.

M. SANDU: Într-adevăr, autorul porneș- de la convingerea că materialismul ialectic va fi în mod inevitabil concepția lozofică ce va oferi claritatea atît de necesară în marile probleme controversate din științele moderne ale naturii în general, dar în special din fizică. Printr-o minuțioasă și competentă analiză a unora dintre dificultățile pe care le-au întîmpinat fizicienii în interpretarea noilor date din știința lor, lucrarea dezvăluie faptul că, adesea, acestea se datorează ignoranței savanților în domeniul filozofiei, al epistemologiei sau al metodologiei.

I. MUREȘIANU: Putem constata și un alt aspect pozitiv în modul în care Dumitru Daba rezolvă aceste probleme; este vorba de încercarea de a realiza sinteza unor cunoștințe esențiale din domeniul său de activitate, cunoștințe pe care le privește printr-o prismă generalizatoare mai largă, ceea ce dovedește, din partea autorului, o cunoaștere nu doar a problemelor de vîrf ale fizicii contemporane, ci și a tezelor materialismului dialectic, a problematicii filozofiei contemporane.

C. HĂRĂNGUȘ: Este foarte adevărat că lectura acestei cărți oferă numeroase satisfacții intelectuale, cuprinzînd o serie de noutăți și înnoiri reale ale problematicii filozofice a științei fizicii. Autorul discută despre imaginea universului din perspectiva fizicii contemporane, a celor mai mari inițiatori ai acesteia, cum ar fi Einstein, Planck, Bohr, Born, Rutherford, Langevin, Feynmann și alții, nume consacrate în fizica atomică, din rezultatele cercetărilor cărora mulți au impresia că știu suficient pentru a înțelege ce este universul în secvența lui cea mai simplă, cea fizică. Cu toate acestea, Dumitru Daba ne demonstrează, meticulos și simplu în același timp, că nu știm ce sînt atomul, lumina, cîmpul, pentru că în definirea și înțelegerea acestor fenomene nu au fost suficient de exacți înșiși marii fizicieni amintiți și mai ales că nu cunoaștem suficient, chiar dacă știința ne pune la îndemînă tot ceea ce este necesar pentru aceasta, nici lucruri mai simple cum ar fi definirea masei, a corpului, a substanței, chiar a grămezii sau a pădurii.

C. GRECU: Revenim deci la nevoia de filosofie a științei actuale. Dacă în secolul trecut o asemenea nevoie se datora trecerii, de la cercetarea obiectelor la cea sintetică, a dezvoltării științei, de la cercetarea obiectelor la cercetarea conexiunilor și proceselor, astăzi ea este generată în mult mai mare măsură de trecerea la studiul unor niveluri ale realității inaccesibile cunoașterii directe, care apelează implicit, mult mai mult decît în trecut, la gîndirea teoretică. Ca urmare, știința actuală a intrat într-o etapă nouă, cea metateoretică, în care, pe lîngă cercetarea obiectului propriu-zis, ea acordă o atenție din ce în ce mai mare propriului său demers, propriei sale edificări logice și clarificări conceptuale. Problemele ridicate de această din urmă activitate a omului de știință nu mai pot fi soluționate cu mijloacele specifice științei, cu aceleași mijloace cu care se abordează obiectul natural sau social cercetat, ci pe calea reflecției metateoretice, recurgînd tot mai mult la mijloacele logicii și ale filozofiei.

ȘT. CHIȘU: Thomas Kuhn, în lucrarea sa **Structura revoluțiilor științifice,** este de părere că asemenea situații care pun în discuție statutul cognitiv al teoriilor conduc, de cele mai multe ori, la apariția „științei extraordinare", caracteristică perioadelor de revoluție științifică. Sarcina acesteia ar fi aceea de a rezolva „anomaliile" generate de acele descoperiri care contrazic radical fundamentele unor teorii consacrate sau ale unor sisteme constituite de practică științifică (paradigme). Asemenea situații au generat de fiecare dată numeroase ambiguități teoretice. În încercarea de receptare a acestor descoperiri și de integrare a lor în concepții unitare, filozofia a întîmpinat, nu odată, dificultăți importante. În această privință sînt bine cunoscute opiniile lui Lenin referitoare la „criza" fizicii clasice de la sfîrșitul veacului trecut și începutul veacului nostru, precum și la cauzele recrudescenței în acele împrejurări a idealismului filozofic.

P. DOȚIU: În acest sens vreau să apreciez în mod deosebit faptul că lucrarea lui Dumitru Daba, deși scrisă de un om de știință, este o pledoarie autentică pentru filozofie. În fond, putem detecta chiar în spiritul lucrării o idee la care subscriu cu toată tăria; că în zilele noastre trebuie criticate atît unilateralizările „tehniciste" și „scientiste", care pledează direct sau indirect pentru opinia că știința nu are nevoie de filozofie, cît și unilateralizările care pledează pentru o filozofie „total" detașată de știință. De altfel, interacțiunile dintre știință și filozofie sînt foarte profunde, dialectice, realizîndu-se în zilele noastre la noi și noi niveluri, ceea ce pledează împotriva oricărei izolări a științei de filozofie.

Viorel SÎRBU

cronica literară

Dim. Rachici

Apropierea planurilor

Ed. Eminescu, 1982

Poet fixat de critică intr-o platoşă nu din cale-afară de comodă, in care, ca să vorbim pe şleau, era gata-gata să se sufoce, Dim. Rachici revine spectaculos cu un volum de versuri, oferind vederii un obraz aproape in intregime schimbat. Remanierea guvernamentală nu este, nu poate fi, desigur, totală (şi credem că nici definitivă!), insă prin noua sa carte Dim. Rachici işi depune o serioasă candidatură la interesul publicului şi stima criticii. Poet al „ingindurărilor" intr-o etapă revolută, mizind pe suavitatea limbajului şi a sentimentului, autorul **Teritoriului unui suris** e mai hotărit de data aceasta să dea piept cu uraganul inovaţiei poetice. Drumul său in poezie devine astfel simptomatic pentru o intreagă generaţie lirică, dispusă (şi expusă) riscului de a ieşi dintr-o formulă eficientă, dar care aducea prea adesea o prohod prematur. Nepoftit la marele festin al bunătăţilor, poetul are subtila artă de a-şi face rost de o invitaţie, transformindu-se, nu arareori, din spectator in participant la devorarea platourilor cu bunătăţi artistice. El iese, apoi, in faţa rampei cu un număr in care interogaţia primează: poetul a luat in mină semnul de întrebare, ca pe un veritabil craniu al lui Yorick, şi lansează spre cititor serii de intrebări – nu intotdeauna retorice. De fapt, Dim. Rachici afirmă negind, viziunea stă mereu pitită in spatele discursului interogativ, prin care adevărul poemului trece din gind in cuvinte: „Ce te lauzi că ai trecere la trei plopi? / Ce te făleşti cu cele trei aduceri-aminte? / Riul s-a-nţepat intr-o stincă / Şi-acum umblă pe mal intr-un picior. / Nu inveţi de la el / Să iei totul dacapo? / Nu inveţi de la el ruperea in stropi mărunţi, / Recompunerea in curcubeu?"

Conceptul de bază al noului volum de versuri este, fără indoială, **retroversiunea.** Versurile sint dispuse in conformitate cu acest prim concept al posibilei „didactici a simţirii", aliniate ca pentru a fi eternizate intr-un scenariu căruia viziunea ii dă tircoale: „Neant atroce cuibărindu-se intre un gind şi alt gind; / Neant atroce, scoţind pui, devenind / Epidemie nefastă; am umblat peste / Crăpăturile malurilor, peste spaţiul minat / Dintre secunde." Traducerea se referă la translarea dintr-un mediu in altul: adevărat timonier al schimbării sensurilor, al „apropierii planurilor", Dim. Rachici se vede prins la mijlocul propriei sale dorinţe de a crea o lume ce nu este altceva decit pură reflectare: „– Imaginea noastră de azi / Reflectă imaginea noastră de miine – / Lung şir de corăbii indoind orizontul / Sub greutate. E deajuns să strig / Sau să apropii cit de cit planurile / Şi le inghite neantul".

Conştiinţa poetului e mereu torturată de existenţa unei forţe transcendente, cu care nu poate să comunice, şi ale cărei idei nu le poate supune retroversiunii. Comis-voiajor pe teritoriul unei Europe fictive, mai mult literare decit geografice, Dim. Rachici are ca prim gind ştergerea barierelor dintre literatură şi realitate. Cal şi călăreţ pătrund in ficţiune, spre a se pierde in smircurile intortocheate ale viziunii tutelare; impins inainte de boarea benefică a livrescului, mereu presimţită, intoarsă spre sine insăşi, cu spatele la orice incercare a incartiruirii ei: „Căzuseră trei zăpezi peste gara cu ingeri. / Viitorul era culcat intre linii. Eu beam idei / Cu o cupă de mac in care plutea / Cadavrul unui destin. Aşteptam un tren / Dinspre Anna Karenina. Ne mină cărţile – spuneam – / Peste albe cimpuri".

Bintuit de obsesii, măcinat de indoieli, poetul bacovianizează intr-o tonalitate interogativă, accentuind ceea ce ar trebui să fie destinaţia discursului său: realul supus agresiunii amintirii. Dim. Rachici mediază orice sentiment, literaturizează cu egală dexteritate in cel mai viu real, spre a se tolăni in tihnite taifasuieli abstractizante: „Eu stau pe acest peron agitat – al migrării / Şi venirii anotimpurilor: nu mă-ndur să plec. / N-am de unde sosi. La noapte veţi aţipi / Măcar un mileniu? mă-ntreabă mătrăguna, / Făcind cu ochiul ghimpilor din nou inverziţi / In coroana unui Crist de provincie".

Dim. Rachici a străbătut deja citeva experienţe. Ele se adună snop in **Apropierea planurilor,** titlu in multe privinţe simbolic: pe deplin stăpin pe un teritoriu liric, poetul e in momentul de virf in care işi poate permite luxul de a jongla, nu fără oarecare tragism, pe muchia medaliei, punind intre creaţie şi cititor o lentilă divergentă. Spotul luminos al cărţii se răspindeşte astfel cel puţin intr-o lectură plină de delicii, aureolind această poezie invadată de viziuni cu o taină venită, in definiţia lui Anghel Dumbrăveanu, **„dintr-un descintec numai de el ştiut, ingindurindu-ne la hotarele unei frumuseţi netrecătoare".**

Mircea MIHAIEŞ

Cornel Regman

Noi explorări critice

Ed. Eminescu

Critic de o profunzime remarcabilă, Cornel Regman este – şi prin acest volum – acelaşi temerar explorator al spaţiilor literare româneşti. Sever, incomod, cu o „capacitate de imbrăţişare redusă", autorul **Noilor explorări critice** practică o critică literară exemplară prin luciditatea, rigurozitatea principiilor de selecţie, de aşezare a valorilor literaturii naţionale in compartimentele sale fireşti şi aproape singulară prin poziţia statornic polemică in raport cu toposurile nedesprinse din ceaţa disputelor critice. Fiind un impătimit al principiului „ba in luptă că-i mai dreaptă", dar şi un arbitru incoruptibil, Cornel Regman susţine, prin intreaga sa activitate, un vechi crez al său: „Combativitatea e atributul firesc al selecţiei, pentru că ea are de apărat o seamă de principii şi criterii extrem de sensibile, cărora trebuie să li se asigure o carcasă rezistentă" (p. 15).

Inscriindu-se clar in descendenţa tradiţiilor cucerite de o intreagă şcoală românească de critică literară, fostul „cerchist" sibian se mişcă cu o superbă siguranţă (a nu se citi trufie), prin labirinturile contemporaneităţii literare, făcind mereu şi temeinic dovada unei inteligenţe robuste şi spontane ce se desfăşoară pe spaţii largi, fără să se simtă vreo clipă folosirea cravaşei pe crupa delicată a ideii. Ca un vechi şi activ partizan al şcolii autohtone de critică de sorginte maioresciano-lovinesciano-călinesciană, Cornel Regman urmează „tradiţiile de fermitate ale criticii româneşti", vădind „o inţelegere virilă a rosturilor acesteia, care hotărăşte ca sensibilitatea şi talentul criticului să-şi asocieze resursele caracterului şi, mai presus de toate, luminile unei conştiinţe ce se devotează" (p. 16).

Alcătuit din patru părţi **(Articole şi comentarii critice. Periplu braşovean, Dintr-un deceniu** şi **Restituiri)**, noul volum al lui Cornel Regman este o carte-spectacol, vie şi vioaie, incintantă şi savuroasă la lectură fie că e vorba de cronică, fie interviu, fie periplu liric. Nu cred că ar fi deplasată afirmaţia că toate aceste calităţi (care fac din Cornel Regman o prezenţă oarecum exotică in peisajul criticii actuale) i se trag criticului dinspre dispreţul afişat faţă de tonul academic plin de precauţii sub plastronu-i imaculat, dar răstignit in formol. Sint citabile in intregime articole ca **Dialectica tradiţiei-inovaţie, Critică fără polemică?, Ce a insemnat deceniul '60–'70 pentru literatura noastră?, Mereu despre critică** purtind semnele unei mai acute aplecări spre sinteză, dar tot atit de demne de luat in seamă sint cronicile de carte, pe care Cornel Regman le face cu forţa unui profesionist cu vechi state de plată in acest domeniu ce va trebui să-şi unească numele cu al slujitorului său la orice retrospectivă onestă şi nepărtinitoare, mai cu seamă cind acesta a deservit cauza după regulile cele mai severe şi cu o nu prea largă răspindire printre contemporani: „Indeosebi, critica actualităţii literare (cronica, articolul, eseul etc.) nu se poate lipsi de acest etalon al spiritului treaz, exigent, al veghei estetice, in absenţa căruia se fac simţite de indată descriptivismul şi mai ales apucăturile apologetice" (p. 18).

Dar, intrucit laudă arareori, ba mai mult arată cu degetul ori de cite ori are prilejul locurile comune, compromisurile, tăcerile venite din plăcerea pur casnică de a avea numai vecini zimbitori pină la duioşie, Cornel Regman poartă cu sine aura unui critic temut al cărui nume il citează puţini dintre confraţii de breaslă. Unora chiar li se pare destructiv modul acesta de a face critică literară, uitind că cele mai trainice clădiri se ridică din blocuri nefisurate şi că nici un ziditor atent la demnitatea menirii sale nu inalţă nimic destinat dintru-nceput să fie cirpit.

Convins că numai prin exigenţă şi selecţie parcul natural de valori ale literaturii române va dobindi acea infăţişare semeaţă, vrednică să se arate lumii intregi, Cornel Regman indeamnă firesc la revizuiri: „Mai supărător e că un fel de pasivitate, lipsa de entuziasm de a adăposti polemica, necum de a o stimula, s-a extins şi asupra a ceea ce ar trebui să fie schimbul curent de opinii intre purtătorii condeiului, de la revistă la revistă, de la critic la critic. Firesc ar fi ca susţinerea unor puncte de vedere mai puţin intemeiate, insuficient argumentate, să constituie mobilul unor autorizate intervenţii in replică, şi tot astfel, ca ideile realmente fertile să găsească teren de incolţire pentru noi puncte de plecare sau măcar o incuviinţare – ecou, menită să le inlesnească difuziunea. Lucrurile nu se intimplă, din păcate, aşa, fie pentru că un deplorabil personalism tinde să asimileze polemica oricit de intemeiată cu simpla răfuială, fie din pricină că publicaţiile noastre literare – depou vast din nenumărate linii paralele – nu concep să cunoască, dintre toate formele de conlucrare, decit vecinătatea..." (p. 19).

Puţine sint cărţile de critică menite să fie apariţii editoriale de excepţie. **Noi explorări critice** de Cornel Regman este una dintre acestea.

Cornel BOGDAN

Cronica măruntă

O PREUMBLARE PRIN... SERTARE (III)

● Nici n-am deschis bine **Perpetuum comic estival '76,** publicaţie-pivot intre variatele almanahuri şi suplimente literar-artistice care-şi propun cu orice preţ (oare de ce?) să ne destindă, că am şi dat peste un **autointerviu** (modalitate comică in sine, nu?) al lui Mircea Pavelescu, o personalitate, se pare, a literaturii noastre comice... Pus la punct cu necesitatea stringentă a imbinării teoriei cu practica (in tehnologia complicată a producerii epigramei), autorul, intr-o construcţie de-o dialectică desăvirşită, se intreabă şi răspunde: „După cite ştiu, epigrama se indreaptă mai puţin impotriva individului şi mai mult impotriva categoriei, ceea ce, fără indoială, este foarte just, pentru că un individ poate dispare, in timp ce categoria ii supravieţuieşte mai mult timp. Sinteţi partizanul unei astfel de teorii?" Partizan, nu glumă, moralistul ce zace in Mircea Pavelescu nu se resemnează pină nu coboară in arenă artileria grea a armelor... tradiţionale, ingheţindu-ne singele in vine: **„Unei cochete:** Dinsa, cu paloarea-i fină, / Seamănă grozav cocheta / Cu Maria Antoaneta / Insă... după ghilotină". Brrr! ● Nina Cassian, copilărindu-se intr-o parodie de **poştă a redacţiei,** işi incheie vioaia cronică umoristică intr-un catren absolutist: „Nu-i cazu-n serile tirzii / să vă-ntristez din cale-afară. / Doar ştiu precis: cind veţi citi / aceste rinduri – va fi vară!" La care un Moromete-meteorolog şi cititor de almanahuri, ar replica: „Pe ce te bazezi?!" ● Ion Lucian, sărind pirleazul in grădina literaturii comice, declară cu nonşalantă ignorare a legilor semantice: „Există tipuri de oameni / Pe care nu pot să le admit!" Ca să nu ne inchipuim cumva că ar fi o minusculă scăpare, ceva mai in josul paginii, eminentul actor ne dovedeşte că e la fel de familiarizat cu piesele lui Shakespeare cum e un nu mai puţin eminent comentator de teatru cu mitologia greco-romană: „Nu-mi plac piesele lui Shakespeare / Pentru că dacă nu-l joci pe Lear / Sau alt cap incoronat, / Eşti obligat cit e piesa de mare / Să stai numai in picioare!". Bieţii elisabetani, cum se chinuiau ei, cit e ziulica de mare, sub spectrul ameninţător al varicelor! ● O colecţie de cugetări combinate cu suave atrocităţi ne oferă Marius Tupan (in **Bobică** – titlu predestinat!): „Unii vecini mi-au spus că am dat in mintea copiilor (ceea ce nu-i rău, toate geniile işi păstrează puritatea), alţii, dimpotrivă, că sint un intirziat, cu semne evidente de infantilism vegetativ". Lăsind de-o parte schiţa de portret pe care şi-o trasează acest „autor creditabil" (cf. „Arca lui Noe", vol. I–II etc.), cu ce am păcătuit de sintem obligaţi să citim propoziţii precum acestea: „Să fiu sincer, adevărul e altul: obosisem să plimb cu ora ciini hingherilor". Ori: „Preţul ciinilor a crescut mult, gustul pentru bibelouri vii s-a emancipat. Şi-apoi, cine-ţi mai dă odrasla de la sin?" Chiar, cine? ● Contribuţii la o **demonologie a pietonului** citim sub semnătura lui Alecu Popovici (altfel un vajnic autor de literatură pentru copii): „Stimaţi pietoni, mărturisiţi, dacă in gindurile dvs. cele mai intime... Spuneţi in gind şoferiţei de la volan: «In loc să stea acasă la cratiţă, umblă să omoare oamenii»?" Sau: „Cind ajungeţi in faţa unui accident, fără să ştiţi despre ce e vorba, strigaţi de departe şoferului: «Asasinule!» Sau: „Aveţi o satisfacţie diabolică să invitaţi citiva prieteni automobilişti la o petrecere, să-i serviţi cu coniac, Cotnari, whisky şi să-i vedeţi inghiţind in sec şi cerind suc de morcovi sau Jus de portocale?" Şi noi care nu ştiam nimic de existenţa unui marchiz de Sade autohton...

Anemone POPESCU

philologica

Actualitatea unui dicţionar

In structura unei limbi, vocabularul este compartimentul care reflectă cel mai fidel şi mai rapid transformările pe care le cunoaşte o comunitate socială intr-o anumită epocă. Este ceea ce demonstrează actualul **Dicţionar de cuvinte recente,** elaborat de prof. dr. doc. Florica Dimitrescu şi apărut, la inceputul acestui an, la editura Albatros.

Actualitatea acestui dicţionar este atributul său esenţial. Vizibilă incă din titlul pe care i l-a dat autoarea, această calitate se desprinde şi din lămuririle aflate in prefaţă. E semnificativ faptul că Florica Dimitrescu nu şi-a intitulat volumul **Dicţionar de neologisme,** renunţind la un termen **(neologism)** cu posibilităţi de determinare temporală vagă, ci a adoptat sintagma **cuvint recent,** ca denumind o realitate lingvistică precisă şi uşor controlabilă.

Cea mai potrivită modalitate de investigare a actualităţii, la nivel lingvistic, este urmărirea reflectării ei in presă. Presa, faţă de orice lucrare (literară sau ştiinţifică), are avantajul de a „surprinde pe viu schimbările in limbă"; ea „minuieşte un limbaj extrem de receptiv, menit să reflecte realitatea lingvistică actuală" (p. 7). Consultarea sistematică a unor publicaţii (33 de cotidiene şi periodice, centrale şi regionale) i-a permis autoarei să inregistreze cu fidelitate majoritatea innoirilor pe care vocabularul românesc le-a cunoscut in ultimele două decenii. Acestea constau in: formaţii noi din elemente preexistente in română; imprumuturi; sensuri adăugate cuvintelor vechi din limba română.

Noutatea acestui dicţionar se intregeşte şi prin faptul că pentru intiia dată in lingvistica noastră apare o operă lexicografică in care e datată **prima apariţie** (scrisă) a cuvintului respectiv in română.

Imaginea (sumară, desigur) pe care rindurile de faţă o pot alcătui despre D. C. R. trebuie completată cu un cuvint de admiraţie pentru munca migăloasă pe care a presupus-o excerptarea materialului şi redactarea articolelor, travaliu la care se adaugă permanenta raportare la lucrări similare apărute in străinătate.

Livius Petru BERCEA

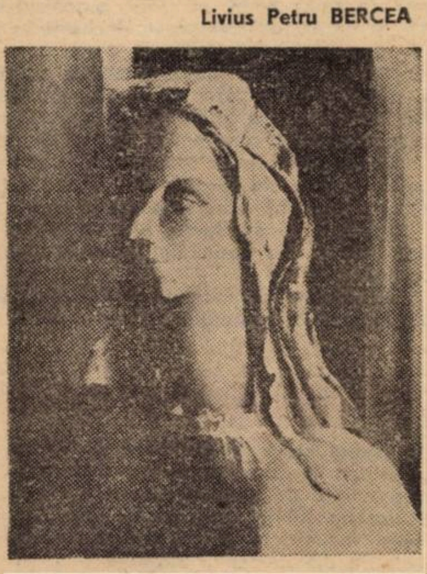

ION SULEA GORJ: „Fata cu nasul mare"

cenaclu

In şedinţa de lucru a cenaclului Asociaţiei scriitorilor şi al revistei **„ORIZONT"** din 13 aprilie a citit **Aquilina Biräescu.** Cele trei proze scurte, **După spectacol, Intr-o joi** şi **Poveste cu Ernestine** au făcut obiectul referatului prezentat de **Carmen Odangiu** şi al unor interesante discuţii, din care notăm fragmentar: **„Tema comună a prozelor ar putea fi impactul dintre real imaginar, dintre iluzie şi realitate. Ele a un fond de candoare şi autenticitate care poate da personalitate autorului" (C. Odangiu); „Prozele se urmăresc cu interes e uneori supărătoare dorinţa de a scr excesiv de frumos" (Laurenţiu Cerneţ); „ altă temă unificatoare a celor trei proz ar putea fi şi dorinţa personajelor de a deturna banalul in neobişnuit. Am remarcat umorul fin, bine dozat" (Silviu Guga); „Ne aflăm in faţa unei proze foarte feminine, de „interior", o proză a unei extraordinare sfieli" (Marian Odangiu).** Cuvintul de incheiere a fost rostit de **Mircea Şerbănescu,** conducătorul şedinţei.

Marţi, 20 aprilie va citi poezie **Eugen Dorcescu.** Referent – **Cornel Ungureanu.**

LOCŢIITOR

● La invitaţia cenaclului de limbă germană, **Ioan Morar** şi **Marcel Tolcea,** prezentaţi de **Cornel Ungureanu** au citit, in ultima şedinţă, din creaţia lor. La discuţii au participat **Richard Wagner, Horst Samson, Marian Odangiu** şi alţii.

UN CONSTRUCTOR DE CULTURĂ

Pentru mine, ca tînăr scriitor, Doinaş este simbolul **intelectualului ofensiv,** al cerebralului făcînd naveta între turnul de fildeş şi gălăgioasa agoră. Printre scriitorii noştri de azi, Doinaş vine cu un aer nu ştiu cum **profesionist** care întinde la început o punte îngheţată între el şi ceilalţi; trebuie să trăieşti în preajma sa ca să înţelegi că răceala lui Doinaş e, în fond, expresia unei anume **amicalităţi,** a unui **optimism al convieţuirii literare** ce-şi descoperă cu economie substanţa intimă. Au încercat de multe ori să mă dezamăgească: venea un prieten şi-mi spunea: ştii ce-a făcut Doinaş? Aşteptam (ca să-mi divulg maliţia), speram, doream ca măcar o dată omul la care ţin atît să capoteze, să facă şi el o gafă, o stîngăcie, căci, nu-i aşa, din lumini şi umbre, un profil devine mai complex, mai dialectic. Aş! Vestea nu făcea decît să-mi întărească ideea că, în persoana scriitorului, intelectualismul nu se lasă inhibat de practică, altfel spus, că **dexteritatea calmă,** tulburător de calmă, a meditaţiei poetice se poate manifesta cu egală eficienţă nu numai în lumea incorporală a ideii, ci şi în aceea, uneori (ca să glumesc puţin) atît de corpolentă a **cetăţeniei scriitoriceşti.**

Un **instinct al generozităţii** pulsează în toate gesturile lui Ştefan Aug. Doinaş, ca o neobosită alarmă pe care **adevăratul om de cultură** o ascultă, acceptînd comanda morală a impetuosului ei sunet. Acţiunea sa literară poartă mereu marca unui extraordinar **efort cultural** – ipostază a aceluiaşi civism scriitoricesc pentru care literatura română este spaţiul unor edificări durabile ridicate acolo, într-o **discreţie** absolută **a valorii** lor, ca un semn că memoria timpului nu poate fi decît astfel provocată. Dacă cineva ar fi avut curiozitatea şi curajul de a-i întreba pe primii zece traducători ai ţării: de ce nu traduceţi **Faust?,** probabil că răspunsurile ar fi interesat mai mult decît psihologia literaturii – sociologia acesteia, în sensul nuanţelor raportului creator-colectivitate. Doinaş a făcut această traducere şi nu peste multă vreme ne vom „spăla ochii", cum ar spune Arghezi, cu o ediţie **Faust** de talie europeană. Comentariile sînt de prisos.

Ca un evantai, opera lui Doinaş aduce un aer proaspăt, protector, în poezie şi traduceri, în critică literară şi literatură pentru copii; nu-mi propun acum să discut **valoarea de ansamblu a creaţiei** sale şi nici să individualizez un gen anume. Mă voi rezuma totuşi să spun că nu cred să mă înşel văzînd în Ştefan Aug. Doinaş, pe linia Philippide, un descendent redutabil al unei familii ce-şi numără membrii pe degetele de la o mînă – familia **constructorilor de cultură** servind varii domenii, seduşi de savoarea abstractă a acţiunii lor pe care doar vremea o va face vizibilă, veghind pădurile falnice ale tradiţiei, dar şi înălţarea puieţilor fragezi. Doinaş e unul dintre aceştia; dacă bănuim apertura evanescentă a operei sale, adevărata ei conformaţie se va decide în timp, pe măsură ce energia investită se va aşeza în tiparele care hotărăsc, în general, mersul unei literaturi.

Opera lui Ştefan Aug. Doinaş este o poveste neîntreruptă, o Şeherezadă ţinîndu-şi treji ascultătorii şi punîndu-le la încercare imaginaţia, inteligenţa, candoarea. Pentru scriitorul tînăr mai ales (singurul care are sinceritatea s-o recunoască), vecinătatea unui scriitor de valoarea lui Doinaş are aproape funcţia unui **test perpetuu** sondîndu-i conştiinţa şi captînd-o spre universul criteriilor sale ferme, într-o călătorie din care nimeni nu se întoarce mai sărac decît a plecat. Mă simt, ne simţim bine, ştiind că la cîţiva kilometri lucrează un asemenea scriitor; existenţa sa devine, involuntar, ocrotitoare – un **exemplu tacit,** între nu multele, o invitaţie la **civilitatea sacră a scrisului,** într-un cuvînt, o **şansă** prin care alteori perfida echivalenţă biologică ne-a transformat în contemporanii acestui mare contemporan.

Radu Călin CRISTEA

MISTREŢUL CU COLŢI DE ARGINT

Cu siguranţă bijuteria regală a lui Augustin Doinaş este **Mistreţul cu colţi de argint,** care ascunde, în „punga de cangur", cum se exprima undeva, semnificaţii şi simboluri de mare rafinament şi cu o nebănuită forţă emoţională. Această baladă, scrisă la 4 iulie 1945 în Sibiu sub impulsul idealurilor „Cercului literar", s-a născut din intenţia (mărturisită) de a oferi o „structură dramatică-epică-lirică" cu caracter simbolic ale cărei rezonanţe infinite să reveleze mereu noi semnificaţii şi reverberaţii emoţionale. Simbolurile lingvistice sau de atmosferă, epice sau conflictuale, au condus la lecturări ispititoare, considerîndu-se balada o artă poetică, un poem cinegetic, o ontologie tragică, un ritual spiritual ş. a. Solicitat să aducă lămuriri (Sighişoara, 1979), autorul tinde să lase lectorului posibiltatea de a găsi interpretări personale, convins că „orice nouă exegeză confirmă vitalitatea operei", că o operă trăieşte atîta timp „cît în structurile ei verbale licăresc semnificaţii noi".

Situaţia poetică se derulează epic, iar în varianta sibiană (1945) sensurile discursului erau mult mai tulburi decît în volumul **Omul cu compasul** (1966): de aceea modificarea structurală a baladei a modificat optica simbolică, dar nu a afectat semnificaţia sa tragică:

„Dar, vai! sub luceferii palizi ai
bolţii
Cum sta în amurg, la izvor
aplecat,
Veni un mistreţ uriaş, şi cu colţii
Il trase sălbatic prin colbul
roşcat..."

Mistreţul uriaş, cu colţi de argint (ca argintul), adică vînatul, cîştigă lupta împotriva vînătorului. Moartea prinţului este tragică numai dacă acesta este cuprins de o dramă sufletească autentică, dacă în coordonarea pasiunii cu voinţa este minat de aspiraţii unice. Situaţia dramatică, sesizată din acel încîntător vals al vînătorii, s-a născut dintr-o disperare sublimă, dintr-o aspiraţie ciudată („Ce fiară ciudată...") generată de coliziunea conştiinţei cu limita. Tragicul reprezintă declinul unui personaj **valoros** înainte de vreme, parafrazează Doinaş în capitolul „Fenomenul tragic", scris în perioada sibiană, din volumul **Lectura poeziei.** Un vînat preţios nu poate fi urmărit decît de un vînător preţios. Vînătoarea primeşte atît valoarea unei lupte cavalereşti cît şi aspectul ritualic, solemn. „Eroul tragic, precizează Doinaş, nu execută mişcări fără însemnătate sau pripite". De aceea moartea tragică este sublimă şi drept urmare nu se poate dispensa de „răcoare" (evitare) „măreţie" (perspectiva grandioasă) şi „solemnitate" (ceremonial). Prinţul nici nu regretă că vînătoarea i-a fost oprită de însuşi mistreţul cu colţi de argint. Din contră atmosfera tragică are aspect resemnant (ca în **Mioriţa**), căci muribundul ordonă servitorului:

„Mai bine ia cornul şi sună
într-una
Să suni pînă mor, către cerul
senin..."

Măreţia acestei „fericiri tragice", cum o numeşte Goethe, constituie coeficientul magic al oamenilor valoroşi, al personalităţilor pentru care gesturile devin esenţiale. Poezia satisface din plin condiţia tragicului, iar eroul dispare funest într-o strălucire măreaţă şi ritualică.

Balada a ajuns o creaţie de referinţă în literatura românească. A fost atît de răsfăţată (chiar de către autor) încît este greu de spus dacă tinerii îl cunosc pe Aug. Doinaş prin intermediul ei, sau **Mistreţul cu colţi de argint** deschide calea spre autor. E cert însă că se poate rosti „De te fabula narratur", adică „despre tine se vorbeşte în această fabulă".

Anton ILICA

Pro lingua latina

sublinieri

Despre dialectica parcajului mi-a vorbit întîiaşi dată un maior, fost şef al serviciului de circulaţie în comandamentul miliţiei capitalei. Îmi fusese hărăzit să-l cunosc – e cam mult de atunci – într-un loc unde vreme pentru taifas exista berechet.

Iată, îmi explica necăjitul priceput, în marile metropole ale lumii omul şi-a văzut visul cu ochii: aproape că fiecare ins îşi are maşina lui (de nu mă înşeală memoria, folosirea curentă a cuvîntului automobil încetase încă de pe atunci). Şi ce face? Să presupunem că se duce seara la teatru, în vehicolul propriu, se-nţelege. Sosit la destinaţie, constată că spaţiu liber de parcare nu-i nicăieri. Şi o ia înapoi, uitîndu-se în jur cu atenţie la început, cu îngrijorare după aceea, cu deznădejde în cele din urmă. Încetul cu încetul ajunge în proximitatea locuinţei pe care, bine dispus, o părăsise de curînd. Abia acum izbuteşte a găsi unde să-şi plaseze mijlocul mecanic de transport. Dar ce folos? E tîrziu, spectacolul desigur nu a fost amînat de dragul lui, iar drumul pînă la teatru trebuie rebătut, şi pe jos în această nouă împrejurare!

Exagera, neîndoielnic, ştiut fiind că în orice demonstraţie (arătare) se cuprinde şi o notă vindicativă (de voinţă de a dobîndi cîştig de cauză). Trecerea anilor însă i-a dat din ce în ce mai multă dreptate, iar lucrurile numai înspre înrăutăţirea situaţiei au mers.

De această (nostimă? gravă?) dialectică pomeneşte şi o recentă mică poezie – intitulată **Parcaj** – a lui Al. Căprariu. Se află la pagina 90 a volumului **Ochii de pretutindeni** (Ed. Dacia, 1981) şi solicit respectuos voie autorului să o calific drept adorabilă, nu numai drept izbutită şi justă. Nu-i o simplă evidenţiere (demascare) a problemei acesteia crescînde a parcajului, ci şi o caldă pledoarie pentru predarea limbii latine în şcoli. Şi nu-i o simplă apologie (foarte pe de departe) a latinei, ci este şi o ceremonial-şăgalnică satiră la adresa imperialismului automobilistic.

Jocul de cuvinte pe care-i clădită mica satiră-pledoarie nu-i deloc elaborat, stă la îndemîna chiar a celor cărora nu li se mai necăjesc minţile cu strania topică şi voluminoasa gramatică a graiului din vechime. Deoarece – scena se petrece pe unul din acele tărîmuri misterioase denumite „parcaje" – cuvintele rostite de **bărbatul desigur foarte important** care descinde dintr-unul din vehicolele menite acelor spaţii şi sunt adresate **femeii care păzea sfintele odoare ale tehnicii** pot însemna şi referirea la mijlocul predilect dramaturgilor de odinioară întru rezolvarea situaţiilor tragice **(deus ex machina)** şi tot atît de bine: iată, eu domnul, eu automobilistul, eu deţinătorul acestui minunat obiect, eu zeul cobor dintr-însul şi-ţi dăruiesc un mizer bacşiş. Iar interogativul răspuns al păzitoarei (parcatoarei? responsabilei cu parkingul? gestionarei ţarcului?), răspuns şi întrebare, replică şi nedumerire ce semnifică şi gratitudine pentru respectivul mizer bacşiş, poate fi tălmăcit (prozaic) „Nu-i acesta un Fiat de categoria lux?" dar şi mistic (esoteric, paralogic): „Să fie lumină!"

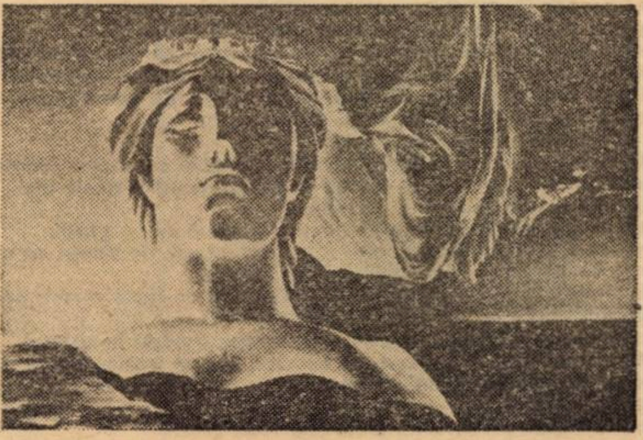

ION SULEA GORJ: „Linişte mînjită"

Zise, şi lumină se făcu şi-nlăuntrul conştiinţei mele. Căci brusc înţelesei, fără a putea lămuri pentru care motiv, că între maşini, parcaj, predarea limbii latine în şcoli, mentalitatea tineretului de astăzi, comportările mînuitorilor de volane, relaţiile de bunăvoire dintre oameni, raporturile dintre diferitele categorii sociale şi multe alte situaţii, probleme, conjuncturi, frustrări, complexe şi intricaţii există o strînsă legătură; că, de fapt, nu-s decît feţele unei aceleiaşi mari taine. Al. Căprariu s-a învrednicit a ne-o înfăţişa (şi supune spre meditaţie) cu un surîs discret şi o bonomie perfectă. Soluţia care să fie? Coborî-va oare un deus ex machina spre a ne-o da ori sugera ori impune? Face-se-va atunci lumină? Birui-va lumina pe cel din maşină? Pieri-vor ifosele-i cele deopotrivă rele şi neroade?

N. STEINHARDT

● miniaturi ● miniaturi ●

Francisc Munteanu
OAMENI, FAPTE, AMINTIRI
Ed. Cartea Românească, 1981

Consunînd aproape fratern cu titlul unei celebre cărţi a unui autor nu mai puţin celebru, noul op al harnicului Francisc Munteanu nu are totuşi nimic comun cu **Oameni, ani, viaţă** a unui Ilya Ehrenburg, aşa cum nici primele două părţi **(Copilăria; Adolescenţa)** – deşi aparent identice – nu au nimic comun cu unele cărţi ale unui Tolstoi, de pildă. Asamblată ca succesiune cronologică a trei angrenaje narative (celor două li se afiliază **Războiul)** noul produs al scriitorului îşi revendică paternitatea în literatura memorialistică. Întrucît autorul nu se exprimă clar asupra speciei spre care cartea sa aspiră, riscăm numele de **roman** şi prenumele de **autobiografic,** delimitînd şi personajul central: Francisc Munteanu. Dacă prozatorul ar fi aderat la o anume tradiţie a prozei româneşti – mă refer la aşezarea unor antroponime ca titluri, bunăoară: **Manoil, Elena** etc.... – romanul s-ar fi putut numi simplu: **Francisc şi Francisca** lui Breban ar fi dobîndit un frate vitreg.

Viorica Ciorbagiu
NEMILOASELE VICTIME
Ed. Albatros, 1981

Imprudent intitulate **roman,** paginile de proză ale Vioricăi Ciorbagiu fac cunoscut cititorului un univers coclit între fruntariile căruia se perindă în devălmăşie o seamă de personaje frustrate de identitate şi căutîndu-şi acea idee – obsesie care să le salveze de interminabilele bîjbîieli prin asemenea no man's land. Prin medierea unei naratoare – doctoriţe, autoarea umblă în secret cu scalpelul şi bisturiul la mecanismele psihopatologice ale „stării de îndrăgostire" – operaţie care putea avea un rezultat mai bun, mai pe măsura meseriei umaniste a primadonei – naratoare, vajnică slujitoare a lui Hypocraţ, dacă romanul nu ar da repetate prilejuri cititorului în a se izbi de mirosul nu tocmai îmbietor de formol şi de zgomotul, vai, sinistru, al impactului dintre oţel şi os. Suportînd o atare grea operaţie, romanul scapă decesului printr-un dificil proces de reanimare, în care se apelează la puterile atottămăduitoare ale iubirii, semne crîncene ale mutilării îi vor însoţi mereu fizionomia.

Ludmila Ghiţescu
ÎNTRE DOUĂ DIMINEŢI
Ed. Eminescu, 1981

Poetesă „între două dimineţi", Ludmila Ghiţescu aduce cu această (notă bene!) a 8-a sa carte un apel patetic întru constituirea unui univers al înţelegerii, al regăsirii sînului naturii – mame, deci o înscriere a efemerului, atît de propriu omului, pe orbita cosmicului atît de peren. Este admirabil tonul profund civic al poetei – militante ce îndeamnă mereu la ocrotirea mediului înconjurător, supus poluării. Aceleaşi emanaţii de civism patetic erup pe largi game semantice, îndărătul cărora se produc acte strict umane (naşteri, botezuri etc.) într-un perimetru vegetal, pe care poetesa le aşează cu grijă sub zodia unui notariat liric aflat în necurmată stare de veghe. Şi, în aceleaşi sonorităţi stridente ale trîmbiţei lirice, poezia Ludmilei Ghiţescu îşi iveşte ţesătura de sub andrelele circulare, după modele numai de dînsa ştiute. Aşa cum adînc reflecta un clasic: **„Vîrsta poetică nu-i tot una cu vîrsta poetului"** şi în cazul poetei **„între două dimineţi"** tonul este unul şturlubatic-adolescentin.

Constantin Th. Ciobanu
INFRANORD
Ed. Junimea, 1981

De la aparent simpla aşezare în pagină, de la părelnic facila rimă mioritică şi pînă la arcuirile viguroase ale respiraţiei sale poetice, Constantin Th. Ciobanu se arată a fi un înzestrat purtător de liră, chiar şi atunci cînd sunetele sale par să curgă oarecum forţat. Acolo unde versul său nu e doar un atentat la coada sonoră a stihului, un univers poetic distinct îşi croieşte albie proprie, de neconfundat, irigînd spaţii întinse, imagini virile. Lăsînd la o parte crispările de rostire şi sonorităţile folclorizante, adăugînd puteri noi esenţelor deja cristalizate, poezia lui Constantin Th. Ciobanu nu va avea decît de cîştigat.

Bogdan CONSTANTINESCU

Franz Liebhard

UN NEÎNSEMNAT EPISOD AL UNOR MARI TRANSFORMARI

Primăvara, cînd vînturile tinere tresaltă, de parcă ar vrea să
cuprindă niște steaguri invizibile,
vara, cînd se înveșmîntă trupul zilei cu cununi de spice și
noaptea, cu cele mai superbe orbite astrale,
toamna ce, ostenită de visteriile ei, se stinge sub zarva
culegătorilor din vii,
a trîmbițelor de aramă și a stolurilor de păsări, atunci
țăranca Suzi, cooperatista, se îmbracă în vechiul strai
al femeilor șvabe.
Picioarele i-s vîrîte în papuci, pe care ea însăși i-a tricotat și i-a
pingelit, cu mîinile-i
aspre și neobosite; fusta ei, ce se deschide în falduri late, este
dintr-un imprimeu albastru,
cu fine flori albe, atît de gingașe și de simple, de parcă
s-ar aduna în fiecare dintre ele prototipul frumuseții; bluza ei,
gri verzui, e deschisă în partea de jos, de jur împrejur,
cu tivulețe verticale peste piept...
Iată, cîte furtuni s-au spart de acest gard
ce-mprejmuiește grădina vieții!
Mute au rămas însă pentru vecie, tobele neliniștii, și nici un spin
uscat al mărăcinelui durerii nu mai înaintează
spre verticalele inimii.
Ca niște aripioare răsar colțurile basmalei înnodate sub
bărbia ei;
ea are buline, e scrobită, călcată, iar Suzi își poartă capul ca o
regină de pe o litografie veche.
Deodată, apare în jur, deșirat și cenușiu, vestitorul iernii, cu
voaluri de piclă grea, picurînd,
pe care le atîrnă, cu degetele ca țurțurii de ghiață, la ferestre;
cei din urmă superstițioși gem prin somn visînd strigoi,
în timp ce vifornița își dirijează uriașele lire dezacordate.
De-acum iarna s-a statornicit. Coloanele de mercur se ghemuiesc,
chiciura investmîntă, cu dantelele ei, sîrme și crengi,
soarele luminează atît de straniu încît parcă și ultimele sale văpăi
ar fi degerat. Butucii de viță și arbuștii de trandafir de mult
se odihnesc sub acoperișuri. N-ar face
bine omul, la fel, acum, să-și vîre capul în huma caldă,
ascunzîndu-se de vîntoasele gerului,
al acestor scurte zile și nopți lungi, cînd vijelia suflă de
parcă urgiile iernii ar vrea să-ți ciuruiască pielea și
să-ți desprindă cu agrafele ei de ghiață picioarele și brațele de trup?
Cumetrei Barbara, în ciuda a nenumărate mătănii murmurate neîncetat,
i s-au învinețit buzele. O cuprinse un tremur, de parcă frigul
aprig i s-ar furișa, ștrengar și tainic,
sub imensa năframă cu franjuri.
Dar cine se ivește în jur? Oglinzile înghețate se trezesc dintr-odată,
sigiliul strîns pe gură se sfarmă în bucăți, dungile vinete ale
buzelor se deschid într-o crestătură
de uimire, în care suflarea reținută se adună ca un ghem,
și, iat-o pe cumătra Barbara, cum se răsucește de vioaie, ca o
marionetă dintr-o șatră de tir, bine țintită...
E țăranca Suzi, cooperatista! 40.000 de litri de lapte a muls ea
într-un singur an de la zece vaci;
cum spumegă jetul alb cînd, din ugere, țîșnește în șiștare!
Cu cizme negre și lucioase de cauciuc, într-un trening albastru,
cu o jachetă în carouri colorate, iar în jurul gîtului cu un
șal ca schiorii,
ea se avîntă afară, către grajdurile vaste și noi,
cu acoperișurile din olane roșii. De nouri,
cu povara de zăpadă violetă, nu ține ea seama. Nici de
respirația primejdioasă
a vîntului care, pe bidiviii viforniței, fornăind, va goni peste șesuri
sub salvele pocniturilor de bici, ca un călăreț mitic.
În case, ulcioarele cu vin fierbinte și dulceag colindă, însoțite
de cele mai fierbinți urări; ca o veselă ofrandă
oamenii împlinesc în gînd închinările,
cu o laudă adusă marilor transformări, o laudă fără cuvinte,
o laudă în adîncuri, că țăranca Suzi i-a jucat gerului o festă
și că aceasta nu e singura poartă
a uimirii, în fața căreia oamenii se opresc și spun:
„Mult ați dormit, dar bine-ați venit la noi, zorilor purpurii!"

În românește de Ion ARIEȘANU

Endre Károly

CINE SÎNT EU OARE?

Eurile mele modificate
cuibărite în multe, multe ființe,
s-au așezat la aceeași masă.
„Și eu sînt El acela"
– grăi un eu,
cuibărit în altă persoană.
„Cum să fii, ce este El"
– i-a răspuns al doilea –
ești doar umbra-i de departe,
instantaneu reprezentînd o secundă
din viața-i lung trăită-n
mișcare, -n schimbare".
Zîmbii la toate acestea,
eu să fi fost sute ori mii de chipuri.
nu-i posibil.
Ciob spart fost-am eu în fiecare,
zărit prin alte pupile,
țesut în altă persoană.
O, voi mulțime de amici zeloși,
cum de mă judecați,
cum de mă definiți așa-ntr-o doară?
Nici eu măcar n-am de unde ști
cine-s Eu cu adevărat!
Mă caut doar într-una.

Márki Zoltán

LOCUL ACELA

Locul acela
locul cel mai frumos
din lume, acolo
între moara de apă
și podul de pe Timiș,
la jumătatea drumului,
pe unde
o iei
spre grădinile cu mure
albastre.
Azi însă
locul acela e locul
cel mai frumos din lume
vis-a vis
de fîntîna
amețită de vînt,
acolo unde
înserarea
ne-a lăsat singuri
doar un sfert de ceas,
toamna,
sub salcîmii trecuți,
la o copilărie distanță
de sat.
În dreapta Europei,
în stînga Europei
de atunci
locul acela
e locul cel mai frumos
din lume
pace,
de cincișpe ori șaizeci
în vatra
imponderabilității
doi metri pătrați
de liniște.

În românește de

Alexandru VAJDA

MIRCEA CÂRLOANȚĂ

SÎNT SUPĂRAT*)

Trebuie să mărturisesc cu toată sinceritatea că de întîrzierea mea gravă, din seara în cauză, de vină era tocmai statornicia. Îmi dădusem seama, dinainte, că un astfel de accident mi-ar aduce necazuri, ceea ce s-a și adeverit. M-am ferit cît am putut. Mi-am strîns hîrtiile de pe birou, imediat ce s-a încheiat programul de lucru, le-am vîrît în dulap, am predat la biroul de documente dosarul la care trudisem, mînecuțele în sertar, gata, puteam pleca, mă grăbeam și, fără prea multă bucurie, degustam totuși sentimentul că, de astădată, am să mă țin de cuvînt și, cine știe, cu vremea, am „să intru și eu în rîndul oamenilor", vorbă ciudată, de care scumpa mea soție abuzează cu aleasă stimă. Stăpînit de o asemenea stare de spirit sănătoasă, ce mă onora, am pus mîna pe clanța ușii, am apăsat cu hotărîre o dată, a doua oară. Degeaba. Nu se deschidea. O ținea cineva care se nimerise de partea cealaltă. Am așteptat nedumerit, o clipă, după care ea s-a deschis singură. Abia atunci am înțeles ce imprudent fusesem, că gîndul să ajung acasă cît mai devreme mă făcuse să uit promisiunea nesocotită pe care, de dimineață, o făcusem amicului, cu ușurință, în nădejdea că n-o va reține și nu va trebui să mă abat. N-avea decît să-și înghită singur berea, sosise momentul să mă primenesc. El nu s-a arătat surprins de rezistență, era voios, rîdea de mine, lasă, mai ai vreme, mai amînă cotitura, o să te umfli cu ceaiuri la bătrînețe, iar acum, hai, a ieșit soarele, s-au deschis mugurii pe crengi, e o ocazie, nu e altă sărbătoare mai mare ca echinoxul. Îi turuie gura, fraza i se desface în cascade, nu am putere să mă opun. Nu știu să pronunț pe nu. Amicul mă remorchează pînă în Pădurea Verde, unde știe el un locșor plăcut, parcă eu aș fi naivul în țara huronului sau invers. Mesele scoase afară, pe pajiște, sub mîngîierea razelor solare, îmi comută starea de dispoziție. Perpetuă sîngerare? O să mă gîndesc la chestia asta, mai pe urmă. Mahmureala se evaporă, lumina zilei îmi surîde și, după hibernare prin hrube afumate, audiez fericit concertul opus unu, pentru orchestră și mierlă, executat cu virtuozitate în frunzișul tînăr, transparent ca apa unui lac glaciar. Sosesc halbele cu lichidul auriu, licoarea e înviorătoare. Din alt vîrf de copac, mai de departe, chemarea stăruitoare a solistului capătă răspuns favorabil. Un dor împlinit. Mai vine un rînd de halbe și o tăviță fierbinte cu bulete de cașcaval. Refuz ideea de a comanda cîte un cotlet de porc, prea multe proteine, tocmai am citit sfaturile doctorului Mincu și, în afară de asta, nu se cade, ți-am spus că sînt grăbit, înțelege-mă, omule, trebuie. Îmi scapără prin minte că la ora asta ar fi trebuit să fiu demult acasă, mi-e lehamite de mine însumi, dar nu mult, blestematele mierle au înnebunit, încă un rînd de halbe, zice amicul, pe cuvînt, ultimele. Cerem nota de plată, scrie, maistre, toate la un loc, și încă două, pe care ai să le aduci repede, astea chiar ultimele!

Angrenaje de cuvinte, **atunci acolo,** fixarea în timp și spațiu pare dibăcie, dar e alcătuire uscată. Altcineva a găsit **din**

ION SULEA GORJ: „Bună dimineața"

aproape în aproape, care nu mi-a plăcut, cel puțin pînă la halba a treia. Repetați **poapoapoapoapoa** ca să vedeți cum sună drăciile astea la modă, hoaștele verbale. Într-o vreme, vorbitori sublimi, fără nume, au spus Ciuboțica cucului, Tomnatic, Pustiniș, au dăruit farmec și elocvență. Mă indispun cînd se răspîndesc vocabule schiloade. Ah, ce-mi trece prin cap? Asta mă doare acum? S-a întunecat, grădina s-a golit. Plecăm și noi, sîntem ultimii.

Îmi iese în cale o florărie. E închisă, dar înăuntru e lumină. Bat în ușa de sticlă. Vine o fată în minijupă. Arată cu degetul un cartonaș atîrnat de geam, pe care scrie **Gestionar bolnav.** Nu izbutesc să pricep legătura. Bat mai departe. Ea zbiară la mine, îmi arată ceasul, apoi spune ceva cu degetul la frunte, aha, asta era, o fi bolnav de nervi gestionarul. Ca să vadă că am înțeles, repet gestul, ea se congestionează, crapă nițel ușa, îmi azvîrle o vorbă necruțătoare, atîta mi-a trebuit, acum nu mai scapă de mine.

Plec acasă cu ghiveciul în brațe. În lipsă de flori, e bun și el. Nu vin cu mîna goală. Am o aniversare de cinstit. Încerc binișor ușa apartamentului. E descuiată. Nu apuc să bănuiesc ceva. Înăuntru e **a giorno,** lume multă. Îmi aduc aminte vag că nu fusese vorba de invitați. Milițianul mă zărește, vine grăbit în întîmpinare, e afectat dar nu pare mîniat prea tare. Aburii alcoolului se evaporă, mă dezmeticesc. Ce se întîmplă aici? O caut din ochi pe Miramara. N-o văd. Milițianul mă duce în bucătărie, să discutăm între patru ochi. Observ că are epoleți de căpitan. O să mă pună să suflu în fiolă? Sînt acasă, nu la volan, iar dacă visez, ar fi fost cazul să mă trezesc. El îmi vorbește calm, îmi arată un borcan gol, cu o rămășiță de hamsii, nu pricep nimic, îi urmăresc mișcarea buzelor, mă abțin să zîmbesc, toată povestea e irezistibil de amuzantă, atîta doar că nu reușesc să-i deslușesc tîlcul. În sfîrșit îmi descleștez fălcile, încerc să întreb unde e Miramara, am dreptul să știu, nu? Dar îmi scapă un sunet oribil, ofițerul îmi aruncă o privire iute, abia acum devine atent. Îmi zice cu blîndețe:

– Ești beat, nefericitule!

Dau din cap, da, e adevărat, sînt cam...

A doua zi, cînd m-am deșteptat, am zărit iarăși borcanul acela cu pește conservat, el, vinovatul. Nevastă-mea mă așteptase răbdătoare, învățată de-a lungul anilor, a deschis conserva, a preparat peștele după o rețetă moștenită de la mama ei, din Coronini, cu hrean iute, chimen și oțet, un antreu strașnic. După vreo oră, văzînd că nu vin, adăugase salatei un mic ornament de verdeață tăiată mărunt, o pusese la rece, fără s-o guste, cuprinsă de o ușoară senzație de greață, a mai așteptat cîtva timp, ezitînd, și în cele din urmă s-a decis. L-a chemat pe diabolicul admirator de la etajul al șaptelea, numai din dorință de răzbunare, ca să-mi facă mie în ciudă. Era cam pe cînd mierloiul meu din Pădurea Verde fluiera mai convingător.

Individul a coborît imediat după aceea, purta costum roz și nasul asortat, atacat puternic de vechea lui cuperoză. Se interesa insistent care e prilejul, era timorat. Lăsați, nu are importanță, bine că ați venit. La început s-a purtat precaut, neștiind dacă e locul să rînjească victorios, ori să se simtă luat peste picior. În așteptarea datelor lămuritoare, a înghițit cîteva țuici de la gheață, apoi o farfurioară de pește, la grămadă, neatent, mai mult de unul singur, fiindcă ea abia a gustat și, de supărare, salata i s-a părut amară.

Invitatul a sucombat înainte de a sosi eu acasă. Ea a rezistat, vecinele îi dădură să înghită un hîrdău de lapte. A făcut primele declarații anchetatorului, după care a plecat cu mașina **Salvării.** Peștele alterat îmi fusese destinat, dar s-a nimerit ca partea mea să rămînă doar rușinea, care m-a și mîntuit. E o rețetă irepetabilă, știu. Ascult acum, din nou, fluierul mierlei, amicul infam, salvatorul meu, îmi bolborosește ceva, sondează adîncuri, nu-l ascult, sînt tare supărat, buletele de cașcaval îmi repugnă, fiecare bătaie a inimii pricinuiește o rană.

---

* Din volumul în pregătire, „SINGUR ÎN PARÎNG".

DUMITRU TOMA

LEUL MOV

Doamne, cîtă frumusețe pe-o bucățică de hîrtie! Într-o suprafață de mărimea unei cutii de chibrituri, uneori chiar mai mică, încape o lume întreagă. O lume ciudată și tulburătoare, care te învăluie și te fură, făcîndu-te să uiți de necazuri, de griji și de un milion de alte nimicuri. Sigur, pentru a înțelege și mai ales pentru a simți toate acestea, îți trebuie deprindere, un lung și perseverent exercițiu. Pe parcurs, satisfacțiile devin mari, cu atît mai mari cu cît știi bine că ele, aceste satisfacții, sînt numai ale tale. Deși, uneori, parcă mai simți nevoia să-i dezvălui cuiva taina și bucuria ta, să-l faci părtaș, poate chiar să-i îndrumi primii pași în lumea pe care tu o cunoști atît de bine.

Dar... aici lucrurile se complică, trebui să recunoască Doru Vasiliu. Uite, de pildă, Elvira, nevastă-sa. N-a înțeles și nici nu dă vreun semn că va înțelege vreodată patima lui pentru timbre. În loc să fie bucuroasă că nu-i bețiv ori afemeiat... „Ce știe ea"? oftă Vasiliu și, dînd-o la o parte pe nevastă-sa din gîndurile lui, se cufundă în studierea mărcii pe care o avea în față.

Era o achiziție recentă și, ca-ntotdeauna, un timbru nou îl tulbura și îl fascina în asemenea hal încît, uneori, noaptea, cînd Elvira sforăia încetișor lîngă el, se ridica din pat cu mii de precauțiuni și alerga în vîrful picioarelor în sufragerie, la minusculul lui birou, unde aprindea o lampă mică și se mai uita odată la el, mîngîindu-l cu privirea. Deseori, rămînea așa, în pijama, aplecat minute în șir deasupra clasorului, pînă se trezea Elvira sau se întorcea de pe o parte pe alta și-atunci el tresărea speriat, închidea clasorul cu gesturi grăbite, stingea lumina și fugea înapoi în pat. Rămînea pe urmă multă vreme treaz, cu mîinile sub cap și privirea pierdută undeva în întuneric, în direcția în care ar fi trebuit să fie tavanul, rememorînd fiecare linie, fiecare nuanță, întrebîndu-se îngrijorat dacă s-a uitat destul de atent la fiecare zimț...

La început suferise din cauza aversiunii Elvirei și încercase să o cucerească, încercase să-i explice cu răbdare și tact ce înseamnă un timbru. Inutil. Femeia se împotrivea cu încăpățînare să vadă frumusețea timbrelor și cu timpul patima lui devenise calul de bătaie al tuturor nemulțumirilor ei. Cea mai grea lovitură i-a dat-o cînd i-a interzis să mai strice vreun ban din leafă pe „idioțenii". De atunci își ia el de lucru de la diferite persoane și țăcăne zilnic la mașina de scris. Cere cinci lei pe pagină, scump, desigur, dar n-are ce face. Fiecare bănuț îl cheltuie pe timbre și, dacă ar fi după el, ar avea bani mai mulți... Oricum, se descurcă, și ăsta-i lucrul cel mai important. Mai mult, și-a pus la punct un adevărat sistem: cumpără fiecare serie în cîte trei exemplare și, după o vreme, după un an sau doi, cînd prețul respectivelor serii a crescut, vinde unul din cele trei exemplare – bineînțeles, la noul preț – și din cîștig își cumpără altceva, o nouă serie sau chiar un singur timbru pe care și-l dorește foarte tare. De pildă, cel pe care îl ține acum în pensetă, sub lupă, îl obținuse în schimbul unei serii de dromaderi, plus o sută de lei. Poate că dăduse cam mult, dar merita, fiindcă era într-adevăr un timbru foarte frumos, dintr-o serie care nu mai circula de multă vreme și pe care o mai găseai doar în clasoarele colecționarilor înrăiți. Și nu numai asta îl îndemnase la schimb. Motivul principal fusese faptul că avea deja celelalte două timbre – era o serie de trei – și-i mai lipsea doar ăsta. În fine, era al lui, deși nu fusese ușor. Trecuse prin clipe teribile. Seria aceasta reprezenta un leu. Un animal magnific, același de trei ori, numai că altfel colorat: în verde, în galben și-n mov. Timbrul proaspăt, cel mov, îi plăcea cel mai mult. Poate și fiindcă pe celelalte două le mai văzuse. Poate. Însă pe Doru Vasiliu îl amuza teribil ideea unui leu mov. Deși – își spunea el – parcă unul verde nu-i la fel de...

În clipa aceea Elvira începu să țipe. El se cufundase în imaginea din fața lui ca într-un acvariu și țipetele femeii ajunseră la el încetinite și micșorate, ca un bîzîit la început, pe urmă, se intensificară treptat, zgîriindu-i urechile, lacome, puternice, lovindu-l și năucindu-l.

– Ce-ai, dragă? se întoarse el spre nevastă-sa.

În fața ochilor avea încă leul mov, în toată splendoarea lui. Lăsă lupa cu regret, spunîndu-și că o să termine repede cu Elvira ca să se poată întoarce la ale lui.

– Ce-ai, dragă, ce-ai pățit? întrebă din nou și simți cum îl cuprinde o mare plictiseală.

– Ești orb? Nu vezi că s-a stricat televizorul? În mijlocul filmului! Ți-am spus să-l repari? Ți-am spus! De cînd mă tot rog de tine să faci ceva cu el! Și tu?! Nu știi decît să te zgîiești toată ziulica la idioțeniile alea. Nu ești în stare să faci nimic, s-ar dărîma casa dacă n-aș fi eu. Halal bărbat! Un neputincios, un...

Elvira se înfierbîntase. Sprîncenele subțiri i se uniseră – semn de cumplită supărare – iar pleoapele date cu negru i se zbăteau într-o încercare disperată de a-și opri lacrimile. Defectarea televizorului o scosese din minți. Tocmai urmărea un film cu actorul ei preferat, un brunet cu bărbia pronunțată. Dumnezeule! n-avusese ea parte de un bărbat ca ăla...

Femeia se ridică dintr-un salt și veni lîngă măsuța lui. Țipa din ce în ce mai tare și părea în pragul isteriei. El o auzea cu intermitențe, deși se străduia s-o asculte. Capotul moale îi scotea în evidență șoldurile grase și sînii mari, umflați, care-i tremurau caraghios din pricina respirației precipitate. Zăbovi cu privirea pe sînii ei și începu să zîmbească, „îmbătrînește și ea, orice-ar face îmbătrînește", bîntuit de un hohot de rîs, pe care se străduiă să și-l oprească undeva în gît.

– Și ce vrei să fac eu acuma? întrebă el zîmbind în continuare.

– Să-l repari!

– Acum?

– Imediat!

– Bine, dar nu mă pricep. Am să chem mîine pe cineva.

– Acum să-l repari! Imediat!

Vocea ei devenise atît de ascuțită și atît de dură încît lovindu-se de pereți și de tavan exploda în sute de țăndări care-i perforau pur și simplu timpanele.

– Nu mai urla ca o nebună, doar știi că nu mă pricep. Ți-o repet: am să chem mîine pe cineva și...

– Tu nu te pricepi la nimic! La nimic!...

Cu o mișcare rapidă, Elvira lovi cu ură vraful de clasoare de pe măsuță și vreo trei aterizară cu zgomote înfundate pe covor. Unul se deschise și rămase cu două file tari în sus și cu foița de protecție mototolită între ele.

Brusc, Vasiliu simți că nu o mai suportă. Nici pe ea și nici vocea ei. Se ridică încet, gîndindu-se cum să reacționeze. Dacă dovedea acum cea mai mică slăbiciune față de gestul nevestei, își putea lua gîndul de la timbre. Ar fi trebuit s-o pocnească dar nu-i era felul, n-o făcuse niciodată, din păcate, deși regretase de multe ori. După izbucnirea de adineauri femeia tăcu dintr-o dată și-n cameră liniștea se întinse, nefirească. Simți și ea probabil că întrecuse măsura și făcu instinctiv un pas înapoi. Dar, nu, Vasiliu nu voia s-o lovească. O fixă doar, cu ochii lui miopi, liniștit și grav. Își ținea degetul mare de la mîna dreaptă în gură, mărunțindu-și cu dinții pielița din jurul unghiei.

– Bine, am să-l repar, spuse el într-un tîrziu și se miră singur de cuvintele care-i ieșiseră pe gură.

O ocoli pe nevastă-sa care, prevăzătoare, mai făcu un pas înapoi și se îndreptă spre televizor. Scoase cu grijă cordonul aparatului din priză și-l înfășură cu gesturi egale peste palma stîngă. Apucă apoi televizorul și-l săltă în brațe cu oarecare efort. Televizorul îi stînjenea mișcările, dezechilibrîndu-l, și fu cît pe-aci să se împiedice de prag. Ajuns în curte, se opri nedumerit. „Unde dracu am plecat cu ăsta în brațe?" Se simțea descumpănit de-a binelea. Începu chiar atunci să plouă și stropi mărunți îi udară fruntea și nasul. Rămase așa un timp în ploaie, mutîndu-se de pe un picior pe altul. Pe urmă începu să dea din cap: „păi nu?" auzi el ceva care semăna a chicot și atunci se hotărî. Aruncă televizorul în fîntînă și se întoarse în casă, străbătînd curtea cu pași lungi, prin ploaia din ce în ce mai deasă. O găsi pe nevastă-sa așezată pe prag, plîngînd cu capul pe genunchi. Poalele capotului îi atîrnau pe trepte și i se murdăriseră. Trecu pe lîngă ea fără să o bage în seamă și, după ce-și adună clasoarele de pe jos, se așeză la măsuța lui.

Sabin Opreanu

SCĂUNELUL DE PIATRĂ

În mintea mea totul era limpede Poezia se înfățișa exact
la dimensiunile corespunzătoare (Unii mi-o arătau
frivolă și despuiată Alții încotoșmănată cu tot felul
de petice și zorzoane scînteietoare)
În mintea mea totul era limpede Nu știu de unde răsărise
într-o caleașcă de fum ruginit aparența
Îmi așezam conștiincios scăunelul de piatră și așteptam –

STAREA DE VIS

Pentru tine port aceste semințe fosforescente de-a lungul
(Să nu te miri dacă mai zăbovesc în colțișorul acesta
umed cu o pelerină de scînduri pe umeri)
Lumina metalică a farurilor ne scobește chipurile Trupurile
noastre flutură ca o eșarfă neagră
Să ne adîncim în mișcarea unor elitre albastre (J. J. Rousseau
e alături ca să ajungem cîndva la capăt) Vom reuși
spre satisfacția generală să vedem cum norii trec
pe sub noi zbîrnîind Cum vulturi melancolici
se vor împiedica de trupurile noastre ca o eșarfă –

ÎN ACEASTĂ GRAȚIE A FRUNȚII

Pentru tine port aceste semințe fosforescente de-a lungul
tuturor rîurilor (O caravană glorioasă prin noptatice
sarcofage) Geografii de lebădă rezemate de corăbii
cu lumină Adevărate frunți devoratoare
Am venit să bat la ușa paralizată (Pe vremuri era un lujer
stîngaci) Îți cer să rămîi cu mine
în această grație a frunții –

TEHNICI GLORIOASE

Cred că e adevărat tot ce se spune despre culesul
de fructe sălbatice (Pe banchizele salvatoare
ard fumegoase lămpi de argint Brancardierul povestește
cu bunăvoință întîmplări strălucitoare) Cînd trec
prin fața ciupercilor în sălile de cinema
se așterne un nor de singurătate
Cel ce folosește o singură înotătoare în piscina zdrențuită
pernele de faianță se acoperă de rădăcini pietrificate
Aleluia în transparența de oțet
a caravanelor vegetale –

POEȚI DIN MEDIAȘ

POEME, POEME

un fel de pasăre ciudată
sînt
luminează pe rînd acest zbor
cîte-o aripă-a mea arzînd

POET ȘI DESTIN

Eu, Europă, am murit destul
Numai de patimile mele ros,
Cînd pradă viforelor: nepătruns,
Cînd ca un drum cu sufletul pietros.
Cînd pe sfîrșite-i, iată, acest veac
Și patimi grele-aud în el forînd.
Nu-i poezia ca un sol în frac,
Ochiul ce vede ochi ce-n mine sînt.
Sub monumente-i liniștea de os.
Singurătatea-n lume nu-i un truc.
Sînt măști de carnaval în orice loc.
Limba poetului e încă rug.

BATRÎNII POEȚI

puțin cîte puțin își sting
soarele
au chipul de piatră
par albe statui
curînd
vor fi lumina din parc

Titus ANDRONIC

OCTOMBRIE

De-a rîsul-plînsul
ca și cum
prin vechi vitralii timpul ne-ar privi
cum trecem răscolind frunzișul
pădurii octombrie
Ori poate-un drum atavic mă supune
Călătorind prin visul care sînt
Tu arzi mocnit cum tainele în rune
Ornic solar cu limbă de pămînt
Miresmele ne descifrează: veste
Bătrîne-nțelepciuni care vor fi
Rod de lumină pe cîmpii celeste
Izvoare-n neodihnă pe sub zi
Eu necuprins tu praguri de poveste
Lacătul verii însorește parcă
porțile brumei suspinînd în vînt
pe cînd tăișul frigului ne-ncearcă
timpul împușcă pasărea din gînd
dar stăm înalți în Cîntec amîndoi
să nu ne fure clipa înapoi

FÎNTÎNA PIERDUTĂ

Iubirea noastră – crînguri și păduri
prin care-n alte vieți am mai trecut
purtînd în brațe o fîntînă vie
în care-o stea din ceruri s-a pierdut
Astăzi în cer o căutăm și nu-i
pe cînd lumina ei ne tot îngînă
pe zările din noi rememorînd
străvechea și mirabila fîntînă

Și tu pe inimi de păduri mă chemi
dar gura ta pămîntului dă vamă
frunze uscate de pe ramuri cad
și ochii tăi pe frunze mă destramă

Tăcerile ne povestesc pe flori
făgaș de amintire viitoare
și nu știm cine sapă-n noi fîntîni
preainsetat de stele căzătoare

George L. NIMIGEANU

PRELUDIU

Ne-a mai rămas
Puțină apă,
Puțin oxigen
Și puțină lumină;
Puțină vreme
Va mai crește iarba
Și vom mai încăpea în lume;
Pe drum sînt lăcuste,
Din depărtare se-aude zgomotul
Venirii noastre.
Ne-a mai rămas
Puțină apă,
Puțin oxigen
Și puțină lumină,
Și poate prea mult fier.

G. C. VENUS

ZIDIRE

Ca să mă zidesc, îmi trebuie
ochii tuturor, inima lor,
mai ales, bucuria lor –
oameni cu dimensiunea
marelui timp.

Ca să mă zidesc, îmi trebuie
inima veacului meu,
zilele și nopțile mele,
din care țîșnesc, incandescent,
minunile acestei lumi.

LIED

Zăpezile se trezesc
și se fac scrisori.
Porumbii se cern
și se fac lebede.
Răchitele se adorm
și se fac elegii.
Ochii mei se ascund
și se fac destin.

Horia LUPU

marginalii

Achiziții și litigii

În anii treizeci ai veacului șaptesprezece, alături de Francisc începe să se ridice viteazul Nicolae din același neam Măcicaș. Acest Nicolae este demnitar în 1635, după cum reiese dintr-o declarație a lui Francisc Vereș, solgăbirău în comitatul Severin. Mai tîrziu, în 1650, Nicolae va fi viceban și se va dovedi destul de merituos pentru a-și atrage bunăvoința comitelui suprem Acațiu Barcsay care, ținînd seama de neostenitul zel al lui Nicolae, dispune ca într-o împrejurare funcționarii să nu-i tulbure pe doi iobagi ai lui. Totuși, prezența sa în acte este mai curînd decît a demnitarului aceea a unui bun gospodar. În 1638 cumpără o țarină cu patruzeci de florini. Lucrează atît de bine un loc de vie lăsat în pîrlog, pe care Ladislau Simon i-l dăruise soției lui, a lui Nicolae, Sara Găman, coborîtoare din Ana Simon, încît vechiul proprietar propune o soluție greu de descîlcit din acte, cu scopul însă limpede de a-și recăpăta pămîntul devenit roditor.

În 1642 Nicolae ar fi în măsură să răscumpere cu 600 de florini nu mai puțin de unsprezece predii zălogite cu un an înainte de Petru și de Mihail Măcicaș, probabil veri, între timp decedați. S-ar părea că afacerea nu s-a putut încheia. În 1647 cumpără cu 9 florini un fînaț, iar în 1650, an de vîrf, îi împrumută lui Ladislau Găman 30 de florini unguești, cumpără cu 40 de florini o fineață a lui Laurențiu Lamòte din starea orășenilor și mai cumpără două vii pe dealurile Teiușului pentru suma totală de 43 florini de la Ghera Văcaru și de la același scăpătat Ladislau Găman.

ION SULEA GORJ: „Străbunii"

Cum spuneam, frații nu se înțeleg între ei și ajung la judecată cînd Nicolae îl pîrăște pe Francisc că, nesocotind dreptul de moștenire, ar fi înstrăinat părți de moșie și ar fi eliberat un număr de iobagi. Adevărații procesomani sînt însă Mitnicenii. În 1585, după Rusalii, Francisc Mitniceanu și Sara, soție a unui Minca din Sacu și soră mai mică a lui Mihail Mitniceanu, se împotrivesc la punerea în stăpînire a lui Baltazar Zagyvay asupra unor pămînturi lăsate de doi Mitniceni, anume de alt Francisc și de fratele Sarei, numitul Mihail. La patrusprezece ani după ce începuse, în urma unor aprige înfruntări, disputa încă nu s-a încheiat. Între timp Mitnicenii avuseseră răgaz să se judece și pentru alte pricini, ca atunci cînd unul din ei se plînsese că Fărcășeștii îi tulburau, fără să spună cum, patru iobagi.

Cînd reapar în acte, în 1641, este în împrejurări asemănătoare. Un Ioan Mitniceanu stăpînește prin forță o moșie la Sadova și i s-a împotrivit solgăbirăului cînd acesta, din porunca lui Gheorghe Rákoczy, principe, a voit să pună sechestru pe bunurile lui. Totuși, i se îngăduie să-și dovedească drepturile, dacă le are. Și omul își înfățișează scrisorile de proprietate, nimic de zis. Ba mai și dă peste voința rea a vicecomitelui ca și a domnului jude al nobililor care, nu se știe din ce motiv, refuză să ia cunoștință de scrisori. Ca atare, Ioan Mitniceanu își înregistrează la notariat dorința și intenția de a se justifica prin cele două vechi zapise. Prezentarea lor are loc într-adevăr, de față cu Gheorghe Rákoczy așezat în scaunul de judecată și avîndu-l alături pe cinstitul și mărețul Francisc Rhédey de Kis Rhéde, sfetnicul său de taină. Din păcate, sulul manuscrisului nu s-a păstrat decît pînă la un loc, încît nu știm ce hotărîre princiară s-a luat. Oricum, în anul următor, ultimul cînd numele Mitnicenilor apare în acte, îl găsim pe alesul Ioan angajat într-un alt proces. Noi, însă, îi părăsim aici pe toți împricinații și, în general, pe cinstiții nobili caransebeșeni.

Livius CIOCÂRLIE

muzică

„Voci contemporane”

O seară de cvartete, în compania formației „VOCES CONTEMPORANAE” înseamnă, să o recunoaștem, un privilegiu, o insolită deschidere spre lumea capodoperelor, ascunse dincolo de freamătul polivalent al simfoniilor. Programul propus a realizat un mare arc expresiv, pornit de la **Cvartetul op. 18 nr. 1,** cel dintîi cvartet investit de semnătura Titanului, care aduce un Adagio de mare interiorizare, greu de egalat chiar și pe parcursul viitoarelor sale lucrări. A urmat apoi **Cvartetul harpelor,** în care pizzicatbul conferă acea aură particulară care i-a dat și subtitlul și unde am admirat identitatea motivului care aleargă șerpuind la fiecare din cele patru instrumente, într-o osmoză perfectă, pentru ca în **Cvartetul opus 132** să simțim strecurîndu-se, ca un fior nedefinit, ceva din zbuciumul tragic, dar măreț al lui Beethoven.

Cîntul acestei formații cumulează o sumă de calități care-i explică statutul succeselor internaționale. Poate cea mai importantă este identitatea temperamentelor celor patru componenți, nativă sau poate dăltuită în anii de continuă interacțiune artistică. Cert este că au atins pragul unei comuniuni de concept, care pornește din unitatea vibratoului, poate chiar a instrumentelor, atacului pururi impecabil, a exteriorizării unui masiv registru afectiv, totul făcut la unison, fără fisuri ori neprevăzut. Cucerește noblețea tonului cameral pe care-l respiră predominant cvartetul, momentele de bravadă repugnîndu-le. Fac muzică cu discreție, cu rafinament, uitînd – pătrunși de frumusețea liniilor contrapunctice, rostuite savant și totuși cu atîta emoție – că s-au aflat în fața noastră spre a concerta. Cîntă subjugați de esențele rare ale muzicii, pe care o respiră, și poate aici stă secretul faptului că, la rîndu-le, subjugă.

Manuela Iana, exponentă a școlii de pian timișorene a revenit de curînd „acasă”, oferindu-ne un recital. Seriozitatea studentei s-a vădit da capo, prin profilul programului oferit – **Haydn, Schumann, Debussy.** S-a făcut remarcată, după limpezimea liniilor curate cu care și-a construit Sonata de Haydn, bogăția mijloacelor expresive pe care le posedă și le știe etala în exponenta **Fantezie pentru pian a lui Schumann.** Dar preferințele stilistice ale solistei par să se polarizeze în universul particular al muzicii lui Debussy, în rafinamentul acestor armonii, regăsindu-și cu maximă obiectivare bucuria cîntului. Un drum care începe la Oravița, își cîștigă temeinice argumente la școala timișoreană, pentru ca acum, în cadrul Conservatorului bucureștean, să înceapă a cuceri, iată, noi și noi piscuri ale artei interpretative.

Doru MURGU

plastică

ION SULEA GORJ

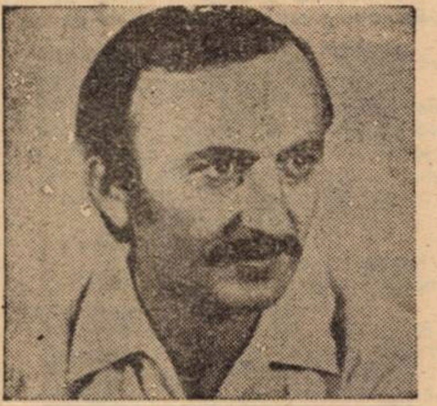

(Urmare din pag. 1)

numente de artă românească și bizantină, ca frescele de la „Izvorul Miron” sau cele de la Coșava.

Dar, și în arta monumentală și în cea de șevalet, ceea ce este esențial pentru Ion Sulea Gorj pornește de la constituirea unui stil, a unei viziuni picturale. Stranie în această viziune a creatorului este mixtura între arta picturii populare, cea bizantină și surrealism. Există, în arta monumentală și în cea de șevalet, a lui Ion Sulea Gorj, un aer al vechimii, un aer de vetustețe avant la lèttre. Ca și cum pictorul ar picta așa, dinăuntrul structurii sale, a sensibilității sale, fără a fi știut de artele, curentele ce l-au precedat. În arta sa se simte faptul că, pe lîngă culoare, ritm, cerebralitate, e nevoie și de angajarea unui simbol, de o poveste, de un loc și o trimitere distinctă. De o limpezime perfectă a acelei povești picturale, ce angajează în plus privitorul. Il „transpune”, il atrage și spre alte zone decît cele pure ale culorii sau ritmului, ale compoziției și tehnicii, il atrage, bunăoară, spre posibile alegorii și comparații cu sine insuși, cu existența de taină sau aievea a ființei sale.

Tentația acestei picturi spre simplificarea detaliilor, a accesoriilor, pare izvorîtă din tendința secretă pe care artistul o are de a-și include în propria-i artă limpezimea și esența creației clasice, reluată de el într-o modalitate personală. În lucrările sale de șevalet, mai cu seamă, de-a lungul anilor, se întrezărește tocmai această constantă opțiune a pictorului de a-și concentra structurile interioare, de-a ajunge la cristalizarea voită, a unei picturi, cu temelii de secole, în care și arta sa poate fi un punct, o treaptă, în marea evoluție, atît de imprevizibilă, a artei plastice.

Pentru Ion Sulea Gorj, pictura e o stare de spirit febrilă, dar și cerebrală, valoarea unei lucrări el nevăzînd-o static, luată în sine, ci înscrisă în linia infinită a timpului, unde individul dispare și esența umană a creației poate rămîne chiar anonimă, dar înscrisă în curba eternă, neschimbată, a universalității. De aici, la el, și sentimentul că pictura sa de șevalet, un experiment subiectiv, personal, nu trebuie valorizată. Nu trebuie făcută pentru a pleca din atelier. Ci pentru a rămîne cu sine și lîngă sine, ca un memento personal al artei, al devenirii și statornicirii sale.

limbă și stil

„Glasul pămîntului”*)

Captat și filtrat de scriitorii Ardealului, „Glasul pămîntului” țării trimite zonelor adînci ale simțirii noastre ecouri sfredelitoare. Cartea lui Marcu Mihail Deleanu* este, pentru acest „glas” cutremurător, o sensibilă cutie de rezonanță, în care el se lasă despicat în structura lui moleculară, descompus și apoi re-compus cu vigoare analitică, pricepere și har, ca „termen dominant” și ca „motiv literar” la clasicii prozei transilvănene: Rebreanu, în primul rînd, Slavici, Agîrbiceanu, Pavel Dan. Lor li se adaugă reprezentanți de frunte ai literaturii ultimelor decenii, aparținînd, prin obîrșie, fibră și fizionomie stilistică, Transilvaniei: Titus Popovici, Ion Lăncrănjan, Augustin Buzura, Ion Arieșanu. Cam pe aceeași „lungime de undă”, dar cu tonalități și inflexiuni diferite de la unul la altul, se deslușește „Glasul pămîntului” și la condeierii „rurali” din „Țara-de-Sus” și din marea cîmpie dunăreană: Sadoveanu, Zaharia Stancu, Marin Preda. Și alții...

Ceea ce impresionează și uimește – mai ales într-o lucrare unde metodele riguroase ale lingvisticii sînt aplicate osîrdnic – este „amănuntul”, semnificativ, că, prin felul cum selectează, rostuiește și interpretează foarte numeroasele – totdeauna inspirat alese și înlănțuite – citate, Deleanu reușește să taie, cu o mînă nešovăitoare, profiluri stilistice nete și distincte ale tuturor prozatorilor amintiți. Una din izbînzile lui de seamă este, cred, aceea de a fi adunat și reținut, de la fruntașii scrisului ardelean de ieri și de acum, cea mai însemnată, poate, trăsătură comună: privirea gravă, severă, scormonitoare cu care ei întîmpină și scrutează lumea și alcătuirile ei.

Lectura cărții lui Marcu Mihail Deleanu mi-a prilejuit, între altele, o trăire ciudată. De la o vreme am început să... uit că străbat o lucrare de știință – în cea mai autentică accepție a cuvîntului –simțindu-mă ispitit și obligat să poposesc la multe din răscrucile ei: mi se perindau atunci, pe sub ochiul „închis afară”, truditorii și închinătorii din veac ai gliei românești – „ionii” – în lung și crunt convoi: „Coboară-n **lut părinții rînd pe rînd, / în timp ce-n noi mai cresc grădinile. / Ei vor să fie rădăcinile, / prin cari ne prelungim pe subt pămînt”** (Lucian Blaga, **Părinții**).

Într-o epocă de tehnicizare și specializare acută, apelul la „interdisciplinaritate” este binevenit. Deleanu răspunde prompt acestei exigențe, pledînd – indirect, dar persuasiv – pentru alianța lingvisticii tradiționale cu disciplinele literare, cu folclorul și etnologia, cu orientările moderne ale socio- și psiholingvisticii. Procedînd astfel, el demonstrează, fără ostentație, imensele servicii pe care lingvistica și stilistica le pot oferi analizei „totale” a textului literar. Mărturisesc că, după lectura cărții, văd mai exact și mai nuanțat tîlcurile relației **țăran-pămînt,** așa cum se țese ea la Liviu Rebreanu.

„Termenul dominant” **pămînt** este urmărit în toate iradiațiile și articulațiile lui lingvistice posibile: sinonime stricto și largo sensu, disponibilități metaforice, cîmp semantic, polisemie, frazeologie. Realizînd astfel o adevărată monografie a termenului, Deleanu prelungește, dezvoltă și „complică” (în sensul bun al cuvîntului!) sugestiile lui Tudor Vianu (**Structura motivului în poezia „O, mamă”**) și Gr. Scorpan (**Un leit-motiv al poeziei lui Eminescu: „umbra”**). Este prima lucrare amplă de acest gen, invitînd, prin incontestabila ei reușită, la alte cercetări similare. Ceea ce nu va fi însă ușor, căci, la o privire atentă, „Glasul pămîntului”... sperie. Mă refer la enorma risipă „de sine”, de efort, creator și ordonator, din care cartea s-a zămislit și a crescut. Ce e drept, impresia „trudei” nu e niciodată evidentă. Scrisă răbduriu, în puținele răgazuri smulse muncii de toate zilele, lucrarea este „netedă”. Organizarea sa interioară nu prezintă nici un hiat, nici o fisură. Ca într-o bună operă beletristică, poți urmări, cu fiecare pagină, sporul tensiunii, gradat în cadența impecabilă a capitolelor și a paragrafelor, scurte dar dense. Expresia este de o eleganță sobră, perfect adecvată „temei”, care refuză zorzoanele, nu însă și bucuria cuvintelor fericit găsite și chibzuit împerecheate. Titlurile diviziunilor interioare (vezi **Cuprins, p. 191**) sînt, uneori, poeme... într-un vers: **„Sevele” și „duhul” pămîntului, Bucuriile și poverile pămîntului-avere, Recviem pentru carul cu griu.** Alteori ele poartă în sine discrete aluzii livrești: **Munci și zile** (Hesiod), **Tîlcul florilor** (Blaga). Iscusita aliterație din „Lumea de lut și de lemn” (titlu ritmat – dactilic) să fi fost, oare, pusă la cale?...

*

„Glasul pămîntului”, de Marcu Mihail Deleanu, se rînduiește, de la sine, printre acele cîștiguri, prețioase și durabile, ale culturii, pe care limba latină le prinde într-o formulă lapidară: **opus rotundum,** „operă armonioasă, rotundă”, linia închisă în sine a cercului și sfericitatea fiind, pentru ochiul limpede văzător al „lumii cei antice”, insignele desăvîrșirii.

G. I. TOHĂNEANU

---

* Marcu Mihail Deleanu, **Glasul pămîntului,** Editura Facla, 1982.

figuri bănățene

TRAIAN TOPLICEANU (1904—1958)

În afara activității didactice, desfășurată la Caransebeș, și Timișoara, numele lui Traian Topliceanu se leagă de dinamizarea **Institutului Social Banat-Crișana** al cărui secretar general a fost între 1933–1935, remarcîndu-se prin colaborarea la revista Institutului și la organizarea demersurilor pentru monografia comunei Belinț. În anii următori, eforturile sale se vor concentra asupra revigorării vechii „Astre”, al cărei secretar general a fost între 1937–1940, îndeplinind și funcția de redactor al revistelor „Luceafărul” și apoi „Revista Banatului”, editate de Asociație. Cine va răsfoi cu atenție aceste reviste va întîlni numeroase studii, articole și cronici mărunte (în special) care trădează propensiunea spre o largă cuprindere tematică a profesorului bănățean: literatură, cultură, istorie, artă, învățămînt etc.

Începutul unui articol despre Ioachim Miloia ne îndreaptă spre concepția sa de viață: **„Valoarea socială a omului se măsoară după fapte și mai ales după plusul de activitate pe care-l desfășoară peste cadrele profesiunii sale”** („Revista Banatului”, an. X, 1944, nr. 1–3, p. 1). Acest „plus de activitate” pe care a apucat să-l realizeze Traian Topliceanu se concretizează în șase micromonografii despre scriitori, cărturari și luptători bănățeni ca Ion Popovici Bănățeanul, Athanasie Marienescu, Dimitrie Țichindeal, Paul Iorgovici, Damaschin Bojîncă, Eftimie Murgu, apărute între 1930–1938 și, mai ales, într-o proiectată teză de doctorat, inedită, intitulată **Contribuții la studiul scriitorilor bănățeni,** 243 pagini dactilografiate.

Lucrările edite ale lui Traian Topliceanu sînt la îndemîna tuturor iar citarea lor în bibliografia **„Dicționarului literaturii române pînă la 1900”, „Dicționar de lingviști și filologi români”** și a altor lucrări de specialitate, apărute recent, atestă – cel puțin – valoarea lor documentară. Deci nu asupra acestora vom insista, ci, asupra reluării amplificate, a rescrierii unor pasaje în lucrarea ce urma să o prezinte ca teză de doctorat. Teza debutează cu o introducere despre situația politică, socială, religioasă și culturală a Banatului pînă la 1800, spre a continua cu micromonografiile publicate anterior într-o dispunere cronologică, adică începînd cu Paul Iorgovici și terminînd cu Ion Popovici Bănățeanul. Pentru a ne da seama care ar fi utilitatea publicării în întregime, sau sub forma de extrase antologice a tezei lui Topliceanu, am comparat textul dactilografiat atît cu micromonografia sa despre Paul Iorgovici, din 1932, cît și cu studiul și notele dintr-o riguroasă ediție Iorgovici, datorată cercetătorilor Doina și Crișu Dascălu, Ed. „Facla”, 1979. Nu se poate reproșa unei ediții cu finalitate lingvistică neincluderea masivă a unor date istorice cu privire la strădaniile lui Paul Iorgovici de a edita un ziar în limba română. Aceste date sînt enunțate în „Tabelul cronologic”, după informațiile lui Ion Lupaș. Față de micromonografia publicată anterior și față de „Tabelul cronologic” din ediția „Facla” 1979, studiul dactilografiat al lui Topliceanu reface atmosfera în care s-a încercat (sau realizat) publicarea primului ziar românesc, coborînd la sursele informațiilor comentate de Ion Lupaș și Ilarie Chendi, adică la Jakab Elek și Jancso Benedek, citați în limba maghiară. Oscilațiile contelui Bánfy guvernatorul Ardealului, care, la început, sprijinea ideea înființării unui ziar românesc, propunînd chiar scutirea lui de taxele de transport pe trei ani și evidențiindu-i foloasele – în sens iluminist –: „ca poporul român să se obișnuiască prin lectură numai cu faptele bune” sînt explicate prin apartenența contelui la Societatea „Sf. Andrei” din Sibiu, de orientare filosofică și masonică, (din care făcea parte și Ioan Molnar Piuaru) pentru ca, mai tîrziu, speriat de consecințele sociale ale ideilor de libertate propagate de francezi, să ceară, tot el, cancelariei imperiale, interzicerea tipăririi gazetei românești. Cu alte cuvinte deosebirea față de studiul publicat anterior constă în aprofundarea condițiilor istorice din Transilvania și Banat, în îmbogățirea surselor de informație și în comentarii mai largi și pertinente asupra operei lui Paul Iorgovici.

Date în plus față de lucrările sale anterioare apar și în comentariile despre scrierile lui Damaschin Bojîncă și Dimitrie Țichindeal. Traian Topliceanu, spre deosebire de unii comentatori mai noi, face apel la date bio-bibliografice din ziare uitate ca „Foaia diecezană” din Caransebeș, la ziare, reviste și tipărituri în limbile română, maghiară și germană, mai greu accesibile astăzi, precum și la autori ca Iuliu Vuia, dr. Șt. Pop, Ilarie Chendi etc.

Desigur, unele interpretări trebuie amendate, limbajul are uneori patina vremii, dar există suficiente comentarii și pagini ce pot fi incluse în circuitul culturii îmbogățind dintr-un alt unghi zestrea cultural-istorică a provinciei.

Istoricii învățămîntului din Banat nu vor putea neglija cursul litografiat de istoria literaturii române pentru elevii claselor superioare ale liceelor și școlilor normale, editat de elevii timișoreni, după notele de curs în anul 1934–1935. Nu este cazul să propunem reeditarea lui. Intenția noastră este de a sublinia conștiința profesională, dezbaterea la nivelul epocii a problemelor de literatură și, mai ales, inițiativa, insolită în școlile secundare, (– cursurile multiplicate erau rarisime pe atunci chiar în facultăți –) a profesorului Topliceanu de a se desprinde de tutela manualelor în circulație. Iată un cărturar care așteaptă din partea provinciei sale măcar o micromonografie și o selecție de texte (din studiile citate și din articolele publicate în periodice), dacă nu va fi posibilă, editarea în întregime a „Contribuțiilor...”.

Gabriel ȚEPELEA

top

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Cîntec veșnic nou – Post Scriptum; 2. Primăvară românească – Semnal M; 3. Lăsați-mă să merg pe bicicletă – Gil Ioniță; 4. Speranța – Iris; 5. Setea de iubire – Metrock. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ: 1. Ticket To The Moon – Electric Light Orchestra; 2. Sharazan – Al Bano și Romina Power; 3. On The Road Again – Barrabas; 4. Amazonas – Peter, Sue & Marc. PROPUNERI: Shake It – Cars; My Bonnie – Goombay Dance Band.

POP SERVICE

F. Duma – Loco: genericul serialului TV „Drumuri europene" Aristide Buhoiu a folosit un fragment din banda sonoră a filmului S.F. „War Of The Worlds", compusă și înregistrată de Jeff Wayne și orchestra sa. **Tudorel Stanca** – Mediaș: aranjamentul pieselor imprimate de grupul Goombay Dance Band, e realizat de Petersen Jochen. 2. Krokus este grup elvețian. **Dorina Kappel** – Lipova: titlurile de pe LP-ul „For Those About To Rock" (AC/DC): We Salute You; Evil Walks; C.O.D.; Spellbound; Put The Finger On You; Let's Get It Up; Inject The Venom; Breaking The Rules; Snowballed; Night Of The Long K'nives. **Sandu L.** – Loco: noua componență „Sfinx" am publicat-o acum cîteva săptămîni, cît despre albumul coralei Song, el s-a găsit recent în magazine. **Fidel cititor** – Loco: Manfred Mann e unul din pionierii pop-ului britanic, piesele sale din perioada anilor '60 bucurîndu-se de mare popularitate: „5–4–3–2–1"; „Do Wah Diddy"; „Pretty Flamingo"; „Ha, ha Said The Clown" etc. Pînă la cooptarea lui Mike D'Abo, solistul vocal al formației lui Manfred Mann a fost Paul Jones pe care l-ai putut vedea în rolul principal din filmul „Privilegiul" (la TV). Mann activează (M. M. Earth Band). **U. O.:** Dida Drăgan s-a născut la 14 septembrie 1947. Mai mult despre această cîntăreață, cu alt prilej. L.P.-ul „Conquest" (Uriah Heep) a apărut în 1980.

Petru UMANSCHI

corespondența

Violeta Pașca – Dacă la vîrsta dv. de 18 ani ați scris atît de multă proză – și sperăm că nu în detrimentul învățăturii – vă felicităm, apreciindu-vă marea pasiune pentru scris. Dintre poeziile trimise la redacție, „Pace" este mai realizată, fiind concepută într-o viziune simbolică bine stăpînită, care presupune existența germenilor unei gîndiri poetice. **Petru Scutelnicu** – Cele două poezii merită toată atenția, dar pentru o selecție riguroasă în vederea publicării, am dori să ne trimiteți mai multe creații.

Vasile Gramaticu – Aveți puterea de a transfigura poetic, însă în cea mai mare parte din poezii mizați doar pe construirea imaginilor, în sine, frizînd insolitul, astfel că multe din acestea sînt goale de conținut și cam disparate. Mai împlinite sînt poeziile în care stăpîniți ideea poetică pe tot cuprinsul textului, ca de pildă în **Acolo. („Acolo, lîngă mare, am înălțat un castel, / sub bolta nisipului, nopțile, / visele toate plutesc risipite în el. / / Acolo lîngă mare, sub pleoapele zării, / toaca timpului încă mai sună, / cînd pașii-mi ard pe buzele cărării. / / Acolo, lîngă mare, am înălțat un castel; / glasul iubitei se-apropie depărtarea / îmi aparține, chemîndu-mă din el"). Marius Novăcescu** – „Marile sentimente", care spuneți dv. că le exprimați în poezii, dacă nu își găsesc și un veșmînt artistic, pe măsura lor, lasă impresia unor **„simple rînduri"**. Adevărul acesta o să-l înțelegeți, desigur, mai bine, cu timpul, cînd nu veți mai scrie astfel: **„Tu prin ferești vei trece / Și lin în casa mea atunci pătrunzi / Fruntea-mi vei lumina / Și ție iți voi da ale mele poezi"** – adică nerespectînd concordanța timpurilor și regulile de ortografie. Pentru a discuta despre alte carențe stilistice și gramaticale din textele dv., vă propunem o întîlnire de lucru la redacție, dat fiind domiciliul dv., pe o stradă din apropierea sediului nostru. **Gheorghe Constantin** – Versuri prea seci, clădite din proliferare noțională. Dar seriozitatea abordării unor probleme esențiale ale vieții ne reține toată atenția. Mai trimiteți. **Paul Gasiv** – Nu e vina noastră că anterior nu v-am putut desluși grafia numelui la care țineți atît de mult (cînd nu sînt textele dactilografiate, e indicat ca autorii – corespondenți să semneze cu majuscule). Se pot reține versuri sau imagini izolate, ceea ce ne determină să credem că, dacă veți persevera, poate că o să realizați integral texte poetice. **A. Filor** – V-am urmărit apariția în reviste și în cele două plachete (semnînd cu numele adevărat) bucurîndu-mă de izbînzile dv. în domeniul poeziei. Aceasta, pentru că vă încurajasem și eu mai de mult la un cenaclu literar. Trimiteți-ne o fotografie și cîteva date despre ocupația și preocupările dv. actuale, spre a vă publica la rubrica „Excelsior".

Aurel TURCUȘ

evrika!

- **Copacul nu e un bun exemplu atunci cînd, îngrădit cu sîrmă ghimpată, ne oferă cele mai frumoase roade.**
- **Și la noi e greu, dar spunem „greu" în limba românească.**
- **Am în seif proiectul unui ceasornic ce măsoară timpul care nu se scurge.**
- **Să nu crezi în ban: are două fețe!**
- **Pentru G. Călinescu, epigrama a însemnat un „strănut". Poate de aceea specia respectivă e privită cu „răceală" de către criticii de azi.**
- **Pentru vițel, orice poartă veche e prilej de bucurie.**
- **Salariul mic, mașina mică... Toate-s în regulă.**
- **De ce numai „cîini de vînătoare"? Vrem și cîini de pescuit!**
- **Fără existența iadului, raiul ar fi de două ori mai incredibil.**
- **Cu strîmbătatea din noi îndreptăm adeseori umbra copacului.**
- **Nu e văzut bine bilețelul de adio, care a fost scris cu creionul dermatograf...**
- **La capătul oricărei cariere strălucite așteaptă marmura!**

Ion VELICAN

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 18 aprilie

8,00 Admiterea în învățămîntul superior agricol. 9,00 De strajă patriei. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,05 Album duminical. 14,30 Tom și Jerry. 17,30 Film serial: Misiunea. 19,00 Telejurnal. 19,25 Steaua fără nume. 20,30 Film: Mușcă și fugi (italian). 22,00 Telejurnal. Sport. 22,25 Studioul muzicii ușoare.

LUNI, 19 aprilie

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Orizont tehnico-științific. 20,50 Cadran mondial. 21,15 Roman foileton: La Barraca. 21,55 Ritm și grație. 22,20 Telejurnal.

MARȚI, 20 aprilie

11,05 O profesiune pentru viitor. 11,30 La Barraca (rel.). 12,10 Cadran mondial. 12,40 Ritm și melodie. 16,05 Viața școlii. 16,25 Noi în anul 2000. 16,45 Clubul tineretului. 17,25 Forum politico-ideologic. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea economică. 20,45 Melodii populare. 21,00 Teatru TV: Eu sînt tatăl copiilor. 22,00 Telejurnal.

MIERCURI, 21 aprilie

16,05 Admiterea în treapta a II-a de liceu. 16,25 Șah. 16,40 Vasile Conta – filozof materialist român. 17,00 Cîntarea României. 17,15 Civica. 17,40 Tragerea pronoexpres. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,45 Semnături în cartea muncii. 21,00 Telecinemateca: O aventură la Marsilia (englez). 22,20 Telejurnal.

JOI, 22 aprilie

11,05 Nestemate folclorice. 11,20 Desene animate. 11,45 Film serial: Lumini și umbre. 16,05 Ziua profesiunilor hunedorene. 16,30 V. I. Lenin – 112 ani de la naștere. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 21,30 La frontierele cunoașterii. 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului.

VINERI, 23 aprilie

15,05 Admiterea în învățămîntul superior tehnic. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 20,00 Telejurnal. 20,40 Film: Cumpăna. 22,05 Farmecul muzicii. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 24 aprilie

11,05 Din marea carte a patriei. 11,30 Film: Vacanță întreruptă. 13,00 La sfîrșit de săptămînă. 20,00 Telejurnal. 20,30 Teleenciclopedia. 21,00 Ritmuri tinerești. 21,20 Lumini și umbre. 22,15 Telejurnal. Sport. 22,30 Recital Yves Montand.

TELEVIZIUNE

excelsior

Gligor Sava

O LEGE CARE SE SPUNE ÎNCET

Ed. Dacia, 1982

După ce a publicat sporadic versuri în **Tribuna, Familia, Orizont, Luceafărul** și **Convorbiri literare**, arădeanul Gligor Sava debutează în volum la 44 de ani, fiind și el unul dintre cîștigătorii concursului editurii „Dacia" din Cluj-Napoca pe anul 1980, alături de Augustin Pop și Mircea Petean.

Paradoxal, meritul cărții de față rezidă tocmai în ceea ce i s-ar putea reproșa: eterogenitatea. Astfel, întîlnim în primul ciclu **Morțile posibile** (ar fi fost și acesta un frumos titlu al cărții!) cîteva amintiri din copilărie, nu lipsite de farmec, cu ușoare inflexiuni parabolic-neverosimile în final **(Copil fiind, Balada desfacerii pînă la inimă, Balada somnului, Desprindere, Balada ieșirii din putere, Baladă cu aplauze)** care extinse, puteau constitui ele însele un ciclu de sine stătător. Într-o seamă de alte poezii dovedește că știe să creeze o atmosferă halucinantă, apocaliptică. După asemenea poeme existențiale, pîndite de expresionism, create din aluviuni baroce, urmează ca o limpezire trei poezii scurte, cu rimă, care evocă atmosfera eseniană și personalitatea poetului rus **(Serghei Esenin I, II, III)**. Poetul știe însă să scrie și poeme lapidare, cerebrale, al căror final vine ca o sentință, înscriindu-se prin aceasta pe linia economiei de cuvinte pe care o cultivă unii poeți actuali.

Printre versurile primului ciclu moartea planează inexorabilă în acest sens, multe poeme nefiind altceva decît tot atîtea fațete ale morții. Moartea e unică, diferite sînt numai felurile de a muri – vrea parcă să ne spună poetul.

La fel de eterogen în conținut și expresie, **O lege care se spune încet,** cum este intitulat celălalt ciclu care dă titlul plachetei, cuprinde la rîndul său și micropoeme ale morții: **„Se lovesc piept de piept / vulturii în văzduh. / / Vînătorul cară în spate / o lege / care se spune încet".**

Concluzionînd, ne-am permite să redăm cuvintele prefațatorului acestei cărți, distinsul poet Ștefan Aug. Doinaș: **„Prin ceea ce are mai bun în aceste pagini, apărute atît de tîrziu, Gligor Sava recuperează un handicap în timp, și pășește alături de cei mai buni poeți ai generației sale".**

Mircea M. POP

serial

URNALUL UNUI
ULTURIST" (XV)

e vorba de vîrstă, mulți
abă ce rost mai au exer-
zice la oameni trecuți de
ie ani, cînd și așa, dato-
ii naturale a organismu-
, nu mai putem să ne
uța la acea tensiune și
pe care ni le oferă tine-
trebarea mi se pare
ar nu **adevărată.** Ba mai
stfel pusă problema, nu
pare nici măcar **morală.**
toate cercetările făcute pi-
m, precum și toate expe-
acumulate de înțelepții
r timpurilor, ne spun că vîr-
omului nu este cea pe care
npune timpul sau epocile de
sfășurare a civilizațiilor uma-
ne, ci aceea pe care el, omul, conștient o poate **impune** timpului și epocilor respective.

Astăzi, cu posibilitățile vaste pe care le-a dobîndit cercetarea științifică, experimentatorii au ajuns la concluzia că vîrsta „firească" la care un om își încheie de obicei socotelile cu viața, nu este nici de departe cea de aproximativ 73 de ani (vîrsta medie în țările dezvoltate), ci de încă o dată pe atîta, dacă nu chiar mai mare! Spiritul mic burghez însă (care caută mereu comoditatea și nu acceptă decît „legea minimei rezistențe") se opune și acestei afirmații. Lumea, zice acest spirit m. b., ar arăta, în acest caz, ca o adunătură de senili ce s-ar lăuda cu tinerețea lor grotescă, fără să-și poată demonstra într-adevăr eficacitatea și rostul acestei existențe prelungite.

O asemenea concepție trebuie combătută. Viața, atîta timp cît ne face să acceptăm toate etapele ei, este un dat esențial și totodată moral, și unică șansă a triumfului materiei care, după milioane și milioane de ani a ajuns să se cunoască pe sine. Nu, vîrsta nu este și nu trebuie să fie un factor limitativ. Pentru cei care au curajul să-și schimbe modul de viață și pentru cei care practică exercițiile fizice, ea poate face, la un nivel onorabil, concurență tinereții! Se cunosc cazuri nenumărate, iar semnatarul acestor rînduri trăiește acum această experiență.

La 100 de ani, profesorul elvețian Ouleanoff face ascensiuni pe Mont Blanc, iar sîrbul V. Becirevici, la 88 de ani, „face maratonul" în mai puțin de cinci ore, și declară că „alergările au darul de a curăța organismul uman așa cum faptele bune curăță sufletul omului, redîndu-i puritatea unei tinereți minunate".

(VA URMA)

Dan NEMESNIC

PREMIUL REVISTEI „ORIZONT"

La concursul de limba și literatura română „Mihai Eminescu", Ediția a XXV-a, Botoșani, aprilie 1982, Premiul special al revistei ORIZONT" – a fost oferit CORNELIEI MIHAI, elevă în clasa a XI-a la Liceului Filologie-istorie „Unirea" din Brașov.

Cu Mircea Lucescu...

sport

...NU MI-S PRIETEN, NICI COLEG, NICI VAR, nu m-am topit de drag în vremea în care juca meciurile pe de-a-ntregul, nu un sfert de ceas ca acum, în calitatea, inventată de el, de antrenor-jucător; cert e că la Corvinul a fost și face treabă serioasă, nu-s vorbe-n vînt agoniselile echipei sale în clasament, scorurile nemiloase cu care-și uscă adversarii, flăcăii de ardeleni care zburdă în arene îndrăgostiți de obiectul dragostei noastre comune: fotbalul; nu-mi plac minciunile cu turnee de promenadă și cumpărături, nu accept ca echipa reprezentativă să n-aibă încă șira spinării croită în mintea celui dator s-o îndrepte pe calea cea bună a performanțelor, iubesc noul și valoarea, omul competent și bine intenționat – cum se vede a fi Mircea Lucescu, – dar...

...SÎNT ÎMPOTRIVA MODULUI în care fostul său coleg (prieten, nu cred), de club și de națională, sfetnicul Cornel Dinu, îl împroașcă cu noroaie, vrînd, se pare, să fie în ton cu acele ilustre condeie aplecate și spre sport, dar care au de partea lor programul declarat, de ani de zile, că slujesc cu pene de păun progresul faptic al fotbalului românesc; or, lui Cornel Dinu – aflat încă în arenă, unde, precum l-am văzut la Timișoara, împarte „generos", pumni și picioare în nările și tibiile anonimilor săi adversari – îi lipsește dreptul moral de a critica, de a fi răutăcios, de a strica atmosfera din fotbalul nostru, mergînd pînă la a socoti că F.R.F. ar fi condusă de cea mai incompetentă echipă din cîte au fost. Trag concluzia că, aleasă și domnia sa, alta, cu totul alta, ar fi fost să fie aprecierea per ansamblu...

Așa încît, bag seamă, nu-i bine să șutăm în cuvinte precum în minge, că mingea e cea care zboară!

Teodor BULZA

aniversări

Virginiei Woolf

Valul se odihnea, apoi revenea, ca răsuflarea omului adormit, care crește și scade fără știrea lui. Cuprins de dorința cunoașterii se naște începutul din somn, încet și ritmic. Ființă din neființă încearcă desprinderea, scăpărînd focul ideii spre linia senină a cerului. Embrion și istorie, umilul amorf își caută – pentru a cita oară? – privirea în pulsul răsuflării adormite. Cînd animal, cînd înger, nexus et naturae vinculum, valul-om încearcă eternul. Nemurirea și uitarea se pierd în somnul hominidului princiar, stare trecătoare prin necesitate și dorință. Răsuflu larg în odihna creației.

Și în vremea aceasta valurile se spărgeau, izbindu-se de țărm cu zgomotul surd de bușteni ce se prăbușesc. Apa lignificată, trecută în istorie, apropie dimineața de prînz și dă putere fără seamăn, rod ce despică țărmuri în două. Valuri și pini. Cărți din vremuri uitate deschid coperți lichide pe cînd soarele urcă în calea mijlocului său. Apoi picătura devine catarg și poartă dorul mărilor întinse. Apa pe apă plutind, se dăinuie plăcerii și tristeții, venerînd vechimea și timpul marilor hotărîri. Nesfîrșit, precum ramurile salciei ce plînge, valul-lemn își rostește povestea, invitînd la căi odisee. Soarele oprit privește în tăcere lemnul pe mări atingînd continentul uimirii.

Loveau așa cum copita calului lovește iarba. Și iată-l crescut, valul-cal își ridică coama în genunea mijlocului de zi și își fumegă nările precum tăciunii iadului. Hrănit cu ierburi de mare, își pierde copita de piatră colțuroasă a Rosinantei sau de bronz zvelt a lui Veillantif. A sa, lichidă și informă, lovește țărmul cu ritmul plin al nerăbdării oprite. În furtună, tropotul apei pe apă fugind, aduce scînteie de fulger și noapte de straniu.

Valurile ascundeau în ele genuni intens albastre. Spre după-amiaza mării, se înfrățesc adîncurile prin albastruri. Din slava cerului și a oceanului, nori de apă stau în șir așteptînd zvon de lacrimi pentru călăuze. Tristețea, precum pescuitul cu cormorani, anunță sfîrșitul zilei, iar bolta goală a sinelui, valul-cer îl umple cu glasul peștilor, rupîndu-și soarele din pîntec.

Valurile, răsfirîndu-și evantaiele pînă departe pe mal, strecurau umbre albe pînă în colțurile cele mai ascunse ale grotelor sonore apoi, suspinînd, se retrăgeau peste întinderea de nisip presărată cu pietricele. Tomnatică înserare, cu vîntul bătînd din largul mării închide tîrziul de zi, iar cîntecul obosit de ființă împletește zarea liniștii. Însingurare și frig, numai mintea încearcă nefirescul, pentru a îneca în pustiul cel mare uitarea. Valul-evantai dă liniște prin moarte, feminina trudă a bicisnicului sfîrșit. Iar aerul mutat cîntă spre adîncuri și spre EA sunetul slavei citite și al liniștii...

Pia **TEODORESCU-BRÎNZEU**

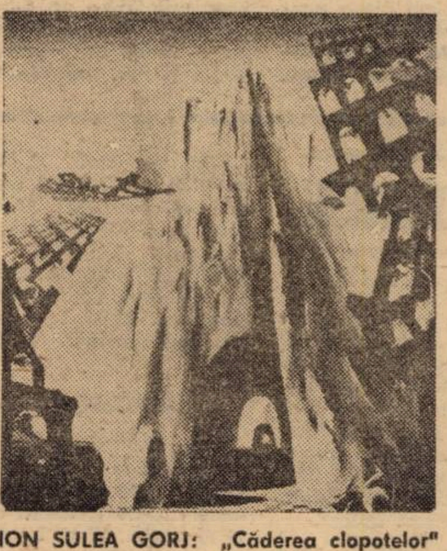

ION SULEA GORJ: „Căderea clopotelor"

prezențe literare

POIEMATA DE LUCIAN BLAGA

L-am cunoscut pe vremea cînd lucra la poemul său **Argonauții**. Plecat într-o Colchidă nouă, el și-a însușit, cu verva mediteraneeanului pentru aventură spirituală, în timp record aurul limbii române, prin numeroase lecturi aprofundate ca și în contact neîntrerupt cu colegii de breaslă. Comunicativ, prietenos din fire, entuziast, era de neconceput că Dimos Ravanis-Rendis pe lîngă propria sa operă poetică, să nu se gîndească din timp și la tălmăciri din creația poeților români. Ne limităm aci la volumul **Poiemata** de Lucian Blaga, apărut recent la editura **Minerva**, precedat de o introducere substanțială în universul blagian, semnată de criticul Aurel Martin, directorul editurii.

Soluționarea unei asemenea versiuni depinde în primul rînd de selecționarea textelor poetice menite a fi traduse: **metafrazate** după termenul neogrecesc pentru tălmăcire poetică. Ce anume s-a ales din versurile lui Lucian Blaga? Surprinde prevalența acordată primelor cinci volume, deci a creației între debutul din 1919 și prima maturizare lirică din 1933. Or, în perioada aceasta, Lucian Blaga este încă un ecou – ce e drept, genial – al expresionismului austriac, filtrat printr-o conștiință poetică profund ardelenească. Adevăratul Lucian Blaga începe abia în jurul anului 1938, cu poemele **La curțile dorului**. Și tocmai acesta este neglijat. De ce oare? Așa, de pildă, din **La curțile dorului** sînt selecționate numai șase poeme, iar din **Nebănuitele trepte**, chiar numai cinci. Mai urmează trei poeme din **Vîrsta de fier**, șapte din **Corăbii cu cenușă**, cinci din **Cîntecul focului** și trei din **Ce aude unicornul**. În felul acesta, din creația de maturitate deplină, **Mirabila sămînță** (1960) apare izolată ,urmată doar de trei **Adenda**. Să prezinte oare creația de maturitate tălmăcitorului greutăți insurmontabile? Nu credem. La un poet de talia lui Dimos Ravanis-Rendis nu există asemenea greutăți.

Metafraza nu înseamnă pentru Dimos Ravanis-Rendis cîtuși de puțin ocolirea specificului blagian. Dimpotrivă! Înzestrat cu un fin simț al nuanțelor, el reușește în majoritatea tălmăcirilor sale tonul propriu, în jurul căruia se desfășoară corola de minuni a lumii blagiene. Rareori recurge la circumscrieri. Dar și acestea formează o adevărată **kathemérine anástase** a tot ce în creația lui Lucian Blaga este mai original. Căci poetul nostru, pe lîngă un lexic propriu, o viziune filosofică despre lumea sa (și numai a sa), a posedat și un fel specific de a-și manifesta personalitatea în esență ca și în detalii. Nu toți din contemporanii săi l-au înțeles. Neînțelegerea „specificului" blagian cu timpul a devenit chiar tradiție. Și abia în zilele noastre unii istorici literari și autori de studii semiotice se străduiesc să înlăture cea ce „tradiția" a răstălmăcit. Este un început firesc în evoluția poetologiei românești, înrobită pe intervale numai prea evident unor „zeități tutelare" acceptate ca atare fără distanța critică necesară. Tălmăcitorul Dimos Ravanis-Rendis a știut să ocolească cu folos și răstălmăcirile operei blagiene. Doar în puține locuri îl grecizează pe Lucian Blaga. Astfel, de pildă, dacă în **Biblică**, de dragul unei aliterații, în hemistihul „Liniștea se strujește albastră" apare brusc „galaxia". O asemenea răstălmăcire nu cu greu de sesizat apare și în pagina premergătoare, cînd atributul „marile" e tradus prin „thalassas": „mările".

Mici scăpări? Cea din urmă nu este totuși neesențială. Altminteri volumul **Poiemata** este o realizare demnă de admirație și, ca atare, un bun început în vederea propagării marelui nostru liric în lumea Eladei.

Andrei A. LILLIN

GABRIEL
GARCIA
MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORȚI ANUNȚATE

Într-o dimineață cu vînt puternic, cam după zece ani, s-a deșteptat cu senzația că el se afla alături, în pat, fără nimic pe el. I-a trimis atunci o scrisoare înflăcărată de douăzeci de pagini în care i-a mărturisit fără nici un ocol întreg adevărul pe care-l ducea, purtat, în inima ei din acea noapte funestă. I-a vorbit de urmele eterne pe care el i le lăsase pe trup, de sarea limbii lui, de treierătoarea de foc pe care a simțit-o în pîntecul ei o singură dată. A încredințat-o funcționarei de la poștă cu care broda în fiecare vineri numai pentru a-i cîștiga încrederea și a rămas convinsă că acea ultimă ușurare era și ultima ei agonie. Dar nici acum n-a primit răspuns. Și de-atunci încolo n-a mai fost conștientă nici despre ceea ce a scris, nici cui i se adresa, însă a continuat să scrie fără întrerupere timp de șaisprezece ani.

Într-o amiază de august, în timp ce broda cu prietenele ei, a simțit că cineva se apropia de ușă. N-a trebuit să privească pentru a ști cine sosea. „Era gras, începuse să-i cadă părul și avea nevoie de ochelari pentru a vedea de aproape", mi-a povestit ea. „Dar era el, drace, el era!" S-a înfricoșat, pentru că își dădea seama că el o vedea măruntică și tînără, așa cum îl vedea și ea pe el, dar nu știa dacă el mai purta în suflet atîta iubire cît ducea ea pentru a-l suporta. Avea cămașa plină de sudoare, precum îl văzuse în prima noapte de chermeză și purta aceeași centură și-aceiași desagă din piele descusută cu podoabe de-argint. Bayardo San Román a făcut un pas înainte, nedînd nici o atenție celorlalte fete și și-a trîntit bagajul pe mașina de cusut.

– S-a făcut – a spus el –am venit.

Mai avea cu el valiza cu rufe, semn că nu se gîndea să mai plece și încă un geamantan cam de aceeași mărime în care aducea aproape două mii de scrisori, cele pe care i le trimisese ea. Erau ordonate după data primirii, în pachete cusute pe ani și legate cu panglici colorate, toate nedeschise.

Ani în șir n-am mai putut vorbi despre nimic altceva. Modul nostru obișnuit de a ne purta, stăpînit pînă atunci doar de întîmplări și lucruri simple, a început să se rotească în jurul aceleiași neliniști. Ne prindea cîntatul cocoșilor neadormiți, încercînd să ordonăm numeroasele întîmplări ce se înlănțuiseră una după alta, făcînd ca absurdul să devină posibil și era evident că nu o făceam pentru a lămuri cine mai știe ce mistere, ci pentru că nici unul din noi nu putea să trăiască fără a ști cu exactitate care îi era locul și datoria pe care ni le rezervase fatalitatea.

Mulți n-au ajuns s-o afle. Cristo Bedoya, care devenise un chirurg renumit, n-a putut să-și explice niciodată cum de a putut rămîne cu bunicii săi timp de două ceasuri, pînă la sosirea episcopului, în loc să se ducă să se odihnească la el, unde părinții l-au așteptat pînă în zori pentru a-i spune ce avea să se întîmple. Dar marea majoritate a celor ce ar fi putut face ceva pentru a împiedica crima și n-au făcut-o, s-au consolat cu pretextul că treburile de onoare sînt încăperi sacre în care nu au voie să intre decît eroii dramei. „Onoarea înseamnă iubire", o auzeam pe mama mea. Hortensia Baute, a cărei unică participare în toată povestea a fost faptul că a văzut două cuțite pline de sînge cînd nu erau, a fost atît de zguduită din pricina halucinației, încît a căzut într-o criză de penitență, pe care într-o zi n-a mai putut s-o suporte și-a pornit-o în pielea goală pe străzi. Flora Miguel, logodnica lui Santiago Nasar, a fugit din cauza disprețului lumii cu un locotenent frontierist, care a prostituat-o cu toți culegătorii de cauciuc din Vichada. Cînd a aflat de nenorocire, Aura Villeros, moașa care ajutase la nașterea a trei generații, a avut un spasm de vezică și pînă în ziua morții n-a mai putut urina decît prin sondă. Don Rogelio de la Flor, minunatul soț al Clotildei Armenta, bărbat de uluitoare vitalitate la cei 86 de ani ai săi, s-a ridicat atunci pentru ultima dată din pat pentru a vedea cum îl sfîrtecau pe Santiago Nasar chiar în fața ușii sale și n-a rezistat comoției. Plácida Linero închisese ușa în ultima clipă, dar și-a anulat vinovăția foarte ușor. „Am închis-o pentru că Divina Flor mi-a jurat că-l văzuse pe fiul meu intrînd în casă – mi-a spus ea – și nu era adevărat". În schimb, nu și-a iertat niciodată faptul că a confundat somnul bun al visului cu arbori în cel nefast, cel al păsărilor, care-l umpluseră pe Santiago Nasar de găinaț. De aici încolo, toată viața ei, s-a obișnuit să mestece semințe de cardamină.

Douăsprezece zile după crimă, judecătorul de instrucție s-a înfruntat cu o lume care nu se putea împăca în niciun fel cu o astfel de întîmplare. În camera sordidă făcută din scînduri de la Palatul Municipal, bînd cafea turcească și rom de trestie împotriva căldurii care-i topea creierii, a fost nevoit să ceară întăriri din partea armatei, și nici așa n-a reușit să potolească oamenii care se prezentau să depună mărturie nechemați, dornici să-și sublinieze fiecare importanța sa în drama care se consumase. Judecătorul era nou, abia își terminase studiile și mai umbla îmbrăcat în hainele negre de la Școala de Legi. Își pusese pe deget inelul de aur cu emblema promoției sale și era îngîmfat și liric ca orice ageamiu fericit. N-am știut, însă, niciodată cum se numea. Tot ceea ce am aflat despre firea lui am aflat-o din dosarul pe care foarte multe persoane m-au ajutat să-l caut în Palatul Justiției din Riohacha, douăzeci de ani după crimă. Nu exista nici un fel de clasificare în arhive, astfel că dosarele pe mai bine de un secol zăceau îngrămădite pe pardoseala putredă a edificiului colonial care fusese cîndva cartierul general pe timp de două zile al lui Francis Drake. De multe ori, cînd marea creștea, parterul clădirii se umplea de apă și dosarele pluteau descusute prin camerele pustii. Eu însumi am intrat de nenumărate dăți în apa pînă la genunchi a acelui lac al cauzelor pierdute și numai întîmplarea a făcut ca după cinci ani de căutări să dau peste 322 de pagini disparate din cele peste 500 cîte trebuie să fi avut întreg dosarul.

Numele judecătorului n-a apărut pe nici una din paginile salvate, dar este evident că era un om care căzuse în patima literaturii. Îi citise, neîndoielnic, pe clasicii spanioli, precum și pe cîțiva dintre latini și îl cunoștea foarte bine pe Nietzsche, autorul la modă pentru magistrații din acea vreme. Însemnările de pe margini, nu numai pentru că erau făcute cu cerneală roșie, păreau scrise cu sînge. Era atît de nedumerit de enigma pe care i-o rezervase soarta, încît de foarte multe ori își îngăduise divagații lirice, contrare rigorii și disciplinei meseriei lui. Ceea ce nu i s-a părut niciodată de înțeles a fost, în mod deosebit, faptul că viața s-a putut servi de atîtea cazualități, interzise literaturii, pentru ca o moarte atît de anunțată să aibă loc fără nici un fel de piedică.

Și lucrul ce avea să-l neliniștească cel mai mult către finalul muncii lui excesive a fost neidentificarea nici unui indiciu,
oricît de neverosimil, din care să rez
că Santiago Nasar ar fi fost pricina r
a acelei întîmplări. Prietenele Ange
cario, cele care fuseseră complice î
larea nedusă la capăt a mirelui, a
nuat să susțină mult timp că ac
mărturisise secretul cu mult înaintea
dar nu le-a spus niciodată nici un
nume. În documentele de la dosar
clarat mereu: „Ne-a spus minunea,
și sfîntul". La rîndul ei, Angela V
continuat să tacă. Astfel, cînd jud
a întrebat-o în stilul său dacă
este defunctul Santiago Nasar, ec
puns impasibilă:

– A fost autorul meu.

Traducere

Darie NOVACEAN

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBL „ASTRA"
IBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 16 (738) 23 APRILIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

ŞTEFAN CEL MARE –

ÎNALTĂ PERSONIFICARE A PATRIOTISMULUI, VITEJIEI ŞI DREPTĂŢII

Mai mult de o jumătate de mileniu constituie o perioadă de timp îndestulătoare pentru ca un eveniment sau o personalitate istorică să poată fi judecate cu obiectivitate. Şi acest lucru se poate face cu multă înlesnire cînd evenimentul sau personalitatea respectivă s-a învrednicit de interesul contemporaneităţii, care i-a consemnat, fără precupeţire, faptele, cum a fost Ştefan cel Mare, de la a cărui înscăunare pe tronul Moldovei se împlinesc, în această primăvară, 525 de ani. Prin faptele săvîrşite în cei 47 de ani de domnie, Ştefan a dovedit calităţile cele mai frumoase ale unui cîrmuitor de ţară.

Principalul ţel al politicii lui Ştefan cel Mare a fost însă acela de a organiza cît mai temeinic apărarea hotarelor ţării, într-o vreme în care puternicii săi vecini manifestau tendinţe de cotropire. Apelul său inimos la puterile poporului înarmat a avut consecinţe pozitive atît pe tărîmul militar cît şi pe cel politic. Răspunsul prompt şi viguros al ţăranilor şi tîrgoveţilor, precum şi colaborarea lor directă cu domnia şi cu împuterniciţii acesteia, vor sta la temelia marilor victorii obţinute pe cîmpurile de luptă (Baia, Vaslui, Războieni, Codrul Cosminului) şi vor îngădui apoi, în timp de pace lărgirea bazei sociale a puterii domneşti şi a temeiurilor culturii naţionale.

Deschizînd un nou şi cutezător front de luptă împotriva forţelor imperiului otoman, într-un moment greu pentru restul Europei, Ştefan, care pornise de la nevoile vitale ale poporului său, se dedică unei cauze permanente, atunci abandonate, sau oricum neglijate, din pricina miopiei politice şi rivalităţilor celor care trebuiau să o servească. Aşa se explică faptul că victoriile Moldovei împotriva marelui agresor al secolului său au avut un larg ecou european, impunînd ţara lui Ştefan ca un important factor politic, ca pe o putere de care Apusul trebuia să ţină seama. Lipsit de sprijinul statelor europene, în lupta împotriva primejdiei străine, Ştefan cel Mare a înţeles, ca şi marii săi înaintaşi, că singurul ajutor pe care putea conta era acela al locuitorilor Ţărilor Române, uniţi prin origine comună, limbă, cultură şi aceleaşi aspiraţii spre libertate. Aşa se explică strădaniile sale de a alcătui o confederaţie antiotomană a principatelor, de peste Milcov şi Carpaţi, de a uni, sub conducerea sa, eforturile autohtonilor pentru apărarea vetrei comune strămoşeşti.

Extraordinare au fost tăria de caracter şi forţa de mobilizare de care a dat dovadă Ştefan. Împotriva lui s-au ridicat, cu gîndul de cucerire, atîţia căpitani vestiţi. Dar toţi au cunoscut înfrîngerea. A fost nu numai un luptător, ci şi un politician şi un constructor. Edificiile ridicate de el – lăcaşuri de apărare şi de cult, turnuri, cetăţi şi poduri – acoperă toată întinderea Moldovei, de la ţărmul mării, pînă în Bucovina. Nepieritoare ctitorii ne-a lăsat în sfera culturii. Din imboldul lui s-au scris **Analele de la Bistriţa** şi el, personal, va fi dictat, după victoria de la Vaslui, acea circulară către principii creştini ai Apusului, capodoperă literară şi diplomatică, din care răzbate limpede conştiinţa că apăra o cauză dreaptă.

Oameni luminaţi au scris cuvinte de laudă îndreptăţită pentru cel mai mare domn al Moldovei din toate veacurile. Cunoscîndu-i calităţile excepţionale, cronicarul polonez **Jan Dlugosz** afirma că în timpul lui Ştefan în Moldova **„nu rămînea vinovăţie nepedepsită"**. Un alt cronicar polonez, **Matei Miechowski** mărturisea contemporanilor că lui Ştefan soarta i-a oferit cu dărnicie **„toate darurile"**. În secolul trecut, un mare istoric rus, N. M. Karamzin, aprecia că: **„Ştefan cel Mare (era) hotărît în primejdii, puternic în nenorociri, modest în fericire (...), el era mirarea regilor şi popoarelor, cu puţine mijloace creînd acte de măreţie"**. Dar, dintre toţi cîţi au vorbit despre Ştefan cel Mare, cele mai sincere şi calde aprecieri i le-a adus poporul. Pentru el, vreme de 525 de ani, Ştefan cel Mare a însemnat o înaltă personificare a patriotismului, vitejiei şi dreptăţii; luptător neînfricat şi statornic împotriva duşmanilor ţării şi ai poporului român de pretutindenea.

GH. ŞORA

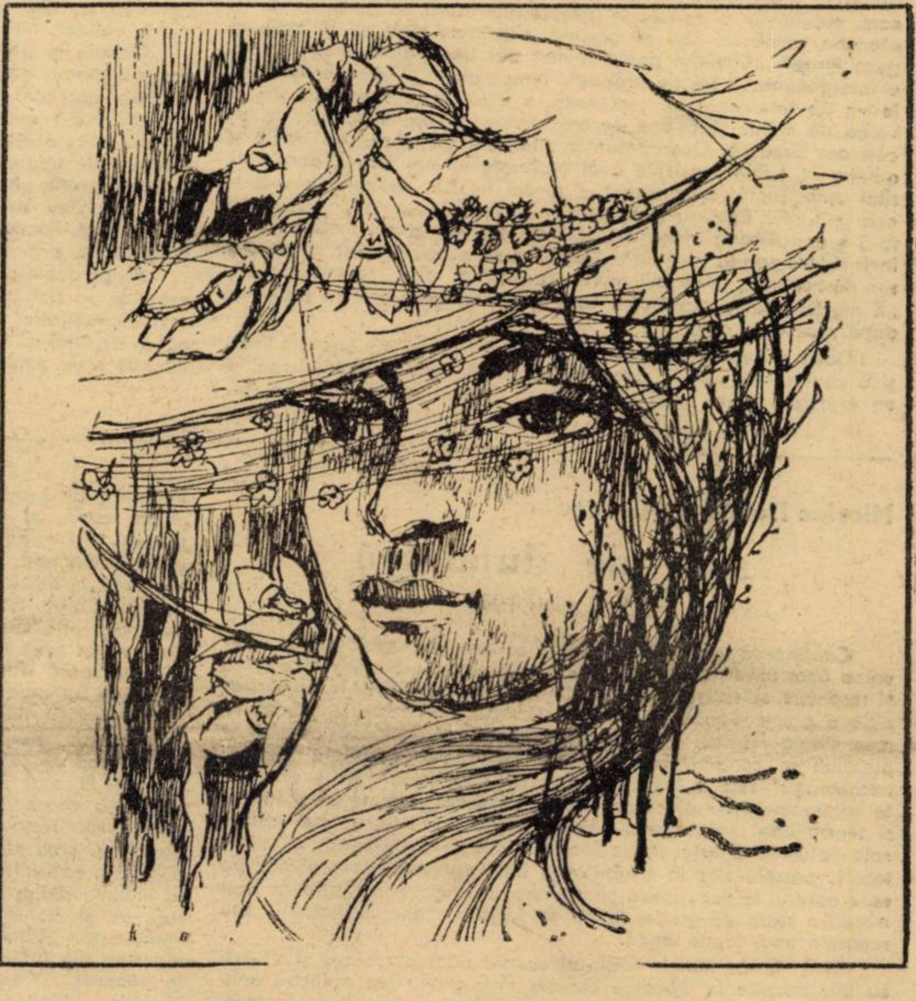

DORINA ITUL CRÂNG

De la o profesoară de desen, Dorina Itul Crâng, din oraşul muncitoresc al Călanului, ne vin aceste desene. Nota lor degajă prospeţime a liniei, fineţe a expresiei, lirism învăluitor. Desenele Dorinei Itul Crâng sînt fie instantanee ale existenţei imediate, schiţe rapide, surprinzînd un chip, un gest, o imagine a viului şi a tranzienţei, fie imaginarea, simbolică, a raportului dintre individ şi lume, dintre fiinţă si transpunerea ei în vis. Emanînd un farmec poetic aparte, învăluitor, fiind, în genere, expresia unei frumuseţi interioare intime, ce planează parcă şi peste aceste chipuri candide, feciorelnice, desenele Dorinei Itul Crâng sînt autentice crochiuri ale unei artiste dotate cu sensibilitate şi inteligenţă, miniaturale încercări de-a surprinde viaţa, în marea şi complexa ei varietate.

Ion ARIEŞANU

În întîmpinarea Congresului educaţiei politice şi al culturii socialiste

convorbiri

Cu prof. univ. dr.
HADRIAN DAICOVICIU

Stimate tovarăşe profesor Hadrian viciu, sînteţi un apreciat specialist în ogia clasică. Ce rol joacă, după o- v., arheologia clasică în elucidarea robleme majore ale istoriei şi civi- dacice şi romane?

ă părerea mea, arheologia joacă undamental în cunoaşterea istoriei Rolul acesta este de la sine înţe- ci cînd ne referim la civilizaţia da- romană, fiindcă civilizaţia, ca feno- cultură materială şi spirituală, a evidente urme în pămînt şi tocmai a- urme sînt descoperite, studiate, inter- ate de arheologie prin metodele care-i proprii. Fireşte că arheologia este im- ntă în primul rînd pentru cunoaşte- civilizaţiei materiale. Datorită ei ştim, pildă, cum au fost uneltele, cetăţile, le, sanctuarele dacice. Aş putea spu- că datorită arheologiei, prin cercetări- întreprinse în primul rînd în Munţii Orăştiei, în centrul statului dac, optica noastră despre civilizaţia dacică s-a schimbat în raport, să zicem, cu vremea lui Vasile Pârvan.

– Detaliaţi această idee.

– Îmi amintesc cum Vasile Pârvan spunea, la un moment dat, în „Geeticele" sale, că civilizaţia autohtonă era una a lemnului. Ei bine, astăzi ştim că această civilizaţie daco-getică din perioada tîrzie Latèn a fost o puternică civilizaţie a fierului, care a permis înflorirea şi a altor aspecte ale civilizaţiei materiale. Nu ne putem închipui construcţiile de piatră din Munţii Orăştiei, cetăţile, zidurile, sanctuarele de calcar sau de andezit fără o dezvoltare apreciabilă a uneltelor de fier, deci a metalurgiei acestuia. Dar, dacă arheologia este mijlocul nostru de bază în cunoaşterea culturii materiale a unui popor, ceea ce spuneam despre epoca dacică este valabil şi pentru epoca Daciei romane.

– Consideraţi că arheologia poate juca un rol important şi în cunoaşterea vieţii spirituale a unui popor?

– Evident, dar arheologia nu poate merge prea departe, deoarece ea se limitează, prin însăşi natura izvoarelor la care face apel, la acele aspecte ale vieţii spirituale care au lăsat urme materiale în pămînt. De exemplu, putem spune foarte multe lucruri despre orfevreria dacică, pentru că podoabele de argint se cunosc în număr mare datorită descoperirilor arheologice. De asemenea, putem să arătăm multe lucruri despre arta plastică a epocii romane, pentru că statuile de divinităţi, reliefurile funerare şi o serie de alte produse ale artiştilor acelei vremi au rămas în pămînt, ele fiind descoperite şi studiate de cercetători.

– Ce ne poate spune arheologia despre poezia, muzica sau coregrafia dacică?

– Este cel mai delicat aspect al cunoaşterii vieţii spirituale, întrucît aceste manifestări artistice nu au fost fixate în tipare materiale. Cît priveşte epoca Daciei romane, nu-mi pot închipui, de exemplu, că în secolul al II-lea al erei noastre, cînd în întregul Imperiu roman era o adevărată modă a se organiza un fel de seri literare, poeţii îşi citeau într-un cerc restrîns de prieteni, în familie, opere literare, provincia Dacia ar fi făcut excepţie! Numai că, din păcate, aceste opere nimeni nu le-a fixat vreodată pe un material trainic, aşa cum s-a întîmplat cu operele marilor poeţi Vergiliu, Horaţiu, Ovidiu, recopiate mereu

Convorbire consemnată de
Emil ŞIMANDAN

(Continuare în pag. 5)

cronica literară

Ion Velican

Cuvinte în balanță

Ed. Militară, 1982

În fața unei cărți de aforisme, cititorul se pregătește să afle, într-o formă perfect distilată, epurată de hățișul explicativ-informativ sau teoretic, adevărul despre lumea în care trăiește. Numai autorul cunoaște dificultățile acestei aparente simplificări, pentru care este nevoie de har, de o adîncă pre-judecată asupra vieții și de intima cunoaștere a cuvintelor. Definindu-l, desigur aforistic, Ion Velican mărturisește dificultatea aforismului: **„Aforismul e o corabie ce vrea să ancoreze într-o mare fără fund".** Ce ne spun cugetările din **Cuvinte în balanță,** cunoscute și din săptăminala rubrică „Evrika", a „Orizontului", despre scriitorul Ion Velican? Confirmă, în primul rînd, predilecția pentru concize practicată în toate genurile, pe care scriitorul le-a abordat pînă acum, subliniind o concepție despre literatură. Iată, exprimat și aforistic, respectul față de cuvînt: **„Cuvintele mari nu se spun în gura mare". „Cuvîntul poate fi mai dur decît diamantul, dar nu e întotdeauna la fel de prețios".** Temperamentul stilistic dezvăluie un tip interesant de elocvență, a cărei forță sugestivă stă în vorba de spirit. Opțiunea pentru literatura umoristică este în acest caz firească. Descoperim în aforisme un mecanism ironic și autoironic (**„Din proviziile unui pedagog mi-am însușit doar spiritul autocritic"),** consubstanțial prozei lui Ion Velican. În secțiunea intitulată **Ego...,** și nu numai acolo, autoironia funcționează fără greș: **„Dragă Magellan, am ajuns și eu la o strîmtoare, dar încă nu-mi poartă numele", „Cînd mă va acoperi gloria, mulți mă vor descoperi!", „Am fost mereu același: o fire schimbătoare", „X mă prețuiește doar cînd tac. Iată unul care mă va prețui și după moarte".**

Dacă aforismul este expresia concentrată a cunoașterii lumii și a căutării de sine, el este în mod particular, la Ion Velican, și un exercițiu ludic. Jocul spiritual, cu scopuri morale precise, totuși, constă în a descoperi granița între sensul cuvintelor și de a o desființa printr-o nouă potrivire. Din opoziții, Ion Velican face înlănțuiri inspirate, cu efect sclipitor. Cînd spune **„Dacă vrei să faci o mare cotitură în viață, trebuie să alegi un drum foarte drept",** scriitorul scontează pe efectul îndreptățit al paradoxului. Ideea care suține aforismul se ivește adesea din simetrii neașteptate de tipul: **„Pentru optimiști, copiii au viitor; pentru pesimiști viitorul n-are copii", „Măscăricii erau o stirpe demnă de plîns, pentru că scoteau regilor lacrimi de rîs".** Este speculată disproporția semantică, chiar sintaxa specifică automatismelor verbale, sînt prelungite, cu scop demolator, clișeele (**„Omul de zăpadă constituie o victorie a formei asupra conținutului"),** contrastele se asimilează, alambicările eufemistice servesc zeflemeaua (vezi secțiunea **În răspar...**). S-ar putea găsi, alături de acestea, o serie de alte tehnici care animă aforismele lui Ion Velican. Mai important este să constatăm, dincolo de știința combinatorie și exercițiul ei, buna dispoziție a moralistului, care nu forțează didacticismul, preferîndu-i (cu aceeași vocație ludică), fulgurația spirituală. Nu este în acest fel știrbită adîncimea cugetării, nici calitatea ei, deși nu sînt excluse aforismele șterse, existente și ele în volum.

Cuvinte în balanță dezvăluie, prin aforism, o înzestrare particulară pentru genul scurt și un mod de a privi realitatea. Nu o realitate oarecare, ci lumea acestui secol și oamenii lui. Amprenta actualității sociale este vizibilă în volum, prezența autorului în contemporaneitate nu este pasivă. Umorul unor cugetări se acoperă de unda gravității: **„Oamenii au progresat: nu mai folosesc expresia „la o aruncătură de băț", ci, „la o bătaie de pușcă", „De cînd cu atîtea mașini, puțini mai au suflet cu carul", „Se zice că Pămîntul e un butoi cu pulbere. Pînă nu-i lipsește o doagă încă e bine".**

Fundamentala încredere a autorului de aforisme în faptul că esențele se pot prinde în plasa cîtorva cuvinte, este pusă sub semnul dubitației autoironice, confirmînd natura paradoxal-ironică a scrisului său: **„Dacă rămîne un aforism din o mie, de ce nu l-aș scrie numai pe acela?".**

Brîndușa ARMANCA

Nicolae Danciu Petniceanu

Apa de duminică

Ed. Facla, 1982

Conturarea universului pitoresc al lumii sud-bănățene și relevarea unui fond moral viguros, de sorginte rurală, constituie tema și respectiv obiectivul prozelor din **Apa de duminică.** În buna tradiție a prozei bănățene, Nicolae Danciu Petniceanu încearcă să reconstituie fațetele unui **modus vivendi,** cu rădăcini ancestrale pierdute în conglomeratul realității moderne. Rezultatul acestei „arheologii" este o lume în parte robustă, nesofisticată, în parte contaminată de plăcerea visării, a reveriei, o lume a curățeniei și sensibilității exacerbate, trăind și judecînd în virtutea înclinațiilor sale naturale. Scurte, unele foarte scurte (ori, poate, numai „scurtate"), prozele sînt în majoritatea lor fragmente de realitate pe care autorul le decupează cu dezinvoltură pentru a ilustra un fapt moral, o stare de grație, liniile de forță ale unei psihologii sau reperele unui topos uman.

Cînd nu sînt simple **flash**-uri asupra unor personaje și situații cu tîlc, istoriile lui Nicolae Danciu Petniceanu fac obiectul unor rememorări la persoana întîia sau a treia, cu o minimă construcție și o maximă încărcătură de verosimilitate. Zgîrcit la vorbă, economicos la hîrtie și cumva reticent la tehnicile literare moderne, autorul se grăbește să pună punct fiecărei proze, epuizînd în trei-patru file subiecte demne de întinderea unei nuvele. Efortul de condensare, însă, dincolo de a constitui un bun exercițiu stilistic, dă consistență materiei epice. Realismul obiectiv, cu accente comportamentiste, cu o oarecare rigoare și cu un vădit respect pentru tradiție, pare, într-adevăr, cel mai adecvat finalităților propuse.

Ca efect al efortului de concentrare, psihologiile personajelor, în cea mai mare parte a lor simple și sugerate prin cîteva tușe bine chibzuite, sînt eminamente statice. Singurele care evoluează sînt cele din **Zidul, Corigent de două ori** și **Întîmplare fără sfîrșit,** de departe cele mai complexe și mai reușite schițe incluse în volum. În rest, **flash**-ul ipostaziază de obicei personajul într-o situație-limită (în pragul morții, mai ales: **Apa de duminică, Pînă în ultima clipă...)** ori într-un moment semnificativ al existenței: perechi tinere, pline de tandrețe și absorbite de jocul dragostei **(Sărutul din apă, Prescura, Jocul...),** inși mai mult sau mai puțin traumatizați de război, acuzînd impactul cu o realitate post-belică **(Schija, Călae, Andronică...),** un „vînător cu tolba goală" care nu-și mai află iubita la adresa știută și salvează cățelul acesteia de ger **(În miez de iarnă),** un văduv și o văduvă hotărînd tacit să-și unească viețile pentru a-i juca un renghi singurătății **(Nici o lumină nu arde pînă-i lumea),** un tînăr decepționat de ratarea unei așteptate reintîlniri cu atmosfera idilică a casei părintești în preajma sărbătorilor de iarnă **(Drumul de sănii)...**

Evitînd senzaționalul, stridențele, formulările șocante ori prea căutate, Nicolae Danciu Petniceanu cultivă firescul și simplitatea. Aparenta convenționalitate a personajelor sale derivă din slăbiciunea manifestă pentru ordinea naturală, nefalsificată de filtrul literaturii. Eroii săi, surprinși în cele mai firești ipostaze ale vieții, degajă o naturalețe și o candoare genuine. Ambianța relativ frustă a lumii dintre Sfîrdin și Dunăre este astfel dublată și completată de un univers uman în care sedimentele tradițiilor sînt încă dominante. **„Dacă nu respecți datinul, spune meșterul fîntînar din Apa din fîntînă, izvorul îți alunecă printre degete și se pitulă în pămînt!..."** Legea și tradiția sînt însă respectate din rațiuni interioare, fiind de-acum consubstanțiale universului spiritual. Același meșter fîntînar refuză plata în bani pentru munca depusă justificîndu-se: **„Eu, Gheorghe, cu nenea, nu fac fîntîni pe bani! Sînt lucruri care nu se pot acoperi cu bani! Apa din bunar e ca sîngele din trup! Nu se cumpără, nu se vinde!"** Înălțată pe un asemenea temei uman statornic, lumea Sfîrdînului nu-și poate pierde identitatea.

În majoritatea lor, ușoare și plăcute la lectură, schițele din **Apa de duminică** mărturisesc un prozator cu o certă vocație a povestirii. Simțul detaliului semnificativ și incontestabilul acces la miezul inefabil al lucrurilor și faptelor stau garanție pentru posibilitatea lui Nicolae Danciu Petniceanu de a trece granițele prozei scurte.

George ȘERBAN

Cronica măruntă

CORESPONDENȚA

Toroipan D. Constantin din Craiova ne întreabă dacă în **Literatura anului 1990,** publicat în **Orizont Magazin,** am avut în vedere și poemele **Vasiova cîntă slavă lui Tata Oancea** de Dan Deșliu și **Tata Oancea** de Mihai Beniuc. Nu le-am avut în vedere, cele două poeme au apărut în 1985. **Dumitru Stănescu,** București notează pe marginea aceluiași articol: **Dar Piru și Eugen Simion? Oare nu și-au terminat marea Istorie a literaturii române de la începuturi și pînă azi?** Nu, stimate Dumitru Stănescu. Și Alexandru Piru și Eugen Simion, ca dealtfel și Grigurcu și N. Manolescu și Lucian Alexiu și Radu F. Țeposu și Mircea Iorgulescu și Laurențiu Ulici vor lucra în colectivul condus de Mircea Martin la studiul **Literatura contemporană și Tata Oancea.** Cred că ați înțeles că Mircea Martin a devenit conducătorul colectivului de lucru datorită faptului, spe' cunoscut de dumneavoastră, că e născut în Reșița, localitate care se află în apropierea orașului Tata Oancea. **Ioana Nicoleta Alexandrescu** din Timișoara ne atrage atenția că am uitat numele lui Marin Sorescu. **Oare lui Marin Sorescu nu-i rezervați nici un rol?** Cum să nu, cum să nu. Un rol foarte important, avînd în vedere că, într-un anumit moment al vieții sale, Tata Oancea voia să se stabilească la Craiova. Ar putea deveni editorul corespondenței ilustrului scriitor cu Paul Tîrbățiu, Ghiță Bălan Șerban și Nicolae Ivan.

Ar putea să publice în numerele festive ale revistei **Ramuri** interviuri cu scriitori danezi, olandezi, italieni, luxemburghezi care au tradus opera în proză a lui Tata Oancea în limbile lor materne. Ar putea, de asemenea, traduce el însuși în limbile germană, franceză, italiană și daneză poeziile lui Tata Oancea. Aceeași corespondentă ne mai întreabă dacă scriitorului „arădean de origină lugojeană Gheorghe Schwarz nu i s-a întîmplat nimic în 1990". Ba da, stimată corespondentă. A primit **Marele premiu pentru proză Tata Oancea.** Dar cum nimic din ceea ce-i întîmplă în creația și receptarea operei remarcabilului prozator Gheorghe Schwarz nu e fără repercusiuni în viața și creația tovarășului său de condei și conorășeanului său Florin Bănescu (recent prezent în librării cu două volume de proză) trebuie să scriem aici că prozatorul Gheorghe Schwarz a pus juriul (conducător: Artur Silvestri, membri: Valentin F. Mihăescu, Ion Buduca, Grigore Arbore, Dinu Flămând, Dan Ciachir, Doina Uricariu) într-o situație delicată, declarînd în fața aparatelor de luat vederi (reporter t. v.: Ion Budescu, ajutat cu tandrețe de Viorel Grecu) că – atîta timp cît autorul romanului **Tangaj** (mai e nevoie să spunem: Flo...) nu a primit această distincție, crede că e o datorie de onoare din partea lui să remită acest premiu Căminului cultural din Slatina Timiș, satul natal al prozatorului Bănescu. **Dan Mihăilescu** din Timișoara ne întreabă dacă noi nu ne rezervăm nici un rol în sărbătorirea lui Tata Oancea. Ne mai întreabă dacă o facem din calcul sau din modestie. Ce modestie! Bineînțeles că numai din calcul. Vrem să ne surprindem cititorii cu o amplă lucrare asupra participării lui Tata Oancea la primul război mondial. Cred că știți cîte ceva despre asta. De pildă, se spune că, fiind gelos, Tata Oancea și-a purtat soția după el de la Vasiova pînă la Isonzo, unde i s-a născut un fiu și de acolo pînă la Viena. A mai purtat după el și o gîscă (se găsește azi, împăiată, la muzeul Banatului) precum și o întreagă garderobă. Se povestesc o seamă dintre întîmplările sale iscote din gelozie – ofițerii erau ofițeri! – și se știu mai multe istorii eroice. Vom combate cu suficiente argumente ideea că Tata Oancea era doar bărbier de regiment. Tata Oancea era și frizer, dar și medic, era și cronicarul care înregistra faptele de vitejie și cîntărețul regimentului. Dacă țineți să numim participarea noastră, atunci notați: în 1990, Anemone Popescu a publicat prima parte a trilogiei „Tinerețea lui Tata Oancea".

Anemone POPESCU

---

viața asociației

COLOCVIUL ȘI FESTIVALUL NAȚIONAL DE POEZIE „SCRIITORII ȘI PACEA"

● **UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R. S. ROMÂNIA,** Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă, Asociația scriitorilor din Timișoara organizează, în zilele de 27–29 aprilie a. c. **COLOCVIUL ȘI FESTIVALUL NAȚIONAL DE POEZIE „SCRIITORII ȘI PACEA".**

● **PERSONALITĂȚI DE FRUNTE ALE LITERATURII ROMÂNE** de astăzi, scriitori din Asocaițiile din București, Brașov, Cluj-Napoca, Craiova, Iași, Sibiu, Tg. Mureș și Timișoara vor lua parte la un amplu program de manifestări.

● **COLOCVIUL NAȚIONAL „SCRIITORII ȘI PACEA",** la care vor participa, alături de scriitori, invitați de la Filiala din Timișoara, a Uniunii Artiștilor Plastici, de la Filiala Uniunii Compozitorilor, cadre universitare, alți oameni de cultură și artă, se va constitui ca un forum al creatorilor de literatură menit să pună în lumină adeziunea scriitorilor din România la apărarea păcii.

● **MARȚI, 27 APRILIE,** ora 18,00 va avea loc, în sala Teatrului Național din Timișoara, Festivalul național de poezie „Scriitorii și Pacea", la care își vor aduce aportul artiști de prestigiu de la Opera Română și de la Filarmonica de stat „Banatul". Programul zilelor Colocviului și Festivalului național „Scriitorii și Pacea" va cuprinde vizite de documentare la **I.A.E.M.** din Timișoara și în comuna **LOVRIN,** din județul Timiș, întîlniri cu cititorii din întreprinderi, școli și facultăți, alte întîlniri cu oameni ai muncii.

● **ÎN ÎNCHEIEREA MANIFESTĂRILOR,** joi 29 aprilie, ora 17,00 va avea loc, la Clubul C.F.R. din Timișoara, închiderea festivă a „Lunii cărții în întreprinderi și instituții", în cadrul căreia scriitorii vor citi din lucrările lor.

cenaclu

În ședința de lucru a cenaclului Asocia-
ției scriitorilor din Timișoara și al revis
ORIZONT din 20 aprilie a citit **Eugen**
cescu poezii dintr-un ciclu amplu,
„Monografia caniculei". Referent:
Ungureanu. După ce a făcut o la
zentare a liricii anterioare a poetu
turîndu-i, din interiorul creației,
vent profil literar, referentul a
poeziile prezente, relevînd cara
noii modalități poetice a autor
nal liric") pe fondul individuali
tice a autorului („spirit ascetic,
Aurel Turcuș: (...) „lirism obiect
materialitatea și umanizarea po
descinderea în cotidian (...) ex
foristice remarcabile (...) firescul
poetice". **Marcel Turcu:** (...) poem
tinuu (formal) și discontinuu (în sine)
„epifanie barocă (...) modul aces
biografie involuntară nu îl servește
rian Odangiu: „(...) jurnal în care
își povestește starea poetică (...) un
al genezei și al existenței poeziei".
Petrescu: „...poezie abstractă". În
vîntul de încheiere, Anghel Dumbrăvea
conducătorul ședinței, a arătat că „(...)
poezia lui E. D. e mult mai bună și plină de sensuri, decît pare la prima vedere; nu e spetaculoasă, (...) nu incită, e numai aparent calmă, avînd curenți subterani (...) nu cucerește prin anumite artificii (...) Poetul se găsește într-un fericit moment al existenței sale literare".

LOCȚIITOR

comemorări

Vasile Conta sau afinitățile geniului

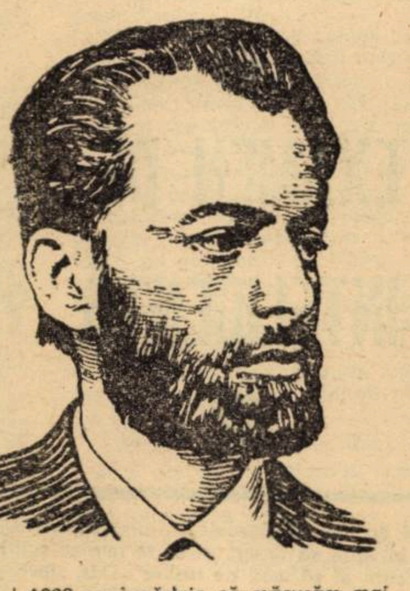

Anul 1982 ne îngăduie să măsurăm mai corect și să stabilim mai exact meritele cărturarului Vasile Conta de la a cărui moarte se împlinesc luna aceasta 100 de ani. Și-a cîștigat prestigiul de filozof original prin creație și o putere intelectuală unică, dar V. Conta n-a fost numai un filozof de marcă, ci s-a manifestat în calitate de cărturar cu preocupări variate. Murind la 37 de ani, va trebui să spunem că tot ceea ce a realizat ca valoare s-a consumat între anii 1874–1882. Asemănările cu Eminescu sînt notorii și evidente; ambii au avut o tinerețe sbuciumată, au întrerupt școala, au recuperat apoi în timp record studiile liceale și pe cele universitare în străinătate. Pe ambii i-a atras filozofia și poezia, și amîndoi au desfășurat o originală activitate la Junimea, au făcut ziaristică etc. V. Conta însă a avut o anumită independență față de junimiști, fiind mai apropiat, prin concepția materialistă, de „Contemporanul". Om integru și un caracter de bronz, V. Conta n-a făcut politică pentru a parveni, ci numai din convingerea că ar putea să traducă în fapte unele idealuri mărețe ale epocii.

Remarcăm mai întîi o triplă activitate care precede filozofia sa, aceea de traducător, poet și dramaturg. Doi ani de zile cît a peregrinat cu trupa lui Lupescu, tînărul Conta a jucat teatru, a fost, ca și Eminescu sufleur, a făcut cîteva traduceri din dramaturgia franceză, a tălmăcit în proză poemul **Profetul** al lui Pușkin etc. Talent dăruit, V. Conta scrie o piesă cu temă anticlericală jucată la Botoșani. A mai compus pentru trupa lui Lupescu cîteva cuplete și vodeviluri de asemenea pierdute. Avea o voce plăcută și cînta frumos.

În firul preocupărilor intelectuale să însriem și poezia. Strălucirea ideilor se poate impune deopotrivă prin meditația filozofică și prin gîndul poetic. Să reținem apoi altă fațetă a preocupărilor poetice ale lui V. Conta: este vorba de prețuirea pe care filozoful o acordă creației populare. V. Conta a cules folclor, transcris într-un caiet întreg pe care l-a oferit apoi lui Eminescu, în perioada cînd acesta era la studii în străinătate. Poeziile populare culese de V. Conta i-au procurat lui Eminescu „o mare plăcere". Iată ce-i scria poetul lui Conta: „Mi-ai trimis domnule Conta un prieten sincer ca să mă iau în ceasurile lungi și plictisitoare. A fost o revelație pentru mine". Sînt rînduri scrise de Eminescu în 1871 cînd era la Viena și probabil că o parte din culegerile lui Conta s-au păstrat în marea colecția a poeziilor populare care au aparținut lui Eminescu.

Să nu uităm nici faptul că V. Conta a fost profesor universitar la Facultatea de drept a primei Universității a țării noastre, cea de la Iași. În intimă legătură cu munca de elaborare a cursurilor originale și interesante stă și o intensă activitate de orator. Conta se număra printre cei mai străluciți vorbitori ai Junimii și expunerile sale erau elogios prezentate de Eminescu în **Curierul de Iași.** Dar V. Conta a îndeplinit și alte nobile misiuni sociale, a fost ministru al învățămîntului în care calitate și-a făcut un titlu de glorie din proiectul reformei învățămîntului. Încercînd să măsurăm cît mai bine opera și activitatea lui V. Conta vom spune categoric că templul în care Conta este un consacrat se numește filozofia. El a creat un sistem fascinant de filozofie materialistă într-o argumentare originală și plăcută. Eminescu scria cu dreptate în 1877: „Domnul Conta ca scriitor e din numărul acelor puțini care nu reproduc numai idei nerumegate din cărți străine, ci gîndesc mai cu seamă singuri". Publicîndu-și lucrările într-o limbă de circulație universală, V. Conta a beneficiat de prețuirea unor celebri gînditori din Belgia, Franța, Anglia, Germania, Olanda etc. I-au scris filozoful de renume Herbert Spencer, celebrul naturalist C. Darwin, filozoful Zeller, dr. Büchner, cunoscutul naturalist Häekel, apoi Müller, Liebmann, antropologul Tylor, Ulvici, Morrison, Reich etc. care au publicat cronici elogioase la adresa sistemului său. Temele capitale ale filozofiei sale sînt determinismul, mișcarea ondulatorie neîntreruptă, epistemologia întemeiată pe experiență, concepția materialistă și ateistă.

Prin forța gîndirii sale, V. Conta rămîne un înțelept proeminent al Europei și cel mai mare filozof român din sec. al XIX-lea din cultura noastră.

Ion ILIESCU

accente

Lucian Blaga în actualitate

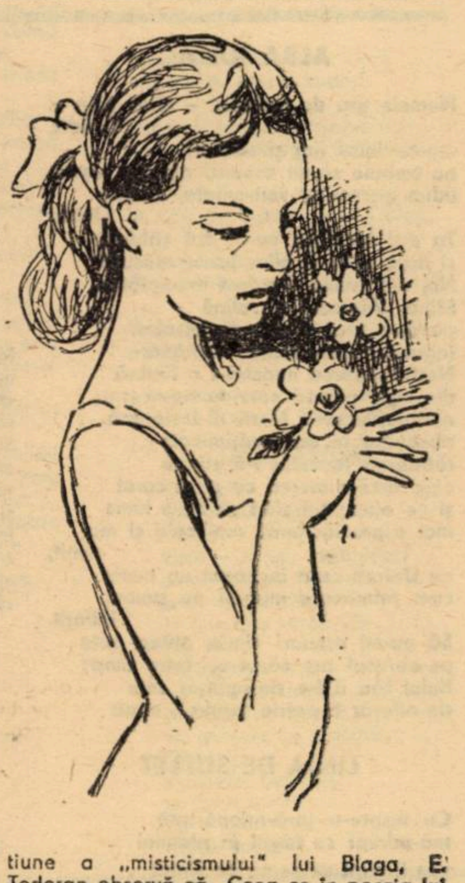

În contextul interesului general pe care critica îl acordă astăzi operei și personalității lui Lucian Blaga, cartea,[*] recent apărută, a profesorului Eugen Todoran marchează indiscutabil un moment deosebit. Ne întemeiem această convingere nu doar pe calitatea excepțională a prezentului volum, ci și pe faptul că – așa cum rezultă din **Cuvîntul înainte** ce-l prefațează – el inaugurează o serie de patru tomuri menite să cuprindă, într-o exegeză de-o amploare fără precedent, întreaga creație blagiană: poezie, teatru, filosofie. În schema anunțată de autor, volumul acesta reprezintă prima parte din **Mitul poetic,** adică **mitul modern,** urmînd a fi completată de partea a doua (aflată sub tipar!), care va trata despre **mitul arhaic.** Demersul critic pornește, așadar, de la modernitatea scriitorului, înregistrînd poziția acestuia față de curentele de avangardă ale începutului de veac („fețele veacului"), în primul rînd față de „noul stil" al expresionismului.

Eugen Todoran amendează părerile celor ce vedeau în expresionismul lui Blaga rezultatul exclusiv al contactului cu respectiva mișcare artistică europeană și încearcă, plecînd de la ideile poetului însuși, să explice fenomenul într-o perspectivă mai largă, axată pe următoarea, firească, demostrație: dacă expresionismul este, cum spune Blaga, un mod de-a privi realitatea sub specia absolutului, și dacă a crea întru absolut înseamnă „a crea anonim, a fi impersonal, colectiv", atunci adeziunea poetului la noul stil „are o rădăcină în tradiții mai vechi, raportabilă fiind, mai întîi, la arta simbolică medievală, care privește lucrurile sub specie aeternitatis, cît și la tradiția folclorică, fie cea românească, impregnată de simbolism medieval, fie cea universală, proiectată pe fondul arhaic al culturii folclorice ca patrimoniu universal" (p. 41).

Secțiunea a doua a studiului, rezervată **mitului arhaic,** va adînci desigur sensul problemei; deocamdată, să reținem baza teoretică pe care se sprijină construcția volumului de față sau, cu cuvintele exegetului, „metodologia actului critic". Piatra unghiulară constă în încercarea de a fundamenta o **poetică a mitului** care să permită apoi accesul la ceea ce E. Todoran numește, inspirat de cercetători ca M. Raymond sau M. Dard, **mitul modern al poeziei.** Remarcabil este efortul exegetului de-a impune un asemenea concept prin care e vizată esența poeziei moderne, stratul central al acesteia, identificabil, după R. Wellek și A. Warren, în imagine, metaforă, simbol și mit. Preluînd ideea permanenței mitului în poezia contemporană, E. Todoran atrage atenția că se poate vorbi chiar de o **structură mitică** în literatură, cu condiția ca mitul să fie interpretat ca structură poetică, și nu antropologică, a imaginarului, ca **limbaj** adică, nu **istorie.** Integrarea lui Blaga, din acest punct de vedere, în marea poezie europeană a secolului înseamnă recunoașterea valorii sale într-o dimensiune ce implică nu numai o conștiință estetică modernă, dar și o viziune filosofică adecvată. E ceea ce vrea să ne dovedească exegetul în capitolul despre **Mitul transcendenței și condiția umană.** Referindu-se la controversata chestiune a „misticismului" lui **Blaga, E.** Todoran observă că „Ceea ce în poezia **lui** a fost numit «criză religioasă» este de fapt o dramă a căutării absolutului «ascuns» într-o «revelație disimulată», a unui Dumnezeu ce nu se mai arată, rămînînd «uitat» în transcendența lui absolută. **De unde și inversiunea** cerului cu pămîntul, ca o **transdescendență,** care vizează, în condiția unui «Dumnezeu necunoscut», forțe profunde, demonice, pămîntene" (p. 241).

Deducem, prin urmare, că revelația **a** ceea ce Hugo Friederich înțelege **prin** „transcendența goală" nu determină, **în** poezia blagiană, instaurarea angoasei existențiale (ca la Arghezi, bunăoară), **ci o** puternică vocație a pămîntescului, de unde înlocuirea lui Dumnezeu, „uitat" în transcendența sa absolută, cu un zeu pămîntean, fecundator (vezi pp. 273 și urm. despre umanizarea lui **Isus-Pămîntul**). Atitudinilor umane în fața lumii, cercetate, la nivel gnoseologic, în capitolul despre mitul transcendenței, le urmează, într-un ultim capitol al cărții, studiul imaginilor prin care omul dă sens lucrurilor, într-un plan **al** existenței sale în „orizontul misterului".

Rezervîndu-ne plăcerea de a reveni **cu** alt prilej asupra ideilor acestei cărți (poate și a celei următoare!) imposibil de rezumat în spațiul unei simple recenzii, vom observa doar că ea inaugurează o lucrare monumentală de exegeză, de pe acum situată sub cele mai favorabile auspicii.

I. CHEIE-PANTEA

---

[*] **Eugen Todoran,** LUCIAN BLAGA. MITUL POETIC I, **Editura Facla,** Timișoara, 1981.

● miniaturi ● miniaturi ●

Al. Raicu

SECRETUL DE LA FÎNTÎNA ROȘIE

Ed. Ion Creangă, 1981

Secretul de la Fîntîna Roșie semnalează preferința autorului Al. Raicu pentru proza scurtă de tip realist (adică nu lirică, nici fantastică, satirică sau altceva). Majoritatea povestirilor însăilează întîmplări cu importanța – sau lipsa de importanță – a unor pretexte mai mult ori mai puțin verosimile, în măsura în care verosimilitatea literaturii este nu asemănarea ei cu realitatea ci puterea de a se impune ea însăși ca realitate. Cu mare consecvență tematică, Al. Raicu își alege subiecte făcute să releve un sens superior al copilăriei: acela de vîrstă a conturării celor mai diverse pasiuni dar și a calităților morale pe care le presupune cultivarea acestora. Schematismul tramei, lipsa de tensiune conflictuală și, ca atare, de emoție sînt limitele cele mai palpabile ale cîtorva texte.

B. Vasile Malschi

PLECAREA LUI LICĂ CIOCÎRLAN

Ed. Ion Creangă, 1981

Într-un timp și un spațiu de tranzacție – un oraș în plină dezvoltare, marcat de amestecul pitoresc dintre urban și specificul rural bine conservat – clasa a VII-a a unei școli de margine trăiește, ca eveniment de senzație, sosirea unui nou elev. Incitant prin enigmă, Lică Ciocîrlan se impune ca un David Copperfield autohton, conștient și vădit preocupat de analogia propriei biografii cu destinul eroului dickens-ian. El aduce cu sine experiența tulburătoare a unui picaro inocent, ale cărui drumuri prin țară, de la o casă de copii la alta, urmăresc să descopere împrejurările dispariției în război a tatălui său. Într-un mediu în care respirația calm-patriarhală a periferiei se împletește cu suflul proaspăt al urbanizării, noul personaj vine cu propriile lui contradicții, cu amestecul insolit de maturitate și candoare, de sălbăticie și docilitate. Aparent adaptat vieții de grup, Lică este pentru restul protagoniștilor o prezență catalizatoare și magnetizantă, care determină solidarizarea grupului dar și o participare mai intensă a acestuia la spectacolul cotidian al vieții. De aceea, în final, plecarea neașteptată a eroului întrerupe cronica întîmplărilor; tensiunea convenției literare scade și, ca atare, existența personajelor cade în comun.

Simion Dima

PUNTEA ÎNSORITĂ

Ed. Albatros, 1981

De la înălțimea vîrstei și a experienței, Simion Dima scrie o carte pentru adolescenți. Titlul volumului numește legătura ideală pe care ar dori s-o înfiripe textul între autor și conștiința neformată a cititorului. E de observat, însă, că această legătură nu este una ca oricare alta: **Puntea însorită** încearcă să devină un acces ispititor spre maturitatea necesară. Pentru aceasta, scriitorul întreține un amabil dialog imaginar, în care termenul mut – interlocutor ideal – e invitat să participe cu toată docilitatea și bunacredință a vîrstei sale. Aspirînd să inițieze, să predispună la meditație și autoanaliză, Dima elaborează pledoarii în care amplitudinea demonstrației depășește scopul prim al inițierii și face ca în spatele aparenței de eseu să se întrevadă o întreagă strategie. Autoconfesarea, dizertația pe varii teme moral-filozofice, analiza de caz, inscenarea ideii în pilde și, în fine, o întreagă retorică a argumentelor culturale sînt mijloace de persuasiune menite să înfrîngă orice rezistență sub masca de distinsă franchețe a discursului.

De la o teză la alta, expunînd și comentînd păreri, evocînd situații și cazuri, scriitorul ajunge să formuleze idei și concluzii care – truisme pentru adult – trebuie să devină, pentru tînărul cititor, tot atîtea revelații morale sau filozofice. Găzduite de o generoasă colecție a Editurii Albatros (Colocviile adolescenței), învățăturile lui Simion Dima către cititorul său adolescent reușesc să devină un îndrumar și un îndreptar totodată, prin comentarea, pe un ton grav și afectuos, a unor modele comportamentale pe care le validează însăși nevoia de idealitate a omului dintotdeauna.

Carmen ODANGIU

POEȚI DIN ALBA IULIA

Ion Mărgineanu

ALBA IULIA

Numele tău de fecioară – albă iulia – îl ridic
mereu între jug și uimire;
nu trebuie să-mi ascunzi absolut nimic,
adun secvențe, voit uitate, despre Unire.
Tu ești focul ce mi-ai dat căldură
și rană grea și plîns peste măsură.
Nu, aici nimic n-a fost întîmplător.
Mihai Viteazu-i o colină
pe care s-a înfipt adîncul zbor
fagurele tău – limba română.
Nestrămutarea noastră-i o fîntînă
din care nașteri curs-au ne-ncetat;
ne-nduplecarea Horii ni-i stăpînă
abecedar în dor multiplicat;
răbdarea Iancului i-e stîncă
ce-o urcăm mereu cu gînd curat
și ce altar mai sfînt să fie-n lume
mai aspru lăcrimat, mai cald și mai rîvnit,
ca Unirea ce-a închegat un nume
cum primăvara muguri pe pomul înflorit.
Să nu-mi ascunzi nimic, atîtea pete
pe-obrazul ars căzut-au între timp;
fiului tău îi i-e de-apururi sete
de-adevăr o patrie țesută-n nimb

LINIA DE SUFLET

Ca înspre-o țară-ndepărtată
mă-ndrept cu frigul în plămîni
și-s fugărit de somn ca vîntul
și-s nemîncat de săptămîni.

Mă bucură doar stînga, dreapta
la care pomii merg tăcuți,
biciuiți de execuții oarbe
precum e iarba de recruți.

Nu-nșiruiți sîrmă ghimpată,
țara spre care urc e-un dor
și-n palme doar mi se preschimbă
cum semnul crucii-ntr-un ulcior.

CUVINE-SE DUREREA

Cuvine-se cu-adevărat
prefacerea-n lacrimă
a pietrelor ce ne-au trădat
să fim femeie și bărbat.

Cuvine-se și preschimbarea
culorii-n grai cu-adevărat,
ca ochi și rană a luminii
peste pămîntul desfundat

VOCEA LITEREI

Mă recunoști după cum ieri
mai tremuram în fîntînă,
vrajă-n haina unui curcubeu
să fiu eu respirația de vină.
Să mă arunce deasupra caselor
cuțit aprins și vreme bună,
mîntuitor al iubirilor
și-al fulgerelor pe furtună.
Încredințează-mă Nedescifrării
trupului de falsă fecioară
și-abia apoi gravează-mă
rădăcină pe limba-ți de moară.

DOINA

Limba –
casa mea sărmană
trecută din rană-n rană
și bătută-n pari de Dor
să n-o ardă nici un nor
soarele să o-n grijească
în prunci să o zămislească
și izvor curat s-o crească
în cămașă românească
mulți lovit-au stîlpii ei
și-au ajuns vraf de scîntei
sau săpînd la rădăcină
s-au trezit cu moartea-n mînă
rămînînd un os al firii
peste-o tablă a-nmulțirii
peste-un ochi ce-și adîncește
ceru pur de românește
limba
casa mea română
patimă o să rămînă
da-i bătută-n pari de Dor
n-o să-i miște nici un nor

Dumitru Mălin

CASA DIN GRÎU

Mi-aș face casă undeva în grîu
Cu ușile aprinse către vară,
Ce-i dincolo de lemn să nu mai știu
Să nu am înăuntru și afară.

Vecini să-mi fie spicele tînjind
Ca niște fete mari după plecare;
Eu, mirele de cîntec și de gînd,
Îndrăgostit, o zi, de fiecare.

Și nimeni să nu știe că trăiesc
Nici pasăre, nici iarba, nici femeie;
Cînd grîul s-ar cosi să-mbătrînesc
În snopi și în căpițe să mă-ncheie...

Ce-i dac-aș fi pe urmă treierat
Și măcinat la moara de făină;
Și-așa mă macin singur și mă zbat
Și-așa nimic, nimic n-o să rămînă.

Atîta-s de sătul de cîte știu
De gînduri și de oameni și de case,
Că mi-aș retrage sufletul în grîu
Măcar acolo-n pace să mi-l lase.

ORA DINTRE RĂNI

Nu știu cîtu-i ceasul între răni
Picură pădurile, suspină,
Doamne, pat de viespe neagră dă-mi
Somn cu spicul vînăt de rășină.

C-am ajuns în casa cu securi,
Uite-le cum scuipă și cum sfarmă;
Ochii mei de aur de mi-i furi
Pune-mi căpătîi un foc de armă.

Mai ales acum cînd s-au sleit
Roțile norocului puține,
Stinge-mă-ntr-un fel deosebit,
La mireasa zilei de pe mine.

Nu mă arăta la focuri reci,
Nici la rîuri sterpe, nici la stele.
Ce-am făcut cu anii mei treizeci
Unde-s toate nașterile mele?

Unde-i dealul cîntecului lung,
Cel cu fîn cosit și cu-nspinare?
Ce-am făcut cu fiecare-amurg
Dar cu dimineața următoare...?

Doamne, pat de viespe să-mi aşterni,
Somn cu spicul vînăt de rășină
Nu știu cîtu-i ceasul între răni...
Picură pădurile, suspină.

BĂTAIE DE CÎNTEC

Vînt cu spicul negru alungat spre zori
Holdă de cenușă ziua cîtă ține
Pînă și cămașa mea de sărbători
Pare că sfîșie carnea de pe mine.

Pînă și pe umeri parcă port un bici
Gata totdeauna numai să mă bată
Și-i arăt în hohot: dă și dă și-aici
Nu-mi lăsa celulă necutremurată.

Nu știu pentru cine vreau să fiu bătut
Poate că nici plugul vîntului nu știe
Însă dau în mine toate pe-ntrecut
Pînă ce-mi lăsară-n piept o bucurie

Doar atunci cînd zorii o aud cîntînd
Mă mai lasă ziua de cenușă-n pace
Bicele-și înnoadă rănile pe rînd
Pentru bucuria care încă tace.

JOC DE-A VIAȚA ȘI DE-A STEA

Oare unde să mă joc
Ziua-i una, nopți îs toate,
Roata lor de nenoroc
Ști-va unde să mă poarte?

Că la gene port cercei
Fulgi de puf la subțioară
Însă dincolo de ei
Vine jocul să mă doară.

Steaua cade tot mai jos
Luminînd tot mai puțină,
Numai jocul meu frumos
Vrearea-ar vrea să mai tot țină.

Jumătate, cel cu flori,
S-a pierdut între săruturi
Spusu-i-am de-atîtea ori
Mai încet: ai să te scuturi.

Jumătate... va mai fi?
Chiar și joc dar mai cuminte
Pînă roțile la zi
Nu se vor opri, înfrînte.

Și-atunci unde m-oi juca
Dacă ziuă nu mai este?
Joc de-a viață și de-a stea
Ce ești tu..., numai poveste?

RADU ROMAN

EXAMEN DE INTELIGENȚĂ

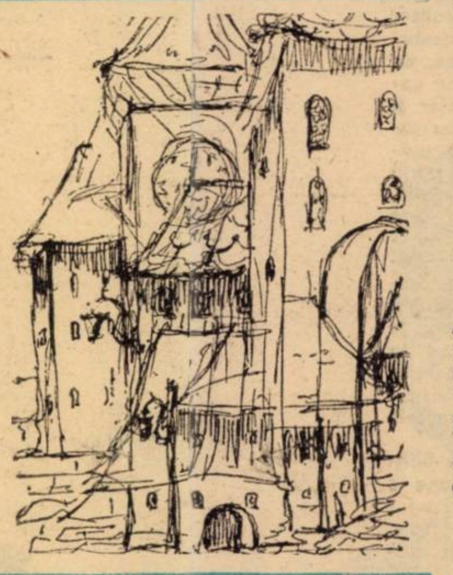

Era o după amiază toridă de vară. Cu cărți, cu caiete, cu diferite notițe, cu însemnări, sau cu nimic în mînă, așteptam vlăguiți de emoție să ne vină rîndul. Examenul era foarte greu. „Drept Internațional", iar profesorul foarte exigent și eu nu parcursesem decît jumătate din materia predată.

– Tu crezi că ține cu „Maurul"? (așa-l poreclisem noi pe profesor). Te trîntește dacă nu cunoști toate subiectele. S-au ai ceva pile?

– Să văd, poate-i păcălesc. Dacă ține, e bun și un cinci.

– Ai vrea tu, dar să știi că ori îți dă 6, ori te lasă. Nu vezi ce-i freacă? – și-mi face semn cu capul spre sala de curs. N-a dat drumul la nici unul pînă acum.

– Da, cred, că e albastră... Dar tu ce faci?

– Eu sînt asigurat, n-am probleme.

– Cum adică n-ai probleme?

– Cel puțin 8 sau 9 – și-mi arată discret colțul unui bilețel pe care-l ținea ascuns în buzunarul de la haină – o să vezi, mă asigură el, prietenește, sînt stăpîn pe situație.

Îl cunoșteam destul de puțin pe Costescu. Era un tip înfatuat și pentru asta colegii îl cam ocoleau. Siguranța lui mă enerva, dar mă și îndîrjea. Trebuie să iau examenul, mi-am zis, profesorul afirmă că la el se dă examen și de inteligență, nu numai de toceală. Lasă, colega, pila o fi ea bună, nu zic, dar să vedem cu inteligența cum stai.

– Vedem noi, îmi aruncă Costescu, cînd tocmai ieșea furios primul examinat. E nenorocire, fraților, am picat. Și plecă pleoștit.

– Să intre următorul, se auzi vocea baritonală a asistentului.

Intră Costescu, pare-se triumfal și cu mișcări exuberante ce frizau comicul care atraseră atenția profesorului reușind să-l irite.

– Să mai intre unul, se auzi din nou vocea asistentului.

Profesorul e pus pe fapte mari – mi-am zis – precis l-a picat și pe-al doilea. Și deschid ușa destul de hotărît. „Baftă"! am mai auzit vocea unui coleg și m-am trezit în sală.

– Vino și trage și dumneata un bilet, că „prietenul nostru" nu trebuie să răspundă, am receptat vocea ironică a profesorului, care căuta, nervos, insistent, ceva în buzunarul de la „vestă". Sînt pierdut mi-am zis, ce vrea să insinueze profesorul? Distanța de la ușă pînă la catedră, unde erau așezate „norocoasele bilete", mi s-a părut de 1 km, iar momentul, fatal sau norocos al tragerii biletului, cel mai greu din viața mea de student. După ce am deslușit întrebările, involuntar, am murmurat „știu" și m-am îndreptat spre bancă, cu toate gîndurile concentrate asupra întrebărilor din bilet. Dar, din nou, foarte politicos, profesorul se adresă, de data asta, lui Costescu.

– Da, am găsit, student Costescu, nu te mai obosi. Știu, cunoști bine materia mea. Ai muncit mult în cursul anului, așa cum de fapt mi-ai fost recomandat și la telefon... Știi dumneata de cine. Eu doar atît te întreb: nu-i așa că te descurci în ceea ce se numesc alea „bunuri mobile și imobile"? Sînt convins că știi foarte bine tot ceea ce te întreb.

– Tovarășe profesor, mă simt prost, eu am învățat...

– Nu, dragă, te simți exact așa cum ești. Dă-mi te rog carnetul să-ți pun nota 10, că alta mai mare n-am.

„Vai de tine, Costescule, mi-am zis, n-ai să fii în stare să mergi, ai să te împiedici, ai să cazi, ai să mori de rușine". Dar, stupoare, colegul meu se îndreaptă drept spre catedră, bineînțeles, cu oarecare timiditate.

– Nu, dragă, lasă că vin eu la bancă, nu te deranja, doar ești protejatul, știi al cui, și nu trebuie să te obosești, zise profesorul.

– Tovarășe profesor, nu se poate, vai, e penibil.

– Deocamdată ai nota 10, așa cum am promis, dar nu merită să mai fii student. Să-i spui celui care te protejează că îmi plac oamenii care știu să muncească, oamenii morali, inteligenți, dar dumneata nu faci parte din... Mai gîndește-te...

– Vă promit, vă promit că voi deveni un adevărat student. Lecția asta mi-a fost necesară.

Și a ieșit tiptil. Făcîndu-se din ce în ce mai mic, cu lacrimile și nădușeala ce i se îngînau sub bărbie. A fost penibil, delirant. Am avut senzația că faptul era ireal, că nu l-am trăit aievea, că am visat.

– Și acum să uităm acest mic incident și să trecem mai departe. Știți, nici mie nu-mi plac treburi din astea... Dar... Poftim, cine este la rînd? Vă ascult cu plăcere.

Eroica renunțare a profesorului, o asemenea trecere de la o stare la alta, mi s-a părut de-a dreptul un sacrificiu. Eu aveam un sentiment de claustrare, simțeam că mă înăbuș, pur și simplu, curgea apa de pe mine iar profesorul avea tăria să ne invite cavalerește și tandru, profesional și malițios, din nou, la muncă. Am realizat că, de fapt, era singura alternativă și de aceea am uitat totul ca pe un vis urît și m-am concentrat asupra răspunsului cerut de pe bilet. Pentru cîteva clipe n-am auzit și n-am văzut nimic decît pe profesor care explica de la catedră tema răspunsului meu. Cînd mi-am ridicat capul din căușul palmelor, în fața mea stătea chiar el cu două foi albe în mînă.

– Pune-ți gîndurile, dragă, pe hîrtiile astea și hai să răspunzi dumneata. Văd că pe ceilalți i-am inhibat. Aștept.

Exces de amabilitate sau era liniștea dinaintea furtunii. Am făcut o pauză. În sală se înstăpînise muțenia. Pe hol, de asemenea. Eram în cumpănă. Cu emoție încercai să sparg tăcerea.

– Tovarășe profesor, vă rog să mă iertați, nici eu nu...

– Nu-i nimic, cagă, te ajut, încearcă, mă îmbie profesorul.

– Dar știți, eu.. Am parcurs numai jumătate din curs..

– Dragă, jumătate din curs, nu înseamnă nota 5, ci faptul că ai picat... Dar să stabilim o convenție. Îți pun cîteva întrebări de inteligență și, dacă le știi, poate treci... Hai, la trabă!

Vocea convingătoare a bătrînului profesor m-a obligat și aproape involuntar am început să vorbesc la primul subiect, problemă pe care o cunoșteam foarte bine. La cel de-al doilea, am mai bîiguit eu ceva, iar la întreările „de inteligență" am reușit în maremăsură să răspund, căpătînd bunăvoințaprofesorului.

– Asistentul mi-a spus că poți mai mult, dar o cam chiulești de la cursuri. Dă-mi carnetul.

Cînd am auzit cereasca invitație: „Dă-mi carnetul", am fost fericit, și m-am legat că niciodată n-am să mai fac o treabă pe jumătate. Mi-a revenit iarăși în memorie sărmanul Costescu și am pălit la gîndul că profesorul s-ar putea să-mi joace și mie vre-o festă dar nu, nu era cazul. Mi-a luat carnetul ,profesional, s-a uitat puțin prin el, parcă întîrzia special, ca să-mi creeze emoții apoi a trecut 7 (șapte) și a semnat. Mi-am luat repede carnetul, am mulțumit și am dat să ies afară.

– Ai grijă, dragă, te-am încurajat, de data asta...

– Am înțeles, tovarășe profesor, vă mulțumesc mult... Vă...

Dincolo de ușă, toți colegii așteptau cu sufletul la gură, îngrijorați, timorați de trista întîmplare a lui Costescu.

– Ce-ai făcut? Cum e? L-ai luat? curgeau întrebările din toate părțile.

– Da, l-am luat, am luat 7, mă, am luat 7! L-am păcălit, l-am păcălit pe moș, l-am păcălit, răspundeam eu, fericit.

Între timp, ușa se deschisese din nou și aceeași voce baritonală a asistentului îl invită pe următorul. La cîteva clipe după intrarea următorului, se redeschise ușa și fui chemat din nou de către asistent înăuntru. Am pălit. Simțeam că sînt pierdut. Toți colegii amuțiseră și ei. Nu știam ce se întîmplă cu mine. În drum spre profesor, am reușit, discret, să-l întreb pe asistent: „E rău sau bine?"

– O să vezi, răspunse, tăios, acesta.

– Și zici că m-ai păcălit, tinere, răsună vocea ironică a profesorului. O să vedem care pe care a păcălit.

– Tovarășe profesor, vă rog, am greșit... am... Vă rog să mă iertați... N-am vroit să...

– Pînă atunci, dă-mi te rog carnetul. O să stăm de vorbă la toamnă...

– Dar, am greșit, emoții... slăbiciunea...

– Dă-mi te rog carnetul!

Ah, de data asta, „cereasca invitație" a carnetului deveni un dezastru pentru mine. Fericirea mea de cîteva minute s-a transformat în chin, iar triumfala mea notă de 7 – și ce notă mare este 7 pentru un student care a învățat doar jumătate din curs, s-a topit sub uriașul stilou Pelikan al profesorului și a devenit un minuscul scăunel. Stăteam ca un cățeluș vinovat așteptînd ultimul cuvînt al profesorului, în speranța că voi mai găsi o undă de bunăvoință de la care să pornesc spre a-mi cere scuze și pentru a fi iertat. Cînd îmi întinse carnetul cu nota 4, el ridică însă o privire aspră spre mine și-mi spuse cu reproș :

– Nu uita, tinere, eu dau note pe muncă, pe inteligență, dar și pe bunăcuviință.

– Vă rog să mă iertați, vă...

– Ne întîlnim la toamnă și vedem cine pe cine a păcălit. Și, cu un gest placid, mă invită categoric să ies.

Ah, ce scump m-a costat nesăbuința mea. Toată vara, toată vacanța n-am făcut altceva decît am învățat la „Drept Internațional" Am luat cursul profesorului de 5 ori la rînd și l-am învățat aproape pînă la memorarea integrală. Am luat și alte lucrări ale profesorului pe care le-am studiat atent și am căutat să mă identific cu toate punctele sale de vedere în disputele științifice. Eram convins că în toamnă îl dau gata pe profesor, îi arăt eu ce pot, nu mă las pînă nu-i răpesc un zece. Așa am tocit toată vara, m-am chinuit. Da, și în primele zile de septembrie, cînd culoarea frunzelor trece treptat de la galbenul auriu spre un roșu de aramă și pluteau foile smulse agale prin aer așternîndu-se delicat și nesigur pe caldarîm.

M-am prezentat la examen. Spre uimirea mea, Costescu se pregătea și el să intre. Bine, frățioare, i-am zis, de-a dreptul enervat, nu a venit profesorul la banca ta și ți-a dat 10? Ce mai vrei? Eu am fost un tîmpit că nu mi-am ținut gura, dar tu, tu ai luat examenul. Cară-te.

– Așa am crezut și eu, dar alta e realitatea, lasă-mă, sunt supărat foc, i-auzi că mă cheamă înăuntru, mi-a răspuns Costescu. Ne-a păcălit pe amîndoi „Maurul" mi-a zîmbit el galeș intrînd parcă într-o încăpere de tortură.

„Ei drăcie, ce mai vrea profesorul? mi-am zis. O fi iar furios? Cu mine?... Nu se poate! Cum repetent? În nici un caz, doar am tocit atîta, nici vorbă, examenul este ca și luat". Și, totuși, îndoiala se strecurase în sufletul meu. Nu înțelegeam de ce se mai prezentase Costescu. După cîteva minute de frămîntare, m-am desprins din tulburarea mea și am început să mă gîndesc la examen. Eram convins că orice bilet voi lua voi ști de nota 8, ceea ce mi se și cuvenea după o asemenea muncă. Zarurile erau aruncate. Am deschis ușa și am dat să mă apropii de „celebrele bilete" de examen, dar profesorul se uita distrat la mine, pe sub ochelarii ridicați, zîmbind satisfăcut.

– Tinere dragă, ce cauți aici?

– Știți... Eu am fost cel necuviincios și mi-ați spus să vin la... Știți, mi-ați tăiat nota de pe carnet și...

– Știu, dragă, știu, Costescu avea notă numai pe carnet și nu în foaia matricolă, iar dumneatale ți-am tăiat nota numai de pe carnet dar nu și din foaia matricolă și te-am pus să tocești toată vara, să te înveți minte.

Toți cei din sala de clasă, mai puțin Costescu, au pufnit în rîs. Rîdeau, rîdeau, în hohote. Eu am stat în cumpănă cîteva clipe, apoi m-am molipsit și am început să rîd și eu cu poftă. Rîdeam și de ciudă, dar și de bucurie.

– Vezi, tinere, cine pe cine a păcălit? Sînt conivns că ai muncit toată vacanța și că ai învățat, nu glumă.

– Da, tovarășe profesor, acum m-am convins că orice examen se ia mai întîi pe muncă, pe muncă asiduă, pe comportament moral și apoi pe... inteligență.

Cu prof. univ. dr. HADRIAN DAICOVICIU

(Urmare din pag. 1)

de-a lungul Evului Mediu, ajungînd astfel pînă la noi. Tot ceea ce știm despre poezia care se crea în Dacia romană sînt cîteva epitafuri care au rămas înscrise pe lespezi de mormînt, pe stele funerare. Iată de ce arheologia joacă un rol deosebit de important – un rol condiționat de relativa raritate a izvoarelor literare – și pentru cunoașterea vieții spirituale.

– Din exemplul pe care l-ați dat, am înțeles că izvoarele arheologice pot fi adesea și izvoare epigrafice.

– Exact. Iată un alt exemplu: inscripția ridicată la Dionysopolis în cinstea unui cetățean al orașului, Acronion, este atît un izvor arheologic, cît și unul epigrafic pentru momentul statului dac întemeiat de Burebista, avînd în vedere referirile ce se fac la marele rege dac. Tot din pămînt a apărut, dar de data aceasta prin săpături sistematice, binecunoscutul vas cu stampila „Decebalus per Scorilo", descoperit la Sarmizegetusa, acesta fiind punctul de plecare al unor raționamente în legătură cu succesiunea regilor daci. Deci, în cadrul statului dac și al Daciei romane arheologia, joacă un rol atît de important încît îndrăznesc să spun că ea nu ne mai apare, așa cum era considerată de obicei, ca un auxiliar al istoriei, ci ca **o formă** a istoriei, o formă pe care o îmbracă istoria în absența izvoarelor literare și a altor izvoare scrise. Arheologia este **o parte componentă** a istoriei, scopurile ei și ale istoriei coincid. Arheologia a dovedit că poate să pună și să rezolve în chip de sine stătător probleme istorice.

– Pornind de la această viziune asupra arheologiei ce ne puteți arăta în legătură cu cercetările pe care le-ați făcut în Munții Orăștiei?

– Cercetările la cetățile dacice din Munții Orăștiei au o istorie îndelungată, ele nu se pot reduce la propria mea persoană. Au început acolo curînd după primul război mondial, prin profesorul Dimitrie Teodorescu. Apoi au fost continuate de academicianul Constantin Daicoviciu, iar în cele din urmă au fost preluate de un colectiv în fruntea căruia am cinstea să mă aflu.

– Din cine se compune colectivul de care amintiți?

– Sînt colegi de la Institutul de istorie și arheologie din Cluj-Napoca și de la Muzeul de istorie al Transilvaniei. Dar, să continuăm ideea de mai sus: cercetările întreprinse în Munții Orăștiei au o contribuție esențială în cunoașterea istoriei și a civilizației dacice. S-ar putea scrie volume întregi despre cercetările de acolo și sper că vor și apărea cîndva. Ele au contribuit la o schimbare radicală a viziunii noastre despre civilizația dacică. Datorită lor – evident, completate și cu cercetări din alte zone ale țării – am ajuns la concluzia că civilizația dacică, în epoca statului dac (secolele I î. e. n. – I e. n.) a fost o puternică și avansată civilizație a fierului. În al doilea rînd, aceste cercetări din Munții Orăștiei – mai ales prin dezvelirea și studiul sanctuarelor dacice, prin descoperirea blocurilor cu litere grecești și a inscripției „Decebalus per Scorilo" – au demonstrat că și pe planul culturii spirituale dacii ajunseseră, în vremea respectivă, la un nivel superior de dezvoltare. Iar în al treilea rînd, sistemul de fortificații din Munții Orăștiei a constituit baza documentară pentru concluzia că în epoca lui Burebista-Decebal societatea dacică depășise stadiul primitiv-rural al triburilor patriarhale și se transformase într-o civilizație oppidană, ceea ce pe plan politic s-a tradus prin apariția statului dac.

– Ce semnifică descoperirile arheologice din Munții Orăștiei?

– Sistemul de fortificații din Munții Orăștiei reprezintă principalul argument arheologic care pledează pentru caracterul statal al formațiunii politice întemeiate de Burebista și continuate de succesorii săi, pînă la Decebal. Puternica și avansata civilizație a fierului, cu numeroasele consecințe în planul construcțiilor și al altor meșteșuguri, al culturii spirituale (dacii ajunseseră la cunaașterea și folosirea scrisului, la efectuara de calcule astronomice și reflectarea lor în anumite monumente cu caracter sacru și în organizarea social-politică de tip sttal (un stat care a jucat un rol importantin Europa sud-estică și centrală a acelo timpuri) a dus la concluzia că perioada de la Burebista la Decebal este o perioadă clasică în istoria Daciei. Dar civilizația dacică din această perioadă poate fi considerată clasică nu numai în raport cu fazele anterioare și fazele ulterioare ale culturii materiale și spirituale, deși și lucrul acesta este foarte important; ea poate fi considerată clasică și în sensul că aparține unei lumi similare celei greco-romane, în sensul că ea pășea pe drumul pe care se angajase mai înainte civilizația grecească și romană.

– Cum vedeți rolul statului dac în contextul politicii Imperiului roman?

– Părerea mea este că, din momentul apariției sale sub Burebista și pînă în momentul dispariției sale în vremea victoriei lui Traian asupra lui Decebal, statul dac a fost în Europa centrală și de sud-est factorul principal care a influențat și, în anumite momente, chiar a modelat politica romană. Am avut prilejul să arăt, și de aceea nu voi insista aici prea mult, că una dintre primele expediții romane care țînteau cucerirea de teritorii daco-getice – expediția din anii 62–61 î. e. n. a proconsulului Macedoniei, Caius Antonius Hybrida – a fost foarte probabil determinată de creșterea puterii dacilor din stînga Dunării. Data acestei expediții arată cît se poate de clar că mărirea forței politico-militare a puterii dacilor nu era altceva decît închegarea – ca forță politico-militară importantă – a statului dac condus de Burebista.

– Dar pe vremea lui Decebal?

– Se ajunge la aceeași situație ca pe vremea lui Burebista. Statul dac devine iarăși principala forță în sud-estul Europei. Roma trebuie să țină seama de el. Și, practic, vedem că împăratul Traian nu face altceva decît să reia planurile lui Caesar, organizînd mai întîi o campanie împotriva Daciei, iar apoi alta împotriva parților. Această identitate de program politico-militar între Caesar și Traian, la o distanță de un secol și jumătate este, cred, cea mai bună dovadă că marile probleme ale politicii romane rămăseseră și la Eufrat, și la Dunăre, aceleași: regatul parților, respectiv statul dac.

– Ce rol a avut provincia Dacia în cadrul Imperiului roman?

– Rolul ei, fără îndoială, a fost complex. Poate că s-a exagerat, uneori, rolul economic al Daciei, deși nu încape nici o îndoială că minele de aur ca și alte bogății au avut ponderea lor în economia romană. Întreaga economie a fost subordonată intereselor statului sclavagist roman. De pildă, aurul a încetat să mai fie o bogăție a provinciei Dacia, devenind proprietatea imperială, îndreptată spre Roma sau monetăriile imperiului, încît Dacia nu mai beneficia de propriul ei aur. Din punct de vedere militar, se poate spune că Dacia a avut un rol extrem de important.

– Consecințele?

– Datorită rolului militar deosebit de important, Roma a manifestat o grijă particulară pentru întărirea acestui bastion. După cum ne arată Eutropius, Traian a adus aici nesfîrșite mulțimi de oameni pentru cultivarea ogoarelor și popularea orașelor. Consecințele: în Dacia a avut loc o colonizare masivă oficială cu elemente latinofone, organizată direct de statul roman și nu lăsată la voia întîmplării, sau a inițiativelor particulare. Tocmai această masivă colonizare explică succesul romanizării în Dacia, rapiditatea cu care ea s-a desfășurat atît în mediul urban cît și în mediul rural.

– Care vă sînt proiectele de viitor?

– În primul rînd, continuarea cercetărilor în zona cetăților dacice, supuse în prezent unor mari și complexe lucrări de restaurare. Pe măsură ce materialele de interes deosebit sînt restaurate continuăm prelucrarea lor științifică. Mă mai gîndesc la realizarea unui volum alcătuit dintr-o suită de portrete dacice, în care să fie prezentată istoria politică a dacilor prin prisma unor mari personalități care s-au impus în antichitate: un Dromichaites, un Burebista, un Deceneu, un Decebal, cît și la o altă carte închinată civilizației dacice.

– Vă mulțumim.

Ilie Măduța

SONET

Acum la Dezna ninge cu fulgii mari cît iezii
și albă-i Jidovina, Piatra Däneștii albă,
într-un ocean de liniști sufletul meu se scaldă
cu gheonoaia verde din marginea livezii

În mine se răsfață de-argint superba nalbă
și-un vis cu prunci pe dealuri cu săniile, vezi-i!
din umeri dispărute sînt ranele corvezii
și spaimele noptoase și ochiul ce se-nhoalbă.

Acum la Dezna ninge și nige printre blocuri –
mă fură valea verde prin pietre și prin scocuri
și cîntecul și vremea torc firul lor subțire;

mi-așez pe masă cartea și stau privind în zare
pădurea cum se umple de vis și de ninsoare
și aerul de muzici și calde patrafire.

POATE ÎMI ESTE DEAJUNS

Despre Kamciatka
nu știu prea mare lucru,
nu știu mare lucru
nici despre Insulele de Aur
din Sud,
nici despre Insulele de Sub Vînt,
nici despre golfuri ritmînd liniști
răcoroase.
Cunosc numai piatra unui deal
și luminoasele-i flori
și ascunzișurile doldora de bureți
și respirația de taină a văii sub arini.
Poate îmi este deajuns.

ACTORI ȘI SCENĂ

Vopsește-ți zîmbetul cu fard,
în straturi florile mai ard.

Văzduhul mișună de ciori,
din suflet picură sudori.

Într-una versuri strîmbe-nșir
pe-un vechi fundal de cimitir.

O trudă-i totul. Nu-nțeleg
în clar de măr viermele bleg,

în baltă șarpele vînjos,
de ce zvîcnim în sus și-n jos?

Vopsește-ți zîmbetul cu fard,
nechează vînturi, stele ard.

Ciudata scenă n-o măsori
același fiind de două ori.

ÎNSEMNĂRI

Obsesii.
Vîntul cu sclipiri
de os,
visul – lance străbătînd
prin țesuturi și nervi,
prin nările vitelor
și blîndele respirații
din flori.
Pîndit este viul
de viclene trape,
de colți ce apucă,
de măsele ce macină.
Obsesii,
zvîcnete, neliniști
și cerul întins
ca o tobă
adînc suspind.

Dumitru Titus Popa

DE FACTO ȘI DE JURE

Părinții mei pot să vă jure
Strămoșii au jurat murind...;
Eterni – de facto și de jure
La țărmul patriei veghind.
Apele cu seninuri pure
Munții cu cetini înspumate
Eterni – de facto și de jure
Apărători de libertate.
Și grîul cît va fi să-ndure
Și ierburile secerate
Eterni – de facto și de jure –
Cu patria-n eternitate.

DACĂ...

Dacă nu voi fi atît de bun
Încît să risipesc ceața de pe șes
De pe munți de pe deal
Merit să mor alungat și nebun
N-am meritat să trăiesc în Ardeal.
Pămînt primenit prin destin cu sînge străbun,
Trecut pe sub săbii, zdrobit sub copite de cal,
Dacă nu vei fi liber prin mine
Merit să mor alungat și nebun
N-am meritat să trăiesc în Ardeal.
Pămînt vorbit românește pămîntul în care-mi instrun
Strigătul stins de durere – pămîntul acesta total
Dacă prin mine nu va fi al poporului meu
Merit să mor alungat și nebun.
N-am meritat să trăiesc în Ardeal.

ACESTA-ACEASTA

Infinitul acesta ce se termină,
Așteptarea aceasta la umbră de fag.
Întunericul acesta pentru lumină
Lumina aceasta în care-a fost noapte
Și ți-am fost drag.

SENTIMENTUL AVRAM IANCU

În orizont noaptea cu lumină deplină
Toamna sub tălpi cînd ard urme de ape
În octombrie cu stele încremenite
Sub nestinsa lumină
Chipul său palid
Devastat de focul nestăvilit atît de aproape!
Cu palma întinsă netedă și cu pielea subțire,
Viața noastră alungată din trupuri îl mîngîia.
Nici loc de cuvînt de adevăr de nedumerire...
Iancu Avram era viu.
Și numai prin viața noastră era.

Cătălin Ionuțaș

CÎNTEC DE SEARĂ

Tramvaiul plutește ca o corabie
fulgerînd din catarg,
pînza serii de vară crapă
și porțile scîrțîie, în cartier
se udă grădinile, pe stradă, bătrînii
își tîrîie picioarele ca stelele sus
tîrîindu-și luminile.
Ar sta să plouă, dar nimeni
nu s-a pregătit pentru ploaie
și norii stau grămădiți peste oraș,
încurcînd pendulele, poleindu-le
cu staniol, cu amară cocleală.

NATURĂ STATICĂ

Slănină și ceapă pe-un ștergar,
alături, colțul de pită.
Brișca noduroasă cu tăișul știrb
rînjește în pumn, unsuroasă.
Merinde de prînz și de cină
în miros de beton crud, miros
pe care nările îl simt ca pe iarba
și-otava de-acasă, din colnă.

CERC ÎNĂUNTRU

Făurită în goană e pădurea spre care plecăm,
făurite în goană sunt frunzele copacilor,
făurite în goană sunt stelele
spre care privim
și le chemăm.
Aleargă în jurul nostru
toate
cu concursul vieții și-al tăcerii,
ne dispunem în șirul experiențelor
între petele de ulei și noblețea iluziilor
și pășim nepăsători cu picior ferm, cadențat.
Cei care trebuie să mai iubească
simt gustul goanei stîrnindu-le ochii
mari și lacomi.

DANS

Seara a intrat în carnaval
punîndu-și masca preferată,
ascunzîndu-și în sîn păpușa zilei
mototolită.
Ne facem că n-o vedem și ne
continuăm dansul,
dansăm pînă la sfîrșit
apoi cădem în iarbă
și ascultăm greierii.

În premieră la Teatrul de stat din Arad:

teatru

„ORDINATORUL"

de Paul Everac

Fără indoială, Paul Everac este unul dintre cei mai importanţi dramaturgi contemporani, cu merite incontestabile in aşezarea pe temeiuri solide a piesei de idei, a piesei-dezbatere, in stare să penetreze, cu minuţie şi reală inzestrare creatoare, in teritorii socio-culturale, propunind „discursuri" filozofice şi sociologice remarcabile. De estă dată, laboriosul dramaturg ne introduce in lumea satului, intenţia nefiind de a realiza o frescă a acestuia printr-o aglomerare de fapte şi date, ci de a sugera mutaţiile ce au avut loc in agricultura noastră prin citeva destine, nu neapărat, cu valoare de simbol.

Satul Tuchilaţii de Mijloc – un sat ca toate satele noastre – a cunoscut ani buni, atit pe plan individual cit şi pentru agricultura colectivă, s-au obţinut producţii record la porumb, zootehnie, secară ceea ce a dus bunăstare oamenilor, astfel că au ridicat case noi, frumoase, cu etaj, şi-au asfaltat şoseaua, au construit un cinematograf... O premieră pe ţară va reprezenta introducerea ordinatorului care va automatiza evidenţa şi căruia ii va urma mecanizarea şi computerizarea, pe rind, a operaţiilor de cimp, ceea ce va face ca agricultura să ajungă la parametrii civilizaţiei moderne şi să constituie – aşa după cum nota un personaj – „o bună premiză pentru o dezvoltare generalizată, multilaterală". Dar aceste admirabile realizări ale satului românesc sint, cu bună ştiinţă, abia sugerate, pentru că piesa relevă citeva destine ce se constituie intr-o veritabilă dramă de familie. O dramă in esenţă, pentru că aparenţele sint „roz bombon". Personajele se străduiesc şi reuşesc, o bună vreme, să-şi mascheze mizeriile, infăţişind o „faţă" prosperă a lucrurilor. Dar, treptat, autocontrolul slăbeşte şi personajele trăiesc momente ale adevărului, un adevăr frust, dureros. Un tată cam pehlivan, ajuns străin in propria-i casă, lăsată de o soţie care se sinucisese din disperare. O mamă vitregă, venală şi frivolă. O fată mai mare, superficială şi coruptă. O altă fată, Sofica, care măsluieşte cifrele de producţie ce trebuiesc raportate la centru. Observaţia satirică vizează, dincolo de probleme strict de familie, aspecte ce ţin de activitatea cooperativei inseşi, dezvăluind o problematică care interesează cu adevărat. Pericolul unui pitoresc de situaţie pare iminent, dar autorul ştie să il evite printr-o incărcătură de umor amar şi savoare tristă.

Regizorul **Dan Alexandrescu,** un bun cunoscător şi colaborator al dramaturgului, a realizat un spectacol limpede şi unitar, „descifrind" textul cu fidelitate şi rivnă, atent fiind la nuanţa psihologică şi detaliul cotidian. Ideea regizorului de „a transforma" piesa dintr-un act, in două părţi, este departe de a fringe unitatea textului ci, alături de alte patru „momente", punctează" „etape" anume in „devenirea" personajelor. Intr-o ambianţă expresivă – o convenţie scenică sugestivă, funcţională, realizată de tinărul şi talentatul pictor-scenograf **Onisim Colta** – personajele evoluează cu credinţă şi dezinvoltură.

Eugen Tănase, unul dintre cei mai buni actori arădeni, se află, in sfirşit, la o partitură ce-i permite un adevărat recital actoricesc. Cu aplomb şi har, actorul trece dintr-o „gamă" in alta, atent fiind la nuanţe şi, mai ales, savurind el, cel dintii, limbajul pitoresc al textului. Replica i-o dă **Gabi Daicu,** o actriţă pe care o aşteptam de mult intr-un rol pe măsura realului său talent. In interpretarea Stanei, actriţa a pus inteligenţă şi culoare, caligrafiind un personaj robust, dar şubrezit de carenţe şi erori. Publicistul Cornel Sălăjan, descins in familia Druşcă să realizeze un reportaj ‚la faţa locului", dar, mai ales, să ii facă un contraserviciu fostului socru Marin, a fost şters intruchipat de **Florin Dobrovici.** Tinărul actor – altminteri sensibil şi inzestrat cu reale disponibilităţi de creaţie – nu a reuşit să dea relief şi consistenţă unui personaj cu o greutate anume in ţesătura dramatică.

Virginia Dobrovici şi **Ion Văran,** in roluri mai puţin generoase, Sofica şi, respectiv, Gheorghe Turcu, demonstrează că şi rolurile mici pot deveni memorabile printr-o interpretare adecvată şi nuanţată.

In concluzie, o problematică de actualitate, materializată intr-un spectacol fluent şi unitar, realizat cu vervă şi vădit profesionalism.

Flavia DUMA

Rudolf Kehrer

muzică

UNA DIN CELE MAI FRUMOASE SAPTĂMINI MUZICALE ale actualei stagiuni se va lega de numele lui **Rudolf Kehrer,** prieten statornic al României care, iată, se află la cea de a noua vizită la Timişoara.

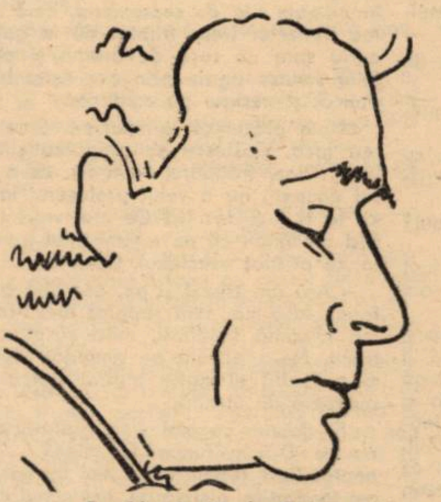

Crochiu de Maria Goian

Nu mă voi hazarda la o analiză detaliată a interpretării variaţiunilor şi a **Apassionatei** de **Beethoven,** a **Kreislerianei** de **Schumann** ori **Baladei** de **Chopin,** deşi diversitatea manierei, nuanţată de la creator la creator, de la o lucrare la alta, ar facilita intenţia. Imi voi ingădui insă de a face remarca că, in Rudolf Kehrer, excepţionala şcoală interpretativă sovietică are un reprezentant de virf, care imbină intr-o armonie suplă tradiţiile pornite din şcoala lui A. Rubinstein cu cele ale reprezentanţilor tinărului val solistic, pentru care accelerarea tempoului şi acurateţea impecabilă rămin coordonate centrale.

Dar in cazul particular al lui Kehrer acestea apar in ordine inversă cronologiei fireşti. Concret, la inceputul recitalului, l-am simţit preocupat nu atit de rezonanţele afective ale frazei muzicale cit de ordonarea sa riguroasă, de un cerebralism autocratic, in care efuziunile sentimentului apăreau doar la răstimpuri, ascetic, ca o boare, sfidată de imperativul altor comandamente. Astfel, ciclul variaţiunilor şi chiar prima parte din Apassionata au rămas sub semnul rigoarei formale, a perfecţiunii exterioare. Abia in coralul părţii secunde şi mai ales in clocotul finalului, am desprins pătrunderea solistului spre cele mai profunde chemări pe care Beethoven le-a adresat semenilor: **„Nu vă lăsaţi intimidaţi de furtunile potrivnice, luptaţi cu eforturi supraomeneşti, luptaţi şi invingeţi!".** In Schumann şi mai apoi in Chopin ni s-a dezvăluit ca un romantic de mare fineţe, apt de a face, din miniatura romantică, bijuterii scinteietoare, risipite cu generozitate mult dincolo de limitele programului anunţat.

IN CONCERTUL OFERIT SIMBATĂ SEARA, am descoperit o nouă dimensiune a muzicianului, vocaţia perfecţiunii intregului, dimensiunea „simfonică" a artei sale. Am impresia că in R. Kehrer zace un dirijor de mare exigenţă.

Stilist redutabil, Rudolf Kehrer a delimitat solicitările touché-ului mozartian: limpiditate, egalitate, solarul imaginilor, de robusteţea celui beethovenian, care pe parcursul „Imperialului" are ambiţia, şi a reuşit efectiv, să dialogheze de la egal cu colosul orchestral.

Doru MURGU

ÎN ATENŢIE-CINEMATOGRAFUL

Oficiul teritorial de difuzare a filmelor Timişoara (avind in subordine şapte judeţe), precum şi Intreprinderea cinematografică Timiş au luat locul intii pe ţară in cadrul Concursului pentru intensificarea difuzării culturii prin filmul românesc, pentru activităţile organizate cu pelicula de producţie naţională. Numărul mare al spectatorilor inregistrat anul trecut este, desigur, in legătură cu sporirea producţiei noastre de film, cu permanenta ridicarea nivelului artistic, dar şi cu activitatea organizatorică de difuzare, cu acţiunile atractive organizate in aşezăminte culturale, la locul de muncă etc.

A existat o orientare bună in programare, in intocmirea repertoriilor pe judeţe, localităţi; s-au difuzat filme avind o problematică social-politică, etică, realizări reprezentative ale unor valoroşi actori şi regizori, s-a urmărit educaţia patriotică, morală. Noile creaţii româneşti au penetrat pină in cele mai indepărtate localităţi, in rindul tuturor categoriilor de oameni ai muncii. Să adăugăm popularitatea diverselor festivaluri şi decade, spectacole de gală cu participarea unor realizatori, montajele cineo-literar muzicale, dezbaterile şi simpozioanele...

In aceste zile Timişoara este şi sediul intilnirii lucrătorilor din reţeaua de difuzare a filmului, a unor cunoscuţi realizatori de film. Despre dezbaterile care vor avea loc cu acest prilej vă vom informa la momentul oportun.

L. B.

banatica

Un secol de cîntare corală la Ticvaniul Mare

1. La sfirşitul secolului trecut şi inceputul secolului nostru, apare şi se afirmă in Banat un fenomen spiritual de excepţională vigoare, de o mare intensitate, cu un larg şi profund caracter de masă: **mişcarea corală bănăţeană. „De citva timp incoaci** – citim in «Familia» din 1883 – **se observă o mişcare culturală foarte lăudabilă in poporul nostru. Se infiinţează coruri vocale (...). Mişcarea aceasta culturală s-au pornit in Bănat".**

2. Un rol deosebit de important in promovarea (şi proliferarea) mişcării corale (şi teatrale) bănăţene l-au avut – după cum se ştie – oraşul Oraviţa şi satele din Valea Căraşului. **„Observ la acest loc cu mindrie** – se scria, in 1895, in «Dreptatea» din Timişoara – **că nici un ţinut in părţile locuite de români nu se poate amăsura cu jurul Oraviţei in privinţa acestor instituţiuni culturale. Aici, mai in toate comunele din preajma Oraviţei, sint coruri vocale, şi incă de foarte bun renume, de pildă cele trei coruri vocale româneşti din Oraviţa, cel din Mercina, Vărădia, Cacova, Ticvaniul Mare, Ciclova Montană, Iladia, Greovăţ etc."**

3. Corul ţărănesc din Ticvaniul Mare (judeţul Caraş-Severin) s-a constituit la 19 martie 1882. La inceput, a fost alcătuit din 72 de căntăreţi adulţi şi tot atiţia şcolari. Crearea corului s-a datorat, mai cu seamă, priceperii dirijorale şi entuziasmului naţional ale invăţătorului confesional Iuliu Birou (tatăl scriitorului Virgil Birou), un intelectual acut preocupat de emanciparea culturală a neamului său. Incepind din 1888 (după repetate obstrucţii oficiale) corul din Ticvaniul Mare obţine, in sfirşit, statutul de „Reuniune română de cint şi muzică", adoptind şi un nume frumos – „Armonia".

4. De-a lungul anilor, sub conducerea lui Iuliu Birou, corul „Armonia" a recoltat numeroase succese artistice, atit cu prilejul „stagiunilor" sale corale şi teatrale permanente, cit şi, nu de puţine ori, cu prilejul „turneelor" prin satele din imprejurimi, sau al emulărilor şi festivalurilor muzicale. Seria marilor izbinzi, care au impus corul din Ticvaniul Mare in mişcarea corală bănăţeană incepe, cred, in 1887, la Oraviţa, cind, impreună cu alte coruri cărăşene, colaborează la concertul organizat cu ocazia adunării generale a Societăţii pentru fond de teatru. A urmat, la o cotă calitativă şi mai ridicată, participarea la marile serbări ale Astrei, de la Lugoj, din 1896, cind obţine premiul „Pocalul de argint". Să nu omitem că, in 1906, printre corurile care au reprezentat cintecul coral bănăţean, in „Arenele romane" de la Bucureşti, s-a numărat şi corul lui Iuliu Birou. Să mai notăm, de asemenea, că in 1919, coriştii ticvănenţi au intimpinat armatele române, la Oraviţa, iar in 1929 au participat, la Blaj, la sărbătorirea implinirii primului deceniu de la Marea Unire. Fireşte că diplome şi distincţii coriştii ticvănenţi au mai dobindit şi pe scenele altor intreceri, fie la Cacova, fie la Oraviţa, fie la Timişoara, fie chiar la Bucureşti. Fapt este că, aşa cum se scria în „Progresul" orăviţean: **„Avind la indemină tot ţărani oameni de treabă şi cintăreţi buni, «Armonia» a ajuns in scurt timp vestită şi admirată ...".**

5. Desigur că, in comparaţie cu alte prestigioase coruri bănăţene, traiectoria corului din Ticvaniul Mare nu este sensibil alta: pină la Unirea din 1918, corul lui Iuliu Birou s-a manifestat ca un puternic factor de luptă şi educare naţională a maselor, iar, mai apoi, in perioada interbelică, in ciuda unor grave contradicţii („criză" dirijorală, disensiuni interconfesionale etc.), ticvănenţii au continuat să apere valorile noastre culturale autentice şi să cultive marea tradiţie a cintecului coral bănăţean. Repertoriul a cuprins, cel mai adesea, piese de rezistenţă din creaţia componistică românească, de la Vorobchievici şi Porumbescu, la Vidu şi Drăgoi. (De reţinut că insuşi Iuliu Birou a nutrit unele ambiţii de compozitor). In fine, problema spinoasă a dirijorului s-a rezolvat şi la Ticvaniul Mare, ca şi in alte părţi, adică atunci cind au lipsit intelectualii, bagheta au preluat-o dirijorii ţărani, intre care cei mai destoinici şi pricepuţi au fost Petru Cuşu, Ion Craia, Aurel Argane, Romulus Guţu, Teodor Adam şi Romulus Frenţiu-fiul.

6. După 1944, in condiţiile avintului revoluţiei culturale socialiste, se produc, şi la Ticvaniul Mare, mutaţii esenţiale in afirmarea culturală a maselor. Noile nevoi spirituale ale ţărănimii cooperatiste (la Ticvaniul Mare C.A.P.-ul s-a inaugurat in martie 1952!), impuneau, mai intii, innoirea substanţială a repertoriului, concomitent cu schimbrea calendarului manifestărilor concertistice. In circuit scenic intră, acum, cintece noi, despre patria socialistă, despre partidul clasei muncitoare, prelucrări folclorice şi cintece de masă, pe scurt – compoziţii puternic marcate de prefacerile revoluţionare din ţara noastră. (Astfel, in programul spectacolelor, au figurat compoziţii de: I. D. Chirescu, Mircea Neagu, G. Bazavan, Filaret Barbu etc.). Deşi, in ultimele trei decenii, apar perioade (mai lungi sau mai scurte) de stagnare, totuşi, indeosebi sub conducerea profesorilor Boris Josu şi Adam Măran, corul din Ticvaniul Mare s-a afirmat cu netăgăduit succes, atit in viaţa spirituală a satului, cit şi la diferite confruntări competitive. (Cele mai importante distincţii le-a obţinut in 1964: premiul I la faza raională şi premiul al III-lea la faza regională).

Fie ca sărbătorirea centenarului corului din Ticvaniul Mare să constituie inceputul unei noi etape, tot mai viguroase, in afirmarea acestui cor, pe măsura tradiţiilor sale luminoase şi la inălţimea sarcinilor educaţionale ale prezentului nostru socialist.

Corul dirijat de invăţătorul Iuliu Birou (1907)

Petru OALLDE

top

SECŢIA ROMÂNĂ: 1. Cîntec veşnic nou – **Post Scriptum; 2.** Primăvară românească – **Semnal M.;** 3. Lăsaţi-mă să merg pe bicicletă – **Gil Ioniţă** 4. Speranţa – **Iris;** 5. Setea de iubire – **Metrock. SECŢIA INTERNAŢIONALĂ:** 1. Sharazan **Al Bano şi Romina Power;** 2. Ticket To The Moon – **Electric Light Orchestra;** 3. Shake It – **Cars;** 4. Amazonas – **Peter, Sue & Marc;** 5. My Bonnie – **Goombay Dance Band.**

AMALGAM

Recomand cu căldură cititorilor prezentei rubrici o recentă apariţie în Editura Muzicală, cartea lui Leonard Bernstein intitulată sugestiv „Cum să înţelegem muzica" ● Tot în amintita editură, a văzut lumina tiparului „Josephine", carte al cărei subiect urmăreşte destinul marii artiste de music-hall Josephine Baker. ● Am urmărit recent în Bucureşti o reuşită seară muzicală desfăşurată la ‚Clubul de la ora 7", Casa de cultură Mihai Eminescu. Au cîntat „Iris" şi „Icar", două grupuri rock în plină ascensiune. Aici au loc periodic întîlniri ale tinerilor cu valori ale muzicii pop autohtone şi internaţionale prin intermediul unor reuşite audiţii, cu un comentariu adecvat. Clubul este dotat şi cu un videocasetofon. Cu o săptămînă în urmă, aci au fost aplaudaţi timişorenii din „Post Scriptum" ● La începutul lunii mai, va concerta în Capitală **Alla Pugaciova** şi formaţia sa. (Ea va cînta şi în oraşul nostru, la sala Olimpia, în 26 aprilie). ● În magazinele de specialitate, cîteva LP-uri ale unor formaţii pop româneşti: „Un joc" – FFN; „Haiducul" – Savoy; „Cîntece transilvane" – Semnal M. ● Şi pentru că vorbim de magazinele de discuri, să spunem că în oraşul nostru într-un asemenea loc, un eventual cumpărător trebuie să se decidă „pe văzute", neexistind elementara posibilitate de a asculta (fragmentar, bineînţeles) discul ce-l inereseazǎ. Dacă mai punem la socoteală şi acreala figurilor vînzătoarelor parcă nu-ţi mai vine să treci pragul magazinului cu pricină. Şi e păcat... ● Mîine după amiază, Tudor Vornicu ne oferă la TV în cadrul emisiunii „La sfîrşit de săptămînă", un recital al interpretei **Joan Baez** (în foto). Artista a fost supranumită „Conştiinţa care cîntă".

Petru UMANSCHI

evrika!

- „Veşnicia s-a născut la sat", dar azi face naveta la oraş.
- Dacă pămîntenii ar fi fost mai săraci, cosmonauţii ar fi călcat luna cu piciorul desculţ.
- Lovitura de la 11 metri li s-ar cuveni şi unor portari de spital.
- Rujul n-a contribuit la scăderea numărului de Don Juani.
- Cinstea are de suferit, cînd se găsesc mai multe portmonee decît se pierd.
- Crescătorul de albine nu poate fi niciodată un trîntor.
- Carnetul de note al elevului ar trebui să fie valabil toată viaţa.
- Stînd mai tot timpul la umbră, mulţi işi caută un loc sub soare.
- Am fost mereu doi: eu şi umbra mea.

Ion VELICAN

excelsior

PETRU TOADER

OBÎRŞIE

Pe Valea Caraşului,
În prund sufletu-mi frămînt
Şi statuile lui Ladea
Îşi fac piedestal de cînt.
Albia Caraşului
E leagăn şi legămînt,
Să îşi crească în vecie
Piatra-n statui, doru-n cînt.

CAROLINA ORZA

ECOU

Pune-ţi palmele pîlnie
strigă-mă spre cele patru zări
şi-ntoarcă-se bumerang ecoul
de n-o fi chemarea
adevărul din tine.

IULIAN MOCANU

POATE...

Prin fereastră
Intră o rază.
Oare
N-am fost cîndva o stea
Şi-această rază
A pornit din mine?

MARIN GOJA

ÎNDEMN

Vreau să mă contopesc
Cu locul acesta-nsorit
De unde se naşte iubirea
De oameni.
Prietene!
Oriunde vei fi
Contopeşte-ţi mereu
Senine gîndurile
Cu cei ce-mpletesc
Cu palmele-ntinse
Razele soarelui
Spre pacea pămîntului.

DUMITRU ANGHEL

CROCHIU MUZICAL

Îngîndurați și fără soţ
plopii plesnesc de sevă-n
poiană;
Vîntul îi acordează pe toţi
murmurînd o nouă serenadă.
Peste vîrfuri, lunecă luna aşa de
aproape
că umbre-perechi se aştern pe
ape...

MIRCEA COSMIN

LÎNGĂ MARE...

Pe ape curgeau aduceri aminte.
Privindu-te, am simţit că florile
îşi vor pierde culoarea.
Ochii tăi – ruguri de iulie –
pădurile nesupuse răneau
deşerturile.
Trupul tău, ce se prelungea în
ape reci,
Nu putea fi marmoră.
Culoarea pielii tale avea gustul
sării.
Şi sufletul meu sclipiri de cristal.

GH. LUNCĂ

(Poet ţăran)

TEMEI

Uniţi, şi tari, ca zidul,
Vom merge tot-nainte,
Urmînd cu drag partidul
Şi-al nostru preşedinte.
Iubind cu toţii glia
Mănoasă, strămoşească,
Muncim, ca România
Mereu să înflorească.

Pentru ca revista noastră să intre în casele iubitorilor literaturii şi, mai ales, ale acelor tinere speranţe literare ce apar la rubrica „Excelsior", îi solicităm pe toţi prietenii revistei să facă pretutindeni cunoscută publicaţia „ORIZONT" şi ei înşişi să se aboneze la aceasta.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 25 aprilie

8,00 Seraliştii în faţa bacalaureatului. 9,00 De strajă patriei. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,05 Album duminical. 14,30 Tom şi Jerry. 19,00 Telejurnal. 19,30 Strălucită solie a prieteniei, colaborării şi păcii. Vizita tovarăşului Nicolae Ceauşescu în Republica Populară Chineză. 20,55 Film: Mirajul (italo-mexican). 22,10 Telejurnal. Sport. 22,30 Studioul muzicii uşoare.

LUNI, 26 aprilie

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Strălucită solie a prieteniei, colaborării şi păcii. Vizita tovarăşului Nicolae Ceauşescu în Republica Populară Democrată Coreeană. 21,10 Cîntul tinereţii noastre. 21,35 La Barraca. 22,20 Telejurnal.

MARŢI, 27 aprilie

11,05 Profesiunile cincinalului. 11,30 La Barraca (rel.). 12,20 Miniaturi muzicale. 16,05 Viaţa şcolii. 16,40 Clubul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,40 Dragoste supremă, România. 20,55 Semnături în cartea muncii. 21,10 Teatru TV: File de cronică revoluţionară. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 28 aprilie

16,05 Admiterea în treapta a doua de liceu. 16,25 Şah. 16,40 Atenţie la... neatenţie. 20,00 Telejurnal. 20,40 Economia modernă şi resursele energetice. 21,30 Film: Maria (canadian). 22,15 Telejurnal.

JOI, 29 aprilie

11,05 O profesiune pentru viitor. 11,40 Film: Lumini şi umbre. 16,05 Tinerii satului – oameni ai satului. 16,25 Viaţa culturală. 17,05 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,45 Virtuozi ai instrumentelor populare. 20,55 Clasa muncitoare – la înălţimea misiunii sale istorice. 21,20 Muzica şi poezia care ne-au însoţit istoria. 21,45 Telejurnal. 22,00 Din cîntecele şi dansurile popoarelor.

VINERI, 30 aprilie

15,05 Secvenţe suedeze. 15,20 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 20,00 Telejurnal. 20,25 1 Mai 1982 – sub semnul luptei pentru întărirea solidarităţii internaţionale a celor ce muncesc. 20,45 Film: Rîul care urcă muntele. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 1 mai

10,00 A venit întîi de mai. 10,20 Prinos de dragoste şi bucurie. 11,00 Rîde iarăşi primăvara. 12,05 Flori de mai. Ediţie specială a emisiunii. La sfîrşit de săptămînă. 19,00 Telejurnal. 20,00 1 Mai sărbătoresc. 21,00 Film: Lumini şi umbre. 21,50 Telejurnal. 22,10 Melodii îndrăgite.

arta amatoare

CÎNTUL LUI DOREL MEŞTER

Din Bulzeştii de jos, de la poalele Muntelui Găina, din Ţara Iancului, au coborît spre şesurile Banatului, acum aproape trei decenii, un tînăr şi o tînără, Aurel şi Maria Meşter. Muncind ca tramvaist, el a urcat treptele pînă la aceea de şef de formaţie, de azi. Soaţa sa, Maria, tot moaţă, din Abrud, a ajuns azi o bună muncitoare la 1 Iunie, aducînd cu sine, pe lîngă aspra dăruire în muncă şi glasul ei puternic, fermecător, în tragicele accente ale doinelor ardeleneşti.

Formîndu-şi o familie, trăind împreună o viaţă exemplară de om, de muncitori, ei i-au dat fiului lor, Dorel, pe lîngă zestrea sufletească familială şi îndemnul spre frumos. Urmîndu-şi tatăl în muncă, Dorel Meşter, după un liceu de Electrotehnică şi doi ani de desen tehnic, a intrat să slujească tot aceeaşi întreprindere a tramvaielor timişorene. Dar, în plus, preluînd farmecul glasului matern, de mic, copilul a cîntat în spectacole şcolare iar, mai tîrziu, în formaţii artistice, sau, azi, la Clubul 1 Mai, unde a fost cooptat. Avînd o voce tînără, luminoasă, penetrantă, îmbrăţişînd o arie tematică şi de expresivitate populară bănăţeană diversă, învăţînd cu profesorii Galetin şi Cipu, cîntînd în vecinătatea Ionelei Prodan, a Floricăi Bradu, Benone Sinulescu, Dorel Meşter şi-a creat, deşi tînăr, un repertoriu şi un stil propriu.

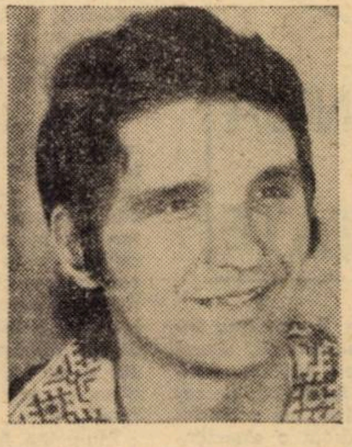

În cîntece de dragoste, de natură, de sat, de noile realităţi social-umane, într-un tempo alternînd între lent şi rapid, între voioşie şi melancolie, cîntul lui Dorel Meşter dovedeşte vocaţia unui talent real care, prin muncă asiduă, prin dragoste pentru frumuseţea artei cîntului, se poate impune, în curînd, printre rapsozii populari şi cîntăreţii de azi ai Banatului.

I. A.

LANSARE DE CARTE

În ziua de 28 aprilie, orele 18, la librăria **„Mihai Eminescu"** va avea loc lansarea volumului de versuri „TĂCEREA DE PIATRĂ", al poetului CRISTEA SANDU TIMOC. Prezentarea autorului şi a volumului va fi făcută de conf. univ. dr. SIMION MIOC, istoric şi critic literar.

serial

JURNALUL UNUI „CULTURIST" (XVII)

Două principii de care trebuie neapărat să se ţină seamă în „culturism": **principiul îngreuierii treptate** şi aşa-zisul **flushing",** (de la engl. flush, adică aflux de sînge). Cel dintîi principiu se bazează pe una din legile fundamentale ale fiziologiei, care aplicat la sistemul muscular, sună astfel: numai îngreuieri suficient de mari pot provoca modificări morfologice ale fibrei musculare. Întrucît greutăţile cu care lucrăm pot deveni la un moment dat (după 2–3 luni) uşoare pentru grupa respectivă de muşchi, ele trebuie sistematic şi treptat mărite. Însă, cum am mai spus-o şi altădată, această îngreuiere nu trebuie să depăşească, brusc, cu prea mult greutatea iniţială. Căci, deşi rezistenţa şi forţa culturistului pot depăşi uneori chiar cu 15–20 la sută greutatea cu care lucrează, adeseori tendoanele şi ligamentele musculare nu rezistă. Iar accidentele survenite, în acest caz, pot scoate din lucru un practicant pe timp îndelungat şi, uneori, definitiv.

Principiul afluxului de sînge porneşte de la presupunerea că cel mai important lucru în creşterea în volum a unui muşchi este afluxul de sînge, care irigă muşchiul în timpul unui efort. Din această cauză toţi marii campioni ai culturismului, întîi îşi „prelucrează" o grupă musculară, şi de abia după aceea trec la alta. Adică, trec prin toate exerciţiile pentru grupa de muşchi în lucru şi numai după ce aceasta e „gata preparată", trec la următoarea ş.a.m.d.

1 ianuarie 1981. Astăzi, în prima lună a anului îmi îngădui o pauză, citind tot felul de întîmplări cu „ăi mai tari oameni din lume", cum ar zice bănăţeanul. Anecdota cu Mauriciu de Saxa, fiul lui August al doilea, regele Saxoniei şi mai tîrziu al Poloniei, e din cale-afară de amuzantă. Se povesteşte că Mauriciu îi semăna în putere lui August, şi cînd ajunse mareşal în armata franceză a lui Ludovic al XV-lea, avu o serie de aventuri în care puterea sa se dovedi nemaipomenită. Într-o zi, întorcîndu-se dintr-o luptă, se opri la un fierar şi-i ceru acestuia să-i potcovească bidiviul. Voind însă să se convingă de calitatea potcoavelor, ceru să încerce una, pe care o rupse cu uşurinţă. Ceru pe a doua, a treia etc. pe care le rupse de asemenea, pînă cînd în fine găsi una pe plac. La plecare îi întinse fierarului o monedă de argint, dar acesta nu fu mulţumit şi o rupse cu aceeaşi uşurinţă cerînd, întocmai ca şi mareşalul, altele, pe care le rupse de asemenea. Bucuros că şi-a găsit omul, mareşalul îi tot dădu la monede, pînă cînd şi fierarului îi veni una de hac. Însuşi marele Leonardo da Vinci avea o putere fizică pe măsura inegalabilului său geniu. După cum povestesc contemporanii lui, pictorul era în stare să oprească un cal din fugă şi să rupă cu uşurinţă potcoave.

(VA URMA)

Dan NEMESNIC

sport

M-am dus la Arad...

...la marele meci mare, U.T.A. – Poli, văzut şi din şezlonguri, la T.V., asta, poate, şi de aceea ca lumea să-şi dea seama cît de slab se joacă fotbal în coada clasamentului şi cît se chinuie două foste glorii de a rămîne la suprafaţă, în „A"; lupta, altfel, e frumoasă doar din lectura cronicilor, fiindcă pe teren şi lîngă e cu totul altceva, adică cei buni – cum o zice ilustrul condeier care e Ioan Chirilă – au îmbătrînit, sînt răi şi afurisiţi. încăpăţînaţi şi leneşi, iar cei care vin nu anunţă nimic nou nici sub soare, nici sub lună; între cei din prima grupă îl aşez, cu toate calificativele, şi pe ortacul nostru într-ale scrisului, Cornel Dinu, care suferă de atîta invidie şi orgoliu încît parcă ar avea o cu totul altă profesie, eventual meseriaş al ciudei; deşi n-am jucat fotbal decît cu uşile închise, îl critic pe **Dinu – care – scrie** pentru că a ieşi de-an-doaselea dintre cei îndrăgiţi de noi, publicul, pentru generozitatea şi bucuria de a ne ferici, de a ne împreuna pe băncile aceleiaşi pasiuni, precum e şi dictonul olimpic; Dinu, repet – şi cu asta închei expunerea punctelor de vedere în legătură cu ideile sale sucite, – e un fotbalist care, la apus de carieră, nu ştie cum şi cînd să-şi aşeze ghetele-n cui; păcat; prevăd că, alături de ghete, redacţiile îi vor atîrna şi condeiul, cît muşcă anapoda.

În rest, deplîng ofilirea singurei echipe care, pînă la ivirea Corvinului, dădea temei viselor noastre de a ieşi în lume; e vorba de Universitatea Craiova, pe care, zău, pînă şi Minerul a învins-o!

Teodor BULZA

POEZIE CHINEZĂ DIN DINASTIA TANG

din literatura universală

China este ţara erudiţiei, a tomurilor ridicate în piramide, din cele mai vechi timpuri, cînd cărţile erau fişii de bambus legate între ele şi erau aduse cu roaba pe masa cărturarului. (De aici scrierea pe verticală şi de la dreapta la stînga).

În imperiul poeziei chineze, perioada de aur rămîne cea definită politiceşte de dinastia TANG (618–907). Aceşti 289 de ani au durat circa 50.000 de poezii, de la catrene, la lungi poeme narative, numărul poeţilor fiind de peste 2.000. Poezia epocii TANG este avîntată (fapt explicabil prin explozia nemaiîntîlnită înainte şi nici după, a acestui gen literar), este bogată în sentimente şi idei, într-o exprimare artistică de înaltă ţinută, rămasă pînă în zilele noastre o culme, un monument al culturii chineze.

Am ales pentru cititorii revistei noastre cîţiva poeţi reprezentativi, care exprimă aproape întreaga epocă. Poeziile sînt, în original, construcţii riguroase, formate din 4 sau 8 versuri a 5 sau 7 caractere; rima este prezentă în versurile cu soţ şi o alternanţă destul de savantă a tonurilor dulci, **ping**, şi dure, **ze** (în chineză, modulaţia tonală are valoarea semantică) ce conferă întregului o cantabilitate extremă.

WANG BO
(650–676)

RĂMAS BUN SUBPREFECTULUI DU

Sub zidul ce închide străvechea ţară Qin,
Pe vînt şi ceaţă deasă cinci rîuri unul par.
Ne spunem cu tristeţe un simplu rămas bun,
Acum, porniţi în lume, pe drum de demnitar.
Dar ţara ni-i sălaşul prieteniei vechi,
Cît timp chiar orizontul rămîne lîngă noi.
Eziţi, dai bir zăbavei, la margine de drum,
Ca un copil şăgalnic ştergi ochii trişti şi goi.

BAI QUYI
(772–846)

FIRE DE IARBĂ

Fire de iarbă fără de număr
Vin şi apun an de an în cîmpie;
Focul prădalnic n-are nici o putere,
Vîntul de primăvară iar le învie.
Tandre, îmbrăţişează antice poteci,
Verdele-jad pe zidul prăbuşit.
Oh, Prinţ al Prieteniei, pleci –
Iarba te aclamă, infinit.

ZHANG JIULING
(673–740)

DE CÎND TE-AI DUS...

De cînd te-ai dus şi m-ai lăsat, iubite,
Războiul zace – mi-am uitat menirea;
Gîndind la tine-s ca rotunda lună
Ce-şi trece cu încetul strălucirea.

LI BAI
(Li Tai-pe, 701–762)

BEAU SINGUR SUB LUNĂ

Alături, printre flori, e plin urciorul,
Sînt singur şi beau singur, cu temei.
Strig lunii să-nceteze-o clipă zborul,
Cu umbra-mi nelipsită sîntem trei.
Dar mîndra lună nici să bea nu ştie
Şi mă urmează, umbra mea în gol.
Eu abitir le ţin tovărăşie,
În vară, bucuria-mi dă ocol.
Eu cînt – tresare luminoasa lună,
Dansez – şi umbra lunecă grotesc.
Stăm, treji, voioşi, de vorbă împreună,
Iar după chef ne despărţim firesc,
Căci doar prietenia ne adună
Şi ne-ntîlnim în univers ceresc.

MENG HAORAN
(689–740)

POPAS LA UN PRIETEN

Dispar ca bruma grijile omeneşti,
Trecut-Prezent în trecere se-adună.
De-apururi sînt doar Muntele şi Rîul,
Vecini potecii trase în ţarină,
Unde o barcă tremură-n cascadă
Şi aer tare umple valea-adîncă.
Mă-nclin în faţa Faptei de erou,
Înscrisă în nemuritoarea stîncă.

DU FU (712–770)

CALUL OFIŢERULUI

Sălbatic cal, din depărtată ţară,
Suplu, cu osatura fină, ca muchea de cuţit,
Bambus fraged – urechile tăiate drept,
Vînt uşure – galopul pe deasupra pămîntului.

Cine în cale ţi-ar putea rămîne?
Netemător te avînţi în lupta pe viaţă şi pe moarte!

Fugar de frunte, Sălbaticul cal
Neobosit despică mii de li.

CHEN ZIAN
(661–702)

DIN ÎNALTUL TURNULUI DIN YOUZHOU

Dar unde sînt frumoase lumi apuse,
Urmaşii unde-s, înapoia mea?
Ştiu cerul şi pămîntul infinite –
Sînt trist şi ochii prind a-mi lăcrima.

LIU ZONGYUAN
(773–819)

BĂTRÎNUL PESCAR

Îşi caută culcuş bătrînul
Lîngă reciful de apus,
Din fluviul Xiang ia apa pură,
Încinge foc din bambus tuns.
Cînd se ridică vălul ceţii,
Pe soare, omul nu-l mai vezi –
O lovitură doar de vislă,
Un sunet, munţi şi apă, verzi...
Ridic privirea către soare,
Fluviul descinde chiar din cer.
Peste recif, se plimbă, moale,
Un cîrd din albii nori, stingher.

Prezentare şi traducerile din
limba chineză de Constantin LUPEANU

GABRIEL
GARCIA
MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORŢI ANUNŢATE

Astfel rezultă din dosar, dar fără nici un alt amănunt de mod sau de loc. În timpul procesului care n-a durat decît trei zile, reprezentantul părţii civile şi-a pus tot sufletul şi priceperea în argumentarea acestui cap de acuzaţie lipsit de orice fel de probe. Perplexitatea judecătorului de instrucţie în faţa lipsei de probe împotriva lui Santiago Nasar pare să fi fost atît de mare, încît întreaga lui muncă pare, de multe ori, inutilă datorită deziluziei. La pagina 416, scrisă cu mîna lui şi cu literă roşie de farmacist, se găseşte această remarcă: **Daţi-mi o credinţă şi voi mişca lumea.** Sub această parafrază de descurajare, cu linii sigure şi aceeaşi cerneală de sînge, a desenat o inimă străpunsă de o săgeată. Atît pentru el, cît şi pentru prietenii cei mai apropiaţi ai lui Santiago Nasar, însuşi comportamentul acestuia din ultimele ceasuri de viaţă rămîn o dovadă categorică a nevinovăţiei lui.

Într-adevăr, în dimineaţa morţii, în ciuda faptului că ştia foarte bine preţul injuriei pe care i-o imputau, Santiago Nasar nu a avut nici o clipă de teamă sau îndoială. Cunoştea obiceiurile făţarnice ale neamului său şi trebuia să ştie că firea simplă a gemenilor nu era în stare să reziste unei astfel de ruşini. Nimeni nu-l cunoştea foarte bine pe Bayardo San Román, dar Santiago Nasar îl cunoştea îndeajuns pentru a-şi da seama că, dincolo de aerele lui de crai, era ca oricare altul, robul prejudecăţilor. Astfel că, neluarea conştientă a unor măsuri de prevedere poate fi considerată drept o sinucidere. În plus, cînd a aflat, în ultimul moment, că fraţii Vicario îl aşteptau pentru a-l omorî, felul în care s-a comportat nu înseamnă frică, precum s-a tot repetat, ci nedumerire din pricina nevinovăţiei.

Părerea mea personală este aceea că a murit fără să-şi înţeleagă moartea. După ce i-a promis surorii mele Margot că va veni să mănînce la noi, Cristo Bedoya l-a luat de braţ şi au plecat în susul digului atît de nepăsători, încît au semănat în urma lor iluzii false. „Mergeau aşa de fericiţi – mi-a povestit Meme Loaiza – că i-am mulţumit lui Dumnezeu, pentru că m-am gîndit că lucrurile se aranjaseră". Bineînţeles, nu toţi îl iubeau la fel de mult pe Santiago Nasar. Polo Carrillo, proprietarul uzinei electrice, credea că seninătatea lui nu era dovada nevinovăţiei, ci a cinismului. „Credea că banii lui îl făceau să fie de neatins", mi-a explicat el, în timp ce Fausta López, soţia sa, a adăugat: „Ca toţi turcii". Indalecio Pardo tocmai trecuse pe la magazinul Clotildei Armenta şi gemenii îi spuseseră că îndată ce va pleca episcopul îl vor omorî pe Santiago Nasar. A crezut, ca mulţi alţii, că erau închipuiri de noctambuli, dar Clotilda Armenta a încercat să-l convingă că-i adevărat şi l-a rugat să-l caute pe Santiago Nasar şi să-l prevină.

– Nu te obosi – i-a spus Pedro Vicario. Oricum ar da-o e ca şi cum ar fi mort.

Era o provocare destul de limpede. Gemenii cunoşteau foarte bine legăturile dintre Indalecio Pardo şi Santiago Nasar şi trebuie că s-au gîndit că era persoana cea mai potrivită pentru a împiedica crima fără ca ei să rămînă de ruşine. Dar Indalicio Pardo l-a întîlnit pe Santiago Nasar la braţ cu Cristo Bedoya între grupurile care părăseau portul şi n-a avut curajul să-l prevină. „Mi-am uitat", mi-a zis el. I-a bătut pe umeri pe amîndoi şi i-a lăsat să se îndepărteze. Iar ei abia de l-au observat, scufundaţi în a socoti cheltuielile nunţii.

Mulţimea se îndepărta din port, înaintînd în acelaşi sens cu el, către piaţă. Erau mulţi oameni şi mergeau destul de apropiaţi, dar ESCÓLASTICA CISNEROS a avut impresia că cei doi prieteni păşeau în mijlocul tuturora fără dificultate, ca într-un cerc gol, pentru că lumea ştia că Santiago Nasar va muri şi nu îndrăznea nimeni să-l atingă. Pînă şi Cristo Bedoya şi-aminteşte de această comportare deosebită faţă de ei. „Ne priveau de parcă am fi fost spoiţi pe ochi", mi-a spus el. Sara Noriega a deschis prăvălia de pantofi chiar în momentul în care treceau prin faţa intrării şi s-a înfricoşat de paloarea lui Santiago Nasar. Dar acesta a liniştit-o uşor.

– Închipuieşte-ţi Sara – i-a zis el, fără a sta pe loc – ce fetiţă frumoasă eşti tu.

Celeste Dangond stătea îmbrăcată în pijama în faţa porţii, glumind pe seama celor ce se îmbrăcaseră de sărbătoare să-l primească pe episcop şi l-a invitat pe Santiago Nasar să bea o cafea. „Vroiam să cîştig timp şi să mă gîndesc ce se putea face", mi-a spus ea. Dar Santiago Nasar i-a răspuns că se grăbeşte să-şi schimbe hainele pentru a se duce să ia dejunul cu sora mea. „Mi-a spulberat orice teamă – mi-a explicat Celeste Dangond – pentru că m-a convins îndată să cred că nu puteau să-l omoare, din moment ce era atît de sigur pe ceea ce avea de făcut". Jamil Shaium a fost singurul care a făcut ceea ce şi-a propus. Imediat ce a aflat zvonul, a ieşit în faţa magazinului său de mărunţişuri şi l-a aşteptat pe Santiago Nasar pentru a-l preveni. Era unul dintre ultimii arabi care sosiseră cu Ibrahim Nasar, fusese tovarăşul lui de cărţi pînă la moarte şi continua să fie sfetnicul familiei, mai ales în ceea ce privea averea acesteia. Şi totuşi, gîndindu-se că zvonul ar fi putut să nu aibă nici un temei, în care caz l-ar fi alarmat degeaba, a preferat să se sfătuiască mai întîi cu Cristo Bedoya pentru a-şi da seama dacă acesta ar fi ştiut mai multe amănunte. L-a strigat de îndată ce l-a zărit. Cristo Bedoya l-a bătut pe Santigo Nasar pe umăr, de-acum marginea pieţei, şi s-a îndreptat spre Hamil Shaium.

– Pe sîmbătă – a mai apucat să-i spună.

Santiago Nasar nu i-a răspuns, adres du-se în arabă lui Jamil Shaium, care replicat tot în arabă, strîmbîndu-se de „Era un joc de cuvinte cu care ne dist întotdeauna", mi-a explicat Jamil Shai Fără a se opri, Santiago Nasar le-a fă un semn de despărţire cu mîna şi-a d părut, după colţul pieţei. A fost ultima dc tă cînd l-au mai văzut.

Cristo Bedoya n-a mai stat s-asculte pînă la capăt explicaţia lui Jamil Shaium, a ieşit din prăvălie şi-a pornit glonţ să- ajungă pe Santiago Nasar. Îl văzuse dis părînd după colţ, dar nu l-a găsit între grupurile care se risipeau în piaţă. Mulţi dintre cei pe care i-a întrebat de el, i-a dat acelaşi răspuns.

Traducere de:
Darie NOVACEANU

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLĂJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 17 (739) 30 APRILIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 12 pag. 3 lei

1 MAI

În suișul maturizării politice, al conștientizării clasei muncitoare internaționale, ziua de 1 Mai 1890 s-a constituit – prin polivalența semnificațiilor sale – într-un moment de referință. Atunci, în conformitate cu hotărîrea Congresului de la Paris din anul 1889, al Internaționalei a II-a, condusă de Fr. Engels, 1 Mai a devenit ziua solidarității internaționale a oamenilor muncii. Astfel, în lupta împotriva asupririi sociale, a exploatării, a burgheziei și a capitalului – această atît de puternică forță internațională – clasa muncitoare din lumea întreagă, urmînd tezele fundamentale ale făuritorilor marxismului, solidaritatea internațională a oamenilor muncii de pretutindeni s-a transformat din scop în mijloc, în tactică de gîndire și acțiune. Încă de atunci, ziua de 1 Mai a fost concepută ca un prilej de manifestare a solidarității, a păcii și frăției între popoare.

Una din trăsăturile fundamentale ale muncitorimii din România a constituit-o spiritul, sentimentul solidarității internaționale. Reprezintă o mîndrie pentru noi faptul că ea a fost prezentă, în diferite forme, la toate evenimentele de referință ale clasei muncitoare internaționale. De la prezențe pe baricadele comunarzilor din Paris la adăpostirea potemkiniștilor, de aci la apărarea cu arma în mînă a primului stat socialist din lume împotriva reacțiunii interne și a intervenției imperialiste. Apoi, sentimentul solidarității militante a fost potențat de Partidul Comunist Român – continuatorul celor mai valoroase tradiții de luptă revoluționară ale muncitorimii noastre.

În perioada interbelică, în mod deosebit, cînd negura sumbră a fascismului, a hitlerismului impresura întreaga Europă, muncitorimea din patria noastră a făcut dovada unui eroism pilduitor. Prezentă în brigăzile internaționale de apărare a Spaniei republicane, în lupta de rezistență a altor popoare, muncitorimea română a participat la marile demonstrații antifasciste și antirăzboinice de la 1 Mai 1939 organizate de P.C.R. La București, în fața Palatului regal, din pieptul miilor de demonstranți au răsunat chemările: „Jos fascismul!, Jos agresorul hitlerist! Vrem România liberă și independentă!". Demonstrația, organizată din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, a evidențiat maturitatea politică a muncitorimii, hotărîrea acesteia de a se opune fascismului, războiului hitlerist.

Opțiunea pentru socialism, făurirea acestuia pe pămîntul României, plasează poporul nostru în rîndul popoarelor cu cea mai avansată orînduire social-politică. Oamenii muncii din România socialistă, după cum arată tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, „sărbătoresc 1 Mai trecînd în revistă mărețele succese obținute, la început în lupta pentru democratizarea țării, pentru transformarea revoluționară a societății, apoi în zidirea celei mai drepte și mai umane orînduiri, orînduirea socialistă, în făurirea noii civilizații materiale și spirituale pe pămîntul patriei noastre. Fiecare 1 Mai reprezintă o nouă treaptă pe care poporul nostru, liber și stăpîn pe destinele sale, o urcă pe drumul progresului, al bunăstării și fericirii".

În gîndirea și practica partidului nostru, solidaritatea internațională a căpătat azi dimensiuni noi, mult mai bogate. Aceasta, deoarece omenirea este confruntată cu numeroase probleme, între care spectrul unui război nimicitor termo-nuclear ocupă un loc central. Iată de ce România socialistă cheamă muncitorii, țăranii și intelectualii, forțele progresiste de pretutindeni la lupta pentru colaborare și destindere, pentru o lume fără războaie, pentru progres social.

Muncind cu abnegație, cu pasiune revoluționară, în fabrici și uzine, pe ogoare și în laboratoare, pe frontul înnoirilor, al edificării socialismului, poporul nostru, sub îndrumarea Partidului Comunist Român, își aduce contribuția sa consistentă și valoroasă la întărirea solidarității internaționale a celor ce muncesc, a tuturor popoarelor în strădania lor de a trăi în pace și prietenie.

Săbătoreasca zi de 1 Mai – așezată în „inima" primăverii – devine, și din această perspectivă, un simbol.

Traian BUNESCU

TELEGRAMA

ADRESATĂ TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU, DE CĂTRE PARTICIPANȚII LA COLOCVIUL ȘI FESTIVALUL NAȚIONAL DE POEZIE „ SCRIITORII ȘI PACEA"

Mult stimate și iubite tovarășe
NICOLAE CEAUȘESCU

Participanții la Colocviul și Festivalul național de poezie „SCRIITORII ȘI PACEA", organizate la Timișoara în zilele de 27–29 aprilie 1982, vă aduc profunde mulțumiri și vă exprimă calda lor recunoștință pentru activitatea neobosită și clarvăzătoare pe care o desfășurați în slujba cauzei nobile a păcii.

Noi știm că, încă din tinerețe, ați militat fără preget împotriva spectrului amenințător al războiului. Apelul pentru dezarmare și pace al Frontului Democrației și Unității Socialiste din România, sinteză a concepției Dumneavoastră de un înalt umanism privind relațiile dintre state, reflectă înalta răspundere față de prezentul și viitorul lumii în care trăim. Marile manifestații pentru pace din România așează pe o treaptă fără precedent voința de liniște creatoare a întregului nostru popor. Mulțumindu-vă pentru îndemnurile Dumneavoastră, vă asigurăm și cu acest prilej că scriitorii din țara noastră, români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități, vor urma neabătut politica partidului, conștienți de însemnătatea sarcinilor ce le revin în apărarea valorilor umaniste ale poporului nostru și ale întregii omeniri, valori fără de care nu se poate întemeia un climat al păcii.

În lumea contemporană, de atîtea ori așezată sub amenințarea celor mai teribile dezastre, numele Dumneavoastră strălucește ca una dintre cele mai înalte și luminoase steme ale păcii. Ne mîndrim cu acțiunile Dumneavoastră neobosite și admirația noastră față de eroismul cu care împliniți nobila misiune de purtător de cuvînt al voinței neclintite a poporului nostru, ne îndeamnă și pe noi să acționăm în sensul întăririi solidarității cu toți aceia care slujesc cu devotament idealurile umaniste de pace ale României Socialiste.

Afirmînd rolul literaturii în opera de formare și dezvoltare a conștiinței omului nou, vom dărui și în continuare cititorilor opere care, reflectînd efortul de edificare a lumii noastre așează la temelia lor nobilele principii ale umanismului revoluționar. Scriitorii, toți oamenii de cultură și artă, într-un gînd și o faptă cu întregul nostru popor, sînt hotărîți să răspundă astfel chemărilor Dumneavoastră, imperativelor epocii, în spiritul celor mai nobile tradiții ale poporului nostru.

Exprimîndu-ne încă o dată dragostea, devotamentul și recunoștința față de Partidul Comunist Român, față de secretarul său general, ne reînnoim angajamentul de a crea opere care să poarte în ce au ele mai reprezentativ mesajul de pace al poporului nostru, și vă asigurăm, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, că nu vom precupeți nici un efort pentru a acționa în spiritul prieteniei și al înțelegerii între popoare, pentru edificarea unei lumi a păcii pe întregul pămînt.

Timișoara, aprilie 1982

Vasile Sevastre-Ghican

ECHILIBRU

mplu muncitor român
terea
poemelor mele
goste.
ă o casă
un simplu spic,
ece prin inima acestei țări
e ax de oțel
oarcerea din veșnicii.
simplu muncitor român,
dică o casă
rang de poem,
așează cu ferestrele spre soare
pe o inimă tînără sub munte,
ă se mire pămîntul cînd doare!

COLOCVIUL ȘI FESTIVALUL NAȚIONAL DE POEZIE „SCRIITORII ȘI PACEA"

COLOCVIUL ŞI FESTIVALUL NAŢIONAL DE POEZIE „SCRIITORII ŞI PACEA"

DUMITRU RADU POPESCU, preşedintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România, scriitor de frunte, a rostit un vibrant cuvînt introductiv al colocviului, în specificul său stil, presărat cu metafore, un veritabil poem, prefaţînd cu patos ceea ce va însemna, de fapt, sistemul de idei al dezbaterilor. **„Dacă au existat războaie de trei zile, de trei săptămîni, de trei luni, mai greu se poate spune că a existat pace trei zile, trei săptămîni, trei luni".** În contextul actual, a spus vorbitorul, scriitorul român îşi exprimă încrederea în instaurarea unui climat de pace şi încredere. Politica ţării noastre este una umanistă, care are în vedere salvgardarea lumii. **„Să-i dăm omului dimensiunea pe care o are de fapt".** Există atîtea muzee ale nimicirii omului de către om şi e plină Europa de temple ale morţii. Unii ar putea spune : fără război n-ar fi fost Iliada ; poate am fi ajuns să ne înecăm în lirism. Sîntem însă convinşi că Homer ar fi existat şi fără calul troian. Prin cuvînt, prin demnitatea şi forţa sa scriitorul poate face să triumfe nobleţea umană. **„Aş dori ca România să devină în lume ceea ce este : o ţară a păcii. Din această ţară a păcii, un om al păcii, Preşedintele ei, ne cheamă să ne strîngem mîinile".**

ANGHEL DUMBRĂVEANU. Poetul evocă, prin prisma amintirilor din copilărie, relicvele războiului, cazematele, **„instalaţiile satanice"** implantate pe meleagurile copilăriei. Amintiri care, prin supraimpresiune cu evenimentele actuale **„cînd planeta este din nou ameninţată de spectrul Hirochimei",** se încarcă de noi semnificaţii. Vorbitorul se referă, în continuare, la „impresionanta solidaritate a oamenilor" care ar putea, în cele din urmă, **„transforma planeta într-o grădină".** Cuvintele devin îndemn la raţiune, scriitorul român se ridică în apărarea vieţii, pentru ca el să-şi poată desăvîrşi opera în linişte şi libertate. În faţa noului pericol de război, este necesară solidaritatea pămîntului. Pacea şi colaborarea sînt trebuincioase pentru însuşi progresul societăţii, de aceea îndemnul la oprirea cursei înarmărilor, lansat prin chemarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu adresată lumii întregi devine cerinţă esenţială şi dorinţă unanimă a noastră.

NICOLAE DRAGOŞ : „Pacea a fost doar pauza inadmisibil de scurtă dintre două războaie". Mereu au existat pretexte pentru dezlănţuirea ostilităţilor. Dincolo de pretexte însă trebuie să privim adevărul. Azi mai mult ca oricînd, căci armele sînt atît de puternice încît „ucenicul vrăjitor" nu trebuie lăsat să arunce scînteia. Iată de ce scriitorul român se consideră un soldat al păcii. Nu ne trebuie o nouă experienţă pentru a scrie despre război. Am avut destule. În lumina responsabilelor idei despre pace ale Preşedintelui ţării ne aflăm şi noi, scriitorii. Trebuie să declanşăm un război al ideilor, cu aceste cuvinte, care sînt metale inoxidabile. **„Ar fi ultima crimă a umanităţii să piardă şansa păcii".**

IOAN ALEXANDRU. Voroneţul nostru nu e clădit pe oseminte de războinici. Neamul nostru a dus un „război nevăzut", care să curme pe cele vizibile. Poporul nostru poate duce un dialog **credibil,** are dreptul să vorbească tuturor fără să fie ridicol. **„Dacă românii au un imperiu, acela este cel al dragostei şi jertfei de sine".** (Cu deosebitul său farmec personal şi pitoresc, vorbitorul a electrizat auditoriul).

DOMOKOS GEZA. Politica ţării noastre este mîndria noastră. Ea îşi are acoperirea în respectul pentru muncă, în inteligenţa şi hărnicia poporului. **„Pacea nu e o stare în care ţările, înarmate, convieţuiesc fără război. E o ambianţă destinată bunei cunoaşteri şi înţelegeri între popoare".** Literaturii i se cere acum o puritate a gîndului şi-a faptei, poate mai mult ca oricînd.

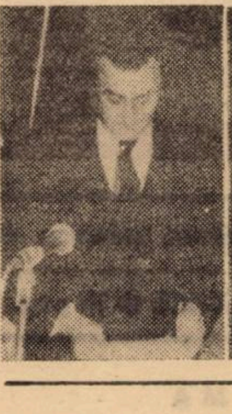

NICOLAE PRELIPCEANU aduce în faţa participanţilor la Colocviu o metaforă a arborilor mutilaţi de război, o viziune asupra propriei copilării, ca argumente poematice în slujba păcii.

PAUL ANGHEL ne pune în faţa unui adevărat maraton vorbit. **„Nu putem interveni în destinul omenirii decît prin cuvînt, această profesiune a noastră. Şi cred că putem avea un cuvînt de spus şi în această chestiune, a războiului şi păcii, în care eficienţa cuvîntului pare să fie minimă. În orice caz, nu cuvintele au declanşat războaie..."** Vorbitorul aduce în discuţie problema tehnicii dezumanizate, face largi referiri la istoria culturii. Parafrazînd pe Blaga, afirmă că **„nu trebuie să strivim corola de minuni a lumii, ci să trăim într-o lume pe care trebuie s-o reinvestim cu mister. Trebuie să cunoaştem, însă proteguind lumea".**

NIKOLAUS BERWANGER ne aminteşte că din 1945 pînă azi au fost 130 de războaie. Apoi lecturează un poem (pe care personal îl numeşte „text" subliniind : **„sub tunetul tunurilor nu s-au creat simfonii sau Ode ale bucuriei; acolo unde ard cărţile nu-i destulă lumină pentru a citi alte cărţi, la lumina făcliei atomice..."** Este absurd că astăzi lumina poate însemna şi moarte şi deşert şi neant şi dispariţia unei planete din sistemul solar. E necesar ca această căldură a scrisului nostru să topească gheaţa imensă a armelor şi neîncrederii.

EMIL POENARU atrage atenţia asupra pericolului morţii atomice. Nimic nu e gratuit, nu trebuie precupeţit nici un efort, orice gest de salvgardare a păcii primeşte o aură de nobleţe.

FLORIN BĂNESCU: „De la praştie la bomba cu neutroni a trecut doar o singură clipă". E necesar un efort colectiv fără precedent pentru menţinerea păcii. Numai în linişte se poate crea, scrie. **„Şi trebuie să avem hîrtie să scriem despre pace".**

GEORGE BĂLĂIŢĂ vorbeşte despre sensul şi datoriile cărţii în contextul actual. **„Oricît ar costa o carte bună, ea nu e niciodată prea scumpă".** Cuvîntul este un argument al raţiunii. Există romane româneşti care pun în discuţie războiul, dar o fac în apărarea păcii. **„Dacă o carte nu poate schimba lumea, poate însă pune o întrebare şi zgudui conştiinţe".**

ION HOREA (în polemică uşoară cu Paul Anghel) atrage atenţia asupra marilor contradicţii existente în înseşi organismele internaţionale. **„Sînt sublime gîndurile, metaforele noastre, însă e necesar să coborîm în realitatea politică internaţională (...) Sîntem nişte mari naivi, dacă nu ignoranţi; realitatea depăşeşte orice imaginaţie".** Adică stadiul la care a ajuns înarmarea, ruptura politică a lumii contemporane. Trebuie să abordăm tema cu luciditate. E necesar ca scriitorul român să aibă acces la informaţii detaliate privind situaţia ştiinţifică şi politică a lumii. Este necesar să fim bine informaţi pentru ca aceste cuvinte ale noastre să se încarce cu eficienţă.

MIRCEA TOMUŞ : „Nu avem alte unelte decît cuvintele. Ce am putea face cu acestea în faţa armelor ? Din fericire, sîntem dedicaţi construirii unei civilizaţii superioare. Efortul nostru pentru pace e vitala căutare a acestui material de construcţie. Această construcţie reprezintă fiinţa păcii. Construim ceea ce ne revine, nouă, românilor, din edificiul păcii. Construim elementele civilizaţiei noastre superioare". Cultura înseamnă pace, căci n-ar fi decît searbădă pacea fără cultură. Pacea înseamnă cărţi bune. Şi o frumoasă comunitate scriitoricească.

MIHAI UNGHEANU. Făcînd unele referiri la generaţia sa, vorbitorul a abordat şi problemele literaturii române a războiului. **„Nu vreau să-mi pun aici întrebarea de ce scriitorii români manifestă atîta pudoare faţă de actul războiului. Din Evul Mediu şi pînă astăzi, pămîntul românesc a fost teatrul unor lupte fără sfîrşit. Noi, românii, avem datoria de a ne ridica împotriva războiului pentru că am fost unul din preferatele teatre de război ale Europei. Am avut puţine momente de pace".** Categoric, românii pot vorbi despre război şi pace în cunoştinţă de cauză. Istoria românilor e argumentul cel mai puternic în apărarea păcii.

ION HOBANA : „Să oprim mersul accelerat al progresului şi tehnicii ? Este o întrebare ce nu se pune azi pentru prima oară. În ce mă priveşte, nu cred în parabola fructului oprit. Ştiinţa nu poate furniza dezvoltare sau dispariţie. Alegerea ne aparţine. Pe măsură ce sfera cunoaşterii îşi măreşte volumul se înmulţesc punctele de contact cu necunoscutul. Omul a trăit privind şi spre viitor. Acesta al treilea chip al său se îndreaptă cu nelinişte spre destinul său. O conflagraţie ar însemna stingerea a însăşi curgerii timpului. Iată de ce ne-am întîlnit aici răspunzînd chemării lucid înflăcărate a tovarăşului Nicolae Ceauşescu".

ION ARIEŞANU. „Chiar şi o floare, ca să răsară, are nevoie de aer, apă, lumină şi neprihănită linişte. Cu atît mai firesc se cere creaţiei noastre de azi, pentru a se zămisli, o atmosferă de calm, armonie şi pace. Operă a mîinilor, a inteligenţei, a spiritului, clădită pe o realitate socială, umană, istorică, opera de artă, ca oricare altă creaţie, devine şi operă a armoniei interioare, a eului creator, dar şi o lucrare ieşită dintr-un mediu în care domină seninătatea, nobleţea, frăţia. Căci nimic ca graiul inefabil al artelor nu apropie un suflet de un alt suflet şi nu ţese o punte de prietenie luminoasă, inestimabilă, peste distanţe şi graniţi, peste limbi necunoscute şi peste chipuri străine. Scriitorul contemporan român, conştient de promovarea şi apărarea tezaurului culturii autohtone şi universale, se simte legat de ele, fiind gata să ridice, în faţa ameninţării unui război cotropitor, glasul artei sale, forţa scrisului său, în ampla mişcare pentru armonie şi pace, declanşată de preşedintele României şi de patria însăşi. A scrie, a face o operă creatoare, aşadar, dintr-un pămînt al tău, e ca şi cum ai trimite, spre un meleag necunoscut, un porumbel călător, pe care îl alegi mesager al poporului tău, spre un alt popor. Şi, uneori, porumbeii, ca s
ţile, ca şi creaţiile noastre ale tut
întorc din îndepărtatele meleagur
creangă de măslin în cioc. Semn
lo, departe, am fost primiţi, recu
întîmpinaţi cu aceeaşi statornic
de armonie şi pace".

ION DRĂGANOIU a spus, pri
le : **„Istoria e, din nefericire, is**
boaielor ei. Împărţim timpul de
„înainte de război, după război".
bim despre asta atît de firesc de
n-am vorbi despre moarte ... Cărţile
tre vorbesc despre dorinţa de cunoc
în linişte. Să le amintim celor ce

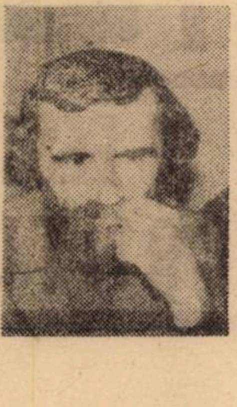
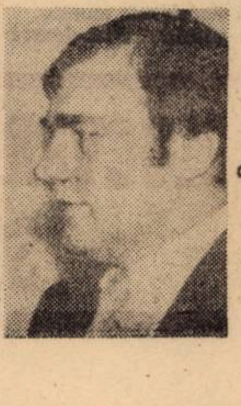

COLOCVIUL ȘI FESTIVALUL NAȚIONAL DE POEZIE „SCRIITORII ȘI PACEA”

mate că omul e delicat cînd se naște și puternic după ce piere. **„O oaste piere, nu învinge. Ceea ce e tare nu are avantajul a ceea ce e slab“.**

NICOLAE BARBU: „Pacea e afirmație, o stare de armonie spirituală celebrînd omul ca făptură fizică și morală“. Războiul aduce sfărîmarea unor zăgazuri etice. Absența păcii se resimte și atunci cînd încă nu s-a declanșat războiul propriu-zis. Trebuie să ne păstrăm demnitatea și în aceste vremuri, de deteriorare a relațiilor dintre state. **„Poporul român n-a declanșat războaie de agresiune“.**

HAJDU GYÖZÖ : „Noi scriitorii acestei țări, fără deosebire de limbă, slujim cu credință idealurile pămîntului care ne-a dat ființă. Cuvîntul pace e un cuvînt sfînt, capabil să salveze țări și națiuni. Să se sfîrșească cu spectrul armelor atomice, cu această smintită cursă a înarmărilor. Pe lume vorbim o mie de limbi dar gîndim același lucru : pace“. Destul cu teroarea atomică ! Știm că o a treia catastrofă ar transforma planeta într-un pămînt complet lipsit de oameni și de suflet. Iată de ce noi, scriitorii, ne aliniem, alături de personalitatea iubitului nostru conducător Nicolae Ceaușescu și protestăm împotriva războiului. „La luptă, detașament cu o mie de limbi dar cu o singură inimă !“

CORNEL UNGUREANU, într-un admirabil eseu, face referiri la personalități ale scrisului, ale acelor scriitori care au luptat în perioada războiului rece. El a spus printre altele : **„Generația mea nu a trăit direct amintirile războiului dar ea s-a format în anii în care strălucita „generație 60“ și-a dobîndit independența literară scriind despre război : amintindu-și anii adolescenței, proiectînd pe ecranul unei literaturi saturate de idilă imaginea unei vîrste masacrate de profesioniștii masacrului. Dacă în anii 60 se medita „despre război“ la timpul trecut, scriitorul deceniului opt meditează asupra lui la timpul viitor. Niciodată ca pînă acum literatura, filmul nu și-au proiectat înainte coșmarele. Cu vehemența, cu teama, cu lipsa de pudoare cu care o face în acești ani. Niciodată nu au existat atîtea imagini sumbre care să ne amintească de ziua de mîine. Aș putea spune că literatura de mîine ar putea fi deformată de neîncrederea în viitor. Acest seismograf sensibil, scriitorul, poate fi dereglat de jocurile manipulanților de forță. O idee de lucru: a medita asupra speranței“.**

MARIN SORESCU. Ca victimă a unui război sînt profund îngrijorat de starea de tensiune din străinătate. Pe unde am călătorit, am putut vedea, în același timp, și ecourile pe care le-a avut acțiunea de pace a României, a Președintelui său. Ducem o politică eroică în aceste momente... Mi-am pus întrebarea, ieri, dacă nu cumva războiul a și început. Nu, nu a început încă, e bine că ne aflăm într-o astfel de adunare extraordinară, care mai poate face cîte ceva. Încă mai putem scrie în liniște despre pace“.

MIRCEA IORGULESCU ne-a spus că a vorbi despre pace înseamnă a vorbi, implicit, despre război. Războiul și pacea au constituit subiectele esențiale ale literaturii. O literatură poate fi născută pe cîmpul de luptă sau după luptă. **„În literatura noastră vom găsi o atitudine specifică : lipsa de glorificare a războiului și afirmarea dorinței de pace. Din radiografierea istoriei noastre literare se poate deduce configurația spirituală a unui popor“.** Și mai ales azi, a vorbi despre pace înseamnă a vorbi despre viață. **„Colocviul nostru e consacrat, de fapt, vieții“.**

MARCEL POP-CORNIȘ face o referire la frumoasa meditație a lui Paul Anghel vizavi de istoria culturii. Literatura a putut crede odată în mitul confruntării bărbătești ; dar au fost alte vremuri. Chiar literatura epopeică include, alături de tema războiului, și altele, precum acelea ale explorării ori eroticii. Vorbitorul realizează un veritabil eseu din care cităm : **„în ciuda aparențelor, literatura secolului XX nu a prosperat de pe urma războaielor, ci a fost mai degrabă una a generațiilor pierdute... Dar în egală măsură și o literatură a existenței asupra viețuirii, a speranței pragmatice, a proiectului constructiv“.**

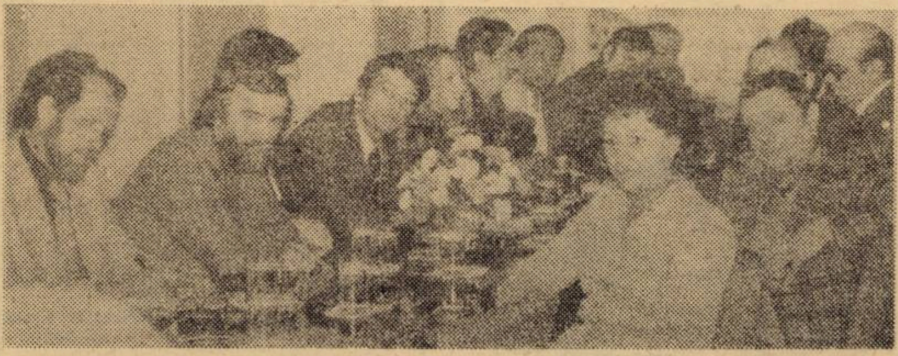

PLATON PARDAU constată că realizarea Independenței în 1877 a fost și prima mare pace a noastră, apariția României în Europa, în consonanță cu cultura europeană. El consideră că pacea e strîns legată de referirea la trecut. În perspectiva trecutului am putut vedea că războaiele hrănesc tiranii, că ele reprezintă opresiunea popoarelor. **„A supraviețui e un gest cu consecințe istorice“.**

PAUL ANGHEL revine în discuție, aducînd constatarea : **„eschimoșii sînt singurii care n-au dus război. Să le aducem omagiul nostru“.**

DAN TĂRCHILĂ subliniază că asistăm, în fond, la una dintre cele mai frumoase manifestări ale Uniunii Scriitorilor. Apoi, constată că **imperiul** (roman de pildă) n-a fost o soluție pentru unitatea și pacea lumii. (Ideea imperiului a rămas din păcate). Despre **biserică** se credea că va făuri o lume liniștită, pașnică, dar s-au plămădit sub acele cupole ale ei alte războaie. S-a crezut că oamenii pot fi uniți prin **artă**... Se pare că misiunea păcii va fi dusă la bun sfîrșit de către o nouă conștiință, aceea că facem parte din această planetă. De aci va izvorî forța de a ne apăra împotriva conștiinței vechi. **„Cred în această nouă conștiință care să redea omului pacea“.**

ADRIAN PĂUNESCU: Ce pot face scriitorii pentru a fi de partea binelui, a liniștii? Colocviul acesta este o inițiativă excepțională. Face parte dintr-o largă acțiune a Uniunii Scriitorilor. Avem nevoie de o demnitate intelectuală creatoare autentică pentru a vorbi despre pace. Intelectualii nu sînt niște auxiliari, precum rulotele, care se pot desface de la mașini cînd e necesar... Trebuie să fim soldați ai păcii. Ca să trăim e nevoie de activitate intelectuală... Să fim împotriva eventualei reurcări în copac a omului scriind o literatură bună despre pace. O literatură proastă despre pace face un deserviciu. Să scriem o literatură palpitantă despre cotidian, o literatură bună. E nevoie de scriitori. Pacea nu va începe, desigur de azi, iar ca să nu fim ridicoli trebuie să fim demni“.

MIHAI SIN. Cele mai bune pagini despre război, a constatat vorbitorul, sînt scrise de cei care au participat direct, dar asta nu e o regulă. **„Scriitorii români n-au fost lăsați în pace pentru a scrie despre război“.** Chiar și anii războiului rece au fost considerați ani de pace. În ultimii ani scriitorii noștri au dobîndit o conștiință europeană, planetară. **„Este eroic să continui să scrii cu atîtea bombe deasupra capului“.**

VOISLAVA STOIANOVICI vorbește despre necesara, bună vecinătate și colaborare dintre state. Evocă momente din istoria iugoslavilor și a românilor, semnificative în acest sens. Subliniază eficiența pe care o are astăzi cuvîntul. În încheiere vorbitoarea a găsit o formulă interesantă de parafrază: **„Cînd muzele vorbesc, sperăm că armele vor tăcea“.**

PAUL MICLĂU a avut, în general, o intervenție deosebit de optimistă. Vorbitorul a subliniat: „actul poetic este un act politic“. În continuare ascultăm un veritabil eseu despre text, cuvînt, discurs; despre cuvîntul ca armă, despre limbajul poetic, despre forța de comunicare a acestuia. Traducerile sînt necesare pentru ca mesajul nostru să se transmită și în alte părți. **„Traducerea reprezintă lectura totală. Făcută de un cititor creator, care reface parcursul originalului. Și acestea sînt arme care vor învinge războiul“.**

TRAIAN IANCU. Toți oamenii care iubesc frumusețile vieții, sînt stăpîniți de sentimentul păcii. **„Dorința de a conlucra la progresul țării sale dă scriitorului mandatul apărării demnității sale“.** Dorința majorității, aproape unanimă, este pacea. Totuși zăngănesc iarăși armele. Să fi fost jertfa eroilor noștri zadarnică? Numai prin pace se poate realiza creativitatea economică, învingerea durerii, egoismului întru dobîndirea libertății. Trebuie să producem opere care să aducă mîngîiere și lumină contribuind la înflorirea vieții. Poporul nostru n-a cucerit pe nimeni, n-a cotropit pe nimeni, ci și-a croit destinul pe verticala istoriei, muncind din greu în acest sens. Scriitorul prin munca lui hrănește umanitatea contribuind concret la înflorirea marilor idealuri ale păcii.

TOMA GEORGE MAIORESCU „Cuvîntul despre pace înseamnă șansa de a supraviețui“. Să ducem nu o viață intermediară interbelică, ci o viață pătimașă, să punem războiul înafara legii umane. Colocviul la care participăm, a spus vorbitorul, și-a atins rosturile, înscriindu-se printre cele mai fertile acțiuni ale Uniunii noastre, de la înființarea ei.

CONSTANTIN POTÎNGĂ, secretar al Comitetului județean Timiș al P.C.R. a evidențiat importanța majoră a acțiunii Uniunii Scriitorilor, acțiune care se înscrie într-un context de manifestări dedicate de către patria noastră și la inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu luptei pentru pace. Constată spiritul angajat, militant, optimismul celor mai mulți dintre vorbitori, însemnătatea prezenței pe scene, în întreprinderi și instituții, școli și facultăți, a celor ce sînt chemați să își aducă o contribuție de seamă la educarea oamenilor muncii. Vorbitorul a subliniat contribuția de seamă a oamenilor de litere, indiferent de limbă, la înflorirea literaturii noastre de astăzi. Colocviul a constituit o expresie a înaltei responsabilități a participanților, exprimate prin intervenții, eseuri, comunicări. Vorbitorul a relevat nivelul ridicat al dezbaterilor, orizontul larg și angajarea lor profundă în problemele contemporane.

Dezbateri consemnate de

Lucian BURERIU

Wilhelm Weiss

SUB MARELE ȘI-NVĂPĂIATUL STEAG

Partidului, un cîntec se cuvine
întreg, al bucuriilor șirag;
căci El ne-a învestit cu libertăți depline,
sub marele și-nvăpăiatu-i steag...
Întreagă munca noastră – înzecită,
Partidului – izvor de împlinire;
gîndirea noastră-n fapte adîncită,
poporului, un drum de fericiri...

Acestor lanuri, unduind sub soare,
cu spic bogat, cu bobul pur și plin;
și-acestor case-n strai de sărbătoare,
Partidului, acest poem închin...

CE A ÎNSEMNAT RĂZBOIUL PENTRU DUMNEAVOASTRĂ?

PAUL ANGHEL

Războiul a însemnat pentru mine o traumă fundamentală. Sub semnul războiului m-am născut ca om şi războiul a marcat în chip esenţial copilăria mea; adică, primul cerc al cunoaşterii s-a developat pentru mine sub semnul lui Marte. Aceasta nu a însemnat însă că persoana mea psihică nu s-a regenerat. Există şansa ca un om, o generaţie sau o societate să depăşească experienţa războiului şi să renască. Este ceea ce s-a întîmplat nu numai cu mine, cu generaţia mea şi cu toată societatea noastră, cu toată lumea europeană sau, dacă vreţi, cu toată lumea. Evenimentele contemporane ne-au făcut însă să reactualizăm toţi, şi ca generaţie, şi ca persoane – ca fiinţe deci –, experienţa războiului. Să o reactualizăm şi să o retrăim sub forma unui pericol iminent, răvăşitor, sub forma unei posibile experienţe care nu vine din spate, ca amintire, ci din faţă, dinspre timpul viitor.

PLATON PARDĂU

Eu m-am trezit la viaţă în plin război. Primele mele amintiri mai puternice, mai pregnante, se leagă de ultimii ani ai războiului. Sînt dintr-o zonă a ţării în care, de exemplu, evenimentele de la 23 August 1944 ne-au găsit sub ocupaţie germană. În memoria mea au rămas şi revin mereu întîmplări din acea vară, mai cu seamă. Sentimentul istoriei şi al timpului este pentru mine legat de simţirea unei clipe, a unui moment în care oamenii mei, din casa mea, din familia mea s-au aflat brusc faţă în faţă cu moartea. O asemenea experienţă nu poate rămîne fără urmări. Generaţia mea e o generaţie definită prin raportare la război. Literatura noastră, a multora dintre noi, poartă ecourile mai îndepărtate sau mai apropiate ale războiului. Sentimentul meu – şi nu este numai un sentiment, ci o convingere – este că în literatura română se prelungeşte încă cel de-al doilea război mondial...

TOMA GEORGE MAIORESCU

La New York există un cimitir neobişnuit. Există acolo cîteva sute de pietre de mormînt. Pe fiecare piatră este scris nu numele unui individ, ci al unei specii ireparabil dispărute. Nu-i o noutate pentru nimeni că un război termo-nuclear declanşat în crepusculul acesta de mileniu ar putea şterge de pe lista celor vii nu numai întregul regn animal şi vegetal care a supravieţuit, ci însuşi pe acela care a inscris pe pietrele de mormînt ale cimitirului din New York numele animalelor dispărute. Ar dispare omul însuşi, specia umană. Planeta şi sufletul nostru sînt apăsate greu de pietrele de mormînt ale imenselor cimitire colective ale umanităţii. Cuvîntul despre pace înseamnă azi o şansă a supravieţuirii. Alternativă nu există. Sau Viaţă, dar nu intermediară, nu interbelică, nu somnolentă, ci aspră, militantă, pasionată, plină de speranţă, sau beznă eternă.

ION ARIEŞANU

Port cîteva imagini de neşters ale războiului şi ale ostaşului român din al doilea război mondial. La capul uliţei din orăşelul meu natal, se instalase un tun antitanc. El urma să oprească ofensiva unei unităţi fasciste şi horthyste, ce trecuse Mureşul, sfărîmînd mica garnizoană de grăniceri. Acel tun, servit de cîţiva ostaşi, a tras în acea zi mai multe obuze decît ar fi fost posibil vreodată, spre a apăra oraşul meu de invazie, încît ţeava lui a devenit roşie şi incinsă. Acea mînă de oşteni viteji a pierit în lupta inegală, îngropaţi în mormane de tuburi goale de proiectile. Dar, mai tîrziu, eu, copilul, nu vroiam să cred nicicum că chipurile lor tinere, dîrze, că trupurile lor pline de praf, sînge şi pulbere de puşcă, nu mai erau vii. Şi o lungă vreme m-am tot gîndit la ei, văzîndu-i, uneori, cred că şi în visele mele, în carne şi oase, lîngă tunul lor, apărător al ţărînii mele natale, cu trupurile lor însîngerate.

Poezia păcii

Sîntem frumoşi, ne asigură **Ioan Alexandru**, noi, spectatorii, veniţi să-i ascultăm pe ei, poeţii, în sala Operei timişorene. Este frumos şi el, **Ioan Alexandru**, acolo sub lumina reflectoarelor, după ce **Anghel Dumbrăveanu** şi-a exprimat emoţia de prezentator şi **Daniela Crăsnaru** şi **Ion Horea** au recitat limpede versurile lor, el dedică războiul nevăzut bănăţenilor de obşte şi pură poezie. Atunci hoardele cereşti ară, iar norii de fum încheagă sînge în amurg.

Pelerin la Rădăuţi, **Alexandru Jebeleanu** ascultă scriptura lui Ştefan cuvîntînd dintre lespezi. Se simte semeţ – n-a rîvnit meleaguri – printre statornicii zidite şi lung doinite urne, păzind increzător în pace acest pămînt. La urechea lui **Ion Mircea, Michelangelo** murmură bătăi de clopote în Teba. Acolo, imaginea morţii e plauzibilă, ca imaginea soarelui; acolo, lumina nu poate fi îngropată, deşi peste reşedinţele faraonilor trec umbre. Cadavrele se descompun chiar dacă despre capacitatea craniană a delfinilor s-a scris enorm.

Tancul scurmă inima lui **Létay Lajos**, grenade explodează pe flancuri, căci, pacea de o sută de ani, **Liliana Ursu** o zăreşte numai în locul în care se varsă rîul cu peşti şi păsări, cînd ziua este încheiată la toţi nasturii, iar umbra lăsată pe lucruri te înfioară. Şi, totuşi, cîtă risipă de lumină! La rîndul său, **Nicolae Dragoş** propune ridicarea unui monument, un paşnic monument al piciorului de lemn, tîrît umil şi grav, prin lumea indiferentă, în timp ce **Crişu Dascălu** anunţă surparea semnelor în sine, albă fantomă a poeziei. Peste mîinile lui au crescut alte mîini, peste sufletul său au crescut alte suflete şi, învins de atîta pace, propune o scurtă plimbare prin Europa. Soldaţii din Timişoara, aflăm de la **Marcel Mureşanu**, au în buzunare ghioace de dat în sorţi, iar în ochi un cuvînt grecesc. Cu flori în dinţi, iubitele se duc, poetic şi rimat, la Vinţi.

Extraterestru coborît cu nonşalanţă printre noi şi omis din această cauză de Anghel Dumbrăveanu, în prezentare, **Nikolaus Berwanger** interzice criticilor-roboţi să mai vorbească, şi cere computerelor să reprogrameze cuvîntul terestru „raţiune". Strigătul său disperat, **„Roboţi ai acestor pămînturi, mi-e groază de voi!"**, este acoperit de un ropot de aplauze.

Poţi să mai cumperi pîine şi să taci? întreabă **Nicolae Prelipceanu**. Înţelegem din versurile sale că discuţiile nu se sfîrşesc pe treapta unei scări de granit. Rămînem în linişte să privim cum cresc copacii printre morminte şi cazemate. Pentru a nu reduce ideile la o grămăjoară de fum, **Doina Uricariu** leagă lupul de miel şi naşterea de măcel. Drumul aleargă păşind înapoi, destrămarea şi taina, pustiul şi el, hrăneşte metafora morţii.

Ivo Muncian doreşte pacea veacului celor care mînuiesc ciuperca morţii iar **Toma George Maiorescu** are numai cuvinte de dragoste şi grijă pentru planeta noastră, chiar dacă întrebările sînt ca nişte săli de aşteptare, iar răspunsurile asemenea fregatelor dispărînd pe mări.

Sîngele îi curge din palme şi oasele i se lipesc de coada hîrleţului. Totuşi, **Ion Drăgănoiu** sapă în grădina sa, acolo unde nu poate răsări ghiocelul deoarece există amintirea unui măcel. Atenţie, ne avertizează el, în curînd va începe al treilea război al fluturilor cu aripi de argint. **Gheorghe Azap** trece la atac cu gloanţe dulci, căci are (la Ticvaniul Mic?) în fiecare spic un cozonac. **Florin Muscalu** este urmărit de privirea copilului blînd, luminat de tăcerea zorilor, iar **Valeriu Armeanu** ascultă cum ninge peste munţii Carpaţi, dorindu-şi o sanie cu cai şi o ninsoare cum n-a mai fost încă. Cît pe aci să i le oferim în oraşul nostru înfrigurat şi prea puţin primăvăratec.

Mandics Gyorgy se învîrte printre ecuaţii de sînge, spre deosebire de **George Damian** care, mult mai paşnic, îşi face rondul printre trandafiri. Paznic ales, cel mai bun dintre cei mai buni, îi culege pentru a-i oferi femeilor înalte şi subţiri. La cina cea de taină a robilor de sînge, **Duşan Petrovici** nu iartă flori decapitate şi zîmbete fătarnice ce muşcă în rană. Venit şi el la conferinţa de pace, **Nicolae Turtureanu**, cu nervii biciuţi de secolul atomic, e trist. Nu simte răsuflarea pămîntului. Sub zodia zimbrului, pîinea **Virginiei Muşat** sfinţeşte soarele răsărit din oameni şi prefăcut în har. Vatra luminoasă, vatra norocoasă o apără **Ion Şerb**, în timp ce **Traian Iancu** este hotărît să cînte slava ţării din, desigur, Banat pînă în Moldova. Pe trupul lui **Marin Sorescu**, a fost descoperit de arheologi un vas în formă de inimă ce-i va atesta existenţa la mijloc de secol douăzeci. Poate că acest spectacol e semnul că stă şi în puterea cuvîntului de a se opune instaurării toanelor primejdioase asupra liniştii acestei lumi.

Pia TEODORESCU-BRÎNZEU

Întîlniri ale scriitorilor

PRIMIRE LA COMITETUL JUDEŢEAN TIMIŞ AL P.C.R.

În prima zi a Colocviului şi Festivalului naţional „Scriitorii şi pacea", participanţii au fost primiţi de către tovarăşul Petre Dănică, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului judeţean Timiş al P.C.R., preşedintele Comitetului executiv al Consiliului popular judeţean. Oaspeţii au fost informaţi asupra importantelor realizări ale judeţului în toate domeniile de activitate, despre perspectivele de dezvoltare pe care le are acest colţ de ţară. Tovarăşul Petre Dănică a răspuns unor întrebări, s-a întreţinut cordial cu scriitorii, urînd, totodată, succes lucrărilor Colocviului şi acţiunilor avînd ca scop cunoaşterea unor obiective industriale timişorene precum şi întîlnirilor cu cititorii din judeţ.

VIZITA LA EXPOZIŢIA „REALIZĂRILE ECONOMIEI JUDEŢULUI TIMIŞ"

Luxuriantele vitrine, vădind marea cantitate de inteligenţă tehnico-ştiinţifică a timişorenilor, au stîrnit admiraţia scriitorilor sosiţi din toate colţurile ţării. Oaspeţii s-au interesat îndeaproape în legătură cu exponatele, cu specificul timişorean al rezultatelor obţinute de industria grea şi uşoară, de agricultura judeţului.

VIZITA LA I.A.E.M.

Vizita participanţilor la „Colocviul şi Festivalul naţional de poezie **Scriitorii şi pacea"** la întreprinderea I.A.E.M. a fost un bun prilej de a cunoaşte, la faţa locului, unul din principalele obiective industriale ale municipiului nostru. După cuvîntul de bun sosit şi explicaţiile oferite cu amabilitate de către **Gh. Tirpe,** directorul întreprinderii, scriitorii au vizitat principalele secţii ale întreprinderii, luînd contact cu procesul de producţie prin parcurgerea celor mai importante secţii de producţie. A fost, de asemenea, vizitată moderna bază sportivă a întreprinderii şi cantina-restaurant.

VIZITA LA UNIVERSITATEA DIN TIMIŞOARA

Sofia Arcan, George Bălăiţă, Laurenţiu Cerneţ, Livius Ciocârlie, Şerban Foarţă, Mircea Iorgulescu, Paul Miclău, Adrian Păunescu, Marcel Pop-Corniş şi M. Ungheanu s-au întîlnit, în Aula Magna a Universităţii, cu studenţi şi profesori ai Facultăţii de filologie. A fost un bun prilej de a aduce în discuţie (şi discuţiile cu tînăra generaţie au fost deosebit de incitante) o serie de probleme ale fenomenului literar actual şi diversele sale implicaţii – de la cele de ordin sociologic la cele de ordin politic.

VIZITA LA LICEUL DE FILOLOGIE

Ion Arieşanu, Daniela Crăsnaru, Slavomir Gvozdenovici, Toma George Maiorescu, Voislava Stoianovici, Doina Uricariu au fost oaspeţii elevilor şi cadrelor didactice ai Liceului de filologie. Prin lecturile scriitorilor şi prin cele ale elevilor cenaclului din liceu, prin discuţiile purtate s-au împletit gînduri şi simţăminte, s-a închegat un dialog fertil între creatori şi ascultătorii din sală.

VIZITA LA LICEUL C. D. LOGA

Anghel Dumbrăveanu, Ioan Morar, Marcel Mureşianu, D. R. Popescu, Dan Tărchilă, Valentin Tudor, Nicolae Turtureanu, Cornel Ungureanu s-au întîlnit la liceul C. D. Loga cu elevii şi profesorii. Cu această ocazie s-a desfăşurat un atractiv dialog între scriitori şi participanţii la întîlnire, precedat de un inspirat montaj literar prezentat de elevii liceului.

VIZITA LA LOVRIN

Ciclul manifestărilor culturale a continuat şi în comuna Lovrin. Scriitorii au avut privilegiul de a transforma o acţiune documentară (ei au vizitat principalele puncte agro-industriale ale localităţii) într-un reuşit şi aplaudat recital de poezie.

ÎNTÎLNIREA DE LA CLUBUL C.F.R.

Ultima acţiune amplă a scriitorilor în cadrul „Festivalului naţional de poezie **Scriitorii şi pacea"** s-a desfăşurat la Clubul C.F.R. Aici scriitorii s-au întîlnit cu un public entuziast, care a fost pe deplin răsplătit de un recital poetic de înaltă ţinută morală şi poetică.

SEMNĂTURI PENTRU PACE

Să apărăm pacea, făcînd-o palpitantă și interesantă, ca un jurnal de front! Să nu plictisim cu literatura noastră pentru pace, să nu-i facem pe cititori să prefere literaturii aride și monotone, un glonte tras de fiecare la vreme în fruntea sa!

Adrian PĂUNESCU

Condiția păcii stă sub un paradox: ea trebuie să fie apărată, pentru ea trebuie să lupți: cu armele, cînd ființa ei este atacată de un dușman urnit prin lume de patima agresivității, ori cu tot ceea ce aparține arsenalului păcii, însăși rațiunii ei: uneltele muncii tale, liniștea familiei tale, iubirea copiilor tăi, idealurile patriei tale.

Să nu ne îndepărtăm de sensul angajării, care este sensul ființării noastre în ființa poporului român, să convertim spiritul, credința, munca noastră, în metalul dur și etern al iubirii și al solidarității, din care se făuresc armele menite să apere pacea!

Ion HOREA

Adevărul și sensul acestui colocviu stau chiar în titlul său. Vi-l reamintesc: „Scriitorii și pacea". Plus complementarul: „Scriitorii și ei înșiși, cu ocazia meditației despre pace". Iar impresia: „destul de puternică".

Nicolae PRELIPCEANU

„Cred că adevăratul sens al Colocviului nostru poate fi găsit în încrederea pe care, prin venirea noastră aici la Timișoara, au arătat-o și o arătăm **puterii cuvintului**.

Un om care vorbește poate fi foarte ușor împiedicat să facă lucrul acesta. Umanitatea nu poate fi însă lipsită de Logos, comunicarea, cunoașterea sînt surori. Pentru a sugera acest lucru ne-am adunat aici, venind din toate părțile țării. Comunicarea noastră a fost bună, fructul ei se va coace în timp. Efortul organizatorilor s-a vădit a fi la înălțimea ideii care ne animă. Să sperăm că la viitoarele ediții vom fi și mai mulți, veniți nu numai din toate părțile țării, ci din toate părțile lumii".

Ion DRĂGĂNOIU

Scriitorii au dovedit că au încredere în propria lor armă – Cuvîntul – și că vor să îi confere, într-o admirabilă unitate de gînduri și sentimente, cea mai nobilă utilizare posibilă – apărarea vieții.

Emil POENARU

„Sigur că o piatră aruncată rămîne o piatră aruncată, adică senzația pe care mi-a lăsat-o acest colocviu este aceea că pe planeta CUVÎNT scriitorii pot să instituie „dinastia" candorii și, de ce nu?, a rațiunii".

Valeriu ARMEANU

„Sînt foarte fericit că ne-am întîlnit la acest colocviu și că am avut ce să ne spunem".

Nikolaus BERWANGER

„Unitate de voință și crez! Trei zile în care noi, scriitorii, ne-am rostit răspicat opțiunile".

George DAMIAN

„Sensul și șansa unei astfel de întîlniri este sensul și șansa unui imn împotriva nopții. Doresc și sper că voi reuși să particip la un asemenea colocviu dedicat **ființei păcii** și în anul de iubire 1992".

Octavian DOCLIN

„Scriitorul de azi este oglinda sufletească a omului. Consider că noi, cu toții, am reușit să limpezim și să înseninăm albastrul acestei oglinzi".

Slavomir GVOZDENOVICI

„Timișoara s-a dovedit o gazdă foarte bună pentru un colocviu de o asemenea importanță. Cred că în spiritul acestui colocviu s-a reliefat și atmosfera sănătoasă a unui oraș iubitor de pace".

Alexandru JEBELEANU

Acest colocviu trebuie privit nu ca un eveniment de excepție, ci ca o firească prelungire a vieții și a literaturii noastre".

Marcel MUREȘAN

„Glasurile scriitorilor au avut culoarea celestă, arătînd că, în fața problemelor grave, vocile lor se transformă în boltă cerească. Legea morală e în noi!"

Florin MUSCALU

„Scriitorii au dovedit aici că nu sînt numai niște foarte mari artiști, dar și foarte buni cetățeni".

Virginia MUȘAT

„Am ascultat cu emoție – și acest prilej m-a bucurat în primul rînd – tabletele scriitorilor despre pacea lumii scrise cu multă responsabilitate; și m-am bucurat de asemenea că în calitate de critic am putut să spun ceva despre pacea literaturii și pacea scriitorilor".

Marcel POP-CORNIȘ

„Scriitorii și-au arătat în acest colocviu marea lor capacitate politică, conștiința lor de apărători ai marilor idealuri umane, hotărîrea fermă de a fi uniți în lupta pentru făurirea unei lumi adevărate, precum și atașamentul lor sincer pentru cauza Partidului Comunist Român".

Dan TARCHILA

Pathemata mathemata: suferința-i știință, gîndeau grecii. Iată, gîndind la umbra grecilor, care ar fi sensul symposionului nostru: cuvîntul sau rațiunea (logosul, dacă vreți) va să stea de strajă ca omul să nu facă din suferință o știință din **mathemata o pathemata.**

Ion MIRCEA

Eram copil. Nu-mi amintesc ceva anume despre război. Numai teama. O teamă atotcuprinzătoare, paralizantă. Mai tîrziu, am retrăit momentele acelea, iar sentimentul dominant a fost revolta, pentru că socoteam războiul un atentat împotriva mea, a ta, a lui. O crimă absurdă, imposibil de motivat. Niște pete veșnice pe dosarul istoriei.

Scriitor și Pace sînt două noțiuni gemene. Nu le pot înțelege altfel. Colocviul nostru nu va trece în neființă miile de bombe, imposibil de imaginat, care ne amenință din dreapta, din stînga, din față, din spate; dar dacă nu ne-am striga gîndul și voința și visul nostru de viață, de pace, de liniște, atunci cine s-o facă în locul nostru?

Laurențiu CERNEȚ

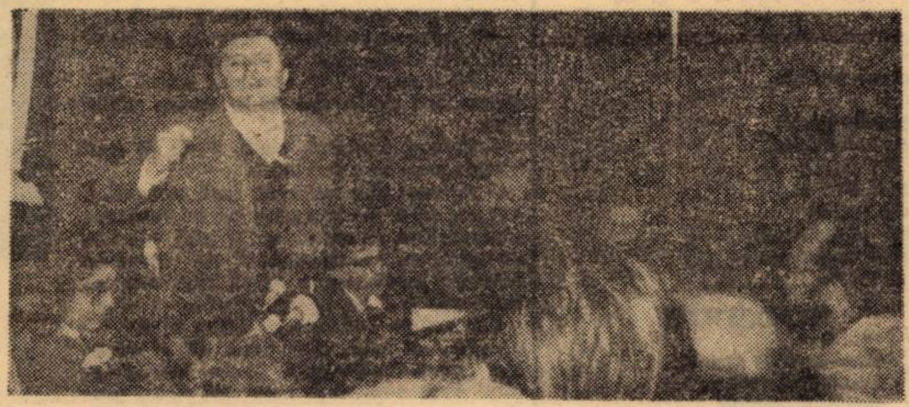

În întîmpinarea Congresului educației politice și al culturii socialiste

convorbiri

Cu dramaturgul TUDOR POPESCU

– După cîte știm ați debutat cu proză. Ce v-a determinat să vă dedicați activitatea din ultimii ani teatrului?

– Am scris și scriu, aș vrea să cred, literatură – proză ori teatru – care să-i ajute pe oameni să fie mai buni, să-i determin să gîndească asupra a ceea ce sînt și mai cu seamă, de ce sînt numai atît. Viața mi-a oferit atîtea pagini de literatură meritorie, încît mi-e teamă că, în nuvelele, romanele sau piesele mele și-au pierdut ceva din valoarea lor inestimabilă. În legătură cu întrebarea, vă mărturisesc sincer că nu am părăsit proza pentru teatru și cred că nu voi abandona cîndva teatrul pentru proză sau altceva mult mai mult; eu am început să scriu piese de teatru de mult, minat de dorința ardentă de a le reprezenta cît mai repede pe scenă. Din păcate însă pătrunderea în teatru e mai greu de realizat. Ea depinde de foarte multe elemente, de foarte mulți factori.

– În teatru există, după părerea noastră, un risc foarte mare care nu-i doar al dramaturgului, ci al echipei – regizor, scenograf, actori etc. În ce măsură ați colaborat cu echipa pentru ca piesele dumneavoastră să devină ceea ce sînt, spectacole de o înaltă ținută?

– În ceea ce mă privește, am crezut și cred că o piesă de teatru, ca de altfel orice operă literară încredințată lectorului, nu mai are nevoie de sprijin, trebuie să-și apere identitatea singură, să fie pe cont propriu. Și, în pofida acestei păreri, am colaborat totuși cu mulți din realizatorii spectacolelor mele, mai ales cînd am fost solicitat. În toate cazurile, mi-am spus doar părerea și cred că aceasta a fost suficient. Nu am ținut ca ea să fie materializată în spectacol.

– De cînd scrieți teatru?

– Scriu de cînd am început să scriu, încă de pe băncile facultății, dar am debutat tîrziu. Un cutremur sau altceva mi-a întîrziat debutul. Am debutat în teatru la 46 de ani, așadar destul de tîrziu, exact la vîrsta la care a debutat Luigi Pirandello – sigur păstrez distanța. Piesele care mi se joacă astăzi pe aproape toate scenele țării le-am scris în timp, unele dintre ele au așteptat de mai mulți ani lumina rampei.

– Piesele scrise mai de mult le-ați încredințat realizatorilor în forma în care se găseau, ori ați revenit asupra lor?

– Sigur că am revenit. Simțeam nevoia să le revăd. Unele dintre ele le-am rescris integral, altele doar parțial. Nu le puteam lăsa în lume fără să le verific și, după cum știți, orice relecturare te pune pe gînduri, chiar ca simplu lector, ca autor cu atît mai mult. În multe cazuri, am simțit nevoia să le racordez opticii mele de acum. Întotdeauna am ținut și voi ține ca, prin piesele mele, prin replicile lor, să spun adevărul despre viață și timpul meu cu toată răspunderea ce apasă pe umerii oricărui creator. Există un singur adevăr și acesta trebuie spus cu toată puterea, fără nici o concesie.

– Considerați că pentru aceasta ar trebui să recurgeți la o anumită specie a genului dramatic, la o anumită modalitate ori un anumit procedeu?

– Niciodată n-am avut o predilecție anume. Prefer adevărul – adevărat, nesulemenit, care să slujească omului și epocii mele în plină ascensiune. Am spus și spun întotdeauna ceea ce gîndesc în formele ce mi-au fost și îmi sînt la îndemînă. De facto, nimic nu-i depășit, totul poate fi reluat, cînd e vorba de tehnică, viața personală este una singură, ea trebuie să urmeze unei linii ascendente care să-i asigure verticalitatea.

– Ideal, dar, după cum spune poporul căruia îi slujiți prin teatrul dumneavoastră, nu există urcuș fără coborîș.

– E adevărat. În piesele mele transpare acest adevăr. Eu sînt însă preocupat să ajut omul să fie, să știe să realizeze verticalitatea cu propriile sale puteri și, ceea ce-i mai greu, să se mențină la nivelul ei, să o onoreze întocmai. În acest scop, mă folosesc de limba la care țin cum am ținut și țin la toți cei dragi. Din asemenea considerente, limba eroilor mei este curată. Nu obișnuiesc să-mi prăfuiesc replica. Dacă e nevoie, revin asupra ei, o cenzurez. Mă autocenzurez întruna. Cuvîntul este expresia simțămintelor și gîndurilor noastre, ele sînt aceleași chiar dacă nu sînt concretizate în expresii și cuvinte dure, mai puțin curate. Din acest punct de vedere, vă pot spune că însuși Shakespeare a procedat mai dur decît mine, iar în dramaturgia română mai mulți – aceasta ține de stilul și temperamentul fiecăruia.

– În aspirația omului spre plenitudinar, în drumul său apar, pot apărea atîtea greutăți, din confruntarea cu care pot lua naștere atîtea situații tragice. Credeți că în epoca noastră nu se mai pot scrie tragedii, chiar dacă acestea mai există în viață?

– E adevărat, felie de viață, viață în sensul cel mai larg, literatura nu poate eluda situațiile mai mult sau mai puțin tragice – multe dintre ele fac obiectul ei. În ceea ce mă privește, cred că nici dramaturgul nu poate evita toate situațiile tragice din viața personajelor sale. De exemplu, ce-ar putea fi mai tragic pentru destinul cuiva decît să plătească oalele sparte de ai săi, fapte care să-l urmărească pînă-n mormînt, păcate de multe ori ale unor oameni care au murit de mult. Din fericire, așa ceva în viața noastră face parte din domeniul trecutului. Politica noastră, politica partidului nostru a avut și are în vedere omul. Destinul lui nu-l mai decid în exclusivitate „cadrele", ci și-l decide singur – faptele îi asigură devenirea și-i dau identitatea ce o merită în consonanță cu ceea ce este și poate fi în condițiile societății socialiste.

– Revenind la faptul că echipa realizează spectacolul, v-am întreba, dacă v-ați gîndit cumva să scrieți o piesă pentru un colectiv artistic anume, mai mult, pentru un anumit actor?

– Într-adevăr, colectivul artistic al unui teatru te poate impune sau răpune, evident fără intenții premeditate. Din asemenea motive am scris pentru colectivul din orașul meu natal, (Constanța) mai mult pentru actrița, Ileana Ploscaru – piesele: „Scaunul" și „Nu ne naștem toți la aceeași vîrstă". De asemenea, cînd am scris piesa „Paradis de ocazie", am avut-o în vedere pe talentata actriță. Tamara Buciuceanu. În general, prețuiesc foarte mult actorii, pe toți acei care ostenesc în teatru, ca piesa să devină spectacol; pe toți îi văd și-i simt asemenea unor colegi, fapt pentru care le acord toată considerația mea. În fond ei sînt „teatrul". Dovadă întîlnirea noastră, lectura corectă, chiar artistică a fragmentului din piesa „Sisif cel mic", realizată de actorii Teatrului Național din Timișoara, m-a ajutat să vă conving, dacă mai era nevoie, că orice piesă devine prin actori.

– Înțeleg că îi aveți în vedere pe toți, absolut pe toți. V-aș întreba dacă ne aveți cumva în vedere și pe noi, spectatorii?

– Bineînțeles. Scriu pentru spectatorii mei, scriu pentru ei, de regulă comedii, cu cea mai mare seriozitate, gîndindu-mă permanent la ei. Doresc să-i ajut să cunoască și să-și trăiască viața.

– Ce aveți în vedere, cînd faceți o asemenea declarație?

– Viața în toată plinătatea ei. Pentru aceasta însă nu-mi voi dezbrăca niciodată actorii, n-am să-i pun niciodată să stea în cap, viața-i mult mai grea ca să-i oblig să facă pe saltimbancii, pe „circusanții", cum se zice prin Banat. Ținînd la demnitatea actorului, ținînd la demnitatea omului, implicit a spectatorului meu.

– Ce-ar trebui să facem noi – profesorii de limbă și literatură română – ca literatura să fie într-o măsură mai mare a cititorului și bineînțeles teatrul al spectatorului și nu doar al acelora care scriu cronici, fără să țină întotdeauna seama de părerea noastră?

– Faceți și ați făcut multe, ceea ce ați reușit la spectacolul cu piesa mea „Nu ne naștem toți la aceeași vîrstă" – dialogul de după spectacol – ceea ce a fost întîlnirea noastră de limba și literatura română. Sigur că ați mai putea face și altceva – să-i ajutați pe elevi să înțeleagă că manualul de literatură nu-i decît o fereastră, o foarte mică fereastră spre orizontul literaturii, spre lumea și umanitatea ei; să-i învățați să citească, să citească cu atenție literatura și să distingă valoarea, să-i determinați să o cultive prin tot ceea ce fac și spun, prin ceea ce visează și realizează și atunci i-ați învățat totul.

Convorbire consemnată de

Pavel PETROMAN

Tatiana Lungoci

RĂMÎI MACAR IUBIRE, TU

Din ape ţes un telefon şi cred că sună.
Şi stau.
Ş-aştept.
Şi ninge.
Rămîi măcar iubire, tu.
Eu mă îndepărtez cu mult timp înapoi.
Secolelor, de cine vă e teamă
De tot plecaţi din clipă-n clipă?
Într-un tîrziu vorbesc cu locul
Unde se aflase-un templu.
Îl iau drept flaut.
Sunetele-i sînt stridente.
Dar cine-i acel loc, iubite,
Şi ce-aş putea face cu el?
O uşă se loveşte de cer,
Dar nimeni n-o zidi acolo.
Arunc păsărilor mărţişoare
Şi de zborul lor mă-anin.

NORDUL DISPARE

În fiecare zi, cu gesturi fireşti,
Pot colinda întreg pămîntul.
Dau umbletului meu călăuză creşterea ierbii
Şi îl las să meargă înainte.
Cu soarele ascuns în palmă
Mă opresc la geamul tău, iubite.
Nordul dispare.
Copacii au simţit
Şi s-au oprit să mă îmbrăţişeze.
Eu nu aveam nevoie de primăvară
Şi ea a venit.
Ţin pietrele treze să conversăm.
Pietrele-au izbucnit deodată-n rîs
Şi s-au încolonat să plece.

FEREASTRA DESCHISĂ

Uşor mă cheamă fereastra deschisă.
Spune-mi, seară măreaţă, unde am fost
Cînd mi-ai răpit gladiolele roz ale nopţii?

Peste pianul părăsit
Trece zborul raţelor sălbatice.
Faţa ta rîde şi acum, văratec.
Uite, în ce arcuire perfectă
Se prăvăleşte albastrul de toamnă!
Abătută sînt ca umbra de trup.
Printre mărăciniş aud cum se bolteşte
Melancolia socului privind la fructe pîrguite.

Alb mi se arată dealul,
Vulturii înnoptează lîngă şipot.
Prin vîrtejul de frunze o femeie îşi aruncă
Năframa de nuntă.

Romulus Constantinescu

ÎNTR-UN TERARIUM BINE TEMPERAT

Incognito trece-voi singur, tîrziu,
prin furnicar de euri-şarpe;
în bine temperatul terarium
arhiblîndatele reptile
linii browniene urmînd,
simulacrul unui uman progres
pedant vor inscena, vor etala...
Deasupra gropii comune,
sub floarea de cenuşă a exploziilor,
în transparente alibiuri,
din reciprocă deferenţă, se vor poza,
se vor pietrifica...
Domnule Laokoon,
mai doriţi cumva să încercaţi?

PLONJORII

Cu amenitătoarea trambulină, un singur trup,
din miezul înaltului cabrîndu-se,
desmăţ de mişcări zvîcnesc plonjorii
în salturi mortale,
golul —
insaţiabila iubită
mereu îmbrăţişînd
prin toţi nervii
electrici fiori —
joc de oglinzi
fulgeră în adîncuri
încordat corpul lor —
arc în viltori.

GLADIATORI

Gladiatori în arenă;
cu sîngerii reflexe
amurgul scaldă
albul imaculat al ochilor;
pe înzăpezitele piscuri,
Zeiţa dezlănţuită joacă;
albastră păleşte lumina...
Un semn!
În nisipul fierbinte,
o singură vietate
învaţă să zboare.
Azur!

Mihai Arcadie Comănici

SATUL DE DEPARTE

Satul de departe,
a rămas agăţat de cîmpie.
Numai pe părinţi
nu i-au putut zmulge
din truda amintirilor
ce le-a căzut greu în bocanci
şi-i leagă
c-un smoc de iarbă
de poarta ţintirimului.
Mai vin plecaţii rar,
chemaţi de-o boală
sau uneori
cînd treabă-i la cules
şi pleacă încărcaţi
de bunătate.
Au mai luat în ochi
cerul rotund
şi păsări
ce au zboruri mai rotunde.

TARAGOTUL

Ningea cu fluturi
ce urcau în cer.
Acolo îi ţinea
cîntecul taragotului
ca o fîntînă arteziană
înălţată spre eternitate.
Mi-am acoperit ochii
cu vraja cîntecului
şi-am aflat o peşteră albă
cu lilieci de argint.
Dar am pătruns dincolo
de abisul rotund
al întunericului.
Acolo se tăia o cale aşteptată
prin care-am alunecat
în neființă
între oamenii pădurii
fericiţi ca soarele
ori trişti ca pomii tăiaţi,
înveşmîntaţi laolaltă
în cîntecul taragotului.

Eugen Evu

DOINĂ LA ŢEBEA

La mausoleu de grîne
Ard luceferi moi de pîine
şi-n cenuşi de curcubeu
ţes ştergare chipul tău
Iancule, tulnic culcat
într-o margine de sat
sub gorun îmbrăţişat
cu tribunii înstelaţi
şi-n fagurii doinelor
cu mireasma moinelor
în ţărîna din ulcioare
rotunjite-n răsuflare
la Obârşa-n lut roşcat
cum îi aurul curat
Avrămuţ crai moţ, române,
mişcă griul pe coline
parcă-i grai grăit de tine
în luceafăr nou, de pîine...!

Ionel Amăriuţei

DE NI SE FACE SETE

Sărbătoare-a muzicii-n cîmpie —
Oh, holdele de grîu sunt harfe vii,
De ni se face sete de-armonie,
Cîmpia-i zăcămînt de armonii.

Ca dintr-un fagure mustind de miere,
Lumina se prelinge pe retină,
Noi, la lumina grîului, am scris
Poeme celor ce ne-au dat lumină.

Ferice de acei ce se legară
Prin rădăcini eterne de plopii fără soţ;
În limpezimea humei strălucesc
Perpetuînd lumina în nepoţi.

RADU CIOBANU

În miezul lucrurilor — adevărul*)

Mă pregăteam tocmai să-i mulţumesc, cînd cineva bătu la uşă.

După ce domnul îşi rosti încuviinţarea, pătrunse bătrînul Eftodie Racoviţă. Încet, cu o sfială ce nu-i stătea în fire şi pe care i-o trădau ochii mărunţi şi vioi, lucioşi şi negri ca măslinele. Într-o clipă măsurară toată încăperea, preţuind şi cîntărind totodată ceea ce vedeam, trecură peste mine cu o uşoară clipire de surpriză, cercetară colţurile mai îndepărtate, pe urmă masa, hîrtiile de pe ea şi cînd ajunseră la cana cea mare cu must dobîndiră în sfîrşit o sclipire de mulţumire. Se înclină în faţa măriei sale, adînc, cu mîna la piept:

— Iertare, măria ta, că nu pun genunchiul la pămînt. Încheietura mea bătrînă însă nu s-ar mai dezdoi şi aş rămîne chircit acolo. Mi s-a spus că pot să intru deoarece măria ta mă aştepţi.

Îmi aruncă o privire fugară, întrebătoare, ca şi cînd ar fi zis „şi cînd colo, iată că nu sîntem singuri..." M-am ridicat, dînd de înţeles că vreau să plec. De fapt izbutisem să împlinesc rugămintea Axiniei, nu mai aveam de ce să zăbovesc acolo. Dar Vodă îmi făcu semn să mă reaşez.

— Bine ai venit, boier Eftodie. De domnia sa, cărturarul, nu trebuie să te sfieşti. Chiar acum i-am poruncit să se socotească printre noii curteni ai domniei mele. Aşadar, n-avem taine. Mi se pare că vă şi cunoaşteţi...

Din nou bătrînul îmi aruncă o privire iute.

— Da, zise, ne-am mai văzut cînd cu fuga lui Vasile Vodă. Era printre casnicii lui Iordache Cantacuzino. Şi, pe urmă, către mine: Îţi mai aminteşti ce ţi-am spus atunci?

— Ce ţi-a spus? mă întrebă şi Vodă.

Nu puteam şedea de faţă cu un boier bătrîn şi rămăsesem în picioare.

— Mi-a spus că ne vom mai întîlni, dîndu-mi însă de înţeles că la curtea măriei tale.

— Boierul Racoviţă, zîmbi Vodă, a avut întotdeauna nas politicesc.

— Aş vrea să-l înştiinţez, însă, am adăugat eu, că n-am fost casnicul lui Iordache Cantacuzino, ci, acolo, ca şi aici, am fost un cărturar. M-am bucurat de ocrotirea boierului Iordache, e drept, dar asta nu înseamnă a fi un casnic al său.

Bătrînul se înclină uşor către mine:

— Mă vei ierta, cărturarule, că în noaptea aceea învălmăşită te-am luat drept altul decît erai, deşi, cum vezi, n-am greşit asupra viitorului domniei tale. Eşti tînăr şi mîndru, dar nădăjduiesc că ştii să fii îngăduitor cu cei bătrîni.

— Ei, acum că v-aţi cunoscut şi v-aţi împăcat, vorbi Gheorghe Ştefan Vodă, puteţi să şedeţi amîndoi.

Bătu din palme, mai porunci o cupă şi o cană nouă de must şi se întoarse spre boierul Racoviţă:

— Bun must s-a făcut în anul acesta. Îţi mulţumesc că te-ai gîndit şi la noi.

Bătrînul puse fruntea în pămînt, făcînd dintr-o dată pe spăsitul. Îi vedeam însă coada de vulpoi care nu-i încăpea sub anteriu şi sînt sigur că i-o vedea şi Gheorghe Ştefan Vodă.

— Am venit aici temîndu-mă de certare şi osîndă, iar măria ta mă pui la masă, îmi stîmperi setea şi-mi mai şi mulţumeşti. Cum trebuie să le înţeleg toate astea, cînd eu sînt nevrednicul pe care Vasile Vodă l-a numit mare logofăt după ce măria ta ai plecat din această dregătorie?

— Nu te cert şi nu te osîndesc, boier Eftodie, pentru că dacă mi-ai fi fost neprieten te-ai fi aflat acum către pragurile Niprului, în alaiul de fugari al lui Vasile Vodă. Iar pentru că ai fost numit mare logofăt în locul meu, de asemenea n-am cuvînt de mînie. Căci, plecînd eu, devenisem faţă de Vasile Vodă un hain. Nu-i aşa?

Bătrînul se uită dintr-o dată înspăimîntat de la Vodă la mine şi iar la Vodă. Adică i se cerea să spună că măria sa fusese un hain. Aşa era, dar cum ar fi putut să i-o spună în faţă?! A tăgădui poate că iarăşi nu era bine, semăna a laşitate ori a linguşire şi-l cunoştea prea bine pe Vodă din anii boieriei ca să ştie că nu suferea asemenea însuşiri. Dar nu zadarnic se bizuia Gheorghe Ştefan Vodă pe viclenia lui, căci bătrînul găsi în cele din urmă portiţa de scăpare:

— Din unghiul de vedere al lui Vasile Vodă, spuse el cuprins deodată de o nouă însufleţire, fără îndoială că puteai fi socotit un hain.

Vodă zîmbi mulţumit. Cred că voise să-i pună la încercare vicleana iscusinţă şi că era mulţumit de cum se descurcase.

— Îţi preţuiesc grija de a nu mă jigni, amintind că numai din unghiul de vedere al lui Vasile Vodă aş putea fi socotit hain. Dar nu e aşa, să ştii, boier Eftodie. Am fost faţă de domnie hain-hain, aşa cum scrie la carte, căci oricine se ridică împotriva domnului său este un hain, e bine să nu uiţi asta. Nici domnia ta să n-o uiţi, cărturarule. Ei, dar treburile ţării nu puteau sta în loc doar pentru că eu m-am hainit şi cineva trebuia numit în locul meu iar eu găsesc că acesta este un lucru bun şi firesc. M-am bucurat chiar că domnia ta ai fost cel numit, căci, în ultimul timp, în sfatul ţării mai rămăseseră doar trei pămînteni: cei doi Ciogoleşti şi cu mine. Ceilalţi, cum bine ştii, erau toţi greci. Putea în locul meu să numească tot un grec, dar te-a numit pe domnia ta, un pămîntean. Căci n-am putut nici eu, nici ceilalţi boieri care au trecut de partea mea, n-am putut, zic, să uităm ori să nu ţinem seama de ceea ce ştia o lume întreagă şi anume că în Ţara Românească sfatul lui Matei Vodă era alcătuit din pămînteni. Deşi greci sînt destui şi acolo, dar ei cu negoţul, cu cărturăritul, mai cu cele sfinte, nu însă în sfatul ţării. Şi gîndesc că aşa e bine, ca o ţară, oricare ar fi ea, să fie cîrmuită de pămînteni. Aceasta a fost încă o pricină care a sfîrşit încet, încet prin a mă îndepărta de Vasile Vodă.

— Înţeleg, măria ta, spuse bătrînul, dar să încercăm a-l înţelege şi pe nenorocitul măriei tale înaintaş.

BATA MARIANOV: „Forme"

— Ce vrei să spui?

— Ceea ce dealtfel ştii şi măria ta. Că pentru a păstra slobozenia ţării a fost nevoit să-i înfunde pe turci cu multe şi grele pungi de aur, başca celelalte, vitele, mierea şi toate cîte le ştii. Iar de la o vreme a dat de fundul sipetelor. Şi cine altul l-ar fi putut scăpa de la ananghie, dacă nu grecii cei bogaţi, care-i mai erau şi oleacă de cimotii, mai cuscri, mai nepoţi, mai fini, şi care, cum se întîmplă îndeobşte în asemenea împrejurări, văzînd că nu-şi va putea plăti datoriile, au început să-l cam strîngă cu uşa pe datornic, silindu-l să-i înzestreze şi să-i aşeze în dregătorii.

— Le ştiu toate astea şi le înţeleg, boier Eftodie, dar a înţelege nu înseamnă a ierta. Mă gîndesc, bunăoară, că Matei Vodă, a cărui ţară se află şi mai la îndemîna lăcomiei turceşti, i-a păstrat totuşi slobozenia întemeindu-se mai mult pe oastea lui decît pe pungile de galbeni. Şi, pe de altă parte, mă mai gîndesc că Vasile Vodă n-ar fi fost atît de strîmtorat în vremea din urmă, dacă nu i-ar fi plăcut ani la rînd să risipească în deşert cu pohfala lui împărătească. I-a plăcut numai lucrul scump şi frumos. Pînă şi nevasta de-a doua şi-a adus-o cu bani grei de la Caucaz, pornind solia într-acolo cînd trupul bietei Tudosca încă nici nu se răcise. E frumoasă Ecaterina, face paralele, aş minţi dacă n-aş recunoaşte-o, dar asemenea frumuseţe ar fi aflat şi aici. El a ales însă calea aceasta ca să uimească lumea, să dea sămînţă de vorbă vecinilor, ia uitaţi-vă la domnul Moldovei, ce frumuseţe de femeie şi-a adus tocmai de peste Perecop, ca împăraţii cei din poveşti, care-şi trimit peţitorii peste nouă mări şi nouă ţări! Sînt curios cum mai arată doamna acuma. O s-o vedem cînd ginere-său cel ciugulit de vărsat va înălţa flamura albă pe zid. S-ar cuveni atunci să-i fac şi eu ei ceea ce i-a făcut Vasile Vodă Saftei mele. Ce zici, boier Eftodie?

Ultimele lui cuvinte mă uimiră într-atîta, încît am rămas cu ochii holbaţi la bătrîn în aşteptarea răspunsului său.

— Nu stă în firea măriei tale, spuse bătrînul, să faci ceea ce ţi s-a făcut. Dealtfel l-ai pedepsit pentru toate, te poţi socoti răzbunat.

— Ai mai vorbit despre răzbunarea aceasta o dată, la un ospăţ, şi m-am supărat atunci. Ar trebui să mă supăr şi acum văzînd că stărui într-un gînd nerod. Dar chibzuiesc că e mai bine să ţi-l scot din cap. Cum s-o fac însă? Cărturarule, fii bun şi mai toarnă-ne oleacă de must să putem mai uşor despica firul în patru. Ascultă, boier Eftodie: cînd fac un lucru, îmi place să-l fac cum trebuie, pînă la capăt. Puteam să mă răzbun, cum zici, atunci, şi să-l omor a doua, a treia zi. Dar mă omorau şi pe mine şi ce dobîndeam cu asta? Puteam să tocmesc ucigaşi plătiţi, dar, presupunînd că n-aş fi fost descoperit şi că nu mă ucideau ai lui, tot nu dobîndeam nimic. În locul lui nu mă puteam înscăuna, căci mă aflam la început de drum, n-aveam nici o putere, nu începusem încă înţelegerile de taină nici cu Matei Vodă, nici cu Rákóczi cel bătrîn. Turcii, pe de altă parte, ne primejduiau rău în anii aceia, abia aşteptau un prilej să vină peste noi iar eu le-aş fi dăruit tocmai prilejul aşteptat. Nu îmi puteam îngădui şi nimeni nu mi-ar fi iertat-o vreodată dacă, pentru a-mi răzbuna necinstirea casei, aş fi adus o asemenea năpastă asupra întregii ţări. Nu-mi mai rămînea astfel decît o singură cale: să pîndesc slăbiciunile acestui om şi pe urmă să-l dobor. Pentru asta însă trebuia să mă învăţ să port asupra mea cea mai grozavă armă a tuturor veacurilor: aceea care a adus întotdeauna izbînda celor ce au învăţat s-o folosească. Ştiţi care e arma asta?

— Ura, spuse bătrînul Racoviţă fără să şovăie.

Gheorghe Ştefan Vodă îi zîmbi cu un amestec de milă şi dezamăgire:

— Nu, boier Eftodie. Judeci, poate, lumea după pornirile domniei tale. Dar ura e un semn al neputinţei şi cu ea n-ajungi prea departe. Şi nici măcar nu l-am urît pe Vasile Vodă aşa cum ar fi meritat. Ba au fost clipe în care l-am iubit, cînd măreţia lui desăvîrşit împărătească părea a se răsfrînge asupra ţării întregi şi mă orbea şi pe mine, făcîndu-mă să uit că, dincolo de strălucirea ei, adevărul ţării rămîne în plugul şi-n turmele cele dintotdeauna, în fîntînile de la răscruci, în acoperişurile de paie ori de şiţă, în norodul cel statornic şi bîntuit ca pădurea, din care, cînd unii, cînd alţii îşi iau în răstimpuri tainul de morţi şi de robi. Nu, boieri dumneavoastră, alta este arma aceea de nebiruit. Poate ştii domnia ta, cărturarule?

— Bănuiesc că răbdarea, măria ta, am spus eu.

Vodă se lumină la chip şi întinse degetul spre mine, ca şi cum s-ar fi temut că între timp celălalt ar fi putut să mă uite.

— Asta e! Vezi, boier Eftodie, ce înseamnă să ai o minte tînără şi proaspătă şi pe deasupra să mai fii şi cărturar? Noi, cu mişculaţiile noastre mai mult sau mai puţin politiceşti din divan, cu vicleniile şi lăcomiile, cu urile şi pismele noastre, am uitat, chiar dacă vom fi ştiut vreodată, am uitat sau ne-am dezvăţat să privim în adîncul lucrurilor. Pe cînd rostul cărturarului tocmai acesta este: de a afla în miezul lucrurilor adevărul. De aceea, vezi, am nevoie în preajma mea de cărturari, mai ales că viitorul se pare că va fi al lor. Nu vedeţi cum se înmulţesc peste tot tiparniţele şi cărţile? Ascultaţi-mă pe mine: cărturarii vor stăpîni lumea. Nu din scaunele domneşti, ci cu puterea slovei pe care tiparniţa o răspîndeşte în lume punînd-o la îndemîna tuturor. Pentru asta unii îi vor iubi, preţuindu-i, alţii însă le vor pismui puterea aceasta care nu se poate lua ca o dregătorie şi care vine din slobozenia gîndului şi de aceea îi vor urî şi-i vor prigoni. Poate chiar îi vor ucide, supunîndu-i la cazne şi arzîndu-le cărţile. Totul va fi însă zadarnic, căci puterea cuvîntului înmulţit prin tiparniţă e cea mai presus dintre toate puterile lumeşti şi adevăraţii stăpîni ai lumii vor fi de acum cărturarii, credeţi ce vă spun...

Nu numai că îl credeam, dar ştiam eu însumi aceste lucruri, credinţele lui erau credinţele mele. Singur boierul Eftodie Racoviţă părea să se îndoiască de prevestirile, într-adevăr curioase şi neaşteptate, ale măriei sale.

— Vasile Vodă, spuse el, a ţinut puzderie de cărturari în preajma sa, dar zadarnic, căci înţelepciunea lor nu s-a prins de dînsul, altfel n-ar fi sfîrşit cum a sfîrşit.

— Te înşeli, boier Eftodie, ori că vrei să mă linguşeşti ponegrindu-l pe Vasile Vodă.

Bătrînul făcu un semn de împotrivire cu mîinile amîndouă, dar Vodă urmă fără a-l lăsa să vorbească:

— Vasile Vodă a fost el însuşi un înţelept, de aceea s-a şi înconjurat de cărturari, dar înţelepţii sînt şi ei oameni supuşi patimilor celor de obşte, trecînd şi ei prin clipe care le întunecă mintea. Vreau să zic că gîndul lui nu era dus întotdeauna pînă la capăt. Bunăoară, el ştia să dea altora pildă, vorba ceea, că obrazul subţire cu cheltuială se ţine, dar nu se gîndea că obrazul său cel subţire se ţine tot mai anevoie cu cheltuielile ţării. Sau dacă se gîndea, nu voia să dea ascultare gîndului... Încă un lucru pe care nu l-am putut suferi...

— Dacă stăm acuma să scormonim, vorbi gînditor bătrînul, am găsi o mulţime de asemenea lucruri greu de suferit. Aşa au fost şi divanurile sale de judecată — căci îi plăcea să se laude cu dragostea sa de dreptate şi să fie numit părinte al dreptăţii — dar, după primii trei, patru ani, a început să le fie unora mumă, altora ciumă. Îţi mai aminteşti, măria ta, de acea grozavă nenorocire abătută asupra casei pîrcălabului Stîrcea şi a lui Drăgan?

— Vorbeşti de căpitanul Drăgan? am tresărit eu.

— De el, da. Îl cunoşti?

— Cum să nu-l cunoască? rîse Vodă. Drăgan l-a adus aici şi de atunci tot stau la taclale, căci într-un asediu în care nu bat decît tunurile, e vreme destulă.

Aşa era, dar căpitanul Drăgan nu-mi vorbise despre nici o nenorocire de-a sa. Dimpotrivă, încheierea cu care rămăsesem după toate cele cîte mi le istorisise era aceea că singurătatea şi asprimea lui ostăşească îl feriseră de marile zbuciumări ale sufletului, lăsînd nenorocirile să se scurgă peste dînsul ca apa peste penele gîştii.

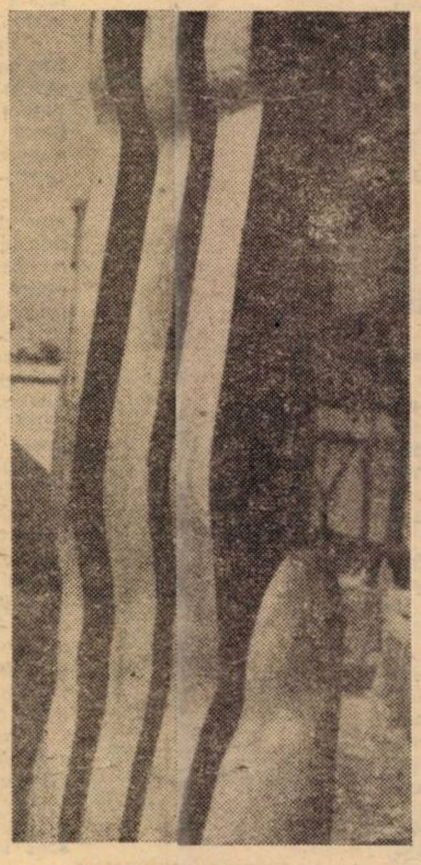

BATA MARIANOV: „Scara"

---

* Fragment de roman.

Petre Bucşa

ANOTIMPURI TRANSILVANE

Pictorului Mihai Bandac

Descinde-mă şi lasă-mă-n neştire
Ca să mă pierd aici printre-anotimpuri,
Printre aceste pînze ce plutesc
Peste păduri şi văi ca nişte nimburi!

Descinde-mă şi lasă-mă-n neştire
Să mor şi să-nviez de mii de ori
Aici printre aceste involburări astrale,
Printre furtunile acestea de culori!

Descinde-mă şi lasă-mă-n neştire
Pe-acest tărîm din toate mai frumos.
Să mă uimească pînă la uitare
Nepămîntean, penelul, şi miraculos!

O PASĂRE NEGRIE

O pasăre negrie cu clonţul ca sideful
se furişase azi-noapte la mine în odaie
cînd eu, visînd iubiri, cercam să isc cuvinte.
Şi-afară era frig, şi vînt era, şi ploaie.

Şi parcă s-a lăsat pe mîna mea cea dreaptă,
şi parcă, ciugulindu-mi cuvintele din palmă,
mi le-azvîrlea-n obraji, pe rînd. Şi fiecare
cuvînt mi se părea blestem, mi se părea sudalmă.
Şi-atunci, nedumerit, năuc, suflai în luminare
doar o să piară-n noapte cea pasăre nătîngă.
Da-n zori văzui cuvintele-mi zăcînd
Troian însîngerat în palma mea cea stîngă...

ELEGIE

(variantă)

Dacă-n dinţi de vîrcolac
Rupe-şi luna trupu-n două,
Pe vergea de vers buimac
Te-ncrestez, durere nouă...

Macină-se iz de moarte
Puhav ca argintul iernii.
Vino-n sănii să ne poarte
Comîndările vecernii!...

Lasă-ţi sufletul — dumbravnic —
Peste linişti să se plece;
Cît e gîndu-n mers de harnic
Noi, cu doru', l-om întrece...

Înfloreşte-n noi tristeţea
Ca prin holde coapte, macii...
Luna tinereţii noastre
Ne-o sugrumă vîrcolacii...

George Doran

DOR

Dor mi-e să mă-mpărtăşesc
Cu această veşnică devenire
A neamului meu.
Martor drept al
Prea cumpănitei naşteri
De ţară şi oameni.

INCERTITUDINE

Se destramă visul de-o noapte al apelor.
Săgeata neagră, speriată-l despică
Şi totul se leagănă între moarte puţină
Şi viaţă.
Apoi
Alunecare de ţipăt prin suliţi
Trezind o oaste.
Călăuză a zilei prin noapte:
Zorile.

TIMP

Alunecăm prin viclenia cărărilor
Spre undeva.
Iată
Această faţă măruntă
A nevăzutului
Care curge prin noi.

POETUL

Erau necesare cîteva vise.
Lipseau nişte gînduri ciudate
Şi apoi dispăruseră zborurile.
Şi toate acestea trebuiau făcute
În şase zile a opt ore
De muncă.
Conform cu prevederile
Acestui ciudat cod
Le-a împlinit pe toate
Şi-n termen.
Ca apoi, în ziua a şaptea
Să se odihnească
Cu capul
Pe-un snop de idei.

Anica Florescu

DOR DE VRANCEA

Lasă-mă
Să-ţi povestesc de Vrancea,
Despre locul în care Carpaţii
Se frîng de mijloc
În formă de cîntec,
De gînd...
Fiecare piatră de-acolo
E o aducere aminte,
Fiecare brad
E un poem,
Fiecare cerb
E un dor nerostit,
Fiecare om
E un voievod deghizat...

ÎN ZORII ZILEI, CLOVNUL

Clovnul îşi încheie ziua
În zorii zilei următoare.
Vine acasă cu primul tramvai,
Îşi reîncălzeşte cafeaua —
Uneori o şi bea —
Se demachiază îndelung,
Evitînd cu consecvenţă oglinda;
Clovnul îşi încheie ziua
Fără spectatori...
Clovnul îşi începe noaptea
În zorii zilei, de obicei.
Şi, fiindcă adoarme greu,
Înainte de asta îşi programează un vis.
Visul clovnului?
Ei, da,
Ei, da,
Visul lui
Este lucrul cel mai frumos cu putinţă:
Se face că însuşi Prinţul
Îi sărută un gînd...

Ion Scorobete

ÎNDEMN ÎN STRĂLUCIRE DE ROUĂ

Palmele mele sună a pămînt,
Ochii mei sună a viitor,
Pieptul meu armură a cîtorva bătălii
în care respiră Carpaţii.
Fiule, ţine pasul după aceste sunete încercate!

Firul aprins pe care au urcat
cei ce au crezut în moarte
ca cimentare a duratei,
cei ce au crezut în viscolul din care
grîul a primit bobul greu, fundamental.

SOLARE VIBRAŢII

Solare vibraţii îmi îndeamnă cuvîntul,
Seminţe noi în brazdă să scutur;
Constelaţia palmei, în vii străluciri,
Ocean de lumini să reverse.

Sub zăpezi, freamătul pîinii se-ncarcă
De floare. Cîntecul meu pentru timpul
Robust de temei. O inimă urcă,
Cu toată puterea de strigăt, jurămîntul fierbinte.

Solare vibraţii, în cer de mii de cercuri,
Raze de cîntec cetăţii să-nchin;
Seminţe noi, din rădăcini adînc întemeiate,
Trepte de tînără patrie de eroi.

marginalii

Alt Temesvar

Răsfoiesc Unser Alt-Temesvar, carte din 1937. Autor: Bela Schiff. Aflu tot felul de lucruri despre secolul optsprezece timişorean din anii de după ce turcii au fost alungaţi de austrieci.

Cum îl ştim şi acum, pămîntul era mocirlos. În anotimpul cu ploi, abia se putea circula pe străzi; se aduna atîta apă împrejurul oraşului încît corăbii navigau în plin cîmp. Aşa au navigat în anul asediului corăbiile turceşti acolo unde după numai cîteva luni, pe vreme de secetă, tabăra imperială s-a instalat pe teren uscat.

Intrînd în cetate, austriecii o găsesc lipsită de protecţie ca şi de confort. Aşa zisul palat, fosta rezidenţă a paşei, nu se compara — se spune cu oarece mîndrie — cu locuinţa obişnuită a burghezului german. Lipsind întăriturile trainice, în timpul luptelor au pierit ucişi de obuze mulţime de femei şi de copii. De aceea, o preocupare constantă a noilor autorităţi va fi să consolideze zidurile, întreprindere ce va dura pînă tîrziu, dincolo de anii şaizeci. În 1763 i se mai trimit locotenent-colonelului inginer von Stockhausen, directorul lucrărilor de construcţie, zidari şi dulgheri angajaţi în folosul lui de consiliul municipal din Pressburg. 184 de zidari cîţi are la dispoziţie, raportează locotenent-colonelul, nu-i ajung. Previne şi asupra unei previzibile crize „în materie de cărămidă".

— Să fie făcut tot ce e omeneşte cu putinţă pentru grăbirea lucrărilor, va fi răspunsul de la Viena al grafului von Harrsch.

În luna aprilie a acelui an constructorii dau zor ca să termine valul mijlociu. Ridică depozite, grajduri, muncesc la lunete, revelinuri, ziduri de căptuşeală, places d'armes, enveloppes şi parapete pentru gurile de foc.

— Nici nu se poate descrie ce reparaţii mari necesită aceste ziduri principale vechi! exclamă locotenent-colonelul, excedat de întîrzierile în aprovizionare şi nemulţumit de sumele ce se dispun. Colac peste pupăză, o lungă vreme ploioasă face neutilizabile cărămizile nearse cu zecile de mii. Iar pînă să înceapă ploile, o arşiţă cumplită răspîndeşte boli. Datorită molimei ce bîntuie printre meseriaşi lucrările înaintează greu. „De boală, se alarmează comandantul, nu sînt scutiţi nici domnii ofiţeri". Zac în stare febrilă căpitanul von Gemmel şi sublocotenentul Schulderbach. Căpitanul boleşte pînă tîrziu în octombrie şi nici atunci nu se înzdrăveneşte, de vreme ce raportul din ianuarie privitor la stadiul lucrărilor pomeneşte despre văduva lui. Se iau măsuri de ajutorare a familiei care-l îndreptăţesc pe von Stockhausen să mediteze de la înălţimea conştiinţei împăcate: „Ar fi dorit ca ea (doamna Gemmel, n. m., L. C.) să găsească multe asemenea suflete care să-i poarte astfel de grijă, ei şi copiilor ei".

În alţi ani, cînd nu suferă oamenii, maladia loveşte în animalele de tracţiune şi o face cu atîta violenţă încît, mai intervenind şi inundaţiile, lucrările stagnează. Rezultatul: antreprenorii Georg Wieser, Gregori Jacob et Cie pretind despăgubiri. Administratori serioşi, imperialii nu stau la tocmeală, nu aduc vorba despre spiritul civic al antreprenorilor, ci, respectînd contractul, scot banii şi plătesc. În schimb, cu cine nu se împacă deloc directorul von Stockhausen sînt arestaţii civili şi paznicii lor. Are şi de ce să fie supărat:

— Arestaţii civili produc majestăţii sale imperiale şi regale, ca şi fortificaţiilor, mai multă pagubă decît folos. Paznicii nu-i îndeamnă cu destulă energie la lucru; dimpotrivă, nu o dată arestaţii sînt găsiţi cu tot cu paznic stînd pe jos în cîte un colţ. În zilele de tîrg temnicerul cameral refuză să-i trimită pe şantier.

Pe bună dreptate opinează directorul că deţinuţii nu-şi merită creiţarii ce-i primesc.

Livius CIOCÂRLIE

Masă rotundă „ORIZONT"

„ESTETICA STRADALĂ ȘI COMUNICAȚIA VIZUALĂ"

CORIOLAN BABEȚI: Această temă a colocviului nostru este deopotrivă impusă și aleasă. Aleasă, în sensul în care ea e o temă care ne preocupă în mod conștient pe toți, în egală măsură, dacă nu ca profesioniști, cel puțin în planul responsabilității civice, și impusă, în sensul în care ne-am propus să luăm în dezbatere o succesiune de probleme, între care și cea de față. Discuția noastră își propune asediul acestei teme care se constituie prin substanța sa într-o exigență subiectivă a mediului în care trăim. Orașul își dispută, cred, statutul de placentă și de oglindă a colectivității, de **speculum mundi.** Noi, oamenii, ne situăm la intersecția condițiilor de subiecți și obiecți, creatori și creați ai mediului nostru. Creații (noi, oamenii) ai unei ambianțe care ne modelează insesizabil mentalități, comportamente, gusturi și chiar idealuri. Dintre aceste două asertiuni, două perspective, gîndirea noastră face de obicei din om un creator. Omul este situat mereu în această ipostază. Considerăm însă că doar luarea în serios a condiției de obiect poate determina o înțelegere calitativă a statutului nostru de creatori. Numai procedind la analiza efectului operei, a actului de proiectare putem descoperi gradul de responsabilitate al creației, al proiectării însăși. Trebuie să devenim mereu mau conștienți că ambianța citadină, percepția cotidiană a cutărui sit, sau prezența în cîmpul vizual a unei fațade armonioase ne alimentează spiritual și pulsează în subconștientul nostru date a căror eficacitate nu obișnuim să o estimăm. Ba aș îndrăzni să spun că nu încercăm să comparăm măcar importanța pe care o are pentru individ o lectură, o expoziție, așa-numitele „arte majore", cu mesajul pe care il reprezintă în fiecare clipă mediul pe care îl privim, și care este nu numai casa în care intri, ci și casa care-ți intră prin ochi.

Situîndu-se, deci, în spectrul speranței de a finaliza ceva, acest colocviu este temeiul găsirii unor soluții care se impun în strategia proiectării din aria design-ului de ambianță, al proiectării de habitat. Nu ne găsim, cu siguranță, numai în prezența unor soluții ideale, în orașul nostru, „căci e de socotit – îmi place să reamintesc acest adagiu al lui Socrate – cea mai bună soluție, cea din care rezultă evident că nimic nu poate fi schimbat, decît în mai rău". Partea de reverie lucidă, sperăm, a discuției noastre se întemeiază pe necesitatea și posibilitatea unor transformări, în afara cărora nu poate exista, în fond, evoluție. În sensul proiectivității, reveria e ipostaza de maximă libertate pe care ne formulăm un viitor **dezirabil.** Corelată sumei de constrîngeri, de coerciții, de imposibilități, în fond, cu care ne confruntăm, această reverie proiectează numai un viitor **logic.** Din acest punct de vedere, voi propune să purtăm discuția noastră articulînd maximalitatea soluțiilor ideale, cu coerciția posibilităților de materializare. Să fim realiști. A fi realist, înseamnă uneori condiția ideală a concretizării maxime a unei utopii. E sigur însă că nu a existat un moment mai propice unei asemenea dezbateri, avînd în vedere travaliul intens și rezolvările de excepție ale municipalității Timișoarei, ale Institutului de proiectare, ale Consiliului Popular Municipal, în „relansarea" unor situri. Sîntem datori să le numim în discuția noastră: Piața Unirii, bulevardul „30 Decembrie", „6 Martie".

În neșansa de a nu fi un megapolis, Timișoara poate găsi șansa unor maxime rezolvări ale esteticii stradale, ale comunicației vizuale, ce se pot ameliora în substanță, printr-o acțiune de reconsiderare a formei în acest domeniu. Numai cînd vom concede că, în designul unei litere, poate fi încorporată tot atîta armonie, adecvare și spirit, cît în frumusețea unui Apollon helen, vom avea dreptul să procedăm la această operație de „chirurgie" estetică, care este în fond o operație de chirurgie morală, de mentalitate, după cum spunea în prologul discuției noastre Bata Marianov. Numai procedînd la debanalizarea banalului, numai acceptînd că în fiecare detaliu există latentă șansa adecvării, putem accede la condiția preliminară și sine-qua-non a asezonării acestui domeniu. „Povestea" orașului, apărută în cîmpia Sinarului acum cinci milenii, s-a menținut cam patru mii de ani. În Renaștere, din universul simbolic reprezentat de fiecare oraș al antichității orientale a supraviețuit dimensiunea esteticului. În fine, era modernă a inaugurat un al treilea nivel, și anume cel funcțional. Se pare că astăzi a rămas în picioare doar acest ultim atribut al orașului. Timișoara are, într-o fază a sa, cîte ceva, în faza inițială, din tot ce spuneam adineaori, adică o structură de splendidă mandală. Din acest dat al epocii secolului XVIII, care a fost structura cetății fortificate Timișoara are conținută în propria sa istorie un asemenea moment și o asemenea dimensiune simbolică. Unul din locurile comune în literatura Renașterii, la Alberti, în **De re aedificatoria,** idee ce exista în mod curent în spiritul epocii, privea omologia **orașului cu locuința. Spațiul** pe care **noi îl numim astăzi exterior** în viața unui **oraș, era, în epoca Renașterii,** omologat **cu spațiul habitatului-locuință.** În evoluția socială **au apărut discrepanțe** în înțelegerea acestui **concept. Diferențe** care se pot reduce **la ideea de ritm. Orașul** nu a însoțit în toate **detaliile dezvoltării** sale cadențele alerte ale existenței.

Cîmpul vizual al omului modern nu a fost adecvat întotdeauna exigențelor confortului, plăcerii **și claritâții** care trebuie să fie atributele orașului modern. **Atributele** acestui cîmp, pe care-l **propunem discuției,** ar trebui să fie adecvate prin literă și spirit funcției, adecvate la realitatea mișcării, **ingenio,** concept, adică inteligență capabilă să fulgureze atenția, capacitatea de persuasiune, să funcționeze orientativ și selectiv în acest **spațiu, să se întemeieze** pe surpriză, **pe intrigă, umor și, în general,** să fie apt **să întemeieze** o retorică stradală minimală, să aibă un caracter obiectiv, să dezvolte **în plan comportamental** moral **respectul și reverența, să creeze** distincții între situri **și funcții ale sitului,** să aibe o maximă eficacitate de sens și de mesaj într-o minimă unitate de timp.

POMPILIU ALĂMOREANU – Citez din niște notițe: „Crearea frumosului este artă, dar frumosul naturii nu este ultima expresie a artei. El deschide drumul spre o altă frumusețe, mult mai mare, o frumusețe interioară". **Apropiindu-ne** de subiectul nostru, cred că cultura începe să existe din momentul în care frumosul devine un criteriu în sistemul de valori. A avea un mod cultural de a trăi, înseamnă a avea o scară justă a valorilor, principii și criterii ce stau la baza opțiunilor noastre. Stilul cultural nu înseamnă numai a ști, ci mai ales, a face. Venind mai aproape de realitate și de real, sub pretextul comenzii sociale, în materie de arhitectură, am fost învățați, în ultima perioadă, să renunțăm la frumos. Aceasta înseamnă sau că arhitecții zilelor noastre nu au har, sau că școala nu i-a educat îndeajuns, sau că sînt slabi luptători, sau că n-au avut încotro. Oricum, niciodată și nicicum comanda socială nu a scris pe vreo temă de proiectare realizarea unei construcții urîte, ci, dimpotrivă. Trecînd la practica zilnică, vreau să vă reamintesc că dacă în anii '40–'50, Timișoara avea circa 75.000 locuitori, în anii '80, ea are circa 250.000 locuitori. Raportul între nou și vechi este, deci, de **3 : 1** în favoarea noului. Orașul optim se consideră a fi de circa 250.000 locuitori, exact cazul orașului nostru. Aici începe să intervină legea numerelor mari: toate procesele nu mai pot fi rezolvate artizanal. De la rezolvarea locuinței, la cea a necesităților culturale, de învățămînt, de alimentare etc. Dacă se merge pe rezolvarea artizanală a problemelor, aceasta nu duce la diversitate, ci la dezordine. Nu arhitectura construcțiilor marcante dau unei străzi ambianță. Nu arhitectura construcțiilor reușite rectifică proasta impresie pe care ți-o face un cartier. Această discuție nu ar fi **trebuit să aibă loc dacă tot ceea** ce s-a pus la dispoziția noastră ar fi fost folosit așa cum trebuie. Și, uneori, acolo unde trebuie. Pentru că întotdeauna lucrurile se scumpesc artificial, în alte domenii decît ale obiectului propriu-zis. Noi, arhitecții, sîntem puși, deseori, să facem fațade colorate, perspective colorate. Să știți că mijloacele constructorului fac ca el să execute aceste lucruri la nivelul magazionerului: dacă am în magazie culoarea verde, fac totul verde; dacă mîine am albastru, fac totul în albastru. Fondurile acestea, firește, sînt prevăzute, ele se consumă, și iese de multe ori ceea ce noi nu dorim. Să fiu bine înțeles: fac o critică constructivă numai din dorința de a îndrepta unele lucruri.

În alte orașe, se pune în mod acut problema unicatelor. Consider că și Timișoara, cu istoria ei, cu pretențiile ei, trebuie să fie mai exigentă și atunci cînd cere. Pentru că numai dacă ceri, primești. Ambianța Timișorii poate să-și folosească mai bine spațiile intravilane, ea neavînd avantajul Constanței – cu marea – sau al Brașovului – cu muntele. De aceea trebuie să dăm o importanță sporită acestor spații. Se mai ridică o problemă: există o mare continuitate de prost gust – ceea ce nu e nici în spiritul poporului nostru și nici al celor de față. Ar trebui făcută, mai întîi, o asanare, o curățare a ceea ce există, și să avem mare grijă la ceea ce punem de aici înainte. Ar trebul repuse în circuitul valorilor timișene unele lucruri care au fost uitate – cum e și lăudabilul lucru ce se întîmplă în Piața Unirii.

ȘERBAN STURZA – Ideea „curățirii", foarte caracteristică la noi, vine din alta: noi vrem atît de mult să facem bine, încît întîi trebuie să dăm cu tăvălugul în tot ce a fost pînă atunci. Adeseori, cu ocazia „curățirii" stricăm și lucrurile bune dinainte, și avem senzația că am făcut lucruri mai bune. Pe mine nu mă revoltă faptul că se fac lucruri proaste. Sau de prost gust. Dacă aș începe ceva, aș începe exact de unde se află lucrurile, nu curățind ceea ce există, ci primul lucru ar fi să acord mai multă încredere fiecărui individ. Indiferent că eu sau șeful meu avem o părere proastă despre el, ca individ. În relațiile profesionale legate de Piața Unirii, am avut clar senzația că, pe de-o parte, mi se acordă multă încredere, poate chiar prea multă, și pe de altă parte, mult prea puțină. Atîta timp cît s-a scris că se face ceva, mi s-a acordat încrederea necesară, iar apoi s-a retras totul, iar problema relansării unor situri n-a putut fi finalizată. „Potemkiniada" care există în Piața Unirii, și care, dacă stăm să o analizăm ceva mai mult – e cazul să nu ne placă, pentru că de fapt nu servește nimănui: bucură ochiul unui artist plastic care a sperat să picteze o casă, dar e o chestie copilărească. Atîta timp cît nu desfac iarba de-acolo și nu las oamenii să umble liberi, să se bucure de soare, piața poate să rămînă fără valoare. Putem să investim foarte mulți bani, sau să nu investim aproape deloc, cum am făcut pînă acum, dar valoarea ei va reieși dacă ea va fi strict a cetățeanului. Deocamdată, ne e foarte rușine de unele lucruri care se fac în oraș: de exemplu, ascundem întotdeauna o piață. Ne e rușine că există piețe. Înainte, piețele stăteau într-un loc la care puteai să accezi ușor. Acuma, dacă e vorba să găsim într-un loc de sistematizare o piață, punem blocuri în față, punem blocuri în spate și în lateral și în spațiul mărginit de aceste blocuri, spațiu invizibil, punem o piață pe care de la început o considerăm murdară.

CORIOLAN BABEȚI – Reamintesc un lucru care probabil ne este familiar: în piața în care Socrate se întîlnea cu admiratorii săi, se vindea, la doi pași mai încolo, pește.

ȘERBAN STURZA – Piața 700, din Timișoara e unul din siturile care ar trebui debanalizate, pentru care nu ar trebui foarte mulți bani. Zona aceasta cuprinde lucruri foarte vii și interesante. Repunerea ei în circuit s-ar face fără mijloace artificiale. Ar trebui să considerăm că toate lucrurile de acolo au rostul lor, așa cum sînt: în primul rînd, să nu le anulăm pentru că ar fi urîte, și să le găsim sensul, să le facem să conlucreze unul cu celălalt. Ideea pe care vreau s-o propun acum e să plantăm în jurul acelei ridicături de pămînt, împreună cu colegul Amur Busuioc, o coroană de plopi, și care ar deveni un semn extrem de distinctiv al zonei, ușor de recunoscut și din tren și ca reper pentru tot ce se întîmplă în jur. Ar trebui să lăsăm lucrurile să se așeze în făgașul lor normal.

FILMUL ÎN

AȘADAR, CONSFĂTUIREA PE ȚARĂ CONSACRATĂ ACTIVITĂȚII CINEMATOGRAFICE a debutat prin decernarea locurilor fruntașe: timișorenii locul I, Dîmbovița și Dolj, locurile II și III (Timișoara, 22–23 aprilie), în concursul privind intensificarea difuzării culturii prin filmul de producție națională. Au fost de față reprezentanți ai diferitelor oficii teritoriale de difuzare a filmului și întreprinderi cinematografice, ai studiourilor, activiști din domeniul culturii și educației socialiste, regizori, scenariști, critici de artă, gazetari.

Partcipanții la consfătuire au fost salutați de tovarășul **Petre Dănică,** prim-secretar al Comitetului județean Timiș al P.C.R.

ÎN PRIMA ZI S-A ANALIZAT ACTIVITATEA CULTURAL-EDUCATIVĂ cu filmul în 1981. În cea de a doua zi a avut loc dezbaterea vizînd cerințe ale creației și difuzării filmului românesc în contextul actual. Au luat cuvîntul delegați din județele Brașov, Hunedoara, Ilfov, Dolj, Timiș, realizatorii înșiși. A prezidat I. Popescu-Gopo.

CONTACTUL CU PUBLICUL, modalitățile de realizare a unei strînse colaborări cu acesta, iată o doleanță de primă urgență emisă de creatori. În același timp, prin modalități eficiente de acțiune cu filmul **„fiecare cinematograf trebuie să devină un lăcaș de cultură"** (Gh. Vitanidis). S-a pledat pentru abordarea unor probleme umane, dincolo de festivisme, căci se mai fac filme despre lucruri gata realizate, rezolvate. **„Să facem filme în și nu despre realitate"** (T. Ursu).

DESIGUR, ÎN ABSENȚA TESTĂRII ORGANIZATE A OPINIILOR PUBLICULUI, lucrătorii rețelei de difuzare s-au făcut ecoul doleanțelor, spectatorilor, într-un fel mai mult sau mai puțin subiectiv. Aceleași opinii s-ar fi putut auzi și într-o eventuală întîlnire între librari și scriitori; toată lumea dorește sincer cărți mai bune, filme mai bune...

S-A SUBLINIAT DIVERSIFICAREA TEMATICĂ A FILMULUI ROMÂNESC contemporan, saltul cantitativ al acestuia, pledîndu-se și pentru cel calitativ. **„Nu se pot face, așa cum se spune, multe filme de excepție; excepția este excepție..."** (A. Petringenaru). Activitatea cineaștilor se poate îmbunătăți și prin acele „gale" ce pot lua veșmînt de lucru, protocolul lăsînd loc dezbaterii, analizei cu publicul. **„Căci publicul mai poate greși, cei ce nu țin cont de public vor greși însă întotdeauna".** Sînt necesare și anchetele sociologice permanente; cu cele ocazionale, rezultatul este aleatoriu. Și în funcție de așteptările publicului să evolueze creația însăși. În acest fel, opera se poate debarasa de tot ce este inautentic, artificial, neavenit încărcîndu-se de ceea ce T. Ursu numea **„căldură sufletească";** unele pelicule poartă amprenta maliției, care, oricît de multă inteligență și subtilitate ar conține, rămîne în afara unei receptări generale, publicul nostru devenind sensibil doar la actul artistic care denotă sensibilitate, omenesc. **„Nu trebuie să ne căutăm stilul, ci misiunea".**

LUCRĂTORI DIN „REȚEA" AU SUBLINIAT FAPTUL că „realizatorii și rețeaua fac corp comun". Întreprinderile cinematografice sînt chemate să contribuie la cultura cinematografică a tineretului, să găsească formele publicitare, să ajute publicul la cunoașterea condițiilor de creare a filmului (prin expoziții de recuzită, vizite pe platou, invitarea realizatorilor în cadrul unor șezători cu discuții despre felul în care se face filmul). Au fost mai puțin gustate idei precum **„avem prea mulți scenariști, prea mulți poeți..."** și subliniate prin aplauze altele care cereau ridicarea fiecărei „gale" la rangul de eveniment politic. Delegații au remarcat și faptul că adesea tonul criticii de specialitate din anumite reviste aduce un deserviciu filmului. În același timp unii actori au fost rugați să cunoască mai îndeaproape felul de a fi al celor pe care-i reprezintă, pentru un mai mare procent de credibilitate a propriei lor interpretări; actorul reprezintă adesea o **categorie,** nu se prezintă pe sine însuși.

S-AU RIDICAT ȘI PROBLEME LEGATE DE FILMUL DOCUMENTAR, de repartizarea acestuia pe zone de interes; altele au scos în evidență situația peliculei cu de-

AMUR BUSUIOC – Cred că din discuţiile noastre ar trebui să rezulte o atitudine in faţa ambientalului, o atitudine fermă, de la început pînă la sfîrşit, nu aşa cum s-a întîmplat în cazul muncii noastre la construcţiile din Piaţa Unirii. O atitudine nu doar de un an de zile, sau de doi ani, ci de durată. Cred că ideea trebuie urmărită, şi ea trebuie să fie de bătaie lungă, pentru ca în funcţie de ea să ne extindem. Nu e bine să pornim „la asalt" în intreg oraşul. Să rămînem pe zone, să rezolvăm mai intîi Piaţa Unirii, apoi Piaţa Traian – dar rezolvarea să fie de la A la Z, cu tot ce e necesar. Să nu se facă, de pildă, doar casele, fără să se uite de obiectele de artă etc.

CORIOLAN BABEŢI – Intr-adevăr, oraşul are nevoie de modele de sit.

AMUR BUSUIOC – Să revin la Piaţa Unirii. Noi ne gindeam, pentru că ni se părea normal, ca acolo să punem şi nişte obiecte de artă. Dar nu avem de unde să le luăm. Normal mi s-ar părea să conlucrăm cu Uniunea artiştilor plastici.

VICTOR GAGA – Noi am atacat de mai multe ori, in trecut, sistemul de construcţii de serie, care se execută de către unul sau doi arhitecţi, şi apoi se trimit in fiecare judeţ, în toată ţara. Casa de la Mamaia este ca şi cea din Bucureşti, ca cea la Iaşi, Timişoara etc. Lucrul pe care aş vrea să-l relev şi acum e că arhitectul, fiind angajat al IPROTIM-ului işi face o simplă obligaţie de serviciu. Iar produsul muncii sale iese în consecinţă. El nu işi face o problemă de conştiinţă, el nu işi semnează opera: e un anonim. Scuzaţi-mi exemplul, dar arhitectul îşi face munca aşa cum noi, in UAP, facem lucrurile aşa-numite de „Fond plastic": panouri de protecţia muncii, vase de beton, o serie de obiecte pe care nu le semnează artistul. Eventual, cînd sint bune, se spune, da, Timişoara lucrează bine, dar nu se referă la creatorul X sau Y. Ori, mai există acea categorie de lucrări semnate, cele din expoziţie, unde sîntem prezenţi in faţa laudelor, a criticilor etc. acolo, deci, noi stăm lîngă lucrarea noastră. Aşa cred că ar trebui să stea şi arhitectul lîngă lucrarea lui, cu semnătura pusă pe clădire. E important să se ştie cui aparţin meritele, sau cine trebuie blamat. Apropiindu-ne de problemele de estetică, cred că Uniunea arhitecţilor ar trebui, la fel ca şi celelalte uniuni de creaţie, să se revitalizeze. Cred, de asemenea, că şi noi, artiştii plastici, ar trebui să fim chemaţi ori de cite ori se ia o decizie in ceea ce priveşte estetica stradală, urbană. S-ar evita astfel apariţia unor lucruri hibride, aşa cum se mai intîmplă. De pildă, de ce a fost coborită, cu citeva trepte, acum ciţiva ani, Piaţa Unirii. Martor este monumentul acela frumos care suferă. I s-a adăugat un bunker de beton, fals, or, o lege nescrisă cere ca unui asemenea monument să nu i se adauge nimic. El trebuie să rămînă la nivelul pieţii care necesita o asfaltare. Cit va costa o revenire la starea iniţială?

CONSTANTIN FLONDOR-STRAINU – In 1972, edilii oraşului au avut o tentativă de colaborare strînsă cu toţi plasticienii şi arhitecţii oraşului. Era vorba de organizarea estetică a unor străzi, noi propuseserăm nişte străzi mai mici, apoi s-a stabilit rezolvarea, sub aspectul reclamei luminoase, a bulevardului 23 August. Din păcate, ideea nu s-a putut materializa. In paralel, noi, grupul SIGMA, am avut în vedere şi un turn informaţional, în care să fie captate diferite date din domeniul comercial, estetic, politic etc., un nucleu în care lumea din actualul spaţiu „Hotel Continental – Magazin Bega" să primească informaţii din domeniul oraşului. E adevărat, au fost şi nişte realizări: de pildă, împreună cu elevii liceului de arte plastice, am fixat în centrul oraşului o intreagă constelaţie de cristale, ce simbolizau cristalele de zăpadă. Ce mi s-a părut important în cele spuse pînă acum e că există unele lucruri despre care nu ştim cui aparţin: vitrina cui aparţine? Ea e adesea a nimănui. Există aceste spaţii neutre. La fel şi problema copacilor. Cred, spre o rezolvare deplină a problemelor, că ar trebui să existe un sistem permanent de proiectare, din care să nu lipsească un dram de gratuitate.

BATA MARIANOV – E bine că incercăm să corijăm, să completăm nişte lucruri, dar complexitatea acestora e aşa de mare încît ne depăşeşte. Ar fi trebuit să participe la discuţii şi un sociolog. Noi putem face o „cosmetică" de suprafaţă a oraşului. Important este să se realizeze ceva în conformitate cu existenţa noastră de zi cu zi.

CORIOLAN BABEŢI – Aş propune inlăturarea din estetica stradală a tuturor materialelor şi materiilor care dau un fals aer de reclamă. Mai bine mai puţin, sau nişte vitrine nude, care să „etaleze" prin transparenţă interiorul, asemeni unor acvarii, decît folosirea unor surogate care abia reuşesc să pună în valoare mărfurile. Prostul gust costă mai mult decît bunul gust. Cu aceleaşi cheltuieli pot fi realizate lucruri revelatorii. Toate acestea depind de noi.

BATA MARIANOV: „Nuca"

C. FLONDOR – Pentru oraş, curăţenia vitrinei este importantă. Aici poate ar trebui să existe nişte reguli privind ritmul în care trebuie să se schimbe vitrinele. Şi apoi folosirea perdelelor, această falsă pudoare, nu-şi găseşte justificarea. Sub aspectul luminii, nu ajută. La firme, constatăm o lipsă de profesionalitate, adesea. Raportul dintre stradă, stilul clădirilor şi firme nu este întotdeauna acela adecvat.

ŞERBAN STURZA – Se pune problema cit timp considerăm că este bună o firmă şi în cit timp ea va fi reformată? Adesea concepem lucruri frumoase pe care nu le putem finaliza; astfel, într-o florărie, de pildă, am dorit anumite amenajări care, pînă la urmă, nu s-au făcut, căci flori se puteau vinde şi aşa, fără amenajări …

AMUR BUSUIOC – Există o nerăbdare din partea beneficiarului de a deschide magazinul şi atunci începe să considere că nu mai sint necesare multe lucruri. La aspectul unui magazin mai contribuie şi neglijenţa vînzătorului.

CAROL LASZLO – Ar fi bine ca între plasticieni şi arhitecţi să existe o colaborare strinsă: Aşa cum am văzut la Galaţi, unde pe bulevardul care insoţeşte Dunărea au fost amplasate sculpturi, care ies din scara umană, ample, conferind o anume atmosferă. Timişoara are altă conformaţie şi trebuie să ţinem cont de asta, preferînd lucrări la scară umană. Centrul nostru civic mai are mult pînă a primi o ambianţă deosebită. E lipsit de mobilier urban, bănci, stîlpi care să fie concepute, gîndite la scara perimetrului centrului civic. În locul turnului informaţional, a fost pus acel ceas floral. Nu-l comentez. Are calităţi, dar şi defecte; taie nişte perspective arhitectonice, Ar fi bine ca acest centru civic să ofere posibilitatea de a te informa, educa; eventual, expoziţii foto, de artă plastică. Oamenii caută mereu ceva. O viaţă a oraşului. Şi asta trebuie să-i oferim. S-a incercat ceva, cu acea terasă din spatele ceasului floral, însă, la scara centrului civic, asta nu inseamnă incă mare lucru. In orice caz, colaborarea plasticienilor cu arhitecţii a avut ecou şi în afara oraşului, mă refer la Piaţa Unirii, această operă remarcabilă. Am lansat aici şi un fel nou de a trata clădirile. E o realizare, dar trebuie să ne gindim şi la o finalizare în privinţa plantării pieţei şi a corpurilor de iluminat. Readucerea la ceea ce a fost ar fi o soluţie. Cu toate că s-ar părea că ne contrazicem, că tot arhitect a fost şi cel care a propus aducerea pieţei la forma de acum. Deocamdată vom aranja faţadele, apoi vom continua. În ce priveşte florăria din această piaţă, am constatat că pe parcurs beneficiarul, Serele din Arad, au intervenit în structura arhitectonică a interiorului, un tavan fals din corniere metalice anulînd efectul cel mai important şi de valoare al bolţilor interioare. E necesar ca o anume atmosferă, ambianţă propusă şi realizată de noi, să fie verificată şi pe parcurs, ca între timp să nu survină modificări care pot dăuna unei anume viziuni, bine conturate iniţial. Orice intervenţii trebuie făcute sub îndrumarea celor competenţi, cu avizul acestora.

DORU TULCAN – Să discutăm şi despre copii. Neglijăm deseori spaţiile de joacă. Ele trebuie amenajate astfel încît să devină un cîmp de educaţie, adică aceşti copii să aibă respect pentru ceea ce noi facem pentru ei, să înveţe să păstreze ceea ce le încredinţăm.

HILDEGARD KREMPER-FACKNER – Sint născută în Timişoara. Imi amintesc că a existat cîndva aici un parc numai al copiilor. În altă ordine de idei, se vorbea aici de necesitatea asanării unor clădiri vechi. Este necesar şi nu este necesar întotdeauna. Faţada Teatrului Naţional, de pildă, se lega perfect cu clădirea şi cu celelalte, restul clădirilor; acum ea se prezintă complet inadecvat. Apoi, acele rame de vitrină, simple, sărace, sint cu totul altceva decit acelea de lemn ale unui oraş baroc, vechi. Distonează partea de jos a clădirilor cu barocul din partea superioară. Ba chiar unele faţade baroc au fost rase, li s-au pus geamuri pătrate, mici. In acest sens, este admirabil ceea ce s-a făcut în Piaţa Unirii şi mai ales cu clădirea Trustului pentru construţii. E foarte frumos.

CORIOLAN BABEŢI – Aţi făcut o propunere fertilă care nu conţine ideea curăţirii şi asanării, ci aceea a înţelegerii. Multe faţade, reprezentative, au dispărut sub acte de critică arhitecturală.

MIRCEA CISMAŞIU – Consider că Piaţa Unirii trebuie tratată din punct de vedere comercial puţin mai diferit decît magazinele ce se execută în oraşul nostru. Străzile pot fi înviorate de terase cu parasolare, intr-o conlucrare dintre unităţile respective şi pietoni. Acolo unde trotuarele sint late…

ANTONIU MAYER – Avem decoratori, vitrinieri, etalatori şi graficieni, cu ateliere speciale. Exsită şi dreptul de a angaja oameni de specialitate pentru aranjarea vitrinelor. Există o decizie municipală cu privire la intreţinerea zilnică a firmelor, a vitrinelor. Cert este că, la numărul lucrătorilor din magazine, la sarcinile pe care le au, multe la număr, cred că de multe ori nu reuşesc să realizeze curăţenia zilnică necesară. S-a amintit aici că ar fi fost de dorit ca vitrina cu, scheletul metalic şi din lemn să rămînă aşa cum au fost ele iniţial. Multe magazine au dat jos aceste rame, chair dacă erau bune, se adecvau la arhitectura, la ambianţa oraşului, preferind variante simpliste. Ar fi de dorit ca şi noi să fim consultaţi din acest punct de vedere al utilităţii şi eficienţei vitrinelor.

VICTOR GAGA – La Galeria „Helios" vom deschide o expoziţie chiar pe această temă.

PROPUNERI:

P. ALĂMOREANU – In noile cartiere, toate familiile să sădească copaci.

CAROL LÁSLO – Primăvara să fie un anotimp al revopsirilor şi reamenajărilor. Inlocuirea perdelelor cu parasolare. Să se organizeze pregătirea, calificarea unor oameni care să execute faţadele de tip special de care s-a vorbit.

C. FLONDOR-STRAINU – Să participe şi Liceul de arte la acţiunile de infrumuseţare.

ŞERBAN STURZA – Bastionul ar trebul să devină un centru cultural reprezentativ al oraşului. Constituirea unui colectiv care să lucreze la partea peisagistă a oraşului.

CORIOLAN BABEŢI – Instituţionalizarea sistemului de proiectare în echipe de concepţie interdisciplinare, care să aibă în vedere aspectele de care am vorbit şi din care să nu lipsească sociologii şi psihologii. Crearea unor situri-model, iar Piaţa Unirii să se constituie într-o paradigmă, într-un model nu de urmat în formă, ci în fond, principiu şi manieră de elaborare. Folosirea intensivă a capacităţii de proiectare-execuţie a Liceului de arte plastice, în zona spaţiilor ludice, a tuturor creatorilor plasticieni, specializaţi în proiectarea şi execuţia domeniilor circumscrise sau atinse de discuţia noastră, inclusiv, desigur, în signaletica stradală, pe care nu am numit-o. Să avem în vedere o meditaţie care să divagheze în marginea unui adevăr precum cel formulat de un Rasmussen, sociolog al habitatului: **„marii artişti au dat formă oraşului, dar şi locuitorii înşişi erau destul de artişti pentru a şti cum să trăiască în el"**, idee care ar deschide, desigur, o altă dezbatere, fundamentală chiar pentru tema noastră de azi.

Masă rotundă realizată de
Mircea MIHAIEŞ

ACTUALITATE

sene animate, a filmului pentru copii în general, a sălilor speciale care ar trebui să fie destinate acestora.

S-AU CONTURAT SOLUŢII, MODALITĂŢI NOI DE „ACŢIUNE CU FILMUL", s-au ridicat exigenţe, justificate sau nu, în faţa creaţiei. Discuţiile, oricum interesante, au creat un „ocean de gînduri" şi impresia că realizatori şi difuzori sint gata să facă tot ce le stă în putinţă.

Lucian BURERIU

Filmul de amatori — statornicia unei pasiuni

ÎNTR-UN ANOTIMP ŞI ÎN NIŞTE ZILE in care lumina şi umbra, soarele şi negura, au alternat pe bolta cerului cu repeziciunea secvenţelor pe ecranele cinematografelor, Timişoara a reunit, cu prilejul celei de-a V-a ediţii a „SECVENŢEI TIMIŞENE" pe cei mai valoroşi cineaşti amatori din întreaga ţară. S-a trăit, cu emoţie, şi s-a evocat cu respectul cuvenit un eveniment aniversar important: **Implinirea a 25 de ani de cind un grup de entuziaşti cineamatori puneau în oraşul nostru bazele primului cineclub din ţară: C.F.R. Timişoara.** Acest nucleu are meritul şi de-aşi fi păstrat de-a lungul anilor rolul de „prim-solist" în cadrul mişcării artistice a cineamatorilor, datorită, în bună parte, şi regretatului **Sandu Dragoş**, o personalitate de excepţie a filmului de amatori. Cineclubul timişorean s-a vrut şi a fost mereu o „staţie pilot", un model de îndrumare şi formare de noi cineamatori, conducerea lui organizînd, cred eu, cea mai prestigioasă confruntare naţională a celor care iubesc şi cred în film: **„Secvenţa timişeană"**.

ACTUALA EDIŢIE a reunit reprezentanţii a 70 de cinecluburi, în cele două zile de concurs proiectîndu-se 67 de filme: documentare şi documentare artistice, reportaje, de ficţiune, tehnice şi de protecţia muncii, filme eseu, de animaţie şi experimentale.

DINCOLO DE NUME, DE PALMARESE ŞI LAUREAŢI, de fericiţi cîştigători şi de inerente împliniri, manifestarea de la Timişoara s-a constituit în primul rînd ca o fericită demonstraţie despre STATORNICIA UNEI PASIUNI, ceea ce ne îndreptăţeşte să privim cu optimism spre ziua de mîine a acestui gen de artă, să credem în „Steaua" sa, în sporirea rolului benefic pe care-l va juca în viitor filmul de amatori în viaţa colectivităţii în care a fost realizat şi căreia îi este destinat.

ÎN CADRUL ACELEAŞI GALE şi în jurul aceloraşi mese s-au întîlnit într-un dialog util „vechi combatanţi" cu tînăra generaţie de cineaşti, unii aducînd în concurs şi în vorbă îndelungata lor experienţă şi înţelepciunea, alţii, elanul şi entuziasmul vîrstei.

S-AU PROIECTAT FILME REALIZATE, cu harul cunoscut, de Sandu Dragoş, Ludovic Dama, Vasile Moise, Gheorghe Huiban, Norbert Taugnert, Ion Negruţiu, Ferdinand Nichitovici, Victor Colonelu şi alţii, pelicole care s-au bucurat de preţuire şi în ediţia precedentă a Festivalului Naţional „Cîntarea României", dar şi unele noi, dintre care s-a detaşat: „Cinemateca de provincie" un flim al studenţilor din Petroşani, o acidă satiră a tot ce e schematism, conformism, rutină, – gînd mort pus să conducă oameni vii.

Prezenţi cu aparatul în miezul fierbinte al vieţii pe şantiere şi ogoare, alături de mineri, în adîncul pămîntului, ori de sondori şi laminori, în laboratoare şi săli de învăţămînt, acolo unde e un eveniment, un fapt demn de consemnat sau doar viaţa curge firesc, frumos, cineaştii amatori scriu pe peliculă istoria noastră de azi.

Aurel Gheorghe ARDELEANU

muzică

O STEA A VIOLONISTICII ROMÂNEȘTI – MIHAELA MARTIN

În pleiada tinerei generații de violoniști, numele **Mihaelei Martin** se detașează cu aplomb grație impresionantelor succese internaționale, între care redutabilul „Ceaikovski", în luptă deschisă cu solii școlii sovietice. În corcursurile de la Glasgow, Bordeaux, Londra pînă la Montreal ori Bruxelles, numele româncei s-a impus cu autoritate. Tehniciană subtilă, violonista își adjudecă sufragiile tuturor celor care o ascultă, nu doar prin perfecțiunea cu care-și rostuiește fiecare sunet, ci și printr-o muzicalitate care-i permite într-un concert foarte cunoscut, ca cel de **Beethoven,** să farmece prin amprenta propriei viziuni interpretative. De la primele sunete ale **Concertului in Re, Mihaela Martin** transformă acele temute și într-un fel aride octave, într-o ascensiune plină de culoare spre înaltele platouri, unde chemări ispititoare se întretaie cu triluri șoptite tandru. Și-a construit un univers romantic în care meditația senină a alternat cu străfulgerări ale voliționalului declanșate de verticalitatea acordurilor orchestrei. Cintul solistei iradiază continuu o anume vrajă, părînd să oficieze un tulburător mister orfic. În secțiunea secundă, Largetto, solista a accentuat sentimentele de mare puritate, evidențiate chiar din Allegro-ul inițial, spre zone de o puritate celestă. Vigoarea sunetului, izvorîtă din resursele unui temperament nestăvilit, a dat exuberanță și strălucire finalului. A acompaniat-o cu suficientă stîngăcie dirijorul cubanez **Jorge Lopez Marin,** care, în deschidere, drept omagiu adus școlii sovietice care l-a format ca muzician, ne-a oferit pitoreasca **„Noapte pe muntele pleșuv a** lui **Mussorgski.** Incomparabil „mai acasă" l-am simțit pe parcursul părții secunde, în propria sa creație, **„Beat abruptio"** – un amalgam de ritmuri ale rumbei, jazzului, ecouri de muzică „beat", totul împletit de o trepidație latină, amintind atmosfera unui carnaval sud-american. Solistul **Laurențiu Baciu** și-a confirmat clasa, asimilind în doar citeva zile o partitură circumscrisă unei varietăți stilistice derutante. De aplaudat disponibilitățile orchestrei noastre pe parcursul selecțiunii din **„West side story"** – spre o muzică de asemenea deschideri și solicitări, mai puțin stereotipia cu care bagheta dirijorului a prefigurat densitatea substanței expresive a celebrei partituri, semnate **Leonard Bernstein.**

Doru MURGU

medalion

PROFESORUL ȘI UMORISTUL VIRGILIU ȘCHIOPESCU

● LA 60 DE ANI

La cei 60 de ani ai săi, profesorul Virgiliu Șchiopescu, valoros cadru universitar (autor și coautor a zece cursuri publicate și a peste 50 de lucrări științifice comunicate în țară și în străinătate), doctor în științe economice, reputat conferențiar în probleme financiar-valutare, s-a afirmat cu forță de convingere și în aria creației literare, fiind unul din umoriștii de frunte ai Banatului. Epigramele, poeziile sale în grai bănățean au o „priză" la public ieșită din comun. Bonomia și umorul profesorului se împacă de minune cu maliția și ironia fină a poetului. Creația sa literară de pînă acum confirmă aceste opinii și deschide, în continuare, o poartă largă inspirației și afirmării sale.

Într-un dialog spontan, declanșat între mine și dr. Virgiliu Șchiopescu, voia bună și spiritul au fost puse în lumină cu ușurință, grație harului său deosebit în a da cuvîntului sensuri surprinzătoare, cu mult simț autoironic și eleganță. Căci profesorul sărbătorit este autor și coautor la peste douăzeci de volume de beletristică, în care predomină epigrama, „copilul iubit" al său. Întrebîndu-l ce părere are despre catrenele sale, cu o fină autoironie mi-a replicat: **„N-au rime la capete / Ca la Eminescu / Și-i firesc să șchioapete, / Că le-a scris Șchiopescu".** Știindu-l un iubitor al duelurilor epigramatice, l-am întrebat care din ele i-a fost mai drag. Mi-a răspuns că la un astfel de duel, televizat, epigramistul și caricaturistul Al. Clenciu i-a „aruncat mănușa" astfel: **„Deși ești dascăl de finanțe, / Tu foarte adesea bați și stanțe, / Dar ca și Brecht ai și matale / O... Operă de trei parale!"** Virgiliu Șchiopescu nu i-a rămas dator talentatului Al. Clenciu: **„Comparația matale / M-a umplut de indignare / Și-ntr-un fel m-a și jignit! / Brecht, în schimb, e măgulit!"**

Un hobby al lui Virgiliu Șchiopescu este șahul (categoria I). A fost campion al Academiei Comerciale din București, component al echipei naționale studențești în anul 1943 și campion de șah al iubitului său Lugoj. În prezent e vicepreședintele Comisiei județene de șah Timiș.

Știind că a predat un volum de poezii în grai bănățean edíturii NAGARD (Italia) și că pregătește o culegere de epigrame pentru editura „Litera", am căutat să închei dialogul nostru cu urarea: **„La noi succese, Virgiliu Șchiopescu, pentru că ești încă tînăr!"** Bănuiesc că profesorul a avut unele îndoieli față de această afirmație a mea, deoarece mi-a replicat pe loc: **„Spun mulți, să-mi facă bucurie: / – Ești încă tînăr, măi bădie! / Eu început-am a mă teme, / Că-s tînăr cam de multă vreme!"**

Ion VELICAN

plastică

BATA MARIANOV – „Sculptura in nuce"

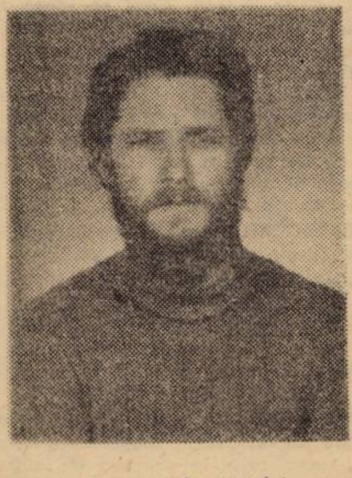

I-a fost – imi pare – intotdeauna propriu lui Marianov un **anume** raport cu forma pe care sculptorul il reafirmă în cea mai recentă expoziție* și pe care îl cultivă imperturbabil, nu însă și indiferent la tot ce se întîmplă în sculptura generației sale. Este un raport care face posibilă (și în fond suportabilă) pentru artist și explicabilă pentru noi orice metamorfoză stilistică, de atîtea ori deconcertantă în atelierul contemporan. Căci, mai prețioasă decît o coerență formală – confundată cu acele repetiții sterile ale crizei de inspirație – este continuitatea și vibrația unei atitudini. Presupusă fiind – cum și este – diligența, uneori excelența artizanală cu care sculptorul tratează fibra lemnului sau modelează lutul – transpus în bronz decelăm în temeiul poeticii sale amintirea unui „afront" și – dacă termenul nu e prea aspru – al unui „atentat" comis la adresa integrității „ovoidului" brâncușian. Oul, monadă a universului sculpturii lui Brâncuși, avea să fie obiectul unei vaste contestații a sculpturii europene în general. Dacă există desigur și alte determinări ale peisajului sculptoric românesc și european postmodern, există însă, oricît de inefabil, adevărul, că tot ce a urmat lui Brâncuși nu e decît o neîntreruptă suspiciune la adresa ovoidului pantomorf.

Am mai crezut și în urmă cu cinci ani că sculpturile lui Marianov menajează sensul formei afirmative descifrate și formulate pe dinăuntrul ei, infirmindu-i plenitudinea potențială în favoarea etalării pîrghiilor și tensiunilor ei interioare. Sculptorul formula atunci un mesaj global al resorturilor ei. Expresii ale cauzalității formale, sculpturile sale numeau apetența artistului pentru morfologia și semnificația șarpantelor realului. Sculpturi de mari dimensiuni, sau concepute în proporții monumentale, ele divulgau un complex gulliveric. „Miniaturizarea" propusă în expoziția de acum e aparența îndărătul căreia se păstrează intactă poetica sculptorului. Reverii liliputane – formele în lemn ori bronz, ca și desenele, se instituie în metaforă a propriei sale poetici. Coajă și miez, antinomie ce reface în termeni organici același discurs al privirii formei dinspre interior. Ceea ce însă în jurul anilor '77 se ordona în jurul unei estetici a „construitului" a „arhitecturalului" e acum materializat într-o morfologie a biologicului (embrion, miez de fruct, ori circumvoluțiuni cerebrale). Sensul care plutește holografic în galerie e unul al descătușării și, șarjind, poți spune că Marianov e un sculptor al „eliberării", că discursul său privește povestea eliberării miezului sau a coajei eliberată de acesta. Poveste, nu pentru că s-ar putea incrimina vreo urmă de narativitate, ci, dimpotrivă, o sieși suficiență a specificității, Marianov fiind eminamente sculptor (și acesta mi se pare a fi un elogiu esențial, în ciuda aparenței sale elementare.) Comuniunea miezului cu coaja care e voalul, formă prizonieră misterioasă, inaparentă, – acesta e și raportul artistului cu sculptura. Ea este pentru Bata Marianov un miez așa cum miezul sculpturii trebuie să fie sensul. **„Sculptura in nuce"** – s-ar putea numi acest moment din atelierul lui Marianov. „In nuce" își găsește sculptorul sugestia unei morfologii a organicității; în circumvoluțiunile miezului de nucă se abreviază poate metafora conștiinței de sine a materiei.

Într-o epocă bogată în **cunoștințe,** ceea ce ne mai poate interesa nu e **cuprinderea** lor, ci **apropierea înțelesurilor,** cu forța lor ordonatoare. Esențial mi se pare a spune că Marianov nutrește – în consens cu o mișcare nu prea amplă dar hotăritoare în arta românească – un interes special în a modela forme pornind de la înțelesuri. De la înțelesuri de miez, deci, de la adevărul tragic resimțit că universul e în fond un infinit de coji, iar coaja un infinit de miezuri, un fruct care ne invită la infinite exfolieri în tentativa noastră de a-i repera sîmburele. Și nu e în fond aceasta o metaforă a cunoașterii prin care arta s-a oferit umanității ca instrument subiectiv al unei vaste gnoseologii? Semnul cel mai clar, tradus aici în expresivitatea frustă a formelor – despre neatingerea miezului este gestul ultim de anatomist cu care Marianov secționează în planuri nete miezuri neatinse în fond de nici o exfoliere. Semnul cel mai european în fond – vreau să spun gestul prin care forma e scindată pentru ca apoi sculptorul să o refacă, constatîndu-i inepuizabilitatea. Gest care, în economia volumelor păstrează expresia de calm și uimire pe care o evocă planul teșit al volumului în elipsa „Foca" lui Brâncuși. Imaginile sînt metafore ale puterii noastre de a ne recunoaște în fond limitele în călătoria spre miezul lucrurilor, dar și fascinația ei nesfîrșită, întreținută de speranța întîlnirii cu el.

Coriolan BABEȚI

*** Expoziția personală Bata Marianov – „Coajă și miez", Sculptură – lemn, bronz, desene. Galeria „Pro arte" Lugoj.**

oameni și cărți

Confabulație și realitate

● ȘASE DECENII DE LA MOARTEA ISTORICULUI DR. ION SÎRBU

Dr. Ion Sirbu este autorul lucrărilor: **Mateiu-Vodă Basarab's auswartige Beziehungen,** Leipzig, 1899 și **Istoria lui Mihai Vodă Viteazul,** vol. I – 1904 (premiat de Academia Română) și vol. II – 1907. În locul altor date biografice, cunoscute cititorilor, reamintesc, acum, la împlinirea a șase decenii de la moartea sa, cîteva aprecieri formulate de istorici prestigioși. Ion Sirbu este „un om care depășea provincia în care se născuse, devenind încă de tînăr un factor hotărîtor al științei românești" **(Patria,** Cluj, 23 mai, 1922). Posesorul unei „tehnici capabile de a fixa detaliul material cu o istețime firească și un dar de a răzbate pînă la ultima expresie a preciziunii" (N. Iorga). Omul pentru care „arhivele din Viena nu mai aveau secrete" (Mihnea Gheorghiu). „Medievist de mare erudiție... se situează alături de marii istorici formați în spiritul innoitor, imprimat de școala pozitivistă, care a ridicat cercetarea istorică românească la nivelul istoriografiei europene a vremii..." (Ștefan Ștefănescu). „Se consideră printre cei mai mari istorici români" (I. D. Suciu) ș. a.

N-am să încerc, aici, conturarea unei personalități de asemenea mărime. Remarc însă judecata prof. Șt. Ștefănescu: **„Oprindu-se asupra figurii eroului de la Călugăreni, I. Sirbu oferea bănățenilor... perspectiva împlinirii gîndului de unitate românească".** Într-adevăr, strădania lui I. Sirbu este expresia unei voințe colective, care-și căuta un timp istoric al său. Opera sa are un vădit caracter vaticinar, stabilind pe plan științific legătura pămîntului bănățean cu trupul țării, prefigurat de Mihai Viteazul. **Chipul voievodului a prins** contur nu numai din adevărul cules din arhive, ci și din aspirațiile acestui pămînt românesc, adeseori ignorat de etnopsihologia și etnografia vremii.

Din perspectiva celor șase decenii, aș insista însă asupra unui detaliu biografic care, poate, ar destrăma una din „legendele" (mistificările) întrețesute în jurul morții sale. Aparent, amănuntul pare fără importanță. Recurența lui, însă, în evocările unor biografi și implicațiile de ordin moral, social, cultural, ne determină să-l analizăm sumar, îndepărtind suspiciunile care penduleează incert între confabulație și realitate. A fost intoxicat cu pește? A fost otrăvit de adversarii săi politici sau... istorici? A fost răpus de lingoare?

În luna martie 1922, I. Sirbu se întoarce de la București la Rudăria (azi comuna Eftimie Murgu), obosit, cu ușoară febră, inapetență și tulburări digestive. El însuși crede că s-a intoxicat cu pește la un restaurant. Versiunea este acceptată de cei mai mulți biografi (Cf. Șt. Ștefănescu etc.). Se tratează empiric, după sfatul surorilor sale. (Și înaintașul său, Nicolae Stoica de Hațeg, îmbolnăvindu-se de dezinterie, în timpul unei epidemii ce bîntuise Almăjul (1788), se tratase cu „zăr de oaie", cum însuși ne spune în cronica sa). După cîteva zile, starea lui I. Sîrbu se agravează. După un debut lent, febra crește. Este chemat dr. Hohoi de la Bozovici. Acesta admite posibilitatea intoxicației, dar se gîndește la „tifos abdominal" și-l tratează în consecință cu medicația pe care o avea atunci la îndemînă. Este chemat, de la Caransebeș, și dr. Const. Popasu (care îngrijise la Viena și pe Eminescu). Dr. C. Popasu, fără examen bactereologic, constatînd și sindromul splenomegalic confirmă diagnosticul colegului său: lingoare (febră tifoidă) (Informația o am de la dr. Constantin Popasu. Deci, dacă manifestarea primelor semne de boală coincide cu masa de la restaurantul din capitală (17/30 martie), trebuie să admitem, ținînd seama de perioada de incubație a febrei tifoide, că infectarea istoricului cu bacilul tific s-a produs înainte de plecarea sa la București, unde a stat trei zile. Boala este prea gravă pentru un organism gracil. Lipsa unor medicamente (antibiotice) cu acțiune specifică, îi complică starea. Bolnavul e dífident. Unor cuvinte de uz medical el le atribuie semnificații particulare, exagerate. A crescut între oameni pietroși, dar parcă în alcătuirea sa n-au urcat sevele muntelui. A vorbi de un „tragic existențial" sau despre o spaimă de viață, ar fi absurd. Tot tragicul existenței sale rezultă din treptata și ireversibila alienare de sine, de vocația sa... În ziua de 2 mai 1922, cu ultimul zvîcnet de inimă încetează și durerile, iar în certificatul de deces și în matricola decedaților din Rudăria scrie: cauza morții – „tifos abdominal".

Numai surorile istoricului sînt de altă părere. Ele susțin că fratele lor a fost otrăvit. Suspiciunile lor se opresc, pe rînd, la prieteni și la neprieteni. Rostesc cu disperare nume cunoscute. Versiunea a fost acceptată și de unii biografi ai istoricului. Așa se explică faptul că pe crucea de la mormîntul istoricului, din ograda bisericii, au apărut cuvintele desprinse dintr-un rechizitoriu imaginar, într-un context fără noimă: „Otrăvit..." „a fost otrăvit...".

Monumentul funerar reprezintă un act de pietate și trebuie respectat. De onestitatea celor trei surori ale istoricului nu ne îndoim și prețuim sacrificiul lor pentru tipărirea lucrărilor fratelui lor, cum am arătat în altă parte, dar dacă acestea, acum șase decenii, în năprasnica lor durere, au aflat consolare într-o lamentație de tragedie antică, noi, cei de azi, trebuie să privim lucrurile cu mai mult discernămînt. Pentru respectul omului de știință, pentru rigorismul gîndirii sale, detestînd blasfemia și confabulația, epitaful respectiv ar trebui reconsiderat. Ion Sirbu nu este al familiei, nici al satului. Este al culturii naționale.

Marcu BĂNESCU

ORIZONT PUBLICITATE

C.I.A.T. BRAŞOV
INTREPRINDEREA DE PIESE AUTO SIBIU

În centrul preocupărilor, utilizarea activă a mijloacelor circulante

O condiţie importantă a funcţionării eficiente a oricărei intreprinderi o constituie organizarea judicioasă a aprovizionării tehnico-materială ca element complementar şi inseparabil al procesului de producţie, fiindcă nu se poate concepe o derulare ritmică, neintreruptă a producţiei, creşterea productivităţii muncii şi folosirea integrală a timpului de lucru al maşinilor şi oamenilor, micşorarea costurilor şi, in general, o producţie de calitate, fără asigurarea din timp a unei aprovizionări corespunzătoare.

Această orientare in derularea procesului economic însuşită de colectivul de specialişti ai Întreprinderii de piese auto Sibiu, constituie o pîrghie eficientă pentru perfecţionarea intregii activităţi.

Utilizind cu pricepere şi simţ gospodăresc mijloacele circulante puse la dispoziţie, acest colectiv a reuşit, in bună parte, să armonizeze latura financiară a producţiei, in aşa fel incit problemele prioritare ale activităţii să fie satisfăcute integral şi oportun.

Fireşte că utilizarea activă a mijloacelor circulante a implicat in primul rind accelerarea vitezei de rotaţie a acestora, acţionindu-se in direcţia depistării imobilizărilor materiale.

Pentru a se rezolva acest deziderat major al perfecţionării procesului de aprovizionare s-au supravegheat continuu stocurile de materiale, urmărindu-se o balanţă echilibrată in strinsă corelaţie cu sarcinile de producţie. Acest mod elastic de folosire operativă a fondului de rulment a dat posibilitatea valorificării şi repunerii in circuitul economic naţional a unor importante repere de materiale, temporar excedentare in această unitate.

Ştiindu-se că la nivelul economiei naţionale există repere cu balanţă deficitară, I.P.A. Sibiu propune spre valorificare o parte din imobilizări, identificate recent, după cum urmează:

BARE TRASE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului		Cantitatea	P/U	Valoarea
Ø 6	OL 50	4 510	4,70	21 197
Ø 42	OL 42	1 030	5,54	5706,20
32	OLC 10	2 151	5,75	12 368,25
106	OLC 20	3 024	2,68	8 104,32
18,5	OLC 45	6 138	5,68	34 863,84
16,5	OLC 60	1 461	6,22	9 087,42
19	15 CN 15	2 786	7,09	19752,74
14,5	OLC 35	30 000	5,57	167 100
26	AUT 12	10 483	6,19	64 891,63
23	AUT 12	11 020	5,88	64 797,60
52	AUT 12	74 146	6,52	483 431,92
30	18 MO 10	8 185	8,57	70 145,45
20	50 VC 11	4 738	10,60	50 222,80
36	50 VC 11	10 250	6,47	66 317,50
24	41 MOC 11	3 160	8,75	27 650
14	40 C 10	5 443	9,07	49 374,36
patrat 90	50 VC 11	7 710	4,86	37 470,60
Ø 14	21 MOMC 12	2 110	11,23	23698,67

PROFILE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului		Cantitate	P/U	Valoarea
Ø 32	OL 44-2k	4 800	4,11	19 728
18	OL 44	2 310	4,24	97 941,40
32	OLC 50	1099	3,77	4 143,23
53	21 MOMC 12	2009,80	3,88	7798,02
20	OLC 35	9613,80	3,91	37 589,96
28	13 CN 30	5 879	8,92	52 440,68
30	41 MOC 11	19 788	6,16	121 894,08
la 56 ×25	OLC 45	24 596	5,73	140 935,02
40 ×20	OSL 2	10 275	3,55	36 476,25
36 ×12	OL 37—2k	3781	3,25	12 288,58
60 ×10	OL 42—1k	2530	2,85	7 212,21
60 ×6	OLC 15	15782	3,92	61 867,4
80 ×14	OL 50	21 237	3,72	79 001
patrat 75	W 7147	7 891	10,56	83 328,96
85	W 7035	15 873	4,84	76 825,32
UNP 160	OL 37	10 735	3.43	36 821

ŢEVI CONSTRUCŢII

Dimensiune 1		Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
Ø 16 ×3	OLT 35	423	14,83	6 273
16 ×4	OLT 35	612	12,80	7 834
22 ×2	OLT 35	16 827	13,40	21 942
22 ×3	OLT 45	353	9,78	3 452
35 ×5,5	OLT 45	2 808	7,88	22,127
36 ×4 ×6100	ST 55	2 327	18,86	43 887
38 ×1	ST 35	6 001	17,70	106 218
38 ×1	ST 35	6 002	10,57	63 441
40 ×6 ×2050	ST 55	2 802	12,80	35 865
40 ×6	OLT 35	9 152	6,44	58 938
42 ×5	OLT 65	759	7,62	5 783
42 ×5	OLT 45	2 500	6,88	17 200
42 ×7	ST 55	2 426	16,28	39 496
45 ×1,5	ST 35	4773	19,92	95 079
50 ×9	OLT 45	1 437	8,84	12 703
51 ×12	OLT 35	5 668	7,39	41 887
52 ×7	ST 35	4 320	9,03	39 010
53 ×2,5	OLT 35	20 000	10,34	206 800
63,5 ×11	OLT 35	2 554	5,41	13 818
63,5 ×12	OLT 45	5 111	5,11	26 118
63,5 ×14	OLT 35	3 211	4,97	15 959
69 ×1,5	ST 35	2 111	16,35	34 515
69 ×1,5	ST 35	1 792	16,00	28 672
75,6 ×2,5	OLT 35	1 136	8,13	9 236
75,6 ×2,5	OLT 35	1 136	8,13	9 236
70 ×3,5	OLT 35	1 800	12,50	22 500
83 ×12	OLT 45	1 330	4,82	6 411
83 ×16	OLT 45	1 300	4,97	6 461
83 ×16	40C10	370	8,04	2 975
89 ×12	OLT 45	814	5,17	4 209
89 ×12	OLT 65	7 539	5,44	41 013
89 ×12	OLT 35	2 455	5,14	12 619
90 ×2	OLT 35	906	8,99	8 145
95 ×12	OLT 65	1 244	5,60	6 967
95 ×12	OLT 45	2 245	4.78	10 732
int. 25,3 ×1,22 ST 35 (27, 74 ×1,22 ST 35)		18 944	24,31	460 529
int. 25,3 ×1,22 ST 35 (27,74 ×1,22 ST 35)		12 287	20,90	256 799

BANDA LAMINATA LA RECE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului		Cantitate	P/U	Valoarea
20 ×1,5	AV1/2T MT	2 560	4,95	12 672

MATERIALE NEFEROASE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului		Cantitate	P/U	Valoare
Dural Ø 47	D 16 T	2 504,49	26,68	66 817,39
Anticorodal	Ø 46	1 300	26,67	34 671,00

RULMENŢI

Denumirea, dimensiunea şi calitatea materialului 1	Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
Rulment rad. bile 6008 Z.	12	19,80	237,60
Rulment rad. bile 6013 ZZ	60	34,80	2 088
Rulment rad. bile 6021	14	101,40	1 419,60
Rulment rad. bile 6218 ZZ	50	105	5 250
Rulment rad. bile 6221	16	187,20	2 995,20
Rulment rad. bile 6222 P.6	10	217,10	2 171
Rulment rad. bile 6318	11	167	1 837
Rulment rad. bile 6319	2	192	384
Rulment rad. bile 6319 M.A.	12	663	7 956
Rulment rad. bile 6328	3	660	1 980
Rulment rad. bile cil. N.J. 206 E	27	53	1 431
Rulment rad. bile N. 211 N.A.	5	64	320
Rulment rad. bile N.J. 218 N.A.	3	142,50	427,50
Rulment rad. bile 310 N. U.	11	92,95	1 022,45
Rulment rad. bile N.U. 219	27	140	3 780
Rulment rad. bile N.J. 305 E	17	53,04	901,68
Rulment rad. bile N.U. 2206	71	40	2 840
Rulment rad. bile N.J. 2209	20	36	720
Rulment rad. bile N.J. 2304	35	34	1 190
Rulment rad. bile N.J. 234 MANA	14	892	12 488
Rulment rad. bile N.J. 304	22	35	770
Rulment rad. bile N.J. 317	6	193	1158
Rulment rad. bile N.J. 2210 NA	8	68,80	550,40
Rulment rad. bile NUP. 2311 NA	10	125	1 250
Rulment rad. bile NUN. 4928 KM	9	256	2 304
Rulment rad. bile NN. 3012 KP. 41	10	332,29	3 322,90
Rulment cu ace RNA 4913	33	49,32	1 627,56
Rulment cu ace RNA 4917	12	67	804
Rulm. rad. ax. bile 7203 SP.4	33	112,93	3 726,69
Rulm. rad. ax. bile 7316 MBP	2	1793	3 586
Rulm. rad. ax. bile 3215	24	180	4 320
Rulm. rad. ax. role con 30224 AP.5	5	670	3 350
Rulm. rad. ax. role con. 32219	18	155	2 790
Rulm. rad. ax. bile 32314	11	160	1 760
Rulm. rad. ax. bile 32326	13	1 035	13 455
Rulm. rad. ax. bile 32328	11	1 240	13 640
Rulment rad. ax. OSC bile 1215	11	62	682
Rulm. rad. ax. OSC bile 2206 K	39	47,19	1 840,41
Rulm. rad. ax role butoi 21309	10	83,20	832
Rulm. rad. ax. role butoi 21318	11	312,60	3 438,60
Rulm. rad. ax. bile 21318	10	62,40	624
Rulm. rad. ax. bile 51236 M	25	550	13 750
Rulm. rad. ax. bile 51236 MP.6	11	715	7 865
Rulm. rad. ax. bile 51312	28	119,60	3 348,80
Rulm. rad. ax. bile 51411	15	140	2 100
Rulm. rad. ax. bile 52315	12	145	1 716
Rulm. rad. ax. role con 7815	45	120	5 400
Rulm. rad. cu role 23032	4	610	2 440
Rulm. rad. 74550/74850 B.CL.D	2	2 040	4 080
Rulm. TAT-192716-NK 19/16	12	9	108
Rulm. SKZ.120 ×165	4	300,50	1 202
Rulm. ax. 25-5 e.1.	30	148	4 440
Total	3 489		183 624,89

U/M = buc

Denumirea, dimensiunea şi calitatea materialului	Cantitate	P/U	Valoarea
CURELE TRAPEZOIDALE			
875 ×10 ×6	96	4,15	398,40
2400 ×10 ×6	40	12,60	504
2450 ×10 ×6	40	12,86	514,40
2500 ×10 ×6	14	10,85	152,18
2550 ×10 ×6	27	8,41	227,0
2600 ×10 ×6	20	8,58	171,60
2650 ×10 ×6	31	8,74	270,94
2700 +10 ×6	52	8,91	462,32
2800 ×10 ×6	78	9,24	720,72
2900 ×10 ×6	50	9,57	478,50
2950 ×10 ×6	52	9,74	506,48
1400 ×10 ×8	16	20,50	328
1197 ×13 ×8	177	9,50	1 681,50
450 ×13 ×8	60	53,55	3 213
1330 ×13 ×10	20	14,65	293
1040 ×17 ×11	20	11,35	227
1103 ×17 ×11	10	12,20	122
5000 ×17 ×11	12	54	643
5300 ×17 ×11	108	54,59	5 895,72
5600 ×17 ×11	10	59,36	593,60
6000 ×17 ×11	127	59,40	7 543,80
1400 ×22 ×14	171	22,13	3 784,23
1500 ×22 ×14	20	23,70	474
2140 ×22 ×14	14	38,50	539
2200 ×12 ×14	10	39,60	396
3750 ×22 ×14	30	68,88	2 066,40
4500 ×22 ×14	51	83,45	4 255,5
6000 ×22 ×14	14	111,30	1 558,0
6700 ×22 ×14	60	124,20	7 452
1310 ×25 ×16	150	32,95	4 942,50
2333 ×52 ×12	12	160,15	1 921,80
2400 ×52 ×12	14	164,76	2 306,60
1940 ×70 ×12	7	44,62	312,34
1550 ×10 ×8	20	21,50	430

ORIZONT PUBLICITATE

U/M = buc

Denumirea, dimensiunea şi calitatea materialului 1		Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
PIETRE POLIZOR				
250 ×15 ×40	L.45 L.C.	7	45,32	371,24
250 ×25 ×100	N.16 L.C.	13	42,87	557,31
350 ×16 ×160	K. 400 L.C.	10	128.62	1 286,20
350 ×30 ×100	K. 60 M L.C.	39	189.10	7 377,24
350 ×40 ×40	M. 25 En L.C	76	159.91	12 153,16
350 ×40 ×100	K. 60 En L.C	42	138,50	5 817
350 ×40 ×100	M.60 En L.C	4	262.29	1 049.16
350 ×50 ×100	K.60 En L.C	20	152	3 040
350 ×40 ×160	K.80 En L.C	14	158,02	2 212,28
350 ×50 ×127	K.25 E L.C	15	233.97	3 507,55
400 ×10 ×203	JK.180 En L.C	19	91.26	1 733,94
400 ×16 ×203	K.16 En L.C	24	575.75	13 818
400 ×20 ×203	K.80 En L.C	5	105.35	526,75
400 ×35 ×127	M.40 En L.C	13	220,50	2 866.50
400 ×40 ×40	M.40 En L.C	22	138,42	3 045.2
400 ×60 ×203	Q.40 E L.C	10	217,00	2 170
400 ×60 ×203	M.40 En L.C	90	286.65	25 798,50
400 ×63 ×203	M.60 En L.C	7	170,87	1 196,09
500 ×50 ×127	M.25 En L.C	91	249,90	22 740,90
610 ×15 ×305	M.60 En L.C	4	202.12	808.48
610 ×20 ×305	N.60 En L.C.	10	165	1 650
1100 ×40 ×305	MN.80 En L.C	3	1089,72	3 269,16
350 ×40 ×127	K.25 En L.C	13	123,72	1 608,36
350 ×80 ×165	M.40 En L.C	407	216.82	88 245,74

BURGHIE SPIRALE, FREZE

Denumirea, dimensiunea calitatea materialului	STAS 2	Cantitate 3	P/U 4	Valoare 5
BURGHIE SPIRALE				
Ø10	573-67	100	22,40	2240
10,1	573-67	30	47,10	1413
10,4	573-67	20	47.78	955.60
11,5	573-67	10	51	510
11,9	573-67	8	68,15	545,20
12	573-67	30	32,60	978
13	573-67	50	67,50	3375
14,5	573-67	20	31,30	626
14,7	573-67	30	74,65	2239,50
16	573-67	20	39,30	786
16,5	573-67	15	95.40	1431
17,5	573-67	15	39,30	589,50
19	573-67	11	112.30	1235,30
20	573-67	30	60	1800
4,4	574-67	30	10,45	313,50
6,4	574-67	18	17,65	317.70
7,7	574-67	30	25,70	771
8,2	574-67	24	24,80	595,20
12,0	574-67	20	40.30	806
12,5	574-67	10	88,90	889
13	574-67	10	88.90	889
14	574-67	10	95.40	954
20	574-67	10	199,90	1999
7,4	575-67	90	20,15	1813,50
9,6	575-67	42	27,30	1146,60
11,3	575-67	40	36	1440
12,3	575-67	30	45	1350
14,8	575-67	40	92,95	3718
15,5	575-67	100	55	5500
16,7	575-67	20	120	2400
17,5	575-67	100	79	7900
19,4	575-67	17	98	1666
20	575-67	60	110	6600
22,5	575-67	100	120	13000
23,5	575-67	51	243,35	12512,85
24,5	575-67	56	182	10192
30,5	575-67	20	262	5240
32,5	575-67	10	290	2900
36,5	575-67	20	375	7500
37,5	575-67	10	410	4100
38	575-67	54	426	23004
39,5	575-67	30	480	14400
43,5	575-67	10	902,10	9020
47	575-67	10	640	6400
47,5	575-67	15	810	12150
49	575-67	40	810	32400
49,5 STG Rom	575-67	30	810	24300
Burghie Ø51,5	575-67	50	810	40500
52	575-67	10	827,32	8273,20
53	575-67	5	930	4650
63	575-67	10	1100	11000
65	575-67	10	1149	11490
Burghie spirale stg.				
1,7	575-67	100	2,25	225
1,8	575-67	55	3	165
2,3	575-67	85	3,50	297,50
4,0	575-67	75	6.55	491,25
4,5	575-67	300	7,40	2220
4,6	575-67	10	8,25	825
4,9	575-67	100	8,40	840
5,2	575-76	100	11,30	1130
5,3	575-67	106	11,50	1219
5,5	575-67	50	12,98	649
6,7	575-67	24	15,40	369,60
6,8	575-67	70	13	910
9,5	575-67	50	25,95	1297,50
13	575-67	5 0	37,80	1890
13,5	575-67	12	72,05	864,60
14	575-67	20	37,90	758
15	575-67	10	75,30	753
17	575-67	20	95.40	1908
18,3	575-67	8		
20	575-67	50	145,40	7270
22	575-67	32	148	4736
Burghie spirale				
Ø 7,8	6727-76	41	51,80	2123,80
14,5	6727-76	100	105	10 500
16	6727-76	50	100	5000
17	6727-76	20	222	4440
Total burghie			lei	363 706,90
FREZE 80 ×10	580-76	20	145	2900
50 ×0,6	1159-76	160	23,90	2390
63 ×0,6	1159-76	78	20,40	1591,20

1	2	3	4	5
Freze circulare				
80 ×4	1159-76	100	96,50	9650
100 ×2	1159-76	200	84	16 800
100 ×3	1159-76	400	92,50	37 000
125 ×4	1159-76	100	160	160 000
160 ×2	1159-76	200	143	28 600
Freze Ø 28	1682-76	30	274	8220
18	1684-76	30	35	1 050
20	1684-76	30	42,20	1 260
80 ×10	2214-76	30	198	5 940
80 ×12	2214-76	20	168	3 360
Freze semiconcave				
R. 8 ×75	3540-76	10	304	3040
R. 20	3540-76	5	870	4 350
Freze unghiulare biconice				
40 ×80	3542-76	10	73	730
40 ×90	3542-76	10	73	730
50 ×55	3542-76	10	89,50	895
50 ×85	3542-76	10	108	1 080
50 ×90	3542-76	11	126	1 386
63 ×70	3542-76	10	157	1 570
63 ×80	3542-76	20	186	3720
63 ×90	3542-76	12	215	2580
63 ×100	3542-76	11	215	2 365
80 ×60	3542-76	9	223	2007
80 ×70	3542-76	15	264	3960
80 ×85	3542-76	7	257	2499
80 ×90	3542-76	21	357	7 497
Freze semirotunde concave				
R.3	3545-80	8	107	856
R.5	3545-80	8	139	1112
R.6	3545-80	10	196	1 960
Freze semirotunde				
R.2	3546-80	20	76	1 520
R.2,5	3546-80	30	76	2280
R.3	3546-80	30	83	2490
R.4	3546-80	30	93	2790
R. 5	3546-80	30	100	3000
R.6	354 6-80	30	172	5190
R.8	3546-80	10	173	1730
R.10	3546-86	20	347	6 940
R.12	3546-80	10	432	4 320
R.16	3546-80	20	720	14 400
R.20	3546-80	11	1020	11 220

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului	Grupa de caracter. 2	STAS 3	U/M 4	Cantit. 5	P/U 6	Valoare 7
ŞURUBURI						
M.10 ×40	gr.5.8.	4272	buc.	47 934	0,39	18 694,26
M.12 ×110	gr.8.8.	4272	buc.	97 611	0,98	95 958,78
M.8 ×85	gr.8.8.	4272	buc.	60 000	0,76	45 600
M.8 ×110	gr.5.6.	4272	buc.	128 234	0,56	71 811
Bulon central						
M.14 ×190	—	..	buc.	19 070	6,42	122 429,40
Şurub tije 16 ×1,5 ×30	T. 308—1423—03	079—22311	buc.	20 685	3,60	76 12
şurub tije 16 ×1,25 ×60		308-1423	buc.	7 042	3,88	27 322,90
şurub tije 10 ×1,25 ×60		50-1576	buc.	17 820	3,01	53 638,20
PIULIŢE						
M.6 patrată cu filet		4042(4073)	buc.	9 000	0,09	810
M.36 ×2		4042(4073)	buc.	1 057	10,24	10 823,68
M.10		4042(4073)	buc.	1 298	1,20	1 557,60
M.16 ×1,5		4047	buc.	4 894	1,47	7 194,18
M.8 ×1,25		50-796	buc.	97 857	0,20	19 571.40
ŞPLINTURI						
3,2 ×22		1991	kg.	78,40	11,00	862,40
5 ×63		1991	buc.	80	6,52	521,60
6,3 ×32		1991	kg.	200	7,00	1 400
6,3 ×71		1991	kg.	360	6,47	2 329,20
8 ×63		1991	kg.	23	6,42	147,60
3,5 ×36		1991	kg.	61	10,02	731,50
5 ×36		1991	kg.	205	7,27	1 491,30
5 ×40		1991	kg.	101	7,07	714,00
2 ×22	Total =40 kg. (Bară dir. IAA. SALONTA)					
NITURI						
2 ×12		797	kg.	17,20	17,50	301
2 ×14		797	kg.	136	16,57	2 251,50
10 ×18		797	kg.	26,000	7,82	203 320
10 ×35		797	kg.	256	7,63	1 953,80
10 ×70		797	kg.	25	7,44	186
2 ×6		797	kg.	175	23,31	4032,63
8 ×24		797	kg.	1 008	7,96	8023,60
2,6 ×8,0		inox	kg.	34	87,90	2 991,32
3,4 ×7			kg.	1 150,50	24,34	28 003,17
		Total kgr 29 240,90		lei		258 567,04
TOTAL GENERAL						982 345,64

PLACUŢE DURE U/M = buc

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului 1	Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
A.6 P.10	400	1,65	660
A.6 P.20	1 300	5,20	6 760
A.6 P.40	1 200	3,75	4 500
A.6 K.10	500	1,85	925
A.8 P.10	500	1,90	950
A.8 P.20	1 000	2,10	2100
A.8 P.30	300	2,10	630
A.8 P.40	1 200	8,05	9 660
A.8 K.10	11 500	2,40	27 840
A.10 P.10	600	3,00	1 800
A.10 P.30	1 000	13,00	13 000
B.6 P.10	300	1,60	480
B.6 P.20	300	1,80	540

Important!

Întreprinderile economice din întreaga ţară care nu au asigurată baza materială pentru anul 1982 sînt invitate să consulte ofertele unităţii sibiene.

Valorificarea se va face conform prevederilor Legii 11/1980 iar opţiunile se vor transmite la întreprinderea de piese auto, strada Sevastopol 8 Sibiu.

Relaţii suplimentare se pot obţine la telefon 924/32429.

Emil Georgescu — Vasile Başa

top

DE-A VALMA...

● Compozitorul **Gerd Natschinski** semnează partitura musicalului „Un caz pentru Sherlock .Holmes", a cărui premieră a avut loc recent la opera din Erfurt (R.D.G.). ● **Rita Coolidge** a relansat cu succes „Wishing and Hoping" – piesa se află în topuri – piesă cîntată acum 20 de ani de Dusty Springfield. ● S-a stins din viață **Thelonius Monk,** apreciat pianist și compozitor american de culoare. În 1971, el a concertat și la București („...stil melodic și ritmic de improvizație foarte original, straniu, în care vădește discontinuități și efecte de surpriză, uneori chiar umor" – M. Berindei). ● Ce mai vedem în „Le Point"? Pe cîntărețul **Jacques Dutronc** făcînd reclamă mașinilor Citroën. Și noi care credeam că... „La musique avant tout choses..." ● Grupul olandez de studio **„Stars Sound",** în actualitate cu un potpuriu à la Stevie Wonder. ● Și tot **Stevie Wonder** (în persoană), alături de **Paul Mc Cartney,** prezent în topuri cu „Ebony and Ivory, disc Columbia, produs de veteranul George Martin cel care a jucat un rol important în lansarea Beatlesilor... ● Din ce în ce mai multe piese rock prin clasamente: „Deep In the Heart Of Texas" (Dave Edmunds); „Give Me Bàck My Heart" („Dollar"). ● În reluare, pe ecranele pariziene, filmul lui Truffaut „Tirez sur le pianiste", avîndu-l pe **Aznavour** în rolul principal. ● Formația californiană **„Poco"** în mare formă pe ultimul LP „Cow-Boys and Englishmen" – rock cu accente country. ● Un disc antologic deja epuizat: **„Tommy Dorsey and His Orchestra, with Frank Sinatra"** („the greatest singer in the world"). El cuprinde piese de succes începînd din 1940 și pînă în prezent. ● **Angela Similea (în foto),** o prezență agreabilă în emisiunea TV „Meridianele cîntecului".

Petru UMANSCHI

evrika!

- Poetul de „duzină" crede că în lume doar 11 mai sînt ca el.
- Și dintr-o ruină poate fi încropit un car alegoric.
- Decît o „logică de fier", mai bine o logică de aur.
- Prea mult se vorbește despre supraom, și prea puțin despre... supraomenie.
- Fii cinstit și-n fața Infernului și porțile lui nu ți se vor deschide niciodată.
- Stăpînul care ține cîini de rasă are, de obicei, și el, un os de ros.
- Avem soarta pe care o merităm, doar atunci cînd aceasta nu ne e plac.
- Nimeni nu dorește ca soarele să răsară la miez de noapte, oricît de iubiți ar fi zorii.
- Dacă ai cap, nu te îmbolnăvești de insolație.
- Să-i audă Decebal pe atîția lăudîndu-se că „vînd Dacia"...
- Nu întotdeauna viziunea clară e una și aceeași cu clarviziunea.
- Pentru că „norocul e orb", mulți se grăbesc să-l treacă strada.

Ion VELICAN

corespondența

Marcela Mariana Milcu: Poeziile dv. dovedesc talent, dar, deocamdată, nu putem reține niciuna spre publicare, dat fiind modul în care vă exprimați sentimentele (durerea inimii, lipsa de comunicare sufletească), folosind expresii dure (care, ciudat, scapără doar în sine), și unele simboluri (îndeosebi cel al îngerului), cam desuete, specifice unei anumite poezii din perioada interbelică. Interesant că în privința versificației, utilizați atît rime rare, remarcabile, cît și rime facile, mai cu seamă, verb cu verb, la același timp. Pînă la primirea altor poezii, încredințăm tiparului strofa: „Tai această spirală și fac din ea un cerc / Se răsucește cercul și se preschimbă-n sferă / Rotindu-mănăuntru, norocul iar mi-l cerc / Și ca-n orbită, ochiul se-mplîntă. Și disperă". **Doru Voit:** Cu mult mai bine decît data trecută. În continuare se impune un studiu temeinic al poeziei valoroase și al gramaticii. Nu ne vom putea înțelege nicidecum pînă cînd nu vă veți însuși regulile de ortografie (acum aveți cîteva greșeli elementare: „constelați", „poezi"). Pentru început nu sînt rele versurile: „Rup din ramuri de tei / Făcînd punte anotimpurilor". **Cristian Greșanu:** Versuri surprinzătoare prin vitalitatea limbajului; primejdia constă în supralicitarea „stilului oral", care duce la verbiozitate, în manieră ironică (oare deliberată sau involuntară?). Am reținut poezia **Epitaf** (minus strofa a treia). **Gabriela Desagă:** Poeziilor dv. ca „să treacă pragul publicării" le mai trebuie încă o bună doză de transfigurare artistică. Dacă în privința conținutului (care la dv. cuprinde idei generoase) se pot da unele sfaturi, în ce privește realizarea estetică a unei poezii, e mai greu să dai îndrumări în cadrul unei rubrici de corespondență. În primul rînd, totul depinde de talentul autorului, de puterea lui de a sensibiliza ideile în imagine artistică. Așteptăm vești noi, dar fără grabă. **Doru Andraș-Vărnicean:** Mult prea numeroase trimiteri mitologice; inspirația livrescă se răsfrînge în versuri cam seci. Spre bucuria noastră în poezii transpare totuși un zbucium personal și licăresc o seamă de imagini originale. Mai trimiteți. **Vasile Boariu:** Poemul **Visul,** e mult prea lungit cu enunțuri, cu expresii exclamative și interogative, fără valoare literară. Poezia **Priveliște pentru ultimul supraviețuitor,** este un ecou bacovian, actualizat în perspectiva fricii de „atomica soartă". Poate altceva mai concludent.
Cora Codreanu – Scuzați-ne întîrzierea, datorată punerii plicului dv. – din greșeală – într-un dosar cu materiale de alt profil. Multe versuri ne-au făcut o părere bună. Mai trimiteți-ne poezii și cîteva date despre dv., în vederea debutului (poate-n această vară) în revista noastră. **Ion Tăbîrcă** – Din epigramele dv., vă publicăm pe cea dedicată echipei de fotbal „Rapid": **„Că Rapidul e în B / Prea mare necaz nu e / Un lucru pare bizar: Din RAPID să-l faci MĂRFAR?"** Mai trimiteți: **Doru Milin, Ionel Mircu, Elena Mareș.** Versuri neconcludente: **Stela Viriș, Mihai Pribeag, V. Mandriș,**

Aurel TURCUȘ

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 2 mai

8,30 Tinerețea șantierelor. 9,00 De strajă patriei. 9,300 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,05 Album duminical. 18,20 Itinerar elen. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,25 Trăim a vîrstei noastre primăvară. Program dedicat Zilei tineretului. 20,30 Film: Mijlocaș la deschidere. 22,10 Telejurnal. 22,30 Scene și arii din opereta „Ana Lugojana".

LUNI, 3 mai

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,55 Sub flamuri de partid. 21,10 Cadran mondial. 21,35 Roman foileton: La Barraca. 22,20 Telejurnal. 22,30 Studioul muzical.

MARȚI, 4 mai

11,05 Telescoală. 11,25 La Barraca (rel.). 12,10 Cadran mondial. 12,45 Muzică instrumentală. 16,05 Viața școlii. 16,25 Muzică ușoară. 17,25 Reportaj de scriitor. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,45 Ancheta TV. 21,05 Teatru TV. 22,30 Telejurnal. 22,40 Din albumul celor mai frumoase melodii populare.

MIERCURI, 5 mai

16,05 Tragerea pronoexpres. 16,40 Telesport. 17,00 Șah. 17,15 Muzică ușoară. 17,35 Karl Marx – 164 de ani de la naștere. 20,00 Telejurnal. 20,50 Dragoste supremă, România. 21,25 Telecinemateca: E întotdeauna vreme frumoasă (american). 22,45 Telejurnal.

JOI, 6 mai

11,05 Drum de glorii. 9 mai 1877 – 9 mai 1945. 11,25 Desene animate. 11,50 Film: Lumini și umbre. 16,05 Seara televiziunii cehoslovace. 17,10 Viața culturală. 20,00 Telejurnal. 20,45 Studioul tineretului. 21,45 Memoria documentelor. 22,15 Telejurnal. 22,30 Seara televiziunii cehoslovace.

VINERI, 7 mai

15,05 Telescoală. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 20,00 Telejurnal. 20,40 Film: Labirintul. 22,15 Telejurnal. 22,35 Cîntecul și poezia care ne-au însoțit istoria.

SÎMBĂTĂ, 8 mai

10,00 Din marea carte a patriei – 8 mai 1921. 11,05 Teatru TV. 13,30 La sfîrșit de săptămînă. 19,00 Telejurnal. 20,50 Film: Lumini și umbre. 21,45 Telejurnal. Sport. 22,00 Muzica e viața mea.

ZÎMBETE DE DUMINICĂ

AUTOGRAF

– Cum a fost lansarea volumului tău de versuri?

– Foarte reușită. Am dat aproape o mie de autografe.

– Ce tiraj ai avut?

– Șapte sute...

BASME

– De opt ani îmi face Nelu curte. Ne înțelegem de minune. E atît de tandru, de drăguț, respectos... Nu pricep de ce nu mă cere de nevastă?!?

– O fi și inteligent, dragă...

COMPLIMENT

– Vai, tu, ce perucă reușită ai?

– Nu e perucă. E părul meu.

– Mă miram să fi luat o perucă așa de oribilă...

DELTA

– Nu vrei să ne povestești o pățanie adevărată?

– Bine, am să vă istorisesc cum m-am rătăcit în Deltă și cum am supraviețuit, timp de șapte zile, fără... apă!

EMOȚII

– Văd că ai emoții? Ce s-a întîmplat?

– Eu zic să ne grăbim.

– Nu pricep. De ce te grăbești să mergi în vizită la soră-ta?

– Așa, nu cumva să vină ea la noi...

IDEAL

– Dragul meu, știi ce ar fi ideal?

– Ce?

– Să mîncăm azi în oraș.

– Îți mulțumesc, draga mea. Bine că te mai gîndești, din cînd în cînd, și la mine...

KILOGRAMUL

– Tăticule, m-a trimis mama să cumpăr o sticlă de vin, dar, nu știu cum să cer; o sticlă cu vin sau un litru de vin? Cum e mai bine?

– Două kilograme de vin...

PREVĂZĂTOR

– De ce ai dezlegat cîinele, dragă?

– Poate vin Georgeștii la noi...

ARTISTUL

– Tot mai vinzi tablouri?

– Tot...

– Pe ultimul Rembrandt, copia fidelă, cît ai luat?

– Doi ani...

DACTILOGRAFA

– Tovarășa dactilografă, lucrarea e plină de greșeli de ortografie.

– Am copiat manuscrisul...

– Și n-ai văzut că era scris de mine?

MODESTIE

– Soțul tău e tot așa de sobru?

– Nu, l-au retrogradat...

Emil ȘAIN

serial

JURNALUL UNUI „CULTURIST" (XVIII)

În lucrarea sa „Cultul sănătății", Ion Safta citează din scriitorul grec Lucian, care ne povestește de mirarea care-l apucă pe un călător scit la vederea c ceea ce se întîmplă în gimnaziile ateniene. Acesta se adresează chiar înțeleptului Solon, cu următoarele cuvinte: „De ce oare, Soloane, tinerii voștri fac astfel; pe unii îi văd cuprinzîndu-se în brațe, își pun piedică unul altuia, iar pe alții cum se string, se sucesc și în sfîrșit se trîntesc și se rostogolesc în noroi ca purceii? Mai întîi i-am văzut cu ochii mei dezbrăcîndu-se și ungîndu-se cu ulei unii pe alții foarte liniștiți, dar deodată nu știu ce au pățit repezindu-se unii asupra altora și ca berbecii s-au ciocnit în capete. Și iată că unul îl înhață pe rivalul său de picioare, îl culcă la pămînt, se pune pe dînsul ca să-l oprească de-a se scula de jos, îl tăvălește prin noroi, îi strînge pîntecele cu genunchii, îi pune cotul pe gîtlej și, p-aci, p-aci l-ar fi sugrumat, dacă nenorocitul punîndu-i mîna pe umăr nu l-ar fi rugat fierbinte să nu-l înăbușească cu totul. Dar, deoarece uleiul cu care s-au frecat nu-i oprește de a se mînji și văzînd, din contra, cum acea unsoare se umple de glod și de sudoare, zău mie îmi vine tare să rîd, mai ales cînd se strecoară ca țipari printre mîini...

Desigur, o asemenea vînzoleală caraghioasă, al cărei sens nu-l poți pricepe, poate părea oricui o sminteală, numai că răspunsul lui Solon la mirarea scitului e cît se poate de lămuritor: „Tinerii noștri dogoriți și pîrliți de arșița soarelui au o înfățișare bărbătească și plină de viață, care ne dovedește focul și arșița dintr-înșii, daruri ale unei bune sănătăți. Nu vei găsi printre dînșii nici un zbîrcit și slab și iarăși nici unul îngreunat de grăsime. Toți au dreapta măsură a unui trup potrivit. Ce-a fost fără de folos și prisositor în cărnuri, aceea s-a topit în sudoare, iar ceea ce întocmește vîrtoșia și puterea mușchilor, aceea a rămas limpede și fără amestec stricăcios. Precum face vînturătorul cu grîul, așa fac la noi exercițiile gimnastice cu trupul tinerilor, ele lapădă în vînt pleava și neghina și rămîne numai grîul curat și bun de păstrat".

Am dat aceste citate și pentru a-i răspunde, într-un fel, corespondentului nostru Dionisie Murgu din Caransebeș, care ne scrie: „Degeaba vă străduiți să-i faceți pe oamenii zilelor noastre să practice cultura fizică și sportul, pe ei îi preocupă astăzi mașinile și calculatoarele... sportul rămîne doar apanajul sportivilor de meserie". Din păcate, trebuie să-i dăm dreptate și lui D. M.; numai că, în ultimul timp s-a observat și un fenomen îmbucurător, care vine în sprijinul pledoariei noastre: un număr tot mai mare de oameni practică alergările, culturismul și alte forme de sport, tocmai pentru a se desprinde de „teroarea" mașinilor și a calculatoarelor, de a se „naturiza" și pentru a-și salva (poate în ceasul al doisprezecelea) zestrea naturală agonisită de milenii. În privința aceasta avem toate motivele să fim optimiști.

(VA URMA)
Dan NEMESNIC

sport

E VREMEA...

...să ne apucăm temeinic și de fotbal, să tragem clopotele acestui capăt de campionat, lungit de turneele tentante ale „tricolorilor", peste șapte mări și șapte țări, hăt departe-n înghețate zări, unde Kempes și Maradona stau la startul marii întreceri a lumii sportive; Mircea Lucescu, văd, nu ține seamă de signalele false care i se născocesc, acum, în liniștea dintre furtuni, cînd el, singur-singurel, hulit de unii și de alții, șade și cugetă la viitorul de aur al fotbalului românesc; și, dacă înlăuntrul campionatului, nu se vor ivi feți-frumoși cu stea în frunte, nici la nivelul echipei naționale nu vom izbuti mare lucru, ci vom retrăi, cu același regret, isprăvi neizbutite, precum ținem minte că ne-au servit Ștefan Covaci și Valentin Stănescu; zic asta după ce am văzut de două ori în această primăvară cum arată la chip trupa lui Dinu Cornel, situată, cot la cot cu oltenii, în vîrful clasamentului; sincer, mă bucur că lupta de sus nu s-a sfîrșit, pentru că – deși Oblemenco nu-i el omul în stare să țină mînjii – Universitatea din Bănie e și la ora asta cu cîțiva kilometri în fața celorlalte combatante; „Poli", cu Dumitru redivivus, bucurîndu-l, așadar, și pe Ioan Chirilă, a săltat de la minus 4, la minus 2, ceea ce, drept să zicem, e o bucurie pe umerii cam zdruncinați ai lui Cici Manolache, criticat și de subsemnatul pentru oarece idei prăpăstioase.

Altfel, așteptăm încă primăvara, că prea ne udă și ne reumă.

Teodor Bulza

prezenţe româneşti

O antologie originală de poveşti româneşti în limba germană

În seria „Publicaţii ale Societăţii europene de studiere a basmului" (Veröffentlichungen der Europäischen Märchengesellschaft) a apărut de curind al treilea volum intitulat **Poveşti româneşti din afara graniţelor României.**[1] Autorul volumului şi traducătorul textelor în germană este profesorul Felix Karlinger de la Universitatea din Salzburg, cercetător de prestigiu al literaturii române vechi şi moderne, pe care d-sa o face cunoscută de mai mulţi ani la această universitate. Profesorul Felix Karlinger este, totodată, cel mai autorizat specialist în domeniul folclorului literar şi al cărţilor populare din aria romanităţii. Interesul de predilecţie al autorului s-a îndreptat spre spaţiul culturii noastre populare, căruia i-a consacrat, în colaborare cu Ovidiu Bîrlea, o excelentă traducere în germană de **Basme populare româneşti.**[2] Dealtfel, la iniţiativa şi sub îndrumarea d-sale, **Caietele** Cercului de studiu al limbii şi literaturii române (Arbeitskreis für rumänische Sprache und Literatur), din cadrul Institutului de romanistică al aceleiaşi universităţi, s-a îmbogăţit în ultima vreme prin contribuţii valoroase datorate romaniştilor Dieter Messmer şi Irmgard Lackner.

De data aceasta, profesorul Karlinger publică în traducere 20 de poveşti româneşti, culese de pe un teritoriu geografic întins, situat dincolo de hotarele actuale ale României, mai exact spus, din ... Caucaz pînă în Banatul iugoslav, în Macedonia, Grecia, Albania şi Istria. Antologia este precedată de un sintetic **Vorwort,** o adevărată cercetare comparativă a motivelor comune şi a influenţelor exercitate de tradiţiile şi miturile altor culturi populare sau de unele elemente livreşti asupra specificului basmelor româneşti. Lucrarea se încheie cu **Note şi izvoare** (Anmerkungen und Quellennachweis) şi cu o Bibliografie (Literatur) cuprinzînd titluri româneşti şi străine.

Nu vom insista asupra materialului folcloric propriu-zis al culegerii, despre care specialiştii se vor opri, sîntem siguri, cu un interes legitim. Ne vom limita, în cele ce urmează, să semnalăm cîteva fapte desprinse, în mare măsură, din partea introductivă a lucrării. Autorul ei atrage atenţia că toţi informatorii sînt neştiutori de carte (evident, dintr-o vreme apusă mai de mult), ceea ce asigură poveştilor o mai mare originalitate şi, în acelaşi timp, un farmec aparte. Fiind legate direct de un mod de viaţă arhaic, pastoral, al cărui reflex direct îl păstrează, ele sînt, pe de altă parte, produsul unor comunităţi etnice bilingve şi al unor culturi mixte, datorită condiţiilor istorice în care popoarele respective s-au format şi au convieţuit ori şi-au dus existenţa veacuri de-a rîndul, de pildă, în ultimul caz, în sud-estul european, sub stăpînirea politică a Imperiului otoman, dar şi sub influenţa mai veche a culturii bizantine şi a celei orientale, mai îndepărtate. Profesorul Karlinger atrage însă atenţia (p. 6) că centrul Romaniei orientale – România – a fost despărţită de celelalte teritorii de limbă romanică, fiind înconjurat de vecini neromanici, ceea ce nu a rămas fără ecou asupra producţiilor populare din aceste părţi ale Europei. Important ni se pare amănuntul semnalat de autor (p. 10) că în toate basmele culegerii nu apare termenul **rege,** ci numai acela de **împărat** (din lat. **imperator),** pe care românii l-au păstrat ca singura denumire pentru a desemna autoritatea politică supremă. Faptul acesta probează, adăugăm noi, vechimea acestor creaţii, adică apartenenţa lor la o perioadă istorică a cărei amintire nu s-a şters, chiar dacă, ulterior, în unele poveşti româneşti întîlnim substantivul de origine slavă **crai.** Interesante sînt apoi elementele străine, pătrunse în ţesătura epică a unor basme româneşti, de exemplu motivul oilor albastre, roşii şi albe, într-o poveste din Caucaz; sau transformarea balaurului într-o panteră într-un basm aromânesc, detaliu care trimite spre un model persan, deoarece în Balcani existenţa unui astfel de „personaj" nu se justifică. În sfîrşit, legăturile cu literatura neogreacă nu sînt puţine, îndeosebi cu povestirea în versuri **Erotocritul** a poetului cretan Vicenţiu Cornaro, cunoscută şi la noi în mai multe variante.[3] Elementele orientale sînt rar atestate în poveştile româneşti din Banatul iugoslav, iar în basmele din Istria motivele sînt îndeaproape înrudite cu cele din Europa centrală, fapt explicabil din punct de vedere geografic, istoric şi cultural.

*

Într-o pagină de la sfîrşitul cărţii, citim aceste rînduri ale autorului antologiei:

„A fost odată un rege ... A fost odată un bărbat şi o femeie ... toate basmele încep, fără ocolişuri, **să povestească despre oameni** (subl. aut.). Şi apoi, ni se spune ce li s-a întîmplat acestor oameni, ce lucruri miraculoase au întîlnit în cale, ce au îndurat şi ce au izbutit prin luptă, cum au trebuit să se afirme, înainte ca, în cele din urmă, să-şi găsească salvarea ori să cîştige jumătate din împărăţie. Niciodată nu aflăm în basme despre o anumită, o unică persoană şi despre cursul vieţii ei individuale, ci despre om pur şi simplu, care poate fi înţeleptul sau naivul, voinicul sau un ins oarecare, neînţeles de alţii, eroina sau eroul; toţi aceştia sînt manifestări diferenţiate în care se vorbeşte despre noi. Noi înşine sîntem aceia despre care ne povesteşte basmul".

Frumoasă caracterizare a sensului general uman al basmului, pe care profesorul Felix Karlinger l-a ilustrat prin poveştile româneşti ale celor ce le-au spus şi le mai rostesc poate într-un grai vechi, ca mărturie a unei comunităţi de limbă şi de simţire de demult, păstrată de veacuri pe locuri despărţite de izvorul iniţial.

Ştefan MUNTEANU

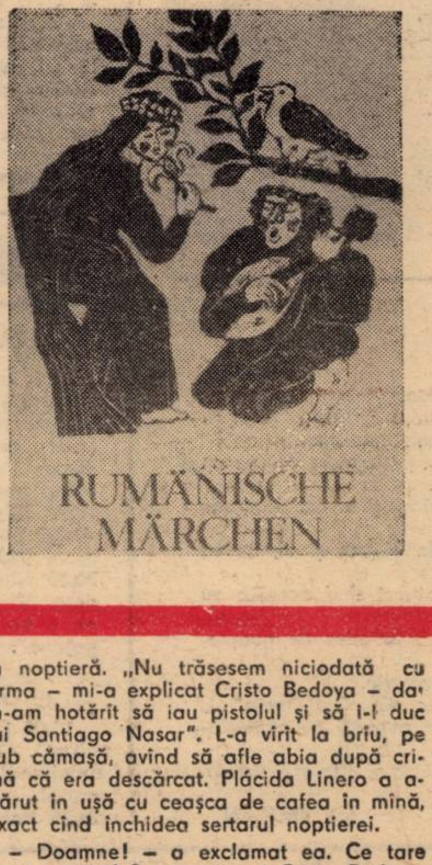

---

[1] **Rumänische Märchen ausserhalb Rumäniens.** Herausgegeben von Felix Karlinger, mit Schabeblättern von Herbert Rosner illustriert, im Erich Röth – Verlag Kassel 1982. Veröffentlichen der Europäischen Märchengesellschaft, Band 3, 128 p.

[2] **Rumänische Volksmärchen,** Eugen Dietrichs Verlag, Düsseldor – Köln, 1969.

[3] Vezi **Cărţile populare în literatura românească,** vol. II, E.P.L., 1963, p. 27–84, şi Anton Pann, **Noul Erotocrit,** în **Anton Pann, Scrieri literare,** vol. I, E.P.L., 1963, p. 171–378.

GABRIEL GARCIA MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORŢI ANUNŢATE

– Acum v-am văzut împreună.

I-a părut imposibil să fi ajuns acasă atît de repede, dar tot a intrat să se intereseze, mai ales că a găsit uşa de la intrarea din faţă fără zăvor şi puţin întredeschisă. A intrat fără a vedea biletul de sub uşă şi a străbătut penumbra din sala mare cît mai atent pentru a nu face zgomot, căci era încă destul de devreme pentru vizite, însă cîinii din spatele casei l-au simţit şi i-au ţinut calea. I-a potolit scuturînd cheile, aşa cum îl învăţase stăpînul şi s-a îndreptat spre bucătărie, însoţit încă de lătratul lor. Pe coridor s-a întîlnit cu Divina Flor care se ducea cu o găleată de apă şi o cîrpă să spele duşumelele din sala mare. Ea l-a asigurat că Santiago Nasar nu se întorsese. Cînd a intrat în bucătărie, Victoria Guzmán tocmai terminase de băgat iepurii în cuptor. L-a înţeles numai văzîndu-l. „Era cu sufletul pe buze", mi-a explicat ea. Cristo Bedoya a întrebat-o dacă Santiago Nasar era în casă, iar ea i-a răspuns, cu o candoare prefăcută, că încă nu ajunsese să se culce în noaptea aceea.

– E un lucru serios şi grav – i-a spus Cristo Bedoya. Îl caută să-l omoare.

Victoriei Guzmán i-a dispărut candoarea.

– Băieţii ăia nu pot omorî pe nimeni – i-a replicat ea.

– Beau în continuu de sîmbătă – a adăugat Cristo Bedoya.

– Tocmai de asta – i-a răspuns ea. N-am văzut beţiv care să-şi mănînce rahatul.

Cristo Bedoya s-a întors în sala mare, unde Divina Flor deschisese ferestrele. „Bineînţeles că nu ploua", mi-a spus Cristo Bedoya. „Abia trecuse de şase şi un soare de aur pătrundea prin ferestre". A întrebat-o din nou pe Divina Flor dacă Santiago Nasar era în casă. De data aceasta, ea n-a mai fost atît de sigură. Am întrebat-o de Plácida Linero şi i-a spus că tocmai îi lăsase cafeaua pe noptieră, dar n-o trezise. Aşa se petreceau lucrurile în fiecare zi: se trezea la şapte, îşi bea cafeaua şi cobora în bucătărie să dea poruncă pentru masa de prînz. Cristo Bedoya s-a uitat la ceas: era 6 şi 46. A urcat la etaj pentru a se convinge că Santiago Nasar nu intrase în casă.

Uşa de la dormitorul lui Santiago Nasar era închisă cu cheia pe dinăutru pentru că acesta ieşise prin camera mamei sale. Cristo Bedoya cunoştea casa ca şi cînd ar fi fost a lui şi atît era de apropiat de întreaga familie, încît a deschis uşa de la dormitorul Plácidei Linero pentru a trece la Santiago Nasar. O rază de soare intra prin lucarnă şi străpungea praful din încăpere ca pe o pulbere de aur. Adormită în hamac, cu mîna ca de mireasă la bărbie, femeia avea o înfăţişare ireală. „Era ca-n basme", mi-a povestit Cristo Bedoya. A contemplat-o cîteva clipe, fascinat de frumuseţea ei şi-au străbătut dormitorul cu grijă, trecînd pe lîngă baie şi pătrunzînd în camera lui Santiago Nasar. Patul era neatins, iar pe scaun se aflau hainele de călărie proaspăt călcate, cu pălăria de călăreţ deasupra lor, iar alături, pe pardoseală, cismele cu pintenii puşi. Pe noptieră ceasul de mînă al lui Santiago Nasar arăta orele 6 şi 58. „Imediat m-am gîndit că ieşise înarmat", mi-a scris Cristo Bedoya. Pistolul se afla însă în sertarul de la noptieră. „Nu trăsesem niciodată cu arma – mi-a explicat Cristo Bedoya – dar m-am hotărît să iau pistolul şi să i-l duc lui Santiago Nasar". L-a vîrît la brîu, pe sub cămaşă, avînd să afle abia după crimă că era descărcat. Plácida Linero a apărut în uşă cu ceaşca de cafea în mînă, exact cînd închidea sertarul noptierei.

– Doamne! – a exclamat ea. Ce tare m-ai speriat! S-a speriat şi Cristo Bedoya. A văzut-o în plină lumină, în capotul pictat cu ciocîrlii aurite şi părul răvăşit şi tot farmecul de mai înainte s-a pulverizat. I-a explicat, puţin fîstîcit, că intrase să-l caute pe Santiago Nasar.

– S-a dus să-l întîmpine pe episcop, l-a lămurit Placida Linero.

– A trecut fără să coboare.

– Îmi închipuiam – i-a spus ea. Asta-i făcut de-o căţea, nu de o femeie.

N-a mai continuat, pentru că şi-a dat seama că Cristo Bedoya nu ştia cum să-şi găsească locul. „Sper să mă fi iertat Dumnezeu – mi-a spus Plácida Linero – dar l-am văzut atît de intimidat, încît am început să cred că intrase să fure". L-a întrebat ce-i cu el. Cristo Bedoya era conştient că se afla într-o situaţie suspectă, dar n-a îndrăznit să-i spună adevărul.

– Nu-i nimic, însă n-am închis un ochi.

A plecat fără o altă explicaţie. „Oricum – mi-a spus el – ea îşi închipuia întotdeauna că e furată". În piaţă s-a întîlnit cu părintele Amador care se întorcea din port cu altarul de la liturghia frustrată, dar n-a crezut că părintele ar fi putut face ceva deosebit pentru sufletul lui Santiago Nasar. S-a îndreptat din nou spre port, cînd şi-a dat seama că îl strigă cineva din magazinul Clotildei Armenta. Pedro Vicario stătea în faţa uşii, palid şi răvăşit, cu cămaşa descheiată şi mînecile suflecate pînă la cot, ţinînd în mîini cuţitul cel mare pe care şi-l făcuse chiar el dintr-o foaie de arc. Atitudinea lui era deosebit de obraznică pentru a putea fi întîmplătoare şi totuşi, n-a fost singura, nici cea mai pe faţă din cîte a încercat în ultimele minute pentru ca să-l împiedice să comită crima.

– Cristobal – a strigat el – spune-i lui Santiago Nasar că-l aşteptăm azi ca să-l omorîm.

Cristo Bedoya i-ar fi făcut favoarea de a-l fi împiedicat. „Dacă eu aş fi ştiut să trag cu pistolul, Santiago Nasar ar fi viu", mi-a spus el. După toate cîte le auzise despre puterea devastatoare a unui glonţ blindat, numai ideia de a apăsa pe trăgaci l-a înfricoşat.

– Te avertizez că e înarmat cu un **magnum** care poate găuri şi un motor – i-a strigat el.

Dar Petro Vicario ştia că nu-i adevărat. „Nu era înarmat niciodată cînd nu avea pe el hainele de călărie", mi-a explicat el. Oricum, însă, cînd se hotărîse să răzbune cinstea surorii sale, se gîndise că s-ar fi putut să aibă pistolul asupra lui.

– Morţii nu trag cu pistolul – i-a răspuns lui Cristo Bedoya.

În aceeaşi clipă, în uşă a apărut şi Pablo Vicario. Era la fel de palid şi mai avea pe el hainele de la nuntă, iar în mînă un cuţit înfăşurat în ziar. „Dacă n-ar fi fost să-l recunosc după asta, nu i-aş fi putut deosebi". Clotilde Armenta şi-a făcut apariţia în spatele lui Pablo Vicario şi-a strigat la Crsito Bedoya, rugîndu-l să se grăbească pentru că în tîrgul ăsta de poponari numai un bărbat ca el mai putea împiedeca o astfel de tragedie.

Tot ceea ce s-a întîmplat după aceea este ceva de domeniu public. Alarmată de strigăte, lumea care se întorcea din port s-a aşezat în piaţă, alegîndu-şi locurile pentru a fi de faţă la săvîrşirea crimei. Cristo Bedoya i-a întrebat pe mulţi dintre cunoscuţi de Santiago Nasar, dar nimeni nu-l văzuse. În uşa de la Clubul Social l-a găsit pe colonelul Lázaro Aponte şi i-a povestit ce se întîmplase în faţa magazinului Clotildei Armenta.

– Nu se poate – i-a zis colonelul Aponte – pentru că eu însumi i-am trimis să se culce.

– I-am văzut cu cuţitele de înjunghiat porcii în mîini – i-a răspuns Cristo Bedoya.

– Nu se poate nici asta – i-a replicat primarul – penrtu că tot eu le-am luat cuţitele înainte de a-l trimite la culcare. Înseamnă că i-ai văzut înaintea mea.

– I-am văzut acum două minute şi jur că fiecare avea cu el un cuţit pentru înjunghiat porcii – a adăugat Cristo Bedoya.

– Drace! – a făcut primarul – înseamnă că şi-au făcut rost de altele!

Traducere de:
Darie NOVACEANU

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 18 (740) 7 MAI 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

PILDĂ ȘI ÎNDEMN

A existat și există în firea poporului nostru bunul obicei de a se întreba: oare, ceea ce fac astăzi, se ridică la înălțimea vremurilor trecute, parcurse cu atîta bărbăție? Și privind patria în lung și în lat, din toate punctele ei cardinale, observînd atîtea și atîtea prefaceri înnoitoare în planul vieții materiale și spirituale, la întrebarea de mai înainte, se poate răspunde, cu certitudine, afirmativ. Pentru că, nu există zonă geografică a țării noastre, județ, chiar localitate care să nu fie propulsată, înscrisă pe traiectoria atît de vizibilă, atît de palpabilă a socialismului victorios. Uniți sub faldurile steagului Partidului Comunist Român, oamenii muncii de la orașe și sate, fără deosebire de naționalitate, muncesc cu rîvnă, se ajută unii pe alții avînd în trecut respectiv în istoria lor, pildă și îndemn. Nu întîmplător marele cărturar român Tudor Vianu spunea: „În desfășurarea revoluției sub ochii noștri, pentru înălțarea condiției poporului. avem nevoie să ne ajutăm nu numai unii pe alții cîți muncim și luptăm în acest moment, dar și prin tot ce ne poate aduce trecutul ca **pildă și îndemn** (subl. n. s. – T. B.) în năzuințele noastre patriotice".

Filele istoriei poporului român sînt pline de dorința lui fierbinte, statornică, de a nu rîvni asupra bunurilor altora, de a trăi în liniște și bună înțelegere cu toate popoarele, vecine, sau îndepărtate. Surprinzînd spiritul pacifist – constructiv al poporului nostru, spirit menifestat constant în derularea istoriei sale, Zaharia Stancu scria că „în decursul existenței neamului românesc n-am rîvnit pămînturi străine. Voevozii noștri în trecut și strămoșii noștri s-au luptat numai pentru menținerea libertății neamului românesc, niciodată pentru a ridica libertățile altor neamuri, niciodată pentru a intra în stăpînirea pămînturilor altor neamuri". Deci, menținerea și apărarea libertății – iată modul de a fi, de a gîndi și de a se manifesta al poporului nostru.

Este lesne de înțeles că războaiele au adus imense pagube omenirii și nu întîmplător marii ctitori ai istoriei și-au îndemnat popoarele cărora le aparțineau să le urască, să nu admită între ele nici ură, nici vrajbă. Acesta este sensul îndemnului adresat truditorilor epocii sale de către Neagoe Basarab: „Iar să nu iubiți răzmirițele și războaie, nici să vă ducă mintea să vă bateți cu dînșii. Măcar de v-ar îndemna cineva și din prietenii noștri spre vrajbă, voi să nu-i ascultați". Un astfel de îndemn reflecta sentimentele, psihologia și morala poporului român, iar transmiterea lui din generație în generație, pînă la cea de azi are darul să ne înnobileze, să fim mîndri de toată istoria milenară a poporului nostru, participînd azi la construirea noilor ei trepte.

Prin urmare, trecutul nostru s-a transformat, a devenit de mult pildă și îndemn. Poporul român și-a făurit o istorie pe măsura simțămintelor sale, a capacității sale creatoare, încrezător în perspectiva sa de ieri, de azi și de mîine. Căci, după cum spunea Liviu Rebreanu în acel splendid și răsunător discurs de la Academia Română intitulat atît de sugestiv: „Laudă țăranului român": „Viața popoarelor liniștite se petrece mai mult în subsolul istoriei. Neamul românesc a fost cel mai liniștit din lume. In trecutul nostru n-avem nici un război de cucerire, ci numai de apărare. Am trăit mai mult în sate, la umbra evenimentelor făcătoare de istorie". Pilda și îndemnul istoriei noastre: libertatea și pacea, independența și colaborarea, toate la un loc pentru progresul popoarelor, pentru viitorul luminos al omenirii. Iată principii promovate de partidul și statul nostru în relațiile internaționale. Să triumfe, deci, nu dreptul forței, ci forța dreptului popoarelor la viață liberă și prosperă.

Traian BUNESCU

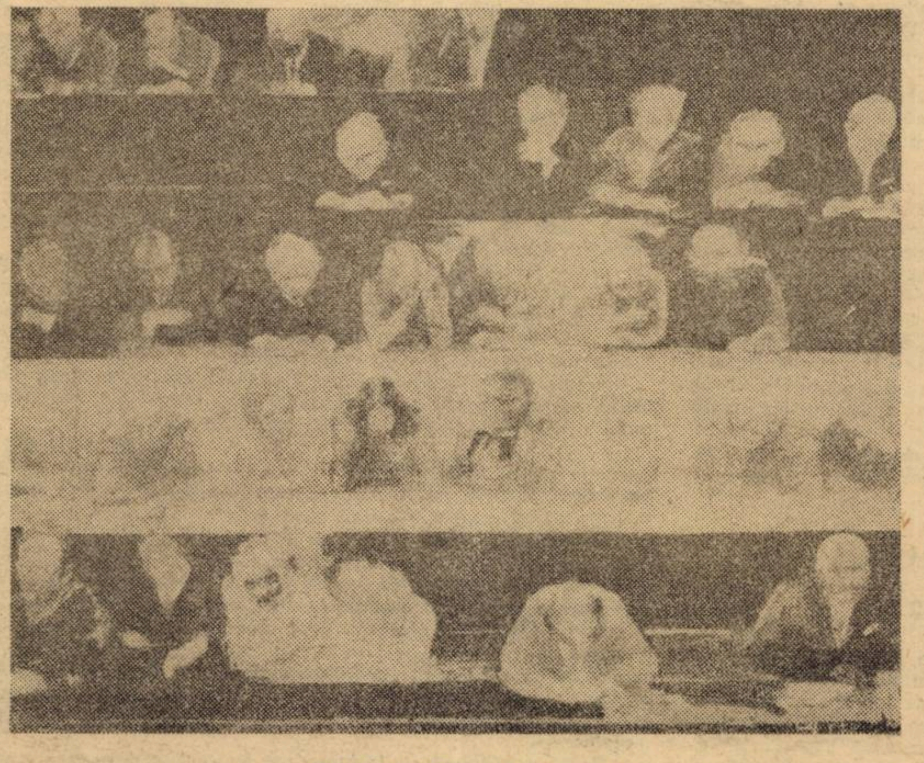

GABRIEL POPA: „Amfiteatrul"

Covoarele de-acasă

Covoare mîndre, dacice, de-acasă,
Cu brazde, trandafiri și curcubeie,
Știut-au mîinile cum să vă țeasă
Din sufletul româncelor, scînteie.

Împodobiți și gîndul și pridvorul,
Cu măiestrite cîmpuri înflorite
Din secolii pitiți în degete-năsprite;
În ele vă e taina frumuseții și izvorul,

Privindu-vă, aud și voci duios cîntînd
Și rîsete-n cascade limpezi, mătăsoase;
Povești cu Feți-Frumoși rosteau lucrînd,
Tinere-atunci, bunicile, istețe și
frumoase.

Din depărtate vremi, ce doruri noi
Prezența voastră blîndă-n mine lasă?
Luminile iubirii nesfîrșite-mi sădiți voi
În inimă, covoare mîndre, dacice,
de-acasă.

Ana LUNGU

oameni și cărți

Merituoase strădanii de afirmare a unității culturii naționale

Intensificarea luptei maselor populare românești la începutul veacului al XX-lea, pentru libertate și unitate națională, s-a oglindit într-o multitudine de ipostaze și forme de manifestare, incluzînd un cîmp larg de probleme, de categorii, pături și clase sociale. Participarea reciprocă a maselor românești, din vechea Românie, ca și a celor din provinciile românești, aflate sub stăpînire străină, la manifestările cultural-științifice, la schimburile de valori spirituale, a cultivat neîncetat în cugetul poporului idealul unității naționale, a conștiinței de sine, a întărit puterea sa de rezistență pentru apărarea limbii, literaturii și artei strămoșești. Perpetuînd și dezvoltînd legăturile de pînă atunci, multitudinea manifestărilor de colaborare a românilor bănățeni cu românii de peste Carpați, la începutul veacului al XX-lea, se înscriu ca tot atîtea momente ale unității spiritualității noastre naționale, ca tot atîtea momente ale procesului obiectiv, legic, de făurire a statului național român unitar.

Legăturile strînse dintre socialiștii de pe ambele versante ale Carpaților, de pildă, materializate necontenit într-o laborioasă corespondență și schimburi de publicații socialiste, în participarea reciprocă a delegațiilor la congrese și conferințele socialiste, în sprijinul important acordat de cercul „România muncitoare" de la București pentru întemeierea bibliotecilor sindicale din Arad, Timișoara, Reșița au constituit temelii trainice ale unității de acțiune muncitorești, peste granițele politice vremelnice și artificiale ce despărțeau poporul român. După cum nici măsurile represive, luate de autoritățile habsburgice, n-au putut fi bariere de netrecut pentru apropierea și colaborarea între organizațiile muncitorești, colaborare ce s-a desfășurat la începutul veacului pe o linie mereu ascendentă.

O vie și neîntreruptă legătură a existat apoi între cărturari, cu profunde implicații culturale, dar mai ales de ordin politic. Publicistul și omul de cultură european, A.C. Popovici, originar din Lugoj, își aduce o contribuție însemnată la editarea gazetei „Liga română", organul săptămînal al Ligii pentru unitatea culturală a tuturor românilor. Colaborează la gazeta „România jună", imprimîndu-i – prin înalta ținută morală și politică a articolelor sale – caracterul unei publicații a demnității și unității naționale. Generalul Moise Groza, veteranul de la 1877, numit comandant al Diviziei a 4-a, a menținut o strînsă legătură cu locuitorii plaiurilor cărășene natale, militînd neîncetat pentru apărarea drepturilor românilor bănățeni și transilvăneni, pentru afirmarea unității spiritualității românești. Semnificativ, vrednicul general va fi ales, la începutul veacului, președinte al Societății patriotice „Cercul românilor de peste Carpați", menită să sprijine lupta pentru desăvîrșirea unității de stat a poporului român.

Pe planul educației și instrucției se distinge, printr-o activitate prodigioasă, pedagogul bănățean Ștefan Velovan, care va sluji învățămîntul românesc din București și Craiova timp de peste 30 de ani. Stabiliți pe teritoriul României, cu poziții mai mult sau mai puțin înalte în ierarhia politico-administrativă, cărturarii bănățeni au fost exponenți ai idealurilor de libertate ai acelora din mijlocul cărora au plecat.

Circulația cărților, revistelor și ziarelor din vechea Românie în Banat a constituit un alt mijloc, aplicat sistematic și organizat, de integrare a bănățenilor în viața spirituală unitar românească. Cercetînd, de pildă, listele de cărți aflate în posesia bibliotecilor poporale din Banat, constatăm frecvența ridicată a lucrărilor semnate de N. Iorga, N. Bălcescu, I.L. Caragiale, Anton Bacalbașa, George Coșbuc, a poeziilor lui Eminescu, Alecsandri etc. Cu toate opreliștile puse de autoritățile austro-ungare, tipăriturile din vechiul regat au pătruns neîntrerupt în lumea românească bănățeană. Nu era însă vorba de o simplă difuzare de carte. În condițiile intensificării politicii de asuprire națională, dusă de cercurile conducătoare din monarhia habsburgică, circulația cărții românești adusă de peste Carpați semnifica manifestarea deschisă a apartenenței românilor bănățeni la cultura națională, constituia o modalitate de rezistență în fața oprimării, de conservare a limbii și spiritualității proprii. Este sugestivă în această privință constatarea învățătorului Iosif Ciorogariu din Chișoda. Opțiunile culturale ale locuitorilor – menționa învățătorul Ciorogariu – erau în totalitate îndreptate spre lirica patriotică și **„narațiunile de istorie națională"**. În aceste lucrări sătenii vedeau, după cum rezultă, dintr-o scrisoare trimisă în 1907 Despărțămîntului Austriei, încurajarea **„morală în lupta împreunată cu atîtea jertfe ce o duce națiunea română pentru susținerea focularului culturei moștenit din moși-strămoși"**.

Pentru a difuza cartea românească în lumea satelor, cărturarii bănățeni recurgeau la cele mai diverse modalități. Ziarul „Tribuna", în numărul 3 din 1901, anunța punerea în vînzare a bibliotecii lui Emilian Micu din Belinț, conținînd un mare număr de lucrări apărute la București, Iași, Craiova. Peste doi ani, Emilian Micu anunță, tot prin „Tribuna", din 14 ianuarie 1903, „desfacerea" bibliotecii sale în sucursale în diferite localități. Lista publicată conține titluri apărute chiar în anii 1901-1902. Nu era deci vorba de o simplă „desfacere" de bibliotecă, ci de o acțiune coordonată de răspîndire a cărților românești în rîndul populației bănățene. Biblioteca din Belinț avea mai degrabă rolul unui depozit, alimentat mereu cu cele mai noi tipărituri apărute în România. Pentru această convingere pledează și conținutul unei scrisori trimise reputatului cărturar V.A. Urechia, în care Emilian Micu arăta și dificultățile ce le întîmpina din partea autorităților, întrucît „coletele ce i-au fost trimise zăbovesc pe la oficiul vamal din Orșova".

Desfășurate cu abnegație, aceste acțiuni au constituit cărămizi trainice la temelia edificiului unității naționale, pe care poporul român și-l făurea cu dăruire și jertfă. Sînt, totodată, mărturii grăitoare ale unor strădanii pilduitoare închinate afirmării culturii românești, în timp, pînă azi.

Ioan MUNTEANU

cronica literară

Florin Bănescu

Portocale pentru vinovați

Ed. Eminescu, 1982

Scriitor ambițios, ca orice bănățean care se respectă, Florin Bănescu își lărgește în continuu (alături de sfera de influență literară) și spațiul de manifestare prozastică. De la debut încoace, fiecare nou volum al său s-a vrut o piatră unghiulară într-o posibilă **sagă bănățeană**, suprafața cărților sale identificîndu-se cu o arie privilegiată în care se ofereau privirii „scene din viața privată" a Banatului montan și împrejurimilor. Cu două excepții: **Semințele dimineții**, prima evadare extra-muros, urmată de o recidivă, în bucla făcută de alte două volume care nu rivneau să pătrundă în topul internațional, mulțumindu-se cu gloria clasamentelor autohtone – tocmai cartea de care ne ocupăm. În primul caz eram transportați pe tărîmurile nordice, pentru a asista la o ciudată istorie ce se întindea pe mai mult de o mie de ani. În cel de-al doilea, dimpotrivă, conflictul se rezolvă (ca-n dramaturgia clasică) într-o singură zi, pe o insulă pierdută în imensitatea oceanului. Acțiunea e asemănătoare cu cele din romanele polițiste ale adolescenței noastre – cu rezerva că trama polițistă e doar un pretext. Un pretext și o posibilitate de rezolvare a enigmei în conformitate cu modalitatea „pertractatorie" a construirii discursului: negarea inocenței personajelor duce la crimă, iar opoziția negării reduce actele criminale la nuditatea lor primă, de atrocități. Un scurt rezumat al romanului va arăta mai bine ceea ce vrea să facă autorul: pe o insulă izolată, condusă de-a lungul vremii de un șir de guvernatori (nu fără noimă numiți Abel, Babel, Cabel etc., pînă la Zabel, pe timpul căruia este plasată acțiunea cărții), un modest contabil, Abe, primește într-o zi un straniu mesaj prin care este desemnat executantul planurilor unei necunoscute „organizații". Investit, peste noapte, cu puterea de a decide cine sînt vinovații care trebuie pedepsiți cu ajutorul unor portocale otrăvite, Abe trece la acțiune. Autorul surprinde cu exactitate procesul transformării personajului dintr-un ins fricos, laș, într-un temut sclav al ordinelor venite din partea necunoscuților de pe „Continent". Prins într-un veritabil carusel al luptei pentru putere, Abe se înconjoară de spectrul crimei, punîndu-și cu promptitudine în aplicare planurile ucigașe. Brusca schimbare la față a personajului (puțin prea brutală pentru ca zdruncinăturile ei să nu se reverbereze și în construcția textului) aproape că nu mai lasă nici o șansă de obiectivare șirului evenimențial: el se va înfășura în jurul personajului așa după cum o acțiune concepută, la urma urmelor, după un plan tradițional, se înfășoară în jurul regulilor clasicizate ale genului. Romanul acesta e însă, într-un fel, și „defectiv": autorul își permite luxul de a nu urma întocmai scenariul **policier**-ului rutinat în colecții de buzunar (nu există, de pildă, ramificarea, stufoșenia evenimentelor din romanele detective-standard), pentru a compensa pe latura analizei psihologice. Ea trece în avanscenă, spre a da seama de inevitabilele alunecări în proză de senzație. Se constituie astfel un text paralel, simbolic, alunecînd la rîndul lui spre versantul metapsihologizant al discursului: acțiunea e parazitată de o construcție coerentă, contrapunctică, în care personajele, alături de autorul lor, jubilează în plăcerea jocului de-a măcelul... Protagonistul se dedublează, pe parcursul narațiunii, de mai multe ori – de la aparența de blîndețe, cu corespondențe în răbufnirile de cruzime și abilitate, pînă la îmbrăcarea mantiei demonismului, ale cărui iradiații sînt iscate de jarul mocnit al hipnotismului puterii.

Florin Bănescu e convingător și în scenele ce se vor meditații asupra dobîndirii (sau pierderii) puterii. El l-a citit cu multă atenție pe Breban, „elitarismul" de paradă al romanelor acestuia răzbate și din ultima carte a autorului arădean. Din această perspectivă, scena „detronării" Guvernatorului de către Abe, într-o partidă de șah căreia nu îi lipsesc nici ironia, nici aciditatea blîndă a unui autor care trage, complice, cu ochiul cînd spre propriile personaje, cînd spre cititor, este foarte bine regizată, scriitorul înlăturînd, prin desele schimbări ale punctului de narare, pericolul (care există!) al dejà-vu-ului.

Am remarcat și plăcerea autorului de a imagina situații-limită, intrînd și ieșind din legile de aur ale construcției detective, cu nonșalanța celui care deține în buzunar secretul perpetuu al dezlegării logice (chiar cu riscul de a dezamăgi cititorul de literatură senzațională) a enigmelor acțiunii.

Excursie de plăcere pe care Florin Bănescu și-o oferă, **Portocale pentru vinovați** e un interludiu între secvențele unui spectacol în care autorul încă mai are multe de spus.

Mircea MIHAIEȘ

Paul Georgescu

Solstițiu tulburat

Ed. Eminescu, 1982

Solstițiu tulburat este cel de-al doilea roman al lui Paul Georgescu, în care Platonești-ul – teritoriu fictiv bîntuit de harpiile intertextualității – revendică statutul de loc-al-totului-posibil. Romanul precedent se încheia cu imaginea apocaliptică a scrumirii Templului Minervei, gest altminteri, ziceam atunci... platonician, el anulînd o existență superfluă (librăria, biblioteca) într-un spațiu suprasaturat de cultură. Prin urmare, era normal – deși, să o spunem, normalitatea ține aici de ambiția neapărată de a stabili conexiuni acolo unde, în ordinea realului, ele lipsesc – ca în noul roman al lui Paul Georgescu acțiunea să se mute altundeva, nu prea departe însă... colea, la o zvîrlitură de băț de Platonești. Locul de desfășurare a „călătoriei-spectacol" este deci un conac (Castel!) situat în bălțile Dunării, izolat între ape tulburi, mlaștini și stufărișuri fără ieșire. Într-un cuvînt, și pe dinafară și pe dinăuntru, un adevărat labirint, loc de pierzanie în „hățișurile memoriei", aflat suficient de aproape de Platonești pentru ca „spiritul" urbei să se insinueze în evghenicoasa atmosferă a clădăraiei și, în același timp, la o rezonabilă distanță întru asigurarea necesarei autonomii întîmplărilor ce se petrec aici. La conac poposește, după un drum cu valențe inițiatice prin stepa Bărăganului, drum săvîrșit cu poșta lui Mialache din Platonești!, studentul în medicină Daniel Nistor, protagonistul romanului. Amănuntul cu poșta lui Mialache este demn de reținut: personajul e un intermediar între două lumi, ultimul popas înainte de Styx-ul ce desparte realul de ficțiune.

„Ce semnifica Platoneștiul? Dar Castelul? Alunecase pe un tărîm confuz și rarefiat unde se juca, lent, un basm. Spectator? Actor? Cînd-unde lua sfîrșit călătoria spectacol?" se întreabă la un moment dat naratorul în numele eroului. Răspunsurile vin de la sine. „Tărîmul confuz și rarefiat" este **spațiul lecturii,** în care ficțiunea devine istorie și istoria (literaturii) ficțiune. Paul Georgescu pune în termeni un truism al istoriei și criticii literare, filiația **Ciocoii vechi și noi** – ciclul **Comăneștenilor – Enigma Otiliei.** Intenția sa nu pare a fi aceea de a face o nouă lectură a cărților cu pricina, ci de a demonstra în planul ficțiunii continuitatea istoriei literaturii pe linia viguroasă a romanului realist românesc. Parabola Castelului – **„Hardughia asta cu nenumărate uși ce nu se'ncuiau și în care oricine poate da buzna peste oricine, oricum și oricînd. Clădăraie grotescă unde fiecare se simte și lipsit de intimitate și singur"** – spulberă mitul existenței operei literare, a scriitorului și a cititorului deopotrivă, ca unicat și pledează în favoarea intertextualității necesare. Este, credem, ideea care trebuie reținută la capătul lecturii acestui roman fascinant prin stranietatea lui.

Conacul Șeitanilor – un Platonești la scară redusă – reunește așadar trei universuri romanești ce au funcționat pînă acum independent. Modificările de scenariu sînt minime. Paul Georgescu a intervenit numai acolo unde invenția era impusă de rigorile propriei ficțiuni. Prizonier în acest spațiu – „căruța dată cu verde" a lui Mialache netrecînd decît arareori pe la Castel – Daniel Nistor trăiește pînă la capăt **basmul** fiind, pe rînd, **martor, rezoner** și, în cele din urmă, **actant** al lui. Și, totuși, nici unul din traseele cărții nu se încheie: Tănase Scatiu nu reușește să se căsătorească cu Tincuța, Otilia nu dă curs intenției de a pleca în călătorie cu Leonida Pascalopol, Dida – fratele Tincuței – un Titi călinescian pidosnic, sfîrșește prin a se sinucide etc., etc. Paul Georgescu întrerupe aceste trasee exact acolo unde era necesar pentru a-și elibera personajul: **„Sunt singur în lume, nimeni nu mă iubește, nu iubesc pe nimeni... Sunt singur, sunt liber, sunt puternic".**

Ceea ce conferă originalitate și vigoare acestui roman insolit este, dincolo de savoarea stilistică-îndeosebi în prima jumătate a cărții –, de construcția abilă și de subtilitatea „punerii în scenă", capacitatea autorului de a (re)crea tipologii. Personajele sale seamănă și nu seamănă cu „originalul", sînt mai umanizate, mai puțin schematice, mai moderne. Semn că „lectura" lui Paul Georgescu s-a săvîrșit paradigmatic. **Solstițiu tulburat** este un roman în care parabola, ironia și parodicul se convertesc într-o modalitate gravă de a reciti istoria literaturii. Și acum... ce-o să mai fie?...

Marian ODANGIU

Cronica măruntă

PRINTRE VEDETELE SĂPTĂMÎNII

● CRITICUL LUNII APRILIE pare a fi Ilie Guțan, comentat pro și contra în „Luceafărul", „Cronica", „Viața studențească". Oameni cu simțul umorului, studenții decupează din scrisul profesorului Guțan această frază: **„ca în toată literatura de specialitate, dragostea nu se va restrînge la sexualitate, pentru că nici scriitorul (Arghezi, n. n.) n-a cultivat-o ca atare, cu excepția acelor împrejurări cînd..."**. ● CONFESIUNI cu ocazia a 150 de ani de la moartea lui Goethe semnează în numărul 3 al revistei „Teatru" Florin Tornea **(„așa am luat eu cel dintîi contact cu Goethe. Fără să-l bănui, fără să fi auzit măcar pomenindu-i-se numele...").** În aceeași revistă, confesiuni mai semnează echipa „Karamazovilor" (Ioana Crăciunescu: **„Nu sîntem altceva decît slujitori, mîndri sau umili, ai celei mai efemere arte, bîjbîim neputincioși în spatele fiecărui cuvînt, ca într-un labirint. Pe măsură ce ne irosim sufletul și forța, ne stingem așa cum lampa ce-și consumă gazul își pierde lumina treptat".** Tovarăși de la teatrul Nottara, măriți cota de curent electric pentru Ioana Crăciunescu, nu-i sabotați metaforele!).

● ARON COTRUȘ ÎN CORESPONDENȚĂ. Numărul 1 din „MANUSCRIPTUM" din 1982 publică un număr de scrisori ale lui Aron Cotruș către Doina Missir. Ele aruncă o lumină nouă asupra ultimilor ani de viață ai marelui poet – asupra dramaticilor ani ai exilului. Se detașează o seamă de mărturisiri: **„(...) Am intrat în literatură cu îndrăzneală de vultur și, încetul cu încetul, mi-am pierdut penele și cu creștetul pleșuv, m-am încăpățînat împotriva furtunilor. Și-n loc să fiu uitat undeva, printre stînci, ca un haiduc rănit de moarte, mi-am îndreptat privirile spre pămînt, unde nu m-au așteptat decît prilejuri de sfîșieri.**

Un țăran ardelean venit mai de mult în America, căruia am crezut de bine să-i trimit o felicitare de sărbători, mi-a răspuns cu cîteva rînduri care m-au impresionat adînc, ca și cînd mi-ar fi venit din adîncurile milenare ale neamului: **„Maiestrului Aron Cotruș și neamului",** îmi scrie el. **Acest țăran-poet, din născare, mă confundă cu neamul, mă socotește una cu el, pînă la plinirea vremurilor. Numai din sufletul unui țăran ardelean se putea desprinde o asemenea intuiție, putea încolți o asemenea viziune".**

● UN EDITORIAL DE TITUS POPOVICI. Citim, cu multă plăcere, în revista „Vînătorul și pescarul sportiv", revistă condusă cu cinste și onoare de marele scenarist, prozator și dramaturg. Intitulat „Despre calitate", editorialul reamintește, dincolo de problemele acute ale pescuitului, stilul bătăios al intervențiilor de altădată: **(...) Mă gîndeam la toate acestea zilele trecute, trecînd prin Consignația și uimit de prețurile ridicate, de ce să n-o spunem? – aproape sfidătoare la care au ajuns 'nstrumentele de pescuit. O mulinetă de o marcă renumită, un ABU Cardinal 155, în jur de 3000, nylonul 150–200 rola, cîrligele Mustand 3–5 lei, vergile telescopice cu mult peste mie. Ca să nu vorbim de comerțul „la liber" care înflorește pe terenul sărăcăcios și nesatisfăcător al produselor de pescuit, pe care industria noastră ni le oferă. Desigur, un „hobby" sau mai pe românește, mai adevărat și mai poetic, o patimă cum e a noastră, impune unele sacrificii. Cînd ele, aceste sacrificii, se fac pe seama țigărilor sau a drojdioarei, nu e nimic; e chiar foarte bine; cînd însă amenință cu dezechilibrul bugetul familial și așa destul de împovărat, începe să nu mai fie. Totuși, fiecare dintre noi, cel puțin o dată, am rupt – cum se zice – de la gura copiilor, nu numai pentru „a ne făli" cu un produs al unora din marile și pe bună dreptate celebrele firme Hardy, ABU, DAM, Shakespeare, Pezon Michel, Daiwa, ci știind că avem asigurată trăinicia mulinetei sau vergii, pe mulți ani înainte"** Ei, cînd vom avea asigurată trăinicia mulinetei...

Anemone POPESCU

carte

Augustin Pop,

CEEA CE FULGERUL AMÎNĂ

Editura Dacia, 1981

Format sub auspiciile spirituale ale „Echinoxului" clujean, tînărul poet Augustin Pop debutează prnitr-un volum unitar în cea mai mare parte (primele trei cicluri din patru), rezultat al unui îndelung și laborios travaliu. Cartea este precedată de o substanțială prefață semnată de Marian Papahagi, redactorul-șef al „Echinoxului", animator și el, alături de Ion Pop, al mișcării literare universitare de la poalele Feleacului. De la început se cuvine remarcat faptul că poemele respiră o voită răceală, fiind sesizabilă o contracarare permanentă a posibilului fior sentimental ce le-ar putea invada. Autorul se dovedește un lucid, la imensul spectacol al lumii, pe care îl prezintă trunchiat și cu o ușoară detașare. Copleșite totodată de mister și teamă, poemele respiră deopotrivă o aură existențială, multe dintre ele părînd un dialog direct cu o posibilă iubită, dar și cu propriul eu.

Fără a fi un titlu de poezie, așa cum se obișnuiește, **Ceea ce fulgerul amînă** este de fapt o metaforă ce poate fi descifrată pe parcurs: crîmpeie de lume, bucăți de univers sînt haotic și cu intermitențe redate, așa cum sînt înregistrate cu ochii, cu prilejul aprinderii și stingerii rapide a fulgerului, care amînă astfel văzului posibilitatea unei contemplări mai îndelungate și amănunțite a celor din jur. Fulgerul ne acordă însă celor care-l așteptăm privilegiul „să ne trezim mai aproape de lucruri" **(O casă fără ziduri).**

Lectura volumului permite depistarea unor simboluri reluate frecvent: sfinxul ca semn al impenetrabilității lumii, dragonul, Inca și zeul ca apariții fantastice sau ezoterice, piramida, ca obsesie a perfecției construcției geometrice, dar și ca imagine a altei lumi, prinse, toate, sub permanenta veghe a ochiului, privirea fiind pentru poet forma ideală de cunoaștere, prin contemplare, a lumii.

Rar ne-a fost dat să întîlnim atîtea metafore pentru ochi-poartă și deopotrivă port spre lumină: „ochii tăi/ chiar două sălcii par a fi" **(Încă un pas),** „Fluturi verzi ochii tăi ți se izbesc de clipe" **(Flux),** Ochiul tău înger de lume" **(Ciocîrlia),** „– și erau aproape lanuri ochii tăi" **(Pescărușii),** „și sălcii care dau mugur ochii tăi" **(Un secol de veghe),** „Vînturi/ pe care înălțăm terase/ ochii tăi" (xxx) „Ca doi bulgări de silex/.../ochii tăi" **(Vă dorim noapte bună).**

Volumul de față constituie un debut interesant, evoluția autorului său meritînd toată atenția.

Mircea M. POP

cenaclu

În cadrul secțiunii de literatură pentru copii a cenaclului nostru, **Carmen Odangiu,** secondată de Marcel Tolcea – autorul unui frumos referat ce s-a vrut la rîndul său o operă literară de sine stătătoare –, a prezentat o „scenă dramatică" pentru copii. Ajutată de maniera originală de prezentare a scenetei – autoarea a venit în cenaclu cu o înregistrare a lucrării sale – ea s-a bucurat de un frumos succes. Referentul califică cele auzite drept „o minunată povestire", iar **Dumitru Toma** consideră că „autoarea e tandru-educativă". Pentru **Stela Mirel,** Carmen Odangiu e o „cititoare la care metafora Alicei în Țara minunilor e pariul cu ea însăși", iar **Sofia Arcan** crede că „primul cîștig al autoarei e cel al limbajului". **Lucian Petrescu** descoperă „o psihodramă a proiecției corporale". **Cornel Ungureanu,** într-o analiză contextuală, vorbește despre „existența eroului de epopee în literatura pentru copii". **Mircea Mihăieș** analizează „vocile interioare", iar **Rodica Bărbat** vede în scenetă „un text cu adevărat scris pentru copii". **N. Țirioi** se referă pe larg la „aspectele teoretice ale psihicului copilului" implicate în scenetă. **Replicile serii:** „Dacă vă interesează vocea, pot să spun altceva" **(Carmen Pădure)** și „Cel mai mult mi-a plăcut scena cu strigăturile" **(Laurențiu Cerneț).** În încheiere a vorbit **Mircea Șerbănescu,** conducătorul ședinței. Săptămîna viitoare va citi **Andreea Gheorghiu.** Referent: **Cornel Ungureanu.**

LOCȚIITOR II

Cenaclul „Ars Poetica", al Bibliotecii județene Timiș, a susținut, la **Întreprinderea de morărit și panificație,** o șezătoare literară dedicată zilei de 1 Mai. Au participat N. Țirioi, Al. Jebeleanu, Ion Stoica, Florica Nubert, Ioan Deatcu, Lidia Lăudan, Tatiana Lungoci.

portrete

MAESTRUL ŞI JOCURILE

1) Intr-un interviu cu Dorin Tudoran (**Nostalgii intacte,** ed. Eminescu, 1982, p. 159) Edgar Papu consideră, dintre generaţiile mai noi, generaţia „lui Labiş" drept cea mai realizată. „Şansa lor, spune profesorul Papu, in afara talentelor indiscutabile, a stat intr-un fenomen de supracompensaţie, cum ii spune Adler. Adică ei n-au avut maeştri, n-au avut cărţi şi pur şi simplu au izbucnit".

Este o observaţie foarte importantă căreia trebuie să-i acordăm atenţia cuvenită. Adică, vrea să spună profesorul, revelaţia absenţei maeştrilor, a profesorilor, a „părinţilor literari" le-a dublat eforturile. Ei devin mari profesionişti printr-o extraordinară capacitate de a crede nu in părinţii lor (absenţi), nu in maeştri lor, foarte des falsificatori de monezi, ci in **vocaţia** lor. Ei cred in destinul lor de scriitor cu un anume fanatism şi, uneori, cu o anume incrincenare, supremaţia talentului lor le asigură – cred ei – statutul de excepţie intre cei consacraţi scrisului.

Fănuş Neagu este unul dintre cei mai de seamă scriitori ai acestei virste ilustre. Atenţia pe care o acordă stilului artist al existenţei eroilor săi, inzestraţi cu o capacitate infinită de a produce in sensul gratuităţii, bucuria cu care conduce şi desfăşoară jocurile, de a instaura, in locul afirmaţiilor grave, ceremoniile feerice ale unor sărbători fără sfirşit il dovedesc un vrednic fiu al acestui timp al literaturii române. Unul dintre exegeţii credincioşi ai lui Fănuş Neagu numea „buimăceala" stare caracteristică a eroilor săi. Ar trebui să nuanţăm afirmaţia, observind că marii săi producători de metafore, impenitenţii săi imaginativi sint dezrădăcinaţi, fiinţe rătăcitoare, căutind un pămint al făgăduinţei. Ei sint incapabili de a rămine, locul – oricare – e primejdios, duhurile rele pindesc. Părinţii necunoscuţi – Necunoscutul care le-a dat naştere – veghează: ca un duh protector dar imprevizibil, ca un blestem sau ca o binecuvintare a celor neştiute. Nu se rămine nicăieri, unde, şi nu se rămine pe teritoriul minat al unei idei: raţiunea trebuie imblinzită, legea trebuie inşelată, logica implacabilă le e duşmană. Legea este duşmană desfăşurării impetuoase a artiştilor săi. Legea ar fi ca părinţii să protejeze, ca maeştrii să existe. Ori aceştia nu sint, eroul e produsul bucuriei şi e dator să-şi trăiască bucuriile: anarhic, „buimac", aşezat in senzualitatea pe care o cultivă cu frenezie, dar şi cu sentimentul de a reface legătura cu o lume pierdută.

2) Intrarea in literatură a lui Fănuş Neagu, la sfirşitul deceniului al cincilea constituie, ea insăşi, un moment sărbătoresc; era vremea in care debutul unui scriitor tinăr reprezenta un moment festiv – un eveniment. **Ningea in Bărăgan** aducea in proza noastră o lume. Anunţa citeva obsesii, citeva personaje. Deschidea drumul unei opere. **Lumea arhaică** destinată a ţine locul **absenţei părinţilor** – lumea arhaică, preocupare a unor mari creatori ai generaţiei, işi anunţă existenţa chiar aci. Unirea dintre Babalete şi Vica se implineşte in spiritul acestei societăţi. Obiceiurile din bătrini se respectă cu stricteţe in povestirile de inceput. Jujăul şi Olelia reiau datini străvechi. Ciinii vor deveni unul dintre leit motivele operei lui Fănuş Neagu. De foarte multe ori, prezenţa sau absenţa, sacrificiul lor „ritual" vor jalona indepărtarea sau reintegrarea in adevărata matcă a Lumii. In frecventele schimbări de direcţie ale personajelor, ciinii vor fi, pe rind, animale fidele, infidele, monstruoase, agresive, intr-o lume care nu mai ştie să-şi găsească locul. Ciinii terorizaţi, ciinii vinaţi vor indica proporţiile unei aberaţii: actul ce ar fi trebuit să fie un ritual – ca in **Ningea in Bărăgan** – devine joc bezmetic. Iar acest **joc** nu mai numeşte o tradiţie ci o debusolare, o rătăcire, o dezordine a lumii. Ciinii-monştri (vezi **Echipa de zgomote**) sint animale aşezate in alt loc al Lumii decit cel firesc. Aşa cum in povestirea de inceput ciinii sint reperul unei sărbători şi al unei tradiţii, in nuvelele, povestirile, romanele, piesele de mai tirziu, ciinii – parte a destinului uman – vor reprezenta aberaţia unui abandon.

A unei pierderi, am putea scrie. Consemnarea unei pierderi. Ca şi caii. Ciinii şi caii sint animalele sacre ale generaţiei 60, generaţie de prozatori „orăşenizaţi" numai cu un oarecare efort.

Unul din subiectele mascate ale literaturii lui Fănuş Neagu este tocmai tragicul efort al recuperării totalităţii. Marile sărbători pe care le inscenează nu au alt scop. In scrierile de inceput, absenţa „protectorilor", intrarea intr-o lume fisurată se traducea chiar prin apariţia fiinţelor orfeline. Prezenţa lor (**Cantonul părăsit**) deconspira un statut de creaţie. Drumul eroilor era sinuos, niciodată presărat cu succese, intotdeauna imprevizibil. Domină nu logica, dreapta măsură, ci **şansa.** Şansa devine subiect in sine, poezia ei – argumentul unor pagini intregi. Oamenii joacă table, biliard, zaruri, aşteaptă şi cultivă momentul favorabil, norocul. Fascinaţia ciştigului intrece bucuria ciştigului (Ion Mohreanu va ceda cu mare uşurinţă banii ciştigaţi datorită şansei). La porţile Levantului, viaţa nu a fost zidită, in decursul istoriei, pe temelii trainice: viaţa şi moartea, norocul şi nenorocul sint privite prin fereastra unui fatalism ingenuu.

Am spune că şansa e mai preţuită, de eroii lui Fănuş, decit victoria, jocul e mai preţuit decit rezultatul lui, risipa, mult mai demnă de stimă decit achiziţia gospodărească. In această lume in care domină inocenţii, exprimaţi prin jocuri (dar şi banchete) in care există iluzia şi realitatea şansei, in această lume colcăitoare, se trişează enorm. Există ierarhii ale trişorilor şi o justificare a procedeelor. Vitalismul prozei lui Fănuş Neagu se descoperă – sau redescoperă – şi aici, in fantasta risipă de imagine, in bolboroseala ameninţător-pamfletară a „cronicarului de carnaval". Inainte de a fi din patria lui Panait Istrati, cu care pe bună dreptate a fost comparat, el este din patria lui Nae Ionescu – oratorul. Inainte de a aparţine tradiţiei lui Sadoveanu, el este, prin scrisul său, apropiat lui Ştefan Bănulescu şi, prin eroii săi, lui D. R. Popescu. Recuperarea teritoriului originar, a spaţiului matrice, devine obiectul unui fascinant demers carnavalesc: act magic intr-o lume in care magia şi-a istovit forţele.

Cornel UNGUREANU

Palia de la Orăştie

memento

Intre textele tipărite in limba română de către Coresi şi urmaşii săi şi cele traduse sub influenţa Reformei in secolul al XVI-lea, in Transilvania, determinind inceputurile procesului de unificare a limbii române literare se incadrează şi **Palia de la Orăştie,** prima tălmăcire românească a Vechiului Testament. Traducerea acestei cărţi insemnează in cultura unei ţări o dovadă a maturizării sale, autorii traducerii depunind un efort deosebit pentru a reda textul bogat şi complex, ce necesită o mare capacitate de abstractizare a limbii. **Palia** cuprinde doar primele două cărţi, **Geneza** şi **Exodul;** cauzele care nu au permis apariţia restului operei nu le cunoaştem, dar s-ar putea ca ele să nu fi fost numai materiale, ci legate şi de Contra-Reforma din Transilvania. Scrierea este tradusă de un grup de clasici cărturari români, sub patronajul lui Mihai Tordaş, „episcopul românilor in Ardeal": Ştefan Herce (din „oraşul Căvăran Sebeşului"), Efrem Zacan („dascălul de dăscălie a Sebeşului"), Moisi Peştişel (din „oraşul Lugoj") şi Achirie („protopopul varmigiei Hunedoriei"). Cele 332 de pagini ale **Paliei** au fost tipărite de doi ucenici ai lui Coresi: Serban diiacu (fiul său) şi Marien dijacul, intre 14. XI. 1581 şi 14 iunie 1582, „in cetate in Orăştie", cu cheltuiala lui Gosti Freanţi (Geszti Ferencz), „domn de steag şi vestit viteaz, alesu hotnogiu Ardealului şi Ţăriei Ungureşti, lăcuitorii in Deva"). Ei mărturisesc că au tipărit-o din plăcerea de a citi şi alţii cartea in limba română: „Dindu in mina noastră ceaste cărţi, cetind şi ne plăcură şi le-am scris voo, **români,** şi le cetiţi". Pentru prima dată, in introducerea **Paliei,** apare tipărit numele etnic **români,** nu **rumâni,** după rostirea latină clasică; prin aceasta diacul Serban dorea să atragă atenţia asupra originii noastre romane intr-un text tradus in Transilvania, aflată sub stăpinire străină.

Gestul său este cu atit mai patriotic cu cit traducătorii au avut in faţă mai cu seamă un model maghiar, **Pentateucul** lui Heltai Gáspár, tipărit in 1531, la Cluj, alături de care au utilizat un text latin al **Vulgatei** şi o versiune slavonă.

Scrisă „pentru intrămătura besearecei sfintă a românilor" **Palia** nu se abate de la ortodoxie şi este turnată intr-o limbă cursivă, pentru a fi inţeleasă de „oamenii ceia proştii" (**Cartea cu invăţătură,** 1581), de „mişelame" (**Octoih,** 1570): „Si mai aşteptă incă 7 dzile şi slobodzi iată alt porumb a zbura din corabie. Şi acela veni la ei către seară aducind un virb de lemn de măslin cu frunză vearde in gura lui. Aşa inţelease Noe c-au scăzut apele spre pămint..." (ed. 1968, p. 32). Traducătorii s-au străduit să inlăture particularităţile regionale, dovedind existenţa conştiinţei unei limbi literare comune şi simţul dramatic al punerii in scenă, in adevărate fragmente de dramă sau conturind schiţe, ca de pildă, discuţia dintre Faraon şi Iosif, in care acesta din urmă „dezleagă" visul conducătorului „Eghipetului". Aspectele lexicale, fonetice, morfologice şi sintactice specifice sint insă importante, deoarece nu se mai găsesc in alte texte contemporane (ex. pronunţarea dialectală păstrată pină astăzi in Banat **dz** (dzice, dzece), alternind cu cea literară, din textele coresiene).

Prima traducere şi tipărire in limba română a unei părţi din **Biblie** demonstrează posibilităţile de expresie ale limbii române şi capacitatea ei de a inveşminta cultura de la sfirşitul secolului al XVI-lea. De aici importanţa **Paliei de la Orăştie** in istoria culturii româneşti, in procesul de formare a limbii române literare şi implicit a limbii literaturii române.

Lucia JUCU-ATANASIU

● miniaturi ● miniaturi ●

Ioan Flora

FIŞE POETICE

Ed. Cartea Românească,
1982

Tinăr poet iugoslav de expresie română, Ioan Flora este cunoscut cititorilor de la noi din paginile publicaţiilor literare. Apariţia editorială in ţara noastră (in 1982, nu 1981 cum eronat stă scris pe foaia de titlu) sub forma unei antologii selective face şi mai mult cunoscută lirica unui admirabil scriitor. Prezentul volum reuşeşte să inregistreze evoluţia lui Ioan Flora de la poemul in proză, aşezat sub semnul unor spaţii largi, abstracte la „fişe poetice" mult comprimate. Iscind intrebări asupra faptului de a scrie, plonjind in adincurile cuvintului („Ce singur poţi rămine in interiorul unui cuvint. / Găoacea lui gălbuie te apasă şi te măsoară / şi vezi trecind anotimpuri / in urma ta vezi / zburind păsări pe toată suprafaţa lui. / / **In jurul propriului tău univers**), Ioan Flora manifestă, se pare, din ce in ce mai multă predilecţie pentru o poezie a universului banal, a obiectualului, de unde şi apetitul de „poezie faptică". Foarte reuşite sint şi poemele reunite sub titlul **Terapia muncii,** dealtfel şi cele mai recente, cu care se incheie această remarcabilă carte de poezie („Un'-doi, un'-doi, repetă pentru sine, repetaţi, / pentru sinele, pentru inşivă, / un'-doi, un'-doi, / terapia muncii, sarmale şi cuiburi de vrabie şi **langue de chat,** / terapia spirituală şi fizică, / cum te-ai da cu şampon pe creier / / **Terapia muncii).** Vom reveni.

Ecaterina Săndulescu

DIN UMBRA UMBRELOR

Ed. Albatros, 1981

Autoarea dă un jurnal literar in care greutatea cade pe autobiografic şi subiectiv. Dincolo de stilul predominant liric transpare conştiinţa mereu de veghe a profesoarei de română, nu tocmai sigură de principiile axiologiei literare. O carte modestă care nu contribuie in mare măsură la reconstituirea atmosferei deceniilor interbelice.

Liviu Pendefunda

FARMACII ASTRALE

Ed. Junimea, 1982

Debutul editorial al ieşeanului Liviu Pendefunda repetă, la un interval foarte scurt, cazul lui Ioan Morar. Urmind, se pare, pilda consorei timişorene „Facla", editura „Junimea" il publică pe tinărul poet intr-un fel de microplachetă, numită de către editor fără sfială ‚volum", care aduce mult mai tare cu o broşură de popularizare ori cu acele nelipsite cărţulii de pe măsuţele tuturor dispensarelor. „Volumul" cuprinde da capo al fine 16 pagini „comprimind" şi trei poeme unde e nevoie. Ceea ce ne propune editura ieşeană aproape că n-ar avea nici o legătură cu un volum de poezie dacă nu ar fi vorba, ca şi in celălalt caz, de un poet autentic. Liviu Pendefunda se arată a fi un bun „inblinzitor de metafore", crezul său poetic indreptindu-se spre o umanizare a cosmosului sau o inălţare a umanului la cosmic („Petale de stea de-am fi, / Constelaţii statornice de duioşie, / / De-am resfira in ierburi / Cutii şi sticle cu tablete, / / N-am mai uita nsiipul / Şi rîul din eter / / In vase magice de cer / Suspensii tulburi de planete; / / Pe rafturi să alegem / Flacoane cu lumini" **Farmacii astrale).**

Petru Mihai Gorcea

STRUCTURĂ ŞI MIT IN PROZA CONTEMPORANĂ

Ed. Cartea Românească,
1982

Subintitulat **Eseu despre destinul literar al „generaţiei şaizeci",** studiul lui Petru Mihai Gorcea reprezintă o evaluare a prozei româneşti dintre 1959 şi 1969 de pe poziţiile structuralismului şi criticii arhetipale. Intrucit autorul porneşte de la premiza existenţei unei **generaţii,** a cărei activitate literară a produs „o anume mutaţie estetică" in proza contemporană, selecţia operelor şi a scriitorilor reprezentativi se face in funcţie de această „structură de aşteptare" a criticului. Alcătuită ca un demers riguros dinspre practica lecturii inspre fundamentarea osaturii teoretice, investigaţia pe care Petru Mihai Gorcea ne-o propune işi dezvăluie sorgintea in conceperea operei literare ca exemplară pentru un intreg mod de a scrie. O carte intresantă prin noutatea modalităţii excursului critic (la noi) şi prin competenţa autorului ei. De un mai mare interes se vor bucura, desigur, viitoarele lucrări de metodologie critică anunţate de pe acum.

Constantin Dracsin

POEZII

Ed. Albatros, 1981

Confrate de generaţie de-al lui Ioan Alexandru, după cum insuşi acesta o recunoaşte, moldoveanul Constantin Dracsin prezintă prin intermediul acestui volum un garderob poetic insuficient să-l avanseze din batalionul aspiranţilor in plutonul poeţilor. „Să amestecăm singele / unui cal / cu singele unui şarpe; / /" – ne propune poetul Dracsin – „am obţine ceva să / şi zboare – / şi pămintul să i se inchine; / / să vedem ce mai pot face anii / in locul copiilor..." etc.... etc.... Alchimie la firul ierbii.

Cornel BOGDAN

UN NOU EMINESCU?

Marilor personalităţi li se întîmplă să se abată uneori de la traseul de adîncime al existenţei lor spirituale. Nu e vorba de acele devieri inexorabile, precum cea a matematicianului Barbilian înspre poezie; ele sînt tot atît de inexplicabile ca şi naşterea Pallas Athenei din capul lui Jupiter. Ci de acele mici deturnări ale eului creator „întîmplate" fie dintr-o excesivă înclinaţie spre ludic, fie din orgoliul (uneori psihoza) complexităţii, fie numai din mult prea fireasca nevoie de repaos.

Un exemplu similar mi s-a părut că-l oferă, recent, şi mărturisirile profesorului Liviu Rusu. Într-adevăr, era reconfortant să-l auzi pe austerul savant, părăsind cerul dogmelor sale estetice, dînd „sfaturi", exprimîndu-şi, cum să zic, mai pămînteşte, preferinţele sale poetice, discutînd, în fine, despre recentul – şi pe deplin meritatul – premiu special ce i l-a acordat Uniunea Scriitorilor. Numai că...

Numai că aceste gînduri, exprimate necanonic, oarecum dinafara chenarului ştiinţei sacrosancte a esteticii, trădează pînă la urmă un tîlc mai adînc minimalizarea unei anume părţi a creaţiei eminesciene. „Îl consider pe Blaga superior lui Eminescu". Argumentul? „În orice poezie a lui Blaga simţim o greutate mai mare", aceasta pentru că deşi „din punct de vedere artistic Eminescu a creat versul românesc cu adevărat", „versul lui e încă acel vers curgător, **n-aş vrea să spun superficial, ci un vers care sesizează doar suprafaţa lumii**", în timp ce „Blaga vine cu verbul încărcat". Întotdeauna am considerat de o misterioasă frumuseţe sublim-gratuită încercare a pitagoreicului Eurytos care, judecînd viaţa după tabla înmulţirii, căuta numărul constitutuiv al întregului bestiar, dar nu mi se pare deloc inspirată descinderea maestrului Rusu cu cîntarul în casa versului românesc. N-aş spune numai că asemenea afirmaţii sînt de-a dreptul riscante, dar şi că modul în care Liviu Rusu somează conştiinţa critică şi exegeza eminesciană să abjure de la adevărurile dobîndite timp de un secol (şi aceasta numai din dorinţa de a aduce cu orice preţ o contribuţie originală) nu-i face cinste. Liviu Rusu e oricum unul dintre cei mai importanţi esteticieni ai noştri, ca şi un serios cunoscător al operei maioresciene, încît o discuţie în acest sens s-ar fi putut purta cu un real folos. Esenţială e, în ce-l priveşte pe Liviu Rusu, opera sa (din care amintesc cîteva cărţi fundamentale: **Essai sur la création artistique, Estetica poeziei lirice, Logica frumosului, Scrieri despre Titu Maiorescu**). Cum abordează însă Liviu Rusu în ultima sa carte – **De la Eminescu la Lucian Blaga** – lirica eminesciană? Uzînd de tehnica decupajului şi a paradoxului imaginar. Astfel, în viziunea exegetului, creaţia eminesciană e prin excelenţă schismatică. Nu o diferenţă de tonalitate şi de sferă tematică, cum ar fi aceea dintre antume şi postume (Maiorescu, Călinescu, Negoiţescu etc.) şi nici o incompatibilitate între poetică şi idealul publicistic pe care a analizat-o, cu deosebită pertinenţă, Ion Petrovici. Ci o adevărată ruptură, un abis aporetic ce se cască între eul poetic originar şi ceea ce el devine într-o anumită parte a creaţiei eminesciene prin influenţa schopenhaueriană. E adevărat că în concluziile studiului **Eminescu şi Schopenhauer** (I) Liviu Rusu, reamintind cele trei aspecte ce i se par că domină poezia eminesciană („entuziasmul poetului", „critica constructivă" şi „pesimismul teoretic"), vorbeşte de o întrepătrundere a lor, de faptul că, în esenţă, „nu poate fi vorba de entităţi izolate". Strădania sa se rezumă însă la „a peria cenuşa unor vulcani de aiurea" căzută pe umerii poetului şi la a descoperi „substanţa proprie lui Eminescu"; a decupa, cu alte cuvinte, pesimismul „de suprafaţă" şi a releva apoi, din ce rămîne, autenticitatea şi valoarea optimismului organic, opus „teoretizării care se suprapune în mod artificial pe fluxul autentic al procesului de creaţie". Un Eminescu, aşadar, manipulînd idei abstracte, de „import Danzig", versificînd uneori „pas cu pas" după Schopenhauer şi un alt Eminescu care „oricît s-ar fi străduit pe linia teoretizărilor pesimiste, n-a reuşit să reprime luminozităţile funciare, native, ale eului său autentic, care marchează adevărata sa viziune asupra lumii".

Studiul eminescian al lui Liviu Rusu iscă, după cum se poate observa, cel puţin două nedumeriri: a) Metodologia de analiză literară a profesorului clujean nu distruge ea oare ceea ce este mai important într-o creaţie: **unicitatea** şi **organicitatea** ei? Demascînd unele idei, ca fiind de suprafaţă, în multe din poeziile eminesciene, nu se ajunge inevitabil la teoria **inadecvării**? b) Se pot pune cu atîta uşurinţă în paranteză extraordinara cultură eminesciană, influenţele pe care le-a suferit şi cărora le-a dat o expresie specifică? Nu ne-a dat Eminescu o nouă literatură şi o nouă limbă tocmai prin fuziunea dintre geniul său şi cultura autohtonă şi universală asimilată? Nu figurează el în voluminoasa **Geschichte der Philosophie** a lui Ueberweg-Heinze la loc de cinste printre **poeţii-filozofi** alături de Goethe, Schiller, Leopardi, Wagner etc.? Şi atunci **cui prodest?** această neîncetată insinuare a **tezei contrazicerii** în exegeza eminesciană? Sau: nu cumva această „teză" se poate aplica cu rezultate asemănătoare şi la poezii ca **Lasă-ţi lumea, Somnoroase păsărele, La mijloc de codru, Călin** – atît de scumpe, exegetului nostru?

Pledînd o cauză, pe care am crezut-o demult pierdută, Liviu Rusu ajunge mult prea departe. Pentru domnia sa în **Venere şi Madonă** multe pasaje „au o notă forţată" aceasta pe lîngă pretinsele „diatribe pline de dispreţ" la adresa femeii. Versurile din **Cu mîne zilele-ţi adaogi** au o „versificaţie forţată aproape literală după Schopenhauer". În **Înger şi demon** dăm peste „o contradicţie izbitoare" în timp ce în **Împărat şi proletar** numai peste „o cotitură radicală" în miezul poemului. Spui, cu Eminescu, că rotirea soarelui în jurul pămîntului e o iluzie („Precum cînd soarele apune / El şi răsare undeva") numaidecît: schopenhauerism! Dar **Luceafărul?** Repunînd „în drepturi" legenda stupidă transmisă de Al. Brătescu-Voineşti (în **Din pragul apusului**) Liviu Rusu scrie: „**Luceafărul** a fost conceput în momente de chinuitoare gelozie" şi aceasta pentru a putea glosa din nou despre „diatribele eminesciene pline de dispreţ la adresa femeii" despre felul în care poetul „biciuieşte micimea sufletului omenesc". „Poemul fundamental este **Luceafărul,** scrie G. Călinescu, subliniind **„unitatea complicatei ţevării"**. După cum ne învaţă însă Liviu Rusu, în poem, „avîntul eului autentic şi cald este contracarat de influenţa teoretică şi strîmta experienţă personală" depistînd – se putea altfel? – şi aici o **cotitură** bruscă şi neaşteptată, cînd „poetul trece pe cealaltă linie a principiilor sale" odată cu „momentrul Cătălina". Nimeni nu mai vorbeşte azi despre intrigă sau despre vreun „fapt mărunt" ce ar exista în **Luceafărul,** ci despre o fuziune a planurilor antologice, despre o simetrie a lor, despre polifonie etc. iar în ceea ce o priveşte pe Cătălina, pe urmele lui Tudor Vianu şi N. Manolescu, oricine poate să şi-o reprezinte ca pe una din posibilele voci lirice ale poetului. În timp ce renunţarea ei la sferele înalte a fost, pe drept cuvînt, considerată ca un gest aluziv la relativitatea condiţiei umane. Dar nu, Liviu Rusu preferă să uzeze de replica unui celebru personaj: „trădare"! Cum spunea cineva, am căzut, într-adevăr, „în proza cea mai joasă".

Cînd Liviu Rusu scrie despre Eminescu, „negăm însă că în **întreaga** sa operă este original şi că **întreaga** sa operă formează un tot unitar" nu spune un lucru nou. S-a mai citit. Cînd subminează însă unitatea, coerenţa, însăşi compoziţia multor poezii eminesciene prin teza „contrazicerii", e întrutotul original. Numai că – să spunem parafrazîndu-l – „e un sfat foarte rău" pe care ni-l dă domnia sa.

Mircea CONSTANTIN

Nervi de primăvară*)

1. LIONELLA, GLAFIRA, CAROLINA, FELIX, HARIETA, ILEANA, PAULA, STELLA, VERONICA, ZINA: **10 femei** prezentate în avanpremieră de Al. I. Ştefănescu; zece femei din cele douăzeci şi cinci – probabil cîte una pentru fiecare literă a alfabetului, minus „imposibilele" ă, î şi ş – cîte ni se promit în nota autorului: **„Volumul de faţă este o selecţie din lucrarea mai largă, în pregătire, 'Fratele meu Femeia – 25 de povestiri"**. Ar fi greu de precizat dacă volumul cu pricina va fi unul cu totul nou sau numai o altă ediţie a cărţii cu acelaşi titlu din 1976, aceasta menţionată pe coperta a doua. În ce ne priveşte, mărturisim că nu am citit opusculul respectiv, încît vom lua drept... avanpremieră a „lucrării" ediţia 1981. Aşadar, zece femei avant la lettre care se confesează, suferă (din varii motive), îşi privesc cu un aer mizantrop companionii şi, mai ales, iubesc. Patetic, matern, superior, naiv, trivial, delirant, spiritualizat, matur, carnal, posesiv etc., etc. Probabil lista completă a formelor iubirii se va putea întocmi abia cînd vom avea la îndemînă ediţia definitivă a „lucrării". Deocamdată, se cuvine să ne mulţumim cu cît ni s-a dat. Oricum, şi înşiruirea de mai sus e departe de a fi completă, căci neştiute sînt cărările acestor femei ante şi postbelice, eroine ale celor zece povestiri din cartea lui Al. I. Ştefănescu. O carte care, la lectură, le va intensifica cititoarelor ritmul cardiac, iar cititorilor, frecvenţa pulsului...

2. UN BILDUNGSROMAN DE PROPORŢII REDUSE E CÎMPIA SINGURATICĂ, cea mai proaspătă producţie a lui Dan Claudiu Tănăsescu. Pus pe fapte mari, autorul strînge pe ceva mai mult de trei sute de pagini un număr de personaje suficient pentru o trilogie. Lucru posibil datorită, pe de-o parte, mediului în care se mişcă personajul principal – medicul Constantin Urşanu – şi, pe de altă parte, formulei de proces-verbal a naraţiunii. Urmărit de privirea scrutătoare a romancierului, vajnicul Hippocrat trece prin viaţă reuşind să-i cunoască toate cotloanele (sociale, politice, economice etc.), să înfunte cu succes toate vicisitudinile, sanctificîndu-se în cele din urmă: „Acum, după ce trăise şaptezeci de ani, conştient că va părăsi lumea asta mînjită cu răutăţi şi doar pe ici pe colo spoită cu fericire, după ce tămăduise şi salvase sute de mii de oameni, după ce se bucurase de glorie şi împliniri şi suferise înfrîngeri şi umilinţi, privea icoana prinsă în perete şi se gîndea că, prin profesia lui, el, doctorul, reuşise să fie mai presus decît scurgerea timpului... un nimb de flăcări îi înconjură frunte încreţită de vreme" (p. 332). Eroii cărţii, chiar dacă nu reuşesc să dobîndească o oarecare consistenţă, au nume pitoreşti, atît de bine alese încît, fără îndoială, imaginaţia cititorului, puternic stimulată antroponimic, va recupera ce e de recuperat.

Cîmpia singuratică este primul roman românesc de capă şi bisturiu.

Marian ODANGIU

---

* Al. I. Ştefănescu – **10 femei**, Ed. Cartea Românească, 1981.
Dan Claudiu Tănăsescu, Cîmpia singuratică, Ed. Cartea Românească, 1981.

Veronica Micle

O legendă? Un mit? O tradiţie? O existenţă inventată, născocită – fie aceasta de către apologeţii sau de către denigratorii de ocazie?... Nu!... Veronica Micle este o existenţă umană adevărată. Şi încă una intrată pe căile cele mai pure, în biografia afectivă şi creatoare a lui Eminescu, şi, deci, în istoria culturii şi literaturii noastre. Ea nu a fost însă nici „o poetă de forţă" şi nici „o sfîntă", cum au prezentat-o unii, mai puţin avizaţi, construind deficitar, sau sprijinindu-se iluzoriu pe unele dintre darurile ei.

Înainte de toate, prin partea cea mai înaltă a existenţei sale, Veronica Micle a fost marea prietenie şi neasemuita iubire, „mireasa nenuntită" a lui Eminescu, de pe la cei 20 de ani, ai ei şi ai lui, cînd s-au cunoscut la Viena, în anii universitari ai Poetului, şi pînă la ultima respiraţie a vieţii lor, – prietenia totală şi iubirea devastatoare dar şi înălţătoare a Poetului, iubire ce se contopeşte cu destinul lui şi se topeşte în cursul spre absolut al creaţiei sale.

Iată ce demonstrează şi argumentează, încă o dată mai mult, cărţile din ultimii ani ale istoricului literar şi eminescologului Augustin Z. N. Pop – **Mărturii** (Eminescu – Veronica Micle), 1967, **Corespondenţă Veronica Micle,** 1978, **Pe urmele Veronicăi Micle,** 1981, şi chiar în ale sale voluminoase tomuri de **Contribuţii...** şi **Noi contribuţii documentare la biografia lui Eminescu,** apărute sub egida Editurii Academiei R. S. România.

Respectul adevărului, al realităţii, impunea nu numai pentru tînăra visătoare şi poetă romantică a generaţiei „Junimei" restituirea portretului ei moral, dar şi pentru Poet, pentru intimitatea lui, pentru trăirile sale intense, curate şi dramatice, pentru legăturile sale morale sau afective cu viaţa şi cu oamenii epocii sale, pentru cît a însemnat Veronica Micle în viaţa şi creaţia lui Eminescu.

Fondul reparator şi luminos al acestei cărţi – şi stăruim, cu deosebire, asupra celor mai recente, **Corespondenţa** şi **Pe urmele Veronicăi Micle** – este expres şi pe deplin convingător. Ele sînt destinate să aducă în timp lumina documentelor autentice de viaţă. Pentru că, de-a lungul anilor, într-un răstimp de aproape un secol, dînd curs unor clevetiri contemporane, felurîţi istorici literari, biografi şi publicişti, spirite sterile, seci, pornite pe cancanuri, ponegrind, nesocotind documentele, sau mutilîndu-le, falsificîndu-le, şi prin aceasta realitatea însăşi în esenţa ei, au creat Veronicăi Micle imaginea, în cel mai bun caz, a unei femei galante şi a unei poete de ocazie. Adevărul a fost, este şi rămîne însă altul, căci alta a fost natura poetei – ale cărei poezii, desigur, n-au depăşit realismul intimist, delicat, sau experienţa biografică, neabordînd în versul şi-n verbul lor problematica umanităţii, în esenţa ei – şi, deopotrivă, alta poziţia ei în viaţa şi creaţia lui Eminescu. Căci, cum este îndeobşte cunoscut, după iubirea adolescentă de la Ipoteşti – poate reală, poate himerică – Veronica Micle a însemnat iubirea absolută a lui Eminescu, intrată definitiv în biografia lui spirituală, în aura lui poetică, în procesul de gestaţie şi de expresie al înaltelor şi mistuitoarelor lui înaripări creatoare, de la cele, de pildă, din postuma **Cînd te-am văzut, Verena** şi pînă la cele din **Luceafărul** – poemul de culme, poemul total, testamentar, al Poetului.

Aşadar, în chip de concluzie puţinelor noastre cuvinte, iată-ne stăruind asupra unor aprecieri ale lui Augustin Z. N. Pop, ce ni se par deosebit de ilustrative: „Cum conturul fumuriu al Beatricei Portinari însoţeşte serafic pe divinul florentin de-a lungul **Divinei Comedii,** cum pentru Julie Charles s-aude suspinînd orga durerilor lui Lamartine în **Meditaţii** şi-n oftatul străbunicelor noastre parcurgînd traducerile lui Eliade Rădulescu, cum Lucia de Agnate dă identitate eroinei din **I promessi sposi,** iar Jeanne Duval şi Aglaé Sabatier guvernează incantaţiile demoniace ale lui Baudelaire, tot astfel biografia şi poemele Veronicăi Micle îşi prelungesc de nouă decenii realitatea sincerităţii şi se regăsesc împletite, pînă la contopire, cu existenţa de geniu a lui Eminescu, participînd la legenda lui de aur"...

Fănică M. GHEORGHE

evocări

CUVÎNT DESPRE VASILE NETEA

L-am cunoscut în 1939, devenind „elevi" ai Şcoalei Normale Superioare de la Cluj. De la prima vedere, m-a impresionat prin varietatea cunoştinţelor lui, mai ales de istorie, verva şi elocinţa sa, patriotismul cald. Vremurile vitrege care au urmat ne-au despărţit, pentru a ne reîntîlni la Bucureşti. L-am văzut ducînd o luptă neostoită împotriva dictatului de la Viena, ca redactor responsabil la „Dacia rediviva", colaborator la mai multe ziare, organizînd activităţi culturale, obşteşti şi politice la „Căminul refugiaţilor ardeleni", la „Căminul Avram Iancu", sau conferenţiind la Ateneul Român, alături de L. Blaga, L. Rebreanu, I. Lupaş ş.a. După 1944, ne-am regăsit la „Spieluhr" – locul de întîlnire al literaţilor şi artiştilor bănăţeni –, la diferite simpozioane şi, mai des, la telefon.

S-a născut la Deda-Bistriţa (Bistriţa-Năsăud), ţinut cu intensă viaţă românească. Şi-a făcut studiile la Tg. Mureş, Cluj şi Bucureşti, unde-şi ia doctoratul în 1948. După o scurtă trecere prin învăţămîntul mediu, este numit cercetător principal la „Institutul Nicolae Iorga", secretar de redacţie al prestigioasei „Revue Roumaine d'Histoire", membru al Uniunii Scriitorilor din R. S. România. Obţine premiile Academiei: „Gh. Asachi" (1945) şi „Nicolae Bălcescu" (1967). Debutează în domeniul literelor printr-un volum de poezii şi rămîne devotat literaturii, însă ca istoric al ei, scriind, între altele, „De la Petru Maior la Octavian Goga. Studii şi evocări istorice". În aceasta, ca şi în alte lucrări, scrisul său se remarcă prin obiectivitate, scrupulozitate, expresivitate.

Inspirînd atmosfera de vrajă şi legendă a ţinuturilor natale, Vasile Netea s-a lăsat furat de folclorul românesc, abordîndu-l cu intuiţia fiului de ţăran şi competenţa omului şi ştiinţă. S-a consacrat însă istoriei moderne contemporane, domeniu în care a publicat lucrări de excepţională valoare documentară şi bogăţie de idei. Menţionăm doar cîteva: „Pentru Transilvania", 2 vol. 1946; „Istoria Memorandului românilor din Transilvania şi Banat", 1947; „George Bariţiu. Viaţa şi activitatea sa", 1966; „O zi din istoria Transilvaniei. 1 Decembrie 1918, 1970; „Lupta românilor din Transilvania pentru libertate naţională", 1974; „Spre unitatea statală a poporului român", 1979; Carmen Saecularum Valachorum", 1981".

Theodor N. TRĂPCEA

pantheonul românesc

Actualitatea principiilor relaţiilor interstatale promovate de Nicolae Titulescu

Dimensiunile gîndirii şi acţiunii titulesciene sînt ates tate convingător de discursurile şi conferinţele sale pe tema păcii care au îmbogăţit filozofia relaţiilor internaţionale cu idei şi concepte de o mare valoare teoretică şi practică. Asemenea conferinţe ca **Dinamica păcii** ţinută în Reichstag, Berlin, 6 mai 1929; **Politica şi pacea** la Societatea internaţională de filologie, ştiinţe şi arte frumoase, Londra, 21 mai 1929; **Progresul ideii de pace** – la Universitatea din Cambridge, 19 noiembrie 1930; **Despre metodele practice de a păstra pacea existentă** – în Camera Comunelor, Londra, 3 iunie 1937; **Ordinea în gîndire** – cu ocazia primirii titlului de Doctor honoris causa al Universităţii Komensky, Bratislava, 19 iunie 1937 şi altele au devenit veritabile pagini antologice ale irenologiei şi polemologiei contemporane, deoarece ele nu numai că realizează sinteza unor îndelungate elaborări teoretice şi a unei considerabile experienţe practice pe plan internaţional, dar şi delimitează acel teren al lucidităţii şi al echilibrului care oferă omului de ştiinţă şi omului politic posibilitatea de a elabora noi modele cognitive şi soluţii prospective capabile să contribuie la luminarea conţinutului şi la asigurarea unui sens pozitiv evoluţiei raporturilor între state pe scară planetară.

Istoria universală, care reprezintă judecătorul suprem, confirmă în esenţă gîndirea şi acţiunea ilustrului diplomat român, consacrîndu-i un loc proeminent în biografia secolului nostru; el făcea parte din galeria acelor personalităţi a căror operă s-a întîlnit cu istoria, transmiţînd umanităţii un mesaj profund, care îl situează pe un loc de prim plan în conştiinţa generaţiilor. Într-adevăr, contactul cu opera lui Titulescu îţi prilejuieşte senzaţia că ai întîlnit un mare contemporan. Explicaţia se află în faptul că celebrul diplomat era înzestrat cu un pronunţat spirit vizionar, depăşind limitele timpului istoric în care a trăit, că el s-a angajat cu o înaltă conştiinţă şi cu o rară consecvenţă în serviciul progresului, a edificării unei lumi în care să nu mai fie săraci şi bogaţi, învinşi şi învingători. Dezvoltarea de relaţii între state pe multiple planuri, de relaţii fondate pe principiile şi normele dreptului internaţional constitua pentru Titulescu un obiectiv de cea mai mare importanţă pentru organizarea păcii. Principiile independenţei şi ale suveranităţii naţionale, ale egalităţii juridice, ale integrităţii teritoriale, ale neamestecului în afacerile interne ale altor state reprezentau, în concepţia sa, condiţii indispensabile ale dezvoltării relaţiilor dintre state, ale existenţei libere a tuturor popoarelor şi ale afirmării plenare a personalităţii lor şi constituiau un tot indivizibil.

Activitatea diplomatică extrem de intensă desfăşurată de N. Titulescu timp de aproape două decenii în fruntea politicii externe româneşti, după Marea Unire din 1918, într-o perioadă frămîntată a istoriei europene şi mondiale, s-a caracterizat prin patriotism fierbinte şi realism autentic. Deşi reprezenta o ţară de mărime şi forţă mijlocie, Titulescu n-a fost un simplu participant la dezbaterea problemelor de politică externă. Datorită calităţilor sale ieşite din comun şi autorităţii sale incontestabile pe arena diplomaţiei mondiale, Titulescu a cucerit dreptul la iniţiativă în politica internaţională. Titulescu n-a elaborat într-o formă sistematizată şi cuprinzătoare concepţiile sale asupra relaţiilor dintre state. Vasta activitate diplomatică şi expunerea uneori destul de amplă, a punctelor de vedere în chestiuni majore ale politicii europene şi internaţionale conturează însă în mod clar conţinutul şi importanţa concepţiei sale.

Gîndirea şi acţiunea lui N. Titulescu conturează principiile călăuzitoare ale acestuia: apărarea independenţei, suveranităţii şi integrităţii teritoriale a României; neamestecul în afacerile interne, egalitatea deplină în drepturi a tuturor statelor, apărarea naţiunii şi a statului naţional şi respingerea organizării suprastatale, definirea şi condamnarea agresiunii, combaterea politicii de forţă fasciste, încheierea pactelor de asistenţă mutuală şi a unui sistem de securitate colectivă, soluţionarea prin tratative şi înţelegere reciprocă a problemelor majore care frămîntă comunitatea internaţională, colaborarea internaţională în cadrul unei organizaţii mondiale – toate convergînd spre un ţel fundamental: asigurarea păcii.

Actualitatea excepţională a operei diplomatice a lui Nicolae Titulescu este elocvent dovedită de împrejurarea că principiile susţinute de el devin treptat în zilele noastre piloni de bază ai edificiului relaţiilor internaţionale.

Centenarul naşterii lui Nicolae Titulescu reprezintă prilejul potrivit – în perspectiva timpului scurs – de a confrunta opera sa vastă şi personalitatea sa de excepţie cu idealurile şi valorile permanente cu vocaţie atît naţională cît şi internaţională, cărora poporul român le este profund ataşat şi care jalonează lupta sa îndelungată pentru libertate socială şi naţională, pentru coexistenţă paşnică şi cooperare cu alte naţiuni. Totodată, desfăşurările politice contemporane de pe arena mondială – caracterizate printr-o deosebită complexitate şi pericolul revenirii la războiul rece – impun o abordare atentă a ideilor şi principiilor susţinute de Nicolae Titulescu.

Exprimînd interesele vitale ale poporului, politica externă a Republicii Socialiste România – în care se regăsesc o serie de idei şi principii pentru care a militat Nicolae Titulescu – se bucură de o largă audienţă internaţională.

Preşedintele statului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, personalitate politică proeminentă a contemporaneităţii, a imprimat activităţii internaţionale a României un conţinut dinamic şi un caracter militant şi a asigurat prezenţa şi acţiunea românească în toate chestiunile care vizează pacea şi securitatea internaţională: soluţionarea stărilor conflictuale sau a problemelor cardinale ale contemporaneităţii, oprirea cursei înarmărilor, trecerea la măsuri de dezarmare, în primul rînd nucleară, lichidarea subdezvoltării şi instaurarea unei noi ordini economice şi politice internaţionale.

Gheorghe COMLOŞAN

figuri bănăţene

Andrei Mocioni

(1812–1880)

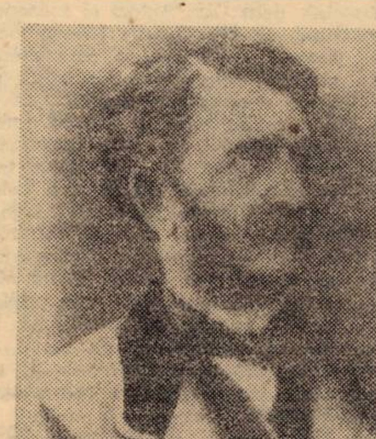

Fraţii Popovici, porecliţi Mocioni, cumpără în anul 1781 domeniul Foeni (precum şi părţi din alte domenii) obţinînd în anul 1783 diploma de înnobilare. Fără a intra în amănunte de ordin familial, precizăm doar că această familie va avea un rol important în istoria românilor bănăţeni din a doua jumătate a secolului al XIX-lea în special datorită lui Andrei şi Alexandru Mocioni, cele mai reprezentative figuri ale acestei apreciate familii.

Andrei Mocioni născut la 27 iunie 1812, după cum ne informează Vincenţiu Babeş, al doilea fiu al lui Ioan Mocioni şi al soţiei sale Iuliana născută Panaiot, şi-a făcut studiile gimnaziale, liceale şi universitare la Pesta absolvindu-le în anul 1832. Şi-a dezvoltat aptitudinile naţionale în cercul tinerilor români care au frecventat acest mediu universitar: Damaschin Bojincă, Eftimie Murgu, Pavel Vasici, Ioan Dobran, Emanoil Gojdu, Atanasie Grabovschi, Ştefan P. Niagoe, Constantin Lecca, Zaharia Carcalechi.

După cîţiva ani de familiarizare în economia rurală a domeniului părintesc, începînd cu anul 1836 pînă la revoluţia de la 1848–1849 va ocupa diverse funcţii în administraţia comitatului, cu un rol mereu crescînd în sfera politicului românesc.

În timpul revoluţiei de la 1848–1849, aşa cum o demonstrează istoricul I. D. Suciu, din punct de vedere politic existau trei curente în ceea ce priveşte desfăşurarea şi scopul ei: unul burghezo-democratic, în frunte cu Gojdu, ce încerca pe calea petiţiilor şi parlamentului din Pesta împlinirea dezideratelor; al doilea, al revoluţionarilor democraţi în frunte cu Eftimie Murgu, care urmăreau emanciparea politică şi bisericească a Banatului şi unirea cu Ardealul, Ţara Românească şi Moldova şi al treilea curent, în frunte cu fraţii Mocioni, între care şi Andrei, care militau pentru unirea tuturor românilor din imperiu.

Andrei Mocioni, alături de fratele său Petru Mocioni şi Petru Cermena, face parte din Comitetul administrativ politic (format din 14 membri) ce colabora cu Consiliul de război din Timişoara privind dirijarea acţiunilor militare ale imperialilor. În cadrul comitetului din Timişoara Andrei Mocioni, alături de fratele său Petru, a desfăşurat o intensă activitate politică pentru susţinerea intereselor româneşti. Între acestea putem menţiona eforturile depuse pentru o mai fructuoasă colaborare cu Comitetul naţional român din Sibiu, stabilirea unui program comun pentru toţi românii din imperiul habsburgic, prezentarea unui plan comun de revendicări cu ardelenii, la Olmütz. Rodul activităţii Comitetului de la Timişoara, displăcut episcopului Jivković, dă naştere la un conflict direct între acesta şi Andrei Mocioni, Petru Mocioni şi Petru Cermena. După ce aceştia solicită şi obţin aprobarea Consiliului de război pentru trimiterea unei delegaţii româneşti la împărat în privinţa doleanţelor poporului român, Jivković îi exclude pe primii doi din Comitet iar Cermena este ameninţat cu arestarea. După capitularea de la Şiria, Andrei Mocioni va fi numit în septembrie 1849 comisar suprem districtual al Banatului în care calitate va depune un efort maxim pentru reorganizarea provinciei îndrumînd pe puţinii intelectuali români să-şi ocupe locul cuvenit în viaţa publică de stat.

Neîmplinirea revendicărilor româneşti prezentate de delegaţii români la Viena au produs o mare deziluzie în rîndul poporului român şi al conducătorilor săi. Aceste atitudini ostile ale Curţii din Viena au determinat demisia lui Andrei Mocioni din postul de guvernator al Banatului în anul 1852.

Optimist, Andrei Mocioni va continua totuşi lupta politică pe un plan mult mai larg odată cu inaugurarea „erei liberale" (1860) cînd va deveni senator imperial în Verstärkter Reichsrath (senatul imperial lărgit) din Viena reprezentînd pe românii din Banat, alături de episcopul Şaguna (pentru Ardeal) şi Alecu Petrino (pentru Bucovina). În cadrul şedinţelor ce au avut loc la Viena, Andrei Mocioni solicită în intervenţiile sale reconstituirea monarhiei pe baza principiului de egală îndreptăţire politică, naţională şi confesională a românilor cu celelalte naţionalităţi. Andrei Mocioni va milita cu neobosit zel şi după încheierea şedinţelor senatului imperial lărgit pentru emanciparea politică a românilor. Cu ocazia venirii în Banat a generalului Alexandru Mensdorff-Pouilly, el convoacă cunoscuta conferinţă naţională din 18–19 noiembrie 1860, sub preşedinţia episcopului Alexandru Dobra, caracterizînd situaţia din momentul politic respectiv ca „pe una din cele mai grele". Dezideratele formulate în cadrul conferinţei: autonomia Banatului faţă de Ungaria, un teritoriu naţional pentru „Căpitanatul român", înfiinţarea de instituţii naţionale, un şef politic român al căpitanatului, limba oficială în căpitanat să fie cea română, au fost în curînd spulberate, cu tot efortul lui Andrei Mocioni de a salva situaţia prin memoriul cu cele 12.000 de semnături (18 decembrie 1860).

Înfrînt temporar, Andrei Mocioni, fin politician, reuşeşte şi de această dată să dezlege jocul enigmatic, pentru mulţi, al Curţii imperiale, atunci cînd peste un an apare o nouă împrejurare politică favorabilă românilor prin moartea, la 13 decembrie 1861, a patriarhului Rajakić. Dacă pînă la dizolvarea Dietei din era constituţională Mocioni va milita pentru emanciparea politică a poporului, care ar fi dus şi la emanciparea Bisericii, constatînd eşecul momentan al acestei linii politice, elastic, Mocioni aduce pe primul plan emanciparea bisericească. Bine informat şi cu o rară intuiţie politică, Andrei Mocioni sesizează intenţia aristocraţiei maghiare de a ceda în problema secundară a separării ierarhice pentru a rezolva problema majoră a recunoaşterii anexării Transilvaniei. În acest context, problema anexării nu ar mai fi dat naştere la resentimente aşa de puternice. Pe parcursul mai multor ani, Andrei Mocioni, după publicarea articolului manifest (1862) „Ortodoxia noastră şi Carlovitul. Un cuvînt naţional către românii drept credincioşi din Austria" reprodus în **„Concordia", „Gazeta Transilvaniei"** şi **„Telegraful Român",** prin diferite întruniri, petiţii şi memorii, alături de ceilalţi fruntaşi români episcopul Şaguna, Procopiu Ivacicovici, Eudoxiu Hurmuzachi, Eftimie Murgu, fostul său rival, Vincenţiu Babeş, Constantin Udria, Dumitru Moldovan şi alţii, reuşeşte să obţină acest important deziderat al naţiunii române, separarea ierarhică şi înfiinţarea mitropoliei ortodoxe pentru românii din Transilvania şi Ungaria, prin autograful din 24 decembrie 1864. După multe deziluzii, Andrei Mocioni se retrage definitiv din viaţa publică în anul 1869.

Demne de relevat rămîn eforturile sale pentru îndrumarea tineretului român spre şcoală, prin numeroasele burse acordate formînd o intelectualitate românească aptă de a duce mai departe lupta politică pentru emanciparea naţională. Apoi, cunoscute sînt încercările sale de a apăra cauza naţională printr-o presă proprie, fapt ce a determinat încercările sale din 1857 şi 1861 de a înfiinţa un ziar românesc la Viena, reuşind în 1866 să scoată „Albina", ziar ce va milita în afară de emanciparea politică, aşa cum bine preciza George Cipăianu, şi pentru strîngerea legăturilor cu România. În acest sens, de fapt, Andrei Mocioni a fost ales încă de la înfiinţare membru al Academiei Române (1 aprilie 1866, devenită Academie din 1879). Nu va participa la şedinţe din cauza bătrîneţii. Moare în anul 1880.

Apreciind în cel mai înalt grad independenţa României, Andrei Mocioni a deschis, prin jertfele sale pe altarul cauzei naţionale, calea năzuinţelor poporului român spre libertatea naţională care, nemijlocit, datorită unei legităţi logico-istorice, îl va duce la mult sperata unitate naţională.

Gheorghe NAGHI

urme pe nisip

Nici învins, nici învingător *)

Există ceva din structura eroilor gorkieni, greu de stăpînit, puşi pe harţă şi revoltă, în temperamentul şi constituţia intimă a eroului liric al lui Valeriu Bîrgău. Un gen de dezmoştenit al civilizaţiei industriale, apărut din ea, suferind în ea, el o cîntă curat sau o detestă, se iluzionează în faţa ei sau îşi pierde speranţa parcurgînd-o. Un răzvrătit şi anticonformist, trufaş şi negator, poetul suferă şi pierde iluziile pure, chiar dacă nu poate supravieţui fără de ele. Încifrată, prolixă, parabolică, uneori, poezia sa se naşte din tensiunea unui zbucium de dincolo de cuvînt, din disputa neliniştitoare între comoditate şi anticonformism, dintre civilizaţie şi ruina ei. Poetul are aerul de rebel, haotic, plin de un orgoliu neascuns, fiind un eclectic şi un baroc, a cărui coerenţă nu se realizează în ideatică, ci în structurile multiforme, încrîncenate, ale metaforei, în gesturile ei, cînd grandilocvente, cînd cu aerul de umilitate. Un imaginativ eclectic, pus la răscruci, ca o giruetă, mişcată de vîntul disputelor interioare, poezia lui denotă o tulburare permanentă a fiinţei, ea neavînd structuri statornice, ci o zbatere în căutarea soluţiei supravieţuirii. Supravieţuirea în tensiune. În dramă.

Extirpată de mugurul cald al eroticii, lirica sa e gravă, posacă, grotescă pe alocuri, niciodată senină. Ea naşte bizarerii şi se mişcă într-o climă tulbure, nehotărîtă, creînd tablouri angoasante, groteşti, tonalităţi sumbre, în care regnurile minerale şi vegetale se încalecă şi devin devoratoare, (Vezi **„Oraşul, noaptea"**, ş.a.) sau ajung să invadeze spaţiile, ca melcii care migrează în oraşe **„pe trotuarele municipale"**. Voiajînd în teritorii stranii, uşor fantaste, poezia sa aduce aerul insurecţional, al unei zone sufleteşti impure, pustiite de interogatorii existenţiale, fie în tablouri imaginate copios, fie în notaţii nervoase, cu aer de reportaje lirice sau flasch-uri rapide. Abruptă, anticalofilă, antipoetică, poezia sa pare frustă, marcată nu de o expresie livrescă, ci de un liber arbitru al poeziei fără dichis, voit impură, înveşmîntată insurecţional, în haine de lucru. Este şi o poză în aceasta? Sau, dacă nu o poză, un orgoliu de autodidact, supus presiunii unei smiţiri nobile şi unei dorinţi ardente recuperare a unui spaţiu de cultură, regăsit tîrziu, regăsit prin suferinţă?

Oricum, poetul crede în poezia sa, ieşită dintr-o zbatere sinceră, în care se cîntă civilizaţia industrială, ce tulbură echilibrul naturii, căci poetul **„cocs şi regina nopţii visează pe străzi"**, unde **„pelagra, ce bubuie pe plante, vîrstează aerul cu rugină"** şi **„le jupoaie natura"**, crezînd totuşi într-o trăinicie a fiinţei creatoare, a sămînţei **„mai puternică decît sabia uscată din muzeu"**.

Poet al celui de al treilea val, Valeriu Bîrgău se înregimentează în tînăra generaţie furioasă, chiar dacă mesajul său poetic rămîne încă ferm, prezent pe un pămînt statornic al iluziei, pornit dintr-o realitate vie, privită cu un ochi riguros, critic, dar nu duşmănos, realitate din care poezia sa nu vrea nici să evadeze, nici s-o copieze, nici s-o lustruiască, dar s-o domesticească prin vis, prin **„cîntecul rostit de dimineaţă în praful autostrăzilor"**, el nefiind nici învins, nici învingător, ci doar unul care strigă, încruntat, reproşuri sociale.

Ion ARIEŞANU

---

* **Valeriu Bîrgău – „TULBURAREA NATURII", Ed. Facla, 1982.**

ÎN PREMIERĂ LA TEATRUL DE STAT DIN ARAD

teatru

„HEDDA GABLER” de Ibsen

Dan Alecsandrescu revine, după șase ani, la teatrul de care se leagă afirmarea sa ca regizor; în consecință, ceea ce tinde să producă nu este numai un spectacol de interes ci și un „exercițiu al stărilor profunde” (ca urmare a degradărilor pe care le constată). (Opiniile privind calitatea actoriei practicate în acest colectiv nu fac obiectul cronicii de față; semnalăm doar postura de „antrenor”, de „pedagog” a directorului de scenă fiindcă, ni se pare, deși aparținînd firescului muncii de pregătire a unei reprezentații, preocuparea pentru starea mijloacelor de expresie ale trupei nu se manifestă cît ar fi nevoie. Dar, chiar acest subiect de polemică rămîne, aici, în stadiul de enunț. Doar reprezentațiile cîte unei scene îl „dezvoltă” pe îndelete, întorcînd actorii înspre condiția lor ante-profesionistă: și iată de ce se cuvine subliniată acțiunea „restauratoare” a lui Dan Alecsandrescu).

În raport cu o lectură supusă literei textului, montarea arădeană nu aduce surprize de rangul întîi; doar că regizorul, aplecat cu seriozitate asupra dramei, descoperă numitorul comun al lumii de care se dezice Hedda Gabler – și – observă că universul patronat de „aceste inevitabile mătuși” nu conține vreo excepție. Ca urmare, toate personajele apar marcate de o aceeași micime spirituală; bunăvoința, sau cumsecădenia, sau iubirile lor nefiind decît circustanțiala fațadă a rapacității lor de fond, a neputinței lor esențiale de a se apropia de nivelele adînci, ori înalte ale existenței. Regizorul vede prin ochii Heddei Gabler: un soț ros de mici invidii, o ființă moale, deja învinsă, cu ticuri bătrinicioase (Jorgen Tesman – în meticuloasa compoziție a lui Dan Antoci, actor capabil să releve instabilitatea de caracter a personajului său), o mătușă acaparatoare, – deloc stimabilă, tinzînd să-și căpătuiască nepotul și să-l subjuge regulilor ei de viață (Juliane Tesman – ale cărei reale „obiective” Elena Drăgoi le restituie cu claritate), un fost iubit – incapabil să-și asume sentimentele, incapabil să-și asume valențele de scriitor (Eilert Lovborg – palid în interpretarea lui Ion Ștefan Bardua), un posibil viitor iubit, o ființă perfect acomodată unei societăți ce cultivă aparența morală și practică întîmplarea imorală (Asesorul Brack – Iulian Copacea, prea grăbit în a deconspira „cuceritorul orașului” pe care-l joacă, poate neinspirat distribuit aici), o mică doamnă Bovary, cu nostalgiile Aceleia, dar cît de superfluu este conținutul formei (Doamna Elvsted – corect surprinsă de Mariana Müller), o servitoare-spion, aflată în slujba „inevitabilei mătuși”, asistînd din umbră drama, dezavuînd pe tăcute încercările de a se salva ale Heddei (Berte – cîteodată excesiv caracterizată prin jocul Marilenei Taras). În acest context „absolutul pe care-l caută Hedda Gabler”, singurătatea resimțită atroce, inadaptabilitatea care o trimite la sinucidere, devin explicabile nu doar prin imensul orgoliu al eroinei. Hedda vede enorm și simte monstruos. Gestul final e recuzabil teoretic, dar, pe de altă parte, nu e mai puțin adevărat că Hedda refuză, murind, orice asemănare cu lumea aceea, și, demonstrează că este în stare de un fapt ce decurge din felul ei de a considera existența. În vreme ce toți ceilalți se complac în a-și mula acțiunile după împrejurări. Talentul actriței deosebite care este Larisa Stasse Mureșan (Hedda Gabler – Tesman) face ca personajul să funcționeze în spectacol cu tensiunea paradoxului intelectual pe care l-a „citit” regizorul, mai degrabă decît sub incidența evenimentelor piesei. Din punctul de vedere al „actoriei”, ni se aduce aminte de modernitatea „uneltelor”, de o excepțională forță de concentrare, și, tot în planul memoriei – dar din alt unghi, despre faptul că Larissa Stasse n-ar fi trebuit (în principiu) să aștepte revenirea lui Dan Alecsandrescu la Arad pentru a se confrunta cu un rol de dificultatea acestuia. Ea marchează reprezentația, pe mai multe coordonate – deci; la o atentă analiză, doar Dan Antoci și scenografia semnată de Eva Györffy (cîteva mobile „de epocă”, un spațiu în care prezența unor perdele transparente reușește să accentueze senzația de „prăfuit”, de „instabil”, de „insecuritate” a eroinei) concură, alături de capul de afiș al spectacolului arădean la situarea în realitate teatrală a ambițiilor regizorale. Atît a celor ce țin, strict, de montarea piesei lui Ibsen, cît și a celor privind re-profesionalizarea interpreților întru „teatrul marilor trăiri”. Nu e puțin deoarece Larisa Stasse Mureșan acordă, și într-un sens și în celălalt, certificat de oportunitate pretențiilor programatice ale directorului de scenă. Altminteri, reprezentația înregistrează „la activ” momente de insanguină conversație pe „tema dată”...

Antoaneta C. IORDACHE

Peninsulă

limbă și stil

„Întindere de pămînt care înaintează în mare ca o prelungire a uscatului, rămînînd înconjurată din trei părți de apă” – iată definiția „dicționărească” a **peninsulei.** În manualele sale școlare ilustrul nostru geograf Simion Mehedinți (1869–1962) preferă o formulare mai densă: „O limbă de uscat înaintată în mare”. Cred că dezvăluirea alcătuirii lingvistice a cuvîntului e în stare să sprijine și să nuanțeze definiția. Ca totdeauna, în asemenea împrejurări apelăm la luminile, mereu treze, ale limbii latine. Căci acest neologism latino-romanic (lat. **paeninsula,** fr. **péninsule,** it. **penisola)** se lasă „descompus” în **insula** și adverbul **paene,** care, în latină, înseamnă „aproape” și este etimon pentru conjuncția și prepoziția noastră **pînă** (din **paene – ad).** Prin urmare **peninsulă,** într-o tălmăcire „riguroasă”, echivalează cu „aproape... insulă”, „nu chiar... insulă”. Franceza redă „compusul” latin **paeninsula** atît prin neologismul **péninsule** cît și prin „calcul” **presqu'île,** realizat în urma „sudurii” (relative) a adverbului **presque** „aproape” cu substantivul **île** (din lat. **insula).** Existența celor două sinonime a înlesnit o diferențiere de ordin „cantitativ”: **presqu'île** denumește o „peninsulă”... mică. Pentru redarea aceluiași „obiect”, germana recurge la compusul **Halbinsel,** literal: „jumătate de insulă” (de fapt: „trei sferturi!”).

„Prefixul” **pen-** este neproductiv în limbile neolatine. Îl regăsim doar în derivatul **peninsular** „locuitor al unei peninsule”, apoi în **penultim („aproape** ultim”) și în **penumbră („aproape** umbră”): „Iar noi ne ghiceam izbăviți din **penumbre,** / Ca două făpturi de mătase în mers”, spune Lucian Blaga. În terminologia de specialitate a geografilor există încă un cuvînt format cu lat. **paeme,** dar el nu este „analizabil” în română: **peneplenă** „suprafață plană sau ușor ondulată, care rezultă din eroziunea fluvială a unui teren muntos”. Compusul este hibrid, reunind, în structura sa, lat. **paene** „aproape” și fr. **plaine** „cîmpie”.

Pentru că am pornit de la **pen-insulă,** n-am să irosesc prilejul de a evoca un amănunt pitoresc. În italiană lat. **insula** este reprezentat prin **isola** (cu accentul pe **i-).** Printr-o „imagine” care vădește – a cîtea oară? – neastîmpărul asociativ al fanteziei vorbitorilor, conceptul de „izolare” (it. **isolare)** a fost corelat cu acela de „insulă” (it. **isola).** „Izolat” (Robinson Crusoe!) este cel „separat (de pămîntul ferm) ca o biată insulă”, împresurată, pretutindeni, de hora neistovită a talazurilor. Mă bucur că pot cita, în încheiere, o foarte fină observație strecurată de Romulus Rusan într-o admirabilă carte de reportaje: „La început totul arată idilic și aproape invidiem liniștea ce pare să se desprindă din nemișcarea depărtată. Dar ne ajung minutele panoramicului –obositoare și nesfîrșite pînă la urmă – ca să înțelegem monotonia **izolării** (etimologia acestui cuvînt, din **insulă – isola – ne apare brusc și fără vreun ocol cerebral, aș zice pe cale naturală)”.** Gîndul se înfiripă în lungul drum al întoarcerii pe mare, din **America ogarului cenușiu** (Cartea Românească, 1977, p. 310).

G. I. TOHĂNEANU

---

plastică

NOTE LA EXPOZIȚIA GABRIEL POPA

De cîțiva ani, revenind la un figurativ explicit, Gabriel Popa perfectează o formulă în care albul devine un cîmp activ și activator pentru desenul suplu și culoarea valorată subtil și economic relevînd de fapt și reînnoind la scara contemporană o latură de rafinament a tradiției noastre artistice.

Culoarea este privită și realizată de artist prin prisma picturalității, uneori în estompări progresive și laconice, potențate de albul dominant și griul vizibil al desenului, alteori densificată prin accente intense, discret gestuale.

Dincolo de aceste atribute ale limbajului plastic, în cadrul căruia Gabriel Popa și-a selectat, pe bază de experiență și travaliu, trăsăturile sugerate de noi, uimește și tulbură subtilitatea mesajului moral-uman, de la grația pură (ne gîndim la seria florilor sale – o bucurie spumoasă a picturalului debordant) la grația și „jocul” care acoperă sau dezvăluie laturi ale caracterului și comportamentului (prin expresia portretelor, gestică și asociația alegorică de fapte, gesturi, semne și context – scenă a faptelor și gesturilor). Există în pictura lui Gabriel Popa un puternic sentiment al istoriei – demonstrat de dramatica compoziției evocator-eroică „Spre Victorie” – și în general un sentiment al moralei trecutului și prezentului.

Văzută din oglinda magică, oferită de artist, chipuri legendare sau desprinse din legende fictive (exprimînd în varianta pozitivă – înțelepciune, meditație, avînt eroic și în cea negativă – șiretenie, hidoșenie morală, ipocrizie) se constituie ca fragmente de frescă cu polarități alternate și se înscriu în genericul convenției mediatoare, galeria „profeților”.

La o prelungire în contemporan, metamorfozele din oglindă capătă aură cvasinarativă, corespondentă unor înlănțuiri de expresii, atitudini și contexte în care relevarea cotidianului implică aspecte senine („Ceață”, „Vizita”), dar și nuanțări critice plasate într-un convențional, oarecum, inventat („Piscina”, „Baia” etc.).

De fapt, în cele din urmă, indiferent de subtext, frumusețea de factură și inventivitatea din mesaj demonstrează invitația unui om și a unui artist matur, care se numește Gabriel Popa, la meditațiile sale asupra posibilităților complexe de comunicare generate de opțiuni stilistice și de interpretare artistică proprie a datelor realului debordant.

Ciprian RADOVAN

---

permanențe

MESAJUL STRĂVECHI AL UNOR HIDRONIME (II)

În numărul 25 (691) din 25 iunie 1981 al revistei ne refeream la faptul că toponimele și hidronimele sînt un fel de acte de identitate ale unui popor și, alături de alte elemente, constituie o serie de particularități care-l individualizează pe scară geografică și istorică. În numărul amintit ne-am referit la cinci hidronime din Banat la care azi venim să adăugăm alte hidronime, din alte părți ale țării.

Dorim să ne oprim în primul rînd asupra **Dunării.** Denumirea sa are pînă azi o origină necunoscută. S-a încercat o explicare conform căreia localnicii au preluat denumriea de Dunăre de la goți, care ar fi numit fluviul nostru Donaris. Este de mirare că nu s-a încercat raționamentul invers, mult mai logic, respectiv că goticul Donaris a fost luat de la un termen autohton, Dunărea. Dacă ne gîndim la rolul de fluviu sfînt, pe care Dunărea l-a jucat în viața strămoșilor noștri, nu putem înțelege cum de au uitat ei atît de ușor această denumire și au adoptat o alta, adusă de un popor care a viețuit departe de Dunăre, la Marea Baltică. Astăzi arheologia și-a spus cuvîntul cu privire la faptul că imediat după anul 271 e. n. goții n-au călcat în fosta Dacie Traiană. În afară de scurtul lor refugiu, la vremea de restriște, din timpul lui Athanaric (376–381) în colțul extrem estic al Transilvaniei, vizigoții nu au fost prezenți niciodată în Dacia (Ion Nistor – Magazin Istoric nr. 5/26 din mai 1969 anul III). În ceea ce ne privește, noi încercăm să explicăm denumirea Dunării apelînd la termenii sanscriți **dana** care înseamnă **„rîu, apă de băut, fluviu”** și augumentativul **ura.** Astfel, dana+(u)ra înseamnă „fluviu foarte mare”. Termenul românesc, așa cum se prezintă el astăzi, este format deci din doi termeni **duna+(u)ra și acest fluviu sfînt al strămoșilor noștri este privit și astăzi de poporul nostru în sensul dezvăluit de cei doi termeni din sanscrită. Astfel printre altele** Dunărea poate semnifica: 1. cît Dunărea=apă mare, referire la o apă curgătoare revărsată peste măsură. 2 Dunărea de apă =același sens ca mai sus. 3 a crește Dunărea=a crește peste măsură. 4. Dunăre de mînios sau mînios Dunăre=foarte mînios sau supărat întocmai revărsărilor Dunării. 5 a se face Dunăre (turbată=a se mînia foarte tare. Păsrtraea de către limba română a acestui hidronim este o dovadă vie a păstrării ființei poporului nostru pe aceste meleaguri și constituie încă o dovadă a continuității noastre pe aceste meleaguri.

În antichitate, rîul **Mureș** a fost cunoscut sub diverse denumiri, fapt ce nu indică altceva decît neputința neamurilor netracice de a pronunța corect unele sunete ale limbii traco-dacice. Astfel s-au păstrat forme ca: Maris, Marisia, Mariscum și altele. Aproape de vărsarea Mureșului în Tisa este amintit în secolul X e. n., localitatea românească Morisena, în transcripția cronicarilor care au scris în latina medievală. Evdient este vorba de denumirea originală Mureșană, deformată de pana cronicarilor mediolatini. Termenul Mureș se întîlnește și în numele compus Maramureș (Mara+mureș). În sanscrită găsim termenii **mara** cu sensul **„ucigaș, omorîtor, care moare” și murmurs, murmurșa „a muri, ucigaș, cel ce omoară”. Deci mara+murș ar semnifica „a omorî un ucigaș”,** cu sensul de „locul unde ucigașii (cotropitorii) sînt omorîți”. Pentru a înțelege sensul cuvîntului Mureș ne referim tot la cuvîntul murș, murșa cu înțelesul referitor la acțiunile catastrofale ale revărsărilor de primăvară. Mureșul, unul din marile noastre rîuri, este în același timp și unul ale cărui puternice revărsări au fost de multe ori simțite de-a lungul veacurilor. Acest nume străvechi s-a păstrat și în toponimie: Mureșeni (Mureș), Mureșenii (Mureș, Bistrița-Năsăud) și în onomastică: Mureș, Mureșan, Mureșeanu etc., toate dovedesc o unitate etnică și lingvistică o continuitate teritorială.

Trei rîuri din vestul țării poartă numele de Criș. Ele au dat și denumirea provinciei istorice Crișana și numele de familie Crișan. Sensul cuvîntului Criș (Crișuri) poate fi descifrat apelînd de asemenea la limba sanscrită unde termenul **krișna** înseamnă „negru”. Menționăm că în vechime prin cylorile negru se caracterizau o regiune sau o populație mică față de o regiune denumită „albă”, mai mare. De exemplu Marea Neagră și Marea Albă (denumirea Mediteranei de către popoarele din bazinul carpato-dunărean în timpul evului mediu timpuriu). În sanscrită există și termenul **krișa** semnificînd ‚slab”, deci un termen care nu exclude sensul arătat mai înainte: mic. Mai menționăm și radicalul sanscrit **kriș** pentru „a trage, a scoate, a întinde”. Toate sensurile arătate explică vechimea acestui nume păstrat în limba noastră.

Denumirea Prutului tot un rîu mare ca Mureșul, în antichitate, a fost Pyretos și Porata, denumiri care ni s-au transmis ca și altele prin intermediul grecilor și romanilor. Ne vom folosi de ultimul termen **Porata.** Sensul acestui cuvînt se poate reconstitui cu ajutorul termenului sanscrit **pura,** care înseamnă „cetate”. Adăugind la acest termen particula **ta,** care joacă un rol demonstrativ fără raport gramatical în sanscrită, obținem **purata** semnificînd **„cu cetăți”** adică rîul care are o salbă de cetăți de-a lungul lui, ceea ce corespunde în totul cu realitatea.

Încercăm în fine și descifrarea sensului pentru denumirea Arieșului, rîu podoabă a munților Apuseni. Se cunoaște în sanscrită cuvîntul **aria,** cu sensul de **„îndeletnicire nobilă”.** Dacă la termenul sanscrit adăugăm și forma superlativului sanscrit **iștha** obținem **aria+iștha** ceea ce în traducere înseamnă „îndeletnicire foarte nobilă” iar în cazul Arieșului **Arie-șta** cu înțelesul **„rîul foarte nobil”,** respectiv **„purtător de aur”,** așa cum a fost și mai este Arieșul, după cum se știe. Pe parcurs, a devenit **Arieș** așa cum **iezeriște** a devenit **iezeriș,** sau **păpuriște, păpuriș.** Acest nume s-a păstrat și în toponimie: Arieșeni (Alba), Arieșu (Maramureș) etc., iar în onomastică prin: Arieș, Arieșu, Arieșan, Arieșanu etc., toate dovedind că locuitorii acestor locuri și purtătorii acestor nume au avut strămoși cu preocupări nobile iar păstrarea acestor hidronime dovedește încă odată continuitatea noastră multimilenară pe aceste meleaguril.

Aurel BERINDE și Simion LUGOJAN

C.I.A.T. BRAȘOV
INTREPRINDEREA DE PIESE AUTO SIBIU

În centrul preocupărilor, utilizarea activă a mijloacelor circulante

O condiție importantă a funcționării eficiente a oricărei intreprinderi o constituie organizarea judicioasă a aprovizionării tehnico-materială ca element complementar și inseparabil al procesului de producție, fiindcă nu se poate concepe o derulare ritmică, neîntreruptă a producției, creșterea productivității muncii și folosirea integrală a timpului de lucru al mașinilor și oamenilor, micșorarea costurilor și, in general, o producție de calitate, fără asigurarea din timp a unei aprovizionări corespunzătoare.

Această orientare în derularea procesului economic însușită de colectivul de specialiști ai Întreprinderii de piese auto Sibiu, constituie o pîrghie eficientă pentru perfecționarea intregii activități.

Utilizind cu pricepere și simț gospodăresc mijloacele circulante puse la dispoziție, acest colectiv a reușit, in bună parte, să armonizeze latura financiară a producției, in așa fel incit problemele prioritare ale activității să fie satisfăcute integral și oportun.

Firește că utilizarea activă a mijloacelor circulante a implicat în primul rind accelerarea vitezei de rotație a acestora, acționindu-se in direcția depistării imobilizărilor materiale.

Pentru a se rezolva acest deziderat major al perfecționării procesului de aprovizionare s-au supravegheat continuu stocurile de materiale, urmărindu-se o balanță echilibrată in strinsă corelație cu sarcinile de producție. Acest mod elastic de folosire operativă a fondului de rulment a dat posibilitatea valorificării și repunerii în circuitul economic național a unor importante repere de materiale, temporar excedentare in această unitate.

Ştiindu-se că la nivelul economiei naționale există repere cu balanță deficitară, I.P.A. Sibiu propune spre valorificare o parte din imobilizări, identificate recent, după cum urmează:

BARE TRASE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului	Cantitatea	P/U	Valoarea
Ø 6 OL 50	4 510	4,70	21 197
Ø 42 OL 42	1 030	5,54	5706,20
3[illegible] OLC 10	2 151	5,75	12 368,25
100 OLC 20	3 024	2,68	8 104,32
18,5 OLC 45	6 138	5,68	34 863,84
16,5 OLC 60	1 461	6,22	9 087,42
19 15 CN 15	2 786	7,09	19 752,74
14,5 OLC 35	30 000	5,57	167 100
26 AUT 12	10 483	6,19	64 891,63
28 AUT 12	11 020	5,88	64 797,60
52 AUT 12	74 146	6,52	483 431,92
30 18 MO 10	8 185	8,57	70 145,45
20 50 VC 11	4 738	10,60	50 222,80
36 50 VC 11	10 250	6,47	66 317,50
24 41 MOC 11	3 160	8,75	27 650
14 40 C 10	5 443	9,07	49 374,36
patrat 90 50 VC 11	7 710	4,86	37 470,60
Ø 1[illegible] 21 MOMC 12	2 110	11,23	23 698,67

PROFILE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului	Cantitate	P/U	Valoarea
Ø32 OL 44-2k	4 800	4,11	19 728
18 OL 44	2 310	4,24	97 941,40
32 OLC 50	1 099	3,77	4 143,23
53 21 MOMC 12	2009,80	3,88	7798,02
20 OLC 35	9613,80	3,91	37 589,96
28 13 CN 30	5 879	8,92	52 440,68
30 41 MOC 11	19 788	6,16	121 894,08
la [illegible]0 ×25 OLC 45	24 596	5,73	140 935,02
[illegible]0 ×20 OSL [illegible]	10 275	3,55	36 476,25
[illegible]0 ×12 OL 3[illegible]—2k	3781	3,25	12 288,58
60 ×10 OL 42—1k	2530	2,85	7 212,21
60 ×6 OLC 15	15 782	3,92	61 867,4
80 ×14 OL 50	21 237	3,72	79 001
patrat 75 W 7147	7 891	10,56	83 328,96
85 W 7035	15 873	4,84	76 825,32
UNP 160 OL 37	10 735	3.43	36 821

ȚEVI CONSTRUCȚII

Dimensiune 1	Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
Ø 16 ×3 OLT 35	423	14,83	6 273
16 ×4 OLT 35	612	12,80	7 834
22 ×2 OLT 35	16 827	13,40	21 942
22 ×3 OLT 45	353	9,78	3 452
35 ×5,5 OLT 45	2 808	7,88	22,127
36 ×4 ×6100 ST 55	2 327	18,86	43 887
38 ×1 ST 35	6 0[illegible]1	17,70	106 218
38 ×1 ST 35	6 002	10,57	63 441
40 ×6 ×2050 ST 55	2 802	12,80	35 865
40 ×6 OLT 35	9 152	6,44	58 938
42 ×5 OLT 65	759	7,62	5 783
42 ×5 OLT 45	2 500	6,88	17 200
42 ×7 ST 55	2 426	16,28	39 496
45 ×1, 5 ST 35	4 773	19,92	95 079
50 ×9 OLT 45	1 437	8,84	12 703
51 ×12 OLT 35	5 668	7,39	41 887
52 ×7 ST 35	4 320	9,03	39 010
53 ×2,5 OLT 35	20 000	10,34	206 800
63,5 ×11 OLT 35	2 554	5,41	13 818
63,5 ×12 OLT 45	5 111	5,11	26 118
63,5 ×14 OLT 35	3 211	4,97	15 959
69 ×1,5 ST 35	2 111	16,35	34 515
69 ×1,5 ST 35	1 792	16,00	28 672
75,6 ×2,5 OLT 35	1 136	8,13	9 236
75,6 ×2,5 OLT 35	1 136	8,13	9 236
70 ×3,5 OLT 35	1 800	12,50	22 500
83 ×12 OLT 45	1 330	4,82	6 411
83 ×16 OLT 45	1 300	4,97	6 461
83 ×16 40C10	370	8,04	2 975
89 ×12 OLT 45	814	5,17	4 209
89 ×12 OLT 65	7 539	5,44	41 013
89 ×12 OLT 35	2 455	5,14	12 619
90 ×2 OLT 35	906	8,99	8 145
95 ×12 OLT 65	1 244	5,60	6 967
95 ×12 OLT 45	2 245	4.78	10 732
int. 25,3 ×1,22 ST 35 (27. 74 ×1,22 ST 35)	18 944	24,31	460 529
int. 25,3 ×1,22 ST 35 (27.74 ×1,22 ST 35)	12 287	20,90	256 799

BANDA LAMINATA LA RECE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului	Cantitate	P/U	Valoarea
20 ×1,5 AV1/2T MT	2 560	4,95	12 672

MATERIALE NEFEROASE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului	Cantitate	P/U	Valoare
Dural Ø 47 D 16 T	2 504,40	26,68	66 817,39
Anticorodal Ø 48	1 300	26,67	34 671,00

RULMENȚI

Denumirea, dimensiunea și calitatea materialului 1	Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
Rulment rad. bile 6008 Z	12	19,80	237,60
Rulment rad. bile 6013 ZZ	60	34,80	2 088
Rulment rad. bile 6021	14	101,40	1 419,60
Rulment rad. bile 6218 ZZ	50	105	5 250
Rulment rad. bile 6221	16	187,20	2 995,20
Rulment rad. bile 6222 P.6	10	217,10	2 171
Rulment rad. bile 6318	11	167	1 837
Rulment rad. bile 6319	2	192	384
Rulment rad. bile 6319 M.A.	12	663	7 956
Rulment rad. bile 6328	3	660	1 980
Rulment rad. bile cil. N.J. 208 E	27	53	1 431
Rulment rad. bile N. 211 N.A.	5	64	320
Rulment rad. bile N.J. 218 N.A.	3	142,50	427,50
Rulment rad. bile 310 N. U.	11	92,95	1 022,45
Rulment rad. bile N.U. 219	27	140	3 780
Rulment rad. bile N.J. 305 E	17	53,04	901,68
Rulment rad. bile N.U. 2206	71	40	2 840
Rulment rad. bile N.J. 2209	20	36	720
Rulment rad. bile N.J. 2304	35	34	1 190
Rulment rad. bile N.J. 234 MANA	14	892	12 488
Rulment rad. bile N.J. 304	22	35	770
Rulment rad. bile N.J. 317	6	193	1158
Rulment rad. bile N.J. 2210 NA	8	68,80	550,40
Rulment rad. bile NUP. 2311 NA	10	125	1 250
Rulment rad. bile NUN. 4928 KM	9	256	2 304
Rulment rad. bile NN. 3012 KP. 41	10	332,29	3 322,90
Rulment cu ace RNA 4913	33	49,32	1 627,56
Rulment cu ace RNA 4917	12	67	804
Rulm. rad. ax. bile 7203 SP.4	33	112,93	3 726,69
Rulm. rad. ax. bile 7316 MBP	2	1 793	3 586
Rulm. rad. ax. bile 3215	24	180	4 320
Rulm. rad. ax. role con 30224 AP.5	5	670	3 350
Rulm. rad. ax. role con. 32219	18	155	2 790
Rulm. rad. ax. bile 32314	11	160	1 760
Rulm. rad. ax. bile 32326	13	1 035	13 455
Rulm. rad. ax. bile 32328	11	1 240	13 640
Rulment rad. ax. OSC bile 1215	11	62	682
Rulm. rad. ax. OSC bile 2206 K	39	47,19	1 840,41
Rulm. rad. ax role butoi 21309	10	83,20	832
Rulm. rad. ax. role butoi 21318	11	312,60	3 438,60
Rulm. rad. ax. bile 21318	10	62,40	624
Rulm. rad. ax. bile 51236 M	25	550	13 750
Rulm. rad. ax. bile 51236 MP.6	11	715	7 865
Rulm. rad. ax. bile 51312	28	119,60	3 348,80
Rulm. rad. ax. bile 51411	15	140	2 100
Rulm. rad. ax. bile 52315	12	145	1 716
Rulm. rad. ax. role con 7815	45	120	5 400
Rulm. rad. cu role 23032	4	610	2 440
Rulm. rad. 74550/74850 B.CL.D	2	2 040	4 080
Rulm. TAT-192716-NK 19/16	12	9	108
Rulm. SKZ.120 ×165	4	300,50	1 202
Rulm. ax. 25-5 c.1.	30	148	4 440
Total	3 489		183 624,89

U/M = buc

Denumirea, dimensiunea și calitatea materialului	Cantitate	P/U	Valoarea
CURELE TRAPEZOIDALE			
875 ×10 ×6	96	4,15	398,40
2400 ×10 ×6	40	12,60	504
2450 ×10 ×6	40	12,86	514,40
2500 ×10 ×6	14	10,85	152,18
2550 ×10 ×6	27	8,41	227,0
2600 ×10 ×6	20	8,58	171,60
2650 ×10 ×6	31	8,74	270,94
2700 +10 ×6	52	8,91	462,32
2800 ×10 ×6	78	9,24	720,72
2900 ×10 ×6	50	9,57	478,50
2950 ×10 ×6	52	9,74	506,48
1400 ×10 ×8	16	20,50	328
1197 ×13 ×8	177	9,50	1 681,50
450 ×13 ×8	60	53,55	3 213
1330 ×13 ×10	20	14,65	293
1040 ×17 ×11	20	11,35	227
1103 ×17 ×11	10	12,20	122
5000 ×17 ×11	12	54	648
5300 ×17 ×11	108	54,59	5 895,72
5600 ×17 ×11	10	59,36	593,60
6000 ×17 ×11	127	59,40	7 543,80
1400 ×22 ×14	171	22,13	3 784,23
1500 ×22 ×14	20	23,70	474
2140 ×22 ×14	14	38,50	539
2200 ×12 ×14	10	39,60	396
3750 ×22 ×14	30	68,88	2 066,40
4500 ×22 ×14	51	83,45	4 255,5
6000 ×22 ×14	14	111,30	1 558,0
6700 ×22 ×14	60	124,20	7 452
1310 ×25 ×16	150	32,95	4 942,50
2333 ×52 ×12	12	160,15	1 921,80
2400 ×52 ×12	14	164,76	2 306,60
1940 ×70 ×12	7	44,62	312,34
1550 ×10 ×8	20	21,50	430

ORIZONT PUBLICITATE

U/M =buc

Denumirea, dimensiunea și calitatea materialului 1		Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
PIETRE POLIZOR				
250 x 15 x 40	L.45 L.C.	7	45,32	371,24
250 x 25 x 100	N.16 L.C.	13	42,87	557,31
350 x 16 x 160	K. 400 L.C.	10	128.62	1 286,20
350 x 30 x 100	K. 60 M L.C.	39	189,10	7 377,24
350 x 40 x 40	M. 25 En L.C	76	159,91	12 153,16
350 x 40 x 100	K. 60 En L.C	42	138,50	5 817
350 x 40 x 100	M.60 En L.C	4	262.29	1 049,16
350 x 50 x 100	K.60 En L.C	20	152	3 040
350 x 40 x 160	K.80 En L.C	14	158,02	2 212,28
350 x 50 x 127	K.25 E L.C	15	233,97	3 507,55
400 x 10 x 203	JK.180 En L.C	19	91,26	1 733,94
400 x 16 x 203	K.16 En L.C	24	575,75	13 818
400 x 20 x 203	K.80 En L.C	5	105.35	526,75
400 x 35 x 127	M.40 En L.C	13	220,50	2 866,50
400 x 40 x 40	M.40 En L.C	22	138,42	3 045.24
400 x 60 x 203	Q.40 E L.C	10	217.00	2 170
400 x 60 x 203	M.40 En L.C	90	286.65	25 798,50
400 x 63 x 203	M.60 En L.C	7	170,87	1 196,09
500 x 50 x 127	M.25 En L.C	91	249,90	22 740,90
610 x 15 x 305	M.60 En L.C	4	202,12	808,48
610 x 20 x 305	N.60 En L.C.	10	165	1 650
1100 x 40 x 305	MN.80 En L.C	3	1089,72	3 269,16
350 x 40 x 127	K.25 En L.C	13	123,72	1 608,36
350 x 80 x 165	M.40 En L.C	407	216.82	88 245,74

BURGHIE SPIRALE, FREZE

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului	STAS 2	Cantitate 3	P/U 4	Valoare 5
BURGHIE SPIRALE				
Ø10	573-67	100	22,40	2240
10,1	573-67	30	47,10	1413
10,4	573-67	20	47.78	955.60
11,5	573-67	10	51	510
11,9	573-67	8	68,15	545,20
12	573-67	30	32,60	978
13	573-67	50	67,50	3375
14,5	573-67	20	31,30	626
14,7	573-67	30	74,65	2239,50
16	573-67	20	39,30	786
16,5	573-67	15	95,40	1431
17,5	573-67	15	39,30	589,50
19	573-67	11	112.30	1235,30
20	573-67	30	60	1800
4,4	574-67	30	10,45	313,50
6,4	574-67	18	17,65	317.70
7,7	574-67	30	25,70	771
8,2	574-67	24	24,80	595,20
12,0	574-67	20	40,30	806
12,5	574-67	10	88,90	889
13	574-67	10	88,90g	889
14	574-67	10	95.40	954
20	574-67	10	199,90	1999
7,4	575-67	90	20,15	1813,50
9,6	575-67	42	27,30	1146,60
11,8	575-67	40	36	1440
12,8	575-67	30	45	1350
14,8	575-67	40	92,95	3718
15,5	575-67	100	55	5500
16,7	575-67	20	120	2400
17,5	575-67	100	79	7900
19,4	575-67	17	98	1666
20	575-67	60	110	6600
22,5	575-67	100	120	13000
23,5	575-67	51	243,35	12512,85
24,5	575-67	56	182	10192
30,5	575-67	20	262	5240
32,5	575-67	10	290	2900
36,5	575-67	20	375	7500
37,5	575-67	10	410	4100
38	575-67	54	426	23004
39,5	575-67	30	480	14400
43,5	575-67	10	902,10	9020
47	575-67	10	640	6400
47,5	575-67	15	810	12150
49	575-67	40	810	32400
49,5 STG Ros	575-67	30	810	24300
Burghie Ø51,5	575-67	50	810	40500
52	575-67	10	827,32	8273,20
53	575-67	5	930	4650
63	575-67	10	1100	11000
65	575-67	10	1149	11490
Burghie spirale stg.				
1,7	575-67	100	2,25	225
1,8	575-67	55	3	165
2,3	575-67	85	3,50	297,50
4,0	575-67	75	6.55	491,25
4,5	575-67	300	7,40	2220
4,6	575-67	10	8,25	825
4,9	575-67	100	8,40	840
5,2	575-76	100	11,30	1130
5,3	575-67	106	11,50	1219
5,5	575-67	50	12,98	649
6,7	575-67	24	15,40	369,60
6,8	575-67	70	13	910
9,5	575-67	50	25,95	1297,50
13	575-67	5 0	37,80	1890
13,5	575-67	12	72,05	864,60
14	575-67	20	37,90	758
15	575-67	10	75,30	753
17	575-67	20	95.40	1908
18,3	575-67	8		
20	575-67	50	145,40	7270
22	575-67	32	148	4736
Burghie spirale				
Ø 7,8	6727-76	41	51,80	2123,80
14,5	6727-76	100	105	10500
16	6727-76	50	100	5000
17	6727-76	20	222	4440
Total burghie			lei	363706,90
FREZE 80 x 10	580-76	20	145	2900
50 x 0,6	1159-76	100	23,90	2390
63 x 0,6	1159-76	78	20,40	1591,20
Freze circulare				
80 x 4	1159-76	100	96,50	9650
100 x 2	1159-76	200	84	16800
100 x 3	1159-76	400	92,50	37000
125 x 4	1159-76	100	160	160000
160 x 2	1159-76	200	143	28600
Freze Ø 28	1682-76	30	274	8220
18	1684-76	30	35	1050
20	1684-76	30	42,20	1260
80 x 10	2214-76	30	198	5940
80 x 12	2214-76	20	168	3360
Freze semiconcave				
R. 8 x 75	3540-76	10	304	3040
R. 20	3540-76	5	870	4350
Freze unghiulare biconice				
40 x 80	3542-76	10	73	730
40 x 90	3542-76	10	73	730
50 x 55	3542-76	10	89,50	895
50 x 85	3542-76	10	108	1080
50 x 90	3542-76	11	126	1386
63 x 70	3542-76	10	157	1570
63 x 80	3542-76	20	186	3720
63 x 90	3542-76	12	215	2580
63 x 100	3542-76	11	215	2365
80 x 60	3542-76	9	223	2007
80 x 70	3542-76	15	264	3960
80 x 85	3542-76	7	257	2499
80 x 90	3542-76	21	357	7497
Freze semirotunde concave				
R.3	3545-80	8	107	856
R.5	3545-80	8	139	1112
R.6	3545-80	10	196	1960
Freze semirotunde				
R.2	3546-80	20	76	1520
R.2,5	3546-80	30	76	2280
R.3	3546-80	30	83	2490
R.4	3546-80	30	93	2790
R.5	3546-80	30	100	3000
R.6	3546-80	30	172	5190
R.8	3546-80	10	173	1730
R.10	3546-80	20	347	6940
R.12	3546-80	10	432	4320
R.16	3546-80	20	720	14400
R.20	3546-80	11	1020	11220

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului 1	Grupa de caracter. 2	STAS 3	U/M 4	Cantit. 5	P/U 6	Valoare 7
ŞURUBURI						
M.10 x 40	gr.5.8.	4272	buc.	47 934	0,39	18694,26
M.12 x 110	gr.8.8.	4272	buc.	97 611	0,98	95958,78
M.8 x 85	gr.8.8.	4272	buc.	60 000	0,76	45600
M.8 x 110	gr.5.6.	4272	buc.	128 234	0,56	71 811
Bulon central						
M.14 x 190	—	..	buc.	19 070	6,42	122 429,40
Şurub tije 16 x 1,5 x 30		T. 308—1423—03 079—22311	buc.	20 685	3,60	76 124
Şurub tije 10 x 1,25 x 60		308-1423	buc.	7 042	3,88	27 322,90
Şurub tije 10 x 1,25 x 60		50-1576	buc.	17 820	3,01	53 638,20
PIULIŢE						
M.6 patrată cu filet		4042(4073)	buc.	9 000	0,09	81[illegible]
M.36 x 2		4042(4073)	buc.	1 057	10,24	10 823,68
M.10		4042(4073)	buc.	1 298	1,20	1557,60
M.16 x 1,5		4047	buc.	4 894	1,47	7 194,18
M.8 x 1,25		50-796	buc.	97 857	0,20	19571.40
ŞPLINTURI						
3,2 x 22		1991	kg.	78,40	11,00	862,40
5 x 63		1991	buc.	80	6,52	521,60
6,3 x 32		1991	kg.	200	7,00	1400
6,3 x 71		1991	kg.	360	6,47	2 329,20
8 x 63		1991	kg.	23	6,42	147,60
3,5 x 36		1991	kg.	61	10,02	781,50
5 x 36		1991	kg.	205	7,27	1491,30
5 x 40		1991	kg.	101	7,07	714,00
2 x 22	Total =40 kg. (Bară dir. IAA. SALONTA)					
NITURI						
2 x 12		797	kg.	17,20	17,50	301
2 x 14		797	kg.	136	16,57	2 251,50
10 x 18		797	kg.	26,000	7,82	203 320
10 x 35		797	kg.	256	7,63	1953,30
10 x 70		797	kg.	25	7,44	186
2 x 6		797	kg.	175	23,31	4032,63
8 x 24		797	kg.	1 008	7,96	8023,60
2,6 x 8,0		inox	kg.	34	87,90	2 991,32
3,4 x 7			kg.	1 150,56	24,34	28003,17
		Total kgr 29240,90	lei			2585[illegible]67,04
TOTAL GENERAL						382 [illegible]45,64

PLACUŢE DURE U/M =buc

Denumirea, dimensiunea, calitatea materialului 1	Cantitate 2	P/U 3	Valoarea 4
A.6 P.10	400	1,65	660
A.6 P.20	1 300	5,20	6 760
A.6 P.40	1 200	3,75	4 500
A.6 K.10	500	1,85	925
A.8 P.10	500	1,90	950
A.8 P.20	1 000	2,10	2100
A.8 P.30	300	2,10	630
A.8 P.40	1 200	8,05	9 660
A.8 K.10	11 500	2,40	27 840
A.10 P.10	600	3,00	1 800
A.10 P.30	1 000	13,00	13 000
B.6 P.10	300	1,60	480
B.6 P.20	300	1,80	540

Important!

Întreprinderile economice din întreaga țară care nu au asigurată baza materială pentru anul 1982 sînt invitate să consulte ofertele unității sibiene.

Valorificarea se va face conform prevederilor Legii 11/1980 iar opțiunile se vor transmite la Întreprinderea de piese auto, strada Sevastopol 8 Sibiu.

Relații suplimentare se pot obține la telefon 924/32429.

Emil Georgescu — Vasile Dașa

top

FESTIVALUL EUROVIZIUNII ÎN IMPAS ?

Gazda recentei ediţii a Festivalului Euroviziunii a fost localitatea Harrogate din Anglia, **„Grand Prix"** revenindu-i reprezentantei R.F.G., **Nicole,** o şcolăriţă de 17 ani. Piesa **„Ein bischen Frieden"** („Puţină pace"), compusă de Ralph Siegel, a întrunit punctajul maxim, juriul luînd decizia fără greutate, dată fiind mediocritatea prezenţelor din acest an, cu excepţia Israelului şi Spaniei. Aşa cum a declarat ziariştilor, Nicole e în prezent mai preocupată de examenul de bacalaureat ce-o aşteaptă, decît de cariera sa muzicală începută promiţător. Asta, pe cînd alţii se gîndesc, nu fără îngrijorare, chiar la soarta festivalului care a propulsat-o pe Nicole în rîndul vedetelor. Despre ce e vorba ? Tot mai mare e numărul ţărilor care se retrag din această competiţie, exemplul Franţei şi Italiei fiind urmat acum şi de Spania. **„Dacă Spania se va retrage, vor urma cu siguranţă Elveţia, Anglia"** spunea un observator. Explicaţia acestor renunţări se află în costul exorbitant al organizării acestui festival, al cărui regulament prevede clar : **toate cheltuielile vor fi suportate de ţara cîştigătoare.** Astfel, R.F.G. va plăti acum Angliei suma deloc neglijabilă ce reprezintă totalitatea cheltuielilor organizării acestei ediţii, una din ultimele, se pare...

„Criza economică mondială afectează şi „industria divertismentului", declară Hans E. Beyerlein, unul din organizatorii acestui festival. Există posibilitatea ca locul acestei manifestări să fie luat de un festival „Grand Prix International", ce se va desfăşura tot anual, dar... în S.U.A. !

Petru **UMANSCHI**

debut

NICOLAE CĂLUGĂRU

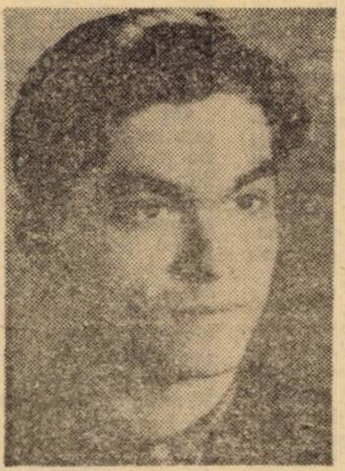

UITE A VENIT

Uite a venit o zi frumoasă de vară.
Ea a venit uşoară, ca o petală
şi a topit cuvintele
la soarele din pieptul meu.
De acum voi fi fremătător ca un plop,
din copilărie am să gust,
ca dintr-un fagure de miere
aurit pe dinăuntru;
am să visez că o liniştită stea
îmi veghează somnul.
De acum voi fi mai demn,
vibrînd de adevăr;
mă voi desprinde de mine însumi,
cum ghinda se desprinde de stejar
şi am să-mi durez căderea
în gîndul seminţei,
ca un val ce urmează altui val.

INTRARE ÎN VIS

Am tăiat pădurea
şi-am alungat norii.
Am aruncat din mine
şi zgură şi părere
şi am punctat cu începutul
ziua.
E lumea mai frumoasă şi mai deschisă,
mai vie e apa din pahar.
Culeg în mine însumi
eterne veri cu lauri
dar drumul de după anotimp
mă duce la răscruce
de unde-i pornită aievea
ieşirea mea din vis.

REVELAŢIE

Mereu mi se despică un gînd,
din zori şi pînă-n asfinţit.
Mereu mă aşteaptă o idee
care-mi desenează visul.
Dar mă trezesc din somn,
regăsindu-mă
aplecat înspre zare,
ca streaşina unui pridvor.

AM IEŞIT DIN UMBRĂ

Am ieşit din umbră.
Îmi ridic fruntea înaltă spre lume.
La capătîi mi-am pus,
drept candelă, steaua
zorilor ce umblă prin mine...
Sînt săgetat de un gînd;
din prundul timpului
mă ridic cu jind...

---

echo

Întîlniri literare

În cadrul manifestărilor literare prilejuite de COLOCVIUL ŞI FESTIVALUL NAŢIONAL DE POEZIE „SCRIITORII ŞI PACEA" (Timişoara 27–29 aprilie 1982), au avut loc întîlniri cu cititorii la **Liceul pedagogic** – la care au participat: **Ion Hobana, Dorian Grozdan, Al. Jebeleanu, Marcel Mureşanu, Florin Muscalu, Mihai Sin, Mircea Şerbănescu, Dan Tărchilă;** la Liceul **„Nikolaus Lenau": Nikolaus Berwanger, Ion Drăgănoiu, Ion Mircea, Nicolae Prelipceanu, Ion Şerb, Mircea Tomuş;** la **Liceul agro-industrial: Lucian Alexiu, Valeriu Armeanu, Ilarie Hinoveanu, Ion Horea, Virginia Muşat, Emil Poenaru.**

După ce scriitorii au citit din lucrările lor, au avut loc însufleţite discuţii asupra literaturii române actuale.

T. C.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 9 mai

8,00–13,00 Program de dimineaţă. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 16,45 Itinerar cehoslovac. 17,15 Telesport. 17,55 Ritmuri şi melodii. 18,10 Călătorii spre viitor. Concurs pionieresc. 19,00 Telejurnal. 19,30 9 mai – Ziua independenţei, ziua victoriei asupra fascismului. Documentar. 20,00 Te apăr şi te cînt, patria mea. Spectacol literar-muzical-coregrafic. 20,50 Film artistic. Deşteptarea României. Producţie a Studioului de film TV. 22,10 Telejurnal. Sport. 22,30 Anotimp eroic. Emisiune muzical-coregrafică.

LUNI, 10 mai

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Înalt mesaj de pace, prietenie şi colaborare. Vizita tovarăşului Nicolae Ceauşescu împreună cu tovarăşa Elena Ceauşescu în Grecia. 21,05 A patriei cinstire. Moment poetic. 21,15 Orizont tehnico-ştiinţific. 21,40 Roman foileton. La Barraca. Ultimul episod. 22,20 Telejurnal. 22,30 Albumul preferinţelor muzicale.

MARŢI, 11 mai

16,35 Clubul tineretului. 17,25 Spirit revoluţionar, combativitate. 20,00 Telejurnal. 20,40 Civica. 21,10 Teatru TV. Aşteptînd în prag. 22,30 Telejurnal. 22,40 Divertisment nocturn.

MIERCURI, 12 mai

16,05 Admiterea în treapta a II-a de liceu. 16,40 O viaţă pentru o idee: George Bariţiu. 17,00 Unievrsul femeilor. 20,00 Telejurnal. 21,05 Telecinemateca. Viaţa pentru Ruth (englez). 22,30 Telejurnal. 22,40 Seară de balet.

JOI, 13 mai

11,05 Paşi de viaţă bună. 11,35 Film: Lumini şi umbre. 12,25 Pentru curtea şi grădina dumneavoastră. 12,35 Forum politico-ideologic. 16,05 Profesiunile cincinalului. 16,30 Şah. 16,45 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea economică. 20,45 Lumea contemporană şi confruntările de idei. 21,10 Flori de cîntec, flori de mai. 21,30 Viaţa culturală. 22,00 La frontierele cunoaşterii. 22,20 Telejurnal. 22,30 Meridianele cîntecului.

VINERI, 14 mai

15,05 Admiterea în învăţămîntul superior tehnic. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 20,00 Telejurnal. 20,40 Film: Rădăcini (mexican). 22,00 Dezbateri culturale. 22,30 Telejurnal. 22,40 Coruri celebre din opere.

SÎMBĂTĂ, 15 mai

13,30 La sfîrşit de săptămînă. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Semnături în cartea muncii. Reportaj. 18,45 Teleenciclopedia. 20,30 Film serial: Lumini şi umbre. 21,30 Telejurnal. Sport. 21,45 Şlagăre în devenire. Emisiune-concurs de muzică uşoară.

ANALELE BANATULUI

ETNOGRAFIE, vol. I, 1981

Preluînd numele mai vechei publicaţii a Muzeului Banatului (**Analele Banatului,** 9 fascicole, pe anii 1928–1932) noua serie editorială debutează cu un volum de etnografie, urmînd să apară şi volumele profilate pe specificul celorlalte secţii ale muzeului În fruntea prezentului volum sînt desemnate largi colective de **coordonare** şi **redacţional,** care consemnează pe foaia de gardă că: **„Responsabilitatea asupra conţinutului materialelor revine în exclusivitate autorilor".** Ar fi fost bine ca în deschiderea **Analelor Banatului** să existe cel puţin o notă în care să se arate în ce constă programul publicaţiei. Şi, mai cu seamă, să se specifice că, în ultimii zece ani, Muzeul Banatului a publicat volumele **Tibiscus,** primele două cu profil mixt (istorie, ştiinţele naturii, etnografie, artă plastică), următoarele reprezentînd, separat, fiecare secţie muzeală, iar dintre acestea, trei volume sînt de etnografie (pe anii 1974, 1975, 1976/1978). S-ar fi putut prelua acum şi unele iniţiative bune din volumele anterioare – de pildă, publicarea **listei cu abrevierile bibliografice** şi a **raportului de activitate a secţiei de etnografie.** De asemenea, ar fi trebuit o consecvenţă în privinţa rezumatelor în limbi străine, acestea lipsind, nejustificat, la unele studii importante. Trecînd peste aceste amănunte – uşor de înlăturat în viitor – se cuvine să fie apreciată valoarea acestui prim volum de etnografie – **Analele Banatului.** Aceasta, pentru că, prin majoritatea materialelor apărute aici, se completează cu multe date ştiinţifice imaginea etnografică bănăţeană, privind aşezările rurale şi arhitectura ţărănească din Valea Bistrei (Nicolae Săcară), meşteşugul ţesutului (Elena Grigorescu), pieptănătura şi găteala capului (Aristida Turcuş), creaţia populară contemporană (Violeta Blaj), relaţiile interetnice între români şi şvabi (Walter Konschitzky), uneltele şi utilajele agricole folosite de germanii din Banat (Hans Gehl), ocupaţiile şi meşteşugurile la sîrbii de aici (Vasile Cică), morile cu ciutură de pe apa Rudăriei (Corneliu Bucur), numele de pociumb în Belinţ (Simion Dănilă), ocrotirea patrimoniului cultural bănăţean în perioada interbelică (Ioan Opriş); rolul familiei de zugravi Diaconovici în pictura de icoane a secolului al XVIII-lea (Dorina Pîrvulescu); alături de aceste materiale e binevenit studiul lui Paul Petrescu despre arhitectura populară din Mehedinţi, care relevă şi o seamă de relaţii etno-culturale ale Banatului cu un ţinut limitrof. De un interes mai larg sînt studiile referitoare la tipologia aşezărilor rurale (Ion Ghinoiu), la sistemul ocupaţional pastoral, factor de stabilizare şi comunicare (Nicolae Dunăre), la analiza structurală a hainelor de lînă din România (Tereza Mozéş), la aspectele juridice privind conservarea „in situ" a monumentelor de arhitectură rurală (Eugenia Greceanu), la muzeologia contemporană: profiluri de muzeologi români, (Georgeta Stoica şi Ioan Godea), proiectul unui laborator de conservare – restaurare (Marcel Colceriu şi Rosano Bogdan). În încheierea volumului este o secvenţă de recenzii.

Aurel TURCUŞ

---

serial

JURNALUL UNUI „CULTURIST" (XIX)

În metodica de lucru pentru mărirea forţei, un loc deosebit îl ocupă două întrebări extreme. Este vorba de practicarea culturismului pe categorii de vîrstă. La ce vîrstă să începem? Cînd să ne oprim?

În U.R.S.S., în ultimii zece ani, se fac cercetări prodigioase privind influenţa antrenamentelor tip forţă asupra tinerilor. S-a constatat că deja de la vîrsta de 13 ani se poate începe cu antrenamentele, ţinîndu-se cont bineînţeles de intensitatea şi volumul îngreuierilor la alegerea exerciţiilor. Greutăţile cu care se lucrează n-ar trebui să depăşească 75% din maximul fiecărui exerciţiu. Tocmai de aceea se recomandă ca îngreunarea să fie în relaţie de 50–65% din maximul posibil. Asta ar însemna că la tinerii de 16–17 ani nu se recomandă exerciţii „pentru masă", ci numai cele pentru „finisare". Dar şi aici trebuie puse **anumite limite. Exerciţiile pentru finisare** nu trebuie să depăşească mai mult de 10 repetări. La această categorie de vîrstă nu se recomandă un număr prea mare de exerciţii la un antrenament.

La alegerea exerciţiilor trebuie neapărat să se elimine acele exerciţii care prin executarea lor pot apăsa pe coloana vertebrală, ca şi exerciţiile statice, care provoacă o reţinere a respiraţiei. Şi fiindcă veni vorba de respiraţie: este poate cel mai important lucru să învăţăm să respirăm corect înaintea oricărei întreprinderi de acest gen. Un culturist (şi orice sportiv în general) înainte de toate trebuie să ştie că un antrenament nu va da rezultate bune decît dacă se desfăşoară sub o perfectă oxigenare a organismului aflat în plină activitate .

Cercetătorul sovietic Kuracenkov a demonstrat că exerciţiile tip forţă nu au o influenţă negativă asupra creşterii, la categoria de vîrstă amintită mai sus, şi nici nu produc modifciări patologice ale piciorului (platfus) şi articulaţiilor. **Bineînţeles că ne gîndim doar la acele antrenamente dozate corect şi făcute** sub îndrumarea specialiştilor. Antrenamentele practicate de categoriile mai vîrstnice constituie o problemă aparte. Există exemple ilustre de culturişti a căror vîrstă depăşeşte pe cea a pensionării. E suficient să-l amintim aici pe anatomul Ivaniţchi, care la 73 de ani îşi „construise" un corp invidiat de orice tînăr. Dar acesta nu e un caz izolat. Din ce în ce mai mulţi oameni trecuţi de 40 de ani practică culturismul. Limitele care se pun în acest caz se referă, deasemenea, la dozarea intensităţii şi volumului antrenamentelor. După 40 de ani se vor evita greutăţile ce depăşesc 70% din maxim, ca şi numărul mare de exerciţii, serii şi repetări. Iar numărul de antrenamente pe săptămînă se poate reduce la trei. Desigur, fiecare culturist trebuie să-şi descopere „formula" proprie, cea care-l va face pe acesta să abordeze sportul cu îngreuieri ca pe o îndeletnicire plăcută, reconfortantă şi mai ales de mare sănătate morală.

(VA URMA)

Dan NEMESNIC

---

sport

Fiindcă...

...nu ne ducem la „Mondiale", n-am avut altceva mai bun de făcut decît să (ne) jucăm cu Cipru, ţară în care fotbalul e o îndeletnicire plăcută, precum şahul în parcurile noastre, aşa încît aceşti sportivi de duminică găsesc rost excursiilor lor pe continent prin a încurca iţele visătorilor de scoruri grase; încă la paginile din faţă ale operei sale, Mircea Lucescu îmi confirmă – şi nu mă bucur, precum, cred, Cornel Dinu – vorbele mai vechi şi la fel de înţelepte ale lui Angelo Niculescu, vrăjmaş al ideii antrenor-jucător, asta pentru că, argumenta ilustrul corăbier spre Mexic, nu e bine şi atît! Lucescu, iată, nu poate justifica acest numai 3–1 prin bara porţii sau ratări, cît greşealele sale curg din construcţia echipei şi din ideea legătoare tactică, a se citi, în ăst sens, comentariile cu cap ale lui Gh. Nicolaescu, din „Sportul", dar trebuie dată uitării pripeala cu care, acum, a judecat Cristian Ţopescu un eveniment sportiv; întreb, la rîndu-mi, ce-a căutat în teren leneşul Augustin, ce-a vrut să fie jocul cu doi lideri, adică Balaci şi Bölöni, unul mai neinspirat decît celălalt, cum să nu mă îndoiesc de hibridul fotbalistic dovedit în acel meci fără glorie de mult visata noastră trupă de aur?! Nici că s-ar fi pomenit vreunul din lumea fotbalului care ar fi prognosticat o asemenea deşelată linie de formă: Rednic, Iorgulescu, Ştefănescu, Bogdan, ca să închei aici.

Vreme e de cugetat, pentru că, de data asta, avem şi răbdare şi speranţe. Mircea Lucescu, dovedeşte-le afurisiţilor condeieri că ai glumit!

Cît priveşte campionatul, Angelo Niculescu, vioi cum e încă, i-a smuls un galon prea crudului general – şi asta în văzut tuturor; la Timişoara, arbitrul Mircea Neşu a compromis meciul „Poli" – F. C. Olt, iar Halagian a demonstrat că el e omul în stare să ne suie înspre vîrfurile veşnic înzăpezite, pentru noi, ale fotbalului mondial. Bag mîna-n foc că nu-i tîrziu! Ieri, citii cronica lui Mihai Ionescu; o fi fost sau ba la meci?!

Teodor BULZA

O NOUĂ TRADUCERE A ILIADEI

Se ştie că în oricare cultură modernă marile opere ale umanităţii trebuie retraduse măcar o dată la jumătate de veac – s-a spus **retraduse** nu retipărite, deşi cu vremea şi reeditările, cel puţin unele, sînt necesare. Un modern închipuia semianalfabet pe Shakespeare dacă ar trăi astăzi; şi avea dreptate dacă înţelegem că limbajul sporeşte nu numai cu neologisme cît şi datorită sensului mereu schimbător al vechilor noţiuni (frumosul cuvînt şcoală însemna timp liber – orice cuvînt este un Proteu, încît s-ar putea scrie despre fiecare un „roman fluviu"). Dar ceea ce trebuie accentuat aici este că fiecare generaţie are trebuinţă de Homer-ul, Platon-ul sau Proust-ul ei, căci altfel e receptată oricare operă de către fiecare epocă, ea avîndu-şi suflul ei aparte; altă „matrice spirituală" caracterizează fiecare nouă generaţie ce are ceva de spus; alt cîmp sau element o învăluie, altă entitate.

În prima parte a acestui veac, **Odiseea** a avut parte de patru mari traduceri: Murnu, versuri albe endecasilabe; Coşbuc, vers popular; Papacostea, hexametri; Lovinescu, proză – am trecut peste traducători care s-au mulţumit doar cu fragmente. **Iliada** a avut însă o soartă mai puţin glorioasă dacă ne gîndim că doar Murnu a lăsat o traducere integrală care din 1906 se tot reeditează; în rest, doar fragmente de aflat prin publicaţii de (sau mai puţin de) specialitate şi prin diferitele antologii care au avut scopul de a evidenţia o temă anumită.

De ce s-a tradus atît de des **Odiseea,** spre deosebire de **Iliada?** Deosebirea ar consta poate în măsura în care se traduce un roman de aventuri sau Kant; adică unii ştiu ce trebuie tradus şi înţeleg să întîrzie asupra unei opere de adîncime, intuindu-şi totodată importantul rol pe care îl au în cultură (spre a nu face decît să amintim în treacăt lipsa de respect a editurilor care oferă într-o formă deloc „onorabilă" lucrări fundamentale).

O asemenea lucrare este **Iliada** în traducerea lui **Radu Hîncu,** apărută în **col. B.P.T., 1981 la Ed. Minerva.** Acest mare dar al anului 1981 ar fi trebuit să-l avem acum 7–8 ani, însă mulţi înţeleg eronat că poezie înseamnă doar versificaţie; lor va trebui să le punem în faţă poezia unui Platon sau Pascal, Kafka sau Hesse, Perse sau Creţia (culmea este că pe coperta din spate a lucrării **Logos şi epos** se amintesc „prozele" (sic!) **Norii).**

Ori marele merit al **Iliadei** lui Hîncu este că **proza sa echivalează marea poezie** şi că nu este atît de „vizual", în pofida extraordinarelor imagini homerice, adică te face să treci dincolo de ceea ce se vede lăsînd loc gîndului, ideii, reuşind să ne facă să vedem şi **altceva,** ceva ce se vede **în sine,** aşa cum vezi într-o faptă, cuvînt sau oricare altă entitate. **Iliada** spune fiecăruia altceva, aşa cum Sirenele îşi adaptau cîntecul ştiind cu cine au de-a face: istoricul vede ceva, poetul altceva, omul de ştiinţă sau lingvistul de asemenea. Microorganismele, de pildă, au fost intuite de Francesco Redi (1626–1698), medic, naturalist, memorialist, poet, negînd astfel teza spontaneistă, datorită Ideii, unui gînd străfulgerător: citind **Iliada,** scena în care Thetis promite lui Ahile că va „conserva" cadavrul lui Patrocle ferindu-l de „roiul arzător" care devorează victimele lui Ares, el face primele experienţe în istorie cu celebrele sale borcane deschise şi închise ce conţineau alimente, arătînd că alimentul din vasul deschis nu se conservă datorită faptului că sînt la îndemîna roiurilor tocmai. Ne punem astfel întrebarea: ce ne spune astăzi **Iliada?** Ce altceva decît a spus altora? Ştim că datorită tragediei, eroii cu miturile lor cu tot apar în carne şi oase în faţa spectatorilor – **Iliada** ne pune în faţă problema entităţilor, căci ele apar aici, poate pentru prima dată, în toată obviozitatea lor. Dintru început Homer invocă o entitate – muza. Entităţile roiesc peste tot: pe cîmpul de lupte, la corăbii, în corturi, în cetate şi mai ales în fiinţa eroilor. Ele însufleţesc şi trupeşte şi sufleteşte ducînd la biruinţă sau pieire, înlesnind defecte sau calităţi. Eroii invocă zeii curajului, biruinţei, înţelepciunii care-i mînă parcă (s-a mai spus) la împlinirea destinului ce le este propriu. Zeii apar uneori ca daimonii socratici: Ahile, de pildă, stă la cumpăna dintre gînduri cînd se ceartă cu Agamemnon. Cînd Ahile o invocă pe Thetis înţelegem că orice mamă este o entitate, prin simpla invocare. Entităţile colaborează, se ceartă, au tactici şi nu vor să-şi vadă „truda zadarnică". Eroii suferă, entităţile aşişderi; eroii luptă spre a deveni entităţi, exemple pentru urmaşi, şi acest daimon le dă un curaj nebunesc pe care ştiu să-l şi stîrnească, intuind forţa unei asemenea entităţi, iar zeii lasă să se străvadă teama de a nu fi daţi uitării (cap. VII, v. 422 şi urm.). Dealtfel şi înaintaşii, prin invocarea lor, nu-s decît tot entităţi. Eroii pătimesc datorită zeilor şi semenilor lor, iar zeii din pricina lor înşile şi a muritorilor – în cap. XXI ajung să lupte între ei, cei veşnici. Dar şi unii şi alţii sînt în mîna neîndurătoare a Sorţii.

Cineva spunea că lancea este o prelungire a fiinţei umane, în timp ce armele moderne sînt creaţii monstruoase, în putinţa de a se dezbăra de fiinţa umană, preluînd-o cu totul, căci nu se mai poate vorbi de instinct marţial, ci totul devine apocaliptic acolo unde pecetea umană se şterge cu totul. Ori, cu vorba celor ce au făcut ambele războaie mondiale putem spune că nu războiul în realitatea lui maturizează pentru că vezi în jurul tău moarte, cît războiul **în sine** – iar **Iliada** ne prezintă acest înţeles adînc al războiului în sine, războiul ca entitate. Iată de ce, printre altele, şi datorită acestui caracter este mai importantă **Iliada** decît **Odiseea,** operă ce necesită o mai profundă adîncire, aşa cum încercarea lui Radu Hîncu, astăzi la cea de a doua traducere integrală a ei în limba română şi la 75 de ani de la prima ei traducere, reuşeşte un mare act de cultură – „proză care, ţinem să re-accentuăm, echivalează marea poezie".

„Suflet cutezător ar fi acela care se desfaţă privind truda războiului fără ca mîhnirea să-i pătrundă sufletul" – suflet cutezător ar fi acela ce n-ar vibra adînc şi nu s-ar pleca spre această mare lucrare a Omului spre a afla în ea orice altceva.

ACULINA STRAŞNEI POPA: „Drum spre cetate"

Florian MADEVA

GABRIEL
GARCIA
MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORŢI ANUNŢATE

I-a promis că se va ocupa imediat să vadă despre ce este vorba, dar a intrat în Club ca să-şi confirme participarea la o partidă de domino pentru seara aceea, şi cînd a ieşit crima se consumase. Cristo Bedoya a săvîrşit atunci singura lui greşeală fatală: s-a gîndit că Santiago Nasar se hotărîse în ultima clipă să ia micul dejun la noi înainte de a-şi schimba hainele şi aici a venit să-l caute. A pornit-o în grabă pe malul rîului, întrebîndu-i pe toţi cei pe care-i întîlnea de Santiago Nasar, dar nimeni nu-l văzuse. Nu s-a îngrijorat pentru că nu existau şi alte drumuri care duceau spre casa noastră. Próspera Arango, hoaţa, l-a rugat să facă ceva pentru tatăl ei care trăgea să moară în balconul casei, netămăduit de binecuvîntarea episcopului. „Eu îl văzusem în trecere – mi-a spus sora mea Margot – şi avea faţa galbenă de parcă şi murise". Cristo Bedoya a întîrziat patru minute pentru a stabili starea bolnavului şi-a promis să revină puţin mai tîrziu cu un tratament de urgenţă, dar a mai pierdut trei minute pentru a o ajuta pe Próspera Arabgo să-l ducă pînă în dormitor. Cînd a ieşit în stradă a auzit ţipete îndepărtate şi-a avut senzaţia că se aprindeau artificii în piaţă. A dat să alerge, dar l-a împiedicat revolverul vîrît sub centură cu nepricepere. Cînd a dat ultimul colţ de stradă, a recunoscut-o din spate pe mama mea care aproape că-şi tîra pe jos copilul cel mic.

– Luisa Santiago – a strigat el – unde-ţi este fiul?

Mama s-a întors pentru o clipă spre el cu faţa în lacrimi.

– Vai, fiule – i-a răspuns – cică l-au omorît.

Şi aşa era. Cît timp Cristo Bedoya umblase după el, Santiago Nasar se găsea la Flora Miguel, logodnica sa, a cărei casă se afla chiar lîngă colţul străzii, unde îl văzuse pentru ultima dată. „Nu mi-am închipuit că ar fi putut intra aici – mi-a explicat el – pentru că cei din casa asta nu se trezeau niciodată înainte de prînz".

Era o părere curentă cum că toată familia dormea pînă la douăsprezece din porunca lui Nahir Miguel, bărbatul înţelept al comunităţii. „Din cauza asta, pentru că nu o vedea decît o jumătate de soare, Flora Miguel era ca un trandafir", spunea Mercedes. Adevărul e că ţineau casa zăvorîtă, ca multe altele, pînă tîrziu, însă erau oameni harnici şi se sculau din vreme. Părinţii lui Santiago Nasar şi cei ai Florei Miguel hotărîseră să-i căsătorească. Santiago Nasar acceptase legămîntul în plină adolescenţă şi era hotărît să-l respecte, poate unde avea despre căsătorie aceeaşi părere utilitară ca şi tatăl său. La rîndul ei, Flora Miguel se bucura de o oarecare frumuseţe de floare, dar era lipsită de graţie şi judecată şi servise de naşă la toţi cei de vîrsta ei, astfel că pentru ea legămîntul de nuntă era o soluţie provdenţială. Aveau o logodnă uşoară, fără vizite formale şi fără nici un zbucium. Amînată de mai multe ori, nunta fusese hotărîtă în sfîrşit pentru primul Crăciun.

Flora Miguel se trezise în lumea aceea în primele mugete ale vaporului episcopal şi de îndată a şi aflat că gemenii Vicario îl aşteptau pe Santiago Nasar ca să-l omoare. Surorii mele, călugăriţa, singura cu care a stat de vorbă după nenorocire, i-a spus că nu-şi mai aducea aminte cine-i spusese. „Tot ce-mi mai amintesc e că la şase dimineaţa, ştia toată lumea", i-a spus ea. Cu toate acestea, i s-a părut ceva de neconceput ca să-l omoare pe Santiago Nasar. În schimb, a cuprins-o bănuiala că îl vor căsători cu forţa cu Angela Vicario, pentru a-i şterge ruşinea. Astfel că, în timp ce toată lumea îl aştepta pe episcop, ea stătea în dormitor plîngînd de furie şi aranjînd în cufăr scrisorile pe care Santiago Nasar i le trimisese de la şcoală.

Întotdeauna cînd trecea prin dreptul casei Florei Miguel, chiar dacă nu era nimeni înăuntru, dădea cu cheile peste plasa de sîrmă de la ferestre. În lumea aceea, ea îl aştepta cu cufărul plin de scrisori în braţe. Santiago Nasar nu putea s-o vadă din stradă, dar ea l-a văzut prin plasa de sîrmă înainte de a-şi scoate cheile. – Intră, i-a spus.

Nimeni, nici măcar doctorul nu intrase în casa aceea la orele 6 şi 45, dimineaţa. Santiago Nasar tocmai se despărţise de Cristo Bedoya în prăvălia lui Hamil Shaium, iar în piaţă se afla atîta lume preocupată de soarta lui, încît era de necrezut că cineva să nu-l fi văzut intrînd în casa logodnicei lui. Judecătorul de instrucţie a vrut să găsească măcar un singur om care să-l fi văzut în clipele acelea şi l-a căutat cu aceeaşi insistenţă ca a mea, dar n-a fost posibil să dea de el. Pe pagina 382 din dosar, a mai scris o sentinţă cu cerneală roşie pe margine: **Fatalitatea ne face invizibili.** Fapt e că Santiago Nasar a intrat pe uşa din faţă în văzul tuturor şi nefăcînd nimic ca să nu fie văzut. A încercat să prindă pe Flora Miguel în dormitor, dar ea a închis uşa şi a pus zăvorul. A bătut de mai multe ori şi a strigat-o cu un glas destul de ridicat pentru o astfel de oră, punînd în picioare toată casa. Cu toţii, fraţi şi surori şi rude mai apropiate, cu mic cu mare erau paisprezece. Ultimul care şi-a făcut apariţia a fost Nahir Miguel, tatăl, cu barba roşie şi burnusul de beduin, cămaşa ca un sac pe care şi-o adusese din pămînturile lui şi pe care a purtat-o întotdeauna în casă. Eu l-am văzut de multe ori şi îmi aduc aminte că era voinic şi cumpătat, dar ceea ce m-a impresionat mai mult la el era autoritatea lui respectată şi temută de toţi.

– Flora – a strigat el pe limba lui. – Deschide uşa.

A intrat în dormitorul fiicei sale, în timp ce familia îl contempla nedumerită pe Santiago Nasar. Stătea în genunchi în mijlocul sălii şi punea la loc, în cufăr, scrisorile risipite pe pardoseală. „Parcă se ruga", mi-au povestit ei. Nahir Miguel a ieşit din dormitor după cîteva minute, a făcut un semn cu mîna şi întreaga familie a dispărut.

A continuat să vorbească în arabă cu Santiago Nasar. „Din prima clipă mi-am dat seama că nu înţelegea o iotă din ceea ce-i spuneam", mi-a explicat el. Atunci l-a întrebat în taină dacă ştia că fraţii Vicario îl căutau ca să-l omoare". A pălit brusc şi şi-a pierdut stăpînirea de sine în aşa fel, încît nu era posibil să crezi că s-ar fi prefăcut", mi-a spus el. Şi-a dat seama că nu era vorba de frică, ci de nedumerire.

– Tu ştii foarte bine dacă au sau nu au dreptate – i-a spus. Oricum, însă, nu-ţi mai rămîne decît două soluţii : ori te ascunzi aici, ca în casa ta, ori ieşi în stradă cu puşca mea.

– Nu înţeleg absolut nimic – i-a zis Santiago Nasar.

A fost singurul lucru pe care l-a putut spune clar şi l-a spus în spaniolă. „Părea o curcă plouată" mi-a spus Nahir Miguel. A trebuit să-i ia cufărul din mîini pentru că nu ştia unde să-l pună pentru a deschide uşa.

– Or să fie doi contra unu – i-a spus.

Santiago Nasar a ieşit. Lumea se aşezase în piaţă ca la defilare. Toţi l-au văzut ieşind şi toţi au înţeles că ştia că-l vor omorî şi părea atît de înfricoşat, încît nu-şi mai găsea drumul spre casă. Se spune că cineva i-a strigat de la un balcon : „Pe-aici nu, turcule. Mai bine prin portul vechi". Santiago Nasar a încercat să afle al cui era glasul. Jamil Shaium l-a chemat să intre în prăvălia lui şi s-a dus înăuntru să-şi caute puşca de vînătoare, dar nu-şi mai amintea unde îşi ascunsese cartuşele. Au început să-l strige din toate părţile şi Santiago Nasar s-a răsucit de mai multe ori, la stînga şi la dreapta, zăpăcit de atîtea glasuri. Era limpede că se îndrepta spre uşa din dos a casei lui, dar trebuie că şi-a amintit pe loc că era deschisă intrarea din faţă.

Traducere de:
Darie NOVACEANU

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel. : 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE

ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.

Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 19 (741) 14 MAI 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

Promotor al progresului societății românești

Component principal al sistemului instituțiilor politice, nucleul și centrul său vital în procesul de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, P.C.R., are o largă perspectivă de acțiune și conducere, fiind forma organizatorică înaintată a clasei muncitoare, forța politică conducătoare în statul nostru. Realizarea rolului său conducător în cadrul sistemului structurilor organizaționale, cu caracter politic, este, așa cum se subliniază în programul partidului, nemijlocit legată de întărirea continuă a unității sale politice și organizatorice, de sporirea spiritului critic și autocritic, de sporirea exigenței și responsabilității în viața de partid și de stat, de promovarea spiritului revoluționar în toate domeniile construcției socialiste.

Ca forță politică conducătoare în societatea noastră, P.C.R. prezintă trăsături organizatorice specifice funcției sale sistemice în viața societății. Formele sale de organizare, precum și metodele și modalitățile proprii de acțiune politică sînt astfel concepute încît să corespundă cît mai deplin cu specificul și tipologia acțiunilor sociale, cu conținutul proceselor și cerințelor obiective ale fiecărei etape de dezvoltare a societății noastre socialiste.

În mersul ascendent al societății românești, partidul este permanent preocupat de ridicarea nivelului de conducere a societății în concordanță cu progresul cunoașterii umane, mai ales sub impulsul revoluției științifico-tehnice. De aceea strategia dezvoltării României în următoarele decenii se caracterizează printr-o largă deschidere spre revoluția științifico-tehnică, urmînd ca țara noastră să depășească stadiul de țară în curs de dezvoltare, urmărind modernizarea continuă a economiei pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii. În aceste condiții se impune o reconsiderare a pozițiilor care au existat față de consumul de materii prime, energie cît și atitudinea față de creșterea productivității muncii. O atenție deosebită acordă partidul promovării unei noi calități în toate domeniile de activitate. Se are în vedere o nouă relație între eficiența economică și eficiența socială, modificîndu-se criteriile de apreciere a eficienței.

Asistăm, deci, la mutații de esență în societatea noastră, care sînt direct legate de activitatea partidului și a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Succesele obținute de țara noastră pe diferite planuri, de la Congresul al IX-lea încoace, relevă caracterul amplu pe care îl cunoaște activitatea de perfecționare a conducerii a tuturor domeniilor vieții economico-sociale și cultural-științifice, și care se bazează pe acele principii care asigură caracterul partinic și în același timp științific al unei conduceri eficiente a societății noastre socialiste.

Fiind promotorul progresului societății noastre pe diferite planuri, partidul a formulat și transpus în programul său de acțiune mobilizarea energiei creatoare a întregului popor, avînd meritul incontestabil de a fi găsit soluțiile corespunzătoare marilor probleme social-economice generatoare de progres. În ultimii ani a fost creat un sistem organizatoric-instituțional democratic, original, care asigură participarea efectivă a oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, la conducerea societății, sistemul democrației de care dispunem fiind pe deplin corespunzător actualei etape de dezvoltare a țării noastre. Acest sistem al democrației favorizează unirea eforturilor întregului popor de a participa efectiv și responsabil la opera de edificare socialistă.

Dezvoltarea autoconducerii muncitorești, în concepția P.C.R., se realizează în mod treptat, pe măsură ce orînduirea socialistă se dezvoltă, iar structurile sale politice se perfecționează, reprezentînd nu numai o nouă modalitate de conducere și organizare în societatea noastră, ci și un criteriu al eficienței practicii politice, vizînd însăși ridicarea continuă a performanțelor sistemului social.

Marile obiective conturate în documentele Congresului al XII-lea implică importante prefaceri calitative în toate domeniile, realizarea lor avînd ca urmare progresul continuu al societății noastre, chezășia acestui progres fiind însăși creșterea rolului conducător al P.C.R. în toate domeniile de activitate, asigurînd în același timp țării noastre un prestigiu internațional pe deplin meritat.

Corneliu POPEȚI

Partid

Cînd scriu cu inima partid,
Puternic crește peste țară,
Precum un lan imens de grîu,
Coroana soarelui de vară.

Prin steaua lui avem un nume,
Ce-n veac devine mai sonor,
Fiindcă partidul pune-n toate
Vecii de pace și de zbor.

Cînd scriu cu inima partid,
Adîncă, fericirea vine,
Din om în om, din spic în spic,
Ca ploaia caldă pe coline.

Ignea LOGA

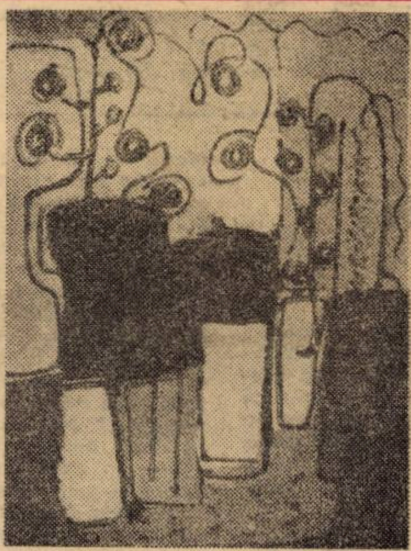

CRISTIAN CALCAN: „Flori"

convorbiri

Cu poetul IOAN ALEXANDRU

În întîmpinarea Congresului educației politice și al culturii socialiste

— Stimate Ioan Alexandru, v-am ascultat intervenția dumneavoastră la Colocviul și Festivalul național „Scriitorii și pacea", de la Timișoara. Vă știu ca un mare militant și un mare umanist, încercînd să ne dăruiți, de fiecare dată, mesajul luminii...

— ...și al iubirii! Care purifică, înalță, înnobilează. Ne-am întîlnit la Timișoara să discutăm chiar asupra sensului muncii noastre. Ce putem noi face, scriitorii, pentru a însenina oleacă cerul și pămîntul, din situația de confruntări militare în care se află la ora actuală lumea. Cum ați auzit, intervenția mea s-a referit la posibilitatea, diferită prin cuvînt, de a împuțina această tensiune. Noi, slujitorii cuvîntului, avem, poate, o mai mare datorie de a vorbi oamenilor despre viața lor interioară, despre acea făptură lăuntrică pe care ei trebuie să și-o crească, să și-o desăvîrșească moral, ca să se micșoreze tensiunea dintre noi. E foarte greu să vorbești despre pace cînd în propria ta casă, între soț și soție, sînt certuri. Citeam o statistică, din nu știu care țară occidentală, aflînd că jumătate din căsătoriile care se încheie se sfîrșesc după un an, doi, cu divorțuri și cu certuri groaznice. Sinucideri, alcoolism, tristețe extraordinară, oameni bolnavi psihic, drogați. Lumea este plină de deznădejde și sigur că rezultatul acestor tensiuni politice se răsfrînge, de fapt, în sînul fiecărei familii. Eu cred că menirea noastră, a scriitorilor, este de a încerca să facem păciuire în viața noastră particulară.

— Păciuire, cum ziceți, de care vorbește o frumoasă colindă românească!

— Exact. „Dacă vrei să-l faci pe altul mai bun, începe întîi cu tine!" Este o chemare la întoarcerea, la îmbunătățirea noastră personală.

— O chemare ivită, cred, și din întrebările înfrigurate, de ființă, de esență, ce s-au născut, în ceea ce vă privește, încă din poemele primului dumneavoastră volum „Cum să vă spun". Și-au trecut de-atunci 18 ani. Astăzi?

— Da, încerc și eu, ca și dumneavoastră, să-mi păstrez seninătatea. Am să vă povestesc ceva foarte pe scurt. În timpul războiului, în București, lumea era agitată: se bombarda orașul, fiecare fugea, se anunțase că vine un nou raid aerian. Și, la un moment dat, s-a văzut sub o clădire, tras la o parte, un om cu o pălărie mare pe cap. Era Mihail Sadoveanu. Lumea nu știa cine este. Da, l-a văzut așa de calm stînd. Stătea profund liniștit, cum era felul lui de a fi. Era un om împăcat cu cerurile și cu oamenii. Și au început să se strîngă în jurul lui, să se liniștească. Erau înspăimîntați, îngroziți de ce se întîmplă. Și chiar au început să pună mîna pe el. Se simțeau mai împăcați și mai în siguranță lîngă un om liniștit. Mi-am zis mereu: dacă poți să faci pace în sufletul tău, și ai viața ta împăcată, poți să contribui la împăcarea și la liniștirea celor din jur.

— O adevărată invazie a luminii, pacea dumneavoastră însetată! Mi-aș permite o întrebare pe care, deocamdată, într-o asemenea postură, nimeni nu v-a adresat-o. Cum decurge o zi din viața lui Ioan Alexandru?

— Acuma ,eu ce pot să vă spun decît că în inima mea și în viața mea, de fiecare zi, sînt profund împăcat. Mă scol în zori, mă pun la masa de lucru, zilnic, ca și un alt om la lucrul lui. Și mă umplu de bucurie, scriind. Știți că scriu de peste un deceniu imne?

— Sincer, nu! Dar știu că, în 1973, cînd au apărut în librării „Imnele bucuriei", pentru dumneavoastră poezia s-a omologat cu un grav sacerdoțiu. Într-un fel, dacă vreți, o curgere rodnică în timp, o împăcare în spiritul celor mai vechi tradiții românești, care refac puterea cuvîntului.

— Ați spus bine. Starea imnică a lumii, asta presupune: un om împăcat, un om

George DINU

(Continuare în pag. 4–5)

Țara

Înalte steaguri poartă-n sine visul
De-a fi stăpîn în țara ta de dor
Și multe inimi au bătut la Plevna
Unite sub destin de tricolor.

Un vast ocean de flori — garoafe roșii
Ridică-n soare azi cernoziomul
E sîngele clădind Independența
Și ridicînd la rang de demnitate Omul.

De-atunci o țară și-un popor văd
mersul
Istoriei ce-n timpul nostru nou
Va înflori în cîntecele păcii
Drept așezînd erou lîngă erou.

Sculptură-n lemn de sărbătoare-i țara
Un imn-șuvoi ce nu se mai termină;
Sculptură-n visul împlinit, de aur,
Superbă ctitorie de lumină.

Teofil CHIFA

cronica literară

Mircea Iorgulescu

Arhipelag

proză scurtă contemporană, o antologie de Mircea Iorgulescu

Ed. Eminescu

1. Antologia lui Mircea Iorgulescu conţine proze scurte semnate de Horia Pătraşcu, Ştefan M. Găbrian, Nicolae Mateescu, Alexandru Papilian, Dumitru Dinulescu, Ioan Radin, Mihai Sin, Gabriela Adameşteanu, Norman Manea, Eugen Uricaru, Paul Georgescu, Maria-Luiza Cristescu, Alexandru George. Aceşti autori demonstrează, scrie Mircea Iorgulescu în prefaţă, că deşi romanul ocupă locul central în proza deceniului 70–80, adevăratul laborator al înnoirilor şi al compromiterii clişeelor rămîne proza de mică întindere. Idee incitantă şi fără îndoială demnă de a fi pe larg studiată. Excelenta iniţiativă a lui Mircea Iorgulescu nu porneşte doar de la cîteva intuiţii, de la un program de studiu, de la o descoperire de ultim moment, ci reprezintă o etapă a unei acţiuni constructive întinsă, şi ea, pe mai bine de un deceniu. Consecvenţa cu care autorul a mizat pe numele mai sus citate (cîteva excepţii) vorbeşte de insistenţa de a solidanzo în jurul unor modele un număr de autori. Precum şi, poate, de necesitatea de a-i obliga pe aceşti autori să se autodefinească şi în numele unei generaţii literare. Desigur, cititorul antologiei înţelege că Paul Georgescu, Radu Cosaşu şi Alexandru George au fost cooptaţi din necesităţi de blazon; autori admirabili, cei trei nu prea se simt în largul lor în această antologie în care doar aparenţele îi aşează în acelaşi şir de fotolii. Ironia lui Paul Georgescu nu vizează aceeaşi lume ca ironiile lui Sin, între stilul parodic al lui Alexandru George şi cel al lui Mircea Nedelciu se înscriu cîteva epoci literare. Prozatorii cooptaţi (toată lumea cooptează prozatori) sînt prea citiţi şi prea citaţi, s-au bucurat de o susţinere critică (sigur, binemeritată) constantă, mult mai constantă decît Găbrian, Sin, Pătraşcu, Adameşteanu, Ioan Radin, Dumitru Dinulescu (etc.) autori în lansarea cărora Mircea Iorgulescu are mari merite. Şi poate că criticii cu care Iorgulescu a fost umăr la umăr în ultimele-i campanii literare au fost foarte departe de a-l ajuta în lansarea şi susţinerea autorilor... precum şi a stilului impus în proza scurtă de „promoţia 70" a schiţei, povestirii, nuvelei.

2. **Arhipelag** năzuieşte a fi o carte despre condiţia prozei scurte în literatura română şi, fără îndoială, ea poate reprezenta un comentariu al prozei româneşti. Un loc aparte acordă autorul în prefaţă momentului 60 al prozei scurte („Ceea ce se pierduse, mult şi repede, va fi recîştigat încet, nesigur, cu preţul unor grele eforturi; este mai dificil să reconstitui şi să reconstruieşti decît să reconstruieşti"). Observînd că îndrăzneala autorilor „generaţiei 60" e încă insuficient preţuită, Mircea Iorgulescu notează că, prin ei, proza românească „reînvaţă să simtă". Ce aduc, totuşi, seriile de autori despre care Mircea Iorgulescu a scris de atîtea ori, redescoperindu-se prin ei, căutînd, şi în aceştia, raţiunea sa de a scrie? Intenţia autorului, mărturisită încă în prima propoziţie a cuvîntului înainte, a fost de a scrie, prin aceste proze, un roman. „Un roman ale cărui capitole, fără legătură directă între ele, scrise de autori diferiţi, independent unul de celălalt, de altul, să poată da o idee despre universul, temele, preocupările şi soluţiile prozei româneşti în deceniul 1970–1980".

Un studiu sui-generis, romanul! Criticul descoperă, în paginile pentru care luptase, în scrisul confraţilor săi, o lume care îi aparţine. Cu care el se poate identifica. Şansa criticului actualităţii literare e aceea de a fi solidar nu numai scriitorilor, ci şi ideilor literare ci şi... personajelor propuse într-un număr de proze. Citind mereu, redescoperindu-se în aceste proze ca erou al unui timp şi al unui loc, criticul (foiletonistul!) poate deveni, el însuşi, eroul principal al unui demers epic – Naratorul prin excelenţă, povestind prin intermediul vocilor pe care (şi) el le-a consacrat. Puţini critici au avut capacitatea de a se implica precum Iorgulescu – aceasta ar fi prima dintre concluziile acestei cronici.

Cornel UNGUREANU

P. S. Prefaţa volumului „Cuvinte în balanţă" a fost mototolită în editură. Primul paragraf a fost confecţionat, fără ştirea noastră, de redactorii Editurii Militare şi pus sub semnătura noastră. Altfel nu se putea, ne explică telefonic redactorul cărţii. Gestul şi explicaţiile mi se par incalificabile. Nu era nici o supărare dacă se renunţa la prefaţă... dar a-i adăuga fraze stupide şi, mai ales, a mi le pune în circă – iată o operaţiune care mă lasă perplex.

Eugen Dorcescu

Arhitectura visului

Ed. Facla, 1982

Ar trebui să spunem, simplificînd oculta ştiinţă a heraldicii, că Eugen Dorcescu adaugă cu fiecare volum de poezii un însemn obligatoriu blazonului său poetic, necesar în recunoaşterea existenţei literare. **Arhitectura visului** reflectă ştiinţa de a conduce poezia după proporţii şi reguli, precum şi vocaţia creatoare a construcţiei; noul însemn îi aparţine acesteia. **Arhitectura visului** este un bun manual pentru a cunoaşte disciplina în vers, controlul inteligent al formelor, eliminarea surplusului (ne)poetic. Justificată este (parţial) comparaţia cu parnasienii.

Este momentul să amintim că Eugen Dorcescu e stilistician şi critic literar, autor a două studii **Metafora poetică** (1975) şi **Embleme ale realităţii** (1978), în care demonstrează o concepţie bine ordonată despre poezie. Analizele criticului se întreţin pe axa viziunii sale teoretice. Poetul Eugen Dorcescu îşi este un consecvent discipol; cunoaşterea amănunţită şi „la rece" a uneltelor poeziei, a elementelor din care se construieşte ea, şi imperativele teoretice care cer poeziei să fie „viziune", sinteză dialectică între descripţie şi confesiune, îl solicită intens, determinîndu-i conformaţia poetică.

Dintre cele două cicluri ale volumului, deliberat despărţite printr-o modificare a formei, celui dintîi i se asociază pregnant însemnele arhitecturii. Versul clasic, tăiat cu precizie, dezvăluie, la o lectură nu simplă, controlul geometric al metaforelor şi cronometrul fără scăpări al ritmului. Eugen Dorcescu înlesneşte prin acest tip de construcţie formală, tranziţia în poezie a naturii sale reflexive. Toate poeziile primului ciclu pot fi citite pe cel puţin două registre de semnificaţii: unul filozofic, al dificultăţilor cunoaşterii, al ambiguităţii omului între imaginar şi real, şi altul aparţinînd definirii interioare a poetului. Poezia lui Eugen Dorcescu este traversată de marile nelinişti existenţiale ce străbat conştiinţa creatorului, nelinişti ţinute în chinga severă a purităţii metaforice. Sistemul metaforic în care simetria, opoziţia repetiţia şi accentul sintactic sînt legi, este alcătuit din serii ce primesc valoare simbolică: metafore ale ascendenţei, potenţate de vb. **a urca** şi adv. **sus** (scară, treaptă, culme, stîncă, cetate, crenel etc.), metafore ale descendenţei, adîncimii (grotă, fîntînă, tunel, genune, mare, abis etc.) asociate cu **a coborî şi jos,** metafore ale spaţiului închis (casetă, sală, cămară, burg, donjon etc.), ale limitei (zid, poartă, uşă, margine, prag etc.), ale privirii şi ambiguizării imaginii (ochi himeric, ochean, oglindă de beznă, de ceaţă – aburi, bolţi, voaluri, draperii, negură, apus, fum, umbră, întuneric etc.), ale întinderii etc. Oricît de neeconomicos este în spaţiul cronicii inventarul metaforic, el este important pentru înţelegerea poeziei lui Eugen Dorcescu. El scrie cu conştiinţa bagajului său de semiotică, alegînd simboluri arhitecturale pe care le dinamizează prin verbe (**a fi** are un rol deosebit), pentru a comunica poetic imaginea proprie despre viaţă, vis, timp, moarte, fiinţă, ideal, poezie: „Coboară drumu-n albe cotituri / Şi parc-ar prinde-o-n gură. Parc-o pierde. / Săbii de foc aleargă peste muri / În pure adîncimi de abur verde. / / Ea este-aici. Acesta-i chinul meu. / În zare ca-n oglindă-i scufundată. / Urc spre crenel, pe pantă urc mereu / Şi n-o zăresc întreagă niciodată" (**Colină**).

Postura meditativă rigidă, producătoare de impersonale sentenţe („Nimic nu-i pur: sînt noduri doar şi sfori – / Fertila lumii promiscuitate" – replică parcă la **Glossa** eminesciană), şi de precise străluciri metaforice, este abandonată în ciclul **Zid.** Nu ştim ce a determinat ingenioasa schimbare poetică (teama de manierism?, opţiunea teoretică?, saturaţia, uzura unei formule?), dar regăsim aici aceeaşi obsesie a fiinţei în căutarea esenţelor, încarnată într-o demnă confesiune lirică. Epicizarea discretă a discursului poetic şi desfăşurarea ritualică a versului, liber de astă dată, servesc gravitatea cu care poetul îşi înconjoară temele, metaforele antinomice: necesitatea existenţei în real şi atracţia misterelor lumii, purificare şi maculare, prezent şi amintire, etern şi finit, pustiu şi mare. Poeziei de elan confesiv (temperat exact cît trebuie) Eugen Dorcescu îi dă demnitatea firească, ascultînd de un îndemn interior, secondat de experienţă, ca în acest excelent fragment final: „Fericirea / e chiar în neliniştea acestui ţărm / ce se termină. / E terminus ţărmul. Şi dincolo-i panta / pe care se întoarce / şi fumegă marea. / Spune-i clipei să treacă / – şoptesc – / Între mine şi mare, doar ea... / Ca o corabie, / ca o corabie, ca o corabie..." (19).

Brînduşa ARMANCA

Cronica măruntă

DESPRE STRĂVECHILE PRIETENII

● **Starea amintirilor.** O emoţionată cronică literară consacră Ov. S. Crohmălniceanu în „România literară" ultimului volum de proze produs de Al. I. Ştefănescu. Exigentul critic ne plimbă printre atîtea dulci minuni literare încît cititorul care nu ştie ce veche şi ce trainică prietenie îi leagă pe cei doi (încă acum treizeci de ani braţ la braţ pe miriştile literaturii proaspăt cosite) ar crede că prozele amoroase ale lui Al. I. Ştefănescu stau, valoric între Breban şi Sebastian... Nu stau, sînt literatură kitsch, doar amiciţia lui Crohmălniceanu şi Al. I. Ştefănescu stă neclintită în bătaia tuturor intemperiilor literare... ● **Cel mai tare om din fotbal,** ne demonstrează Cornel Dinu în ultima „Flacără", nu e Lucescu ci el, Cornel Dinu. „De ce aş putea să fiu gelos pe Mircea Lucescu?, scrie fotbalistul în cestiune. Sînt, deocamdată, posesorul celui mai prestigios palmares din fotbalul nostru; sînt maior într-un departament de mare onoare... am în clubul Dinamo o poziţie consolidată... Il ştiu bine pe Mircică... el poate fi gelos pe mine... Singurul lucru pentru care Mircică nu poate fi gelos pe Cornelică e rubrica „Omul care joacă", loc în care posesorul celui mai prestigios palmares fotbalistic are grijă să dea, săptămînal, în bară...

● **Un excelent** comentariu la volumul „Cu cărţile pe masă" de Mircea Zaciu semnează în „Tribuna", 6 mai a. c. Ion Vlad: „Mircea Zaciu produce un discurs critic unde se asociază erudiţia, inteligenţa şi confesiunea cărturarului împătimit de cărţi şi de oameni". ● **Seriale.** Toate revistele publică seriale, unele despre kamikadze, altele despre călători teribili, altele de (cu) Cristian Ţopescu. Un incitant serial publică, în ultimele numere ale „Luceafărului", Adrian Riza, excelent cunoscător al operei lui Pârvan. Tot „Luceafărul" ne aminteşte, prin pana lui Aurel Dragoş Munteanu, că amintirea Miţei Biciclista începe a reveni în scrisul contemporanilor. ● **Verdicte** „Amfiteatru", 4/1982 dedică două pagini cărţilor de critică recent apărute. Genericul: „Critici despre critici". Stau faţă-n faţă Eugen Simion cu Ioan Buduca, Mircea Martin cu Florin Berindeanu, Corniş-Pop cu Nicolae Iliescu, Al. Dobrescu cu Bogdan Lefter. Numiţii scriu despre maeştri cu deferenţă, ştiind ei că trudă multă s-a adunat în acele cărţi mari cît nişte cărămizi făcute fără economia vremurilor de penurie. Doar Radu G. Ţeposu, ce, norocosul, are şansa de a-i fi repartizată o colegă de şcoală (ori pe-acolo prin apropiere) poate să dea frîu vocaţiei polemice. „Deşi este interpret înzestrat cu posibilităţi analitice, Irina Petraş practică în chip regretabil un comentariu după ureche, reinstituind frivolitatea în critică. «Proza lui Camil Petrescu» este un debut dezonorant". Frumos zis... Dar o fi adevărat?

Anemone POPESCU

DIDACTICA

FILOLOGIE XXV. Bibliografie

Împlinirea a douăzeci şi cinci de ani de activitate meritorie a Facultăţii de filologie a Universităţii din Timişoara a fost marcată şi prin apariţia unui volum ce cuprinde **bibliografia** activităţii profesionale şi de cercetare ştiinţifică a cadrelor didactice ale factultăţii. Ivit dintr-o necesitate uşor de înţeles pentru oricine cunoaşte regulile muncii ştiinţifice de înaltă calificare, din dorinţa de a consemna, într-un bilanţ exhaustiv, rezultatele unei activităţi susţinute pe parcursul unei perioade de timp relativ îndelungate, prezentul repertoar este şi un foarte bun instrument de lucru. El poate fi folosit, de către cei interesaţi, pentru întocmirea şi completarea variatelor **bibliografii** (ştiinţifice, şcolare, de cercetare etc.), prin etalarea unei game variate, a unei tipologii diverse de lucrări din domeniul filologiei. Prezentul repertoar dă şi o imagine a ceea ce înseamnă, pentru Facultatea de filologie din Timişoara, opera de editare a publicaţiilor ştiinţifice ale facultăţii: aflăm, cu nedisimulată satisfacţie, că, de-a lungul anilor, filologia timişoreană a scos un număr de 23 de publicaţii (cu accent pe lingvistică, folclor, literatură, versificaţie, semiotică etc.), care au reuşit să dea o imagine destul de exactă despre nivelul şi deschiderea în faţa noului a cadrelor acestei prestigioase instituţii. Sînt prezenţi, cu bibliografie completă, 117 cadre didactice şi cercetători ce activează în cadrul Facultăţii de filologie. Parcurgerea imensului material (cîteva mii de titluri) poate da, ca să nu mai vorbim de valoarea propriu zisă a contribuţiilor, imaginea – fie ea şi aproximativă – a unei veritabile mişcări culturale şi ştiinţifice de amploare ce se desfăşoară sub egida filologiei timişorene. Această primă apariţie în domeniu se cere continuată în viitor de altele asemănătoare, **Bibliografia** de faţă constituind doar o etapă, atît din existenţa Facultăţii de filologie din Timişoara, cît şi a autorilor consemnaţi.

Al. ANTONESCU

---

cenaclu

În şedinţa din 11. V. 82 a cenaclului nostru a debutat, cu proză, **Andreea Gheorghiu.** Ea a fost elogios prezentată de către **Cornel Ungureanu:** „ne aflăm în faţa unui talent ieşit din comun"; „capacitate de a scrie detaşat şi de a implica"; „există, în aceste texte, vîrsta intactă, ce refuză ideea de dresaj"; „o proză confesivă, nu fără urme de ricanare"; „autoarea propune un stil bătăios, al climatului bucuriei de a participa la un ceremonial". **Şerban Foarţă** remarcă „buna stăpînire a vocii virile" şi „un foarte bun dozaj între intelectualism şi primitivismul incipient"; **Vasile Tudor Creţu** vede în debutul Andreei Gheorghiu „un fapt care ne obligă să-l luăm în seamă"; „autoarea are o bună educaţie literară, se profilează un virtual prozator". **Stela Mirel** consideră că există două forţe: ironia şi candoarea. De asemenea, „o structură robustă pe care gîlgîie arhetipurile". **Lucian Petrescu:** „un debut de excepţie, un talent de excepţie". **Brînduşa Armanca:** „exerciţii de privire în adîncul lucrurilor, dincolo de care se desluşeşte o nelinişte înlăcrimată". **George Şerban:** „ar trebuie să fim ceva mai lucizi în aprecierile noastre, analizele sînt prea sofisticate pentru aceste, totuşi, proze de încercare; autoarea va trebui să renunţe la prea accentuatul teribilism". **Rodica Bărbat:** „fraza Andreei Gheorghiu e pe deplin rotunjită; ea scrie fără bucurie, dar cu calm". În încheiere, **Anghel Dumbrăveanu,** conducătorul şedinţei, apreciază valoarea ridicată a prozei citite şi a discuţiilor. Emoţionată, autoarea mulţumeşte celor prezenţi.

Săptămîna viitoare va citi poezie **Traian Pop Traian.** Referent: **Eugen Dorcescu.**

LOCŢIITOR II

---

echo

La invitaţia directoarei Eva Borca şi a profesoarei de limba şi literatura română, Eugenia Iordache, de la Şcoala generală nr. 29 (Freidorf) prozatorul Ion Velican s-a întîlnit cu elevii şi cadrele didactice, într-un frumos dialog, pe marginea volumului de aforisme „Cuvinte în balanţă".

accente

ISTORIE ȘI ACTUALITATE

C. CALCAN: „Flori"

Nu atît o recenzie despre **Anatomia balenei albe** [1] îmi propun în cele ce urmează, cît o discuție în marginea acestei cărți. Mai exact, mă voi referi îndeosebi la capitolele care se ocupă de romanul melvillian. De aceea, formulez la repezeală numai concluzia unei posibile cronici: cartea lui Marcel Pop-Corniș este excelentă – densă, scrisă cu fermitate de un autor care își domină tema, ceea ce îi permite să nu se situeze periferic în prelungirea criticii americane. A spune că scrie mai degrabă împotriva acesteia nu este un fel de a vorbi. Există în literatura americană o serie de scriitori primiți cu entuziasm în Europa și cu destulă rezervă acasă la e.i Pe Edgar Poe l-a impus ca mare poet Baudelaire, Henry Miller s-a zbătut zadarnic ca să atragă atenția pînă ce n-a traversat oceanul, în Melville și mai ales în Thomas Wolfe americanii nu văd romancieri la fel de importanți cît ni se pare nouă că sînt. Argumentînd în favoarea lor, Marcel Pop-Corniș face istorie literară, caracterizează în general romanul modern, aruncă sonde în zona romanului postmodern. Și deoarece ca să-i așezi pe Melville și pe Wolf la locurile ce li se cuvin este nevoie **să modifici instrumentele abordării critice** (cf. p. 237), își conduce cercetarea de pe poziții teoretice și cu mijloace analitice noi.

Istorie literară face Pop-Corniș în sensul ei actual, adică nu lansonian, nu adunind date, nu povestind vieți, nu inventariind influențe și nici integrînd în spațiul mai larg al culturii, ci urmărind cum se organizează într-un mod specific unui autor elemente care nu sînt numai ale lui, cum trec de la un autor la altul structuri, procedee, feluri de a scrie și cum se transformă pe acest parcurs.

Pentru ca întreprinderea să fie convingătoare, să nu lase impresia că duce la concluzii nedovedite, ea trebuie să stăruie analitic asupra materiei studiate, încît nu poate să cuprindă mult. Ce se întîmplă cînd se tratează numeroși scriitori în această perspectivă ghicim citind capitolul final al cărții, aglomerare de nume și orientări într-un spațiu prea restrîns. Chiar și în partea ei principală, referitoare la numai doi autori, cartea este lipsită de, ca să zic așa, locuri pentru odihnă și fumat. Pe toată durata, ea precipită caracterizări neîntrerupte pînă la a-ți tăia respirația. E greu să reflectezi citind-o, trebuie mai întîi s-o închei.

Ceea ce uimește la Melville, scriitor american la care firesc ar fi părut să se facă simțită ascendența literaturii europene, este inversarea relației așteptate. Analogii numeroase și diverse se pot observa între Melville și europeni, însă analogii cu scriitori – dintre cei mai importanți – de după el. „Descoperirea" lui tîrzie, în anii douăzeci ai veacului nostru, nu trebuie să mire, căci abia atunci încep să se reia în proză preocupările lui. Tot atunci va fi descoperit un alt fondator al literaturii moderne, Lautréamont, iar afinitățile dintre acesta și Melville nu lipsesc. Amîndoi compromit cu bună știință stilul retoric prin voită exagerare, amîndoi polemizează cu tradiția ca și cu ei înșiși, amîndoi se întemeiază pe ceea ce Marcel Pop-Corniș numește „principiul metamorfozei și al dinamicii neîntrerupte" (p. 336), la amîndoi procesualitatea însăși dobîndește sens și produce ștergerea sensului simbolic prin contrazicere activă, ca și prin neutralizare și opacizare a semnificației. Ce se poate spune despre narațiunile melvilliene, și anume că „ilustrează un stadiu incipient al procesului 'textualizării' descris de R. Barthes, J. Derrida sau Julia Kristeva" (p. 298), se poate spune și despre Lautréamont, cu deosebirea că la acesta din urmă procesul este mai înaintat. În schimb, Melville este un scriitor mult mai complex, **Moby Dick** fiind un roman palimpsest în țesătura căruia regăsim structurată sincronic toată istoria romanului de la romantici pînă azi. Se află în el aspirația metafizică a romanticilor, ca și, în figura lui Achab, ceva din romantismul satanic, byronian. Tot în Achab sînt abisuri dostoievskiene. Autobiografismul depășit prin investirea cu semnificații majore și cu reflecție asupra cărții însăși va reveni la Proust. De asemenea la Proust, dar și mai tîrziu în **noul roman** se vor multiplica oglindirile interne, între fragmentele operei, numeroase și în **Moby Dick**. Iar prin combinarea parodică a livrescului cu faptul documentar romanul pășește și mai departe, în postmodernism.

Toate acestea sînt cercetate în **Anatomia balenei albe** cu uneltele istoriei literare și ale teoriei mai mult decît cu cele ale criticii. Din această distnicție decurg trăsături ale cărții, ca și posibilitatea discutării ei din unghiul criticii; discuție angajată nu pentru a-i respinge tezele, ci pentru unele nuanțări.

Perspectiva istorică îi dă autorului un calm al privirii larg cuprinzătoare, atentă la caracteristicile reliefului, netulburată de dramatismul individual. Pateticul – încă o dată, dostoievskian – al lui Achab se estompează în **Anatomia balenei albe.** Potolind tensiunea, lectura deplasează accentele. **Moby Dick** devine romanul lui Ișmail mai mult decît acela al lui Achab. Sensul principal al romanului, cel de a iniția o aventură a cunoașterii „ca o mișcare permanentă de descoperire a lumii și a formei narative care să o reflecte" (p. 346) prin continua rezolvare dialectică a contradicțiilor și continua reluare a lor la mereu alt nivel, acest sens se confundă cu sensul lui Ișmail. Ișmail „ajunge spre finalul romanului să cîștige o conștiință simbolică de tip superior, dialectică, nu maniheistă, ce interpretează procesul cunoașterii ca o aventură deschisă mereu sensurilor noi, îmbrățișînd organic toate laturile existenței" (p. 96).

Mă întreb dacă Ișmail nu este mai curînd, desigur nu un Sancho Panza însă oricum omul terestru, a cărui dimensiune comună servește pentru măsurarea prin contrast a umbrei uriașe a lui Achab, cam așa cum în fotografii oameni dau roată monumentului pentru ca să fie evidentă înălțimea lui. Mi se pare că semnificația metafizică din **Moby Dick**, comunicată printr-o simbolică transcendentală, apare micșorată în **Anatomia balenei albe** sub cuvînt că simbolismul de acest fel „aparține exclusiv eroului, nu și scriitorului" (p. 292). Cred că, așa cum fac și exegeții de la „Tel Quel" în legătură cu Lautréamont, Marcel Pop-Corniș îi atribuie lui Melville o prea lucidă conștiință modernă și că la amîndoi scriitorii este vorba mai curînd de o dramatică, niciodată încheiată desprindere de originile lor romantice decît de o detașare neezitant ironică de trecut. Din unghiul acesta de vedere, romanul melvillian este sfîșiat între nostalgia concilierii contrariilor și exacerbarea confruntării lor. Cum s-a spus despre Thomas Wolfe, dinamica timpului individual este prinsă la Melville în eternitatea timpului imuabil.

Aceeași relație – din nou ca în **Cînturile lui Maldoror** – între retorica stilului și ironizarea ei. Înainte de a fi compromisă, retorica este prezentă în roman, încît se poate deplasa către Melville o frază referitoare la Wolfe: „...este adesea destul de dificil să identificăm și să separăm retorica patetică de parodia retorică..." (p. 325).

Prin ce, totuși, în cartea lui Marcel Pop-Corniș istoria literară reintîlnește critica este resorbirea continuă a meditației spre locul orb și încă indistinct care este romanul actual. Avem intuiția din ce în ce mai acută că o epocă, aceea a romanului poetic, s-a încheiat. Vorbim de pe acum despre romanul postmodernist, chiar ne referim la unele cărți, însă sînt cărți atît de diferite între ele încît nu știm să le circumscriem. Problema este de un cu atît mai mare interes cu cît s-ar putea ca atunci cînd imaginea se va clarifica să constatăm că unele romane românești actuale sînt de data aceasta sincrone cu vremea lor. Or, Marcel Pop-Corniș, împătimit cititor de literatură contemporană, schițează în direcția postmodernismului repere asupra cărora merită să stăruim.

Despre Pop-Corniș m-am hazardat mai de mult să scriu că va fi un autor de referință. Părea o poliță în alb. Nu era. Cum devine evident pentru cine îi citește cartea, nu riscam nimic.

Livius CIOCÂRLIE

---

[1] **Marcel Pop-Corniș**, ANATOMIA BALENEI ALBE, Editura **Univers**, 1982.

C. CALCAN: „Flori"

● miniaturi ● miniaturi ●

ANTOLOGIA PIESEI ROMÂNEȘTI ÎNTR-UN ACT

Ed. Dacia, 1982

Volumele al treilea și al patrulea ale antologiei alcătuite de Valentin Silvestru legitimează prefigurarea unei virtuale concluzii: anume că anul 1982 marchează apariția mai multor antologii foarte bune, adică utile și actuale. În cazul prezentei culegeri de teatru scurt, utilitatea și actualitatea vin dinspre satisfacerea nevoii cititorilor de azi (nu numai a celor tineri) de a avea acces rapid la piese reprezentative ale genului, mai cu seamă la cele mai vechi. Contactul publicului cu o selecție de acest fel, avînd un caracter riguros estetic și critic, precum și garanția unui antologator cum este Valentin Silvestru (unul dintre cei mai buni critici dramatici de la noi, ca să nu spunem cel mai important), reprezintă și posibilitatea dobîndirii unei viziuni generale în domeniu, deci un bun prilej de inițiere și apoi de aprofundare. Pe deasupra, întreprinderea lui Valentin Silvestru mai poate însemna și un material de lucru pentru teatrele noastre. Volumul al treilea cuprinde 11 piese scrise în perioada dintre 1900–1944, unele bine cunoscute, altele mai puțin: **Homer travestit** de Eugen Lovinescu; **Lulu Poppescu** de Ion Minulescu; **Negușătorul de ochelari** de Tudor Arghezi; **Între filologi** de D. D. Pătrășcanu ș.a. Al patrulea volum – „de la 1944 încoace" – conține 14 piese mai noi: **Lada** de Ion Sava; **Răzbunarea lui Voltaire** de G. Călinescu; **Visul (sau Damen-vals)** de D. R. Popescu; **Există nervi!** de Marin Sorescu; **Un suris la 6 dimineața** de Radu Cosașu etc. Toate piesele sînt însoțite de scurte note bibliografice care surprind eficace profiluri de autori și date asupra activității lor dramatice. Antologia este demnă și de editura la care a apărut și de atenția teatrelor.

ORAȘUL-FURNICAR

Ed. Minerva, 1982

Antologia alcătuită de Petre Stoica are subtitlul „Orașul în lirica românească" și „este gîndită ca replică la poezia tîrgului, atît de înfloritoare odinioară în literatura română. Ea nu are caracter polemic, ci demonstrativ. Textele alese își propun să arate convingător că paralel cu lirica «locului unde nu s-a întîmplat nimic» a apărut și una inspirată de universul dinamic al orașului modern, în dezvoltare accentuată și pe meleagurile românești, încă înainte de începutul acestui secol". Obiectivul este, aparent, banal, neavînd, la prima vedere, nici motivație estetică, nici sociologică etc. Să vrei să vezi în ce măsură apare orașul în lirica românească – iată o curiozitate strict particulară, pe care ți-o poți domestici în limitele propriei gospodării. Și Petre Stoica știe acest truism, deci îl evită. Dovada elocventă a acestui fapt este antologia de față, pornită dintr-un atare imbold, însă clădită admirabil, unitar, o carte cu personalitate proprie, cu o diversitate de tonalități, un volum structurat pe o dinamică ce vine dinspre calitățile estetice ale textelor, dar și dinspre finețea celui ce le-a selectat. Prefața, aparținînd lui Mircea Martin, reprezintă o schiță de sinteză asupra motivului numit de subtitlul volumului. Criticul realizează un excurs istoric și critic al poeziei cu tematică urbană din literatura română, situînd motivul în cadrul mai larg al liricii europene, urmărind și disociind corespondențe relevante. Mircea Martin face temeinic dovada utilității unor astfel de prefațări, în măsură să devină întîiul instrument de lucru al cititorului, după lectură, să însemne un sistem de referință riguros și profitabil pentru acesta. Subsemnăm în întregime la sugestia pe care criticul i-o face lui Petre Stoica: aceea de a cuprinde și creațiile celor mai tineri poeți, evident, cu o altă ocazie.

EXCELSIOR

Ed. Minerva, 1982

Pornind de la necesități didactice, profesorul brașovean Florin Șindrilaru se străduiește să dea în acest volum o imagine amplă a poeziei românești cu caracter ascensional. În urma unor lecturi vaste, antologatorul a făcut o selecție generoasă a poemelor ce tratează motivul „excelsior", mai bine spus „două submotive clar disociabile" – «între stele și lut», sau prăpastia dintre esența pămînteană a trupului-temniță și aspirația spre mai bine, spre înalt a sufletului, – «excelsior» sau drumul către ideal", așadar cele două capitole ale cărții au menirea să ilustreze prezența celor două submotive în lirica noastră de la Iancu Văcărescu pînă azi. Antologia debutează cu o prefață de Dumitru Micu, în bună parte inutilă, întrucît autorul ei se ambiționează în cele 22 de pagini să treacă în revistă un număr impresionant de autori și de opere. Exces analitic, însoțit de o vădită plăcere a fărîmițării textelor citate și o nefericită recontextualizare a lor, așa încît putem deseori întîlni pasaje pline de umor involuntar: Adrian Păunescu „doar gîndindu-se la cer «mai are curajul să adoarmă»", „Ioan Alexandru crede că în capul său e depozitată «sămința unor sori»:..., „în Ipostaza lui Petre Got, trupul «urlă» la suflet, mai precis: la mandatarul acestuia, poetul, nepricepînd «zborurile» și «umbletele prin adînc» la care e constrîns. Poetul e sigur însă că se va face înțeles de trup atunci cînd va «pluti mai presus de sus» etc...: etc. Un motiv de neînțelegere între antologator și prefațator este acela dacă selecția a urmărit sau nu, în primul rînd, valoarea estetică a textelor. Dumitru Micu susține că nu și cuvîntul său e demn de a fi crezut. „Excelsior"!

Cornel BOGDAN

Haralambie Țugui

ÎNTR-O ZARE DE INIMĂ

Ascult cerul multiplicat în priviri
cu fiecare gest ce-l rostim primăverii
asemeni rodului presimțit de ochii semințelor,
eterna epifanie de muguri și flori,
vîntul și ploaia, soarele, luna și stelele.

Și cerul coboară pe umerii mei
în balansuri de aripi albe, albastre
parcă spre a-mi șopti despre dragostea
ce mai luminează într-o zare de inimă
împreună cu toate minunile lumii.

Aș vrea să strig: Slavă ție viață, izvorule
de bucurie și soare sub taina nemărginirii!
Dar o umbră nevăzută mi se țese pe buze
și-n împietrirea clipei doar brațele-mi singure
se desfac spre lumina din muguri și flori.

STRANIA PURITATE

Lui Ioanichie Olteanu

De ce să plîngi cînd știi că e ridicol?
Văzut-ai doar cît de stupidă este
această existență cu măștile-i grotești,
și golul clipei, cel ce te privește
prin ochi satanici sau dumnezeiești.

O! frate Einstein, nobil cavaler
al celei mai acerbe bătălii
în care au murit și-au înviat
toate cuvintele din craniile noastre
prea viscolite de absurd neant.

Și voi copacilor, în legănare
gemînd prin vîntul fumuriu de iarnă,
ce neștiut îndemn vă cheamă din adînc
mereu spre moarte și spre înviere
pe scena lumii, – o imensă rană?

O, frate Einstein, iată cum se-nvîrte
și se dilată-n mine timpul, purtătorul
a toate și a tot. Cu braț de hidră
răstălmăcind secunda, oarbe stele
vin să-mi ghicească-n palmă viitorul.

Dar veacul e bolnav, o știu prea bine
chiar și copiii... Plăgile-i nebune
se-ntind fără-ncetare... Și-n cădere
auzi doar sideralele suspine
cîntîndu-i cerului de-ngropăciune.

Eterice, himerice cuvinte
căzute-n spațiul mut dintre secunde...
Un ochi privește cerul care cade
și cade, neîncetat... O mînă cheamă
din infinituri alte oarbe unde.

Acesta-i jocul, unicul, al nostru
și-ntotdeauna viu la vama vremii.
Cu el ne-nveșnicim sub astrul palid
al neființei. Și-n tăcerea-i neagră
doar puritatea stranie a iernii.

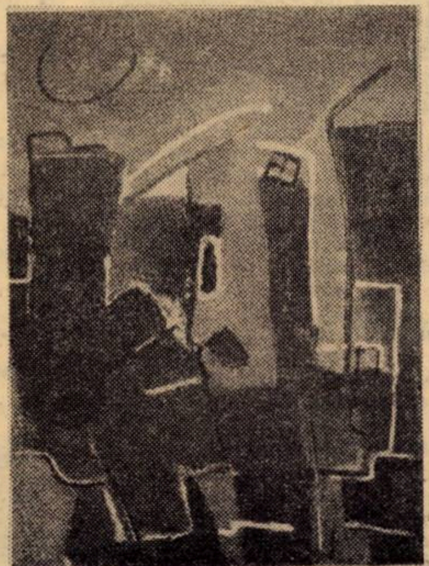

C. CALCAN: „Peisaj"

Virginia Mușat

LEVITAȚIE

Odată am știut să zbor, s-alunec
Înaripat prin aerul din cer
În fiecare vis mi-aduc aminte
Ușor ca porumbelul sfînt
Pluteam deasupra umbrii mele, de cuvinte
Nu mă izbeam
Și nu puteam să pier
Cu fața-n iarbă nu m-aș fi strivit
Miinile și acum le simt ușoare
Cînd uneori încerc să mă ridic
Dar mă lovesc de razele solare.
Dovezi nu am dar știu că am zburat
Sete și foame îmi mai e de aer
Cum se destramă iar alcătuirea-mi
Cum mă strămut în păsări simt și azi
Golul în care stau
Foșnește noaptea în jurul meu
Și eu încerc în gînd
Cu un efort uriaș să mă înalț
Muzica însăși lin să mă susțină
Mantia mea de carne și răbdare
Să mă ridice dreaptă în lumină.

FĂRĂ PODOABE

Calul tău aleargă în împărăția mea
Fără ziduri, fără capăt, fără podoabe,
Aleargă după florile de cireș.
După ce cad frunzele din coama lui
Înghețul se stinge.
Stau în pragul unei chilii
Și m-acopăr cu rouă.

RĂSCRUCE

Nu mă mai pot întoarce
Și nici nu vreau să merg înainte.
De-aș rămîne în acest punct
Sub această stea
Obiectele, ființele lumii
Mă tîrăsc după ele
Și timpul mă-mbracă de jos pînă sus
În blănuri de lup.
Există oare un sens
În toamnele care trec
Și revin mai galbene de uimire?

ODĂ

Cuvintele-aidoma dor ca și carnea
Pămîntul pe care-ai călcat doare și el.
Sprijinită de trunchiul unui copac,
Murmur o odă,
Cea mai lungă iubire din lumea aceasta.
Într-o clipă iarba crește pînă la brîu,
Pînă la ochi...
Tu nici măcar nu ești de vină
Că m-au cosit pălmașii.

Grigore Traian Pop

CU AVIONUL SPRE TRANSILVANIA

predestinat adînc am ațipit
pe-al Transilvaniei umăr suav
cînd marea sarmatică s-a ivit
în deltă de fluviu moldav

cînd totul exact și aevea a fost
împresurat de lănci și securi
spre marea sarmatică găseam noul rost
pîndit din ceață de mohorîți dioscuri

prăbușit de eram la picioarele lumii
cu ceața din pulberi iar mă-ntrupam
întrupat eram marele duh al pădurii
și spre sfîntul tărîm pinteni calului dam

TIMPUL ȘI CELELALTE

o zi cît un an un an cît o zi
anotimpul ceramic conjugat cu a fi
strepezitele poame sîmburi rebeli
întoarcerea clipei veșnicul ieri
simbria cerută cerului mut
tăcerea săpată-n crispatul tumult
să vrei tot ce ai și să dai cu-mprumut
o fugă de cerb un os de mamut
mătănii să legi de-al destinului pinten
cotropind un amurg ce se-arată mai sprinten

BEDROS HORASANGHIAN

DILEMATIC ȘI EMBLEMATIC SAU DESPRE PRIETENIE

Stănoagă și Timofte erau colege de bancă. Tovarășa dirigintă le iubea pe amîndouă la fel. Că erau cuminți și învățau bine. De la dînsa au aflat multe lucruri frumoase și interesante care urmau să le fie de folos de-a-lungul vieții, ca să ajungă departe, cum se exprimase tovarășa.

Erau și prietene. Se tachinau și-și spuneau pe numele de familie. „Eleva Stănoagă, ție îți plac lalelele?"... „Îmi, plac, dar și mai mult îmi plac zambilele, dacă vrei să știi, eleva Timofte..." Așa au mers cot la cot și braț la braț toți anii de școală. Și liceul l-au făcut împreună. La modern, cum se chema pe vremea aceea. Stănoagă era mai bună la franceză, Timofte, la engleză. Amîndouă voiau să urmeze filologia.

După liceu, drumurile lor s-au despărțit. Stănoagă a intrat la filologie romanică, iar Timofte nicăieri. Și-a luat serviciu și a ajuns dactilografă la o cooperativă de pe malul Dîmboviței. S-a măritat, a făcut doi copii, și-a luat un apartament cu trei camere în Berceni, s-a îngrășat cam prea mult, după propria ei mărturisire și ani de zile nu a știut nimic de Stănoagă. Așa bune prietene și să treacă ani de zile fără să se vadă! Cînd mai pomenea uneori de prietena ei, soțul o repezea că nu-l interesează și să mai termine cu sentimentalismele astea ieftine. Mai bine ar avea grijă de copii. Îi scotea ochii că e grasă și sentimentală și ea mai plîngea cîteodată pe ascuns, ce să facă dacă s-a îngrășat, are copii de crescut. Nu poate să meargă să joace tenis sau să se ducă săptămînal la bazin, cum face colega ei Zoe, cine a pus-o să se mărite așa repede; trebuia să mai încerce la facultate, poate ar fi avut altă viață...

Era încă tînără, dar o năpădiseră problemele... „Ah, e prea tîrziu, nu se mai poate acum, la anul o să-nceapă școala și Fredi... Nu o să mai am timp de nimic. Fredi era băiatul ei cel mare. Își iubea copiii și încerca să-i crească după puterile ei. Soțul nu o prea ajuta în gospodărie și trebuia să se descurce singură. Aducea toți banii acasă și nu bea, nimic de zis, dar avea o altă filoxeră: îi plăceau popicele. Făcea sport de performanță.

„Asta e filoxera mea" îi spusese și nu putea face nimic.

„Ai vrea să mă duc la circiumă?..."

Și ea trebuia să se mulțumească cu asta, mai bine popice, decît să vină băut în fiecare seară.

„Dar eu, eu ce să fac, eu de ce să n-am parte de filoxera mea?..." Îi lipsea Stănoagă, ar fi putut să-și deschidă sufletul, să se descarce. Nu mai avea o așa prietenă. Colegele ei trăncăneau toată ziua despre fel de fel. Nu asta însemna adevărata prietenie. „De ce nu m-a mai căutat Stănoagă?" ...Ultima oară cînd au stat de vorbă era încă studentă. S-au pupat, s-au bucurat de întîlnire, au stat puțin de vorbă, că ea alerga la serviciu și și-au promis să se caute reciproc. Uite că au trecut cîțiva ani și tot n-au reușit. „Cine știe, poate că acum o fi profesoară pe undeva, a ajuns cineva, are alte prietene, nici nu-și mai aduce aminte de mine...".

A aflat întîmplător, de la o altă colegă, că Stănoagă a ajuns ziaristă... „Ei, nu spune..." „Da, dragă, dar nu-i fericită, a fost măritată cu un regizor care o înșela cu toate... Săraca, dacă ai ști cît l-a iubit... Dar a trebuit să divorțeze, nu mai era de trăit... Dacă vrei s-o cauți, îți dau telefonul ei...".

Timofte s-a bucurat foarte mult că a dat de fosta ei prietenă. Faptul că și ea avea necazuri o făcea să-și închipuie că o să se înțeleagă. „Omul care a suferit poate să asculte și necazul altuia", își zicea ea. Pînă s-o caute, a fost surprinsă cînd a văzut-o la televizor prezentînd un reportaj despre femei și viața lor. Lua un interviu unei tinere muncitoare fruntașe în producție, cu familie, cu copii, cu inițiative că era și inovatoare. Discutau despre problemele ei, despre fericire. Apoi au mai lungit-o și Stănoagă s-a exprimat despre tînără că este „expresie emblematică a unei generații" și mai nu știu ce „dilematic", la care tînăra a zîmbit și aparatul de luat vederi s-a plimbat printre războaiele de țesut.

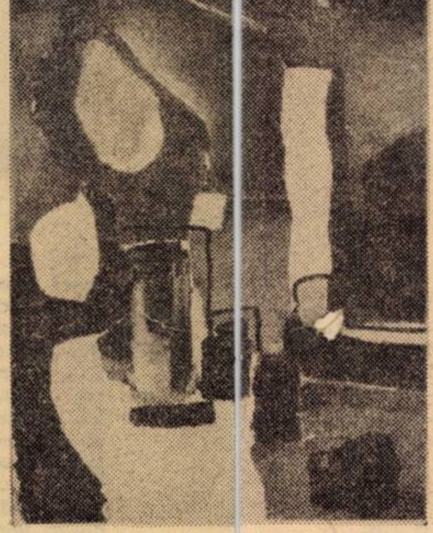

C. CALCAN: „Peisaj lîngă Govora"

Trebuia neapărat să stea de vorbă cu Stănoagă, i-a plăcut cum punea problemele la televizor. Ar putea să-i fie și ei de folos. A căutat-o de mai multe ori, dar telefonul suna mereu în gol. Zbîrnîitul acela o înfiora, avea emoții de parcă ar fi făcut ceva interzis. Ce surpriză o să-i facă lui Stănoagă!

Într-o seară a căutat-o la o oră mai nepotrivită. Și-a zis că nu se poate să n-o găsească. Așa s-a și întîmplat. Cînd i-a auzit vocea în telefon, a recunoscut-o imediat.

„Bună Seara, eleva Stănoagă, te-am sculat cumva din somn?... Te rog să mă ierți..."

„Da, abia ațipisem, sînt foarte obosită, am venit azi din Valea Jiului... Ei, Timofte, tu ești... Ce surpriză, unde mi-ai umblat atîția ani, am tot încercat să te găsesc, dar nu am reușit, te-ai mutat, ce faci... Aveam nevoie de tine... am avut și eu necazuri mari... Trebuie neapărat să ne vedem... Cum poți să crezi că te-am ocolit, ești nebună, ne-a furat valul vieții, dar tot prietene am rămas...".

„Ce e cu dilematic și emblematic..." „Ei, astea-s figuri de stil, dragă. Sigur că vreau să ne vedem... Dacă ai știi ce mă bucur... Treci mai bine tu pe la mine că stau singură și putem sta de vorbă în liniște...".

Au tot vorbit, că nu se mai săturau. Aveau multe să-și spună. Peste două zile, fosta domnișoară Timofte l-a rugat pe soțul ei să stea cu copiii, că are și ea filoxera ei: trebuie neapărat să se întîlnească cu o prietenă. Bărbatul s-a strîmbat, dar văzînd-o așa de hotărîtă a mormăit un „Bine" șovăitor zicîndu-și că are și ea dreptul, din cînd în cînd, la o filoxeră. Ș-i-a dat bani pentru coafor.

ANOTIMP DE TANDREȚE

– Bucuria de a trăi, de a extrage, din orice secvență de viață, mare sau mică, un dram de fericire... N-o să uit niciodată cînd mi-ai spus toate astea... Mă gîndesc tot timpul la tine...

– Dacă ai ști... și eu... atunci cînd s-a stricat liftul și am rămas blocat... Îți aduci aminte, anul trecut... primăvara... cînd ți-am adus crenguțele acelea de cireș înflorit... la ce crezi că mă gîndeam...

– Nu știu... mi le-ai dăruit emoționat... a fost o surpriză extraordinară... ți-am mulțumit și te-ai ales cu un sărut... Uite că nu mi-ai spus ce s-a întîmplat atunci...

– Ei, am vrut să-ți povestesc, dar m-am răzgîndit... mi-a fost... nu știu cum să-ți spun... mă înțelegi...

– Uite, de aia îmi placi tu, ești ca un copil..., cînd eram în clasa a zecea, mi-am uitat într-o zi ghiozdanul în parc și tu te-ai agitat și l-ai găsit vizavi... Parcă te văd... Țanțoș și mîndru cum mi-l înmînai... și atunci te-ai ales cu un sărut... Văd că ai tot adunat... Bancherule!

– Ei, de ce vorbești așa... Cum îți spuneam atunci, în lift, mi-a venit o poftă să zbor peste oraș și să te văd de sus, să văd ce faci... să-ți urmăresc fiecare gest... tu să mă descoperi pe neașteptate... să-mi faci cu mîna și să strigi: Vin și eu! Iar eu... apoi să te ridic cu un deget – urma să fiu un uriaș – pe covorul fermecat...

– Dar dacă tu era să fii uriaș, nu ai mai fi putut să mă săruți...

– Uite că la asta nu m-am gîndit!... A venit mecanicul și mi-a stricat toată povestea... Nu ți-am spus-o pînă azi...

– Ce drăguț ești!... Îți mulțumesc că te-ai gîndit la mine și-ai vrut să mă iei pe covorul fermecat... Asemenea invitații sînt rare în viață și e bine să nu le ratezi...

– Nu vă supărați, vă rog să scurtați convorbirea..., am de dat un telefon urgent...

– Da... sigur... ne scuzați... vă rog...

–E cuplajul tău...?

– Da, al meu... Este o doamnă foarte finuță, n-aș vrea s-o supărăm... Cum facem atunci...

– Păi... zic să ne vedem în colț la Brătianu...

– Oricum, după ora două... mîine aștept pensia... e chiar mai bine, ai și tu timp să treci pe la nepoțica ta... spuneai că trebuie să-i cumperi o tricicletă...

– Bine, rămîne așa... Te sărut... În colț la Brătianu... la patru și jumătate...

– Te sărut și eu...

Cu poetul IOAN ALEXANDRU

(Urmare din pag. 1)

care nu se teme cu una-cu două de vrăjmășii, un om așezat. Cum a fost poporul nostru. Noi eram înconjurați de imperii care amenințau, zăngăneau armele, la hotarele noastre modeste. Țărișoara asta mică a stat aici amenințată de tot felul de imperii hăbăuce (iertați-mă) și în tot acest timp noi eram liniștiți ca și păstorul mioritic: **„De e vremea bună, rea / mie-mi curge Dunărea. / Ce mi-e vremea cînd de veacuri / stele-mi scînteie pe lacuri"**. Asta e o tradiție a noastră, a împăcării neamului nostru, pe care trebuie s-o moștenim. Să ne învățăm copilașii să trăiască în ea. Eu nu cred că vrăjmășia este tonusul profund al omului. E un text foarte frumos vechi, al unui mare învățat, Isac Syriu, care spune că bunătatea, dragostea, fericirea, împăcarea sînt mult mai profunde în om decît barbaria și oricît ar fi un om de decăzut (zice același mare luminat) în adîncurile sale este bunătatea mai mare decît decăderea lui. Eu am o mare încredere în oameni, care sînt – firește – în diferite stadii. Oricum ar fi un om, nu este îndeajuns de decăzut ca să nu prețuiești în el chipul divinului, care este mai mare și mai desăvîrșit. Este o mare frumusețe și o mare nădejde. De aceea am speranța că nu bombele își vor spune ultimul cuvînt în ceea ce privește destinația omului. Să fim liniștiți și să ne vedem de grădina noastră, de familia noastră, de casa noastră, de locul nostru de muncă, fiecare unde sîntem; să facem binele, frumosul, iubirea, adevărul și toate celelalte minunate, pe urmele Logosului întrupat în istorie, care a dat culturii românești o întindere spirituală de cea mai frumoasă dimensiune și de cea mai înaltă spiritualitate, între popoarele europene.

– În universul dumneavoastră sapiențal țărănesc fuzionează viziunea unui timp istoric care curge rodnic, cu aceea a unei eternități neclintite a satului, legate de rădăcinile fără greș ale certitudinii absolute a cuvîntului PACE. Aș zice că, într-un fel, țăranul a fost primul dintre noi care a simțit cel mai bine valoarea acestui cuvînt.

– Așa este. O confirmă poezia noastră populară și cărțile noastre vechi. Uitați, sîntem aici la Timișoara și chiar voi pomeni contribuția a trei cărturari bănățeni care au lucrat la cea mai veche traducere a „Paliei de la Orăștie", apărută în Transilvania. Trei minți luminate, care știau limbi vechi, au lucrat la plămădirea acestei cărți de înțelepciune, cu 100 de ani înainte de „Biblia lui Șerban". Datorită lor, această carte a umanității a venit și în cultura română și a avut un rol decisiv pentru coagularea unității de limbă, simțire și spiritualitate românească pentru toate cele trei provincii.

– La ce mai lucrați?

– La o nouă carte de imne, care se vor chema ale iubirii. De doi ani, de cînd m-am adunat așa, vreau să întruchipez, cît îmi stă în putință, treptele dragostei, treptele iubirii. Sînt diferite nuanțe de dragoste. Este iubirea pentru prieteni, pentru părinți, pentru copii, pentru soție, pentru rude, iubire pentru absolut – treptele iubirii!

– În plus?

– Țin cursurile și seminariile la Universitate. Mai traduc. Prezența la radio și televiziune, pe unde sînt solicitat, conferințe prin țară și plecări peste hotare, din cînd în cînd, toate acestea îmi fac viața plină de bucurii și nădăjdui să rodească mai multă dragoste între oameni și mai multă pace și înțelegere pe calea cuvîntului.

– O adevărată planetă acest cuvînt! Cum vă împăcați cu slujitorii lui?

– Vedeți, este foarte problematic cît sîntem de împăcați unii cu alții. Cît nu știm și ne dușmănim unii pe alții. Eu aș putea să vă spun numai în ce mă privește întrucîtva. Că simt dragoste față de toți colegii mei, chiar față de cei care m-au criticat. Lăuntric, nu am nici-o dușmănie față de nimeni. Mă bucur de fiecare ca și de frații mei. Nu mi-e felul, de mai multă vreme, de a purta dușmănie cuiva, orice mi-ar face. Simt că nu rodesc eu însumi și celuilalt nu-i pot fi de nici-un folos. A răspunde celui care te dușmănește cu dușmănie, mărești dușmănia în istorie. A răspunde celui care ți-a tras o palmă peste un obraz cu un obraz curat, al răbdării, este altceva. Poporul nostru are experiența aceasta luată în serios suferința și capacitatea de a diminua răul prin facerea binelui, chiar acolo unde ți se făcea răul.

– Spuneați foarte frumos odată: „plîng (nu știu dacă redau exact) cînd încă pe mormîntul lui Brîncoveanu mai plouă, cînd la Sarmizegetusa...".

– Da, cînd nu ne facem datoria față de strămoși. Avem atîtea oseminte sfinte aici pe pămîntul romînesc, atîtea jertfe și suferințe, pentru care generațiile tinere trebuie să dobîndească o mare cinstire, cunoaștere și pioasă reculegere la mormintele lor. Un popor fără istorie n-are nici-o șansă de a supraviețui în istorie!

– Ați zis de datorie. Sigur, față și de înaintașii de cultură ai neamului nostru? Eminescu, Blaga...

– Trebuie să ne gîndim la următorul lucru. Există la Lăncrăm, în satul lui Blaga, casa în care s-a născut poetul. Și, sub nu știu ce interese pecuniare, mărunte, proprietarul și autoritățile locale (care nu-și dau seama, probabil, de valoarea lui Blaga) sînt pe cale să dărîme casa, pur și simplu. Asta e adevărul! Ori, noi trebuie să facem tot ce se poate ca să păstrăm această casă. Știți, corifeii Școlii ardelene n-au nici unul casă memorială, nici morminte, nici trupurile lor nu sînt în țară. Ardealul este pustiit de morminte sfinte. Avem cîțiva și ne batem joc și de aceștia. Este o mare nefericire. Gîndiți-vă ce sacrificii s-au făcut acuma să reconstituie casa lui Eminescu, care a fost tot dintr-o năzbîtie, din inconștiență, dărîmată. Acuma încercăm s-o refacem dar este destul de tîrziu. E imposibil s-o refacă pentru că o casă s-a dărîmat, s-a dus. Faci în locul ei alta, dar nu mai e casa aceea. Ori casa acestui mare poet al neamului românesc există, deci trebuie s-o păstrăm, asta-i o chestiune națională acuma. Am și propus, cîțiva scriitori, să dăm banii, să punem mînă de la mînă ca să se rezolve chestiunea aceasta. Nu-i de joacă cu istoria. Ne vor judeca copiii noștri că am fost niște netrebnici. Vedeți, atîtea acuzații chiar, nu justificate, dar le dăm noi prilejul să se nască datorită neglijențelor repetate cînd nu prețuim cultura îndeajuns. Adică trebuie să fim foarte responsabili față de istorie. Nu se poate să dăm apă la moară la cei care ne acuză că sîntem ignoranți, că nu vrem să cultivăm valorile, că n-am făcut mare lucru în istorie, că n-am dat culturii mondiale, și nu știu mai ce. Avem valori de rang mondial, dar trebuie să știm să le cultivăm în primul rînd față de copiii noștri și față de țara noastră.

Nina Ceranu

PENTRU STEAUA...

Mîna aceasta pe care ți-o întind
să nu-ți fie frică s-o mîngîi
nici zodia din care ți s-a spus că faci parte
să nu-ți fie frică s-o tălmăcești.
Zidul de ceață să-l înlături însă și
din fuioarele lui cenușii
să faci curmeie timpului
și piedici
să-l oprești, să-l obligi
să joace încă o dată pentru tine
și încă o dată pentru steaua ta.

MOMENT

Pentru ce am ridicat metereze între noi
și pereți
și-am deschis ferestre
și-am lăsat ușile la perete
dacă nu ne-am vizitat niciodată,
eu cu visele mele?

Pentru ce am înfășat toate rănile trecutului
și m-am pregătit pentru nemurire
dacă visele mele au rămas
netraduse dintr-o limbă necunoscută?

Scriam scrisori lungi acestor prietene
Mama mă ruga să i le recit ca pe niște poeme
apoi s-o las să le timbreze
și să le pună într-o oarecare cutie poștală.
Odată am rupt cîteva cuvinte
și le-am pus într-un plic fără adresă.

GLASUL MIERLEI

Azima mea de mireasă rupe-o, aruncă-o
unde crezi tu că e nimerit
și întinde degetul
să-ți pun firul de iarbă răsucită
Încolo ce-o vrea viața
sau cîntecul lăstunului, noaptea,
sau către dimineață glasul mierlei.
Mi-am făcut un calcul pentru timpul viitor.

Să n-ai grijă
Ești nelipsit din poemul
pe care vreau să-l mai scriu.

Ștefan Doncea

FĂRĂ MOARTE

Cuvîntul e fratele meu
născut dintîi;
El mi-a deslușit Lumina
din inimă.
El mi-a deslușit Harul
din ofrande
înmugurind înlăuntrul Tăcerii.
El mi-a deslușit Dragostea
din moarte
născîndu-mă fără de ea...

CEASUL PATRIEI

Deslușindu-mi lumina și taina,
Cuvîntului, ființa mea o las;
cînd cumpăna verii arde-n umblet
cu suspinele din ultimul ceas.

Tu în inima mea te odihnești
umil, cu ochii unei biruinți;
laptele spinilor de împărat
fulguie din cer albelor dorinți.

Cînd respir prin purpura stelelor,
misterul mă leagănă-n curcubeu;
neatinsă de umbrele cenușii
Țara e floarea ecoului meu.

SECUNDELE

Secundele mă-ntorc spre început
însetat de susurul vîntului;
din iarbă port țărîna în colind,
alb de umilința Cuvîntului.

Chipul mi s-a născut din lumină
în dragoste cu sînge inverzit;
cerul clipește înlăuntrul meu
și-n vămile de rouă m-am trezit.

Roată a cerului de os etern
liniștea serii se-ascultă-n sine;
rănile dinafară înfloresc
cu taina nepătrunsă din mine.

ȚĂRANII

Țăranii își limpezesc umbletul
scăldîndu-se în lacrimi de grîne;
neprihăniți asudă sub stele,
cu plugul ce ară pentru pîine.

Ei deschid în ceruri o cetate
odihnindu-și oasele pe Stîncă,
săraci se îngroapă-n bogăție
în inimă cu pace adîncă.

Tîmpla cailor miroase a fîn
cu mireasmă-n limba clopotului;
toamna își cern făina din brazdă
înverzind în colbul tropotului.

NATALĂ

În Sebiș ascult frații mei de neam,
dacii ce mi-au lăsat taina-n sînge
sub bulgării de neprihănire,
din țărîna care nu mai plînge.

În fiecare arbore caut
miresul curat de nemurire
și păsările îmi mărturisesc
puterea lor dincolo de fire.

În graiul meu frunzele se mișcă
venite din adîncuri de mormînt;
copiii își văd chipurile-n ele
rotindu-se cu piatra din Cuvînt.

LUMINÎND

În exagerarea mea curată,
smerenia m-a făcut un ecran
cu litere ninse de dragoste
purtîndu-mi secundele din cadran.

Nu aramă sunătoare să fiu
fulgerînd cenușa putrezită,
ci dragostea Cuvîntului răstignit
luminînd o lume netrezită.

C. CALCAN: „Flori"

Kányádi Sándor

PE O PICTURĂ DE NAGY IMRE

Să recoltăm, trebuie să culegem totul.
Chiar și cuvintele. Nici un cuvînt,
nici o fărîmă de grai pe cîmp să nu piară.
Un fleac de-ar fi nu ni-i de prisos.
Patruzeci de mii de zile
și patruzeci de mii de nopți de-ar ploua,
arca nu ne va fi atinsă
de vreun reproș – bulă de aer.
Vor seca apele.
Și se va usca noroiul.
Iar atunci, din cuvîntul salvat,
din cuvîntul ce ni l-am păstrat
renaște-vom întîiul bob de grîu,
de nu vom putea trăi din vorbe
mai departe.

urme pe nisip

Supraviețuirea în nostalgie*)

În ultimul său volum, „Septentrion", Aurel Rău scrie din nostalgii. Rememorările au un ținut al lor, tulbure-diafan, figurile trecutului înălțător, înaintînd prin el ca printr-o țară de demult, aduc fie rumoarea, gîfîită, a unui veac de război, mizeria, forța oarbă, care face să planeze **„păsări în somn deasupra copilăriei"**, fie peisajul luminos al vechimii. Dar, în același timp, Aurel Rău, pe lîngă supraviețuirea în nostalgia, trăiește în semnele concretului, ale clipei, pe care le ridică la simbol poetic născător de sensuri filosofic-meditative. Alături de gravitatea îndurerată, el pigmentează structurile sale lirice cu acidul său ironic, cu un aer de bravadă ce se furișează pe sub nostalgia grea.

Din această dedublare se naște tonul nonconformist al acestei poezii, atacul asupra supraviețuirii în măști de mucava, în forme străine nouă. **„Iată, e singura noastră clipă / de carton / cînd trăim" (Western)**, ironica detașarere față de tabuurile și tarele existenței și epocii (vezi **„Romanță veche"**) și îndemnul spre o dulce ispășire sau fascinația spre natură, spre umilitate.

Ceea ce apare drept o coordonată de structură a poeziei ultimilor ani este tocmai această ironică detașare de gravele lucruri ale lumii, elogiul simplității, al microuniversului uman, al cenușiului, al banalului, poezia sa elogiind elementarul, prospețimea dintîi a naturii, aerul agrest, ce tonifică, de care adesea uităm, căci, trăitori în serele ce cultivă artificialul **„cui îi mai arde de flori de cîmp?"**

Aurel Rău, într-o distincție a unui vers ardent, acid, aparent expurgat de sentimentalitate, voit glacial, atacă habitudinile care ucid spontaneitatea, gestul pur, aspirația ingenuă a vieții. Notațiile sale, mai ales în ciclul **„Plimbări pe cîmp"**, devin nu atît descrieri naturiste, cît locuri ale memoriei și trăirilor cu frăgezimi nostalgice, coloristice.

Poetul creează un veritabil „dialog" interior al poemului, mai ales în ciclul **„Cartea cu semn de carte"** unde el notează, narează, fantazează, dialoghează, sub un aer mucalit, astringent, jucăuș, țîșnind, deseori, dramaticul, realități ale zilei, ale cotidianului, viețile, cărțile, obiectele, interioarele, trăirile sale vis-a-vis de ele. Alteori, ca în **„Arpegii"** el creează false peisaje, cu un abundent colorit, cu multă pastă vivantă, în ton pilatian, ce descrie o zonă, un mediu natural, un peisagiu transilvan, surprinse cu penel de magistru. Ele devin false descrieri deoarece în ele palpită, în fond, stări paroxistice, rememorări ale unor anotimpuri interioare, întîmplări ale ființei – eșecuri, ingratitudini, căci astfel a hrănit poetul fiara – viață **„din carnea mea rupînd"**. Din călătorii prin natură, **„Arpegii"** devin călători prin memorie, trăiri ale imediatului.

Poet al nostalgiei trecutului luminos, sau tulburat de istorie, dar și al cotidianului, văzut cu un aer nonconformist și acid, poet al notației naturiste, văzută nu prin actul descrierii sale, ci prin acela al rememorării detașate, Aurel Rău scrie, în genere, o poezie de o severă meditație asupra contemporaneității, la el existînd, sub aparenta sa detașare sau umilitate, sentimentul zbaterii furtunoase, al unui eu vulcanic, ce nu trebuie transformat într-o **„mare moartă"**, ci într-o lege și credință personală, în care poetul se poate încrede și despre care să nu poată spune niciodată că **„nu-i a bună"**.

Creînd și tablouri vivante ale naturii, transpuse în zodiile planetare sau ale cosmosului (vezi **„Ondulații"**) dar aplecîndu-se și asupra microcosmosului uman, asupra lumii miniaturale, a lumii mici, a celor ce nu cuvîntă, precum furnica, buburuza, păsăruica, văzîndu-l pe Atlas drept un **„univers în forma unui craniu omenesc, plin de stele"** dar ghicind, sub miniaturala lume înconjurătoare și **forme pentru meditația sa**, Aurel Rău devine lucrătorul giuvaergiu, ce scoate din detaliile înconjurătoare, cu lucrătura fină a firului de paing, aceleași efecte ca și din gravele meditații existențiale, la care poezia sa este supusă, în acest balans scînteietor pe care este alcătuit volumul său, poate cel mai realizat n acești ani de maturitate artistică, „Septentrion".

Ion ARIEȘANU

---

* Aurel Rău – „SEPTENTRION" – Cartea Românească, 1980.

muzică

TRIBUNA TINERILOR SOLIȘTI

Consecventă in efortul de a credita viitoarea constelație solistică românească, Filarmonica a invitat tineri cu o „carte de vizită" deja internațională. Toți trei se află la inceputurile unei traiectorii solistice reale, argumentația inzestrării lor fiind confirmată. Urmează proba dură a ritmului de muncă, gindit obsesiv, ce are in focar un singur țel – perfecțiunea.

Apariția unui contrabasist pe podium rămine o raritate. Meritul lui **Botond Kostyak** de a se „plimba" pe o tastieră uriașă, comparativ cu suratele mai mici, fără a impieta acuratețea sau rapiditatea pasagiilor, se cuvin relevate ca o veritabilă performanță pe parcursul unui concert de marcă, Dittersdorf.

Dragoș Mihăilescu, indatorat școlii muzicale timișorene, profesoarei **Maria Bodo,** care i-a dat aripi pentru cele dintii apariții solistice, avansează cu o pianistică fermă, susținută de un patos viu spre conturarea propriei personalități. **Concertul** nr. 4 a fost gindit la dimensiunea explozivă a scriiturii beethoveniene din perioada Simfoniei „Destinului" ori „Appassionatei". Sunetul pianistului a ciștigat in forță, fără a pierde nimic din suplețea cu care ne-a incintat in trecutele evoluții. Rămine un cerebral, construindu-și lucid edificiul frază cu frază. In partea a doua a realizat un adevărat poem sonor, de un dramatism copleșitor, in care chemările spre viață răzbat dintr-o incleștare ce infioară. Spiritul partiturii a fost perfect asimilat. Păcat de pasagiile relativ numeroase, presărate cu imprecizii.

Principiul varietății repertoriale a fost eludat in detrimentul spectatorilor, căci am fost obligați să audiem un al doilea concert de pian ce merita un spațiu de asimilare diferit. **Steluța Radu** este structurată parcă spre a da ecou reverberațiilor lirice, oferindu-ne Concertul nr. 1 de Brahms intr-o versiune care a strălucit in partea secundă (prin farmecul sugestiilor sale romantice), pentru ca in părțile extreme, impetuozitatea năvalnică brahmsiană să rămină mai mult o strădanie decit o implinire. A dorit să o compenseze parcă, orchestra, unde chemările lui **Remus Georgescu** s-au făcut simțite cu un patos ce a depășit chiar resursele intensității acesteia.

Tribuna tinerilor soliști se cuvine completată cu succesul evoluției violonistului timișorean Tudor Leancu in compania Filarmonicii din Arad și a lui Doru Roman (clasa prof. Viorica Siminescu) intr-o redutabilă companie a „virfurilor" liceelor de artă ale României.

Doru MURGU

plastică

CRISTIAN CALCAN sau „călătoria romantică"

A 6-a expoziție a lui Cristian Calcan, tinăr artist amator, din ciclul **„Oltule, puterea ta...",** prezintă flori și peisaje avind ca trăsătură comună un anumit lirism reținut. Dar cei ce vor căuta in suita sa expozițională peisaje romantice sau vibrații florale de esență asemănătoare, nu vor găsi asemenea acorduri, pentru simplul motiv că autorul preferă esența stilizării in dauna pitorescului sentimental. Lucrările pot să constituie un punct de referință pe drumul unei activități plastice mature. Ele conțin germenii unei exprimări pe două coordonate: stilizarea francă a realității, bizuindu-se pe mijloacele tradiționale românești, intr-un context propriu, și exprimarea geometriei spațiale a realului figurativ, recurgind mai ales la folosirea culorilor. Se observă achiziționarea culorii negre in paletă, folosirea ei diversă și asimilarea virtuților ei, astfel ca aceasta să devină un ton firesc și familiar. Adăugăm tendința de a se apela tot mai des la griuri calme și calde, bogat nuanțate, care pot deveni, in perioadele următoare de creație, precumpănitoare.

R. V.

Tort și... toartă

limbă și stil

Tema latinească **tort** – din participiul-adjectiv **tortus, torta** „răsucit, intors" și, deopotrivă, verbul latin **torquere** „a răsuci" sint bine reprezentate in română și in alte idiomuri romanice (cf. fr. **tordre**). **Torquere** (in latina populară: **torcere**) este păstrat in verbele noastre **a toarce** și... **a (se) intoarce,** strins inrudite intre ele, in ciuda distanței semantice care, astăzi, le separă. Ea se micșorează insă, dacă ținem seama de amănuntul că „acțiunea de a toarce", mai simplu: „torsul" implică ideea „răsucirii", comună ambelor verbe... Imitind, aproape aidoma, „sfiriitul" fusului, molcomul sunet monoton scos de pisici – cind dorm sau cind își fac... siesta – este evocat in română chiar prin verbul **toarce.** Voi cita din poemul eminescian **Cugetările sărmanului Dionis:** „Și motanul **toarce-**n sobă de blazat ce-i. / – Măi motane, / Vino-ncoa să stăm de vorbă, unice amic și ornic, / ... Oare ce gindește hitrul de stă ghem și **toarce-**ntr-una? / Ce idei se-nșiră dulce in mițeasca-i fantazie?". In asemenea situații „metafora" nu mai este simțită ca atare: pătrunsă in limbajul obștesc, ea a fost „ucisă" de uz și de... uzură.

In proza sa literară Eminescu reia – in același context, la minimă distanță – verbul **toarce,** intrebuințindu-l, prima dată, cu sensul lui „propriu", uzual, iar, a doua oară, conferindu-i o valoare poetică inedită: „– Bine-ai venit, Făt-Frumos, zise ea cu ochii limpezi și pe jumătate inchiși, cit e de mult de cind te-am visat! Pe cind degetele mele **torceau** un fir, gindurile mele **torceau un vis**". Pentru disponibilitățile contextual-metaforice ale termenului amintesc un crimpei din elegia **Departe sunt de tine...:** „Cu degetele-i vintul lovește in ferești, / **Se toarce-**n gindu-mi **firul duioaselor povești**".

Din participiul latin **tortus „răsucit"** româna a moștenit substantivul **tort** „fir tors", „țesătură, pinză din fire de cinepă sau in". Cel de al doilea volum de poezii ale lui G. Coșbuc se cheamă **Fire de tort** (1896), iar in proza literară eminesciană cuvintul susține delicate „urzeli" metaforice: „Mirele-și puse cămașă de **tort de raze de lună".** Prăjitura rotundă numită **tort (germ. Torte)** provine, in ultimă analiză, din aceeași rădăcină latină **tort-,** „rotunjimea" fiind gindită ca rezultat al unei „răsuciri" circulare. Corespondentul vechi pentru **tort** (cf. varianta fonetică-morfologică **tortă)** este... **turtă.** Intuiția lingvistică a lui Păstorel n-a dat, nici de data asta, greș: „Vin nu mai suport, / Nu mai intră-n burtă: / Am mincat și **tort,** / M-am făcut și... **turtă".**

Participiul latin feminin **torta** „răsucită" a fost, și el, moștenit in română: **toartă** este o „Parte ieșită in afară și **incovoiată** ca un arc, de care se apucă anumite obiecte". Expresia **prietenie la toartă** „legătură foarte strinsă de prietenie" mi se pare raportabilă și la faptul că „brațul" – care cuprinde sau... se lasă cuprins – este (metaforic și nițeluș... argotic) un fel de... **toartă!** Asocierea se „innobilează" de indată ce ne amintim că metafora **trupului-ulcior** ii este familiară lui Blaga: „ulcioare mai frumoase și mai zvelte / cu mijlocul de păcătoase sfinte fete".

G. I. TOHANEANU

memento

MANIFESTĂRI SĂRBĂTOREȘTI

ZILELE DE 8 MAI – CREAREA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN și 9 MAI – CUCERIREA INDEPENDENȚEI DE STAT A ROMÂNIEI ȘI VICTORIEI ASUPRA FASCISMULUI, in județul Timiș au fost omagiate, prin organizarea a numeroase manifestări, din care menționăm: ● **Recitalul de versuri „Partidului slavă",** organizat de Biblioteca județeană Timiș și de Teatrul Național. In fața unui numeros public cititor au recitat actorii Ștefan Sasu, Mihaela Murgu, Ana Ionescu. ● **In instituții, intreprinderi și alte unități** economice au fost prezentate expuneri și prelegeri, consacrate celor două evenimente. Din rindul acestora consemnăm pe cele susținute la Casa de cultură a municipiului Timișoara, la I.U.R.T. Lugoj la Căminul cultural din Bethausen, la Intreprinderea de ciorapi din Sinnicolaul Mare, la Intreprinderea „Electrotimiș" Timișoara, la Intreprinderea „Solventul" din Timișoara. ● **La Casa armatei din Timișoara** – Expoziția documentară „Momente din istoria patriei și a Partidului Comunist Român", după vernisajul căreia a fost prezentat spectacolul „Odă eroilor armatei române". ● **Centrul de librării din Timișoara** a organizat in sala de festivități a Intreprinderii „Electrotimiș" o expoziție de carte, sub genericul „Independența și patriotismul – idealuri ce au insuflețit veacuri de-a rindul poporul nostru"; la deschiderea acesteia a fost prezentat montajul literar „Țara mea de glorii, țara mea de dor", susținut de membri ai cenaclului literar „Ars poetica", de pe lingă Biblioteca județeană Timiș. ● **Dintre montajele literare:** La Clubul Intreprinderii „Filatura" din Sinnicolaul Mare „Partid al fericirii românești" – organizat de Biblioteca orășenească din localitate; la Casa de cultură din Tomești, „Partidului cinstire", la Casa de cultură din Sinnicolaul Mare, „Omagiu conducătorului iubit". ● **Biblioteca municipală Lugoj** a organizat la I.G.C.L. medalionul „Lupta poporului român pentru independența națională, oglindită in literatură".

● **Consiliul județean al Sindicatelor Timiș** a tutelat o seamă de manifestări dedicate zilelor de 8 Mai și 9 Mai, la I.A.E.M., Electrotimiș, Tehnometal, Intreprinderea „1 Iunie" etc. ● **In intimpinarea zilei de 8 Mai,** Consiliul județean al Sindicatelor Timiș, Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș și Ansamblul „Banatul" din Timișoara au organizat Festivalul concurs pentru interpreți de muzică populară românescă și a naționalităților conlocuitoare, care s-a desfășurat in localitățile Făget, Buziaș și Lugoj (finala din 7 mai).

D. S.

permanențe

Sextil Pușcariu și tînărul Lucian Blaga

Adevăratul debut literar al poetului Lucian Blaga este legat de numele lui Sextil Pușcariu, atunci personalitate politică și autoritate culturală de prestigiu, care, incepind cu numărul 49 (3/16 ian. 1919), al săptăminalului **Glasul Bucovinei,** ii publică majoritatea poeziilor din volumul in manuscris **Poemele luminii.** Cum ajung acestea tocmai la Cernăuți, ce relații existau intre academicianul de 42 de ani și tinărul de 24 de ani sint probleme la care vom răspunde in continuare. **Memorii-le** lui Sextil Pușcariu (Editura Minerva, București, 1978) – o lucrare de referință pentru sesizarea radiografiei sentimentale a unor decenii de mare complexitate națională – inregistrează cu multă atenție relațiile autorului cu Lucian Blaga. Legătura intre cei doi o face Cornelia Brediceanu, viitoarea soție a poetului – atunci logodnică – care era cunoscută de Pușcariu grație prieteniei existente intre cele două familii de pe timpul cind ambele se aflau la Brașov.

La mijlocul lui octombrie, 1916, in biblioteca Universității vieneze, Blaga o (re)intilnește pe Cornelia, fostă colegă la Liceul „Andrei Șaguna", din Brașov. Flirtul tineresc se transformă in sentimente statornice, care oricum trebuiau să fie impărtășite familiilor. Vizita lui Blaga in Lugoj, la familia domnișoarei, in vacanța de vară a anului 1917, produce asupra mamei Corneliei o impresie neplăcută **(„mai prejos de orice așteptări");** la despărțire, dinsa ii cere să intrerupă corespondența (și relațiile), al cărei rost nu putea duce la „planuri realizabile". Suferința tinărului oprit de la dragoste se transformă in cintec: „cineva in mine incepuse să cinte. Și insemnam cuvintele cintate pe hirtie. N-am mai trimis Corneliei nici un răvaș. Dar intr-o zi i-am trimis poeziile, așa ca ale unui autor oarecare" **(„Hronicul și cintecul virstelor").** Peste supărarea părinților, cei doi se impacă, grupajul manuscriptic ajunge la patruzeci și cinci de poeme, la care se adaugă o copertă cu titlul **Poemele luminei,** iar mai jos dedicația: „Corneliei".

Cornelia, studentă in medicină, bazindu-se pe relația de amiciție amintită – fiind ea insăși o foarte bună prietenă cu Dora, sora mai mică a lui Pușcariu – trimite din Viena manuscrisul, insoțit de o scrisoare in care **„frumoasa bănățeancă mă ruga să citesc versurile trimise, făcute de un tinăr student in litere care lua doctoratul in capitala Austriei și pe care ea le prețuia foarte mult"** (Sextil Pușcariu, **Memorii,** editura Minerva, 1978, p. 326). Era in octombrie 1918, cind țara trăia momentul inălțător al reintregirii: **„de versurile unui obscur indrăgostit imi ardea mie, cind evenimentele ce se precipitau mă cereau intreg"** (Ibid., p. 326). După citeva zile, intr-o seară, obosit, Sextil Pușcariu citește „mai mult mecanic" prima poezie (era vorba de poemul **Eu nu strivesc corola de minuni a lumii) „care cuprinde niște versuri neobișnuite, cu idei bizare".** Trecind la poeziile următoare, nu se poate abține să nu exclame: **„Stai, frate, omul ăsta are talent".** In ce-l privește, se bucură că „a găsit un colaborator de seamă la noua noastră gazetă" (p. 327).

Blaga mărturisește intr-o scrisoare către verișoara sa, **Victoria Bena Nedean,** publicată de **Bazil Gruia** in volumul **Blaga inedit: amintiri și documente** (Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1974, p. 15) că academicianul și-a spus părerea despre manuscris intr-o scrisoare către Cornelia: **„Poeziile trimise sunt frumoase și autorul lor e un talent cu scinteie divină... Unele dintre ele sunt adevărate comori..."** etc.

Numărul intii din anul 1919, din **Glasul Bucovinei,** revistă al cărei director era S. Pușcariu, apare pe prima pagină cu articolul **Un poet: Lucian Blaga,** urmat de poemele **Eu nu strivesc corola de minuni a lumii** și **Gorunul.** Vor urma alte douăzeci și unu de poezii, din totalul de treizeci și opt, cit va avea volumul apărut in mai, 1919, la Biroul de imprimate „Cosinzeana" din Sibiu. Evenimentul editorial este inregistrat de Sextil in **Memorii,** bucurindu-se că și alții recunosc in Blaga **„talentul mare pe care mi s-a părut că-l descopăr in versurile lui astă-toamnă"** (p. 442).

Intre timp, Pușcariu se mută la Cluj, ca rector al Universității. In 3 iulie 1920, cei doi se văd pentru prima oară. Iată prima impresie a academicianului: **„Oare Cornelia Brediceanu, frumoasa sa logodnică, muza sa, va fi intr-adevăr in stare să țină pină la sfirșit la acest tinăr slăbuț, cu miinile asudate și cu privirea de om nesănătos, fără o situație socială..."** (Ibid., p. 509). Chiar in același an, Blaga se căsătorește cu Cornelia, își ia doctoratul la Viena și se stabilește la Cluj, cu gindul de a ocupa o catedră universitară. Cind, in 1924, Blaga este respins la examenul de docență, pentru ocuparea unui post la Universitate, Sextil notează: **„Universitatea noastră a pățit rușinea de a respinge pe singurul cap filozofic intre tinerii noștri ardeleni".** Cei doi vor ajunge colegi la universitate abia in 1938, prin numirea lui Blaga pe catedra de filozofia culturii.

Blaga ii va dedica drama **Meșterul Manole,** ca omagiu modest adus celui care a crezut in talentul său, in ciuda atacurilor frecvente impotriva stilului și ideilor novatoare vehiculate de autorul **Trilogiilor.** Iorga, Goga, Bogdan-Duică, Dragomirescu i-au reproșat adeseori lui Sextil Pușcariu interesul manifestat pentru Blaga, incurajarea și credința neclintită că modernitatea poeziei, sobrietatea gindirii, folosirea subtilă a limbii ii pot conferi autorului **Poemelor luminii** un loc de frunte in literatura poetică și filozofică românească. Dar Pușcariu a crezut, iar credința i-a intins incă o punte de stabilitate in istoria culturii naționale.

Anton ILICA

M. I. Ch.

COMBINATUL DE ÎNGRĂŞĂMINTE CHIMICE „AZOMUREŞ" TÎRGU MUREŞ

În centrul preocupărilor, utilizarea eficientă a mijloacelor circulante

Ridicarea activității economice pe o nouă treaptă calitativ superioară impune perfecționarea permanentă a gospodăririi resurselor materiale și a fondurilor fixe, a aprovizionării tehnico-materiale, pentru creșterea eficienței economice, potrivit principiilor noului mecanism economico-financiar. In acest efort comun, Combinatul de ingrășăminte chimice „Azomureș" din Tirgu-Mureș, unde există o amplă mobilizare a oamenilor muncii pentru promovarea noului și lichidarea risipei de orice fel, are in vedere atit diminuarea substanțială a consumurilor materiale prin creșterea indicilor de valorificare a acestora, cit și realizarea elementelor legate de cerințele aplicării corecte a noului mecanism economico-financiar.

Fără să se prevaleze de unele criterii obiective ale fenomenului de imobilizare manifestat prin existența temporară a unor stocuri de materiale și piese de schimb cu mișcare lentă sau fără mișcare, specialiștii unității caută soluții imbunătățite pentru controlul și urmărirea dinamicii fondurilor circulante, acționind asupra factorilor care condiționează utilizarea rațională și eficientă a acestora. In activitatea economică se observă analiza periodică a stocurilor de materiale și piese de schimb, atit din punctul de vedere al satisfacerii integrale a nevoilor de producție cit și pentru depistarea reperelor, al cărui consum influențează eficiența.

Faptul cunoscut că resursele materiale trebuiesc utilizate judicios și in strinsă legătură in corelație cu sarcinile de producție, mobilizează intregul colectiv din unitate pentru punerea in evidență a bunurilor materiale fără utilizarea imediată in activitatea proprie, urmărind redistribuirea excedentului acolo unde baza materială este deficitară.

In scopul reintroducerii in circuitul economic național a acestor disponibilități „AZOMUREȘ" – Tirgu-Mureș, redăm in continuare principalele repere aflate in stoc:

Lista materialelor devenite disponibile la 30 ianuarie 1982

Denumirea materialului	Caracteristici		U/M	Cantitate	P/U	Valoare
Mat. și piese electrice						
1 Cablu	3 x 25 x 16	CYABY	km.	0,5	111 600,0	55 800,0
2 Cablu	3 x 16	CYY	km.	0,3	44 200	13 260,0
3. Cablu	4 x 25	CYY	km.	0.5	88 150,0	44 075,0
4. Cablu	3 x 240	SB-NKBA	km.	1,0	50 910,0	50 910,0
5. Cablu	408 x 2 x 0,5	TUHP	km.	0,826	191 700,0	158 344,2
6. Conductor	50	VLPY	km.	0,5	47 150,0	23 575,0
7. Conductor	2,5	Eff 750	km.	1,103	2 000,0	2 206,0
8. Conductor	4	Eff 750	km.	1,109	2 600,0	2 883,4
9. Becuri	12V—25W	E27	mii buc.	0,750	3 850,0	2 887,5
10 Becuri	60 V	E-14	mii buc	0,557	7 980,0	4 444,86
11 Patroane	630 A	AEG	buc	100,0	117,25	11 725,0
12 Comutator pachet	63A	K63-22	buc.	40,0	546,0	21 840,0
13 Intrerupător	25 A	paco	buc.	200,0	294,0	58 800,0
14. Soclu siguranță	400	AEG	buc.	161,0	114,0	18 354,0
15. Priză și fișă cu						
16. Intrerupător etanș	10 A	–	buc.	76,0	463,0	35 188,0
17 Comutator stea						
18. Triunghi	63 A	–	buc	31,0	730,0	22 630,0
19. Comutator	190 A, 220 V	RRG	buc.	15,0	499,0	7 485,0
20 Intrerupător	100/100 A	USOL	buc.	10,0	631,0	6 310,0
21. Electromagnet	80 kgf	–	buc	10,0	3 720,0	37 200,0
22 Limitator	4471	–	buc	25,0	2 114,0	52 850,0
23 Microintrerupător	6140	–	buc	100,0	123,0	12 300,0
24. Ampermetru	0—100	M58	buc.	38,0	390,0	14 820,0
25. Releu	24 V—OA	RL3	buc.	60,0	214,0	12 840,0
26 Releu	24 V CC	RL3	buc	35,6	214,0	7 490,0
27 Releu	110 V ca	RL3	buc.	25,0	278,0	6 950,0
28 Releu	220 V cc	RL3	buc.	399,0	214,0	85 386,0
29 Releu	220 V CA	RL3	buc.	300,0	214,0	64 200,0
30. Releu	24 V CA	RI 4	buc.	54,0	70,50	3807,0
31 Releu	220 V cc	RI 4	buc.	90,0	70,50	6 345,0
32. Releu	24 V cc	RI 5	buc.	27,0	77,0	2 079,0
3. Releu	24 V cc	RI 5	buc.	59,0	83,0	4 857,0
Releu	24 V cc	RI 6	buc.	25,0	258,0	6 450,0
5. Releu	48 V cc	RI 6	buc.	15,0	258,0	3 870,0
36. Releu	220 V CA	RI 6	buc.	9,0	280,0	2 520,0
7. Releu	220 V CA	N 19	buc.	80,0	165,0	13 200,0
38. Releu	24 V cc	RI 10	buc.	26,0	228,0	5 928,0
39. Releu	220 V cc	RI 10	buc.	19,0	237,0	4 503,0
40. Releu	24 V CA	RI 110	buc.	27,0	358,0	9 666,0
41. Releu	220 V CA	RI 11 a	buc.	16,0	358,0	5 728,0
42. Releu	220 V CA	RI 11 b	buc.	40,0	358,0	14 320,0
43. Releu	220 V CA	RI 11 c	buc.	16,0	358,0	5 728,0
44. Releu	48 V CC	RI 13	buc.	155,0	119,0	18 445,0
45. Releu	220 V CC	RI 17	buc.	12,0	111,0	1 332,0
46. Releu	0,2 A	RC 2	buc.	20,	289,0	5 380,0
47. Releu	24 V cc	RTPA 5	buc.	41,0	832,0	34 112,0
48. Releu	48 V cc	RTPA 5	buc.	20,0	832,0	15 640,0
49. Releu	220 V cc	–	buc.	87,0	832,0	72 384,0
50. Releu	24 V ca	RTTA 7	buc.	100,0	1 380,0	138 000,0
51. Releu	0,015 A	RSE	buc.	30,0	340,0	10 200,0
52. Releu	0,025 A	RSE	buc.	20,0	358,0	7 160,0
53. Releu	24 V	DTP	buc.	16,0	182,0	292,0

II MATERIALE DIVERSE

Nr.	Denumirea mat.	U/M	Cantitate	P/U	Valoare
1.	Lingouri dreptunghiulare	buc.	10 527	277,66	2 923
2.	Saci Textili ușori	mii buc	131 780	25,00	3 294 400
3.	Saci Textili grei	2	702 900	31,60	22 211 640

III PIESE SCHIMB

1.	Fascicol tubular F19	buc. 1	= 239 889 lei	= 239 889 lei
2.	Ejector gaze nitroase	buc. 2	= 22 456 lei	= 44 912 lei
3.	Corp preincălzitor	buc. 2	= 232 940 lei	= 465 880 lei
4.	Cameră de capăt 132 6	buc. 1	= 281 800 lei	= 281 800 lei
5.	Tambur dozare ipsos	buc. 1	= 56 141 lei	= 56 141 lei
6.	Tronson intermediar	buc. 2	= 9 921 lei	= 19 842 lei
7.	Vas secundar spălare	buc. 1	= 13 709 lei	= 13 709 lei
8.	Idem	buc. 1	= 15 422 lei	= 15 422 lei
9.	Barbotor amoniac	buc. 2	= 10 218 lei	= 20 436 lei
10	Tronson DN100 x 8000	buc. 1	= 14 394 lei	= 14 394 lei
11.	Tabel coloană abs.	buc. 5	= 16 635 lei	= 83 175 lei
12.	Ventil spargere crustă	buc. 2	= 4 134 lei	= 8 268 lei
13.	Congranulare	buc. 1	= 42 737 lei	= 42 737 lei

M. I. Ch.

COMBINATUL DE ÎNGRĂŞĂMINTE CHIMICE „AZOMUREŞ" TÎRGU MUREŞ

M. I. Ch.
COMBINATUL DE ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE „AZOMUREȘ" TÎRGU MUREȘ

Un produs „Azomureș"

În această perioadă de avînt revoluționar al gîndirii tehnice românești, rezultatele remarcabile obținute în dezvoltarea economică și socială, întregesc o imagine de ansamblu al potențialului creator al economiei naționale, a forței și dinamismului industriei românești, angajată ferm pe calea progresului tehnic, a modernizării și competitivității.

Diversificarea și ridicarea gradului tehnologic și calitativ al producției românești, modernizarea continuă a produselor, adîncirea specializării, ritmul impresionant de creștere și înnoire a structurilor economice, adaptarea operativă la cerințele piețelor externe sînt criteriile ce conduc la amplificarea și extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale cu străinătatea, la afirmarea tot mai pregnantă în sfera comerțului internațional a bunurilor materiale făurite de inteligența tehnică a omului nou, care își conjugă propriul ritm al împlinirilor în marele ritm al muncii și creației întregului popor.

Înscriindu-se pe coordonatele de eficiență și competitivitate, Combinatul chimic „Azomureș" are o preocupare constantă pentru diversificarea produselor, rod al activității continue de cercetare, satisfăcînd cele mai exigente cerințe ale beneficiarilor, răsplătind astfel efortul de creație al specialiștilor de la „Azomureș". Un asemenea produs, deocamdată mai puțin cunoscut este și „MELAMINA TEHNICĂ".

Melamina tehnică

1. Condiții tehnice de calitate

Aspect: pulbere albă, cristalină
Concentrația % min. 99,7
Ioni de Na % max. 0,05
Umiditate % max. 0,1

Culoarea soluției în formaldehidă APHA max. 20

2. Metode de analiză

ASPECT: VIZUAL

Concentrație: – metoda potențiometrică – melamina dizolvată în apă se titrează cu H_2SO_4 0,5 n, se înregistrează curba potențiometrică pH/cm^3 și se calculează punctul de echivalență la valoarea maximă a derivatei de ordinul 2.

Ioni de Na : – se determină la spectrofotometru cu flacără dintr-o soluție de melamină dizolvată în apă.

Umiditate: – substanța se usucă la 105±2 °C și se determină pierderea în greutate.

Culoarea soluției în formaldehidă APHA – soluția de melamină în formaldehidă se compară cu o soluție standard APHA (într-un balon cotat de 1000 cm^3 se pun 1,245 g hexacloroplatinat de potasiu (K_2PtCl_6) și 1 g clorură cobaltoasă ($CbCl_2 . 6H_2O$), 100 cm^3 apă distilată și 100 cm^3 acid clorhidric 37%. Se aduce la semn cu apă distilată. Se păstrează la întuneric.

3. Verificarea calității

Verificarea calității melaminei se face pe loturi. Prin lot se înțelege cantitatea de produs fabricat în 24 de ore. Din fiecare lot de marfă se păstrează o mostră timp de 4 luni. La livrări mijlocul transport va fi însoțit de certificat de calitate.

Mărimea lotului pentru livrările via mare corespunde cu cantitatea încărcată pe vas. În timpul livrărilor din combinat marfa va fi analizată pe porțiuni de loturi. După livrarea întregii cantități prevăzută pentru un vas, contraprobele porțiunilor de loturi porțiunile se omogenizează și se formează 2 mostre păstrîndu-se la dispoziția celor interesați timp de 4 luni. Analiza contraprobelor după omogenizare constituie datele pentru completarea certificatelor de calitate pentru întregul lot care se transmit la ISCE Danubiana și Chimpex. În caz de litigiu prelevările probelor se vor face atît pentru livrările via mare cît și pentru via terra conform calculului statistico-matematic recunoscut internațional.

4. Ambalare: produsul se ambalează în saci de hîrtie cu mai multe foi bituminate cu valvă avînd greutatea de 33 kg bruto/neto ±0,350 kg.

5. Depozitare și transport: depozitarea se face în magazii închise, curate și uscate. Se transportă în mijloace de transport acoperite, curate și uscate fără părți ascuțite care ar putea tăia sau spinteca sacii.

6. Utilizare: la fabricarea rășinilor termoreactive – melamine-formaldehidice folosite ca adezivi în industria lacurilor, emailurilor și vopselelor, ca mase electroizolante, în industria farmaceutică, accelerator de vulcanizare, ca apret în industria textilă și ca adaos la pasta de hîrtie pentru creșterea rezistenței la umiditate.

IMPORTANT

Pentru cei interesați de produse, cataloage, prospecte și detalii tehnico-comerciale a se reține adresa unității:

Combinatul de îngrășăminte chimice – AZOMUREȘ, str. Gh. Doja nr. 300 – Tîrgu-Mureș, telefon 23700, telex 065246.

Partenerii străini sînt informați că unitatea își exercită atributele de comerț exterior prin firma CHIMIMPORT-EXPORT – bulev. Republicii 10 – București – România.

DE REȚINUT

Unitățile economice din țară sînt invitate să consulte listele cu materialele și piesele de schimb disponibile care urmează a fi valorificate de deținător în conformitate cu legea nr. 11/1980.

Relațiile suplimentare se pot obține de la: AZOMUREȘ – COMBINATUL DE ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE Tîrgu-Mureș, str. Gh. Doja, nr. 300, telefon 23700 telex 065246.

Emil GEORGESCU – Vasile BAȘA

M. I. Ch.
COMBINATUL DE ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE „AZOMUREȘ" TÎRGU MUREȘ

top

DISCURI ÎN ACTUALITATE...

foarte pe scurt comentate: **„Memories" (CBS) – Barbra Streisand.** LP-ul cuprinde cele mai frumoase piese din repertoriul cunoscutei artiste. **„Pearls" (A & M) – Elkie Brooks.** Albumul conţine succesele din anii '70 pe care interpreta ni le oferă în noi aranjamente orchestrale, în ton cu moda disco... **„Nothing To Declare"** este titlul LP-ului (CBS) cu care debutează formaţia britanică **Contraband,** de orientare New Wave. Albumul e eterogen, cuprinzînd alături de balade fixate pe osatură rock şi cîteva piese lirice cu o melodicitate pregnantă. **„Your Love" (Polydor) – Lime.** Sub acest nume, activează un prolific grup de studio axat pe muzica disco de calitate. **„Take IT Off" (WEA) – Chic.** Piesele cuprinse pe acest album se caracterizează printr-un ritm mai temperat faţă de producţiile anterioare ale formaţiei. Un alt titlu, **„New Chapter" (CBS)** aparţine formaţiei britanice **Aswad.** Muzică contestatară cîntată într-o engleză arhaică. **„Ten Out Of Ten" (Phonogram) – Ten CC:** texte mai puţin interesante, dar pline de savoare. **„Greatests Hits" – Yves Montand (în foto).** Discul editat de casa Ariola, oferă iubitorilor şansonetei încă o dovadă că există cîntece nemuritoare şi în compartimentul „uşor". **J. Geils Band** se află în atenţia melomanilor cu recentul lor album **„Freeze Frame" (EMI),** care marchează onorabil un „comeback" al acestei formaţii revenită acum în topuri. O altă surpriză, LP-ul grupului **Slade, „Till Deaf Do Us Part" (RCA)** – piese originale Heavy Rock.

Petru UMANSCHI

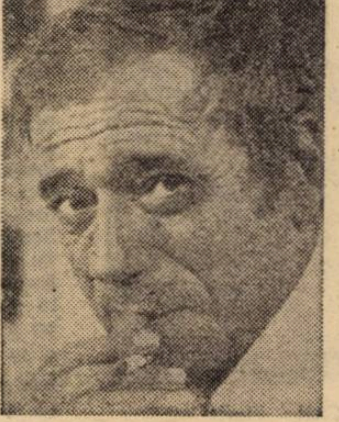

corespondenţa

Marius Novăcescu: Lungul text „Haiducul şi luna" este o naivă poveste, defectuos versificată, într-o exprimare doldora de improprietăţi şi cu greşeli de ortografie. Al doilea text „Căprioara cu stea" – la fel, fără valoare literară – e o descurajatoare invocaţie a nevinovatei vietăţi silvestre: **„E secetă pe pămînt / Şi nu voi mormînt / Ci voi ameţitoarea apă /** („Ce limpede te clătini!" – continua atît de inspirat Labiş...) **Ce sălbatice salturi, atunci, să înceapă; / Şi să simt pe faţă răcoare / iar în piept să-mi apară iară-şi (sic!) iubire / Căci să ştii, iubito căprioară / Că de mult încet mă părăsiră".** Nu bănuim ce vă „părăsiră", însă ştim, în puterea evidenţei, că asemenea versuri nu vă dau nici o şansă. **Ion Albu: „Sfioasă zîna, poezie, / te ştiu din copilărie"** – vă confesaţi dv., cu o copilărească (la ce etate oare?) candoare, în textul intitulat „Poezie", ca apoi, în „Autobiografie" să vă dezvăluiţi nostalgia după amintita, fericita vîrstă, închipuind o variantă a binecunoscutei alegorii „moartea căprioarei": **„Dar un glonţ de nu ştiu unde / o ţinti în fruntea lată / glasul ei prin mii de unde / străbătu pădurea toată / / Cum am plîns după privirea-i ce-a murit atunci sub pleoape / după chipul alb şi fraged / oglindit în pure ape!"** Creatorului alegoriei originare îi este închinată poezia „Un zbor întrerupt", scrisă însă în maniera veştedă a lui Vasile Militaru: „O măicuţă, într-o poartă, / de pe uliţa din sat / stă pe gînduri şi aşteaptă / să sosească cel plecat". În acelaşi mod evocaţi şi „fulgii altor ierni" în poezia „Amintire": **Astăzi ninge calm şi blînd /** (Tautologie!) **ca-ntr-un basm din alte vremi / el priveşte suspinînd... / după fulgii altor ierni"** (sau după „zăpezile de-odinioară", cum sună în traducere românească o celebră expresie a genialului François Villon...) Cu versurile acestea e limpede că nu vă putem satisface dorinţa de a apărea la rubrica „Excelsior". Poate că ne veţi trimite alte poezii cu o marcă mai personală. **M. TR. TR.:** Am reţinut un grupaj din poeziile dv. Trimiteţi-ne o fotografie. **Florin Vaida:** Cvasibalada „Cei de pe urmă" – în care ne prezentaţi chipurile în versuri, aspecte (imaginare) din viaţa liberă a „gitanilor nomazi" şi, mai cu seamă, iubirea adulterină a Lianei, cea omorîtă, în consecinţă, în mod năpraznic (cu „securea ascuţită") de intempestivul său soţ („mustăciosul grande") – este un text, care, fiind lipsit de calităţi estetice, nu ar fi fost justificabil nici în epoca deplinului romantism literar. **R. Dora:** Poeziile sînt prea expozitive, îndeosebi cele cu versuri rimate. Vă trebuie mai multă strădanie şi îndrăzneală în plăsmuirea unor imagini artistice originale. **George Papp.** Texte absurde şi groteşti, din care mai acătării sînt versurile: **primeşte-mă deci aşa cum sînt / consumator de jocuri puerile şi-o seară / ucenic la scara interioară / a morilor tale de vînt"** şi **„de ţi-ai întinde / părul în iarbă / ca pe o cursă". Dorina Enuica:** Între **„Maximele pentru Evrika",** dv. aveţi: **Iubirea e o floare... cu colţi,** parafrazînd zicătoarea că iubirea e o floare cu spini.

Aurel TURCUŞ

evrika!

- **De cînd populaţia globului a crescut simţitor, mulţi se plîng de singurătate.**
- **Arta e lungă, umorul e scurt.**
- **Ca să pară băieţi buni, vînătorii şi pescarii se laudă întotdeauna că n-au prins nimic.**
- **Indiscreţie demnă de invidiat: să vezi tot pămîntul prin gaura cheii.**
- **Demisia e o hotărîre pozitivă, pe care o iei la sugestia cuiva.**
- **Ziarul are viaţa cea mai scurtă: 24 de ore. Cei ce au de gînd să i-o prelungească, îl visează lunar.**
- **Aşadar: să consumi curent electric, dar să nu-l mănînci! („Electrofagie" – presa).**
- **Coşul de hîrtii a fost inventat pentru desfiinţarea birocraţiei.**
- **Pentru un nimic tăiat în două se luptă numai oamenii de nimic.**
- **Să ne mîndrim ca români, să ne mîndrim ca europeni, să ne mîndrim ca pămînteni. (Ar fi ideal!).**

Ion VELICAN

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 16 mai

8,00 Seraliştii în faţa bacalaureatului. 8,40 Omul şi sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,05 Album duminical. 14,00 Tom şi Jerry. 17,20 Pagini din comedia cinematografică românească. 19,00 Telejurnal. 19,55 Cîntarea României. 20,4: Film: Zbor spre lună (englez). 22,15 Telejurnal. Sport. 22,30 Studioul muzicii uşoare.

LUNI, 17 mai

15,00 Emisiune în limba maghiară. 20,00 Telejurnal. 21,00 Cadran mondial. 21,25 Roman foileton: Drumuri (american). 22,15 Telejurnal. 22,30 Albumul preferinţelor muzicale.

MARŢI, 18 mai

11,35 Film: Drumuri (rel.). 16,40 Clubul tineretului. 20,00 Telejurnal. 21,00 Teatru TV. Filonul. 22,25 Telejurnal. 22,40 Din albumul celor mai îndrăgite melodii populare.

MIERCURI, 19 mai

16,05 Admiterea în treapta a II-a de liceu. 16,25 Şah. 16,40 Civica. 17,00 Tinere talente. 17,25 Mult e dulce şi frumoasă limba ce-o vorbim... 20,00 Telejurnal. 21,00 Film: Buzduganul cu trei peceţi. 22,30 Telejurnal. 22,45 În lumina reflectoarelor.

JOI, 20 mai

11,05 Liceul în viaţa satului. 11,25 Desene animate. 11,45 Film serial: Lumini şi umbre. 16,30 Galele „Gaudeamus" ale Conservatorului „Ciprian Porumbescu" din Bucureşti. 16,55 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,45 Dosarele istoriei. 22,00 La frontierele cunoaşterii. 22,15 Telejurnal. 22,30 Meridianele cîntecului.

VINERI, 21 mai

15,05 Viaţa şcolii. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 20,00 Telejurnal. 20,45 Film: Buzduganul cu trei peceţi. Ultima parte. 22,15 Dezbateri culturale. 22,45 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 22 mai

11,05 Din marea carte a patriei. 11,30 Festivalul muzicii româneşti. Iaşi – mai 1982. 13,30 La sfîrşit de săptămînă. 18,35 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,50 Teleenciclopedia. 20,35 Film serial: Lumini şi umbre. 21,25 Mica bibliotecă veselă. 22,10 Telejurnal. Sport. 22,30 Nocturnă TV.

lecturi

Ion Şerban Drincea

ADEVĂRUL PĂMÎNTULUI

Ed. Scrisul românesc, 1981

Într-un spaţiu relativ restrîns, Ion Şerban Drincea cuprinde o suită de evenimente, derulate, după cel de al doilea război mondial, într-o aşezare din Mehedinţi. Faptele în sine sînt palpitante. Ele consemnează transformări fundamentale în viaţa socială a satului şi în destinele oamenilor; încearcă să capteze, din agitaţia unor ciocniri generale ori personale, cîteva repere caracteristice pentru o epocă istorică. De cele mai multe ori, autorul transcrie întîmplările nemijlocit, aproape în maniera reporterului, aşa încît ele au aerul frust al unor experienţe directe sau cel detaşat, obiectiv, al cronicii: „Clădirea din Riuleasa, unde fusese mai înainte Sfatul popular, rămăsese goală. Doar inscripţiile „Sfatul popular al comunei Riuleasa", făcute din beton, mai aminteau că acolo fusese cîndva puterea locală. După cîtva timp s-a luat hotărîrea ca în clădirea aceea să se facă o sală mar de festivităţi (...) Tot în sala aceasta a avut loc peste cîţiva ani şi şedinţa de constituire a gospodăriei agricole colective". Factura reporterească se resimte şi în construirea personajelor, care reproduc, uneori, cu destulă spontaneitate, limba vorbită. Dar nici stilul relatării, al descrierilor, stilul naratorului, aşadar, nu se îndepărtează prea mult de limbajul curent, cu toate tarele acestuia – imprecizii, clişee etc. Cînd aceste elemente nu sînt **fapte de stil,** ele acţionează prin ricoşeu, impietînd, fireşte, asupra calităţii artistice a textului: „Focul devenise mai violent. O pală de vînt aprinsă a căzut de pe stog ca o cometă în capul Floricăi. I s-a aprins părul şi numai în cîteva secunde a fost transformată într-o vîlvătaie. Florica a luat-o la fugă cuprinsă de flăcări. Nu a fugit nici cincizeci de metri şi a căzut la pămînt. Mutulică a sărit în ajutorul ei dar nu a reuşit să o salveze. Oamenii din împrejurimi buimăciţi de situaţia creată nu şi-au dat seama ce s-a întîmplat cu Florica. Între timp, au luat foc şi snopii din căruţă. Caii s-au speriat şi au fugit cu căruţa în flăcări după ei (...) Caii erau numai răni. Cozile le arseseră definitiv".

Aflat la cel de al doilea volum (după **Orele Porţilor de fier**), Ion Şerban Drincea face vizibile eforturi în vederea unei cît mai convenabile stăpîniri a tehnicii (a procedeelor) pretinse de o construcţie romanescă.

Olimpia BERCA

Începînd din luna mai 1982 revista braşoveană

ASTRA

revine la apariţia lunară, păstrînd formatul şi numărul actual de pagini. Costul unui abonament este de 15 lei pe trimestru iar pentru perioada iunie–decembrie 35 lei. Abonamente se primesc la toate oficiile poştale din ţară, la toţi factorii poştali şi difuzorii voluntari din întreprinderi şi instituţii.

serial

JURNALUL UNUI „CULTURIST" (XX)

Deşi noile cercetări ale creierului au descoperit că în spatele problemelor omului contemporan stă dezechilibrul psihofiziologic, stress-ul rămîne cea mai temeinic cercetată cauză a tensiunii cronice, a sănătăţii şubrede şi a nefericirii omului acestor timpuri. Medicina consideră că stress-ul şi anxietatea care îl însoţeşte constituie cauza primară a bolii şi a slăbiciunii emoţionale. Încă cu patruzeci de ani în urmă, cînd despre stress nu se ştiau prea multe lucruri, istoricul medicinei Henry E. Sigerest i-a prevăzut importanţa. El a constatat că fiecare epocă îşi are bolile ei caracteristice: „Se pare că forţele care dirijează stilul unei poci şi-şi lasă pe ea amprentele, influienţează şi bolile... secolul douăzeci, cu proliferarea exagerată a industriei, a marilor oraşe şi ritmul **accelerat al vieţii au dus la boli** industriale, la o nevroză generală...

Patofiziologia omului contemporan poate fi însă modificată. Oamenii trebuie să înveţe cum să se debaraseze de agresivitatea din ce în ce mai mare a stress-ului, care pătrunde adînc şi subminează sănătatea fizică şi emoţională, slăbind totodată capacitatea de muncă şi creînd tensiuni în relaţiile interumane. Nu se poate plăti la infinit un obol atît de mare bolilor psihosomatice, nici nu se poate admite ca societatea să-şi piardă membrii ei cei mai productivi. Dacă vrem ca oamenii să se bucure în continuare de munca lor de fiecare zi, trebuie să ştim cum se poate ajunge pe o cale naturală la o micşorare pînă aproape de dispariţie a factorilor stresanţi. O normalizare a termostatului emoţional al omului ar duce la o scădere a tensiunii şi la o doză mai mare de fericire elementară. Pe scurt, e necesar **un program** pentru reînnoirea psihofizologiei colective **a** oamenilor.

Prin „culturism" am înţeles una din metodele cele mai simple şi la îndemîna oricui pentru restabilirea unui echilibru psihofiziologic vulnerat. Unii nu vor fi de acord cu noi şi întotdeauna se vor găsi dintre aceia care să vină cu argumente „zdrobitoare" pentru a ne contrazice. Teoretic poate că orice demonstraţie are şanse să supravieţuiască. Practic însă a fost dovedit că mişcarea în aer liber, exerciţiile fizice, efortul dozat şi sistematic au dus la o ameliorare aproape miraculoasă a sănătăţii psihice şi fizice a oamenilor. S-a dovedit că omul se poate adapta noilor condiţii ale vieţii fără să-şi pună în pericol identitatea; căci cea mai mare valoare umană şi sănătatea fiecăruia dintre noi constau totuşi în aceea că omul se poate schimba pe sine şi mediul în care trăieşte, că poate să-i îndrepte şi să-i schimbe pe oameni după necesităţile majore ale fiecărei epoci, ale întregii umanităţi.

(SFÎRŞIT)

Dan NEMESNIC

Böszörmeny Zoltán : ALEGEREA CUVINTELOR

Ed. Litera, 1981

La cel de al doilea volum de versuri („Cím javaslatok", limba maghiară), poetul orădean Böszörmenyi Zoltán marchează o etapă superioară a creaţiei sale, cîştigînd în limpezimea expresiei şi în profunzimea gîndirii. Cele treizeci şi nouă de... „propuneri de titlu" sînt, de fapt, tot atîtea poeme care trădează starea de spirit a unui poet ce vrea „să aplice arta de a trăi frumos", care, aidoma „unui vas de Corint", nutreşte speranţa (ori poate certitudinea?) că „vreodată, cineva, totuşi", îl va descoperi şi în frumuseţea-i lăuntrică (şi statornică în vreme), care deşi dispus la gesturi (poetice) teatrale îşi subordonează (sever) discursul logicii. El rămîne un analist lucid al propriei sale stări de spirit, uneori fiind şi (auto)persiflant, ca de pildă în „Construiesc o stea" – găsind „materialul" pentru construcţie, adică „o bucată de cer / la numai două străzi / de Carul Mare", aleargă (exaltat) la „nenea Sandor, consăteanul mamei", un „meşter" (fără îndoială) care îi răspunde dorinţei luîndu-l în răspăr: „ce naiba! / toţi vreţi să construiţi stele?". Importantă este (pentru autor) demnitatea ţinutei sale poetice. El ştie că „armata de cuvinte" este, în fond, „o flotă / pentru acel care o priveşte / şi care lesne ancorează în inimi / numai să nu se aplece / sufletul pînă la pămînt". Remarcabile sînt unele poeme („Am făcut legătura", „Piaţa Haydn", bunăoară) care desfăşurînd o recuzită (istorică) fastuoasă, sfîrşesc în relevarea unor obsesii moderne, cum ar fi neliniştea în faţa înarmării. În altele, concizia este în favoarea ideii („Anunţ de mică publicitate, anno 1849": „schimb / revoluţie / etajul întîi / trei camere / toate dependinţele / cu / nemurire / o cameră / de subsol") sau întîlnim „explozii" verbale impresionante: „s-a aprins galbenul / într-o curte interioară / a tragicului..." („Lautrec"). Căutînd ieşirea din banalul cotidian şi din „însingurare", poetul se adresează tuturor căutînd un limbaj comun, care să-i facă (şi) pe semeni la fel de sensibili în faţa frumuseţii gîndirii. Îl ajută, în aceasta, talentul său.

Florin BĂNESCU

din literatura universală

Un poet sicilian

ROLANDO CERTA

UNDE TE DUCI, E VIAȚA

Unde te duci, spațiul e imens
și sentimentele supraviețuiesc chinului ipocriziei,
unde te duci, strada e liberă ca cerul
și nu sint semafoare, nici incrucișări, nici bariere.
Unde poeții au abolit punctuația,
mi-am dat seama că nu te-am iubit niciodată,
vai, unde muntele sfirșește și incepe cerul,
unde iluzia nu e un cuvint de batjocură,
unde poți rămine in iubire
două luni, un an, trei zile.
Unde te duci, pentru că viața se scurge
și s-ar comite un delict s-o neglijezi,
pentru că nu e posibil să uiți prezentul,
pentru că nu e drept să gindești mereu in viitor.
Unde te duci, să nu uiți că eu te urmez, sint cu tine,
Zi și noapte, cu toată dragostea mea,
tu, care ai uitat dragostea,
tu, care ți-ai inecat intr-o mlaștină tulbure
inima imaculată.
Dar dacă intr-o zi te vei deștepta
atunci vei ști și te vei duce pe străzi
strigind tuturor.

ACUM M-AM TREZIT, ACUM M-AM ÎNDRĂGOSTIT

Îmi dau seama că nu am iubit niciodată
și voi incepe să recîștig timpul pierdut,
mizerabil căzut intr-un lac tulbure.
Unde te duci, e viață și rupi sigiliul
și spargi in două această ușă puternică
și arunci în mare din înălțimea unui turn
și apoi revii sub aceeași roată intr-o
barcă cu pinze sau vele, nu importă,
și străbați unde, și simți atunci
că sufletul tău se face ușor ca
acela al unui copil și soarele inalt in cer
iți va părea ca o mingiiere sublimă.
Unde te duci, e viața — ce aștepți,
ce aștepți, ce aștepți, ce aștepți,
miine va fi tirziu și nu vei ști niciodată,
niciodată nu vei ști niciodată numele libertății.

O, TU, CEA MAI FRUMOASĂ, SOARE, MARE, CER

fluviu, cuvinte in libertate, poezie intreruptă,
dragostea mea, solemna mea dulce, incîntătoare nebunie,
tu, viață, poezie, libertate, dormim impreună,
intre cer și mare, ca munți foarte inalți,
unde pescarul spintecă inima mării.
unde țăranul consacră fiecare zi pămintului,
unde o oră e ca și un an
unde un minut poate să fie viața.
Dar să răminem impreună, in viață,
cum ne place, o zi, trei săptămini, un an.
Unde te duci, e viața și să nu-mi ziceți
mergem impreună, navigăm împreună, vrem să fugim
pe stradă, să jucăm pe pajiște, să inălțăm steagul,
nu e timp de pierdut, miine va fi prea tirziu
tirziu și moartea va rămine lipsită
de acest dar al nostru sublim.
Unde te duci, e viața
și se leagănă coloane de lumină
nu e cu putință să iubești dacă te pui să visezi,
dacă incepi să urăști — cu toate puterile tale —
ființele neomenoase, preistorici monștri ingrozitori,
și măcar unul ucide acolo.
O viață incurajată, chinuită,
pe care vrem să o distrugem,
să o ucidem in mod barbar, să masacrăm
copila, dulce creatură a lumii,
melodia la apus, groapa dimineții,
bea cu mine, cu dumneata, cu noi,
in concavitatea inimii,
care luminează noaptea și ziua
stirnind cratere aprinse.
Unde te duci, spațiul e imens și nu e posibil
să spui nu, ci intotdeauna da,
să accepți, să săruți,
să intinzi mina, să alergi,
unde nu e necesar să fugi,
pentru că e necesar să rămii cu noi,
poezie neintreruptă, cuvinte in libertate,
cer, mare, bărci, arbori,
ploaie,
unde țăranul își consacră pămintul in fiecare zi,
unde pescarul sfișie inima abisurilor
unde Tu și Eu răminem imbrățișați
două luni, un an, o viață.

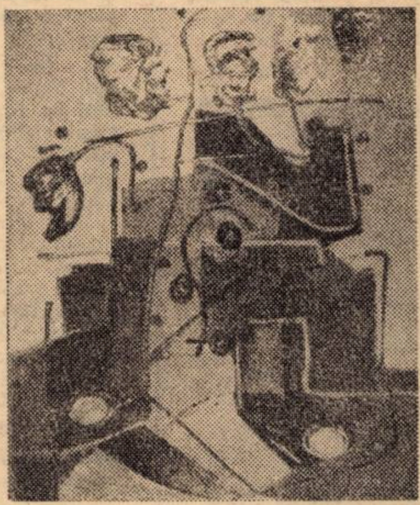
C. CALCAN: „Flori"

SCOICA

Porți incă in inima ta
vocile indepărtate ale abisurilor,
supraviețuiești mutilărilor timpului,
cuprinzind in ascunzișul tău misterios
tăcerea, moartea și viața.
Scoică, lent dizolvată,
fluxul care roade
frumusețea și vocile tale tainice,
te poartă inlăuntrul ecourile mării
ca și cum ai fi intr-un scrin
și te ascultă cine vrea să te asculte.
Dar nu toți știu
că te invinge dragostea cind aduni
nedeslușitele vorbe ale abisurilor,
ale apei, ale peștilor, ale coralilor...
Fosila mea rănită, care gemi, incă, după mort,
și tu, ca și mine, liniștea ta populată de ecouri,
supraviețuiești naufragiului vintului care nu moare.

Traducere de Petru SFETCA

GABRIEL GARCIA MARQUEZ

roman în foileton

CRONICA UNEI MORȚI ANUNȚATE

— Uite-l că vine — a spus Pedro Vicario.
Îl văzuseră amindoi în același timp. Pablo Vicario și-a scos haina, a pus-o pe un taburet și și-a dezvelit cuțitul care semăna cu un iatagan. Înainte de a părăsi magazinul și de a se pune de acord, amindoi și-au făcut semnul crucii. Atunci, Clotilde Armenta l-a apucat pe Pedro Vicario de gulerul cămășii și i-a strigat lui Santiago Nasar să fugă pentru că vor să-l omoare. A fost un strigăt atit de puternic, încit le-a acoperit pe toate celelalte. „In prima clipă s-a înspăimîntat — mi-a povestit Clotilde Armenta — pentru că nu știa cine-l strigă și nici de unde". Dar în clipa cînd a descoperit-o, l-a văzut și pe Pedro Vicario aruncind-o la pămint dintr-un singur brînci și pornind să-și ajungă fratele. Santiago Nasar se afla la mai puțin de 50 de metri de casa lui și a fugit spre ușa din față.

Cinci minute mai înainte, Victoria Guzmán îi povestise Plácidei Linero, în bucătărie, ceea ce știa lumea. Plácida Linero era o femeie cu nervii tari și n-a lăsat să i se vadă nici o umbră de teamă. A întrebat-o pe Victoria Guzmán dacă-i spusese ceva fiului ei și ea a mințit-o cu bună știință, spunîndu-i că atunci cînd el coborîse să-și bea cafeaua încă nu o aflase. Divina Flor, care continua să spele dușumelele din sala mare, l-a văzut intrînd în clipa aceea pe Santiago Nasar pe ușa din față și urcînd pe scara de vapor, către dormitor. „A fost ca o fantasmă foarte clară", mi-a spus Divina Flor. „Era îmbrăcat în haine albe și avea ceva în mînă pe care nu l-am putut vedea bine, dar mi s-a părut că era un buchet de trandafiri". Astfel că în clipa cînd Plácida Linero a întreba-o de el, Divina Flor a liniștit-o foarte ușor:

— Acum un minut a urcat sus — i-a răspuns ea.

Plácida Linero a descoperit în clipa aceea biletul de sub ușă, dar nu s-a gîndit să-l ridice, interesîndu-se de ceea ce se spunea în el abia cînd cineva i l-a arătat puțin mai tîrziu, în confuzia urmată de tragedie. Prin ușa întredeschisă i-a văzut pe frații Vicario care veneau în fugă către casa cu cuțitele scoase. Din locul in care se afla i-a putut vedea pe ei, dar n-a apucat să-l vadă și pe fiul ei care alerga din celălalt colț al casei către ușă. „M-am gîndit că vroiau să intre și să-l omoare în casă", mi-a explicat ea. Atunci a alergat spre ușă și-a închis-o dintr-o lovitură. Tocmai punea bara de fier cînd a auzit țipetele lui Santiago Nasar și loviturile de pumni în ușă, dar a crezut că el se afla sus, înjurîndu-i pe frații Vicario din balconul dormitorului. A urcat pentru a-l ajuta.

Cînd i s-a închis ușa, lui Santiago Nasar îi mai trebuiau cîteva secunde pentru a putea intra. A reușit să lovească de cîteva ori cu pumnii în ușă, după care s-a întors pentru a se înfrunta cu mîinile goale cu dușmanii săi. „M-a apucat groaza cînd l-am văzut din față — mi-a spus Pablo Vicario — pentru că mi s-a părut de două ori mai înalt și mai puternic decît era". Santiago Nasar a ridicat mîna pentru a para prima lovitură a lui Pedro Vicario care-l atacase din dreapta cu cuțitul cel drept.

— Copil de curvă! le-a strigat el.

Cuțitul i-a străpuns podul palmei, drepte și după aceea i s-a înfipt în coaste, pînă la prăsele. Toți i-au auzit urletul de durere.

— Auoleu, mamă!

Pedro Vicario și-a tras cuțitul cu îndemînare rece, de măcelar, și i-a mai aplicat o lovitură aproape în același loc. „Partea ciudată e că cuțitul ieșea curat, fără sînge", a declarat Pedro Vicario în fața judecătorului de instrucție. „Îi dăduseră cel puțin trei lovituri și nu vedeau o picătură de sînge". Santiago Nasar, după a treia lovitură, și-a pus mîinile în jurul burții, a scos un muget ca de tăuraș și a încercat să se întoarcă cu spatele. Cu cuțitul în formă de iatagan, Pablo Vicario i-a aplicat atunci singura lovitură în spinare și un șuvoi de sînge a țîșnit cu putere, umplîndu-i cămașa. „Mirosea așa cum mirosea el". Rănit de moarte de trei ori, Santiago Nasar s-a întors încă o dată cu fața și s-a sprijinit cu spatele de ușa mamei lui, fără nici un fel de împotrivire, ca și cînd ar fi dorit să-i ajute să-l ucidă în mod egal. „Nu a mai țipat", i-a explicat Pedro Vicario judecătorului de instrucție. „Dimpotrivă, mi s-a părut că rîdea". Și atunci, cei doi frați au continuat să-l străpungă cu cuțitele, pe rînd, cu lovituri încete, liniștite, ca și cînd, dincolo de frică, ar fi dat peste apele domoale ale împăcării. N-am auzit întreaga adunare urlînd împotriva crimei pe care o săvîrșeau. „Mă simțeam ca și cînd aș fi mers călare", a declarat Pablo Vicario. S-au trezit, totuși, destul de repede la realitate, pentru că erau frînți de oboseală și li se părea că Santiago Nasar nu se va prăbuși în vecii vecilor. „E îngrozitor, vere — mi-a spus Pablo Vicario — nici nu-ți închipui cît de greu e să ucizi un om". Încercînd să-l termine pentru totdeauna, Pedro Vicario i-a căutat inima, dar i-a căutat-o chiar lîngă subțioară, ca la porci. Și Santiago Nasar nu se prăbușise, n-avea cum, pentru că ei înșiși îl susțineau în picioare, proptindu-l cu cuțitele de lemnul ușii. Disperat, Pablo Vicario i-a aplicat o lovitură orizontală peste burtă și mațele i-au țîșnit în afară, ca într-o explozie. Pedro Vicario încerca să facă același lucru, dar i s-a muiat mîna și l-a spintecat doar peste coapsa dreaptă. Santiago Nasar a mai rămas o clipă în picioare, rezemat de ușă, apoi, cînd și-a văzut mațele curate și albăstrii în lumina soarelui, a căzut în genunchi.

După ce l-a căutat și l-a strigat prin toate camerele, auzind fără a ști de unde veneau țipetele, Plácida Linero s-a dus la fereastră și i-a văzut pe frații Vicario fugind spre biserică. În spatele lor, alerga Jamil Shaium, cu pușca lui de vînat tigri, însoțit de alți arabi fără arme și Plácida Linero s-a gîndit că pericolul fusese îndepărtat. După aceea, a ieșit în balconul de la dormitor și l-a văzut pe Santiago Nasar în fața ușii, cu gura în țărînă, încercînd să se ridice din propriul lui sînge. S-a ridicat pe jumătate și-a dat să pășească precum un bețiv, ținîndu-și în mîini mațele atîrnînd.

A mers mai bine de o sută de metri pentru a înconjura casa, căutînd să intre pe ușa din spate. Mai era încă destul de lucid și n-a luat-o pe stradă pentru că drumul era mai lung, apucînd-o direct prin casa vecină. Poncho Lanao, soția și cei cinci copii habar nu aveau de ceea ce se petrecuse la 20 de pași de casa lor. „Am auzit țipetele — mi-a spus nevastă-sa, dar ne-am gîndit că veneau de la primăria episcopului". Tocmai se așezaseră să-și ia micul dejun cînd l-au văzut pe Santiago Nasar plin de sînge și ducîndu-și în mîini mațele, ca pe un buchet de trandafiri. Poncho Lanao mi-a spus: „Ceea ce nu am putut să uit niciodată este mirosul de rahat!". Dar Argénida Lanao, fata cea mai mare, mi-a povestit că Santiago Nasar pășea mîndru, cu aerul lui dintotdeauna, măsurîndu-și pașii, și că fața lui, cu cîrlionții căzuți pe frunte, era mai frumoasă ca oricînd. Trecînd prin dreptul mesei lor, le-a surîs și-a continuat să meargă, străbătînd dormitoarele pînă în partea cealaltă a casei. „Au rămas paralizați", mi-a spus Argenida Lanao. Mătușa mea, Wenefrida Márquez curăța un pește în curtea casei sale, dincolo de rîu, și l-a văzut coborînd scările de la vechiul dig, căutînd cu pas hotărît drumul spre casă.

— Santiago, băiatule — a strigat ea — ce-i cu tine?

Santiago Nasar a recunoscut-o.

— M-au omorît, tușică Wene — i-a răspuns el.

S-a împiedicat la ultima treaptă, dar s-a ridicat imediat. „A avut chiar grijă să-și scuture mațele de țărînă", mi-a povestit mătușa Wene. După aceea a intrat în casă pe ușa din spate, care era deschisă de la șase, și s-a prăbușit în bucătărie.

Traducere din limba spaniolă
de Darie NOVĂCEANU

REDACȚIA și ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.

Index: 42.907.

COLEGIUL DE REDACȚIE

ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), PAUL EUGEN BANCIU, MIHAIL GLAJA, CORNEL UNGUREANU.

SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 20 (742) 21 MAI 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

UMANISMUL LITERATURII

Cele mai valoroase opere ale literaturii noastre din ultima vreme – izvorite dintr-o conştiinţă artistică revoluţionară, în spiritul aspiraţiilor umane superioare – sînt într-o consonanţă majoră cu procesul complex al transformărilor social-politice, al mutaţiilor care au avut loc în contextul spiritualităţii româneşti de astăzi. Ele invederează o orientare filozofică materialist-dialectică şi istorică, spiritul ştiinţific raţionalist al ideilor şi concepţiilor cuprinse în documentele de partid, care au tratat problemele literaturii, în strînsă legătură cu condiţia omului contemporan. În **„Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism"** se arată: „Operele de literatură şi artă au menirea de a înfăţişa cît mai fidel, în limbajul lor propriu, realizările, preocupările, aspiraţiile, gîndirea şi simţirea maselor largi populare; ele trebuie să se inspire permanent din izvorul viu al realităţilor sociale şi naţionale ale ţării noastre". Din perspectiva legăturii literaturii cu viaţa şi practica social-istorică în document se subliniază importanţa misiunii criticii literare şi artistice în afirmarea unei arte profund angajate estetic, cu o finalitate umanistă: „Condiţia îndeplinirii cu succes a misiunii criticii este situarea ei fermă pe poziţiile filozofiei materialist-dialectice şi istorice, spiritul critic obiectiv şi nepărtinitor în judecarea valorilor artistice, cultivarea consecventă a orientării realiste a artei, stimularea legăturii strînse a creatorilor cu viaţa, cu relaţiile sociale, promovarea umanismului socialist".

O asemenea literatură devine o necesitate spirituală; este expresia existenţei sociale şi a conştiinţei epocii noastre şi are o mare putere de influenţare, înnobilînd omul într-o viziune meliorativă. Ea se impune prin autenticitatea atitudinii scriitorului, prin realismul mesajului de certitudine existenţială, fiind astfel, generatoare a spiritualităţii socialiste. În modul acesta, opera literară trece printr-un proces de socializare valorică, devenind dintr-un fenomen subiectiv un fenomen obiectiv – un bun estetic al unei colectivităţi – care conţine supremul ideal al omului, acela al dezvoltării multilaterale a personalităţii într-un mediu social-istoric, cu aspiraţii umane progresiste. În condiţiile libertăţii de creaţie, prin asumarea idealurilor societăţii, prin însuşirea concepţiilor ideologice care stau la baza acestora, virtuţile de umanizare ale omului contemporan, potenţate de literatura socialistă, sînt statuate cu deplină legitimitate. Aceasta se reflectă în receptivitatea mereu crescîndă a marelui public faţă de opera literară, găsind în creaţie complexul de probleme ale vieţii, încorporarea estetică a propriilor gînduri şi sentimente. Raportul cititor-operă se sudează în dimensiunile angajării literaturii în dezbaterea evenimentelor stringente ale societăţii noastre, în relevarea condiţiei destinului individual în dezvoltarea structurilor sociale, ideologice, etice şi estetice. Pregnanţa angajării umaniste a literaturii socialiste e determinată în mare măsură de capacitatea scriitorului de a pătrunde şi de a cuprinde structurile dialectice ale realităţii, a valorilor ei ideale, avînd în vedere surprinderea ariei problematice a omului contemporan.

Creaţia cu un asemenea conţinut vizează în contextul complexului economico-politic şi social, fiind un factor eficient în perfecţionarea şi autodepăşirea permanentă a omului nou, în procesul de autotransformare, în perspectiva realizării sale plenare ca om şi a înfloririi societăţii socialiste.

ORIZONT

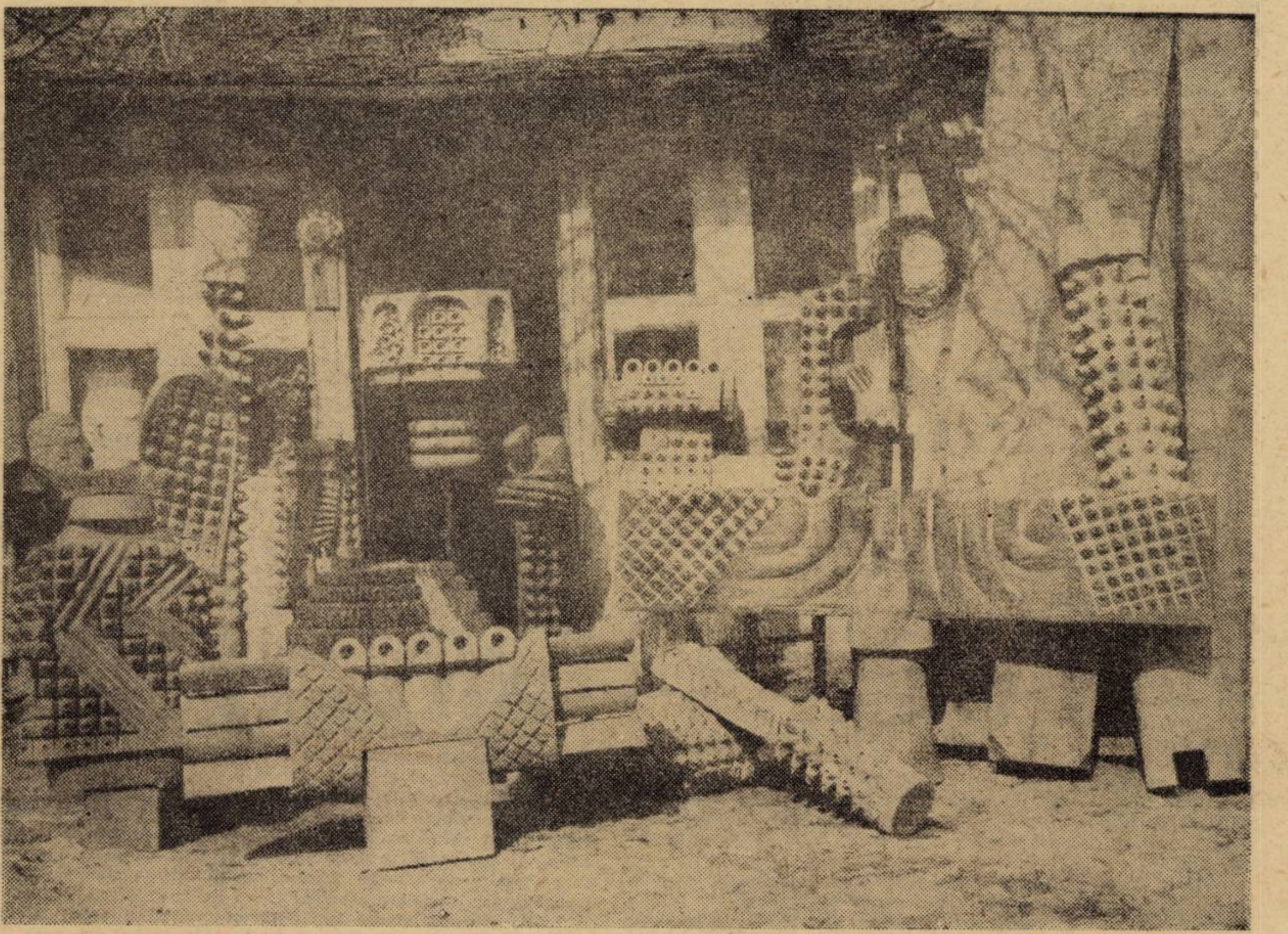

Ilustrăm acest număr cu lucrări ale sculptorului ŞTEFAN CALARASANU.

Institutul Social Banat-Crişana

● 50 de ani de la constituire

Răspunzind unor necesităţi obiective, dar şi unor năzuinţi în repetate rînduri exprimate, **Institutul Social Banat-Crişana,** de la a cărui întemeiere se împlineşte în aceste zile o jumătate de veac, va ocupa un loc important în viaţa românească din vestul ţării. Adunarea generală de constituire s-a ţinut la 21 mai 1932, cu participarea unor personalităţi, proeminente ale culturii şi ştiinţei româneşti, în frunte cu Dimitrie Gusti. Işi dobîndeşte personalitate juridică în urma avizului favorabil dat de Ministerul Muncii şi deciziei nr. 207 a Tribunalului Timişoara din 24 martie 1933 (cf. Arh. St. Timişoara, fond Tribunal Timişoara, dosar 44/1932). Între cei 45 de membri fondatori întîlnim numele unor intelectuali de valoare din această parte a ţării Adrian Brudariu, Ioachim Miloia, Victor Blaşion (rectorul Şcolii Politehnice), Cornel Mikloşi, Aurel Cosma, Cornel Grofşorean, Sabin Evuţian, Victor Vlad, Traian Birăescu, Virgil Birou ş. a. Potrivit statutului, Institutul Social Banat-Crişana (I.S.B.C.), se alcătuia „din intelectuali fără deosebire etnică, politică şi religioasă din această regiune".

I.S.B.C. şi-a desfăşurat activitatea în strînsă legătură cu Institutul Social Român, pe baza principiilor, sociologice ale prof. D. Gusti, căutînd însă, de la început, să meargă pe căi proprii în alcătuirea programului şi mai ales a mijloacelor de realizare a obiectivelor propuse. În cei aproape 15 ani de existenţă, membrii şi colaboratorii Institutului, animaţi de dorinţa remedierii unor neajunsuri din viaţa social-economică, au adunat şi cercetat un bogat material statistic, sociologic, documentar oferit cu generozitate de acest colţ de ţară. Pe baza acestui material au întocmit studii şi au făcut propuneri de remediere a deficienţelor constatate. De altfel, I.S.B.C. nu urmărea numai o operă de culturalizare, ci urmărea „să devie un centru de cercetare şi studiu a tuturor problemelor legate de realitatea socială românească din Banat-Crişana". Pentru majoritatea colaboratorilor acestei instituţii, cercetările sociologice cu caracter monografic n-au constituit un scop în sine, ci un mijloc practic de a găsi modalităţi în vederea înlăturării unor neajunsuri. Studiile şi lucrările alcătuite au, de aceea, un pronunţat caracter aplicativ şi abundă în propuneri de soluţii.

Organizat, iniţial, în şapte apoi (din 15 decembrie 1933) în opt secţii (economică, politică-socială şi sociologică, cultural-ştiinţifică, medico-sanitară, de studii urbanistice şi administrative ş. a.) Institutul Social Banat-Crişana şi-a orientat activitatea în direcţiile: editarea de publicaţii proprii, efectuarea de anchete şi cercetări, monografice, răspîndirea cunoştinţelor de ştiinţe sociale prin conferinţe, congrese, publicaţii, prelegeri; înfiinţarea unei biblioteci cuprinzînd lucrări române şi străine de ştiinţe sociale; înfiinţarea unui o-

Ioan MUNTEANU

(Continuare în pag. 8)

FESTIVALUL TIMIŞOARA MUZICALĂ

Aflată la cea de-a VIII-a ediţie, FESTIVALUL „TIMIŞOARA MUZICALĂ" 1982 doreşte să readucă în oraşul nostru o multitudine de manifestări muzicale, expresie artistică a creatorilor români şi străini, atmosfera elevată a creaţiei clasice şi contemporane. Simbol elocvent al tradiţiilor de cultură ale acestor locuri, Festivalul continuă la un mod impresionant, în planuri mereu inedite, creatoare, viaţa muzicală a urbei şi-a ţinutului nostru, imprimîndu-i noi valenţe pentru prezent şi viitor.

Enumerăm mai jos pentru cititorii noştri manifestările Festivalului, urmînd ca în numerele viitoare să revenim detaliat asupra lor.

L. B.

(Continuare în pag. 8)

cronica literară

Dorian Grozdan

Anotimpuri aprinse

Ed. Facla, 1982

Volumul „recapitulativ", apărut să-i celebreze vîrsta de 70 de ani și care conține 40 din poemele sale, e menit să dea un profil psihic poetului și mai puțin să urmărească evoluția sa creatoare. Caracterizat cu relativă justețe într-un **cuvînt înainte** de Cornel Ungureanu și numărat **„printre cei ce încep a fi creatori autentici, profesioniști"**, fără însă a fi influențat prea mult de expresionism, cît de alți poeți români afirmați în deceniul al patrulea, Dorian Grozdan aducea totuși ceva nou în lirica bănățenilor, dornici pe atunci de promovare literară, lipsită de ostentație și încă tributară folclorismului și umorismului dialectal. În versurile sale e vădit efortul de a se mărturisi, cu vocea lui distinctă, în micile drame sentimentale, care-i stingheresc expansiunea bucuriei de viață, dar nu-i strică un anumit echilibru cultural, aș zice citadin, de participare la mișcarea literară a Banatului.

Dorian Grozdan se rupe de maniera tradiționalistă (și semănătoristă) a confraților de generație, dar nu și de universul lor de inspirație – satul natal cu nostalgiile lui – fond aperceptiv al plăsmuirilor metaforice, înzestrate cu discutabile virtuți estetice. Grozdan refuză stereotipia formulelor lirice banale din clișeele acestui limbaj convențional, care condiționează reflexul emotiv, chiar dacă nu se poate smulge de sub nostalgia satului natal cu imaginile lui idealizate. **„Țara de vis"** cîntată și evocată direct sau indirect de „poetul Bîrzăvii" este spațiul de mit cu amintirile senzoriale ale copilăriei, cărora nu odată el le dă dimensiuni cosmice transfigurînd unele trăiri personale în miracole declarative **(„om fi martori la o frîntură din plinul lumii de minuni")**. Sfîrșind deobicei cu interogații lirice nesofisticate, țăranul se lasă ușor presimțit, nu numai în caracterul senzorial acut al imaginilor evocate, ci și în notele rustice ale comparațiilor cosmice **(„pămînturile să-și umfle sinii de lapte")**. Nu e de mirare așa dar că poetul afirmă chiar (o plachetă e intitulată ostentativ astfel) că orașul are **„porți închise"** pentru vis. Dragostea însăși este **„o buruiană sălbatică"** de dorul căreia poetul ar renunța bucuros la tihna confortului și la orice cumințenie a vîrstei, iar copilăria țărănească îi oferă mereu reprezentări încărcate de tensiuni emotive. Moartea e nuntă și logodnă cu lutul și lacrimile, rouă a ochilor, în concepția poetului despărțit de satul natal și neconsolat, îl conving că: **„inima de dor încărcată / caută izvoare de vin chiar și în piatră"**. În ciuda acestei netrădate legături sufletești, poetul, de la început, a fost conștient că **„Inimii, cuib de dureri și de patimi, / nu i-am găsit potolire-n descîntec și-n datini"**, deci el nu i-a urmat străvechea exprimare folclorică. De altfel, refractar sentimentului tragic al existenței, Dorian Grozdan s-a declarat mereu un cîntăreț al bucuriilor întîmpinate cu elanul brațelor deschise, al simplității și al zborurilor închipuite.

Antiurbanismul acesta sentimental a fost exprimat de poetul bănățean cu alte expresii decît de colegii tradiționaliști bănățeni afirmați între cele două războaie. Vibrația sa lirică, mai mult decît de evocare a imaginilor, se voia sugerată în versurile sale prin întrebările fără răspuns pe care poetul și le formulează candid, de cîte ori este contrariat dar nu descumpănit cu pornirile lui de lăcomie senzorială și de setea de a se bucura din plin de viață.

Nicolae ȚIRIOI

Doina Bogdan Dascălu

Critica-limbaj secund

Ed. Facla, 1982

Critica, teoria literară, stilistica timișoreană nu mai are (mai ales în ultima vreme) reticențe în fața marilor teme. Dimpotrivă, le caută (sau le inventează) temerar în cele mai neașteptate spații, scriind trilogia hermeneutică a unei opere, cercetînd poeticitatea unei întregi literaturi, aruncînd harpoane (supradimensionate) în balenele albe ale altora sau în cetaceele din „imediata noastră apropiere". Autoarea pe care o discutăm acum, membră a unui cerc de poetică-semiotică care s-a remarcat deja prin cîteva proiecte ambițioase, și-a propus și ea, într-o carte de debut, epuizarea monografică a aspectelor funcționalist-stilistice ale limbajului critic românesc. Întreprinderea ar putea părea copleșitoare, materialele pe care să se sprijine extrem de reduse (în ceea ce privește dezbaterea propriu-zisă a limbajului și tehnicilor criticii noastre), riscurile suficient de mari (căci care critic se va lăsa – cu plăcere – astfel anatomizat, trădat în intimitatea sa, în subterfugiile pe care crede a le folosi în exclusivitate).

Doina Bogdan Dascălu, acceptînd de la bun început aceste riscuri, purcede la o analiză calmă, metodică, meticuloasă a unor specimene critice selectate din toate epocile (aproximativ cincizeci de culegeri de studii, monografii, tratate, antologii critice) pe care le transformă în material de exemplificare (sincronă și diacronă) a unui număr impresionant de funcții, operații și operatori caracteristici limbajului critic. Analiza poate părea uneori specioasă, listele, tabelele sinoptice, rubricile (mai ales la capitolul operatorilor) încărcate de date tehniciste și statistice care pot deruta pe cititorul comod. Autoarea are înainte de toate disciplina riguroasă a lingvistului (și stilisticianului) care este ispitit de clasificarea fiecărui fapt de limbă întîlnit, măcar sub asteriscul excepției. Din acest punct de vedere dialogul purtat de autoare în carte (mai amplu adesea în notele de la subsol) are ca interlocutori în primul rînd pe specialiștii de același calibru; ei sînt citați în expunerile introductive, teoretic-metodologice ale fiecărui capitol, adevărate excursuri monografice în istoria problemei, cu unele accente polemice, exprimate însă cu toată deferența de rigoare. Dar sînt implicați în acest dialog în egală măsură și stilisticienii, semioticienii, chiar criticii care au teoretizat anumite aspecte ale propriei îndeletniciri, cartea devenind astfel instructivă și pentru lectorul nespecialist. Într-adevăr, citită cu atenție, ea poate impresiona și prin cursivitatea demonstrației, prin claritatea (totuși) sistemului construit pe cîteva teze expuse de la bun început, prin bogăția exemplificărilor care pot constitui împreună un compendiu (repertoriu) al principalelor tehnici și procedee critice. Există chiar momente de **pedagogie critică**, implicate în comentariile la un procedeu sau altul (cînd se amendează redundanța, construcția pleonastică, formalismul unor procedee) deși în general autoarea, credincioasă premiselor **funcționalist-descriptive**, s-a ferit să facă recomandări normative. Ele sînt însă prezente în chiar atitudinea descriptivă. Mai apoi abordarea descriptiv-sincronă se însoțește de cele mai multe ori cu o abordare diacronă, lucrarea de față fiind și o **retorică funcțională** (pe principii istorice) a limbajului critic în care se urmărește evoluția unor procedee caracteristice, continuitatea unor tehnici și perimarea altora. În ansamblu (așa cum demonstrează și recapitularea din final) ni se comunică un tablou veridic al eforturilor criticii românești de a-și cîștiga un limbaj propriu, de a-și defini termenii și metodologia.

Toată cartea este structurată pe cîteva teze funcționaliste, bine argumentate: considerarea limbajului critic ca un metalimbaj specific, avînd ca funcție dominantă tocmai funcția metalingvistică și ca funcții secundare, cea emotivă, conativă și poetică; coeziunea și coexistența acestor funcții într-un sistem ierarhizat (este exclusă de autoare posibilitatea acțiunii contradictorii a acestor funcții, fapt poate mai puțin observabil în cadrul metalimbajului critic, dar mai evident în speciile limbajului poetic); în fine, corespondența între aceste funcții lingvistice și funcțiile tradiționale ale criticii, adică cea referențială, axiologică, normativă și estetică. Să observăm, în această ultimă ordine de idei, că, așa cum avertizează și autoarea, **corespondența** funcțiilor nu trebuie privită ca o **identitate.** Într-adevăr, o abordare funcționalist-lingvistică (chiar de rigoarea și amploarea celei de față) nu poate epuiza problematica complexă a metodologiei critice (de pildă a funcțiilor axiologice, normative și estetice, chiar dacă ele au fost implicate în capitolele – mai restrînse – ale funcțiilor lingvistice secundare care le corespund). Dealtfel nici intenția autoarei nu a fost alta decît aceea de a elabora o monografie (prima de acest tip) a limbajului critic, cu ample răsfrîngeri și în domeniile tradiționale ale teoriei criticii.

Marcel POP-CORNIȘ

Cronica măruntă

O revenire. Un remarcabil grupaj de poeme citim sub semnătura lui Mircea Ivănescu în **Tribuna** nr. 19. El ne-a amintit de vremea cînd părintele lui Mopete ne alinta cu o prezență mai susținută în paginile revistelor noastre: „atunci dimineața era, sigur, altă lumină / și mersul prin sufrageria mare unde soarele își făcea / tăcerea ca o tapiserie în culori tremurătoare încet / era ca o trecere prin apele oglinzii, dimineața, afară, / abea începută – / totul aici putea continua, și ascuns / sub masa rotundă, în desenul colorat al covorului / ascultînd sunetele uscate, ca ale flașnetei, mereu încercînd / un dans pendulînd distonant. să fi fost asta / înțelepciunea?"

... ● **Salutăm** reintoarcerea lui M. Ungheanu la cîrma „cronicii literare" a „Luceafărului". Ne-a plăcut, dintre articolele mai recente, îndeosebi acela dedicat culegerii de mărturii despre autorul „Cuvintelor potrivite" – **L-am cunoscut pe Tudor Arghezi.** Poate în felul acesta, reintrînd sub tutela directă a leaderului, tigrișorii cam dezorientați ce ne delectau cu țipurituri și cugetări neaoș-sprințare în cuprinsul respectivei rubrici, vor primi în dar și un set nou de busole... ● **Nu salutăm** însă bruscul plonjon, de pe trambulina erudiției hocus-pocusiste, în P. S.-ul rubricii cam fără har („Repere") a lui Aurel-Dragoș Munteanu (în „Luceafărul", nr. 18). Citindu-l, ca din întîmplare, pe esteul Valéry, A. D. M. nu face decît să ne atragă atenția că de fapt sfera reală a intereselor sale literare nu trece dincolo de puterea de înțelegere a (vorba domniei sale) Miței Biciclista... ● **Viteza de editare** a volumelor de versuri e una din preocupările recente ale lui Ion Bogdan Lefter. Cum altfel să înțelegem propoziția liminară a articolului său din „România literară" nr. 19: „Debutat în volum foarte repede, în 1976, la 22 de ani, Gabriel Chifu..." Să existe vreo legătură între rapiditatea gestului editorial și valoarea cărții? Se pare că da, din moment ce aflăm, în încheierea cronicii: „Deși e a treia sa carte și nu un volum de debut, **O interpretare a purgatoriului** poartă cu sine semnificația unei descoperiri". Descoperirea vitezei de editare, firește. ● **Contre Sainte-Simion** e titlul unei recenzii pline de har a lui Ioan Buduca, în „Amfiteatru", nr. 4. Revendicîndu-se metodei familiarismului în critică, cea mai mică șotie a tînărului critic e să se declare personaj al propriului articol: „Bunicul Sainte-Simion și noi, contemporanii lui, nu ne putem despărți de autor pentru că nu ne putem despărți de limitele viziunii noastre despre literatură. Și, în fond, mai avem nevoie de autor tocmai pentru că nu-l putem izgoni din opera sa înainte ca el însuși să-și fi luat la revedere de la propria-i biografie. Aproapele nostru, autorul mai are încă de scris la propria sa biografie (care este și a noastră)". Acestea fiind zise, ne mai rămîne doar să așteptăm o biografie a lui Eugen Simion, scrisă de Ioan Buduca! ● **Solidaritatea feminină** e cel mai mic imbold, dintre numeroasele ce ne stau la îndemînă, care ne face să revenim la articolul lui Radu G. Țeposu – „Impresionismul școlăresc" – din aceeași revistă. Îl înțelegem pe bătăiosul critic (și compătimim alături de el!) că e mai ușor să te impui negînd, dar să fie volumul Irinei Petraș, „Proza lui Camil Petrescu", chiar un „debut dezonorant"?! Ce să mai vorbim atunci despre sutele de volume ce apar la editura „Litera"? Poate că lui Radu G. Țeposu i-ar prinde bine o lecturq (cu creionul în mînă) din marele Lovinescu (știți, partea aceea cu „revizuirile critice"...).

Anemone POPESCU

---

viața asociației

Plenara Asociației scriitorilor din Timișoara

Miercuri, 19. V. 1982, a avut loc Plenara Asociației Scriitorilor din Timișoara, în cadrul căreia s-a desfășurat o dezbatere pe marginea temei „Umanismul socialist – trăsătură esențială a literaturii române contemporane". **Au participat tovarășii** Constantin Potîngă, **secretar al Comitetului județean Timiș al P.C.R. și** Constantin Bănaru, **instructor al C.C. al P.C.R. Lucrările plenarei au fost conduse de poetul** Anghel Dumbrăveanu, **secretar al Asociației scriitorilor din Timișoara. Pe marginea referatului susținut de criticul literar** Marcel Pop-Corniș **au luat cuvîntul scriitorii:** Traian Liviu Birăescu, Lucian Emandi, Iszak Laszlo-Balint, Andrei A. Lillin **și** Cornel Ungureanu. **În încheiere a luat cuvîntul tovarășul** Constantin Potîngă, **secretar al Comitetului județean Timiș al P.C.R.**

● **Un colocviu** pe tema **România și cultura europeană** a avut loc vineri 14 mai, în cadrul manifestărilor prilejuite de „Săptămîna culturală la Lovrin". Au participat Acad. Prof. dr. **Alexandru Balaci,** vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Prof. dr. **Ion Ianoși,** secretarul secției de critică și istorie literară a Asociației scriitorilor din București, **Nikolaus Berwanger,** secretar al Uniunii Scriitorilor din R. S. R., **Anghel Dumbrăveanu,** secretarul Asociației scriitorilor din Timișoara.

● **La Facultatea de filologie** a Universității din Timișoara, Acad. prof. dr. **Alexandru Balaci** și Prof. dr. **Ion Ianoși** au fost oaspeții cadrelor didactice și studenților, în cadrul unui dialog asupra unor probleme actuale ale literaturii române contemporane.

● **La Vizejdia,** sat aparținător comunei Lovrin, s-a desfășurat, într-un cadru sărbătoresc, de viu interes și participare, o seară literară la care și-au adus contribuția: Acad. prof. dr. **Alexandru Balaci,** Prof. dr. **Ion Ianoși, Nikolaus Berwanger, Anghel Dumbrăveanu, Helmuth Frauendorfer, Johann Lippet, Hertha Müler, Anton Palfi, Horst Samson, Eduard Schneider, Wiliam Totok.**

● În cadrul manifestărilor prilejuite de „Săptămîna învățămîntului timișean", au avut loc întîlniri literare la: Liceul industrial nr. 1 Timișoara, cu participarea lui Ion Arieșanu, Aurel Turcuș, Silvia C. Negru; Liceul de filologie-istorie Timișoara; Ivo Muncean, și Ion Dancea; Liceul industrial „Textila" Lugoj: Anghel Dumbrăveanu, Paul Eugen Banciu, Mircea Mihăieș și Ion Morar.

LAZAR ILICI

În ziua de 18 mai, a încetat din viață tovarășul Lazar Ilici, apreciat scriitor de expresie sîrbă, membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România și al Asociației scriitorilor din Timișoara.

Lazar Ilici s-a născut la 1 februarie 1914, într-o familie de țărani în comuna Variaș, județul Timiș. A activat ca ziarist la redacția gazetei „Pravda" („Banatske novine") și ca redactor la Studioul de radio din Timișoara, precum și pe tărîm cultural în comuna sa natală. A fost membru al Partidului Comunist Român din anul 1945. De-a lungul anilor, a publicat numeroase volume de poezii, proză scurtă și romane, opera sa reflectînd prefacerile înnoitoare ale lumii satului contemporan. Pentru meritele sale a fost distins cu ordine și medalii ale Republicii Socialiste România.

Prin încetarea din viață a scriitorului Lazar Ilici, pierdem un neobosit slujitor al literelor, un tovarăș iubit și apreciat.

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR
DIN TIMIȘOARA

Calitatea de martor

Intre cărţile consacrate unui singur autor, **„Dincoace şi dincolo de F"** de Valentin Taşcu nu poate să nu atragă atenţia. Mai intii, că, fiind vorba despre literatura unui prozator, dramaturg şi eseist oricind in stare să-şi nuanţeze (să-şi refacă, la o adică) portretul, fiecare afirmaţie se situează in zona posibilului; monografierea operei nu are cum să „rezolve" (doar să ţină seamă, prin vizionarism critic de) viitoarea capodoperă. D. R. Popescu nu este, nicidecum, o figură literară „stabilă", romanele şi dramele sale comunicind, pentru cel dispus să le observe indeaproape, o continuă mişcare a unghiului de discuţie asupra temelor (nici ele aceleaşi – pină la calchiere), incit nu se poate defini, de la o scriere la alta, decit pentru momentul strict al fiecărui text. Desigur că, intr-un firesc efort de identificare a **literaturii D. R. P.,** o intreagă exegeză şi-a propus, cu varii rezultate, să surprindă dominanta la nivel stilistic, ori al subiectelor, al „viziunii" etc., preocupare de la care nici Valentin Taşcu nu face excepţie. „Dincoace şi dincolo de F" („F" – ca model flexibil pentru inţelegerea şi delimitarea operelor, a cărui valenţă „de lucru" am semnalat-o) conţine rezultatele unei analize programatice, recunoscind, însă, şi „libertatea materiei dramatice de a se autodetermina". Afirmaţie ce, prin extensie demonstrativă, introduce, in discursul critic o binevenită atenuare a tonurilor inalte. Rostirea este, in cele din urmă, de o calmă siguranţă. Revenind, D. R. Popescu nu este o persoană literară comodă. In dispută cu lumea, mai degrabă rival decit copist al ei, te sileşte să-l reciteşti pe alte coordonate decit cele aproximativ simpatetice de la un text la altul. Sub zimbetul pe care se străduieşte să-l despartă „pe litere" Valentin Taşcu, există şi un ironist necredincios oglinzii pe care a alcătuit-o (poate nu tocmai necredincios, poate doar neliniştit de ceea ce urmează intotdeauna după constituirea unei imagini: un fel de inchidere intr-un dat, o inchidere ce poate apare ca o aprofundare a trăsăturilor; dar ce mulţumire este in asta cind te afli in postura unui creator de lume?). Nu cred că această literatură oferă soluţii sau ipoteze „tămăduitoare". Consider că D. R. Popescu suportă, ca operă, eventuale superlative şi chiar rezerve. Strinsa inrudire a acestor poziţii comentatoare imi apare obligată cit timp avem de a face cu una dintre conştiinţele exemplare ale literaturii române de azi, cu unul dintre spiritele atit de evident predispuse să se inscrie in spaţiul vital al marilor dialoguri asupra existenţei in care ne mişcăm. Nici o pretenţie programatică nu ar fi, zic, lipsită de indreptăţire. Aici se pot aplica exigenţe de virf. Dintr-o, tocmai, reală respectare a interlocutorului: care nu este pentru critic decit opera. „Dacă ar fi deajuns să iubim, lucrurile ar fi prea simple" – ar spune un esenţial prozator şi dramaturg şi eseist al secolului nostru. „Inveşmintat" in iubire pentru subiectul viu al cărţii sale, Valentin Taşcu ştie să ne covingă de luciditatea acestei simpatii; in raportul dintre critic şi amic al operei Taşcu impune calitatea de martor al unei existenţe consacrate literaturii. Tentaţia demonstrativă a criticului beneficiază de pe urma plăcerii de a-şi deconspira apartenenţa la familia de idei a prietenului (şi reciproc) incit „a-l cunoaşte foarte bine" şi „a nu-l cunoaşte indeajuns" pe literat funcţionează fără dificultate, ba chiar atracţios, in suita paginilor volumului. Că Valentin Taşcu ştie să capteze lectorul, nu este un secret pentru cel ce ii va fi urmărit activitatea publicistică. Mereu la obiect, incursiunile sale in literatură, au harul de a impune un punct de vedere propriu: (parafrazind) „Intr-un anume fel acesta al fi rostul de onoare al criticului, care cu unealta convingerii-cuvint inlătură din umbra aproapelui său necutezanţa propriei sale cunoaşteri". In oglinda cărţii lui Valentin Taşcu işi desfăşoară, la largul său motivat, un autor intotdeauna clarvăzător, marile sale experienţe de viaţă şi de literatură. Este şi aceasta o chestiune a libertăţii celui care priveşte inspre operă cu ochi prietenesc şi critic, reuşind să descopere spaţiul raţional al convergenţei lor. „Inveşmintat intr-un suris" de martor responsabil, intr-o admiraţie căreia nu se sfieşte să-i desfacă miezul.

Antoaneta C. IORDACHE

Despre Nietzsche

Lansind seria **Istoria filosofiei universale,** editura **Dacia** (Cluj-Napoca) a avut o iniţiativă fericită. Se urmăreşte, după cum se arată in prezentarea seriei: „o valorificare de pe poziţii critice marxiste, a tot ce s-a elaborat mai valoros de-a lungul istoriei, in gindirea filosofică". E o intreprindere cum nu se poate mai necesară şi a cărei implinire va umple un gol resimţit adinc in publicistica noastră filosofică. Inceputul, de bun augur, a fost făcut cu un studiu despre Nietzsche (Vasile Frăteanu: **Critica conştiinţei mitice,** 1981, 362 p.). Cartea lui Frăteanu (dacă exceptăm două studii de mai mică intindere apărute in perioada interbelică şi semnate de Tudor Vianu şi George Silviu) este prima lucrare mai extinsă despre cunoscutul filosof german, apărută la noi in ţară. Studiul debutează cu o **Prologomena,** in care se anunţă jaloanele şi metodologia investigaţiei. Urmează apoi o suită de capitole ce cercetează metafizica,' teoria cunoaşterii şi filosofia culturii la Nietzsche. Un capitol amplu se ocupă cu relaţia (pusă de autor sub semnul intrebării) dintre nietzscheenism, filosofia vieţii, existenţialism. In sfirşit, in capitolul final **(Teze şi antiteze)** comparaţia dintre filosofia lui Nietzsche şi marxism, evidenţiază caducitatea şi limitele nietzscheenismului in contrast cu materialismul dialectic şi istoric. Se pare că in mod deliberat autorul n-a pus in discuţie presupusa moştenire a filosofului german preluată de fascism (sloganul mussolinian: „vivere periculosamente"), dar, mai ales, de naţional-socialism (mitul supraomului, „Ubermensch"). N-ar fi fost de prisos, poate, nici un capitol de sine sătător privind axiologia, domeniu in care contribuţia lui Nietzsche, bunăoară ideile sale privind relativitatea valorilor şi caracterul lor istoric (cf. **Der europäische Nihilismus** in **Der Wille zur Macht),** sint notabile.

Lucrarea foloseşte izvoare de prima mină, de la Adler şi Orestano, la Simmel, Jaspers şi Heidegger. Erudiţia se imbină cu o remarcabilă putere de discernămint şi cu o analiză penetrantă, care lasă cu mult in urmă şovăielile şi nesiguranţa debutului, anunţind in Vasile Frăteanu, un cercetător avizat cu un remarcabil simţ al minuţiei şi al acribiei. Se simte că, pentru a spune aşa, autorul este „la el acasă" in problemele pe care le discută. De aceea observaţiile şi rezervele critice care s-ar putea face, n-ar avea ca obiect decit optica autorului, unghiul său de vedere, mai niciodată chestiuni de detaliu. Succesiunea capitolelor e firească fiind urmată de suita demonstraţiilor, arhitectonica scrierii articulindu-se intr-un tot coerent.

Observaţiile noastre pornesc de la regretul că autorul n-a fost mai curajos in aprecierile sale, in valorificarea critică a gindirii nietzscheene. Marx vorbea despre simburele raţional al dialecticii hegeliene. Un astfel de simbure, dacă nu raţional, atunci, oricum, cu mare putere de sugestie şi influenţă, reprezintă şi filosofia celui care a scris **Aşa grăit-a Zarathustra.** E adevărat că V. Frăteanu e mai puţin receptiv acestei perspective. Pentru autorul **Criticii conştiinţei mitice** gindirea lui Nietzsche e mai curind un punct terminus. Influenţa filosofului e totuşi majoră, bunăoară in filosofia culturii, Conceptele de dionisiac şi apolinic s-au dovedit utile in explicarea conflictului tragic, ponderea dionisiacului este, după părerea noastră, mai mult estetică şi mai puţin (cum susţine Vasile Frăteanu) metafizică. In sfirşit in foarte interesantul capitol, ce vădeşte virtuţi comparatiste, al relaţiilor dintre Nietzsche, filosofia vieţii, existenţialism, concluziile sint prea tranşante. E adevărat că nu există nici legături şi nici influenţe intre Nietzsche şi Bergson sau Unamuno. Numai că integrarea intuiţionismului bergsonian şi cea a lui Unamuno (ginditor care işi trage seva din izvoare proprii) filosofiei vieţii e cum nu se poate mai discutabilă. Filosofia vieţii, in expresia ei originară, rămine o direcţie, destul de heteroclită e adevărat, dar proprie filosofiei germane. Dilthey şi, mai ales, Simmel nu sint străini de unele sugestii nitzscheene. Cit priveşte existenţialismul de sorginte germană, Heidegger şi Jaspers, fără a fi influenţaţi, s-au dovedit interesaţi de gindirea celui ce a scris **Ecce Homo.** Dovada sint amplele monografii despre Nietzsche, scrise de ei şi comentate chiar de Vasile Frăteanu. Independent insă de aceste obiecţii, ca şi de altele care s-ar putea formula, **Critica conştiinţei mitice** rămine o contribuţie remarcabilă la cunoaşterea şi valorificarea critică a cugetării ginditorului german. Cartea lui Vasile Frăteanu deschide sub bune auspicii seria de **Istoria filosofiei universale** a editurii **Dacia.**

Traian Liviu BIRAESCU

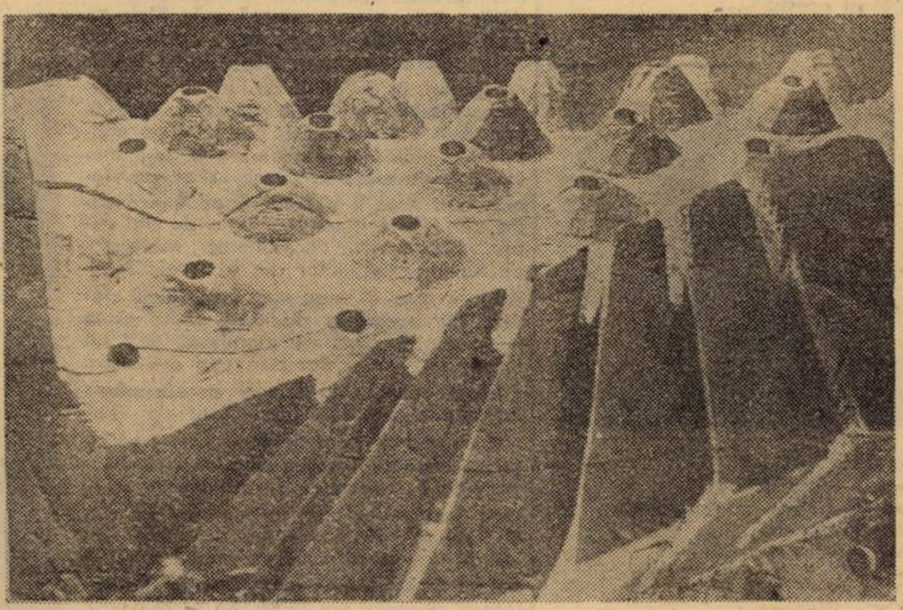

● miniaturi ● miniaturi ●

Maria Cordoneanu

GEORGE COŞBUC INTERPRETAT DE...

Ed. Eminescu, 1982

Apărută in colecţia „Biblioteca critică", prezenta antologie este o carte in bună parte merituoasă datorită, in primul rind, rigurozităţii de care dă dovadă Maria Cordoneanu in privinţa intocmirii notelor şi bibliografiei. Conform cu intenţiile editorului, volumul reprezintă o retrospectivă a receptării operei coşbuciene de către critică şi istoria literaturii. Urmărind să pună la dispoziţia unui public numeros (şi mai puţin iniţiat in cercetarea ştiinţifică) „cit mai multe opinii" referitoare la personalitatea scriitorului, antologia se structurează in trei părţi: **Evocări** – o selecţie de texte scurte reunite in scopul de a contura un portret moral; **„Sint suflet din sufletul neamului meu"** – capitolul forte al cărţii, însumind textele critice propriu-zise; **„O dulce-a dulcii lumii impărăţie" (Dante)** – opinii privind activitatea de traducător a lui George Coşbuc. Gindită ca modalitate de popularizare, culegerea scade vizibil în ceea ce priveşte obiectivitatea critică prin chiar consecvenţa de a da o imagine exclusiv plăcută primirii operei poetului de-a lungul vremii, preferind, in citeva rinduri, atitudinii cu adevărat critice duioase pagini hagiografice. Prefaţa semnată de Maria Cordoneanu intunecă intrarea in carte, ilustrind convingător caducitatea unui mod de a concepe istoria literaturii ca o sobră compilaţie depersonalizată. Opul este, totuşi, un bun punct de plecare in cercetarea exegezelor dedicate operei lui George Coşbuc.

Ion Biberi

ESEURI ŞI FOILETOANE CRITICE

Ed. Minerva, 1982

„Năzuinţa fiecărui om de cultură şi a fiecărei opere este de a se insera in unitatea universală", susţine Ion Biberi, aflat, se pare, in pragul bilanţului unei activităţi dătătoare de complexe. Noua carte a autorului se înfăţişează ca o culegere de texte aparţinind mai multor ani şi mai multor specii: eseu, portret, cronică dramatică etc. şi surprinde printr-o aproape perfectă lipsă de echilibru, reunind intre numai două coperţi, idei de o neindoielnică valoare şi pagini ilizibile ce se refuză receptării. Şocul acestei observaţii va fi cu atit mai acut pentru cititorul ce va parcurge pasaje ca acesta: **„Comparaţia (sic!) lui Arghezi chiar cu scriitorii de mare format ai vremii noastre este, in general, după opinia noastră, strivitoare pentru aceştia din urmă, deopotrivă pentru intinderea registrului interior sau prin originalitatea peisajului revelat, cit şi mai ales prin intensitatea expresivă a versului românesc, minuit de un mare artist"** (p. 71), mai cu seamă după ce va fi fost nevoit să suporte pagini pretenţioase şi doldora de erori de exprimare, mai cu seamă după ce va fi pornit la lectură însoţit de o fermă convingere a autorului: **„Organizarea conţinutului acestui volum işi află o adevărată legitimare de existenţă** in unitatea de viziune **pe care o desenează asupra climatului spiritual a (sic!) contemporanităţii ca şi a corespondenţelor de sensibilitate şi de gind, intre personalităţile artistice aparţinind aceleiaşi ţări, sau unor tărimuri culturale diferite"** (sublinierile ne aparţin). Să ne fie cu iertare dacă, deşi după o lectură biciuită cu indirjire, nu am observat nici viziunea, nici unitatea ei, intrucit ceea ce face Ion Biberi in „dimensiile prezentului volum" nu este nici psihologie a literaturii, nici critică literară, nici nici, ci numai utopie după o omletiană metodă „esenţial interdisciplinară".

Dorin Tudoran

NOSTALGII INTACTE

Ed. Eminescu, 1982

Aşanumita (de către autor) **Arcadie** se afla la numai citeva pagini de a deveni intactă, dacă suveranitatea sa nu ar fi fost minată dinlăuntrul graniţelor sale. Dar alături de majoritatea interviurilor izbutite de Dorin Tudoran (17 in total) se strecoară citeva, puţine la număr, inapte să suporte atare vecinătate. Din rindul reuşitelor se desprind viguros dialogurile cu: Saşa Pană, Virgil Gheorghiu, Edgar Papu, D. R. Popescu, Marin Sorescu. De cealaltă parte, citeva, utile totuşi intr-o anume privinţă: aceea de a releva o varietate tipologică de conştiinţe scriitoriceşti, unele gindind profund condiţia scriitorului sau omului de cultură modern, altele dispuse să facă ordide in istoria literaturii cu ciomagul dosit sub toga unei aparent stimabile senectuţi. Ceea ce dă unitate cărţii este pregnanţa cu care Dorin Tudoran urmăreşte condiţia tinărului scriitor, o adevărată obsesie, care il onorează.

Cornel BOGDAN

Dimitrie Jega

CHIPURI RETUŞATE

Ed. Litera, 1982

Dimitrie Jega se apropie de un bilanţ editorial remarcabil. E la a şasea carte, după „Joc peste ape" – poeme, 1947, volumele de epigrame şi epitafuri: „Strofe cu apostrofe", „Muze cu ventuze", „Şoapte şi indiscreţii" şi „Cu inima-n palmă" – apărute in regia proprie. Şi in acest recent volum al său, „Chipuri retuşate", autorul se dovedeşte un satiric incisiv, adăugind celor 94 de epigrame şi vreo 32 de epitafuri – frecventind o largă gamă de inspiraţie satirică, punind in centrul ţintei omul cu tarele sale. Citeva dueluri epigramatice incheie micul op, cu o notă de bună dispoziţie reconfortantă.

Ion VELICAN

Hans Mokka la 70 de ani

Scriitorul Hans Mokka a îndrăgit literatura muncind cu cartea, mai bine zis, muncind cu literele, cu plumbul, muncind la tiparniță, fiind astfel un părtaș imediat la nașterea cărților. Timpul de ucenicie la tipografie coincide și cu perioada sa de inițiere în literatură. Născut la 16 mai 1912 la Timișoara, dintr-o familie de muncitori, tînărul de 17 ani devine membru al cenaclului literar organizat de tinerii muncitori tipografi. Aici își citește primele versuri, aici are prilejul să asculte conferințele unor personalități apropiate de mișcarea muncitorească, ca de exemplu Zoltán Franyo, regretatul publicist militant, poet și traducător timișorean. Primele poezii tipărite de Hans Mokka apar în anii 1938 și 1942 sub forma unor plachete destinate unui cerc restrîns de prieteni. În aceeași perioadă tînărul multilateral înzestrat se dedică studiului muzicii, și, iată, între anii 1946–1956, îl vom găsi pe Hans Mokka la Opera de Stat din Timișoara. Pe parcursul carierei sale de cîntăreț Hans Mokka cultivă îndeosebi liedul și oratoriul. În anul 1957 devine actor la Teatrul German de Stat din Timișoara, de unde se pensionează după o activitate de 12 ani. Tipograful Hans Mokka, devenit cîntăreț și actor, n-a renunțat în toți acei ani la activitatea sa literară. În anul 1949 se numără, alături de Heinrich Simonis, Franz Liebhard, Zoltán Franyo, Alexandru Jebeleanu ș. a., printre întemeietorii cenaclului literar timișorean „Flacăra", în care și-au discutat operele laolaltă scriitori români, germani, maghiari și de alte naționalități. În acei ani îi apare și prima lucrare literară de după război, o povestire publicată de ziarul „Temesvarer Zeitung". Hans Mokka se află printre primii autori bănățeni care pe atunci s-au preocupat și de repertoriul teatrului de amatori. Piesa sa într-un act, „Numai un mic colet", publicată în anul 1950, s-a bucurat de priză la public, fapt ce s-a repetat recent cu o altă piesă scrisă de Hans Mokka și montată cu succes pe scenele căminelor noastre culturale. Prezent în mai multe antologii de poezie și proză germană din România autorul publică la sfîrșitul anilor '60 două povestiri ample, „Die Hahnenfeder" (Pana de cocoș) și „Das Traumboot" (Luntrea visului), două proze autobiografice, conținînd amintiri din copilărie și din timpul uceniciei la Timișoara. Lirica lui Hans Mokka se distinge prin timbrul ei înrudit cu cel al poeziei populare. Ultimele sale creații lirice, cuprinse în ciclul „Peisaj lăuntric", se înfățișează într-o modalitate mai livrescă, fiind dedicate unor mari personalități ale artei plastice românești: Ștefan Luchian, Constantin Brâncuși, Ion Țuculescu s-au creatori bănățeni ca Romul Ladea și Jécza Péter. Ar rămîne incomplet portretul lui Hans Mokka dacă nu am aminti și activitatea sa de traducător. În afară de confrații săi timișoreni, Alexandru Jebeleanu, Ion Maxim, Dușan Petrovici, Crișu Dascălu, Endre Károly, Mandics György, a mai tradus din poezia lui Emil Botta, Veronica Porumbacu, Traian Iancu, Petre Stoica, Lászloffy Aladár, Létay Lajos ș. a. Avem în el un scriitor care și-a încercat condeiul în mai toate genurile literare. Avem în el un scriitor timișorean care-și iubește cu adevărat orașul, fapt ce l-a determinat printre altele să se preocupe îndeaproape și de folclorul nostru citadin, descoperind și redînd în legende și anecdote farmecul inedit al acestuia.

Eduard SCHNEIDER

In memoriam Romul Ladea

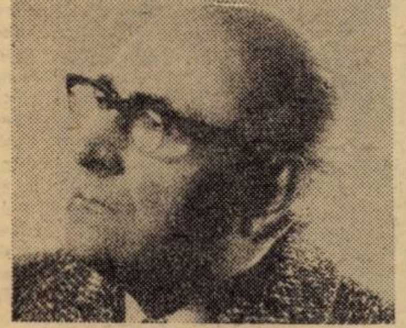

COMPOZIȚIE

Grăuntele
tînjește după pămînt –
ochiada după izvorul
fîntînii.
Resemnată amurgește toamna
presimte mirosul zăpezii din depărtări.
Pauza resemnării
veșnic încremenită.

NUD CULCAT

Pămîntul pare a fi
ogorul din martie,
plin de parfumuri și de culori –
fără rod dăruire.
Așteptare a luminii –
a reculegerii.
Parfum pretutindeni de mosc
și lavandă în floare.
În depărtare toamna
cu frunze căzute.

FRAȚII

Oare pot crește
pe o singură ramură
gutuia și mărul?

Două rîuri
fiecare în albia sa
cu maluri ce nu se aseamănă.
Cît de felurite sînt
roadele tale, mamă.

FATĂ CU FLOARE

Pe buze –
parfum de iasomie.
Floarea – un simbol al doinelor.
O gingașă ofrandă
iubirii.

În românește de
Lucian ALEXIU

Gherasim Emil

AMINTIREA BUNICII

Îmi aduc deseori aminte
de lumina răsfrîntă din ochii tăi
frumoși,
de umerii-ți purtînd povara tristei
existențe,
și, vai, acele mîini zbîrcite!
ce reînviau adesea zîmbetul moale și
trecut
al obrazului brăzdat,
mimînd în graiul muncii tremurate
vorba inimii atente;
îmi revine-n gînd chipul tău,
pasul tău mărunt, venind spre noi cu
dor,
speranțe multe, lepădate,
ce-și recăpătau conturul în sufletul tău,
pentru că a renăscut în noi tot ce
viața ți-a răpit ție –
cei doi nepoți – tîrzie mîngîiere,
raze plăpînde ale soarelui apus.

Ducîndu-ți zilele egale
ni le-ai dat, abia de-ai trăit pentru tine,
lucrai din greu, te-mprumutai,
cu frigul în oase,
la slaba lumină a lămpii, călcai de zor
mașina:
pîn-la răsărit musai să fie gata cămașa!
Apoi, cu bani munciți din greu,
ne-ai procurat de-ale gurii.
Dar te-ai și jucat, ai și glumit cu noi,
noi, abia gustînd viața
n-am compătimit trista-ți văduvie,
ce adînc, atît de adînc te rodea.
Noi creșteam, creșteam doar,
iar în sufletul tău
sporea odată cu noi viața,
acul însă-ți tremura-n mînă,
și părul îți încărunțea de la o zi la alta.
„Cîțiva ani să am doar... cîteva luni...
niscaiva zile...
unul, iac-a terminat, îi urmează altul,
și mă iubesc ai mei... și mă
așteaptă..."

Cîteva clipe-i drumul spre neființă.

Ne-ai părăsit într-o zi de toamnă –
în liniște,
la fel cum ți-a fost viața.

Noi te priveam doar,
te priveam cu ochii umflați de lacrimi,
vorbeam cu tine, tu nu ne răspundeai.
Chipul tău iubit palid mai era,
iar inima-ți veșnic aprinsă și blîndă,
inertă tăcută ca niciodată.

Au venit oamenii – îmi aduc aminte,
și ți--au pus în pămînt copîrșeul.
Vai, ce să fac, of, cît n-aș da,
să nu ți se mai repete soarta!

În românește de
Alexandru VAJDA

ALEXANDRU DEAL

IUBIREA PEREGRINULUI*)

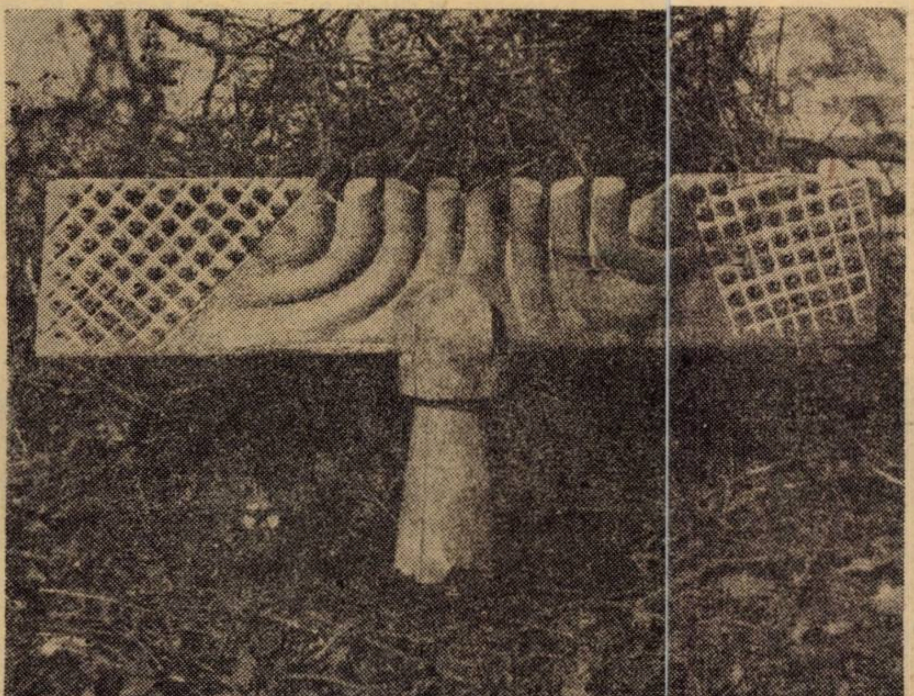

::. Cînd la începutul anului 1862 Alec Adam văzu lumina zilei, lumină pe care avea s-o iubească pătimaș pînă la ultima lui suflare, gerul se înăsprise cu atîta furie încît bucuria firească a tatălui său avea să se transforme în cu totul altceva; pînă atunci fusese un om senin, nebîntuit de griji, necazurile îl ocoliseră oarbe, căzuseră pe spetele altora; era un zidar iscusit, își făcuse o oarecare dare de mînă. Ridicase destule case, în care se născuseră prunci, și peste nu mulți ani aveau să aibă și ei nevoie de case și acest gînd îl îmbărbăta pe zidar, îi dădea în subconștient sentimentul perenității, al siguranței zilei de mîine. Trecînd peste întîiul moment de buimăceală, băutura se dovedise a nu fi un bun sfetnic, îl înrăia, constată înspăimîntat că stiva de lemne din magazie era prea săracă pentru a birui frigul năprasnic de afară, că viața noului venit, și așa firavă, trebuia ocrotită – și asta era treaba sa. Cu fiecare buturugă despicată de secure, îi plăcea tînguirea scurtă a lemnului lovit, i se năzărea că feciorul său se clădește, oasele i se întăresc. Să trecem de iarna asta blestemată, își șoptea, și după aia mai vedem noi.

Alec nu numai că trecu cu bine iarna, iernile, și anii ce urmară, dar se dovedi a fi soi trainic, se înălța văzînd cu ochii. Locuiau în cartierul Fabricului, într-o casă cu două odăi, cu magazii în spate, cu grădină. Serile, cu adevărat, în casa lor începea să miroasă a bărbat, era clipa în care taică-su deschidea ușa cu putere, era imală – nu era, zidaru își bufnea îndesat bocancii de prag, semn al stăpînului, al zilei încheiate cu folos, intra rîzînd aducînd un val de aer proaspăt, își săruta nevasta pe frunte, și tot el se apropia hotărît de lampa aninată în cui, își îngusta privirile, obrazul îi intra în lumina moale, gălbie, în minunea aceea intimă a luminii, mărea fitilul și odaia creștea, era privilegiul lui... Mirosul vag de sudoare, țoiul cu țuică dat de dușcă înainte de cină, sporovăiala împăcată a părinților, **ăsta micu o mîncat, a lu Klein ridică dincolo de Beghei două rînduri de case;** iubire însemnau micile taine comunicate liniștit, puzderia de lucruri neînsemnate, veselia potolită a zidarului, tăcerile împăcate ale maică-sii, paralele, nu multe îndestulătoare, pitite într-o cutiuță metalică unde moșu-su ținuse tabac pe vremuri. Lui Alec îi plăcea să adulmece cutia aia, nările îi erau gîdilate de izul aspru, pătrunzător, al mahorcei soldățești, ce dăinuise bătăliilor din tranșeele înnecate de noroi și sînge pînă în pașnicul credenț din bucătăria zidarului. Toate astea însemnau deocamdată eternitate, deși nimănui nu i-ar fi dat prin cap așa ceva.

Într-o seară zidarul veni acasă, părea îngîndurat, alt om. Cină lipsit de chef, nici nu știa ce bagă în gură, fața i se îngustase sub apăsarea gîndurilor și cînd nevastă-sa îl întrebă ce se întîmplase, el se răsti, lucru neobișnuit în casa lor. Se culcă fără să scoată o vorbă, se perpeli întreaga noapte răsucind așternutul sub trupul lui masiv. Odată cu venirea zorilor hotărîrea zidarului era luată. Se simțea ușor, spălîndu-se pîna la brîu, primi limpezimea apei cu bucurie crescîndă, se unea cu ea. Cît timp avea să mai zidărească? Un alt vînt începea să bată, înnoitor, al anului 1868. Își luă o cămașă nouă de cînepă, își lustrui cu rîvnă bocancii, purtînd în piept aceeași veselie și încredere cu greu reținută și se prezentă la **Societatea de tramvaie cu cai** legînd, din prima zi, contract de muncă manuală în vederea construirii primei linii ferate din Cetate pînă la **Ospătăria Regina Engleză** din Fabric. Peste cîteva săptămîni, în timp ce descărca șinele lucioase de fier din platformă, cîteva alunecară biruindu-i pîrghia cu ajutorul căreia le debloca, prinzîndu-i pieptul sub greutatea lor. Lovitura fu necruțătoare și țipătul lui sfîșietor se ridică deasupra tuturora, ca o uriașă pasăre rănită de moarte, se ridică deasupra străzilor desfundate, a clădirilor cu acoperișurile inundate de lumina acelei primăveri crude încă, mirată în temeinicia ei vegetală, în muncile ei dătătoare de viață...

În țintirim văduva ridică cruce din piatră, cum se cuvine, **Societatea** se dovedi a fi mărinimoasă, răsplătind cu destui gologani jertfa zidarului. Pe urmă anii trecură repede și cînd se împlini sorocul Alec intră ucenic la fierarul Pavel Daicu, ce ținea potcovărie și ascuțitorie în cartierul Viilor. Pavel avea nevastă de o frumusețe nemaivăzută prin acele locuri, ieșea rar din casă și lumina totul în jurul ei. Veneau românii care cu treburi, care să-și spele ochii. Fierarul zîmbea în sine, o alunga cu gingășie în casă, bătea visător și dus nicovala pînă cînd fierul bocea stins. Alec se dovedi a fi harnic și supus: rînduia cleștii în rastel, ciocanele în colți de morsă, baroasele, lignitul și cocsul în lăzile cu două grele capace rabatabile; ungea cu seu încheieturile crăpate ale burdufului de stîrnit focul în vatră; stropea pămîntul din fața potcovăriei; Pavel Daicu avea de ce să fie mulțumit și cumsecade cum era, n-o ascundea. Cînd și cînd nevastă-sa, care purta un nume nespus de frumos, o chema Laura, nume de doamnă, îl chema în taină la ea: Alec se apropia sfielnic, îi era rușine de picioarele lui goale și, sfîșiat de acea rușine, primea înfiorat mîngîierea ei pe obraji, pe bărbia subțire, tremurînd tot ca o vargă. Ea îi spunea copile, pe urmă bietul meu copil, și-și întorcea privirile spre ferestre, priviri încărcate de melancolie, și umerii ei firavi căpătau o linie unduioasă, gîtul alb și prelung se arcuia ușor, cu mîndrie ascunsă, de femeie care se împlinea anevoie. Pe urmă îi spunea pleacă, să nu mai vii, auzi, dar peste nu multe zile iar îl chema...

Pentru prima dată Alec înțelese că dacă i-ar fi cerut-o el și-ar fi dat, fără să șovăie, viața pentru ea. Nu înțelegea pentru ce, dar știa. Iubea fierul din vatră, stătea cu ochii pierduți în inima focului, mici văpăi roș-aurii iscate de suflarea profundă a plămînului din piele de cîine mînuit de mîinile lui: erau cele mai fericite clipe ale vieții lui abia începute.

– Ucenice, zicea Pavel Daicu în fiece dimineață, apa, pîinea și fieru sunt carnea vieții. Și lemnu carele-i parte binecuvîntată. Și pămîntu care le ține pe toate. Să le sărbătorești prin muncă senină. Nu se egzistă credință mai dreaptă nici măcar aia cîntată de popi prin biserici. Ia adă cîrciagu cu apă!

Și bea îndelung, pofticios, sub uitătura smerită a lui Alec. Își ștergea buzele pline, puternic conturate, și zicea: Bagă de seamă șogîrtule, în ziua în care te prind dohănind, îți rup oasele. Dacă te porți cuviincios, într-o zi, fierăria va fi a ta.

Pentru Alec timpul se scurgea însemnat de bătaia cîntătoare a baroaselor; dobîndea iscusință și putere, se înălța. Potcoavele erau cele mai prețioase scule dintre toate, în cercul lor neînchis, bagă la cap ucenice, zace întreaga putere sfîntă a cailor. O putere diriguită spre folosu nostru! Alec nu se putea opri să nu gîndească, din ce în ce mai des, altfel decît sunau povețele nesfîrșite ale fierarului. Îi era rușine, se împotrivea cu îndîrjire gîndurilor rebele, dar o putere străină parcă de strădania sa, îi iscau alte gînduri, alte întrebări. Nu erau mai mîndrii caii, animale mai desăvîrșite, rod minunat al naturii, acolo, liberi, cum auzise, în necunoscutele cîmpii de cine știe unde? **Liberi, liberi, liberi?** Pentru ce să fie biciuți cu sălbăticie de soioșii căruțași duhnind a rachiu, înjurați și batjocoriți. Ce putere sfîntă mai aveau ei? Și ce putere mai avea sfințenia asta dacă o foloseai, pe toate căile, pentru îndestularea burdihanului? Și de ce să nu dohănească de vreme ce Pavel Daicu sugea la tutun de dimineața pînă noaptea? Era fericit pînă la orbire fieraru lîngă femeia lui nespus de frumoasă, dar Alec pricepuse de mult că aceasta tînjea, nu se știe de ce... Cînd împlini șaptespe ani Alec Adam se putea numi cu adevărat bărbat. Bătuse o groază de fier pe nicovale, umerii i se lărgiseră, și mușchii i se umflau neogoiți sub pielea ușor arămie, îl întrecuse bine în statură pe Pavel Daicu; nici despre ăsta nu se putea zice că era un pipernicit.

În ziua aia fierarul îl așeză la masa lor. Palmele lui Alec țineau într-însele o frumusețe agilă, inconștientă, cu venele vag proeminente, respirînd putere de animal tînăr sub pielea netedă ce le ascundea; degetele le avea prelungi, cu mici tresăriri nervoase, dar asta numai cînd se simțea strîmtorat; parcă n-ar fi mănuit trei ani la rînd baroasele! Mîncară în tăcere, Alec ferindu-se să ridice ochii, mult stingherit de prezența Laurei a cărei apropiere o simțea prin toți porii. Nu mai trăise, nu mai simțise așa. În ultima vreme aproape că n-o văzuse, se și ferise; și Pavel Daicu îl privea altfel, nu-l mai muștruluia, îi pierise și veselia și pofta de tăifăsuială. Lucrau la două nicovale și adeseori Alec bănuia privirea sfredelitoare a meșterului pironită în crucea umerilor săi. Ce l-o fi apucat? Nu știa, ori dacă știa îi era frică să împingă gîndul mai departe. Auzise, îi loviseră urechea zvonuri rele, care-l indurerară, în suflet, cuvinte aruncate în doi peri, la cîrciumă și peste garduri, zîmbete iuți, necruțătoare, a batjocură, rău ascunse. Că meșterul Pavel Daicu ținea femeie tînără, icoană întemnițată în cearceafuri albe, ferecată în rochii lungi, o ascundea; era netrebnic și neputincios ca un clapon, fără de folos la femei. Că noaptea își turna apă rece din puț în cap ca să-și liniștească poftele neputincioase. Și că plîngea ca un copil, pipernicit la picioarele ei cerînd iertăciune pentru deșertăciunea trupului său.

Astăzi însă meșterul îl privea cu bunăvoință, căldură chiar, sorbea vinul pe îndelete, mîncărurile îl îndestulară plăcut:

– Alecule, băiatul meu, zise meșterul și astea fură primele cuvinte rostite la masă, și deși ele sunau blînd, ei tresăriră, de acum te fac părtaș la cîștigul meu, cinstit, pe din două. Ai învățat făptura fierului, poate mai bine decît mine; ești iscusit, ai aur în mîini; știi să alcătuiești potcoave, cuie, ghinturi, scoabe, coase și seceri, belciuge, doage, icuri și topoare, cuțite, satîre..., și în timp ce meșterul vorbea Alec Adam ridică privirile încet, lumina ce-o primea în adîncul ochilor îl durea, îi umplea, toată, pieptul, ca o apă grea și fierbinte, nu mai auzea; și nu mai vedea decît semnul alb al făpturii Laurei, ce-i întîmpină cu îndrăzneală privirile, susținîndu-le, și pe urmă unda de supușenie din ochii ei aprinși nefiresc în albul de var al feței, chemarea ei mută, necruțătoare și insistentă, toată ființa ei devenise strigăt de triumf asupra bărbatului pe care știa că îl cîștigase în acea clipă orbitoare... Și atunci Alec Adam se ridică brusc, se rupse din baia fierbinte ce-l copleșise, un pahar se răsturnă și vinul roș-închis se întinse ca o pată de sînge pe albul feței de masă și el ieși împleticindu-se afară, lăsînd ușa deschisă în urma lui...

A doua zi începu munca de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Pavel Daicu bătea la nicovala mijlocie, el la cea mare. Schimbau o vorbă-două, fierul încins sfîrîia la călire și un miros greu de ulei ars plutea în jur. Meșterul părea dus, se gîrbovise peste noapte, îmbătrînise. Atunci Alec Adam se hotărî să plece.

*

::. Stătea abătut în fundul grădinii, cu genunchii strînși sub bărbie, cuprinși cu brațele, simțind sub el pămîmntul și iarba reavănă a dimineții; respira aerul pur poleit de lumina aurie ce cădea printre crengile mărului, avu o răsucire dureroasă în coșul pieptului, o tresărire apoi, nu avea cum să știe că asta însemna prima lui singurătate.

Astfel îl găsi Bătrînul.

Alec Adam îl privi cu uimire: nu-l văzuse, nu-l știa, nu-și amintea să-l fi zărit prin împrejurimile cartierului. Era o arătare lungă, descărnată, cu bărbia acoperită de pete cafenii, peri albi și rari învîrtejiți bezmetic ieșindu-i din nările uriașe, pe umeri îi fîlfîia trențuită o manta militară iar în picioarele subțiri și noduroase tîrîia niște bocanci uriași cu tălpile bătute în blacheuri. Brațele se desprindeau din trunchi, nesfîrșite, ca două pagaie mînuite de un luntraș neîndemînatic, iar căpățîna masivă cu ochii adînciți în orbite părea o măciulie năprasnică. Era o arătare care ar fi băgat spaima pînă și în poteră.

Alec sări în picioare dar Bătrînul îi vorbi cu blîndețe:

– Unele garduri, spuse el – și cuvintele îi ieșeau neașteptat de limpezi –, sînt foarte ciudate: poți trece prin ele ca și cum n-ar fi. Odată, în tinerețe, mi s-a întîmplat ce ți se întîmplă ție acum. Am crezut că mă aflu la sfîrșitul vieții, dar nu a fost așa.

– Nu cred nimic, spuse Alec. De unde știi cine sînt eu?

– L-am cunoscut pe tatăl tău. A fost un om slab.

– Cine ești?

– Nimeni. Nu mai mult decît vezi. De ce întrebi mereu, de ce nu gîndești cu mintea ta? Cîndva, un vechi camarad, punea tot felul de întrebări nătoade: cum se face că plouă mereu, cum de obosește la fiecare pas, al cui e războiul ăsta, pentru cine se bate, cum de-i face femeia lui plozi devreme ce el n-a dat cu anii pe acasă, cine trage fără încetare în el, ce e cu glonțu ăla ce vine, ăăăă direct, spre scăfîrlia lui' așa a și murit, **întrebînd**: de ce crapă el și nu altul?

– Și ce mă privesc pe mine toate astea? Ești amintit...

Bătrînul izbucni într-un rîs gîlgîit, bițîindu-și căpățîna, avea dinți puternici, îngălbeniți de tutun:

– E bine că spui ce gîndești. Nu încerca să afli mai mult decît îți este dat să înțelegi singur. Dacă îmi dai cîteva mere – și întinse, fără să mai aștepte încuviințarea, o mînă încărcată cu inele intrate în carne, rupînd cîteva –, am să-ți dezleg singur îndoielile: urmează-ți calea fără să clipești. Vei trăi mult, deși vei trece prin clipe grele. Nu te spurca alergînd după fleacuri. Ucide de e nevoie să-ți scapi pielea. Și teme-te mereu...

– Pentru ce m-aș teme?

– Teme-te de lumină, pentru că ea te arată altora așa cum ești pe din afară. Teme-te de întuneric, el este cel mai rău, pentru că el te arată ție așa cum ești pe dinlăuntru.

– Cine ești?

Bătrînul îl privi țintă, și căutătura lui apăsată, intensă, îl înfioră pe Alec. Se întoarse fără o vorbă, cufundîndu-se în ierburile înalte, umerii i se legănau încet, părea că rupe cu pieptul opreliști nevăzute. CINE EȘTI? strigă Alec cuprins de o grea tulburare; celălalt nu-i răspunse și înainte de-a se face nevăzut ridică o mînă ca și cum ar fi vrut să se anine de torțile văzduhului.

... Peste cîteva zile Alec Adam avea să citească în **Luminătorul : A fost prinsu de către autorități și pus în lanțuri, periculosu banditu Luică, răpitoru de cai, incendiatoru de averi.**

---

*) Fragment din romanul „Întoarcerea peregrinului".

George Drumur

MĂ-NTORC SPRE-AI MEI

Îmi vine cîte o lumină-mprăștiată
Din frunze crude de mesteacăn, mai
pieziș,
M-atinge-ncet pe umerii rotunzi de
vată –
Și lunecă apoi ca un păienjeniș,
Cu liniștea în floare, peste povîrniș.

Mă-ntorc spre-ai mei, grăbit de oboseli,
iluzii,
Deasupra mea se rotunjește timpul lin.
Mă mai așteaptă, oare, merii, prunii,
duzii
Și nucii pe la porți, prin scorburi să-i
mai sun,
Să-i scutur de zăpezi – și iar să mi-i
îmbun?

Și drumul curge prin finețe și prin
grîne, –
Mi-i limba ca pelinul – și înghit în
gol, –
Cîmpia-ncărunțită-i de atîta pîine,
Mă arde plînsul părintesc – îs un
pîrjol, –
Din ierburi, chipul tatei îmi tot dă ocol.

Bat orele în trap de cal, spre zarea
lungă,
Se-ngroașă umbra plopilor din fir în
fir, –
Se face timpul mic, devine cît o
dungă.
Mi-a fost atîta vreme doar un musafir
Iar lîngă-ai mei o să-l readun și-o să-l
deșir.

CU FAȚA SPRE FLUTURI

Atîtea cuvinte se-adună și-așteaptă
Să-și sune culorile-n ora rotundă,
Să intre-n balade, prin ierburi, în faptă,
Lungindu-și profilul din undă în undă.

Amiaza se-ntoarce cu fața spre fluturi,
Iar seara toți melcii se-ascund pe sub
rouă
Să-și vindece rănile zilei prin luturi,
La ceasul cînd scapără-n sat luna
nouă.

Din noi, numai unul va trece prin
firul
Îngustei spirale cu umbra de mînă, –
În vîrf să devină el sieși menhirul,
Veghind-priveghind neclintit să rămînă.

Stăpîn peste creste în purpuri și ceață,
Stăpîn pe zăpezi, pe paringuri de vise,
Cu toate amiezile tinere-n față –
Cu brațele-ntinse spre-ntinderi
deschise.

SÎNT MULTE ZILE

Și, iată-mă sub plopii argintii
Întinderile umbrei măsurînd,
Prin pînzele de apă brumării,
Purtînd în spate-un curcubeu arzînd.

Caleașca mea cu fluturi nu mai vine.
Rămîn pe drumuri, obosiți de vînturi,
Prin padini, fluturii pierduți de tine,
Înconjurați de roua din pămînturi.

În jur atîta cîmp fără sfîrșit, –
Și nopțile tot curg și curg pe ape, –
Și nu mai știu pe unde am greșit
Că pasul de-azi în cel de ieri nu-ncape.

Privesc în mine. parcă-s o pădure,
În care nimeni încă n-a pătruns
Să taie uscăturile cu vre-o secure,
Să redeschidă cerul meu ascuns.

Descopăr taine încă neștiute,
Purtate de cîte-un ecou nestins, –
Sînt multe zile albe, ne-ncepute
De care brațul meu nu s-a atins.

SE ASCUNDE NOAPTEA

Vin din deal cosașii, iarba a crescut,
De lumina lunii coasa și-o ascut.
Caii pasc de-aseară undeva-n desiș,
Ciutele își moaie setea pe furiș.
Noaptea se ascunde-n liniștea din
fîn, –
Și ceva mă-ndeamnă să rămîn. Rămîn.
Poate-o altă noapte, poate-o altă zi
Mi se va deschide, mă va limpezi.
Gîndul meu și umbra stau cu mine iar,
Au trecut hotare, nu mai au hotar.
Se făcu de-amiază au plecat cosașii,
Au plecat și caii – și-au rămas
unchiașii.
Am înfipt cuțitul într-o brazdă lată,
Berzele deasupra-mi se făcură roată.
Se urni și ploaia din păduri, ușure,
Din cuibare-albastre, de sub cețuri
pure.
Și-o pornii spre cîmpuri, – unde mă
născum,
Să mai schimb o vorbă. să mai schimb
un drum.

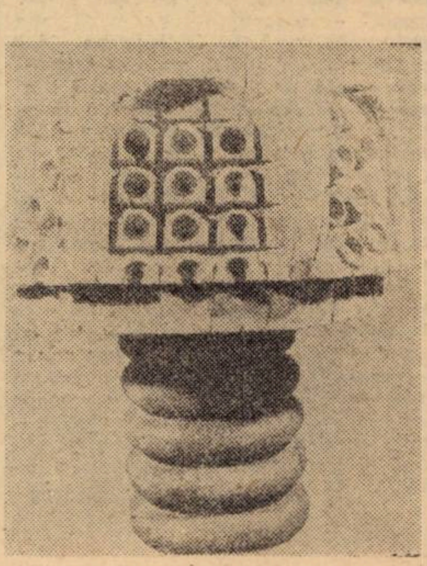

Ioan Şerb

EMINESCU

Dormi în codri și visează-n ape,
Zboară-n gruie, luminează-n stele...
Inimii-i descîntă dragostele...
Neamului în veci vei fi aproape.

Teiu-ți sfînt sub floare-o să te-ngroape,
Țărmurind în noi ocean de jele.
Dormi în codri și visează-n ape,
Cîntă-n gruie,-nveșnicește-n stele...

Vin privighetori viers să-și adape
Și luceferi veșnici legendele
L-al tău orfic imn, doinele mele...
Nu te-o-nchide-uitarea sub pleoape,
Dormi în codri și visează-n ape!

RĂSĂRIT DE SOARE PE MUNTELE GĂINA

Zoriți, surori zori, Soarele din cale,
Cu raze de noroc răsară-n țară!
Cu ochi de-azur, din veac, moții-l
visară,
Zicînd din tulnice cîntări de jale.

În vîrf, pe vatra veche de răscoale,
Răsare-a bucuriei floare rară.
Zoriți, surori zori, Soarele din cale,
Cu raze de noroc răsară-n țară!

Toți brazii-n pisc și florile pe vale
Mai mîndri nu-s, ca moți, cînd revărsară
– Din patru zări – din zori și pînă-n
sară
Petrec în cînt de tulnic și chimvale.
Zoriți, surori zori, Soarelui din cale...

A FI ȚĂRAN

Mă simt țăran... Pe țarină mi-i bine!
Știu pe de-a rostul biblioteca Firii...
Crugul ceresc și soarele iubirii
Revarsă mană-n cîmp, noroc în mine.

Rodul Pămîntului din cald vînt vine...
Doar brațul minții-i dă imbold ivirii.
Mă simt țăran... Pe țarină mi-i bine!
Știu pe de-a rostul biblioteca Firii...

Să crească-n zarea mea rîvnitul Bine,
Pe cîmpul vieții floarea fericirii,
Din crîng ceresc frîng iarba nemuririi
Și-nțelepciunea-nvăț de la albine.
Să fii țăran, pe țarină-i mai bine!

DANS DIN OAȘ

Cînd ceterele zic cu ceresc glas,
Luceferii în cetină s-anină.
Cînd țipuresc oșeni pe-o boare lină,
Vin crai și zîne, basmele le las!

Dezlănțui' Neamu-n cosmic ritm un
ceas!
Cocorii țipă, Orfeu de dor suspină?
Cînd ceterele zic cu lumesc glas,
Luceferii-n izvoare strălumină.

Ce farmece în horă au atras
Atîta veselie și lumină?
Pe semne veșnici sori dorul și-alină...
Norocul lumii-n jocul lor a mas.
Oșene ceteri zic cu zeiesc glas.

Valeriu Bârgău

PROIECT DE SĂRBĂTOARE

Piatra așezată pe vis e perfectă
dogorăște fața omului, îi electrizează
simțurile omorîte de trudă
dincolo de piciorul de pămînt al
orașului
mașinile sărbătoresc florile de cîmp
– țipătul divin al naturii.
O planșă cu fluturi colorați
arși de vii între lămpașele căii ferate
dezechilibrează calm memoria
colectivităților.
O sărbătoare umilă cu omul trudelor
pe băncuța îngustă de la
autostradă...

CAMPANIE

Împotriva umilinței cuvintele s-au
revoltat
au înroșit faianța simbolurilor
somptuoase,
spațiul închis
de după cortina bătrînelor străzi
ale artei bucolice
zămislite în pămîntul moale, urlînd
prin traheele plantelor
acrite de creștere.
sorbind oxigenul din preajma
laboratoarelor
de plante medicinale;
oricine simte moartea ta luminoasă
la sînul naturii;
mirosul de zgură arsă, de acid
picurînd din cosmos direct
pe adolescentul somnoros
livid la față
luînd cu asalt autobuzele electrice
cu o gură de aer amenințînd lumea
liberă a
simbolurilor
a cuvintelor clarviziunii detașate
parcurse cu mînie
de omul îmbătrînit în prelungi campanii
de umilință.

PLIMBARE DE SEARĂ

Plimbare de seară
la braț cu zîmbetul răsfățat al
conștiinței
umblînd pe străzi întortocheate am să
descopăr
adevărul
care îmi va orbi cu palma streașină
la ochi
despre bucata de asfalt smulsă de
excavator
și ținută în aer pînă i se usucă
sentimentele

FLORI DE CÎMP

Pe terasa înaltă, trandafirii
iau foc și se prefac în sînge
patria verde din beton armat
le caută în coarne.
Fac semne tinerelor plante de cîmp
să se întoarcă, să aibă încredere în
chipul
omului de foc,
curiozitatea te va împinge
pînă dincolo de orașele
moarte
și-ți va ghici în palmă;
umilința, ah, umilința
de a afla pe orice cale
adevărul
și a-l ridica din priviri pe crucea verde
a porții
în nopțile de sînziene.
Acum, în cămașa de in proaspăt murat
în bălțile mari de la marginea urbei
unde ne întîlnim și punem pariuri
jucăm la o masă lungă și avem curajul
să rostim că jucăm
monedele calde, muncite în palme
la încărcatul vaselor de pescuit,
dimineața
la extrasul cărbunelui pentru cocs,
la manifestații de dragoste pe zăpada
murdară a parcului.

VASE COMUNICANTE

Incinerarea zilelor moarte
se petrece noaptea
în piațeta orașului
printre pachetele cu vești
circulînd dintr-o lume
în alta
tuburi vechi de alpaca
și coturi din lemn de cireș
trag eroii în piept pe străzile dosnice.

Smocurile de iasomie
pe care au fost aruncate
din întîmplare
uleiuri și rășine sintetice
mor zidindu-se într-o amintire sumară
de bătrîn botanist.

Zilele ce vin sînt vulcani necunoscuți
erupînd de sub epiderma bătrînei
naturi.

În premieră la Teatrul Național din Timișoara

teatru

„HANUL DE LA RĂSCRUCE”

de HORIA LOVINESCU

1) Într-un moment în care omenirea se grăbeşte spre sfîrşitul mileniului (impovărată de răspunderi ce nu mai trebuiesc enumerate fiindcă, în marele sat al planetei, la anumite ore, se discută subiectul „viaţă” şi predicatele neapărat necesare şi atributele ce pun sub semnul îndoielii raţiunea umană) această invitaţie la gîndire asupra războiului şi păcii se susţine pe varii coordonate, cîteva tinzînd să propună o reconsiderare a ambitusului dramei. Situaţia limită pe care o explorează „Hanul de la răscruce” a căpătat, prin ciudata mişcare a realităţii către o uriaşă întrebare-limită, detalii, nuanţe de care piesa nu părea atît de acut marcată, la clipa primei ei întîlniri cu publicul. Orice raţionament presupune memorie, or, în ordinea amintirilor despre viitor, spectatorul de azi fixează parabola lovinesciană (şi resimte tensiunile ei) cu o maximă siguranţă. Nu este vorba despre o suprapunere de imagini sau judecăţi din regnuri diferite (teatru-viaţă), ci, desigur, despre un acces mai deschis la meditaţia contextuală lucrării. Din unghi problematic, textul îşi susţine cu prisosinţă prezenţa pe afiş. Evident, creaţia lui Horia Lovinescu a înregistrat scrieri de o mai decisă robusteţe teatrală decît „Hanul de la răscruce”. Chiar sub „acolada tematică” a vieţii şi morţii pe linia periculoasă, tragică, subţire a deşertului de cenuşă...

2) Regizorul **Dan Radu Ionescu** a descifrat corect drama, la nivelul evenimentelor. Personajele sînt individualizate. Cel puţin în ceea ce priveşte „întîmplarea petrecută într-un han de pe malul oceanului”, lucrurile apar clare. Întrebarea este, dacă nu cumva, „persoanele” ce o suportă „reprezintă” – mai accentuat decît ne-o dezvăluie spectacolul – (mai ales în ultima dintre cele trei părţi ale lui, prin intermediul luminii de scenă ale cărei efecte schimbă, şi bine fac, starea de „realism” instaurată pînă la acel moment de reprezentaţie) prototipuri – iar nu tipuri sociale, categorii – iar nu indivizi?! Scenografia (esenţializînd datele concret-posibile ale spaţiului de joc, dînd verticalelor desenului sarcina de a sugera ipostaza metaforică a locului) semnată de **George Petre** a găsit o culoare gri, o întretăiere nervoasă a planurilor ample, o „scară spre nimic”, semnele plastice care, în mare şi imediat deconspiră **caracterul meditativ** al dezbaterii. Costumele, în schimb, nu fac decît să dezavantajeze o bună parte dintre interpreţii (par adunate dintr-o garderobă falimentară, după gusturile cui s-a nimerit să se bucure de chilipir). Or, în ordinea unei lecţii de iniţiere în teatru, „amănuntul” vestimentaţiei este – ca să zicem aşa – „important”. Ceea ce rezultă, acurat, din efortul regizoral-scenografic-actoricesc (şi regretăm că nu avem spaţiul necesar exemplificării şi detalierii neconcordanţelor) este faptul că „acolo”, sub luminile rampei, ideile se confruntă motivat. Angajamentul actoricesc este notabil. Ritmurile temporizează drama. Dintr-un motiv de care credem că este responsabilă nesiguranţa regizorului de a-şi înscrie reprezentaţia, cu exactitate, într-o direcţie a realului, ori sub incidenţa parabolei. Un comic de condiţie aproximativă rezultă din replici altminteri cutremurătoare, din clipe în care se dezlănţuie egoismul, frica (etc.) personajelor, în starea lor primitivă. Spectatorul rîde. Dar nu aplaudă decît la finele reprezentaţiei. „Ceva” îi spune că, „pe moment” nu a fost decît superficial invitat la reacţie, „altcineva” l-a convocat în sfera filozofică a dialogului despre supravieţuire...

3) Distribuţia se achită, în genere şi după posibilităţi, de sarcina scenică. **Lajos Péterfi** (de la Teatrul maghiar de stat) este o prezenţă certă (Magnatul), transferînd rolului personalitate. Este de urmărit **Traian Buzoianu** (Muncitorul) pentru modul în care reuşeşte să „aştepte”, fără replică, intervenţia în reprezentaţie. **Miron Şuvăgău** (Agentul comercial) exploatează cu seriozitate profesională datele rolului. **Miron Neţea** (Profesorul) sau **Radu Avram** (Călugărul) evoluează cu un aplomb pe care, inconstanţa de viziune a reprezentaţiei, îl trimite în incert. Ca şi, de altminteri, **Coca Ionescu – Eugenia Creţoiu** (distribuţii paralele pentru „Femeia” – personaj atît de mobil între paradigmele parabolei lovinesciene încît nici statuaritatea primei, nici delicata distincţie a celei de a doua nu rezolvă o ecuaţie extensibilă la integralitatea textului). Este şi cazul **Vioricăi Cernucan – Miriam Coman** (Actriţa; prima extrăgînd din rol „îmbătrînirea întru experienţă”, cealaltă căutînd un alint de cabotină ratată înainte de vreme). Este şi situaţia logodnicilor **(Cristian Cornea – Adela Radin)** mereu depărtîndu-se de posibila lor citare ca „Romeo şi Julieta” ai timpurilor noastre. **Gheorghe Pătru** (Bătrînul) uzînd de date naturale şi **George Lungoci** (Hangiul) într-un efort de autodepăşire, sfîrşesc prin a se „exprima” concordant cu linia realistă a reprezentaţiei. Între tezele, biografiile şi existenţialismul cuprinsului dramei, distribuţia se descurcă diferit. Regia nu impune, tranşant, punctul unificator de vedere...

Antoaneta C. IORDACHE

★

11 personaje pentru singurătate

Structurată pe alegoria insulei, a nucleului social ce imaginează însăşi omenirea, în acelaşi timp, drama lui Lovinescu presupune ca fiecare personaj în parte să reprezinte o insulă, un caracter în sine, imuabil. Aşa cum societatea simbolică din piesă pare închisă într-un destin de neschimbat, tot astfel fiecare component al ei nu **devine,** ci îşi afirmă doar personalitatea, ideatica sa, filosofia sa de viaţă, structura sa de neclintit. Personajele nu au rostul de a **deveni** şi a face să **devină** şi piesa, ci doar rostul de-a **reprezenta** nişte tipologii – simbol, nişte structuri umane inflexibile, care poate pieri fiecare singur, în sine, odată cu pieirea inexorabilă a întregii insule – omeniri.

De aici, sentimentul că, mai aprig decît în alte texte ale sale, în „Hanul de la răscruce”, Lovinescu a mizat pe actor şi a încredinţat actorilor nişte personaje ce îşi vor duce fiecare destinul propriu pînă la capăt, inflexibili, fără scăpare şi fără să poată evada din patul lor procustian.

Înţelegînd acest dat al textului dramatic, **Dan Radu Ionescu** nu s-a îndepărtat de fel de cerinţa primordială, de a insufla actorilor rolul capital în spectacol, în sensul ca ei să nu vehiculeze doar idei, oricît de marcante ar fi ele, să întruchipeze doar nişte scheme, ci să fie tipologii umane, biografii vii, suferinde, în care frămîntul pasiunilor devorante să-i consume, să-i însufleţească pe scenă, să-i facă viabili ca eroi şi ca fiinţe prinse în caruselul timpului, în psihoza ce-i ameninţă, în deznădejdea ce-i cuprinde. Astfel, toţi cei 11 actori au partituri solide în textul lui Lovinescu. Oricare dintre ei poate fi un tip uman, o categorie umană revelatoare.

Hangiul (George Lungogi), tipul harpagonului, ce a mizat întreaga sa existenţă pe avariţie şi însingurare, într-o foame după obiecte, este jucat într-o tonalitate veridică. Maleabil, avînd pathosul vieţii Lungoci creează unul din personajele sale cele mai realizate în aceşti ani. El insuflă **Hangiului** viclenie şi cruzime, spaimă şi regret, în momentele de tensiune din final, ca şi atractivitatea elementarului, ce a supravieţuit o întreagă viaţă la marginea înţelegerii iubirii şi fraternităţii. **Bătrînul** lui Gh. Pătru, avînd ceva din bătrînii înţelepţi, gorkieni, neclintit în credinţa sa, pe cît de sceptic pe atît de curajos, e surprins de actor cu aplomb, într-o manieră de calm lăuntric, de stăpînită linişte interioară. **Profesorul (Miron Neţea),** purtătorul unei filosofii a deznădejdii şi cinismului egolatru, e întruchipat cu adîncită psihologie de actorul nostru, Neţea insuflîndu-i personajului ardere patetică, scepticism negru, o lumină deznădăjduită, în care eroul se scaldă tot timpul. **Logodnicul** lui Cristian Cornea devine veridic mai ales în scenele din actul final, metamorfoza sa, de la exaltarea tinerească, la spaimă gregară şi laşitate, fiind mai pregnant surprinse în acele episoade numite, după cum **Logodnica** Adelei Radin nu prinde consistenţă ca personaj decît în cîteva momente, de început şi în final, în contrastul şi hiatusul creat dintre ea şi Logodnic. **Miron Şuvăgău** realizează în Agentul comercial o tipologie pregnantă, între rapacitate, cameleonism şi laşitate, individualismul exacerbat al insului rupt de umanitate şi de sensul nobil al ideii marcîndu-i personalitatea şi făcînd din personaj un ins volubil, colorat, atractiv. **Radu Avram,** în Călugărul, întruchipează un destin ambiguu, între cer şi magmă, între minciună şi adevăr, înfăţişarea, replica, mişcarea actorului creînd o **atmosferă** în jurul eroului său. **Femeia** (Coca Ionescu) care, în piesă, pare o tipologie exagerat patetică, de un fad retorism, e bine surprinsă, în intenţii, de actriţă, tăcerile, fizionomia, excesele, umbra sa ameninţătoare planînd în scenă. **Traian Buzoianu** creează un **Muncitor** senin, puternic, cu un calm lăuntric bine surprins, ce, în momentele cheie, îşi aduce o fizionomie morăla stabilă. **Magnatul** lui **Lajos Peterfi** statuar, de un cinism rece, o forţă oarbă, a celui ce deţine puterea, a găsit în actorul maghiar o întruchipare marcantă, jocul său economicos, lucid, tăios, lansînd în scenă un personaj remarcabil. În fine, **Viorica Cernucan,** în Actriţa (prima distribuţie) a avut momente, cîteva, revelatoare, ale acelei mari actriţe a Clujului. Mai ales în scena finală, dintre **Profesor** şi ea. Acolo, actriţa a vibrat, indiferenţa personajului a fost spartă de lumina înţelegerii tîrzii, a suferinţei tîrzii, care nu mai poate nici lega, nici dezlega nimic în destinul ei singuratic şi decăzut.

Căci, în adevăr, ceea ce se poate conchide în acest spectacol, ca idee simbolică a lui, este perfecta solitudine a acestor personaje. Căci, de fapt, ele sînt personaje pentru singurătate. Ele călătoresc pe marea agitată a unor traiectorii ce nu se întretaie nici una cu cealaltă. Ele merg solitare, fiecare în întîmpinarea morţii, a deznădejdii, a neîncrederii, a libertăţii, sau a spaimei. O singură coordonată îi uneşte, totuşi, pe toţi, în marea lor singurătate: **Speranţa.** Ea, de fapt, dă şi nădejdea finală a spectacolului, denotă o afirmare plenară a poziţiei umanităţii noastre, a încrederii ei în viitor. Scenografia lui **George Petre** nu e rea, ea consună cu spectacolul alcătuit, marchează momentele de tensiune ca şi elementele sonore dar, parcă, cam prea scîrţîie totul în acest han de lemn, încît actorul păşind, trebuie adeseori să se oprească pentru a-şi spune replica. Programul **Marianei Coruţiu,** deşi sumar şi simplu alcătuit e, totuşi, atractiv şi plăcut.

Ion **ARIEŞANU**

---

plastică

Expoziția sculptorului

ȘTEFAN CĂLĂRĂȘANU

Cunoscut publicului timişorean din Saloanele judeţene şi din cîteva manifestări ale Cenaclului tineretului (unii îşi mai amintesc, poate, şi de prezenţa sa în juvenilul **„Grup al celor 5”** din anii studenţiei la fosta Facultate de arte plastice a Universităţii), Ştefan Călărăşanu se prezintă la prima expoziţie personală în acest oraş cu douăzeci de lucrări – care fac neîncăpătoare sălile Galeriei **Helios** – definind un artist deplin stăpîn pe un mănunchi de mijloace expresive cu adevărat **ale sale;** mutatis mutandis, ca un prozator care intră pe poarta mare a literaturii cu patru volume într-un sezon.

De la George Apostu, în atelierul căruia a ucenicit o vreme, a deprins mai mult decît predilecţia pentru un motiv sau altul, cultivarea obesivă şi istovitoare a unei forme unice: „Etimonul” limbajului său plastic, reluat în contexte mereu altele, este mamelonul, nu ca modul, ci mai degrabă ca model, ca semn paradigmatic, cu rădăcini simbolice primordiale, în miracolul germinării, rodniciei şi perpetuării. Cu excepţia „Arheologului” (care trecînd prin vecinătatea sumerianului Gudea dezvoltă hieratismul mai vechilor săi „arlechini”) şi a celor trei variante de „Himere”, şlefuite în lemnul compact şi greu de gaiac – cea de a patra fiind cioplită în mahon – totul se organizează identic şi statistic pe acest element. Uneori forma ce aplatizează, spre o posibilă ipostază de por, prin care respiră şi sub care trăiesc atît „Coniferele”, „Frunza” şi „Fructele”, cît şi „Pasărea de apă” sau „Aripa” precum şi creaţia durabilă a omului – „Coloană”, „Capitel”. („Turnul”, expresie a despoţiei, oricît de copleşitor, se dovedeşte caduc – găunos şi spart, întrucît a fost construit pe nisip, deci în absenţa condiţiei umaniste şi a libertăţii).

Familiarizarea îndelungată cu lemnul face posibilă valorificarea virtuţilor specifice ale fiecărei esenţe, de la nuc, fag şi dud, pe lîngă de cele amintite mai sus, la stejar, lucrări-mărturii ale rezistenţei şi vechimii noastre.

Desenele şi reproducerile expuse – schiţe însoţite de comentarii, peisaje, macrofotografii cu texturi vegetale şi minerale – sînt deopotrivă sugestive pentru invederarea fuziunii intime între regnuri şi propuneri pentru amplasamente ale unor lucrări realizabile la scară monumentală.

Deliu **PETROIU**

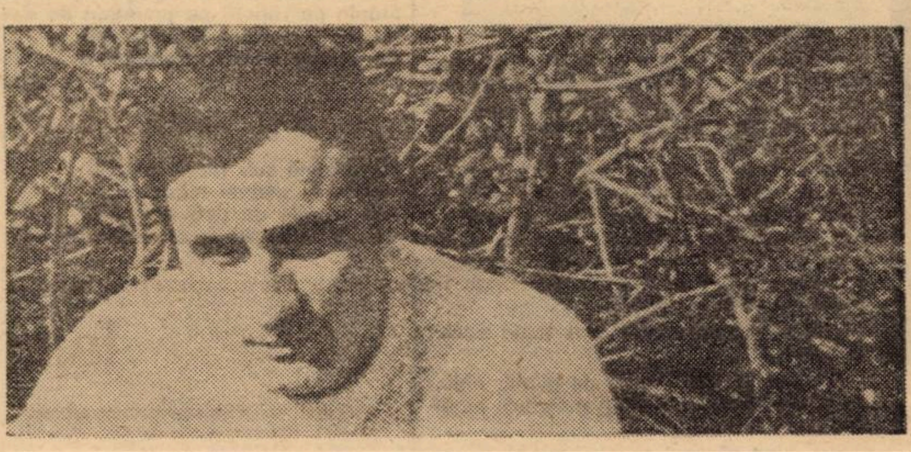

---

cenaclu

În şedinţa din 18 mai a **Cenaclului Asociaţiei scriitorilor şi al revistei ORIZONT, Traian Pop Traian** a citit un grupaj de poezii. Referatul, pertinent şi la obiect, a fost prezentat de criticul şi poetul **Eugen Dorcescu:** „poezia lui T. P. Traian se defineşte prin contrastul dintre vizual şi auditiv”; „învăluită într-o lumină difuză... o vizualitate sumbră, iar timpul este definit drept melodie”; „se creează (astfel) un cadru în care eroul poeziei călătoreşte”; „unicul mod de a reacţiona (al eroului) este acela de a fotografia, de a vizualiza ceea ce nu se poate: sunetul, timpul, neantul”. „Stilul redundant şi uneori confuz”. În concluzie: „un autor nu numai stăpîn pe exerciţiul liric dar şi cu o reală dotare”. Despre poemele citite s-au pronunţat: **Cornel Ungureanu:** „între poeziile citite acum doi ani în cenaclu şi acestea nu e nici o diferenţă”; de remarcat: „capacitatea mare a plămînilor, capacitatea de a vorbi lung”; „autorul are cîteva cuvinte de spus în poezia generaţiei sale tocmai prin aceea că-şi urmează calea”; deci: „trebuie să-şi dea drumul cu mai mult curaj”. **Olimpia Berca:** „o poezie foarte interesantă ce denotă asimilarea unor tehnici ale altor arte”; „se înscrie într-un anume melos al muzicii uşoare moderne”. **Carmen Odangiu:** „o poezie mai mult pentru ascultător”; „am auzit aici spiritul unei generaţii”; „recunosc un reprezentant al generaţiei care ne cuprinde pe noi”; „aici nu e vorba atît de un program poetic cît de unul existenţial”. **George Şerban:** „e necesară o viziune mai solidă asupra unei lumi şi a unei culturi”; „eroul poeziei nu face altceva decît să fixeze pe peliculă efemerul”. **Stela Mirel:** „o poezie care reprezintă o secvenţă dintr-un anumit tip de poezie, foarte modernă acum zece ani în Timişoara”; „un poet inegal”; „un evantai de texte cu fişii de reprezentare ce ţîşnesc dintr-o sensibilitate şi un univers poetic bine definit”. **Ioan I. Popa,** o intervenţie impresionistă (declarat) punctată de re-citirea unora dintre poezii. În încheiere a luat cuvîntul poetul **Anghel Dumbrăveanu,** conducătorul şedinţei: „un poet de o anume maturitate, delicat, sensibil, care dincolo de o anume decenţă are o violenţă a viziunii”; „un poet constituit, apt pentru a se perfecţiona”.

În şedinţa de marţea viitoare **Ioan I. Popa** va citi proză. Referent: **Brânduşa Armanca.**

Locţiitor X

M. I. Ch.
COMBINATUL DE ÎNGRĂŞĂMINTE CHIMICE „AZOMUREŞ” TÎRGU MUREŞ

Un produs „Azomureş”

În această perioadă de avînt revoluţionar al gîndirii tehnice româneşti, rezultatele remarcabile obţinute în dezvoltarea economică şi socială, întregesc o imagine de ansamblu al potenţialului creator al economiei naţionale, a forţei şi dinamismului industriei româneşti, angajată ferm pe calea progresului tehnic, a modernizării şi competitivităţii.

Diversificarea şi ridicarea gradului tehnologic şi calitativ al producţiei româneşti, modernizarea continuă a produselor, adîncirea specializării, ritmul impresionant de creştere şi înnoire a structurilor economice, adaptarea operativă la cerinţele pieţelor externe sînt criteriile ce conduc la amplificarea şi extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale cu străinătatea, la afirmarea tot mai pregnantă în sfera comerţului internaţional a bunurilor materiale făurite de inteligenţa tehnică a omului nou, care îşi conjugă propriul ritm al împlinirilor în marele ritm al muncii şi creaţiei întregului popor.

Înscriindu-se pe coordonatele de eficienţă şi competitivitate, Combinatul chimic „Azomureş” are o preocupare constantă pentru diversificarea produselor, rod al activităţii continue de cercetare, satisfăcînd cele mai exigente cerinţe ale beneficiarilor, răsplătind astfel efortul de creaţie al specialiştilor de la „Azomureş”. Un asemenea produs, deocamdată mai puţin cunoscut este şi „MELAMINA TEHNICĂ”.

Melamina tehnică

1. Condiţii tehnice de calitate

Aspect: pulbere albă, cristalină
Concentraţia % min. 99,7
Ioni de Na % max. 0,05
Umiditate % max. 0,1

Culoarea soluţiei în formaldehidă APHA max. 20

2. Metode de analiză

ASPECT: VIZUAL

Concentraţie: – metoda potenţiometrică – melamina dizolvată în apă se titrează cu H_2SO_4 0,5 n, se înregistrează curba potenţiometrică pH/cm^3 şi se calculează punctul de echivalenţă la valoarea maximă a derivatei de ordinul 2.

Ioni de Na : – se determină la spectrofotometru cu flacără dintr-o soluţie de melamină dizolvată în apă.

Umiditate: – substanţa se usucă la 105±2 °C şi se determină pierderea în greutate.

Culoarea soluţiei în formaldehidă APHA – soluţia de melamină în formaldehidă se compară cu o soluţie standard APHA (într-un balon cotat de 1000 cm^3 se pun 1,245 g hexacloroplatinat de potasiu (K_2PtCl_6) şi 1 g clorură cobaltoasă ($CbCl_2 . 6H_2O$), 100 cm^3 apă distilată şi 100 cm^3 acid clorhidric 37%. Se aduce la semn cu apă distilată. Se păstrează la întuneric.

3. Verificarea calităţii

Verificarea calităţii melaminei se face pe loturi. Prin lot se înţelege cantitatea de produs fabricat în 24 de ore. Din fiecare lot de marfă se păstrează o mostră timp de 4 luni. La livrări mijlocul transport va fi însoţit de certificat de calitate.

Mărimea lotului pentru livrările via mare corespunde cu cantitatea încărcată pe vas. În timpul livrărilor din combinat marfa va fi analizată pe porţiuni de loturi. După livrarea întregii cantităţi prevăzută pentru un vas, contraprobele porţiunilor de loturi porţiunile se omogenizează şi se formează 2 mostre păstrîndu-se la dispoziţia celor interesaţi timp de 4 luni. Analiza contraprobelor după omogenizare constituie datele pentru completarea certificatelor de calitate pentru întregul lot care se transmit la ISCE Danubiana şi Chimpex. În caz de litigiu prelevările probelor se vor face atît pentru livrările via mare cît şi pentru via terra conform calculului statistico-matematic recunoscut internaţional.

4. Ambalare: produsul se ambalează în saci de hîrtie cu mai multe foi bituminate cu valvă avînd greutatea de 33 kg bruto/neto ±0,350 kg.

5. Depozitare şi transport: depozitarea se face în magazii închise, curate şi uscate. Se transportă în mijloace de transport acoperite, curate şi uscate fără părţi ascuţite care ar putea tăia sau spinteca sacii.

6. Utilizare: la fabricarea răşinilor termoreactive – melamine-formaldehidice folosite ca adezivi în industria lacurilor, emailurilor şi vopselelor, ca mase electroizolante, în industria farmaceutică, accelerator de vulcanizare, ca apret în industria textilă şi ca adaos la pasta de hîrtie pentru creşterea rezistenţei la umiditate.

IMPORTANT

Pentru cei interesaţi de produse, cataloage, prospecte şi detalii tehnico-comerciale a se reţine adresa unităţii:

Combinatul de îngrăşăminte chimice – AZOMUREŞ, str. Gh. Doja nr. 300 – Tîrgu-Mureş, telefon 23700, telex 065246

Partenerii străini sînt informaţi că unitatea îşi exercită atributele de comerţ exterior prin firma CHIMIMPORT-EXPORT – bulev. Republicii 10 – Bucureşti – România.

DE REŢINUT

Unităţile economice din ţară sînt invitate să consulte listele cu materialele şi piesele de schimb disponibile care urmează a fi valorificate de deţinător în conformitate cu legea nr. 11/1980.

Relaţiile suplimentare se pot obţine de la: AZOMUREŞ – COMBINATUL DE ÎNGRĂŞĂMINTE CHIMICE Tîrgu-Mureş, str. Gh. Doja, nr. 300, telefon 23700, telex 065246.

Emil GEORGESCU – Vasile BAŞA

M. I. Ch.
COMBINATUL DE ÎNGRĂŞĂMINTE CHIMICE „AZOMUREŞ” TÎRGU MUREŞ

M. I. Ch.
COMBINATUL DE ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE „AZOMUREȘ"
TÎRGU MUREȘ

În centrul preocupărilor, utilizarea eficientă a mijloacelor circulante

Ridicarea activității economice pe o nouă treaptă calitativ superioară impune perfecționarea permanentă a gospodăririi resurselor materiale și a fondurilor fixe, a aprovizionării tehnico-materiale, pentru creșterea eficienței economice, potrivit principiilor noului mecanism economico-financiar. În acest efort comun, Combinatul de îngrășăminte chimice „Azomureș" din Tîrgu-Mureș, unde există o amplă mobilizare a oamenilor muncii pentru promovarea noului și lichidarea risipei de orice fel, are în vedere atît diminuarea substanțială a consumurilor materiale prin creșterea indicilor de valorificare a acestora, cît și realizarea elementelor legate de cerințele aplicării corecte a noului mecanism economico-financiar.

Fără să se prevaleze de unele criterii obiective ale fenomenului de imobilizare manifestat prin existența temporară a unor stocuri de materiale și piese de schimb cu mișcare lentă sau fără mișcare, specialiștii unității caută soluții îmbunătățite pentru controlul și urmărirea dinamicii fondurilor circulante, acționînd asupra factorilor care condiționează utilizarea rațională și eficientă a acestora. În activitatea economică se observă analiza periodică a stocurilor de materiale și piese de schimb, atît din punctul de vedere al satisfacerii integrale a nevoilor de producție cît și pentru depistarea reperelor, al căror consum influențează eficiența.

Faptul cunoscut că resursele materiale trebuiesc utilizate judicios și în strînsă legătură în corelație cu sarcinile de producție, mobilizează întregul colectiv din unitate pentru punerea în evidență a bunurilor materiale fără utilizarea imediată în activitatea proprie, urmărind redistribuirea excedentului acolo unde baza materială este deficitară.

În scopul reintroducerii în circuitul economic național a acestor disponibilități „AZOMUREȘ" – Tîrgu-Mureș, redăm în continuare principalele repere aflate în stoc:

Lista materialelor devenite disponibile la 30 ianuarie 1982

Denumirea materialului	Caracteristici		U/M	Cantitate	P/U	Valoare
Mat. și piese electrice						
1 Cablu	3 x 25 x 16	CYABY	km.	0,5	111 600,0	55 800,0
2 Cablu	3 x 16	CYY	km.	0,3	44 200	13 260,0
3 Cablu	4 x 25	CYY	km	0,5	88 150,0	44 075,0
4. Cablu	3 x 240	SB-NKBA	km.	1,0	50 910,0	50 910,0
5. Cablu	408 x 2 x 0,5	TUHP	km.	0,826	191 700,0	158 344,2
6. Conductor	50	VLPY	km.	0,5	47 150 0	23 575,0
7. Conductor	2,5	Ell 750	km.	1,103	2 000,0	2 206,0
8. Conductor	4	Ell 750	km.	1,109	2 600,0	2 883,4
9. Becuri	12V—25W	E27	mii buc	0,750	3 850.0	2 887,5
10 Becuri	60 V	E-14	mii buc	0,557	7 980.0	4 444,86
11 Patroane	630 A	AEG	buc	100,0	117,25	11 725,0
12 Comutator pachet	63A	KG3-22	buc.	40,0	546,0	21 840,0
13. Întrerupător	25 A	paco	buc.	200,0	294.0	58 800,0
14. Soclu siguranță	400	AEG	buc.	161,0	114.0	18 354.0
15. Priză și fișă cu						
16. Întrerupător etanș	10 A	—	buc.	76,0	463,0	35 188,0
17 Comutator stea						
18. Triunghi	63 A	—	buc	31,0	730,0	22 630.0
19. Comutator	190 A. 220 V	RRG	buc.	15,0	499,0	7 485,0
20 Întrerupător	100/100 A	USOL	buc.	10,0	631,0	6 310,0
21. Electromagnet	80 kgf	—	buc	10,0	3 720,0	37 200,0
22. Limitator	4471	—	buc	25,0	2 114,0	52 850,0
23. Microîntrerupător	6140	—	buc	100,0	123,0	12 300,0
24. Ampermetru	0—100	M58	buc.	38,0	390,0	14 820,0
25 Releu	24 V—CA	RL3	buc.	60,0	214,0	12 840,0
26 Releu	24 V CC	RL3	buc	35,6	214,0	7 490,0
27. Releu	110 V ca	RL3	buc.	25,0	278,0	6 950,0
28. Releu	220 V cc	RL3	buc.	399,0	214,0	85 386,0
29 Releu	220 V CA	RL3	buc.	300,0	214,0	64 200,0
30. Releu	24 V CA	RI 4	buc.	54,0	70,50	3807, 0
31. Releu	220 V cc	RI 4	buc.	90,0	70,50	6 345,0
32. Releu	24 V cc	RI 5	buc.	27,0	77,0	2 079,6
33. Releu	24 V cu	RI 5	buc.	59,0	83.0	4 857,0
34. Releu	24 V cc	RI 6	buc.	25,0	258,0	6 450,0
35. Releu	48 V cc	RI 6	buc.	15,0	258,0	3 870,0
36. Releu	220 V CA	RI 6	buc.	9,0	280,0	2 520,0
37. Releu	220 V CA	N 19	buc.	80,0	165.0	13 200,0
38. Releu	24 V cc	RI 10	buc.	26,0	228,0	5 928,0
39. Releu	220 V cc	RI 10	buc.	19,0	237,0	4 503,0
40. Releu	24 V CA	RI 110	buc.	27,0	358,0	9 666,0
41. Releu	220 V CA	RI 11 a	buc.	16,0	358,0	5 728,0
42. Releu	220 V CA	RI 11 b	buc.	40,0	358,0	14 320,0
43. Releu	220 V CA	RI 11 c	buc.	16,0	358,0	5 728,0
44. Releu	48 V CC	RI 13	buc.	155,0	119,0	18 445,0
45. Releu	220 V CC	RI 17	buc.	12,0	111,0	1 332,0
46. Releu	0,2 A	RC 2	buc.	20,	289,0	5 380,0
47. Releu	24 V cc	RTPA 5	buc.	41,0	832,0	34 112,0
48. Releu	48 V cc	RTPA 5	buc.	20,0	832.0	15 640,0
49. Releu	220 V cc	—	buc.	87,0	832,0	72 384,0
50. Releu	24 V ca	RTTA 7	buc.	100,0	1 380,0	138 000,0
51. Releu	0,015 A	RSE	buc.	30,0	340,0	10 200,0
52. Releu	0,025 A	RSE	buc.	20,0	358,0	7 160,0
53. Releu	24 V	DTR	buc.	16,0	182,0	292.0

II MATERIALE DIVERSE

Nr.	Denumirea mat.	U/M	Cantitate	P/U	Valoare
1.	Lingouri dreptunghiulare	buc.	10 527	277,66	2 923
2.	Saci Textili ușori	mii buc	131 780	25,00	3 294 400
3.	Saci Textili grei	2	762 900	31,60	22 211 640

III PIESE SCHIMB

1.	Fascicol tubular F19	buc. 1	= 239 889 lei	= 239 889 lei
2.	Ejector gaze nitroase	buc. 2	= 22 456 lei	= 44 912 lei
3.	Corp preîncălzitor	buc. 2	= 232 940 lei	= 465 880 lei
4.	Cameră de capăt 132 G	buc. 1	= 281 300 lei	= 281 300 lei
5.	Tambur dozare ipsos	buc. 1	= 56 141 lei	= 56 141 lei
6.	Tronson intermediar	buc. 2	= 9 921 lei	= 19 842 lei
7.	Vas secundar spălare	buc. 1	= 13 709 lei	= 13 709 lei
8.	Idem	buc. 1	= 15 422 lei	= 15 422 lei
9.	Barbotor amoniac	buc. 2	= 10 218 lei	= 20 436 lei
10	Tronson DN100 x 3000	buc. 1	= 14 394 lei	= 14 394 lei
11.	Tabel coloană abs.	buc. 5	= 16 635 lei	= 83 175 lei
12.	Ventil spargere crustă	buc. 2	= 4 134 lei	= 8 268 lei
13.	Congranulare	buc. 1	= 42 737 lei	= 42 737 lei

M. I. Ch.
COMBINATUL DE ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE „AZOMUREȘ"
TÎRGU MUREȘ

top

FLORI DE LILIAC...

La Casa tineretului din Timișoara, formația **Pro Musica** (în foto) a prezentat recent cîteva concerte rock, dinamice, atractive, pline de culoare. De această dată, ponderea au avut-o piesele originale (Alcina și Armida; Circe și păunul; Vrăjitor și metamorfoză; Proteul pasăre) ce vor alcătui un spectacol rock pe care grupul îl va prezenta în toamnă. Compozițiile lui Ilie Stepan, Dietrich Kramer, au la bază texte semnate de Marian Odangiu. „In deschidere", un tandem (Miruna Mureșian – Adrian Dinu) în vădit progres față de aparițiile din toamna anului trecut. Vom reveni. ● Un loc aparte pe scena rock internațională îl ocupă cîntăreața de culoare Grace Jones, lansată în 1977 cu „I need a Man". Frecvente apariții alături de artiști ca Brian Ferry, David Bowie, grupul Pretenders, au impus-o, numele ei figurînd și pe afișele spectacolelor muzicale „Bananas" și „Astro-show". ● Patru olandezi și un elvețian alcătuiesc un grup intitulat „Electronica's". In ciuda titulaturii, formația uzează și de instrumente tradiționale, mai puțin întîlnite la grupuri pop: acordeonul. După hit-ul „Dance little Bird", Werner Thomas, compozitorul și acordeonistul formației, anunță noi piese în maniera „Happy Music" cu care grupurile olandeze excelează. ● La 37 de ani, cîntărețul Alvin Stardust care prin anii '60 activa sub pseudonimul Shane Fenton (adevăratul său nume e Bernard Jewry!) revine în topuri. Cîteva din hit-urile sale: „My Coo Ca Choo" (1973); „Jealous Mind" (1977); ‚Pretend" (1981). ● „Modern Romance" – un grup olandez în vogă, afirmat în toamnă cu „Everibody Salsa", în prezent grupul figurează în topuri cu „The Rapping Scene" Joi seara, copiii noștri se culcă ceva mai tîrziu. Ei (și noi) urmăresc cu interes emisiunea TV a lui Titus Munteanu „Meridianele cîntecului". ● Ex-„Beatle" George Harrison finanțează un film (muzical, firește) cu pirați, fregate etc. Protagoniști, membrii formației „Adam and The Ants".

Petru UMANSCHI

excelsior

RODICA HALCIUC

CU UN GÎND FRUMOS

Eu voi pleca;
știu că și plecarea
are trebuința ei.
Privirile sînt indiferente,
dar inima
are nevoie de speranțele lor.

Tu vei rămîne,
ca o sălbatecă toamnă
în spațiul enorm
dintre oameni și frunze.

Tristețea mea a fost mereu dulce,
te voi alinta cu un gînd frumos
te voi uita minunat de discretă
dar voi rămîne într-un colț
din inima ta.

Va trece vremea
din secunda plină cu-ntrebări:
Dar chiar, ce-ai făcut cu inima
mea?

OCTAVIAN GĂTĂIANȚU

GRĂDINĂ

Banat, ești plaiul meu de cînturi,
Izvorul meu de veșnicie
Cînd, obosit, lăsa-voi lira
pe-o brazdă caldă în cîmpie,

veni-vor alții s-o găsească.
(...Se vor întrece în strunire).
Atîta pace doarme-n lanuri!...
Atîta pace și iubire!

Privirea cît cuprinde,-i verde,
Privirea cît cuprinde,-i soare;
Cîntați poeți grădina asta!
Poeți, aicea nu se moare!

NARCISA BEJINARIU

OCHI DE ROUĂ

Ard în mine și nu-ți pot spune.
Atunci, la început am zărit
lumina ochilor tăi în întuneric
și tot atunci într-un ochi de rouă
mi-am închis taina mea.
Pentru moment
citadela sîngelui s-a stins,
dar s-a aprins odată
cu revenirea focului tău.
Pentru moment
ne-am descurajat să mai trăim
ascultînd fiecare
durerea respirației noastre.
Lasă-mă să mă închid
în inima mea,
ca să pot trăi.

*

Reamintim colaboratorilor noștri de la rubricile EXCELSIOR, DEBUT, CORESPONDENȚĂ că revista noastră dorește să cunoască, odată cu trimiterea poeziilor de către autori, și modul în care ei popularizează prin abonament individual sau colectiv ORIZONT-ul. Menționăm aceasta, deoarece, în publicarea autorilor, vom ține seama de faptul de-a fi cu adevărat „prieteni ai revistei", prin felul în care o fac cunoscută în mediul lor de activitate și de viață și prin faptul că ei, în primul rînd, sînt abonați la ea.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 23 mai

8,00 Teleșcoală. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 13,05 Album duminical. 19,00 Telejurnal. 19,30 Călătorie prin țara mea. 19,50 Cîntarea României. 20,30 Film: Dragostea unei femei (franco-italian). 22,00 Telejurnal. Sport. 22,20 Melodii îndrăgite.

LUNI, 24 mai

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,45 Repere siriene. 20,00 Telejurnal. 20,30 Orizont tehnico-științific. 21,05 Cadran mondial. 21,30 Roman foileton: Drumuri. 22,20 Telejurnal. 22,35 Bijuterii muzicale.

MARȚI, 25 mai

11,05 Profesorul-educator comunist. 11,30 Roman foileton: Drumuri. 12,20 Cadran mondial. 16,05 Școala satului – școală pentru sat. 16,30 Reportaj pe glob. 16,45 Clubul tineretului. 17,30 Iordania azi. 20,00 Telejurnal. 20,45 Civica. 21,05 Film: Semnale deasupra orașului (iugoslav). 22,25 Telejurnal. 22,40 Coruri celebre din opere.

MIERCURI, 26 mai

16,05 Profesiunile cincinalului. 16,25 Noi în anul 2000. 17,00 Universul femeilor. 17,40 Tragerea pronoexpres. 20,00 Telejurnal. 21,00 Telecinemateca: Căi închise (R.F.G.). 22,15 Telejurnal. 22,35 Din albumul celor mai frumoase melodii populare.

JOI, 27 mai

11,05 Pași de viață lungă. 11,35 Film: Lumini și umbre (rel.). 12,40 Melodii populare. 16,05 Viața școlii. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,40 Sub flamura partidului. 20,55 Occident '82. Obscurantismul mistic – Drama unor destine. 21,20 Viața culturală. 21,55 La frontierele cunoașterii. 22,15 Telejurnal. 22,30 Studioul muzicii ușoare.

VINERI, 28 mai

15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 20,00 Telejurnal. 20,45 Film: Jane Pittman (american). 22,45 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 29 mai

11,55 Film: Jane Pittman (rel.). 13,30 La sfîrșit de săptămînă. 16,00 Telesport. 19,00 Telejurnal. 19,50 Teleenciclopedia. 21,50 Film: Lumini și umbre. 21,40 Telejurnal. Sport. 22,00 Varietăți muzical-distractive.

Estradă la Timișoara

Participînd la cele patru spectacole extraordinare de varietăți ce au avut loc în zilele de 17–18 mai a. c. în sala Olimpia din Timișoara, avem convingerea că în orașul nostru a renăscut estrada. Programul extraordinar a devenit în acest sens, program de referință. Reale momente de divertisment și destindere trebuie să avem de acum întotdeauna undeva la îndemînă. Altminteri ne vom priva de un criteriu esențial (și) în cazul de față, criteriul calității, singura șansă a unui fapt de cultură, util și cît mai multilateral cu putință. Actul neîntemeiat al amuzamentului facil se jertfește în favoarea artei cu finalitate educativă. Ceea ce este adevărat și în cazul estradei, spectacol considerat de unii practicieni ai culturii cenușăreasa genurilor tradiționale, consacrate. Nimic mai greșit și mai ciudat ca acest punct de vedere.

Iată de ce credem noi că de aici încolo fiecare apariție a Estradei timișorene presupune (cel puțin): prezența unei orchestre multifuncționale, ca cea condusă de I. Farkas, (mai ales dacă simfonicii Operei Române din motive obiective nu vor însoți estrada în deplasările sale, ceea ce nici nu pretinde nimeni, e adevărat!), a balerinilor **buni**, ca cei din corpul de balet al scenei noastre lirice, cu excepționala apariție a perechei Rodica Murgu – Francisc Valkay, a soliștilor de muzică, interpreți valoroși ca soprana Rodica Miloia, tenorul Nicolae Stan și colegii lor de la Operă, de la teatrele maghiar și german, de la Ansamblul „Banatul", și unii chiar din corpul ansamblului de estradă, a actorilor cu harul umorului și al bunei dispoziții ca Vladimir Jurăscu (mult aplaudat și ca interpret al cîntecului „O mască plînge..."), Ana și Horia Ionescu, Miron Suvăgău și Daniel Petrescu. Am fost bucuros să văd cum o mare parte a publicului, obișnuit cu audiții de muzică, spectacole de umor și satiră consistentă, aplauda cu poftă (re-)descoperind valoarea intrinsecă a estradei.

Alexandru VAJDA

„CULORILE TIMPULUI"

Ultima apariție editorială a Cenaclului „Victor Eftimiu" de pe lîngă Consiliul județean al sindicatelor Timiș, constituie un reușit demers literar, prin înmănuncherea unor pagini de versuri, proză și umor, semnate de: Al. Jebeleanu, L. Cerneț, Ion Velican, N. Berwanger, Emil Șain, Oct. Gătăianțu, N. Băra, W. Weiss și alții. În prezent e în curs de elaborare cea de a zecea plachetă, intitulată „Anotimpul surîsului".

(R. V.)

mapamond

DOSTOIEVSKI

Jubileele dostoievskiene au ieșit de mult din cadrul obișnuitelor omagieri și evocări, devenind adevărate evenimente ale vieții sociale. După cum spunea nu demult un critic sovietic, „Dostoievski este asemenea savantului care a descoperit în om forțe nucleare și care se teme ca ele să nu fie cumva folosite în scopuri distructive". Nu e întîmplător faptul că însuși Lenin, în 1918, semnînd un decret pentru ridicarea de monumente în tînăra Republică Sovietică, a trecut numele lui Dostoievski pe locul al doilea, imediat după Tolstoi.

Dostoievski e unicul scriitor care a văzut viața de la înălțimea eșafodului. La proces el i-a spus judecătorului în față: „Tot ceea ce ne înconjoară astăzi, toate aceste vieți strivite, satele care pier, mizeria cumplită – totul se va scufunda în unicul și necuprinsul imn al fericirii pămîntești". Pentru că a visat atît de mult la fericirea universală, el a fost condamnat la moarte, dar pedeapsa i-a fost comutată abia pe eșafod, în deportare în Siberia.

Dostoievski nu le-a putut da însă oamenilor o soluție prin care să iasă din lumea nemiloasă a capitalului. Dar el a fost un scriitor genial și creația sa, supunîndu-se legilor logicii artistice, i-a dus pe cititori la concluzia fără compromisuri că omul nu poate fi fericit într-o lume în care domnesc nedreptatea și violența. Cîte apelative nu i s-au dat lui Dostoievski de către criticii ruși și străini: „Scriitorul îngrozitoarelor abisuri omenești", „scriitorul-demon", „Ivan cel Groaznic al literaturii ruse", „psiholog al disperării"... Dar un asemenea colos ca Dostoievski nu poate fi definit printr-o formulă și nici prin fraze și studii adunate în mii de tomuri. Căci, a-l defini pe Dostoievski înseamnă a-i limita grandoarea, uriașa-i operă literară.

„Niciodată nu am putut să mă împac cu gîndul – scria Dostoievski – ca doar o zecime din oameni să atingă o dezvoltare mai mare, iar celelalte nouă zecimi să trebuiască doar să slujească drept material și mijloace, rămînînd în întuneric... Nu vreau să trăiesc decît cu gîndul și credința că toți cei 90 de milioane de ruși vor fi învățați și fericiți. Cred chiar în instaurarea unei împărății a rațiunii și la noi, în Rusia noastră, poate mult mai de vreme decît aiurea..." Dostoievski ne-a lăsat nenumărate idei și gînduri înălțătoare, iar unul dintre aceste gînduri are simplitatea și totodată strălucirea unei profunde umanități: „Viața e frumoasă – a scris el – și trebuie să facem ca fiecare să poată spune acest lucru".

D. N.

evrika!

- Patria este locul în care dacă vorbești pe limba ta, simți că și păsările te înțeleg.
- Nimeni nu are de suferit cînd sacul peticit e plin.
- În ziua de azi cîntecul de leagăn îl adoarme pe orice editor.
- După al cincelea divorț pîrîta a cerut să-și reia numele de fată...
- Cei ce iubesc animalele, au de ce să se iubească și pe sine.
- Soarta e cămașa pe care n-o schimbi niciodată.
- Cu ce ar umaniza jungla sălbaticii orașelor?
- Corectînd în tipografie „Divina Comedie", cunoști „Infernul" și „Purgatoriul", dar sfîrșești cu „Paradisul".
- Există muzee ale durerii. Cum ar arăta un muzeu al bucuriei?
- Cuvintele scrise în spatele fotografiei: fața nevăzută a lunii.
- Umorul de pe stradă nu e bun la estradă!

Ion VELICAN

aniversări

Dostoievski — despre subterană

„Ştiind prin experienţă că nu este nimic mai teribil decît a exista în calitate de Individ, nu trebuie să ne mai fie frică să spunem că nimic nu este mai măreţ decît acest lucru". (Kierkegaard, **Crainte et tremblement,** p. 119). Nimic mai teribil, nimic mai măreţ decît Individul! Există oare o mai bună înţelegere a vocii subterane? Aceasta pentru că Dostoievski, prin **Însemnări din subterană,** ne pune în prezenţa Individului şi astfel ne introduce în „sfera demonicului" (Kierkegaard), zonă în care bunul simţ al raţiunii, acel evident „doi ori doi fac patru" se clatină, precipitîndu-ne într-o zonă a paradoxurilor şi a scandalosului, a abjectului şi sublimului.

Omul subteran nu are nume. Dostoievski nu-i acordă această determinaţie, făcînd din el o voce care ne vorbeşte, nu din spatele unei măşti, ci din subterană. Ori ce este oare această „subterană" dacă nu Individul? Nu este oare Individul original, deci plasat în afara generalului? Pentru Kierkegaard această plasare în afara generalului este treapta de debut a „demonicului": „...nu-mi semăna nimeni şi, la rîndu-mi, nu semănam nimănui. 'Eu sînt singur, iar ei sînt **toţi'**, îmi spuneam, căzînd pe gînduri". (Dostoievski, **Opere,** vol. 4, p. 162). Fiind plasat în afara generalului, Individul este „fiinţa ascunsă", ce trebuie să se elibereze de secretul său pentru a deveni manifest în general, rămînînd altfel în criză (demoniacul). Chiar dacă trebuie să devină manifest pentru a nu se dizolva în generalitate, Individul va rămîne mereu cu o marjă de „interior ascuns" (Kierkegaard, **Op. cit.,** p. 133). Însă „fiinţa ascunsă" este însăşi subterana, pe care Dostoievski încearcă s-o facă manifestă, lucru extrem de dificil în măsura în care manifestarea (comunicarea) ameninţă Individul cu dizolvarea în generalitate. Omului subteran generalul îi este numai mediaţia, ca Individ, deci mereu determinat de un „interior ascuns", el fiind deasupra generalului (Kierkegaard). Nimic nu-i este mai nefast decît să fie tratat „în general": „...m-a dat deoparte ca pe-un sîcîitor nimic"; „Se purtase cu mine de parcă aş fi fost o muscă"; „Pentru ei, probabil, tot una era dacă intram pe uşă eu, sau vreo muscă de cea mai banală speţă" (Dostoievski, **Op. cit.,** p. 166 şi 176). Iată cum manifestarea îl ameninţă pe Individ cu desfiinţarea sa întru „totuna". Impersonalul este mortal pentru omul subteran. Iată-l cum se zvîrcoleşte în prezenţa unor atît de cumsecade manifestări ale „generalului" uman": „Simţeam că mă prostesc, mă treceau sudorile valuri-valuri, îmi dădea tîrcoale damblaua. Dar asta era bine şi folositor, întorcîndu-mă acasă, mai amînam pentru o vreme dorinţa de a îmbrăţişa umanitatea". Putem observa aicea cum se intersectează Individul, „fiinţa ascunsă", respectiv omul subteran, cu demoniacul (Kierkegaard). Cel din urmă se caracterizează prin faptul că pentru el libertatea (comunicarea, manifestarea, expansiunea Kierkegaard) este trăită ca servitute: omul subteran, manifestîndu-se, este ameninţat să devină „totuna", o „muscă". Libertatea fiind pusă ca servitute, apare replica: „vreau să-mi fiu propriu-mi stăpîn", deci servitutea se ia pe ea însăşi prizonieră. Intrăm astfel în sfera demoniacului, în „subterană", acolo unde spiritul „se închide el însuşi" şi, rupîndu-se de continuitatea pe care-o reprezintă mediaţia generalului, intră în zona manifestărilor imprevizibile (Kierkegaard, **Le concept d'angoisse,** pp. 182—183) care ies în afara evidenţelor raţiunii („doi ori doi fac patru"), a intereselor folositoare, a „frumosului şi sublimului". Dar voinţa de a te închide în propria servitute este o imposibilitate. Întotdeauna în servitute subzistă o relaţie, de unde faptul că angoasa demoniacului se iveşte în momentul contactului, el presupunînd libertatea celuilalt. Omul subteran dovedeşte nu o singură dată acest lucru.

Deci am văzut că, original fiind, în afara generalului, Individul intră în sfera demoniacului, putînd merge pînă la demenţă (Kierkegaard), acolo unde mediaţia generalului este cu totul suspendată. „În ce sens şi în ce măsură este geniul stăpînul demenţei sale?", se întreabă Kierkegaard, „demenţa" fiind după el stigmatul „geloziei divine", adică interzicerea putinţei de a se dizolva în general. În ceea ce-l priveşte pe Dostoievski, putem răspunde la această întrebare făcînd apel tocmai la uimitoarea sa capacitate de compasiune. Există, ne avertizează Kierkegaard, două feluri de compasiuni: una ipocrită, aflîndu-se la loc de frunte printre făţărniciile numite virtuţi sociale, ca una dintre cele mai josnice, şi alta, cea adevărată. Prima, compasiunea falsă, este „un meterez în care se adăposteşte propriul egoism", ea fiind departe de a-l ajuta pe nefericit. Cel care compătimeşte cu adevărat trebuie să aibă în simpatia sa „...un astfel de raport cu nenorocitul, încît să recunoască cu totul în el propria lui cauză, atît de bine trebuie să se identifice cu el, încît căutarea sa a unei explicaţii să fie o luptă personală în care este interzisă orice lene a spiritului, orice moliciune şi orice laşitate". Numai astfel capătă compasiunea importanţă şi sens „...omul care compătimeşte deosebindu-se de nefericit prin faptul că el suferă sub o formă mai elevată". **(Crainte et tremblement).** Această uluitoare identificare de care era capabil Dostoievski, cînd era vorba de aspectele patetice ale existenţei umane sau de toate acele fisuri luciferice în ordinea ‚frumosului şi sublimului", este cel mai puternic argument pentru faptul că în existenţa sa demoniacul nu este nici „demenţă", nici expresia unei naturi perverse în pact cu tendinţe malefice (aşa cum credea pînă şi Freud).

Andrei DUMITRESCU

Centenar Joyce

Reluînd romanul „Ulysses" de James Joyce nu pot să nu mă opresc, ca de fiecare dată, asupra punctului final, enigmatic semn la capătul a şaizeci de pagini nepunctuate. Rotundul său stăvileşte gîndurile Molly-ei Bloom şi, în consecinţă, eliberează cititorul din lumea universului joycean pentru a-l arunca într-o certă realitate ne-dublinează şi o eventuală lume a comentariilor. Deci, punct la gînd şi la operă.

Sfîrşitul mult prea cunoscut al cărţii înlănţuie în primul rînd printr-o tehnică pur vizuală: refuzîndu-li-se binecuvîntatul reazim al semnelor de punctuaţie, ochii trebuie să alerge peste cuvinte pînă la încheierea definitivă, captînd gîndul în întregimea lui, aşa cum se înşiruie el din alternarea unor gînduri mai mărunte şi a unor gînduri şi mai mărunte, la hotarul dintre somn şi trezie. Vrînd, nevrînd, eşti prins de ritmul monoton al scufundării în vis şi cazi, împreună cu eroina, între propriile ei ziduri, spre o subterană cam murdară şi învrăjbită, nu-i vorbă — „nici douăzeci de buzunare nu le ajung bărbaţilor pentru minciunile lor", „capete goale, ar trebui otrăviţi încetul cu încetul" — dar unde, printre lumini şi umbre, se proiectează eternul feminin. Într-un spaţiu al animalicului, al tuturor incertitudinilor umane, se dezgoleşte un suflet, iar cititorul, martor indecent al obscurelor adîncuri, nu poate decît să întoarcă ruşinat capul.

Ca unică varietate, ici, colo, vreo trei sau patru rupturi de text, dislocări de cuvinte în propriul lor trup, marcînd un posibil început şi sfîrşit acolo unde de fapt nu este decît continuarea. Oricare dintre opriri oferă şansa evadării din labirintul unui ego (al cîtelea din cele două sute cincizeci pe care Virginia Woolf le atribuie personalităţii umane?), mult prea vioi încă pentru a părăsi starea de veghe. Cititul, dar mai ales recititul, cîştigă aici viteza gîndului, închegîndu-se în cuvinte aparent lipsite de consistenţă fizică. Călătoria în interior te învaţă să gîndeşti cu mintea unei femei oarecare, uşor fluşturatic, dar în acelaşi timp să te încălzeşti la căldura sufletului ei. După acest joc nu poate urma decît — simultan — somnul şi trezirea.

Şi, totuşi, de ce punct?

Pia TEODORESCU-BRÎNZEU

FESTIVALUL TIMIŞOARA MUZICALĂ

(Urmare din pag. 1)

● 20 mai, ora 20, Capitol, concertul corului „Madrigal" ● 21 mai, ora 16, Liceul „Vidu", Colocviul „Muzicienii români şi pacea"; ora 19,30, la Operă „Madame Butterfly". ● 22 mai, ora 18, Capitol, concert social-simfonic, corul „Madrigal" şi Filarmonica „Banatul". ● 23 mai, ora 19,30, la Operă, „Tosca". ● 24 mai, ora 20, Capitol, recitalul pianistului sovietic Victor Eresko. ● 25 mai, ora 20, Sala baroc a Muzeului, recital de violoncel şi pian. ● 26 mai, ora 19,30 la Operă, „Lacul lebedelor". ● 27 mai, ora 19,30, Capitol, concertul orchestrei de cameră a Filarmonicii timişorene. ● 28 mai, ora 20, Capitol, recital de vioară şi pian Ştefan Ruha şi Ferdinand Weiss; ora 19,30, la Operă, „Răscoala". ● 29 mai, ora 18, Capitol, Filarmonica „Banatul" într-un concert simfonic; ora 19,30, la Operă, „Aida". ● 30 mai, ora 11, Liceul „Vidu", concert-dezbatere. ● 30 mai ora 20, Liceul „Vidu", concert coral a cappella. ● 31 mai, ora 19, Teatrul german-maghiar, ansamblul „Instrumenthalia" din capitală. ● 1 iunie, ora 16, Liceul „Vidu", simpozion dedicat muzicii pentru copii; ora 20, Sala baroc a Muzeului, concertul cvartetului de coarde „Timişoara". ● 2 iunie, ora 20, Capitol, recital de pian Dan Grigore; ora 19,30, la Operă, „Don Pasquale". ● 3 iunie, ora 20, Capitol, concert simfonic al Filarmonicii „Banatul". ● 4 iunie, ora 20, Capitol, concertul orchestrei de cameră „Regensburger Solistenensemble" din R.F.G.; ora 19,30, la Operă, „Traviata".

● 5 iunie, ora 20, Capitol, concertul orchestrei Radioteleviziunii şi al corurilor Filarmonicilor din Timişoara şi Arad. ● 6 iunie, ora 19,30 la Operă baletul „Prinţ şi cerşetor".

Institutul Social Banat-Crişana

(Urmare din pag. 1)

ficiu de informare şi a unui birou statistic etc.

Pe aceste coordonate se înscriu amplele anchete monografice în comunele Belinţ (1934), Sârbova (1935), Pojejena (1936), Ohaba Bistra (1938), în 16 sate de pe Valea Almăjului (1939). Cu prilejul acestor cercetări sociologice s-au urmărit, pînă la amănunt, diferite aspecte legate de situaţia economică, şcolară, sanitară, obiceiurile şi folclorul din localităţile respective. Sub egida I.S.B.C. au fost publicate lucrările: Ancheta monografică în comuna Belinţ (1938); Monografia comunei Sârbova (1939) şi s-au alcătuit studiile: Realizările în economia rurală a Banatului; Creşterea animalelor în Banat; Realizările pe tărîm sanitar în judeţele Caraş, Severin şi Timiş-Torontal. Revista I.S.B.C., al cărei prim număr a apărut în ianuarie 1933, însumează peste 880 de titluri de articole şi studii din domeniul istoriei, sociologiei, sociografiei; economiei naţionale, culturii, geografiei, artei etc.

Merită apreciată bogata activitate a I.S.B.C. pentru cercetarea trecutului istoric, economic şi cultural al Banatului. Studiile de istorie naţională, publicate în „Revista I.S.B.C." se remarcă prin bogăţia argumentaţiei şi importanţa tematicii abordate, axată în primul rînd pe problematica continuităţii permanenţei poporului român. Un loc deosebit îl ocupă cercetările şi studiile orientate spre cunoaşterea situaţiei ţărănimii pe plan economic, social, cultural, datele adunate oferind o paletă cuprinzătoare asupra realităţilor din satul bănăţean. Bogăţia şi varietatea informaţiei adunate de I.S.B.C. prin cercetări asupra problemei urbanizării, evoluţiei demografice, asupra situaţiei din învăţămîntul rural, a folclorului bănăţean, preocupările pentru conservarea tradiţiilor şi valorilor etnografice întregesc o merituorie activitate destinată promovării culturii şi ştiinţei naţionale, afirmării spiritualităţii româneşti.

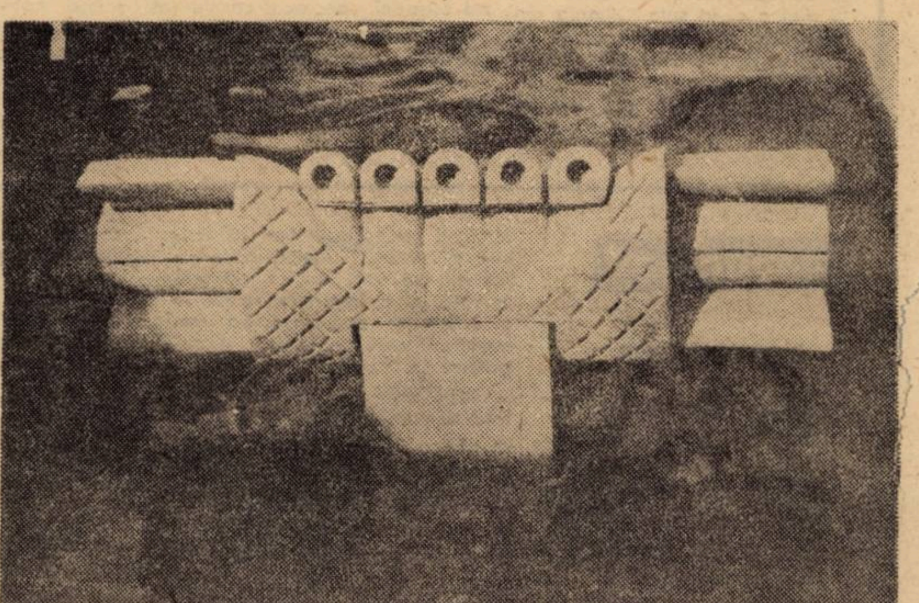

REDACŢIA şi ADM. — TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor şef adjunct), P. E BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 21 (743) 28 MAI 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 16 pag. 3 lei

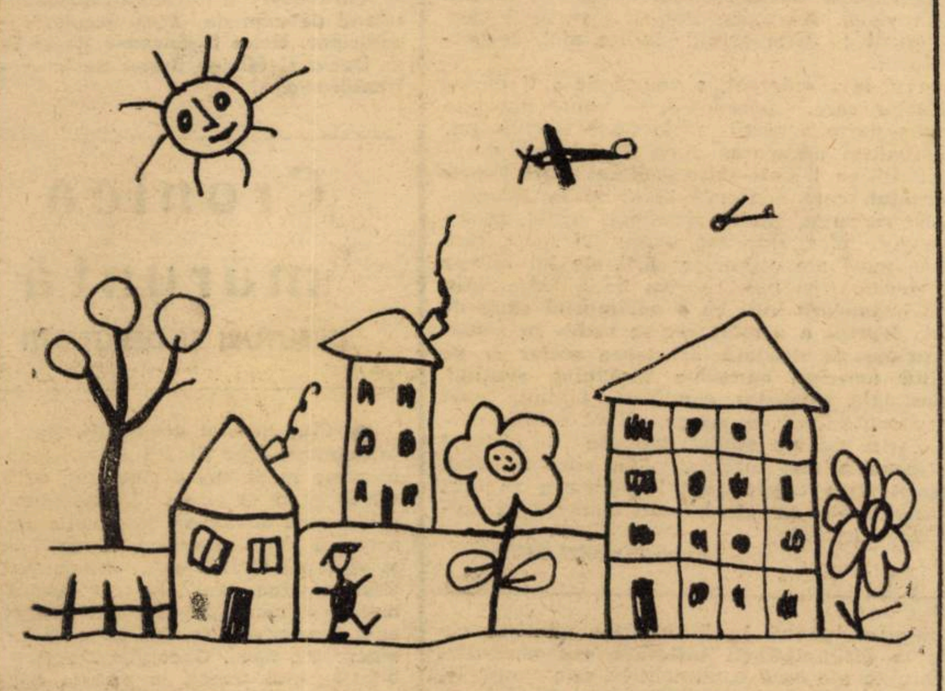

lumineează soarele

Ilustrăm acest număr de revistă cu desene ale copiilor de la „Grădiniţa de aplicaţie" din Timişoara, desene în care, sperăm, mulţi dintre copiii de ieri, care au frecventat această grădiniţă, se vor „recunoaşte".

Preţuire constantelor valorice

Inspirîndu-se din teza potrivit căreia dacă izvorăşte din popor cultura trebuie, în mod legitim, să aparţină poporului, strategia dezvoltării noastre îşi propune stimularea şi valorificarea plenară a tuturor surselor de creativitate şi inovaţie socială ale poporului nostru în conformitate cu reperele perene ale devenirii sale. Cum însă preluarea acestor constante valorice comportă nu numai virtuţi evocatoare ci, în primul rînd, înalta responsabilitate a inserării lor în liniile de forţă ale tradiţiei socialiste în curs de constituire, coerenţa acestora cu imperativele modelării, din unghiul partinic al concepţiei materialist-dialectice şi istorice despre lume, a omului nou, cultura se instituie în egală măsură ca mediu şi criteriu edificator al dezvoltării.

Dar dacă în plan politic democraţia presupune legitimitatea accesului la relaţiile de putere, în domeniul culturii comportă pe lîngă accesul neîngrădit la valori şi crearea climatului optim în care ideile să poată deveni puternice forţe materiale. Putem spune, astfel, că un sistem social-politic este cu adevărat democratic cînd dă posibilitatea poporului să-şi creeze propria cultură, reprezentativă pentru fiecare etapă a istoriei sale şi exponenţială pentru aspiraţiile naţionale fundamentale în spaţiul larg de semnificaţie al universalităţii.

În condiţiile concrete ale opţiunii noastre spre edificarea multilaterală a socialismului ca bază materială şi umană imperios necesară trecerii la comunism, Festivalul naţional „Cîntarea României" desfăşurîndu-se sub semnul acestei exigenţe, probează cu elocvenţa faptelor justeţea unităţii indisolubile dintre cultură, educaţie şi învăţămînt în educarea comunistă multilaterală a tuturor cetăţenilor. Teza aceasta care a întemeiat întreaga activitate cultural-educativă de la întîiul congres al educaţiei politice şi culturii socialiste şi pînă în aceste momente de lucidă şi exemplară maturitate politică ce prefaţează apropiatele lucrări ale celui de al doilea congres, a contribuit fructuos atît la sincronizarea structurilor social-economice cu dinamica spiritualităţii ţării, cît şi la creşterea contribuţiei fiecărui loc de muncă la patrimoniul cultural naţional şi universal. În acest sens tovarăşul secretar general al partidului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu afirma: „trebuie realizată o nouă calitate în organizarea şi conducerea muncii politico-educative, în pregătirea ideologică a comuniştilor, a maselor populare, în explicarea şi înţelegerea tendinţelor şi sensului dezvoltării economico-sociale, a profundelor transformări revoluţionare care au loc în ţara noastră şi în întreaga lume".

Ştefan BUZĂRNESCU

tableta

Ziua unică pe planetă

Ştim că ceea ce lipseşte uneori omenirii şi nouă, maturilor, în ordinea universală, sînt cîteva elemente constitutive capitale, cîţiva atomi marcaţi de sufletul copilului, atomi numiţi candoare, omenie, admiraţie, generozitate, eroism. În adevăr, în dulcea lui confuzie dintre real şi imaginar, la graniţa dintre joc şi seriozitate, dintre naivitate şi precocitate, copilul îi conţine pe toţi acei atomi marcaţi ai spiritului. El e candid deoarece nu e atins încă de necurăţenii, favoarea lui de-a fi pur fiind favoarea vîrstei lui. El e omenos căci nu e tulburat încă de interese, griji, invidii, şi, lipsindu-i toate acestea, poate fi bun între buni. El, în căutarea sublimului, vrea şi poate încă să admire, căci admiraţia sa îl înalţă spre cei la care visează să ajungă şi pe care îi poate atinge şi iubi doar fiindcă ei îi sînt un permanent exemplu. Generozitatea lui e integrală, căci el nu are ce avere împărţi cu nimeni, el nu are ce lua şi ce da, afară de iubire, şi, fiind generos din fire, este astfel deoarece nimeni nu-i poate inocula încă egoismul, rapacitatea, egolatria. Visînd la marile escapade şi aventuri, la cuceriri şi zboruri stelare, el visează la eroism, iar eroul de lîngă el poate fi şi un cuceritor al Everestului şi un campion de şah şi un mare fotbalist, dar şi tatăl său, muncitorul, creatorul şi susţinătorul vieţii sale.

Trăind din toate acestea, hrănindu-se cu îndestulare din ele, copilului îi

Ion ARIEŞANU

(Continuare în pag. 14)

TELEGRAMĂ

Tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU,
SECRETAR GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, PREŞEDINTELE REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Mult stimate şi iubite tovarăşe

NICOLAE CEAUŞESCU

Participanţii la colocviul „Muzicienii români şi pacea", desfăşurat în cadrul celei de-a VIII-a ediţii a Festivalului de muzică simfonică, vocal-simfonică, de cameră, corală, operă şi balet – „Timişoara muzicală" – îşi îndreaptă gîndurile, cu sentimente de înaltă stimă şi profundă recunoştinţă, spre dumneavoastră, tovarăşe Nicolae Ceauşescu, cel mai iubit fiu al poporului român, conducător încercat al naţiunii noastre, personalitate de prestigiu a vieţii politice internaţionale, luptător neobosit pentru măreaţa cauză a păcii şi progresului în lumea întreagă.

Împreună cu toţi cetăţenii ţării – români, maghiari, germani, sîrbi şi de alte naţionalităţi – compozitorii, muzicologii, interpreţii, toţi muzicienii aprobă întrutotul şi sprijină cu întreaga lor fiinţă politica internă şi externă a partidului şi statului nostru, se bucură sincer că datorită strălucitelor dumnevoastră iniţiative de pace, România socialistă şi-a cucerit un imens prestigiu internaţional. Colocviul de la Timişoara, organizat de Comitetul judeţean pentru cultură şi educaţie socialistă, în colaborare cu Uniunea compozitorilor, Conservatorul „Ciprian Porumbescu", Colegiul Criticilor Muzicali din Asociaţia Oamenilor de Teatru şi Muzică, făcîndu-se ecoul opiniilor pe care le împărtăşesc toţi muzicienii patriei, apreciază că în climatul propice creat de partidul şi statul nostru progresului multilateral al artei, muzica românească cunoaşte o înflorire fără precedent, aducîndu-şi prin mijloacele sale specifice o contribuţie tot mai importantă la îmbogăţirea patrimoniului nostru spiritual, la opera de educare şi formare socialistă a omului nou, cu o conştiinţă înaintată, participant conştient la edificarea socialismului şi comunismului.

Urmînd îndemnurile dumneavoastră înflăcărate, susţinînd cu pasiune şi demnitate acţiunile de pace ale României, în operele muzicienilor noştri sînt exprimate cu vigoare măreţele idealuri ale colaborării, prieteniei şi păcii între popoare, pentru făurirea unei lumi fără arme şi fără războaie.

Vă asigurăm, mult iubite şi stimate tovarăşe Nicolae Ceauşescu, că în spiritul orientărilor pe care le-aţi dat artelor româneşti şi al tradiţiilor celor mai elevate de care dispune muzica noastră, vom ridica pe noi trepte activitatea de creaţie şi de educaţie muzicală, inspirîndu-ne din grandioasa epopee a construcţiei socialiste, din viaţa plină de avînt creator a poporului nostru, sporindu-ne astfel aportul la realizarea înaltelor aspiraţii de progres şi pace, de viaţă liberă şi demnă, de bunăstare şi fericire, ale oamenilor muncii.

Timişoara, 21 mai 1982

PARTICIPANŢII LA COLOCVIUL „MUZICIENII ROMÂNI ŞI PACEA"

FESTIVALUL TIMIŞOARA MUZICALĂ

Timișoara demonstrează în aceste zile densitatea vocației sale muzicale native, diversificarea formațiilor și formelor interpretative, bogăția unui registru spiritual. Așa cum instrumentele înseși se perfecționează cu vremea, muzicienii timișoreni din orchestrele și corurile profesioniste ating vîrfuri valorice gata să egaleze altele similare din lume. Dată fiind existența acestor formații, repertoriul pe care-l ascultăm azi este considerabil lărgit, maturitatea interpreților noștri dîndu-le posibilitatea să abordeze, practic, orice partitură. Compozițiile timișorenilor și-au sporit considerabil numărul.

Aceste zile vin să consfințească sărbătoreasca trudă a artei, să o așeze, prin Colocviul inițiat de Comitetul județean de partid, sub semnul luptei pentru pace. Aceste zile vin să ne confirme că avem un public receptiv; o demonstrează umplînd cea mai mare sală de concerte din țară.

În primele concerte ale Festivalului au răsunat acordurile unei premiere mondiale purtînd semnătura lui Enescu. Acordul final ne va purta prin „Oda bucuriei". Sînt momente simbolice, momente de emoție și elevație pe care ni le oferim drept recompensă pentru consecvența cu care am decretat Timișoara — oraș muzical.

Timișoara muzicală

(Paginile 12—13 vă oferă secvențe din acest Festival).

L. B.

cronica literară

Mircea Zaciu

Cu cărţile pe masă

Ed. Cartea Românească, 1982

1. Odată cu **Colaje** (1972) cărţile lui Mircea Zaciu şi-au cîştigat o structură şi un stil: apărînd la intervale aproape egale şi colectînd foiletoanele pe care profesorul le-a publicat în acest răstimp, ele indică nu numai un suflet artist, ci şi o mare capacitate de reacţie faţă de întîmplările actualităţii literare. Nimic din ceea ce scrie profesorul nu e fără legătură cu ultimul eveniment, dar numai bine ştiutorul pricepe de unde pleacă întorsătura de cuvinte care plantează personaje în mijlocul unei recenzii liniştite sau de unde provine discreţia în care e învăluit cutare editor al lui Comarnescu. Nu numai erudiţia profesorului e partizană, ci şi acţiunea istoricului literar. Senzaţia celui care citeşte cronicile literare, sclipitor scrise, este că istoricul înalţă, prin ceremonialul recenzării, o perdea de protecţie în faţa aleşilor săi; nu opera e analizată, nu romanul, ci aşezarea ei în planul larg al istoriei literare posibile: cea care trebuie să ia sub înalta sa oblăduire Cartea. Un studiu extraordinar, **Commentatio mortis,** trece dincolo de opera în cauză, punînd în discuţie însăşi capacitatea literaturii de a încorpora o anumită idee, de a trăi extraordinarul: de a-l face palpabil. Despre Ion Brad şi Victor Felea, Mircea Zaciu scrie superbe eseuri, a căror altitudine intelectuală părăseşte, nu o dată relieful operei pentru a se înălţa, de nimic împiedicată, către aerul pur al înălţimilor. Din cînd în cînd, uneltele istoricului intră în funcţie cu întreaga lor capacitate şi însăşi metamorfoza criticului în istoric literar merită a fi urmărită ca un spectacol de anvergură. Redescoperirea istoriei literare: propoziţii rare, texte uitate sînt redate vieţii fireşti cu un gest care atrage atenţia asupra evenimentului. Proza unui deceniu e supusă analizei între parametri cu totul neobişnuiţi — plasată sub semnul întregii literaturi. Autori uitaţi de toată lumea sînt traşi afară din nemernicia lor pentru a ne fi daţi de exemplu nouă, celor ce am trăit (citit) asemenea opere amare. Inventarele Zaciu sînt extraordinare şi trebuie să fii cu totul lipsit de experienţa vieţii literare ca să nu ai o strîngere de inimă lîngă cimitirele de carte pe care le cartografiază profesorul. Ce literatură a fost iubită în deceniile patru şi cinci, după cine se omorau contemporanii lui Pompiliu Constantinescu? Intransigenţa profesorului e exemplară... şi memorabilă. Iar listele... listele fascinante, prin amintirile pe care le pot, eventual, stîrni. Dacă profesorul, posesorul unui stil de mare strălucire, al unor cantităţi enorme de otrăvuri rafinate de-a lungul a vreo douăzeci de ani de campanii (uneori doar lupte de gherilă) nu aduce aminte de predecesorii săi ardeleni prin flexibilitatea, frumuseţea şi eleganţa frazei, el e cărturar ardelean prin moralismul său inflexibil, prin şirul de dosare scoase de la arhivă şi scuturate în faţa cititorului. Ce se întîmplă **azi** cu aceşti autori şi cu aceste cărţi? Încrederea profesorului în frumos şi bine e exemplară. Noi, observînd că despre **Apărarea are cuvîntul** a scris însăşi La Nouvelle Revue Francaise (şi cu ce cuvinte!), că romanul lui Vintilă Corbul (şi el, pe bună dreptate, anatemizat de profesor) a fost tradus de o editură franceză (Vintilă Corbul e comentat şi el, cu deferenţă în ziare pariziene), începem să privim cu tot mai multă admiraţie către scrisul (de ultimă oră) al lui Ov. S. Crohmălniceanu, al cărui fler s-a verificat nu o dată în cursul numeroaselor etape de valorificare şi revalorificare a moştenirii culturale. Ultima cronică a lui Ov. S. Crohmălniceanu, adevărată operă protocronică (şi nu exclamaţie amicală, cum bănuieşte, în numărul trecut al revistei, Anemone Popescu) vorbeşte despre viitorul literaturii cu atîta energie hulite, aici, de profesorul Mircea Zaciu.

2. Există o priză la eveniment, o voinţă de a fi părtaş la prezentul literelor care, paradoxal, se simte din plin mai ales în ultima parte a cărţii, acolo unde studiile par recreaţii. Un **Simbolism alimentar** pune în mişcare maşinăria aceleiaşi erudiţii ca şi **Calendare şi almanahuri.** Foarte interesant e **Jurnalul,** care conservă chiar şi în momentele de melancolie rigoarea, ţinuta reflecţiei. Altfel, profesorul e direct, uneori tăios, tranşant, executînd scurt, fără cruţare. Subiectele mari ale ultimelor cărţi ale lui Mircea Zaciu, moartea, trecerea, îşi pun pecetea pe foileton: **„Un început de an se insinuează întîi cu o nelămurită stare de nelinişte. Criticul, deprins a urmări «ce se vede» în actualitatea literară, se opreşte deodată, asemenea acelor de pe cadranul orniculului marcînd cumpăna Timpului, simţind, împreună cu nostalgia zăpezilor copilăriei, tentaţia unei pauze...“.** Tentaţia confesiunii, aş spune, citind ultima carte a lui Mircea Zaciu, dar nu numai: tentaţia de a vorbi despre faptele cărora a fost martor. Din cînd în cînd, simţi că profesorul scrie cîteva pagini pentru a se opri în interioarele capitonate ale unor fraze, cum sînt şi acelea care încheie acest volum.

Cornel UNGUREANU

Ioana Cioancăş

Pasul clipelor

Ed. Facla, 1982

Se impune, în lectura volumului **Pasul clipelor** de Ioana Cioancăş, un criteriu (alteori puţin semnificativ) al vîrstei, nu atît a poetului, cît a scrisului său. Exuberanţele susţinute de contactul cu lumea, postura candidă în care se iubeşte poeta, o anume seninătate cu care se rostesc cuvintele consacrate de marea poezie, arată experienţa de scurtă durată în preajma poeziei. Patruzeci şi una de poezii poartă în ele sămînţa unei dileme între **a simţi** şi **a scrie.** Dilemă vizibilă în problematica poeziei, dar mai lesne în efortul de a transpune în substanţă lirică datele unui temperament impresionabil. La Ana Blandiana, între sensibilitate şi actul poetic se interpun exigenţele lucidităţii, care descompune lumea (şi aici privită cu frenezie), pentru a instaura universul poetic propriu; faţă de lumea poeziei sale, Ana Blandiana se situează cu maximă responsabilitate. În versurile Ioanei Cioancăş, mijlocirea este anulată. Mai multe poezii de reflecţie asupra condiţiei poeziei dezvăluie convingerea optimistă că tot ceea ce poate fi înregistrat de sensibilitate (fie ea reală, încăpătoare) se transformă în poezie. Fără un principiu ordonator, gîndirea poetică nu se înfiripă. Toate carenţele volumului **Pasul clipelor** de aici pornesc: de la entuziasmul juvenil al rostirii în formele poeziei, dar nu în imagini poetice.

Identificăm accesul poetei la înfăţişările vitaliste ale naturii, pe care le întîmpină cu înfiorare sau nostalgie. Elementele de care se ataşează sentimentele sale (muntele, apa, frunza, iarba, spicul) sînt uşor detectabile fiindcă revin fără modificări. Repetiţiile, cu puţine şanse de a deveni imagini obsedante, stimulează emoţia contactului cu tîlcuri ascunse ale existenţei, dar mai ales stimulează un fond confesiv pe care Ioana Cioancăş îl exersează abundent: „În fiecare dimineaţă / Alerg de la copaci la izvoare, / De la obiecte la flori, / Le alint pe toate cu palma, / Le caut lumina ochilor, / Şi mă cuprinde teama / Că vor uita de mine“.

Raportîndu-se la aceste repere, poeta tatonează, cu „condiţia de-a păşi printre lucruri / Numai cu ochii grei de vis şi mirare“, teritoriile sufletului cuprins de iubire, „porţile cuvîntului“, „eternul şi nemărginirea“. Confesia sau invocaţia stării emoţionale, cel mai adesea marcată de candoare, bucurie, lumină, nu se depărtează de expresia convenţional-retorică, nici de inerţiile repetitive (munte, frunză etc.) pe care le constatăm şi pe planul sintaxei poetice.

Pasul clipelor dă seamă, cu toate acestea, de o sensibilitate adevărată, aflată în căutarea atitudinii capabile să exprime pregnant această altă realitate de care poeta este conştientă cînd caută „sensul ascuns al vorbelor şi al faptelor“. Există o generozitate a privirii, bucuria de a fi inocent, netulburat în adînc, exprimate în mai multe rînduri bine şi indicînd o conştiinţă solară. Premisele acestea nu se vor pierde nici atunci cînd vîrsta poetică actuală va fi depăşită.

Brînduşa ARMANCA

---

convorbiri

Cu criticul EUGEN SIMION

— Spuneţi-mi cît de adînc sînt înfipte rădăcinile Dvs. în locurile natale, cunoscînd că v-aţi născut şi aţi trăit în tinereţe la Ploieşti?

— Sînt legat de această regiune pentru că am trăit acolo, mi-am petrecut copilăria, mi-am făcut studiile secundare şi, voit sau nevoit o anumită ambianţă morală, spirituală, geografică, lasă o puternică urmă în sufletul unui copil şi în sufletul unui adolescent. Ploieştiul n-are, de la Caragiale încoace, o prea frumoasă reputaţie. Este socotit oraşul miticilor, oraş fără cultură, oraş fără o viaţă spirituală. Dar ce ciudat, aici apar din cînd în cînd puternice talente mai în toate domeniile. Caragiale însuşi este, ca să zic aşa, produs al urbei noastre. Ne întoarcem adeseori spre locurile unde ne-am născut aşa cum ne întoarcem către copilăria noastră; un mit care ne urmăreşte pînă la moarte. De ce, m-am întrebat, copilăria este vîrsta cea mai frumoasă a omului? Pentru că este vîrsta în care individul nu cunoaşte sentimentul morţii. Ploieştenii s-au ilustrat totdeauna prin isprăvile lor puţin ridicole sau cel puţin aşa le prezintă cronicarul cel mai infidel al oraşului nostru, I. L. Caragiale. Vă amintiţi de revoluţia de la Ploieşti, vă amintiţi de personajul superb şi ridicol care este Candiano Popescu. Dar ia gîndiţi-vă puţin: Candiano Popescu, a fost, în fond, primul luptător de guerilă urbană din România şi a înfiinţat o Comună, „Comuna de la Ploieşti“, care n-a durat decît cîteva ore. Dar ce ore de glorie...!

Cineva ar trebui să scrie istoria acestui tip care a evoluat exact ca un personaj din Caragiale. El a murit ca aghiotant regal, după ce a înfiinţat „republica“ de la Ploieşti şi s-a ilustrat în războiul de independenţă. Dumneata nu mă crezi că noi, prahovenii, am dat naţiei bărbaţi de seamă.

— Ştiu că aţi avut prilejul să-i audiaţi, să-i cunoaşteţi pe marii oameni de cultură: Vianu, Perpessicius, Călinescu. Ce credeţi că datoraţi înaintaşilor Dumneavoastră?

— Vianu mi-a fost profesor timp de patru ani de zile şi a fost una din marile mele şanse pentru că mi-am început studiile într-o epocă de mari confuzii, o epocă în care toate valorile erau răsturnate. Vianu a adus o anumită ordine în mintea mea tînără şi dornică de cunoaştere. Pentru mine Vianu a fost şi a rămas un model moral. Am scris despre acest lucru o dată; îl consider cel mai maiorescian dintre criticii noştri, nu numai prin modul lui de-a fi, prin modul lui de-a ţine o lecţie, prin modul lui de-a comunica, dar şi prin echilibrul pe care îl manifesta în discuţiile literare şi, în genere, în viaţa literară. Vianu era un om care credea în e-

Întrevedere realizată de

Titus CRIŞCIU

(Continuare in pag. 4)

---

viaţa asociaţiei

● **În cadrul manifestărilor** prilejuite de **Săptămîna cultural-artistică „Flori de mai“,** a avut loc, la Casa tineretului din Mediaş, o întîlnire a revistelor de cultură din Banat şi Transilvania. Au participat: prof. **Ilie Nemeş,** preşedintele Comitetului municipal de cultură şi educaţie socialistă din Mediaş, **Mircea Tomuş,** redactor şef al revistei **Transilvania,** secretarul Asociaţiei scriitorilor din Sibiu, **Anghel Dumbrăveanu,** redactor şef adjunct al revistei **Orizont,** secretarul Asociaţiei scriitorilor din Timişoara, **Adrian Popescu,** redactor al revistei **Steaua, Ion Mircea,** redactor al revistei **Transilvania, Radu Ţuculescu,** redactor al Studioului de Radio şi Televiziune Cluj-Napoca, **M. Lazăr,** de la revista **Echinox** din Cluj-Napoca, precum şi scriitorii medieşeni **Titus Andronic, George L. Nimigeanu, Horia Lupu, G. C. Venus, Iuliu Gărduş, Constantin Iorgulescu.**

De asemenea, la libăria „I. L. Caragiale“ din Mediaş, a fost lansat romanul **Vînzătorul de aripi** de Radu Ţuculescu. Au participat: **Dana Prelipceanu** de la Editura **Dacia** şi **Mircea Braga** de la revista **Transilvania.**

Cronica măruntă

DEBUTURI ŞI DEBUTANŢI

● **Cine ne sînt debutanţii.** Nu ştim întotdeauna bine fiindcă editurile nu binevoiesc să ne spună cine sînt, de unde vin şi cu ce se ocupă. Nu ne spun nici a cîta oară debutează, informaţie absolut necesară dacă observăm că unii dintre ei apar ani la rînd ca... debutanţi. Onu Cazan tipărea, anul trecut, la editura Albatros, volumul „În faţa uşii“ pentru ca anul acesta editura Eminescu să-l debuteze din nou... Gheorghe Zincescu publicase, anul trecut, la editura Facla o carte de proză scurtă, comentată destul prin reviste... La editura Eminescu reapare ca debutant... Să nu creadă editura Eminescu în valoarea cărţilor lansate de suratele ei, solicitînd, şi aşa, un supliment de consacrare? ● **Dacă există precedente şi de ce natură.** Cînd criticul ia sub aripa lui ocrotitoare un debutant, trebuie să-şi pună şi această întrebare folositoare. Cartea de succes a Doinei Bogdan-Dascălu, comentată atît de elogios de Adrian Marino, Eugen Simion, Marcel Pop Corniş, Paul Dugneanu, a fost premearsă de altele. Doina Bogdan Dascălu a scris studii de istorie literară, a îngrijit ediţii, cărţi ce şi ele ar fi putut fi puse la socoteală de ochiul neadormit al maeştrilor. ● **Dacă prefaţa rimează cu cele ce se întîmplă în viaţa debutantului.** Atunci cînd prefaţa e semnată de Al. Piru, în mod sigur că aşa este. Recomandîndu-l pe Viorel Domenico, Al. Piru, temutul istoric literar, recunoscutul duşman al mediocrităţii, scrie: **„Interesantă prin invenţia şi varietatea temelor, cartea căpitanului Viorel Domenico... este nu numai o mărturie semnificativă a vieţii din unităţile noastre militare, dar şi o viziune originală... a ostaşului...“.** Pe baricadele înălţate de Al. Piru, să urcăm şi această frază a lui Viorel Domenico: **„Ţi-au ieşit vorbe, Dumitre. Cine te-a blestemat, de umblă pe seama ta poveştile astea... Cum te-ai făcut de basme, Dumitre?!...“.** ● **„Ce rude are debutantul şi cu ce se ocupă ele.** Debutul în memorialistică al lui Mircea Lucescu nu a avut aproape nici un ecou, şi ce carte frumoasă este! Dan Cristea, cel care semnează prefaţa, nu este Dan Cristea cel pe care îl ştim cu toţii, temutul critic, ci alt Dan Cristea, zic dezminţirile: nici un literat nu-i este rubedenie fotbalistului — antrenor — memorialist. Poate Mircea Lucescu să scrie mai frumos decît Teaşcă şi decît Cornel Dinu la un loc, poate să cîştige nu numai cu Chile, ci chiar cu Argentina şi Brazilia, dacă nu se va încuscri urgent măcar cu Ion Băieşu, nici o speranţă de succes nu se arată în lumea literelor fotbalistice. Dacă federaţia nu va trage învăţăminte din ultimele istorii şi nu-l va solicita, pe post de naş, la vreo trei-patru nunţi ale aleşilor săi, pe Fănuş Neagu, iar pe post de naş perpetuu pe Dan Claudiu Tănăsescu, zile ferice n-o să aibă. ● **Toate-s bune cînd încep cu bine.** În ultimele două luni, o abundenţă de debuturi: cîte zece-douăzeci de editură (serioasă) şi cîte cinci-şase (în rest). Să fie într-un ceas bun — şi, vorba proverbelor, să auzim veşti bune de acolo de unde trebuie.

ANEMONE POPESCU

Tentația povestirii

După ce am fost „sincroni" cu mai toate marile modificări petrecute în proza acestui secol (ba chiar, cu Radu Petrescu ne-am aflat în proximitatea performanței de a fi protocroniștii Noului roman!) în ultimii ani prozatorii noștri au resimțit nevoia întoarcerii la matcă, a pornirii la drum cu abecedarul: nuvela, schița, povestirea. Puțini sînt cei dispuși să-l urmeze de la bun început pe angrosistul Breban (să zicem, un Mircea Săndulescu), ceilalți au devenit mai prudenți în a se arunca prăzii. Ei preferă pătrunderii masive pe piață comerțul cu bucata. Adevărați neguțători de „miniaturi", prozatorii ultimei promoții (Mircea Nedelciu, Sorin Preda etc.) au schimbat tichia de „apropitar" cu deloc dezonorantul șorț de „băiat de prăvălie". **Aripa grifonului,** volum al ucenicului Alexandru Vlad se alătură firesc colegilor săi de generație. Ucenicind pe la clasicii de ultimă oră, tînărul prozator știe deja foarte bine cum se construiește o proză, și nu-și refuză orgoliul de a o și demonta sub ochii noștri: povestirea titulară, cea mai bună a volumului, este un astfel de exemplu de scriere **à rebours** a unei povestiri. Procedeul nu este cu desăvîrșire nou (dar ce mai este nou pe lumea asta?), însă Alexandru Vlad reușește o tratare de-a dreptul palpitantă a unei modalități căreia tehnicismul nu îi lipsește (din contră, pe alocuri îi prisosește!), tocmai prin asumarea propriului gest creator. Regăsindu-și un manuscris de pe vremea studenției, autorul-narator face o incursiune în propriul trecut, bună ocazie pentru notabile considerații pe marginea actului scrierii. Pentru autor, diferența dintre ficțiune și realitate nu e consecința capacității de a fi despărțite, ci rezultanta procesului de omogenizare, de întrepătrundere a semnificațiilor. **Scurta vizită acasă** e un astfel de exemplu al alunecării din planul prezentului (la Alexandru Vlad mai întotdeauna un simplu pretext pentru plonjări în textul memoriei producătoare de literatură) în cel al unui trecut nesigur, dar cu atît mai ușor de condus spre sensurile cu care autorul l-a investit aprioric. Un procedeu ce-l individualizează pe Alexandru Vlad într-o generație care experimentează cu ușurința cu care respiră.

2. Prozele travestite ale lui Cornel Nistorescu au ceva din solemnitatea pripită a reportajelor de război. Autorul nu exclude posibilitatea ca fiecare dintre ele să fie ultima. Frenezia (identificată de critică și cînd a fost vorba de prima sa carte, **Întîmplări în liniștea unei fotografii**) e posterioară unui gest deliberat. Cornel Nistorescu e autorul celor mai senzaționale reportaje publicate la noi în ultimii douăzeci de ani, ceea ce nu e puțin lucru: să ne amintim că genul a fost onorat, sub o formă sau alta, de mai toți scriitorii de mîna întîi. I-a fost dat însă acestui autor să-și scrie reportajele cu o încrîncenare pe care nu am întîlnit-o la nici unul din predecesorii săi, cu acel atașament, aproape sălbatic, față de puterea cuvîntului de a se substitui realității pe care doar spiritele ce nu mai au nimic de pierdut le au. Descinderile sale în teritoriul (adeseori ingrat) al reportajului au nonșalanța unui spectacol de happening. Reporterul e un dur: aparenta lipsă de entuziasm ascunde de fapt o minte extraordinar de atentă la detaliu, pe care-l jumulește de toate semnificațiile posibile, răsucindu-l pe toate fețele în speranța descoperirii adevărului pe care, de fapt, îl bănuiește din momentul în care și-a cumpărat bilet spre locul investigației. Pentru că, lucru demn de reținut, reporterul e ales de subiectul său cel puțin în măsura în care el îl alege. Cornel Nistorescu anchetează asemeni unui investigator particular aflat în misiune. De rezultatul anchetei sale depinde pîinea sa. El adulmecă subiectul, dă ocol locului „crimei", constrîngîndu-și cu o remarcabilă artă de a pune întrebări victima, pînă ce, învinsă, ea mărturisește tot ce e de mărturisit. Aceasta ar fi una din laturile **Paradisului provizoriu,** latura așa-zicînd de profesionalism reportericesc. Ea e dublată de o a doua, nu mai puțin surprinzătoare, și la fel de pregnantă: ca și cum reportajul nu ar fi un gen suficient de elastic pentru acest prozator dinamic, Nistorescu trece, cu arme și bagaje, în tabăra povestirii, a cărei tentație, dealtfel, i-a obturat și aparenta obiectivitate a reportajelor. **Declarație asupra unui drum de țară** și **Pasărea de ceară** sînt nuvele demne de orice antologie a prozei scurte.

A doua carte a lui Cornel Nistorescu, **Paradisul provizoriu,** e scrisă cu zîmbetul delicios-atroce al autorilor de povestiri din seria celor pe care sîntem sfătuiți de binevoitorii editori să nu le citim noaptea.

Mircea MIHAIEȘ

---

cenaclu

Marți, 25. V. 1982, Ioan I. Popa a citit un grupaj de proze. Pe marginea lor, **Brîndușa Armanca** a prezentat un referat complet, relevînd buna dispoziție a textelor, jovialitatea rostirii, prin care autorul stabilește o serie de „complicități cu cotidianul". Referenta relevă și o „privire contemplativă", care-și trăiește „normalitatea fără patetism". În încheiere, îl califică drept „un prozator serios". **Cornel Ungureanu** conturează liniile principale ale carierei de scriitor a lui I. I. Popa, deținătorul unei „foarte bune științe a existenței în proză". **Mircea Mihăieș** vorbește despre existența unor „scenarii paralele" și de percutanța dialogului în momentele cheie. **Valeriu Drumeș.** îl califică drept „un naiv savant", la fel ca și **Ion Monoran. Nicolae Danciu Petniceanu:** „autorului îi merge foarte bine notația de amănunt: el a plîns înainte de a ne face pe noi să rădem". **Carmen Odangiu:** „o autentică dispoziție de povestitor". Au mai luat cuvîntul: **Lucian Petrescu** și **Marian Odangiu.** Trăgînd concluziile ședinței, **Livius Ciocârlie** consideră că „există în proza lui I. I. Popa premisele unei proze foarte bune".

Săptămîna viitoare va citi proză **Viorel Marineasa.**

A. P.

Urciorul spart

Eh bien? je t'ai blessée?
Ai-je eu le sanglot faux,
Que tu prends cet air sot
De La Cruche cassée?

(JULES LAFORGUE)

Copil de cincisprețase ani, prin '48, eram, din cînd în cînd, poftit la masă de două vîrstnice „aimables demoiselles" (unde, o dată, am rămas și peste noapte...)

...Aveau, în apropierea Bazinului de Apă, o casă bătrînească,-n miniatură, cu „poarta-mpiedecată de nalbe și zorele": onoarea unui petec de grădină (cu patriarhale globuri policrome, rotundul cărora mă răsfrîngea diform...), într-un cotlon al căreia, prin iulie, am contemplat, în siestele-i textile, un ditamai diademat păianjen... Li se spunea „Mititele",[*] de la „Mitita": hipocoristic, în principiu, desemnînd-o pe, numai, una dintre ele: dar potrivindu-i-se,-n fond, și celeilalte – într-atît, ambele, erau de mici, filigranate și gracile, cu pași de siameze laborioase și cu o inimă – într-adevăr – **de aur!**

Erau amicele bunicii mele.

Le datorez, între atîtea dulci reminiscențe: peltele ca o ambră, trandafirii șerbeturi, cîte-o furtivă, clandestină – căci, încă, prohibită – vișinată (nedepășind măsura unui degetar!), ca și diverse reverii liliputane..., această „osebită anegdotă":

Se pripășise-n Turnu Severin, pe vremea tinereții mamei lor, un soi de – încă – june, disponibil și romanțios cinovnic – care, de dragul unui „angel radios" din urbea noastră, subreta căruia lua, zilnic, apă, cu urciorul, de la nu știu ce fîntîni municipale, îi ațînea acesteia din urmă, cu obstinație, calea, făcîndu-i – invariabil –, cu botul ghetei lui experte, țăndări vasul (pe care i-l răscumpăra numaidecît!); acestea, pentru ca, la întrebarea – aceeași! – a stăpîne-si, anume:

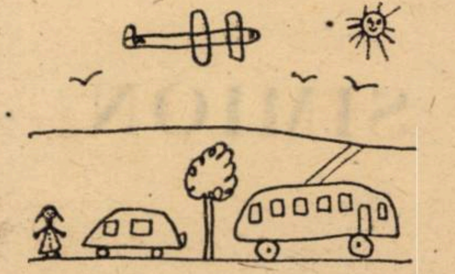

prin oraș circulăm

– Cine-a spart urciorul?,
amforofora noastră să răspundă (stereotip și-n rimă plină, argheziană[**]):
– Grandea, cu piciorul!

*

* *

Nu am să fac, aici, psihanaliza acestui memorabil gest, îndeajuns de grăitor prin sine însuși: semnificația unei „cruche cassée" (obiect fragil și gingaș, de poterie fină, – încît nici nu prea merge de două ori la apă!) o știe bine și edulcoratul, prea-pudibondul Greuze...; tot astfel cum și simbolismul, phallic, al piciorului e bine cunoscut.... Nici n-am să spun – semiotizînd zadarnic – că, în ocurență, semnalul (ostentație și tapagiu) și simbolul (deflorare... himeneu...) se suprapun și, ca atare, coincid!

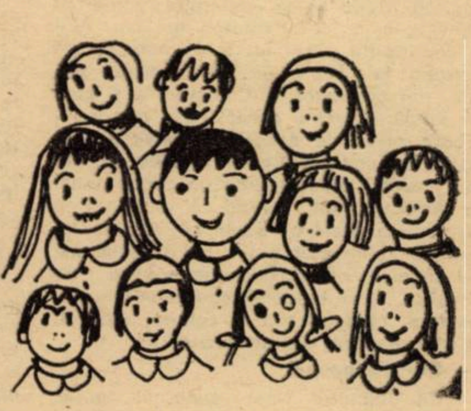

grădinița la teatrul de păpuși

Ceea ce miră, mai cu seamă, – și amuză –, este, aici, greu discernabilul amestec de farsă puerilă și ardoare, de țanțoșă paradă și aluzie (adică: apropozit și batere de pont); nu ingenuitatea astuțioasă (căci nici un flirt nu e străin cu totul de maniganțe, trucuri și insidii), dar însăși strategia amintită, care se vrea subtilă și, într-un fel, spontană (fie și dacă presupune mizanscena!) – neajungînd, însă, cu vremea, – **prin abuz** – decît o exhibiție maniacală, ca și o biată **cortesia** suburbană (de „fante de Obor" scandalagiu), ba – cine știe? – chiar și rău-prevestitoare (în relativa ei munificență, în, totuși, ieftina-i filotimie, – căci cît poate să coste un urcior?!); pentru că, vorba lui Eleutherius „Așa sunt eu, galant, cocoană! cînd am chef, sparg..."! (Cu toate că, de fapt, nu-i foarte sigur că unui astfel de casant preludiu are, fatalmente, să-i urmeze vacarmul infernal de oale sparte al cuplurilor lefterești...)

...De altfel, întrebarea-ne e alta: să fie, oare, galantomul nostru, brav supirante și „vorbind în poezii", unul și-același cu poetul omonim, „dotat de la natură c-o gingașă figură"? – Cu, vasăzică, Haralambie GRANDEA?

N-ar fi cu neputință, de vreme ce (o știm din G. Călinescu[***]), între 1871 și 1873 – la nici treizeci de primăveri, adică –, această pseudo-mlădiță byroniană era, vai, „revizor școlar", pe undeva prin „(...) Mehedinți și Gorj..."!

(Ceea ce, însă, – din păcate – bunele mele vechi amfitrioane nu mai au cum să mi-o confirme, astăzi, – lăsînd istoriei noastre literare o altă insolubilă problemă).

---

[*] N. B.: vocabulul e proparoxiton; accentu-i cade, așadar, pe „i"-ul din antepenultima silabă!

[**] Cf. „Să nu se cunoască de frunte piciorul, / Rotund ca dovleacul, gingàș ca urciorul". (S. m.).

[***] V. **Istoria literaturii române...**, E. F. R., 1941, p. 318.

Șerban FOARȚĂ

● miniaturi ● miniaturi ●

Eugen Evu

LA LUMINA MÎINILOR

Ed. Facla, 1982

Eugen Evu scrie o poezie cuminte, așezată, care nu deranjează în nici un fel. Multe din stihurile sale urmează, e drept, la înălțimi mai puțin periculoase, tracomania confratelui său Ion Gheorghe: „Prin galbenele miriști de otave / Tresar în urme neștiute dave / Hambare dacice prin veac au stat / Mari biblioteci de grîu carbonizat. / Păstrez, din munții Grădiștea Muncel, / Un pumn de grîu. Ultîndu-mă în el / Văd palme miruite cu sudoare / Întinse-n ritualul către soare / Și azvîrlind sămînța, înc-o dată, / Să-nveșnicească pîinea-n Marea Roată...". Pusă în versuri mai bine strunite, e acea stare poeticească, de recapitulare asumată a istoriei nației, de redescoperire a sinelui în umbrele nemuritoare ale străbunilor: „Eu sînt, cu trecerea mai viu; / Ciudată soartă asumată... / Am mai trecut pe-aici, vreodată, / Eu simt aceasta; nu o știu". Intermitent, porniri imnice, care se revendică dinspre școala lui Ioan Alexandru, despică aerul sonor al versurilor lui Eugen Evu: „În Transilvania ninge-ngîndurat / Și iar miroase neaua sfînt a cimbru...". Ivite spontan, ritmuri argheziene (și de alte sorginți) pledează în favoarea concluziei că Eugen Evu poate oricînd să-și asume nu numai istoria neamului, ci și istoria literaturii: „În această pace funerară / Iartă-mă, fecioară milenară, / Că-n hieroglifa ta de oase / Scormonesc azi tîlcuri fastuoase / Profanîndu-ți poate cu privirea / Străvezimea și alcătuirea...".

George Bera-Arădeanu

BALADĂ PENTRU TĂIETORII DE LEMNE

Ed. Litera, 1981

George Bera-Arădeanu este un muncitor-poet, un om pașnic ce, în răgazul dintre două schimburi de muncă productivă, se ocupă și cu această muncă distractivă care e zămislirea poemelor. Poemele scrise de mîna lui aspră, bărbătească „trădează" candoarea identificării cu spațiul natal, mulțumirea de a-și regăsi valorile eterne: „Am venit, mamă, satul mic, răsfirat, mă chema, / Îmi era dor de tine și de pădurea de fagi!". Un sentiment deplin al reîntregirii ființei prin recuperarea lăuntrică a istoriei neamului străbate versul său, pe alocuri naiv, pe alocuri voit „șocant", dar pornit dintr-un sentiment de pioșenie pentru „faptul de a scrie". Dincolo de amatorismul său, poezia lui George Bera-Arădeanu este purtătoarea unei arhetipale atitudini de viață: bucuria de a fi.

Stelian Tănase

LUXUL MELANCOLIEI

Ed. Cartea Românească, 1982

Romanul numit mai sus aduce în atenția cititorului de proză un tînăr autor, care promite să devină un nume în domeniu. Proza lui Stelian Tănase relevă un apetit analitic impresionant, o evidentă acomodare cu noi tehnici narative, o ironie abil strecurată în text. Amețitoare schimbări de perspectivă și voce narativă dau cărții sale o notă de dinamism, de fluență, de continuă mișcare, susținută de un univers fictiv, el însuși plin de asemenea atribute. Titlul romanului pare să fie un semnal de avertizare asupra mișcării amețitoare a vieții contemporane, în al cărei ritm alert melancolia riscă să devină un simțămînt mic-burghez. Personajul central al cărții poartă pecetea unui erou al zilelor noastre, veșnic în devenire. Suferind de stări, proprii multor prozatori moderni, Stelian Tănase nu-și poate refuza plăcerea meta-textualizării, a autopersiflării ca autor, deseori, omniscient sau aceea de a se introduce în text, umăr la umăr cu personajele sale. O vocație aparte pentru onomatopee este ușor depistabilă în paginile sale. **Luxul melancoliei** este cartea unui viguros prozator, de care, cu siguranță, vom mai auzi.

Cornel BOGDAN

Cu criticul EUGEN SIMION

prin oraș

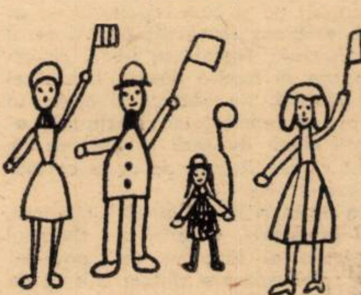

1 mai

(Urmare din pag. 2)

xistenţa valorilor. Cu el puteai fi sigur că lucrurile sînt așa cum le spune. Era un om pe care l-am crezut întotdeauna pe cuvînt. Pe alții nu. Niciodată n-am crezut că Tudor Vianu poate minți. Cînd a murit, am plîns ca și cum aș fi plîns moartea tatălui meu. Nu vreau să se înțeleagă de aici că am trăit mult în intimitatea lui. Nu. Alții se considerau elevii lui și se bucurau de simpatia lui. După ce am terminat studiile, am continuat să-l frecventez și cînd am publicat primul articol mi-a pus o întrebare plină de scepticism privitoare la destinul criticii literare. Nu credea că mai este posibilă critica literară în epoca noastră. Am continuat să cred că vocația mea este critica literară. Sigur că studiile lui Vianu s-au învechit puțin, noi operăm astăzi cu alte noțiuni, gusturile noastre s-au schimbat, însă modelul său moral și intelectual, modelul său în cultură, cred că nu și-a pierdut din strălucire.

– Dar Călinescu?

– Pe Călinescu l-am cunoscut puțin. Fascinația pe care am avut-o față de el și-o mai am încă se datorește cărților lui. Intîlnirile pe care le-am avut cu George Călinescu au fost superficiale și niciodată nu am avut sentimentul că el vrea să comunice cu un tînăr intelectual. Dealtfel, cînd l-am cunoscut, era înconjurat la Institutul de literatură de un grup care constituia un fel de gardă pretoriană. Acest lucru m-a enervat. M-am mulțumit să-i citesc cărțile și cărțile mi-au plăcut totdeauna.

Pe Perpessicius l-am cunoscut în alte împrejurări, mai intime, am lucrat o vreme într-un colectiv condus de el la Academie. Era un om de o mare generozitate, un om bun și un intelectual de modă veche. Ce mi-a plăcut enorm la Perpessicius era imensa, neobosita lui iubire pentru cultură. Cred că nici un scriitor român n-a iubit așa cum a iubit Perpessicius literatura. El înțelegea critica ca o formă de iubire, ca o formă de devoțiune pentru literatură. Nu i-am urmat stilul, nu m-a cucerit modul lui de a face critică, dar acest lucru nu înseamnă nimic pentru că atunci cînd sîntem tineri și sîntem foarte trufași, avem sentimentul că noi vom spune adevărurile fundamentale...

– Sinteți de acord că actul critic este un „mediator", o „punte" de legătură între „producătorul" și „consumatorul" de literatură, cum se spune?

– Este, în mod sigur, pentru că cineva scrie un text și acest text are o destinație necunoscută. Poetul nu face mai mult decît să scrie textul lui care este o confesiune. Această confesiune poate să fie primită, găsește cititorul gata făcut, sau trebuie să-și inventeze cititorul. S-a spus că o operă literară vizează o anumită categorie de cititori. Cred că numai o parte a poeziei (și nu cea mai importantă) se adresează unui public gata făcut. Poezia adevărată își **inventează**, de regulă, cititorii. De ce citim poezie? Nu citim ca să ne informăm. Istoria, proza, critica, publicistica, atîtea alte discipline ne oferă informații mai bogate și mai rapide decît poezia. Citim poezie ca să ne educăm? Poate, dar educația noastră se face în altfel și prin alte mijloace. De ce citim, atunci, poezie? N-aș putea să vă răspund de ce citim poezie. De ce privim un copac, de ce ascultăm muzică, de ce ne place să purtăm o conversație cu un om inteligent? Sigur că poezia **lucrează**, cum se zice, asupra noastră, ne formează spiritualicește, dar acest lucru este foarte fin, foarte lent, uneori imperceptibil. Drumul discursului liric către cititor este lung și ocolit, cu foarte multe obstacole. Criticul nu este un agent de circulație în literatură. Criticul este un cititor care descoperă cu o oră mai devreme decît alții, cheile poemului.

– Ce credeți despre condiția de azi a criticului în comparație cu cea din perioada interbelică, de exemplu, cunoscînd instruirea superioară a cititorului de acum?

– Sînt mai multe deosebiri. Una am și semnalat-o: criticul trebuie să citească mai mult pentru că producția literară a crescut în proporție geometrică în raport cu secolul al XIX-lea. În al doilea rînd: opera literară, dar și critica literară se adresează unui alt tip de cititor. Un cititor mai informat, un cititor care nu are timp, un cititor care are o educație în primul rînd tehnică, un cititor care suportă o presiune extraordinară din partea radio-televiziunii, un cititor care oscilează între un film și o lectură. Cine ignoră aceste condiții de ordin obiectiv greșește. Cine învinuiește pe cititor că preferă să vadă un film decît să citească o carte greșește iarăși, pentru că filmul este mai spectaculos și, într-un timp mai puțin, poate să-i ofere individului o imagine mai bogată a lumii decît îi poate oferi o carte. Iată de ce genuri cum ar fi teatrul, de pildă, sînt foarte amenințate de cinematografie și de televiziune. Nu împărtășesc însă spaima celor care consideră că literatura va fi pur și simplu îndepărtată de pe scena vieții noastre spirituale. De ce? pentru că o carte ajunge acolo unde nici un film, nici un reportaj cinematografic nu pot ajunge. După opinia mea, **literatura** reprezintă un timp al meditației și un spațiu al meditației intime. Cinematograful este un spectacol pe scenă și un spectacol în fotoliu, este o „lectură" programată, pe cînd lectura unei cărți reprezintă, repet, o intîlnire tainică, o meditație intimă, o intîlnire între o lume ascunsă într-un cod și o minte curioasă să înțeleagă codul ce i se oferă. Niciodată cel mai bun film n-o să poată să ne vindece de curiozitatea de a citi o carte, pentru că filmul ne oferă o ipoteză stabilită în afara noastră, fără acordul nostru, pe cînd lectura unei opere ne oferă șansa de a construi, noi înșine, un scenariu spiritual. Iată de ce se spune că există atîtea opere cîți cititori există, pentru că fiecare cititor inventează, în marginea unei cărți, propria-i operă. Roland Barthes vorbea de lectura **polisemică**, o lectură care își creează cititorii și, în același timp, o lectură care figurează opera. O parte a criticii a împins mai departe această idee, zicînd că nu există, de fapt, o singură operă, ci există mai multe opere, pentru că există mai multe lecturi. Îmi amintesc de o frumoasă frază a lui Jean-Paul Sartre, care spune următorul lucru: „pentru cititor, totul este deja făcut și totul este de făcut". Este **făcut** pentru că opera există în elementele ei constitutive, ca un cod cu număr de personaje, cu un limbaj, cu o intrigă specifică. Totul este **de făcut,** urmează să fie făcut, pentru că din intîlnirea dintre slovă și imaginația cititorului iese, dacă nu o ipoteză nouă, o înțelegere, în orice caz nouă, a ei.

– Ce înseamnă să ai curaj în critică?

– Ei da, aceasta este o întrebare. În sens maiorescian, curaj în critică înseamnă a lovi impostura, a îndepărta pe impostor din templul culturii. Este o obligație permanentă a criticului de a respinge pe impostori, pe nechemați. În condițiile unei producții literare enorme (în România apar cam 1300–1400 de cărți de beletristică pe an), ne putem pune întrebarea dacă un critic poate să citească sau nu aceste cărți. În mod normal, el ar trebui să citească trei cărți pe zi. Toată existența lui ar trebui să se petreacă într-o lectură continuă, ceea ce nu este posibil. Negația imposturii se face într-o bună măsură prin epurarea cărților proaste. Un critic este totuși obligat să intervină atunci cînd o carte mediocră este socotită o carte mare. După părerea mea, curajul cel mai mare al criticului este de a susține valorile autentice. În al doilea rînd, curajul criticului constă în a asigura longevitatea operelor literare. Iată cîteva date ale curajului și ele pot constitui un program de o viață pentru un critic.

– Există și un risc al criticului?

– Riscul este enorm. Numai cine face critică literară în mod sistematic știe pe ce teren primejdios pășește. Pe terenul unor vanități neînchipuit de mari. Orice profesiune are riscurile ei, încît nu este cazul să vorbim prea mult despre acest lucru. Este un risc mai profund pentru un critic acela de a se înșela, de a susține autori și opere care își pierd cu timpul importanța. Posteritatea nu te iartă niciodată. La o sută și ceva de ani Sainte Bueve este tras periodic de urechi pentru faptul că a ignorat pe Balzac și a păstrat tăcere față de cel mai important poet al momentului: Baudelaire. Lovinescu este contestat cu o furie neînchipuit de mare pentru că a avut opinia pe care a avut-o despre I. L. Caragiale și n-a considerat că Philippide și Bacovia sînt poeți mari. Cînd judecăm un critic, trebuie să-i vedem însă totalitatea operei lui, pentru că nu există în fond un mare critic care să nu se fi înșelat. Am citit nu de mult o carte făcută de un publicist francez, care se cheamă **Procesul judecătorilor,** dacă nu mă înșel. Ei bine, acest publicist strînge într-o antologie toate erorile săvîrșite de scriitori, erori de diverse feluri. Oameni care au ignorat marile opere sau care au contestat marile opere ș.a.m.d. Este o lectură foarte instructivă, foarte amuzantă, lectura unor erori ale gustului, în fond, și ale capacității de recepție. Însă nimeni, cred, nu poate să pună în discuție opera de critic a lui Sainte Beuve, adevăratul întemeietor al criticii moderne.

– Mai sperați încă să intîlniți un redactor șef care să vă spună „scrie tot ce vrei despre cine vrei"?

– Nu mi-am pierdut această speranță deși timpul trece și constat că nu a apărut încă acel redactor șef care să ignore relațiile cu scriitorii. Dimpotrivă, mă ciocnesc din ce în ce mai des cu o mentalitate mărunt cezarică, mentalitate în fond aculturală.

– Se discută mult despre poezia patriotică... Care sînt condițiile, criteriile pe care trebuie să le îndeplinească o asemenea poezie ca să dăinuiască în timp?

– Atacați o problemă în fond simplă. Eu aș porni de la propoziția că poezia cea mai patriotică este poezia cea mai frumoasă. După opinia mea versul liminar din **Odă – în metru antic** este un vers patriotic pentru că oriunde am fi nu uităm niciodată acest vers scris într-o limbă românească extraordinară. **Odă – în metru antic** – o poezie despre iubire, despre moarte și despre eșec, este mai patriotică decît un poem de o sută de strofe despre patrie și despre patriotism. Frumusețea exprimată într-o limbă are valoare patriotică pentru că angajează spiritul nostru într-un mod profund. Nu ignor faptul că există poeme care își propun teme istorice, o poezie a evenimentului, o poezie care se amestecă în treburile cetății: o poezie care își are condiția ei, își are justificarea ei. O astfel de poezie se face de totdeauna (de la Pindar), dar nu trebuie s-o confundăm cu poezia ocazională, poezia de o zi, poezia care dispare odată cu evenimentul ce a provocat-o. Astăzi se scrie multă poezie, înțeleg temeiurile ei naționale, înțeleg că poetul român vrea să participe în mod direct la hotărîrile istoriei. Ce putem cere acestei poezii este să nu falsifice miturile în care noi credem, să nu înjosească ideea de istorie cu un slab discurs despre istorie, patrie, popor. În fond, sentimentul patriotic este un sentiment de origine metafizică. Ne naștem cu el așa cum ne naștem cu o anumită culoare a ochilor, îl purtăm în noi așa cum ducem în noi o culoare a peisajului în care ne-am format. Nu trebuie să trivializăm acest sentiment înalt și nu trebuie să-l exprimăm prin goarnele sparte ale unui vers prost.

– Care este după opinia Dvs. raportul dintre fenomenul literar românesc și creația universală contemporană?

– Este un raport de coexistență. Avem tradiția noastră, avem modelele noastre, aceste modele sînt tulburate din cînd în cînd, le regăsim, le readucem la actualitate. Există o tradiție a culturii de deschidere către alte culturi. Cultura română s-a constituit prin această vocație sincronică și universalistică. Nu cred că scriitorul român este prin natura lui un orgolios localist, un spirit care să considere că provincia în care trăiește este unica din lume. Ne iubim miturile noastre, credem în spiritualitatea noastră dar orice iubire de tradiție începe prin a accepta că există și alte tradiții și alte culturi, alte modele. A deveni o cultură complementară (o cultură care să fie citită și în altă parte) înseamnă în primul rînd a deschide această cultură spre alte forme ale spiritului, spre altă mișcare de idei. Efortul lui Lovinescu și, în fond, efortul atîtor critici români de a pune cultura română în ritmul mișcării europene, a fost un efort încununat de succes. De aceea mi se par foarte ciudate teoriile protocroniștilor noștri, care, printr-un silogism, în fond viciat printr-un sofism, încearcă să împartă din nou cultura română în două culturi, reactualizînd, astfel, pe altă cale teoria celor două culturi de care abia am scăpat. Sînt liniștit că există Sadoveanu, că există Arghezi, că există Blaga, că este Ion Barbu, că există opera lui Marin Preda, că există astăzi un poet ca Nichita Stănescu, autori care satisfac foamea mea de cunoaștere. Aceste valori sînt pentru mine valori universale și, într-o zi își vor găsi locul în conștiința culturii universale. Nu trebuie să disperăm că nu sînt traduse operele noastre în străinătate. Nu sînt astăzi, vor fi poate mîine.

– Timp de trei ani ați fost lector de literatură română în capitala Franței. Ce a însemnat această experiență spirituală pentru omul de cultură, pentru criticul Eugen Simion?

– A însemnat enorm, nu numai pentru faptul că am citit cărțile pe care nu le putusem citi aici, dar pentru faptul că mi-a dat o idee mai precisă despre condiția, existența mea de intelectual. M-a făcut să am o altă înțelegere a istoriei și chiar să capăt un sentiment mai puternic al istoriei. M-a vindecat de un complex, un complex de care suferă în genere intelectualul român: complexul că trăiește izolat în estul Europei și nu știe nimic. Trei ani petrecuți într-o capitală de mare cultură înseamnă o consolidare extraordinară a spiritului.

– Cit de adevărată este afirmația că un elev de școală medie de la noi știe mai multe lucruri despre Franța decît un universitar francez despre România?

– Depinde de universitar. Sînt oameni foarte instruiți, sînt alții totalmente opaci și care trăiesc cu sentimentul că, vorbind limba franceză, ei sînt deja oameni plasați în universalitate. Intelectualul francez este, în genere, un om generos și un om cultivat. E drept că există o mai mare curiozitate în intelectualii români, noi vrem să știm mai multe și suferim pentru faptul că se petrece undeva în lume un mare fenomen de cultură și noi nu-l cunoaștem imediat. Această grabă de a asimila valorile nu există la un intelectual occidental. El stă liniștit, știind că într-o zi valorile vor intra pe o poartă a Parisului. Noi vrem să deschidem mai repede aceste porți, vrem ca operele noi să vină la noi cu primul avion.

– Și ce trebuie să întreprindem noi ca „avionul" să vină mai repede?

– Două lucruri: intelectualul român să călătorească mai des, pentru că voiajul înseamnă circulația ideilor. În al doilea rînd, cărțile, publicațiile literare, să ajungă la noi mai repede. Acest contact mi se pare esențial pentru cultura noastră, pentru deschiderea noastră, înțelegerea noastră. Se petrec lucruri formidabile în lume, nu numai pe plan cultural. Noi sîntem conștiințe politizate, ei bine, trebuie să știm aceste lucruri, trebuie să le citim. Nu le cunoaștem decît dacă păstrăm contactul cu aceste publicații, cu cărțile de specialitate.

– Se spune că francezii sînt inteligenți și facili. Cit de facilă este această afirmație?

– E foarte facilă. Francezii sînt și inteligenți și mai puțin inteligenți, adică găsești de toate. Am intîlnit și oameni opaci, jenant de neinteligenți. Circulă, în genere, mari prejudecăți despre specificul națiunilor. Nu există de fapt modele imuabile, există doar indivizi care au un caracter, au o vîrstă, au o instrucție, au o stare morală. Citesc deseori eseuri, articole scrise de autori francezi în care își pun problema noii efigii a Franței. Sentimentul uman este că Franța a pierdut această identitate. După părerea mea, cele mai bune cărți scrise despre Franța aparțin unor străini, una este aceea a lui Curtius, pe care am comentat-o în **jurnalul** meu **parizian,** și alta, pe care am citit-o recent, e scrisă de un englez. O carte despre spiritul francez: o radiografie exactă, nemiloasă a spiritului francez.

– În finalul dialogului nostru vă rog să-mi spuneți ce șansă acordați literaturii în viitor?

– Sincer vorbind, nu știu. Sînt de părerea lui Mircea Eliade că literatura este o șansă pentru omul desacralizat, pentru omul care trăiește într-o civilizație fără religie. Literatura reprezintă pentru el o șansă. De aceea cred că literatura va rezista și va reprezenta și în viitor o speranță pentru individ, o speranță pentru spiritul lui.

cu mama mea

IOSIF MARIA BÂTA

●

NAŞTEREA ZÎNELOR

●

Feerie în 3 acte

ACTUL I

EL (a intrat într-un costum epatant. Nu vede pe nimeni. Are multă treabă): Perfect! Totul este perfect! (se felicită pe sine stringîndu-şi mina, apoi piciorul). Unde-i mina?... Care-i piciorul? Sînt eu actorul?... Gongul! Să bată gongul! Adică... Nu! Mai întîi lumina! Gong! (se bate în cap; auzim gongul) Gong!... Gong!... Şi acum... cortina! Repede, repede! Eu trag cortina, mătur scena. Eu sting, eu aprind lumina! Eu cer... Muzica. Muzica! Am spus: Muzica! Eu fac aici, în teatru... Clovnul, Arlechinul, Bogatul, săracul. Eu sînt de fapt – TEATRUL. Dar n-am cu cine juca teatru... Îmi pare rău... trebuie să mergeți acasă. Auf wiedersehen! Ceau! Good bye! Au revoir!

(A intrat alt personaj îmbrăcat în maieu alb, încins cu o eşarfă albastră. Pare năuc. Văzîndu-l, EL explodează de bucurie). Muzica!.... Sînt prestidigitator, cascador, sînt saltimbanc! Aviator! dirijor! Eu sînt Prostul. Am greşit: fac pe prostul.... Dați-mi un sac!...

PERSONAJUL (mut de mirare, vrăjit, oferă tot ce se cere).

EL: Eu pot să intru şi să ies din sac.... Merçi! Priviţi! Am intrat în sac? Vreau aplauze! Merçi! Priviţi! Am ieşit din sac? Vrea cineva să intre în sac?...

MII DE COPII: Eu! Eu!

EL: Încercați acasă. Să vină o sticlă!... Zece sticle să vină. Cu dop. Merçi maestre!... Voi intra în sticlă... cu capul (încearcă). Nu pot! Are dop.

PERSONAJUL: (oferă altă sticlă).

EL: Mulţumesc! Danke schön! Thank you! Am să intru... mîine. Maestre, vrei să vorbeşti, vorbeşte!...

PERSONAJUL arată că nu poate vorbi.

EL: Probabil... nu vorbeşte pentru că n-are nume. Ai nume?

PERSONAJUL arată că nu are.

EL: Cum aţi vrea, copii, să-l botezăm?... (vorbeşte tare) Ce nume să-ţi dăm?... Taci!

PERSONAJUL ridică din umeri.

EL: Numele tău va fi... Zgîndărel! Vei purta această căciulă de miel. La căciulă îți punem o pană de curcan. Poate doreşti... o coadă de fazan? Mai vrei ceva?

PERSONAJUL: Mai vreau un frate (a vorbit aşa de tare că...).

EL (s-a speriat): Vrei un frate?! De unde să-i dăm un frate?.... Vrea cineva să-i fie frate?

MII DE COPII: Daaa! Daaa!

EL: Nu mai e nevoie. Am un frate aici, în sticla cu lapte. (o arată) Nu mai e! A fugit! (caută în sticle) Uite-l pitit în călimară! Îl vezi? S-a făcut mic cît un titirez.

ZGÎNDĂREL: Parcă ar fi arici.

EL: Repede tirbuşonul! Te scot eu din cerneală, domnule Călimară!

ZGÎNDĂREL (ține călimara. El înşurubează tirbuşonul. Mimînd efortul, îl împinge pe Zgîndărel în culise).

EL: Trage!

ZGÎNDĂREL: Trag!

EL (revine în scenă. De tirbuşon s-a agățat un personaj rotofei, fără vîrstă, îmbrăcat în maieu alb, pătat cu cerneală. Mijlocul este strîns cu un brîu roşu cu ciucuri. Fața pistruiată. Părul ca la arici. Rîde într-una. Sare în sus. Cade cu fundul în sus): În sfîrşit, te-am scos! O! Ce păr! Ca la arici. Unde eşti, Zgîndărel?

ZGÎNDĂREL: Aici, aici!

EL: Să-l botezăm... Cum?

ZGÎNDĂREL: Dacă eu sînt Zgîndărel...

casa mea

Cuvîntul autorului

Autorul propune prin acest text un spectacol al jocului pur, al imaginației fără limite, fără legi, fără nici un fel de constringere – conducînd spectatorii către o nouă fericire care se lasă construită de ei înşişi.

Propunînd o modalitate dramatică, absolut lirică, cuprinsă în contextul comediei ludice, s-ar putea să avem prilejul să ne simțim, pentru o clipă, copii, chiar şi dincolo de spațiul şi timpul teatrului. Cum? Aruncîndu-ne, liberi ca păsările, abandonîndu-ne în brațele copilăriei. Vom reuşi? Fireşte! Cu condiția să ne însuşim semnele şi limbajul copiilor. Să ne jucăm. Să redevenim copii.

EL: ...Căciulă de miel.

ZGÎNDĂREL: El să fie... Zgîndărici!

EL: ...Țeapă de arici.

ZGÎNDĂRICI: Sînt Zgîndărici! Sînt Zgîndărici (sare, cade, ca o minge, rîde).

MII DE COPII: Zgîndărici! Zgîndărici!

ZGÎNDĂREL: Sînt Zgîndărel (i-a întins mîna).

ZGÎNDĂRICI: Sînt Zgîndărici! (i-a strîns mîna. Cu o mişcare de maestru le-a pus piedică la amîndoi deodată. Fuge. Se opreşte): Scuzaţi! Pardon!

ZGÎNDĂREL: Zgîndărici! Zgîndărici! (a ieşit. Revine cu o sticlă înaltă); Uite-l aici, în sticlă! Îl vezi?

EL: Ieşi! (scutură sticla să curgă). Nu vrei, domnule, Pardon? Te scot eu... de urechi. (vîră un băţ). Ieşi! Zgîndărel, un tirbuşon! Repede!

ZGÎNDĂREL: De unde?

EL: Caută... Nemaipomenit! Tirbuşonul e în sticlă!

ZGÎNDĂREL: Scoate-l! Te rog! Se sufocă!

EL: Cu ce?

ZGÎNDĂREL: Sparge sticla!

EL: Nu! Copii, cum îl putem scoate din sticlă?

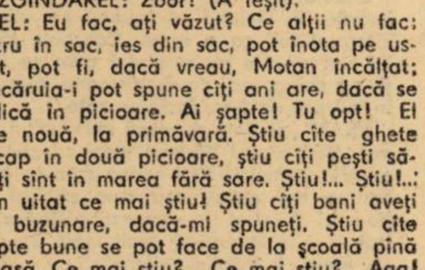

marinarii pe mare

VOCE (pițigăiată de copil, peste vacarmul din sală) Am eu tirbuşon!

ZGÎNDĂREL: Mi-l împrumuţi?

VOCE: Daaa!

ZGÎNDĂREL: Zbor! (A ieşit).

EL: Eu fac, aţi văzut? Ce alţii nu fac: intru în sac, ies din sac, pot înota pe uscat, pot fi, dacă vreau, Motan încălţat; fiecăruia-i pot spune cîţi ani are, dacă se ridică în picioare. Ai şapte! Tu opt! El are nouă, la primăvară. Ştiu cîte ghete încap în două picioare, ştiu cîţi peşti săraţi sînt în marea fără sare. Ştiu!... Ştiu!... Am uitat ce mai ştiu! Ştiu cîţi bani aveţi în buzunare, dacă-mi spuneți. Ştiu cîte fapte bune se pot face de la şcoală pînă acasă. Ce mai ştiu?... Ce mai ştiu?... Aaa! Dacă am un balon pot să zbor. Zgîndărel!

ZGÎNDĂREL: Aici! Aici! (a vorbit din culise).

EL: Nu vii?

ZGÎNDĂREL: Mai am puţin şi-l scot (intră în scenă). Cu tirbuşon cu tot. (iese. Din partea opusă intră Zgîndărici).

ZGÎNDĂRICI (mascat. Pe cap poartă căciula lui Zgîndărel, prin care ies ţepi de arici. Merge ţeapăn, vorbeşte greu şi peltic. Are un buchet de baloane): Ai cerut balonul? Ți-am adus balonul. Dacă eşti cineva, prea te lauzi, zboară!

EL (a primit balonul. Face cîteva salturi, cîteva piruete şi iar salturi): Zbor!... Zbor!... Zbor!... Doamne! Ce uşor mă simt! Ce uşor! Simt cum mă ridic, cum zbor (a ieşit în culise. Îl auzim tot mai încet): Zbor!... Zbor!... Zbor!...

ZGÎNDĂRICI: Zboară!... Zboară!... Îl văd! E sus! Priviţi! E lîngă nor... E foarte

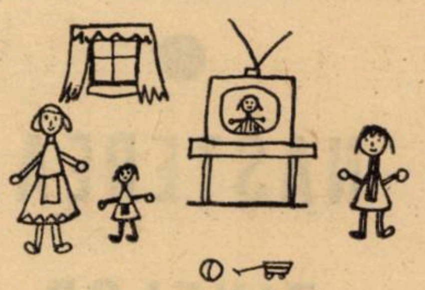

la televizor

sus. Urcă! Urcă! Urcă tot mai sus! Nu mai e! Unde s-o fi dus? Uite-l, agăţat de lună! Priviţi-l, copii, cum se ţine într-o mînă; vrea să sară din lună! Nu!... Nu!... A sărit! (plînge) Cade! Cade de sus! Prindeţi-l în braţe, copii! Vine! Vine!... Coboară! Aici!... Aici!... La mine în braţe! Cade! Cade! Moare!... (iese plîngînd cu braţele întinse).

MII DE COPII: La mine! La mine!

(În scena goală, din partea opusă a intrat EL, rostogolindu-se, ţinînd balonul. Balonul e pictat cu stele. S-a întors din Calea lactee).

ZGÎNDĂRICI (reintră în scenă hoţeşte. Sparge balonul cu tirbuşonul): EXPLOZIE!

(S-a făcut întuneric pentru o clipă, apoi): LUMINA!

EL: (căzut la pămînt. Grăbit, cu sticla în mînă, intră . . .).

ZGÎNDĂREL: A murit! A murit! (plînge).

EL: Trăiesc, Zgîndărel! Am fost în lună, am ajuns la stele, m-am plimbat pe Calea lactee... cu tine... cu el... cu voi copii... cu toţi.

ZGÎNDĂREL (impresionat, a luat balonul fără să fie văzut): Mă simt uşor! Uşor! Simt cum urc! Cum zbor! Zbor! (iese plutind) (Intră un copil desculţ. Ghetele îi atîrnă pe umăr. Ţine mîna întinsă. Palma bine închisă. E trist).

EL: Ai un tirbuşon?... Tace! Spune-mi, copil desculţ, ce ţii aşa de strîns în palmă? Tace...! O fi necăjit! N-aţi vrea să-l întrebaţi voi, copii, blînd, în şoaptă?

MII DE COPII: Eşti necăjit?

COPILUL: Aseară, învăţam. Mi-a bătut furios cineva în geam. Am înlemnit... Motanul cel năzdrăvan! Feciorule, zice: Mă cunoşti? Adică mai întîi mă salută... Îşi scoate o mănuşă ruptă... Îmi întinde laba... Eu îi bat palma. El strănută... strănută... Eu: hapciu! El: hapciu!...

eu şi sora mea cea mare

MOTANUL (a intrat grăbit în costum jerpelit de Cyrano): Hapciu! Hapciu! (cu gesturi elegante, îşi scoate mănuşa ruptă, o duce la nas, o vîră pe mînă şi iar „hapciu!" şi iar la nas): Hapciu! Hapciu!

cu familia în excursie

COPILUL (printre strănuturi, reuşeşte să vorbească motanului. Copiii întreabă: pot şi ei să strănute?).

MOTANUL: Cu o condiţie... Cine vrea să strănute, să aibă în buzunare două batiste.

EL: Dacă nu are?

MOTANUL: Să strănute acasă! Hapciu! Cu povestea unde am rămas?

COPILUL: Ai scos din buzunar un răţoi!

MOTANUL (se caută prin buzunare, sub pălărie. L-a găsit. E un răţoi-păpuşă); Priviţi-l! Ştiţi ce-a făcut dumnealui?... Dormeam încălţat, că doar sînt motan încălţat...

COPILUL: „Nu-i frumos să dormi încălţat...".

MOTANUL: Zice răţoiul. Şi mi-a scos un şiret, apoi celălalt şiret şi fuge! Credeam că a glumit. Ştiţi unde l-am găsit?... Pe lac... Şi... mi-e ruşine să vă mai povestesc...

MII DE COPII: Povesteşte! Povesteşte!

MOTANUL: Merg la nuntă, copiii. Scufiţa roşie...

EL: Se mărită?

COPILUL: Se mărită!?

MOTANUL: Azi. Scufiţa e bunică acum! Face nunta de aur. Dacă nunta e de aur, şireturile trebuie să fie şi ele de aur... Ea m-a făcut un motan cunoscut. Ehe! E mult de atunci... Bunica... era la grădiniţă... Pe atunci... copiii nu purtau blugi, fetele nu îmbrăcau pantaloni lungi... Treceau copiii pe lîngă mine... nu mă vedeau. Unul m-a

la aprozar

lovit, aici, unde carnea e moale... Vă rog să mă credeţi... şi acuma mă doare. Scufiţa m-a ascuns în coşul cu flori... m-a dus acasă... m-a spălat... mi-a dat lapte... de pasăre... m-a învăţat să culeg mazăre. Eu am învăţat-o să facă... mîrrr! Ea m-a învăţat să fac... ham! Sînt singurul motan din lume care ştie să facă... ham! ham! Cînd am crescut mare, mi-a spus, deschizînd fereastra: „Eşti liber, Motane!". Şi am plecat în lume... în două picioare. Sînt primul motan care umblă în două picioare! De-atunci o tot caut să-i mulţumesc. (s-a ridicat, demn); Copilule! Dă-mi un ban!... Ai, ori n-ai?

COPILUL: Am. Am un ban de la bunica, pentru bomboane cu susan.

MOTANUL: Motanul îţi cere împrumut un ban pentru şireturi.

COPILUL: Ia şireturile mele! (le scoate).

MOTANUL: Sînt de aur?

COPILUL: De aur vrei?!

MOTANUL: Nu ţi-am spus?... Bunica... adică Scufiţa face nunta de aur (ferm): Îmi dai banul?

COPILUL: Păi... voiam să merg cu bunica la cinema, să ne vadă lumea cum mergem la braţ. Să-i zic: „Nu vrei, bunico, o prăjitură?" Eu plătesc... Păi... dacă tu plăteşti, – parcă o aud pe bunica – atunci negreşit merg. Am să îmbrac o rochie nouă".

(Continuare în pag. 6)

(Urmare din pag. 5)

MOTANUL: Deci... nu-mi dai banul?... Te salut!

COPILUL: S-a supărat Motanul?...

MOTANUL: Au revoir!... își spune Motanul. (a ieșit. Se întoarce. Auf wiedersehen... Thank you! (A dispărut).

COPILUL: Nu știu ce să fac cu acest ban. (Întreabă copiii): Să cumpăr pentru mine bomboane cu susan?... Să merg cu bunica la cinematograf?... Să-i cumpăr o prăjitură?... Să strig Motanul? Să-i dau lui banul?... Vino, Motane! Vino!

* * *

ACTUL II

COPILUL: Cine ești?

FULGUL: Mor! Mor de cald!

COPILUL: Te pomenești!... Ești ursul Fram?

FULGUL: Da, sînt Fram. Au revoir!

COPILUL: Stai! Nu pleca! Scufița roșie face nuntă.

FRAM: Cu cine?

COPILUL: Face nuntă. Nu se mărită.

FRAM: Merg la nuntă! Du-mă la nuntă!

COPILUL: Dă-mi un ban! Te duc la nuntă.

FRAM: Ceri bani! Nu ți-e rușine? Am nimerit, aici, între țigani? Nici țiganii, astăzi, nu mai cer bani.

COPILUL: Nu pentru mine. Pentru Motan.

FRAM: Nu dau bani pentu motani.

COPILUL: Nu mai poate merge la nuntă.

FRAM: N-are șireturi? Încălțatul! Te pomenești!

COPILUL: N-are.

FRAM: Mor de rîs (rîde batjocoritor). Mor de plîns! (plînge batjocoritor; s-a oprit din rîs, din plîns. Vorbește serios): De ce nu i-ați dat voi?... Să vă fi scos șireturile! Să i le fi dat! Că doar nu e oricine, e Motanul în-căl-țat!

COPILUL: El vrea șireturi de aur!

FRAM: A căpiat? E nebun acest descălțat?! Asta s-a întîmplat în povești. Poveștile rămîn povești.

COPILUL: Știi... merge la nunta de aur a Scufiței.

FRAM: Spune așa, feciorule! (îl îmbrățișează) Va să zică... Scufița face nuntă de aur... Dacă e așa... vom aduna bani pentru Motan. Nu cerșind ca un țigan... Vom face un spectacol cu zîne!

COPILUL: Nu mai sînt zîne. Le-au mîncat vîrcolacii.

FRAM: Ceee?...

COPILUL: Au rămas Feții Frumoși singuri, săracii!

FRAM: Au revoir! Am plecat. Thank you! N-avem zîne... spectacolul nu se ține. Îmi trebuie interpreți: fete, băieți. Mai ales zîne. Și n-am!

COPILUL (plîngînd): Dacă le-au mîncat vîrcolacii...

FRAM: Ai văzut, tu?

COPILUL: Mi-a spus tata.

FRAM: Tata! Tata! (elegant, pune pe umerii copilului o haină din material strălucitor. În păr îi prinde o coroniță. Copilul a devenit zîna pe care Fram o duce aproape de copii. O arată): Sînt zîne, copii?... Sînt! Sînt! Vă spun eu. Priviți! (îmbracă peste costumul lui Fram un șorț. În cap pune o șapcă. Ridică un baros. Copilul-zînă aduce o nicovală. Fierar, acum, Fram e în vervă. Face mimă – pantomimă. Vrea să convingă. Trebuie să convingă. Provoacă): Sînt zîne! Le văd la nicovală... Cînd fierul e roșu, cînd ridic barosul. Văd zîne! Văd galben și roșu! Văd curcubee! Le văd pe Calea lactee. Zîne văd! Le văd ieșind din odaia mea cu potcoave. Le aud cîntînd!... Auziți! Cum ne cheamă în crîng?... Vreți să le vedeți?... Închideți ochii! Așa... Țineți-i bine închiși!... Vedeți zîne?... Da?...

MII DE COPII: Daaa!

FRAM: Sînt zîne, copii? Sînt zîne?

MII DE COPII: Daaa! Da!...

COPILUL: Zîna este fetița care aduce apă la o bătrînă bolnavă, săracă. Zînele vorbesc în focul din vatră. Pretutindeni sînt zîne! Proștii nu le văd. Mincinoșii, leneșii, răii nu le văd... Sînt zîne, copii! vă spun: sînt zîne! Mîngîiați părul alb al bunicii! Sărutați obrazul bunicii!... Bunica e aici... Bunica e lîngă voi. Sărutați-o și bunica va fi zînă... Jucați-vă cu mustățile bunicului! Bunicul e lîngă voi. Povestiți-i o faptă bună! Bunicul se bucură. Bunicul va fi zînă. Mama, cînd e tristă, ea niciodată n-o să spună. Faceți-vă mama să rîdă! Mama va fi mai frumoasă ca o zînă. Mama e lîngă voi. Sărutați-i obrazul, ținînd-o de mînă! Mama e bună (dezinvolt). Sărutați-vă mamele, copii! De trei ori, de o mie de ori pe zi. Toți cireșii atunci... toți cireșii vor înflori. Sînt zîne! Sînt zîne! Mi-a șoptit mie o mamă... Voi sînteți, copiii din sală, din lumea întreagă... Dar parcă mai aveam ceva de spus... (către Fram): Copiii te roagă să fii iar urs.

FRAM: Sînt grăbit. Au revoir. M-am dus.

MII DE COPII: Vrem un urs! Vrem un urs!

FRAM: Vreți un urs tuns?

MII DE COPII: Nuuu!

FRAM: Îl vreți cu undiță?

MII DE COPII: Nuuu!

FRAM: Îl vreți roșcat?

MII DE COPII: Nuuu!

FRAM: Îl vreți cu fundă?

MII DE COPII: Daaa!

COPILUL: Eu vreau un urs albastru, cu fundă albastră.

FRAM: Albastră?!

COPILUL: Dacă cerul e albastru, marea e albastră, de ce să nu fie și ursul albastru?

FRAM: E prea mult albastru!

COPILUL: Să fie! Să fie! De ce să nu fie?

FRAM: N-ați vrea un urs alb?

MII DE COPII: Ba da! Ba da!

COPILUL: Alb și cu coadă l-am vrea...

MII DE COPII: Cu coadă...

EL: (și-a aruncat hainele de fierar. E din nou Fram)' „Voilà!" Sînt iar Fram... Un Fram fără coadă.

COPILUL: Poftim! Ai coadă! (i-o prins-o).

FRAM: Îmi stă bine?

COPILUL: Perfect îți vine!

FRAM: Am coadă... merg la nuntă. Vino, aproape, copile. Fram te sărută (în mare vervă). Acum veți vedea ce n-ați mai văzut... Toți copiii, toată lumea din sală, să țină un ou în palmă! N-aveți ouă?... Căutați-vă prin buzunare Bine, bine... Căutați-vă în urechi!... Ați găsit oul? Perfect! Oul era ascuns în urechi... Fiți atenți! Plouă!... Plouă cu ouă. Cu palmele întinse, ca mine, prindeți ouă! Perfect! Perfect! Bravo! Nu-i greu, nu-i mare scofală! Bine!

●

NAȘTEREA ZÎNELOR

●

merg la grădiniță

Bine! Toți copiii, ochii la mine! (vorbește rar): Luați oul cu mîna stîngă din mîna dreaptă... Și acum toți deodată să-și așeze oul în vîrful nasului!

MII DE COPII (plîng).

FRAM: V-a scăpat oul? Trebuie să plîngeți pentru că s-a spart un ou?

MII DE COPII (rîd).

FRAM: Aaaa! Plîngeți în joacă?!

MII DE COPII (plîng).

FRAM: Aaaa! Rîdeți în joacă... Ajunge! Destul! Nu mai plînge nimeni!... Nu mai rîde nimeni! Fiți serioși!... Perfect! Toți copiii să țină mîna bine întinsă!... Palma bine întinsă... Să privească mult în palmă, așa, ca mine... Foarte bine! Foarte bine! Acum o să vedeți iar ce n-a văzut nimeni... În palmă pun o sămînță... Fiți atenți!... Vedeți o pasăre albă cum ciugulește sămînța din palmă? Dacă țineți palma bine întinsă, o să auziți pasărea cum cîntă... Nu închideți palma nici în joacă! Dacă vreți pasărea să mai vină în palmă, să se mai întoarcă...

COPILUL: Nu cîntă!

FRAM: Nu cîntă pentru că nu toți copiii au palma bine întinsă. Vă rog, copii, nu închideți palma! Nu faceți palma pumn! Altfel, pasărea zboară. Trece peste drum. Ați auzit vreo pasăre cîntînd strînsă-n pumn? Vă spun... așa ca pentru ultima oară... Nu țineți pasărea închisă în palmă. (s-a oprit brusc). Auziți? Auziți?... Pasărea cîntă!... (Auzim un tril. Auzim un concert și iar un tril): Pasărea nu mai cîntă... Nici o pasăre nu mai cîntă! N-ați ținut palma bine întinsă.

MII DE COPII (plîng).

FRAM: Da, acum puteți să plîngeți! Aveți dreptul să plîngeți! Acum trebuie să plîngeți! Să vă audă păsările.

MII DE COPII (plîng).

FRAM: Acum păsările vă ascultă...

MII DE COPII (plîng în dialog cu cîntecul păsărilor).

FRAM: Păsările astea, proaste, nu zboară prea departe. Zboară pe lîngă casă, zboară cu gîndul acasă. Chiar dacă, acasă... ușa-i încuiată... Păsările astea știu să uite pentru că știu să cînte. Cînți? Uiți răul lumii! Cine nu vrea să cînte, cine nu vrea cîntecul să asculte, nu poate răul lumii să uite. Clevetește! Latră? Fricos cum e... minte! Minte fără rușine... (dezolat) Păsările nu mai cîntă! Au obosit cu gîndul la voi... Au flămînzit, în lume, acolo, departe... Plîng la ferestre... Plîng în truna... Le auziți? Plîng și se gîndesc la moarte... Mor privind la fereastră... Mor cu gîndul acasă... Vreți, păsările, să se întoarcă acasă?

MII DE COPII: Vrem! Vrem!

FRAM: Într-o mînă puneți semințe! Într-alta țineți o floare... Strigați o dată cu mine: Veniți! Veniți!

MII DE COPII: Veniți! Veniți!

FRAM: Chemați-le cu palma bine întinsă! Într-o mînă floarea, într-alta semințe! Și palmele, nu uitați, bine întinse! (Auzim fîlfîit de păsări, apoi un cîntec care sugerază fîlfîitul și apropierea păsărilor).

COPILUL (fericit, le spune copiilor în șoaptă, impresionat pînă la lacrimi): Au venit! Au venit! După cum v-am vorbit. (Ne învăluie din toate părțile – cele mai frumoase melodii care s-au scris sau care se vor scrie vreodată).

COPILUL: Au venit păsările! Au venit! N-a venit pasărea albă!...

RĂȚOIUL (pîndește ascuns): Sînt lihnit! Sînt lihnit! (Muzica s-a diminuat pînă la liniște).

COPILUL (privind spre culise la arlechin, fericit): Vine pasărea albă! Vine! Vine! (înaintează într-acolo cu palma întinsă) Vino! Vino! (se trage de-a-ndărătelea cu palma bine întinsă) Pasăre albă! Am semințe în palmă. E în palmă pasărea albă! Cîntă pasăre albă! Cîntă! (Auzim un început de cîntec, venit din sfere, dintr-o lume care acum se naște. Dar, brusc...).

RĂȚOIUL face un salt și fuge.

COPILUL: A zburat pasărea albă! (strigă). Pasăre albă! Pasăre albă!

FRAM: Dragi copii! Mergeți zece minute în pauză! Căutați pasărea albă! Chemați pasărea albă! Rugați-o să se întoarcă! Pasărea albă, copii! Pasărea albă!...

Întuneric

ACTUL III

* * *

FRAM: Ați adus pasărea albă?...

COPIII: Nu! Nu!

COPILUL: A plecat pasărea albă!

FRAM: Uitați-vă bine! Nu cumva e în palmă?

COPILUL (plîngînd): A fugit pasărea albă!

COPIII (plîngînd): A fugit... A fugit...

FRAM: Destul! Am plîns prea mult, am rîs prea puțin.

COPILUL: „Fac un spectacol!" Ai spus: N-am interpreți! Am zîne! N-am vîrcolaci! Și ce-ai făcut? Te lauzi.

FRAM: Repede, un melc! Vreau un melc!

COPILUL: Poftim melcul!

Silueta melcului este făcută din sîrmă îmbrăcată. Piciorul se sprijină pe șoldurile interpretului, ca o navă. Coarnele melcului sînt mîinile interpretului care se întind și se strîng, ca două pistoane terminate în mănuși de box, fosforescente.

FRAM (cît timp durează îmbrăcatul, spune): Văd lupte! Văd un meci cu melci! O coridă cu melci! Veți vedea cum se bat în coarne doi melci, așa cum se bat doi berbeci. A intrat un personaj misterios, umflat, mai mult rotund decît înalt, cu o gură, mare. Îl numim „vîrcolac".

VÎRCOLACUL: Hop! Mi-e foame. Hop! Sînt vîrcolac! Hop! vreau gumă de mestecat!

FRAM: Fram nu se bate cu o gumă de mestecat .aruncă spada). Deschide gura!

VÎRCOLACUL: Sînt rățoiul Mac! Mac! (azvîrle haina de vîrcolac).

FRAM: Așa, da! Domnule: Mac! Mac!

COPILUL: Gura mare!

RĂȚOIUL: Aaa!... Aaaa!...

FRAM: Nemaipomenit! Gumă de mestecat pînă în gît!

COPILUL: Uite șiretul! Șiretul, Prinde-l, Fram! Prinde șiretul! Rățoiul s-a zbătut, a scăpat. Copilul și Fram aleargă să-l ajungă, ies din scenă. Din partea opusă intră grăbit un alt personaj, înalt, slab. Poartă pălărie largă. La pălărie, o pană albă, semeață. La șold, o sabie, fără lamă. La gît, un fular șic. Aleargă năuc pe scenă. Caută... scoate sabia. Scotocește, împunge în gol cu prudență. E Motanul. Are pantalonii rupți în fund.

MOTANUL: Unde e?...

COPILUL: (intrînd) A fugit.

FRAM: (revine cu mulți pantofi, cu cizme, cu încălțăminte de toate felurile; unele, atîrnate de gît; altele, le ține în mîini. Le arată): Poftește, Motane, te încalță!

MOTANUL: O mie de cizme! Zece mii de ghete! De unde? Un kilometru de șireturi: doi kilometri – trei kilometri...

FRAM: Ți le-au trimis ei...

MOTANUL: (încălțîndu-se): Acești băieți?... Aceste fete?

FRAM: Păi ce crezi dumneata?! Copiii ăștia știu numai să strănute?... Hapciu!... Hapciu!... Copiii ăștia, Motane, știu și să ajute. Vor să lupte. Hapciu!... Hapciu!...

(În timp ce strănută, Rățoiul a intrat hoțește. Fură pantalonii).

MOTANUL Te-am prins! Rățoiule, scoate șireturile! Am spus! Deschide pliscul.

FRAM: Pliscul mare! Aha! L-a deschis.

COPILUL: Bag mîna?

FRAM: Nu! Nu!... Ți-o înghite!

COPILUL (bagă mîna pînă la cot. Scoate mai întîi Broscoiul care, i se agață de degete. Îl azvîrle): Scot eu tot ce ai în gît: Gumă de mestecat... O gheată ruptă...

MOTANUL: Șiretul! Caută șiretul!

COPILUL: ...Trei cozi de pește... Văd o pălărie!... O păpușă vie!... (împinge Rățoiul în culise și, de acolo, aduce cele mai neașteptate lucruri pe care le dă Motanului. Motanul le dă lui Fram. Fram le face grămadă): Un scaun... O mănușă de box... un geamantan... O undiță... un balon... o pălărie de motan... Doi melci... un trombon... o suliță... un balon... Un stîlp de telegraf... un creion...

MOTANUL: Șiretul! Caută șiretul!

COPILUL: Simt șiretul... Văd șiretul!

MOTANUL: Prinde-l Trage! Trage!

COPILUL: (dă capătul șiretului Motanului. Trage Fram, trage Copilul, trage Motanul. Pot trage și copiii, pentru că șiretul este lung... foarte lung. Tot trăgînd, l-au tras și pe Rățoi în scenă). Rățoiul a căzut. Au căzut și cei trei în fund).

MOTANUL (fericit): Șiretul meu! Șiretul meu!

FRAM (în timp ce Motanul se încalță, ia sulița): Domnule Rățoi,... tremuri? Deschide gura! Vei înghiți... mai întîi sulița... Apoi... telefonul! Stîlpul de telegraf, balonul...

RĂȚOIUL: Nu mai fac! Nu mai fac!

MOTANUL: Spune cine ești?...

RĂȚOIUL: Sînt Zgîndărici!

MOTANUL: Zgîndărici! Să nu te mai prind pe-aici! (i-a dat un șut. Rățoiul a ieșit rostogolindu-se ca o minge. Motanul își aruncă pe umeri pelerina albastră cu diamante. Își potrivește semeața coadă la pălărie. Pune și pana de rățoi): Ei, și-acum să pornim la nuntă.

FRAM: Fără Scufiță? Nici nu mă gîndesc...

COPILUL: Fără zîne?!

FRAM: Oooo! Ce tînăr! Ce frumos! Motanul!

COPILUL: Cît e de albastru.

FRAM: Dacă Motanul e albastru... Dacă marea e albastră... Dacă cerul e albastru... Dacă decorul e albastru... Dacă ochii voștri sînt albaștri... Ce-ați zice, copii, în această lume albastră... O Scufiță albastră?

MII DE COPII: Roșie! Roșie o vrem!

FRAM: Gata! Ajunge! Roșie va fi, dacă mă veți asculta, copii. (vorbește rar și compune cu gesturi clare și precise lucrurile și acțiunile la care îndeamnă copiii, sugerîndu-le, prin pauze, să completeze versurile... Motanul și Copilul fac întocmai): În mîna stîngă am găleata... În găleată torn... culoarea. Ce culoare?... Culoarea roșie. Cu dreapta țin bidineaua... Moi... bidineaua în vopsea... roșie și pictez... Scufița... roșie. (De sus coboară lin o pînză suavă – șevaletul – la care pictează Fram. În spatele șevaletului joacă, sub pensulă, lumini viu colorate. E un caleidoscop fascinant, o trecere „savantă" de la culoare la desene, de la lumină la întuneric. O vrajă pe care o sporește muzica. Copilul a dispărut. Fram, secondat de Motan, pictează): Puneți mult roșu!... Roșu închis, roșu deschis... Roșu ca focul... Roșu stins, roșu aprins... Puneți roșul vostru din obraz! Puneți mult roșu, albastrului să-i fie necaz! Luați roșul din luna adormită pe lac! Muiați bidineaua! Cîntați! Cîntați! Cîntați! Pentru ca roșul să rîdă, să rîdă! Niciodată Scufița să nu mai plîngă. (Am ajuns discret la întuneric, apoi, blînd, trecem către lumină albastră. Versurile care urmează se împart între Fram și Motan, îndemnînd copiii să facă întocmai și să obținem un antren general). Și acum... să punem galben! Să punem și alb...

MOTANUL: Să punem portocaliu!... Adăugăm argintiu...

FRAM: Potriviți bine culorile!...

MOTANUL: Dacă vreți să cînte privighetorile.

FRAM: În cer muiați bidineaua!... În curcubeu! (Curcubeul este o urzeală care taie scena în diagonală, din fundul scenei, căzînd la arlechin, în timp ce Fram pictează într-o frenezie crescîndă).

MOTANUL: (agită curcubeul și spune): Priviți curcubeul cum bea apă!

FRAM: Muiați bidineaua în curcubeu!

NAȘTEREA ZÎNELOR

munca țăranului

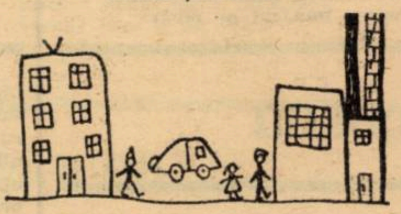

părinții noștri merg la uzină

MOTANUL: Priviți, cum bea apă din Dunăre!... Din Marea cea mare!... Din Olt și din Mureș!... Din rîul din sat.

FRAM: Pictați! Pictați!

MOTANUL: De peste Ocean!... Din Oceanul cel Indian!... Din mările Nordului!

FRAM: Pictați! Pictați!

MOTANUL: Din mările Sudului! Din toate apele pămîntului! (Prin jocuri de lumini am ajuns ușor la întuneric și iar ușor la lumină, numai atît cît să poată dispare curcubeul).

FRAM: Unde-i curcubeul?

MOTANUL: A pierit curcubeul!

FRAM: Căutați-l! Căutați-l în găleată!

MOTANUL: În găleată-i curcubeul! (Din nou joc de lumini, în așa fel, încît să descoperim în locul „șevaletului" un CIREȘ cu CIREȘE DE AUR, mari cît merele de aur, apoi, ca într-un mixaj cinematografic, trecînd din nou la întuneric și iar suav la lumină avem surpriza să vedem lîngă CIREȘUL DE AUR pe SCUFIȚA ROȘIE — de fapt COPILUL nostru. Și iar, ca într-un mixaj cinematografic, din lumină în întuneric și de la întuneric suav la lumină, același CIREȘ DE AUR și aceeași SCUFIȚĂ ROȘIE, dar Scufița are acum un șal mare, pe care sînt pictate păsări: mai ales păsări adevărate prinse pe umeri, păsări în palmele întinse, păsări în jurul capului — de fapt, o coroniță de păsări. Cireșul e și el plin de păsări. Frumos luminată, atrage atenția SĂMÎNȚA — acum RĂDĂCINA. Totul pare înghețat, împietrit. E liniște).

FRAM: Dacă cireșul a împietrit, dacă Scufița a împietrit, dacă păsările au împietrit, dacă noi am împietrit, dacă pasărea albă n-a venit, înseamnă că cineva dintre noi a mințit... Cine a mințit?... Întreb încă o dată...

MOTANUL: Și eu am mințit... o dată...

FRAM: Dintre copii nimeni n-a mințit? Amintiți-vă! N-ați mințit niciodată? Luați aminte! (vorbește rar): Dacă vreți ca păsările să cînte, scufița să vorbească, pasărea albă să se întoarcă, și eu, și Motanul și Cireșul, să nu mai fim de piatră... Spuneți! Cum eu spun: De azi înainte, de azi înainte, n-am să mai mint! N-am să mai mint! N-am să mai mint niciodată! N-am să mai mint niciodată!

LINIȘTE

(Auzim foarte discret fîlfîit de aripi, un tril, alt tril).

SCUFIȚA (animîndu-se): Vă mai amintiți?... Un copil a pus în pămînt un sîmbure. (îl arată): Cu suflarea voastră l-ați încălzit, și a crescut. Mai întîi a înflorit, apoi a făcut roade într-o singură zi, pentru că voi l-ați ajutat. Voi, copii! A crescut și s-a luat cu voi la întrecere, cine să crească mai repede?...

MOTANUL: Vreau, copiii, toți, să se ridice în picioare! Am spus: în picioare!... Tu, Mihaela, erai atîtica! Privește, Fram! Copilul de colo, a ajuns într-o singură seară vlăjgan.

FRAM: Pot să plec, să-l măsor?

MOTANUL: Poftim, prea stimate Fram! (rîde) Ce urechi mari! Ce urechi clăpăuge are... (nu poate continua de rîs).

MII DE COPII rîd.

SCUFIȚA: Ajunge! Ajunge, dragii mei! Sîntem toți trei.

MOTANUL: Motanul! (se înclină).

SCUFIȚA: Scufița! (face o reverență).

MOTANUL: Și zînele (arată spre copii).

SCUFIȚA: Și Sămînța (o arată) Cine lipsește?

MOTANUL: Lipsește... lipsește...

MII DE COPII: Bunica! Bunica!

SCUFIȚA: Uite-o! (Din depărtare, se apropie o siluetă. Pe măsură ce se apropie, descoperim un BUNIC îmbrăcat distins): Priviți ce blînd ține floarea în mînă!...

MOTANUL: Cîți ani o avea?... O sută?

BUNICUL: Merg la nuntă! Merg la nuntă!

MOTANUL: Cîți ani ai? O sută?

BUNICUL: (s-a împiedicat. A căzut).

SCUFIȚA: Sus, bunicule! Sus!

BUNICUL: Fetiță bună, ia-mă de mînă!

SCUFIȚA: Unde te duci?

BUNICUL: Nu prea aud.

SCUFIȚA: Unde te duci?

BUNICUL: Aaaa! Nu port blugi.

SCUFIȚA: Am întrebat: unde te duci?

BUNICUL: Caut o zînă!

MOTANUL: O zînă în blugi?

BUNICUL: Aud?...

SCUFIȚA: Blugi?...

BUNICUL: Aud bine! Aud!

MOTANUL (tare): N-am spus nimic!

BUNICUL: Să mă duc singur?

SCUFIȚA (tare): La nuntă?

BUNICUL: Îmi trebuie o zînă fără blugi. (a obosit). Ține-mă de mînă!

SCUFIȚA (s-a dus foarte aproape de copii).

BUNICUL: Nu prea văd bine! Dacă-mi pun ochelarii, văd mai bine.

MOTANUL: Ce vezi?

BUNICUL: O grădiniță!... O școală!...

MOTANUL: (tare) Ce auzi?

BUNICUL: Văd! Văd! multe flori! Văd fetițe. Unele au pe cap coronițe...

SCUFIȚA: Sînt premiantele!

BUNICUL: Blondele de colo cîntă?

SCUFIȚA: Sînt surori. Amîndouă au ajuns campioane.

MOTANUL (tare): Păi ce crezi dumneata?! Copiii ăștia sînt cineva!

SCUFIȚA: Pescuiesc...

BUNICUL: Am înțeles... Citesc.

SCUFIȚA: Înoată, fac gimnatiscă... Băiatul de colo, cîrn, croșetează! Și n-o să mă crezi!... Știu face „mac".

BUNICUL: Mac! Mac! Mac! Toți?...

SCUFIȚA: Dacă încep să facă „mac" nu se mai opresc...

BUNICUL: Mac! Mac! Mac! Mac!

MII DE COPII: Mac! Mac! Mac! Mac!

BUNICUL (cu degetele în urechi): Destul! Nu sînt surd! (a devenit dintr-o dată mult mai tînăr. Dezinvolt, provoacă, conduce acțiunea).

MII DE COPII: Mac! Mac! Mac! Mac!

BUNICUL: Destul! Destul! ZÎNELOR — ZÎNELOR! — Mac! — Împletitelor?! — Mac! — Despletitelor! Zînelor! Zînelor! Sînteți zîne! Zîne! Zîne! (S-a făcut liniște. Bătrînul o prinde tandru pe Scufița de mînă, o duce lîngă copii. Vorbesc în șoaptă) Vezi cum zînele își despletesc părul?... Cum se privesc în oglindă?... Cum se împletesc!

SCUFIȚA: Văd! Văd! Au păr de aur!

BUNICUL: Dacă fetițele sînt zîne cu păr de aur... Băieții ce sînt?...

SCUFIȚA: Feți Frumoși!

MOTANUL: Toți?... Nu cred!

BUNICUL: Ai să vezi... (în vervă) Atențiune! Atențiune! Feții frumoși să se ridice în picioare!... Toți!... Perfect! Bravo! Feții Frumoși să salute frumos zînele! Așa ca mine... Bravo! Atențiune! Fiecare Făt Frumos să prindă, blînd, de mînă, o zînă!... Să-i dea o floare!... Să-i sărute mîna... Așa cum fac eu (...) Așa, copii! Așa!... Așa era pe vremea mea! (a rămas mînă în mînă cu Scufița): Și, acum, prindeți-vă toți de mînă! Să mergem împreună la nuntă.

MOTANUL: Potoliți-vă pașii după muzică! (Auzim o polcă. Cei trei schițează cîteva mișcări de dans, dar văd pe banca de sub pomul cu roade de aur o IMAGINE REALĂ într-o lumină ireală. Vrăjiți, se îndreaptă într-acolo).

BUNICUL (parcă ar vorbi unui vis): Prea frumoasă fată, croșetezi?... Visezi?... Poate eu visez!... Sînt treaz și visez!... Croșetezi?

SCUFIȚA: Vorbește-i în șoaptă!

MOTANUL: Priviți! Zîmbește! Zîmbește!

SCUFIȚA: Mie îmi zîmbește!

BUNICUL: Și mie, și ție, și lor... Tuturor le zîmbește!

SCUFIȚA: Bine.... dar... parcă e...

BUNICUL: Închide ochii, Scufiță!.... Deschide-i... Vezi ceva?

SCUFIȚA: E... e... e... BUNICA! Bunica! Parcă nu mai e așa de bătrînă!

BUNICUL: Pssst! Încă o dată închideți ochii!... Deschide-i!...

SCUFIȚA: E nemaipomenit! Bunica nu mai e bătrînă!

BUNICUL: Bineînțeles: BUNICA E O ZÎNĂ!

SCUFIȚA: Bunica-i mai frumoasă ca o zînă! Sînt zîne! Sînt zîne! (dansează cu bătrînul).

BUNICUL: Închide ochii!...

SCUFIȚA: Nu! Nu! Vreau să dansez!

BUNICUL: Închide-i, am spus!

SCUFIȚA (plîngînd): Te răstești la mine?

BUNICUL: Am glumit!

SCUFIȚA: I-am închis... (Bunicul s-a așezat pe bancă lîngă Bunica zînă. Îi oferă floarea cu eleganța și distincția de altădată. Stau amîndoi nemișcați. Par desprinși dintr-o pictură naivă). Deschid ochii?

BUNICUL: Așteaptă! Așteaptă!... Deschide-i!...

SCUFIȚA (se apropie, vrăjită. Își plimbă mîna pe obrajii lor. Ei rămîn nemișcați, ireali parcă, și pentru Scufița și pentru spectatori): Dragi copii, brazda aceea a bunicului, brazda adîncă de aici, de sub nas, nu mai e. A plecat... Ochiul drept, care mi se părea șui... Priviți-l! E blînd ca cel stîng Ce-ar fi să-i întreb dacă sînt fericiți?

MOTANUL: (emoționat) O clipă! O clipă, te rog (cade în genunchi la picioarele Bunicii) Prea bună Bunică...

BUNICA: De ce plîngi?

MOTANUL: Sînt Motanul!... Am plecat... să caut...

BUNICA: ...o fată care te-a găsit flămînd, aruncat lîngă gard.

MOTANUL: ...mi-a dat lapte. Mi-a pus cartea în mînă, m-a crescut și mi-a spus: „De acum poți umbla în două picioare! Ești liber, Motane!" Și am plecat... M-am dus...

BUNICA: E mult de atunci. Poate fetița a murit...

MOTANUL: N-a murit! Știu bine.

BUNICA: Poate a îmbătrînit?

MOTANUL: Astăzi face nuntă.

BUNICA (întinerind): Ce vorbești?... Chiar astăzi? Vrei s-o găsești?

MOTANUL: Plătesc cu șireturile mele de aur... Ea m-a învățat să merg în două picioare... M-a învățat să fac „ham", „ham". Sînt primul și singurul motan care poate să facă „ham"-„ham".

BUNICA: Ham! Ham!

MOTANUL: Ham! Ham!

BUNICA (face la bătrîn): Ham! Ham! (Bătrînul se sperie. Iese).

MOTANUL: Bunico! Bunico! (o îmbrățișează).

BUNICA: Motane! Bătrîne Motan! (îl strînge în brațe. Dă buzna un personaj ascuns sub o pelerină roșie, șic! Nu-l recunoaștem. Și-a azvîrlit pelerina. Are în brațe un costum de melc. El însuși e îmbrăcat melc).

PERSONAJUL: Motanul?

MOTANUL: Motanul!

PERSONAJUL: En garde!

MOTANUL: Cine ești?

PERSONAJUL (oferindu-i costumul de melc, Motanul îl îmbracă): Mai repede!... Ești gata?

MOTANUL: O clipă!... Ajută-mă, cavalere!

PERSONAJUL: Sînt cavaler. Te ajut. (la lampă): Va începe un meci cu melci. Ne vom bate în coarne ca doi berbeci... Veți vedea o coridă cu melci... Ole!

MOTANUL: Ole!

PERSONAJUL: Păzea!

MOTANUL: Ha! Ha!

PERSONAJUL: Stai!

MOTANUL: Ești rănit?

PERSONAJUL: Eu?!... Cer o clipă răgaz!... (merge la Scufiță. Bate pintenii. Îi șoptește ceva, apoi îi dă ceremonios pelerina roșie cu care a intrat. Înțelegem că Scufița va fi toreadorul. Meciul a început. Scufița joacă pelerina pentru amîndoi. Se izbesc cu coarnele, cu copitele, prin pelerină. Cad. Se ridică. Pauză. Se privesc. Se aruncă unul către altul. Bunica aplaudă! Scufița e din ce în ce mai activă).

MOTANUL: Ole!

PERSONAJUL: Ole!

MOTANUL: Ha! Ha!

SCUFIȚA (face semn. Cei doi au încremenit în poziție de atac): Avem nevoie de un arbitru!

RĂȚOIUL (a intrat gîfîind. Pare slab și jigărit): Sînt lihnit! Sînt lihnit! (Scufița îi aruncă fluierul legat de un șnur lung, gros, cu ciucur).

MOTANUL: Nu! Înghite fluierul! Nu-l da!

RĂȚOIUL: Nu mai înghit! Nu mai înghit! (vorbește copiilor): Sînt lihnit! Sînt lihnit!

MOTANUL: Ce-ai spus?

RĂȚOIUL: Nu mai înghit! Nu mai înghit (copiilor): Sînt lihnit! Sînt lihnit!

SCUFIȚA: Ne trebuie un crainic!

PERSONAJUL: Propun mai mulți copii. Copiii toți.

MOTANUL: Toți?

PERSONAJUL: Vreți, copii?

MII DE COPII: Vrem! Vrem! Vrem!

SCUFIȚA: Atențiune! Atențiune! Vom transmite meciul prin radio, prin televiziune! Crainici: șaptesprezece milioane de copii! Microfonul aici, la rampă, lîngă voi. Atențiune, începem. Unu... doi... (Meciul a început mult mai îndîrjit. Scufița joacă pelerina cu multă îndemînare. Provoacă. Crainicii se suprapun, așa încît nu înțelegem nimic. Auzim doar reacția publicului de la un meci cu miză mare, peste care se mixează, în derulare, vocile cîtorva crainici și, bineînțeles, reacțiile eroilor).

PERSONAJUL: Hep!

MOTANUL: Ole!

PERSONAJUL: Mîr?

MOTANUL: Nu permit! Fault! Hei! Arbitru! Arbitru! Să fluiere arbitrul!

RĂȚOIUL (se tăvălește pe jos, încurcîndu-se în șnur).

MOTANUL: A înghițit fluierul!

PERSONAJUL: Rățoiul?

MOTANUL: Îl omor!

PERSONAJUL: Fii cavaler, senior! En garde!

SCUFIȚA: N-avem arbitru. Opresc meciul!

BUNICA: Arbitrez eu!

MOTANUL: Bravo, Bunică! (a îngenuncheat, sărutîndu-i mîna).

SCUFIȚA: N-avem fluier!...

BUNICA: Păi, atunci... fac „ham", „ham"!

MOTANUL (a sosit gata de luptă): Ole!

PERSONAJUL: Ole! Mîrrr!

MOTANUL: Nu permit!

CRAINICII: Așa! Voila! Ole! Ole!

BUNICA: Ham! Ham! Ham! (S-a făcut în sfîrșit liniște). E prea mult vacarm... Am răgușit. Nu mai pot face „ham", „ham". (neașteptat... face): Ham, ham!

PERSONAJUL: Sus! Mîrr!

BUNICA: Ham! Ham!

PERSONAJUL: Mîrr! Sus! Ole! Au! Au!

MOTANUL: Miau! Miau! Ola!

PERSONAJUL: Au! Au!

BUNICA: Ham! Ham! Ham! Ham!

PERSONAJUL: Amețesc! Cad! Mor! Mor! (a căzut).

SCUFIȚA (plînge)...

RĂȚOIUL (plînge)...

MOTANUL (plînge)...

BUNICA (s-a așezat liniștită pe bancă, sub pomul cu fructe de aur).

PERSONAJUL (se ridică. Abia se ține pe picioare. Toți așteaptă împietriți, să se întîmple ceva. Se clatină... Cu un gest teatral, dă jos costumul de melc...).

TOȚI: Fram! Fram!

FRAM (cu un alt gest teatral dezbracă costumul lui Fram).

TOȚI: Bunicul! Bunicul!

BUNICUL (merge la Bunica. O ia de mînă. Ajung lîngă copii): Ești fericită?...

BUNICA: Tu ești fericit?...

SCUFIȚA (s-a apropiat, tadră): Sînteți fericiți?

MOTANUL (lîngă Rățoi, într-un colț al scenei): Eu sînt fericit!

RĂȚOIUL (dezbrăcîndu-și costumul): Zgîndărici e fericit!

MOTANUL (dezinvolt la rampă): Copiii sînt fericiți?

MII DE COPII: Fericiți! Fericiți!

MOTANUL (înclinîndu-se pînă la pămînt): Mirii sînt friciți?

MIRII: Fericiți!

MOTANUL (pune pe umerii Bunicii un voal de mireasă, iar la butoniera Bunicului, o floare albă): Muzica! Să cînte muzica! (Auzim un vals de epocă. Mirii dansează... Motanul, Zgîndărici și Zgîndărel se retrag într-un colț).

ZGÎNDAREL: Uite, Zgîndărici, a răsărit luna! A venit la nuntă la Buna. Multe stele!... Mulți copii!... Multe păsări!... Le auziți? Pasărea albă n-a venit! Întindeți mîinile! Palmele bine întinse! Să vină să vă ciugulească semințele din palmă. (strigă): Pasăre albă! Pasăre albă! (Dacă vrea regizorul, Motanul, cu un gest tandru, pune pe umerii Scufiței o haină nemaivăzut de albă, nemaivăzut de frumoasă, o haină care se sugereze Pasărea Albă. PASĂREA ALBĂ va dansa pînă la sfîrșit. Va cînta cel mai frumos cîntec în tril.)

BUNICA (s-a oprit din dans): Să aruncăm semințe în lună, copii!

BUNICUL: Luna să fie plină de copii!

BUNICA: Semănați semințe în lună, copii! Priviți! Priviți! Pasărea Albă! Pasărea Albă! (întinde mîna, uimită). A venit de departe! E lîngă mine, e lîngă voi, Pasărea albă! Vrea să ciugulească semințe din palmă.

MOTANUL: Veniți, copii, la nuntă! Veniți! Bunico, un dans! Mîine e nuntă! Mîine veniți! Astăzi sîntem prea fericiți! Mergeți acasă! Povestiți! Măsurați-vă cît ați crescut, copii! Într-o singură seară, într-o singură zi! Mîine, copii! Mîine veniți!

CORTINA

COPIII DESPRE COPII

SORIN PREDESCU

Clasa a V-a E Şcoala generală nr. 26
Timişoara

VREAU SĂ FIU PIONIER

Eu pionier aş vrea să fiu, ca voi
Din primăvara ţării o tulpină.
Spre soare vreau să mă inalţ, ferit de ploi
O floare-ntr-un buchet, dintr-o grădină.

O floare mare vreau să fiu, ştiu bine,
Cit de frumos e să fii pionier!
Cu cintece frumoase ce curg in colier
Spre soarele de raze pline.

Şi-n sufletele noastre deschise de copii
De şapte ani şi cu cravată
Frumoşi şi veseli, curaţi şi fără pată,
Cu patria, partidul, trăim in bucurii.

TOAMNA

Toamna a-nceput şi iată
Păsările au plecat,
Iar o floare-nfrigurată
Spre pămint s-a aplecat.

Doar o vrabie voioasă
Ciuguleşte un cotor,
Papagalul stă in casă
Agăţat in coridor.

Copiii vin de la şcoală,
Vin voioşi cu genţi in spate.
Iar florile colorate
Stau indoite de o palå.

Ciinele latră de zor
La o vrăbiuţă mică.
Nu de geaba e Azor;
Latră şi la o pisică.

Casa este aranjată,
Lemnele stau stivuite,
Plantele-s acoperite
Cu o pinză lată.

ŞAH

Opt ostaşi cam mititei
Albi, sau negri, sint chiar ei.
Lingă ei ,turn măricel
Şi un cal cam ştrengărel.
Un nebun pe diagonală
Şi un rege plin de fală.
Puternica damă mare,
Ce se plimbă in careu,
Face muncă de mirare
Şi se luptă ca un zmeu.

ANCA IONETE

Clasa a V-a Şcoala generală nr. 2
Timişoara

PRIMAVARA

Primăvara a sosit,
Mindre flori au răsărit;
Hai in luncă, măi copii,
Hai să le-adunăm, zglobii!

Iarba-i verde şi frumoasă
Nu-ţi vine să stai acasă;
Hai in luncă, măi, copii,
Hai să ne jucăm, zglobii!

Vintul bate mingiios,
Apa curge zgomotos;
Hai in luncă, măi, copii,
Hai să ne jucăm, zglobii!

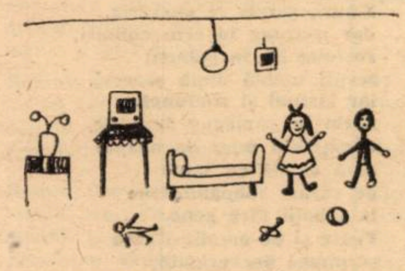

camera noastră

Cringu-i plin de cintecele,
De voioase păsărele;
Hai in luncă, măi, copii,
Hai să le-ascultăm, zglobii!

SIMONA DAŢIN

Clasa a VI-a Şcoala generală 18
Timişoara

CĂŢELUŞUL NĂZDRĂVAN

Voi il ştiţi pe Azorel?

E-un nepreţuit căţel.
Are-o şubă de blăniţă,
Dă tot timpul din codiţă.

E poznaş din cale-afară,
Are ochi de foc şi pară,
Cind il cerţi, ii rotunjeşte
Şi ii pleacă, fecioreşte.

Ieri, mergind la o plimbare,
A făcut o pozná mare;
A fugit după-o fetiţă
Şi a prins-o de rochiţă.

Seara, mergind la culcare,
A văzut o miţă care,
I-a sărit, direct, in cale!
Şi, muşcind-o supărat,
S-a culcat chiar nemincat.

ALINA RĂDUCĂNESCU

Clasa a VI-a Şcoala generală nr. 18
Timişoara

LIMBA NOASTRĂ

Pe alte planete
Eu, de voi trăi,
Limba-mi, ţara-mi,
Eu le voi cinsti.
Limba noastră-i miere,
Dulce mingiiere,
E cuptor cu piine,
E hambar de grine.
E minune, cintec,
Tainică iubire,
Aleasă cinstire,
Gingaşă tresărire.
E soare de vară,
E ţară.
Pe alte meleaguri,
Oriunde aş fi,
Limba-mi, ţara-mi,
Eu le voi iubi...

DANA BEER

Clasa a VII-a B Şcoala generală nr. 18
Timişoara

LEGĂMINT

Vom creşte cum poporul ne visează,
Vom invăţa curajul, hărnicia,
Aşa cum ne invaţă şi veghează
Partidul, Ceauşescu, România.

Istoria citind, cinstim eroii –
Ne-om dovedi prin fapte omenia;
Prin noi să vadă cum işi cresc copiii
Partidul, Ceauşescu, România.

Spre comunism, cu inima vitează,
Copiii vieţii-nvaţă bărbăţia;
Aşa cum cresc şi ii visează
Partidul, Ceauşescu, România.

PETRE SILVIU DANIEL

Clasa a VII-a Şcoala generală nr. 9
Timişoara

ŢARĂ DIN POVESTE

Ţărm ţesut de cintec,
Ţărm cu brazii-nalţi,
Ţărm cu Feţi-Frumoşi,
Sculptaţi in Carpaţi.

Ţărm de voievozi,
Buni ca piinea ţării
Şi sculptaţi de riuri
Şi de valul mării.
Ţărm cu jiuri multe,
Mureşuri şi olturi,
Dunăre şi pruturi
Ape din gilorturi.

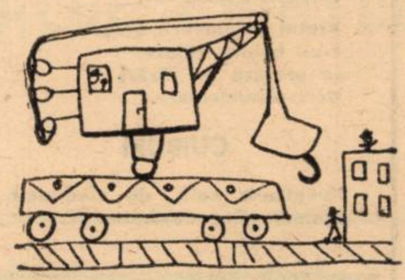

şantierul

Ţară Românească –
Cint de ciocirlie,
Ţară din poveste,
Dulce, Românie!

TITIANA MOGA

Clasa a VII-a Şcoala generală nr. 27
Timişoara

VIS PĂMINTESC

Pacea e-un cintec,
E-o floare, un zbor,
E-o pasăre albă,
Un mindru cocor.

Cu ea vine viaţa,
Cu ea vine dorul,
Cu ea stă lumina,
Speranţa şi zborul.

Cunună de pace
Pe-al nostru pămint,
Cunună măiastră,
Cunună de cint.

S-aprinde in marea
Albastră, mereu,
S-aprinde in zimbet,
In cintecul meu.

In perlele muzicii,
Ce-n suflet răzbesc,
In soare, in cintec,
In vis pămintesc.

LAURENŢIU LAURA

Clasa a VIII-a Liceul „C. D. Loga"
Timişoara

PACEA

Pacea
E culoarea cea mai frumoasă a
Gindurilor,
Lumina cu miros de piine de pe
Cimpuri...
E picătura de apă in care pilpiie
atitea neştiute inţelesuri...

Pacea
E izvorul unor cunoscute puteri,
Izvorul de strălucire al orizontului,
Explozia muncii care
Domină adevăratul inţeles al
Cuvintului „a fi"...

Pacea
E curatul sens al vieţii,
Sclipirea de soare din ochii copiilor,
Pacea
E un antidot pentru moarte...

CLAUDIA TIMOFTEI

Clasa a VIII-a Şcoala generală nr. 21
Timişoara

A FI COPIL, IN ROMANIA...

A fi copil, in România,
Inseamnă zimbetul senin;
Inseamnă munca, omenia,
Inseamnă pacea ce-o dorim.

A fi copil, in România,
Inseamnă cintec, vesel joc,
Iubirea de strămoşi, mindria
Şi sirguinţă-n orice loc.

Eu sint copil, in România,
Muncesc cu sirg, mă joc cu spor.
Invăţ mereu ce e frăţia
Cutezător, mă-nalţ in zbor!

LAURA CĂTĂLINA FĂRCAŞU

Clasa IV-a C Şcoala generală nr. 16
Timişoara

PESTE NOUĂ MĂRI ŞI PESTE NOUĂ ŢĂRI

Peste nouă mări,
Şi peste nouă ţări,
Balaurul infricoşător
Stă nepăsător.
Şi nu lasă lumea să ia apă,
Decit cu o condiţie:
Să i se aducă cite o fată...
Dar iată că vine un voinic
Şi urcă la o casă de pe colnic,
O bătrinică bună la găzduit.
Băiatul merse după apă.
Şi vitejeşte s-a luptat
Şi pe balaur il ucise pe-nnoptat.
Şi astfel lumea a scăpat
De balaurul infricoşător şi nepăsător.

Cu ochi rotunzi şi mari de plăcere...

Prin uşa aburită a plăcintăriei se vedeau nişte umbre obscure agitîndu-se. Uşa se deschise şi doi tipi „şmecheri", încovolaţi de pachete şi sticluţe, ieşiră scoţînd zgomote nedefinite în genul lui „Fir-ar, ce arde!" şi „M-am peştit, cade!".

Cei doi priviră prevăzători strada, ce dormea în arşiţă, apoi se căţărară cu afurisită îndemînare pe gardul înecat de verdeaţă al bătrînului liceu şi săriră abil în arbuştii din curtea acestuia. Cîteva clipe, atmosfera încărcată cu parfum de coajă de copac din tufişuri se poluă cu miresme de plăcintă cu carne — dar numai cîteva clipe. Apoi, cei doi aventurieri se tîrîră în stil indian pe sub bănci şi, în momentul în care portarul mirosi ceva suspect în aer, ei deja păşeau pe coridorul întunecat şi umbrit al liceului.

★

Ora de muzică începuse de 15 minute, cînd pe coridorul pustiu se auziră două perechi de paşi, fifty lipăind, fifty tîrîndu-se. Paşii se opriră în dreptul uşii, care se deschise încet, cu un scîrţîit ce ne sugera castel breton părăsit lîngă o mare în furtună, frecventat de stafii în frac.

Nici nu intrară cei doi spăşiţi, că se şi auzi un: „Bidusane, ai adus?" Toţi ochii, rotunzi şi mari de plăcere, erau îndreptaţi spre „Bidusan" şi „Cicson", care lăsaseră preţioasa povară pe catedră şi ale căror priviri trădau chinuitul calcul mental privind gravitatea situaţiei.

— Pentru cine aţi adus plăcintele? — întrebă profesoara. Dar lichidul ăsta gălbui din sticluţe?

Cei doi — morminţi!

— Bun, atunci dacă e pentru voi, vă dau ocazia să le consumaţi Acum şi Aici!

Sumbre cuvinte! Cicson se făcuse mai galben decît lichidul auriu din sticle şi Bidusan se uita cu ochi milogi la noi, cei din bănci, în chip de: „Mai bine mi-ar da la oase!" (adică l-ar trage cu bâţul cîteva).

Cum timpul trecea „en vitèse", Cicson se scărpină în permanentul retro à la '50 — care-l făcea să semene cu un mic atlas de măşti folclorice moţeşti — şi deschise primul pacheţel mirositor.

Bidu încă nu se hotăra să înceapă, ştiindu-se posesorul a 8 (opt) sticle de „Citro" şi se uita tînjind spre locul lui gol din bancă, ca un căţel oropsit. Văzîndu-ne pe noi că rîdem — cam străvezui, e adevărat — Cicson mînca lejer, făcînd pe niznaiul şi pe „preferatul sorţii", deşi îi trădau ochii, ce căpătaseră o acută culoare de ceapă prăjită.

Bidu promovase şi spre a 3-a sticlă, făcînd o burtică de reverend scoţian şi sorbea cu înghiţituri prelungi, scoţînd mici oftaturi, cică de plăcere.

În bănci — durere, tensiune.

„Cetăţenii", în pierdere, erau atinşi, la acest tablou ce se desfăşura sub ochii lor de şocuri peste şocuri, care mai de care mai violente şi mai făţişe.

Gîtul Ancăi, propulsat de o forţă necunoscută nouă, se iţise lung ca de girafă, pentru a-i permite posesoarei să soarbă din ochi — şi din păcate, numai din ochi — ultimele bucăţele de plăcintă cu carne ce dispăreau în adîncurile lui Cicson.

Stroie făcea pe nepăsătorul, pe indiferentul — deşi era verde — şi fredona în surdină „I'm On Fire" („Sînt înflăcărat"), de parcă ne-am fi îndoit vreunul că se perpelea de poftă.

Cicson termină cu o exclamaţie sonoră plăcinta ultimă, după care se îndreaptă, obez, ca lovit de insolaţie, spre locul său din bancă, rigîind absent. Şi cu pauze. Restul, „poporul obidit", purta pe faţă nobila resemnare a celui ce a primit tot ce-i mai rău de la viaţă şi care nu se mai miră de nimic. Nici măcar de Bidu. Care terminase şi el a 5-a sticlă.

Şi, atunci, spiriduşul bun al clasei noastre, care asistase la tot acest spectacol, izbucni în rîsul lui cristalin, sonor, spărgînd liniştea grea a coridoarelor măreţului liceu.

Însă ziua nu se terminase aici... Nu!... După ora de muzică, veni ora de sport, unde un comitet al „răzbunătorilor", întocmit ad-hoc, hotărî ca cei doi în cauză să dea probele la sărituri şi alergări pentru: tăt natu'l.

Şi astfel au rămas pînă în zilele de azi în „Fonoteca de aur" a şcolii noastre sunetele şi gemetele, oftaturile pe care le-au scos Cicson şi Bidusan — „protagonişti ai şlagărului" — între două sau mai multe sărituri, gemete ce subliniau că în stomacul lor era „DISCO FEVER" („Febra discotecii") şi sunete ce oglindeau dictonul: „Totul e bine, cînd se termină cu bine!". Şi aşa şi era!

Irinel CRAŞOVEANU,
clasa a VIII-a A,
Liceul de Filologie-Istorie
— Timişoara

Şerban Foarţă

RON(Ţ)DEL

Să mai hap şi să mai ronţ
din fursecolul acesta,
pînă nu ne joacă festa
bom-bomboanele cu stronţ.

Ah, cît nu-mi străbate vesta
nici un rătăcit de glonţ,
să mai hap şi să mai ronţ
din fursecolul acesta!

Ca, făcîndu-mi — demn — siesta
să-mi mai torc un cîrlionţ,
fără păs de colţi şi clonţ,
— cît mai dăinuie fiesta
şi mai pot să hap şi ronţ.

VARIAŢIUNI PE-O TEMĂ DE Ş. F.

Domnişorii cei
pînă la un an,
domnii şoricei
dorm în parmezan.

Puişorii cei
mai ridiculi muşi,
puii şoricei
ronţăie mănuşi.

— Domnişoare, cizma,
de v-au ros-o, nouă,
domnii şoareci izma,
'n schimb, vi-o lasă vouă!

Verişorii cei
nu prea apţi de caş,
verii şoricei
intră-n arpacaş.

Fraţii roz (ăcei
cu moralul trist),
fraţii rozacei
intră-n vre-un trapist.

— Domnişoare, ciudă
vi-i că,-n şpais, cînd urcă,
domnii şoareci udă
locul, şi vi-l spurcă!

Domnişorii cei
de un fin deboş,
domnii şoricei
rod picturi de Bosch.

Domnişorii cari
teamă n-au de, oh,
domnii şoricari,
jură-ntru Moloh.

— Domnişoare, ciurda
ăstora-i o mafie;
domnii şoareci urda.
'n albu-i coş de rafie,
n-o mănîncă, doar..

* * *

... Domnii şoricei
fac din coş budoar
(iar tu, mîţo,-mi torci!);
domnişorii — ce-i
face-atît de porci?

— Domnişoare ciunge
de-o aşa corvoadă,
domnii şoareci unge —
ţi-i cu gaz pe coadă!
Domnişorii cei
ce, estimp, nu fug,
domnii şoricei
sfîrîie pe rug!

CONFITEOR!

O, gura ta e un furnal
de dulciuri: dropsuri, mente, malţuri,
cu două porţi de albe smalţuri
şi-un clămor, totuşi, infernal
de, pasămite, mori cu valţuri:

un vecinic, machinal cranţ-cranţ,
la care, azi, consimt — şi-mi număr
pralinele din Rosenkranz;
pe cînd angòra noastră, Franz,
îmi toarce împăcat pe umăr!

Eugen Dorcescu

ÎN CETATEA COPIILOR

Aseară, piticuţul Barbă-Cot
(De care şi uitasem, mi se pare)
Pe strada prefăcută în cărare
M-a-ntîmpinat — străin, ca un robot.
Am tresărit, o clipă, amîndoi:
„Îl mai cunosc? Mă ţine, oare, minte?"
Ci iată-l că alunecă-nainte —
Ci iată-mă cum lunec înapoi.
În jurul lui, un cîrd de prichindei,
Alina şi Lizuca şi Andrei,
Silvică, Dana, Oli... Cine ştie
Ce nume poartă-această gălăgie?
Şi-acolo-n depărtare, unde nu-i
Nici soare-ntreg, nici umbra nimănui,
Ca prin minune, eu sînt, iar şi iar,
Gonind din calendar în calendar,
Pînă mă aflu-ntocmai cum eram
În clasa-ntîi, cuminte, lîngă geam,
Căznindu-mă să scriu şi să socot,
Cerînd, în şoaptă, sfat lui Barbă-Cot.

joaca iarna

Noi ne jucăm

Julia Kakucs

COCOŞUL

Viu curcubeu,
Cîntă mereu
Pe gard.

Culorile vii
Pestriţe făclii,
Ard.

Trîmbiţă-n zori,
Strigăt de dor
Spre soare.

Cocoş pintenat,
Cum de-a uitat
Să zboare?

ARICIUL

Un arici
Am găsit
Astăzi, în grădină.
Hop, în flori,
Am sărit,

Ca să-l iau în mînă.
Dar, vai, mamă,
Ce-am păţit!
Vai, ce jale mare!
Şi ariciul m-a julit,
Şi spinul de floare!

PRUNA

O prună
bună
am găsit.
Un fruct
pudrat,
zaharisit.
Stătea,
lucea
ca lacrima,
de gene,
cînd se anina.
Aroma ei, acră-dulceagă,
o ţin ascunsă în desagă.

DOVLEACUL

Am uitat
O minge verde
În grădină.
I-au crescut
Rădăcini
Şi-o tulpină.
Vrei să-ţi spun,
Chiar acum,
Ce s-a întîmplat?
Mingea mea
În dovleac
S-a preschimbat.

SCRIITORII DESPRE COPII

DUMITRU TOMA

BALUL PRINŢULUI-ÎNALT

Sala Oglinzilor era luminată de sute de lumînări care-şi tremurau flăcările roşietice la fiecare boare de vînt ce intra pe ferestrele larg deschise. Era cea mai frumoasă încăpere a palatului şi Prinţul-Înalt hotărîse ca balul să se desfăşoare aici. Podelele fuseseră date cu ceară şi atît de bine lustruite, că piticilor li se părea că păşesc tot pe-o oglindă, dar mai mare, pe care, dacă nu călcau cu grijă, puteau luneca.

Într-un capăt al încăperii, pe un mic podium, erau aranjate scaunele pentru orchestra lui Baghetuţă. Tot acolo, dar puţin mai în faţă, se înălţa un scaun aurit, la care duceau cinci trepte acoperite c-un covor moale. Tronul prinţului. De-o parte şi de alta a pereţilor, îmbrăcaţi cu strălucitoare oglinzi, se întindeau mese lungi, încărcate cu mîncăruri de tot felul. Bucătarul Ridiche se-ntrecuse pe sine. Găseai acolo, pe lîngă nenumărate şi gustoase fripturi, peşti — preparaţi de Ridiche după o reţetă personală — fructe, portocale, mere, struguri, siropuri şi... şi mai ales dulciuri. Unde-ţi aruncai ochii, dădeai de savarine rumene şi pufoase, de baclavale şi sarailii, de pricomigdale şi turtă dulce, de plăcinte cu brînză, cu mere şi cu nuci...

Pentru cei însetaţi, bucătarul Ridiche pregătise excelente siropuri de fragi, de mure, de portocale şi de trandafiri. Ce mai, puteai bea şi mînca tot ce-ţi poftea inima.

La intrare stăteau doi pitici îmbrăcaţi în uniforme de gală, cu lungi halebarde în mîini. Un al treilea, împodobit cu nenumărate fireturi aurii, ţinea în mînă un baston mai mare decît el, cu măciulie de argint, cu care lovea de trei ori în podea, poc! poc! poc! şi anunţa răspicat numele piticului care intra. Era Bastonaş — maestrul de ceremonii al palatului.

Piticii — fuseseră invitaţi numai piticii care nu minţiseră niciodată — soseau pe rînd, îmbrăcaţi în cele mai bune haine pe care le aveau.

— Poc! poc! poc! Doctorul Barbă-n Dungi!... Poc! poc! poc! Jupîn Ceşcuţă!... anunţa mereu Bastonaş.

Invitaţii se răspîndeau pofticioşi prin faţa meselor încărcate cu bunătăţi. Răsunară, deodată, trîmbiţele. Sosea Prinţul-Inalt, urmat îndeaproape de Cocoşel şi Spirtici.

Prinţul urcă vesel pe tron, îi făcu semn lui Baghetuţă să-şi pună orchestra la treabă şi-l chemă pe Spirtici lîngă el.

— Ei, ce crezi, vine?

— Ştiu eu...

— Să fii cu ochii-n patru, Spirtici. În seara aceasta nu vreau să mă gîndesc la Minciunica.

— Am să fiu. Dar, adăugă Spirtici, te ştiam dansator bun, Înălţimea-Ta. Uite, aproape toată lumea aşteaptă să începi dansul.

— Da, da, mă duc să dăunţuiesc, zise fericit prinţul.

Fremăta de nerăbdare. Într-o clipă uită toate grijile şi necazurile şi invitînd o pitică, în faţa căreia făcu o plecăciune adîncă, deschise dansul. De pe treptele tronului, unde rămăsese, Spirtici scruta feţele piticilor prinşi în vîrtejul dansului. De la dansatori trecu la cei care mai erau încă în faţa farfuriilor şi se îndopau, — îl zări pe doctorul Barbă-n Dungi şi-i zîmbi — apoi se-ntoarse spre orchestra Maestrului Baghetuţă, dar nu văzu nimic care să-i îndreptăţească bănuiala că Minciunica ar fi pe undeva pe-aproape.

„Ptiu! Dacă n-o prind în seara asta, nu o mai prind niciodată", îşi spuse el înciudat. Balul era în toi, Spirtici îşi rodea nemulţumit un colţ al mustăţii, cînd...

— ...ohoo!... făcură piticii.

Dansul încetase, orchestra uită să mai cînte.

Prin faţa ferestrelor larg deschise ale Sălii oglinzilor trecea încet, plutind, domol, o minunată caleaşcă de aur, trasă de patru fluturi roşii, care băteau alene aerul cu marile lor aripi de foc. Caleaşca zburătoare se lăsă binişor lîngă palat.

În Sala Oglinzilor, piticii se priveau nedumeriţi, parcă treziţi dintr-un vis.

— Asta ce-o mai fi? se întrebă prinţul. Dar înainte de-ai răspunde cineva, Bastonaş intră zorit, se strecură cu îndemînare printre perechile de dansatori, ajunse în faţa prinţului, se înălţă pe vîrfuri — prinţul era mai înalt c-o unghie şi-un sfert peste înălţimea normală de trei degete a piticilor — şi-i şopti agitat ceva.

— Sigur că da! Să poftească, să poftească! zise prinţul şi aruncă repede o privire întrebătoare oglinzilor.

Îşi potrivi pălăria încărcată de pene albe, îşi aranjă haina, se propti cu o mînă pe garda sabiei, cealaltă şi-o vîrî la piept, printre doi nasturi de la haină, şi c-un picior aruncat puţin înainte, înalt, măreţ şi strălucitor, aşteptă.

— Poc! poc! poc! Prinţesa Plăsmurica! Fiica lui Gogonat-Împărat! puternicul stăpîn al Oraşului Violet! anunţă grav Bastonaş şi, făcînd un pas lateral, se trase din faţa uşii.

Dacă la vederea caleştii zburătoare piticoţii putuseră îngăima un lung „ohoo!...", acum rămaseră cu desăvîrşire muţi. Muţi de uimire şi plăcere. În uşă apăruse prinţesa Plăsmurica, o pitică nemaivăzut de frumoasă. Pe cap purta o coroană mică de aur, bătută-n rubine, care aruncau fulgere la fiecare mişcare. Avea faţa albă ca spuma mării, ochii ca două corcoduşe verzi şi buze roşii de cireaşă. O rochie de culoarea zmeurei îi învăluia trupul.

Se îndreptă spre Prinţul-Înalt, cu paşi uşori, mărunţi, zîmbindu-le piticilor care se trăgeau din calea ei, făcîndu-i loc.

— Să mă ierte Înălţimea-Ta c-am venit aşa... neinvitată. Sînt prinţesa Plăsmurica, fiica lui Gogonat-Împărat. Mă duceam spre casă, cînd am auzit de sus, din caleaşca mea zburătoare, muzică; şi-atunci am văzut şi ferestrele palatului, puternic luminate. „Iată, acolo sînt pitici care dansează. Poate te primesc şi pe tine măcar un dans", mi-am zis, şi cum nu pot trece pe lîngă vreun loc de pe lumea asta unde se dansează, mi-am făcut curaj şi-am venit.

Prinţul-Înalt o asculta şi-o privea vrăjit. Se adună cu greu şi îşi aminti că este gazdă. Îşi smulse de pe cap pălăria cu pene albe şi mătură cu ea podelele.

— Fii binevenită, prinţesă Plăsmurica, la balul nostru.

Plăsmurica îl fulgeră cu minunaţii ei ochi verzi.

— Eşti prea bun, prinţe... mulţumi ea coborîndu-şi pleoapele, dintr-o dată, sfioasă.

— Muzica, Maestre! porunci prinţul şi o invită pe Plăsmurica la dans.

Balul reîncepu cu şi mai multă veselie.

„Prinţesa dansează foarte bine. Parcă-i un fulg! Şi-i atît de frumoasă..." îşi spunea, prinţul, privind-o pierit.

Într-adevăr, era atît de frumoasă că piticele simţiră un ghimpe în inimă, mai ales că piticii, toţi, n-aveau ochi decît pentru ea. Parcă erau vrăjiţi. În afară de unul singur. De Spirtici.

Acesta-şi rodea tot mai îndîrjit mustaţa. Pe el nu-l impresionase nici splendida caleaşcă, trasă de cei patru fluturi mari, roşii, nici frumuseţea prinţesei şi nici straiele ei de-o bogăţie fără seamăn. Ehe!.. Spirtici văzuse multe în lunga lui viaţă. Acum îşi chinuia mintea încercînd să-şi amintească dacă auzise vreodată de Gogonat-Împărat şi de Oraşul Violet.

„Hm... am auzit — pe unele chiar le-am văzut — de Oraşul-de-Piatră, de Oraşul-Portocaliu, de Oraşul-Trandafirilor...! dar Oraşul-Violet?!! Şi numele prinţesei. Plăsmurica! Şi caleaşca, şi fluturii... şi bogăţia podoabelor acestei prinţese cu nume ciudat... Plăsmurica! Ce nume o mai fi şi ăsta? Plăsmurica... Plăsmurica... Tiii! cum de nu mi-am dat seama?! Prostănac bătrîn"! se pocni Spirtici peste frunte. Şi ieşi, urmat de Cocoşel.

Spirtici se-ntoarse în Sala Oglinzilor la fel de neobservat cum plecase. Prinţul şi Plăsmurica obosiseră şi-acum Plăsmurica îi povestea lucruri nemaiauzite despre Oraşul Violet. Prinţul o asculta cu gura căscată. În jurul lor se adunaseră şi alţi pitici care-o ascultau la fel de atenţi pe Plăsmurica.

—... Şi caleaşca mea nici nu-i cine ştie ce grozavă. S-o vedeţi pe-a tatălui re şi-i încrustată toată cu pietre preţioa- meu, Gogonat-Împărat... E mult mai ma- se. O trag douăzeci de perechi de fluturi. Cînd tatăl meu se grăbeşte fluturii o trag cu o viteză ameţitoare iar nestematele sclipesc orbitor în bătaia soarelui...

Plăsmurica turuia ca o morişcă, ameţindu-l pe prinţ.

„Încă puţin şi prinţul se îndrăgosteşte de-a binelea de Plăsmurica. O soarbe din ochi", îşi spuse Spirtici, supărat.

— A... păi să ştii prinţesă că şi oraşul nostru...

„Acum o să spună o minciună", se-ngrozi Spirtici şi-i făcu un semn discret lui Ridiche.

— Poate Înălţimea-Ta vrea să guste din prăjitura pe care-am inventat-o anume pentru acest bal, îl întrerupse bucătarul Ridiche care apăruse ca din pămînt şi îi vîrî prinţului o tavă cu prăjituri sub nas. Prinţul se uita la Ridiche de parcă atunci l-ar fi văzut pentru prima oară în viaţa lui, atît de furat era de poveştile prinţesei.

—Aaa... tu eşti Ridiche... O prăjitură nouă? Ia să vedem, sînt bune? Cum se numesc prăjiturile astea? dori el să afle.

— Minciunele, Înălţimea-Ta.

— Minciunele?!! hohotiră piticii.

— Le-am spus minciunele fiindcă, aşa grase şi pufoase cum par pe dinafară, înăuntru sînt goale-goale — ca o minciună!

— Da?!... zise prinţul amintindu-şi de Minciunica şi muşcă plin de ură din prăjitura care i se topi imediat în gură.

Ridiche servi pe toată lumea. Piticii muşcau cu satisfacţie din prăjituri şi făceau haz.

— Dacă biata Minciunica ar şti că mîncăm prijituri care-i poartă numele — spuse cineva, care nu era altul decît Spirtici — ar muri de supărare, ha!... ha!... ha!...

Pe tavă mai rămăseseră cîteva prăjituri şi bucătarul Ridiche o îndemnă şi pe Plăsmurica să guste una.

— Nu... nu!... mulţumesc, mie nu prea-mi plac dulciurile, se feri Plăsmurica, speriată parcă. „Ah, ce tîmpenie a putut să inventeze prostul ăsta gras. Minciunele! Prăjituri care-mi poartă numele"! îşi spunea indignată Minciunica, adică Plăsmurica.

Frumosul ei chip se înăspri şi se urîţi de necaz.

„Am să-l fac pe mutălăul acesta de prinţ să se îndrăgostească de mine. Şi cînd va fi îndrăgostit lulea, încet, încet, pe nesimţite, am să-l învăţ să mintă. Şi-atunci, de voie, de nevoie, dacă prinţul minte, vor minţi şi ceilalţi. Chiar dacă s-ar găsi vreun deştept care să-i spună că nu face bine, tot degeaba ar fi, îndrăgostiţii sînt orbi şi surzi la sfaturile altora. Iar oraşul... oraşul va fi în sfîrşit al meu. EU VOI FI STAPÎNA!".

Atît era de preocupată Plăsmurica de gîndurile ei, că nu observă că nasul i se făcuse roşu-roşu, şi nici nu-l văzu pe Spirtici privind-o cu ochi sclipitori. Fiindcă în jurul ei era multă gălăgie şi multă forfotă, iar prinţul tocmai o întreba ceva, Plăsmurica nu-l simţi nici pe Cocoşel care stătea de cîtva timp în spatele ei. Acesta — la porunca numai de el înţeleasă a bătrînului sfetnic — scoase din sîn o plasă subţire de mătase, cu ochiuri atît de mici că nu încăpea prin ele nici măcar un ac, şi cu o mişcare scurtă, haţ!... o aruncă peste prinţesa Plăsmurica.

— Am prins-o, am prins-o! ţipă fericit Cocoşel.

— Ţine-o bine! se repezi Spirtici să-l ajute.

Ridiche, la rîndul lui, îşi trase şorţul de-o parte şi dădu la iveală un sac gros care-l purtase pînă atunci ca pe-un brîu peste mijloc.

— În sac cu ea, porunci Spirtici căruia îi era teamă ca nu cumva Plăsmurica să scape totuşi prin ochiurile plasei.

Toate acestea se petrecuseră atît de iute încît nimeni nu apucase să facă vreo mişcare, nimeni nu apucase să zică nici pîs.

Cu ochii cît cepele, prinţul privea sacul în care se mistuise Plăsmurica. Aceasta striga şi- ameninţa cu toate nenorocirile:

—... să-mi da-ţi drumul imediat! Tatăl meu o să vă pedepsească! Cum îndrăzniţi să vă purtaţi aşa cu mine?? Sînt fiica lui Gogonat-Împărat!...

— Eşti Minciunica, îi răspunse Spirtici mîngîindu-şi mulţumit mustaţa. Şi n-ai decît să strigi cît vrei. Nu mai ieşi de-acolo niciodată. Şi Plăsmurica, şi Gogonat-Împărat, se-ntoarse el spre Prinţul-Înalt, sînt minciuni, Înălţimea-Ta. Frumoasa prinţesă Plăsmurica era de fapt Minciunica. Voia să te vrăjească Înălţimea-Ta, cu frumuseţea ei fără seamăn şi apoi...

Prinţul părea trăznit în moalele capului.

— Dar caleaşca... dar fluturii?... i-am văzut cu ochii mei...

— Au pierit odată cu Plăsmurica-Minciunica, vorbi Cocoşel de la fereastră. Veniţi să vedeţi îi îndemnă el pe piticuţii din jur.

Într-adevăr, în curtea palatului, nu mai era nici urmă de caleaşcă, nici urmă de fluturi. Dispăruseră de parc-ar fi fost de fum.

— Păcat! Era atît de frumoasă... murmură prinţul întristat.

primăvara muncim

Ilie Măduţa

CURTEA CASEI

Cu burta plină de urzici
Maestrul scîrţiie: plici-plici.
Il rîde mierla de sub măr,
sticleţii mici îl trag de păr.
El, înfoiat şi îngurzit,
iveşte tandru scîrţiit
căutînd pe-aproape un proţap
la mîţă să-l repeadă-n cap.
Maestrul scîrţiie: plici-plici,
pe masă urcă-n cîrd furnici
spre trandafirii din pahar.
De poezie n-au habar.
În cer se-nalţă-un nor de vară
ce-i picură în călimară.
Maestru-atunci burzuluit
în dinţi apucă un cuţit
şi muge către piţigoi
ce fug cu penele vîlvoi.
Iar gaiţa-n vişin, ce-l pîndeşte,
sictir! îi strigă tîlhăreşte.

VÎNTUL

Vîntul primăverii pur
hohoteşte-n ramuri
dezmorţind în crîngul sur
gureşele neamuri.

Nu e vîntu-ngrozitor
din zăvor de iarnă
cînd în cerul orbitor
corbii prind să cearnă.

Nici al toamnei vînt gălbui,
vînt cu negi de ploaie
ce-n dumbravă şi pe grui
carpenii-i despoaie.

Vîntul primăverii-n zări
e-un haiduc călare
ce presară pe cărări
flori scînteietoare.

CUIBURI

Noaptea-n cuib de rîndunele
zgomot stins de întuneric.
puii-s ocrotiţi de stele;
I-auzi, şerpii se desverig,
dar n-ajung la cele cuiburi,
rostuite lin în cuburi;
şerpii umblă după şoareci,
iar lăstuni şi rîndunele
dorm în rumeguş de stele.
Cîrtiţele-n miez de noapte
cară oalele cu lapte
pe cărări subpămîntene
la sobolii fără gene.
Poate şi pe-aceştia-i cată
şerpimea dezverigată,
dar, la cuib de rîndunele,
fulgeraţi de vînt şi stele,
şerpii-foşnitorul drum —
nu şi-l află nicidecum.

POVESTE CU INDIENI

Înspre lacul Titicaca
urcă Taca şi cu Maca
să culeagă orchidee
şi păianjeni ce scînteie.
Pe măgari de fum călare,
cu-n lung poncho în spinare,
dau de-o namilă în cale
ce-i privea cu jind şi bale.

— Cum să mergi la Titicaca,
zice Maca către Taca,
cînd în drum ţi se iveşte
acest bot prelung de peşte?

Zise Taca: — Ah, ia seama,
nu cunoşti? Aceasta-i Lama
şi pe cap nu are coarne,
ci doar vrejuri moi de carne.

Zice Maca: — Am ghicit-o
namila cînd am zărit-o,
dar voiam să văd, de teamă,
nu o rupi cumva la goană?

Şi cu Lama-n a lor coadă,
printre negre stînci grămadă,
veseli, Taca şi cu Maca
merg în sus spre Titicaca.

Traian Oancea

CÎNTEC MAMEI

Una-i luna,
Numai una,
Una-i şi
Măicuţa, buna,
Ce-o iubesc
Nespus
De mult
Şi imi place
S-o ascult.
Iar pe
Frunte-i
Pun uşor
Un sărut
Drept
Mărţişor.

LA BUNICI

La bunici
Dacă te duci
Îţi dau
Mere dulci
Şi nuci
Şi pe
Frunte-o
Sărutare
Să creşti
Sănătos
Şi mare.

CÎNTEC CU CIREŞE

Cerceluş strălucitor
Înăuntru cu oscior
Numai vara te aduce
Cerceluş roşu şi dulce.
Cînd te pun
După ureche,
Bine-ţi şade cu pereche,
Bine-ţi şade cu pereche,

ÎNTRECERE

Ne luăm la-ntrecere?
Cine-i la trup pepene
Şi la cap un pieptene
Iar la coadă seceră?
„Cine altul, zice moşu,
Decît PINTENOGUL ROŞU
Căruia voinic bălai
Bucuros grăunţe-i dai?!"

ION VELICAN

Ghicitori pentru cei mici

Stă-ntre degete proptit
Şi vorbeşte... ascuţit!
(Creionul)

Mare-albastră şi uşoară,
Stă închisă-n călimară.
(Cerneala)

E un „V" care izbeşte;
La copilul rău zîmbeşte.
(Praştia)

Un balon ce nu se lasă
Pînă nu ia cîte-o plasă!
(Mingea de fotbal)

Ca o mamă ce te-nvaţă
Cum să zbori mai bine-n viaţă!
(Învăţătoarea)

Cu pensula de-o măsori,
E cîmp colorat, cu flori!
(Acuarela)

Frate vitreg cu creionul
Şi mai face şi pe domnul.
(Stiloul)

Pe el hainele, lejer,
Parcă-s agăţate-n cer.
(Cuierul)

E un palat ca-n poveşti,
În care înveţi şi creşti.
(Şcoala)

Cu mişcări în sus
şi-n jos,
Ea ne face trup frumos.
(Gimnastica)

Între dinţi ea se întinde
Pînă somnul te cuprinde.
(Guma de mestecat)

Se înduplecă uşor
Cînd creionul nu-i cu spor!
(Guma)

Melcişori în şiruri drepte,
Lăsînd urme înţelepte!
(Literele)

Dacă cineva-l loveşte,
Plînge de se prăpădeşte!
(Geamul)

E un perete de smoală
Care luminează-n şcoală.
(Tabla)

E utilă, n-are toane,
Dar înghite la creioane...
(Ascuţitoarea)

Zbor rotund şi colorat,
Rîndunici de numărat!
(Numărătoarea)

Dacă eşti copil deştept,
El îţi face unghiul drept!
(Echerul)

La oraşe şi la sate
Toţi copii-l duc în spate.
(Ghiozdanul)

consemnări

Primul roman în limba slovacă

Cunoscut, pentru început, mai ales prin proză scurtă şi poezie pentru antologii şi manuale şcolare, pentru şcolile cu limba de predare slovacă din România, Pavol Bujtár (n. la 10 noiembrie 1936 la Nădlac, laureat al concursului pentru proză din R. S. Cehoslovacia „Copiii veacului atomic 1965") a debutat editorial cu un volum de basme „Lăutarii pădurii" (LESNI MUZIKANTI, VÍCHODOSLOVENSKÉ VYDATELSTVO, KOŠICE, 1976, R. S. Cehoslovacia). Cea de a doua carte a lui Pavol Bujtár „Împăratul păsărilor" (VTÁČI KRÁL, BUCUREŞTI, EDITURA KRITERION, 1978) se adresează de asemenea copiilor, fiind tot un volum de basme.

Ambele volume cuprind basme culte. Încă de la prima lectură a lor ne dăm uşor seama că avem de a face cu un autor cu experienţă, care posedă o mare siguranţă a scrisului. Frazele lui sînt line şi curgătoare, dar lucrate cu multă atenţie, chiar dacă păstrează în basmele sale o serie de particularităţi artistice şi narative prin formulele lor tradiţionale (Formula de început şi de sfîrşit, ritmica, repetarea numărului trei etc.).

Cu schiţe, nuvele şi chiar piese de teatru, Pavol Bujtár este prezent în toate cele trei volume colective de „Variaţiuni" (VARIACIE, I–III, BUCUREŞTI, EDITURA KRITERION, 1978, 1980, 1981). În majoritatea din ele abordează teme inspirate din viaţa socială contemporană. Cultivă şi un gen de proză umoristică. Meritul autorului constă în faptul că umorul său nu stîrneşte hazul cititorului numai pentru a-l amuza, ci pentru a-l face să gîndească asupra lumii înconjurătoare.

A treia carte semnată de Pavol Bujtár „Agata" (AGÁTA, BUCUREŞTI, EDITURA KRITERION, 1982) este un roman care se adresează în exclusivitate tinerei generaţii. Materia, seva, jocul de imagini, încărcătura de idei sînt extrase din intensitatea trăirii contemporanilor. Eroul principal — ca şi sute şi sute asemenea lui — este un tînăr absolvent al unei şcoli pedagogice. Acţiunea începe cu ultimele clipe ale cursurilor, cu ultimul sunet al clopoţelului „...care sună ca niciodată înainte", cu bucurii şi emoţii însufleţite în răsunătorul „GAUDEAMUS", alături de profesori, părinţi, prieteni, alţi cunoscuţi sosiţi să fie de faţă, şi să-i însoţească întîiul lor pas către marele necunoscut — VIAŢA. KALINOVO — un sat de şes, este locul unde prozatorul surprinde experienţa de viaţă din primul an de activitate al eroului nostru — absolvent — tînărul învăţător. Problemele cu care se confruntă eroul principal sînt deosebit de actuale zilelor noastre. De fapt, „Agata" este un roman analitic, Eroul, tînărul învăţător, U.T.C.-ist, simte nevoia implicării în cele mai diverse probleme sociale ale satului. În aceeaşi măsură îl frămîntă şi problema elevilor care nu frecventează şcoala şi problema părinţilor — familii dezorganizate şi viaţa culturală a tinerilor din sat şi altele şi altele. Participînd din plin la rezolvarea acestora, fiind în permanentă legătură cu oamenii, învăţătorul reuşeşte să-i cunoască mai deaproape, să-i studieze, să pătrundă în sufletul şi inima lor, să simtă cu ei şi să trăiască alături de ei toate bucuriile şi necazurile lor. El devine fericit prin fericirea lor. Fiind conştient de menirea sa în sat, învăţătorul prin exemplul personal ori prin sfaturi legate de viaţa practică, orientează şi contribuie la modelarea conştiinţelor, de la mic la mare. Toate aceste probleme, cu natura şi complexitatea lor, puse în faţa învăţătorului, în drumul modelării conştiinţei umane cît şi modalităţile de rezolvare a acestora ne permit să afirmăm că, prin conţinutul său, romanul „Agata" este un realizat roman educativ.

Lăsînd la o parte faptul că romanul „Agata", de fapt, fructifică o parte din biografia prozatorului, el reprezintă în literatura română primul roman scris în limba slovacă. Acest roman a confirmat că autorul său îşi merită pe deplin locul printre creatorii de valori spirituale specifice timpului nostru. Considerăm că prin romanul „Agata" Pavol Bujtár a reuşit să demonstreze că, pentru el, scrisul este şi rămîne o misiune de artă, de educaţie, o călăuză spirituală pentru oameni, în toată complexitatea vieţii lor.

Andrei ZETOCHA

medalion

MARIA GOIAN ȘI LUMEA COPIILOR

Maria Goian este caransebeșeană. Și-a legănat copilăria între munte și pădure. Prin clasa a patra de primară și-a „descoperit“ aptitudini de portretistă, iar în liceu desena pentru toată clasa pe planșele cu teme după natură. Războiul a pus amprente grele asupra tinereții sale, dar ele pot fi și azi lăsate în marea umbră, mai ales că șansa ei s-a ivit chiar după acel război. Atunci, absolvind liceul pedagogic, ea a putut urma școala de artă plastică timișoreană, unde a beneficiat de niște profesori și îndrumători de marcă, precum maeștrii Iuliu Podlipny, Catul Bogdan, Aurel Ciupe, Romul Ladea, Arthur Vetro, trăind cea mai efervescentă etapă din viața ei, de căutări și de însușire a meșteșugului picturii.

Maria Goian, pedagogă a copiilor, desenatoare, acuarelistă și pictoriță nu a reușit să-și absolve o specialitate la Belle-Arte. Ea a fost în București. A luat examenele cu brio. La ultima probă, în așteptarea comisiei, pentru a-și prezenta lucrarea practică, care era un bust în lut al lui Agrippa, ea, emoționată, s-a împiedecat de piedestal, bustul a căzut, s-a frînt, comisia a venit, iar profesorul ei de atelier, Thanasis Phaphas, deși speriat, a încercat să convingă asistența de talentul ei, de neșansa acelei întîmplări. Urmarea a fost un NU ! al comisiei. Ciudat este cum, azi, după decenii de la acea întîmplare, despre care cineva ar spune că a fost decisivă pentru Maria Goian, ciudat este că ea, nu a rămas marcată de acea fatală neșansă. Firește. A fost o perioadă de disperare în viața ei. Dar sentimentul de înjosire sau neșansă ea nu l-a trăit. Ci, dimpotrivă, doar pe acela de îndîrjire. De muncă tenace. Uneori istovitoare, dar care, singură, i-a adus adevărata șansă a vieții ei, aceea de a reuși, totuși, să se realizeze ca artist plastic în arii inedite ale artei și creației.

Căci, trebuie s-o spunem, Maria Goian și-a găsit temele și subiecții artei sale, deci vocația, mai ales în lumea copiilor și a artei teatrale. Într-un fel, două lumi similare, ce pretind amîndouă gingășie, pătrundere psihologică, intuiție a caracterelor, sensibilitate a descoperirii fizionomiei și a spiritului omenesc.

Astfel, după prima expoziție, personală, din 1968, deschisă la Teatrul Nottara, prin înțelegerea dramaturgului Horia Lovinescu, expunînd o seamă de crochiuri de actori, denotînd o surpinzătoare putere de analiză a caracterelor ea și-a descoperit prima din cele două vocații. Au urmat încă șapte asemenea expoziții, dintre care două la Timișoara, cinci, la București, și o personală, cu capete de copii, la Clubul presei timișorene.

Descoperirea celei de-a doua vocații — lumea copiilor — a început încă acum 32 de ani și ea își găsește finalizarea azi, la grădinița nr. 22 din Timișoașoara. Această activitate pedagogică și artistică, totodată, se pare că este și cheia vieții Mariei Goian. Căci descoperirea copilului, de-a lungul existenței sale sociale, decodificarea vieții lui cognitive, prin desen, prin „limbajul care rămîne“ după orice copil, acele linii,. culori, închipuiri, reale sau fantaste, au prilejuit artistei și pedagogei expoziții, experimente, lucrări. Ea și copiii ei au luat un premiu național cu o lucrare colectivă pe tema: „Cum am devenit șoim al patriei“. Ea a realizat, cu copiii ei, la Timișoara, la Policlinica de copii, o pictură murală, o dactilo-pictură (pictură cu degetele înmuiate în culori). Ea a realizat două programe de teatru de păpuși din simbolurile grafice infantile. Ea a dăruit Tipografiei „Banatul“ trei invenții de jocuri, prin care se descoperă copilului operațiile gîndirii și ale îndemînării. Ea a introdus dactilo-pictura la copii, adică pictura cu degetele ambelor mîini, care, datorită eficienței sale intelectuale asupra psihicului infantil, a însemnat o noutate pedagogică în țară, încît autoarea a fost invitată, după ce a bătut mai întîi Timișoara și Timișul, în toate centrele mari ale țării: București, Cluj, Craiova, Arad, Sibiu ș.a. După o asemenea întîlnire, în care copiii, extaziați, își priveau „picturile“ lor, odată cu buricele degetelor cu care lucrează în diverse culori, ei i-au strigat, la despărțire, Mariei Goian: „Să vii să te mai joci cu noi!“. Această strădanie, întinsă pe 32 de ani, Maria Goià și-a adunat-o, ca pe o scumpă avere, în mapele, în diapozitivele, în planșele și miile sale de desene, ele constituind pentru specialiști, la diverse simpozioane, fapte de viață, descoperiri uimitoare ale psihicului și lumii lăuntrice a copilului, Maria Goian, înregistrînd de fiecare dată, la asemenea întîlniri, succese răsunătoare.

La București, în octombrie, Maria Goian va deschide o amplă expoziție de crochiuri și portrete de actori, dramaturgi, regizori, critici teatrali, o întreagă „lume“ a teatrului, iar, pentru iarnă, are proiectată, la Timișoara, în holul Naționalului nostru, o expoziție identică.

Între copiii ei, între vîrsta ingenuă și vîrsta matură a creației, penelul și creionul Mariei Goian înregistrează, surprinde, aleargă, schițează, îmbogățește nu numai propria ei existență, străbătută de această statornică preocupare, dar și existența socială, a mediului și a orașului, în care ea își poartă, cu o neasemuită mîndrie creatoare, penelul și iubirea ei de frumos, în dialogul etern dintre om și artă.

ION ARIEȘANU

Certificate de traducător

CENTRUL SPECIAL DE PERFECȚIONARE A CADRELOR DIN CONSILIUL CULTURII ȘI EDUCAȚIEI SOCIALISTE anunță că pînă la 15 iulie a. c. se fac înscrieri la sesiunea de examene din anul 1982 pentru obținerea certificatului de traducător. Orice informații le puteți obține de la biblioteca județeană sau bibliotecile municipale și orășenești din județul dvs. sau din București la telefon 13 11 73.

Expoziția copiilor

Arta copilului – condominiu între estetică și psihologie pedagogică – și-a cucerit în vremea noastră drepturi depline la atenție și prețuire. Mari pictori moderni, de variate orientări (Dufy, Kandinsky, Chagall, Miró) au aspirat, admirînd-o, spre puritatea ei, ori spre expresia directă a esenței lucrurilor pe care o presupune, iar teoreticienii de prestigiu (Huyghe, Read, Itten, Arnheim) i-au dedicat pagini de pătrunzătoare analiză, porți de acces spre însăși specificitatea formei plastice. Iată de ce expoziția din holul Liceului de artă Ion Vidu a unor artiști în rochițe și pantaloni scurți, aflați încă la vîrsta jocului, este un fapt cît se poate de serios (mai serios „decît toate galeriile publice, cînd e vorba de reformarea artei din zille noastre“ nota premonitoriu Klee în jurnalul său, la începutul veacului).

Activînd capacitatea de cunoaștere și de simțire a copilului, dezvoltîndu-i gîndirea în imagini vizuale, declarîndu-i creativitatea – cu repercusiuni în întreaga sa sferă de acțiune– desenul vizează deopotrivă educația estetică și integrarea socială. Punctul de plecare în realizarea plastică e dat de educator, implicînd sugestia tematică, alegerea materialului și împărtășirea noțiunilor fundamentale de linie și culoare, compoziție și ritm. Cîteva titluri sînt semnificative pentru întinsa gamă de atracție a copilului pentru faptul de viață: „Toți copiii doresc pacea“, „Șantier“, „Mama“, „Cartierul meu“, „Pe terenul de sport“ ș. a. Toate acestea sînt luate în stăpînire cu autoritate, asupra lor revărsîndu-se în toată profunzimea și originalitatea lui actul invenției artistice.

Cînd desenează și colorează, copilul trăiește cu toată ființa sa. Ceea ce plăsmuiește este pentru el mai viu și mai adevărat decît ceea ce-l înconjoară și-l inspiră, iar, pentru noi, este îndemnul de a nu uita niciodată miracolul vîrstei de aur.

Deliu PETROIU

Cercul literar „FREAMĂT"

Sînt legat de viața a numeroase cenacluri literare, constituite eterogen din membri aparținînd unor diverse profesiuni. Dar cele mai emoționante momente le-am avut participînd la ședințele de lucru ale cercurilor literare ale unor școli generale.

Săptămîna trecută am luat parte la ședința cercului literar „Freamăt" de la Școala generală nr. 21 din Timișoara. Exemplara slujitoare a literaturii române, la nobilul podium al catedrei, profesoara Mariana Popa, directoarea școlii, mi-a amintit (dar cum aș fi putut să uit!) că, la înființarea acestui cerc, am participat împreună cu prozatorul Mircea Șerbănescu, în data de 5 octombrie 1975.

Începînd din acea însorită zi de toamnă (era într-o duminică), cercul literar de la această școală a desfășurat o bogată activitate, potrivit menirii pe care o are o grupare literară școlară. Anume, în primul rînd să fie un cadru propice de adîncire a cunoștințelor literare, de dezvoltare a dragostei elevilor pentru patrimoniul nostru literar, de descoperire și încurajare a aptitudinilor literare. Dată fiind diversitatea preocupărilor literare ale elevilor, la școala generală nr. 21 a mai fost constituit încă un cerc literar „Paranteza", cu profil umoristic și satiric (la a cărui fondare, în 25 februarie 1978, a participat scriitorul Ion Velican). Pentru ființarea cu merituoase rezultate ale acestor cercuri depun o strădanie, luminată de pasiune și pricepere, apreciată cum se cuvine de conducerea școlii, o bine consolidată echipă de cadre didactice, constituită din Mariana Strungă, Mariana Pop, Antuza Crăciun, Nagy Ersilia, Gabriela Apostolescu.

Ca dovadă a prestigiului pe drept cîștigat al cercului literar de aici, e faptul că spre acesta gravitează și elevi de la alte școli (în ultima ședință și-a citit poezioarele Laura Fărcașiu, elevă în clasa a IV-a la Școala gen. nr. 16), precum și împrejurarea că mulți dintre absolvenții acestei instituții, foști membri ai cercului literar, revin la ședințele acestuia, fiind activi în dezbaterile literare (de data aceasta a fost prezentă la cerc Felicia Serbețchi, elevă în clasa a X-a, la Liceul Pedagogic). Între realizările cercului literar, mai aparte, pot fi menționate revista școlară „Licăriri" și mai cu seamă albumele cu scriitori, mărturii ale numeroaselor întîlniri literare, organizate la această școală. Un interes deosebit se manifestă pentru întreținerea unor eficiente relații cu scriitorii timișoreni.

Aurel TURCUȘ

Ca toți copiii lumii...

1. Port în mine amintirea multor zile însorite, ca acest superb sfîrșit de mai, zile petrecute în școli speciale din Timișoara și din județ. Mai simt încă și acum afecțiunea deosebită cu care niște elevi mai mici sau mai mari, mulți dintre ei purtînd la gît cu mîndrie cravata roșie cu tricolor, s-au apropiat de mine, făcîndu-mă să uit de ce am ales tocmai școala lor drept subiect al multor reportaje ale mele. Gîndurile de față, aprinse și exaltate, fără îndoială, nu se opun astfel experienței, căci ele sînt trăirile mele sedimentate acum în străfundurile conștiinței.

Așadar, găsirea unui leac împotriva stării de handicapat nu este o temă menită doar să satisfacă o intenție teoretică. Ea constituie o problemă practică, un fel de a trăi și a conviețui demn, dacă se poate. Pentru că de fapt nu există handicap în sine. Există doar handicapați în anumite situații. Iar dacă omul reușește să evite situațiile în care un confrate al său, suferind de o infirmitate sau alta, ajunge victima propriei sale deficiențe, are în mînă și doctoria miraculoasă pentru combaterea unui resentiment imbecil, ce ne paște de cînd imperfecțiunea a apărut în lume. E mai multă constrîngere din partea condițiilor subiective de tot felul, asupra deficienței fizice, decît din partea handicapului însuși, asupra resorturilor intime ale omului cu fizic imperfect.

2. Școala generală specială de ambliopi din Timișoara numără în total 242 de copii, avînd părinții în 18 județe ale țării. Vi-i închipuiți pe fiecare suferind de vreo boală (adesea incurabilă) a vederii, și totuși fericiți, zburdalnici, jucăuși, buni la purtare și la învățătură, stăruitori la educație fizică, talentați la muzică, sensibili la tot ce-i frumos, dornici de a-ți vorbi, de a se sfătui cu tine, cel venit pentru a-i cunoaște îndeaproape, fiind gata să vadă cu tine un film, un spectacol, să-ți povestească o carte, ce tocmai o terminaseră în liniștea unei instituții ce le înlocuiește mama, tata, bunicii, frații și surorile!

3. Directoarea școlii, profesor defectolog Mariana Bebec, îmi spunea că școala lor tinde să nu se deosebească mult de celelalte școli generale din țară. Spre clasa finală (a VIII-a) pînă și cerințele la învățătură sînt asimilate cu cele din alte unități, la care copiii sînt îndemnați să-și continue studiile în treapta I-a a liceului sau în primul an al școlii profesionale... Zece ani au trecut deja de la absolvirea primei promoții de elevi ai Școlii generale de ambliopi din Timișoara. Unii dintre foștii copii s-au întors recent printre dascălii lor, ca medici, profesori, matematicieni, horticultori, economiști. De altfel, circa 20 la sută dintre absolvenți urmează de regulă cursurile învățămîntului integrat. Alții rămîn în continuare în cadrul sistemului de școli și licee speciale, însă fiecare este pregătit să-și facă un rost în viață. Aceasta este și premiza și deviza școlii, indiferent de voința directorului, a personalului didactic sau ajutător al școlii.

4. Din fericire, în sprijinul acestor condiții, vine participarea afectivă și neobosită a unor oameni ca: dr. Marius Aconiu, medic oftalmolog specialist la policlinica și spitalul din localitate, profesorii Cornelia Brînzei, Cornelia Stan, Doina Boșca, Margareta Duma, Mariana Zamfir, Zdravco Fenlacichi, profesorii defectologi Ion Anochi, Lucia și Anocuța Partenie, Ortansa și Vasile Jebeleanu, Iristudor Manolescu, Mirela Hertzeg, educatorii Catița Mîndoiu, Maria Anochi, Ion Costrasiuc și alții — fiecare cu efortul conjugat de a depăși inerția, rutina și imobilismul handicapant al unei munci de sisif.

5. În camera de activități pionierești s-au adunat mai mulți copii, organizatorii cei mai apreciați ai „vieții extrașcolare“ a elevilor. Elena Ciornei, Cristian Curuț, Ioan Ulrich, Izolde Zahn, Iuliana Bulz, Felicia Fogze și alții îmi povestesc, cu schimbul, întîmplări din existența lor, despre concursurile școlare de tot felul ce au loc în după amiezele și duminicile lor libere, despre locurile lor de joacă, despre marele parc-grădină, din curtea școlii, în care fiecare copil are pomul și parcela sa, de care se îngrijește, despre excursiile pe care le fac în zonele împădurite ale Timișului îndiguit din apropiere.

6. Ieșim în curte și le rog pe gazdele mele să-mi arate colțul, încăperea ce le place cel mai mult din incinta școlii. „Cabinetul de muzică, de română, cantina... dar noi am vrea — mă îmbie unul — să vă arătăm toată școala, chiar și cățeii, ajutoare de nădejde ale paznicilor noștri de noapte...“.

Mă impresionează această stăruință a lor, de a vedea tot, pentru că și fetița mea, și, asemenea ei, cred, toți copiii lumii, cînd le vine vreun oaspete drag, în asemenea clipe alese, vor să-i arate întreaga lor împărăție, întreaga lor casă, întregul lor suflet.

Alexandru VAJDA

MUZICIENII ROMÂNI ȘI PACEA

În întîmpinarea Congresului educației politice și al culturii socialiste

FESTIVALUL TIMIȘOARA MUZICALĂ

Colocviul „Muzicienii români și pacea”

Au existat în istorie momente cînd insăși muzica a fost determinată să slujească interese care-i erau străine. S-a crezut că alămurile sînt predestinate a etala un fast războinic, citînd legende și excitînd orgolii funeste. Nu din vina muzicii un anume imperiu se trezea în zori cu tonifiante acorduri lisztiene și participa la „Amurgurile zeilor" devenite militariste prin prezența odiosului führer care intra în teatrul de la Bayreuth ca într-un teatru de război. Într-un magnific eseu Thomas Mann reabilita acele pagini wagneriene pe care politica naționalistă războinică a patriei sale din preajma celui de-al doilea mare război încerca să le amestece cu tulburile ei idealuri. Or, fie o mitologie, luată ca pretext muzical, oricît de încărcată cu fapte de-ale războinicilor, ea nu e neapărat și o **conștiință** încărcată; aripile albe ale artei adevărate, oricît ar pluti prin fumul dezastrelor, rămîn în afara maculării. În fața problemelor păcii și războiului, prin arta sa omul rămîne un mare pavilion alb. Chiar dacă în vîltoarea tragediilor spiritul său cunoaște, precum tehnica, ciudate perfecționări. Un mare scriitor spunea cum că o operă despre moarte, bine scrisă, aduce un mai mare serviciu vieții decît ditirambii vitaliști de îndoielnică rezistență. Este cazul „Supraviețuitorului din Varsovia", pentru a da un singur exemplu: asta nu înseamnă că războiul este cel care a revoluționat limbajul, considerat de unii extramuzical, al lui Schönberg, limbaj la care s-ar fi ajuns oricum, odată, și care completează un univers uman, notele dintr-un registru.

O dezbatere privind modalitățile de abordare în muzica românească, în muzică în general, a motivelor război-pace, este menită să aducă gînduri, unghiuri noi în problemele sensului artei în contemporaneitate. Colocviul găzduit de „Timișoara muzicală" a izbutit acest lucru, fie prin cuvînt, fie prin muzica audiată pe loc. Încercăm să transcriem fugitiv cîteva din aceste gînduri.

L. B.

Tov. **CONSTANTIN POTÎNGĂ**, secretar al Comitetului județean Timiș al P.C.R., deschizînd discuțiile Colocviului a subliniat faptul că un festival ca „Timișoara muzicală" reprezintă un **„inm al păcii și dezarmării, în spiritul mesajului României, al tovarășului Ceaușescu. Sîntem recunoscători Uniunii Compozitorilor, muzicologilor și scriitorilor pentru participarea la această importantă manifestare"**. Oamenilor de artă, a spus vorbitorul, li se cere o contribuție importantă în sprijinirea ideii de pace, un efort mai mare pentru îmbogățirea tematică a artei lor în acest sens. Forța muzicii constă în accesibilitatea ei. Să facem eforturi ca tot mai mulți oameni ai muncii să vină spre muzică. O muzică pentru pace reprezintă o muzică a umanismului socialist, de autentică valoare, slujind marile idealuri ale timpului.

LAURENȚIU PROFETA: „Ne-am înarmat cu cuvinte alese, pentru azi, ca și cu muzică. De educația sufletului se ocupă muzica, această gimnastică sentimentală. Numai în timp de pace omul se poate bucura de muzică. Războiul, fie el rece, călduț sau cald, mutilează sufletul. Soarele păcii face să crească florile muzicii".

NIKOLAUS BERWANGER declară că este necesară combaterea acelei forme de apatie care este obișnuința cu forța nucleară care se acumulează mereu. În continuare, ne citește unul din „textele" sale, cum își intitulează poemele. Este vorba de un vis în care toți oamenii slăvesc pămîntul, în care **„ultima fanfară militară a fost scoasă din circulație"**, se arde echipamentul de război, blindatele se scufundă în mlaștina istoriei.

L. P.: observă că fanfarele militare nu trebuie să se desființeze, ci să cînte în grădini publice.

LUMINIȚA VARTOLOMEI încearcă să antreneze participanții la Colocviu într-o discuție sistem masă rotundă. Subliniază virtuțile muzicale ale textului lui N. B.

MIRCEA NEAGU afirmă importanța unui asemenea colocviu. **„Muzica corală românească patriotică are o frumoasă și bogată tradiție. Și compozitorii noștri clasici au cîntat idealurile de pace și înfrățire între popoare: Vidu, Musicescu... Toți muzicienii țării au fost receptivi la acest fenomen al înfrățirii între popoare"**. Exemplul lui Ion Chirescu. **„Azi tot mai mulți compozitori s-au antrenat cu toată pasiunea să realizeze creații dedicate păcii"**. (Ascultăm în continuare înregistrate pe bandă magnetică creații corale de R. Paladi și M. Neagu: „Marșul păcii" și „Mesaj de pace").

L. P. remarcă gravitatea, solemnitatea tonului acestor piese corale.

ION CRIȘAN: „Muzicienii bănățeni nu uită ce forță reprezintă muzica, prin dinamismul limbajului ei specific". Citează pe E. Cuteanu, autor al „Cîntecului partizanilor păcii", M. Popa cu „Nebiruitul steag al păcii", N. Brînzeu cu simfonia „Pro pace", R. Georgescu, autor al „Exorcismelor". Aprecieri corecte și elogioase asupra pieselor citate.

L. P.: „Am încercat să-l aduc pe Țeicu aici. E timișorean de-al dumneavoastră... Muzica ușoară a devenit pentru mine un hobby. Pieselor dedicate păcii le-aș spune mai degrabă CÎNTEC. (Bandă cu exemplificări: „Infern și paradis", premiată la Tokyo, apoi cunoscută „Să cînte copiii", melodii de L. Profeta).

L. P. remarcă faptul că muzica ușoară e departe de a fi specie facilă. Ne prezintă un cîntec de pace, liric al lui M. Țeicu, „Planeta", care a luat premiul Uniunii Compozitorilor, în care Dida Drăgan își găsește o nouă fațetă interpretativă **„după ani de zile în care se fixase în ritmuri crispate"**. După audiție se remarcă virtuțile unor bănățeni ca regretatul A. Oschanitzky, **„care avea geniu"** și V. Șirli, din a cărui creație ascultăm „Primăvară, primăvară", melodie demonstrînd încrederea în pace, în biruința rațiunii. Binevenite prezentări succinte, aducînd unele considerente estetice.

SMARANDA OȚEANU vorbește despre vocația militantă, patriotică a muzicii românești.

CORNELIU CEZAR răspunde unei remarci făcute de L. V.: fără îndoială că, deși lipsesc momentan piesele dedicate scenei lirice, avînd ca subiect pacea, ele vor apare. **„Un om care vorbește despre pace trebuie să aibă el însuși resurse deosebite, valențe sufletești"**. Își prezintă piesa, o lucrare pentru balet care-și propune să redea **„complexitatea psihică a oamenilor care au între ei relații de pace sau nu. Această „Ziua fără sfîrșit" e o lume a păcii pe care o doresc și pentru care mă aflu aici"** (Audiție. O piesă realizată prin procedee electronice, de studio, însă quasi-simfonică, aducînd accente stressante, de apocalips și rachete decolînd, sau meditații lirice, cu aluzii folclorice la instrumente de suflat. Este, de fapt, succesul serii).

L. V.: „În absența imaginilor această muzică își păstrează întreaga putere de sugestie. Compozitorii noștri fac și prin mijloace strict muzicale, fără să apeleze neapărat la cuvînt, o creație angajată. Totuși, cînd se adaugă cuvîntul..." Și aici îi dă cuvîntul lui...

MARCEL POP CÓRNIȘ, care dă citire unui veritabil eseu. **„Muzica e poate singura care se aseamănă cu tăcerea, spunea un scriitor. Aș zice că, dimpotrivă, ea este o sfidare a tăcerii..."**. Marea realitate a muzicii se găsește în sufletul oamenilor, ea cultivă conștiința. Muzica nu copiază realitatea, ci oferă un model esențializat al ei: **„Singurul război al muzicii este războiul purtat în tranșeele realității pe care o reprezintă"**.

ADRIANA IACOB: „Ca bănățeancă mă bucur de prezența pe aceste plaiuri a Colocviului. Desigur, cuvintele noastre sînt mai sărace decît compozițiile". Vorbitoarea a citat, dintre lucrările reprezentative, înscrise în tematica dezbătută, Cantata despre pace de A. Winkler, Oratoriul lui W. Berger, cel al lui Teodor Grigoriu.

NICOLAE BOBOC: „Ținem trează ideea de pace prin lucrările pe care le interpretăm. Ideea trebuie permanentizată. Avem, ca interpreți, fericirea să practicăm o artă care vorbește prin ea însăși. Compozitorii noștri au scris mult și bine despre pace".

IRINA ODĂGESCU: „Există muzici care au în titlul lor expresia fidelă a luptei pentru pace. Sînt însă și creații care reflectă prin CONȚINUTUL **lor ideea de pace"**. (Se face prezentarea unor piese pe care le ascultăm imprimate pe bandă).

L. V.: stimulează discuțiile prin metoda, nu totdeauna oportună, a interviului.

REMUS GEORGESCU:: „Colocviul de azi e menit să sublinieze aspirațiile spre pace ale muzicii românești, care se străduiește, cu armele specifice, să contribuie la apropierea dintre oameni. Muzicienii români au purtat vocația pentru muzică a poporului român și aspirația lui spre pace. Printre aceștia se înscriu cu consecvență muzicienii din Timișoara, care se prezintă ca mesageri ai înfrățirii dintre oameni. Această dorință de înfrățire se poate exprima cel mai exact în muzică. ARMONIA **este una din disciplinele muzicii care nu se numește întîmplător astfel. Muzica e încercarea omului de a da o formă sensibilă timpului. Viața a redus deseori muzica la tăcere... Muzica aparține omului, este creația sa cea mai caracteristică. El devine prin această artă demiurg. Muzica e proslăvirea spiritului creator, care neagă pe cel distructiv. Trebuie să ne exprimăm azi prin cuvinte explicînd de ce muzica e cel mai fierbinte mesaj de pace al omenirii".**

PETRU OSCHANITZKY: „Cuvintele ajută, dar nu trebuie să înlocuiască muzica... E bine să nu înțelegem în chip simplist tema păcii. Orice lucrare care abordează tema libertății, exprimă sentimente umane, patriotice, conținînd elemente ale umanismului socialist, slujesc implicit pacea".

RODICA GIURGIU adaugă discuției o temă nouă, aceea a Muzeului Banatului, care devine un centru de acțiuni menite să educe, să formeze, prin expoziții dedicate muzicii.

Tovarășul **C. POTÎNGĂ** încheie arătînd că această dezbatere a fost bogată în idei constituindu-se într-o chemare mobilizatoare către toți artiștii, invitîndu-i să consacre un loc tot mai important în creația lor domeniului luptei pentru pace. O muzică pentru pace trebuie să fie patriotică, sprijinind totodată principiile politicii noastre internaționale. Discuțiile au reliefat rolul major al instituțiilor de cultură azi. **„Doar o artă autentică poate aduce servicii eale păcii... Am asistat la una din cele mai frumoase manifestări din aceste zile, care sprijină inițiativa de pace a țării noastre".**

Dezbateri consemnate de
Lucian BURERIU

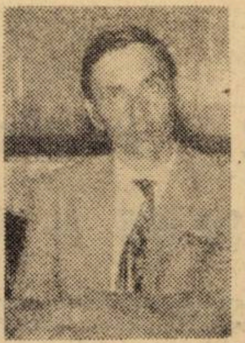

Simfonic

Eveniment de mare importanţă, prima audiţie mondială „Suite châtelaine" de Enescu. Din nou, tulburaţi de o partitură neterminată, am ascultat cu încordare naşterea din neant a ceea ce fusese compus în 1911 „Doar două părţi, dar două aripi, şi opera a survolat, ceea ce a fost scris fiind perfect orchestrat şi apt pentru interpretare. Apoi, acea întrerupere, din care a izvorît liniştea, o linişte pe care nu o va mai putea completa nimic, mai dureroasă decît întreruperea „Neterminatei". Incandescenţă calmă, luminoase şi dense sonorităţi, melodism neoclasic şi accente impresioniste sugestive, sînt cîteva din datele acestei creaţii ale unui Enescu tînăr şi înveşmîntat în manta-i. Cu dăruire profundă orchestra noastră a semnat arhitectura monumentală a opusului, dirijorul Remus Georgescu conducînd cu deferenţă şi precizie incandescentul flux simfonic. Instrumentele au sunat de astă dată sărbătoresc şi unic. Şi aceeaşi acurateţe au demonstrat în acompanierea Madrigalului, cînd orchestră şi cor au fost mereu în prim-plan colaborînd într-un încordat efort de a realiza echilibrul sonor ideal (lieduri de Schubert şi „Ave verum corpus" din „Missa încoronării" de Mozart). Ion Voicu a constituit un alt moment sărbătoresc al acestui concert valoros, cu interpretarea Concertului în la minor de Bach şi al acelui nr. 3 în sol major de Mozart. Aceeaşi conciliere între lucid şi sentimental, sobrietate şi exuberanţă.

O pagină muzicală de excepţie, oferită cu generozitate de Festival.

Lucian BURERIU

Recitaluri

Muzica lui Serghei Rahmaninov („Ce bine aude el liniştea!" – spunea Gorki) conţine, după unii comentatori, ceva din starea meditativ-melancolică a teatrului cehovian, pretinzînd (poate şi de aceea) interpreţi capabili nu atît de o decorativă virtuozitate, cît de arta de a implica tehnica în demersul muzical. Viktor Eresko este, fără îndoială, unul dintre aceştia, un poet al pianului; precizia execuţiei sale poate fi lesne observată („Variaţiunile pe o temă de Chopin op. 22" cu care şi-a început programul nu lasă vreun dubiu asupra acurateţei pianistului), puterea de concentrare e de-a dreptul admirabilă (permanent prezentă în mişcările nervoase ori elegiace ale celor „Şase momente muzicale op. 16"), dar ceea ce impresionează pe tot parcursul recitalului (şi accentuat în „Sonata nr. 1 op. 28" – lucrare de mai largă respiraţie, aici, în grupajul de piese nu foarte familiare publicului) este profunzimea muzicii şi inteligenţa cu care Viktor Eresko o restituie. Expresivitatea interpretării sale nu se supune patetismului, ori lirismului compoziţiilor ci derivă din meditaţia pe care o caută explorînd în esenţa partiturii, acolo unde melodicitatea lui Rahmaninov se întîlneşte cu sensibilitatea contemporană. Pianist de reputaţie internaţională, deţinător al unor premii de prestigiu, medaliat pentru merite deosebite în domeniul artei interpretative, Viktor Eresko a făcut, la Timişoara, dovada marelui său talent fără a aborda un repertoriu „de succes sigur".

★

Un program de sonate pentru violoncel şi pian, într-un spaţiu oarecum restrîns (Sala barocă a Muzeului Banatului), iată o încercare de conjugare a muzicii cu ambianţa în acest festival timişorean. Opinia că încăperea în cauză n-ar avantaja interpreţii iese din discuţie, cu eleganţă – desigur, deîndată ce eşti convocat acolo de un virtuoz de talia Alexandrei Guţu. Cîntînd Wilhelm G. Berger (cu o afectivitate absolut specială, pe care mişcările Ariei o îngăduie să se expună în voie), Beethoven (Sonata în Re major op. 102 nr. 2 – izbutind aici un Adagio cum rar se aude), atacînd cu aceeaşi siguranţă interioară o compoziţie de Chopin considerată drept una dintre cele mai bune piese din repertoriul pentru violoncel, răspunzînd cererii publicului cu o Nocturnă (Chopin, într-un final de o expresivitate discretă), cîntînd mai ales dintr-o autentică nevoie de a se exprima, Alexandra Guţu devine, la numai cîţiva paşi de publicul ei o aleasă imagine a muzicii însăşi. Există asemenea interpreţi ce ar trebui, se pare, aduşi cît mai aproape de auditoriu, pentru ca acesta să resimtă complexa frumuseţe a artei sunetelor. Poate şi ceva din tributul plătit de interpret, ceva din generozitatea şi umilinţa ce se consumă în dialogul particular dintre muzician şi instrumentul său. Ceva greu de surprins în cuvinte deşi arta, nu doar a muzicii, încearcă să-l transmită dintotdeauna indiferent de subiectul propriu-zis al discursului ei. Ceva care ne aduce în minte că fondul nostru principal de speranţă, de visare este, cîteodată traductibil. Chiar dacă nu într-un mod la îndemîna simplei dorinţe de a-l identifica... În preajma unui virtuoz de exemplaritatea Alexandrei Guţu ideile despre muzică se cer reformulate; ceea ce ea propune apare de o impunătoare prospeţime. La pian, Ilinca Dumitrescu, secondează atent şi sensibil.

Ana ALDAN

Operă

După „Madame Butterfly", colectivul Operei Române se înscrie în Festivalul „Timişoara Muzicală" cu încă un opus datorat lui G. Puccini: „Tosca". Spectacolul a prilejuit afirmarea întregului colectiv timişorean impulsionat spre dăruiri totale de cei doi protagonişti, oaspeţi ai festivalului, soprana Mariana Stoica şi baritonul David Ohanezian. Apariţia în rolul titular a cunoscutei artiste bucureştene a demonstrat încă odată prestigiul de care se bucură Mariana Stoica. Vocea ei amplă, penetrantă şi de o deosebită vigoare, s-a alăturat unui joc scenic plin de siguranţă şi dăruire. Personajul Scarpia a căpătat o pregnanţă deosebită datorată evoluţiei baritonului David Ohanezian. Rolul nu numai că se potriveşte facturii sale în general dar a creat şi posibilitatea realizării unei interpretări de referinţă. Ambianţa artistică creată astfel de Mariana Stoica şi David Ohanezian a suscitat un aport deosebit şi din rîndul partenerilor. Şi aci trebuie să evidenţiem în primul rînd pe Nicolae Stan în rolul pictorului Mario Cavaradossi, care ne-a convins de realele sale posibilităţi. Şi ceilalţi colegi de scenă, Vasile Tcaciuc în Angelotti, Gh. Sara în Sacrestan, Czaba Airizer în Temnicer, H. Bugariu în Sciarrone şi Elena Săbăduş în Păstor s-au integrat succesului serii arătînd încă o dată resursele ansamblului liric timişorean. Corul şi orchestra au fost la înălţimea unui spectacol de ţinută artistică iar Petru Oschanitzky şi-a dovedit calităţile dirijorale deosebite, însumîndu-şi totodată meritul principal la veritabilul succes al serii de operă pe scena noastră lirică.

Damian VULPE

Corala

Concertul inaugural al Festivalului „Timişoara muzicală" a fost la ediţia din acest an, a VIII-a, un **a cappella** şi nu un **simfonic,** cum ne-au obişnuit celelalte şapte ediţii anterioare. Opţiunea ni s-a părut firească, chiar dacă în agenda manifestărilor preponderente sînt alte genuri, simfonic, cameral sau de operă şi nu neapărat pentru a exemplifica odată în plus că uneori excepţia întăreşte regula, ci pentru faptul că aici, în Banat, leagăn al cîntecului coral românesc, muzica corală poate fi aşezată pe frontispiciul unui festival muzical ca acesta de la Timişoara. Evenimentul, constituit în sine prin prezenţa pe podiumul de concerte al Filarmonicii a corului de cameră „Madrigal" al Conservatorului „Ciprian Porumbescu" din Bucureşti dirijat de artistul emerit Marin Constantin, a primit o strălucire aparte prin programul interpretat – un omagiu adus creaţiei componistice româneşti medievale, dar mai cu seamă contemporane. E adevărat că unele din piesele corale prezentate le-am mai putut audia în programele aceluiaşi cor cu ocazia prezenţei lui la alte ediţii ale Festivalului timişorean, ca acel cîntec cu iz arhaic, în armonie transparentă „Omagiu lui Enescu" de Doru Popovici sau madrigalul „Peste vîrfuri", al regretatului compozitor Mihai Moldovan Interesante şi pline de substanţă emoţională au fost şi „Colindele transilvane" ale lui Roman Vlad, compozitor italian de origine română. Însă momentul de vîrf al acestor prime audiţii ca de altfel al întregului program l-a constituit piesa corală de mare amploare, o adevărată rapsodie corală, „plină de pitoresc şi autenticitate, „Festum hibernum" de Alexandru Paşcanu. Cum era şi de aşteptat interpretarea pe care a oferit-o corul bucureştean sub conducerea lui Marin Constantin acestui extrem de dificil program a fost magistrală, aş spune inegalabilă. Disponibilităţile interpretative ale acestui cor sînt extraordinare pe plan dinamic, uimind ca întotdeauna prin acurateţe, omogenitate şi prin frumuseţea sunetului emis „non vibrato" la care se adaugă acea savantă ştiinţă a suprapunerilor logice şi inteligibile de planuri sonore. Într-un cuvînt, un concert despre care nu se poate vorbi decît la superlativ, pe măsura unui debut de festival.

Ioan TOMI

★

Marin Constantin şi instrumentul său, cotat pretutindeni ca model de perfecţiune (şi ce greu este să menţii neîntinat acest suprem elogiu) condiţionează ţinuta unui repertoriu gîndit parcă anume pentru virtuozitatea adesea incredibilă a sonorităţilor pe care le asculţi la concertele lor, şi numai ale lor. Limpezimea celor dintîi acorduri ale lucrării lui Doru Popovici, „Omagiu lui Enescu" au prins efigie, înaripînd trăirile auditoriului într-o elevaţie pe care o respiri doar în vecinătatea capodoperelor. Nu realizezi imediat ce anume frapează – omogenitatea de diamant, sau transparenţa ei, din care, dacă îţi dai silinţa, poţi asculta parcă aievea fiecare glas, în perfecţiunea emisiei sale. Sentimentul a fost copleşitor. „Remember Hiroşima" a lui Dan Buciu este o adevărată simfonie vocală, în care pacea a devenit o aspiraţie nicidecum retorică, ci o soluţie unică, anunţată ca un preambul de Oda bucuriei a lui Beethoven şi clamată cu impresionantă forţă artistică a grupărilor de corişti, soli, bandă magnetică. Cu lucrarea lui Filothei sin Agăi Jipei, „Către Constantin Brîncoveanu", s-a operat o binevenită respiraţie, ca atmosferă pătrunzînd în tainele lumii bizantine, pe care o cîntă mai frumos ca nimeni altul. „Ofrandă copiilor lumii" de Sabin Păutza ne este cunoscută, dar se vede treaba că avem de-a face cu o valoare căreia reaudierea nu face decît să-i potenţeze valenţele, necuprinse la anterioarele audiţii. Au urmat apoi Mihai Moldovan cu a sa „Peste vîrfuri", Alex. Paşcanu, cu „Festum Hibernum" ne-a propus, probabil, excursul cel mai adiacent relevării unor simţiri tainice, ascunse în cutele cele mai profunde ale fiinţei noastre, dînd glas sau poate numai ecou unui străvechi repertoriu românesc. Limbajul compozitorului este extrem de sugestiv şi colorat, apelînd la pocnet de bici ori zurgălăi, la arhaismul modal al colindelor ori la accente de bucurie năvalnică. Totul distribuit cu o economie de mijloace care a dezvăluit imaginaţiei poate cel mai frust, mai autentic moment de simţire românească. Cea din urmă lucrare, de asemenea o piesă de excepţie, căreia doar Marin Constantin ştie a-i dimensiona cîmpul de forţe – „Ritual pentru setea pămîntului" de Miriam Marbé – a însemnat o continuare a incursiunii, dar pe dimensiuni ce întrupează cînd forţa unui exorcism, cînd reînvie imaginea unor dezlănţuiri telurice. Elemente aleatorice se întîlnesc impecabil cu un spirit ordonator, chiuitura ori şoapta de descîntec, bocetul străbun ori ritmul sacadat al bătăii palmelor, îngînă melodii pe care le ştii sau le simţi că există în fondul tău afectiv funciar, într-un vîrtej ce vine dinspre sală spre scenă, dar şi invers, creînd imaginea spectacolului total.

Doru MURGU

Balet

Pe afişul reprezentaţiei de acum două seri cu **Lacul lebedelor** – o adnotare: „spectacol jubiliar cu ocazia aniversării a 25 de ani de activitate artistică a balerinilor Rodica Murgu şi Francisc Valkay". Această idee de a omagia, în cadrul Festivalului „Timişoara muzicală" activitatea de excepţie a celor doi artişti este cu totul demnă de laudă, cu atît mai mult cu cît ea prilejuieşte încă un moment aniversar: cei douăzeci de ani de la prima montare, pe scena timişoreană, a celebrului balet şi cinci ani de la a doua sa montare (aparţinînd lui Oleg Danovski), aceasta din urmă fiind apreciată de critici, la ora actuală, drept cea mai bună versiune din ţară a **Lacului lebedelor,** fapt ce conferă un prestigiu aparte evenimentului.

Rememorăm, împreună cu cei doi balerini, cîteva etape ale biografiei lor artistice. Debutul comun, la Timişoara, în acelaşi spectacol: **Fîntîna din Bacciserai.** Francisc Valkay, solist, proaspăt absolvent al Liceului special de coregrafie din Bucureşti, elev al maeştrilor Anton Romanovsky şi Oleg Danovski. Rodica Murgu, debutînd atunci în ansamblul de balet, perfecţionîndu-se an de an pe această scenă sub îndrumarea maeştrilor Trixy Checais, Gabriela Taub, Oleg Danovski. Din acel an, 1957, pînă azi – un număr impresionant de spectacole de balet: peste 700! (cărora li se adaugă apariţiile în spectacolele de divertisment ale Televiziunii). **Giselle, Romeo şi Julieta, Frumoasa din pădurea adormită, Coppelia, Legenda dragostei, În calea trăznetului, Floarea roşie, Priculiciul, Iancu Jianu, Haiducii, Primăvara, In memoriam, Dacia Felix** (ultima beneficiind de coregrafia lui Francisc Valkay) şi, bineînţeles, **Lacul lebedelor,** pe care amîndoi îl consideră drept apogeul carierei lor artistice – sînt doar cîteva din spectacolele memorabile care i-au consacrat pe scenele din ţară şi străinătate. Despre prestigioasele apariţii ale celor doi balerini timişoreni, presa din S.U.A., Canada, Franţa, U.R.S.S., Belgia, Ungaria, R.F.G., Austria, R.D.G., Luxemburg sau Olanda s-a pronunţat în repetate rînduri elogios.

Spectacolul jubiliar din 26 mai (în care a debutat la Timişoara un balerin cu totul extraordinar, Florin Brînduşă), un spectacol cu adevărat sărbătoresc, s-a constituit într-un eveniment artistic de referinţă al vieţii culturale.

REPORTER

plastică

Vechiul Graz — Priveliști topografice din secolul al XIX-lea

Secolul al XIX-lea a insemnat pentru arta peisajului din aria germanică confruntarea cu cel puțin două tendințe diferite, dacă nu chiar opuse: arta epocii Biedermeier, pe care criticul Max Derri o numea „bürgerliche Romantik", considerind-o un ultim reflex al romantismului „domesticit", care exprima o mulțumire mic burgheză și realismul, ce își propunea să adincească studiul naturii devenit scop in sine.

Peisajele topografice ale orașului Graz, din expoziția deschisă la galeria Bastion, au fost executate in perioada dintre inceputul secolului al XIX-lea și 1860, cind, ca urmare a apariției fotografiei, interesul pentru acest gen de grafică scade simțitor. Aceste peisaje nu urmăresc exclusiv latura pitorescă a locului, dar nici nu sporesc analiza realistă după modelul Școlii de la Barbizon, ci aduc o imagine fidelă, obiectivă, uneori cu inflexiuni sentimentale, asupra orașului și imprejurimilor. Lucrările, executate in tehnica rapidă a litografiei, păstrează prospețimea desenului trasat pe placă litografică.

Peisagiști ai orașului Graz, precum Johann Ziegler și Ferdinand Runk au făcut trecerea prin opera lor de la „vedutele" secolului al XVIII-lea, care confereau mai multă monumentalitate unor clădiri importante, spre operele de factură realistă ale secolului al XIX-lea. Dar in afară de artistul vienez Jakob Alt și de pictorul Konrad Kreuzer, care s-au dedicat peisajelor topografice din capitala Stiriei, trebuie amintit in primul rind Josef Kuwasseg, artist prolific, căci el este autorul mai multor serii de „vedute", de o reală măiestrie artistică. Amintim de asemenea pe desenatorul Carl Reichert, care s-a ocupat de piesajul din imprejurimile orașului Graz intr-o epocă tirzie (pe la 1865).

Interesul artiștilor se indreaptă mai ales asupra unor „colțuri" reprezentative, unice, ale locului, cum ar fi „Panorama văii superioare a riului Mur", „Căsuța de pază a pompierilor din virful dealului", „Privire de pe dealul Platte spre munți", locuri ce se disting prin marea lor frumusețe. De asemenea nu lipsesc nici panoramele cu imprejurimile orașului ca in gravurile „Vederea orașului Graz", de Jakob Hyrtl, „Priveliștea capitalei Graz de la apus" al cărei autor este necunoscut, sau ca in litografiile smnate de Kuwasseg: „Privire de pe dealul cetății orașului Graz către sud-est", „Privire asupra capitalei Stiriei, Graz, din „lunca frumoasă". Uneori in panorama orașului apar unele detalii atrăgătoare extrase din forfota străzii („Graz cu strada impărătesei Anna").

De atenția peisagiștilor se bucurau și monumentele sau ansamblurile devenite reprezentative pentru oraș, cum ar fi dealul cetății (Schlossberg), turnul cu ceasornic, reședința de vară a baronului von Mandell etc.

Expoziția „Graz – imaginile unui oraș", organizată de Muzeul orășenesc, imbogățește viziunea asupra unei epoci cu prețioase mărturii documentare sporite de calitățile artistice ale operelor.

Ileana **PINTILIE**

muzeale

Expoziția „Iovan Sterija Popović"

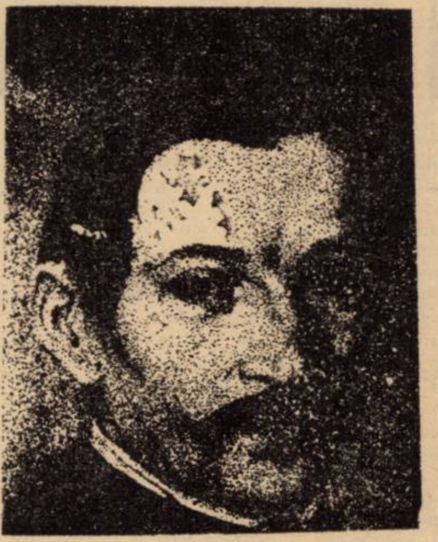

Muzeul Banatului găzduiește in aceste zile o deosebit de interesantă expoziție itinerantă. Manifestarea, organizată in cadrul Programului de colaborare in domeniul culturii dintre Consiliul Executiv Federal al R.S.F.I. și Guvernul R.S.R. e prilejuită de aniversarea a 175 de ani de la nașterea marelui om de cultură sirb Iovan Sterija Popović. Intre numeroasele calități ale acestei expoziții poate fi menționată in primul rind coerența structurării unui material documentar de o impresionantă bogăție (manuscrise, fotografii de epocă, gravuri, afișe, cărți, documente originale sau fotocopiate, tablouri etc.). Urmărind cronologia biografiei și operei lui Sterija, muzeografii din Vîrșeț au reușit să recreeze cu deosebită pregnanță imaginea complexă a cărturarului despre care, dr. Vaso Milinčević spunea in prefața catalogului (cu totul remarcabil prin eleganța și amploarea lui): „Odată cu trecerea timpului, devine tot mai limpede ideea că Sterija este unul dintre scriitorii de referință ai noștri, nu numai pentru secolul al 19-lea (...). El nu a fost numai un om cu idei, ci și de acțiune. Imensa lui energie, orientată spre binele obștei, constituie un model pentru generațiile prezente și viitoare".

Scriitor, exersindu-se in cele mai diverse genuri și specii literare (dramaturgie, poezie, publicistică, teorie literară, traduceri), om de vastă cultură europeană, Sterija își leagă numele de inființarea unor instituții culturale sirbe (Teatrul Național, Muzeul Național, Societatea sirbă de litere), precum și de elaborarea primului indreptar școlar și a mai multor manuale.

De un interes aparte se bucură secțiunea consacrată etapei timișorene din biografia spirituală a lui Sterija. Urmărită de un numeros public, expoziția de la Muzeul Banatului se înscrie în seria acțiunilor de fructuoasă colaborare culturală româno-iugoslavă.

I. PANTEA

Ziua unică pe planetă

(Urmare din pag. 1)

vine ușor să le intrupeze pe toate și să fie cite ceva din toate, dar, mai ales, să fie pentru noi toți lumina odihnitoare și cuceritoare a lumii, pulsind in fiecare altfel, dar fiind și unul in toți.

Firește, lumea, adeseori, n-a ținut și nu ține nici azi, intotdeauna, seama de el. L-a biciuit. L-a incarcerat in mizeria foametei, a setei, a ignoranței. Alteori, l-a asasinat in masă sau a făcut din trupul lui, chiar la virsta lui fragedă, carne de tun...

Dar, acolo unde, ca pe pămintul romănesc, socialismul și libertatea au invins, au invins și iubirea și stima pentru proteguirea copilului. Căci, pentru noi, azi, aici, pentru noi, românii, ca și pentru strămoșii noștri, copilul a însemnat totdeauna și continuă să insemne intreaga bogăție, frumusețe și aspirație a idealurilor noastre de bine, de pace, de fericire.

Gindindu-ne la el și cinstindu-l, gindim și construim prin el viitorul. Și veghem, incă, de pe-acum, așa cum au vegheat strămoșii, la frumoasele lui virtuți. Pe care trebuie să-l determinăm să și le păstreze ca pe lumina ochilor. Căci pe el și pe virtuțile lui se va clădi patria. Pe forța lui cinstită și luptătoare de azi și de miine, se va zidi demnitatea și măreția acestei patrii. Se va inălța viitorul. Eternitatea ființei noastre ca popor.

Fii curat, fii omenos, fii generos, fii erou, copilule! Păstrează-te așa cum te vrem noi, in lumea noastră! Ai tăi te veghează. Ai tăi sint lingă tine. Mai ales acum, cind iți sărbătorești ziua unică pe planetă.

memento

CONSFĂTUIREA CERCURILOR ȘI CENACLURILOR LITERARE

(Focșani, 15–16 mai 1982)

Poeți, prozatori, dramaturgi, membri ai Uniunii Scriitorilor, conducerea acesteia, redactorii unor publicații literare cit și activiști din Consiliul Culturii și Educației Socialiste s-au intilnit la Focșani, intr-o consfătuire de lucru, cu reprezentanții cercurilor și cenaclurilor literare din intreaga țară.

Și, timp de două zile, parcă verdele primăverii a fost și mai plin de lumină, frumusețea orașului Unirii sporise, bătrinii intineriseră iar tinerii deveniseră maturi căci, rar s-au mai văzut la un loc atiți iubitori ai slovei și cei care trudesc, pină la istovire și nesomn, să le dea noi sensuri și străluciri. S-a evocat „puterea modelatoare a cuvintului... forța lui de a curma singele, moartea" (D.R. Popescu), prin el s-a incercat să se deseneze ornamentele, dar și pilonii de susținere ai acestui edificiu spiritual care este arta scrisului, insistindu-se pe ideea că literatura contemporană nu e gratuitate, jocul, oricit de ingenios, de surprinzător ar fi, îi e străin. Rostul și efortul scriitorilor e de a descoperi și exprima viața, literele adevăraților creatori fiind scrise cu respirația ei fierbinte. Numai asemenea opere sint validate de timp. Și unde, dacă nu in cenaclu, tinărul condeier poate afla cit mai mult din tainele și meșteșugul maeștrilor, invață să respecte actul creației, să-și dezvolte capacitatea de a descoperi și prețui autentice valori ?

Cenaclurile literare au fost socotite drept medii formative, de cultură, nu grupări intimplătoare, fără un ideal ; ateliere in care tinerii deprind arta cuvintului, dar și de a milita pentru umanism și angajare, pentru o prezență vie in viața socială a țării, căci : „destinul patriei noastre este și destinul literaturii noastre" (Laurențiu Fulga).

AUREL GHEORGHE ARDELEANU

• Ne-am bucurat auzind că revista „Orizont" a fost citată pentru efortul ei continuu de a incuraja tinerele talente, iar Asociația scriitorilor din Timișoara pentru indrumarea competentă a cenaclurilor literare din zonă.

FOLCLORUL COPIILOR

Avindu-se in vedere originea, structura și semnificația folclorului literar al copiilor, in cadrul acestei categorii se disting speciile: 1. cintece formule; 2. recitative – numărători; 3. literatură propriu-zisă (versuri cintate care insoțesc dansul; versuri recitate – cu sau fără rimă – care insoțesc jocurile cu profil complex; formule cumulative, cimilituri, păcăleli, frămintări de limbă etc.). Tematica acestora este diversă, iar procedeele stilistice sint specifice fiecărei specii. In folcloristica românească s-a ajuns la un consens, ca in folclorul copiilor să fie integrate literatura orală creată de copii, impreună cu creații din folclorul adulților sau chiar din literatura cultă, care au pătruns in repertoriul folcloric al copiilor. Majoritatea creațiilor populare ale copiilor sint in strinsă legătură cu jocurile lor, acestea subordonindu-se și adaptindu-se jocului – modul esențial de manifestare al omului, la cea mai fragedă virstă.

Copiii cei mai mici sint antrenați indeosebi de jocurile bazate pe „numărătoare", care constă in eliminarea tuturor copiilor din grup, unul cite unul, in urma desemnării celui eliminat, prin formula finală a textului. Există o mare varietate de formule, textele sint in general deformate, devenind, astfel, criptice, enigmatice. Predomină indeosebi formulele onomatopeice, eufonia fiind subordonată „zicerii" discursului poetic. Se poate exemplifica in acest sens cu un text, probabil cu elemente de obirșie orientală, care se remarcă printr-un dinamism excepțional: En ten tinus / Saura cabinus / Saura coti cata / Elenu, belem, buș / Ouă cu albuș / Și o cafea amară, / Ieși, te rog afară!" (I. C. Chițimia „Problematica jocurilor și cintecelor de copii" in „Folclorul românesc în perspectivă comparată" (Ed. Minerva, 1970). Numeroase texte de acest tip sint utile, dind posibilitatea unui exercițiu de memorizare mecanică „liber consimțită", iar derularea energică a silabelor contribuie, fără indoială, la dobindirea unei pronunții corecte. Acest exercițiu a avut un mare rol in pregătirea individului, spre a deveni, la virsta maturității, un bun rapsod popular.

Intre șapte și zece ani, copiii au deja, o bogată experiență a jocurilor, acestea își sporesc complexitatea, textele care le insoțesc au un conținut mai divers, exprimind anumite atitudini față de persoanele de aceeași virstă. Sint evidente mai cu seamă ironizarea defectelor fizice, lenea sau neindeminarea, cum este in textul următor: „Maria, Gulia / Sparge farfuria / Dă cu piciorul / Sparge ulciorul / Dă cu spinarea. / Sparge căldarea" (I. C. Chițimia, op. cit., p. 273). O categorie importantă de texte se referă la elementele și fenomenele naturii, copiii dovedind o atitudine activă față de acestea, indeosebi dorind să le infiuențeze benefic. Bunăoară, cind norii acoperă prea mult timp cerul, copilul cheamă soarele astfel: „Luci, soare, luci / Că ți-oi da un pumn de nuci / Și-o păreche de păpuci" (T. Pamfile: „Jocuri de copii" in „Analele Academiei Române", seria II, nr. XXVIII, 1905).

Copiii, la virsta intre 10–12 ani, adoptă texte cu o mai bogată potențialitate lirică, acestea fiind cintece riguros structurate semantic și melodic. De pildă, intr-un joc, copiii, fiind in două șiruri, față in față, cintă, apropiindu-se și depărtindu-se: „Noi avem castel frumos / (refren după fiecare vers: „Tiro, tiro, tiro ra") / Ba al nostru-i mai frumos / Noi o să vi-l dărimăm / Și cu ce ni-l dărimați? / Cu o piatră nestemată..." (I. C. Chițimia, op. cit., p. 297).

Cu inaintarea in virstă – intre 10 și 15 ani – copiii adoptă multe din creațiile adulților: cintece rituale, colinde, teatru popular etc. In felul acesta, copiii își insușeau o parte din cultura populară, fapt important in timpurile trecute, cind predomina analfabetismul, iar folclorul in toată complexitatea sa, era singura „școală" pentru copiii din popor.

Numeroase motive etnologice din folclorul copiilor cunosc o largă răspindire, uneori pe arii geografice cuprinzind mai multe țări europene, imprejurare care se datorează vechimii acestei categorii a culturii populare, din epoci cind literatura mai multor popoare avea multe elemente comune. Dar unele caracteristici de conținut și formă, precum și structura intonațională și ritmică a limbii conferă folclorului copiilor un netăgăduit specific național. Din punct de vedere estetic, acesta se caracterizează prin simplitate, muzicalitate și plasticitate. Structura melodiilor – bazată pe motive simple liber imbinate – oferă date importante privind geneza folclorului intr-o anumită epocă a istoriei omenirii.

Ținind seama de faptul că folclorul copiilor conține virtuți esențiale, intru cultivarea simțului etic și estetic al celor mai fragede vlăstare umane, e de-a dreptul inexplicabil că nu se acordă o mai mare atenție pentru această categorie etnologică, in cadrul programei de invățămint preșcolar și școlar. Carența aceasta persistă poate și din cauză că pină in momentul de față nu avem o lucrare cu caracter exhaustiv – antologie, cu aparatul științific necesar – care să releve intreaga complexitate a folclorului literar și muzical, a jocurilor și jucăriilor copiilor, reliefind și valențele educaționale ale acestor categorii ale culturii noastre populare.

Aristida **TURCUȘ**

M.I.M.U.E.E. — C.I.M.M.E.

INTREPRINDEREA DE FRIGIDERE

GĂEŞTI

ÎN CENTRUL ATENŢIEI, UTILIZAREA EFICIENTĂ A FONDURILOR MATERIALE ŞI BĂNEŞTI

Produsele prestigioasei firme din Găeşti sînt cunoscute în toată ţara. Preocupat de o diversificare permanentă a produselor sale pe baza ridicării permanente a stachetei calităţii, colectivul întreprinderii are în centrul atenţiei utilizarea eficientă a fondurilor materiale şi băneşti. Programul de măsuri elaborat de conducerea unităţii are în vedere, ca element fundamental, economisirea pe toate căile a resurselor materiale şi băneşti prin utilizarea lor cît mai raţională şi cu eficienţă maximă.

Acţionîndu-se pe un front larg şi urmărindu-se permanent dinamica stocurilor de materiale s-a reuşit menţinerea acestora în limita celor normate, dar unele materiale şi piese au devenit disponibile tocmai datorită acestei diversificări permanente a producţiei.

Specialiştii unităţii, fără să se prevaleze de unele criterii obiective ale fenomenului de imobilizare manifestat prin existenţa temporară a unor asemenea stocuri, caută soluţii îmbunătăţite pentru controlul şi supravegherea dinamicii de circulaţie a fondurilor băneşti, acţionînd asupra factorilor care condiţionează utilizarea raţională şi eficientă a bunurilor materiale.

În vastul program de lichidare treptată a tuturor imobilizărilor, se au în vedere consumurile statistice din anii precedenţi, consumurile de perspectivă şi îmbunătăţirea tehnologiilor de producţie.

Analizîndu-se periodic stocurile existente, reperele fără mişcare lentă se pot oferi altor unităţi care au o balanţă materială deficitară.

În scopul reintroducerii în circuitul economic naţional a materialelor şi pieselor excedentare la „FRIGIDERE GĂEŞTI" redăm în continuare principalele repere disponibile în această unitate.

DE REŢINUT!

Unităţile economice interesate se pot adresa Intreprinderii de frigidere „ARCTIC" din Găeşti, judeţul Dîmboviţa, telefon 927/10086 care va asigura o bună colaborare pe linia valorificării stocurilor de materiale disponibile.

E. G. – V. B.

Nr.	Denumirea mat.	U/M	Cantitate	P/U	Valoare
	OŢELURI				
1.	Bandă Al 2,44×380	kg	1 770	25,98	45 925,30
2.	Bandă R 60 W 7103 100×5	kg	235	39,59	9 303,65
3.	Bandă inox W 4301 02×21	kg	543	69,34	37 651,62
4.	Bandă Arc 7 W 5048 35×045	kg	659	14,24	9 384,16
5.	Bandă Arc 45×0,6	kg	1 281	10,4	13 322,4
6.	Bandă Arc W 1221 R50 50×2	kg	121	7,07	855,47
7.	Bandă Arc W 100×3	kg	98	7,46	731,08
8.	Bandă Arc W 100×4	kg	257	34,53	8 874,21
9.	Bandă Arc W 100×5	kg	146	34,53	5 041,38
10.	Bandă arc W 7103 R 155—170 25×1	kg	94	58,2	5 470,80
11.	Bandă Arc R 60 50×1,5	kg	96,5	45,55	4 395,57
12.	Bandă arc R 55—75 100×4	kg	173	39,59	6 849,07
13.	Bare Al 1/2 T Ø 8	kg	262,5	26,84	7 045,50
14.	Bandă Am 70 1/2T 14×0,25	kg	79	85,58	6 760,82
15.	Bandă Am 63 1/2 T 24×0,5	kg	50	73,11	3 655,5
16.	Bandă Am 55×0,5	kg	10	74,08	15 556,8
17.	Bandă Am 100×0,5	kg	130	73,35	9 535,50
18.	Bare Al 58 1/2 T 7×7	kg	300	57,51	17 253
0		2	3	4	5
19.	Electrozi 44 1 2	buc	693	8,1	5 613,3
20.	Electrozi 44 Ø 2,5	buc.	120	7,38	885,6
21.	Electrozi 44 3,25	buc.	300	6,94	2 082,0
22.	Electrozi 44 4	buc.	402	6,72	2 701,44
23.	Electrozi supertit Ø 5	buc.	1 030	8,32	8 569,6
24.	Oţel W 4922 250×250	buc.	2 490	20,85	51 916,5
25.	Oţel W 2581 12×5	buc.	88	62,17	5 470,97
26.	Oţel W 20×2	buc	200	93,62	1 8724
26.	Oţel W 20×2	buc.	200	93,62	18 724
27.	Oţel PMS O 6	buc	327	102,58	33 543,67
28.	Oţel PMS 70×10	buc.	102,21	26,6	2 718,78
29.	Oţel OSC 8 28×28	buc.	823	5,85	4 814,55
30.	Oţel OSC 30×30	buc.	95	4,85	555,75
31.	OţelxOSC Ø 6	buc	97	5,4	523,8
33.	Oţel OSC 8	buc.	100	5,61	561
33.	Oţel OSC 9	buc	148	6,14	908,72
34.	Oţel OSC 10	buc.	451	6,03	2 719,53
35.	Oţel OSC 12	buc	101	6,03	609,03
36.	Oţel OSC 14	buc	101	6,01	607,01
37.	Oţel OSC 18	buc.	252	5,47	1 378,44
38.	Oţel OSC 20	buc	92	5,47	503,24
39.	Oţel OSC 25	buc	102	5,36	546,72
40.	Oţel OSC 9×9	buc.	491	6,64	3 260,24
41.	Oţel OSC 15×15	buc	202	5,04	1 018,08
42.	Oţel OSC 16×16	buc	872	5,8	5 057,6
43.	Oţel OSC 18×18	buc	785	5,77	4 529,45
44.	Oţel OSC 20×20	buc	1 265,5	4,59	5 808,64
43.	Oţel OSC 22×22	buc.	1 004	5,77	5 793,08
46.	Oţel OSC 25×25	buc.	5 016	5,49	27 537,84
47.	Oţel Poldy EZN 150×10	buc.	497	5,41	2 147,77
48.	Oţel Poldy 5 150×16	buc.	505	5,16	2 605,8
49.	Oţel Poldy T5 Extra 150×16	buc.	205	5,16	1 057,8
50.	Pţel Poldy EZN 200×20	buc.	598	5,36	3 205,28
51.	Oţel Poldy 46 MOCN 10 Ø 5,2	buc.	1 765	9,19	16 220,35
52.	Oţel Poldy hex. 7	buc.	1 738,5	11,95	20 675,07
53.	Oţel W 4301 Ø 50	buc.	1364,8	68,08	90 818,72
54.	Oţel W Ø 120	buc	609	68,16	41 509,44
55.	Oţel W Ø 160	buc	855	78,16	58 276,80
56.	Oţel W 4021 Ø 50	buc.	892	30,83	27 500,36
57.	Oţel W 4006 Ø 60	buc.	314	30,34	9 526,76
58.	Oţel W Ø 120	buc.	679	30,11	20 444,69
0	1	2	3	4	5
59.	Oţel W 4006 Ø 160	kg	1 256	30,13	37 843,28
60.	Oţel H 18 M 9 T Ø 8	kg	60	46,5	2 790,00
61.	Oţel POLDI AKVS W 4541 Ø10	kg	391	60,52	23 666,32
62.	Oţel OL 50 hexag. 6	kg	140	8,99	1 258,6
63.	Oţel UNP 240 St. 371	kg	2 020	3,35	6 767
64.	Placă Al (fontă) 5309027	buc.	4	138,10	52,4
65.	Placă calapod 140 1	buc.	1	3 010,7	3 010,7
66.	Profil Al 1750×350	kg	155	3 821	5 922,55
67.	Profil Al 1800	kg	227	38,21	8 673,67
68.	Orofi. Al 460 823×2300	kg	83	31,24	2 592,92
69.	Profil CH 10×1885	kg	19 093	31,89	608 875,77
70.	CH 10×3200	kg	2 010	31,89	64.028,9
71.	CH 10×4200	kg	390	31,89	12 437,10
72.	CH 14×2000	kg	11 393	30,34	345 663,62
73.	CH 15	kg	635,5	32,21	20 469,45
74.	Sîrmă arc RM Ø 0,5	kg	81	6,7	542,7
75.	Sîrmă Kantal Ø 5,5	kg	232	140,71	32 644,72
76.	Sîrmă Al Ø 8	kg	269	22,24	5 982,56
77.	Tablă neagră 65 G 0,6×570×20000	kg	2 559	5,7	14 586,3
78.	Ţeavă OLT 35 Ø 45×1	kg	1 638	27,3	45 372,6
79.	Ţeavă Cu 9 M Ø 5×1	kg	1 056	116,76	123 298,56
80.	Ţeavă Cu 9 1/2 T Ø 8×2	kg	110	127	11 029,70
81.	Ţeavă Al 99,5 Ø 18×1	kg	88	30,06	2 645,28
82.	Ţeavă Al Ø 22×1,5	kg	31,24	848	26 491,52
83.	Tablă arc W 0204 0,8×300×2000	kg	97	9,21	893,37
84	Tablă G. 0,8 34	kg	34	9,21	313,14
85.	Sîrmă OL 37 Ø 3,5	kg	1 787	9,87	17 637,69
	CHIMICALE				
1.	Sare SC 630	kg	620	5,7	3 534
2.	Sare SC 430	kg	3 900	11,88	46 332
3.	Sare 460	kg	3 900	11,3	59 155,5
	TOTAL				
	SCULE:				
	ALEZOARE				
1.	STAS 1263 Ø 3	buc.	24	5,3	127.2
2.	STAS 1263 Ø 13	buc.	60	15	900
3.	STAS 1263 Ø 14	buc.	59	12	708
4.	STAS 1263 Ø 15	buc	33	15,2	501,6
5.	STAS 1263 Ø 20	buc.	49	18	882,0
6.	STAS 1263 Ø 2	buc	29	21	609
7.	STAS 1263 Ø 27	buc	69	39,9	2 713,10
8.	STAS 1263 Ø 28	buc	12	39,9	478,8
9.	STAS 1263 Ø 28	buc.	10	35	350
10.	STAS 1263 Ø 32	buc	14	57	798
11.	STAS 1263 Ø 32	buc.	20	42	840
12.	STAS 1263 Ø 36	buc.	5	69,5	347,5
13.	STAS 1263 Ø 37	buc.	5	71,5	357,5
14.	STAS 1263 Ø 38	buc.	12	82,4	988,8
15.	STAS 1263 Ø 40	buc.	4	91,5	366,0
16.	STAS 1263 Ø 42	buc.	15	91,5	1 372,5
17.	STAS 1263 Ø 44	buc.	10	109	1 090
18.	STAS 1263 Ø 45	buc.	13	109	1 417
19.	STAS 1263 Ø 46	buc.	34	117	3 978
20.	STAS 1263 Ø 50	buc.	13	147	1 911,0
21.	STAS 1263 Ø 18	buc.	50	18,40	930,00
22.	STAS 1263 Ø 7	buc.	200	10,80	2 160,00
23.	STAS 1263 Ø 11	buc.	74	13,70	1 013,80
24.	STAS 1263 Ø 26	buc.	38	35,40	1 345,30
25.	Alez. STAS 1264 Ø 7	buc.	118	7,60	896,80
26.	Alez. STAS 1265 Ø 24	buc.	17	32,00	544.00
27.	Alez. STAS 1265 Ø 28	buc.	25	45,00	1 125,00
28.	Alez. STAS 1265 Ø 47	buc.	5	118.00	590.00
29.	Alez. STAS Ø 16	buc.	30	49,70	1 491,00
30.	Alezoare 1266 Ø 45	buc.	5	109,00	545,00
	BURGHII				
1.	Burghie 573 Ø 7,4	buc.	16	5,40	70,4
2.	Burghie 573 Ø 7,6	buc.	181	5,10	923,1
3.	Burghie 573 Ø 7,7	buc	490	13,25	6 492,5
4.	Burghie 573 Ø 7,5	buc	300	12,70	3 810,0
5.	Burghie 573 Ø 8.1	buc	86	5,10	438,6
6.	Burghie 573 Ø 8,2	buc.	80	5,60	448
9.	Burghie 573 Ø 8,3	buc.	21	5,70	119,7
10.	Burghie 573 Ø 8,5	buc.	1 200	14,40	17 280
0	1	2	3	4	5
11.	Burghie 573 Ø [illegible]	buc.	800	16,00	12 800
12.	Burghie 573 Ø 10	buc.	500	36,30	2 397,3
13.	Burghie 573 Ø 11,5	buc.	61	39,30	2 397,3
14.	Burghie 573 Ø 11,9	buc	9	13,00	117
15.	Burghie 573 Ø 12	buc	150	52,00	7 800
16.	Burghie 573 Ø 13	buc.	200	52,00	10 400
17.	Burghie 573 Ø 13,2	buc.	46	52,00	2 392
18.	Burghie 573 Ø 14	buc	300	56,00	16 800
19.	Burghie 573 Ø 15,4	buc.	40	18,00	720
20.	Burghie 573 Ø 15,5	buc.	28	18,50	518
21.	Burghie 573 Ø 17,5	buc.	38	21,00	788
22.	Burghie 573 Ø 18	buc.	100	49	4 900
23.	Burghie 573 Ø 6,5	buc.	99	9,30	920,70
24.	Burghie 573 Ø 12,7	buc.	12	52,00	624
25.	Burghie 573 Ø 2,7	buc.	79	2,65	209,35
26.	Burghie 573 Ø 4,25	buc.	96	4,50	432
28.	Burghie 583 Ø 4,6	buc.	395	4,65	1 836,75
27.	Burghie 573 Ø 4,4	buc.	800	4,15	3 320
29.	Burghie 573 Ø 1,2	buc.	25	1,40	35
30.	Burghie 574 Ø 2,5	buc	667	2,00	1 334
31.	Burghie 574 Ø 4,8	buc	500	9,20	4 600
32.	Burghie 573 Ø 2,1	buc.	611	1,95	1 191,45
33.	Burghie 573 Ø 2,3	buc.	551	3,10	1 708,20
34.	Burghie 573 Ø 2,4	buc.	62	3,40	210,80
35.	Burghie 573 Ø 2,4	buc.	800	2,30	1 840,00
36.	Burghie 573 Ø 2,5	buc	700	8,50	1 750,00
37.	Burghie 573 Ø 2,6	buc.	24	3,55	85,20
38.	Burghie 573 Ø 2,6 A	buc	102	3,75	382,50
39.	Burghie 573 Ø 3,6	buc.	2 188	3,65	7 986,20
40.	Burghie 573 Ø 4,1	buc	1 023	4,30	4 398,90
41.	Burghie 573 Ø 6,1	buc.	574	8,30	4 764,20
42.	Burghie 573 Ø 6,2	buc	800	8,30	6 640,00
43.	Burghiu 573 Ø 6,4	buc	1 500	8,85	13 275,00
44.	Burghie 573 Ø 6,6	buc	200	3,90	780,00
45.	Burghie 573 Ø 6,7	buc	150	9,55	1 432,50
46.	Burghie 573 Ø 7	buc	500	10,40	5 200,00
50.	Burghie 573 Ø 7,1	buc.	51	4,30	219,30
51.	Burghie 573 Ø 7,2	buc	18	4,40	79,20
52.	Burghiu 573 Ø 7,3	buc.	74	4,40	325,60
53.	Burghie 575 Ø 13,5	buc.	16	56	896
54.	Burghie 575 Ø 14	buc.	81	56,5	4 756,5
55.	Burghie 575 Ø 14,25	buc	13	21	273
56.	Burghie 575 Ø 14,5	buc.	300	71,6	21 480
57.	Burghie 575 Ø 15	buc.	200	60	12 000
58.	Burghie 575 Ø 15,5	buc	225	22	4 950
59.	Burghie 575 Ø 15,75	buc	1	89	89
60.	Burghie 575 Ø 16	buc.	150	75	11 250
61.	Burghie 575 Ø 16,5	buc.	150	92,40	13 860
62.	Burghie 575 Ø 17	buc.	150	78	11 700
63.	Burghie 575 Ø 21	buc.	52	142	7 384
64.	Burghie 575 Ø 22,5	buc	75	153	11 475
65.	Burghie 575 Ø 23,5	buc.	29	189	5 481
66.	Burghie 575 Ø 24,5	buc.	65	191	12 415
67.	Burghie 575 Ø 37,5	buc.	1	445	445
68.	Burghie 575 Ø 31,5	buc.	2	326	652
69.	Burghie 575 Ø 50	buc.	8	810	6 480
70.	Burghie 575 Ø 58	buc.	5	1 290	6 450
71.	Burghie 575 Ø 65	buc.	6	1 149	6 894

M. I. C. M. — C. I. M. U. I. U.

Întreprinderea de mașini textile „IMATEX" Tîrgu Mureș

În scopul reintroducerii în circuitul economic național al stocurilor de materiale și piese de schimb disponibile redăm principalele repere aflate în stoc:

LISTA CU MATERIALE DISPONIBILE LA DATA DE 01.03.1982

Denumirea materialului și caracteristici	U/M	Cantit.	P.U.	Valoare
Bare trase STAS 1800-80				
rotunde — Ø12.5 25 MN 3	kg.	300	11,02	3 306
17 41 roc 11	kg.	600	8,81	5 286
20,4 41 roc 11	kg	500	11,86	5 930
25 C 22	kg.	800	5,80	4 640
26 OLC 35	kg.	460	5,62	2 585
32 OL 60	kg.	1 800	6.15	11 070
OLC 35	kg	360	5,56	2 002
34 OL 60	kg	650	6,15	3 997
36 OLC 15	kg	3 000	6,27	18 810
38 OLC 45	kg.	3 000	5.77	17 310
40 OL 37	kg.	1 000	4,75	4 750
40 OLC 10	kg	1 000	6,37	6 370
58 OLC 15	kg	600	4,48	2 688
65 OLC 45	kg	3 000	6,27	18 810
Bare trase late				
20 ×8 C 45	kg.	600	5,83	3 498
22 ×12 C 15	kg.	400	5,73	2 292
22 ×14 St 15	kg	400	5,58	2 232
25 ×14 St 50	kg	1 900	5,58	10 602
28 ×16 St 50	kg.	1 400	5,42	7 588
32 ×8 C 35	kg.	300	5,83	1 749
32 ×12 St 50	kg.	440	5,67	2 495
32 ×25 C 45	kg.	700	7,56	5 292
36 ×12 St 42	k	450	4,96	2 232
40 ×12 C 15	kg.	300	5,73	1 719
45 ×10 St 42	kg.	1 000	5,02	5 020
50 ×12 St 50	kg.	500	5,39	2 695
50 ×25 C 45	kg.	2 500	5,55	13 875
Bare trase hexagonale				
hex 9 OLC 45	kg.	400	6,44	2 576
hex 36 OLC	kg.	500	5,90	2 950
Becuri scală 6/15 E 15 2p	buc.	19	1,85	31
Becuri electrice 12 ×KE 14	buc.	14	1,85	26
24/15 B 15 2p	buc.	50	1,90	95
12/15	buc.	190	1,65	313
24/10 B 15	buc.	50	1,75	88
24/5 B 15 2 p	buc.	200	4,35	870
32/15 B 15 1 p	buc.	149	1,95	291
65/15 B 15 2 p	buc.	6	2,00	12
65/15 E 14	buc.	70	1.90	133
BRT—TSA 10 A—1 A	buc.	20	52.00	1 040
BRT TSA 1,6—2,4 import	buc.	19	52.00	988
BRT TSA 1,8	buc.	1	171.81	172
BRT TSA 32 A 0,55 A	buc.	2	62.00	124
Balasturi BRB 80 W	buc.	4	146.00	584
Balasturi BVF 400 W	buc.	12	170.00	2 040
Conductori MYYMAC 3 ×0,75	m.	2 800	12.55	35 140
4 ×1	m.	4 900	15,53	76 097
4 ×1,5	m.	2 732	16,65	51 498
4 ×2,5	m.	985	41,91	41 281
Contactori AR 6 220 V	buc.	10	139,00	1 390
Contactori TCA 6 R 24 V	buc.	9	95.00	855
Contactori TCA 6 R 220 V	buc.	4	137,00	548
Contactori TCA 10 A 220 V	buc.	22	162,00	3 564
Contactori TCA 10 A 440 V	buc.	5	410,00	2 050
Contactori ME-DC 3 100/220 V	buc.	11	421.00	4 631
Contactori ME-DC 3 60/220 V	buc.	10	347,00	3 470
Contactori ME-DC 3 150/220 V	buc.	8	501,00	4 008
Contactori TCA 500 V cu releu 4,5 A	buc.	34	195.00	6 630
Contactori TCA 380 V cu releu 4,5 A	buc.	1	195,00	195
Contactori TCA LS 8/1 14—220 V	buc.	1	159,00	159
Contactori TCA LS 32/4 40/220 V	buc.	1	532,00	532
Contactori D 6/4 220 V	buc.	2	139.00	278
Contactori AC 3 63 A 220 V	buc.	10	1 142,00	1 1420
Comutatori tip 236037315	buc.	4	267,00	1 068
Culegător cu platină	buc.	6	66.00	396
Electromagnet 24 V 1,5 kgf	buc.	265	305.00	80 825
Electromagnet 24 V 1,5 kgf	buc.	258	451.00	116 358
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	27	183,00	4 941
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	60	199,00	11 940
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	43	321,00	13 803
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	296	115,00	34 040
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	423	160.00	67 680
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	33	205,00	6 785
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	22	205,00	4 510
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	59	124.00	7 316
Lampă semnal LS 42 V 2 K1	buc.	80	15,00	1 200
Microintrerupători cod 5900	buc.	64	15,00	960
3307	buc.	1 030	18.00	18 540
5916	buc.	20	18,00	3 600
3945	buc.	4	20,00	80
3329	buc.	4	21.00	84
Microintrerupători cod 3325	buc.	30	23,00	690
Microintrerupători cod 5979	buc.	150	9,00	1 350
Microintrerupători cod 6138	buc.	11	222,00	2 442
Microintrerupători 156 W	buc.	711	36,57	26 001
Micafoliu sul cu seriac	kg	20	359,00	7 000
Priză și fișă 16 A	buc.	66	187.00	12 342
Perii GR 9 16 ×25 ×35	buc.	183	9,10	1 665
16 ×32 ×45	buc.	152	52,59	7 994
16 ×32 ×45	buc.	98	52,54	5 149
5 ×27 ×30	buc.	51	6,44	328
10 ×15 ×20	buc.	100	28,00	2 800
25 ×32 ×50	buc.	95	18,10	1 720
Plăci seleniu 16 ×16	buc.	20	0,95	19
Sticlostratitex 2 mm	kg	5	221,40	1 107
Sticlostratitex 2— 25 mm	kg	121	122.00	14 762
Sticlostratitex 147 mm	kg.	50	122.00	6 100
Releu RI 13 A5 12V cc	buc.	15	120.00	1 800
Releu RI 8 24V cc RS	buc.	106	90,00	9 540
Releu RI 8 24V cc RS	buc.	65	80,00	5 200
Releu polarizant	buc.	9	121,00	1 089
Releu RTT 4 220 V ca EH 15	buc.	11	590,00	6 490
Releu RTT 4 24 V ca EBR	buc.	5	590.00	2 950
Ruptor 220 V 80 W	buc.	1	335.00	330
Soclu MPR 630 A	buc.	10	87,00	875
Șaibă contact Ø40	buc.	640	0,19	122
Sîrmă bobinaj ET 0,60	kg.	90	80,00	7 200
Sîrmă bobinaj ET 1,70	kg.	52	90,00	4 680
Transformator TMA 400 V A 380/220	buc.	9	535,00	4 815
Bare alamă 30 ×6 Am 58	kg.	250	56,00	14 000
Țeavă alamă 8 ×1,5 Am 63	kg.	500	82,10	41 050
Bare aluminiu 40 ×10 Al 99	kg.	100	27,40	2 740
Tablă oțel arc 0,6 mm W 5028	kg.	1 000	5,43	5 430
0,75 mm W 0904	kg.	500	6,35	3 175
0,8 mm W 0904	kg.	600	5,66	3 396
0,85 mm W 5028	kg.	460	5,05	2 323
0,8 mm W 5028	kg.	400	4,85	1 940
4 mm W 0904	kg.	300	5,16	1 548
Tablă oțel 1 mm W 1830	kg.	600	5,30	3 180
1 mm W 1640	kg.	400	5.41	2 164
Bandă lam. la rece 45 ×1,5 A1/2t	kg.	400	4,82	1 928
75 ×2 A1/4t	kg.	300	4,59	1 377
120 ×2 A1/2t	kg.	300	4,47	1 251
120 ×2,5 St2K32	kg.	700	4,37	3 059
130 ×2,5 St2K32	kg.	600	4,30	2 580
Țevi construcții Ø32 ×5 10G MO 10	kg.	1 000	36 62	36 620
35 ×5 OLT 35	kg.	1 500	29,55	44 325
48 ×10 OLT 35	kg.	400	6,18	2 472
53 ×14 OLT 45	kg.	1 100	4,28	4 708
76 ×18 OLT 35	kg.	1 600	4,64	7 424
83 ×10 OLT 35	kg.	540	15,40	8 316
83 ×14 OLT 35	kg.	4 000	4,87	19 480
83 ×18 OLT 35	kg.	2 100	4,45	8 715
95 ×12 OLT 35	kg.	1 000	5,51	5 510
95 ×18 40 r 10	kg.	760	6,86	5 213

ȚEVI CONSTRUCȚII	CANT.	VAL.	P.U.
108 ×6 OLT 35	1 130	5 503	4,87
108 ×18 OLT 35	600	2 892	4,82
114 ×6 OLT 35	1 200	5 748	4,79
121 ×6 OLT 35	1 750	10 780	6,16
121 ×16 OLT 45	1 800	8 118	4,51
127 ×8 OLT 35	2 000	8 460	4,23
146 ×22 OLT 45	1 000	4 140	4,14
152 ×10 OLT 35	2 300	10 281	4,47
139 ×10 OLT 35	3 000	29 250	5,85
168 ×6 OLT 35	4 000	18 560	4,64
168 ×8 OLT 35	2 800	14 000	5,00
168 ×12 OLT 65	3 000	15 600	5,20
178 ×8 OLT 45	1 600	8 176	5,11
178 ×10 43 MOM 16	6 000	57 120	9,52
178 ×12 OLT 45	900	4 365	4,85
178 ×12 30 M 14	400	2 432	6,08
194 ×6 OLT 35	3 200	16 512	5,16
194 ×8 OLT 35	800	3 888	4,86

OȚEL ROTUND STAS 330-80	CANT.	VAL.	P.V.
Ø16 41 MOC 11	500	3 185	6,37
Ø18 41 MOC 11	2 500	15 825	6,33
Ø20 35 M 16	300	2 109	7,03
Ø22 41 MOC 11	4 000	25 000	6,25
Ø22 15 CO 8	500	2 880	5,76
Ø24 OL 52	2 000	8 600	4,30
Ø24 OL 60	1 000	3 790	3,79
Ø25 OL 37	1 000	3 490	3,49
Ø25 OL 44	4 000	16 920	4,23
Ø25 OLC 35	340	1 346	3,96
Ø26 OLC 45	950	3 676	3,87
Ø28 41 MOC 11	2 000	15 520	7,76
Ø30 13 CN 30	1 500	14 430	9,62
Ø30 18 MC 10	1 000	5 390	5,39
Ø30 21 MOMC 12	870	7 116	8,18
Ø32 18 MC 10	3 700	22 977	6,21
Ø34 OLC 25	4 980	18 675	3,75
Ø36 OLC 25	3 500	13 545	3,87
Ø36 OLC 45	20 000	76 200	3,81
Ø38 18 MC 10	1 000	5 980	5,98
Ø38 33 MOC 11	430	2 627	6,11
Ø38 40 C 10	1 400	7 980	5,70
Ø42 OLC 35	4 000	14 960	3,74
Ø42 OL 60	6 000	21 960	3,66
Ø42 13 CN 30	3 800	33 972	8,94
Ø42 21 MOMC 12	2 500	15 550	6,22
Ø48 OL 50	10 000	35 900	3,59
Ø50 38 MOCA 06	1 250	10 700	8,56
Ø50 16 MOCN 13	340	2 869	8,44
Ø53 21 MOCM 12	500	16 125	6,45
Ø60 OLC 60	550	2 040	3,71
Ø65 OLC 60	5 000	18 950	3,79
Ø70 OLC 55	1 000	3 710	3,71
Ø70 OLC 60	3 000	11 130	3,71
Ø75 41 MOC 11	1 000	5 690	5,61
Ø85 33 MOC 11	750	4 492	5,99

OȚEL LAT STAS 395-80	CANT.	VAL.	P.U.
22 ×13 OLC 45	900	5 705	6,34
25 ×6 OLC 60	540	2 548	4,72
25 ×10 OLC 25	430	2 021	4,70
25 ×14 OL 37	630	2 564	4.07
25 ×16 OLC 37	900	4 122	4,58
25 ×16 OLC 45	3 000	12 090	4,03
28 ×5 OLC 15	470	2 223	4,73
29 ×11 OL 50	725	4 582	6.32
30 ×10 OLC 45	2 650	12 216	4.61
30 ×10 ZIMOML 12	940	8 695	9,25
31 ×11 OL 37	1 920	10 176	5,30

DE REȚINUT

— unitățile economice interesate sînt invitate să consulte listele cu materiale și piese de schimb disponibile, care urmează a fi valorificate în conformitate cu legea nr. 11/1980. Relații suplimentare se pot obține de la IMATEX — Într. de mașini textile — Tîrgu-Mureș str. Gh. Doja nr. 64–68, telefon 30057 — telex 035-229.

Emil GEORGESCU și Vasile BAȘA

top

SE POATE...

Există o anumită vîrstă la care copiii noştri încep să manifeste pentru muzică un interes la fel de mare ca pentru să zicem — un joc miraculos, cum e cubul multicolor al maghiarului Rubik Erno, frămîntat de ei cît e ziulica de mare. Desigur, ca orice începători, copiii se simt atraşi de ceea ce numim pe drept sau pe nedrept, muzica uşoară, de a cărei accesibilizare se îngrijesc cu atîta pasiune compozitorii şi textierii de la noi sau de aiurea. De cele mai multe ori însă, din emisiunile muzicale TV lipseşte acel „ceva" care să-i atragă, să-i cucerească, deşi nu putem reproşa realizatorilor că nu se străduiesc. Dar poate tocmai faptul că aceste emisiuni sînt elaborate pînă în cele mai mici amănunte dăunează eficienţei lor, făcîndu-le să lunece spre un convenţionalism supărător. Prea multă voioşie simulată, aceleaşi decoruri cu imense flori de staniol, cu uriaşe globuri printre care interpreţii se mişcă stingheri, atenţi să le reuşească „Play-back"-ul sincronizat cu aceiaşi paşi, doi la stînga, doi la dreapta, pe care unii cronicari se grăbesc să-i etichceteze cu expresia „prezenţă scenică agreabilă". Şi iată cum în emisiunile la care ne referim se strecoară suficienţa, emisiuni în care din păcate, strălucitoare sînt doar benzile verticale de staniol. Că se poate şi altfel, ne-au demonstrat-o cu prisosinţă în ultima vreme, realizatorii emisiunii de largă audienţă „Meridianele cîntecului". Aici, cadrelor statice le iau locul montaje ingenioase care se potrivesc cum nu se poate mai bine conţinutului pieselor. Regretăm că o asemenea emisiune nu e programată la o oră potrivită pentru a fi urmărită şi de copiii noştri spre a recepţiona un lucru frumos, cu atît mai mult cu cît şi prin aceste emisiuni am putea completa educaţia lor estetică.

PETRE UMANSCHI

P. S. În numărul trecut, la ştirea despre „Modern Romance", se va citi „grup englez".

---

debut

Victor Făt

SUB ÎNSEMNELE VECIEI

Pasărea măiastră
l-a căutat pe Brâncuşi
în dălţile minereurilor
în pietre — vetre,
să-i şoptească
cu o suflare fierbinte
să se nască din dureri,
să ia aminte
la convulsiile universului,
pentru ca din aripi
să izvorească genezele
şi să brăzdeze cu ele
ideile coapte
din cîmpul cenuşiu.
Păsările măiastre
născute din truda zilnică
sînt însemnele României,
ale veciei,
dăltuite de-un Brâncuşi —
popor
cu patimă creatoare
pentru ţară —
dor.

PRIETENUL NOSTRU, TÎNĂRĂ JERTFĂ

lui FILIMON SÎRBU

Tînără jertfă, minte vitează
se desprimăvărează ;
din nou,
glasul tău scînteiază —
ecou.
„Trăiască România liberă!"
strigai
şi buzele unei ţări întregi,
reverberaţii eroice
au devenit scut.
Şi trandafiri roşii
au crescut peste gloanţele
din trupul tău fulgerat
idei înălţătoare
ai făurit
pe nicovala aspră a luptei.
Ai privit cu durere
rănile grele ale patriei,
dincolo de moarte
viitorul ei comunist.
Prietenul nostru,
tînără jertfă, minte vitează
rămîi printre noi
bucuria inimilor,
zbor de pasăre —
slavă de eroi
în veşnica ta primăvară.

CINE ?

Ezitările —
clipe deşarte
pentru incendiul dimineţii
sau întuneric de moarte ;
cine împarte
şi cine desparte ?

ORNICUL SCRISULUI

Poetul cere înapoi
nisipul pietrei,
mîna —
ornicul scrisului
înfloreşte răşină a pădurii
desăvîrşindu-i adevărul.

---

echo

„Vîrstele primăverii"

O nouă ediţie a „Vîrstelor primăverii" e, desigur, prilej de bucurie pentru copiii membri ai cenaclurilor Casei pionierilor şi Şoimilor patriei din Timişoara. Coordonat de profesoara Manolita Dragomir-Filimonescu, în colaborare cu cenaclul condus de prof. Mirela Frigioiu, „caietul" înmănunchiază un număr destul de mare de pagini de poezie şi proză, etalînd frăgezime şi putere de visare. Prefaţa este semnată de scriitorul Mircea Şerbănescu, care de-a lungul anilor a semnat multe pagini dedicate „ochilor limpezi".

Semnează poezii de promiţător talent copiii: Petre Silviu Daniel, Tatiana Moga, Badea Liliana Gabriela, Elisabeta Moroşan, Alina Rugilă, Gabriela Crainic, Alina Păuceanu, Dan Moga, Laura Laurenţiu, Adina Buna, Turcu Cassian, Camelia Freanţ, Svetlana Luchin, Daniela Semenescu; proză cu aură de basm, proză lirică – semnează Gabriela Crainic, Elisabeta Moroşan, Badea Liliana Gabriela, Dănilă Tonita, Alina Răducanu, Laura Laurenţiu, Peer Daniela, Gojan Angelica, Dana Dumitrescu, Alina Judan Popovici, Băeşan Ligia, Mihaela Balog, Neneşteanu Laura. Şi în finalul caietului – un viitor umorist cu spirit: Petre Silviu Daniel.

Am răsfoit cu emoţie eforturile literare ale celei mai tinere generaţii, care receptează arta cu bucurie şi chemare.

Ion VELICAN

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 30 MAI

8,00 Teleşcoală. 8,40 Omul şi sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Din lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 17,25 Călătorii spre viitor. 18,15 Telesport. 19,00 Telejurnal. 19,30 Patriotismul — permanenţă a istoriei noastre. 19,50 Cîntarea României. 20,40 Film : Despre o anume fericire. 22,05 Telejurnal. 22,30 Dulce, dulce Românie.

LUNI, 31 MAI

15,00 Emisiune în limba maghiară. 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea economică. 21,00 A patriei cinstire. 21,10 Cadran mondial. 21,35 Roman foileton : Drumuri. (3). 22,20 Telejurnal. 22,35 Ansambluri corale muncitoreşti.

MARŢI, 1 IUNIE

16,15 Producţia artizanală în şcoală. 17,00 Clubul tineretului. 17,40 Album coral. 20,00 Telejurnal. 20,30 Anii noştri de lumină. 21,35 Forum politico-ideologic. 22,00 Semnături în cartea muncii. 22,15 Telejurnal. 22,35 Cîntec nou pe plai străbun.

MIERCURI, 2 IUNIE

16,00 Fotbal : Steaua — Sportul studenţesc. 17,45 Tribuna experienţei. 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea economică. 20,45 Dezbateri ideologice. 21,05 Telecinemateca : Duios Anastasia trecea. 22,35 Telejurnal.

JOI, 3 IUNIE

17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea economică. 20,45 Memoria documentelor.. 21,10 Formaţiile muzicale ale Radioteleviziunii pe marile platforme industriale ale ţării. 22,30 Telejurnal. 22,45 Melodii româneşti de ieri şi de azi.

VINERI, 4 IUNIE

15,45 Emisiune în limba germană. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea economică. 20,45 Film : Arborele copilăriei. 22,30 Telejurnal. 22,45 Comori ale muzicii româneşti în imagini coregrafice.

SÎMBĂTĂ, 5 IUNIE

11,00 Din marea carte a patriei. 11,30 A VIII-a ediţie a Festivalului Timişoara muzicală. 12,05 Film : Despre o anume fericire. 13,30 La sfîrşit de săptămînă. 19,00 Telejurnal. 19,30 Teleenciclopedia. 20,00 Cenaclul „Flacăra". 20,50 Film serial : Lumini şi umbre. 21,40 Telejurnal. 22,00 Întîlnirea de sîmbătă seara.

---

panoramic

● Între 27–29 mai la Institutul de igienă şi sănătate publică din Timişoara are loc cea de a **XI-a Reuniune naţională de imunologie** organizată de Academia de Ştiinţe Medicale, subcomisia Timişoara. ● Duminică, 30 mai, la Casa studenţilor din Timişoara va avea loc închiderea festivă a activităţii cenaclurilor „H. G. Wells" şi „Pavel Dan" Se dau premii! ● După etapa a 29-a a Diviziei A de fotbal, **„Poli" a urcat pe locul 7.** ● **„Foto-son '82"** – festivalul de montaje sonorizate – aflat la a doua sa ediţie, a adus timişorenilor mai multe premii: Marius Păşcălău (premiul I), Constantin Lupu şi Iulian Udvardy (premiul II), Napoleon Peteu (premiul special) ş.a. ● La Nürnberg, pictorului timişorean **Panait Stănescu Bellu i-a fost conferit OSCAR-ul 1982 pentru pictură** de către Asociaţia internaţională de artă italo-germană. Au participat 16 pictori din 16 ţări. ● Dintre tradiţionalele manifestări sportive ale acestei primăveri spicuim: „Marşul factorilor poştali" (23 mai) şi „Raliul juriştilor" (27–29 mai). ● **EXPOZIŢII**: Galeria foto „Bastion" – „Expoziţia de fotografii din Finlanda"; Galeria „Helios" – „Expoziţia de sculptură Ştefan Călărăşanu"; Secţia de artă a Bibliotecii judeţene – „Expoziţia Aurel Breilean"; Galeriile de artă „Bastion" – „Expoziţia de grafică – Graz, imaginea unui oraş"; Muzeul Banatului – Expoziţia omagială Iovan Sterija Popovici; Galeria „Buzunar" – Expoziţia Mathis Teutsch. ● Felicitări Întreprinderii cinematografice din Timişoara care a organizat la sala „Parc" – „Săptămîna filmului de artă! ● **Din spectacolele săptămînii: TEATRUL NAŢIONAL** – Duminică, 30 mai, ora 10 – „Somnoroasa aventură" de Th. Mazilu, în regia lui Aureliu Manea; ora 19,30 – „Studiu osteologic al unui schelet de cal dintr-un mormînt avar din Transilvania" de Dumitru Radu Popescu, în regia lui Ioan Ieremia; **OPERA ROMÂNĂ** – vineri, 28 mai, ora 19,30 „Răscoala" de Gh. Dumitrescu; sîmbătă, 29 mai ora 19,30 „„Aida" de G. Verdi; Duminică, 30 mai ora 15 „Casa cu trei fete" de Fr. Schubert. ● **ARIA** anunţă: Duminică, 30 mai, orele 17 şi 20, două spectacole de muzică uşoară la sala **„Olimpia" cu Marina Voica, Mircea Baniciu şi formaţia „Litoral".** ● Sub Egida Comitetului pentru cultură şi educaţie socialistă al judeţului Timiş şi a Bibliotecii judeţene, în pasajul subteran din faţa Teatrului Naţional va avea loc (duminică 30 mai orele 11) vernisajul unei **expoziţii a copiilor preşcolari şi şcolari mici** din oraş în cinstea Zilei de 1 Iunie. Vernisajul va fi urmat de un **concurs de desene pe asfalt.**

● De „Ziua internaţională a copilului" la Liceul de artă „Ion Vidu" va avea loc (ora 16) simpozionul **„Muzica – o componentă a vieţii spirituale a copiilor"** urmat de (ora 18) un **Concert susţinut de corul şi orchestra simfonică** ale elevilor Liceului. ● **FILATELIE**: În foaierul Operei Române din Timişoara, expoziţia **„Muzica în filatelie"** deschisă de Asociaţia Filateliştilor din R. S. R. ● Între 27 mai–2 iunie, în judeţul Timiş – **„Zilele cărţii pentru copii.** ● **VERNISAJ**: Miercuri, 2 iunie ora 19, la Galeriile „Helios" expoziţia pictorului bucureştean **Cristian Paraschiv.**

OBS.

---

mapamond

SHOW-UL GENETIC

De o vreme destul de îndelungată, genetica se prenumără printre cele mai populare ştiinţe. Specialiştii care o asaltează, culeg unul după altul premiile Nobel, iar laicii o privesc cu un amestec de admiraţie şi presimţiri fantasmagorice, apropo de evoluţia ei în următoarele decenii. Şi totuşi: e oare vorba de o adevărată ştiinţă sau de un soi de show-business ştiinţific? Iată ce răspunde la această întrebare doctorul Karlo Bernard, într-un articol din revista iugoslavă „START".

„Genetica a devenit populară, geneticienii au cucerit publicul. Se pune întrebarea: cine are nevoie de cine? Geneticienii de public sau publicul de geneticieni? Oare geneticienii s-au impus publicului sau publicul i-a momit din cercurile lor ştiinţifice, sau, totuşi, şi una şi alta? Întrebarea e cît se poate de pertinentă, căci cine s-a ocupat cît de cît cu genetica, ştie că e vorba de ceva cît se poate de complicat. Cînd a mai devenit ceva ce pretinde o muncă atît de încordată a creierului, atît de popular? Veţi zice: teoria atomică. Dar, motivul îl cunoaştem: este o energie cu măreţe şi totodată apocaliptice perspective. Sau poate veţi spune: teoria relativităţii a lui Einstein. Dar motivul îl cunoaştem şi de data aceasta: ea presupune fenomene pe care o minte „sănătoasă" nu le poate percepe ca posibile. Va să zică, ceea ce atrage publicul cînd e vorba de ştiinţă e tocmai partea de fantastic pe care ea o implică, de măreţie şi, trebuie s-o spunem, de teamă şi groază.

Ne oferă geneticienii de astăzi ceva asemănător? Clonarea omului, producerea în serie de laborator a geniilor „dresate" (sic!), care s-ar supune orbeşte unui dictator, sinteza de laborator a genelor, transplanturi de genă, inginerie genetică, tratamentul etiologic al bolilor ereditare, proiectarea genetică a omului, crearea unor organisme care ar putea produce hrană şi medicamente ieftine, iată doar cîteva „posibilităţi" ale geneticii. Oare nu e fantastic, măreţ şi totodată înspăimîntător? Nu e ceva asemănător cu povestea atomilor şi a teoriei relativităţii? Da, există asemănări, dar există şi deosebiri. Ştiţi în ce constă deosebirea fundamentală? În aceea că aproape nimic din aceea măreţie şi groază nu există în realitate, decît numai în imaginaţia geneticienilor. Ba mai mult, nimic din această măreţie şi perspectivă apocaliptică nu e realizabil. Zic aproape nimic, căci un rău geneticienii l-au şi realizat, iar acesta se manifestă tocmai prin teroarea unei exaltate minorităţi asupra spiritului public. Această minoritate s-a şi pensionat spiritualiceşte, după ce a distrus întreaga originalitate şi demnitate în chiar sînul propriilor sale cercuri, iar acum încearcă să se impună cu de-a sila publicului, căci nu mai are din ce trăi, decît practicînd numai un teatru ieftin".

Nicolae Neagu

CABINET DE FAMILIE

Ed. Eminescu, 1981

Tot un fel de **poeme rococo** (cum îşi intitula, cu ani în urmă, un volum) sînt şi poemele din cartea recentă a lui Nicolae Neagu, **Cabinet de familie.** „Cabinetul de familie" al poetului Nicolae Neagu este „sediul" pentru „studii şi consultaţii" poetice asupra familiei, rezultatul lor nu e stabilirea unui arbore genealogic sau a unui diagnostic, ci a relaţiilor poetului cu descendenţii, cu familia şi rudele, relaţii ce sînt sursă de idee poetică, de simţămînt sau stare lirică. A concepe un asemenea **Cabinet** reprezintă o încercare poetică inedită şi deosebit de interesantă în poezia contemporană.

În acest **cabinet de familie** totul începe cu invocaţia mamei (ca la Nichita Stănescu în cîteva poezii din **Opere imperfecte)** care se repetă în multe poeme pe diverse motive lirice: „Mamă, sînt bolnav, mamă, de fiere, / de glandele salivare, / de preavedere", „Mamă, jocul, ah, de-a poza, / jocul vechi şi **nuştiucum**", „Mamă, dă-mi un vis, o direcţie", „Ana mija, matica / ia-mi, mamă, gramatica / din inimă, din spinare / să nu mă mai omoare". Pentru că „familia" e numeroasă, autorul manifestă teama de a nu uita un membru al ei şi, cînd cu gravitate, cînd cu ironie, sînt pomeniţi, alături de mama, Mitra-Dumitra, tata Gheorghe, fratele, sora Magdalena, bunicii şi bunicele, „femeile cap de serie ale neamului dinspre mamă", străbunicii, tanti Caterina şi unchiul Trifon, rudele mai îndepărtate, ca să se ajungă la cele care, pierdute în negura timpului, au intrat în legendă. Acestora, cu o risipă şi mai mare de fantezie poetică şi o mai mare coloratură lexicală şi frazeologică, le dedică poetul cîteva balade cu care se încheie volumul.

Silviu GUGA

ALOYSIUS BERTRAND

(1807–1841)

Poet, eseist și publicist, ALOYSIUS BERTRAND (Ceva, Piemont, 1807 — Paris, 1841) își datorează reputația îndeosebi volumului apărut postum, Gaspard de la Nuit. Fantaisies à la manière de Rembrandt et de Callot **(Gaspard nocturnul. Fantezii în maniera lui Rembrandt și a lui Callot). Socotit drept unul dintre creatorii poemului în proză, revendicat, ca atare, de Baudelaire în prefața la** Spleen de Paris, **Aloysius Bertrand este autorul unor poeme ce aliază ironia și sentimentalismul lucid, naturismul romantic și reveria în scenarii epico-lirice ce explorează teritoriile obscure ale visului ori resuscită o atmosferă de ev mediu pitoresc și fantastic. O serie de reprezentanți ai poeziei secolului al XX-lea, în primul rînd scriitorii suprarealiști, îl consideră un precursor al literaturii moderne.**

L. A.

din literatura universală

ONDINA

– „Ascultă! Ascultă! Sint eu, Ondina, care de-abia ating cu acești picuri de apă romburile sonore ale ferestrei tale luminate de razele stinse ale lunii; și, iat-o, în rochie de moar, pe castelana ce contemplă din balcon frumoasa noapte înstelată și frumosul lac adormit.

Fiecare val e o Ondină, care înoată în curent, fiecare curent e o cărare care șerpuiește spre palatul meu, și palatul meu e construit fluid, pe fundul lacului, în triunghiul dintre foc, pămînt și aer.

Ascultă! Ascultă! Tatăl meu lovește în apa orăcăitoare cu o creangă de arin verde și surorile mele mîngîie cu brațele lor de spumă insulele cu ierburi fragede, cu nenufari și gladiole, sau își bat joc de bătrîna salcie bărboasă care pescuiește cu undița".

*

După ce-și sfîrși de murmurat cîntecul, ea mă imploră să-i primesc inelul pe deget, să fiu soțul unei Ondine și, împreună cu ea, să-i vizitez palatul, să fiu regele lacurilor.

Și pentru că i-am răspuns că iubesc o muritoare, ea, supărăcioasă și înciudată, vărsă cîteva lacrimi, izbucni într-un hohot de rîs și dispăru cu grăunțele de gheață ale ploii care șiroiau albe de-a lungul geamurilor mele albastre.

LUNATECUL

Luna își trecea prin cosițe un pieptene de abanos ce argința cu o ploaie de licurici strălucitori colinele, pajiștile și pădurile.

*

* *

Scarbo, spiridușul ale cărui comori se găsesc peste tot, vîntura pe acoperișul meu, în țipetele giruetei, ducați și florini care săreau în cadență, monedele false acoperind strada.

Astfel rînji lunatecul ce rătăcește în fiecare noapte prin orașul pustiu, cu un ochi la lună și celălalt – pleznit!

– „A naibii lună! mormăi, culegînd banii diavolului, am să cumpăr stîlpul infamiei, mă voi încălzi pe el la soare".

Dar era tot luna, luna care se culca. Și Scarbo număra pe tăcute în pivnița mea ducați și florini, cu mișcări de pendul.

Iar, în această vreme, cu cele două coarne înainte, un melc pe care noaptea-l rătăcise își căuta drumul pe vitraliile mele luminoase.

CELE CINCI DEGETE ALE MÎINII

Policele este acest gras cabaretier flamand pus pe zeflemea și picanterii, care fumează în poartă, sub firma cu halba de bere de martie.

Indexul este soția sa, femeie bărbătoasă, uscată ca un țîr, care, de cum se crapă de ziuă, își pălmuiește servitoarea pe care e geloasă și mîngîie sticla de care e îndrăgostită.

Mijlociul e fiul lor, băiat de viață, cioplit cam din topor, care ar fi fost soldat de nu era berar și care ar fi fost cal de nu era om.

Inelarul este fiica lor, repezită și sîcîitoare, Zerbine, care vinde dantele la doamne și care nu-și vinde surîsul la cavaleriști.

Și degetul cel mic este Benjaminul familiei, mormoloc plîngăreț care se bălăbănește încontinuu la cingătoarea maică-si, ca un copilaș spînzurat de colții unei zmeoaice.

Cele cinci degete ale mîinii sînt cea mai fantasmagorică urmă a unei palme care a împodobit vreodată ca o floare rondourile din nobila cetate a Harlemului.

În românește de Carmen BLAGA și Lucian ALEXIU

UN SIMPLU ANUAR? NU, O CARTE DEMNĂ DE ATENȚIE LITERARĂ

părinții mei

Pfalstersteine, adică **Pietre de pavaj** se intitulează anuarul cenaclului Adam Müller-Guttenbrunn, apărut recent sub egida Comitetului județean Timiș pentru cultură și educație socialistă. Drept redactori semnează: Nikolaus Berwanger, Eduard Schneider și Horst Samson. Volumul cu o sugestivă copertă de Walter A. Kircher cuprinde în cinci mari capitole: Poezie, Proză, Teatru, Literatură pentru copii și Istorie culturală și critică literară, pe 255 pagini, o bogată culegere de texte, fără doar și poate tot ce s-a bucurat de aprecierea membrilor care citesc sau care numai frecventează cenaclul sus amintit. Un prețios adaos de aproximativ șaptesprezece pagini: Date bio-bibliografice ale colaboratorilor. În sfîrșit, în Addenda; lista celor 34, respectiv 71 donatori ai Premiului atribuit în 1980 pentru lirică lui Franz Th. Schleich și pentru proză lui Johann Lippet, respectiv în 1981 pentru poezie lirică lui Eduard Schneider, pentru proză Hertei Müller și pentru debut Brigittei Röhrich.

Acestea drept o primă orientare sumară cu privire la activitatea cenaclului Adam Müller-Guttenbrunn din Timișoara. Lipsește o tabelă a ședințelor, a colaboratorilor la fiecare ședință și scurte dări de seamă despre discuțiile purtate. În schimb subliniem în mod deosebit frumoasa inițiativă de a crea premii speciale prin donații pentru cele mai bune lucrări și pentru debutanți înzestrați. Dar... Și neamțul are un proverb: De n-ar fi cuvințelul „dar!" Ne rămîne deci să supunem conținutul anuarului și unui examen critic. Iată distribuția cantitativă pe genuri literare: 77 pagini dedicate poeziei lirice, 74 pagini prozei scurte, 8 pagini teatrului, 3 pagini literaturii pentru copii și, final, 79 pagini problemelor ridicate de moștenirea cultural-literară și criticii literare. Pe scurt: încă o dată creația dramatică și literatura pentru copii se deosebesc drept cele mai slab reprezentate. Și de ce oare, cînd la Timișoara există un Teatru german de stat, cu un repertoriu nu tocmai la înălțime, un Teatru de păpuși și cîteva grădinițe cu limba de predare germană? N-ar fi în cazul acesta necesară o orientare mai directă în sensul socialist al ajutorării acestor instituții?

Cu poezii, în parte în „grai comunicativ șvăbesc" (deci pe înțelesul tuturor șvabilor bănățeni), prezenți în afară de inepuizabilul Nikolaus Berwanger cu al său **Rămas bun de la casa părintească** – o confesie dramatică pe șase pagini care s-ar preta și ca monodramă – mai sînt Walter Färber (care-și scrie numele ca și substantivele cu minuscule, crezînd că așa pare mai modern) și Magdalena Kern. Accentuăm, cultivarea „graiului comunicativ șvăbesc" (căci nu este vorba de unul sau altul din numeroasele graiuri locale) este o inițiativă lăudabilă care se integrează astăzi unui curent uriaș în lirica universală. Poezia aceasta are însă la noi o veche tradiție care a ajuns la un grad înalt de măiestrie încă în perioada interbelică prin cei doi Gabriel, tatăl și fiul, din Merțișoara. Mult regretatul Ștefan Hans Ludwig Schwarz a scris în acest grai cu unele inflexiuni din germana literară și un roman în trei volume, dar nici el nu a fost creatorul propriu-zis al prozei dialectale romanești, precum o afirmă Peter Kotler în eseul său critic (vezi pag. 217). Alții i-au premers: Szimits și Schmidt-Mramorak cu texte, poate mai puțin închegate, dar acestea într-o vreme cînd romanul german bănățean se aflase de-abia în fașe.

Din restul compartimentului liric se impun prin ținuta lor indubitabil majoră Franz Liebhard, Helmuth Frauendorfer, Erika Scharf, William Totok, Eduard Schneider și – mereu ca o revelație prin suavitate – Ilse Hehn. Cele patru texte semnate de Richard Wagner, reproduse în sectorul Proză, se impun prin vibrația lor emotivă ca și prin calitatea limbii, așa că ne vedem în situația de a susține că ele reprezintă cea mai frumoasă germană din acest anuar. La granița între poezie și proză se înscrie **saturday, in the park** de Matthias J. Schmitz, un remarcabil text „protestatar" în genul celor cunoscute subsemnatului încă din anul 1968 din proza vest-germană și austriacă.

Scrisă în vederea unei cît mai largi propagări prin colectivele rurale ale teatrului de amatori, pieseta **Die Werbung** (Cererea în căsătorie) de Johann Szekler, singura creație „dramatică" din anuar, exaltă – dacă ne putem exprima astfel – schematismul și locul comun. Chiar din scena de expunere, adică din dialogul între Mama și Bunica, răzbate tema falsă: Azi nu mai sîntem țărani simpli. Și, bineînțeles, în scena a doua facem cunoștință (?) cu „referentul" Adi Vogel (adică, Pasăre – mai à la Sandu Napoilă din circa 1860 nici nu s-ar fi putut). Cînd fata îl respinge ca pețitor, Tatăl, prototipul țăranului înaintat, spune între altele: „Gospodăria noastră devine tot mai mare și mai frumoasă", spre a-i pune în vedere fetei un viitor strălucit ca „brigadieră" sau chiar „ingineră agronomă". Să fie oare un asemenea text chemat să spulbere refulările tineretului șvăbesc de la noi de astăzi, transformînd cu adevărat imanența structurilor sale inconștiente și conștiente? Ne îndoim. Mai degrabă prin el se descalifică teatrul de amatori ca mijloc de conștientizare a perspectivelor pe care le deschide țăranului de astăzi proprietatea în comun a ogorului.

În sfîrșit, cîteva observații cu privire la problemele moștenirii cultural-literare și criticii literare. La un nivel ridicat se prezintă studiile: **Josef Gabriel senior – un poet țăran,** semnat de Luzian Geier; **Notele unui dialectolog la romanul lui Ludwig Schwarz** de Peter Kotler și **De la Heinrich Heine la Thomas Mann** de Eduard Schneider, fiecare cu o documentare fără cusur, analitice fără urmă de pedantism și bine scrise. O subliniere aparte impune eseul **Hans Kaltneker și Timișoara** de Franz Liebhard care comentează și totodată îmbogățește cu noi date scoaterea din uitare relativă de către Prof. dr. Nikolaus Britz (Viena) a unuia din cei mai interesanți autori dramatici ai expresionismului austriac care, asemenea lui Nicolaus Lenau, s-a născut în Banat, dar care și-a desăvîrșit opera și și-a săvîrșit viața la Viena.

În totalitatea sa, Anuarul **Pietre de pavaj** este o apariție demnă de stimă. El are în primul rînd darul să dovedească faptul că la Timișoara activează un grup organizat în cenaclul Adam Müller-Guttenbrunn de peste patruzeci de scriitori de toate vîrstele – cel mai tînăr este născut în 1964, cel mai în vîrstă în 1899 – capabil să creeze de pe cele mai înaintate poziții o literatură valoroasă, plăcută nu numai epidermic ci îndeosebi spiritului uman călit în luptele acestui zbuciumat veac.

Andrei A. LILLIN

---

meridiane

„Alt teatru". Iată un titlu decis programatic, pe care îl poartă ediția din acest an a Festivalului internațional al teatrului gestual, un festival itinerant, pe parcursul a trei luni (Aulnay sous Bois, Paris, Barcelona, Modena, Carpi, Vignola). „Un teatru fără frontiere" (de limbaj, se subînțelege), al cărui mijloc predominant de expresie e corpul, atitudinea și mimica, toate menite să investigheze noi posibilități de cunoaștere și comunicare umană. Au evoluat, în 20 de spectacole trupe din S.U.A., Franța, Italia, Spania, Cehoslovacia, Polonia, Japonia, Belgia, Argentina, Olanda, Canada, Bali. ● **„Bătrînul".** „Bătrînul avusese o comoție cerebrală. Medicul i-a prescris un singur lucru: munca. Asta a fost norocul meu", declara regizorul Milos Forman presei, după succesul lui **Ragtime,** despre venerabilul James Cagney. Reapărut pe ecrane ca prin miracol, cînd toți îl credeau sfîrșit, după aproape un sfert de veac de absență, la 82 de ani, fosta vedetă a Hollywood-ului, partener favorit al Oliviei de Havilland, al lui Bette Davis și Doris Day, „bătrînul" e din nou acoperit de glorie, primește ziariști (supravegheat însă de o exuberantă walkyrie), dă interviuri, îl ia peste picior pe Bogart („cam nemanierat, se scobește mereu în nas, i-am și compus o poezie pe chestia asta"), primește de la primarul New York-ului cheile orașului (care-i plăcea mult mai mult pe vremea cînd era copil: „atunci trăiam pe stradă, eram săraci, dar n-aveam habar că sîntem așa") și, mai mult chiar, se angajează să joace încă un rol, tot în filmul unui ceh (Ivan Passer) și tot la Hollywood. ● **Șarpele Rubik.** După invazia cubului multicolor supranumit „Mondrian-ul diavolului", care a dat de furcă perspicacității a multe milioane de copii și mai ales adulți, profesorul Ernö Rubik, genialul său părinte, a mai descoperit ceva. O invenție pentru aiuriți, fără teoria grupurilor și permutărilor: un șarpe care reia în trei dimensiuni Tangram-ul chinezesc, piatra de încercare a inteligenței, răbdării și îndemînării.

REDACȚIA și ADM. = TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), P. E BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 22 (744) 4 IUNIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

I. TOLAN: „Chemare"

UN DOCUMENT PROGRAMATIC

Inscriindu-se ca un document teoretic și practic de maximă importanță în desfășurarea viitoare a activității din toate domeniile vieții economico-sociale a poporului nostru, magistrala **Expunere** a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** la Plenara lărgită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 1-2 iunie **„cu privire la stadiul actual al edificării socialismului in țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politico-educativă a partidului"**, constituie reperul de bază al etapei istorice pe care o parcurgem, înarmînd partidul și poporul cu o viziune revoluționară despre lume și viață. Așezată sub imperativul luptei pentru o viață mai bună și independentă, al luptei pentru unitatea intregului popor in jurul partidului, al luptei pentru pace și înțelegere între toate popoarele lumii, Expunerea secretarului general al partidului, prin profunda analiză științifică a societății românești, a intregii activități a poporului nostru, prin trasarea lucidă a căilor și mijloacelor practice de realizare a dezvoltării multilaterale a României socialiste, societate în care toate laturile vieții economico-sociale sînt privite într-o deplină unitate, într-o perfectă conlucrare, a devenit, prin hotărîrea unanimă a Plenarei, documentul programatic al apropiatei Conferințe Naționale a partidului.

În contextul sarcinilor ce revin tuturor sectoarelor vieții economico-sociale ale țării, a fost subliniat rolul de maximă importanță ce revine activității teoretice și ideologice, culturii și artei in formarea omului nou, în înarmarea lui cu o concepție materialist-dialectică înaintată despre lume și viață, spre a deveni un constructor conștient și responsabil al societății socialiste multilateral dezvoltate din care face parte.

Scrutînd neîmplinirile de pînă acum și cîntărind cu minuție realizările obținute în actualul cincinal, secretarul general al partidului a jalonat cu perfectă luciditate sarcinile și măsurile de principiu menite să ducă la implinirea integrală a obiectivelor Congresului al XII-lea, ale Programului partidului, acordîndu-se o importanță de amploare conducerii de către întregul popor a tuturor sectoarelor vieții economico-sociale, angajării mai ferme a tuturor oamenilor muncii la edificarea înaltului destin istoric al țării.

Document de o excepțională valoare teoretică și practică, Expunerea secretarului general al partidului la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R., care va fi supusă dezbaterii tuturor colectivelor de muncă din țară, constituie, prin hotărîrea Plenarei, documentul programatic pentru activitatea întregului partid și popor, evidențiind, încă o dată, rolul determinant al tovarășului Nicolae Ceaușescu in promovarea spiritului novator, revoluționar, în stabilirea căilor și direcțiilor de dezvoltare a societății românești in ascensiunea sa spre comunism.

ORIZONT

ORAȘUL

In plenitudinea verii, orașul e un pachebot de verdeață. Marile parcuri respiră calm in lumina cîmpiei. Aleile curg pe sub arborii cu umbră adîncă, se despart și se-ntîlnesc în exuberanța culorilor înflorite. Apele Begăi oglindesc arcurile podurilor, mișcarea sălciilor pletoase, în adieri cu miros de ierburi și trandafiri.

Ritmul străzilor are un puls mereu inedit, la toate orele zilei. Muncitorii marilor fabrici, elevii, studenții, un flux continuu de vigoare și prospețime, exprimînd ceva din tinerețea acestei cetăți – un puternic centru industrial și o importantă citadelă a culturii și a științei. Cei ce trăiesc și muncesc aici au mîndria unui mare oraș-grădină, astfel numit de toți cei ce i-au trecut porțile, în drumurile lor, și de cei ce visează să-l vadă.

Se spune, cu temei, că frumețea Timișoarei vine din așezarea ei urbanistică, a cărei explicație își are izvorul în istoria ei. Intr-adevăr, străzile și bulevardele largi, adesea rectilinii, mărginite mai totdeauna de tei sau arțari și de peluze brodate în iarbă și flori, piețele ample, de o anumită concepție arhitectonică unitară, consună cu robustețea edificiilor vechi, ori cu solaritatea și vibrația tonică a noilor creații din acest domeniu.

Iubindu-și orașul prin toți cetățenii săi, edilii au așezat construcțiile industriale in zonele marginale, spre a lăsa cît mai puțin influențată bucuria liniștii și-a văzduhului impresionat de prezența clorofilei. O nobilă grijă pentru păstrarea fondului de valori arhitecturale a decis restaurarea ansamblului din Piața Unirii, redîndu-i, împrospătată, distincția și grația – afectate de trecerea timpului. Aceeași inițiativă, cu accente de modernizare edilitară, a dat centrului o remarcabilă noblețe urbanistică. Asemenea preocupări de estetică citadină, cu efecte evidente în e-

Anghel DUMBRĂVEANU

(Continuare in pag. 6)

LAMURA ȚĂRII

Bună-i lumina ce-mi cade pe piept,
lamură albă a țării aceste,
tot ce va fi mîine de astăzi aștept
cu privirile uimite, celeste...
Și pentru pruncii mei și pentru oamenii buni
în efigii de muncă adăpostindu-și chipul
și pentru ceea ce mai avem din străbuni
nu vreau să mă-ngroape nisipul...
Vreau ca un măr, sub amiază de mai,
s-aștept plin de floare rodirea,
pe această gură minunată de rai
să nu m-ajungă risipirea...
De-aceea pun brațul și verbul ades
la această trudă a mea și a noastră,
la tot ce hotărît-a Partidul la Congres,
cînd pacea-i vecină cu zarea albastră!

Ion CĂLIMAN

MOMENT DE PROFUNDE SEMNIFICAȚII

● 60 de ani de la Congresul general al sindicatelor din România

Înfăptuirea statului național unitar român a creat condiții favorabile dezvoltării mai rapide a forțelor de producție, înmănunchierii energiilor și capacităților creatoare ale poporului român, concentrării la scară națională a mișcării muncitorești revoluționare. În contextul larg al schimbărilor din societatea românească de după Marea Unire din 1918 se produc prefaceri importante în viața social-politică, marcate de creșterea rolului clasei muncitoare, a capacității sale de organizare și de luptă. Procesul de reorganizare a mișcării muncitorești a fost însoțit de un puternic aflux al oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, spre organizațiile politice sau profesionale ale proletariatului. Organizațiile sindicale, bazate pe principiul luptei de clasă, de pildă, au însumat în toamna anului 1919 peste 250.000 membri.

Crearea Partidului Comunist Român, în mai 1921, a constituit un moment de răscruce în mișcarea muncitorească din țara noastră, cu profunde, implicații și asupra sindicatelor. Existența unui partid proletar consecvent revoluționar, avînd la temelie principiile socialismului științific, constituia un firesc imbold spre centralizarea și unificarea mișcării sindicale. Comuniștii, cadrele de răspundere din conducerea uniunilor sindicale, alți militanți ai mișcării muncitorești considerau unificarea tuturor organizațiilor sindicale din România ca un obiectiv esențial al clasei muncitoare. Aceasta însemna nu numai ridicarea pe o treaptă superioară a nivelului de organizare profesională, ci și transformarea sindicatelor în puternice mijloace de apărare a intereselor proletariatului în fața ofensivei patronale. Un pas important pe această cale l-a constituit Congresul general al sindicatelor, ținut la Brașov în octombrie 1921. Răspunzînd dorinței generale a clasei muncitoare, delegații s-au pronunțat pentru o deplină centralizare a mișcării sindicale, pentru stabilirea unui organ central de conducere și a unei linii tactice unice.

Realizarea în fapt a unificării tuturor organizațiilor sindicale din țară s-a înfăptuit la **Congresul general al sindicatelor din România,** care și-a desfășurat lucrările la Sibiu între 4–7 iunie 1922. Întrunind 175 delegați ce reprezentau organizații sindicale din toate regiunile țării, Congresul a marcat un moment important în viața mișcării muncitorești din România „De hotărîrile care se vor lua acum la Sibiu – remarca ziarul „Socialismul" – organul P.C.R. – depinde mai mult decît forma viitoare a organizării, depinde însăși existența sindicatelor... El va trebui să aducă în toate părțile o împrospătare a vieții sindicale, un impuls de jos în sus". Adoptînd documente programatice de mare însemnătate, ca: statutul Consiliului general al uniunilor sindicale; rezoluția asupra autonomiei sindicale din România; alegînd un organ central unic de conducere, cu sediul la București, Congresul de la Sibiu, de la a cărui desfășurare se împlinesc în aceste zile 60 de ani, **a desăvîrșit unificarea mișcării sindicale din România.**

La temelia acestei unități au fost așezate dezideratele fundamentale ale proletariatului român; lupta de clasă, desființarea exploatării muncitorilor, socializarea mijloacelor de producție, apărarea libertăților democratice, apărarea hotărîtă a intereselor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate. Erau obiective ce așezau mișcarea sindicală din țara noastră pe evidente coordonate revoluționare. Se remarcă clar acest lucru în manifestul intitulat „Către muncitorimea din întreaga țară, editat de Consiliul general al uniunilor sindicatelor din România, organul central de conducere ales de Congres.

După Congresul de la Sibiu, sindicatele au acționat mai ferm și mai eficace pentru impunerea unor revendicări importante ale clasei muncitoare, ca: ziua de lucru de opt ore; salarii la nivel cu scumpetea; acceptarea contractelor colective de muncă etc. Sindicatele s-au aflat, totodată, printre organizatorii unor importante acțiuni greviste, pentru apărarea intereselor generale ale oamenilor muncii. Curînd, însă, în cadrul mișcării sindicale au apărut serioase divergențe, generate, în primul rînd, de diferitele tendințe existente, privind orientarea politică a activității sindicatelor. Cu toate strădaniile comuniștilor de a se depăși aceste divergențe, la Congresul sindical de la Cluj (septembrie 1923) unii lideri oportuniști au determinat din nou scindarea mișcării sindicale din țara noastră. Spiritul de unitate al clasei muncitoare a continuat însă să se manifeste cu pregnanță, peste sciziunea organizatorică. Sindicatele își vor aduce o contribuție însemnată la apărarea intereselor profesionale ale oamenilor muncii, făcînd dovada vie a forței organizate a proletariatului român.

Ioan MUNTEANU

cronica literară

Radu Ciobanu

Linia şi sfera

Ed. Militară, 1982

Aproape paradoxal, dacă raportăm lucrurile la rigorile speciei, **Linia şi sfera*** este un roman istoric din care lipseşte acţiunea. Sau, mai exact, e redusă pînă intr-acolo incit ea devine o circumstanţă. Argument suficient pentru a susţine că noul volum al lui Radu Ciobanu are aspectul unui **roman de inițiere.** Localizarea in timp se dovedeşte a fi uşor de făcut: sintem in a doua jumătate a anului 1653, in timpul asediului de uzură la care a fost supus ultimul bastion al puterii lui Vasile Lupu – cetatea Sucevei ocupată de cazacii lui Timuş Hmelniţki, ginerele şi aliatul acestuia. „Acţiunea" – asediul adică – nu reprezintă mai mult decit ceea ce este, actul final al unui destin relevant nu atit intr-o ordine istorică – vrem să spunem: pentru istoria poporului român –, cit intr-una umană. Originalitatea cărţii lui Radu Ciobanu constă, pe de-o parte, in construcţia ei ingenioasă şi, pe de altă parte, tocmai in această perspectivă inedită ce implică o aducere „la zi" a problemelor, o actualizare a lor. **„Cu aceşti doi voievozi – constată unul dintre eroi, referindu-se la Vasile Lupu şi Matei Basarab – se incheie o vreme. Ne vom afla – dar poate că, fără să ne dăm seama, sintem incă de pe acum – la o răscruce de vremuri"** (p. 219). Constatarea e perfect justificată istoriceşte, secolul al XVII-lea marcind trecerea la istoria modernă. Meritul lui Radu Ciobanu este acela de a incerca o **lectură paradigmatică** a evenimentelor, de a căuta in ele ceea ce a marcat fizionomia acestei treceri. Cum anume? Refuzind mai intii clişeele romanelor de „capă şi spadă" şi propunind in schimb o formulă romanescă, ziceam, ingenioasă prin acel aspect de **roman al inițierii** amintit inainte. Limitind, in al doilea rind, ficţiunea la strictul necesar, pentru a face loc unor fapte şi personaje reale. Ocolind, in sfirşit, concurenţa cu istoria ca ştiinţă (riscul cel mare al majorităţii romanelor istorice apărute in ultimii ani) printr-un dozaj epic echilibrat.

Participind la asediul Sucevei, cele două (!) personaje ale romanului – căpitanul Drăgan şi cărturarul (deducem: Miron Costin) – se angajează intr-o indelungată conversaţie pe marginea evenimentelor care le-au marcat biografia. „Asediul cunoaşteri" se instituie ca acţiune, dialogul fiind, in fapt, un şir de confesiuni şi rememorări semănind mai degrabă cu un monolog cită vreme replicile conlocutorului nu sint niciodată directe Ele se subinţeleg din felul in care vorbitorul conduce firul discuţiei. Un oştean şi un cărturar examinează, aşadar, pe rind, fiecare dispunind nu doar de o cunoaştere proprie dar şi de o viziune sui generis, cauzele decăderii casei lui Vasile Lupu. Aflăm astfel că fostul combatant in armata generalului Wallenstein a revenit in ţară cu o dorinţa de a pune capăt drumurilor fără orizont la care condiţia sa de mercenar l-a constrins, hotărit deci a se şti „al cuiva". Printr-un joc al intimplării el este ridicat la rangul de „căpitan peste straja de trup" a lui Vasile Lupu. Trăind in preajma domnitorului, eroul accede la o cunoaştere din lăuntru a evenimentelor şi cauzelor ce au provocat disoluţia puterii voievodului. Cind acesta, invins, părăseşte ţara, oşteanul intră in serviciul noului domnitor, Gheorghe Ştefan, uzurpatorul lui Vasile Lupu. La antipod, „invăţăcelul", intors de curind de la şcolile cele inalte din Polonia şi ajuns, la rindu-i, in slujba lui Gheorghe Ştefan, ia contact doar cu epilogul evenimentelor. In vreme ce Căpitanul Drăgan, mai practic, mai eficient in judecăţi, restabileşte nexurile cauzale fără a le extrapola semnificaţiile, cărturarul incearcă să pătrundă dincolo de suprafeţe, să descopere sensul istoriei inseşi: **„Eu nu judec, ci vreau doar să înţeleg ce s-a petrecut"** (p. 154). Această tehnică modernă a multiplicării viziunii ii ingăduie lui Radu Ciobanu lectura paradigmatică despre care vorbeam mai sus. Concluzia acestei lecturi abordind in paralel domniile lui Vasile Lupu şi Matei Basarab este sintetizată in cuvintele lui Udrişte Năsturel citate la un moment dat de Căpitanul Drăgan: cei doi voievozi, marcind in fapt **două destine ale puterii,** sint ca **linia** şi **sfera: „Unul drept şi fără ascunzişuri, urmindu-şi calea sa dreaptă** (Matei Basarab, n. n.), **celălalt răsucit intr-insul , ascuns, neştiind nici el insuşi incotro se va rostogoli in clipa următoare".** (p. 109). Două ipostaze ale puterii intr-o carte ce confirmă in Radu Ciobanu un profesionist al romanului istoric.

Marian ODANGIU

Aurel Turcuş

Cumpănă de aripi

Ed. Facla, 1982

Un transplant de versuri dintr-un volum in altul este o ingăduinţă nefirească. Ne amintim, totuşi, de poezia **Cupolă** din volumul **Păzitorul stelelor** (1979), ca de un precedent necesar şi semnificativ al universului pe care-l intemeiază Aurel Turcuş in **Cumpănă de aripi:** „Acestei păsări mari, albastre, / ii sint şi fur şi păzitor; / o aripă ii este-nchisă, / infăşurată pe-un picior. / / Cealaltă aripă-i intinsă – / o punte intre două maluri; / umblu pe ea, ca pe un turn / ce este şindrilit cu valuri. / / Simt că se clatină sub mine / piciorul păsării – cel gol – / vrind să se sprijine-n aripa / pe care lumii-i dau ocol". Poetul se află, de aici incepind, in preajma simbolului incăpător, a semnului care intemeiază lumea poetică proprie. El descoperă **o ipostază,** indeajuns ambiguă, indeajuns potrivită sieşi pentru a-l ademeni, fără să trădeze structura interioară pe care Aurel Turcuş a mărturisit-o liric in alte cicluri. Volumul **Cumpăna de aripi** adinceşte, cu o bună intuiţie, postura poetului ca vinător şi ocrotitor al simbolului său, al poeticului insuşi.

Simbolul Păsării Andilandi („pasăre albastră", „pasăre-liră", „pasăre măiastră") implineşte, cu maximă gravitate, ataşamentul poetului la zona de inspiraţie folclorică, care lui ii este fertilă. Cules de la fruntariile fabulosului cu descintecul, simbolul „păsării măiestre" primeşte in cartea lui Aurel Turcuş o altă identitate şi, am putea spune, o nouă demnitate. Intr-un perimetru restrins, desluşim aceeaşi filiaţie in **Pasărea sufletului** a lui Cristea Sandu Timoc. Considerind că intenţionalitatea poetică vizează, la un prim nivel, semnificaţiile cele mai apropiate de folclor ale „păsării măiestre", vom incerca să privim poezia de acolo de unde ea urcă, depărtindu-se de sugestiile-tradiţionale, rarefiindu-le pentru a le transforma intr-o mitologie originală, poetică.

In „cumpănă" sint aşezate mărginita existenţă terestră şi eternitatea poetica a lumii, aspiraţie cuprinsă in toate invocaţiile către „pasărea Andilandi". Concurenţa, neliniştitoare pe plan poetic, provoacă un balans intre ţărină, presentimentul morţii, „limită terestră şi o altă predestinare, celestă, implicind atracţia spre lumea imaginară a poeziei: „Cind mă cuprinde / spaima fără grai, / (de prea mult cer, / de prea multă ţărină) / **mai vino,** Andilanat, / din depărtatul plai, / să-mi fii, o vreme, /inimii stăpină; / s-o inveleşti cu-aripa, / ca pe un pui, / ce-i speriat sub umbra / păsării de pradă – / şi astfel, singele-mi / in drumul lui / să nu se mai prăvale / in suflet, a tăgadă". **(Cădere in suflet)** Simbolul păsării funcţionează cel puţin ambivalent, acoperind semnificaţia morţii şi pe aceea a existenţei eliberate prin poezie.

Purtată emblematic pe umăr, „pasărea măiastră" este imaginea ce recompune orfic printr-o suită de invocaţii invecinate rotirii magice ale descintecului folcloric: „Vino din depărtări, Andina, / ca umerii să mi-i cuprinzi / şi să-i pătrunzi, precum lumina / se adinceşte in oglinzi"; „Desleagă-mă de cele două aripi, / pe care mi le-ai dat / după rugăminţi de-o viaţă!". Ispitei din chemare ii urmează ceremonialul vinătorii: aşteptare, pindă, viclenie, rezistenţă sint treptele iniţiatice pe care poetul le străbate pentru a pătrunde in lumea intuită ca „o apă blindă, / pe care ai pluti ca-n vis, / uitind ocolul de osindă – / inel de cer, tot mai inchis" **(Pace inviată).** Ritualul mitic şi erotic incarnează in poezia lui Aurel Turcuş ipostaza de vinat şi vinător, de ocrotitor şi supus al mirajului („Se pare că numai eu o vedeam...") pentru care percepţia poetului este destinată: „inveşmintat / cu-o mască de Pasăre Măiastră, / voiam s-o-ademenesc pe Andilandi. / / In zori, / pe malul celălalt al Timpului, / mi-am văzut chipul / şi mi-am auzit glasul: „Viclenia de a lua infăţişarea /celui pe care vrei să-l vinezi / e mai straveche decit omul – / eu sint vinătorul şi imi sint vinatul". **(Măştile).** Oboseala sufletului marcat de timp şi căutarea „plaiului de vis" al păsării albastre este echilibrul spre care aspiră poetul in **Cumpănă de aripi,** comunicind aceasta cu unităţile de măsură potrivite sensibilităţii sale: discretă muzicalitate a versului şi o benefică simplitate.

Brinduşa ARMANCA

---

marginalii

CULORI PATINATE

Incepusem să repovestesc intimplări din Timişoara veche. Dintr-o neglijenţă de care sint singur vinovat, şirul s-a intrerupt. Il reiau acum. Era vorba despre consolidarea cetăţii după ocuparea oraşului de către austrieci, cu necazurile şi intirzierile provocate de arşiţă, ploi, epidemii ca şi, in ce-i priveşte pe oameni, de neprevederea serviciilor aprovizionării şi delăsarea arestaţilor civili.

Cunoaştem numele ofiţerilor care şi-au dat osteneală sub zidurile cetăţii dintr-un raport al colonelului von Stockhausen privitor, oricit n-aţi crede, la lecturile domnilor lor. Deoarece se stabilise că circulă in monarhie cărţi de contrabandă, prejudiciabile pentru bunele moravuri şi pentru ordinea de stat, se decretase ca ofiţerii să intărească prin cuvint de onoare o listă a cărţilor aflătoare in posesia lor şi a doamnelor ofiţerese, soţiile lor. Din păcate, Bela Schiff, a cărui carte o frunzăresc, n-a găsit de bine să transcrie lista, incit nu ştim ce citea doamna locotenent major Jean Till in vreme ce soţul ei da zor, conformindu-se dispoziţiilor comunicate prin locotenentul Altinger, trimisul la Viena al colonelului comandant. Locotenentul scria la 30 martie 1764:

– Se dă mare zor pe aici ca Timişoara şi Petrovaradinul să fie terminate complet anul acesta sau anul viitor.

Deloc timorat de autoritatea forurilor imperiale, locotenentul Altinger nu se ferea să comenteze ordinele transmise colonelului von Stochkausen care, la rîndul său, trebuie să fi avut vederi largi de vreme ce nu-l punea la punct pe ofiţerul subaltern atunci cind acesta, pe marginea hotăririi in baza căreia valul principal al forţăreţei urma să fie considerabil inălţat, se intreba dacă se vrea ca duşmanul „să fie impuşcat grămadă de indată ce apare".

In schimb, in raporturile lor cu orăşenii, militarii nu prea glumeau. Nu era deloc cuminte să-ţi clădeşti casă fără să ţii seama de normele stabilite referitor la amplasament şi la materialele de folosit. Numaidecit se dispunea dărimarea clădirii, pe cheltuiala – e adevărat – a consiliului orăşenesc, drept sancţiune că nu te-a impiedicat la timp. Din această cauză, casele vechi la construirea cărora prin forţa lucrurilor nu se prevăzuseră dispoziţiile ce aveau să se dea, fiind expuse iminentei demolări, nu mai aveau nici un preţ. De pildă, căsuţa turcească din succesiunea fierarului Sebastian Neüner a fost evaluată in 1747 la 20 de guldeni, in vreme ce o căldire nouă, cum ar fi casa „La trei coroane", valora in aceeaşi epocă 24.000 florini. In legătură cu această din urmă casă este o intreagă istorie de povestit.

Deocamdată, fiindcă veni vorba de numele ei, să mai aflăm citeva denumiri pitoreşti. „Vulturul negru", „Mînzul de aur", – de aur mai era şi un „cerb" şi un „ciorchine" – „Fuga in Egipt", „Copacul verde", „Casa armeană", „Inorogul alb" sint nume obişnuite de clădiri. Există chiar şi o casă „Elefant".

Livius CIOCARLIE

---

cenaclu

Debutul in proză al lui **Viorel Marineasa** a fost prezentat de către **Cornel Ungureanu:** „o frază de mare economie şi punere in pagină deosebită", „proza curge plecind de la o serie de inventare cu pretenţie de enciclopedie de carnaval", „lumea in interiorul căreia se mişcă naratorul e una căreia ii place să stea la margine", „e o proză a unui răgaz duminical exploatat la maximum", „evenimentele sint trăite in interiorul unei comedii". Au mai luat cuvintul: **Mircea Mihăieş, Ioan I. Popa, Daniel Vighi, Cornel Bogdan** şi **Anghel Dumbrăveanu** (conducătorul şedinţei). Săptămina viitoare va citi proză **Cornel Bogdan. Referent: Mircea Mihăieş.**

A. P.

Rugăm pe toţi membrii Asociaţiei scriitorilor din Timişoara să ne trimită, pină in 20 iunie 1982, cite trei poezii pentru „Magazinul literar 1983" al Asociaţiei noastre.

● La Şcoala generală nr. 4 din Lugoj, Anghel Dumbrăveanu, Cornel Ungureanu, Alexandru Deal şi Mircea Mihăieş s-au intilnit cu elevii şi cadrele didactice ale şcolii. Intilnirea dintre scriitorii timişoreni şi cititori s-a bucurat de un frumos succes.

● Ion Arieşanu, Corina Victoria Sein şi Aurel Turcuş s-au intilnit, miercuri 3 iunie, cu elevii şi profesorii de la Şcoala generală nr. 9 şi Liceul sanitar din Timişoara.

Cronica măruntă

DESPRE OLDBOYS, CU DRAGOSTE ŞI SPERANŢĂ

● **UN OLDBOY NU E NEAPARAT UN SCRIITOR, DAR POATE DEVENI.** Iată o observaţie fără de care nu se cade să incepem această cronică măruntă. Un bătrîn domn distins – căci asta se inţelege prin oldboy – poate deveni scriitor dacă are, pe lingă celelalte pasiuni cultivate cu tandreţe de-a lungul unei vieţi, şi pasiunea scrisului. In ciuda unor bănuieli contrarii, se poate debuta cu succes pină la cele mai inaintate virste. Dina Balş, prozatoarea ce a uimit lumea literar-artistică, a debutat la optzeci de ani, după ce a cîştigat un concurs al editurii Eminescu. Iosif Vianu debutează (la editura Sport-Turism) cu o carte de istorii poliţiste la şaptezeci. Din călduroasa prefaţă a lui Petru Vintilă („In fostul meu coleg de joacă din Caransebeş, salut cu bucurie un nou prozator. Prin debutul şi prezenţa sa in literatură...") se poate vedea rolul virstelor preşcolare in evoluţia literaturii. „Excelentul şi inteligentul autor" scrie şi el o notă introductivă in care precizează, (pentru uzul colegilor creatori şi cititori de roman poliţist) că eroul lor „trebuie să fie intotdeauna vigilent, in stare de veghe, astfel incit, chiar atunci cind se gindeşte la altceva să (**nu-l:** bănuim noi, A. P.) altereze, pentru a fi oricind capabil să ia o hotărire...". ● **DACĂ A DEVENIT SCRIITOR, SĂ IMPĂRTĂŞEASCĂ DIN EXPERIENŢA SA INAINTATĂ AUTORILOR IN DEVENIRE.** Bineinţeles, cu tact şi cu multă, multă răbdare, aşa cum face Al. Piru in cronica pe care o consacră, in revista „Contemporanul", romanului „Don Juan" de Nicolae Breban. Autorul romanului „Cearta" crede că azi a scrie un „Don Juan" e o operaţiune sortită eşecului. După vreo cincizeci de ani de critică şi istorie literară şi zece de la apariţia romanului „Cearta", Al. Piru se resemnează... Sau e doar o modalitate de a pregăti lansarea unui „Don Juan" care să-l pună in umbră pe acela al lui Breban? ● **REŢINEŢI: MARILE SPECTACOLE PUBLICISTICE DE CĂTRE FORMAŢIILE DE OLDBOYS.** O revistă fără o formaţie serioasă de oldboy, călită în decenii de lupte, de bătălii, de necazuri, nu merită dragostea noastră. Cei care n-au bătrini să şi-i cumpere, sună un vechi şi inţelept proverb; cine n-are o formaţie de oldboys să dea pe ea oricit, merită! Iată de ce cităm cu mare admiraţie suplimentul săptăminal al „Scînteii tineretului", fermecător mai ales tocmai prin redutabila formaţie pe care ne-o propune: Beniuc, Frunză, Lăncrănjan etc., etc... Intervievaţi sau citaţi pe ultima pagină, cultivaţi numere la rind, aceşti oameni de nădejde ai literaturii actuale (din toate trei deceniile – plus incă nişte ani) ei au obţinut, dacă e să luăm in considerare şi interviul lui Radu Theodoru, şi jumătate de normă de antrenor... Sau o fi o normă intreagă? Dacă avem in vedere frecvenţa cu care ultimul numit ii citează pe Lăncrănjan... ● **UN OLDBOY MODEL LA ŞAIZECI DE ANI,** fermecător, plin de haz şi de har, scrie romane poliţiste in care un detectiv gurmand face ordine intre alţii care nu se pricep să deguste în linişte ceea ce a mai rămas prin cămările literaţilor. Luaţi exemplu de la cel mai simpatic oldboy al literelor contemporane, Al. Conan Doi!: Vlad Muşatescu. La mulţi ani!

Anemone POPESCU

Scrisoare sentimentală din Focşani

Poate că n-aş fi scris aceste rînduri dacă nu s-ar fi intîmplat, cu doar o clipă înainte, ca toate maşinile ce-şi făceau calea pe sub castanii înfloriţi ai bulevardului să se oprească, brusc, „din cauza unei păsări rănite". S-a făcut, deodată, o linişte mare şi l-am auzit pe Ion Burnar „suliţindu-şi" semenii (de pretutindeni) cu întrebări despre fericire. Şi înlăuntrul acelei clipe un poet gătit „în hainele scumpe-ale mierlei, înşiruind păuni la intrarea în scorbură (un mic amfiteatru) şi făcînd lebedele negre să plutească în lacul fără ape, s-a oprit, şi el, din îndeletnicirile sale ca să-mi arate cum „doi cai se sărută ca doi îndrăgostiţi peste veac". Împietriseră cu toţii cei cîţi se aflau în preajmă, rămînînd să străjuiască aleile parcului pînă cînd calul alb s-a surpat în fumul de seară, iar calul de vin într-un pocal. Ori poate că era poetul Florin Muscalu, cel de-mi adusese cupa aceea chihlimbarie, în a cărei sorbire am zăbovit îndelung fiindcă a venit la mine „trista tristeţe a pietrei" (se urnise una dintre stanele de pe alei) „şi m-a întrebat de ce nu poate fi tristă şi piatra". L-am întrebat, la rîndu-mi, pe Mircea Bârsilă dacă piatra aceea era chiar piatră înfăşurată într-un surîs sau o ţigancă înfăşurată-n (largi) fuste. M-a îndrumat, acesta, spre Ion Monoran care-şi încheia un „proiect de poem după modele celebre" şi-l cred că tocmai văzuse ivindu-se din unda mării un tractor alb ce s-ar fi putut numi Ullyse de n-ar fi avut faruri. Totul era cît se poate de fiersc, oraşul fusese cucerit de poeţi (de ce nu şi-ar fi adus şi cîte o mare a lor?).

Poate că n-aş fi fost îndemnat la această scriere, dacă nu s-ar fi întîmplat, cu doar o clipă înainte, cînd tocmai se pogora noaptea (ori zorile albeau fereastra ce da spre piaţa cu obelisc, ori soarele era deja în înalturi, cine stă să măsoare cuprinderea unei clipe?), n-aş fi zăbovit întru arderea amintirilor cu Sergiu Adam, cu Lucian Valea, cu Radu Cârneci, deloc ostenind fiindcă, de fapt, preparam elixirurile amintirilor viitoare. Ori cu Dumitru Mureşan, Richard Wagner şi iarăşi cu Sergiu Adam, avîndu-ne atîtea să ne spunem şi temîndu-ne că acea clipă ar putea deveni neîndestulătoare cu atît mai mult cu cît se adăugau la discuţiile noastre noi prieteni care mai de care setoşi să afle despre ce mai e nou prin oraşele noastre. Şi ca să nu ne mai temem, hotărînd, oricum, să repetăm clipa, o asemenea adunare fiind necesară. Sigur, ar fi trebuit să scriu despre ce a fost la Teatru, despre cum au citit, premiaţii şi nepremiaţii, despre cum au aplaudat ceilalţi, premiaţi sau nepremiaţi şi ei. Despre, în sfîrşit, dezbateri. Adică despre tot (sau aproape tot) ce are vreo legătură cu viaţa cenaclurilor ţării. Şi cînd colo eu scriu despre invazia (ah, cît de necesară!) unei suite de poeţi (cu nume) şi încă fără să respect vreo ierarhie. Ei bine, despre cenacluri ştie toată lumea ce reprezintă. Pe mine m-au îndemnat nişte anume întîmplări (petrecute în clipa cînd...), legate de prezenţa în rîndurile cenacliştilor a chiar acestor consacraţi, să întocmesc această scrisoare. Am văzut cum îi asaltau cenacliştii pe critici (fireşte, fără ei nu se putea) şi era impresionantă grija de a răspunde a lui Nicolae Ciobanu, de pildă. Îl trăgeau de mînecă (rămînînd tot în cuviincioasă sfiiciune) debutanţii pe Laurenţiu Ulici. Şi acesta, e de bănuit, nu se supăra. Alex. Ştefănescu zîmbea deloc protocolar. Dinspre Oradea veniţi, Virgil Podoabă şi Marin Chelu erau oricînd gata să se lanseze într-o polemică. Ion Cristoiu părea predispus la destăinuiri despre „o posibilă istorie a literaturii române contemporane", făcînd chiar... propuneri. Şi care dintre tinerii prezenţi (în interiorul clipei de care vorbesc) n-au salutat emoţionaţi pe mereu tînărul General (şi al prozei) care veghea desfăşurarea paşnicelor lupte (de idei). Sau cum le-or fi bătut inimile celor ieşiţi pe scenă ca să-şi rostească versurile cînd Nicolae Dragoş a citit numele aleşilor să plece acasă cu un trofeu cum e Istoria lui G. Călinescu? Nu pîndeau ei momentul cînd Traian Iancu ar fi fost dispus să se mărturisească în vers, ori Romulus Vulpescu să tălmăcească altele (chiar dacă – încă – nu ale lor)? Erau urmărite şi gesturile unor Radu Theodoru, Ion Horea, Nicolae Dan Fruntelată, Marcel Mureşeanu, Daniel Dimitriu, Niculae Stoian, Mihai Duţescu, Virgil Huzum, Doru Moţoc, Mihai Georgescu şi Sergiu Nicolaescu, ori ale altora, iertată-mi fie amestecarea numelor, a preocupărilor, ba chiar a funcţiilor. Obştea cenaclieră îi cunoştea pe toţi reprezentanţii obştii scriitoriceşti. Şi legături trainice s-au legat fără greutate. Era, în fond, şi scopul urmărit. Era, în fond, linişte şi pace în ţinutul Vrancei. Altfel poate că n-aş fi fost îndemnat să scriu această scrisoare. Acum o închei şi mă pregătesc de drum, alături de vajnicii cărăşeni, conduşi de Gh. Jurma, convins şi mai mult că această clipă de comuniune trebuie repetată.

Florin BANESCU

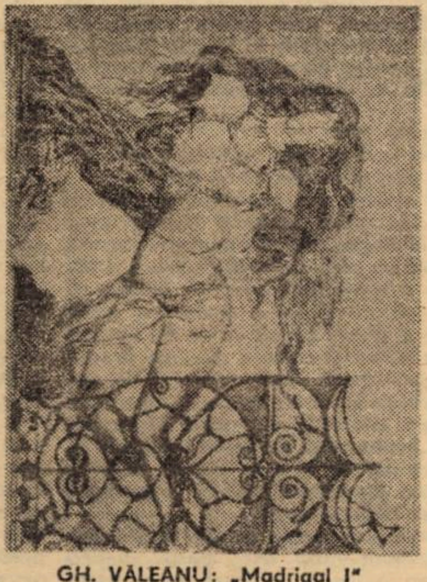

GH. VĂLEANU: „Madrigal I"

Umbrèle, pîlnii, crătiţi...

Lui Mircea Horia Simionescu

Tot astfel cum cutare ipochimen al lui Urmuz, Stamate, era „infundibulofil" (îndrăgostit, adică, de o pîlnie – şi nu numai platonic!), faimosul Kierkegaard îşi îndrăgea umbrela (mai bine zis: „ploierul" – căci simbolismu-i, totuşi, este altul decît al **parasol**-ului afin...), cu care nu doar că ieşea, ca Chamberlain, pe orice vreme, dar – ca să-i dea suprema probă de pasiune dezinteresată! – se preumbla cu ea prin încăpere, se rezema într-însa, o deschidea (afabil, dar febril), îşi aşeza bărbia, a visare, – ca pe un dulce umăr – pe gingaş-arcuitul ei mîner, o apropia de buzele-i în freamăt, ş.a.m.d. – ea, una, nefiindu-i infidelă decît **o dată,** cînd, pe o vîntoasă, în însuşi centrul Copenhagăi preaostile, avea să se întoarcă, brusc, pe dos... Ceea ce ni se întîmplă tuturora, fără ca, totuşi, să ne bată gîndul să devenim, dintr-asta, mizantropi (ci, cel mult, să dezaprobăm vitregul cosmos!); pe filosof, însă, îl bate. – Şi, cît de (auto-)ironic ar fi el, nu pot să-i iau – acestui mult prea singur – foarte în glumă „umbellofilia"!

Care, ca şi în cazul d-lui Stamate, nu e un simplu fetişism – la temeiul căruia, se ştie, stă o... sinècdocă, o **pars pro toto:** a face, deci, dintr-un fragment (sustras, găsit ori dat în dar: o buclă – ca aceea, şaten, a lui Guillaume –, cutare suvenire, un petec de mătase, un nasture, batista, un delicat condur, conturul – pe o coală – al unei guri fardate, două-trei veştede petale între acelea ale unei cărţi, ş.c.l.) al iubitei, şi care-o reprezintă pe de-a-ntregul, obiectul de elecţie, ca şi de predilecţie, al unei adoraţii inocente sau, dimpotrivă, al unei morbide manii şi patimi triste... Umbrela, pîlnia, însă, – acestea sunt **simboluri** (cum Urmuz, de altfel, o şi spune), ce nu vor fi aparţinut vre-unei iubite, necum să fi făcut dintr-însa parte (ca meşele de păr, ca nişte unghii, ca, pentru văru-său, dantura Berenicei...), pe care ele nu o reprezintă, fiind iubita (şi iubirea) ca atare – a filosofului celibatar, ca şi a familistului Stamate (dedat nu mai puţin, şi el, unor înalte speculaţii şi metafizice probleme!).

Ce poate să simbolizeze (şi, efectiv, să fie), pentru un domn, o pîlnie, se înţelege de la sine, fără dubiu (fie şi dacă nu exemptă pe de-a-ntregul, nici ea, de un posibil echivoc..., Lautréamont, să zicem, numind o altă parte – inavuabilă, desigur, şi aceea – „infundibuliformă...").

În ceea ce priveşte umbrela, cea de ploaie, să spunem – după dicţionar* – că ea înseamnă „umbră", „protecţie", „repliere"...; că nu e cazul să-i atribuim cutare phallică semnificaţie (putînd vedea, cel mult, – într-însa – nevoia ocrotirilor paterne), şi că – trecînd, pentru moment, peste o altă interpretare abuzivă – ea ar simboliza refuzul (unul, pe cît se pare, timorat) al principiilor fecundării – şi fizice, şi spirituale; că, în sfîrşit, să-ţi cauţi sub ea un adăpost, denotă o aprehensiune de realităţi (şi, **eo ipso,** de răspunderi), ca şi – cum ea te face să te aduni de spate – o diminuare-a demnităţii, independenţei, potenţialului vital...

GH. VĂLEANU: „Evocare"

...Ceea ce – ca mai întotdeauna – e, şi aici, numai **în parte** (în una, însă, mare) just. – Căci omul era, totuşi, foarte demn şi, baremi ca rentier, independent; în rest, era un devitalizat, uşor ghebos, fugea de realitate (dar, mai întîi, de care?!), nu se lăsase „fecundat" / **înrîurit** – dar categoric, adică: fără timorări – de Doktor Hegel, rupsese – tot atît de categoric – logodna-i cu Regine, iar umbra tatălui **plana,** mereu, asupră-i... Cît despre mătăsoasa, prea-draga lui umbrelă, nu cred – cu amintitul dicţionar – că ar fi, totuşi, foarte abuziv să văd, în ea, o cupă răsturnată, semnificînd – într-astfel – pogorîrea, de sus, a „darului" (şi harului) divin; şi asta, nu numai pentu că Sören le va fi dus, o viaţă, dorul..., dar că umbrela-i însăşi, într-o zi, redevenise, prin subită ranversare, – din cupa (şi cupola) întoarsă, ce era, – un soi de sfînt potir, un quasi-Graal! Iniţiativă, după el, – ce, pasămite, se credea-n dis-graţie – atît de stranie şi de fără noimă, încît o luase drept trădare..., nepreţuindu-i jertfa (întoarcerii pre dos) şi neadulmecînd (ca mai noi toţi – bolnavi, cum suntem, de „asimbolie"!) tainicul semn, avertismentul ăsta, – lăsînd să-i scape printre degete, într-astfel, şansa rarissimă a vre-unei „ploi de aur"!

Şerban FOARŢA

P. S. (Ce nu este de mine, ci din **Giacommo Joyce**): „De mă iubeşti, iubeşte-mi şi umbrela!"

P. P. S. Ca să ne-ntoarcem, însă, pe pămînt – e cazul, poate, să-mi aduc aminte că, la nici trei minute de „Mitite"**, pe o stradă perpendiculară, locuia un bun stomatolog (şi, duminicile, pictor obstinat), tatăl căruia, fost Algazy-&-Grummer, căzut – fără speranţă – în lungă apatie şi mutism, bondoc, bălos şi difident ca un arici în ţepii lui, se dedicase pe de-a-ntregul unei frumoase crătiţi smălţuite, cu urechile ca un căuş de scoică, – la care lustruia cu deznădejde, de vre-o doi ani de zile, cu o murdară cîrpă..., şi pe care nu ţi-ar fi cedat-o decît cu preţul vieţii...

...Era, desigur, pîlnia, umbrela, draga lui!

---

* ...după cel, fireşte, „de simboluri" (**vol. II,** Paris, 1969, **s. v.**).

** Cf. **Urciorul spart** (în „Orizont"-ul anterior).

● miniaturi ● miniaturi ●

Daniel Turcea

EPIFANIA

Ed. Cartea Românească, 1982

Volumul postum **Epifania** cuprinde cele două cărţi publicate de Daniel Turcea în timpul vieţii: **Entropia,** Editura Cartea Românească, 1970 şi **Epifania,** Editura Cartea Românească, 1978, acestora adăugîndu-li-se o selecţie de poeme aparţinînd ultimului volum, elaborat de poet în cel din urmă an al vieţii sale, dar nepublicat. Poezia lui Daniel Turcea are forţa de şoc a unui univers imaginar aflat în confluenţa gîndirii filosofice şi a plăsmuirilor arhitecturale. Onirismul poemelor relevă o curgere calculat entropică, o rostire „ininteligibilă", proprie ermeticilor. Induscutabil, Daniel Turcea s-a înscris pe orbita unei galaxii poetice de descendenţă barbiană, dar, fiind un poet cu har, lirica sa nu poate fi rezumată doar la o atare filiaţie. Formaţia sa este vizibilă la nivelul construcţiei formale, acest tărîm al arhitecţilor şi poeţilor. Poemele sale consumă multiple trepte ale exprimării prin cuvînt, de la cele imanente acestuia, pînă la cele privitoare la punerea lor în pagină. Autorul **Epifaniei** vrea o „poezie pură" (himeră a purtătorilor de liră), eteree şi, totuşi, „tare" ca mineralele: „/apă /şi duh / / sînge şi apă / /cuvînt / şi viaţă / / Cuvînt / / văzduh /". **Poemele de dragoste** cultivă o erotică cerebrală, meta-fizică, neîntinată de „atingere". Volumul este postfaţat cu o adecvată sagacitate de către Artur Silvestri. Editarea într-un volum unic a operei poetice aparţinînd unui scriitor ce nu mai este printre noi înseamnă un gest demn de laudă, căci preţuindu-ne poeţii, dovedim un mai mare respect faţă de noi înşine.

Cezar Ivănescu

FRAGMENTE DIN MUZEON

Ed. Cartea Românească, 1982

Volumul de faţă este o selecţie din poezia de pînă azi a lui Cezar Ivănescu, ajuns prim-baladist al liricii actuale. Poezia sa dezvăluie o conştiinţă ce crede pînă la fanatism în alăturarea coardelor lirice (de la liră, adică) cu cele vocale. Felul său de a scrie revelă un frapant sincronism, căci în versul său ciobanul doinitor în frunză îşi dă mîna cu truverul vest-european, de unde ezitarea între doină şi jeu d-amour. Puterea şi pohta de „serializare a poeziei", de care vorbeşte şi Costin Tuchilă, postfatatorul opului, sînt atît de mari, încît, deseori, cu greu transpar esenţele sub monotonia obsedantă a discursului liric (iarăşi, de la liră). Orice s-ar spune, „muzicalizarea" poeziei pînă la epuizarea tuturor sonorităţilor seamănă izbitor de mult cu un gest de autodevorare. Poezia lui Cezar Ivănescu este o dovadă a primordialităţii lui cum şi a neglijării (într-o oarecare măsură) lui **ce spune** poetul, o poezie aflată în căutarea unui limbaj ordonator într-un spaţiu imaginar posedat de creator său, dar ne-rost(u)it, încă, pe deplin. Vom reveni.

Corneliu Ifrim

TRUFIE ŞI UMBRA

Ed. Cartea Românească, 1982

Cartea cuprinde zece povestiri şi aparţine unui prozator descendent din povestitorii de la gurile Dunării: Panait Istrati, Fănuş Neagu. Proza lui Corneliu Ifrim urmează fidel modul tradiţional de a nara, fără a manifesta dorinţa de înnoire a discursului epic, mizînd, deci, pe virtuţile universului reprezentat şi pe pitorescul de limbaj. Povestirile lui Corneliu Ifrim se dezvoltă în jurul unor personaje cu o personalitate puternică sau în condiţiile unor situaţii „tari": un popă cu deprinderi de mirean, un uriaş cu suflet de copil, o tînără ţigancă blestemată de şatră, oameni de rînd ce-şi trăiesc micile lor drame în ţinuturi bîntuite de ierni aspre, de sărăcie sau în vremea colectivizării etc. Scrisul prozatorului denotă plăcerea de a povesti şi felul în care face acest lucru este unul dinamic, prin intermediul frazelor scurte, tăioase. Corneliu Ifrim narează după vechile reguli ale retoricii: introducere, cuprins, încheiere, legi de la care se abate rareori, ca un învăţăcel cuminte (al maestrului Fănuş) ce este. Universul narat de el este dominat de legende vechi, de largă circulaţie orală, ce poartă în sine specificitatea de a înţelege lumea, proprie personajelor care îl populează. Oameni aplecaţi către duhurile bălţilor şi ale fluviului, încercînd să le pătrundă misterul şi să îşi înţeleagă propriile taine vieţuiesc în paginile cărţii sale, o lume a legilor nescrise, dure, neiertătoare îşi creează contur, distinct, sigur. Deşi nu surprind într-un mod deosebit prin vreo noutate ieşită din comun, prozele acestui nou fiu al Dunării atrag atenţia asupra unui prozator format. Cu condiţia să găsească atîta trufie, încît să evadeze din umbra grea a premergătorilor, Corneliu Ifrim ar putea crea o surpriză plăcută în proza scurtă contemporană, care îşi caută neîncetat reprezentanţii.

CORNEL BOGDAN

Al. Jebeleanu

CONSONANȚE

În tine se-ntrupează și răspunde
Pripasul meu zeesc și fericirea,
Etern colind îmi covîrșește lira
Și darul meu în zodii ți se-ascunde.

Cu zel și mirt voi naviga oriunde
Doar pentru tine-mi prelungesc
rostirea
Și-n codrul ce-și desfată clorofila,
Pe neînțelesul apelor afunde.

În săvîrșirea ta mă vezi rîzînd,
Cu numele-mi adormi mereu supusă
Și-n zori mă simți pe braț ;
zefir de gînd.

Ți-e versul meu rival și călăuză.
În forma-i cuvioasă sau impură
Îți sună bronzul tragic din făptură.

RAPSODIA PĂDURII

Ne-am reîntîlnit cu vara prin pădure,
Sălbăticiune dulce și fragilă !
În luminiș întors — am prima filă
Pierdută-n anotimpurile sure.

Printre urzici și-agățătoare, mure,
Într-un decor de fină clorofilă,
Pe dîmbul cu tăcere de argilă,
Îți măsurai terasele azure.

Miresmele de toporași, nuanțe
Ademeneau albinele, sublimul
Pădurii cu fecunde cutezanțe.
Chiar inima mi-ai luat-o cu fervoare
S-auzi în spicul vieții, clar, destinul
Cu neasemuite minutare.

SOL INVICTUS

lui George Drumur

În fața hîrtiei mă simt împărat !
Ascult glas de sfere, necuprinsul
cîntînd.
Sînt cel mai solar de pe pămînt,
Nu-mi pasă că anii m-au însingurat,

Prea rigid am crezut, prea intens
Mă devoră viața, lutoasă povară.
am iubit,
Îndoieli, negre stele, îmi presărară,
Eu totuși voi merge spre polul țintit!

Poezia mi-e jertfă, idolatrie și pisc,
Mă-soțește răbdarnic cu zona de
soare.
Pe muchii de gînd preferă să risc.
Vertijul mă-ngăduie, stagnarea
mă doare.
Exaltat pelerin voi struni orice plîns
Și n-o să-mi frîng lira ciuruit
sau învins!

PROIECT DE PRIMĂVARĂ

Și fi-va cer verzuiul din priviri,
Rîvnitul pas : desen de primăvară,
Și umbra ta : o salcie amară,
Și sînii : dezbinate dăruiri . . .

Adăpostit sub cerul tău oricînd
Nu m-or sfida prudențe sau furtuni.
Pe umărul de fildeș să m-aduni
Și să răzbești prin timpuri așteptînd.

În celebrarea rodnicei naturi,
Din raza ta îmi rînduiești frînturi
Să-mi lumineze zei și crisalide.

Și-n rostul tău cu roiuri preatimide,
Cedîndu-mi neuitarea și sorocul,
Prin spații să pornim, cucernici, jocul!

Richard Wagner

IMPRESII DE CĂLĂTORIE

Deasupra gării
norii
ca niște cufere
Te omori
cărîndu-i

DOUĂ PĂLĂRII

Două pălării duse de vînt.
Una-i a ta. A mea e cealaltă.
Pălării — două. Secolu-l străbat.
Pe drum îngust.
Curent și contracurent din urmă
ne-ajung.
Pălării — două. Pe apă. Plutesc.
Singure.

MUTARE

Pe zăpadă, afară,
stă dimineața de decembrie.
O canapea, o bibliotecă,
mașina de spălat rufe. Sabine,
ia uite, unul din casa noastră
se mută, unul
se duce, mașina deja-i aici,
o bibliotecă, o canapea,
mașina de spălat rufe dispar,
rămîn : zăpada — hîrtii.

ÎNTÎLNIRE

Trece
strada. Cu ghitara
sub braț. Zice : Hei,
cum o mai duci ? Guthrie's my name.
Eu unul nu-s de vînzare.
Cu tine cum e ?

SULINA. VARA

pe apă
vapoarele
de neatins

TABLOU DE VARĂ

Cu pași eterici
pe apă. Ca pe-un covor
în flăcări treceam. La fiecare pas
îmi udam tălpile. Astfel mergeam.
Dintr-odată
fără picioare. Și totuși mergeam.
În timp ce
rănile ne sorbeau pe tăcute.
Ne-au ajuns deja
în cap.

În românește de LUCIAN ALEXIU

Ștefan Mihăilescu

NATURA

lui George Maria Prina

Fulgi în legănare lină,
coboară din neant,
să ne sărute
cu a lor răceală,
fruntea 'ngîndurată...

OGLINZILE VENEȚIENE

Unda distilează mișcarea-n plutire,
Cerbii păstrînd
coroana-mpărătească —
nu tulbură lumina cînd apar
din trandafirii roșii.
Oglinzile venețiene,
în jocuri de ape leneșe și grațioase,
sub candelabre strălucitoare,
redau infinitului frumusețea prescisă.
o tristețe subită
în sînge,
se furișează.
Petalele roșii
sînt scuturate
de coarnele cerbilor...

URIAȘII DE LUT

uriașii de lut,
purtătorii tristeții de seară a ierbii,
își întorc capetele
în somnul de praf.
Lungi curbe șerpuiesc peste coline
fără fîntîni. Singuratice păsări,
încercuind,
pipăie înălțimile ce le-au rămas
supuse.
arsă de nopți ca un fluviu,
ce-și încearcă puterile.

OCTAVIAN POPA

ÎN PONORUL LUI ION CEL MIC*)

Înainte de a pleca la Ponor, Veniamin stabilise obiectivele călătoriei cu un director al Casei de filme. Așa mi-a spus Margareta în ziua cînd mi-a dat să citesc prima scrisoare primită de la el. „Ponorul a fost și a rămas satul copilăriei mele. Pe deal, în amfiteatru, cîteva rînduri de străzi cu case și grădini îngrijite, cu oameni tăcuți, care se nasc și mor în același loc, uneori chiar în același pat. Mă văd și azi coborînd cu copiii spre școală, pe zeci de cărări. Alergăm, strigăm, a trecut mult timp de ieri, ne dăm tot alte și alte vești: pasărea din fundul grădinii are trei pui, cîinele vecinilor și-a rupt laba. De atunci cunosc mai multe Ponoare. În diminețile calde de vară, oamenii ies în ogrăzi luminîndu-și drumul cu felinarele. Răsăritul — deasupra munților — îl prind afară pe cîmp... Al doilea e Ponorul cu ploaie și zloată, cînd femeile țes pînză de in, bărbații ciopIesc lemne în jurul caselor. Mai e și Ponorul acoperit de zăpezi, năpădit de ciori, cu porci pîrliți în apropierea fîntînilor, cu iepuri și vulpi coborînd în grădini.

Pentru mine, satul are ceva misterios și tainic, așa l-am găsit în timpul războiului, cînd tata ne-a ascuns aici, pe mine și pe mama... Poate din cauza locului în care e așezat sub munți, departe de sate și orașe mai mari, dar și din cauza lui Ion cel mic, prietenul care, cum, cum nu, a murit în copilărie. Acum e căsătorit, are copii și e unul din folcloriștii noștri cunoscuți. Ion a adunat din Ponor balade, colinde, cîntece de nuntă și blesteme. N-aș fi crezut niciodată că în Ponor să fie atîtea blesteme, unele vesele — ca niște jerbe colorate de flori, adunate într-o zi de sărbătoare — altele mohorîte și triste, mai amare ca fierea.

Lui Ion îi spuneam **cel mic,** fiindcă tatăl lui fusese tot Ion, și în gîndul nostru el era cel mare. Cînd avea numai patru-cinci ani, s-a îmbolnăvit, dar fiind mulți frați la părinți și boala lui întîmplîndu-se să se arate vara, în vremea secerișului, părinții n-au avut timp pentru el. A doua zi dimineața, într-o zi de sîmbătă, Ion cel mic a murit. Bătrînii au plîns cît au plîns, au zis că ar fi fost bine să-l ducă la doctor, apoi tot ei s-au întors și au spus că aveau de lucru și nu puteau merge, apoi tatăl lui Ion a căutat pe clopotar, i-a dus o sticlă de rachiu și amîndoi au tras clopotele. Oamenii, care lucrau afară la cîmp, au înfipt coasele în brazde și au început să întrebe, pe cei de jos, pentru cine trage? De la marginea satului, cineva a strigat:

— Pentru Ion.

— Care Ion? a urlat altul de sus.

— Ăla mic, al lui Ion, al lui Borchiș.

Pe la amiază, Ion cel mare a mers la tîmplar să-i caute sicriu și fiindcă omul avea unul singur, pregătit pentru Ilisie, din capul satului, care scuturat de febră și friguri, de o săptămînă întreagă, trăgea să moară, i-a dat și lui o sticlă, i-a plătit sicriul și a plecat acasă cu el. Pe Ion cel mic l-au culcat în cămara dinainte și seara l-au privegheat. Au venit neamurile, cunoscuții, vecinii, alți Ioni și Ilie și Gheorghe și Nicolae, unii mici, alții mari. Mama lui Ion s-a împrumutat de făină albă de la preoteasa din sat și a frămîntat colăcei. Seara, toți au mîncat colăcei și au băut țuică îndulcită cu miere.

Am mers și eu acolo cu mama. Din Ion cel mic n-am văzut decît nasul, fiindcă sicriul era adînc și, în jurul lui și peste el, femeia pusese ștergare cusute cu arnici iar lîngă ele, scoarțe de lînă. Pe pereți, cergi și velințe, să se bucure Ion cel mic de dragostea și omenia pe care o avea la mama lui. Am lăsat și noi o lumînare de ceară la căpătîi, alături de alte lumînări, mama mi-a dat un colăcel și am plecat.

Pe drum, am întrebat-o dacă l-a văzut pe Ion. Mama mi-a spus că l-a văzut, e un mort bun și frumos, îmbrăcat în cămășuica lui albă, stă liniștit ca și cînd ar dormi. A doua zi ar fi fost ziua înmormîntării, dar, dimineața, Ion cel mic s-a trezit, a început să plîngă și a cerut de mîncare. Fiindcă tocmai atunci sosise doctorul, tatăl lui, cam mahmur, s-a supărat și a vrut să-l bată pentru grijile și încurcăturile ce i le făcuse. Mama i-a dat un colăcel și un pahar de lapte, l-au scos apoi pe lavița din cerdac și l-au acoperit cu o pătură. Ion cel mic a dormit o zi și o noapte întreagă. Cînd s-a sculat, s-au speriat toți, frații și surorile au fugit în tindă la bătrîni. Mortul n-avea dreptul să-i tulbure mai bine să se întoarcă în locul și la treburile lui. Din ziua aceea Ion cel mare și-a lăsat barba să-i crească de supărare, de ciudă și poate de frică, pentru tot ce i se întîmplase..."

...Întrerupînd scrisoarea lui Veniamin, spun Margaretei că noi am copilărit în Nudișor și cunoșteam satul întreg. Dincolo, la Ponor, de ce nu ne-am dus? Margareta zice că cei din Nudișor, ținîndu-se mai deștepți și mai pricepuți decît ponorenii, își băteau joc de ei. Mulți ponoreni umblau în opinci; în Ponor, case acoperite cu șindrilă și oameni cu pletele unse se văd încă și azi. Cei din Nudișor glumeau pe socoteala lor; fiind mai aproape de munte, pretindeau că au încercat mai demult să mulgă iepurii din pădure. Ponorenii îi făceau proști pe cei din Nudișor, zicînd că ei culeg din pomi baraboi în loc de mere. Poate că ceva dreptate aveau, în Ponor, merele sînt mai mari și mai gustoase decît la vecinii lor...

„...Cînd am ajuns la casa în care am trăit atunci cu mama — a continuat Veniamin în scrisoare — Floarea s-a repezit la mine și m-a sărutat. M-a întrebat, tu de ce n-ai venit? Ce s-a întîmplat între noi? Floarea-i femeia la care am tras în prima zi și am rămas pînă la plecare, cînd am fost cu mama aici. Fiindcă-i scrisesem că vei veni și tu, s-au pregătit să te primească. Satul în care ai copilărit nu-i cel mai bun loc pentru a face vizite. În Ponor toți mă cunosc, așteaptă să mă duc la ei să-i văd, și, dacă se poate, să le ajut copiii să intre în școlii. Fiica Floarei, căsătorită acum, și-a clădit casă înainte cu zece ani. Nemaiavînd nevoie de șură și de șoproane, le-a dărîmat și cu materialele rămase — țiglă, cărămidă, lemnărie — grădina atîrnînd în pantă pe deal, și-a zidit un fel de turn. Turn, dacă priveai de departe, dar cînd te apropiai, descopereai o casă, ca o mică vilă cu fațada înaltă, ascunsă între pomii rămași pitici. După bucuria cea mare, a venit supărarea. Cînd a clădit ea, în sat nu se găseau locuințe parchetate și au podit încăperile numai cu scînduri. La scurt timp, sora ei cea mică și-a clădit și ea casă, dar bărbatul ei, lucrînd ca tehnician la fabrica de mobile, prima casă parchetată din Ponor a fost casa lor. De atunci, relațiile surorilor s-au mai răcit, altfel, viața pare liniștită. Femeile muncesc acasă și afară la cîmp, bărbații mai mult la Combinatul din oraș și, fiindcă fac naveta, se consideră oaspeți sau un fel de observatori. Mergînd acasă după orele de lucru, mănîncă și se culcă, seara se scoală, mulg vaca și pentru cîteva ceasuri devin din nou țărani. Numai duminica și la sărbători au timp să muncească și ei ceva. Rînduiala e una din dorințele cele mai mari..., în casă, în treburile mărunte ale familiei și în sat. Pentru ei, rînduiala nu-i împietrire, ci o curgere lină, necontenită, care le aduce zilele bune și rele, veselia și supărarea, ploaia și soarele, căldura, înghețul și pînă la urmă moartea.

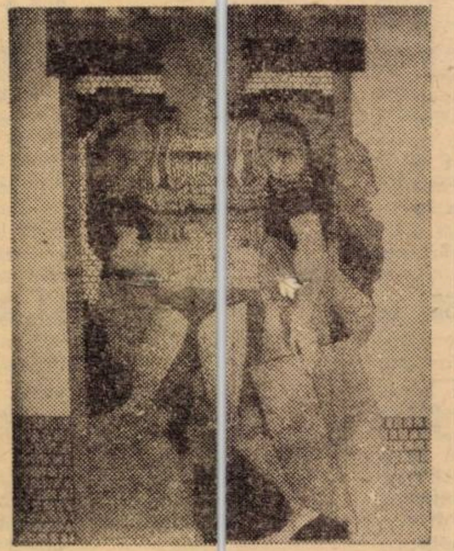

GH. VĂLEANU : „Cavaler II"

La Floarea, am găsit fotografii pe care le-am făcut cu mama, cînd am fost noi aici. Într-o ramă neagră, cu flori, fotografia Floarei cu fata mai mare lîngă ea și cu cea mică în brațe. În alta, mama ei, care atunci încă trăia, cu fața încrețită în cute mărunte, cu broboadă de lînă pe cap. În altă fotografie, întinși pe zăpadă, trei lupi uciși de țărani și un stog înalt de paie arzînd. Haita de lupi năvălind dinspre munte, a intrat pînă în mijlocul satului. Acolo i-au simțit cîinii și s-au încăierat. Mulți cîini au pierit, lupii au intrat în ocoale și au smuls cîteva oi. Satul întreg s-a ridicat și, cel care aveau arme, au izbutit să ucidă trei lupi. Mama, sculîndu-se noaptea să facă fotografii, pe mine m-a lăsat în pat, zicea că afară-i ger cumplit și mi-ar îngheța nasul și suflarea pe buze. După plecarea ei, m-am îmbrăcat și luînd șuba pe mine am mers și eu la foc. A fost o noapte grozavă, pe care n-o pot uita. În mijlocul satului, puțin mai la vale de casa noastră, oamenii aruncau paiele peste foc. Flăcările se ridicau mai sus decît turnul bisericii, luminînd trei namile de lupi negri întinși pe zăpadă. Lătratul cîinilor și veselia oamenilor se amestecau. Ca să nu înghețe, se cinsteau cu țuică și vin cald. Cînd mama a dat cu ochii de mine, speriată, m-a cuprins cu amîndouă brațele și m-a cărat pe sus înapoi. Fotografiile le-am developat împreună și le-am împărțit toate, căci satul întreg ieșise afară la foc.

Din ziua aceea, oriunde merg, caut să găsesc fotografii vechi. Am găsit femei șezînd la umbră sub salcîmi, altele, la marginea drumului, așteptînd un car, o căruță... O mulțime de mirese și miri, copii ieșind de la școală, pe vreme cu pîclă, vaci cu ugerul plin. Îmi amintesc bine cînd le-a făcut mama, fiindcă începuse să-mi arate cum se ia distanța, cum se face expunerea... Multe lucruri, pe care le-am învățat de la ea, așa le știu și azi. În toate casele din Ponor găsesc fotografiile lăsate de noi. E straniu ca în fiecare casă să găsești, pe lîngă oamenii de azi, lumea care trăia înainte cu un sfert de veac, cu alți copii, alți tineri, cu bărbații de atunci împietriți de anii bătrîneței.

Mama m-a învățat cum se fotografiază un peisaj, cum se face un portret și chiar un fotoreportaj. Ea nu lucra în culori, zicea că în culori nu poți pune tot ce vrei tu de la tine, nu vezi bine lumina, nici umbrele, și pierzi tocmai ceea ce ai vrea să exprimi. Știu că se gîndea la perdelele de fum prin care pătrundea lumina, la mișcările inperceptibile ce apar pe fețele oamenilor..."

La sfîrșit, Veniamin a revenit din nou la Ion cel mic.

„...L-am întrebat pe Ion ce părere are el, ca folclorist, despre satul de mîine, cu timpul, toate satele se vor transforma în mici orășele sau vor rămîne așa cum le cunoaștem noi... cu case mici văruite în alb, cu pridvoare, cu crestături în lemn, în jurul ușilor și al ferestrelor? El mi-a răspuns că un folclorist nu poate avea decît o singură părere: să rămînă toate cum sînt, sau — dacă s-ar putea — să se întoarcă înapoi la Zamolxis. Acolo, și pe drumul pînă la noi, ar găsi zăcămintele din care ne-au rămas numai fragmente. Foarte curînd, din ce în ce mai multe sate vor deveni orașe mai mari sau mai mici. Mersul acesta firesc, nu le împiedică să păstreze tot ce e bun și frumos. De ce n-am păstra casele mici văruite în alb, pridvoarele și chiar crestăturile în jurul ușilor și a ferestrelor la porți și la stîlpii de lemn, dacă ele ne amintesc și duc mai departe stîlpii crestați de cei vechi? Dar bucuria plugarului, cînd aude ciocîrlia deasupra brazdelor? Brazda rămîne brazdă și ciocîrlia ciocîrlie, chiar cînd el nu mai trage cu plugul. Mergînd pe firul unor văi adînci, ai văzut sate în formă de cuiburi, pe țugui de deal sau de munte? În satul de mîine, rămîne loc destul pentru bucuriile și frumusețile celui de azi, dacă ne vom pricepe să le ocrotim..."

Cînd am terminat, Margareta zîmbea.

— Ion cel mic a rezolvat problema ca un poet și nu mă mir, un folclorist nu poate gîndi altfel. Despre Veniamin ce crezi, îl cunoști acum mai bine ca înainte?

I-am răspuns că încă nu-l cunosc întreg, poate că e bine să mai aștept. O cunosc însă pe Margareta, nu cea care a fost, o cunosc pe cea care începe acum să fie.

---

* Fragment din romanul „FRAȚII TOPAN".

OCTAVIAN POPA

Cine era acest senior al scrisului nostru timișorean? Cine era acest bărbat sobru, ordonat, întotdeauna bine îmbrăcat, cu un chip grav și dăltuit parcă în arama meticulozității și echilibrului lăuntric? Era un fecior făgărășan, născut într-o casă temeinică de ardeleni, cu cinci prunci, a unui preot de țară, istoric, latinist și înfocat patriot, ce și-a făcut primele școli prin Făgăraș și Blaj, apoi prin universitățile Clujului și, mai tîrziu, chiar prin institutele Parisului, ca tînăr bursier român, în economie și drept.

Colaborator, ca și Pavel Dan, al „Gîndului românesc", revistă clujeană de prestigiu, scriind literatură încă înainte de a fi un jurist reputat, Octavian Popa a iubit și a coabitat întreaga lui existență cînd cu arta legilor, cînd cu arta scrisului, făurindu-și din amîndouă un scut și un ideal.

Cu legile și-a armonizat viața în așa fel, încît să nu i se înscrie nici o pată pe conștiință. Nici o greșeală de interpretare a unui paragraf. Nici o eroare a unui verdict. Ba, cînd s-a putut, ca judecător civil, a salvat oameni prinși în capcana unor acuze false, sau a luminat destine tragice, peste care a pogorît înțelegerea sa savantă și umanitară, de magistrat și de om. Cu arta scrisului s-a împăcat ca și cu o iubită, fără să se certe, însă, vreodată, pentru acea himerică iubită cu buna lui soție. A meditat arta. A cercetat-o. Apoi, cînd s-a socotit apt de a o aborda, și-a început amplul ciclu romanesc, proiectat a fi o tetralogie, din care ultimul său volum, și al 3-lea, tipărit și legat de editura „Facla", se află, iată, proaspăt, neatins încă de degetele și de privirile lui, în sicriu, lîngă el, alături de celelalte.

„Etajul X", „Zile fără sfîrșit", „Frații Topan" sînt primele trei volume dintr-o saga, dintr-un ciclu închinat familiei Topan, o familie transilvană, în care Octavian Popa urmărește destinele a patru frați, pe parcursul cîtorva decenii și soarta dramatică a unei familii ardelenești ce a străbătut timpul și istoria frămîntate ale ultimelor decenii, încă de dinainte de război și pînă azi.

Dominat, în scrisul său, de acuratețea și echilibrul unei gîndiri lucide, de freamătul reținut al unui stil sobru, aproape scientist, Octavian Popa și-a înscris, printre noi, cei mai tineri, o efigie morală și artistică demnă de stimă. De cîte ori am parcurs romanele sau nuvelele sale, am încercat simțămîntul plenitudinii sufletești, al unei morale curate, armonioase, senine, sub care eroii săi conviețuiau. Întotdeauna am resimțit în paginile sale o puritate de cristal, o neîngăduință față de instinctele tulburi, față de josnicie, marasm și decădere.

Adept al unei etici și purități sufletești inflexibile, magistrat, slujind legile fără să fie clintit din credința sa în adevăr, dreptate și bine, literat a cărui modestie și blîndă îngăduință aproape că ne lezau, pe noi, cei mai supuși presiunilor vîrstei, nervilor, ambițiilor și grabei, Octavian Popa a intrat și a ieșit dintre noi, ca și acum, în acest ceas, cu o modestie și cu o distincție sufletească proverbială. Chipul său de medalie, tăcerile sale lungi, semnificative, blînda sa înfățișare pilduitoare, niciodată ahtiată de zarvă și de reclamă, atașamentul său adînc pentru artă, iubirea sa de om, ne vor rămîne pentru totdeauna în memorie.

Meticulos. Muncitor. Taciturn. Ferm. Generație dintr-o rădăcină puternică, precum părintele său, ce-ar putea fi asemuit cu un Kogălniceanu ardelean, ca aspect, latinist și istoric înfocat, a cărui carte de istorie despre Țara Făgărașului se află într-un stadiu de-a fi tipărită, fiul, acest Octavian Popa, un judecător model și un scriitor model, pentru noi, un psiholog subtil și neîncetat cercetător al sufletului omenesc, spre care s-a îndreptat întotdeauna cu interes și iubire, a ferecat ușa grea după el și a plecat puțin undeva, fără să ne anunțe cît va zăbovi acolo. A rămas după el o soție, doctoriță, ce a lucrat toată viața ei cu devotament în două domenii: al ocrotirii sănătății publice și al ocrotirii copilului ei, care era chiar soțul ei, scriitorul Tavi Popa. Și a mai rămas, după el, un vraf de note, de fișe, de documente, ce trebuiau să închege ultimul volum al tetralogiei și destinul ultimului frate Topan, judecătorul. Acest volum a plecat însă odată cu scriitorul. Dar, chiar și nescris, el trăiește laolaltă cu memoria scriitorului. Și va mai trăi printre noi, cei încă rămași aci.

Ion ARIEȘANU

ÎN ÎNTÎMPINAREA CONGRESULUI EDUCAȚIEI POLITICE ȘI AL CULTURII SOCIALISTE

TIMIȘOARA MUZICALĂ

Orchestra de cameră

În contextul celor trei importante lucrări concertante din creația lui Bach, prefațarea cu o lucrare românească distinct contemporană ne-a obligat la o angajare spontană a saltului uriaș, ca potențial expresiv de care beneficiază azi compozitorii. Liana Alexandru este fără îndoială una dintre exponentele tinerei generații cu o recunoaștere națională și internațională. Limbajul utilizat în Concertul pentru flaut, violă și orchestră de cameră, apelează la culori timbrale deosebit de originale, la organizarea structurilor sonore în permanentă fluență, devenire. Propunîndu-și să aducă în prim-planul solistic sonoritățile flautului și ale violei, soliștii **Ioana Mogoș** și **Eva Bloch,** compozitoarea a reușit o osmoză perfectă a sonorității acestor intrumente preferate în literatura camerală pentru sonoritatea lor catifelată cu cea a orchestrei de cameră. O maestră a condeiului de la care putem aștepta multe împliniri viitoare. **Ioan Fernbach** și **Laurențiu Baciu,** protagoniștii Concertului în re de Bach,, au ilustrat cu o tehnică subsumată rigorilor stilistice proprii muzicii bachiene, calități solistice evidente, respirînd la unison cu orchestra acompaniatoare, partener optim de conversații artistice captivante. Celebrul „Dublu" în re de Bach, soliști **Ștefan Ruha** și **Ioan Fernbach,** rămas piatră unghiulară a repertoriului violonistic din toate timpurile, are parcă menirea de a înlănțui destine artistice, înfrățindu-le în clipe de magnifică vibrație. (precum Enescu se legase de Menuhin apoi de Oistrah, cei doi tineri colegi ai maestrului dîndu-și întîlnire pe scena Ateneului, spre a-i cinsti memoria). Iată că I. Fernbach pășește acum în cercul de lumină al acestor rînduieli, secondîndu-l pe St. Ruha cu o prestanță stilistică admirabilă. Dacă St. Ruha a riscat adesea să scandalizeze tiparele stilistice statuate în timp, de dragul etalării tehnicii sale fulminante, a unui ton de mare frumusețe grefat pe un temperament ardent, și aici a preferat să vitregească în Largo eșafodajul polifonic de o supremă elevație, tot din cauza patimei vitezei căreia pare a-i fi subjugat arta sa. E drept că frumusețea sunetului său te face clement la abuzuri, oferindu-ți compensații în limita cărora știe să rămînă un violonist adesea seducător. Orchestra de cameră — o împlinire care poartă girul dirijorului Remus Georgescu a ajuns azi la o omogenitate deplină. Condiționată de instrumentiștii de elită care o compun, ea ne oferă cu fiecare apariție o senzație echivalentă cameratei de aur a lui Marin Constantin. Un regret, acela de a se fi rezumat doar la a acompania, vitregindu-ne de bucuria de a o asculta într-o lucrare de sine stătătoare.

Mircea Hoinic; Ivry Gitlis

Două nume aflate la antipodul preferințelor, al posibilelor opțiuni de a face artă. Un compozitor, un maestru aflat la vîrsta senectuții în al cărui suflet licărește neîntinată bucuria solară a universului sonor întins pe spații pline de echilibru, de liniște, și un interpret tulburător care pare descins din legendarul Paganini, din demoniacul nonconvențional care ține să spargă toate criteriile virtuozului, prin afirmarea unei personalități artistice cu totul ieșite din comun. **Mircea Hoinic** onorează din nou Festivalul nostru timișorean cu o primă audiție absolută — „Schiță la o frescă", o creație care vine să definească mai exact parametrii estetici dragi acestui compozitor bănățean, crescut pe o decență extrem de cumpănită a mijloacelor utilizate și derivate dintr-o structură aplecată în special spre a da rezonanță unor bogății lirice ce sînt filtrate cu pudoare, dorind și rămînînd adeptul confesiunii, al reflecțiilor rostite tandru, uneori cu licăriri de exuberanță nestăpînită. Nu-i lipsește nici spiritul, terminînd șăgalnic lucrarea cu o onomatopee care, după ce ne-a plimbat prin universul posibil al unui spațiu voronescian, la sfîrșitul excursului, aidoma unui Till șugubăț, se remontează în mijlocul pulsului proteic al naturii. O creație care merită o analiză detaliată a mijloacelor mereu înnoite a maestrului M. Hoinic. **Ivry Gitlis**, începînd cu vestimentația și terminînd cu concepția asupra unui concert bine cunoscut — Paganini nr. 1 — a frizat aproape cu ostentație nonconvenționalul. Rigorile tempoului nu-l interesează despotic și obligă orchestra la niște fluctuații pentru care Nicolae Boboc se cuvine apreciat în mod deosebit, rezistînd cu bine abruptului neprevăzut. Spiritele riguroase pot dezavua pe bună dreptate stilul solistului, dar această mare figură a paganinismului internațional posedă argumente contra la fel de imparabile — o tehnică ireală, o velocitate în execuția arpegiilor, dublelor, octavelor cifrate, pe care literalmente nici nu apuci „să le vezi". Totul este de o debordanță fascinantă. Reversul acestei vijelii sînt cantilenele pe care le interpretează într-un legatissimo romanțios, aplecat tentacular peste Stradivariusul său, care sună mai sclipitor decît orice altă vioară de marcă ascultată vreodată aici. Un artist care fabulează despre puterea miraculoasă a artei, care șochează, înfurie, incită, măgulește arta interpretativă cu atributele sale supreme. Un mare rătăcitor în universul clădit pe aspirația către corectitudinea civilizată, urbană, uneori chinuitor de pedantă a imaginii virtuozului contemporan, Ivry Gitlis venind să sfideze principii sacrosante pe care doar el le înfruntă, remodelîndu-le după propriu-i chip.

Concert — dezbatere

Modalitate optimă de a dialoga, concertul-dezbatere întinde punți de comunicare altfel imposibil de realizat între masa eterogenă a spectatorilor și creator, înlesnind o confruntare directă, deschisă, dusă adesea fără menajamente. După succesul primului concert de acest fel, carul de reportaj al Radioteleviziunii a poposit din nou la Timișoara, reunind într-un mănunchi valoric tot ceea ce s-a cîntat mai reprezentativ pentru muzica românească de la începutul Festivalului „Timișoara muzicală" pînă acum. Nu doresc să analizez aici mulțimea de lucrări prezentate, ci să subliniez faptul că Timișoara reușește printr-o minunată strădanie să restituie patrimoniului cultural român fragmente din creația enesciană rămasă ascunsă sub colbul timpului scurs de cînd Enescu, din diferite motive, a abandonat unul sau altul din proiectele sale. După prima audiție absolută a lucrării „Voix de la nature", iată că la această ediție Remus Georgescu a putut să ne facă bucuria unei noi descoperiri: „Suita castelană", lucrare care a surprins prin magistrala scriitură, în special a primei părți, chiar și pe cei mai avizați auditori. Mentorul acestui itinerar a fost același entuziast, **Doru Popovici,** muzicologul care de la înălțimea unei culturi multilaterale, a unei adevărate erudiții își permite să apeleze spontan la citate din literatura românească, franceză, spaniolă, la aforisme ale înțelepciunii antice, a condus această dezbatere cu profitul final pentru toți cei prezenți, că într-adevăr în universalitate putem pătrunde doar prin această poartă unică, muzica românească. Cu ocazia acestui concert-dezbatere am audiat o primă audiție absolută, o lucrare din tinerețea lui Enescu, piesa „Andante" pentru doi violonceli și orgă, care va trebui să figureze în repertoriul conservatoarelor, deoarece mîna maestrului este deja exersată. După obolul geniului enescian, am putut face cunoștință cu o altă creație de ultimă oră a unui simfonist bănățean, „Schiță simfonică la o frescă" de Mircea Hoinic, iar mai apoi cu creația vocal-simfonică semnată de Sabin Păutza, Cantata „Lumina", semnată de acest „compozitor total" cum l-a numit Doru Popovici. O mare împlinire a concertului dezbatere a fost faptul că, în afara marelui dispărut, Enescu, ceilalți compozitori s-au aflat în sală (mai puțin S. Păutza), fiind invitați să-și prezinte ei înșiși lucrările. Astfel Doru Popovici ne-a povestit „Legenda ciocîrliei" sale, iar V. Spătărelu a „Ciulendrei". Impresiile spontane ale acestor prime audiții s-au derulat apoi în cursul discuțiilor care au urmat: analize pertinente făcute cu un minuțios spirit de observație de către Nicolae Boboc sau de muzicologul Dumitru Avakian. Augusta Anca, Președintele Comitetului de cultură și educație socialistă, a ținut să își exprime bucuria pe care o împărtășești vizavi de evenimentul de excepție pe care îl respiră în aceste zile pulsul muzical timișorean, prof. dr. E. Pamfil subliniind la rîndu-i prin metafore ce-i caracterizează mobilitatea spiritului. Timidă dar punctînd curajoasă impresiile sale de om care bate la porțile cunoașterii muzicii, o studentă a Politehnicii, sosită chiar atunci de pe platforma mobilă a șantierului, a cîștigat sala prin franchețea cu care și-a mărturisit opiniile.

Concertul-dezbatere, iată o formulă de succes pe care o dorim reeditată cît mai curînd la Timișoara.

Doru MURGU

Recitalul Ștefan Ruha — Ferdinand Weiss

După seara precedentă, în care Ștefan Ruha interpreta două concerte de Bach împreună cu orchestra de cameră a filarmonicii, ne prezintă un recital de patru sonate și trei bis-uri, fără nici o urmă de oboseală, reclamînd doar căldura „tropicală" din sală. La pian se afla Ferdinand Weiss, muzician care de treizeci de ani cultivă muzica de cameră cu o devoțiune rar întîlnită și a cărui colaborare cu Ruha se întinde cam pe aceeași perioadă. Prin muncă tenace F. Weiss a format o galerie de interpreți de muzică camerală instrumentală, și prin calitatea de profesor la această catedră a Conservatorului din Cluj-Napoca. Organismul cameral Ruha-Weiss s-a conturat din topirea temperamentului ardent al violonistului, tentat spre porniri romantice, cu luciditatea obiectivă și controlată a pianistului. Imperturbabilul barometru stilistic al recitalului ni s-a părut a fi pianul, la care se afla un stilist de mare clasă care iubește muzica profundă, detestînd acrobația muzicală. Nu sîntem amatori de ierarhizări pe terenul interpretării muzicale, dar credem că nu greșim dacă îl considerăm pe F. Weiss drept cel mai bun acompaniator de muzică instrumentală pe care-l avem la această oră. Recitalul a început cu Sonata în Do major K. V. 296 de Mozart, una din acele lucrări gîndite drept „duete pentru pian și violină". Dispunerea concertantă, în cele trei părți ale sonatei, nu a aderat în interpretare la stilul de divertisment ci s-a constituit într-o muzică în care contrastele și echilibrul își caută drumul spre definirea sonatei clasice. În mobilitatea lor, interpreții au prezentat în continuare, Sonatina pentru vioară și pian de Tiberiu Olah. Lucrarea se încadrează tabloului variat al sonatei secolului XX, prin mijloace de expresie, cu apel la disonanță, cluster, registre întinse, culori variate, totuși fidelă unei logici formale. Părțile sonatei: Pesante, Andante, Allegro con brio, într-o concizie a desfășurării, includ sonorități și imagini de joc, ritmuri, care prin concretețea lor aderă la un fond muzi-

Ovidiu GIULVEZAN

(Continuare în pag. 6)

TIMIŞOARA MUZICALĂ

Corul Filarmonicii

Cinci opusuri datorate unor creatori deja consacraţi din literatura noastră corală creată recent au constituit atracţia concertului corului Filarmonicii de stat „Banatul". Toate noi în repertoriul formaţiei îndrumată de dirijorul ei Diodor Nicoară, au dus la aprecierea valorică atît a colectivului realizator, al interpretării cit şi a creatorilor lor în genul cel mai prolific din muzica noastră. Dacă lucrări ca „Vine hulpe de la munte" a talentatului compozitor clujean Adrian Pop am ascultat-o în mai multe variante interpretative, „Făcătura" de Felicia Donceanu sau „Suita margană" de Sabin Păutza cred că vor obţine, tocmai prin recreerea lor de către corul timişorean, un loc preferenţial în repertoriul multor ansambluri corale. Dar prima audiţie absolută constituie doar „Legenda ciocîrliei" de Doru Popovici şi „Ciuleandra" de Vasile Spătărelu. Preocupat în ultima perioadă de revalorificarea melodicii bizantice Doru Popovici a creat un şir de lucrări care prin „Legenda ciocîrliei" parcă îşi obţine culminaţia. Amplului madrigal dramatic i-a rezervat compozitorul şi o parte solistică foarte dificilă redată cu mare acurateţe şi claritate de soprana Maria Moraru. Tot ea excelează şi în „Ciuleandra", lucrare în care compozitorul dă posibilitate desfăşurării instrumentale vocilor corului, prin diversele aspecte şi transfigurări ale temei cît şi prin dinamica impusă. Acest opus conceput cu măiestria minuirii vocilor ansamblului coral îi va aduce lui Vasile Spătărelu de acum multe sucese binemeritate în faţa publicului. Că literatura corală renascentistă, acea epocă de aur a polifoniei vocale poate fi socotită şi azi cea mai valoroasă în ceea ce priveşte arta corală ne-a demonstrat-o practic şi în acest concert Diodor Nicoară cu corul său, reluînd o seamă de lucrări din repertoriul mai vechi al formaţiei timişorene. Dealtfel, cum însăşi factura programului concertului coral ne-a relevat-o, pentru o artă corală autentică creaţia renascentistă şi cea contemporană formează pilonii de bază, formează esenţa şi existenţa ei.

Regret doar, uitîndu-mă prin sală, că cei care conduc coruri, şi aici mă gîndesc şi la profesorii de muzică sau cei care fac parte dintr-o formaţie corală nu au venit să asculte un cor profesionist ce este şi trebuie să fie pilduitor în munca lor.

Damian VULPE

Muzica şi copiii

I. SIMPOZION

Cuvintele frumoase au constituit sediul acestui simpozion marcat de sărbătorescul 1 Iunie. La drept vorbind, ne aşteptam la straiele de lucru ale unei dezbateri care să desluşească specii şi modalităţi artistice eficiente în creaţie şi interpretare şi de ce nu, la opiniile „beneficiarilor". S-ar fi putut merge mai pe concret în conturarea unor stiluri din „emisie" ce se îndreaptă în direcţia maximei receptivităţi, în încercarea artiştilor de a se situa, măcar cîteva minute, „de partea cealaltă". A fost însă bine şi aşa, chiar dacă s-au spus multe lucruri îndeobşte cunoscute. **Rodica Giurgiu** a subliniat necesitatea educării de timpuriu a omului în climatul muzicii, pledind pentru cultivarea pieselor vocale în lumea celor mai mici. **Ion Arieşanu**, într-un eseu sensibil şi cald, a vorbit despre împlinirea vitală prin muzică şi iubire, despre simţirea puternică şi capacitatea inegalabilă de a admira, de a crede, a copilului, acest „născut pentru iluzii ca pasărea pentru zbor". **Ion Crişan** a enumerat cîteva priorităţi bănăţene, în privinţa muzicii pentru copii: Vidu, Drăgoi, A. Cornea, Velceanu, F. Barbu, M. Hornic, R. Georgescu, S. Ilin, C. Trăilescu, N. Brânzeu. „Factorii de care depinde această educaţie au răspunderi mari", a subliniat vorbitorul. I. C. s-a referit atît la muzica destinată copiilor ca interpreţi, cît şi la aceea dedicată lor ca auditoriu, la metode şi manuale. **Cristian Mihăilescu**: „Copiii sînt un public extrem de sensibil pe care nu-l poţi păcăli, minţi". Referire la forţele interpretative de excepţie din Timişoara, la „micile piese destinate vîrstei marilor întrebări"; despre rigoarea la care te supui cîntînd de mic în cor sau orchestre ca încadrare în disciplina socială. **Ovidiu Varga** se referă la muzica privită ca disciplină şcolară, afirmă prioritatea corului în formarea viitorului interpret. **Dumitru Gheorghiu** subliniază importanţa educării în spirit muzical încă din familie; nu trebuie lăsat, totul în grija şcolii pentru ca deziderarul caracterului permanent al acestei educaţii să fie atins. **Liviu Rusu** evocă vremurile în care s-au înfiinţat la Timişoara instituţiile profesioniste: Conservatorul, Filarmonica, Opera. Pentru perpetuarea unei vieţi muzicale instituţionalizate este necesară o „temelie educativă", soarta muzicii hotărîndu-se din şcoală. (Vorbitorul a exemplificat cîntînd din folclorul copiilor). Se face un scurt istoric al preocupărilor compozitorilor români clasici în sensul creaţiei destinate copiilor.

Lucian BURERIU

II. INTERPREŢI

Prezent la ultimele ediţii ale Festivalului „Timişoara muzicală" cu soliştii sau ansamblurile lui, fie corale fie orchestrale de elevi ba chiar şi ale cadrelor didactice. Liceul de artă „Ion Vidu" şi-a dobîndit prin calitatea producţiilor artistice un loc binemeritat şi, sperăm, stabil în agenda acestui festival. Este un cadru excelent de a pune în lumină, de a face cunoscut publicului şi presei de specialitate potenţialul interpretativ cu adevărat remarcabil şi în necontenită primenire de care dispune liceul, de a oferi o şansă în plus de afirmare acelor copii sau tineri care adună pe la diverse concursuri profesionale multe premii însă, din păcate, rămîn necunoscuţi în viaţa muzicală propriu-zisă. La această ediţie, a VIII-a a Festivalului am avut ocazia de a audia corul de copii al liceului dirijat de prof. **Marius Tănăsescu** iar în, partea secundă a programului orchestra de elevi şi o pianistă, **Diana Tătaru**, elevă în clasa VII-a, care au evoluat sub îndrumarea prof. **Gheorghe Chiculiţă**. Fără îndoială, corul de copii este un ansamblu binecunoscut de mult timp, am zice, chiar din primii ani de activitate ai acestui liceu, menţinîndu-se de atunci şi pînă astăzi pe treptele superioare ale calităţii artistice. Nu întîmplător în ultimii ani acest minunat cor a colaborat în numeroase vocal-simfonice cu Filarmonica „Banatul". Oricum însă producţiile lui „a cappella" sînt cele care îl reprezintă plenar. Vocile lui cristaline, de o acurateţe impecabilă, omogenitatea partidelor, dicţia ireproşabilă la care se alătură o intuiţie stilistică remarcabilă a repertoriului au reeditat în acest concert imaginea unui cor etalon. Pe de altă parte orchestra elevilor din clasele superioare ne-a dovedit că la acest liceu se munceşte foarte serios la instrument cît şi la orele de ansamblu unde se pun bazele şi se dezvoltă simţul de a cînta împreună. Nimic mai elocvent în acest sens decît Preludiul la unison din Suita I pentru orchestră op. 9 de George Enescu. Marea surpriză a concertului a fost însă eleva din clasa a VII-a Diana Tătaru, un autentic talent, care a interpretat într-o manieră surprinzător de strălucitoare şi pe deplin echilibrată stilistic Concertul în Re major pentru pian şi orchestră de J. Haydn. Aşadar un concert bun care justifică odată în plus prezenţa Liceului „Ion Vidu" în agenda acestei ediţii a „Timişorii muzicale".

Ioan TOMI

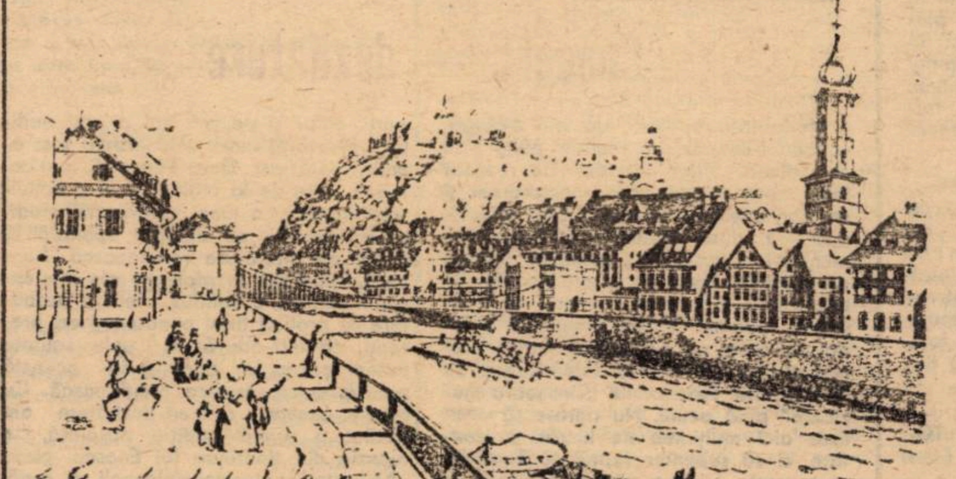

Din expoziţia: „Graz – imaginile unui oraş"

Breviar

● Cvartetul de coarde „Timişoara" al Filarmonicii „Banatul" deschide perspectivele lărgirii ariei repertoriale pe care publicul nostru îl poate audia la el acasă. În acelaşi timp se poate spune că din rîndurile orchestrei se disting interpreţi înzestraţi cu virtuţi solistice care au în acest fel prilejul de a ieşi în evidenţă. Temperamente diferite s-au acordat aceleiaşi rigori care conferă interpretărilor formaţiei un caracter omogen, o degajată fluenţă şi o emisie precisă. Programul abordat în recentul concert a cuprins piese diferite ca stil şi din diverse perioade, fapt care ilustrează disponibilităţile cvartetului. Aşadar, Ioan Fernbach (vioara I), Mircea Tătaru (vioară a II-a), Eva Bloch (violă) şi Ştefan Kerekes au interpretat piese de Cuteanu, Haydn, Şostakovici, Franck. ● La Operă, spectacol cu „Don Pasquale" de Donizetti sub bagheta lui M. Beleavcenco-Popescu, maestru de cor Damian Vulpe. ● Recitalul îndrăgitului de către timişoreni Dan Grigore a cuprins şi el un repertoriu variat, de la Bach şi Mozart la Debussy şi Liszt, lucru care demonstrează maleabilitate, capacitate de adaptare la stiluri felurite.

L. B.

Recitalul Ruha – Weiss

(Urmare din pag 5)

cal românesc. Multiplele ipostaze ale succesiunii de mişcări din Sonata „Trilul diavolului" de Giuseppe Tartini a detaşat tehnica avansată a violonistului. Vibratoul caracteristic lui Ştefan Ruha a făcut unele trimiteri romantice ca şi caracterul perpetuu al unor secvenţe ademenitoare în sporirea vitezei. Asimilarea trilurilor ce denumesc lucrarea s-a făcut în siguranţă de ton şi forţă. Sonata op. 47 în La major, denumită „Kreutzer" datorită dedicaţiei pe care Beethoven i-o făcuse violonistului Rudolph Kreutzer a pus în valoare întreaga capacitate a cuplului cameral Ruha-Weiss. Investirea acestei muzici, în maniera de culminaţie a stilului concertant, după legile dialogului, oferă interpreţilor posibilitatea etalării unor rezerve de forţe în completare, şi mereu întregite. Suflul dinamic al părţilor extreme, în presto, dar şi variaţiunile din Andante au fost traversate într-o densitate simfonică, în care pianul şi vioara respirau bogăţia de ipostaze a acţiunii muzicale.

ORAŞUL

(Urmare din pag. 1)

ducarea gustului şi a dragostei de frumos a oamenilor, se intîlnesc cu preocupările privind curăţenia şi ordinea din cetate – şi ele cu vechi tradiţii aici. Se poate observa că civilizaţia oraşului se referă, deopotrivă, la mersul pe stradă, la accesul în tramvaie ori autobuze, la stilul prezenţei omului în instituţiile publice, la modul de a participa la fluxul oraşului, la maniera de a conversa în mulţime, la respectul ce se cuvine lucrărilor edilitare.

Civilizaţia oraşului este, de fapt, civilizaţia celor ce-l locuiesc, iubindu-l cu firească tandreţe.

Panoramic cultural săptămînal

● **ZILEI COPILULUI** i-au fost dedicate o seamă de manifestări consemnate, parţial, şi în precedentul „panoramic". Continuăm, retrospectiv şi selectiv, inserarea lor: între 24–31 mai, la cinematografe din municipiu şi din judeţ s-a desfăşurat „Săptămîna filmului pentru copii". Între 15 mai – 15 iunie – „Luna cadourilor pentru copii". Duminică, 30 mai, în Parcul Rozelor a avut loc o paradă cultural-sportivă a şoimilor patriei şi pionierilor, urmată de spectacolul „Cîntăm copilăria noastră fericită". La Clubul presei a avut loc (la 1 iunie) o Seară cultural-distractivă dedicată copiilor lucrătorilor din presă. Elevii Şcolii generale din Peciul Nou s-au întîlnit cu scriitorul Dumitru Toma. ● **ARIA ANUNŢĂ**: în 9 iunie, orele 17 şi 20, la sala „Olimpia", Concertul-spectacol dat de formaţiile Sfinx şi Roşu şi negru; prezintă Octavian Ursulescu. ● **PREMIERA CINEMATOGRAFICA** a săptămînii" la „Capitol", filmul „Angela merge mai departe" (9, 11, 13, 15, 17, 19). ● În **LUNA LUI FLORAR** au avut loc, în mai multe localităţi din judeţul Caraş-Severin tradiţionale sărbători ale liliacului şi narciselor. Alături de Zerveşti, Ciclova-Montană, Eftimie Murgu, la Caraşova, în apropierea „Cheilor Prolasului" s-a desfăşurat o „Sărbătoare a liliacului" la care şi-au adus aportul formaţii şi artişti amatori din satele din jur. ● La **CASA DE CULTURĂ A STUDENŢILOR** a avut loc joi, 3 iunie, spectacolul cu piesa „Exerciţii de stil", dramatizare după Raymond Queneau, prezentată de Compania teatrală Jaques Seiler (Franţa) ● **CASA DE CULTURĂ „Ion Vidu"** a municipiului Lugoj anunţă pentru perioada 30 mai – 13 iunie **Programul serbării de sfîrşit de an** a cercurilor sale. Vor fi prezenţi elevii cercurilor de vioară şi pian, ghitară, acordeon, balet şi limbă germană. ● Din **SPECTACOLELE SĂPTĂMÎNII: Opera de stat** – vineri, 5 iunie (19,30) „Traviata" de G. Verdi; duminică, 7 iunie (10) „Barbierul din Sevilla" de G. Rossini, (19,30) „Prinţ şi cerşetor" de L. Profeta. **TEATRUL NAŢIONAL:** sîmbătă, 6 iunie (15) „Somnoroasa aventură" de T. Mazilu; (19,30) „Hanul de la răscruce" de H. Lovinescu; duminică, 7 iunie (15) „Somnoroasa aventură" de T. Mazilu. ● **„PRIMĂVARA CULTURALĂ"** la Sacoşul Turcesc, au participat formaţii şi solişti din localitate şi din comunele învecinate. ● **POLI ÎN FORMĂ.** După meciul „la un pas de remiză" cu F. C. Constanţa, miercuri, pe teren propriu, a învins Corvinul cu 3–1 reuşind să se menţină pe acelaşi loc în clasament. ● Criticul de artă Coriolan Babeţi ocupă locul şapte în clasamentul neoficial al tenisului timişorean (ştire neconfirmată). ● **TEATRUL DE STAT DIN REŞIŢA** a prezentat în premieră, joi 3 iunie, piesa „Balconul" de Dumitru Radu Popescu, în regia lui Mihai Manolescu. ● **O NOUTATE PENTRU CITITOR: Se** mai pot face abonamente la revista noastră (la orice oficiu poştal) pe următoarele 6 luni, costul unui abonament: **84,50 lei!** ● **CASA TINERETULUI** din Timişoara anunţă pentru duminică, 6 iunie, ora 10, masa rotundă: „Filmul ştiinţifico-fantastic între kitsch şi capodoperă", participă scriitori, redactori din presa culturală, studenţi. ● În curînd în librării: „Singurătatea poveştilor pentru copii", romanul de debut al scriitoarei Antoaneta C. Iordache, apărut la Editura „Facla". ● La **CONCURSUL PE MESERII** desfăşurat la Cluj-Napoca între liceele de artă din ţară, Liceul de artă „Ion Vidu" din Timişoara a ocupat locul I, cu secţia – arte plastice, şi locul III cu secţia de muzică. Arte plastice – din 12 participanţi, 12 premii; Muzică – 12 participanţi, 10 premii. FELICITĂRI! ● **EXPOZIŢIE:** la baza cultural-sportivă a Întreprinderii Electrometal, sîmbătă, 5 iunie (19,30) vernisajul expoziţiei de grafică şi pictură science-fiction a lui SERGIU NICOLA. ● **ŞAH**: Între 3–17 iunie sala „Modex" va găzdui un turneu internaţional de şah la care vor participa şahişti din Bulgaria, Cuba, Iugoslavia, Ungaria şi România.

OBSERVATOR

M. I. Ch.

COMBINATUL DE ÎNGRĂŞĂMINTE CHIMICE „AZOMUREŞ" TÎRGU MUREŞ

În centrul preocupărilor, utilizarea eficientă a mijloacelor circulante

Ridicarea activităţii economice pe o nouă treaptă calitativ superioară impune perfecţionarea permanentă a gospodăririi resurselor materiale şi a fondurilor fixe, a aprovizionării tehnico-materiale, pentru creşterea eficienţei economice, potrivit principiilor noului mecanism economico-financiar. În acest efort comun, Combinatul de îngrăşăminte chimice „Azomureş" din Tîrgu-Mureş, unde există o amplă mobilizare a oamenilor muncii pentru promovarea noului şi lichidarea risipei de orice fel, are în vedere atît diminuarea substanţială a consumurilor materiale prin creşterea indicilor de valorificare a acestora, cît şi realizarea elementelor legate de cerinţele aplicării corecte a noului mecanism economico-financiar.

Fără să se prevaleze de unele criterii obiective ale fenomenului de imobilizare manifestat prin existenţa temporară a unor stocuri de materiale şi piese de schimb cu mişcare lentă sau fără mişcare, specialiştii unităţii caută soluţii îmbunătăţite pentru controlul şi urmărirea dinamicii fondurilor circulante, acţionînd asupra factorilor care condiţionează utilizarea raţională şi eficientă a acestora. În activitatea economică se observă analiza periodică a stocurilor de materiale şi piese de schimb, atît din punctul de vedere al satisfacerii integrale a nevoilor de producţie cît şi pentru depistarea reperelor, al cărui consum influenţează eficienţa.

Faptul cunoscut că resursele materiale trebuiesc utilizate judicios şi în strînsă legătură în corelaţie cu sarcinile de producţie, mobilizează întregul colectiv din unitate pentru punerea în evidenţă a bunurilor materiale fără utilizarea imediată în activitatea proprie, urmărind redistribuirea excedentului acolo unde baza materială este deficitară.

În scopul reintroducerii în circuitul economic naţional a acestor disponibilităţi „AZOMUREŞ" — Tîrgu-Mureş, redăm în continuare principalele repere aflate în stoc:

Lista materialelor devenite disponibile la 30 ianuarie 1982

Denumirea materialului	Caracteristici		U/M	Cantitate	P/U	Valoare
Mat. şi piese electrice						
1. Cablu	3 x 25 x 16	CYABY	km.	0,5	111 600,0	55 800,0
2. Cablu	3 x 16	CYY	km	0,3	44 200	13 260,0
3. Cablu	4 x 25	CYY	km	0,5	88 150,0	44 075,0
4. Cablu	3 x 240	SB-NKBA	km.	1,0	50 910,0	50 910,0
5. Cablu	408 x 2 x 0,5	TUHP	km.	0,826	191 700,0	158 344,2
6. Conductor	50	VLPY	km	0,5	47 150,0	23 575,0
7. Conductor	2,5	Eff 750	km	1,103	2 000,0	2 206,0
8. Conductor	4	Eff 750	km.	1,109	2 600,0	2 883,4
9. Becuri	12V—25W	E27	mii buc	0,750	3 850,0	2 887,5
10 Becuri	60 V	E-14	mii buc	0,557	7 980,0	4 444,86
11 Patroane	630 A	AEG	buc	100,0	117,25	11 725,0
12 Comutator pachet	63A	K63-22	buc.	40,0	546,0	21 840,0
13 Intrerupător	25 A	paco	buc	200,0	294,0	58 800,0
14. Soclu siguranţă	400	AEG	buc.	161,0	114,0	18 354,0
15. Priză şi fişă cu						
16. Intrerupător etanş	10 A	—	buc	76,0	463,0	35 188,0
17 Comutator stea						
18. Triunghi	63 A	—	buc	31,0	730,0	22 630,0
19. Comutator	190 A, 220 V	RRG	buc	15,0	499,0	7 485,0
20 Intrerupător	100/100 A	USOL	buc.	10,0	631,0	6 310,0
21. Electromagnet	80 kgf	—	buc	10,0	3 720,0	37 200,0
22. Limitator	4471	—	buc	25,0	2 114,0	52 850,0
23. Microintrerupător	6140	—	buc	100,0	123,0	12 300,0
24. Ampermetru	0—100	M58	buc	38,0	390,0	14 820,0
25. Releu	24 V—OA	RL3	buc	60,0	214,0	12 840,0
26 Releu	24 V CC	RL3	buc	35,6	214,0	7 490,0
27. Releu	110 V cc	RL3	buc.	25,0	278,0	6 950,0
28. Releu	220 V cc	RL3	buc.	399,0	214,0	85 386,0
29 Releu	220 V CA	RL3	buc.	300,0	214,0	64 200,0
30. Releu	24 V CA	RI 4	buc.	54,0	70,50	3807,0
31 Releu	220 V cc	RI 4	buc.	90,0	70,50	6 345,0
32 Releu	24 V cc	RI 5	buc.	27,0	77,0	2 079,0
33. Releu	24 V cc	RI 5	buc.	59,0	83,0	4 857,0
34 Releu	24 V cc	RI 6	buc.	25,0	258,0	6 450,0
35. Releu	48 V cc	RI 6	buc.	15,0	258,0	3 870,0
36 Releu	220 V CA	RI 6	buc.	9,0	280,0	2 520,0
37. Releu	220 V CA	N 19	buc.	80,0	165,0	13 200,0
38. Releu	24 V cc	RI 10	buc.	26,0	228,0	5 928,0
39. Releu	220 V cc	RI 10	buc.	19,0	237,0	4 503,0
40. Releu	24 V CA	RI 110	buc.	27,0	358,0	9 666,0
41. Releu	220 V CA	RI 11 a	buc.	16,0	358,0	5 728,0
42. Releu	220 V CA	RI 11 b	buc.	40,0	358,0	14 320,0
43. Releu	220 V CA	RI 11 c	buc.	16,0	358,0	5 728,0
44. Releu	48 V CC	RI 13	buc.	155,0	119,0	18 445,0
45. Releu	220 V CC	RI 17	buc.	12,0	111,0	1 332,0
46. Releu	0,2 A	RC 2	buc.	20,	289,0	5 380,0
47. Releu	24 V cc	RTPA 5	buc.	41,0	832,0	34 112,0
48. Releu	48 V cc	RTPA 5	buc.	20,0	832,0	15 640,0
49. Releu	220 V cc	—	buc.	87,0	832,0	72 384,0
50. Releu	24 V ca	RTTA 7	buc.	100,0	1 380,0	138 000,0
51. Releu	0,015 A	RSE	buc.	30,0	340,0	10 200,0
52. Releu	0,025 A	RSE	buc.	20,0	358,0	7 160,0
53. Releu	24 V	DTR	buc.	16,0	182,0	292,0

II MATERIALE DIVERSE

Nr.	Denumirea mat.	U/M	Cantitate	P/U	Valoare
1.	Lingouri dreptunghiulare	buc.	10 527	277,66	2 923
2.	Saci Textili uşori	mii buc	131 780	25,00	3 294 400
3.	Saci Textili grei	2	702 900	31,60	22 211 640

III PIESE SCHIMB

1.	Fascicol tubular F19	buc. 1	= 239 889 lei	= 239 889 lei
2.	Ejector gaze nitroase	buc. 2	= 22 456 lei	= 44 912 lei
3.	Corp preîncălzitor	buc. 2	= 232 940 lei	= 465 880 lei
4.	Cameră de capăt 132 C	buc. 1	= 281 800 lei	= 281 800 lei
5.	Tambur dozare ipsos	buc. 1	= 56 141 lei	= 56 141 lei
6.	Tronson intermediar	buc. 2	= 9 921 lei	= 19 842 lei
7.	Vas secundar spălare	buc. 1	= 13 709 lei	= 13 709 lei
8.	Idem	buc. 1	= 15 422 lei	= 15 422 lei
9.	Barbotor amoniac	buc. 2	= 10 218 lei	= 20 436 lei
10	Tronson DN100 x 8000	buc. 1	= 14 394 lei	= 14 394 lei
11.	Tabel coloană abs.	buc. 5	= 16 635 lei	= 83 175 lei
12.	Ventil spargere crustă	buc. 2	= 4 134 lei	= 8 268 lei
13.	Congranulare	buc. 1	= 42 737 lei	= 42 737 lei

M. I. Ch.

COMBINATUL DE ÎNGRĂŞĂMINTE CHIMICE „AZOMUREŞ" TÎRGU MUREŞ

M. I. Ch.

COMBINATUL DE ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE „AZOMUREȘ” TÎRGU MUREȘ

Un produs „Azomureș”

În această perioadă de avînt revoluționar al gîndirii tehnice românești, rezultatele remarcabile obținute în dezvoltarea economică și socială, întregesc o imagine de ansamblu al potențialului creator al economiei naționale, a forței și dinamismului industriei românești, angajată ferm pe calea progresului tehnic, a modernizării și competitivității.

Diversificarea și ridicarea gradului tehnologic și calitativ al producției românești, modernizarea continuă a produselor, adîncirea specializării, ritmul impresionant de creștere și înnoire a structurilor economice, adaptarea operativă la cerințele piețelor externe sînt criteriile ce conduc la amplificarea și extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale cu străinătatea, la afirmarea tot mai pregnantă în sfera comerțului internațional a bunurilor materiale făurite de inteligența tehnică a omului nou, care își conjugă propriul ritm al împlinirilor în marele ritm al muncii și creației întregului popor.

Inscriindu-se pe coordonatele de eficiență și competitivitate. Combinatul chimic „Azomureș" are o preocupare constantă pentru diversificarea produselor, rod al activității continue de cercetare, satisfăcînd cele mai exigente cerințe ale beneficiarilor, răsplătind astfel efortul de creație al specialiștilor de la „Azomureș". Un asemenea produs, deocamdată mai puțin cunoscut este și „MELAMINA TEHNICĂ".

Melamina tehnică

1. Condiții tehnice de calitate

Aspect: pulbere albă, cristalină
Concentrația % min. 99,7
Ioni de Na % max. 0,05
Umiditate % max. 0,1

Culoarea soluției în formaldehidă APHA max. 20

2. Metode de analiză

ASPECT: VIZUAL

Concentrație: – metoda potențiometrică – melamina dizolvată în apă se titrează cu H_2SO_4 0,5 n, se înregistrează curba potențiometrică pH/cm^3 și se calculează punctul de echivalență la valoarea maximă a derivatei de ordinul 2.

Ioni de Na : – se determină la spectrofotometru cu flacără dintr-o soluție de melamină dizolvată în apă.

Umiditate: – substanța se usucă la 105±2 °C și se determină pierderea în greutate.

Culoarea soluției în formaldehidă APHA – soluția de melamină în formaldehidă se compară cu o soluție standard APHA (într-un balon cotat de 1000 cm^3 se pun 1,245 g hexacloroplatinat de potasiu (K_2PtCl_6) și 1 g clorură cobaltoasă ($CbCl_2 \cdot 6H_2O$), 100 cm^3 apă distilată și 100 cm^3 acid clorhidric 37%. Se aduce la semn cu apă distilată. Se păstrează la întuneric.

3. Verificarea calității

Verificarea calității melaminei se face pe loturi. Prin lot se înțelege cantitatea de produs fabricat în 24 de ore. Din fiecare lot de marfă se păstrează o mostră timp de 4 luni. La livrări mijlocul transport va fi însoțit de certificat de calitate.

Mărimea lotului pentru livrările via mare corespunde cu cantitatea încărcată pe vas. În timpul livrărilor din combinat marfa va fi analizată pe porțiuni de loturi. După livrarea întregii cantități prevăzută pentru un vas, contraprobele porțiunilor de loturi porțiunile se omogenizează și se formează 2 mostre păstrîndu-se la dispoziția celor interesați timp de 4 luni. Analiza contraprobelor după omogenizare constituie datele pentru completarea certificatelor de calitate pentru întregul lot care se transmit la ISCE Danubiana și Chimpex. În caz de litigiu prelevările probelor se vor face atît pentru livrările via mare cît și pentru via terra conform calculului statistico-matematic recunoscut internațional.

4. Ambalare: produsul se ambalează în saci de hîrtie cu mai multe foi bituminate cu valvă avînd greutatea de 33 kg bruto/neto ±0,350 kg.

5. Depozitare și transport: depozitarea se face în magazii închise, curate și uscate. Se transportă în mijloace de transport acoperite, curate și uscate fără părți ascuțite care ar putea tăia sau spinteca sacii.

6. Utilizare: la fabricarea rășinilor termoreactive – melamine-formaldehidice folosite ca adezivi în industria lacurilor, emailurilor și vopselelor, ca mase electroizolante, în industria farmaceutică, accelerator de vulcanizare, ca apret în industria textilă și ca adaos la pasta de hîrtie pentru creșterea rezistenței la umiditate

IMPORTANT

Pentru cei interesați de produse, cataloage, prospecte și detalii tehnico-comerciale a se reține adresa unității:

Combinatul de îngrășăminte chimice – AZOMUREȘ, str. Gh. Doja nr. 300 – Tîrgu-Mureș, telefon 23700, telex 065246.

Partenerii străini sînt informați că unitatea își exercită atributele de comerț exterior prin firma CHIMIMPORT-EXPORT – bulev. Republicii 10 – București – România.

DE REȚINUT

Unitățile economice din țară sînt invitate să consulte listele cu materialele și piesele de schimb disponibile care urmează a fi valorificate de deținător în conformitate cu legea nr. 11/1980.

Relațiile suplimentare se pot obține de la: AZOMUREȘ – COMBINATUL DE ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE Tîrgu-Mureș, str. Gh. Doja, nr. 300, telefon 23700 telex 065246

Emil GEORGESCU – Vasile BAȘA

M. I. Ch.
COMBINATUL DE ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE „AZOMUREȘ” TÎRGU MUREȘ

M. I. Ch.

COMBINATUL DE ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE „AZOMUREȘ" TÎRGU MUREȘ

În centrul preocupărilor, utilizarea eficientă a mijloacelor circulante

Ridicarea activității economice pe o nouă treaptă calitativ superioară impune perfecționarea permanentă a gospodăririi resurselor materiale și a fondurilor fixe, a aprovizionării tehnico-materiale, pentru creșterea eficienței economice, potrivit principiilor noului mecanism economico-financiar. În acest efort comun, Combinatul de îngrășăminte chimice „Azomureș" din Tîrgu-Mureș, unde există o amplă mobilizare a oamenilor muncii pentru promovarea noului și lichidarea risipei de orice fel, are în vedere atît diminuarea substanțială a consumurilor materiale prin creșterea indicilor de valorificare a acestora, cît și realizarea elementelor legate de cerințele aplicării corecte a noului mecanism economico-financiar.

Fără să se prevaleze de unele criterii obiective ale fenomenului de imobilizare manifestat prin existența temporară a unor stocuri de materiale și piese de schimb cu mișcare lentă sau fără mișcare, specialiștii unității caută soluții îmbunătățite pentru controlul și urmărirea dinamicii fondurilor circulante, acționind asupra factorilor care condiționează utilizarea rațională și eficientă a acestora. În activitatea economică se observă analiza periodică a stocurilor de materiale și piese de schimb, atît din punctul de vedere al satisfacerii integrale a nevoilor de producție cît și pentru depistarea reperelor, al cărui consum influențează eficiența.

Faptul cunoscut că resursele materiale trebuiesc utilizate judicios și în strînsă legătură în corelație cu sarcinile de producție, mobilizează întregul colectiv din unitate pentru punerea în evidență a bunurilor materiale fără utilizarea imediată în activitatea proprie, urmărind redistribuirea excedentului acolo unde baza materială este deficitară.

În scopul reintroducerii în circuitul economic național a acestor disponibilități „AZOMUREȘ" – Tîrgu-Mureș, redăm în continuare principalele repere aflate în stoc:

Lista materialelor devenite disponibile la 30 ianuarie 1982

Denumirea materialului	Caracteristici		U/M	Cantitate	P/U	Valoare
Mat. și piese electrice						
1 Cablu	3 × 25 × 16	CYABY	km.	0,5	111 600,0	55 800,0
2. Cablu	3 × 16	CYY	km	0,3	44 200	13 260,0
3. Cablu	4 × 25	CYY	km	0.5	88 150,0	44075,0
4. Cablu	3 × 240	SB-NKBA	km.	1,0	50 910,0	50 910,0
5. Cablu	408 × 2 × 0.5	TUHP	km.	0,826	191 700,0	158 344,2
6. Conductor	50	VLPY	km.	0,5	47 150,0	23 575,0
7. Conductor	2,5	Eff 750	km.	1,103	2 000,0	2 206.0
8. Conductor	4	Eff 750	km.	1,109	2 600,0	2 883,4
9. Becuri	12V—25W	E27	mii buc	0,750	3 850,0	2 887,5
10 Becuri	60 V	E-14	mii buc	0,557	7 980,0	4 444,86
11 Patroane	630 A	AEG	buc	100,0	117,25	11 725,0
12 Comutator pachet	63A	K63-22	buc.	40,0	546,0	21 840,0
13 Întrerupător	25 A	paco	buc	200,0	294,0	58 800,0
14. Soclu siguranță	400	AEG	buc.	161,0	114,0	18 354.0
15. Priză și fișă cu						
16. Întrerupător etanș	10 A	–	buc.	76,0	463.0	35 188,0
17 Comutator stea						
18. Triunghi	63 A	–	buc	31,0	730,0	22 630.0
19. Comutator	190 A, 220 V	RRG	buc.	15,0	499,0	7 485,0
20. Întrerupător	100/100 A	USOL	buc.	10,0	631.0	6 310,0
21. Electromagnet	80 kgf	–	buc	10,0	3 720,0	37 200.0
22. Limitator	4471	–	buc	25,0	2 114,0	52 850,0
23 Microîntrerupător	6140	–	buc	100,0	123,0	12 300,0
24. Ampermetru	0—100	M58	buc	38,0	390,0	14 820,0
25 Releu	24 V—OA	RL3	buc.	60,0	214,0	12 840,0
26 Releu	24 V CC	RL3	buc	35,0	214,0	7 490,0
27 Releu	110 V ca	RL3	buc.	25,0	278,0	6 950,0
28 Releu	220 V cc	RL3	buc.	399,0	214,0	85 386,0
29 Releu	220 V CA	RL3	buc.	300,0	214,0	64 200,0
30. Releu	24 V CA	RI 4	buc.	54,0	70,50	3807, 0
31 Releu	220 V cc	RI 4	buc.	90,0	70,50	6 345,0
32. Releu	24 V cc	RI 5	buc.	27,0	77,0	2 079,0
33. Releu	24 V cu	RI 5	buc.	59,0	83.0	4 857,0
34 Releu	24 V cc	RI 6	buc.	25,0	258,0	6 450,0
35. Releu	48 V cc	RI 6	buc.	15,0	258,0	3 870,0
36 Releu	220 V CA	RI 6	buc.	9,0	280,0	2 520.0
37. Releu	220 V CA	N 19	buc.	80,0	165.0	13 200,0
38. Releu	24 V cc	RI 10	buc.	26,0	228,0	5 928,0
39. Releu	220 V cc	RI 10	buc.	19,0	237,0	4 503,0
40. Releu	24 V CA	RI 110	buc.	27,0	358,0	9 666,0
41. Releu	220 V CA	RI 11 a	buc.	16,0	358,0	5 728,0
42. Releu	220 V CA	RI 11 b	buc.	40,0	358,0	14 320,0
43. Releu	220 V CA	RI 11 c	buc.	16,0	358,0	5 728,0
44. Releu	48 V CC	RI 13	buc.	155,0	119,0	18 445,0
45. Releu	220 V CC	RI 17	buc.	12,0	111,0	1 332,0
46. Releu	0,2 A	RC 2	buc.	20,	289,0	5 380,0
47. Releu	24 V cc	RTPA 5	buc.	41,0	832,0	34 112,0
48. Releu	48 V cc	RTPA 5	buc.	20,0	832,0	15 640,0
49. Releu	220 V cc	–	buc.	87,0	832,0	72 384,0
50. Releu	24 V ca	RTTA 7	buc.	100,0	1 380,0	138 000.0
51. Releu	0,015 A	RSE	buc.	30,0	340,0	10 200,0
52. Releu	0,025 A	RSE	buc.	20,0	358,0	7 160,0
53. Releu	24 V	DTR	buc.	16,0	182,0	292.0

II MATERIALE DIVERSE

Nr.	Denumirea mat.	U/M	Cantitate	P/U	Valoare
1.	Lingouri dreptunghiulare	buc.	10 527	277,66	2 923
2.	Saci Textili ușori	mii buc	131 780	25,00	3 294 400
3.	Saci Textili grei	2	702 900	31,60	22 211 640

III PIESE SCHIMB

1.	Fascicol tubular F19	buc.	1	= 239 889 lei	= 239 889 lei
2.	Ejector gaze nitroase	buc.	2	= 22 456 lei	= 44 912 lei
3.	Corp preîncălzitor	buc.	2	= 232 940 lei	= 465 880 lei
4.	Cameră de capăt 132 C	buc.	1	= 281 800 lei	= 281 800 lei
5.	Tambur dozare ipsos	buc.	1	= 56 141 lei	= 56 141 lei
6.	Tronson intermediar	buc.	2	= 9 921 lei	= 19 842 lei
7.	Vas secundar spălare	buc.	1	= 13 709 lei	= 13 709 lei
8.	Idem	buc.	1	= 15 422 lei	= 15 422 lei
9.	Barbotor amoniac	buc.	2	= 10 218 lei	= 20 436 lei
10	Tronson DN100 × 8000	buc.	1	= 14 394 lei	= 14 394 lei
11.	Tabel coloană abs.	buc.	5	= 16 635 lei	= 83 175 lei
12.	Ventil spargere crustă	buc.	2	= 4 134 lei	= 8 268 lei
13.	Congranulare	buc.	1	= 42 737 lei	= 42 737 lei

M. I. Ch.

COMBINATUL DE ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE „AZOMUREȘ"

TÎRGU MUREȘ

M. I. Ch.
COMBINATUL DE ÎNGRĂŞĂMINTE CHIMICE „AZOMUREŞ” TÎRGU MUREŞ

Un produs „Azomureş”

In această perioadă de avint revoluţionar al gindirii tehnice româneşti, rezultatele remarcabile obţinute in dezvoltarea economică şi socială, intregesc o imagine de ansamblu al potenţialului creator al economiei naţionale, a forţei şi dinamismului industriei româneşti, angajată ferm pe calea progresului tehnic, a modernizării şi competitivităţii.

Diversificarea şi ridicarea gradului tehnologic şi calitativ al producţiei româneşti, modernizarea continuă a produselor, adincirea specializării, ritmul impresionant de creştere şi innoire a structurilor economice, adaptarea operativă la cerinţele pieţelor externe sint criteriile ce conduc la amplificarea şi extinderea ariei geografice a raporturilor comerciale cu străinătatea, la afirmarea tot mai pregnantă in sfera comerţului internaţional a bunurilor materiale făurite de inteligenţa tehnică a omului nou, care işi conjugă propriul ritm al implinirilor in marele ritm al muncii şi creaţiei intregului popor.

Inscriindu-se pe coordonatele de eficienţă şi competitivitate, Combinatul chimic „Azomureş” are o preocupare constantă pentru diversificarea produselor, rod al activităţii continue de cercetare, satisfăcind cele mai exigente cerinţe ale beneficiarilor, răsplătind astfel efortul de creaţie al specialiştilor de la „Azomureş”. Un asemenea produs, deocamdată mai puţin cunoscut este şi „MELAMINA TEHNICĂ”.

Melamina tehnică

1. Condiţii tehnice de calitate

Aspect: pulbere albă, cristalină
Concentraţia % min. 99,7
Ioni de Na % max. 0,05
Umiditate % max. 0,1

Culoarea soluţiei in formaldehidă APHA max. 20

2. Metode de analiză

ASPECT: VIZUAL

Concentraţie: – metoda potenţiometrică – melamina dizolvată in apă se titrează cu H_2SO_4 0,5 n, se inregistrează curba potenţiometrică pH/cm^3 şi se calculează punctul de echivalenţă la valoarea maximă a derivatei de ordinul 2.

Ioni de Na : – se determină la spectrofotometru cu flacără dintr-o soluţie de melamină dizolvată in apă.

Umiditate: – substanţa se usucă la 105±2 °C şi se determină pierderea in greutate.

Culoarea soluţiei in formaldehidă APHA – soluţia de melamină in formaldehidă se compară cu o soluţie standard APHA (intr-un balon cotat de 1000 cm^3 se pun 1,245 g hexacloroplatinat de potasiu (K_2PtCl_6) şi 1 g clorură cobaltoasă ($CbCl_2 \cdot 6H_2O$), 100 cm^3 apă distilată şi 100 cm^3 acid clorhidric 37%. Se aduce la semn cu apă distilată. Se păstrează la intuneric.

3. Verificarea calităţii

Verificarea calităţii melaminei se face pe loturi. Prin lot se inţelege cantitatea de produs fabricat in 24 de ore. Din fiecare lot de marfă se păstrează o mostră timp de 4 luni. La livrări mijlocul transport va fi insoţit de certificat de calitate.

Mărimea lotului pentru livrările via mare corespunde cu cantitatea incărcată pe vas. In timpul livrărilor din combinat marfa va fi analizată pe porţiuni de loturi. După livrarea intregii cantităţi prevăzută pentru un vas, contraprobele porţiunilor de loturi porţiunile se omogenizează şi se formează 2 mostre păstrindu-se la dispoziţia celor interesaţi timp de 4 luni. Analiza contraprobelor după omogenizare constituie datele pentru completarea certificatelor de calitate pentru intregul lot care se transmit la ISCE Danubiana şi Chimpex. In caz de litigiu prelevările probelor se vor face atit pentru livrările via mare cit şi pentru via terra conform calculului statistico-matematic recunoscut internaţional.

4. Ambalare: produsul se ambalează in saci de hirtie cu mai multe foi bituminate cu valvă avind greutatea de 33 kg bruto/neto ±0,350 kg.

5. Depozitare şi transport: depozitarea se face in magazii inchise, curate şi uscate. Se transportă in mijloace de transport acoperite, curate şi uscate fără părţi ascuţite care ar putea tăia sau spinteca sacii.

6. Utilizare: la fabricarea răşinilor termoreactive – melamine-formaldehidice folosite ca adezivi in industria lacurilor, emailurilor şi vopselelor, ca mase electroizolante, in industria farmaceutică, accelerator de vulcanizare, ca apret in industria textilă şi ca adaos la pasta de hirtie pentru creşterea rezistenţei la umiditate.

IMPORTANT

Pentru cei interesaţi de produse, cataloage, prospecte şi detalii tehnico-comerciale a se reţine adresa unităţii:

Combinatul de ingrăşăminte chimice – AZOMUREŞ, str. Gh. Doja nr. 300 – Tirgu-Mureş, telefon 23700, telex 065246.

Partenerii străini sint informaţi că unitatea işi exercită atributele de comerţ exterior prin firma CHIMIMPORT-EXPORT – bulev. Republicii 10 – Bucureşti – România.

DE REŢINUT

Unităţile economice din ţară sint invitate să consulte listele cu materialele şi piesele de schimb disponibile care urmează a fi valorificate de deţinător in conformitate cu legea nr. 11/1980.

Relaţiile suplimentare se pot obţine de la: AZOMUREŞ – COMBINATUL DE INGRĂŞĂMINTE CHIMICE Tirgu-Mureş, str. Gh. Doja, nr. 300, telefon 23700 telex 065246.

Emil GEORGESCU – Vasile BAŞA

M. I. Ch.
COMBINATUL DE ÎNGRĂŞĂMINTE CHIMICE „AZOMUREŞ” TÎRGU MUREŞ

top

ÎN SFÎRȘIT, UN FESTIVAL!

La ora la care aceste rînduri văd lumina tiparului, **TIM-ROCK FESTIVAL**-ul se află în plină desfășurare. Se impune acum, cred, să arătăm că organizarea unei asemenea manifestări nu se face cît ai bate din palme. O știm cu toții dar mai cu seamă entuziastul profesor **IONEL MARCHIȘ,** cel care a alergat cu hîrtiile pentru aprobări, a luat legătura cu filiala locală A.R.I.A., a dus tratative cu gazdele, a asistat la nenumărate repetiții.. Poate că unora, titulatura acestei manifestări li se va părea puțin prețioasă, dar cum altcumva s-ar putea numi această veritabilă trecere în revistă a forțelor locale din domeniul muzicii rock, care, după o perioadă de apatie, iată-le din nou prezente, continuînd o mai veche tradiție a genului din această parte a țării?. Deocamdată, această manifestare pe care factorii organizatorici tind să o permanentizeze, nu are un caracter competitiv. Multe din formațiile pe care le urmărim evoluînd pe podiumul festivalului se află la ora debutului, a căutărilor. Confruntarea cu publicul va constitui un prilej pentru acești tineri, muncitori, elevi, studenți de a verifica în ce măsură strădania lor întrunește (sau nu) sufragiile tinerilor. Alături de popularul grup **PRO MUSICA** (Casa Tineretului), vom urmări formațiile **CELELALTE CUVINTE** (Casa studenților Timișoara), **AUTOSTOP** (Elmet); **METAMORF** (în foto), **PSEUDOMETAL** (ambele activînd la Casa Tineretului). Cuplul folk **MIRUNA MUREȘIANU-ADRIAN DINU,** va întregi această manifestare pe care o dorim din suflet reușită. În cadrul festivalului, veți avea prilejul să urmăriți o interesantă formație a studenților latino-americani care studiază în orașul nostru, grupul **EL CONDOR** și – se pare – formația locală **STRESS** (A.E.M.). În numărul viitor, voi reveni cu o cronică a festivalului căruia, din acest colț de pagină îi dorim SUCCES!

Petru UMANSCHI

evrika!

- Udat cu lacrimi, stîlpul infamiei poate înverzi și da roade.
- În doi oameni care se dușmănesc, inima bate la fel ca în doi oameni care se iubesc.
- Armele nefolosite sînt cele mai folositoare.
- Mulți așteaptă rezultatele concursului de împrejurări.
- Și-a făcut o vilă cu sprijinul Cariatidelor.
- În cap avea o lozincă; pe frunte, alta.
- Literatură de stînga, scrisă cu mîna dreaptă.
- În sistemul nostru solar, e cînd prea frig, cînd prea cald. Dar nimeni nu poate schimba sistemul.
- Și idioții au drept la vot, dar nu ca să-și aleagă reprezentanții.
- Dintr-o țidulă: „Îl propun în postul de mai jos pe tovarășul de mai sus...".
- Dacă și lipsurile ar fi planificate, poate nici jumătate nu s-ar mai realiza.
- Teama de a se crea precedente, frînează uneori viitorul.
- Cînd o anumită realitate o privesc cu un ochi sceptic, bucurați-vă că îl am și pe al doilea ochi.

Ion VELICAN

IOAN DAN BĂLAN

DORINȚĂ PURPURIE

Ieșirile noastre zburdalnice,
setea de a bea parfum în parcul
rozelor
înseamnă jarurile căsniciei.
Nimic nu-i mai frumos
decît să-ți asculți vocea lovită-n
petalele nopții
și-apoi întorcîndu-se,
înmiresmată-n ecou.
O, fața ta, oraș al tramvaielor,
ochii atîtor adolescente – izvor
de vise,
parcă-mi adună anii mai spre
primăvară
și,
nu știu cum de nu strig în piață:
„Oameni buni,
seninul cerului e oglinda florilor,
a femeilor, cu zîmbete în
cărucioare,
pruncii mîngîie pacea și fericirea
orașului..."
Drumurile mele către parcul
rozelor –
drumuri către inima-mi lăsată
sub petale
lîngă o dorință purpurie.

ASCULT CÎNTUL

Ascult cîntul și cursul pe
marginea iubirii
sub care lava pură descîntă spre
zenit
se adapă ziua-n ceruri sub
frumusețea firii
incandescente-ondine spre mine
s-au smerit
las florile-n ghirlande spre buze
să se plece
cînd din petale jaruri hipnotic
mă atrag
vulcanul din semințe în doruri
mă ferece
sau vîntul pe răcoare să-mi
poarte jalea-n larg
căldura din privire să mă
cuprindă-n tremur
cînd fetele sfidează oglinda de
pe cer
întreg trupul de tînăr să treacă
prin cutremur
cu zîmbet tors de Parce sub
pașnice-adieri
veniți în gîndul viu s-aprindeți
roșul zării
să vă legați cu viața în
freamătul visării

CU PRIMA RAZĂ

Cît de tandru-n dimineață
aerul pipăit anume
se dezvăluie!
să lași cîmpia goală sub căutare
să faci ocoluri dincolo de
preajma privirii
să nu te sperii nici de închipuire
să scoți din obraji bujorii iubitei
pentru a le săruta prospețimea
în aerul ce încîntă starea de
fapt...
o, cît de aprins aș cuprinde
aerul
să-i întreb răcoarea atîtea și
atîtea!
semenii lunecă dimineața
frecîndu-se ușor în atenție

excelsior

țelul ne poartă oricum spre
patima solară
ghiocul nu pare mai surprinzător
decît jarul revărsîndu-se din
inimi!
tăcerea de subînțeles a cîmpiei
– ce cîntec!
hai să ne dăm auzului pentru
semeni
doar cît pentru prima rază,
iubito,
să ne atîrnăm zîmbetul
ciorchine pe buze

PRIETENIE

Prietenii retează uneori pomii în
floare
cumpără zi de zi pînă în
cafeniul toamnei
apoi obligă rădăcina plînsă la
rod bogat
De ce se prăbușesc stolurile
înspre țările calde
cînd și răcoarea e un îndemn
pentru viață?
Prietenii falși călătoresc
clandestin pe nori,
se adapă cu sucul privirilor
rătăcite,
fură noptateca hrană a viselor,
mint fiecare zîmbet întins pe cer
azuriu,
se ascund în buzunare de
datorii,
respiră din aerul de dragoste al
iubitei;
Păsările se ascund de ei în
furtuna străzii
așteaptă dragostea în locuri
ferite;
Ah, păsările, cum mă culeg
dintre prieteni,
amarnic de gol în fericire!...

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 6 iunie

8,00 Seraliștii în fața bacalaureatului. 9,00 De strajă patriei. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,05 Album duminical. 14,00 Tom și Jerry. 15,25 Telesport. 17,35 Pagini din comedia cinematografică românească: Băieții noștri. 19,00 Telejurnal 19,55 Cîntarea României. 20,40 Film: A fost regăsită compania a 7-a (francez). 22,05 Telejurnal. Sport. 22,30 Melodii îndrăgite.

LUNI, 7 iunie

15,00 Emisiune în limba maghiară 20,00 Telejurnal. 20,30 Orizont tehnico-științific, 21,10 Cadran mondial. 21,35 Roman foileton: Drumuri. 22,20 Telejurnal.

MARȚI, 8 iunie

11,05 Profesiunile agriculturii. 11,35 Drumuri (rel.). 12,20 Cadran mondial. 16,05 Viața școlii. 16,35 Clubul tineretului. 17,10 Universul femeilor. 20,00 Telejurnal. 21,05 Teatru TV: Nedreapta singurătate. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 9 iunie

16,05 Admiterea în treapta a doua de liceu. 16,25 Șah. 16,35 Atenție la... neatenție. 16,50 Cîntece și jocuri populare. 17,10 Omul și sănătatea. 17,40 Tragerea pronoexpres. 20,00 Telejurnal. 20,50 Ancheta TV. Dus-întors de pe drumul amăgirilor. 21,10 Telecinemateca: Bietul Ioanide. 22,15 Telejurnal.

JOI, 10 iunie

11,05 Pași de viață lungă. 11,35 Desene animate. 11,55 Lumini și umbre (rel.). 16,05 Profesiunile cincinalului. 16,40 Reportaj pe glob. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 21,00 Un vast program de activitate politico-ideologică. 22,00 La frontierele cunoașterii. 22,20 Telejurnal.

VINERI, 11 iunie

15,05 Admiterea în învățămîntul superior tehnic. 15,20 La volan. 15,55 Emisiune în limba germană. 20,00 Telejurnal. 20,40 Telecinemateca: Bietul Ioanide. Ultima parte. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 12 iunie

11,05 Din marea carte a patriei. 11,30 a 8-a ediție a Festivalului „Timișoara muzicală". 13,30 La sfîrșit de săptămînă. 19,00 Telejurnal. Sport. 19,30 Teleenciclopedia. 20,30 Film: Lumini și umbre. 21,20 Întîlnirea de sîmbătă seara. 22,15 Telejurnal. 22,30 Întîlnirea de sîmbătă seara.

DIN JURNALUL UNUI JUDOKA

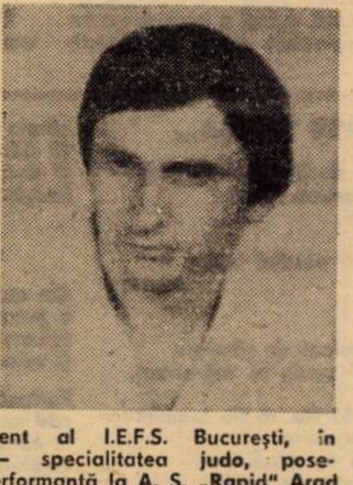

ȘTEFAN DONCEA este absolvent al I.E.F.S. București, în anul 1980. Profesor de sport – specialitatea judo, posesor al centurii negre, sportiv de performanță la A. S. „Rapid" Arad în perioada 1968–1975. Locul III – categ. 70 kg. juniori, locul II la Cupa „Rapid" București, 1970–1971 și locul IV categ. 78 kg la campionatul republican individual de seniori 1975 București. Locul IV pe țară cu echipa divizionară „A" Rapid Arad și locurile I–II la turneele internaționale în R. P. Ungară, la Arad cu italienii – judo Club Samurai Macerata Italia și cu iugoslavii. Vicecampion național la categ. 78 kg în 1978 la Campionatele naționale universitare individuale. De trei ori campion național universitar cu echipa „U" Cluj-Napoca (1976, 1977, 1978) și locul IV la campionatul național divizia „A". Locurile I și II la turneele internaționale din Polonia (1976–1978). În anul 1978 cu echipa de judo „U" Cluj-Napoca, Ștefan Doncea a cucerit un număr de 13 medalii (la campionatele naționale universitare, republicane, internaționale și europene). El este Campion național universitar cu echipa I.E.F.S. București în 1980. În același an este medaliat cu bronz la Campionatele naționale universitare individuale. Component al lotului R.S.R. de judo în 1970–1971. Titular și om de bază la echipa divizia națională „A" la cele trei cluburi puternice din țară la care a activat. Doisprezece ani judo competițional neîntrerupt; în acest timp a obținut victorii prin ippon (înainte de limită) fără drept de apel asupra unor campioni și dubli campioni naționali și internaționali.

GENEZA JUDO-ULUI

I

Judo-ul s-a născut din ecoul exercițiilor militare antice, rădăcina lui copilărind, în istoria apariției primei poeme de luptă cunoscută în Japonia – jiu-jitsu – din care evoluează altoiul Sakura (floarea de cireș, simbolul judo-ului). Jiu-jitsu este o formă de luptă corp la corp, în care se folosesc procedee tehnice speciale. Însușirea acestor tehnici permitea unui individ inferior din punct de vedere fizic să învingă un adversar mai puternic sau înarmat. Procedeele tehnice cunoscute și însușite astăzi sub denumirea de judo își găsesc originea în Japonia, unde cu secole în urmă erau practicate de samurai, sub formă de jiu-jitsu (arta supleței). Din secolul al XV-lea, el s-a dezvoltat prin metode speciale. Spre sfîrșitul secolului al XIX-lea, practicarea jiu-jitsului a încetat. Procedeele de jiu-jitsu produceau dureri asupra punctelor vitale, astfel mulți tineri n-au mai participat la acest antrenament. Profesorul japonez Dr. Jigoro Kano a eliminat procedeele periculoase cu lovituri aplicate asupra punctelor vitale ale corpului și a creat un nou sistem unitar de procedee și mijloace de luptă JUDO, care semnifică o treaptă superioară a jiu-jitsului și prin care se urmărea organizarea întrecerilor sportive. În anul 1882 profesorul japonez Jigoro Kano a prezentat prima sistematizare a procedeelor tehnice, transformînd etimologia cuvîntului **jitsu (artă)** în **do (cale** sau **metodă).** S-a născut, astfel, un nou sport: judo. În timp, prin multiplele valențe educative, judo-ul a cîștigat din ce în ce mai mulți adepți, iar competițiile au primit un caracter oficial universal. Judo pretinde perspicacitate, orientare instantanee în diferite situații, stăpînire de sine, un echilibru al minții, un control perfect asupra fizicului, psihicului și spiritului. În noul sistem de luptă, profesorul Dr. Jigoro Kano și-a propus importante scopuri educative pentru dezvoltarea calităților motrice și psihice, punînd un accent deosebit pe cele volitive și intelectuale. Judo-ul s-a extins foarte repede. În anul 1882 s-a înființat la Tokio prima școală oficială de judo din lume – Institutul Kodokan care impunea celor care practicau judo „utilizarea maximă a energiei fizice și mintale în scopul perfecționării umane". După acest eveniment istoric a Kodokanului (1882) Jigoro Kano a ținut mai multe conferințe în Europa și S.U.A. La inițiativa lui Kano în răspîndirea judo-ului în lume s-au asociat un număr de maeștri japonezi: Makino, Yamașita, Jashido... Din țara Soarelui-Răsare, judo-ul, sport cu totul interesant, s-a răspîndit după război în toate continentele fiind practicat în multe țări de pe glob la un nivel ridicat cu o evoluție spectaculoasă și eficientă. Dintre țările în care judo-ul cunoaște o dezvoltare imensă, sînt: R.D.G., U.R.S.S., Franța, R.F.G., Polonia, Anglia, Iugoslavia, Ungaria, Italia, România etc. În anul 1951 s-a desfășurat la Paris primul Campionat european de judo, iar în 1956, la Tokio, primul Campionat Mondial. În anul 1964, judo-ul apare pentru prima dată la Jocurile Olimpice la Tokio. Interesant este faptul că pentru prima dată titlul de campion absolut îi revine unui european; olandezului Anton Geesing. În anul 1964, judo-ul intrînd în familia intimă a Sporturilor Olimpice, a căpătat un caracter universal. Evoluția rapidă a judoului și integrarea în familia disciplinelor olimpice i-a determinat pe specialiștii din întreaga lume să caute și să aplice cu hotărîre cele mai moderne metode de instruire, care corespund procesului specific de antrenament. Evoluția sportivilor la Jocurile Olimpice, campionatele mondiale și europene a scos în evidență faptul că marii campioni au atins un nivel superior de dezvoltare și perfecțiune a calităților fizice generale și specifice și posedă un bagaj de deprinderi tehnico-tactice ale unui stil modern de luptă.

Ștefan DONCEA

din literatura universală

Janusz Oseka

(Polonia)

BRILIANTELE

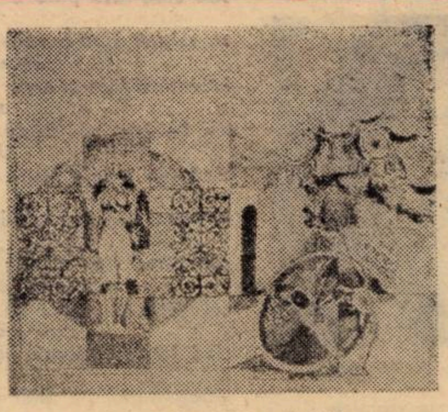

GH. VĂLEANU: „Idilă"

Mergeam cindva pe stradă, și dintr-o dată vine la mine un om, ce părea destul de modest, care mă intreabă:

– Nu sinteţi amator, domnule, să cumpăraţi briliante din coroana țarului? Spunindu-mi asta, a deschis palma in care ținea două pietre, cit două ouă de porumbel, și se uita la mine să vadă ce-i răspund. Am remarcat că era foarte interesat să vindă briliantele respective.

Mi s-a făcut tare milă de el că-i nevoit să își instrăineze ce-avea, poate, mai de preț, și-l intreb:

– Cit ceri pe ele?

– Două mii, imi răspunde cetățeanul.

Numai dintr-o privire și era ușor să te convingi că briliantele costau mult mai scump. Țarul n-ar fi purtat in coroană pietre de două mii. Prețul adevărat s-ar fi putut ridica pină la o sută de mii.

– Omule, ii zic, cu două mii inseamnă că le dai pe gratis! Nu le pot cumpăra atit de ieftin.

Vinzătorul de briliante se uită la mine neliniștit. Îmi era tare milă de el, dar nu putea fi exploatată naivitatea unui om sărman.

Dați-mi atunci trei mii – a spus acesta.

– Rămine la fel de ridicol prețul pe care mi-l ceri. Nu vreau să te înșel. Îți dau zece mii.

– Vă mulțumesc – răspunse omul.

Numărasem deja banii, cind conștiința mă rodea in continuare. Chiar dacă am adăogat opt mii la prețul propus, și așa l-am înșelat pe proprietar cu nouăzeci de mii. Și-atîția bani, ca să pot să i le plătesc cinstit, n-aveam.

– Nu, e prea puțin ii spun – și imi bag banii in buzunar. Briliantele acestea valorează o sută de mii. Vinde-le in altă parte Eu n-am atiţia bani. La revedere.

Omul modest mă prinde de mină și cu-o privire rătăcită imi spune:

– Ce dacă valorează o sută de mii? Pentru mine nu contează. Briliantele sint ale dumitale. Ia-le!

– Pentru nimic in lume, i-am răspuns. N-am chef să mă îmbogățesc pe seama ignoranței cuiva care nu cunoaște prețul adevărat al unor bijuterii de valoare. La revedere, domnule!

– Ele valorează mai puțin! – strigă omul.

– Mai mult – încercai să-l conving.

Discuția noastră a fost urmărit de un individ bine îmbrăcat, care părea a fi un bogătaș. Ochii îi sclipeau de bucurie.

– Cumpăr eu briliantele acestea – s-a amestecat el. Îți dau pe ele o mie de zloți.

– Dă-mi şi-o mie – a fost de acord omul care vrea să le vindă cu orice preț.

– Valorează însă o sută de mii – i-am spus revoltat. Nu înșela, te rog, pe-un om sărman.

– Dumneata să nu te bagi, mi-a răspuns tipul.

– Speculezi necazul altora – i-am zis. Asta-i jaf la drumul mare.

– Puteți pleca – m-a sfătuit vînzătorul de briliante. Am plecat dind din umeri. Făcusem ce-am putut.

După un ceas mă agață pe stradă cumpărătorul briliantelor cu un milițian.

– Ăsta-i, a strigat cu spumă la gură bogătașul. E complice cu celălalt.

– Dumneata ridicai prețul? – m-a intrebat milițianul, punîndu-mi cătușele la mîini.

– Mi-a aruncat momeala! – a strigat cumpărătorul.

– Sînt un om cinstit, am repetat întruna în drum spre comisariat. Briliante ca acelea din coroana țarului valorează cel puțin o sută de mii.

Avocatul mi-a spus că va fi un proces tare dificil.

În românește de
Nicolae **MAREȘ**

mapamond

● O SENZAȚIONALĂ DESCOPERIRE ARHEOLOGICA

Subiect de ample (și contradictorii) discuţii între specialiști, la Napoli, in această primăvară. **Ebla.** In nordul Siriei, acum mai bine de 15 ani, un tinăr arheolog italian, Paolo Matthiae, face primele săpături, care, după ani de trudă și incredibilă perseverență, avea să scoată la iveală un centru de civilizație urbană din mileniul al treilea. Acum cinci mii de ani, Ebla (cu cei 200.000 de locuitori ai săi) era centrul unui imperiu bogat, puternic, rafinat. O așezare legendară, pentru istorici, ca și Troia, pînă în clipa în care apar cele mai bogate arhive ale acestei epoci, descoperite vreodată. Mii de tăblițe gravate vorbesc (într-o limbă necunoscută pînă acum) despre regi și zei, despre războaie, despre viața de zi cu zi a unui popor, a unui imperiu care aparținea doar legendei. Specialiștii apreciază această descoperire drept cel mai important eveniment al sfirșitului de secol, egalind în importanță dezvăluirea manuscriselor de la Marea Moartă.

● DIN NOU WAGNER

După un „foarte pesimist" **Lohengrin,** montat pe scena Scalei din Milano de reputatul Giorgio Strehler, Wagner reapare pe ecrane. Proiectat să reprezinte Germania federală la Cannes, **Parsifal** e considerat de presă drept o operă genială, strălucitoare, un spectacol total, despre care autorul (inconfundabilul regizor vest-german Hans Jürgen Syberberg, constant in fervoare cu care se apropie de universul wagnerian) spunea: „Nu vreau să găsesc o interpretare a lui **Parsifal:** vreau să păstrez și să folosesc toate ambiguitățile și contradicțiile acestei opere. Iată miza orgolioasă a filmului meu".

cartea străină

Comunicarea literară*)

Lucrarea „Principiile comunicării literare" de Maria Corti, recent apărută la Editura Univers, în traducerea Ștefaniei Mincu, cu o succintă dar penetrantă prefață de Marin Mincu, se impune prin amplitudinea teoretică, spiritul de sinteză, coerența și rigoarea sa.

Fixîndu-și ca obiect „sistemul literaturii înțeles ca o condiție și un loc al comunicării literare care unește emitenți și destinatari din epoci diferite", investigația se oprește rînd pe rînd la statutul emitentului și al destinatarului, raporturile dintre ei, dintre aceștia și operă, structurarea polisemantică a textului, relațiile sale cu limba comună și limbajul literar, cu genurile literare etc. Unghiul semiotic sub auspiciile căruia se desfășoară cercetarea își asociază perspectiva istorică, fapt ce face ca obiectul de studiu să fie abordat în realitatea sa și, concomitent, în procesualitatea pe care o relevă în raport cu structurile diverse ale cimpului cultural. După o primă serie de elemente referitoare la diada literatură-comunicare, studiul procedează la o treptată conturare a modului în care se realizează și funcționează comunicarea literară. Aceasta „este redarea unui proces care în punctul de pornire e de sinteză, întrucît este întîi autocomunicare (sistem EU-EU), apoi comunicare de transmis (sistem EU-EL), în timp ce destinatarul trebuie neapărat să pornească de la un proces de analiză, adică de la destructurarea parțială sau totală pentru a se apropia în limitele posibilului de construcția sintetică a mesajului care se explică ca o tensiune structurală". Evident că acest proces datorat, între altele, organizării multinivelare a textului (hipersemnului) admite multiple variante și în acest punct apare diversitatea – justificată – a lecturilor. În funcție de raportul dintre dinamica textului și dinamica interpretării se conturează trei tipuri de lectură (intersubiectivă, obiectivă, productivă), fiecare implicînd o anumită concepție asupra statutului operei și al lectorului. Maria Corti optează pentru o soluție echilibrată, cea a considerării textului ca „închis, dar nu definitiv" și a cititorului drept „colaborator la viața polisemică a textului, care nu încetează niciodată de a fi produs, dar nu încetează nici de a fi legat de originea sa". Arătînd, pe urmele lui Mukařovsky, că din punct de vedere diacronic opera este o „mărime variabilă" a cărei semnificație e produsă de ansamblul lecturilor, studiul se oprește în mai multe rînduri asupra rolului deținut de marile opere care „în virtutea gradului lor de polisemie foarte avansat, adaptîndu-se lecturii în funcție de multe și diferite modele de epocă, provoacă faza maximă a comunicării artistice ca dialog al destinatarilor cu textul, de-a lungul axei timpului".

Discutarea problemelor referitoare la structura operei (construcția plurinivelară, determinînd o „semantică în trepte", unitatea transfrastică etc.) și la genurile literare (ca „fenomene sociale de comunicare artistică") ocupă ultimele două capitole ale lucrării, bogate în puncte de vedere și concluzii teoretice de cel mai mare interes. Considerat ca loc în care opera intră în relații cu alte opere, dispunînd de o specificitate ce rezultă din interdependența instituită între planul tematic-simbolic și planul formal, genul e considerat ca „un program constituit după legi foarte generale" ce au în vedere raportul dintre planurile amintite și nu ca o codificare rigidă și normativă. Operele individuale tind să canonizeze codificările, în cazul autorilor minori sau, în cazul capodoperelor, să le transforme, să le erodeze și, în cele din urmă, să le distrugă. O dezvoltare proprie reglată, printre altele, de ceea ce autoarea numește procesul de reversibilitate a diacroniei – guvernează sistemul literar, ducînd la recuperarea și reutilizarea unor genuri modele etc. Această dezvoltare e produsul transformărilor genurilor, al relațiilor dintre ele, al cerințelor venite din partea publicului, ca și ale celor resimțite la nivelul proceselor de producere. Apreciind inițiativa Editurii Univers, care prin această editare prilejuiește cititorului român un nou contact semnificativ cu una dintre realizările de anvergură ale semioticii italiene (cu contribuții notorii pe plan internațional), sperăm să putem avea la îndemînă, din același spațiu cultural – cu aceeași promptitudine – și alte lucrări importante (ne gîndim la lucrări de Umberto Eco – „Lector in fabula", „Trattato di semiotica generale", F. Orlando, C. Segre, G. Gramigna etc.).

Ioan **VULTUR**

Maria Corti, „Principiile comunicării literare" Editura Univers, București, 1981.

Valeriu Matei

(R.S.S. Moldovenească)

CLIPA

Țipătul păsării,
stins în zbuciumul mării,
furia vîntului, născătoare de lacrimi,
pe fețele celor grăbiți
spre o liniște descătușată,
preludiu armoniei nedeslușite încă,
și eu,
singur cu împărăția mea de cuvinte.

MOARTEA LUI ZENON

Se zice că Zenon ar fi murit
cînd a văzut săgeata străpungind
țestoasa inocentă ce alerga
spre visul infantil al lui Ahile.
Și visul lui era de-a se lipsi
de un călcii –
acea epilepsie
ce ne sufocă tocmai cînd ar trebui
să fim puternici.
O, tu săgeată ce mă urmărești,
tu n-o să mă străpungi,
căci visul după care eu alerg
se mișcă cu călciiele-nainte
Și dacă taina mea ți-o spun,
te și implor:
să treci pe-alături,
seducătoarea-mi umbră să înlături
căci eu nu sînt decît călcii,
călcii bun de străpuns,
cum e și lumea.

CEL CARE STRIGĂ...

El e mai mare decit memoria mea
fiindcă se suprapune ecoului
și e pretutindeni,
și e nicăeri.
Scoateți strigătul văzului vostru la drumuri
să lacrime,
să tune,
să mă simt despicat de răbdare
și-n cadența lui verde să mă-năbuș.

Nu vă fie teamă! Nu vă fie teamă!
Cel ce strigă nu simte
ștreangul vorbei lui pipăindu-l,
doar pe el suprapus e ecoul,
da, ecoul – unica muzică ce ne luminǎ.

IMAGINE ȘI REAL

Nu mai vreau să te cint.
Astăzi vreau doar să cînt pentru tine.
Nu mai vreau să descriu pe nisip
grația urmelor tale.
Vîntul e unica mea pasiune
căreia nu-i născocesc azi contrarii;
Ci slăvesc doar săgeata unită cu țintă
și descriu pentru tine
imaginea zborului ei peste lacrimă.

TĂCEREA

De zeci de ani e-n agonie
o toamnă fără de sfîrșit,
oricare naștere-i tirzie
și orice cuget pustiit.

Furtună seacă bate-n geamuri,
cad muguri fragezi în delir,
în casa plină de neliniști
domnesc tăceri de cimitir.

Pe cruci stinghere naște lacrimi
o ceață caldă-n dimineți
și curge pulberea lor sfîntă
spre inima acestei vieți.

Cu zbucium și durere-n suflet
aștept acele clipe sfinte
să sfarme cineva tăcerea
nenumăratelor morminte.

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), P. E BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 23 (745) 11 IUNIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

În întîmpinarea Congresului educației politice și al culturii socialiste

Ideologia – forță motrice a progresului social

În concepția partidului nostru, activitatea politico-educativă și ideologică, poate să devină o forță importantă care să exercite o puternică înrîurire asupra dezvoltării forțelor de producție. Astfel, ca urmare a unui îndelungat proces de educație, omul nou format, cu o concepție superioară, materialist-dialectică, devine conștient de necesitatea de a face totul pentru dezvoltarea forțelor de producție, pentru a contribui la dezvoltarea multilaterală a patriei.

De fapt, întreaga activitate a P.C.R., documentele sale programatice, evidențiază faptul că în centrul politicii sale stă omul, cu aspirațiile sale materiale și spirituale. În mod similar în centrul activității ideologice a partidului stă omul, activitatea ideologică urmărind formarea unei noi concepții despre lume, a moralei și culturii spirituale a omului societății socialiste, conform materialismului dialectic și istoric.

Programul ideologic al partidului, are în vedere că dezvoltarea existenței sociale nu atrage după sine în mod automat și spontan dezvoltarea conștiinței socialiste, că aceasta din urmă nu poate fi decît rodul unei munci conștiente și organizate, impunîndu-se mai mare atenție ridicării nivelului ideologic al partidului, pregătirii politice a fiecărui membru de partid, a tuturor oamenilor muncii.

Partidul, care este centrul vital al întregii națiuni, este și factorul politic-ideologic fundamental al societății, urmărind progresul continuu și multilateral al societății noastre. Punerea în valoare a superiorității socialismului nu se realizează de la sine, aceasta fiind strîns legată de activitatea partidului, atît teoretică cît și practică.

În acest sens avem în vedere contribuțiile remarcabile ale partidului la dezvoltarea creatoare a socialismului științific la condițiile concrete ale țării noastre și la realitățile lumii contemporane. Îndeosebi în perioada care s-a scurs de la Congresul al IX-lea al P.C.R., s-au obținut rezultate remarcabile și pe planul gîndirii teoretice, prin abordarea și aprofundarea problemelor construcției socialiste și ale vieții internaționale. Generalizarea experienței politice acumulate de către partidul nostru constituie izvorul principal al dezvoltării creatoare a concepției avansate despre lume și viață. Efervescența creatoare a vieții noastre ideologice își are izvorul în vitalitatea liniei politice promovate de către partid.

Apare, deci, ca o necesitate stringentă, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului în Expunerea la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie, ca această activitate să acorde o mai mare atenție problemelor reale ale vieții, să facă din cunoașterea și însușirea concepției revoluționare a partidului o modalitate eficientă de ridicare continuă a nivelului de gîndire și acțiune a tuturor membrilor societății noastre.

Corneliu POPEȚI

(Continuare în pag. 8)

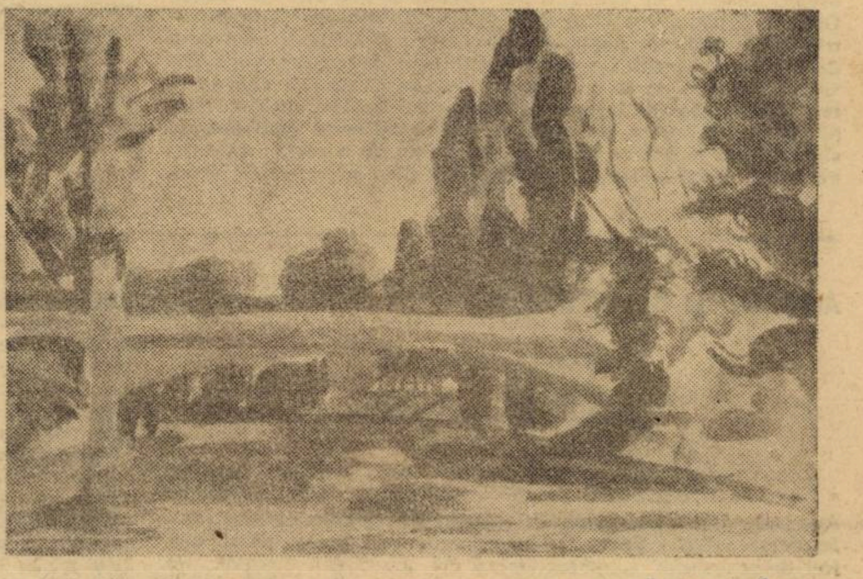

Toth Ildiko Ilona **Pod peste Bega**

DEZVOLTAREA PROPRIETĂȚII SOCIALISTE

O deosebită semnificație teoretică și practică prezintă tezele formulate de secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** în expunerea la plenara lărgită a C.C. al P.C.R., după care **„Statul nu este și nu trebuie să fie proprietar în sensul juridic al cuvîntului ; proprietatea socială aparține poporului. Statul nu este decît un instrument în mîna clasei muncitoare, a oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, al întregului popor, în înfăptuirea organizată a dezvoltării economico-sociale. Este necesar să reflectăm și să aducem deci unele îmbunătățiri în ce privește noțiunea de proprietate, să întărim conștiința și manifestarea puternică a calității de proprietari a oamenilor muncii".** Prin conținutul lor aceste teze sintetizează noi dimensiuni și funcții ale raporturilor de proprietate socialistă din țara noastră în etapa actuală.

În anii construcției socialismului s-au realizat profunde schimbări calitative în domeniul relațiilor de producție și, în primul rînd, al raporturilor de proprietate, precum și în ce privește rolul statului. Volumul fondurilor fixe, principala formă de concretizare a proprietății socialiste, a crescut de peste 9 ori. Aceasta înseamnă că, din punct de vedere economic, fondurile fixe actuale sînt în totalitate materializarea muncii sociale prestate de către producători în anii construcției socialismului, mijloacele de muncă asupra cărora statul socialist a devenit proprietar prin actul naționalizării fiind, totodată, integral înlocuite. Ca urmare, **calitatea statului de proprietar asupra principalelor mijloace de producție nu se mai justifică din punct de vedere economic.** Cea mai mare parte a mijloacelor de producție create și acumulate în anii construcției socialismului reprezintă în fapt **proprietatea socială a întregului popor,** rezultat al materializării muncii sociale prestată în această perioadă. În strînsă legătură cu proprietatea întregului popor există **proprietatea cooperatistă,** și care s-a dezvoltat neîntrerupt pe baza rezultatelor producătorilor cooperatiști. **Ambele forme ale proprietății socialiste au aceeași importanță.**

Proprietatea socială a întregului popor exprimă și, totodată, generează noi raporturi între societate, diferitele colective de oameni ai muncii, stat și individ. Posibilitatea oamenilor muncii de a folosi o parte din avuția socială impune, în primul rînd perfecționarea autoconducerii muncitorești, creșterea răspunderii directe a fiecărui colectiv față de întreaga societate, în ce privește buna gospodărire a mijloacelor materiale și bănești, dezvoltarea neîntreruptă a producției, întărirea autogestiunii economico-financiare și, pe această bază, sporirea veniturilor fiecărui membru al societății. Totodată, caracterul unitar al economiei, necesitatea obiectivă a dezvoltării economico-sociale pe baza planului național unic, în vederea folosirii eficiente a întregii avuții naționale, a tuturor resurselor materiale și umane impun împuternicirea statului socialist, ca administrator general al proprietății sociale a întregului popor.

Așa cum arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** pentru stimularea oamenilor muncii în buna folosire a mijloacelor materiale și bănești – proprietate a întregului popor – **„... va trebui, poate, să ne gîndim și la o participare directă a oamenilor muncii la dezvoltarea mijloacelor de bază, a mijloacelor de producție. În acest sens, ar fi poate bine să ne gîndim ca circa 70 la sută din mijloacele fixe, din fondurile de bază ale unei unități, să fie proprietate comună, dată în administrare, în gospodărire și pentru dezvoltare colectivului de oameni ai muncii respectiv, iar circa 30 la sută din mijloacele de bază să aparțină oamenilor muncii din unitatea respectivă, pe baza participării fiecăruia cu o contribuție corespunzătoare".**

În funcție de sursele proprietății sociale a întregului popor se va perfecționa sistemul de retribuire a muncii, în vederea creșterii cointeresării materiale și a răspunderii materiale a fiecărui lucrător. În raport cu participarea socială la fondurile de dezvoltare se vor asigura venituri suplimentare.

Caracterul socialist al proprietății cooperatiste și rolul său în dezvoltarea economiei socialiste unitare impune întărirea și consolidarea acesteia, atît în agricultură cît și în cooperația meșteșugărească. În acest sens, valorificarea la maximum a tuturor resurselor materiale și umane din toate unitățile cooperatiste și, mai ales, sporirea eficienței economice a cooperativelor agricole de producție, precum și perfecționarea autoconducerii acestor unități vor asigura creșterea proprietății cooperatiste și, pe această bază, ridicarea neîntreruptă a veniturilor producătorilor.

Împletirea organică a conducerii pe baza planului național unic cu întărirea autoconducerii muncitorești din toate unitățile productive, perfecționarea continuă a autogestiunii economico-financiare vor asigura dezvoltarea proprietății socialiste, corespunzător cerințelor stadiului actual al progresului social-economic din țara noastră.

Filip PAȚAC

tableta

Pentru această planetă

Chiar și prin simpla ei prezență în lume, o ființă dovedește că, dacă este vie, aceasta se datorește echilibrului, armoniei și păcii. Și care ființă nu dorește să-și trăiască viața, cîtă i s-a dat, în armonie și pace ?

Cu atît mai din plin popoarele, mari și mici, de-a lungul istoriei, au căutat armonia și pacea, chiar dacă de puține ori le-au obținut. Dar, printre bubuituri de tun, printre războaie, popoarele, mereu și mereu, au întrezărit, ca o crăpătură de soare între nori fumegoși, pacea. Și au aspirat la ea. Cu atît mai din plin, în acest convulsionat veac XX, popoarele au rîvnit pacea, mai cu seamă după cele două holocausturi care au fost marile războaie mondiale.

Popor armonios alcătuit, pentru echilibru, muncă și iubire, poporul român a iubit, din străbuni, pacea. El a fost atacat. Dar niciodată el nu a atacat. Doar s-a apărat de invadatori. Lui i s-au aprins satele, orașele i-au fost uciși oamenii. Dar el niciodată nu a răspuns cu aceeași monedă.

De aceea, poate, în aceste momente de grea cumpănă pentru Europa și pentru omenire, cînd, tot mai des amenințările și conflictele armate își scapără urile și armele, poporul nostru este cu adevărat cel chemat, alături de altele, să spună un NU hotărît războiului. Și el îl spune din toată ființa lui. El îl spune știind că își apără astfel viața, munca, viitorul. Știind că își apără armonia și pacea.

Există un cer, un aer, o lumină, de care, ca ființe umane, avem nevoie. Există un pămînt, rîuri, arbori, plante, flori, viețuitoare, de care, ca ființe umane, avem nevoie. Există o planetă pămînt, plină de toate acestea, de care, ca ființe umane, avem nevoie. Pentru această planetă de care avem, ca fii ce-i sîntem, neapărată nevoie, unde e fixat un loc anume al unei patrii, ce se cheamă România, ridicăm noi glasul și înălțăm chemarea noastră. Pentru ca să se audă. Pentru ca să fluture între celelalte drapele ale păcii și drapelul român.

Radu VOINEA

cronica literară

ROMULUS RUSAN,

Roua şi bruma

Editura Cartea Românească, 1982

Spre deosebire de alte volume de povestiri, în care una din ele, cu semnificaţie dominantă, programatic codificată, îşi împrumută propriul titlu celorlalte, volumul lui Romulus Rusan se aşează sub semnul unui titlu independent, îmbrăţişînd un spaţiu unitar de lectură. Toate povestirile ar putea, pe rînd, încăpea sub semnul acestui titlu, fiecare însă îşi asumă unul specializat, fiind fragmente specifice şi funcţionale ale unităţii la care aderă. Roua şi bruma sînt două stări fizice şi două dimensiuni simbolice ale aceleiaşi materii. Între ele, între înviere parţială şi destrucţie parţială, se consumă un timp amorf şi impersonal. Este timpul lipsit de gust, miros şi culoare al amînării, finalmente, al sterilităţii. Fiecare povestire este un scurt discurs asupra impropriului. Cel mai des întîlnit mod al sterilităţii este... neîntîlnirea, ratarea momentului de coliziune. Neîntîlnirea se petrece social, profesional, sentimental, în cele din urmă devenind un simulacru, un subterfugiu, existenţial. Viaţa se abandonează alternanţei dulci-amărui a neprecizării. Unii sînt frustraţi de siluirea la o apartenenţă improprie **(In Forum, Vică şi frînghia, Întorsătura)**, alţii de complotarea ei **(După nuntă, Nu pot să dorm)**. Acest prim „impropriu" le generează pe celelalte, şi poate nu întîmplător, momentele sînt preluate la intervale aproximativ egale de-a lungul volumului. Ele implică o prezenţă continuă, parşivă, ascunsă în spatele lucrurilor, însă imposibil de uitat. Totul poate porni de la o primă ratare a întîlnirii, efectele amplificîndu-se pe măsură ce se trece de la social, la individual. Clipa de răgaz se răsfrînge asupra imaginii, fie prezentă fie readusă la prezenţa din trecut. Odihna, suspendarea între rouă şi brumă, fără ca alinarea primeia să fi aplatizat unghiurile şi înainte ca duritatea celei de-a doua să le fi ascuţit, înseamnă inspectarea detaşată a lumii. Privirea se plimbă de la un timp la altul, cu linişte ; în oglinda ei se răsfring imaginile tuturor frustraţilor, întîrziaţilor, rataţilor, mulţumiţilor, ignoranţilor, „impropriilor", **(Fluieraţi lîngă ţîşnitoare, Ochiul)**. Chiar şi aceste momente de linişte au o vagă tensiune, pentru că, dacă teoretic roua s-a zvîntat deja sau bruma încă nu a căzut, există undeva anticiparea impactului. Senzaţia de „nerostit" se transformă la Romulus Rusan, cu mult umor, dintr-o premiză tragică, într-una ironică, şi mai ales, auto-ironică. Povestitorul pare uneori „încălecat" de autor, contestat sau completat, în intenţia unei aerisiri dramatice. În fond vorbim despre nişte lucruri foarte obişnuite – pare să-l contrazică autorul pe povestitor, înclinat spre parabole, hiperbole, şi alte trişuri tehnice. Din nou, o ipostază a aceleiaşi materii ; din nou, între rouă şi brumă, epicul se întinde dezorientat de autominare ; scriitura oscilînd între două soluţii. Scopul este acelaşi – atingerea spaţiului amorf, impersonal, ca scriitură şi ca lectură. Gravitatea acestei neimplicări sugerate se trădează mai ales în povestirile despre indivizi, nu despre tipuri (tipologii). Unii constată cu ingrozire neîntîlnirea cu vîrstele : ratarea sentimentală şi mai ales cea profesională se revoltă într-un rechizitoriu sarcastic **(Celălalt, Natură moartă, Farfuria cu amintiri, Ameţeala, Insomnie la ora 4)**. Toate aceste povestiri sînt radiografii ale unei forme de sterilitate Momentul ratat al iubirii, al ambianţei profesionale, al vîrstei de maximă forţă, tinereţea. Uneori ni se şi explică cum se pot petrece astfel de neîntîlniri **(Mirosul de prună)**, alteori ni se motivează doar **(Călătoria falsului înotător)**. Ambele perspective sînt suficiente. Alţii află cu stupoare că au locuit într-un spaţiu asumat în necunoştinţă de cauză, complet inutil ca pledoarie **(Rozătura de gheaţă, Aducătorul delfinului, Un Caron valah, Uniforma)**. Neconcordanţa între realitate şi imagine (aici ar putea fi vorba de un qui-pro-quo între rouă şi brumă) – despică un univers cît de cît standardizat, deci comod şi ordonat. Uimiţii alunecă în ea candizi sau devastaţi. Există totuşi şi salvaţi ; ei recurg la frumuseţea marginilor despicăturii, agăţîndu-se de microuniversul firelor de iarbă, studiindu-l în timpul alunecării, păstrîndu-i amintirea ca pe o consolare **(Alexandru în august)**.

Sînt cîteva povestiri care depăşesc linia ironică, dar generoasă, a parabolei ; ele ajung la fabula sarcastică, la grotesc **(Ciuperca,** şi mai puţin ! **Pierdut legitimaţie, o declar nulă, Proorocul)**, nepermiţînd cu intransigenţă.

Povestirile lui Romulus Rusan sînt, dincolo de valoarea lor literară, un document, un raport conştiincios construit de un intelectual scrupulos. Ca cele mai multe din aceste scrieri contemporane, vor fi citite de cei care împărtăşesc aceleaşi păreri, şi nu de cei cărora le sînt, de fapt, adresate.

Ioana RAUSCHAN

ALEXANDRU DOBRESCU,

Foiletoane 2

Editura Junimea, 1981

Circotaş şi cusurgiu, dînd impresia că principala sa ocupaţie e căutarea sistematică a nodului în papura producţiei editoriale, Alexandru Dobrescu revine, cu volumul doi al **Foiletoanelor** sale, în atenţia criticii. „Revine" e un fel de a zice, pentru că el n-a fost deloc „plecat" ; cronica lunară din „Convorbiri literare" i-a permis să fie mereu în actualitate, mereu „în capul trebii", ba uneori chiar mai mult decît era necesar pentru un minim exerciţiu literar. El îşi permite, din cînd în cînd, luxul de a-şi „dubla" prezenţele în revistă, iar la intervale mai rare, chiar să dea cîte un interviu. Oricare ar fi însă ipostaza, printre rîndurile sale navetează locomotiva unui curaj care nu te lasă indiferent : la urma urmelor, cine este acest Al. Dobrescu ? te întrebi ridicînd mirat din sprinceană, surprins că iată, un „simplu" foiletonist (nimic mai mult, e adevărat, dar nici mai puţin) are curajul, sau, mai mult, harul de a spune lucrurilor pe nume fără teama că vor urma obişnuitele represalii. Represalii care, să respectăm adevărul istoric, au şi urmat în cîteva cazuri : e destul să amintim de „urecheala" zdravănă aplicată cu severitatea profesorului prea puţin îngăduitor cu elevul poznaş, care, în loc să-şi facă temele sau să repete lecţiile, aruncă cu pietre în geamuri, de către „durul" Al. Piru. O punere la colţ, vai, fără urmări : departe de a se cuminţi, criticul pare să-şi fi diversificat acţiunile : dacă pînă mai ieri el se rezuma să smulgă scînduri din gardul pe care stătea zugrăvit leopardul respectabilităţii critice **(Foiletoane,** volumul de debut al lui Al. Dobrescu ne făcea părtaşi la o sumedenie de puneri în formol ale criticilor), cu volumul de faţă el catapultează bolovani sau simple pietricele (în funcţie de gravitatea insolitului **casus belli)** şi în ograda poeziei şi prozei. Ba se aventurează şi în cîteva expediţii pe terenul minat al istoriei literare.

Vieţuirea în preajma cărţilor de critică l-a lăsat pe Al. Dobrescu cu un tic : în toate volumele analizate el caută coerenţa internă, prefigurarea spiritului tutelar, profilarea viziunii teoretice În aceste condiţii, era exclus ca volumul (antologic, cică) al lui Dan Deşliu să primească notă de trecere. Ba mai mult, el este eliminat încă din „calificări" : nici toată apa mărilor nu va putea şterge impresia pe care ne-o lasă analiza lui Al. Dobrescu la **Visul şi veghea.** (Să nu uităm că asupra aceleiaşi culegeri – se pare că predestinată execuţiilor magistrale – s-a exersat şi Al. Cistelecan într-un text cu adevărat memorabil). Analizei propriu-zise criticul îi preferă o incursiune prin culisele vieţii literare şi artistice, pentru a trage o concluzie demnă de orice curs de simptomatologie literară ; atunci cînd se va redacta o asemenea lucrare, execuţia sumară a lui Al. Dobrescu va trebui să figureze la loc de cinste : „Trăind la umbra modelelor, din seva diluată a cărora nutreşte o lirică de mică amplitudine, uşor melancolică, uşor ironică, uşor „modernă", Dan Deşliu are toate calităţile poetului minor. Istoriile literare îl vor consemna, probabil, ca pe un Vlahuţă al jumătăţii din urmă a acestui veac".

Nu insistăm asupra valorii şi problemei foiletoanelor lui Al. Dobrescu. Ele nu diferă prea mult de ceea ce ştiam din primul volum, mai puţin talentul în cercetarea cîtorva volume de poezii (de Ioan Alexandru, A. Păunescu, Ion Gheorghe, Mircea Dinescu) şi verva în analiza volumelor de proză. Mai demn de interes este ceea ce se întîmplă atunci cînd cortina n-a fost încă trasă, cînd criticul, în timp ce se machiază pentru recitalul „foiletonistic", are timp să dialogheze cu sine, să mediteze asupra condiţiei foiletonului şi foiletonistului, căinînd ceea ce e de căinat şi ridicîndu-se cu semeţie în apărarea a ceea ce este de apărat. Actor căruia deghizamentele îi stau bine, Al. Dobrescu e pe deplin convingător atunci cînd mai cîştigă o dată bătălii demult cîştigate, atunci cînd este, într-un cuvînt, patetic : „Foiletoniştii noştri n-au prea suferit de longevitate", ne anunţă el cu o voce misterioasă, prin batistă. „Probabil unde şi devorantul ritm al vieţii literare, căruia se vedeau nevoiţi a-i face faţă". Ştiindu-ne complici, el pulsează, şi, încă o dată, îi şade bine : „Căci practicarea foiletonului nu presupune numai talent critic, ar fi mult prea simplu, ci şi o ieşită din comun, fizică şi morală, rezistenţă. Biruie doar acela cu nervii tari şi constituţie de bivol (...). Devoţiunea nu e suficientă. Trebuie tărie spre a suporta încercările. Pentru că, după principiul bumerangului, foiletonul se întoarce asupra aceluia care-l scrie".

Foiletoane 2, pe lîngă o seamă de cronici remarcabile, cuprinde şi mărturii de acest tip despre servituţile şi grandoarea genului critic. Şi unele şi altele aparţin unui critic lucid, de o mare probitate morală şi profesională.

Mircea MIHĂIEŞ

pretexte

Ut hospitium carmen

(Cu un cuvînt al lui G. Călinescu* :) POEZIA e o „lume separată", cu legi specifice, o geografie anumită (cărora unii ridicatu-i-au şi hărţi** !) şi, dar, cu un climat al ei, aparte... ; iar tot ce-i vine din „cealaltă" lume – ce poate fi una lăuntrică, desigur, la fel de bine ca o **Aussenwelt** –, totul venindu-i de acolo (mai puţin propriile-i „cristalografice" sisteme !), adică : element biografic, natură şi istorie, idei şi sentimente (ca şi, să zicem, inefabile apeluri : parfume, sonuri, cînturi de sirenă...) şi, mai cu seamă, lexic, structuri gramaticale, **topoi,** reminiscenţe şi formaţiuni livreşti, **id est :** „bibliografie"... ; n-are decît să (l)i se conformeze, ce va să zică : **să devină poezie.** – De unde, pasămite, şi non-sensul cutărei poezii aşa-zis „pure", ca şi al temelor/cuvintelor „poetice" (care, mai totdeauna, nu sunt astfel decît **a posteriori)** ; ea, poezia, – vulnerabila, plăpînda, imateriala noastră poezie – fiind, de fapt, la adăpost şi în afară de orice intruziune şi violare a (aparent-) fragilelor ei graniţi... Nu că acestea : intruziuni..., violări..., nu ar ameninţa-o la răstimpuri, la, dacă vreţi, istorice răspîntii... că se soldează însă ele toate, – fără excepţie – cu **non-poezie !** – Şi, fie şi dacă e, dintotdeauna, la latitudinea poeţilor, fireşte, să-şi dea drept poezie non-poezia însăşi, această specie de „justiţie imanentă", nu-şi întrerupe, totuşi, – niciodată – necruţătoarea-i, nobilă, lucrare !

* * *

Poate că, în principiu, POEZIA nu e – aşa-zicînd – o „xenofilă" (şi toate artele poeticeşti de tip Boileau, conservatoare, o atestă fără dubiu ; ba, într-un fel, şi cele extremiste, **alter**-ul cărora – „străinul" – e... Boileau !) ; dar nici nu are a se teme – încă o dată – de „intruşi", de vreme ce aceştia-şi pierd extraneitatea de cum li se îngăduie să-i treacă frontierele – fluctuante **eo ipso** –, de cum sunt adoptaţi (şi „omeniţi" !)...

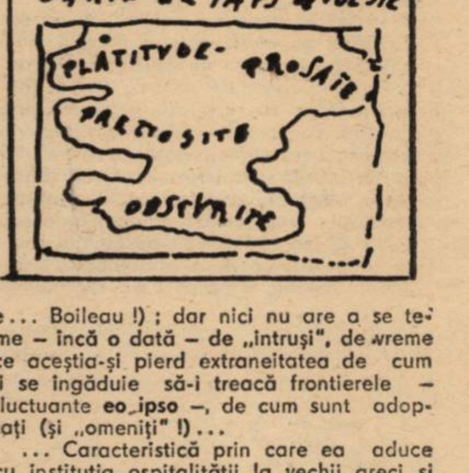

... Caracteristică prin care ea aduce cu instituţia ospitalităţii la vechii greci şi la romani, cu anticul **hospitium,** dar, – în viziunea unui Fustel de Coulanges*** ; căci, ca şi „cultul vetrei", ca şi „religia domestică", ea „... nu-i făcută pentru extraneu, pe care-i stă în fire să-l respingă ; prin însuşi faptul ăsta, însă, străinul, acceptat într-însa, e cu atît mai sacru. De cum i-a trecut pragul, cată ca el să înceteze de a mai fi (considerat, **n. m.**) străin".

Şerban FOARŢĂ

---

* Cf. **Principii de estetică,** Bucureşti, 1968, p. 103.

** Ca, între altele, aceasta (ripostă, ea, la vre-un „Royaume de Tendre" ? !), aparţinîndu-i lui Paul Valéry ;

*** Cf. **La Cité antique,** Paris, 1922, p. 76. (Traducerea îmi aparţine).

O prestigioasă manifestare ştiinţifică

În zilele de 4 şi 5 iunie a avut loc, la Timişoara, cel de al II-lea SIMPOZION NAŢIONAL DE DIALECTOLOGIE. Organizat, sub auspiciile Societăţii de ştiinţe filologice, de către Universitatea din Timişoara şi Inspectoratul şcolar al judeţului Timiş, simpozionul, la care au participat specialişti din mai multe centre universitare, precum şi din ale localităţi, a constituit o prestigioasă manifestare ştiinţifică.

Cele 70 de comunicări, ţinute în şedinţe plenare şi pe secţii, s-au grupat după cum aveau în vedere dialectele limbii române în general sau graiurile de sud-vest, adică bănăţene, raporturile dintre limba literară şi graiurile regionale sau anchetele, atlasele, dicţionarele dialectice. În acelaşi timp, au avut loc dezbateri privind programele şi manualele de limbă şi literatură română, simpozionul prilejuind o adevărată sărbătoare a limbii române.

Comunicările, de un ridicat nivel ştiinţific, au abordat teme variate, deosebit de interesante, bogate în conţinut şi în interpretări. Cîteva dintre ele au avut un caracter mai larg. Ne-am referi, spre exemplu, la acelea care au plecat de la materialul „Atlasul limbilor Europei", la elaborarea căruia participă şi dialectologi din ţara noastră. Cu acest vast atlas se deschid noi orizonturi în cercetarea limbilor în general şi în studierea limbii române în special (avem în vedere, desigur, raporturile, directe sau indirecte, pe care limba noastră le-a avut, de-a lungul secolelor, cu alte limbi).

S-au putut apoi remarca minuţiozitatea cu care au fost studiate particularităţile graiurilor româneşti şi tendinţa de a se acorda mai multă însemnătate studierii textelor dialectale şi sintaxei populare. Am reţine, totodată, şi preocupările unor specialişti de a repune în discuţie complexa şi controversata chestiune a clasificării graiurilor româneşti.

Simpozionul a reflectat legăturile strînse care s-au creat la noi între învăţămîntul superior şi cel de cultură generală, între institutele de cercetări lingvistice şi **şcolile de toate gradele. Am aminti, în această ordine de idei, interesul trezit de comunicările privind cultivarea limbii prin şcoală sau raporturile dintre elementul literar şi cel dialectal.**

Mai multe comunicări au interpretat, cum era şi de aşteptat, unele hărţi ale atlaselor lingvistice româneşti, inclusiv din atlasele în curs de elaborare, aducînd contribuţii într-un domeniu (este vorba de geografia lingvistică) în care un imens material aşteaptă să fie cercetat.

Nu au lipsit nici contribuţiile la istoricul cercetărilor dialectale, la valorificarea unor vechi tipărituri pentru o cunoaştere mai aprofundată a evoluţiei graiurilor româneşti. De asemenea, cîteva comunicări au avut în vedere, în mod special, dialectele aromân, meglenoromân şi istroromân (aspecte etnolingvistice, stilistice, culegeri de texte).

memento

Cum era şi firesc, graiurile bănăţene s-au bucurat, la simpozionul de la Timişoara, de o atenţie deosebită. Comunicările au privit unitatea şi varietatea acestor graiuri. Au fost, astfel, cercetate aspecte ale foneticii şi lexicului bănăţean, aceasta din urmă valorificat şi ca mărturie a continuităţii poporului român. De asemenea, s-au făcut referiri la toponimia şi antroponimia din aria Banatului.

Cele de mai sus, chiar dacă nu au putut cuprinde toate temele prevăzute în program, arată că simpozionul a adus contribuţii ştiinţifice de prim ordin, prilejuind discuţii substanţiale, menite să ducă la dezvoltarea dialectologiei româneşti, la progresul cercetărilor limbii noastre. Toate acestea au fost posibile şi datorită organizării impecabile, de către gazde, a simpozionului, atmosferei deosebit de prielnice create pentru realizarea unui bogat schimb de idei.

Ştefan GIOSU

Muncă şi spirit revoluţionar

Într-o societate ce tinde să asigure cetăţenilor ei un tot mai înalt nivel de civilizaţie materială şi spirituală, prin forţe proprii, munca şi spiritul sînt şi vor rămîne atribute esenţiale, calitatea lor răspunzînd – legic şi logic – idealurilor acelei societăţi. România s-a instaurat în lume prin efortul continuu al generaţiilor sale, muncitoare şi gînditoare, întodeauna preocupate de viitor, de ideile de viitor, de destinul patriei. Extraordinarele fapte, personalităţile exemplare ale istoriei noastre, naţiunea în totalitatea ei, marile momente de cultură au exprimat puterea acestui neam de a scruta dincolo de clipă. Investiţia de trudă şi de inteligenţă a fost, mereu, peste nevoile stricte ale momentului, iar istoria noastră este, în frumoasa şi dramatica ei alcătuire, o lecţie despre năzuinţă. Despre modul în care un popor se dedica, energic şi conştient, idealurilor sale. România nu a progresat, nici material, nici spiritual, de pe urma asupririi altor popoare şi nu şi-a cheltuit vitalitatea în planuri războinice. În centrul programelor de făurire a unei vieţi şi societăţi mai drepte şi mai bune s-a aflat abnegaţia, strădiunţa propriilor mîini, neîntrerupta iscodire a minţilor luminate. În centrul sistemului nostru de valori situăm dintotdeauna patria, pentru a cărei independenţă, suveranitate şi propăşire au militat înaintaşii, pentru al cărei progres sîntem datori să nu precupeţim nici muncă, nici spirit.

România socialistă îşi cunoaşte şi îşi preţuieşte istoria, dezvoltîndu-se pe trasee inconfundabile, analizînd cu luciditate stadiul la care s-a ajuns, prefigurînd un viitor mai fericit tuturor cetăţenilor ei, fără deosebire de naţionalitate. Participarea tuturor categoriilor sociale la conducerea ţării, la îndeplinirea Programului partidului este expresia înaltelor răspunderi ce revin oricărui om al muncii într-o societate care nu-şi uită tradiţiile, ci, mai mult, le sporeşte – democratic şi vizionar – strălucirea. Munca şi spiritul, deopotrivă revoluţionare permit României socialiste să abordeze cu încredere viitorul comunist. Patria visează în siguranţă lumea generaţiilor ce abia învaţă alfabetul limbii române, fiindcă la temelia speranţelor ei există realitatea blîndei puteri a eforturilor şi gîndurilor înălţătoare de ieri şi de azi. Cînd vorbim despre muncă la timpul prezent gîndim calitatea care să dea actelor tuturor acces la viitor. În spirit revoluţionar, muncitori, ţărani, intelectuali sîntem partizanii noului şi creatorii lui fiindcă pe capacitatea fiecăruia de a descoperi şi impune valoarea se sprijină, în actualitate şi în perspectivă, România. Revoluţionari în spirit, noi credem în libertate. Ea reprezintă condiţia vitală pentru ca munca şi gîndurile noastre să construiască puternic, frumos şi lucid socialismul şi comunismul în România.

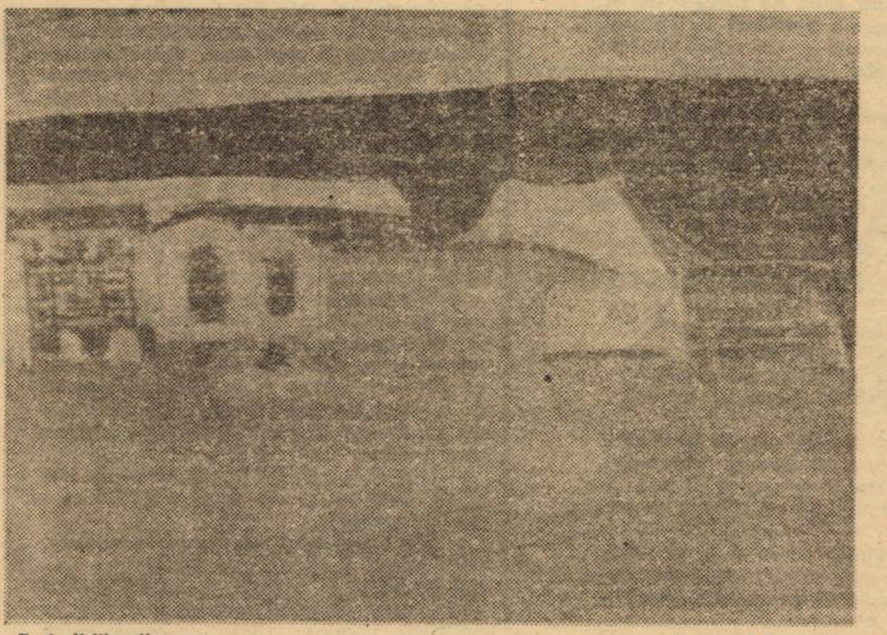

Toth Ildiko Ilona **La bordul mării**

Operă conştientă a tuturor oamenilor muncii – socialismul este chiar istoria pe care poporul român o edifică temeinic, răspunzînd intereselor şi năzuinţelor sale, acţionînd în sfera teoriei, ideologiei şi practicii în strînsă concordanţă cu diversitatea de condiţiuni economice, sociale, istorice din lumea de azi. Greutăţile, insuccesele care apar, unele inerente, se cuvin privite în faţă, studiate şi înţelese, învinse cu fermitate revoluţionară. Documentele programatice ale României contemporane îndeamnă la atitudine hotărîtă, îndrăzneaţă împotriva vechiului şi formelor lui de manifestare, la înlăturarea automatismelor de gîndire, precum şi a reprezentărilor idilice ale societăţii socialiste. De calitatea muncii fiecăruia, de nivelul de conştiinţă socială şi politică, de spiritul revoluţionar manifestat permanent la scara întregii societăţi depinde – legic şi logic – prezentul şi viitorul idealului nostru comun.

Ana ALDAN

PODUL

Începe, parcă, să se discute tot mai mult în ultima vreme, despre literaturile estice. Spaţiul balcanic, cel care i-a dat pe Caragiale, Krleža, Bagriana, Cioran, Camaj, Eliade, Andrič, Vasko Popa este explorat tot mai intens de comparatişti. Pare paradoxal, dar analizele temeinice, care să integreze cercetarea scriitorilor într-un studiu lipsit de complexe lipsesc. Confesiunile iluştrilor aduc încă, tot mai des în faţa cititorului, ideea de spaţiu geografic matrice. „Într-un fel, scrie Czeslaw Milosz, eu mă consider un tipic european din est. Se pare că e adevărat că diferenţa specifică a acestuia poate fi redusă la lipsa de formă – atît interioară cît şi exterioară. Marile sale însuşiri – aviditate intelectuală, fervoare în conversaţie, simţ al ironiei, prospeţime în gîndire, fantezie spaţială... derivă dintr-o slăbiciune de fond : el rămîne un veşnic adolescent, în voia mareei neaşteptate sau a fluxului unui haos interior. (...). Experienţa mea personală ajunge pentru a-mi demonstra ce efort a trebuit pentru a asimila tradiţii şi norme contradictorii, o supraabundenţă de impresii, spre a le pune într-o ordine oarecare. Lucrurile care ne înconjoară în copilărie nu cer o justificare, ele sînt evidente în sine. Cu toate acestea, dacă se învîrtesc, precum cioburile dintr-un caleidoscop, schimbîndu-şi mereu poziţia, e nevoie de un efort deloc neglijabil pentru a pune piciorul pe un teren solid, fără să cazi".

E evident că accentele lui Milosz din acest **„Tărîm natal"** pot fi dispuse şi altfel: adolescenţa „de fond" nu e neapărat o slăbiciune, după cum, putem nota noi aici, că un Cioran sau un Doinaş sînt maeştri ai formei. Rîndurile lui Milosz oferă date celui ce ar vrea să opereze disociaţii în studiul spaţiului est european. Iar acest studiu nu se va putea face fără analiza operelor unor importanţi scriitori ai acestui spaţiu : fără aşezarea în context „est-european" a operei unora dintre scriitorii noştri importanţi, În prefaţa la „Leul albasbastru", am încercat o schiţă a unei posibile comparaţii. Lîngă Mrozek, Kundera, hiperrealiştii literaturilor iugoslave, Dumitru Radu Popescu, arătam, relevă o seamă de valenţe ale operei sale. Dealtfel **Muntele** sau **Două ore de pace, Duios Anastasia trecea** sau **Cei doi din dreptul Ţebei, Vînătoarea regală** sau **Podul de gheaţă** sînt cărţi în care alături de români întîlnim maghiari, sîrbi, macedoneni, etc. : oameni ai spaţiului est-european, nu ca figuraţie, ci ca eroi ai unor istorii a începuturilor. Am putea spune că scriitorul, preocupat a descifra semnificaţiile istoriei noastre, îşi lărgeşte cadrul studiului la un teritoriu mai larg. Încercînd a descifra Istoria, (începuturile), el studiază folclorul, etnografia, miturile unei zone geografice. Întoarcerea sa către vîrstele tinere este o modalitate de a explora vîrstele eterne ale unui spaţiu, coordonatele unui timp. Dacă scriitorul, ca un bun est-european ce este, „rămîne un veşnic adolescent", înseamnă că fiecare dintre operele sale majore va da seamă despre un fel al acestei vîrste de a se afirma ; dacă, totodată el pune problema unui timp al maturizării, dacă depune un efort deloc neglijabil „pentru a pune piciorul pe un teren solid", înseamnă că **imaginea naşterii** va trebui, în opera fiecărei vîrste, să se descopere în echilibru cu celelalte.

A se naşte şi a trece : a trece înspre ce? iată o întrebare ce poate ilumina înţelesurile ultimului volum al lui Dumitru Radu Popescu – **Podul de gheaţă.**

Să deschidem o paranteză. **Leul albastru** reprezintă, într-un fel, momentul naşterii scriitorului. A fi scriitor înseamnă a te elibera de servituţile **spaţiului închis.** A fi scriitor înseamnă a învinge condiţia limitată ; înseamnă **a trece dincolo.**

Într-un interviu cu Ilarie Hinoveanu, publicat în **Convorbiri cu...** (pg. 90) scriitorul va mărturisi : „O amintire : toată viaţa am fost intern, toată viaţa de elev am avut portar la intrarea în internat, portar la intrarea în şcoală, pedagogi, profesori, de serviciu, directori adjuncţi... (...). Un univers închis, dar unde, paradoxal, trăiam într-o mare prietenie cu colegii de clasă şi de internat". **Leul albastru** este momentul în care adolescentul îşi clamează dreptul său la libertate : momentul în care, găseşte o seamă de drumuri către libertate. Dacă **semnele scrisului** (căci cum altfel se alcătuieşte imaginea leului albastru ?) nasc scriitorul, **întemeierea** sa ridică o seamă de întrebări – întrebări care sînt ale fiinţei. **Chiron,** prefaţa („În loc de prefaţă") romanului vorbeşte despre măreţia raţiunii singura în stare să construiască un pod către dincolo. A accepta condiţia umană, aşa cum a făcut Chiron (el ar fi fost nemuritor altfel) înseamnă a accepta spectacolul popular, chermeza, sărbătorile vieţii zilnice. Între „a fi sau a nu fi" Chiron îl alege pe „a nu fi", dar în ce context ! Ca şi în primul volum al ciclului, romanul începe „la mare" ; plaja este plină de deşeuri, de resturi, de rămăşiţe. Geneza nu şi-a împlinit rostul, apele nu s-au desprins de uscat spre a pune în lumină „o nouă lume". „Arta de a face dulceţuri" este una dintre secţiunile cheie ale acestui moment de creaţie. Dina, eroină importantă a ciclului romanesc, se converteşte la o nouă religie : **dulceţurile.** Noua religie nu îi solicită decît fantezia – şi fantezie eroina are. Maestră a artei culinare, Dina trăieşte din plin o convertire. Descoperirea „artei de a face dulceţuri" poate oglindi descoperirile poetului „de curte" Logofet, versificator şi comentator oportunist. Retragerea Dinei în lumea „dulceţurilor" urmează „naşterea unui artist" ? Finalul capitolului găseşte personajele la circ ; veniseră să reîntîlnească o veche cunoştinţă – dresoarea, vedetă a spectacolului. Fiarele însă nu mai ascultă de dresoare (Unde fusese eroarea ? se întreabă naratorul) şi o sfîşie. Leul nu mai moare, bătrîn, şi bolnav, leul îşi ucide dresoarea. „Arena se golea de lei, de zei, de orice, rămînînd plină de apă şi de sînge, ca o placentă".

Imagine de o expresivitate extraordinară, conversînd cu cealaltă, cea a „leului albastru", explicînd-o pe cealaltă. Dresorul eşuează, moartea lui înseamnă ‚naştere". Ce fel de naştere ?

Există în romanul recent apărut al lui Dumitru Radu Popescu o seamă de „viziuni" şi o seamă de simboluri care ne cer să insistăm asupra felului în care scriitorul ne vorbeşte despre prezent şi despre relaţia lui cu trecutul, despre starea fragmentară a fiinţei şi despre deplinătatea ei. Ca şi în alte romane ale scriitorului (mai ales în „Ploile de dincolo de vreme") un loc îl ocupă în această carte estropiaţii, marii mutilaţi, fiinţe făcute numai din trup. Fără îndoială că mutilaţii aparţin „podului de gheaţă". Ei sînt arhetipuri.

„Arhetipul, scrie Jung, aruncă o punte între conştiinţa prezentului, ameninţată de dezrădăcinare şi Totul apropiat de natură, inconştient şi instinctiv, al epocilor trecute. Prin această mediere, noţiunea de a fi odată, unică în felul ei, şi unilateral, inerentă conştiinţei individuale a prezentului ajunge să întîlnească premizele date de natură şi de legătura ancestrală". Progresul şi evoluţia, crede Jung, sînt idealuri care nu vor fi vreodată negate, dar ele îşi pierd valoarea dacă omul ajunge la noul stadiu în stare de fragment de sine însuşi, lăsînd în umbra inconştientului tot ceea ce constituie arierplanul şi forma sa esenţială, abandonîndu-l stării primitive, să zicem chiar barbariei. Conştiinta, smulsă de pe fundamentul său dar incapabilă de a realiza sensul noii stări, nu este atunci decît foarte dispusă să cadă, într-o situaţie mai rea decît aceea de care vrea să se elibereze". Ca şi alte opera ale lui Dumitru Radu Popescu, **Podul de gheaţă** ne oferă, într-un anumit sens, un scenariu arhetipal; îl putem citi ca pe un efort al conştiinţei de a pune „piciorul pe un teren solid", de a recupera imaginile lumii pierdute. Căile eroilor sînt iniţiatice. Alunecarea „în istorie", în cotidianul încărcat de semnificaţii e mereu surprinzătoare. Oameni obişnuiţi sînt purtătorii „evenimentelor istorice" (sacrul se relevează prin profan, ar spune Eliade). Pagini extraordinare sînt consacrate seminariştilor care, purtaţi pe întortochiatele coridoare ale băii cu aburi ; repetă drumul către Minotaur voyeurismul seminariştilor e privit cu indulgenţă de femeile care erau convinse că în locul în cauză nu există decît orbi. Maseurii orbi (cerşetori reprofilaţi) şi seminariştii întîlnindu-se în ceaţa băii de aburi cu femeile urbei – iată o imagine care continuă un scenariu mitic. Unul dintre seminarişti moare, e devorat, cu alte cuvinte, de aceste zeităţi ale infernului.

Coborîm, prin paşnicii seminarişti, către un teritoriu al Mumelor. Adolescenţii trăindu-şi dezordinea sentimentală", eroii scriitorului întîlnesc alţi eroi – alte „simboluri" pe care estul european le propune lumii moderne. Ele au devenit celebre mai ales prin filmele faimoase ale unor regizori prea cunoscuţi pentru a-i aminti aici, ca şi prin piesele unor dramaturgi celebri. **Nunta** imposibilă din **Tango,** semn sub care se orchestrează o parte a piesei intră mereu în dialog cu literatura lui D.R. Popescu. Unul dintre personajele sale centrale, Omul de cenuşă, se afirmă în acelaşi mod în care se afirmă **omul de marmură** personaj făcut „celebru" de Wajda, dar aparţinînd întregii literaturi est-europene.

Literatura nouă se construia în numele lui. El era învingătorul, educatorul, modelul care trebuie urmat de mulţimea încă şovăitoare, încă plină de rămăşiţele vechiului. El era întruchiparea tuturor idealurilor. El este omul pentru care nimic nu era prea greu, prea mult, prea complicat. El era **omul de marmură** nu numai pentru că valoarea lui îi asigura o trăinicie asemenea marmurei, ci şi fiindcă materialul în care era imortalizată figura sa trebuia să fie marmura. Filmul lui Wajda se ocupă tocmai de istoria unui asemenea erou pozitiv : de un personaj imortalizat în marmură într-o perioadă în care visele erau de foarte multe ori confundate cu evidenţele şi dorinţele cu posibilităţile.

În **Omul de marmură** există, între momentele de început, unul în care, în căutarea eroului ei, tînăra studentă descoperă, în subsolul muzeului, statuia alesului. E aşezată între altele, foarte numeroase, produse de serie ale anilor în cauză. Nu au nimic de-a face cu arta. Acolo, în subsolul muzeului, în acel cimitir al statuilor, în acea subterană putem începe a reflecta nu numai la eroii unui deceniu, ci şi la arta unui deceniu. Aşezate în dosul unui grilaj, încuiate acolo de un paznic sau de un director de muzeu foarte sigur că nimeni nu le va tulbura somnul, statuile deceniului al şaselea par a fi un comentariu ironic al voinţei de imortalitate.

Simbolul care va trebui să ne reţină, însă, cel mai mult atenţia atunci cînd vorbim despre literaturile est-europene, simbolul cel mai expresiv, lîngă acela al **Coloanei inifinite,** este acela al **Podului.** Ultimul roman al lui Dumitru Radu Popescu este o redescoperire a simbolului dintr-un unghi de o sclipitoare noutate. Dar despre acest roman, ca şi despre romanul-punte, cu altă ocazie.

Cornel UNGUREANU

cenaclu

Proza cu care a debutat **Cornel Bogdan** în cenaclul nostru a avut ca referent pe **Mircea Mihăieş :** „Autorului îi vine bine ipostaza de victimă a propriilor complexe literare, între care primordial este acela de prizonier al propriilor lecturi ; „O accentuată atracţie spre proza ţărănească, dar după ce a dat o raită prin literatura universală şi prin dicţionarul de neologisme". Au mai luat cuvîntul : **Marcel Tolcea, Marian Odangiu, George, Şerban, Ion Monoran ; Nicolae Ţirioi, Ioan I. Popa, Valeriu Drumeş, Cornel Ungureanu,** conducătorul şedinţei : „Prozele lui C.B. au o miză destul de înaltă, născută dintr-un nemăsurat orgoliu – dar din această semeţie bănăţenească se ivesc fraze frumoase, cu un accentuat sentiment al morţii" ; „Înainte de a face proză, autorul face un fel de cascadorie" ; „Există un anumit tip de ironie camuflată, o ironie reţinută şi sarcasm dar autorul nu se hotărăşete să fie rău pînă la capăt".

Săptămîna viitoare, marţi la orele 18 va citi **Ion Flora** (R.S.F. Iugoslavia), şi vor participa numeroase personalităţi ale literaturii iugoslave şi române. A. P.

Viorel Gheorghiţă

JARUL MUT

În pragul nopţii albe, un sărut,
O fragedă petală diafană;
Lingă izvor, măceşul, ca o rană...
Iar cugetul, amarnic de tăcut.

Mirezme dulci, de pajişte montană,
Învăluie în taină jarul mut;
Au ochiul gol, au inimile scut
În nesfirşita-mbrăţişare vană.

Şi parcă pier şi parcă se sfirşesc,
Răsfringeri ale ceasului ceresc
În infinitul bobului de rouă...

Puterea nerostitului cuvint
Lăsind-o, în zarişte şi vint,
Să mistuie o tulburare nouă.

TURNIR

În reci şi grele-armuri, necunoscutul,
Încrucişind, o clipă, zel cu zel,
Prin fanta vizierei de oţel,
Se saltă-n scări, vesteşte inceputul.

Abisuri verzi de dincolo de el,
Părtaşe-n neodihnă cu trecutul,
Înseamnă iar, cu suliţa şi scutul,
Osinda inegalului duel.

O, patimă a inimilor pline,
Cum voi lăsa cuvintul să suspine
Sub aşchia piezişului demers?

Lovit în piept, învirtoşat în sine,
Oricit a fost şi e să se închine,
Sub pleapă, el zideşte univers.

CA UN SĂRUT DE PIATRĂ

Polifonia gindurilor rare,
În sine, vast, mirific avatar,
Coboară, albă pulbere de var,
În exorcism tîrziu de delectare;

Odihnă-n neodihnă, ca un zar
Încremenit în foi de calendare,
Stirnind substanţa viselor larvare,
Se lasă ţintuită-n insectar.

Şi dragoste şi logos şi mirare...
Pecetluieşte totu-n fiecare
Contururi străvechi de chihlimbar:

Aripă de chitină desfăcută
Peste durerea cugetului, mută
Ca un sărut de piatră, fără har.

FECIOARA FĂRĂ TRUP

Copleşitoare, stranie ispită,
Aripă desfăcută, ca de corb,
Abia revigorind ecoul orb,
Lumina de crepuscul, istovită,

Cind vorbele stirnite işi resorb
Făptura de pădure desfrunzită,
Spectacol univoc, privit prin sită,
Cu-nfrigurări prădalnice de morb;

Îţi mingîi pururi aura discretă,
Genunchiul mic, te circumscriu cu cretă
Şi ridicind iar degetul, acuz,

Lăsind în urmă-o pulbere subţire,
Fecioară fără trup, precum un mire
Cu dragostea-n retină şi auz.

Horia Gane

SOARELE SE ŢINE CU MÎINILE DE ZARE

Cit spaţiu e în lumină! Vintul ia
de pe masa ta coli pe care ai compus
coline şi aşezări şi cerul cu margini
de pămint.
Cu hlamida cuvintului pe umeri vezi
prin lucruri. Iată seva colorată
escaladind un trandafir. Şi inima
privighetorii – eu de aur – o vezi
cind sub fragile oase prosperul mai
o face tril.
Dar sub pămint? Acolo sint comori.
Întotdeauna înţelepţii, la vreme
de restrişte şi bejenii, şi-au
îngropat comorile.
Văzduhul revarsă în lume atitea
întimplări! Tot ce gindeşti sau
vei visa există în spaţiul acesta
ca în mari trezorerii.
Prin faţa ta trec şiruri lungi de
vieţi. Din toate iţi alegi o viaţă
şi-o duci în viitor cit mai departe,
acolo unde creşte împătimita floare
cu care nu se face primăvară...

E SOMN ŞI DEMONUL ÎN CASĂ

E somn şi demonul în casa
noastră veghează. Pe străzi
aleargă gerul, o cavalerie
de tăişe şi clopote curg sub
gheţari. Pe o sirmă de argint
coboară perfecţiunea în echilibru.
Oricare cuvint e o sedimentare
de lacrimi străvechi.
E somn şi demonul în casa
noastră trudeşte. Umbra flăcărilor
pe pereţi e bănuiala.

O, ERAI ATÎT DE FRUMOASĂ

o erai atit de pură incit
m-aş fi ivit din sufletul
tău ca pistilul din crin.
Eram atit de stingaci.
incit şi azi se mai adună
poeme în jurul sufletului
meu de atunci.
Cine ne-a pus să ne privim
în fintină? Şi ne-am văzut
ca nişte aripi noi vislind
fără sens într-o singurătate
ca arma de vinătoare a lui
Hemingway.

Ignea Loga

STAMPĂ

Barba pescarului
Tulbură apele
Ca vîntul de nord...;

GRAVURĂ

Pe stilpul negru
Din neagra grădină,
Ca o pisică,
Zăpada...

COLOANA DE SUNETE

Lui Ion Ţuculescu

Valuri de rapiţă în floare
Şi-n miezul amurgului, stingher,
Ca o coloană de sunete,
Plopul tinăr, în cer!

UMBRA ÎNDRĂGOSTIŢILOR

În fiecare seară,
Ca un pescar,
Prinde-n cirligu-i de argint
Umbra îndrăgostiţilor...

VIBRAŢII

Se duce Dragostea
Cu vara,
Şi eu vibrez,
Încărunţit,
Ca un copac,
În miezul iernii...

SATUL MEU

Stă în pădurea de ginduri
Şi în căuşul din pleoape,
Ca un cuib de lună,
Vara, pe ape...

Iulian Negrilă

EMINESCU

Istoria literaturii noastre
îşi marchează evenimentele
înainte şi după era Eminescu...;
Timpul, în poezie,
se calculează
după calendarul Eminescu...;
Corăbiile poeţilor
se conduc
după catargul
„LUCEAFĂRULUI"

ANA POP SÎRBU

SINGURĂTATEA PROFESORULUI*)

L-am găsit pe profesor în atelierul său în faţa unei pînze goale, cu capul în miini, chircit, înfrînt, aşteptînd parcă să i se nască singură pictura, deşi am închis uşa făcînd vădit zgomot, chipul său, copleşitor de singur, nu s-a ridicat spre mine, ar fi trebuit să mă retrag, să-l las prins de ghearele ascuţite ale neputinţei de a începe ce era de început, după-amiaza se lăsase şi în atelierul său, pe pereţi se odihneau o mulţime de tablouri de-ale confraţilor, movuri hărţuite, modulaţii blînde, pajişti dulcege, caractere ameţitoare şi superficiale acroşate de pînză, într-un colţ un acrobat se apleca respectuos, cu privirea ingenuă a unui copil, detalii secundare, tablouri agresive, cu gust de clientelă ieftină, amieze plate, scoase cu tuşe uşoară, pretutindeni liliachiuri şi griuri de o stinjenitoare reverberare, aş fi preferat o mai mare sărăcie de culori, de ce s-o fi înconjurat maestrul de asemenea confraţi? mi-am zis, aşezîndu-mă fără să mi se spună pe canapeaua din colţul camerei. Deodată, uşa se deschise şi intră valvîrtej Clara, soţia profesorului.

– Ţi-am spus azi-dimineaţă să nu stai mult în atelier, că tot degeaba stai, gata, nu mai ai inspiraţie, te-ai veştejit ca un felinar care pute din ce în ce mai rău, ce dracu-mi stai şi tu în drum, ce doreşti de la soţul meu? mă întrebă atît de brusc, de parcă aş fi fost zgîlţîit de pe marginea unui balcon.

– Ştiţi, m-am despărţit adineauri de Ida şi de Ortanza şi am fugit sus să-l mai văd pe profesor.

– Şi nu ţi-ai găsit alt loc să te aciuiezi, decît numai lîngă el? mă scăpără cu chipul ei strîmt şi ascuţit. Profesorul stătea mut în faţa pînzei albe, soarele cădea pe ferestrele murdare, Clara avea un miros de femeie rea şi îmbătrînită peste măsură, ochii îi erau larg deschişi, scrijelind opac timpul ei mărunt, se mişca iute dintr-un colţ într-altul al camerei, rupînd cu enervare frunzuliţele mici ale florilor veştezite din unica vază existentă în cameră.

– Îmi place să-l văd pe profesor, pentru că ştiu că mă îngăduie prin preajma dumnealui, zic eu cu sfială.

– Dumneata nu eşti decît un simplu student şi atîta tot, lui i s-a cam dus vremea, nimeni dintre personalităţile oraşului nu-l mai bagă în seamă, stă strîns în propria lui ofilire, n-a ştiut să mă asculte pe mine, ca să-şi păstreze faima, toţi anii şi-a agăţat de numele lui fel de fel de terchea-berchea, d'ăştia ca tine, se-ntrerupse ca să se-aplece puţin spre a-şi îndrepta ciorapii de mătase, semăna din ce în ce mai bine cu o plantă agăţată pe un pervaz prost-vopsit, profesorul stătea şi mai departe, absent, în jur bîntuia o înstrăinare uscată, doamna Clara îşi tot netezea ciorapii fără jenă, odaia parcă se-ntuneca de tot, cu cîte amintiri infometate şi neputincioase, eroice şi deşarte s-ar fi putut umple pînza din faţa maestrului, ce încîlceală, ce lacomă frică de femeia aceasta mă cuprinsese deodată.

– Nu-nţelegi că deja se-ntunecă, ce stai înţepenit şi nici măcar nu mă priveşti, vino, trebuie să te schimbi, să mergem la teatru, îţi pui cămaşa scrobită şi să nu-l mai văd pe ăsta pe aici, e clar? Şi ieşi, lăsînd în urma ei o enervare scăzută, profesorul nu-i răspunse, spinarea lui aducea cu roata unui car, îşi pironise ochii definitiv întru absenţa pînzei ne-ncepute.

– Nu l-am mai găsit pe orb, nu l-am mai... Alexandre, l-ai văzut ieri la colţul institutului?

– Care orb?

– Cum care orb? Cel pe care l-am văzut ieri la colţul institutului! Îl simt tot timpul, mă pironeşte ochiul său chior, paşii tîrşîiţi, nu-l mai văd, s-a dus ca un fum de luminare.

Tot institutul ştia că profesorul sta prost cu nervii în ultimul timp şi exagera cu bunătatea lui binevoitoare şi demobilizată.

– Vezi, închide bine uşile şi ferestrele, Alexandre, că parcă intră vîntul, ce zgomot se aude pe coridoare, s-o fi desfăcut fundătura şobolanilor, e-o întunecealâ şi-un zgomot pe aici, nu ştiu unde să-mi

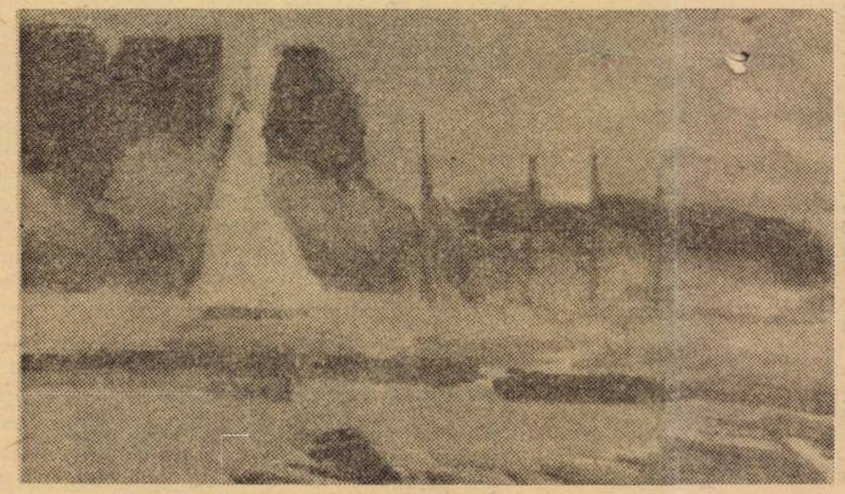
Toth Ildiko Ilona Lacurile capitalei

mai găsesc liniştea, trage iute perdelele, Oprene, avea ochii aproape închişi, pune de-o cafea, Alexandre, şi să nu laşi pe nimeni să-mi bată în uşă, toţi dau buzna la mine, toţi îmi intră în zdreanţa asta de timp pe care-l mai am, nu-i aşa că Ida şi Ortanza sînt bune cu tine, e sîmbătă seara, de ce nu eşti cu ele?

Am pus cafeaua, scotocind după zahărul inexistent, bureţi şi mil în liniştea din jur, profesorul mă privea, dar nu mă vedea, degetele i se îngropau în neputinţă, erezii spulberate, huruitul fără adresă al timpului jilav care îi întorcea spatele tot mai abitir.

– Ortanza şi cu Ida nu mă prea bagă în seamă, îi răspund eu, fără patimă.

– Femeile sînt ca şi serele, cu cît le îngrijeşti mai mult, cu atît îţi dăruiesc absenţa lor artificială, Alexandre, toată după-amiaza am vrut să lucrez, ştii că în prezenţa Idei am făcut „PODUL DIN JURUL CIRCULUI"?

Sînt mort fără afecţiunea Idei, bîiguiam în mine, i-aş cumpăra o pălărie de mătase, dar n-am bani şi ea nu poartă aşa ceva, aveam o mutră stafidită, maşinăria mea sentimentală se pocea tot mai rău, unde e Ida, cu bluza ei de muselină verde, pe care şi-o îmbrăca în fiecare sîmbătă seara, îmi venea să las cafeaua, să-l las pe profesor cu stihiile lui şi să fug s-o caut pe Ida.

– Alexandre nu mi-ai răspuns dacă-ţi place tabloul?

– Care tablou, zic eu, înghesuit.

– Cum care, cel de care ţi-am vorbit adineauri.

Mă uit, în sfîrşit, cu atenţie la el, văd un pitic cu o cocoaşă în spate, mîngîind o mînză albă, pînze violete se uscau la soare, piticul făcea semne cu mîna spre-o unică fiinţă existentă în tribune, o ceaţă sură domnea pe chipul tinerei care nu putea fi desluşit, piticul parcă se micea şi mai tare, în spaţiul dintre el şi tribune se iveau ochii, pe cît de mohorîţi, pe atît de obraznici, cum a putut să picteze profesorul ochi ce nu aparţineau nimănui, o mandolină era trîntită pe iarbă, un divan protector era înţepenit mai încolo, un gramofon buimac zăcea pe speteaza divanului, ce nebunie netedă apăsa toată lumea asta de obiecte plutitoare, simţeam cum întunericul din cameră mă făcea şi mai josnic şi mai mort, profesorul a început să umble nervos, bîjbîia tabloul buimac „vezi, e al meu, în toamna trecută prin noiembrie l-am terminat, Alexandre, unde e Ida", l-am privit nedumerit, sătul, ostenit, plictisit.

– Nu văd podul din jurul circului, îl iscodesc deodată anemic pe profesor.

– Cum, tu chiar vrei să vezi podul, el e inexistent, el leagă protector toate destinele nepăsătoare din imagine, chiar nu-nţelegi?

Deodată uşa se deschise învrăjbind şi mai tare neliniştea profesorului.

– Te anunţ, colega, că mîine e consiliul profesoral pentru cazul Ortanzei Secoşan, este în clasa ta de pictură şi trebuie să vii.

– Şi ce vreţi cu fata asta, zise icnit profesorul, plecîndu-se şi mai tare deasupra tabloului, de parcă ar fi şters nişte pete de praf imaginare.

– A fost insuportabilă şi obraznică la cursul de istoria artei universale, iar Ida Samoilă, cînd s-a pornit scandalul, a ieşit din sală, trîntind cît a putut de tare uşa după ea. Le voi propune imediat pentru exmatriculare, chiar dacă tu le susţii şi nu ştie nimeni de ce.

Istovit, cu o privire nepăsătoare, profesorul îşi scoase din buzunar pila de unghii şi şi-o puse cu migală pe măsuţa din faţă, unde-l aştepta, răcită de atîta vreme cafeaua, se aşeză inert şi în cea mai desăvîrşită absenţă îşi sorbi cafeaua, de parcă nu ar fi fost nimeni în atelier.

– Ce crezi, că dacă tu ai pus pietrele acestui institut şi zeci de ani numele tău a fost pe buzele tuturor, mai poţi acum ceva, nu vezi că, deşi ai titluri onorifice, nimeni nu te mai bagă în seamă, gata, ţi s-au închis toate ferestrele, maestre, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha...

M-am uitat spre profesorul de istoria artei universale, Louis Iscopolescu, m-am holbat cred într-atîta de parcă tot aerul din jurul meu s-ar fi dat la o parte ca să-l pot privi mai bine.

– Şi tu ce te hlizeşti la mine, Oprene, aşa parcă te cheamă, nu, spune, doar şi tu ai fost la curs, spune-i maestrului tău, hai spune-i, ce taci ca un moliu?

– Afară, Iscopolescule, a-f-a-r-ă urlă încovoiat profesorul. Ce vor toţi de la mine, Alexandre, de ce nu-mi dau pace nici acum la bătrîneţe? Un fluture de molii se învîrtea abitir în jurul lămpii, părcă se izbea de singurătatea profesorului, zidurile caselor vecine aveau chipuri familiare, stăteam şi priveam prin fereastră cum o nouă noapte cădea spre mine de-a curmezişul.

– Condu-mă acasă Alexandre, peste o oră trebuie să fiu la teatru cu Clara, hai Alexandre, şi-mi întinse mîna uşor, i-am cuprins-o, simţindu-i slăbiciunea braţului nefolosit azi, începu să facă un ocol în jurul meu ca o apă înceată, plină de musculiţe moarte, unde e totuşi podul din jurul circului, cărămizi informe tot cad peste el, e zăpuşeală printre uleiuri, pensulele se scufundă, ce lacomă e Ida, cu stările ei incendiare cu tot, mă împotmolesc de figura anacronică a profesorului, cum o duceţi în cuşca voastră splendidă şi oarbă, cîţi Iscopolescu îşi scutură zurgălăii ordinelor prin cancelariile institutelor, cîţi vor să pună pe alţii la punct, cum se scufundă funinginea peste memoria palidă a dreptăţii, o amuletă, un far, o blîndeţe moartă pe o pilă de unghii, un răspuns cu solzi muribunzi, oglinzi înnegrite de spasmul bătrîneţii, Ida, e tîrziu, eşti mîndră şi slabă ca o armonică spartă, mi-e fruntea fierbinte, încerc să fac puţină ordine-n atelier, spăl ceştile de cafea, arunc scrumul la coş, trag perdelele, profesorul mă priveşte de parcă ar fi legat la ochi, adun pensulele de pe jos, le pun în borcanul murdar, aşezat sub măsuţă, simt praful din crăpături, o remuşcare fugară mă face să-i privesc mai bine tabloul „Podul din jurul circului", acum circul mirosea a răsucire de cuţit şi a număr de uşă răsturnat, iată-mă lacom şi netrebuincios, ambiţii viclene mă tulburau, mă simţeam capabil să nasc alte vedenii pe pereţi, eram încîlcit, dezamăgit de propria mea născocire şi uscăciune, cum aş fi terminat eu oare tabloul acesta?

---

* Fragment din romanul **Melancolii clandestine**".

DUMITRU AUGUSTIN DOMAN

PROBLEME DE CREAŢIE

Ştim noi, am auzit noi cum merge treaba, îşi zice Stelian Predescu stînd rigid în fotoliu, încruntat, bătînd uşor cu degetele în cutia maşinii de scris de pe măsuţa de lîngă el o melodie imaginară, ştim noi că nu mai există pic de entuziasm pentru tinerii scriitori. Celor de patruzeci de ani, celor care umplu birourile redacţiilor revistelor şi editurilor le place să povestească în diverse împrejurări cu ce entuziasm erau ei primiţi la reviste şi edituri cînd descindeau din vreun orăşel din nord sau din cine ştie ce colţ de ţară pe unde erau profesori suplinitori sau elevi de liceu; da, lor le vine bine acum să povestească, dar ei ce fac pentru cei tineri? Am mai auzit noi cum merg treburile. Un redactor primeşte un plic doldora de manuscrise? Îl desface şi se uită doar la semnătură. Dacă e vorba de vreun cunoscut, bine, îl lasă pe birou şi poate are să parcurgă o schiţă sau două; dacă numele nu-i spune nimic, îl aruncă într-un sertar de unde nu va mai ieşi decît după vreo doi ani, la o curăţenie generală. Şi atunci, desigur, pentru a fi aruncat.

Să trimiţi un manuscris la o revistă? E ceva cu totul inutil şi, în acelaşi timp, o dovadă de naivitate crasă. Maestrul Huld, apărătorul lui Josef K., îi explica acestuia cum că prima întîmpinare trimisă tribunalului nu este citită niciodată. Şi poate că nici cea de-a doua, nici cea de-a treia... Acelaşi lucru se poate spune de nişte povestiri trimise la o revistă.

Să te duci tu personal cu ele. Ei da, se poate şi aşa. Este o mică diferenţă. După ce doi-trei redactori de la secţia respectivă te pasează de la unul la altul ca pe-o minge, după ce şi-au epuizat toate metodele de a se eschiva, unul dintre ei, care oboseşte primul, opreşte totuşi plicul. Îl desface, scoate manuscrisele, apoi se uită, desigur, la semnătură şi zice: „Treceţi adresa şi telefonul pe spatele manuscriselor. Poate e cazul să mai luăm legătură", mai zice într-o doară. Poate... Cum... poate? Ar trebui în orice caz luată legătura şi discutat despre manuscrise. Poţi tu stabili legătura. Îl poţi suna la telefon într-o zi. Ei, dar nici în acest fel lucrurile nu decurg tocmai grozav. În cel mai bun caz vine la telefon şi începe să te descoase, numele tău bineînţeles că nu-i spune nimic, n-a mai auzit de tine şi tu îi aminteşti împrejurările în care i-ai dat plicul, iar el, desigur, nu-şi mai aminteşte nimic, dar susţine că da, s-a dumirit şi se scuză în mod civilizat că n-a avut timp să le citească, e foarte ocupat, probabil îţi închipui ce ocupat e, tu mirii cîte un da-da şi-l întrebi încet, să nu-l superi, cînd poţi să-l mai suni. Îţi spune cu uşurinţă o zi oarecare, că tot nu are importanţă şi tu îl suni la data fixată. De data aceasta secretara îţi sugerează să aştepţi să vadă de e în redacţie. Şi tu aştepţi deşi ştii dinainte că nu e acolo, asta e regula, bineînţeles. Şi aşa şi este, secretara îţi spune că „astăzi nu vine, reveniţi, bună ziua".

Şade Stelian Predescu în fotoliu, în continuu încruntat, bătînd uşor un ritm în cutia maşinii de scris pe care a cumpărat-o cu cîteva zile în urmă, o Erika frumoasă şi nouă, şade în fotoliu şi e tare pornit împotriva redactorilor lipsiţi de entuziasm care mai bine s-ar ocupa de crescut porumbei sau berbecuţi şi ar lăsa locul unor oameni care doresc cu adevărat să lanseze nişte tineri scriitori. C-am auzit noi, citite manuscrisele, dar să mai fie şi publicate. Şi dacă ar fi scrise de mînă, şi revine Stelian Predescu, că nici nu sînt scrise mărunt şi neciteţ, mai treacă-meargă, dar sînt dactilografiate la două rînduri, că de asta şi-a luat şi el maşină de scris.

Ar mai exista o soluţie. Să fie foarte insistent. Ei, asta ar reprezenta cu adevărat un pas. Dar un pas, nu mai mult. În cazul ăsta, după mai multe eschivări, după scuze, după ascunderi după deget, fiind presat continuu fie de prezenţa ta, fie de cîte un telefon, redactorul pînă la urmă nu mai are ce face şi-ţi citeşte manuscrisul. Asta e pasul cu pricina. Şi dacă autorul este talentat, chiar îi pune manuscrisul deoparte, într-un alt sertar mormăind: „Da, e ceva, să mai vedem ce urmează". Cum ce mai urmează? Păi da, ce mai urmează, abia acum începe greul, nu-ţi acordă nimeni încredere după o povestire reuşită sau după două-trei. Trebuie să dovedeşti că ai forţă şi că eşti cu adevărat bolnav de literatură, ca să zicem aşa. Altfel, cine riscă pentru tine?...

N-ar fi lipsit de importanţă să urmărim un ţînţar care se strecoară din răcoarea serii prin fereastra deschisă, cum dă tîrcol camerei, cum se aşează pe tavan, apoi bizîie uşor pînă pe dulap, de-acolo revine pe tavan şi plutind uşor vine pe maşina de scris, şi de pe maşina de scris pe mîna lui Stelian Predescu care sare deodată ca ars şi-şi priveşte mîna înţepată şi nu ştie pe moment ce s-a întîmplat. Se calmează încet, dar nu se mai aşează în fotoliu, ci la masă, hotărît deodată să scrie totuşi o povestire scurtă, trebuie totuşi să scrie prima lui povestire, acum că şi-a cumpărat şi maşină de scris, trebuie...

ÎN ÎNTÎMPINAREA CONGRESULUI EDUCAŢIEI POLITICE ŞI AL CULTURII SOCIALISTE

TIMIŞOARA MUZICALĂ

Manuel Delaflor

Concertul pianistului mexican s-a constituit drept un punct de atracţie prin curajul de a înscrie într-o singură seară două dintre cele mai pretenţioase şi temute concerte pentru pian – re minor-ul lui Brahms şi celebrul Concert nr. 1 de Ceaikovski. Chiar şi abordarea unuia singur dintre acestea, presupune cu siguranţă posedarea însemnelor unei măiestrii, unei clase pianistice inechivoce. Dar „suspensul" acestei seri s-a conturat – cu cît minutele treceau şi părţile se derulau – în aşteptarea momentului cînd această fază de „marcare" a iluştrelor pagini brahmsiene va fi depăşită pentru ca interpretul să intre realmente în rezonanţă cu patosul liric al fremătătorului Brahms. Aşteptarea ne-a fost iluzorie, pianistul refuzînd să pătrundă spiritul chemărilor formulate de partitura simfonizată a pianului, **Manuel Delaflor** continuînd să citească „a secco" textul concertului. Sub aspect tehnic, s-a dovedit corect, avînd la îndemînă mijloacele vocabularului extrem de pretenţios – ca triluri duble, plenitudini acordice intersectate de elemente virtuoze – pe care acest concert le solicită. I-a lipsit însă imaginea reală a tempoului, totul lîncezind în pulsaţii metrice extrem de largi, nesusţinute tensiv de combustiile interioare necesare a umple aceste pagini cu reverberaţiile romantice solicitate. Ceaikovski, unde momentele de interiorizare alternează mai incisiv cu intervenţia dinamică a orchestrei – aflată sub bagheta dirijorului Nicolae Boboc – a realizat în anumite climaxuri melodice o participare afectivă ce părea să aprindă, în sfîrşit, resursele temperamentale scontate. Dar... Delaflor a preferat să rămînă un interpret preocupat exclusiv în a-şi citi corect partitura şi a ne uimi, că după epuizarea celor două opusuri a avut resursele de a ne oferi un şir de bisuri, cu cea mai firească dezinvoltură. Am descifrat din şirul acestora universul stilistic în care oaspetele mexican ne-ar fi putut oferi reale satisfacţii. Este lumea impresionismului muzical, care i-ar fi reclamat tocmai acel touché aerat, lipsit de consistenţă, pe care ni l-a licitat timp de două ore, dar ce eroare – în Brahms şi Ceikovski.

Regensburger solistenensemble

Orchestra de cameră din Regensburg (R.F.G.) ce a evoluat în seara următoare, a fost pilduitoare prin decenţa stilistică, prin pasiunea cu care aceşti muzicieni înţeleg să-şi exteriorizeze dragostea şi bucuria de a face muzică. Nu este vorba de o orchestră profesionistă, ci de reunirea unui grup de profesori care în subsidiar năzuie şi la aceste împliniri artistice pe care doar podiumul de concert ţi le poate oferi. Repertoriul abordat – Concerto grosso op. 6 nr. 12 de Haendel, Idilă de Janacek şi Divertismentul în Fa major de Mozart – a circumscris cu exactitate o anume zonă care, fără a pune dificultăţi tehnice deosebite, licitează în schimb imperativele indispensabile orchestrei de cameră. Am desprinde dintre acestea remarcabila omogenitate de ansamblu, precizia atacului şi a încheierilor, mobilitatea dinamică pe care o respiră la unison toţi aceşti interpreţi oneşti, urmărind cu scrupulozitate bagheta dirijorului Wilfried Koch. Acordajul, fineţea nuanţelor, concură la imaginea acestei orchestre chiar în contextul unor festivale muzicale din alte ţări. Dincolo de corectitudinea exemplară a formaţiei aş dori să relev atmosfera de linişte, senzaţia tonifoantă de echilibru şi armonie care transpare din cîntul lor. Din sînul acestei orchestre s-a relevat şi solistul Concertului în do major de Haydn, violoncelistul Edgar Gredler. Un tînăr de frumoase speranţe care ne-a impresionat prin concentrarea extraordinară ghicită pe chipul său, prin controlul sever cu care-şi autocenzurează fiecare sunet, fiecare frază. O viziune dinamică, plină de elan, cu tempi cursivi, de unde aura de vitalitate imprimată muzicii lui „Papa Haydn".

Orchestra radioteleviziunii române

Punctul final şi fără îndoială unul din momentele de vîrf ale întregului Festival a fost Concertul Orchestrei RTV aflată sub bagheta lui **Iosif Conta**. Ne era realmente dor de a asculta o orchestră de înaltă ţinută. Deşi o cunoaştem foarte bine din prezenţele săptămînale pe canalele radio, contactul în direct cu această formaţie impresionează. Numeric, orchestra pare supradimensionată pentru spaţiul scenei „Capitol", în special consistenţa cordarilor creează efecte sonore inconfundabile furnizate de vibrato-ul larg, generos, sensibil, capabil să subjuge. Replica suflătorilor a individualizat personalităţi stilistice de prim rang. Strălucitorul solo de trompetă din Uvertura „Leonora" III a fost un moment de perfecţiune, ca şi pianissimoul cu care cei opt contrabaşi aduc, din depărtări inimaginabile, tema bucuriei ce va exploda apoi apoteotic în cîntul corurilor reunite ale Filarmonicilor din Arad şi Timişoara. Dinamizatorul absolut al uriaşului edificiu sonor a fost I. Conta. Nu ne-a epatat prin minuţia memoriei cu care cunoaşte partitura acestei simfonii, prin degajarea cu care-şi potenţează nivelul solicitării fiecărui compartiment, ci prin viziunea de ansamblu a arhitectonicii cu care a înălţat superbul edificiu al Simfoniei a IX-a de Beethoven. Ne-a impresionat apoi prin clocotul temperamentului său debordant, exteriorizat cu o eleganţă ce implică esteticul vizualizării acelor contururi melodice care îl interesează în mod expres, conferind nota de spectaculos ce caracterizează fiecare apariţie a sa. Stăpîn absolut al imperiului sonor dirijor în sensul conturării imaginii demiurgului care cu bagheta sa magică recreează imaginea cosmogonică gîndită de Beethoven doar prin intermediul intervalelor „perfecte", I. Conta va propulsa apoi, în partea secundă, o turaţie atît de rapidă a tempoului, năzuind parcă să atingă cifra metronomică „utopică" indicată de Beethoven, dar care practic pare o imposibilitate din cauza altercaţiilor precipitate ale suflătorilor de lemn cu cordarii.

După Adagio-ul de mare profunzime expresivă al părţii a III-a, Finalul, clădit pe celebra „Odă a bucuriei" a lui Schiller vine să propulseze cu o fantezie nesecată un adevărat luxuriant sonor, obsesiv în modalităţile de a grava în conştiinţa şi memoria auditoriului inscripţia testamentară a Titanului. Cvartetul solistic alcătuit din Emilia Petrescu, Stela Hauler, Mihai Zamfir şi Mircea Moisa, alături de prezenţa corurilor pregătite de Diodor Nicoară şi Doru Şerban, contopiţi cu toţii într-un înfiorat mesaj. Opţiunea celor care au gîndit acest Festival nici nu ar fi putut încheia mai fericit aceste serbări muzicale decît reînscriind în atenţia noastră această simfonie care clamează cel mai sfînt ideal uman, rămas intact.

Doru MURGU

Premieră la Operă

Premiera spectacolului de balet „Prinţ şi cerşetor" de Laurenţiu Profeta a încheiat cea de-a VIII-a ediţie a Festivalului „Timişoara muzicală". Spectacol viu, colorat, conceput pe un libret de Oleg Danovschi într-o modernă viziune coregrafică aparţinînd lui Ştefan Gheorghe noua partitură inclusă în repertoriul Operei Române din Timişoara vine să completeze fericit acea listă de lucrări destinate copiilor dar şi adulţilor care, să recunoaştem nu e prea bogată (nici în alte genuri) însă atît de necesare în formarea gustului estetic al publicului tînăr.

Se pare că reuşita a fost deplină fiindcă, aşa cum declara compozitorul L. Profeta imediat după premieră, „spectacolul timişorean a fost în multe privinţe superior celui de la Bucureşti. Nu este o părere de circumstanţă, ci o constatare sinceră".

Muzica acestui balet, folosind un limbaj evoluat, contemporan, este eficientă, ilustrativă în cea mai mare parte, dar avînd şi virtuţi de personaj-comentator. Orchestra Operei, dirijată de Petru Oschanitzky a reuşit să asimileze în condiţiuni bune ţinîndu-se cont de numărul destul de redus de repetiţii.

Foarte bună a fost evoluţia interpreţilor: Alina Ilie, Silvia Humăilă în rolurile principale, apoi ale lui Aurora Caloianu, Mircea Suciu, Dorina Fleşeriu, Claudiu Lupu, Constantin Gîdea ca şi a întregului corp de balet. Îmi cer scuze că nu voi putea comenta evoluţiile coregrafice care realmente m-au impresionat; o va face, desigur, într-un număr viitor un specialist avînd la îndemînă argumentele profesiei. Nu pot încheia fără un cuvînt de bine pentru Dumitru Popescu, autorul pitoreştilor costume şi al frumoasei şi funcţionalei scenografii.

Recital Dragoş Mihăilescu

Filarmonica timişoreană dovedeşte, stagiune de stagiune, o constantă preocupare pentru tinerii muzicieni aflaţi la porţile afirmării. Concerte simfonice organizate periodic sub genericul „Tribuna tinerilor solişti" pot fi urmărite cu o frecvenţă trimestrială la care se adaugă o seamă de concerte de muzică de cameră şi chiar recitaluri. Aceste manifestări aduc nu numai culoare şi prospeţime în viaţa de concert a oraşului ci încearcă să contureze o imagine cît mai fidelă asupra potenţialului interpretativ în continuă primenire pe care îl oferă liceele de specialitate şi mai cu seamă conservatoarele noastre, imagine la care o contribuţie însemnată o au şi numeroşi tineri timişoreni. Printre ei îşi înscrie numele şi pianistul Dragoş Mihăilescu absolvent din promoţia acestui an a Conservatorului „Ciprian Porumbescu" din Bucureşti. După ce, la începutul lunii mai l-am audiat în cadrul primei „Tribune" cu Concertul nr. 4 pentru pian şi orchestră de Beethoven, la începutul acestui iunie l-am întîlnit pe podiumul Filarmonicii de astă dată cu un recital. Programul său variat stilistic dar unitar prin caracterul preponderent romantic al compoziţiilor i s-a potrivit foarte bine firii sale meditativ poetice.

Dragoş Mihăilescu dă impresia unui introvertit căruia cu siguranţă experienţa scenică îi va clarifica dualismul tensiune potenţială a muzicii şi exteriorizarea trăirilor proprii.

Froate frumos realizate au fost în schimb Intermezzi-ile op. 117 de Brahms ca şi cele două novellette op. 121 (nr. 1 şi 8 de Schumann), care, pe lîngă realizarea lor tehnică impecabilă au ilustrat convingător o sensibilitate de un rafinament extrem de subtil.

Dragoş Mihăilescu, face parte din această generaţie de aur şi sîntem siguri că posedă toate premisele unei frumoase cariere.

Ioan TOMI

medalion

Profesorul Vasile Şerban la 60 de ani

Privind, cu ciţiva ani in urmă, fotografiile vechi adunate intr-un grupaj aniversar, contemplind aceste fotografii obosite (memorie nefluctuantă, exactă, necruţătoare, a fiecăruia dintre noi), m-a incercat un veritabil **vertige**. Se aflau acolo chipurile unor oameni de-o vîrstă cu cel ce-i privea (ei, foştii lui dascăli), mai tineri, in tot cazul ,atunci (cind se operaseră acele instantanee: pe culoarele Universităţii, in amfiteatre, in excursii) decit este azi privitorul uimit şi semnatarul acestor rinduri: Vasile Şerban, G. I. Tohăneanu, Eugen Todoran, Deliu Petroiu, Ioan Muţiu, Partenie Murariu... Dar şi acum – ca şi atunci – dialogul tinereţii noastre se leagă fără eforturi. Dialog neintrerupt, uşurat de continuitatea unei vecinătăţi nu doar intelectuale, ci şi afective.

Şi, totuşi, ceaţa acelor fotografii, a imaginii duble, a unei inaintări paralele, se insinuează mereu. Fii atent, vremea trece! Iată: Profesorul Vasile Şerban, reputatul gramatician şi lexicolog, decanul Facultăţii de filologie şi directorul Centrului de ştiinţe sociale din Timişoara atinge, la 18 iunie 1982, vîrsta de şase decenii. Bogata sa activitate didactică şi ştiinţifică o confirmă. Energia şi vigoarea sa lăuntrică, nu. Bilanţul, oricum, deşi cunoscut, se cuvine a fi – măcar in linii mari – amintit. Colaborări la reviste ştiinţifice, la publicaţii culturale, la numeroase ziare; ediţii (Mihai Costăchescu, 1969 – in colaborare; George Cătană 1969 şi 1974), cursuri, tratate (**Curs practic de sintaxă a limbii române**, 1964; **Sintaxa limbii române**, 1970; **Teoria şi topica propoziţiei in româna contemporană**, 1974; **Vocabularul românesc contemporan**, 1978 – in colaborare; **Metodica predării limbii române**, 1980 – in colaborare).

O **operă**, deci, un eu creator, mai puţin rătăcitor in timp decît eul empiric. O operă la care se alătură strădania de a sprijini afirmarea altora, efortul de a organiza ample manifestări ştiinţifice, de a aduna şi propune spre publicare lucrările comunicate cu aceste prilejuri etc. etc.

Ce ar mai putea adăuga fostul student? Fotografiile vechi trezesc, uneori, un simţămint de linişte, de certitudine. Timpul se opreşte, intr-adevăr, sau, măcar, incetineşte, dinaintea **operei**. Instantaneele de altădată devin amintiri – dar şi unele şi celelalte sint numai **prezenţă**. Iar prezenţa nu are vîrstă, oricit s-ar aduna, in preajma ei, simulacrele succesive fixate pe clişee. In ciuda vremii, in ciuda fluxului, ea este numai bucurie şi tinereţe.

Eugen **DORCESCU**

Nucă, nuc, nucleu

limbă şi stil

In cadrul acestei rubrici m-am ocupat, in citeva rinduri, despre termeni inrudiţi care, din pricina schimbărilor fonetice şi a divergenţelor semantice suferite de-a lungul vremii, se răzleţesc şi se „înstrăinează" unii de alţii intr-o asemenea măsură, incit nu mai sint simţiţi de vorbitori ca mlădiţe ale aceluiaşi trunchi[*]. Exemplelor de pină acum le adaug, astăzi, cele trei cuvinte din titlul acestor insemnări. Dacă legătura dintre **nucă** (moştenit din lat. **nux, nucis**) şi **nuc** (derivat regresiv din **nucă**) este evidentă pentru oricine, relaţia „istorică" dintre aceşti doi termeni şi ... **nucleu** a incetat de a mai fi „transparentă", datorită vicisitudinilor semantice ale celui din urmă. Pătruns in diferite ramuri ale ştiinţei cu nuanţe de sens deosebitoare de la una la alta, neologismul latino-romanic **nucleul** prezintă, in cadrul definiţiilor sale, un element stabil, de maximă importanţă pentru ceea ce urmează. Intr-adevăr, el este, de fiecare dată, definit ca „parte, porţiune **centrală"**, a unui atom ... (în fizică), a unei celule ... (in biologie), a unei comete sau galaxii (in astronomie) etc. etc. Am subliniat această trăsătură **comună** ca să se poată urmări mai lesne legătura dintre **nucleu,** pe de o parte, şi ... **nucă**, pe de alta. Căci, la nivelul latinei, **nuculeus, nucleus** este un derivat diminutival extras din rădăcina nuc –, aidoma diminutivelor româneşti **nucşoară, nuculiţă, nucuţă,** desprinse, toate, din **nucă.** Vechi şi impătimit iubitor al munţilor ţării, nu voi pierde ocazia să amintesc că, în drum spre „Pietrele" Retezatului, ultima aşezare omenească se cheamă tocmai **Nucşoara** ...

În latină însă, diminutivul **nucleus** dobindeşte, încă de la început, un sens nuanţat, acela de „miez, simbure" al nucii, iar apoi al oricărui fruct cu coajă. Acest proces de „extensie semantică", detectabil în spaţiul latinei, cîştigă ulterior teren, facilitînd impresionanta „carieră" lingvistică a neologismului **nucleu.**

De la „miez, simbure de nucă", pină la sensurile „tehnice" actuale, pe care le-a dezvoltat termenul ştiinţific **nucleu,** a fost străbătut un drum lung şi intortocheat şi s-a consumat un proces semantic echivalent cu „stingerea" unei imagini. „Reaprinderea" ei conferă neologismului nostru o tinereţe nouă, un profil pitoresc şi o „incadrare" plastic-sensorială inedită şi surprinzătoare.

Discuţia purtată în jurul cuvintului **nucleu** – cu toate implicaţiile ei, dezvăluite sau numai sugerate – ar putea şi ar trebui să contribuie însă şi la şubrezirea prejudecăţii cu privire la statutul „neutru", din punct de vedere expresiv şi stilistic, al neologismelor. Privite dintr-o perspectivă istorică, verticală, multe dintre ele se dovedesc a fi fost, odinioară, **imagini, metafore** pline de savoare şi prospeţime. Redescoperirea şi revitalizarea acestor valori imagistice subţiate şi, pină la urmă, „ucise" în curgerea vremii nu se pot săvîrşi decit la luminile, mereu treze, ale limbii latine.

G. I. TOHANEANU

---

[*] Cei interesaţi de „divorţul" aparent dintre termenii aparţinînd aceloraşi radicale latine sint invitaţi să consulte instructiva şi atrăgătoarea lucrare a academicianului Al. Graur, **Cuvinte inrudite,** Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1980.

plastică

Guaşele lui Toth Ildiko-Ilona şi foamea de natură

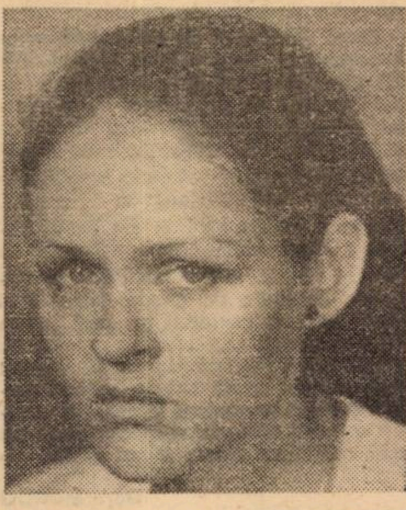

Prin devotamentul acestui responsabil al Clubului Casei Presei timişorene, care este Alexandru Vajda, devotament pus in descoperirea unor tinere talente de plasticieni, avem azi in faţă citeva zeci de guaşe semnate de Toth Ildiko, intr-o atrăgătoare şi unitară expoziţie. Ivită din şcoala clujeană, cu preocupări multiple de graficiană, sculptoriţă, scenografă, Toth Ildiko reuneşte in aceste lucrări o manieră personală picturală, cu apetitul pentru universul peisajer. Temele sale devin deci una singură, natura, în variantele sale infinite, doar că artista preia din peisaj elementul dinamic, mişcarea materiei, forma şi culoarea proprii unei viziuni picturale. Astfel, formele ei devin apăsate printr-o tentă grafică certă, iar culoarea, de guaşă, devine mată, penetrată nu de o lumină puternică, solară, ci de una grea, obscură, izvorind din materia şi vegetaţia peisajului însuşi, atins, parcă, de o tentă de melancolie crepusculară.

Aceste peisaje ale lui Toth Ildiko nu au stridenţa unui optimism facil, dar ele conţin indubitabil vibrarea poetică pentru un peisaj natal sau apropiat artistei, fie că ele se numesc lacurile din vecinătatea Bucureştiului, ruinele vechi şi periferia Clujului, dealurile în amurg ale Bistriţei, sau podurile Timişoarei, intr-o împletire de pămînt, aer, apă, vegetaţie, văzute in clipele lor de debordanţă a luminii şi culorii, nu de stingere a lor.

Puterea artistei de a miniaturiza este deplină, în faţa acestor mici lucrări de, să zicem, 25/25 centimetri, noi avînd totuşi sentimentul dimensiunii, al grandiosului. Mai trebuie spus, de asemenea, în final, că ceea ce devine important şi un punct de referinţă pentru aceste guaşe ale lui Toth Ildiko este faptul că locurile, colţurile de natură pictate de ea într-o manieră tradiţională surprind mai ales prin trăsătura lăuntrică a peisajului, printr-un specific atins de vibrarea lirică a pictoriţei, prin tenta discretă de poezie a naturii, pe care ea le surprinde în aceste instantanee ale clipei. Căci Toth Ildiko nu poetizează peisajul, nu-i conferă false trăsături patetice, ci impregnează micile ei tablouri cu această foame firească de real, foame de natură, transpusă însă cu o gestică a formelor, a culorilor de o simplitate derutantă, de toată ziua, pulsînd de o lumină poetică în interior, dar cu atit mai apropiată sensibilităţii noastre, cucerind-o, pe de-a-ntregul.

Ion **ARIEŞANU**

viaţa asociaţiei

● In cadrul manifestărilor prilejuite de „Zilele cărţii pentru copii", la Liceul textil din Timişoara scriitorii **Anghel Dumbrăveanu, George Drumur** şi **Mircea Şerbănescu** au participat la o intilnire cu membrii cenaclurilor literare ale elevilor din şcolile municipiului Timişoara ● Casa de cultură a sindicatelor din Arad şi cenaclul literar S.F. „Alphaville" au organizat în cadrul Festivalului „Primăvara arădeană", un simpozion „Literatura ştiinţifico-fantastică, o poveste despre om". Au susţinut comunicări sau au participat la dezbateri : **Gheorghe Săsărman, Alexandru Mironov, Mircea Şerbănescu, Ovidiu C. Pecian, Liviu Maliţa, Al. Rista, Florin Bănescu** şi **Gheorghe Schwartz.** Manifestarea a fost însoţită de expoziţie de colaje şi desene cu subiecte S.F. semnate de Al. Pecican şi de unii dintre membrii cenaclului „Hellion" al studenţilor timişoreni. ● In sala Teatrului de stat din Arad, şeala lor, simbolul dinamicii istoriei, dar cenaclului „Lucian Blaga" i s-a conferit trofeul „Primăvara arădeană". Trofeul (o lucrare in bronz a sculptorului Emil Vitroel) a fost inminat preşedintelui cenaclului, Florin Bănescu, de către prof. Liviu Berzovan, preşedintele Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă. A urmat un bogat recital literar-artistic, dîndu-şi concursul numeroşi poeţi, prozatori, actori şi interpreţi de muzică folk. Dintre participanţi : **Gheorghe Schwartz, Vasile Dan, Cornel Marandiuc, Dumitru Siniteanu, Lucian Emandi, Mihai Traianu, Iulian Negrilă, Dorel Sibii, Ligia Tomşa, Mircea Mihăieş,** precum şi oaspeţii **Carolina Ilica, Maria Toth, Szàsz Jànos, Eugen Suciu, Vasile Speranţa** şi **Ioan Morar.**

SĂPTĂMÎNA CULTURALĂ

● **„Preşedintele Ceauşescu şi pacea lumii"** este titlul expoziţiei deschise la Muzeul Banatului joi, 10 iunie, sub egida Comitetului pentru cultură şi educaţie socialistă şi a Muzeului ● La liceul industrial de construcţii nr. 8, scriitorii Ion Arieşanu, Aurel Turcuş, Corica Victoria Sein şi Ioan Petru Stoica au fost oaspeţii elevilor şi dascălilor şcolii intru-n entuziast dialog. ● **FILARMONICA „BANATUL"** inregistrează în aceste zile, la Timişoara, piese de Ludwig van Beethoven, George Enescu, Mircea Hoinic, Petre Oschanitzky, şi Liviu Glodeanu ● In intimpinarea Congresului educaţiei politice şi al culturii socialiste la Liceul industrial nr. 9 a fost organizat un simpozion pe tema : „Istoria naţională în Expunerile secretarului general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu". A prezentat prof. dr. Gheorghe Sora. ● **„PARADA BRIGĂZILOR ARTISTICE",** va prezenta luni, 14 iunie, în sala Operei din Timişoara, în cadrul unui spectacol televizat, formaţii din judeţele Arad, Caraş-Severin şi Timiş (O.J.T., Intreprinderea de panificaţie I.R.A., I.C.S. Textile-încălţăminte, I.M.A.I.A., Electromotor, Tehnolemn şi „13 Decembrie"). ● In cadrul **CONGRESULUI SCRIITORILOR DIN MEDITERANA,** desfăşurat la Mazara dell Vallo (Sicilia) sub deviza „Să ne cunoaştem pentru ca Mediterana să devină o mare a păcii", scriitorul Ion Marin Almăjan, directorul Editurii Facla a conferenţiat pe tema : „Pentru cine şi pentru ce scriu". ● **VALEA LUI LIMAN,** tradiţională sărbătoare timişeană va avea loc duminică, 13 iunie, în pitorescul peisaj de la gurile Begăi. Işi dau concursul formaţii şi creatori din Timişoara, Darova, Făget, Băteşti, Brăneşti, Bethausen, Lovrin, Margina, Pietroasa ş.a. ● **Ploi torenţiale** la Timişoara. După 67 de ani, în 29 mai – 76,4 litri/metru pătrat, în 6 iunie 22,6 l/m.p., două ploi căzute în exclusivitate deasupra zonei urbane. ● **FILMELE SĂPTĂMÎNII : Capitol** – „Atenţie la Pana de vultur" (Piedone) şi **Dacia** – „Inghiţitorul de săbii" ● **„TEORIA OPERATORILOR"** a VII manifestare desfăşurată pe această temă şi-a deschis lucrările în Aula Magna în 8 iunie, sub egida Institutului Naţional pentru Creaţie Ştiinţifică şi Tehnică. Lucrările se vor desfăşura pe două secţiuni intre 8-17 iunie la Timişoara şi Băile Herculane. ● **EXPOZIŢIE CHINOLOGICA,** duminică, 13 iunie, pe stadionul 1 Mai. Vor fi prezente frumuseţi ale genului din mai multe ţări. ● Din **SPECTACOLELE SĂPTĂMÎNII : Opera de stat** – „Nabucco" de G. Verdi (vineri – 19,30), „Carmen" de G. Bizet (sîmbătă – 19,30), „Giselle" de A. Ch. Adam (duminică – 15,00) – Teatrul Naţional – „Juriştii" de Rolf Hochhut (duminică, 19,30) ● **ZILELE CULTURII LA BOCŞA** au prilejuit lansarea volumului „Pasul clipelor" de Ioana Cioancăş. Au luat cuvîntul Al. Jebeleanu, şef de redacţie la Editura Facla, Sofia Arcan, Mihai Marcu Deleanu, preşedinte al Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Caraş-Severin, Octavian Doclin, Titus Crisciu. La Clubul „Femina" din Bocşa, in cadrul aceloraşi manifestări, o şezătoare literară la care au luat parte Sofia Arcan, Al. Jebeleanu şi Titus Crisciu. ● **PENTRU ZILELE DE VACANŢĂ :** vă reamintim cîteva dintre locurile de rară frumuseţe devenite rezervaţii naturale. Deocamdată : **Rezervaţia Cheile Nerei – Buşniţa** (2.500 ha) unde alături de un peisaj carstic unic se pot întîlni populaţii relictare de alun turcesc (corylus colurna), alături de „şibleacuri" submediteraniene – liliac, scumpie, mojdrean, cărpiniţă ş.a. Fauna e bogată în relicte şi endemisme, mai cu seamă în peşteri şi în apele Nerei..."

OBSERVATOR

SĂPTĂMÎNA CULTURALĂ

M.I.M.U.E.E. — C.I.M.M.E.

INTREPRINDEREA DE FRIGIDERE

GĂEŞTI

ÎN CENTRUL ATENŢIEI, UTILIZAREA EFICIENTĂ A FONDURILOR MATERIALE ŞI BĂNEŞTI

Produsele prestigioasei firme din Găeşti sint cunoscute în toată ţara. Preocupat de o diversificare permanentă a produselor sale pe baza ridicării permanente a stachetei calităţii, colectivul întreprinderii are în centrul atenţiei utilizarea eficientă a fondurilor materiale şi băneşti. Programul de măsuri elaborat de conducera unităţii are in vedere, ca element fundamental, economisirea pe toate căile a resurselor materiale şi băneşti prin utilizarea lor cit mai raţională şi cu eficienţă maximă.

Acţionindu-se pe un front larg şi urmărindu-se permanent dinamica stocurilor de materiale s-a reuşit menţinerea acestora în limita celor normate, dar unele materiale şi piese au devenit disponibile tocmai datorită acestei diversificări permanente a producţiei.

Specialiştii unităţii, fără să se prevaleze de unele criterii obiective ale fenomenului de imobilizare manifestat prin existenţa temporară a unor asemenea stocuri, caută soluţii îmbunătăţite pentru controlul şi supravegherea dinamicii de circulaţie a fondurilor băneşti, acţionind asupra factorilor care condiţionează utilizarea raţională şi eficientă a bunurilor materiale.

În vastul program de lichidare treptată a tuturor imobilizărilor, se au în vedere consumurile statistice din anii precedenţi, consumurile de perspectivă şi îmbunătăţirea tehnologiilor de producţie.

Analizîndu-se periodic stocurile existente, reperele fără mişcare lentă se pot oferi altor unităţi care au o balanţă materială deficitară.

În scopul reintroducerii în circuitul economic naţional a materialelor şi pieselor excedentare la „FRIGIDERE GĂEŞTI" redăm în continuare principalele repere disponibile în această unitate.

DE REŢINUT!

Unităţile economice interesate se pot adresa Întreprinderii de frigidere „ARCTIC" din Găeşti, judeţul Dîmboviţa, telefon 927/10086 care va asigura o bună colaborare pe linia valorificării stocurilor de materiale disponibile.

E. G. – V. B.

Nr.	Denumirea mat.	U/M	Cantitate	P/U	Valoare
	OŢELURI				
1.	Bandă Al 2,44×380	kg	1 770	25,98	45 925,30
2.	Bandă R 60 W 7103 100×5	kg	235	39,59	9 303,65
3.	Bandă inox W 4301 02×21	kg	543	69,34	37 651,62
4.	Bandă Arc 7 W 5048 35×045	kg	659	14,24	9 384,16
5.	Bandă Arc 45×0,6	kg	1 281	10,4	13 322,4
6.	Bandă Arc W 1221 R50 50×2	kg	121	7,07	855,47
7.	Bandă Arc W 100×3	kg	98	7,46	731,08
8.	Bandă Arc W 100×4	kg	257	34,53	8 874,21
9.	Bandă Arc W 100×5	kg	146	34,53	5 041,38
10.	Bandă arc W 7103 R 155—170 25×1	kg	94	58,2	5 470,80
11.	Bandă Arc R 60 50×1,5	kg	96,5	45,55	4 395,57
12.	Bandă arc R 55—75 100×4	kg	173	39,59	6 849,07
13.	Bare Al 1/2 T Ø 8	kg	262,5	26,84	7 045,50
14.	Bandă Am 70 1/2T 14×0,25	kg	79	85,58	6 760,82
15.	Bandă Am 63 1/2 T 24×0,5	kg	50	73,11	3 655,5
16.	Bandă Am 55×0,5	kg	10	74,08	15 556,8
17.	Bandă Am 100×0,5	kg	130	73,35	9 535,50
18.	Bare Al 58 1/2 T 7×7	kg	300	57,51	17 253
0		2	3	4	5
19.	Electrozi 44 1 2	buc	693	8,1	5 613,3
20.	Electrozi 44 Ø 2,5	buc.	120	7,38	885,6
21.	Electrozi 44 3,25	buc.	300	6,94	2 082,0
22.	Electrozi 44 4	buc.	402	6,72	2 701,44
23.	Electrozi supertit Ø 5	buc.	1 030	8,32	8 569,6
24.	Oţel W 4922 250×250	buc.	2 490	20,85	51 916,5
25.	Oţel W 2581 12×5	buc.	88	62,17	5 470,97
26.	Oţel W 20×20	buc	200	93,62	1 8724
26.	Oţel W 20×20	buc.	200	93,62	18 724
27.	Oţel PMS O 6	buc.	327	102,58	33 543,67
28.	Oţel PMS 70×10	buc.	102,21	26,6	2 718,78
29.	Oţel OSC 8 28×28	buc.	823	5,85	4 814,55
30.	Oţel OSC 30×30	buc.	95	4,85	555,75
31.	OţelxOSC Ø 6	buc.	97	5,4	523,8
33.	Oţel OSC 8	buc.	100	5,61	561
33.	Oţel OSC 9	buc.	148	6,14	908,72
34.	Oţel OSC 10	buc.	451	6,03	2 719,53
a5.	Oţel OSC 12	buc.	101	6,03	609,03
36.	Oţel OSC 14	buc.	101	6,01	607,01
37.	Oţel OSC 18	buc.	252	5,47	1 378,44
38.	Oţel OSC 20	buc.	92	5,47	5 03,24
39.	Oţel OSC 25	buc.	102	5,36	546,72
40.	Oţel OSC 9×9	buc.	491	6,64	3 260,24
41.	Oţel OSC 15×15	buc.	202	5,04	1 018,08
42.	Oţel OSC 16×16	buc.	872	5,8	5 057,6
43.	Oţel OSC 18×18	buc	785	5,77	4 529,45
44.	Oţel OSC 20×20	buc.	1 265,5	4,59	5 808,64
43.	Oţel OSC 22×22	buc.	1 004	5,77	5 793,08
46.	Oţel OSC 25×25	buc.	5 016	5,49	27 537,84
47.	Oţel Poldy EZN 150×10	buc.	497	5,41	2 147,77
48.	Oţel Poldy 5 150×16	buc.	505	5,16	2 605,8
49.	Oţel Poldy T5 Extra 150×16	buc.	205	5,16	1 057,8
50.	Pţel Poldy EZN 200×20	buc.	598	5,36	3 205,28
51.	Oţel Poldy 46 MOCN 10 Ø 5,2	buc.	1 765	9,19	16 220,35
52.	Oţel Poldy hex. 7	buc.	1 738,5	11,95	20 675,07
53.	Oţel W 4301 Ø 50	buc.	1364,8	68,08	90 818,72
54.	Oţel W Ø 120	buc.	609	68,16	41 509,44
55.	Oţel W Ø 160	buc.	855	78,16	58 276,80
56.	Oţel W 4021 Ø 50	buc.	892	30,83	27 500,36
57.	Oţel W 4006 Ø 60	buc.	314	30,34	9 526,76
58.	Oţel W Ø 120	buc.	679	30,11	20 444,69
0	1	2	3	4	5
59.	Oţel W 4006 Ø 160	kg	1 256	30,13	37 843,28
60.	Oţel H 18 M 9 T Ø 8	kg	60	46,5	2 790,00
61.	Oţel POLDI AKVS W 4541 Ø10	kg	391	60,52	23 666,32
62.	Oţel OL 50 hexag. 6	kg	140	8,99	1 258,6
63.	Oţel UNP 240 St. 371	kg	2 020	3,35	6 767
64.	Placă Al (fontă) 5309027	buc.	4	138,10	52,4
65.	Placă calapod 140 1	buc.	1	3 010,7	3 010,7
66.	Profil Al 1750×350	kg	155	3 821	5 922,55
67.	Profil Al 1800	kg	227	38,21	8 673,67
68.	Orofi. Al 460 823×2300	kg	83	31,24	2 592,92
69.	Profil CH 10×1885	kg	19 093	31,89	608 875,77
70.	CH 10×3200	kg	2 010	31,89	64.028,9
71.	CH 10×4200	kg	390	31,89	12 437,10
72.	CH 14×2000	kg	11 393	30,34	345 663,62
73.	CH 15	kg	635,5	32,21	20 469,45
74.	Sîrmă arc RM Ø 0,5	kg	81	6,7	542,7
75.	Sîrmă Kantal Ø 5,5	kg	232	140,71	32 644,72
76.	Sîrmă Al Ø 8	kg	269	22,24	5 982,56
77.	Tablă neagră 65 G 0,6×570×20000	kg	2 559	5,7	14 586,3
78.	Ţeavă OLT 35 Ø 45×1	kg	1 638	27,3	45 372,6
79.	Ţeavă Cu 9 M Ø 5×1	kg	1 056	116,76	123 298,56
80.	Ţeavă Cu 9 1/2 T Ø 8×2	kg	110	127	11 029,70
81.	Ţeavă Al 99,5 Ø 18×1	kg	88	30,06	2 645,28
82.	Ţeavă Al Ø 22×1,5	kg	31,24	848	26 491,52
83.	Tablă arc W 0204 0,8×300×2000	kg	97	9,21	893,37
84.	Tablă G. 0,8 34	kg	34	9,21	313,14
85.	Sîrmă OL 37 Ø 3,5	kg	1 787	9,87	17 637,69
	CHIMICALE				
1.	Sare SC 630	kg	620	5,7	3 534
2.	Sare SC 430	kg	3 900	11,88	46 332
3.	Sare [illegible] 960	kg	3 900	11,3	59 155,5
	TOTAL				
	SCULE:				
	ALEZOARE				
1.	STAS 1263 Ø 3	buc.	24	5,3	127.2
2.	STAS 1263 Ø 13	buc.	69	15	900
3.	STAS 1263 Ø 14	buc.	59	12	708
4.	STAS 1263 Ø 15	buc.	33	15,2	501,6
5.	STAS 1263 Ø 20	buc.	49	18	882,0
6.	STAS 1263 Ø 2	buc.	29	21	609
7.	STAS 1263 Ø 27	buc.	69	39,9	2 713,10
8.	STAS 1263 Ø 28	buc	12	39,9	478,8
9.	STAS 1263 Ø 28	buc	10	35	350
10.	STAS 1263 Ø 32	buc.	14	57	798
11.	STAS 1263 Ø 32	buc.	20	42	840
12.	STAS 1263 Ø 36	buc.	5	69,5	347,5
13.	STAS 1263 Ø 37	buc.	5	71,5	357,5
14.	STAS 1263 Ø 38	buc.	12	82,4	988,8
15.	STAS 1263 Ø 40	buc.	4	91,5	366,0
16.	STAS 1263 Ø 42	buc.	15	91,5	1 372,5
17.	STAS 1263 Ø 44	buc.	10	109	1 090
18.	STAS 1263 Ø 45	buc.	13	109	1 417
19.	STAS 1263 Ø 46	buc.	34	117	3 978
20.	STAS 1263 Ø 50	buc.	13	147	1 911,0
21.	STAS 1263 Ø 18	buc.	50	18,40	930,00
22.	STAS 1263 Ø 7	buc.	200	10,80	2 160,00
23.	STAS 1263 Ø 11	buc.	74	13,70	1 013,80
24.	STAS 1263 Ø 26	buc.	38	35,40	1 345,30
25.	Alez. STAS 1264 Ø 7	buc.	118	7,60	896,80
26.	Alez. STAS 1265 Ø 24	buc.	17	32,00	544.00
27.	Alez. STAS 1265 Ø 28	buc.	25	45,00	1 125,00
28.	Alez. STAS 1265 Ø 47	buc.	5	118,00	590,00
29.	Alez. STAS Ø 16	buc.	30	49,70	1 491,00
30.	Alezoare 1266 Ø 45	buc.	5	109,00	545,00
	BURGHIE				
1.	Burghie 573 Ø 7,4	buc.	16	5,40	70,4
2.	Burghie 573 Ø 7,6	buc.	181	5,10	923,1
3.	Burghie 573 Ø 7,7	buc.	490	13,25	6 492,5
4.	Burghie 573 Ø 7,5	bu"	300	12,70	3 810,0
5.	Burghie 573 Ø 8.1	buc	86	5,10	438,6
6.	Burghie 573 Ø 8,2	buc.	80	5,60	448
9.	Burghie 573 Ø 8,3	buc.	21	5,70	119,7
10.	Burghie 573 Ø 8,5	buc.	1 200	14,40	17 280
0	1	2	3	4	5
11.	Burghie 573 Ø 9	buc.	800	16,00	12 800
12.	Burghie 573 Ø 10	buc.	500	36,30	2 397,3
13.	Burghie 573 Ø 11,5	buc.	61	39,30	2 397,3
14.	Burghie 573 Ø 11,9	buc.	9	13,00	117
15.	Burghie 573 Ø 12	buc.	150	52,00	7 800
16.	Burghie 573 Ø 13	buc.	200	52,00	10 400
17.	Burghie 573 Ø 13,2	buc.	46	52,00	2 392
18.	Burghie 573 Ø 14	buc.	300	56,00	16 800
a9.	Burghie 573 Ø 15,4	buc.	40	18,00	720
20.	Burghie 573 Ø 15,5	buc.	28	18,50	518
21.	Burghie 573 Ø 17,5	buc.	38	21,00	788
22.	Burghie 573 Ø 18	buc.	100	49	4 900
23.	Burghie 573 Ø 6,5	buc	99	9,30	920,70
24.	Burghie 573 Ø 12,7	buc.	12	52,00	624
25.	Burghie 573 Ø 2,7	buc.	79	2,65	209,35
26.	Burghie 573 Ø 4,25	buc.	96	4,50	432
28.	Burghie 583 Ø 4,6	buc	395	4,65	1 836,75
27.	Burghie 573 Ø 4,4	buc.	800	4,15	3 320
29.	Burghie 573 Ø 1,2	buc.	25	1,40	35
30.	Burghie 574 Ø 2,5	buc.	667	2,00	1 334
31.	Burghie 574 Ø 4,8	buc	500	9,20	4 600
32.	Burghie 573 Ø 2,1	buc.	611	1,95	1 191,45
33.	Burghie 573 Ø 2,3	buc.	551	3,10	1 708,20
34.	Burghie 573 Ø 2,4	buc.	62	3,40	210,80
35.	Burghie 573 Ø 2,4	buc.	800	2,30	1 840,00
36.	Burghie 573 Ø 2,5	buc	700	8,50	1 750,00
37.	Burghie 573 Ø 2,6	buc.	24	3,55	85,20
38.	Burghie 573 Ø 2,6 A	buc	102	3,75	382,50
39.	Burghie 573 Ø 3,8	buc.	2 188	3,65	7 986,20
40.	Burghie 573 Ø 4,1	buc	1 023	4,30	4 398,90
411	Burghie 573 Ø 6,1	buc.	574	8,30	4 764,20
42.	Burghie 573 Ø 6,2	buc.	800	8,30	6 640,00
43.	Burghiu 573 Ø 6,4	buc.	1 500	8,85	13 275,00
44.	Burghie 573 Ø 6,6	buc	200	3,90	780,00
45.	Burghie 573 Ø 6,7	buc.	150	9,55	1 432,50
46.	Burghie 573 Ø 7	buc	500	10,40	5 200,00
50.	Burghie 573 Ø 7,1	buc.	51	4,30	219,30
51.	Burghie 573 Ø 7,2	buc.	18	4,40	79,20
52.	Burghiu 573 Ø 7,3	buc.	74	4,40	325,60
53.	Burghie 575 Ø 13,5	buc.	16	56	896
54.	Burghie 575 Ø 14	buc.	81	56,5	4 756,5
55.	Burghie 575 Ø 14,25	buc	13	21	273
56.	Burghie 575 Ø 14,5	buc.	300	71,6	21 480
57.	Burghie 575 Ø 15	buc.	200	60	12 000
58.	Burghie 575 Ø 15,5	buc	225	22	4 950
59.	Burghie 575 Ø 15,75	buc.	1	89	89
60.	Burghie 575 Ø 16	buc.	150	75	11 250
61.	Burghie 575 Ø 16,5	buc.	150	92,40	13 860
62.	Burghie 575 Ø 17	buc.	150	78	11 700
63.	Burghie 575 Ø 21	buc.	52	142	7 384
64.	Burghie 575 Ø 22,5	buc	75	153	11 475
65.	Burghie 575 Ø 23,5	buc.	29	189	5 481
66.	Burghie 575 Ø 24,5	buc.	65	191	12 415
67.	Burghie 575 Ø 37,5	buc.	1	445	445
68.	Burghie 575 Ø 31,5	buc.	2	326	652
69.	Burghie 575 Ø 50	buc.	8	810	6 480
70.	Burghie 575 Ø 58	buc.	5	1 290	6 450
71.	Burghie 575 Ø 65	buc.	6	1 149	6 894

M. I. C. M. — C. I. M. U. I. U.

Întreprinderea de mașini textile „IMATEX" Tîrgu Mureș

În scopul reintroducerii în circuitul economic național al stocurilor de materiale și piese de schimb disponibile redăm principalele repere aflate în stoc:

LISTA CU MATERIALE DISPONIBILE LA DATA DE 01.03.1982

Denumirea materialului și caracteristici	U/M	Cantit.	P.U.	Valoare
Bare trase STAS 1800-80				
rotunde — Ø12,5 25 MN 3	kg.	300	11,02	3 306
17 41 roc 11	kg.	600	8,81	5 286
20,4 41 roc 11	kg.	500	11,86	5 930
25 C 22	kg.	800	5,80	4 640
26 OLC 35	kg.	460	5,62	2 585
32 OL 60	kg.	1 800	6.15	11 070
OLC 35	kg.	360	5,56	2 002
34 OL 60	kg	650	6,15	3 997
36 OLC 15	kg.	3 000	6,27	18 810
38 OLC 45	kg.	3 000	5,77	17 310
40 OL 37	kg.	1 000	4,75	4 750
40 OLC 10	kg.	1 000	6,37	6 370
58 OLC 15	kg	600	4,48	2 688
65 OLC 45	kg	3 000	6,27	18 810
Bare trase late				
20 × 8 C 45	kg.	600	5,83	3 498
22 × 12 C 15	kg.	400	5,73	2 292
22 × 14 St 15	kg.	400	5,58	2 232
25 × 14 St 50	kg	1 900	5,58	10 602
28 × 16 St 50	kg.	1 400	5,42	7 588
32 × 8 C 35	kg.	300	5,83	1 749
32 × 12 St 50	kg.	440	5,67	2 495
32 × 25 C 45	kg.	700	7,56	5 292
36 × 12 St 42	k	450	4,96	2 232
40 × 12 C 15	kg.	300	5,73	1 719
45 × 10 St 42	kg.	1 000	5,02	5 020
50 × 12 St 50	kg.	500	5,39	2 695
50 × 25 C 45	kg.	2 500	5,55	13 875
Bare trase hexagonale				
hex 9 OLC 45	kg.	400	6,44	2 576
hex 36 OLC	kg.	500	5,90	2 950
Becuri scală 6/15 B 15 2p	buc.	19	1,85	31
Becuri electrice 12 × KE 14	buc.	14	1,85	26
24/15 B 15 2p	buc.	50	1,90	95
12/15	buc.	190	1,65	313
24/10 B 15	buc.	50	1,75	88
24/5 B 15 2 p	buc.	200	4,35	870
32/15 B 15 1 p	buc.	149	1,95	291
65/15 B 15 2 p	buc.	6	2,00	12
65/15 E 14	buc.	70	1,90	133
BRT—TSA 10 A—1 A	buc.	20	52,00	1 040
BRT TSA 1,6—2,4 import	buc.	19	52,00	988
BRT TSA 1,8	buc.	1	171,81	172
BRT TSA 32 A 0,55 A	buc.	2	62,00	124
Balasturi BRB 80 W	buc.	4	146,00	584
Balasturi BVF 400 W	buc.	12	170,00	2 040
Conductori MYYMAC 3 × 0,75	m.	2 800	12,55	35 140
4 × 1	m.	4 900	15,53	76 097
4 × 1,5	m.	2 732	16,65	51 498
4 × 2,5	m.	985	41,91	41 281
Contactori AR 6 220 V	buc.	10	139,00	1 390
Contactori TCA 6 R 24 V	buc.	9	95,00	855
Contactori TCA 6 R 220 V	buc.	4	137,00	548
Contactori TCA 10 A 220 V	buc.	22	162,00	3 564
Contactori TCA 10 A 440 V	buc.	5	410,00	2 050
Contactori ME-DC 3 100/220 V	buc.	11	421,00	4 631
Contactori ME-DC 3 60/220 V	buc.	10	347,00	3 470
Contactori ME-DC 3 150/220 V	buc.	8	501,00	4 008
Contactori TCA 500 V cu releu 4,5 A	buc.	34	195,00	6 630
Contactori TCA 380 V cu releu 4,5 A	buc.	1	195,00	195
Contactori TCA LS 8/1 14—220 V	buc.	1	159,00	159
Contactori TCA LS 32/4 40/220 V	buc.	1	532,00	532
Contactori D 6/4 220 V	buc.	2	139,00	278
Contactori AC 3 63 A 220 V	buc.	10	1 142,00	1 1420
Comutatori tip 236037315	buc.	4	267,00	1 068
Culegător cu platină	buc.	6	66,00	396
Electromagnet 24 V 1,5 kgf	buc.	265	305,00	80 825
Electromagnet 24 V 1,5 kgf	buc.	258	451,00	116 358
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	27	183,00	4 941
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	60	199,00	11 940
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	43	321,00	13 803
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	296	115,00	34 040
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	423	160,00	67 680
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	33	205,00	6 785
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	22	205,00	4 510
Limitator de cursă pur 106 15 A 220 V	buc.	59	124,00	7 316
Lampă semnal LS 42 V 2 K1	buc.	80	15,00	1 200
Microintrerupători cod 5900	buc.	64	15,00	960
3307	buc.	1 030	18,00	18 540
5916	buc.	20	18,00	3 600
3945	buc.	4	20,00	80
3329	buc.	4	21.00	84
Microintrerupători cod 3325	buc.	30	23,00	690
Microintrerupători cod 5979	buc.	150	9,00	1 350
Microintrerupători cod 6138	buc.	11	222,00	2 442
Microintrerupători 156 W	buc.	711	36,57	26 001
Micafoliu sul cu șerlac	kg	20	359,00	7 000
Priză și fișă 16 A	buc.	66	187.00	12 342
Perii GR 9 16 × 25 × 35	buc.	183	9,10	1 665
16 × 32 × 45	buc.	152	52,59	7 994
16 × 32 × 45	buc.	98	52,54	5 149
5 × 27 × 30	buc.	51	6,44	328
10 × 15 × 20	buc.	100	28,00	2 800
25 × 32 × 50	buc.	95	18,10	1 720
Plăci selenin 16 × 16	buc	20	0,95	19
Sticlostratitex 2 mm	kg	5	221,40	1 107
Sticlostratitex 2—25 mm	kg	121	122,00	14 762
Sticlostratitex 147 mm	kg.	50	122,00	6 100
Releu R1 13 A5 12V cc	buc.	15	120,00	1 800
Releu R1 8 24V cc RS	buc.	106	90,00	9 540
Releu R1 8 24V cc RS	buc.	65	80,00	5 200
Releu polarizant	buc	9	121,00	1 089
Releu RTT 4 220 V ca EH 15	buc.	11	590,00	6 490
Releu RTT 4 24 V ca EBR	buc.	5	590,00	2 950
Ruptor 220 V 80 W	buc.	1	335,00	330
Soclu MPR 630 A	buc.	10	87,00	875
Șaibă contact Ø40	buc.	640	0,19	122
Sîrmă bobinaj ET 0,60	kg.	90	80,00	7 200
Sîrmă bobinaj ET 1,70	kg.	52	90,00	4 680
Transformator TMA 400 V A 380/220	buc.	9	535,00	4 815
Bare alamă 30 × 6 Am 58	kg.	250	56,00	14 000
Țeavă alamă 8 × 1,5 Am 63	kg.	500	82,10	41 050
Bare aluminiu 40 × 10 Al 99	kg.	100	27,40	2 740
Tablă oțel arc 0,6 mm W 5028	kg.	1 000	5,43	5 430
0,75 mm W 0904	kg.	500	6,35	3 175
0,8 mm W 0904	kg.	600	5,66	3 396
0,85 mm W 5028	kg.	460	5,05	2 323
0,8 mm W 5028	kg.	400	4,85	1 940
4 mm W 0904	kg.	300	5,16	1 548
Tablă oțel 1 mm W 1830	kg.	600	5,30	3 180
1 mm W 1640	kg.	400	5,41	2 164
Bandă lam. la rece 45 × 1,5 A1/2t	kg.	400	4,82	1 928
75 × 2 A1/4t	kg.	300	4,59	1 377
120 × 2 A1/2t	kg.	300	4,47	1 251
120 × 2,5 St2K32	kg.	700	4,37	3 059
130 × 2,5 St2K32	kg.	600	4,30	2 580
Țevi construcții Ø32 × 5 10G MO 10	kg.	1 000	36,62	36 620
35 × 5 OLT 35	kg.	1 500	29,55	44 325
48 × 10 OLT 35	kg.	400	6,18	2 472
53 × 14 OLT 45	kg.	1 100	4,28	4 708
76 × 18 OLT 35	kg.	1 600	4,64	7 424
83 × 10 OLT 35	kg.	540	15,40	8 316
83 × 14 OLT 35	kg.	4 000	4,87	19 480
83 × 18 OLT 35	kg.	2 100	4,45	8 715
95 × 12 OLT 35	kg.	1 000	5,51	5 510
95 × 18 40 r 10	kg.	760	6,86	5 213

ȚEVI CONSTRUCȚII	CANT.	VAL.	P.U.
108 × 6 OLT 35	1 130	5 503	4,87
108 × 18 OLT 35	600	2 892	4,82
114 × 6 OLT 35	1 200	5 748	4,79
121 × 6 OLT 35	1 750	10 780	6,16
121 × 16 OLT 45	1 800	8 118	4,51
127 × 8 OLT 35	2 000	8 460	4,23
146 × 22 OLT 45	1 000	4 140	4,14
152 × 10 OLT 35	2 300	10 281	4,47
139 × 10 OLT 35	3 000	29 250	5,85
168 × 6 OLT 35	4 000	18 560	4,64
168 × 8 OLT 35	2 800	14 000	5,00
168 × 12 OLT 65	3 000	15 600	5,20
178 × 8 OLT 45	1 600	8 176	5,11
178 × 10 43 MOM 16	6 000	57 120	9,52
178 × 12 OLT 45	900	4 365	4,85
178 × 12 30 M 14	400	2 432	6,08
194 × 6 OLT 35	3 200	16 512	5,16
194 × 8 OLT 35	800	3 888	4,86

OȚEL ROTUND STAS 330-80	CANT.	VAL.	P.V.
Ø16 41 MOC 11	500	3 185	6,37
Ø18 41 MOC 11	2 500	15 825	6,33
Ø20 35 M 16	300	2 109	7,03
Ø22 41 MOC 11	4 000	25 000	6,25
Ø22 15 CO 8	500	2 880	5,76
Ø24 OL 52	2 000	8 600	4,30
Ø24 OL 60	1 000	3 790	3,79
Ø25 OL 37	1 000	3 490	3,49
Ø25 OL 44	4 000	16 920	4,23
Ø25 OLC 35	340	1 346	3,96
Ø26 OLC 45	950	3 676	3,87
Ø28 41 MOC 11	2 000	15 520	7,76
Ø30 13 CN 30	1 500	14 430	9,62
Ø30 18 MC 10	1 000	5 390	5,39
Ø30 21 MOMC 12	870	7 116	8,18
Ø32 18 MC 10	3 700	22 977	6,21
Ø34 OLC 25	4 980	18 675	3,75
Ø36 OLC 25	3 500	13 545	3,87
Ø36 OLC 45	20 000	76 200	3,81
Ø38 18 MC 10	1 000	5 980	5,98
Ø38 33 MOC 11	430	2 627	6,11
Ø38 40 C 10	1 400	7 980	5,70
Ø42 OLC 35	4 000	14 960	3,74
Ø42 OL 60	6 000	21 960	3,66
Ø42 13 CN 30	3 800	33 972	8,94
Ø42 21 MOMC 12	2 500	15 550	6,22
Ø48 OL 50	10 000	35 900	3,59
Ø50 38 MOCA 06	1 250	10 700	8,56
Ø50 16 MOCN 13	340	2 869	8,44
Ø53 21 MOCM 12	500	16 125	6,45
Ø60 OLC 60	550	2 040	3,71
Ø65 OLC 60	5 000	18 950	3,79
Ø70 OLC 55	1 000	3 710	3,71
Ø70 OLC 60	3 000	11 130	3,71
Ø75 41 MOC 11	1 000	5 690	5,61
Ø85 33 MOC 11	750	4 492	5,99

OȚEL LAT STAS 395-80	CANT.	VAL.	P.U.
22 × 13 OLC 45	900	5 705	6,34
25 × 6 OLC 60	540	2 548	4,72
25 × 10 OLC 25	430	2 021	4,70
25 × 14 OL 37	630	2 564	4,07
25 × 16 OLC 37	900	4 122	4,58
25 × 16 OLC 45	3 000	12 090	4,03
28 × 5 OLC 15	470	2 223	4,73
29 × 11 OL 50	725	4 582	6,32
30 × 10 OLC 45	2 650	12 216	4,61
30 × 10 ZIMOML 12	940	8 695	9,25
31 × 11 OL 37	1 920	10 176	5,30

DE REȚINUT

— unitățile economice interesate sînt invitate să consulte listele cu materiale și piese de schimb disponibile, care urmează a fi valorificate în conformitate cu legea nr. 11/1980. Relații suplimentare se pot obține de la IMATEX – Între. de mașini textile – Tîrgu-Mureș str. Gh. Doja nr. 64–68, telefon 30057 – telex 035-229.

Emil GEORGESCU și Vasile BAȘA

top

1. AU CUVÎNTUL SPECTATORII : „Am asistat la o manifestare fără precedent în istoria încă tînără a rockului românesc. Să sperăm că aceasta va constitui un punct de plecare în direcţia permanentizării acestui festival pe care timişorenii l-au organizat cu forţe proprii, la un înalt nivel artistic. Am remarcat originalitatea şi fantezia creatorilor genului, strădania formaţiilor de a găsi noi căi de exprimare muzicală în plan ritmic şi melodic. Fără îndoială, asistăm la o renaştere a grupurilor rock locale după o perioadă de letargie. Mi-au plăcut în special exponenţi ai unei muzici simple, directe, nesofisticate. Am regretat absenţa de pe podiumul festivalului a grupului **Post Scriptum**, aflat, după cîte ştiu pe litoral. Nu cred că prin reluări ale unor succese străine rock-ul românesc ar avea ceva de cîştigat ca şi, dealtfel, formaţiile **„Stress"** şi **„Autostop"** care îşi irosesc disponibilităţile practicînd această modă depăşită. Pe viitor propun diversificarea genurilor prin includerea în festival a unor formaţii de jazz-rock, Progressive etc. **(Marius Oltean – student)** ● „Mi-au plăcut momentele de folk susţinute de **Adrian Dinu** şi **Miruna Mureşianu.** Pe cînd un repertoriu schimbat şi chiar piese originale ? **(Sanda M. – elevă).** „Se impune ca pe viitor festivalul să aibă un caracter competitiv, eventual un trofeu. Cred că prin aceasta, formaţiile noastre ar fi mai stimulate pe linia creaţiei şi interpretării rock-ului autohton. **Pro Musica** şi **Celelalte cuvinte** s-au întrecut pe ele însele şi cred cu convingere că aceste formaţii ne-ar putea reprezenta cu cinste şi peste hotare. Mi-aş dori discuri cu aceste grupuri. Mizînd pe un succes facil, unele grupuri, talentate dealtfel, ne oferă pastişe fără esenţă ale unor piese pe care, oricum, le preferăm originale" **(Nicolae Stavru – muncitor I.A.E.M.).**

Note consemnate de

Petru UMANSCHI

P. S. Aşteptăm pe adresa rubricii observaţiile voastre despre festival.

evrika!

- **Nici un copil nu s-a născut rîzînd.**
- **Spălătoreasa bea cafea, grăjdarul joacă biliard şi profesorul pliveşte ceapa.**
- **Tinerii de azi nu mai vin de la coarnele plugului ; de aceea aşa de greu se dau pe brazdă.**
- **De cînd e lumea, corul beţivilor n-a obţinut nici o diplomă.**
- **Să ştiţi, dînsul e scriitor cu acte în regulă.**
- **Sfat : „Măi fato, ascultă-mă pe mine, pune mîna şi te îngraşă".**
- **Nepoţii nu se mai joacă cu barba bunicilor. Barba fraţilor le e mult mai la-ndemînă.**
- **Un nou salut : „Să trăiţi bine !"**
- **La box : „Loveşte-l sub bărbie, Mişule, că ăsta îţi mănîncă centura !"**
- **Nu preţuim confortul, ci gradul de confort...**
- **În copilărie preţuiam pîinea cu marmeladă. Să mai regret că nu-s copil ?**
- **Unii bibliotecari sînt atît de aroganţi, de parcă ei ar fi scris toate acele cărţi pe care le împrumută.**

Ion VELICAN

corespondenţa

Jiglar Dănuţ : Compuneri şcolăreşti, uneori fermecătoare în naivitatea lor. Înainte de maturizarea literară se impune, cu toată tăria, să stăpîniţi regulile ortografice, îndeosebi să nu mai aveţi o amnezie a **i**-urilor (albi de rîu", „mari cîmpi" etc). **Vasile Roianu :** Cam glumeaţă adresa dv., care, dealtfel, nu era nevoie să o destăinuiţi (str. î.e.n. nr. 33, judeţul Rimbaud, sectorul Sorin, localitatea 3,14). Cît despre poezii : o licărire de speranţă dată de cîteva versuri („în tot e bucurie / şi peştii frunze-mi par / se rupe înlăutru-mi / al vremilor hotar") care este vertiginos anulată de restul compunerilor, mare parte ilogice, precum : ,limbaj feeric totul îmi este nesfîrşit / din pasăre în toamnă / din loitre-n asfinţit". Încercaţi să vă mutaţi domiciliul pe o stradă din e.n.... **Lucian Suciu :** Reţinem dintre formulările sentenţioase : „Şoseaua aceasta / Scurtează timpul". „În umbra mea / Aceeaşi dogoare", „Dincolo de noi / Aceeaşi depărtare". **Stejărel Ionescu :** În poezia „Vînătoare de urşi" predomină versurile căznite, în celelalte texte („Cîntecele dimineţii", „Zbor frînt", „Poem de mai") persistă idilica viziune, care v-a rarefiat conţinutul multor lucrări anterioare. **Voiţ Doru :** „Cele două poezii trimise în mare grabă, după ce aţi primit răspunsul anterior, au fost elaborate în mod superficial. **Vasile Boariu :** În textul „Fără bun rămas" vă arătaţi recunoştinţa faţă de iubită (acea „copilă cu ochii verzi şi pas măreţ / Privire mîndră de regină") spunînd : „Îţi mulţumesc că mi-ai întins o mînă / Nu voi uita nicicînd – fapt care aţi vrea să fie reţinut şi de „copilă", („Te rog şi ţie-n minte să-ţi rămînă / Chiar dacă ne vom despărţi oricînd") ceea ce este o dorinţă insignifiantă, iar în privinţa exprimării ce să mai spunem ? ! – eşec total. Nici textele **După** şi **Plimbare prin ninsoare** nu ne lasă o altă impresie. **Ioan Lucici :** Trimiteţi-ne cîteva date despre dv. şi un grupaj de poezii, spre a vă pregăti debutul. Dar evitaţi expresiile şocante-n gol. **Ion Vlăsia :** Recentele poezii sînt sub posibilităţile dv. literare. Aşteptăm altceva, care să vă reprezinte. **Gabriela Dasagă :** Fabula „Păţania vulpoiului curtezan", chiar dacă nu este izbutită, ne îndreptăţeşte să credem că merită să abordaţi în continuare acest gen literar. Dintre poezii, cea mai notabilă este „Lacrimi de cireş". Deocamdată vă urăm succes la examene. **Carol Varga :** Realizarea artistică a versurilor dv. nu este încă la înălţimea credinţei dv. în rostul poeziei. **Mariana Mirza :** Sînt cîteva semne, care pot justifica să stăruiţi în creaţia literară.

MAI TRIMITEŢI : Mihai C. Constantin, Gheorghe Constantin, Eugen Popescu, Radu Bolojan, Victor Firu, Ana Pelca. **VERSURI NECONCLUDENTE :** Niccolo Paganini, Nicu Lungu, Vişan Constantin, Marcel Tarcea, Luminiţa Bălu, Adrian Bercaru.

Aurel TURCUŞ

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 13 IUNIE

8,00 Teleşcoală. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,05 Album duminical. 18,35 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,30 Călătorie prin ţara mea. 19,55 Cîntarea României. 20,40 Film : „Drapelul rupt" (american). 22,10 Telejurnal. 22,30 Studioul muzicii uşoare.

LUNI, 14 IUNIE

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Cincinal '81-'85. 20,55 A patriei cinstire. 21,10 Cadran mondial. 21,35 Roman foileton : „Drumuri" (ultimul episod). 22,15 Telejurnal.

MARŢI, 15 IUNIE

11,00-12,05 Program de dimineaţă. 12,15 Cadran mondial. 12,40 Muzică populară instrumentală. 16,00 Telex. 16,05 Pe sub munte-n Făgăraş. 16,25 Priorităţi în învăţămînt pentru noul an şcolar. 16,45 Clubul tineretului. 17,30 Eminesciana. 20,00 Telejurnal. 20,25 Semnătura noastră pentru pace. 20,40 Un vast program de activitate politico-ideologică. 21,00 Teatru Tv. : „Undeva, o lumină" de Doru Moţoc. 22,15 Telejurnal.

MIERCURI, 16 IUNIE

16,00 Telex. 16,05 Şah. 16,20 Muzică foarte... tînără. 16,45 Civica. 17,10 Viaţa şcolii. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea economică. 20,45 Un vast program de activitate politico-ideologică. 21,05 Telecinemateca : „Substituirea" (francez). 22,20 Telejurnal.

JOI, 17 IUNIE

11,00-12,35 Program de dimineaţă. 16,00 Telex. 16,05 Un vast program de activitate politico-ideologică. 16,25 Cîntec pentru tricolor. 16,40 Revista „Cîntării României". 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea economică. 20,50 Un vast program de activitate politico-ideologică. 21,15 Semnătura noastră pentru pace. 21,55 Din albumul celor mai frumoase melodii populare. 22,15 Telejurnal.

VINERI, 18 IUNIE

15,00 Admiterea în învăţămîntul superior. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 20,00 Telejurnal. 20,30 Un vast program de activitate politico-ideologică. 20,55 Film artistic : „Un zîmbet pentru mai tîrziu". 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 19 IUNIE

11,00 Centrele muzicale ale ţării. 11,40 Film artistic. 13,00 La sfîrşit de săptămînă. 19,00 Telejurnal. 19,30 Teleenciclopedia. 20,15 Ritmuri tinereşti. 20,30 Film serial : „Lumini şi umbre". 21,25 Întîlnirea de sîmbătă seara (I). 22,15 Telejurnal. 22,30 Întîlnirea de sîmbătă seara (II).

sport

Iată că Dinamo...

... s-a suit în vîrful clasamentului, cu dreptul ca, la toamnă, să joace în Cupa Campionilor Europeni ! Bravo, Dinu ! deşi, pun mîna în foc, dacă doctorul Neşu ar fi fluierat corect – ca şi Igna – de atîtea ori –, tot oltenii s-ar fi aflat cu aurul în braţe ; aşa, însă, sorţii au hotărît ca Oblemenco să se mulţumească cu argintul, poate şi ca învăţătură de minte !

Jale mare la Cluj-Napoca ! Plîng pe umerii înţeleptului Angelo Niculescu, care, cu cîteva zile înaintea începerii unui nou campionat mondial de fotbal, se vede c-un picior în groapă ; culmea e că piciorul fatal le-a fost dat „şepcilor roşii", îndoliatelor „şepci roşii", taman în ultimul minut de joc pe teren propriu, minunea cea mare putînd să fie un egal la Scorniceşti, dacă Halagian s-ar gîndi şi la soarta veteranului fotbalului românesc.

Cu o trupă subţire – unde doar fostul meu vecin de casă, Ducadam, şi Coraş sclipesc o valoare –, U.T.A. se duce şi ea în divizia matineelor, umplînd seria a III-a cu echipe care au jucat în divizia A, asemenea unui cimitir al elefanţilor ; de Progresul, nici că-mi pare rău, pentru că nici n-a avut ce căuta pe aceste plaiuri însorite, de unde se vede că a prins blestemul rapidiştilor, păcăliţi anul trecut şi învinşi, de drept, şi acum, de Petrolul.

De cîteva primăveri, A.S.A. Tg. Mureş scapă de iad prin zvîcnirile uluitoare ale lui Boloni şi prin alte întîmplări oarecum desucheate – zic gurile rele (a mea nu zice nimic) ; cred că nu e cazul să fim bănuitori, să căutăm ţapii ispăşitori ai presupuselor aranjamente din culise, asta deoarece prea uităm că un campionat are 34 etape, iar un meci se măsoară în 90 de minute (uneori, lungite, uneori scurtate).

Vine El Mundial-ul, vin speranţele mele că Brazilia va triumfa. Nicolae Secoşan, care, din patru în patru ani, cere pronosticuri pentru nu-ş ce vitrină timişoreană, a zîmbit aflîndu-mi aceeaşi preferinţă. Ce-ar fi dacă şi dumneavoastră, cititorii, v-aţi pronunţa asupra virtualelor ocupante ale primelor trei locuri ? Aşteptînd răspunsurile, promit să publicăm şi cîştigătorii. Recompensă, nu altceva decît un abonament la revista „Orizont" pe perioada ce ne rămîne pînă la Revelion.

Teodor BULZA

DIN JURNALUL UNUI JUDOKKA

(2)

ASPECTE DIN ISTORIA JUDO-ULUI ROMÂNESC

În ţara noastră, la Oficiul Naţional de Educaţie Fizică, cursurile de judo au fost predate cu multă competenţă, iniţial, de maestrul japonez Keishichi Ishigura. În continuare, judo-ul, a fost predat de către profesorul Emilian Teacă. În anul 1957, judo-ul a reînceput să fie predat cu deosebit entuziasm în cadrul Asociaţiei sportive „Vagonul" Arad, Liceul I. L. Caragiale şi Institutul agronomic „Nicolae Bălcescu" din Bucureşti. Predarea acestui sport s-a extins şi la alte centre, asociaţii şi cluburi sportive. Primele cursuri şi secţii de judo din ţară, existente în anul 1951-1960, se datorează activităţii de pionierat desfăşurate de Mihai Botez (Arad), Florian Frazzei, Ioan Avram, Vasile Goteleţ (Bucureşti). Ei pun bazele şcolii româneşti de judo. Prima competiţie internaţională de judo în ţara noastră, înainte de înfiinţarea F.R.J., a avut loc la Bucureşti în anul 1962, cu prilejul turneului efectuat de echipa franceză F.S.G.T. Această întîlnire dintre F.S.G.T. – Franţa şi echipa de judo a României a semnificat prima victorie a sportivilor români şi un bogat schimb de experienţă care a contribuit la dezvoltarea judo-ului în ţara noastră. Întrecerea s-a desfăşurat sub arbitraj românesc – primul arbitru român de judo fiind V. Goteleţ. În anul 1968 ia fiinţă Federaţia Română de Judo care coordonează acest frumos sport în evoluţie. De la înfiinţarea Federaţiei de specialitate şi pînă în prezent, judo-ul a urmat o continuă şi remarcabilă ascensiune. El a căpătat un caracter de masă (prin înfiinţarea, în prima fază, a unor centre de iniţiere – care s-au transformat în cluburi afiliate pe lîngă Federaţie). În anul 1969, primul campion naţional de la A.S. Vagonul Arad, la campionatul individual de judo seniori, a fost Iosif Kaupert. În acelaşi an, la campionatul naţional individual de (judo) juniori primul campion a fost Doru Hîrşan (A.S. Vagonul – Arad). În anul 1970 primul campion internaţional din ţara noastră a fost Ionel Lazăr (A.S. Vagonul – Arad) care l-a învins în finală prin ippou (înainte de limită) pe campionul european Voloşov (U.R.S.S.). În 1972 se desfăşoară primul campionat pe echipe divizia naţională „A" la judo. Prima campioană a diviziei naţionale „A" a fost echipa Rapid Bucureşti. În anul 1973 a fost echipa Rapid Bucureşti. În anul 1973 a luat fiinţă catedra de judo în cadrul I.E.F.S. Bucureşti pentru pregătirea cadrelor didactice necesare la nivelul cerinţelor actuale exigente.

În urma măsurilor luate de către Federaţia Română de Judo, numărul secţiilor şi al cadrelor de specialitate a crescut mult, iar prin eficienţa unui sistem competiţional adecvat s-a asigurat dezvoltarea calitativă a acestui sport în R.S. România. Primul antrenor emerit de judo din ţara noastră a fost Mihai Botez (A.S. „Vagonul" – Arad) actualmente (C.S.M. Rapid – Arad). În data de 5-6 iunie 1982 C.S.M. Rapid Arad a omagiat jubileul aniversării a 25 de ani de existenţă de la înfiinţarea primei secţii de judo din ţara noastră la A.S. Vagonul Arad (1957-1982) de către antrenorul emerit Mihai Botez. Judo-ul a luat o amploare mare avînd pînă la ora actuală 236 de secţii de judo în ţara noastră. În 1980, la Jocurile Olimpice, de la Moscova judoka români au reprezentat pentru prima dată culorile patriei pe un tatami olimpic. Succesele obţinute de România în judo demonstrează imensul salt calitativ pe care l-a realizat mişcarea românească a sportului cu chimonoul alb în cei peste 12 ani de activitate competiţională. În ultima perioadă judo-ul românesc a repurtat multe succese pe plan internaţional, obţinînd locul III pe echipe la campionatul european, 3 campioni şi un vicecampion mondial. De asemenea o serie de medalii atît la seniori, cît şi la juniori, s-au obţinut şi în cadrul altor numeroase competiţii internaţionale.

Atracţia exercitată de judo asupra copiilor şi tinerilor din ţara noastră şi din lumea întreagă semnifică înalta valoare tehnică morală şi spirituală a acestei discipline, care trece vămile unui simplu, sport, fiind în acelaşi timp şi o metodă eficientă de formare deosebită a caracterului şi personalităţii, de întărire fizică şi morală.

Judokka şi iubitorii judo-ului din ţara noastră au prilejuri de meditaţie inspirîndu-se din esenţa judo-ului : minim de efort, cu maxim de eficienţă.

Ştefan DONCEA

itinerarii

O răscruce europeană: DANEMARCA

(I)

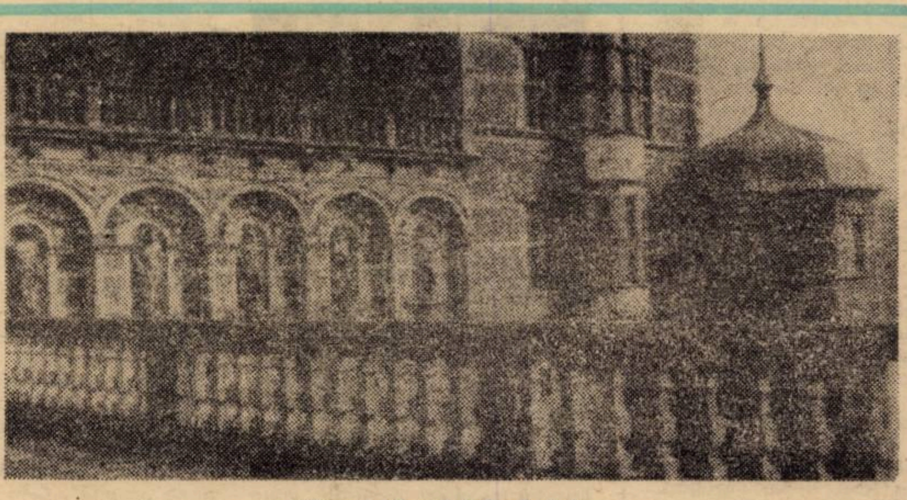

Hillerod, Castelul Frederiksborg

Am descoperit centrul istoric (și simbolic) al Danemarcei aproape fără să știm. Veneam împreună cu Gabriel Dimisianu, tovarășul meu de drum, de la aeroportul din Kastrup, acum o suburbie a capitalei, și încercam să identific personalitatea încă neobănuită a orașului Copenhaga. Deocamdată, pe fereastra mașinii ambasadei române, care ne conducea spre hotel, priveam desfășurarea de bulevarde, cvartale frumos rînduite, poduri și brațe de apă. Știam că așa trebuia să arate capitala țării cu cinci sute de insule, resfirate în Marea Nordului. Apoi, într-o primă plimbare în jurul hotelului Neptun (nume dealtminteri previzibil), din piața Skt. Annae, am putut fotografia și o defilare a gărzii scoțiene, parcă pentru a mi se adeveri cele știute despre trecutul istoric comun al vikingilor danezi și al anglo-saxonilor (mai tîrziu, în prima librărie vizitată, am senzația că mă aflu la Londra : la loc de cinste, pe toate rafturile și mesele, carte engleză și americană). Și, brusc, revelația : îndreptîndu-ne spre scuarul Kogens Nytorv, pentru a admira clădirea Teatrului regal, dăm peste Nyhavn (Noul Liman), faimosul canal al capitalei, construit încă în anul 1673. Aici apa se insinuează pînă în inima orașului, aducînd cu ea mirosul salin al mării, corăbii cu nume de sagă și zborul coborît al pescărușilor (era o zi mohorîtă la mijloc de martie) peste pădurea de catarge. La capătul dinspre piață, o ancoră odihnindu-se într-un cerc de mandală, în memoria marinarilor danezi sacrificați în cel de-al doilea război, dar și un simbol al statorniciei acestei așezări umane.

Ne aflăm aici în plină istorie, trecută și contemporană. Prin 1835, Andersen își scrisese, într-una din casele pitorești de pe cele două maluri, primele povești ; tot aici se reîntorsese mai tîrziu să-și petreacă ultimii doi ani de viață. La numărul 9, o clădire din anul 1681. Pe partea stîngă, mai extravagantă, o succesiune de intrări, la demisol, spre baruri și „ateliere" de tatuare, discoteci, magazine de curiozități, cluburi marinărești. Un decor aproape ireal, parcă reconstituit pe un platou de filmare. În după-amiaza aceleiași zile, o vizită la Ministerul danez al culturii, ne prilejuiește descoperirea celui de-al doilea tentacul de apă al vechiului oraș : Fredericksholms Kanal. Aici, potrivit legendei, episcopul Absalon și-ar fi priponit calul (o statuie marchează locul respectiv din piața Hojbro) și, privind peste micul port înspre Slotsholmen (Insula castelului), ar fi întemeiat orașul Copenhaga, în 1167. Slotsholmen este dominată de palatul Cristiansborg, reconstruit în 1906, astăzi sediul Parlamentului danez și al Curții supreme. Din vechiul castel a mai rămas o capelă regală în stil neoclasic. Pe platoul din fața palatului, o statuie ecvestră a regelui Frederik al VII-lea celebrează pe cel care, renunțînd la privilegiile puterii absolute moștenite de la predecesori, a deschis calea democratismului de tip parlamentar, reprezentat azi de „Folketing". În imediata vecinătate, clădirile masive, galbene, care găzduiesc mausoleul și muzeul Thorvaldsen, al celebrului sculptor danez din veacul trecut. Și, într-o frumoasă acoladă peste cele două canale, descoperim și aici urmele prezenței lui Andersen, cel care a făcut din Danemarca o capitală a lumii literare : intrînd pe una din arcadele palatului Christiansborg, te întîmpină Muzeul de istorie a teatrului ; pe scena vechiului teatru de aici, tînărul Andersen dansase cîndva balet.

În fine, într-o dimineață de duminică, parcă și mai înfundată în ceață, traversăm vechiul centru al capitalei pe o axă ce ne poartă de la „den lille Havfrue" (Micuța Sirenă) la piața Primăriei. Trecem prin curtea hexagonală a palatului Amalienborg, mărginită de patru edificii identice, construite între 1749-1760, legate, pe una din laturi, cu arcade. Nu avem răbdare să așteptăm schimbarea gărzii ; dealtfel ne interesează mai mult geometria acestui hexagon cu patru căi de acces și perspectivă spre promenada portului sau spre impozanta Biserică de marmură, în stil romanesc-baroc. Continuăm drumul pe lîngă o veritabilă pajiște englezească, cu o biserică englezească, (a sfîntului Alban) și cu fîntîna alegorică Gedion la capăt. Mai facem cîțiva metri pe promenada Langelinie și coborîm malul pietros spre silueta sveltă, de bronz, a Micuței Sirene, înconjurată de aburul ceții. Operă din 1913, a sculptorului Edv. Eriksen, ea a fost, firește, inspirată de un basm al lui Andersen. Ne întoarcem spre Kogens Nytorv. Aici, în dreptul hotelului D'Angleterre, se deschide prima din cele cinci străzi pietonale ce alcătuiesc Strget, zona comercială a capitalei, unde localnicii (nu doar turiștii) defilează prin magazine și pe lîngă cărucioarele cu marfă scoase în stradă în căutarea de **Tilbud** (reduceri de prețuri). Fredericksberggade ne scoate în piața largă, aparținînd parcă unui alt oraș, a Primăriei. Trecem pe lîngă coloana Cîntărețului vrăjitor (de unde pleacă excursiile turistice în zona capitalei ori spre colțurile insulei Zeelanda), pe lîngă fațada roșie, patinată, a vechiului Raadhus. La capătul dinspre bulevardul Andersen, în castelul Hans Christian Andersen, se află intrarea (în acest sezon, din nefericire închisă) spre faimoasele grădini Tivoli și spre muzeul Louis Tussaud. Preferăm figurilor de ceară în mărime naturală, de regine, personaje istorice sau fictive, poeți sau sportsmeni, pe care le-am fi putut admira acolo, arta mai durabilă (și mai autentică) din numeroasele săli și spații de expoziție ale Gliptotecii Ny Carls-berg, de pe același bulevard. Petrecem mai multe ceasuri de uitare, trecînd în revistă uimiți sălile cu artă egipteană, etruscă, greacă și romană (printre altele, mai multe busturi ale lui Traian, semănînd între ele numai prin virilitatea și expresivitatea trăsăturilor) ; apoi saloanele cu artă neoclasică, romantică, impresionistă și postimpresionistă (de la Delacroix și David, la Gaugain, Van Gogh și Picasso), dar mai ales regalul de sculpturi ale lui Rodin.

Zilele sfîrșitului de săptămînă nu ne copleșesc printr-un program prea bogat. Joi, după-masa, sîntem primiți la Ministerul culturii de Hanne-Lisbeth Rasmussen : ne înmînează fișele de program și o sumedenie de hărți, planuri, scheme ale orașului, pe care colegul Dimisianu le privește cu detașare filozofică ; eu, cu neascunsă neliniște. Pentru moment, singura mea grijă este să le adun într-un vraf a cărui logică încă nu încerc să o înțeleg. A doua zi nimerim aproape din întîmplare la locul primei noastre întîlniri : editura Gyldendal. Redactorul Vagn Groessen se întreține cu noi o jumătate de oră, ne face un scurt istoric al editurii, amintind, cu o undă de ironie în glas, de desprinderea unei aripi norvegiene (acum independentă) din mai vechea casă editorială, panscandinavă. Ne prezintă o librărie cu apariții recente ; predomină, în ceea ce privește traducerile din literaturi străine, cartea americană și engleză (abia dacă descoperim cîteva titluri franceze sau ruse). La insistențele noastre, de a aduce discuția spre o posibilă colaborare cu editurile românești, redactorul Groessen ne răspunde că așteaptă de la noi cărți „verificate" deja pe piața europeană, traduse în prealabil în limbi de circulație. La Gyldendal nu se publică nici literatură daneză în alte limbi Sîntem, în schimb, îndrumați spre o editură satelit, Vindrose, unde descopăr mai multe plachete de poezie contemporană daneză traduse în limba engleză de un poet și editor american. De asemenea, cîteva antologii scoase în colaborare cu edituri străine. O reclamă mă lămurește că sîntem pe drumul cel bun : „A sosit vremea micilor case editoriale".

Marcel POP-CORNIȘ

IDEOLOGIA – FORȚA MOTRICE A PROGRESULUI SOCIAL

(Urmare din pag. 1)

Realizarea obiectivelor elaborate de către partid, înfăptuirea sarcinilor trasate de Congresul al XII-lea al partidului, impun și un accent sporit asupra necesității lărgirii orizontului de cunoaștere al oamenilor muncii, însușirea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane. Din această perspectivă, P.C.R., este permanent preocupat pentru formarea omului nou, cu o personalitate multilateral dezvoltată, constructor conștient al noii societăți, la afirmarea puternică a umanismului socialist.

Exigențele sporite care stau în fața activității ideologice, cuprinse cu excepțională elocvență în Expunerea la recenta Plenară lărgită a C.C. al P.C.R. rezidă tocmai din rolul important al acestei activități în procesul de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, în spiritul de înaltă responsabilitate pe care partidul îl manifestă față de destinul societății noastre.

Marilyn

(1)

Marilyn Monroe era frumoasă și blondă, cu o voce clară ca un clopoțel. Era îngerul nostru, îngerul scump al dragostei, și dulceața dragostei iradia din ea ca sunetul cel mai pur al violinei. Era un Stradivarius al dragostei, atît de minunat, de cuprinzător și de plin de gingășie încît orice muzician, cît de mediocru, și-ar fi dizolvat lipsa de îndemînare în farmecul violinei ei. Nu avea nimic din aerul fatal al brunetelor, nimic care să amintească de furia dragostei dispărute. Nu, Marilyn putea să sugereze că dragostea era grea și primejdioasă cu altele, dar cu ea însemna dulceața înghețatei. Într-unul din primele ei filme, **Jungla de asfalt,** cînd frumusețea sa irupsese pe ecrane cu violența unei piersici sfărîmate sub ochii cuiva, arăta de parcă ar fi ieșit, în staniol, dintr-o cutie de ciocolată de sărbători.

Dar ce lovitură pentru visul cu ochii deschiși ai unei națiuni să afle că îngerul ei a murit dintr-un exces de medicamente ! Că a fost vorba de o sinucidere intenționată, sau de una accidentală din cauza pierderii socotelii exacte a barbituricelor luate, sau dacă a fost o moarte și mai sinistră, nu poate să știe nimeni. Moartea ei a derutat o lume întreagă, așa cum moartea lui Hemingway a umplut de oroare o lume, în acel dramatic scenariu al Americii anilor șaizeci.

Nu-i plăcea televiziunea. Prefera cinemaul, cu sutele acelea de trupuri în întuneric și luminile rătăcitoare pe ecran, care-i măreau viața luminoasă a feței. Știa mai bine decît oricine că ea este ultimul mit viabil al lungului apus al **visului american** – la urma urmelor, se născuse în anul în care murise Valentino, și amprentele piciorului său din fața cinematografului Grauman erau singurele care se potriveau cu piciorul ei. Era una din supraviețuitoarele perioadei de aur a cinematografului american, în glasul ei se citea modestia, dar nu ar fi putut fi redusă cu nimic sub imaginea uriașă de pe ecran. Pe lîngă admirabila prezență fizică, în stare să taie răsuflările celor mai dezabuzați actori ai Hollywood-ului, ea era mai mult decît o apariție. Era o prezență. Era complet detașată de ceea ce oferea, era ambiguă. Părea să spună : „Cînd o prezență absurdă e perfectă, e mai bine să stai deoparte". În momentele ei cele mai bune, ecoul micii și perfectei sale creații putea să atingă orizontul celei mai pretențioase minți. Îi auzim vocea care parcă suna ca un clopoțel, amintindu-ne că ea a sunat cumplit de-a lungul unui deceniu pe care îl conturase și ea, dincolo de promisiune, exaltare, apariții fulgurante și tragedii.

Dar totodată ea era o stea de cinema, în care se întîlneau candoarea înflăcărată și o tendință înnăscută de a se ascunde, o aroganță ce ducea adeseori la conflicte și multe complexe de inferioritate ; îi plăcea omul muncitor, dar și ipostaza de regină crudă – deși era gata să plîngă dintr-un nimic ; iubea cărțile, dar nu citea deloc ; era un artist mîndru, în stare să refuze publicitatea gratuită, dar și o femeie debordînd de sensibilitate ; o fetiță, dar și o actriță în stare să dezlănțuie o furtună la o premieră, aruncîndu-și mănușa ; o fîntînă de farmec, și un munte de plictiseală ; un ciclon în expansiune, o frumusețe de vis, un uriaș al emoției, dar și un pigmeu al indiferenței. Faustiană în aspirațiile ei, dar și în ignorarea dimensiunilor culturale, în libertatea și dorințele ei tiranice, nobilele sale aspirații intrau adesea în conflict cu piscina largă a narcisismului ei (în care, prieten sau sclav, trebuiau să se îmbăieze). În oglinda chipului ei se disting cu exactitate trăsăturile unei întregi generații, fără a fi întocmai portretul-robot al sentimentelor ei. Era mîndră cînd spăla vasele și ridica paharele să fie verificate. Juca badminton cu multă îndemînare, și din cînd în cînd lovea pe cîte cineva cu racheta. Dar era mereu ea însăși, veselă, gălăgioasă, tandră, și glumeață. Era noua iubită a Americii.

Adaptare după

Norman MAILER

de Mihai CERNEA

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel. : 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE

ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), P. E BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.

Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 24 (746) 18 IUNIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

DREPTUL LA EXISTENȚĂ

Mai mult decît un marș al Păcii, mai categoric decît pancartele și strigătele în cor ale oamenilor de pretutindeni care se opun, îngroziți, cursei înarmărilor, armelor atomice și de nimicire în masă, adunările oamenilor muncii, ce se desfășoară în aceste zile pe tot cuprinsul țării spre a susține Apelul adresat de poporul român sesiunii speciale a O.N.U. pentru dezarmare și pace, prin semnăturile puse alături de fiecare dintre noi, deci, prin simpla caligrafiere a numelor, clamează din dreptul fiecăruia, ca ființă, pentru dreptul său la existență, pentru dreptul copiilor săi la viitor. Nume lîngă nume, voință lîngă voință, cuvinte lîngă cuvinte exprimă, în esență, luciditatea unei națiuni europene, la 37 de ani după ultima sa experiență tragică, în fața pericolului real pe care îl reprezintă astăzi suprainarmarea, canalizarea eforturilor materiale și intelectuale ale umanității acestui sfîrșit de secol și mileniu bîntuit de contradicții și neliniști în scopul autodistrugerii.

Ne-am obișnuit să știm, de la o vreme încoace, că deasupra fiecăruia dintre cetățenii Europei atîrnă un ciorchine cu cel puțin 15 bombe atomice cît 15 Hiroshime, ca și cum nu am ști că una singură a fost deajuns pentru uciderea a 100.000 de oameni. Ne-am obișnuit să aflăm că bugetele militare ale unor țări depășesc cu mult necesarul unei dezvoltări echilibrate a tuturor popoarelor lumii. Ne-am obișnuit să credem că dincolo de toate acestea mîine dimineață soarele va răsări ca și azi, ca și ieri. Ne-am obișnuit, deci, cu gîndul unui pericol posibil, devastator pentru umanitate și planetă, dar aparent, încă îndepărtat, fără să ne dăm seama că reacția este cît se poate de firească și exprimă Pacea existentă în cugetul și ființa noastră, incapabilă să creadă în nebunia unor semeni ai lor.

Pacea există în noi, cîtă vreme mai scriem cărți despre viață și dramele ei, cîtă vreme continuăm să trăim în numele dragostei și al prosperității, cîtă vreme mai putem acorda timp și suflet muzicii, picturii, filmului, teatrului ori pașnicelor confruntări mondiale ale sportului.

Pacea există în adîncul ființei fiecăruia dintre noi cîtă vreme procreăm, zidim și creăm cu speranța ascunsă în umbra fiecărui gest al nostru, al copiilor noștri, al urmașilor de dincolo de ei care ne reprezintă, încă, poteca individuală și deopotrivă națională spre viitor. Dar dacă ceasurile se vor opri sau topi, odată cu timpul nostru măsurat, sub dogoarea unui soare ucigător, inventat de om, pe Pămînt ? Dar dacă mîine dimineață vom avea cu toții consistența și componența stalactitelor din peșteri?

Trebuie să ne aducem aminte de toate acestea, în acest fel, pentru a cuprinde dimensiunea reală a adevărului zilelor noastre, pentru a înțelege că știrile despre bomba cu neutroni, rachete, sateliți, arma laser, napalm, submarine atomice ș.a. nu cuprind, de fapt, informații științifice, ci datele exacte ale unei științe convertite să ucidă, să ne ucidă, să ne elimine, pe toți, pe fiecare, din competiția pentru ozon și apă, pentru pîine și urmași. Trebuie să ne aducem mereu aminte de aceasta pînă cînd vom ajunge să ne cutremurăm rostind cuvîntul PACE, să înțelegem ce ar însemna, astăzi, absența ei.

Cîtă vreme, însă, simpla clamare a Păcii ne tulbură, ca și cum am rosti numele cel mai iubit de pe Pămînt, înseamnă că avem în noi suprema putere de a ne uni în numele ei, de a ne pune alături,iată, numele – unica noastră identitate – spre a convinge, în acest fel, niște semeni ai noștri să se oprească o clipă din drumul lor, să se privească, nu din dreptul unor interese reci și ucigătoare, ci din dreptul lor ca ființe dornice să existe, pentru a cugeta o clipă asupra restului de pace pe care-l mai au în suflet și a cumpăni.

Nu există strigăt mai grav și mai acuzator decît acela de a-ți pune semnătura, simbol unic al ființei tale, alături de ale tuturor oamenilor care cred și simt ca tine, pe un act pe care să-l trimiți celor ce fac abstracție de existența ta sau o rezumă la o cifră globală.

Scriitorii și gazetarii, avem datoria, înainte de toate, de a face cunoscută dimensiunea exactă a adevărului, pentru a mobiliza conștiințele tuturor oamenilor, pentru binele și prosperitatea întregii națiuni, a întregii lumi. Și aceasta, pentru că noi, mai mult decît oricare alt om, avem la îndemînă cea mai puternică armă a omenirii tuturor timpurilor – Cuvîntul, și-i înțelegem, mai bine decît oricare, forța – singura capabilă să facă față tuturor arsenalelor nimicitoare care împînzesc lumea.

Să punem, deci, Cuvîntul ca pavăză împotriva războiului pentru a apăra – ca niște conștiințe ale unei epoci și ale unei lumi, ce sîntem –, cel mai de preț avut al nostru de pe Pămînt – Dreptul la Existență !

ORIZONT

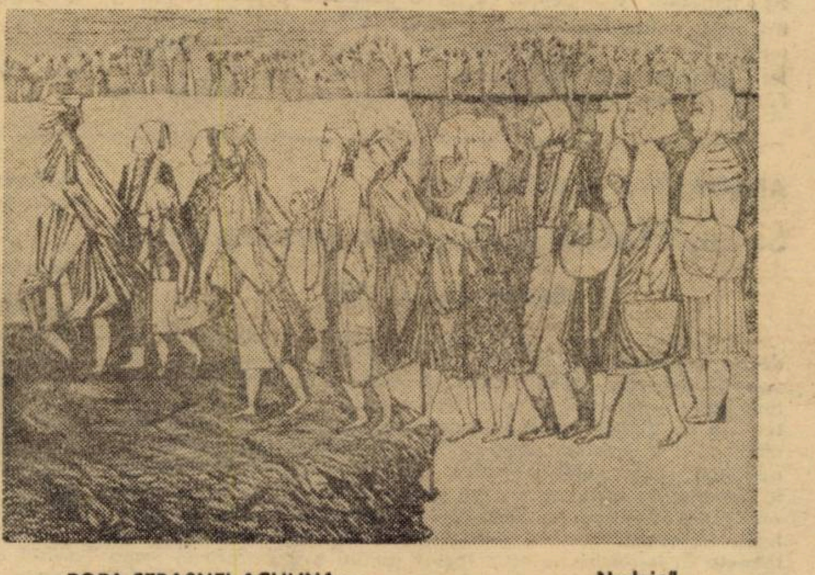

POPA-STRAȘNEI ACULINA : „Nedeie"

În întîmpinarea Congresului educației politice și al culturii socialiste

ancheta „ORIZONT"

LITERATURA PATRIOTICĂ ȘI EDUCAȚIA TINEREI GENERAȚII

Militantismul literaturii noastre este o constantă care spune mult despre specificul ei. Istoria literaturii române este totodată o istorie a conștiinței patriotice a scriitorilor ei. Opera patriotică rezistă estetic atît timp cît ea corespunde dimensiunilor interioare ale patriotului deplin, și le imprimă tinerilor, educîndu-i în acest sens. Un pas, de multe ori decisiv, în formarea unui mod de a concepe patria și de a defini sentimentele față de ea, îl face școala prin literatura română.

Întrebările anchetei : 1. Ce rol are literatura în educația patriotică și estetică a tinerei generații ? 2. Cum este reprezentată literatura patriotică în manualele școlare ?, **adresate unor profesori de limbă și literatură română din școlile județului Timiș, au devenit în final simple repere pentru o pasionantă dezbatere. Reporterul și-a îngăduit să-și înfățișeze interlocutorii în dialog, substituind obișnuitei „mese rotunde", o pagină de revistă.**

PROF DR. PAVEL PETROMAN : Obiectivele, sarcinile și scopul educației patriotice nu pot să nu-și găsească sorgintea în studiul literaturii române. Ca profesor de literatură română ți se oferă atît prin operele recomandate pentru lectura suplimentară ori facultativă, cît și prin intermediul manualului, texte și texte, rotunde sau nu, instructiv educative, mijloace sigure de realizare a sarcinilor predării-învățării citirii, perceperii și receptării raționale și estetico-emoționale a tuturor, și în timp, a fiecăruia în parte. Este adevărat că unele dintre ele – texte și microtexte – nu au în egală măsură valoare etică și estetică și, în consecință, nu slujesc integral realizării obiectivelor educației patriotice. Putem face educație patriotică chiar în absența unui conținut nemijlocit, dacă acesta slujește cunoașterii realității, formării copilului, ca om și cetățean al patriei socialiste. Ideal ar fi să avem la dispoziție, în toate circumstanțele texte de o valoare estetico-etică inestimabilă, în realitate însă în manualele școlare mai există și texte cu mai puțină valoare, mai ales estetică.

PROF. EMILIA VUȘCAN : Atunci cînd lectura literară din manual este o operă, este literatură cu adevărat, și cînd este potrivită nivelului de înțelegere și sensibilitate al elevilor, putem fi convinși că ea emoționează, convinge și educă. Texte precum **Mircea cel Mare și solii** de D. Bolintineanu, **Sergentul** de V. Alecsandri, **Țara mea** de I. Nenițescu din manualul pentru cl. a V-a, **Scrisoarea III** de M. Eminescu, **Sobieski și românii** de C. Negruzzi, **Soldatul necunoscut** de D. R. Popescu studiate în cl. a VI-a, apoi **Mănăstirea Argeșului, Dan, căpitan de plai** de V. Alecsandri, **Mamă-Țară** de T. Arghezi din cl. a VII-a, **Miorița, La Vulturi !** de G. Galaction, **Mări sub pustiuri** de D. R. Popescu, **Comunistului**

Anchetă consemnată de
Brîndușa ARMANCA

(Continuare în pag. a III-a)

ȚARĂ FĂRĂ DE SEAMĂN...

Patrie ! tu ești raza speranțelor nemărginite
ale generațiilor ce vor veni și vor crește
în pacea izvoarelor și a ogoarelor tale.
Ești roua de pe spicele grînelor de aur,
pură ca și copilul nou născut...
Ești sîngele celor ce s-au jertfit în
decursul veacurilor, pentru a te apăra...
Patrie ! tu ești țara marilor oameni
dîrji ca munții și vijelioși ca Dunărea,
întruchipați în omul Păcii, Nicolae Ceaușescu.
Ești zîmbetul de bucurie al copiilor,
a căror viață fericită tu le-o dăruiești.
Ești visul visurilor împlinite ale poeților,
ce îți închină odele lor, ție Patrie,
țară fără de seamăn pe lume, ROMÂNIE...

Wilhelm WEISS

tableta

Tractoriștii

Dacă aș fi rămas în sat, m-aș fi făcut tractorist, așa cum s-a întîmplat cu cei mai mulți dintre ortacii copilăriei mele, Didu, Nelu, Andras, Bandi, chiar și... cum l-o fi chemînd pe cel care, în clasa întîi, cu scrisul său caligrafic, curat ca lacrima, devenise idolul nostru și elevul preferat al învățătorului ? da, da, scria atît de frumos, încît tatăl lui, un bețivan... de frunte, și-a zis că pruncul nu mai avea de ce să continue școala, a cărei menire, după capul lui tulbure, se rezuma la iscălitură și la doi cu doi fac patru, ca să nu rămînă omul prost...

Cînd am drum p-acasă, adică în satul în care m-am ivit și eu, boț cu ochi, ajuns, peste ani, purtător de cravată și colecționar de iluzii, mă duc și la birt, la ceasurile amurgului, să mă întîlnesc cu tractoriștii și cărușașii (cărora cartea nu le-a plăcut chiar deloc !) ; se sfiesc să-mi mai spună pe numele mic și să-ntindă miinile murdare, cu unghii scăldate în motorină, și, cîte una, zdrobită de ciocan ; obrajii lor sînt nerași, părul le e unsuros și prăfuit, strîns sub capacul unei bășți de cinșpe lei ; fumează orice, unii suferă de stomac sau de rinichi, altora dinții li s-au rărit ; numai ochii le sînt aceiași, rotunzi și sclipitori, tainici și puri ; în ei se vede întreaga măreție a dorului de cai și de miriște ; cum vă merge, bine, mulțam, nu ne plîngem, ne arde soarele, ne bate ploaia, ne usucă gerurile, ție ce-ți pasă, ai fugit la oraș, să domnești ; așa ar grăi, dacă, la întîlnirile noastre, n-am vorbi decît despre anii mici, cînd visam cu toții să ne facem tractoriști și să arăm, să dezgropăm drumurile, să trezim satul cu noaptea în cap, să înjurăm, să bem și să fericim copiii care se țin scai de tractor, hai sus, să te preumbli pînă te saturi...

Și-atunci, cînd îi întîlnesc, mi-e rușine, de parcă le-aș fi luat pîinea de la gură, lor, tractoriștilor, țăranii fără cai.

Cînd îi vedeți, opriți-vă și ridicați-vă pălăria !

Teodor BULZA

cronica literară

NICHITA STĂNESCU

Respirări

Editura Sport-turism, 1982

Poet ce are la activ o sumedenie de victorii în cîmpul vast al luptelor poetice (memoria cronicarului nici nu le poate reţine pe toate), iar la pasiv o sumă de candidaturi pentru diverse premii (unele deja adjudecate, altele . . .), premii ce avansează în progresie geometrică dinspre cel al Asociaţiei scriitorilor din Bucureşti spre Nobelul Academiei din Stockholm, Nichita Stănescu reface, în ultima sa carte, un drum ce a mai fost străbătut şi de alte spirite, în căutarea unei identităţi, a precizării locului propriu în literatură. Înainte de a fi însă cartea unei experienţe culturale, „Respirări" e cartea situării intelectualului în cultură. O carte a mărturisirilor : ajuns la vîrsta bilanţurilor parţiale, poetul se simte obligat să-şi adune între copertele unei cărţi această posibilă dare de seamă despre locul poetului în lume, rostul poetic, funcţiile limbajului, patrie şi neam, ş.a.m.d. Lucru, omeneşte, de înţeles. Metoda e simplă : poetul întreprinde o vastă operaţie de ordonare (nu punem mîna în foc că şi de selecţie) a articolelor risipite prin presa vremii şi a poemelor ocazionale (el nu se fereşte să precizeze statutul acestora, orgolios ca orice poet ce-şi ştie asigurat fotoliul de orchestră în orice posibilă trecere în revistă a literaturii contemporane, de la sumare înşiruiri de nume la sobre istorii literare). De aici, probabil, şi caracterul de **mixtum compositum** al cărţii, în care poetul pune alături, cu nonşalanţă, meditaţii despre gravitatea cuvîntului poetic şi simple „jocuri ale spiritului", mici (sau ample) poeme în proză, unde Poetul poate fi regăsit pe de-a-ntregul. „Care este formula apei din care te tragi, am fost întrebat. Cu gura căscată eram să răspund, cînd, cineva, un prieten de-al meu, din alte regiuni, mi-a suflat în ureche : nu da formula H_2O. Mi-a suflat în ureche : spune-le, – majoritar H_2O. M-am iluminat. M-am întors şi am zis : majoritar H_2O, pentru că ideea abstractă şi pură şi definitivă naşte crime. Apa dacă ar fi numai H_2O ar omorî peştii şi ar retrage din existenţă fiinţa umană. Eu, m-am adresat judecătorilor – sînt numai în mod majoritar om. În mod majoritar sînt om. Făcînd în casa adevărului un loc şi necinstei". Metafora este prea pregnantă pentru a ne refuza tentaţia să o aplicăm cărţii de faţă însăşi. Coexistă, aici, sfidînd, parcă, orice grijă faţă de imaginea aşa-zicînd „majoritară" asupra volumului, şi superbe poeme sau consideraţii pe marginea actului creator, estetic şi al logicii limbajului, cum şi pagini ce nu ar fi trebuit să treacă de faza de manuscris. E prea evidentă, în acestea din urmă, dorinţa poetului de a trece, cu arme şi bagaje, pe tărîmul teoriei artei – fără a reuşi, totuşi, să înfrîngă rezistenţa impresiei de **dejà-vu.**

Cînd poetul se întoarce între cuvintele sale, între metafore, între ideile despre prietenia literară (şi nu numai), tonalitatea e cu totul alta, sintaxa scapără, iar glasul poetului e acordat în uriaşa cutie de rezonanţă a propriei mari poezii : „**Vine** sufletul împins din spate de inimă. Chiar vine ! O generaţie de oameni vii se naşte. O generaţie care se legitimează nu prin traumă, ci o generaţie profund tînără, aşezată şi ironică faţă de întîmplare, legiferînd-o adică. În România, Ion nu mai este cioban mioritic. Ion, băiatul răsfăţat al ţării, este intelectual. El este mai mare peste o turmă de noţiuni. El este. El are. Starea de a fi e mareea noii generaţii. Ion Drăgănoiu, prin fiinţă poetică şi prin fel, îndreptăţeşte raza".

Respirări e, fireşte, un titlu simbolic. Poetul, ni se sugerează, e în pauzele dintre un poem şi altul, e militarul ce îşi îmbracă haina civilă pentru plimbarea de după-amiază prin faţa casei. Desigur, lumea îl cunoaşte şi nu crede în metamorfoza sa : el va vorbi pe acelaşi ton, va folosi aceleaşi cuvinte, chiar dacă ele nu au rezonanţa pe care ar avea-o într-o cazarmă (=volum de poezii). Ceea ce nu-l împiedică să se exerseze mai departe în acelaşi joc cu cuvintele care l-au sedus, dezvăluind cîte ceva din **arta rostirii :** multe din paginile cărţii doar cu greutate pot fi considerate altceva decît exerciţii introductive la o modalitate de a exista în poezie. Împrumutîndu-i unul din procedee, am putea spune că nu poetul e cel care vorbeşte în această carte, ci el este cel vorbit de propriile cuvinte. Iar dacă am dori să ducem metafora în pragul excesului, am spune că Nichita Stănescu e **respirat** de cuvintele sale, căzînd, asemeni filozofului, în capcana tensiunii dintre cuvinte şi puterea lor de a suna diferit în contexte asemănătoare : poemele, paginile de jurnal şi portretele de prieteni sînt, într-o superbă desconsiderare a „ierarhiei" sentimentelor, respiraţia înregistrată pe placă sensibilă a aceleiaşi voci rostitoare.

Mircea MIHĂIEŞ

ANTOANETA C. IORDACHE

Singurătatea poveştilor pentru copii

Editura Facla, 1982

1. Cronicar teatral, poet, eseist, reporter, Antoaneta C. Iordache debutează cu un roman în care cele mai nesigure sînt paginile de eseist, de reporter şi de poet ; o firească sete de autodepăşire – romanul, ştim cu toţii, e un gen de sinteză – o determină pe autoare să supraliciteze calităţi mai bine valorificate altădată şi să încarce cartea cu indicaţii suplimentare „pentru cunoscători". Digresiunile eseistice, lirice abat atenţia cititorului de la **poveste,** de la experienţa pe care a trăit-o eroina şi care este exemplară. Scriu aceste fraze de la început fiindcă vreau să subliniez că, eseist, reporter, poet şi, mai ales, critic de teatru, Antoaneta C. Iordache nu scrie roman pentru a-şi petrece în mod plăcut timpul liber (sau fiindcă – ştim, cum să nu ştim – fiindcă dumnealor, cronicarii, visează în secret **creaţia,** opera care să le schimbe condiţia subalternă) ci fiindcă **este** romancier. Descojită de ofurile intelectualizate, cartea pune în faţa cititorului pagini scrise cu o mare siguranţă. Aş spune că marele merit al autoarei este că avînd şansa de a cădea în fiecare moment în dramoletă sentimentală, didactică (fără doar şi poate) rămîne o carte gravă, în care cel puţin două personaje reprezintă premiere în proza tînără.

2. Constantina, personajul principal al romanului, soţie trădată şi educatoare model, reţine atenţia prin calitatea implicării. Feminitatea aspră a eroinei nu lasă loc nici unei concesii. Constantina are o vitalitate şi o rectitudine care l-ar fi tîrît pe alt autor, mai puţin înzestrat cu simţul observaţiei, al nuanţei, în mlaştina unui schematism lăliu. În romanul Antoanetei C. Iordache, nuanţa învolburează liniştita curgere a faptelor invitînd la reflecţie. În permanentă agresiune, detaliul, adică faptul mărunt, invită la modificarea atitudinii. Invită la o nouă înţelegere a relaţiilor dintre personaje. Tulburătoarea viaţă a „omului comun", cel care realizează un echilibru între fapte şi vorbe, e unul dintre subiectele ascunse ale cărţii. Subiect grav şi deloc conformist, provocînd asemenea explozii : „«Ce vă pasă», zicea, nu staţi la coadă la pîine, la carne, la zahăr, la ulei, la cartofi, vă vine totul de-a gata, nu că mi-ar părea rău, dar mîncaţi cărţi, să vedeţi, ţin de foame ?, avea talentul oratorilor de duzină, sărea de la una la alta cu multă convingere, orice devenea argument în gura ei, producea un discurs talmeş-balmeş, o pledoarie sprijinită, ca un miriapod, pe fiecare fărîmă de teren de sub ea, demonstra la nesfîrşit că lumea e alcătuită mizerabil şi că progresa către pieire, avea o ură de vitalitate faţă de tot ce nu încăpuse în actele ei de proprietate, încît îţi era silă să-i răspunzi".

„Ura plină de vitalitate" e unul dintre sentimentele care dau consistenţă unor personaje, după cum iubirea plină de vitalitate dă consistenţă altora. Romanul alienării prin înălţare pe scara socială e cu totul remarcabil, şi modificările personajului Vladimir studiate cu deosebită fineţe. Fără a fi unul dintre romanele „cu activişti", fără a fi roman politic în sensul în care, de pildă, primele romane ale lui Platon Pardău erau, cartea Antoanetei C. Iordache reuşeşte să fie firească, şi, mai ales, autentică, în paginile în care e vorba despre viaţa de zi cu zi a oamenilor politici. Aş spune : o carte curajoasă, pe această direcţie pe care face modă literatura falsului curaj.

3. Spuneam că este un roman al unei experienţe de viaţă : există şi personajul-model, Antin, înţelept fascinant şi fragil, şi copilul Ioana, şi bătrîna proprietăreasă, şi mulţi alţii care sînt posesorii unei anumite experienţe de viaţă. Şi care acumulează, în paginile romanului, o experienţă de viaţă. Constantina, personajul narator, „o ia de la capăt", descoperind o lume nebănuită, trăind sau retrăind evenimente care pun în lumină capacitatea de a rezista, de a lupta, de a fi un om viu. De a avea forţa să refuze compromisul, laşitatea, smircul. Dacă eseurile propriu-zise nu se încadrează firesc în roman, cu totul remarcabilă e luciditatea cu care naratoarea îşi urmăreşte eşecurile, şansele, drepturile ei la un anume statut social. Luciditatea, simţul realităţii, şi, pînă la un punct, o ascetică atitudine faţă de „bucuriile" în care ar aşeza-o atitudinea comodă a compromisurilor. Antoaneta C. Iordache sesizează, cu o acuitate pe care o au foarte puţini autori tineri, migraţia vîrstelor, sentimentul trecerii, al „îmbătrînirii" ; ea are, într-un grad destul de înalt, sentimentul vieţii imediate, al copleşitoarelor fapte zilnice care uzează, care alterează şi alienează. Aş adăuga un sentiment al vieţii citadine, al oraşului. În prezentarea romanului, Marcel Pop-Corniş vorbea despre „miturile infantile" şi despre „existenţa reală, asumată matur" deschizînd calea către un studiu al intenţiilor autoarei anunţate şi în titlu : studiu posibil şi, desigur, eficient. Acesta rămîne a fi făcut altă dată.

Romanul Antoanetei C. Iordache e una dintre cele mai bune cărţi de proză publicate la editura „Facla".

Cornel UNGUREANU

Cronica măruntă

DE-ALE CRITICII

● **Am citit,** cu bucurie, în această săptămînă, în „Ramuri", nr. 5, studiul „Devenirea întru fiinţă" de Geo Săvulescu ; în „Convorbiri literare" grupajele de cronici semnate de Al. Călinescu, Val. Condurache, Al. Dobrescu, Constantin Pricop ; în „Vatra" (toate aceste venerabile reviste ajunse la numărul al cincilea din acest an) recenziile pe care Cornel Moraru le dedică debuturilor în roman ; în „Tribuna", cele patru pagini de dezbatere (două, despre „Literatura şi imperativele epocii" şi alte două, despre „Istoria . . ." lui G. Călinescu. Semnalăm, şi noi, în eleganta revistă „Transilvania", excelenta „Cronică lunară", apariţie destinată să ia pulsul unui moment literar. ● **Dar cele mai frumoase rubrici** ale săptămînii au fost, bineînţeles, cele care au omagiat „cronica măruntă" a noastră : **Săptămîna pe scurt** („Săptămîna") **Sintagme** („Viaţa studenţească" şi **Breviar** („Luceafărul"). Propunem o întîlnire, un schimb de experienţă, de informaţii şi de inamici ● **O rubrică la fel de interesantă,** precum cele amintite ameninţă să devină „Periscop"-ul revistei „Tribuna", din care semnalăm rîndurile destinate lui Casanova, precum şi cele consacrate Iustinei Itu. Ultimele puteau fi oprite înaintea parabolei cu viţelul. Microeseul despre Casanova ne-a plăcut integral, dovedind încă o dată că acolo unde există experienţă, literatura e la înălţime . . . ● **Modele şi exemple.** Citim cu **uimire** în „Viaţa studenţească" un articol apărut sub semnătura lui Radu Ioanid în care, într-o raită prin reviste vechi, autorul are grijă de a decupa, pentru a ni-l arăta într-o anume lumină, numele lui C. Noica. Constantin Noica a publicat în ultimii ani un număr de cărţi care îl aşează între cei mai de seamă eseişti ai noştri dintotdeauna ; cărţile lui deschid căi în înţelegerea fenomenului românesc. În loc să ofere studenţilor un comentariu al unei opere fundamentale a culturii române de azi, Radu Ioanid scoate nişte fişe mai vechi, probabil dintr-un dulap unde erau aşezate cu grijă . . . Am zice că istoriilor de acest gen le-a cam trecut vremea . . . ● **Arhivarii şi ceilalţi.** „Este încă atît de mare la noi presiunea arhivarilor asupra criticii, încît cu siguranţă se vor găsi oameni competenţi, într-o decadă sau alta a poeziei naţionale, care vor căuta cu lupa omisiuni şi erori", scrie Nicolae Manolescu în cronica pe care o consacră „Istoriei poeziei româneşti", vol. I, de Mircea Scarlat („România literară", 3, iunie a.c.).

Mai degrabă, am spune noi, e inadmisibil de mare presiunea comentariului amatoristic asupra celui înzestrat cu aparat critic cît de cît demn de atenţie.

Anemone POPESCU

---

marginalii

PETER SOLDERER

Răsfoiesc în continuare cartea lui Bela Schiff **Alt Temesvar.** Rîndul trecut pomeneam de cea mai arătoasă clădire din oraş, casa „La trei coroane". Aşa cum prea des se întîmplă, nu i-a fost dat s-o locuiască – şi nici măcar n-a apucat s-o vadă terminată – tocmai celui căruia i se datorează existenţa ei, judecătorul municipal şi vreme de aproape douăzeci de ani primar al oraşului, Peter Solderer.

De fapt, viaţa remarcabilului bărbat n-a fost scutită nici de alte încercări şi nici lipsită de unghere obscure n-a fost. Cu toată asprimea lui care-l făcea temut, încît puţini au îndrăznit să se apropie de el cu intenţie bună sau duşmănoasă, a fost cu putinţă ca tocmai gidele deocheat al oraşului să-l implice într-un scandal zgomotos. Detalii nu se cunosc. O şi mai înfricoşată întîmplare i-a pricinuit comerciantul Cristof Dürr, originar din Pforzheim. De acesta, fapt neobişnuit, l-a legat – pare-se – o strînsă prietenie, destul de strînsă ca să-l propulseze pe comerciant pînă în consiliul municipal. Înţelegem cît de neplăcută a fost situaţia primarului cînd Cristof Dürr a comis un omor. Într-un chip greu explicabil, deşi Solderer decisese reţinerea în arest preventiv, într-o zi de septembrie a anului 1739 omorîtorul s-a înecat în Bega, nu se ştie cum. O umbră shakespeariană atîrnă deasupra acestor întîmplări.

TOTH ILDIKO ILONA : „Casa din pădure".

Totuşi, cauza nefericirii este mai veche. În anul 1723, cînd abia împlinise 30 de ani, Peter Solderer, pe atunci consilier municipal, s-a căsătorit cu văduva Ana Catharina Drauskiana. Ca un semn rău, de nimeni băgat în seamă, printre martorii la cununie s-a aflat nu altul decît Christof Dürr.

Din trei copii cîţi au avut soţii, a rămas în viaţă numai Ana Catherina, născută în 1733, al cărei naş, alături de Ana Distelin, soţie de căpitan, a fost însuşi generalul Engelshofen, acelaşi care – de la Stoica de Haţeg citire – atunci cînd baudirectorul Docsat, cercetînd Ad Mediam, au aflat într-o bae boltită, uscată, tare podită, trupuri împetrite, făr de mîna dreaptă, fără capete, atunci, zic, au venit de la Temesvar să le vadă, el şi comandirienderu Hamilton, din curiozitet.

La doi ani de la naştere, mama fetiţiei a murit şi nu mult după aceea Peter Solderer s-a recăsătorit cu Maximiliana, o aventurieră, pricină de nenorociri. Sub pretext că ar fi neglijat aprovizionarea oraşului, dar mai plauzibil fiindcă i s-a luat în nume de rău această legătură, primarul a fost suspendat din funcţie. Pe urmă, soţii au trăit despărţiţi şi nu este limpede dacă în urma sancţiunii primite Peter Solderer şi-a repudiat nevasta, sau ea l-a părăsit. Oricum, după aceea lui i-a mers tot mai rău. De la o vreme şi-a depozitat tot ce avea în podurile caselor „La vulturul negru" şi „La mînzul de aur". El însuşi s-a retras într-o cămăruţă a hotelului „La mînz". E drept că, înainte de a apune, steaua lui a mai strălucit o dată, atunci cînd, în 1741, a fost reales **per vota majora de novo** judecător municipal. Notabilităţile oraşului l-au înfăţişat iarăşi „întregii burghezii", însă la prea puţină vreme de la acea sărbătoare s-a îmbolnăvit. Spre cinstea lor, primii au alergat la patul bolnavului chiar foştii săi adversari în alegeri Peter Mayer şi Franz Siccora. Aceştia, ca şi alţii, au asistat în a douăzeci şi doua, mohorîtă zi de februarie, la redactarea pe temeiul cuvintelor rostite de muribund a documentului care începea astfel : „După cum pentru fiece om nu există nimic mai sigur decît moartea, dimpotrivă nimic mai nesigur decît ceasul cînd acesta este de aşteptat".

După ce toate bunele rînduieli au fost săvîrşite, sfîrşitul n-a întîrziat. Respectatul judecător municipal Peter Solderer a încetat din viaţă în aceeaşi zi.

Livius CIOCÂRLIE

consemnări

Identitatea poetului

Cele treizeci și șapte de poezii cuprinse în volumul **Umbră pentru cer** de Constanța Buzea sînt insoțitoarele unei despărțiri, și, totodată, treptele unei revelații aminate. Toamna și iarna, pină la ieșirea intr-o primăvară ipotetică, (anotimpurile ce adăpostesc imaginile volumului) conțin în consumul lor pulsatil traducerea unui cod triplu – cel al scriiturii și al lecturii. Suprapusă, trăiește sever invocarea curățeniei lor. Spectacolul – vîrstei, al scriiturii, lecturii –, ca proces, se deschide cu interogația asupra identității poetului. Este punctul în care cele trei căi ale autoexploziei, se despart spre a fi judecate. Dacă investiția ar fi fost oarecare, tot zbuciumul s-ar fi redus la ritualuri de rutină, de exorcizare ; pentru că, cele trei dimensiuni ale identității căutate sînt, însă, inevitabil, sisifice, dorința de echilibru reface concentrat urcușul întreg, persiflîndu-l. Starea de filtru prin care alunecă nepersonajele acestei lumi, pare să fie la inceput, una din condițiile eterne. Cea dominantă de spectacol generic intreține insă autoreflecția perpetuu mirată, intoarsă spre sine. Nostalgia echilibrului apare acut odată cu conștiința scadenței, a plății. Care este adevăratul poet ? Cel care surprinde timpul artificial, circulind cu foame intre indicatoarele unui context efemer, sau cel care, depășindu-și teama de timp, il abolește, cu tot contextul pe care acesta il presupune ? Cu primele două poezii „judecații" intră în scenă : „Fila rămine indiferentă / Nu și imaculată / Asupra ei omul / Se apleacă adincă / / Este un om despre care / Nu veți auzi / / Nemuritor și puternic se crede / Cum fiecare victimă este / Puternică și nemuritoare / / Iertați-l / Iertați-mă pe mine umbra / / Masca lui pe ecranul deschis / In întunericul imaginarei / Procuraturi / / Incearcă el să prindă / Pe fila indiferentă / Incearcă și sala / Să prindă pe ecran lumina / / Totuși a ochilor / Prin care el revărsindu-se lent / Se golește de timp" **(Iertați-mă pe mine umbra)** ; și „Imaginez un motiv un pretext / Ceva care „să întunece atenția / / Ochii să mi-i golească de vedere / De lacrimi dacă ele mă vor rupe / De realitatea ca o rană generală / / Trup sănătos pînă cînd / Asediat spune sunt la adăpost / Chihlimbarul păstrează firul de praf / / Depind deci exist iată frază / De sărbătoare umbrîndu-mă ca un copac / Fără frunze / / Și el extaziat intr-un șir de copaci / Aliniați cu rigla străvezii intre / Luna rotundă și valurile mării / / Indoiala s-a scufundat trăiască nepăsarea / Vîrful ei palid cu cîteva frunze / Uimește-te e laur pe creștetul ghețarului / Laur viu trei sferturi plutind în adînc" **(Creștetul ghețarului)**. Cu tot tonul apologetic al primei pledoarii, cu toată șansa acordată („se golește de timp"), poeta alege a doua ipostază, volumul fiind o argumentare prelungită a acestei atitudini. Abolirea contextelor se petrece doar atunci cînd este în favoarea unei identități epurate, chiar dacă epurarea totală duce la spațiul ingheţat al clipelor esențiale – nașterea și moartea. Fie și doar intre ele două, drumul este trudit – există în primul rînd scadența : „Autorul notei de plată / Imi dă un autograf umbrindu-mă / desființîndu-mă fără să scoată un cuvînt / Și puteam rămine afară în ploaie / Paralizat în fața vitrinei / Puteam să trăiesc modest în continuare / Mișcîndu-mi degetele mele / In buzunarul trenciului meu / / Acumulînd un frig care tot al meu / Ar fi fost generos" **(Autograf)**. Ca efect necesar, există timpul ireversibil, ce spulberă orice tactică **(Intreb, Explozie în paradis, Fierbinte era pragul mării, Cinepă inflorită, Labirint punct** etc.). Vîrsta se perpetuează în prunci **(Stafiile albe de abur)** ; scriitura în metaforă, limbajul oglindă – în **Parada de apă, Umbră pentru cer,** reface lumea, o inghite, astupînd „cerul", fiindu-i umbră, preluîndu-i funcția; cuvîntul scris: „Dincolo de metaforă iată gindesc un adăpost" **(Un adăpost ilozoriu, Luna lui neagră, soarele lui negru)** circumscrie lumea, o alfabetizează intru limbaj infinit ; lectura **(Copacul locuit de mine)** este fața intoarsă a medaliei, a oglinzii, unde iluzia se transformă în rostuire, în ordine liniștitoare, deschisă prin condiție.

Și totul nu trebuie să fi fost decît o pulsație, căci „Timpul revine dintre nevăzute / /Cercul se închide se lărgește", pregătind un alt proces : „Privirea așteaptă ce știe că va vedea / Auzul așteaptă ce știe că va auzi / Și de o mie de ori nimic nemaivenind / Memoria înlocuiește viața".

Ioana RAUSCHAN

carte

Iulian Negrilă

„ORA PLECĂRII"

Sub ègida Societății literare „Relief românesc" din București, la puțină vreme după debut, profesorul arădean Iulian Negrilă se infățișează cu o nouă carte de poezie – **Ora plecării** – care impune un peisaj liric individualizat și un poet prin excelență temperamental, de un lirism torențial, o conștiință artistică bine articulată.

Intregul volum (alcătuit din 79 poeme) vădește o orgolioasă factură meditativă, implicînd fondul ideatic în magma lirismului născut prin trăiri și retrăiri intense, afirmînd o conștiință de sine a individului în sensul racordării biografiei sale interioare la datele existenței, o existență percepută și redimensionată din unghiul sensibilității unui eu poetic grav și de substanță. Iulian Negrilă ține dintru inceput să-și precizeze poziția față de sine, și nu numai față de sine, în cîteva dintre poeziile cuprinse in volum : **Sunt, Să fiu, Grănicer, Am ințeles, Mai am . . .,** care au semnificația unor profesiuni de credință. Poetul se socotește „sfios colindător la poarta slovei", „neodihnit și sincer cioplitor", „botezat cu vorbele străbune", de unde și intenția mărturisită de a fi, nu doar temut apărător al „marginei de glie", ci, mai ales, unul dintre cei care veghează asupra „graiului din străbuni lăsat" **(Grănicer).** Poetul este chinuit de mistuitoare intrebări privind existența și destinul omului in univers : „Ce este oare dincolo de intuneric, / Dincolo de cercul luciferic, / Dincolo de mine și de tine, / Dincolo de timpul care vine ?", pentru ca apoi să continue cascada intrebărilor : „Ce este oare dincolo de lume, / Dincolo de lucruri și de nume / Dincolo de tot ce ne desparte / Dincolo de dincolo, de mai departe ?" **(Ce este oare dincolo ?).** Autorul urmărește, la modul călinescian, fascinanta implicare heracliteană a trecerii timpului uman in ciclica scurgere a timpului cosmic. Remarcabile sînt, in acest sens, poeziile : **Măsura timpului, Trădător e timpul, Cuvinte** și **Tirziu.** Poezia lui Iulian Negrilă este stenică chiar și atunci cînd este străbătută de un iminent presentiment al morții : „Cînd va răsări moartea / pe cerul meu / o voi intimpina / cu-o floare de nea / Din timpul înalt / mă voi smulge / să trag o linie / peste lumina mea" **(O linie).**

Versurile de iubire cuprinse in ciclul **Portret in doi** păstrează plăcerea de a spiritualiza emoția, predominant fiind un sentiment erotic calm, transparent, cu o senzație cînd de liniște și implinire, cînd de nesiguranță și așteptare, ca în poeziile : **Decit lumina, dor, Iar tu . . ., Invenție.** Ultimele cinci poeme ale volumului sînt dedicate mamei, caligrafiind, cu discreție și vădită iubire, chipul încărcat de lumină al celei ce l-a învățat pe poet „să mîngiie veșnicia-n palmă **(Ora plecării),** botezindu-l „cu vorbele străbune / cu dragostea de grai, de neam și țară" **(Cintec pentru mama).**

Patetice sau reflexive, avîntate sau grave, teribiliste sau cuminți, versurile lui Iulian Negrilă confirmă o vocație : VOCAȚIA POEZIEI !

Lizica MIHUȚ

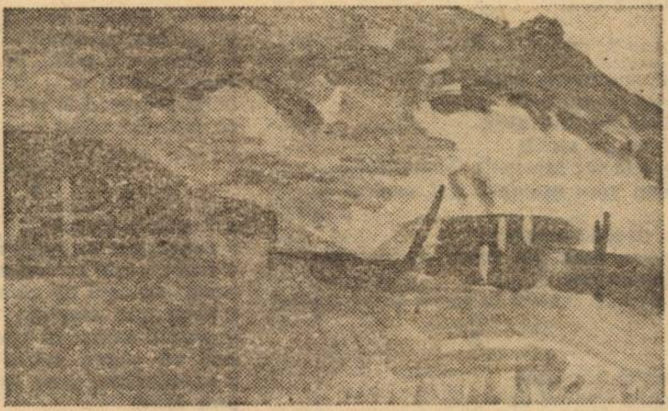

TOTH ILDIKO ILONA : „Dealuri transilvane"

cenaclu

Ultima ședință a stagiunii 1981-1982 a Cenaclului Asociației scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" a avut un caracter festiv : intr-o primă parte a sa au fost acordate premiile revistei „Orizont", iar în a doua membrii cenaclului l-au avut ca oaspete pe poetul iugoslav de expresie română Ioan Flora.

Cornel Ungureanu, intr-un „cuvînt recapitulativ" a vorbit despre activitatea din acest an a cenaclului nostru, despre realizările și lucrurile care mai rămin de făcut în viitor, și a dat citire numelor celor trei laureați pentru activitatea din cenaclu : **Ioan Morar** (pentru poezie), **Lucian Petrescu** (pentru proză) și **Marian Odangiu** (pentru critică literară).

In partea a doua a acestei ședințe festive, **Anghel Dumbrăveanu** l-a prezentat pe poetul **Ioan Flora,** reprezentant de frunte al noii generații poetice din R.S.F. Iugoslavia. A fost prezentat și **Mircea Ciobanu,** scriitorul și editorul care s-a ingrijit de editarea în România, la editura „Cartea românească", a volumului „Fișe poetice" al poetului iugoslav. Dealtfel, **Cornel Ungureanu** a făcut o prezentare a acestui volum, relevînd cîteva din trăsăturile caracteristice poeziei actuale a lui Ioan Flora. Criticul a vorbit despre „uimitoarele străfulgerări vizionare ale unui poet ce e mereu in haine de lucru", despre poeziile de o inaltă vibrație, de un lirism orfic de cea mai bună calitate", despre importanța acestor texte „pentru un anumit tip de a exista in adolescență, un anume fel al scriitorului est-european de a-și descoperi originile".

Portretul tînărului scriitor iugoslav a fost rotunjit, printr-un apreciat spectacol de „sunet și lumină", de un grup de cadre didactice de la școala generală nr. 4 din Timișoara **(Ana-Maria Neag, Ela Tomoș, Viorel Screciu, Vasile Bârlovan** și **Marian Odangiu)** care au prezentat un florilegiu din lirica poetului iugoslav.

In încheiere, **Ioan Flora,** mulțumind tuturor celor prezenți, a ținut să citească cîteva din creațiile sale recente.

Activitatea cenaclului nostru se reia la mijlocul lunii septembrie.

A. P.

LITERATURA PATRIOTICĂ ȘI EDUCAȚIA TINEREI GENERAȚII

(Urmare din pag. I)

de N. Labiș, **Vlaicu-Vodă** de Al. Davila din manualul de cl. a VIII-a, vor rămine in mintea și inimile elevilor, imprimînd totodată sentimente patriotice. La clasele ciclului gimnazial se studiază însă și destule texte care nu spun copiilor nimic. Ele sînt ori pur descriptive, ori nu sînt vibrante, nereușind să-i atragă pe elevi : **Faptă de comunist** de Ș. Nedelcu, **Ultima brazdă** de D. Vicol, **Pădurea Letea** de T. Coșovei, **Sate și orașe** de Geo Bogza. Carențele manualelor le putem suplini cu alte texte, suplimentare, dar, în acest sens, orele la dispoziția profesorului sînt neindestulătoare. Se resimte, de asemenea, reducerea numărului de ore la cl. VI, VII, VIII, de la 5 la 4 săptăminal, față de clasele a V-a.

PROF. ELVIRA BITEA : Posibilitățile literaturii de relevare a complexității noțiunii de patriotism sînt infinit superioare altor arte. Literatura patriotică este bogat reprezentată in manualele și programa de liceu. Incepînd cu literatura populară, continuînd cu cronicarii, reprezentanții Școlii Ardelene, generația de la 1848, marii clasici, literatura interbelică și actuală se poate afirma cu toată convingerea că patriotismul este coordonata majoră a dezvoltării literaturii noastre, concretizată in opere și fragmente de certă valoarea artistică : **Pastelurile** lui Alecsandri, Eminescu, M. Sadoveanu cu **Frații Jderi,** Rebreanu – **Răscoala,** Geo Bogza, **Cartea Oltului,** Marin Preda, **Moromeții,** H. Lovinescu, **Moartea unui artist** etc. La treapta a II-a de liceu, atît zi cît și seral, studiul literaturii române necesită, în mod cert, un număr mai mare de ore.

PROF. TIBERIU SEVICIU : Manualele școlare dau atenția cuvenită literaturii patriotice. Consider însă, uneori, nu cel mai fericit reprezentată în manualele de liceu, literatura patriotică contemporană. Mă refer mai ales la capitolul **Poezia după Eliberare** din manualul de cl. a X-a și chiar la o parte din textele lirice din cl. a XI-a. Aspectul tematic trebuie să fie dublat de cel estetic, de valoarea artistică. Dar educația estetică și patriotică devine oricum greu de realizat în condițiile în care la clasele a XI-a și a XII-a de la învățămîntul seral, numărul de ore este redus la minimum (1 oră pe săptămînă).

PROF. CLAUDIA DAVID : „Sînt de părere că în conceptul de literatură patriotică se pot include și opere care nu au numaidecît un conținut și explicit patriotic și militant, dar care prin valoarea lor intrinsecă, prin mesajul uman de largă respirație, prin rolul și influența lor în dezvoltarea culturii românești, sînt tot atît de patriotice ca alte creații in care patriotismul constituie reflexul unei atitudini conjuncturale, răspunsul la o necesitate social-istorică imediată.

PROF. ALINA DUMBRĂVEANU : Producțiile literare de inaltă ținută artistică dezvoltă dragostea pentru frumusețile limbii noastre și pentru nenumăratele ei posibilități de expresie. Elevii își însușesc sau vin în contact cu o intreagă experiență de viață, cu o gamă de simțiri, trăiri și idei. Exemplele de tipuri de eroi, anumite trăsături ale personajelor influențează, mai cu seamă la clasele mici, gîndirea și simțirea elevilor.

PROF. DR. PAVEL PETROMAN : Educatorul adevărat scoate apă din piatră seacă creînd, nu salahorind. Cînd manualul nu oferă textul potrivit, cînd acesta e lipsit de orice valoare, fapt ce se intîmplă mai rar, opțiunea pentru textele potrivite stă în putința profesorului. Cind? Cînd acesta știe și cunoaște ceea ce s-a scris și se scrie pentru copii și tineret, ceea ce apare în presa de specialitate, pentru ca relația etic-estetic să devină o realitate și nu doar un sterp deziderat.

PROF. ALINA DUMBRĂVEANU : Elevii mici sînt sensibili mai ales la textele lirice, pe care le insușesc cu pasiune. Literatura contemporană se cere mai bine reprezentată deoarece e mai legată de realitățile timpului nostru pe care le reflectă, și atinge în mai mare măsură laturile afective ale elevilor, le lasă largi posibilități de gîndire și interpretare.

PROF. VIOLA IEREMICI : Chiar din literatura contemporană sînt texte care aberează de la tema patriotică ; unele sînt alese cu destulă grijă, fiind greoaie, altele nu atît de reprezentative.

PROF. PETRA PITROP : Nu avem încă manuale ideale, autorii lor uită uneori că patriotismul nu naște singur valoarea artistică, că angajarea, singură, nu creează un mare scriitor. In acest sens se impune o mai mare atenție in selectarea textelor de literatură actuală. Sînt cazuri cînd in manualele de cl. a XII-a sînt incluse texte lirice potrivite pentru clasele mici.

PROF. DR. PAVEL PETROMAN : Mă raliez totuși acelora care susțin ca edițiile următoare ale manualelor de limbă și literatură română trebuie îmbunătățite pentru ca, într-adevăr, textul să aibă valențele și potențialul educativ, etic și estetic scontat. Dar in măsura in care avem dreptul să criticăm actualele manuale, avem concomitent datoria de a propune concret ceea ce ar trebui să fie ele și mai ales cum anume, pentru a fi mai bune, care sînt poeziile, schițele, nuvelele, romanele, textele și microtextele cele mai elocvente, care ar putea contribui la realizarea obiectivelor și sarcinilor educației patriotice. Sigur că, pentru aceasta, s-ar impune ca manualul să fie cunoscut in prealabil, intr-o perioadă de experimentare de cel puțin un an.

PROF. DORINA MĂRGINEANȚU : Dacă literatura are un rol esențial în formarea sentimentului patriotic, ea se află înaintea altor obiecte de învățămînt în acest sens. Este evident că, prin mare parte din textele manualelor, studiul literaturii române duce la realizarea educației patriotice a tinerilor de toate naționalitățile, contribuie la formarea lor, și că literatura servește acestui nobil deziderat.

PROF. EMILIA VUSCAN : Matematica și fizica se studiază în întreaga lume la fel. Literatura română este a noastră și prin ea formăm oameni adevărați, patrioți adevărați, românii de mîine capabili să simtă dar și să acționeze pentru țară. De aceea limba și literatura română ar trebui să se invețe în fiecare zi !

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

MARA NICOARĂ

IUBIREA DE PATRIE

O singură mamă ne naște,
O singură patrie ne naște.
Oriunde te duci, prin veșnicele zăpezi ale nordului
Prin deșerturi sau orașe albe
Prin mările cu ape albastre,
Dragostea de patrie este în tine.
Cei curați o numesc dragoste curată.
Cei murdari o numesc murdărie și prejudecată.
Și se leapădă de ea și se leapădă și de patrie
ca de un costum vechi
Dar pentru noi, cei ce iubim,
Munții Carpați sînt un soclu
Pentru veșnicia patriei.

ÎNCEPUT DE TOAMNĂ

Peste grădini trece clătindu-se corabia vîntului
Dovleci uriași pepeni și gutui
Au absorbit timp și au crescut,
Griul, cel care stă la temelia pămîntului
Este adunat în hambare.
Dealuri galbene, căciuli țuguiate de daci
Veghează etern sub soarele patriei.
Sub fiecare frunză se coace un fruct
O, fiecare cuvînt este un fruct
În fiecare toamnă altul,
În fiecare toamnă mai dulce.

EMINESCU

Ne naștem o singură dată, pe cînd copacii
În fiecare primăvară înfloresc
Și iarba, de mii de ani e aceeași pe cîmp.
Orașul de piatră, fructe și statui de piatră,
Un Eden de piatră.
Ce gîndea Eminescu
Trecînd pe străzile Bucureștiului,
Luminate de aceleași frunze roșii ale toamnei,
Pîndite de aceeași moarte,
Ce gîndea Eminescu atunci cînd privea stelele
Și stelele îl priveau, ele care știu și tac?
Unde sînt gîndurile lui, sub care zăpezi,

Eminescu, zeul tînăr al limbii române
Munții Carpați îi sînt mantie,
Griu dulce îi sînt cuvintele.

VALENTIN CONSTANTIN

CREIER ȘI SCUT

1

luna își moaie bisturiul
în creier
scoarțele putrede ale ploii
se desfac și cîntă
luminează și mor
insulă ridicată și răscolită
de amprente adulte
pentru tine inima exersează
drepturile creierului
și iată cum

2

(stenogramele anchetei :
ochi pentru ochi
dinte pentru dinte
sunet pe sunet)
buzele fac temenele întunericului
cîinii care așteaptă sînt schilozi și murdari
o, pașalic prosper !
ascunde-mă din calea războaielor
degenerate
care rod sunetul la soare ca pe un ied

3

oricită oboseală
poate întocmi un vers
sau o cultură
se aud bocetele acestui trandafir cîrpit
vai vouă, europenilor,
frumosului vostru i s-a urît cu binele
o să rămîi foarte singur cititorule
blîndule bravule și multă lume amestecată
și sînge vor mai veni să te sperie
mai bine să-ți fac eu ție un scut cioplit
decît un imn descusut

4

să trăiești la mulți ani
poem gîlgîind de intoleranță
nu știu dacă lumina mai este o
meserie
sau un zgomot care îndulcește furia
dar mîinilor n-o să le permit
să spioneze degeaba puritatea
numai pentru gustul amar
numai pentru gustul amar

5

privirea mea e un steag
la umbra ei
luptă intelectul și inima
nicăieri nu mi-am ținut răsuflarea mai bine
o, viclenie a stăpînirii de sine !
nu există cauze pierdute.

6

poezia este matematica unui surghiun
(un somn învățat în chinuri
– cu o vigoare plăcută limitelor –)
ea poate spune :
nu vei întîlni de două ori în același rîu
același înecat
numai frumusețea poate disprețui gloria
(celelalte sexe pribegesc)
luciditatea este afrodiziacul creierilor moi
dintr-o metaforă isteață ieși jecmănit
(mai există cîte un nod al tăcerii
însă tăiat împrejur)

7

un singur actor : timpul
un text foarte lichid
gîndirea ar fi ceva pentru o iarnă sau două
dar oare chiar și atunci nu vom alege
din corpul unei teorii jupuită de alții
bucăți potrivite cu dinții ?
eu te urmez, poem, din toate ungherele mele
fricoase
din toate șușotelile și bîlbîielile simțurilor
pentru că frigul acesta
a fost bine construit
și pentru că, seara, în luciul oglinzii,
imaginația își arde degetele
atîția drăcușori lirici
că bravului suflet i se face scîrbă de somn

8

o frunză în clocot
o cunoaștere instantanee
o moarte prin echivalent
fundul de ochi pe care-l moștenești
o virginitate anapoda
– creierii tulburi ai artelor
încă un glonte putred : cocorul
o superioritate prea lentă a frumuseții
prea lentă

9

orice simț își poartă în raniță
boarfele împărăției
și bufnița

10

o jaluzea de plumb
forțată cu unghia
țiuie țiuie țiuie
aruncă-mi în pumn o vrabie de lemn
care e cota inimii ?
unu la unu unu la unu
vom pune disperarea la treabă
puțin curaj
numără-mă la învingători

11

luna degeră fără să geamă
stelele tremură
sunetele încărunțesc
iubirea orbește în mîna omului
ca o monedă
puțin curaj ...
secolul e mic și strîmt
întunecos și strîmt
pleoapele vor trebui curățate zilnic
vor putea fi tăiate ca niște unghii
cu atît mai bine dacă apare cineva
să mă înlocuiască în simțuri
chiar dacă tușește
chiar dacă stă acolo întins

12

nu sînt un schilod
nu ești un schilod spune noaptea
o singură lovitură de zar mîhnește îndeajuns
hazardul ...
pe cîmpul jilav cerul calcă gri ...
ție se citește gloria pe mîini ...
aruncă-ne inima ...
puțin curaj ...

CORINA VICTORIA SEIN

●

ANISIA*)

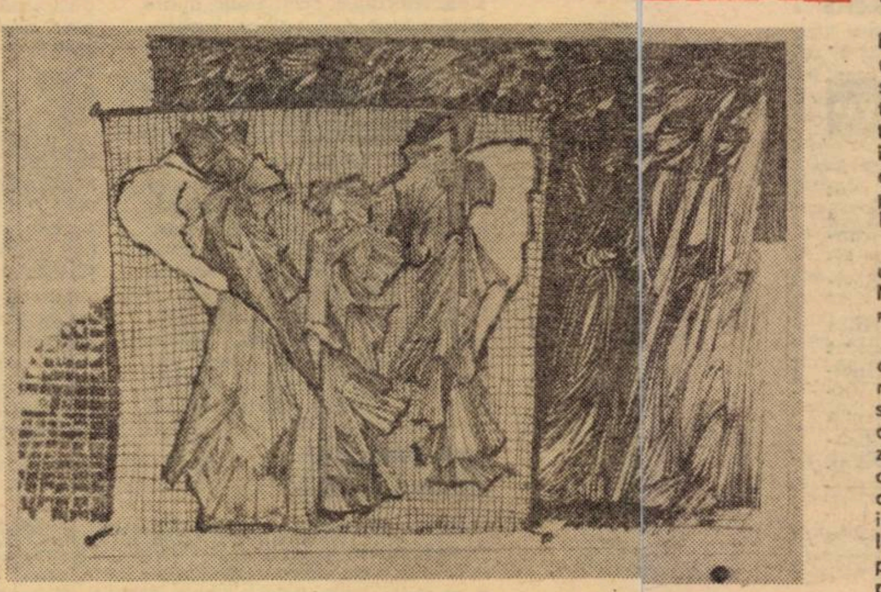

POPA-STRAȘNEI ACULINA

»Transpunere«

Bogdan se pregătește să părăsească biroul. Secretara, o femeie slabă, delicată, îi înmînează, tăcută, un plic. El îl preia mecanic și vrea să-l vîre în buzunar. Dar adresa, scrisă cu cerneală de o culoare violetă, îi reține atenția. Scrisul, complet necunoscut, îi sporește curiozitatea. Întoarce plicul. Descifrează numele expeditorului : „Anisia I.". Secretara își lasă degetele să se odihnească pe clapele mașinii de scris și îl privește întrebătoare. Bogdan surîde. Un surîs ca un fior știut, ca o spaimă binecunoscută, așteptată.

– Se face lumină în Valea Albă ... rostește secretara, reluîndu-și munca.

Ritmul alert, al clapelor metalice, îl aduce la realitate pe Bogdan mai mult decît ironia strecurată în vorbe.

– Mulțumesc, îngînă el, și pleacă.

Ajuns acasă, de îndată ce trece pragul, ia scrisoarea în mîini și se așează pe un scaun. O scrisoare nu-i decît o scrisoare și, totuși, o scrisoare poate să provoace o complicată învălmășeală a ecourilor îmblînzite de imagini familiare, învăluind simultan realitatea, amintirea și clipa de față. „Anisia îmi scrie ..." se mișcă gîndul lui Bogdan.

El pune scrisoarea pe masă. Se înserează. În curînd se vor aprinde luminile. Lîngă planșeta din lemn de brad alb, se află o sticlă cu țuică. Ia un pahar și toarnă. Bea pe nerăsuflate. Buzele, umezite de alcool, îl ustură. Aprinde o țigară și se apropie de fereastră. Se apleacă în afară. Vrea să vadă dacă peste șantier s-a așternut liniștea. Aceste clipe neliniștite, izbucnite în el pe neașteptate, seamănă cu ceva cunoscut : o amețeală care nu se lasă limpezită nici măcar de tăria băuturii. O amețeală familiară mai trăiește în el, deși senzația e veche, foarte veche ... Ca și întîmplările pe care memoria lui le relatează ...

... Iarnă. O iarnă strălucitoare. El se îndreaptă către o cabană de unde dispăruse însoțitoarea unui grup de studenți. Cabana se afla în apropierea graniței și, cu cîteva zile înainte, un șef de post semnalase prezența a trei indivizi suspecți.

După primele investigații ajunge la concluzia că asistentei nu i se putuse întîmpla vreun accident. El, Bogdan, era sigur că trecuse granița. Totuși, cercetează, cu minuțiozitate, toate coclaurile din zonă. Revine la cabană obosit, flămînd, înfrigurat. Picioarele și le simte umflate, aproape degerate. Îl ustură, așa că, ajuns în cameră, își scoate cizmele și se uită cu milă la găurile ciorapilor. Stă resemnat pe marginea patului și încearcă să-și domolească spasmele, tot mai prezente, în regiunea stomacului. Îi e foame. Înainte de a auzi bătaia timidă în ușă, simte miros de pîine prăjită, ceea ce îl face să rostească mai răspicat decît ar fi vrut : „E deschis ...".

Intră Anisia, cu cîteva felii de pîine prăjită învelite într-un șervețel și o cană cu ceai. Abia acum îi vede clar chipul ; mai înainte, în timpul interogatorului, fata fusese doar o voce care trebuia să răspundă la întrebări. Îmbrăcată într-un costum de schi, ușor uzat, cu părul strîns sub căciuliță, privește la Bogdan cu o privire distrată, venind de undeva de departe.

„E tot așa de frig afară ?".

„Tot ...".

Anisia așează cana cu ceai și feliile de pîine pe noptieră. În odaia scundă, rece și aproape goală, tăcerea prelungită creează o tensiune ciudată. Bogdan uitase că era desculț, că picioarele îl dureau. Uitase să se ridice de pe pat. „Oricum, impolitețea mea se pare că n-o stinjenește ..." Întinzînd mîna să ia pachetul cu țigări, răstoarnă cana cu ceai. Anisia, fără să pară supărată, rostește :

„Păcat ! Era făcut de mine ..."

Auzul lui, ascuțit peste măsură, percepe nuanțele vocii ei. Fiecare sunet îi lovește timpanul ca niște sunete suave.

„Știi, e primul ceai pe care-l ofer ... de dragul dumitale, ca să putem sta de vorbă ..."

„Îmi pare rău. Dacă mai e cineva la bucătărie, mă duc eu repede să aduc altul. Așteaptă-mă, nu pleca, da ?"

În așteptarea lui, Anisia se îndreaptă spre fereastră. Privirea continuă să-l rămînă distrată. Totuși, o ușoară înviorare îi ia locul. Din primul moment, simțise față de Bogdan o atracție fizică. Toată ziua pîndise ușa camerei lui. O pîndise cu o teamă de îndrăgostită. După ce-l văzuse cu picioarele atîrnate pe marginea patului, cu părul în dezordine, cu ochii înroșiți de ger și de nesomn, tumultul, freamătul din ea se domoliseră, apele ei lăuntrice curgînd aproape liniștit. Nu se întreabă dacă el are nevoie de ea. Nu. Nici dacă ar ști că, pentru el, ea nu înseamnă decît un nume, închis într-un dosar de anchetă, tot nu și-ar schimba hotărîrea, n-ar încerca să-și domolească pornirile. Îi este drag și îi place. E deajuns. „E imposibil să rămînă nepăsător cînd dinspre mine pornesc atîtea efluvii și chemări. E împotriva firii. Am să fac în așa fel încît ceea ce simt că arde în mine să aprindă și focul din el ..."

Anisia simte deslușit că ceea ce dorește ea să se întîmple este favorizat de tot ce o înconjoară. Anotimpul, lumina discretă a becului cu abajur, mobilierul sărac al încăperii. Nu caută justificări. Văzîndu-se reflectată în sticla geamului, își spune că nu prea arată ca o femeie a cărei strălucire să determine un bărbat să-și uite de sine. Își scoate căciulița și părul i se revarsă încadrîndu-i ovalul feței. „Așa mai merge ..." își spune, în timp ce degetele îi lunecă nervoase prin șuvițele lungi, de culoarea aramei. Afară șuieră vîntul ca o răzvrătire, ca un îndemn pentru cea rămasă singură la geam. „Am să absorb nerăbdarea viscolului și toată lumina lunii ... Nu vreau să-l întîmpin do cu surîsul pustiu al odăii ...".

Revenind Bogdan și sorbind pe îndelete din ceai, Anisia îi povestește cum a ajuns studentă la teatru, cum visează că într-o zi va picta un tablou, unul singur, dar care va reflecta întreaga splendoare a lumii. Vorbește și despre tatăl ei, despre colegi, despre mîncarea proastă de la cantină, despre toanele modistelor, despre copilărie. Povestește grăbită, îi e frică să-i dea răgaz lui să vorbească. Simte dorul mîinilor lui, nostalgia mîngîierilor lui.

Ceștile de ceai stau goale de multă vreme.

La un moment dat, ca să rupă tăcerea grea, ea spune".

„Cel mai mult îmi place teatrul".

„Ești sigură ? o întreabă el. Și imediat după teatru" ?

După o clipă de nedumerire, ea își lasă privirea să coboare peste el, apoi, un surîs ciudat îl însoțește cuvintele :

„Pînă acum cinci minute, îmi plăceai dumneata, acum, nu mai știu ..."

„Să fie adevărat ? Cine știe ? Sînt sigur de un fapt că nu poți fi stîngaci sinceră. Dar ... S-a făcut frig, nu glumă, trece el la un alt gînd. Ce-ar fi să mai bem un ceai !

„Nu mai vreau" ... refuză ea.

Și îl privește drept în față. Dinspre el pornește un fel de, liniștită căldură.

„Anisia, îi spune el, în gînd, fetițo, eu am un băiețel, pe care maică-sa l-a părăsit. Ce poți tu să înțelegi ? ... Ce poți tu face în toată vraiștea asta a mea de viață. El tace. Duce cana goală la buze, în speranța că și le poate umezi. Atingerea cu marginea rece a cănii îl înfioară. Și, cu un aer de detașată uimire, ia de pe scaun mantaua și o așează pe umerii Anisiei.

„Nu vrei să ne plimbăm ? E nemaipomenit afară ... zăpadă ... aerul înghețat".

Afară e frig. Zăpada geme sub tălpile lor. În pofida ceței, trunchiurile brazilor strălucesc ca niște luminări de argint, de parcă lumina ar porni din chiar interiorul lor. Înfiorați, surprinși, ca și cum feeria le-ar stîrni dorințele, ei se apropie unul de celălalt. Bogdan o strînge lîngă sine. O simte pătrunsă de frig, dar cu trupul supus.

O clipă mai tîrziu, Anisia se depărtează. El, retrăgîndu-și mîna, îi întîlnește părul ușor umezit, prin care vîntul se joacă nestingherit. Îl mîngîie încet, apoi mîna lui trece peste obrazul ei rece. În clipa următoare, buzele lor se caută. Sărutîndu-se îndelung, nu observă că mantaua alunecă de pe umerii ei și cade în zăpadă, rupînd cu pata ei neagră imensitatea albului din jur ...

Bogdan se depărtează de fereastră. Își umple din nou paharul, își privește mîna. Nu tremură. Doar în seara aceea îi tremurase, cînd răsturnase cana cu ceai.

Nu mai cunoscuse altă fată ca Anisia, dar hotărîrea ei atît de categorică de a nu se mai căuta unul pe altul, de a lăsa senzațiile, sentimentele, trăite, acolo, făcuse zadarnică orice căutare. Iar, mai tîrziu, încetul cu încetul o uitase. Credea în destin mai mult decît în instinct, care, oricum, poate fi influențat de o seamă de impresii, de împrejurări, de situații create la un moment dat, cum este, spre exemplu, neliniștea unui anotimp sau liniștea plăcută în preajma altuia. Întîlnind-o în tren, tresărise o clipă. Dar viața lui i se părea sfîrșită. Iar Ionuț era acum bolnav...

Fără să se mai atingă de paharul plin, Bogdan se apropie de masă. Ia plicul. Cu o singură mișcare îl deschide, lăsînd să cadă din el un fel de caiet. Nedumerit, îl cercetează. E un program de sală și, între filele lui, o invitație pentru spectacolul de deschidere a stagiunii. Nici un cuvînt, nici un alt semn.

„Ce-aș fi vrut ? O declarație de dragoste ? Ce știe ea despre mine ? Că lucrez aici, că am un copil ...".

Firul gîndului se oprește brusc. Neliniștea îi aprinde obrajii. Data înscrisă pe invitație este de 5 octombrie.

„Da și ea crede în destin". În 5 octombrie ... Azi sîntem în 7 ... Prea tîrziu ... Îi voi scrie. Dar cum ? Și ce?".

---

* Fragment din romanul „FRICA ALBĂ"

---

convorbiri

Cu scriitorul KUBAN ENDRE despre „Tronul înroșit în foc"

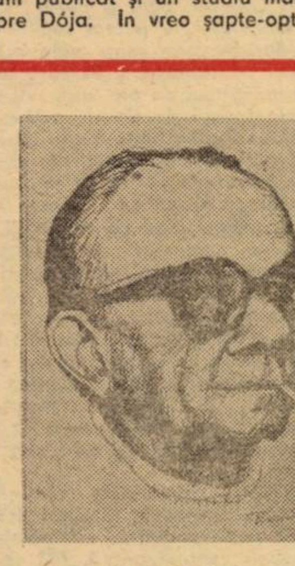

Portret de G. KAZINCZY

Ziarul „Szabad Szó" a publicat în șapte fragmente romanul lui Kubán Endre, intitulat : „TRONUL ÎNROȘIT ÎN FOC". Autorul a primit mai multe scrisori, mulți cititori au dat telefon redacției punînd întrebări referitoare la sursa inspirației, la autenticitate istorică și totodată s-au interesat și despre data cînd va apare în formă de carte. Iată, scriitorul Kubán Endre răspunde, în rîndurile de mai jos, la problemele ridicate :

– Motivul propunerii mele către ziar, spre a publica acest mic roman despre Doja, a pornit de la o intuiție, crezînd, știind chiar că el va stîrni un viu interes în rîndul cititorilor. Recunosc, cu oarecare teamă m-am gîndit la publicarea în fragmente, crezînd ca cititorul își va pierde răbdarea în urmărirea evenimentelor, de la o săptămînă la alta. Am constatat însă cu bucurie că tocmai invers s-au întîmplat lucrurile : cititorii au urmărit cu o mare curiozitate fragmentele. O mamă m-a înștiințat că fiica ei, Enikó – elevă în clasa a VI-a – abia așteaptă, în fiecare duminică, ziarul. Le-a tăiat pe toate din ziar și, adunîndu-le în ordine, le mai citește o dată.

– Cred că nu este un secret, că această scriere a fost realizată mai de mult, și în forma ei actuală a fost reîmprospătată.

– Prima dată, în jurul anului 1930, am scris despre Dójo. A avut o influență deosebită asupra mea cartea lui Márki Sándor despre Dója Gheorghe și totodată desenele marelui pictor Derkovits Gyula, inspirate tot din această temă. Pe coperta cărții mele, intitulată **„Ere și oameni"** se află o grafică a lui Derkovits și în această carte am publicat și un studiu mai detailat despre Dója. În vreo șapte-opt variante am tot scris la **„Tronul înroșit în foc ..."** și pînă la urmă, acum 25 de ani, în Scrisul bănățean" a luat o formă sigură, tipărită. Dar cititorii, de data aceasta, au primit o variantă reîmprospătată, mai concisă, care, în forma ei actuală, va apărea și în cartea mea.

– Scriitorul ce a adăugat la faptele istorice ?

– Toate întîmplările sînt strîns legate de Timișoara ... Personajele sînt îmbogățite cu Rada și fiica ei Dănița – fiind convins că ele sînt potrivite, caracteristice pentru povestea întîmplată, și că se contopesc cu aerul romanului, figurile lor dînd un plus, un colorit celor petrecute pe vremuri. Persoana lui Mészáros Lőrinc este în oarecare măsură transcrisă. Este un lucru știut că nu la Timișoara a fost prins, ba, chiar, în varianta actuală, nici n-a fost capturat, lăsîndu-l în pribegie, fiind un simbol al speranței spre o viitoare libertate, un luptător pentru cauza iobăgimii ...

– Seria eroilor istorici, știu, nu se sfîrșește cu Dója. În ziarele noastre ați publicat o serie de amintiri și scrieri istorice...

– Am scris despre Iancu de Hunedoara, viața căruia are de asemenea legătură cu Timișoara. Despre ziaristul comunist Szabó Arpad am publicat o piesă cu titlul : „Ultima întîlnire..." care a apărut întîi la Müvelődés și pe urmă în Szabad Szó. Artiștii amatori din Dumbrăvița au cîștigat și un premiu cu această piesă. În cadrul cărții „Contemporanii mei" am scris despre Franyó Zoltán, Gaál Gábor, Emil Isac, Ocskó Teréz, Ștefan Plăvăț, Szász István și alții. O parte din confesiunile mele au fost deja publicate în Szabad Szó, Orizont, Harghita, Dolgozó Nő. Cu toate că din anul 1945 nu am editat nici un volum, în permanență am semnalat faptul că opera mea de o viață se pregătește, se îmbogățește. Sper că în fața cititorilor mei voi pune în curînd o carte interesantă și bogată în semnificații.

– Vă dorim spor la treabă, mult succes, putere și sănătate în munca neobosită, pe care o depuneți, la vîrsta d-voastră, în slujba literelor.

Pongrácz P. MARIA

SLAVOMIR GVOZDENOVICI

MOȘTENIRE

Nimeni nu poate, tată, să desprindă
din rădăcină sîngele-mi. O piatră
îl leagă strîns de temelia lui.
În piatră e o guzlă. Și în mine
un cîntec se frămîntă în adînc.

NU ȘTIE BĂIATUL

Acel băiat ce zvîrle-n gol cu piatra.
Acel băiat ce rîde, ce plutește
pe rîul alb al veseliei lui.
Vai, tare mă mai tem că în lăcășul
curat și cald al inimii ascunde
un cîntec ne-început. Ascunde cîntul.
Și nici nu știe asta. Nici nu știe.
Va trebui să-ncerce lunga sete
a dorului. S-aștepte minunata,
misterioasa pasăre. Căci ea,
sosită din tăcere, plină încă
de crudele miresme-i va străbate
întreaga ființă : brusc, ca o săgeată ...
Plutește, dar, băiete-n legănarea
copilăroasă-a veseliei tale :
pînă la piatră-i cale lungă, lungă.

IUBIRE TÎRZIE CU ZÎNA APELOR

Eu cred că zîna apelor e fiica
unui pescar. Copilă dunăreană
ce piere lung și murmură în vînt.
Eu o urmez. Cînd pietrele se-mbracă
cu schimbătoare mantii de lumină,
în palma ei, ca într-un lac, eu dorm
și neaua mă cuprinde-nmiresmată
și reavănă ca frunzele de nuc.
Tîrzie, crește toamna. Și Coșava,
lătrînd, în dese unghiuri, umple valea.
Iar ea, frumoasă zînă, se strecoară
ca-ntr-un iatac în sînge și aprinde
(în ochii mei ? pe țărm ? ci unde oare?)
nostalgicele focuri de pescari.
O, nuci ! Și voi, miresme ! Creșteți,
creșteți ...

VIS DE DRAGOSTE

Iubirea mea campestră s-a apris
din vatra strîmtă-a unei flori. Visarea
se revărsa în jur ca o mireasmă.
Mai aprig gonea soarele. Și ziua
cu piatră-nvăpăiată-l încingea.
Fierbinte desfătare. Păsări trec
și-n coborîrea lor îmi reazem fruntea.
Iar aripile curg,
ca o licoare.

Traducere : Eugen DORCESCU și
Miodrag MILIN

VALERIU T. PERIAN

ARHEOLOGIE

Nisipuri, trăite de milenii,
ne-nduplecate-n anotimp,
se reîntorc mereu
ca un ornic,
spre eternul azi
Arheologii întrupate-n vremuri,
fărîme de șoapte și depărtări
de frunze și zimbri,
apusuri încovoiate
de trecut,
cuprind
drumeții de gînd ...
Și toate se-ncearcă și curg
în lumină pe hotarul zării,
hrănind în așchii de pămînt mereu,
culorile fără de sfîrșit,
în care se odihnește fără amurg,
Devenirea ...

IPOSTAZE

Tu ești în viața mea, pe rînd,
Și fulg, și frig, și gînd arzînd,
Ești miezul clipelor ce curg,
Și dimineață, și amurg,
Ești ca primejdia din praguri,
Sau sevă adîncită-n faguri,
Ești secetă sau foc pe rug,
Pustietate și belșug,
Ești gheață legănată-n mers,
Sau armonie-n univers,
Ești ramura ce vrea să mintă,
Ești și prăpastie, și țintă,
Spre care pasul meu cu teamă,
Pornește, se oprește, cheamă !

FECUNDE LINIȘTI

Simt ceruri cutezătoare
cum cresc pe crengi de aur
împletind cu inima
și soarele din noi,
taine de suflet
și dragoste,
ca niște legende de piatră,
Iarba respiră strămoși,
ce urcă în flori
iubirea de oameni și viață.
Fluierile de dor și pace,
tăceri și împliniri
oglindesc
văpăi prolifice
de gînd și fapte ;
și-n liniști fecunde
tainice flori de soare-n respirații
se repetă mereu
ca nesfîrșite generații ...

SILVIA C. NEGRU

ÎNTINDERI DE FLOARE

Trag norii de vară la praguri
Ispită de muguri în larg,
Lumină și romburi în faguri
Și munții de ceară se sparg.

Pe mari viaducte de cretă
Adulmecă sîngele-n vad
Și muzici alese repetă
Eternul, cînd stelele cad.

Dorim adevăruri exacte,
Dar merii-au întinderi de floare
Și totuși iubim cataracte
Și totuși adîncul ne doare.

ELEGIE

E mărginirea umbrei. Ne mai rămîne drumul
Cu dorul de-nălțime, veșnic verde,
În sînul meu mai leagănă salcîmul
Cîte-o speranță care nu se pierde.

Stă Mureșul cu praf de zări în gene ;
În orice val e o plecare calmă,
Parcă ne-aduc din hăuri cosînzene
Fîntînile văzduhului în palmă.

Iubind, iubind, în zi de neuitare,
Precum din jar se-ntruchipează vatra,
Cînd arde cîte-un foc în fiecare
Un colț de suflet poartă chiar și piatra.

VA TREBUI SĂ PLEC

Voi pleca într-un imperiu pașnic,
Pe malul unei mări cu mulți corali,
Să ningă peste mine noi iluzii,
Necunoscute flori de portocali.

În urmă las un zgomot de oraș
Și-mi port deasupra îndrăzenelii mîna,
Cutez să mă înalț și să adast
Acolo, unde mai visez fîntîna.

Cînd soarele ne-adaugă, firește,
Raze cu care ai dori să plîngi,
De parcă veșnic îți lipsește
Mîna pe care vrei s-o strîngi.

PESTE IEZERELE CALDE

Te chem din nou și nu-mi răspunzi
N-ai la tine aur să mai suferi
Peste iezerele calde,
Eu arunc un pumn de nuferi.

Poate-așa te vei opri un pas,
La-acea ce străluci-n risipă
Și dacă nuferii n-au glas,
Poate tot te vei opri o clipă.

Cine să știe soarele de-acum
Cîte raze pune-n locul unde sufăr ;
Mă opresc la început de drum ...
Ai plecat și-a răsărit un nufăr.

medalion

Un prestigios economist român – VICTOR JINGA

Literatura noastră economică s-a îmbogățit, spre sfîrșitul anului trecut, cu un dens și substanțial studiu monografic consacrat **Monedei și problemelor ei actuale,** semnat de prof. **Victor Jinga,** fost rector al Academiei Comerciale din Cluj – Brașov. Cartea a apărut în două volume, în editura „Dacia", și este rezultatul unei fructuoase și prestigioase activități desfășurate ani îndelungați la **Institutul de cercetări economice** al Academiei R.S. România unde autorul a funcționat, în anii din urmă, ca cercetător științific principal, alături de prof. Zane și economistul Costin Murgescu.

Îndemnul de a-l prezenta specialiștilor și publicului pasionat de literatură economică aleasă îl socotim oportun întrucît prof. Victor Jinga a împlinit venerabila vîrstă de 80 de ani și a fost sărbătorit, într-un cadru solemn, de un grup de foști studenți, colegi mai tineri și prieteni, în cadrul **Asociației de istorie comparativă a Instituțiilor și Dreptului.** Fiu al **Săcelelor** brașovene, care au mai dat învățămîntului și culturii naționale figuri proeminente (Moroianu, Dragoș, Tocitu și Dr. V. B. Stroe etc.), profesorul Jinga s-a impus de la începutul activității didactice și științifice ca o personalitate de prim ordin. A ilustrat, cu prestanță profesională unanim recunoscută, catedra de **economie** și de **istoria doctrinelor,** timp de peste 20 de ani, de la fosta Academie economică din Cluj – Brașov și a condus instituția, ca rector, în anii grei ai războiului, cu discernămînt și înaltă competență științifică. În sfera literaturii economice, a dat culturii românești opere trainice care i-au dus faima în întreaga țară și, în egală măsură, și peste hotare. A editat la Cluj, între anii 1939-1940, revista „Țară Nouă", publicație ancorată profund în realitățile noastre democratice, în paginile căreia au apărut semnături de de mare autoritate ca Iorga, Lupaș, Beniuc, Victor Iancu ș.a. și a colaborat la nenumărate reviste și publicații cu studii, eseuri, articole, note însemnări etc. apreciate la superlativ de publicul cititor. Este necesar de asemenea să relevăm contribuția decisivă pe care a avut-o la editarea revistei „Observatorul social-economic", al cărei director a fost, după ce Profesorul Moroianu (întemeietorul) a depus armele profesiunii, și la tipărirea „Analelor Academiei", pe care le-a impulsionat cu luciditate și devotament exemplar. Activitatea de investigare teoretică și de cercetare aplicativă a găsit în Victor Jinga un fervent și autorizat susținător, **Institutul de cercetări economice și sociale** din Brașov funcționînd mulți ani sub prestigioasa sa conducere. S-a dedicat, în sfîrșit, cu ardentă pasiune, activității de îndrumare a doctoranzilor, insuflînd multora dintre cei ce i-au urmat indicațiile **pasiune și demnitate** științifică autentică.

O atenție trebuie să acordăm însă impresionantei monografii **Problemele fundamentale ale Transilvaniei,** tipărită la Brașov în anul 1945, în două volume, care însumează aproape 1.000 de pagini. Masiva monografie rămîne, pînă la ora actuală, cea mai completă și mai densă lucrare de acest gen din istoria scrisului românesc. Dată la iveală în primul an al păcii, cartea lui Victor Jinga a însemnat, în acele momente cruciale pentru România victoriile de răsunet mondial de pe frontul antihitlerist, un aspru rechizitoriu adresat funestului dictat de la Viena, o ripostă severă împotriva tuturor atentatelor externe – absurde și samavolnice – îndreptate împotriva României, un sistem închegat de argumente și o afirmare pregnantă a imuabilelor drepturi naționale, sociale și politice asupra întregului pămînt al Vechii Dacii, peste care s-au vînturat, în scurgerea tumultuoasă a vremii, neamuri rapace și sălbatice. Nu este deci deloc surprinzător faptul că impunătoarea monografie s-a aflat pe masa Conferinței de Pace de la Paris din anul 1946. A fost logic să se facă o astfel de prezentare deoarece **Problemele fundamentale ale Transilvaniei** este unul din documentele de bază ale exprimării naționale care așează provincia transcarpatină pe piedestalul invulnerabil al eternelor drepturi românești.

Gheorghe STOICA

ÎN PREMIERĂ LA TEATRUL DE STAT REȘIȚA

teatru

„Balconul" de D. R. Popescu

Citită dinspre final, piesa nu e altceva decît prologul unei atitudini la care e chemată conștiința: un personaj visează de la coadă spre cap parte din biografia sa, parte din ceea ce „știe în vis" că se va petrece la aniversarea zilei lui de naștere... Visul eludează cronologia, amestecă evocarea cu arealitatea și, în consecință, ne plasează în spațiul unei drame în care timpul și logica evenimentelor s-au eliberat de regulile realului. Pe parcurs, sîntem confrați cu (să zicem) situații posibile și în planul realității noastre, cu personaje cărora memoria imediată sau amintirile culturale le identifică figura și categoria, cu o seamă de stări, dezvoltări și rezolvări conflictuale extrem de expresive în gravitatea lor. În jurul personajului central rulează ființe irecuperabile sub aspect moral și agresive în plan social, capabile – în limita coșmarului – să-și „desăvîrșească efectiv" acțiunile distructive. Astfel că piesa pune în discuție climatul ce ar concura la reușita unor acte mizerabile, delăsarea, docilitatea, comoditatea, frica de răspundere ce se pot constitui în mediu favorizant. Crima nu este, în linia dezbaterii propuse de text, decît forma perfectă sau consecința extremă a intrigii faunei incriminate. Iar victima este tînărul indocil, fiul care refuză să se alinieze degradărilor pe care le constată, personajul care insită în a rosti adevărul, înțelegînd (și acceptînd) pericolul la care se expune. „Conflictul între generații" poate fi înțeles aici și ca un dialog accidentat între două voci ale aceleiași conștiințe, sau sîntem, poate, invitați să observăm vîrstele unui discurs interior despre locul particular al libertății de gîndire în, la rîndu-i, lăuntrul momentelor care pretind asumarea unei decizii – chiar cu prețul sacrificiului. Îndatorirea adevărului – centru vital al existenței – este obiectul rechizitoriului.

„Balconul" nu este deloc o întîmplare dramatică lesnicioasă. **Mihai Manolescu** și-a situat spectacolul în spațiul „închipuirii din vis" a eroului dramei, urmărind minuțios și inspirat spectaculozitatea derivată dintr-o atare privire asupra textului. În hol sîntem întîmpinați de primele semne: o micro-expoziție de turtă dulce (din care vom gusta, contra-cost, după ce va fi „vernisată" pe scenă), de un grupaj plastic (descompunînd în ghips – pozitiv-negativ – pe orizontală un corp omenesc) și de doi dintre protagoniști, într-o dioramă căreia scena îi va împlini rostul. Cadrul scenografic unic – creat de regizor (cu excepția costumelor extrem de adecvate viziunii regizorale și semnate de **Andreea Hasnaș** și ansamblul pregătitor realizat de **Radu Țiganetea** și **Petru Galiș** ne aflăm în fața unei încercări spectaculare „de autor") ne atrage atenția asupra confluențelor dramei: dioramele scenei închid, în cele trei părți ale reprezentației, păsări, figurine de turtă dulce, și, pești. Mediile realului (dacă socotim „acvaticul" drept sub-sol). Costumele și machiajul, preluînd incitații ale textului, servesc (deloc didactic, or pleonastic – minus prea comoda vestimentație „la costum gri" a eroului) identificării oponenților: pe de o parte „moliile", „claunii" – pe de altă parte „luptătorii pentru adevăr". Important este că regizorul a izbutit să despartă cu claritate ideile aflate în confruntare găsind „teatrului în teatru" – sau – „realității în vis" un încadrament viabil. În „închipuirea" lui David Ionescu se joacă tensionat, cu fantezie și umor, cu inteligență și metodă profesională, încît pledoaria conținută în replică percutează. Cvartetul imoralilor agresivi **(Cornel Manolescu, Gheorghe Vilceanu, George Drăgulescu, Valentin Ivanciuc)** diversifică și comprimă talentat datele „negative" ale dezbaterii. Cornel Manolescu (Spurcaciu) se evidențiază în mod deosebit prin forța de a accentua periculozitatea personajului, de o mobilă adaptabilitate la situație, prin finețea cu care își conduce interpretarea în zone ce amintesc profundurile culturale ale dramaturgiei lui D.R.P. **Gabriela Cuc** este o stenică și plăcută prezență, cît timp se află în cheia teatrală a spectacolului (jucînd cu vioiciune demonstrativa superficialitate a Voichiței) și mai puțin interesantă atunci cînd tinde să se impună spectatorului prin farmecul persoanei ei particulare. **Andrei Peniuc** (fiul – Adrian) restituie convingător trama tînărului marcat de adevăr. **George Custură** (Melpomete) nuanțează îndoiala celui îndemnat „la rău". **Grigore Alexandrescu** (David) susține cu corectitudine replica eroului dramei, reușind la final, prin prob angajament actoricesc, un moment paroxistic de certă valență pentru înțelegea atitudinii regizorale. În rest este vorba de varii adaptări la spectacol, de un monolog în „cheie" operetistică, de o scădere de nivel la finele părții a doua, de un final ce nu convine (cu aura lui folclorizantă) pretențiilor regizorale. Investit cu ambiție și condus cu claritate, inventiv în mare parte, interesant ca formulă, spectacolul se resimte de pe urma unor incomplete și vestuste formulări actoricești... Ceea ce nu împiedică remarcarea viziunii regizorale, dar nici nu concură la integralitatea ei.

Antoaneta C. IORDACHE

PE SCENA OPEREI TIMIȘORENE:

„CARMEN"

de Georges Bizet

Francez în expresie și în spirit, wagnerian prin laitmotive sau, uneori, prin orchestrație, Georges Bizet îmbină și unește în personalitatea sa muzicală curentele epocii, tendința națională a muzicii franceze, dar și spiritul altor națiuni (în cazul său, spaniol). Liric și pasional, mai ales prin capodopera sa, prin **Carmen**, el trimite în lumea muzicală a operei lirice mondiale prima solie a verismului, o dramă puternică, mustind de viața unor pasiuni vehemente, redate cu o cursivitate și o claritate unice. Melosuri și ritmuri culese din folclorul spaniol, un senzualism sui generis, gitan, se îmbină armonios și magistral în muzica sa, cu pasaje de un înalt tragism și o supremă spiritualizare, „Carmen" fiind expresia genială a unei muzici iberice, exploatată de un francez, care, pînă la urmă, s-a dovedit a crea o muzică mai spaniolească chiar decît spaniolii înșiși.

Dramă a iubirii neîmpărtășite și a geloziei care ucide, „Carmen" devine, prin muzica lui Bizet, și drama muzicală a spiritului liber de canoane, a pasiunii deslănțuite, fără opreliști și fără hotare, în fața căreia nu se mai poate pune nici o barieră, spre a o stăvili, decît moartea.

A fost impresionant în ultimul spectacol al Operei române, cum un tenor la vîrsta maturității, ca **N. Zaharie**, care nu mai abordase de un număr bun de ani (opt la număr), pe Don Jose, a reușit să creeze cu veridicitate, de fapt, pe unul din protagoniștii dramei, într-un rol dificil și ca joc de scenă și ca interpretare. **Zaharie**, dacă nu a mai avut, pe tot parcursul, forța vocii din anii săi tineri, a impresionat în schimb prin sinceritatea sentimentului, prin sugerarea, vocală și ca joc de scenă, a bărbatului învins de iubire, suferință și gelozie. El a avut dramatism autentic în **„Aria florii"**, în scenele din actul doi, și în actul final și acutele sale au fost percutante și luminoase, ca și unele pasaje de un cald lirism, de care ar putea fi mîndri oricare dintre mai tinerii noștri tenori.

Debutînd în „Carmen", **Elena Gaja Muntean** a scontat pe lirismul și acuratețea vocii sale ample, pe tinerețea vibrantă a timbrului său și, chiar de ce nu, pe actrița din ea. Se poate spune că, vocal, ea s-a achitat în bună măsură de acest dificil rol, care se revendică de la o severă și îndelungată experiență muzicală. Artista a avut momente splendide, ca în „Habanera", care au fermecat, mai ales în primul act și în final, unde jocul ei a fost parcă mai colorat și mai firesc. Ceea ce a lipsit însă compunerii acestui dificil rol a fost naturalețea personajului gitan, aerul ei pasional și aproape brutal de sincer, în exprimarea unor sentimente și atitudini neconformiste și ambigue, de don juan feminin. Elena Gaja Muntean a cîntat unele pasaje cu grandoare și putere vocală, chiar cu pasiune și patetism, dar a jucat adeseori o Carmen prea de salon, care nu a vibrat îndeajuns cu o forță nebună, plină de excentricități și vehemență în trăirile simțămintelor ei.

În fine, trebuie spus că **Radu Onu Nicolae** (debut) a avut o prezență fizică marcantă și plăcută în Escampillo, mai ales în pasajele mai lirice, dar păcat că patosul personajului, luptător de arenă și cuceritor de inimi, a lipsit din vocea mult prea netedă, fără accente dramatice și fără acutele explozive cerute, văduvind astfel și cursul dramei de un personaj fermecător, de un ferment exotic, tipic iberic, al crescendo-ului muzical și pasional.

Elena Săbăduș, debutînd în Mihaela, a conturat, în schimb, un personaj bine alcătuit vocal, aria sa din actul III punînd în valoare nu numai timbrul învăluitor și proaspăt al vocii sale întinse, dar și reliefările dramatice care, păcat că nu s-au unit și cu o mai naturală și contrapunctică maleabilitate scenică.

Note bune pentru vocea încă tînără și creionarea unui personaj colorat de către **Lia Macarie Aman** și pentru prezența agreabilă, și fizică și vocală, a **Teodorei Ciucur**. Ofițerul lui **Csaba Airizer**, debutant și el în rol, e interpretat cu aplomb și conturat de o voce puternică, cu tente cînd ironice, cînd dramatice, voce care se impune din ce în ce mai din plin, cu apariții ce impresionează plăcut, pe scena noastră. **Ion Pribac**, în Morales, de asemenea, a fost o apariție simpatică, cu accente de umor soldățesc. În fine, corul, lucrat cu hărnicie de **Damian Vulpe**, a apărut din plin, distingîndu-se prin vivacitate scenică în toate momentele tensionate, de vîrf, ale operei.

Conducerea muzicală a lui **Petru Oschanitzky** a fost promptă, vivace, elocventă, în tonul unei muzici de dramatice înfruntări pasionale, a uneia din cele mai îndrăgite și mai perfecte partituri operistice de pe mapamond.

Ion ARIEȘANU

arta amatoare

„Ansamblul folcloric-creație"

SINTAGMA: „Ansamblul folcloric — creație" a fost aleasă pentru ca să definească, încă din ediția a II-a a Festivalului național „Cîntarea României", un gen de spectacol proliferat de cîțiva ani în mișcarea artistică de amatori, a cărui bază o constituie faptele folclorice.

Printre puținele centre din țară care au generat și promovează acest gen este și Timișoara, în primul rînd prin realizările scenice ale ansamblului „Doina Timișului" al Centrului Universitar, iar mai apoi și prin alte formații, nestudențești, din Timișoara și județ, ca rod al bunei colaborări instituite între Cercul științific de folclor al Universității, prin lectorul dr. Vasile Tudor Crețu și instituțiile de cultură respective. Aprecierile deosebite de care s-au bucurat în confruntările naționale, atît ansamblurile studențești (în afara celui citat a mai fost laureat și ansamblul „Datina" al Universității) cît și ansamblurile „Timișul" al Casei de cultură a municipiului Timișoara, ansamblurile căminelor culturale din Făget, Cladova — Leucușești, cele ale caselor orășenești de cultură din Sînnicolaul Mare și Buziaș, îndreptățesc atenția tot mai mare care se acordă acestui gen.

Ceea ce a făcut ca mișcarea artistică de amatori să se orienteze tot mai mult către această modalitate de promovare a folclorului este tendința firească spre depășirea nivelului de mimare a ceea ce există în realitate, simțindu-se nevoia tot mai acută de transformare a faptelor folclorice în alte condiții (cele scenice), la alte nivele, de cultură, deci să devină acte de „creație".

Modalitățile de a valorifica folclorul pe scenă au cunoscut pînă acum două direcții principale: pe de o parte, tipul de spectacol desemantizat, (suita de dansuri), în care semnificația piere ca un fapt rezidual și, pe de altă parte, spectacolele puse în scenă de folcloriști, dar cu ambiția de a reproduce întocmai actul folcloric din vatra satului. S-a cristalizat, astfel, opinia că nici văduvind de semnificații actul folcloric și nici urcîndu-l pe scenă cu tot etnografismul nu se ajunge la realizarea de spectacole cît decît edificatoare pentru cultura noastră populară.

Și astfel s-a născut un nou gen de spectacol, care oferă posibilitatea ca faptul autentic să-și păstreze structurile sale tipologice, dar care să și răspundă într-o mai mare măsură exigențelor contemporane de receptare.

Pe aceste considerente, credem că genul se constituie într-o formulă convingătoare pentru spectacolele tematice complexe, ca o modalitate superioară de valorificare în contemporaneitate a folclorului.

NICOLAE MUNTEANU

SĂPTĂMÎNA CULTURALĂ

● **„50 de ani de la crearea Institutului Social Banat – Crișana"** – o importantă sesiune de comunicări, desfășurată zilele trecute la Timișoara, prin grija Colectivului de socialism științific de la Institutul Politehnic „Traian Vuia" și a Centrului de științe sociale al Universității ● „Zilele culturii jimboliene" – aflate la a IX-a ediție, au adus în fața unui numeros public (între 7-13 iunie) expuneri, spectacole de teatru, intilniri cu poeți și prozatori din Timișoara, simpozioane ș.a.; momentul culminant al manifestării l-a constituit o „paradă a portului popular". ● **O „Săptămînă culturală"** se desfășoară în aceste zile la Deta ● **PREMII.** Cenaclul Asociației scriitorilor din Timișoara a acordat următoarele premii: poezie: – Ioan Morar, proză – Lucian Petrescu, critică – Marian Odangiu. Tot pentru cele mai valoroase creații prezentate în anul 1981-82, Cenaclul „A. M. Guttenbrunn" a premiat pe Horst Samson și Helmuth Frauendorfer. Premiul de debut a revenit tinerei Bettina Gros. ● **FILMUL SĂPTĂMÎNII**: Capitol – „Un echipaj pentru Singapore" (românesc) ● **ÎNTÎLNIRI LITERARE** – Ion Arieșanu și Aurel Turcuș au fost oaspeții Școlii generale nr. 12 din Arad (director Iulian Negrilă, poet și cercetător). La Clubul „Familia" de pe lîngă Universitatea cultural-științifică din Timișoara a fost invitat Aurel Turcuș iar la Școala generală nr. 21 din Timișoara, același poet și Mircea Șerbănescu. ● **EXPOZIȚII**: La Bastionul Cetății – expoziția turistică „Bulgaria vă invită"; la Clubul presei – Expoziția de guașe Ildiko Toth; la secția de etnografie a Muzeului Banatului – Creații plastice ale pionierilor din Timișoara; la Muzeul Banatului, Piața Huniade – „Plante decorative de interior", expoziție cuprinzînd peste 1.500 de exemplare de plante (begonii, mușcate, crotoni, violete de Africa, saxifraga, ficuși, cactuși filodendroni ș.a.); la secția de artă a Bibliotecii județene – Expoziția de grafică Hildegard Fakner-Kremper ● Mircea Ciobanu, Ioan Flora (Iugoslavia), Nikolaus Berwanger și Anghel Dumbrăveanu au fost oaspeții cititorilor din Moldova Nouă (jud. Caraș-Severin) ● După multe ratări și emoții... **Poli rămîne pe locul 11** în clasamentul final al grupei A (vezi meciul Anglia – Franța, 3-1) ● **„FANTASTIC-CIRC"** – 9.000 de locuri, hipopotami, atracții!... Își dau concursul artiști din România, Ungaria, Polonia și U.R.S.S. ● **CONCERT EXTRAORDINAR DE MUZICĂ POPULARĂ** – 21 iunie, ora 20, în Parcul Rozelor (în caz de timp nefavorabil – sala Olimpia), organizat de Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al jud. Timiș ● **Din SPECTACOLELE SĂPTĂMÎNII** – **Opera de stat** – „Aida" de G. Verdi – vineri, 19,30, „Magazinul de păpuși" de J. Bayer – duminică, 10, „Vînzătorul de păsări" de K. Zeller – duminică, 19,30. **Teatrul Național**: „Mobilă și durere" de T. Mazilu – sîmbătă, 19,30, „Hanul de la răscruce" de H. Lovinescu – duminică, 15 ● **FILARMONICA BANATUL,** sala „Capitol", sîmbătă, 19 iunie, ora 18, – Concert simfonic. Din program: R. W. Oschanitzký – „Uvertura comică" (primă audiție absolută), Fr. Chopin – „Concertul nr. 2 în fa minor pentru pian și orchestră, Fr. Schubert – „Simfonia a V-a în Si bemol major". Dirijor: Petru Oschanitzky, solist: Dan Atanasiu. Duminică, orele 11, Concert în matineu pentru tineret ● **JURNAL DE VACANȚĂ – Parcul Național Retezat** (20.100 ha, înființat în 1935) – în peisajul alpin de o rară frumusețe păstrează o seamă de endemisme floristice carpatice și locale (specii din genul Hieracium ș.a.) cum și o faună bogată (capra neagră, ursul, rîsul, cerbul, căpriorul, cocoșul de munte, acvila de munte...). Este cel mai înalt platou alpin din țară (peste 2.000 m), cu văi glaciare în care se află peste 80 de lacuri. Cabane: **Pietrele, Baleia, Buta, Gura Zlata**... Vreme bună! ● În fața cîtorva sute de absolvenți ai claselor a VIII-a și a XII-a, de la liceul de filologie-istorie, cu ocazia sfîrșitului de an școlar, profesoara și directoarea liceului, Oltea Muțiu, conf. dr. Simion Mioc și scriitorul Ion Arieșanu au susținut un generos dialog cu tinerii elevi și absolvenți.

OBSERVATOR

top

CE SE ÎNTÎMPLĂ CU DISCOTECILE ? (I)

Care să fie explicația faptului că, acum în plin sezon estival, discotecile orașului – chiar și cele în aer liber, alteori extrem de solicitate – sînt aproape pustii ?

Simbătă, 12 VI la ora 20, pe terasa ILSA, altădată tixită de tinerii veniți aici să-și petreacă timpul liber în compania muzicii și dansului, erau prezente doar 4-5 persoane. Cam același lucru la „Disco 100" (Sala LIRA) și la CLUB T...

Faptul se explică, cred, printr-o greșită înțelegere a responsabilităților ce revin Disc-jockey-lor. Deși dotați cu instalații audio Hi-Fi (ce folos ?) majoritatea acestora nu au suficientă pregătire în direcția discernerii valorii de gratuitate, alcătuind programe seci în care abundă piese de (proastă) factură disco, trase parcă la șapirograf. Se uită că mai presus de agregatele tehnice (spot-uri, stroboscoape, ballroomblitz-uri) atmosfera e creată printr-o **dozare** judicioasă a pieselor. Desigur, această dozare reclamă cultură muzicală și chiar puțină psihologie, fapt ce s-ar putea rezolva printr-un curs pregătitor al acestor băieți, altfel harnici și inimoși. Se impune o mai îngrijită prezentare a pieselor care să ocolească expresii de tipul „Acum, cîntărețul X cîntă cîntecul...". Se face prea puțin pentru diversificarea programelor, a dinamizării acestora. Se cuvine amintită inițiativa organizației U.T.C. de la I.A.E.M. care invitînd la discotecă formația studențească „Celelalte cuvinte" (foto), a reușit să confere serilor un plus de atractivitate.

(Va urma)

Petru UMANSCHI

excelsior

Mischie Tr. Trifon

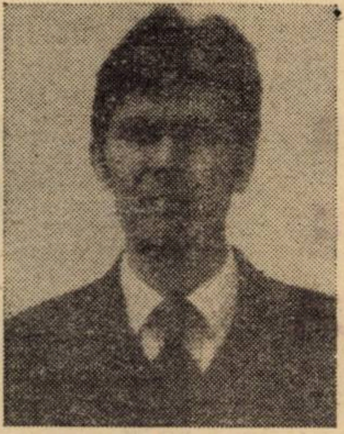

NESFÎRȘITELE LANURI

Se apropie sorocul
cînd lanurile dau în pîrg.
Spicele-ncep să-și șoptească
tabla-nmulțirii
cuprinsă-n semințe.

Pătimaș cîntăresc fiorul
ce-mi va cutreiera inima,
cînd sfintele boabe de aur
îmi vor săruta palmele trudite
și-i vor face soarelui cu ochiul.

Nesfîrșitele lanuri își cîntă
ultimul viers de-mplinire.
Secerătorii vor face mătănii
spre temelia pîinii
celei de toate zilele...

CUVINTE

Cuvintele sînt prea puține
pentru nezisele zidite-n mine ;
chiar bolta gîndului era mai sus,
de mai aveam încă-un cuvînt de pus.
Știu că,-n nesomnul meu de către ziuă
(O, pulsu-mi toacă tîmpla ca-ntr-o piuă),
nu voi găsi cuvintele cu care
să îmi întind privirea cît o mare.

PIERDERE ?

Mi-am uitat
iubirea
în ochii tăi...
Oare,
e de-ajuns,
atîta pierdere ?

FERICIT...

Fericit cel ce se naște
curat, ca mireasma unui gînd,
neștiut, ca o adiere de vînt,
liniștit, ca somnul crinului !

În grădina lui de poet,
Iapa Morții nu paște ;
el se resfiră-n neștiut,
ca pulberile de pe moaște !

SFÎNTĂ POVARĂ

Livada de cireși a mai crescut
spre buza cerului, cu flori albe.

Roșul cireșelor dinspre primăvară
ne va împovăra obrajii iară.

Fetele vor purta la ureche
cercei fără de pereche.

Mai vine-o vară...
Și mai vine-o vară...

Albul și roșu-n livezi
sînt sfîntă povară...

FERICE...

Ca un șarpe,
s-a furișat
soarele în viața ta,
cucerindu-ți, neînduplecat,
pe chip,
fiecare milimetru pătrat.

Ferice de el, răsfățatul,
dușmanul și prietenul meu !
Ferice de tine, frumoaso,
înflorito în soare,
durere a mea trecătoare !

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 28 IUNIE

8,00 Teleșcoală. 8,40 Omul și sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 16,10 Călătorii spre viitor. 17,00 Telesport. 18,00 Din cartea naturii. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Drumuri românești. 19,55 Cîntarea României. 20,45 Film artistic : Rătăcire. 22,00 Telejurnal. 22,25 Studioul muzicii ușoare.

LUNI, 21 IUNIE

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Orizont tehnico-științific. 20,45 A patriei cinstire. 20,55 Cadran mondial. 21,15 Teatru în serial : Jocul ielelor de Camil Petrescu (I). 22,05 Telejurnal. 22,15 Muzică populară.

MARȚI, 22 IUNIE

11,00 Telex. 11,05 Profesiunile cincinalului. 11,35 Pentru curtea și grădina dv. 11,45 Teatru în serial (reluare). 12,35 Matineu de vacanță. 16,00 Un vast program de activitate politico-ideologică. 16,30 Să fie pace pe pămînt. 16,45 Clubul tineretului. 17,30 Civica. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Un vast program de activitate politico-ideologică. 20,45 Teatru Tv. : Dragul meu anonim de Nicolae Matescu. 22,05 Telejurnal. 22,15 Anotimpul soarelui.

MIERCURI, 23 IUNIE

16,00 Telex. 16,05 Șah. 16,20 Drumuri prin țara Hațegului. 16,45 Cîntec nou pe plai străbun. 17,00 Universul femeilor. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Un vast program de activitate politico-ideologică. 21,00 Film artistic : Baladă pentru Măriuca. 22,05 Telejurnal. 22,15 Din albumul celor mai frumoase melodii populare.

JOI, 24 IUNIE

11,00 Telex. 11,05 Un vast program de activitate politico-ideologică. 11,35 Film serial (reluare). 12,30 Matineu de vacanță. 16,00 Viața școlii. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea economică. 20,50 Activitatea politico-educativă. 21,10 Cîntecul și poezia care ne-au însoțit istoria. 21,35 Semnătura noastră pentru pace. 21,50 Documentar științific. 22,10 Telejurnal.

VINERI, 25 IUNIE

15,00 Admiterea în învățămîntul superior tehnic. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea economică. 21,00 Semnătura noastră pentru pace. 21,15 E scris pe tricolor unire. 22,10 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 26 IUNIE

11,00 Un vast program de activitate politico-ideologică. 11,30 Matineu de vacanță. 11,55 Film artistic (reluare). 13,00 La sfîrșit de săptămînă. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Teleenciclopedia. 20,00 Flori pe Terra. 20,40 Film serial : Lumini și umbre. 21,45 Telejurnal. 21,55 Întîlnirea de sîmbătă seara.

TELEVIZIUNE

---

sport

BRAZILIA...

... e iubirea mea cea mare în fotbal, Brazilia, țară îndepărtată și, iată, atît de lîngă ochii și urechile noastre, asta pentru că ei, compatrioții lui Pele, deși n-au inventat sportul nr. 1, l-au însușit ca o avere națională, precum noi, născuți poeți, ei – fotbaliști ; culmea e că flăcăii aceia au atîta pricepere în stăpînirea și diriguirea mingii, încît dau impresia că în loc de picioare au mîini, iar picioarele lor sînt pur și simplu îndeminatice ; dacă vor, ei, brazilienii, fac și macramé, cu unghia, cu urechea, cu șoldul, fac șnururi, și goblenuri, fac ce vor, ca să convingă asupra adevărului curat că sînt pătimași într-ale fotbalului și nicidecum tipi însărcinați sau ambițioși în îndeletnicirea cu balonul și cu foloasele sale terestre ; văzîndu-i cum joacă și cum se joacă, mi se pare că fotbalul pentru ei a fost inventat, ca nu cumva să se creadă că rostul singur al țării lor ar fi acela de a produce cafea și fier ; fericiți s-ar cuveni să fim noi, timișorenii – în ce mă privește : așa e ! – că l-am sorbit din iarbă pe Eder, într-un turneu pe la noi ; Eder ? ! ba, Eden, floare de tulipan și tufă de iorgovan, mireasmă a primăverii ce ne tresaltă plămînii și sîngele după iarnă și temnițele ei ; iar Socrates, ei, bine, Socrates adeverește – pînă și-n ținuta de gală a fotbalului – că și în domeniul cu pricina e nevoie de cap și de cugetări, pe măsura miracolelor sfîrșitului de veac ; cu ani în urmă, Pele se desprindea de echipă ca măgarul de turmă ; acum, prietenul meu, Tele Santana, le-a zis mieilor : zburdați, berbeci cu stea, în frunte ! Așa să fie !

În cel mai fierbinte anotimp al fotbalului, care curge o dată la patru ani, apar și surprize, cît să ne minunăm : e sau nu adevărat ? ! Să piardă Rummenigge la algerieni ?, Honduras-ul să scoată egal din poalele gazdelor ? Belgia să risipească glazura numelui Maradona ? Și cîte altele vor veni ; și de aceea, vom trăi și vom vedea.

La noi, cu Baia Mare în Cupa Cupelor, nu se întîmplă surprize; mereu avem răbdare și vise : dacă nici în toamna asta, atunci cînd ? ! În cealaltă !

ECHO

„CUNUNA DE AUR" – – LUI NICHITA STĂNESCU

O veste îmbucurătoare pentru poezia românească : un premiu de mare prestigiu internațional, cel al „Serilor de poezie de la Struga" (R.S.F. Iugoslavia), a fost decernat anul acesta poetului Nichita Stănescu. Cotidianul belgrădean **Politika** din 15 iunie arată că prestigioasa distincție „Cununa de aur" a revenit anul acesta unuia dintre cei mai de seamă poeți contemporani, dînd și o succintă notă biobibliografică a poetului român.

DIN JURNALUL UNUI JUDOKA

3

INIȚIEREA ÎN JUDO

În fiecare anotimp, la Casa pionierilor și șoimilor patriei din Timișoara, **„SAKURA PIONIERILOR"** cheamă adînc, din dragoste și iubire pentru frumos, atragerea unui număr cît mai mare de copii și juniori să practice judo. Acest fapt îl pot cunoaște chiar și prichindeii de la grădiniță care bat cu încredere și îndrăzneală la poarta judo-ului făcîndu-ne surprize frumoase în urma înscrierilor.

Prin efectuarea unor lecții de antrenament atractive și accesibile, la început sub formă de joc, noii veniți în Dojo (sala de antrenament și de studiu) ne uimesc cu dragostea elanului florii de cireș, trecînd treptat la învățarea elementelor și procedeelor tehnice de bază. La începutul lecției se includ jocuri cunoscute și simple de mișcare, cu un conținut mai apropiat de judo, pentru încălzirea organismului, iar cele noi și mai complexe în partea fundamentală sau la finalul lecției de antrenament. Elementele și procedeele tehnice se efectuează sub formă de **TANDOKU-RENCHIU,** pe grupe și la semnal. Prin spiritul observației, orice exercițiu în judo se poate desfășura sub formă de întrecere **(RANDORI, SHIAI)** în acest mod colectivul fiind antrenat și stimulat. Cînd se efectuează Shiai (luptă) **NE-WAZA** (la sol) participă două echipe ; cîștigă acei care reușesc să-și controleze mai bine adversarul. De asemenea, în **NAGE-WAZA** (tehnica în picioare) înving cei care execută mai repede **IPPON** (Victorie înainte de limită). Lupta se poate desfășura cu schimbarea partenerului și prin rotație la semnal.

Ritualul specific al salutului are un rol deosebit de important, ca semn de respect și prețuire față de disciplina sportivă judo, față de partener, adversar, profesor, arbitru, juriu, publicul spectator, **DOJO** (Sala de antrenament și de studiu) și **TATAMI** (Salteaua specifică judou-ului, suprafață de luptă). Exigența profesorului față de respectul reciproc, ordine și disciplină, frecvență și punctualitate, corectitudine și seriozitate în muncă îmbie la crearea unui cadru plăcut, proaspăt și curat, propice activității de instruire. Spiritul disciplinei se întipărește în inima și mintea fiecăruia, încît această atmosferă sinceră și sănătoasă domnește în umbletul veșnic tînăr al voinicilor judoka. Cei mai buni sportivi, cu rezultate excelente, cu pregătire fizică multilaterală și specifică, tehnico-tactică, psihologică și teoretico-metodică superioară (posesorii centurilor colorate) sînt cei care conduc grupele de judoka în timpul lecțiilor de antrenament. Ei au sarcini complexe și multiple responsabilități. Cei mai buni elevi conduc unele lecții sub controlul și îndrumarea plină de tact psiho-pedagogic și îndelungă răbdare a profesorului. Pe parcursul etapei de inițiere se face o impresie unanimă despre sportivi, evaluîndu-i pe categorii de greutate și în funcție de : calități fizice, manifestarea unui viu interes, conștiinciozitate, grad de asimilare a cunoștințelor și o comportare deosebită în competiții. O atenție specifică se acordă celor care cunosc înfrîngerea în primele întîlniri, analizînd și sintetizînd cu mult tact motivele insucceselor de moment. Se scot în evidență și acțiunile bune stimulîndu-i pentru viitoarele competiții. De asemenea, se accentuează dezvoltarea dîrzeniei și curajului, capacitatea de concentrare a atenției, a gîndirii rapide și decisive, echilibrului minții și corpului, stăpînirea de sine, dragostea față de muncă, perseverența, calități spirituale, calități indispensabile unui judoka de valoare.

Ștefan DONCEA

O răscruce europeană: DANEMARCA

(II)

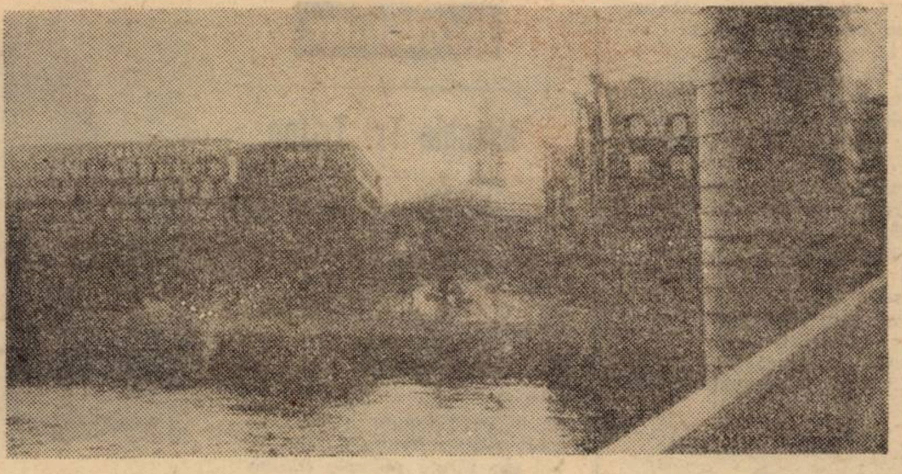

Biblioteca regală şi Palatul Christiansborg

itinerarii

Continuăm discuţia începută în birourile editurii Gyldendal la Asociaţia scriitorilor danezi, pe Nyhavn nr. 21. Atmosfera mi se pare propice pentru o pledoarie în favoarea colaborării (şi cunoaşterii) mai strînse între literaturile noastre, pentru o viziune pan-europeană. Sîntem ascultaţi cu politeţe de gazde. Domnul Vagn Steen, preşedintele secţiei internaţionale a Asociaţiei, ne răspunde cu cîteva informaţii despre instituţia scriitoricească în care ne aflăm, îşi aminteşte de scriitori români cunoscuţi la festivalurile de poezie (de Gellu Naum, bunăoară), ne citeşte în încheiere un poem, concret, conceput probabil în epoca petrecută în S.U.A., în prelungirea experimentelor poetice de la (odinioară celebrul) colegiu Black Moutain. Stabilim, din păcate, prea puţine lucruri concrete privitoare la o colaborare viitoare. Ni se explică că Asociaţia scriitorilor nu are mijloace materiale cu care să ducă o politică literară de anvergură, nici puterea de convingere pentru a influenţa revistele literare (şi aşa puţine în Danemarca) ori editurile care îşi urmăresc propria lor politică de tipărituri. Şi, cum constatasem deja, piaţa daneză de carte, era în parte dominată de literatura anglo-americană. În schimb cunoaştem, alături de Egon Bork, remarcabil lexicograf şi de tînărul poet (şi anglist) Steen Andersen, pe un vechi prieten al literaturii române, traducătorul unor romane de Zaharia Stancu, Georgjedde. Acesta a tradus de multă vreme încă un roman, **Ce mult te-am iubit,** care încă îşi mai caută editorul, şi a definitivat un volum de tălmăciri din poezia lui Eminescu. Acum ne solicită material pentru un studiu care să prefaţeze volumul.

Marţi după-masa vizităm Institutul de romanistică de la Universitatea din Copenhaga. Aici, în cadrul unei secţii mai largi de balcanistică, activează profesorii Eugen Lozovan şi Hugo Ibsen ; predau cursuri de limba română, istorie şi cultură românească şi chiar un curs privitor la dialectele române istorice (remarcabil efortul profesorului Ibsen în acest curs, pentru care nu s-ar putea spune că îi prisoseşte materialul bibliografic). Profesorul Ibsen vorbeşte româneşte cursiv, şi-şi aminteşte cu plăcere de anii petrecuţi la Bucureşti ca lector de limbă daneză (regretă însă sistarea acestor cursuri, simultan cu acelea ale lectoratului de limba română de la Aarhus). În prezent lucrează la o traducere a romanului **Patul lui Procust.**

Îl cunoaştem şi pe domnul Flemming Thogersen, probabil cel mai statornic sprijinitor al relaţiilor culturale dintre ţările noastre, vicepreşedinte al asociaţiei Danemarca – România. Il cunoaştem mai întîi în familie, între cărţile sale, majoritatea româneşti, în odăile unei locuinţe de bloc mobilată cu mult gust şi în care recunoaştem şi alte semne ale deselor sale vizite în România. Familia Thogersen ne arată şi un emoţionant album cu privelişti româneşti culese în timpul vacanţelor petrecute la noi de gazda noastră, împreună cu soţia (ea însăşi a urmat cursurile de limba română de la Universitatea din Copenhaga) şi fiul său. A doua zi îl regăsim pe domnul Thogersen în postură de consilier al bibliotecii din Lyngby şi de viceprimar. Ne impresionează sediul modern, spaţios, utilitar al bibliotecii comunale (într-un orăşel aproape limitrof capitalei), sistemul său de organizare. Există chiar o secţie discografică unde descoperim cîteva discuri folclorice româneşti şi mai multe înregistrări cu Dinu Lipatti. Peste cîteva zile îl revedem pe Thorgersen alături de Georgjedde şi alţi prieteni ai culturii române, participanţi la o seară de discuţii prilejuite de un ciclu de filme de Gopo şi de prezenţa a doi critici români în sală. Sîntem asediaţi cu întrebări privitoare mai ales la literatura contemporană. Răspundem pe rînd, comentînd evoluţia, varietatea şi disponibilităţile literaturii române actuale, pledăm pentru o mai bună cunoaştere a muncii plină de abnegaţie, şi adesea semi-anonime a traducătorilor care înlesnesc dialogul culturilor.

Am regăsit o parte din munca lor şi în Bibliteca regală a capitalei. Situată în vecinătatea palatului Christiansborg, pe Insula Castelului, într-o îngemănare a vechiului şi noului, det kongelige Bibliotek reuşeşte mai mult decît alte instituţii vizitate pînă atunci, să fie o răscruce culturală a lumii. Am descoperit aici şi multă carte românească, în original şi în traducere, şi un personal bibliograf angajat în elaborarea unor cvasi-complete bibliografii ale genurilor literare (aşa cum este şi bibliografia internaţională a cărţii S.F. pe care i-am adus-o colegului Ion Hobana). Ne găseam aici, şi arhitectonic, în preajma vînturilor prielnice ale Europei care ţineau deocamdată la distanţă (fără însă să le nesocotească total) tornadele transoceanice. Chiar la ieşirea din Bibliotecă descopeream uimitoarea clădire renascentistă (din anul 1624) a Bursei (Bors).

Drumurile în afara capitalei ne-au condus la cunoaşterea unei – adesea – şi mai autentice Danemarce : o Danemarcă mai puţin bilingvă ca în capitală, unde toată lumea putea vorbi engleza cursiv, o Danemarcă a oraşelor Aarhus, Odense, ori a tîrguşoarelor cu iz istoric Humlebaek (cu un modern complex expoziţionar, unde te plimbai firesc printre lucrări de Giacometti, Calder, Moore sau César) Hillerod şi şi Helsingor, fiecare cu cîte un castel unic prin frumuseţe în perimetrul nordului scandinav. La Odense am căutat, fireşte, urmele lui H. C. Andersen (în paranteză fie spus, colecţia de poveşti în traducere, găzduită de muzeul Andersen, e prea săracă la capitolul ediţiilor româneşti, mai ales recente), dar am descoperit înainte de toate un burg impresionant în autenticitatea şi modestia sa pitorescă. La Aarhus am vizitat din nou Institutul de romanistică al Universităţii, cîndva sediul unui lectorat român a cărui desfiinţare o depling şi localnicii. Aici am convorbit mai ales cu profesorul Povl Skaarup (din nou în română, nu în engleză), am aflat despre numeroasele sale proiecte în domeniul lingvisticii române şi a romanisticii, multe în curs de finalizare (un motiv în plus pentru ca prof. Skaarup să resimtă absenţa unui specialist român cu care să poată dezbate problemele cercetării sale; mai tîrziu, într-o scurtă oprire la Heidelberg, în drum spre casă, ne-am convins din nou de importanţa sprijinirii unor asemenea lectorate române în străinătate, mai ales atunci cînd se bucură de prezenţa unor ambasadori competenţi ai culturii noastre, cum este criticul S. Damian). Tot la Aarhus am descoperit o editură modestă (ca bază materială) dar extrem de activă, Forlaget Modtryk, cu vederi socialiste, dar înainte de toate cu un interes real pentru cartea scrisă în partea noastră de lume. Lăsînd aici ultimele rezerve de cărţi şi materiale bibliografice, am regretat că o parte a materialului îl risipisem în locuri cu firme mai mari dar fără perspective prea apropiate de deschidere spre literatura noastră.

Pe drumul de întoarcere de la Aarhus am conversat, pe teme semiotico-literare, cu unul din cei mai interesanţi reprezentanţi ai şcolii daneze, post-hielmsleviene : Per Aage Brandt. L-am ascultat surprins pomenindu-mi nume de cercetători români în domeniu ; dealtfel, treptat, discuţia noastră a îmbrăţişat o perspectivă europeană, lipsită de prejudecăţi. Acelaşi lucru ni s-a întîmplat şi în ultima zi a şederii noastre la Copenhaga, luînd prînzul cu Inge Eriksen într-un pitoresc local din vechiul oraş ; am auzit-o atunci pe cunoscuta scriitoare entuziasmîndu-se nu de proza ei, nici măcar de literatura daneză, ci de literatura S.F. de oriunde va fi avut valoare. Tot ea mi-a risipit un anume scepticism : nu, în Danemarca nu se citea preponderent carte englezească. Danemarca, ţara celor cinci sute de insule, visa încă la arhipelagul cultural al lumii, visa să participe (ca şi noi), dincolo de barierele limbii, şi poate complexele unei ţări mici ca întindere, la festinul marilor şi adevăratelor valori literare.

Marcel POP-CORNIŞ

Marilyn

(2)

Marilyn iubea animalele ; dealtfel, o atrăgeau toate fiinţele. Era în stare să cheltuie sute de dolari ca să salveze un copac stricat de furtună, şi să-i jelească moartea. Se bucura de venirea păsărilor, cărora le pregătea adăposturi în copaci. Dădea de mîncare numeroaselor neamuri de zburătoare ce poposeau pe gazonul ei, făcîndu-şi griji pentru ele cînd era vreme rea. Odată a avut un cîine care, de felul său, era cam „contemplativ", dar ea credea că suferă de... depresiune. A făcut tot ce i-a stat în putere să-l determine să se joace, dar aceasta îl deprimă şi mai mult pe bietul animal ; în rarele momente cînd făcea cîte o piruetă caraghioasă Marilyn îl sufoca în îmbrăţişări, sărutîndu-l înnebunită de bucurie.

Dar mai era şi cealaltă Marilyn, care în timpul filmărilor citea cartea lui Paine despre „Drepturile omului". La un moment dat, regizorul secund Hal Polaire s-a dus la cabina ei. A bătut la uşă spunînd : „Sîntem gata, vă aşteptăm, domnişoară Monroe". Răspunsul ei, de dincolo de uşă, a fost aproape năucitor : „Duceţi-vă naibii de bărbaţi". Să fi anticipat ea modul de evaluare a drepturilor bărbatului de către o întreagă viitoare generaţie ? Chiar şi un individ de-o inteligenţă remarcabilă, cum e Billy Wilder, a descris-o drept cea mai „infamă" femeie a Hollywoodului ; o remarcă lipsită de umor, dintr-un interviu dat la patru ani după moartea ei, sugerind că pînă şi faptul că trebuia să-şi amintească de Marilyn era suficient să-l facă să-şi piardă înţelepciunea. Şi, totuşi, în timpul filmărilor la **Să ne iubim,** ea avea să scrie, în pauzele de pe platou, într-un carneţel : „De ce mi-e frică ? De ce sînt atît de îngrozită ? Oare nu mai pot juca ? Ştiu că pot juca, dar mi-e frică. Mi-e frică şi n-ar trebui să-mi fie". Rînduri scrise cu teamă şi îngrijorare. Cu spaimă. În teama ei se simte moartea apropiindu-i-se de fiinţă. Şi oare nu ar fi deşertăciune să încercăm să o înţelegem în afara conceptului de fiinţă, de suflet ? Ar trebui inventat acest concept, spre a ne putea apropia de ea. „De ce mi-e atît de frică ?".

Poate că ar trebui citate cuvintele unei alte femei, a cărei viaţă s-a curmat prin sinucidere : „O biografie e considerată completă dacă ea lămureşte cel puţin şase sau şapte eu-ri, chiar dacă o persoană poate să aibă şi o mie". Cuvintele sînt ale Virginiei Woolf. Pe urmele sale, materialul oricărui biograf îşi ia îngăduinţa de a-şi prezenta scrisorile de acreditare.

Dar de ce să nu considerăm că Marilyn Monroe însăşi deschide întreaga problemă a biografiei ? Întrebarea este dacă cineva poate fi înţeles prin faptele vieţii sale, chiar dacă întreprinderea nu-şi propune să ia în considerare magnetismul adeseori neplăcut al faptelor. Ele atrag întotdeauna faptele opuse. Rareori există într-o viaţă de om lucruri puse în evidenţă cu precizie, care să nu fie contrazise de alte mărturii. Într-o carieră ca a Marilynei, în care nimeni nu putea să ştie dacă ea juca doar un rol vechi, sau dacă experimenta unul nou, sau dacă nu era altceva decît **adevăratul** eu (pe care ea s-a străduit toată viaţa să-l descopere), stabilirea faptelor se dizolvă într-o enigmă mai adîncă despre modul de existenţă al realităţii pentru un actor cu adevărat talentat. De vreme ce partea psihologică a rolului are o prezenţă mai evidentă decît viaţa de zi cu zi (şi, într-adevăr, rolul creează reacţii adevărate în toţi cei ce-l văd), la fel şi crepusculul dintre realitate şi fantezie este obligat să devină mai pregnant pentru un mare actor – decît pentru ceilalţi. Chiar dacă prea puţine din faptele vieţii lui Marilyn pot fi verificate, ne mirăm deopotrivă să aflăm adevărul trist că amintirile Marilynei despre trecutul ei, la un anumit moment, nu sînt prea clare – ca să nu folosim alt cuvînt ! – şi că prea puţine lucruri au putut fi stabilite. Căci actorul trăieşte în preajma neadevărului ca şi cum acesta ar fi adevărul însuşi. Un fals adevăr poate oferi mai multă realitate decît un adevăr ce a fost alterat.

Adaptare după Norman Mailer, de Mihai CERNEA

Marilyn Monroe – în anii gloriei maxime

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel. : 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), P. E BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 25 (747) 25 IUNIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 16 pag. 3 lei

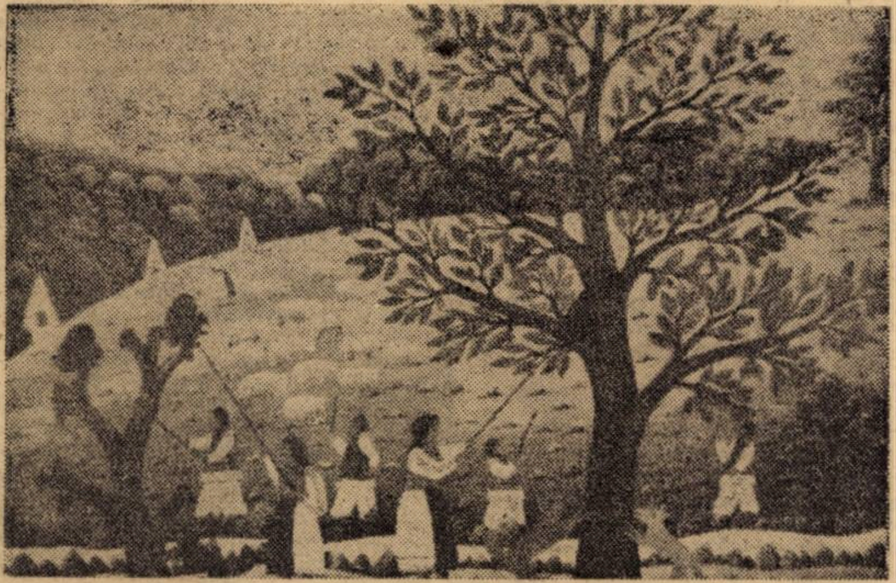

PETRU MIHUȚ: „In sat la noi"

VOCAȚIA CULTURII

Spațiul nostru spiritual, densitatea aspirațiilor și reflecțiilor, modalitățile de transpunere artistică diverse, tensionate puternic și dinamice totodată, ne situează printre popoarele cu o deosebită conștiință de sine, ca bază și tradiție pentru gîndire, și o deosebită forță imaginativă, spontană, a creației. Vocea noastră e distinctă în corul de popoare, participind, precum este posibil, la marele dialog al civilizațiilor și culturilor, adoptînd și propunînd, oferind ceea ce credem a fi constructiv, la zi și esențial.

Armonios integrate în spațiul spiritual românesc, meleagurile acestea pe care ne construim manifestările inteligenței și surizător-onctuoasele ei rezultante artistice sînt bastioane ale unei nedezmințite tradiții. Cultura bănățeană se constituie într-o pastă aproape omogenă, într-un unison rar; ceea ce constituie vitalitatea ei este, poate, în primul rînd acest deziderat al eficienței pe plan social. Integrată perfect înclinațiilor practice ale locuitorilor, arta și cultura au acompaniat în mod firesc ambianța lucrativă, activitatea continuă a celor deprinși să-și pună existența sub emblema utilului și frumosului totodată. Nu a existat nici un hiatus; conform principiilor sănătoase ale naturii, aspirațiile spre domeniile culturii au cuprins osmotic domeniile activităților, au dat naștere unui bun gust colectiv, preceptelor morale necesare conviețuirii într-un organism social normal dezvoltat.

Uneori se face bilanțul talentelor; este o altă problemă decît aceea a atestării vocației colective pentru cultură. Au existat perioade în care minți luminate și deosebit de înzestrate, în acest colț de țară, au preferat să sprijine primele coruri de amatori, primele formații teatrale, toate purtătoare ale unor înalte principii patriotice. S-a pus uneori mai presus problema educării publicului, formării bunului gust artistic.

Avem vocația culturii și anii socialismului au deschis perspectivele competitivității noastre mondiale și în acest sens. Ca întreaga țară, Banatul și-a catalizat energiile creatoare prin instituții profesioniste, prin încurajarea unei vaste rețele de artiști amatori. Cu siguranță, acești ani au conferit culturii de aici „liberă trecere" îngăduind „variante stilistice" și nelimitind modalitățile de acțiune. Tradiția se înșurubează cu eficiență sporită în actualitate, ambianța reliefînd mult mai pregnant decît altădată valori individuale de interes general.

Contribuția noastră vine cu sinceritatea ei, cu bogăția ei de impresii, cu dexteritatea ei și cu o frumoasă experiență umană la acest al II-lea Congres al educației politice și al culturii socialiste. Vine cu pîine și sare, cu sufletul matur și curat, cu o neasemuită recunoștință față de patrie și partid.

Nu sînt festive, ci în straie de lucru cuvintele noastre, acum; cum nu maeștri, ci simpli lucrători ai culturii sîntem, cu modestia care șade bine, dacă e autentică. Și ne este un sfînt îndreptar de activitate cuvîntul tovarășului Nicolae Ceaușescu, mare prețuitor al frumosului, al virtuților omenești, al omului și traiului în pace, al incandescenței și vitalității simțirii acestui popor ales.

Lucian BURERIU

Veniți cu toți...

Veniți cu toți, vă cheamă glas de țară,
prestigiul Patriei mai sus să-l ridicați;
măreț, cum grînele sub soarele
de vară,
Veniți! „Apelul pentru Pace"
să-l semnați...

Veniți voi din uzine și voi din cîmpie,
de lîngă-nvolburata mare,
din poale de Carpați;
flăcăi, bătrîni, femei din scumpa
Românie,
Veniți! „Apelul pentru Pace"
să-l semnați...

Veniți voi cei din Anina, din Motru,
Petroșani,
ortaci, ce tot mai mult cărbune
țării dați;
acum, cînd fructele se pîrguiesc
pe ram,
Veniți! „Apelul pentru Pace"
să-l semnați...

Veniți, veniți voi ce-ați aprins lumina,
și-n șantiere de legende sînteți frați;
și voi savanți, ce n-ați știut hodina,
Veniți! „Apelul pentru Pace"
să-l semnați...

Wilhelm WEISS

convorbiri

Cu poetul ADRIAN PĂUNESCU

– Aș începe simplu, Adrian Păunescu. Avem un țel sfînt / Trăiască pacea pe pămînt!

– Ce să zic? Este motivul vieții noastre-pacea. Că, fără pace, e de neconceput viața noastră însăși. Însă, de la asta și pînă la vocația artistică și literară, cu care trebuie să slujim pacea, noi ca oameni ai cuvîntului, e o distanță. Tema-i una și transfigurarea ei e alta. Adică, trebuie să ai vocație pentru că fără vocație pacea poate deveni o temă atît de plicticoasă încît sînt de preferat, așa cum mai spuneam, jurnalele de front, jurnalele palpitante de front.

– Ce înfricoșător ar fi să moară viața! Omenirea vrea să trăiască. Să uite încetul cu încetul cele 14.000 de războaie care i-au răvășit istoria și i-au periodizat-o nu după semnele de progres, ci după momentele de distrugere. Viața de fiecare zi, cu bucuriile, cu împlinirile, ori speranțele ei! Spuneați, într-un fel, de acel raport de pace! În ce sens?

– Da, asta-i toată problema. Sigur că noi sîntem datori, ca simpli cetățeni, să fim soldați ai păcii. Dar, ca artiști, nu trebuie doar să fim soldați ai păcii, trebuie să fim ofițerii ei, trebuie să avem ceva vocație, ceva trese pe care trebuie să le cîștigăm prin vocație. Este absolut obligatoriu ca pacea să fie slujită cu arme adecvate, pentru că altfel pierde războiul cu războiul. Și, de aceea, în artă, orice rabat și orice rebut înseamnă un punct marcat de război în lupta cu pacea. Sînt, deci, de partea PĂCII, dar aș vrea să precizez că arta poate fi de partea păcii nu doar programatic, ea trebuie să fie în esența ei. Deci, arta o consider o opțiune a păcii și de-aceea trebuie realizată cu mijloace bune, cu mijloace corespunzătoare pentru că, altfel, repet, pacea pierde războiul cu războiul.

– Iertați-mă, sînteți, totuși, în ciuda unor afirmații, un poet al inimii, pe care o dilatați la infinit. Ne-am convins, dacă e cazul să scriem aici, și la ultima dumneavoastră apariție în spectacolul oferit bănățenilor, de cenaclul pe care-l conduceți. Apropo de Timișoara, mi-aduc aminte că am avut bucuria (sau, dacă nu vă convine, șansa colegială pe care mi-ați acordat-o) de a răsfoi împreună, pe calea undelor, pentru prima dată public, cîteva șpalturi din volumul acum deja apărut (și epuizat) „Manifest pentru sănătatea pămîntului". În colocviul „Scriitorii și pacea" ați reluat, în intervenția dumneavoastră, același impuls de adeziune sau de negație la ceea ce se întîmplă în univers. Și, cînd zic asta, mă gîndesc la unul dintre pamfletele a căror forță stă tocmai în debitul vertiginos de invectivă, în a-i demasca pe cei care cer să se nască, să se copilărească, să se muncească, să se trăiască, să se lupte și să se moară în „poziție de drepți"! Vă îndrept atenția, iată altfel zis, înspre ceea ce încercăm să militäm în prezent, știind că aveți oroare de „mediere".

– Da. Aici la Timișoara nu a fost o manifestare literară de pace. Ea a fost o manifestare a scriitorilor în favoarea păcii. Rămîne ca fiecare la masa lui de lucru să-și continue treaba, să slujească pacea în așa fel încît ea să aibă suficientă muniție în arsenalul ei în lupta cu marile primejdii care o amenință. Timișoara a fost o gazdă excepțională a unei inițiative excepționale a Uniunii Scriitorilor – „Scriitorii și pacea". Dar, asta nu ține loc de opere literare. Trebuie să ne scriem operele de asemenea manieră încît ele să fie, în tranșeea păcii, ceea ce sînt rachetele și tunurile în tranșeea războiului, adică niște arme.

– Șerban Cioculescu, într-o postfață la unul dintre volumele dumneavoastră, scria: „...Adrian Păunescu, poetul în care cred că nu m-am înșelat văzînd cel mai vrednic urmaș al poetului Tudor Arghezi". În prefața aceluiași volum („Poezii de pînă azi") Eugen Barbu reafirma despre dumneavoastră: „...este vremea să-l așezăm lîngă Goga. Poate că nimeni de la ilustrul său înaintaș nu a avut atîta viscol în cuvînt, poate că nimeni înaintea lui nu a îndrăznit să repună în drepturi cu atîta talent poezia patriotică, cea adevărată, cea care doare, poezia de inimă, de plîns și de moarte. Poate că nimeni în acești ani nu a reușit să se ia de piept cu conformismul cu atîta patimă, poate că nimeni nu a avut un glas mai distinct în aceste Oracole pe care poetul le adresează destinului, viitorului și posterității proprii... Cuvintele lui sînt fulgere!". Fulgere, mă întreb, pentru această aspirație la o revoluție nemărginită în favoarea păcii? „De la Bârca la Viena și înapoi" – o călătorie pe acest traseu al viziunii realiste pentru umanism, pentru militantism, pentru pace!

– Bine. Nu m-am dus cu gînduri atît de mari la Viena și nici măcar n-am plecat cu atît de mari gînduri de la Bârca, atunci cînd am plecat în viață. Am plecat să văd, ca om și, eventual, să transcriu cu o anume conștiință ceea ce văd, spre

George DINU

(Continuare în pag. a 7-a)

cronica literară

Mircea Horia Simionescu

Ulise şi umbra

Ed. Sport-Turism

Ulise şi umbra – noua carte a lui Mircea Horia Simionescu – „s-a scris singură", susţine cu o dezarmantă modestie autorul ei (înrăit în ocupaţia de ştergere a colbului de pe rafturi sufocate de tipăritură, deprindere umilă şi perseverentă, dobîndită cu trudă de la magistrul tîrgoviştean Zenovie Pop Brezişeanu – „mărturie" stă **Cuvîntul înainte** la al doilea tom al **Ingeniosului bine temperat)**, chipurile, prin transcriere fidelă a celor adunate în stomacul sertarului şi în cămările aromate ale lăzilor auctoriale, acolo unde stafia sfioasă a lui Cronos pune benevol ordine între terfeloage, operaţie care nu mai suferă decît de nevoia citorva „retuşuri: aproape nimic, sau poate un neînsemnat brînci stilistic pentru ca ea (arhiva – n. n.) să-şi deschidă circulaţiei toate bulevardele, străzile şi esplanadele, ca un oraş, zidit după un plan uşor de înţeles, logic în ciuda complicaţiei sale". Convingător în astfel de tentative întru captarea benevolenţiei celor rutinaţi în lectura exhaustivă a prefeţelor, precuvîntărilor, Mircea Horia Simionescu pierde din credit pe măsură ce pătrunzi în desişul cărţilor sale. Călătorind prin labirintica urbe dintre meterezele coperţilor, vei dobîndi uşor convingerea că „brînciul stilistic" subsemnat de scriitor ascunde respiraţia grea a alergătorului de cursă lungă, „gestul ridicării degetului la frunte, gest de care nu te poţi niciodată lipsi şi (...) care îţi luminează nopţile şi dimineţile".

Cititorul familiarizat, cel puţin în parte, cu scrierile autorului în cauză va mărturisi contactul cu o imaginaţie debordantă, a cărei pîrghie centrală se arată a fi ironia fină, un fel de meserie de a trăi a scriiturii lui Mircea Horia Simionescu. Ispita de a propune drept evidente anumite corespondenţe între cele scrise mai sus şi o atitudine similară, depistabilă în opera lui Marin Sorescu, este prea mare pentru a-i putea opune argumente apte să pledeze în favoarea unei contraispite: aceea a susţinerii ideii că ne aflăm în faţa manifestării unui mod singular de a face literatură al autorului acestei cărţi. O atare afirmaţie ar fi nu tocmai aberantă, însă ar necesita o demonstraţie mai stufoasă, precum şi o pană mai ascuţită.

Modalitatea căreia Mircea Horia Simionescu îi face fidel reverenţe este parodia, maladie oarecum exotică printre scriitorii români de azi (diagnostic plauzibil, totuşi, în cazul lui Paul Georgescu), făcînd abstracţie de cei care o manipulează în mod dureros, mai cu seamă pentru beneficiarul producţiilor ieşite din atanoarele lor coclite. Autorul acestei neobişnuite cărţi de călătorie, într-o oarecare măsură cotizant al practicilor pseudo-kinegetice (cum deja s-a observat), are însă o experienţă solidă, prin utilizarea căreia îşi domină metoda cu autoritate şi meşteşug, de acest ultim calificativ dînd dovadă şi prin apariţia deloc aleatorie la o editură destinată unor scopuri mai lumeşti.

Dacă ar fi să vrem cu orice preţ măsura consistenţei acestei cărţi, uzînd de o singură balanţă şi contrapunîndu-i ingenioasele pagini premergătoare, va trebui să prefigurăm concluzia că diferenţele sînt de intensitate a ironiei, urmare şi a unor semne trasate de „indigoul melancoliei" pe umbra călătorului homeric. Totuşi, unul din punctele forte ale falsului tratat de călătorie este indicarea cu maximă sobrietate a inepuizabilelor surse bibliografice (bunăoară: Matei Rogojinaru: **Gînduri la început de călătorie.** Dintr-o scrisoare găsită pe masa de bucătărie; Anton Bratu: **Căderea Bastionului;** Colonel în rezervă Hamilcar C. Rembrandtovich Nevada: **Manual de strategie a cavaleriei;** Victor Străvoiu alias Strabon: **Lecturi geografice;** Mihail Dragoş; **Dispepsii** etc.), dar şi o serie de titluri-rezumate (de ex.: **Lumea – o scenă cunoscută, dar plină de replici surpriză; O variantă a călătoriei: fuga; Roma, oraş închipuit; Umilitatea fertilă a privirii** etc.), fermecătoare şi în afara contextului. În acest sens contribuie substanţial titlul cărţii, avansînd conotaţii spre conturul umil al umbrei în raport cu stăpînul său.

Stilul parodic trimite nu numai către subtilitatea strict necesară scriitorului rasat, ci, fiind chiar un mod anume de a citi, ghidează şi spre drumurile bătătorite de lecturile acestuia, necesitînd un cititor înzestrat el însuşi cu „fişe de lectură", un fel onorabil de a nu fi pus în inferioritate de către text, altfel riscînd să-l creadă pe cuvînt pe autorul ce dă – zîmbind curtenitor – reţete pentru asemenea călătorii; „transcriind azi un bon, mîine vei locui în Helicon".

Cornel BOGDAN

Petru Ilieşu

Camera de mercur

Ed. Albatros, 1982

Petru Ilieşu a intrat în literatură cu discreţia (neobişnuită la colegii săi de generaţie) poetului care nu căuta poziţia de principiu, mesajul colectiv, ci confesiunea autobiografică, călătoria în labirintul memoriei personale, intimiste. **Pastel handicapat** (1977) aduna o serie de „inscripţii", frînturi de mărturisire care închipuiau împreună peisaje interioare baroce, intens colorate (şi retrăite). Imaginile fulgurante, jocurile de oglinzi înşelătoare ţineau de un soi de **baroc al solitudinii,** menit să populeze spaţiul închis al propriei odăi cu o lume caleidoscopică. Dincolo de structura fragmentată, exista un flux continuu, o procesualitate textuală (şi intertextuală de vreme ce încep să apară inserturile livreşti, textele colate) care refăceau labirintul în două sensuri: ca memorie şi ca lume. **Autoportret cu foxterrier** (1980) organiza mai eficace acest material poetic impresionist, stenografic, pe structura secvenţială, contrapunctică, a unui poem amplu, în care ludicul, parabolicul şi metapoeticul sînt convocate să definească o biografie poetică. Exista deja în acest poem şi tentativa de transcendere a confesiunii intimiste; naratorul poemului, cu „puterea secretă" de a fabula, îşi inventa şi o serie de interlocutori, congeneri, şi un ciudat mentor spiritual, bătrînul Ioachim, stăpînul – mucenic al subsolului cu acvarii, o adevărată **cameră obscură** a memoriei şi imaginaţiei.

Din păcate, critica a comentat prea puţin aceste cărţi care anunţau deja o inedită sinteză a experienţei unei generaţii, văzută prin prisma caleidoscopică (şi uneori subiectivă) a unei experienţe individuale. În **Camera de mercur,** autobiografia literară devine reprezentativă, mărturisirea unei generaţii (nu doar literare) – a se vedea bunăoară falsul fragment de jurnal de la pag. 44. Această sensibilă carte despre deceniul precedent este deopotrivă elegia unei stări spirituale şi o elegie personală, un **in memoriam** erotic. Cele două teme (reconstituirea socială, „reanimarea" atmosferei post-festum, în acorduri contrapunctice de jazz experimental, şi tema intimistă) se suprapun subtil pînă la confundare. **Aceeaşi „inepuizabilă memorie / curgîndu-i gîlgîind din oase" se desfăşoară în meandrice articulaţii de text, în fluxuri şi refluxuri, între tăcere şi cuvînt. Mişcarea oscilantă a memoriei se identifică cu dureroasa mişcare de apropiere-separare** (eros-thanatos) de fiinţa iremediabil pierdută. Ca şi în precedentele volume, centrul de iradiere poetică este tot o **camera oscura,** aici „camera de mercur", aproape etanşă. Ea îngăduie doar aparenţa unei priviri în afară. De aceea o serie de poezii (mai ales în a doua parte a volumului) dramatizează aspiraţia privirii furişate în afară, cu ochiul lipit de obturatorul unei lentile, de crăpătura unei jaluzele, de sticla amăgitoare a unei oglinzi. Dar dacă şi în acest volum abundă o imagistică barocă a vederii (lentile, ocheane, prisme „şi concave-arginturi", cutii cu termite, peisaje incastrate á la Dali sau de Chirico), asistăm şi la un proces de **deznarcizare** (vezi **Metamorfoza unui Narcis**). Poetul începe să se teamă de oglindă, sau caută ieşirea din ea, din carcasa trupului, din cercurile concentrice ale memoriei, camerei, obscure etc. (s-ar putea spune că aceste poezii ilustrează foarte bine acel „complex al lui super-Iona" – al incastrării succesive – de care vorbea Bachelard).

Fuga dramatică de oglindă e cu atît mai necesară cu cît poetul însuşi simte primejdia duplicării, multiplicării în oglindă chiar la nivelul textului. Mai mult ca în volumele precedente, întîlnim aici o complicată regie intertextuală care utilizează o diversitate de procedee: citarea, autocitarea, comentariul (şi autocomentariul) la subsol, dialogul textelor, sincretismul mai multor forme artistice (poezie-pictură suprarealistă, muzică experientală). La un moment dat, intertextualitatea produce aceeaşi serie infinită de suprapuneri: textul poetic se derulează pe amintirea muzicii lui Jonny Răducanu, amintindu-şi de Duke Elington etc. Un mod de a vorbi despre o generaţie şi eclectismul ei creator.

Poezia „camerei de mercur" este în continuare poezia unui spaţiu intim, închis, suprapopulat de senzaţii, impresii, amintiri, ecouri culturale şi livreşti şi de fantasmele a două personaje anterioare, adevărate arhetipuri: bătrînul Ioachim, mentorul spiritual şi D-ra Elvira, un fel de zînă bună (în postura unei sore de caritate) a realităţii ameninţate de clişee, rutină, handicapuri fizice şi morale. În ultimă instanţă, întreg acest volum trăieşte în umbra celor două personaje, oscilînd între regimul baroc („fastul bizar al singurătăţii") inspirat de acvariile bătrînului Ioachim – simbol al imaginaţiei eliberatoare, şi austeritatea tonului elegiac **legat de motivul femeii pierdute şi visate. Un alt treilea ton, completînd dialectic pe celelalte, este ironic şi autoironic, demistificînd, într-un soi de metacomentariu, arhitectura poetică a volumului.**

Marcel POP-CORNIŞ

Sunt poezii...

... care ne fac — inexplicabil, subit şi imperios — să jubilăm; nu, îndeobşte, cele lirice, sublime, declamatorii, „muzicale", nici sonore... ci, mai curînd, acelea al căror singur merit pare a fi inteligenţa, **id est**: anti-lirismul, lor... E, între altele, situaţia cutăror, nu puţine, **epigrame** (în vechiul înţeles) ale lui Pound[*]...; ori — de ce nu? — a următoarei mici poeme (pe care am tradus-o într-o doară), aparţinîndu-i lui Clément Marot:

Cînd, jude-n Iad[**], Maillart pre Samblançay
Il va fi dus la Monfaulcon, să-l puie
Cu gîtu-n laţ, — din ăi doi, care se
Ţinea mai dîrz? Maillart părea că nu e
În ale lui, avînd o mutră şuie;
Ci ăstălalt, bătrîn ca el mai rar,
Încît jurai că el avea să-l suie,
La Monfaulcon, în ştreang, pre-acest Maillart.

Cazul lui Jacques de Beaune, baron de Semblançay[***] (1457-1527), om de finanţe şi bancherul a două majestăţi franceze, osîndit — pare-se că, totuşi, pe nedrept — ca delapidator al Visteriei, trebuie că, la vremea lui, va fi făcut nu mică vîlvă...

... Nu, însă, despre asta este vorba; ci despre „epigrama" lui Marot, — despre adresa, verva şi umorul... giocositatea-i proprie... truculenţa-i — şi o francheţe ce e nu numai a ei, dar a atîtor poezii din acea vreme. Aş zice: o **sinceritate corporală,** ce este a, întreg, Evului mediu (pînă-nspre zorii epocii moderne), — cînd sufletul nu divorţase, încă, de un biet trup pe care, fie şi punîndu-l la mari cazne: mortificîndu-l, abhorîndu-l... îl recunoaşte **eo ipso** ca inamic — şi, ca atare, îl respectă, fie şi dacă, numai, ca pe unul căruia-i ştii de frică!...

... Şi pe care doar (răs-)timpuri mai dincoace: preţioase, pudibonde, puritane de un filistinism fără speranţă, ca — între altele — victoriana eră (cînd, vai, clavirele se caparasonau, ca — în Cruciade — caii, de răul unor prea vădite gambe..., iar păsările fripte, expuse pe platouri, erau, în genere, — cu grijă — evitate, căci evocau ginecologice poziţii...) îl vor fi pus în paranteze, lungi carantine, rezervaţii, „leprozerii", ş. c. l., o vastă conspiraţie a tăcerii urzindu-se, cu anii, împrejuru-i. — Cu care, însă, şi sinceritatea de care amintisem, corporală, va fi ajuns — treptat, dar sigur — cinism, pornografie, abjecţie, **strip-tease,** Viciu!

---

[*] ...şi, mai încoace, J.L. Borges (fie şi dacă, el, — pe Ezra — îl ţine de „poet mediocru"!), ce, de altminteri, nu ignoră „Antologia greacă" (... oricine înţelegînd prin asta antologia poeziei epigramatice greceşti". — Petru Creţia, **Epos şi logos,** Univers, 1981, p. 83).

[**] Chatelet-ul — cel pe care îl descrie, într-un poem **(L' Enfer),** Marot.

[***] Grafia lexicoanelor în curs.

Şerban FOARŢĂ

viaţa asociaţiei

● În întreprinderea de confecţii „Bega" din Timişoara, scriitorii Dorian Grozdan, Al. Jebeleanu şi Mircea Şerbănescu s-au întîlnit cu tinerii cititori.

● Cu acest prilej a fost prezentat noul volum al poetului Dorian Grozdan **Anotimpuri aprinse, apărut la Editura Facla.**

● La Deta, în sala festivă a Liceului industrial, s-a ţinut o şezătoare literară la care au luat parte scriitorii George Drumur, Dorian Grozdan, Al. Jebeleanu şi Mircea Şerbănescu.

● În întîmpinarea Congresului educaţiei politice şi al culturii socialiste, la Biblioteca judeţeană Timiş a avut loc o dezbatere asupra literaturii contemporane. Au participat: T. L. Birăescu, Al. Jebeleanu, Mircea Şerbănescu, Nicolae Ţirioi. Discuţiile au fost deschise de Mihai Ianculescu, directorul bibliotecii judeţene.

● La Liceul industrial minier din Moldova Nouă, judeţul Caraş-Severin, elevii şi cadrele didactice s-au întîlnit cu scriitorii: **Ioan Flora** (Iugoslavia), **Mircea Ciobanu, Nikolaus Berwanger, Anghel Dumbrăveanu, Octavian Doclin** şi **Slavomir Gvozdenovici.** Au participat **Gheorghe Iacomi,** secretar al Comitetului municipal de partid, **Nicolae Mihart,** directorul liceului. După un program de lecturi susţinut de scriitorii invitaţi, a avut loc un interesant dialog asupra unor probleme ale literaturii române şi iugoslave contemporane. În încheiere, au citit din lucrările lor profesoara **Rodica Supuran** şi eleva **Lorena Scobercea.**

În aceeaşi zi, în sala Căminului cultural din comuna Belobreşca, judeţul Caraş-Severin, scriitorii s-au întîlnit cu cititorii din pitoreasca aşezare de pe malul Dunării. **S-au acordat autografe.**

Cronica măruntă

DE-ALE CRITICII

● **Două seriale** absolut remarcabile nu trec neobservate în pădurea de seriale ce a răsărit peste noapte în presa de cultură. Unul dintre ele, „Se iscălea Z.S.", apare în „Luceafărul" sub semnătura lui Mircea Micu iar altul în „Viaţa studenţească" şi se numeşte „O sută de ani de zile la porţile Orientului". E produs de binecunoscuta firmă „Ars amatoria", cea mai serioasă dintre producătoarele de literatură parodică pe care o avem, dacă facem excepţie de firma Mircea Micu. Concomitent şi fără să se consulte cele două firme au ajuns la concluzia că trebuie să ofere o delectare suplimentară cititoarelor gospodine, transcriind diverse reţete: sobrul poet şi prozator Mircea Micu din „Taina Vieţii Lungi", carte apărută la Arad cu vreo şaizeci de ani în urmă, cu scopul de a întări rîndurile vegetarienilor, a abstinenţilor, a antialcoolicilor (şi, doamne, cîte păcate mai sînt pe lumea aceasta!) iar studenţii, mai veseli şi mai pofticioşi compunînd ei înşişi o reţetă de **bujbei.** În următoarele numere, urmînd cele două exemple, vom da în revista noastră atît reţete de bujbei (versiune proprie) cît şi vegetariene din cartea tipărită la Arad (reţetele 80-130): de la „Supă de lapte acru" pînă la „Supă de păpădie"). ● Am mai putea transcrie şi dintr-o carte recent apărută, dar epuizată în primele ore după apariţie. Autoarea ei este remarcabila Didi Balmez, care începe operaţiunea de prelucrare a cititorilor săi astfel: „Masa este un act important în viaţa omului, căci prin ea se menţine sănătatea organismului, şi de aceea trebuie să i se acorde o importanţă deosebită". Dacă ne amintim că există cărţi de bucate celebre scrise de Negruzzi, Kogălniceanu, Păstorel Teodoreanu, dacă notăm că în ultima vreme critici importanţi ca Mircea Zaciu s-au preocupat de „Simbolismul alimentar", începem să regretăm absenţa prozatoarelor noastre, atît de talentate, atît de harnice (multe dintre ele tipăresc o carte pe an) dintre cele ce se preocupă, cu atîta har, de educaţia gospodinelor în devenire. Deocamdată, propun tinerilor critici un eseu pe tema „Singurătatea lui Didi Balmez" ● **Fiindcă, trebuie să recunoaştem,** eseiştii, cercetătorii, lucrează, **depun eforturi,** fac descoperiri. Cele mai mari, cele mai epocale pot fi găsite în volumul „Semeni întru raţiune" apărută recent la editura „Dacia". Nimic nu se poate fără extratereştri, se zice în această carte uluitoare, însăşi „mana cerească" fiind un produs al dînşilor. „Se pare, zice autorul, că mana era produsă în cantităţi exact planificate, fiindcă ajungea raţionalizată la toată lumea dar nici nu prisosea, fiindcă se altera prea repede". Cartea conţine atîtea soluţii uimitoare la toate enigmele Terrei, încît sîntem siguri că i-a fost şoptită autorului ei, filă cu filă, de vreun extraterestru. Dar dacă extratereştrii nu i-au dat voie numitului Mihai E. Şerban să le divulge chiar pe toate, cine o să-i asigure protecţia? Aşteptăm soluţiile dumneavoastră.

Anemone POPESCU

Premiile cenaclului Asociației scriitorilor din Timișoara

Ioan Morar

Ioan Morar e una din variantele contemporane ale freneticului: dacă i-ar permite ziua de lucru şi energia pe care, musai, o revarsă în zeci de acţiuni inutile, ar scrie, pe lingă cele patru-cinci poeme ce-i intră în norma pe 24 de ore, şi două-trei reportaje senzaţionale (dacă se poate, chiar la faţa locului...), între treizeci şi patruzeci de „pulsuri" pentru juvenila revistă „Viaţa studenţească", ar compune încă un act la o dramă la care lucrează încă din fragedă copilărie, iar în pauzele de inspiraţie s-ar delecta **dictind,** în paralel, cinci texte de brigadă. Adevărul este că poezia, pusă alături de prezenţa sa fizică, poate să deconcerteze: cum, acest halterofil retras din afaceri e poetul Ioan Morar, cum, acest extravertit definitiv şi total scrie o poezie atît de „interiorizată"? Cel mai sigur semn de recunoaşter: e de găsit oriunde se anunţă acordarea unui premiu, gata să citească oricui e considerat demn de atenţia sa, ultima compoziţie, şi, de cele mai multe ori, chiar citind-o, în semn de gratitudine pentru – aţi ghicit – premiul adjudecat între timp, cu firescul cu care îşi şterge lentilele ochelarilor, situaţi şi ei – recuzită fundamentală – pe ruta viaţă-poezie, străbătută de Ioan Morar cu încrîncenare de navetist... **(M. M.)**

Lucian Petrescu

A publicat poezii, pe urmă teatru. Proza nu e însă o descoperire de ultimă oră, dacă socotim că are prin sertare cîteva romane, iar pe la diverse edituri, volume de povestiri. Excelent constructor de parabole, în mare progres de la un an la altul, Lucian Petrescu anunţă un prozator de forţă. În cenaclu a citit un text borgesian, prin reviste a publicat schiţe sau nuvele cu o geometrie severă, bine scrise, inteligent articulate. Student în medicină, a explorat mediul în reportaje care se reţin şi care vor atrage atenţia. Între autorii tineri care au citit în cenaclu (Viorel Marineasa, Cornel Bogdan, Marie Jeanne Jutea, Aquilina Biräiescu, Andreea Gheorghiu etc.) Lucian Petrescu pare cel mai convins că trebuie să-şi ia în serios „meseria de prozator". Într-un cenaclu în care serile „de proză" au fost întru totul ieşite din comun (au citit proze Livius Ciocârlie, Paul Eugen Banciu, Gh. Schwartz, Ioan I. Popa, Antoaneta Iordache) prezenţa acestor tineri e cum nu se poate mai îmbucurătoare. **(C. V.).**

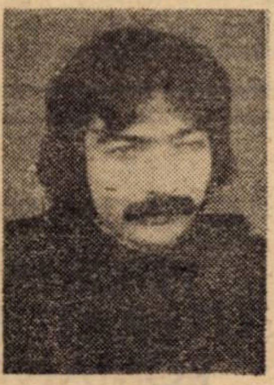

Marian Odangiu

Marian Odangiu a lipsit de la o singură şedinţă a cenaclului literar: avea gripă hongkong, tuşea, strănuta, ar fi molipsit jumătate dintre admiratori şi trei sferturi din admiratoarele sale literare. În rest, sosea cu jumătate de oră înainte de începerea şedinţelor, îşi aprindea una dintre numeroasele-i lulele şi schiţa planul de bătaie: cumpănit întotdeauna, ponderat în afirmaţii dar şi în negaţii, Marian Odangiu a dat, în numeroase rînduri, tonul.

Altfel, Marian Odangiu a scris un şir de cronici literare, unele apărute, altele în curs de apariţie, a executat cîteva romane (cîteva recenzii au apărut, altele...), a predat la o editură un volum despre romanul politic şi trudeşte, şi el ca şi alţii, la o carte despre Mateiu Caragiale. E ubicuu, ba prezentator şi animator al unui spectacol, ba comper, ba regizor, ba recitator: ştie să facă de toate şi le face, cu discreţie, cu viteză şi, cînd are timp, cu talent. Cîteva reportaje pe care le-a realizat contra cronometru mă fac să cred că acest cronicar înzestrat, că acest excelent comentator de cenaclu care este Marian Odangiu e capabil de numeroase surprize.

(C. U.)

Premiile cenaclului „Adam Müller-Guttenbrunn"

În ultimii ani se vorbeşte tot mai des de cenaclul german al Asociaţiei scriitorilor din Timişoara, „Adam Müller – Guttenbrunn". Pe drept se poate afirma că acest cenaclu reuneşte la ora actuală o mare parte a scriitorilor de limbă germană din România, mai ales tineri, care s-au impus prin cărţile lor opiniei publice ca nişte literaţi angajaţi. În sezonul 1981/1982 acest ienailu timişorean care se şi autofinanţează avind 81 de membrii cotizanţi – scriitori şi simpatizanţi ai literaturii – a înminat pentru a treia oară premiile sale literare, decernate pe baza votului secret, lui **Horst Samson, Helmuth Frauendorfer** şi tinerei **Bettina Gros.** Cei trei au fost premiaţi pentru textele lor citite în cadrul şedinţelor care au loc din două în două săptămîni. Elementul comun al literaturii acestor trei autori este atitudinea constructiv-critică la aspectele cotidiene ale vieţii şi realităţii înconjurătoare. Problematica actualităţii însă apare nu numai în textele celor citaţi, ci şi la autorii care s-au prezentat anul acesta publicului cu creaţii noi. Trebuie amintiţi în acest context şi ceilalţi autori care au citit largi fragmente din creaţiile lor literare: Rolf Bossert, Rudolf Kranter, Jakob Mihăilescu, Herta Müller, Klausz F. Schneider, Werner Söllner, Richard Stengel, Norbert Stollmayer, Elwine Tenozer, Richard Wagner şi Balthasar Waitz.

W. T.

Premiile cenaclului „Franyo Zoltán"

Aş folosi mai degrabă cuvîntul de preţuire, încredere sau cinstire a efortului creator de către o colectivitate de scriitori şi iubitori ai literaturii, decît denumirea de premiu literar, deşi conform statutului intern al cenaclului **Franyó Zoltán** al Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara funcţionează cu succes – de trei ani – acest sistem de premiere a celor mai bune lucrări. Cu acest gînd am pornit: să dăm modestului nostru atelier – care numără în jur de 30 de membri – strălucirea unei preţuiri colective. Premiile recente au dovedit, că un cenaclu ştie să aprecieze valorile autentice. Fragmentul de roman prezentat şi discutat în cadrul şedinţelor de lucru – dintr-un roman de factură realistă, – semnat de **Bárányi Ferenc** – a primit majoritatea opţiunilor. Bárányi, care participă la şedinţele de cenaclu din 1949 cu consecvenţă, şi care crede că prin critică, prin dezbaterile deschise asupra creaţiei poate cîştiga în arta scrisului, a contribuit şi cu prezenţa sa activă la buna desfăşurare a activităţii de cenaclu. Este semnificativ pentru orientarea cenaclului **Franyó Zoltán** (preşedinte de onoare **Endre Károly,** preşedinte **Mandics György)** că premiul special a încununat activitatea prozatorului **Oberten János,** care a fost criticul nr. 1, adică cel mai pregătit, cel, mai temeinic şi exigent, în aprecierea lucrărilor prezentate în cenaclu. E primul premiu de critică, de care legăm speranţa asigurării în continuare a climatului fertil de creaţie.

Maria PONGRACZ

aniversări

Petru Vintilă

La şaizeci de ani, cîţi a împlinit în această lună, Petru Vintilă numără, în urma sa, un număr impresionant de fapte literare. Poet, prozator, dramaturg, gazetar, eseist, scriitorul şi-a făcut intrarea în literatură prin versuri **patetice şi prin** manifeste incendiare. Îl flancau, la dreapta şi la stînga, Pavel Bellu, Alexandru Jebeleanu, Petre Sfetca, eroii ce trebuiau să salveze, după părerea lui Virgil Birou, poezia bănăţeană de provincialism, înscriind-o între valorile literare ale întregii naţiuni. Conturul Timişoarei literare a anilor 1944–1947 căpăta, prin ei, o formă nouă şi istoricul literar care va avea răbdare să recitească articolele celor patru, scrise în aceşti ani, va fi pe de-a-ntregul răsplătit. Sînt neobişnuite, grăitoare pentru vibraţiile, îndemnurile şi ambiţiile epocii.

Pe urmă, Petru Vintilă se stabileşte în capitală. Un mare număr de cărţi, scrise după tot tipicul, atrag atenţia asupra lui. E, cum am spune azi, la modă. **Prozatori români de azi,** vol. I, de Ion Vitner, carte ce, voluntar sau involuntar, adună toate ideile, opiniile, părerile oficiale asupra prozei deceniului al şaselea, îl aşează printre cei mai importanţi autori ai acestui răstimp.

Aceasta nu înseamnă că în această perioadă Petru Vintilă nu a scris proze care rămîn. **Mărirea şi decăderea Păunei Varlam** a intrat, pe bună dreptate, în antologii, altele solicită această consacrare. Critica le-a integrat „tradiţiei ardelene" a prozei, cînd în realitate ele refac legătura cu proza lui Ioan Popovici Bănăţeanul, validînd existenţa unui stil, a unei tradiţii, a unor filiaţii literare. Cunoscînd, precum puţini, istoria Banatului – istoria literară şi culturală a Banatului – Petru Vintilă scrie un şir de romane inspirate de oamenii şi faptele locului. Lugoj, Caransebeş, Băile Herculane, Oraviţa, Timişoara, sînt oraşe care trăiesc în cărţile sale. Reporter, Petru Vintilă a descoperit sate şi oameni, evenimente şi sărbători asupra cărora a încercat să atragă atenţia. Şi, în măsura în care reportajul anilor 50 atrăgea atenţia, a reuşit.

Un scriitor care a ştiut şi ştie să stea în bibliotecă, înnobilat de binefacerile lecturii; un scriitor cu deosebire harnic, scriind într-un ritm impozant cărţi necesare culturii noastre. Romanul documentar consacrat lui Mihai Eminescu este o asemenea carte. Cronologia războiului de independenţă, alta. Reporter şi scriitor al cetăţii, Petru Vintilă a fost mereu deschis dialogului. El însuşi a tipărit un dialog memorabil, de dimensiunile unui întreg volum, cu Miliţa Pătraşcu. A scris despre literatura ţărănească a Banatului, ca şi despre scriitorii mai puţin cunoscuţi ai regiunii. Dealtfel, o amplă lucrare asupra valorilor bănăţene aşteaptă să apară. O lucrare, înţelegem după fragmentele publicate prin reviste, unică prin amploare, bogăţia datelor, erudiţie.

Mai nou şi pictor naiv, cu succese în acest domeniu, Petru Vintilă rămîne un scriitor care a ştiut, prin implicarea în tradiţiile vii ale unui loc, să-i descopere o seamă de valenţe spirituale. Citindu-l, înţelegem mai bine actualitatea unor scriitori ca Ioan Popovici Bănăţeanul, Anişoara Odeanu, după cum înţelegem, mai clar, opera complexă a unor tutori ca Nicolae Breban, Sorin Titel etc.

La şaizeci de ani, în plină putere creatoare, Petru Vintilă e un nume ce se cuvine cinstit prin atenţia unor analize critice consecvente. La mulţi ani, Petru Vintilă!

V. GANEA

● miniaturi ● miniaturi ●

Horia Bădescu, Joia Patimilor, Cartea Românească, 1982. **Joia Patimilor** este romanul unui moment fundamental al istoriei naţionale, acţiunea sa fiind situată în anul 1918. Cartea cuprinde evenimente şi oameni făuritori de istorie, surprinzînd o parte din Transilvania acelor vremuri, aflată în apogeul unui proces de profunde transformări, deci un timp dinamic, înnoitor. Mărturisită prin intermediul unui personaj, intenţia autorului pare a fi aceea de a demonstra puterea conştiinţei umane de a hotărî direcţia şi configuraţia unei epoci istorice. Altfel spus, credinţa că omul creează istoria, fiind, totuşi, marcat de specificul acesteia. Scrutind modificări istorice, Horia Bădescu vizează psihologii. Urmarea unei astfel de atitudini este una pozitivă, căci naraţiunea cîştigă în verosimilitate. Romancierul reuşeşte performanţa de a face din protagoniştii săi conştiinţe vii, personalităţi independente care îşi asumă cu naturaleţe şi spontaneitate dificultăţile unui act istoric covîrşitor. **Joia Patimilor** este un roman despre urmările monstruoase ale urii dintre oameni aparţinînd unui singur spaţiu : Ardealul începutului de veac. Finalul său este unul deschis. Poetul Horia Bădescu dovedeşte o remarcabilă abilitate în abordarea genului epic. **Joia Patimilor** este cartea unui autentic prozator. Cititorul ei va fi, însă întrutotul neplăcut surprins în a depista un număr uimitor de mare de greşeli ce aparţin tiparului ; ele se ridică la ordinul zecilor. Fie consternarea lui justificată un semnal de avertizare la adresa editurilor (în acest caz, una dintre cele mai prestigioase), în măsură să le readucă în atenţie substantivul **calitate !**

Anatolie Paniş, Hoţii de pădure, Editura Cartea Românească, 1982. Romănul lui Anatolie Paniş prezintă un univers exotic şi pitoresc, o lume a destinelor obstrucţionate. **Hoţii de pădure** este, la prima vedere, o carte despre pădurea românească, silvicultori şi hoţi de pădure. Personaje stranii se mişcă într-un spaţiu al tuturor dificultăţilor : hoţi, sinucigaşi, satiri, oameni duri, bolovănoşi. De fapt, aşa-numiţii hoţi de pădure" – ni se explicitează spre final – sînt hoţi de suflete, piedici ivite în calea spre întregire, spre deplinătate. Multe aspecte ale prozei lui Anatolie Paniş amintesc cititorului avizat de voluminosul roman al lui Leonid Leonov – **Pădurea rusă.** Scrisă într-un stil nesofisticat, neglijent **Hoţii de pădure** este cartea unui prozator interesant.

Adriana Fianu, Dincolo şi dincoace de rampă, Editura Eminescu, 1982. Autoarea adună sub acelaşi titlu cîteva interviuri, urmate de cronici dramatice, portrete, profiluri de oameni ai teatrului, însemnări, toate aparţinînd unei activităţi publicistice mai vechi, majoritatea deceniului al şaptelea. Prima parte a volumului este şi cea mai reprezentativă, graţie unor importante interviuri luate unor prestigioşi slujitori ai rampei : Liviu Ciulei, Moni Ghelerter, Kovács György, Nicolai Cerkasov, Jany Holt, Horia Lovinescu, Dan Nasta, Aurel Baranga, Alexandru Balaci. Partea a doua, mai puţin rezistentă, nu prea exigentă, umbreşte, într-o oarecare măsură, aspectul de ansamblu al cărţii. Extinzînd prin secvenţă, Adrana Fianu ar fi dat o reuşită culegere de interviuri.

Daniel Tei, Drumeţ prin ţara Mioriţei, Editura Sport-Turism, 1982. Scurtă ca întindere, cartea lui Daniel Tei comprimă o serie de note de drumeţie prin ţară, de reportaje asupra oamenilor şi locurilor pe care autorul i-a sau le-a cunoscut în peregrinările sale, lăsîndu-se, spontan sau cu bună ştiinţă, marcat sentimental. O dorinţă de a vedea, cu orice preţ, neobişnuitul în banal şi cotidian este evidentă şi o atare capacitate îi este strict de trebuinţă reporterului. Un astfel de bun dobîndit nu înseamnă însă şi o calitate deja prezentă în scris, întrucît ea cere a fi neapărat însoţită de o subtilitate şi agerime a privirii, ceea ce nu poate fi, totuşi, învăţat sau apropiat, aşa cum nici faptul de a fi un reporter profesionist nu presupune obligatoriu ca acesta să scrie materiale foarte originale, în care să nu se observe doar peniţa rutinată. **Drumeţ prin Ţara Mioriţei** este opera unui asemenea autor, în paginile căreia se întrevăd uşor deformaţiile profesionale (Daniel Tei fiind un profesionist al presei). Impresiile sale sînt în întregime previzibile, limbajul urmează cuminte stasul impus de marile cotidiene, reuşind să nu surprindă prin nimic nou. „Iar pentru ca toate acestea să fie un îndemn de a cunoaşte mîndra Ţară a Mioriţei" era nevoie de ceva mai convingător, mai puţin temător la rostirea originală.

Cornel BOGDAN

Un eveniment al culturii românești

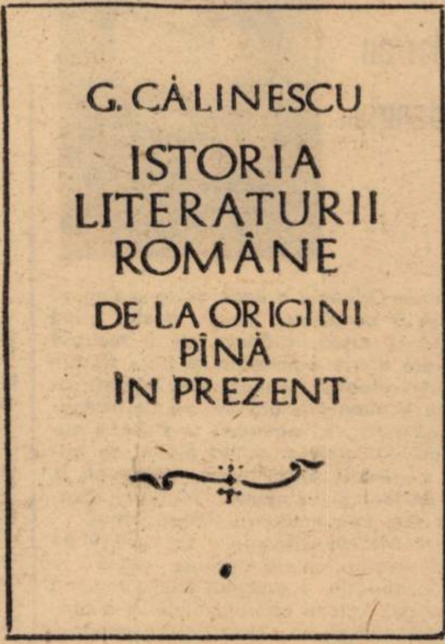
G. CĂLINESCU

ISTORIA
LITERATURII
ROMÂNE
DE LA ORIGINI
PÎNĂ
ÎN PREZENT

Un model absolut al criticii și istoriei literare

Istoria lui G. Călinescu este prima istorie a literaturii române scrisă de un critic literar. Și de un critic literar cu autoritate absolută. Am avut pînă atunci mulți istorici literari și de mare autoritate, adepți ai diferitelor metode pentru explicarea operelor literare prin determinările lor exterioare: sociologice, istorice, psihologice, morale etc., precum am avut și critici literari de tot atît de mare autoritate, susținători ai unor metode pentru explicarea operelor literare prin factorii interni ai dezvoltării lor ca valori de artă. Dar G. Călinescu a fost primul care a impus **istoricului** o condiție — de el însuși realizată pentru prima dată într-un plan vast de studiu al literaturii române „de la origini pînă în prezent! — condiția **criticului**. Fragmentele publicate anterior în **Jurnalul literar** erau doar indicii ale unui monumental edificiu, pe care constructorul îl așeza pe o temelie teoretică enunțată în **Principii de estetică**, în considerații despre relațiile dintre istoria literară și critica literară, relații definitiv stabilite pentru orice încercare viitoare de acest fel. Și ideea fundamentală este justificată de propria lui **Istorie**, în curs de elaborare: Nu există istorie literară, ci numai istorici literari, pentru că rostul istoriei literare nu este doar să „restitule și să descrie trecutul", ci și de a introduce în succesiunea indefinită a faptelor un sens, o structură, după punctele de vedere din care acestea devin acceptabile, adică valori ale spiritului. Or aceasta înseamnă că istoria literară trebuie să fie mai întîi o istorie de valori, iar istoricul literar trebuie să fie mai întîi un crtic literar, care să stabilească valori. Și chiar un artist, dacă valorile necesită prin specificul lor, o înțelegere a alcătuirii structurilor artistice pe care operele literare firesc le implică, în așa fel că adevăratele valori ale literaturii sînt descoperite mai tîrziu de artiștii-critici. Și cum „simțul critic este forma proprei noastre posibilități creatoare, sub unghiul căreia primim și valorificăm numai ceea ce ni se prezintă ca urmînd normele de creație ale spiritului nostru", critica este o chestiune de vocație, al cărei prim semn este de a descoperi în fapte structuri noi, inedite. Și, adaugă G. Călinescu, pe lîngă vocație, mai este necesară și o anume experiență, am zice o experiență de critic literar, pentru ca acesta să treacă la istoria literară concepută ca istorie de valori.

Cu G. Călinescu s-au realizat aceste două condiții în mod exemplar: vocația și experiența criticului, dar mult mai mult decît arta: **arta** criticului, într-o proiecție a faptelor pe fundalul istoriei în care structurile devin acceptabile după puncte de vedere cu totul noi, atît de noi încît apariția **Istoriei** a însemnat nu doar o reinterpretare ci o adevărată răsturnare de valori. Generația căreia îi aparțin s-a format în perioada acestei dispute, în anii cînd motivațiile independente de cadrul literar propriu zis, contestau chiar principiile estetice ale criticului, ce trebuiau însă apărate, indiferent de judecățile particulare emise asupra diferiților scriitori. **Istoria era a lui,** a lui G. Călinescu, și așa trebuia înțeleasă atunci, cum trebuie înțeles și acum, și dincolo de punctul de vedere al criticului rămîne valabil principiul formal coagulator, structura, în care valorile sînt situate în timp. Inevitabil, după criteriul estetic al criticului, sînt împuținate cîteva capitole, importante într-o „istorie" prin alte aspecte, ca de exemplu literatura veche, comunicabilă în structuri ale stilurilor de cultură, pe care epoca noastră le surprinde la alte dimensiuni, tocmai ținînd seama de spiritul european al epocii în care ea își susținea valorile. Mai pot fi amendate și alte capitole, din noi puncte de vedere, ca de exemplu cel despre Maiorescu, pentru situarea criticului într-un context de modernitate mai apropiat de spriitul critic al epocii noastre, precum și aprecierile ce țin de subiectivitatea impresionismului critic. S-au scris multe despre „corectările" **Istoriei**, dar nici o obiecție n-are valoare în fond, dacă ne gîndim la geniul critic al istoricului, care și-a creat propriul său spațiu de „valorificare" într-o sinteză „inefabilă", după normele spiritului său. Pentru că în acest fel este **Istoria** însăși o operă de **artă**, în arta istoricului de structurare a valorilor literaturii.

G. Călinescu era destul de sceptic în privința **vocației** criticilor în timpul cînd el își scria **Istoria**, dar cu atît mai mare trebuia să fie saltul de la **critică** la **istorie** literară, pe care el l-a realizat prin monumentala lui operă. Mulți au crezut, în acei ani, ca și acum, că sînt „călinescieni", susținînd principiile criticului. Aceasta este o chestiune numai de adeziune, căci nu e vorba numai de voință, ci și de vocație. Și lecția lui Călinescu este aceasta: Un critic adevărat nu poate fi decît **el însuși**, așa cum el, Călinescu, a fost, prin vocație, și deci **Călinescu** nu poate fi repetat în **altul**. Iar dacă vocația criticului „călinescian" este adevărată, **mimarea** lui G. Călinescu este inutilă, chiar primejdioasă, fiind pîndită de contrafacere și sterilitate. Poate că pînă la un **alt** Călinescu trebuie să mai așteptăm. Și cu atît mai mult pînă la unul care să și scrie o **Istorie a literaturii**, așa cum el a scris-o. Din generația căreia aparțin, I. Negoițescu a adaptat „călinescianismul" la un stil propriu de critică literară, cu ambiția de a scrie și o **Istorie**. Fragmentele pînă acum publicate îndreptățesc așteptările, dar ce va fi ea pînă la urmă nu putem prevede. **Istoria** lui este un model **absolut** al miticii și istoriei literare, dar care, ca monument unic, nu anulează decît aparent pe celelalte modele ale istoriei literare, cel puțin în măsura în care Călinescu însuși admitea că ele sînt necesare pentru așezarea în timp a structurilor complexe pe care literatura le aduce: idei filosofice, științifice, artistice, în sfîrșit, tot ce aparține culturii. Din această complexitate, cu diversele metode adecvate pentru studiul ei istoric, prin împrejurări ce țin de preocupări profesionale, am reținut în primul rînd unghiul filosofic al interpretării unor scriitori ca Maiorescu, Eminescu, Blaga, după metode cărora am încercat să le construiesc o motivație filosofică, adaptată fiecărui scriitor în parte. Apărarea împotriva invaziei de „călinescianism", în „noua critică" românească, e una de principiu, tot de Călinescu enunțat: „Cum ar fi cu putință să studiezi pe Maiorescu fără pregătire filosofică?.. Din cauza nepregătirii filosofice a criticilor mai noi, se disprețuiește astăzi tot ce ar cuprinde imagini care ar putea fi convertite în idei... Ce ar putea spune despre Blaga, poet cu viziune a lumii și totdeodată dialectician estetic, un istoric literar nefilosof?" În ce măsură am reușit să includ în lucrările mele o astfel de cale este o altă problemă. Vreau numai să adaug că nereceptarea adecvată a unor metode critice de acest fel nu este supărătoare, dacă ne gîndim la planul de referință pe care și-l construiește fiecare critic, după propria lui vbință și vocație, în conformitate cu propria lui formație. Probabil că o anumită formație a generației căreia îi aparțin, într-o mare școală de gîndire filosofică, la Universitatea din Cluj, este de nesubstituit, atît cît am putut-o adapta la propriile mele studii. Am satisfacția de a cita, fără nici o pretenție ierarhizatoare, numele colegilor de altă dată, prezenți prin această școală: Ovidiu Cotruș și St. Aug. Doinaș, ca să-i citez numai pe adepții fenomenologiei literare. Dar, avînd în vedere puterea marilor modele, cu reeditarea **Istoriei** lui G. Călinescu este de așteptat ca lecția lui să fie reținută exact: „Temele pe care le propun azi istoricii sînt criterii personale ale unor critici mai vechi". Mai nerăbdătoare este însă numai așteptarea **vocației** criticilor ce se vreau cu totul noi, a acelei facultăți creatoare care se confundă cu geniul critic al cercetătorului.

Eugen TODORAN

Arca

În turburatu-mi suflet, am construit o Arcă – Informă nălucire de biblic corăbier –

(ION BARBU)

Poftit să-mi dau, și eu, cu presupusul despre magnifica **Istorie**... constat că nu știu despre **care dintre ele** urmează,-n ocurență, a o face: despre cea care a ieșit din teascuri în '41 (și care-mi e îndeajuns de familiară, ca una care-mi stă la căpătîi de vre-o trei-patru lustri), n-aș prea crede, – căci nu atît un studiu mi se cere, cît consemnarea unui (proaspăt) eveniment editorial...; despre cea care se reeditează, azi, după 41 de ani, nu pot s-o fac, – întrucît nu am văzut-o încă (și nici nu cred că am s-o văd curînd – altfel decît prin biblioteci ori pe la prieteni –, ca unul care n-am acces la „sfînta sfintelor" niciunei librării!

E de mirare, totuși, faptul că un asemenea – scontat – **best-seller** apare, după ani și ani, într-un tiraj – în înțeles nu chiar numeric, însă la propriu – oarecum **confidențial**, căci, precît știu, pe bază de „subscripții"...

...Adică: TO THE HAPPY FEW!).

* * *

Ei, bine – cînd, în urmă cu niscaiva sezoane,[1] mă întrebam dacă această carte (nemaiputîndu-se, cu timpul, dezbăra de epitete ca „monumentală", „inimitabilă",[2] ș.a.m.d. – mortificante, ele, ca orice loc comun!) nu e, de la o vreme, în situația acelor dive ce se lasă așteptate (nu, evident, din propria-i vină, dar poate că nu, totuși, în beneficiul ei...), puneam, în treacăt, o problemă de – nu-i așa? – sociologie literară: un op ce stăruie indefinit – precum acesta – la „orizontul așteptării" noastre, nu riscă, oare, – in tîrziul (de nu cumva și în **zu spät**-ul!) în care va să-și facă apariția – să cadă pe un fond de apatie, blazare și, la limită, marasm?... Ori, cel mult, gata să-l întîmpine călduț, adică: nici prea-prea, nici foarte-foarte, cu entuziasme cabotine și facile, – mai jalnice decît vacarmul însuși (nu unanîm; însă, oricum, majoritar) de huiduieli și de injurii, din premieră?... În ce margini, dar, o **expectation** (vocabul ce semnifică,-n engleză, – deopotrivă – „așteptare" și „speranță") nu contenește, încă, de a fi un sentiment activ și stenic: o imperioasă, tînără dorință, o tonică înfrigurare..., iar nu o lîncedă pacientă fără vlagă, un joc de-a adăstarea (beckettian?), – sfîrșind, adesea, în „scandalul" însuși al satisfacțiilor tîrzii și inutile:

Și acum c-o văd venind
Pe poteca solitară,
De departe, simt un jind
Și-aș voi să mi se pară...

...Aprehensiuni și presupuneri, ce-i dreptul (dacă ținem seamă de prea-ilustrul lor obiect): mai mult **retorice** – ori „tactice"; să zicem, – cu toate că nu fără nici un temei real (ca, pînă mai deunăzi, voga însăși a unei critici agresiv-scientiste, avînd – **ex hypothesi** – să respingă „impresionismele" de orice soi!).

Căci dacă-și au, și ele, **sua fata**, cu-atît mai mult par cărțile să-și aibă propriul lor **timp**, adică: „ceasul" lor...

* * *

...Or, scrisă-n iminența catastrofei (de către unul doar în aparență niznai de calendar și anotimp[3]), într-un răstimp miraculos de scurt (al unui timp mereu mai grabnic și mai brutal-ultimativ), ceasul acestei supra-cărți va fi bătut într-un... „era și timpul" (cum, în romanele copilăriei noastre, obișnuia să se intituleze capitolul numaidecît secvent aceluia de **suspense** maxim!); altminteri, după I. Negoițescu,[4] ea neavînd cum să prevină (și dejoace) o soartă ca aceea – prea-ingrată – a **Țiganiadei** lui Budai-Deleanu, adică: lungul somn letargic..., hibernarea..., ca și, desigur, avaniile – atîtea – de care, îndeobște, are parte o **operă postumă**!

Ceea ce face, din această SUMMA (forfotitoare și febrilă, așijderi unei îmbarcări, – nu fără sens, în subsidiar, saterologic!), o ARCĂ A LUI NOE a literelor noastre. – Titlu la care, de atunci încoace, nu cred să năzuie, la noi, vre-o carte, alta...

...Ce rol îi va fi dat să joace, astăzi, acestei noi ediții a ei – care proclamă (și practică) primatul principiului estetic –, rămîne, încă, de văzut (și de trăit).

---

[1] Cf., în „Luceafărul" din 1 octombrie '77, eseul meu: **Chitanțe sau opere complete?** (pe numele-i adevărat: **Patientia nostra!**).

[2] ...și, pasămite, e – acesta – un epitet cu sens... **apotropaic,** fie și dacă nu prezervă, de imitație și pastișă, pe nimeni (**y compris** G. Călinescu, – reeditarea cărții căruia, pesemne, face zadarnică producerea de probe purtîndu-i – evidentă – „griffa"!).

[3] G. Călinescu nu-i... bietul Ioanide! (A se vedea corespondența-i cu, între alții, Al. Rosetti – căruia, în calitatea-i însăși de editor providențial al unui op atît de problematic, nu-i vom putea fi – niciodată – îndeajuns de recunoscători!).

[4] Cf. **Alte însemnări critice**, C. R., 1980, p. 140.

Șerban FOARȚA

Literatura ca realitate

Istoria literaturii române a lui G. Călinescu a intrat, ea însăși, definitiv și cuminte în istorie sau mai are încă miraculoasa capacitate a marilor opere de a părea că sînt scrise în chiar clipa citirii lor, păstrîndu-și inexplicabil prospețimea și actualitatea? Întrebarea, suspectă, are toate „șansele" să treacă drept retorică, dat fiind și momentul special, festiv, această a doua ediție (în țară) ce a și apărut. De fapt, ea nu are nevoie nici de reclamă și nici de o exagerată și, în cele din urmă, deplasată apologie, fiindcă o veritabilă atitudine critică față de ea nu poate pleca decît de la acel prag de sus de unde orice negație implică neîncetat premisa că, oricîte lipsuri i s-ar găsi, monumentala operă este o capodoperă. A-i face cumva apologia este atunci o încercare nu numai deplasată, ci și ușor ridicolă și întrutotul plictisitoare, ca obstinația sîcîitoare a unui vorbitor ce-și risipește verva și inteligența pentru a convinge de ceva un auditoriu dinainte convins. La fel cum s-au dovedit a fi cele cîteva pueril furioase tentative de anulare (?!) a operei, nici o deșănțată aclamare nu are a face cu spiritul călinescian și cu cerințele unui studiu obiectiv, așa încît un minim respect impune recitirea **Istoriei** în felul în care a fost scrisă, după propriul ei **cod de lectură**: „critica cere o lungă perioadă de experiență, în care cultul care exagerează și maliția care disociază sînt etape necesare spre a ajunge la o judecată matură și definitivă".

Rareori se întîmplă, ca în cazul **Istoriei**, să ai dubla impresie că, privind fiecare rînd **de aproape**, mare parte dintre afirmațiile autorului, uneori și judecățile sale, apoi metoda, inevitabila goană peste texte, exagerările și minimalizările pot fi discutabile, pentru ca odată închisă cartea, după ce ai parcurs-o în întregime sau doar pe spațiul redus al cîte unui autor sau curent literar, impresia copleșitoare de excepțional act critic să se refacă de la sine. Lucrurile se petrec aidoma ca în portretul pe care Călinescu îl face lui Lovinescu: „Venusitatea corporală a omului nu trebuia, **ca și monumentele,** privită de aproape". Este ciudat apoi faptul că procedee preluate de la Călinescu de către criticii care l-au urmat au părut dintr-o dată ineficiente, în timp ce dincolo energia egal distribuită a viziunii le făcea inobservabile. Acesta e cazul neputincioasei – să-i spunem așa – explicații critice cu degetul. Mă refer la binecunoscutele formule goale, atît de comode, surogate lungi și inutile citate (spicuiesc la întîmplare dintr-un critic contemporan): **„Iată, de exemplu, o «epigramă»..."** (două puncte și urmează citatul pe jumătate de pagină). „E peste tot un sentiment de..." (idem), „Sau" (atît și nimic mai mult, în afara citatului)...

„Inventarele" călinesciene nu sînt însă întîmplătoare; dar acesta e un lucru mult mai puțin la îndemînă. Ele sînt destinate să intre în angrenajul unei ample **povestiri** unde joacă rolul de sugestiv decor. În concepția sa, anunțată sumar în **Prefața Istoriei**, „scriitorul e o personalitate și trebuie tratat monografic" iar pentru a surprinde **ceva** din esența sa **(scriitorul, ființă cu dublu statut**, literar și uman, spațiu de incidență a două lumi) criticul construiește un **scenariu**. În acest scenariu, se întîmplă ca opera să ocupe fizic un loc mai restrins decît biograficul. În fapt însă, fiecare detaliu, fiecare accident biografic, fiecare aparentă divagație ascultă de aceeași lege centripetă a scenariului explicativ, a imaginii unice și revelatoare atît pentru omul care scrie, cît și pentru scrisul său. Se înțelege atunci că opera nu mai este urmărită în imanența ei, ci în ceea ce ea poate oferi ca **probă** în demonstrația portretistică a criticului. Estetica **Istoriei** nu este exclusiv literară, ci și literară, o estetică a vieții ca operă și a operei ca sublimare a vieții. Memorabilă rămîne prezentarea lui Macedonski. Criticul face un lung-lung ocol, tocmai pe la primul strămoș ajuns în țară. „Sositul de departe are aspirațiuni mari", spune sentențios și general Călinescu, dar sentința are bătaie precisă. Continuă cu labirintul genealogic. Cititorul, căruia i s-a promis în aceeași **Prefață** că „noi ne ocupăm numai cu conștiința estetică", se neliniștește. Concluzia îl nedumerește și mai mult: „caracteristica deci a casei Macedonski e o mare amestecătură de sînge". Ei și? Fără grabă și fără lămuriri preliminare, Călinescu povestește imperturbabil: generalul, tatăl poetului, face și drege, este în cele din urmă pensionat, fiind „rechemat șase ani mai tîrziu, dar murea numaidecît în... Alexandru, viitorul poet, avea atunci vreo paisprezece ani. Familia își face închipuiri, bănuiește otrăvirea generalului, dovedind existența ereditară a unei imaginații tenebroase și a ideii de persecuție". Aici vroia criticul să ajungă cu genealogia, cu amestecul de sînge și celelalte. Temperamentul poetului și obsesiile operei au explicații genetice: „Credința unanimă, acceptată în cele din urmă și de poet, este că Macedonski a suferit ca scriitor disprețul și persecuția din cauza atitudinii lui față de Eminescu, că a rămas un ignorat. Fundamentală eroare! Niciodată M. nu s-a simțit diminuat de gloria lui Eminescu, fiindcă el s-a crezut mereu «marele poet român». Și nici n-a fost necunoscut. El simțea nevoia să cultive plăcerea de a se simți persecutat și a cultivat-o în chip savant". Cît este însă critică în cele cîteva pagini și cît romanesc!

Ar fi complet fals să spunem că interesul lecturii pentru scriitorul X diminuează, prinsă cum este de inepuizabila literatură a istoricului. Strălucirea paginii călinesciene reflectă deopotrivă superbia subiectului care o animă și modestia, admirativă a unui mare iubitor de literatură; strălucire personală și strălucire de contact, „prin împrumut", cu alte cuvinte.

Este aproape inutil să mai demonstrăm că dintre afirmațiile, judecățile de valoare și interpretările sale, unele par astăzi exagerate, nedrepte sau insuficiente. La aceasta va fi contribuit și trecerea timpului, și succesiunea modelor în critică. Dar trebuie să admitem pînă la capăt că Literatura nu a fost niciodată trădată și nici Critica. Sentimentul care însoțește fără încetare lectura **Istoriei** este că spectacolul lumii genial montat de istoric este în ordinea lucrurilor singurul miracol perpetuu și că, de aceea, el nu poate fi contrafăcut investind deliberat cu brevet de „mare operă" o producție ineptă, atunci cînd varii conjuncturi o cer, după cum nici operația inversă nu este admisibilă. De aceea, „tot ce este citat a fost citit. Autorii, trecuți de noi repede, ca nefiind importanți au fost totuși citiți sau recitiți în întregime. Tocmai în aceste cazuri conștiința ne-a dictat o mai atentă informație".

De unde vine totuși sentimentul de plenitudine a operei sale? De unde impresia că tot ce au imaginat scriitorii a devenit subit copleșitor de concret? Fără îndoială, Călinescu însuși va fi simțit dimensiunile epopeice pe care le dă literaturii române și va fi căutat o explicație. Se poate că este tocmai aceasta: **„cine studiază lumea din roman ca realitate cu toate problemele ce decurg din ea, acela numai face istorie literară"**. Așadar, a lua – cum e și firesc – ficțiunea drept realitate; a o cerceta cu metodele cu care a-i cerceta orice fenomen cum nu se poate mai real; și a fi convins că de fapt lumea imaginației este la fel de prezentă ca lumea cea mare. Dar atunci mai există oare ficțiune? Surprinzător este însă și demersul invers al criticului – realitatea reținută doar ca pretext pentru romanesc. Accidentele biografice își pierd caracterul întîmplător, devenind, așa cum sînt povestite, profund semnificative. Cînd ficțiunea împrumută consistența realității iar realitatea logica ficțiunii, atunci literatura se află peste tot.

Dar a spune că **Istoria** este pentru cititorul de azi o operă literară, pasionantă exclusiv prin romanescul ei, mi se pare totuși simplificator.

Iar dacă ar fi să răspundem în încheiere la întrebarea inițială asupra actualității operei călinesciene, răspunsul nu ar fi prea greu de dat. Spre deosebire de întreprinderea mai ambițioasă de a căuta în alcătuirea intimă a complicatei lucrări motivele acestui răspuns.

Vasile POPOVICI

Actualitatea unei opere monumentale

Reapariția într-o ediție revăzută și adăugită a **Istoriei literaturii române de la origini pînă în prezent** de G. Călinescu marchează indiscutabil un eveniment de mare prestigiu în cultura noastră de azi. Rezonanța acestui act aproape singular se amplifică în condițiile în care critica literară, printr-un miracol fără precedent, se pare, a ajuns să rivalizeze cu creația propriu-zisă, eseurile critice concurînd, adesea cu succes chiar, operele beletristice. E vorba desigur de o critică modernă ce-și revendică, pe lîngă sarcina clarificării sensurilor literaturii, un tot mai pronunțat statut de creație. Ca proces de valorizare a obiectului estetic, critica angajează implacabil, în demersul ei, subiectul celui ce interpretează, vocația lui creatoare. De aceea, rezultatul efortului critic nu va fi articularea pedantă, riguroasă și, prin forța lucrurilor, seacă a unor adevăruri prezente latent în operă, ci — cum ar spune Ion Barbu — un „joc secund" al spiritului prin care textul, fără să fie „trădat" în esența lui, e refăcut într-unul nou, acesta purtînd, alături de amprenta scriitorului, și pecetea personalității inconfundabile a criticului.

O atare concepție, curentă în mentalitatea literară contemporană, este magnific ilustrată de capodopera călinesciană. Cu mult înaintea „noii critici" sau a „noii noi critici", G. Călinescu stabilise că o adevărată istorie a literaturii nu poate fi decît „istorie de valori"; opusă istoriei de erudiție, aceasta este „operă de creație critică". Să înțelegem atunci că studiul istoriei literaturii ar fi apanajul exclusiv al criticului? Dimpotrivă, opera va fi în primul rînd situată cronologic și apoi judecată valoric prin operația critică. Ambele demersuri însă — precizează Călinescu — trebuie făcute de unul și același autor. Încă în 1938 el subliniase necesitatea ca istoricul literar să fie dublat de critic, ba mai mult, „să fie mai întîi un critic". Întrucît însă „Critica este vocațiune așa cum sînt poezia, romanul și celelalte arte", rezultă implicit că „istoria literară în fundamentul ei nu este o știință" **(Tehnica criticii și a istoriei literare)**. Evident, nu este știință pozitivă, în sensul — să zicem — al matematicii ori fizicii, dar — revine mai tîrziu criticul — ea este totuși „o știință cu legi inefabile și sinteză epică", de unde concluzia că „O istorie a literaturii e o adevărată comedie umană" **(Istoria ca știință inefabilă și sinteză epică)**. Așa o și concepuse de altfel Călinescu, în monumentala sa operă, oferindu-ne spectacolul fascinant al unei lumi pline de culoare, captivantă prin varietatea caracterelor și dramatismul întîmplărilor, un univers în care bucuria senină, ironia gravă, tristețea contemplativă ori suferința tragică alternează firesc, precum în viața cea adevărată, mărturisind copleșitoarea putere demiurgică a geniului.

Din aprecierea criticii ca fapt de creație decurg și alte idei ce atestă cu egală vigoare modernitatea gîndirii lui Călinescu. Bunăoară, postulînd organizarea întru spirit a istoriei literaturii, criticul respingea tentativa abordării ei fragmentare; un studiu eficient nu poate fi conceput decît „de la origini pînă în prezent", adică pe întreaga dimensiune a devenirii literaturii respective, căci valorile, emanînd dintr-o spiritualitate comună, nu pot fi pricepute decît în dialectica relațiilor dintre ele, pe de o parte, și, pe de alta, în raport de percepția estetică a celui ce le „interoghează". Astfel, într-un articol din 1931, criticul notează că opera unui scriitor dintr-o perioadă revolută „nu există decît în măsura în care ne-o însușim, admițînd-o ca posibilă expresie a sufletului contemporan". Și imediat concluzia : „Critica este, în acest caz, **reactualizare..." (Opinii asupra lui Mihai Eminescu)**. Prin urmare, anticipînd părerile teoreticienilor de azi, G. Călinescu, socoate că viața operei e garantată de „lecturile" ei succesive sau, altfel spus, ea trăiește doar în măsura capacității de a răspunde, în timp, exigențelor, mereu schimbate, ale diverșilor ei „receptori".

Ne găsim, de fapt, în proximitatea teoriilor recente despre poetica receptării estetice, a lui H. R. Jauss, de pildă, pentru care anumite valori pot rămîne multă vreme neasimilate, pînă cînd evoluția literară ajunge la orizontul în care ele (valorile deci) devin accesibile inteligenței. Era necesară (exemplul îi aparține lui Jauss) astfel apariția lirismului ermetic al lui Mallarmé și al discipolilor săi pentru a face posibilă întoarcerea la poezia barocă și în special la Gongora. Fără să fi teoretizat fenomenul, G. Călinescu l-a intuit însă și l-a aplicat cu o dezinvoltură unică, „redescoperindu-l" pe Neculce, de exemplu, prin „grila" lui Creangă, detectînd la Pitarul Hristache aromele antonpannești sau identificînd veninul din pamfletele argheziene în textele cronicarilor munteni.

Prin evidențierea cîtorva aspecte doar, însemnările de mai sus intenționează să sugereze valoarea și actualitatea unei opere monumentale, consemnînd totodată, cu nemărginită satisfacție intelectuală, momentul fast al reeditării ei.

I. Cheie-PANTEA

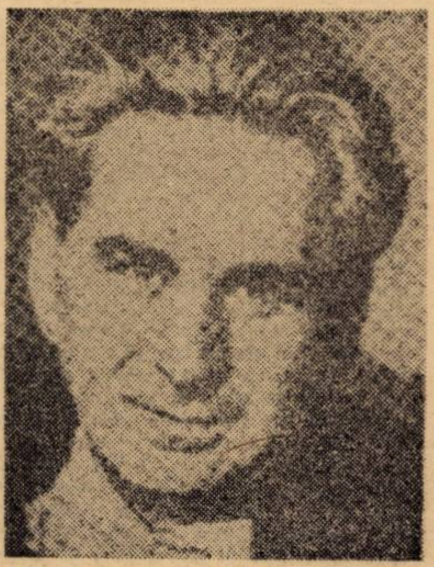

Între critică și creație

Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent, ediția a II-a, revăzută și adăugită (București, Editura Minerva, 1982) este, cu siguranță, cel mai impunător eveniment cultural și editorial al anului, primită fiind cu bucurie de specialiști — de toți cei care au așteptat cu îndărătnicie și speranță retipărirea monumentalei cărți.

Impresionantă prin construcție, fascinantă prin stil, dar, mai ales, surprinzătoare prin adecvarea metodei la obiectul (atît de vast !) supus analizei, **Istoria...** rămîne o sinteză strălucită a gîndirii critice și artistice călinesciene aplicate fenomenului literar național perceput în continua lui devenire și menținut pe axa fermă a continuității. **Prefața** începe cu propoziția : „Prezenta operă nu iese din goluri" și continuă : În definitiv tradiție nu înseamnă altceva decît înaintarea organică după legi proprii și nu este îndoială că organicul există în literatura română" (p. 3).

În plan metodologic, diferențierea și izolarea elementelor aparținînd culturalului de cele aparținînd esteticului era operația cea mai dificilă, dar care se impunea ca o necesitate stringentă izvorîtă din convingerea criticului că orice comentariu critic nu poate izvorî decît din realitatea estetică a operei literare („... istoria literară este o istorie de valori și ca atare cercetătorul trebuie să fie în stare întîi de valori și ca atare cercetătorul trebuie să fie în stare întîi de toate să stabilească valori, adică să fie un critic" afirmase G. Călinescu în **Principii de estetică**).

Pe linia deschisă la noi de T. Maiorescu, preocuparea pentru adevăr în judecarea operei literare devine pentru Călinescu un principiu dinamic și catalizator. La aceasta se adaugă perspectiva istorică fără de care nu se poate înțelege prezentul unei literaturi legată organic de experiențele trecutului.

De fapt, este imposibil să poți rezuma atîtea din ideile, punctele de vedere, observațiile și intuițiile risipite fastuos în această **Istorie...**

Să reținem, deocamdată, doar constatarea că această monumentală carte se citește cu o curiozitate mereu vie, cu un interes dublat de plăcere intelectuală și estetică. S-a afirmat, pe drept cuvînt, că **Istoria literaturii române... de** G. Călinescu se citește, se poate citi, și ca un roman. De curînd **(România literară**, Anul XV, nr. 18, ap. 3) Mircea Iorgulescu făcea observația că **Istoria literaturii române** e în același timp, **operă de creație și operă critică**. Într-adevăr, în viziune călinesciană orice istorie literară e o operă de creație critică. („...dau portrete și sinteze critice, fac o **carte vie** (subl. n.) îi scria G. Călinescu lui Al. Rosetti, în octombrie 1938).

Orice critic trebuie să fie dublat de un creator. Textul critic dobîndește (poate dobîndi) virtuți estetice fără a se altera, în esență, judecata (judecățile) de valoare emisă(e) asupra operei.

Există în această carte nenumărate pagini de acest fel și credem că aici, sau, în orice caz, și aici se află unul din motivele de seducție pe care o exercită cartea la lectura ei.

Iată un singur exemplu. Creația literară a lui Octavian Goga se știe, este analizată în capitolul **Tendința națională. Momentul 1901.**

Analiza începe cu o lungă descriere a drumurilor de munte ce duc spre satul unde a văzut lumina zilei, la 1 aprilie 1880, Octavian Goga. Descrierea e de o mare frumusețe și forță plastică prin capacitatea de a fixa, deopotrivă, locuri și tipologii umane extrem de complexe. Afli, astfel, că plecînd din inima Sibiului spre Cisnădie „aerul se întunecă de copaci" iar drumul o ia printr-o pădure de stejari, „un codru ciudat, înalt cît o catedrală fără catapeteazmă, de o sălbăticie supravegheată de om" (p. 605). Pe drum, continuă naratorul, poți întîlni bărbați cu tichie de pîslă pe cap, „asemănătoare cu pălăria lui Hermes" (p. 605). Femeile sînt mai repezite și din „pasul țanțoș" ca și din întreaga lor înfățișare poți ghici „dîrzenia lor, umoarea lor mușcătoare" (p. 605).

Descrierea propriu-zisă a satului e atît de exactă și vie, încît, chiar fără să fi cunoscut locurile, îți poți face o imagine clară despre satul ardelean de la sfîrșitul secolului trecut și începutul secolului XX, despre ocupația oamenilor, despre relațiile ce domnesc între ei, despre obiceiuri ca și despre interioarele caselor de aici etc. Și iată cum, prin mijloace aparținînd scriitorului, Călinescu creează aici atmosfera necesară receptării poeziei lui Goga atît de puternic legată de tot ceea ce se petrece la și cu satul ardelean de la începutul secolului al XX-lea.

În analiza propriu-zisă a poeziei lui Goga, criticul este preocupat de „adevărul" tematic și stilistic al acestei creații profund originale. Călinescu este acum preocupat de a surprinde elementele ce definesc viziunea poetică a lui Goga, ideile ce alcătuiesc universul său de gîndire și simțire.

„Izbitor de la început în poezia lui Goga este tonul profetic, mesianismul" afirmă Călinescu, surprinzînd o caracteristică esențială a liricii poetului ardelean. Într-un fel sau altul, ideea aceasta a fost reluată apoi în critica românească, dar Călinescu o exprimă în termenii ei cei mai exacți aici, în acest capitol al **Istoriei** sale.

La fel de importante, de nu, mai importante pentru stadiul actual al cercetării poeziei lui Oct. Goga, sînt acele intuiții călinesciene (ce exclud arbitrarul și subiectivismul dovedindu-se fertile pînă azi) cu privire la unele structuri lirice comune poeziei lui Eminescu și Goga : „Și Eminescu și Goga — afirmă Călinescu — cîntă un inefabil de origine metafizică, o jale nemotivată, de popor străvechi, îmbătrînit în experiența crudă a vieții, ajuns la bocetul ritual, transmis fără explicarea sensului" (p. 610). De unde concluzia potrivit căreia Goga este „poet național totdeodată și pur ca și Eminescu".

Reeditarea **Istoriei literaturii române de la origini pînă în prezent** de G. Călinescu este un eveniment ce ne bucură și ne emoționează.

Rodica BĂRBAT

reportaj

Un gînd curat într-o inimă-mplinită...

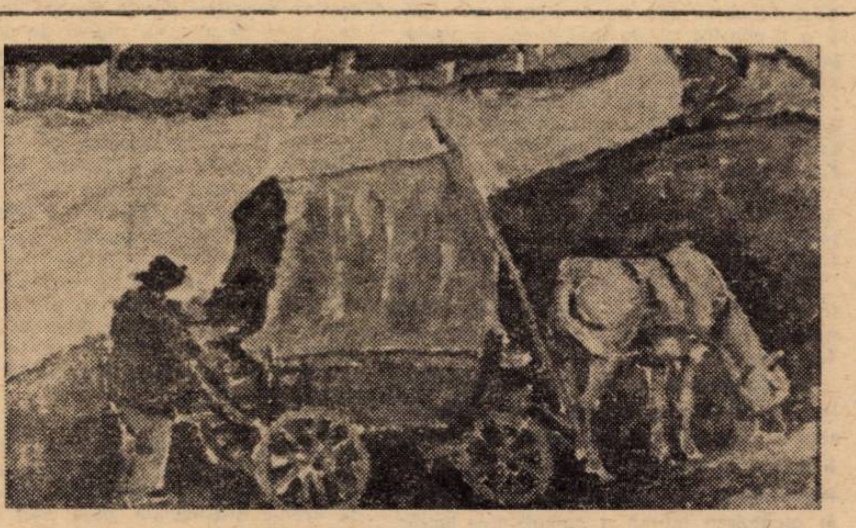

CAMIL RESSU: „Căruță cu coviltir"

Ca într-o salbă de fermecătoare obiceiuri și tradiții străbune românești se înșiră, de-a lungul unei văi submontane, satele Bătești, Brănești, Jupinești, aparținătoate Făgetului timișean. Scepticul în privința perpetuării unor tradiții folclorice sărbătorești, să străbată aceste meleaguri, precum le-am străbutut și eu, și se va lecui de scepticism. Ba va fi, de-atunci înainte, nerăbdător și recules, să le caute în curînd din nou. Căci, zonă folcloristică unică în Timiș, într-o vecinătate cu aceea a văii Mureșului și a celei pădurenești, spre Poiana Ruscă, Făgetul și satele sale au adus pe podiumul cel mai înalt al „Cîntării României", în acești ani, cel puțin șase formații prestigioase și laureate, ultima și cea mai recentă fiind montajul literar-muzical **„Din generație în generație"**, creație a membrilor căminului cultural din Jupinești, prezentat în faza finală și primind premiul.

Într-o duminică însorită, ce se arăta generoasă cu noi, căutam și eu Jupineștiul, alături de alți iubitori ai acelor meleaguri, spre a asista la a 2-a ediție a „Vetrei de olari". Punct distinct și unic în geografia ținutului nostru, Jupineștiul se putea mîndri cu o zestre arhaică de olărit, al cărui meșteșug îl perpetuau aici, generos și cu har, Trandafir Velcu, Petru Oprișoni, Ștefan Mestecănean, Solomon Frătuțescu și alții. În fața căminului cultural era adunată toată suflarea satului. Dar era acolo o mulțime de oameni, mă miram eu. De unde? Din satele învecinate, mi s-a spus, mulțime atrasă de sărbătoarea olăritului, de tîrgul de oale, dar și spectacolul ce se anunța. Și, în adevăr, în fața acelei mulțimi curioase, în haine duminicale, în aerul dulce prin care funigei legau peste noi veștmînt de argint, s-au statornicit nu numai legături tradiționale între vechii olari și cumpărătorii lor, oamenii satelor, veniți să cerceteze minunile de pămînt ale roții lor de olari, dar acolo s-au statornicit, ca niște durabile sentimente, legăturile sufletești dintre cei ce își prezentau spectacolul și cei ce îl primeau, acceptîndu-l ca fiind al lor, ca fiind un fel de avere intimă, comună, în care ei, spectatorii, se regăseau. Căci trebuie să o spunem: La Jupinești, în îngusta vale dintre dealurile verzi, dar bogate în tradiție, tocmai acest simțămînt puternic ne-a copleșit – simțămîntul comuniunii spirituale dintre artiștii de pe scena improvizată și cei care îi urmăreau. Se instaura acolo un gen de dialog magnetic, o corespondență, între auditoriul tăcut și cei ce se manifestau în fața lui. Căci ce se petrecea acolo, în fața ochilor noștri uimiți, a simțurilor noastre gata să prindă exprimarea artei ce ni se dăruia? Erau, în cerc, vreo opt femei, în șubele de lînă, verzi, din postav bătut într-una din cele șapte mori de apă de pe la Gladna Română. Era un port străvechi, specific locului, de un bun gust artistic elocvent. Femeile torceau din caiere de lînă albă și cîntau. Torceau și cîntau. Dar ce cîntau și ce povesteau? O variantă locală a Mioriței, culeasă de profesorul poet Ion Căliman, de la țăranca Felicia Mestecănean. În dreapta femeilor, iată, se ivește olarul ce învîrte roata, parcă din veșnicie, pentru a modela oala sa din lut. Din apus și din răsărit, apar acum opt fătuțe, cu ulcioare, cu circegele lor pline cu apă. Altele, cu trocuțele pentru adus lutul. Și ele cîntă și se alintă. Peste fete intră acum bărbații, puternici, cu dubele. Ei poartă dubele ornamentate cu tindeie albe, au izmană albă și cămăși albe, lucrate cu migală, și laibăre șinorite cu negru. Ei dialoghează cu femeile. Totul este grupat pe perechea umană. Dar familia nu e singură. Ea se împlinește prin comunitatea străveche a satului și prin copii, care, iată, la sfîrșit, apar și ei. Pe umerii lor crește o patrie, o lume. Ei poartă colacul și ei sînt izvorul vieții, așezarea vieții. Ei duc umanitatea mai departe, laurii muncii, unitatea și perpetuarea. **„Pe umerii lor,** spun versurile candide, **crește o patrie pe lume".**

Iată ce se petrecea în fața noastră, a spectatorilor uimiți. Iată ce simboliza acel splendid ansamblu, al unor rapsozi populari, alcătuind acel montaj impresionant, **„Din generație în generație"**, al Jupăneștiului.

Jupineștiul și oamenii săi, cele 62 de familii de artiști amatori, recrutați din 62 de case, cîte are tot satul, mi s-a părut, în acea duminică, elocvența întruchipată a artei timișene și românești și folclorice amatoare. Știam că acolo trăia, muncea și scria muncitorul-poet Ștefan Marinconi (el era chiar autorul montajului), un june înalt ca un brad, cu ochii limpezi, vorba repezită de un elan lăuntric și inima cu adevărat întinerită de o operație ce i-a implantat două noi valve în locul celor bolnave. Știam că tot acolo își aducea contribuția, în multele sale pelerinaje, secretarul adjunct cu propaganda, al comunei Făget, Ion Oltean, un generos între generoși, în ceea ce privește descoperirea talentelor populare și susținerea lor. Nu departe, la Brănești, la școluța lor, își exercitau meseria de profesori și de poeți, frații Rodica și Ion Căliman, alți doi inimoși și împătimiți, al căror efort se materializase în toate programele acelor formații folclorice ale Făgetului. Îl știam și pe tînărul pictor Eugen Barbos ce, într-o săliță, își grupase, în acea duminică, picturile sale, uleiuri, pasteluri, tempera, peisaje și flori mustind de o culoare naivă, dar frustă și curată, într-un elan de a-și cuprinde într-o originală monografie picturală întreg Jupineștiul natal. Tot acolo, la sărbătoarea olarilor, puteau fi întîlniți acei profesori și dascăli entuziaști, ce fraternizau cu oamenii locului, ce găseau limbaj comun în exprimarea simțămintelor asupra artei și muncii lor comune, precum profesorul și fabulistul, de un elevat spirit, Adi Chirșbaum, tehnicianul poet Titus Dobîndă, profesorul de istorie Doru Mărcușan, medicul fotograf și cineclubist pătimaș, Horia Crișan, învățătorul folclorist, cu voce catifelată și nostalgică, George Popovici, sau elevele, cîntărețe vocale, Margareta Hander și Maria Monos, ambele laureate cu premiul întîi și trei la edițiile a II-a și a III-a ale Festivalului „Cîntarea României".

Îi știam pe toți aceștia, mentori și făclieri ai culturii populare, și, acum, le cunoaștem și pe acele femei, și pe acei bărbați și copii ai satului, auzeam acele voci adînci, glasurile ce te cutremurau, cînd versurile zburau din gură în gură, prin aerul călduț și sonor al zilei;

„Cine-și părăsește satul,
Să-i fie mare păcatul.
Unde stă să hodinească,
Lacrimile să-l pornească.
Nimic nu-i pe lume greu
Ca dorul de satul tău".

Sau auzeam glasurile fetelor și ale femeilor unui alt grup vocal din Bătești, ce s-a alăturat primului grup, ajuns și el în faza finală a festivalului în a III-a sa ediție, condus cu perseverență de învățătoarea Florica Paragină, rapsozi în tradiționalele lor costume și cu cîntecul lor pe buze, îngînîndu-și-l: **„Frumoasă floare-i noracul!"**. Sau îi puteam auzi și pe acei copii din Brănești, cu cununile lor de grîu, cu dubele lor, cu călușarul lor, în superbele costume brodate, instruiți de învățătorul Nicolae Oprescu și conduși tot de el spre titlul suprem de laureați și ei, la a treia ediție a Festivalului.

Era o atmosferă de fierbinte comuniune, de fraternitate sărbătorească, pe care cîntecele, dansurile, cuvîntările celor veniți sau ale localnicilor o făceau și mai apropiată, și mai sensibilă, oamenilor. Era, de fapt, o zi ca oricare alta. O zi de calmă duminică, în care se întîmplase însă ceva deosebit: acel eveniment, al vetrei de olari, și acel spectacol al unor generații. O zi într-un ținut al muncii și al tradiției reprezentat printr-un simplu sat timișean, în care deslușeam semnificația unui simbol al perenității și destoniciei în muncă pe aceste meleaguri, dar și al perpetuării în timp al unor obiceiuri multimilenare, specifice pămîntului și oamenilor locului. Da, era un sat anonim. Un sat cu doar 62 de case. Dar cu un grup de inimoși. Care au urcat pe cea mai înaltă scenă a țării spre a cuceri laurii victoriei. Spre a păstra niște virtuți. Și a le duce mai departe în timp, ca și satul lor necunoscut ieri, ce, azi, poate fi pe buzele tuturor. Da, un sat ca multe altele, din această patrie română, dar care, după cuvintele președintelui Comitetului județean de cultură și educație socialistă Timiș, Augusta Anca, este: **„o așezare în care tradiția sa veche a prins rădăcini și a dat roade noi, ca un gînd curat într-o inimă împlinită".**

Ion ARIEȘANU

Într-o zi oarecare, la Electromotor

Sînt cîteva locuri prin care se întîmplă să trec mai des decît ar fi de presupus, locuri aflate mai la marginea preocupărilor mele fiindcă nu spațiul industrial... este teritoriul meu de referință, aș zice chiar că dimpotrivă. Revenind cu o oarecare regularitate, în ultimii ani, în halele unor întreprinderi din Reșița, sau Brașov, sau Galați, sau Timișoara, încerc o curiozitate normală și manifest o receptivitate în limite normale pentru schimbările produse. Mi se par spectaculoase – sau nu, aceste mașini, utilaje, ansamble mă obligă întotdeauna să mă gîndesc la forța de muncă a oamenilor, la capacitatea efectivă de efort al oamenilor... Ceea ce, de fapt, li se întîmplă tuturor reporterilor de vreme ce „acești oameni minunați" a devenit un fel de loc comun. Mi-ar lua prea mult timp să explic în ce măsură mă recunosc căutînd aceleași idei despre munca în spațiul industrial, aceleași amănunte obținute pe seama spiritului de observație ș.a.m.d. În fine, vreau să zic, revenind la **Electromotor** eram interesată de oameni, de un dialog cu cîțiva, și nu numai despre mașini, utilaje, ansamble... Deși nu am ocolit subiectul. Iată cîteva date: întreprinderea exportă în 35 de țări cele 463 produse de bază, ori variantele lor constructive și funcționale; planul pe primele 5 luni a fost realizat la toți indicatorii: dintre produsele noi ar fi de amintit servomotoarele (de curent continuu...) de un tip nou echipînd mașini unelte produse în alte centre din țară, servind nevoilor interne și exportului – sau electromagneții pentru ridicat diverse sarcini destinați oțelăriilor ori fabricilor de construcții metalice – sau robotul industrial REMT 1, pus în fabricație în acest an, deservind două strunguri de copiat și două freze, rezultatul unei rodnice colaborări cu facultățile de mecanică și electrotehnică ale Institutului politehnic, cu IMUAB, cu IMT, echipat cu calculator electronic și permițînd o creștere substanțială a productivității muncii; există de-acum un sector centrat pe proiectarea și realizarea roboților industriali, așa cum există „urmași" ai lui REMT 1 adaptați necesităților beneficiarilor... Inginerii Eugen Domilescu și Tanvuia Vasile, diferiți ca vîrstă și temperament m-au pus în temă, binevoitori, mi-au explicat caracteristici constructive, cu o gentilă răbdare, m-au însoțit pe parcursul documentării... Am înțeles și am reținut vocația lor, ceva din spiritul cercetător și din abnegația unui colectiv cu media de vîrstă abia pe la 25 de ani, numărînd cam 1700 de femei, despre calitățile și eficiența cărora nu încape vreo îndoială. Aflu lucruri îmbucurătoare și în privința climatului extra-productiv, dacă ar fi corect să considerăm timpul liber al celor ce produc mașini, utilaje, ansamble industriale o „problemă" mai degrabă personală... Aici, însă, există un club al muncitorilor, cu activități dintre cele mai diverse, o bibliotecă sindicală cu un bun fond de carte, o bibliotecă tehnică dotată, un club „Femina", formație de teatru (instructor Mircea Belu), o brigadă artistică pe care actrița Eugenia Crețoiu a impus-o în competiții naționale, taraf, echipă de dansuri, preocupări ce tind, în fapt, să ofere modele viabile, un cadru adecvat menținerii în actualitate culturală a oamenilor, informării și educării lor, relaxării... Am constatat un spirit critic activ la interlocutorii mei și pot zice că mi-a făcut plăcere scurta discuție despre beletristica română contemporană, or observațiile privitoare la programele T.V., ambiția manifestă de a atinge, împreună cu mașinile, utilajele, ansamblele industriale înalți parametri ai tehnicii mondiale și deschiderea concomitentă spre cultură, ideologie, spre spațiile multilateralității. Cu un firesc ce, desigur, n-ar mai surprinde pe nimeni și totuși, reîntîlnit, e proaspăt, un firesc ce-și recapătă identitatea prin acești minunați oameni pe numele lor Tanvuia Vasile sau Eugen Domilescu. Mi-au vorbit, să nu uit să notez, unul despre celălalt și fiecare despre alții și m-am gîndit la generozitatea pentru totdeauna imposibilă mașinilor, m-am gîndit la lucruri bineștiute, la șansa noastră, a reporterilor de a nu pierde din vedere ființa natural-inteligentă, încă stăpînindu-și invențiile, uneltele, mereu mai spectaculoasele și mai complicatele mașini productive.

Ana ALDAN

Revelații postume – Richard Oschanitzky

muzică

De-abia s-au stins ecourile celei de a VIII-a ediții a Festivalului „Timișoara muzicală", cu acel splendid regal de prime-audiții românești și iată că Filarmonica ne oferă o nouă și mare surpriză. Nu de moment, de circumstanță, ci care vine să dea o nouă perspectivă școlii simfonice bănățene, oferindu-ne o lucrare uimitoare – ca meșteșug componistic, ca asimilare a structurilor stilistice mozartiene și mai departe, spre lumea burlescului straussian. Și toate acestea la un tînăr de 20 de ani! Căci atîția avea **Richard Oschanitzky** cînd a terminat lucrarea, devenit în scurt timp astru de primă mărime în constelația jazz-ului românesc, improvizator de geniu, creator de o spontaneitate formidabilă, care i-a permis să nu se repete nicicînd.

Lucrarea audiată, **„Uvertura comică"**, vine să concretizeze dorința sa de a crea o operă comică după romanul lui Erich Kästner, „Georg und die Zwischensälle", partitura fiind dedicată, inclusiv prin acțiunea subiectului, celebrului Festival „Mozart" de la Salzburg. I-a lipsit un libret pe care ar fi brodat, poate, o capodoperă! Plasticitatea temelor, spumoasa atmosferă mozartiană este intersectată de momente în care temele, prind contururi mai colțuroase, sinuozitatea lor născînd tensiunea conflictului. Bogăția inventivității melodice este servită de o orchestrație finalizată mai tîrziu (1977) ce-ți sugerează, imaginea unui virtuoz în mînuirea uriașului aparat sonor. O elocință rară în jocul timbrurilor instrumentale, un balans splendid între exuberanța juvenilă și șocul spaimei, rezolvată în spiritul dansant, hazliu-ironic a lui Till...

Cel care se va ocupa de profilul simfonic al școlii bănățene, va trebui să aibă în vedere acest reper, de o valoare indiscutabilă, menit a releva ce ar fi putut deveni Richard Oschanitzky pentru simfonismul românesc, dacă nu abandona această cale.

Execuția orchestrei, aflată chiar sub bagheta fratelui mezin, Peter Oschanitzky – partenerul preferat care i-a secondat itinerariile muzicale ale copilăriei, a fost la înălțimea evenimentului unei prime-audiții mondiale.

Reintîlnirea cu pianistica lui **Dan Atanasiu**, pe parcursul **Concertului nr. 1 de Chopin**, a însemnat avantajul net al unui ghid de mare rafinament. Virtuozitate eclatantă, arabescuri înălțate cu strălucire în părțile extreme, cu vibrație și interiorizare în cea mediană au confirmat clasa internațională a pianisticii sale.

Doru MURGU

PĂMÎNTUL NOSTRU, VIAȚA NOASTRĂ

Există o clipă, una, în care poţi citi taina pămîntului. Ascultaţi-o cu atenţie, este acum prin preajmă, într-una din nopţile acestea fierbinţi de nesomn şi pîrjol. O clipă anume ce întoarce roata timpului, te scufundă în tine rătăcindu-te pe căi nebătute, o clipă de adevăr simplu şi adînc de la cumpăna vremii. Ce se întîmplă atunci? Verdele primenirii prinde să păleascâ, o notă de oboseală se întinde pecingine în inima firii şi atunci, chiar atunci, bate gongul mare şi grav al recoltei.

Mi-a spus toate acestea un bătrîn dintr-un sat la margine de cîmpie, după ce se aplecase venind lîngă tîmpla înnegurată a ţărinii şi i-a rupt o bucată ce sclipea în soarele zilei. A făcut mai departe cîteva gesturi neînţelese mie şi despre rostul cărora nici nu l-am întrebat, ca să rămînă între noi o vrajă necesară sufletului, şi anume a frămîntat boţul acela de humă şi l-a dus la urechi, ascultînd îndelung, apoi l-a dus sub nări mirosind pe-ndelete, apoi l-a aşezat cu o tihnă nouă în aşternutul său de demult. S-a uitat la mine şi-mi spuse simplu, firesc „Acesta este pămîntul nostru, viaţa noastră", ca şi cum ar fi spus „Bună ziua", ori „Salut", sau orice altceva.

„Pămîntul nostru, viaţa noastră".

Nu-mi închipuiam, vă rog să mă credeţi, că aceste cuvinte vor răscoli în mine o seamă de imagini, ca într-un caleidoscop al minţii pe care-l credeam definitiv uitat, mi-au apărut clare, expresive, o seamă de fotografii ale unor tineri pe care nu-i mai ştiam iar care acum mă asaltau cu forţă, cu proaspătă vitalitate, spre a sublinia acest adevăr. Să-mi dau seama că în diferitele momente ale timpului, cînd îi cunoscusem, îmi spuseseră, de fapt, exact acelaşi lucru. „Pămîntul nostru, viaţa noastră".

Şi cum să nu-l ţin minte pe tînărul inginer agronom Iulius Urdei, lîngă care am petrecut o zi pînă în asfinţit acolo, la întreprinderea agricolă de stat din Grădinari, mai precis undeva în geografia acelui loc de pămînt frămîntat de sub streaşina Semenicului. Era în toiul cel mai mare al verii şi pînă în seară trebuia terminată strîngerea griului. Combinele, uriaşe corăbii incendiate balansau greoi în griul arămiu, praful ne uscase gîtlejurile iar ochii ni se înroşiseră în soarele ce se prăvălea drept peste noi, fără milă. Se necăjea că îi săreau mereu curelele de transmisie, se amăra vorbind ici şi colo să facă rost de altele, pe îndestulate, era pretutindeni, cu vorbe, ori chiar suindu-se la cîrma combinei să-şi vadă şi omul liniştit de masa lui şi totuşi planul să nu rămînă în loc. Ferma lui este răspîndită te miri pe unde, îşi hurducă „Dacia" pe cele mai fantaste drumuri ale miriştii, insistă ca băieţii de la balotat să tragă tare, opreşte la sediu după nişte hîrtii, în gară a venit un vagon cu ceva, şi iarăşi combinele ce dumicau tainul de griu nestînjenite. Cînd boarea serii ne învălui binefăcătoare, griul se afla deja la vale, rămăseserăm în cumpăna acelei înserări întrebîndu-l ce fusese şi cum fusese. Ridicase din umeri: „Pămîntul nostru, nu-i aşa?" răspunse întrebîndu-mă. „Atunci e firesc să nu laşi în tine nimic nemuncit pentru ca bobul, fiecare bob, să crească în pîinea noastră". „Şi celelalte?" îl întreb privindu-i faţa năduşită. Ştiu, mai are o şedinţă, apoi planurile zilei de mîine. Poate şi alte treburi. „Celelalte sînt tot aici. Asta-i fericirea mea, a ortacilor, o viaţă pe care mă bucur să o ştiu legată de pămînt, să am satisfacţia văzîndu-l că poate şi dă mai mult". Un adevăr simplu după cum vedeţi pentru că marile adevăruri au fost întotdeauna simple, simple de tot.

Într-o primăvară, după cum vedeţi glasul amintirii nu ţine cont de curgerea firească a anotimpurilor, am cunoscut un alt tînăr la Lovrin, la staţiunea experimentală de cercetări de acolo. Dimitrie Măceşan îmi vorbea cu multă căldură în glas de noile soiuri de griu, de cercetări, succese, satisfacţii şi, de ce nu, chiar despre unele încercări nereuşite. Venise întîmplător la sediu, munca lui era la lotul experimental, afară, în soarele acela dulce şi blînd ce-i colorase figura, care cînd zîmbea îi dădea o lumină aparte. Am reţinut atunci denumiri şi parametri dar nu fusese nici momentul şi nici locul să-mi spună că viaţa, aşa cum o dorise, şi-a clădit-o toată, întreagă, la ţară. Cum nici nu-şi închipuise să fie altfel. „Aici trebuie să ştii înainte de toate să asculţi pămîntul". M-am mirat: „Da, aşa cum marinarii ştiu să asculte marea, ori ciobanii vîntul. Are el, pămîntul, un fel al său de-a spune pe care însă îl deprinzi foarte greu, foarte greu". Tace, pare să se reculeagă. „Cum să vă spun... Un fel de legătură sufletească, da, un limbaj de suflet, acesta e cuvîntul. Limbaj de suflet. O lungime de undă comună. Pămîntul e o fiinţă, cu viaţa lui, cu nevoile lui, cu munca şi odihna lui. Are un alfabet pe care trebuie să-l deprinzi. Şi în rest... totul e să simţi. De aceea noi, agricultorii, avem o vorbă a noastră: totul la timpul lui, nici cu grabă dar nici cu întîrziere, aşa trebuie lucrat pămîntul. Să nu-l înşeli pentru că te va înşela şi el. Simplu. Nu?" Şi mă privi cu aceeaşi ochi ca două porţi de cer. Da, simplu într-adevăr, simplu. Iar recoltele bogate, record, nu se pot obţine decît dacă ştii dar mai ales dacă respecţi acest adevăr simplu de tot.

„Pămîntul nostru, viaţa noastră".

Şi cum să uit un adevăr la fel de simplu: apa. „Sîngele pămîntului", cum îmi spusese un eminent pedolog, profesorul Grigore Obrejan, vicepreşedinte al Academiei de ştiinţe agricole şi silvice. „Pămînt fertil înseamnă irigaţii, înseamnă bună gospodărire. Pămîntul are firea lui, felul său de a fi, şi are nevoie de oameni pe măsură, neapărat pe măsură. Altfel îl vom distruge, şi, distrugînd pămîntul, ne distrugem şi viaţa noastră. Lecţia unor mari civilizaţii care au dispărut fără urmă poate şi trebuie să ne fie de folos. Iar dacă ne gîndim că nu avem suficientă apă şi că necesităţile legate de ea sînt tot mai mari, trebuie să chibzuim fiecare picătură pe care de acum o vom măsura numai şi numai în roade".

Pămîntul nostru, viaţa noastră.

Şi m-am întors mirat la bătrînul de lîngă mine mustrîndu-mă pentru amintirile ce mă biruiseră şi l-am privit, întrebîndu-l ce fusese. Îmi zîmbi şi-mi spuse că-i pămînt bun, da, bun, o bucurie să-l lucrezi. Tăcu şi în noi trecu chemarea timpului. Se apropia clipa aceea nevăzută ce răstoarnă în noi bucuria recoltei şi prinde să izbucnească zvon de muncă aprigă. E ora înaltă a cîmpiei, vulcanul de grîne prinde să-şi verse lava de spice, o frenezie măsurată şi alertă cuprinde firea. Acum nu mai e vreme şi nici nu mai e voie să fie vreme de vorbe, ora e a mîinilor trudnice şi a maşinilor ce varsă belşugul în hambarele obştei. Atît.

Aceasta citise, înţeleg, bătrînul în taina pămîntului. Un adevăr simplu precum acela spus cu tărie şi dreptate: „Pămîntul nostru, viaţa noastră".

Vasile BOGDAN

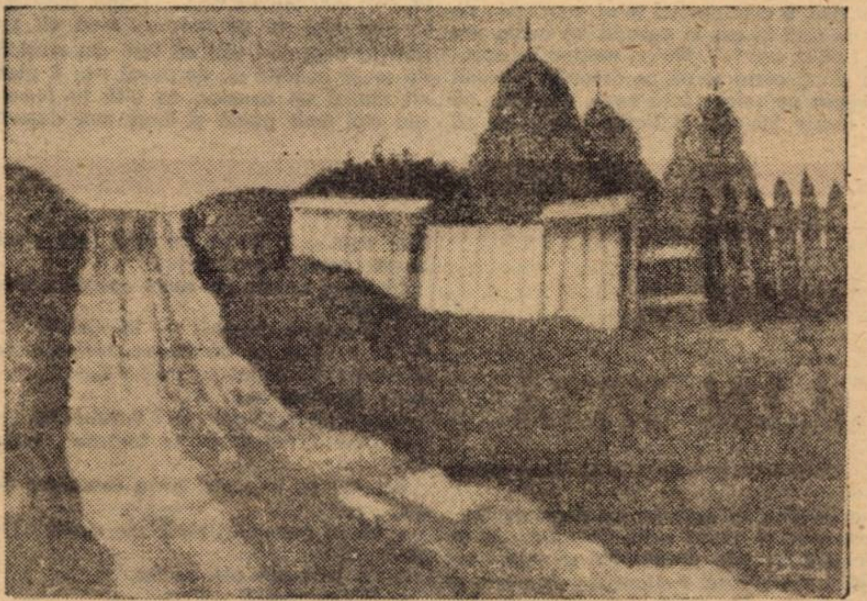

IOAN GRIGORE: „Drum"

De sute de ori inteligenţă tehnică

Cei de la „Electrometalul" timişorean privesc totul prin prisma inteligenţei tehnice. Ei au satisfacţia să afirme că toate cele patru sute de produse şi sortimente sînt rodul elaborat de forţele proprii. Desigur, există şi colaborări cu institute de cercetare şi proiectare, mai ales cu colegii timişoreni de la Politehnică ori Sudură. Îndemînarea, spiritul practic al meşteşugarului acestor locuri, luciditatea şi inventivitatea sa, elemente vechi şi tradiţionale, cultivate cu grijă din tată în fiu, au devenit la Timişoara aceste fabrici de produse în serie sau unicate pe bandă rulantă, ambianţe muncitoreşti de elită.

„Electrometalul" produce tramvaie, pompele de stins incendii, maşini şi unelte dedicate industriei alimentare, utilaje de sudură, echipamente de comandă pentru tramvaie, locomotive de metrou şi de toate tipurile, aparate de joasă tensiune, apoi două sute de produse destinate fondului pieţii, precum hidrofoare, admirabile rulote din plastic pentru turism, rulote-bagaj etc. În acest an intră în fabricaţie un nou tip de tramvai, echipamente de comandă pentru locomotive, acestea destinate exportului. În aproximativ cinci ţări sînt bine cunoscute produsele uzinei.

Peste o mie de oameni trăiesc o continuă pregătire profesională, la locul de muncă ori prin intermediul cursurilor. La acest capitol există, mi s-a spus „o activitate corespunzătoare", formulare modestă, lapidară şi sinceră. Media de vîrstă este aici destul de scăzută, 27 de ani, aşadar tinerii sînt elemnetul dinamic şi cu pondere.

În elaborarea produselor noi este citabilă inventivitatea, sîrguinţa unor maiştri precum Pavel Chiroiu, Gheorghe Floca ori ingineri ca Iuliu Zahner, Mihai Poştaru şi Mircea Crăciun.

Un lucrător modern este în bună măsură un intelectual. Am întîlnit şi în această întreprindere, ca dealtfel pretutindeni în Timişoara un tip uman bine iniţiat în multe domenii izbutind să-şi cultive calităţile în mod eficient într-o latură practică pozitivă a activităţii. L-am cunoscut, de pildă, pe maistrul Nicolae Stîngu, acest iscusit traducător în fapt al proiectelor şi machetelor, cu mîini îndemînatice, de aur, conduse de inteligenţă şi dragoste de muncă în chipul cel mai neobosit.

Am respect şi adesea nutresc o invidie neascunsă faţă de aceste salopete, aproape curate, cu disciplinat ecuson, guvernînd cu calm şi energie halele luminoase, punînd la punct ceea ce devine esenţialmente necesar vieţii noastre. Invidie, sigur, pentru gradul de concreteţe al muncii lor, proteguind şi stimulînd totodată spiritul, ca şi pentru rapiditatea cu care se ivesc roadele, fără să zacă prin... edituri, sertare. „Produsele" se numesc şi la „Electrometal" creaţii. Oamenii s-au inspirat aici din ceea ce ne este necesar, au elaborat formule de întrupare concretă trecînd la executarea fidelă a propriei concepţii.

Viaţa lor nu se iroseşte nicidecum, sentimentul activităţii dorite de ceilalţi semeni poate constitui oricînd fermentul, liantul unei existenţe plenare în cotidian.

Lucian BUREREIU

Cu poetul Adrian Păunescu

(Urmare din pag. 1)

folosul celor ce sînt arhitecţii societăţii noastre. Drumul meu de la Bârca la Viena şi înapoi, precizez, este drumul pe care-l poate citi oricine între paginile acelei cărţi, eventual dacă o găseşte.

– Ce-a însemnat în această călătorie Andrei A. Păunescu? În cenaclu l-am aplaudat, ascultîndu-l acompaniind la chitară solo, alături de Victor Socaciu (chitară bas) şi Vasile Şeicaru (la tobe) pe Ducu Bertzi în „Omul pădurii". La fotbal, pe iarba vecină stadionului „1 Mai" (neprimitor atunci pentru noi) m-a învins. Deci, Adrian Păunescu?

– Da. Eu trăiesc alături de copiii mei o copilărie nouă. Eu n-am avut o copilărie cum au ei. Pe tatăl meu nu l-a chemat Adrian Păunescu ci numai Costică Păunescu. Era învăţător şi nu putea călători atît de mult cît călătoresc eu, în ţară mai ales. Şi îi iau cu mine pe copiii mei atunci cînd cred că-i mai util. Să călătorească şi să vadă, să înţeleagă istoria, geografia ţării, situaţia socială a ţării, pe oamenii acestei ţări. M-a ajutat foarte mult băiatul meu. M-a ajutat, în primul rînd, pentru că dacă nu ar fi fost el, eu nu mai călătoream în străinătate, nu mă mai interesa. Devenisem blazat, nu-mi închipuiam că mai am atîta candoare încît s-o iau de la început şi să încerc să fac ceva pentru arhitecţii sociali.

– Spuneam ceva şi de cenaclul pe care îl conduceţi. Apariţiile lui – „bucuria de a fi conştiinţă" (cum zicea unul dintre membrii săi, Ion Zubaşcu). De a trăi idealul pentru prietenie şi pace, în toată divinitatea sa!

– Exact. Cenaclul „Flacăra" este o formă de viaţă şi de literatură. O formă de muzică şi existenţă. Încercăm (cît reuşim se simte la faţa locului) să fim pe placul oamenilor, să le dăm ce le trebuie, hrana spirituală fiind o componentă a organismului social.

– La ce lucraţi?

– La viaţa mea!

– Şi pentru a afla de viaţa dumneavoastră, trebuie să mergem neapărat în librării?

– Urmăriţi-mă în fiecare clipă. Numai asta fac. Sînt de serviciu la condiţia umană. Sînt de gardă!

– Frumos zis. Altfel, cum să consemnez răspunsul dumneavoastră?

– Scriu în fiecare zi poezii. Scriu în fiecare zi publicistică. Am terminat cîteva cărţi de proză, de gîndire, dar mai e încă timp. Editurile noastre nu pot tipări mai mult de-o carte a unui autor pe an. Aşa s-a stabilit şi s-a stabilit greşit.

– Asta înseamnă că după volumul apărut în Editura Sport-Turism „De la Bârca la Viena şi înapoi", v-aţi mîncat „porţia" pe acest an. Mai sperăm, totuşi?

– Eu am o carte de vreo opt luni la Editura Eminescu. O citesc, o recitesc, le place foarte mult de cîte ori o citesc ei, cei de la editură, dar încă n-a apărut. Să sperăm că anul acesta va trece repede şi va apărea la anu!

– Are un titlu provizoriu?

– Sigur, are un titlu definitiv. Fac, de fapt, prima declaraţie publică despre cartea aceasta. „Eu aş fi de părere" – o carte de versuri nouă a lui Adrian Păunescu, cel care vă mulţumeşte că l-aţi abordat pentru cititorii revistei „Orizont", cărora le doreşte zile şi nopţi bune.

– Vă mulţumesc şi eu. Vă propun să încheiem tot sub bolta mărturiei pentru viitor – PACEA.

– Da. Pacea – ca poziţie relaxată. Pacea ca poziţie a efortului de fiecare zi şi nu pacea ca o variantă mai cumplită a războiului: pacea cu mîna la chipiu, pacea în poziţie de drepţi. Pacea – ca fapt de fiecare clipă. Asta este varianta pe care o iubesc eu. Pacea în care tinerii dansează, în care copiii plîng, cad, îşi julesc picioarele, cresc, pacea în care bătrînii, la soroc, mor, pacea în care viaţa decurge normal. Uite, vă mărturisesc aici, m-am săturat de atîta istorie în fiecare zi. **Vreau, pur şi simplu, viaţă!** M-am săturat de-atîta huntă, de-atîtea bombardamente, de-atîtea veşti proaste. **Vreau viaţă!** Istoria ne scoate de la masa unde avem felia noastră de pîine şi se aşează ea. Istoria merge în locul nostru la slujbă şi nu rezolvă mare lucru, pentru că mai trebuie trăit şi normal. Asta este ceea ce cred eu. M-am săturat de măreţia istoriei, cu morţi şi oameni invalizi, **vreau viaţă la scara unu pe unu, viaţa aceea firească: Bună-ziua, bună-ziua!**

P. S. Am aflat, după transcrierea acestui interviu, că – **totuşi** – lui **Adrian Păunescu** îi va apare în acest an o nouă carte. Redactorii Editurii Eminescu au ales, dînd în tipografie, manuscrisul volumului de versuri **„REZERVAŢIA DE ZIMBRI"**. Apariţia sa este prevăzută – aşa cum declară redactorul cărţii, Elis Buşneag – pentru vara acestui an. Noul volum semnat de poetul Adrian Păunescu cuprinde versuri inspirate din realitatea imediată şi însumează şase cicluri: **În exerciţiul funcţiunii, Pămîntul de flori, Mandat de aducere aminte, Sufletul păunului, Felinarul şi Ordinea de zi.**

PAUL EUGEN BANCIU

GLASUL AUTOBUZULUI DE VANCU *)

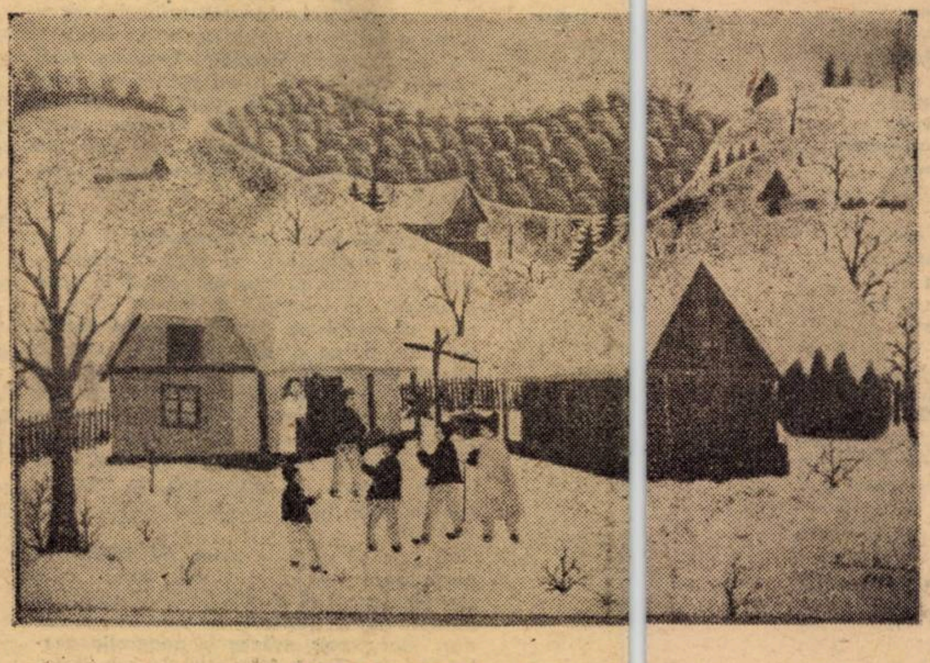

RODICA NICODIM: „Cu ţurca"

... la trei dinspre ziuă, pe lună, ploaie, ceaţă, ninsoare, brumă... vălureşte vîntul prin crengile copacilor, femeie, trezeşte-te, scoală-ţi copiii, trimite-i pînă la marginea pădurii să prindă cocoşii de la miezul nopţii, să-i pună pe garduri, aici, lîngă urechea mea, să-mi strige : gata Ilie, gata Simedre, gata Ioane, Vasile, Mihai, Petre... şi cînd mi-oi auzi numele, să tresar, şi dacă n-oi face-o atunci, în clipa aia, să ştiu că n-am s-o mai pot face niciodată !... că la trei dimineaţa nu se aud cîini, nu se aud strigăte, nu se aud voci, numai umblete se aud, de parcă oamenii şi-ar muta averile cele de taină dintr-un cotlon în altul al casei să uite pînă la ziua unde şi-au pus bogăţia, să se ştie iarăşi săraci şi dornici de înavuţire... şi sparge mai multe ouă femeie, că poate s-o nimeri printre ele şi puiul de cocoş care mă sminteşte în fiecare dimineaţă din somn, să-l înghit, să-l am în minte, ca de mîine mai departe să mă trezească singură burta mea, să fiu limpede şi fără ură şi fără părere de rău după căldura aşternutului lăsată de mine acolo, în pat, să se ştie, să nu se mai ştie, să te temi de ea, femeie, că nu se mai cade, după ce am plecat să te mai culci şi tu !... Apoi se mişcă focul în sobe, iute, şi sfîrîie grăsimea şi ouăle prind să semene cu nişte sori puşi pe cerul negru al tigaiei... Simedre ! Ioane ! Vasile ! Mihail !... să cauţi drojdiuţă, făină, orez, griş, ulei de floare, roşii, ardei... dar mai întîi drojdiuţă şi făină... măsline să nu mai aduci că nu le plac copiilor, brînză şi salam cît mai mult... Pornesc apoi uşile să se bată cu uşile şi priveţile să se vaite din balamalele lor... Şi slănină să aduci şi cîrnaţi de porc, că, iaca, mai avem o lună pîn' i-om tăia pe-ai noştri !... Şi luminile se sting peste hăbăuceala femeilor rămase singure cu copiii lor să păzească... Să ne păzească gospodăriile, 'neaţa Petre, Ioane, Mihai, Simedre... şi cînd ţi-i auzi numele să zici numai : Bună ! cît să te recunoască ceilalţi că eşti tu, după glas să te recunoască şi nu după faţa ta şi nu după mers, că n-au ochii încă desfăcuţi, ca pisicii fătaţi de două ceasuri... Iar cînd s-o apropia un altul de voi să zici şi tu : ,neaţa Ioane, Petre, Simedre, Mihai... să ştie şi acela, întîrziatul, că ai ajuns înaintea lui... APOI se aude motorul crescînd rotund, Crai Nou, o dată, la primul pătrar, a doua oară, şi-n urmă, Lună plină, venind din capătul satului plin, gol, cu oameni chinuindu-se să-şi lege visul de-az-noapte, cu altul, nod (măcar întoarce-l pe dos, să fie către piele, să-l simt numai eu, să nu-l vadă tot satul şi să creadă că am femeie lehuză !)... 'neaţa, Ioane, Petre, Vasile, Gheorghe... şi iar : Bună !... apoi : Închide uşa, măi frate, ca pe a de acasă, n-o trînti, bat-o Dumnezeu, c-a fii ea a statului, dar dacă la iarnă te-a trage ţugu, pe mine o să mă înjuri !... A picat bruma şi luceşte pe lună ca oglinda verde !... Da, da, Ioane, ori care eşti acolo, c-or prins formă şi vorbele cum le scoţi din gură şi se fac nouraş, nouraş şi se risipesc iute să nu ştie cin-le-a spus... Să ştii, Vasile, tu eşti ? să ştii că pe aia se vede că-i picată bruma şi nu pe iarbă şi pe pomi, că-i lună întreagă şi aceea ţese şi vara minciuna de ninsoare verde pentru adormiţi... Ai dat de cald, fire-ai al dracului, şi-ai prins grai !... Ioane, Simedre, Petre, fătatu-ţi-o vaca ?... da muierea ?... Atunci la tine în casă numai găinile ce se mai ouă !... El, Grigorie, vorbeşte, văduniu, care doarme cu candela aprinsă de frica muierilor, să nu-l calce în picioare mărunt, turmă, să-l joace pielea şi cîrceii de la mădulare, da de aia tot se vede-n somn taurul satului ... Lasă-l dracului de om, că se poate băga necazul pe fiecare !... Zi-i măi, Vasile, Ghiţă, Ioane... cum a fost cu maşina lui Frîncu ! ?... O tras-o-n ţeapă !... Nu chiar ! Ciujdă-i chilav rău şi zice Ana lui Nică a Petrii că nu s-a mai dezface la minte să ne spună el cine a mai fost înăuntru şi cum s-o întîmplat... Eu am fost în cursa aia cu care era să se lovească şi am văzut tot, că eram pe motor, uite-aşa, şi mă holbam cu şoferul prin ceaţă, că mi-am zis : doi ochi nu-i tot aia ca patru, şi mi-am zis : să-i dau şi eu o mînă de ajutor, să văd cînd s-apropie cîneva, că aşa orbeală era de ziceai că-i în somn după cinci litri de vin... Haida de !... şi-odată zic către şofer : Vine ceva umbră, o fi v-o maşină, primarul cu Creiţar, că ei ce trec spre Burna la ora asta..., zice şoferul : Dau în ei ?... zic : mai lasă-i anu' ăsta că poa' să fie directorul şcolii... şi şoferul pune o frînă din trei hopuri de l-a înjurat nu ştiu care din cursă... Vasile ? Ioan ? Petru ?... şi i-a zis să se facă tractorist... şi şoferu-l zice : Vă... în mamii voastre, aia să vă ducă în fiecare ziuă pîn' la Burna... şi mai zice, o avut cuvinte în el, mai zice : de ce nu staţi în sat, în ogradă, că acolo nu vă zgîlţîie aşa !... No... maşina se apropie glonţ, cursa se dă pe dreapta, oamenii cu gura pe şofer : lasă nene, Chiţule, că că numai Simedru şi Vasile s-or plîns, că ei sînt de-a făta în seara asta, c-o prins să mişte butoiu-n ei ca pruncu-ntr-o şaptea, iartă şi dumneata şi vezi să nu ne dai pe pod la vale... Nu vedeam noi unul ce se întîmplă, dar simţeau ei, fiecare, c-ar fi fost vremea să fi ajuns la pod... N-o lungi !... Aşa. Astea toate s-or întîmplat iute, c-abia ce-o pus frîna şi, prin gălăgie, am auzit cum se sfarmă maşina directorului şi cum trece prin balustrada podului ca mielu'-n proţap... zice şoferul : Ai, Doamne, ce s-o-tîmplat ! şi mai apasă o dată pe frînă şi sare jos... noi am mai stat cît să ne dăm cu seama că strigătul şoferului şi săritul lui din maşină nu însemna că ne-am dat pe rîpă ... Măi, vorbă lungă, Simedre, Petre, Vasile... mai reteaz-o şi tu !... Dar ce ai ? Doar ştii ce s-o întîmplat... poate crezi că dacă ţi le spun pe toate dintr-o dată ajungi mai repede în Burna ? Spun ce ştie toată lumea dar ca unul care-am stat pe motor !..: Şi eu am stat !... Atunci eu tac !... Ba zi-i că şi aşa n-avem ce face !... Jucaţi şeptici ori şaişase !... Joacă tu dacă nu crezi că-ţi sar şi popii dinăuntru' cărţilor pe drumu' ăsta !... Nea şoferule, zi! dumneata !... Trebuie să fiu cu ochii la drum, ş-apoi în seara aia am fost aşa speriat că pînă pe la douăşpe n-am vrut să cred că nu-i vis... Hai, Simedre, zi-i !..: Zice şoferul : Mă dau jos, ajung la doi paşi de maşină, văd eu toate uşile deschise, directorul teafăr, da-i ieşea parcă fum din cap şi se uita în toate părţile deodată ; zic : să trăiţi, aţi păţit ceva ?... se uită la mine, se uită înapoi, la doamna profesoară Irina Tadeu, care dormea pe o parte şi se văita în somn, picată de jumătate din maşină de i se vedeau toate acelea pînă la ţîţîna ţîţelor, una din ele picată din punga aia de sutien... (n-am zis aşa !)... dar cum să te uiţi la doamna de franceză, aşa ai zis, nea şoferule... se întoarce directorul spre omul de lîngă el, care dormea şi mai al dracului şi-i ieşea abur pe gura strîmbă dar n-am putut să-l recunosc că avea o pată mare neagră la tîmplă şi-i curgea ulei peste faţă... se mai uită o dată directorul şcolii la mine, zice : Nu s-a întîmplat nimic, poţi să pleci !... cum să plec, zic, aici e accident, e moarte !... el zice : Pleacă, mă descurc eu,... ş-apoi dumneata n-ai nici un amestec... cred că s-a lovit la cap, că-l văd că iese din maşină, dă roată în jurul ei, de parcă i-ar fi plesnit numai un cauciuc, se uită la femeia aia mai mult goală şi trece mai departe să-şi închidă capacul de la portbagaj.:: zice : Du-ţi oamenii în sat, întoarce-te şi du-i la spital !... M-am urcat în maşină dar cursa goală că toţi coborîseră să vadă ce era jos... zice unul, eu am fost ăla : Du-i la spital, că noi mergem aşa, agale, ăi doisprezece kilometri, cîţi mai sînt. Zi-i dumneata, şoferule, mai departe... Hă, bine... pe cînd m-am întors iarăşi de la Burna, nu tu maşină, nu tu director, zic : or şi picat la piriu. Mă uit::: nimic ; p-ormă am afl t că venise miliţia; eu le-am dat telefon, au constatat, au dus maşina în Burna dar nu ştiu pe unde, că nu i-am întîlnit... Zice Potoc, venind din mijlocul autobuzului : Stai un pic, că doar ne-ai lăsat pe noi, pe Chisăliţă şi pe mine să stăm cu betegii pînă-i pune-n beţe, şi, te-oi dus la autobază să le spui ăloro că ai făcut un drum în plus şi iar te-ai întors la spital şi ne-ai găsit acolo că noi voiam să ştim ce e cu omul nostru, Ciujdă, şi abia după aia am plecat cu toţii la miliţie să-i mai anunţăm o dată, că aşa am ajuns să dăm toţi trei cîte o declaraţie... Lasă asta, că doar noi, cîţiva am stat cu directoru' pînă ce-a venit miliţia cu macaraua. Directoru' a zis că tu erai de vină, că ai intrat în viteză pe mijlocul podului, dar noi am dat în scris că pot să se uite şi să vadă urmele, că tu te-ai oprit cu autobuzul înainte de pod, pe dreapta... s-au dus, au văzut urmele, au zis : Oamenii au dreptate... au fotografiat şi au întrebat despre cine fusese în maşină... noi, dacă am văzut că ni se iau de bune vorbele am zis : profesoara de franceză, Irina Tadeu şi Ciujdă, un om din sat... Da' directorul zice : A fost numai Ciujdă, aici, lîngă mine... şi pînă la urmă pe el l-au crezut, dar numai aşa, ca să-i dea şi lui o parte, de dreptate... noi ne-am uitat unul la altul, ne-am înţeles s-o lăsăm p-a directorului, că n-aveam ce pierde, şi-apoi el era, oricum, cu paguba cea mare, şi am plecat, au plecat şi ei cu maşina tîrîtă de un camion, dar asta mai tîrziu, că s-au căznit un ceas s-o tragă pe ţeapă înapoi... Simedre, Ioane, Petre... Simedre tu ai zis, pe drum, spre casă : Mă, de ce o fi tăinuit-o pe profesoară ?... dar n-am ris, că nu stăm în Vancu decît duminica şi-atunci nu-i nimeni la şcoală. Cum a fost, cum n-a fost, de pe la neveste citire : directorul se ţine cu a de limba franceză, că mai toată ziua o duce cu maşina acasă... Petre, Ioane, Vasile... zic eu : pe asta se vede mai degrabă că directorul nostru e mai iute omenos decît curvar... zic ele, femeile, care stau toată ziua în sat : Atunci de ce i-au întîlnit într-o seară, pe la cinci, venind peste mirişte numai ei doi în maşină... zic eu : O fi vrut să-i arate iazul, să ştie şi femeia ce sat prima avem !... Haida de, că ne şi ţinem noi de sat... mă, Chilic, vouă vă pare rău că n-o păţit nimic directoru' şcolii, că altfel nu l-aţi toca aşa... Află Simedre că nu-i tocma' ! că pe doamna Irina o mai văzut-o şi-a lui Pistol, că zicea : Într-o după masă se săturase femeia de cutia clasei şi scosese copiii pe cîmp să-i înveţe cum se zice aia şi ailaltă în franceză, c-or venit copiii bolborosind ca netoţii că **larbre** de la nu ştiu ce din **vanchiu este vert**... şi aşa mai departe de-mi încîlcea mintea... Erai beat, mă !... Eu ? ce ştii,. dar prin asta am aflat că avuseseră copiii lecţie deschisă la care asistase şi directorul şcolii şi se arătase, ziceau el, mulţumit de cum arăta satul nostru pe franţuzeşte, aşa că le-a dat o minge şi le-a zis : **Football** ! şi a luat-o pe doamna Irina şi s-au dus în rîpă... copiii s-au jucat ce s-au jucat, apoi, pe cînd credeau că ar fi fost de masă, au zis : hai acasă, hai la pescuit, hai la prune şi cumva s-au tras spre sat, dar pe cînd veneau ca potîrnichile peste tot cîmpul apare maşina directorului, opreşte lîngă ei, scoate doamna Irina capul pe fereastră zice : **orevoare**, servus copii ! şi mai zic copiii că era tare veselă... Ioane, Vasile,... dar mai lăsaţi dracului femeia că-i în pătuc de piatră acu, cică are sparte nişte coaste şi plînge cum respiră... şi zi-i nea şoferule, cum arăta la pod, cînd te-ai dat jos din autobuz ?... stătea uite-aşa cu picioarele desfăcute, ca unul beat, şi-avea ciorapi lungi pînă peste buric... Petre, Simedre, Mihai... că-n iad ajunge omul dacă se ia după gura voastră !... Ieri s-a-ntors directoru' la şcoală, zic femeile de parcă toate n-ar fi decît poveşti. Vine cu autobuzul de şapte, intră direct în şcoală şi nu mai iese pînă la ăl de cinci... Am auzit că-i lipit la cap cu un plasture... Romplast se zice, măi, tîrtiţă... Poate de aia nu vrea să se arate în faţa oamenilor... Care oameni, mă ? că iasă ziua, apune ziua peste voi, oameni de vreme jilavă, şi tot nu apucaţi să vă ghiciţi satul decît pe semnele lăsate de lună... Dormi, mă ?... Dacă mă mai întrebi o dată, nu mai dorm... Oameni răi, ţaţe, asta sînteţi ! ce-aveţi voi cu ceilalţi oameni ? că dacă n-ar fi fost cu accidentul nici n-aţi fi ştiut cum arată la faţa directorul şcolii şi profesoara de franţuzească... Aia-i drept, că nici duminica, dacă se face o serbare la şcoală, nu vă duceţi, ziceţi: să meargă nevasta, aceea e cu copiii, cu şcolile lor, cu mîncarea, cu lucrul la cîmp şi cu lucrul în ogradă... Şi pînă mai an, Vasile, Petre, Ioane, Mihai, Grigorie, măcar în concediu ce mai făceaţi şi voi pe ţăranii, să tăiaţi lemne pentru iarnă şi să întoarceţi finul... acuma nu, vi s-o dat de staţiuni, de mare şi neostoire, de-or ajuns să vă adune finul vecinii şi tot ei vă cresc vitele şi oile şi găinile, pînă la urmă o să vă facă şi copiii... Dă-te dracului, spurcăciune! Eu îi am pe bătrîni, ăia mă ajută... Şi după ce se duc?... Mă mut la oraş... Ocoşu', se mută în primăria din Burna... No, iacă Burna, că tot vorbeaţi de ea!... Hiii, bat-o Dumnezeu, că-n toată dimineaţa tră-s-o-văz!... Nicule, Petre, Simedre, ştii cu cine sîntem noi fraţi? cu pasărea aia cioplită din ceasul cu cuc, că pînă nu coborîm noi din autobuz, ăştia din oraş nu află c-o venit ziua şi trebuie să se scoale... Cocoşii de noapte! hm, ai vrea tu... Hm,... Ioane, Pavele, Gheorghe, Lică, dar ce-aţi amuţit dintr-o dată!?... Hm,... la şase jumate din ziuă, pe ploaie, ceaţă, ninsoare, brumă... Hm,... Femeie, s-a suit moşul pe casă, lîngă ceternă, Dumnezeu să-l ierte, zice c-o văzut tunete la miază-zi şi asta înseamnă că va fi război şi tăiere şi unul pe altul se va ridica cu vrajbă şi multă pacoste va fi, iar pe celelalte, roade multe şi iarnă grea va fi, rîmele şi apele vor fi mari şi se va ispiti pămîntul de rane şi va fi moarte multă şi alte limbi vor avea războaie şi muierile lor, cînd le va fi să nască, le va veni pieire. În oameni şi animale pagubă mare va fi... Noroc la lucru măi Petre, Mihai, Simedre, Ioane, Vasile... Noroc!... Măi, da gură mare are hardughia mea!... Crezi că a mea-i mai bună? toacă şi macină mărunt, ca pietrele de moară că, bată-i Precista. nu-şi văd mutrele unul altuia şi li se pare că nu-s de faţă şi nu se cunosc şi spune fiecare ce-i vine la gură. Doar de cel de lîngă el se fereşte, dar nimeni nu vrea să se aşeze de două ori lîngă celălalt, să-i poată înjura, să-i poată rîde în ureche, şi rîd şi zic de parcă s-ar pişa pe cauciucul autobuzului ...Numai cînd dau de marginea oraşului li se bagă limba-n ghips şi ghipsu-n vine, iar cînd ajung aici, la autogară, se dau jos, îşi dau mîinile şi-şi zic noroc, cuminţi şi răbdători, şi se invită, pentru seara la un turţ sau mureşană, apoi se împrăştie ca popîndăii speriaţi, fiecare la gaura lui, să sape opt ore unde nu-i vede nimeni... iar la şase seara, după ce ieşim dincolo de ultima casă din Burna iar încep taca, taca... D-aţi umblă şi ţie gura, Sinule, ca ăluia mult la cădere de apă ...D-apoi tot e bine că nu te lasă să adormi la volan şi nu te lasă să te gîndeşti la ale tale şi să-ţi plîngi somnul ăla zdrenţuit, de patru ceasuri... Conserva dracului, că acuşi intru în reparaţie capitală cu ea... Şi cu aia nouă crezi că va fi altcum?... N-a fi, dar cel puţin nu mă înjură cînd trec peste gropi şi cînd opresc să nu calc gîştele şi porcii... La şapte fără zece. mai tare, mai vătuit, după cum e vremea cu ceaţă, ploaie, senin, ninsoare, sună sirena, şi încă o dată la şapte, prelung... Sinule, mergi înapoi?... Pot face altfel?... Nu-mi cauţi şi mie vreo doi saci cu cartofi şi unul cu ceapă? ţi-l plătesc deseară, noroc... Aşa crezi tu?... Bine!..."

---

* **Fragment din romanul „Zigguratul" în curs de apariţie la Editura „Cartea Românească".**

LAURENŢIU CERNEŢ

BALADĂ PENTRU UN TATĂ

Discuţia începuse în sufragerie. Îi spuneau sufragerie pentru că aşa o botezase răposata. De fapt nu era decît o cămăruţă de bloc, de 3 metri pe 4 (mare totuşi faţă de cealaltă, a doua, dormitorul), unde încăpeau cu oarecare cochetărie o canapea extensibilă, un dulap cu vitrină, o comodă (incomodată vădit de televizorul aşezat deasupra, între nişte animale nedefinite de porţelan — obiecte scumpe şi urîte) şi o măsuţă joasă, arestată de două fotolii tari şi de obicei nefolosite. Altădată mai existaseră acolo şase scaune tapiţate ce înconjurau o masă cu adevărat de sufragerie. Acestea i-au fost împrumutate lui Adrian, cînd îşi serbase cu multă zarvă, în iunie, împlinirea vîrstei de 35 de ani, şi n-au mai revenit acasă, fapt de care bătrînul se bucurase în secret. Întotdeauna a avut un fel de teamă de mobile, de obiectele ce-l înghesuiau şi-l obligau să le ocolească mereu, cu grijă.

Adrian şi Mariana şedeau în fotolii, instalaţi temeinic, ca şi cum ar fi vrut să arate că n-au venit într-o vizită oarecare şi că sînt hotărîţi să pună cu orice preţ lucrurile la punct. Semănau surprinzător de mult, ca un frate cu o soră, amîndoi scunzi şi rotofei — Adrian o moştenise pe maică-sa, răposata —, inflexibili şi totuşi moi, cu o prestanţă făcută şi cu ticuri de oameni deja în vîrstă. Probabil că erau veşnic preocupaţi de păstrarea unei demnităţi pe care n-o aveau şi de aceea se supravegheau reciproc, atent, de parcă s-ar fi privit în oglindă, pe furiş, crispîndu-se degajînd involuntar un aer comic întristător.

Bătrînul părea într-adevăr bătrîn (de la o anumită vîrstă, cîţiva ani în plus sau în minus nu mai modifică înfăţişarea), însă îşi purta cu o oarecare nepăsare cei 60 de ani trecuţi — de fapt 64 —, şi, ciudat, tocmai nepăsarea aceea îi făcea mişcările mai tinereşti, printr-o siguranţă lină, firească. Era înalt şi părea foarte înalt cum şedea pe un braţ al canapelei, parcă în trecere, numai pentru cîteva clipe. Din cînd în cînd îşi netezea cu degetele tîmplele albe şi atunci ochii îi fugeau de la fereastră la uşă, ocolind fiul şi nora, cu o jenă nemotivată. Adrian îşi compusese o mină de om important şi rostea rar cuvintele, ascultîndu-se, conştient că nu spune fleacuri.

— Dacă un bărbat la vîrsta dumitale se gîndeşte la însurătoare, înseamnă că se simte-n putere. Ceea ce pe mine mă bucură... După o pauză, aproape imperceptibilă, adăugă ca pe un reproş : Şi te felicit !

— Măcar de s-ar ţine şi el la fel de bine ca dumneata ! complimentă, gras, nora.

— Dac-o să rămîn văduv, ca tata, bineînţeles c-o să mă ţin bine. Funcţia creează organul.

— Nu-mi plac glumele astea, spuse tatăl. Simţea între dinţi fire de nisip. Eu am iubit-o pe mama ta şi-am fost fericit cu ea.

Mariana voia să deplaseze discuţia pe făgaşul planificat, însă nu ştia cum s-o facă. Se pomeni vorbind, fiindcă nu era învăţată să se stăpînească.

— Dac-o să mor eu, tu nici doliu n-o să ţii. Nici măcar o săptămînă.

— De ce „dacă" ? Sigur ! Odată şi-odată. Cine-ncepe se şi termină.

— Îl auzi, tată-socrule ?

— Îl aud, dar n-am ce săi fac... În orice caz, îmi pare bine că mă înţelegi. Oricum, la vîrsta mea, mi-e greu singur. N-oi mai trăi un veac. Poate un an, poate cinci... Am găsit o femeie cumsecade, şi ea singură. Cred c-o să ne-nţelegem... Mă mir că nici nu v-a interesat pe cine am în vedere. Să mă fi-ntrebat...

— Ce să-ntrebăm ? Tot ne-ai fi spus dumneata.

— Şi-apoi ce-avem noi cu ea ? Nu te supăra, pentru mine mama a fost mama. Şi gata. Femeia aceasta nu e mama. Treaba dumitale ce faci cu viaţa dumitale, însă eu n-o să-i spun niciodată mamă.

— Nu te obligă nimeni... N-am de ce să mă supăr. E normal să gîndeşti aşa. Să simţi aşa... În momentul ăsta, însă, în situaţia asta, Margareta...

Mariana scoase un sunet ascuţit, ca un chiţcăit.

— Şi-o mai cheamă şi Margareta !... Pentru numele lui Dumnezeu, tată-socrule, alt nume nu putea să aibă ? Se şi potriveşte, la vîrsta ei !

— Apropo : cîţi ani are ? întrebă Adrian.

— Doar ţi-am spus ! se burzului soţia. 48 !

Bătrînul se încovoie într-o încordare de arc.

— N-am pomenit nimic de vîrstă. De unde ştii ?

— Eu parc-aşa am înţeles.

— Mă urmăriţi ?

— Da de unde ! Altă treabă n-avem ! Am zis şi eu aşa... Adrian habar n-avea altfel de ce-ar fi întrebat ? !

— Lasă... potoli fiul explicaţiile şi se lăsă pe spate, într-o poziţie mai convenabilă. Nu te urmărim. Te supraveghem ! Bătrînii sînt ca nişte copii. Au nevoie să...

Vorbele fuseseră aruncate ca nişte zaruri şi sunară spart.

— Eu ? Supravegheat ? Dar ce, nu-s întreg la minte ?

— Nimeni n-a spus aşa ceva, tată-socrule, însă... vezi şi dumneata...

— Judecă puţin... se mlădie cu greu Adrian. Priveşte lucrurile din afară... Ce-ai zice s-auzi că un... un bătrîn de aproape 70 de ani se-nsoară c-o femeie mai tînără cu 25 de ani decît el ? Ce-i mai trebuie unui... unui bătrîn o femeiuşcă...

— N-ai dreptul să spui femeiuşcă !

— Mă rog. Scuze.

— Dar cum să-i spunem — interveni acrişor nora —, cum să... apreciem o... persoană de 45 de kilograme ? Asta de rea nu se-ngraşă !

— E ridicol să-i judecaţi kilogramele !

— Nu e ridicol, tată. E firesc. Ea va fi soţia tatălui meu. Nu crezi că m-ar interesa ?

— E normal să te intereseze, dar nu în acest fel... Nu ştiu de ce, dar văd că vrei să inversezi cumva rolurile. Mă judeci ca şi cînd eu aş fi copilul şi tu tatăl. Şi, în plus, cînd te-ai însurat tu, nu mi-ai cerut părerea şi nici n-ai acceptat să mi-o spun. Eu n-am avut voie să spun ce cred. În schimb, mă obligi să te ascult cum...

Mariana îl întrerupse :

— Îmi dai voie să te-ntreb ceva ? Şi ce interes are această doamnă Margareta să se mărite cu dumneata ?

— E singură şi ea, nu pricepi ?

— Pricepem, tată

— Încă n-am dat în mintea copiilor, ca să nu judecăm cum trebuie. Eu una...

Adrian tăie aerul cu palma.

— E singură. Bine. Eşti singur. O.K. Dar de ce neapărat să vă căsătoriţi ? Nu puteţi sta aşa, pînă se duce unul din voi ?

— Ce atîta grabă, adăugă şi Mariana, pentru căsătorie la primărie ? Nu ţi se pare suspect ?

— Sau cel puţin ciudat, nu ? îşi spuse replica, la rîndul său, şi fiul. Ce importanţă mai are la vîrsta asta peticul ăla de hîrtie ?

— Fiecare lucru îşi are importanţa lui. De ce n-ar fi Margareta soţia mea legală? Nu văd ce v-ar deranja pe voi...

— Nu te supăra... Nu mi-e totuna. Ca soţie a ta eu n-o pot accepta decît pe mama.

— Dar ea nu mai este.

— Pentru noi, tată-socrule, va fi întotdeauna !

— Asta o să te-ngroape rapid, tată ! La 40 de ani e încă-n putere. Asta te joacă pe degete.

— Şi ce nevoie ai ? Îţi găteşti singur, îţi speli singur...

Bătrînul se mai încordă o dată.

— Dar ce, pentru gătit şi pentru spălat se căsătoresc oamenii ?... Sînt singur, ce vă trebuie atîtea explicaţii ?

— Singur ? se indignă nora. Dar nu ne ai pe noi ? Vii cînd vrei. Ai nepoţi. Nu stau la dumneata toată vara ?

— Şi apoi mai e şi celălalt aspect. Mă doare sufletul cînd mă gîndesc că aici, în munca mamei mele, va huzuri o străină. Va dormi în cearceafurile mamei mele. Va mînca din farfuriile mamei mele...

— Şi la moartea dumitale va rămîne cu tot, inclusiv o parte din apartament.

— Şi nu e drept.

Bătrînul nu mai spuse nimic. Nu-i mai asculta. De-acum ştia tot ce i s-ar mai putea spune. Şi de fapt nu mai avea importanţă. Şi deodată simţi cum iese din starea aceea de tristeţe, de dezamăgire, de scîrbă, de oboseală, de bătrîneţe, se trezi puternic şi tînăr, capabil de ironie, bătăios şi sprinten. Dar nu se mişcă. Doar rosti surîzînd, ca şi cînd ar fi încercat să-i consoleze cumva, cu o compasiune sinceră, dar rece :

— Aveţi dreptate, dragii mei, aveţi dreptate. Aşa o să se-ntîmple.

MIRCEA ŞERBĂNESCU

MESTEACĂNUL

Iar a venit la mine tata moşu. Îi simt mîna aşezată pe umăr şi nu ca să mă liniştească aşa cum se întîmpla pe vremea cînd mă speriam în pădure de vreun zgomot neaşteptat şi necunoscut mie ; nu, după cum mă strînge de prevenitor şi de grijuliu, presimt că altul e motivul, altceva e la mijloc. Mă întorc să-i caut ochii şi să-l pun întrebarea care-mi stă pe inimă ; nu-l nimeni. Persistă numai mica lui strîngere de mînă, aceeaşi ca pe vremea copilăriei. Dau din cap ; şi încerc să-mi reiau lucrul. Culmea e că nu pot să scap de senzaţia că tot lunec pe dinafară, fără să pătrund acolo unde doresc, la miez. M-aş enerva şi mi-aş pierde răbdarea, dacă n-ar fi mîna cea bună de pe umărul meu, ca pe vremea cutreieratului prin pădure, eu un copil scăpat pentru o clipă din îngustimile apartamentului din bloc, el alb şi uşor ca un abur cu toate zările deschise în jur.

De cum aflam de la părinţi că urma să-mi petrec cîteva zile de vară în căsuţa lui albă de la ţară, cu brîu vînăt jos, lîngă dunga pămîntului, nu-mi mai aflam astîmpărul. „Da' cînd plecăm odată ?" îi năuceam pe ai mei, repetîndu-l pe „Cînd" şi iar pe „Cînd" pînă ce-i exasperam. Pe urmă, de cum ajungeam şi coboram din maşină, dădeam fuga-fuguţa drept sub nucul de lîngă căsuţă, unde ştiam că-l găsesc, în tihnă aşezat pe scăunelul cu trei picioare. Îi săream pe genunchi şi-i ceream pe loc, de parcă nu ne vedeam după o bună bucată de vreme — „Arată-mi şi mie !" Şi cu asta legam poveştile noastre, cele de altădată şi cele de-acum.

Povestitor ca tata moşu mai rar, cu toate că nu-şi depăna basmele trăgînd firul lor subţire şi curat din caerul cuvintelor ; torsul la el era într-alt chip, tocmai de aceea îi ceream şi eu de cum îl întîlneam „să-mi arate" ce are în mînă ! Cu marile lui mîini bătătorite şi ca puţine altele pricepute în lucrarea lemnului, al transformării unor crenguţe, crăcane, noduri de rădăcini, mai cine ştie ce alte rămăşiţe de lemn culese din pădure în chipuri şi-n imagini deopotrivă aparţinînd realităţii, dar mai cu seamă fanteziei. Casa lui, împodobită, cu chipuri de Făt-Frumos, Ilene Cosînzene şi altele din lumea basmelor, precum şi cu înfăţişări de oameni şi animale era mai ceva decît o carte cu poveşti măiastru ilustrată. O citeam în fiecare seară şi treaz şi adormit, eu întins pe strujacul foşnitor unde-mi legănam somnul, el nu departe de mine, lîngă lumina galbenă a lămpii. Picotea şi umbra capului şi-a umerilor pe pereţi însufleţea curgerea fantastică a întîmplărilor de pe alt tărîm.

Lipsit de darul vorbirii în urma unei boli de demult, pentru mine el însemna „marele povestitor", punîndu-i în încurcătură pe ai mei, care nu mă puteau pricepe şi nici nu-i puteam lămuri ce vreau să zic. Cînd mă lua prin pădure, tata moşu nu mă ţinea de mînă ca pe un ţînc de oraş, ci îşi aşeza mîna pe umărul meu. Prin ea îmi vorbea tot timpul, îmi arăta ce trebuia să văd şi mă făcea atent cînd se iveau lucruri demne să fie ţinute minte.

Uneori mă ducea în desişuri tainice, o dată ca să-mi arate un refugiu de iarnă pentru căprioare, altădată pentru a mă face spectatorul uluitoarei zbenguieli a unor pui de lup într-un cotlon în care-şi făcea loc nu ştiu cum o pată de soare. Cînd să mă reped după cele două ghemotoace de blană roşcovană, mîna sa încleştată pe umărul meu, m-a reţinut cu asprime. Cum încercam să mă zbat ca să scap, m-a luat pe sus şi m-a scos la lumină fără să lase în urmă măcar şi cel mai neînsemnat foşnet. M-a făcut apoi să înţeleg că pădurea nu e loc de joacă şi că acolo unde sînt pui, nu departe este aceea care le-a dat viaţă.

Pentru el pădurea era o lume, o privea şi o înţelegea ca atare. Şi s-a priceput să mă apropie de această lume. Sînt convins că de la el ştiu că pădurea este pe cît de înaltă pe atît de adînc implîntată în pămînt şi că între coroanele avîntate spre cer şi rădăcini există legături pe care degetele de la ambele lui mîini, împletite de i se albise pielea pergamentoasă, le sugerau de o forţă fără măsură. Cu pădurea, tata moşu convorbea ca şi cu mine. Îi citea toate semnele, îi asculta toate şoaptele, începînd de la felul cum erau orientate muşuroaiele de cîrtiţă pînă la starea de agitaţie a păsărilor sau a veveriţelor, alegîndu-şi drumul după ele. Uneori pădurea tăcea. Nu cînta nici o pasăre sus, în frunzişurile înalte. Îl auzeam pe neaşteptate fluierînd modulat pe el, pe tata moşu. De undeva răsuna ca un răspuns sfios un tril repede stins. Repetînd fluieratul, după cum numai el se pricepea, pădurea începea să se umple de cîntece.

Mîna lui pe umărul meu se făcea uşoară, lăsîndu-mă să-i înţeleg mulţumirea şi bucuria.

Dacă nu mă înşel, într-un astfel de moment în care şi mie îmi venea să strig şi să ţopăi, am descoperit mesteacănul care m-a ţintuit locului. Cred că i-am spus pe nerăsuflate — „Niciodată nu am văzut ceva mai frumos !" În marginea lui de poiană, elegantul copac era luminos şi fluid ca şi mierea. Cît de nestăpînit eram în toate manifestările mele, inclusiv în formularea acelui „niciodată" atît de nepotrivit cu vîrsta mea. Scăpat de sub palma lui tata moşu săream într-un picior prin iarba înaltă din poiană şi el mă lăsa în toată voia mea.

— Nu-i aşa că e o frumuseţe mesteacănul meu ? îl tot întrebam repetat, cu acea insistenţă proprie copiilor. Mesteacănul nu mai era acum al nimănui — era al „meu".

Ne-am continuat colindul prin pădure şi acum mîna care îmi strîngea tot mai des umărul parcă voia să-mi atragă atenţia şi asupra altor copaci pe care-i întîlneam în cale. Uneori se oprea şi scrijela cu unghia cojile trunchiurilor groase. Îmi arăta dîrele verzi-cenuşii ale muşchilor în partea de miazănoapte a scoarţelor tari. Cum oare o fi depus copilul care eram că, după tata moşu, nu numai mesteacănul este un copac frumos, ci şi stejarul, gorunul, paltinul, că lemnul acestora îi era omului mai de folos, că-n coroanele lor stufoase îşi durează căsuţele lor de taină toate păsările pădurii ? Pe-cînd eu o ţineam una şi bună cu mesteacănul „meu".

Poate că-l necăjeam pe tata moşu cu încăpăţînarea mea, poate că nu ; fapt este că după o ploaie cu bulbuci care ne-a ţinut în casă mai bine de două ore, el şi-a încălţat cismele de cauciuc şi pe mine m-a luat în circă ducîndu-mă drept în poiana ştiută. Încă nu dăduse soarele, rămăşiţe de nori se mai perindau pe deasupra noastră, umbrindu-ne sau lăsîndu-ne în cruzimea luminii ; mesteacănul mi s-a relevat dintr-o dată în altă înfăţişare. Arăta jalnic. Se mai cunoşteau pe zdrenţele umede ale coroanei lui fragile urmele de bici ale ploii torenţiale. De pe frunze mai cădeau stropi de apă ca nişte lacrimi, pe cînd şi mie îmi ardeau obrajii de un plîns tăcut, sfîşietor.

Alături, stejarul strălucea în razele de aur fără să arate semn că străbătuse prin aceeaşi furtună cu valuri furibunde, de-o cruzime fără seamă. Cu ce blîndă mînă m-a mîngîiat tata moşu, care n-ar fi „marele" meu „povestitor" dacă ar fi lăsat lucrurile aşa. După ce s-au scurs cîteva zile, timp în care mai mult am stat sub nucul de lîngă căsuţa lui, mi-a călăuzit din nou paşii spre poiană sub un cer senin şi plin de soare, şi eu l-am urmat, deşi nu prea bucuros, cu gîndul că voi revedea aceeaşi jalnică înfăţişare a mesteacănului meu. Cînd l-am văzut, însă, am înmărmurit. Îşi revenise, părea mai subţire, mai elegant şi-şi recăpătase toată mierea aceea luminoasă şi fluidă mai dulce ca oricînd.

Îmi stătea pe limbă acelaşi strigăt de la început — „Niciodată nu am văzut ceva mai frumos !", dacă nu mi-aşi fi adus aminte şi de ceilalţi copaci pe care mi-i tot arătase bunicul ca să mă facă să pricep şi să mă pătrund de frumuseţea şi măreţia pădurii. Toţi copacii aveau dreptul să ocupe un loc în inima mea şi dacă tata moşu s-ar fi putut exprima normal, dacă şi-ar fi putut oferi gîndul întreg şi explicaţiile pe care le-am căpătat pe diferite căi mai tîrziu, în toţi anii cîţi am trudit pe ogorul frumosului, desigur că aş fi greşit cu mult mai puţin.

Stau la masa de lucru sub aceeaşi uşoară apăsare pe umăr. Mesteacănul stăruie încă în mine, e slăbiciunea mea. La el mă gîndeam şi mai înainte de a-l simţi pe tata moşu lîngă mine. Acum încep să întrevăd de ce îmi strînge umărul atît de semnificativ — îmi atrage atenţia asupra stejarului. Majestuos şi strălucitor chiar şi după furtună. Aşa e, stejarul ! Mă întorc ca să-l privesc pe tata moşu în ochi şi să-i dau de-nţeles că are dreptate. Mă întorc, dornic să-l văd şi să mă bucur de prezenţa lui. Însă, nu-i nimeni.

urme pe nisip

Din străfunduri mitice *)

La al 2-lea volum original de poeme şi la al 6-lea publicat, Cristea Sandu Timoc îşi revendică un stil şi o originalitate marcantă în poezia românească, a poeţilor „ruralişti", de structură mitico-istorică, în linia lui Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, George Alboiu, Gh. Pituţ. În adevăr, poetul din „Tăcerea de piatră" are un pămînt al său, străvechi, pe care-l cîntă, redescoperindu-l. Acolo sînt părinţii, trecutul, datinile, ritualurile. Ca un sacerdot arhaic, el învăluie oamenii şi locurile într-un ton pătimaş, baladesc, săvîrşit într-un cadru naturist de legendă, tenebros, şi grav.

Temele sale sînt trecutul, istoria, pămîntul, eternitatea iubirii, natura, timpul întrebările asupra rostului existenţei. Poetul se mişcă printre rosturile sacre, solemne, ale poeziei, lirica sa nefiind niciodată joc gratuit, scriere în sine, egolatrie narcisică de poet minor. Poezia sa, dimpotrivă, atinge un extaz al clipei, în trecerea ei spre eternitatea timpului. Poet de o structură poetică şi un destin aparte, neafiliat unei generaţii anume, dar distinct printr-o arie de preocupări şi teme şi credincios şieşi, Cristea Sandu Timoc nu are rafinamentul poeziei livreşti, nici pe acela estetizant, dar are rafinamentul poeziei fruste, ardente, cu patima ce zvîcneşte în cuvîntul elementar, în trăirea primordială, înfăţişată, crudă, ca natura însăşi. În aceasta rezidă şi o parte din farmecul şi originalitatea poeziei sale, în gravitatea fără echivoc, în sinceritatea actului liric solemn, în faptul că discursul său se naşte din străfunduri mitice, autentice, nu din erzaţuri fabricate de poeţi minori, diluaţi, logoreici, atinşi de calofilie şi de un aer dezabuzat, cuprinşi în feşele unei ironii somnolente şi indiferente. Pe Timoc, în linia unui discurs patetic, evocator, al unui tragism sublim, punctat de o ironie şi un comic ţărănesc, îl credem, pe ceilalţi, îi suspectăm. Poeme ca **Gingis Han, Soldatul de piatră,** ating semnul adînc al pacifismului mondial, un cald patriotism degajîndu-se din altele ca **Opt veacuri, Muntele meu, Apele vieţii, Acest munte din Dacia, Poarta lumii** ş.a.

Sigur, selecţia acestui volum selectiv de poeme, poetul ar fi putut s-o realizeze cu o mai acută severitate, pentru ca poemele de reală forţă artistică să precumpănească. Pentru ca tensiunea volumului să nu aibă hiatusuri, goluri. Alte ori, discursul său poetic se încarcă cu lungimi, repetări de leitmotive, sigur cu scop onomatopeic, stilul său, şi aşa baroc, primind atunci întinderi extreme.

Dar, în ciuda acestora, poezia din „Tăcerea de piatră" atinge, prin poemele sale cele mai realizate, prin forţa lor expresivă, prin meditaţia ce le conţine, treapta unei lirici autentice. O poezie a purităţii de sentiment, a extazului în faţa omului, a legăturilor sale cu patria, cu natura, a destinului său pe planetă, o poezie în care nu are ce căuta scepticismul sau cinismul veacului, ea trăind într-o cucernică luminozitate şi iubire faţă de omul acestui pămînt, în ciuda nostalgiei grele, ce o tulbură, ca un vînt tainic, adeseori.

Ion ARIEŞANU

---

* Cristea Sandu Timoc — „TĂCEREA DE PIATRĂ" — Ed. „Cartea Românească" — 1982.

Vasile Dan

ÎN TIMPUL PERIPATETIZĂRII

Adu-ţi aminte — îi striga frunza toată tremurînd
adu-ţi aminte —
tînărului din faţa ei
cufundat pînă peste cap în studiul
unui manual de ştiinţe exacte,
poate ale Naturii — :
Paloarea poate sta ascunsă şi-n gînd.
Adu-ţi aminte —
îi mai strigase frunza toată tremurînd
unui tînăr de aur.

DOAR FIRUL IERBII ASCUŢIT

Doar firul ierbii ascuţit
răsare-n palmă.
Iar inima
e-o piatră înroşită
de sub care iarăşi fug.

STARE DE TREZIE

La capătul puterilor fiind,
magnolia-i roşie, numai carne desfoliată
exalînd în rîsetul senin, înstelat —
la capătul puterilor fiind,
vestea cea bună pe buze,
perşii învinşi,
pămîntul sărindu-ţi în faţă
ca o hienă aproape albastră :
în seara ca un voal,
aburul ei negru.

MICI ÎNTÎMPLĂRI CREPUSCULARE

A mai rămas doar copilul. Clădeşte-n nisip turnurile
Cetăţii eterne, inexpugnabile.
Fără de porţi,
de jur împrejur, îmbrăţişarea maternă a mării.
Să fii tu acela ?
Ros de Idee : un vierme divin.
Să fie cetatea aceasta a ta ?
îi rîse Aceea în faţă,
în timp ce doar rîul umflat, iar nu marea, rămas-a
să scrie în juru-i ultima literă, aproape perfectă,
vie, fluidă — Omega.

HRANA

De după perdea, în obscuritate, umbra
ta dureros aplecată peste hîrtie
în timp ce tu însăţi poţi ca să fii
harnica gospodină de vizavi
ce te priveşte întrebătoare
în timp ce mîinile ei frămîntă febrile
perna din noaptea trecută.
De după perde, în obscuritate, hîrtia
se umple de un popor de furnici
ce cară în spate, în devălmăşie, icnit
hrana, se ştie, o povară mai grea decît ele însele:
bucată cu bucată, propriul tău trup.

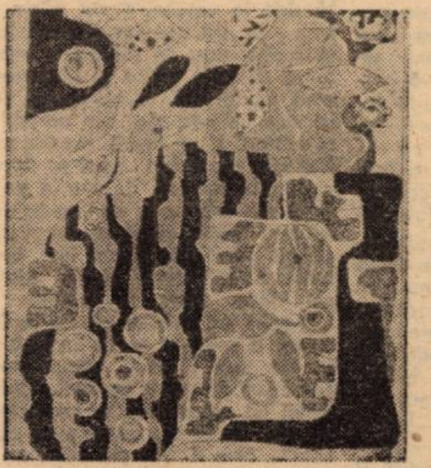

PETRU VALERIU TEC: „Belşug"

Olga Neagu

PE UN LUJER SUBŢIRE

Zideşte-mă-n clipa aceasta, să rămîn fericită de-a pururi,
pe un lujer subţire iubirea-nfloreşte
numai o dată.
Şi aşa faţă-n faţă călătorim parfumaţi
în dantela cuvintelor noastre de dor,
prin secolul acesta cel douăzeci,
perfid şi derutant.
O ceată de pini decantează chihlimbare
tremurînd sub zăpezi lunare, perfecte.
Lacrima mea e tîrzie şi grea
ca o planetă de sticlă
sărutîndu-ţi călcîiul îndepărtîndu-se
străin, printr-o lume străină,
nerecunoscîndu-mă, ehei, sau uitînd că exist,
în vreme ce-abia perceptibil fericită de-a pururi
mă voi preface în iederă mirată şi
suind un zid de cristal.
Pe un lujer subţire, inversă,
ca o lespede grea,
numai o dată...

DOAR NORII

Norii agonici
trag în păsări cu arce de frig
solzii de sticlă
desfac aripa în aşchii reci,
ca o armură goală
pasărea cade în mare
urmînd o dialectică absurdă.
Parcă văd cuiburile reci
roase de razele lunii
cu ouă minuscule sîngerînd
la fiecare bătaie de aripă.
La început
am sporit plînsul lumii
dar aripile cădeau
în eternul imobil
surpînd ascensiunea.
Nestinsă durerea
stăruia între maluri...
Într-o toamnă de care
nimeni nu-şi aminteşte
păsări de cenuşă
loveau gongul văzduhului din ape.
Doar norii mureau în cer
numai norii.

RÎUL LUI HERACLIT

nu mă pot gîndi o veşnicie
la vîsla inimii ce-mi trage trupul
mereu la liman
şi la faptul că
Pegasul nu-mi poate înaripa
măcar o virgulă
pe care să ţi-o trimit
între două cuvinte.
Nu mă pot gîndi o veşnicie
la faptul că în nici o seară
nu adorm acelaşi trup al meu,
cum rîul lui Heraclit
nu-şi poate curge acelaşi val mereu

AMINTIRI CU ZĂPADA

Ninge cu semne mari de mirare
nesfîrşite uimiri pe o plajă de nea
ninge din abecedare şi din ierbare
cu semne ciudate de floare şi stea

trag draperia la geamul spre lume
tu vii ca o insulă de dragoste grea
e ora cînd tac despre tot ce ţi-aş spune
ci ninge cu sunete în camera mea

în spaţiul în care cuvintele sînt
şi piatră şi sînge curgînd lîngă ea
să nu te încrezi în clipa de vînt
ce ninge corăbii prin inima mea

ninge cu semne mari de mirare
în oameni lumina abia încăpea
amintiri cu zăpada pe-un munte de sare
numai o pasăre-anume poate avea.

Titus Andronic

BURG TRANSILVAN

Ţărani tăcuţi, în burg, ca nişte zei
Pe umăr poartă parcă albe lire.
Vin la oraş domol, vin anii mei,
Şirul tăcut uman vrea să-l deşire.

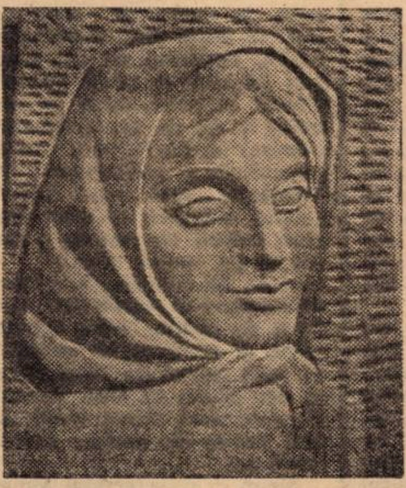

Portret de C. Dumitrescu

Larg cerul se desface ca un cîmp
Şi-n jur copilăria pur visează,
I s-a urît de-asfalt, de soare strîmb,
De tot ce-n sinea-i veacul hibernează.

În suflet vara reîntoarce lin
Izvor alcoolizat de zări buimace.
Mă-ntind în ierburi ca-ntr-un leagăn viu
Şi-n mine semn de veşnicie tace.

Vin la oraş ţărani să vîndă miei.
Curge o noapte-nsîngerată pe cîntare,
Ceasul de jertfă crud miroase-a piei,
Ci sufletul meu trist e sărbătoare,

SUNET

Cei vechi s-au dus şi ei precum un gînd.
Foşnesc sub pleoapă depărtări postume.
Şi doar uimirea mea e foşnet blînd
Şi colţ sticlos de rea sălbăticiune.

Nici gîndurile-acasă nu-mi mai sînt.
Nici locurile nu mă simt acasă.
Cade un ram aprins, desprins de vînt
E timpul, pur, ce sihăstrii apasă-l.

ULCIOR DE LUT

Rămîne mam-n suflet rîul cald
Pe care undele nicicînd nu-l fură.
Ea, stelele din somnul lor înalt
Mi-le-aducea : ulciorul cu unda pură.

S-a scorojit prin ani acel ulcior,
Şipotul verii s-a secat încet pe sine.
A mai rămas un nesecat izvor
Ce-l luminează arşiţele-n mine.

Dumitru D. Ifrim

SĂ FIE SFERA DESĂVÎRŞIRE?

Să fie sfera desăvîrşire?...
Săgeata ce-şi mîntuie ţinta, ce-i?
...Nu tot ce se-ntoarce împlinindu-se-n sine
Adaugă adîncului mai trainic temei.

Ar fi o umbră de amăgire
În împlinirea dinspre cuvînt
Dar cîtă trudă în rătăcire
Să faci o sferă dintr-un pămînt!

Şi totuşi ce tare mă-ncearcă destinul
Trăgîndu-mi corăbiile toate sub vînt...
Întrezărind în zare seninul
Să-ncerc o lume dintr-un cuvînt?

Să-ncerc amăgirii desăvîrşire
Cînd însuşi frumosul altceva nu-i?
...În scutul tăcerii bat în neştire
Şi-nalţ efemere din vorbe statui!

SISIF

De cînd urmează cunoscutul drum spre pisc
Cu bolovanul mare în spinare
În munte s-a făcut cărare
Tot mai adîncă, tot mai largă
Cu fiecare nouă încercare

Pe partea cealaltă unde în vale
Se sdrumică poverile purtate
De asemeni muntele se-mparte
Şi piscuri două se ridică-n soare

O, biet Sisif, ce semn de întrebare
Îţi roade existenţa milenară
De-aştepţi la poale între ziduri grele
Pe care pisc să porţi a ta povară
Mai repede s-ajungă printre stele ?
Din depărtări se-aude-un glas : Tăcere!

IZVORUL

Mă nasc mereu
În unghiul pe care-l face
Zborul
Cu zarea,
Care-mi sprijină
Pridvorul.

Şi n-am alt zeu,
Oricare mi-ar fi
Dorul,
Decît mai ascuţit
Să-l regăsesc
Izvorul

Iulia Gala

Iulia Gala nu are nevoie de prezentare. Poezia ei îşi „strigă" prezenţa din toate mecanismele ciudatei ei alcătuiri. Formată uneori din mari aluviuni de sentimente desferecate, alteori din abia sesizabile cristale de respiraţii şi mirări, materia lirică a acestor concentrate poeme lunecă spre cititor în straturi din ce în ce mai pline de semnificaţii. Căci, însuşi cuvîntul îşi are straturile sale geologice, sedimentele sale. Fiecare cuvînt — zicea un poet — poartă în sine oraşele scufundate pe care le căutăm. Poezia Iuliei Gala este un asemenea oraş. Un oraş „cu grifoni de seară", pavat cu nuferi, unde, de bună seamă, inimile noastre vor exploda !

Duşan PETROVICI

PUNCT VULNERABIL

Eroul meu,
punctul tău vulnerabil
sînt chiar eu ;
eu, stea cu geana plecată în vis
eu, ciob rotund de soare ;
eu, pletele-ţi de-azur ;
Eu, piept de zale
şi hlamidă moale cu hermină
şi punct vulnerabil.

STRIGAT

Dulcea, dureroasa ta vedere,
Şi strigătul din mîngîiere!
Cucuta cea cu descîntec de trup
Le rup din mine, toate le rup!
Şi steaua ei perfidă ce zvîcneşte
Şi treptele ei pe care icneşte
Cucută galbenă şi-amară
Cu răpăieli de ploi de seară,
Şi trădarea ta ce-ţi aduce dulci desfătări,
Mă dor pe mine, cea din alte zări.

GENEZĂ

M-am desprins de pe un lujer de
iris,
în chip de bob auriu.
Cea care iubea florile a tras adînc la
piept mireasma grea a zorilor,
iar trupul ei fecund a fost precum
un turn de fildeş.
Ţipătul meu cel dintîi s-a
ascultat naiv venind
din roze şi gingaşe catifele.

Şi inocenţa cea zidită-n turn
chema adierea orhideelor
misterioase-n floare.

ORAŞUL DIN MINE

În oraşul cu grifoni de seară,
Cu nuferi pavat
Mă gîndesc la explozia din inimile noastre.
S-ar umple străzile cu perle
Animate în părul femeilor care iubesc...,
S-ar umple străzile cu mii de săgeţi,
Care s-ar anina-n bărbile şi pletele bărbaţilor,
Aflaţi în dulce captivitate.
Totul ar părea extrem de curios
Bărbaţii şi femeile s-ar plimba
Pe străzi pavate cu nuferi,
Urmaţi de grifoni.

ANEMONA

Anemonă cu ochi de copil,
Cîte priviri ai visat să-ntindă mîna spre tine ?
Ciudată ordihee, cîte săgeţi ar fi putut să te-nfrîngă ?
Nostalgia mea singuratică,
Pe ce plajă cu vuiet de scoică
Şi ţipete disperate de albatroşi vei muri.

Demnitatea şi adevărul istoriei noastre

În magistrala Expunere la recenta Plenară lărgită a C.C. al P.C.R., tovarăşul Nicolae Ceauşescu se referă pe larg la necesitatea cunoaşterii istoriei milenare a poporului român, a luptei sale pentru afirmarea fiinţei proprii, pentru libertate socială şi naţională, pentru independenţă şi unitate, acestea constituind un fundament trainic al activităţii ideologice, al educaţiei patriotice, socialiste a maselor. Adevăr clar, incontestabil, adevăr pe care fiecare cetăţean al României trebuie să şi-l însuşească, adevăr de care fiecare fiu al României treubie să se lase povăţuit şi să-l lase moştenire urmaşilor împreună cu propriile-i fapte. Căci, cum ai putea să-ţi iubeşti patria în care te-ai născut, al cărei nume îl porţi, dacă nu-i cunoşti istoria, dacă n-ai trăit, învăţîndu-i trecerea prin vreme, emoţiile înverşunatelor momente care o străbat ca un fir roşu, momente ctitorite de marii săi bărbaţi, de la Decebal la Basarab I, Mircea, Ştefan cel Mare, Mihai Viteazul, şi atîţia alţii care s-au ridicat laolaltă cu poporul împotriva dominaţiei străine, pentru apărarea fiinţei proprii, pentru afirmarea identităţii poporului român, popor descins din daci şi din romani, popor statornicit de milenii pe aceste plaiuri carpatine şi statornic în datinile sale de a fi el însuşi. Şi noi şi copiii noştri şi copiii copiilor noştri trebuie să cunoaştem faptele de vitejie, faptele de omenie petrecute pe aceste meleaguri, să ştim că ideea de unitate, conştiinţa originii comune, dorinţa de unire au dominat lupta şi truda oamenilor din cele trei principate – Moldova, Ţara Românească şi Transilvania – vremelnic despărţite de **vrerea** împărăţiilor care ne-au înconjurat. Cum să accepţi inepţiile unor istorici străini care încearcă să mai propage încă teoria existenţei vidului în spaţiul carpato-dunărean cînd pămîntul acestei ţări, pămîntul României este plin cu osemintele strămoşilor noştri, cînd viaţa lor se află la temeliile caselor noastre, cînd trupurile lor s-au aşezat în faţa duşmanilor ca nişte ziduri Gelu, Menumorut, ceilalţi voievozi ridicaţi din rîndul poporului format din daci şi din romani, din rîndul poporului român înrădăcinat cu multe veacuri înaintea altor seminţii venite în Europa de cine ştie unde, voievozii noştri au existat şi au luptat pentru glie, pentru a păstra pămîntul lăsat lor moştenire de înaintaşi. Să ne mîndrim cu asemenea strămoşi, cu faptele lor, ne mîndrim că trebuie să scormonim în cenuşarul istoriei pentru a ne căuta strămoşi şi datini şi fapte de bărbăţie.

Aşa cum sublinia secretarul general al partidului: **„Formarea şi dezvoltarea principatelor române au avut loc în condiţii grele, ele au trebuit să-şi menţină existenţa luptînd împotriva dominaţiei, sau a tendinţelor de dominaţie, a trei mari imperii – Imperiul otoman, Imperiul austro-ungar şi Imperiul ţarist. Este evident că aceste împrejurări istorice, războaiele îndelungate ce au trebuit duse împotriva dominaţiei străine au determinat o rămînere în urmă pe calea dezvoltării economico-sociale, constituind principala piedică în formarea şi dezvoltarea statului naţional unitar al românilor. În aceste condiţii masele populare, conducătorii celor trei principate au acţionat întotdeauna pentru dezvoltarea independentă, pentru întărirea legăturilor şi sentimentelor comune”.**

Şi în această privinţă, istoria, faptele petrecute în acele veacuri ne sînt martori. Dovezile noastre în faţa lumii sînt incontestabile. Ele se sprijină **numai şi numai pe adevăr** şi sînt susţinute de acesta.

Desigur, noi n-am convieţuit singuri în această parte de lume, ci alături cu alte popoare vecine nouă din antichitate, cu diferite popoare migratoare, iar mai tîrziu, cu cele care s-au aşezat în această parte a Europei în a doua jumătate şi spre sfîrşitul mileniului întîi cînd noi **eram** deja un popor. Aşa cum subliniază tovarăşul Nicolae Ceauşescu: **„Originea daco-romană şi continuitatea existenţei pe aceste meleaguri constituie caracteristici fundamentale ale poporului român. Stabilirea locului în istorie, a originii şi continuităţii în bazinul carpato-dunărean al poporului român constituie fundamentul oricărei activităţi ideologice teoretice şi politico-educative. Nu se poate vorbi de educaţie patriotică socialistă fără cunoaşterea şi cinstirea trecutului, a muncii şi luptei înaintaşilor noştri. Avem un trecut glorios care reprezintă cea mai preţioasă moştenire a poporului nostru. Avem datoria să ridicăm pe o treaptă nouă şi să îmbogăţim cu noi cuceriri materiale şi spirituale această preţioasă moştenire, să ridicăm pe noi culmi de civilizaţie poporul, naţiunea noastră socialistă”.**

Să urmăm fără preget îndemnul secretarului general al partidului şi să îmbogăţim tezaurul de fapte al înaintaşilor pe care aceştia ni l-au lăsat moştenire cu fapte demne de evul socialist pe care-l trăim, demne de numele şi renumele de care se bucură în lume România socialistă.

Gheorghe ŞORA

O viziune sistemică

Expunerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie se caracterizează printr-un profund spirit novator, o viziune unitară asupra operei de făurire a prezentului socialist, de construire a viitorului comunist al patriei.

Şi de data aceasta, din Expunerea secretarului general al partidului nostru se desprind o serie de teze şi idei deosebit de valoroase din punct de vedere teoretic şi practic, reprezentînd o contribuţie de seamă la dezvoltarea teoriei şi practicii construcţiei socialiste şi comuniste, la îmbogăţirea gîndirii revoluţionare contemporane.

Una dintre problemele majore, cu importante implicaţii teoretice, este cea referitoare la caracteristicile etapei actuale de dezvoltare a societăţii socialiste multilateral dezvoltate. Clasicii marxism-leninismului au elaborat teza potrivit căreia, pentru construirea societăţii comuniste se impune, ca o cerinţă teoretică, crearea în primul rînd a premiselor materiale şi spirituale, existenţa unei perioade de tranziţie în care societatea socialistă se maturizează, străbătînd succesiv diferite etape. Fondatorii concepţiei materialist-dialectice şi istorice au elaborat de asemenea principiile şi legile generale ale construirii noii orînduiri, dar nu puteau să stabilească în amănunţime şi căile specifice, stadiile concrete de realizare ale noii societăţi. După cum subliniază tovarăşul Nicolae Ceauşescu, misiunea istorică a definirii etapei concrete de dezvoltare, a sarcinilor şi căilor de realizare a acestora, revine partidelor comuniste şi muncitoreşti din fiecare ţară. Definirea etapelor societăţii socialiste în drumul ei spre comunism este deci o problemă concretă, conţinutul şi direcţiile ei fundamentale rezultînd din **structurile interne, naţionale** ale fiecărei ţări socialiste, iar determinarea lor, ca şi formularea lor teoretică fiind o îndatorire a fiecărui partid comunist şi muncitoresc.

Categoria de **societate socialistă multilateral dezvoltată** are o importanţă deosebită deoarece este legată de procesul de conducere şi de dezvoltare socială de ansamblu. Stabilirea etapei nu este o problemă de conjunctură, de moment, ci un obiectiv major de ordin strategic a conducerii societăţii. Tovarăşul Nicolae Ceauşescu a precizat sensul termenului „de multilateral dezvoltat”: **„ne-am gîndit să stabilim obiectivul strategic al făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate avînd toate laturile vieţii sociale — baza materială, conducerea şi dezvoltarea democraţiei, rolul tot mai important al ştiinţei, activitatea ideologică, politico-educativă“.** Astfel nu este neglijată nici o latură a vieţii sociale, dezvoltarea bazei materiale.

În caracterizarea profund ştiinţifică a etapei actuale, partidului nostru a avut în vedere, printre altele, următoarele principii teoretice:

1) Unitatea dialectică dintre **general şi particular**, dintre unitate şi diversitate. Avînd în vedere legităţile generale ale dezvoltării sociale, conducerea partidului nostru ţine seama de faptul că aceste legităţi acţionează şi se manifestă într-o mare dviersitate de condiţii concrete, acordînd o deosebită atenţie cunoaşterii particularităţilor proprii ţării noastre.

2) În definirea etapei actuale, partidul a pornit de la concepţia marxist-leninistă privitoare la **formaţiunea socială** — ansamblu unitar al relaţiilor şi proceselor materiale şi spirituale. Trecerea la comunism constituie un proces complex, multilateral şi de durată, care presupune diferite stadii de dezvoltare şi profunde transformări revoluţionare în interiorul bazei tehnico-materiale, în natura relaţiilor sociale, în structura socială de ansamblu, ca şi în modul de existenţă şi gîndire a oamenilor, în conştiinţa acestora.

3) Elaborarea categoriei de societate socialistă multilateral dezvoltată implică o **viziune sistemică**, în sensul că dezvoltarea societăţii e concepută ca un proces multilateral şi atotcuprinzător care integrează într-o dialectică globală toate compartimentele vieţii sociale. In stabilirea conţinutului acestei categorii s-a avut în vedere analiza **structurilor** interne specifice ţării noastre, precum şi experienţa acumulată pînă acum. Partidul nostru a formulat, privitor la societatea socialistă multilateral dezvoltată, o concepţie structural-istorică. Se are astfel în vedere evoluţia specifică a fiecărui compartiment al vieţii sociale, cît şi evoluţia de ansamblu a societăţii. Viziunea istorică se extinde asupra tuturor coordonatelor temporale — trecut, prezent, viitor — permiţînd o strategie realistă şi ştiinţifică a dezvoltării.

4) Se subliniază şi cu ocazia actualei Plenare rolul deosebit al **factorului subiectiv**, al participării întregului popor la creaţia istorică conştientă. Tocmai datorită amploarei deosebite a sarcinilor, a valorii deosebite a participării întregii naţiuni la creaţia istorică, creşterea rolului conducător al partidului rămîne în continuare o legitate a evoluţiei societăţii noastre.

5) Îmbinarea într-un înalt grad a factorilor tehnico-ştiinţifici, economici, politici cu factorul uman este un alt deziderat, exprimat cu profunzime în etapa actuală de dezvoltare a societăţii noastre, fiind o condiţie esenţială a edificării societăţii socialiste contemporane în ţara noastră.

Ştefan CSIKOS

V. I. GAIDOŞ: „Pe valea Secaşului”

Sub imperativul unor noi exigenţe

Procesul edificării societăţii socialiste multilateral dezvoltate în România impune cu necesitate desfăşurarea unei activităţi de conducere din ce în ce mai sistematică, mai eficientă, a tuturor domeniilor vieţii social-economice şi politice. Finalitatea unei astfel de preocupări reprezintă o componentă fundamentală a valorilor pe care naţiunea noastră, sub conducerea Partidului Comunist Român şi le-a propus a le realiza într-o perioadă istorică relativ scurtă. Perfecţionarea conducerii ştiinţifice a societăţii noastre reprezintă o premisă şi o componentă esenţială a ascensiunii ţării pe noi trepte ale progresului material şi spiritual, pentru satisfacerea tuturor aspiraţiilor de care sînt animaţi toţi membrii societăţii noastre.

Ceea ce este specific societăţii româneşti în actuala etapă de dezvoltare este tocmai trecerea la o nouă calitate a întregii activităţi, inclusiv cel al conducerii, domeniu care nu constă doar în a orienta acţiunea care se desfăşoară în cadrul sistemului social spre realizarea obiectivelor propuse, ci aceasta să se desfăşoare în condiţii de înaltă performanţă. Cu atît mai mult cu cît noua etapă de dezvoltare în care ne aflăm, reprezintă o treaptă mai înaltă de dezvoltare a producţiei materiale, un sistem mai complex şi mai complet al evaluării sociale a muncii. Întreaga activitate care se desfăşoară acum în toate domeniile, fie de natură politică, fie economică, fie socială, trebuie să fie eficientă, să utilizeze în mod raţional resursele umane şi materiale, factorul timp şi să asimileze tezaurul de idei noi, perene, pe care omenirea le deţine deja.

În concepţia P.C.R., a secretarului său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, întreaga activitate de orientare a vieţii economico-sociale trebuie să se desfăşoare conform cu principiile de bază care asigură neabătut caracterul partinic şi, în acelaşi timp, ştiinţific al unei conduceri eficiente a societăţii şi anume: munca şi conducerea colectivă, participarea maselor la elaborarea şi înfăptuirea tuturor hotărîrilor, asigurarea conducerii unitare a întregii activităţi economico-sociale, centralismul democratic, corelaţia armonioasă dintre factorii interni şi externi, subordonarea întregii activităţi economico-sociale ridicării bunăstării materiale şi spirituale a întregului nostru popor, ceea ce reprezintă scopul suprem al politicii partidului.

Aşa cum sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu în Expunerea la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R., strălucită expresie a experienţei revoluţionare a partidului nostru, **„În perspectiva dezvoltării societăţii noastre va trebui să veghem permanent la perfecţionarea continuă a cadrului democratic de participare nemijlocită a oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, a întregului popor, la conducerea tuturor sectoarelor de activitate”.**

Accentuarea laturilor calitative, cerinţă formulată prin documentele programatice ale Congresului al XII-lea al P.C.R. pentru accelerarea progresului economiei naţionale şi punerea în deplină valoare a posibilităţilor de dezvoltare multilaterală a societăţii noastre, impun amplificarea preocupărilor pentru perfecţionarea continuă a conducerii, iar în acest context, a consolidării autoconducerii muncitoreşti şi autogestiunii economico-financiare, amplificîndu-se şi atribuţiile conferite atît unităţilor economice de bază cît şi organelor colective de conducere. **„Am creat** – spunea secretarul general al partidului – **un cadru larg de participare a oamenilor muncii la conducerea tuturor sectoarelor de activitate. Este necesar să asigurăm creşterea rolului consiliilor de conducere, în care oamenii muncii ce lucrează direct în producţie reprezintă cel puţin 30 la sută, să întărim rolul adunărilor generale ale proprietarilor, producătorilor şi beneficiarilor în buna desfăşurare a autoconducerii muncitoreşti”.** Întradevăr, adîncirea democraţiei socialiste în ţara noastră, crearea unor forme instituţionalizate care permit participarea maselor la conducerea **societăţii, reflectă preocuparea** partidului nostru **de perfecţionare continuă şi a sistemului politic din ţara noastră; subliniind importanţa laturii politice, caracterul de clasă al conţinutului autoconducerii muncitoreşti, trebuie, în acelaşi timp, să avem în vedere că aplicarea ei în cadrul noului mecanism economic vizează concomitent şi alte obiective, şi anume cele legate de creşterea nivelului de eficienţă a activităţii economice, ridicarea gradului de funcţionalitate a unităţilor producătoare pe baza unui larg cadru de autonomie a conducerii şi gestiunii.**

În acelaşi timp, în condiţiile unui nivel superior al organizării, al participării maselor la conducere, creşterea gradului de responsabilitate al acestora reprezintă un factor de prim ordin. Alături de dezvoltarea unei economii moderne, cu o organizare superioară a producţiei, creşterea eficienţei, ridicarea calificării şi dezvoltarea personalităţii umane au o importanţă aparte, avînd la bază un program ideologic complex.

Realizările obţinute în anii socialismului demonstrează de fapt, atît justeţea politicii partidului cît şi capacitatea acestuia de a aplica în mod creator adevărurile generale ale socialismului ştiinţific la condiţiile societăţii noastre şi în acelaşi timp de a se identifica cu aspiraţiile întregului nostru popor, de a uni elanul revoluţionar, energia şi capacitatea creatoare ale clasei muncitoare, ţărănimii şi intelectualităţii, ale tuturor celor ce muncesc în vederea edificării unei civilizaţii superioare.

Corneliu POPEŢI

frontispicii

ANTIQUITATES ROMANORUM

Deceniile trei și patru ale secolului al XIX-lea, reprezentînd a treia etapă din evoluția manifestărilor culturale și ideologice de factură iluministă, existente în Banat, vin cu o problematică nouă. Acum are loc depășirea stadiului atins de etapele precedente, caracterizat prin receptarea de modele și valori din ansamblul culturii iluministe europene, trecîndu-se la elaborarea unor creații originale, menite să faciliteze înfăptuirea idealului național. Din pleiada intelectualilor afirmați în acest context, doritori să facă cunoscut generației pașoptiste crezul corifeilor **Școlii Ardelene,** ne rețin atenția Damaschin Bojincă, Eftimie Murgu, Pavel Vasici, Ioan Tomici, C. Diaconovici-Loga, Alexandru Gavra, Nicolae Tincu-Velia. (Desigur că numărul lor poate fi înmulțit).

În cele ce urmează ne vom opri la relevarea cîtorva din semnificațiile pe care le prezintă – la cei aproape 150 de ani de la apariție – lucrarea lui Damaschin Bojincă, **Anticile Romanilor (Antiquitates Romanorum),** apărută la Buda, în 1832–1833, socotită de către autor ca cea mai importantă scriere a sa.

Lucrarea în discuție este una dintre acelea pe care D. Bojincă le-a scris după încheierea polemicii cu Sava Tököly. Este cunoscut faptul că, în anul 1827, prin **Animadversio,** apărută la Pesta, el a dat o replică documentată lui S. Tököly. Acesta, în **Erweis dass die Wallachen nicht römischer Abkunft sind** (Halle, 1823), încerca să nege originea romană a poporului nostru, latinitatea limbii române, continuitatea în spațiul carpato-dunărean. În urma răspunsului temeinic al lui D. Bojincă, tot în 1827, el retipărește scrierea **Erweis,** amplificînd-o cu un capitol în care combate cîteva din argumentele aduse de preopinent. În anul următor, învățatul bănățean intervine din nou, prin **Respundere dezgurzătoare,** aceasta nefiind altceva decît traducerea românească a lui **Animadversio,** adaptată la nivelul de receptare al unui public mai larg și întregită, totodată, cu un Apendice în care sînt aduse noi dovezi privind romanitatea poporului nostru. Ocupat cu elaborarea altor lucrări, D. Bojincă nu a avut răgazul să ducă mai departe polemica purtată cu „cîrtitorul" de la Halle. Acest lucru a rămas să-l facă prietenul său Eftimie Murgu.

Cele două volume pe care le cuprind **Anticile Romanilor** constituie o continuare, și, în același timp, o dezvoltare a scrierii anterioare, **Istoria Romanilor.** Aceasta are meritul, printre altele, de a fi prima lucrare din literatura română consacrată în exclusivitate descrierii momentelor importante din istoria Romei. Prin redactarea ei, autorul nutrea convingerea că își îndeplinește o datorie patriotică. Concludente ne par, în acest sens, următoarele cuvinte din **Prefață:** „Văzînd pre neamul meu lipsit a fi, între altele, de istoria strămoșilor noștri, a mult vestiților romani, lipsit zic de o vistierie, din care toată lumea cea luminată se adapă și se vederează, n-am întîrziat a tălmăci această prea frumoasă și mult folositoare știință, cernînd și cercînd toate istoriile vestite care se află în Crăiasca bibliotecă din Pesta... Lipsa și folosul Istoriei romanilor e atît de mare, cît toate neamurile au preîntors-o pe limba sa".[1] Una dintre premisele care au dus la elaborarea scrierii **Anticile Romanilor** o constituie certitudinea învățatului iluminist că „fără deplina știința Anticilor Romane, cu greu, dar mai că nicidecum vei putea desăvîrșit înțelege istoria romanilor". Parcurgerea atentă a lucrării prilejuiește constatarea că autorul intenționa să scrie o istorie a civilizației romane, să ofere o imagine, pe cît posibil cuprinzătoare, a moravurilor și, totodată, a instituțiilor politice, administrative, culturale și religioase ale romanilor, din epoca regalității și pînă în cea imperială. De o importanță apreciabilă pentru mai buna cunoaștere a romanității noastre sînt notele din subsolul lucrării. În ele sînt efectuate observații însemnate cu privire la originea latină a diferitelor obiceiuri românești. Este evident acest fapt mai cu seamă în cuprinsul tomului al doilea, în care sînt relvate astfel o mulțime de obiceiuri observate la nuntă și înmormîntare, legate de portul și îndeletnicirile românilor, de interiorul caselor țărănești.

Potrivit propriei sale mărturisiri, în scrierea de față, D. Bojincă a urmat în primul rînd pe Rosinus, Demsteri și Nieuport. După cercetători avizați ai vieții și operei iluministului bănățean (Vasile Cristian, Nicolae Bocșan), acestora li se adaugă jurisconsulții germani, bine cunoscuți în epocă, J. T. Heineccius și J. A. Bach. Atunci cînd a fost vorba de comentarea obiceiurilor românești, de un real folos i-au fost informațiile obținute de pe teren, furnizate de contactul cu oamenii din popor, de asemenea, lucrarea lui Vasile Popp, **Disertatio inauguralis historico-medica de funeribus plebeiis Daco-Romanorum...** (Viena, 1817), consacrată obiceiurilor de înmormîntare existente la români.

Este în afară de orice îndoială că ideea romanității noastre a generat preocupările lui D. Bojincă în direcția istoriei romanilor, a studierii multiplelor aspecte privind antichitatea latină. Cu alte cuvinte, această idee a dus la scrierea **Anticilor Romanilor.** În demonstrarea ei nu ezită să pășească, în general, pe urmele lui Petru Maior, **Istoria** lui avînd parte de o mare trecere în rîndul intelectualilor din epocă. Chiar dacă, în **Anticile Romanilor,** cărturarul iluminist își orientează demonstrația pe coordonatele aceleia întreprinse de Petru Maior, se pare, totuși, că extinde sfera argumentelor, acordînd o mare pondere elementelor etnografice. Pentru el, acestea au o mai mare valoare decît au avut-o pentru istoricii care l-au precedat. Fiind vorba de utilizarea obiceiurilor românești în spirijinul dovedirii romanității noastre, următoarea afirmației ni se pare demnă de reținut: „În Antici vei afla multe datini a fi fost la romani, care și pînă astăzi se țin în sînul românilor de acum, sau întregi; sau cu oareșice strămutare. Și aceste datini... sînt mai mari și mult mai temeinice mărturii spre adeverirea urzirii românilor de la vechii romani, decît orice arătări istoricești, sau iscodiri omenești de acum".[2]

Lucrarea de față a lui D. Bojincă, împreună cu predecesoarea ei, **Istoria Romanilor,** îl afirmă pe iluministul bănățean ca pe un profund cunoscător al culturii și civilizației romane. Aceste două cărți, prin amploarea problemelor privitoare la antichitatea latină, prin remarcabila competență a autorului vădită în tratarea lor, pot fi socotite, pe drept cuvînt, ca primele scrieri, cu un astfel de conținut clasicist, înregistrate în cultura românească.

Al. BELU

---

[1] Damaschin Bojincă, **Scrieri. De la idealul luminării la idealul național.** Studiu introductiv, selecție de texte și note de Nicolae Bocșan. Timișoara, Ed. Facla, 1978, p. 25.

[2] **Ibidem,** p. 118.

muzeale

O filă mai puțin cunoscută din istoria muzeografiei bănățene

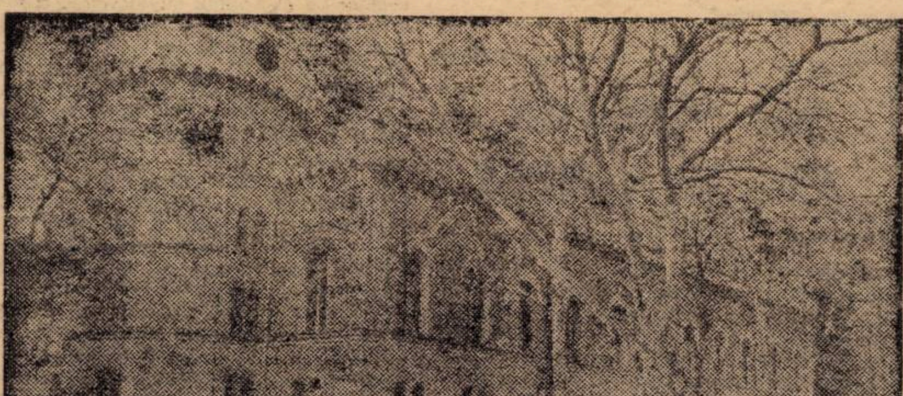

Un punct de referință în dezvoltarea Muzeului Banatului l-a constituit, perioada cuprinsă între 1928 și 1939 cînd omul de cultură care a fost Ioachim Miloia a desfășurat o activitate multilaterală caracterizată printr-o mare generozitate înmănunchind în preocupările sale, arheologia, istoria, literatura, etnografia, arta, conservarea monumentelor, contribuind astfel la ridicarea prestigiului cultural și științific al instituției muzeale bănățene. Publcarea, începînd cu anul 1928 a revistei Muzeului Bănățean — **Analele Banatului** — al cărei prestigiu era bine meritat în deceniul al IV-lea al veacului nostru, a constituit o modalitate de exprimare în scris a bogatei activități desfășurate de învățatul bănățean.

Ioachim Miloia a publicat în primul număr al noi reviste, 1928, Timișoara, nr. 1, mai multe materiale, între care se află și nota intitulată, **Timișoara văzută de Francisc Griselini la 1774,** (op. cit., p. 65-74), semnată I. M. (iloia), în care cărturarul bănățean traduce scrisoarea a VIII-a — referitoare la Timișoara din o carte scrisă de învățatul italian și apărută la Milano în 1780, cu titlul (pe care-l redăm după Ioachim Miloia), **Lettere opedori he ove i suoi viaggi e le di lui esservazzioni spettante all'istoria naturale, ai constumi di varj popoli e sopra piu altri interessanti oggetti și des rivono.**

În paginile traduse de Ioachim Miloia la 1928, s-a strecurat un pasaj care va trebui socotit — după cîte cunosc pînă acum — certificatul de naștere al primei manifestări cu caracter muzeal în Timișoara, datat la 1774 — anul cînd Griselini a locuit în oraș încă cu ani înaintea acestei date. În cele ce urmează, citez pasajul cu pricina, așa cum l-a tradus Miloia: „În interiorul lui (al castelului Huniade — actualul Muzeu al Banatului — N.N.) ...(este) o sală de arme între care arme, agățate în formă de trofee, se păstrează mai multe luate de la turci și o inscripție cu caractere arabe... Nu știu ce are a face cu aceste arme, un femur fosil cît se poate de intact, mai înalt decît două picioare parisiane — 0,65 cm. — și proporționat de gros deoarece nu-mi vine de loc să admit că ar fi aparținut cutărui sublim turc gigantic ce fusese ucis apărînd Timișoara cu prilejul ultimului asalt (din 1716 — N.N.) după cum susținea cel care mi-l arătase".

Din cele relatate de Griselini transpare clar că este vorba de marea sală a cavalerilor, cu bolți în clopot, sprijinite de coloane, de la etajul I al castelului ridicat în veacul al XV-lea de Iancu de Hunedoara, în care sînt adăpostite azi expozițiile de istorie medie și modernă ale Muzeului Banatului, unde, în a doua jumătate a veacului al XVIII-lea, funcționa o sală de arme în care erau expuse trofee de război, după moda vremii, dar care mai cuprindea de asemenea și o inscripție — precum și un femur de o mărime neobișnuită care va fi fost fără îndoială femurul unui mamut descoperit la Timișoara, cîndva, în veacul al XVIII-lea, probabil cu prilejul regularizării cursului rîului Bega sau cu cel al excavării temeliilor pentru fortificațiile noii cetăți. Astfel de resturi paleontologice au mai fost găsite și cu alte prilejuri la Timișoara și în împrejurimile orașului, iar în Banat, prima consemnare a descoperirii unor astfel de vestigii i-o datorăm lui Marsigli care, la 1690–1700, descriindu-și itinerariul danubian, amintește descoperirea unor oase de elefanți pe care-i socotea, în acea vreme, drept elefanți ai armatei romane care se înecaseră cu prilejul cuceririi Daciei.

Înmănuncherea într-o singură sală cu destinație specială, a armelor de la începutul veacului al XVIII-lea — evident depășite la 1774 cînd le admira Griselini, a inscripției cu caractere arabe, provenită de la demolarea vechilor clădiri turcești făcută de habsburgi în Timișoara mai cu seamă în veacul al XVIII-lea și a femurului uriaș, cărora trebuie să le adăugăm acel anonim însoțitor al cărturarului italian care-și asuma — chiar ad-hoc — rolul de ghid în expoziție, conferă pentru prima dată unei săli din actualul Muzeu al Banatului caracteristicile unei expoziții muzeale. Această expoziție, alături de muzeul întocmit, la începutul veacului al XIX-lea, la Mehadia de către Nicolae Stoica de Hațeg. așa cum îl descrie el însuși în **Cronica Banatului** și în **Cronica Mehadiei** și așa cum este el înfățișat de Damaschin T. Bojincă la 1833, au constituit, alături de numeroasele colecții particulare cu existență efemeră, începuturile, mai îndepărtate în timp, ale Muzeului Bănățean înființat în 1872 devenit azi Muzeul Banatului.

Florin MEDELEȚ

memento

Orchestra Liceului „Vidu"

Într-un context de bogată și variată activitate muzicală timișoreană, orchestra simfonică „Cappella Banatică", a Liceului de artă „Ion Vidu", din orașul nostru – orchestră care-și impune numele tot mai mult – a oferit iubitorilor de muzică timișoreni, în sala „Studio" a liceului, un concert de muzică simfonică, avînd în program **Concertul în mi minor pentu vioară și orchestră,** partea I, de **Felix Mendelssohn-Bartholdy, Concertul în re minor pentru vioară și orchestră** de **Henryk Wieniawsky și Rapsodia română nr. 1 în La major** de **George Enescu.** Ca și de atîtea ori, cum s-a subliniat în revista noastră „Orizont", Liceul de artă „Ion Vidu" din Timișoara, care a dat atîtea „tinere speranțe" artei interpretative românești – mulți laureați ai unor frumoase premii naționale și internaționale – a confirmat din nou seriozitatea muncii temeinice și spiritul de responsabilitate și dăruire cu care cadrele didactice de la acest liceu pregătesc tinerele generații de artă interpretativă a școlii românești.

Soliștii concertului au fost absolvenții promoției 1981–1982, **Liviu Stanciu** de la clasa prof. **Mioara Cleșiu** și **Adriana Iliescu** de la clasa prof. **Victor Ciumac.** Cel dintîi, mai puțin cunoscut publicului timișorean, a interpretat cu deosebită acuratețe, siguranță ritmică și ușurință tehnică, atît partea întîi din concertul amintit, cît și „suplimentul" „Loure" din Partita a III-a de J. S. Bach. **Adriana Iliescu,** bine cunoscută publicului timișorean, posesoare a unei bogate suite de premii – trei premii I la Concursul „Ciprian Porumbescu" de la Suceava, două premii I la „Cîntarea României", numeroase premii II la diverse alte concursuri, laureată la Concursul republican „pe meserii", pentu liceele de artă la Baia Mare și a Seminarului internațional 1981 de la Weimar, – a interpretat cu interiorizare și lirism partea I a Concertului lui Wieniawski și, cu remarcabilă dezinvoltură și precizie, partea a II-a, dovedind aceeași virtuozitate în părțile dificile de tehnică și velocitate ca și altădată în Concertul nr. 1 de Paganini, în cadrul manifestărilor concertistice de la liceul „Ion Vidu", și de la alte confruntări violonistice. La aplauzele entuziaste ale publicului, Adriana Iliescu a răspuns cu Capriciul nr. 4 al aceluia Wieniawski.

În partea a doua a programului, orchestra a interpretat Rapsodia I, în mi minor de **George Enescu.** Tînărul dirijor al „Cappellei Banatica", profesorul Gheorghe Chiculiță, s-a impus din nou printr-o perfectă stăpînire a orchestrei, plasticizînd elocvent materia sonoră printr-o gestică precisă, sigură și sugestivă, evitînd efectele de spectaculozitate ieftină pentru public. Așa ca și altădată deci, „Cappella Banatica" a Liceului de artă „Ion Vidu", în continuă ascensiune, s-a dovedit a fi o orchestră care depășește nivelul obișnuit al orchestrelor simfonice școlărești, ambiționînd, prin avînt tineresc și pregătire minuțioasă și exigentă, să se țină în preajma ansamblurilor similare cu bogată activitate și experiență profesională.

Vasile VARADEAN

Tapet de Ioan Sulea Gorj

figuri bănățene

PETRU CERMENA (1807-1882)

În cartierul Fabric al Timișorii, lîngă cimitirul din Calea Buziașului, există o stradă cu denumirea Petru Cermena. Prea puțini din cetățenii orașului știu cine a fost cel ce a dat denumirea acestei străzi. În ultima vreme, nici un studiu în limba română, în afară de o notă de subsol, în „Timișoara de altă dată" de A. Cosma, nu i-a evocat figura, deși Petru Cermena a fost una din personalitățile de prim rang ale Timișorii veacului trecut. S-a născut în Timișoara, ca fiu al unui tăbăcar, cu același nume, unde urmează școala primară sîrbească din cartierul Fabric, apoi învățămîntul mediu la gimnaziul piarist din localitate. Rămînînd orfan de tată, nu a mai putut să-și continue studiile la universitate și la 22 de ani intră în serviciul primăriei, unde percurge diverse funcții, fiind ales în 1848 căpitan suprem al orașului (a doua funcție după primar) – și apoi reales, rămînînd în această funcție pînă la pensionare, în anul 1877. Moare în anul 1882, la Buziaș, unde s-a dus la băi pentru îngrijirea sănătății. Este înmormîntat în cimitirul din Calea Lipovei (Aradului) și pe soclu are un epitaf cu un frumos conținut. Pe partea superioară a monumentului funerar are fotografia, singura care s-a păstrat pînă în prezent.

În perioada de început a activității sale la primărie, în anii 1831 și 1836, a avut o activitate deosebită în acțiunea de combatere a holerei ce a bîntuit în oraș, creîndu-și prin aceasta o mare popularitate în rîndul cetățenilor orașului. Ulterior, cu ocazia inundațiilor din anii 1859 și 1862, a avut de asemenea o activitate deosebită, pentru care a fost decorat cu un înalt ordin. În sfîrșit, în anul 1865, a reușit să prindă banda de falsificatori Franz Eder, primind mulțumiri din partea băncii naționale austriece (v. Franz Liebhard, Temeswarer Abendgespräch").

În **activitatea cultural-educativă,** desfășurată în favoarea poporului român, căruia el și-a consacrat o bună parte din viață, menționăm osirdia meritorie în probleme școlare și de difuzare a cărților românești. Astfel, se menționează că în vara anului 1860 a intervenit pentru ținerea unui curs practic pentru învățătorii români și a fost prezent și la examene, primind mulțumiri din partea Ministerului (Fr. Liebhard, **lucrarea citată**), iar în anul 1861, el figura ca „director local" al școlii române din cartierul Fabric. Tot pe linie culturală, cînd în perioada liberală (1860–1867) s-a înființat – **la inițiativa sa** – Societatea de lectură din Timișoara, Petru Cermena a fost vicepreședinte al ei (președinte era Alexandru Mocioni).

Menționăm că Petru Cermena a întreținut relații de prietenie cu doctorul P. Vasici (acesta, tot timișorean, fost director al Carantinei Timiș-Brașov, consilier și inspector al școlilor gr. ort. rom. din Transilvania și membru activ al Academiei Române), apoi a purtat corespondență cu G. Barițiu, redactorul Gazetei Transilvaniei și Foii pentru minte, inimă și literatură, care apăreau la Brașov, și pe care îl informa despre realitățile din Banat, difuzînd la Timișoara aceste publicații. Din scrisorile adresate lui Barițiu se păstrează o bună parte la Academie și ele își așteaptă publicarea, anunțată, într-unul din volumele corpusului George Barițiu și contemporanii săi (din care au apărut pînă în prezent patru volume).

Pe linie politică, în interesul națiunii române, este de subliniat participarea sa la evenimentele din 1848–1849. Este ales în Comitetul politic-înființat în urma înțelegerii cu Consiliul de război – alături de Petru și Andrei Mocioni, – comitet care a acționat în direcția recunoașterii națiunii române egal îndreptățită cu celelalte naționalități din imperiul habsburgic și care a hotărît să strîngă legăturile cu Comitetul Național din Sibiu, cerîndu-i acestuia „să lucreze pentru concentrația românilor din întreaga monarhie" și propunînd ca românii să-și aleagă un cap bisericesc și unul civil..." (I. D. Suciu, Revoluția de la 1848–1849 din Banat). Dealtfel, la consfătuirea din 9/21 mai 1848, convocată de Em. Gojdu la Pesta, Petru Cermena alături de Ioan Misici a reprezentat Timișoara și comitatul Timiș. La această consfătuire s-a hotărît să se înainteze ministerului maghiar o petiție cu doleanțele românilor și să se convoace o adunare pentu ziua de 12/25 iunie la Timișoara. Activitatea lui P. Cermena în această direcție a fost subliniată elogios într-o corespondență publicată în „Foaie pentru minte,... nr. 21/1, 1848, p. 164.

A făcut parte din delegația românilor (împreună cu Petru Mocioni) care s-a prezentat la Viena (16 mai 1849), ca să susțină drepturile revendicate de poporul român. A rămas în Viena pînă la sfîrșitul anului arătînd, în cererea de prelungire a concediului, că rămîne acolo „pentru a rezolva problemele națiunii mele" (Fr. Liebhard, **op. cit.**,).

În perioada la care ne referim (1849–1850) semnează alături de Șaguna, Petru, Ioan și Lucian Mocioni, Ioan Popasu, Ioan Dobran, Vincențiu Babeș, T. Cipariu, A. Treboniu Laurian, Ioan Maiorescu, Aaron Florian ș. a. petiții către împărat și consiliul de miniștri în sprijinul drepturilor românilor din care amintim: petiția prin care se cere unirea tuturor românilor din monarhia austriacă într-o unitate administrativă și politică; petiția prin care se cere să li se dea românilor drepturi cum li s-au dat sașilor; petiția prin care se arată nedreptățile făcute românilor la împărțirea Transilvaniei și Banatului în districte. Petițiile redactate în limba germană sînt semnate și de „Peter Csermena, Stadthauptman de Freistadt Temesvar". Mai semnează și alte memorii (care au fost publicate în „Foaie pentru minte,...) dintre care prin unul, înaintat împăratului, protestînd împotriva nesocotirii drepturilor românilor.

Iată în linii mari prezentată – atît cît ne-a permis spațiul – figura luminoasă a lui Petru Cermena, despre care I. D. Suciu în lucrarea citată afirmă că „alături de doctorul Paul Vasici" el a fost „una din cele mai reprezentative figuri ale românilor timișoreni din acea vreme", iar în volumul omagial „Timișoara – 700" se spune că dintre intelectualii români din Timișoara, care după acordarea libertăților căutau să obțină dreptul și pentru națiunea lor" în primul rînd trebuie amintit Petru Cermena. Acesta încă din 1844 discuta cu George Barițiu planurile lui Ion Cîmpineanu de redeșteptare și unire a românilor".

Liviu STOIAN

---

cuvinte fericite

În țarcul încercărilor

Lucrarea aceasta nu spune nimic nou. Spune.

Ce înseamnă **a fi înțărcat?** Expresie țintind esențialitatea ființei. Desprinderea de maică și intrarea în țarc – în țarcul vieții – adică din ilimitat în limitare. „La purtat însă e blînd și ajută cînd e luat jugul / Pe gîtul gol" (Pindar) A fi liber înseamnă a ști să fii liber, ne spun parcă aceste vechi cuvinte. Intrarea în Cosmos pe propriile picioare înseamnă confruntarea cu o lume aparent ostilă, i-logică sau tainică. Intrînd în lume, dai de zeii cetății, dai de istorie, dai de cei care-ți stau împotrivă și de cei între care trebuie să-ți afli locul. Jugul acestora toate: al zeilor, al timpului, al oamenilor, al propriului tău rău, încins în mădulare, trebuie purtat de om pe gîtul gol încă din tinerețile sale și aceasta este **încercarea** supremă a vieții lui. Grăbindu-ne, am socoti, poate, momentul cînd omul rămîne singur cu sine, aparent lipsit de legături subordonatoare externe, drept suprema eliberare individuală, drept viețuirea cea mai deplină. Spiritul mai trainic și mai profund al graiului a potrivit însă altfel lucrurile. A văzut că pogorîrea noastră sub soare este intrare într-o ordine, într-o lege, Logos, și a sfințit astfel clipa în care pruncul și maica, relația originară, devin făpturi separate.

A înțărca este înrudit etimologic cu **a încerca,** deci cu efortul de cuprindere în cerc, în-cercare. Eliberîndu-te de cercul uterin, erai slobozit în alt cerc, părăsind mai apoi cercul sînului intrai în ocolul de foc din care numai Căpătarea Puterii îți oferă scăparea. Țarcul este cercul cel mare al lumii și omul apare astfel ca piatră aruncată în unda Firii, centru al concentricelor nivele ale lumii. Și mai este înrudit **a înțărca,** în profunzimea semnificației, cu **cercetarea,** cu truda apropierii prin călătorie concentrică spre miezul arzător al lucrurilor.

Ne-am început călătoria vorbind despre jug. El este țarcul pătrat, cadrul, în care intră gîtul vitei chemate să urnească povara. Și spuneam că filosofarea din adîncul secret al limbii a făcut ca sfînta clipă a eliberării pruncului de legăturile sale cu temelia să fie însemnată prin cuvînt, întemeind o nouă ordine, o nouă lege. Singur, acest cuvînt ne spune că omul nu poate fi liber decît supunîndu-se și că soarta aceasta îl veghează încă de la naștere. Țarcul este locul limitat, izolat de împrejurime, dar comunicînd totuși cu ea, o rupere temporară de întreg, necesară ocrotirii unei ființe. Cuvîntul are, desigur, și o importantă nuanță restrictivă, dar ea nu privește libertatea, ci ruperea unei legături cu temeiul.

Omul cuprins în țarc este în-cercat, lăsat pradă patimilor, cercetat de demoni ostili și necunoscuți, îi tremură, slabe, încheieturile încercînd să se ridice și să se agațe de lumină. S-a născut adăpîndu-se la cel mai sfînt dintre izvoare, iar înțărcarea l-a îndepărtat de aici, transformîndu-l în individ. E prima și hotărîtoarea încercare la care este supus omul. Șovăitor, nepriceput, e lăsat singur spre a-și pricepe noima. Este în-cercat (în-țărcat) cu proba singurătății, a vederii în profunzime, cea al cărui semn este în-cercănarea.

Și apare astfel prima întrebare, mirarea fundamentală: DE CE? Își dă seama că, secîndu-i izvorul, a căpătat putința de a deveni însuși izvor. de a scăpa din încercuirea sa sublimă și tragică, prin în-ființarea altui țarc, și așa de-a pururi. Neputînd fi liberi în absolut, prin noi înșine, ne eliberăm încontinuu prin ceilalți. Tragedia părintelui este că aduce nesfîrșitul în țarc, îi dă pruncului limitarea și nelimitarea ca o aceeași hrană.

Țarcul, încercare și cercetare de sine a omului, este umbra sa urmăritoare. Nietzsche ne spune că orice lucru care nu ne ucide ne face mai buni. Un astfel de lucru neucigător și bun învățător pentru noi este țarcul. Este greu să-i vorbești omului modern, mîndru de puterile sale asupra ființării, despre importanța pentru el, nu a libertății, ci a limitării. Din clipa în care este înțărcat, pruncul își începe drumul său pînă la a fi persoană (personare=a Se rosti prin tine). A fost mai întîi increat, apoi întruchipat și acum înțărcat, pentru a deveni la rîndu-i modelator. Căci în toată această poveste a țarcului omul nu este entitatea pasivă care doar **suferă** acțiunea. Aici rămînînd, putem lesne cădea în disperare. Atunci, îți spui că poate nu omul este încununarea creației, ci creația încununarea omului. Jocul acesta îți dezvăluie totuși că țarcul, locul singurătății, te îndeamnă în afară, spre unul din chipurile Ființei, spre Faptă.

Obiectiv vorbind, omul nu va putea probabil niciodată să iasă din acest țarc, pe niciunde. Dar alte victorii îi sunt date, răsplătind îmbelșugat această înfrîngere primă. Și cea mai mare dintre aceste victorii este însăși **conștiința înfrîngerii.** Tîrziu, omul își dă seama de țarcul și încercările la care a fost supus și atunci se întîmplă minunea – ca la atingerea magică din basm – cercul se sfarmă. În clipa în care îți cunoști propriile limite, îți cunoști nelimitarea. În prima pruncie, copilul este așezat la modul cel mai propriu într-un țarc, pentru ca, minunat de noile puteri, să n-o ia razna, pentru ca imediatul lumii să nu-l strivească. Țarcul este acum **ocrotire.**

În afara țarcului, omul n-ar avea de ce să acționeze, el ar viețui lîncezind (viețuire umană principial imposibilă) doar în țarc viața capătă un **sens,** piramidele noastre personale odată sfărîmate accedem la înțelesul acestui sens.

Libertatea este ceva de cucerit din interior – spun filosofii – și acest interior ne-a fost luminat de un cuvînt românesc. **Labirintul,** multiplicare haotică a țarcului, el însuși nu poate exista în sine, fără o comunicare cu exteriorul, cu lumina, și aceasta este premiza propriei sale eterne autodistrugeri și recreeri.

Fiindcă suntem cu toții înțărcați, așezați în locul nostru, sub steaua noastră, în Patria noastră, fiindcă a trebuit să uităm noi înșine izvorul pentru a deveni izvor, fiindcă avem adînca nostalgie a celor petrecute în țarc, fiindcă...

Christian CRACIUN

---

arta amatoare

Ernest Petrovici

Ard pe pereții sufletului meu cîteva tablouri, mereu proaspete, învăluite de o dulce lumină lăuntrică, pline de irizări ale împrejurimilor făgețene, dăruite, de asistentul medical Ernest Petrovici, în ceasurile sale de sărbătoare, oamenilor de aici. Marginile de sat, dealurile, pădurile, văile, livezile, morile de apă, grădinile, noile construcții, florile vorbesc ochiului străpuns de vibrația culorii despre pasiunea acestui om, despre prietenia statornicită de ani între el și frumusețile naturii locurilor.

Ernest Petrovici, născut în Făget la 8 noiembrie 1939, pictează cu răbdare și migală de aproape 20 de ani. A făcut ucenicie la pictorița Iulia Simu, statornicită și ea, în ultimii ani ai vieții, la Făget. De la ea a împrumutat nu numai dragostea pentru pictură și frumos, ci și viziunea luminoasă și caldă care se degajă din nuanțele de verde, gri, albastru, galben, rupte, deopotrivă, din suflet și din trăirea autentică, nesofisticată, a văluririlor formelor de relief ale zonei.

Din lucrările sale pornesc către noi, privitorii, sugestii de lumină blîndă, finețe și expresivitate, note de sărbătoresc estival în care se simte prezența omului, ca reflectare a aspirațiilor sale de frumos. O armonioasă coabitare dintre om și natură se împrăștie pe sub sălciile, plopii, stejarii, castanii lui Ernest Petrovici, pentru că el, fiind ușor impresionabil, a ales peisajul ca modalitate specifică de exprimare și comunicare. Dar lucrările sale nu sînt nici pe departe niște simple copii sau fotografii fidele naturii. Căci, în toate aceste tablouri se simte el, artistul și omul, cetățeanul atent și deschis în fața naturii și colectivității.

Prezent în expoziții locale, județene și interjudețene, în manifestările culturale prilejuite de Festivalul național „Cîntarea României", Ernest Petrovici ne amintește că împlinirea unei pasiuni înseamnă în primul rînd muncă, permanente căutări de implicare în social, descoperirea în natură a ceea ce este plăcut și util vieții omului.

Ion CALIMAN

Eugen Gangan

De vreo două decenii Gangan — tatăl și fiul activează în echipa Teatrului popular din Lugoj. În plus, Eugen Gangan a devenit și regizorul amator al unor formații mai tinere. Asta datorită unei pasiuni mai recente ca și a talentului său pedagogic. Eugen Gangan a însoțit succesele actualului teatru pas cu pas, determinînd nivelul ca și profesionist al interpretării unor piese. Alături de ceilalți actori este posesorul unui adevărat palmares de titluri și medalii dedicate amatorilor. Verva sa este întotdeauna sclipitoare, ironia mușcătoare, pe un fundal de generozitate. Bine distribuit Gangan s-a jucat de fapt, mereu pe sine, reușind să devină aproape întotdeauna convingător. Și să se mențină personaj principal în acest redutabil teatru.

P.S. Actorii Teatrului popular lugojean se află în aceste zile la Londra, unde are loc un festival internațional de teatru amator. Ei s-au pregătit pentru această prezență peste hotare cu „Nevestele vesele din Windsor" de Shakespeare în regia lui Dan Radu Ionescu asistat de fiul său. O variantă posibilă a comediei, o concepție asupra căreia așteptăm comentariile gazdelor...

L. B.

În premieră la Teatrul Național timișorean:

teatru

„JURIȘTII" de Rolf Hochhuth

Ca oricare piesă documentară, „Juriștii" de Rolf Hochhuth conține acel moment senzațional care constă în demascarea unor fapte necunoscute opiniei publice, fapte care devin astfel hotărîtoare pentru cursul acțiunii scenice, bazîndu-se tocmai pe un anumit material documentar. De fapt mai toate piesele acestui autor dramatic se sprijină pe un material faptic real, ca de pildă: „Vicarul" (1963), „Soldații" (1967), „Guerillas" (1970), „Moașa" (1972), „Lisistrate și Nato" (1974).

Pentru spectatorul de la noi, multe detalii ale textului din „Juriștii" rămîn însă neînțelese, uneori chiar nesemnificative, fiindcă fundalul politic, declanșatorul propriu-zis al acțiunii, îi sînt străine. Trebuie amintit, în acest context, adevărata psihoză a „vînătorii de vrăjitoare" din R.F.G., imediat după primele atacuri ale Fracțiunii Armatei Roșii (RAF), grupare cunoscută și sub denumirea Baader-Meinhof, apoi „sinuciderile" din închisoarea Stuttgart-Stammheim, goana după așa-numiții „simpatizanți" (pînă și laureatul premiului Nobel pentru literatură, Heinrich Böll, a fost supus unor astfel de tracasări), decretul privitor la acțiuni radicale, prin care mai ales tineri de stînga au fost expuși unor șicane din partea autorităților federale etc. Acest fundal politic corespunde unei anumite realități, o realitate controlată perfect de poliția secretă.

Hochhuth catapultează proiectul său de demascare în această realitate; de aci încolo, Ioan Ieremia, regizorul acestei piese, începe montarea, încercînd să se oprească doar asupra acelor fragmente (din text) care îi par accesibile pentru publicul românesc. Desigur, din această bună intenție a regizorului, rezultă o anumită relativare a problematicii, puse de textul lui Hochhuth; dar pentru o montare, acum și aici, acest factor a fost inevitabil.

Se știe că în R.F.G. piesa aceasta a provocat proteste vehemente, mai ales din partea Uniunii Creștin Democrate — C.D.U. — Hans Filbinger, fostul prim-ministru al landului Baden — Württemberg, a trebuit să demisioneze, deoarece a semnat cîteva condamnări la moarte în timpul carierei sale de judecător nazist. Corespondentul lui Filbinger în piesa lui Hochhuth este un oarecare prim-ministru cu numele de Heilmayer (Vladimir Jurăscu) care este demascat de tînărul medic Klauss (Ștefan Sasu). Fiica lui Heilmayer, Tina (Angela Ioan) își ia doctoratul în drept. Ea trăiește împreună cu prietenul ei, Dieter (Damian Oancea) într-o odaie modestă (scenografia adecvată aparține Emiliei Jivanov). Tatăl vrea să-și viziteze fiica. Măsurile de siguranță, de-a dreptul grotești, luate de către poliție — șeful Siguranței este Hämmerling (Daniel Petrescu) — amintesc de acea isterie generală de care a fost cuprins R.F.G.-ul în anul 1979. În timpul vizitei de familie, Heilmayer va fi demascat. Ieremia subliniază conflictul între două generații opuse, generația foștilor naziști și generația tînără, progresistă, cu vederi de stînga. Jurăscu redă la început pe omul de stat, sigur pe sine și pe puterea sa, care, prin deznodămîntul surprinzător, va fi înfrînt pe toate planurile. Daniel Petrescu a excelat în rolul polițistului veșnic nervos, zelos și grijuliu; el reprezintă de fapt elementul principal în acea atmosferă de bănuială generalizată, din care rezultă, volens nolens, isteria fricii. Aparițiile sale pe scenă provoacă efecte comice bine plasate în structura piesei prezentate, tot așa și ivirea paznicului-polițist, Rutenfranz (Ovidiu Grigorescu), care reușește să destindă publicul concentrat asupra discursului epic. Angela Ioan și Damian Oancea reprezintă categoria tinerilor, neatinsă de flagelul carierismului, tineri cu o atitudine critică la adresa sistemului, pe care doresc să-l schimbe. Aparițiile Angelei Ioan par, pe alocuri, foarte palide — în comparație cu Ștefan Sasu, în rolul tînărului medic. Rolul lui Sasu a fost, după opinia noastră, cel mai reușit în acest spectacol.

Această premieră pe țară, cu „Juriștii" lui Hochhtuh, a confruntat publicul cu o literatură dramatică neobișnuită, dar și cu o problematică care în nici un caz nu trebuie interpretată unilateral, deci în limitele unui anumit spațiu geografic. Tocmai acest aspect a reușit regizorul Ioan Ieremia să-l transpună în realitatea imediată.

William TOTOK

Erată: în cronica din nr. trecut, coloana I, rînd 12, se va citi: „sîntem confruntați cu...".

plastică

MIHAI THEODOR OLTEANU

Mihai Theodor Olteanu e un frenetic locuindu-se de bucuria trudei asemenea unui benedictin, un răvășit pentru care lauda și exorcizarea materiei picturale, stingerile tonale și exploziile de vitalitate cromatică, pasta energică, pasională și tușa fină, mîngîietoare sînt stări de suflet deosebite în căutarea orizontului de simțire mereu proaspătă, mereu inaugurală. Bun strateg al clarobscurului, el nu e doar întocmitorul, în peisaje, al unor „picturi de suflet", ce încurajează discreția monologului șoptit la întretăierea dintre vis și realitate ci, mai ales, un „zugrav" încruntat, în a cărui caligramă rodesc inchietudini transcrise după o logică insondabilă în topiri de planuri și diluări de umbre și de lumini.

Care sînt cîștigurile, puține dar certe, ale recentei sale expoziții? Înainte de toate, **lărgirea orizontului cromatic,** nu prea generos pînă acum, căci e compus din game reținute și mohorîte, în care negrul, brunul și albastrul, culori dominante, desfac pe pînzele sale spații unde se săvîrșește liniștea anxioasă a luminii, apoi, **îmbogățirea și în planul de ideii tematicii,** care părea – prin zelul peisagistic repetitiv, aproape tautologic al pictorului – să-i dinamiteze vitalitatea și profunzimea căutării, starea sa predilectă, netributară domolirii de sine; în sfîrșit, **luarea de contact cu noi modalități de expresie,** pe care simțim că le poate extinde și aprofunda, Mihai Theodor Olteanu părăsind acum, în unele lucrări, tehnica rembrandtiană a umbrelor și lecția tratării materiei picturale, primită de la Andreescu, pentru a accede, după instinctive decantări simpatetice, la împăcarea în el a două direcții de care e legat temperamental, deși acestea sînt, aparent, ireconciliabile: Petrașcu și Pallady.

Ce a expus acest artist la ultima sa confruntare cu publicul, așadar cu sine? **Peisaje,** cu pomi copleșiți de un cer dramatic, cu ape în care crește tăcerea, pămînturi respirînd neputințe de noapte și drumuri ocolinde, mărturisind despre nefericite itinerarii ale uitării: **naturi statice cu** păsări neîmpăcate în moarte și nicidecum senine, veritabile autoportrete timbrate crepuscular; un ciclu de **Veneții imaginare,** ritmuri iconografice, în care zidurile sînt incantații muzicale datorate jocului de elemente formale dar încă și fruste semne ale virilității, ce ating saturarea de sens prin motivul punții, care nu unește planurile lor arhitecturale, ci obligă, de fapt, la țipătul imposibil de domolit al racursiului: **portrete** în atitudine meditativă, atinse de duhul lui Rouault dar repuse în tipar bizantin prin abstractizarea liniei și a expresiei, pe un fond perspectival iscat din tușe fugare, palladyene; **un nud,** nimbat ca mai toate personajele acestui pictor, și impunînd, grație ipostazierii într-o studiată resemnare, considerarea sa drept icoană. De fapt, Mihai Theodor Olteanu nu pictează. Verbul acțiunii sale plastice e a iconi. Tablourile acestea, chiar lipsite, accidental, de sevă autentic vitală, sînt felul său nedrapat de a trăi. Și de a iubi. Singurul în care crede. Și datorită căruia nu uită să spere. De aceea, formula afectivă a expoziției mi s-a părut a fi bucuroasa penitență spiritualizată a împătimirii.

Timpul, cum spunea înțeleptul, va aduna pămîntul la piciorul arborilor drept sădiți și-i va răsturna pe cei strîmbi. Pictorul – și autorul acestui text coparticipativ îndrăznesc să spere ca măcar unii dintre copacii plantați de Mihai Theodor Olteanu la recenta sa expoziție își vor putea ține, neoprită vreme de-aici înainte, bucuros și încrezător, frunzișul îndreptat spre înălțimi.

Nicolae STOIA

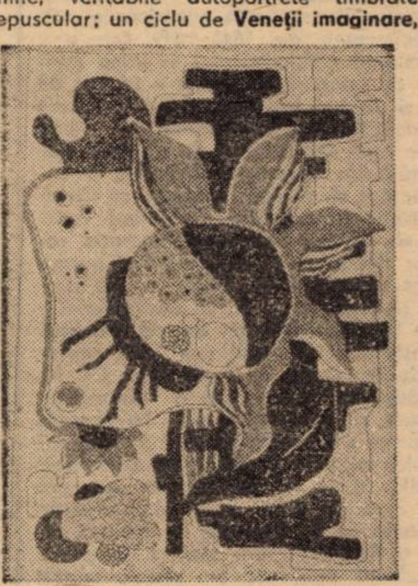

PETRU VALERIU TEC: „Evoluție"

limbă și stil

„APARI SĂ DAI LUMINĂ..."

Tema „ivirii" alinătoare – „Fă un sfîrșit durerii... vin la sînu-mi" – cutreieră creația eminesciană*. Întîmplată aievea sau numai nălucită, „ivirea" se înfiripă și se destramă sub semnul vremelniciei, în chiar „Clipa cea repede / Ce ni s-a dat". Verbul însuși care o numește are înțeles „punctual", „momentan", evocînd, parcă, fulgerarea clipei. Ei, ivirii, i se opune precedînd-o, sub povara strivitoare a „duratei", **așteptarea,** redată, în **Luceafărul,** printr-un fel de prezent „etern", acela al aștrilor și al vegherii lor de cînd lumea: „Din umbra falnicelor bolți / Ea pasul și-l îndreaptă / Lîngă fereastră, unde-n colț / Luceafărul **așteaptă".** Cînd verbul durativ **aștepta** este la imperfect (adică la timpul „duratei" resimțită, ocazional, ca o povară), atunci „așteptarea" crește, dilatîndu-se într-un spațiu subiectiv enorm: „Eu mă uitam prin ramuri / Și **așteptam să te arăți** / La geamuri". Contrastul dintre **clipă** și **durată,** coliziunea dramatică dintre **ivire** și **pînda** statornică a simțurilor treze sînt magistral redate artistic, prin alternanța perfectului simplu cu imperfectul, în **Sărmanul Dionis:** „Ea **se ivi** în fereastră. Ochii lui **se uscau** de ardoare și **sclipeau** cu o bolnavă dorință: ea **se ivi** frumoasă".

Pe lîngă **a se ivi,** aparțin aceluiași cîmp semantic verbele **a se arăta, a (re)veni, a apărea, a răsări.** Pentru evitarea repetiției, primele două alternează într-o elegie: „Pe aceeași ulcioară / Bate luna în ferești, / Numai tu de după gratii / Vecinic **nu te** mai **ivești!** / / ... Vîntul tremură-n perdele / Astăzi ca și-n alte dăți, / Numai tu de după ele / Veșnic **nu te** mai **arăți".**

Îndemnul la „ivire" se realizează cu ajutorul modului imperativ, însoțit, uneori, de interjecție: **„O, arată-mi-te** iară-n haina lungă de mătasă", **„Vino!** Joacă-te cu mine... cu norocul meu", **„O, vin,** odorul meu nespus", „De ce nu vii tu, **vină!", „Vin,** cu mine, rătăcește / Pe cărări cu cotituri", „De-unde ești, **revino** iarăși / Să fim singuri". Într-una din cele mai frumoase postume ideea de „poruncă" implicată imperativului se subțiază, convertindu-se în implorare: **„Apari** să dai lumină arcatelor ferești".

Verbul – aș fi tentat să-i zic: „propriu" – al **ivirii** este, în viziunea eminesciană, **a răsări.** Nu ne interesează, aici, întrebuințarea-i obișnuită, despre aștri, ci doar situațiile cînd subiectul lui este femeia iubită: „Tu doar **răsai** c-un zîmbet în visul meu cel trist". Pe ea o caută cu înfrigurare ruga poetului: **„Răsai** din umbra vremilor încoace / Ca să te văd venind... ca-n vis, așa vii!". Predilecția pentru verbul **răsări** în astfel de situații vădește o intuiție pătrunzătoare a armoniei lumii, a con-fuziunii între terestru și cosmic, căci sinonimia **ivi=răsări** presupune o altă echivalență, și ea metaforică, aceea dintre **iubită** și **stea:** „Tu nici nu știi a ta apropiere / Cum inima-mi de-adînc o liniștește / **Ca răsărirea stelei în tăcere". Valurile vremii, marea de suferinți** – gîndite mai puțin pe „orizontală", ca suprafețe fără margini, și mai mult ca „abis", ca „genune", ca „hău" – devin astfel repere foarte difuze, dar cu atît mai poetice, ale „ivirii", într-un spațiu sufletesc insondabil: „Din valurile vremii, iubita mea, **răsai,** / Cu brațele de marmur, cu părul lung, bălai"; **„Ș-o să-mi răsai** din marea de suferinți, înaltă, Ca marmura eternă ieșită de sub daltă".

G. I. TOHĂNEANU

---

* La 15 iunie s-au împlinit 93 de ani de la moartea poetului.

SĂPTĂMÎNA CULTURALĂ

● TEATRUL GERMAN DE STAT a preznetat, în premieră, spectacolul cu piesa „Ifigenia în Taurida" de J. W. Goethe realizat în semn de omagiu pentru marele scriitor de la a cărui moarte se împlinesc 150 de ani. Regia e semnată de Alevander de Montléart, directorul teatrului din Lüneburg (R. F. Germania), scenografia – Gabriel Kazinczy. Din distribuție: Ida Jarcsek-Gaza, Josef Jochum, Victor Lache, Mathias Pelger, Bruno Focht. ● ZIUA PIONIERULUI a fost sărbătorită în toate localitățile județului de cei nu mai puțin de 80.000 de purtători ai cravatelor roșii. ● EXPOZIȚII: La Clubul presei – Ileana Grivu, acuarelă; La secția de etnografie a Muzeului Banatului – „Ceramica, tradiție și contemporaneitate"; La Pădurea Verde – Muzeul satului bănățean; La Casa dec ultură a studenților – „Tradiții ale presei literare românești"... La Constanța, Muzeul Bănatului a deschis, pentru perioada estivală, o reprezentativă expoziție de artă bănățeană... ● FESTIVALUL FANFARELOR va avea loc duminică, 27 iunie, la Buziaș. Vor participa formații din județ și din țară. ● Studioul de teatru „Mihai Eminescu" al clubului întreprinderii Electromotor a prezentat, de curînd, în premieră, comedia „Hoțul perfect" de Dan Tărchilă. ● FILMUL SĂPTĂMÎNII: „Pilot de formula unu" – Capitol. ● BILANȚ. Încheindu-și activitatea din acest sezon, cenaclul german „Adam Müller-Guttenbrunn" ne comunică realizările editoriale ale membrilor săi: apariția primului anuar al cenaclului „Pflastersteine", pe larg comentat în această revistă; apoi numărul special al revistei „Neue Literatur" 18/1981, realizat în exclusivitate de cenaclul „Adam Müller-Guttenbrunn". Balthasar Waitz a debutat cu volumul de proză scurtă „Un alibi penrtu Papa Kunze", Herta Müller cu „Depresiuni", Horst Fassel cu „Indiciu", Hellmuth Seiler cu „Singurătatea scaunelor"; alte cărți au publicat Horst Samson, „Zbor planat", Hans Gehl „Familia șvăbească" (O antologie cu studii etnografice) și prea devreme decedatul Ludwig Schwarz, cu al treilea volum din romanul „Kaule-Baschtl". Premii ai Uniunii scriitorilor au obținut Richard Wagner (Pentru „Hotel California I" Johann Lippet („Biografie. Un model"), Werner Söllner (pentru traducerea lui Marin Preda, „Delirul", și poeziile lui Mircea Dinescu), Anton Palfi (pentru traducerea în limba română a poeziilor lui Nikolaus Berwanger). În cadrul festivalului național „Cîntarea României" au fost premiați Nikolaus Berwanger, Nikolaus Haupt și Anton Söllner. ● VACANȚA MARE a elevilor anunță un program bogat. Între 24–30 iunie – Forumul Județean al pionierilor, tabere de profil (aeromodelism, navomodelism, cinecluburi, minibaschet, fotbal ș. a.) răspîndite pe întreg teritoriul țării, excursii, la care participă deja peste 17.000 de elevi timișeni. Între timp, colegii mai mari își susțin examenele de treaptă (I-a și a II-a), iar alți 5.000, încheie ultimele emoții ale Bacalaureatului. ● SEARĂ DE CVARTETE. În sala barocă a Muzeului Banatului a avut loc o seară de cvartete (Marțian Negrea, Fr. Schubert, Ludwig van Beetoven) la care și-au dat concursul Ludovic Truțiu, Monica Szabo, Claudiu Ionescu, Dumitru Săvescu. ● **Salonul literar-științific al Bibliotecii județene a găzduit** dezbaterea pe tema: „Progresul științei și viitorul omenirii". Au participat ca invitați: prof. univ. dr. ing. Ioan Cornea, membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice a R.S.R., prof. univ. dr. ing. Francisc Kovacs, decanul Facultății de mecanică a Institutului politehnic „Traian Vuia" și prof. univ. emerit dr. docent C. V. Oprea de la Institutul Agronomic. ● TEATRUL DIN REȘIȚA, în turneu la Timișoara, a prezentat piesa „Joc dublu" de Robert Thomas. ● FILARMONICA „BANATUL" anunță, pentru zilele de 26 și 27 iunie, un Concert simfonic extraordinar cu participarea Trio-ului Moscova (U.R.S.S.) alcătuit din Alexandr Bondurianski – pian, Vladimir Ivanov – vioară, Mihail Utkin – violoncel. Dirijor: Nicolae Boboc, artist emerit. Din program: Csiky Boldizsar – „Patru piese pentru orchestră de coarde", Ludwig van Beethoven – „Triplu concert pentru pian, vioară, violoncel și orchestră", J. Haydn – „Simfonia 82 în Do major – Ursul".

OBSERVATOR

M.I.M.U.E.E. — C.I.M.M.E.

INTREPRINDEREA DE FRIGIDERE GĂEŞTI

ÎN CENTRUL ATENŢIEI, UTILIZAREA EFICIENTA A FONDURILOR MATERIALE ŞI BANEŞTI

Produsele prestigioasei firme din Găeşti sînt cunoscute în toată ţara. Preocupat de o diversificare permanentă a produselor sale pe baza ridicării permanente a stachetei calităţii, colectivul intreprinderii are în centrul atenţiei utilizarea eficientă a fondurilor materiale şi băneşti. Programul de măsuri elaborat de conducerea unităţii are în vedere, ca element fundamental, economisirea pe toate căile a resurselor materiale şi băneşti prin utilizarea lor cît mai raţională şi cu eficienţă maximă.

Acţionîndu-se pe un front larg şi urmărindu-se permanent dinamica stocurilor de materiale s-a reuşit menţinerea acestora în limita celor normate, dar unele materiale şi piese au devenit disponibile tocmai datorită acestei diversificări permanente a producţiei.

Specialiştii unităţii, fără să se prevaleze de unele criterii obiective ale fenomenului de imobilizare manifestat prin existenţa temporară a unor asemenea stocuri, caută soluţii îmbunătăţite pentru controlul şi

(Continuare în pag. 2)

Nr.	Denumirea mat.	U/M	Cantitate	P/U	Valoare
	OŢELURI				
1.	Bandă A 2,44 x 380	kg	1 770	25,98	45 925,30
2.	Bandă B 60 W 7102 100 x 6	kg	255	39,59	9 303,65
3.	Bandă inox W 4301 02 x 21	kg	543	69,34	37 651,62
4.	Bandă Arc 7 W 5048 35 x 045	kg	659	14,24	9 384,16
5.	Bandă Arc 45 x 0,8	kg	1 281	10,4	13 322,4
6.	Bandă Arc W 1221 R50 50 x 2	kg	121	7,07	855,47
7.	Bandă Arc W 100 x 3	kg	98	7,46	731,08
8.	Bandă Arc W 100 x 4	kg	257	34,53	8 874,21
9.	Bandă Arc W 100 x 5	kg	146	34,53	5 041,38
10.	Bandă arc W 7108 B 155—170 25 x 1	kg	94	58,2	5 470,80
11.	Bandă Arc B 60 60 x 1,5	kg	96,5	45,55	4 395,57
12.	Bandă arc B 55—75 100 x 4	kg	173	39.59	6 849,07
13.	Bare Al 1/2 T Ø 8	kg	262,5	26,84	7 045,50
14.	Bandă Am 70 1/2T 14 x 0,25	kg	79	85,58	6 760,82
15.	Bandă Am 63 1/2 T 24 x 0,5	kg	50	73,11	3 655,5
16.	Bandă Am 55 x 0,5	kg	10	74,08	15 556,8
17.	Bandă Am 100 x 0,5	kg	130	73, 5	9 535,50
18.	Bare Al 58 1/2 T 7 x 7	kg	300	57,51	17 253
19.	Electrozi 44 Ø 2	buc	693	8,1	5 613,3
20.	Electrozi 44 Ø 2,5	buc	120	7,38	885,6
21.	Electrozi 44 3,25	buc.	300	6,94	2 082,0
22.	Electrozi 44 4	buc	402	6,72	2 701,44
23.	Electrozi supertit Ø 5	buc	1 030	8,32	8 569,6
24.	Oţel W 4922 250 x 250	buc	2 490	20,85	51 916,5
25.	Oţel W 2581 12 x 5	buc	88	62,17	5 470,97
26.	Oţel W 20 x 20	buc	200	93,62	1 8724
26.	Oţel W 20 x 20	buc	200	93,62	18 724
27.	Oţel PMS Ø 6	buc	327	102,58	33 543,67
28.	Oţel PMS 70 x 10	buc	102,21	26,6	2 718,78
29.	Oţel OSC 8 28 x 28	buc	823	5,85	4 814,55
30.	Oţel OSC 30 x 30	buc.	95	4,85	555,75
31.	OţelxOSC Ø 6	buc	97	5,4	523,8
33.	Oţel OSC 8	buc	100	5,61	561
33.	Oţel OSC 9	buc	148	6,14	908,72
34.	Oţel OSC 10	buc	451	6,03	2 719,53
35.	Oţel OSC 12	buc	101	6,03	609,03
36.	Oţel OSC 14	buc	101	6,01	607,01
37.	Oţel OSC 18	buc.	252	5,47	1 378,44
38.	Oţel OSC 20	buc	92	5,47	503,24
39.	Oţel OSC 25	buc	102	5,36	546,72
40.	Oţel OSC 9 x 9	buc	491	6,64	3 260,24
41.	Oţel OSC 15 x 15	buc	202	5,04	1 018,08
42.	Oţel OSC 16 x 16	buc	872	5,8	5 057,6
43.	Oţel OSC 18 x 18	buc	785	5,77	4 529,45
44.	Oţel OSC 20 x 20	buc	1 265,5	4,59	5 808,64
43.	Oţel OSC 22 x 22	buc.	004	5,77	5 793,08
46.	Oţel OSC 25 x 25	buc	5 016	5,49	27 537,84
47.	Oţel Poldy EZN 150 x 10	buc.	497	5,41	2 147,77
48.	Oţel Poldy 5 150 x 16	buc	505	5,16	2 605,8
49.	Oţel Poldy T5 Extra 150 x 16	buc	205	5,16	1 057,8
50.	Oţel Poldy EZN 200 x 20	buc	598	5,36	3 205,28
51.	Oţel Poldy 46 MOCN 10 Ø 5,2	buc	1 765	9,19	16 220,35
52.	Oţel Poldy hex. 7	buc.	1 738,5	11,95	20 875.07
53.	Oţel W 4301 Ø 50	buc	1364,8	68,08	90 818,72
54.	Oţel W Ø 120	buc	609	68,16	41 509,44
55.	Oţel W Ø 160	buc	855	78,16	68 276,80
56.	Oţel W 4021 Ø 50	buc	892	30,83	27 500,36
57.	Oţel W 4008 Ø 60	buc	314	30,34	9 526,76
58.	Oţel W Ø 120	buc. 2	679	30,11	20 444,6
59.	Oţel W 4008 Ø 160	kg	1 256	30,13	37 843,28
60.	Oţel B 18 M 9 T Ø 8	kg	60	46,5	2 790,00
61.	Oţel POLDI AKVS W 4541 Ø10	kg	391	60,52	23 666,32
62.	Oţel OL 50 hexag. 6	kg	140	8,99	1 258,6
63.	Oţel UNP 240 St. 371	kg	2 020	3,35	6 767
64.	Placă Al (fontă) 5809027	buc	4	138,10	52,4
65	Placă calaped 140	buc	1	3 010,7	3 010,7
66.	Profil Al 1750 x 25	kg	155	3 821	5 922,5
67.	Profil Al 180	kg	227	38,23	8 678,67
68.	Profil Al 460 828 x 2300	kg	83	31,24	2 592,92
69.	Profil CB 10 x 1885	kg	19 093	31,89	608 875,77
70.	CB 10 x 3200	kg	2 010	31,89	64.028,9
71.	CB 10 x 4200	kg	390	31,89	12 437,16
72.	CB 14 x 2000	kg	11 393	80,34	845 668,62
73.	CB 15	kg	495,5	82,21	20 469,48
74.	Sîrmă arc RM Ø 0,5	kg	81	6,7	542,7
75.	Sîrmă Kantal Ø 5,5	kg	232	140,71	32 644,72
76.	Sîrmă Al Ø 8	kg	269	22,24	5 982,56
77.	Tablă neagră 85 6 0,6 x 570 x 2000	kg	2 559	5,7	14 586,3
78.	Ţeavă OLT 35 Ø 45 x 1	kg	1 638	27,3	45 372,6
79.	Ţeavă Cu 9 M Ø 5 x 1	kg	1 056	116,76	123 298,56
80.	Ţeavă Cu 9 1/2 T Ø 8 x 3	kg	116	127	11 029,70
81.	Ţeavă Al 99,5 Ø 18 x 1	kg	88	30,06	2 645,28
82.	Ţeavă A Ø 22 x 1,5	kg	31,24	848	26 491,52
83.	Tablă arc W 0204 0,3 x 300 x 2000	kg	97	9,21	893,37
84	Tablă 6. 0,5 34	kg	34	9,21	313,14
85.	Sîrmă OL 37 Ø 3,5	kg	1 787	9,87	17 637,69
	CHIMICALE				
1.	Sare SC 630	kg	626	5,7	3 53
2.	Sare SC 430	kg	3 900	11,88	46 332
3.	Sare SC 960	kg	3 909	11,3	59 155,5
	SCULE				
	ALEZOARE				
1.	STAS 1263 Ø 9	buc.	24	5,3	127,2
2.	STAS 1263 Ø 13	buc.	60	15	900
3.	STAS 1263 Ø 14	buc	59	12	708
4.	STAS 1263 Ø 15	buc	33	15,2	501,6
5.	STAS 1263 Ø 20	buc	49	18	882,0
6.	STAS 1263 Ø 2	buc	29	21	609
7.	STAS 1263 Ø 27	buc	69	39,9	2 713,10
8.	STAS 1263 Ø 23	buc	12	39,9	478,8
8.	STAS 1263 Ø 28	buc	10	35	350
10.	STAS 1263 Ø 32	buc	14	57	798
11.	STAS 1263 Ø 32	buc	20	42	840
12.	STAS 1263 Ø 36	buc.	5	69,5	347,5
13.	STAS 1263 Ø 37	buc.	5	71,5	357,5
14.	STAS 1263 Ø 38	buc	12	82,4	988,8
15.	STAS 1263 Ø 40	buc	4	91,5	366,0
16.	STAS 1263 Ø 42	buc	15	91,5	1 372,5
17	STAS 1263 Ø 44	buc	10	109	1 090
18.	STAS 1263 Ø 45	buc	13	109	1 417
19.	STAS 1263 Ø 46	buc	34	117	3 978
20.	STAS 1263 Ø 50	buc.	13	147	1 911,0
21.	STAS 1263 Ø 18	buc	50	18,40	920,00
22.	STAS 1263 Ø 7	buc	200	10,80	2 160,00
23.	STAS 1263 Ø 11	buc	74	13,70	1 013,80
24.	STAS 1263 Ø 26	buc.	38	35,40	1 345,30
25.	Alez. STAS 1264 Ø 7	buc	118	7,60	896,80
26.	Alez. STAS 1265 Ø 24	buc	17	32,00	544 00
27.	Alez. STAS 1265 Ø 28	buc	25	45,00	1 125,00
28.	Alez. STAS 1265 Ø 47	buc.	5	118,00	590,00
29.	Alez. STAS Ø 16	buc.	30	49,70	1 491,00
30.	Alezoare 1266 Ø 45	buc	5	109.00	545,00
	BURGHIE				
1.	Burghie 573 Ø 7,4	buc	16	5,40	70,4
2.	Burghie 573 Ø 7,6	buc.	181	5,10	923,1
3.	Burghie 573 Ø 7,7	buc	490	13,25	6 492,5
4.	Burghie 573 Ø 7,5	buc	300	12,70	3 810,0
5.	Burghie 573 Ø 8,1	buc	86	5,10	438,6
6.	Burghie 573 Ø 8,2	buc	80	5,60	448
9.	Burghie 573 Ø 8,3	buc.	21	5,70	119,7
10	Burghie 573 Ø 8.5	buc	1 200	14,40	17 280
11.	Burghie 573 Ø	buc	800	16,00	12 800
12.	Burghie 573 Ø 10	buc	500	36,30	2 397,3
13.	Burghie 573 Ø 11,5	buc	61	39,30	2 397,3
14.	Burghie 573 Ø 11,9	buc	9	13,00	117
15.	Burghie 573 Ø 12	buc	150	52,00	7 800
16.	Burghie 573 Ø 13	buc.	200	52,00	10 400
17.	Burghie 573 Ø 13,2	buc	46	52,00	2 392
18.	Burghie 573 Ø 14	buc	300	56,00	16 800
19.	Burghie 573 Ø 15,4	buc	40	18,00	720
20.	Burghie 573 Ø 15,5	buc	28	18,50	518
21.	Burghie 573 Ø 17,5	buc.	38	21,00	788
22.	Burghie 573 Ø 18	buc.	100	49	4 900
23.	Burghie 573 Ø 6,5	buc	99	9,30	920,70
24.	Burghie 573 Ø 12,7	buc	12	52,00	624
25.	Burghie 573 Ø 2,7	buc	79	2,65	209,35
26.	Burghie 573 Ø 4,25	buc	96	4,50	432
28.	Burghie 583 Ø 4,6	buc	395	4,65	1 836,75
27.	Burghie 573 Ø 4,4	buc	800	4,15	3 320
29.	Burghie 573 Ø 1,2	buc	25	1,40	35
30.	Burghie 574 Ø 2,5	buc	667	2,00	1 334
31.	Burghie 574 Ø 4,8	buc	500	9,20	4 600
32.	Burghie 573 Ø 2,1	buc	611	1,95	1 191.45
33.	Burghie 573 Ø 2,3	buc	551	3,10	1 708,20
34.	Burghie 573 Ø 2,4	buc	62	3,40	210,80
35.	Burghie 573 Ø 2,4	buc	800	2,30	1 840,00
36.	Burghie 573 Ø 2,5	buc	700	2,50	1 750,00
37.	Burghie 573 Ø 2,6	buc	24	3,55	85,20
38.	Burghie 573 Ø 2,6 A	buc	102	3,75	382,50
39.	Burghie 573 Ø 3,8	buc	2 188	3,65	7 986,20
40.	Burghie 573 Ø 4,1	buc	1 023	4,30	4 398.90
41.	Burghie 573 Ø 6,1	buc	574	8,30	4 764,20
42.	Burghie 573 Ø 6,2	buc	800	8,30	6 640.00
43.	Burghie 573 Ø 6,4	buc	1 500	8,85	13 275,00
44.	Burghie 573 Ø 6,6	buc	200	3,90	780,00
45.	Burghie 573 Ø 6,7	buc	150	9,55	1 432,50
46.	Burghie 573 Ø 7	buc	500	10,40	5 200,00
50.	Burghie 573 Ø 7,1	buc	51	4,30	219,30
51.	Burghie 573 Ø 7,2	buc	18	4,40	79,20
52.	Burghie 573 Ø 7,3	buc	74	4.40	325,60
53.	Burghie 575 Ø 13,5	buc	16	56	896
54.	Burghie 575 Ø 14	buc	81	58,5	4 738,5
55.	Burghie 575 Ø 14,25	buc	13	21	273
56.	Burghie 575 Ø 14,5	buc	300	71,6	21 480
57.	Burghie 575 Ø 15	buc.	200	60	12 000
58.	Burghie 575 Ø 15,5	buc	225	22	4 950
59.	Burghie 575 Ø 15,75	buc	1	89	89
60.	Burghie 575 Ø 16	buc	150	75	11 250
61.	Burghie 575 16,5	buc	150	92,40	13 860
62.	Burghie 575 Ø 17	buc.	150	78	11 700
63.	Burghie 575	buc	52	142	7 384
64.	Burghie 575 Ø 22,5	buc	75	153	11 475
65.	Burghie 575 Ø 23,5	buc.	29	189	5 481
66.	Burghie 575 Ø 24,5	buc	65	191	12 415
67.	Burghie 575 Ø 37,5	buc.	1	445	445
68.	Burghie 575 Ø 31,5	buc.	2	326	652
69.	Burghie 575 Ø 50	buc.	8	810	6 480
70.	Burghie 575 Ø 58	buc.	5	1 290	6 450

M.I.M.U.E.E. — C.I.M.M.E.

INTREPRINDEREA DE FRIGIDERE GĂEŞTI

71.	Burghie 575 Ø 65	buc.	6	1 149	6 894
72.	Burghie 575 Ø 15,5	buc.	275	aâ	17 600
73.	Burghie 575 Ø 17,5	buc.	80	79	6 320
76.	Burghie 2301—8122 Ø 10,25	buc.	339	79	13 221
77.	Burghie 4566 Ø 9,5	buc.	50	10,3	515
78.	Burghie 7899 Ø 70	buc.	1	625	625
79.	Burghie 7899 Ø 14,25	huc.	283	51,77	14 650,91
80.	Burghie 7899 Ø 10	buc.	163	95,87	15 625,81
81.	Burghie 7899 Ø 23 stg.	buc.	258	122,08	31 494,06
82.	Burghie 7899 Ø 24 stg.	buc.	85	149,13	12 676,05
	FILIERE				
1.	1160 M 12×1,5	huc.	44	12,4	545,6
2.	1160 H 11×1	buc.	9	14,26	128,34
3.	1160 M 14×1	huc.	57	49	2 793
4.	1160 M 14×1,25	buc.	13	66,96	870,48
5.	1160 M 16—1	buc	ăă	72	1 800
6.	1160 M 18	buc.	100	23,31	2 331
7.	1160 M 18×1	buc.	100	19,72	1 972
8.	1160 M 20×1	buc.	14	23,44	328,16
9.	1160 M 22	buc.	25	202,12	5 053
10.	1160 M 22×1,1	buc.	82	24,43	2 003,16
11.	Filiere 1160 M 24×1	buc.	54	24,68	1 332,72
12.	Filiere 1160 M 24×2	buc.	19	16a,68	3 009,92
13.	Filiere 1160 M 27	buc.	24	42,16	1 011,24
14.	Filiere 1160 M 27×1.5	buc.	25	34,97	874,25
15.	Filiere 1160 M 27	buc.	8	307,52	2 460,16
16.	Filiere 1160 M 27×1	buc.	25	243,04	6 076,00
17.	Filiere 1160 M 27×2	buc.	7	34,72	243,04
18.	Filiere 1160 M 28×2	buc.	2	35,96	71,92
19.	Filiere 1160 M 30	buc.	5	310	1 550,00
20.	Filiere 1âa0 M a0×1,1	buc.	10	41,6a	416,7
21.	Filiere 1160 M 36	buc.	5	50,34	251,7
22.	Filiere 1160 M 36×2	buc.	5	47,86	239,3
23.	Filiere 1160 M 16×1,5	buc.	10	79.50	795
24.	Filiere 2740 3/16	buc	13	10,85	141,05
25.	Filiere 27â0 5/8	buc.	14	24,8	347,2
26.	Filiere 2740 5/16	buc.	8	11,78	94,24
27.	Filiere 2740 7/16	buc.	/3	13,64	40,92
28.	Filiere 2740 9/16	buc	4	17.98	71,92
	FREZE				
1.	1159 125×1,6	buc	700	121	84 7000
2.	1159 125×2	buc.	47	151	7 097,00
3.	580 50×3	buc.	10	20	200
4.	580 80×10	buc.	4	181	724
5.	1680 Ø 14	buc.	30	14,9	447
6.	1680 Ø 16	buc	5	16,4	92
7.	1680 Ø 18	buc.	8	12	96
8.	1680 Ø 3	buc	50	5,6	280
9.	1680 Ø 6	buc.	40	7,95	318
10.	1680 Ø 16	buc	20	59.00	1 180
11.	1680 Ø 7	buc	80	9,50	760
12.	1680 Ø 16	buc.	1â	16,00	176
13.	Freze 1681 Ø 18	buc.	20	48,7	974
14.	Freze 1681 Ø 25	huc.	8	88	704
15.	Freze 1681 Ø 14	buc.	10	42,5	978
16.	Freze 1681 Ø 20	buc.	50	68	3 400
17.	Freze 1681 Ø	buc.	60	118	7 080
18.	Freze 1681 Ø	buc.	47	70,5	3 313,5
19.	Freze 1681 Ø 16	huc.	50	42,5	2 125
0	1	2	3	4	5
20.	Freze 1682 Ø 6	buc	30	43,1	129,3
21.	Freze 1682 Ø 8	buc.	28	52,5	1 470
22.	Freze 1682 Ø 10	buc.	11	47,70	524,7
23.	Freze 1682 Ø 12	buc.	18	59	1 062
24.	Freze 1682 Ø 14	buc	8	69	552
25.	Freze 1682 Ø 18	buc.	25	115	2 875
26.	Freze 22â4—50×4	buc.	5	68,50	342,5
27.	Freze 2214—63×6	huc.	2	111	222
28.	Freze 2214—63×8	buc.	3	125	375
29.	Freze 2214—63×5	buc.	10	104	1 040
30.	Freze 221â—80×10	buc.	76	198	1 188
31.	Freze 2214—80×12	buc.	7	219	1 533
32.	Freze 2214—80×14	buc.	5	240	1 200
33.	Freze 2214—100×16	buc.	5	426	2 130
34.	Freze 2214—100×18	buc.	4	460	1 840
35.	Freze 2215 80×10	buc.	18	201	3 618
36.	Freze 2215 80×10	buc.	7	327	2 289
37.	Freze 2763 Md 3,25	buc.	14	46	644
38.	Freze 2763 Md 4,5	buc.	22	76	1 672
Nr. crt.	Denumirea materialului	U/M	Cantit.	P/U	Val.
0	1	2	3	4	5
	ORGANE DE ASAMBLARE				
1.	Piulițe STAS 4071 M4 zn	buc.	46 800	0,06	2 808
2.	Şuruburi 9344/4—2,9×13	buc.	72 00	0,05	3 600
3.	Şuruburi 9344/8—4, 2×9,5	buc.	176 500	0,07	12 355
4.	Şuruburi 9344/8—4, 2×9,5	buc.	1 940 768	0,07	135 853,76
5.	Şuruburi 4845—5×45 Br	buc.	12 000	0,22	2 640
	ABRAZIVE				
1.	HCN 230×280 gri 150	coli	5 600	0,98	4 488,00
2.	Bandă fără sfîrșit 70 mm gri 100	mp	360	102,9	37 044,00
3.	Discuri Ø 110 gr. 280	buc.	1 200	1,73	2 076,00
4.	Discuri Ø 110 g.r 280	buc.	16 192	1,13	18 296,96
5.	Discuri Ø 110 gr. 280	buc.	7 500	1,5	11 250,00
10.	Pietre polizor 500×50×127 25 M	buc.	15	471	7 065,0
11.	Pietre polizor 580×500×305 46 M	buc.	10	416,85	4 168,50
12.	Pietre polizor 580×50×305 80 M	buc.	19	1 374,65	26 118,35
13.	Pietre polizor 500×60×60	buc.	2	400,45	800,90
14.	Pietre polizor 500×50×50 40 M	buc.	4	332,53	1 330,12
15.	Pietre polizor 600×50×305 80 K	buc.	1	â99,98	499,98
16.	Pietre polizor 400×60×203 46 M	buc.	84	319,2	26 812,8
17.	Pietre polizor 400×60×203 40 M	mp	52	317,74	G16 522,48
18.	B.f.s. 75×2 500 gr 80	mp	3 175,8	102,9	326 789,82
19.	Bf!s! 75×2 500 gr. 100	mp	5 740	102,9	590 646,00
20.	Disc BEARTEX 350×18	buc.	2 800	22,93	64 204,00

M.I.M.U.E.E. — C.I.M.M.E.

INTREPRINDEREA DE FRIGIDERE GĂEŞTI

(Urmare din pag. 1)

supravegherea dinamicii de circulație a fondurilor bănești, acționind asupra factorilor care condiționează utilizarea rațională și eficientă a bunurilor materiale.

In vastul program de lichidare treptată a tuturor imobilizărilor, se au în vedere consumurile statistice din anii precedenți, consumurile de perspectivă și îmbunătățirea tehnologiilor de producție.

Analizîndu-se periodic stocurile existente, reperele fără mișcare lentă se pot oferi altor unități care au o balanță materială deficitară.

In scopul reintroducerii în circuitul economic național a materialelor și pieselor excedentare la „FRIGIDERE GĂEȘTI" redăm în continuare principalele repere disponibile la această unitate.

DE REȚINUT

Unitățile economice interesate se pot adresa întreprinderii de frigidere „ARCTIC" din Găești județul Dîmbovița telefon 927/10086 care va asigura o bună colaborare pe linia valorificării stocurilor de materiale disponibile.

Emil GEORGESCU și **Vasile BAȘA**

top

CE SE ÎNTÎMPLĂ CU DISCOTECILE?

(II)

Și totuși„ „pulsul" discotecilor nu e scăzut peste tot... Iată, la **„Disco 53"** (în aer liber), sîmbătă 19 VI 1982 la orele 21 erau prezenți pe terasă peste 500 de tineri, numărul acestora, ni se spune, dublîndu-se în zilele de duminică. Așadar, o stare de fapt contrară celei semnalată în numărul trecut. Ce spun tinerii? „Vin la -53 deoarece aici, spre deosebire de alte discoteci, muzica e variată, se ascultă și rock nu numai disco" (N. Asoltanei — muncitor, Fabrica de zahăr); „Îmi place modul de prezentare „în cuplu", ambianța discotecii (**Botpan Ioan** și **Miloş Mircea n.n.**) — Kovacs Ludevic, mecanic S.M.A. Cele afirmate de acești tineri, ne scutesc de alte comentarii. Să mai adăugăm și cele spuse de Botpan Ioan, unul din disc-jockey: „Discoteca are deja o tradiție, ea funcționînd din 1978 fără întreruperi. Activitatea ei este atent sprijinită și controlată de către organizația U.T.C. a întreprinderii" („Elmet", n.n.) Subliniem acest fapt, deoarece există discoteci în care greul e lăsat pe umerii prezentatorului de program. Ce se întreprinde în celelalte discoteci pentru atragerea tinerilor în cadrul unor seri cu adevărat distractive și instructive? Un top al discotecii, alcătuit firește pe baza preferințelor tinerilor, la **„CLUB T"** (1. Mr. Rockets-Benny Blue; 2. Cosmetics — Trix; 3. Forget Me Not — Lita Diamandi, etc.), concursuri săptămînale cu premii, pe teme de cultură generală. La **Universitate**, programele muzicale au un caracter retro, iar afluența tinerilor aici infirmă — pentru a cîta oară — perisabilitatea „genului ușor". Iată deci că reușita și atractivitatea serilor de discotecă nu pot fi ocolite de pasiune, fantezie și — nu în ultimul rînd — de competență.

Petru UMANSCHI

corespondența

Mihai C. Constantin: Dacă n-ați cocheta cu absurdități ieftine, poate că puterea dv. de a transfigura artistic s-ar finaliza în creații reușite. Exemplificăm cu un text, în care primele patru rînduri deschid o viziune poetică interesantă, iar în continuare vă jucați cu nonsensuri: **Poem I:** „Să-mi luminați / Calea aducerilor aminte, / Zidiți în trupul meu / O Ană / Ca el să dăinuiască / Pe copitele cailor nemîncați / (sic!) Sînt fierbinte / Ca o rană". **Ovidiu Mircea:** A fost sub auspicii benefice reîntoarcerea dv. „în satul în care ați copilărit, la casa cu prunii înfloriți cel mai frumos de pe lume...". În grupajul de poezii scris în această împrejurare există versuri care merită toată atenția („cumpăna la fîntîna prezentului / redă-mă copilăriei"; stînd toate / în prag de plecare / pe poarta fîntînii / ne-nchisă"; „frunza tăcerii-i cît un perete / nu mai e nimeni / să scoată lumina, fîntîna / și-a rupt retina de sete" ș.a.). Un acut sentiment familial, cu obîrșie în viața copilăriei, conferă poeziilor dv. un aer nostalgic, totuși tonifiant, prin frustețea evocării, precum în **Zodie** („știa bine toate / insemnele zărilor albe / cu lacome rîuri / trecînd pe deasupra miresmelor în culori — — cîntec de țară / solar / rotitor în păsări / săgetate / pe dealuri / / bunica le știa pe toate / grîu ridicîndu-se-n spice zimțate". **Dorin Farca:** Vă invităm la redacție, ca să vă dăm informații mai detaliate referitoare la poeziile dv. **Mihai Bazgan:** În ansamblu, grupajul de poezii este monoton. Aceleași tipare stilistice, reluarea unor imagini și idei în mai multe exte se pare că nu este făcută în mod deliberat, pentru a urmări realizarea unor „efecte" poetice, ci cauza acestei situații ar fi o anumită inerție, care poate deveni periculoasă, prin excrescentele sale manieriste, convenționale. Concizia exprimării, stăpînirea ideii poetice în întreaga ei desfășurare, adeseori plasticitatea metaforei sînt deja izbînzi ale trudei dv. la masa de scris, care ne încurajează să sperăm în evoluția dv. literară. Deocamdată vă publicăm aici cea mai reușită secvență din **Poem pentru dreptatea iubitei:** „Mama / îmi caută de zor / o mireasă, / tata mă privește adînc / și tăcut / înflorit în gînduri / se așterne (sic!) la masă / eu îi ascult / și îi ascult / mă risipesc în freamătul ierbii / și trec din fiecare în fiecare / cînd / herghelii de vînt / mă calcă-n picioare". **Niccolo Paganini:** Mascat într-un riscant pseudonim, sînteți de o prolificitate neistovită și în asalt continuu pentru cucerirea luminii tiparului. Se pare că sînteți timișorean, așa că nu vi-ar fi greu să veniți odată la redacție cu, bănuiesc, măldarul de manuscrise, spre a lămuri „starea" poeziilor dv. **Violeta Pașca:** Da, într-adevăr, poeziile recente sînt mai realizate decît cele trimise la începutul primăverii. Dar mai aveți un drum lung de străbătut pînă veți ajunge pe treptele unor realizări poetice notabile. Deocamdată însă concentrați-vă, pentru a trece cu succes hopurile acestei veri: bacalaureatul și admiterea în învățămîntul superior. **Jean Găbudean:** În toate poeziile, dv. cam „cochetați cu absurdul", așa cum recunoașteți în versurile: „așa... în fața hîrtiei albe / pe care trec furnici debusolate / îți par un om ce cochetează cu absurdul...". În maniera aceasta, merită atenția îndeosebi poezia „Păsările și muzica", în care există și o undă de umor original. **Marius Novăcescu:** Versurile recente sînt mărturii ale unei interiorizări apreciabile. Sînt progrese și în privința exprimării.

Aurel TURCUȘ

evrika!

- Copiii rîd mai cu seamă cînd văd lumea din jurul lor strîmbîndu-se.
- De fapt, „capetele pătrate" au șase fețe.
- Pe teren, toți fotbaliștii fac „zid", dar la „construcții" n-ar pune o cărămidă.
- Zise unul, în plin bulevard: „Cu una ca aia, trăiești o viață întreagă fără nevastă!"
- Cu atîtea băi de nămol, era firesc ca hipopotamul să nu facă reumatism.
- Albina are ac, dar nu coase; pisica toarce, dar nu are fus.
- Cînd lupul dă autografe, e semn că mieii au fost alfabetizați.
- La gura sobei: „Mă, vezi ce faci acolo, să nu bagi caloriferul pe foc!"
- În curînd vor apărea ghicitoarele în... ceai.
- Fiecare articol trebuie să fie de „fond"!
- Omul e întrebat de ce divorțează, nu de ce se însoară.

Ion VELICAN

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 27 IUNIE

8,00 Admiterea în învățămîntul superior agricol. 8,40 Omul și sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,05 Album duminical.. 17,40 Floarea din grădină. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,30 Călătorie prin țara mea. 19,50 Cîntarea României. 20,35 Film artistic: „Columna" (I). 21,45 Ritm și grație. 22,10 Telejurnal. Sport. 22,30 Studioul muzicii ușoare.

LUNI, 28 IUNIE

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Cincinal '81-'85. 20,45 Cadran mondial. 21,00 Teatru în serial: „Jocul ielelor" de Camil Petrescu (II). 22,00 Din albumul celor mai frumoase melodii populare. 22,20 Telejurnal.

MARȚI, 29 IUNIE

11,00 Telex. 11,05 Matineu de vacanță. 11,35 Teatru în serial (reluare). 12,35 Pentru curtea și grădina dv. 12,45 Festivalul cîntecului popular românesc „Maria Tănase". 16,00 Admiterea în treapta a II-a de liceu. 16,25 Cîntec pentru țara mea. 16,45 Semnături în cartea muncii. 17,05 Clubul tineretului. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,35 Un vast program de activitate politico-ideologică. 20,55 Teatru Tv.: „Unchiul nostru din Jamaica" de Dan Tărchilă. 22,05 Bijuterii mozartiene. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 30 IUNIE

16,00 Telex. 16,05 Șah. 16,20 Album coral. 16,40 Atenție la... neatenție. 17,05 Cîntec mîndru bănățean. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Omul de la catedră. 21,00 Film artistic: „Columna" (II). 22,00 Coruri celebre din opere și operete. 22,20 Telejurnal.

JOI, 1 IULIE

11,00 Pași de viață lungă. 11,35 Film serial (reluare). 12,30 Matineu de vacanță. 16,00 Școala muncii. 16,30 Revista Cîntării României. 17,05 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 La frontierele cunoașterii. 21,00 Viața culturală. 21,30 Arena curajului. 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului.

VINERI, 2 IULIE

15,00 Admiterea în învățămîntul superior tehnic. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 20,00 Telejurnal. 20,30 Foarte bine! 20,50 Film artistic: „Pentru prima dată". 22,00 Un vast program de activitate politico-ideologică. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 3 IULIE

11,00 Din marea carte a patriei. 11,25 Matineu de vacanță. 12,20 Film artistic: „Pentru prima dată". 13,30 La sfîrșit de săptămînă. 19,00 Telejurnal. 19,30 Teleenciclopedia. 20,30 Film serial: „O chestiune de onoare". 21,20 Întîlnirea de sîmbătă seara (I). 22,20 Telejurnal. 22,30 Întîlnirea de sîmbătă seara (II).

TELEVIZIUNE

echo

Contribuții de istorie literară

Într-o vreme cînd metodele moderne de cercetare literară se succed de la o zi la alta, revendicîndu-și fiecare, pe față sau în subtext, infailibilitatea, studiul „clasic" al literaturii, expediat, asemenea Cenușăresei, la „munca de jos", e privit (ca să nu spunem tolerat!) cu tot mai multă, superioară, îngăduință. Și totuși, oricît de subtile și ingenioase ar fi, noile strategii, a căror valabilitate științifică — să nu uităm — o garantează doar sporul **real** de cunoaștere ce-l aduc, nu vor putea niciodată elimina ori substitui investigația riguroasă a textelor și documentelor pe baza căreia numai se poate clădi adevărata exegeză.

Un astfel de demers ne propune Pavel Florea în ale sale **Contribuții de istorie literară** care, după însăși mărturisirea autorului, vizează de fapt studiul monografic al „Convorbirilor literare" din perioada de glorie a revistei, cea ieșeană (1867–1885). Să amintim că apariția cărții a fost precedată de reeditarea în trei tomuri masive, sub îngrijirea lui Pavel Florea, a primilor ani ai publicației (1867–1870), lucru ce confirmă în plus pasiunea și autoritatea în materie a autorului. Într-adevăr, cartea la care ne referim este sinteză cuprinzătoare și echilibrată a tuturor manifestărilor spirituale junimiste, începînd cu „prelecțiunile populare" și terminînd cu orientările în folclor, filologie, istorie, filosofie, drept, economie politică, învățămînt etc. Ponderea, firește, o dețin capitolele rezervate esteticii și criticii literare, ca și literaturii propriu-zise. Țintind la o maximă obiectivitate, autorul nu iese din comentariul rece, concis și exact, astfel că substanța cărții va trebui căutată nu atît într-o „teorie" personală (implicată, dealtfel, în modul de ordonare și ierahizare axiologică a materialului!), cît în varietatea și bogăția datelor, adesea inedite, ce vin să ne completeze imaginea despre mișcarea de la **Junimea**, reactualizînd totodată interesul pentru unul din fenomenele de primă importanță și semnificație ale culturii noastre.

I. CHEIE-PANTEA

DIN JURNALUL UNUI JUDOKA

4

INIȚIEREA ÎN JUDO

La început, sportivii își însușesc elementele tehnice de judo. Ei sînt atașați din naștere de pasiunea eternă a mișcării. Cu aceste calități înăscute învață abecedarul florii de cireș — **Sakura.** Sinceritatea și puritatea din inima fiecăruia se oglindesc pe fizionomia lor ninsă de emoții cutremurătoare. Gesturile de comunicare sînt uimitoare: spontaneitatea genială, dialogul dragostei între cerii înalte, actul de voință, stăpînirea de sine, dăruirea desăvîrșită în sudoare, curajul, dîrzenia, persverența și simțul echilibrului ființei umane. Calmul și frumusețea spiritului Fair-Play se adîncesc în umbletul de judoka, ce emană un ecou al exemplului în toate punctele cardinale.

La Casa pionierilor și șoimilor patriei Timișoara, voinicii judoka își amintesc de prima lecție de judo pe care și-au înrămat-o în suflet. Întîlnirea cu floarea de cireș — **Sakura** înseamnă un dialog transparent pe Universul Luminii. Judoka nu se lasă învins de rău, ci învinge răul prin bine — în victorie. Neîncetat ei învață să se autocontroleze și se autoeducă prin meticuloasa contemplare în oglinda capacității de concentrare a atenției, a gîndirii rapide și decisive — uneori aproape de limita posibilului. Cu încredere, călăuziți de spiritul înțelepciunii înalte, de știință și pricepere, judoka în **judogi** (**chimonou**) ne onorează să pășim în **Dojo** (sala de antrenament, de studiu) de **Tatami** saltea specifică judo-ului, suprafața de luptă) la „Sakura pionierilor") de la Casa pionierilor și șoimilor patriei Timișoara.

Lecția de judo: În **Dojo**, se regăsește cea mai deplină liniște, aruncările se execută numai pe **Tatami**, în ritmul pendulării inepuizabilelor secunde. Alfabetul judo-ului începe cu Salutul (**Rei**). Acest salut semnifică respectul, stima și considerația desăvîrșită pe care fiecare judoka trebuie să-l aibă prin dragoste pentru profesorul, colegii săi, arbitru, adversar, public spectator și oricărui cetățean al acestui pămînt și cer. El se efectuează la începutul și sfîrșitul fiecărui exercițiu de antrenament. Salutul se poate efectua sub forme simple: a) Salutul din picioare (Ritsu-Rei), utilizat în lecțiile de antrenament și în competiții. b) Salutul din stînd pe genunchi (**Zarei**). **Acest salut este** o formă cu totul deosebită, ceremonioasă, cu gestul unui desăvîrșit respect; el se efectuează la începutul și sfîrșitul lecției, sau cu prilejul întîlnirii unor personalități alese din lumea judo-ului. Se acordă o importanță impecabilă asupra efectuării corecte a Salutului. În **Dojo**, elevii păstrează o liniște desăvîrșită manifestînd în acest mod respectul, dragostea și iubirea față de profesor, partener și colectivul omogen din care face parte componentă.

REI: În fața noastră, distanța, clinchet gol de tăcere; un început sfîrșește, un sfîrșit începe...

Iată arta salutului și a respectului pe care-l purtăm în noi prin dragostea florii de cireș.

Ștefan DONCEA

documentar

DEZARMARE — DEZVOLTARE

C. DUMITRESCU: „Bănățeancă"

Încă în anul 1978, Documentul Final al primei sesiuni speciale a Adunării Generale a O.N.U. consacrată dezarmării, examinind raporturile strinse între dezarmare, pacea și securitatea internațională și dezvoltarea economică, a precizat la paragraful 35 că există o strinsă legătură între dezarmare și dezvoltare, subliniind că progresele înregistrate în primul domeniu vor contribui în mare măsură la realizarea celui de al doilea și invers. Resursele eliberate în aplicarea măsurilor de dezarmare ar trebui deci să fie consacrate dezvoltării economice și sociale a tuturor națiunilor și să servească la lichidarea decalajului economic care separă țările dezvoltate de țările în curs de dezvoltare.

Este știut, opțiunile și măsurile adoptate la prima sesiune specială a Adunării Generale a O.N.U. consacrată dezarmării nu au fost transpuse în practică. Cursa înarmărilor nu numai că a continuat, dar s-a amplificat pînă la pragul în care pacea și securitatea lumii sint puse efectiv în pericol. Consecințele asupra economiilor multor țări au fost dezastruoase, accentuîndu-se și mai mult procesul de polarizare a țărilor sărace și bogate, s-a adîncit criza economică mondială.

Acesta este și motivul pentru care, la cea de a doua sesiune specială consacrată dezarmării și care se desfășoară în prezent, problemele dezarmării sint puse cu mare intensitate în lumina cerințelor dezvoltării. Este elocvent faptul că sesiunii speciale i-a fost înaintat spre dezbatere „Studiul în legătură cu relația dintre dezarmare și dezvoltare", întocmit de un grup de experți guvernamentali, sub egida Centrului Națiunilor Unite pentru dezarmare. Și nu este lipsit de interes a arăta, că acest studiu a fost stimulat și de rezoluția anterioară a Națiunilor Unite, adoptată din inițiativa României la care s-au raliat alte țări și care cerea a se investiga consecințele nefaste economico-sociale ale cursei înarmărilor.

Studiul relevă că în prezent, cursa înarmărilor și dezvoltarea se află într-o relație competitivă, cheltuielile militare reflectînd prin definiție o consumare a resurselor și nu o creștere a investițiilor.

Printre principalele constatări ale studiului în legătură cu actualele utilizări ale resurselor pentru scopuri militare se numără următoarele:

Circa 50 milioane de oameni sint, direct sau indirect, angajați în activități militare pe plan mondial din care: circa 25 milioane de persoane în forțele armate regulate; aproximativ 10 milioane în forțele paramilitare; 4 milioane civili angajați în departamente ale apărării; o cifră apreciată la 500.000 de oameni de știință și ingineri angajați în cercetare și dezvoltare pentru scopuri militare; cel puțin 5 milioane de muncitori direct angajați în producția de arme și alt echipament militar specializat.

Folosirea petrolului în scopuri militare, inclusiv consumul său direct în industria militară, a fost estimată la 5 pînă la 6% din consumul global total.

Cheltuielile globale pentru cercetări și dezvoltarea militară în 1980 au fost de circa 34 miliarde de dolari, sau aproximativ un sfert din toate cheltuielile pentru cercetare. Aproximativ — 20% din inginerii și oamenii de știință calificați din întreaga lume au fost angajați în activitatea militară în cursul anilor '70.

În același timp, există circa 570 milioane de oameni în diferite părți ale lumii care sînt subalimentați. 800 de miloane sint analfabeți. 1500 milioane au puțin sau nu au deloc acces la serviciile medicale. 250 miloane de copii nu merg la școală. Enorma risipă de resurse în cursa înarmărilor este ilustrată de faptul că Organizația Mondială a Sănătății a cheltuit ceva mai puțin de 100 milioane de dolari din fondurile internaționale în decurs de 10 ani pentru a ajuta țările în eradicarea variolei pe plan mondial. Aceeași sumă nu ar fi suficientă pentru a se achiziționa un bombardier strătegic de ultimul tip.

În termeni financiari, cheltuielile militare mondiale sînt de circa 19 ori mai mari decît întreaga asistență oficială pentru dezvoltare furnizată de statele aparținînd Organizației pentru Cooperare și dezvoltare Economică în 1980.

Studiul demonstrează consecințele negative ale cursei înarmărilor asupra creșterii economice, fenomenul persistent și paradoxal al șomajului și inflației simultane în țările dezvoltate fiind agravat de cheltuielile militare naționale. O atenție deosebită este acordată poverii și costurilor cursei înarmărilor pentu țările în curs de dezvoltare. Acestea sînt victimele cele mai afectate ale unui mediu strategic advers dominat de o cursă a înarmărilor aparent fără sfîrșit. Pentru comunitatea mondială în ansamblu, cursa înarmărilor a complicat procesul de stabilizare a sistemului monetar internațional și a agravat balanțele de plăți într-o perioadă de creștere a interdependenței economice. Aprecierile din studiu sugerează că devierea unei părți a acestor cheltuieli spre ajutorarea țărilor în curs de dezvoltare ar spori substanțial produsul național brut pe locuitor, locurile de muncă din industrie și rezervele de capital al acestor țări și, în plus, ar furniza beneficii economice semnificative pentru toate regiunile lumii, incluzîndu-le chiar pe cele mai dezvoltate.

În final, după ce face diferite recomandări, studiul arată că Națiunile Unite, continuînd să sublinieze pericolul unui război, în special al războiului nuclear, trebuie să pună în același timp un accent deosebit în activitățile sale educaționale și în informarea opiniei publice în legătură cu dezarmarea, pe consecințele sociale și economice ale cursei înarmărilor și pe avantajele corespunzătoare ale dezarmării.

Este aceasta de fapt, una din constantele politicii externe a României socialiste. Cu clarviziunea ce caracterizează gîndirea sa politică, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat în dese rînduri influența nefastă pe care cursa înarmărilor o exercită asupra structurilor economice mondiale și în special asupra țărilor în curs de dezvoltare sau subdezvoltare.

Aceste idei sînt cuprinse și în programul de dezarmare prezentat de delegația țării noastre la actuala sesiune specială a Adunării Generale a O.N.U. consacrată dezarmării. Cu deosebită pertinență, relația dintre dezarmare și dezvoltare a fost înfățișată de tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea la Plenara lărgită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 1–2 iunie 1982: „Între problema dezarmării și problema noii ordini economice internaționale există o strînsă interdependență. Oprirea cursei înarmărilor, trecerea la reducerea cheltuielilor militare ar crea condiții pentru a se aloca mijloacele necesare, financiare și materiale, în vederea soluționării problemelor grave legate de situația țărilor sărace. Aceasta ar exercita o puternică influență asupra întregii economii mondiale, ar favoriza schimburile și stabilitatea economică și politică internațională".

Paul STERESCU

mapamond

CĂUTĂTORII DE COMORI

În Japonia, un geolog a susținut timp de trei decenii că undeva în munți se află adevărate comori constînd în filoane bogate în aur. Dar specialiștii au luat asemenea afirmații drept șarlatanie, iar pe autorul lor l-au calificat pur și simplu „țicnit". Numai că ei s-au înșelat amarnic. „Țicnitul" geolog s-a dovedit a fi avut intuiții providențiale: de curînd el a descoperit un filon de aur atît de bogat, încît Japonia va putea, în următorii ani, să-și exporte cantități apreciabile din metalul galben.

Căutătorii de comori au încă o muncă deosebit de dificilă. Ea costă enorm, iar cei care se avîntă singuri nu au șanse de izbîndă. Înseși guvernele nu sînt adeseori în stare să finanțeze asemenea întreprinderi și sînt nevoite să apeleze la ajutoare. Nu de mult, un afacerist nipon, al cărui uriaș capital părea că provine din surse dubioase, a renunțat la scoaterea platinei și aurului din măruntaiele eșuatului vas de război „Amiral Nahimov", scufundat la Tsușima, în timpul războiului ruso-japonez din 1905. Scafandrii, după mari eforturi și mari eforturi și dificultăți inimaginabile, au reușit să scoată la suprafață de-abia cîteva linguri!

Motivele care-l îndeamnă pe căutători să-și cheltuiască agoniseala și, adeseori, ani mulți de viață în căutarea unor asemenea „eldorado"-uri sînt deosebit de puternice și lesne de înțeles. Căci printre atîția căutători incorigibili se află și unii „norocoși". Un astfel de „norocos", Robert Stanway, ne și descrie o scenă cît se poate de grăitoare: „Ceea ce se află în fața ochilor mei e de necrezut! Sub mine zace o ladă ce conține o sută de lingouri de aur. Metalul nu și-a pierdut nimic din strălucirea sa, deși a zăcut mai bine de două veacuri în nisip, la optesprezece metri sub nivelul oceanului! Dar Stanway nu e singurul norocos. Pentru adevărații căutători, regiunea Caraibelor pare cea mai promițătoare. Cu șase ani în urmă, la Vera Cruz, un giuvaergiu începuse să cumpere cam des de la pescarul Francisco Rivera, pe sub mînă, obiecte vechi din aur. Expertiza geologică a descoperit însă că obiectele proveneau din epava unei corăbii de-a conchistadorului Cortes, care transportase o parte din celebra comoară a lui Montezuma. Dar bietul pescar nu s-a bucurat prea mult de descoperirea sa. El a fost repede deferit justiției.

Americanul Mell Fischer și-a consacrat o viață-ntreagă, căutării comorilor. „Sînt convins — zice el — că în mai bine de 1.600 de corăbii ce zac pe fundul a șapte mări, se află bogății inestimabile". În parte, el a și dovedit acest lucru. Nu departe de Fort Pearce, în Florida, el a găsit epava unei corăbii scufundate în 1715, din care a scos argint și aur în valoare de cîteva milioane de dolari.

Marilyn

3

De vreme ce nu deținem mijloacele de a stabili o anumită „istorie", întrebarea următoare ce se ridică e dacă o viață ca a ei nu se refuză instrumentelor biografiei. Lucrările publicate pînă acum despre ea s-au oprit la abordări convenționale. Cartea lui Maurice Zolotow, **Marilyn Monroe**, scrisă pe cînd ea încă trăia, e plină de perspective psihologice de genul celor ce pot fi auzite în fața unei cești de cafea, cînd două persoane inteligente analizează o a treia, dar conversația e prea plină de anecdote spuse cu crispare. Lucrarea de față, din contră, își propune să existe în măsura în care ea poate prinde viață pe seama unor lucruri spuse anterior, și care nu au putut fi puse în evidență pînă nu au apărut în reviste sau ziare — creații ce nu sînt propriu-zis minciuni, cît o marfă ce-și propune să manipuleze emoții...

Astfel încît cartea lui Zolotow te poate face, ca autor, melancolic. Dacă numai cîteva din relatările sale ar fi adevărate, ele s-ar potrivi de minune oricărei încercări de a contura liniile unui portret. Dar nu te poți rezuma doar la atît. Unele din ele au fost scrise de însăși Marilyn, sau mai corect, dictate de Marilyn lui Ben Hecht și publicate, în 1954, într-un supliment duminical. Iar Hecht nu era tipul care să spună adevărul, atunci cînd o minciună ar fi putut să insufle ceva viață prozei sale. În ce o privește pe Marilyn, ea a trudit ani de zile la edificarea legendei sale. Nicicînd un cuplu de autori n-a contribuit la producerea smogului literar ce plutește deasupra legendei mai mult decît Marilyn Ben Hecht..

O altă carte, scrisă de Fred Lewrence Guiles, **Norma Jean**, pare să aibă mai multă acuratețe, și e cu siguranță mai elaborată, tot atît de apropiată de fapte pe cît pare să fie cartea lui Carlos Baker despre Hemingway, o carte cu surse clare și cronologie amănunțită. Și totuși, personalitatea actriței se pierde în abundența de fapte, de amănunte. Faptele trăiesc, dar Marilyn scapă.

Autorul acestor rînduri a ales o altă cale. El și-a cumpărat un flacon de Chanel nr. 5 — Monroe era cunoscută pentru folosirea acestuia — și s-a gîndit că parfumul acesta poate fi definiția operativă a mirosului din oricare magazin cu obiecte ieftine. Dar autorul nu și-a putut imagina niciodată cum mirosea parfumul pe pielea ei. Faptul de a nu o fi cunoscut urma să dovedească, o știa, că-i era imposibil să înlocuiască rana secretă în scriere, regretul nostalgic după o lume a adolescenței. Oricîte lucruri va afla despre ea, el nu va ști dacă i-a plăcut puțin sau nu i-a plăcut deloc...

Unul din regretele celui care scrie paginile de față e că n-a întîlnit-o pe Marilyn niciodată, deși ar fi putut să o întîlnească, cu atît mai mult cu cît știa că sînt atît de puțini cei apropiați ei... Odată, în Brookliyn, mult înainte să se fi auzit de o oarecare Marilyn Monroe — ea a trăit douăzeci de ani fără să fi avut măcar nume! — el a locuit în aceeași casă de cărămidă cafenie în care Arthur Miller își scria **Moartea unui comis-voiajor**, tocmai pe cînd el însuși lucra la **Cei goi și cei morți**. Autorii se întîlneau, din cînd în cînd, pe trepte sau la cutia poștală din hol, vorbind cu neîncredere în timp ce căuta vreun subiect politic sau literar pe care să-l „inhaleze" — fiind siguri, la despărțire, că personalitatea modestă a celuilalt nu va crește prea mult. Mai tîrziu, cînd Miller se căsătorise cu Monroe, dramaturgul și steaua de cinema locuiau la o fermă în Connecticut, la nici cinci mile de autorul mai tînăr, care, nebănuind ce legături se vor stabili în cele din urmă între el și Marilyn, aștepta telefonul de invitație, care, firește n-a venit niciodată... Dramaturgul și romancierul n-au fost nicicînd în relații prea strînse. Dar romancierul nu avea de ce să-l condamne. La urma urmelor, ambiția sa secretă era să o fure pe Marilyn... Abia după cîteva căsătorii (adică după cîteva eșecuri...) el și-a dat seama că nu ar fi putut face altceva decît făcuse Miller însuși...

Adaptare după Norman Mailer, de MIHAI CERNEA

REDACȚIA și ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE

ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), P. Ş BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.

Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 27 (749) 9 IULIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

UN EXEMPLAR ANGAJAMENT PARTINIC

Un moment referențial în continuarea înnoirilor începute o dată cu Congresul al IX-lea îl constituie documentul **„Cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului"**, platforma pe care s-a desfășurat recentul Congres al educației politice și al culturii socialiste. Cu un registru interpretativ foarte larg, în contextul importantelor opțiuni politice care au modificat raportul de forțe pe plan mondial, analiza de înaltă pertinență științifică, printr-un exemplar angajament partinic, redefinește statutul politicului și rosturile sale majore pentru cel mai fierbinte prezent și în perspectivă.

Spre deosebire de științele naturii și ale gîndirii care au un caracter exclusiv explicativ, conturînd imaginea epistemică a **diverselor domenii ale realității** cu care-și identifică domeniul de definiție, politicul are un caracter preponderent normativ-prospectiv. Specificul său decurge din faptul că anticipează **întreaga realitate** în raport cu aspirațiile fundamentale — în condițiile țării noastre, ale întregului popor — circumscrise sistemului de valori socialiste.

Dimensiunea sa normativă constă, în principal, în faptul că sincronizează ritmurile și proporțiile evoluției tuturor domeniilor de activitate, legitimînd orice transformare în cadrul acestora numai în funcție de opțiunea programatică inițială; în particular, în funcție de tipul de societate spre care converg toate eforturile constructive. Din această cauză activitățile de partid și de stat se presupun cu necesitate, se completează reciproc fără să-și dispute întîietatea în plan axiologic. **„Rolul conducător al partidului în societatea noastră socialistă** — spunea secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — **nu înlocuiește în nici o împrejurare organele de stat, nu diminuează și nu poate să diminueze sub nici o formă răspunderea organelor de stat în fața legilor și a poporului".**

În acest sens frontul total al construcției socialiste comportă simultan și construcția teoretică permanentă a fundamentelor socialismului științific în continuă elaborare, potrivit profunzimii și amplitudinii transformărilor revoluționare în curs. De aici decurge necesitatea concentrării eforturilor în direcția eliminării unei anumite **„rămîneri în urmă a activității teoretice, ideologice, politico-educative față de forțele de producție față de schimbările în structura socială și în relațiile de producție"** după cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru, la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R.

Construcția socialistă este deci simultan o construcție politică, progresul social intrinsec legat de realizarea unei noi baze tehnico-materiale, de planul obiectiv al dezvoltării, fiind de neimaginat în afara aportului unora din factorii săi subiectivi: conștiința și cultura politică. Căci, dacă ideile pot deveni forțe materiale, prin ridicarea maselor la starea de cultură, cultura însăși se constituie ca o uriașă forță materială în transformarea revoluționară a lumii, în așezarea ei pe baze din ce în ce mai bune.

În prelungirea acestei idei de inestimabilă valoare principială și practică recent încheiatul Congres al educației politice și al culturii socialiste a trasat exigența intensificării activității educativ-formative a omului nou, în a cărui activitate identificăm rezervele de mai bine ale mersului nostru spre comunism. Este înalta comandă socială a epocii care ne inspiră munca și ne înnobilează convingerile.

Ștefan BUZARNESCU

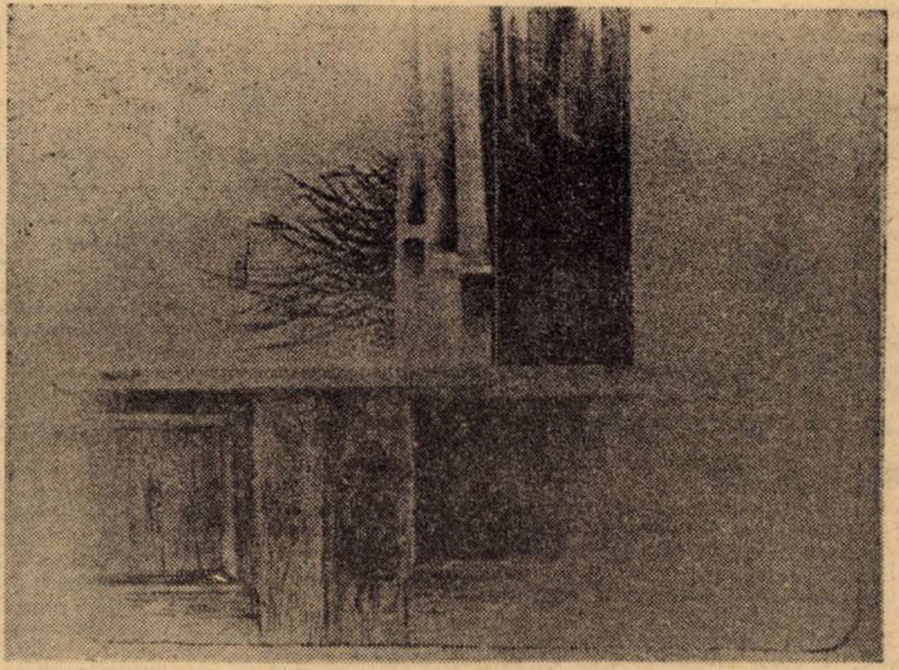

CONSTANTIN CATARGIU: „Semn"

VEȘMÎNT SOLAR

Cîmpia-și poartă cumpăna grea de rod
Veșmînt de seve cuibărite-n geană
Cînd se rotesc fîntînile-n exod
Prin macii-aprinși la margine de vară.

Trec voievozii pe cărări de fum
Cu trupurile-n tremol de vioară,
Iluminări de purpură pe-un drum
Cu creștetul în osia stelară.

Sînt aripi-nalte care bat la porți
Sanctificate în columne dace,
Ruguri ocrotitoare care ard în nopți
Purtînd statornic mantia de pace.

Nicolae ROȘIANU

convorbiri

Cu poeta Ana Blandiana

— Încă din anii de început ați avut o viață bogată în călătorii. V-ați născut în Timișoara, ați absolvit liceul la Oradea și apoi facultatea de filologie din Cluj-Napoca. Ce fire vă leagă de aceste orașe ale copilăriei și adolescenței Dumneavoastră?

— Da, m-am născut la Timișoara. La Timișoara mi-am petrecut uneori verile, la bunici. Tatăl meu este înmormîntat la Timișoara. Astea sînt firele care mă leagă de orașul de pe Bega. Ele sînt niște fire ținînd exclusiv de copilărie. Aproape că nu reușesc să înțeleg că orașul acela, de cînd eram mică, cu interdicțiile și întîmplările din vacanțele școlii primare este unul și același cu Timișoara, orașul pe care îl vizitez din cînd în cînd, doar pentru a mă reculege pe un metru pătrat de țărînă, acum. De locuit n-am locuit în Timișoara niciodată. Orașul meu a fost Oradea. Am locuit acolo între vîrsta de patru și optsprezece ani și de crescut am crescut acolo și de format acolo m-am format. Este orașul adolescenței mele care, indiferent de dramele pe care le-a găzduit — sau poate tocmai de aceea, păstrează pentru mine o aură. În ceea ce privește Clujul, el a rămas pentru mine orașul studenției: cu tot ce poate această noțiune cuprinde în materie de legendă și idealizare. M-a pasionat filologia — și ca studiu al limbii, nu numai al literaturii — și din cauza aceasta, probabil, am învățat cu plăcere și fără nici un efort. Cred că mi-ar fi plăcut — dacă aș mai fi avut o viață de rezervă — să o dedic continuării acelor fascinante studii, să stau nenumărate ore în bibliotecă, să fac tot restul vieții ceea ce eram obligată să fac atunci. În perioada studenției mi-au apărut primele două cărți, dar aceste întîmplări — esențiale pentru mine, ca scriitor — cred că au fost mai puțin fericite pentru mine ca student, mi-au creat o situație diferită de cea a colegilor mei, au luat din farmecul liber al studenției.

— Deși ați acordat mai multe interviuri, ați făcut confesiuni, nu-mi amintesc să fi scris undeva despre debutul Dumneavoastră. De aceea vă rog să-mi spuneți cînd și unde ați debutat? Cînd ați optat pentru pseudonimul pe care îl purtați azi?

— Am avut un fel de debut în trepte. Începînd să scriu de copil, de pe cînd eram în clasa a treia, am publicat mai întîi în revistele pentu copii. Îmi amintesc și acum ce mîndră am fost cînd am văzut, în „Cravata roșie", publicată o poezie semnată cu numele meu, întreg, ca în catalog: Otilia Doina Coman, elevă cl. IV. Mai tîrziu, pe cînd eram în ultima clasă de liceu, am debutat în „Tribuna" din Cluj (cu pseudonimul pe care îl port și acum și care mi-a devenit mai real decît propriul meu nume); apoi după o pauză de cîțiva ani, am redebutat la „Luceafărul" și „Contemporanul". Volumul de debut mi-a apărut în 1965, la Editura pentru literatură și se numea **Persoana întîia plural.**

— Ce a urmat...?

— Ceea ce a urmat și continuă să urmeze este prelungirea acestui șir de debuturi. Fiecare nou volum este, în felul lui, un început și un examen. Debutezi mai mult sau mai puțin la nesfîrșit, pînă la ultima pagină publicată.

— Sînteți de acord cu similitudinile care se fac între poezia Dvs. și cea a unor scriitori cum sînt: Lucian Blaga, Nina Cassian, Marin Sorescu?

— N-am citit tot ce s-a scris despre mine, deci nu sînt la curent cu toate înrudirile și definițiile descoperite de critici sau de cei care în pauzele propriei creații se exersează definindu-i pe alții. De altfel rostul criticii nu este de a fi citită de scriitori, nici de a-i învăța ceva pe aceștia. Critica nu este decît forma de exprimare a criticului, așa cum literatura este forma de exprimare a scriitorului. Așa cum scriitorul se inspiră din viață, criticul se inspiră din literatură. Operele lor, în măsura în care sînt opere, merg separat, paralele, în fața judecății timpului. În această accepție a termenilor, scriitorul nu poate fi iritat de viziunea unui critic asupra sa mai mult decît poate fi iritată realitatea de o viziune a scriitorului.

— Debutînd cu poezii, ați trecut cu timpul și spre alte genuri literare: eseu, publicistică și chiar proză. Spre care dintre ele merge totuși preferința Dvs.?

— Nu mi-am făcut din scris o meserie, deși sînt ani de zile de cînd sînt ceea ce se numește un „scriitor profesionist". Dacă aș vrea să fiu exactă, v-aș spune că singurul lucru pe care îl urmăresc este acela de a mă exprima. Iar pentru asta orice mijloc e bun. O fac prin scris pentru că s-a întîmplat să găsesc în acest dome-

Interviu realizat de
Titus CRIȘCIU

(Continuare în pag. 4–5)

cronica literară

Florin Bănescu

Calendar pe o sută de ani

Ed. Facla, 1982

De la **Ierni peste tei,** microromanul din 1978 al lui Florin Bănescu, la **Calendar pe o sută de ani** s-ar părea că nimic nu s-a schimbat in Slatina Timiş. Slătinarii adică au rămas la fel, ştiu să bea cumpătat – obişnuiţi cu răchia profriptă de şaizeci de ştricuri – şi, mai ales, ştiu să spună şi să asculte poveşti. Numai că, intre timp, de la intrarea Chinezului Tudor in carnea Teiului care veghează emblematic satul, peste ei au trecut citeva războaie, au mai murit citiva, care de moarte bună, care de plumb, unii au plecat la Oraş uitind să se mai intoarcă, alţii s-au intors şi au mai aruncat o privire in Păscălia (calendarul pe o sută de ani!) lui Ailă Banu cel Bătrin pentru a constata că timpul se schimbă in Slatina mai greu decit timpurile, că mentalitatea oamenilor e aici aproape imposibil de modificat, că, precum in legislaţia cutărei ţări, pentru orice nou eveniment există o poveşte lămuritoare şi că nimic nu poate fi judecat de un adevărat slătinar in afara unei asemenea poveşti. Nepoţii şi strănepoţii au luat locul bătrinilor şi au devenit, la rindu-le, bătrini, spaţiul referinţelor epice lărgindu-se astfel. **Ierni peste tei** ii fixa acestui spaţiu un punct de plecare; **Calendar pe o sută de ani** ii stabileşte paradigmele.

Cele nouăsprezece povestiri din ultimul volum redescoperă, aşadar, acest univers populat de himerele ficţiunii, in care se trăieşte intr-un timp unic şi mereu reversibil, unde relativizarea identităţii personajelor (slătinarii au un repertoriu onomastic restrins, subtil exploatat de autor) generează posibilitatea actualizării perpetue a conţinutului naraţiunilor. Primele şase povestiri din volum vorbesc de la sine despre o asemenea posibilitate. In fiecare dintre ele este relatată o intimplare petrecută in timp ce bărbaţii satului erau pe front. Războiul e intotdeauna altul, dar atmosfera se păstrează aceeaşi, receptarea evenimentelor din afară se produce pe un fond comun. Colectivitatea continuă să-şi trăiască propria ei existenţă, interiorizind reacţiile şi totodată stăpinindu-şi-le. Acest conservatorism obstinat a cărui sursă trebuie căutată in etosul ei irumpe in **Norocul ştroşnaiderului** (nefericit titlu!), prilejuindu-i lui Florin Bănescu citeva pagini antologice. Pentru a-i ajuta pe săteni să mai uite de necazuri (**„Apele vremurilor acelea erau tulburi şi satul se lăsa inecat de ele, fără să opună vreo impotrivire"**, p. 43) autorităţile organizează o sărbătoare – ceva semănind cu o nedeie – pentru care aduc de la Oraş un echilibrist, mobilizează muzicanţii satului şi neguţătorii de turtă şi crahlă. Pregătirile iau proporţii, oamenii – atiţi ciţi nu plecaseră pe front – participă cu insufleţire la ele, femeile deschid lăzile de zestre, fetele pierd citeva nopţi pentru a-şi pune la punct garderoba. Sărbătoarea se dezlănţuie cu o forţă imaginabilă numai in asemenea imprejurări tulburi, eşuind in final intr-o degringoladă fără seamăn. Peste sat se dezlănţuie tunurile. Pe nesimţite, frontul venise aproape de tot. Tragicomedia din **Norocul ştroşnaiderului** se repetă, cu nuanţe diferite, in majoritatea celorlalte povestiri (**v. Intimplare cu muroni, Bomba** etc.).

De o factură nu tocmai diferită sint următoarele naraţiuni cuprinse in volum. Reacţiile slătinarilor la atentatele ce se comit asupra ordinii interioare a colectivităţii (in **Du-te să vezi marea, Pau..., La frizeria de lux, Rapidul roşu**), inevitabilul proces de modernizare a vieţii (**Cu torogoata sub pruni**), ca şi, pe de altă parte, ataşamentul faţă de ceea ce, pentru ei, reprezintă durabilitatea (**Poveste cu apă vie, Caii de fum, Muierea din lună**) sint abordate dintr-un (acelaşi mereu) unghi tipologic. Personajele lui Florin Bănescu se ţin minte. La fel şi fundalul pe care se proiectează ele, acel spaţiu epic despre care vorbeam inainte şi căruia eroii ii rămin fideli: **„Şi aici era norocul satului** – afirmă autorul in finalul ultimei povestiri –, **că oamenii lui ştiau să bea cumpătat şi să nu semene vorbe in vint. In schimb, nu se află slătinar căruia să nu-i placă poveştile..."**.

Alcătuit – se simte! – cu o oarecare grabă, excesiv uneori in folosirea regionalismelor, volumul lui Florin Bănescu confirmă un scriitor cu vocaţie in relevarea unui etos pe care il descoperă prin identificare, precum eroii povestirilor sale. Adică, mereuţ, mereuţ...

Marian ODANGIU

Nicolae Breban

Don Juan

Ed. Cartea Românească, 1981

Primele cărţi ale lui Nicolae Breban au fost intimpinate cu urale de către critică (lucru de inţeles...) şi in egală măsură de către cititori (lucru in stare să ne pună pe ginduri). Mai incoace, in zilele noastre, critica şi-a retezat din entuziasm, comentindu-l cam din virful buzelor, atunci cind nu aplică procedee mai subtile din kung-fu-ul căutării nodului in papură (lucru iar de inţeles), in vreme ce lectorul de rind continuă să-i aştepte cărţile cu infrigurarea adolescentului in faţa primei intilniri. Intr-un cuvint, Nicolae Breban e un autor de best-sellers, după tot tipicul, rivalizind cu răsfăţaţii tirajelor de masă (localnici sau extranjeri), chiar dacă nu intotdeauna cărţile sale gravitează in jurul aceloraşi cifre.

Nu e mai puţin adevărat că ghinioanele il urmăresc pe Breban cu rivnă. Cind era să pună piciorul in şa, gata să se salte definitiv pe crestele gloriei (literare, dar ciupind şi din cele mondeno-populare), romancierul, după un patent ce, se pare, ii aparţine in exclusivitate, a sărit, spectaculos, peste cal.

Don Juan ar fi putut fi un excelent roman al cuplurilor. N-a fost să fie aşa: Breban ne-a reamintit (celor care aşteptam „marele roman") că, inainte de a fi un prozator al marilor realizări, s-a complăcut, dulce-balcanic, să fie romancierul marilor proiecte eşuate – al marilor proiecte polemice, dacă vrem. Autorul nu se simte in largul său decit in replică. Poziţia de sparring-partner ii convine atita timp cit ii dă posibilitatea să facă punct „pe serviciul adversarului": **Animale bolnave** era o indeminatică rescriere a unor motive dostoievskiene, **Bunavestire** polemiza cu modelul nietzschean al supraomului şi, in fine, **Don Juan** duce intense lupte de guerilă cu un mit ce a străbătut literatura mondială, cu zgomotul şi furia pe care le cunoaştem. Ghinion: cartea e doar relatarea, cam dezlinată, a aventurilor eroico-erotico-sentimentalo-ironice ale unui Cilibi Moise, cu studiile la seral, un profesor de istorie, căruia epitetul **bizar** ii vine ca o mănuşă, purtind, pe deasupra, un nume predestinat aventurilor in linia strict brebanescă. Rogulski, pentru că aşa il cheamă pe vajnicul Don Juan din comitatul Breban şi imprejurimile, are hobby-ul filosofării, in aceeaşi măsură in care N. Breban il are pe acela de a scrie romane. Adică intr-o măsură foarte mare. De aici şi tot felul de consecinţe; nehotărit intre pregnanţa studiului filosofic şi solilocviul monden, discursul se propagă in valuri concentrice, dinspre un nebulos centru de iradiaţie, spre limburile vagi ale dizertaţiei pe orice temă, cu mize care de care mai inalte. Hotărit să ducă pină la ultima consecinţă propria nehotărire, autorul apare, in carne şi oase – dacă putem spune aşa – in faţa rampei, spre a culege obosite aplauze.

Nici **Don Juan** nu a scăpat de tentaţia naturală de polemist pe baricadele ideilor literare, a lui N. Breban. Romanul se incheie, simbolic, cu un capitol de pură speculaţie despre libertate: peripatetizind „printr-un cartier vechi al Bucureştilor", Rogulski ii expune prietenului său taciturn, Rusul, o teorie ce vrea să sintetizeze ideile din carte. Romancierul, purtat de un avint de comunard, nu se teme nici de intreruperi, nici de eclectismul argumentelor. Eclectism concurat doar de acela al lecturilor pe care personajele nu se sfiesc să le afişeze: Vasiliu, soţul Toniei, personaj dealtfel secundar, nu are o partitură prea intinsă in carte, poate şi pentru că nu reuşeşte să treacă de profunzimea unor „série-noire", „duşul" superficial al acestora neconcurind, fireşte, baia complexă a greutăţii rafturilor cu cărţi din apartamentul lui Cici. Aceasta din urmă e, dealtfel, un personaj tipic de dramaturgie, menit, pe de o parte, să pună ordine in naraţiunea ce ameninţă să eşueze intr-o fundătură in care ficţiunea şi deliciul filosofării se unesc intr-o armură de nepătruns, iar pe de altă parte, continuind procedeul **deus ex machina,** spre a contrabalansa cite ceva din psihologia de eroi de bandă desenată pe care o au brebaneştile personaje. Autorul a presimţit acest pericol, dar măsura de precauţie – revenirea la tema cuplurilor – cintată cind vocal, cind orchestral, nu pare a fi indestulătoare. Cu toate că, aici, Breban e in forma sa cea mai bună. Complexele culturale nu ii mai dau tircoale, pachetele cu fişe ale ultimelor lecturi il scutesc de bătaia de cap a transcrierii intr-o naraţiune şi aşa sufocată de livresc. Acum, romancierul are timp de analize psihologice (unele strălucite), de jocuri cu personajele – Rogulski, orice am zice, e un „memorabil", creaţie in linia lui Traian Liviu Grobei, ceea ce ne duce la un pas de a edifica arhetipul comun al acestora. Pentru că, să nu zicem vorbă mare, avem impresia că, inainte de a fi al personajelor, kitschul, sub multiplele lui forme, luind la rind poncifele literaturii sentimentalo-frivole (escapade in staţiuni de vilegiatură la mare, mici party-uri cu băuturi procurate de la shop, jocuri de societate cu finalitate foarte precisă, scene de seducţie etc., etc.), kitschul, inainte de toate acestea, este al autorului insuşi...

Mircea MIHAIEŞ

Cronica măruntă

DESCINTECE, VIVANDIERE ŞI COINCIDENŢE

● **De cite ori apare** un articol care constată că o apariţie oareşcare e necoaptă, hop la colţ şi vivandiera cu bandaje, cu alifii şi cuvinte de alinare. Scrie Mircea Zaciu că „Romanul de mistere in literatura română" semnat de Marian Barbu e o trăznaie, piş-piş in ultima „Românie literară" George Muntean cu recenzioara care duce la concluzia că „Marian Barbu are darul sintezei, al situării faptelor in timp şi spaţiu...". Scrie Ion Cristoiu că „Insulele" lui Corneliu Leu sint o apariţie de tot hazul (şi citează copios ca să ne distrăm şi noi), pune in capătul recenziei pe care i-o consacră (tot in „România literară", 1 iulie 1982) Mircea Constantinescu următorul descintec de bubă dulce: „**Insulele** este o carte care se citeşte ca un roman de aventuri,...". Coincidenţa face ca, uneori, in post de avocaţi ai cărţilor de vacanţă să apară personalităţi ca Eugen Simion. O fi crezind intr-adevăr eminentul critic că ultima ispravă editorială a lui Ion Băieşu merită truda unui foileton sau doar inerţia sentimentelor amicale l-a făcut să adauge unor ginduri bune citeva pagini demne de pana lui Ionel Teodoreanu?... ● **Apare, in fine,** volumul 32 al „Scrierilor" lui Tudor Arghezi. E momentul să ne intrebăm dacă felul in care apar „Scrierile" (aparat critic precar, postfaţă absentă etc.) nu ar trebui să lase loc alteia, făcute de un specialist in opera lui Arghezi. Sint destui.. ● **Căci dacă moaşele comunale,** inzestrate cu o vastă cultură in materie de descintec, au dispărut (in linii mari) dintre cei ce se ocupă de tipăritură, nu inseamnă că ele nu au fost inlocuite – pe ici pe colo – de către ultraprogresistele lor urmaşe. Apariţia, intr-o excelentă colecţie a editurii „Univers", a volumului „Practica lecturii" de Raymond Jean arată că există coincidenţe tulburătoare intre viziunea despre literatură a descintătoarelor şi a ultraprogresistelor. In loc să traducă vreo zece sau cincisprezece cărţi de poezie sau proză, editura „Univers" traduce o carte **despre** ele. Ce-i spun cititorului român nume ca Chantal Chawaf Tortel, Georges Bataille, Leiris, Oller etc., etc., autori pe larg comentaţi in cartea lui Raymond Jean? Nu era firesc să-i traducem intii pe Claude Simon, Ponge, Sollers şi abia pe urmă cartea despre ei a lui Raymond Jean? ● In „Tribuna", 1 iulie 1982, la rubrica „Periscop" citim o ştire despre un oarecare Robinson, intinerit după ce l-a lovit trăznetul... **Tinereţe fără tinereţe** de Mircea Eliade imaginase această situaţie extraordinară... De unde putem trage concluzia că literatura marilor scriitori poate fi premonitorie.

Anemone POPESCU

P. S. Din: „Taina vieţii lungi" transcriem, pentru dumneavoastră următoarea reţetă: **„Lăptuci cu măcriş"**: „Trecem prin maşină frunza de lăptuci şi măcriş. La această compoziţie punem un ou-două, fulgi de ovăz muiaţi in ceva suc de plante, un măr ras, ulei, un pic de unt şi puţin usturoi. Peste amestecătura aceasta se varsă smintină".

pretexte

Antologia şi plagiatul

Fie şi dacă o antologie (gen colectiv; nu, insă, anonim!) e – ştie-se – o carte-a-ta-scrisă-de-alţii, ea reprezintă antipodul insuşi al infamantului plagiat...

...Cu care – baremi **in principium** – nu poate, totuşi, să nu coincidă! Căci, pare-se, mobilu-i propriu (căruia-i zicem, noi, şi **dedesubt**) e (ca şi-n cazul tălmăcirii[1] ori al pastişei declarate şi, aşadar, ingăduite) o admiraţie invidioasă, o gelozie (una, insă, eficientă!): dorinţa (şi amarul) de-a (nu) fi scris tu insuţi paginile (altora), pe care – cu zel[2] – le stringi intr-un volum (al tău), – cum, pasămite, Éluard o şi afirmă (recunoscind, de fapt, – intr-astfel – că, nefiind intotdeauna un **élu**[3], poţi, cel puţin, să fii un... **éluard!**).

Resentiment deviat, cu timpul, in cel mai nobil altruism, un florilegiu e o mostră, alta, de vrednică socializare, de **sublimare** – dacă vreţi – a unui fond obscur inavuabil..., a unor nu prea demne resorturi şi pulsiuni...

...Şi mai paradoxală, încă, e situaţia antologiilor – aşa-zicind – **cu temă** (ca, intre altele, – la noi – „a toamnei" şi, mai recent, „a inocenţei"...); a celor ce se vor – şi sunt –, dar, alta decit nişte pedestre crestomaţii cuminţi: vagi insăilări, adică, de texte descusute!

Or, cum ai vrea să figureze – din nu importă ce motive: snobism, orgoliu, exigenţă, ş.a.m.d. –, intr-insele, cu orice preţ, mari nume..., alcătuindu-le, eşti ispitit să le atribui – iluştrilor absenţi (ai lor) – niscaiva pagini apocrife (pe care le vei fi compus, in gind, tu insuţi, – contrafăcindu-le maniera proprie...); ceea ce, făr' de-a conteni să fie un fals in acte publice..., o farsă..., (ar) face dintr-o impostură, cea a plagiatului, abjectă (ca şi, desigur, prea-facilă) una venială, generoasă (şi activă!).

E, intr-un fel, – acesta – cazul traducerii „imaginare", al pseudo-citatelor (lui Borges), ca şi, la limită, al utopiei inseşi (a lui G. Călinescu), referitoare la istoria unei literaturi fictive.

Astfel, nu opul strict original i se opune vanului plagiat (cu care n-are in comun nimic!), ci florilegiul – acest revers (benefic) al medaliei, al uneia pe jumătate calpă.

---

[1] ..presupunind, insă, – aceasta – o „admiraţie invidioasă" la scară trans-individuală!

[2] ...din care **zel(-us)**, de altminteri, se va fi tras „gelos" (*zelosus).

[3] Şi e, oricum, indeajuns de nostim că, intr-o **Histoire du Surréalisme** (Paris, 1964, p. 15), Maurice Nadeau, scriind aceste rinduri: „Le miracle qu'il (le poète, **n. m.**) accomplit, tous peuvent l'accomplir. Il n'y a que des élus...", o face-n preajma unui... Éluard!

Şerban FOARŢA

carte

Lucia Olaru Nenati

COCHILII CINTĂTOARE

Ed. Eminescu, 1982

Cu numeroase accente romantice in care pot fi identificate şi unele reminiscenţe de lectură, versurile Luciei Olaru Nenati se remarcă printr-o indiscutabilă propensiune către reverie: „Uneori ca-ntr-un vis mă mai plimb / Intr-o singurătate de mănăstire / Şi fără să dau la nimeni de ştire / Sufletul cu un altul mi-l schimb / ... / Uneori mai aud vreo murmùră / Dinspre iarba din lacuri urcind / Şi-atunci dorm cu dulceaţă in gind / Iar o floare de tei mi-este gură" **(Uneori).** Dincolo de acestea, poemele Luciei Olaru Nenati işi constituie un spaţiu imaginar propriu, inrudit uneori cu cel al poeziei eminesciene prin motivele codrului, al iubirii şi nunţii legate de ciclurile vegetalului, al cuplului ideal inconjurat de o aură de puritate. De factură intimistă, lirica autoarei se distinge prin muzicalitate, nu rareori printr-o gesticulaţie ceremonioasă şi prin fastul imaginii: **Aşteptarea mea, cea mai frumoasă, Şi se făcea, De toamnă, Luna ca o idee** etc. Altminteri, demersul liric specific autoarei volumului **Cochilii cintătoare** rămine legat de căutarea perpetuă a echilibrului, a unui principiu ordonator in planul reflecţiei asupra unui univers existenţial, se sugerează, eterogen: „De pretutindeni parcă ne pindeşte / Un ochi de bufniţă preaştiutor / Ca un martor ce s-a-ntors dintr-o călătorie / La sfirşitul mileniului. / / Aşa se face că sub ghilotina de oţel / A privirii lui neidentificate / Toate vieţile noastre seamănă / Cu nişte caleidoscoape intrate in panică rotitoare, / / Sau cu nişte volume de poeme / Aproape tot atit de eterogene..." **(Poeme eterogene).**

Carmen PADURE

GLOSE LA „ESTETICA" MODERNULUI CARAGIALE

În abordarea modernităţii unui scriitor e necesar mai întii să se studieze faptul dacă aceasta este în exclusivitate produsul spontan al inspiraţiei artistului sau materializarea firească a unor elaborări teoretice îndrăzneţe, cu alte cuvinte, dacă „revoluţionarismul" operei e dublat şi de o **conştiinţă estetică** pe măsură. În cazul lui Caragiale răspunsul este categoric afirmativ. Exegeţii au dovedit cu argumente solide „unicitatea lui Caragiale" în context european atît prin teoria sa modernă despre teatru cît şi prin concordanţa dintre aceasta şi opera propriu-zisă. Înainte de Gordon Craig sau alţi mari teoreticieni ai teatrului modern, Caragiale revendică emanciparea teatrului de sub tutela literaturii postulîndu-i autonomia în baza unui statut propriu, care-l individualizează în raport cu celelalte arte şi, în primul rînd, cu literatura: „Teatrul, după părerea mea, nu e un gen de artă, ci o artă de sine stătătoare, tot aşa de deosebită de literatură, în genere, şi, de poezie ca orişicare altă artă — de exemplu arhitectura" (**Opere IV,** E.P.L., 1965, p. 315). Ca şi arhitectura, „teatrul este o artă constructivă", el nu se reduce la textul literar, ci se realizează prin concursul mai multor arte pe care şi le aserveşte, „fără să acorde vreuneia dreptul de egalitate pe propriul lui teren" (p. 317). Rezultă de aici o serie de urmări importante mai ales cu privire la rolul **cuvîntului** în teatru, rol care intră în criză, scade sau, în orice caz, îşi pierde din consistenţa ce o avea în textul literar. Pentru Caragiale, ca şi pentru unii teoreticieni de mai tîrziu, **textul** piesei are mai degrabă valoarea unui... **pretext,** adică este un auxiliar ca oricare altul, scenariu fără pretenţii literare deosebite, destinat să contribuie, alături de alte elemente, la împlinirea acestei arte „al cărei material sunt conflictele ivite între oameni din cauza caracterelor şi patimilor lor" (p. 316). În consecinţă, Caragiale dezavuează teatrul lui Schiller sau Hugo, pentru excesiva lui poezie şi recomandă întoarcerea la sursele originare ale teatrului, la marionete, pantomimă etc., unde cuvîntul cedează iniţiativa gestului, incomparabil mai important în comunicarea scenică. Caragiale dezvoltă, aşadar, o concepţie îndrăzneaţă şi complexă despre teatru, dar, s-o spunem imediat, nu numai despre teatru, căci luciditatea scormonitoare a inteligenţei sale se va exercita şi în alte planuri, la fel de semnificative pentru modernitatea gîndirii lui artistice.

Într-o epocă puternic bîntuită de influenţele naturaliste, Caragiale teoretizează problema **convenţiei** în artă, meditează subtil asupra raportului dintre opera artistică şi lume. E cunoscută în acest sens hazlia poveste din **Cîteva păreri,** în care o clasă de copii „năzdrăvani" se amuză de nasul profesorului pînă cînd, într-o bună zi, unuia dintre ei îi trece prin cap năstruşnica idee să schiţeze din cîteva linii, pe un perete, acel nas. De atunci elevii au încetat să mai rîdă de nasul **real,** desfătîndu-se, în schimb, mult mai copios în faţa desenului. Nasul profesorului — notează Caragiale — „...a fost redus la importanţa lui reală — un simplu arcuş. Băieţii ard de nerăbdare să treacă ora, ca să meargă la zidul din dos; acolo e ce e, acolo se aude cîntarea cea miraculoasă" (p. 37).

Simplitatea cuceritoare a acestei anecdote ascunde un cuget adînc, mai precis două sînt ideile ce se desprind din istorioara de mai sus: pe de o parte, ni se arată că arta nu copiază realitatea ci o transpune într-o imagine verosimilă, iar pe de altă parte se afirmă superioritatea lumii închipuite faţă de cea aievea. O spune asta şi mai explicit Caragiale într-o cronică la **Apus de soare,** arătînd că omului nu-i ajunge minunea lumii din afară, „vrea să facă şi altă minune, şi atunci, dintr-o lume, el mai face încă una — aceasta, închipuită, însemnează mai mult pentru el decît cealaltă, în fiinţă" (461).

Pentru Caragiale creaţia reprezintă forţa de a redimensiona lumea după legi noi, nu mai puţin coerente şi ferme decît acelea ce guvernează realitatea; în spirit kantian, el recunoaşte în artist puterea demiurgică a naturii, îi atribuie capacitatea acesteia de „...a apuca din haos inform elemente brute, a le topi împreună şi a le turna într-o formă, care să îmbrace o viaţă ce se diferenţiază într-un chip absolut hotărît de tot ce nu este ea" (39). Pînă unde poate merge această diferenţă? Caragiale nu-i fixează limite căci o consideră virtual infinită, cu condiţia menţinerii unei permanente legături cu realitatea. Prin urmare, oricît de abstractă, arta nu anulează realul, ea îi opune doar o imagine superior-esenţializată. Sufletul artistului este ca o oglindă sferică în care se răsfrînge „universul cel mare", adică lumea sau „infinitul palpabil". Printr-un soi de racursiu, „infinitul palpabil", dar ideal, se adînceşte în oglinda sferică şi devine „infinitul impalpabil, dar real", Ce se întîmplă la o dublare a operaţiei? „o a doua adîncire — scrie Caragiale —, **o altă lume şi mai impalpabilă, dar cu atît mai reală"** (s. n.).

Textul acesta — după cunoştinţa noastră, insuficient explorat încă, pentru modernitatea ideilor ce le conţine — se situează ca viziune asupra artei în vecinătatea concepţiei unui Mallarmé sau Ion Barbu. Cum afirmaţia poate să pară (şi **este,** la prima vedere) prea şocantă, ne simţim datori cu cîteva lămuritoare desluşiri. Ceea ce frapează în primul rînd este modul de înţelegere a raportului dintre lumea sensibilă, obiectivă şi transfigurarea ei artistică. Se vorbeşte astfel despre „infinitul palpabil", recte universul material care, trecut prin „oglinda sferică" a spiritului, se dematerializează devenind „infinitul impalpabil". Pînă aici totul e limpede, neobişnuitul ivindu-se abia din momentul cînd constatăm aparenta ciudăţenie a predicatelor celor două infinituri: cel palpabil îi apare scriitorului ca **ideal,** în vreme ce **realitate** nu are decît infinitul impalpabil, adică răsfrîngerea în oglindă a celui dintîi. Lăsînd la o parte motivul oglinzii, el însuşi de-o marcată modernitate (în cartea sa despre poezia lui Barbu, T. Vianu îi consacră un subcapitol), vom extrage din cele spuse concluzia că lumea sensibilă, cu statut de transcendenţă faţă de conştiinţa care o percepe, are doar o valoare de potenţialitate, ea devenind reală numai printr-o sublimare în spirit, Caragiale putînd astfel subscrie la afirmaţia lui Ion Barbu conform căreia poezia înseamnă „lumea purificată pînă a nu mai oglindi decît figura spiritului nostru". Autorul **Scrisorii pierdute** investeşte deci şi el arta cu virtuţi anagogice, cu puterea ieşirii din materialitatea amorfă şi penetraţiei într-un spaţiu noetic. E vorba de un fenomen ce implică dematerializarea treptată a realului, un proces gîndit de Caragiale ca răsfrîngere succesivă a lumii într-un sistem de oglinzi, imaginea ultimă focalizînd întreaga energie şi tensiune, asemenea soarelui uriaş ce se strînge în apele oglinzii pînă la dimensiunile unui punct; ieşit „din cea dintîi (oglindă, n. n.), acest punct se adînceşte încă o dată în a doua, şi cînd a ajuns ca vîrful acului de albină, atunci aruncă în focarul de reflexie cea mai intensă lumină şi căldură" (p. 47).

Sporirea distanţei între cele două lumi — cea aievea şi cea închipuită — păstrează şi chiar intensifică, aşadar, legătura dintre ele, îmbogăţind-o pe cea din urmă. În jocul pur de oglinzi al spiritului realitatea, dizlocată prin sublimare, nu este abolită, dimpotrivă, ea devine mai... reală, chiar dacă nu şi mai palpabilă, cum precizează Caragiale, acreditînd astfel superoiritatea operei de artă în raport cu viaţa ce-o determină.

I. CHEIE-PANTEA

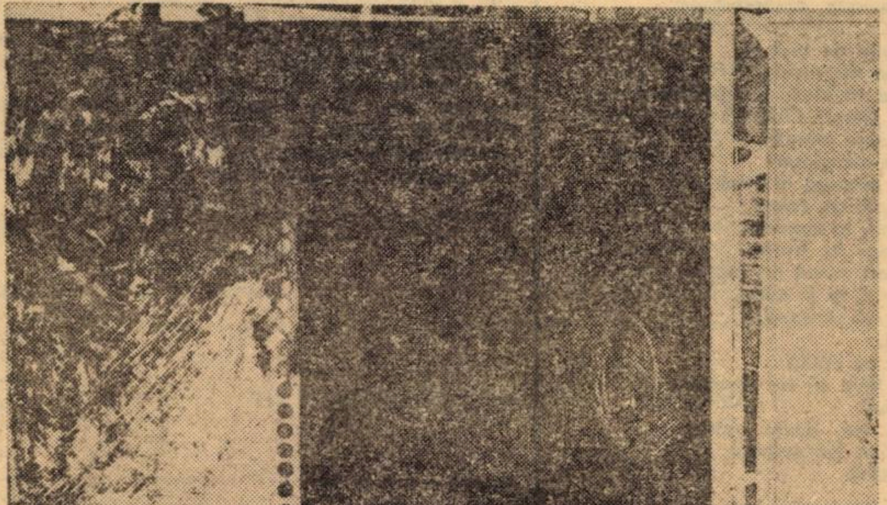

CONSTANTIN CATARGIU: „Metamorfoză"

---

lecturi

Vasile Ioniţă

Nume de locuri din Banat

Ed. Facla, 1982

Înscriindu-se ca o încununare a unor mai vechi preocupări ale autorului, lucrarea lui V. Ioniţă este prima sinteză asupra numelor de locuri din Banat, studiate într-un cadru istoric şi din perspectivă lingvistică. Pînă la apariţia **Dicţionarului toponimic al Banatului,** care va cuprinde toate numele de locuri (macro şi microtoponime) din Banatul istoric, redactate pe baza unor principii şi metode ştiinţifice, cartea lui V. Ioniţă reprezintă „un prim pas" pe drumul cercetării toponimiei bănăţene. În **Cuvînt înainte,** autorul precizează că materialul toponimic este adunat de pe întreg cuprinsul Banatului (mai puţin cel de la cîmpie n. n.), fie direct, prin anchete pe teren, fie prin corespondenţă, sau din inventarele secolului trecut. Acest material bogat şi variat a stat la baza celor două capitole mari ale cărţii: **Toponimia — disciplină ştiinţifică** şi **Toponimie şi viaţă.**

În primul capitol, care cuprinde 11 subdiviziuni, se discută probleme legate de unitatea dintre macrotoponimie şi microtoponimie, despre stratificarea numelor de locuri pe baza structurii lor lingvistice.

În studiul numelor de localităţi, denumirile oficiale sînt analizate comparativ cu cele populare, între ele existînd uneori diferenţe. La cele discutate pînă în prezent (în special de către lingvistul clujean de origine din Banat — Ioan Pătruţ) autorul aduce noi exemple: **Buziaş (Biziieş), Denta (Gencea), Deta (Ghedu), Mehadia (Megiia)** etc. Dezacordurile, metaforele şi etimologiile populare în toponimie reprezintă consecinţele „toponimizării". Exemplele date de autor pentru Banat întăresc ideea că numele de locuri se caracterizează printr-o mai mare stabilitate de ordin formal faţă de numele comune. În subcapitolul **Structură şi sistem în toponimie,** numele de locuri sînt grupate pe cîmpuri semantice, pornindu-se de la sensul lexical al cuvintelor ce compun aceste nume.

În capitolul al doilea este prezentat modul în care două domenii importante de viaţă materială: **agricultura** şi **păstoritul** se reflectă în toponimia bănăţeană. În capitolul **Toponimie slavă şi toponimie „pseudoslavă",** V. Ioniţă reia ideea exprimată de Emil Petrovici cu privire la distincţia care trebuie făcută între numele topice **slave propriu-zise şi cele pseudo-slave.**

Rezultat al unei munci îndelungate şi pasionate, lucrarea **Nume de locuri din Banat** prezintă interes pentru materialul cercetat şi prin concluziile la care a ajuns autorul în descrierea numelor de locuri şi a istoriei lor.

Viorica GOICU

● miniaturi ● miniaturi ●

Ioanid Romanescu

ACCENTE

Ed. Junimea, 1981

Spirit iconoclast şi fire de sediţios, Ioanid Romanescu era predestinat să devină un insurgent de profesie. Recentul volum confirmă şi el, în parte, un poet aflat în veşnică „gîlceavă" cu lumea. Rechizitoriile aspre şi imprecaţiile violente (de genul: „poate că războiul s-a sfîrşit / poate că să-mpuşc mi-e interzis / din toate poziţiile în toate direcţiile / schiaună maşina mea de scris" **Mitraliera)** sînt însă mai rare, ironia pare cumva potolită şi o undă de amărăciune reverberează în poeme. Patetic, vehement şi sfidător, poetul continuă să reclame ordinea celor „firavi şi tăcuţi / în lumea plină de soldaţi" şi să pună accente deasupra petelor de umbră, dar aluziile thanatice devin constante iar finalurile au sonorităţi mioritice: „văd greu în mine însumi, sînt nopţile prea mari, / dar pentru asta nu există ochelari — / atît vă rog, prieteni: salvaţi-mi în tăcere / cuvintele, întreagă fiinţa umbrei mele!" **(Ochelarii)** sau: „blînd mă-nfăşoară noaptea — mîine / veţi reconstitui: **s-a dus pre sine sieşi / în pacea desăvîrşit eternă".**

Cînd prozaice, abrupte şi bolovănoase, cînd suave şi delicate, poemele degajă, în majoritatea lor, adînca resemnare a celui care şi-a asumat condiţia umană; în dosul măştii ostentativ blazate a pamfletarului neiertător se zăreşte din timp în timp zîmbetul de gheaţă al lui Sisif. Amalgamînd, ca şi în celelalte volume, tumultul patetic şi invocaţia expiativă, **Accente** pare să anunţe totuşi o reacordare a lyrei. Răzvrătitul de profesie cedează tot mai mult pana înţeleptului ce meditează grav şi melancolic la rosturile lumii. La umbra marii poezii Ioanid Romanescu încearcă să tranşeze în favoarea sa pariul cu eternitatea.

Constantin Pricop

VIAŢA FĂRĂ SENTIMENTE

Ed. Eminescu, 1982

Premiat de Editura Eminescu la cel de-al treilea concurs de debut, Constantin Pricop nu este totuşi un „începător". Experienţa de critic literar i-a adus însă nu atît un „sentiment de zădărnicie" vis-à-vis de şansa individualizării stilistice (cum sugerează Alex. Ştefănescu pe ultima copertă a volumului), cît un plus de exigenţă estetică şi o mai acută predispoziţie spre autocenzură. Dacă există totuşi un sentiment de zădărnicie, acela se află în poezie şi constituie nucleul unei viziuni desentimentalizate asupra lumii. Ireprimabilei sale sensibilităţi poetice Constantin Pricop îi opune o rigoare austeră a limbajului şi o constantă (şi deseori ostentativă) plăcere a demistificării. De aici suprarealismul temperat al poemelor sale, concentrarea lor quasinipo-nă şi aerul de răceală pe care-l degajă multe dintre ele. De-abia perceptibile, sonorităţi bacoviene de tîrg moldav pustiu şi prăfuit bîntuie o lume tristă în care butaforia s-a prăbuşit. Motivul zborului întrerupt devine simbolul unei lumi aspre, nemiloase, în care amăgirile nu mai sînt posibile şi pe care poetul o deschide cu un avertisment programatic: „Pe ramurile mele / păsări nu mai cîntă / ziua / mi-i ţintuită / definitiv / în frunte / ca o sperietoare". **(Fascinaţie).** Reticentă la fast şi la efuziuni, poezia lui Constantin Pricop stă (deocamdată, cel puţin) sub semnul unei exacerbate lucidităţi.

George ŞERBAN

Florin Muscalu

ÎN HAINELE SCUMPE-ALE MIERLEI

Ed. Junimea, 1982

Recenta plachetă a lui Florin Muscalu adaugă noi valori recuzitei de poet fantazist, aflat în descendenţa unor binecunoscute nume ale acestei adevărate familii de poeţi, cu blazon şi arme proprii. Un fel de **Miradoniz** baroc şi subteran este tărîmul imaginar al acestui poet, ale cărui simboluri dominante sînt: mierla, melcul, ţestoasa, păunul, lebăda, privighetoarea, seminţele, dar, mai presus de toate, Lupoaica Albă: „Prin boarea nopţii, subterană, / Regina bălţii-i suverană / Şi colcăie de frumuseţe. / Regatu-i putred de blîndeţe / Stau peştii scumpi pe la intrare / Solzii verzui să ardă-n soare, / Pe lespezile lor stîngace / Regina-ncolo şi încoace, / Cu treburile prin regat...". Somptuos şi uşor ironic, Florin Muscalu continuă o bună tradiţie a liricii româneşti, pornind de la Mateiu I. Caragiale pînă la Leonid Dimov.

Cornel BOGDAN

EUGEN DORCESCU

MONOGRAFIA CANICULEI

V

Ce minunat de-armonios
şi de limpede-i totul!
E de-ajuns să-ţi adînceşti privirea
dincolo de ferestre,
de petele acoperişurilor,
de grilajul de turle,
dincolo de norii
ce-ascund ritmic cupola.
Liniştea
pe care ei o aduc
e un semn, un cuvînt,
un semnal,
un limbaj de-mpăcare.
Nu-ţi fie teamă:
eşti pe deplin cuprins în univers.
Lin, osmotic, întrepătruns,
integrat,
ca un strat de ţiţei, ca o apă freatică,
îl auzi, în sfîrşit: tactul, pasul,
pornit din imensul,
primordialul cadran. Timpul,
descleştat la-nceputuri,
mărşăluieşte, fluierînd fericit, şi acum:
noapte – zi; noapte – zi.
Trupul lui îţi acoperă, ritmic,
fereastra.

VI

Cît poate memoria să privească-napoi,
atît e trecutul.
În urmă, dincolo de privirile ei,
neantul înaintează încet,
ca un mil ce împinge
apele mării spre cer.
Intră în ţesătura-i picloasă,
în rocile moi,
în funinginea-i calmă,
însoritele falii:
un strigăt, un gest, un poem,
o cetate.
Coboară imperii, războaie,
fizionomii, anecdote.
Cad, se topesc,
se amestecă,
sporesc piatra,
sporesc temeliile. Simţi?
Coborîm. Lin, ca legaţi
în dulci paraşute.
Aruncă-mi un bulgăr de soare.
Răsăritul şi azi,
ca şi ieri,
e firul cu plumb
al adîncului.

VII

Scade, treptat,
apetitul infernului.
Peste drum, cară bîrne, mortar, cărămizi,
sapă şanţuri, trasează alei,
îşi face casă
virtutea.
„M-a găsit, în sfîrşit, îmi şoptesc.
De cînd o aştept".
Era-n mine – nu era-n mine;
era-n sine – nu era-n sine.
Cinez, încui uşa, fac patul,
fac duş,
moţăi în faţa ecranului,
trag draperia
şi-ncerc să adorm. Visul
soseşte tîrziu
(pe aceeaşi intrare străveche),
amărăciunea, regretul, dorinţa,
puterea şi slăbiciunea
se-amestecă.
„Iată fructele, zic. Dacă singure vin,
dacă-s aici,
nu sînt oare-ale mele?"
„Nu, zice gîndul. Nu-ţi aparţin.
Sînt umbră şi vis".
Şi le decojeşte sadic,
încet,
pînă dincolo de înveliş,
pînă la miez,
pînă la nimic,
le taie împrejur,
tot mai adînc,
cu lama
nenumăratelor lui neputinţe.

VIII

În liniştea care-a căzut
dintr-o dată,
am, neînchipuit de limpede,
de uimitoare, de nouă,
senzaţia mea.
Ştiam că exist, trăiam
cunoştinţa aceasta,
ea era însăşi
încîlcita (logica?) mea traiectorie
undeva-n univers.
Şi iată că sînt.
Dar senzaţia fuge,
e-o sperioasă şopîrlă,
fulgerătoarea ei concreteţe
lasă loc unei reci,
decepţionate şi reci
evidenţe.
Nu că sînt, ci misterul
că sînt. Acesta-i cîştigul.
Ies, dar, pentru un dram
dintr-o clipă,
în faţa ochilor mei.
Statura, umerii, ochii şi
părul,
picioarele, braţele,
sarcina negurii
(un fundal, un ecran,
eremită cetate),
copilăroasele, năzdrăvanele
jocuri
(întîmplări de ruşine),
înotul în rîu, nisipul
fierbinte (îl simţi, îţi aparţine
şi el)... Cerul? Cîmpia?
Trenul spre mare?
Unde e marginea?
Gîndul aleargă în urmă
cu o riglă de calcul.
Îl aştepţi, te cuprinzi,
te strîngi în braţe,
implorînd, rîzînd nervos,
promiţînd, îţi ţii mîna,
încerci să te-nşeli,
să revii,
în timp ce limita
dintre tine şi ele (numesc
aşa totul)
devine, vai, limita dintre
ele şi tine (să numesc
aşa totul?).

DAGMAR MÁRIA ANOCA

TANDREŢEA-MI
(fragmente)

⁂

Obosite-s pleoapele mele
cînd zăresc singurătatea;
eu aştept
închisă-n întunericul cercului...
Aceasta-i unica certitudine pe care o are femeia...

⁂

Plouă cu zile
încet cum plouă cu petale de muşcată-nflorită-n ger;
cînd de vei prăbuşi din nou în ochii mei
poate vei fi un străin
pierdut în neîntoarcere.
Apoi norii violeţi vor plînge...
Măcar o clipă să stai acolo-n ploaia lor.

⁂

Marea tăia din mal ca un fierăstrău
în rumeguşul alb ea ascunse
răbdarea
eternă ca o femeie
Pe mal
a-nceput să desfacă depărtările
din ghemul
care creşte
ca umbra omului

⁂

Cerul se apleacă după un rit străvechi
cînd liniştea acoperă pămîntul cu zăpadă.
Dorurile adunate-n tine se înhamă la căruţă.
Nu te-ai născut bătrîn,
nu vei ghici
dacă Pămîntul este rotund.
Cînd viaţa taie adînc în tine
pe ziduri rămîne doar un semn gol
şi vinul
nu mai cîntă
dacă-n izvor coboară întunericul
unui meteorit.

⁂

Se duc zilele pustii una după alta
şi săptămîni
şi luni
ca sticlele aruncate-n drum
Chipul de migdal e tot mai amar
pînă cînd devine într-adevăr amar ca o himeră
care umpluse zilele cu deşert
şi astfel
aleargă zilele pustii una după alta
şi săptămîni şi luni
ca floarea soarelui în faţa unui tren.

Traducere: Ondrej ŞTEFANKO

NEBOIŞA POPOVICI

DISCURSUL

Da, da, era suficient un singur acord, chiar un singur sunet, pentru a o transpune în acea trăire de tandră melancolie. Apoi această stare se intensifică pe fondul acelui renumit tango argentinian, mult cîntat în anii de după război. Îi era de-ajuns să audă primele tempo-uri ale melodiei, ca s-o cuprindă o nelinişte ciudată, o moleşeală uşoară, iar obiectele din jurul ei – masa, scaunele, patul, începeau, încet, încet să se învîrtească, să se apropie şi să se depărteze în ritmul tangoului, prinzînd forme ireale.

Nu-şi dădea seama, mai de grabă nu putea să-şi explice de unde provine această neaşteptată fuziune a muzicii cu sentimentele ei. Reţinea vag, ca printr-o străfulgerare, că ceva asemănător s-a ivit în anii studenţiei, din perioada dinaintea examenelor, cînd ea, cea sîrguincioasă şi conştiincioasă, devenea agitată şi nesigură.

Mai tîrziu aceste trăiri s-au estompat sub presiunea noilor preocupări şi a grijilor familiale. În aceşti ultimi ani, îndeosebi după moartea soţului, a apărut încă ceva. În momentele de acel vacuum sufletesc, brusc, i-a aparut imaginea fetiţei care fuge spre trunchiul copacului doborît, strigînd: „Ce-aţi făcut? Ce-aţi făcut?"

Cu o precizie uimitoare a amănuntelor ea o vede pe copila aceea deschizînd, în orele dimineţii, fereastra şi bucurîndu-se de soare. Îi răsare dinainte numaidecît şi plopul cel înalt ce-şi foşnea frunzele în faţa casei. Frunzele îi erau verzi, iar el, drept şi înalt. În fiecare zi asculta freamătul lui, iar toamna privea cum vîntul gonea frunzele uscate pînă la casa unchiului Mita. Se bucura şi alerga prin frunze, dînd din mîini de parcă înota într-un rîu. Într-o zi de primăvară, cînd crengile n-au înmugurit încă, văzu în faţa casei un morman de pămînt proaspăt săpat şi simţi pentru o clipă un gol imens în suflet.

O zbughi în stradă şi văzu trunchiul plopului doborît, lung, cu crengile tăiate, de pe care se prelingeau lacrimile sevei. Fugi în jurul trunchiului strigînd: „Ce-aţi făcut? Ce-aţi făcut?". Şi începu să plîngă în hohote.

Îi vorbeau, liniştind-o, îi spuneau aşa cum se spune copiilor în asemenea situaţii, apelînd la firicelul de raţiune ce începe să mijească, că plopul devenise periculos, că rădăcinile lui puternice au pătruns sub temeliile casei şi ameninţau s-o dărîme, că pereţii deja au crăpat, însă ea n-a putut să înţeleagă asemenea lucruri şi plîngea, neconsolată, de parcă i-ar fi furat jucăria cea mai de preţ...

Profesoara se trezi definitiv din visare şi copila din vis dispăru şi ea. Se sculă cu presentimentul unui eveniment important care urma să se întîmple, dar ea nu-şi dădu încă seama ce anume. Se plimbă prin cameră şi văzu pe masă o foaie de hîrtie, cu cîteva cuvinte scrise de cu seară: „A venit ziua despărţirii. Totul are un început şi un sfîrşit. Poate că această clipă este începutul unui nou mîine..."

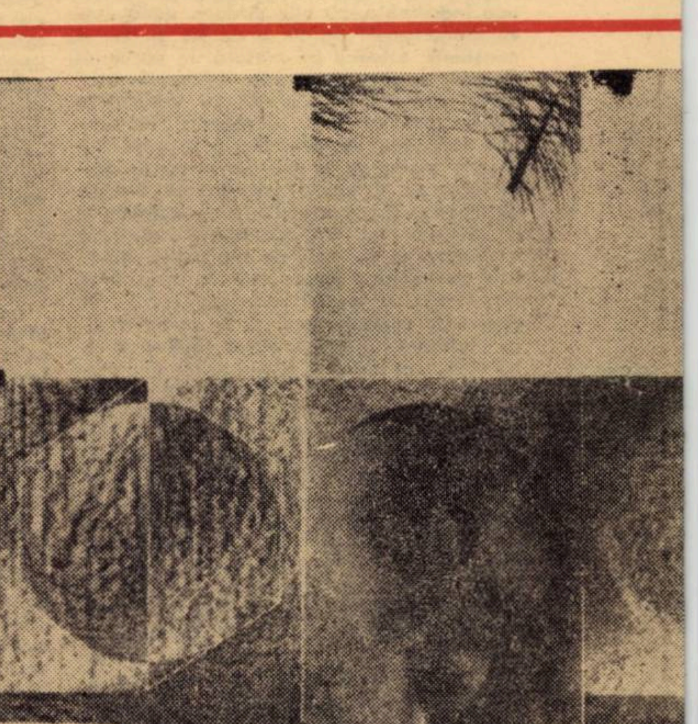
CONSTANTIN CATARGIU: „Ipostaze"

„Discursul!" îşi aminti ea şi inima începu să-i bată puternic.

Luă stiloul şi trase încet peste cuvintele scrise.

„Voi intraţi în viaţă, iar viitorul vă aşteaptă..." tăie ea şi peste aceste cuvinte căci i se păreau reci şi banale. Rămase cîtva timp aplecată deasupra mesei încercînd să încropească primele propoziţii după care, aşa i se întîmpla întotdeauna, era mai uşor să scrie şi textul prindea formă de la sine. De data aceasta era agitată, gîndurile îi zburau răzleţite, fără să se oprească la ceva anume. Se ridică de pe scaun şi se duse la bucătărie.

Pregăti fiului ei micul dejun în mod maşinal şi lăsă pacheţelul pe măsuţă, lîngă telefon. Se întoarse în cameră şi trase perdeaua de la geam, cu un gest uşor. Privi jos şi văzu iarba verde, coroanele brazilor, frumos îngrijiţi, parcă erau spălaţi după ploaia de aseară. Deschise larg fereastra şi în cameră pătrunse mirosul cetinii. Răcoarea dimineţii o goni din nou în pat, şi ea rămase liniştită sub plapumă, gîndindu-se mereu cum să conceapă discursul acela, dedicat absolvenţilor. „Mă voi descurca în clasă", conchise ea brusc şi încearcă să aţipească, dar nu putu.

Gîndurile o luară razna din nou şi ea îşi aminti că această oră este de fapt ultima ei oră ca profesoară. Mai rămaseseră cîteva zile pînă la terminarea cursurilor, dar clasa a douăsprezecea B, clasa ei, va termina acum, va părăsi definitiv şcoala. „Cu ei voi pleca şi eu..." se gîndi şi această obsesie, nu atît neaşteptată cît bruscă şi dură, o agită şi mai mult şi se miră cît de dezinteresată şi indiferentă a putut să fie pînă acum. A pregătit documentele de pensionare la timp, a aranjat totul cum trebuie, însă clipa pensionării i se părea totuşi îndepărtată. Şi iată că o găsea nepregătită sufleteşte.

Mai rămase încă două ore în pat, apoi se îmbrăcă cu grijă şi plecă spre şcoală. Lîngă libraria centrală văzu un grup de trecători care priveau în vitrină la un tablou mare, cu fotografiile absolvenţilor săi. Îşi recunoscu repede chipul şi cu teamă constată că absolvenţii au devenit dintr-o dată mai serioşi, mai îndepărtaţi. Parcă nici nu ar fi fost vreodată elevii ei, ci doar nişte cunoscuţi.

Mirosul fraged al florilor o întîmpină de la intrarea în liceu. Pe coridoare treceau elevii, fără grabă şi fără repetarea lecţiilor din caiete. Ea îşi luă catalogul şi se îndreptă spre clasă. În faţa uşii se opri şi privi ghirlandele de trandafiri. Se înfioră.

„Ultima mea oră", îşi şopti şi apăsă pe clanţă.

Absolvenţii o aşteptau în picioare. Din bancă ieşi înaltul Stevan şi, ţinînd în mînă o foaie de hîrtie, începu să vorbească. Foaia tresărea trădîndu-i tremurul mîinilor şi glasului.

Asculta discursul elevului dar nu înţelegea nimic. S-e reculese în momentul în care Stevan, palid de emoţie, împături hîrtia şi se aşeză în bancă. Ea închise catalogul. Cîteva clipe îşi aduna gîndurile. Ar fi vrut să le vorbească despre muncă, despre cinste, despre perseverenţă, despre tot ce este frumos, înalt, bun. Dori să le vorbească, de anii aceştia de tinereţe, de dragoste, să fie puternici dar şi generoşi, să se obişnuiască în viaţă să dea mereu ceva, oricît de puţin... Despre multe ar fi vrut să le spună acum, folosind nişte cuvinte rare, alese, înălţătoare care să aibă puterea talismanului, dar în clipa aceea din nou îi apăru fetiţa din vis alergînd pe lîngă copacul doborît, strigînd şi plîngînd: „Ce-aţi făcut? Ce-aţi făcut?".

I se opri respiraţia. Spuse doar: Copii...

Schimbă locul scaunului de la catedră, dori să continue, dar gîndurile se învolburară, se risipiră. Simţi cum bătaia inimii îi spărgea timpanele şi ea îşi roti privirea obosită prin clasă. Şopti stins: „Copiii mei..."

Pe coridor răsună impetuos „Gaudeamus". Absolvenţii se ridicară, se aliniară doi cîte doi, apoi se îndreptară spre uşă lăsînd în urma lor, pe catedră, bujorii roşii.

Cîntecul răsuna prin tot liceul. Profesoara stătea rezemată de uşa larg deschisă urmărind cu privirea pe absolvenţii care urcau încet scările, cîntînd.

Cu poeta Ana Blandiana

(Urmare din pag. 1)

niu mijloacele de exprimare, dar, dacă aş putea, aş încerca să o fac pictînd, compunînd muzică, desenînd chiar. În cadrul scrisului, mi s-a părut uneori că poezia mă încorsetează prin lipsa ei de concreteţe şi atunci am trecut, mereu căutătoare, în proză sau am spus, pur şi simplu, ceea ce voiam să spun, în publicistică. În orice domeniu, însă, am căutat să exprim aceeaşi personalitate profund subiectivă, ţinînd de poezie. Cred cu seriozitate în convingerea vechilor chinezi care considerau sufletul artistului de un singur fel, iar artele în care se exprimă numai meşteşuguri care pot fi învăţate.

– Sînt cîţiva ani de cînd deţineţi în „România literară" o rubrică (Atlas) – ce cuprinde uneori impresii personale de călătorie care par întîmplate în gînd. Este vorba întotdeauna despre călătorii reale?

– Rubricile pe care le deţin de mai bine de zece ani în „Contemporanul" mai întîi, apoi în „România literară" îmi dau chiar posibilitatea acestei exprimări. O exprimare mai circumstanţială decît cea din poezie, dar căreia îi simţeam lipsa. Cei cîţiva ani în care am scris călătoriile interioare pe care mi le-au oferit călătoriile, au fost pentru mine prilejul de a mărturisi felul în care poate un peisaj, o întîmplare, o operă de artă să modeleze un suflet şi chiar un destin. Nu am scris despre locuri pe care nu le-am văzut cu adevărat, dar am văzut mult mai mult decît mi s-a arătat. De altfel, **Cea mai frumoasă dintre lumile posibile,** cartea care a strîns la un loc toate aceste impresii, explică pe larg acest sentiment.

– Vă propun să revenim la prima Dvs. dragoste – poezia. De mai mulţi ani încoace poezia noastră – scrisă de toate generaţiile de poeţi – dispune de personalităţi puternice, distincte, comparabile cu ţări cu o mare tradiţie. Cum vedeţi această şcoală de poezie şi ce ne puteţi spune despre ea?

– Nu cred că e vorba de o şcoală de poezie, ci de o mişcare literară. Vreau să spun că poeţii români de azi sînt extrem de diverşi, nu seamănă între ei decît prin faptul că sînt contemporani, ceea ce nu-i împiedică să formeze împreună ceea ce se numeşte poezia contemporană românească, o realitate absolut demnă de stimă în context internaţional.

– În afara poeziei bune, autentice, valoroase, la extrema opusă este poezia faţă de care cititorul de azi are o redusă receptivitate, de aceea vă întreb care să fie cauzele: cititorul nu face efortul necesar de înţelegere sau poetul numai „mimează„ viaţa, fără să aibă ceva de comunicat?

– Uneori e adevărată una dintre supoziţiile Dvs., alteori cealaltă. Un singur lucru e sigur însă: că în cazul poeziei autentice, reacţia publicului este surprinzător de promptă, că în jurul poeţilor adevăraţi publicul se strînge cum se strînge căuşul palmei în jurul flăcării ca să nu fie stinsă de vînt.

– Abordarea mai multor genuri literare nu stinghereşte demersul Dvs. poetic? Răspundeţi-mi la această întrebare cu gîndul la viitoarele cărţi.

– Nu, abordarea mai multor genuri literare nu mă deranjează. Acum de pildă am predat un volum nou de versuri pentru ca, eliberată de o obsesie şi de munca asupra poeziilor care s-au strîns în ultimii ani ca nişte troiene stingherindu-mi viitoarele mişcări, să mă reîntorc pentru cîtva timp la proza fantastică pe care o scriu cu mare plăcere şi în domeniu căreia mă simt foarte liberă şi chiar cuprinsă de un fel de beatitudine. De asemenea voi mai scrie (în timpul liber ca să zic aşa) versuri pentru copii. Aşa sînt numite oficial poeziile care rezultă din jocurile mele cu mine însămi. Nu ştiu cîtă plăcere fac aceste poezii altora, copii sau nu, dar mie mi-au făcut, scriindu-le, mare plăcere.

– Încă de acum aproape două milenii şi jumătate, cînd Platon a cerut ca arta – şi implicit poezia – să dispară din republica lui ideală, oamenii au discutat despre dispariţia artei. Cu toate previziunile unora, că arta nu va exista, ea este prezentă şi azi. Dvs. ce credeţi, literatura – ca să ne rezumăm numai la unul din genurile artei – va dispare din preocupările omului modern?

– Tirajele mereu crescînde şi mereu insuficiente ale cărţilor dovedesc suficient că lumea modernă nu se desparte de literatură, ci, dimpotrivă, îi simte nevoia, ca unui instrument de explorare a propriului eu, ca pe un instrument de analiză a lumii înconjurătoare.

tableta

NESFÎRŞITELE LANURI

E firesc să ne amintim şi să amintim adesea binecunoscuta relatare a lui Ptolemaios al lui Lagos (transmisă de Arrian în Anabasis) despre campania lui Alexandru în nordul Dunării, pe pămîntul geţilor. Aceasta, nu pentru că, atunci, în anul 335 î. e. n., oamenii acestor locuri ar fi avut o victorie răsunătoare, în confruntarea cu acel conducător al oştilor macedonene, care, după puţin timp, a devenit Alexandru cel Mare, datorită uimitoarelor sale cuceriri în Asia.

Ne emoţionează mereu izvorul istoric menţionat mai sus, întrucît, în acesta licăreşte cea mai măreaţă izbîndă a omului de aici, din acele vremuri, şi anume: biruinţa asupra pămîntului. Fără îndoială că, pe atunci, în zorii istoriei omeneşti, bătălia cu ogorul era mai grea şi mai însemnată decît bătălia de pe cîmpul de luptă. În Anabasis („Expediţia lui Alexandru"), Arrian din Nicomedia, folosind informaţia lui Ptolemaios, martorul ocular, se referă şi la fapta glorioasă a plugarului băştinaş, la rodul superb al muncii sale. Se spune, după cum bine se ştie, că grîul geţilor de pe malul stîng al Dunării era atît de înalt, încît pedestraşii macedoneni, pentru a face drum cavaleriei, trebuiau să culce lanurile cu sarissae-le (suliţe lungi), ţinîndu-le de-a curmezişul.

Muzeele patriei noastre deţin numeroase mărturii arheologice geto-dace, dacoromane, apoi româreşti, care atestă continuitatea neîntreruptă a locuitorilor acestor meleaguri şi în linia strălucitei vocaţii a muncii pămîntului. A nesfîrşitelor lanuri – care după cum am văzut – înfruntau pe cotropitori, precum o oaste temeinic clădită. Da, s-a întîmplat şi acel lucru extraordinar, ca rodul ogoarelor, alături de „tot ce mişcă-n ţara asta: rîul, ramul", să apere viaţa ţării, a locuitorilor săi. Şi această apărare se făcea în virtutea unei alte vocaţii – a unei supreme vocaţii a Păcii. De aceea, cînd am văzut boabele de grîu de la Sarmizegetusa Regia sau de la Tibiscum, mi-au apărut în cîmpurile imaginare ale istoriei naţionale nesfîrşitele lanuri, începute din străvechimea existenţei noastre aici, crescute neîntrerupt, de-a lungul timpului, şi ajunse în miezul verilor contemporane; peste vălurirea somptuoasă a acestei mări de grîne, veghează astăzi steaua blîndă, clipitoare, a Păcii.

Aurel TURCUŞ

GHEORGHE AZAP

TE VOM SALVA!

Te străduieşti să îmi oferi uitare,
Şi, simultan, insist să te ajut;
Doar-doar vom drege-o într-un stil mai mare
Decît liubovul ambilor pierdut.

Isprava asta-i nicidecît uşoară,
Dar cu eforturi strînse la un sens
Măcar vom reuşi pînă diseară
Pe chip să-mi punem vreun polog imens.

În toamna asta, momentan şatenă,
Sub jerpeliţii nouri telelei,
Te vom salva dintr-o mai fi camenă,
Zbughindu-te la loc între femei.

Ai să mă uiţi! Deci să nu-ţi fie teamă
Că-s memorabil pentru doruri largi!
Diminutivul rustic, mai cu seamă,
Vom reuşi diseară să mi-l spargi!

N-AIBI TEAMĂ!

Mi-am hărţuit norocul şi i-am venit de hac:
L-am pus cu botu-n labe, ca-ntre vrăjmaşii duri.
După izbînda asta sînt mai puţin sărac
Şi te-am scutit, iubito, să plîngi şi să mă-njuri.

Pe aripile-mi ample nu te mai port nicicît.
De-acum, de unul singur am chef să nu adorm,
Cînd tu, în carapacea unui oraş urît,
Îţi umileşti zulufii într-un regret enorm.

Mi-am zdruncinat norocul, la cel dintîi asalt,
Fiindcă în victorii sînt meşter să abund.
Şi mi-l credeam cît monştrii durerii de înalt,
Şi-n fond se dovedise fenomenal de scund.

N-aibi teamă, tu, chiar dacă mă-ncearcă vreun impas,
Cu mine, adorato, nu te mai rog să zbori;
Nici în această noapte din care mi-ai rămas
Abia un decimetru pînă ajung în zori.

CA-N BASME

A fost un împărat..., şi-acuma este,
Mult mai vestit decît ceilalţi faimoşi.
De data asta nu e o poveste;
Bag mîna-n foc să nu vă torn gogoşi.

Însă aşa de strălucit renume
Nu în războaie şi-l făcuse, nici
Că s-a vădit în stare să-şi asume
Prea multe osteneli pentru calici.

I se trăgea Luminăţiei Sale
Întreaga gloriolă,-n primul rînd,
Fiindcă odrăslise trei vestale
Mai gingaşe, din leagăn, ca nicicînd.

Cea dintru-ntîi fiindu-i bălăucă,
Parcă-şi dădea-n cosiţe cu mălai,
Încît, privind-o, nu-ţi venea de ducă:
Robindu-te avan, cînd o vedeai.

Iar bambolina sa cea mijlocie,
Ici-colo poleită-n icusari,
S-a dovedit pe-atîta de mlădie
Cum nici găseşti lalele s-o compari.

Ci iată-mă-s că pentru aia-mică
Să inventez elogii nu e chip;
Doar că-n poreclă i-aş fi zis Mărgică,
Deşi se iscălea: Delicicip.

Or, îndeolaltă, cîteştrei surate,
Sclipind printre voaluri în palat,
Cum au crescut de-un metru şi jumate.
Să se mărite-au vrut imediat.

Şi peţitorii-au năvălit îndată,
Cît iarbă nu e; frunză cîtă nu-i.
Dar... împăratul n-are nici o fată!
Şi mă topesc după mezina lui!

SÎNT DE DEMULT

lui Petre Stoica

Sînt de demult şi am rămas departe:
Hăt unde Bendis freamătă silvan.
La fuziuni răcnite nu iau parte!
Cu potlogarii nu-s concetăţean!

Iar dacă timpul musai mă trimite
Către prezentul zilnic mai proterv,
În degetele mele tăinuite
Neprihănirea ierbii mi-o rezerv.

Sînt de pe vremea cailor de trudă,
Vibrînd cu ei într-un acelaşi hram.
N-am între monştrii sacri nici-o rudă,
Cum nici păduchi în conştiinţă n-am!

Localizat pe-o insomnie sură,
Cînd varza lunii se dezvoltă-n sud,
Pictez un iepuraş în bătătură
Şi pe-un polip de neutroni mă... ud!

MIHAI DUŢESCU

PE LESPEZI

Trupul meu vine cu daruri
înaintea sufletului meu:
mărire ţie nevăzutule
nerespiratule
neînduratorule
vase cu smirnă mătăsuri
dacă aurul a existat
atunci ia aurul
acestui apus
dacă sîngele a existat
atunci ia sîngele meu lumesc
pentru vinul tău
ia viaţa mea
pentru nesfîrşirea-ţi,
pentru îndulcita
ta desfrînare
agonia păsării
otrăvite cu cer
cimbrul auzului
iată-mă-s gol
în faţa sufletului
pe lespezi.

MÎINE, RÎURILE

Vorbesc în latină cu pasărea
vrednică lucrare e tristeţea
tristeţea adevărată
din somn mă trezesc
în lacrima zilei
cu ceasurile vuind
în univers,
năpădită de miere
e limba vulturului
de rugina mierii
în somn sînt mai bun
aş putea ierta şi judecătorii
aş putea ierta
şi o vină imaginară
cristalul e de apă
uitaţi-vă bine
lumina e un bijutier
scoţînd din casete,
brăţările false
mîine rîurile
curge-vor spre izvoare.

DRAGOSTEA

Poemul ca arteră tăiată
ca sînge luminos
am asistat la explozia crinului
şi faţa mi s-a ars
am văzut trupul tău de aproape
şi ochii mi-au secat
de-aş avea tăria să ridic braţele
pe gîtul stelei
să mă ridic în genunchiul cuvîntului
să ies în veranda somnului
cînd treci tu
pieritoare
formă prin absenţă,
solitudine,
dragostea.

VĂ PREZENTĂM UN TÎNĂR SCRIITOR:

SIMONA-GRAZIA DIMA

Poezia Simonei-Grazia Dima porneşte din notaţii ale realităţii, reîntorcîndu-se spre sine într-o meditaţie lirică asupra eu-lui solitar, sau a cuplului, şi a situării sale în lume. Stilul ei e subtil şi discret, degajînd o nostalgie, din care, curios, nu transpare o atitudine pasivă, ci una activă, tenace, lucidă, Căci există în această poezie sentimentul plenitudinar, robust, al rodirii, al puterii de-a fi tare prin înflorirea spiritului, căci **„fluviul se va vărsa totdeauna în mine"**, după cum există, în faţa acestei lirici, mereu treji, şi **„ochii minţii"**, prin care discursul poetic se desfăşoară cînd într-o melancolie calmă, cînd într-o luciditate a seninătăţii, dar niciodată într-o formă a disperării sau a necomunicării. Căci Simona Grazia Dima, prin puritatea poeziei sale, pornită din structuri temperamentale active, prin candoarea necontrafăcută, se impune drept o nostalgică luminoasă, la care descrierea naturii devine un prilej de descriere a unei meditaţii, din care se degajă eul său necorupt, fraged, ca acei crini imaginaţi de ea în **Calea crinului.**

Ion ARIEŞANU

SFÎRŞITUL SĂLBĂTICIEI

Ia în mînă un lucru speriat şi negru,
ca un gîndac cu picioarele strînse sub el,
pune-i pe un fundal luminos, într-o singură culoare,
şi retrage-te la umbră
privindu-l mereu
cum străluceşte şi radiază
şi animalele care trec pe lîngă el
lasă ochii-n pămînt
văzînd sfîrşitul sălbăticiei...
Iar oamenii înţeleg că aici
se spune ceva de-al lor
şi prind să alerge cu pas înalt, frăţesc,
ca să simtă în mîini,
încă azi, timpul.

CENTRUL E UN COPIL

Călătorule pe ape verzui şi înzăpezite,
simţi că devii o fiinţă mică
şi paşii tăi pufoşi
scot scîntei
pe gheaţa
sub care un copil trandafiriu
se leagănă fericit în ape.

CASE AURII

Ochii fiinţelor mici
strălucesc din iarbă
ca nişte case luminate,
în jurul lor, toate clădirile înalte
sînt demult ruine acoperite de iarbă
şi copiii fiinţelor mici
le mîngîie fericite resturile.
Nu mai sînt decît case aurii
cît cojile de nucă
în care te-nvăluie
o lavă răcoroasă.

LA CUMPĂNA APELOR

Nimeni nu ştie că timpul a coborît
pe umerii fiinţelor mici care stau
la cumpăna apelor
în toată înălţimea trupului lor
liniştit şi neînarmat,
chipul lor coboară pur ca o fereastră
spre sticla izvorului
şi între aceste două lentile bate vîntul,
furiosul, veşnicul renăscător,
nici nu observi insectele,
care dorm fără zgomot pe umeri,
sătule, iar în inima lor, cît un grăunte,
primejdiosul zumzet.

FĂRĂ VORBE

Multă tăcere şi cruţare
trebuie fiinţelor mici
care trăiesc vălurindu-se
sub apele verzui
bătute de o lumină
roz de mătase,
cînd ele îşi vor spune numele
doar ca pe o respiraţie,
trecînd grăbite prin apa
hanseatic verzuie
ca şi cînd s-ar duce
să crească bogăţia unui grînar
şi-şi vor arăta chipul
numai pe jumătate,
însufleţit în pale mari
de lumina moale a unui soare
galben, văluros,
ce se va consuma fără vorbe
în obrajii lor.

ÎN PREMIERĂ LA TEATRUL DE PĂPUȘI DIN TIMIȘOARA

teatru

„IVAN TURBINCĂ”

Din cind in cind, acest pitic teatru pentru copii, prin directorul său, **Ilie Gyurcsik,** și prin regizorul său, **Victor Cârcu,** ne face cite o figură aparte cu cite un spectacol de referință, la care nici maturii nu pot rămine imuni. A fost cazul „Ultimei licorne”. Este cazul acum, cu povestirea „Ivan Turbincă” a lui Ion Creangă, dramatizată și rescrisă pentru scenă de Șerban Foarță. Fanteziei inegalabile a textului, in care, pe lingă intriga știută a povestirii, poetul, dramatizind, inițiază secvențe intregi ritmate, face operă personală, introducind pasaje lirice de un comic enorm, artificii verbale șampanizante, Victor Cârcu îi răspunde cu o fantezie spectaculară scenică fără friu, luindu-și-o companion și pe creatoarea de păpuși, **Cristina Ivănescu-Nagy,** care a umplut scena cu figuri de un grotesc maxim, in care firesc și uman a rămas doar protagonistul soldat, lăsat la vatră, Ivan Turbincă.

În viziunea lui Victor Cârcu, eroul lui Creangă devine refuzatul societății, care-l elimină, ca pe o otreapă netrebuincioasă, cind i s-a încheiat stagiul militar, refuzatul Edenului și chiar al Infernului. În fața acestui om de treabă, iubitor a toate cele lumești, se inchid și porțile albe ale raiului și cele valpurgice ale iadului, vagabondajul său intre acești doi poli ai eternității fiind, de fapt, insăși epopeea sa tragicomică.

Regizorul a interferat remarcabil, ca și Creangă, de altfel, realul cu tărimul fantast, scenele cele mai realizate fiind, de fapt, și momentele in care eroul este **înăuntrul** acestor două lumi, atit de opuse, unde, lui, pină la urmă, nu i se permite **să existe,** refuzindu-i-se prezența. Secvențele scenice, punctate și de momente muzicale excelente, feerice, **sau** grotești, după caz, prin aportul lui **Adrian Ilica și Constantin Bădescu,** surprind tocmai prin melanjul acesta de viață trăită, pe care actorul viu **(Victor Lache)** o impune in angrenajul lumilor de dincolo, **unde vii și pămintenii** sint doar D-zeu și Sfintul Petru, restul fiind fantomele, intruchipările grotești ale mediilor infernale. Comicul realizat de Victor Cârcu și protagoniștii ce au intruchipat „eroii”, rezidă in contrastul dintre figura jovială, țărănească, a lui Ivan, cu poftele lui, cu stingăcia și bunătatea lui copilăroasă și măștile ce, intr-un joc „drăcesc”, intr-o sarabandă de șiretlicuri incearcă să-l tragă pe sfoară pe bunul soldat. Cârcu realizează acest contrast și acest efect comic nu numai prin măști (create, cum ziceam, cu un gust al burlescului inegalabil), dar și prin efectele scenice, prin montaj, prin scenografie, atit de lilială, in rai, din folii plastice diafane, atit de intunecată, in iad, din porți batante, de bar infam, cu grilaje din sirmă ghimpată (adică sfoară innodată!) sau cu lumini și fascicole singerinde. Oricum, spectacolul, lung, de două ore, reprezintă o reușită artistică certă, chiar dacă pentru micii spectatori regia va trebui să revadă o versiune mai puțin „violentă” și mai scurtată. În Ivan, **Victor Lache** a făcut o frumoasă performanță, interpretind o figură simplă, jovială, populară, de țăran necioplit, cind aiurit, cind prostănac, dar mai ales plin de viață și de vicleșuguri. D-zeu al lui **Olimpiu Vesa** (cu o cască de stăpin colonial, pe cap, iar in mină cu o cravașă) sau Sft. Petru al lui **Marius Gherasim,** cu cheile la briu, mimind o slugă supusă, au fost un duo savuros, de stăpini ai unei intrări interzise de o barieră de linie ferată. Au excelat in rolurile lor „drăcești”, in schimb, o seamă din bunii actori ai teatrului, intre care, din nou, cei doi numiți și alții (precum **Bogdana Salo, George Bălteanu** (ce a interpretat și pe Boierul) **Victoria Vesa, Nelson Dimitriu, Maria Vlad,** (jucind și in rolul Morții, cu o neasemuită maleabilă insinuare a unui asemenea personaj), **Gabriela Floros,** intuind bine pe consoarta boierului, **Ileana Casapu,** cind ingeraș, cind diavoliță, in fine, **Doina Toader, Anica Preda, Cornelia Pop,** deci, o intreagă trupă devotată unui spectacol de referință, complex, rafinat, elevat, in care am admirat și inventivitatea strălucită a regizorului, și inteligența sclipitoare a textului, și creația neobișnuită păpușerească, ca și pe constructorii păpușilor și ai decorurilor, **Lucia Trancotă, Cătălina Bădescu, Carol Oster,** și luminile lui **Marian Codreșeanu,** și sculptura lui **Iosif Bendek,** deci, intr-un cuvint, in care am admirat o realizare de artă, inchegată, împlinită pină la detaliu, ce face cinste instituției și orașului nostru, prin propensiunea, in subtila lume a teatrului celor mici a unor idei generoase, culese din literatura clasicilor, și transmise intr-o viziune modernă, ce pot insufla generației, ce stă incă la porțile ințelegerii și ale vieții, sentimentul duratei, al acțiunii, al căutării și al obținerii unui vis, cu prețul oricăror eforturi, chiar cu acela de a deveni nemuritor, invingind pină și moartea.

Ion ARIEȘANU

TRAIAN LALESCU

aniversări

● 100 DE ANI DE LA NAȘTERE

Născut in București, la 12/24 iulie 1882 dintr-o familie originară din Banat, Traian Lalescu și-a făcut studiile liceale la Iași, frecventind apoi cursurile Școlii Naționale de poduri și șosele și ale Facultății de științe din București. Urmează studiile la Sorbona, sub conducerea prof. M. E. Picard, unde obține și doctoratul, la 28 februarie 1908, cu lucrarea „Sur l'equation de Volterra”. Orizonturile științifice ale tinărului doctor se completează la Göthingen. În același timp, Lalescu se impune in rindurile specialiștilor printr-o intuiție matematică remarcabilă ce-i permite ca numai in 2 ani, (1907–1908), să publice in reviste de prestigiu din România, Franța, Italia, 14 lucrări, ce trezesc in lumea științifică un interes real pentru tinărul matematician român.

Revenit in țară debutează ca profesor la gimnaziul din Giurgiu, și, in scurtă vreme ocupă postul de asistent la catedra de geometrie descriptivă a Universității din București, unde își dovedește calitățile de mare matematician. În 1911 scrie ceea ce va deveni binecunoscuta lucrare „Introduction a la théorie des equations intégrales”, pe care o publică in anul următor, cu o prefață semnată de M. E. Picard. Acest studiu a jucat un rol important in sistematizarea și difuzarea teoriei, ce a înscris numele lui Lalescu in istoria științelor matematice.

În aprilie 1911 este numit profesor la catedra de geometrie analitică a Școlii naționale de poduri și șosele, iar in 1913 obține catedra de algebră superioară la Facultatea de științe din București.

Intelectual angajat, Lalescu a ințeles că intreaga sa creație pornește din elanurile comunității naționale in care s-a format. Conștient de necesitatea intregirii statului național român, el și-a dat toată osteneala spre a fi de folos cetății, identificindu-se perfect cu idealurile neamului. Fără a neglija activitatea științifică, a coborit in arena politică numărindu-se printre cei 11 profesori trimiși la Paris in anul 1918, pentru a ține legătura cu aliații țării și pentru a infățișa lumii intregi justețea unității statale a României.

După război, Traian Lalescu a rămas aceeași personalitate ferment in peisajul cultural-politic, dobindind o binemeritată ascendență in lumea universitară a vremii, influențind invățămintul tehnic, considerat ca o necesitate de prim ordin „pentru intronarea muncii productive” in condițiile desăvirșirii unității statale. Alăturindu-se eforturilor intreprinse pentru crearea politehnicii timișorene, Lalescu este insărcinat prin decretul nr. 4907 din 16 noiembrie 1920 să ia conducerea celei de-a doua școli tehnice superioare din România. Ințelegind imperativul evoluției structurilor românești spre o civilizație industrială, primul director (rector) al Școlii politehnice din Timișoara combătea pe cei neincrezători in finalizarea operei incepute, concluzionind că această instituție era menită să dăinuie, că ea „va prospera și va fi un inalt institut de știință, un centru intelectual românesc”.

Concomitent cu formarea cadrelor inginerești la Timișoara și București, (unde și-a păstrat postul la Școala politehnică și Universitate), Lalescu militează cu consecvență pentru un program modern de invățămint, in care tehnica și limbajul matematic să devină obișnuința de lucru pentru studenți și elevi. Asigurarea competenței viitorilor specialiști in concepția lui Lalescu nu se putea realiza decit pe baza unei legături reale a invățămintului cu practica, fapt ce rezultă cu claritate din memoriul trimis la 9 februarie 1921 Ministerului lucrărilor publice. În dimensionarea viziunii asupra invățămintului, la Traian Lalescu, nu mai puțin semnificativă este inițierea unui ciclu de conferințe pentru studenți, cu o largă arie tematică științifică, economică, politică și culturală. Acțiunea permanentizată la Școala politehnică din Timișoara pină in anii celui de-al doilea război mondial, cu scopul declarat de „intregire” a culturii viitorilor ingineri, a facilitat intilnirea studenților cu personalități marcante in cultura românească și universală: Nicolae Iorga, Onisifor Ghibu, Octavian Goga, Simion Mehedinți, Dimitrie Gusti, Virgil Madgearu, Constantin Daicoviciu, Herman Oberth, Charles Upson Clark, Albert Bordeaux, Walter Hoffman ș.a.

Convins de importanța mandatului incredințat de societate profesorului universitar, Lalescu elaborează cursuri, culegeri de probleme cu grade diferite de dificultate, stimulind invățămintul matematic nu numai in mediul universitar, ci și in rindurile elevilor de liceu. Sub indrumarea sa, cu incepere din 1921, a apărut la Timișoara „Revista matematică”, devenită, in scurt timp, cunoscută și apreciată in toate provinciile țării. În 1923 reeditează „Cursul de geometrie analitică” și publică un important „Vocabular matematic”, iar in anul următor realizează o altă lucrare „Calculul algebric. Polinoame, Fracțiuni raționale”.

Silit din motive familiale să renunțe in 1921 la conducerea politehnicii din Timișoara (activitate pentru care n-a acceptat plata), Lalescu a rămas un fidel sprijinitor al instituției căreia el i-a dat o „sănătoasă directivă și o serioasă activitate științifică” cum sublinia rectorul Constantin Teodorescu in anul 1934.

Trecerea lui Lalescu in neființă la numai 47 de ani n-a așternut uitarea asupra celui ce a fost savant de reputație mondială, profesor luminat, creator de școală, faptele lui rămînind peste timp adinc incrustate in sistemul de autentice valori ale spiritualității românești. La centenarul nașterii marelui matematician cuvintele rostite de Victor Vâlcovici la dezvelirea bustului lui Traian Lalescu in iunie 1930 își păstrează, și-și vor păstra valabilitatea: „Abia acum profilul acestui distins fiu al neamului se proiectează in adevărata sa dimensiune pe paginile istoriei noastre culturale”.

Gheorghe RUJA

---

plastică

EXPOZIȚIE DE GRUP

Nu considerăm, in general, infailibile criteriile cu care e incercată stabilirea standardului de competențe estetice. La expoziția de la la galeriile „Pro arte”, din Lugoj, insă, deschisă sub genericul cifrei 3 (numărul expozanților), un lucru a fost mai mult decit evident: artă validă au prezentat doar Constantin Catargiu și Viorel Cosor. Atent numai la „arealul” comercial, Constantin Răducan a propus 12 peisaje (pictură și desen) de un decorativism aproape plat, siguranța desenului neputindu-i izbăvi de mediocritate lucrările.

Cu cele 6 tablouri ale sale, de o atletică vigoare, Viorel Cosor tinde a avea știința compunerii suprafeței picturale și plăcerea articulării cromatice curajoase, ambele, vădit expresioniste. Marcat de sigle alegorice (bandaje, ținte, colivii), ce devin, deși imobile, virtejul de interes al privirii, cadrul lucrărilor sale se populează cu idei (ori doar impresii) de obsedantă remanență și pictorul se vede nevoit, pentru a le domoli, să recurgă la adevărate scenarii de confruntare, intr-un spațiu cu tentă paradoxală, incitant prin chiar lipsa lui de naturalețe. Orchestrații eclectice, ușor abstractizate, picturile lui Viorel Cosor ambiționează a epuiza conținutistic nervurile amintirii in zvicniri șocant expresive de formă și culoare și in peceți reflexive, din această persistentă singerare de fluid narativ rezultind un melanj compozițional autopersiflant, in tablouri ce au cruditatea și căldura cărnii de animal proaspăt sacrificat.

Bun stăpinitor al virtuților expresive ale graficii, Constantin Catargiu pare a se fi detașat de virstele sale plastice anterioare printr-o certă îndreptare spre simbol. Păstrind in filigranul stilului, remarcabil ca diversitate tehnică, aceeași tentație renascentistă de redare a volumelor, clarobscurului și perspectivei dar, mai cu seamă, bucuria „contrastelor” tonale de negru pe negru, el a expus 5 gravuri in metal (acvatintă și mezzotintă) și 2 desene, ieșite, toate, din autoritatea structurală a unei singure idei plastice. Frumusețea liniei, discreția luminii și desenul de mare rigurozitate se completează reciproc, subliniind, astfel, ritmurile interioare de semnificație ale obiectelor, aceste hieroglife intenționale ce marchează simbolic elocvența imaginii, ale cărei arătătoare trec mult dincolo de ora cumințeniei figurative. Nerefuzind fixarea detaliilor sau trecerile imperceptibile, cu accente de lumină-umbră, Constantin Catargiu realizează o perfect maturizată gravură tonală, cu impresionante modelări de volume din efectele mătăsoase ale clarobscurului.

Nicolae STOIA

---

săptămina culturală

O prezență impunătoare pe simezele Timișoarei și Lugojului: artista Wanda Mihuleac, președinta Cenaclului tineretului din București expune simultan in două galerii ale Uniunii artiștilor plastici. La „Pro arte” din Lugoj pot fi vizionate desene, iar la „Bastion” – „Proiecte ecologice”, un amplu grupaj de obiecte, desene, picturi, fotografii. Deschiderea expoziției la Timișoara a fost marcată de proiecția unui ciclu de filme realizate de artistă, căruia i-a urmat un deosebit de fertil colocviu consacrat temei, prilejuită de expoziție, „De la natură la artă și de la artă la natură”. Au participat criticii de artă Mihai Drișcu, Radu Procopovici, Coriolan Babeți, arhitectul Marcu Anghel, scenograful Paul Bortnovschi, compozitorul Octav Nemescu, poetul și criticul Șerban Foarță, artiștii plastici Decebal Nițulescu, Constantin Flondor Străinu, Ciprian Radovan și Ilie Gyurcsik, directorul Teatrului de păpuși. ● **În această săptămină,** orchestra filarmonică din Singapore va fi dirijată (bineințeles, chiar la Singapore) de binecunoscutul dirijor și compozitor timișorean, directorul Filarmonicii „Banatul”, Remus Georgescu. Îi urăm mult succes și nu putem decit să felicităm ARIA pentru asemenea inițiative. ● **Un „Mare premiu” pentru filmul timișorean.** La Herculane, Festivalul interjudețean al filmului de etnografie și folcloric a confirmat, incă odată, calitatea de excepție a peliculelor realizate de timișoreni, decernindu-i „Marele premiu”, precum și Premiul Asociației cineaștilor din România lui Iosif Costinaș, pentru al său „Intermezzo cu moroșeni”. ● **Au apărut afișele Stagiunii estivale** a teatrelor și filarmonicii din Timișoara. Pentru luna august se anunță spectacole diverse, atractive. Pină atunci, notăm programul Operei române: „Liliacul” (7 iulie), „Rigoletto” (9 iulie), „Contesa Maritza” (10 iulie), „Prințesa circului” (11 iulie). ● **Și filmul săptăminii,** care face sală și grădină arhiplină, grație farmecului neobosit al lui Alain Delon, „Trei oameni periculoși”, concurat puternic insă de „Superpolițistul” și „Bronco Billy”. Căldură mare! ● **Alte expoziții in oraș.** Intii de toate, o foarte frumoasă și valoroasă colecție de „Artă decorativă universală”, insoțită de un catalog-afiș, al cărui text e semnat de muzeograful Ileana Pintilie. Apoi, la Secția de etnografie, „Ceramică. Tradiție și contemporaneitate”. La „Helios”, o expoziție mozaic a artiștilor timișoreni, iar la secția de artă a Bibliotecii județene – grafică, semnată de Hildegard Fakner-Kremper. ● În Piața Unirii continuă acea minunată operă de restaurare a vechilor clădiri baroce. Pentru bucuria pe care ne-o oferă zilnic ochiului; consemnăm și cu acest prilej numele celor doi tineri arhitecți-autori: Șerban Sturza și Amur Busuioc. ● Peste citeva zile va incepe la Nădrag o amplă manifestare cultural-științifică: „Săptămina culturală”. Pentru amatorii de excursii, anunțăm de pe acum data marii serbări cimpenești care va incheia săptămina culturală: 18 iulie. ● ULTIMA ORĂ: Teatrul popular din Lugoj – după o participare la un prestigios festival internațional care s-a desfășurat de curind la Londra, cu piesa „Nevestele vesele din Windsor” de W. Shakespeare, in regia lui Dan Radu Ionescu – a obținut **Locul intii.** Felicitări! ● Și in incheiere, spre binedispunerea colectivă, două „scíri” timișene de acum 100 de ani (culese din presa vremii). Una: „Invitare la concertul incopciat cu joc care se va aranja din incidentul adunării generale a reuniunii invățătorilor români la hotelul „Național” din Ciacova. Cealaltă (o „rimă” retro la furtuna care a devastat orașul acum o săptămină): „Furtună infricoșiată la Timișoara, Recaș, Moșnița, Deta, cu ploae torențială și peatră cit oul de golimb. Ferestile cupeurilor de trenuri de la Orșova și Basiaș au fost sdrobite. Temperatura a căzut pină la 10 graduri”.

OBSERVATOR

săptămina culturală

M.I.M.U.E.E. — C.I.M.M.E.

INTREPRINDEREA DE FRIGIDERE GĂEȘTI

ÎN CENTRUL ATENȚIEI, UTILIZAREA EFICIENTA A FONDURILOR MATERIALE ȘI BANEȘTI

Produsele prestigioasei firme din Găești sînt cunoscute în toată țara. Preocupat de o diversificare permanentă a produselor sale pe baza ridicării permanente a stachetei calității, colectivul întreprinderii are în centrul atenției utilizarea eficientă a fondurilor materiale și bănești. Programul de măsuri elaborat de conducerea unității are în vedere, ca element fundamental, economisirea pe toate căile a resurselor materiale și bănești prin utilizarea lor cît mai rațională și cu eficiență maximă.

Acționîndu-se pe un front larg și urmărindu-se permanent dinamica stocurilor de materiale s-a reușit menținerea acestora în limita celor normate, dar unele materiale și piese au devenit disponibile tocmai datorită acestei diversificări permanente a producției.

Specialiștii unității, fără să se prevaleze de unele criterii obiective ale fenomenului de imobilizare manifestat prin existența temporară a unor asemenea stocuri, caută soluții îmbunătățite pentru controlul și

(Continuare în pag. 2)

Nr.	Denumirea mm.	U/M	Cantitate	P/U	Valoare
	OȚELURI				
1.	Bandă A. 2,44×380	kg	1 770	25,98	45 925,30
2.	Bandă R 60 W 7105 100×5	kg	235	39,59	9 303,65
3.	Bandă inox W 4301 02×21	kg	543	69,34	37 651,62
4.	Bandă Arc 7 W 5048 35×045	kg	659	14,24	9 384,16
5.	Bandă Arc 45×0,6	kg	1 281	10,4	13 322,4
6.	Bandă Arc W 1221 R50 50×2	kg	121	7,07	855,47
7.	Bandă Arc W 100×3	kg	98	7,46	731,08
8.	Bandă Arc W 100×4	kg	257	34,53	8 874,21
9.	Bandă Arc W 100×5	kg	146	34,53	5 041,38
10.	Bandă arc W 7103 R 155—170 25×1	kg	94	58,2	5 470,80
11.	Bandă Arc R 60 50×1,5	kg	96,5	45,55	4 395,57
12.	Bandă arc R 55—75 100×4	kg	173	39,59	6 849,07
13.	Bare Al 1/2 T ⌀ 8	kg	262,5	26,84	7 045,50
14.	Bandă Am 70 1/2T 14×0,25	kg	79	85,58	6 760,82
15.	Bandă Am 63 1/2 T 24×0,5	kg	50	73,11	3 655,5
16.	Bandă Am 55×0,5	kg	10	74,08	15 556,8
17.	Bandă Am 100×0,5	kg	130	73, 5	9 535,50
18.	Bare Al 58 1/2 T 7×7	kg	300	57,51	17 253
19.	Electrozi 44 ⌀ 2	buc	693	8,1	5 613,3
20.	Electrozi 44 ⌀ 2,5	buc	120	7,38	885,6
21.	Electrozi 44 3,25	buc.	300	6,94	2 082,0
22.	Electrozi 44 4	buc	402	6,72	2 701,44
23.	Electrozi supertit ⌀ 5	buc	1 030	8,32	8 569,6
24.	Oțel W 4922 250×250	buc	2 490	20,85	51 916,5
25.	Oțel W 2581 12×5	buc	88	62,17	5 470,97
26.	Oțel W 20×20	buc	200	93,62	1 8724
26.	Oțel W 20×20	buc	200	93,62	18 724
27.	Oțel PMS ⌀ 6	buc	327	102,58	33 543,67
28.	Oțel PMS 70×10	buc	102,21	26,6	2 718,78
29.	Oțel OSC 8 28×28	buc	823	5,85	4 814,55
30.	Oțel OSC 30×30	buc.	95	4,85	555,75
31.	OțelxOSC ⌀ 6	buc	97	5,4	523,8
32.	Oțel OSC 8	buc	100	5,61	561
33.	Oțel OSC 9	buc	148	6,14	908,72
34.	Oțel OSC 10	buc	451	6,03	2 719,53
35.	Oțel OSC 12	buc	101	6,03	609,03
36.	Oțel OSC 14	buc	101	6,01	607,01
37.	Oțel OSC 18	buc.	252	5,47	1 378,44
38.	Oțel OSC 20	buc	92	5,47	503,24
39.	Oțel OSC 25	buc	102	5,36	546,72
40.	Oțel OSC 9×9	buc	491	6,64	3 260,24
41.	Oțel OSC 15×15	buc.	202	5,04	1 018,08
42.	Oțel OSC 16×16	buc	872	5,8	5 057,6
43.	Oțel OSC 18×18	buc	785	5,77	4 529,45
44.	Oțel OSC 20×20	buc	1 265,5	4,59	5 808,64
45.	Oțel OSC 22×22	buc.	004	5,77	5 793,08
46.	Oțel OSC 25×25	buc	5 016	5,49	27 537,84
47.	Oțel Poldy EZN 150×10	buc.	497	5,41	2 147,77
48.	Oțel Poldy 5 150×16	buc.	605	5,16	3 805,8
49.	Oțel Poldy T5 Extra 150×16	buc	205	5,16	1 057,8
50.	Oțel Poldy EZN 200×20	buc	598	5,36	3 205,28
51.	Oțel Poldy 46 MOCN 10 ⌀ 5,2	buc.	1 765	9,19	16 220,35
52.	Oțel Poldy hex. 7	buc.	1 738,5	11,95	20 775,07
53.	Oțel W 4301 ⌀ 60	buc.	1364,3	68,03	90 818,72
54.	Oțel W ⌀ 120	buc	609	68,16	41 509,44
55.	Oțel W ⌀ 160	buc	855	78,16	58 278,80
56.	Oțel W 4021 ⌀ 60	buc	892	30,83	27 500,36
57.	Oțel W 4006 ⌀ 60	buc	314	30,34	9 526,76
58.	Oțel W ⌀ 120	buc.	679	30,11	20 444,69
		2			
59.	Oțel W 4006 ⌀ 160	kg	1 256	30,13	37 843,28
60.	Oțel E 13 M 9 T ⌀ 8	kg	60	46,5	2 790,00
61.	Oțel POLDI AKVS W 4541 ⌀10	kg	391	60,52	23 686,32
62.	Oțel OL 60 hexag. 6	kg	140	8,99	1 258,6
63.	Oțel UNP 240 St. 371	kg	2 020	3,35	6 767
64.	Placă Al (fontă) 5309027	buc	4	138,16	52,6
65.	Placă calapod 140 1	buc.	1	3 010,7	3 010,7
66.	Profil Al 1750×85	kg	155	3 821	5 922,55
67.	Profil Al 180	kg	227	38,21	8 673,67
68.	Profil Al 460 325×2300	kg	83	31,24	2 592,92
69.	Profil CH 10×1885	kg	19 093	31,89	608 875,77
70.	CH 10×3200	kg	2 010	31,89	64,028,9
71.	CH 10×4200	kg	396	31,89	12 437,16
72.	CH 14×2000	kg	11 393	30,34	345 663,62
73.	CH 15	kg	635,5	32,21	20 469,48
74.	Sîrmă arc RM ⌀ 0,5	kg	81	6,7	542,7
75.	Sîrmă Kantal ⌀ 5,5	kg	232	140,71	32 644,72
76.	Sîrmă Al ⌀ 8	kg	269	22,24	5 982,56
77.	Tablă neagră 85 G 0,6×570×2000	kg	2 559	5,7	14 586,3
78.	Țeavă OLT 35 ⌀ 45×1	kg	1 638	27,3	45 372,6
79.	Țeavă Cu 9 M ⌀ 5×1	kg	1 056	116,76	123 298,56
80.	Țeavă Cu 9 1/2 T ⌀ 6×2	kg	116	127	11 029,70
81.	Țeavă Al 99,5 ⌀ 18×1	kg	88	30,06	2 645,28
82.	Țeavă A ⌀ 22×1,5	kg	31,24	848	26 491,52
83.	Tablă arc W 0204 0,8×300×2000	kg	97	9,21	893,37
84.	Tablă G. 0,8 34	kg	34	9,21	313,14
85.	Sîrmă OL 37 ⌀ 3,5	kg	1 787	9,87	17 637,69
	CHIMICALE				
1.	Sare SC 630	kg	628	5,7	3 58
2.	Sare SC 430	kg	3 900	11,88	46 332
3.	Sare SC 960	kg	3 900	11,3	59 155,5
	SCULE				
	ALEZOARE				
1.	STAS 1265 ⌀ 8	buc.	24	5,3	127,2
2.	STAS 1265 ⌀ 13	buc.	60	15	900
3.	STAS 1265 ⌀ 14	buc	59	12	708
4.	STAS 1263 ⌀ 15	buc	33	15,2	501,6
5.	STAS 1263 ⌀ 20	buc	49	18	882,0
6.	STAS 1265 ⌀ 2	buc	29	21	609
7.	STAS 1263 ⌀ 27	buc	69	39,9	2 713,10
8.	STAS 1265 ⌀ 28	buc	12	39,9	478,8
9.	STAS 1265 ⌀ 28	buc	10	35	350
10.	STAS 1263 ⌀ 32	buc	14	57	798
11.	STAS 1263 ⌀ 32	buc	20	42	840
12.	STAS 1263 ⌀ 36	buc.	5	69,5	347,5
13.	STAS 1263 ⌀ 37	buc	5	71,5	357,5
14.	STAS 1265 ⌀ 38	buc	12	82,4	988,8
15.	STAS 1265 ⌀ 40	buc	4	91,5	366,0
16.	STAS 1263 ⌀ 42	buc	15	91,5	1 372,5
17	STAS 1263 ⌀ 44	buc	10	109	1 090
18.	STAS 1263 ⌀ 45	buc	13	109	1 417
19.	STAS 1265 ⌀ 46	buc	34	117	3 978
20.	STAS 1263 ⌀ 50	buc.	13	147	1 911,0
21.	STAS 1265 ⌀ 18	buc	50	18,40	930,00
22.	STAS 1263 ⌀ 7	buc	200	10,80	2 160,00
23.	STAS 1263 ⌀ 11	buc.	74	13,70	1 013,80
24.	STAS 1263 ⌀ 26	buc.	38	35,40	1 345,30
25.	Alez. STAS 1264 ⌀ 7	buc	118	7,60	896,80
26.	Alez. STAS 1265 ⌀ 24	buc	17	32,00	544 00
27.	Alez. STAS 1265 ⌀ 28	buc	25	45,00	1 125,00
28.	Alez. STAS 1265 ⌀ 47	buc.	5	118.00	590.00
29.	Alez. STAS ⌀ 16	buc	30	49,70	1 491,00
30.	Alezoare 1266 ⌀ 45	buc	5	109,00	545,00
	BURGHIE				
1.	Burghie 573 ⌀ 7,4	buc	16	4,40	70,4
2.	Burghie 573 ⌀ 7,6	buc	181	5,10	923,1
3.	Burghie 573 ⌀ 7,7	buc	490	13,25	6 492,5
4.	Burghie 573 ⌀ 7,5	buc	300	12,70	3 810,0
5.	Burghie 573 ⌀ 8,1	buc	86	5,10	438,6
6.	Burghie 573 ⌀ 8,2	buc	80	5,60	448
9.	Burghie 573 ⌀ 8,3	buc.	21	5,70	119,7
10	Burghie 573 ⌀ 8.5	buc	1 200	14,40	17 280
11.	Burghie 573 ⌀	buc.	800	16,00	12 800
12.	Burghie 573 ⌀ 10	buc.	500	36,30	2 397,3
13.	Burghie 573 ⌀ 11,5	buc	61	39,30	2 397,3
14.	Burghie 573 ⌀ 11,9	buc	9	13,00	117
15.	Burghie 573 ⌀ 12	buc	150	52,00	7 800
16.	Burghie 573 ⌀ 13	buc.	200	52,00	10 400
17.	Burghie 573 ⌀ 13,2	buc	46	52,00	2 392
18.	Burghie 573 ⌀ 14	buc	300	56,00	16 800
19.	Burghie 573 ⌀ 15,4	buc	40	18,00	720
20.	Burghie 573 ⌀ 15,5	buc	28	18,50	518
21.	Burghie 573 ⌀ 17,5	buc.	38	21,00	788
22.	Burghie 573 ⌀ 18	buc.	100	49	4 900
23.	Burghie 573 ⌀ 6,5	buc	99	9,30	920,70
24.	Burghie 573 ⌀ 12,7	buc	12	52,00	624
25.	Burghie 573 ⌀ 2,7	buc.	79	2,65	209,35
26.	Burghie 573 ⌀ 4,25	buc	96	4,50	432
28.	Burghie 583 ⌀ 4,6	buc	395	4,65	1 836,75
27.	Burghie 573 ⌀ 4,4	buc	800	4,15	3 320
29.	Burghie 573 ⌀ 1,2	buc	25	1,40	35
30.	Burghie 574 ⌀ 2,5	buc	667	2,00	1 334
31.	Burghie 574 ⌀ 4,8	buc	500	9,20	4 600
32.	Burghie 573 ⌀ 2,1	buc	611	1,95	1 191,45
33.	Burghie 573 ⌀ 2,3	buc	551	3,10	1 708,20
34.	Burghie 573 ⌀ 2,4	buc	62	3,40	210,80
35.	Burghie 573 ⌀ 2,4	buc	800	2,30	1 840,00
36.	Burghie 573 ⌀ 2,5	buc	700	2,50	1 750,00
37.	Burghie 573 ⌀ 2,6	buc	24	3,55	85,20
38.	Burghie 573 ⌀ 2,6 A	buc	102	3,75	382,50
39.	Burghie 573 ⌀ 3,5	buc	2 188	3,65	7 986,20
40.	Burghie 573 ⌀ 4,1	buc	1 023	4,30	4 398,90
41.	Burghie 573 ⌀ 6,1	buc	574	8,30	4 764,20
42.	Burghie 573 ⌀ 6,2	buc	800	8,30	6 640,00
43.	Burghie 573 ⌀ 6,4	buc	1 500	8,85	13 275,00
44.	Burghie 573 ⌀ 6,6	buc	200	3,90	780,00
45.	Burghie 573 ⌀ 6,7	buc	150	9,55	1 432,50
46.	Burghie 573 ⌀ 7	buc	500	10,40	5 200,00
50.	Burghie 573 ⌀ 7,1	buc	51	4,30	219,30
51.	Burghie 573 ⌀ 7,2	buc	18	4,40	79,20
52.	Burghie 573 ⌀ 7,3	buc.	74	4,40	325,60
53.	Burghie 575 ⌀ 13,5	buc	16	56	896
54.	Burghie 575 ⌀ 14	buc	81	56,5	4 756,5
55.	Burghie 575 ⌀ 14,25	buc	13	21	273
56.	Burghie 575 ⌀ 14,5	buc	300	71,6	21 480
57.	Burghie 575 ⌀ 15	buc.	200	60	12 000
58.	Burghie 575 ⌀ 15,5	buc	225	22	4 950
59.	Burghie 575 ⌀ 15,75	buc	1	89	89
60.	Burghie 575 ⌀ 16	buc	150	75	11 250
61.	Burghie 575 ⌀ 16,5	buc	150	92,40	13 860
62.	Burghie 575 ⌀ 17	buc	150	78	11 700
63.	Burghie 575 ⌀ 21	buc	52	142	7 384
64.	Burghie 575 ⌀ 22,5	buc	75	153	11 475
65.	Burghie 575 ⌀ 23,5	buc	29	189	5 481
66.	Burghie 575 ⌀ 24,5	buc	65	191	12 415
67.	Burghie 575 ⌀ 37,5	buc.	1	445	445
68.	Burghie 575 ⌀ 31,5	buc.	2	326	652
69.	Burghie 575 ⌀ 50	buc.	8	810	6 480
70.	Burghie 575 ⌀ 58	buc.	5	1 290	6 450

M.I.M.U.E.E. — C.I.M.M.E.

INTREPRINDEREA DE FRIGIDERE GĂEŞTI

71.	Burghie 575 Ø 65	buc.	6	1 149	6 894
72.	Burghie 575 Ø 15,5	buc.	275	aå	17 600
73.	Burghie 575 Ø 17,5	buc.	80	79	6 320
76.	Burghie 2301—8122 Ø 10,25	buc.	339	79	13 221
77.	Burghie 4566 Ø 9,5	buc.	50	10,3	515
78.	Burghie 7899 Ø 70	buc.	1	625	625
79.	Burghie 7899 Ø 14,25	buc.	283	51,77	14 650,91
80.	Burghie 7899 Ø 10	buc.	163	95,87	15 625,81
81.	Burghie 7899 Ø 23 stg.	buc.	258	122,08	31 494,06
82.	Burghie 7899 Ø 2å stg.	buc.	85	149,13	12 676,05
	FILIERE				
1.	1160 M 12×1,5	buc.	44	12,4	545,6
2.	1160 H 11×1	buc.	9	14,26	128,34
3.	1160 M 14×1	buc.	57	49	2 793
4.	1160 M 14×1,25	buc.	13	66,96	870,48
5.	1160 M 16—1	buc	ăă	72	1 800
6.	1160 M 18	buc.	100	23,31	2 331
7.	1160 M 18×1	buc.	100	19,72	1 972
8.	1160 M 20×1	buc.	14	23,44	328,16
9.	1160 M 22	buc.	25	202,12	5 053
10.	1160 M 22×1,1	buc.	82	24,43	2 003,16
11.	Filiere 1160 M 24×1	buc.	54	24,68	1 332,72
12.	Filiere 1160 M 24×2	buc.	19	16a,68	3 009,92
13.	Filiere 1160 M 27	buc.	24	42,16	1 011,24
14.	Filiere 1160 M 27×1.5	buc.	25	34,97	874,25
15.	Filiere 1160 M 27	buc.	8	307,52	2 460,16
16.	Filiere 1160 M 27×1	buc.	25	243,04	6 076,00
17.	Filiere 1160 M 27×2	buc.	7	34,72	243,04
18.	Filiere 1160 M 28×2	buc.	2	35,96	71,92
19.	Filiere 1160 M 30	buc.	5	310	1 550,00
20.	Filiere 1åa0 M a0×1,1	buc.	10	41,6a	416,7
21.	Filiere 1160 M 36	buc.	5	50,34	251,7
22.	Filiere 1160 M 36×2	buc.	5	47,86	239,3
23.	Filiere 1160 M 16×1,5	buc.	10	79,50	795
24.	Filiere 2740 3/16	buc.	13	10,85	141,05
25.	Filiere 27å0 5/8	buc.	14	24,8	347,2
26.	Filiere 2740 5/16	buc.	8	11,78	94,24
27.	Filiere 2740 7/16	buc.	3	13,64	40,92
28.	Filiere 2740 9/16	buc.	4	17,98	71,92
	FREZE				
1.	1159 125×1,6	buc.	700	121	84 7000
2.	1159 125×2	buc.	47	151	7 097,00
3.	580 50×3	buc.	10	20	200
4.	580 80×10	buc.	4	181	724
5.	1680 Ø 14	buc.	30	14,9	447
6.	1680 Ø 16	buc.	5	16,4	92
7.	1680 Ø 18	buc.	8	12	96
8.	1680 Ø 3	buc.	50	5,6	280
9.	1680 Ø 6	buc.	40	7,95	318
10.	1680 Ø 16	buc.	20	59,00	1 180
11.	1680 Ø 7	buc.	80	9,50	760
12.	1680 Ø 16	buc.	1å	16,00	176
13.	Freze 1681 Ø 18	buc.	20	48,7	974
14.	Freze 1681 Ø 25	buc.	8	88	704
15.	Freze 1681 Ø 14	buc.	10	42,5	974
16.	Freze 1881 Ø 20	buc.	50	68	3 400
17.	Freze 1681 Ø	buc.	60	118	7 080
18.	Freze 1681 Ø	buc.	47	70,5	3 313,5
19.	Freze 1681 Ø 16	buc.	å0	42,5	2 125
0	1	2	3	4	5
20.	Freze 1682 Ø 6	buc.	30	43,1	129,3
21.	Freze 1682 Ø 8	buc.	28	52,5	1 470
22.	Freze 1682 Ø 10	buc.	11	47,70	524,7
23.	Freze 1682 Ø 12	buc.	18	59	1 062
24.	Freze 1682 Ø 14	buc	8	69	552
25.	Freze 1682 Ø 18	buc.	25	115	2 875
26.	Freze 22å4—50×4	buc.	5	68,50	342,5
27.	Freze 2214—63×6	buc.	2	111	222
28.	Freze 2214—63×8	buc.	3	125	375
29.	Freze 2214—63×5	buc.	10	104	1 040
30.	Freze 221å—80×10	buc.	76	198	1 188
31.	Freze 2214—80×12	buc.	7	219	1 533
32.	Freze 2214—80×14	buc.	5	240	1 200
33.	Freze 2214—100×16	buc.	5	426	2 130
34.	Freze 2214—100×18	buc.	4	460	1 840
35.	Freze 2215 80×10	buc.	18	201	3 618
36.	Freze 2215 80×10	buc.	7	327	2 289
37.	Freze 2763 Md 3,25	buc.	14	46	644
38.	Freze 2763 Md 4,5	buc.	22	76	1 672
Nr. crt.	Denumirea materialului	U/M	Cantit.	P/U	Val.
0	1	2	3	4	5
	ORGANE DE ASAMBLARE				
1.	Piuliţe STAS 4071 M4 zn	buc.	46 800	0,06	2 808
2.	Şuruburi 9344/4—2,9×13	buc.	72 00	0,05	3 600
3.	Şuruburi 9344/8—4, 2×9,5	buc.	176 500	0,07	12 355
4.	Şuruburi 9344/8—4, 2×9,5	buc.	1 940 768	0,07	135 853,76
5.	Şuruburi 4845—5×45 Br	buc.	12 000	0,22	2 640
	ABRAZIVE				
1.	HCN 230×280 gri 150	coli	5 600	0,98	4 488,00
2.	Bandă fără sfîrşit 70 mm grl 100	mp	360	102,9	37 044,00
3.	Discuri Ø 110 gr. 280	buc.	1 200	1,73	2 076,00
4.	Discuri Ø 110 g.r 280	buc.	16 192	1,13	18 296,96
5.	Discuri Ø 110 gr. 280	buc.	7 500	1,5	11 250,00
10.	Pietre polizor 500×50×127 25 M	buc.	15	471	7 065,0
11.	Pietre polizor 580×500×305 46 M	buc.	10	416,85	4 168,50
12.	Pietre polizor 580×50×305 80 M	buc.	19	1 374,65	26 118,35
13.	Pietre polizor 500×60×60	buc.	2	400,45	800,90
14.	Pietre polizor 500×50×50 40 M	buc.	4	332,53	1 330,12
15.	Pietre polizor 600×50×305 80 K	buc.	1	å99,98	499,98
16.	Pietre polizor 400×60×203 46 M	buc.	84	319,2	26 812,8
17.	Pietre polizor 400×60×203 40 M	mp	52	317,74	G16 522,48
18.	B.f.s. 75×2 500 gr 80	mp	3 175,8	102,9	326 789,82
19.	Bifls! 75×2 500 gr. 100	mp	5 740	102,9	590 646,00
20.	Disc BEARTEX 350×18	buc.	2 800	22,93	64 204,00

M.I.M.U.E.E. — C.I.M.M.E.

INTREPRINDEREA DE FRIGIDERE GĂEŞTI

(Urmare din pag. 1)

supravegherea dinamicii de circulaţie a fondurilor băneşti, acţionînd asupra factorilor care condiţionează utilizarea raţională şi eficientă a bunurilor materiale.

În vastul program de lichidare treptată a tuturor imobilizărilor, se au în vedere consumurile statistice din anii precedenţi, consumurile de perspectivă şi îmbunătăţirea tehnologiilor de producţie.

Analizîndu-se periodic stocurile existente, reperele fără mişcare lentă se pot oferi altor unităţi care au o balanţă materială deficitară.

În scopul reintroducerii în circuitul economic naţional a materialelor şi pieselor excedentare la „FRIGIDERE GAEŞTI" redăm în continuare principalele repere disponibile în această unitate.

DE REŢINUT

Unităţile economice interesate se pot adresa Întreprinderii de frigidere „ARCTIC" din Găeşti, judeţul Dîmboviţa, telefon 927/10086 care va asigura o bună colaborare pe linia valorificării stocurilor de materiale disponibile.

Emil GEORGESCU şi Vasile BAŞA

sport

Fără Brazilia...

...s-a stins fala falnicului El Mundial; fără Brazilia, careul de aşi, rămas să se întreacă pe ultima sută de metri, nu-i de aşi, ci de valeţi ori dame, dive, cum mă corectează cineva; fără Brazilia, corida nu-i coridă, ci, pal, s-aude-o canţonetă, mamă, mamă, cum i-am tras pe sfoară / vino pin-afară / să mă vezi pe scară; meciul Italia – Brazilia a fost cea mai tristă privelişte a actualelor Mondiale, aşa cum, pe alte lungimi de undă, s-a întîmplat cea mai ruşinoasă afacere fotbalistică din ultimul secol, mai ceva decît scornelile noastre (e vorba, bun înţeles, de păcăleala oferită de Austria şi R.F.G;. cea din urmă, mi se pare, nici n-a participat la fazele de jos ale marii competiţii, preumblîndu-se ca împăiatele prin baltă); fără Brazilia, plîng nopţile de vară, acum, cînd tractoriştii seceră griul şi mestecă pleavă, ei înşişi încă nedumeriţi: cum naiba?!; fără Brazilia, capătul de drum spaniol e ca o răscruce fără indicatoare, care încotro, de-a valma, buluc şi bucluc, adică numai fotbol nu se mai joacă la orele întunecoase; fără Brazilia, sîntem mai bătrîni cu patru ani, ani care se scurg zadarnic, aşteptînd ediţia "86 ca să se corecteze această deviere a timpului în sport; fără Brazilia, fotbalul e ca şi gimnastica fără Nadia ca tenisul fără Ilie, ca Argeşul fără Dobrin, ca Politehnica fără Dumitru, altfel spus, ca ziua fără soare şi noaptea fără lună; fără Brazilia, cele patru – din semifinale – ar trebui să renunţe la luptă şi să ceară onor FIFA încheierea luptei, recunoscînd că fiecare în parte e o muscă ori un ţînţar, ginganie de sezon ce intră-n nări şi crapă la suflarea d-acolo; fără Brazilia, pronosticurile, toate, s-au făcut de ocară, aşa încît participanţii la concursul dotat cu „Cupa Abonament Orizont '82" sînt ocrotiţi prin a nu le publica numele înlăcrimate şi sfătuiţi să apeleze personal la serviciile celui mai important factor: factorul poştal.

Da, fără Brazilia, El Mundialul se aseamănă cu dimineţile fără cafea.

Teodor BULZA

N. B. Chiar aşa: insul acela care a sfirtecat poarta Braziliei, inculpatul Rossi Paolo, ce-o fi căutat în Spania după ce doi ani şi două luni s-a ascuns ca un mit în vestiar?! N-avea dreptul moral să joace în contra celei mai mari echipe de pe faţa pămîntului, mai mare chiar decît în vremea lui Pele!

M.E.I. — M.I.C.M.

LICEUL INDUSTRIAL NR. 9 TIMIŞOARA

de pe lîngă Întreprinderea Mecanică Timişoara pregăteşte elevi în domeniul construcţiilor de maşini.

Pentru anul şcolar 1982–1983 primeşte candidaţi la următoarele forme de învăţămînt, profiluri şi meserii:

A. Liceul industrial treapta I

Profilul: mecanică

- **învăţămînt de zi (limba de predare română) – 320 locuri**
- **învăţămînt de zi (limba de predare germană) – 80 locuri**
- **învăţămînt seral (nu se susţine examen) – 40 locuri**

B. Liceul industrial treapta II-a

Profilul: mecanică

Învăţămînt de zi:

- **prelucrător prin aşchiere – 36 locuri (din care în limba de predare germană) – 18 locuri**
- **lăcătuş mecanic – 36 locuri**
- **sudor – 36 locuri**

Învăţămînt seral:

- **prelucrător prin aşchiere – 80 locuri**
- **mecanic pentru maşini şi utilaje – 80 locuri**

C. Şcoala profesională

Profilul: mecanică

Meseriile: lăcătuş mecanic; sculer-matriţer; sudor; turnător; forjor-tratamentist; tinichigiu auto; prelucrător prin aşchiere.

Perioada de înscriere: 16–25 iunie pentru clasa a IX-a de liceu; 16 iunie – 5 iulie pentru clasa a IX-a seral; 1–8 iunie pentru clasa a XI-a de liceu şi 1 iulie – 5 septembrie pentru şcoala profesională.

Pentru înscriere elevii vor prezenta următoarele acte: fişă tip de înscriere certificată de conducerea şcolii unde a promovat cl a VIII-a (respectiv a X-a) adeverinţă medicală pentru elevi; certificat de naştere (adeverinţă din cîmpul muncii pentru liceul seral).

Liceul dispune de laboratoare, cabinete, ateliere, sală de sport, internat, cantină, bibliotecă, club.

În timpul şcolarizării elevii beneficiază de manuale gratuite, echipament de protecţie gratuit, iar pe bază de contract pot beneficia de burse de întreprindere.

Informaţii suplimentare se pot obţine la sediul liceului: Timişoara, str. Lorena nr. 35, telefon: 3 41 30; 3 65 67; 3 63 94.

Mijloace de transport: tramvaiele 1 negru şi roşu; troleibuzul 16.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 11 iulie

8,00 Teleşcoală. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,05 Album duminical. 16,55 Din ţările socialiste. 17,15 Teatru în serial. Muşatinii. 18,10 Călătorii spre viitor. 19,00 Telejurnal. 19,30 Călătorie prin ţara mea. 19,55 Cîntarea României. 20,35 Film artistic: O cursă dificilă (american). 22,10 Telejurnal. Sport. 22,30 Studioul muzicii uşoare.

LUNI, 12 iulie

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Deschizător de drumuri noi. România – industrie şi civilizaţie. 20,45 Pe agenda învăţămîntului. 20,50 Teatrul în serial: Jocul ielelor. 21,45 Cadran mondial. 22,05 Din albumul celor mai frumoase melodii populare. 22,20 Telejurnal.

MARŢI, 13 iulie

11,05 Teatrul în serial: Jocul ielelor (rel.). 12,00 Cîntece şi jocuri. 12,20 România – industrie şi civlizaţie. 12,40 Matineu de vacanţă. Desene animate. 16,05 Viaţa şcolii. 16,30 Clubul tineretului. 17,30 Civica. 20,00 Telejurnal. 21,00 Teatru TV: Banchiza. 21,50 Poartă-ţi, Mureş, apele. 22,05 Telejurnal. 22,15 Anotimpul soarelui. Muzică uşoară.

MIERCURI, 14 iulie

16,05 Stadion, 16,55 Tragerea pronoexpres. 17,05 Mesageri ai cîntecului. 17,30 Deschizător de drumuri noi. 20,00 Telejurnal. 20,40 Telecinemateca: Fanfan la Tulipe (francez). 22,20 Telejurnal.

JOI, 15 iulie

11,05 Film serial: O chestiune de onoare. 11,55 Paşi de viaţă lungă. 12,25 Matineu de vacanţă. 16,05 Şcoala contemporană. 16,20 Revista Cîntării României. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,35 Floarea din grădină. 21,30 La frontierele cunoaşterii. 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului.

VINERI, 16 iulie

15,05 Invitaţie de vacanţă. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Deschizător de drumuri noi. 21,00 Film artistic: Legenda lumii (brazilian) 22,20 Telejurnal.

SIMBĂTĂ, 17 iulie

11,05 Film artistic: Legenda lumii. 12,25 Deschizător de drumuri noi. 12,45 Centre muzicale ale ţării – Sibiu. 13,30 La sfîrşit de săptămînă. 18,10 Reportaj pe glob. 18,35 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. Sport. 19,30 Teleenciclopedia. 20,10 Ritmuri tinereşti. 20,30 Film serial: O chestiune de onoare. 21,20 Întîlnirea de sîmbătă seara (I). 22,15 Telejurnal. 22,30 Întîlnirea de sîmbătă seara (II).

TELEVIZIUNE

---

muzică

Festivalul interjudeţean al fanfarelor

„BUZIAŞ '82"

De data aceasta şi-au dat întîlnire la Buziaş aproape 500 de artişti amatori. Se pare că sîntem martorii unui reviriment al genului, îmbogăţit cu date moderne, contemporane, chiar dacă marea tradiţie constituie un fond de greutate. Îmbucurătoare este tendinţa de lărgire a repertoriului spre temele actuale. Au putut fi ascultate alături de marşuri patriotice sau de paradă, prelucrări de folclor, partituri de referinţă ale literaturii muzicale (Beethoven, Ceaicovski, Dvořak, Iosif Ivanovici, Emil Stoltz), piese semnate de Gheorghe Dumitrescu, Dumitru Eremia, Ioan D. Chirescu, Gavril Hudrea, Temistocle Popa, Adrian Pop, Iosif Klein, Al. Marian şi chiar lucrări originale ale unor dirijori ai formaţiilor prezente. Manifestarea de la Buziaş este un **festival** şi nu un **concurs.** Totuşi juriul festivalului, prezidat de Iosif Klein, decanul de vîrstă al dirijorilor de fanfară, acest mare animator al fanfarelor, a acordat calificative. Şi aceasta, pentru ca participarea la o manifestare de asemenea anvergură să însemne nu numai un bilanţ, dar şi o deschidere spre noi perspective de dezvoltare. De fapt, problemele privind repertoriul, interpretarea, aranjamentul orchestral, care s-au desprins din evoluţia formaţiilor, au fost discutate în întîlnirea dirijorilor cu juriul, care a urmat concertului. Juriul a acordat calificativul „excepţional" fanfarei I.M.M.R. „16 Februarie" Cluj-Napoca, dirijor Vasile Fărăgău (care a încîntat publicul mai ales cu piesele „Nunta de la Călăţele" de G. Hudrea şi „Ana Lugojana", în prelucrarea lui Gh. Simon), fanfarei Căminului cultural Cristian (judeţul Sibiu), dirijor Hars Göllner (impunătoare în potpuriul „Amintiri din Dobrogea" de Al. Marian şi uvertura „Feodora" de Ceaicovski) şi fanfarei Căminului cultural Giarmata dirijor Matei Loris (care s-a distins prin acurateţea interpretării, a aliajului timbral şi a calităţii de sunet cu totul deosebite; rareori poate fi auzită o sonoritate atît de strălucitoare, ca în piesa „Dansul florilor" de Kate Moss). Calificativul „foarte bine" a fost obţinut de fanfara de tineret din Girmata (dirijor Ioan Kaszner), cea a Întreprinderii textile Lugoj (dirijor Ion Mareş), fanfarele căminelor culturale Brateş (judeţul Covasna; dirijor Kelemen Iosif), Peciu Nou (Peter Pohi), Darova (dirijor Francis Müller), care au cultivat sonorităţi frumoase, demonstrînd precizie ritmică, omogenitate. Trebuie să subliniem şi prezenţa în festival a fanfarei Regionalei C.F.R. Timişoara a celora din Iecea Mare, Pişchia, Maşloc şi Grabaţi care şi-au adus contribuţia şi ele, în limita posibilităţiior lor, la reuşita manifestării. Acest gen atît de popular şi îndrăgit (pe nedrept considerat de unii anacronic) şi-a demonstrat din nou vitalitatea, dovedindu-se un viabil instrument de promovare a muzicii de masă.

Ladislau CSIZMARIK

DIN JURNALUL UNUI JUDOKA

6

INIŢIEREA ÎN JUDO

Deplasările, mersul pe Tatami (Shintai).

Observăm că procedeele tehnice de judo se efectuează, în condiţii de luptă, numai din mişcare. În acest mod se impune adversarului să se deplaseze pe Tatami. Pentru a dezechilibra partenerul de întrecere, un judoka trebuie să cunoască în afară de acţiunea braţelor şi tehnica deplasărilor înainte, înapoi sau lateral. În tehnica din picioare (Nage-Waza) urmărim să ne menţinem bine echilibrul, anihilînd prin schimbarea locului sau prin pivotare toate acţiunile de forţă ale adversarului, menţinînd corpul vertical şi deasupra centrului poligonului de susţinere. Tot timpul fiind într-un excelent echilibru, poziţia picioarelor şi a trunchiului ne permite atît o aruncare fulgerătoare, cît şi o acţiune de apărare în acea clipă. Ne deplasăm uşor şi tehnic fără a ne pierde echilibrul. Angajaţi într-o deplasare pe Tatami nu opunem rezistenţă adversarului, ci dimpotrivă, păstrînd o poziţie fundamentală corectă,, înaintăm cînd sîntem traşi şi ne retragem cînd sîntem împinşi. Shintai semnifică forma de înaintare, retragere sau deplasare laterală în Randori sau Shiai. Distingem trei forme de deplasare:

a. Ayumi-Ashi: prin paşi normali de mers înainte şi înapoi;

b. Tsugi-Ashi: prin paşi adăugaţi lateral şi înainte-înapoi;

c. Tai-Sabaki: prin pivotare spre dreapta (Migi) sau stînga (Hidari) la 90 de grade şi la 180 de grade.

În judo se recomandă că deplasarea (Shintai) să fie suplă şi rapidă, menţinîndu-se neîncetat echilibrul corpului. Pentru învăţarea şi perfecţionarea acestor forme de deplasare se recomandă diferite exerciţii. Toate exerciţiile metodice de învăţare şi perfecţionare a deplasărilor semnifică şi mijloace pentru pregătirea fizică specifică, influenţînd dezvoltarea forţei vitezei, şi mobilităţii membrelor inferioare. După însuşirea deplasărilor se lucrează cu parteneri, deplasîndu-se pe Tatami normal sau prin paşi adăugaţi. Se accentuează păstrarea unei poziţii naturale a corpului şi menţinerea corectă a echilibrului în timpul deplasărilor. În efectuarea unui procedeu tehnic, judoka participă cu toată fiinţa. Este vorba de o acţiune unică, perpetuă, cu temei pe o corectă sincronizare a segmentelor, care contribuie la efectuarea procedeului. Perfecţionarea procedeelor tehnice se efectuează prin repetări cu parteneri diferiţi, la început de pe loc, Uki-Komi, continuînd în Randori, unde există prilejul să aplici tehnica respectivă în deplasare.

SHINTAI: Tălpile mele, alunecă pe Tatami, în echilibrul copilăriei. Cu secundele păşesc înainte cînd sînt tras, păşesc înapoi cînd sînt împins aidoma ramurii împovărate care cedează – perpetuă legănare fără moarte...

Ştefan DONCEA

Miloš Crnjanski

„Nasul lui Michelangelo”

Printre cei mai de seamă scriitori iugoslavi care şi-au desfăşurat activitatea intre cele două războaie mondiale, şi după aceea, Miloš Crnjanski **ocupă, de bunăseamă, un loc aparte. Un loc aparte, pentru că viaţa sa, aproape in intregime, a cunoscut din plin amarul şi tristeţea emigrantului.** „...Şcoala am făcut-o la Timişoara, apoi la Pančevo şi dacă aş continua aşa, cine ştie unde mi-aş afla patria. Am mai spus-o de atitea ori: patria e ceea ce simţi in inima ta... Am stat la Londra un sfert de veac, dar patria e acolo unde ne sint rădăcinile, amintirile şi dorul perpetuu de a reveni la locurile natale". **Autorul** „Romanului Londrei", **al** „Exodurilor" **şi al** „Jurnalului despre Čarnojevič", **are şi o corespondenţă bogată, care de-abia acum intră in atenţia cercetătorilor istoriei literare. Din cartea sa despre Michelangelo, am ales un fragment, de fapt, o insemnare din jurnalul autorului, care-şi pregătea cartea despre marele sculptor italian.**

În ziua aceea, pe cind Italia se afla in pragul eşecurilor din Ciamuria, fapt care provocase consternare generală in intreaga lume, dar ris şi veselie in palatul „Borghese" – mă caută un oarecare bibliotecar Bianchi, care îmi mai dăduse tircoale, dar fără să spună celor de la consulat ce treabă are cu mine. Zice că eu l-am căutat, Habar n-am cine e.

În fine, intr-una din zile, pe la mijlocul lui noiembrie, in timp ce privesc ploaia care se scurge pe geamurile mele, omul acela mă găseşte, la telefon, taman la ora prinzului. Zice că l-a rugat profesorul Zeno să mă primească. Profesorul Dolla Cloctta l-a rugat pe profesorul Zeno, şi, întrucit, aşa-zicînd, el e secretarul profesorului Zeno, acesta l-a rugat pe el să vadă ce doresc. Au aflat că am de gind să scriu despre Michelangelo, indată ce voi reveni în ţară. El făcuse corecturile la cartea profesorului Zeno despre Michelangelo, aşa că îmi stă la dispoziţie. Dacă aş putea să trec pe la biblioteca Vaticanului, sau pe la el acasă, mi-ar putea pune la dispoziţie cărţile, pe care profesorul Zeno crede că trebuie să le văd, plus o serie de hîrtii, documente în original adică. Înainte de masă il pot găsi în camera sa din Piaţa Spaniei.

Intrucit acum mie mi se pare că totul are haz, eu avind, în aceste zile, alte treburi la Roma, îi zic acelui glas din telefon, – cu o voce foarte scăzută şi tristă, să aminăm intilnirea, şi că-i foarte mulţumesc pentru amabilitate, numai urări de bine profesorului Zeno, adresa din Piaţa Spaniei am notat-o, voi reveni. Dar în clipa in care vocea din telefon işi exprimă regretul că nu m-a găsit mai devreme, eu, nu ştiu de ce, – pesemne pentru că aud tunul care anunţă miezul zilei la Roma, – adaug, prompt, că am o idee. E ora prinzului. Eu plec la Alfredo să mănînc nişte tăiţei. Dacă acceptă invitaţia mea la masă, il voi aştepta acolo. M-aş bucura să putem sta de vorbă despre Michelangelo.

După un sfert de ceas, o iau spre Alfredo. În curtea palatului „Borghese" zăresc automobilul lui Alfons al XIII-lea, iar carabinierii mă salută. O iau după colţ, pe cealaltă stradă. Alfredo e aproape.

Pentru a da făgaş discuţiei, Zeno mă întreabă deodată de ce am evitat, din prima epocă a lui Michelangelo, episodul tragicomic al spargerii nasului acestuia de către prietenul său Torrigiano, care i-a turtit nasul în aşa hal incit sculptorul a rămas pocit. El consideră că tocmai datorită acelui nas pleoştit, şi deci a sluţeniei figurii, genialul sculptor nu a avut, la prima lui descindere în Roma, succes în societate. Iar, la Roma, din păcate, totul depinde de reuşita în înalta societate.

Pe mine nu m-a interesat episodul, întrucît consideram că Torrigiano nu-i atit de important în viaţa lui Michelangelo, cu atit mai mult cu cit nu putem şti cit din povestea aceea cu uriţenia pictorului este pură anecdotă şi cit adevăr. Michelangelo nu e Cyrano. Cred că el nu umbla după succes în înalta societate. Nici nu l-ar fi avut, căci trăia cit se poate de modest. **Io non a comodita.** Se află într-o casă străină. **Io sta in casa altrui.** Cred că singurătatea era înnăscută în el. Aceasta o explic cum ar fi explicat-o şi Freud. Zeno consideră că nasul acela turtit, pe care i l-a spart prietenul, lăsase urmări neplăcute asupra lui Michelangelo, manifestate printr-o permanentă melancolie, evitarea societăţii şi poate chiar celibatul. Deci, o mare nenorocire. Aceasta-i realitatea. Şi nu o nenorocire imaginară. Melancolia căreia, o ştie oricine, el insuşi îi zicea „nebunie liniştită". Înstrăinare de lume. Frumuseţea fizică era pe atunci marca intrării in societate. Frumuseţea chipului deschidea toate uşile în Renaştere, la Roma, la curtea papilor. În societatea femeilor. Torrigiano i-a distrus această marcă printr-o cumplită lovitură de pumn. Devenise mizantrop. Pe lingă trufia originii sale aristocratice, acum, în sărăcie, aceasta ar fi cauza cea mai evidentă a fugii lui Michelangelo de lume. Cu totul altul e succesul în societate al lui Leonardo şi Rafael. Amindoi sint nişte Feţi-frumoşi în societate. Michelangelo nu era frumos nici în copilărie, ştim asta, iar după pumnul prietenului, nici pe-atita, e absolut sigur.

Eu mă căznesc să-l contrazic pe profesorul Zeno, dar cit se poate de blind. Eu nu cred că acel chip, nasul în cauză, ar fi un motiv de nereuşită în societate a lui Michelangelo. Cu sculpturile sale avusese un succes enorm. Leonardo şi Rafael avuseseră succes, pentru că şi-l doriseră cu infrigurare. Michelangelo nu tînjise niciodată după un asemenea succes. Există, după părerea mea, mii de alte cauze ale solitudinii sculptorului. Succesul lui Rafael nu mi se pare a fi intr-atita frumuseţea sa fizică. Mi se pare destul de exact ceea ce, cu invidie, spusese despre el Michelangelo: Rafael este un exemplu de pînă unde se poate ajunge în pictură, prin sirguinţă. Zeno zice că eu, poate, nu-mi dau seama cit de importantă e vina lui Torrigiano. Cunosc anecdotica acelei intimplări. Cred însă că se exagerează. Ştiu, biografii spun că Torrigiano il pizmuia pe sculptor pentru trecerea pe care o avea la Lorenzo Medici, Magnificul. Condivi, Vasari, Cellini, toţi sint de partea lui Michelangelo în această poveste. Michelangelo tăcuse. Torrigiano se justificase în faţa lui Cellini susţinînd c-ar fi fost provocat. Că Michelangelo ar fi avut obiceiul să ia în deridere desenele prietenilor. Eu cred că toate acestea n-au nici o importanţă. Important e să se ţină seama că sculptorul n-avea pe-atunci decît 15 ani, iar Torrigiano, 18. Pe vremea aceea asta era o diferenţă mare. à propos de acel pumn. Dar poate că l-a lovit cu pisălogul, dintr-acelea cum au de obicei sculptorii. Zeno însă susţine că atunci a avut loc o mare nenorocire. Cu o lovitură năprasnică, Torrigiano sfărimase osul nazal al sculptorului. Michelangelo fu adus acasă fără cunoştinţă. Torrigiano luase drumul surghiunului. Iar după aia începuse să se laude că însemnase chipul prietenului încît acesta să nu-l uite toată viaţa. Fiecare devine nemuritor în felul său – zic eu. Asta îmi aduce aminte de un cîntec din Islanda. În acea poemă se spune că pe Njal il incolţiseră duşmanii, iar lui i se rupsese coarda de la arc. El o roagă pe soţia sa să-şi taie părul, ca el să-şi repare arcul, dar ea il refuză. Nu, nu-şi taie părul, căci, odată într-o ceartă, el o pălmuise şi acum ea are prilejul să i-o plătească.

Mie-mi place ce i-a spus atunci soţul, ieşind să moară, cu miinile goale, în faţa duşmanului. Fiecare devine muritor în felul său. Michelangelo tăcuse. Iar pe mine nu mă interesează alde Torrigiano. Ştiu că au şi-acum o stradă în Florenţa, dar n-am întrebat niciodată cine-i Torrigiano. Zeno îmi spune că teracotele sale se află la Vatican, iar dacă doresc să le văd, el o să-mi dea recomandare. Torrigiano era un bătăuş şi, după încăierarea aceea, fusese nevoit să părăsească Florenţa, intrucît era vinovat. Se înrolase în armată, şi trebuie să recunoaştem că a luptat bine printre soldaţii lui Cezar Borgia. Dar, nici în armată, Torrigiano, nu-şi desminţise firea aprigă, ţifna şi gîlceveala. Pentru că n-ajunsese **capitano,** părăseşte armata şi se reîntoarce la sculptură. Mai tirziu plecase şi în străinătate. În Anglia, la Londra, în mînăstirea Westminster se pot vedea şi astăzi reliefurile şi medalioanele pe care le-a executat. Se pare că sint excelente. El, Zeno, ar fi fericit dacă ar putea să ajungă la Londra. Mă întreabă dacă am văzut cumva acele lucrări ale lui Torrigiano.

Zic: nu le-am văzut. Am fost în Scoţia, dar, la Londra, intimplător, nu m-am dus. Zeno îmi zice că e foarte puţin probabil că o să ajungă în Anglia. Dar, văzuse acele lucrări. Consideră ca nu e vorba de un sculptor oarecare.

Tot ce se poate. Pe mine m-ar interesa ce-ar fi spus însuşi Michelangelo despre bătaia aceea. Iar în ceea ce-l priveşte pe Torrigiano, nu m-ar interesa nici perioada lui londoneză. Torrigianii sint inevitabili in viaţă, asemeni unor ciini turbaţi. La Roma n-am întrebat niciodată de Torrigiano. N-a lăsat nici o urmă în viaţa lui Michelangelo. Zeno îmi zice că are un desen de Michelangelo despre o încăierare, poate chiar cea cu pricina. Ştiu cum a sfirşit-o Torrigiano? Nu se astîmpărase nici la Londra. Plecase în Spania. Se ştie că făcuse statuia Sf. Fecioare pentru un duce spaniol. Se aştepta la bani, la ducaţii promişi pentru acea statuie, şi-apoi avea de gind să revină în Italia, să ducă o viaţă de huzur. Ducele i-a onorat intr-adevăr lucrarea, îi trimisese trei saci de marafeturi. Dar cînd Torrigiano dete să se socotească valoarea acelor saci în bani florentini, rezultă o răsplată de numai 30 de ducaţi. Adio bogăţie. Adio Italia. Adio viaţă de huzur la Roma şi Florenţa. Ducele spaniol il supărase atit de cumplit pe bătăuş incit, neputind să-i sfărime şi lui nasul, dădu buzna în biserică şi făcu ţăndări sculptura pe care o executase pentru acesta. Ce s-a intimplat după aceea, e destul de incert. Fusese dat pe mîna Inchiziţiei, ca ateu, pentru blasfemie, şi zăcuse mult timp în închisoarea din Sevilla. Cînd îşi dete seama că viu nu va ieşi din temniţele spaniole, îşi puse capăt zilelor prin înfometare. Sint însă date care spun că ar fi sfirşit-o ars pe rug, ca ateu.

Venise din Anglia, iar, pentru Spania acelei vremi, faptul în sine era suspect.

Prezentare şi traducere:
Duşan PETROVICI

Marilyn

5

Ce viziune singeroasă! O femeie izbită de maşină şi moartă chiar în ziua în care ea îşi serba uniunea cu bărbatul pe care il iubea. Faptul nu a fost in nici un caz, un sedativ pentru această tinără la care sănătatea mintală era într-un perpetuu echilibru instabil: arborele ei genealogic se bifurca, pe de o parte, spre ilegitimitate, iar pe de alta spre o mulţime de bolnavi. Bunicul ei Monroe (care avea obiceiul să afirme că se trage din însuşi preşedintele Monroe) şi-a petrecut ultima parte a vieţii internat într-un ospiciu. Soţia lui Monroe, bunica Marilynei, Della Monroe Grainger, o frumuseţe cu păr roşu şi ochi albaştri-verzui, avea dese accese de furie pe străzile liniştite ale unui cartier din jurul Los Angelesului. fiind adusă la ospiciu înaintea morţii. Pînă şi mama Marilynei a stat prin azile pînă aproape de moarte. Iar un frate al mamei ei s-a sinucis. Aşa că, atunci cînd aripile bolii bat atit de aproape, trebuie să bagi seamă şi la o pană. Coincidenţa cea mai banală trebuie considerată drept un alt semnal tras din adincuri: să mai spunem că regizorul primului ei film, **Don't Bother to Knock** („Nu te obosi să baţi la uşă"), despre o fată care innebunea, se numeşte Baker.

Totuşi, aceste dovezi repetate ale existenţei rădăcinilor nesănătoase, absenţa unei identităţi clare, au fost nu numai un motiv de slăbiciune, dar şi unul de a deveni actor. Marii actori descoperă adesea că au talent tocmai din încercarea de a-şi căuta o identitate.

Că mama ei, Gladys Baker, lucra ca şi tehnician de film, probabil că nu vrea să însemne cine ştie ce coincidenţă. La fel am putea spune că un strălucit inginer auto a avut un urmaş ce lucra în aceeaşi branşă. Tatăl (sau acela care este considerat tatăl de către cei mai mulţi din colegii mamei) lucra şi el la Consolidated Film Industries. Legătura lui cu Gladys a durat mai multe luni, un adevărat record pentru C. Stanley Gifford, cunoscut ca mare iubăreţ, care nu adăsta prea mult în acelaşi cuib. Hollywoodul, în 1926, era mai tolerant decit alte locuri, şi colegii viitoarei mame au făcut o colectă pentru ajutorarea femeii părăsite. Suma s-a ridicat la 140 de dolari, ceea ce era suficient pentru plata taxelor de maternitate, la spitalul central din Los Angeles. Gifford a refuzat să contribuie. Douăzeci şi cinci de ani mai tirziu, Marilyn l-a descoperit pe tatăl ei în Hemet, în California unde se descurca de minune ca lăptar. I-a dat un telefon înainte, pentru că nu-l văzuse niciodată, dar el a refuzat să-l vorbească. „E de părere", i-a spus soţia lui, „că dacă ai de făcut vreo plîngere e mai bine să-l vezi pe avocatul lui din Los Angeles. Ai ceva de scris?"

Mama ei semăna izbitor cu Gloria Swanson, şi deşi nu era cea mai sentimentală fiinţă din lume (se spunea despre ea că are o limbă a naibii de ascuţită), s-a hotărit să păstreze acest copil, ca un fel de răzbunare faţă de primul ei soţ, care pusese cu desăvirşire stăpinire pe ceilalţi doi copii. Dealtfel, Gladys i-a declarat „morţi", atunci cînd a fost înscrisă la spital pentru a o naşte pe Norma Jean, la fel de morţi ca şi dragostea ei pentru Baker, cu care se măritase, în Mexic, pe cînd avea doar cincisprezece ani. După ce fetiţa a început să crească, Gladys s-a mutat la părinţii ei, la Hawthorne. Rămînea adeseori acolo, dar făceau şi scurte vizite la Los Angeles, purtîndu-şi copilul în braţe. Fetiţa plîngea arareori După ce a început să umble, Gladys o lua din cînd în cînd la laboratorul de film, lăsînd-o să stea liniştită în timp ce ea lucra. Colegii o felicitau pentru blîndeţea copilului. Erau primele semne ale acestui orfan spiritual, care nu cerea atenţie, şi care mai tirziu îşi va privi cu detaşare imaginea. Natasha Lytess, una din profesoarele ei de dramă spunea: „Uneori aveam impresia că e un noctambul care se plimbă", iar Nunnally Johnson, scenaristul, spunea despre ea că „...e cu zece metri sub apă... O impungi cu un ac şi după zece zile zice «au»".

Încă din copilărie, gîndurile ei se roteau într-un cerc, avind aceeaşi relaţie cu realul ca şi paşii unui prizonier ce-şi efectuează plimbarea zilnică prin celulă. În schimb, duminicile mama ei pleca, mai întotdeauna la Hollywood. Să fi fost Gladys mai apropiată de copil atunci cînd era fără el?

Adaptare după Norman Mailer,
de Mihai CERNEA

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), P. E BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 28 (750) 16 IULIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

17 ANI DE LA CONGRESUL AL IX-LEA AL P.C.R.

Reconstrucție culturală militantă

Intre evenimentele de importanță cardinală pentru istoria noastră nouă, Congresul al IX-lea al P.C.R. s-a inscris definitiv, prin valențele strategice ale documentelor programatice adoptate, ca purtătorul de sens al devenirii comuniste. Deoarece, valorificind critic întreaga experiență revoluționară anterioară, intr-un spațiu de exemplară responsabilitate pentru interesele poporului român, acest adevărat forum al maturității politice, a sintetizat direcțiile fundamentale ale dezvoltării României in perspectiva unor transformări pozitive, multilaterale și armonioase, indisociabile de **„îndrăzneala creatoare pentru deschiderea unor căi noi in cunoașterea naturii și societății, pentru abordarea unor probleme de inaltă valoare științifică și practică"** – principiu călăuzitor al tuturor prefacerilor din ultimii șaptesprezece ani.

Astfel, complementar eforturilor de creare a unei baze tehnico-materiale la cotele contemporaneității, a devenit realitate inițiativa asigurării condițiilor relativ echivalente în toate județele țării, in scopul unei valorificări superioare a forțelor materiale și umane in profil teritorial, inclusiv în domeniul culturii. Amplificarea producției editoriale atit in extensiune – prin inființarea de edituri în centrele de bogată tradiție culturală, cit și in intensiune – prin diversificarea registrului tematic, bogata activitate publicistică a revistelor editate de către Comitetele județene de cultură și educație socialistă, cotidienele județene sînt numai citeva elemente care dau coerență de fond unei strategii globale menite a forma mediul informațional propice formării unei conștiințe și mentalități noi, superioare.

Numai pe această bază a fost posibil să înceapă reconstruirea culturală a prezentului. Și tot pe această bază s-a operat cea mai mare reeditare a clasicilor, simultan cu antologarea operelor celor mai valoroase din literatura socialistă, generos deschisă afirmării plenare și multilaterale a debutanților.

De asemenea, traducerile semnificative **din cultura** universală, precum și propulsarea în circuitul valorilor universale a unor opere reprezentative pentru marile primeniri sociale și umane ulterioare actului Eliberării au relevat marea putere expresivă a limbii române, îmbogățită semantic prin cristalizarea unor conținuturi specifice noilor realități care ne definesc din ce în ce mai mult universul uman ca etos socialist.

Nu trebuie omise din acest context nici echivalențele reciproce dintre operele naționalităților conlocuitoare și cele românești care au concretizat o democrație unică în cadrul spiritualității noastre, orientată ferm de echitatea comunistă.

Ca urmare a revoluției științifico-tehnice a crescut ponderea publicaților și a producției editoriale de specialitate cu efecte benefice asupra formației multilaterale a individului, ceea ce a necesitat, în același timp, și o nouă optică educațională : renunțarea la exclusivismul culturii umaniste pe ansamblul fundamentului cultural al personalității. Din această cauză principiul policalificării are o valoare ce depășește cadrul instituțional al sistemului de învățămînt : experiența umanistă ca și cea efectiv de specialitate este deschisă tuturor atît instructiv cît și formativ-productiv, creației pe dimensiunea valorii în toate domeniile. Regăsim aici, elementele intrinsec necesare conjuncției dintre știință și conștiință în spațiul umanismului militant pus in slujba producției și reproducției permanente a sistemului nostru de valori, în egală măsură revendicat drept parte componentă a avuției naționale.

Ca un inestimabil corolar, trebuie subliniată generalizarea metodologiei materialist-dialectice de asumare a trecutului, permițînd preluarea critică a spiritualității românești, singura biruitoare peste toate trecătoarele înfrîngeri care ne-au grevat itinerariul istoric pînă în zilele acestui luminos prezent de construcție socialistă în deplină libertate și demnitate națională.

Ștefan BUZARNESCU

Ilustrațiile din acest număr reproduc obiecte din expoziția „Artă decorativă universală din colecția Muzeului Banatului".

convorbiri

Cu ALEXANDRU BALACI

– Licențiat in limba și literatura franceză, ați dobindit doctoratul in litere și filozofie, apoi v-ați dedicat activității de a face cunoscute in țara noastră valorile universale ale spiritualității italienești. Ați mărturisit că pasiunea pentru Dante v-a luat peste 30 de ani de activitate... După premiul TORMARGANA vi s-a decernat Marele Premiu internațional ETNA–TAORMINA (1977) pentru intreaga activitate de italienist... Întrebarea este : de unde această atragere, această incontestabilă pasiune, acest gust italian ?

– In epoca îndepărtată a studiilor mele universitare, un student în filologie romanică trebuia să aibă trei „specialități" pentru examenul de licență. Eu am avut, ca specialitate principală, limba și literatura franceză, iar ca „secundare" limba și literatura italiană și literatura română maternă. Limba franceză o cunoșteam destul de bine din timpul studiilor la Colegiul Național din Craiova, unde avusesem ca profesor pe marele om de cultură care a fost profesorul C. D. Fortunescu. Am fost deci puternic atras de ceea ce pentru mine era necunoscut, aria limbii italiene pe care am început-o, la facultate, cu alfabetul, pentru a ajunge la interpretarea **Divinei Comedii.** Exista și un profesor, Alexandru Marcu, a cărui intensă activitate didactică și științifică ne impunea. Cu o teză despre **Neoclasicismul italian,** reprezentat strălucit de Giovanni Pascoli, am ajuns un tînăr doctor în Litere și Filozofie cu mențiunea **Magna cum laude.** In felul acesta, s-a deschis poarta către cultura italiană la a cărei cunoaștere, în țara noastră, am contribuit prin mai mult de 40 de volume de exegeză literară și prin peste 25 de traduceri din capodoperele armoniicei limbi în care **„il si suona"**. Unele cărți ale mele sînt traduse în Italia și reprezentanții culturii sale au arătat o înțelegere cordială unei activități de o viață. A fost o stea polară existențială aspirația de a contribui la cunoașterea și întărirea raporturilor culturale între două țări ale căror popoare au atitea afinități, de origine, de singe, de limbă, de temperament și de înclinare spre arte.

– Sinteți prezent in librării cu o nouă monografie : Torquato Tasso.

– Tasso este cea de a unsprezecea monografie dedicată marilor clasici ai literaturii italiene. Ea apare după Dante, Petrarca, Boccaccio, Machiavelli, Ariosto, Foscolo, Manzoni, Leopardi, Carducci, Pascoli. Și această nouă carte încearcă să fie, ca toate celelalte, o lectură in „cheie modernă" a unui mare scriitor din trecut. Mai mult poate decît în monografiile anterioare cristalizează în paginile sale drama unui mare spirit creator, strădania sa infinită de a transfigura realitatea și timpul în structurile de cristal ale artei, o dramă profundă care este și o contemporaneității sale, înscrisă în dimensiunile unei epoci de involuție istorică. Sper că orice cititor atent al monografiei va putea afirma, după lectură, că intr-adevăr, Torquato Tasso este una dintre cele mai patetice personalități ale literaturii lumii.

– În calitate de vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din România, ați participat la a XVIII-a intîlnire a Conducerilor de uniuni din țările socialiste. Care a fost ordinea de zi ?

– In spiritul colaborării care există între Uniunile de Scriitori din țările socialiste, in fiecare an, alternativ, într-una dintre capitale, are loc o intîlnire a Conducerilor Uniunilor. Anul acesta a avut loc la Ulan-Bator, în îndepărtata Mongolie. Ordinea de zi a celei de-a XVIII-a intîlniri, prevedea următoarele puncte : 1. Critica literară în acțiunea pentru ridicarea nivelului ideologic și artistic al literaturii ; 2. Informare asupra dezvoltării relațiilor literare ; 3. Informare asupra literaturii • din țările socialiste în perioada dintre cea de-a XVII-a și cea de-a XVIII-a intîlnire.

Am fost primiți cu o rară cordialitate și reafirm că la Ulan-Bator a existat un climat spiritual favorabil dezbaterilor și înțelegerii reciproce, iar o declarație finală a întîlnirii a subliniat incă o dată că pana scriitorului trebuie să se afle în slujba idealurilor de pace și de comprehensiune internațională.

– Ce ne puteți spune despre stadiul actual al comunicării, confruntării și integrării in lumea valorilor „universale" a culturii noastre ? Care sînt necesitățile și problemele reale ale difuziunii ?

– Nu trebuie să existe un „stadiu actual", trebuie să existe o neliniște, o preocupare continuă, constantă în intensitatea ei. Nu trebuie uitat că o condiție primordială a dezvoltării culturii contemporane românești este dialogul lucid și patetic, dezvoltarea liberă a fenomenologiei creației de oriunde din lume. Este absolut esențială confruntarea pe plan universal a creației actuale românești, intensificarea legăturilor strînse cu oamenii de cultură și artă din alte țări. Cultura noastră, profund umanistă și structural originală, de o inaltă valoare expresivă, merită să fie cunoscută pe orice meridian. Este implicit necesară asigurarea posibilităților pentru un contact direct, permanent, cu viața culturală a întregii lumi, pentru manifestarea tot mai intensă a României în circuitul spiritualității universale. Despre „metodologia" intensificării difuzării culturii românești în afară, s-ar putea scrie nu pagini, ci volume întregi. Revistele noastre literare, ziarele, și-ar putea propune o asemenea vitală dezbatere.

– Volumul „Itinerarii paralele" (1981), reprezintă un „jurnal" al unui român pătruns de conștiința sa implicită de european ?

– Am afirmat că **Itinerarii paralele** este un jurnal al memoriei afective, „o oglindă plimbată de-a lungul drumurilor" (Stendhal), o serie de notații generate de impactul cunoașterii unor locuri și oameni care semnifică tot atîtea ipostaze ale vibrației sensibilității autorului. Există, desigur, implicită și conștiința de apartenență la cultura contemporană europeană, o disponibilitate de înțelegere a complexității trăirii contemporane, o răsfringere a contactului direct cu numeroși intelectuali, reprezentanți ai efervescenței culturale a acestor timpuri. Există, cred, un spirit românesc în primul rînd, dar integrat organic în fluxul spiritualității care caracterizează toată evoluția acestui neliniștit continent, în sensurile umanismului și cunoașterii.

– Are Timișoara, Banatul in general, contextul spiritual necesar de a deveni un ecou vast, nu numai al realităților bănățene, ci și al întregului spațiu spiritual românesc ?

– Îmi voi păstra toată viața increderea în idealul colaborării strînse și a înțelegerii între intelectuali. Nu am crezut niciodată în „trădarea" intelectualilor (vezi faimoasa carte a adolescenței noastre, a lui Julien Benda). Consider că intelectualii au colaborat totdeauna pentru salvarea demnității umane. Consider că idealul și emblema artei scriitorilor patriei noastre a fost omul liber. Iar scriitorii, creatorii de valori spirituale din Timișoara, din Banat, ca din orice altă zonă a României, edifică opere luminoase în care se interferează undele libertății, ale frumuseții și adevărului. Ei transfigurează tumulturile existențiale ale prezentului prin artă, dar nu știrbesc niciodată viața și istoria, în structurile ei de cristal. Ca orice alți creatori, scriitorii din această zonă, de veche și valoroasă cultură, sînt profund umaniști, iar tensiunea spiritualității lor se incarcă sub semnul idealului de a portretiza omul într-o deplină concordanță între etic și estetic.

Realizată de
Ion JIANU

cronica literară

Adrian Păunescu,

De la Bârca la Viena şi înapoi

Editura Sport-Turism, 1981

1). Cei ce au scris despre această carte au trecut uşor peste reportajele cu care începe şi cu care se încheie, insistînd asupra jurnalului vienez, text întrutotul senzaţional, neobişnuit pentru literatura noastră de călătorie, plină de tabuuri, afirmaţii tactice şi protocolare, exclamaţii admirative. Profesionist al stilului admirativ, Adrian Păunescu ştie ce trebuie să pună în cumpăna, ades prea necăjită de greutăţi aruncate anapoda, a laudei şi a elogiului. Împătimit al superlativului, construind în fiecare pagină o reţea de afirmaţii şi de negaţii greu armonizabile altfel, Adrian Păunescu oferă, în aceste reportaje puse în umbră de călătoria vieneză, un itinerar exemplar. Aici, pe drumurile României, el este într-adevăr reporterul frenetic, descoperind şi redescoperind, explorînd locuri cu fervoarea marilor exploratori de odinioară dar şi cu inocenţa de care doar aceştia mai puteau da dovadă. Cine va avea curajul să alcătuiască o Românie pitorească, are, în acest volum, o seamă de justificări ale muncii sale : rară e pioşenia cu care sînt străbătute drumurile României, teritorii sacre ; rară bucuria elogiului :

„Dulce Bucovină, lăudat fie numele tău ! Şi dacă vreodată, eşantioane care compun pămîntul nostru cel mare, planeta aceasta contradictorie, ar trebui luate la analiză şi duse în vreun laborator al Universului, pentru a se vedea ce e cu adevărat aici, lumină sau întuneric, eu cred că şi o singură fărîmă din Bucovina ar fi îndestulătoare pentru a lumina cerul întreg al unei nopţi a lumii". Cine l-a urmărit cît de cît pe autor în numeroasele sale drumuri, poate observa cum obsesii mai vechi stau treze ; cum pagina de reportaj – a fiecăruia dintre aceste tablete – corespunde unei frămîntări îndelungi, unor explozii anunţate altădată. Spirit ofensiv (nu vorbeam altădată de stilul pandur al scriitorului oltean ?) el încearcă, în fiecare din drumurile sale, **a face** dreptate. Dacă ni se pare că uneori elogiul e excesiv, trebuie să înţelegem că el face parte dintr-o anume tranzacţie ; Don Ouijote pornit pe drumurile morilor de vînt, el ştie preţul fiecăreia dintre aceste lupte.

2). Partea treia a cărţii solicită aceeaşi lectură. Aici definiţiile sînt fulgerătoare, caracterizările, de o pregnanţă rară. Solidar colegilor săi de condei (solidaritatea lui Adrian Păunescu este ea însăşi un fenomen care necesită o analiză aparte) el trăieşte la înalta temperatură a entuziasmului ; „Citiţi-i cărţile lui Radu Cosaşu. Tot ce scrie este operă frenetică, dramatică şi îmbărbătoare a unui mare spirit. Citiţi-i cărţile şi tabletele. Ele sînt o simfonie transmisă ciudat, într-un alfabet Morse care – părea închis oricărui fior artistic.

Radu Cosaşu este primul nostru telex care sună ca o orgă".

Drumurile exploratorului – ale reporterului frenetic – sînt, aş spune, obsedate de eficienţă. Capacitatea de a descoperi locuri sacre e direct proporţională cu aceea a entuziasmului mărturisit : „Ce minune, ce miracol să descoperi un om, să descoperi ceva nou, distinct, proaspăt, în înfăţişarea omenească a acelui om". Minunea şi miracolul ar fi reperele de lucru cele mai frecvente – uneltele de bază ale poetului. La polul opus – coşmarul. Puţini poeţi români au avut capacitatea de a imagina situaţii coşmareşti ca Adrian Păunescu. Civilizaţia modernă potenţează încă temerile poetului. Cum trăieşte lumea arhaică românească şi cum se trăieşte în miezul marilor metropole ale lumii ? Iată opoziţia din care se naşte şi imaginea şi rostul drumului de la Bârca la Viena.

3) Căci, spre deosebire de alţi călători, însetaţi de noutăţi, de specificitatea „celorlalţi", Adrian Păunescu caută în Viena realitatea românească, urmele românilor trecuţi pe aici, istoria noastră. E însoţit de fiul său, ceea ce îi asigură statut de pedagog ; învaţă şi se învaţă prin ceea-ce-va-fi. Personajul public îşi creează o imagine de „interior". Se divulgă pînă la capăt publicului său iubitor de spectacol.

Redescoperă Istoria românilor, se entuziasmează, blestemă, priveşte cu mînie, cu dispreţ, îşi aminteşte, observă că obiceiurile văzute – parte – nu sînt rele şi se întreabă dacă... Iorga nu făcea altfel cînd se plimba prin străinătăţi, ca un dascăl al neamului ce era. De la Viena, cei doi Păunescu, împreună cu funcţionarul de la ambasadă care îi însoţeşte (oficialitatea trebuie respectată ; şi, pe tot parcursul călătoriei, este) se reped în două ţări vecine (Austriei) unde descoperă alte prilejuri de a medita asupra celor contemporane.

4). Scriitorul are, precum nimeni altcineva, sentimentul, obsesia, teroarea, bucuria existenţei **în cotidian.** Poet al viziunilor manicheiste, jurnalistul Adrian Păunescu îşi clădeşte paginile acestea pe coincidenţa contrariilor : **sacru** şi **profan, prezent** şi **trecere, istorie** şi **prezent,** se descoperă reprezentaţi unul prin celălalt. Fascinaţia scrisului lui Adrian Păunescu se sprijină tocmai pe această coexistenţă (coincidenţă) spectaculoasă a contrariilor.

Cornel UNGUREANU

Vasile Bogdan,

Lungul drum al Dunării spre soare

Editura Sport-Turism, 1981

Fără îndoială că Geo Bogza a introdus reportajul românesc în sfera literarului. Drumul deschis de el este însă extrem de dificil şi ne putem întreba chiar dacă acest drum nu este cumva închis încă din clipa în care Geo Bogza a pus punctul final la ultima sa carte de reportaje. Vrem să spunem adică : mai are oare reportajul poetic şi poetizant şanse de izbîndă ?

Cartea lui Vasile Bogdan, cea de-a doua semnată de autor (prima : **Reşiţa, dincolo de cuvinte,** Ed. Facla, 1979), verifică încă o dată pasiunile autorului faţă de reportaj. **Lungul drum al Dunării spre soare** cuprinde o suită de secvenţe reportericești luate la principalele puncte industriale şi turistice de pe cursul Dunării, şi ordonate în sensul curgerii apei, de la Moldova Veche la Sulina. Întreprinderea poate să amintească de **Cartea Oltului.** Există într-adevăr cîteva aspecte comune între cele două cărţi, minore. însă dacă le raportăm la finalităţile urmărite. După modelul înaintaşului, Vasile Bogdan caută grandoarea lucrurilor şi a oamenilor, el trece peste ceea ce este incidental şi poate şi pitoresc în alcătuirea locurilor, oprindu-se doar la partea susceptibilă să poarte semnificaţie majoră. De aici, în amîndouă cazurile, impresia că lumea apelor trăieşte o duminică perpetuă sau că reporterul le este oaspete numai în zi de sărbătoare. Şi tot de aici şi registrul limbajului – cel mai adesea imnic, apologetic, hiperbolizant. Dar, în timp ce în **Cartea Oltului** se realizează „statuia unui rîu" şi se urmăreşte povestea spirituală a apelor, autorul păstrînd clipă de clipă imaginea întregului în fiecare dintre părţi, dincoace destinul unei curgeri este urmat doar din partea sa mediană (Moldova Veche), fără a fi însoţit consecvent şi progresiv în „treptele" sale. Autorul procedează ca şi cînd între Giurgiu şi Galaţi nu ar exista decît o apă moartă, brusc trezită la viaţă în acele locuri unde se întîmplă ceva : se construieşte un port, o uzină, un oraş, un pod. E drept că autorul are în vedere şi spiritualitatea Dunării şi a spaţiilor locuite de pe malurile ei, dar intenţia rămîne adesea numai la nivel verbal.

Coexistă în autorul acestor reportaje, pe de-o parte scriitorul, înzestrat cu talent, capabil să perceapă ritmul interior al unei fraze, capabil să se facă simţit în materia cuvîntului său, capabil să construiască o imagine, să o susţină, să îi confere limpezime (**calitate** atît de rară, ce implică fără îndoială şi o doză bună de curaj), pe de altă parte autorul atent la ceea ce ştie el dinainte că trebuie spus, atent să aducă totul către concluziile care convin. Acolo unde cel de-al doilea l-a copleşit pe primul, valoarea literară a reportajului a fost compromisă, fiindcă rîndul încremeneşte în stereotipia jurnalistică, festivistă, şi fiindcă cititorul nu are cum să nu simtă provenienţa acestei atitudini şi a acestui limbaj. Poetizarea devine atunci surplus expresiv, fiind resimţită acut ca atare. În aceste momente, filonul Bogza se dovedeşte a fi un drum închis sau, în orice caz, o cale plină de primejdii. Iată pentru ce este de preferat o altă modalitate de reprezentare a faptelor în reportajul literar, modalitate pe care Vasile Bogdan o practică, de rîndul acesta întotdeauna cu succes : este suficient ca faptele să fie redate simplu, direct, alert, cu o oarecare detaşare, cu un oarecare umor şi pagina se animă, viaţa pe care reportajul pretinde că o redă împrumută cuvîntului ritmul şi bogăţia ei. Dacă cineva îşi închipuie însă că în acesta sarcina scriitorului este mai mică, comite o eroare ; abia acum creşte responsabilitatea şi activitatea specifică a celui care scrie, fiindcă trebuie să se ferească sistematic de intervenţia inoportună a propriului lirism şi fiindcă trebuie să găsească un întreg arsenal de metode pentru ca povestirea sa să semnifice indirect şi să conducă pe nesimţite la o concluzie (dacă e nevoie de o concluzie) izvorîtă din miezul lucrurilor.

Vasile POPOVICI

Cronica măruntă

CALDURĂ MARE

Căldură mare, vorba lui nenea Iancu. Primim scrisori din ce în ce mai interesante şi mai bogate în idei, mai fercheş caligrafiate şi mai necruţătoare cu duşmanii avutului public. Din păcate, cele mai interesante nu sînt semnate, aşa că, dragi anonimi, altădată vom avea pentru dumneavoastră spaţiu şi cuvinte bune. Deocamdată îi răspundem lui Viorel Marinescu, profesor, care se plînge că în ultima vreme a trebuit să trîntească la examenul de treaptă, doi elevi isteţi, inteligenţi, bine pregătiţi pe care i-a prins cu fiţuica pe mînecă. Dar, zice profesorul Marinescu, există şi cărţi copiate. „Într-un recent număr al **Suplimentului literar-artistic al Scînteii tineretului** criticul Al. Dobrescu lansează, dacă îmi permiteţi **(vă permitem, tovarăşe Marinescu)** o posibilă dezbatere asupra plagiatului. După ce am isprăvit lectura suplimentului, întîmplarea a făcut să citesc un articol în „România liberă" în care era vorba de alt plagist, aparţinînd unui poet care scrie şi articole. Dacă doi elevi buni care au fost prinşi cu fiţuica au fost trîntiţi la examen, ce se întîmplă cu cei care copiază pe rupte lea – care fură din textele confraţilor?".

Ce să spunem noi, stimate Viorel Marinescu ? Dumneavoastră de pildă, ce aţi propune să se facă ? Dacă prietenii şi colegii dvs. nu au fost vigilenţi cînd infractorii au fost mici şi nu i-au prins la momentul oportun ? Cred că nu mai e nevoie să vă repet cunoscutul proverb cu oul cel furat. Aş spune că dacă a scăpat cu bine de prima etapă, nu-i rămîne decît să se facă scriitor. Literatura e dînsa multă, se poate fura oricît, rămîne destul şi nu se cunoaşte. Sau dacă se cunoaşte istoricii şi criticii literari sînt oameni de treabă, să se facă şi dînşii că nu observă. Iar dacă observă, de ce să-i luăm în seamă ? Ne întrebaţi dacă s-a mai scris şi în alte reviste despre plagiatul lui Corneliu Vadim Tudor. În ceea ce ne priveşte, noi sperăm ca însuşi Corneliu Vadim Tudor să pună pe două coloane textele cu pricina şi să ne demonstreze că doar a interpretat creator ceea ce era de interpretat. O revistă curajoasă ca **Suplimentul literar artistic al Scînteii Tineretului,** publicaţie imparţială, iubind în egală măsură tinerii, bătrînii, polemicile, mai nou interesată, după cum am văzut, şi de problema plagiatelor, ar putea găzdui o dezbatere asupra furtului literar sau un scurt istoric al plagiatelor.

Anemone POPESCU

P.S. Din **„Taina vieţii lungi",** volum din care am transcris pînă acum cîteva reţete, şi care arată avantajele regimului vegetarian (mărturisim că primul care a avut iniţiativa în serialul din „Luceafărul", e Mircea Micu) transcriem în acest număr, aceste idei :

„**Carnea** este otravă directă şi nu conţine nici un element nutritiv. Putregai care ajunge în intestin ca generator de boli. Cu drept s-a spus de un scriitor că omenirea îşi transformă trupul într-un abator rău mirositor şi nesănătos".

---

marginalii

Gosana

Dacă pînă acum ne-am întors în vreme spre faptele de bine ale unor bănăţeni merituoşi, de rîndul acesta ne oprim la o întîmplare rămasă în arhive pentru cu totul alt motiv. O vom chema la o nouă judecată pe Gosana, căsătorită Gruin, Popovici după tată, de 24 ori 25 ani, născută la Boldur şi trăind în Cernea, văduvă în urma împrejurărilor şi în prezent mamă a doi copii gemeni, pe care i-am adus pe lume acum şase săptămîni, aici în arest. O vom întreba iar, cum a întrebat-o judele Johannes Appel atunci în toamna anului 1754, despre bărbatul ei. Cînd a decedat şi din ce fel de moarte ? Vestea morţii i-a fost adusă acasă de către husarii districtului la opt zile după tîrgul de la Sfîntul Mihai, cu menţiunea că Gruin ar fi fost ucis în bătăi. Ca să ştim mai multe, lăsăm să treacă un an şi jumătate de la primul interogatoriu şi aflăm că inculpatul principal şi-a întărit declaraţiile prin moarte, iar gemenii Gosanei au încetat şi ei din viaţă între timp. Totodată, consemnăm adevărul despre cele întîmplate, şi anume acela că omorurile au fost făptuite pentru ca Giura Mutavcia şi Gosana, aflaţi în dragoste încă de pe vremea cînd ea şi soţul ei trăiau la Ciacova, să se poată căsători.

Deoarece Gosana a rămas la prima ei mărturie, adică la tăgăduire, hotărîm împreună cu instanţele ca ea să fie supusă interogatoriului prin tortură şi stabilim următorul procedeu : se va folosi timp de zece minute şurubul de strîns policarul, la care în ultimele cinci minute se va adăuga cizma spaniolă. După scurgerea celor zece minute, primul instrument va fi scos şi se va recurge, timp de un sfert de oră, numai la al doilea. Desigur, în prealabil îi arătăm instrumentele şi i-l înfăţăşăm pe gide. Cum ea tace, o sfătuim împreună cu asesorul Greüner să nu se supună torturii, ci să mărturisească adevărul după cum urmează :

1. Prevenita să dezvăluie judecătorilor înţelegerea pe care o avusese cu Giura Mutavcia ca acesta s-o omoare atît pe Anuţa, soţia lui, cît şi pe soţul ei Gruia.
2. Să arate dacă nu cumva i-a vorbit în repetate rînduri lui Giura Mutavcia despre fapta rea declarată de el, spre a-l instiga.
3. Dacă nu i-a spus de mai multe ori : „Omoară-mi soţul şi eu mă voi căsători numaidecît cu tine".

La toate cele trei puncte inculpata răspunde negativ. Ca atare, la ora zece şi cinci minute îi dăm ordin gidelui să strîngă şurubul de strîns policarul. Relatăm în continuare, în stilul cam opintit al domnului grefier Mathias Mihits. Dînd dovadă de o sensibilitate deosebită la durere, prevenita rosteşte următoarele cuvinte : „Nu sînt în stare să învăţ un bărbat să săvîrşească astfel de fapte rele. Recunosc că l-am instigat, cu toate că n-am spus aşa ceva. Totuşi, am spus".

Întrebare : cînd a aflat de crimă ? Inculpata nu răspunde. La ordinul asesorului Seltmann, gidele strînge şurubul. Inculpata : „După ce Giura Mutavcia mi-a ucis bărbatul, mi-a povestit că a comis această faptă rea împotriva soţului meu". Cînd şi cu ştirea cui s-au înţeles să-l omoare pe soţ ? Inculpata nu răspunde. Şurub. Inculpata : „Mama mea a vorbit cu Giura Mutavcia despre aceasta. Eu însă n-am vorbit nimic". Se repetă întrebarea de mai sus. Inculpata : „Puteţi să-mi luaţi viaţa, dar eu nu i-am spus niciodată lui Giura să-mi omoare bărbatul şi pe soţia lui". Şurub. Inculpata manifestă sensibilitate şi repetă : să fie mai bine ucisă.

Întrerupem aici evocarea, spaţiul măsurat ne obligă să creăm un suspens. Ne şi folosim de împrejurare ca să vă facem o somaţie : în locul asesorului Seltmann şi al nostru, după răspunsurile auzite, cum aţi fi procedat ? vă întrebăm. Pe noi, o spunem de pe acum, pentru că, orice s-ar zice, două săptămîni fac un interval cam lung pentru un dialog, pe noi, aşadar, nu ne-au clătinat.

Livius CIOCÂRLIE

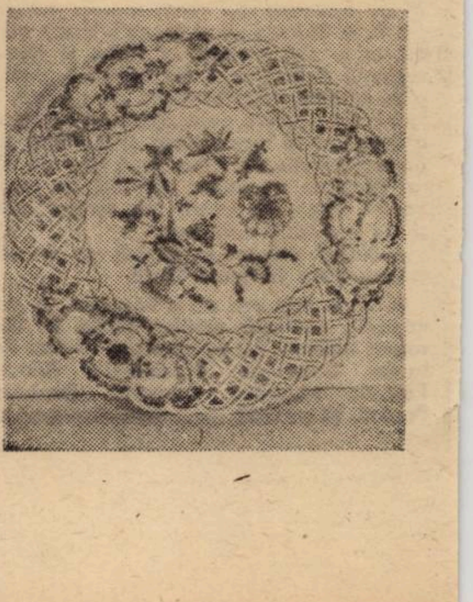

Oportunitatea unei antologii

Pare ciudat că Nicolae Iorga, căruia i s-a reproșat, nu o dată, impermeabilitatea indirjită față de sensibilitatea modernă și o receptivitate estetică atît de limitată (conf. E. Lovinescu în **Istoria literaturii române contemporane,** 1937), să fi manifestat un atașament atît de spontan și fără rezervă, față de poezia, de mare rafinament, a contesei Anna de Noailles.

Dar, pe semne, face parte și aceasta din contradicțiile (nu puține, dar pitorești) ale geniului. Cît de adînc era convins tumultuosul istoric și poligraf de valoarea „genială" a mesajului liric al poetei de limbă franceză născută Brâncoveanu, a dovedit-o prin insistența cu care a susținut alegerea ei ca membră a Academiei Române, în 1925. Aceasta, abia după ce, anterior, în 1922, fusese aleasă membră a Academiei Regale din Belgia și i se decernase Marele premiu pentru literatură al Academiei Franceze.

De neînțeles ni se pare și indiferența ce s-a păstrat față de poetă și **după** intrarea ei în Academie. Nu este exclus ca diatribele îndreptate împotrivă-i de Octavian Goga și Ion Vinea, puțin pripite, să-și fi jucat rolul lor în această ignorare deliberată. In tot cazul, dincolo de legitimitatea unor abțineri – cu iz, oricum, de reciprocitate vindicativă – un fapt se impune cu forța indiscutabilei certitudini : originea sa, cu adînci rădăcini românești. Coborîtoare din străvechi stirpe valahe – Bibești, Basarabi, Brîncoveni – deși născută și educată la Paris, deși căsătorită cu un francez (contele de Noailles), deși s-a distins întru gloria literelor franceze, poeta nu ne-a renegat și, ca atare, n-am avea temei s-o repudiem. Dimpotrivă : sîntem îndreptățiți, în bună măsură, să ne-o revendicăm. Afirmîndu-se, deci, că autoarea **Meditațiilor asupra Morții** a fost o scriitoare de expresie franceză dar de obîrșie românească, nu s-a comis nici o eroare. Rămînea însă ca neamul din care se trăgea – prin zapise și peceți de netăgăduit – să se împărtășească „pre limba sa" din plăsmuirile, atît de prețuite pe alte meleaguri, ale strălucitei sale minți. **Umbra zilelor** (ed. Dacia, 1982), o admirabilă antologie din lirica și proza Annei Brâncoveanu de Noailles, datorată clujeanului Virgil Bulat, vine să complinească, oportun, un ardent deziderat. De fapt, nu e vorba aici doar de o traducere, ci – respectînd o exigentă cumpănă a expresiei – de o adevărată **restituire,** în accepția plenară a cuvîntului. Antologia amintită constituie – oricît de tardiv – în fapt și în drept, o **restitutio** deplin justificată, chiar dacă nu e una **in integrum,** ceea ce, sperăm, se va împlini – și încă într-un viitor apropiat.

Dacă orice antologie inteligent concepută țintește să selecteze, exemplificativ și peremptoriu, din opera integrală a unui autor, piese sau măcar pagini ilustrative și de maximă rezistență, cea apărută la Cluj-Napoca își atinge scopul din plin. Spicuind cu competență și discernămînt, dintr-o creație luxuriantă și ușor derutantă, poeme și fragmente de proză, intrate de mult în patrimoniul de aur al literelor franceze, antologia **Umbra zilelor** slujește merituos scopul ce și-a propus. Juvaere lirice devenite clasice, precum **l'Empreinte** (din **Le Coeur innombrable)** sau cele excerptate din placheta **Le poème de l' amour,** deatîtea ori citate în **Istoriile literaturii franceze** scrise de Gustave Lanson, Lagarde și Michard, pînă la Paul Van Tieghem, Paul Hazard și Paul Guth, sînt – negreșit – prezente în recenta antologie. Dar împrejurul lor, simpatetic și floral, se îngrămădesc o profuzie de alte poeme, înzestrate cu darul de a dovedi impetuozitatea unei vocații și de a desfăta prin mirajul stilului. Deloc obscur, dar de o somptuozitate străluminată de reverberații crepusculare, stilul Annei de Noailles e din familia frumuseților care subjugă și dor. Acest stil, cu cizelări prearafinate, de potir de aur bizantin și cu adîncuri de nocturne chopiniene, destăinuind nebănuite ascunzișuri sufletești, e tălmăcit în românește cu o rară măiestrie. Ai zice că textul tradus e consubstanțial celui original : în spirit și în muzicalitate. O afirmăm bazați pe confruntări de texte paralele. Iată, de pildă, o strofă din **l'Empreinte:** „Je m'appuierai si bien et si fort à la vie, / D'une si rude étreinte et d'un tel serrement, / qu'avant que la douceur du jour me soit ravie / Elle s'echauffera de son élancement". Ceea ce, în tălmăcire, sună astfel : „Mă voi întipări atît de tare și adînc în viață, / Așa de aspru și de strîns îmbrățișînd-o, / Că înainte de a-mi fi furată, dulceața zilei / Se va încinge de înlănțuirea mea". Echivalențele, precum se vede, comunică savant – și cîntă ; melosul lor e-același, doar harfele diferă. Aceeași impresie de retrăire ne-o rezervă și proza Annei de Noailles în traducerea sensibilă a lui Virgil Bulat, în care gustul, alături de simțul rafinat al limbilor română și franceză sînt mereu prezente și de veghe.

Iată, tot ca un simplu exemplu, dintre atîtea ce ni se îmbie, această evocare, plină de farmec, a Spaniei, în care, tălmăcit, originalul nu pierde nimic din fervoare :

„Scumpă Spanie, abia te cunosc, n-am văzut din tine decît mica așezare a Fuenterrabiei care se-nalță spre cer asemenea unei scoici cu margini răsfrînte. N-am ascultat decît cîteva clipe zumzetul ghitarei, țiriit romantic ; destul însă ca să-ți sacrific celelalte meleaguri ale pămîntului. Și pentru asta, te iubesc. Fast, doliu și glorie le cuprinzi în catafalcurile bisericilor tale, în doar numele ținutului Castiliei sau Navarrei, așa cum în scînteietoarele-ți piețe se etalează iubirea și cruzimea. Oricît de nevolnică voi fi fost, nu voi îndepărta de mine ferocele tale jocuri, avea-voi pentru tinerii tăi zei cornuți privirea Pasiphei. Nu voi căuta să amorțesc răul pe care mi-l faci. In nișele tale negre și vărsînd lacrimi de comediene, sfintele tale fecioare își apără inima cu amîndouă mîinile lor fine. Eu n-am să-mi feresc inima".

Oare ce am urmărit prin acest lung citat : să exemplificăm splendorile unui stil, ori să relevăm exemplaritatea unei traduceri ? De bună seamă, și una și alta.

Luarea de contact cu literatura Annei de Noailles îți dă senzația tulburătoare a unei regăsiri : aceea a unui tărîm feeric, pe care-l socoteai pierdut ; traduceri de calitatea celor cuprinse în severa antologie **Umbra zilelor,** îți comunică bucuria unei nesperate reîntoarceri la obîrșii sau a unui dor împlinit. Dar îți lasă și nostalgia cunoașterii integrale...

Pe cînd o antologie a Marthei Bibescu și a Elenei Văcărescu, și ele romånce încununate de laurii Franței ?

Gheorghe IANCOVICI

Un dicționar de literaturi străine

Apariția, fie și sub forma de „mic" dicționar, a unui lexicon de literatură universală **(Scriitori străini,** Editura științifică și enciclopedică, 1981, p. 646) umple un gol în literatura noastră de informație. Autoarelor, Gabriela Danțiș, Eleonora Almosnino, Rodica Pandele le revine meritul incontestabil al muncii de pionerat. Lucrarea cuprinde mai bine de 2.300 autori de pretutindeni și din toate timpurile. Articolele, redactate prin firea lucrurilor sumar, conțin date biografice, enumerarea principalelor opere ale scriitorului, în limba de baștină și în română. Se adaugă, uneori, caracterizarea operei și, arareori, schița unor judecăți de valoare. Din păcate scrierea a renunțat la metodologia dicționarelor anterioare apărute la aceeași editură. In afara unei bibliografii generale nu întîlnim, la fiecare articol, referințe critice și nici, ceea ce e mai regretabil, precizarea titlurilor traduse în românește. Cititorul este lipsit astfel de imaginea receptării unui scriitor și a unor opere în literatura noastră.

Mai sînt și alte scăderi. Bunăoară, traducerea greșită a unor titluri. Opera lui Góngora, **Fabula de Polyfem y Galateea,** Romanul lui Joseph Roth **Die Kapuzinergrugt** (corect ca sens, dar traducerea e infidelă) devine **Cavoul imperial.** Provoacă neajunsuri și stilul echivoc sau impropriu. Despre Papini, bunăoară, ni se spune că „a sprijinit în mod obiectiv fascismul". Ce înseamnă a sprijini în mod „obiectiv"(?) Dar „subiectiv" (?) Sprijinul s-ar fi manifestat prin cartea lui Papini **Gog.** Am recitit **Gog** (istorisirea peripețiilor unui miliardar maniac), dar n-am fost în stare să descopăr legătura cu ideologia fascistă. Alteori apar modernizări cu anasîna. Calimach, scriitor elenist (sec. IV-III î.e.n.), ar fi fost „director"(?) al bibliotecii din Alexandria. O lacună constantă a dicționarului privește curentele literare. Evident nu i se putea cere textului descripții și amănunte istorice. Dar nu aflăm nimic. Despre Borges ni se spune că este „ultrist", atît. Quevedo, la fel, e „conceptist". Prin Góngora, cultismul ar deveni „gongorism" ; care ar fi însă, în acest caz, ceea ce în logică se numește gen proxim și diferență specifică. Că ocolirea problemei curentelor literare pare a avea o rațiune „strategică" o dovedesc cîteva exemple. Despre Joyce, aflăm că a scris „sub influența realismului naturalist francez"(?) Eugenio D'Ors, teoreticianul barocului „etern", devine adept al clasicismului(?) Nu ni se spune nimic despre **Sturm und Drang** în articolul care ne informează despre Klinger. Nici în cel ce il privește pe Schiller (ale cărui personaje din **Intrigă și iubire** ar fi „titani"(?)). O precizare privind curentul **Sturm und Drang** apare însă la Goethe. După ce ni se înșiră titlurile și demnitățile oferite lui Goethe la Weimar, aflăm că unele poezii cu „substanță populară și elemente pastoral-baroce" ar aparține (cui credeți")...; **Sturm und Drang**-ului. In realitate, poeziile „cu elemente pastoral baroce" au fost scrise în scurta perioadă cînd poetul s-a lăsat ademenit de influența rococoului (baroc tardiv). Ele n-au nimic comun cu ideologia revoluționară și luministă a **Sturm und Drang**-ului.

Un alt grup de scăderi ce se pot întîlni în dicționar, sînt lacunele. Firește, nu i se poate cere lucrării, de dimensiuni reduse, să cuprindă totul. Există însă omisiuni regretabile precum aceea a lui Ortega y Gasset, nu numai filosof ci și eseist și critic literar de mare renume. S-ar fi cerut adus la zi și articolul privindu-l pe ultimul laureat al premiului Nobel pentru literatură, Elias Canetti. Cauza principală a scăderilor și omisiunilor (mai numeroase decît cele amintite) rezidă, credem, în colectivul redus de autori care și-a asumat o sarcină dificilă, ce nu se putea duce la bun sfîrșit numai prin compilarea lucrărilor de acest tip. Lexicologia de acest gen presupune echipe mari, bine coordonate. Chiar editura sub auspiciile căreia a apărut **Scriitori străini,** s-a supus acestui deziderat în scrieri anterioare. Așa, dicționarele de scriitori români, francezi, greco-latini, la alcătuirea cărora au trudit patruzecișipatru, unsprezece, respectiv douăzecișidoi autori. Să fie oare mai ușor de redactat un lexicon de literatură universală ? S-ar cere, într-o eventuală nouă ediție (după părerea noastră necesară) augmentarea materialului, rescrierea unor articole, îndreptarea greșelilor. Și mai ales, întărirea colectivului cu specialiști comparatiști și, cunoscători avizați ai literaturilor străine. Oricum, se solicită o mai mare pondere acordată acribiei și exigenței.

Traian Liviu BIRAESCU

● miniaturi ● miniaturi ●

Ioan Chirilă

VIAȚA LA PULS 200

Ed. Sport-Turism, 1981

Tratînd, în ordine alfabetică, nu mai puțin de 30 de sporturi, binecunoscutul publicist Ioan Chirilă face o demonstrație demnă de orice performer al probei. Scrisă pentru a deveni „o capcană pentru Dan (fiul – n. n.) și pentru banda lui de fotbaliști devotați trup și suflet mingii", **Viața la puls 200** este o carte-spectacol, născută în urma unei cunoașteri pe îndelete a istoriei fiecărui sport în parte, de un cronicar sportiv care este departe de a fi numai atît. Ioan Chirilă este eseist, reporter, scriitor de o deosebită vocație. Mai mult decît ceilalți confrați de meserie, Ioan Chirilă este posesorul unui stil de neconfundat, care face din el un Zatopek, dar și un Valeri Brumel al genului. El scrie despre sport cu conștiința că această ocupație nu este cu nimic mai prejos decît oricare alta. Departe de a fi o culegere de materiale tehniciste în genul cotidianului „Sportul", volumul de față se deschide spre imaginație. Despre sportul nostru național, mereu neglijat, scrie: „Intr-o bună zi, ciobanul necunoscut, după ce s-a jucat de-a olăritul, confecționîndu-și o minge, și-a luat bîta și a izbit cu putere. Mingea de păr de vacă s-a înălțat sus de tot, a poposit în frunzișul unui stejar, a speriat un cuc, care și-a luat grăbit zborul, și a căzut la piciorul copacului. Și oina s-a născut în clipa în care baciul și-a trimis feciorii să-l aducă mingea înapoi. Feciorii s-au luat la întrecere, unul din ei a pus mîna pe minge și a adus-o lui taică-su. Așa s-a născut oina". Verbul acestui mare publicist român întruchipează, tăios sau blînd, opiniile unui om care se dăruie frumuseților sportului. Scriind despre mari campioni, Ioan Chirilă este el însuși un mare campion.

Dan Damaschin

RECULEGERI

Ed. Albatros, 1981

Poemele lui Dan Damaschin surprind printr-o cumplită încrîncenare a rostirii. O topică aproape sufocată de contorsiuni, un vers amplu și apăsător, ca de plumb, iată doar cîteva prime realități. Lirica sa echivalează cu un efort de numire a unui univers imaginar straniu, ce se străvede, totuși, pe deplin conturat. Senzația de dificultate și obscur se naște ca urmare a limbajului voit șocant, nu de puține ori agresiv. Obsesia unei intuiri adecvate a acestui spațiu este exprimată răspicat în vers : „/ Ocrotesc cu mare grijă o insectă / Bănuită de a fi efemeră / Lipește-ți ochii cum la puii de animal nou născuți / Ca să poți mîngîia cum se cuvine o sferă". Reculegerile aparțin unui eu liric ce își reamintește vîrsta purității, cînd un logos zeiesc asigura armonia universală. Un orfism temperat străbate în poezia lui Dan Damaschin. **Reculegeri** este volumul unui poet posedat de structuri predominant abstracte.

Horia Alexandrescu

STELELE UNIVERSIADEI

Ed. Sport-Turism, 1982

Printre tinerii gazetari sportivi, Horică Alexandrescu de la „Scînteia tineretului" se impune atenției prin tenacitate și hărnicie. Faptul că **Stelele Universiadei** este prima carte despre evenimentul sportiv numărul 1 al anului 1981 dovedește sporul caracteristic tînărului cronicar, precum și graba pe care o pune în a-și tipări deîndată impresiile între două coperți. Opul său zugrăvește marea competiție pe zile, alegînd, după intuiție, sportul reprezentativ, completînd sumar cu rezultatele celorlalte probe, pe baza buletinelor oficiale și cu ajutorul confraților. Cele mai realizate pagini ale cărții lui Horică Alexandrescu sînt, fără îndoială, cele ce reproduc fidel articolul „A la guerre comme à la guerre" aparținînd lui Ioan Groșan și publicat de cotidianul (vremelnic) „Universiada '81". Dar, spre a nu se crede că il nedreptățim pe vrednicul autor, reproducem un pasaj excelent al cărții sale: „...Se poartă șorturi și se poartă «jeans», se poartă tricouri cu inscripții și embleme, se poartă șepci de jochei și «șlapi», se poartă zîmbete și se ronțăie grisine! Apropo de grisine (nota bene! – n. n.), băieții care au realizat revista Universiadei – talentați, entuziaști și harnici, caustici, plini de fantezie și umor, orgolioși, pătimași și îndrăgostiți de gazetărie pînă în vîrful urechilor – au descoperit trecerea de care se bucurau grisinele printre oaspeți, făcînd din ea obiectul unei suite de glume mult gustate". Admirabil!

Cornel BOGDAN

IRENE MOKKA

DIMINEAŢĂ DE TOAMNĂ

Albe flori de septembrie
între arbuşti de toamnă
în părul de aur al dimineţii

pădurea deasă de foioase
gîndurile
luminişurile tăcerii
în afara timpului

aici contează zborul rîndunelelor
strălucirea oglinzii
şi partea de lumină a sălciilor
în bătaia vîntului

* * *

de cît timp vă strig

frunza mea,
picătura mea,
muntele meu,

veniţi
vreau să vă trăiesc
vreau să vă trăiesc
vreau alene să învăţ să stau în voi
să învăţ zi de zi cîte o frîntură :
culorile, culmile,
perspectiva,
încetul cu încetul poate îmi însuşesc
felul vostru de-a fi
munte, frunză, picătură
şi uitîndu-mă înapoi către mine

poate mă deprind
să ghicesc de unde încep eu însumi
şi încotro am luat-o.

MACARAUA

Braţ întins e cuvîntul,
privire e dragostea,
auzul aplecat către vînt,

cînd un fulg vrea să plutească
din vară pe cîmp,
pistilul florii
participă
cu o putere egală
şi cînd spre turnul de piatră
e nevoie să crească
greutatea marilor cuburi

cu egală putere participă
fiecare cuvînt
fiecare dragoste, fiecare privire,
precum şi auzul
lung aplecat către vînt.

* * *

nu e chip de popas,
de răgaz ;

am acostat în ziua de mîine
iar ieri ar fi trebuit să plec

peste tot e un fel de gară
în călătoria agitată
de-a lungul traseului
a mii şi mii de
presupuneri

* * *

Spaima mea
că nu-ţi voi găsi
faţa adevărată,
privirea-mi nimereşte mereu
alături,
în ochii tăi nu mă găsesc
decît pe mine
şi nimic
nu recunosc,
oricum m-ai privi,
nicăieri nu se află
partea mea cea mai de seamă,
livadă, nisip,
ori Tu,
ori voi
care-mi asiguraţi trecerea
spre sosirea mea
imposibilă

În româneşte de
Anghel DUMBRĂVEANU
şi Horst FASSEL

ION DAVIDEANU

ECHILIBRU

Prin peştera acum aflată,
ecoul rîde ca o fată,
în valea lui de libertate,
redat răstimpurilor toate,
şi iată marea raţiune,
există farmecul pe lume,
cuvintele au ţel anume,
fior şi duh în chip şi fel,
a şti să ne unim cu el...

SOLILOCVIU

Şi-am ajuns, iubito, eu cu mine,
calul împietrise fără semn,
gură aurită încă bine,
seara împleti acest îndemn,
ridicaţi o cumpănă sub stele,
stelelor le place în fîntînă,
dacă totuşi păsări sînt şi ele,
cîntecul să poată să rămînă...

CASĂ IARNA

Se rupe ora lin
din gura unui crin,
dus de această noapte
cu stelele-i de lapte,
îmi mai aduc aminte,
prin raze de cuvinte
şi brize de balsam,
că pasăre eram
înşurubată-n cer
sub Ra al lui prier,
ah, umbra ei pe-o stîncă
trăieşte, zboară încă
chiar în această clipă,
jur, se aude, ţipă...

CÎNTEC

Casa aceea ştie un zîmbet,
ar visa cu toate fiinţele,
dar, doarme, nu este
a tuturor amintirilor,
ea cîntă în respiraţie,
în îndurarea zăpezii
peste pînzele griului,
ţine tîmpla sub stele,
uimire singură,
vrînd să fie ca poezia,
diamant fără trup,
duh care trece, alunecă
prin palmele dealului
şi urechile prunilor,
casa, flacăra în aşteptare,
statuie a dorului...

CONSTANTIN NOVAC

FĂGĂDUINŢELE

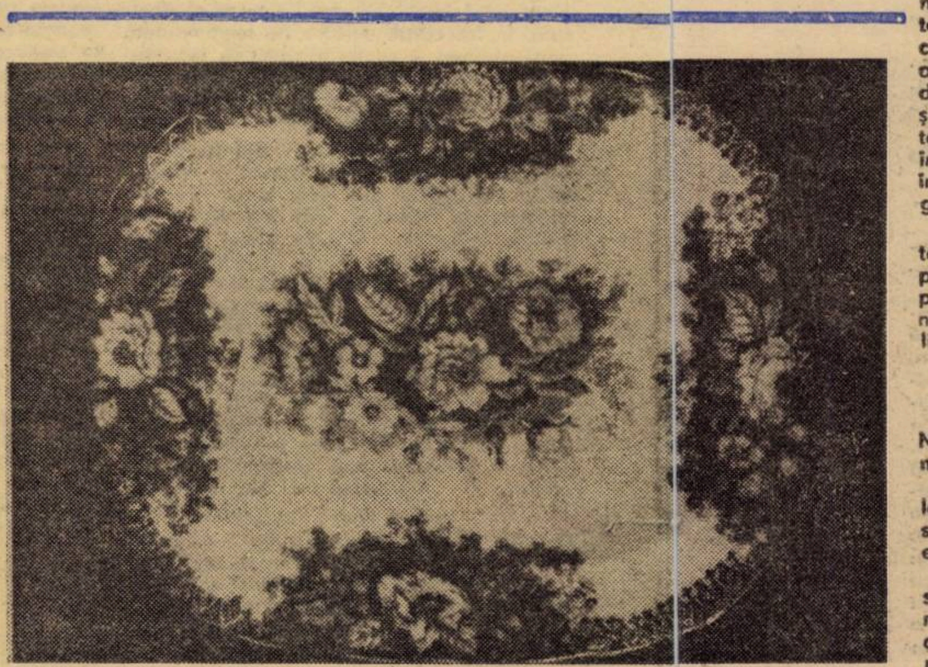

Invitaţia la director mi-a fost făcută într-un fel atît de neaşteptat de protocolar încît mi-am adus aminte de pronosticurile lui Clem şi de aluziile lui Buzduchi, fără să fi uitat o clipă de precedenţele încurajatoare cu numirea mea în diverse colective de lucru. Nu că aş fi dorit să fiu şef, dar fiorul ăla, briza aia de încredere dinspre sus m-a luat pe nepregătite. Nu cred să fie cineva imun la chestia asta. Străbătînd aleile încă aglomerate de costume de plajă multicolore — pot să afirm, după atîţia ani de muncă într-o mare unitate de prestaţii turistice, după atîtea eforturi şi sudoare vărsată în miezul odihnei celorlalţi, nu-i aşa, nu-i chiar un lucru de neglijat în dosarul meu de cadre, că luna august este luna cea mai nebună, o lună deznădăjduită în pragul apocalipsului tomnatic, e cam ca la patruzeci de ani cînd toţi bărbaţii s-au săturat să mai fie morali şi toate femeile oneste — străbătînd deci aleile aglomerate în direcţia Centralei, mă şi vedeam refuzînd propunerea lui Miulescu cu o satisfacţie ascunsă, dublată de o demnitate evidentă. „Nu, vă mulţumesc pentru încrederea acordată, sînt prea obosit, vă mulţumesc. Am fost entuziast dar mi-a trecut, mă simt la fel de bătrîn precum propriul meu părinte, cu de-alde noi nu se mai poate produce istorie. Nu vă pot ascunde că au fost momente cînd am aşteptat nu să fiu recompensat pentru calităţile mele combative, organizatorice, ci doar recunoscut ca atare. N-aş fi făcut parte dintre şefii care, odată cu investitura, devin deodată laborioşi şi inventivi ; aş fi avut tot ce-mi trebuie încă dinainte. Aş fi avut convingerea fermă, nezdruncinată, că trebuie să-mi justific nu simbria mai consistentă decît a celorlalţi ci investiţiile în mine, încă de cînd eram stegar de detaşament şi-i pupam mîna lui Anastase sub oţetarii noştri din curte. Am tînjit să fiu util, m-am văzut ani la rînd mătură nouă, neamortizată, uitată într-un colţ de încăpere unde, doamne, ce-aş mai fi măturat ! Dar acum e tîrziu, vă mulţumesc, sufăr de uzură morală înaintată, veţi zice, poate prematură. Dar după cîte au trecut peste capul meu, tovarăşe director, atîtea stopări şi lansări forţate ca la o maşină de piaţă, v-aş dezamăgi încrederea, zău, tovarăşu director. Mi-am pierdut elanul tinereţii înainte de a-mi fi căpătat raţiunea aşezată a bătrîneţii, ceva s-a interpus, mă rog, încă o dată vă mulţumesc. Şi după aceea nici n-am memorie, tovarăşe director, ori unui şef îi trebuie memorie, nu glumă ! La noi în Palas, ştiţi..." Dar ar fi fost prea mult, desigur, pentru un refuz, deşi sînt convins că, fără explicaţia cuvenită, l-aş supăra mult pe Miulescu...

Atmosfera cunoscută, rarefiată, a coridorului de la parter, mi-a cam încurcat argumentele, nu şi hotărîrea de a rezista pe poziţii, cîtă vreme, este ştiut, directorii pot uza şi de presiuni coercitive, îţi pot interpreta refuzul, oricît de bine argumentat, drept o încercare de sustragere de la datoriile faţă de societate. Am trecut pe lîngă secretara drăgălaşă, care, făcîndu-mi semn că sînt aşteptat, mi-a aruncat o privire tandră, de veche cunoştinţă de care te-ar lega trăiri rare dar intense, dramatice. În orice altă împrejurare i-aş fi surîs la fel, nu mă mai intriga prietenia ei la toartă cu Ijacu, acum însă mă pregătisem pentru o confruntare mult mai serioasă. Era vorba de refuzul meu care trebuia făţuit pe toate părţile. Perechea de uşi masive capitonate şi articulate mi-a reamintit incidentul recent cu oltenii săltîndu-mi moralul cu o cîtime, în fond aveam chiar şi un oarecare ascendent asupra lui Miulescu, fapt de care însuşi Ijacu a ţinut seamă înjurînd cu năduf, parcă de sacîzul mă-si.

Să iau loc. Am luat. Cutele mobile, jucăuşe, alergîndu-se unele pe altele pe fruntea directorială într-un demers reflexiv înainte de a fi supus sonorizării cu tonul cuvenit. „Se pare că noi doi ne-am mai întîlnit". „Da, tovarăşe director !" După cîte ştie, mă ocup în cadrul unităţii cu probleme de publicitate, sînt redactor de publicitate, un redactor bun, în serviciul condus de Buzduchi. „Desigur, tovarăşe director !" Îşi închipuie că nu aş avea motive de nemulţumire faţă de condiţiile mele de muncă, bineînţeles, mai sînt şi greutăţi, greutăţile trebuie învinse, nu-i aşa, şi cine să le învingă dacă nu noi. „Nu, tovarăşe director ! ăăă... adică da ! Da, tovarăşe director ! Noi, păi cine altcineva ?" Şi-şi mai închipuie că tot ceea ce discutăm aici, împreună, nu va depăşi cadrul particular, intim al acestui birou. M-am uitat în jur, vigilent, ca şi cum n-aş fi fost prea sigur de capacitatea confidenţială a interiorului placat în lemn natur cu intarsii, împodobit cu lămpi, aplice, telefoane şi canapele odihnitoare care-mi trezeau vagi adieri lascive către secretara de dincolo. „Trebuie să-mi notez, tovarăşe director ?" „Nu ! Nu ! Numai de reţinut esenţialul !" Apoi a urmat o scurtă pauză în care foşnetul copacilor din dreptul ferestrei mi-a adus aminte de barcă, şi o singură clipă am simţit că în nişte condiţii eventual schimbate, barca asta mi-ar fi prisosit. O singură clipă, după care am revenit, cu ochii ţintă la fruntea frămîntată a directorului, pe care ar fi trebuit să-l cunosc mai bine pînă acum. „Am să-mi dau silinţa atunci, tovarăşe director, să reţin esenţialul". „Mda !"

Procesul ăsta de identificare, de reperare la care te supune întotdeauna superiorul înainte de a apuca discuţia de coadă e în stare să mă nelinişteasca. Acum m-ar ruga să fiu puţin atent, fiindcă e o chestiune gravă, pentru care n-ar dori să alerteze organele de miliţie înainte de a-şi face personal o idee asupra situaţiei. Ar dori deci să înlăture o eventuală acuză gravă adusă prestigiului Centralei, asta cu ajutorul memoriei mele. „Mă bucur, în general, de o memorie excelentă, tovarăşe director !" Bun ! În fond, o explicaţie onorabilă există, furnizată de secretară, un om serios, la locul lui, explicaţia se cere numai confirmată, dar... Dar ! Numai în măsura în care aş socoti şi eu că e reală, el, personal, nu mă sileşte să-i adopt opiniile numai pentru că astfel am putea elimina nişte bulversări penibile în bunul mers al unităţii, anchete, paraanchete, etcetera, etcetera. Tot în legătură cu bonurile acelea de masă, casate, am bănuit, desigur. Ei, bine, bonurile au fost ştampilate cu o ştampilă sustrasă din biroul secretarei. Să fiu foarte atent, deoarece de mine şi numai de mine depinde direcţia unei anchete, în măsură să afecteze soarta unor oameni, dacă nu chiar stingerea tămbălăului. Sînt toate motivele să admitem că bonurile au intrat în circulaţie cu ştampila respectivă imediat după incidentul din acest birou. Oamenii aceia, mă rog, aveau oarecare dreptate, deşi numai în felul lor, au pătruns aici nu înainte de a trece pe lîngă sertarele descuiate ale secretarei, care, la cîteva ore după aceea, a semnalat lipsa ştampilei. Am sesizat eu vreo mişcare suspectă a vreunuia dintre cei care au năvălit pe uşă ? Să fiu foarte atent, n-ar avea rost să mă concentrez în altă parte scriind şi semnînd o droaie de declaraţii.

În clipa aia am revăzut piciorul drăgălaşei care nu mai încăpea dedesubt, sub acoperişul protector al biroului, apoi l-am developat pe Ijacu dînd buzna în anticameră, galben de invidie, precedat de nea Bişcu, peştele lui remora. Dar ce sînt eu decît un umil slujbaş, cu atribuţii limitate deocamdată la ispitirea oamenilor întru binefacerile voluptoase ale vacanţei la mare ? „Nu pot să spun nimic, tovarăşe director, decît că totul e posibil, aşa cum aţi presupus dumneavoastră".

„Mulţumesc ! Vasăzică socoteşti posibilă sustragerea ştampilei în circumstanţele cunoscute". „Da, tovarăşe director !" „În cazul ăsta, uite ce e, tovarăşu Macavei ! Trec peste conduita dumitale care, în ultimul timp, a lăsat cam multişor de dorit, beţii, denigrări de colegi şi aşa mai departe. Le dau pe seama acelui întreg şir de deficienţe din serviciul nostru, deficienţe pe care Buzduchi s-a dovedit inapt să le lichideze, ştiu că are necazuri cu inima, trebuie să ne gîndim şi la asta, sîntem oameni, nu, dar asta nu-i justifică gafele, neglijenţele soldate cu o seamă de pagube substanţiale care grevează asupra planului nostru economic. Acolo e nevoie de o mînă forte, ştie dumnealui, o să se gîndească la treaba asta imediat ce se isprăveşte vara. Chiar dacă mîna asta nu va fi de la început experimentată, are doar cîteva luni pînă în sezonul viitor pentru a se pune la punct, „o să-l ajuţi şi dumneata ca fiind mai vechi acolo. Un om obiectiv, a cărui experienţă de viaţă va avea condus avînd în vedere atribuţiile ce-i revin".

O palmă grea, abătută pe tăblia lustruită a biroului. „Nu ? În regulă ?" „Da, tovarăşu director !" S-o creadă el că e-n regulă ! „Spui că te-am chemat ca să discutăm preliminariile planului de publicitate pe anul turistic viitor". „Da, tovarăşu director !"

N-avea nici o vină, săracul ! Deşi am văzut în viaţa mea lucruri mult mai arbitrare decît eventuala mea numire în calitate de şef al serviciului publicitate. Doamne, cu ce mătură nouă aş fi măturat un cuvînt greu într-un serviciu, de ce să nu recunosc, tovarăşu Macavei, dificil de rat, ce om ar fi ieşit din mine, poate m-aş fi întors la Betty şi la copii, nu **poate,** categoric, un şef trebuie să aibă o viaţă de familie imaculată... Aş fi pus faianţă-n baie, desigur, contracost, şi chiuveta aia care nechează ca o iapă-n călduri, parcă se trage de păr... Şi, în fond sînt un cetăţean fără pete autobiografice, poate cu excepţia acelei întîmplări din fragedă copilărie, relatată de Anastase cînd, după două săptămîni de intense pregătiri, doamna Neli, educatoarea noastră de grădiniţă, ne-a scos în gara Palas să ne salutăm regele în trecere spre Constanţa cu interesul regesc de a boteza o rablă plutitoare ; atunci, recunosc, m-am zgîit şi eu, plin de un respect care nu venea neapărat din mine, la vagonul oprit exact în dreptul nostru şi străjuit, pe scări, de nişte vlăjgani cu chivere înalte, lucitoare, aşteptînd să apară vreun balaur la una din ferestre, n-a apărut, trenul s-a pus în mişcare, şi noi, la semnul energic al doamnei Neli, ne-am apucat să răcnim **Trăiască regele,** pentru şinele de cale ferată pustii, calde încă. A fost singura mea atitudine promonarhică pe care nu cred s-o fi aflat cineva, dată fiind circulaţia restrînsă a arhivei lui Anastase. Mă simţeam foarte nedreptăţit cînd am trecut prin faţa secretarei în ai cărei ochi am citit rugămintea de a-i întări o speranţă. În schimb, nu ştiu ce a citit ea pe faţa mea.

— Macavei ! Du-te pînă sus la **Financiar,** te aşteaptă tovarăşul Stilă, are să-ţi spună ceva !

Am bătut, precaut, în uşa biroului de protocol. Nu mi-a răspuns nimeni, aşa că am intrat. Ştiam că, în fiecare dimineaţă, Aneta împrospăta florile în perspectiva cine ştie cărei întrevederi oficiale cu agenţi sau reprezentanţi de firme străine. N-am luat decît trei fire, de un roşu aprins, simbolul dragostei, aveau cozile ude, le-am strecurat în cămaşă şi-mi gîdilau burta într-un fel de şoaptă complice, vegetală, mai ales cînd urcam scările spre îmbulzeala obosită a etajelor superioare.

Pata albicioasă, revărsată în pragul uşii deschise dar zăbrelite, m-a adus mai aproape de înţelegerea unei hotărîri care mocnea de mult în mine, era un soi de poruncă trimisă cugetului meu din străfundurile ereditaţii mele macaveiene, urcînd lent dar sigur spre lumină. Mă temeam că florile vor arăta mai feştelite, dar am mai amînat puţin, nu trebuie să dăm năvală cu ofertele, puţină mîndrie, ce mama dracului, chiar şi acolo unde Betty, fosta mea nevastă, o susţine că e ultima expresie a abandonului.

— Sărut mîna, duduia Rori !

Cred că era foarte urîtă, pe măsura indicaţiilor, şi mai cred că n-ar trebui să aibă nici o pretenţie.

— Domnu Mac... Benito, ce plăcere, n-aţi mai trecut pe la mine ! Ah ! Mîinile ei dezlipindu-se de grilaj şi agitîndu-se dincoace, lacome de flori ca de un colac de salvare. Nu trebuia să faceţi asta, domnu Benito ! Ce fac eu acum cu ele, cu mine... Vă rog ! Vă trag la xerox tot ce doriţi, în cîte exemplare doriţi, oricînd, vă rog, în cîte exemplare e nevoie... De ce aţi făcut asta, se poate ? Respira întretăiat, ca după o goană, arsă de surpriză.

— S-ar putea să scriu o carte, duduia Rori, mai degrabă s-o continui. Aveam mai multe proiecte dar, în sfîrşit, m-am oprit la unul. Dacă aţi dori să-mi fiţi aşa... un fel de secretară la început. În orele libere, bineînţeles...

— Vai, ce minunat, domnu Benito ! Şi cum o să-i spuneţi ? Sînt cele mai frumoase flori pe care le-am căpătat în viaţa mea !

Minţea, cred că erau singurele, şi în mîna ei păreau să se ofilească mai repede decît sub poalele cămăşii mele.

— Să-i spunem deocamdată **„Învăţăturile lui Benito Macavei către fiul lui Menumorut.** Provizoriu, duduia Rori.

Nici nu mă aşteptam să-mi treacă prin minte aşa ceva, se părea că mă inspiră.

— O, ce minunat, domnu Benito, numai să fie sinceră, şi sinceritatea fără suferinţă e minciună, numai suferinţa e clarvăzătoare, vă rog să mă credeţi, eu stau aici singură şi citesc mult, gîndesc foarte mult. Ştiţi, am ajuns la concluzia că totul depinde de ce face fiecare în parte dintre noi, că totul e, cum să vă spun, suma faptelor noastre, şi încă nu ştim ce să facem cu vieţişoara asta a noastră. Ştiţi, am tras alaltăieri la xerox un tabel cu venitul mediu anual pe cap de om, îl cerea tovarăşul Peană, şi mă gîndeam că mai important e cît suferă fiecare, nu cu cît creştem în bucurii, cu cît scădem în necazuri, mi-e încă... nu ştiu cum... Trebuie să mă mai gîndesc la asta.

I-te-te ! Florile, le socotea deja cîştigătoare. Va trebui să-i cam tai din avînt pînă voi trece la pasul decisiv, ca să mă pot ocupa după aceea de Betty, abandonata, în spiritul înaltelor tradiţii ale familiei.

— Gîndeşti ca un bărbat, Rori !

— Gîndesc ca o femeie, Benito !

Asta suna într-adevăr a ameninţare. Mi-am găsit beleaua. Las-c-o vindec eu, mi-a ajuns una gînditoare.

— O să mai trec pe-aici Rori, să punem la punct toată afacerea, deşi, mie, să fiu sincer, îmi plac lucrurile nelimpezite. Între ele mă simt ca la mine acasă.

— O să le limpezim împreună, Benito sau Beni, cum să-ţi spun, şi-ai să vezi că-i mult mai bine. Mersi pentru flori. Pa ! Mai adu-mi, dar să nu le mai ascunzi în cămaşă !

La parter, tovarăşul Peană, bronzat — birou tihnit, secretară cu pulpe groase, telefon direct, două călătorii gratuite în străinătate, dreptul de a administra sfaturi pe nemîncate etici, etici.

— Noroc, tovule, să-ţi faci timp să treci zilele astea pe la mine. Vreau să discutăm ceva în legătură de cum înţelegi dumneata relaţiile colegiale, fiindcă cred că aici e loc de mai bine. Nu cred, sînt convins. S-ar putea s-o punem şi în faţa colectivului, depinde de ce atitudine iei... Ne-am înţeles ?

— Scîrlîndi, tovarăşu Peană !

— Eu personal socotesc că dumneata eşti o brînză bună-n burduf de cîine. O să analizăm !

— Scîrlîndi, tovarăşu Peană !

— Eu sînt încă optimist, să ştii tovule ! Nu-i pierdut totul !

— În piaţa Chiliei, la toate astea li se zice **scîrlîndi.**

— Bun, Discutăm noi mai pe îndelete. Noroc !

— Scîrlîndi, tovarăşu Peană !

Ijacu se afla în birou, împreună cu nea Bişcu, era clar că mă aşteptau după cum au sărit nerăbdători în întîmpinarea mea.

— Totul e okey, Ijacule ! A spus că le trebuie o mînă forte, un bărbat cu experienţă, n-a zis împurificatoare dar sînt sigur că se referea la tine.

— Ura ! Am zis eu că Ijacu e om de viitor, zice nea Bişcu. Am zis sau n-am zis ? Macavei ! Cu tine vorbesc ! Macavei, trezeşte-te, mă, băiatule, odată. Mi-am scos sculele de scris din sertar şi am început să-mi aştern demisia în termenii cei mai cuviincioşi, datoria faţă de tatăl meu bătrîn şi bolnav, obligaţia morală de a-i continua opera şi nu în ultimul rînd lungul răstimp necesar refacerii vieţii mele conjugale.

Înainte de a pune dedesubt semnătura, m-am uitat pe fereastră, care rimează modest cu o mare albastră. N-o să mai rimeze. Nea Bişcu, cu cămaşa lui de milaneză, înainta decis prin îmbulzeala din jurul bufetului, ca un veritabil peşte remora, şi Ijacu după el, frumos, viril, deştept, iradiind din fiecare gest toate făgăduinţele viitorului.

Nu regretam decît clipa trăită în biroul directorului în care mi-aş fi dat barca pe viitorul scaun al lui Ijacu.

(fragment din romanul
Vară cu vînt)

GEORGE L. NIMIGEANU

PRAGUL TOAMNEI

Aurării lumina verii miere
zîmbetul tău incendiind păduri
pămîntul calm din lume iar îşi cere
izvoarle păzindu-le de furi

Pe ramuri focuri galbene cuvinte
din alfabetul stinsului poem
zîmbetul tău rămas ca un totem
pe vetrele aducerii aminte

Un joc secret în rădăcini mirese
purtînd pe umeri amfore cu soare
zîmbetul tău din care îşi va ţese
povestea toată vara viitoare

Şi-n pragul toamnei eu rătăcitorul
prin anotimpuri căutînd sub timp
zîmbetul tău de dincolo de iarnă
necruţătoare taină dulce ghimp

PRELUDIU

Vom coborî în vară ca-ntr-o mărturisire
eu voi purta în braţe un munte tu un drum

cu floarea jertfei noastre vom lumina pămîntul

dar nu vom şti nici unde şi nu vom şti nici cum

Un rîu cu limpezi ape va încuia în pietre
solarul nostru zîmbet în rîu cînd vom privi
ne va zidi uitarea sub mare temelie
dar nu vei şti ce mare şi nici eu nu voi şti

Vom traversa în ierburi străvechi civilizaţii
cu palma de pe frunte-mi vei şterge cîte-un veac
şi-n taina lumii sîmbur vom fi şi-ţi voi aduce
în palme veşnicia dar nu voi şti ce fac

Doar cîte-un ochi în arbori floral se va deschide
pe raza lui vom trece prin Cîntec amîndoi
şi vom ieşi din vară mai tineri c-un mileniu
dar mai bătrîni cu vîrsta poveştilor din noi

PUNCTE CARDINALE

În mersul nostru oare ce rîuri se zidesc
ce larguri cad învinse pe lănci de iarbă crudă
în clătinarea frunzei ce lumi se povestesc
în trandafiri mireasmă ce tînăr zeu asudă

La miezul nopţii totuşi ce poartă se încuie
în noi — pecete albă — şi cheia cine-o fură
ne-am spune-atîtea încă dar parcă-abia ne naştem
străini unul de altul şi cu alt semn pe gură

Ce grai deprindem oare la ţărmuri de cuvinte
cînd mări fără de nume cuvintele ne sînt
nu clipa ci imperiul mileniului cînd moare
pe gură în petala rostitului cuvînt

Ce legi repetă rîsul în pleoape ce adîncuri
pulsează veşnicia vremelnicului Azi
abia fugiţi din moarte abia intraţi în viaţă
spre jertfele luminii de-a pururea nomazi

LIVIANA CĂMUI

ORA DE FLORI

Nu poţi intra în Timişoara
Fără să-ţi picure-n suflet
O lacrimă de bucurie

Ceasul de flori mi-a oferit
Ora amurgurilor rare
În Parcul Rozelor m-am îmbătat de culori
Pe malurile Begăi m-am împrietenit
Cu toate sălciile şi cu toate podurile

N-am ştiut să mai plec dintre porumbei
Între Catedrală şi Operă
Sufletul meu s-a decis să rămînă
În această blîndă cetate
Unde oameni şi păsări
Îşi potrivesc zborul
După ora solemnă a florilor

Nu poţi pleca de-aici
Fără să-ţi picure-n suflet
O lacrimă de tristeţe

UN VIS

Locuiesc în corola unui vis.

Cînd i se face sete
Îmi seacă izvorul de lacrimi
Cînd i se face foame
Îmi devorează gîndurile
Şi-apoi mă roagă să-i cînt
Pînă adoarme

E-atîta timp de cînd aştept cu încordare
Şi-atît de mult îl implor
Să-şi desfacă aripile
Şi să zburăm

El se face că doarme

Dar dacă visul meu e infirm

DRUMUL SPRE SOARE

De ce nu pot să te ajung,
Cînd atît de mult aşi dori ?

De la înălţimea unui cuvînt,
Soare cu porţia.
Nu ai voie prea mult, îmi spui,
O doză mai mare
Te-ar îmbolnăvi de lumină.
Cum ai îndura bezna şi frigul
De toate zilele ?
Te-ai rătăci printre nemiloasele vise
Ai muri de speranţă.

Acceptă ploaia,
Numai ea îţi deschide drumul spre soare.

MIHAI BURACU

TIMPUL — HAVUZ

Timp la fereastră şi nu e
decît o privire din noi.
Mai grabnic se face simţită
şi palidă starea de-albastru.

Stăpîn de-un lustru
ochiul tău
calcă pe vîrfuri de vocale.
Timpul-havuz
de pe buze trece sub pleoapă,
de sub pleoapă-n auz.

MIELUL SACRU

Mielul Mirelui suge la maică.
Botul lui alb e şi blînd.
Singură iarba înţelege misterul
şi se închină la vînt.
Sfînt e şi fluierul păstorului
ce ne bucură clipa
şi asemenea sfîntă e pasărea,
fîlfîindu-şi aripa.

UMBRA

Umbra care cade pe pămînt
este umbra unui cuvînt.
Umblă-n lumină
cu margini uşoare
ca un fum de răşină
gata să zboare.

De nerostit,
cuvîntul cu umbră,
sigiliu de-argint
pune pe limbă.
Pe unde-a trecut umbra
celelalte cuvinte fac tumba.

remember

Serile de poezie de la Struga

Cu ani în urmă, călătorind prin Jugoslavia, am inclus în acel periplu şi Macedonia. Un tren de noapte m-a depus, în zorii zilei, la Skoplje. Oraşul de pe malurile Vardarului purta încă amprentele puternicului cutremur de pămînt din 1963. A doua zi, am plecat cu o maşină, împreună cu poetul Tasko Sarov, trecînd prin Bitola, spre ţărmurile lacului Ohrid. Zi de toamnă bogat însorită, dealuri molcome şi munţi în hlamide somptuos colorate, prietenul meu îşi evoca anii de şcoală în România, ori întîmplări cu poeţi din patrie, veniţi la Festivalul internaţional de poezie de la Struga, se interesa de cărţile lor, începuse să le traducă în macedoneană, elabora planuri mari, ce mi se păreau, atunci, himerice.

Am vizitat numeroase vestigii, la Ohrid, între care biserica Sf. Sofia, cu un trecut de aproape un mileniu, şi-am întîrziat multă vreme pe o colină, privind întinderile albastre ale lacului, pînă-n amurg. Un amurg de neuitat, cu uşoare ceţuri albastre, cu umbrele mari ale munţilor coborîte, cu intensităţi metalice, în apele vineţii. Apoi laudele amfitrionului despre priceperea rară, a celor care prepară aici renumitul păstrăv de Ohrid — ceea ce s-a verificat într-o cîrciumă din apropiere, producînd alte întîrzieri, mai ales că numitul **salmonid dulcicol** avea ciudatul obicei de a înota într-un specific vin macedonean.

Nedumerirea de-atunci mi s-a luminat tîrziu, cînd am revenit în Macedonia, pentru a participa la Serile de poezie de la Struga. Astfel am aflat că rîul Drim intră undeva în lacul Ohrid şi curge pe sub apele lui, pentru ca torentul să se elibereze la Struga, reluîndu-şi drumul uscatului. Ceea ce ar explica, în interpretarea noastră sentimentală, prezenţa peştelui de apă dulce în această mare care scaldă hotarele a trei ţări.

Ajuns abia acum doi ani la Struga — cu Al. Căprariu, Carolina Ilica, Nicolae Prelipceanu, Dumitru M. Ion, George Alboiu şi Ion Marin Almăjanu — m-am trezit într-o adevărată capitală a poeziei, cum recunosc, cu o anumită îndreptăţită mîndrie, gazdele noastre. Căci acea a XIX-a ediţie a Festivalului reunea poeţi din 37 de ţări, venind din toate continentele, aşadar uneori pe drumuri impresionant de lungi. Ceea ce arată prestigiul recunoscut al acestei mari şi importante acţiuni lirice.

Oricine îşi poate pune, cum ne-am pus şi noi, o întrebare al cărei răspuns poate defini, sau explica, într-un fel, interesul pe care-l suscită, într-o arie atît de largă, întîlnirile literare de la Struga. Care ar fi, aşadar, secretul succesului acestui Festival de poezie ? Răspunsul nu este uşor de găsit. Oricum, el nu trebuie căutat neapărat în farmecul acestui pitoresc orăşel, cu vechile lui străzi, înguste şi copleşite de vreme, cu dughene mărunte şi înghesuite unele în altele, cu geamiile sale spre care poţi merge orientîndu-te după sveltele minarete înfipte-n senin, cu bătrînii locuitori purtînd fesuri şi şalvari, sau cu freamătul tineresc al noilor edificii. Poate că nici peisajul într-adevăr fermecător al acestor locuri adunate pe malurile imensului safir al lacului Ohrid nu explică prea mult din ceea ce am vrea să explicăm. Şi, totuşi, toate acestea la un loc, proiectate pe rarele calităţi de gazde ale macedonenilor, pe rigoarea discretă, graţia şi sinceritatea organizării, ar putea mărturisi, într-un fel, ceva din succesul acestor colocvii, la care participă nenumărate graiuri poetice, din toată lumea.

Ce-ar trebui oare să revelăm mai întîi din ansamblul întîmplărilor de poeţi de la Struga ? Se spune că mitingul de poezie, care are loc pe podul de la ieşirea Drimului din lac, ar fi **summumul** festivalului — un amplu program de lecturi în faţa unui impresionant de numeros public, în timp ce un stol de iole multicolore fac balet pe apele rîului, în briza răcoroasă, sub lumina reflectoarelor. Dar animatele seri de poezie de la miezul nopţii, din barul poeţilor, un spectacol frapant de voci discrete sau alarmate, de-o culoare indicibilă ? Dar simpozionul, care atunci a avut ca temă **Posibilităţile**

Anghel DUMBRĂVEANU

(Continuare în pag. 8)

ÎN PREMIERA LA NAȚIONALUL TIMIȘOREAN

teatru

„GOANA" de Paul Ioachim

Dramă a individualismului exacerbat, a egolatriei și a izolării sociale, **„Goana"** lui **Paul Ioachim,** actorul-dramaturg, devine și discurs dramatic împotriva refuzului vieții ca existență umană derizorie. Opțiunea Naționalului pentru o piesă de actualitate, de caractere și de atitudini categorice față de societate, pare firească, într-un climat politic și moral în care căutările individuale și opțiunile etice și sociale pot lua forme dintre cele mai ascuțite și paradoxale.

În viziunea regizorală a lui **Emil Reus,** „Goana" devine un proces intentat formulei de izolare și negare a vieții active de către o ființă umană, ce nu mai crede în dialogul deschis, în comunicarea cu semenii. De altfel, drama familiei Chivu nu este nici drama singurătății tatălui, nici aceea a neșansei conjugale a fiicei plecate în occident și revenite dintre străini, nici aceea a fratelui mai mic, silit la eforturi umane uriașe pentru a-și face o carieră ci este tocmai drama nerealizatului familiei, a fiului mai mare, un fost muncitor, un fost boxer, un fost băiat bun, ce și-a crescut frații, acum, însă, un impostor, un pierde-vară simpatic, în fond, un tip nociv, mustind de ură față de activitatea umană închegată, un ostil al firescului vieții, un circotaș și un iabraș.

Reus face deci (și aici stă cheia succesului spectacolului său) din acest cumul de sentimente și resentimente, ce clocotesc într-un caracter complex, un gen de erou „furios", dintr-o tipologie contradictorie umană, face însuși axul dramatic al spectacolului său, celelalte personaje trăind, purtîndu-și și ele drama, realizarea, comportamentul prin realizarea și dezbaterea „cazului" central, al celui refuzat de la masa vieții.

Mizînd pe puterea de interiorizare și pe libertatea actorului, ce vine în prim planul spectacolului, (precum și la D.R. Ionescu, în „Hanul de la răscruce") Reus a mizat, de fapt, pe conflictul interior al piesei, pe caracterele care se confruntă, pe care le-a potențat, scoțînd (dintr-un text oarecare) aproape o dramă gorkiană. Mizînd pe austeritatea scenografiei, pe situarea locului acțiunii într-un punct al încrucișărilor unor drumuri, în preajma unei stații de tren, el a mizat, de asemenea, pe simțămîntul nestatorniciei eroilor, al fugii lor perpetue, la care ei sînt supuși de întîmplări și de instinctele lor. Mizînd pe formula procesuală, în cadrul scenei, a confruntărilor deschise, el a mizat, de asemenea, pe arma dialogului dinamic, purtător al dezvăluirii mobilurilor ascunse din eroi.

Iată, deci, că Reus, după „Răzvan și Vidra", ne oferă un spectacol compact, cu excepția actului doi, tratat și de autor cam superfluu, ca un fel de intermezzo sentimental, ce lunecă din logica dramei și devine fals patetic, și a finalului, cu sinuciderea eroului, ce pare, de asemeni, neconvingător dramatic, ne oferă în încheierea stagiunii o piesă-dezbatere, în care se atenționează patetic, și convingător, asupra drumului ales, asupra opțiunii în viață, asupra eticii ce conduce o ființă, care poate rata la un moment totul, chiar și viața.

Reus datorează, firește, tuturor actorilor aleși de el succesul spectacolului său, dar el datorează, mai ales, lui Ioan Haiduc, care a dus jocul, luminarea finală a unui caracter deosebit și a unei înscenări de un dramatism credibil, cutremurător.

Ioan Haiduc (Sandu), într-un rol de zile mari, a magnetizat scena, creînd cînd o lichea simpatică, cînd o mutră de pseudo-asasin moral. Jocul său dublu a fost turbulent, agitat, angoasant, trepidant, pocnind, în interiorul unui personaj tragic, permanent, șfichiul ironiei, mușcătoare, al comicului burlesc. Putem spune, că, dacă Haiduc a avut o reușită deplină, aceasta se datorează și lui **Mircea Belu** (Marcu), ce a întrupat unul (sau poate chiar) din cele mai veridice și simpatice roluri ale sale, într-un personaj luminos, tenace, uman, firesc, pozitiv, credibil. Atacurilor furibunde ale lui Ioan Haiduc, ca frate de scenă, Belu le-a făcut față cu aplomb, putere de convingere, tenacitate cavalerească, și o înțelegere înaltă a sensului iubirii fraterne. Între ei, tatăl, **Eugen Moțățeanu,** a fost expresia elocventă a paternității înțelegătoare, actorul venind cu o interiorizare adîncă și cu o fațetă nouă, necunoscută nouă, într-o compoziție ce i-a marcat pozitiv personalitate. Alături de cei doi frați, sora (Stela), **Ana Ionescu,** întruchipează, cu naturalețe și gingășie, un posibil personaj de nerealizată într-o căsnicie eșuată. Ea devine mai credibilă în actul doi, deși rolul ei se consumă de fapt încă din actul întîi. **Ion Cristian Cornea** (Florin) realizează un posibil logodnic, cu o atitudine cînd infantilă, naivă, visătoare, cînd bătăioasă. O notă bună pentru scenografia **Doinei Almășan Popa,** evocind, spații de joc ale neliniștii, ale căutării, ale plecării, ale nesiguranței, cu un permanent ochi roș, felinar aprins ce veghează, parcă, precum un Argus, destinele și o punte a suspinelor, planînd cu scările ei aeriene peste ființe.

Reus, și această mînă de cinci actori, ne-au oferit o seară de teatru adevărat, cu un text nu peste tot extraordinar, ci atins cînd de melodramă, cînd de unele scheme, dar ei au reușit deoarece, adeseori, nu textul e totdeauna totul, ci, uneori, regizorul și actorii sînt totul.

Ion ARIEȘANU

Oportun

limbă și stil

Stăruie, din păcate, prejudecata că neologismele – în cazul limbii române, împrumuturile, mai ales latino-romanice, din ultimele două veacuri – ar fi cuvinte „reci", „neutre" din punct de vedere stilistic, fără încărcătură și, prin urmare, fără rezonanță în coclaurile sufletului. O astfel de tălmăcire a lor s-ar arăta, eventual, îndreptățită numai dintr-o perspectivă strict „orizontală" sau (cum ne place, cu un termen mai „savant", să spunem) „sincronică". Dacă ne luăm, însă, osteneala de a însoți cuvintele – mă refer, iarăși, la neologisme – în trudnicul și, nu o dată, capriciosul urcuș al devenirii lor istorice, dobîndind prin aceasta, o perspectivă nouă, istorică (diacronică), atunci, constatăm, cu un fel de uimire convertibilă lesne în bucurie, că nu numai neologismele îndeobște, ci chiar unii termeni tehnici și științifici au fost, la obîrșia lor îndepărtată, de obicei latinească, metafore, astăzi tocite, ostenite de „uz". Așa s-a întîmplat, între multe altele, cu adjectivul **oportun,** sinonim cu sunet, cum spuneam, „neutru" pentru „potrivit, nimerit, favorabil, prielnic", împrumutat din latină **(opportunus)** sau din celelalte limbi romanice (it. **opportuno,** fr. **opportun).** Las să urmeze un citat din **Enigma Otiliei,** cunoscutul roman al lui George Călinescu : „Medită repede asupra mijloacelor **opportune** pentru a scoate pe bătrîn din casă". Așa cum se știe, derivatele **oportunism** și **oportunist** au o tentă peiorativă evidentă, sugerînd ideea orientării „după cum bate vîntul". Iar verbul înrudit **a importuna** înseamnă „a stingheri, a deranja".

Dacă privim **istoric** lucrurile, neologismul oportun dobîndește o nebănuită prospețime. Acum peste două milenii el era un termen „profesional", din vocabularul năierilor latini, alcătuit, cu prefixul **ob-,** din substantivul **portus** „port". Să existe, oare, vreo legătură între **port** și... **oportun ?** De bună seamă, și încă una foarte strînsă. Prefixul **ob-** exprimă în latină un concept spațial, traductibil prin „în față, împotrivă, contra", cu sau fără ideea de „potrivnicie". Prefixul în discuție – sub forma sa „plină" **(ob-)** sau prescurtată **(o-)** – este cuprins în cuvinte care învederează pregnant valoarea lui semantică : **obiect** și... **obiecție, obseda** și **obsesie, obstacol, obstrucție, opune, opus, opoziție** etc. În limbajul – repet : „profesional" – al navigatorilor **opportunus** era, la romani, epitetul unui **vînt (ventus)** care bate „în fața portului", dinspre larg, către liman. Pentru corăbiile „istovite de-atîta luptă cu furtuna" (Minulescu), un atare vînt nu putea fi decît... „prielnic". Astfel de vînturi stîrnesc zeii lui Homer, pentru ca Ulise „cel mult meșteșugareț" să-și poată continua lunga lui „odisee" marină : „Zîna cu ochii luci, / Minerva **vînt prielnic** le trimise / Și-l repezi năvalnic ea din slavă, / Ca vasul să alerge cît mai iute, / Să taie unda cea sărat-a mării".

Printre multele merite (uitate) ale limbii latine, cade-se să amintim încă unul : acela de a lumina alcătuirea și firea intimă, „de taină" a cuvintelor, chipul lor nevăzut. Prilej de meditație pentru orice cărturar. În primul rînd pentru poeți. Căci fiecare cuvînt este un poem (posibil).

G. I. TOHANEANU

Artă decorativă universală

plastica

Expoziția **„Artă decorativă universală din colecția Muzeului Banatului"** urmărește – ca principiu organizatoric – evoluția în timp a celor mai renumite manufacturi europene de faianță și de porțelan, completată de piese din cristal de Boemia, sticlă de Murano, ceasuri franceze, germane, austriece, mobilier. Nucleul actualei colecții de arte decorative s-a constituit la sfîrșitul secolului trecut, simultan cu pinacoteca deci, prin importanta donație a colecționarului de artă Sigismund Ormos și conține, pe lîngă produsele diverselor centre europene, și obiecte din porțelan, metal, fildeș, lemn lăcuit de proveniență extrem-orientală, precum și o suită de portrete-miniaturi datînd din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea.

Cele mai vechi piese din colecție sînt o farfurie, un vas cu capac și o cană de majolică italiană, datînd din secolul al XVI-lea, fabricate dintr-o pastă omogenă, moale, cu email gălbui peste care s-a aplicat decorul, pictat în culorile devenite caracteristice – galben și albastru. Din aceeași arie geografică provin platoul cu scenă istorică (centrul Caffagiolo, secolul al XVIII-lea), flaconul purtînd marca celebrului oraș Faenza (de unde și denumirea de faianță), datat 1753 și o farfurie cu decor mitologic, executată probabil într-un atelier venețian.

Faianța germană, din care figurează în expoziție o cană, două farfurii și o cafetieră, se remarcă prin emailul de zinc, de un alb strălucitor și prin decorul floral specific, viu colorat. Din aceeași perioadă, secolul al XVIII-lea, se distinge centrul austriac întemeiat de August Nowotny la Altrohlau, ale cărui produse de faianță sînt dintr-o pastă mai groasă, acoperită de un email gălbui, iar decorul favorit este „a foglie", realizat mai întotdeauna cu șablonul.

Spre sfîrșitul secolului al XVI-lea și Franța începea să fabrice faianță, ajungînd în scurt timp la o sinteză proprie, caracterizată printr-o calitate a materialului și un repertoriu decorativ deosebit. În colecția muzeului se află un platou din secolul al XVIII-lea, purtînd marca atelierului Montereau, pictat „à grotesques" peste un email stanifer. Tot din secolul al XVIII-lea datează și cîteva farfurii, o cafetieră din faianță pictată, provenind din centrul manufacturilor Sarreguemines, precum și un vas în formă de bulb, cu decor oriental albastru, avînd marca Gien.

Faianța engleză este un produs între faianță și porțelan moale, decorat deobicei cu șablonul sau într-o tehnică specială – „transfer printing" – care consta în imprimarea pe suport, cu ajutorul unei hîrtii de transport, a modelului gravat pe o placă de cupru. În expoziție se află cîteva farfurii, cești și farfurioare, provenind din atelierele Wedgwood și Davenport, din secolul al XVIII-lea, decorate cel mai frecvent cu peisaje.

La începutul secolului al XVIII-lea, năzuința tuturor ceramiștilor europeni era să fabrice porțelan, un amestec de caolin, feldspat și cuarț, ars la temperaturi înalte. Acest produs a fost fabricat prima dată în Europa la Meissen (Germania), în 1710, de către Johan Friedrich Bottger. La început, piesele executate în această manufactură erau bogat decorate cu motive florale și intens colorate (de exemplu farfuria și zaharnița din colecția muzeului). Dar o realizare deosebită a meșterilor de la Meissen a fost tehnica de pictură cu albastru sub email, sau decor floral viu colorat pînă la imagini din gravurile cu subiecte rococo semnate de Angelika Haufmann. Porțelanul francez, devenit celebru prin Manufactura Regală de la Sèvres, a fost fabricat inițial la Vincennes (1738-1756). Din această epocă datează un vas în așa-numitul „bleu du Roi". La Sèvres se fabricau, alături de vase decorative, servicii de masă etc. și bibelouri, ceasuri, sfeșnice dintr-un porțelan nesmălțuit, numit „biscuit". Această linie va fi continuată și în cursul secolului al XIX-lea, perioadă din care datează cele trei busturi din expoziție.

Imaginea oferită de produsele ceramice ale celor mai renumite centre europene este completată de cîteva cristaluri de Boemia, din secolul al XIX-lea, precum și ceasuri austriece, germane, franceze. Puse în relație unele cu altele prin actuala expoziție, piesele dezvăluie interferențele morfologice și stilistice dintre diferitele centre manufacturiere europene, care nu s-au dezvoltat izolat.

Ileana PINTILIE

săptămina culturală

Deși, vorba colegei noastre, șăgalnica Anemone : „căldură mare" – săptămina culturală e bogată în întîmplări ● **Foarte activă,** Casa de cultură a tineretului din Timișoara a organiazt o serie de dezbateri, colocvii, mese rotunde, inspirate de teme generoase : „Patriotismul – coordonată fundamentală a procesului educativ", „Documentele programatice ale Congresului al doilea al educației politice și culturii socialiste", „Cronica literară – factor de orientare a creației și de educare a gustului cititorilor" ● **La Clubul presei,** foarte inimosul său director, Alexandru Vaida, a invitat colectivul Teatrului maghiar de stat pentru a susține a șasea ediție a revistei vorbite, „Caleidoscop VI". Sumarul o arată deosebit de incitantă ● **Dar să dăm amatorilor** ce-i al amatorilor : premiile, mult rivnitele premii. De data aceasta – brigăzii artistice a T.C.M.T., premiul I la o confruntare deloc ușoară : Faza interjudețeană a brigăzilor artistice din construcții (în cea de-a patra ediție a „Cîntării României"). În competiția desfășurată la Timișoara – brigăzi din Arad, Bihor, Caraș-Severin, Maramureș, Sălaj și Timiș. Felicitări ! ● **De pe afișe, Florin Piersic** ne privește pe sub borurile pălăriei sale mari. În schimb înăuntru (adică în sala „Capitol") – leopardu' (adică **Trandafirul galben,** care rămîne „filmul săptămînii", în lipsă de ceva mai bun. Dar se anunță (din București) două bucurii : **Tess** și **Mephisto** ● **O altă instituție** de cultură foarte activă – Biblioteca județeană, mai exact, secția sa de artă, de pe a cărei agendă de acțiuni transcriem o **comemorare Andreescu – 100 de ani de la moarte,** realizată printr-un medalion, o expoziție „Ion Andreescu în colecțiile Bibliotecii județene" și o expunere itinerantă, susținută de Acvilina Biráescu. Pentru amatorii de bibliofilie, aceeași secție a bibliotecii a organizat, din inițiativa și cu aportul profesorului de muzică Victor Andrei expoziția „Din tipăriturile muzicale bănățene de la sfîrșitul secolului al XIX-lea" ● **Tot pentru bibliofili,** o știre primită de la studenta Teodora Idvoreanu, membră a cercului de presă al Casei de cultură a studenților din Timișoara, care a găzduit o binevenită expoziție, organizată de prof. univ. Ion Iliescu : „Tradiții ale presei literare românești". ● **Doi artiști amatori pe simezele** timișorene. Unul, foarte cunoscut, de notorietate națională și internațională, pictorul naiv Viorel Cristea – la sala mică a Bastionului și al doilea, despre care lăsăm critica să se pronunțe, la sala Lira – Victor Bilavu (tot pictură) ● **Un recital Ion Monoran,** intitulat (cităm afișul) „Garcia Lorca, Brecht, Neruda". La mai mare ! ● **Sport pentru ziariști !** La Clubul presei din Timișoara a început campionatul interredacțional de șah (cu o mult așteptată finală pe țară !). „Orizontul" și-l trimite, plin de îndreptățite speranțe, pe Ion Velican. Un panseu smuls „în exclusivitate" lui I. V. : „Cel ce gîndește singur, ajunge maestru". La șah, la șah, se înțelege ● **Apare Suplimentul literar al Forumului studențesc.** Îl așteptăm cu nerăbdare (la toamnă, cînd va fi difuzat). ● **„O scire dădămult"** (adică de acum 100 de ani, culeasă dintr-un **Călindar** apărut la Timișoara în miezul verii) : „Turiștii poate afla de azi încolo la Apoteca din Fabrik, plastrul turiștilor, un mijloc sigur și repede vindecător pentru bătături și pentru tot soiu de pele groasă la talpa picioarelor. Efect garantat. Minunea secolului, leacul contra patimei cerbicoase **„Antibetin",** a sosit de vînzare și în aceeași vreme, soponul cu glițerin, Angelo".

OBSERVATOR

săptămina culturală

civitas

Bluzele albastre ale oraşului

1. Preambul sau despre cînd, unde, cum.

Ai putea crede că e un centru de calcul sau birourile centrale ale te miri cărei întreprinderi industriale dacă n-ai citi firma care îţi arată fără echivoc că e vorba de Miliţia municipiului Timişoara. Alerta, uniformele, agitaţia din faţa acestei clădiri îţi spulberă orice urmă de îndoială, inserarea aduce cu sine parcă un plus de însufleţire şi-ţi dai seama că ziua de lucru este, de fapt şi noaptea. Ce se întîmplă noaptea la Miliţie ? – iată o întrebare pe care şi-o pune orice cetăţean onest pentru care Miliţia înseamnă garanţia unui somn liniştit sau locul unde se obţine un act de identitate la termenele Legale, o întrebare al cărui răspuns vrea să fie reportajul care urmează, derulat într-o seară şi-o noapte în miezul activităţii celor în bluze albastre, undeva pe la sfîrşitul lui mai. (Pentru amatorii de date precise – 28 mai).

2. Înarmaţi cu tact, cu răbdare şi cu o sirenă

Dacă vreţi să scrieţi, puteţi veni cu noi – şi invitaţia echipajului de serviciu la circulaţie am urmat-o numaidecît poate şi pentru că n-am mai auzit niciodată sirena Miliţiei din interior. Un accident la Carani, nimic grav, sîntem asiguraţi, accidentatul a fost deja dus la spital, la Clinicile noi, mergem acolo, între timp, tînărul, am aflat, a fost dus la ortopedie, este în afara oricărui pericol, sirena ne face loc pe şosea, mergem spre locul accidentului, la ieşirea din oraş începe ploaia, ne ţine aşa vreo doi kilometri, lasă că-i bună, pămîntul era uscat, da, se răspunde acestei constatări, asta e numai bună pentru grîu, pe aici ploaia a trecut deja, prin Sînandrei lumea a ieşit la plimbarea de seară, se uită curioşi, maşina Miliţiei nu este cel mai obişnuit lucru pentru săteni şi ajungem la Carani alimentînd o curiozitate pe jumătate satisfăcută deja de martorii oculari ai accidentului, care se sfiesc să intre, dintr-o dată, la detalii. Reconstituind, aflăm ce s-a întîmplat : o maşină aparţinînd I.U.G.C. (31-TM-5585), condusă de şoferul Cătană Mihai, care transporta muncitorii spre Timişoara, oprise în faţa magazinului sătesc, „să-şi cumpere oamenii pîine", care oameni au dat buzna, fără să se asigure, prin spatele maşinii. Doi dintre ei au reuşit să treacă, al treilea, însă, nu a mai putut fi evitat, cu toate că „Dacia" ce venea din sens invers nu avea mai mult de 30 km/h. Aşteptînd salvarea, ortacii celui lovit – printre care trei fraţi ai săi – au tăbărît cu pumnii şi ce mai aveau la îndemînă asupra lui Georgescu Petre (şoferul de pe autoturism), cu gînd să-l convingă. Omul a fost scos din mîinile constructorilor de către cei aflaţi prin preajmă, dar puţin sînge „tot i-au luat".

La ieşirea din Carani, plutonierul care conducea „Dacia" alb-albastră îl ghiceşte pe colegul de volan de pe 31-AR-4193 drept bine-dispus. Îi oferă multrîvnita fiolă, care nu ezită să se înverzească. Poate nu din cauză că veselul Rus Gheorghe a tras la măsea, poate de la firele de iarbă pe care le mesteca, aşa, ca să mai atenueze situaţia. „Da' ce, parcă cine nu bea !" zice nevastă-sa, proiectînd o viziune dionisiacă asupra lumii. Discret, şăgalnicul tată a doi copilaşi („lichior beau pînă şi copiii – MAMA) îi propune locotenentului „să facă cinste cu oarece", reuşind să-l enerveze, pînă aproape de a-l înscrie şi la articolul cu dare de mită. Rămînînd fără carnet, timp de o lună, omul vesel se arată interesat dacă mai e nevoie de **dextare.**

La Clinica de ortopedie, îl găsim pe accidentat. Are 17 ani, e din Voitinel, jud. Suceava, 8 clase, necalificat, îl cheamă Onofreciuc Silvestru, şi va suporta o operaţie pentru fractură închisă 1/3 medie, susţine dr. Iconia Teicu-Borza, medic de gardă.

Dacă am fi de la revista de protecţia muncii, probabil că am încheia cu moralizatoarele „putea fi şi mai rău", dar dacă tot vrem să dăm o morală, vom zice că putea fi mai bine.

3. Cînd amorul duce la scandal, scandalul duce la miliţie

Este de undeva din Bistriţa şi acum plînge, n-ar fi vrut să se întîmple aşa dar o chemase în oraş, nu mai erau împreună de vreo cîteva zile însă el, singurul ei prieten de cînd venise în Timişoara voia să-i mai comunice cîte ceva, să tragă anumite concluzii, s-au întîlnit în faţă la Capitol. El vroia să-i ceară socoteală pentru o cafea pe care se pare că o consumase cu o terţă persoană, de fapt era cu mai mulţi colegi – zice ea – de la seral, este în anul patru la seral. Era ceva absolut colegial, el nu a înţeles aşa că a început să-i care la pumni, acolo în faţă la Capitol. Ea a încercat să-l calmeze „eu zic să te calmezi şi abia atunci să stăm de vorbă, dacă ai să-mi spui ceva", el nu şi nu, vrea să-i dea toată porţia acolo, pe loc, în văzul lumii, să-i judece opinia publică, numai că opinia publică nu s-a lăsat pusă în situaţia de judecător pasiv şi a luat atitudine, tot acolo, pe loc. Astfel tînărul nostru gelos peste măsură şi vindicativ din fire a fost dus la Spitalul judeţean unde i s-a prins buza superioară în copci şi i s-au dezinfectat urmele („piedici în calea uitării") pe care i le lăsase judecata lumii. Cealaltă parte a cuplului destrămat stătea şi plîngea împărţită între compasiune, ruşine, durere (în focul discuţiei piciorul stîng a fost mai solicitat decît geamănul său) şi o cumplită deznădejde în faţa ireparabilei despărţiri. Oare ce o să ni se întîmple – se întreabă tînăra seralistă, cum va fi după asta, n-aş fi vrut cu nici un chip să fie aşa, să se termine, aşa, dacă aş fi ştiut... Întors de la „revizuirea maxilo-facială", tînărul aprig continuă să-şi spună pe de rost replicile finale ale dramoletei regizate cu atîta risipă de energie, îşi înşiră pretenţii absurde, încearcă să dea cîteva lovituri de teatru, să tragă spuză pe turta lui (mică şi penibilă), să demaşte infidelitatea tinerei, că a văzut-o el într-o maşină de arabi, ba că nu munceşte, ba că este purtătoarea vinei întregi, ba că să nu se dea la ziar nimic, ăştia nici nu au mutre de ziarişti, că dacă e aşa se pricepe şi el la mişto. Generozitatea fetei contrazice discursul său siropos şi infamant, îl iartă, nu are nici o pretenţie de la el, chiar dacă ea pleacă cu Salvarea, în urma durerilor mai mult fizice, de-acum, pe cînd el pleacă, nu chiar fluierînd (buza ruptă, bat-o vina !) dar pe undeva pe acolo.

4. Unde reportajul trece prin dubiţă !

Noaptea – acest paradis al borfaşilor şi fetelor suferind din cauză de singurătate – este în Timişoara (oraş nu din cele mici), de multe ori, albă, de multe ori, lungă. Da, da ! confirmă ajutorul ofiţerului de serviciu, plutonier mai mult decît pentagenar, miliţian mai dibaci decît arată gradul, fost şef de post, hîrşit de multă vreme prin servicii de noapte, noaptea începe să se umfle pisatul în ei : pe la 11 ne vin nevestele alungate din casă, pe la 12 beţivii, la 2 hoţii de maşini, la 3 ăia cu violurile, dimineaţa ăia care sparg vitrinele.

Există la Municipiu o maşină de cursă lungă – duba maraton, mai popular, dubiţa, un ARO bleumarin, ce noapte de noapte, străbate burta întunecată a oraşului, vehicul care, dacă ar avea darul înţelegerii şi al vorbirii, ar şti să spună despre citadelă mai multe decît orice computer, fie acesta cu studii de topografie.

Nu există noapte pe malurile Begăi în care să nu fie cîte cineva care să vadă viscerele municipiului printre gratiile vioaiei dubiţe.

Ioan MORAR şi Cornel BOGDAN

sport

Iert El Mundial-ul...

[illegible] ajuns în vîrfuri fără Brazilia, numai pentru că mi-a fost dat să mă bucur de ivirea în lume a unei echipe pe care, cam de cînd mă ştiu, n-am băgat-o în seamă, fiindcă mi se părea a fi asemănătoare nouă, mai ales că am avut acelaşi dascăl, o vreme, Ştefan Covaci ; e vorba de echipa Franţei care, jucînd, pare o turmă de miei, numiţi Tigana, Giresse, Genghini, chiar şi Platini, fotbalişti absolut geniali, în stare să preumble mingea pe unde nici n-ar visa uritul Schumacker, cel mai dur portar de pe glob ; francezii au pierdut o partidă antologică, bună de pus în cărţi şi filme şi ierbare şi insectare, să se ţină minte cît de frumos poate fi fotbalul atunci cînd, precum dragostea, cea dintîi, – e pur şi dulce ; am suferit ca un cîine fugărit pe linia ferată, cînd acel 3-1 a devenit 3-3, iar, mai apoi, la invenţia diabolică a loviturilor de pedeapsă, francezii, istoviţi, au ratat victoria ; de fapt victoria a fost a lor, nu numai cea morală, pentru că ei au demonstrat, după căderea Braziliei, că fotbalul autentic e artă şi meserie, nu plimbăreală nesfîrşită a mingii, cum ne-am obişnuit să vedem acasă sau în cupele europene ; tocmai de aceea, finala dintre Italia şi R.F.G. părea un meci oarecare din cupa U.E.F.A. ori, dacă vreţi, Cupa Campionilor, ca satisfacţie să-mi fie, pînă la urmă, triumful moşului Dino Zoff şi al puşlamalei ajuns golgeter, Paolo Rossi ; m-am răzgîndit : îl luăm la „Poli", pe unde, aud, au trecut tornade peste acoperişuri şi nu ni se spune cîţi şi-au spart capul ; pun o întrebare şi rog să mi se răspundă, asta în numele fotbalului românesc : ce s-a întîmplat cu Ion Dumitru ?

S-a dus El Mundial-ul, se vor scrie cărţi despre această lună-maraton ; important e să ne băgăm minţile-n cap, să avem încredere în Mircea Lucescu, aşa încît, peste patru ani, să fim şi noi în avangardă ; nu-i aşa că s-ar putea ? !

Teodor BULZA

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 18 IULIE

8,00 Din marea carte a patriei. 8,25 Melodii populare instrumentale. 8,40 Omul şi sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,05 Album duminical. 17,30 Teatru în serial. Muşatinii. 18,20 Călătorie prin ţara mea. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,25 Constructorii. 19,45 Cîntarea României. 20,30 Film artistic. „Punga cu libelule". 22,10 Telejurnal. Sport. 22,30 Studioul muzicii uşoare.

LUNI, 19 IULIE

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Noi, gospodarii ţării ! 20,45 Film artistic. „Partidul, inima ţării". 21,40 Cîntecul şi poezia care ne-au însoţit istoria. 22,05 Muzică instrumentală. 22,20 Telejurnal.

MARŢI, 20 IULIE

11,00 Telex. 11,05 Matineu de vacanţă. 11,30 Film artistic. 12,30 Bijuterii muzicale. 16,05 Reportaj pe glob. 16,25 Clubul tineretului. 17,00 Universul femeilor. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,30 Deschizător de drumuri noi. 20,50 Teatru Tv. „Casa noastră". 22,05 Telejurnal.

MIERCURI, 21 IULIE

16,00 Telex. 16,05 Stadion. 17,00 Seara Televiziunii poloneze. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Deschizător de noi drumuri. 21,00 Seara televiziunii poloneze. Film artistic : „Crabul şi Joanna". 22,20 Telejurnal.

JOI, 22 IULIE

11,00 Telex. 11,05 Matineu de vacanţă. 11,30 Film serial. „O chestiune de onoare". 12,20 Deschizător de drumuri noi. 12,20 Muzică patriotică şi revoluţionară. 16,05 Reportaj pe glob. 16,25 Emisiune literară. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,30 Deschizător de drumuri noi – Congresul al IX-lea al P.C.R. 20,50 Invitaţie în studiourile noastre. 21,15 Civica. 21,30 La frontierele cunoaşterii. Serial ştiinţific. 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului.

VINERI, 23 IULIE

15,00 Telex. 15,05 Seara Televiziunii cubaneze. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Pentru curtea şi grădina dv. 20,30 Seara Televiziunii cubaneze. 20,50 Noi, gospodarii ţării ! 21,00 Film artistic. „Îţi dăruiesc un trandafir". 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 24 IULIE

11,00 Telex. 11,05 Film artistic. 12,45 Festivalul tinerilor dirijori. 13,30 La sfîrşit de săptămînă. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. Sport. 19,20 Deschizător de drumuri noi. 19,40 A patriei cinstire. 19,50 Teleenciclopedia. 20,20 Ritmuri tinereşti. 20,35 Film serial. „Filmare în tîrgul liniştit" (francez). 21,20 Întîlnirea de sîmbătă seara (I). 22,15 Telejurnal. 22,30 Întîlnirea de sîmbătă seara (II).

TELEVIZIUNE

DIN JURNALUL UNUI JUDOKA

7

DEZECHILIBRĂRILE (KUZUSHI)

Se învaţă în aşa mod încît adversarul să fie dezechilibrat la maxim printr-un efort minim. Acest fenomen se întîlneşte în toate cele opt direcţii ale poligonului de susţinere. Studiului Kuzushi îi trebuie acordată foarte multă atenţie pentru că în judo, în timpul luptei Nage-Waza (în picioare) totul se concentrează practic în a dezechilibra perpetuu adversarul în aşa fel încît poziţia să promită succesul unui procedeu de aruncare. Fără Kuzushi eficient, orice pregătire a aruncării (Tsukuri) nu are şanse de reuşită. Kuzushi este cel puţin tot atît de important ca şi pregătirea aruncării (Tsukuri). Elevii trebuie să priceapă şi să recunoască în însăşi mişcarea lor posibilităţile Kuzushi. Acest moment este folosit fulgerător pentru pregătirea aruncării (Tsukuri). Pentru efectuarea unui procedeu tehnic din poziţia stînd, atacantul trebuie să dezechilibreze în prealabil adversarul de aşa manieră, încît acesta să nu sesizeze acţiunea următoare. Dezechilibrarea (Kuzushi) şi intrarea (Tsukuri) semnifică momentul hotăritor, decisiv în efectuarea unui procedeu. Aceste două elemente se efectuează simultan. Se pune un accent deosebit pe însuşirea corectă a tehnicii de execuţie a acestora şi pe formarea şi dezvoltarea simţului momentului, cînd şi cum trebuie să acţioneze pentru efectuarea lor. Dezechilibrările simple, cît şi cele mai dificile se învaţă iniţial de pe loc, cu partener care nu opune rezistenţă. Perfecţionarea lor se face din deplasare. Prin efectuarea corectă şi oportună a dezechilibrărilor se realizează un „maxim de randament cu minim de forţă", principiul de bază al judo-ului. În primele lecţii se învaţă să se intuiască mişcarea, să se acţioneze întotdeauna în direcţia de mişcare a partenerului. Se va acţiona fulgerător pe reacţia adversarului. Acţiunea de dezechilibrare şi intrare va fi de la început rapidă. Un judoka se găseşte în echilibru atunci cînd centrul de greutate al corpului său se află în interiorul poligonului de susţinere. În funcţie de direcţia de deplasare a partenerului şi ţinînd seama de utilizarea raţională a forţei, se disting opt feluri de Kuzushi : a. Dezechilibrarea adversarului înainte prin tracţiune (Mae-Kuzushi) ; b. Dezechilibrarea partenerului înapoi, prin împingere (Ushiro-Kuzushi) ; c. Dezechilibrarea adversarului spre dreapta, prin tracţiune laterală (Migi-Kuzushi); d. Dezechilibrarea adversarului spre stînga, prin tracţiune laterală (Hidari-Kuzushi); e. Dezechilibrarea adversarului înainte spre dreapta, prin tracţiune (Migi-Mae-Sumi-Kuzushi) ; f. Dezechilibrarea adversarului înainte spre stînga, prin tracţiune (Hidari-Mae-Sumi-Kuzushi); g. Dezechilibrarea înapoi spre dreapta, prin împingere (Migi-Ushiro-Sumi-Kuzushi ; h. Dezechilibrarea înapoi spre stînga, prin împingere (Hidari-Ushiro-Sumi-Kuzushi). Toate mişcările, şi cele mai rapide, se efectuează suplu, aşa încît adversarul să nu fie avertizat de un consum de forţă inutil şi intuit ca o întărire. Kuzushi este o fază a mişcării de aruncare prin utilizarea raţională a forţei care se bazează pe principiul minim de efort cu maxim de eficienţă – cedează pentru a învinge ulterior.

Kuzushi semnifică cea mai importantă fază a unei aruncări, realizînd scoaterea din echilibru a adversarului.

KUZUHI : Prind reverul şi mîneca chimonoului, dezechilibrînd umbra trestiei, printr-o perpetuă mişcare, cu drumul soarelui trunchiul meu răsucindu-se, spirală a văzduhului.

Ştefan DONCEA

POEȚI DIN R.S. MACEDONIA - IUGOSLAVIA

BLAJE KONESKI

CÎNTEC DE ADORMIT COPILUL BOLNAV

O, dormi odorul meu, hai, dormi în tihnă,
Tu pruncul meu și boala o să-ți sece,
Ci flori și miei în visul tău vedea-vei,
În somn durerea sigur îți va trece.

Veghează-mă în astă noapte, maică,
Păzește-mă, îmi e atît de teamă,
Departe-n mari păienjenișuri, uite,
Paingul galben singe soarbe, mamă.

Nu fiule, acolo luna arde
Și stele ard în sufletul tăriei ;
Nu-ți fie teamă, mama te veghează,
O nani, nani, prunc al bucuriei.

GANE TODOROVSKI

CHIPAROS

Cariatidă-mpietrită a verdei mîndrii
Cu privirea spre cer îndreptată,
Primăvăratecă flamură care sfredelește
În pîntecul vremii,
Paznic mîndru în pridvorul liniștii
Care parcă pe gînduri veghind
A prins ultimul fluture
Al dărniciei pămîntene,
Tăcutul care-a uitat
Să mulțumească acelui căruia i se cuveneau mulțumiri,
Mîndră singurătate a veșniciei care-i este aidoma,
Cel mai frumos în dansu-nverzirii
Cerului pe care îl sprijină pe un singur umăr
Și pe care îl soarbe piatra cea stearpă ;
La sînul vîntoasei umbra i se cuibărește,
În marea celestă își leagănă vînătul vis
Cosîndu-și frînturi mîngîioase de nouri
Cu bărbăteștile piscuri de stîrvuri necuvîntătoare,
Răsfățatul soarelui,
Prinț al spațiului,
Sublim precum iubirea lui Paris pentru Elena.

MATEIA MATEVSKI

NIRVANA

Ploaia se scutură
Precum o femeie cînd se-mbăiază

De pe mesteacănul trupului ei
De pe teiul chipului ei
De pe trandafirul pubisului ei

Dulcea pară luată din soare
Soarelui îi este redată

Apa caldă a ploii
Trezește
Erotismul pădurii
Iar cuvîntul cîntărește
Cît sinul
Unei surde insomnii.

Serile de poezie de la Struga

(Urmare din pag. 5)

poeziei ? Ca să nu mai vorbim de ziua în care purtătorii de liră pornesc prin toate orașele Macedoniei și se-ntîlnesc cu pasionații de poezie din întreprinderi, cluburi sau școli. Și încă n-am amintit de seara dedicată, în catedrala Sf. Sofia din Ohrid, laureatului din acel an al festivalului, Hans Magnus Enzensberger, sau de spectacolul de poezie în aer liber, pe malul Vardarului, la Skoplje.

Și totuși este ceva insesizabil pentru privitorul dinafară – acele mișcări necontenite ale valurilor de poeți veniți din toate colțurile lumii și din toate colțurile Jugoslaviei, acele întîlniri, cunoașteri și recunoașteri, care au loc într-un spațiu neorganizat, un spațiu care scapă gazetarilor, obiectivelor de aparate fotografice, camerelor de luat vederi, sau benzilor magnetice. Un spațiu nemăsurat, care se-ntinde – prin rețelele sentimentelor – dincolo de hotare geografice sau lingvistice, dincolo de programe estetice : este Țara nemărginită a Poeziei, în care, o clipă dezmărginită, personalitățile, fără a-și trăda cu ceva crezurile care le definesc profilul, se apropie spre a vorbi o limbă a prieteniei, a aspirației către Frumos și Umanitate. În acest spațiu, simți cum inimile se caută, cu dorința de a comunica, de a se confrunta și înțelege. Și poate că aici ne apropiem de răspunsul întrebării pe care ne-am pus-o.

Așa cum sugerează însuși numele acestui Festival, adevărata viață și farmecul particular al întîlnirilor de la Struga aparține orelor serii, cînd lumina se stinge în evantaiele de culori, abia mișcate, de o nevăzută mînă, peste orizonturile acvatice ale Ohridului, chemînd la țărm bărcile care visează ziua întreagă, legănate ușor de curenții calzi dintre umbrele mari ale munților. Atunci, străzile devin o sărbătoare a oamenilor, un spirit tînăr curentează aerul, grupuri nesfîrșite, mînate de o curiozitate mereu proaspătă, colindă cheiurile Drimului, un amestec pestriț, gălăgios și fremătător, de localnici, de vizitatori, de actori și poeți, mînați încolo și-ncoace, căutîndu-se sau încercînd să se identifice, după un program care nu urmează neapărat programul manifestărilor organizate, dar nu rămîne nici înafara acestora.

Flacăra festivalului, aprinsă în seara inaugurală, arde ca o chemare la intrarea în Casa Poeziei, unde ești întîmpinat de o amplă expoziție a cărții, în care poți răsfoi mesaje lirice în nenumărate limbi ale pămîntului – o mare adunare a cărții aduse de poeții prezenți la acest festival, dar și de cei de la edițiile lui anterioare. În aula de lectură, un numeros public, avid de cuvîntul frumos înaripat, întîmpină cu viu interes mesagerii poeziei de pe toate meridianele, într-un fel de întrecere spectaculoasă, care nu urmărește altceva decît apropierea oamenilor într-un interval care este al emoției, al luminii și adevărului, al înfrățirii, al păcii și prieteniei.

În timpul **Serilor de la Struga**, poezia este prezentă pretutindeni și nu sînt rare momentele în care se recită sau se discută despre poeți care au făcut gloria popoarelor în alte epoci. Sînt evocați, recitați, omagiați poeți care au trecut altădată pe-aici, lăsînd impresii care nu mor, se fac planuri, făgăduințe și jurăminte prietenești, poeții își dau noi întîlniri, peste un an sau peste doi, la acest Festival sau în alte orizonturi ale timpului și-ale planetei.

Într-o astfel de clipă, care s-a repetat de nu mai știm cîte ori, a revenit în discuție numele lui Nichita Stănescu, a cărui poezie este atît de cunoscută și iubită în Jugoslavia, ca și în atîtea alte țări ale continentului. Semnul sub care era evocat poetul român viza posibila încununare a operei sale cu Marele Premiu al Festivalului de la Struga. Aprecieri unanime, pledoarii pasionate. Iar noi încercam un legitim sentiment de bucurie și de mîndrie.

Coroana de aur visează acum pe fruntea marelui poet Nichita Stănescu.

ANTE POPOVSKI

SCRISĂ ÎNTR-O CAMERĂ DE HOTEL LÎNGĂ RAINA

Fereastra mea de hotel dădea înspre Raina
Spre malul pe care-n amurg
Cîntau doi copii

Cu cît se-nsera
Cu atît glasul lor
Aci se stingea aci se-aprindea

Pulsînd precum licuricii printre trupuri de arbori

Din cîntec mai întîi se ridicară coline
Apoi din scrisoarea mamei către fiul ei
pornîră să izvorască miresme de liliac
Și să înroureze atît cît să umezească pîrjolitele buze-ale verii

Deja se simțea că după toate calendarele
Aceasta e cea mai frumoasă miercure din istorie
Fiindcă de undeva profetic se ivi marea
Și deasupra-i adăstară glasurile celor doi copii
Precum cele două luni ale sinilor
Frumoasei mele
Precum Cîntarea Cîntărilor

CEDO IAKIMOVSKI

NARCISA IX

Oare am visat, Narcisa, cea dintîi a vorbei noapte
De-am tăcut prinși în inelul de cuvinte ? Aveam știre :
Ceva straniu-o să se-ntîmple fiindcă din al nostru arbor
Se sfarmă zile, stele în a toamnei șoptire.

Ard din fulgerele noastre peste noi paseri în stoluri ;
Oare-n vis atît de grabnic curge vremea regăsită
Dacă deodată-mi vine două mici cuvinte-a-ți spune ?
Eu-s tăcere : crește-n mine o sămînță împietrită.

Stelele șoptesc a toamnă, iar inelul se tot strînge ;
De trei ori realitatea să ne-ntoarne-și tună-o pușcă –
Vine-ntîmplător o ploaie, pleacă-n locuri neștiute –
Poarta nordică a vremii, auzi, iarna cum o mușcă ?
Precum caii albi intra-va viitoarea nea în casă –
Un foc verde ne momește să plecăm în pribegie ;
La al nostru țărm rămînem amîndoi bolnavi de-un dulce
Greu blestem. Ah, împreună mulți și singuri pe vecie.

În românește de Dumitru M. ION și
Carolina ILICA

Marilyn

6

Dar emoțiile plecării mamei la Hollywood erau din ce în ce mai mari. Pe zi ce trecea, Della era tot mai puțin stabilă, crizele ei alternînd cu momente de perfectă normalitate : la cincizeci de ani arăta încă destul de bine pentru a face pe bunica diletantă...

Totul are, de fapt, aerul unei farse a orășelului american clasic. Oamenii înnebunesc pe străzile liniștite de la margine, invidia crește, se fac abuzuri la repartiția proprietăților și așa mai departe.

Se pare că în 1927, într-o după-amiază toridă, Della Hogan Monroe Grainger a traversat strada, luînd copilul la ea acasă și încercînd să-l sufoce cu o pernă. N-a fost de față nici un martor, și, în afară de o mărturie tîrzie a Marilynei, nu există nici o probă : „Îmi aduc aminte că m-am trezit din somn luptînd din răsputeri. Ceva mă apăsa pe față. Cred că era o pernă, gata să mă sufoce". Confesiunea e înregistrată de Guiles, povestită lui Arthur Miller de către Marilyn – dar ea a mai povestit-o și altora. E una din poveștile pe care Marilyn le tot repeta. Cu toate că relatările de acest tip sînt, de obicei, false, se pare că aceasta conține un sîmbure de adevăr : exact în perioada aceea, Della a fost internată la ospiciul din Norwalk, după o serie de atacuri accelerate. Ida Bolender, unul din apropiații copilului în primii săi ani, încearcă să discrediteze versiunea atacului împotriva fetiței, dar e lucru stabilit că Della a încetat s-o mai vadă pe Marilyn cu cîteva săptămîni înainte de internare. S-a mai stabilit că insomniile de mai apoi ale Marilynei au o origine traumatică. Miller spunea : „Somnul era demonul ei, preocuparea fundamentală a vieții sale". Desigur, nimeni nu putea să știe acest lucru mai bine decît el.

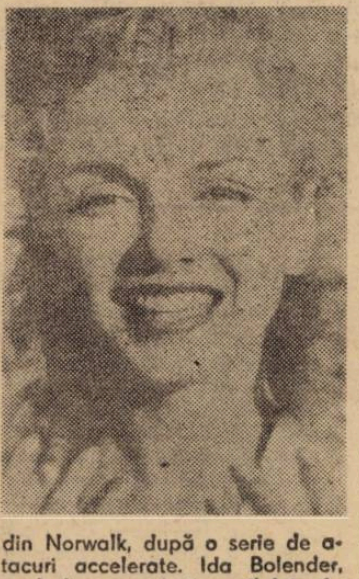

Firește, în afara relatării, cam discutabile, a actriței, nu putem ști dacă Della s-a atins cu adevărat de copil. S-ar putea ca amintirea aceasta să nu fie altceva decît o presimțire a terorii pe care o resimțea copilul cînd era cu Della ; iar biata femeie – s-ar putea la fel de bine – să fie nevinovată. E chiar de presupus că Marilyn a inventat „cazul", pentru că nimic nu-i făcea mai mare plăcere decît să inventeze întîmplări care să atragă mila. Pe de altă parte, dacă din istorisirea aceasta nu e adevărată nici o fărîmă, nu avem nici explicația dramatică a insomniei.

Semne mai pronunțate pentru descrierea personajului pot fi găsite în atmosfera primului ei an de viață, petrecut în casa familiei Bolender. Norma Jean îi spunea, adesea, Idei „mamă". I se răspundea : „Mama ta e doamna cu păr roșu". Una din primele propoziții cînd vedea cîte o femeie ținînd un copil de mînă era : „Uite o mamă". E o poveste emoționantă, spusă de Ida Bolender, din care se simțea teama ei de mînia mamei dacă fetița ar fi chemat-o pe altă femeie cu numele de „mamă", în locul celei cu păr roșcat. De fapt, Idei îi era teamă, în realitate, de Della, cea care purta și cele mai neînsemnate discuții pe un ton de harță. Della Grainger moare în vara lui 1927. Și, dacă sîntem siguri de vreun lucru din viața Marilynei, acela e că ea și-a petrecut primii șapte ani într-o casă ce amintea de imaginea Lumii de dincolo. „Mătușa" Ida și „unchiul" Wayne Bolender erau săraci, credincioși, cumsecade, muncitori și cu desăvîrșire speriați de aerul acela american al străzilor. Nu ar fi nevoie de nimic altceva decît de o descriere a grabei lor de a baricada seara ușile, pentru a înțelege cît de mult din lumea morților subzistă dincolo de aparențe. E casa în care Norma Jean a crescut, și cu siguranță ea a ajutat-o să-și creioneze – în compensație – o imagine a contradicțiilor (cel puțin în aparițiile pe ecran), imaginea aceea de fată ce locuiește în vecini : pe buze i se văd urmele înghețatei pe care tocmai a mîncat-o, în timp ce ochii exprimă o goliciune ce poate să sperie. Dacă această descriere ambivalentă se potrivește multor personalități americane, nu e în spiritul adevărului să vorbim în asemenea termeni despre ea încă de la început. Era un copil zdravăn, cu ochi luminoși și trăsături regulate. Nimic nu părea să anunțe viitoarea-i frumusețe.

Adaptare după Norman
MAILER, de Mihai CERNEA

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel. : 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), P. E BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 29 (751) 23 IULIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

17 ANI DE LA CONGRESUL AL IX-LEA AL P.C.R.

Moment determinant în renașterea socialistă a poporului român

Istoria cunoaște evenimente care au inaugurat epoci noi, de mare intensitate transformatoare, nu atît, și, poate, nu în primul rînd, prin litera, slova scrisă, cît prin spiritul, prin valoarea de mesaj, prospețime și cutezanță în a aborda noul, a-l impune, a înlătura zăgazuri, care să permită vieții societății să prospere, să meargă cu vioiciune înainte, pe făgașul cel obiectiv, reclamat de istorie.

Am putea cu greu spune noi, care am trăit și în momentul Congresului al IX-lea al partidului, acum 17 ani, că am fost conștienți, că am intuit dimensiunile reale, valoarea Congresului subliniată de proaspătul conducător al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, astfel: „Cel de al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român va rămîne înscris cu litere de aur în istoria României". Căci, Congresul al IX-lea nu s-a rezumat la a adopta un nou plan cincinal, deși și acest lucru a fost deosebit de important, întrucît pornea de la premiza fundamentală, de strategie în politica economică a partidului și anume că „Și în viitor în centrul politicii partidului nostru va rămîne industrializarea țării, dezvoltarea cu precădere a industriei grele, în special a industriei constructoare de mașini – fără de care nu sînt posibile ridicarea patriei noastre la un grad înalt de civilizație și bunăstare, înaintarea spre comunism". Congresul a elaborat, prin spiritul novator, cutezător, eminamente revoluționar, o nouă optică, o nouă viziune, o nouă gîndire despre sensul societății socialiste în România, despre sensul și menirea partidului și a tuturor resorturilor cu valoare de forțe motrice în edificarea acestei noi orînduiri sociale, în contextul istoriei generale, trecute, prezente și viitoare, a noastră, a poporului român.

Evident timpul, adică cei 17 ani care au trecut, avea să consacre, conținutul „literei de aur", cu care acest Congres a fost înscris în cartea istoriei noastre; timpul a fost acela care a încrustat pentru vecie greutatea cutezanței tovarășului Nicolae Ceaușescu, curajul cu care, la Congres, secretarul nostru general avea să abordeze problemele mari ale rolului partidului, ca un autentic continuator al celor mai bune tradiții ale luptei poporului român pentru progres, libertate și neatîrnare, pentru o lume mai bună și mai dreaptă, pentru o societate fără asupriți și asupritori, exploatați și exploatatori; rolul statului și națiunii, ca realități vii, concrete, cu trecutul, prezentul și viitorul lor, organic ancorate în realitățile românești; problemele complexe ale planificării economiei naționale, pornind de la cerințele firești ale României, de la posibilitățile ei și de la ambiția ei de a se înscrie, cît mai degrabă posibil, în rîndurile țărilor avansate ale lumii, cu o economie modernă, competitivă; problemele complexe ale locului României în concertul lumii contemporane, ca un factor activ, dinamic în soluționarea marilor probleme cu care se confruntă omenirea pentru evitarea unui cataclism nuclear, pentru eliminarea războaielor, a violențelor, din viața omenirii; marile probleme legate de edificarea unei noi spiritualități socialiste, izvorîtă din realitățile și aspirațiile noastre, și atît de multe altele care, ridicate atunci ca deziderate de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, aveau, ulterior, să dezlănțuie o autentică și „nouă revoluție socialistă". Dar o revoluție prin răsturnări profunde de optici, de sensuri date valențelor socialismului în România, de practici vechi – nu vechi, ca timp, la noi – și nepotrivite nouă; o nouă revoluție care avea să ducă la o renaștere adîncă, complexă a socialismului în România.

În numai 17 ani, România a devenit, astăzi, de cîteva ori, iar în anumite domenii, de foarte multe ori, mai puternică decît în momentul Congresului. În domeniul producției industriale, țara noastră realizează de 8 ori mai mult decît în 1965; valoarea fondurilor fixe – adică partea cea mai importantă a avuției naționale – este astăzi de 16 ori mai mare decît în momentul Congresului, adică avem astăzi de 16 ori mai multe clădiri, mașini de forță și instalații industriale de lucru, aparate și instalații de măsură și reglare, de control, mijloace de transport, animale. plantații, unelte etc., etc.; am realizat un venit național – adică acea parte a produsului social care rămîne după înlocuirea valorii mijloacelor de producție consumate, într-o unitate de timp (un an) – de aproape patru ori mai mare. Firește nu vom abuza de cifre. Cît am realizat în domenii unde nu se pot aplica măsurători în unități; cît am realizat în spiritualitatea noastră; în afirmarea opțiunilor noastre, pentru astăzi și mîine; în definirea noastră ca națiune concretă, cu experiența și istoria noastră, care ne este astăzi un inepuizabil izvor de învățăminte, pentru ceea ce trebuie să facem astăzi dar și mîine.

Mihai FATU

(Continuare în pag. 6)

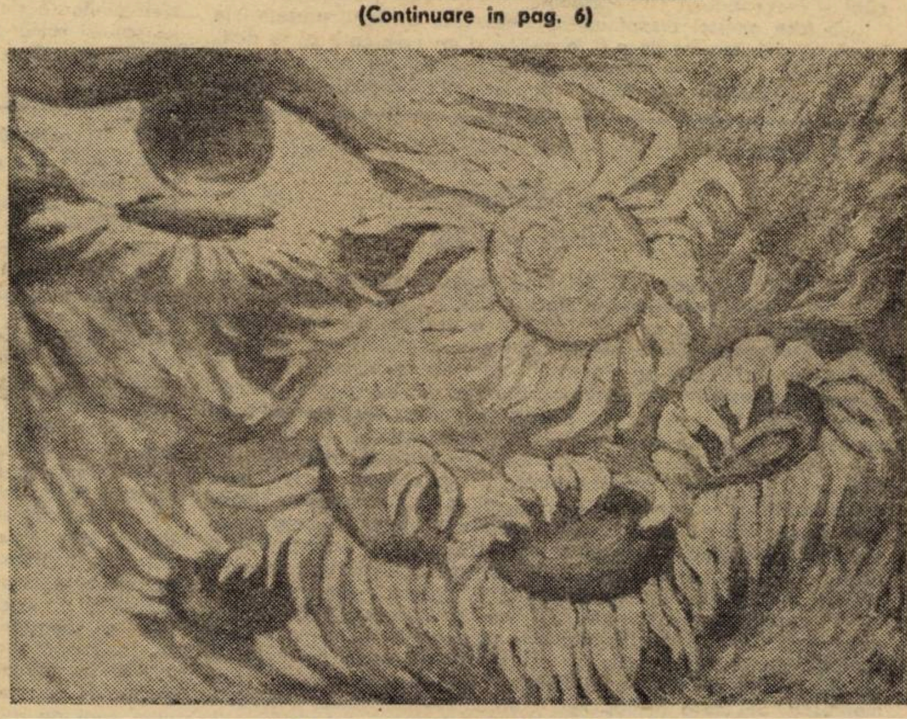

DOINA SĂSĂRMAN: „Sărutul soarelui"

În interiorul revistei – reproduceri ale lucrărilor expuse de artista Wanda Mihuleac în galeriile „Pro arte" din Lugoj și „Bastion", din Timișoara.

convorbiri

Cu TUDOR GHEORGHE

– Cum ați ajuns ce-ați... ajuns: nu menestrel, nu baladist, nu interpret de folk, ci unic în momentul cultural actual?

– Am fost, pe rînd, și menestrel, și baladist, și interpret de muzică folk, ba mai mult, interpret de romanțe (mediocru), cîntăreț de muzică populară – după locul I pe care chiar revista studențească mi l-a acordat, anul trecut, la o mare diferență de puncte față de Irina Loghin, Maria Ciobanu, Sofia Vicoveanca, ba am făcut, asta ca să fie tabloul complet, și operetă.

Cred că dacă termini Institutul de Teatru și faci tot ce am făcut eu în 13 ani ai toate șansele să ajungi unic în „momentul cultural actual".

– Tudor Gheorghe – cel care a redescoperit în poezia românească valențe uitate sau niciodată „știute", afirma un poet. Cum vă alegeți autorii, sau pur și simplu, poezia? Poetul preferat?

– La prima parte a întrebării pot răspunde simplu: citesc foarte multă poezie. Nu am poeți preferați, am poeme preferate...

– Vorbiți-ne despre poezia lui Tudor Gheorghe?!

– E atîta poezie în tot ce încerc să fac, încît, de multe ori, eu nici nu mai văd de EA. O simt plutind deasupra mea ca o mană cerească de duh românesc și mă las pur și simplu înecat de frumusețea ei. Și mi-e bine!

– Pînă în acest moment al existenței Dv. ați ales ca formă de exprimare a sufletului și gîndului, poezia... Vă „obsedează" și alte forme?

– Ca formă a poeziei, poate că nu vedeți imediat legătura, dar eu o trăiesc, mă obsedează fotografia sau mai bine zis poezia imaginii.

– Despre prieteniile Dv. „literare", ați putea scrie o carte cu prieteni?! Deocamdată vă ascultăm...

– **Cărți cu prieteni** au scris așa de frumos Fănuș Neagu, Mircea Micu, Lucian Valea și alții încît, deocamdată, eu mai aștept! Și pe urmă știți cum e cu prieteniile? Trebuie să le lași un timp să se decanteze, nu de alta, dar poți avea totdeauna surprize. Exemple n-are rost să vă dau, știu atîtea... și nu de multă vreme am văzut cum ajută prietenii, la nevoie, o mare personalitate a literelor românești.

– Despre spectacole Dv. de muzică și poezie spuneați că: „...Voi încerca să conving această generație Boney M-istă de frumusețile fără seamăn ale muzicii și ale poeziei noastre populare". (Flacăra, oct. 1980). Ați reușit?

– De aici, din Craiova, nu-mi dau încă bine seama...

– În ce măsură „alianța" dintre poezie și muzică servește cauza lirismului românesc?

– Relogodirea dintre muzică și poezie – ele mai logodindu-se odată, la începuturi, cînd mișcarea se organiza în ritm – și prin ritm – s-au logodit întîiași dată, ca apoi să se despartă, într-un fel devenind arte autonome, dar nu într-atît încît să nu mai recunoști, vorba poetului Romulus Vulpescu – „subțire mireasma uneia – undă amintitoare – în explozia de parfum a celeilalte"... Relogodirea dintre muzică și poezie a servit totdeauna cauza lirismului de pe toate meridianele lumii.

Prin așezare geografică, sufletul românului e mai mult liric decît dramatic și înclinînd ușor „Duioasa suprafață a patriei natale" către sufletul oricărui român, nu se poate ca el să nu se înalțe pe unduirile fără seamăn ale muzicii și poeziei reunite în rîuri de frumusețe.

– În urmă cu cîțiva ani, ați fost detașat, vreme de aproape 18 luni, la Institutul de dialectologie și etnologie din București, Ce a însemnat pentru Dv. timpul petrecut acolo?

– Sînteți așa de bine informat încît încep să intru la bănuieli!... În primul rînd o documentare serioasă privind poezia și muzica populară, apoi o îndelungată și foarte necesară – aș îndrăzni să afirm – lecție de rostire a cuvîntului.

Lăutarii noștri mari, din păcate mult prea puțin cunoscuți de noi toți, aveau o voluptate a rostirii cuvîntului cum numai marii oratori au mai avut-o.

– Ați absolvit I.A.T.C. (clasa prof. Eugenia Popovici), în 1966. De atunci și pînă în prezent – la Craiova. Peste cîteva săptămîni, se închide cea de-a 15-a stagiune din cariera Dv. de actor, stagiune ce ați început-o cu rolul titular din Richard al II-lea. Ce satisfacții găsiți în a „juca" teatru?

– Iertați-mă, dar pentru a vă răspunde la această întrebare ar mai trebui să facem un interviu, doar pe această temă. Teatrul e meseria mea. Fac această meserie cu conștiința vocației! Vă mulțumesc!

– Eu trebuie să vă adresez mulțumiri – în numele posibilor Dv. admiratori din Banat – pentru acest (modest) dialog.

Convorbire realizată de
Ion JIANU

cronica literară

Octavian Popa

Frații Topan

Ed. Facla, 1982

În arhitectura ciclului narativ al fraților Topan, ultimul roman publicat de Octavian Popa (1906–1982) ar fi trebuit să ocupe o poziție intermediară, narînd, pe fundalul cronicii de familie, evenimentele din existența lui Maxim, cel mai contradictoriu și mai neliniștit personaj al ciclului. Și totuși romanul lui Maxim nu este cronica unui „caz de mutilare" sufletească, al neliniștii și rupturilor interioare, ci, dimpotrivă, romanul echilibrului și ordinii regăsite, a coeziunii (nu doar familiale) reabilitate. În pofida tonului pe alocuri discret-elegiac, al unei intensificări metaforice a trăirilor, romanul de față își impune perspectiva detașată, echilibrată, a unei vîrste superioare („Anii bătrîneții ar putea să fie mai limpezi și mai echilibrați"), a unui timp social „al tolerării" și reconsiderării. Dealtfel, cu toate incursiunile ocazionale în biografia anterioară a personajelor, evenimentele narate aici sînt ulterioare celor din **Etajul zece** (1974) sau **Zile fără sfîrșit** (1978). Momentele de criză par a fi fost depășite, personajele caută apropierea, dialogul explicativ (de aici abundența pasajelor dialogate), confruntarea de opinii; ele practică confesiunea, reconsiderarea decentă a trecutului, nu însă și resemnarea. Există în acest roman, aparent static și ferit de conflicte spectaculoase (sau ușor exotice, ca în **Zile fără sfîrșit**), numeroase portrete ale personajelor la maturitate, incursiuni în realitatea (și poezia subtil elegiacă) a **vîrstei intermediare** sau a **senectuții**: „Desigur vine o zi cînd se usucă primele frunze, primele flori, vrei să vorbești și cu mirare observi că vocea nu mai e clară, un voal, o umbră i-a luat timbrul și strălucirea, dar devastarea cea mare e încă departe, nici nu-i bine să ne gîndim la ea".

Perspectiva calmă a reconsiderărilor nu escamotează adevărurile dramatice ale vieții, nu alunecă în idilism. Dimpotrivă, unul din leitmotivele romanului este cel al **schimbării eterne**, al mișcării și inevitabilelor transformări.

În fața acestei disponibilități nelimitate a vieții, personajele își caută rațiunea lor de a fi, o ordine și un sens care să le definească. Mai mult ca în romanele anterioare (cu excepția unor pasaje din **Etajul zece**), frații Topan se definesc aici ca o microcolectivitate cu caracteristici bine conturate: discreție în trăiri („Sentimentele ne terorizau, le așteptam cu înfrigurare disimulată și ne era frică de ele. Nu erau simple, nici bune nu erau, intram în ele speriați ca într-o peșteră"), auto-cenzura sentimentală, respectul (dar nu obediența) pentru valorile trecutului, pentru ordine, echilibru în mișcare și schimbare treptată. În cea mai mare parte, această concepție se revendică de la părintele fraților Topan, prezent acum numai în memoria lor, iubitor al valorilor clasice, al evoluției nepripite, cu o logică și-o morală a ei.

De aceea, în vreme ce resping idealismul fără acoperire, privirea în urmă spre o eternă vîrstă de aur, personajele din cercul familiei Topan se feresc deopotrivă de oportunism, de acomodarea meschină, vizînd numai beneficiile personale, la realitatea momentului, așa cum este ea teoretizată de un alt personaj, doctorul Daniel. Aparentul echilibru al fraților Topan (și el discutabil) se întemeiază pe o atitudine realistă și curajoasă în fața vieții, pe o demnitate și o morală personală ce respinge compromisul. În același timp, ei rămîn prin firea lucrurilor niște nemulțumiți, „căutînd mereu ceva ce nu se putea găsi" (și din acest punct de vedere destinul lui Maxim, ispitit spre numeroase direcții, rămîne exemplar), frînți între privirea înainte, transformatoare, și cea nostalgică înapoi, „legată de lucrurile mărunte, ale lor și ale familiei". Mai ales în plan domestic și intim, frații Topan sînt prizonierii unei complicate rețele de atașamente și responsabilități, de aspirații și înclinații temperamentale, care uneori îi dezbină, alteori (mai des în acest roman) îi apropie într-o înțelegere matură a vieții.

Pe această cale, romanul lui Maxim a redevenit treptat romanul colectiv al fraților Topan, Maxim jucînd adesea rolul (poate ciudat pentru personajul din cărțile anterioare) al intermediarului, al liantului. Prin el, ordinea familiei Topan pare a fi, cel puțin parțial, reabilitată. Chiar și Minodora pare a gravita mai hotărît înspre cercul astfel reconstituit al familiei. Ultima frază a romanului anunța acest lucru: „Acum că ne cunoaștem, de aici înainte vom merge tot timpul alături, fără să ne apropiem..." Romanul Minodorei, cel mai autobiografic din ciclu, ar fi trebuit să transcrie acest sentiment al regăsirii de sine, atît în plan familial, cît mai ales în plan social, continuînd perspectiva deschisă aici bunăoară de scrisorile regizorului Veniamin asupra destinului satului românesc actual cu rînduiala sa care „nu-i împietrire, ci o curgere lină, necontenită", ca și viața.

Marcel POP-CORNIȘ

N. Steinhardt

Geo Bogza

Ed. Albatros, 1982

1. Analizînd opera, N. Steinhardt vorbește despre sine. Există o mare sete de confesiune în fiecare dintre aceste eseuri – există o stranie bucurie a comunicării și a destăinuirii. Literatura e recuperatorie, ea poate păstra imaginea nealterată a „tinereții fără bătrînețe". Eseul se îndreaptă către ea ca înspre o țară a miracolelor perpetui. Literatura nu are eșecuri, tot ceea ce a avut succes odată (a avut succes: a avut un public, deci s-a justificat ca literatură) devine argument al unei demonstrații.

Literatura nu se citește, literatura se trăiește. Stilul lui N. Steinhardt, prin excelență speculativ, e viu, colorat, cu momente orale încîntătoare: eseul devine, pentru o pagină, pentru jumătate de pagină, basm, dialog, interpelare. Cititorul trebuie abordat însă fără inutile ocoluri, el este „fratele" și tovarășul de drum, el este semenul neipocrit al naratorului. El trebuie să descopere o lecție de viață. Și de istorie. Și despre Începuturi.

Prin eseurile sale (de azi!) N. Steinhardt, ca și Al. Paleologu, ca și (la altă înălțime și în cu totul alt context) C. Noica, reface legătura cu marea tradiție a eseului deceniului al patrulea. El continuă stilul eseistic al lui Eliade, Sebastian, Vulcănescu, Comarnescu. Stil care presupunea cultură enciclopedică, fantezie asociativă, înțelegere a **faptului trăit. Literatura ca viață**, iată unul dintre titlurile sub care și-ar putea aduna N. Steinhardt eseurile de pînă acum. Literatura ca operă a unei vîrste, am putea intitula un studiu despre ultimele eseuri ale lui Steinhardt, loc principal acordîndu-i celui de care ne ocupăm în această cronică.

2. Titlul integral al eseului de față este „Geo Bogza, un poet al Efectelor, Exaltării, Grandiosului, Solemnității, Exuberanței și Patetismului". Trebuie să recunoaștem că e un titlu fără prihană: cuprinde toate intențiile autorului. N. Steinhardt repune opera poetică a lui Bogza în contextul ei definitoriu: deceniul al treilea al literaturii. Obișnuiți cu elogiul, ceilalți bogzieni începeau cu deceniul al patrulea. „Ceea ce, mai presus de toate, își începe N. Steinhardt acțiunea recuperatorie, a caracterizat anii de după cel dintîi război mondial a fost o poftă nebună de a trăi". Și continuă, în linia unei idei de altădată, amintind că eroii epocii sînt „oameni nesățioși de mobilitate, bucuroși de a trăi, stăpîniți de neastîmpăr, speranță; turbulența lor se datora exaltării dezlănțuite de **fiorul ființării**". Această deschidere e de mare importanță pentru înțelegerea personajului literaturii deceniilor al treilea și al patrulea. Camil Petrescu și Mircea Eliade, G. Călinescu și Hortensia Papadat Bengescu pot și trebuie a fi redescoperiți și din acest unghi. Avangardismul își găsește încă o explicație. N. Steinhardt își propune să studieze opera prin **spiritul public**. Cărțile de mare succes de atunci – cărți uitate azi – sînt din nou utile. Paul Morand și Cocteau nu sînt autori inexpresivi, inactualitatea lor, azi, nu e elocventă pentru cel ce respectă cititorul mediu, pasiunile publicului larg, moda. Refuzînd snobismul, intransigențele puriștilor, N. Steinhardt este solidar cititorului comun, confratelui său, eroului tinereții sale literare... Care au fost adevărurile tinereții sale? „Niciodată, zice eseistul, la autorii Epocii sau la Geo Bogza, critica nu a devenit motiv de acră tristețe, simțămînt de acră alienare, otravă și solipsism fără ieșire. Ei, pînă și în imprecațiile lor, au rămas încrezători în fenomenul viață, îndrăgostiți de fenomenul a fi. ...aproape neîncetat veseli, iubind paroxistic lumea, cuvintele, culorile, plăcerile, zarva și arierplanurile ei". Iată un fel nobil de a polemiza cu suporterii lui Bogza din anii 50 și cu o imagine cultivată, încă, a avangardei.

3. În spiritul generației anilor 30, N. Steinhardt e preocupat de sursele ignorate ale Operei; de izvoarele uitate ale unei serii de autori. Lucrări de succes odată sînt chemate să mărturisească. Daniel Halevy și Charles Peguy pot explica o stare de spirit vizibilă în opera lui Bogza. Halevy și Peguy! „La Bogza, scrie N. Steinhardt, Epoca e mai ales izvor incantatoriu și cheie potrivită deslușirii substratelor etico-estetice ale Operei", înaintînd pe un drum neobișnuit și nu știu dacă întotdeauna convenabil marelui reporter. Dacă nu-l explică mulțumitor pe reporter (Steinhardt nu se ocupă de reporter) el explică simpatia pe care Mircea Eliade, de pildă, a nutrit-o față de Bogza. Mircea Eliade, ca și Sebastian, ca și Noica, oameni ai Epocii, sînt și ei poeți ai Efectelor, ai Exaltării... (etc., etc.). Căutînd chei, N. Steinhardt își descoperă afinități cu alți eroi ai generației 30 – Marcel Avramescu, Vasile Lovinescu, Dan Petrașincu. Despre aceste afinități, altădată. Poate.

Cornel UNGUREANU

Cronica măruntă

(F)ESTIVALUL CIUPERCILOR (I)

● Ploile de săptămînile trecute au avut același efect asupra colectivelor de editori ai diverselor almanahuri și suplimente estivale, ca și asupra ciupercilor: s-au înmulțit pînă la punerea în primejdie a recoltării lor. E și un gest polemic în aceste apariții, cum gesturi polemice sînt cam tot ce se poate citi în ele. Prejudecata după care spiritele ar fi mai leneșe vara e încălcată, între altele, de excelentul **Fotbal '82**, editat de CUASC din București și de clubul de fotbal „Sportul studențesc". Spicuind – căci singura metodă eficientă de lectură vara e spicuitul... – dăm peste un îngrijorător de amănunțit „dosar" al cazului Lucescu, sau mai precis al dublului caz Lucescu-Dinu. Cui folosește el, și în ce măsură contribuie la liniștirea apelor în soccerul național, nu știm. De reținut, însă, din această aglomerare de lănci rupte și cuțite aruncate spre adversar, că nu întotdeauna alianțele sportive sînt străine de alianțele literare, mai ales atunci cînd o seamă de scriitori români în viață își datorează în parte popularitatea bietelor cronici sportive... Motiv pentru care își propagă năravurile literare și în spațiile învecinate (conform principiului: „Astea două-mi plac mie: sportul și muzica ușoară...") Dar dacă scriitorii (mai ales cei cu tiraje de masă) pot fi iertați pentru momentanele păcate, ce ne facem cu „centaurii" presei noastre sportive, acei nici-fotbaliști, nici-scriitori, care însă aspiră (și nu chiar în secret) să fie și-și, ba încă și ceva pe deasupra? Neavînd opinii prea ferme în domeniu, ne însușim concluzia găsită în suplimentul la care ne-am referit:

„Dar articolele antrenorului și cronicarului de fotbal Cornel Dinu au cam ieșit de multișor din sfera opiniei, frizînd ridicolul unui orgoliu și al unei lipse de fair-play fără precedent. Jucătorul dinamovist a transferat în scris cam multe neputințe de pe teren. Dar – dacă ne amintim bine – nici pe teren nu a strălucit vreodată prin fair-play. Păcat doar că excelenta revistă **Flacăra** la care colaborează nu i-a arătat cartonașul galben la timp". Credem că sună bine ca încheiere la un caz care începuse să ne cam obosească! ● **Neobosiți** sînt în schimb Ars Amatoria! Nici canicula, nici transferul de rubrică din „Almanahul știință și tehnică" în „România literară" nu i-a moleșit pe comicii-parodiști **en titre**. Ei imaginează o finală a Campionatului mondial ediția 1986, între Brazilia și România. Finală cîștigată, firește de ai noștri. Transcriem din excelentele parodii la cronicile de după finală: „EUGEN BARBU: Lucescu n-a convins. De cinci ani susțin că Lucescu n-are ce căuta între Balaci și Augustin. Acolo e locul lui Dinu. Și încă ceva: să nu ne culcăm pe lauri. E din nou momentul s-o luăm de la capăt, schimbînd o dată pentru totdeauna mentalitatea nefastă, după care rezultatele contează, nu oamenii". Și FĂNUȘ NEAGU: „Milionarul Lucescu și-a răscumpărat toate caleștile înecate în apa sîmbetelor din divizia noastră lăutărească, spărgînd geamurile Braziliei cu patru boabe de năut românesc și stricîndu-le cafeaua pe patru ani. Vorba ceea: Ce mi-e Rioul, ce mi-e Iașul /L-amîndouă mergi cu nașul". Într-adevăr!

Anemone POPESCU

P. S. Vom reveni săptămîna viitoare cu o rețetă culinară specială pentru fotbaliștii noștri care au privit Mondialele la televizor.

---

pretexte

Spinoza, cinci minute!

Cum imposibilul Monsieur Degas avu, odată, – într-un salon – plăcerea să-l încuie pe mult mai tînărul Léon Brunschwicg prin, ultra-scandaloasă, întrebarea dacă i-l poate explica, în cinci minute, pe... Spinoza (!), Paul Valéry, ce relatează incidentul, crede că n-ar fi tocmai anti-filosofic să facem o departajare a propriilor noastre cunoștințe în două mari categorii: cele ce pot fi explicate-n cinci minute și celelalte, cîte nu pot fi.

Mai înainte, însă, de a trece – nu altfel, totuși, decît ipotetic – la prea-anevoioasa defalcare, s-ar cuveni, pesemne, dezlegată (ori, baremi, pusă) prealabila problemă: de unde – quasi-unanimă – această „mistică" a celor cinci (nu patru, nici șase, – CINCI) **minute?!...**

...Poate că răspunsul stă în faptul că vom fi numărat, cîndva, – și, subconștient ori în expresii, o mai facem – **pe degete**, pe cele de la mîini (și, pe alocuri, și de la picioare; drept probă, numeralul **quatre-vingts**, reminiscență, el, – în franțuzește – a sistemului vicesimal de numerație, specific îndeobște mentalității celte...); de unde, nu doar englezescul **digit**, „cifră", dar și simbolurile înseși; **5** și **V** (care evocă, unul, o mînă strînsă pumn cu policele izolat și îndoit..., o palmă, celălalt, întinsă și cu același deget răsfirat...) ale acestui vrednic număr „bazic", prestigiul căruia, în fine, se lămurește **eo ipso**.

Cu care, însă, nu pretind că inventarul (la care ne invită poetul Junei Parce) va fi ajuns, și el, mai lesnicios.

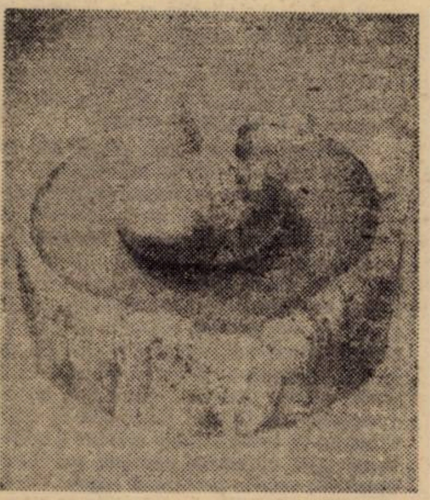

Căci explicate, într-un timp comensurabil, pot fi doar lucrurile (artefacte, mecanisme, procese tehnologice ori altfel, dacă nu chiar și fenomene naturale, ca vîntul, norii, fulgerele, ploaia...) ce presupun un „mod de funcționare" și, dar, – la limită – un set de „instrucțiuni" (mai mult sau mai puțin, acestea, limpezi); în nici un chip, însă, acelea – mai subtile – la care se accede, încă, prin intuiție ori prin apercepție, printr-un „sans chemin" ori printr-un „long désir", – față cu care timpul însuși, fizic, nu poate fi un parametru pertinent...

...În care caz, „Spinoza, cinci minute" – cu corolaru-i valérian, de bună seamă, – e nu o insolubilă problemă, dar una nulă și neavenită (ori, cel puțin, oțioasă, – fie și dacă foarte amuzantă!).

Or, dacă tot e să ne amuzăm, jucîndu-ne de-a împărțeala asta, a propriilor noastre cunoștințe (în temeiul „cinci minute"-lor impuse – filosofului, de malițiosul pictor, iar nouă, într-o doară, de poet...), fie-i premisă, zisei operații, acest cuvînt enorm al lui Ion Barbu (care, surprins de apatia unei d-ne la asiduitățile-i de faun, l-ar fi proferat cu vehemență): „Nu dau voie Femeii române să reziste mai mult de cinci minute!"[*].

(Și nu-mi rămîne alta decît să-mi cer iertare că, într-un text făgăduind să cantoneze-n matematici, un mare matematician e invocat într-o cu totul altă calitate!)

[*] Cf. Ieronim Șerbu, **Vitrina cu amintiri** (Cartea Românească, 1973), p. 85.

Șerban FOARȚA

CA VISAREA SĂ NE DEVINĂ MAI ÎNALTĂ, MAI PURĂ

În zilele, în care Lucian Blaga şi-a terminat tălmăcirea lui **Faust**, înconjurat de adulatori, a dat în scris unui sceptic în privinţa reuşitei sale că vor trece trei sute de ani, pînă ce poporul român va găsi un alt traducător mai calificat. Profeţiile de acest fel au totdeauna un sîmbure tragic. Nu fiindcă vremea nu le verifică. Aceasta ar fi cel mult dovada că o cultură nu stă pe loc. Tragismul lor are o altă origine. Orice creator, împrejmuit de adulatori, este periclitat să piardă de la un moment dat spiritul autocritic. Fără de aceasta însă coliziunea între năzuinţă şi realizare este inevitabilă. Au trecut aproape trei decenii de la „epocala" profeţie blagiană – şi chiar dacă facem abstracţie de faptul că la cîteva luni după blagianul **Faust** a mai apărut o altă traducere, la care după unele guri rele participase şi Tudor Arghezi – astăzi ne aflăm în faţa unei noi tălmăciri a poemului, cu nimic mai puţin demnă de litera originalului decît o poate concepe orice îns versat în problematica traducerii literare. Căci o atare problematică există, şi mai este adevărat şi faptul că nu oricine îi cunoaşte anvergura, temeiurile reale, liniile realizărilor posibile.

Rudolf Alexander Schröder care, dacă ar mai trăi astăzi ar fi cu mult peste o sută de ani, vestit, pe lîngă opera originală, pentru tălmăcirile sale din creaţia lui Homer, Vergiliu, Horaţiu, Corneille, Molière şi Racine, într-un moment de matură chibzuinţă asupra problemelor de stil ale literaturilor mai moderne, a ajuns la concluzia : „Dincoace de Marea Revoluţie Franceză, mersul lumii nu urmează liniilor cercului sau parabolei ci ale hiperbolei, cu încrengături care se pierd de ambele laturi în infinit, o împrejurare de optimă importanţă, de pe urma căreia orice înfăptuire şi activitate în condiţii determinabile devine fragmentară". Însuşi poemul **Faust** de Goethe, făcînd abstracţie de **Urfaust**, este în întregimea sa o creaţie din perioada ulterioară a amintitei Mari Revoluţii. Nimeni care l-a studiat în profunzime nu va putea susţine că este un „întreg" şi ca atare dintr-un material poetico-filosofic uşor maleabil. Pentru chiar Goethe, precum reiese şi din însemnările **Goethe despre Faust**, anexate traducerii lui Ştefan Aug. Doinaş, poemul său a fost în egală măsură – dacă recurgem la termenii lui Roland Barthes – „obiect şi privire asupra obiectului, discurs şi discurs despre discurs, literatură-obiect şi meta-literatură". În felul acesta „textul" poemului nu poate fi privit decît ca un „text-fragment" iar traducerea sa traducerea unui „text-fragment", aşa că lectura acesteia la rîndul ei nu poate fi înfăptuită înafară de toate referinţele posibile atît la original, cît şi la alte traduceri. Îngreunează aceasta pentru criticul şi istoricul literar aprecierea la justa ei valoare a temerarei încercări a lui Ştefan Aug. Doinaş de a ne da şi el o traducere – şi încă poetic foarte reuşită – a poemului goethean ? Nicidecum. Căci valoarea traducerii sale, în ultimă analiză, nu rezultă decît din ansamblul ei, citit şi decantat în elementele care în coerenţa lor semnificativă îi permit traducătorului să apropie pe cît posibil originalul.

Odată aceste preliminarii expuse, s-ar putea discuta desigur de la caz la caz despre adecvarea sau nonadecvarea unor sememe alese de traducător mai ales cu privire la ceea ce am putea numi „cuvinte cheie" ale poemului goethean. Şi numărul acestora nu este mic. În mod paradoxal însă chiar autorul ne arată în cadrul scenei **Odaia de studiu**, versurile 1220-1237, modul în care trebuie procedat, cînd Faust după ce încearcă să redea sensul lui „logos" prin „cuvînt", „idee" şi „putere", se decide final pentru „faptă". Exclude oare termenul din urmă seria alternativelor premergătoare ? Dacă ne gîndim că pentru Goethe fapta adevărată este aceea care e în acord cu ceea ce rămîne unit în realitate şi ceea ce este separat în realitate, opţiunea sa este mai mult decît întemeiată. În nici un caz, Aristotel, dacă ar învia, nu i-ar putea dovedi o abatere de la logică. Nu vom susţine de aici că orice adecvare a cuvintelor cheie din traducerea lui Ştefan Aug. Doinaş ne şi satisface. De pildă, imediat în **Dedicaţie**, versul 4, „miraj" pentru goetheanul „Wahn" de-semnifică, după noi, sensul originalului. Altminteri, termenul, „Wahn", în poemul goethean, revine de cîteva ori şi cu alte accepţiuni. În versul 151 al originalului îl putem decodifica în sensul de „reprezentare falsă, luată drept realitate" ; în versul 4209 figurează cu accepţiunea „închipuire neîntemeiată" şi în versul 4408 ca „părere greşită, acceptată dintr-un surplus de bunătate a inimii", spre a trece cu vederea celelalte semnificaţii din **Claudina de Villa Bella, Istoria culorilor** etc. Într-o notă (pag. 430) Ştefan Aug. Doinaş încearcă să justifice alegerea sa, raportînd-o la romanticii germani. A fost însă Goethe la data compunerii **Dedicaţiei** (adică în 24 iunie 1797) atît de apropiat de romanticii germani, încît să le fi adoptat unul din termeni drept termen cheie ? Dealtfel acesta în prima versiune a Singspielului **Claudina de Villa Bella**, din perioada sa pre-weimariană, i-a fost numai preacunoscut cu accepţiunea mai degrabă rousseauistă de „poison qui nourrit mon ame", în absolută conformitate cu iubirea sa problematică pentru Lili Schönemman. Şi ca să nu uităm : în limba germană există doi termeni „Wahn", fiecare de o altă provenienţă. Unul este etimologic înrudit cu v. ind. **vanas**, cunoscut la noi mai ales de la Eminescu încoace din Nirvana : negarea ademenirilor deşarte ale lumii sensuale. Al doilea este înrudit cu v. ind. **ûnâ –** : insuficient, bolnav, smintit. Este bineînţeles aşa că un poet nu-şi gîndeşte decît rareori semnele în mod etimologic. De aici ni se pare cu totul justificată accepţiunea de „venin" din perioada „înlăcrimată" frankfurteză a lui Goethe. În nici un caz nu putem accepta însă referinţa la romanticii germani. Din creaţia lor, la data sus-amintită, Goethe a cunoscut prea puţin. Aforismul lui Novalis, adăugăm, despre „Wahn und Wahrheit" din **Blütenstaub** (polen) a apărut de abia în 1798, în caietul I al revistei **Athenaeum**, pag. 71, a lui Friedrich Schlegel.

Am ţinut mult la clarificarea faptului de mai sus, devreme ce Ştefan Aug. Doinaş îşi însoţeşte traducerea cu un aparat amplu, alcătuit din tabel cronologic, note şi comentarii. Este, fireşte, o iniţiativă lăudabilă. Lectura traducerii se încadrează cu ajutorul lor în ceea ce istoria literară denumeşte „Goethezeit" : „epoca lui Goethe" Textul traducerii se personalizează în felul acesta şi din perspectiva marelui weimarian, fără ca semnătura traducătorului să piardă din importanţă. În tălmăcirea lui Lucian Blaga, la timpul ei, creatorul originalului a fost mult mai disimulat ca să nu spunem dizolvat. În orice caz, pe cînd Lucian Blaga s-a lăudat că l-a îndreptat pe **Faust**, Ştefan Aug. Doinaş dimpotrivă se mulţumeşte cu o traducere filologic şi poetic cît se poate de fidelă, în speranţa că în felul acesta face totul ca visarea noastră să devină mai înaltă, mai pură.

Andrei A. LILLIN

ŞCOALA — UN ŞANTIER SPIRITUAL

Slujitorii şcolii, comuniştii de la catedră, împreună cu elevii pe care-i instruiesc îşi exprimă adeziunea deplină la programul de educare comunistă elaborat de partid şi hotărîrea fermă de a-l aplica neabătut. Al II-lea Congres al educaţiei politice şi culturii socialiste a ridicat în faţa comuniştilor de la catedră a slujitorilor şcolii, noi îndatoriri care înnobilează şi mai mult misiunea lor. Ele poartă pecetea semnificaţiilor profunde ale unui moment de cotitură în munca de învăţămînt, moment determinat de măsurile prevăzute în programul de perfecţionare a activităţii ideologice şi politice adoptat de conducerea muniştilor de la catedră, a slujitorilor şcolii, se conferă răspunderi de cea mai mare însemnătate.

„**Este un adevăr incontestabil că şcoala, învăţămîntul nostru de toate gradele constituie factorul hotărîtor în instruirea ştiinţifică şi culturală, în educarea multilaterală a tinerelor generaţii**", a subliniat tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Iar rolul formativ al şcolii presupune, implicit, definirea precisă a rolului cadrelor didactice, în general, şi a rolului comunistului la catedră îndeosebi.

Un profesor comunist este prin definiţie un militant revoluţionar. Un militant al prezentului şi al viitorului comunist. Această trăsătură îi defineşte profilul şi-i mărturiseşte rolul în societatea de azi pentru societatea de mîine. Şcoala, şantier spiritual, creează oamenii de mîine.

Programul intensificării muncii politice şi ideologice adoptat de conducerea partidului la Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste aduce în atenţie necesitatea simultaneităţii procesului de instrucţie cu cel de educaţie, mai exact cu cel de educaţie comunistă. Pentru că nu-i deajuns ca tineretul să înmagazineze date şi formule, ci se cuvine să ştie la ce sînt bune aceste date şi aceste formule. Se cuvine ca tinerii să înveţe a fi buni cetăţeni. Să ştie cum să aplice în viaţă cele învăţate în clasă. Să-şi dea seama de valoarea economică şi civică a specialităţii căreia i se dedică după ce părăsesc băncile şcolii. Adică să înţeleagă şi teorema şi formulele, dar să fie şi convinşi că ele rămîn simple elemente ale zădărniciei dacă nu se relevă în concordanţă cu realitatea, cu viaţa, dacă nu li se întrezăreşte utilitatea lor, dacă nu se cimentează în conştiinţă cu acel dram de afectivitate şi nu ajută la maturitatea psihică, dacă nu se înscrie în fenomenul numit creaţie.

Instrucţia şi mai ales educaţia în societatea noastră sînt condiţionate de conştiinţa comunistă a cadrelor didactice. Să fim sinceri şi să recunoaştem că nu-i de fel indiferent nici cine este la catedră. Tocmai pentru că de la catedră se predă nu numai ştiinţă, ci, în acelaşi timp, se oficiază şi se dau, direct sau indirect, nişte exemple.

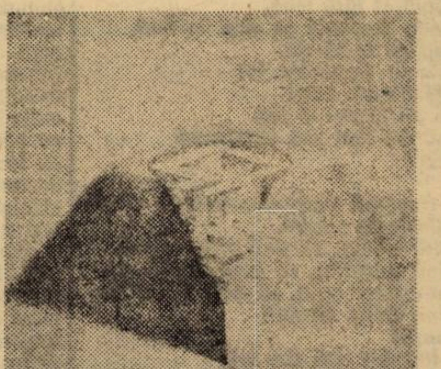

Educaţia rezidă din menirea învăţămîntului de toate gradele. Şi conducerea noastră de partid şi de stat depune cel mai stăruitor efort pentru realizarea acestei meniri. Cum e firesc, în acest domeniu, partidul nostru acţionează prin şcoală, prin profesori, prin comuniştii din şcoală. Se cere însă ca educaţia să fie făcută cu grijă, cu dragoste şi pasiune pentru muncă, pentru găsirea celor mai adecvate, mai variate şi mai subtile mijloace pentru insuflarea celor mai profunde convingeri comuniste, în relevarea valorii ştiinţelor, în transformarea tînărului într-un militant al năzuinţelor drepte de libertate socială şi naţională în lumea contemporană, în construirea socialismului şi comunismului. Sînt semnificaţii profunde subliniate cu pregnanţă în magistrala expunere a tovarăşului Nicolae Ceauşescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1–2 iunie, la cel de al II-lea Congres al educaţiei politice şi al culturii socialiste, semnificaţii ce exprimă importanţa politică a realizării şi manifestării şi pe această cale, a unităţii de voinţă, de interese şi fapte a întregului popor român.

Gheorghe ŞORA

● miniaturi ● miniaturi ●

Vasile Smărăndescu

DISCURS DESPRE JUDECATA CEA DREAPTĂ

Ed. Dacia, 1982

Dificil de afirmat că poemele lui Vasile Smărăndescu – versuri, încă o dată, de factură foarte diversă – sînt, integral, expresia unei sensibilităţi lirice, după cum, iarăşi, la fel de dificil de susţinut că ele se integrează, strict, aşa-numitei „poezii de concepţie". Avînd tangenţe, între limite destul de laxe, cu ambele modalităţi poetice, versurile lui V. Smărăndescu sînt, fără echivoc, în primul rînd ataşate unei problematici de acută actualitate. Polemic, revendicativ, V. Smărăndescu interpelează timpul, veacul, istoria scăpată de sub controlul raţiunii, contrară aspiraţiilor umane fireşti **(Atemporal)**. „Obsedat de unele probleme fundamentale, / dintr-ale lumii contemporane", autorul imaginează drama anihilării planetei într-un cataclism nuclear **(Discuţie unisens)**.

O formă predilectă a dialogului cu veacul e fondată pe alegorie, matrice a mai multor poeme, din care cîteva se apropie de concizia apoftegmei: „Rîurile se împlinesc / în vale / dar cu apă / din deal". Alte texte preiau din simbolistica folclorului elemente în măsură să nuanţeze sugestia lirică, uneori conferind un plus de supleţe liniei melodice a versului. Iată acest arbore al vieţii: „Pomule din bătătură / Pomule coroană sură / Ţine-mi calea jos în vale / ... / Despleteşte-ţi crengile, / Crengile, zăvelcile / Să-ţi dezleg veacul de ce / Trebui' să se vindece" **(Pomule)**. Prezent şi în volumul anterior, **Interogaţia adevărului**, demersul polemic al autorului se regăseşte, cum s-a putut vedea din cele cîteva citate, cu egală pregnanţă în textele de intenţie speculativ-ironică şi în cele în care neta caracteristică o dă muzicalitatea suavă, de sugestie folclorică. O singură schimbare importantă pare să se fi produs de la anterioara selecţie şi pînă acum: **Discursul despre judecata cea dreaptă** pe care îl tentează Vasile Smărăndescu relevă, în recenta ipostază lirică, o mai mare abilitate în folosirea instrumentarului poetic.

Ion Beldeanu

BUNĂ SEARA, FRUMOASĂ POVESTE

Ed. Junimea, 1981

Poet solar, la o primă impresie de lectură, Ion Beldeanu creează imaginea în **trompe l'oeil** a unui univers echilibrat, susţinut de „turnuri solare", unde „în talgere de purpură se întrupa lumina", „pe-un calm apus septentrional / ... / Ori într-o insulă stelară" **(Dar clopote)**. În **trompe l'oeil**, numai, pentru că aspiraţia spre acest tărîm, inconsistentă ori înşelătoare, lasă locul notaţiei avatarurilor unui nenumit Călător şi expedientului imagistic al unei presimţite vinători: „Clipele poartă despletiri pentru mirt / Tu trebuie să te întorci / / Pînă la ivirea Călătorului / Potrivnic şi neîmpăcat" **(Celui neîntors)**.

Elegiacă în tonalitate, lirica lui Ion Beldeanu se leagă de simbolurile călătoriei iniţiatice şi zborului imaginaţiei – simboluri centrale în sistemul figurativ al volumului. În starea de graţie, liricul figurează spaţiile imaginarului ca zone de absolută puritate în care viaţa reală îşi găseşte împlinirea (ex.: **Elegie de iarnă**).

Vasile Mihăescu

PORTRET CU DOUĂ RAME

Ed. Junimea, 1981

Cu discreţie lirice, poemele lui Vasile Mihăescu stau, mai degrabă, mărturie unui „mod-de-a-privi-lumea", sînt rezultatul unui demers voit de metamorfoză a faptului brut în fapt literar. Autorul îşi cultivă starea vizionară şi, în ultimă instanţă doar, emoţia. Fără a viza „delirul metodic" propus de ilustre modele, V. Mihăescu pare a urmări cu precădere sustragerea din imperiul temporalităţii şi al uzurii prin intermediul artifactului poetic: „Aceasta-i luntrea fără de moarte / suie într-însa, n-avea sfială, / ... / Timpul sub dînsa e nemişcare, / ... / Numai cu dînsa tu vei atinge / albele ţărmuri – dulce ursită, / n-o să-ţi mai curgă prin vine sînge, / vei fi silaba neprihănită". Sugestia voracităţii timpului e, în astfel de poeme, într-adevăr remarcabil sugerată.

Altminteri, o ironie rafinată, nicidecum faceţioasă, amînă, în cele mai bune piese, confesiunea, momentul ecloziunii lirice, pregătită cu minuţie de fabulaţia unui fascinant periplu în perimetrul literar: „Printre rafturi de cărţi se petrece / nemaivăzuta mea călătorie. / Tulburat, căutînd lumilor toate / începutul... / / eu prefer ca oasele să-mi fie zdrobite / de roţile lecturii" **(Suava planetă)**.

Carmen PĂDURE

ADRIAN PĂUNESCU

PLOAIE IMPERIALĂ

Peste Viena plouă și sfiriie mărunt,
Din firme luminoase sar stropi ca de pe-o coamă,
Pe plita plumburie se simt fierturi de unt,
E cald și disperare ca într-un plîns de mamă.

Și parcă simt privirea picturilor ce dorm
Sub coperișul strașnic al marilor muzee,
Se-aud nebunii lumii halucinînd enorm
Să-ntruchipeze totuși absurda lor idee.

Ce-ar fi dacă deodată motorul s-ar opri
Și-ar îngheța-ntr-o clipă, neașteptată, toate?
La curtea somptuoasă a lumii într-o zi
Ecouri ale crizei ca vînturi vor străbate.

Deocamdată plouă peste-un oraș bogat
Și nu sînt lei să ragă și nu sînt cîini să urle,
Doar clopotele parcă mai îndoielnic bat,
Și-un fel de unt e-acela ce sfiriie pe turle.

Și-o grabă permanentă, lîngă-mpărați călări,
Mașinile fac una cu alta concurență,
E un oraș în care trec permanent salvări,
Celulele umane în stare de urgență

Peste Viena plouă și sfirie mărunt,
Orizontal un zumzet cu ploaia face cruce,
Ce ploaie de otravă, cu descărcări de unt,
De iarba de acasă aminte ne aduce.

Clădiri mai mici, mai-nalte dau sunet diferit,
Sînt ca un nai hipnotic ce notele-și retează,
Aici de mai departe eu, țară, te-am iubit
Cu milă și sfială, cu patimă și groază.

Aici, în fiecare apartament e-un sat,
Meschine interese pe oameni îi separă.
Consumă fiecare ce au de consumat
Și fiecare are în portbagaj o țară.

N-aș vrea ca țara asta vreodată să ajungi,
Deși ca țara asta vreau să trăiești mai bine,
Dar remorcați de bunuri vom fi pămînt de ciungi
Și firea noastră stelei de unt să nu se-nchine.

Cînd plouă pe Viena mi-e dor de țara mea,
Mi-e dor de cea mai dulce și mai amenințată
Femeie dintre cîte pot, iată, exista,
Și plouă pe Viena a somn și-a niciodată.

BRAZDA

Degeaba vom face recolte la anu'
Dacă nu vom culege recoltele-acelea la anu'.
O, voi semănători ai vremii mele,
Oameni politici și academicieni agrarieni
Luați-vă curajul de-a ieși într-o dimineață
În marea brazdă-a țării
Și semănați țărani.

ÎNCHIRIEZ COPILARIE

Și ați îmbătrînit și voi cu-un an,
Pătulele vi s-au umplut de carii,
Făină zvîrle vîrsta pe țăran,
Pe tîmpla lui parcă se bat morarii.

Costică al lui Mace e mai mic,
Se ține de chisăr ca să nu cadă,
Mărin al lui Crînguș nu vrea nimic,
Doar niște scînduri pentru-o tristă ladă.

Femeile pe care le-am privit
Și vă invidiam că-s ale voastre
Îmi par acum un cor bătrîn, strivit
De țesturi care vin direct din brazde.

Pe uliți nu mai trece nici un cal,
De douăzeci de ani trec numai vite,
Și-aud că în căminul cultural
E frig ca-n peșterile negăsite.

Mă uit la voi, nu mai aveți nici cîini
Dar telefoane vă și puneți unii,
Pămînt voi încă mai aveți pe mîini,
Cu palma ați dat voi contur furtunii.

Băieții vi sînt mari și au plecat,
Iar fetele vi-s grase și neveste,
Voi înșivă, trecînd acum prin sat,
Nu știți cine mai e, cine nu este.

Nepoții voștri nu-l știu pe Asan,
Cel care-n tîrguri ne dădea alviță,
Nepoții voștri, dacă au un ban,
Îl pun de-o parte pentru cînd sughiță.

Sînt un burghez ce vine uneori
Cu gînduri moarte și cu simțuri treze,
Prin fostul sat al primei lui cărări,
Copilăria să și-o-nchirieze.

Spuneți-mi, frații mei trudiți, n-aveți,
Acum, cînd văruiți parcă vin Paștii,
N-aveți prin triburile de băieți
Vreunul blond și trist, cu ochi albaștri?

Nu vi s-a rătăcit prin amintiri
Vreun Adrian ce seamănă cu mine?
Vreun puști care rîvnea la cai subțiri
Și la o șa und-să se simtă bine?

Bădeancă, am venit, sînt un burghez
Ce se admiră, dar se și devoră,
Și-atîta mai doresc, să-nchiriez
Copilăria mea pentru o oră.

Să-i văd pe toți acești bătrîni iubiți,
Cu tidve de pămînt și aspră pastă
Cum, dintr-o dată, tineri, fericiți,
Pe-acel copil ar vrea să-l ia în gazdă.

FLORĂRESELE

Orașul nu mai are coerență
din pricina florăreselor,
Flori inexplicabile au spart
mica noastră ordine. Țigăncile
își fac de cap. Picioarele lor
tinere și brune
podidite de flori
sînt poduri fierbinți peste care
călătoresc furnicile.

Orașul nu mai are creier,
primăvara i-a inversat accentele,
primăvara a făcut
să înverzească și stopul roșu,
accidentele se țin lanț,
toată lumea are voie să circule,
țigăncile-au venit
cu coșuri mari de flori,
unde le-or fi ținut pîn-acum,
pe ce pămînt, cînd totul e
contabilizat fără milă,
țigăncile senzuale se vînd în flori,
se implică în corole,
miresmele trupurilor lor
bătute de aer curat
o iau pe tulpini în sus,
cumpărăm flori sau cumpărăm
țigănci?

Vai, comerțul particular trebuie stîrpit,
trebuie luate măsuri,
să vină miliția, să vină procuratura,
să vină primăria, să vină primăvara,
să intre Beethoven, să vină țigăncile,
să vină ONU, să vină
bulibașa!
Dar toți sînt aici, dar toți
își încarcă brațele cu flori,
dezvelind țigăncile frumoase,
amețind orașul, înverzind stopurile roșii,
au apărut florile, au înflorit –
auzi dumneata – florile,
asta ne mai trebuia,
la asta nu ne așteptam. Am fost luați
prin surprindere. Au înflorit florile.

DEZVĂȚUL DE LUMINĂ

Ies la lumină că-mi miroase-a iarbă
Dar, cînd să văd, pricep că nu mai văd
Că de vărsarea ei mi-e fața oarbă
Întreaga primăvară e-un prăpăd.

Se-aude-un miel parcă-nvățînd să ceară,
În păsări cineva întoarce-un ceas,
De-atîta violentă primăvară
Fără privire, Doamne, am rămas!

Două-nfloriri de lacrimi îmi sînt ochii
Și curge must de ghiață ca din teasc,
Mă biciuiește cerul cu toți stropii
Și curge must de ghiață ca din teasc,
Cu ochii mici, ca văzul pe cartele,
Ieșind din noaptea vinovatei ierni,
Abia acum lumina vieții mele
Îmi spune trist că sîntem orbi eterni

Această primăvară dă sentința
Mi-e interzis, ca tuturor, să văd.
Lumina ei se joacă de-a ființa
Și desprimăvărarea e prăpăd.

ALEXANDRU DEAL

IUBIREA PEREGRINILOR*)

Fierarul Pavel Daicu se așeză posomorît pe marginea scaunului plimbîndu-și stingher șapca dintr-o mînă într-alta. Purta o vestă cafenie, cu dungi stinse, strînsă pe bust, închisă la bumbi pînă sub bărbie. Haina cam largă i se desfăcuse în dreptul pîntecului, lăsînd să se vadă lănțugul gros al ceasornicului. Se bărbierise proaspăt de dimineață, își tunsese vîrfurile mustății cu foarfecele, iar pe fruntea palidă, cam îngustă, îi apărură mici broboane de sudoare. Trase cuviincios picioarele sub scaun și genunchii îi apărură rotunzi și grei ca două ghiulele.

– Să vă servesc un rachiu, din ăla curat, spuse croitoreasa, căznindu-se să nu se piardă, băiatul meu trebuie să pice acu. Știți, s-o dus pînă la domnu Klein, pretenu lu răposatu, zicea că trebuie să-l caute.

– Mulțumesc dumneavoastră, da pot aștepta și așa.

Bău totuși vîrtos, el care nu obișnuia.

Dădu de dușcă încă vreo trei-patru păhărele pînă cînd intră Alec Adam. Se priviră în tăcere, Alec liniștit, acum, pentru prima dată cotropit de-o adîncă liniște ce, adeseori în lunga lui viață avea să pună stăpînire pe el ori de cîte ori un fapt neobișnuit ar fi trebuit să-l tulbure ; croitoreasa înțelese că trebuia să-i lase singuri; ieși purtînd o teamă nelămurită în suflet. Alec își turnă un pahar dar nu bău: O sclipire prostească de veselie îi licări în priviri, odaia i se păru strîmtă, sărăcăcioasă, prea mică pentru puterile lui nesfîrșite pentru prima dată îl vedea pe Pavel Daicu caraghios în hainele alea de sărbătoare, cu mustața pleoștită, adus de spate, un omuleț hazliu și neînsemnat. Bău din ce în ce mai înveselit simțind vuietul sîngelui în vene. Glasul fierarului ajunse pînă la el ca trecut printr-un paravan de pîslă.

– Cum s-ar zice, stricăm prieteșugu ?

– De ce să-l stricăm ? rîse Alec și dădu din umeri. Cine a zis ? Fierarul sări în picioare cu fața arzîndu-i roșie, se repezi la Alec cu mîinile întinse, învinețit de mînie, încercă să-l scuture de umeri, dar puterile îi erau prea sărace acum :

– Să-mi lași femeia în pace, șuieră, auzi ticălosule, viperă, ce ești! Te-am crescut ca pe copilul meu, la masa mea, în casa mea, a mea ! Copilul meu..., scîncea acum, genunchii i se muiaseră, bălmăjea cuvinte de neînțeles, firișoare de sudoare amestecate cu salivă îi curgeau pe bărbia lucioasă și Alec Adam se văzu nevoit să-l sprijine..., Copilu meu pentru care aș... fierarul izbucni în plîns, dar nu își ascunse fața, nu încercă. Ești un nimeni, nimeni, netrebnic, vierme, vierme ticălos și murdar... Alec îl tîrî și-l lăsă să se prăbușească în scaun. Nu vreau, ia mîna de pe mine, criminalule, țipa acum printre sughițuri, fierarul, cu glas subțire vătămat de umilință. Nu mă lovi, nu mă lovi copilu meu... – căzu moale ca o cîrpă pe dușumea, în genunchi, omoplații i se iviseră ascuțiți pe sub haină ca două mici animale înfricoșate ; stătea acum în genunchi cu bărbia adusă în piept, plîngînd potolit, cu lacrimile scăldîndu-i obrajii, cu brațele dezarticulate spînzurînd de-a lungul trunchiului, și cum sta așa închis în sine desluși uimit, scîrbit și uimit, bucuria plînsului, o uriașă bucurie izvorîtă din măruntaiele plînsului său timp. plînsului său fierbinte : acolo, în genunchi, pe dușumea, își ridică încet fața udă toată, ochii i se limpeziră fulgerător, îl privi țintă pe Alec Adam, acesta se dădu doi pași înapoi : fierarul izbucni în rîs, un rîs curat și frumos. Spuse : Eu n-am bărbăție ca toți oamenii – șopti. Rîse, foindu-se pe genunchi : Locu ăla e sterp, gol. Acolo nu e nimica. E un loc curat și gol.

Tăcu, tăcerea se prelungea la nesfîrșit. Alec fu cel care vorbi primul :

– Să pleci, spuse, să pleci din casa asta, spuse, să pleci din casa mea.

Pavel Daicu se ridică, își trecu palmele peste față, își scutură pantalonii, se apropie de masă, își puse un rachiu, bău scurt, aproape semeț, își trase șapca pe frunte: Acum, copile, că ai aflat cine-mi sunt nu ți-a mai rămas mult de trăit. Multe zile nu mai ai tu. Să-ți fie frică, copile, deși n-o să te doară. Astfel am să te omor încît n-o să suferi multă durere...

Ieși fără să mai tragă ușa în urma lui.

În săptămînile care urmară Alec Adam lucră în echipa de zidari a lui Klein ; bătrînul îl îndrăgi, și-l apropie sufletește ; băiatul era destoinic, punea osu, nu era bețivan ca alții ; maică-sa pricepu că nu trebuia descusut, necăjit cu întrebări nelalocul lor – bani de îndestulat casa aveau. Înspre toamnă, înainte de marile ploi, un pretenar, unu Trăian Măhălanțu, tăietor de vite, o huidumă mohorîtă cu suflet de copil în adîncul lui, ținut drept cam sărac cu duhu (îi căzuse în creștet dracu știe ce în anii fragezi ai prunciei) îl invită la o cană de vin **direct producător** ; lui Alec îi plăcea Trăian, istorisirile lui naive, pălăvrăgeala nevinovată a măcelarului îi încălzea sufletul. Așa că îi trecu bucuros pragul, într-o duminică luminată de-un soare ogoit. Măhăleanțu avea de ce să fie mulțumit. Ținea casă frumoasă, înaltă, cu ferești largi, grădină mănoasă, copii sănătoși și cuminți, rușinoși cît trebuie, nevastă voinică și voioasă, nepotrivnică ursuzeniei blînde a bărbatului. Rîdea ea destul, în toată voia ! Așa că măcelarul privea încîntat fundul dolofan al Trandafirei și anii se scurgeau pe nesimțite ... Tatăl lui Măhălanțu fusese marinar, o meserie aspră care te supune pentru toată viața, fi-su nu-și aducea prea bine aminte de el: pierise demult, cînd el se juca încă în țărînă, la Istanbul, în port, într-o încăierare marinărească, l-au trecut pielea prin cuțit. El nici măcar nu văzuse marea, de altfel nu văzuse o altă apă decît cea a Beghetului. Îi ajungea și asta – atîta cît era. Dădea, cînd și cînd, dincolo de podul Neamțului, la somni și țipari. Era iscusit, agățase cîteva namile, la pîndă, noaptea. Pe Trandafira o luase așa cum iei un fruct pîrguit din ram ; o ceruse după a doua vedere și ea i se dase. Acum aveau gospodărie, copii... Părinții ei odihneau liniștiți într-un țintirim dintr-un sat, Machedonia. Tat-su fusese blănar, îi blagoslovise cu ceva parale, se încropiră. Era mulțumit. Credeau în Dumnezeu ca tot creștinul, fără să se omoare, adicătelea fără să facă caz din asta. E bine să ai credința ta, nu se poate trăi la întîmplare. Singurul lucru care-i întuneca zilele era meseria sa urîtă.

– Nu ți-e silă, mă, Trăiane, să tot dai așa cu cuțitu ? întrebă Alec. Nu-i păcat ?

– Mai întîi că nu dau cu cuțitu... Bea, mă, îl îndemnă măcelarul, vinu-i de anu trecut. Avem un soi de toporișcă, cu-n ghint, uită așa, cît deștu ăsta. Dobitocu cît îi dobitoc, da tot știe că moare. Se uită la tine, paștele mă-sii, de-ți vine să lași dracului totu... Da, te întreb, ce le dai ăstora de crăpelniță ? Hrean ? Cîrpe ? Rugăciuni, doamne iartă-mă ? Ce pui pe curu copiilor, frunze ? Dacă omu o fost făcut să mănînce carne și nu iarbă, ca vitele, cine o greșit, eu ? Le ajut și eu cum pot : le fac semnu crucii de-asupra căpățînei și, aleluia, le trimit direct în raiu ăla al lor, c-or fi avînd și ele unu... Bea, mă, ce te zgîiești așa ?

Alec pricepu că lui Trăian nu-i făcea plăcere să continuie discuția începută. Așa că îl lăsă în pace. Pentru un timp băură în tăcere mulțumindu-se să privească lumina putredă a toamnei, cum îndulcea ea frunzele îngălbenite, cum le odihnea mădularele..., și Măhălanțu își aminti, ehe, o istorioară nemaiauzită, da cu totul adevărată : cu unul Sebastian din Machedonia, unul care dase ortul popii cu mulți, foarte mulți ani înainte, pe vremea cînd părinții Trandafirei erau copii sau poate că nici nu se născuseră încă : îl văzuse tot satu mort-mort de-a binelea, gălbejit și cu nasul subțiat, a treia zi, așa cum se cuvine, îl băgară în pămînt ; trecură anii, femeia lui se remăritase cu un notar tinerel și cam flușturatec care se înfrupta cu seninătate din averea lăsată de răposat, de-asupra, pe pămînt... Și odată, ca un trăsnet, sosi pe numele văduvei o carte scrisă, din îndepărtata Americă, de mîna stîngace a răposatului ! Măiculiță, parcă explodase un șrapnel nemțesc pe ulița mare a satului ! Văduva plîngea înebunită, babele își făceau cruce înspăimîntate. Ce scria în carte ? Că el, Sebastian, născut și decedat în satul Machedonia, a ajuns cu bine în America, e sănătos care sănătate le-o dorește la toți cunoscuții, că muncește cu mult spor, că a deprins limba străină de acolo, a pus ceva bănuți de-oparte, că buna lui nevastă să nu-și facă griji, se-ntoarce el cu o ocazie, că poartă ciorapi groși cînd e frig, să nu răcească, să nu-și facă ea probleme. Că America e o țară mare-mare, ce e drept cam trăznită și că singuru lucru ce-l nedumirește e **cum dracu a ajuns el acolo ?**

– Păi tocmai asta e, izbucni înveselit Alec, cum dracu ?

– Nimeni n-o aflat vreo-dată, murmură îngîndurat Trăian Măhălanțu, aș da orice să aflu. Americanii ăia-s dai dracului.

– Bine, mă, Trăiane, da ăla era mort aici la noi, gata îngropat ! Nu se poate !

– Uite că se poate, spuse apăsat Măhălanțu, devreme ce s-o întîmplat. Și nu mai rîde ca prostu. Omu s-o întors, notaru o dat bir cu fugiții, satu s-o crucit, și totu o intrat în normal.

– Așa o fi, spuse Alec, stăpînindu-și cu greu rîsul, așa o fi... Eu am auzit de unu căruia i-a răsărit din senin o ciupercă mare și albă din fierul nicovalei. Se întîmplă...

– Da Pavel Daicu ce mai face, spuse măcelarul neștiind că întrebarea îl va răni adînc pe Alec. Se zvonește că s-a apucat de băutură, că au sărăcit de tot.

Alec Adam tresări, ascunzîndu-și cu greu tulburarea ; o veche durere prinse să se împrospăteze în el, ieși din amorțeală așa cum o boală fără șanse de tămăduire începe să roadă cu și mai multă furie omul ; îi anunță cu glas înghețat, străin, că vrea să plece, că e tîrziu, mulțumea frumos gazdei pentru vin, plecă...

Nedumerit Trăian Măhălanțu nici măcar nu încearcă să-l oprească : bunul măcelar n-avea de unde să știe că se vedeau pentru ultima dată.

Deasupra Viilor aerul se înmiresmase, pămîntul se zvînta cu blîndețe lăsînd un abur ușor, ca o respirație de copil în somn: puterile primăverii anului 1[illegible]82, căci în această vreme intrase lumea [illegible] creșteau, oamenii își primeneau gospodăriile. Alec Adam în acești ultimi doi sau trei ani ridicase împreună cu lucrătorii meșterului Klein destule case, fără să-i dea prin minte, fără să-l încerce dorința de a avea una a lui. Trăia în continuare în casa mamei sale ; croitoreasa nu mai cosea, în ultimul timp o cam lăsaseră ochii. Robotea tăcută, își găsea de lucru prin odăi, pe fața ei îmbătrînită se citea liniște și mulțumire. Alec, deși o vedea zilnic, înțelese, fără să se neliniștească prea tare, că nu aveau ce să-și spună. O vedea zilnic și totuși de fiecare dată seara îi descoperea uimit chipul. Un obraz împuținat, aproape neclintit ; închisă într-o tăcere împăcată cu sine se mulțumea să-i zîmbească cînd și cînd. Mîinile îi erau mici, agere, îi rămăseseră tinere. Observîndu-i privirile cercetătoare se apropie, îi lua capul între palme și-i spunea : Am îmbătrînit, se vede..., se vede...

... Într-o seară, pe neașteptate, femeia dădu un țipăt scurt rămînînd în picioare, dreaptă, țintuită locului : parcă se înălțase toată, se subțiase dintr-o dată, îngustă în umeri și cu tîmplele scobite, cu pielea întinsă pe oasele feței ; țipătul acela era nu numele fiului ei ci al bărbatului plecat de multă vreme din lumea celor vii...

Alec o întinse pe pat. Cîteva vecine îl împinseră afară, le chemase înspăimîntat și ele găsiră de cuviință să-l îndepărteze. Își aprinse o țigară ; trebăluiala zorită, șoaptele lor de bătrîne pregătite în fața morții, toate astea le simțea în afara lui, îndepărtate, ca și cum i s-ar fi povestit. Întotdeauna se găseau prin cartier astfel de bătrîne aducînd mai curînd cu mari și uscățive păsări slujitoare ale morții, animate, înviorate de datoria sinistră pe care și-o asumau singure, binevoitoare, voioase aproape, petrecînd cu privirile lor lacome și iscoditoare sufletul desprins de trupul celui vegheat... Răbdătoare..., atotștiutoare...

O îngropă alături de osemintele bărbatului ei.

Laura Daicu, în singurătatea ei, nu număra zilele ; erau ceasuri ale nopții, și acestea se dovedeau a fi cele mai rele, în care ființa ei plutea în golul așteptării, într-o semiinconștiență lipsită de contur, amintirile și dorințele șterse, toate obiectele din jurul ei, absurde, lipsite de conținut, definitiv străine. Nu simțea nici frigul, nici căldura așternutului, nici apăsarea albastră a întunericului de afară.., aidoma..., aidoma acelui barcagiu ajuns nu se știe cum prizonier în propria sa luntre, suspendat, alunecînd în derivă prin marile emanații de abur livid ale lacului nesfîrșit, prin muțenia desăvîrșită a șovarului... prins în pîlnia marilor cercuri concentrice ale apelor fosforescente...

Lumina zilei o lovea cu cruzime, auzea foiala nătîngă a fierarului, tusea lui abjectă, pașii nesiguri : intra, fără să mai bată la ușă, a, nu se mai deranja, nu-l păsa: era clipa cea mai apăsătoare a dimineții Sub privirea lui iscoditoare, batjocoritoare, tresărea scîrbită de ea însăși. Dacă ar fi avut destulă putere l-ar fi luat zilele. Aproape că nu mai aveau din ce să trăiască ; fierarul, cu setea lui năprasnică, băuse tot. Răspîndea o duhoare de hoit, pe ce punea mîna murdărea.

– Îl aștepți, îl aștepți, clătina el din căpățîna lui mare, cu fața umflată, veștejită toată, nu vorbea ca toți oamenii, sîsîia prostește ; și totuși, ca prin minune, rîsul îi rămăsese cel de altădată – limpede și frumos, și asta o înspăimînta cel mai tare: îl aștepți, o să vină. **Și eu îl aștept.** Dacă vine o să se termine cu chinurile noastre. Numai să vină.

Rămasă singură, Laura nu putea să plîngă ; ar fi făcut-o dar ura care-i clocotea nedomolită în piept o sugruma; știa că va muri în curînd, aștepta sfîrșitul nu cu deznădejde și nici cu teamă ; gîndul că soțul ei nu va putea să-i supraviețuiască nici măcar preț de cîteva ceasuri o umplea de-o bucurie răutăcioasă ; mai știa că va muri ca un cîine, mușcîndu-și carnea de durere, tăvălindu-se în propria-i mizerie. Dacă s-ar fi putut, ar fi dorit să-l vadă strivit la picioarele ei...

Se ridică, se privi în oglindă cu fermitate, îndelung.

Așa o găsi Alec Adam.

Pe urmă nu mai știură...

Bărbatul dormea lîngă ea, adormise, și profilul lui nu îndeajuns de puternic era străbătut de lumini curate, greu de tălmăcit... Ea stătea cu urechile la pîndă, întinsă alături, goală fără să-i pese, fără să se teamă pentru ea ; îl păzea cu strășnicie, îi veghea somnul, l-ar fi dezmierdat, nu îndrăznea, nu încă ; și așa cum îl privea încordată toată își aminti de celălalt, de pașii lui șovăielnici bubuindu-i în pelicula subțire a memoriei ei, fără s-o sfîșie, fără s-o vatăme, pelicula aceea aburoasă și vag transparentă se închidea ca un ochi – așa cum nimeni nu poate lăsa urme în unda unei ape.

Nu-l ura pe Pavel, de ce l-ar fi urît, soarta îi alăturase, ea ar fi trebuit încă de la început să nu-l ia : era bolnav, atît doar – bolnav, și datoria ei ar fi fost să-l îngrijească, să-l țină pe lîngă casă, pe lîngă ea... Cu siguranță că asta va face, Alec o să înțeleagă.

Nu crescuse el ocrotit în casa fierarului? Acum nu-i rămînea decît să aștepte...

---

* Fragment din romanul **Întoarcerea peregrinilor.**

MIRCEA DAMASCHIN

MÎNJI

Liniște de verde crud
Ciripit de păsări agățate
Pe cablul ud de-naltă tensiune
Nori sporadici, pomi slugarinci
Și zumzet turboreactor.

În chinchet de bidoane de aluminiu
Pești răpitori sătui valsează
Sub luciul de petrol lampant
Al iazului cu stuf de pază,
Baltă fără de garant.

Coboară norii. Mînjii nechează.

STROPI ROȘII

M-atinge o mînă mare și rece
Spînzurată lîngă agurida
Sînului.

Strepezite piei de sagri,
Inimile s-au strîns
Încă și încă o dată.
Stropi roșii, rotunzi
Năvălesc în artere spre tîmple.
La orizontul de mărgean
Un judecător desparte în coșuri
Cuburi albe, cuburi negre.

Lampadarul aprins.

BULBI

Privesc prin fereastra
Lată, de confecție metalică,
La aburul cețos, termocentral
Împrăștiat peste grădini,
Și peste grajduri de tablă ondulată.
Golul cu cețuri mă atrage
Să intr-un întunericul agrest,
În zootehnicul incest,
Și, liberat de chingi hematofage,
Fără de grabă să contemplu
Creșterea bulbilor de cepe verzi.
Dungi sîngerii bordează cîmpul vizual.

FLORI DE MĂR

Meri șchiopi pe margini
De rîpă galbenă, lutoasă.
Lumini incerte
Stigmatizînd petale rare.
Cobor împleticit din deal.
Ceața mă biciuie alunecos
De cîini și de cocoși mă-ascunde,
Mă înfundă în frunze.

Urcăm
Prin uleiul molcom
Cu talgere rupte
Spre norii-n ruine.

Spre nord, spre nord
Spre becuri de gări luminate infuz.
Zăpezi maculate de gaz
Ne-așteaptă-ntre șine.

NICOLAE IRIMIA

LA MASA DE SCRIS...

Poet la masa de scris...
Ca și cum aș spune țăran pe dealuri, la coasă;
La fereastra lui înrourată Istoria e pururi
Un murmur străvechi și fertil de albine
Poet la masa de scris...
Ca și cum aș spune muncitor în preajma cuptorului,
Inimă de veghe în schimbul unu, doi și trei
În aerul căreia bat toate frunzele dorului
Poet la masa de scris...
Ca și cum aș spune Patrie sub cel mai curat tricolor,
Ochi care se multiplică prin noi, luminînd,
Timp prezent care vede dinspre viitor

CA O SABIE DE ARGINT ASUPRA INIMII...

Poetului Anghel Dumbrăveanu

Iată-ne ieșindu-i în întîmpinare.
Și ce poți tu vedea? – m-a întrebat
Inima.
Îl văd chiar pe El risipindu-se,
El, cel veșnic îndreptat cu limpedea
Rază a ochiului și cu buzele-n murmur
Către constelația Eminescu;
El, aducîndu-ne în preajmă talazurile înspumate,
Respirația albastră
Și aerul bun al mării-n nesomn,
Foșnetul de aripi albe tulburînd azurul
Și clopotele grele ale amiezilor
Legănînd universul...
Și ce mai poți vedea tu auzindu-l? – m-a întrebat
Inima.
Îl văd chiar pe El intrînd
În viața noastră cea de toate zilele
Mișcînd zările,
Îi văd chiar Sufletul Lui îndrăgostit care
A ridicat iubirea la rangul de lege;
El care trece printre noi cu toate
Simțurile foșnind,
El care cîntă pînzele corăbiilor în așteptarea
Femeii,
El carele devine amurg peste pămînt trist
La plecarea femeii în inima departelui...
El care păstorește greierii în vara stelelor,
El care se zidește de bunăvoie
La temelia toamnelor căzute pe dealuri luminînd
Cu aripa fîntîni părăsite
Și înalte vîrtejuri în cerul cuvîntului...
El, poetul, de mînă cu toate primejdiile
Stînd de vorbă cu piatra îngîndurată
Și cu apa
Dar mai ales stînd de vorbă cu focul
Prin care-și trece în fiecare noapte ființa
Spulberîndu-și sunetul cenușii aurii
Pentru bucuriile noastre dintotdeauna.
Pe unde calcă poetul cresc florile
Și iarba viscolește bănuțul de ceară
Al lunii;
Cînd trece poetul în diligența înserării
Cîntă țărîna.
El, cel care-și astîmpără setea cu
Mult rîvnita rouă a privighetorii,
El, prietenul nostru care sosește
Chiar acum printre noi
Escortat de frumusețe.
Poezia, ca o sabie de argint asupra
Inimii

PERECHILE TINERE

Sălbatice perechile tinere
Mai ales cînd mîinile lor îndrăgostite
Rup mugurii de ceață ai zilei;
Perechile tinere asemenea ierbii
Corăbii încărcate cu fulgere...
Cînd țipă după coasă;
Perechile tinere intră în ape roșii
Cu murmurul vieții pe umeri,
Ca-ntr-o biruință;
Se umple de foșnete arborele cosmic
Și tace pămîntul atins de sămînță

---

urme pe nisip

33 de poeme*)

Prin 33 de poeme, o plachetă distinsă la Concursul de debut al „FACLEI", ediția 1980–1981, alături de alte două, Tatiana Lungoci iese din anonimatul unui lung șir de debutanți, încercînd a se defini ca poetă, circumscriindu-și structurile lirice și impunîndu-și universul tematic. Poezia sa, de pînă acum, lasă să se întrevadă sensul spre care se îndreaptă: o lirică a ceremonialului erotic, a jubilației ființei în spațiu și timp și a evaziunilor onirice.

Poezia de ceremonial erotic conține o exaltare nebună, dar stăpînită de chingi ale unei lucidități senine, un clocot al simțirii, prin care eul liric intră într-un șir de neîntrerupte cascade ale destăinuirilor perpetue ale unui prea plin, orgiac, de trăiri. Poeta clamează și cheamă permanent la acest festin erotic, ca participant, natura, tot împrejurul, pe toți care pot răspunde înțelegerii de simțire a ființei: vietățile, ierburile, constelațiile, vîntul, care devin, ca în lirica lui Sandu Timoc și Aurel Turcuș, semnele alegoriilor zborului și ale extazului visării. Din acest ceremonial al iubirii, poeta extrage, ca teme absolute, tiranice: așteptarea, speranța, îndoiala, înflăcărarea, poemele ei devenind astfel cîntarea unui unic simțămînt, dezvăluit în trepte și în varii ipostaze. Trebuie notat, de asemenea că invocațiile, clamările poetei, către cei ce participă la jubilația simțămintelor ei, denotă totodată și o fragilitate a ființei poetice, o diafanitate, care fac ca eul liric să se simtă bine între făpturi și lucruri comune, umile, ce nu pretind un orgoliu sau o poză a poetei, ci o implicare naturală, firească.

Expansiunii onirice, teritoriilor stranii în care poeta își plasează ceremoniile ei, acestui dor de evaziuni în spații ale diafanului, ale visului și seninătății, îi răspunde fragilitatea de structură a poetei, reținerea ei de-a se macula în medii ale terifiantului sau impurului, ce ar putea să-i răpească armonia și împăcarea, în care lirica ei se simte atotstăpînă. De aici, tonul invocator, perpetuu, ce atinge aceste versuri, ca un șfichi de foc, invocațiile, strigătele lirice ale poetei fiind un gen de S.O.S., adresate de ea mediului, timpului, spațiului, sau chiar sieși, a tot ce înconjoară ființa și poezia ei, spre a fi lăsate neatinse de impuritățile sau macularea veacului, unicul dialog dramatic al poetei trăind tocmai din aceste chemări și invocații, cînd imperative, cînd interogative, cînd deprimante: „Vino, copac, ce stai singur în cîmpie./ Nu am lacrimi, viori, nici prieteni. / Vino, copac, să scuturăm zăpezile care ne duc glasul, pe rînd", **sau** „Tu, bucurie, adunată din ceva ce este al pămîntului / Tu, secundă, de pe masa mea de lucru. / Tu, neliniște, ce n-ai nevoie de anotimp. / Tu, floare care te tînguî că nu reprezinți nimic pe alte planete...", **sau** „Urcă-mă, tresărire / Acolo unde crezi că pot atinge timpul cu mîna", **sau** „Pierde-te, piatră!" **sau** „Lasă-mă, așa prezent, ce-ți uiți făgăduielile / Și mereu împarți noime călătorilor".

Fragilitatea, cum ziceam, prefacerea, nestatornicia simțămintelor, fuga în vis și în ambianța făpturilor umile, din fața unui real prea neliniștitor, prea impulsiv, prea acaparator, supraviețuirea în teritorii ce fascinează prin calmul și stranietatea lor, eroziunea sentimentelor prin dinții timpului necruțător, și, mai ales, un perpetuu lamento sfîșietor al purității vulnerabile, iată elemente ale unor structuri poetice personale, care fac meritul acestei plachete, cu 33 de poeme, a Tatianei Lungoci, numită de ea atît de frumos, de elegiac, și de patetic, în tonalitatea însăși a poeziei sale: „Pe zări voi presăra mesteceni".

Ion **ARIEȘANU**

---

* Tatiana Lungoci – „Pe zări voi presăra mesteceni" – Ed. Facla, 1982

plastică

Wanda Mihuleac: două expoziții „în oglindă"*)

Expozițiile oferite simultan de Wanda Mihuleac Timișoarei și Lugojului lasă să se citească, prin transparența simetriei lor, o subliniere aparent involuntară a propriei poetici: o poetică a oglindirii.

Exersată îndeobște de limbajul și metalimbajul literaturii și artei contemporane, specularitatea are ca subiect (și obiect) al speculațiilor un prestigiu care sporește dificultatea oricărei imersiuni în profunzimile sale, eminamente conceptuale.

Privindu-se deci, una în oglinda celeilalte, expozițiile relevă discursul vast al artistei asupra unui real vertebrat de „ideogramă". În esență, o ideogramă a centralității, pe care o rezumă schema cercului, pătratului, piramidei, crucii etc. Ce-se-vede e materialul „de sacrificiu" al unei utopii (și poate trebuie să ne reamintim că utopia e acel „nicăieri" – utopos). Esențială rămîne în acest demers promisiunea unui discurs imaginar, neonorat de faptă, iar validitatea sa constă, fără îndoială în tocmai această neconvertire la real.

Ce-se-vede e deci o „nouă figurație", o repunere în cauză a imaginii figurative, de o exactitudine implacabilă (**exactitudine** – o vocabulă în care se rezumă sonoritățile exactității și atitudinii). Tehnica desenului e aici în mod particular pertinentă, mai aptă decît orice altă tehnică să conducă semnul de la scriptural la conceptual și simbolic. Ce-se-vede e o tensiune latentă a limitelor: limită, pe de-o parte, a iluziei, a acribiei, a desenului scalpel, a unei rigori halucinante a reprezentării și, pe de altă parte, limita ca utopie a intervenției în real (a se vedea seria de imagini „Tratatul despre apă"). Acvaticul (și nu apa) e manipulat „paradoxal", în alcătuiri improprii, ordonate de o geometrie insolită. Limita e poate emisiunea inadecvării geometriei la acest element, pe care desenul paroxistic îl expediază în ireal, iar schema geometrică – în simbol. O pulsație a schemei (circulare, patrulatere, cruciforme), conjugate elementelor „pămînt-apă-piatră" dezvoltă sensuri ce se refuză explicitate pînă la capăt. Simbolul e viu și funcția sa e revelatoare, „prin ceea ce e presimțit, dar nu încă și recunoscut".

În nimbul de alb al paginii, ideograma respiră, eliberînd tensiunile unei polarități: dreptunghiul hîrtiei o izolează și o abstrage, materializînd în același timp ecranul unor proiecții fantasmatice.

Oglindirea acestei expoziții în cea de la Timișoara e, fără îndoială, oglindirea unei atitudini în latența unor fapte. Proximitatea actului din „Proiectele ecologice" expuse aici, chiar iminența convertirii proiectului în obiect, ca „pierdere a ideii în direcția sensibilului" e, credem, numai oglinda în care se desăvîrșește expresia unei interiorități: desenul însuși. Oglindindu-se, ele sporesc profunzimea unui demers, dialectica și verificabilitatea faptului și ideii, a realului și idealului. „Profunzimea unui lucru e ceea ce există în el ca reflex al celorlalte", reflexul fiind „forma cea mai sensibilă a existenței virtuale a unui lucru în altul" (Ortega y Gasset). Căci, fără îndoială, funcția **autoreflexivă** a artei moderne și post-moderne e co-existentă, în fond, unei **ideologii a eficacității**. Și nu sînt oare, cele două expoziții ale Wandei Mihuleac, ca ipostaze ale aceluiași atelier, metafora unei atari co-existențe? Ceea ce le unește însă, în vasul comunicant al aceluiași subiect creator este nostalgia de a figura prin imagine un loc de **intensă totalitate**: microcosmosul operei trimite la macrocosmosul lumii, concentratul ei instituind contrasensul unei multiplicități alienante.

Oglinda Wandei Mihuleac, ascunsă în torsiunea bandei lui Moebius nu are, deloc întîmplător, forma sferei. Căci prin conjuncția lor (sferă-oglindă), universul se precipită în jurul subiectului, rotindu-se în orbita globului-oglindă, preschimbat în ochi al operei care te privește la rîndu-i; cum chipul lui Parmigianino din autoportretul de la Viena devine irisul unui glob ocular, metafora oglindirii însăși a lumii în el.

* Lugoj, Galeria „Pro arte"; Timișoara, Galeria „Bastion". Vom citi mai insistent expoziția de la Lugoj, (30 de desene), amînînd considerațiile pe marginea celei din Timișoara...

Coriolan BABEȚI

---

evocări

Un epigramist timișorean de altădată: M. Ar. Dan

Numele lui M. Ar. Dan (1886–1966) nu spune azi mai nimic cititorului. Dar între cele două războaie, Dion Mardan era nu numai un epigramist cunoscut, ci și o persoană influentă la Timișoara, în calitatea sa de profesor la Politehnică, cu studii în siderurgie la Freiburg și de director la Fabrica de țigarete. Și mai era un reputat literat al cărui rol mai cu seamă de animator se caracteriza prin bun simț și măsură. Cu figura sa impunătoare, cu spiritul bonom și cu aerul său de Mecena, Mardan reprezenta în variantă bănățeană – măcar că era bănățean numai prin adopțiune – un tip de animator cultural înzestrat cu farmec și inițiativă, cu influență în cercurile conducătoare ale orașului ceea ce explică de ce la 16 iunie 1936, cînd la Timișoara s-a constituit prima Asociație a scriitorilor români din Banat Dion Mardan a fost ales președinte. Publicase pînă atunci plachetele foarte frumos tipărite, **Drăcovenii** (1932) și **Epigrame** (1935), iar peste cîțiva ani urma un nou volum de **Epigrame** (1939) și acesta, ca și celelalte, în regie proprie. În conducerea acelei asociații literare figurau, alături de el, Virgil Birou, G. Cătană, Sabin Drăgoi, Gh. Atanasiu, Gr. Bugarin, Romul Ladea și Catul Bogdan. Mardan conducea cenaclul, era prezent la șezători literare și cu influența sa, cu farmecul său personal, știa să-și apropie invitîndu-i la Timișoara, prieteni din București. Ion Minulescu îi era foarte atașat și trăgea la el de cîte ori vizita orașul. Claudia Millian ne lăsa să întrevedem, dintr-un pasaj al amintirilor sale, cu cîtă plăcere venea Minulescu aici, desigur și cu gîndul la bunul lui prieten care îi oferea țigări de foi din cel mai bun tutun Virginia. De altfel Mardan era un bonom, un om de lume, el îi primea cu mare plăcere pe scriitori, cum ni-l evocă Gr. Popiți, în camera lui de oaspeți de la fabrică și îi trata pe toți „cu cartofi pai și cu un vin bun". Știa să dăruiască, se știa face plăcut. Un volum al său era oferit împreună cu o cutie de țigări de cea mai bună calitate, din fondul său directorial.

Deschid acum cărțile sale nu fără emoție, măcar că plăcerea lecturii nu-mi lipsește. Mai rezistă trecerii vremii aceste catrene, scrise, multe, sub impulsul momentului, străfulgerare de spirit ce nu putea năzui la înălțimea expresiei estetice, singura care azi îndreptățește validarea postumă. Desigur din cele trei plachete ochiul unui editor ar putea alege o plachetă spumoasă. Integrat după 1932, vieții literare ce se afirma tot mai intens la Timișoara, va comenta cu umor și cu o blîndă ironie evenimente, va purta dueluri epigramatice, se va opri din prietenie, mai evident de la al doilea volum, la personalitățile artistice și literare ale orașului, dar și la altele, de reputație națională. Nu avea, în mod vizibil, trac, deși nu avea totdeauna conștiința valorii celor pe care îi dăruia cu ale sale cuvinte de spirit. A dedicat catrene cu veselă colegialitate și cu prietenoasă bonomie lui Arghezi, Păstorel, Cincinat, lui M. Celarianu, N. Crevedia, Iancu Brezeanu, M. Samarineanu, iar dintre timișoreni, lui Gh. Atanasiu, Romul Fabian, Gr. Popiți, Avram Imbroane, Mia Marian, Romul Ladea, C. Miu-Lerca, Aurel Cosma și altora. Duelurile lui nu sînt deloc lipsite de agerime a replicii și nici de spirit. Descifrabilă și relevabilă rămîne viziunea care ordonează totul într-o formulă ce se lasă contaminată de eticismul de dincoace de Carpați, nu străină nici unui ușor sentimentalism. **„La orice om, de-i mic sau mare, / Tu numai bine-i faci, de poți... / În parte-l plîngi pe fiecare / Și-n epigrame rîzi de toți!"**. Ori, într-alt loc: **„Mă țin necontenit de glume / Și rîd, ca să nu plîng, de lume!"**. Replica pe care o dă unui preopinent ocazional este, în mimata ei indignare, pătrunsă de aceeași viziune: „Unui prieten care mi-a scris: **Cucoane M. Ar. Dane / Cu-ale tale epigrame / Îmi ciupiși 50 de lei: / 4 țapi și 6 mititei**": **„Răspunsul tău m-a făcut turtă, / Dar nu-ți înghit eu acest hap! / A' mele epigrame sînt scrise pentru cap! / Nu cum credeai tu, pentru burtă..."**.

Spirit lucid, M. Ar. Dan n-a trecut indiferent prin lumea sa. El a veștejit ciocoismul, infatuarea, goana după căpătuială, în catrene de o tonalitate în care ironia devine mai caustică, nedisimulată. Iată ca „mostră" catrenul dedicat „unor parveniți ce au ridicat la Bellu un foarte scump cavou": **„Cînd v-am văzut, mai ieri, la Bellu / Cavoul-marmură grecească – / Mi-am zis, pe gînduri, cum mi-e felul: / Mă, ăștia știu cum să trăiască..."** Și un altul (cu motto-ul „Un bancher a încercat să se sinucidă. La examen cu raze X glonțele n-a fost găsit în craniu. Ziarele"): **„Știința-i precisă, nu dă chix... / Cînd l-au examinat cu raze X / Lucrul a fost mai mult ca straniu: / Nu i-au găsit nimic în... craniu!"**.

O simplă (și altfel plăcută) foiletare a plachetelor lui M. Ar. Dan legitimează deci scoaterea din uitare a unui nume și a unei contribuții cel puțin notabile, mai mult, valoroase, la dezvoltarea epigramei românești. În bună parte durabile, catrenele lui M. Ar. Dan nu pot lipsi din nici o antologie a acestei specii ce tot mai mult încearcă să scuture veșmîntul ei de cenușăreasă.

Simion DIMA

---

accente

DE-ALE DIFUZĂRII PRESEI

În legătură cu unele dezordini în difuzarea revistei noastre, am primit la redacție următoarea scrisoare:

Stimați tovarăși, cu chitanța nr. 0663015, din 23.III.1982, emisă de **of. PTTR Cîmpina**, am făcut un abonament la săptămînalul dvs. „Orizont", pentru lunile: mai, iunie, iulie. Primirea abonamentului m-a pus în fața unor nedumeriri:

1) Dacă abonamentul începe cu numărul din 28 mai?

2) Dacă abonamentul trimestrial costă 65 lei, în situația în care un exemplar costă 3 lei?

Cu rugămintea de a îndrepta greșelile, dacă sînt.

Cu stimă, Elena Radu, str. V. I. Lenin, 43, sc. S, ap. 9, Cîmpina, 6.VII.1982.

La rîndul nostru, întrebăm oficiul PTTR Cîmpina ce are de spus?

*

Din numeroasele sesizări telefonice, astăzi, ne oprim la două din ele:

1) Abonatul nostru **V. P.**, domiciliat în Timișoara, str. Căpitan Dan, nr. 42, a solicitat oficiului 1 – PTTR Timișoara un **abonament pe șase luni** (iulie–decembrie a. c.) Chitanța Seria A_1 0804350, eliberată la data de 21 iunie 1982, dovedește că **s-a încasat suma de 84,50 lei**, în schimbul unui **abonament pe trei luni** (iulie, august, septembrie) și nu pe șase luni.

2) În aceeași zi, același oficiu poștal a încasat, cu chitanța seria A_1 0804730, **suma de 42,25 lei**, pentru un abonament pe **trei luni** pe numele C. Carmen, domiciliată în Timișoara, str. Gh. Lazăr, nr. 26.

Prima noastră întrebare se referă la faptul dacă tarifele aplicate de susnumitul oficiu au în vedere frumusețea numelor, vîrsta sau sexul abonaților, ori există tarife cu valabilitate generală.

A doua întrebare este mai simplă: dacă cei doi abonați n-au primit primele două numere din iulie, ale revistei, **deși au fost taxați în regim diferit**, ce taxe ar mai trebui plătite pentru ca revistele să ajungă la destinație?

În așteptarea unui răspuns vom reveni cu alte nemaipomenite întîmplări.

Valeriu GANEA

Moment determinant

(Urmare din pag. 1)

Sîntem astăzi într-un alt punct al traectoriei deschisă de Congresul al IX-lea, un punct deloc static; evoluăm pe aceleași mari coordonate, evident mereu și cu chibzuință corectate, adaptate cerințelor vieții; nu ne împăcăm numai cu ceea ce am făcut și vrem să facem – și facem – mai bine, mai mult, mai calitativ. Și – reluînd o logică plină de optimism a tovarășului Nicolae Ceaușescu, formulată la împlinirea a 15 ani de la Congresul al IX-lea, cînd, metaforic spunea: „dacă vremea și istoria s-ar putea întoarce înapoi și am fi astăzi în ziua deschiderii Congresului al IX-lea, aș face totul pentru a înfăptui aceeași politică (...). Prin aceasta nu vreau să spun că totul a fost perfect (...) că nu au existat și lipsuri (...) dar linia generală a fost justă și nu i-aș aduce – cu experiența de acum, dacă am fi în fața Congresului al IX-lea – nici o modificare" – se impune, pentru oricine concluzia: Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român se înscrie ca un eveniment crucial în marea renaștere socialistă a poporului român.

---

săptămîna culturală

Nimic mai plăcut pentru o revistă decît știrile din „viața cărților" propriilor redactori. Anunțăm, de aceea, la început de rubrică, lansarea la Reșița (vineri, 16 iulie) a romanului Antoanetei C. Iordache, **Singurătatea poveștilor pentru copii** (Ed. Facla). Au vorbit criticul literar Cornel Ungureanu și directorul Teatrului de stat din Reșița, Eugen Vancea. ● **În „Buzunar"** (sala rezervată la Galeriile Bastion artiștilor tineri) expune pictură, într-o a treia „personală", Viorel Cosor. ● **Din nou, foarte activ**, colectivul Teatrului maghiar de stat. El pregătește un spectacol itinerant „Slavă muncii". Vor audia interesantul recital de versuri, muncitorii de la IAEM, Electrotimiș, Bega, Victoria, Industria lînii. ● **Anunțam, acum două numere**, pentru amatorii de desfătări cîmpenești, marea serbare de la Nădrag, „Ziua Padeșului". Ea a avut deja loc (duminică), iar cei care ne-au urmat sfatul s-au putut, într-adevăr desfăta (cu peisajul, timpul prielnic, dar mai ales cu spectacolele oferite în tot cursul zilei de formațiile folclorice și de fanfarele din Lugoj și Nădrag). Felicitări organizatorilor! ● **În memoria lui Virgil Birou**, editura Facla a lansat la Ticvaniul Mare, satul de baștină al reputatului scriitor bănățean, o nouă ediție a volumului acestuia, „Oameni și locuri din Caraș". Au vorbit prozatorul Ion Marin Almăjan, directorul editurii și criticul Nicolae Țirioi. ● **Foarte, foarte prolific** în această vară, caricaturistul Ștefan Popa își va expune cele 350 de desene satirice la New York, Paris, Confolens și la Rochelle. Asta da, circulație a artei românești peste hotare. ● **Pace pentu copiii lumii** – e genericul unei expoziții documentare foto, pe care UNESCO o itinerează și care, la Timișoara, e găzduită de Casa de cultură a studenților. ● **Tot luptei pentru pace** îi e consacrat și montajul literar pregătit, la Teatrul Maghiar din Timișoara, în cadrul salonului literar, de către Darida István András, după un scenariu de Tolnay Eszter. ● **O nouă expoziție** la secția de artă a Bibliotecii județene – Eugenia Dumitrașcu. ● **Au apărut cele două suplimente** ale Forumului studențesc. Un foarte bine conceput și scris „Supliment literar", îngrijit de Andreea Gheorghiu, Viorel Marineasa, Marius Morariu, Dan Pampu, Mircea Pora, Lucian Petrescu, Daniel Vighi și **Paradox '82**, suplimentul științifico-fantastic editat împreună cu Cenaclul H. G. Wells, al Casei de cultură a studenților din Timișoara. Amintim din sumarul celui dintîi: poemul (pe prima pagină), **Rezervația de zimbri**, al lui Adrian Păunescu, studiile și eseurile semnate de Rodica Bărbat, Stela Mirel, Gh. Secheșan, Doina Milin, Ion Bogdan Lefter, Marius Iosif, Dorin Ștefănescu, cronicile literare ale lui Daniel Vighi, Lucian Petrescu, Gh. Secheșan, grupajele de versuri purtînd semnătura lui Dan Lotoțchi, Ion Neagoș, Andrei Dorin, Marcel Tolcea, Miodrag Konstantinovici, Eugen Bunariu, Simona Grazia Dima, Viorel Marineasa, Gheorghe Pruncuț, interviul cu Mihai Sin, prozele lui Ioan Popa, Mircea Pora, Nicolae Iliescu, Gh. Ene, piesa de teatru a lui C-tin Mărăscu, masa rotundă a poeților germani, Johann Lippet, Horst Samson, William Totok, Richard Wagner, ancheta consacrată literaturii și spectacolului pentru copii, dar mai ales, acea ultimă pagină de poezie dăruită studenților de Mircea Ivănescu: traducerea poemului **Gerontion** al lui T. S. Eliot. ● În ce privește „filmul săptămînii" – cam greu de ales între **Tess** (al lui Polanski), **Amintiri**-le lui Jiri Menzel și un laureat al Cannes-ului '78 – **Emigrantul**. Cinste Întreprinderii cinematografice pentru această săptămînă încîntătoare!

OBS.

M.I.M.U.E.E.

CENTRALA INDUSTRIALĂ DE MECANICĂ FINĂ INTREPRINDEREA

„BALANȚA SIBIU”

ÎN CENTRUL PREOCUPĂRILOR, UTILIZAREA EFICIENTĂ A MIJLOACELOR CIRCULANTE

Preocupările ce sint la ordinea zilei in economie pentru direcționarea eforturilor in slujba eficientei economice, sint stimulatorii pentru colectivul de specialiști ai „Balanței” din Sibiu, constituind o puternică preocupare in rindul celor care activează în acest complex domeniu de activitate.

Ridicarea activității economice pe o nouă treaptă calitativ superioară, impune perfecționarea permanentă a gospodăririi resurselor materiale și a fondurilor fixe, a aprovizionării tehnico-materiale, pentru creșterea eficienței economice, potrivit principiilor noului mecanism economico-financiar.

În acest efort comun, Întreprinderea „Balanța” Sibiu unde există o amplă mobilizare a oamenilor muncii pentru promovarea noului și lichidarea risipei de orice fel, are în vedere atit diminuarea substanțială a consumurilor materiale prin creșterea indicilor de valorificare a acestora, cit și realizarea elementelor legate de cerințele aplicării corecte a noului mecanism economic.

Faptul cunoscut că resursele materiale trebuiesc judicios utilizate și in strinsă legătură cu sarcinile de producție, mobilizează intregul colectiv din unitate pentru punerea în evidență a stocurilor de piese și materiale, fără utilizare in activitatea proprie, urmărind redistribuirea excedentului unităților care au baza materială deficitară.

In scopul reintroducerii in circuitul economic a acestor disponibilități „Balanța” Sibiu propune pentru redistribuire următoarele:

Cod Balanța	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cantit.	P/U	Valoarea
10070	**Profile grele**					
	Oțel rotund Ø 120	OL 37	kg	3 000	2,974	8 922
	Oțel rotund Ø 130	OL 37	kg	2 000	2,984	9 568
	120	RUL 2	kg	2 027,50	5,370	10 888
	130	OL 50	kg	853	3,330	2 840
	150	40 C 10	kg	382	5,801	2 216
	150	35 MS 12	kg	1 473	4,529	6 771
	Oțel pătrat 90 x 90	OL 60-1 K	kg	683	3,020	2 063
	100 x 100	OL 37	kg	10 000	3,088	30 880
	Țagle 100 x 100	OL 45	kg	8 114	2,967	24 074
	100 x 110	OL 60	kg	7 000	3,596	25 172
	160 x 100	18 MOCN 13	kg	3 146	5,653	17 784
	130 x 130	OLC 15	kg	23 423	3,927	91 982
	300 x 300	OL 50-1 K	kg	565	2,836	1 602
	Profile INP 360	OL 37	kg	10 000	3,465	34 650
	INP 220	OL 37	kg	16 562	3.825	63 350
10090	**Profile mijlocii și ușoare**					
	Oțel rotund Ø 22	OL 60	kg	6 510	3,600	23 436
	Ø 25	OL 50	kg	4 000	3,750	15 000
	26	OL 37	kg	366	4,013	1 469
	30 inox	W 4762	kg	229,90	87,048	20 012
	32	OL 50	kg	500	3,670	18 350
	36	OL 44-2 K	kg	1 500	4,099	6 148
	36 inox	W 4571	kg	1 115,60	55,847	62 303
	40	OL 50	kg	300	3,640	1 092
	40 inox	AKUS	kg	192	54,304	1 426
	42	OL 60—1 K	kg	356	3,652	1 302
	60	OL 37	km	2 000	3,270	6 540
	75	OL 37	kg	2 000	3,270	6 540
	Oțel pătrat 20 x 20	OL 50-1 K	kg	959	5,007	4 802
	22 x 22	OL 60-1 K	kg	347	4,527	1 571
	30 x 30	OL 50	kg	1 045	5,000	5 225
	45 x 45	OL 37	kg	1 000	4,270	4 270
	45 x 45	OL 50	kg	3 291	4,200	13 822
	50 x 50	OL 50	kg	3 032,50	4,170	12 645
	56 x 56	OL 60	kg	249	4,190	10 043
	60 x 60	OL 37	kg	3 000	3,870	11 610
	70 x 70	OL 37	kg	3 000	3,475	10 425
	80 x 80	OL 37	kg	5 000	2,842	14 210
	Oțel lat 36 x 10	St 38	kg	6 564	3,632	23 840
	50 x 30	OL 42-2 K	kg	810	3,400	2 754
	70 x 6	OLC 15	kg	293	7,395	2 167

Cod	Denumirea materialului și caracteristici		U/M	Cant.	P/U	Val.
10070	**Profile grele**					
	INP 180	OL 37 capete	kg	1 736	2,156	3 743
	INP 220	OL 37 capete	kg	667	2,156	1 438
	INP 240	OL 37 capete	kg	5 343	2,156	11 520
	INP 280	OL 37 capete	kg	637	2,512	1 600
	INP 320	OL 37 capete	kg	1 324	2,222	2 942
	INP 360	OL 37 capete	kg	6 000	2,285	13 712
	UNP 180	OL 37 capete	kg	2 170	2,156	4 649
	UNP 240	OL 37 capete	kg	3 689	2,152	7 953
	UNP 360	OL 37 capete	kg	472	3,685	1 741
10090	**Profile mijlocii și ușoare**					
	Cornier 25 x 25 x 3	OL 37-2 capete	kg	500	2,370	1 185
	Cornier 35 x 35 x 4	OL 37 capete	kg	564	2,224	1 254
	Cornier 35 x 35 x 5	OL 37 capete	kg	598	2,224	1 330
	Cornier 60 x 60 x 10	OL 37 capete	kg	1 000,2	2,043	2 043
	Cornier 60 x 60 x 8	OL 37 capete	kg	1 648	2,206	3 635
	Cornier 63 x 63 x 5	OL 37 capete	kg	231,8	2,583	599
	Cornier 70 x 70 x 7	OL 37 capete	kg	3 000	2,224	6 672
	Cornier 70 x 70 x 9	OL 37 capete	kg	2 000	2,206	4 412
	Cornier 80 x 80 x 10	OL 37 capete	kg	1 866,7	2,470	4 615
	Cornier 80 x 80 x 8	OL 37 capete	kg	433	2,206	951
	Profile INP 100	OL 37 capete	kg	4 247,9	2,233	9 486
	INP 120	OL 37 capete	kg	1 569,1	2,937	4 608
	INP 160	OL 37 capete	kg	5 770,7	2,395	13 821
	INP 65	OL 37 capete	kg	3 695,8	2,306	8 523
	UNP 80	OL 37 capete	kg	2 617,4	2,233	5 845
	UNP 100	OL 37 capete	kg	8 656,6	2,127	18 413
	UNP 120	OL 37 capete	kg	1 541	2,250	3 467
	Lat 45 x 12	capete	kg	80	2,105	168
10120	**Tabla groasă**					
	Tablă 3,5 mm	St 3 KP Straifuri	kg	8 378	2,618	21 934
	4 mm	OLC 45 Straifuri	kg	11 562	2,406	27 934
	4 mm	OL 37 Straifuri	kg	20 953	2,553	53 493
	5 mm	OL 37 Straifuri	kg	5 657	2,625	14 850
	6 mm	OL 37 Straifuri	kg	12 144	2,577	31 295
	6 mm	OLC 60 Straifuri	kg	1 026,7	2,780	2 854
	8 mm	OL 37 Straifuri	kg	28 819	2,504	72 163
	9 mm	ST 38 Straifuri	kg	666,2	2,243	1 494
	10 mm	OL 37 Straifuri	kg	24 238	2,243	45 366
	10 mm	OL 37 Straifuri	kg	10 288,8	2,170	22 327
	12 mm	OL 37 Straifuri	km	23 949	2,195	52 568
	14 mm	OL 42 Straifuri	kg	3 970	2,455	9 746
	15 mm	OL 34 Straifuri	kg	698	2,741	1 725
	16 mm	OL 37 Straifuri	kg	49 327	2,195	108 273
	20 mm	OL 34-1 N Straifuri	kg	2 880,5	2,228	6 418
	20 mm	OL 37 Straifuri	kg	3 287	2,201	7 235
	26 mm	OL 42 Straifuri	kg	3 920	2,528	9 910
	30 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	46 024	2,260	104 015
	30 mm	OL 42-1 K Straifuri	kg	5 078	2,033	10 324
	Tablă 30 mm	OLC 45 Straifuri	kg	5 828	2,773	16 161
	40 mm	OL 37-1 K Straifuri	kg	20 682	2,107	43 577
	40 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	4 623	2,414	11 160
	40 mm	OL 37-1 NStraifuri	kg	4 623	2,414	11 160
	40 mm	OLC 45 Straifuri	kg	7 557	2,526	19 104
	50 mm	OL 37 Straifuri	kg	3 546	2,334	8 276
	50 mm	OL 42-2 K Straifuri	kg	13 552	2,643	5 818
	50 mm	OLC 45 Straifuri	kg	6 054	2,527	17 721
	52 mm	OL 42-1 N	kg	5 865	2,579	15 126
	57 mm	OL 37-1 K Straifuri	kg	3 087	2,231	6 887
	60 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	10 957	2,464	26 669
	65 mm	OL 60-1 K Straifuri	kg	2 717	2,390	6 494
	65 mm	OLC 45 Straifuri	kg	6 535	2,602	17 004
	76 mm	OL 37 Straifuri	kg	2 249	2,470	5 555
	80 mm	OL 37 Straifuri	kg	14 843	2,009	29 820
	120 mm	OLC 45 Straifuri	kg	10 975	3,044	33 408
	150 mm	OL 37 Straifuri	kg	173,8	2,997	521
	30 mm	OL 32 Straifuri	kg	3 847	2,156	8 448
	150 mm	OL 32-1 K Straifuri	kg	850	3,700	3 145
	5 mm	OL 37 Straifuri	kg	1 190	2,508	2 984
10130	**Tablă subțire și decapată**					
	Tablă 2 mm	OLC 10 Straifuri	kg	5 180	3,480	18 026
	0,3 mm	ST 13—03 Straifuri	kg	2 098	3,549	7 446
	0,6 mm	ST 13—03 Straifuri	kg	9 054	3,190	28 882
	0,75 mm	St. 14—04 Straifuri	kg	6 757,6	3,903	26 375
	0,90 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	4 850	3,272	15 869
	1 mm	St. 13—02 Straifuri	kg	13 000	3,373	43 789
	1 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	2 700	3,175	8 573
	1 mm x 1 420 x 100	St. 10—01 Straifuri	kg	1 041	2,989	3 111
	1,5 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	28 171	3,325	93 668
	1,25 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	3 189	3,098	9 851
	1,25 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	28 000	3,089	86 492
	1,25 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	18 989,4	3,265	62 000
	1,75 mm	St. 10—01 Straifuri	kg	5 900	2,634	15 441
	1,75 mm	St. 14—04 Straifuri	kg	3 557	3,946	14 036
	2 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	12 652	2,764	34 970
	2,5 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	24 918	3,515	87 587
	3,5 mm	TDT	kg	6 080,3	2,934	17 840
	0,7 mm	Straifuri	kg	125,8	3,502	110
	3 mm	OL 37 Straifuri	kg	1 004	2,164	2 173
	0,8 mm	St. 14—03 Straifuri	kg	27 513	3,715	102 211
	2 mm	TDT	kg	31 670	2, 784	87 055

Cod	Denumirea materialului	Calitatea	U/M	Cant.	P/U	Val.
10310	**Profile îndoite la rece**					
	Profile U 200 x 80 x 5	OL 37	kg	3 800	4,397	16 709
	U 200 x 80 x 5	OL 37—1 K	kg	4 350 0	4,221	18 361
	U 200 x 80 x 5	OL 37—1 K	kg	3 920	3,889	15 245
	U 100 x 100 x 4	OL 37—1 K	kg	2 480	4,184	10 376

Cod	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cant.	P/U	Val.
10270	**Benzi laminate la rece**					
	8 x 2	St. 3—AMR—GBC	kg	2 253	4,830	10 900
	10 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	400	4,814	1 926
	15 x 3	St 3—K 50	kg	5 187,6	5,60	29 050
	16 x 1,5	A1/2 t MT	kg	2 400	4,802	11 525
	16 x 1,75	AMR-St 4 K 32	kg	901	5,616	5 060
	16 x 2,5	A1/2 t-MT	kg	2 409	5,723	13 787
	24 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	300	4,838	1 451
	26 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	900	3,587	3 228
	30 x 1	A1/2 T-MT	kg	8 457,6	6,955	58 823
	30 x 2,5	A1/2 T-MT	kg	1 004	4,743	4 762
	30 x 3	A1/2-MN	kg	618,3	5,905	3 651
	32 x 2	A1/2-MT	kg	477,4	4,613	2 202
	32 x 3	Am. MT	kg	730	5,723	4 178
	35 x 0,5	A1/2 t-MT	kg	395,7	5,487	2 171
	35 x 1	AM-MT	kg	4 503	5,970	26 883
	35 x 1	A1/4 t-MT	kg	874	5,920	5 182
	35 x 2	OLC 45-MT	kg	190,8	4,908	936
	35 x 3	A1/2 tMT	kg	2 139,7	5,817	12 447
	36 x 2	A1/2 tMT	kg	1 858,8	5,581	10 374
	38 x 1,5	A1/2 tMT	kg	574,7	4,096	2 354
	40 x 1	AM-MT	kg	1 086,60	5,681	6 173
	40 x 1	AM-MT	kg	940	5,900	5 546
	45 x 15	Afm-MT	kg	154,8	6,041	935
	46 x 0,8	A1/2 t-MT	kg	100	6,171	617
	50 x 1	A1/2t-MT	kg	300	5,878	1 763
	50 x 3	A1/2t-MT	kg	3 807,9	6,395	2 481
	55 x 0,8	A1/2t-MT	kg	150,7	4,838	729
	55 x 2	A1/2-MT	kg	112	4,519	4 573
	58 x 1,5	AM-MT	kg	4 000	5,928	23 712
	60 x 0,5	A1/2 t-MT	kg	2 927	5,357	15 680
	60 x 1	A1/2 t-MT	kg	3 074,5	4,838	14 874
	60 x 1,5	OLC 45-MT	kg	2 319	4,956	11 493
	60 x 2	A1/2 t-MT	kg	270,7	5,949	11 60
	65 x 2	Nm-HT	kg	5 212	4,920	25 743
	66 x 2	AMR St. 3—K 32	kg	8 000	3,801	30 408

	70 × 1	AM-St. 10	kg	360	4,661	1 678
	70 × 1	St. 3	kg	900	5,979	5 381
	70 × 1	M-MT	kg	464	5,357	2 486
	75 × 1,2	A1/2 t-MT	kg	498	5,616	2 797
	80 × 1	OLC 10 MT	kg	1 573	5,062	7 963
	80 × 2	St. 3 K 32-6BI	kg	2 830	3,811	10 785
	85 × 2	Afm-MT	kg	1 810	5,628	10 187
	92 × 2	A1/2 t-MT	kg	8 692	5,687	49 431
	95 × 0,6	Am-MT	kg	510	6,171	3 147
	95 × 1	Nfm-MN	kg	926	5,841	5 409
	95 × 2	Al-NO 2	kg	24 000	5,950	142 800
	97 × 2	A1/4 t-MT	kg	1 922	4,130	7 938
	98 × 1,75	AMB-St 4 K 32	kg	906	5,074	4 597
	100 × 3	A1/2 t-MT	kg	3 911,7	4,637	18 138
	110 × 1	A1/2 t-MT	kg	1 051	4,590	4 824
	110 × 3	A1/4 t-MT	kg	2 500	5,026	12 565
	120 × 1	A1/2 t-MT	kg	5 382	4,590	24 703
	120 × 1,75	AMB. St. 4 K 320	kg	3 146	5,062	15 925
	135 × 1	AM-MT	kg	1 860	5,168	9 612
	135 × 1,75	AMB St. 4 K 32	kg	1 336,4	3,764	5 030
	252 × 1	A1/2 t-MT	kg	2 745	4,236	11 628
	252 × 1	AMB St. 4 K 32	kg	15 768	4,838	76 286
	235 × 1,5	AMB. St. 3 K 32	kg	4 108,6	4,012	16 484
	1 × 100 role tablă			5 430	5,563	30 207

Cod	Denumirea materialului	Calitatea	U/M	Cant.	P/U	Val.
10190	Ţevi oţel inoxidabil					
	Ø 20 × 6	W 4301	kg	92	130,17	11 976
10200	Ţevi din oţel pt. construcţii					
	Ţevi 4 × 0,75	St 35	kg	182,20	141,040	25 697
	18 × 1	St 35	kg	1 300	30,900	40 170
	25 × 4	16 M 03	kg	1 700	14,542	24 721
	35 × 4,5	OLT 45	kg	326,30	5,145	1 679
	37 × 6	OLT 35	kg	76,60	6,422	492
	53 × 8	OLT 35	kg	304,60	6,435	1 960
	54 × 5,5	OLT 35	kg	582,70	8,225	4 793
	54 × 10	OLT 35	kg	4 054	5,119	20 752
	54 × 12	OLT 35	kg	1 687	5,119	11 544
	57 × 12	OLT 35	kg	501,80	6,744	3 384
	73 × 10	OLT 45	kg	388,40	6,948	2 431
	76,1 × 8	St 35	kg	260,30	5,790	1 507
	83 × 9	OLT 45	kg	328,40	4,606	1 512
	84 × 10	OLT 35	kg	310	4,616	1 431
	89 × 8	OLT 35	kg	2 888	5,145	14 859
	102 × 12	OLT 35	kg	682,70	5,158	3 522
	102 × 14	OLT 35	kg	676,70	4,693	3 176
	108 × 9	OLT 45	kg	1 536	4,645	7 135
	108 × 9	OLT 35	kg	225	5,303	1 193
	108 × 12	OLT 35	kg	1 633,0	5,448	8 929
	114 × 8	OLT 35	kg	120	4,737	568
	114 × 12	OLT 35	kg	360	5,1935	1 871
	114 × 16	OLT 35	kg	1 013,4	5,698	5 774
	114,3 × 10,9	OLT 50	kg	4 144	7,132	29 555
	102 × 16	OLT 35	kg	363,40	12,633	4 591
	114,3 × 13	OLT 35	kg	190	7,132	1 355
	121 × 13	OLT 35	kg	641,8	4,737	3 040
	127 × 14	OLT 45	kg	269,8	5,922	1 598
	127 × 16	OLT 45	kg	630	6,054	3 814
	133 × 4	OL 37—2 K	kg	542	5,040	2 732
	133 × 12	OLT 35	kg	1 380	4,527	6 247
	140 × 8	OLT 35	kg	7 868	4,619	36 342
	152 × 18	OLT 35	kg	315	4,230	1 332
	152 × 22	OLT 35	kg	348	4,619	1 607
	219,1 × 7,04	OLT 37—1 K	kg	6 025,8	5,030	30 310
	219 × 22	OLT 45	kg	1 919,8	8,619	16 547
	245 × 18	OLT 45	kg	744,9	5,030	3 759
	Mat. refolosibile					
	60 × 60 × 6	OLT 35 capete	kg	461,4	1,368	631
	83 × 8	OLT 35 capete	kg	307,3	6,372	1 958
10250	Ţevi oţel pentru instalaţii					
	Ţevi zincate 4"		kg	295,9	4,471	1 323
	Ţevi zincate 4"		kg	519	4,230	2 195
10320	Tablă oţel inoxidabil					
	2 mm × 1 000 × 2 000	W 4541	kg	1 000	69,880	69 880
	2,5 mm × 1 000 × 2 000	W 4 541	kg	1 035	70,380	72 843
	3 mm × 1 000 × 2 000	W 4541	kg	2 560	69,155	177 037
	12 mm × 1 000 × 2 000	W 4301	kg	371	45,597	16 916
	20 mm × 1 000 × 2 000	W 4828	kg	77	52,791	4 065
	30 mm × 1 000 × 2 000	W 4301	kg	492	43,163	21 236
	40 mm × 1 000 × 2 000	W 4541	kg	652	47,851	31 199
20276	Sîrmă de arcuri					
	Sîrmă arc Ø 0,55	RB	kg	55,90	12,460	697
	Sîrmă arc Ø 0,70	RB	kg	48	12,350	593
	Sîrmă calibrată pt. spete 0,77 mm		kg	120	6,197	744
10160	Bare laminate din oţel carbon de scule					
	Oţel profil cuţite					
	F 1—6 × ?	OSC 10	kg	6 458,16	5,198	33 569
	F 3—10 × 16	OSC 1550	kg	3 187,60	6,606	14 451
	F 5—16 × 24	OSC 8	kg	48,90	5,250	257
	Oţel rotund Ø 5,1	W 1525	kg	200	9,425	1 885
	Ø 15	OSC 8	kg	2 000	5,764	11 528
	Ø 16	OSC 8	kg	1 000	5,079	5 079
	Ø 20	U 10 A	kg	1 000	4,988	4 988
	Ø 28	OSC 13	kg	1 540	4,698	7 235
	Ø 30	OSC 8	kg	1 000	5,138	5 138
	Ø 45	OSC 8	kg	3 000	4,809	14 427
	Ø 45	OSC 10	kg	1 400	4,770	6 678
	Ø 86	OSC 10	kg	4 800	4,737	22 738
	Ø 86	OSC 10	kg	10 000	4,737	47 370
	Ø 140	U 8 A	kg	3 179	4,823	15 332
	Oţel pătrat 90 × 90	OSC 9	kg	5 200	3,350	17 420
	100 × 100	U 8 A	kg	1 660	4,445	7 379
	56 × 20	OSC 8	kg	497,20	6,000	2 983
	Oţel lat 150 × 26	Poldi 5	kg	2 000	4,777	9 554
	70 × 26	W 1830	kg	1 026	5,385	5 525
	Bandă 54 × 5	OSC 8	kg	200,10	6,084	1 217
	54 × 3	OSC 9	kg	169,40	6,011	1 018
	73 × 2,5	OSC ?	kg	112,30	6,006	674
10170	Bare laminate din oţel aliat de scule					
	Bare rotunde Ø 2	W 2520	kg	32,16	65,249	2 098
	Ø 2,5	W 2520	kg	86,80	59,473	5 162
	Ø 4	W 2520	kg	64,10	43,093	2 762
	Ø 63 forjat	C 120	kg	125	14,731	1 841
	Ø 70	W 85	kg	35,26	63,135	2 226
	pătrate 20 × 20	WSG—W 26	kg	212,30	13,846	2 939
	late 180 × 25	W 2581	kg	215,80	66,211	14 288
	200 × 25	W 2581	kg	467,70	63,439	29 670
	250 × 30	W 2581	kg	1 882	63,610	119 714
	200 × 30	W 2581	kg	2 593	63,426	164 464
	250 × 40	W 2581	kg	1 677,70	63,333	106 254
	250 × 60	W 2581	kg	1 924,90	63,492	122 216
	300 × 30	W 2581	kg	1 573,80	63,540	100 002
10180	Bare laminate oţel rapid					
	Oţel pătrat 6 × 6	W 3255	kg	126,50	222,997	28 209
	Oţel lat 16 × 4	W 3255	kg	218,40	224,016	48 925
	18 × 6	W 3255	kg	50,70	228,495	11 585
10300	Tablă oţel aliat scule şi construcţii					
	3 mm × 1 000 × 2 000	W 3505 Rul 15	kg	1 343,9	4,807	6 487
0420	Laminate din cupru U					
	Bare Ø 14	Cu 91/2 t	kg	200	82,250	16 450
	30	Cu 91/2 t	kg	50	81,812	40 906
	40	Cu 91/2 t	kg	500	78,750	39 375
	Bandă 16 × 1	Cu 91/2 t	kg	42,90	85,580	3 671
	Tablă 3 mm × 1 000 × 2 000	Cu 91/2 t	kg	176	81,427	14 331
	Ţeavă Ø 6 × 1	Cu 91/2 t	kg	653	115,940	75 709
10450	Laminate din alamă					
	Bare Ø 10	Am 58 M	kg	98,50	52,100	5 133
	Ø 34	Am 58 1/2 t	kg	800	54,626	43 701
	50 × 20	Am 58 1/2 t	kg	330	55,074	18 174
	hexag. 10	Am 58 1/2 t	kg	5 795	56,201	325 685
	Bandă 18 × 0,12	Am 63—Ft	kg	24	86,634	2 079
	26 × 0,45	A 63 1/2 T	kg	15,6	76,084	1 164
	30 × 1,5	Am 63 1/2 T	kg	48,5	72,127	3 498
	36 × 0,2	Am 63 T	kg	8,5	85,819	729
	36 × 1	Am 63—1 1/2 t	kg	550	71,768	39 472
	45 × 0,3	Am 63—1 1/2 t	kg	22,3	78,729	1 756
	45 × 0,5	Am 63—Ft	kg	54,40	73,306	3 988
	45 × 0,4	Am 63—T	kg	5,0	86,374	332
	15 × 1	Am 63—1/2 t	kg	45,3	69,291	3 000
	Tablă mm × 350 × 2000	Am 58 t	kg	42,3	62,266	2 634
	mm × 500 × 2 000	Am 63—1/2 T	kg	35,7	65,222	2 326
	30 mm × 500 × 2 000	Am 63 M	kg	664,50	60,115	39 946
	Ţevi Ø 9 × 2	Am 60—1/2 t	kg	175	75,244	13 168
	16 × 3	Am 63—1/2 t	kg	185,6	69,496	12 891
	35 × 3	Am 60—1/2 t	kg	80,5	64,029	5 154
	35 × 3	Am 63—1/2 t	kg	600	65,766	39 460
10440	Laminate aluminiu					
	Bare Ø 9	Al 99,5 1/2 t	kg	541,90	26,838	14 544
	12	D-16	kg	38	36,423	1 384
	18	Al Mg 1	kg	137,30	26,094	3 583
	35	Dl—extrudat	kg	50	21,000	1 050
	38	Al—99,5—1/2 t	kg	40,10	25,560	1 025
	40	Al 01 Mg. 1	kg	471,30	32,200	145 499
	63 × 63	Dl—extrudate	kg	4 518,60	31,600	14 893
	63 × 63	Dl—16	kg	1 921,80	33,50	64 380
	63,5 × 63,50	Al—16	kg	4 440	33,60	146 740
	63,5 × 63,5	Al Cu 4 Mg. Mn	kg	8 238	32,20	265 264
20060	Ferocrom					
	Crom metalic	98,7 %	kg	823	28,033	23 071
	Ferocrom		kg	1 000	13,624	13 624
20370	Alama bloc					
	Blocuri	Am X—W1	kg	220,60	36,470	8 045
20410	Laminate de bronz					
	Bare Ø 6	AM9	kg	97,50	82,318	8 026
	Ø 6,5	Bz 6 T	kg	1 276	154,340	53 633
	Ø 11	Bz 6 T	kg	2 018	176,90	357 105
	Ø 40	BzAl 10 Fe 3 M	kg	1 714	68,750	119 865
	Ø 40	OT	kg	187,40	143,803	26 949
	Ø 50	Bz AL 10 Fe 2	kg	2 424	68,350	165 680
20220	Benzi oţel arc					
	Bandă 6 × 0,25	W 1840	kg	134,60	77,605	11 445
	8 × 0,12 inox	Bohler	kg	446,90	107,707	48 134
	9 × 0,40	W 8159	kg	104,10	87,736	9 133
	9,5 × 1	W 8159	kg	250	78,466	19 617
	10 × 0,07	W 1760	kg	20,40	89,543	1 827
	10 × 0,08	W 8159	kg	133,40	22,439	2 993
	12 × 1	W 8159	kg	723,10	22,439	16 226
	20 × 1,25	Arc 6	kg	177,20	5,031	891
	20 × 3	OSC 8	kg	268,60	7,381	1 983
	23 × 0,05	W 1760	kg	39,60	79,445	3 146
	23 × 0,08	W 8159	kg	97	96,162	9 328
	28 × 0,07	W 8159	kg	71,10	17,596	1 251
	48 × 0,7	W 1520	kg	87,80	19,746	1 734

Cod	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cant.	P/U	Val.
20240	Oţeluri calibrate					
	Rotund Ø 5	40 C 10	kg	103	17,284	3 163
	5	Rul 2	kg	1 000	15,202	22 805
	8,5	OLC 25	kg	300	6,313	3 408
	8,8	50 VC 11	kg	1 261	8,189	10 326
	9,5	OLC 15	kg	684,10	6,614	4 525
	10,5	OLC 25	kg	1 000	6,514	6 514
	10,5	OLC 35	kg	168,90	4,975	840
	10,5	OLC 45	kg	4 000	5,725	22 900
	11	OL 37	kg	5 000	5,800	29 000
	12	50 VC 11	kg	338,20	9,159	3 098
	18	33 MOC 11	kg	2 624,70	11,655	30 566
	20	OLC 15	kg	700	6,394	4 476
	28	Rul 1	kg	700	12,529	8 770
	32	Rul 1	kg	179,30	14,084	2 526
	35	OLC 45	kg	2 335	5,970	15 124
	62	Aut 12	kg	2 000	7,588	15,176
	70	18 MC 10	kg	1 000	7,233	7 233
	Pătrate 18 × 18	OLC 45	kg	5 000	6,135	30 675
	Lat 32 × 10	OL 50	kg	1 803	5,684	10 248
	Hexagon 8	OLC 45	kg	600	7,853	4 715
	12	OLC 45	kg	4 500	6,198	27 891
	17	OLC 35	kg	700	6,820	4 774
	17	Aut 40	kg	1 034	6,594	6 811
	22	34 MOC 15	kg	800	11,634	9 307
	22 inox	W 4006	kg	106	23,126	2 451
	27	40 C 10	kg	310	8,992	2 859
	27	Aut 30	kg	510	7,183	3 663

DE REŢINUT

Unităţile economice interesate sînt invitate să consulte listele cu materiale şi piese disponibile şi să solicite livrarea în vederea valorificării lor.

Relaţii tehnice şi comerciale suplimentare se pot obţine la adresa Întreprinderea „BALANŢA" Sibiu, jud. Sibiu, tel. 3 10 20.

sport

Bulza...

...se cheamă un sat bănățean din comuna Margina, pe unde m-am preumblat, sportiv, în săptămîna ce s-a dus și care, ani de-a rîndul, m-a atras de parcă aș fi fost un orfan care nu-și cunoaște tatăl; o sută de suflete trăiesc pe valea fără nume, care taie satul cu brișca, tamon în două, oameni care, și ei, doresc – mai puțin moșii și babele – să se mute la oraș sau în comune mai răsărite, cu asfalt, cale ferată, restaurant și teatru și stadion; ei, la Bulza, nu au arenă, nimeni nu știe să joace fotbal, habar n-au că Dumitru nu mai e la Poli sau că Mehedințu a fost scos din lotul U.M.T.-ului (oare de ce?), nicicînd nu au avut echipă, n-au văzut cum arată un arbitru, citesc prin ziare ce-i cu Maradona, Rossi și Socrates, ba, și cu Platini, de mine n-au auzit nici că scriu tablete ca asta, nici că exist în alt fel, baba Carolina și moșul Iosif, amîndoi Bucur, n-au vrut să creadă că se poate așa ceva, anume, să avem o asemănare toponimică; i-am întrebat dacă nu se plictisesc, dacă vara nu le e prea cald și nu le vine să sară în vale, în apa ce parcă stă sub sălcii și buruieni („de ce nu le tăiați?!"; „să nu vină uliu' să ne mînce puii"), dacă nu se duc în concedii și circuite, la mare sau la Suceava, dacă citesc cărțile de vacanță și almanahurile estivale, dacă se pricep la rebus și table; mie-mi era drag de ei, de bătrînii de care zic și care mă priveau ca pe un uliu, venit să le fure liniștea, ce cauți, tinere, pe-aici, pe vale, unde iarna vin cerbii pînă-n curte, noi le dăm fîn și sare, că, dacă nu le dăm, sar gardurile și le rup, de necaz, că-i lăsăm singuri în pădure și îi atacă lupii; dumneata ai văzut vreun lup, da?, nu, le-am zis, n-am văzut; și m-au invitat, la iarnă, să vin din nou, la Bulza, să văd lupii și cerbii și valea înghețată, dar nu le-am spus că mai drag mi-ar fi să-i revăd pe ei, pe bunicii mei, bătrîni și drepți, chiar și frumoși, ca pădurea, ca Mureșul ce curge mai încolo, ca lumina; totul – mai frumos decît convențiile noastre, inclusiv fotbalul, din pricina căruia, ani de-a rîndul, am tot aminat să mă duc la Bulza, eu...

Teodor BULZA

arta amatoare

LUGOJENI LA LONDRA

Cînd s-au întors de la Londra, actorii Teatrului popular au și pus pe afișul cu „Nevestele vesele din Windsor" inscripția care spunea că au luat locul întîi la un prestigios festival englezesc. Iată că Shakespeare în varianta lui Dan Radu Ionescu se dovedi a fi interesant și pentru uscățivii spectatori de pe malul Tamisei. (Apropos, în românește „Timiș", sîrbește „Tamiș", și de aci la „Tamisa"...). Așadar, redutabila trupă a arătat unui public probabil exigent „cum se joacă pe la noi", de data asta nu „Ana lugojeana". A fost cea de a șasea ediție a **„Săptămînii internaționale a teatrului de amatori"**, Londra-Ealing, organizată de Asociația internațională a teatrelor de amatori și „The Questors Theatre" (Londra). Au defilat patru formații, celelalte fiind: „Studio K" Budapesta, „Schahrazad", Stockholm și gazdele. Greva care a paralizat circulația pe arterele metropolei nu i-a împiedicat pe ai noștri să susțină „un joc îndrăcit", după expresia cuiva de acolo; de fapt, citindu-l pe regizorul Dan Radu Ionescu, dintr-un articol apărut în presa timișoreană, completăm: „Atît Alfred Emmet, animatorul teatrului londonez „The Questors", cît și Tony Rushforth, directorul „Săptămînii..." declarau în finalul manifestării că ediția a fost cea mai izbutită, românii contribuind în primul rînd la reușită". Regizorul William Davey spunea că „românii au găsit formula cea mai apropiată de spiritul lui Shakespeare". A urmat și un schimb de experiență cu colectivele invitate care a discutat stadiul actual al teatrelor de amatori în lume. Delegații noștri au prezentat modalitățile de desfășurare a competițiilor în cadrul Festivalului „Cîntarea României".

Nerăbdători să vă informăm, n-am mai așteptat pînă sosește poșta cu „presa vremii" londoneză, luîndu-ne obligația să revenim cu amănunte, dacă va fi cazul.

Lucian BURERIU

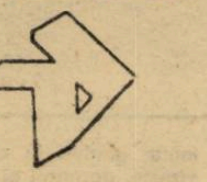

Teodora Salcie

COPII CIUDAȚI

Vino, să-ți umpli sufletul
Cu inexprimabilul ;
Scînteierea originară a zăpezii...
– În jurul și-n imperiul brazilor –
Vino în împărăția zăpezilor,
Să fim copii ciudați
Ai acestui sfîrșit de mileniu...
Altfel... cum am trece dincolo ?

NUMERELE RĂBDĂRII

Încercînd să-ți cîștig iubirea,
Am probat toate combinațiile numerelor răbdării
Și, cîștigînd răbdarea,
De fapt am cucerit timpul
Întru slăvirea sufletului meu...

MAMA

De la răsăritul meu,
Pînă la apusul ei,
Pretutindeni, ea
Mă înconjoară,
Ca parfumul – petalele de trandafir –
Cu mîini de aureolă.

SĂ NU UIT SENSUL MEU DINTÎI

Mi-e sufletul o adiere,
Vîrtej... și-l bîntuie furtuna...
Aș adormi pe-un pat de nori,
Ca să mă țină trează luna.

Să nu confund cu cerul lutul...
Să n-am un veșnic căpătîi,
Să nu mă fure-un vis terestru,
Să nu uit sensul meu dintîi.

excelsior

LUMEA-I MLĂDIATĂ

Florile mi-au năvălit în casă
Cîntă orga apei, luminoasă
Liliacul rîde prin parfum
Firul ierbii mă cosește-n drum
Antigravitația nocturnă
Îmi mărturisește despre lună
Soarele mă poartă-n galaxii
Viitoru-l văd printre copii
Înflorește-n vis misteru-ntreg
Scurtă-i viața ca să-l înțeleg
Timpul nu mi-ajunge-i... doar un fir
Oricît îl lucrez și îl deșir.

RECUNOȘTINȚA-N VECI PE-ACEST PĂMÎNT

N-a fost să fim pribegi prin lumea mare,
Bătuți de vînt, copii ai nimănui.
Părinții nu ne-ar fi lăsat oricui ;
Zălog ei și-au pus viața la hotare.

E preț de sînge plata libertății ;
Onoarea le-a rămas în suflet scrisă
Și-n toată brazda ce ne-a fost transmisă
Voința și-au zidit-o-n val, cetății.

Ei ne-au clădit o patrie în lume.
Recunoștință-n veci pe-acest pămînt !
Ogorul țării ne e drag și sfînt
Avem o vatră și un scump renume
Am avut un rost deplin pe drumul greu
Noi pe măsura marelui trecut
Ne cununăm cu țara și-al ei scut,
Să urce-n pace, fericiri, mereu.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 25 iulie

8,00 Televacanță școlară. 8,40 Omul și sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 17,00 Teatru în serial. Mușatinii. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,25 Călătorie prin țara mea. 19,45 Cîntarea României. 20,40 Film artistic: Părinții... adoptați (italian). 22,20 Telejurnal. 22,30 Studioul muzicii ușoare.

LUNI, 26 iulie

14,50 Repere liberiene. 15,10 Emisiune în limba maghiară. 20,00 Telejurnal. 20,20 Cincinal '81–'85. 20,40 Cadran mondial. 21,00 Roman foileton: Fiicele doctorului (american) episodul 1. 21,50 Telejurnal. 22,00 Melodii îndrăgite.

MARȚI, 27 iulie

11,05 Roman foileton: Fiicele doctorului (rel.). 12,10 Cadran mondial. 12,35 Matineu de vacanță. 16,05 Viața școlii 16,25 Caruselul operetei. 16,40 Clubul tineretului. 17,25 Cartea social-politică. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,35 Anchetă TV. 21,00 Teatru TV. Tineri căsătoriți caută cameră. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 28 iulie

16,05 Școala satului – școală pentru sat. 16,25 Stadion. 17,30 Arc peste timp 23 August 1944–1982. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Pentru curtea și grădina dv. 20,35 Civica. 20,55 Telecinemateca: Perseverența (american). 22,20 Telejurnal.

JOI, 29 iulie

11,00 Matineu de vacanță. 11,45 Film serial: O chestiune de onoare (rel.). 12,35 Pași de viață lungă. 16,05 Orarul educativ al vacanței. 16,25 Revista „Cîntării României". 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,40 În spiritul grijii față de om. 21,00 Viața culturală. 21,20 Serial științific. 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului.

VINERI, 30 iulie

15,05 Invitație de vacanță. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,40 Noi, gospodarii țării. 20,45 Film artistic cehoslovac. 22,00 Telejurnal. 22,10 Arii din opere și operete.

SÎMBĂTĂ, 31 iulie

11,05 Film: Perseverența (rel.). 12,30 Ancheta TV. Dus-întors de pe drumul amăgirilor 13,30 La sfîrșit de săptămînă. 18,30 Iulie, cronica evenimentelor politice. 19,00 Telejurnal. 19,35 Teleenciclopedia. 20,20 Ritmuri tinerești. 20,35 Film serial: Filmare în tîrgul liniștit. 21,20 Întîlnirea de sîmbătă seara (I). 22,20 Telejurnal. 22,30 Întîlnirea de sîmbătă seara (II).

TELEVIZIUNE

DIN JURNALUL UNUI JUDOKA

8

INIȚIEREA ÎN JUDO

Școala căderilor (Ukemi). Arta căderilor (Ukemi-Waza) are un dublu rol: a) de a permite protejarea corpului prin amortizarea șocului produs în momentul contactului cu solul; b) de formare a simțului echilibrului în mișcare și eliminarea senzației de frică. Folosirea corectă a tehnicii căderilor este condiția cea mai esențială pentru învățarea și utilizarea eficientă a tehnicii aruncărilor. Tehnica căderilor cere o atenție deosebită. Căderile se efectuează în ambele direcții. Lovirea cu brațele este hotărîtoare pentru o cădere corectă. Această mișcare trebuie automatizată prin multe repetări. Lovirea cu brațul îndeplinește funcție deosebit de importantă, de-a frîna forța corpului în cădere cu puțin înainte ca acesta să atingă solul. Nu trebuie executat nici prea devreme, nici prea tîrziu. Hotărîtor este în continuare, ca lovirea să fie efectuată cu întreaga lungime a brațului, cu palma în jos, fulgerător, elastic și cu toată forță. Unghiul între brațul care lovește și trunchi să fie de aproximativ 45 de grade. În acest fel se realizează un efect maxim, iar pericolul accidentării este exclus, eliminat cu desăvîrșire. Efectuarea corectă și prin aceasta eficiența lovirii cu brațul poate fi ușor controlată în funcție de sunetul produs. Cînd tonul sunetului este închis, lovitura cu brațul pe Tatami întîrzie. Cînd la cădere se produce un sunet deschis, lovitura a fost efectuată prea devreme – brațul nu atinge în întreaga lui lungime Tatami. Se va urmări meticulos ca lovitura cu brațul să emane un sunet plin, scurt de bici. Este necesar să se facă legătura între efectul de protecție al lovirii și sunetul ei. După ce se înțelege această relație și sîntem în stare să auzim, dacă lovitura a fost corectă, atunci dezvoltarea tehnicii căderilor poate fi continuată mai ușor. După însușirea tehnicii căderilor, exercițiile de cădere se repetă în fiecare lecție de antrenament. Toate procedeele tehnice din cadrul luptei în picioare (Nage-Waza) sînt urmate de căderi. Autoasigurarea este necesară pentru a evita șocurile provocate de căderi. Principiul de bază în învățarea și perfecționarea căderilor îl constituie „contactul succesiv cu Tatami" (salteaua specifică judo-ului) a diferitelor părți ale corpului celui care cade. Contactul corpului cu Tatami se aseamănă cu mișcarea de rulare a unui semicerc, mișcare care anulează forța de izbire în căderi – șocul căderii. Forma curbată a corpului este o rulare de la gambă pînă spre ceafă, amplificîndu-se aici lovitura cu brațele pe Tatami. Regulamentul de judo impune executantului să-și asigure adversarul prin susținerea lui de mineca chimonoului, ducînd la efectuarea unei căderi conform principiului de atenuare cît mai evidentă a șocului căderii. Lovitura pe Tatami este foarte scurtă și rapidă. Esențial este momentul lovirii cu brațele care trebuie să ia contactul cu Tatami cu o fracțiune de secundă înaintea spatelui. În momentul căderii se va ține bărbia în piept pentru a nu izbi cu ceafa pe Tatami. Forma superioară a căderilor o semnifică efectuarea lor în condiții concrete de aruncare în Uki-komi, Randori și Shiai. Căderile se efectuează în cele patru puncte cardinale cu diferite variante: a) Căderi înapoi (Ushiro-Ukemi); b) căderi înainte (Mae-Ukemi); c) căderi laterale (Yoko-Ukemi) – Yoko-Ukemi-Migi (dreapta) și Yoko-Ukemi-Hidari (stînga). Cele trei tehnici de cădere trebuie legate între ele. Pentru învățarea și perfecționarea tehnicii căderilor se vor utiliza exerciții metodice. Înainte de-a trece la învățarea tehnicii căderilor, elevii vor efectua diferite elemente din gimnastica acrobatică: rostogoliri înainte, înapoi, sărituri peste obstacole urmate de rostogoliri Contrar părerii că prin practicarea judo-lui se produc numeroase accidente, putem afirma că procentul este mai scăzut ca în alte ramuri de sport. În mod deosebit „Școala căderii" formează deprinderi utile în viață. Iarna, mulți oameni se accidentează alunecînd pe gheață, deoarece nu știu să cadă corect. Tehnica căderii în judo ferește organismul de traumatisme și este ușor de însușit. Se urmărește protejarea cutiei craniene, spre deosebire de alte genuri de lupte, în care acest segment vital al corpului nu este ferit în mod special. Contactul brusc între două corpuri generează o vibrație – „undă de șoc". Ecoul emanat prin presarea aerului între palme și Tatami naște emoții în ființa spectatorilor. Unii interpretează acest pocnet sau sunet de bici astfel: „Săracul de el ce-a mai căzut, ce l-a aruncat de și-a rupt oasele, iese numai praf din el!..." Dar după această cădere, judoka se ridică fulgerător și demonstrează tuturor că însăși căderea de la orice înălțime este o artă. A ști să cazi nu e ușor! A ști să cazi e artă, însăși căderea de judo este artă. Această artă emoționează și măduva oaselor acelora care contemplă din tribune miracolul, frumusețea care încîntă ochiul. Tu însuți devii un ecou ce emoționează inima cu respectul florii de cireș – Sakura. Predarea tehnicii căderilor se face meticulos din pozițiî: culcat, șezînd, ghemuit și stînd. După însușirea căderilor de pe loc se efectuează însușirea tehnicii căderilor din deplasare.

Ukemi-Waza (Arta căderii). I. Înveți ukemi: palmele, îmbălsămează aerul sub tine – sunet de bici. II. Cuminte, în ochii mei așez spațiul, mă rostogolesc cu umbra mea, minge neliniștită întrecîndu-mă. III. Culoare a zăpezii, corpul meu rostogolindu-se pe un arc: degetul mic al mîinii drepte, brațul flexat, umărul și omoplatul drept, șoldul stîng și picioarele – pisică aruncată de la orice înălțime.

Ștefan DONCEA

Din poezia cehoslovacă

LUBOMÍR FELDEK

LINGĂ GEAMUL DESCHIS

Sub geamul deschis dintr-o dată copacii
au inceput să cinte din flaut: să-ncepi iubirea!

Şi păsările, care zboară-n jur,
emit priviri ca nişte ace prelungi şi negre
atingindu-ne cu ele şi imediat retrăgindu-le
ca arse.

Din grădină, florile privesc in cameră,
luceferii pocalelor se deschid
că s-a-nmiresmat tot cartierul
şi florile devin roşii, albastre, de aur, care cum.

Şi atunci, ca nişte fiare bune dar sălbatice,
dealurile neaşteptat s-aşează-n geam,
in cameră, cind noi ne dezbrăcăm bat din picioare,
se freacă de trupurile noastre cu şoldurile lor miţoase
şi noi ne rostogolim pe coasta lor pină in noapte.

OMAGIU LUI SOFOCLE

Ţi-e frică de nefericire, insă in acelaşi timp ţi se pare că-n ea
zace adevărul, insă adevărul
nu zace numai in ea, adevărul zace in toate şi
pentru că tu iubeşti adevărul, de fapt
ţi-e frică de fericire şi tu nu vrei să-ndrăgeşti fericirea
atit de mult, incit să nu mai vezi
adevărul in afara ei, şi cine ştie ce este de fapt adevărul.
Ţi-e frică de nefericire şi cine ştie ce este de fapt nefericirea,
dacă drept fericire consideri
ceea ce induri şi drept nefericire consideri
ceea ce indură ceilalţi,
ei pot considera că nefericirea lor este fericirea ta
şi fericirea este
ceea ce indură ei şi cine ştie ce este de fapt fericirea.
Omul este fragil, insă el are dreptul de a decide,
ceea ce-l transformă-n zeu.
Antigona
a denumit fericire moartea sa şi astfel l-a obligat pe Creon
să considere că nefericirea este chiar viaţa lui,
ai spune dacă Sofocle ţi-ar imprumuta gura sa
şi el, dacă şi-ar imprumuta gura de la tine,
ar grăi că poate chiar in noaptea aceasta Creon
s-a culcat cu Ismena
deşi amindoi erau indureraţi de moartea Euridicei,
a lui Haimon şi a Antigonei,
amindoi ştiau să-şi inăbuşe durerea cu mincăruri gustoase
şi cu băuturile reci...

CINSTIRE LUI OVIDIU

Deodată Filemon simţi cum creşte.
Mai ales picioarele de la talpă-n jos.
Degetele lui tot mai prelung străpungeau ţărina
ca şi copiii goi cind işi prind degetul c-un deget.
Auzise fulgerele părului tău in amurg
şi inainte ca să se poată separa de gura-ţi
inspumată, coaja stejarului năvălind
strigase:
– Cum am crescut laolaltă, Baucis, dacă acum sint singur?
Insă Baucis avea deja pe gură o palmă de tei.
Vorba ei „Adio, drăguţule!"
era doar foşnetul absurd al frunzişului.
Şi atunci Filemon a observat că-l părăsise gura.

COPACUL

Copacii sint ca oamenii
care vorbesc intr-una
şi nu ştiu să se oprească

Noaptea copacul iese din fotoliul său fermecat
işi ia bicicleta fermecată
şi merge cu ea la autoservirea
care-i inchisă
Intră prin horn
şi-şi ia citeva coşuri cu mincare

Dimineaţa cind soarele incepe să brodeze pămintul
cu mătasea de aur
şi norii încep să zboare-n sus
din casele melcilor
copacul işi dă seama că a sosit ziua
pină cind a ajuns din nou in fotoliul său fermecat

Apoi culege la repezeală nişte cireşe
aruncind-le peste trupul său şi rămine aşa

Apoi cireşele incep să se preschimbe acolo
în mere şi pere

Apoi a venit o altă noapte
şi el a luat-o din nou spre autoservire
acum insă intr-o altă autoservire
pentru că şi-a luat elicopterul
al cărui arc l-a tras cu o cheiţă
care era de fapt un simbure de cireaşă.

Traducere: Ondrej ŞTEFANKO

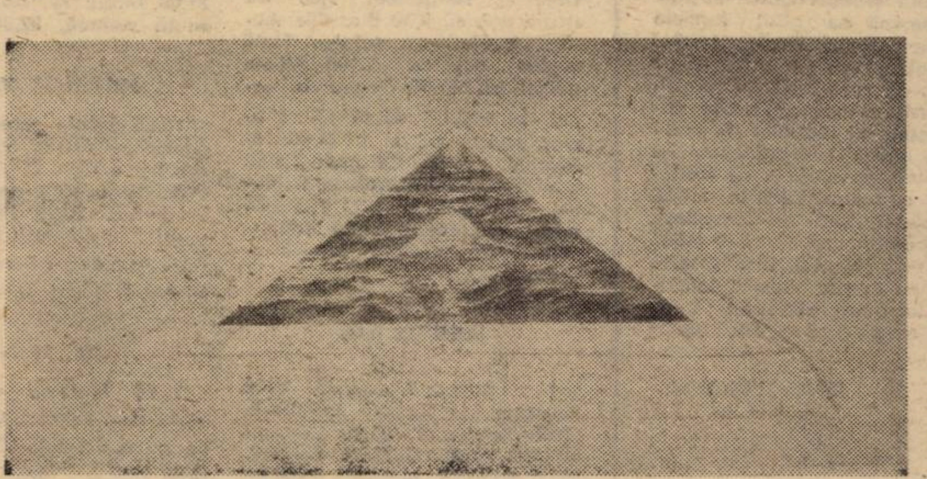

mapamond

● **Festivalul mondial al materiei cenuşii.** Acum citeva luni, Salonul internaţional al invenţiilor şi tehnicilor noi şi-a aniversat a zecea ediţie, la Geneva. Citeva cifre. Suprafaţă de expunere – 8.000 m²; expozanţi – 700; număr de invenţii – 1.000; ţări participante – 28 (din 5 continente). Această ediţie aniversară s-a desfăşurat sub „inaltul patronaj", am putea spune, al lui Leonardo de Vinci, din a cărui amplă operă ştiinţifică şi artistică au fost expuse machete, schiţe, studii tehnice. Dintre „senzaţii", pe locul intîi, detaşat, un sistem complet pentru conceperea şi funcţionarea unui sat solar, total autonom din punct de vedere energetic. Toate funcţiile sale vitale (încălzire, climatizare, producerea electricităţii şi a frigului, pomparea apei) sint asigurate exclusiv prin folosirea energiei solare. Un proiect fantastic, revoluţionar, apreciază specialiştii. Alte invenţii, mai mici, mai mari: o semănătoare care accelerează germinarea seminţelor, un telefon bactericid şi antiseptic, două simulatoare pentru iniţierea în tenis şi golf, hidrobula (un aparat pentru hidroterapia totală), rulota autoextensibilă în înălţime şi lărgime, siringa cu injectare motorizată pentru anesteziile dentare şi altele, şi altele...

● **Puşkin – opere complete, in franceză.** Editura **Age d'homme** din Lausanne a oferit recent o premieră: integrala Puşkin, pentru a cărei versiune franceză a fost alcătuită o echipă amplă de traducători. Temeritatea acţiunii sale constă în a fi încercat şi – spun criticii – a fi şi reuşit traducerea operei poetice a lui Puşkin, pină acum aproape necunoscută francezilor. Ar fi interesant de amintit că unul din admiratorii acestuia, Alexandre Dumas, a încercat în veacul trecut să traducă o parte a poemelor puşkiniene.

● **Mirò în Texas.** Un act de cultură, mai puţin obişnuit prin generozitatea cu care a fost înfăptuit, este recenta achiziţionare a unei uriaşe sculpturi de Juan Mirò de către un grup de oameni de afaceri texani. Destinatarul acestui neaşteptat cadou, intitulat „Personaj şi păsări", e oraşul Hyston, în mijlocul căruia, la poalele celor 75 de etaje ale turnului comercial, a fost inaugurată sculptura, cu prilejul aniversării celor 89 de ani ai artistului spaniol.

● **Soţii şi fiice.** Norman Mailer şi Kurt Vonnegut sint văzuţi din ce în ce mai des prin colonia artistică Greenwich Village din New York. Misterul a fost în curind dezvăluit. Cei doi scriitori celebri făceau vizite colegiale soţiei, respectiv fiicei, consacrate trup şi suflet artelor plastice. Norris Church (33 de ani), soţia lui Mailer pictează (zice acesta) acea „Majoritate Morală, dar ca într-un album de familie", iar Edie Vonnegut, fiica prozatorului s-a contaminat, după propriile mărturisiri, de fantasticul scrierilor acestuia.

Marilyn

7 -

Imaginea acestui chip nu anunţa perioadele de mai tîrziu, cind reuşea, cu lungi pauze, să se elibereze de folosirea somniferelor, şi cind prietenii vorbeau de extraordinara ei vitalitate. Mailer îşi explică existenţa acestor perioade de relaxare, de refuz de a lua somnifere, prin puterea ei de recuperare. A rămas, de pe urma acestei capacităţi de mobilizare, cu dorinţa de a-şi îngriji sănătatea.

Privite cu mai multă atenţie, primele ei fotografii par să anunţe un copil cu şanse mai mari de a deveni atlet, decit actor. Şi, cu toate că n-a fost nici pe departe cea mai bună dansatoare din lume, analiza filmelor ei nu se poate face în afara recunoaşterii îndemînării ei de a se mişca. Chiar şi o fotografie, luată pe cind avea patru ani, împreună cu fratele ei vitreg, Lester, ne confirmă aceste trăsături. Cu Lester, dealtfel, a şi crescut în acești primi ani, s-a jucat cu el, a mîncat cu el, făceau plajă împreună, în acelaşi cărucior. Lumea le spunea, alintîndu-i, „gemenii".

...Şi viaţa ei a continuat astfel, pină în pragul adolescenţei. Experienţa azilului de copii, a orfelinatului, amintirea mamei care-şi lua din ce în ce mai des zile libere pentru a sta mai mult cu copilul, s-au topit în magma plăsmuirii unei personalităţi complexe. Purtarea mamei nu era în afara unui anumit complex: se pare că ea avea intuiţia, încă de timpuriu, a copilului excepţional în stare să răscumpere propriile ei ambiţii pierdute. Încetul cu încetul, Gladys a adunat bani pentru a-şi cumpăra un apartament pe Highway Avenue în Hollywood, procurîndu-şi şi ceva mobilă. A închiriat camerele, în afară de două, unei familii de englezi, care lucrau şi ei în cinematografie. Viaţa la familia Bolender rămînea, astfel, un capitol al trecutului. Pentru Norma Jean, saltul de la Hawthorne la Hollywood era la fel de imens ca acela din gravitaţie în imponderabilitate. Se pare că de la familia de englezi – tacticoşi şi taciturni – Marilyn a învăţat ceva din arta de a comunica mai multe gînduri în cuvinte puţine. Fireşte, accentul ei n-a fost niciodată englezesc – deşi ceva din vocea ei avea rezonanţa englezei britanice. Cei mai mulţi americani vorbesc pentru a exprima o idee, în vreme ce un bun accent englezesc subliniază acele cuvinte ce poartă personalitatea discursului.

Şi totuşi, în ciuda relativei „căpătuieli", necazurile nu s-au încheiat. După nici trei luni, mama ei înnebuneşte, fiind literalmente îndepărtată cu forţa, şi va sfîrşi – ca într-un film trist de Chaplin – în acelaşi ospiciu din Norwalk în care murise şi mama ei. Familia de englezi are grijă de ea aproape un an, fiind obligată, în acelaşi timp, să vîndă mobila mamei pentru a face faţă taxelor şi cheltuielilor de înmormîntare. Au fost obligaţi să vîndă şi ceea ce numeau ei „mîndria casei" – un pian alb, ce-i aparţinuse cîndva lui Fredric March, cumpărat de Gladys la o licitaţie, pentru Marilyn. (Norman Jean luase lecţii de pian pe cînd era la familia Bolender, cu un profesor ce se numea Marion Miller; coincidenţa e că, devenită vedetă, a dat din nou peste pianul alb, pe care l-a cumpărat şi l-a ţinut în apartamentul ei din New York, pe cînd era căsătorită cu Arthur Miller...) Cînd nu le-au mai rămas prea multe obiecte de vînzare, iar munca a devenit nesigură, cuplul de englezi a hotărît să se reintoarcă în Anglia. Norma Jean e luată de nişte vecini, familia Giffen, care se şi gîndeşte să o adopte. Din ospiciu, însă, Gladys se opune.

În schimb, copilul ajunge la orfelinat. Singura ei legătură cu trecutul vor fi vizitele săptămînale ale celei mai bune prietene a mamei sale, Grace McKee, bibliotecară la studiourile Columbia, devenită ocrotitorul ei legal. Ea povesteşte despre intrarea copilului care ştia că nu este orfan la „Orfelinatul Los Angeles",: doar mama ei trăia. A refuzat să intre, şi a fost nevoit să fie tîrîtă pînă în holul principal. Şi atunci, copiii au auzit-o plîngînd, ţipînd pe sub arcadele înalte ale clădirii: „Eu nu sînt orfană! Eu nu sînt orfană!"

Adaptare după Norman
Mailer, de Mihai CERNEA

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), P. E BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 30 (752) 30 IULIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 16 pag. 3 lei

„PENTRU PATRIE — VENERAȚIE, SUPUNERE, ÎNGRIJIRE!"

Se pare că nu există, nici nu s-a găsit încă, un mai bun mijloc de a sluji umanitatea decît de a-ți sluji mai întîi propria ta patrie. Căci, în adevăr, cum profetiza încă Rousseau, **„de îndată ce nu mai are o patrie, omul încetează de a mai fi"**. Patria, poporul nu sînt doar niște noțiuni vagi, niște abstracțiuni sau frumoase generalități, ci ele devin, încă din epoca înmuguririi lor în istorie, realitățile palpabile, forțele care creează valorile materiale și spirituale, izvorul tuturor creațiilor nepieritoare sau, cum ar glosa Romain Rolland: **„patria sînt eu, ești tu, e tot ceea ce iubim, tot ceea ce visăm, tot ceea ce va fi cînd noi nu vom mai fi!"**

De-a lungul istoriei noastre, o istorie tulburată de grandioase dar și tragice seisme, de grele piedici în afirmarea sa ca patrie și popor, înaintașii, încă de la constituirea cnezatelor, a voievodatelor, apoi a Țării Românești, a Țării Moldovei și Transilvaniei, pînă la Marea Unire din 1918 și pînă azi, în socialism, creatorii, ca și omul anonim, au înțeles să-și servească pămîntul, matca maternă a patriei lor, nu doar cu declarații de dragoste, ci cu o muncă deplină și continuă, ba, cînd li s-a cerut, chiar cu propria lor jertfire. Pantheonul românesc al marilor figuri, unele demne de epopee, de la vestiții domnitori români, ce și-au salvat și menținut patria și neamul neprecupețindu-și odihna și viața, precum un Mircea, Ștefan, Brîncoveanu, Țepeș, Mihai, pînă la luptătorii revoluționari de la 1848, un Bălcescu, Mureșanu, Iancu, apoi, prin figurile ilustre ale culturii și artei clasice, un Eminescu, Creangă, Caragiale, pînă în timpurile moderne, la scriitori și artiști precum Sadoveanu, Blaga, Arghezi, Călinescu, Luchian, Enescu, Brâncuși sau Titulescu, acest Pantheon al figurilor ilustre, al personalităților române, ce s-au călăuzit, în principiul existenței lor omenești creatoare, de ideea dăruirii spre patrie și popor, este plin de jertfa lor, de suprema lor obligație, morală și patriotică față de țara, poporul și tradițiile lui milenare.

În adevăr, prin muncă cinstită, printr-o viață curată, printr-o iubire de semeni nealterată de nimic, împlinindu-și îndatoririle cu înflăcărată ardere, ei au slujit destinul poporului nostru printr-un sentiment definitiv, fără să facă mare zarvă din asta, ci, direct, limpede, cu inimile sincere și deschise, pornind dintr-un elan adevărat și profund, călăuzindu-se după principiul socratic că în fața zeilor și a semenilor, patria trebuie să fie mai prețuită și mai respectată chiar decît mama, tata și toți strămoșii dinainte, căci **„pentru patrie, chiar cînd ne supără, trebuie să avem venerație, supunere, îngrijire"**.

S-ar putea realiza, deci, munca și creația, actul creator, efortul acestuia în afara patriei? Neslujind la afirmarea valorilor ei eterne? Se pare că nu. Căci și înaintașii epocii noastre ne fac dovada fermă și continuă că nu a existat înflăcărare creatoare, principiu de creație care să slujească golului, sau să se consume doar în vidul lăuntric, fără o adresă umană, fără o largă deschidere și penetrare în viața clocotitoare, electrică, a patriei.

Nici nu mai trebuie să notăm faptul știut că efortul (și creația!) devine, dintru începuturi, o lege de fier, a vieții sociale. Dar efortul în sine ar fi o penibilă zbatere inutilă, dacă nu ar sluji veșnicei sforțări a omului de a cunoaște și a crea. De a face în așa fel ca lucrarea sa, actul său creator să fie integral necesar vieții pure și fericite din jur. Fiindcă, la baza acțiunilor noastre, deci și a creației, nu pot fi decît cauze complexe. Care ne obligă să plătim prețul jertfei proprii, al arderii proprii, munca noastră fiind o necesitate și pentru noi, dar și pentru o imensă majoritate. Căci, așa cum nota Enescu: **„pentru mine, viața fără muncă, nu-și are rațiunea..."** așa putem nota și noi faptul că nu ajunge, ca creatori, să ne trăim doar viața, ci va trebui să ne-o cîștigăm prin propriul sacrificiu al creației noastre, deoarece **„numai fapta vieții tale** – după Juvenal – **strînge faimă-n viitor"**.

Socialismul românesc, pe care-l zidim azi în patria noastră, presupune un cult aproape fanatic al muncii, al exemplului, al acțiunii fiecărui individ, cu atît mai din plin al acțiunii omului creator de artă, căruia nu-i este indiferent spre ce se îndreaptă opera sa și cui slujește ea în angrenajul omenesc din care a apărut. Căci, numai în acțiune, în devotamentul cu care opera ta intră în mulțime poți găsi, ca om creator, mulțumirea scontată. Și, sînt sigur, fără această patimă a neodihnei, fără sentimentul că înfăptuiești ceva necesar, fără sentimentul obstacolului învins, ne-ar cuprinde neputința, plictisul, deznădejdea, dezamăgirea.

Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 11)

Ilustrăm acest număr cu cilimuri bănățene din colecția Muzeului Banatului.

convorbiri

Cu poetul NICHITA STĂNESCU

— Iată, vă găsesc, din nou, în ipostaza de poet laureat, de data asta urmînd, sigur, să primiți chiar o coroană de aur. Juriul celei de-a 21-a ediții a Festivalului internațional „Serile de poezie de la Struga" a optat — dintr-o listă care a cuprins 25 de nume ale poeziei lumii — pentru literele române, acordîndu-vă Marele premiu. Cred că este inutil să mai comentez aici că printre cei care au obținut pînă acum această înaltă recunoaștere s-au aflat Eugenio Montale (Italia), Pablo Neruda (Chile), Eugene Guillevic (Franța), Artur Lundkvist (Suedia).

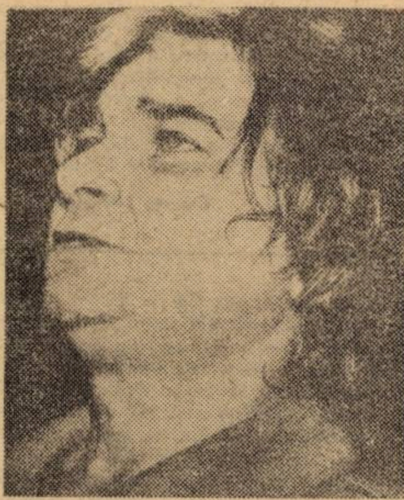

— Acest premiu nu-l consider acordat mie personal, ci-l consider ca fiind acordat, mai degrabă, poeziei române. La ora actuală nu numai eu meritam această înaltă recunoaștere (cum ziceți). O meritau, în egală măsură, o seamă întreagă de poeți ai noștri neobișnuit de talentați, cum ar fi, bunăoară, Cezar Baltag, Ion Gheorghe, Grigore Hagiu, Gheorghe Tomozei, Ioan Alexandru (oh!, mă refer cu precădere la generația mea), Anghel Dumbrăveanu. Ce să spun? Precis că am omis ceva — orice citare este plină de omisiuni! Vorbesc în ordinea afectivă în care-mi vin în aceste secunde dar — în afară de cei citați de mine (care sînt în cauză) — o mulțime de alți poeți aveau dreptul acestei superbe încununări. Victoria acestui premiu este, însă, alta. Aceea că se recunoaște trecerea poeziei de la stadiul național la cel internațional, la o universalizare a poeziei noastre românești. Și aceasta în sensul că specificitatea ei intră într-un patrimoniu al culturii general-umane prin efortul mai multor poeți, care toți descindem, în primul rînd, din poezia noastră populară (poate cea mai minunată poezie din lume), după aceea din marii noștri meșteri, cum ar fi geniul nostru național — Mihai Eminescu, apoi George Bacovia, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Ion Barbu și atîția alții. Am putea cita spre exemplu, pe meșterul Beniuc, pe meșterul Geo Dumitrescu și pe foarte tinerii noștri meșteri cum ar fi, să zicem, Adrian Păunescu, Cărtărescu, Stratan. Vreau să vă spun ceva: un poet adevărat învață nu numai de la înaintași, ci învață și de la urmași. El își păstrează tinerețea în măsura în care învățînd de la clasici este foarte atent și la fenomenele de reîmprospătare a poeziei celor tineri și le înregistrează ca pe un cîștig și, într-un fel, se umple și de ele. Asta înseamnă fenomenul poeziei vii!

— Să rămînem tot la premii! În 1979, o revistă suedeză vorbea despre Nichita Stănescu ca despre un posibil laureat al Premiului Nobel. O candidatură la 47 de ani (cîți împlineați în 1980), vîrsta începutului de carieră (editorială) argheziană! Fotografia din revistă vă prezenta într-o strălucită companie: alături de Elittis, Frisch, Senghor și Borges, iar textul recenza entuziast edițiile „Elegiilor" și „Necuvintelor", apărute în lume. Și, totuși, n-a fost să fie (am fost la un pas și cu Arghezi, și cu Blaga), un premiu chiar ca acesta rămînind, cred, doar o convenție. Vorbiți-mi, însă, despre premiul Fundației Herder, ce l-ați primit în urmă cu cîțiva ani, la Viena.

Întrevedere realizată de
George DINU

(Continuare în pag. 9)

Revista literară „KNJIŽEVNI ŽIVOT" la a XXV-a aniversare

Aniversăm în acest an un sfert de veac de la apariția primului număr al revistei literare de limba sîrbă „Književni Život", revistă a Uniunii scriitorilor din R. S. România, care, într-o perioadă istorică bine determinată, și-a adus o contribuție meritorie la dezvoltarea literaturii de expresie sîrbă, la informarea cititorilor despre valori literare nou create, la educarea gustului literar-artistic, la ridicarea nivelului cultural al populației de limba sîrbă din țara noastră. Aceasta este perioada creării și dezvoltării literaturii de expresie sîrbă, descoperirii și afirmării de noi talente literare, apariției operelor literare de o înaltă valoare artistică.

În articolul redacțional din primul număr al revistei se sublinia că aceasta va tinde să devină tribuna centrală a scriitorilor și iubitorilor de literatură de expresie

Jiva MILIN

(Continuare în pag. 3)

cronica literară

Gheorghe Azap

Cuibșorul nostru de nicicînd

Ed. Facla

Instalat confortabil în singurătate, provocîndu-și concomitent secrețiile sentimentale și antidotul, în bună complicitate cu noaptea și insomnia, poetul Azap continuă să editeze „buletinul sentimental" de la Ticvaniu-Mic. Popularitatea care-i amenință sihăstria ține de pitorescul unei convenții poetice (nu singulară din moment ce pot fi invocați fără risc Topîrceanu, Minulescu, Arghezi, Constantin Tonegaru, Emil Brumaru, Leonid Dimov sau chiar Villon), care se învecinează cu parodia. Numai că Gheorghe Azap nu parodiază decît involuntar texte anume; el încrucișează florete, tot mai subtile de la un volum la altul, cu modelul liric romanțios ce-i este consubstanțial. Debutînd polemic ca parodist, Marin Sorescu se voia „singur între poeți". Gheorghe Azap își creează – în singurătatea-i declamată – companii livrești diverse, persiflate în motto-urile mai mult sau mai puțin celebre ce-i secondează titlurile.

„Obsesia bibliotecii și complexul Cărții". (Alexiu) și complexele erotice (sub chipul nesfîrșitului martiraj al celibatului), întrețin verva și condiția sa poetică și în volumul **Cuibșorul nostru de nicicînd.** Sub semnul complexelor, poetul de la Ticvani (încă un spațiu geografic de pe harta Banatului recuperat literar!) nu va înceta să se privească în oglinzile echivoce ale versului, probînd măști-ipostaze trubadurești, donquijotești, boeme, cavalerești, înrudite cu substanța sufletului său liric: „A dispărut voinicul adecvat / Și tot mai sombri inamicii sînt. / Deci îmi revine cinstea să mă bat / Cu morile de vînt"; „Sînt cel mai acătăril lunatic din Ticvani..."; „Cum n-am găsit putere-n Euterpe / Nici loc vacant între maeștri, / Retras în ceața patimilor sterpe / Îmi farm tainul anilor tereștri...".

Gheorghe Azap instaurează, cu o reușită intuiție, regalitatea echivocului sentimental. S-a mai spus; dealtfel, puține lucruri s-ar mai putea spune despre recentul volum, care să nu fie valabile și pentru precedentele. Modul său de a ființa poetic continuă să se situeze pe muchia dintre inocență și o elegant-salvată indecență. Alternează în volum madrigale, sonete, romanțe – impurificate prin ironie, și jocul de copii de neprefăcută castitate: „Vinee... Bine-mi pare! / Dar / Are să se facă ger. / Vine fulgul meu ștrengar / Și mă află pauper. / Vine-vine, / Pare-mi bine!". Persecuțiile soartei, ale timpului sau ale absenței iubitei, (deși „Rezultă, deci, prea limpede rezultă!, / Inimocentric universul căi"), îi produc o lehamite bine-dispusă, în spirit auto-parodic. Pavăza cu care se apără poetul de infamantul destin este iluzia cavalerismului irecuperabil („Dar eu în cucurigul iluziei mă sui"), care înnobilează aventurile (peri) patetice ale inimii sale: „Mai știu să ofer ciocolată: / Cînd rîde momentul discret; / Și vinul să-l gust cîteodată, / (Posibil fiind să mă-mbet): / Că-n inima asta ciudată / Mai port un hamal și-un poet!".

Elogiul cavalerismului, acoperit pudic, „La momentu-n care blugii fac ravagii în ițari", de gestica abundentă, de retorica șugubeață și de ineleganța verbală perfect studiată, ascunde tristeți coapte. Poetul deghizează melancolia, la fel de proprie lui ca bufoneria, pentru a o arăta mai deplin, uneori chiar pe revers, ca apatie: „Deci, hăt în firmamentul mov, / Cînd iasă luna ca un hrib, / Față de vechiul meu liubov: / Sînt insensibil! IN-SEN SIB'!".

Cu aventurile sale „galante", Gheorghe Azap creează o „ars amatoria" (orice apropiere cu Romulus Vulpescu este neîntîmplătoare!), și totodată o „ars poetica" ce ascultă de cele mai severe reguli prozodice ale poeziei clasice. În penta-, hexa-, sau deca-metru, regimul prozodic se află în concurență pe parcursul volumului, într-o aparentă neglijență plină de știința variației.

Deși nu înnoirea e vocația lui Gheorghe Azap (s-a vorbit de manieră și manierism la alte volume), convenția cu sine însuși și cu poezia este deosebită prin capacitatea de a se limita, fără, să se repete.

Brîndușa ARMANCA

Ov. S. Crohmălniceanu

Pîinea noastră cea de toate zilele

Ed. Cartea Românească

Titlul cărții lui Ov. S. Crohmălniceanu țintește, probabil, să schițeze statutul criticului foiletonist; pîinea, dacă am înțeles bine, ar fi nu a foiletonistului – el e cu cuțitul – ci a producătorului de literatură. Sau o fi altul înțelesul? Oricum. Ov. S. Crohmălniceau apare în librării cu un volum de foiletoane după ce tomurile sale de istorie literară i-au asigurat, așa cum arată Pompiliu Marcea, un loc important în loja universitarilor noștri. Prestigiul cîștigat mai demult (foiletoanele din anii cinzeci au sprijinit pe cine trebuie) și mai recent (cărțile de sinteză au apărut la momentul oportun) l-au transformat într-un arbitru al delicatelor cauze literare. El e oficialul invitat să tragă concluziile atunci cînd alții o iau razna. Foiletoanele nu sînt doar operă de tactician sau de strateg: venerabilă personalitate, criticul e participant la fiecare moment sărbătoresc, la fiecare bucurie de familie literară. El e unchiul din America sosit la timp cu darurile: cuvinte așezate frumos în pagină spre bucuria tuturor. Tonul nu e însă festiv sau nu e festiv cu dinadinsul. Numai o discretă agitație a superlativelor ne face să bănuim că ne aflăm în fața unei opere aparținînd unui puternic al momentului literar: „**Animale bolnave** este o carte fascinantă, cum puține s-au scris la noi în ultimii zece ani" exclamă invitatul în fața unei opere de redactor șef. După ce insul e debarcat din ranguri, tonul devine acrișor: „Toate gîndurile, vorbele, acțiunile, lasă largi goluri care ascund cititorului un deficit de creație și stimulează spiritele prea inventive să umple cu imaginație ceea ce lipsește...". Partea a doua a frazei face ordine nu numai în problemele romancierului, ci și printre părerile cronicarilor (vreo doi se grăbiseră să salute **Bunavestire,** căci aceasta este opera cu deficitul). Nu vreau să se înțeleagă că Ov. S. Crohmălniceanu scrie frumos doar despre redactori șefi, directori sau foști colegi acoperiți de succese în anii proletcultismului în floare. Criticul scrie cu finețe despre cărțile momentului și dă dovadă de talent literar – uneori remarcabil – ca în cazul acestor concluzii dedicate lui Nichita Stănescu: „Aventurîndu-se în zonele cele mai aride ale spiritului, unde toate lucrurile ajung raporturi abstracte, năluci și scrum, Nichita Stănescu rămîne poetul autentic ale cărui mișcări îndrăznețe de «capă» și «muletă» le urmărim cu teamă și admirație. Cornul taurului trece pe lîngă coapsa lui, atingînd-o dar nereușind să o străpungă". Iată încă o „zicere la zicere", la fel de frumos sunătoare, consacrată Ninei Cassian:

„Nu există, vai, nici o salvare! Jocul descurajant, de-a șoarecele și pisica se repetă în interiorul poeziei. Numirea lucrurilor e echivalentă cu lamentabilele încercări ale autoarei de a cîștiga prietenia sau măcar indulgența ființelor vorace din jurul ei. Aceeași atracție stranie de a le căuta societatea o urmărește în universul plăsmuirilor imaginației. Și rezultatele oricărei diplomații față de monștrii fantaziei se dovedesc iarăși jalnice. Cuvintele sînt devorante, în loc să schimbe natura lucrurilor abia populează lumea cu prezențe vampirice".

Dealtfel criticul e rar supărat pe cineva, foiletoanele lui participă – puține excepții – la campanii de susținere. Sînt dovezi de simpatie și de încredere. Critic cordial, companion plăcut și mai ales suporter atent, Ov. S. Crohmalniceau nu are morga pe care o manifestă, în publicistica lor, universitarii. Invitat să-și spună părerea, el nu are aerul că știe totul și nici sentimentul că vrea capul păcătosului. El cinstește cum se cuvine laureații, sărbătoriții, știe **să petreacă.** Colegii săi de altădată (Vitner, Tertulian, Horodincă, Nina Cassian, Maria Banuș, Paul Georgescu nu sînt abandonați la greu. Autorul nu îi preferă acestora (recalificați acum) pe **ceilalți,** greu încercați în anii gloriilor proletculturii. El scrie despre toți cu egală simpatie – sau mă înșel? Musafir al rubricilor de actualitate literară, criticul e un oaspe cu știința purtărilor alese. Între superstițiile sale rămase din anii **aceia** se numără și cele ale metodelor moderne. Peste tot criticul recomandă metode moderne, metode în care a devenit bun specialist. Sau să fie aceasta doar părerea noastră? Nu-mi dau seama dacă impozantele sale volume de istorie literară sînt alcătuite după **noile metode:** simplul fapt că a compus, după ani lungi și glorioși de activitate didactică, asemenea tomuri demonstrează că Ov. S. Crohmălniceanu a știut cu ce să-și umple timpul între epocile sale foiletonistice. Acest volum – vie mărturie a participării sale la viața literară a ultimelor două decenii – vorbește mai mult despre tabieturile unei vedete a cărui smail fotografic trebuie să bucure admiratoarele, decît despre pasiunile unui critic implicat în necazurile prezentului literar.

Cornel UNGUREANU

Cronica măruntă

(F)ESTIVALUL CIUPERCILOR (II)

● **PROLIFEREAZĂ** nu numai suplimentele și almanahurile de vacanță (devenite, vorba unui critic ieșean, „publicații cu apariție sezonieră" – cîte vacanțe, atîtea almanahuri) ci și interviurile, anchetele, serialele, retrospectivele și chemările la ordine în critica literară. O incitantă anchetă publică, sub genericul „Valoarea, azi", Suplimentul „Scînteii tineretului". Răspund și personalități ale literaturii de azi (Nicolae Manolescu, Gheorghe Gricurcu) dar și autori de panseuri perplexante (ca să ne exprimăm în tonul domniei sale Constantin Crișan): „Încă o generozitate problematică, întemeiată însă pe o sumă numeroasă de inducții particulare: de o vreme încoace **pre-simt** (...) cum va scrie cutare critic despre cutare scriitor. Cînd decizia critică asupra unei opere a devenit previzibilă înseamnă că actul critic a pierdut totul sau aproape totul din sacerdoțiul evaluării". Fiindcă tot e vorba de **pre-simțiri,** îl anunțăm pe autorul fulminantelor bășicuțe critice sacerdoțiale că și noi am presimțit întreaga listă de nume pe care o dă în ceremoniosul domniei sale articol... ● **PE CULMILE SUBLIMULUI** ne aflăm însă cu rîndurile lui N. Manolescu („Avînd de-a face nemijlocit cu valoarea, cronicarul a rămas, dintre critici, singurul meseriaș de modă veche, care ciocănește opera cu degetul, o ascultă cu urechea, o duce cu inocență la nas, înainte de a spune da sau nu (...). Criticul actualității este, el, asemeni medicului de odinioară al familiei care pune diagnosticul din ochi și care-și cunoaște pacienții nu după fișe și dosare, ci în persoană și încă din tată în fiu, avînd în cap evidența tuturor bolilor de care părinții, unchii, verii și nepoții au suferit vreodată. Cronicarul, doar el, mai merge, cu birja la casa operei. Criticii ceilalți o convoacă în stabilimentele lor impersonale și rebarbative"), un elogiu emoționant adus foiletonistului, – încîntare, vai, de scurtă durată, căci învățăcelul domniei sale, Mircea Cărtărescu, aruncă spre noi ghiulelele unei irascibilități pe care ne e greu s-o înțelegem. Ce ne facem, doamne, cu poeții aceștia atît de pedeștri, atît de preocupați de imaginea lor, mai talentați cînd cobară să-și susțînă (cît de strălucit?) apărarea la bară, decît atunci cînd își pritocesc ideile cam fudule în aceleași colțuri de pagină? Ce ne facem cu paginile lor, ilizibile în afara certificatului de paupertate intelectuală, anexate cu clamele orgoliului de foile volante, însușite cu îndemînare de prestidigitator alungat din circ pentru năravuri rele? Mai multă modestie, domnilor poeți! Ea n-a stricat nimănui. Încercați încă o dată, pe riscul nostru, să fiți neoriginali, imitîndu-i pe modești! Și lăsați ambiția de a da personalitate „locurilor comune ale criticii", cînd chiar poezia domniei-voastre e plină de locuri virane, de foste cimitire de mașini strămutate în imediata-ne apropiere, cînd știm că, însetat de „dramatic și sublim" cum vă auto-intitulați, există riscul să faceți, cu viteză înmiită, pasul acela metafizic pînă-n ridicol. Pe care, iată, l-ați și făcut! ● **UN SERIAL CRITIC,** demn de stima noastră, e cel al lui Radu G. Țeposu, despre **Poezia unei promoții,** în „Viața românească", nr. 6. Tînărul critic are toate șansele să se impună drept principalul comentator al colegilor de generație. Ce să-i faci, avantajele vîrstei!

Anemone POPESCU

marginalii

Se non e vero...

Promisesem să spun mai departe despre procesul Gosanei, în ce fel a decurs pînă cînd, mai cu șurubul, mai cu cizma spaniolă, instanța a convins-o să-și recunoască vina și să persiste „atît de constant" asupra ei încît a trebuit s-o condamne, însă fiindcă săptămîna aceasta nu sînt destul de tare de înger ca să povestesc cum, înainte de a-i tăia capul, i-au smuls cu cleștele mai întîi sînul stîng, apoi și pe cel drept, și fiindcă, afară de asta, mă cam pun pe gînduri unele vorbe ale ei („N-ar fi păcat să-mi vărs sîngele în șanț, fără nici o vină?"), prefer să repovestesc, după Ion Stoia-Udrea, istoria — tot tristă — a lui Mitru Glăvan.

Într-un an, într-o toamnă, mai exact în septembrie 1835, Mitru Glăvan, locuitor din Rafnic, căsătorit și tată a trei copii, după ce s-a desfrînat trei nopți și trei zile în birtul cel mare din Drăgnecea cu văduva Maria Bebișila din Carașova, a fugit cu numita văduvă, părăsindu-și nevasta și copiii și avînd la dînsul prețul a două perechi de juncani vînduți la tîrg. În apărarea familiei rămase de izbeliște, solgăbirăul din Drăgnecea trimite anunț cum că cine-i va găsi pe fugari să-i prindă și să-i aducă sub pază bună la cancelaria lui. Pentru a ușura cercetările, întocmește descrierea celor urmăriți:

Mitru Glăvan, vîrsta 45 ani, statură scundă, fața smeadă, părul roșcat, ochii galbeni, ciupit de vărsat. Îmbrăcăminte țărănească.

Maria Bebișila, statură mijlocie, fața ovală, părul bălai, ochii vineți, nasul frumos, buze cărnoase, trup potrivit. Îmbrăcăminte valahă.

Mai departe, comitele de Caraș trimite circulara magistratului din Timișoara, cu mențiunea că după spusele unor negustori fugarii s-ar găsi în oraș. Timp de mai multe luni nu s-a întîmplat nimic. Poliția locală nu i-a găsit pe cei doi. Drept pentru care, la 14 ianuarie a anului următor, a trimis magistratului un raport: fugarii nici nu sînt și nici n-au fost la Timișoara. Trec încă două luni pînă cînd la 17 martie, doi paznici de la poarta Petrovaradinului zăresc niște cîini scormonind în zăpadă și mergînd acolo găsesc cadavrul unui om înghețat. Este lung de cinci picioare, slab, cu fața ciupită de vărsat, barba nerasă, vîrsta între 45 și 50 ani. Îmbrăcăminte valahă zdrențuroasă. Nici un semn de lovire sau silnicie.

A doua zi, maistorul cojocar Iuon Argyelan din Maierele Vechi, avînd ceva de lucru la poarta Petrovaradinului, vede leșul și îl recunoaște. Declarația lui încheie — spune Ion Stoia-Udrea — ciudata poveste a lui Mitru Glăvan.

Pe la începutul lui noiembrie a anului trecut, declara maistorul Iuon, îi ceruse să șadă la dînsul cu chirie Mitru Glăvan cu muierea lui, spunînd că sînt veniți la Timișoara după niște treburi și vor rămîne mai mult timp. Dar Mitru nu s-a ținut de nici o treabă, a stat toată ziua lîngă muiere și s-au giugiulit. Ea era tare frumoasă și cîtva timp a trăit bine cu Glăvan. Nu peste mult acesta începuse să sfîrșească banii și atunci muierea a prins să se cam uite după bărbați. Maistorul cojocar auzea adesea zgomot de ceartă din camera lor. Pe la Sfîntul Ion, muierea s-a înhăitat cu un negustor de porci și a plecat cu el în Serbia. La vreo două zile după aceea a dispărut și Mitru Glăvan, fără să-i zică gazdei rămas bun. De atunci nu se mai auzise nimic despre el.

...În **Imediata noastră apropiere,** Cornel Ungureanu spune că Ion Stoia-Udrea, cercetînd zapise, le mai și născocea. De unde titlul de mai sus.

Livius CIOCARLIE

viața asociației

Sîmbătă, 24 iulie, un grup de scriitori ai Asociației timișorene, ai revistei ORIZONT și editurii FACLA au avut o întîlnire literară la Casa de cultură din Orșova. Ea a fost prilejuită cu ocazia lansării volumului de povestiri „Apa de duminică" a lui Nicolae Danciu Petniceanu. Au luat cuvîntul prof. Nistor Dop, Ion Arieșanu, I. M. Almăjan, Aurel Turcuș, Ion Velican și autorul volumului prezentat. Întîlnirea a fost onorată de o seamă de iubitori ai artei și literaturii din splendidul oraș de pe Dunăre.

profiluri

Profesorul și cuvintele sale

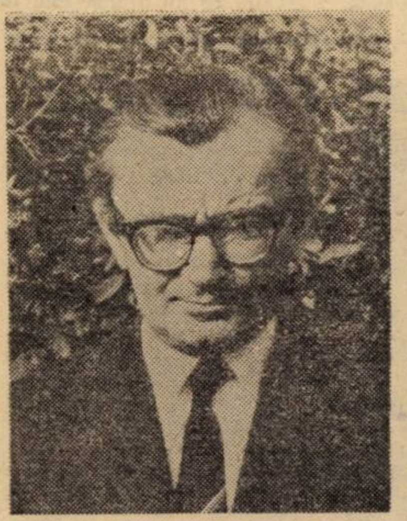

1) A-l privi pe G. I. Tohăneanu ca profesor, exclusiv, înseamnă dintru început a rata ecuația personalității sale. Calificativele „rigorii universitare" nu-l încap cu totul și asta nu pentru că rigoarea i-ar lipsi lui G. Tohăneanu, ci pentru că autorul „iscoditor" al limbii face parte din familia acelor spirite (actori, prestidigitatori, iluzioniști...) pentru care construcția este subiacentă, subordonată micului miracol apărut într-o sclipire fulgurantă. În spatele „cortinei": munca răbdătoare asupra textului, acribia cu care lingvistul cercetează sursele – în fața ei: degajarea cu care spulberă, printr-un gest diafan, conceptele, pentru a le infuza cu poezie.

Paradoxal, arta **scrierii** sale ar putea figura, printr-o mai largă îngăduință a genurilor, între artele **spunerii**: retorică, strategie ce disimulează mijloacele, joc.

Pe profesor nu e suficient să-l citești, trebuie să-l asculți; abia atunci se ivește deplin – efemerul „spunerii" dă mai multă prospețime micii bijuterii verbale a cărei fragilitate ai prinde-o între palme, să nu-și piardă freamătul.

2) Autorii de stilistica operei cărora se interesează G. I. Tohăneanu sînt marii creatori de limbă artistică românească: Eminescu, Sadoveanu, Creangă, Arghezi. Titluri semnificative: **Studii de stilistică eminesciană, Expresia artistică eminesciană, Stilul artistic la Creangă, Arta evocării la Sadoveanu.** G. I. Tohăneanu este interesat a scoate la lumină elementele relevante ale operei – la nivelul cuvîntului sau „dincolo de cuvînt" (vezi volumul cu acest titlu apărut în 1976, la Editura științifică și enciclopedică) – ca expresie ce trădează unitatea spirituală a creației. O observație care apare cu insistență în studiile citate se referă la capacitatea multiplu proteică a limbajului poetic de a da la iveală valori mai puțin „uzate" ale limbii, de a întreține starea permanent născîndă a limbajului – dovezile sînt extrase din operele lui Eminescu sau Sadoveanu.

În procesul de receptare, în actul lecturii, sarcina poetică tinde însă să se opacizeze; stilisticianul ar avea atunci menirea de a veghea la o lectură proprie a marilor creații, de a reduce în conștiința vorbitorului comun bogăția nesfîrșită a cuvintelor. În această operație mijloacele-i sînt multiple: etimologie, dialog semantic între toate nivelele operei, studiu morfologic sau sintactic. Posibila ariditate a demonstrației lingvistice dispare, țesută savant într-o nouă ordine ce răspunde semnificațiilor mai puțin aparente ale operei.

3) „Starea de veghe" a stilisticianului se corelează cu aceea a lingvistului în fața căruia cuvintele, chiar desprinse din context artistic, încep să-și arate tainele, să-și dezvăluie alcătuirea. Este o nouă zonă pe care o sondează G. I. Tohăneanu cu profituri maxime. Modalitatea cu care lingvistul abordează cuvintele este deja cunoscută din studiile sale anterioare referitoare la stilistica creatorilor. Schimbarea care apare, doar, constă în substituția dintre starea de „creativitate a autorilor" cu „fantezia vorbitorilor" **(O seamă de cuvinte românești, p. 134)**. Această capacitate de imaginare a vorbitorilor este dotată cu un „neastîmpăr asociativ", cu o „putere asociativă" ce pot genera mutații la nivelul semnificațiilor cuvintelor. Un exemplu doar, extras din articolul **Peninsulă,** apărut în „Orizont", nr. 18/1982: „În italiană latinescul **insula** este reprezentat prin **isola** (cu accentul pe i-). Printr-o „imagine" care vădește – a cita oară? – neastîmpărul asociativ al fanteziei vorbitorilor, conceptul de „izolare" (it. **isolare**) a fost corelat cu acela de „insulă" (it. **isola**). „Izolat" (Robinson Crusoe!) este cel „separat (de pămîntul ferm) ca o biată insulă", împresurată, pretutindeni, de hora neistovită a talazurilor". Îl regăsim astfel pe G. I. Tohăneanu pe linia croceană a tratării limbii ca artă (creație individuală). Titlul generic sub care apar articolele sale în revista „Orizont" – **Limbă și stil** – stă dealtfel mărturie pentru această reîntemeiere pe care o încearcă autorul timișorean.

G. I. Tohăneanu urmărește cu subtilitate multiplele filiații pe care le stabilește o unitate lexicală. Textul autorului „absoarbe" pe traseul demonstrației alte texte, reintegrîndu-le într-un discurs a cărui „țesătură intertextuală" este susținută de propria sa creativitate.

Studiile lingvistice ale lui G. I. Tohăneanu se prefigurează ca formă aparte de literatură în artificiul (citește **arta!**) cu care își pregătește ieșirea în fața cortinei „profesorul-vrăjitor".

Sorina IANOVICI

Formule poetice*)

1. O CARTE DEDICATĂ COPIILOR și prezența (mai mult simbolică, în conformitate cu statutul „genului") într-o culegere colectivă de poezii, l-au hotărît pe Dorel Sibii, contaminat de gustul prezenței în literatură, să riște pe cont propriu cu un volum de poezii. Zis și făcut. Cartea, apărută la editura „Eminescu", nu este încă ceea ce așteptăm de la un poet neîndoios talentat. Graba de a-și vedea cît mai repede tipărite producțiile lirice, l-a determinat pe poet să facă și unele mici stîngăcii pe care, cu siguranță, le-ar fi putut înlătura fără mare greutate. Una dintre ele e momentana neputință de a se elibera de influențe: poetul, ezitînd pe marginea construirii discursului liric propriu, aduce în pagină sonorități, trucuri de versificare, obsesii, teme și modalități de escamotare a eului liric în poeme – ce ne amintesc de tehnicile modelelor: Minulescu, Sorescu, Emil Brumaru. Totul, bineînțeles, la un nivel competitiv. De la cel dintîi a preluat o sintaxă avîntată, prea puțin constrînsă de presiunea ritmului versificării, sacrificat pe altarul sonului interior, al ritmului rostirii: „Să scrii un poem plin de înțelesuri, / dar mai întîi să te ghemuiești în propriu-ți trup, / să aștepți liturghiile acelea / cînd învelite în umbră toate lucrurile se rup. / / Să scrii un poem plin de înțelesuri / troienit de vocale destructurate, / apoi să le repeți mereu, înainte ca boarea să le adune / în triunghiuri, dreptunghiuri și pătrate". De la cel de-al doilea a luat o anumită aplecare spre prozaism și filosofarea în doi peri. În fine, de la Emil Brumaru a împrumutat aplecarea (să fim drepți, Dorel Sibii o făcea simțită și în celelalte poezii publicate pînă acum) spre lumea gingășiilor, a punctelor în care regnurile comunică și se sudează: „Vai, doamnă, ce penurie de tandrețe anul acesta, / propun să reînnoim rosturile pe această Terră / să slalomăm printre balize de fluturi / să închiriem pentru cuvintele noastre o seră". Poetul, ca majoritatea debutanților, ezită în alegerea formulelor. El sondează în spații diverse, în căutarea învelișului sonor cel mai potrivit pentru o simțire nu lipsită de cultul ideației. Ceea ce ar putea să pară unui critic necruțător inconsecvență, poate fi pentru un cititor clement disponibilitate pentru afișarea mai multor voci. Cert este că Dorel Sibii e un poet cu ambiții, gata să se exerseze pe mai multe planuri deodată, cu o poezie plină de promisiunile perfectibilității. De pe acum, el arată o vocație de constructor de scene de „gen", amintind de poezia romanticilor englezi, poezie aflată la granița dintre gotic și pitoresc. Dorel Sibii aruncă în luptă cam tot ce știe despre simbolistică și despre virtuțile acesteia de catalizator al viziunii, transformînd poezia în posibile embleme ale unei realități metafizice. Poeziile sale cele mai bune de pînă acum se circumscriu acestei direcții.

2. PAGINILE POETULUI îl trădează pe om într-o măsură mai mare decît ar bănui-o: de-o modestie în stare să deconcerteze, Eugen Bunaru, autorului unui volum de poezii publicat la „Litera", **Alegerea surisului,** e consecvent în trăirea acestei „însușiri" pînă în pragul incomodității. Lipsit de arta de a se insinua în cercurile cu oarecare greutate în stabilirea vai! efemerelor, prea efemerelor ierarhii, incapabil pînă la impolitețe de a-și susține propria poezie altfel decît dezicîndu-se – oare cu cîte sacrificii? – de ea, străin de una din „calitățile" de vază ale generației din care face parte – obrăznicia îmbrăcată în blugi – toate acestea nu-l împiedică pe Eugen Bunaru să debuteze cu un volum remarcabil, ce-i drept, nu la cea mai remarcabilă editură a republicii. Subliniem cuvîntul „remarcabil", și îi adăugăm adjectivul „suspect", pe care îl îndreptăm spre critica noastră literară ce și-a reconfirmat – a cîta oară? – așa-zisul „fler", aceeași critică ce a avut grijă să ne amintească, și în acest caz, de „vigilența" ei inegală și în salturi. Eugen Bunaru nu are ambiția de a deschide drumuri, pîrtii și nici măcar simple potecuțe într-un teritoriu liric și așa brăzdat de prea numeroasele rateuri ale poeților noștri tineri, călări pe motociclete de import (de bună calitate, acestea, ce-i drept). El nu are obsesia modelelor, a lenevirii sub pavilionul vreunui vas de tonaj mare, și nici vocația datului cu tifla culturală: conflictele, cîte există în poezia sa, sînt rezolvate într-un „divan" gospodăresc al poetului cu sine însuși. Cufundat în meditații ce au în vizorul ochiului intern perpetua transformare a existenței, poetul se imaginează în ipostaza de veșnic insomniac, ce-și face din plăcerea de a viețui în preajma cuvintelor rațiunea propriei ființări. Poemele mărturisesc o discretă tulburare, un aer de tragism depus în adîncurile pastei existențiale (și în adîncurile discursului care o reflectă), o aglomerare subterană ce poate să pară, de la nivelul ochiului receptor, rouă și lumină, strălucire și fum. Firește, e ceva aici și din doctrina – răsturnată – a poeților damnați, dar și din luciditatea suprarealiștilor (nu întîmplător e invocat în unul din poeme Salvador Dali). Dar nu numai atît. Eugen Bunaru își biciuie luciditatea cu amenințarea selectării doar a lucrurilor ce se relevă secvențial, din clipe relevante. Un discurs atît de lucid încît, pe alocuri, poate să amintească de impersonalitatea afaziei, e rapid sancționat de atotstăpînirea raționalului. Multe din poemele de acest tip pot să pară construcții ciudate, „reflexe acustice", care încep ca sofisme și se termină în patetice demonstrații ale atotputerniciei umanului.

Forța poemelor lui Eugen Bunaru e dată de aerul de independență a rostirii. Neaservit vreunei tendințe ce bîntuie prin moda sezonieră, el își ia riscul de a rosti adevăruri simple, de a construi, cu o economicitate ce-i face cinste – pe aceste vremuri de penurie – adevăruri pe care are orgoliul de a nu încerca să le impuie, cu orice preț, cuiva.

Mircea MIHAIEȘ

---

* **Dorel Sibii, ÎNSEMNELE DE ROUĂ,** Ed. Eminescu, 1982; **Eugen Bunaru, ALEGEREA SURISULUI,** Ed. Litera, 1981.

Revista literară „KNJIŽEVNI ŽIVOT"

(Urmare din pag. 1)

sîrbă, va promova literatura ce va trata probleme contemporane, va publica opere din literatura iugoslavă, clasică și contemporană, traduceri din literatura română și literatura naționalităților din țara noastră, va promova limba sîrbă literară, va descoperi și promova noi talente etc.

La începuturile sale, revista a strîns în jurul său, alături de forțele literare existente la data aceea, și cîțiva intelectuali de vază, care să furnizeze cititorilor sîrbi cele mai noi informații din cultură, știință și tehnică, într-o frumoasă și expresivă limbă literară. În primul număr al revistei au semnat pozie și proză B. Cherpenișan, V. Ciocov, Sv. Raicov, L. Ilici, I. Beliaț, critică literară – N. Popovici, studii – M. Jivcovici etc.

De-a lungul anilor, structura revistei s-a îmbunătățit treptat, în funcție de dezvoltarea și diversificarea genurilor literare, de cerințele mereu crescînde pentru informație literar- artistică, culturală, științifică etc. Ponderea cea mai mare a avut-o în revistă creația literară originală. S-a insistat, de asemenea, la promovarea reportajului literar și a criticii literare.

În anii '60, literatura de expresie sîrbă a înregistrat un însemnat salt cantitativ și calitativ, la care a contribuit și revista „Književni Život", care a descoperit și promovat cîteva talente tinere, în prezent bine cunoscute și apreciate. Alături de poeți și prozatori deja cunoscuți, ca V. Ciocov, Sv. Raicov și L. Ilici, în paginile revistei apar tot mai frecvent cu poezii G. Mirianici, D. Mirianici, J. Popovici, I. Muncean, J. Colakovici. Aceasta este o nouă generație de poeți, a căror creație poetică s-a dezvoltat și perfecționar, mai tîrziu paralel cu creația poeților mai vîrstnici, care le-au servit drept model literar. Din întreaga creație literară originală în limba sîrbă cel mai bine sînt oglindite în revistă poezia și proza scurtă. Poezia a fost o prezență permanentă de la începuturile revistei pînă în prezent. Numeroase poezii sau poeme publicate, mai întîi, în revistă, au intrat apoi în volume de poezii, publicate la diferite edituri. Același lucru se poate spune și despre proza scurtă, care în acești ani s-a îmbogățit prin contribuția lui L. Ilici, Sl. Vesnici și N. Popovici. Din acești ani datează și o rubrică permanentă de literatură pentru copii care s-a îmbogățit treptat.

Procesul de lărgire și diversificare a tematicii, de perfecționare a măiestriei artistice, înregistrat încă în anii '60, a luat un avînt mai puternic în deceniul următor, cînd revista publică producții literare la nivelul exigențelor și cerințelor artistice și estetice contemporane. La îmbogățirea literaturii acestor ani și-a mai adus contribuția C. Milenovici, iar mai tîrziu mai tinerii V. Barzin și S. Gvozdenovici.

Critica literară a fost, de asemenea, prezentă în fiecare număr al revistei. A fost promovată mai mult critica operativă sub formă de cronici și recenzii. Au fost publicate și numeroase articole de sinteză, vizînd diferite probleme de literatură contemporană.

Revista a publicat în paginile sale opere din literatura română clasică și contemporană în traducerea scriitorilor de limba sîrbă. Se cuvine să subliniem îndeosebi meritul poetului V. Ciocov pentru traducerea reușită a volumului de poezii „Testament" de Tudor Arghezi.

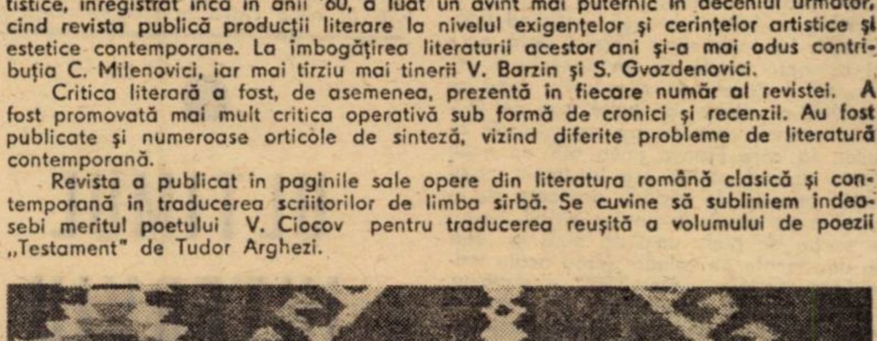

Literatura iugoslavă a fost, de asemenea, prezentă în coloanele revistei, prin lucrări originale ale scriitorilor clasici și contemporani, precum și prin numeroase articole și studii realizate de critici și cercetători din țara noastră sau din țara vecină. Vom mai sublinia faptul că lucrările publicate în revistă au fost de o înaltă ținută literară și artistică, într-o frumoasă limbă literară. Orientarea revistei a fost clară, înscriindu-se în totalitate pe coordonatele vieții spirituale contemporane. Un merit deosebit în realizarea obiectivelor propuse l-a avut redactorul șef, poetul Vladimir Ciocov, care se află la conducerea revistei de peste două decenii.

La data consemnării acestui eveniment însemnat din viața revistei îi urăm noi succese în promovarea literaturii de expresie sîrbă din țara noastră, la educarea gustului literar-artistic al cititorilor ei, la formarea omului nou, constructor al vieții materiale și spirituale contemporane.

ÎNCEPUTURI*)

UN INTERVIU INEDIT CU FRANYÓ ZOLTÁN

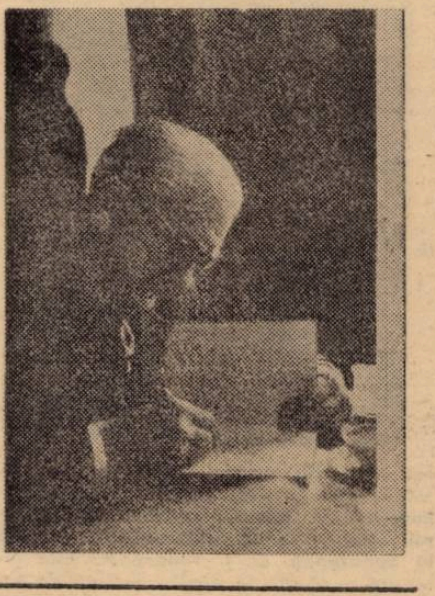

– Scriind despre război, dar despre un „război – împotriva războiului!" făceaţi opiniei publice, în finalul unui articol, (publicat cu peste şapte decenii în urmă) o pilduitoare propunere umanistă. „...Să sunăm alarma, să batem tobele primejdiei din inimi să alergăm în for şi să urlăm cu nestrămutată dîrzenie: Vrem să trăim!"... citind aceste mişcătoare rînduri, şi, parcă fără să vreau, mă fulgeră o întrebare: cum aţi devenit, totuşi, elev al unor şcoli militare?!

– A fost dorinţa şi hotărîrea părinţilor mei. Eu aş fi vrut să urmez un liceu – umanist. Dar, vezi, aşa s-a întîmplat, şi, normal, nu a fost singurul caz cînd părinţii şi-au trimis copilul la o şcoală care nu era pe placul lui. Mama spunea că pentru un neastîmpărat şi neînduplecat ca mine cătănia este foarte bună, mai ales, îmi va reteza din cornițe... Deci, iată-mă, în toamna anului 1901 elev al Şcolii regale superioare de honvezi din „Sopron, localitate aparţinînd astăzi Ungariei, situată în nord-vestul ţării spre graniţa cu Austria, unde cu un an înaintea mea venise şi Liviu Rebreanu. Întîmplarea face ca grupa mea de instrucţie să fie condusă după orele de curs tocmai de Rebreanu, elev eminent în anul al doilea.

– Ce v-a impresionat, într-un fel aparte, la acel tînăr comandant-elev „silitor, ascultător şi tare pedant precum o domnişoară"?

– Sigur, nu este uşor ca un moşneag de nouăzeci de ani să îşi amintească în detaliu, dar, cu siguranţă, în mintea mea au rămas neştirbite doar însuşirile trainice... De pildă, îţi pot spune că Rebreanu s-a impus, printre colegi şi subalterni, prin colosala sa putere de cuprindere, prin corectitudine şi, mai ales, îl caracteriza tenacitatea. Negreşit, pentru noi toţi, constituia un adevărat model. Graţie comportării sale exemplare, la sfîrşitul anului al treilea comandanţii îi acordă calificativul excelent şi este recomandat cu bursă „absolut gratuită" Academiei militate „Ludovica" din Budapesta. Cînd am mers să-mi continui studiile militare la vestita „Ludovica", pe Rebreanu l-am găsit în ultimul an. Era şef de promoţie. Purta galon cu fir de aur la gît.

– Cum se explică faptul că binecunoscuta „Şcoala de război" din Europa, „Ludovica" nu a reuşit să instruiască, să-i facă – pe tinerii Liviu Rebreanu şi Franyó Zoltán – militari convinşi?

– Da! Sigur că da, este neaşteptat de interesantă această întrebare, dar ceea ce vrei să afli „acum şi aici" este un fenomen, sincer vorbind, căruia pînă azi nu i-am căutat cauzele în detaliu, l-am luat aşa cum era, adică, şi eu şi Rebreanu, precum şi colegul nostru mai mic, reputatul scriitor croat Miroslav Krleža, ne-am dat seama, în urma unor experienţe neplăcute că nu avem „stofă" de militari. Fireşte, eram toţi trei oameni tineri a căror structură biologică nu avea nimic comun, dar exact nici un punct de interferenţă cu arta militară. Prin urmare, cu toate că am făcut aproape un deceniu de şcoli militare şi armată, cînd ne-am descoperit adevărata noastră vocaţie scriitoricească şi eram convinşi că adevăratele idealuri umaniste le vom sluji cu pana şi nu cu sabia; atunci, după tulburătoare şi reale confruntări cu arta cuvîntului, ne-am ales sacra misiune a adevărului şi a frumosului...

– Ştiu că în această perioadă, în ciuda unor severităţi militare, aţi început să aşterneţi pe hîrtie primele Dv. rînduri. Vă amintiţi, cum s-a întîmplat?

– Scriitorii progresişti ai acelui moment literar al vremii, chiar dacă ne erau interzişi, am reuşit să-i citesc, fiind încă elev la liceul militar. O carte dragă de poezii „Meg egyszer" (Încă o dată) a lui Ady Endre, socotită trivială pentru ideile sale revoluţionare, o ţineam ascunsă în sin şi o citeam pe furiş. În urma acestor lecturi literare, am început să-mi aştern gîndurile – chiar simple cugetări! – pe pagini rupte din diferite caiete pe care le ascundeam apoi sub învelitoarea manualelor militare... Dar am să-ţi mărturisesc o întîmplare din anul 1905... Într-o zi de martie, după cursuri, cam pe la amiază, sînt chemat la comandantul Academiei. Mare surpriză pentru mine, căci acolo l-am găsit şi pe Liviu Rebreanu. Stătea în poziţie de drepţi şi asculta certurile şi nemulţumirile generalului Pavai Vajono. Ce se întîmplase, de fapt?! Publicaţiile „Budapesti Naplo" şi „Magyar szemle" au tipărit o schiţă umoristică a lui Rebreanu şi cîteva poezii de ale mele. Şi pentru că nu aveam voie să publicăm în reviste şi ziare civile, am fost pedepsiţi cu treizeci de zile de arest sever în cazarmă. În acele prime trei zile, am stat mult de vorbă cu Liviu Rebreanu. Ne-am destăinuit multe, am ajuns să ne cunoaştem mai bine. Îmi povestea că intenţionează să alcătuiască un volum de schiţe umoristico-satirice, scrise în limba maghiară, avînd ca titlu „Szamar letra (Scara măgărească)... La cîteva luni, cînd se încheiase „actul nostru agresiv", am devenit colaboratori apropiaţi ai ziarelor maghiare de primă mînă „Budapesti Naplo" ghiară, avînd ca titlu „Szamar letra" (Scatămina)... În toamna lui 1905, ne-am despărţit...

– Aşa cum declara, Rebreanu părăseşte uniforma militară în anul 1908. Cărui fapt credeţi că s-ar datora demisia sa din armată? Care au fost cauzele, dincolo de cele explicate de autorul „Pădurii spînzuraţilor" într-un oficial memoriu adresat Consiliului de Miniştri al României, în anul 1910?

– Cunosc documentul la care te referi. Despre supărările lui Rebreanu cu comandantul său de regiment colonelul Schnórch am aflat şi eu de la comandantul său de companie, un căpitan pe care l-am întîlnit întîmplător la o instruire militară generală. Discutînd, am întrebat „Ce mai face Rebreanu?" – acesta mi-a istorisit chiar în detaliu acele întîmplări neplăcute descrise şi de Liviu în memoriul său despre care ai amintit. Indiscutabil, acel căpitan, al cărui nume nu-l mai reţin, era tot un şovin învrăjbit precum colonelul Schnórch. Desigur, cauzele majore care au dus la renunţarea lui Rebreanu la cariera de ofiţer sînt cu totul altele decît cele inventate de comandanţii săi. În primul rînd, faptul că scria literatură şi mai ales că scria româneşte; iar, în ultimă instanţă, era român. Sînt adevăruri pe care firea lui Rebreanu nu le-a ascuns niciodată, căci, socot eu, nu avea de ce...

– Aşadar, după ce mi-aţi istorisit atîtea întîmplări cu Liviu Rebreanu – desigur, pentru generaţia mea sînt importante repere de istorie literară – v-aş întreba: ce fel de om era, cum se comporta ca scriitor faţă de confraţi şi cititori?

– În deceniile trei şi patru ale acestui veac, ne-am întîlnit la Bucureşti şi prin ţară în repetate rînduri. Aveam multe să ne spunem. De fiecare dată ar mai fi fost ceva de discutat... Mi-a propus să colaborez la revistele conduse de el cu traduceri şi articole referitoare la cunoaşterea literaturii române peste hotare. Tînărul zvelt pe care-l ştiam eu se împlinise într-un bărbat semeţ şi aspru care mai păstra încă anume gesturi din conduita milităerească. Cînd era pus pe glume, se dovedea sprinten şi şăgalnic... Repede trecea la ţinuta sa sobră, corectă fără îngîmfare sau răutate. Era îngăduitor cu semenii săi şi nu-i plăcea să supere, nici măcar un copil. Nu agrea certurile dintre scriitori şi nu-i plăceau grupuleţele literare. Ca preşedinte al Societăţii scriitorilor români, a sprijinit moral şi material tinerii talentaţi, insistînd în repetate rînduri pe lîngă forurile conducătoare să fie ajutaţi... Ultima dată l-am întîlnit la Braşov, cu o săptămînă înainte de fulgerătoarea-i moarte. Era vesel şi nu părea să fie decepţionat... Vreau să precizez că Rebreanu nu a făcut politică. Îşi vedea de scrisul său. Dar un lucru este absolut sigur, după un deceniu de educaţie şi instrucţie militară (la fel ca mine), Rebreanu nu a devenit un militar convins, ci, cu siguranţă, un antimilitarist, un iubitor de oameni şi de viaţă.

Petru NOVAC DOLANGA

* Fragment din volumul de mărturisiri, atitudini şi idei literare „Convorbiri cu Franyó Zoltán", predat Ed. Cartea Românească.

FRANYÓ

ULTIMUL INTERVIU

(TIMIŞOARA, DECEMBRIE, 1978. SPITALUL JUDEŢEAN, ETAJUL VI)

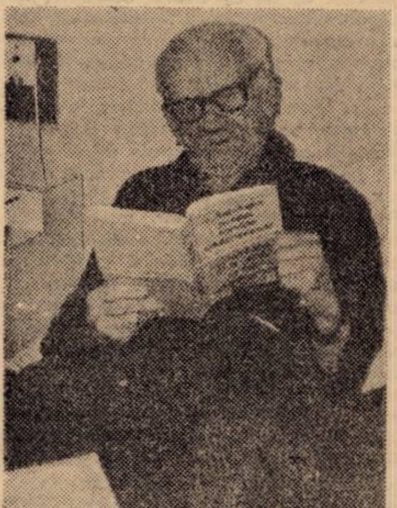

„Rezerva Franyó". O cameră cu un pat şi cu ferestre mari spre oraş. Pe pat, pe noptiere, pe masă şi pe podea teancuri de ziare şi reviste, cărţi răsfoite mai ales în văzul asistentelor medicale drăguţe, zîmbitoare, tinere, nelipsitele frumuseţi care-l incîntă întotdeauna pe Maestru. Şi prin aceste bucurii lumeşti – sfidînd boala, care l-a iertat nu o singură dată, care îşi aşteaptă prada de un deceniu – rezervaţia a devenit în cîteva zile după ocuparea ei, atelier de lucru, sau cel puţin o cameră care sugera aspectul de atelier, la care Franyo ţinea atît de mult. Regia acestui atelier era inteligent chibzuită: operele de căpătîi, aruncate cu eleganţă pe masă, la un loc vizibil, geanta veche de piele umplută pînă la refuz cu documente de valoare (erau acolo toate argumentele „eternităţii" – diplome, medalii, scrisori valoroase, pe urmă, o carte de vizită cu titlul de academician, – urma să-i fie acordat acest titlu etc. – opere neterminate, şpalturi aduse din tipografie pline de greşeli – ce plăcere să afirmi, să dovedeşti, să arăţi lumii: iată trebuie să reînviu să pun punct şi ordine în facerea cărţii! Bucuros de vizite, de orice voce, care „deranja" prin telefon – Franyo trăia pînă în ultimele clipe ale vieţii în vibraţia unui mare şantier literar – poate cel mai mare din lume, căruia i se dăruise).

– Întrebările mele doresc să pătrundă în lumea Dumneavoastră de traducător. Aş dori să aflu cît mai mult despre această artă, căreia i-aţi dedicat atîtea decenii din viaţa Dumneavoastră.

(Franyó devine deodată sobru. Parcă în poziţia unui orator –bolnav şi palid, dar privirea lui este aţintită acum asupra magnetofonului. Setea lui de nemurire, de a-şi organiza publicitatea şi după moarte, învinge parcă toate obstacolele. Fac semn că e totul în ordine. Înregistrăm).

– Vorbesc cu plăcere despre munca mea de traducător. Ori de cîte ori am avut posibilitatea să-mi exprim părerile mele despre arta traducerii am făcut-o şi am insistat asupra importanţei acestei munci, cu gîndul că voi cîştiga adepţi pentru o cauză nobilă şi necesară. Dragi traducători, vă sfătuiesc să învăţaţi bine limba din care traduceri şi atunci veţi avea succese! Ce bine ar fi dacă fiecare ţară ar avea cîţiva traducători, care posedă pe lîngă limba lor maternă ca o a două limbă maternă una de circulaţie mondială.

– V-aţi referit desigur şi la exemplul personal

– Mi-am însuşit de mic copil limba germană, care pe lîngă limba mea maternă – cea maghiară – mi-a devenit o a doua limbă pe care o posed la nivelul limbii materne. Mai tîrziu am studiat la Viena, am colaborat la diferite ziare şi reviste de limba germană, am avut prieteni germani, şi desigur am tradus din germană în maghiară şi din maghiară în germană. Nu am avut mari probleme lingvistice, de exemplu, să traduc pe Petőfi sau pe Ady în limba germană, Problema a fost doar să redau în limba lui Petőfi, în limba specifică a lui Ady, aceste poezii, să găsesc echivalenţe adecvate în limba germană.

– Aţi afirmat că Eminescu a fost un miracol pentru Dumneavoastră.

– Cunoşteam foarte mulţi poeţi români, cînd m-am întîlnit cu poezia lui Eminescu. Această întîlnire însă a fost decisivă, pot să spun că am avut norocul ca, prin Eminescu, să îndrăgesc literatura română şi să devin tălmăcitor în cele două limbi – maghiară şi germană – a acestei literaturi. Studiind opera lui Eminescu, am reuşit să descopăr un geniu adevărat, care a posedat o vastă cultură şi care a valorificat moştenirea folclorică şi culturală a poporului. El însuşi a cules şi a editat frumoase culegeri folclorice. Eminescu a reuşit să reînnoiască într-o măsură atît de mare limbajul poetic – încît aveai impresia că foloseşte o limbă de o bogăţie neasemuită

Cît de mare a fost ca artist, ca poet! M-a încîntat, m-a atras şi prin felul cum a folosit în poezia lui elementele culturii antice ca în superba poezie **Memento mori**, prin care a străbătut, a strălucit cultura lui adîncă, vastă. A posedat un univers cultural pe care-l posedă foarte puţini poeţi. Nici nu aş putea menţiona vreun poet italian, german, englez sau francez contemporan care ar fi adus o contribuţie atît de importantă literaturii lor, cum a făcut la rîndul său Eminescu în reînnoirea limbajului poetic românesc. Desigur, sînt mulţi scriitori valoroşi, mari şi astăzi, dar literatura română nu a cunoscut un demiurg mai mare decît Eminescu.

– Care dintre poeziile lui Eminescu vă sînt cele mai dragi?

– Cunosc toată opera eminesciană, inclusiv poeziile postume. Sînt poezii ca „Rugăciunea unui dac", „Scrisorile" sau poezia simbolică de o structură artistică şi de o expresivitate rară – „Luceafărul", care poate fi socotită una dintre perlele literaturii universale. Iată de ce revin la problema noastră comună, la arta traducerii. Literatura română, maghiară, sîrbă, cehă sau poloneză trebuie să facă eforturi serioase pentru ca cele mai importante şi esenţiale valori să intre în circuitul literaturii universale prin traduceri artistice care redau valorile originalului.

(Ne-am oprit aici, cu gîndul că vom continua această convorbire. De fapt şi acum, cînd vocea lui devine atît de reală, atît de apropiată, continui să vorbesc cu el reluînd aceste gînduri care strălucesc parcă neatinse, intrate deja în eternitate. Franyó ar fi împlinit la 30 iulie 95 de ani, şi cred că va împlini sute şi sute de ani şi eu nu pot să nu cred că nu se va întîmpla aşa).

Maria PONGRACZ

FRANYÓ

Menirea tălmăcitorului

Menirea traducătorului, a tălmăcitorului este să inlesnească, să mijlocească înţelegerea între oameni de diferite graiuri, fie vorba de probleme sociale, politice, de natură ştiinţifică, comercială etc. Marele maestru Franyó Zoltán a lucrat peste 70 de ani pentru a mijloci înţelegerea între oameni, în ceea ce au ei mai frumos, mai profund – exprimarea lirică a sentimentelor, a străduinţelor, a crezului lor. La 30 iulie a. c. Franyó Zoltán ar fi împlinit 95 de ani. Şi cu toate că au trecut peste trei ani de cînd moartea i-a smuls din mînă pentru totdeauna condeiul său neobosit de-a lungul atîtor decenii, el a rămas viu şi prezent, nu numai în amintirea celor care au avut prilejul şi bucuria de-al cunoaşte pe acest virtuoz al limbii, dar şi pentru mii de cititori, pentru generaţii viitoare, cărora le oferă priceperea în graiul lor (fie german, fie maghiar) atîtor frumuseţi şi valori din antichitate şi pînă astăzi, din extremul orient şi pînă la uşa vecinilor celor mai apropiaţi.

Astăzi, cînd cu ocazia comemorării o celei de-a 95-a aniversări, se cuvine a ne aminti de el cu admiraţie, dragoste şi respect, pe care oare să aleg din multitudinea aspectelor care mi se oferă? Amintiri personale dintr-o prietenie spirituală care a durat peste 60 de ani? Să aprofundez din nou analiza meritelor sale pentru tălmăcirea integrală a moştenirii lirice eline? Iscusinţa cu care izbutea să „cînte la două pianuri cu aceeaşi măiestrie", adică perfecţiunea cu care transpunea atît în limba germană cît şi în cea maghiară? Poate voi reuşi să-i cinstesc amintirea mai potrivit prin evocarea unui eveniment care de asemenea a comemorat – deşi neobservat – în luna mai, a acestui an, o jumătate de secol: În 1932, cu ocazia Congresului internaţional PEN-CLUB, care a avut loc la Budapesta, li s-a înmînat scriitorilor prezenţi la acest congres drept dar de onoare din partea oraşului Timişoara un volum subţire, cu aspect sobru şi estetic, editat din iniţiativa primarului Dr. Cornel Grofşoreanu, şi care conţinea o selecţie de lirică română contemporană .Această antologie a fost tradusă de Franyó Zoltán, care a reunit aci exponenţii români cei mai de seamă ai epocii moderne, care, cum insuşi traducătorul afirmă în cuvîntul său introductiv, au fost creatorii reprezentativi pentru o întreagă generaţie de poeţi. Şi deşi cartea i-a oferit un spaţiu destul de redus, Franyó a reuşit, pe cele numai 82 de pagini, să tălmăcească tocmai ce era mai caracteristic din punct de vedere al concepţiei despre lume şi al limbajului sufletesc al fiecărui autor în parte. Lista celor 22 de nume sonore ale liricii româneşti, care – în ordine cronologică – începe cu Mihai Eminescu şi se termină cu Camil Baltazar, curpinde versuri de Coşbuc, Octavian Goga, G. Bacovia, Ion Minulescu, Aron Cotruş, G. Topîrceanu şi Lucian Blaga. Dar aş dori mai bine să citez din cuvîntul introductiv al lui Franyó Zoltán însuşi, care apreciază limbajul poeziilor alese şi traduse pentru această antologie astfel:

„În orchestra plurivocală a liricii contemporane (române), pe alocuri ţi se pare că recunoşti tonul elegiac al lui Ovidiu de pe ţărmul Mării Negre, alteori, ecoul lui Verlaine sau al lui Verhaeren, nu arareori chiar şi glasul unui Jules Romain sau Duhamel...

Limbajul poeţilor români, născut din graiul muntenilor, a cunoscut o amplă înflorire, iar datorită flexibilităţii sale sonore este capabil de orice tonalitate lirică, de orice formă de expresie. Ca şi naţiunea română aflată azi pe calea ascensiunii ea insăşi îşi datorează în parte frumoasa diversitate a firii şi naţionalităţilor – germani, maghiari, ruşi, greci, turci – la fel şi în lirica sa se poate sesiza aroma unor vechi aliaje de sînge" – o afirmaţie pe care Franyó Zoltán, prin alcătuirea şi traducerea acestei mici dar alese antologii, a dovedit-o din plin.

Franz LIEBHARD

O viaţă legendară

Cît trăia, viaţa sa era înconjurată de legende. Toţi cei care l-au cunoscut, mai bine sau mai rău, au contribuit, vrînd nevrînd, la amplificarea acestora. Existenţa sa ieşită din comun, vitalitatea sa ieşită din comun, vastitatea operei, mulţimea limbilor cunoscute, relaţiile sale personale cuprinzînd toată istoria culturală a Europei acestui secol desigur puteau constitui puncte de plecare solide pentru tot felul de anecdote. Foarte puţini l-au cunoscut însă în altă postură decît de orator strălucit de spirit — foarte puţini l-au cunoscut în calitatea sa de creator, de om al artei, meşteşugar desăvîrşit — la acel nivel unde interpretul virtuoz egalează creatorul. Semnatarul acestor rînduri a avut norocul ca de pe băncile liceului să fi avut cu maestrul un alt tip de contact, Franyó Zoltán fiind criticul avizat al tuturor încercărilor literare din tinereţe.

Îmi amintesc cum la o şezătoare literară în locul clasicei întrebări a profesoarei „cine vrea să întrebe ceva" el a venit cu propunerea; Acum, după ce ne-aţi ascultat am vrea să vă ascultăm şi noi! Ia să vedem, cine scrie? Ne-am ridicat vreo cîţiva. „Apoi sînt de părere să vă dăm cuvîntul şi să auzim". Ne-a ascultat cu mare răbdare a comentat glumeţ poticnirile, apoi pe cîţiva ne-a invitat la cenaclul Uniunii Scriitorilor. Îmi amintesc că după cîteva şedinţe i-am dat să citească romanul meu, scris în maniera lui Hugo despre Atlantida. Zoli baci a apreciat în palmă greutatea manuscrisului apoi m-a întrebat: „Frumos. Şi în cît timp l-ai scris?" Am spus. „Frumos. Oricum e o performanţă ca la vîrsta ta să scrii atîtea pagini. Chiar dacă nu sînt decît cîteva pagini bune, totuşi e o dovadă că o să ştii să munceşti ca să te perfecţionezi". Ştiu că aceste cuvinte tare m-au supărat (aveam 15 sau 16 ani!) : „Cum cîteva pagini bune? Totul e bun! Altfel nu o scriam!" — i-am răspuns indignat. La care el a făcut ochi mari, apoi a început să rîdă încetişor: „Apoi despre asta o să discutăm peste două săptămîni".

Peste două săptămîni, m-a invitat la el acasă. Mi-a arătat biblioteca, imperiul său ascultător, am discutat mult despre literatură, dar nu zicea nimic de manuscris, deşi zăcea pe biroul său. Spre seară, după ce a aflat complet lecturile mele, mi-a dat un braţ de cărţi şi a spus: „Te-ai mîndrit ce rapid citeşti. Citeşte-le pe acestea în două săptămîni, dacă poţi de două ori, apoi mai vino pe la mine".

Nu prea mi-a convenit că m-a trimis fără răspuns, dar marele număr de cărţi noi, autori necunoscuţi mie, mi-au mai îndulcit amarul. M-am apucat de lectură repede, în tramvai. Era palpitant: **Crimă şi pedeapsă.** Seara nu m-am culcat pînă nu am terminat-o. Apoi a urmat Proust, Thomas Mann, Faulkner şi nu mai ştiu ce cărţi. Eram răscolit. Citeam la şcoală în pauză, în timpul orelor aşezînd sub caietul de notiţe cartea, citeam pe drum, citeam la masă spre spaima părinţilor, apoi în vinerea viitoare, după ce am discutat de noile mele lecturi şi m-a mai înzestrat cu un braţ de noi „lecturi necesare" ruşinat l-am rugat să uite ce i-am spus cu o lună înainte şi am cerut înapoi caietul gros cu manuscrisul romanului.

De atunci am devenit un „abonat" al bibliotecii Franyó, promiţîndu-i să nu-l mai sîcîi cu „copilării". Mi-am ţinut promisiunea. Peste doi ani poeziile lecturate de Franyó Zoltán şi înapoiate cu verdictul „Asta da" au apărut în revistele **Utunk, Igaz szó, Scrisul Bănăţean** şi multe altele. A urmat facultatea, o mulţime de alte influenţe, dar acele lecţii de literatură universală predate de maestrul Franyó Zoltán nu le voi uita pînă la moarte. Să nu citeşti doar textul, să încerci să sesizezi toată textura culturală în care poezia sau cartea s-a născut — a fost magistral exemplificată în acea imensă bibliotecă în care Franyó Zoltán făcea excursii în ştiinţa hieroglifelor chinezeşti, în retorica arabă sau în religia egipteană. Aud vocea lui şi acum cînd deschid cărţile sale, lecturile mele necesare.

Mandics GYORGY

Franyó Zoltán cu Victor Iancu, Gh. Pavelescu, şi Aurel Buteanu

Cilimul

Un loc deosebit de important în gospodăria ţărănească bănăţeană l-au avut ţesăturile. În acest sens, cilimul este o culme a creaţiei populare în meşteşugul ţesutului, el întrunind truda şi măiestria a numeroase generaţii de ţesătoare. El a avut întotdeauna un rol deosebit în organizarea interioarelor, acoperind două paturi paralele, prezenţa lui aducînd un plus de frumuseţe, lumină şi căldură interiorului. Cilimul a însoţit mereu bănăţeanul în momentele cele mai importante: naştere, nunta şi moartea. Confecţionat în războiul de ţesut orizontal, din urzeală de cînepă sau bumbac şi bătealǎ de lînă, ţesut în două iţe alese cu mîna, realizînd găurele, este compus din două sau trei fîşii de ţesătură. Valoarea lui este amplificată de bogăţia de ornamente şi de minunatul colorit realizat în multe cazuri cu vopsele din plante. Ornamentele sînt în general geometrice, o trăsătură fundamentală a artei noastre populare, geometrizate sau stilizate. Decorul cilimului este realizat prin dispunerea ornamentelor pe suprafaţa ţesăturii în trei feluri: în „străji", în chenar şi „cîmp central", şi în „cîmp liber". Cilimurile cu ornamentele dispuse în „străji" sînt specifice zonei de cîmpie, decorul fiind realizat pe un fond roşu mohorît sau cele mai noi pe un fond roşu aprins. „Străjile" prezintă motive geometrice şi florale.

Dintre motivele întîlnite cele mai răspîndite sînt semnele solare redate în ţesătură prin romburi denumite în Banat „ochi crestat", „roată", „pup", „pită". El apare şi în combinaţii cu alte motive realizate tot geometric cum sînt: „furca", „cîrligul" sau „zăluţa" „scămnaşul" şi diferite reprezentări ale motivelor cosmice, stele realizate în unghiuri ascuţite, spre deosebire de romburi care sînt realizate în unghiuri drepte. Coloritul ajută foarte mult la reliefarea motivelor prin folosirea multor nuanţe ale aceleiaşi culori sau folosirea mai multor culori în prezentarea unui singur ornament. Întotdeauna în combinaţiile de culori apare albul (din fire de bumbac pentru că este mai strălucitor) şi negrul, ele avînd rolul de a menţine sau stabili un echilibru între culorile mai vii sau mai estompate.

Deosebit de valoros în ansamblul lui este cilimul cu chenar şi cîmp central. Decorul este foarte interesant, mulţimea ornamentelor îţi reţin mai mult atenţia, iar coloritul subliniază încă o dată valoarea lui. Dispunerea ornamentelor se face în raport de chenar care de multe ori ocupă un spaţiu destul de mare din suprafaţa cilimului. Cîmpul central este un dreptunghi sau un pătrat care se mai numeşte „icoană". Întotdeauna, indiferent de forma cîmpului central cilimul prezintă un motiv central: un romb, o cruce sau o figură poligonală numită în Banat „grădină cu fluturi şi flori" această amintind de covoarele orientale cu medalioane. Pe lîngă motivele ornamentale prezentate, pe suprafaţa acestor cilimuri apar motive şi compoziţii ornamentale noi, multe venite pe marele drum al Orientului. Însăşi dispunerea decorului în cîmpuri ornamentale străjuite de borduri duble, triple ne-a parvenit din Orient. Dantelăria ornamentelor care acoperă în întregime suprafaţa, te poartă cu gîndul la minunatele miniaturi persane. Dar privind mai atent aceste ţesături observăm că elementele ornamentale noi au primit ceva din specificul nostru, au fost adaptate la tot ceea ce o înconjoară pe creatoare. Astfel nu mai apar diferite păsări măiestre ca pe covoarele orientale, ci păuni, cocori, cocoşi, curcani etc.; de asemenea în locul pomului vieţii, fie reprezentarea iraniană fie reprezentarea elenistică, la noi apar o serie de flori cum sînt: trandafirul numit local rujă, floarea soarelui, crinul, sau reprezentarea elenistică, la noi floarea în glastră numită „plumăcşir". Prezenţa omului pe suprafaţa acestor ţesături este realizată prin reproducerea simbolului sau ideii de om şi nu imaginea unui anumit om, reminiscenţă de tratare încă de la daci. Socotim motive antropomorfe cîteva reprezentări numite în Banat „păpuşa" şi „măştile" de pe cîteva cilimuri din nordul Banatului. Armonia culorilor este perfectă poate şi datorită reducerii numărului de culori şi nuanţe, şi a căutării cu atenţie a culorilor complementare.

muzeale

Cilimurile prin tehnica de ţesut şi mai ales, prin ornamentele folosite prin dispunerea lor pe suprafeţele ţesăturilor, prin coloritul lor deosebit, se înscriu în patrimoniul cel mai de preţ al moştenirii noastre artistice. Tezaurizate cu grijă, păstrate în muzee, ele constituie dovezi ale măiestriei şi inventivităţii creatoare ale poporului nostru.

Elena GRIGORESCU

VIAȚA CĂRȚILOR

UN DICȚIONAR AL LIMBII ROMÂNE CONTEMPORANE

În mulțimea de dicționare de toate felurile și de toate mărimile — înțelept, contemporanul „exploziei informaționale" știe că trebuie să se mulțumească adesea doar a consulta și se pare că în dicționar a descoperit una din modalitățile de informare cele mai comode — care va fi fiind locul dicționarului limbii, al aceluia care adună și tălmăcește, pentru toți, cuvintele cele de obște? Fie numai după interesul deosebit cu care au fost primite **Dicționarul explicativ al limbii române** (DEX) și acest, recent, **Dicționar al limbii române contemporane** de Vasile Breban, tipărite în tiraje de masă, e de înțeles că el e mereu necesar, că suveranitatea lui între celelalte se menține, firească și de necontestat. El rămîne, pentru a-l cita pe Anatole France, cartea prin excelență: universul în ordine alfabetică.

Convins că, dincolo de proporțiile și de specificul unui asemenea dicționar, obiectul prim al lui rămîne uzul contemporan al limbii, Vasile Breban a realizat o lucrare care vrea să răspundă cerințelor unui public cît mai larg cu putință. Întreprindere de mai multe ori dificilă, în rezolvarea căreia esențiale s-au dovedit experiența lexicografică foarte bogată a autorului, talentul său pedagogic, un remarcabil simț al limbii și al măsurii. Căci, trebuie amintit, Vasile Breban este unul din cei mai vechi redactori ai dicționarului-tezaur al limbii române (Dicționarul Academiei), redactor sau colaborator la o seamă de alte dicționare, coautor al unuia (**Mic dicționar al limbii române**), autor de studii de specialitate. Meticulos, stăruitor, informat și documentat, adevărat „stăpîn al cuvintelor", este, adică, ceea ce elogios am numi meșterul lexicograf.

Printr-o selecție atentă a cuvintelor și a sensurilor, pe baza unor criterii bine precizate, autorul a întocmit în final o listă de cca. 27.000 de cuvinte-titlu, în măsură să satisfacă necesitățile unui nivel mediu de cultură. Relativ restrînsă, ea include, însă, alături de vocabularul comun, foarte mulți termeni tehnico-științifici, unii întîlniți tot mai frecvent în vorbirea sau scrierea curentă (**aseleniza, ciclotron, colmatare, entropie, macrocosmos, microcosmos, neutron, pluviometru, puericultură** etc.). Un aspect evident al limbii de astăzi, de care, pe bună dreptate, V. Breban a ținut seama, dîndu-i importanța cuvenită, dar în limitele unui echilibru variabil și care, la proporțiile dicționarului, devine și mai semnificativ pentru dinamica limbii. Mai mult, el cuprinde și sensuri sau cuvinte din aceeași terminologie tehnico-științifică ori din alte domenii, neconsemnate încă în alte dicționare de uz general ale limbii române (**acces, mesaj** etc. — sensuri din cibernetică, **quasar** etc. — din astronomie, **navetă spațială** — din astronautică, **alerta, oraș liber, acord global, stare de necesitate** etc.). Dicționar al limbii literare, el nu include în general regionalisme, arhaisme, cuvinte argotice; excepție fac cele din operele marilor scriitori. Însă de regretat e mai ales absența consemnării etimologiei, pentru care publicul manifestă acum o curiozitate cu totul aparte. Avînd și caracter normativ, dicționarul reține numai formele corecte și indică, acolo unde e necesar, ortoepia cuvintelor respective.

În mod sigur, originalitatea dicționarului lui V. Breban o dă în primul rînd partea explicativă, definirea cuvîntului. Aici se vădesc cu deosebire măiestria și talentul lexicografului. Aici, mai ales, cititorul se poate convinge că și dicționarul limbii are un autor, că o asemenea lucrare nu se alcătuiește întotdeauna printr-o transcriere mecanică a explicațiilor din lucrări similare anterioare. Să se compare de exemplu: **aspirină** „nume comercial dat acidului acetilsalicilic, întrebuințat ca medicament febrifug și calmant"; la V. Breban, „preparat farmaceutic pentru a combate febra"; **lacăt** „încuietoare alcătuită dintr-un corp care conține mecanismul de încuiere cu cheia și o toartă care se petrece prin două belciuge (unul prins în partea fixă și celălalt în partea mobilă a obiectului care trebuie închis"); La V. Breban, „dispozitiv pentru încuierea unei uși, prevăzut cu o toartă care se trece prin două inele fixate la ușă" etc. Definițiile lui V. Breban sînt de o mare simplitate, claritate și proprietate, concise, accesibile, riguros științifice. În linia tradiției și a intențiilor, remarcabil ilustrate de un Lazăr Șăineanu, dicționarul lui V. Breban e o reușită științifică, un valoros instrument de cultură.

Eugen MICU

Florica Ștefan

PÎINEA DE DIMINEAȚĂ

Ed. Univers, 1982

O melancolică și nedisimulată convorbire cu sine însăși **„de pe cel mai înalt punct al maturității"**, după ce **„i-au trecut două treimi din viață"**, la vîrsta îndurerată, cînd crede că nu mai are altceva **„în afară de pîcle și presimțiri"**, este cuprinsă în volumul selectiv tipărit în țara noastră în cooperare cu Ion Brad. Poetă iugoslavă de origine română, născută în Banat, unde **„cinci limbi mi-au ascuțit auzul / și cînd mijesc tot sensul palpită / de muzică, făcîndu-mă fără voie, să plîng"**. Florica Ștefan își poartă zestrea sufletească a satului natal în **„lumina ce vibrează în cuvinte"**, ca un semn niciodată pierdut, nici atunci cînd regretă cu amărăciune **„flacăra nebună"** din copilăria-i greu încercată de război și care o face acum să afirme că: **„Refuz să mă mai nasc încă o dată / și să mor în mii de feluri"**.

Fără îndoială că mărturisirea cea mai tulburătoare pe care și-o face sieși este tocmai legătura indestructibilă cu pămîntul natal păstrată în suflet ca o **„vedere copilărească a strămoșilor"** și ca o **„hartă geografică a inimii"**. **„Am primit de la viață mai mult decît i-am dăruit"** — ne spune Florica Ștefan — și **„nu voi permite cuvintelor să gîfîie, să se istovească"**, mai afirmă ea, dar în confruntarea necruțătoare a eului său biografic cu vocația poetică, conștientă că **„nu există cuvînt în fața căruia să dau înapoi"**, personalitate lirică i se clădește pe o **„dîrzenie autohtonă"**. Din aceasta-i izvorăsc toate cîntecele.

Un poet este legat de cuvinte, mai mult chiar decît de amintiri și de regretele care-i **„rostogolesc anotimpurile și-mi sfîrtecă drumul"**, dar **„E periculos cuvîntul poetului / în orice timp"** — ne mai spune Florica Ștefan. — **„Nu ucide / nu dă viață, / dar ține totul minte / pentru alții / și prelungește viețile"**. De aceea, fiece cuvînt trebuie **„cucerit de la viață"**. **„Pronunț cuvîntul de parcă aș face primul pas nesigur / ținîndu-mă strîns de mîna mamei"** și **„în fiecare cuvînt al meu strălucește măcar o lacrimă"** din ochii tovarășilor ei din copilărie, însă reflectînd, ea adaugă, în altă parte: **„Asupra cuvintelor mele au influență apele, vîntul / ploile, soarele, dar mai ales mirosul grîului / pămîntul după arat"**, iar în „Vechea ladă", ea identifică acest cîntec al cuvintelor cu cimitirul amintirii, cu unicul ei mormînt, deoarece: **„cuvintele grave, ca piatra de gît, te trag / tot mai adînc, la fundul Mării panonice"**. Astfel e convinsă că **„toată înțelepciunea vieții e ascunsă într-un singur grăunte de grîu"**, cît timp **„Viața a fost în altă parte, acolo unde era și chinul"** — **„Secole de-a rîndul același bulgăr de pămînt rostogolesc / din generație în generație / urmașii fără de număr"**, care **„toți tînjesc după una și aceeași: reîntoarcerea la vatra de-acasă"** unde **„cunosc gustul prafului pe toate drumurile"**.

Atașamentul acesta profund (**„Cu multe vine de rădăcini sînt legată de glia aceasta / și țin minte orice vînt, orice rază de soare / și cea mai mică picătură de ploaie ce mi-a căzut pe obraji"**) este pentru destinul poetic al Floricăi Ștefan o **„moștenire rebelă"**, care îi dă **„clipe irepetabile / de bucurii pămîntești"**. Explicația este că: **„Abia pe bucățica asta / de pămînt, în cîmpia asta, / fiecare metamorfoză / se măsoară cu măsura umană"**.

Nicolae ȚIRIOI

Doina Cetea

ÎN FAȚA LUMINII

Ed. Dacia, 1981

Ceea ce se observa la apariția primelor volume ale Doinei Cetea (**Culorile începutului, Cutremurul albastru**) rămîne, în linii mari, valabil și pentru actuala plachetă. Regăsim sentimentul dispersiei, al pierderii în natură (exprimat prin vagi metafore „organiciste": **Vor tremura-ndelung sub palmele mele / Firele ierbii retrase în pămînt / Și apele-n nisipuri de sub oglinda casei. / Lucirile din soare rămase-n clorofilă / Vor ține seve calde de lacrimi verticale / Și mîna mea rotundă din panglici colorate / Va cobori castanii pe trotuare albe...**), meditațiile (mai mult impresii) despre existență, iubire ori moarte, reticența expresiei, „feminismul" discret. Chiar și titlul volumului se menține în aceeași zonă a metaforismului cromatic. Fidelitatea cu sine nu înseamnă, însă, neapărat, o stagnare. Poezia Doinei Cetea curge nespectaculos, într-o matcă aproape constantă, spre o tot mai decisă definire. Autoarea încearcă, totuși, să-și reînnoiască timbrul stilistic, căutînd insolitul sau îngroșînd, pe alocuri, imaginea: **Pasărea-paradis mă privește din noapte / Pe ochi cu o pojghiță roșie adusă din cărămizi / Izbită de un fulger îngrămădit sub pietre / Și aripa legată coboară frunze grele / Cerești prin oase albe / Și-un cîine vagabond și umilit de stradă / Alăturea sub pene rostogolit mă latră** etc. Dar, în general, tonul rămîne coborît, delicat; efuziunile sînt cenzurate de o imagistică fluidă, indecisă. Senzațiile alunecă dintr-un registru într-altul, după un vag principiu sinestezic: **Tîmplele cărunte ale iubitului meu / Și luciul de săbii / Coborau ușor peste deal / Cînd ora ascunsă în turn / Rotea peste case o liniște mare. / Nimic nu mă poate opri / Și prin palme cum pornește lumina...** Prin aceasta, poate, în primul rînd, lirismul Doinei Cetea are o notă aparte de blînd contact cu realitatea.

Nicolae Frânculescu

VĂDUVELE NEGRE

Ed. Cartea Românească, 1982

Intitulîndu-și romanul după o poreclă pe care o dobîndiseră, în cel de al doilea război mondial, avioanele englezești de noapte — „văduvele negre" — Black Widows (p. 68), Nicolae Frânculescu plasează întreaga anecdotică sub semnul tragic al „mașinilor" de război. Conotațiile titlului se extind, contaminează întregul discurs: mașini ale războiului nu sînt numai amintitele avioane, nu sînt numai armele ca atare; o asemenea mașină e însuși angrenajul complex al războiului: el modifică decisiv, surpă destinele celor pe care i-a absorbit. Acțiunea se desfășoară în cîteva planuri paralele, mai ales în spatele frontului — la București, în Germania sau Franța, antrenînd un număr mare de personaje, indivizi de categorii sociale diferite — militari români ori germani, civili, soțiile acestora etc. Peste aparența vieții obișnuite (cu intrigi amoroase, cu pasiuni, petreceri, cinematografe etc.), planează atmosfera încordată, nefirească, acaparatoare a flagelului.

Evenimentele se precipită și, sub presiunea lor, oamenii sînt azvîrliți în situații limită. Autorul reușește să domine și să conducă această tensiune, dar, mai ales, reușește să convingă pe cititor că războiul, prin tot ceea ce subînțelege — abuz, teroare, moarte — este un imens rezervor de derută, de alienare.

Olimpia BERCA

Ion Bușe, Doru S. Ogodescu

FOTBALUL SINERGIC

Ed. Facla, 1982

Să sperăm că această carte va avea o receptare proporțională cu cea de care se bucură obiectul ei: fotbalul. Lipsită de distorsiunile subiective inerente descrierilor ce se mărginesc la fotbalul-spectacol, lucrarea este un model de abordare științifică, multidisciplinară, a sportului în general și a fotbalului în special. Cibernetica, teoria sistemelor, teoria deciziilor, teoria jocurilor, psihosociologia, psihologia, bioritmologia și medicina sporturilor sînt disciplinele științifice care pun în lumină resorturile intime ale unui fenomen atît de complex cum este fotbalul. O perspectivă istorică oferă materialul unei subtile analize a structurilor de profunzime pe care le-a cunoscut acest sport: de la un pseudo-sistem în care existau zece atacanți și un portar, trecînd printr-o perioadă de specializare rigidă, se ajunge treptat la fotbalul total, sinergic, sub semnul interșanjabilității funcțiilor în raport cu situația de joc. Este extrem de interesant faptul că un sport, fie el și fotbalul, în scurta sa istorie a repetat ceea ce în istoria spiritului a însemnat un uluitor efort, încă nici astăzi împlinit: depășirea logicii liniare și accederea la o logică dialectică, circulară, capabilă să surprindă fenomenele în toată complexitatea lor. Chiar dacă pare suspect sau jignitor pentru demnitatea disciplinelor nomologice, această stare de lucruri ne pune în fața unei evidențe: fotbalul (și sîntem convinși că nu numai el, ci și alte activități umane fără pretenții poetice) anticipă dezvoltarea cunoașterii, devansînd-o. Poate tocmai pentru că este un „joc"...

Sesizînd acest fenomen, cartea celor doi autori ne deschide perspectiva antropologică și (de ce nu?) spirituală a fotbalului. Este însă adevărat că a fost nevoie de Doru Ogodescu și Ion Bușe ca fotbalul însuși, prin efortul lor de înțelegere, să se apropie de o comprehensiune de sine, intrînd în cîmpul interogațiilor fundamentale. Folosind terminologia din carte, putem spune: a fost nevoie de o privire iscoditoare pentru ca fotbalul însuși să realizeze un pull-back (=de-situare), ieșind din starea sa oarbă de dezvoltare strict performanțială (și, nu totdeauna, spectaculară), începînd astfel să se înțeleagă pe sine. Iar acest efort al înțelegerii de sine prin de-situare într-un orizont antropologic, se va răsfrînge (feedback) pozitiv asupra eficienței și spectaculozității fotbalului. Performanța, de fapt praxisul în general, poate devansa cunoașterea, însă numai cea din urmă asigură o direcție semnificativă acțiunii umane. Prin elanul lor cognitiv, autorii scot fotbalul din înnămolirea sa în detalii tehnico-tactice și spectacular-anecdotice.

Devenind sinergic, el atinge demnitatea unui fenomen antropologic, fiind prilej nu numai de receptanță și participare pasională, ci și de interogații și provocări spirituale incitante. Cum este posibil acest lucru ne-o demonstrează întreaga carte. Dacă ea va avea efecte asupra eficienței fotbalului nostru (și cît de mult dorim asta!), nu mai depinde de cei doi autori. Rămîne ca specialiștii noștri să realizeze și ei, prin și cu această carte inclusiv, de-situarea necesară, astfel încît „regele sporturilor" să devină în mod manifest ceea ce potențial este: simbol modern al acelui tărîm în care spiritul și trupul, eu și ceilalți, converg spre același unic scop: depășirea de sine. Acesta este, credem, și sensul adînc al cuvîntului sinergie, semnul distinctiv al lucrării.

Andrei DUMITRESCU

Literatura română contemporană — dimensiunile ei revoluționar-patriotică

In toate timpurile, literatura adevărată a insemnat modalitate de cunoaștere a realităților sociale și psihice, libertate de exprimare, prin cuvint, a spiritului creator.

Indiferent de diversitatea modalităților de investigare a acestei realități, de profunzimea și acuitatea analizei, scriitorul adevărat nu s-a putut îndepărta niciodată de realitate. In fond, el depune mărturie despre un timp istoric și un spațiu geografic anume, conștiința sa devine adevărat receptacol în care se revarsă lumea reală în toată complexitatea ei.

Scriitorul este exponentul unei colectivități, are o identitate socială și națională. Nimic din ceea ce se întîmplă în jurul său nu-i este, nu poate să-i rămînă străin. „Adevărul" său, exprimat prin mijloace artistice adecvate, izvorăște dintr-o confruntare deschisă, curajoasă cu prejudecăți mai vechi sau mai noi, din dorința de a rosti ceea ce vede și simte, de a descoperi celorlalți binele și frumosul, dar și răul din lăuntrul sau din afara oamenilor. Pentru un asemenea scriitor, patriotismul este nu numai un sentiment ce exprimă dragostea și atașamentul său pentru popor, ci o necesitate vitală a scrisului său.

Izvorîtă dintr-o libertate de creație autentică, literatura română contemporană, prin ceea ce are ea mai valoros, dovedește cu prisosință participarea activă a scriitorului la viața Cetății, implicarea lui sinceră și profundă în marile transformări prin care trece Țara. Dimensiunea ei patriotică este implicată și se dezvăluie ca o componentă fundamentală fără de care ființa intimă a scriitorului moare.

Printre poeții contemporani, Ion Gheorghe face din istorie și existența țărănească un centru ce insuflețește materia poemelor, prefăcînd în cîntec credințe, legende și rituri ce aparțin istoriei spirituale românești. Confesiunea lirică se convertește într-un veritabil act de credință patriotică, fără ostentație sau chemări inutile: Și Cezar Ivănescu cîntă statornic țara în tonalități catifelate și grave, în același timp. „Mi-a prins dorul de Moldova / Sfînta ceea-n violet / I-ați sfințit trupul și vorba / Morților, aloi secret. / / Nu-l mai plîngeți pe acela / Care veșnic singur nu-i — / Plîngeți-l pe cel ce n-are / Soarta și Moldova lui", mărturisește tulburat poetul. Conștiința sa e un receptacol în care se revarsă lumea într-o mișcare continuă. Printre cei mai interesanți poeți contemporani, Ioan Alexandru își inalță Imnele sale de bucurie și dragoste Transilvaniei, Moldovei și Țării Românești.

In volumul relativ recent, **Imnele Țării Românești,** Ioan Alexandru adresează cititorului o tulburătoare confesiune: „Avem noi românii o Patrie cu nimic mai prejos decit a altora, în felul ei unică pe pămint; au viețuit, au ctitorit și s-au jertfit aici în spiritul Logosului care s-a întrupat în istorie Alexandru cel Bun, Ștefan, Mihai, Horea, Constantin cu familia sa și în spatele lor poporul păstrător de trezie și discreție în durere și bucurie nădăjduitoare fără de care eroii noștri ar fi de neimaginat" (p. 7)

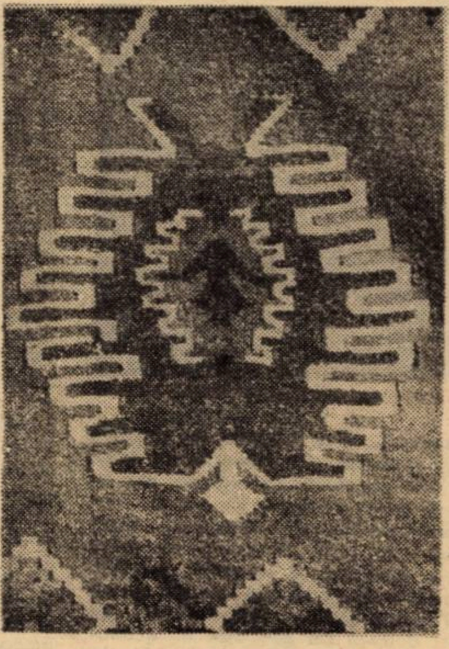

Poeții și prozatorii contemporani și-au exprimat cu curaj și demnitate protestul moral împotriva a tot ce înjosește condiția de om, de cetățean al patriei. Deseori discursul poetic lasă întrebări deschise la problemele grave ale existenței.

Manifest pentru sănătatea pămintului al lui Adrian Păunescu constituie un grăitor exemplu. Adrian Păunescu rămîne, mai intii, un poet al condiției umane. Lirica sa politică descoperă temperamentul de luptător al poetului care nu rămîne indiferent sau insensibil față de nici un aspect al realității. S-ar putea vorbi de o adevărată stare de insomnie a conștiinței sale poetice, ca formă de participare la viața și destinele Cetății.

Ca și poezia, proza contemporană se află într-o etapă a maturității sale, realizînd unitatea de profunzime dintre conținut și atitudinea reflectată. Problematica omului contemporan cu împlinirile și neîmplinirile sale, setea lui de cunoaștere cu bucuriile și dramelele ce decurg de aici, teroarea adevărului istoric și psihologic sînt tot atitea teme obsedante ale scriitorilor români contemporani ce trădează, în ultimă instanță, dorința lor de a spune adevărul, de a se afla pe aceeași baricadă cu cei care luptă pentru triumful justiției și al frumosului în lume și viață. Iată de ce cărțile scrise de Marin Preda, D. R. Popescu, Augustin Buzura, Al. Ivasiuc, George Bălăiță, N. Breban, C. Țoiu, Ion Lăncrănjan și atiția alții au pătruns adînc în conștiința cititorilor de toate vîrstele.

Rodica BARBAT

Fețele epigonismului

Cu siguranță, nu există un alt teritoriu literar în care prezența diletantismului și, cu atit mai grav, a rețetelor prefabricate — indiferent de dimensiunile personalității de la care, vai, aceste rețete se revendică sau sînt revendicate —, să fie mai periculoasă decît acela al literaturii patriotice. Observam cu o altă ocazie că între **creația** unui artist autentic, ca produs al unei individualități distincte, dar și ca rezultat al situării într-un context uman ce îl (o) definește în mare măsură, și **patrie,** tărîmul nașterii și devenirii sale, există o **consubstanțialitate** profundă; prin vocea Poetului răzbate, drept urmare, și glasul **patriei dinlăuntru** ce funcționează ca un dat existențial, iar nu ca o asumare întîmplătoare, mai mult sau mai puțin determinată conjunctural. Atunci cînd vocația artistă nu dublează rostirea acestei patrii dinlăuntru, ea se poate exprima, se exprimă altfel decît prin poezie. Prin faptele noastre. Prin gesturile noastre cotidiene. Dacă însă locul vocației și talentului îl ia ambiția de a rosti cu orice preț prin poezie ceea ce altminteri rostit ar fi mai cinstit, mai adevărat, mai frumos, e amenințată nu doar Poezia dar și **sentimentul de patrie** el însuși. E un adevăr reversibil că orice rostire **intru patrie** trebuie să fie o rostire **intru Poezie,** după cum orice rostire **intru Poezie** e o rostire **intru patrie.** Netrăind pe de-a-ntregul acest adevăr riști să înșiri „cuvinte goale / ce din coadă au să sune".

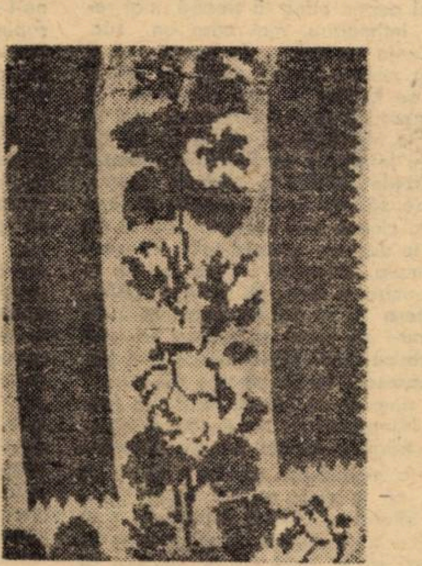

Cînd „poeții" născuți peste noapte pe care încă îi mai descoperim din cînd în cînd în paginile ziarelor și revistelor (nu e ciudat că asemenea „nopți faste" sînt de regulă acelea din ajunul sărbătoririi marilor evenimente ale generoasei noastre istorii?) au început să presimtă un asemenea pericol, în mentalitatea lor s-a produs o schimbare: ideea de a manifesta o voce cît de cît originală (a existat ea, cindva, eheu, fugaces!) a fost rapid abandonată. Succesele de ultimă oră ale poeților autentici erau mult prea ispititoare pentru a nu atrage atenția. Modele s-au succedat cu rapiditate. A apărut un nou volum de Nichita Stănescu? S-a scris ca Nichita Stănescu. A apărut o nouă carte de Ion Gheorghe? S-a scris ca Ion Gheorghe. A ieșit iar în librării Adrian Păunescu? S-a scris (mai ales) ca Adrian Păunescu. Pînă și cei mai conservatori dintre imitatori, vajnicii „păstrători ai tradiției", atașați trup și... condei lui Bolintineanu, Alecsandri sau Eminescu — au trebuit să plece steagul. Repertoriul de rime a fost numaidecît împrospătat, „adus la zi". Dublat de un simț ritmic pus la punct prin exercițiu (căci „poeții" de acest soi sînt nu numai prolifici ci și extrem de perseverenți!), el acoperea în suficientă măsură lipsa de talent și de vocație. Cu atit mai mult cu cît lecția contemporanilor le era la indemînă...

Și, totuși, nu s-ar putea spune că autorii poeziilor de moment (ori pentru moment?) au fost siliți să trăiască singurătatea chinuitoare a creației. Dimpotrivă. Intre ei s-a instaurat o lucrativă solidaritate. Iată, de pildă, de la „clasicizanți" — oricum, aceștia mai cu... experiență — a fost preluată maniera de a contracara eventualele obiecții privind originalitatea versurilor. Cum? Folosind chiar armele ipoteticului adversar: strecurind pe ici pe colo cite un vers arhicunoscut dintr-un clasic „în viață". Se manifesta astfel nu doar „respectul" față de aceștia, dar și o galeșă admirație. Virtual, locul imposturii îl lua o aspirată simbioză literară. Așa au apărut stănescienii, păunescienii, sorescienii și cite și mai cite formule de rețetarism posibil de etichetat cu un singur termen, **epigonism,** identic cu el însuși, chiar dacă i-am atașa în față prefixul **neo.** Ce-i drept că așa jumătate din adevărul reversibil era respectată: rostirea intru patrie căpăta, firav, reflexul unei rostiri intru poezie. In privința reciprocei, ecoul, parafrazîndu-l pe Mircea Nedelciu, e... greu de controlat. Din nefericire.

Marian ODANGIU

Statutul angajării

Există în literatura română de azi, o specificitate a angajării, a participării la viața zilnică. O mare expresivitate dobindește acest tip de angajare în scrisul tinerilor. Ajunsă în al patrulea deceniu, literatura României socialiste va reflecta, de la o generație la alta, în mod constant, caracterul prometeic al culturii de astăzi și, în mod diferit, predispoziția scriitorilor pentru formula literară, pentru stilul potrivit. Privită în ansamblul ei, ea însă își dovedește constanta umanistă și faptul că este creată de conștiințe scriitoricești angajate în istoria noastră constructivă.

Creațiile literare semnate de tineri neintrați în atenția generală, sperăm încă — acest friabil strat al literaturii, locul unde se suportă adesea apropieri neașteptate între naivitățile inovației extreme și inerție — sînt, de bună seamă, un rezervor încărcat cu promisiuni. Ele definesc caracterul larg al ideii de angajare, în formele ce și le ia cînd mijloacele stilistice proprii poeziei și prozei cultivate cu conștiința gravă a scrisului, ating etape de maturizare și rafinare.

In spațiul de vîrstă relativ constant și restrîns al generației tinere — acest cadru cu valoare de liant, factor de coeziune — remarcăm astăzi, la Timișoara, o anumită determinare a stării de angajare. Ea provine din raportarea unor talente ca Daniel Vighi, Lucian Petrescu, Marie Jeanne-Jutea, Ioan Morar, Ion Monoran, la resorbția sistematică de către aceștia a culturii; poate și din informația cumulativă produsă în ani îndelungi de manifestare cenaclieră. Inclinația către stabilirea esenței și istoricului faptelor literare, dorința de a poseda un sistem larg de relații bibliografice interesul pentru natura și teoria imaginii, instaurarea practicii zilnice a scrisului, le marchează stilul.

In consecință, aici, ideea de angajare se manifestă în fațetele ei adincite. Tematica abordată — varietate remarcabilă reflectind resurse de imaginație concentrează, în esență, interesul tinerilor pentru cunoașterea în profunzime a condiției umane și pentru „facerea" unui stil propriu.

Daniel Vighi este un angajat prin tratarea omenescului instaurat într-o lume anodină, cu ticuri și aparențe de ne-faptă. El este angajat prin neliniștea cu care se îndreaptă către formula cea mai adecvată tratării unor subiecte încărcate de căldură omenească. Intr-o lume epică bine conturată deja (o stradă marginală de oraș, „strada depozitului") tandru și discret cu destinul personajelor sale, introduce drame ca dorința aprigă a unui soț tuberculos de a-și avea copiii sănătoși, ca molcoma receptare a trăirii scurgerii timpului de către un nonagenar ș. a. Vighi este deja stăpîn pe formele stilistice care să dea contur unui spațiu epic transmițător de semnificații. O lume măruntă, al cărei timp se macină lent, o umanitate privită cu căldură pentru demnitatea ființării ei în același cerc temporal și faptic — pură în felul acesta.

El este pentru vîrsta sa, purtătorul unei surprinzătoare stăpîniri mature a mijloacelor stilistice. Uneori privește asupra omului în relație cu propriile instincte (foamea, setea, somnul, greața), cu existența sa nespirituală; stilul transmite mesajul de negare a unui atare tip de viață. Lucian Petrescu pune sub lupă ființa umană, îi analizează sursele imaginației, starea de vis, inexplicabilul, fie în tonuri reci de observație, fie sub impulsul unei ironii cenzurate. Frazele tînărului prozator izbucnesc din tensiunea produsă de pulsările ironiei sau candidei iubiri pentru om și complexitatea sa și din știința detașării de sine și a autocenzurării. Privindu-se cu forță de minuțioasă autoanaliză, cu tandrețe și ironie, își desfoliază aproape chirurgical straturi ale afectivității și trăirii.

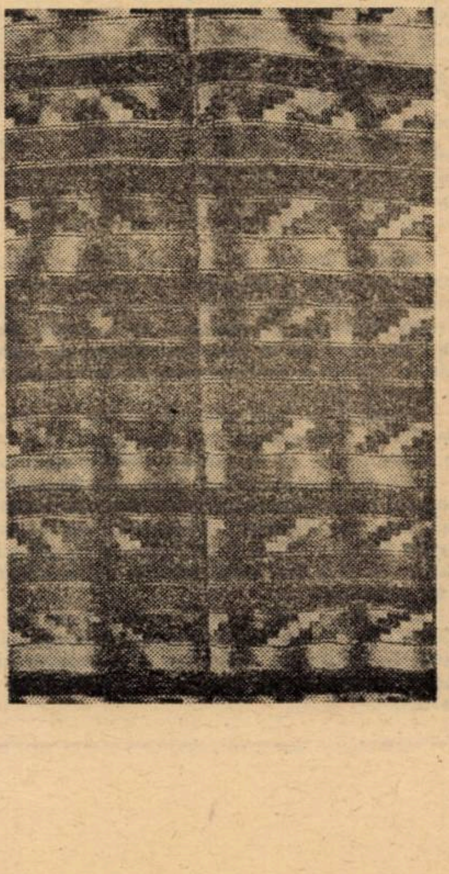

Pe lista literaturii tinerilor aflați sub semnul promisiunii ar putea sta în primul rînd numele celor care în cenaclurile literare sau în reviste lasă semne ale unei producții literare angajate. Tinerețea, pacea, iubirea, natura, lumea ca așezare în datele ei noi, timpul, imaginea, creația, omul — circumscriu tematic bătălia lui Ioan Morar, Ion Monoran, Simona Grazia Dima, Marius Morariu, pentru a stăpîni cuvîntul propriu poeziei. Ioan Morar, pe parcursul a cinci ani, a traversat drumul lirismului cantabil, în care evoca imaginea lui Avram Iancu, a Apusenilor ca tărîm al patriei eroice, spre poezia marcată de tonul interogativ sau de expresivă indoială cu privire la valoarea și sensul imaginii proprii. Ion Monoran, cu o tenace dorință de informație reface datele istorice ale culturii și istoriei noastre **simțite,** nu descrise. **Recitindu-l pe Coșbuc,** este, bunăoară, o cîntare a stării de echilibru, lumină și bucurie, rostită într-o altă formă decît a poetului evocat.

Literatura tinerilor amintiți aici chiar și a altora, stă sub semnul unei mature angajări. Conștiința gravă a valorii cuvîntului scris și căutarea acestuia stau mărturie pentru oportunitatea punerii lor sub semnul promisiunii.

Stela MIREL

ANTOANETA C. IORDACHE

MINODORA*

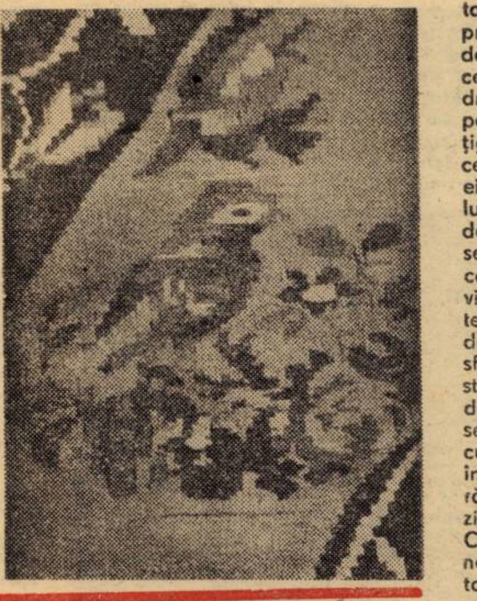

Alexandru vorbi atunci despre adolescenţa lui. Încă un oraş de provincie. Cu primul bloc de trei etaje, desigur pe STRADA MARE, contorsionată, învîrtită în jurul vechii sifonerii, ca o cochilie de melc bătrîn, cu trotuarele desfundate pe alocuri, cu o cişmea în faţa cofetăriei particulare şi o alta peste drum de dugheana unde muncitorii celei dintîi fabrici îşi încărcau în semiîntunericul dimineţii plasele cu pîine... Atît de alb după teribila ninsoare rămasă în memorie — răzvrătind imaginea unui sfîrşit de an oarecare —, apoi tot alb într-o primăvară timpurie cînd floarea desprinsă de vînt se aşternuse pe pervazuri, pe olane, acoperise pavajul şi oamenii o blestemau zicînd: „degeaba ne-am rupt oasele, nu leagă rod"... Numai nevasta sifonarului se bucura de norocul ce dăduse peste casa ei, căci avea să vină o secetă straşnică iar singurul puţ cît de cît adînc fusese săpat în curtea lor, mai vara trecută, la dorinţa maică-si, femeie socotită, ce se gîndise că nu strică să schimbe obiceiurile locului dacă tot i-o dăduse lui Ştefănică pe Minodora... Acuma, de voie — de nevoie, lumea se da bine pe lîngă sifonăreasă deşi nu era taman cum se cuvine, se hlizea cu te miri cine, răspundea cam în doi peri vecinelor, ţinea o oglinjoară înrămată în piele pictată în buzunarul rochiei de lucru şi se oprea de la treburi să-şi îndrepte sprincenele, ori cîrlionţul, să-şi privească buzele, ori împletitura părului — că nu purta basma ca celelalte... Nu fusese ea pentru Ştefănică, dar ce să-i faci!?, îi moare omului nevasta dintîi dintr-o bombă uitată de război în brazdă, îngroapă el rămăşiţele, stă cîţiva ani şi-şi plînge soarta, copiii cresc fără îngrijire, el nu mai face faţă negoţului, toate astea pînă într-o zi, cînd, la un tîrg se lasă dus de întîmplare, se prinde într-o ocheadă mai a dracului, şi, pînă să se dezmeticească, uite-l însurat a doua oară... Minodora venise cu alai mare, că avea cinci fraţi căruţaşi — oameni cu prieteni peste tot —, iar bătrîna plecase după nuntă cu băieţii lui Ştefănică, lăsînd mirii să-şi vadă în linişte de dragostea lor, încît sifonarul nu mai ştia cum să se plătească, adusese nişte petrolişti tocmai de pe la Ploieşti să-i chitească puţul, o chemase pe a' bătrînă să guste din apă şi, una peste alta, le căuta în coarne Minodorei şi maică-si, numai să-şi afle puii lui o viaţă normală. Se lăuda că soacră-sa o să scoată oameni din ei fiindcă îi ţine de scurt şi-i trimite, ba cu unul dintre cumnaţi, ba cu altul, la vînzare ori la agoniseală prin ţară, îi făcea cunoscători de afaceri şi umblaţi cît n-ar fi visat. Iar Minodora se prefăcea că nu bagă în seamă piciorul mai scurt al bărbatului ei, nici chelia, nici burta căzînd peste brăcinar, nici alte alea — doamne iartă-l, că urît şi trecut era, moliu şi vlăguit de viaţă grea era, prostuţ cît încape, fraier de-i mersese vestea, puchinos la bani şi ţinător de minte la orice datorie, un negustor de apă gazoasă acolo, un fitecine care-şi încropise avere mîncîndu-şi de sub unghii, purtînd ciorapi cîrpiţi şi lăsîndu-şi femeia să vadă de grîu şi de porumb şi de vie şi de orătănii şi de vite şi de cai, dar se întorsese roata, că nevestica cea nouă îl puse pe linie, îl învăţase să-şi cunoască rangul, să-şi desfacă chimirul... Ehei, Minodora îl dăduse pe Ştefănică cu cracii-n sus cît era el de sifonar!... Femeiuşca asta numai ce clipea, numai ce-şi iţea sprîncenuţa a' dreaptă, numai ce legăna un şold, numai ce bătea din palme a nervozitate şi căpăta orice-ar fi vrut: să fi socotit pe degetele mîinilor şi tot ieşeau mai multe numai fustele înflorate pe care i le cosese Florica în iarna trecută... Dar bluzele cu dantelă moale şi deasă, dar cămeşile de America, dar capoatele de mătasă, dar atîtea şi atîtea veşminte de pus pe dinafară ori de ţinut pe dedesubt?!... Avea gustul îmbrăcării, Minodora, ca orice femeie frumoasă — la urma urmelor. Nu s-ar fi zis că nu era înţolită, ori că nu îi şedea bine cu lanţul de aur pe piept; domnul şef al Casei de economii — care văzuse pînă şi Parisu' la viaţa lui şi care petrecuse pe-acolo cu persoane de viţă înaltă şi cu militari ce aveau în fiecare seară un fotoliu la Operă — spunea că Minodora ar încilci existenţa oricărei capitale europene, doar s-o rupă pe franţuzeşte ca să-şi poată comunica oftaturile... Aşa încît sifonăreasa lua lecţii de parlevu, ţuguindu-şi matinal, pînă nu se deschidea Agenţia, minunata ei gură trandafirie, exersînd — mai pe la prînz — cu cîte un accidental muşteriu — bruma de ui şi non deprinsă de la constantul admirator ce, se zvonea, îi strecura în urechi povestioare decoltate şi glume pipărate... Sifonarul se arăta încîntat de frumuseţea şi talentele nevestei, mărturisind cui va fi vrut să-l asculte că nu se crezuse aşa de în putere şi de tînăr sub toate aspectele înainte s-o prindă în laţ pe Minodora care, e drept, recunoştea şi el, nu-i de nasul fitecui, are pretenţii, domnule, are glagorie, se poartă ca o doamnă de nu-ţi dai seama şi ţine la cuibul ei de parcă n-ar fi fost fată mare, de parcă n-ar fi luat un biet negustoraş de gaz în apă, că ce altceva fusese el înainte?!, ce mare brînză se alesese de munca lui de rob şi de nevolnica economie a unei afaceri lipsite de perspectivă şi de toată suflarea lui drămuită cu mama copiilor, o ţărăncuţă cumsecade dar prea modestă la minte şi întrucîtva nevolnică la anumite chestiuni intime — după cum se dovedea prin comparaţie... I se sucise rău de tot deşteptăciunea lui Ştefănică... I se pusese o albeaţă pe ochi, uitase cît de creştineşte trăia cu femeia dintîi, şi, cînd îl întrebau oamenii de unde are bani pentru giuvaericale sau nazuri străineşti, ridica din umeri şi spunea: „Mă, tot secretul e să laşi de la tine puţin cînd e cazul, şi să primeşti de la alţii mulţumirea cea mare cînd e să vină"... Ce-i drept, sifonăreasa nu se scumpea la tărîţe: n-aveai un prăfuţ de marafet, te ierta!; dar şi să fi fost unul care întrece măsura la băutură, te rădea de pungă! Că ţineau, în curtea casei lor, după înserat, o crîşmă cu firmă „La grădina de vară", cu vin uleios — şi asta fusese altă idee de-a maică-si —, cu ciolan afumat, fiert sub ochii tăi într-o căldare de aramă şi cu coaste de porc fripte pe jar de mirosea oraşul la asfinţit asemeni unui grătar uriaş, te scotea pofta din aşternut şi, să nu fi fost izul de prăjeală, tot te-ai fi dedat la un pic de chef din pricina lăutarilor care ziceau de inimă albastră, darmite de dragul glasului Minodorei ce cînta, de pe la miezul nopţii încolo, în rînd cu ţiganii şi numai romanţe... Avea o voce, să-ţi spargi casa pentru dulceaţa ei, se ridica şi se cobora în suspinuri, luneca pe muzică precum într-o visare de paşte a unui prunc abia botezat, se proptea într-o şoaptă înaltă de parcă ar fi zburat cîndva la cot cu heruvimii din scripturi prin cer, se lăsa peste durerile pasajelor îngreunate de dor de-ai fi jurat că pătimise deodată cu sfinţii şi cunoscuse în amănunt toată striveala ce însoţeşte adevărata credinţă în om, era mai mult decît neasemuită şi prea puţini rezistau farmecului... Se înfuleca şi se bea zdravăn în curtea sifonarului, jucau bărbaţii oraşelului pe sîrmă, achitau cu generozitate nota de plată... Domnul şef al Casei de economii era nelipsit şi spunea bancuri foarte distractive, dădea tonul veseliei, creştea deverul cîrciumei şi, adăugau soţiile de la ele — fiindcă nu se dovedise, mai intervea şi cu alte servicii la prosperitatea perechii... Ce-şi-cum se înţelegea de la sine... Căci, nu-i aşa, ce profit să fi avut un om căruia-i treceau zilnic prin mînă sute de mii de lei?!... O friptură şi un chil de vin?, astea să i le spună lui mutu, trăgea el clopotele mai ca lumea, moşmondea el mai pe după perdea, suplinea — desigur — un soţ incapabil, contribuia — fără îndoială — şi la înmulţirea ţoalelor Minodorei... Fusese şcolit prin şantanuri şi, ce să-i bagi de vină?, găsise terenul exact prielnic... Ziua îşi lua cîte o pauză de la Agenţie şi îl puteai vedea în pragul sifoneriei pierzînd vremea ca unul fără familie ce 'era, ajutînd-o chipurile pe Minodora să dea de capăt lăzilor, pachetelor, transporturilor ce rezolvau necesităţile prăvălioarei şi restaurantului, mai punea mîna la treabă, mai relata o întîmplare, mai căra un sac, mai aranja un raft — de parcă l-ar fi angajat cineva pentru două servicii şi el nu se hotăra —, mai dispărea în beci împreună cu negustoreasa, mai în pod — la numărătoare de sticle ori de şunci —, în vreme ce Ştefănică pompa cu nădejde sifonul şi zîmbea timp... Aproape că era iertat, rareori se trezea cîte cineva să-l întrebe: „Da tu de ce nu te duci cu nevastă-ta?", iar cînd se întîmpla, sifonarul, deranjat de la îndeletnicire şi naiv, se oţăra: „Bă,... prost te-a făcut mă-ta, prost ai rămas; nu-i de mine ca şchiop să mă împlimb pe scări, fîţa-n sus, hîţa-n jos, mă obosesc şi te ţin pe tine din timp!" Altfel, dincolo de bănuială, de la prezenţa Minodorei în existenţa orăşelului se trăgeau lucruri bune... Oamenii aveau o siguranţă: că luau sifon pe credit, că le cînta măcar serile cineva în strună — fiindcă Minodorei i te puteai destăinui între două pahare de vin fără să te temi că or să afle ai tăi —, că, dacă se împlineşte prevederea secetei, or să guste un dram de apă rece ori o carafă de şpriţ — spre deosebire de cei ce vor suferi de sete —, că — după praful zilelor de muncă şi sudoarea seceratului unei recolte neîndestulătoare — vor vedea bucatele aburind pe mesele de „La grădina de vară" şi vor asculta un taraf; orice tristeţe conjugală putea fi reconsiderată numai privind tandemul atît de ciudat al sifonarilor, el — un bărbat sfîrşit, ea — o creatură năbădăioasă, şi, cine ştie dacă şansa nu e repetabilă... Femeile o vorbeau de rău, dar încercau s-o imite, deveniseră mai vesele şi mai cochete... I se comenta fiece mişcare... Dimineţile, măturat, stropit, pomădat cu iluzii pe care, înainte de apariţia Minodorei, nimeni n-ar fi dat un creiţar, vizitat de speranţe particulare, oraşul părea excesiv de frumos asemeni unei utopii... Bărbaţii ziceau: „Măi să fie, am visat-o pe-a mea ca pe vremea cînd ne-am luat", nevestele nu mai îndrăzneau să iasă în stradă neprimenite, iar noi, dispuşi să ne umplem porii de viaţa atît de promiţătoare, dădeam fuga la sifonerie pentru a prinde parfumul matinal al vedetei locului, pentru a admira prospeţimea unei remarci, o seamă de detalii despre care nu încetam să vorbim consumînd orele şi cîtă deprindere discursivă reţinută din cărţi neînscrise în programa şcolară... Unii dintre noi învăţau pe dinafară dialoguri — imaginîndu-şi că între ei şi Minodora va interveni o clipă de graţie —, alţii se exersau în a-i descoperi defectele şi, în consecinţă, motivele pentru care i-ar fi refuzat — cîndva — avansurile, toţi ne mişcam în plasa aceluiaşi gînd al apropierii de ea... Seceta n-a adăugat mare lucru, doar că a sărăcit oraşul şi împrejurimile, i-a umplut lui Ştefănică buzunarele de bănişori, le-a obligat pe muieri să apeleze la bunăvoinţa sifonăresei, modificîndu-le părerile despre ea; prin toamnă Minodora şi-a luat lumea în cap — cum se zice, a plecat cu un viorist lăsîndu-l pe bărbat-su mofluz şi întristat, încît ţi se făcea milă şi silă, o plîngea ca pe o moartă şi se mira că nu luase măcar un capăt de aţă, se pusese pe băut, pe chefuit, risipind în stînga şi-n dreapta, uitînd de progenituri, dînd acatiste pe la mînăstiri, împărţind bruma de lucruri pe unde se nimerea, dăruind ca orbu' haine şi mărfuri babelor despre care se auzise că pot atrage cu farmece întoarcerea celui rătăcit... Oraşul primea din cînd în cînd cîte o veste despre Minodora, că i-ar fi mers în plin, că ar fi născut o fată, că nu îmbătrînise deloc şi, mai mult de-atît, că devenise „cineva" pe lumea asta, o doamnă mare adicătelea, o femeie de care se ocupau gazetele, nişte gazete speciale pe care poştaşul nu le aducea niciodată la noi. Poate să nu-l supere în plus pe Ştefănică — presupuneau femeile, alta e situaţia — hotărau bărbaţii, cît despre cei tineri — credem că sifonăreasa îşi urmase nu atît alesul cît destinul dîndu-le tuturor o lecţie. Romanul nostru cu ea continua, ne închipuiam o revedere şi nenumărate posibilităţi de a-i reţine atenţia, de a o face să regrete că nu ne remarcase, doar fuseserăm mereu la un pas de a ne demonstra strălucirea, iar ea, ocupată, îngropată în îndeletniciri mărunte, egoistă, cultivîndu-şi persoana pierduse din vedere esenţialul. Anume că fiinţelor deosebite le este rezervată o existenţă aparte, anume că în răbdătoarea noastră aşteptare ne dovediserăm înţelepţi pe cînd ea, arătîndu-ne direcţia, ocolise adevărata şansă de-a fi înţeleasă şi iubită. Nimic din toate nu se putea petrece departe de noi. Lumea veghea rosturi, primea în custodie destine, ocrotea frumuseţea unor femei, îngăduia inteligenţa unor semeni, dar nu-şi aprofunda bucuriile: ştia să rezerve cea mai înaltă dintre plăceri celor pregătiţi să o merite. Iar aceştia nu puteam fi decît noi. Împreună cu viaţa într-o bună-zi sau împreună cu Minodora însemna aproape acelaşi lucru. Tindeam să încheiem un parcurs, să atingem starea de proprietate asupra unei clipe, să ne desprindem de trecut cu o moderată nostalgie, să stăpînim bărbăteşte deceniile maturităţii, să spunem la bătrîneţe, fără pic de sfială, „am trăit din plin" iar întreg acest patetism, îmi zic, ne-a fost de bun augur. Aveam nevoie de experienţa utopiei, Alois, ca pe o şosea, înaintezi bornă după bornă, cu pantofi deloc potriviţi, fără întoarcere...

Era „ceva" să te descoperi pe un drum spre „undeva"! Mă aflam într-o aventură copleşitoare, aşa cum stăteam concentrat, pipăind prin decupajul unui gard strada cea mare şi nu-mi oferea nimic special — doar o deplasare de imagini, fiecare cu motivul ei melodic, marşul camioanelor, fuga monotonă a birjelor, un anume aer în care trăiam (unii zic „o anume atmosferă"), ceva respirat prin toţi porii, ceva extrem şi nedeclarat, ca pe o şosea spre but, fără putinţă de întoarcere... Ca pe o şosea, bornă după bornă, cu sufletul la gură, în pantofi care te string şi într-un fel de spaimă nemărturisită electrizîndu-ţi spinarea...

— Ca pe o şosea, Alois, pas după pas, nerostind nimic, să nu se întrupeze felul acela de frică, taci şi mergi, mergi în muţenie şi aştepţi, aştepţi la nesfîrşit în timp ce mergi, să apară de undeva, din exemplara singurătate a cîmpiei, ori de altundeva, din speranţa citită în cărţi, să vină, Alois, chiar împotriva integrităţii tale, acel ceva care să te facă să alergi în sfîrşit. Liber şi tînăr.

---

* Fragment din „**Prima carte pentru orgă de buzunar**" în lucru la Ed. Cartea Românească.

KNJIŽEVNI ŽIVOT — 25

Revista literară de expresie sîrbă a atins 25 de ani. Creaţie a regimului nostru, expresie a înţeleptei şi perseverentei politici a partidului nostru de a ocroti şi a da cîmp liber de exprimare tuturor naţionalităţilor din România, revista scriitorilor de expresie sîrbo-croată de la Timişoara a devenit, în acest sfert de secol de la apariţie, tribuna de afirmare a valorilor literare şi culturale, a ideilor şi sentimentelor ce animă pe creatorii ce gîndesc şi se exprimă în această limbă.

Adunînd în jurul său un nucleu al creatorilor maturi de literatură sîrbă din Banat şi România, dar deschizînd larg calea de afirmare a multor tineri, se poate spune că de numele revistei sărbătorite azi se leagă întreaga creaţie şi toate valorile literaturii sîrbe din România. Afirmînd cu temeinicie ideile timpului nostru, încercînd să-şi ducă la îndeplinire rostul de a fi, pentru creatorii sîrbi din România, tribuna lor de impunere în cadrul literaturii române, revista Književni Život şi-a împlinit o nobilă misiune, în timp, a fructificat o spiritualitate şi a dat lumii artei şi spiritualităţii noastre opere, nume, personalităţi valoroase.

Omagiind-o, cu prilejul celor 25 de ani de la apariţie, revista noastră „ORIZONT" şi întregul ei colectiv redacţional îi doreşte revistei prietene tenacitate în publicare, viaţă lungă şi îndrăzneala creatoare de a afirma, cu aceeaşi perseverenţă, creaţia şi ideile dragi timpului şi societăţii româneşti de azi.

ORIZONT

WILLIAM TOTOK

SCRISOARE CĂTRE CHARLIE CHAPLIN, 25. 12. 1977

dragă charlie,
vestea morţii tale
mi-a venit chiar la micul dejun
tocmai sorbeam un ceai călduţ
şi aveam în faţă
mutra ta mînjită cu frişcă
faţa ta de cinema
filmele tale
m-ai luat prin surprindere
ca o frică nedesluşită
a fost şi frica ta
„de a pierde trecutul"
frica ta
„de a-ţi pierde propria conştiinţă"
legătura cu ce a fost pînă acum
îmi pare rău charlie
cum de ţi s-a întîmplat
una ca asta tocmai de crăciun
dar aşa s-a întîmplat
de fapt moartea e
o sărbătoare unică
te-ai fi mirat şi tu
dacă s-ar fi petrecut altfel
rămîi înfipt charlie
în istoria cinematografului
mă scufund în rîs
ca-ntr-un ocean de gînduri
viaţa ta charlie
— ce-o mai fi şi asta —
a fost lungă
tu nici nu ştii poate
ce a însemnat ea pentru noi
ce să-ţi mai scriu
în încheiere
merry christmas
happy new year charlie

BUCURIE CUMPLITĂ

arşiţa năpădeşte feţele
ca mucegaiul
ascuns undeva printre flori
zace vîntul
şi se prăpădeşte de rîs
îşi caută fiecare un locşor
unde să-şi mai tragă sufletul
în genţi burduşite
licăreşte carnea de curînd
cumpărată

în bucătărie
oalele sughit
vara s-a instalat în casă
ca o limonadă stătută
tramvaiele deraiază unul după altul
în imaginaţia unor poeţi
alţii simulează optimismul
viaţa şchioapătă ca un cîine schilod
pe asfaltul fierbinte
e vară
o vară dogoritoare
şi totul se frige-ntr-o bucurie
cumplită

TRECI STRADA ÎN FIECARE ZI

treci strada
treci strada în fiecare zi
şi nu poţi să te împotriveşti
întîlneşti aceleaşi figuri
vezi aceiaşi pereţi
ai camerei tale
pe care atîrnă aceleaşi tablouri
mobila este tot atît de cafeniu-
dezolantă
vocea cunoscută din totdeauna
deschizi ziarele
cazi într-un somn agitat
bagi banii în buzunar îi cheltuieşti
mesteci fiecare dumicat
apetitul tău e maşinal
vorbeşti cît este strict necesar
mai trăieşti

Traducere de
Doina PAŞCA şi W. TOTOK

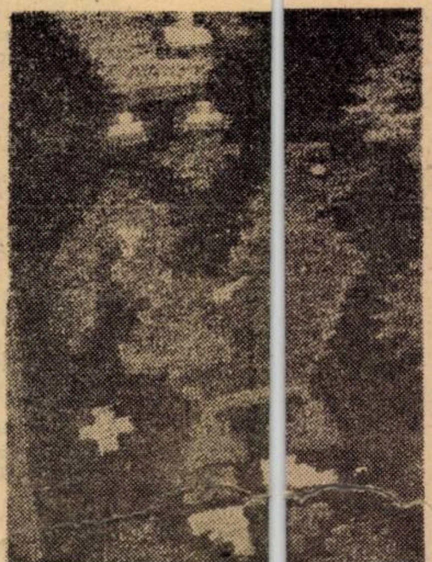

ANGHEL DUMBRĂVEANU

ZBOR DE FEMEIE VISÎND

Nu se rostise încă floarea de măr
Cînd am vrut să-nţeleg
pentru cine curg norii pe vînt
şi cui voi jertfi
întoarcerea mea.

Sînt la un capăt de drum,
fără să ştiu dacă vin sau mă duc.

În vara aridă, munţii abia bănuiţi
în răsuflările anilor,
palmele smulse din cuie stelare,
căţelul pămîntului aiurind despre speranţe
prăbuşite în mine.

Sîngele bea fără noimă-ntrebări
şi nu pot răspunde
cu cine voi trece acest rîu de-ntuneric.

Între seminţe, vocea prefacerii.

Se luminează de gînd
nehotărîte hotare de timp,
fumul florii de măr
învie un ţărm
la care cine poate să ştie
de voi ajunge.
Din stele, cresc păsări cu zbor de femeie
visînd.

SEARA DE ALUMINIU

Cel ce trece cu barca pe rîu,
cu privirea întoarsă în sine,
puţin abstras avarul de timp,
ori nepăsător, nepăsător,
intuind posibilitatea de a reveni,
altfel, poate mai tandru,
din pricina vîrstei sau a lecturilor.
Mîngîie coapsa ambarcaţiunii,
imaginîndu-şi răcoarea catifelată
a unei magnolii ce i se strecoară în somn
şi-i sărută umerii încordaţi de emoţie.
E ceva luciferin în imacularea îmbrăţişării
de iederă, un fel de supliciu divin,
la care participă cu viaţa-i anterioară,
ori cu cea viitoare. E neadevărat,
nu poţi săruta o floare fără să ai conştiinţa
că bei otrava pură a reînvierii.
Ai fost investit
să ai acces la moartea prin dragoste,
un vîrtej de lumină e totul
sau de-ntrebări, spune;
femeia conferă valoare nobiliară
unui zbor hialin
prin seara de aluminiu.
Cel ce trece cu barca pe rîu,
avarul dedat risipei de timp
ce nepăsător e acum.

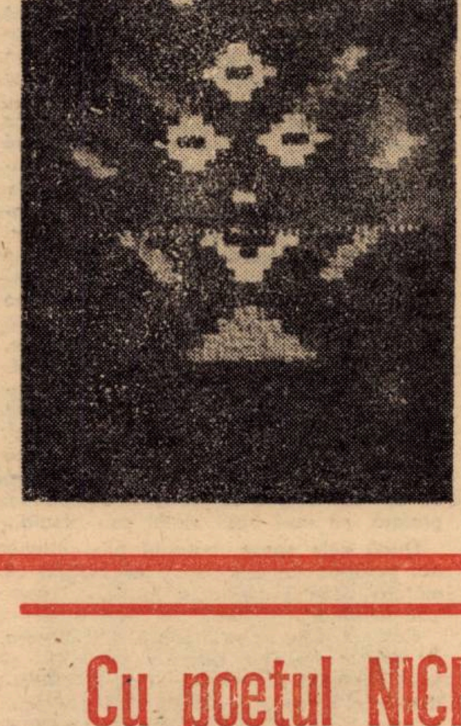

INTEROGAŢIILE MĂRII

A putea scrie pe faţa cealaltă
a unui cer în care-ai sperat
a şti să te laşi interogaţiilor mării
fără a te încrede prea mult
în ceea ce spune vîntul
cînd trece prin anii abandonaţi
altor ţărmuri

Cînd se îndoieşte ideia
de ea însăşi
Cînd se schimbă proporţiile
prin însuşirea de a vedea
nevăzutul
şi de a nu mai percepe
cu prospeţimea-nceputului

Cînd depărtîndu-te
te-apropii

Sau cînd ai unica bucurie
a suferinţei de-a putea să încerci

A scrie pe faţa cealaltă
a propriei tale iluzii

NICOLAE JINGA

VEGHE

Mă inveleşte blînd această noapte
ca pe o vietate de pripas
foşnet de raze şi de ierbi răscoapte
umple misterul fiecărui pas

duhul închipuirii mă cuprinde
şi crini incerţi mă-mbolnăvesc de sens
cît ispiteşte ieftina merinde
care sanctifică văzduhul dens

dintre vîrtejuri ochiul se resoarbe
urcă pe vechea albie de prund
ferestrele deschise-n gînd sînt oarbe
adînc în ape tulburi mă scufund

parcă străbat o mirişte de spaimă
şi-n sînge drojdii mitice dospesc
credinţa mea se bîlbîie şi-ngaimă
femeia aceea seceră firesc

AURĂ

Aproape ştim vecia pe de rost
cît vor fi nori ne aşteptăm să tune
atîtor lucruri facem adăpost
la fel de rele şi la fel de bune

oficiat cu fast misterios
cuvîntul nostru cîte nu îndură
şi teferi crinii fiecărui os
deasupra frunţii împlinesc aură

într-un tîrziu pînă şi munţii ies
din greutatea lor obişnuită
dar ne răcim şi ne rotim ades
iubito prea departe de orbită

IRMOS

Valuri de alge ard într-o clipită
păsări flamingo stoluri ţipă-n cer
din voluptatea sterpului ungher
melancolia duce în ispită

eu pentru veacul mare care vine
doar de cuvîntul maicii sînt sărac
îmbrac veşminte aspre de şiac
şi lumea se rostogoleşte-n sine

trec bărci de pluş prin ceaţă înainte
în vid răsuflătorile se-nchid
rătăcitor într-un văzduh arid
sufletul meu se-agaţă de cuvinte

numai să vrea tăcerea s-o amîne
femeia-aceea din ostrovul hid
cît venerez lumina şi surîd
beat de absintul zodiei păgîne

Cu poetul NICHITA STĂNESCU

(Urmare din pag. 1)

— Herderul este un premiu interesant, pentru că el este acordat de popoarele germanice cu specificitate pentru ţările din răsărit, din nordul şi din sudul răsăritului, adică de la Finlanda pînă la Grecia. Socotesc, însă, că e un premiu fără îndoială de mare prestigiu pentru mine, din moment ce cel mai de seamă poet al ţării noastre — pe care aproape noi toţi l-am prins în viaţă, Tudor Arghezi — a fost primul laureat, înnobilînd, prin numele său, Herderul. Dar, premiile să ştiţi că sînt mai mult nişte noroace personale şi nişte atestate care se dau mai în genere decît individului. Vedeţi, Eminescu n-a avut nici-un premiu şi rămîne cel mai de seamă poet al ţării noastre. George Bacovia, în timpul vieţii, n-a luat decît „Meritul cultural" — clasa a treia, spre diferenţă de foarte mulţi conducatori de coruri, de foarte mulţi activişti în domeniu, care au primit „Meritul cultural" — clasa întîi! Sigur, nu premiile dau măsura valorii unui poet. Nici măcar concurenţa, să zicem, pe care farmecul omului o face propriei opere. Oricît de fascinant-originală ar fi personalitatea lui, oricît de mult i s-ar prolifera legenda. Valoarea unui poet se stabileşte mult mai amplu decît prin valoarea aprecierii generale care poate s-o stîrnească în jurul lui şi prin vivacitatea operei lui. Tot cărţile, ele îi pot confirma gloria. Astfel, cel mai tînăr şi cel mai viu dintre toţi poeţii români rămîne, totuşi, Eminescu. Iată, nu trece o zi, nu trece o secundă, cînd vorbim despre literatură, să nu-i amintim numele sau să nu-i cităm măcar un vers, ca dovadă că versurile lui au o foarte mare putere şi o foarte mare prospeţime.

— Despre Nicolae Labiş? Deşi mai tînăr ca dv. cu doi ani, ştiu că l-aţi privit totdeauna cu pioşenie şi sfîntă adversitate!

— Tot ce am de spus despre Labiş am spus în scris, risc să mă repet şi s-adumbresc memoria. L-am evocat într-o sumă de articole, dar ca să nu par ingrat acum, pot să spun că impresia mea cea mai vie şi norocul meu personal au fost atunci cînd în aula Facultăţii de filologie a Universităţii din Bucureşti l-am auzit recitînd poemul „Moartea căprioarei", cu o voce inimitabilă, poem de geniu. Am fost unul dintre puţinii norocoşi care l-au văzut şi auzit atunci. Îmi pare foarte rău că nu s-a păstrat nici-o bandă magnetică şi nici-o imagine cinematografică cu persoana acestui vrăjitor al versului românesc, pentru că nimeni n-ar fi bănuit că poate să moară la o vîrstă atît de puştească de 21 de ani şi, ca şi acum, şi atunci se făcea exces de economie de bandă, de îndată ce se transmitea o emisiune repede se ştergea. Astăzi cred că redactorii de radio şi televiziune sînt ceva mai înţelepţi şi anumite filme le conservă cine ştie pentru ce sau pentru că cine ştie cînd vor fi bune!

— Gheorghe Tomozei, scria de curînd în „Flacăra" că sînteţi „cel mai tînăr clasic al poeziei româneşti..."

— Aoleooo! Vreau să vă întrerup. Nu, eu nu sînt un clasic în viaţă. Dac-aţi accepta ceva despre mine, aş declara că sînt un romantic în viaţă!

— Să citez şi două scurte declaraţii ale amfitrionilor de la Struga. Una a scriitorului Jovan Strezovski, directorul Festivalului: „Marile nume de poeţi care au obţinut pînă acum CUNUNA DE AUR pot spune totul despre acest Cosmos poetic în care străluceşte, prin Nichita Stănescu, LUCEAFARUL literaturii române". Cealaltă declaraţie aparţine lui Jovan Kotescki, preşedintele Comitetului Festivalului: „Printre numele de vîrf ale poeziei lumii se numără acela al lui Nichita Stănescu, despre care cred că-şi construieşte mozaicul operelor sale poetice nu numai din elemente profund româneşti, naţionale, ci şi din tot ceea ce e mai nou şi mai fericit în poezia contemporană a lumii". Vorbind iată, iarăşi, de „Serile de poezie de la Struga", peste puţine zile, între 25 şi 31 august, sînteţi aşteptat în Ohrida Macedoniei Iugoslaviei.

— Da, pentru a primi frunza de laur şi a participa la această mare sărbătoare a poeziei lumii. Anul trecut, poezia greacă şi franceză, sărbătorite în faţa zecilor de poeţi din nenumărate ţări, au lăsat o impresie de neuitat. Acum mi se face deosebita onoare de a se organiza o sesiune specială de comunicări consacrată scrisului meu. Prietenii iugoslavi îmi dăruiesc, în traducere macedoneană şi sîrbă, două volume. În acelaşi timp va fi editată o antologie, o traducere a unei versiuni din opera mea în mai multe limbi. Ceea ce însă cel mai important pentru mine acum este că statul nostru mi-a acordat încrederea, şi Editura „Cartea Românească" deja tipăreşte (aţi fost martor astăzi în tipografie), astfel că s-ar părea că pot să merg la Struga cu un volum nou, original, în limba română, pe care să-l pot dărui gazdelor.

— Ce titlu are?

— E de declinarea întîi, la conjugarea a doua. Se numeşte „Noduri şi semne" şi tot volumul este un recviem la moartea tatălui meu.

— Aţi debutat editorial la 22 de ani. Aşa este?

— N-am numărat anii. Debutul este ca o nuntă sau ca o dezvirginare! Adică rămîne de neuitat în tot ce are mai pur nunta şi în tot ce are mai pur primul sărut. Ei, după aceea rămîne caracterul care provoacă fenomene tip. Dacă prima îmbrăţişare nu are caracter, ea nu provoacă fenomene tip. Dar, dacă are caracter ea provoacă fenomene tip, deci am putea defini caracterul ca pe un fenomen ce provoacă caractere tip.

— Aveţi curajul să spuneţi acum — după acel debut „scandalos" (aşa l-au numit meşterii obscuri care n-au desluşit atunci în noul chip ce-l propuneaţi poeziei româneşti decît erezii teribile) — cum scrieţi?

— Scriu în limba română, avînd ca înaintaşi pe Eminescu şi, mai înainte de Eminescu, poezia populară, cu oarecari ochiri fugare prin Anton Pan, prin poeţii Văcăreşti, mai trăgînd cu ochiul şi la Topîrceanu, şi la Coşbuc, mai înflorind prin preajma lui Bacovia, mai dezlipindu-mă şi realipindu-mă, iarăşi, de Blaga, de Goga şi de ceilalţi. Felul meu de-a scrie mi se pare impudic să-l spun (cum?!), pentru că nu-l pot elucida în cîteva secunde, pentru că nu mă pot autodescrie decît în decurs. Dacă v-aş spune cum scriu, ar însemna să scriu din nou ori o poezie, ori un eseu. Întrebarea dv. mi se pare dificilă şi refuz să răspund la ea, nu din răceală sau din austeritate, ci pur şi simplu din timiditate!

— Dar la ce lucraţi, în afară de acel volum de care pomeneaţi?

— Lucrez la un copil care, deocamdată, are şapte luni, dar poate în curînd împlineşte nouă luni. Dau şi şlefuiesc mult la el.

— Tot poezie sau gen „Respirări"?

— Gen orăcăitor!

— Despre ultimul dv. volum?...

— „Respirări" este pentru mine o carte fierbinte, aşa că o mai las puţin să se descurce singură în social şi în zona estetică. Să ştiţi că opera de artă e ca o vietate de sine stătătoare, are destinul ei. O mai las să se descurce singură şi după aceea voi fi foarte atent şi la critici şi la detractori! De-această dată, teme-m-aş că le voi da dreptate sau teme-m-aş că nu le voi da dreptate?!

— Despre Prahova?

— Locul unde am sosit eu pe lume, la 31 martie 1933, evident, cu numai o zi înainte de 1 aprilie. Pe strada Buciumului nr. 1, mahalaua sîrbească, Ploieşti.

— La Ploieşti unde, aşa cum ziceaţi altădată, „se vorbeşte o bună limbă românească" şi de unde am învăţat verbul caragialesc!

— Nu, Caragiale e din satul adiacent
— Haimanale, vă rog frumos!

— Tinerilor slujitori ai cuvîntului scris ce le-aţi mai spune?

— Tinereţea e cea mai dorită vîrstă a omului! Şi-o doresc în egală măsură şi copiii şi bătrînii. Puterea de a gîndi şi în cîntec, a omului, îl face să poată fi un etern adolescent. Aş putea să le mai spun că îi iubesc, că le urez în primul rînd sănătate (care-i mai importantă decît orice) şi să nu prea bage de seamă decît la simţămîntul lor autocritic, care este determinant. Lauda şi critica poeziei sînt bune la începutul unei opere literare, cînd te încurajează. Mai tîrziu este ori un ajutor, ori nu-i nimica. Dacă-i făcută cu rea voinţă! Dar, în genere, sentimentul frînei personale face ca maşina să nu dea în zid.

— Şi cititorilor revistei „Orizont"?

— Că-i îmbrăţişez ca pe nişte dragi prieteni!

NICHITA 1

cine salvează
de la moarte
chiar şi
un singur umil
cuvînt
făcîndu-l vers
dobîndeşte pe drept
drept de cetăţenie
în Univers

NICHITA 2

Poetul
este fiinţa care
uneori
în preajma unui
război iminent
stă inconştient
la coadă la flori
nu la sare

NICHITA 3 (n. 31. III. 1933)

vă dau o veste
nu-l cunosc
personal pe Nichita
numai din cărţi
şi/dar
doamne
ESTE!

I. I. POPA

Nicolae Danciu Petniceanu

SÎMBĂTA STÎNJENARULUI

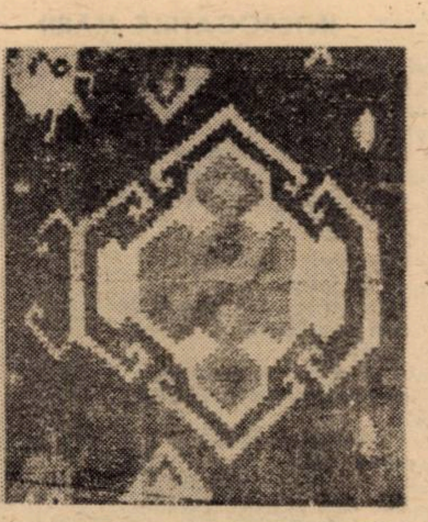

Bătrînul Pătru Chipu tupăia de zor cu toporişca în tocul de la uşă. Îl aud: „Gata, nepoate!" „Gata, tata mare!" Mă uit la ceas. Era tîrziu! Soarele se zgîia în fereastră. În cîteva clipe fac două, trei mişcări şi mă văd gata de drum. Plănuisem în doi, decuseara, o excursie pe Valea Sfîrdinului, pe drumul forestier ce duce la Pădurea Mare, acolo, unde se îngînă între ele drujbele cu susurul izvoarelor de munte şi cu trosnetul copacilor căzuţi de-a rostogolul.

Mergem unul lîngă altul pe poteca ţesută cu troscăţel udat de roua dimineţii. Ne ademeneşte aerul ozonat cu miros de cetină de brad şi peisajul rustic bogat colorat. Locurile sînt arar populate, unde şi unde zăreşti păstori solitari şi cîte un sălaş rînduit într-un ochi de poiană. În tovărăşia bătrînului, urcuşul păru uşor şi timpul se scurse pe nesimţite. Se hotărî primul popas. Ne aşezarăm pe o stîncă teşită, acoperită cu muşchi, o stîncă crescută în marginea păriului şi împrejmuită cu tufe de anini. Jos, nu departe de noi, Sfîrdinul bolbocea şi vuia zgomotos, de parcă s-ar fi rupt iazul de la vreo moară. „Apele joacă hora în cascada Bobotului!" zise bătrînul, văzînd nedumerirea mea. Tata Mare, aşa cum i se zicea bătrînului Pătru Chipu prin partea locului, aprinse o ţigară, eu îl imitai, şi cu vorba domoală de om crescut la pădure şi în mijlocul apelor, ce ţîşnesc din inima muntelui, începu să istorisească legenda Bobotului, ce ascunde sub şuvoiul de apă o comoară de mare preţ. Îl ascultai cu interes.

– În serile lungi de iarnă, mîncam boabe de porumb fiert, iar femeile se căzneau să toarcă pînă-n ziuă o grămadă de fuior şi canură. Noi cei mici ne legănam între somn şi vis pe un genunche de om bătrîn şi ascultam sau visam cele povestite de nu ştiu cîte ori pe seama tainei ascunsă în apa Bobotului... Nişte turcăleţi, neam de vizir, puşi pe fugă, au zidărit, în stîncă, sub puhoiul de apă, o căldare de aramă plină cu galbeni. Comoara au ferecat-o cu un lanţ lung din aur şi au lăsat-o în paza unui cap de căprioară. Turcăleţii au pus jurămînt şi blestem în faţa lui Alah, să nu poată unul fără de altul umbla la comoară. Din turcii care umblau cu semiluna din război în război, prin lumea largă, că erau atît de mulţi că nu i-au mai încăput pămîntul, o mare parte au pierit şi s-au dus în solda lui Alah! De capul lor să fie! Cei rămaşi în viaţă şi-au luat gîndul de la comoară, nu puteau, cît sînt ei de turci, să nesocotească jurămîntul sfînt dat în faţa mai marelui Alah. Au lăsat comoara capului de căpriroară, cap care veghease cu credinţă, şi turcăleţii s-au dus în Turcia, că nici pînă azi nu se mai ştie de ei şi nici de urmaşii lor...

– Te interesează nepoate, ori nu?

– Cum să nu, zi mai departe...

– Oamenii de pe la noi şi din altă parte au auzit de comoară – continuă firul povestirii Pătru Chipu. Împinşi de povara nevoilor, se vedeau cu comoara în casă, cu galbenii la chimir şi scăpaţi de sărăcie. Cîţiva mai îndrăzneţi, mai inimoşi, au dat tîrcoale pe la cascadă, pe la capul de căprioară, încercînd în fel şi în chip să ajungă la căldarea din aramă plină cu aurime. Cînd s-au apropiat, apele Sfîrdinului se potoleau, se retrăgeau în matca lor văzînd cu ochii, murmurau tainic, de parcă erau domolite de mînă de om. Şi oamenii se bucurau în sinea lor de această minune şi trebăluiau de zor, cu gîndul la comoară şi la un prînz de găină fiartă aburind cu azimă coaptă în spuză. Dar, cînd mai aveau o ţîră de lucru şi erau gata-gata să se agăţe de lanţul din aur, de la gîtul căprioarei, într-o clipită apele se umflau şi veneau bolborosind şi oamenii se trezeau din visarea lor, luaţi de valuri şi izbiţi de stînci, de pietroaie, înghesuiţi sub copaci, culcaţi zătoni în apă. Aşa că, nepoate, comoara şi azi e la locul ei, în grija capului de căprioară tocmită de turcăleţi s-o vegheze. Comoara e turcească, iar capul de căprioară e de la noi, din munţii noştri...

După această legendă plină de tîlc, ne aşternem din nou la drum. De-o parte şi de alta a drumului se înalţă o pădure de fagi şi stejari, prin care se zăreşte din loc în loc cîte un pui de luminiş. Jos, apa Sfîrdinului cîntă în lespede de piatră. Panglica albă, pietruită, urcă şi coboară şi iarăşi urcă în serpentină, pierzîndu-se în desişul pădurii. Ajungem la Piatra Tăiată, unde calea a fost dăltuită într-un stei uriaş. Bătrînul dă semne de oboseală. Ne oprim dincolo de stîncă, de unde putem îmbrăţişa cu privirea, într-o singură imagine panoramică, întreaga vale, ce se deschide ca o poartă uriaşă spre inima pădurii. Iarăşi o ţigară altoită cu un gît de răchie de prună de vară şi oboseala ne părăseşte încetinel. Popasul e un bun prilej pentru o nouă povestire a bătrînului Pătru Chipu.

– Vezi cleanţul ăla? E, da, la gura cleanţului, arată bătrînul cu degetul, am avut în tinereţe o cumpănă, am fost între viaţă şi moarte! Lucram la firma „Moraru", fermier peste păduri, lucram pe un vagonet, ca frînar doi. Vagoanele erau trase sus, pe firul liniei forestiere, cu caii, bieţii cai erau miciţi la piept şi zdreliţi la picioare. Sus, le încărcam cu lemne, pînă se îndoiau osiile şi porneam cu ele la vale, doi frînari, unul în faţă, altul în spate. Într-o sîmbătă seara, stînjănarii ca să ajungă mai devreme acasă, erau şi flămînzi şi frînţi de oboseală, s-au cocoţat sus, pe încărcătura de lemne. Cînd am ieşit dintre stînci, la covei, s-au tamponat două vagonete şi ne-am trezit eu şi alţi cîţiva aruncaţi în prăpastie, izbiţi de pietroaie, cu capetele sparte şi oasele plesnite. Unui ortac de-al meu, de loc de pe la Gornenţi i-au retezat picioarele şi în scurt timp şi-a dat duhul, acolo jos, între stînci. A lăsat în urma lui o văduvă cu o spuză de copii! Azi tăietorii de lemne coboară în sat cu autocamioanele, le-au pus şi prelată, să nu-i bată vîntul sau ploaia...

După cele spuse, bătrînul privi înseninat pădurea de brazi înalţi ce păreau că mătură cerul cu vîrfurile lor. Zise scurt: „Să mergem".

Calea era de acum dreaptă şi parcă era un coridor nesfîrşit, acoperit cu liane şi frunziş mărunt. Printre pereţii aceia de verdeaţă se zărea, dincolo de firul pîrăiaşului, ce clipocea molcom, Padina Largă şi poiana de la Vălălăţ. În mijlocul pajiştei, erau cîteva clăi de fîn proaspăt cosit, iar în buza coastei, de unde începea o pădurice de aluni, erau rînduiţi merii daţi în pîrg. Dintr-un măr domnesc, răsuna un glas femeiesc. „Pădure soră pădure, / Nu mă spune la nime, / C-am vărat cu badia-n tine, / Să mă spună frunza, / Că ea mi-a fost umbra, / Să mă spună ferega, / Că ea mi-a fost pajiştea. / Dorul meu pe frunză-i scris / Şi la badea-n brîu îi prins / Pădure soră pădure / Nu mă mai spune la nime...".

Vorbele cîntecului din mărul domnesc încă îmi gîlgîiau în urechi, cînd am trecut de Iloca Mică şi am ajuns la pepiniera de puieţi de brazi şi frasini de la Foştaus. Aci, în apropiere se află cabana tăietorilor, a lemnarilor, o cabană tocmită din lemn masiv, acoperită cu şindrilă albă. Peste tot pluteşte un miros de răşină de brad. Sus, pe pădure, se îngînă între ele drujbele şi auzim ho-ho-ul unui muncitor urmat de trosnetul şi bufnitura copacilor căzuţi... Cabaniera, şi bucătăreasa lemnarilor era o ardeleancă trupeşă, ce purta încă basma şi fustă roşie, se cunoştea cu tovarăşul meu de drumeţie. Ne-a aşezat în faţa cabanei, la o măsuţă din piatră, nu departe de un rond de flori îmbobocite. Pe măsuţa din piatră, între noi, cabaniera aşezase o ulcuţă de zmeurată, care dezlegă mai mult limba bătrînului.

– Pe locul cabanei, a fost coliba mea, a muierii şi a copiilor mei. Am tocat cîţiva ani buni în această padină. Trudeam cu toţii, stînjăream la metri steri de dimineaţa pînă seara. Noaptea ne tolăneam în jurul focului, cu tăciunii fumegînd, ne culcam mai flămînzi, mai sătui, pe jos feregă în loc de aşternut, iar la cap o boceluţă ne ţinea loc de căpătîi. Eram mulţi, fiecare voia să cîştige o bucată de pîine, în altă parte nu găseai de lucru. Alţii n-aveau loc unde să-şi tocmească un cuibar ca lumea, se tolăneau la rădăcina unui fag şi alăturea era focul mare, cu vîlvătăile lui. Se întorceau stînjenarii de pe o parte pe alta, aşa îşi încălzeau oasele, iar dimineaţa erau uzi de rouă şi le trosneau încheieturile înţepenite. Uzi şi lihniţi de foame apucam cărările pădurii şi fasonam lemn pentru firmă, ne opinteam cu bulvanii, tăiam de ne cocoşam, doi la firiz trăgeau, iar alt ortac despica lemnul cu maiul şi cu securea. Fasonam cam 4–5 metri steri pe zi şi sîmbăta pe la prînz urca la noi domnul Steiner, din partea firmei, parcă-l văd călare pe un cal alb, o mîndreţe de cal, şi noi ne bucuram, venea cu leafa. Unii luau leafă bună dar cei mai mulţi rămîneau cu cîţiva leuşori, domnul Steiner ne tăia cu paiul, ne scădea romul şi mastica băute pe datorie, şi mai scădea el ce putea şi ce mai socotea prin bufarul lui gros. Şi cîte sîmbete din astea n-am trăit în padina asta, nepoate, dar tu n-ai de unde amarului să ştii şi eu m-am pus să tăinuesc cu tine...

Cabaniera ieşi în mijlocul padinei. Se proţăpi în mijlocul poienei, cu un corn de bou în mînă! Îl duse la gură şi începu să sufle în el, ca într-un tulnic. Cornul scoase nişte sunete stridente, de răsunară văile. Sunase de trei ori, semn că fiertura e gata şi e vremea prînzului. Lucru încetase şi tăietorii în lemn coborau pe cărări.

Era o zi de sîmbătă, o zi ca oricare alta...

GHEORGHE SECHEŞAN

MARIA

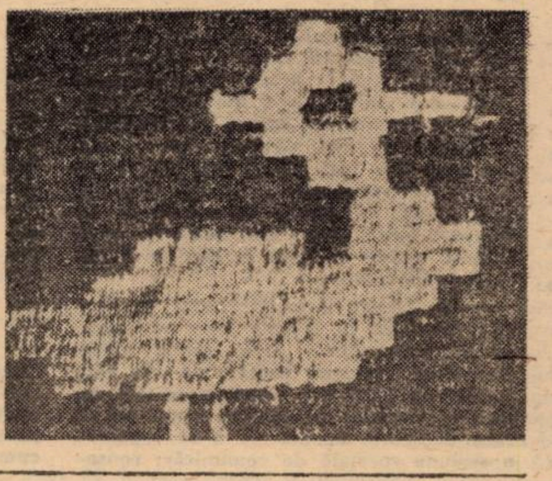

Cînd am ieşit din apele acelui sat, ştiam bine că nu voi înceta niciodată să revin. Maria a fost singura care şi-a dat seama, care a văzut. Mă aşezasem pe spate în apa aceea răcoroasă şi verde, bine sprijinit în nisipul fin, ţinîndu-mă de crengi. Priveam cerul. Cred că zîmbeam. Soarele devenise dintr-o dată altul. Nu mai întunecat; mai clar, dar mai verde. O puzderie de balonaşe mici ţîşneau în sus, spărgîndu-l. În fiecare din ele exploda o lumină puternică, orbindu-mă. Nu-mi plăcea, dar mă cuprinsese o senzaţie de plăcută toropeală. Mîinile scăpaseră crengile, mîngîindu-mi obrajii. Încet, aţipean. Şi, deodată, vocea calmă, clară, a Mariei: „Se îneacă". Apoi, smucitura aceea puternică, dureroasă.

Cînd m-am trezit, nenea Sandu, dentistul cu ochelari care făcea curte mamei, stătea aplecat asupra mea. Am închis ochii, urlînd de spaimă. Totuşi, am avut timp să văd faţa ei. Era albă, de spaimă. „A scăpat, Slavă Domnului".

– Maria, de ce n-ai venit şi tu? Te-am strigat, dar mă priveai de parcă nu m-ai fi auzit. Sînt sigur că ţi-ar fi plăcut. Aşa ceva noi n-am văzut niciodată. De ce n-ai venit lîngă mine?

„De ce plînge Maria?" Lacrimile ei sînt ca picăturile care curgeau adineaori din Soare. N-am mai văzut-o de atunci, plîngînd, de cînd am fost împreună în tabără, la mare, şi ne-au culcat în dormitoare diferite, iar Maria a spus profesorului acela bătrîn că n-a dormit niciodată fără mine şi că, dacă ne desparte, n-o să putem dormi şi vom slăbi. Era tare încăpăţînată, atunci, şi cînd a înţeles că nu se poate, a început să plîngă. Dintr-o dată, ca şi cum ar fi vorbit, sau zîmbit. Ca o mustrare. Atunci l-am urît cel mai tare pe omul acela, şi atunci l-am şi întrebat: „De ce o baţi pe Maria? Am ţipat aşa cum nu mai ţipasem decît demult, într-o seară, cînd, după-amiaza, tata venise cu un iepure uriaş, cenuşiu; ştiam că-l împuşcase el, acum pleca din nou şi nu vroia să mă ia şi pe mine. A venit un alt om, în vîrstă, şi l-a certat pe omul acela, spunîndu-i că nu-i e ruşine să bată copiii din prima zi de tabără, iar pe noi ne-a luat şi ne-a dus într-o cameră mică, unde mai erau doar cîţiva copii şi acolo am putut dormi împreună.

De ce plîngi Maria?

– Te înecai. Dacă nu te trăgeam, ai fi murit.

– M-a durut atît de tare cînd m-ai tras. Ai fost rea, rea de tot. Ce înseamnă să mori, Maria?

– Oh, niciodată nu înţelegi nimic. Înseamnă pur şi simplu să pleci şi să nu te mai întorci.

– Şi asta e rău? Eu l-am văzut într-o zi pe nenea Pavel, cu puşca şi cu ogarul lui, Vasile, mergeau la vînătoare. De atunci nu l-am mai văzut de loc.

Tata, doar, a mai spus ceva de el. Şi era trist. Înseamnă că de atunci vînează mereu. Teribil trebuie să fie, să vînezi încontinuu, un an. Ţîi minte cînd am fost cu...

– Dar nu mai vînează de loc, nu înţelegi? Maria hohotea, suspinele ei mă mirau şi mă surprindeau, nu o mai văzusem niciodată astfel." A plecat din lumea asta. Nu îl va mai găsi nimeni, niciodată, nicio-da-tă.

– Poate că nu ştiu ei unde să caute. Se ascunde pe undeva; ştiu eu că are o cabană, la pădure. Mi-a promis că o să mă ducă şi pe mine. Cînd o să se întoarcă, o să mă ducă, ai să vezi.

– Termină odată, pentru numele lui Dumnèzeu, termină. Ar fi trebuit să te las să te umfli cu apă. Ca butoaiele lui moş Zahan, din Luncavişin. Luncavişin era locul din capul satului, dincolo de pod. Acolo mergeam cu Maria şi cu mama să cumpărăm lapte şi zăr pentru porci. Mie-mi plăcea mult la moş Zahan. Mirosea a oaie, şi-mi amintea de ciobanii aceia, la care ne-am oprit odată şi ne-am jucat cu mieii. Dar cel mai mult îmi plăceau butoaiele; negre mari şi murdare. Acolo am văzut un şoarece, printre butoaie; printre butoaie mă jucam de-a ascunsa, cu Maria.

– Ce proastă eşti, Maria. Butoiul este din lemn. Eu sînt din altceva.

– Din ce?

– Azi am fost din apă. Dacă m-ai fi lăsat, aş fi fost din soare. Tu, însă, nu ştii nimic. Vezi, dacă n-ai venit cu mine?

Maria plînge din nou, şi asta e a treia oară. Plînge frumos, Maria. E pentru întîia oară că nu ştiu să spun nimic. Nu mai am poftă nici să întreb, nici să rîd, nici să urlu. E ceva ce n-am mai trăit pînă acum. Ceva ce nu era nici nelinişte, nici regret. Amărăciune, poate. Ca atunci cînd cîinele meu, Cezar, a adormit. L-am strigat mult atunci, dar era, poate, prea obosit. Nu l-am mai văzut, de atunci.

„Cezar, Cezar, unde eşti? Te-ai supărat, Cezar? Pentru că te-am certat? Doar ţi-am cerut iertare. Ţi-am dat şi puiul doamnei învăţătoare Popa (doamna învăţătoare Popa este învăţătoarea mea şi stă cu noi în curte. Este afurisită şi are mulţi pui. Eu îi prind şi îi dau lui Cezar. Nu îi încurc niciodată cu ai noştri. Nici Cezar. Ai noştri sînt vopsiţi cu roşu sub aripă, ai ei cu verde. Mai sînt şi cei ai doamnei Munteanu, şi ai Nemţoaicei, ai ochelaristei, şi ai doamnei Poenaru. Cu ei n-am nimic. Nici Cezar nu-i mănîncă, pe ceilalţi. „Hai, vino, odată. Atunci, pentru prima oară în viaţa mea, am plîns cu adevărat. Moş Toma mi-a spus în seara aceea, cînd veneam de pe dealul cu pruni al cooperativei, cu obrajii murdari, şi ştiam că Cezar n-o să mai vină niciodată, rupînd cu nuiaua scaieţii uscaţi, şoptindu-i numele. „Cezar, Cezar!" Mi-a spus atunci: „Vezi, trebuie să te obişnuieşti cu asta. Cunoşti ceva, sau pe cineva, într-un fel. Bineînţeles că îi dai un nume. Cezar, Maria, apă, soare, floare. Dar într-o zi se schimbă. Devine frunză, dacă era Cezar, sau soare, dacă era Maria. Trebuie numai să îl cauţi în altă parte. Şi să îl spui altfel. Să-l chemi mereu, şi o să vină. Dacă vrei cu tot dinadinsul, sub alt chip, dar o să vină.

– Am vrut să fiu rîu, Maria.

Bluzele albastre ale orașului

civitas

O NOAPTE ÎNTRERUPTĂ LA HOTEL „CLOROFILA"

Stăteau în stația de taxi de la Capitol, dar nu au apelat la nici una din mașinile aflate acolo, așteptau o altă mașină, cea prezentată dumneavoastră în chiar titlul capitolului precedent. I-a găsit patrula sub un pod, pînă în clipa aceea destul de ospitalier, din clipa aceea au început să o scalde în tot felul de șubrede explicații, că iau parte la procesul productiv, că se află în timpul liber, tocmai i-a prins somnul, mai bine i-ar lăsa să plece acasă, locuiesc undeva în Timișoara. N-au fost în stare să o dovedească prin acte nici pe aia cu procesul productiv, nici pe aia cu locuința. Unul din ei, cel mai puțin „parfumat", se mai ogoaie, o ia cu binișorul și recunoaște că nu fac ceva precis, nu prea aveau nici unde să înnopteze așa că au ales la întîmplare, absolut la întîmplare, podul sub care au fost descoperiți de respectiva lanternă. Celălalt nu vrea să audă de nimic. O să demonstreze el că are dreptate, acum vrea să o facă cu argumentele alcoolului, luat înainte de a face nani, așa, ca să-i țină de pernă sau plapumă. Acum stau pe bancă, cel mai lucid regretă, celălalt a adormit pe perna alcoolică, așteptînd zorii, cînd probabil că vor fi îndrumați spre un loc de muncă. Plus tam-tamul.

CUM ÎNTÎMPINĂ MARINELA ZIUA DE 1 IUNIE

Mai rămăseseră trei zile pînă cînd copiii din lumea întreagă sărbătoreau ziua inocenței și a purității. Marinelei nici nu poți să-i spui altfel decît copil, la cei 17 ani ai săi. Firavă, aproape filiformă, cu o față mică, ușor chinuită, îmbrăcată într-o bluziță ponosită și niște pantaloni negri, pătați, lucioși, te-ar duce gîndul la tragica poveste a fetiței cu chibrituri. Mîinile mici sînt murdare, ca ale copiilor veniți de la joacă. Un fel de Sonia Marmeladova autohtonă, ea își dăruise pubertatea unui zugrav cu aproape zece ani mai vîrstnic, în schimbul unei visate viziuni roz asupra existenței. „Dar l-am iubit!" șoptește frageda fiică a nopților de pe Bega, deși observase că bidoanele cu roz ale junelui se termină repede. Plînge încet, își întinde sarea din lacrimi pe fața ei mică, cu palmele aproape transparente. Rod al unui tată alcoolic și al unei mame nevricioase, Marinela nu a cunoscut gustul dulce al vieții, decît numai în cele vreo douăzeci și cîteva de zile cît a lucrat la Kandia, fabrica de ciocolată a Timișorii, unde ea, avînd deprinderi oarecum mai lejere (program de somn mai mult spre dimineață, promenări crepusculare, pauze ad libitum etc.), nu a reușit să se acomodeze, nu a găsit afinitățile cele mai elective cu putință, strict necesare unei integrări. Fragilă cum e, munca necalificată nici nu i s-ar fi potrivit.

După zugrav a urmat altul, deja nu mai conta, apoi altul...

Are un zîmbet mic și complice, a fost adusă de sectorist tocmai cînd încerca să-și ia de gazdă un bărbat mai vîrstnic, întîmplător necăsătorit. Schimbă dispoziția cu destul de multă ușurință, așteaptă să vină zorile chiar dacă ele nu-i vor aduce mare lucru, se va agăța poate de șansa care, nu vă îndoiți, îi va fi oferită.

EROI, FANTOME, FIGURANȚI

Evenimentele au urmat scenariul anticipat de ajutorul ofițerului de serviciu. Neobosita dubiță a mai adunat, cu promptitudine și sîrguință, amatorii de „confort clasa unu". Vagabondaj, furtișaguri, identitate tulbure, mici infracțiuni care hărțuiesc liniștea de noapte a Orașului. Un hoț de la I.M.T., prins de colegii săi de muncă, pe cînd îi ușura de diverse bunuri și accesorii din vestiare, susține, sus și tare, după ce a jucat scena leșinului pentru a-i impresiona pe păgubiți, cum că a băut, se află sub influența alcoolului, da' beat, asta în nici un caz. Doi elevi de la Liceul silvic se dădeau majori nevoie mare pe la motelul de la Pădurea Verde, deși erau doar în clasa a zecea. Au fost aduși la Miliție, unde s-au lămurit ce și cum. Doi tineri ieșeni, detașați la Solventul pentru cîtva timp, luați de valul euforiei bahice, au avut o „atitudine jignitoare față de organul de miliție" și au obținut o chitanță care le va aminti că se poate face și altceva cu o mie de lei. Un ginere bătut de soacră, un bărbat care anunța dispariția soției în plină noapte, suferind de o boală de nervi, doi preagrijulii față de curățenia intimă, depistați cu cîte 10 cutii „TIM"/persoană, cheflii, rapsozi, matracuce, pipițe, găinari, în general, șiragul de perle al infracțiunii și delicvenței.

După ora două, văzut-am la față un duet mai grav — doi tineri criminali, aduși tocmai din Sălaj, unde „voiau să înceapă o viață nouă". Logodiți printr-o brățară nichelată, prieteni (citește complici!) înainte, împreună și de acum încolo, pe încă vreo cîțiva ani-răcoare.

Nu bătuse încă de trei și sala de „așteptare" a MM-ului era destul de animată... Locatarii vremelnici așteptau triajul de dimineață.

EPILOG SAU DESPRE INUTILITATEA UNEI PLEDOARII

Cînd am pornit spre casele noastre, orașul respira adînc, regulat. Cîțiva lucrători de la salubritate curățau ce mai rămăsese de curățat. Dintr-o deformație profesională, i-am privit puțin mai lung.

Apoi pledoaria noastră s-a transformat într-un somn liniștit.

Ioan T. MORAR &Cornel BOGDAN Ltd.

---

evocări

PE FIRUL OBÎRȘIEI

Cea dintîi referire la satul meu natal, Ucuriș, se face într-un document din anul 1344, în care apare sintagma „terra Ucrus". Atestarea aceasta, situată în adîncimi istorice, capătă pentru mine semnificații fundamentale, fiind în măsură să-mi creeze simțămintul concreteței timpului, umanizînd clipa cea iute, prin revelarea îndelungatei viețuiri a așezării înaintașilor mei. Cu alte cuvinte, satul natal trăiește în mine, dimensionat în sentimentul istoriei. Prin urmare, în orizonturile istoriei patriei sînt ispitit să scrutez și orizonturile dăinuirii satului meu, precum și invers. Iată, bunăoară, un citat din relatarea Cronicarului Anonim al regelui Bela, privind atitudinea fermă și demnă a voievodului Menumorut, cînd, la începutul secolului al X-lea, oastea maghiară ajunsese în părțile Bihorului: **„Spuneți lui Arpad, ducele Hungariei, domnului vostru** (li se adresează el solilor străini — n. n.) **Datori îi sîntem ca un amic unui amic, cu toate ce-i sînt necesare, fiindcă e un om străin și duce lipsă de multe. Teritoriul însă ce l-a cerut bunei voințe a noastre nu i-l vom ceda niciodată, cîtă vreme vom fi în viață".** În cuvintele lui Menomorut, eu simt și împotrivirea dreptei îndîrjiri a strămoșilor mei, de a apăra moșia satului Ucuriș (așezare care a existat cu mult timp înainte de atestarea sa documentară). Personalitatea luminoasă a lui Menomorut se va fi păstrat vie, vreme îndelungată în memoria bihorenilor, așa că și un modest voievod de Ucuriș — despre care arhivele dețin niște date — își va fi cîrmuit supușii, din cele cîteva sate, în temeiul dragostei pentru vetrele străbune, după pilda celui care a fost înțeleptul și viteazul conducător al ducatului, cu centrul în cetatea Biharea.

Însăși înfățișarea vetrei satului Ucuriș — fiind de-a lungul drumului, cunoscut în vechime sub numele de „calea de Oradea" — a fost determinată de factori sociali istorici, rezultînd în urma unor operații administrative, de strămutare a așezării. Într-un studiu etnografic se menționează că prima consemnare privind mutarea unui sat bihorean, de pe deal mai spre cîmpie, este una referitoare la Ucuriș, din anul 1744, deci exact după patru sute de ani de la atestarea localității. Situarea noii vetre a așezării de-a lungul unei căi importante de comunicație — între Oradea și Beliu, centrul districtului, din care făcea parte Ucurișul — nu a fost făcută din inițiativa locuitorilor acestui sat, ci din a stăpînului de pămînt, spre a-și putea supraveghea mai ușor supușii. Ei trebuie să fi manifestat multă ostilitate față de mai marii zilei, dacă li s-au impus o atît de drastică măsură administrativă, aceasta cu 25 de ani înainte de emiterea ordinelor imperiale privind începerea acțiunii de aliniere a satelor bihorene și de comasare a caselor răspîndite pe dealuri și pe văi.

Sînt numeroase mărturii istorice referitoare la frămîntările sociale din districtul Beliu, în ultimul pătrar al veacului al XVIII-lea. Cu atît mai emoționant mi se pare faptul că, în grelele vîltori ale vremii, i s-a dat — cît a fost posibil — o cuvenită importanță și luminii slovei. Pe o carte veche, tipărită la Mînăstirea Dealului, în anul 1644, este o însemnare în limba română, cu litere chirilice, de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, care imortalizează bucuria deprinderii cititului. **„...Scris-am eu Pascu cînd am învățat carte... din Ucuriș".** Cartea, păstrată în biblioteca parohială din Ucuriș, a ajuns în această localitate în anul 1790, după cum se arată într-o altă însemnare, care este reprodusă în catalogul de carte veche românească în Bihor, întocmit nu demult de Florian Dudaș: **„În știre se face cum că în această carte, au dat Moțoc** (probabil Boțoc, nume existent și azi în sat — n. n.) **Toader 6 măriași, feciorii satului 6 măriași cînd au sămăluit corinda; au dat de la Ucuriș Popa Simion, de la Boghiu** (cătun comasat cu Ucurișul — n. n.) **au dat 4 florinți în cartea aceasta. S-au scris în anul 1790".** Ceata de colindători, plătind un sfert din prețul ridicat al acestei cărți, învederează dragostea de carte a tinerei generații de atunci, precum și generozitatea acelor feciori, care și-au dat o bună parte din cîștigul lor, în folosul obștei sătești.

După un secol, în anul 1889, apare la Sibiu o carte, „Versuri", scrisă de poeta ucurișeană, Lucreția Suciu. Titu Maiorescu, în „Convorbiri Literare", din februarie 1898, referindu-se la mișcarea culturală a românilor din Ardeal, afirmă că: **„Tinerimea română de peste Carpați se înfățișează deodată de a simți și de a întrupa frumosul în forme literare, deocamdată în poezia lirică în balade și în nuvele. Cea dintîi surprindere în această privință ne-au adus-o poeziile Lucreției Suciu, publicate într-o broșură de la 1889. E atîta adevăr al simțirilor în unele din ele și pe alocurea atîta naturalism senin pînă aproape de libertatea antică, încît mica broșură de la 1889, cu toate defectele ei, merită să fie considerată ca primul simptom al renașterii de care vorbim".** Iar N. Iorga, în „Istoria literaturii românești contemporane", din 1934, prezentînd elogios creația Lucreției Suciu, arată, printre altele, că aceasta este **„cea mai de seamă mînuitoare de versuri din literatura bihoreană, cea dintîi poetă din Ardeal, care s-a făcut cunoscută dincolo de Carpați".** Poeta aceasta avea o bună educație muzicală și cunoștea trei limbi străine — germană, maghiară, franceză — ceea ce a ajutat-o să-și însușească bogate cunoștințe literare. Impunîndu-se în epocă, printr-o complexă formație culturală, ea se bucura de o caldă prietenie din partea multor personalități, precum G. Coșbuc, Septimiu Albini, Gh. Bogdan-Duică, Aurel C. Popovici, care o vizitează, adeseori, în Ucuriș. Aici a locuit un timp și împreună cu soțul ei, prof. dr. în filozofie Wilhelm Rudow, care va publica în anul 1892, la Leipzig, cea dintîi istorie a literaturii române, în limba germană.

În preajma primului război mondial, prin înființarea despărțămîntului „Astrei", la Tinca, viața culturală a zonei cunoaște o mare efervescență. la Ucuriș se constituie un cor, care în anul acesta împlinește 70 de ani. O contribuție însemnată la înflorirea activității formației corale a avut-o învățătorul Florian Lăzureanu, care, în perioada interbelică s-a afirmat și pe tărîmul creației poetice. Soția sa, învățătoarea Cristina Lăzureanu, mi-a pus condeiul în mînă și m-a învățat să scriu și să citesc, fapt pentru care îi port o luminoasă recunoștință. Fiind vorba despre formații artistice de masă, trebuie să avem în vedere și brigada artistică din Ucuriș, apărută prima în mediul rural al țării noastre, în anul acesta împlinește 24 de ani de la constituire. De bunele rezultate ale activității acesteia își leagă numele îndeosebi ing. Nicolae Bogluț — actualul primar al comunei — și soția acestuia, învățătoarea Rafila Bogluț. Aceștia, și în prezent, fiind sprijiniți de numeroși fii ai satului, în primul rînd de Ioan Popa, președintele C.A.P., depun o strădanie permanentă pentru dezvoltarea vieții culturale a satului Ucuriș, pentru afirmarea acesteia în cadrul Festivalului național „Cîntarea României".

Aurel TURCUȘ

Pentru patrie

(Urmare din pag. 1)

Se pare că și creației, ca și oricărei alte activități, i se poate aduce elogiul că ne permite să existăm prin ea în deplină seninătate, că ne permite să atingem, din cînd în cînd, fericirea datoriei împlinite, a mulțumirii și al dreptului la distincția unei onorabilități sociale. Firește, îndeplinirea unei datorii, fie ea și în creație, în epoca noastră, nu cred că este neapărat și un merit prea mare. În fond, vorba lui Vauvenarques, **„omul este astfel făcut, încît să nu existe decît creînd".** Dar, dacă a munci, a crea în sine, nu e un merit deosebit, a sluji patria, a te pune în slujba ei, devine, în schimb, în epoca noastră, o îndatorire, o necesitate imperioasă. Fiindcă niciodată ca azi, în contextul planetar atît de complex și contradictoriu, nu a fost și nu este nevoie de o mai mare doză de dăruire și elan din partea fiecărui membru al societății noastre.

Clădită pe principii noi, de eliberare a ființei umane din exploatarea milenară, din principiul urii, al spaimei, și rasismului asasin, călăuzindu-se după structuri ale unei etici noi, luminoase și vizionare, unice în istorie, patria noastră, socialismul românesc, aplică, în timp și spațiu, o formulă proprie de existență socială, caută un drum propriu de afirmare, de realizare a ființei sale naționale, care pretind și ele un efort maxim, îndatoriri maxime din partea fiecărui membru al societății.

Intrînd în acest flux unanim creator, căutîndu-și îndatoririle, ca și înaintașii săi, în **„a mă lumina pe mine și a lumina pe alții"** după maxima lui C. D. Gherea, contribuind, prin opera sa, ca cetățean și artist, la înălțarea patriei și la fericirea compatrioților săi, fugind de pasivitate, de lașitate spirituală, de compromis, ci înrolîndu-se în acțiunea fermă, revoluționară, preconizată de partid, de a crea o literatură autentică, pe măsura timpului și a cerințelor sale, artistul contemporan român devine, sau va trebui să devină, conștient de împlinirea îndatoririlor sale, îndatoriri ce țin de libertatea sa de afirmare plenară, de proporția comunicării sale cu lumea, de forța talentului său, a visului înaripat, pus, ca o mirabilă sămînță, să rodească în lucrarea pe care el o are de făcut pe pămînt.

PRELIMIMARII ISTORIOGRAFICE

banatica

Fenomenul istoriografiei din această parte a țării nu a făcut pînă azi obiectul unui studiu aparte care să-și îndrepte atenția spre conținutul textelor elaborate în epocile trecute sau în epoca noastră. Valoroase cercetări au evidențiat preocupările culturale bănățene, au dovedit existența și circulația vechilor tipărituri românești și slavone, turcești și maghiare, demonstrînd afirmarea unei lumi intelectuale cu a ei originalitate.

Între primele încercări cu un caracter istoric se numără acelea ale teologilor catolici și reformați. Este vorba de Pelbart de Timișoara, și de Perényi Péter. Mai tîrziu, pentru epoca dominației turcești, prețioase surse istorice ne oferă călătorul Evlya Celebi Effendi și scriitorul istoric Ibrahim Melek Effendi. În paralel cu aceste manifestări în Banatul veacului al XVII-lea activase cărturarul umanist român Mihail Halici și tot atunci se făcuseră cunoscuți Gavril Ivul și George Buitul, intelectuali care își urmaseră studiile la Roma. Caransebeșul și Lugojul deveniseră însemnate centre de cultură. În aceste orașe mai întîi, extinzîndu-se mai apoi în Oravița, Lipova, Timișoara, va lua amploare o adevărată mișcare literară. Scrisul istoric însă, anume acela care să sintetizeze întreg trecutul acestei provincii, își întîrzia apariția. Pînă la **Istoria** lui Francisc Griselini ori pînă la prima cronică românească a lui Nicolae Stoica de Hațeg nici nu putem vorbi pentru Banat de producții istoriografice în direcția amintită. Ambianța iluminismului favorizase cercetarea trecutului acestei regiuni, cercetare efectuată la sfîrșitul veacului al XVIII-lea de istoricul italian Francisc Griselini. Cu toate limitele sale, trebuie spus că lucrarea acestui istoric a deschis perspectiva unor studii științifice asupra istoriei Banatului. **Istoria Banatului Temișan** este cea dintîi lucrare consacrată în întregime trecutului Banatului, valoarea ei documentar-științifică și etnografică beneficiind și azi de aprecierile specialiștilor. Nu poate trece neobservat nici manuscrisul recent identificat într-o bibliotecă budapestană de cercetătorul Costin Feneșan; este vorba de lucrarea lui Johan Jakob Ehrler intitulată **Banatul de la origini pînă acum (1774).** Ea constituie un izvor esențial în reconstituirea vieții populației bănățene din vremea dominației habsburgice.

Din toate punctele de vedere secolul XIX-lea a adus înnoiri. Sub aspect spiritual se trece de la un tip de cultură la altul; este sesizabilă nu numai modificarea de ordin social-economic, ci și noutatea prezențelor culturale. Evident, istoriografia parcurge și ea un reviriment. Intrăm în granițele unui alt secol și chiar dacă luminile se mai simt încă acasă, am fi tentați să observăm că noua epocă (implicînd și ea la rîndul ei „o durată nelimitată și coerentă") își desena contururile în cîteva arii geografice europene. Și în Europa orientală, cu toate că primele decenii ale secolului sînt marcate de creații de tip luminist, apar și cele dintîi manifestări preromantice. În istoriografia românească operele ardelenilor Șincai și Maior, după cum și mai modestele cronici (a Banatului și a Mehadiei) ale lui Nicolae Stoica de Hațeg poartă cu sine amprenta luminismului, în timp ce perioada de tranziție spre romantism e caracterizată cu precădere de scrierile lui Aaron Florian și Damaschin Bojincă. În cazul istoriografiei din Banat, și nu numai „mutațiile produse în concepția luministă în general" sînt observabile în scrierile lui Damaschin Bojincă. Scrierile lui sintetizează ideile privitoare la originea romanică a poporului român, publicîndu-le într-o elegantă scriere ilustrată **Animadversio in Dissertationem Hallensem,** tradusă în limba română sub titlul **Răspundere desgurzătoare la cîrtirea cea în Halle.** Curentul romantic ne-a rezervat și cîteva surprize, dealtminteri demne de luat în seamă. Cărțile lui August Treboniu Laurean și Vasile Maniu **Temișana sau scurtă istorie a Banatului temișan** și **Dizertațiune istorico-critică și literară tractînd despre originea românilor din Dacia-Traiană** am spune că se înscriu întru totul în linia noului spirit; ele tratează și istoria Banatului, autorii lor fiind cunoscuți deopotrivă ca filologi și istorici cu deschideri pentru studiul întregului spațiu carpato-danubian. Cît privește teritoriul dintre Dunăre și Mureș, ei îl studiază „doar din punct de vedere politic, limitîndu-se la descrierea diferitelor stăpîniri ce s-au perindat". În aceeași perioadă nu mai puțin interes stîrnesc lucrările istoricilor Nicolae Tincu-Velia, Pesty Frigyes și Leonhard Böhm. Primul este autorul unei **Istorioare bisericești politico-naționale,** cel de-al doilea, prin volumele de documente cît și prin monografiile realizate se înscrie între merituoșii istorici ai Banatului, în timp ce Böhm este autorul unei sinteze a istoriei Banatului **Geschichte des Temescher Banat** (Leipzig, 1861, 2 vol.).

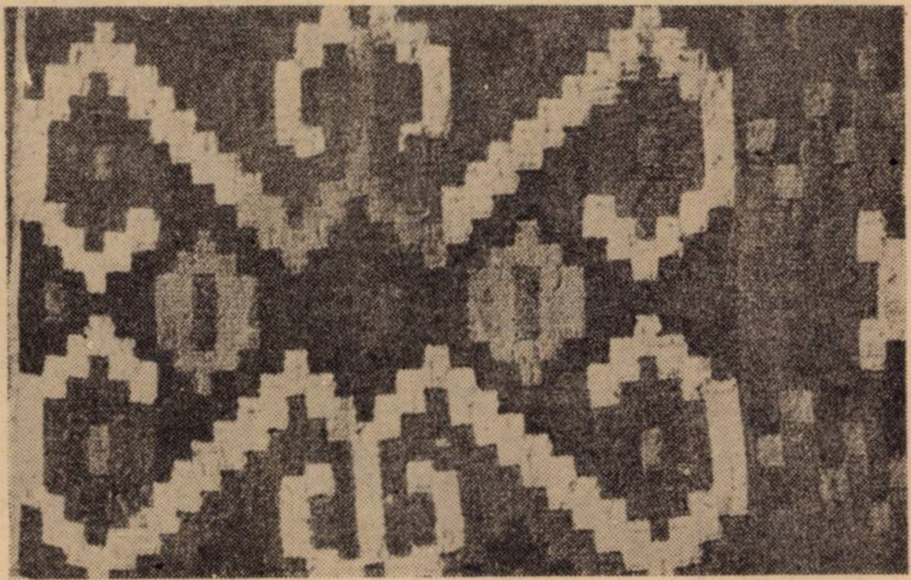

Într-un periplu inițial n-am putea ocoli fie și numai amintind-o, problematica istorică cuprinsă în corespondența dintre intelectualii români, maghiari, germani, reprezentanți ai culturii sau ai vieții politice. Ea destăinuie viața culiselor istoriei, dar și intimitățile scrisului istoric. Dintre oamenii de cultură ai Banatului, a căror corespondență poartă și o coloratură istoriografică, amintim pe Athanasie Șandor, Pesty Frigyes, Vasile Maniu, Ortvay Tivadar, Nicolae Tincu-Velia, Simion Mangiuca, Athanasie Marienescu și alții.

În secolul nostru apare un șir de alți istorici care frecventaseră noua școală istorică recunoscîndu-se prin noi concepții și metode de lucru, prin judecăți obiective asupra epocilor trecute. Pe acest fond s-a afirmat istoricul bănățean de talie națională, este vorba de Ion Sîrbu. El s-a făcut cunoscut prin două valoroase lucrări tratînd teme din istoria evului mediu: **Politica externă a lui Matei Basarab** apărută la Leipzig în 1899 și **Istoria lui Mihai-vodă Viteazul, Domnul Țării Românești.**

Vom mai aminti în această sumară trecere în revistă o notă distinctă a istoriografiei contemporane reprezentată în cazul Banatului de I.D. Suciu. Bazîndu-se pe o largă documentație arhivistică, puțin sau deloc folosită, I.D. Suciu și-a făcut știută prezența în domeniul culturii, în primul rînd prin înțelegerea corespunzătoare a necesităților istoriografiei; trecutul Banatului a fost insuficient cercetat, așadar își aștepta un specialist în istorie și literatură care să releve variatele aspecte ale luptei naționale a românilor bănățeni, să contribuie la semnalarea unor prezențe remarcabile ale acestei provincii în momente de seamă ale istoriei românești și universale. I.D. Suciu a fost unul dintre cei mai avizați istorici contemporani în problemele de istoria Banatului. Toate cărțile sale, de la **Literatura bănățeană de la început pînă la Unire** și pînă la **Monografia Mitropoliei Banatului** (o microsinteză a istoriei Banatului) ori pînă la cele două excepționale volume de **Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului** formează un tot organic, fiind principale instrumente de lucru în mîna oricărui cercetător tentat să investigheze istoria acestei zone aparținînd spațiului sud-est european.

S-ar cuveni în încheiere să atragem atenția că aci n-am dorit decît să sugerăm acele cîteva idei introductive la o viitoare sinteză a istoriografiei Banatului, idei care, extinse la subiect de nivel național, ar trebui să suscite mai mult atenția istoricilor culturii. N-am semnalat decît o parte a contribuțiilor de valoare, tema meritînd să formeze obiectul unei largi analize, desigur obiective, care să dezvăluie deopotrivă istoria scrisă de români, maghiari, germani, italieni, turci. Credem că astfel extinse, demersurile istoriografice, cultura în general, ar avea de cîștigat, depășind forma, pe alocuri încetățenită, a demersurilor unilaterale.

Victor NEUMANN

---

limbă și stil

Un sufix productiv

Din păcate, o singură viață de om este mult prea îngustă ca să poți pătrunde toate tainele și... tainițele limbii pe care o vorbești. Cînd ești „meseriaș" – vreau să spun: lingvist sau filolog – te apucă un soi de ciudă cîte lucruri mai sînt de cercetat și de aflat, și cît de scurte îți sînt răgazurile.

Unul din aspectele cele mai pasionante ale studiului limbii române îl constituie **derivarea.** Tinerețea, vigoarea, prospețimea graiului strămoșesc, și din această perspectivă, sînt de-a dreptul uimitoare. Toată lumea știe, din școală, cît de productiv este sufixul **-esc** cu care formăm un mare număr de adjective noi, atît de la cuvintele din fondul stabil al vocabularului **(românesc, răzeșesc, muncitoresc, frățesc** etc.) cît și din termeni relativ recenți, neologici **(avocățesc, inineresc, studențesc** etc.). Altele sînt împrumutate de-a gata, din limbile romanice, mai ales din franceză: **donchișotesc, livresc, pitoresc.** Acesta din urmă este, și în franceză, un împrumut, din it. **pittoresco,** extras din **pittore** „pictor".

Recitind, de curînd, nuvela **Petrea Dascălul** a lui Nicolae Gane (1838–1916), am identificat un adjectiv derivat cu sufixul **-esc** care, destul de răspîndit în veacul trecut, sună desuet și învechit astăzi: „porunca **stăpînească** va fi negreșit îndeplinită". Dacă **stăpînesc, stăpînească** este atestat în dicționare, cu citate din Negruzzi, Kogălniceanu și chiar din literatura populară („Cu cin' mă-ntîlneam în cale / Îmi da galbeni și parale, / Îmi da galbeni venetici / Ca să-mpart pe la voinici, / Îmi da gloanțe arăpești / Pentru pòteri **stăpînești"**), în schimb **curcănesc** (din... **curcan!**) nu este înregistrat nici măcar în **Dicționarul invers** (Editura Academiei, 1957), în ciuda faptului, deloc neglijabil, că l-a „plăsmuit", probabil, Bogdan Petriceicu Hașdeu, în nuvela **Micuța** cu subtitlul **Trei zile și trei nopți din viața unui student.** Iată citatul cu pricina, a cărui tinctură ironică este evidentă: „– Gustu-i subiectiv; gustul se află în noi și, prin urmare, iepurele dv. e curcan pentru mine, de vreme ce subiectul meu simte în acest minut un gust **curcănesc" (Antologie de proză scurtă românească, De la Constantin Negruzzi la Pavel Dan,** Editura Minerva, B.P.T., I, 1979, p. 184).

Un alt derivat adjectival cu **-esc,** omis de echipele noastre de lexicografi, mi-a reținut atenția de curînd, în **România literară.** Citatul care urmează este desprins din articolul **File de jurnal newyorkez: Asasinarea lui John Lennon,** semnat de Andrei Oișteanu în numărul 25/1982 al amintitei reviste, la pagina 20, coloana 4, jos: „Poarta clădirii în fața căreia a fost răpus Lennon e plină de flori – un altar ad-hoc. Culeg și eu cîteva, căzute pe jos, și le așez în grilajul porții, atent să nu calc pe petele de sînge ale victimei. Un tînăr își scoate batista și o mînjește cu sîngele închegat și prăfuit – un gest care mai tîrziu mi s-a părut sentimental și **puștesc,** dar atunci cîteva zeci de tineri i-au urmat exemplul".

Cuvînt familiar și expresiv, cu multe derivate **(puștan, puștoaică, puștiulică)** și sinonime **(băiat, copil, odraslă, pici, năpîrstoc, țînc), puști** este împrumutat din turcă. Sensul lui originar a fost peiorativ, așa că, dacă aș fi avut un... prunc, nu mi-ar fi convenit să i se spună: **Puștiule!...**

G. I. TOHANEANU

---

cuvinte fericite

ÎN PODUL PALMEI

Mîna mîngîie lucrurile și institue astfel o relație specială cu ele. Podul are cel puțin două înțelesuri fundamentale: loc de trecere și loc de păstrare și în funcție de aceste două sensuri citit, „podul palmei" înseamnă mereu altceva.

Podul palmei ca trecere. Este o trecere cu dublu sens: de la noi înspre lucruri și de la lucruri înspre noi. Trecerea poate fi astfel mîngîiere sau apucare. În podul palmei nimic nu rămîne prea mult, adăpost provizoriu, popas în drumul lucrurilor spre mai-departele spiritului și al sufletului. Tot aici este locul de unde lucrurile ne dau o primă veste despre ele. Acum, ele ne spun că sînt și mîna le ridică pînă la înălțimea ochiului pentru deplina încredințare. Ce se întîmplă însă cu lucrurile care nu pot fi nici apucate, nici mîngîiate? Nu se preface oare pentru ele ochiul într-un fel de mînă imaterială? Contactul cu lucrurile are desigur violența lui. Podul palmei este cel cu bătăturile, fiind încă însemnul muncii. Astfel intră mîna în Simbol. S-a terminat oare o epocă a mîinii, din moment ce funcțiile ei par a se reduce tot mai mult într-un timp al butonului sau comenzii orale? Spune Henri Focillon: „...prin mîini omul ia contact cu duritatea gîndului", iar Alain: „Toate patimile ne închid mîinile (...) Mîna, în schimb, cînd se deschide, e mereu semn de gîndire contemplativă. De unde și gestul slăvirii, care deschide mîinile și totodată le desparte și le înalță; bunurile pămîntești sînt astfel lepădate; încrederea în lume este astfel vădită". Podul palmei, deschis spre cer, oranta, captează sufletul universal și deschide drum omului înspre lumină. În felul acesta, înaltul rost al mîinii nu pare a se diminua în timp.

Podul unește malurile. Este un rîu care trece pe sub podul palmei. Închizîndu-se sau deschizîndu-se ca o floare, după răsărituri sau apusuri de taină, numai de ea știute, palma comunică mereu, brăzdată de rîuri și de falii, astru lovit de meteoriți și accidentîndu-și geografia prin răsuflarea pierdută în imemorie a vulcanilor, dodiile unui zeu interior, condamnat la o tăcere elocventă. Între malurile acestea curge destinul, fluviu personal, veșnic curgător pe sub podul palmei și veșnic scăpîndu-ne printre degete. Ne-a rămas amintirea: podul palmei care apucînd, mîngîind, zdrobind, strîngîndu-se a revoltă sau desfăcîndu-se a rugă, intonează o gamă largă a sunetelor ființei. „Zeul în cinci persoane" (Focillon) are nevoie de șesul pod al palmei pentru a se manifesta în bogăția infinit semnificativă a gestului. Te-ai trezit dis-de-dimineață. În universul din care tocmai ai fost alungat, norul degetelor nu se poate aduna peste podul palmei care trebuie să rămînă în acest prim ceas deschis către lumina care îl vizitează. Este o deschidere pură, o prim-m(en)ire necondiționată a unei lumi inițiale a fiecărei zile. Mai apoi pumnul se poate strînge, devine posibilă înaintarea, dîrzenia, implorarea, spintecarea victimei și mîngîierea. În timpul unui ospăț împăratului i se năzare o mînă care înscrie în plină lumină, în fața sfeșnicului, cuvintele de taină ce vor fi mai apoi tălmăcite cu îndrăzneală: numărat, cîntărit și împărțit. Operații făcute cu toatele la un capăt de pod, pod al lumii sau pod al palmei, pe șesul căruia se perindă toate într-o succesiune de operații terminînd prin scindarea de sine și în sinea lumii. Mînă judecătoare. Cuvîntînd într-un fel aparte lumii prin încadrarea ei în tipare. Nu este aici mîna făuritoare și nici cea alinătoare, antinomia înstrăinării, ci considerarea indestructibilei unități morale. Noima acestei serii de încercări este o reașezare a lumii, o re-întipărire în peretele vieții a Preceptelor nemuritoare.

Cristian CRACIUN

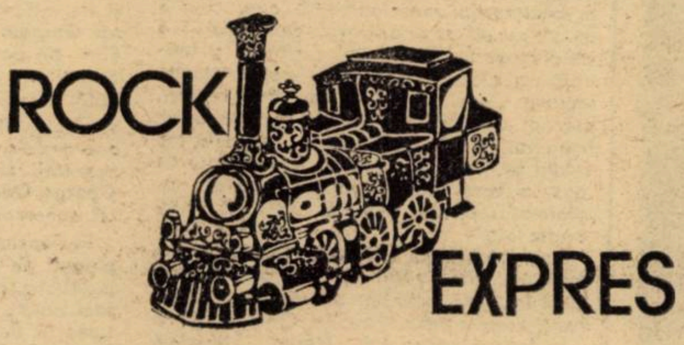

Disco, discere, dixie

În perioadele de criză proliferează divertismentul. O formă a uitării, o beție lucidă. Apare exotismul. Se caută dansantul și ritmurile din arhipelaguri. Au mai îmbătrînit Dylan (Zimmermann), Gees, Bowie, P. Simon; inteligența incisivă și protestul s-au înfășurat în crisalide grase purtînd „marca comerțului". A apus în mare parte sinceritatea adolescentină și interesul pentru acea sinceritate. Deceniile trecute nu au făcut gaura în cer promisă. „Trebuie să trăim", strigă teama bătrînă în foștii tineri. Căutările individuale în materie de dispozitive electroacustice nu-și mai au căutarea și farmecul, stasul industrial oferă în mod paralizant cele mai perfecționate soluții. Trebuie să ai doar bani și minimum de înzestrare; în rest, totul e făcut de către marile studiouri. Ce înseamnă mica invenție a lui Hendrix pe lîngă quadrofonie? Și apoi, un „disco" bun, bine înregistrat, face să se ridice automat copita celui mai reticent, conservator individ. Și toată lumea conjugă „disco" și-și declină orice răspundere. Bieții băieți ai deceniului șapte nu-și închipuiau că deparazitarea creierului îi va anihila. Ce are ghitara cu petrolul? Uite că are.

Marele capital a împins protestatarii în discoteci, le-a zmuls dinții cu batista și acum revirimentul melodismului, salutat cu spontană simpatie, duce adesea direct în barbarie. Imensele hardughii tehnice sprijină edificiul unei inteligențe firave de 2–3 sunete. De aici pînă la primitivul răcnet e un pas. Oh, rägetul quadrofonic! Foștii tineri și-au dat blugii jos, s-au îmbrăcat în aur, în orgia orgii de lumini și stăpînii lumii, de la masă, cu dolarul între degete, se extaziază în fața rockului progresiv și protestant ambalat ermetic și cu etichete strălucitoare.

Rock și rochie

Există, categoric, și acest aspect. Fetele s-au plictisit să tot admire maratoanele, performanțele fizice, gloria formațiilor băiețești. Adesea adormeau la concertele-mamut, obosite de atîta strigăt și de agitare fățișă a farmecului lor adolescentin. Bărboșii erau statuari, înfipți în „sculele" lor miraculoase, transpirați, bînd bere în timpul lucrului, strigînd tot felul de doleanțe ale tinerei omeniri. Aici, în munca aceasta prea masculină lipsea o codiță... Și au apărut ele. La început niște Electre precum Joplin sau Marika Véres; s-au constituit în formații exclusivfemina, au apărut orchestrele mixte și acesta a fost pasul hotăritor. Spre supremația feminină. Nu Yoko a lui John Lennon e de vină, ci spiritul vremii, dorința de dans. Dacă la festivalurile de odinioară **se asculta** muzica, acum se dansează. Însă fărîmițat; pe stadioane, dansurile miilor de oameni nu sînt interesante. Cluburile, căminele, casele de cultură au absorbit formațiile. Fiecare cutie de conservă cu formația ei. Și peste tot încă se mai produce o bună rentabilizare astfel.

Dar să revenim la fete. Cu toate că n-au inventat ele muzica rock, au făcut-o mai... ușoară. Grația a înlocuit performanța fizică gen „Iron Butterfly". Fluturi din plastic dansează acum acompaniați de bătrînii fierari ai sunetului. Și toată lumea e mulțumită. Mai ales textul; el nu mai este esențial, căci n-o să pui în gura fetelor proteste planetare, idei fundamentale; nu e șic și nu e convingător. Veți spune că „Abba", e o nobilă excepție. Parțial da. Formația asta reprezintă o zonă de tranzit, poate spre muzica pop de mîine, poate spre cea de ieri. Un compromis, în orice caz, între materie și spirit, comercial și plutitor deasupra lucrurilor, feminin și masculin.

Cuirasații

Emerson, Lake & Palmer au fost printre cei ce au dat semnalul noii ere. Ca și Paul, ex-Beatles. Acești mizantropi s-au autoadulat ambiționîndu-se să devină omul-orchestră. Sau Jon Anderson. Sistemul interior al unei formații, dovedindu-se fragil, „marii urși" s-au retirat în ei înșiși dislocuind instrumente. Omul-orchestră devine omul-studio, care-și anulează colaboratorii, contrastele și concertele. Va ști, la început, să cînte la toate instrumentele, realizînd recorduri de recordinguri gen playback. Apoi, apărînd sintetizatoarele și tot soiul de nenumite cu claviatură, surogatele de orchestră (dar să nu le numim chiar peiorativ), au început marile experimente ale singurătății. Preferabile, uneori, deplorabile alteori. Culmea e că au apărut și meditații-kitsch, mimări de profunzime. Preluări ironice de motive oneste și clasice, filtru falscritic. Și deschideri ambigue, frumos amorale, precum „O noapte pe muntele pleșuv", spre nebănuite lumi sonore.

Tehnocrații, cuirasații fac cu degete reci, electronice o breșă în sufletismul vulgar al muzicii sentimentale, fără a avea întotdeauna altă acoperire decît edificiul grotesc al unui „nou sunet". Uneori doar plasticizant, nu și revelatoriu.

Alt gen de singurătate

Singurătate sau „singurăutate". O replică, inițial inteligentă, dată formațiilor bogate și minunatelor mașini cîntătoare, au fost folkiștii. Meritul lor esențial – mularea pe poezie. Au apărut și concesiile gen rock-folk, magnetism reciproc dintre grupuri și individualități marcante (iarăși Dylan), însă banii puțini și mobilitatea folkistului par a fi elementele care fac istoria să se repete, orgoliile tehnicizante ale lumii să intre în teacă, vremile de demult să se întoarcă. Din păcate, bunele intenții se transformă adesea în ceea ce se poate numi „inflația folk". „Umflația" folk. Apoi, unele texte ajung să fie **mînuite** de către poeți fără vocație, păpușari improvizați. Folkul de azi este mai ales fals-popular. Și adesea inadecvarea melodică cu textul trădează hibridul. Specia însă are șanse de supraviețuire pentru că se înscrie într-o tradiție fără sfîrșit în trecutul omenirii.

Du-mă în insula mea

Unde este Xerxes, unde Artaxerxes? Noroc că există memoria benzii de magnetofon. Căci la radio nu mai auzim BLOOD, SWEAT & TEARS, cu profesionalismul dus pînă la consecințelimită, și-mi stăruie în auz acel „Hi-deho"; CHICAGO, cu acel bărbătesc strigăt „unde mergem de aici", ori marele „pod peste apa tulbure" de SIMON & GARFUNKEL, BEACH BOYS cu „vibrațiile" lor, admirabil model de recording pentru vremea aceea, unde prăpăstioșii JETHRO TULL, imensa CREAM, simpaticii CREEDENCE..., riguroșii FREE, IRON BUTTERFLY cu tulburătoarele lor maratoane prin suflet și sound, CANNED HEAT, cei parcă revoltați pe ușurătatea frumuseții, naivii sublimi LED ZEPPELIN, marele HENDRIX, THREE DOG NIGHT, DONOVAN, GORDON LIGHTFOOT, hiper-intelectualizatul grup QUEEN, admirabilul GILBERT O' SULLIVAN, THE WHO, TEN YEARS AFTER, sensibilii MARMALADE, JOHN MAYALL, tulburător de electronicii PINK FLOYD ori EMERSON, LAKE & PALMER, inteligentul vocalist și songwriter ROD STEWART, bătrînii din strămoșescul THE BAND, DAVID BOWIE, STEVIE WONDER, ALICE COOPER, JOE COCKER, „mingea de foc" a lui DEEP PURPLE, BLACK SABBATH; SANTANA; SLADE, ELTON JOHN, JANIS JOPLIN, ARLO GUTHRIE. Probabil am și nostalgia unei anumite vîrste, cînd și o anume muzică-divertisment îmi era simpatică, precum cea făcută de MIDDLE OF THE ROAD, CLIFF, NEIL DIAMOND, OHIO EXPRESS, TREMELOUS, MIXTURES, SHOCKING BLUE, MANFRED MANN, ARCHIES, CCS (acel formidabil „Walking"), BADFINGER, KINKS (cu minunata „Lola"-Cola), CHRISTIE cu antologicul „rîu galben", GIORGIO, WHITE PLAINS, THE HOLLIES, RARE BYRD, TEE SET cu superba „Ma belle amie", SCOTT FITZGERALD (Judy, pune fișa în tonomat"), PAPERLACE („Noaptea în care a murit Chicago), ELTON JOHN cu „Bennie...", CARPENTERS, apoi acei realizatori de sunete monumentale, saturație fonică, senină și conformă imensității, NAZARETH. Unde e DYLAN cu „Vînt idiot", „Wigwam", „Plăcintă țărănească",... BEATLES în grup sau individual, imediat după 1968. Sau ROLLING STONES cu, de pildă, rar auzita „Taxi Girl". BEE GEES se mai aude. Cu „voce de cap" și unele concesii făcute comercialului. „Comerț de bun augur", și asta e ceva. În melodia nu știu cărui grup, fetițe cu voci extrem de drăguțe îi cer cuiva să fie duse din nou în „insula lor", unde e atît de cald și bine și poți umbla dezbrăcat. Muzica stil „gumă de mestecat", inițiată odinioară, proliferează la scară mondială. Îmi imaginez acea insulă însorită, cu discoteci și Coca-alcoola, cu indigeni dansînd mascați de frunze transparente. Acolo vor să se întoarcă vocile dulci, temporar călătorite, cu banii vreunui bogat, în vreo țară unde e mai rece și bîntuie rațiunea. Lăsați-le să plece, nu le mai rețineți în topurile voastre! Cînd o mare parte a muzicii rock migrează spre țările calde și leneșe ale „ultimei instanțe", să ne amintim de băieții deceniului șapte. Era și o anume modă, firesc; răi și uriți cu orice preț, acei tineri încercau să determine lumea, prin anti-artă chiar, să se îndrepte spre frumusețe și armonie. Și tocmai acum, cînd ne-ar lipsi mai mult, vocea lor se aude rar, incidental. E bună, nu zic nu, și „Abbamenaj". Marile mixere și **filtre** din studiourile apusene au izbutit să rețină impuritățile; sunetul iese nemaipomenit, are destul bas brass și glas, saturație fonică, melodia reține cea dintîi atenția, textul devenind simplă ghitară de acompaniament. Prin imagine, în play-back se bîțîie banalitatea, vulgaritatea, kitsch-ul-stil meridional, îmblînzitor de spirit și incitant pentru materia din noi. Nici formațiile noastre nu au scăpat de textele improvizate, de unele lozinci și locuri comune, apelîndu-se rar la poeți profesioniști. Formațiile noastre sînt însă foarte ades de o maximă seriozitate, de o respectabilă rigoare stilistică; mai puțin macabri, ai noștri băieți întrețin în rock emblema mesajului, pasăre rară azi, iar din punct de vedere muzical, al tehnicii și mijloacelor pare să se încerce o conciliere între divertisment și opusul său. Cunoaștem formații autohtone care nu și-au cumpărat dispozitivele electro-acustice, ci și le-au confecționat, mergînd înaintea uzinei „Electronica", făcînd un nobil pionierat, la fel ca primii ghitariști electrici din lume. Experiența unică, formidabilă. Adoptînd rockul ca pe un limbaj internațional ei au adăugat, după cum este absolut firesc, nota aparte a sensibilității lor noului sunet, ținînd piept inflației de șlagăre. Chiar dacă au avut contracte cu „vedete ale cîntecului și pîntecului", în așa-numita „partea a doua a concertului", formațiile vocal-instrumentale au dovedit perfecta lor aderare la un limbaj artistic tipizat, universal, aducînd ades nu contribuții formale, precum folosirea motivelor muzicale autohtone, ci dovezi de spiritualitate specifică acestor locuri prin subtilități care nu se afirmă neapărat deschis, manifest. Cît despre zona Banatului, ea se lansează în domeniu aproape paralel cu Europa; avem antecedente din același contingent cu Beatles. La ora aceasta formațiile s-au pus la punct și cu instrumentele. Mai puțin cu textele. Ar merita și o soartă mai bună din partea studiourilor de înregistrare; situația s-a ameliorat, oricum, considerabil. Ce contează, în fond, acele topuri, adesea „lucrate", topuri în reviste, neslujite de posturile de radio, topuri la întîmplare și la bunul plac al pix-jockeului... Decadența a ocolit muzica noastră „tînără", chiar dacă, prin contaminare și puțin snobism, mai traansmitem multe acorduri de divertisment prin eter. „Băieții" noștri sînt atît de profunzi, dezinteresați și studioși, încît ai senzația sinceră că dintr-o astfel de atitudine estetică și etică ar putea renaște muzica bună. Oh, acei minunați oameni și mașinile lor cîntătoare!

Lucian BURERIU

Breviar

- În mitologia rockului se spune că Bob Dylan și-a luat numele de în cinstea poetului Dylan Thomas. Cu toate că adevărul în această problemă nu a putut fi dezvăluit, surse sigure indică: în tinerețe, la universitate el a purtat numele „Dillon" în cinstea unui oarecare Marshall Matt Dillon de la televiziune.

- Emerson, Lake & Palmer posedau mai mult echipament electronic decît Cape Canaveral.

- Leo Fender încerca primele sale ghitare prin 1940, în garajul său. Modelele erau minuite de Buddy Holly. Designul instrumentelor s-a clarificat în 25 de ani, ținîndu-se cont de unele principii ale lui Stradivari. Hendrix a avut contribuția sa la perfecționarea instrumentului.

- Rockul extraterestru este reprezentat prin David Bowie, preocupat de science-fiction.

- Se spune că, dintr-o anume modestie, Led Zeppelin refuzau aparițiile la televiziune, nu dădeau interviuri.

- Robert Moog (1934–), inventatorul sintetizatorului care-i poartă numele: dispozitiv electroacustic format dintr-o complexă combinație de oscilatoare, filtre și alte sisteme de control care generează sunete care nu-și găsesc corespondenți în sursele naturale.

- O istorie a muzicii rock îl menționează obligatoriu pe compozitorul german Karlheinz Stockhausen, autor al unor celebre pagini de compoziții electronice, pornind de la sistemul serial al lui Webern. Lucrările sale ating și domeniul rockului.

- Jon Anderson (în foto) de la Yes, devotat hard-rockului și... propriului său studio de imprimări în care cîntă la vreo treizeci de instrumente. (Publicăm abia o jumătate din fotografie. Omul-orchestră).

film

„Intermezzo cu moroşeni"

DIALOG CU CINEASTUL IOSIF COSTINAŞ

La Festivalul interjudeţean al filmului de etnografie, folclor şi turism „Hercules", ediţia 1982, care a avut loc, la inceputul lunii iulie, la Băile Herculane, cunoscutul cineast amator timişorean IOSIF COSTINAŞ a prezentat filmul „Intermezzo cu moroşeni", care s-a bucurat de un deosebit succes, obţinind Marele premiu Trofeul „Hercules" şi Premiul Asociaţiei cineaştilor din R.S.R. Ca urmare a acestei imprejurări i-am adresat lui Iosif Costinaş citeva intrebări despre acest film.

– Pină in anul acesta ai realizat filme inspirate numai din zona socio-culturală bănăţeană. Ce te-a determinat să faci un film etnografic taman in Maramureş?

– Filmul „Intermezzo cu moroşeni" este consecinţa unei experienţe de viaţă dar şi de cultură, absolut uimitoare pentru mine, trăită in urmă cu doi ani pe mirifica vale a Izei. Mihai Eminescu spunea despre Maramureş că este un spaţiu clasic. Nu de multă vreme-nu s-a implinit incă anul de atunci – un ziarist japonez venit dintr-un megalopolis, numea această zonă a ţării noastre spaţiu primordial.

– L-ai cunoscut?

– Din păcate nu, plecase cu trei zile inainte de a ajunge eu acolo. Dar sper să-l cunosc in vara aceasta.

– Deci se reintoarce...

– A lăsat, cu limbă de plecare, după o lună de „cură existenţială" (e chiar expresia lui) că va reveni in Maramureş, avind dorinţa acută de a scrie o carte ori de a publica un album despre acest teritoriu incă fabulos.

– După cite inţeleg, atit tu, timişorean, cit şi un om venit de la mari depărtări, aţi avut o intilnire tulburătoare cu Maramureşul.

– De fapt, in primul rind, cu oamenii, cu moroşenii...

– E posibil ca un prim contact să-ţi fi impresionat atit de mult retina sufletului?

– In ce mă priveşte, de fapt, două contacte de mai lungă durată – primul petrecindu-se in felul următor: am parcurs valea Izei din sat in sat, pe jos. După citeva zile, nu m-am mai simţit un turist oarecare.

– De ce?

– Pentru că moroşenii m-au primit in casele lor, omenindu-mă, ca pe un om al locului, iar eu, cit mi-a stat in putinţă, am incercat să trăiesc alături de ei, ca un om al locului.

– Cum?

– Bunăoară, am cosit, am intors finul, am cules prune...

– E ştiut că muncind alături de cineva poţi să-l cunoşti mai bine. Spune-mi citeva lucruri despre moroşeni.

– Ca să-l parafrazez pe Marin Preda, pot spune că ei nu cunosc absurdul, singurătatea şi nefirescul. Există in oamenii aceia, intr-un mod de-a dreptul şocant, o doză imensă de echilibru interior. Ei iţi dau bineţe, te privesc in ochi, te primesc in casă, iţi vorbesc despre cele ce-au fost şi despre cele ce sint, intr-un fel surprinzător de firesc, lipsit de orice suspiciune. De atitea ori am avut sentimentul că-i cunosc de foarte multă vreme.

– Era să şi uit să te intreb dacă ai plecat acolo cu intenţia de a realiza un film?

– Dorinţa de a răspunde, după puterile şi priceperea mea, generozităţii şi bogăţiei lor spirituale, m-a determinat să incep un ciclu de filme acolo, pe care nu le-aş numi strict etnografice, ele incadrindu-se, după opinia mea, in genul poem-eseu.

– Ce prezinţi in aceste filme?

– In „Intermezzo cu moroşeni" am filmat doi cioplitori in lemn – Petru Godja şi Gheorghe Pop – in timpul cit ei lucrau un pridvor la o casă nouă, dar am filmat şi ceea ce se petrecea in jur, imortalizind pe peliculă, cu precădere, gesturi, atitudini, fizionomii. M-am străduit să surprind o dimensiune psihologică.

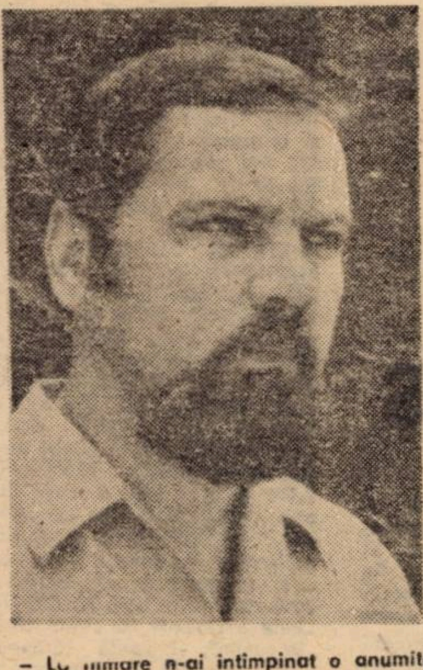

– La filmare n-ai intimpinat o anumită rezistenţă din partea „subiecţilor"?

– N-a fost nici un moment in care să fi simţit aşa ceva, deoarece ei, moroşenii, in faţa aparatului de filmat, ca şi oriunde, nu cunosc nefirescul.

– Şi următoarele filme?

– Despre cosaşi, despre adunatul finului, despre o fintină cu apă bună, despre dimineţile şi serile de vară ale unui sat.

– Cite filme?

– Cite voi putea.

Aurel TURCUŞ

In premieră la Televiziunea Română

teatru

„JOCUL IELELOR" de Camil Petrescu

Admirabil spectacol de televiziune a creat regizorul **Dan Necşulea** după piesa lui Camil Petrescu. Coerent, dinamic, dar, mai ales, lucrat cu mijloacele moderne ale filmografiei, de care un spectacol televizat poate beneficia din plin.

Ceea ce convinge, in inscenarea lui **Dan Necşulea,** porneşte, din capul locului, de la conturarea unor leitmotive care circulă pe parcursul spectacolului, conferindu-i o veridicitate modernă, deloc statică şi teatrală, ci electrizantă. Astfel pot fi numite scenele „inventate" ad hoc de regizor, precum cele legate de procesul pe care, imaginar, il trăieşte Ruscanu, sau cele din celula lui Petre Boruga, sau cele legate de rotativa care scoate ,cotidian, ziarul, cu informaţia privind mobilul scrisorii infamante etc.

Dar spectacolul televiziunii se incheagă, dramatic, prin liantul sigur pe care regizorul il imprimă actorilor săi, liant impus de insuşi eroul camilpetrescian, Gelu Ruscanu.

In intruchiparea lui **Traian Stănescu,** Ruscanu aduce, convingător, in viziunea unui ochi ce nu iartă, ce impune un adevăr absolut, dar de neatins, şi de aceea distrugător, aduce, zic, tăria de diamant a unui caracter ce, trecind peste orice ar putea fi uman sau pedepsitor pentru sine, nu iartă, nu se pleacă, ci impune adevărul sau moartea, in numele unei legi morale inflexibile şi dure.

Valeria Seciu in Maria Sineşti şi **Victor Rebengiuc** in Şerban Şaru Sineşti au realizat un cuplu ce a impus lui Ruscanu fie pe femeia fragilă, inspăimintată, care odată a iubit, dar azi, pentru liniştea ei, poate face un compromis, intruchipind cu o fineţe inegalabilă stările unei psihologii paroxistice, fie pe bărbatul şi ministrul cu mina forte, neiertător, tenace, gata de atac şi de crimă, pentru care nu există piedici, ci doar victorii, cu preţul călcării oricărei legi morale.

Faţă de **Traian Stănescu,** statuar, de o rigiditate luminoasă, cu un perpetuu fulger de ghiaţă in expresia şi in gesturile sale, **Rebengiuc** s-a impus prin masca pătimaşă a insului conştient de forţa sa, ca şi de slăbiciunea sa, din el emanind cruzimea fără estompă ca şi ipocrizia cuceritorului şi a celui puternic, ocrotit de lege şi de intimplare. Un rol deosebit a conturat **George Oancea** in Praida. Calmul adinc al personajului, interiorizarea, care a venit nu doar din vocea catifelată şi egală, ci dintr-o trăire a eroului capabil să supravieţuiască prin adevăr şi echilibru, opunindu-se teroarei lui Sineşti, ca şi exagerării şi absolutizării lui Ruscanu. **George Oancea** a fost o revelaţie a acestui spectacol.

In Penciulescu, **C-tin Diplan,** face un rol plăcut, de vivacitate, şi spirit, de gazetar interbelic, ca şi **Al. Matei** şi **Papil Panduru.** Mai notăm ca excelente rolurile lui **Marcel Ioreş** in Petre Boruga, o mască tragică a durerii, a **Monicăi Ghiuţă, Irenei Romaşin** şi **Vasilica Tastaman,** ce au colorat şi ele, in micile roluri, spectacolul.

Scenografia lui **Vasile Rotaru** a fost admirabilă, de efect, conformă viziunii regizorale, iar imaginea **Edwigăi Adelman,** in marea ei majoritate, excelentă, cu gros planuri impresionante, cu unghiuri şi mişcări de aparat ce au dinamizat in plus scena. Şi să mai notăm că redactorul **Ioana Prodan** i-a fost un fidel ajutor regizorului in acest spectacol ce a marcat, cu grandoare şi impresionantă profesionalitate, una din piesele de rezistenţă ale dramaturgiei româneşti, demonstrind vigoarea şi fineţea unui tinăr regizor al televiziunii române, in a face, din Teatru un eveniment de referinţă, spre bucuria noastră estetică.

Ion ARIEŞANU

plastică

Expoziţia pictorului VIOREL COSOR

A fost o vreme cind Viorel Cosor, student pe atunci, al Facultăţii de desen de la Universitatea din Timişoara, s-a străduit să inveţe de la tinerii săi maeştri – azi artişti consacraţi – alfabetul picturii, căci cu ceea ce uimise inainte, graţie inzestrării native, Sinnicolaul de acasă, nu se putea ajunge prea departe. La prima sa expoziţie personală, de acum doi ani, de la Galeria **Helios,** se intrevedeau direcţiile in care – străduindu-se să reţină ceea ce a invăţat – arta sa se manifestă in tiparele unei atitudini de factură precumpănitor expresionistă. Astăzi, la cea de doua expoziţie personală timişoreană, găzduită de Galeria **Bastion,** sala „Buzunar", rezervată Cenaclului tineretului – Viorel Cosor pare că incearcă să uite ceea ce a invăţat şi să-şi croiască un drum propriu. Nu e niciodată uşor acest demers mai cu seamă acum, cind cărările toate din teritoriul vast şi incilcit al artei moderne se ingustează şi se infundă uneori. Şi totuşi, efortul de-a-ţi găsi o potecă a ta, şi numai a ta, aşa cum s-a reţinut din spiritul, nu din litera dascălilor, merită salutat cu bucurie.

Este remarcabilă, in primul rind, setea de analiză psiho-morală din autoportrete. Intr-o cromatică sobră, din zone estompate şi detalii „tari", violent aglomerate, se incheagă chipul scrutător, de nimic induplecat, al pictorului, persoană etică şi

socială, care trebuie să-şi asume riscul de a privi in felul său lumea şi a o exprima. Nu intotdeauna acordul cu „Peisajele" este deplin stabilit. Nelinişti şi umbre se presimt in „Ameninţare", iar „Mirajul pămintului" abia mai aminteşte şi sugerează mitul anteic.

Dar organizarea compoziţională (vezi „Scaunul", „Sinergism" ş. a.), ritmul grafic şi coloristic (in care experimentarea tehnicii serigrafiei are un greu cuvint de spus), sentimentul responsabilităţii artistului fac din arta lui Viorel Cosor un prilej de neturburată bucurie artistică.

Salonul estival şi expoziţia de la I.A.E.M.

Două expoziţii ale celor mai reprezentativi plasticieni timişoreni (pictori, sculptori, graficieni şi scenografi) sint deschise, in aceste zile de vacanţă, la Galeria Helios şi in sala de recepţie a intreprinderii I.A.E.M. Frumosul pentru toţi, timişoreni sau vizitatori, frumosul in fabrică reprezintă o carte de vizită consecvent onorată de artiştii plastici din Timişoara.

Deliu PETROIU

săptămina culturală

Forumul naţional al pionierilor la Timişoara. Simbătă, 24 iulie, şi-a inceput lucrările, in Aula Universităţii, al zecelea Forum naţional al pionierilor, purtind emblema unui mobilizator apel: „Creştem cutezători sub flamuri tricolore". La festivitatea de deschidere au participat tovarăşii **Cornel Pacoste,** prim secretar al Comitetului judeţan Timiş al P.C.R., **Maria Gheorghe,** adjunct de şef de secţie la C.C. al P.C.R., **Mihai Hirjău,** preşedintele Consiliului Naţional al pionierilor, activişti de partid şi de stat, cadre didactice, numeroşi invitaţi şi cei peste 500 de delegaţi ai pionierilor din intreaga ţară. Din programul foarte bogat al Forumului, am reţinut dezbaterile, schimburile de experienţă, intilnirile cu activişti de partid, vizitele in unităţi industriale şi agricole, acţiunile de muncă patriotică şi creaţie, spectacolele culturale, intrecerile sportive, iar in final, carnavalul şi tradiţionalul foc de tabără. ● **Teatrul popular din Lugoj (secţia maghiară)** a prezentat recent (cu mult succes) două piese: **Greierele** şi **Sint clipe in viaţă,** semnate de Iosif Costinaş şi, respectiv, de Marton Janson, in regia lui Darida István András, de la Teatrul maghiar de stat din Timişoara. ● **Singur pe baricade,** intre teatrele profesioniste, in această vară fierbinte, Teatrul de păpuşi, prezent zi de zi in mijlocul copiilor. Felicitări! ● **Am primit la redacţie** un foarte interesant număr (4 pe 1982) al revistei studenţilor ieşeni, **Dialog,** care aduce un postum omagiu prozatorului Radu Petrescu, prin citeva pagini cu totul remarcabile semnate de Ion Bogdan Lefter: **Cursul de didactică al lui Radu Petrescu.** ● **O altă revistă studenţească,** timişoreană de această dată, **Forumul,** ne trimite suplimentul său SF **Paradox '82,** realizat de Dorin Davideanu, Viorel Marineasa şi Sergiu Nicola. Un număr alert, bine conceput, cu foarte multe semnături. SF-ul ca ploaia... ● **O expoziţie** recent deschisă in holul Teatrului popular din Lugoj: **personala amatorului Petru Cosma, membru al cenaclului „Romul Ladea".** ● **Din nou premii pentru brigăzile artistice,** la recentul concurs „Hermes '82" iniţiat de Consiliul judeţean al sindicatelor, pentru brigăzile artistice, grupurile satirice şi formaţiile de montaj literar din comerţ-cooperaţie. Pe locul I, grupul satiric al O.J.T., brigada I.C.S.T.I., brigada I.C.R.A. şi formaţia de montaj a I.C.R.T.I.

● **Romul Nuţiu – 50 de ani.** Filiala Timişoara a Uniunii Artiştilor Plastici l-a sărbătorit zilele acestea la sediul filialei pe Romul Nuţiu, prestigios artist plastic. Ne alăturăm urările noastre de succese in viitor.

● **Sesiune ştiinţifică.** S-au incheiat lucrările consfătuirilor ştiinţifice planificate de U.S.S.M. Timiş pe primul semestru al anului. Ele s-au bucurat de un deosebit succes, constituindu-se ca un preţios mijloc de reciclare profesională şi schimburi de experienţă. S-a inregistrat un număr de 12 rapoarte şi 291 comunicări, susţinute in majoritate de membrii filialei. Lucrările au fost urmărite de peste 1300 de participanţi.

● **Pentru amatorii** de călătorii, intii o invitaţie (sau o sugestie): monumentul istoric din secolul XIII, mănăstirea Săraca (aparţinind comunei Gătaia, jud. Timiş), acum in curs de restaurare. Şi apoi, două anunţuri amuzante: „Caut partener pentru călătorii cu bicicletă" (ziarul local, mica publicitate, acum trei zile) şi: „Negustor bătrin şi bolnav caut insoţitor pentru călătorie in Brazilia" (ziarul local, mica publicitate, acum 130 de ani).

OBS.

M.I.M.U.E.E. — C.I.M.M.E.

INTREPRINDEREA DE FRIGIDERE GĂEȘTI

IN CENTRUL ATENȚIEI, UTILIZAREA EFICIENTA A FONDURILOR MATERIALE ȘI BANEȘTI

Produsele prestigioasei firme din Găești sint cunoscute în toată țara. Preocupat de o diversificare permanentă a produselor sale pe baza ridicării permanente a stachetei calității, colectivul întreprinderii are în centrul atenției utilizarea eficientă a fondurilor materiale și bănești. Programul de măsuri elaborat de conducerea unității are în vedere, ca element fundamental, economisirea pe toate căile a resurselor materiale și bănești prin utilizarea lor cît mai rațională și cu eficiență maximă.

Acționindu-se pe un front larg și urmărindu-se permanent dinamica stocurilor de materiale s-a reușit menținerea acestora în limita celor normate, dar unele materiale și piese au devenit disponibile tocmai datorită acestei diversificări permanente a producției.

Specialiștii unității, fără să se prevaleze de unele criterii obiective ale fenomenului de imobilizare manifestat prin existența temporară a unor asemenea stocuri, caută soluții îmbunătățite pentru controlul și

(Continuare în pag. 2)

Nr.	Denumirea mat.	U/M	Cantitate	P/U	Valoare
	OȚELURI				
1.	Bandă Al 2,44x380	kg	1 770	25,98	45 925,30
2.	Bandă B 60 W 7108 100x5	kg	235	39,59	9 303,65
3.	Bandă inox W 4301 02x21	kg	543	69,34	37 651,62
4.	Bandă Arc 7 W 5046 35x045	kg	659	14,24	9 384,16
5.	Bandă Arc 45x0,6	kg	1 281	10,4	13 322,4
6.	Bandă Arc W 1221 B50 50x2	kg	121	7,07	855,47
7.	Bandă Arc W 100x3	kg	98	7,46	731,08
8.	Bandă Arc W 100x4	kg	257	34,53	8 874,21
9.	Bandă Arc W 100x5	kg	146	34,53	5 041,38
10.	Bandă arc W 7108 B 155—170 25x1	kg	94	58,2	5 470,80
11.	Bandă Arc B 60 50x1,5	kg	96,5	45,55	4 395,57
12.	Bandă arc B 55—75 100x4	kg	173	39,59	6 849,07
13.	Bare Al 1/2 T Ø 8	kg	262,5	26,84	7 045,50
14.	Bandă Am 70 1/2T 14x0,25	kg	79	85,58	6 760,82
15.	Bandă Am 63 1/2 T 24x0,5	kg	50	73,11	3 655,5
16.	Bandă Am 55x0,5	kg	10	74,08	15 556,8
17.	Bandă Am 100x0,5	kg	130	73,35	9 535,50
18.	Bare Al 58 1/2 T 7x7	kg	300	57,51	17 253
19.	Electrozi 44 Ø 2	buc	493	5,1	5 613,3
20.	Electrozi 44 Ø 2,5	buc.	120	7,38	885,6
21.	Electrozi 44 3,25	buc.	300	6,94	2 082,0
22.	Electrozi 44 4	buc.	402	6,72	2 701,44
23.	Electrozi supertit Ø 5	buc.	1 030	8,32	8 569,6
24.	Oțel W 4922 250x250	buc.	2 490	20,85	51 916,5
25.	Oțel W 2581 12x5	buc.	88	62,17	5 470,97
26.	Oțel W 20x20	buc	200	93,62	1 8724
26.	Oțel W 20x20	buc	200	93,62	18 724
27.	Oțel PMS Ø 6	buc	327	102,58	33 543,67
28.	Oțel PMS 70x10	buc	102,21	26,6	2 718,78
29.	Oțel OSC 8 28x28	buc.	823	5,85	4 814,55
30.	Oțel OSC 30x30	buc.	95	4,85	555,75
31.	OțelxOSC Ø 6	buc	97	5,4	523,8
33.	Oțel OSC 8	buc	100	5,61	561
33.	Oțel OSC 9	buc	148	6,14	908,72
34.	Oțel OSC 10	buc	451	6,03	2 719,53
35.	Oțel OSC 12	buc.	101	6,03	609,03
36.	Oțel OSC 14	buc.	101	6,01	607,01
37.	Oțel OSC 18	buc.	252	5,47	1 378,44
38.	Oțel OSC 20	buc.	92	5,47	503,24
39.	Oțel OSC 25	buc.	102	5,36	546,72
40.	Oțel OSC 9x9	buc.	491	6,64	3 260,24
41.	Oțel OSC 15x15	buc.	202	5,04	1 018,08
42.	Oțel OSC 16x16	buc	872	5,8	5 057,6
43.	Oțel OSC 18x18	buc	785	5,77	4 529,45
44.	Oțel OSC 20x20	buc.	1 265,5	4,59	5 808,64
45.	Oțel OSC 22x22	buc.	1 004	5,77	5 793,08
46.	Oțel OSC 25x25	buc.	5 016	5,49	27 537,84
47.	Oțel Poldy EZN 150x10	buc.	497	5,41	2 147,77
48.	Oțel Poldy 5 150x16	buc.	505	5,16	2 605,8
49.	Oțel Poldy T5 Extra 150x10	buc.	205	5,16	1 057,8
50.	Oțel Poldy EZM 200x20	buc.	598	5,36	3 205,28
51.	Oțel Poldy 44 MOGN 10 Ø 5,2	buc.	1 765	9,19	16 220,35
52.	Oțel Poldy hex. 7	buc.	1 738,5	11,95	20 675,07
53.	Oțel W 4301 Ø 50	buc.	1264,8	68,08	80 816,72
54.	Oțel W Ø 120	buc.	609	68,16	41 509,44
55.	Oțel W Ø 160	buc.	855	78,16	58 276,80
56.	Oțel W 4021 Ø 50	buc.	892	30,83	27 500,36
57.	Oțel W 4006 Ø 60	buc.	316	30,34	9 528,76
58.	Oțel W Ø 120	buc.	678	30,11	20 444,69
		2			
59.	Oțel W 4006 Ø 160	kg	1 256	30,12	37 843,28
60.	Oțel [illegible] 18 M 9 V Ø 8	kg	60	46,5	2 790,00
61.	Oțel POLDI AKV8 W 4541 Ø10	kg	391	60,52	23 666,32
62.	Oțel OL 50 hexag. 6	kg	140	8,99	1 258,6
63.	Oțel UNP 240 St. 371	kg	2 020	3,35	6 767
64.	Placă Al (fontă) 5309027	buc	4	138,10	52,4
65.	Placă calapod 140 1	buc.	1	3 010,7	3 010,7
66.	Profil Al 1750x350	kg	185	3 821	5 022,56
67.	Profil Al 1800	kg	227	38,21	8 673,67
68.	Profil Al 466 523x2300	kg	83	31,24	2 592,92
69.	Profil GH 10x1885	kg	19 093	31,89	608 875,77
70.	GH 10x3200	kg	2 010	31,89	64.098,9
71.	GH 10x4200	kg	390	31,89	12 437,10
72.	GH 14x2000	kg	11 393	30,34	345 663,62
73.	GH 15	kg	635,5	32,21	20 469,45
74.	Sîrmă arc BM Ø 0,5	kg	81	6,7	542,7
75.	Sîrmă Kantal Ø 5,5	kg	232	140,71	32 644,72
76.	Sîrmă Al Ø 8	kg	269	22,24	5 982,56
77.	Tablă neagră 65 G 0,6x570x2000	kg	2 559	5,7	14 586,3
78.	Țeavă OLT 35 Ø 45x1	kg	1 638	27,3	45 372,6
79.	Țeavă Cu 9 M Ø 5x1	kg	1 056	116,76	123 298,56
80.	Țeavă Cu 8 1/2 T Ø 8x2	kg	116	127	11 029,70
81.	Țeavă Al 99,5 Ø 18x1	kg	88	30,06	2 645,28
82.	Țeavă Al Ø 22x1,5	kg	31,24	848	26 491,52
83.	Tablă arc W 0204 0,8x300x2000	kg	97	9,21	893,37
84.	Tablă G 0,8 84	kg	34	9,21	313,14
85.	Sîrmă OL 37 Ø 3,5	kg	1 787	9,87	17 637,69
	CHIMICALE				
1.	Sare SS 630	kg	620	5,7	3 534
2.	Sare SS 430	kg	3 900	11,88	46 332
3.	Sare SS 960	kg	[illegible]	11,3	59 155,5
	SCULE				
	ALEZOARE				
1.	STAS 1263 Ø 8	buc.	24	5,3	127,2
2.	STAS 1263 Ø 13	buc.	60	15	900
3.	STAS 1263 Ø 14	buc.	59	12	708
4.	STAS 1263 Ø 15	buc	33	15,2	501,6
5.	STAS 1263 Ø 20	buc.	49	18	882,0
6.	STAS 1263 Ø 2	buc	29	21	609
7.	STAS 1263 Ø 27	buc	69	39,3	2 713,10
8.	STAS 1263 Ø 28	buc	12	39,9	478,8
9.	STAS 1263 Ø 28	buc.	10	35	350
10.	STAS 1263 Ø 32	buc.	14	57	798
11.	STAS 1263 Ø 32	buc.	20	42	840
12.	STAS 1263 Ø 36	buc.	5	69,5	347,5
13.	STAS 1263 Ø 37	buc.	5	71,5	357,5
14.	STAS 1263 Ø 38	buc	12	82 4	988,8
15.	STAS 1263 Ø 40	buc	4	91,5	366,0
16.	STAS 1263 Ø 42	buc.	15	91,5	1 372,5
17.	STAS 1263 Ø 44	buc	10	109	1 090
18.	STAS 1263 Ø 45	buc	13	109	1 417
19.	STAS 1263 Ø 46	buc.	34	117	3 978
20.	STAS 1263 Ø 50	buc.	13	147	1 911,0
21.	STAS 1263 Ø 18	buc.	50	18,40	930,00
22.	STAS 1263 Ø 7	buc.	200	10,80	2 160,00
23.	STAS 1263 Ø 11	buc.	74	13,70	1 013,80
24.	STAS 1263 Ø 26	buc.	38	35,40	1 345,30
25.	Alez. STAS 1264 Ø 7	buc.	118	7,60	896,80
26.	Alez. STAS 1265 Ø 24	buc.	17	32,00	544 00
27.	Alez. STAS 1265 Ø 28	buc.	25	45,00	1 125,00
28.	Alez. STAS 1265 Ø 47	buc.	5	118,00	590,00
29.	Alez. STAS Ø 16	buc.	30	49,70	1 491,00
30.	Alezoare 1266 Ø 45	buc.	5	109,00	545,00
	BURGHIE				
1.	Burghie 573 Ø 7,4	buc.	16	5,46	70,4
2.	Burghie 573 Ø 7,6	buc.	181	5,10	923,1
3.	Burghie 573 Ø 7,7	buc	490	13,25	6 492,5
4.	Burghie 573 Ø 7,5	bu°	300	12,70	3 810,0
5.	Burghie 573 Ø 8,1	buc	86	5,10	438,6
8.	Burghie 573 Ø 8,2	buc.	80	5,60	448
9.	Burghie 573 Ø 8,3	buc.	21	5,70	119,7
10.	Burghie 573 Ø 8,5	buc	1 200	14,40	17 280
11.	Burghie 573 Ø [illegible]	buc.	800	16,00	12 800
12.	Burghie 573 Ø 10	buc.	500	36,30	2 397,3
13.	Burghie 573 Ø 11,5	buc.	61	39,30	2 397,3
14.	Burghie 573 Ø 11,9	buc	9	13,00	117
15.	Burghie 573 Ø 12	buc	150	52,00	7 800
16.	Burghie 573 Ø 13	buc.	200	52,00	10 400
17.	Burghie 573 Ø 13,2	buc.	46	52,00	2 392
18.	Burghie 573 Ø 14	buc	300	56,00	16 800
19.	Burghie 573 Ø 15,4	buc.	40	18,00	720
20.	Burghie 573 Ø 15,5	buc	28	18,50	518
21.	Burghie 573 Ø 17,5	buc	38	21,00	788
22.	Burghie 573 Ø 18	buc.	100	49	4 900
23.	Burghie 573 Ø 6,5	buc	99	9,30	920,70
24.	Burghie 573 Ø 12,7	buc	12	52,00	624
25.	Burghie 573 Ø 2,7	buc.	79	2,65	209,35
26.	Burghie 573 Ø 4,25	buc	96	4,50	432
28.	Burghie 583 Ø 4,6	buc	395	4,65	1 836,75
27.	Burghie 573 Ø 4,4	buc	800	4,15	3 320
29.	Burghie 573 Ø 1,2	buc	25	1,40	35
30.	Burghie 574 Ø 2,5	buc	667	2,00	1 334
31.	Burghie 574 Ø 4,8	buc	500	9,20	4 600
32.	Burghie 573 Ø 2,1	buc	611	1,95	1 191,45
33.	Burghie 572 Ø 2,3	buc	551	3,10	1 708,20
34.	Burghie 573 Ø 2,4	buc	62	3,40	210,80
35.	Burghie 573 Ø 2,4	buc	800	2,30	1 840,00
36.	Burghie 573 Ø 2,5	buc	700	2,50	1 750,00
37.	Burghie 573 Ø 2,6	buc	24	3,55	85,20
38.	Burghie 573 Ø 2,6 A	buc	102	3,75	382,50
39.	Burghie 573 Ø 2,8	buc.	2 188	3,65	7 986,20
40.	Burghie 573 Ø 4,1	buc	1 023	4,30	4 398,90
41.	Burghie 573 Ø 6,1	buc	574	8,30	4 764,20
42.	Burghie 573 Ø 6,2	buc	800	8,30	6 640,00
43.	Burghie 573 Ø 6,4	buc	1 500	8,85	13 275,00
44.	Burghie 573 Ø 6,6	buc	200	3,90	780,00
45.	Burghie 573 Ø 6,7	buc	150	9,55	1 432,50
46.	Burghie 573 Ø 7	buc.	500	10,40	5 200,00
50.	Burghie 573 Ø 7,1	buc.	51	4,30	219,30
51.	Burghie 573 Ø 7,2	buc	18	4,40	79,20
52.	Burghie 573 Ø 7,3	buc.	74	4,40	325,60
53.	Burghie 575 Ø 13,5	buc.	16	56	896
54.	Burghie 575 Ø 14	buc.	81	56,5	4 756,5
55.	Burghie 575 Ø 14,25	buc	13	21	273
56.	Burghie 575 Ø 14,5	buc.	300	71,6	21 480
57.	Burghie 575 Ø 15	buc.	200	60	12 000
58.	Burghie 575 Ø 15,5	buc.	225	22	4 950
59.	Burghie 575 Ø 15,75	buc.	1	89	89
60.	Burghie 575 Ø 16	buc.	150	75	11 250
61.	Burghie 575 Ø 16,5	buc	150	92,40	13 860
62.	Burghie 575 Ø 17	buc.	150	78	11 700
63.	Burghie 575 Ø 21	buc.	52	142	7 384
64.	Burghie 575 Ø 22,5	buc	75	153	11 475
65.	Burghie 575 Ø 23,5	buc.	29	189	5 481
66.	Burghie 575 Ø 24,5	buc.	65	191	12 415
67.	Burghie 575 Ø 37,5	buc.	1	445	445
68.	Burghie 575 Ø 31,5	buc.	2	326	652
69.	Burghie 575 Ø 50	buc.	8	810	6 480
70.	Burghie 575 Ø 58	buc.	5	1 290	6 450

M.I.M.U.E.E. — C.I.M.M.E.

INTREPRINDEREA DE FRIGIDERE GĂEŞTI

71.	Burghie 575 Ø 65	bue.	6	1 149	6 894
72.	Burghie 575 Ø 15,5	buc.	275	aâ	17 600
73.	Burghie 575 Ø 17,5	huc.	80	79	6 320
76.	Burghie 2301—8122 Ø 10,25	buc.	339	79	13 221
77.	Burghie 4566 Ø 9,5	buc.	50	10,3	515
78.	Burghie 7899 Ø 70	buc.	1	625	625
79.	Burghie 7899 Ø 14,25	huc.	283	51,77	14 650,91
80	Burghie 7899 Ø 10	buc.	163	95,87	15 625,81
81.	Burghie 7899 Ø 23 stg.	huc.	258	122,08	31 494,06
82.	Burghie 7899 Ø 2ă stg.	buc.	85	149,13	12 676,05
	FILIERE				
1.	1160 M 12×1,5	huc.	44	12,4	545,6
2.	1160 H 11×1	buc.	9	14,26	128,34
3.	1160 M 14×1	huc.	57	49	2 793
4.	1160 M 14×1,25	buc.	13	66,96	870,48
5.	1160 M 16—1	buc	ăă	72	1 800
6.	1160 M 18	buc.	100	23,31	2 331
7.	1160 M 18×1	buc	100	19,72	1 972
8.	1160 M 20×1	buc.	14	23,44	328,16
9.	1160 M 22	buc	25	202,12	5 053
10.	1160 M 22×1,1	buc.	82	24,43	2 003,16
11.	Filiere 1160 M 24×1	buc	54	24,68	1 332,72
12.	Filiere 1160 M 24×2	buc.	19	16a,68	3 009,92
13.	Filiere 1160 M 27	buc	24	42,16	1 011,24
14.	Filiere 1160 M 27×1.5	buc.	25	34,97	874,25
15.	Filiere 1160 M 27	buc	8	307,52	2 460,16
16.	Filiere 1160 M 27×1	buc	25	243,04	6 076,00
17.	Filiere 1160 M 27×2	buc.	7	34,72	243,04
18.	Filiere 1160 M 28×2	buc.	2	35,96	71,92
19.	Filiere 1160 M 30	buc.	5	310	1 550,00
20	Filiere 1âa0 M a0×1,1	buc.	10	41,6a	416,7
21.	Filiere 1160 M 36	buc.	5	50,34	251,7
22.	Filiere 1160 M 36×2	buc.	5	47,86	239,3
23.	Filiere 1160 M 16×1,5	buc.	10	79,50	795
24.	Filiere 2740 3/16	buc	13	10,85	141,05
25.	Filiere 27â0 5/8	buc.	14	24,8	347,2
26.	Filiere 2740 5/16	buc.	8	11,78	94,24
27	Filiere 2740 7/16	buc.	3	13,64	40,92
28.	Filiere 2740 9/16	buc	4	17,98	71,92
	FREZE				
1.	1159 125×1,6	buc.	700	121	84 7000
2.	1159 125×2	buc.	47	151	7 097,00
3.	580 50×3	buc.	10	20	200
4.	580 80×10	buc.	4	181	724
5.	1680 Ø 14	buc.	30	14,9	447
6.	1680 Ø 16	buc	5	16,4	92
7.	1680 Ø 18	buc.	8	12	96
8.	1680 Ø 3	buc	50	5,6	280
9.	1680 Ø 6	buc.	40	7,95	318
10.	1680 Ø 16	buc	20	59,00	1 180
11.	1680 Ø 7	buc	80	9,50	760
12.	1680 Ø 16	buc.	1â	16,00	176
13.	Freze 1681 Ø 18	buc.	20	48,7	974
14.	Freze 1681 Ø 25	huc.	8	88	704
15.	Freze 1681 Ø 14	buc.	10	42,5	974
16.	Freze 1881 Ø 20	buc.	50	68	3 400
17.	Freze 1681 Ø	buc	60	118	7 080
18.	Freze 1681 Ø	buc.	47	70,5	3 313,5
19.	Freze 1681 Ø 16	huc.	ä0	42,5	2 125
0	1	2	3	4	5
20.	Freze 1682 Ø 6	buc	30	43,1	129,3
21.	Freze 1682 Ø 8	buc.	28	52,5	1 470
22.	Freze 1682 Ø 10	buc.	11	47,70	524,7
23.	Freze 1682 Ø 12	buc.	18	59	1 062
24.	Freze 1682 Ø 14	buc	8	69	552
25.	Freze 1682 Ø 18	buc.	25	115	2 875
26.	Freze 22â4—50×4	buc.	5	68,50	342,5
27.	Freze 2214—63×6	huc.	2	111	222
28.	Freze 2214—63×8	buc.	3	125	375
29.	Freze 2214—63×5	buc.	10	104	1 040
30.	Freze 221â—80×10	buc.	76	198	1 188
31.	Freze 2214—80×12	buc.	7	219	1 533
32.	Freze 2214—80×14	buc.	5	240	1 200
33.	Freze 2214—100×16	buc.	5	426	2 130
34.	Freze 2214—100×18	buc.	4	460	1 840
35.	Freze 2215 80×10	buc.	18	201	3 618
36.	Freze 2215 80×10	buc.	7	327	2 289
37.	Freze 2763 Md 3,25	buc.	14	46	644
38.	Freze 2763 Md 4,5	buc.	22	76	1 672
Nr. crt.	Denumirea materialului	U/M	Cantit.	P/U	Val.
0	1	2	3	4	5
	ORGANE DE ASAMBLARE				
1.	Piuliţe STAS 4071 M4 zn	buc.	46 800	0,06	2 808
2.	Şuruburi 9344/4—2,9×13	buc.	72 00	0,05	3 600
3.	Şuruburi 9344/8—4, 2×9,5	buc.	176 500	0,07	12 355
4.	Şuruburi 9344/8—4, 2×9,5	buc.	1 940 768	0,07	135 853,76
5.	Şuruburi 4845—5×45 Br	buc.	12 000	0,22	2 640
	ABRAZIVE				
1.	HCN 230×280 grl 150	coli	5 600	0,98	4 488,00
2.	Bandă fără sfîrşit 70 mm grl 100	mp	360	102,9	37 044,00
3.	Discuri Ø 110 gr. 280	buc.	1 200	1,73	2 076,00
4.	Discuri Ø 110 g.r 280	buc.	16 192	1,13	18 296,96
5.	Discuri Ø 110 gr. 280	buc.	7 500	1,5	11 250,00
10.	Pietre polizor 500×50×127 25 M	buc.	15	471	7 065,0
11.	Pietre polizor 580×500×305 46 M	buc.	10	416,85	4 168,50
12.	Pietre polizor 580×50×305 80 M	buc.	19	1 374,65	26 118,35
13.	Pietre polizor 500×60×60	buc.	2	400,45	800,90
14.	Pietre polizor 500×50×50 40 M	buc.	4	332,53	1 330,12
15.	Pietre polizor 600×50×305 80 K	buc.	1	â99,98	499,98
16.	Pietre polizor 400×60×203 46 M	buc.	84	319,2	26 812,8
17.	Pietre polizor 400×60×203 40 M	mp	52	317,74	616 522,48
18.	B.f.s. 75×2 500 gr 80	mp	3 175,8	102,9	326 789,82
19.	Bifisi 75×2 500 gr. 100	mp	5 740	102,9	590 646,00
20.	Disc BEARTEX 350×18	buc.	2 800	22,93	64 204,00

M.I.M.U.E.E. — C.I.M.M.E.

INTREPRINDEREA DE FRIGIDERE GĂEŞTI

(Urmare din pag. 1)

supravegherea dinamicii de circulaţie a fondurilor băneşti, acţionînd asupra factorilor care condiţionează utilizarea raţională şi eficientă a bunurilor materiale.

In vastul program de lichidare treptată a tuturor imobilizărilor, se au în vedere consumurile statistice din anii precedenţi, consumurile de perspectivă şi îmbunătăţirea tehnologiilor de producţie.

Analizîndu-se periodic stocurile existente, reperele fără mişcare lentă se pot oferi altor unităţi care au o balanţă materială deficitară.

In scopul reintroducerii în circuitul economic naţional a materialelor şi pieselor excedentare la „FRIGIDERE GAEŞTI" redăm în continuare principalele repere disponibile în această unitate.

DE REŢINUT

Unităţile economice interesate se pot adresa Intreprinderii de frigidere „ARCTIC" din Găeşti, judeţul Dimboviţa, telefon 927/10086 care va asigura o bună colaborare pe linia valorificării stocurilor de materiale disponibile

Emil GEORGESCU şi Vasile BAŞA

aniversări

Corul centenar din Babșa

În protocolul de ședințe al Comitetului parohial local, găsim notată la 31. XII. 1882 o mențiune prin care „...comitetul preliminează pe anul 1883 o sumă de 60 fl. v. a...." în sprijinul corului vocal. Din comitetul de conducere se desprind nume ai căror urmași îi găsim în corul mixt al zilelor noastre: Radu, Savescu, Petriți, Jivan, Jivcovici, Seleac, Laichici ș. a.

Pentru instruirea corului a fost adus Dimitrie Voichescu din Coștei-Timiș; acesta avea ca sarcină nu numai instruirea propriu-zisă, ci și pregătirea „profesională" a unor dirijori-țărani care să-l urmeze. De la D. Voichescu și de la unii învățători de mai tîrziu, pricepuți în arta muzicală s-au format mulți instructori locali, printre care amintim pe Ilie Radu, Ioan Radu, Ioan Jivan, Ilie Crișovan, Ioan Gavri, care, deși țărani, au reușit să-și însușească teoria muzicii la nivelul necesar și să instruiască formația corală.

La început corul avea numai voci bărbătești (tenor I, tenor II, bariton și bas) iar după 1903, cînd vine în sat învățătorul Gheorghe Băran, dirijor priceput și talentat muzician, corul devine mixt. Între 1910–1913 la conducerea corului îl întîlnim pe învățătorul Mihai Bocșa, care a contribuit mult la punerea unei temelii trainice, de specialitate, a corului băbșean.

După primul război corul își reia sarcina culturalizării băbșenilor prin strădința lui Ioan Gavri, dirijor-țăran din sat. Acesta, ajutat de toți locuitorii, a reușit să ducă, după posibilitățile lui modeste, formația corală pînă în anul 1925, cînd a predat-o unui talentat învățător, venit ca „ucenic" într-ale dăscăliei, direct de pe băncile școlii normale și rămas în sat pînă în preajma pensionării. Era Dumitru Goilă, sub conducerea căruia corul se reorganizează pe principii noi, moderne, se lărgește și primește numele de „Societatea corală PLUGARUL ROMÂN".

Anii următori aduc formației artistice băbșene aprecierile muzicienilor vremii – la nivel județean și național. În 1926, la Chizătău, cu ocazia vizitei delegației italiene care a adus în dar, pentru orașul Timișoara, statuia „Lupoaica"; 1926, tot la Chizătău, în septembrie, unde, în cadrul unui concurs, obține premiul I și un trofeu (Steagul formației fruntașe); 1927, septembrie, ia parte la întrecerea organizată de Asociația Corurilor și Fanfarelor din Banat, obținînd premiul I și o diplomă. În 1928 primește mult rîvnitul drapel comemorativ, care se păstrează și în prezent ca trofeu al corului. În anii următori găsim corul băbșean la serbările prilejuite de dezvelirea monumentului „ION VIDU" la Lugoj, iar în anul 1937 este prezent la concursul de la Recaș, unde obține un premiu în valoare de 5.000 lei, pe care îi investește în diverse forme de culturalizare a sătenilor. Azi, în jurul căminului cultural local oamenii se adună cu drag și plăcere, cîntă în cor sau admiră frumoasele cîntece ale noului repertoriu ce se face din an în an tot mai bogat. Doi dirijori țărani, Ion Radu și Ștefan Laichici, tineri absolvenți ai Școlii populare de artă din Lugoj, preiau formația, o consolidează și o duc mai departe pînă în zilele noastre. Corul participă la toate concursurile artistice regionale și republicane, întorcîndu-se de fiecare dată, din emulații, cu diplome și premii. Formația a fost atît de receptivă la noul ce domina viața culturală a satului, încît din sinul ei s-au desprins alte genuri artistice, ca de ex. brigada artistică, echipa de teatru, formația de dansuri populare locale, corul centenar devenind în prezent un adevărat ansamblu folcloric, cultural-artistic al satului. Festivalul național „Cîntarea României" a creat o nouă și temeinică platformă de muncă pentru corul din Babșa, acesta manifestîndu-se nu numai în cadrul concursurilor din ediții și etape, ci tot timpul, făcînd astfel din activitatea sa nu un scop în sine, ci o autentică și desăvîrșită educație patriotică și estetică adresată spectatorilor din sat și din satele apropiate, precum și tuturor celor care, în diverse împrejurări, îl audiază.

Vasile CICA

MARIN PORUMB

DINCOLO DE AMURG

Cu același gînd, ce poți să mi-l
citești
în ochi, iubito,
sîntem soldații unei stele
apropiate;
fie cum mulți dintre noi vrem:
„sare-n bucate"
ceasul să alerge prin noi
limpede,
iertat fie-ne strigătul
dincolo de amurg,
iertată fie-ne patima
fără de care n-am putea înălța
nesomnul acestui pămînt.

NISIP NESOMN

Ferice,
nisip acoperindu-ne,
adevărat arzînd
pînă în ultima clipă;
Tineri,
albind din pricina vîntului tînăr,
umbră din umbră urmîndu-ne,
cum noi am lucit
într-o noapte rotundă – iubirea
mea,
niciodată pustie urma noastră;
Populat fie-ne cercu-n, nesomn...

excelsior

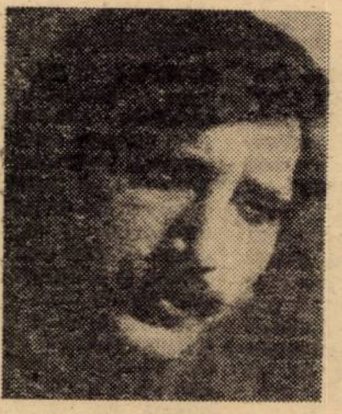

INTENSITĂȚI

Încerc peste tine cuprinderea
zilei întregi
și spun:
Pămînturi, ape, vînturi...
Atunci te caut.
Cred doar cîteva clipe de liniște.
Încerc.
Din ce în ce mai simplu
pînă la pîlpîire.

CERUL OGLINDĂ

Trece mut pe o stea
Aici și Dincolo...

Cuiburi se hintă în furcile
copacilor.

Cît de greu
o noapte poate fi un an
iar eu, umbra zborului tău.

VEGHE

De veghe părului tău tînăr și
aspru,
puterii tale
de a face ziua de mîine.

Lumina mi-o trec prin pupile
cernută de răcoarea nopții;
Somnul tău,
respirația adîncă a materiei
în stare de germinație.

Orice mișcare a mea
poate stîrni o furtună,
o cădere imensă de secunde,
așa că
pleoapele măsoară moderat
Spațiul în care somnul tău –
respirația adîncă a materiei
în stare de germinație.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 1 august

8,00 Televacanța școlară. 8,40 Omul și sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 10,00 Viața satului. 13,00 Album duminical. 14,00 Desene animate. 16,45 Reportaj pe glob. 17,05 Teatru în serial. Mușatinii. 18,00 Călătorii spre viitor. 19,00 Telejurnal. 19,30 Călătorie prin țara mea. 19,50 Cîntarea României. 20,40 Film: Cavalerii mesei rotunde (englez). 22,20 Telejurnal. 22,30 Studioul muzicii ușoare.

LUNI, 2 august

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Orizont tehnico-științific. 20,45 Roman foileton: Fiicele doctorului. 21,30 Cadran mondial. 21,50 Telejurnal. 22,00 Din albumul celor mai frumoase melodii populare.

MARȚI, 3 august

11,05 Roman foileton: Fiicele doctorului (rel.). 11,50 Pe-un picior de plai vrîncean. 12,15 Cadran mondial. 12,35 Matineu de vacanță. 16,05 Invitații de vacanță. 16,25 Măreț destin trăim sub soare. 16,40 Clubul tineretului. 17,30 Treptele devenirii noastre. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,40 Civica. 21,05 Teatru TV: Tren de... plăcere. 21,55 De la o melodie la alta. 22,20 Teljurnal.

MIERCURI, 4 august

16,05 Stadion. 16,55 Tragerea pronoexpres. 17,00 Universul femeilor. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Film: Mijlocaș la deschidere (românesc). 22,20 Telejurnal.

JOI, 5 august

11,05 Film serial: Filmare în tîrgul liniștit. 11,50 Civica. 12,15 Matineu de vacanță. 12,40 Din poiana codrului. 16,05 Moștenire pentru viitor. 16,30 Telesport: Volei feminin România – R. P. Chineză. 17,15 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Dosarul șomajului. 21,00 Miniaturi muzicale. 21,20 Serial științific. 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului.

VINERI, 6 august

15,05 La volan. 15,20 Astăzi, în tabăra elevilor. 15,45 Emisiune în limba germană. 20,00 Telejurnal. 20,25 Pentru curtea și grădina dv. 20,50 Film: Blana de vizon (italian). 22,05 Interpreți străini de muzică ușoară care ne-au vizitat țara. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 7 august

11,05 Film: Mijlocaș la deschidere. 12,45 Matineu de vacanță. 13,00 Centre muzicale ale țării. 13,30 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,35 Teleenciclopedia. 20,35 Film serial: Filmare în tîrgul liniștit. 21,20 Întîlnirea de sîmbătă seara (I). 22,15 Telejurnal. 22,30 Întîlnirea de sîmbătă seara (II).

Ca să văd lupii...

sport

...mă voi duce la iarnă în satul acela cu ușile-nchise, Bulza, dar nu singur, ci cu Mircea Lucescu; dacă vorbele sale nu vor deveni fapte, atunci, sătul de excursii promise la marile competiții ale Europei și chiar la nivel mondial, îl voi invita pe fostul antrenor al Corvinului – și, bun înțeles, pe prietenul său, Dinu – să fie văzut și de lupi, atît, să fie văzut și nu altceva, cum se plînge că îl devoră presa, neînțelegîndu-i actele; nici noi, d-aci, n-am priceput, bunăoară de ce Ducadam, portar cum, din păcate, Brazilia n-are (că, de avea...), a fost expulzat din lotul cel mare și trimis în „B", să ia seama la intransigențele conducerii tehnice, adică nouă ne trebuie fotbaliști disciplinați, nu afurisiți, cum a fost, prin Mexic, și insul acela pe nume Dobrin; da, constat, marea problemă, marele secret al fotbalului nostru se află, așadar, tocmai în păcatele jucătorilor – obraznici, răi, leneși; de-aceea, zic, și antrenorilor trebuie să le arătăm lupul, de ne-or amăgi din nou, ca să nu cumva să creadă că, avînd cuțitul în mînă, nu dau socoteală.

Revin asupra „cazului" Dumitru, pe care Timișoara se grăbește să-l expedieze la matinee într-o echipă care, la rîndul ei, l-a evacuat fără nici un motiv pe Petre Mehedințu, după ce fostul fundaș al Politehnicii, fost și titular al naționalei, i-a salvat doi ani la rînd pe cei de la Pădurea Verde; Dumitru, deci, cap limpede pe orice arenă, trebuie să joace în „A" și, cred, e necesar ca ieșirea sa din fotbalul de performanță să se facă printr-o serbare, nu pe ușa din dos; și nu acum!

Teodor BULZA

DIN JURNALUL UNUI JUDOKA

9

VALOAREA PROCEDEELOR TEHNICE DE JUDO

EFECTUAREA UNUI PROCEDEU TEHNIC PE TATAMI îi dă sportivului satisfacție, bucurie deplină și o mulțumire lăuntrică. Pe expresia feței lui poate citi fiecare spectator lumina procedeului efectuat de către judoka în condițiile desăvîrșirii. Reușita bucuriei unui procedeu tehnic semnifică încununarea eforturilor sportivului, creația lui spontană în acel moment, răsplata strădaniilor pentru miile de ore din cadrul lecțiilor de antrenament și de studiu tehnico-tactic, care îi dă posibilitatea să găsească în acel moment ideea cea mai bună, decisivă, care să-l conducă spre Victorie. Aprecierea valorii procedeelor tehnice necesită o cunoaștere adîncă, temeinică și complexă, îmbinată armonios cu priceperea, deprinderea științifică și experiența personală în adevărata ei valoare. Capacitatea de concentrare a atenției și de rapiditate a gîndirii decisive, automatizarea deprinderilor motrice, reflexele perfecționării și autoperfecționării contribuie la stimularea ascendentă a mijloacelor pregătirii specifice sportivului de-a fi eficient și combativ în luptă prin spiritul Fair-Play-ului. În cadrul desfășurării marilor competiții de judo, se elogiază din ce în ce mai mult măiestria sportivă, atacul și contraatacul decisiv prin surprindere, electrizant, înscris cu fermitate pe Tatami (salteaua specifică judo-ului, suprafața de luptă) de către valoroșii judoka.

O POSIBILĂ DEFINIȚIE. JUDO-UL: arta spiritului și supleței, sportul curajului și inteligenței, perpetuă victorie desăvîrșită asupra ta însuți – zîmbet alb în inima Soarelui-Răsare. GHEIKO. Iată-ne în sala de judo – la fiecare lecție, în ordinea centurilor colorate, primul din linie, rostește: Rei! solemnă înclinare. Începem încălzirea organismului pentru efort, ecourile Sensei, suple mișcări din Victorie. CLIPA SECERĂRII. Pe Tatami, deplasezi umbra prietenului, prin surprindere; în clipa secerării, piciorul tău, albastră balansare, rotindu-se, izvor de aer, spre golul dezechilibrării. CHIMONOURILE. Chimonoul – femeia ce te îmbrățișează, cu mlădieri de mesteacăn. Pe Univers, tăcerea ei, arde în floarea de cireș.

ÎN SPIRITUL ȘI LEGEA FELINELOR. Kiai!... adînc, în răspîntia auzului, la limita simțurilor – fiorul chemării de dragoste al felinei.

ÎNTRECEREA. Cu pașii disciplinați ai leului, înstrăinînd dușmănia din vene, ne întrecem; – în fața privirilor, stările impulsului; se decide învingătorul. **Arta secerării.** La capătul golului, prin fulgerarea alunecării, secer umbletul tău, – emoția zborului înalt de cădere.

Ștefan DONCEA

permanențe

CIBERNETICĂ, GUVERNARE, CHIVERNISIRE

1 Apariția numelui Odobleja între Ampère și Wiener pe frontispiciul unei cărți* sugerează nu numai prezentarea contribuției românești la constituirea ciberneticii, dar și o incursiune în istoria „celei mai influente științe a secolului al XX-lea".

După opinia lui Norbert Wiener termenul Cibernetică datează din vara anului 1947: „...**ne-am văzut nevoiți să elaborăm un termen artificial neogrec pentru a umple golul existent. Am hotărît să numim întregul domeniu al teoriei comenzii și comunicației în mașini și în organismele vii cu termenul de cibernetică, de la cuvîntul grecesc kibernitis, adică „cîrmaci"**.

De fapt, cuvîntul fusese utilizat cu mai bine de un secol înainte, în două lucrări scrise de Ampère (1838) și S. Trentowski (1843) cu aceeași semnificație: știința sau arta cîrmuirii societății. Or, tocmai acesta este primul sens al termenului **cibernetică** pe care-l consemnează ultima ediție a **Dicționarului de neologisme** (1978): 1. „parte a politicii care se ocupă de mijloacele de **guvernare,** potrivit clasificării lui Ampère". (Cel de-al doilea sens redă, în esență, clasica definiție wieneriană).

Subliniind că va folosi termenul **cibernetică** și în referirile la perioadele anterioare dezvoltării acestei științe, N. Wiener stabilește o legătură etimologică între cuvîntul grecesc și termenul englez de origine latină **governor:** „prima lucrare importantă despre mecanismele cu **feedback** a fost articolul despre regulatoare publicat de Clark Maxwell în 1868. termenul **governor** cu care Maxwell denumea regulatorul provine de la traducerea latină a lui **kibernitis**". Din greacă, cuvintele **kibernao, kibernitis** au fost preluate în latină cu aceleași sensuri: **guberno** („a cîrmui, a conduce") și **gubernatrix.**

2. Se pune, firesc, întrebarea: cînd, pe ce cale și cu ce sensuri au pătruns cuvintele lăstărite din etimonul grecesc în română? O sumară cercetare etimologică demonstrează că gr. **kibernao** (cu derivate sau variante ale sale) a pătruns în limba română, direct sau prin filieră, sub șase forme, în trei etape istorice.

a) Primele atestări datează din secolul al XVIII-lea, împrumuturile fiind foarte apropiate de modelele grecești: „Iară ca un măestru **chivernitoriu** a **chiverniia** – (Dosoftei). Evident, nu este vorba aici de o știință constituită, ci de o activitate empirică, de „arta" conducerii, cîrmuirii (care, bineînțeles, nu excludea cunoștințe generalizate pe baza practicii, la nivelul epocii respective). În onomastică de pildă întîlnim numele: **Chivernaru.**

b) Ulterior, o largă răspîndire capătă verbul a **chivernisi,** care dezvoltă o polisemie bogată și formează numeroase derivate: – **chiverniselnic, (ne)chivernisit, chivernisător, chiverniseală, chivernisire** etc.

La origine, cuvîntul semnifică o bună cîrmuire, guvernare, conducere (a unei corăbii, a unei cetăți sau țări, a treburilor obștești sau proprii). În fond, menirea cîrmaciului era de a conduce corabia la liman, ocolind stîncile, înfruntînd cu îndemînare și pricepere intemperiile. O sarcină similară, de mare răspundere, revenea și celor ce se aflau la cîrma societății. Cu aceste înțelesuri este întîlnit cuvîntul în textele vechi: **„Buni chivernisitori și credincioși dregători"** (Cantemir), într-un manuscris din Transilvania (1680) în Biblia din 1688, la I. Neculce, Antim Ivireanu, Anton Pann, I. Văcărescu ș. a. Tudor Vladimirescu se proclamase: **„chivernisitor în treaba cererii dreptății".**

Treptat, cuvîntul primește conotații negative, astfel că, în perioada interbelică (în **„Dicționarul universal al limbii române"** al lui L. Șăineanu), îl găsim înregistrat cu sensurile: **Chivernisi 1.** (odinioară), a administra, a conduce trebile țării (...). 2. azi (mai mult ironic): a procopsi pe cineva, dîndu-i o funcțiune (mai ales o sinecură), a-l pune în pîine; 3. a se procopsi, a se înavuți (sens datînd din epoca fanariotă cînd funcționarii se înavuțiau prin abuzuri și jafuri").

c) În a doua etapă, cuvîntul în discuție a fost preluat prin filieră latină, de unde a pătruns în limbi slave **(gubernator, gubernija),** și occidentale (franceză, engleză ș. a.). În română, alături de **chivernisitor,** apare dubletul sinonimic **gubernator: A** orînduit **gubernatori** sau **chivernisitori** eparhiilor, ce stăpînea" (Văcărescu).

d) Cea mai mare răspîndire au cunoscut-o împrumuturile provenite din franceză: **a guverna** (fr. gouverner), cu numeroase derivate, **guvernamental, guvernămînt, guvernant, guvernantă, guvernator, guvernor** („educatorul unui copil") etc.

e) În epoca contemporană, mai exact după apariția cărții lui N. Wiener **Cybernetics** (Paris, 1948), denumirea noii științe pătrunde în limba română, mai întîi prin filieră rusă sub forma: **kibernetika,** primind, sub influența dogmatismului, o definiție-rechizitoriu („pseudo-știință reacționară... etc.).

f) Traducerea în limba română a acestei lucrări cu titlul **Cibernetica** (1966) a consacrat termenul și definiția sa („Cibernetica va rămîne cibernetica așa cum a numit-o Norbert Wiener". scria Ștefan Odobleja, fondatorul ciberneticii generalizate, prin impunătoarea sa: **Psychologie consonantiste,** Lugoj, 1938–9).

Progresul omenirii impune desființarea bazei sociale a exploatării și profitului, a „căpătuielii și procopsirii" pe seama maselor muncitoare, restabilirea sensului originar, pozitiv al **chivernisirii,** pentru a asigura bunăstarea popoarelor printr-o **guvernare** înțeleaptă, a conducerii științifice a societății, pe baza celor mai noi cuceriri ale **ciberneticii.**

---

* **Odobleja between Ampère and Wiener** (Ed. Academiei R.S.R., București, 1981).

Cezar APREOTESEI

mapamond

● O BIBLIOTECĂ MUZEU. E vorba de Biblioteca Națională a Franței, pe care specialiștii o apreciază și drept unul din cele mai mari muzee ale lumii, deoarece impresionantele sale colecții furnizează în permanență muzeelor de artă nu numai piese, ci și teme pentru numeroase expoziții. Una din ultimele, bine apreciate de public și critică, e deschisă, în această lună, în chiar sediul bibliotecii pariziene: „Gravura înainte de Dürer. Școlile Nordului, 1440–1500", în timp ce la Vichy, Centrul cultural Valéry Larbaud a organizat, tot cu sprijinul Bibliotecii Naționale o retrospectivă a gravurii lui Zao-Wou-Ki, spre a-l omagia pe Roger Caillois.

● DASHIELL HAMMETT INVENTAT. Misterioasa personalitate a romancierului american, dispărut în 1961, l-a inspirat pe regizorul vest-german Wim Wenders în ultimul său film, **Hammett.** Amestec de ficțiune și realitate, de mit și reportaj, acest din urmă film al lui Wenders reamintește, prin stilul inconfundabil, alte două filme ale sale: **Alice prin orașe** și **Prietenul american,** pe care critica le-a situat deja în avangarda cinematografiei vest-germane. Interpretul principal al lui Hammett, actorul Frederic Forrest (de o asemănare frapantă cu celebrul scriitor) s-a identificat, timp de un an, cu personajul, ajungînd în final să întreprindă, pe cont propriu, investigații privitoare la viața acestuia și reușind astfel să-i furnizeze lui Wenders însăși substanța filmului: nașterea unei opere de artă (literatură, film, teatru).

● STENDHAL ȘI ITALIA. Acum doi ani, pregătindu-se pentru un mare colocviu de la Milano, consacrat lui Stendhal, Roland Barthes scria poate cele mai adevărate și mai subtile rînduri despre acea fascinație stranie exercitată de Italia asupra marelui scriitor. **„On échoue toujours à parler de ce qu'on aime..."** avea să fie ultimul său eseu. Și iată, acum cîteva săptămîni, două apariții editoriale readuc în centrul atenției mitul italian al lui Stendhal: **La politique du Stendhal,** a lui Michel Guerin, (PUF) și **Stendhal et l'italieneté,** a lui Michel Crouzet (la editura José Corti). O idee care le unește: Italia lui Stendhal e Muzica, libertatea, pasiunea, fericirea de a fi autentic, bucuria redescoperirii propriului corp. Italia e iubirea însăși.

● ROLLING STONES FOR EVER. Timp de două luni, celebrii Rolling... vor cutreiera Europa, într-un turneu-mamut: 12 țări și 45 de spectacole. Ceva nemaivăzut, din perioada de glorie a anilor '70. Primul concert a avut loc la Rotterdam, pe stadionul Fejenoord, în mijlocul unei mulțimi dezlănțuite (50.000 de spectatori), printre nori de baloane și sute de focuri de artificii. „Extraordinar nu e faptul că Beatles s-au despărțit, ci, dimpotrivă, că Stones sînt încă împreună" (era una din ultimele declarații făcute de John Lennon, înainte de tragica sa dispariție).

Marilyn

8

Casa copilului în care a stat pentru o perioadă Marilyn nu prea aducea cu imaginea ei tradițională. Era o comunitate în care copiii se duceau la școli publice împreună și se întorceau împreună. Desigur, copiii își lăsau amprenta unii asupra altora, la fel ca și școala asupra lor, însă nu erau obligați deloc să poarte uniforme. Norma Jean, de pildă, avea o rochie de lînă și un pulover. Deși erau obligați să stea în dormitoare comune, acestea aveau geamuri mari, prin care pătrundeau aerul și soarele. Își aveau fiecare patul și noptiera sa. Aveau un teren de cîteva sute de metri pe care se puteau juca, face sport, înot. Înăuntru existau aparate de radio și fonografe, o sală de spectacole și o scenă. Orfelinatul nu arăta cu nimic mai rău decît oricare din căminele universitare construite în ultimii ani. Dacă însă exista vreo pedeapsă crudă și continuă, aceea era a condiției de orfan. Situație din care a rămas cu cîteva caracteristici ce se vor amplifica mai tîrziu: nu ajungea niciodată la timp nicăieri, nu era în stare să învețe vreun rînd fără mari greutăți, nu putea să se concentreze cu rapiditate – toate aceste „boli profesionale" aducînd-o în războaie sîngeroase cu studiourile. Altfel, din cele douăzeci și una de luni de orfelinat au rămas prea puține mărturii despre ea. Nu și-a făcut prieteni pentru viitor, se spunea despre ea că e „obișnuită", „strălucitoare și însorită" – chiar aici –, „cuminte", „ascultătoare".

Semnificativ e un alt obicei: încă din adolescență prinde gustul de a se machia. Grace Mc Kee, prietena mamei sale, care o vizita duminicile, o ducea adesea la magazine de îmbrăcăminte și la drogherii. Și, mai mult, îi permitea chiar să se dea cu ruj de buze! A fost suficient primul pas, pentru a o molipsi definitiv pe Marilyn de această plăcere.

Despre celelalte case vitrege în care avea să mai stea, după orfelinat, nu e prea mult de spus. Zolotow identifică șapte sau opt. Ni se mai povestește, în această biografie, de spălatul îndelung al podelelor, pedepse aplicate cu o perie de păr, nopți petrecute în genunchi, rugîndu-se, și chiar de acuzația că a furat un șirag de perle. Ea avea să spună mai tîrziu: „N-am uitat niciodată umilința, rușinea și rana adîncă a acestei minciuni sfruntate". Sîmbăta seara, pe cînd trăia la o familie numeroasă, era nevoită să facă ultima baie, în apa murdară a celorlalți! Dar ce imaginație posedă: aceea a Americii iertînd-o de orice păcat, după îngrozitoarea scufundare în cadă!

Dacă e să luăm în considerare cercetările lui Guiles, casele de pribegie ale Normei Jean au fost numai trei înainte de orfelinat – familia Bolender, cuplul englez și bine-intenționații Giffen, care au dorit să o adopte, dar s-au mutat în Mississippi. După ieșirea din orfelinat, a mai locuit încă în două locuri. Primul – casa unei familii californiene, care vindea soluții de lustruit mobilă, produse de capul familiei. A fost probabil secțiunea „nomadă" a existenței fetiței, a cărei viață se derula invariabil între garaj și bancheta din spate a Chevroletului ce ținea loc de magazin de desfacere a mărfii. Obosită de prea multele drumuri, Marilyn se plînge protectoarei sale, Grace Mc Kee. Avînd de ales între a o trimite înapoi la orfelinat și a o lua cu ea, Grace alege ultima alternativă. O soluție cu atît mai dificilă cu cît Grace era de curînd măritată cu un bărbat cu zece ani mai tînăr decît ea, un inginer cu vise, inventator de oarecare talent, care avea el însuși trei copii dintr-o altă căsătorie. Îi cam plăcea să bea. Iar în anii următori, nu numai că bea, dar se pare că și pusese ochii pe Marilyn.

A început să urmeze, mai întîi Emerson Junior High School, apoi Van Nuys High School, arătînd o certă aplecare spre orele de compoziție poetică și de compuneri pe teme date. Era, în schimb, foarte slabă la matematică. Dealtfel, toată viața i-a lipsit cu desăvîrșire instinctul timpului și intuiția valorii banilor. Din această perioadă datează și primele ei experiențe teatrale. Nu însă la școală, unde nu fusese aleasă să joace în piese, ci acasă.

Adaptare după Norman Mailer, de Mihai CERNEA

REDACȚIA și ADM – TIMIȘOARA trado
RODNEI 1 tel. 3-33-90 3-33-76 Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), P. E BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timi;

NR. 31 (753) 6 AUGUST 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

TOTUL DEPINDE DE NOI...

Mi-a fost dat să ascult în aceste zile un om de partid și de stat, un conducător, vorbind despre o seamă dintre victoriile muncii noastre, dar mai cu seamă despre golurile și slăbiciunile activității celor din imediata apropiere, care, nu întotdeauna, prin ceea ce fac, acoperă titulatura de om și creator al socialismului și societății noastre. Ba, dimpotrivă, adeseori, nu acoperă deloc această supremă și nobilă emblemă. Simțeam în glasul, în gesturile, în timbrul aprins și intonațiile cînd grave, cînd îndurerate, cînd glumețe, cînd ironice ale conducătorului ce ne vorbea, simțeam, zic, întreaga putere și înțelegere a unui om responsabil, tenace și neclintit în credința lui în mai bine, de a ne face să înțelegem și noi, condeierii, cît de mult înseamnă pentru toți, pentru poporul nostru, în acest moment, puterea muncii, înțelegerea acestui act ca fiind pecetea nobilă a sacrificiului ce caracterizează un om adevărat. Din exemplele nenumărate ce ne-au fost aduse în față, din varii domenii ale vieții, dar mai ales din industrie și agricultură, am înțeles pe deplin că acolo unde nu se instaurează legămîntul omului față de munca lui, unde intervin mereu scuze și intervenții, unde apar mereu motivații, acolo lucrurile merg prost, căci se știe doar, adesea, că cine se scuză adeseori se și acuză.

Era o lecție vie, cu un efect electric, imediat, o lecție a curajului civic și partinic, care ni se dădea nouă de către acel conducător plin de înțelegere și cutezanță. Era o lecție de viață. Era chiar lecția vieții sale de om, ce s-a izbit de mii de întîmplări, de mii de oameni, în experiența sa, ce știa că ceea ce înalță ființa umană și o pune la locul meritat în societatea noastră este numai și numai realizarea muncii sale, ce sfințește locul său pe pămînt, înălțarea operei sale, a minții sau a brațelor sale, iar nu vorbăria goală, sau laudele deșarte sau motivațiile penibile și de tot felul.

Rareori am desprins, din dăruirea, cînd vehementă, cînd îndurerată a unui om și conducător, înțelesul adînc, dar atît de necesar nouă, tuturor, azi, că totul depinde, în acest moment istoric, de noi. Înaintarea ca și stagnarea, înălțarea națiunii și slăbirea ei, bogăția sau sărăcia, victoria sau eșecul, totul, absolut totul depinde de noi și de înțelegerea dăruirii noastre, ca popor, în actul măreț al muncii și creației.

Nu este vremea lamentațiilor, nici a pălăvrăgelii, nici a laudelor de prisos. A trecut timpul unor false iluzii sau a baterii în piept. Poporului întreg, ca și omului anonim, le stă bine acum doar în focul acțiunii. Le stă bine în zbuciumul creației. Căci numai de noi, azi, ca națiune, depinde totul. Și ce splendid este să ai încrederea nestrămutată în reușita efortului. A visului tău. Și al semenilor tăi.

Tributar unor străbuni ce n-au știut, în veacuri, nici odihna, nici slăbiciunea, nici lașitatea, nici lenevia, va trebui să reinstaurăm, de fiecare dată, fiecare dintre noi, la locul muncii noastre, dragostea de țară și de mai bine, iubirea de pămînt și de valorile sale, care depind numai și numai de efortul și jertfa întru creație a tuturor.

Ion ARIEȘANU

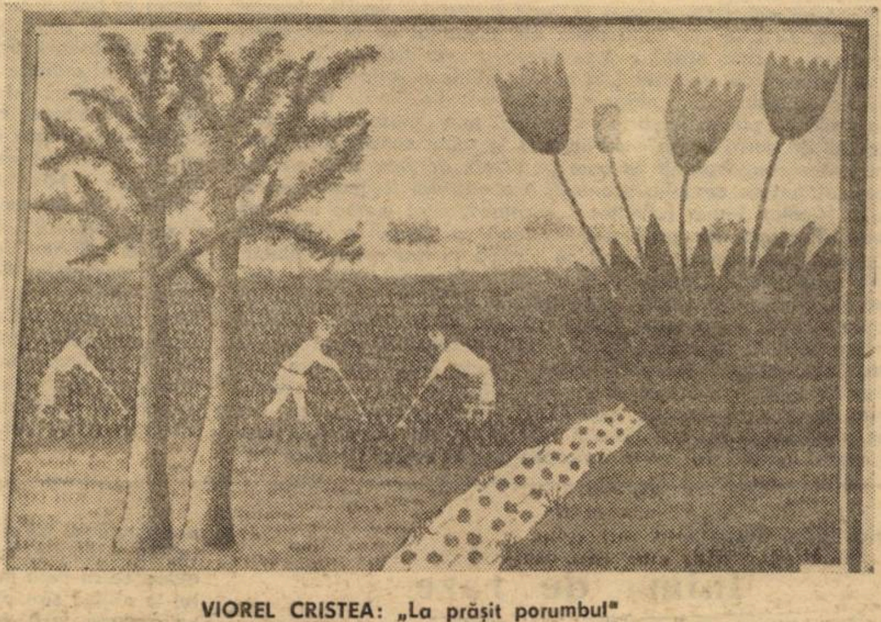

VIOREL CRISTEA: „La prășit porumbul"

Expoziția pictorului naiv VIOREL CRISTEA

Viorel Cristea a fost însă investit oficial cu determinantul din titlu – premiat la primul Salon național de artă naivă în 1977, la numai cinci ani de la debut, inclus în participările românești la expoziții ale naivilor de peste hotare ș. a. Și cu toate că acest termen își are inconvenientele bine cunoscute (cîte denumiri din istoria școlilor artistice nu s-au impus în pofida improprietății lor!) il acceptăm, de

Deliu PETROIU

(Continuare in pag. 6)

convorbiri

Cu DAN RADU IONESCU

REGIZOR AL NAȚIONALULUI TIMIȘOREAN

– Cel mai apropiat eveniment (al acestei veri) din viața dumneavoastră a fost Londra... (Regizorul a participat aici, după cum v-am mai informat, la un festival de teatru amator, însoțind trupa actorilor lugojeni).

– Am avut șansa să particip și la spectacolele unor redutabile formații profesioniste (Royal Shakespeare Company) și ceea ce pot spune este că media actorilor este foarte bună, dar nu la nivelul unor Rebengiuc, George Constantin, Albulescu, Marinescu, Rodica Tapalagă, Olga Tudorache. Putem fi convinși că avem o mișcare teatrală de excepție. Ceea ce este de remarcat la ei e tehnica; decorurile, atelierele care le confecționează. Scenografia dealtfel e barocă, abundă de detalii.

– Îmi închipui ce spectacole de avangardă ați văzut acolo.

– Spectacolele teatrelor mari londoneze au un „desen" care s-ar părea demodat. Apelează la modalități estetice contemporane, dar nu extremist-teribiliste. „Avangarda" e mai mult practicată de amatori...

– Mi-ați spus ceva adineaori despre relațiile cu publicul.

– Teatrele lor pot fi vizitate toată ziua. Holurile sînt la orice oră la dispoziția marelui public, au locuri de agrement cu literatură de specialitate precum și material documentar privind activitatea la zi a teatrului. Biletul îți este solicitat numai la intrarea în sala de spectacol și evident că nu poți participa la repetiții dacă nu faci parte din mișcarea teatrală. Găsesc deosebită ideea acestor antecamere în relația teatru-public.

– Revenind în țară, spuneți-mi, v-ați fixat asupra unei anumite modalități de punere în scenă?

– De ce? Teatrul în conceptul strict contemporan e o artă eclectică. Optez pentru orice formă de spectacol, cu condiția să fie înnobilată artistic și să pună în evidență o idee. Asta indiferent de modalitatea abordată. E bine să nu ne fixăm la un stil. Montările lui Stanislavski, Brecht, au fost la vremea lor revoluționare. Acum au devenit respectabile muzee. Am vizionat cîndva cîteva spectacole la „Berliner Ensemble"; după primul văzut, celelalte mi-au devenit previzibile. Spectacolele de la „Royal Shakespeare Company" sînt spectacole-lecție (întru Shakespeare), dar în același timp și destul de greu de suportat.

– Cum se explică reușita lugojenilor?

– Colaborez de 20 de ani cu ei căutînd mereu să descoperim soluții neprevăzute. După o muncă de documentare făcută la modul strict intelectual, trecem la o muncă de repetiție care, celor neavizați le pare la prima vedere o „joacă". O „joacă" la care ne punem la încercare din plin fantezia, căutînd (cum a fost și în cazul „Nevestelor vesele") modalitățile cele mai apropiate de subtextul momentului, cele mai citibile vizual și în cazul comediilor, cele mai amuzante. Nu refuzăm improvizația.

– Ce ne poate spune dramaturgul Dan Radu Ionescu? La ce lucrați?

– Dramaturg... mă rog. Deocamdată fac fișe pentu personajul Eftimie Murgu. Nu pot să spun multe despre această viitoare piesă deoarece și în acest caz nu sînt în stadiul să-i ghicesc finalul. După ce eroii ajung să trăiască în partitura dramatică, se descurcă și singuri și finalul piesei nu poate fi decît așa cum îl doresc ei.

– Să revenim la „crezul de teatru"... (La una din repetițiile regizorului, cineva, exasperat că nu se ajunge odată în faza finală, exclamă: „Văd că mereu schimbați, dar nu fixați". La care D. R. I. a răspuns: „Nu schimbăm: căutăm încă". Scenă semnificativă pentru modalitatea spontană și fantezia mereu innoită a regizorului și a colectivului).

– Bineînțeles căutările au permanent un obiectiv precis. Actul teatral exclude calculul matematic. Personal nu agreez spectatorul care în loc să „inhaleze" actul teatral, emite judecăți despre competența creatorilor lui. Recunosc că par superficial de multe ori, dar cînd pun în scenă caut în primul rînd să mă simt „marele public" și abia apoi „ultracompetentul" critic de teatru.

– Totuși, este ceva specific în montările dumneavoastră.

– Nu-mi vine să cred nici mie. Acum cinci ani gîndeam altfel și peste cinci voi gîndi probabil altfel. Totul e în funcție de spectatorul pentru cine inscenez azi cît și de o serie întreagă de condiții concrete.

– Interveniți pe partitură?

– Una este opera scrisă și alta e spectacolul. Dacă indicațiile scenice pe care le sugerează autorul se calchiază cu gîndurile mele, le preiau. Dacă nu, i le modific și asta nu din dorința de a fi original, ci din aspirația de a închega cît mai bine entitatea pe care o constituie spectacolul teatral. Poate intervin și unele considerente care țin de o lipsă de orgoliu exacerbat, de o onestitate „meșteșugărească". Stimez autorii care înțeleg să

Convorbire consemnată de
Lucian BURERIU

(Continuare in pag. 2)

ÎNCHINARE...

România, țară de-apururi minunată
mirifică întindere de holde și păduri;
pornite de la marea-nvolburată,
spre munții mei frumoși, pe tîmple suri...

Cînd trec peste cîmpia noastră
citeodată,
și ochiul mi se-ncîntă de-al tău strai;
simt sufletul de tine cum se-mbată,
prin doinele cîntate de fluiere și nai...

Ți-nchin cîte-un vers la ceas de seară,
cu gînd curat pe filă îl adun;
și te slăvesc prin el, iubită țară,
frumoasă Românie, pămîntul meu
străbun...

Wilhelm WEISS

cronica literară

Gheorghe Zincescu

Ţara de foc, întîmplări şi prundişuri

Ed. Eminescu, 1982

1. Debutul ca poet al lui Gheorghe Zincescu, prozator debutant cu un an în urmă, mi se pare semnificativ pentru statutul scriitorului din provincie; aminat la nesfîrşit, tracasat de birocraţia editorială, el apare – cînd apare – cu poezii sau proze asupra cărora trudise cu mulţi ani în urmă. Vechimea poemelor lui Cărtărescu sau Iaru poate întrece greu doi-trei ani, a lui C. Iordache, Monoran, Tolcea sau Zincescu poate prinde deceniul. Nu vreau să reproşez ceva editurii Eminescu: e bine că editura Eminescu îl tipăreşte pe acest poet. Dar iată că volumul arată vreo trei feţe ale poetului: una copilărească, plină de amintirile vîrstei preşcolare, cu versuri imposibile („Bate apa-n ghizduri moi / Oră după oră / De cenuşă te ogoi / Mistuirii soră"), depuse în pagină de cine ştie ce amintiri ale versurilor lui Şt. O. Iosif; o a doua, în care există o îndeminare a versificării, dar şi o grandilocvenţă de recitator („Şi numai mările ne-adună / Tăcute aripi de golumb / Cum ninge-n munţii mei din lună / Cum ninge-n firele de plumb") foarte explicabilă prin „perseverenţa alergătorului de cursă lungă": participant la toate concursurile, premiat la toate festivalurile la care participă, de vreo zece ani încoace, alături de cealaltă speranţă a cenaclului reşiţean „Semenicul", Nicolae Irimia („Prietenul Nicolae", citat mereu în acest volum) Gheorghe Zincescu şi-a construit, cu timpul o înfăţişare de poet de performanţă, menit să cîştige, pentru culorile clubului (ale cenaclului „Semenicul", adică) toate cupele puse în joc. **Poet** al oraşului, al cetăţii, care trebuia obişnuită cu prezenţa poeţilor, el, ca şi Nicolae Irimia, trebuia să învingă în fiecare concurs; trebuia să scrie poemele care să satisfacă şi să măgulească incomparabilul orgoliu local. A treia faţetă de care vorbeam se oglindeşte într-a doua. Poemele excelente ale acestui volum se nasc, paradoxal, tocmai din voinţa poetului – şi ale prietenilor săi, am zice – de a fi poet al Reşiţei, de a scrie poezia cetăţii industriale; de a descoperi aceste locuri şi aceşti oameni nu **printr-un** protocol al bunei-**cuviinţe poetice, ci printr-o** rostire **firesc entuziastă, cultivînd extazul** poetic, **trăind** euforicele exclamaţii **ale prezenţei. Eliberat** de **complicaţiile rostirii după** tipic, **poetul îşi ia** în **posesie drepturile** sale **de a exista fără** constringere **în cetate.** Acesta este locul său. **Larii casei e un** excelent **poem al întoarcerii** la **izvoare, un** puternic **poem al ţării** reale şi **simbolice: „Hei, oameni buni, zăvoriţi într-un somn** ca-ntr-**un buncăr** / Germinează **în buzunarele neantului ziua de** miine / **Doar** gîndul meu caraulă **pe străzi fără cîine de pază** / **Adulmecă balansul stăpînilor ca pe o umbră de pîine"** / / Cine ştie, dar cine ştie unde începe Ţara de Foc, / Cine ştie unde în spuza frigului merele timpului nostru se coc / Cine ştie unde..." Dincolo de stilul uşor plebeu, care e al poeţilor de la „Albatros", dincolo de pateticele, redundantele întrebări, înţelegem că plămînii poetului sînt puternici, datoriile – multe – fără importanţă. Cetatea însăşi – Ţara de Foc – devine simbol al unei lumi în care miracolele luminii sînt posibile. Poet al pămîntului, poet teluric, el afirmă bogăţiile infinite ale rodirii: există o deplinătate a lumii, o colcăire vitală scoasă încă în evidenţă de figuraţia oarecum „negativă": „Grele copitele cailor. Munţii pe zare / Alt zid îmblînzit supus animal în leprozeria timpului / Încă bogat în păduri şi în paşi furişaţi / Vechile drame faguri de frig fulgerînd în amiază...".

Ialomiţeanul Gheorghe Zincescu, reşiţean prin adopţiune, e un poet al miturilor cîmpiei şi a muntelui: cetatea e văzută prin intermediul lor. Extraordinare viziuni ale rodniciei există în amplul poem **Interior cu cai**: „Lupii – haitele pure-ale iernii din tot nefăcutul / Hulpav muşcînd copitele pînă-n îngheţ răscolind muşcătura / Sexul imens împroşcînd lavă galben-auriu peste toată întinderea / Mînji de foc izvorînd din pămîntul muşcat de sămînţă / Ca din setea de cai a văzduhului însuşi mustind...". Primitiv, „barbar" ,Gheoghe Zincescu, poet recomandat cu căldură de rafinatul Vasile Nicolescu, fixează, în cîteva poeme, imagini memorabile ale „Cetăţii de foc". Aceste poeme, pe care le-am citit, în premieră, cu vreo şapte ani în urmă, au fost urmate de altele? Ce mai are prin sertarele sale poetul? Iată o întrebare deloc protocolară: un oraş ca Reşiţa, devenit, prin scrisul lui Octavian Doclin, Olga Neagu, Ana Selena, Nicolae Irimia, Ion G. Şeitan şi – iată – acum a lui Gheorghe Zincescu, un oraş al poeţilor, ne obligă să înscriem, în hărţile poeziei tinere, un reper nou.

Cornel UNGUREANU

Liviu Ioan Stoiciu

Inima de raze

Ed. Albatros, 1982

Descins în lumea literară într-un moment de tulburare a apelor, cînd tocmai se pregătea înscăunarea unei noi promoţii poetice, după un război al rozelor în care ghimpii critici au avut partea leului, Liviu Ioan Stoiciu a putut să treacă, după primul său volum, **La fanion,** drept ceea ce nu este: soldat al unei cauze de care e străin. Cu absolvenţii „şcolii serale de literatură N. Manolescu", poetul are prea puţine lucruri în comun: eventual similitudinea prefixului vîrstei. Cum însă buletinul de identitate nu e un argument literar, Liviu Ioan Stoiciu poate fi liniştit dinspre partea originalităţii. El face figură aparte între mînuitorii de berbece lovite ritmic în porţile cetăţii literare, nu pentru că ar fi un poet mai puţin gureş decît, să zicem, Mircea Cărtărescu şi Traian T. Coşovei la un loc, ci pentru că nu beneficiază, ca aceştia, de înalta protecţie a unor creneluri situate la mare altitudine. Altfel, drumul său merge în cu totul alte direcţii (atunci cînd nu e paralel) decît al colegilor de „eternitate locală". Ce e drept, drumul acesta nu e chiar şosea naţională, dar nici o biată potecă nu e. Am zice că e un loc în care abundă inscripţiile, semnele de circulaţie contradictorii, menite să dea peste cap orice tentativă de a circula logic pe partea carosabilă, de reclame violente, de lumini orbitoare şi de părţi întunecate, un spaţiu în care poetul e singur şi, prin urmare, aici îşi poate permite, ferit de susceptibilitatea trecătorilor, şi giumbuşlucuri transcrise discursiv – într-o poezie sedusă de speculaţii, cînd cristalinsimpatice, cînd roase pe dinăuntru de rezonanţa grosieră a macabrului –, dar şi o scurtă paradă a modei cu măşti ale gravităţii reci: „mîrşavi: vărsăm din balerca de vin, calitatea / întîi, din căruţă, scrisorile / secrete din staului stăpînului, **vostru, bă,** pe arie şi / ne presărăm cu flori în bălţile cu noroi în / care, împerecheaţi / ne întindem după iertăciune, plini de speranţă... / / nici gînd: ghimpele de salcîm din / tălpi înfipt / anume de linguşitori pînă să / te ating îmi dă încontinuu lacrimile şi tu, hîrcă, nici nu îmi ţii rostul / strădaniei: / hai să îţi vezi părintele gol, întins lîngă balie, / mort".

Liviu Ioan Stoiciu, conştient că nu e un prinţ moştenitor, asemeni cîtorva colegi de generaţie, se complace în ipostaza de paj neastîmpărat, care ştie că totul îi e permis şi că, în afara aspiraţiilor nobiliare, totul îi va fi iertat: adevărat maestru în întinderea corzii pînă în momentul imediat premergător plesnirii, poetul te obligă să-i citeşti producţiile cu un zîmbet uşor amuzat (ce nu exclude, însă, prezenţa grimasei): el probează că poezia de calitate poate exista şi sub forma broderiilor uşoare şi a macrameurilor ornamentale, cel puţin în măsura în care e de găsit în tomuri compuse cu mari investiţii, în bunkere poetice greoaie. Poetul nu se sfieşte să calce în străchinile tuturor poncifelor literare, convins că puterea vocii sale (mai precis: debitul – rivalizînd cu delta Nilului la vărsare) acoperă glasurile timide cu care urechea s-a obişnuit, uzîndu-le în edificii lipsite de prospeţime. El ia, adeseori, simbolurile convenţionale drept repere pentru fulminante partide de tir, amuzîndu-se în reconstituirea, în golurile lăsate de gloanţele sale nemiloase, a formelor literare învechite: nu ştim, încă, în ce măsură e vorba în această luare în răspăr de o atitudine polemică, şi cît e vorba de o „automutilare" a tendinţelor fireşti de simpatizare cu posibilele modele. Oricum, cazul înclină spre poezia ce se scrie azi în lume, o poezie a devorării modelelor. Dealtfel, marea plăcere a lui Liviu Ioan Stoiciu e să se răsfeţe în mici scenarii cu subiect atroce: regia, în acest caz, e ireproşabilă, între actul întîi **(Cimitirul terfeloagelor)** şi actul doi **(Copacul care face miei)** e o continuitate perfectă. Scenele acestui spectacol se sudează uimitor sub bagheta regizorului cu aplecări demoniace, care, cu o sită în mînă, nu lasă să treacă decît orori omologate de imaginaţia cîte unui Frankenstein, Dracula sau Nosferatu: „O halcă de carne sclipeşte şi ea, macră în oceanul / lui... / planeta, parte femeiască, / planeta... săriţi pe ea / (se rostogoleşte): o muşcăm de ceafă de nas, de urechi, de buze, de tot...".

Totul în acest volum aminteşte de un nesfîrşit „bal al vampirilor": animale monstruoase, clovni raşi în cap, femei de moravuri uşoare şi violente, duhuri, ba chiar şi amintiri din „obsedantul deceniu" sînt zvîrlite în cuptorul paginii de poetul-fochist, îngrozit că maşina infernală s-ar putea opri, spre a fi „căsăpite" de imaginaţia poetului, el însuşi o variantă a lui heautontimorumenos.

Poet incontestabil talentat, copil teribil ce se răsfaţă în jocuri periculoase cu imaginaţia, Liviu Ioan Stoiciu ne-a dat, prin **Inima de raze,** cel mai complet „manual de demonologie" publicat la noi de la război încoace. Brrr!

Mircea MIHAIEŞ

Cronica măruntă

VARA ÎNTREBĂRILOR

● **Întrebări şi anchete de zile mari prin reviste** – cititorul trebuie convins că şi în binemeritatul său concediu de odihnă trebuie să achiziţioneze cărţi, reviste şi ziare; că dumnealui se poate informa chiar pe plajă, chiar la iarbă verde, chiar citind pe sărite. Noi îl sfătuim să nu citească pe sărite (aşa cum alţii îl sfătuiesc să se lase de fumat, de cafea şi de altele care taie pofta de viaţă şi cauzează infarct) dar dacă citeşte şi aşa un ziar, o revistă cumpărată de la chioşc, bine face. Sîntem însă convinşi că nu va citi pe sărite excelentul interviu pe care Adrian Păunescu îl publică în numărul 7 al revistei **Ramuri** (prima parte). Despre locul culturii noastre în lumea de azi, despre locul scriitorului în societatea românească, despre intenţiile sale şi ale cenaclului pe care îl conduce, Adrian Păunescu răspunde sclipitor, cu sinceritatea cu care ne-a obişnuit în atîtea rînduri. ● **Cu totul excepţional e interviul cu Octavian Paler,** publicat de „România literară", joi 29 iulie a. c. Solicitat să-şi spună părerea asupra polemicilor şi „polemicilor" ultimelor săptămîni, Octavian Paler spune: **„M-am întrebat adesea: oare e atît de greu de văzut că, alunecînd pe panta aversiunilor şi a răfuielilor personale, se ajunge dincolo de limitele culturii şi că toate uşurinţele se pot transforma în bumerang? că noroiul pe care-l arunci spre altul te poate împroşca într-o zi şi pe tine? că procesul de intenţie pe care-l faci altuia te poate implica într-o zi ca victimă? că, pescuind în apă tulbure, rişti să-ţi pescuieşti într-o zi propria umbră?"** Iată întrebări mai mult decît necesare în acest moment al literaturii ● **După volumele de interviuri semnate de Dorin Tudoran şi Gèorge Arion,** atenţie merită recent apărutul **Secretele făuririi personalităţii,** de **Virgil Sorin,** volum care conţine interviuri cu (printre alţii) Şerban Cioculescu, Nadia Comăneci, Ştefan Iordache, Iorgu Iordan, Fănuş Neagu, Sergiu Nicolaescu, Octavian Paler, Ecaterina Oproiu, Nichita Stănescu, Henri Wald. Într-un interviu memorabil, Ecaterina Oproiu îi explică lui Virgil Sorin de ce interviul e genul momentului: **„Personalităţile lumii contemporane nu mai au azi statut de Dalai Lama. Ele sînt din ce în ce mai sensibile, şi pe cît posibil charismatice. Forţa multora stă în această accesibilitate uneori fosforescentă"...** Autoarea unora dintre cele mai bune interviuri publicate în presa noastră îi ţine lui Virgil Sorin o lecţie despre condiţia celui ce doreşte un interviu bun: **„Fără o anumită agresivitate nu se poate face ziaristică. Interviul e prin însăşi formula sa o formă de agresiune în viaţa aproapelui".** Virgil Sorin nu vrea cu nici un preţ să fie agresiv – el doar ascultă şi scrie. ● **Intervievat într-o carte deja comentată e Paul Georgescu.** Traduse prin reviste sînt interviurile lui Marquez. Romancierul e reluat şi rereluat de diverse publicaţii care îl adoră şi de traducătoare eficiente: una îşi publică în două-trei locuri aceeaşi traducţiune. La mai mare!

Anemone POPESCU

---

pretexte

Dialog între Cesare şi Barbara

PROFESORULUI ANTON DUMITRIU

BARBARA: Ce cat eu, Cesare, – o nubilă – în societatea voastră de bărbaţi, cu nume dintre cele mai ciudate, evocîndu-mi, unele din ele (auzi şi tu: Da-ti-si, Da-rap-ti, Fe-lap-ton!), nu ştiu ce hăuri scite, ce neguri cimeriene...; şi nu crezi că acela de Ferison, Cesare, ni-l desemnează – pe acesta – ca odraslă a nordicului Ferio, varegul?...

CESARE: Ca şi al nostru, rostul tău e mnemotehnic, Barbara, – dulce nume cu trei **A**-uri!

BARBARA: Ce vrei să spui cu asta? – Că sunt, că eşti, că suntem – cu toţii – nişte biete **flatus vocis?**

CESARE: Ştiu eu?... Dar de ce „biete"?!... Aerul nostru, invizibila mea silfă, va fi jucat – ca, vara, la dunga zării, pîcla – pe dulciflua gură a marilor magiştri, a doctorilor celor mai mirabili, universali, angelici, iluminaţi, subtili, serafici...

BARBARA: Dar, vai, şi pe aceea a micilor discipoli – care, de răul catiheticei ferule, îşi vor fi dat silinţa să tocească: să bîiguie, îngîne şi... viseze (!) bicisnicele nume ale noastre (al tău, al meu, al lui Celarent, al ampolosului Baroco...), vîrîţi, unul într-altul, în fagurele Şcolii – ca nişte stîrpituri nemellifere, producătoare doar de zumzet monoton...

CESARE (citind din **Aurélia,** a lui Nerval): „...bourdonnemet (...) qui semble une prière à la déesse Mnémosyne"!

BARBARA: Fie cum zici, livrescul meu Cesare. Dacă sunt, însă, – cum spuneai – un simplu nume (şi, pe deasupra, unul cu trei **A**-uri, insuavissimă, o ştii şi tu, vocală!), de ce, atunci, ignobilul **Barbara** (care mă pune-n rînd, Cesare, cu vàrvarii Disamis şi Camestres!), iar nu **Agatha,** sau **Amata,** sau **Amanda?!**

CESARE: Şi totuşi, draga mea, cît tandru scrupul în faptul însuşi, întemeietor, de a ţi se fi dat, cîndva, un nume (şi, încă, unul prea-frumos, Barbara, – al heliopolitanei fecioare şi martire, cea care vă oblăduie pre voi!), fie şi dacă – precum ştii – nu **noi** răspundem de numele la care urmează să răspundem. – Iar **nomen omen** e – mă ierţi? – o vorbă goală!

BARBARA: Ca... noi?

CESARE: Nici pe departe...

BARBARA: O, dar o ştiu din gura ta, Cesare, – care mi-ai spus-o şi mi-ai tot rässpus-o – că nici un nume nu este aievea,* că toate lucrurile sunt aievea, că nici un lucru nu e, dar, un nume!

CESARE: Eu, însă, ştiu că n-am spus decît una: că toate lucrurile sunt aievea, că toate numele sunt lucruri, că toate numele sunt, dar, aievea!

BARBARA: Ce să mai cred, Cesare, despre tine, – ce-ţi însuşeşti pînă şi modu-mi silogistic?!

CESARE: Adevărat? – Din dragoste, Barbara...

* Zicînd, aici, „aievea", nu „real", e nu pentru că vreau să fiu poetic, dar ca să nu abat – cu dinadinsul – cursul „dialogului" de faţă („între Cesare şi Barbara", două figuri – acestea – de paşnic silogism) în albia, foarte largă, a uneia din cele mai faimoase şi lungi gîlceve filosoficeşti.

Şerban FOARŢA

Cu Dan Radu Ionescu

(Urmare din pag. 1)

lase libertate regizorului. De ce un autor trebuie să fie necăjit cînd la cinci teatre apar tot atîtea versiuni ale aceleiaşi piese? Ar trebui să fie invers. (Sînt autori care au veleităţi de regizori şi sînt convinşi că varianta lor este unica posibilă). Şi apoi, mi s-a întîmplat să am cronici bune la spectacole pe care nu le-am socotit împlinite şi invers. E bine că am ajuns la vîrsta la care nu fac suferinţă din pricina asta. La o montare nu am asigurarea că toate gîndurile mele de teatru sînt juste, dar pun un semn de întrebare şi vizavi de opiniile celorlalţi. E dialectic aşa.

– În acest sens putem spune că o montare de-a dumneavoastră rămîne deschisă unui dialog cu publicul, nu tinde să se închidă cu orgoliu în măreţia propriei existenţe.

– Mă interesează eficienţa spectacolului şi ecoul lui în public, nu ce se poate spune despre propria mea persoană. Uneori mi s-a spus că las mîna prea liberă actorilor. Că lejeritatea cu care joacă e un dat personal al lor. De ar şti cei din sală cîtă muncă se depune în repetiţii pentru a se ajunge la acel „firesc" care lor le pare drept ceva spontan, înăscut.

MARIN PREDA 60

Cel mai iubit dintre pămînteni este roman-vendetă. Scrisă cu o înfrigurare şi cu un patos care, după aceea, au alimentat multe speculaţii, cartea aceasta marchează sfîrşitul unui drum. Mai puţin al unui destin, literar vorbind. S-ar putea spune că, dimpotrivă, destinul literar al lui Marin Preda abia de la această carte-vendetă începe a-şi urma traiectoria esenţială. O asemenea afirmaţie poate stîrni nedumeriri. Ce o justifică atîta vreme cît locul lui Marin Preda în literatura română a fost confirmat încă de la prima carte, ca să nu mai vorbim de **Moromeţii** şi de toate celelalte care i-au urmat? Nimic mai adevărat că prin Marin Preda proza românească şi-a găsit o nouă întemeiere. S-a re-întemeiat, mai degrabă. Şi-a regăsit tonul. Era însă nevoie de un **ce** care să treacă dincolo de acest prag, care să facă din prozator ceea ce el însuşi, ca orice mare creator, dorea, simţea că trebuie să fie: o **conştiinţă** a epocii sale, un **martor** a cărui depoziţie la judecata Istoriei urma a fi, din punctul lui de vedere, decisivă. Adînca nelinişte din **Imposibila întoarcere** dovedeşte acest lucru.

Drumul de urmat, astfel încît artistul să nu-şi excedeze contemporanii prin luările de poziţie prea subiective faţă de trecut ori prezent, dar nici să nu le întoarcă spatele cu orgoliul misiunii sale în posteritate, era de a se apropia mai cu rîvnă de concreteţea realului, de a-i palpa cu minuţie chiar şi cele mai, aparent, nesemnificative evenimente, pentru a reveni apoi la uneltele dintotdeauna. Soluţia pe care Marin Preda a descoperit-o trăindu-şi cu intensitate nu doar epoca, ci şi propria operă, metoda miraculoasă menită să pună la adăpost literatura de criza ce o ameninţa ca urmare a concurenţei exercitate de mijloacele de informare (adversarul ei redutabil, iar nu, numaidecît, duşmanul infailibil) consta în adoptarea armelor potrivnicului, a strategiei lui în a-ş deschide accesul către marele public. „Autocraţia documentului" – ineluctabilă la prima vedere în ochii cititorului de azi, avid de informaţie succintă dar esenţială, obiectivă – se cerea determinată a-şi manifesta capacitatea de seducţie într-un cadru mai... democratic din crearea căruia scriitorul trebuia să-şi facă un scop şi un mijloc totodată: „El va renunţa să mai conteze pe descrierea acestor evenimente deja ştiute, dar nu le va întoarce spatele şi va încerca să iasă învingător folosindu-le altfel, dînd bătălia şi cîştigînd-o chiar cu armele adversarului. Cum? Prin cunoscuta putere de generalizare pe care documentul brut n-o posedă, şi nici reportajul de actualitate, oricît ar fi el de senzaţional". (**Imposibila întoarcere,** p. 236). E suficient să enumerăm referinţele prin care Marin Preda îşi susţine în continuare pledoaria pentru a înţelege sensul exact al cuvintelor sale: **Procesul** lui Kafka, **Colonia penitenciară** şi **Ciuma** ale lui Camus, **Peretele** lui Sartre.

Să ne întrebăm acum – suspendînd pentru moment demonstraţia – ce anume desparte, la o distanţă de douăzeci de ani, **Delirul** de primul volum al **Moromeţilor?** Într-un interviu acordat lui Mihai Ungheanu în 1975 (v. „Luceafărul", 17/1975) Marin Preda făcea cunoscută intenţia sa de a integra **Moromeţii** şi **Delirul** într-o tetralogie (în ordinea: **Moromeţii I, Delirul I, Delirul II** şi **Moromeţii I)** adăugind, oarecum surprinzător, că **Delirul** a preexistat **Moromeţilor,** ca „punct de maximă aspiraţie": „Înainte de a. mă gîndi la **Moromeţii** m-am gîndit, încă acum douăzeci şi cinci de ani, **la Delirul.** Această carte am vrut să o scriu şi nu alta. Asta nu înseamnă că nu mi-am dat repede seama că trebuie să scriu întîi **Moromeţii (...) Moromeţii** este romanul **vocaţiei, dar ceea ce voiam eu să fac în continuare, pornind de la el, reprezintă aspiraţia".** (s. n.). Afirmaţia din urmă, sprijinită pe o disociere pertinentă sugerată de Mihai Ungheanu (v. **Marin Preda. Vocaţie şi aspiraţie,** 1973) schiţează un traseu al creaţiei pe care sîntem ispitiţi să-l vedem urmînd constant linia apropierii de „metoda" întrezărită în **Imposibila întoarcere;** propensiunea către document şi integrarea lui în substanţa prozei şi, mai cu seamă, în viziunea asupra istoriei, s-au făcut lent, prin decantări succesive, prin tatonări pîndite, nu rareori, de eşecuri.

S-a vorbit foarte mult despre încărcătura autobiografică a cărţilor lui Marin Preda. Fapt real dar în contracţie cu oroarea sa mărturisită faţă de excesul de subiectivism. La un nivel **comun, apropierea** de document pare a echivala cu posibilitatea unei ieşiri din labirint. Dar, cu **siguranţă, nu acesta a fost sensul.** Asimilarea documentului, a „spumei evenimentelor", nu avea valoarea eliberării din prizonieratul **autobiografic. Din contră, la intersecţia** celor **două, să le numim, canale** – intersecţie la care romancierul a acces detaşîndu-se treptat, prin inducţie, de aspectul lor brut – a luat naştere **nodul de compensaţie,** ca să folosim o foarte sugestivă formulă de definire a specificului aparţinînd lui George Călinescu, al operei sale, în ansamblul ei. **Delirul** reprezintă descoperirea acestui nod de compensaţie; **Cel mai iubit dintre pămînteni,** valorizarea lui într-un plan estetic superior.

Că lucrurile stau aşa o arată autorul însuşi: „Eliberat de obsesia evenimentelor acut contemporane, am putut astfel să reiau în linişte istoria **Moromeţilor** din punctul unde o lăsasem în primul volum. Am putut acum să mă întreb ce s-a întîmplat cu cei trei băieţi fugiţi de acasă la Bucureşti şi am putut să-mi pun ispititoarea întrebare: ce a făcut naratorul însuşi? Naratorul nu putea fi Niculae Moromete, care rămînea în sat, ci Paul Ştefan, tot un Moromete, care părăsea satul. Prin destinul lui, prin mica lui viaţă, în căutarea fericirii, cum ar spune Stendhal, Paul Ştefan putea juca în carte rolul de martor. **Naratorul îl urmăreşte, dar ştie mai multe. Revelaţia acestei posbiilităţi de construcţie m-a determinat să încep de îndată scrierea romanului".** (interviu realizat de Dinu Flămînd, „Amfiteatru", 9/1977). **Nu** e greu să ne dăm seama de conţinutul revelaţiei privind noile posibilităţi de construcţie a romanului. Înarmat cu o cunoaştere exactă a evenimentelor şi, totodată, suficient de detaşat de ele, după cum, trebuie să se fi simţit suficient de detaşat şi de conţinutul lor autobiografic, romancierul trece la redactarea cărţii care avea să **marcheze un moment** de răspîntie nu numai în propria sa creaţie, dar şi în evoluţia romanului românesc. Afirmaţia ce completează confesiunea de mai sus – „În ciuda aparenţelor, documentaţia nu a fost enormă" – nu trebuie să deruteze; ei i se contrapune o alta, cu totul edificatoare, înregistrată de Mihai Ungheanu în interviul deja amintit: „...trebuie spus că la acea dată – a evenimentelor din **Delirul,** n. n. – aveam vîrsta lui Paul Ştefan, după cum anii '37 erau anii adolescenţei, cînd cercetam ziarele timpului, ca să-mi reimprospătez discuţiile din poiana fierăriei lui Iosan". Aşadar, nodul de compensaţie era, cum s-ar spune, **în statu nascendi.** A fost nevoie numai de o revelaţie pentru a-i înlesni venirea pe lume.

Faptul că între **Delirul** şi **Cel mai iubit dintre pămînteni,** cronologic vorbind, a apărut **Viaţa ca o pradă** nu e, poate, întîmplător. Înaintea capitulării, memoria stict subiectivă îşi revendica ultimele drepturi. Presant. Ca o plecare definitivă. „Era, mai degrabă, un val de tinereţe neaşteptată care se abătuse asupra mea. O euforie ca aceea pe care o aveam la douăzeci de ani. Şi, într-o seară, am vrut să scriu un articol despre literatură şi abjecţie. (...) Am compus articolul, dar mi-am dat seama că este prea subiectiv ca să poată fi publicat. Era ca şi cînd aş fi continuat o povestire. Atunci mi-am amintit că am deja patruzeci de pagini scrise în acel ton şi de ce nu l-aş continua. Astfel am scris cartea". (Interviu realizat de Sânziana Pop, „România literară", 25/1977). Aşadar, joncţiunea „canalelor" se produsese. Romancierul se putea întoarce liniştit la uneltele sale împrospătate acum. Noua „poveste" trebuia continuată. Şi Marin Preda a făcut-o scriind **Cel mai iubit dintre pămînteni.** Ca un recurs la metodă. Ca o vendetă împotriva mecanicii ei.

Marian ODANGIU

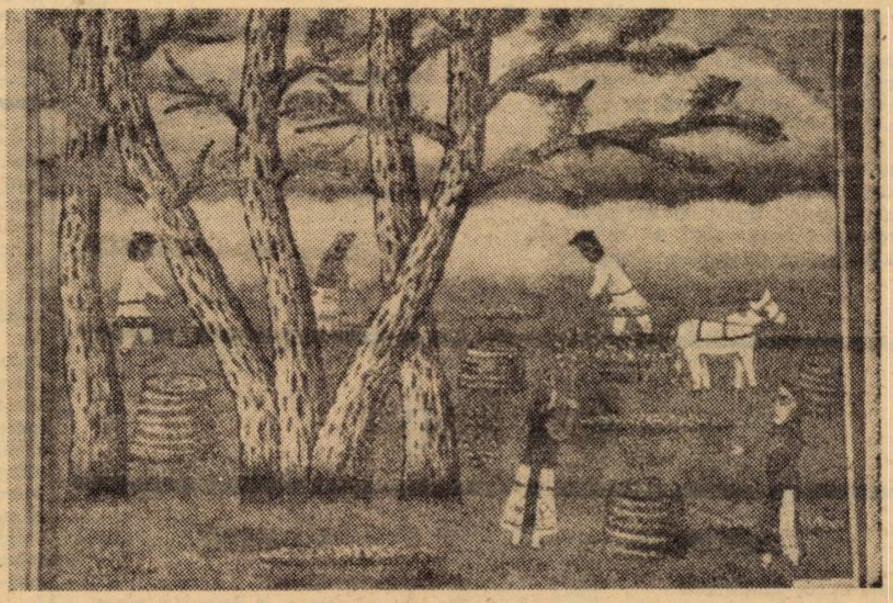

Pictură de VIOREL CRISTEA

(Expoziţie deschisă la secţia Etnografie „Bastion". Fotografii de Lidia Creţu)

● miniaturi ● miniaturi ●

Luminiţa Petru

GARDA DE NOAPTE

Ed. Cartea Românească,
1982

Debutul, peste nivelul obişnuit, cu **Totul şi încă ceva** al Luminiţei Petru n-a prea fost luat în seamă. Noile schiţe şi nuvele adunate în recentul volum, **Garda de noapte,** credem că vor suscita mai mult interes, fie şi pentru capacitatea autoarei de a transpune sugestiv, din puţine elemente, o situaţie caracteristică a faptelor de viaţă şi a stărilor sufleteşti. Autoarea se dovedeşte o bună cunoscătoare a lumii medicilor şi a spitalelor **(Simpozion de anestezie, Cancer, De gardă, Un director activ)** din care îşi găseşte subiecte pentru majoritatea pieselor din volum. E interesată, în general, de mutaţiile mărunte şi, aparent, banale, din psihologia personajelor, analizînd nu atît faptele, cît reversul lor în conştiinţa umană. Falsa complexitate a unor stări obscure ca şi intelectualizarea trăirilor, procedee frecvent întîlnite în volumul de debut, autoarea încearcă să le elimine, ceea ce ne face să afirmăm că există un progres în scrisul acestei prozatoare despre care se va mai vorbi.

Gabriel Chifu

O INTERPRETARE A PURGATORIULUI

Ed. Eminescu, 1981

Titlul celei de a treia plachete de versuri a lui Gabriel Chifu, **O interpretare a purgatoriului,** ne face să credem că avem de a face cu o poezie livrescă. Este vorba însă de un livresc aparte. Poetul caută peste tot („în purgatoriu") simboluri, semnificaţii deosebite pentru a le interpreta, aşa cum singur mărturiseşte „Ce semn e acesta? Cum să-l descifrăm?", dar versul este **erupt din real** (ca să parafrazăm titlul volumului precedent **Realul eruptiv)** şi ajunge în perimetrul absurdului. Un „joc" ce are pentru Gabriel Chifu o gravitate deosebită din care se naşte, adesea, o poezie ce denotă o imaginaţie aparte de care poetul se serveşte abil, chiar dacă nu întotdeauna cu prea mare folos.

Ion Bujor Pădureanu

ÎNCOLŢIREA CUVINTELOR

Ed. Cartea Românească,
1981

Consecvent cu sine, publicînd la intervale regulate, nici prea mari ca să fie uitat, nici prea mici ca să devină plictisitor, Ion Bujor Pădureanu apare cu a zecea carte a sa. Primele trei sînt de proză, dar se pare că resursele epice ale scriitorului s-au epuizat, sau e vorba de o renunţare – nu întru totul inspirată – în favoarea poeziei. Rămăşiţele unei structuri epice şi a unui anumit prozaism diminuează substanţa lirică şi nu sînt folositoare **poetului** Ion Bujor Pădureanu, care este un reflexiv sentimental, în sensul bun al cuvîntului. Atitudinea liricii sale este precizată de poezia care dă titlul volumului, o artă poetică: „Aud cum susură izvoare mute / Sub lutul adormit ca o vioară, / cînd meşterul pe vrute sau nevrute / O lasă în tăceri ce mă-nfioară".

Poetul se exprimă cursiv, renunţînd, cu rare excepţii **(Iubindu-ne, Sînt)** la artificii poetice. Primejdia cea mai mare care ameninţă poezia autorului porneşte din însăşi **plăcerea** de a face versuri.

Silviu GUGA

Mira Lupeanu

ZĂPEZI ÎN TOIUL INIMII

Ed. Albatros, 1982

Trăducătoare din lirica chineză, apărînd acum ea însăşi cu un volum original de poeme, Mira Lupeanu îşi impune de la debut un univers liric propriu. Constituindu-şi un gen de biografie a sentimentelor, în care intră zbaterile intime, drama fiinţei, Mira Lupeanu îşi apropie temelor sale predilecte lumea şi mitologia orientului îndepărtat, se lasă sedusă de fragilitatea şi castitatea unor sentimente ce animă peisajul sufletesc al omului asiatic şi a culturii lui. Poezia ei în acest sens, devine, prin contact direct cu valorile locului, transparentă, fluidă, proaspătă, dar şi încifrată în enigmele simbolurilor ce turbură apele Marelui Orient şi devenirea lui milenară.

Supusă unor rigori clasiciste, nuanţată şi atinsă de suflul unei morbideţi şi viziuni tragice a omului modern, european, prinsă între seninătatea unei viziuni autohtone şi cea a unei mitologii îndepărtat răsăritene, în care fantasticul şi enormul domină, Mira Lupeanu scrie un volum închegat, de un lirism puternic, elevat, niţel hieratic, dar palpitînd în adîncuri de magma fierbinte a unei pasiuni strunite.

Radu VOINEA

Vladimir Ciocov

MAI STĂRUIE ÎN MINE

Cunosc şi-acuma setea fără leac,
nemăsurata sete de-nălţime,
de depărtări, de larguri, de orice
privirea îmi aţîţă. Prunc fiind,
am cunoscut-o bine. Îndrăgeam
jocul vîrtos, nici nu ştiam ce-i mersul
tihnit, ce-i leneveala şi popasul.
O, joc şi neastîmpăr de copil!
Îmi adînceam privirea însetată
în înălţimi, în lumea ireală,
în purele văzduhuri, ca pe-o rază
cu vie strălucire – năzuind
nemărginirile să-ntrec, s-apropii,
de fiinţa mea plăpîndă, infinitul.
Mai stăruie în mine vechea sete
de înălţimi, de depărtări, de larguri.
Ca şi-altădată-n faţă mi se-ntind.
Mereu mă cheamă culmile pe care
nu le-am atins. Mă cheamă depărtarea
în care n-am ajuns. Dar parcă pasul
nu e ca înainte. Şi puterea
mai şovăie din cînd în cînd. Ci eu
nu pot s-accept. Tînjesc spre-aceleaşi
ţeluri,
strunindu-mi pasul, întărindu-mi gîndul.
Înaltele privelişti mă aşteaptă.
Le ştiu, le văd. Înaltele privelişti,
Mirificele, tot mai rare spaţii.

DESTĂINUIRE NEOBIŞNUITĂ

Aş sta în locu-acesta îndelung –
Vai, aş rămîne pentru totdeauna.
Tăcut şi neclintit, privind spre mare,
spre marea calmă, netedă, tihnită,
aşa cum n-am văzut-o niciodată.
O mare-aproape moartă, fără spuma
şi legănarea valurilor. Dar
cu pescăruşul lin lăsat pe undă
să-şi odihnească aripa, să-noate
şi-apoi să zboare iarăşi în văzduh,
cu fraţii lui în căutarea pradei.
Uitînd de vreme, aş rămîne-aici
oricît – un ceas, o zi, o veşnicie.
Fiinţa în adînc să mi-o inunde
imensa pace. Brusc, de vor porni
prelung-curbate valuri, să le număr,
să le petrec cu ochii-n depărtare,
pînă ce pier şi marea iar rămîne
senină, liniştită – ca în zori
cînd am venit aici. Să urmăresc
corăbiile-n depărtări oprite,
vapoare ce plutesc încet în larguri
şi – copleşit de ele şi mare –
din loc să nu mă mişc, ci, fermecat,
răpit de-acest tablou, să mă destram,
să curg în toate, toate să m-absoarbă

DE-ACUM PENTRU TINE

De-acuma pentru tine eu nici nu mai
exist.
Cel vechi (şi nou?), pe care-l
înveşmîntai în zîmbet
şi-l înviai cu şoapte,
acela mai trăieşte ,acela amintirea
statornic ţi-o străbate.
Acela, cald, în suflet, şi-a întocmit
lăcaş.
Te va urma: o rază ce-ţi însoţeşte paşii,
prieten bun, şăgalnic, mereu
nădăjduind.
Poate cîndva (e vreme!) va şti să te
desmierde,
te va-nălţa pe aripi albastre în văzduh,
aproape de limanul abisului, de culme,
de grinzile celeste plutind, ca într-un
vis.
Şi astfel, pîn' la urmă, aceeaşi fericire,
acelaşi jug de aur gusta-veţi amîndoi.

Desigur, pentru tine eu nici nu mai
exist.
Ci singur vieţuieşte acela nou şi vechi
pe care cu surîsu-ţi l-ai readus la viaţă.
Iar cel de azi – străin e şi răzleţit de
tine,
îl vezi în depărtarea uitării, prin
ocheanul
ce tulbură imaginea, o duce
în zarea aburoasă, tremurînd.
Ca printr-o ceaţă sumbră îmi
desluşeşti făptura,
abia-ţi aduci aminte,
abia mă recunoşti.

Traducere: Eugen DORCESCU

Ion Loga

DESCÎNTEC

Lună-nouă, lună-nouă
Bob de-argint uitat în rouă,
Svon de cîntec şi descîntec,
Albe şoapte, visuri coapte,
Rătăcite-n miez de noapte,
Rătăcite ca o fată
Despletită, dezbrăcată
Peste ape aplecată,
Ce aşteaptă să o fure
Crai de verde din pădure.

Lună nouă, lună nouă
Frînge-ţi secera în două
Şi-o aruncă-n lac cu stele
Printre ele
Să răsară
Zîmbet nou de primăvară.

MOMENT

În dimineaţa aceea
Cînd se-mbrăcase în hermină aleea,
Cînd vîntul se juca împletind salbe
Din minunea luminilor albe,
Ce sanie mi-a adus chiot din copilărie
De m-a durut, ca un cîntec într-o casă
pustie?
Şi-n nopţile de singurătate,
– Gîndurile-au ţipat înspăimîntate.

. . . .

Cum aş fi vrut atunci, cum aş fi vrut
Să fiu eu văzduhul alb şi tăcut,
Să mă destram în domoale fulguiri
Fără gînduri în domoale fulguiri
Fără gînduri, fără-amintiri.

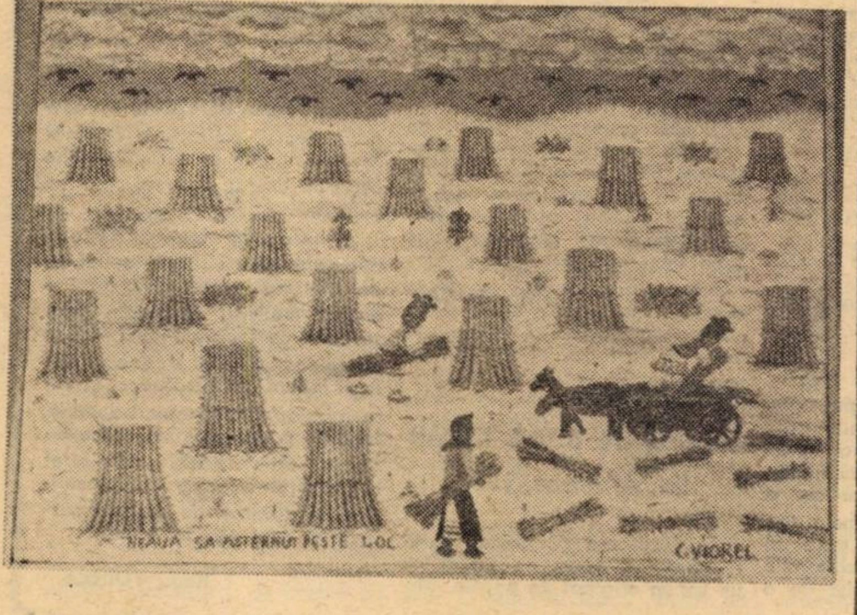
NEAUA SA ASTERNUT PESTE LOC
C.VIOREL

VIOREL CRISTEA: „Neaua se aşterne peste loc"

MIRCEA ŞERBĂNESCU

PETECUL DE IARBĂ

De cînd Gustav semănase cu iarbă şi continuase să ude şi să îngrijească micul petec de pămînt din dreptul bucătăriei, fără să catadicsească să dea cuiva vreo lămurire, toţi ai casei nu mai sfîrşeau cu presupunerile şi cu semnele de întrebare. „O fi din nou una de-a bătrînului, ceva care să-i uimească?" Căci ceea ce-i spusese aceste într-o seară soţiei – cum că a primit nişte sămînţă de iarbă specială, numită „gazon" şi vrea s-o încerce – nu suna prea convingător. Cu un mucalit ca Gustav te poţi aştepta la orice, mai cu seamă că nici nu pierdea vreun prilej ca să le atragă iarăşi şi iarăşi atenţia să nu calce locul semănat cu iarbă. Şi făcea asta, svîcnind din sprîncenele lui groase şi zbîrlite care schimbau necontenit paléta de expresii a feţei lui.

Degeaba îl bodogănea nevasta că-i îngreunează inutil lucrul, obligînd-o la un ocol în plus de care nu avea nevoie, ori de cîte ori are ceva de aruncat de la bucătărie.

– Asta chiar că-mi lipsea: tichia ta de mărgăritar, îl muştruluia ea, închipuindu-şi că toarnă gaz peste foc.

Primăvara preschimbase de la o zi la alta petecul săpat şi îngrijit de Gustav într-o broderie fină, ţesută subţire cu fire de mătase verde – iarba crudă şi fragedă, din ce în ce mai precis desenată în priveliştea sobră a curţii. În întregime bătătorită şi model de gospodărire, curtea nu era încărcată cu nimic de prisos. Cu atît mai greu de înţeles prezenţa unei bucăţi de brocart verde, căreia nimeni dintre ai casei nu-i vedea rostul şi raţiunea.

Iar Gustav continua să-şi încrunte sprîncenele stufoase ca să dea mai multă greutate cuvintelor de avertisment. Cum era cam greoaie la trup, nevastă-sa încă nu se obişnuise cu acest capriciu al bărbatului ei.

– Toată viaţa n-ai găsit altceva decît să-mi faci greutăţi, îi imputa cu amărăciune, exagerînd ca orice femeie la vîrsta ei.

– Eu socoteam că fac bine, aşezînd la vedere un semn de frumuseţe.

– O fi aşa, nu zic ba, numai că puteai să alegi şi tu un alt loc, nu să mă faci pe mine să alerg pînă să-mi iasă sufletul.

– Apoi să ai grijă, femeie, să nu strici ce-am încropit eu acolo, că mă fac foc!

Acelaşi lucru îl repeta şi celor doi fii ai lui – să nu-i strice cumva opera. Cel căsătorit, cu soţia gravidă, dădea din cap că înţelege şi rămînea pe gînduri. Tînăra femeie se afla exact în perioada celor mai năstruşnice dorinţe, ceea ce îl făcea pe Gustav să glumească blajin cu ea:

– O să ajungi să ne ceri şi luna de pe cer! Ei, pe aceea n-o să ţi-o putem da. Şi-i striga după aceea nevestei lui, care zîngănea de zor vasele din bucătărie, de parcă lua şi dînsa parte la discuţie: lasă că şi tu pe vremuri mi-ai mîncat zilele cînd a fost să-l naşti pe întîiul băiat.

Soţia primului născut, bălaie şi albă la piele semăna cu un aluat de cozonac. Se afla în centrul atenţiei tuturor şi Gustav numai că nu se umfla în pene de mîndru ce era că în curînd va fi bunic. Cu atît mai mult se neliniştiră toţi ai casei cînd ea îşi manifestă cheful să se aşeze la soare, dar să se aşeze neapărat şi nu în altă parte decît exact pe locul aflat sub aspra interdicţie a capului de familie.

Îi aţinu calea şi soacra.

– Vai nu, draga mea! Scoate-ţi din minte gîndul ăsta. Ce-o să zică tati?!

– Mor dacă nu mă aşez!

– Să nu mori, interveni şi soţul ei, băiatul cel mare al lui Gustav. Mami are dreptate.

– Măcar să-i ceri voie, mai încercă soacră-sa s-o înduplece dar tînăra femeie nu dădu îndărăt. Se duse şi se aşeză pe locul interzis.

– Scoală-te, te rog, e mai bine pentru noi toţi, se ruga soţul de tînăra lui soţie, dar ea îşi dădu capul pe spate şi primi cu ochii mijiţi bucuria razelor de soare.

– E atît de plăcut aci!

Obrajii ei rumeniţi, rotunjiţi la perfecţie, reflectau lumina de aur a soarelui. Soţul ei îşi privi mama şi amîndoi după aceea căutară cadranul ceasului din bucătărie. Tocmai se auzea zgomotul uşii de la intrare. Gustav sosea ca de obicei, dornic să se spele şi să se schimbe. Primul lui drum cînd sosea acasă, era să meargă în baie. Mama îşi îndemnă fiul din ochi să o convingă pe tînăra femeie să renunţe şi ea se grăbi să-şi ajute bărbatul.

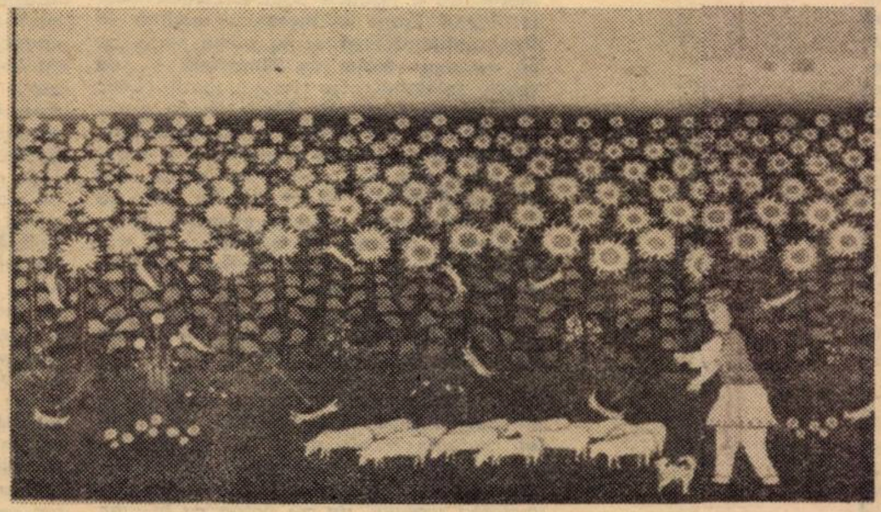

VIOREL CRISTEA: „Cu mioarele"

– Te rog, iubita mea; hai şi nu te mai încăpăţîna!

Neliniştit de furtuna pe care taică-său o putea porni într-o zi însorită ca aceea, tînărului îi scăpa esenţialul, exact ceea ce nu-i scăpă lui Gustav de cum intră în bucătărie primenit şi înviorat de duşul făcut în baie. El recepţionă înduioşătoarea imagine a tinerei femei pe petecul de iarbă, ţinînd ochii închişi sub potopul de lumină al zilei de vară. Părea aproape de necrezut aglomerarea de culori vii în spaţiul arid şi rigid al curţii lui, gîndită şi organizată atît de gospodăreşte.

Neluînd în seamă pe nevastă şi pe fiu-său mai mare, preocupaţi să-i explice şi să-l împace, el se apropie de uşa bucătăriei ca să se uite în voie, ca la o imagine care-i era pe plac. Tînăra femeie îi întoarse privirea şi schiţă către socrul ei un gest prietenos şi parcă recunoscător.

– Te simţi bine? Îţi place?

– E minunat şi îţi mulţumesc, tati!

– Atunci să ai grijă să fie băiat!

Toţi ai casei răsuflară uşuraţi. Restul zilei s-a scurs într-o atmosferă căreia i s-ar fi putut spune sărbătorească. Gustav se întrecu pe sine în voioşie şi risipe de glume; izbuti atît de bine, încît pînă şi nevastă-sa îşi uită necazul cu ocolitul petecului de iarbă. Numai că seara, înainte de culcare, aducîndu-şi aminte, iar îl bombăni pe Gustav: a făcut mult tărăboi cu iarba din faţa bucătăriei, s-a pus în coarne cu toţi ai casei şi o mai şi necăjeşte şi pe ea de fiecare dată cînd are de aruncat apa de la vase...

– Şi pentru ce toatea astea? Spune şi tu, pentru ce?!

– Cum, femeie, n-ai înţeles?

Ea mai bombăni pînă ce-şi unse mîinile cu alifie şi se urcă în pat, acoperindu-se cu pătura pînă sub bărbie. Iar Gustav, după ce o auzi oftînd ca după o zi de trudă şi de mare năduf, îi vorbi cu glas înăbuşit, şi de emoţie, şi de grija de a nu-l auzi decît ea:

– Am nevoie de un loc curat, neatins pentru nepot, măi femeie! Te rog să nu fii supărată că nu ai nici un motiv.

Şi-i căută mîna, ca să i-o mîngîie lin, cu căldură, ca în anii de demult, ai tinereţii lor, cînd şi ei îl aşteptau pe primul lor copil.

IULIU GĂRDUŞ

ALTITUDINI

Înalt de vreo doi metri, proptit bine pe picioare, cu urechile încîrligate în sus, cuierul stă după uşă fără să-l ia cineva în seamă, căci afară e cald, e vară şi oamenii umblă îmbrăcaţi subţire. Cei cinci funcţionari din biroul Aprovizionării sînt toţi sub treizeci de ani şi nu e de mirare că şeful lor, Stănescu, în vîrstă de peste cincizeci de ani, nu participă la glumele lor, al căror personaj principal e un oarecare Bilă... Nu numai că nu participă la glume, dar, de cînd şi-a adus masa de birou în aceaşi încăpere cu ei, trebuind să lucreze între aceiaşi pereţi cîteva săptămîni, pînă se termină renovarea aripii stîngi a clădirii, chipul lui ursuz, şi parcă mereu nemulţumit, pare că i-a contaminat şi pe ceilalţi, căci o dată cu intrarea lui în birou tinerii par a fi sosit de la o înmormîntare în urma căreia nu le-a rămas nici-o moştenire. Chiar şi difuzorul, agăţat într-un cui lîngă geam, a fost oprit.

Vestea că în locul lui Danciu, care se transferase la o altă întreprindere, va veni un funcţionar nou, de la Cluj, îi lăsa total indiferenţi, fără să le stîrnească entuziasmul şi curiozitatea obişnuite în atari situaţii. Dacă ceilalţi nici nu iau în seamă că există un cuier în cameră, şefului, însă, îi stă ca un ghimpe în ochi. El, care instaurase în birou teroarea tăcerii, se simţea într-o situaţie neplăcută, aproape ridicolă. Era mic de statură – sub o sută şaizeci de centi' – dar plin şi îndesat ca un sac de antrenament. Scăfîrlia o are pusă în evidenţă de o chelie lucioasă, înconjurată de o coroană de păr ca un halou capilar. Desigur că acesta e motivul principal pentru care şi pe o căldură toridă poartă pălărie. Sursa supărării lui, însă, e cuierul, destinat parcă jucătorilor de baschet, atît e de înalt. Deşi cuierul e liber, cînd ajunge la birou, şeful trebuie să-şi pună pălăria pe masă, căci „mustăţile" cuierului sînt mult prea înalte şi departe de el pentru a ajunge la ele chiar şi din vîrful picioarelor; şi, cum mai jos puţin cîrligele pentru haine şi paltoane sînt minuscule. Stănescu recurse în prima zi la o stratagemă abilă: îşi aruncă pălăria precum un lasou. La plecare, însă, trebui să roage pe un subaltern să-i dea pălăria, umilire la care probabil nu mai fusese supus vreodată, căci zile în şir subalternul în cauză n-a fost învrednicit nici măcar cu un cuvînt.

Noul lor coleg de birou îşi făcu apariţia în persoana unui pigmeu – dacă există pigmei de culoare albă – căci era mai mic de statură decît Stănescu. Consternarea de pe chipul celorlalţi fu destrămată de aerul jovial al noului venit.

– Partenie Ilie, se prezentă el. Apoi trecu şi pe la ceilalţi spunînd încă de cinci ori „Partenie". Constatînd că mai ţine pălăria în mîna stîngă, se îndreptă spre cuier, ridică mîna în sus şi rămase cîteva clipe în postura de Nătăfleaţă. Realizînd situaţia, se întoarse spre ceilalţi avînd faţa luminată de un zîmbet parcă cules din pom.

– Nu aveţi o mătură?

Cum ceilalţi aveau aerul că nu înţeleg cuvîntul, a inspectat încăperea şi, negăsind nicăieri vreo mătură, murmură, pe un ton apăsat, un fel de sentinţă:

– De azi încolo, lîngă cuier, vom avea o mătură! Cum ceilalţi îşi continuară tăcerea, completă: am nevoie de coada ei.

Ajungînd din nou lîngă cuier, s-a săltat pe un picior, cu pălăria în mîna întinsă, ca la jocul cu belciuge, şi a azvîrlit-o, reuşind s-o agaţe în vîrful unei „mustăţi". Apoi, pe un ton oficial, întrebă:

– Care e biroul meu?

Privirile celorlalţi, alături de cea foarte înăcrită a lui Stănescu, îl făcură să sesizeze direcţia dincolo bate vîntul şi, ca atare, se îndreaptă spre masa liberă din dreapta şefului, care se uita la el de parcă se afla la un spectacol de pantomimă. Sertarul şi lădiţa biroului fiind goale şi timpul fiind aproape de „ora închiderii", cu alte cuvinte fiind aproape ora cincisprezece, Partenie îşi permise să se salte cu fundul pe birou şi, de la această „altitudine", survolînd cu privirea spaţiul de deasupra capului pleşuv a lui Stănescu, se adresă egalilor întru funcţie:

– Fraţilor, mîine e sfîntul Ilie. Faptul că Ilie e numele de familie, în familia noastră o sărbătorim mai mult decît oricare altă sărbătoare. Toţi, indiferent de sex. Pe dumneavoastră vă rog să vă aduceţi mîncare potrivită.

– Potrivită? – se miră cel mai tînăr, dar şi cel mai spilcuit dintre funcţionari.

– Adică ceva mai gras, s-avem poftă de o „acritură" de Tîrnave...

Cu două minute înainte de ora cincisprezece, tinerii întinseră mîna spre serviete, pregătindu-se de plecare; se uitau cu coada ochiului la Partenie, curioşi să vadă pe care îl va alege să-i dea pălăria, căci deocamdată îi lipsea preţioasa unealtă. Stănescu, luîndu-şi pălăria de pe birou avu un moment de ezitare apoi se adresă în direcţia lui Partenie:

– A mai trecut o zi, mergem şi noi acasă. Sau vrei să faci ore suplimentare? Încercînd această „glumă oficială", Stănescu se uită la ceas, apoi la Partenie. Acesta, sărind de pe masă, era cît pe ce să-l îmbrăţişeze.

– În regulă şefu' – făcu el şi se îndreptă spre cuier. Îl prinse cam de pe la mijloc –ceilalţi aveau aerul că aşteaptă să-l vadă căţărîndu-se –, deci prinse cuierul cu o mînă pînă putu să-şi ia pălăria. Îşi făcu vînt cu ea, apoi o puse pe cap şi se îndreptă ţanţoş spre uşă:

– Deci nu uitaţi: mîncare substanţială şi o poftă bună!

– Mulţumesc, la fel! – zise unul şi toţi riseră parcă eliberaţi ca un consemn.

A doua zi, după ora mesei, Partenie scoase din sacoşă o canistră de vreo trei litri şi le trase cu ochiul.

– Vin de butuc, băieţi. Haideţi să vă torn!

– Hai c-a fost tare, şefu'! Începi să-mi placi. Hai, băieţi, pe rînd, nu toţi o dată! Sau vi-i frică?

– Nici o grijă, nea Partenie, că avem atîta milă să nu te lăsăm să pleci acasă cu bunătate de povară

– Păi, la mulţi ani!

– Noroc.

– Multă fericire şi la mai mare!

– Şi vouă la fel!

Vinul era bun şi Partenie nu se lăsa rugat să le umple paharele.

– Măi băieţi, ştiţi ce mi-a zis domnişoara Rosnoveanu, secretara directorului, cînd m-am dus la ea cu ceerea de angajare?

– Om şti, dacă ne spui.

– Mai toarnă-mi puţin.

– Şi mie, te rog.

– Ce ziceai că ţi-a spus secretara?

Partenie luă o foaie volantă de pe birou, se duse pînă la uşă, o deschise, apoi o închise la loc. Voia să joace propriul său rol, în care debuta cu cîteva zile în urmă – al omului care solicită angajarea.

– Cînd intru, o văd pe secretară vorbind la telefon. „Bună ziua" zic. Ea – nici nu mă vede; se căznea să-şi aprindă o ţigară. Îi dau foc la ţigară, apoi aştept să-şi termine convorbirea şi cînd, în sfîrşit, pune receptorul în furcă, o iau tare: „Ascultă, duduie, zic, dumneata ştii că la Cluj am descoperit un cerc vicios?" Blonda stă ca la dentist. Eu îi dau mai departe foc cu foc. „Nu mă-ntreba, zic, ce fel de viciu, că ştii şi dumneata: „cercurile" astea au o latură comună. „Care"? mă întreabă ea. Eu, de colo: „ţi-o spun cînd îmi aduci cerea semnată".

Partenie puse demonstrativ foaia volantă pe masa lui Stănescu.

– Îmi ia cererea şi, dînd din şolduri, parcă trebuind să-şi facă loc pentru a trece printre două rînduri de oameni, se îndreaptă spre biroul directorului. Nu durează nici trei minute, că vine înapoi. „Na, zice, că nici nu te cunosc şi tot am pus o vorbă bună pentru dumneata; eşti angajat". Am vrut să-i sărut mîna, dar m-am lăsat păgubaş pentru că stătea cu braţele încrucişate şi se uita la mine cu interes. Şi cum ziceam, secretara mă filează atent... „Spuneai de-un cerc, domnule" face ea. „Pai!" zic eu. „Şi dacă l-ai descoperit, ce-ai făcut?" „Ce să fac? M-am luptat cu el". „Şi?" „Şi, dîndu-i cîteva lovituri, l-am transformat în unghi mort". „În ce"? „În unghi mort". „Cum aşa?". „M-am folosit de latura comună". „Aha – zice ea – aici îmi eşti dator: care-i latura aia?". „Dumneavoastră, fiinţele acestea, înalte şi graţioase: secretarele!"

Partenie bău vinul din pahar, apoi trăgînd cu ochiul murmură:

– Că era graţioasă, am vrut să mă conving şi cu alt simţ decît cu văzul, dar ea m-a şi plesnit peste mîini; totuşi, nu mi-a dat de înţeles că m-a disgraţiat.

Tipesa se uită lung la mine şi îmi întinde pachetul de Kent. „Eşti dat naibii, domnule! Eşti căsătorit?". „Ca şi dumneata", fac eu. S-a roşit hoţoaica da' mi-a întors-o. „Auzi, zice, ai umblat vreodată prin iarbă?". „Cum nu, zic, încă de cîte ori!" „Da' n-ai simţit, zice ea, aşa, că te gîdilă ceva la spate?" Eu fac pe prostul. „Păi, eram singur, n-avea cine să mă gîdile". „Iarba, omule" zice ea şi rînjeşte. Hohotele de rise care au urmat, spontane şi de nestăvilit. Numai Stănescu nu rîdea.

În zilele următoare, în timp ce lucrau, tinerii dădeau din cap zîmbind unui gînd care parcă trecea de la unul la altul căci aceeaşi expresie ghiduşă se putea vedea în ochii fiecăruia. De-atunci, cînd venea careva supărat la servici, ori, din cine ştie ce motive, în birou, se simţea o atmosferă încărcată, premergătoare furtunii, atunci Partenie străbătea spaţiul scurt pînă la biroul lui Stănescu şi, întinzîndu-i vre-un referat, se apleca cu umilinţă, camuflînd figura cu gîdilitul. În clipele acelea, risetele lor erau ca nişte tunete dar în loc de furtună urma o ploaie cu soare.

Stănescu, ursuz, înjura în gînd zugravii că lucrează aşa încet încît trebuia să mai suporte cîteva zile iadul de acolo.

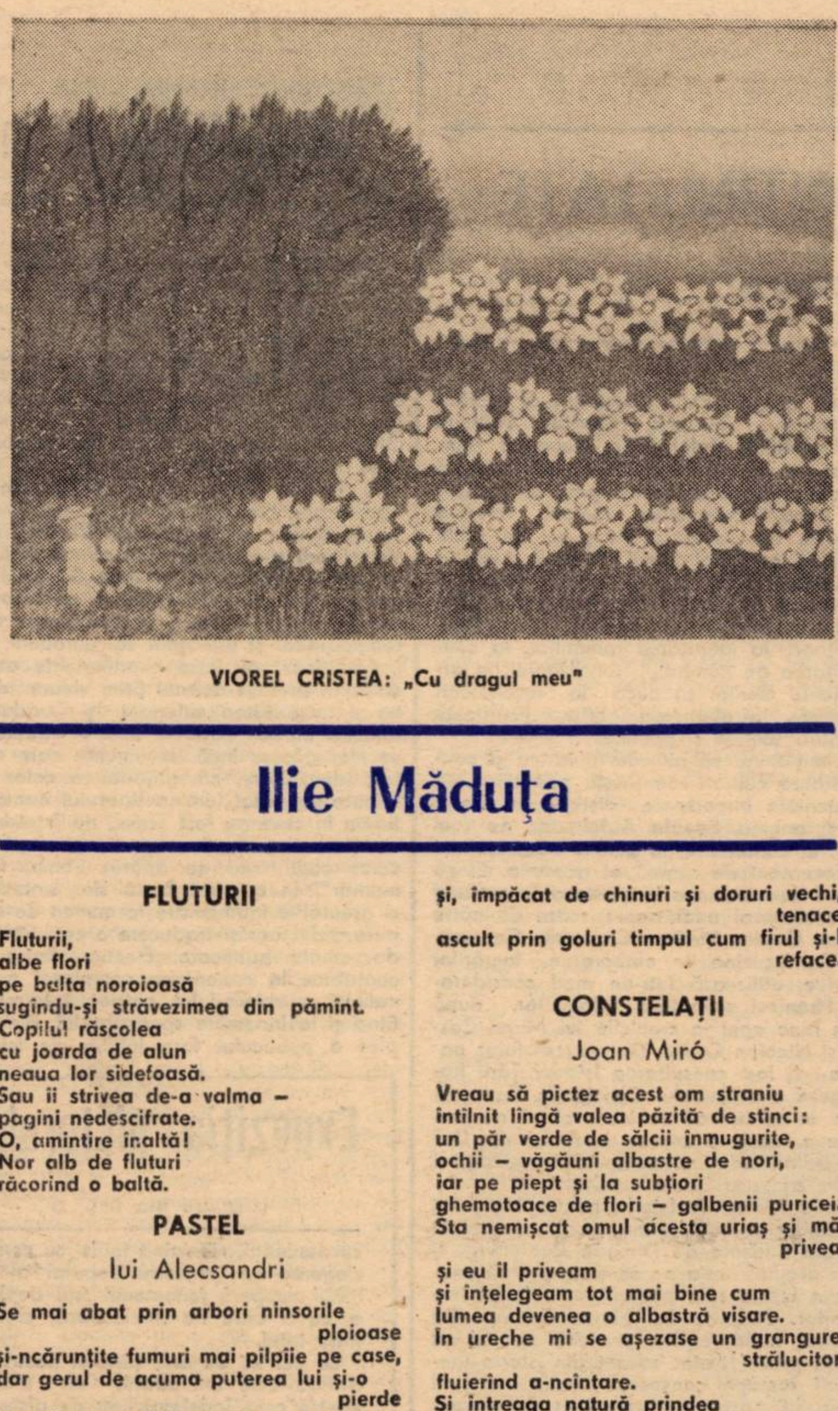

VIOREL CRISTEA: „Cu dragul meu"

Ilie Măduţa

FLUTURII

Fluturii,
albe flori
pe balta noroioasă
sugîndu-şi străvezimea din pămînt.
Copilul răscolea
cu joarda de alun
neaua lor sidefoasă.
Sau îi strivea de-a valma –
pagini nedescifrate.
O, amintire înaltă!
Nor alb de fluturi
răcorind o baltă.

PASTEL

lui Alecsandri

Se mai abat prin arbori ninsorile
ploioase
şi-ncărunţite fumuri mai pîlpîie pe case,
dar gerul de acuma puterea lui şi-o
pierde
şi strălucirea zilei pe cîmp e tot mai
verde.

Să savurez Pasteluri citite altădată
iau cartea, şi fac rime cu trena
demodată
şi cum privesc la pîlcul de zburătoare
– afară
parcă aud şi mieii prin staule cum
zbiară.

Departe sînt de vorbe amarnic
ţesălate,
de suflete cu ţeste de şarpe îndopate,
de feţele hlizite, de revărsări de ură,
ce morfolesc şuruburi şi minătărci în
gură.

Eu stau privind cum moina se cerne
luminoasă
scriind mari hieroglife pe iarbă şi pe
casă
şi, împăcat de chinuri şi doruri vechi,
tenace
ascult prin goluri timpul cum firul şi-l
reface.

CONSTELAŢII

Joan Miró

Vreau să pictez acest om straniu
întîlnit lîngă valea păzită de stînci:
un păr verde de sălcii înmugurite,
ochii – văgăuni albastre de nori,
iar pe piept şi la subţiori
ghemotoace de flori – galbenii puricei.
Sta nemişcat omul acesta uriaş şi mă
privea
şi eu îl priveam
şi înţelegeam tot mai bine cum
lumea devenea o albastră visare.
În ureche mi se aşezase un grangure
strălucitor
fluierînd a-ncîntare.
Şi întreaga natură prindea
uriaş şi blînd să se rotească,
un dans, ah, învăluitor,
iar printre umerii omului aceluia
ca printr-o reţea cerească
se zăreau pîlpîind stelele.
Roiuri de stele.
Aleluia.

DESPRE OAMENI

Suflări vesele,
tremurări colorate de vînt.
Aparenţe,
străluciri de-o clipă
pe mlaştini
păscînd un aer putred.
Ambiţii încolăcite pe funigei.
Şi trecem,
trecem astfel goliţi
de mirosul tunetului.
Mici boscorodeli
ricoşînd pe suprafaţa lucrurilor.

Ondrej Stefanko

ÎN URMA BIRUINŢEI, TRISTEŢEA

Ne-am întrecut pe noi înşine,
ce nu trebuia să fie nu e.

Au rămas doar firimiturile,
negreala şi cenuşa-n urma duşmanului,
presimţirea caldă,
pasul măreţ, de după bătălie,
cuvintele-ncremenite ale tăcerii.

Iar în piept o dulce clipă
tristă suspinînd...

ÎN LIMBA MATERNĂ

Bucata de pîine uscată te urmăreşte
ca vîntul,
te calcă pe călcîie, ţi se agaţă de
spate, te-mpinge înainte.
Fugi în faţa ei dar nu poţi scăpa de
ea
aşa cum trupul femeii nu poate scăpa
de patimă,
sau oblonul de lemn de lumină şi
întuneric.
Cerul gurii tale-i presărat cu răni de
pîine, cu răni de cuvinte,
pe care nu le poţi mesteca, nici înmuia
în salivă, dar nici
nu le poţi înghiţi,
le muţi în gură de pe o parte pe
ta.
le freci de limba ta promiţătoare.
Bucata de pîine uscată te urmăreşte
dar iată, aproape c-ai scăpat,
între dinţi ai reuşit să spargi cuvintele
aspre
ce-au fost ascunse-ntre coajă şi miez.
Într-adevăr ai scăpat, căi poarta
gigantică a sufletului tău
nu-ţi divulgă prezenţa
iar limba ta promiţătoare vorbeşte-n
sunete materne.

TABLOUL ZILELOR MELE IREALE

M-am aplecat asupra pînzei
cînd irisul din ochii-mi dormita
în întreaga sa splendoare
în întreaga sa rotunjime
dormea

Pînza nu-mi oferea nimic real
doar în mrejele ţesuturilor sale ceva
licărea
şi acolo de unde
cea mai delicată nuanţă a umbrei
se aplecase înspre lumină
a ţîşnit un fulger
care a trezit irisul

Iar eu n-am mai putut să-mi dezlipesc
ochii.

Traduceri din limba slovacă:
Ivan Miroslav AMBRUŞ

aniversări

Sensul înălţării

110 ANI DE LA NAŞTEREA LUI TRAIAN VUIA

Omul trăieşte şi se silabiseşte pe sine şi lumea. Dar toate fiinţele vii, trecînd peste unităţile prea rudimentare din punct de vedere al organizării, posedă fragmentar relaţii articulatorii multiple: culoare, gesturi, poziţie, expresie facială, limbaj. Altfel spus, ele, ca şi omul, transmit în exterior mesaje despre ceea ce sînt. Transmit un sens, sensul fiind de fapt esenţa de structură a oricărei forme naturale, deci şi a omului. Viaţa în general este înconjurată de asemenea semnale.

Sensul înălţării omului, al depăşirii condiţiei sale de fiinţă cvasi-terestră, al imersiunii sau zborului, răzbate gîndirea umanităţii din cele mai vechi timpuri. Rîvna întru zbor, fiind freamăt şi foşnet mai întîi, apoi zbatere directă şi permanentă cu legile fizicii, mecanicii, aerodinamicii, a devenit, în pragul acestui secol, adevărată împlinire.

O ipostază a crezului uman şi a visului, oglindită mai întîi iluzoriu în fermecătorul mit al lui Dedal şi Icar, s-a împlinit, a primit sens real prin strădania unui fiu al zonei Făgetului, marele inventator Traian Vuia, care „a dat aripi" cu adevărat unei nostalgii milenare, după cîteva încercări, în 18 martie 1906, la Montesson, în Franţa, ridicîndu-se, cu aeroplanul imaginat de el, la înălţimea de 0,60–1 m şi parcurgînd lungimea de 12 m. Parafrazînd cuvintele primului om care a păşit pe solul lunar, am putea spune: un pas mic pentru om, un salt uriaş pentru aviaţia modernă, Traian Vuia rămînînd unul dintre cei mai iluştri precursori ai aeronauticii mondiale.

Sculptură de INA POPESCU

Şi a trebuit să fie om acest om pentru a povesti prin fapte oamenilor despre pasărea-om, despre omul care se înalţă numai prin truda sa şi a celorlalţi, dintotdeauna. Şi a trebuit să fie român acest om pentru a confirma incalculabila cantitate de vis, candoare şi încredere din sufletul unui popor.

Trec adesea prin satul său natal, aşezat pe cursul unui pîrîu, la întîlnirea şesului cu pădurea şi muntele, la întretăierea orizontului cu verticalul. Cunosc oameni care l-au cunoscut. Văd lumina azurului scăldîndu-se în ochii şi frunţile lor. Şi atunci cînd păşesc pe acolo, şi atunci cînd vorbesc cu vreunul dintre cei ce l-au văzut în carne şi oase, i-au ascultat vorba şi i-au simţit vibraţia gîndurilor, umerii mei înmuguresc, parcă ar creşte în ei dorul de zbor, mereu amînat, pînă la el, al strămoşilor. Şi văd în el nu numai un mare inventator, luptător cu vederi democratice, progresiste, publicist şi adevărat patriot, ci şi un răzbunător al condiţiei pămînteşti a înaintaşilor săi. Şi sînt sigur că oricînd, cît va dăinui acest pămînt al nostru, întîiul său semn, al omului care prinde aripi, este alături de semnele înălţării noastre de azi.

Ion CĂLIMAN

pantheonul românesc

UNITATE ŞI CONTINUITATE

(CÎTEVA CONSIDERAŢII)

După cum se desprinde limpede din remarcabila sinteză a lui Ion Lungu, închinată **Şcolii Ardelene,** aceasta din urmă trebuie definită ca o mişcare ideologică naţională iluministă. Este în afară de orice îndoială că, pe parcursul celor şase decenii de existenţă, a cunoscut unele influenţe austriece (iosefiniste), germane (**Aufklärung-ul** moderat) şi, într-o mai mică măsură, franceze. De aici, nu trebuie să se deducă, în mod eronat, că ideologia **Şcolii Ardelene** este un produs eclectic. Dimpotrivă, ea este de o pregnantă factură originală, avînd punctul de plecare în realităţile româneşti. Influenţele străine receptate au fost topite într-o concepţie care, pînă la urmă, se deosebeşte sensibil atît de iosefinism cît şi de **Aufklärung** sau de „filozofia luminilor".

Învăţaţii transilvăneni din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea şi primele decenii ale celui următor militind pentru afirmarea, şi, totodată, dovedirea romanităţii poporului nostru aflat sub dominaţie habsburgică – ei credeau că prin această modalitate se poate ajunge la obţinerea de legitime drepturi sociale şi politice –, în lucrările elaborate, au făcut apel, într-o măsură apreciabilă, la umanismul autohton. Este explicabil, acest fapt, deoarece în operele reprezentanţilor lui întîlnim, pentru prima oară, realizarea sintezei dintre cele două componente fundamentale ale romanităţii poporului nostru. Este vorba, pe de o parte, de fondul conştiinţei autohtone a romanităţii, reflectat în numele pe care românii îl purtau, atestîndu-le pregnant descendenţa, pe de altă parte, de cunoaşterea scrierilor umaniştilor străini, a teoriilor lor cu privire la romanitatea românilor. De fapt, această cunoaştere nu este semnalată pentru prima dată la umaniştii români, ea este cu mult mai veche. Socotim important să menţionăm, în acest context al discuţiei, că, pînă la Dimitrie Cantemir, cărturarii noştri recurgeau la lucrări străine ori de cîte ori aveau nevoie de un suport ştiinţific în argumentarea şi demonstrarea originii noastre. De acum înainte lucrurile se inversează. Lumea savantă europeană apelează la cunoştinţele învăţaţilor români atunci cînd intenţiona să scrie despre romanitatea noastră, aceasta fiind raţiunea faptului că **Descriptio antiqui et hodierni status Moldaviae** (terminată în 1716) şi **Hronicul** au apărut la solicitarea Academiei din Berlin, menite să slujească informării opiniei ştiinţifice străine (în 1717, a fost redactat în limba latină şi **Hronicul,** sub o formă rezumativă, purtînd titlul **Historia Moldo-Vlahica).**

În sprijinul demonstraţiei potrivit căreia iluminismul românesc din Transilvania reia şi dezvoltă în mod creator multe din ideile fundamentale ale umanismului autohton, invocarea lui Inochentie Micu, principalul precursor al **Şcolii Ardelene,** ni se pare concludentă. Acesta, bun cunoscător al tradiţiilor din ţinutul natal, în care conştiinţa latinităţii românilor era nestinsă, posesor al unei temeinice culturi umaniste, însuşite în şcolile pe care le-a frecventat, era un cititor pasionat al lucrării lui Dimitrie Cantemir, **Hronicul vechimii româno-moldo-vlahilor** (la Viena, a cumpărat un manuscris al scrierii de faţă). El afirmă cu neclintită convingere că românii sînt urmaşii coloniştilor romani, reieşind limpede, de aici, că ei sînt şi cei mai vechi locuitori ai fostei Dacii. Meritul deosebit al înflăcăratului patriot rezidă, însă, în aceea că, în demersurile sale, converteşte ideile umaniştilor din secolul precedent, privitoare la latinitatea românilor, la continuitatea pe pămîntul Transilvaniei, în argumente menite să ducă la revendicări imediate, la obţinerea unor justificate drepturi sociale şi politice.

Intenţionînd să relevăm unitatea şi continuitatea culturii româneşti, prin unul din momentele importante distinse în istoria ei, şi anume, **Şcoala Ardeleană,** ne vom opri, în continuare, la Samuil Micu, primul reprezentant de seamă al acesteia. El ne apare de asemenea în ipostaza de profund cunoscător al unor opere scrise de către Miron Costin, Dimitrie Cantemir, Constantin Cantacuzino. În elaborarea lucrărilor istorice, utilizează într-un mod considerabil **Hronicul** savantului domnitor, după cum face apel la cronicile lui Miron Costin şi Nicolae Costin. De un real folos pare a-i fi fost consultarea **Istoriei Ţării Româneşti** a stolnicului Constantin Cantacuzino, în spiritul căreia încearcă să ne prezinte o istorie a tuturor românilor din Dacia traiană, dar nu numai din aceasta, ci şi din aşa-zisa Dacia aureliană.

Petru Maior, în **Istoria pentru începutul românilor în Dachia,** a recurs nu numai la izvoare utilizate de Dimitrie Cantemir, ci şi la argumentaţia pe care se sprijină unele din tezele sale privind romanitatea românilor. Scrierea lui Miron Costin, **De neamul moldovenilor,** socotită pe drept cuvînt primul tratat savant din istoria literaturii române consacrat analizei originii poporului nostru, i-a constituit de asemenea o preţioasă lectură (între cărţile personale ale lui Petru Maior, se afla şi un exemplar al ei). În acest sens, autorul **Istoriei** apărute la Buda în 1812, a avut prilejul să împrumute, din amintita scriere a lui Miron Costin, însemnate argumente menite să contribuie la afirmarea şi dovedirea romanităţii noastre, a continuităţii neîntrerupte în spaţiul Daciei nord şi sud dunărene.

Din cele relevate pînă acum, se desprinde suficient de convingător faptul că unele scrieri ale exponenţilor de seamă ai umanismului din Ţara Românească şi Moldova au venit cu o contribuţie de seamă la cristalizarea ideologiei **Şcolii Ardelene.** Prin aceasta, se vădeşte un aspect important al culturii noastre, şi anume, unitatea ei. Receptarea şi, în acelaşi timp, îmbogăţirea de către iluminiştii transilvăneni a unor idei fundamentale ale umanismului autohton, probează o altă latură definitorie a culturii româneşti: continuitatea acesteia. Este vorba, în cazul de faţă, de evidenta continuitate: umanism-iluminism.

Al. BELU

---

istorie-document

Mihai Viteazul în conştiinţa europeana

●**Documente externe, vol. I,** Ed. Academiei, 1982

Realizată într-o ţinută grafică exemplară care îmbină eleganţa cu sobrietatea, cu un aparat ştiinţific bine pus la punct, lucrarea „Mihai Viteazul în conştiinţa europeană, vol. I, Documente externe", a ieşit de curind de sub teascurile tipografice ale Editurii Academiei R.S.R. Coordonatorii ediţiei: Ion Ardeleanu, Vasile Arimia, Gheorghe Bondoc şi Mircea Muşat, cărora li se adaugă şi colaboratorii: Eugenia Ciocan, Tashim Gemil, Elena Moisuc, Cornelia Moraru, Emilia Poştăriţă, Maria Soveja, Vasile Şimandan, Constantin Vlad, Mircea Voiculescu şi-au propus să aducă la lumină nu un volum, ci o serie întreagă de volume care prezintă epoca şi personalitatea lui Mihai Viteazul în conştiinţa contemporanilor şi urmaşilor săi europeni.

Ambiţiosul ţel este exprimat de autori chiar în prefaţa acestui prim volum, la fel ca şi necesitatea culegerii şi traducerii textelor întrucît „trebuie avut în vedere că se mai găsesc încă documente care n-au fost identifciate, că majoritatea celor publicate au văzut lumina tiparului numai în limba în care au fost scrise, nu întotdeauna transcrise după originale ci după diverse copii, sau au apărut numai fragmentar". În această frază sînt sintetizate şi greutăţile întîmpinate în munca de adunare, selectare şi traducere a celor 241 de documente publicate. Fiecare dintre ele contribuie la creionarea complexei personalităţi a voievodului patriot, informaţiile fiind şi la îndemîna specialistului, dar mai ales a publicului larg iubitor de istorie.

Faptele voievodului făuritor de istorie şi deschizător de noi idealuri politice şi-au aflat o reflectare diferită în epocă lucru reflectat cu claritate de prezentul volum. De la rezerva iniţială şi scepticismul primelor cancelarii europene despre faptele voievodului muntean, se ajunge apoi la calde pagini despre cel ce era singurul om politic care putea opune turcilor otomani forţe notabile şi obţine victorii decisive pentru soarta ţării sale şi a celor din jur.

Pentru bănăţeni acest volum, ca şi cele ce-l vor urma, prezintă un interes aparte întrucît de la apariţia lucrării istoricului bănăţean Ion Sîrbu despre Mihai Viteazul, nici o altă lucrare nu a reuşit să releve – la adevărata lor valoare – legăturile lui Mihai Viteazul cu Banatul. Ori acestea au depăşit sfera relaţiilor de simplă vecinătate dintre două teritorii româneşti, colaborarea bilaterală fiind pusă în slujba idealului comun: unirea celor trei ţări româneşti şi scuturarea jugului otoman. Am găsit deja, şi vom mai găsi cu siguranţă, în volumele ce vor urma dovezi ale acestei unităţi de acţiune, fapt ce ne îndeamnă a-i propune şi cititorului o parcurgere temeinică a paginilor întru îmbogăţirea cunoştinţelor noastre despre „cel Viteaz", domn ce a răsturnat prin faptele sale prejudecăţi seculare şi a devenit un simbol al istoriei noastre naţionale.

Ioan HAŢEGAN

Expoziţia pictorului naiv VIOREL CRISTEA

(Urmare din pag. 1)

convenienţă, rămînînd totuşi cu convingerea că: maestru popular al realităţii acoperă fenomenul mai deplin – în cazul care ne interesează, credem, întru totul.

La cei 25 de ani, ţăranul nostru din Ghilad este într-adevăr un maestru pentru care îndeletnicirea de pictor nu mai este un „Violon d'Ingre". „Pictez – mărturiseşte el – aproape zi de zi – şi rezultatele acestei munci stăruitoare făcute cu conştiinţă artistică sînt evaluate nu numai la noi ci şi la Zürich, Stockholm sau New York". Şi dacă pictorul este un autodidact în utilizarea pensulelor şi a uleiului pe pînză, meşterii populari din veacuri, creatorii bănăţeni de chilimuri, cojoace şi oale smălţuite i-au transmis o ştiinţă a compoziţiei şi a ritmului plastic, a cromaticii opulente, din toate răzbătînd filtrată dragostea robustă şi adevărată pentru locul, viaţa şi oamenii de la noi. Sentimentul peisajului natal rămîne dominant în tablourile lui Viorel Cristea şi, măcar că în intenţie el semnează conştiincios o cronică în imagini a satului său (cu muncile cîmpului, cu sărbătorile şi obiceiurile anotimpurilor), substanţa artei sale nu este nici epică, nici etică, ci esenţial lirică. Sînt unele titluri care ar putea deruta („Venind de la piaţă", „Datu' la păsări", „Se culeg cireşile la Ghilad", „Unii cu sapa, alţii cu mapa", „Momente de la săpat, prăşit, scăldat, pescuit" etc.). Tratarea sumară a personajelor, expresia stereotipă, atitudinile convenţionale, permit trecerea pe primul plan a interesului pentru organizarea compoziţională, pentru ordonata strictă a semnului decorativ, dispus în registre suprapuse, mutatis mutandis, ca în covoarele sau cusăturile populare, cu rupeRi şi abateri sugestive. Perspectiva montantă (din Lanul cu floarea soarelui, din Livada de cireşti) şi afectivă (Laleaua, floare preferată, apare adesea supradimensionată), pata de culoare pusă după necesităţile armoniei (Zăpada e galbenă) nevoia de încălzire a unei suprafeţe, intens modulate în verde, prin rozul unor mici tufe de flori, toate acestea se supun viziunii unui poet solar, al cărui limbaj se constituie din linii şi culori. Ansamblul, coerent şi inconfundabil, este scăldat într-o lumină dematerializată, fără sursă vizibilă şi fără umbre, întrucît se revarsă din inima însăşi a pictorului.

Arta denumită naivă este – se spune şi se repetă mereu – spontană, sinceră, autentică, instinctivă; ca orice creaţie artistică, ea implică însă – şi asta se ştie – o concepţie, o viziune şi un mănunchi de mijloace expresive originale. Naivă sau oricum va fi denumită, pictura lui Viorel Cristea este, în această perspectivă, artă adevărată.

---

săptămîna culturală

Niciodată vara n-a fost (parcă) mai bogată! Observatorul şi-ar putea aşeza rubrica estivală sub semnul acestei parafraze, perfect acoperită în fapte. Ca să vă convingeţi, citiţi cele ce urmează. O animaţie culturală demnă de invidia (dar mai ales de atenţia!) redactorilor de la RTV Bucureşti, care, ca un făcut, ne cam uită în sprinţarele lor relatări cotidiene. Deci:

● **În timp ce Forumul Naţional al Pionierilor** continuă să capteze interesul celor mici, prin acţiunile sale deosebit de atractive, Casa de cultură a tineretului din Timişoara întreţine (şi peste vară) o atmosferă propice educării şi cultivării celor mai mari (dintre tineri). Dovadă, un nou şi izbutit ciclu de dezbateri, intitulat „Documente ale continuităţii româneşti". ● **„Vatră de olari"** – o manifestare deja cunoscută iubitorilor de artă populară din ţară şi chiar de peste hotare. Sub egida C.J.C.E.S. Timiş, în satul Jupîneşti, comuna Făget se desfăşoară în aceste zile o acţiune complexă: reuniunea Asociaţiei etnografilor şi folcloriştilor, „Nicolae Ursu" (care va pune în discuţia membrilor săi o temă generoasă: „Tendinţe actuale în ceramica populară"), apoi o expoziţie de ceramică şi, duminică, 8 august, o mare serbare cîmpenească. Participă formaţii laureate ale Festivalului naţional „Cîntarea României". ● **Artă plastică la I.A.E.M.** Continuînd o mai veche (şi binevenită) iniţiativă a conducerii marii întreprinderi timişorene, de a înlesni celor ce muncesc un contact direct cu artele (literatură, teatru, film), de această dată, I.A.E.M-ul găzduieşte o expoziţie de artă plastică aparţinînd membrilor Filialei U.A.P. La vernisaj, a vorbit despre semnificaţiile acestui act, criticul de artă Deliu Petroiu. ● **Amatorii în vacanţă.** Pentru cei 23 de plasticieni amatori din Timiş, tabăra interjudeţeană de la Scărişoara nu e, în aceste zile ,doar un loc de recreere, ci mai ales unul de creaţie. ● **O altă serbare populară,** tot duminică, 8 august (pentru cine nu ajunge la Jupîneşti): Grindu Petrii (satul Sacoşul Mare, comuna Darova, jud. Timiş) vă aşteaptă cu spectacolul „Înfloreşti, pămînt al bucuriei!". ● **În preajma celor 90 de ani,** poetul timişorean Endre Károly are bucuria de a-şi vedea în librării o nouă carte: drama în versuri **Periandru,** tipărită de editura Kriterion. Îi urăm venerabilului scriitor ani plini de sănătate şi forţă creatoare. ● **Un fel de cronică a „Bastionului".** Străvechea fortăreaţă a oraşului a devenit, graţie edililor şi oamenilor de cultură, un adevărat bastion al artelor. Îi vom „împresura" treptat, săptămînă de săptămînă, sălile. Pentru început: Galeria de artă (sala mare) – 4 artişti plastici amatori. Trei pictori (Gh. Andrea, Francisc Popeţi, Nicoară Pantelimon) şi o graficiană (Rodica Comarneţchi). Despre lucrările lor a vorbit, în momentul deschiderii expoziţiei, criticul Deliu Petroiu. În sala „Buzunar" – Viorel Cosor, iar la Galeria foto – Expoziţia interbalcanică de fotografie. Expun 130 de lucrări, artişti din Bulgaria, Iugoslavia, Grecia, Turcia şi, bineînţeles, România. O recomandăm publicului. În numărul viitor, vom „ataca" un flanc mai puţin vizitat de ziarişti: anticariatul şi secţia documentară a Bibliotecii judeţene, ţinîndu-vă la curent cu noile achiziţi.i ● **Stagiunea estivală.** Demnă de toată stima, a reînceput, în plină vară, activitatea instituţiilor timişorene de spectacol. În această lună, artiştii Naţionalului, ai Operei române şi ai Filarmonicii „Banatul" vor fi mereu în mijlocul iubitorilor de artă, chiar la ei acasă, deplasîndu-se în mari întreprinderi, baze de agrement, la Casa tineretului, la Biblioteca judeţeană şi în numeroase localităţi din judeţ. ● **Pe ecrane,** iar căldură mare. Program de vară, de la cap („Capitol", **Bunul meu vecin Sam**), la coadă („Steaua roşie Mehala", cu **Lupii mărilor**). Ce vremuri, pe vremuri, cînd, de pildă, prin august, tot oraşul se îmbulzea la „Muncitoresc Fratelia", s-o (mai) vadă pe **Elvira Madigan,** într-o sală trăznind a motorină şi detete!

OBSERVATOR

săptămîna culturală

M.I.M.U.E.E.

CENTRALA INDUSTRIALĂ DE MECANICĂ FINĂ INTREPRINDEREA

„BALANȚA SIBIU"

ÎN CENTRUL PREOCUPĂRILOR, UTILIZAREA EFICIENTĂ A MIJLOACELOR CIRCULANTE

Preocupările ce sînt la ordinea zilei în economie pentru direcționarea eforturilor în slujba eficienței economice, sînt stimulatorii pentru colectivul de specialiști ai „Balanței" din Sibiu, constituind o puternică preocupare în rîndul celor care activează în acest complex domeniu de activitate.

Ridicarea activității economice pe o nouă treaptă calitativ superioară, impune perfecționarea permanentă a gospodăririi resurselor materiale și a fondurilor fixe, a aprovizionării tehnico-materiale, pentru creșterea eficienței economice, potrivit principiilor noului mecanism economico-financiar.

În acest efort comun, Intreprinderea „Balanța" Sibiu unde există o amplă mobilizare a oamenilor muncii pentru promovarea noului și lichidarea risipei de orice fel, are în vedere atît diminuarea substanțială a consumurilor materiale prin creșterea indicilor de valorificare a acestora, cît și realizarea elementelor legate de cerințele aplicării corecte a noului mecanism economic.

Faptul cunoscut că resursele materiale trebuiesc judicios utilizate și în strînsă legătură cu sarcinile de producție, mobilizează întregul colectiv din unitate pentru punerea în evidență a stocurilor de piese și materiale, fără utilizare în activitatea proprie, urmărind redistribuirea excedentului unităților care au baza materială deficitară.

În scopul reintroducerii în circuitul economic a acestor disponibilități „Balanța" Sibiu propune pentru redistribuire următoarele:

Cod Balanța	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cantit.	P/U	Valoarea
10070	**Profile grele**					
	Oțel rotund Ø 120	OL 37	kg	3 000	2,974	8 922
	Oțel rotund Ø 130	OL 37	kg	2 000	2,984	9 568
	120	RUL 2	kg	2 027,50	5,370	10 888
	130	OL 50	kg	853	3,330	2 840
	150	40 C 10	kg	382	5,801	2 216
	150	35 MS 12	kg	1 473	4,529	6 771
	Oțel pătrat 90 x 90	OL 60-1 K	kg	683	3,020	2 063
	100 x 100	OL 37	kg	10 000	3,088	30 880
	Tagle 100 x 100	OL 45	kg	8 114	2,967	24 074
	100 x 110	OL 60	kg	7 000	3,596	25 172
	100 x 100	18 MOCN 13	kg	3 146	5,653	17 784
	130 x 130	OLC 15	kg	23 423	3,927	91 982
	300 x 300	OL 50-1 K	kg	565	2,836	1 602
	Profile INP 360	OL 37	kg	10 000	3,465	34 650
	INP 220	OL 37	kg	16 562	3.825	63 350
10090	**Profile mijlocii și ușoare**					
	Oțel rotund Ø 22	OL 60	kg	6 510	3,600	23 436
	Ø 25	OL 50	kg	4 000	3,750	15 000
	26	OL 37	kg	366	4 013	1 469
	30 inox	W 4762	kg	229,90	87,048	20 012
	32	OL 50	kg	500	3,670	18 350
	36	OL 44-2 K	kg	1 500	4,099	6 148
	36 inox	W 4571	kg	1 115,60	55,847	62 303
	40	OL 50	kg	300	3,640	1 092
	40 inox	AKUS	kg	192	54,304	1 426
	42	OL 60—1 K	kg	356	3,652	1 302
	60	OL 37	km	2 000	3,270	6 540
	75	OL 37	kg	2 000	3,270	6 540
	Oțel pătrat 20 x 20	OL 50-1 K	kg	959	5,007	4 802
	22 x 22	OL 60-1 K	kg	347	4,527	1 571
	30 x 30	OL 50	kg	1 045	5,000	5 225
	45 x 45	OL 37	kg	1 000	4,270	4 270
	45 x 45	OL 50	kg	3 291	4,200	13 822
	50 x 50	OL 50	kg	3 032,50	4,170	12 645
	56 x 56	OL 60	kg	249	4,190	10 043
	60 x 60	OL 37	kg	3 000	3,870	11 610
	70 x 70	OL 37	kg	3 000	3,475	10 425
	80 x 80	OL 37	kg	5 000	2,842	14 210
	Oțel lat 36 x 10	St 38	kg	6 564	3,632	23 840
	50 x 30	OL 42-2 K	kg	810	3,400	2 754
	70 x 6	OLC 15	kg	293	7.395	2 167

Cod	Denumirea materialului și caracteristici		U/M	Cant.	P/U	Val.
10070	**Profile grele**					
	INP 180	OL 37 capete	kg	1 736	2,156	3 743
	INP 220	OL 37 capete	kg	667	2,156	1 438
	INP 240	OL 37 capete	kg	5 343	2,156	11 520
	INP 280	OL 37 capete	kg	637	2,512	1 600
	INP 320	OL 37 capete	kg	1 324	2,222	2 942
	INP 360	OL 37 capete	kg	6 000	2,285	13 712
	UNP 180	OL 37 capete	kg	2 170	2,156	4 649
	UNP 240	OL 37 capete	kg	3 689	2,152	7 953
	UNP 360	OL 37 capete	kg	472	3,685	1 741
10090	**Profile mijlocii și ușoare**					
	Cornier 25 x 25 x 3	OL 37-2 capete	kg	500	2,370	1 185
	Cornier 35 x 35 x 4	OL 37 capete	kg	564	2,224	1 254
	Cornier 35 x 35 x 5	OL 37 capete	kg	598	2,224	1 330
	Cornier 60 x 60 x 10	OL 37 capete	kg	1 000,2	2,043	2 043
	Cornier 60 x 60 x 8	OL 37 capete	kg	1 648	2,206	3 635
	Cornier 63 x 63 x 5	OL 37 capete	kg	231,8	2,583	599
	Cornier 70 x 70 x 7	OL 37 capete	kg	3 000	2,224	6 672
	Cornier 70 x 70 x 9	OL 37 capete	kg	2 000	2,206	4 412
	Cornier 80 x 80 x 10	OL 37 capete	kg	1 866,7	2,470	4 615
	Cornier 80 x 80 x 8	OL 37 capete	kg	433	2,206	951
	Profile INP 100	OL 37 capete	kg	4 247,9	2,233	9 486
	INP 120	OL 37 capete	kg	1 569,1	2,937	4 608
	INP 160	OL 37 capete	kg	5 770,7	2,395	13 821
	INP 65	OL 37 capete	kg	3 695,8	2,306	8 523
	UNP 80	OL 37 capete	kg	2 617,4	2,233	5 845
	UNP 100	OL 37 capete	kg	8 656,6	2,127	18 413
	UNP 120	OL 37 capete	kg	1 541	2,250	3 467
	Lat 45 x 12	capete	kg	80	2,105	168
10120	**Tabla groasă**					
	Tablă 3,5 mm	St 3 KP Straifuri	kg	8 378	2,618	21 934
	4 mm	OLC 45 Straifuri	kg	11 562	2,406	27 934
	4 mm	OL 37 Straifuri	kg	20 953	2,553	53 493
	5 mm	OL 37 Straifuri	kg	5 657	2,625	14 850
	6 mm	OL 37 Straifuri	kg	12 144	2,577	31 295
	6 mm	OLC 60 Straifuri	kg	1 026,7	2,780	2 854
	8 mm	OL 37 Straifuri	kg	28 819	2,504	72 163
	9 mm	ST 38 Straifuri	kg	666,2	2,243	1 494
	10 mm	OL 37 Straifuri	kg	24 238	2,243	45 866
	10 mm	OL 37 Straifuri	kg	10 288,8	2,170	22 327
	12 mm	OL 37 Straifuri	km	23 949	2,195	52 568
	14 mm	OL 42 Straifuri	kg	3 970	2,455	9 746
	15 mm	OL 34 Straifuri	kg	698	2,741	1 725
	16 mm	OL 37 Straifuri	kg	49 327	2,195	108 273
	20 mm	OL 34-1 N Straifuri	kg	2 880,5	2,228	6 418
	20 mm	OL 37 Straifuri	kg	3 287	2,201	7 235
	26 mm	OL 42 Straifuri	kg	3 920	2,528	9 910
	30 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	46 024	2,260	104 015
	30 mm	OL 42-1 K Straifuri	kg	5 078	2,033	10 324
	Tablă 30 mm	OLC 45 Straifuri	kg	5 828	2,773	16 161
	40 mm	OL 37-1 K Straifuri	kg	20 682	2,107	43 577
	40 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	4 623	2,414	11 160
	40 mm	OL 37-1 NStraifuri	kg	4 623	2,414	11 160
	40 mm	OLC 45 Straifuri	kg	7 557	2,526	19 104
	50 mm	OL 37 Straifuri	kg	3 546	2,334	8 276
	50 mm	OL 42-2 K Straifuri	kg	13 552	2,643	5 818
	50 mm	OLC 45 Straifuri	kg	6 054	2,527	17 721
	52 mm	OL 42-1 N	kg	5 865	2,579	15 126
	57 mm	OL 37-1 K Straifuri	kg	3 087	2,231	6 887
	60 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	10 957	2,464	26 669
	65 mm	OL 60-1 K Straifuri	kg	2 717	2,390	6 494
	65 mm	OLC 45 Straifuri	kg	6 535	2,602	17 004
	76 mm	OL 37 Straifuri	kg	2 249	2,470	5 555
	80 mm	OL 37 Straifuri	kg	14 843	2,009	29 820
	120 mm	OLC 45 Straifuri	kg	10 975	3,044	33 408
	150 mm	OL 37 Straifuri	kg	173,8	2,997	521
	30 mm	OL 32 Straifuri	kg	3 847	2,156	8 448
	150 mm	OL 32-1 K Straifuri	kg	850	3,700	3 145
	5 mm	OL 37 Straifuri	kg	1 190	2,508	2 984
10130	**Tablă subțire și decapată**					
	Tablă 2 mm	OLC 10 Straifuri	kg	5 180	3,480	18 026
	0,3 mm	ST 13—03 Straifuri	kg	2 098	3,549	7 446
	0,6 mm	ST 13—03 Straifuri	kg	9 054	3,190	28 882
	0,75 mm	St. 14—04 Straifuri	kg	6 757,6	3,903	26 375
	0,90 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	4 850	3,272	15 869
	1 mm	St. 13—02 Straifuri	kg	13 000	3,373	43 789
	1 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	2 700	3,175	8 573
	1 mm x 1 420 x 100	St. 10—01 Straifuri	kg	1 041	2,989	3 111
	1,5 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	28 171	3,325	93 668
	1,25 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	3 189	3,098	9 851
	1,25 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	28 000	3,089	86 492
	1,25 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	18 989,4	3,265	62 000
	1,75 mm	St. 10—01 Straifuri	kg	5 900	2,634	15 441
	1,75 mm	St. 14—04 Straifuri	kg	3 557	3,946	14 036
	2 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	12 652	2,764	34 970
	2,5 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	24 918	3.515	87 587
	3,5 mm	TDT	kg	6 080,3	2,934	17 840
	0,7 mm	Straifuri	kg	125,8	3,502	110
	3 mm	OL 37 Straifuri	kg	1 004	2,164	2 173
	0,8 mm	St. 14—03 Straifuri	kg	27 513	3,715	102 211
	2 mm	TDT	kg	31 679	2, 784	87 055

Cod	Denumirea materialului	Calitatea	U/M	Cant.	P/U	Val.
10310	**Profile îndoite la rece**					
	Profile U 200 x 80 x 5	OL 37	kg	3 800	4,397	16 709
	U 200 x 80 x 5	OL 37—1 K	kg	4 350	4,221	18 361
	U 200 x 80 x 5	OL 37—1 K	kg	3 920	3,889	15 245
	U 100 x 100 x 4	OL 37—1 K	kg	2 480	4,184	10 376

Cod	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cant.	P/U	Val.
10270	**Benzi laminate la rece**					
	8 x 2	St. 3—AMR—GBC	kg	2 253	4,830	10 900
	10 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	400	4,814	1 926
	15 x 3	St 3—K 50	kg	5 187,6	5,60	29 050
	16 x 1,5	A1/2 t MT	kg	2 400	4,802	11 525
	16 x 1,75	AMR-St 4 K 32	kg	901	5,616	5 060
	16 x 2,5	A1/2 t-MT	kg	2 409	5,723	13 787
	24 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	300	4,838	1 451
	26 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	900	3,587	3 228
	30 x 1	A1/2 T-MT	kg	8 457,6	6,955	58 823
	30 x 2,5	A1/2 T-MT	kg	1 004	4,743	4 762
	30 x 3	A1/2-MN	kg	618,3	5,905	3 651
	32 x 2	A1/2-MT	kg	477,4	4,613	2 202
	32 x 3	Am. MT	kg	730	5,723	4 178
	35 x 0,5	A1/2 t-MT	kg	395,7	5,487	2 171
	35 x 1	AM-MT	kg	4 503	5,970	26 883
	35 x 1	A1/4 t-MT	kg	874	5,920	5 182
	35 x 2	OLC 45-MT	kg	190,8	4,908	936
	35 x 3	A1/2 tMT	kg	2 139,7	5,817	12 447
	36 x 2	A1/2 tMT	kg	1 858,8	5,581	10 374
	38 x 1,5	A1/2 tMT	kg	574,7	4,096	2 354
	40 x 1	AM-MT	kg	1 086,60	5,681	6 173
	40 x 1	AM-MT	kg	940	5,900	5 546
	45 x 15	Afm-MT	kg	154,8	6,041	935
	46 x 0,8	A1/2 t-MT	kg	100	6,171	617
	50 x 1	A1/2t-MT	kg	300	5,878	1 763
	50 x 3	A1/2t-MT	kg	3 807,9	6,395	2 481
	55 x 0,8	A1/2t-MT	kg	150,7	4,838	729
	55 x 2	A1/2-MT	kg	112	4,519	4 573
	58 x 1,5	AM-MT	kg	4 000	5,928	23 712
	60 x 0,5	A1/2 t-MT	kg	2 927	5,357	15 680
	60 x 1	A1/2 t-MT	kg	3 074,5	4,838	14 874
	60 x 1,5	OLC 45-MT	kg	2 319	4,956	11 493
	60 x 2	A1/2 t-MT	kg	270,7	5,949	11 60
	65 x 2	Nm-HT	kg	5 212	4,920	25 743
	66 x 2	AMB St. 3—K 32	kg	8 000	3,801	30 408

	70 × 1	AM-St. 10	kg	360	4,661	1 678
	70 × 1	St. 3	kg	900	5,979	5 381
	70 × 1	M-MT	kg	464	5,357	2 486
	75 × 1,2	A1/2 t-MT	kg	498	5,616	2 797
	80 × 1	OLC 10 MT	kg	1 573	5,062	7 963
	80 × 2	St. 3 K 32-GBI	kg	2 830	3,811	10 785
	85 × 2	Afm-MT	kg	1 810	5,628	10 187
	92 × 2	A1/2 t-MT	kg	8 692	5,687	49 431
	95 × 0,6	Am-MT	kg	510	6,171	3 147
	95 × 1	Nfm-MN	kg	926	5,841	5 409
	95 × 2	Al-NO 2	kg	24 000	5,950	142 800
	97 × 2	A1/4 t-MT	kg	1 922	4,130	7 938
	98 × 1,75	AMR-St 4 K 32	kg	906	5,074	4 597
	100 × 3	A1/2 t-MT	kg	3 911,7	4,637	18 138
	110 × 1	A1/2 t-MT	kg	1 051	4,590	4 824
	110 × 3	A1/4 t-MT	kg	2 500	5,026	12 565
	120 × 1	A1/2 t-MT	kg	5 382	4,590	24 703
	120 × 1,75	AMR. St. 4 K 320	kg	3 146	5,062	15 925
	135 × 1	AM-MT	kg	1 860	5,168	9 612
	135 × 1,75	AMR St. 4 K 32	kg	1 336,4	3,764	5 030
	252 × 1	A1/2 t-MT	kg	2 745	4, 238	11 628
	252 × 1	AMR St. 4 K 32	kg	15 768	4,838	76 286
	235 × 1,5	AMR St. 3 K 32	kg	4 108,6	4,012	16 484
	1 × 100 rol tablă			5 430	5,563	30 207

Cod	Denumirea materialului	Calitatea	U/M	Cant.	P/U	Val.
10190	Țevi oțel inoxidabil					
	Ø 20 × 6	W 4301	kg	92	130,17	11 976
10200	Țevi din oțel pt. construcții					
	Țevi 4 × 0,75	St 35	kg	182,20	141,040	25 697
	18 × 1	St 35	kg	1 300	30,900	40 170
	25 × 4	16 M 03	kg	1 700	14,542	24 721
	35 × 4,5	OLT 45	kg	326,30	5,145	1 679
	37 × 6	OLT 35	kg	76,60	6,422	492
	53 × 8	OLT 35	kg	304,60	6,435	1 960
	54 × 5,5	OLT 35	kg	582,70	8,225	4 793
	54 × 10	OLT 35	kg	4 054	5,119	20 752
	54 × 12	OLT 35	kg	1 687	5,119	11 544
	57 × 12	OLT 35	kg	501,80	6,744	3 384
	73 × 10	OLT 45	kg	383,40	8,948	3 431
	76,1 × 8	St 35	kg	260,30	5,790	1 507
	83 × 9	OLT 45	kg	328,40	4,606	1 512
	84 × 10	OLT 35	kg	310	4,616	1 431
	89 × 8	OLT 35	kg	2 888	5,145	14 859
	102 × 12	OLT 35	kg	682,70	5,158	3 522
	102 × 14	OLT 35	kg	676,70	4,698	3 179
	108 × 9	OLT 45	kg	1 516	4,645	7 135
	108 × 9	OLT 35	kg	225	5,303	1 193
	108 × 12	OLT 35	kg	1 638,9	5,448	8 929
	114 × 8	OLT 35	kg	120	4,737	568
	114 × 12	OLT 35	kg	360	5,1985	1 871
	114 × 16	OLT 35	kg	1 013,4	5,698	5 774
	114,3 × 10,9	OLT 50	kg	4 144	7,132	29 555
	102 × 16	OLT 35	kg	363,40	12,633	4 591
	114,3 × 18	OLT 35	kg	190	7,132	1 355
	121 × 18	OLT 35	kg	641,8	4,737	3 040
	127 × 14	OLT 45	kg	269,8	5,922	1 598
	127 × 16	OLT 45	kg	630	6,054	3 814
	133 × 4	OL 37—2 K	kg	542	5,040	2 732
	133 × 12	OLT 35	kg	1 380	4,527	6 247
	140 × 8	OLT 35	kg	7 868	4,619	36 342
	152 × 18	OLT 35	kg	315	4,230	1 332
	152 × 22	OLT 35	kg	348	4,619	1 607
	219,1 × 7,04	OLT 37—1 K	kg	6 025,8	5,030	30 310
	219 × 22	OLT 45	kg	1 919,8	8,619	16 547
	245 × 18	OLT 45	kg	744,9	5,030	3 759
	Mat. refolosibile					
	60 × 60 × 6	OLT 35 capete	kg	461,4	1,368	631
	83 × 8	OLT 35 capete	kg	307,3	6,372	1 958
10250	Țevi oțel pentru instalații					
	Țevi zincate 4"		kg	295,8	4,471	1 323
	Țevi zincate 4"		kg	519	4,230	2 195
10320	Tablă oțel inoxidabil					
	2 mm × 1 000 × 2 000	W 4541	kg	1 000	69,880	69 880
	2,5 mm × 1 000 × 2 000	W 4 541	kg	1 035	70,380	72 843
	3 mm × 1 000 × 2 000	W 4541	kg	2 560	69,155	177 037
	12 mm × 1 000 × 2 000	W 4301	kg	371	45,597	16 916
	20 mm × 1 000 × 2 000	W 4828	kg	77	52,791	4 065
	30 mm × 1 000 × 2 000	W 4301	kg	492	43,103	21 236
	40 mm × 1 000 × 2 000	W 4541	kg	652	47,851	31 199
20270	Sîrmă de arcuri					
	Sîrmă arc Ø 0,55	BR	kg	55,90	12,460	697
	Sîrmă arc Ø 0,70	BR	kg	48	12,359	593
	Sîrmă calibrată pt. spețe 0,77 mm		kg	120	6,197	744
10160	Bare laminate din oțel carbon de scule					
	Oțel profil cuțite					
	F 1—6 × 9	OSC 10	kg	6 458,10	5,198	33 569
	F 3—10 × 18	OSC 1530	kg	2 187,60	6,608	14 451
	F 5—16 × 24	OSC 8	kg	48,90	5,250	257
	Oțel rotund Ø 5,1	W 1525	kg	200	9,425	1 885
	Ø 15	OSC 8	kg	2 000	5,764	11 528
	Ø 16	OSC 8	kg	1,000	5 079	5 079
	Ø 20	U 10 A	kg	1 000	4,988	4 988
	Ø 24	OSC 12	kg	1 540	4,698	7 235
	Ø 30	OSC 8	kg	1 000	5,138	5 138
	Ø 45	OSC 8	kg	3 000	4,809	14 427
	Ø 45	OSC 10	kg	1 400	4,770	6 678
	Ø 60	OSC 10	kg	4 800	4,737	22 738
	Ø 80	OSC 10	kg	10 000	4,737	47 370
	Ø 140	U 8 A	kg	3 179	4,823	15 332
	Oțel pătrat 90 × 90	OSC 9	kg	5 200	3,350	17 420
	100 × 100	U 8 A	kg	1 660	4,445	7 379
	56 × 20	OSC 8	kg	497,20	6,000	2 983
	Oțel lat 150 × 36	Poldi 5	kg	2 000	4,777	9 554
	70 × 20	W 1830	kg	1 026	5,385	5 525
	Bandă 54 × 5	OSC 8	kg	200,10	6,084	1 217
	54 × 3	OSC 8	kg	169,40	6,011	1 018
	73 × 2,5	OSC 8	kg	112,30	6,006	674
10170	Bare laminate din oțel aliat de scule					
	Bare rotunde Ø 2	W 2520	kg	32,16	65,249	2 094
	Ø 2,5	W 2520	kg	86,86	59,473	5 162
	Ø 4	W 2520	kg	64,10	43,093	2 762
	Ø 63 forjat	C 120	kg	125	14,731	1 841
	Ø 70	W 85	kg	35,20	63,135	2 222
	pătrat 20 × 20	WSG—W 20	kg	212,30	13,846	2 939
	late 180 × 25	W 2581	kg	215,80	66,211	14 288
	200 × 25	W 2581	kg	467,70	63,439	29 670
	250 × 30	W 2581	kg	1 882	63,610	119 714
	200 × 30	W 2581	kg	2 593	63,426	164 464
	250 × 40	W 2581	kg	1 677,70	63,333	106 254
	250 × 60	W 2581	kg	1 924,90	63,492	122 216
	300 × 30	W 2581	kg	1 573,80	63,540	100 002
10180	Bare laminate oțel rapid					
	Oțel pătrat 6 × 6	W 3255	kg	126,50	222,997	28 209
	Oțel lat 16 × 4	W 3255	kg	218,40	224,016	48 925
	18 × 6	W 3255	kg	50,70	228,495	11 585
10300	Tablă oțel aliat scule și construcții					
	3 mm × 1 000 × 2 000	W 3505 Rul 1	kg	1 343,9	4,807	6 487
0420	Laminate din cupru					
	Bare Ø 14	Cu 91/2 t	kg	200	82,250	16 450
	30	Cu 91/2 t	kg	50	81,812	40 906
	40	Cu 91/2 t	kg	500	78,750	39 375
	Bandă 16 × 1	Cu 91/2 t	kg	42,90	85,580	3 671
	Tablă 3 mm × 1 000 × 2 000	Cu 91/2 t	kg	176	81,427	14 331
	Țeavă Ø 6 × 1	Cu 91/2 t	kg	653	115,940	75 709
10450	Laminate din alamă					
	Bare Ø 10	Am 58 M	kg	98,50	52,100	5 133
	Ø 34	Am 58 1/2 t	kg	800	54,626	43 701
	50 × 20	Am 58 1/2 t	kg	330	55,074	18 174
	hexag. 10	Am 58 1/2 t	kg	5 795	56,201	325 685
	Bandă 18 × 0,12	Am 63—Ft	kg	24	86,634	2 079
	26 × 0,45	A 63 1/2 T	kg	15,6	76,084	1 164
	30 × 1,5	Am 63 1/2 T	kg	48,5	72,127	3 498
	36 × 0,2	Am 63 T	kg	8,5	85,819	729
	36 × 1	Am 63—1 1/2 t	kg	550	71,768	39 472
	45 × 0,3	Am 63—1 1/2 t	kg	22,3	78 729	1 756
	45 × 0,5	Am 63—Ft	kg	54,40	73,306	3 988
	45 × 0,4	Am 63—T	kg	5,0	86,374	332
	45 × 1	Am 63—1/2 t	kg	45,3	69,291	3 000
	Tablă 1 mm × 350 × 2000	Am 58 t	kg	42,3	62,266	2 634
	1 mm × 500 × 2 000	Am 63—1/2 T	kg	35,7	65,222	2 326
	30 mm × 500 × 2 000	Am 63 M	kg	664,50	60,115	39 946
	Țevi Ø 9 × 2	Am 60—1/2 t	kg	175	75,244	13 168
	16 × 3	Am 63—1/2 t	kg	185,6	69,496	12 891
	35 × 3	Am 60—1/2 t	kg	80,5	64,029	5 154
	35 × 3	Am 63—1/2 t	kg	600	85,766	39 460
10440	Laminate aluminiu					
	Bare Ø 9	Al 99,5 1/2 t	kg	541,90	26,838	14 544
	12	D-16	kg	38	36,423	1 364
	18	Al Mg 1	kg	137,30	20,094	3 583
	35	Dl—extrudat	kg	50	21,000	1 050
	38	Al—99,5—1/2 t	kg	40,10	25,560	1 025
	40	Al 91 Mg. 1	kg	471,30	32,200	145 499
	63 × 63	Dl—extrudate	kg	4 518,60	31,600	14 893
	63 × 63	Dl—16	kg	1 921,80	33,50	64 380
	63,5 × 63.50	Al—16	kg	4 440	33,60	146 740
	63,5 × 63.5	Al Cu 4 Mg. Mn	kg	8 238	32,20	265 264
20060	Ferocrom					
	Crom metalic	98,7 %	kg	823	28,633	23 071
	Ferocrom		kg	1 800	13,624	13 624
20370	Alama bloc					
	Blocuri	Am X—V1	kg	220,60	36,470	8 045
20410	Laminate de bronz					
	Bare Ø 6	AM9	kg	97,50	82,318	8 026
	Ø 6,5	B × 6 T	kg	1 276	154,340	53 638
	Ø 11	B × 6 T	kg	2 018	176,90	357 105
	Ø 40	BzAl 10 Fe 3 M	kg	1 714	68,750	119 865
	Ø 40	OT	kg	187,40	143,803	26 949
	Ø 50	Bz AL 10 Fe 2	kg	2 424	68.350	165 680
20220	Benzi oțel arc					
	Bandă 6 × 0,25	W 1840	kg	134.60	77,605	11 445
	8 × 0,12 inox	Bohler	kg	446,90	107,707	48 134
	9 × 0,40	W 8159	kg	104,10	87,736	9 133
	9,5 × 1	W 8159	kg	250	78,466	19 617
	10 × 0'07	W 1760	kg	20,40	89,543	1 827
	10 × 0,08	W 8159	kg	133,40	22,439	2 993
	12 × 1	W 8159	kg	723,10	22,439	16 226
	20 × 1,25	Arc 6	kg	177,20	5,031	891
	20 × 3	OSC 8	kg	268,60	7,381	1 983
	23 × 0,05	W 1760	kg	39,60	79,445	3 146
	23 × 0,08	W 8159	kg	97	96,162	9 328
	28 × 0,07	W 8159	kg	71,10	17,596	1 251
	48 × 0,7	W 1520	kg	87,80	19,746	1 734

Cod	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cant.	P/U	Val.
20240	Oțeluri calibrate					
	Rotund Ø 5	40 C 10	kg	103	17,284	3 163
	5	Rul 2	kg	1 000	15,202	22 805
	8,5	OLC 25	kg	300	6,813	3 406
	8,8	50 VC 11	kg	1 261	8,189	10 326
	9,5	OLC 15	kg	684,10	6,614	4 525
	10,5	OLC 25	kg	1 000	6,514	6 514
	10,5	OLC 35	kg	168,90	4,975	840
	10,5	OLC 45	kg	4 000	5,725	22 900
	11	OL 37	kg	5 000	5,800	29 000
	12	50 VC 11	kg	338,25	9,159	3 098
	18	33 MOC 11	kg	2 624,70	11,655	30 566
	20	OLC 15	kg	700	6,394	4 476
	28	Rul 1	kg	700	12,529	8 770
	32	Rul 1	kg	179,30	14,086	2 525
	35	OLC 45	kg	2 335	5,970	15 134
	62	Aut 12	kg	2 000	7,588	15,176
	70	18 MC 10	kg	1 000	7,233	7 233
	Pătrate 18 × 18	OLC 45	kg	5 000	6,135	30 675
	Lat 32 × 10	OL 50	kg	1 803	5,684	10 248
	Hexagon 8	OLC 45	kg	600	7,853	4 715
	12	OLC 45	kg	4 500	6,198	27 891
	17	OLC 35	kg	700	6,820	4 774
	17	Aut 40	kg	1 034	6,594	6 818
	22	34 MOC 15	kg	800	11,634	9 307
	22 inox	W 4006	kg	106	23,126	2 451
	27	40 C 10	kg	310	8,992	2 859
	27	Aut 30	kg	510	7,183	3 663

DE REȚINUT

Unitățile economice interesate sint invitate să consulte listele cu materiale și piese disponibile și să solicite livrarea în vederea valorificării lor.

Relații tehnice și comerciale suplimentare se pot obține la adresa Intreprinderea „BALANȚA" Sibiu, jud. Sibiu, tel. 3 10 20.

[illegible]

top

Povestea lui Janis Joplin

(I)

La 4 octombrie 1970, la numai 27 de ani, încetează din viață, în urma unui tragic accident, cîntăreața americană **Janis Joplin**, nume de referință al muzicii pop. Înzestrată cu un talent extraordinar, dublat de o voce unică, în care-și găseau parcă exprimarea deznădejdea și, în același timp, speranțele unei întregi generații, Janis, în scurta dar strălucita sa carieră muzicală, a reușit să înnobileze compartimentele „Rhythm and Blues" și „Soul" cu piese de excepție, ca de pildă, inegalabila „Summertime" de Gershwin. Comparată cu cîntăreața de culoare Billie Holiday, Janis obișnuia să spună cu modestie: „Ea era în stare să treacă printr-o melodie cu agilitatea șarpelui, pe cînd eu tropăiam ca un elefant". Publicăm începînd cu numărul de față un foarte documentat serial aparținînd publicistului francez **Jacques Barsamian. (P. U.).**

Pentru că se născuse într-un modest orășel texan, Port Arthur (la 19. I. 1943), Janis se considera o provincială care trebuia, zicea ea, să muncească înzecit atunci cînd era vorba de muzică. Era cea mai vîrstnică dintre cei trei copiii ai familiei în care tatăl era etichetat drept un „intelectual mai modest" deoarece își petrecea orele libere citind și filozofind asupra problemelor unei existențe banale. Marea cîntăreață de mai tîrziu va declara mîndră că întreaga sa formație intelectuală, nevoia vitală de a medita profund asupra oricărui lucru de făcut, le datorează tatălui. Părinții ar fi dorit ca Janis să urmeze cursuri de sociologie, visînd-o profesoară chiar în orășelul natal, dar n-a fost să fie așa... Poezia și muzica au atras-o din copilărie. Avea doar 17 ani cînd a ascultat pentru prima oară un disc cu **Bessie Smith** (mare interpretă de jazz n. n.). Aceasta o va marca definitiv.

Selecție și adaptare,

Petru UMANSCHI

(VA URMA)

---

echo

Cunoscători ai istoriei trecute și prezente, ai realităților social-umane, ai artei și culturii arădene, istoricii Eugen Glück și Alexandru Roz realizează la editura SPORT-TURISM un ghid de oraș al Aradului contemporan. Constituind, după cuvîntul autorilor **„o autentică invitație la cunoașterea celor mai importante și interesante obiective turistice din localitate și din împrejurimi"**, ghidul Aradului este, în adevăr o lucrare utilă, pe deplin realizată, un veritabil documentar caleidoscopic al turistului și îndrăgostitului călător prin cadrul natural, printre reperele artistice, monumentele și locurile istorice ale unui oraș multisecular, ce și-a legat numele de creații nepieritoare.

Scris cu grijă și competență, abundînd de datele necesare și de detaliile ce fac farmecul unei atari publicații, ghidul orașului Arad devine, credem, pentru iubitorii excursiilor, pentru peregrinii moderni ai zilelor de azi un veritabil „passe partout" pentru a intra și a cunoaște realitățile istoriei și pe cele de azi ale unei așezări românești de prestigiu, de numele și importanța căruia toți sîntem conștienți.

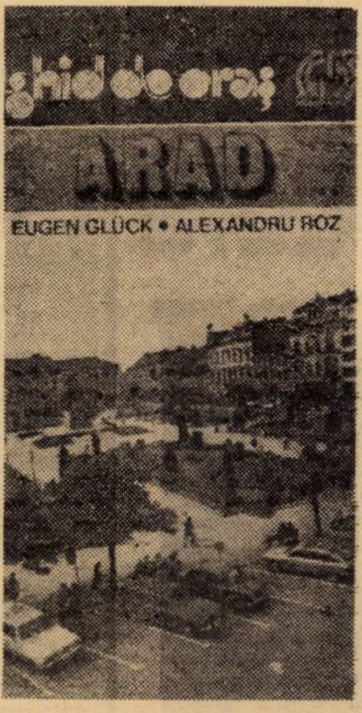

REPORTER

Ion Grigore, EPIGRAME, Ed. Litera, 1982

Volumul de catrene, distihuri, madrigaluri, epitafuri ale profesorului și epigramistului Ion Grigore, sub aparenta glacialitate mustește de o ironie sclipitoare. Distihurile sale se referă la cuplul uman cu adversitățile și metehnele sale, la tarele epocii, surprinse în varii medii sociale cu sarcasm și virulență satirică. Între epigramiștii apăruți la „Litera" Ion Grigore „oficiază" solemn, dar în același timp sprințar – spadasin de elită al verbului scînteietor și al ironiei acerbe.

Marian-Augustin Ioan

- ● Născut la 5. III. 1965 în comuna Dorobanțu, județul Tulcea.
- ● Elev la liceul de matematică-fizică „Spiru Haret", Tulcea (Anul IV).
- ● Premiul I, Concursul național „Tinere condeie", 1981.
- ● Premiul II, Concursul interjudețean „Panait Cerna", 1981.
- ● Debutul – în „Tribuna" 24/81, urmat de publicări în „Contemporanul", „Revista de limba și literatura română", antologia Excelsior și în reviste ale elevilor din Tulcea, Focșani, București, Pitești.

DUMINICA ALTERNATIVEI

deasupra cuvintelor
stă ce nu pot ele spune
dedesubt
ce nu se poate spune prin ele
undeva (la mijloc
trudesc asupra indecentei
coli albe) atîrnind-o de cuvinte
mințindu-mă frumos cum că
voi fi mai bun decît în zilele
de lucru (uitînd că iată a căzut
noaptea) că am mai scris între timp
o împletitură oarecare de vorbe
ca să nu vă las
deasupra
ori dedesubt
nici în ziua dumneavoastră
liberă

EVADARE

dale de piatră (nisip)
buchete de orhidee ofilite
ascult un concert
sunete izvorăsc
din locul la care cîndva
voi ajunge acum nu mă gîndesc
decît să evadez din perpetua oglindire
în mine însumi
către ritualul torturii
către cealaltă pleoapă

SOMN

„gol și ud / aidoma plopului atîrnat
în aerul greu / dedesubt
becul murdar ce sfîșie trasparențele serii
ploaia îndelungă diluînd străzile
într-un amalgam de întuneric"

excelsior

caldarîmul suna strident la ora aceea tîrzie
ploaia rămînînd în mine stranie și tăcută
atît de tăcută încît se făcea ziuă
și becul se prelingea ca un fruct prea greu

ADIO

te priveam
veneam de fapt
dincolo de tine
vedeam zidul acela alb
despicîndu-se
și vedeam iarba atîrnînd dinspre lună
și încă mai departe
copacii năvăleau prin ferestre
năvăleau prin ușă
năvăleau prin acoperiș
dădeau buzna în mine
iar în urma ta, a venit noaptea

TE DESENEZ

te desenez fără contur
ca pe o liniște sub pleoapă
și curge sîngele în jur
precum o apă / cum o apă
nu-ți mai zăresc din trup nimic
un abur diafan întors în sine
adie înroșit
cum se ridic iar rănile-ntre noi
de liniști pline

DESCOPERIRI GEOGRAFICE (I)

atunci cortez a spus
ne vom bate cu acești indieni
sfidător de bogați
(n-am trecut oceanul să-i vedem
doar / cum arată la față)
vreau aur / înțelegeți? / vreau aur
au înțeles
atunci montezuma a spus
ei sînt sfîrșitul
ei sînt zeii centauri (n-avem
de ales)
să le dăm aurul nostru
totul / să-i îmbunăm / înțelegeți?
aurul
au înțeles
războiul a avut totuși loc
cortez a murit (e drept mai tîrziu
decît montezuma / decît incașii
deci / după războiul cumplit
al focului cu carnea
singur (învingător / neînvins)
rămîne aurul

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 8 august

8,00 Televacanța. 8,40 Omul și sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 17,40 Teatru în serial. Mușatinii. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. Sport. 19,50 Cîntarea României. 20,50 Film: Cavalerii mesei rotunde. Ultima parte. 22,05 Telejurnal. 22,20 Autografe muzicale de la Mare.

LUNI, 9 august

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 România, industrie și civilizație. 20,40 Cadran mondial. 21,00 Roman foileton: Fiicele doctorului. 21,50 Telejurnal. 22,00 Din albumul celor mai frumoase doine și balade.

MARȚI, 10 august

11,05 Roman foileton: Fiicele doctorului. 12,05 Cadran mondial. 12,25 Matineu de vacanță. 16,05 Profiluri școlare. 16,25 Clubul tineretului. 17,05 Reportaj pe glob. 17,25 Forum politico-ideologic. 20,00 Telejurnal. 20,40 De la „Bucureștii noi" la noul București. 20,55 Teatru TV. Yerma. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 11 august

16,05 Televacanța. 16,25 Stadion. 17,15 Tragerea pronoexpres. 17,25 Civica. 17,50 1001 seri. 20,00 Telejurnal. 20,35 Istoria în documente. 20,55 Film artistic: Stejar – extremă urgență. 22,20 Telejurnal.

JOI, 12 august

11,05 Matineu de vacanță. 11,30 Pe sub munte-n Făgăraș. 11,45 Film serial: Filmare în tîrgul liniștit. 12,30 Pași de viață lungă. 16,05 Muzee ale naturii. 16,30 Revista „Cîntării României". 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,35 Viața culturală. 21,00 Dosarul șomajului. 21,20 Serial științific. Lumea reală. 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului.

VINERI, 13 august

15,05 Școala satului – școala pentru sat. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 20,00 Telejurnal. 20,25 Pentru curtea și grădina dv. 20,35 Noi, gospodarii țării! 20,50 Film: Dansînd Sirtaki. 22,05 Telejurnal. 22,15 Mari interpreți de balet.

SÎMBĂTĂ, 14 august

11,05 Matineu de vacanță. 11,30 Film: Dansînd Sirtaki. 12,45 Centre muzicale ale țării. 13,30 La sfîrșit de săptămînă. 18,15 India în pas cu istoria. 18,35 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. Sport. 19,25 A patriei cinstire. 19,35 Teleenciclopedia. 20,35 Film serial: Filmare în tîrgul liniștit. 21,20 Întîlnirea de sîmbătă seara (I). 22,20 Telejurnal. 22,30 Întîlnirea de sîmbătă seara (II).

TELEVIZIUNE

Lucrările Forumului Național al pionierilor

Instituit din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, ca formă de dezbatere anuală a activității Organizației Pionierilor, Forumul Național din acest an se află la cea de-a X-a ediție și în ultima zi de activitate – moment propice bilanțului.

Dezbaterile organizate în zilele de 26, 28, 30, 31 iulie și 3 august și-au propus să analizeze modul în care au fost traduse în viață orientările și indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu privind activitatea pionierească, modul în care au fost aplicate hotărîrile celei de-a IV-a Conferințe Naționale a Organizației Pionierilor.

Delegații la Forum, cei 500 pionieri aleși de forumurile județene să-și reprezinte colegii din detașamente și unități din întreaga țară, au fost investiți cu mandatul acestora să propună forme noi de activitate pionierească, să discute cu spirit critic lipsurile ivite și la sfîrșit, să aleagă pe cei mai merituoși dintre ei ca membri în Consiliul Național al Organizației Pionierilor.

Pionierii participanți la Forum, găzduiți în ospitalierele localuri ale Universității și Institutului Politehnic „Traian Vuia" din Timișoara, au fost rînd pe rînd oaspeții unora dintre cele mai reprezentative unități pionierești din județul Timiș, în cadrul unor fructuoase schimburi de experiență. Activități ale cercurilor uzinale și ale altor cercuri tehnico-aplicative din unitățile de pionieri timișene au constituit prilejul cunoașterii și învățării de către pionierii forumiști a unor deprinderi practice de muncă; întîlnirile cu comandamentele pionierești, programele artistice, întrecerile sportive și programele recreativ-distractive – momente de apropiere și apreciere reciprocă, de legare a unor prietenii.

Întreprinderile Electrotimiș, I.M.T., Complexul de selecție și testare centralizată Pădureni, I.A.S. Giarmata și altele le-au oferit pionierilor ocazia de a cunoaște nemijlocit activitatea eroică desfășurată de clasa muncitoare, de comuniștii din acest județ, pentru înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XII-lea al partidului.

Ziua dedicată activităților comune cu Uniunea Tineretului Comunist a cuprins o instructivă expunere privind activitatea desfășurată de U.T.C. pentru educarea comunistă, revoluționară a tinerei generații, o întîlnire a pionierilor cu uteciștii fruntași în producție de la I.A.E.M. și Electromotor, precum și un mirific omagiu trecutului glorios și prezentului înfloritor – spectacolul-evocare „Glorie eroilor patriei" de la Monumentul eroilor din municipiul Timișoara.

Minunatele zile petrecute pe terenurile de sport și în bazinele de înot din Timișoara, în stațiunea Buziaș, în satul de vacanță Chevereș, în jurul focului de tabără, au întregit fericit programul de educare multilaterală a pionierilor participanți la Forum, ca de altfel în sutele de tabere în care se odihnesc mii de copii în această vară.

*
* *

În cadrul Daciadei Forumului Național al pionierilor, copiii din toate județele țării s-au bucurat în aceste zile, pe terenurile de sport, în bazinele de înot, de întrecerile cu caracter de competiție la care au participat. Cei mai buni dintre cei mai buni și cei mai harnici dintre cei mai harnici și-au disputat întîietatea, în finală, atît la fete, cît și la băieți, demonstrînd prin autentice calități adevărata valoare a sportului pionieresc din țara noastră.

Pionierii și cadrele didactice (cei care au calități și deprinderi specifice) s-au bucurat de prilejul unei inițieri în judo sub îndrumarea profesorului de specialitate Ștefan Doncea de la Casa pionierilor și șoimilor patriei Timișoara.

La acest curs intensiv de inițiere în judo, participanții candidați și-au însușit elementele și procedeele tehnice de bază la disciplina sportivă judo. Cunoștințele, priceperile și deprinderile motrice care s-au întipărit în noi semnifică rodul unor sentimente deosebite în desăvîrșirea caracterului și a personalității.

Cornelia CRISTOIU

Ștefan DONCEA

documentar

LITERATURA ȘI PARALITERATURA

DEFININD LITERATURA drept domeniul în care funcția precumpănitoare este cea estetică, intreaga critică scoate în evidență (literatura desfășurindu-se in spațiul limbajului) distincția dintre limbajul calificat și expresia lingvistică neliterară. Modificarea survenită in interiorul limbajului, printr-o acțiune anume operată asupra acestuia, echivalează cu o calificare in afara căreia tot restul scrierilor publicate sint reputate a fi neglijabile. Intr-adevăr, limbajul literar conține toată realitatea limbajului, toată necesitatea lui.

ȘI, TOTUȘI, dacă exemplele care formează literatura cu L mare definesc limbajul literar și il consacră, nu se poate să nu observăm că ele sint în realitate foarte puțin numeroase în comparație cu multiplicitatea lucrurilor scrise. In marea masă a „scriiturii" – cum denumește Roland Barthes tot ce este imprimat și destinat unei lecturi oarecare – literatura reprezintă doar o insulă mică pierdută intr-un ocean imens. Și, atunci, față de excepția care este literatura, ce este restul? Parafrazindu-l pe Verlaine, s-ar putea spune că „tout le reste n'est que... paralittérature"... Dar ce este paraliteratura? Ce se ascunde sub acest termen de o sonoritate vag esoterică, folosit adesea cu dezinvoltură dar care pentru mulți rămine un cuvint mai degrabă misterios? Inainte de a răspunde, să vedem citeva exemple.

Așa cum am amintit, se poate distinge o paraliteratură de **ficțiune** și o alta care e numită indeobște **utilitară** sau **didactică,** Scopul principal al numeroaselor texte din această a doua categorie este de a desluși, de a transmite o informație sau o cunoștință. Trebuie subliniat însă că o cunoștință de acest fel se comunică mai puțin de o manieră probatorie cît mai ales sub formă de îndemnuri sau de poruncă Este vorba aici de o retorică a repetiției. care conduce la un fel de hipnoză, și de cea a degetului ridicat care semnalează o cale unică. Pe de o parte, „băgați-vă bine asta in cap!", superbă metaforă concretizată prin cunoscuta imagine publicitară a unui ins mustăcios cu un cui enorm înfipt în craniu; pe de alta, concretizarea metaforei prin imaginea care o duce la un grad superior de imperativitate, ceea ce reprezintă de altfel procedeul constant al limbajului publicitar. Injoncțiunea, porunca, este de altfel și modalitatea de expresie a broșurilor, a predicilor, a discursurilor, a tuturor catehismelor. Aici se vorbește la imperativ, care este modul major și al rețetelor culinare, al jurnalelor de modă și, de asemenea, al anunțurilor și instrucțiunilor administrative. Este de observat că stilul legislativ sau administrativ reprezintă un model de claritate și concizie, fiind totodată o tehnică perfectă a anonimatului verbal și a nivelării limbajului, a reducerii lui la o suprafață lucie.

Dar o analiză aprofundată a limbajului paraliterar e o întreprindere complicată, căci ar trebui să ajungem pină la inceputul expresiei scrise pentru a găsi explicația scrierii paraliterare. Fie că tot ce a devenit literatură era în mod necesar conținut în astfel de scrieri, dezvoltîndu-se din interior, fie că, dimpotrivă, se poate stabili încă de la origini două mișcări distincte ale scrisului, îmbrăcate una în alta, sau două funcții separate ale limbajului, care se lărgesc la extrem, în conceptul de paraliteratură se redescoperă tot substratul expresiei verbale. Fără a merge prea departe cu investigarea paraliteraturii originare, ne mulțumim pentru moment cu constatarea că masa paraliterară de acest gen este considerabilă, foarte diversă și chiar eteroclită.

Multe din exemplele reținute la acest capitol se apropie, atît prin forma lor expresivă cît și prin intenționalitate, de noțiunea generală de literatură. Chiar dacă le-am exclude în mod arbitrar din spațiul literar, unele scrieri din această categorie paraliterară se aseamănă mai mult cu literatura decît cu prospectele sau cu articolele codului civil. Să ne gindim la Dumas (roman de capă și spadă), la Jules Verne (Science-Fiction), la Simenon și Dashiell Hammett, (roman polițist). Toți aceștia se află de fapt la granița (greu sesizabilă) care separă literatura de paraliteratură. Speciile paraliteraturii de ficțiune sau de imaginație sint de o formație relativ recentă, în același timp în care se desfășoară într-un spațiu istoric suficient pentru a le putea urmări evoluția. Nașterea acestor modele coincide cu cea a lumii moderne și sint de reținut două criterii, antinomice și complementare, care le-au patronat geneza: ecloziunea sensibilității romantice și inceputurile industrializării, care, așa cum se știe, poartă in ele germenii multora din contradicțiile ce asaltează societatea contemporană. Melodrama apare în Franța la sfirșitul secolului al 18-lea și se prelungește, răspîndindu-se în toată Europa, de-a lungul intregului secol al 19-lea. Marchizul de Sade mai trăia încă atunci cînd apar primele piese ale lui Pixérécourt (1797). Romanul foileton, zis și popular, începe în Franța după 1830, odată cu apariția presei de mare tiraj, dar continuă romanul gotic englez de la sfirșitul secolului al 18-lea. Apogeul său coincide cu prima revoluție industrială (cea mecanică), cu ascensiunea burgheziei și cu constituirea primelor mase proletare. Eugène Sue trăiește pe vremea regelui Louis-Philippe; Ponson du Terrail și Gaboriau, în timpul celui de-al doilea Imperiu; Xavier de Montépin, la începutul celei de-a treia Republici și in epoca marilor scandaluri financiare din Franța (afacerea Panama, a turnului Eiffel etc.). Debuturile lui Jules Verne sint aproape contemporane cu marile expediții coloniale, cu străpungerea canalului de Suez, cu apariția Capitalului lui Marx. Astăzi, romanele polițiste zise de „serie neagră" înfățișează într-o mare măsură contradicțiile societății americane, invazia erotismului, contactul perpetuu pe care societatea capitalistă contemporană îl are cu violența individuală sau socială. Romanul de spionaj reprezintă războiul rece în tot ce acesta are mai alienant. Romanul de Science-Fiction înseamnă atotputernicia tehnicii, instrument de dominare a naturii și de provocare perpetuă a noi posibilități de cunoaștere. Astfel, paraliteratura romanescă este datată cu precizie, fiind totodată legată de funcționarea unei durate istorice care este a vremii noastre

Petre PINTILIE

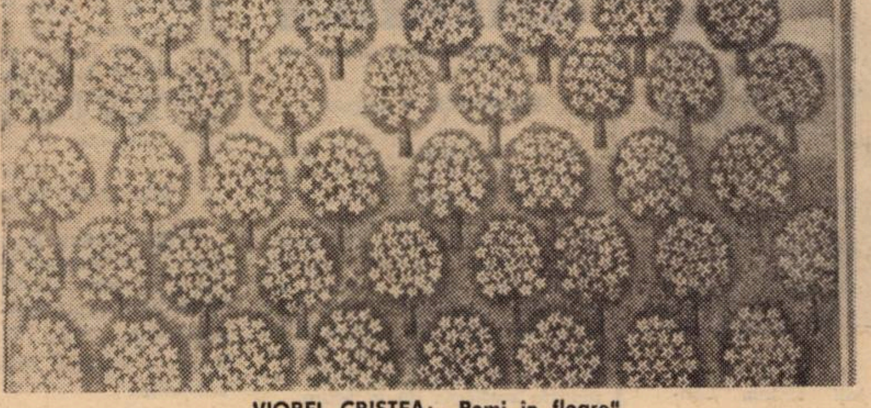

VIOREL CRISTEA: „Pomi in floare"

Western Australia*)

Fraza de început a romanului **West-Aust** (exilată, de fapt, pe contracopertă) ar putea stirni invidia oricărui prozator „insetat de real" care rîvnește documentări vaste, căutind peste mări și țări mina de aur a inspirației. „Romanul **Western Australia** a fost început la Bitola în anul 1973, continuat în Australia in 1975, în Tailanda și Japonia in 1976, căpătind forma finală la Bitola și Skopje in anul 1977". Iată rezumat, în citeva propoziții, westernul macedo-australo-nipono-tailandez al lui Bojin Pavlovski, romancierul macedonean de notorietate europeană. Căci există, cu siguranță, în acest roman două „cuceriri ale vestului", două aventuri ale căutării, suprapuse: una e a personajelor pe care Pavlovski le caută, le descoperă și **despre** care povestește; cealaltă e propria sa aventură, invizibilă, de romancier in căutarea unei literaturi.

Prima, ar fi deci chiar **West-Aust-ul:** dramatica biografie a personajelor (reale?. fictive?): Jimmy Șarpele, Ilia Anghelov, Goțe, Dame, Voinilo, Johny Bordel, Ana, macedoneni plecați din Balcani spre acest nou pămînt al făgăduinței, darnic și dușmănos deopotrivă. Unii își vor atinge mult rîvnitul țel: vor face avere, dar se vor descoperi pustiiți lăuntric. Alții se vor salva. Vor ști să renunțe, preferind aurului bogăția unei vieți demne și se vor intoarce acasă. Alții vor fi infrînți de moarte sau boală. Destine tragice, pe care Babelul modern, fascinant prin strălucire și exotism, le atrage în capcana sa, devorindu-le. Exodul lor ar trebui poate citit – spre à spori înțelesurile cărții – și ca o amară parafrază a mitului celor porniți mereu în căutarea fericirii și bogăției, spre **altundeva.**

A doua aventură e cea a prozatorului-ziarist B. Pavlovski, plecat în lume, la 29 de ani, pe urmele emigranților macedoneni. O experiență unică, asemănătoare parcă unei inițieri aspre în viață și literatură deopotrivă. Ar fi interesant de urmărit – în analize mai ample – **devenirea,** pagină cu pagină, a literaturii lui Pavlovski, trecerea stilului său de la relatarea frustă, reportericească, spre romanescul propriu-zis. Parcursul e străbătut nu fără dificultăți, deoarece realul depășește, prin stranietatea și bogăția aproape incredibilă a faptelor, ficțiunea. Permanenta tentație a reporterului de a relata precipitat, e cenzurată de romancier, după cum dorința acestuia de a obține cu orice preț „efecte" literare e uneori echilibrată de ochiul obiectiv, „rece", al reporterului. Din această trudă se va decanta, treptat, asemeni aurului, literatura .Bojin Pavlovski, personaj invizibil al propriului roman, e singurul dintre eroi care, descoperind comoara, iese învingător.

I. PANTEA

---

* Editura Cartea Românească, 1981, in românește de Dumitru M. Ion și Carolina Ilica, postfață de Titus Vîjeu.

9

Marilyn

In cițiva ani, Marilyn devine o expertă în machiaje. Poseda o indeminare ieșită din comun, atit de uimitoare, incit a făcut-o să fie respectată de cei mai buni machiori din Hollywood. In timp ce fetele erau geloase și o bîrfeau, răspunsul ei era să își scurteze și mai mult costumul de baie și să jubileze. Era mereu în centrul atenției. Era, încă de pe atunci, oglinda plăcerii celor care se uitau la ea. Asemeni unui animal, ea nu e niciodată în fotografii doar ea însăși, ci ea plus suma celor care o înconjoară.

Nu exista pulovăr strins pe corp pe care să nu-l incerce, ori „ajutătoare de frumusețe" pe care să nu le folosească. Se spăla pe față pînă la cincisprezece ori pe zi, iar Grace și Ann îi făceau permanent părul lins. Chiar și fetele îi dădeau o oarecare atenție, iar băieții roiau în jurul ei ca albinele în jurul stupului de miere. Uneori erau zece-cincisprezece băieți deodată pe strada ei liniștită, pîndind-o din cele mai neașteptate locuri – atîrnați de gard sau in copacii imprejmuitori. Și totuși, avea să spună ea mai tîrziu, „adevărul este că în ciuda vopselelor mele de buze, a machiajului și a rotunjimilor precoce, eram la fel de insensibilă ca o fosilă... Nopțile stăteam intinsă intrebindu-mă de ce imi dau băieții tîrcoale". Ea se comportă ca un general al sexului, care, ca orice general, nu simte emoția sau teama infanteristului de rind.

In acest timp, Ana Lower pune la cale o foarte curioasă relație cu băiatul unor foști vecini ai familiei Goddard. Băiatul, pe care-l chema Jim Jougherty, era bine făcut, plăcut, amator de sporturi, și deja cu venituri onorabile la Lockheed. Are mașina sa proprie, un Ford albastru. E cu patru ani mai în vîrstă decit Norma Jean, și expert în intîlnirile cu fetele – ieșise în oraș chiar cu regina festivalului din Santa Barbara. In virtutea acestui lucru, Grace îi cere, **ca o favoare,** să o ducă pe Norma Jean la dans. De fapt, la cererea ei, el o mai dusese pe Norma Jean de la casa familiei Dougherty acasă la familia Goddard, destul de des ca să o pună pe ginduri pe prietena sa, regina din Santa Barbara. Acum, manevrat în vederea acestei intîlniri, mărturisea că numai gindindu-se la fetița de cincisprezece ani, „pînă seara am avut impresia că fur un cărucior".

Seara, totuși, s-a dovedit a fi cu totul altfel. Zolotow ghicește senzațiile tinărului Dougherty: „Uitindu-se la el cu ochi lăcrimoși albastru-cenușii, buzele tremurătoare deschise, fața acesta il făcuse să simtă, cum avea să spună, 'că e împușcat de un obuz'. Cînd dansară descoperi o neajutorare molatecă în trupul său... In martie erau împreună, iar în mai se logodiră".

Operația acesta fusese accelerată de Grace Goddard. Impreună cu Ana Lower dădu un telefon doamnei Dougherty, pentru a-i sugera că fiul ei și cu Norma Jean ar proceda bine căsătorindu-se, căci, folosind cuvintele dogmei creștine, ei ar putea „ferici existența". In acest moment începe să apară un element contradictoriu în toate mărturiile. Marilyn avea să spună mai tîrziu că primul ei soț n-a interesat-o deloc, și că s-a măritat la stăruințele lui Grace, și ca să scape de poziția de orfan. Doc Goddard o apără pe soția sa, spunind că Norma Jean era îndrăgostită, și că a căutat deliberat ajutorul soției sale, pentru a-l determina pe Jim să o ceară de nevastă. Dougherty, la rindul lui, a spus că a fost o căsătorie fără dragoste, aranjată, de conveniență. Dacă e adevărat, conveniența e greu de crezut a fi din partea lui – și atunci de ce a acceptat-o?

Dacă toate motivele căsătoriei par să vină dinspre partea Marilynei și a lui Grace, care ar fi motivul familiei Dougherty? In 1961, la Malibu, intîlnindu-se cu un frate, Tom Dougherty, cu care fusese în relați amicale în timpul căsătoriei, acesta o invită să-i facă o vizită. Marilyn îl „mușcă" pur și simplu cu o replică: „Și cît mă va costa vizita?" Remarca nu face decît să sublinieze că trăise intr-o familie de irlandezi, duri, strîngători și zgîrciți.

Adaptare după Norman Mailer, de Mihai CERNEA

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), P. E BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 32 (754) 13 AUGUST 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

REFLECȚII DESPRE POEZIA PATRIOTICĂ

Inainte de orice, poezia este expresia unei conștiințe deschise asupra lumii. Este conștiința care îngăduie, asemenea unei lumini apărute în haos, deslușirea spațiilor în care ființăm : spațiul natural, ca și cel moral. Intuite afectiv, ambele determinări devin repere ale propriului eu. Lirismul a însoțit, de la începuturi, cunoașterea – care devine și aspirație – pentru că descoperirea de sine ca și întreaga dezvoltare a umanității nu s-a făcut și nu se petrece fără o puternică emoție, mereu înnoită – niciodată aceeași. Istoria omenirii este, astfel, dublată mereu și modelată, în aspecte care devin caracteristice, de istoria poeziei.

Relația de congeneritate a poeziei cu istoria nu se traduce, însă, în termeni abstracți, fără prealabila trăire intensă a realităților primordiale. Pentru fiecare dintre noi, umanitatea este reprezentată, în primul rînd, de părinții din care ne naștem, de pămîntul pe care trăim, de fiii cărora le lăsăm ca un legat păstrarea liniei ce ne unește și ne solidarizează cu strămoșii cărora li se zicea **patres,** și cu urmașii. Poezia zisă **patriotică** este, sub acest aspect, nucleul din care se diversifică vastele încrengături ale lirismului și cu care toate acestea păstrează legături inextricabile. Cînd Dosoftei, cu adevărat părinte al poeziei române culte așeza, acum mai mult de trei secole, la începutul unor cărți tipărite în Iași, cunoscutul, acum, poem despre „Domnii Țării Moldovei", subliniind apoi și în text separat originea comună a tuturor românilor, – sentimentul continuității și al unității de neam căpăta o expresie diferită de cea a cronicilor, vibrația lirică, însoțind, ca un abur al împlinirilor statornice, enumerarea virtuților voievodale. „Miorița" – mărgăritar de preț al poeziei noastre populare, aduce, în alt plan al comunicării cu idealurile strămoșilor, parabola unui sentiment al cosmicității, mărturie a prezenței imemorabile a românilor – păstori pe meleagurile din jurul Carpaților. Paralel, avem chiar de la începuturi și o poezie a naturii specifice, a spațiului românesc, a muncii și a belșugului de roade : ... „Și pre vremi de pace oamenii zburdează / Intr-agonisită, că pot de-ș lucrează. / Vinul și cu grîul și cu de tot viptul / Cu cirezi și turme coperă pămîntul" – arăta același cărturar-poet Dosoftei. De aici la **Pastelurile** lui Alecsandri sau la poemele coșbuciene revelînd lumea satului ardelean – diferența este de evoluție lexicală și, firește, de corespunzătoare expresie lirică.

Poezia patriotică românească echivalează, așadar, în esență, cu ansamblul poeziei românești de valoare, considerată în aspectele ei fundamentale, fie ca poezie a naturii, poezie de meditație, evocare a trecutului, ori chiar idila și, într-o măsură, chiar poezia erotică, avînd ca decor fie eminescianul „codru" („Vino-n codru, la izvorul care tremură pe prund...") fie exterioarele convenționale ale melancoliilor citadine, de la Minulescu la Bacovia. Romantica poezie a ruinelor – „Ruinurile Tîrgoviștei" a lui Vasile Cîrlova, ori legendele de încîntare sonoră ale lui Bolintineanu, poemele istorice ale lui Alecsandri, se împletesc cu poezia eroică a actualității din anul Independenței și de după aceea, tot la Alecsandri, dar și la Coșbuc și – în generațiile care vin – la Octavian Goga, Andrei Mureșanu ș.a. Dar, mai ales, cine nu a simțit emoția dialogului dintre Mircea și Baiazid din cunoscuta Scrisoare a III-a a lui Eminescu?

Istoria și actualitatea, surprinse în aspectele care includ permanențe, se împreună în același cînt puternic și amplu al existenței românești de totdeauna. Pe Arghezi și Ion Pillat, pe Blaga, George Lesnea, Al. Philippide, Eugen Jebeleanu și cîți alții, pînă la Nicolae Labiș, Ion Alexandru sau Adrian Păunescu îi aflăm alături în această coloană fără sfîrșit a poeziei originilor și continuității românești.

Fără îndoială că epigonismul și repetirea, retorica exterioară, lipsită de fior autentic, elanurile neacoperite de trăire ca și cutezanțele extranee lirismului, au adus și aduc – uneori, și în acest spațiu, aluviunile unor încercări neizbutite. Rebuturile sînt, însă, inevitabile, mai ales în domeniile atît de delicate ale creației lirice. Marele drum al poeziei românești, incluzînd sentimentul atașant al continuității și al luptei, al unității și frumuseții aspirațiilor, al sensibilității care ne unește nu poate fi, însă, grevat de asemenea accidente. Adevărata poezie patriotică se identifică cu marea noastră poezie, țîșnită din suferință și rezistență în fața cumpenelor istoriei, deoarece, așa cum, pe drept cuvînt, scria G. Călinescu în 1934, ea – „marea poezie – a crescut ca o buruiană frumoasă și amară pe locul unde viața era mai clocotitoare și mai chinuită de probleme".

N. BARBU

CULTURA LINGVISTICĂ ÎN SOCIETATEA SOCIALISTĂ

Răspunzind, sub multe aspecte, necesităților politico-ideologice și culturale ale societății noastre, cercetarea lingvistică are astăzi un larg cîmp de aplicabilitate practică. Este aceasta expresia caracterului viu al lingvisticii, a permanentei sale actualități, ce decurge din nemijlocita legătură dintre limbă și cultură, dintre limbă și întreaga viață a unui popor.

Pornind de la condiționarea socială a limbii și de la importanța crescîndă a limbii literare în societatea de azi, noua teorie a limbii literare a elucidat conceptul de **cultură lingvistică.** Se cuprind în sfera noțiunii amintite, pe de o parte, **cultura limbii** și **cultura vorbirii,** deci starea limbii literare ca sistem, respectiv starea expresiilor lingvistice realizate, iar pe de altă parte, **cultivarea limbii** și **cultivarea vorbirii,** așadar, grija pentru evoluția limbii în acord cu legitățile cunoscute, respectiv preocuparea pentru calitatea exprimării.

Situația socială asemănătoare din țările socialiste se reflectă în situația lor lingvistică (totalitatea aspectelor și a fenomenelor legate de existența și funcționarea formelor limbii în comunicarea lingvistică dintre membrii unei societăți date), în cultura lingvistică, prin trăsături similare sau cel puțin, paralele. Din punctul de vedere al culturii lingvistice se poate vorbi în societatea socialistă despre o democratizare a limbii literare (bazată pe democratizarea întregii culturi în socialism), adică despre o cunoaștere colectivă (în straturi sociale tot mai largi) a normei literare (cunoaștere reflectată în uzul lingvistic), precum și a codificării în vigoare (ca trăsătură specifică a limbii standard).

Codificarea, aflată în strînsă dependență de dinamica evoluției lingvistice, de sarcinile concrete ale limbii în societate, se află în atenția culturii lingvistice, cu accent sporit astăzi pe limba vorbită, pe pronunțarea literară, pe sintaxă, pe structurile textuale superioare. Academia elaborează, în acest sens, dicționare și gramatici, opere lingvistice fundamentale cu caracter normativ, care adresîndu-se celor mai largi categorii de cititori, constituie instrumente importante în acțiunea de cultivare a limbii naționale.

In epocile de mare progres, dezvoltarea tuturor sectoarelor vieții sociale impune exigențe mereu sporite asupra exprimării. De aceea, în socialism cultura limbii nu este doar o problemă de corectitudine gramaticală, ortografică sau ortoepică. Nivelul ridicat al culturii lingvistice, în ansamblu, este asigurat de practică și reflectă, înainte de toate, maturitatea vorbitorilor unei limbi, concretizată în utilizarea mijloacelor și a posibilităților lingvistice optime în raport cu conținutul, orientarea și scopul comunicării, în adecvarea acestora la funcția specifică a limbii literare în societatea contemporană. Importantă este de aceea educarea atitudinii exigente a vorbitorilor față de calitatea actului de comunicare.

În atmosfera stimulatoare creată de cel de-al II-lea Congres al educației politice și culturii socialiste, specialiștii sînt chemați să acorde interes sporit limbii naționale, iar abordarea multilaterală a problematicii culturii lingvistice dobîndește semnificații noi, patriotice. Căci formații funcționale complexe, instrumente de cultură dintre cele mai evoluate, limbile literare contemporane sînt un element hotărîtor în afirmarea individualității etnice și spirituale a unui popor, în dezvoltarea culturii naționale. Limba literară este chemată, în asemenea împrejurări, să reprezinte unitatea de limbă a întregului popor și să îndeplinească funcția de limbă comună națională.

Doina BABEU

DIN ACEST NUMĂR:

- **Cronica literară semnată de Cornel Ungureanu și Mircea Mihăieș.**
- **Profil: Eugen Todoran – exeget al lui L. Blaga.**
- **Proză de Iosif Costinaș.**
- **Versuri semnate de Ion Budescu, Valentin Tudor, Monica Rohan, Pan Izverna, Tatiana Lungoci.**
- **Însemnări despre artă (Ilie Măduța).**
- **Pași pe nisip (Ion Arieșanu).**
- **Agîrbiceanu inedit; Evocare – Virgil Birou.**
- **Rubricile permanente: cronica măruntă, miniaturi critice, cronica plastică, săptămîna culturală, excelsior, mapamond, foileton (Marilyn).**
- **Ilustrațiile – reproduceri ale sculpturilor lui Liviu Russu.**

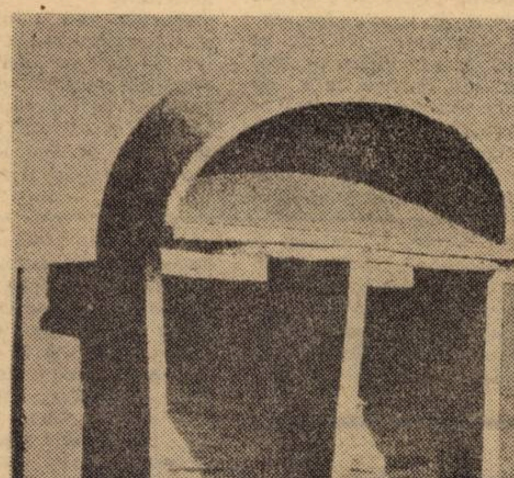

„POARTĂ" (teracotă)

CÎNTEC PENTRU ȚARĂ

Țară,
sînt unul din obrajii tăi,
pe care-au încercat să-l pălmuiască unii
dar a rămas mereu răsadniță curată
pentru grăunțele neamului.
L-au sărutat nașterile tale
cu grijile și dorurile lungi,
ca să ajungă brazdă în lume.
În el și-au lăsat voievozii hrisoavele
răscolitoarele lor bătălii
netrimise scrisorile
nevindecate steaguri de logodnă
și potirele sîngelui, strălucirea.
Sînt unul din obrajii tăi aspri
de vamă și secerișuri furate,
sînt leul tău de piatră,
rostogolindu-se de pe față,
cîntec de leagăn în lume.
Sărută-mi obrajii, sufletul meu
se învăpaie, vede și spintecă
herghelia de umbre istovitoare
ale istoriei.

Ion MARGINEANU

cronica literară

Mai puţin remarcată de numeroşii critici ai romanelor lui Augustin Buzura a fost coloana vertebrală a prozei sale, partitura eseistică. El este un prozator reflexiv, mereu înclinat spre problematizare, şi numai stilul de a afirma şi de a nega al furioşilor săi lăsa impresia că romancierul evită reflecţia, apelul la idee, divagaţia intelectuală. **Bloc-notes**, volum absolut remarcabil prin stilul său direct, lipsit de menajamentele care caracterizează intervenţiile scriitorilor în eseistică, atrage atenţia asupra personajelor sale : ele vorbeau la fel ; ne propuneau aceleaşi întrebări şi aceleaşi nelinişti. Romancierul nu are tabuuri, el trăieşte, spuneam altădată, în plină actualitate şi curajul său de a rămîne în actualitate, de a gîndi nestingherit asupra problemelor fierbinţi ale momentului cultural face lectura eseurilor sale fascinantă. Romanele lui Buzura, întotdeauna sprijinite pe întrebări la ordinea zilei, îşi cîştigau publicul prin lipsa de travesti a afirmaţiilor ; eseistica sa explică vibraţia paginii de roman, aerul inocent al eroului care se simte legat nemijlocit de prezent. De adevărurile vîrstei, ale locului vieţii sale. Primele fraze ale cărţii ne introduc direct în vîltoarea obsedantelor întrebări — întrebări care revin în fiecare dintre aceste eseuri : **„Deşi temele literaturii au rămas cam aceleaşi de la începuturi pînă astăzi, timpul, în drumul său spre noi, a adăugat numeroase nuanţe fiecărui moment al vieţii, a complicat enorm majoritatea sentimentelor fundamentale. Morţii biologice, de exemplu, i-a adăugat încă una, mult mai periculoasă, moartea psihică, adică imposibilitatea omului de a fi el însuşi, de a se manifesta conform convingerilor sale...“**. Aproape toate eseurile din volum sînt consacrate „morţii psihice“. Reflectînd asupra condiţiei omului în acest secol, Augustin Buzura avertizează. **Vocile nopţii, Feţele tăcerii, Orgolii**, erau romane în care Buzura medita tot asupra „morţii psihice“. Prozator puternic, el afirma în romane de o mare vitalitate drepturile vieţii, capacitatea ei de a învinge, de a refuza, de a crede în drepturile ei.

Augustin Buzura

Bloc notes

Editura Dacia, 1982

„Istoriile“ sale sînt legate mereu de prezent : de întîmplări de lîngă noi. Ele au mereu o remarcabilă transparenţă ; citim şi înţelegem fără efort despre ce este vorba în cutare relatare de călătorie, în cutare rezumat de lectură. Buzura nu poate fi neutru, el ia mereu poziţie, uneori jucînd comedia inocenţei. Şi Marin Preda ca şi D.R. Popescu procedau, nu o dată, astfel. Personajele sale din romane, superbii săi inocenţi, parcurgeau acelaşi drum...

Moralist ca şi înaintaşii săi ardeleni, Buzura construieşte în **Bloc-notes** o seamă de schiţe pentru un manual de etică a scriitorului. Găseşte cutare sfaturi ale lui Gorki pentru Babel şi le transcrie, citeşte cutare fragment despre Musil şi îl citează, pentru uzul nostru al tuturor. Un text din Bernanos îi dă sugestii privitoare la structurile anxioase. Îi mai citeşte pe Nossak, Svevo, pe Böll, pe Akutagawa, pe Huxley şi pe Italo Calvino, din nou pe Swift şi pe Musil, pe scriitorii rezistenţei anilor 40-45 ; pe Virginia Woolf, pe Faulkner, şi pe Joyce. Sînt lecturile lui Buzura, dar şi ale prozei generaţiei 60, ale lui George Bălăiţă şi Sorin Titel, ale unei serii întregi de scriitori care a recuperat cu fervoare cărţile pierdute în anii în care îşi împlineau educaţia literară, care descopereau proza modernă, marea şansă a romancierului de a exista ca fiinţă gînditoare. D.R. Popescu, Fănuş Neagu, Vasile Rebreanu descoperiseră (şi vor înainta pe acest filon) lumea arhaică românească, cei ce vor prelua din mers descoperirile lor vor şti să existe în cotidian înarmaţi de dreptul de a pune întrebări. Şi dacă aceste întrebări îi vor duce pe unii dintre ei către o proză de mare densitate (şi demnitate) intelectuală, de o acută modernitate, conversînd, nu odată, cu marile modele ale literaturii moderne prin modelele amintirii (de pildă), Buzura îşi va fixa eroii în cotidian ; el va da întrebărilor sale unghiuri din ce în ce mai surprinzătoare de investigaţie a realităţii.

Document al transformărilor unei generaţii literare, **Bloc-notes** de Augustin Buzura nu e mai puţin un „manual de bună cuviinţă“ literară. Confesiune şi eboşă a unor pagini de roman, jurnal de laborator, ultima carte a lui Buzura e o meditaţie gravă asupra unui timp al literaturii. Amintind, în treacăt, că studiul lui J.B. Pontalis, **Un nouveau guerisseur: J.L. Moreno**, apare mai întîi în revista lui Sartre, **Les temps moderns** (revistă în care atît Pontalis cît şi comentariile sale erau deloc întîmplătoare) în decembrie 1954, încheiem subliniind curiozitatea vie, pasiunea şi vocaţia ştiinţei la un autor ce, legat la început de Sartre şi Camus, a ştiut să rămînă consecvent crezurilor sale în fiecare dintre intervenţiile în prezentul literaturii.

Cornel UNGUREANU

Fără să-şi izbească crestele înspumate pe ţărmul vieţii literare cu furia juvenilă a colegilor poeţi, un val de tineri critici şi-a făcut apariţia în rada literaturii actuale. Negrăbiţi să arunce ancora într-o zonă sau alta, nespecializaţi, adică, în vreunul din „genurile“ tradiţionale — poezie, proză, critică —, poate cu excepţia cronicarilor **Familiei**, stabilizaţi pe posturi mai mult din necesităţi redacţionale, ei dovedesc o disponibilitate remarcabilă — o vocaţie — pentru actul critic. În plus, ei vin înspre literatură după un intens antrenament universitar, graţie, în mare parte, şi unor magiştri (Ion Pop, Marian Papahagi, Livius Ciocârlie, Marcel Pop-Corniş, Al. Călinescu, Mircea Martin etc.) intraţi ei înşişi în arena literară.

Spre deosebire de colegii lor de amfiteatre de mai ieri, de prietenii de cenacluri ce au debutat deja cu volume substanţiale de poezie (şi chiar de proză), criticii tineri se lasă mai greu prinşi în planurile editoriale — poate şi fiindcă maturizarea criticului survine mai tîrziu, e mai anevoioasă, şi, uneori, îngreunată artificial de contactul cu denivelările prea mari de valori în preajma cărora vieţuiesc — pentru că, din motive care ne scapă, mai toţi au îmbrăţişat nu tocmai facila îndeletnicire de foiletonist. La intervale mai rare, însă, se anunţă şi cîte o apariţie editorială a criticilor ce încă nu au, ori abia au împlinit, vîrsta de treizeci de ani. Mihai Dinu Gheorghiu a publicat o carte despre Ibrăileanu, Dan C. Mihăilescu una despre lirica eminesciană, iar Mircea Scarlat, mai grăbit, este deja la a treia carte. În ce ne priveşte, aşteptăm cu nerăbdare cărţile celor pe care-i considerăm liderii incontestabili ai acestei promoţii : Al. Cistelecan şi Ioan Buduca.

Ion Simuţ, coleg de generaţie cu mai sus-numiţii (şi cu alţi critici la fel de promiţători : Radu G. Teposu, Ioan Holban, Virgil Podoabă, Radu Săplăcan, Ion Bogdan Lefter) a făcut pasul dinspre editură spre cititor (şi cu ajutorul remarcabilei edituri **Dacia**), contribuind la conturarea unui profil al generaţiei.

Ion Simuţ

Diferenţa specifică

Editura Dacia, 1982

Studiile şi culegerea de articole ce compun volumul **Diferenţa specifică** mărturisesc, în primul rînd, nostalgia după frumoşii ani ai studenţiei : odată eliberat de obligaţiile impuse de pregătirea seminariilor şi a examenelor, criticul s-a ales cu beneficul tic de a rămîne un perpetuu studios. Ceea ce nu părea să-l satisfacă în timpul facultăţii, problemele ce-l frămîntau pe studentul silitor, îşi găsesc aici un răspuns în cercetările întreprinse în liniştea locuinţei de la ţară. Studiile din prima secţiune a cărţii nu au ambiţia deşartă să impună noi puncte de vedere, de a răsturna perspective şi de a da deoparte tabuuri în studiul literaturii noastre vechi. Din contră, criticul se rezumă la nuanţări, la înmulţirea punctelor de vedere, lansînd, înainte de a da verdicte, pertinente ipoteze. Ipoteze de lucru, fireşte, survolări ale unor spaţii asupra cărora criticul îşi poate propune să revină. El desfăşoară, aici, o subtilă partidă de şah cu sine însuşi, rezumîndu-se deocamdată, la prima mişcare, de deschidere. Rămîne de văzut ce soluţii surprinzătoare va găsi pe parcurs. Ion Simuţ surprinde, deocamdată, cu un excelent eseu ce ocupă partea mediană a cărţii. Studiul acesta este el însuşi o expunere **in nuce** a unei întregi direcţii spre care critica vioaie, aplicată concretului, a lui Ion Simuţ promite să se îndrepte. Nicolae Manolescu avea dreptate să remarce analizele dedicate literaturii franceze, acele cîteva pagini în care spiritul criticului se des-încorsetează la contactul cu o literatură caracterizată ea însăşi printr-o largă deschidere : pe Ion Simuţ îl prinde foarte bine jocul zburdalnic, fără scop imediat sesizabil, dar în spatele căruia pîndeşte permanenta căutare a semnificaţiilor ascunse ale textului.

Dacă am fi avut privilegiul de a-i fi lector de carte, poate că i-am fi avansat sfatul prietenesc de a nu include în acest volum foiletoanele ce constituie partea a doua a volumului. Nu din vreo raţiune, doamne fereşte, de natură estetică, ci pentru că, pur şi simplu, ea nu îl ajută cu nimic în relevarea calităţilor sale critice (reale, numeroase), nici în omogenizarea unui discurs critic şi aşa cam discontinuu. Simuţ are în faţă tot timpul pentru a-şi strînge foiletoanele în volume separate. Şi, dacă impulsurile interioare îl îndeamnă, va putea scrie şi istorii literare pornind chiar de la aceste materiale.

Oricum, vedem în el un critic pe deplin format, care şi-a circumscris, cu această carte, o zonă literară vastă, de la eseul cu tentă de istorie literară, pînă la articolul de întîmpinare, la cronica fierbinte a actualităţii. Drumurilor numeroase ce i se deschid în faţă le răspund o sumă de calităţi pe măsură.

Mircea MIHAIEŞ

Cronica măruntă

RUDE, PRIETENI ŞI CUNOSCUŢI

● **Ce fac scriitorii la mare** se poate afla atît din revista „Tomis“, (gazdă imparţială, aşezînd pe Dan Deşliu lîngă Marian Popa şi pe G. Grigurcu lîngă Nichita Stănescu) cît şi din rubrica de „Sport“ a lui Fănuş Neagu (bineînţeles, cea din „Luceafărul“). În ultima există chiar şi un cuvînt despre Mircea Lucescu, neînsoţit de tradiţionalele huiduieli. ● **Să facem legătura** între acest cuvînt binevoitor şi prefaţa pe care Ion Ionescu şi Cornel Dinu o aşează în faţa volumului „Fotbal. Concepţia de joc“, prefaţă în care Fănuş Neagu nu e nici măcar amintit? Şi, slavă domnului, amintiţi sînt vreo doisprezece gazetari sportivi... Odinioară, finul mergea la naş cu lapte, brînză, ouă, şuncă (în alte părţi curcan, miel sau ce va mai fi dat acea regiune mănoasă) : acum finul, cadorisit săptămînal cu un şirag de vorbe bune, nu catadicseşte să-şi amintească naşul nici măcar al treisprezecelea, pe o listă pe care se află... dar cine nu se află acolo! Lucescu n-ar fi făcut greşeala aceasta, ca să nu mai vorbim de Teaşcă... ● **Dacă scriitorii clasici, în viaţă petrec la Neptun,** tinerii nu aşteaptă să devină clasici degeaba : muncesc, muncesc. Iar criticii stau şi observă : în „România literară“, cronica lui Nicolae Manolescu omagiază foştii cronicari ai „Echinoxului“ – valul al doilea (cu prilejul apariţiei volumului lui Ion Simuţ, **Diferenţa specifică**, volum prezentat într-o frumoasă fotografie) ; în „Viaţa românească“ Radu Ţeposu începe un şir de cronici destinate poeţilor tineri (serial salutat atît de noi cît şi de alte reviste prompte în sesizarea faptelor eroice ale actualităţii literare). ● Un excelent critic despre care se vorbeşte mai puţin, Radu Săplăcan, publică în „Tribuna“ excelente sinteze asupra fenomenului tînăr în poezie. Tot din „Tribuna“ („Dicţionarul cenaclurilor literare“) aflăm că Radu Săplăcan conduce la Dej un cenaclu care îşi propune fapte mari : validarea, prin şedinţe, simpozioane, întîlniri cu participare naţională, sesiuni ştiinţifice, a tuturor faptelor eroice ale tinerei poezii. Iată cum un oraş fără reviste, edituri, mari tradiţii literare, e pe cale de a deveni, fie măcar din cînd în cînd, capitala poeziei tinere. ● **Un articol semnat de Ion Băieşu** (sau schiţă umoristică?) „Prieteni secreţi“, apărut în „Urzica“, iulie 1982, zice : „Prin '61 sau '62, nu mai ţin minte exact, la puţin timp după ce Arghezi fusese restituit culturii române (îl citisem prin '51 sau '52, la Şcoala de literatură, noaptea, sub pătură, cu lanterna, unde dacă erai prins de către un coleg semidoct, care azi scrie o literatură dîrză, zburai din şcoală în aceeaşi zi...“ Băieşu putea să-l citească pe Arghezi fără pătură începînd de prin '55, dar probabil, fiind prins cu literatura dedicată chiaburilor, mai întîrzia. Cine să fie însă „colegul care scrie azi literatură dîrză? De ce atîta mister în jurul lui? Să lansăm un concurs cu premii pentru a-i afla numele, ocupaţia şi operele?

Anemone POPESCU

---

consemnări

Teodor Frîncu

Muntele înflorit

Editura Facla, 1982

La zece ani de la apariţia unui prim volum de versuri în regia autorului (**Cîntece de tulnic**, Editura Litera, 1971), Teodor Frîncu publică o nouă carte de poezie destinată de astă dată pionierilor şi şcolarilor (**Muntele înflorit**, Editura Facla, 1981). Subliniem ca o caracteristică comună celor două cărţi prefeţele semnate cu toată căldura sufletească pe care o dictează nostalgia prieteniei din anii de şcoală de către poetul Alexandru Andriţoiu. O menţiune se cuvine pentru Constantin Catargiu, cel care ilustrează inspirat şi laborios cartea.

Atenţia poetului se îndreaptă şi acum, ca şi în urmă cu zece ani, spre tematica patriotică şi socială. Cultul naturii şi sentimentul istoriei se întrepătrund, poezia fiind de sorginte transilvană şi descinzînd din lirica lui Goga sau Beniuc cel din **Cîntece de pierzanie**. Se degajă un optimism robust din versuri, poetul fiind — aşa după cum remarcă de altfel prefaţatorul — de tip solar.

Despre martirii Apusenilor se vorbeşte patetic, emoţionant şi nostalgic (**Panteonul de la Ţebea, Sabia lui Iancu**). Că poemele sînt scrise cu inima ne-o confirmă o suită de evocări izbutite (**Toamnă la Ipoteşti, Toamnă la Ciucea, În Lancrăm, La Stupca**).

Dintre cele cîteva poeme scrise în metrică populară reţine atenţia **Cerbul**, simbol polivalent amintind de o poezie a lui Blaga : „Cerbul avea coarne de aramă / Salbă roşie, salbă năframă ; // Cerbul avea coarne de os, / Zburînd peste stînci maiestuos ; / / Cerbul acesta cu nume de cer / Umblă cîteodată stingher; / / Cerbul acesta are coarne de laur / Poartă în ele soare de aur ; // Cerbul acesta cu coarne de smoc / Poartă în ele olimpul de foc ; / / El poartă în ele luna de seară / Duce-n trofee tot cerul de vară“.

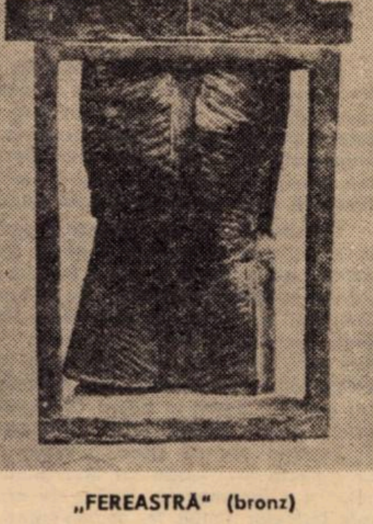

„FEREASTRĂ“ (bronz)

Întîlnim în carte deopotrivă balade împletite cu elemente de basm, evocări sau pasteluri care circumscriu un spaţiu, cel românesc, populat cu personalităţi istorice sau culturale îndrăgite de autor. Ca o caracteristică a poeziei lui Frîncu se cuvine amintit finalul în crescendo, fiorul liric şi trăirea interioară a poetului irumpînd ca un vulcan în ultimele două-trei versuri. Prin acest procedeu care la Blaga aureola întreg poemul sub o inefabilă lumină, T. Frîncu, izbuteşte să salveze totuşi cîteva poeme şterse ca valoare.

Dacă într-o serie de privinţe nu ar fi nici o deosebire faţă de primul volum, există însă o limpezime a discursului liric şi un fior de emoţie care răzbate din poemele ultimei cărţi, asigurîndu-i superioritatea. Spre o asemenea lirică patriotico-evocatoare considerăm că se impune să se îndrepte, şi pe viitor, atenţia poetului.

Mircea M. POP

profiluri

Eugen Todoran, exeget al lui Lucian Blaga

Constanta revenire la opera marilor creatori dă garanţie unei culturi ce se vrea conştientă de valorile pe care le deţine. Pornind dintr-o asemenea acută conştiinţă de sine a culturii, opera lui Lucian Blaga este astăzi obiectul unor preocupări critice de o ţinută cu totul aparte. – Volumul prezentat de către Eugen Todoran la editura Facla, **Lucian Blaga. Mitul poetic,** este probant pentru această afirmaţie.

1) Alături de celelalte studii, în care criticul a încercat metoda fenomenologică de abordare a unei opere literare, prezentul volum este o tentativă de a surprinde creaţia blagiană din interiorul ei, prin refacerea întregii dinamici a gîndirii poetice. Încercarea nu se instituie ca o „trădare" faţă de modul în care Blaga însuşi concepea actul critic, ci este consubstanţială acestuia: „Efortul esenţial al Criticei tinde, după uitarea de-un moment a operei studiate, să refacă această operă pe-un alt plan, adică exclusiv în termeni de conştiinţă". Este această cugetare din **Discobolul** o invitaţie spre o pătrundere fenomenologică a operei, capabilă să recreeze „actul de conştiinţă" generator al poeticului. Sarcina pe care criticul literar şi-o va asuma, deci, este de a revela nucleul originar al subiectivităţii creatoare, ce conduce, în dialectica gîndirii poetice, spre configurarea universului de imagini al poeziei. Strategia critică este însă dublă: pe de o parte ea vizează „întruchiparea limbajului poetului în limbajul criticului" (p. 5), aşadar o relaţie intropatică, de absorbţie spre o unicitate de viziune, iar pe de altă parte, o distanţare obiectivă în perspectiva unei evaluări critice a operei din punctul de vedere al istoriei literare (p. 6).

2) Metoda reducerii fenomenologice „desfoliază" straturile succesive pentru a descoperi „ideea" – substanţa eidetică ce se revelează în imaginea ei proprie ca mister. Cînd această „descoperire" se face la nivelul limbajului ,raportul astfel instaurat caracterizează **mitul poetic,** ca suport al realităţii, „ca virtute latentă de a „crea" lumea în imagini „originare", „engrame" sau „arhetipuri" (p. 7). Poezia ca „tot" devine astfel analogă unui univers structurat, compact, în care esenţa lucrurilor se transmite conştiinţei oamenilor printr-un sistem de imagini ce-şi are ca model – modelul mitic.

Luarea în considerare a acestei perspective unitare asupra operei lui Lucian Blaga va implica din punct de vedere metodologic tratarea ei ca întreg, în trei secţiuni distincte ce se referă la domeniile creaţiei scriitorului: poetic, dramatic, filosofic. Editorial, volumului prezentat acum îi corespunde doar prima secţiune: **Mitul poetic** (şi anume doar o subsecţiune a acestuia: **Mitul modern**), urmînd ca celelalte părţi ale studiului să apară ulterior. Este vorba de a doua subsecţiune a **Mitului poetic – Mitul arhaic,** cu capitolele: **Geografia mitică şi spaţiul mioritic, Spaţiul şi timpul, cosmos mitic şi Timpul mitic, istoria şi ţara.** Această a doua secţiune a **Mitului poetic** va constitui materia volumului care îi va urma acestuia, împreună cu capitolul referitor la stilistica gîndirii poetice: **Poezia mitului.** Celelalte părţi ale acestui amplu demers vor fi pe rînd **Mitul dramatic şi Mitul filosofic.**

3) În încercarea de a cuprinde întreaga dialectică a producerii imaginii prin reconstituirea resorturilor interioare care generează poeticul, metoda fenomenologică nu tinde să prezinte **„un Blaga"**, ci pe „Blaga **însuşi"** (p. 7), ancorat problematicii timpului său. Acest fapt îl va obliga pe critic să încerce încadrarea viziunii proprii poetului în aria mai largă a gîndirii veacului şi, pe acest fundal, să încerce descoperirea modului individual prin care Blaga răspunde conştiinţei vremii sale. Şi, dacă aventura spirituală a începutului de secol, a „noului stil" al epocii, este o aventură antiintelectualistă, care proclamă ruptura între inteligenţă şi realitate şi nevoia de a sonda alte dimensiuni ale spiritului pentru a se raporta la univers („noua religiozitate" de care vorbeşte Albérès), viziunea filosofică a poetului român se referă la starea „creatoare" a omului, datorată „tensiunii" spre transcendentul cenzurat de inexistenţa unui Dumnezeu (p. 20–22). În această ecuaţie stă întreaga originalitate a viziunii filosofice a lui Blaga: opţiunea pentru **creaţie,** ca stare de transcendere prin tensiune, dar acceptarea acesteia ca formă a unei „dileme tragice", cîtă vreme poetul are conştiinţa cenzurării transcendenţei. – În **Pietre pentru templul meu** poetul recunoaşte „tragismul" stării de tensiune spre un Dumnezeu absent: „Credoul zilelor noastre nu se mai începe cu conştientul **cred,** nici cu scepticul **nu cred,** ci cu tragicul **vreau să cred".** Această **voinţă** de credinţă recreează organicitatea lumii prin legarea, într-o aspiraţie tensionată, a imanentului de transcendent, adică prin actul creaţiei. Corespondenţa dintre rădăcina ideatică şi formele poeticului prin care ea se revelează sînt căutate de către criticul Eugen Todoran în capitolele **Noul stil şi arta simbolică** şi **Tradiţia folclorică şi modernismul.** Elementele de susţinere ale structurii compacte, „fără goluri" a întregului sînt **simbolul** şi **mitul** – modalităţi ce se înscriu pe cele două coordonate genetice ale artei lui Blaga: expresionismul şi arta populară.

4) Mijlocul de expresie poetică în opera lui Lucian Blaga este **mitul.** Acesta funcţionează pe două dimensiuni semnificante: 1) ca discurs, adică desfăşurare a unui sens direct şi 2) ca simbol, adică modalitate de „trimitere" spre un sens indirect (pe baza unei motivaţii intelectuale). Deschiderea sa maximă rezidă în această dublă articulare prin care se conferă unitate lucrurilor într-o **viziune** totalizatoare ce reordonează realitatea după legile interne ale spiritului.

5) Ca structură, poezia lui Lucian Blaga este construită printr-un tip de **metaforă izotopică** (suprapusă), în care subzistă cele două planuri luate în discuţie. Procesul de adîncire a semnifcaţiei spre deschiderea unei viziuni se bazează pe principiul analogiei: „primul plan este o metaforă a celui de-al doilea, comunicată prin intelectualizarea emoţiei, pe baza unei comparaţii ce are ca punct de plecare o percepţie senzorială" (p. 114). Prin demonstraţia „intelectualizării emoţiei", este înlăturată astfel afirmaţia lui Eugen Lovinescu privind insuficienţa lirismului în poezia lui Blaga.

6) Mitul poetic modern constă, deci, dintr-un sistem dinamic de simboluri, a căror structură corespunde unei unităţi de imagini (p. 312). În acest sistem se poate disocia între **atitudinile** în faţa lumii, ca plan de adîncime, spiritual, şi **imaginile** prin care omul dă sens lumii. În capitolele **Mitul transcendenţei şi condiţia umană** şi **Mitul antropogonic şi alcătuirea lumii** criticul analizează planul **cunoaşterii** în atitudinile faţă de lume şi, respectiv, planul **existenţei** umane, distingînd ca trăsătură definitorie a umanului nostalgia transcendenţei, iar ca destin al „împăcării" cu lumea – „anotimpurile iubirii".

Lucrare a unei profunde şi originale interpretări asupra operei blagiene, volumul prezentat se recomandă ca una dintre referinţele dominante în bibliografia scriitorului.

Sorina IANOVICI

Sub bolta gestului

Cînd încă nu ştie citi, copilul intră în literatură, în basm, fără conştiinţa inscenării pe care o presupune textul scris. El o pune la cale, o regizează, o completează, o modifică, subiectivizînd-o. Basmul povestit, jucat, îl cuprinde într-o sferă translucidă de culori, sunete şi gesturi, pe care copilul le re-ordonează, reificîndu-le.

În povestirea **O trupă strîns unită,** din volumul **Micul Pierre,** Anatole France îşi aminteşte: „Conduceam cinci actori sau mai degrabă cinci caractere ca cele din comedia italiană. Erau cele cinci degete de la mîna mea dreaptă. Fiecare îşi avea numele şi fizionomia lui". Copilul trăieşte simultan două descoperiri perpetualizate – cea a miinii ca mijloc, instrument, şi cea a spectacolului, a literaturii ca expresie; din acest punct începe lentul proces de separare între real şi meta-real, căci basmul nu-şi va pierde niciodată pentru un copil calitatea de a se amesteca cu lumea din jur, de a deveni, brusc, realitate. Copilul reface inocent drumul farsei. Cele cinci degete ale lui Anatole France sînt o sinecdocă a dramatizării, a comunicării. Fiecare deget are un nume, o personalitate, un rol în comediile jucate de copilul ţintuit la pat de pojar. Iar complexitatea fiecărui deget ca actor nu se hrăneşte din nici un artificiu – spaţiul dintre scenografie, regie şi poveste este populat de adaosurile imateriale ale imaginaţiei. La fel, jocurile construiesc o ţesătură invizibilă de fire călăuzitoare în descoperirea deznodămîntului; copilul trăieşte sub filtrul acestei ţesături ca într-un cort oriental, alegîndu-şi razele de lumină potrivite intensităţii cu care reifică povestea. Copilul mimează, schimbă vocea, accesoriile spectacolului sînt cu atît mai bogate cu cît sînt imateriale – golul din jurul gesturilor mişunînd cu tot felul de completări imaginare. De la gestul miinii pînă la gestul mînuitorului distanţa este profesională, nu ideatică, copilul fiind cu sine un mînuitor inocent, patetic şi devotat. Simplitatea decorului, austeritatea lui reală, nu sînt decît premize ale fugii dezlănţuite a imaginaţiei copilului, dar în acelaşi timp sînt treptele unei iniţieri dincolo de care inocenţa primului gest, se va scurge în licoarea ameţitoare a inscenării asumate, pregătite.

„Nu băgasem de seamă pînă atunci că actorii mei, ca şi oul, n-au nici un fel de chip; dîndu-mi seama deodată, le-am făcut ochi, un nas o gură şi, văzînd că erau goi, i-am îmbrăcat cu mătase şi cu aur. (...) Şi foarte emoţionat am montat o piesă care se chema **Baronii Sfîntului Mormînt** şi trebuia să unească Orientul cu Occidentul într-o acţiune grozavă. Vai! (...) N-am putut isprăvi nici măcar prima scenă. Inspiraţia îngheţase; sufletul şi mişcarea, totul pierise. (...) Teatrul meu cîtă vreme era lipsit de artificii, se înveşmînta cu toate culorile şi cu toate formele iluziei..." cînd se iviră şi se amestecară ca nişte intruşi obiectele lumii reale, căutînd să împodobească imaginarul cu geometria lor exactă, iluzia se risipi, am completa noi.

Cît timp nu ştie citi, în jurul copilului trebuie păstrată intactă lumea pauzei, golului dintre imaginar şi real, ca o placentă invizibilă.

Ioana RAUSCHAN

● miniaturi ● miniaturi ●

Ion. V. Strătescu

MONOLOGUL DE PURPURA

Editura Eminescu, 1982

În ordinea lecturii poemelor din volumul **Monologul de purpură,** prima reuşită a lui Ion V. Strătescu este aceea de a fi integrat versuri închinate patriei, inspirate de marile momente ale istoriei naţionale, în problematica, în sistemul de imagini şi tonul ce sînt proprii poeziei sale în ansamblu. **Monologul de purpură,** poem ce împrumută titlul întregului volum, aproximează trei definiţii ale patriei, trei ipostaze lirice complementare: „Inimă, tu ştii prea bine, Ţara e / un cal de aur / cu trupu-n lut jumate / şi jumătate în nouri / ca să ne alungim peste gînd / pînă dincolo de moarte..." (8) „Inimă, tu ştii prea bine, Ţara e / un vad înstelat pe care se văd / mereu alte semne: / de aripi, de săbii, / de gheare pe raiul verde al / lutului". (20) „Inimă, tu ştii prea bine, Ţara aceasta / nu este doar o închipuire a ta sporind / lumina care te cuprinde, nu este / doar fapta ta plină de semne pe cărarea / îngustă a timpului..." (28) Purpura nu semnifică doar înrolarea în slujba cetăţii („capătul de purpură al unei porunci"), ci şi componenta fundamentală în codul etic ce dublează creaţia lui I.V. Strătescu.

Sabia, cupa, şarpele, flacăra, frunza salcîmilor sînt reperele imagistice ale unui discurs despre temeiurile lumii, tensionat de întrebări la care răspunsurile sînt viguroase, dar întotdeauna neîndestulătoare pentru nevoia de certitudini a omului.

Chiar atunci cînd versul poartă doar amprenta unei stări tranzitorii, chiar atunci cînd „pasărea de purpură" coboară în cotidian, pregnanţa imaginii rămîne.

Paul Sân-Petru

CUMPANA SOARELUI

Editura Eminescu, 1982

Senină, lirica lui Paul Sân-Petru este cumpănită de pendularea discretă a iambului. Beatitudinea stărilor şi a sentimentelor tranzitorii îşi află corespondent în imagini de stop-cadru, în ralenti-ul versului ermetic sub o aparenţă de simplitate: „E o paloare-n flori — de raze sterpe / şi cenuşiu de simţuri în iubiri; / mişcarea scade dureros în verbe, / din obicei apar în praguri miri". Alegorizant în primă instanţă, Paul Sân-Petru evoluează spre un ton confesiv, fără să renunţe la emblematica sa favorită: „Şi m-aş întoarce-n lumea mea de linişti / într-un platou al stării fără dor / cît o mai fi un bob pierdut pe mirişti / ca pasărea de stoluri — n-am să mor". **(Drum de la sine).** Cîteva balade colorează poemele cu o tuşă de medievism **(False victorii, Balada celui ce rămîne etc.).** Uşurinţa expresiei atenuează preţiozitatea unor meditaţii de sorginte livrescă: „Peste-un parfum anume dă-nvierea / răscolitoare-n marile iubiri / şi-un cîntec intră-n rochia albastră /.../ memoria mergînd pe-atîtea simţuri —" **(Parfum şi cîntec şi culoare).** O notă elegiacă, intrinsecă discursului lui Paul Sân-Petru, nuanţează imaginile toamnei, ale apusului, ale destrămării ce compun un peisaj imaginar nu străin de lirica simbolistă.

Ion Mărgineanu

CU FAŢA SPRE IUBIRE

Editura Eminescu, 1982

În versuri de o certă muzicalitate, Ion Mărgineanu se distinge printr-un veritabil cult pentru imaginea fastuoasă, legată de simbolismul naturii, al fertilităţii, dar uneori şi printr-o proliferare metaforică abuzivă, depăşind pragul de coerenţă a discursului **(Nu vrei să-ntrebi ?).** Sistemul simbolic unitar permite autorului elaborări metaforice de proporţii **(Culise al luminii)** susţinute de ritmuri pregnante. Uneori, însă, schimbările de registru compromit suflul incantatoriu al versurilor: „hai pădurare ! frate pădurare ! / subjugă-mă ! / fă-ţi siesta cu chinul meu !" **(Capriciu).** Riscantă e şi verbalizarea forţată a unor substantive: „Clepsidrîndu-şi setea-n mine..." **(Pururea naştere).**

Dincolo de acestea, Ion Mărgineanu reţine printr-o lirică a intuiţiilor subtile, a uimirii, a sentimentelor delicate: „Tu nu mai urci, împrospătez / Gura castanilor cu ploi / Pasăre oarbă, străvezie / Distanţă slută dintre noi !" **(Tu nu mai urci).**

Carmen BLAGA

Ion Budescu

ROCĂ

Lutul acesta pe care un bărbat și o femeie
I-au numit părintește Ion –
iată de ani și ani pe fața pămîntului
lutul acesta îl roade
acidă, lumina

Ars de grija zilei de ieri, nepăsător de ziua de mîine
zace cufundat într-un amurg de semne:

Îngrijorarea îi vine de la Roma veacului I e. n.
nepăsarea lui nu e decît desfrunzire extatică
mereu sub tunetul arătătoarelor
mereu dincolo de perfecta alcătuire
în care zidit ne rămîne
osul carbonizat

Dar trecerea lui totdeauna a însemnat greu-de-suflet

Cum sfîrîie pe piept, pe frunte, pe umeri
păcura fumegoasă ca laptele
Poate că astrele în fericită conjuncție spun:
„I-ar fi ajuns și viața care-a fost!”

Dar lutul acesta pe care de la o vreme
nu se mai știe cine
I-a numit părintește Ion –
lutul acesta pîrjolit, împuținat cu ziua, cu veacul
rămîne în patria lui de miracole
să-l roadă cîinește, să-l caute lumina pînă cînd
se deslușește calcarul

MAI MULT

Ei nu, mă asigură atunci înțeleptul, ei bine nu,
moartea e mult mai mult decît numele ei
De altfel așa și trebuia să începi poemul acesta
merindea lui așa trebuia s-o împrăștii
ierbii înfometate – deși iarba nu are gură să muște
pietrei rănite – deși piatra s-a ferecat în sine din veac
femeii tale – deși ființa ei pură nu poate fi
nici piatră, nici iarbă. Ca steaua Aldebaran
ea se resemnează să fie
mai mult decît o strigi tu pe nume

ÎNCREDINȚARE

Ajunge, pacea mea o las
miresmei gurii tale-n seamă
Secundelor cu rar compas
un șoim le-a-ncărunțit în coamă

Vin perceptori nocturni să-mi ia
din piscuri, turme și cămară
rănindu-mi buza cu-o nuia
ca de chinină bunăoară

Deci hai să-mpachetăm culori
în cele mai de preț calicii
întors din sud adeseori
pămîntul tău să-mi dea delicii
Ți-l voi așterne blînd pe in
ca-ntr-o corabie de nuntă
pe cînd la nordul unui crin
va crește pacea mea căruntă

11 STRIGĂRI LA ORA 5

Din depărtare nedeslușite calcare
coboară prin peșteri ca turmele

în urechea eternității picură Imnul

Doctore de pe urmă, la radiografia ierbii

se văd poeți ofilindu-se
cu gura plină de cuvinte
ca de o salivă nocturnă

Numai zăpezile munților
clopot zilnic mă spală
pe lespedea acestui mileniu

cum zorile dalbe, cum zorile dalbe

ORGA COLORATĂ

Colorați-mi această orgă
colorați-mi-o ziua sau seara, cînd veți putea
Colorați-mi vă rog această orgă
cu culori vii și adevărate împrejmuiți orga aceasta a mea

Trufia, tămîia și somnul nu-mi vor mînji unica orgă
dar cînd îți lipsește curajul la orgă nu poți să cînți
Adevăr, adevăr zic vouă tuturor că
demult clapele ei mi-au intrat în ochi, în genunchi, între dinți

Aduceți pămînt sfîrtecat de copite, de ierni limpezit
și turnați-l pe clape cum i-ați așterne nuferi pe clape
Orga mea vă răspunde numaidecît
Orga mea are tuburi de iarbă, de piatră, de trestii pe ape

În cumpăna mare cînd veți colora cutremurarea nepămîntească
Aveți grijă la tunetele de la mîna stîngă
Fără de veste sub degete prăpăstii amețitoare se cască
La noapte domnul Bach poate de acolo să ningă.

Și mai ales colorați-i cutremurarea nepămîntească;
aveți însă grijă la tunetele de la mîna stîngă
Fără de veste acolo prăpăstii amețitoare se cască
și chiar la noapte domnul Bach poate de-acolo să ningă

Dar colorați mai departe această orgă: numai atît gura mea cere –
colorați-mi-o cu o patrie, cu un cutremur, cu o speranță, cu smog
cu o ultimă moarte ori cu o înviere...
Colorați-mi această orgă, vă rog!

Monica Rohan

STĂRI

Lumina închipuită

Iată-mă în fața luminii închipuite,
o s-o trec acuma, ușor;
în partea întîmplărilor trăite
ea, lumina crudă și curată,
o să fie naivă
și-o să mă creadă
n-o să spun nici un cuvînt
n-o să clipesc
o să mă concentrez adînc
ca să pot s-o trăiesc.
O! cu lumina asta imaginată
voi fi nepermis de bogată.

Poveste fără durere

Totul e ca o părere,
Eu mă prefac
Mă desfac în straturi de bucurii
pînă la bucuria cea mai adîncă
cea mai crudă, prima,
la ea ajung mai pe urmă,
după multe straturi date la o parte
la ea ajung obosită.
Dar și asta e o închipuire.
Cum aș putea să birui eu
atîta bucurie risipită?
Pe urmă, ca să plec din această părere,
inventez un alt personaj
într-o altă poveste fără durere.

Mai este iarbă

Pămîntul reavăn
genunchii
liniștea umedă catifelată răcoroasă grea
prin pămînt alți oameni se împrietenesc
se războiesc
și se strîng laolaltă
și vorbesc despre noi.
Sub pămînt altă tulburare de pace
deasupra alt război
în iarbă e cel mai bine
să respiri, să te gîndești, să fii liniștit,
granița de iarbă amortizează
tulburările din lumi.

Inventează

Inventează-ți o vizuină și retrage-te
inventează-ți o fereastră
inventează-ți un dincolo de fereastră
inventează-ți o memorie
cu care să uiți
uită
uită
uită pe tine să te inventezi.

IOSIF COSTINAȘ

INTERDICȚIE DE PRIMĂVARĂ

Simulacru de aripi, degetele mari la subțiori, coatele ridicate, m-am ridicat și am plutit lin peste copacii înmuguriți de lîngă rîu, fără pic de efort, soare mîngîietor de aprilie, porumbei albaștri zvîcnindu-mi la tîmple, deasupra apei, sclipiri de argint topit, copii alergînd și făcîndu-mi încurajator semne cu mîna, urcam și coboram nestingherit, netemător, îmbătat de văzduh.

„Dacă-aș fi știut mai de mult, mi-am zis, dacă-aș fi bănuit măcar, ce trai îmbelșugat și fericit îmi orînduiam: Omul-pasăre, a opta minune a lumii, poftiți la bilete, numai șase dolari repriza de zbor, omul-pasăre, unic în lume, nu pierdeți prilejul, numai șase dolari...” Apoi, rotindu-mă în cercuri largi, cîțiva gură-cască pe malul rîului își răsuceau grumazul ca să mă repereze, un soldat mustăcios și-a descărcat automatul spre mine, dar gloanțele lui nu mă atingeau și am rîs de el înălțîndu-mă pînă cînd am văzut marginile orașului și marginile cîmpiei, ușor ca un fulg, neînchipuit de liber.

Aud telefonul sunînd ca de pe alt tărîm și-i simt zbîrnîitul cîtva timp în stomac. „Alo este ora...”, spune centralista, cu glas cîntat. „Bine, mulțumesc”, spun, și-mi stăruie în minte soldatul mustăcios cu automatul lui de jucărie: ra-ta-ta-ta-ta, gloanțe de vată. Cînd mă ridic din pat și pornesc spre baie, țin degetele mari la subțiori, coatele ridicate, simulacru de aripi, și dau de cîteva ori zadarnic din aripi.

„Ei, în sfîrșit, a venit primăvara”, spune Tama, după ce ne așezăm la o masă în restaurantul hotelului. Tama, ființă plăcută și inteligentă, care știe să mă asculte ca nimeni altul cînd îi vorbesc despre mine, știe să asculte răbdătoare pînă la capăt, iar asta mă face să cred că nu sînt nici pe departe un ins banal și plicticos.

„Da, signorina primavera”, spun, și Tama se bucură că am rostit „signorina primavera”. Cîntă-mi ceva în italienește, hai, cîntă-mi”, mă roagă ea. „Lasă, spun, altădată, e prea multă lume aici”. Cunosc doar cîteva versuri dintr-un cîntec sicilian, însă cu bruma de italiană pe care o știu îmi place să dau impresia că m-aș pricepe de minune. Chelner stilat: ținută impecabilă, amabilitate reținută, eleganță de balerin, zîmbet profesional perfect armonizat cu restul.

„Mă simt ca la Monte Carlo”, spun, după ce ne-a luat comanda și a trecut maiestuos la altă masă. „De ce?”, întreabă Tama, prefăcîndu-se că nu m-a înțeles. „Din cauza lui. Propun să-i zicem Pierre”. „Să-i zicem Pierre”, acceptă Tama amuzată. Știe că nu am fost niciodată la Monte Carlo și că mă simt stingher în restaurantele de lux unde lumea este cam înțepenită. „Ascultă, Tama, spre dimineață, am visat că zburam, cu propriile-mi mîini zburam”. „Frumos”, spune Tama, gata să asculte pînă la capăt povestea visului meu. „Și după ce m-am trezit și m-am dat jos din pat, am încercat să mă înalț”. „Ei, nu, nu te cred”, spune Tama, și franchețea ei mă irită acum. „Să știi că am făcut-o, pe cuvînt că am făcut-o”.

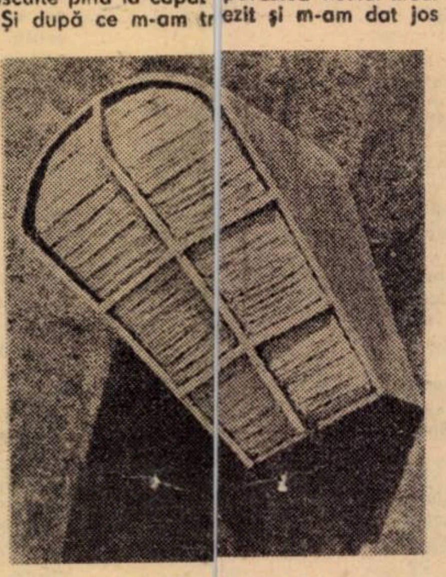
„ZIDIRE” (teracotă)

Tama rămîne puțin pe gînduri, pe urmă, mai mult ca să-mi fie pe plac, întreabă: „Și cum zburai tu în vis?” „Uite așa”, spun. Ridic coatele, aduc degetele mari la subțiori, simulacru de aripi, Tama rîde, resfirîndu-și părul întunecat, iar eu mă ridic încet, încet, cuprins de un tainic fior, spre candelabru, ciorchine uriaș cu boabe albe, mate. „Omul ăla vrea să plece prin tavan”, aud un glas de copil. La mesele din apropiere, cîțiva clienți încremeniți cu furculița aproape de gura deschisă.

Mă uit în jos și Tama, palidă, imploră din priviri să cobor. Pe ușa batantă, apare Pierre, cu tava încărcată. Pentru moment, văzîndu-mă, dar numai pentru un foarte scurt moment, are o ezitare, apoi pornește absolut sigur de sine spre masa noastră. Îi fac un semn amical de salut și cobor reluîndu-mi locul pe scaun. Undeva, în spatele meu, un pahar se face țăndări pe pardoseala de marmoră. Pierre nici nu întoarce capul spre locul acela. Ne pune grațios în față cele comandate. Ne toarnă ceaiul în cești. Cînd termină, mă fixează, adresîndu-mi-se pe un ton înghețat: „În acest local, cîntatul cu instrumente proprii și zburatul sînt strict interzise. Poftă bună”. „Mulțumesc, domnule Pierre”, spun, și el, ca și cum n-ar fi auzit că l-am numit Pierre, se îndepărtează plin de importanță, ca scos din cutie, profesionist pînă în vîrful unghiilor.

La celelalte mese, totul a reintrat în normal. Cineva, în spatele meu, mătură cioburile. Clienții mănîncă netulburați, își sorb cafelele, discută potoliți, în surdină. În ciuda interdicției mă simt excelent.

„Să-ți cînt ceva în italienește, Tama”. Tama, tăcută, își unge o felie de pîine cu unt, atentă, exagerat de atentă, de parcă ar fi început o lucrare de mare finețe. „Să nu mai faci asta cînd ești cu mine”, spune ea, după un timp, fără să mă privească.

AȘTEPTÎND STEWARDESELE

„Comandantul Pretorian și echipajul său vă spun bine ați venit la bordul acestui avion Iliușin optsprezece...” Vocea de bărbat viril, poate chiar a comandantului Pretorian, repetă același text în englezește. După căldura de afară, în burta avionului e bine, răcoare, dar sînt ușor indispus fiindcă n-am mai găsit loc la geam. În dreapta mea, un pasager cărunt, cu aspect de ștab mijlociu, chemat de urgență la minister, privește insistent prin hublou pista de beton și cîmpia. Își ține geanta-diplomat pe genunchi, deși plasele pentru bagaje sînt aproape goale. „Nume predestinat”, îi spun, încercînd să leg cît de cît o discuție. „Poftim?!...” După felul cum se uită la mine, înțeleg din prima clipă că nu-i dispus să converseze cu cineva care are barbă și umblă îmbrăcat într-un costum vechi de blugi. „Comandantul, ce nume predestinat”, repet, cu oarecare insolență. „Și eu mă numesc Pretorian”, se recomandă acru tovarășul meu de zbor. Pînă să mai zic „încîntat de cunoștință”, sau ceva asemănător, el întoarce capul și privește iar pista de beton și cîmpia, decis să nu mă bage în seamă.

„Stimați pasageri, în vederea decolării, sînteți rugați să vă puneți centurile de siguranță și să stingeți țigările. Mulțumim”. În avion, ca și la psihiatrie, se vorbește frumos cu omul. Pe peretele de la cabina piloților apare anunțul luminos „No smoking”. Acum trebuie să apară ele-suple, elegante, zîmbitoare – și să ne ofere bomboane învelite în hîrtie de celofan colorat. Pornesc motoarele. Trepidăm cu IL-ul 18 din toate articulațiile. Aparatul decolează normal, la înălțime, încerc să-mi desfund urechile. Pretorian II nu se dezlipește de hublou. Din cauza lui n-am să văd marea de nori, marea de nori pufoși, străluminați, răscolitoare tentație a imensității. Mă foiesc în fotoliu, îmi desfac centura de siguranță, mă întorc spre mijlocul avionului. Nici urmă de stewardese. Îmi amintesc că nu ne-au întîmpinat la urcare, așa cum se obișnuiește. Anunțul luminos „No smoking” se stinge și Pretorian de lîngă mine își aprinde cu gesturi studiate o țigară americană.

Potrivesc ventilul de aer și închid ochii. Stewardesele, ca toate celelalte femei, nasc copii, se îngrașă, luptă să ajungă pe curse internaționale, divorțează, îmbătrînesc, fac rău de înălțime, tensiune mărită și poate că unele dintre ele detestă din tot sufletul zîmbetul profesional. Tovarășul meu de zbor tușește sec de cîteva ori și stinge țigara pe sfert fumată. Aha, domnul fumează numai la ocazii: recepții, zboruri. Orzul pe gîște. Îl aud că scoate din gîtlej un sunet jalnic, de mecanism uzat. „Tutunul este otravă pentru organism”, îi spun. „Poftim?!...” Aceeași privire de senior incomodat de-un rîndaș. „Am zis că tutunul e dăunător, dar nu cumva știți unde sînt stewardesele?” „Ce stewardese?!...”

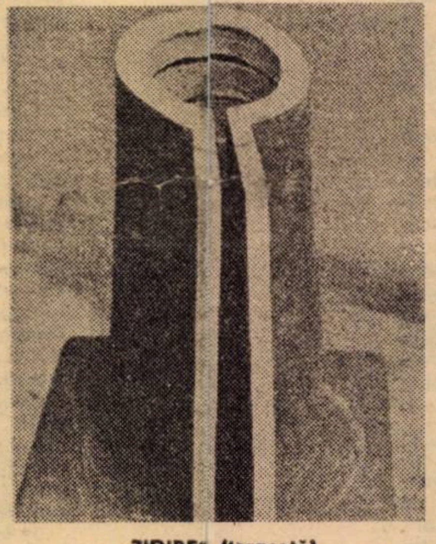
„ZIDIRE” (teracotă)

Motoarele bîzîie egal, monoton. La urma urmelor e bună și o oră de somn. Somn la cinci mii de metri altitudine. Știu sigur că sînt primul din familia mea care are prilejul să ațipească la cinci mii de metri. Îmi imaginez marea de nori peste care plutim: învolburare de alb-argintiu, liniște, nemișcare, moliciune, vată de zahăr pentru toți copiii lumii. Mă simt privit și deschid ochii.

„Dumneata cu ce te ocupi?”, mă ia prin surprindere tovarășul meu de zbor „Actor de comedie”, răspund fără șovăială. „De comedie?!...” Zîmbește disprețuitor și își bagă iar nasul în hublou.

Am văzut că marea de nori s-a sfîrșit și că acum trecem pe deasupra munților. Îmi place să privesc munții din avion. Mi se pare că dacă întind mîna le pot atinge crestele înzăpezite pînă tîrziu în miezul verii. De fiecare dată cînd găsesc loc la geam, sînt atent să descopăr cîte o potecă șerpuită, o turmă de oi sau un cătun minuscul. Astăzi, din cauza lui Pretorian II, n-o să descopăr nimic. Și mă prefac nepăsător ca un sfinx.

„Stimați pasageri, peste cîteva minute vom ateriza. Sînteți rugați să vă puneți centurile de siguranță și să stingeți țigările. Mulțumim”. Mă ridic și pornesc repede spre ușa de la cabina piloților. Înainte să ating clanța, un bărbat voinic țîșnește din fotoliu ca împins de-un resort și-mi răsucește dureros mîna la spate. „Stewardesele, caut stewardesele”, îi spun aproape strigînd. „Pleacă de-aici, pleacă!”, îmi poruncește el în șoaptă, întorcîndu-mă ca pe un manechin umplut cu paie. Cîteva clipe îi văd pe ceilalți ca printr-o piclă deasă: neclintiți, tăcuți, indiferenți.

Mă așez, îmi pun centura de siguranță. Pretorian de lîngă mine nu mă bagă în seamă. Anunțul luminos „No smoking”, „No smoking”, „No smoking”, „No smoking”... Aterizăm.

ILIE MĂDUȚA

ÎNSEMNĂRI (despre artă)

● Pretenția, în poezie, de a te înnoi de la un volum la altul este o aberație. Dacă ți-ai găsit tonul tău, universul tău („tărîmul tău de flacără”), important este să-ți mărești și aprofundezi acest teritoriu cucerit. S-a înnoit Eminescu sau Blaga? Ce este aceea înnoire? Iar Bacovia și Ion Barbu (într-un fel) au nimerit miezul lor iradiant de la primul gong. De aceea, Ion Barbu nici nu a mai simțit necesar să adauge ceva. A te înnoi înseamnă un alt poet, prin descoperirea altui univers. Desigur, altfel stau lucrurile cu Arghezi, dar nu în schimbările sale la față stă măreția acestuia.

● Dacă arta este reflectarea realității prin imagini, atunci arta abstractă prin contribuția cymaticii – studiul undelor sonore prin vizualizarea lor – stranii modele, se legitimează pentru o estetică marxistă, arta nouă devenind reflectarea unor „realități” cu care noi încă nu sîntem acomodați.

● Platon credea că nu se poate crea decît în frumusețe și bucurie. Splendidă idee. Numai că arta lui Dostoievski îl contrazice: creația în umilință și suferință atroce. De la o concepție a artei întru frumusețe, ajungi la ontologia ideilor (frumos, bine, adevăr), iar de la arta ca suferință, ajungi la credință și mîntuire sau sinucidere.

● Saint-John Perse, scriind despre Claudel și alți francezi, zice că **„au contribuit să fie împinse mult mai departe hotarele măreției franceze”**. Admirabil lucru. Cîți dintre scriitorii noștri gîndesc și se rostesc astfel despre o Românie a spiritului, chiar dacă timpul nostru s-a desfășurat mai mult la sfiala pietrei și la umbra ciulinului? Și mai ales cîți se rostesc astfel despre confrații lor?

● Important este să înflorești luxuriant sau modest, după soiul tău, după datul tău. Dar să înflorești fără vanități și raportări impertinente la eternitate.

● Această „rază de nea” din Eminescu anticipă întregul program al poeziei moderne, pentru că este o metaforă ce implică sinestezia: văz, pipăit, gust, toate apar aici. Chiar și molatecul sunet.

● Poezia – originar – țîșnește din senzațiile care ne invadează declanșînd sentimentele.

● Cred că citim nu numai pentru a ne informa, deși satisfacerea curiozității este o cauză a lecturii. Citim însă pentru a oferi spiritului hrana sa necesară: noi creații. Din acestea și spiritul crește.

● Lectura unor poeți se leagă de entuziasmul și fervoarea tinereții. Sînt cîțiva poeți pe care i-ai îndrăgit, cu care ai iubit și la care revii mereu cu flacăra și melancolia de odinioară. Așa Eminescu, Blaga, Arghezi, Bacovia, Voiculescu și alții. Poeții tineri de azi sînt desigur interesanți, dar nu ți-i mai poți face prieteni și de aceea nici nu-i cauți.

– **„De m-aș îndoi de vocația mea critică, nu sub raportul calității unde îndoielile subzistă totdeauna, ci al fatalității ei...”** zice Lovinescu, adaptînd aceasta la situația mea de poet, ce aș face? Îndoindu-mă chiar și de vocația mea, tot n-aș putea face altceva decît să continui să scriu versuri. De altfel, în primul rînd, scrii pentru tine și numai după aceea pentru alții. Scrisul, creația este o chestiune a ta, mod fundamental de a soluționa raportul tău cu lumea.

● Ciudată este natura mîhnirii mele: de a nu fi cunoscut Eminescu, la vremea sa „Țiganiada”. Oare cum ar fi apărut Ion Budai Deleanu în Epigonii?

● De ce să mă mai mir că nu pot uneori citi aridele texte ale filosofiei și că pe Hegel îl las deobicei pe la jumătate?! Nici Goethe, contemporan cu Kant, nu putea citi „Critica rațiunii pure”. Numai că Goethe își putea permite luxul...

● Există incontestabil o expresie fonică a unor sentimente. Oricine își dă seama de acest lucru citind o poezie mare ca de exp: **„Și dacă”**. Nu cred că, pentru limbajul poetic, nici chiar pentru limbajul comun (contrar lui Galvano della Volpe – „Critica gustului”) legătura dintre semnificant și semnificat este pur arbitrară. Nu mă refer doar la onomatopee. Dacă această legătură ar fi doar arbitrară, farmecul și necesitatea poeziei se prăbușește. Acest lucru îl demonstrează intraductibilitatea poeziei, în majoritatea cazurilor. Nu spun că, în fericite situații, poezia nu este traductibilă, Philippide, Dan Botta, Doinaș etc.

● Din Saint-John Perse: ceea ce poetul a rezolvat pentru sine, e rezolvat și pentru cititor. Excepțional spus, ca datorie pentru cititorul leneș, ce mereu bîzîie că nu înțelege.

● Spune David Armeanul (sec. V e.n.) că Versurile de aur nu sînt ale lui Pitagora, ci unul sau unii din pitagoreici le-au semnat din pietate și umilință cu numele maestrului. E ceva. E ceva, dacă stăm și ne gîndim la meschina gălăgie asupra originalității a modernilor și bicisnica lor forță, gata să se sfîșie pentru niște lucioase metafore întîmplătoare, joc al hazardului.

Valentin Tudor

CÎND DORUL STRĂBATE – AȘTEPTAREA

Cînd dorul străbate-așteptarea
Spre văi inundate de gînd,
În piscuri fixezi depărtarea,
Cînd plouă prin codri tunînd.

Din cuget se naște-ntrebarea:
Ce spațiu-ai parcurs alergînd
Cînd doruri străbat așteptarea
Spre văi inundate de gînd?

Ți-apare din gol – galoparea;
Îți uiți disperarea ștergînd,
Mareea ce-ntunecă marea;
Pe frunte, văzduhu-ți plîngînd

Din văi, inundate de gînd!

DE CE-AI FOST DESEORI PLECATĂ?

De ce-ai fost deseori plecată
Fiind prezentă-n așteptare?
Cu anotimp amestecată
Erai regret și căutare.
Erai senina-ntunecată
Și neiertare și iertare...
De ce-ai fost deseori plecată
Să fii prezentă-n așteptare?

De cîte nu eram în stare!
Să rup tăcerea ferecată,
Dar renunțam. Din depărtare
O rugăminte repetată

Erai prezentă-n așteptare.

CÎND POEZIA MEA-ȘI AȘTERNE

Cînd poezia mea-și așterne
Cu setea de necunoscut
Natura trecerii în berne
Renaște, ca un nou-născut,

Lîngă-o pădure, unde-și cerne
Iubirea, pacea de sub scut,
Cînd poezia mea-și așterne
O sete de necunoscut!

Muzeul stîncii din taverne,
Adună gîndul cunoscut.
Pe zidul nașterii eterne
Rămîn uitările-n trecut.
Cu setea de necunoscut.

ÎN CEA MAI FANTASTICĂ LIN-ADIERE

În cea mai fantastică lin-adiere
Aleargă-mpreună o lună și-un soare,
Fixîndu-și magnetica lor mlădiere,
În cercuri concentrice prinse-n culoare.

Se-adună lumina în chingi coliere
Și trece departe-n nestinsă ardoare;
În cea mai fantastică lin-adiere
Rămîn împreună, și lună, și soare.

Cînd totul se schimbă, nimica nu moare!
În vastul materiei nu-i înviere,
Doar formele-s, ele, ca noi, trecătoare,
Revin, împreună, spre-o nouă triere,

În cea mai fantastică lin-adiere.

Tatiana Lungoci

FĂRĂ VACANȚĂ

Vă torn în pahar iluzii și vă beau.
Zilnic vă beau.
Și te caut, iubite, în fiecare zi, în fiecare
Secol
Pe cărări oriîncotro.
Fiarele sălbatice se holbau la mine
Incitînd clopotele să gîndească.
Fluturi cu aripi inegale zburau perfect.
O oră putea să dureze oricît.
Nu erau calcule.
Poiana în care stăteam nu mai avea nume.
Înflorea pe loc și împărțea idei.
Crivățul a plecat să ucidă unele cuvinte
Care negau mereu.
Dar anotimpul dispăruse
Și greierul rînduia nașterea lumii.

TE DU IUBIRE UNDE VREI

Stai lîngă mine, azi, iubite.
Eu ți-am scris un poem.
Din ploaie și din grindină mi-am făcut ferestre
Să pot da sens absenței tale.
O, dac-aș putea măcar să cînt!
Uite, strada e din sticlă și mă îndeamnă ca să merg.
Iubire sau blestem veniți cu mine.
O să vă arăt cum se adună-n jurul nostru
Sălbăticiuni
Și rîuri care poartă doar un mal.
Ocrotiți-mă plecări și diguri sfărîmate.
Sînt solitară ca și voi.
Gîndurile-mi sîngerează și sînt atît de obosite.
Și strig.
Strig unui incendiu și dealurilor retezate.

NICI NU POT PLECA

În calea vîntului mi-e casa
Și-n coridoare chem anii să doarmă.
Nimic nu mai voiam să mișc, atîta timp aveam...
Vara drumeață îmi așează pe trepte-o ceață.
Nici nu pot pleca.
Zarea, s-o văd tot rotundă, mi-o presoră
Într-o sită.
Drumuri pe afară se plimbă.
Ușa nu se mai închide.
Pe dealuri văd clopote.
O oarbă zvîrle cingători spre cer,
Crezînd că strînge lumina unei stele.
În piețe, zeii vînd cucută.

Pan Izverna

ZEU DE APĂ

Cad în mine peșteră sunt
Zeu elementar singur în peșteră sunt
Născut în diluviu plutesc în adînc

Odată cu ploaia curg prin mine șuvoaie
mantia-mi strîng înfrigurat
să nu mă fac apă
și să pornesc pe pîraie.

Greu să fii om ușor să fii zeu
sau fluviu subt lună;
despletită ondină
albă fugind de subt soare
carnea-i noaptea luminînd
nu vede un altul mai mare.

Un ochi neptunic mă învinge
cuminte mă cuprind în unde
subt cerul meu nimeni nu plînge
val sunt și valul mă ascunde

Prin somn gîndul mi-l aud
foșnetul murmurul ud...
Dar valea de zîne prea plină
străin mă varsă în lumină.

LOCUL

Umbrită din copilărie
Unde visai o lume vie

Oaza aceea mi-i departe
La balta putredă și foarte
Adîncă'n a codrului tărie
Und' toate năzuiau să fie

Pajuri, făpturi din poveste
Că-nainte mult mai este...

Cînd frumoasele beau rouă
Fermecînd o lume nouă

Sau mîinile își dau prin somn
Văzîndu-și zburătorul domn

Că se lasă prin frunzare
Cu aripile-i ușoare...

O, cum zăceam întins pe spate
Bătea vîntul Nefîrtate

Și-mi lua umbra să mi-o zboare
Pînă dincolo de soare...

Și venea șerpele-n ocol
Unduindu-se domol
Spre trupu-mi pîrjolit și gol

Da-mi vine zeul păzitor
Spinarea-i frînge prea ușor

Dulăul meu ce mi-a fost frate
Azi duh într-o pustietate

Unde voi fi și eu odată
Bătut de boarea necurmată

(La loc de umbră lîng-o apă
Vremea s-aud curgînd cum sapă)

Tot în visare și hodină
O pulbere de lumină.

urme pe nisip

Un memorial al copilăriei

Niciunul dintre noi nu poate ști cînd și unde a picurat în paginile sale cele mai intime seve ale sufletului. Nici Ilie Măduța, poetul de pe Crișul alb, nu va fi știut, poate, încă, taxind mica lui carte, apărută la „Ion Creangă”, drept niște „modeste creionări ale unei îndepărtate copilării”, nu va fi știut, zic, cît argint sufletesc și cîtă inefabilă poezie va fi suflat asupra unor pagini închinate copilului și copilăriei.

Căci mica înjghebare a poetului, „Orarul păstrăvului și al mierlei” este un memorial al primilor ani „conștienți” ai copilăriei sale, dar ea este, în același timp, și mult mai mult. Căci din aceste pagini nu reînvie doar jocurile, pasiunile, nebuniile, făpturile unei vîrste, ci se naște o lume a satului, o țesătură stranie a vieții zilnice, simple, cu cea fabuloasă, de poveste, văzute însă nu prin ochii copilului, ci prin cei ai maturului de azi. Copilul devine, aici, el însuși, un personaj pentru autor, ca și prietenii săi de joacă, iar autorul însuși aruncă asupra acelei vremi, a acelei vîrste, un halou poetic, sub lumina căruia întîmplările, evenimentele nu se îneacă, nici nu dispar, nici nu devin mai poetizante, ci, dimpotrivă, primesc firescul, naturalețea vieții trăite, a experienței trăite.

Dar dacă această mică lucrare vorbește despre copil și copilărie prin ochii maturului și, uneori ne vorbește, chiar nouă, maturilor, nu atît copiilor, aceasta dovedește că Măduța face în fond, aici, nu o carte pentru copii sau copilărie, ci găsește prilejul unor mărturii ale unui scriitor despre o vîrstă, pe care o scrutează, o analizează, se întrepătrunde de ea, spre a o înțelege și a ne face și pe noi sensibili și părtași la înțelegerea ei. Măduța face, de fapt, operă memorialistică.

Ilie Măduța
Orarul păstrăvului și al mierlei

Dar, firește, alături de încercarea de a se mărturisi, Măduța ține să înjghebe și să descrie și intimitatea vîrstei copile, jocurile ei nebunești, locurile întîmplărilor, neliniștile vîrstei, figurile mai marcante pentru copilul de ieri. Din acest expozeu, ceea ce rămîne este, însă, mai cu seamă, descrierea, pătrunsă de-o infuzie lirică de bun gust, un iz nostalgic de substanță, care îmbibă paginile, le dau savoare și culoare, și patetism.

În puține dintre cărțile de poezie ale autorului am întîlnit atîta... poezie autentică precum în acest volumaș. Măduța se scrie, aici, cu credința unei sincerități totale și acesta este unul din marile cîștiguri ale lucrării. El nu face „literatură”, vreau să zic, el nu „creează” aici precum în lirica sa, prin cultură, prin asociație, prin selecție, ci el se lasă dus de viață, de experiență, care sînt întotdeauna înaintea literaturii, cum ar spune Camus, cel din „Caiete”. Există, astfel ceva proaspăt, omenesc, ceva firesc, nu numai în ton, dar mai ales în gestica interioară, în felul în care autorul încearcă să vorbească despre existență, nu la un mod filosofic, dar reușind să alcătuiască, totuși, o „filosofie” a unei vîrste și a unei stări sufletești.

Carte despre copilărie, aceste mărturii ale poetului Ilie Măduța sînt și carte despre un univers spiritual al unei vîrste, din care ni se înfățișează mai pregnant și efigia autorului și universul de ființe și lucruri ce l-au înconjurat și l-au dat apoi lumii pe cel de azi.

Ion ARIEȘANU

oameni şi cărţi

I. AGÎRBICEANU INEDIT

La 1 ianuarie 1928, Ion Agîrbiceanu devine secretarul Secţiunilor ştiinţifice-literare ale Astrei şi directorul revistei „Transilvania". Activitatea sa, devine, din acest moment, extrem de laborioasă şi ea este direcţionată, în special, către organizarea unor cicluri de conferinţe pentru popor, a unor şezători şi festivaluri literare, fiind susţinută de o intensă muncă scriitoricească şi de o vie propagandă culturală. Încă din anul 1921, la Congresul ziariştilor din 19-21 ianuarie, prozatorul fusese ales preşedinte al Sindicatului presei române din Ardeal şi Banat.

Din perioada de funcţionare ca secretar al Astrei datează şi o corespondenţă oficială adresată de I. Agîrbiceanu istoricului literar G. Bogdan-Duică, preşedintele Secţiilor Astrei, prin care autorul „Arhanghelilor" îl informează despre fondurile băneşti ale asociaţiei aprobate de Ministerul Muncii pentru exerciţiul financiar în curs. Transcriem textul acestui document, după originalul conservat în colecţiile Cabinetului de Manuscrise şi Corespondenţă al Biblitecii Academiei R.S.R., cota $S\frac{2(5)}{\mathrm{CCXCVII}}$:

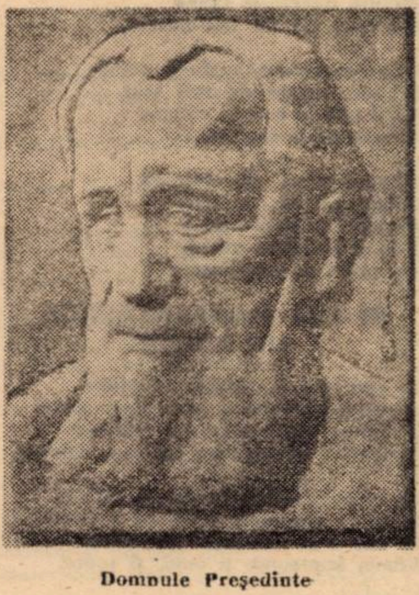

Domnule Preşedinte

Vă confirm prin aceasta, după datele din ziarul agendelor şi al proceselor verbale, că la 15 ianuarie 1931 am cerut de la Ministerul Muncii pentru secţiile literare ştiinţifice ale Astrei suma de 250.000 lei. Cu nr 16/1931 am mulţumit Ministerului pentru avizul ce ni s-a datat 100.000 lei pentru cursuri poporale şi publicaţii de popularizare. În şedinţa presidenţilor secţiunilor ţinută la 16 martie 1931 s-a luat la cunoştinţă adresa ministerului şi s-a adus următoarea hotărîre :

„Cincizeci de mii de lei să se reserve pentru cursurile poporale, iar cu 50.000 să se publice într-o ediţie a secţiilor, pentru popor o lucrare : „Literatura română ardeleană".

Afară de aceasta cursurile de popularizare au fost ţinute în oct., decembre 1930 şi în ianuar şi februar 1931 din partea celor 11 conferenţiari, în număr de 84 conferinţe (ţinute într-o sală a Academiei Comerciale).

Cluj la 13 april 1932

Secretariatul Astrei
Ion Agîrbiceanu
secretarul Secţiilor

D-sale D-nului G. Bogdan-Duică
preşedintele Secţiilor Astrei
Cluj.

Între 11-13 septembrie 1937 are loc la Timişoara adunarea generală anuală a „Astrei", cu participarea scriitorului, care prezintă un raport de activitate al secretariatului secţiunilor literare ştiinţifice.

O altă însemnare autografă a scriitorului, nedatată şi, după ştiinţa noastră, inedită, referă preţioase amănunte în legătură cu părerile sale despre propria-i operă. Probabil „Nota" pe care o reproducem mai jos, după originalul aflat în colecţiile Cabinetului de Manuscrise şi Corespondenţă al Bibliotecii Academiei R.S.R., cota $S\frac{2(7)}{\mathrm{CCXCVII}}$ a fost destinată răspunsurilor unui chestionar în genul celui întocmit de Isaia Tolan în 1929 şi publicat postum de Gh. Cardaş. Dar iată conţinutul acestei însemnări :

Pentru o binevoitoare atenţiune!

Cred că am bucăţile cele mai bune în volumele :

1. De la ţară
2. Două iubiri.
3. Spaima
4. Popa Man
5. Trăsurica verde
6. Luncuşoara în Paresemi
7. Diavolul

1) În volumul **„Scene"** am bucata **„Din prag"** pe care o cred bună

2) În volumul **„Zilele din urmă"**, chiar am această bucată

3) În **„Ceasuri de seară"** bucăţile „Cîntecile", „Paserile nopţii", „Mor tinereţele", „Vechi pădurari".

4) Din **„Robirea sufletului"** : „Vanitas"

Încolo materialul din „Chipuri de ceară", „Ceasuri de seară", „Scene" şi „Robirea suf(letului)" e **de foileton** ; bucăţile acelea au şi apărut ca foiletoane.

Ion Agîrbiceanu

În colţul din stînga sus al filei se află următoarea adnotare în creion : „Notă dela I. Agîrbiceanu".

Documentele reproduse mai sus se vor nişte modeste întregiri la biografia scriitorului cetăţean şi cărturarului patriot Ion Agîrbiceanu, de la naşterea căruia sărbătorim împlinirea unui veac şi pe care Nicolae Iorga, nu fără temei, îl socotea **„povestitorul menit să transmită altor vremuri toată viaţa, cugetarea şi simţirea Ardealului său"**.

Marius POP

evocări

Virgil Birou în memoria urmaşilor

Încă mai stăruie în gîndul nostru, deşi au trecut mai bine de cinci ani, emoţia solemnă a sărbătoririi falnicului sfert de mileniu împlinit de şcoala din Ticvaniu Mare. Şi e firească această simţire căci astăzi, cu pioşenie şi mîndrie, cinstim memoria celor care, mîngîind cu zborul lor piscurile ameţitoare ale Parnasului, n-au uitat că în această şcoală învăţară a-şi deschide aripile. L-am numi mai întîi pe Romulus Ladea – titanul culturii bănăţene, apoi pe primul care a reuşit să aducă scrisul bănăţean pe treapta valorii naţionale: Virgil Birou. Dacă aceste două nume, „Ladea" şi „Birou", sînt venerate aici, trebuie făcută o observaţie: nu mică mi-a fost mirarea cînd, stînd de vorbă cu ticvănenţi, am aflat că nu Virgil Birou e considerat drept personalitatea familiei Birou, ci Iuliu Birou, tatăl, dascăl la amintita şcoală şi vestit diriginte de cor.

Virgil a urmat Politehnica şi putea să fie un inginer ca atîţia alţii, aducîndu-şi aminte din cînd în cînd şi de ţinutul situat în Banat, la graniţa de sud-vest a ţării – cum spune geografia. Dar cine a cutreierat Căraşul, stînd de vorbă cu oameni şi flori, cu cîntece şi locuri, acela va găsi Căraşul nu undeva pe hartă, ci în inima sa. Întotdeauna. Şi Virgil a stat de vorbă cu oameni şi flori, cu cîntece şi locuri.

Citim şi recitim azi scrierile lui (recent, „Facla" a retipărit „Oameni şi locuri din Caraş"). Sînt 15 ani de cînd el a alunecat în amintire, dar parcă îl auzim chiar acum cu zîmbetul lui blînd, bun şi atît de trist, îndemnîndu-ne: **„Tineri, cu toată ardoarea sufletului vostru curat, iubiţi pămîntul Banatului cum iubiţi pămîntul ţării întregi, căci e la fel de scump"**. Parcă nici n-aş putea spune că Virgil Birou a rămas în amintirea noastră; el există dintotdeauna şi va exista mereu în conştiinţa noastră.

M-a învăţat să descopăr frumuseţea pretutindeni şi să mă bucur de ea. Tot de la el am învăţat să-mi scald sufletul în farmecul cîntecelor răsărite pe ogoare, prin fabrici, pe coastă, seara. **„Arătîndu-vă frumuseţile de deasupra şi de sub pămînt, cartea mea vrea să vă îndemne să vă iubiţi şi mai mult patria. Să iubiţi pămîntul, oamenii şi chiar pietrele ei"**. Fără această iubire de glie, Virgil Birou n-ar fi creat nimic, căci din indiferenţă şi ură nimeni n-a creat nimic.

Din cartea poetului Grozdan ni-l închipuim **„butucănos, burtos nevoie mare, cu faţa rotunjită de grăsime, mîncînd cîte patru porţii, bînd cu nemiluita"**. Portretul nu e departe de realitate. Dar cu cîtă gingăşie ştia acest colos să se joace cu un boboc de gîscă (pasăre definitorie pentru curţile Ticvaniului) sau să mîngîie printre urechi multele-i pisici. Nu l-ar fi lăsat inima să omoare nici o muscă.

Dar cînd scrie despre oameni, atitudinea e schimbată esenţial. Pentru că, în acest decor edenic al Banatului de deal, existenţa socială a fost mai întotdeauna dură, dramatică, deseori sfîşiată de accente tragice. **„Pămîntul acestei ţări e îmbibat de sînge. De sîngele moşilor şi strămoşilor noştri care secole de-a rîndul cu sudoare i-au smuls bogăţiile pentru îngrăşarea stăpînitorilor"**. E remarcabilă claritatea realistă a imaginilor. Lirismul porneşte din cunoaşterea directă, în profunzime a vieţii celor lipsiţi de mîngîiere şi se completează cu reflecţii şi ipoteze lucide asupra anacronicului aparat economic şi social. Ca orice artist autentic, Birou scoate în evidenţă şi insistă întotdeauna asupra scînteii care luminează sufletul şi viaţa oamenilor îndemnîndu-i să lupte pentru mai bine şi să nădăjduiască. În arta de a urmări cugetarea omului simplu, încolţit de un mare necaz al vieţii, el rămîne neîntrecut, căci prinde nota autozeflemitoare de bonomie şi haz cu care sînt de obicei încărcate vorbele ţăranilor bănăţeni, deoarece scriitorul gîndeşte şi simte întocmai ca personajul, ceea ce ni-l face extrem de uman şi firesc.

L-au revoltat întotdeauna nedreptatea şi neputinţa. Deci a luptat împotriva lor însufleţit de speranţă şi răbdare. L-a doborît o lungă şi grea suferinţă; dar sutele de prieteni care au venit să-l salute pentru ultima oară l-au găsit zîmbind. Ochii lui trişti fiind închişi, zîmbetul lui spre veşnicie era de o seninătate şi o împăcare mistică. Să fie acesta paradoxul morţii? În nici un caz; Virgil Birou nu-şi spusese ultimul cuvînt. Ci în sufletele noastre el a vrut să lase pentru totdeauna zîmbetul.

Pe cîţi i-a cuprins Virgil Birou, în sfera lui spirituală i-a cucerit cu calităţile incontestabile ale personalităţii lui proeminente. Dar cei care n-au luat contact direct cu el, n-au avut de unde să-l cunoască, necum să-l continuie. De sub oblăduirea fostului preşedinte al Asociaţiei Scriitorilor din Banat s-au ridicat poeţi – o parte valoroşi, dar nici unul care să ne amintească în mod evident de îndepărtatul maestru. Am citit scrierile lui şi ale altor condeieri bănăţeni şi m-am întrebat ce a putut să-l individualizeze în aşa măsură. Răspunsul l-am găsit nu în cărţi, ci aici în Ticvani – unde l-am descoperit recent pe singurul urmaş de credinţă al marelui Birou: Gheorghe Azap. Cu toate că poezia lui nu a trecut de la „eu" la „noi", Azap a reuşit să-mi dovedească legitimitatea comuniunii lor artistice; m-a dus într-un asfinţit să ascult murmurul molcom al Căraşului şi mi-a spus **„...dacă-l vei auzi şi îl vei înţelege aşa cum îl auzim şi îl înţelegem noi, cei care am trăit şi am murit pentru el – cum îi plăcea să spună nepreţuitului dumitale înaintaş"**.

Mihai ALEXANDRU

săptămîna culturală

În cinstea minerilor. La Grindu Petrii, tradiţionala serbare populară, pe care o anunţam în numărul trecut, s-a bucurat, după spusele martorilor oculari, de un succes fără precedent. Bogatul program artistic susţinut de formaţiile Caselor de cultură din Lugoj şi Buziaş, de orchestra de muzică uşoară a I.P.E.G. din Caransebeş, de ansamblul de dansuri populare şi fanfara comunei Darova, timpul mai mult decît prielnic, foarte buna organizare, toate acestea au izbutit să ofere celor peste 4.000 de participanţi un sfîrşit de săptămînă de „zile mari". **Urări de reuşite similare** şi pentru alte două manifestări: serbarea populară, dedicată fruntaşilor în campania agricolă de vară de la Periam-Port, pe care vă sugerăm să o aşteptaţi cu nerăbdare duminică, 15 august, şi, tot duminică, pe terenurile Bazei de agrement Electrometal din Timişoara – finalul „Zilelor presei timişene" (program artistic, întreceri sportive). Această a doua acţiune, organizată de Sindicatul presei Timişoara şi-a aşezat complexul de manifestări sub semnul Festivalului naţional „Cîntarea României": un colocviu interjudeţean, consfătuiri de lucru cu cititorii şi ascultătorii radio, deschiderea Salonului caricaturii, sărbătorirea veteranilor presei timişene, seri cultural-distractive. ● **Costinaş victorios la Costineşti!** Pentru a treia oară consecutiv, cineastul timişorean Iosif Costinaş cucereşte – ex aequo, de această dată – premiul pentru cel mai bun film de cineclub la Festivalul filmului pentru tineret. Filmul în cauză (împovărat deja cu laurii victoriilor) e „Intermezzo cu moroşeni". ● **Tot victorii, şi tot premii pentru Timişoara.** La Salonul republican de grafică satirică, studentul politehnist Horia Crişan a fost distins cu premiul special, dar marea lovitură dată umorului românesc, e a lui Ştefan Popa, un răsfăţat al premiilor naţionale şi internaţionale. El s-a întors de la Salonul de umor, Vaslui '82, încununat cu Marele premiu. Umor să fie! Că... ● **Editura „Facla" la Herculane.** Foarte activă şi în plină vacanţă, editura timişoreană e prezentă la Salonul naţional al cărţii de la Herculane cu o frumoasă producţie (de ultimă oră), lansată la faţa locului de redactorul său şef, poetul Alexandru Jebeleanu: „Anotimpuri aprinse", de Dorian Grozdan, „Cuibuşorul nostru de nicicînd", al lui Gh. Azap, „Nume de locuri din Banat", de Vasile Ioniţă şi „Glasul pămîntului", de Mihai Marcu Deleanu. ● **Dintr-o scrisoare** timisă prompt pe adresa redacţiei de instructorul cultural Marina Horga, aflăm că scriitorul Ilie Măduţa s-a întîlnit cu cititorii la Clubul staţiunii Moneasa. Despre ultimul său volum de poezii a vorbit Mircea Moţ. Cu acelaşi prilej, conf. dr. Ion Drăgan de la Universitatea timişoreană a supus atenţiei publicului o expunere despre orientarea profesională. ● **Decît să vă îndemne la film,** Observatorul vă invită, pe răspundere proprie, chiar dacă rubricile de sport de prin ziare şi reviste nu o fac, la spectacolul sportiv pe care-l oferă timişorenilor, în aceste zile, elita tenisului românesc, reunită pe terenurile „Electricei" în „naţionale" (senioare şi seniori). Cum se vede, tenisul cîştigă tot mai mult teren în oraş. Am vrea să sperăm că şi terenuri! ● **Şi încă o invitaţie** (dacă tot aţi intrat la „Electrica"): o foarte reuşită expoziţie de caricaturi a arh. M. Tomescu. Îi veţi vedea alături, pentru prima (şi ultima oară), cu şanse egale pe L. Gilea, Grigore Geantă, Jimmy Connors, Coriolan Babeţi, Ivan Lendl, Elena Mocuţa, Florin Segărceanu, arbitraţi de Puiu Rinja, mereu imparţial. ● **Demnă de toată atenţia** – Gala absolvenţilor – promoţia '82 a Conservatorului „Ciprian Porumbescu") e primul eveniment al stagiunii estivale a Filarmonicii „Banatul". Felicitări lui Sorin Petrescu, Dragoş Mihăilescu, Tudor Leancu, Sorin Dogaru şi Miei Ghera. ● **Cum a promis acum o săptămînă,** Observatorul vă informează că Anticariatul din Timişoara a achiziţionat un foarte util **Index** al terminologiei muzicale, editat în şapte limbi, un frumos album comentat, în germană, al artei 1900, o ediţie însoţită de gravuri a operei lui Lessing, **Emilia Galotti**, un **Faust** vechi, în gotice, un manual de istorie naturală, tipărit la Paris în 1870.

OBSERVATOR

M.I.M.U.E.E.

CENTRALA INDUSTRIALĂ DE MECANICĂ FINĂ INTREPRINDEREA

„BALANŢA SIBIU”

ÎN CENTRUL PREOCUPĂRILOR, UTILIZAREA EFICIENTĂ A MIJLOACELOR CIRCULANTE

Preocupările ce sînt la ordinea zilei în economie pentru direcţionarea eforturilor în slujba eficientei economice, sînt stimulatorii pentru colectivul de specialişti al „Balanţei” din Sibiu, constituind o puternică preocupare în rîndul celor care activează în acest complex domeniu de activitate.

Ridicarea activităţii economice pe o nouă treaptă calitativ superioară, impune perfecţionarea permanentă a gospodăririi resurselor materiale şi a fondurilor fixe, a aprovizionării tehnico-materiale, pentru creşterea eficienţei economice, potrivit principiilor noului mecanism economico-financiar.

În acest efort comun, Intreprinderea „Balanţa” Sibiu unde există o amplă mobilizare a oamenilor muncii pentru promovarea noului şi lichidarea risipei de orice fel, are în vedere atît diminuarea substanţială a consumurilor materiale prin creşterea indicilor de valorificare a acestora, cît şi realizarea elementelor legate de cerinţele aplicării corecte a noului mecanism economic.

Faptul cunoscut că resursele materiale trebuiesc judicios utilizate şi în strînsă legătură cu sarcinile de producţie, mobilizează întregul colectiv din unitate pentru punerea în evidenţă a stocurilor de piese şi materiale, fără utilizare în activitatea proprie, urmărind redistribuirea excedentului unităţilor care au baza materială deficitară.

În scopul reintroducerii în circuitul economic a acestor disponibilităţi „Balanţa” Sibiu propune pentru redistribuire următoarele:

Cod Balanţa	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cantit.	P/U	Valoarea
10070	**Profile grele**					
	Oţel rotund Ø 120	OL 37	kg	3 000	2,974	8 922
	Oţel rotund Ø 130	OL 37	kg	2 000	2,984	9 568
	120	RUL 2	kg	2 027,50	5,370	10 888
	130	OL 50	kg	853	3,330	2 840
	150	40 C 10	kg	382	5,801	2 216
	150	35 MS 12	kg	1 473	4,529	6 771
	Oţel pătrat 90 x 90	OL 60-1 K	kg	683	3,020	2 063
	100 x 100	OL 37	kg	10 000	3,088	30 880
	Ţagle 100 x 100	OL 45	kg	8 114	2,967	24 074
	100 x 110	OL 60	kg	7 000	3,596	25 172
	100 x 100	18 MOCN 13	kg	3 146	5,653	17 784
	130 x 130	OLC 15	kg	23 423	3,927	91 982
	300 x 300	OL 50-1 K	kg	565	2,836	1 602
	Profile INP 360	OL 37	kg	10 000	3,465	34 650
	INP 220	OL 37	kg	16 562	3.825	63 350
10090	**Profile mijlocii şi uşoare**					
	Oţel rotund Ø 22	OL 60	kg	6 510	3,600	23 436
	Ø 25	OL 50	kg	4 000	3,750	15 000
	26	OL 37	kg	366	4 013	1 469
	30 inox	W 4762	kg	229,90	87,048	20 012
	32	OL 50	kg	500	3,670	18 350
	36	OL 44-2 K	kg	1 500	4,099	6 148
	36 inox	W 4571	kg	1 115,60	55,847	62 303
	40	OL 50	kg	300	3,640	1 092
	40 inox	AKUS	kg	192	54,304	1 426
	42	OL 60—1 K	kg	356	3,652	1 302
	60	OL 37	km	2 000	3,270	6 540
	75	OL 37	kg	2 000	3,270	6 540
	Oţel pătrat 20 x 20	OL 50-1 K	kg	959	5,007	4 802
	22 x 22	OL 60-1 K	kg	347	4,527	1 571
	30 x 30	OL 50	kg	1 045	5,000	5 225
	45 x 45	OL 37	kg	1 000	4,270	4 270
	45 x 45	OL 50	kg	3 291	4,200	13 822
	50 x 50	OL 50	kg	3 032,50	4,170	12 645
	56 x 56	OL 60	kg	249	4,190	10 043
	60 x 60	OL 37	kg	3 000	3,870	11 610
	70 x 70	OL 37	kg	3 000	3,475	10 425
	80 x 80	OL 37	kg	5 000	2,842	14 210
	Oţel lat 36 x 10	St 38	kg	6 564	3,632	23 840
	50 x 30	OL 42-2 K	kg	810	3,400	2 754
	70 x 6	OLC 15	kg	293	7,395	2 167

Cod	Denumirea materialului şi caracteristici		U/M	Cant.	P/U	Val.
10070	**Profile grele**					
	INP 180	OL 37 capete	kg	1 736	2,156	3 743
	INP 220	OL 37 capete	kg	667	2,156	1 438
	INP 240	OL 37 capete	kg	5 343	2,156	11 520
	INP 280	OL 37 capete	kg	637	2,512	1 600
	INP 320	OL 37 capete	kg	1 324	2,222	2 942
	INP 360	OL 37 capete	kg	6 000	2,285	13 712
	UNP 180	OL 37 capete	kg	2 170	2,156	4 649
	UNP 240	OL 37 capete	kg	3 689	2,152	7 953
	UNP 360	OL 37 capete	kg	472	3,685	1 741
10090	**Profile mijlocii şi uşoare**					
	Cornier 25 x 25 x 3	OL 37-2 capete	kg	500	2,370	1 185
	Cornier 35 x 35 x 4	OL 37 capete	kg	564	2,224	1 254
	Cornier 35 x 35 x 5	OL 37 capete	kg	598	2,224	1 330
	Cornier 60 x 60 x 10	OL 37 capete	kg	1 000,2	2,043	2 043
	Cornier 60 x 60 x 8	OL 37 capete	kg	1 648	2,206	3 635
	Cornier 63 x 63 x 5	OL 37 capete	kg	231,8	2,583	599
	Cornier 70 x 70 x 7	OL 37 capete	kg	3 000	2,224	6 672
	Cornier 70 x 70 x 9	OL 37 capete	kg	2 000	2,206	4 412
	Cornier 80 x 80 x 10	OL 37 capete	kg	1 866,7	2,470	4 615
	Cornier 80 x 80 x 8	OL 37 capete	kg	433	2,206	951
	Profile INP 100	OL 37 capete	kg	4 247,9	2,233	9 486
	INP 120	OL 37 capete	kg	1 569,1	2,937	4 608
	INP 160	OL 37 capete	kg	5 770,7	2,395	13 821
	INP 65	OL 37 capete	kg	3 695,8	2,306	8 523
	UNP 80	OL 37 capete	kg	2 617,4	2,233	5 845
	UNP 100	OL 37 capete	kg	8 656,6	2,127	18 413
	UNP 120	OL 37 capete	kg	1 541	2,250	3 467
	Lat 45 x 12	capete	kg	80	2,105	168
10120	**Tabla groasă**					
	Tablă 3,5 mm	St 3 KP Straifuri	kg	8 378	2,618	21 934
	4 mm	OLC 45 Straifuri	kg	11 562	2,406	27 934
	4 mm	OL 37 Straifuri	kg	20 953	2,553	53 493
	5 mm	OL 37 Straifuri	kg	5 657	2,625	14 850
	6 mm	OL 37 Straifuri	kg	12 144	2,577	31 295
	6 mm	OLC 60 Straifuri	kg	1 026,7	2,780	2 854
	8 mm	OL 37 Straifuri	kg	28 819	2,504	72 163
	9 mm	ST 38 Straifuri	kg	666,2	2,243	1 494
	10 mm	OL 37 Straifuri	kg	24 238	2,243	45 366
	10 mm	OL 37 Straifuri	kg	10 288,8	2,170	22 327
	12 mm	OL 37 Straifuri	km	23 949	2,195	52 568
	14 mm	OL 42 Straifuri	kg	3 970	2,455	9 746
	15 mm	OL 34 Straifuri	kg	698	2,741	1 725
	16 mm	OL 37 Straifuri	kg	49 327	2,195	108 273
	20 mm	OL 34-1 N Straifuri	kg	2 880,5	2,228	6 418
	20 mm	OL 37 Straifuri	kg	3 287	2,201	7 235
	26 mm	OL 42 Straifuri	kg	3 920	2,528	9 910
	30 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	46 024	2,260	104 015
	30 mm	OL 42-1 K Straifuri	kg	5 078	2,033	10 324
	Tablă 30 mm	OLC 45 Straifuri	kg	5 828	2,773	16 161
	40 mm	OL 37-1 K Straifuri	kg	20 682	2,107	43 577
	40 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	4 623	2,414	11 160
	40 mm	OL 37-1 NStraifuri	kg	4 623	2,414	11 160
	40 mm	OLC 45 Straifuri	kg	7 557	2,526	19 104
	50 mm	OL 37 Straifuri	kg	3 546	2,334	8 276
	50 mm	OL 42-2 K Straifuri	kg	13 552	2,643	5 818
	50 mm	OLC 45 Straifuri	kg	6 054	2,527	17 721
	52 mm	OL 42-1 N	kg	5 865	2,579	15 126
	57 mm	OL 37-1 K Straifuri	kg	3 087	2,231	6 887
	60 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	10 957	2,464	26 669
	65 mm	OL 60-1 K Straifuri	kg	2 717	2,390	6 494
	65 mm	OLC 45 Straifuri	kg	6 535	2,602	17 004
	76 mm	OL 37 Straifuri	kg	2 249	2,470	5 555
	80 mm	OL 37 Straifuri	kg	14 843	2,009	29 820
	120 mm	OLC 45 Straifuri	kg	10 975	3,044	33 408
	150 mm	OL 37 Straifuri	kg	173,8	2,997	521
	30 mm	OL 32 Straifuri	kg	3 847	2,156	8 448
	150 mm	OL 32-1 K Straifuri	kg	850	3,700	3 145
	5 mm	OL 37 Straifuri	kg	1 190	2,508	2 984
10130	**Tablă subţire şi decapată**					
	Tablă 2 mm	OLC 10 Straifuri	kg	5 180	3,480	18 026
	0,3 mm	ST 13—03 Straifuri	kg	2 098	3,549	7 446
	0,6 mm	ST 13—03 Straifuri	kg	9 054	3,190	28 882
	0,75 mm	St. 14—04 Straifuri	kg	6 757,6	3,903	26 375
	0,90 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	4 850	3,272	15 869
	1 mm	St. 13—02 Straifuri	kg	13 000	3,373	43 789
	1 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	2 700	3,175	8 573
	1 mm x 1 420 x 100	St. 10—01 Straifuri	kg	1 041	2,989	3 111
	1,5 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	28 171	3,325	93 668
	1,25 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	3 189	3,098	9 851
	1,25 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	28 000	3,089	86 492
	1,25 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	18 989,4	3,265	62 000
	1,75 mm	St. 10—01 Straifuri	kg	5 900	2,634	15 441
	1,75 mm	St. 14—04 Straifuri	kg	3 557	3,946	14 036
	2 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	12 652	2,764	34 970
	2,5 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	24 918	3.515	87 587
	3,5 mm	TDT	kg	6 080,3	2,934	17 840
	0,7 mm	Straifuri	kg	125,8	3,502	110
	3 mm	OL 37 Straifuri	kg	1 004	2,164	2 173
	0,8 mm	St. 14—03 Straifuri	kg	27 513	3,715	102 211
	2 mm	TDT	kg	31 679	2, 784	87 055
Cod	Denumirea materialului	Calitatea	U/M	Cant.	P/U	Val.
10310	**Profile îndoite la rece**					
	Profile U 200 x 80 x 5	OL 37	kg	3 800	4,397	16 709
	U 200 x 80 x 5	OL 37—1 K	kg	4 350	4,221	18 361
	U 200 x 80 x 5	OL 37—1 K	kg	3 920	3,889	15 245
	U 100 x 100 x 4	OL 37—1 K	kg	2 480	4,184	10 376

Cod	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cant.	P/U	Val.
10270	**Benzi laminate la rece**					
	8 x 2	St. 3—AMR—GBG	kg	2 253	4,830	10 900
	10 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	400	4,814	1 926
	15 x 3	St 3—K 50	kg	5 187,6	5,60	29 050
	16 x 1,5	A1/2 t MT	kg	2 400	4,802	11 525
	16 x 1,75	AMR-St 4 K 32	kg	901	5,616	5 060
	16 x 2,5	A1/2 t-MT	kg	2 409	5,723	13 787
	24 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	300	4,838	1 451
	26 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	900	3,587	3 228
	30 x 1	A1/2 T-MT	kg	8 457,6	6,955	58 823
	30 x 2,5	A1/2 T-MT	kg	1 004	4,743	4 762
	30 x 3	A1/2-MN	kg	618,3	5,905	3 651
	32 x 2	A1/2-MT	kg	477,4	4,613	2 202
	32 x 3	Am. MT	kg	730	5,723	4 178
	35 x 0,5	A1/2 t-MT	kg	395,7	5,487	2 171
	35 x 1	AM-MT	kg	4 503	5,970	26 883
	35 x 1	A1/4 t-MT	kg	874	5,920	5 182
	35 x 2	OLC 45-MT	kg	190,8	4,908	936
	35 x 3	A1/2 tMT	kg	2 139,7	5,817	12 447
	36 x 2	A1/2 tMT	kg	1 858,8	5,581	10 374
	38 x 1,5	A1/2 tMT	kg	574,7	4,096	2 354
	40 x 1	AM-MT	kg	1 086,60	5,681	6 173
	40 x 1	AM-MT	kg	940	5,900	5 546
	45 x 15	Afm-MT	kg	154,8	6,041	935
	46 x 0,8	A1/2 t-MT	kg	100	6,171	617
	50 x 1	A1/2t-MT	kg	300	5,878	1 763
	50 x 3	A1/2t-MT	kg	3 807,9	6,395	2 481
	55 x 0,8	A1/2t-MT	kg	150,7	4,838	729
	55 x 2	A1/2-MT	kg	112	4,519	4 573
	58 x 1,5	AM-MT	kg	4 000	5,928	23 712
	60 x 0,5	A1/2 t-MT	kg	2 927	5,357	15 680
	60 x 1	A1/2 t-MT	kg	3 074,5	4,838	14 874
	60 x 1,5	OLC 45-MT	kg	2 319	4,956	11 493
	60 x 2	A1/2 t-MT	kg	270,7	5,949	11 60
	65 x 2	Nm-HT	kg	5 212	4,920	25 743
	66 x 2	AMR St. 3—K 32	kg	8 000	3,801	30 408

70×1	AM-St. 10	kg	360	4,661	1 678
70×1	St. 3	kg	900	5,979	5 381
70×1	M-MT	kg	464	5,357	2 486
75×1,2	A1/2 t-MT	kg	498	5,616	2 797
80×1	OLC 10 MT	kg	1 573	5,062	7 963
80×2	St. 3 K 32-GBI	kg	2 830	3,811	10 785
85×2	Afm-MT	kg	1 810	5,628	10 187
92×2	A1/2 t-MT	kg	8 692	5,687	49 431
95×0,6	Am-MT	kg	510	6,171	3 147
95×1	Nfm-MN	kg	926	5,841	5 409
95×2	Al-NO 2	kg	24 000	5,950	142 800
97×2	A1/4 t-MT	kg	1 922	4,130	7 938
98×1,75	AMR-St 4 K 32	kg	906	5,074	4 597
100×3	A1/2 t-MT	kg	3 911,7	4,637	18 138
110×1	A1/2 t-MT	kg	1 051	4,590	4 824
110×3	A1/4 t-MT	kg	2 500	5,026	12 565
120×1	A1/2 t-MT	kg	5 382	4,590	24 703
120×1,75	AMR. St. 4 K 320	kg	3 146	5,062	15 925
135×1	AM-MT	kg	1 860	5,168	9 612
135×1,75	AMR St. 4 K 32	kg	1 336,4	3,764	5 030
252×1	A1/2 t-MT	kg	2 745	4,236	11 628
252×1	AMR St. 4 K 32	kg	15 768	4,838	76 286
235×1,5	AMR St. 3 K 32	kg	4 108,6	4,012	16 484
1×100 rel tablă			5 430	5,563	30 207

Cod	Denumirea materialului	Calitatea	U/M	Cant.	P/U	Val.
10190	Țevi oțel inoxidabil					
	Ø 20×6	W 4301	kg	92	130,17	11 976
10200	Țevi din oțel pt. construcții					
	Țevi 4×0,75	St 35	kg	182,20	141,040	25 697
	18×1	St 35	kg	1 300	30,900	40 170
	25×4	16 M 03	kg	1 700	14,542	24 721
	35×4,5	OLT 45	kg	326,30	5,145	1 679
	37×6	OLT 35	kg	76,60	6,422	492
	53×8	OLT 35	kg	304,60	6,435	1 960
	54×5,5	OLT 35	kg	582,70	8,225	4 793
	64×10	OLT 35	kg	4 054	5,119	20 752
	54×12	OLT 35	kg	1 687	5,119	11 544
	57×12	OLT 35	kg	501,80	6,744	3 384
	73×10	OLT 45	kg	383,40	8,948	3 431
	76,1×8	St 35	kg	260,30	5,790	1 507
	83×9	OLT 45	kg	328,40	4,606	1 513
	84×10	OLT 35	kg	310	4,616	1 431
	89×8	OLT 35	kg	2 888	5,145	14 859
	102×12	OLT 35	kg	682,70	5,158	3 522
	102×14	OLT 35	kg	676,70	4,698	3 179
	108×9	OLT 45	kg	1 516	4,645	7 135
	108×9	OLT 35	kg	225	5,303	1 193
	108×12	OLT 35	kg	1 638,9	5,448	8 929
	114×8	OLT 35	kg	120	4,737	568
	114×12	OLT 35	kg	360	5,1985	1 871
	114×16	OLT 35	kg	1 013,4	5,698	5 774
	114,3×10,9	OLT 50	kg	4 144	7,132	29 555
	102×16	OLT 35	kg	363,40	12,633	4 591
	114,3×18	OLT 35	kg	190	7,132	1 355
	121×18	OLT 35	kg	641,8	4,737	3 040
	127×14	OLT 45	kg	269,8	5,922	1 598
	127×16	OLT 45	kg	630	6,054	3 814
	133×4	OL 37–2 K	kg	542	5,040	2 732
	133×12	OLT 35	kg	1 380	4,527	6 247
	140×8	OLT 35	kg	7 868	4,619	36 342
	152×18	OLT 35	kg	315	4,230	1 332
	152×22	OLT 35	kg	348	4,619	1 607
	219,1×7,04	OLT 37–1 K	kg	6 025,8	5,030	30 310
	219×22	OLT 45	kg	1 919,8	8,619	16 547
	245×18	OLT 45	kg	744,9	5,030	3 759
	Mat. refolosibile					
	60×60×6	OLT 35 capete	kg	461,4	1,368	631
	83×8	OLT 35 capete	kg	297,3	6,372	1 894
10250	Țevi oțel pentru instalații					
	Țevi zincate 4"		kg	295,5	4,471	1 322
	Țevi zincate 4"		kg	519	4,230	2 195
10320	Tablă oțel inoxidabil					
	2 mm×1 000×2 000	W 4541	kg	1 000	69,880	69 880
	2,5 mm×1 000×2 000	W 4541	kg	1 035	70,380	72 843
	3 mm×1 000×2 000	W 4541	kg	2 560	69,155	177 037
	12 mm×1 000×2 000	W 4301	kg	371	45,597	16 916
	20 mm×1 000×2 000	W 4828	kg	77	52,791	4 065
	30 mm×1 000×2 000	W 4301	kg	492	43,163	21 236
	40 mm×1 000×2 000	W 4541	kg	652	47,851	31 199
20270	Sîrmă de arcuri					
	Sîrmă arc Ø 0,55	RR	kg	55,90	12,460	697
	Sîrmă arc Ø 0,70	RR	kg	48	12,350	593
	Sîrmă calibrată pt. spete 0,77 mm		kg	120	6,197	744
10160	Bare laminate din oțel carbon de scule					
	Oțel profil cuțite					
	F 1–6×9	OSC 10	kg	6 458,10	5,198	33 569
	F 3–10×16	OSC 1530	kg	2 187,60	6,606	14 451
	F 5–16×24	OSC 8	kg	48,90	5,250	257
	Oțel rotund Ø 5,1	W 1525	kg	200	9,425	1 885
	Ø 15	OSC 8	kg	2 000	5,764	11 528
	Ø 16	OSC 8	kg	1,000	5 079	5 079
	Ø 20	W 10 A	kg	1 000	4,988	4 988
	Ø 28	OSC 12	kg	1 540	4,698	7 236
	Ø 30	OSC 8	kg	1 000	5,138	5 138
	Ø 45	OSC 8	kg	3 000	4,809	14 427
	Ø 45	OSC 10	kg	1 400	4,770	6 678
	Ø 60	OSC 10	kg	4 800	4,737	22 738
	Ø 80	OSC 10	kg	10 000	4,737	47 370
	Ø 140	W 8 A	kg	3 179	4,823	15 332
	Oțel pătrat 90×90	OSC 9	kg	5 200	3,350	17 420
	100×100	U 8 A	kg	1 660	4,445	7 379
	36×20	OSC 8	kg	497,29	6,000	2 983
	Oțel lat 150×38	Poldi 5	kg	2 000	4,777	9 554
	70×20	W 1880	kg	1 026	5,385	5 525
	Bandă 54×5	OSC 8	kg	300,10	6,084	1 817
	54×3	OSC 8	kg	169,40	6,011	1 018
	73×2,5	OSC 9	kg	112,30	6,006	674
10170	Bare laminate din oțel aliat de scule					
	Bare rotunde Ø 2	W 2520	kg	32,16	65,249	2 094
	Ø 2,5	W 2520	kg	86,80	59,473	5 162
	Ø 4	W 2520	kg	64,10	43,093	2 762
	Ø 63 forjat	C 120	kg	125	14,731	1 841
	Ø 70	W 85	kg	35,20	63,135	2 222
	pătrat 20×20	WSG–W 26	kg	212,30	13,846	2 904
	late 180×25	W 2581	kg	215,80	66,211	14 288
	200×25	W 2581	kg	467,70	63,439	29 670
	250×30	W 2581	kg	1 882	63,610	119 714
	200×30	W 2581	kg	2 593	63,426	164 464
	250×40	W 2581	kg	1 677,70	63,333	106 254
	250×60	W 2581	kg	1 924,90	63,492	122 216
	300×30	W 2581	kg	1 573,80	63,540	100 002
10180	Bare laminate oțel rapid					
	Oțel pătrat 6×6	W 3255	kg	126,50	222,997	28 209
	Oțel lat 16×4	W 3255	kg	218,40	224,016	48 925
	18×6	W 3255	kg	50,70	228,495	11 585
10300	Tablă oțel aliat scule și construcții					
	3 mm×1 000×2 000	W 3505 Rul 15	kg	1 343,9	4,807	6 487
0420	Laminate din cupru U					
	Bare Ø 14	Cu 91/2 t	kg	200	82,250	16 450
	30	Cu 91/2 t	kg	50	81,812	40 906
	40	Cu 91/2 t	kg	500	78,750	39 375
	Bandă 16×1	Cu 91/2 t	kg	42,90	85,580	3 671
	Tablă 3 mm×1 000×2 000	Cu 91/2 t	kg	176	81,427	14 331
	Țeavă Ø 6×1	Cu 91/2 t	kg	653	115,940	75 709
10450	Laminate din alamă					
	Bare Ø 10	Am 58 M	kg	98,50	52,100	5 133
	Ø 34	Am 58 1/2 t	kg	800	54,626	43 701
	50×20	Am 58 1/2 t	kg	330	55,074	18 174
	hexag. 10	Am 58 1/2 t	kg	5 795	56,201	325 685
	Bandă 18×0,12	Am 63–Ft	kg	24	86,634	2 079
	26×0,45	A 63 1/2 T	kg	15,6	76,084	1 164
	30×1,5	Am 63 1/2 T	kg	48,5	72,127	3 498
	36×0,2	Am 63 T	kg	8,5	85,819	729
	36×1	Am 63–1 1/2 t	kg	550	71,768	39 472
	45×0,3	Am 63–1 1/2 t	kg	22,3	78,729	1 756
	45×0,5	Am 63–Ft	kg	54,40	73,306	3 988
	45×0,4	Am 63–T	kg	5,0	86,374	332
	45×1	Am 63–1/2 t	kg	45,3	69,291	3 000
	Tablă 1 mm×350×2000	Am 58 t	kg	42,3	62,266	2 634
	1 mm×500×2 000	Am 63–1/2 T	kg	35,7	65,222	2 326
	30 mm×500×2 000	Am 63 M	kg	664,50	60,115	39 946
	Țevi Ø 9×2	Am 60–1/2 t	kg	175	75,244	13 168
	16×3	Am 63–1/2 t	kg	185,6	69,496	12 891
	35×3	Am 60–1/2 t	kg	80,5	64,029	5 154
	35×3	Am 63–1/2 t	kg	600	85,766	39 460
10440	Laminate aluminiu					
	Bare Ø 9	Al 99,5 1/2 t	kg	541,90	26,838	14 544
	12	D-16	kg	38	36,423	1 364
	18	Al Mg 3	kg	137,30	20,094	3 583
	35	Dl–extrudat	kg	50	21,000	1 050
	38	Al–99,5–1/2 t	kg	40,10	25,560	1 025
	40	Al 01 Mg. 1	kg	471,30	32,200	145 499
	63×63	Dl–extrudate	kg	4 518,60	31,600	14 893
	63×63	Dl–16	kg	1 921,80	33,50	64 380
	63,5×63,50	Al–16	kg	4 440	33,60	146 740
	63,5×63,5	Al Cu 4 Mg. Mn	kg	8 238	32,20	265 264
20060	Ferocrom					
	Crom metalic	98,7 %	kg	823	28,633	23 071
	Ferocrom		kg	1 800	13,624	13 624
20370	Alama bloc					
	Blocuri	Am X–T1	kg	220,60	36,470	8 045
20410	Laminate de bronz					
	Bare Ø 6	AMT	kg	97,50	82,316	8 026
	Ø 6,5	B×6 T	kg	1 276	154,340	53 638
	Ø 11	B×6 T	kg	2 018	176,90	357 105
	Ø 40	BzAl 10 Fe 3 M	kg	1 714	68,750	119 865
	Ø 40	OT	kg	187,40	143,803	26 949
	Ø 50	Bz AL 10 Fe 2	kg	2 424	68,350	165 680
20220	Benzi oțel arc					
	Bandă 6×0,25	W 1840	kg	134,60	77,603	11 445
	8×0,12 inox	Bohler	kg	446,90	107,707	48 134
	9×0,40	W 8159	kg	104,10	87,736	9 133
	9,5×1	W 8159	kg	250	78,466	19 617
	10×0,07	W 1760	kg	20,40	89,543	1 827
	10×0,08	W 8159	kg	133,40	22,439	2 993
	12×1	W 8159	kg	723,10	22,439	16 228
	20×1,25	Arc 6	kg	177,20	5,031	891
	20×3	OSC 8	kg	268,60	7,381	1 983
	23×0,08	W 1760	kg	39,60	79,445	3 146
	23×0,08	W 8159	kg	97	96,162	9 328
	28×0,07	W 8159	kg	71,10	17,596	1 251
	48×0,7	W 1520	kg	87,80	19,746	1 734

Cod	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cant.	P/U	Val.
20240	Oțeluri calibrate					
	Rotund Ø 5	40 C 10	kg	103	17,286	3 163
	5	Rul 2	kg	1 000	15,202	22 805
	8,5	OLC 25	kg	300	6,313	3 406
	8,8	50 VC 11	kg	1 261	8,189	10 326
	9,5	OLC 15	kg	684,10	6,614	4 525
	10,5	OLC 25	kg	1 000	6,514	6 514
	10,5	OLC 35	kg	168,90	4,975	840
	10,5	OLC 45	kg	1 000	5,725	22 900
	11	OL 37	kg	5 000	5,800	29 000
	12	50 VC 11	kg	338,20	9,159	3 098
	18	33 MOC 11	kg	2 624,70	11,655	30 566
	20	OLC 15	kg	700	6,394	4 476
	28	Rul 1	kg	700	12,529	8 770
	32	Rul 1	kg	179,30	14,086	2 526
	35	OLC 45	kg	2 335	5,976	15 134
	62	Aut 12	kg	2 000	7,588	15,176
	70	18 MC 10	kg	1 000	7,233	7 233
	Pătrate 18×18	OLC45	kg	5 000	6,135	30 675
	Lat 32×10	OL 50	kg	1 803	5,684	10 248
	Hexagon 8	OLC 45	kg	600	7,853	4 715
	12	OLC 45	kg	4 500	6,198	27 891
	17	OLC 35	kg	700	6,820	4 771
	17	Aut 40	kg	1 034	6,394	6 611
	22	34 MOC 15	kg	800	11,634	9 307
	22 inox	W 4006	kg	106	23,126	2 451
	27	40 C 10	kg	310	8,992	2 859
	27	Aut 30	kg	510	7,183	3 663

DE REȚINUT

Unitățile economice interesate sînt invitate să consulte listele cu materiale și piese disponibile și să solicite livrarea în vederea valorificării lor.

Relații tehnice și comerciale suplimentare se pot obține la adresa Întreprinderea „BALANȚA" Sibiu, jud

Sibiu, tel. 3 10 20.

E. C. – V. B.

plastica

ZIDIRILE UNUI SCULPTOR

Pentru a depăşi conjuncturalul oricărei faceri, pentru a scoate Opera de sub semnul efemerităţii, creatorul se întoarce cu modestie către fundamentul artizanal, necesar concepţiei autentice şi caută ritmurile adînci ale edificării, aspirînd la demnitatea culturală supremă pe care anonimii lucrători ai folclorului au înscris-o în fiece obiect. Monumentalitatea astfel realizată depăşeşte compunerea formală a mărimilor, a proporţiilor, găsindu-şi temeiul în necesitatea semnului. O adevărată ZIDIRE – realizare şi dezvoltare continuă – trebuie să pledeze pentru ordinea lucrurilor. Acest demers presupune o definire a semnului de bază, înzestrat cu puteri generative, din care se poate deduce ordinea lucrării – aşa cum pentru a construi o casă este necesară „definirea" cărămizii şi, implicit, a ţesăturii zidului, a fiinţei sale. În acest sens trebuie înţeleasă coerenţa şi sistematica etapei actuale a activităţii sculptorului **Liviu Russu.** Ea realizează împlinirea unei cercetări începută în urmă cu zece ani, o cercetare ce avea ca obiect expresia vibrată a gestului, ce descrie şi înscrie traiectorii, ca un modelaj amplu, generos al spaţiului. Este şi rotunjirea unei evoluţii personale ce a avut etape diverse, pornind de la starea impresionistă a suprafeţei modelate care devine un revelator al luminii. Arcul descris de gest este, iniţial, o palpare a spaţiului, imponderabil, ca o metaforă a zborului. Aproximînd citirea bolţii, a cupolei celeste, acest gen extrage din imponderabil temeiul zidirii, al arcadelor şi bolţilor clădite, implantate de om în natură. Coerenţa implantării acestor intervenţii artificiale în miezul naturalului a fost verificată de Liviu Russu anterior, prin ansamblurile realizate în taberele de creaţie, mai ales la Arcuş. Fizic, semnul acesta pe care-l înţelegem ca o cărămidă a universului numit ZIDIRE, a fost încercat la toate scările, trecut prin toate materialele, recursul la ceramică fiind o altă formă de împlinire prin asumarea complexităţii formelor culturale în orizontul vast al creaţiei folclorice. Aspectul serial, programatic, al cercetării lui Liviu Russu, nuanţează prin înmulţirea aspectelor această necesitate a semnului, înmulţind taina fiecărei ipostaze a zidirii generice. Culoarea marchează limpezimea conturului, atestînd depăşirea unei caduce împărţiri a formelor artei, pledînd pentru unitatea şi universalitatea muncii artistice. Vedem astfel că genericul sub care Liviu Russu şi-a pus cîmpul cercetării sale este valabil în mod esenţial, nu imediat ilustrativ. Zidirea este criteriu al autenticităţii artistice, principiu al atelierului extins cultural, atît spre arhitectura forului, cît şi spre intimitatea obiectelor necesare, semnificante autonom de utilitatea lor virtuală. Această sculptură ceramică aduce sub acelaşi semn, atestîndu-le, egala demnitate şi fireasca unitate, munca ziditorului marilor incinte şi taina olarului care mîngîie pojghiţa văzută a lutului pentru a modela într-ascuns adîncul simbolic al vaselor. Astfel, paradoxal, este extras obiectul din praxisul imediat al tactilităţii şi proiectat înspre înalta claritate a conceptului. Pare ciudat a vorbi despre dimensiunea conceptuală a obiectelor artificiale, dar în acest fel se extinde limita semnului convenţional, un Omega latent în fiece lucrare – simbol al împlinirii, al finalităţii ideale. Este un alt criteriu al zidirii, care nu poate să se exercite, ca acţiune, gratuit. Construcţia, ca obiect zidit, ca edificare, adună istoria şi îşi realizează astfel, printr-o dialectică a termenilor îndepărtaţi, monumentalitatea. Toate aceste edificări conţin o materie elementară, ca porţi ale luminii ori chivoturi ale preaplinului. Între aceste două extreme, forma-cadru poate conţine şi elementul aluziv antropomorf, deducînd din axele ce ordonează conturul o volumetrie posibilă a bustului. Tot ce apare sub aura arcadei este consacrat ca miez, ca izvor, sugerînd întreaga serie a populaţiilor adăugate organic de facerile noastre naturii. Această înţelegere a ţesăturii de „făcut" şi „născut", acest dialog al culturii cu natura reelaborată de meşteşug pînă la un prag filosofic al creaţiei, devine sensul major, ţelul şi orizontul mereu mai larg al zidirilor. Fără a fi construită pe baza unui program, această lucrare – una şi multiplă împlinire – emană etic un manifest al profunzimii ce se verifică în fiece „obiect" lizibil ca nod sau reper în miezul realităţii, ţinînd cont de toate straturile sale.

Radu PROCOPOVICI

excelsior

VALERIA CHIRCU

AŞ PUTEA SĂ CALC PE APE

Aş putea să calc pe ape,
scriindu-mi rotirea în cercuri străine,
dar inima mea este urechea unei pînde
ce-aşteaptă prevestitor să bată
rotirea în lacul nostru
unde încolţeşte o sămînţă.

CRISTALE DE TIMP

Cristale de timp se deapănă
din braţele mamei
în palmele mele mirate.
Cu chipul ca de bronz
rosteşte
cu glas domol şi pur un cîntec
ce se aude pe cîmpii
cînd e în toi secerişul.

LUMINĂ ÎN CUVÎNT

Iubiri nerostite musteau,
spărgînd orbita cerului imens_
acoperit cu fîşii de pînză
ţesută de mama, c-un anume sens.
Aşteptam zorii să-şi schimbe
lumina în cuvînt.

SARMIZEGETUSA

Zeii au coborît
de pe crestele aspre ale genunilor,
s-au odihnit o clipă în piatră,
apoi, preschimbaţi în statui,
au început călătoria
pe dalele mileniilor,
împreună cu strămoşii acestui neam,
pînă la noi.

CA UN METEORIT...

Sîngeri ca un meteorit
hăituit de neant.
Cu tine alături
nimeni nu-mi poate întuneca
neliniştitele ape.
Lumina ochilor tăi
a bătut din aripi,
apoi mi-a tulburat
valurile.
Obosită şi învinsă
în adîncuri s-a topit.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 15 AUGUST

8,00 Televacanţa şcolară. 8,40 Omul şi sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 16,30 Muşatinii (Episodul 7). 17,30 Micul ecran pentru cei mici. 18,00 Campionatele balcanice de atletism – Transmisiune directă de la stadionul 23 August. 19,00 Telejurnal. 19,25 Călătorie prin ţara mea. 19,45 **Cîntarea României – judeţul Timiş.** 20,35 Film artistic: „Ediţie specială" – Producţie a Casei de filme Unu. 22,20 Telejurnal.

LUNI, 16 AUGUST

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,30 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-ştiinţific. 20,40 Roman foileton: „Fiicele doctorului" (Ultimul episod). 21,30 Cadran mondialf. 21,50 Telejurnal.

MARŢI, 17 AUGUST

11,00 Telex. 11,05 Roman foileton: „Fiicele doctorului" (Ultimul episod). 11,55 Republică, mîndria noastră. 12,10 Anunţuri şi muzică. 12,20 Cadran mondial. 12,40 Matineu de vacanţă. 16,00 Telex. 16,05 Colocvii pedagogice. 16,30 Volei masculin: România – Ungaria. 17,20 Clubul tineretului. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Lupte eroice pentru o dimineaţă a ţării (I). 20,55 Teatru TV: „Operaţiunea gambit" de Tudor Negoiţă. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 18 AUGUST

16,00 Telex. 16,05 Volei masculin: România – R.F. Germania. 17,00 Universul femeilor. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Lupte eroice pentru o dimineaţă a ţării (II). 20,50 Film artistic: „Serata" – Producţie a Studioului Cinematografic Bucureşti. 22,20 Telejurnal.

JOI, 19 AUGUST

16,00 Telex. 16,05 Orarul educativ al vacanţei. 16,30 Volei masculin: România – R. D. Germană. 17,15 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,35 Lupte eroice pentru o dimineaţă a ţării (III). 20,55 Viaţa culturală. 21,20 Serial ştiinţific: „Lumea reală". 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului şi dansului.

VINERI, 20 AUGUST

15,00 Telex. 15,05 La volan. 15,20 Invitaţie de vacanţă: „Cetăţile Ponorului" (II). 15,45 Emisiune în limba germană. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 România în oglinda istoriei (I). 20,45 Film artistic: „Ultima frontieră a morţii" – Producţie a Casei de filme Patru. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 21 AUGUST

11,00 Telex. 11,05 Matineu de vacanţă: „Mesajul" de Andrei Mazilu. 12,00 Călătorie prin ţara mea. 12,20 Centre muzicale ale ţării – Satu Mare. 13,00 La sfîrşit de săptămînă. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 România în oglinda istoriei (II). 19,50 „A patriei cinstire" – Moment poetic. 20,00 Teleenciclopedia. 20,45 Film serial: „Lumini şi umbre" (Ciclul II). Episodul 18. 22,00 Telejurnal. 22,15 Melodii îndrăgite.

M.E.I. — M.I.C.M.

LICEUL INDUSTRIAL Nr. 9 TIMIŞOARA

anunţă înscrierile la următoarele forme de învăţămînt, profiluri şi meserii :

a) În vederea ocupării locurilor libere în clasa a XI-a de liceu, profilul mecanică. (Curs de zi: 14 locuri cu limba de predare română şi 4 locuri cu limba de predare germană; curs seral: 60 locuri cu limba de predare română).

Examenul de admitere: 1–5 septembrie 1982.

b) Clasa a IX-a, curs seral, profilul mecanică. Nu se susţine examen.

c) Şcoala profesională, curs de zi, profilul mecanică. Meseriile: lăcătuş mecanic, sculer-matriţer, prelucrător prin aşchiere, sudor, turnător, forjor-tratamentist, tinichigiu-auto.

Examenul de admitere: 6–10 septembrie 1982.

d) Şcoala de maiştri, curs seral, profilul mecanică.

Examenul de admitere: 27–30 august 1982.

Informaţii la sediul liceului: Timişoara, str. Lorena nr. 35, telefon: 3 41 30, 3 65 67.

Mijloace de transport: tramvaiele 1 negru şi roşu, troleibuz 16

memento

Concurs de cîntece muncitoreşti, patriotice şi revoluţionare

Consiliul Central al U.G.S.R., în colaborare cu Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste, Uniunea Compozitorilor şi Radioteleviziunea Română, organizează un concurs de creaţii muzicale (lucrări pentru cor mixt, cor pe voci egale şi grupuri vocale; piese solistice cu acompaniament şi cîntece de muzică uşoară).

Concursul urmăreşte atragerea unui cît mai mare număr de creatori, din rîndul profesioniştilor şi al amatorilor, care să realizeze cîntece muncitoreşti, patriotice şi marşuri revoluţionare, în forme variate (imn, suită corală etc.) menite să mobilizeze masele de oameni ai muncii în vederea îndeplinirii măreţelor obiective ale actualei etape de dezvoltare economico-socială a ţării.

Creaţiile muzicale realizate pentru acest concurs să cultive sentimentele de dragoste şi devotament ale colectivelor de muncă faţă de patrie şi partid, să evoce, în spiritul unui autentic romantism revoluţionar, tradiţiile eroice ale clasei muncitoare, lupta ei, sub conducerea partidului, pentru libertate şi dreptate socială, pentru independenţa şi suveranitatea patriei, să dea glas idealurilor de pace şi prietenie ale naţiunii noastre socialiste cu toate popoarele lumii. Totodată, participanţii la concurs sînt solicitaţi să acorde atenţie şi unor cîntece cu conţinut satiric, care să combată deprinderi şi manifestări reprobabile faţă de muncă, de familie şi societate.

ORGANIZAREA CONCURSULUI DE CREAŢIE

Pentru asigurarea unei mai mari varietăţi repertoriale, din punct de vedere al creaţiei, compozitorii vor căuta să folosească în realizarea lucrărilor lor forme şi stiluri cît mai diverse utilizînd toate posibilităţile artistice.

1. Concursul de creaţie de cîntece muncitoreşti şi revoluţionare (pentru cor mixt, cor pe voci egale şi grupuri vocale, piese solistice cu acompaniament şi de muzică uşoară) este deschis tuturor compozitorilor şi poeţilor profesionişti şi amatori.

2. Fiecare compozitor poate participa cu una sau mai multe lucrări. Vor fi luate în considerare numai lucrările inedite, nedifuzate anterior pe nici o cale şi neprezentate la alte concursuri.

3. Cîntecele destinate formaţiilor corale de diferite genuri vor fi prezentate sub formă de partitură, cu sau fără acompaniament de pian, iar piesele de muzică uşoară cu partitură pentru voce solo, cu acompaniament de pian. Partiturile şi textele, dactilografiate într-un singur exemplar, vor purta un motto şi vor fi prezentate într-un plic închis, pe care va fi înscris motto-ul respectiv iar în interior numele şi adresa autorilor. Lucrările vor fi trimise pe adresa **Ansamblului artistic „Rapsodia română" al U.G.S.R., str. Blănari nr. 21 — sectorul 3 — cu menţiunea „Pentru concursul de creaţie de cîntece muncitoreşti, patriotice şi revoluţionare" pînă la data de 1 octombrie 1982.**

4. CONCURSUL SE VA DESFĂŞURA ASTFEL:

● Dintre lucrările prezentate la concurs vor fi selecţionate un număr de pînă la 30 de piese corale şi de muzică uşoară, care vor fi achiziţionate de C.C. al U.G.S.R.

● Lucrările selecţionate vor fi prezentate în concerte publice ; autorii vor asigura orchestrarea lucrărilor, plata orchestraţiilor fiind suportată de către Radioteleviziunea Română.

5. La concurs, Consiliul Central al U.G.S.R. va acorda următoarele premii şi menţiuni :

● 2 premii I (unul pentru muzică corală şi unul pentru muzică uşoară) — 5.000 lei — 10.000 lei ;

● Premiul Uniunii Compozitorilor — 5.000 lei ;

● 2 premii II (unul pentru muzică corală şi unul pentru muzică uşoară) 4.000 lei — 8.000 lei ;

● 2 premii III (unul pentru muzică corală şi unul pentru muzică uşoară) 3.000 lei — 6.000 lei ;

● 4 menţiuni (două pentru muzică corală şi două pentru muzică uşoară) — 1.500 lei — 6.000 lei.

Vor mai acorda premii Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist, Radioteleviziunea Română şi alţi factori educaţionali.

6. Juriul, alcătuit din personalităţi marcante ale muzicii româneşti (compozitori, dirijori, critici muzicali) va fi numit de Consiliul Central al U.G.S.R. cu consultarea Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, Uniunii Compozitorilor, Uniunii Scriitorilor şi Radioteleviziunea Română.

din literatura universală

ANIVERSĂRI

JUAN MONTALVO ŞI JUAN LEON MERA – FIGURI PROEMINENTE ALE LITERATURII ECUADORIENE ŞI HISPANO-AMERICANE

În istoria culturală a Ecuadorului – ţară latino-americană prietenă, se remarcă în mod deosebit două personalităţi de seamă: JUAN MONTALVO şi JUAN LEON MERA, de la a căror naştere s-au împlinit lunile acestea 150 de ani. Numele lor este bine cunoscut şi pentru contribuţia remarcabilă adusă dezvoltării literaturii hispano-americane în general.

Evocarea personalităţii celor doi scriitori, în preajma zilei naţionale a Republicii Ecuador – cea de-a 173-a aniversare a cuceririi independenţei, capătă o semnificaţie majoră, dată fiind afirmarea lor nu numai în viaţa literară ci şi în viaţa social-politică a Ecuadorului din perioada imediat următoare dobîndirii independenţei.

JUAN MONTALVO (1832–1889) s-a remarcat ca unul din cei mai iluştri reprezentanţi ai literaturii ecuadoriene, fiind, în acelaşi timp, un reprezentant tipic al romantismului tîrziu latino-american. Mari scriitori, exegeţi şi critici literari de expresie spaniolă, cum sînt José Enrique Rodo, Rufino Blanco Fombona, Juan Valera, Miguel de Unamuno ş.a., i-au adus deosebite elogii şi i-au făcut onoruri fiului din Ambato – mic orăşel ascuns la poalele Anzilor ecuadorieni, unde Montalvo a văzut lumina zilei acum 150 de ani.

Cu Lamartine şi Victor Hugo, Juan Montalvo a închegat o trainică prietenie, aceştia apreciindu-i şi admirîndu-i vasta şi variata operă. Despre creaţia lui Montalvo nu se poate vorbi, însă, fără a o urmări în paralel cu viaţa şi cu activitatea politico-civică a scriitorului. Mai întîi, sub aspectul de călător romantic şi sentimental, dar mai ales de luptător politic, eseist şi scriitor filozof, de imitator al lui Cervantes şi, totodată, de creator al unui nou „Don Quijote", de pamfletar furios şi de remarcabil caricaturist, de polemist amabil, de cronicar surîzător, de moralist calm şi grav şi, în sfîrşit, de prozator de primă mărime.

Juan Montalvo nu şi-a terminat studiile universitare, în schimb, însă, pe la vîrsta de 20 de ani şi-a realizat visul care-i preocupă pe mulţi hispano-americani, acela de a trece Atlanticul, spre a cunoaşte bătrînul continent.

Iniţial, lui Montalvo nu i-a plăcut Parisul şi, neadaptîndu-se în această metropolă, ca orice romantic, caută singurătatea, călătorind în Luxemburg, apoi în Italia, ţară care îl atrage prin renumitele sale vestigii. La un moment dat, iese din tăcerea şi misterul său, uită rătăcirile romantice şi începe să-şi pună întrebări. Întreabă mai întîi vechile pietre despre spectacolul istoriei. Nu-i plac palatele regilor, pe care îi consideră ca pe nişte despoţi şi îi urăşte. Acest început se va transforma şi traduce nu mult după aceea într-o atitudine militantă, în adevăratul comandament al vieţii sale morale şi în marea sa forţă polemică. Această nouă atitudine îl va determina să se întoarcă în ţară.

Revenit în patrie după cei 7 ani de peregrinări prin Europa, găseşte ţara în discordie. Nu s-a angajat direct în lupta politică dintre cele două grupări predominante, dar a devenit cenzor şi judecător acerb al moralei publice, evitînd astfel exilul sau temniţa. În aşteptarea unor vremuri mai propice pentru lupta politică, Montalvo s-a refugiat în cărţi, timp de patru ani, perioadă în care îşi maturizează calităţile artistice şi îşi şlefuieşte pana.

Cu timpul, însă, melancolia sa se va transforma în protest serios şi în acţiune. Lupta directă împotriva dictatorului Garcia Moreno a marcat în fond destinul de scriitor şi de om al lui Montalvo, fiind aspectul cel mai relevant al întregii creaţii montalviene. În acest context a luat naştere „Cosmopolitul" – operă prin care autorul se manifestă din plin ca un combatant efectiv. Ca mijloace de luptă politică, va folosi sarcasmul, ironia, fără a se depărta însă niciodată de proza cordială, de un limbaj decent, savuros, pe un ton senioral.

Militantismul lui Montalvo, lupta desfăşurată de către el împotriva nedreptăţilor şi tiraniei lui Garcia Moreno, reies în evidenţă, cu pregnanţă, cu prilejul asasinării dictatorului, la 6 august 1875, cînd, potrivit unor afirmaţii, scriitorul ar fi exclamat: „Pana mea l-a ucis!" Atacurile lui Montavalo la adresa lui Garcia Moreno devin şi mai virulente în „Catilinarias", îndreptate de astă dată împotriva altui preşedinte. Această atitudine militantă l-a costat exilul obligatoriu, perioadă care s-a dovedit a fi însă cea mai fecundă din creaţia lui Montalvo, pentru că a scris cele mai voluminoase şi, totodată, valoroase opere: „Şapte tratate", şi „Capitolele pe care le-a uitat Cervantes".

În primăvara anului 1888 Montalvo, aflat în exil la Paris, s-a îmbolnăvit grav şi la 17 ianuarie 1889 a încetat din viaţă. Astfel, a murit, în tristul său exil, unul din cei mai iluştri scriitori ecuadorieni, ai Americii Latine, un mare spirit al literelor în general, scriitor a cărui operă dăinuie însă peste timp.

În acelaşi an, 1832, în care s-a născut Montalvo, în acelaşi orăşel de la poalele Anzilor ecuadorieni – Ambato, a văzut lumina zilei **JUAN LEON MERA**, al cărui nume s-a înscris la loc de cinste în istoria culturii ţării sale – Ecuador.

Biografia lui Mera constituie un caz uimitor de autodidact cu precupări şi activităţi din cele mai complexe: scriitor şi om politic, unul din întemeietorii Academiei ecuadoriene de limbă, guvernator şi preşedinte al Congresului, autor al imnului naţional al ţării. Autodefinindu-se „poet indian", condiţie care a culminat cu una din capodoperele sale şi ale literaturii hispano-americane în general – romanul „Cumanda", Mera a pretins, şi a reuşit, în bună măsură, să impună crearea unei „literaturi naţionale în America", indiferent că a scris critică, istorie sau poezie.

Una din operele fundamentale ale lui Mera este „Privire istorico-critică asupra poeziei ecuadoriene", rezultat al unei activităţi profunde, răbdătoare, de investigaţie istorică, în care decantează cu adevărat valorile reale. Scopul lui declarat, prin această operă, era „să contribuie într-un fel la formarea bunului gust" între tinerii săi compatrioţi.

O altă operă importantă a lui Mera este culegerea „Melodii indigene" (publicată în 1887), care cuprinde versuri de un romantism exaltant faţă de gloria populaţiilor aborigene.

Mera este, în primul rînd, poet, nu numai în poezie şi legende, ci şi în romanul „Cumanda" şi în alte romane şi povestiri, în care este mai mult poet decît prozator, reuşind să evoce, în toată opera sa, natura, sentimentul patriotic, căminul, amintirile şi tradiţiile. Dintre cărţile sale de poezie, menţionăm volumul „Poezii", în care sînt reunite primele sale incursiuni romantice. Dacă „Cumanda" a fost apreciată doar ca o scurtă „paranteză" în viaţa de realist a lui Mera, din pana sa va ieşi o altă operă care, deşi nu s-a bucurat de acelaşi succes, de moment, cu trecerea timpului avea să rămînă cea mai solidă. Acesta este Mera al „Romanelor ecuadoriene" realiste şi nu cel al convenţionalismelor romantice. În această operă, apărută în Spania, în care sînt cuprinse romanele „Între două mătuşi şi un unchi", „O căsnicie neconvenabilă", „Istorioară", „O amintire şi nişte versuri", „O dimineaţă în Anzi", Mera pune bazele adevăratei povestiri ecuadoriene. Criticul spaniol Juan Valera a adus elogii naturaleţii şi nivelului artistic al acestor romane.

În toate operele sale (de la „Privire istorico-critică asupra poeziei ecuadoriene", „Dictatură şi Restauraţie", „Fecioara Soarelui", pînă la textul imnului naţional, scris la vîrsta de 33 de ani, de la, în sfîrşit, „Între două mătuşi şi un unchi", pînă la „Doi miri dintr-un sat"), autorul urmează în mod consecvent un singur itinerariu, îl domină o singură dorinţă, aceea **„de a pune măcar două cărămizi la edificiul abia început al unei literaturi autohtone"**. Şi opera sa dovedeşte cu prisosinţă că şi-i îndeplinit această dorinţă.

Eduard GOLDHAMMER

mapamond

● **„Întîlnirea"** – e genericul celei mai importante manifestări teatrale din Republica Federală Germania. Timp de 15 zile, Berlinul de vest devine, în fiecare an, o adevărată capitală a teatrului. Trupe din Bochum, Heidelberg, Köln au prezentat în acest an spectacole cu totul remarcabile, prin modernitatea punerii în scenă a unor texte clasice: Lessing, Büchner, Cehov, Kleist.

● Unul din ultimele numere ale revistei franceze „Science et vie" îşi consacră o mare parte a bogatului sumar punerii în discuţie a evoluţionismului. Ipoteze vechi şi noi vin să omagieze, de fapt, personalitatea lui Charles Darwin, de la a cărui moarte se împlinesc, anul acesta, 100 de ani. Din aceeaşi revistă – un succint panoramic al ştiinţei „la zi": descoperirea unui nou tip de interferometru spaţial (autor – cunoscutul astronom francez, Antoine Labeyrie), statistica matematică – prim ajutor în vindecarea cancerului pielii, vindecări spectaculoase (în doar 24 de ore) ale unor tumori maligne, prin folosirea farmacopeei tradiţionale chineze (experienţele, fiind însă efectuate deocamdată doar pe cobai), noii teorii cu privire la felul diferenţiat (sex, rasă, dezvoltare socială) în care omul rezistă (sau nu) la durere, misterul construcţiei catedralelor gotice, dezlegat cu ajutorul polariscopului, descoperirea unui valoros centru neolitic din mileniul patru, pe valea Nilului, în Sudan, proiecte de fabricare a automobilului modular, şi, în fine, dintre descoperirile amuzante, dar utile, de ultimă oră – conserva care se încălzeşte singură – printr-un ambalaj special.

● **Travelling prin lumea filmului.** O familie foarte activă e cea a cunoscutei regizoare franceze Agnes Varda. În timp ce mama, după o şedere de doi ani în California, s-a întors cu două filme proprii **(Zid, ziduri** şi **Documentaristul),** tatăl – şi mai cunoscutul autor al **Umbrelelor din Cherbourg,** Jacques Demy a terminat şi el o nouă comedie muzicală, iar fiica, Rosalie Demy e autoarea costumelor pentru ultimul film al lui Godard, **Pasiuni.**

● Scenariul noului film al lui Warren Beatty, dedicat Josephinei Backer, cu Diana Ross în rolul principal, e îndeaproape urmărit de avocatul personal al lui Georges Simenon, neliniştit de faptul în care ar putea fi implicată în desfăşurarea story-ului, tumultuoasa biografie a clientului său.

● Mike Jagger, leader-ul Stones-ilor, se străduieşte să apară şi în postura de producător al unui film: **Kalki,** ecranizare a cărţii lui Gori Vidal.

● Steaua baletului francez şi, probabil, viitorul director al Baletului Operei din Paris, Rudolf Nureev, joacă într-un nou film, alături de Nastasia Kinski. După roluri importante în **Rudolf Valentino** şi **Carnaval,** filmul **Exposed** al lui James Toback, îl consacră şi ca un veritabil actor de film.

Marilyn

10

Principalul partizan al căsătoriei lui Jim cu Marilyn, din familia Dougherty, a fost mama. Ea avea cele mai bune intenţii de a-şi vedea copiii aranjaţi la casele lor, cu soţii dintr-o lume ceva mai bună ca a ei (Marilyn era, totuşi, fiica unei femei educate, de o anumită ţinută, iar părinţii ei adoptivi erau şi ei de o bună condiţie, Grace era doar soţia unui inginer cu oarecare renume). În ce-l priveşte pe Jim, pe talentatul atlet, ceea ce-l interesa era că nici o fată din împrejurimi nu e atît de rîvnită; şi ceea ce-l speria pe bunul atlet din el e că ar putea fi alţi atleţi mai buni decît el în lume.

Adevărul e că Marilyn era atrasă de ideea căsătoriei mult mai mult decît a mărturisit după aceea. Cu toate că el continua să-şi dea întîlniri cu alte fete şi după ce căsătoria lor fusese anunţată, există între el şi Norma Jean o ciudată asemănare: senzaţia că trăleşte două vieţi în acelaşi timp. E un lucru asemănător unei mărturisiri făcute lui de către Marilyn: ea spunea că dacă el avea s-o părăsească sau să moară, ea se va arunca de pe digul din Santa Monica. Aceste gînduri l-au făcut pe Jim să creadă că ea s-ar fi sinucis oricum, chiar dacă ar fi rămas împreună.

Realitatea strictă e că s-au căsătorit în 1942, la trei săptămîni după ce ea a împlinit şaisprezece ani. Era îmbrăcată într-o rochie albă de mireasă — un dar din partea Anei Lower. Jim avea un costum de mire închiriat, cu o vestă albă — tocmai modelul acela frumos pe care chelnerul italian de la Florentine Garden a vărsat sosul cu roşii ... În acel moment, actriţa din Norma Jean — Marilyn — intră în acţiune, şi-i invită pe nuntaşi pe scenă, să danseze. Închidem ochii şi vedem mişcarea buzelor ei, a şoldurilor ei, într-o învîrteijre ameţitoare. Întoarsă la masă, soţul ei, soţul ei nou-nouţ, e livid. „Ţi-ai bătut joc de tine, maimuţărindu-te", îi spune el.

Mai tîrziu, Marilyn spunea că măritişul cu Jim a fost ca o retragere în grădina zoologică.

Totuşi, n-a fost întotdeauna atît de rău. (După părerea lui Dougherty, a fost chiar o căsătorie reuşită, pînă nu a venit războiul şi el a plecat pe mare). Trebuie amintit că deşi rolul pe care ea îl joacă e profund nefericit, Norma Jean e pe deplin hotărîtă să-l ducă la capăt. Se aruncă cu hotărîre asupra partiturii nevestei iubitoare şi harnice, muncind la păstrarea curăţeniei, cam în felul în care Joseph Conrad plonjase pe vremuri în studiul englezei. Pe de altă parte, faptul de a fi casnică, o atrage din cale afară. Vorbind despre fiinţa umană, aceea care pentru viaţa de actor e atît de neînsemnată, atît de neacoperită de semnificaţii, e de remarcat că nimic din viaţa anterioară a Normei Jean nu fusese atît de riguros stabilit. „Fiinţa umană", fireşte, e în căutarea siguranţei, şi de aici încolo ea nu va mai avea nici o relaţie în care un asemenea motiv să nu fie prezent.

În curînd, asemeni altor nou-căsătoriţi norocoşi, ei se vor muta din apartamentul lor cu o cameră din Sherman Oaks, într-un apartament mobilat din Van Nuys, şi în ambele locuri ea avea să-i coase ciorapii, să-i prindă nasturii si să ţină o curăţenie ireproşabilă. Acest impuls e dublat de cîte unul momentan — cum ar fi acela de a aduce în apartament vaca vecinului de peste drum, într-o zi ploioasă de toamnă. Istorioara aceasta, povestită de Zolotow, poate fi adevărată doar în măsura în care avem în vedere marea ei dragoste pentru animale.

Despre căsătorie, Marilyn a avut, adeseori, cuvinte ce pot arunca o lumină asupra întregului ei comportament. „Căsătoria mea (cu Jim Dougherty, n.n.) nu mi-a adus nici fericire nici durere. Soţul meu şi cu mine nu prea vorbeam. Nu pentru că am fi fost supăraţi. Nu aveam, pur şi simplu, nimic să ne spunem". După părerea lui Dougherty, singurul ei defect era gătitul. După mulţi ani, el mai putea încă să-şi amintească, şi să spună pe de rost, textul notelor ei obişnuite lăsate lîngă farfurioara cu mîncare sau lîngă ceaşca cu cafea. „Scumpul meu, cînd tu vei citi acestea, eu voi dormi, visîndu-te pe tine. Multe sărutări şi iubire. Fetiţa ta".

Adaptare după
Norman MAILER,
de Mihai CERNEA

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), F. E BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 33 (755) 20 AUGUST 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

Trăiască 23 August, ziua eliberării României de sub dominația fascistă!

AFIRMAREA ȚĂRII — AFIRMAREA NOASTRĂ

Un popor nu trăiește și nu prosperează bizuindu-se numai pe trecut și pe rădăcinile sale milenare, ci și pe cîștigurile prezentului.

Eliberîndu-se, acum 38 de ani, printr-un mare efort de voință, luptă și jertfă, poporul și patria română au înțeles că viitorul care trebuie să și-l aleagă se va bizui numai pe puterea minții și a brațelor sale, pe acțiunea comună a tuturor spre a-și înălța viitoarea țară, ce ieșea, schingiuită și secătuită, dintr-un război necruțător.

Vindecindu-și cu greu rănile, preluînd nu numai puterea politică, dar și economică, instaurînd noi relații sociale de comuniune și interese de clasă, România deve- [illegible] uțini ani, condusă de partidul său vizionar, o țară în care socialismul victorios își spunea cuvîntul, iar poporul devenea suveran pe averea sa comună și pe munca sa comună.

Ani de muncă și jertfă. Ani de intens clocot creator.

ORIZONT

(Continuare în pag. 5)

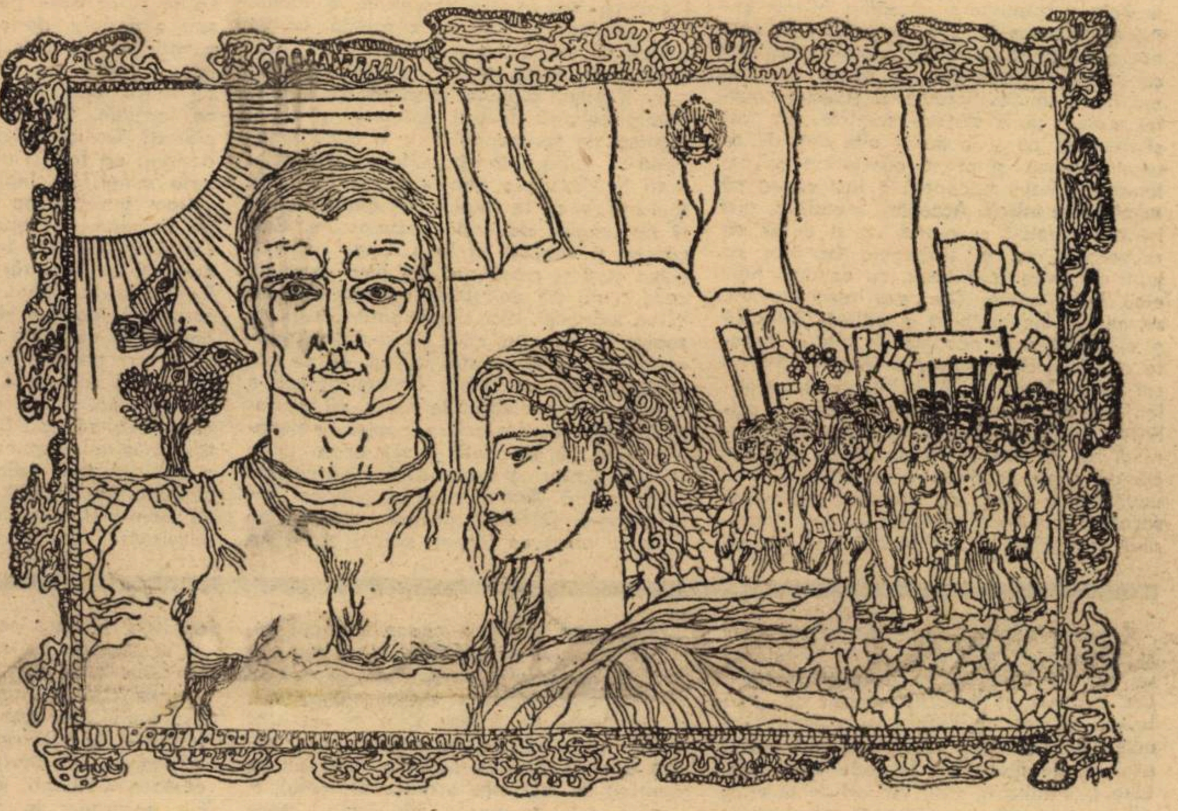

GH. VALEANU: „La marea sărbătoare"

ZORII UNEI NOI ERE

Cînd, la a 35-a aniversare a eliberării României de sub dominația fascistă tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea că actul de la 23 August 1944 a **„marcat începutul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, care a dus la cucerirea adevăratei independențe a patriei, la transformarea revoluționară a României"**, în gîndirea românească se inaugura o nouă viziune despre implicațiile acestui mare eveniment care, departe de a se rezuma la o insurecție armată — cum au mai avut loc în cîteva țări europene, aproape în același timp (Franța) — a însemnat o adîncă revoluție, ce avea să dezlănțuie o amplă renaștere a națiunii noastre ca națiune liberă și independentă, dornică și hotărîtă de a înfăptui, în toată rețeaua nervilor săi vitali o adîncă restructurare, pe baze noi a societății, cu deschideri spre socialism. Căci revoluția noastră, inaugurată acum 38 de ani, venea la capătul unei încleștări ireductibile, a unui război neînduplecat, inclusiv în spiritualitate.

Eram, în august 1944, așadar în pragul unei noi ere, angajați într-un amplu proces de redevenire a noastră ca popor liber și neatîrnat, dar și de devenire, la o scară istorică nouă, ca popor cu o țară modernă în toate sensurile. Începea o amplă revoluție democratică și odată cu ea apăreau zorii celei socialiste. Ideologia acestei renașteri, rezultată atît din experiența noastră de mai bine de două mii de ani de istorie cît și din noua gîndire revoluționară a partidului comunist român, a fost sintetizată științific în programe și lozinci tactice, în măsuri politice și organizatorice de către acel titan al gîndirii și acțiunii care, ridicînd la noi trepte calitative experiența partidului politic al clasei muncitoare, făurit la 1893, și-a înscris pe steagul său de luptă, la 8 mai 1921, socialismul și comunismul, ca devize fundamentale ale poporului nostru. Desigur, atunci, la 23 August 1944, vorbeam de socialism și comunism doar în teorie, în confruntarea cu adversarii noștri ideologici dar, în programe, încă nu! Nu, pentru că eram în acea fază a renașterii noastre democratice, cînd trebuia să curățim atmosfera internă de reziduurile fascismului, a ocupației naziste, de tot ce anii grei ai dictaturii militaro-fasciste ne-au adus și lăsat. Partidul nostru a dovedit o mare măiestrie în a descifra greutatea și prioritatea unor transformări —. gîndite într-o logică dialectică pe care astăzi o putem aprecia ca perfectă — impuse de realități noi. Din suita acestora, cele cu caracter național antifascist, democratic, au fost de primă importanță. Democratizarea vieții publice, instaurarea și consolidarea unei puteri politice și de stat, care să exprime aspirațiile maselor muncitoare, alături de unele prefaceri cu caracter economic și social de mare adîncime — reforma agrară —, au constituit elementele fundamentale de strategie gîndite și emanate de Partidul Comunist Român, care, traduse în viață, au așezat societatea românească pe șenalul navigabil ireversibil ce ducea la socialism. Acesta este sensul aprecierii făcute de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din ziua de 2 iunie a.c. potrivit căreia: **„Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, a deschis calea înfăptuirii revoluției democratice, a revoluției socialiste și trecerii la construcția socialismului, a asigurat condițiile necesare marilor transformări revoluționare".**

Ne apare așadar limpede 23 August ca o verigă hotărîtoare a unui întreg proces istoric care a străbătut mai multe revoluții distincte, sub aspectul conținutului social-politic al transformărilor, dar organic legate și condiționate. Aceste revoluții, contopite într-un singur proces neîntrerupt, ascendent, au făcut din România radical altceva decît a fost în trecut. Renașterea noastră a fost globală și fundamentală. Nu ne-am mulțumit cu mici reforme care lasă fondul neatins. Partidul nostru a gîndit și a acționat astfel ca societatea românească să-și regenereze, într-o nouă dimensiune totul: configurația statului, raporturile sociale, distribuția proprietății, viața spirituală și altele.

Au fost în România — la 23 August și cîțiva ani după aceea — forțe sociale și politice aparținînd burgheziei și moșierimii care s-au opus, prin toate mijloacele, oricăror transformări novatoare, democratice: cum au fost altele, de aceeași proveniență care erau dispuse la unele compromisuri cu forțele de stînga, cu comuniștii pentru mici ajustări aduse organismului social-economic, bazat și generat de clase antagoniste, de exploatați și exploatatori, asupriți și asupritori, de proprietatea privat-capitalistă și cea moșierească asupra mijloacelor de producție, cu condiția ca organismul existent, în fondul lui, să rămînă intact, nealterat. O asemenea strategie însă era exclusă, era anacronică, era potrivnică intereselor poporului, a poporului, adevăratul făuritor de istorie, adică de bunuri materiale și spirituale!

A fost nevoie de un mare efort și de enorme sacrificii din partea întregului nostru popor, a maselor muncitoare, a forțelor politice revoluționare, democratice, cu deosebire din partea Partidului Comunist Român, forța politică fundamentală, conducătoare a acestui amplu proces. A fost nevoie de autentici titani în gîndire și acțiune, de răscolirea și revitalizarea tuturor resorturilor intime și proaspete ale organismului social și politic al națiunii noastre. Și ele au fost puse în valoare. România a renăscut din propria-i cenușă.

Au trecut de atunci 38 de ani. **„În această epocă de mari transformări revoluționare** — remarcă tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al

Mihai FAȚU

(Continuare în pag. 3)

PRAG SĂRBĂTORESC

**Pe pragul alb al sărbătorii tale
vin, țara mea, să mă-nfășor
în trăinicia existenței milenare
ca în oglinda nesecatului izvor,**

**Să curg prin ere făurite-n pace,
să scriu cu fapte tîmpla ta-n lumină,
așa cum a amiază floarea se desface
și devine împlinire în grădină,**

**Să fiu silaba de tumult prezent,
sculptat cu vrednicie de partid,
cu datoria de-a fi conștient
că poarta viitorului deschid**

**Prin muncă, întru slava ta, plenar,
că port în mine slove din străbuni,
că pruncii mei vor strînge în ierbar
foșnetul nostru de goruni...**

**Pe pragul tău de împlinire bună
crezul și fapta le-mpletesc
victoriile neamului — cunună
din straiul tău sărbătoresc.**

Ion CALIMAN

LUMINA MUNTELUI

Peretele, întunecat, strălucitor, chemîndu-te... Ceaunul acesta clocotind al Aninei are tot munți în preajmă, deasupra creasta pleșuvă a Semenicului scînteind în soarele amețitor de vară răscoaptă, mai în jos furia pietrei domolindu-se cu încetul, în zvîcniri mai puțin arțăgoase pînă se pierde în liniștea de ierburi a cîmpiei. Mă uit în ochii oamenilor, desenîndu-se luminați de mișcările dezordonate ale lămpilor, îi văd concentrați și duri, într-o încleștare fără nume și mă întreb ce e dincolo de ei. Dincolo. În ei. Frunțile ascunse de căști din care picură sudoarea și scrie pe fețele ciolănoase dîre cenușii, ce coboară pe pieptul dezgolit cu mușchii vibrînd într-acel unic efort de a stăpîni pickhamerul, disciplinîndu-l să muște mai mult și mai eficace din munte. Coboram, acum vreo zece ani, lampa, colivia, trenul subteran, drumul acela de taină și care-ți rămîne, neștiutor cum ești, o taină pînă la capăt, mergeam spre oameni să le aflu numele și chipurile și gîndurile. Mi-am notat conștiincios pe zeci de pagini de carnet și nume și chipuri și gînduri, dar mai cu seamă acel capăt de ghem care să mă ajute să descîlcesc firul Ariadnei acelei meserii de a sfîrteca muntele. Am fost și deunăzi, ca și în multe alte dăți de atunci încoace, și prima constatare ce am legat-o temelie priceperii a fost aceea că **muntele se mișcă**. Acceptați metafora, aici își are drepturi suverane, ca și aerul, ca și vorbele, ca și cărbunele ce iese ca dintr-un izvor, fără istov, cu aceeași harnică îndărătnicie. Dar mai ales muntele se mișcă. Închipuiți-vă o pălărie întoarsă și cufundați-o în oceanul de piatră. Acesta e cuibul de cărbune al Aninei. Universul minei. Nesfîrșit. Și închipuiți-vă un păienjeniș de drumuri săpate cîndva cu chilăvița, acum cu utilaje moderne, scormonind pas cu pas, zi cu zi, oră cu oră, clipă de clipă, încă un centimetru și încă unul într-un infern de zgomote, chibzuind, socotind, pipăind, aruncînd în aer, capturînd, sfredelind, și mai făcînd cine știe cîte încă pentru ca măruntaiele muntelui să fie date la o parte, să se ajungă cît mai grabnic la peretele negru sticlos și moale care e cărbunele. De zeci de ani, fără oprire, scoțînd de aici și punînd dincolo, într-o frămătare care ar fi ridicat în alte părți piramide, aici s-a consumat și se consumă anonim întru slujirea constantă a aceleiași nevoi: cărbunele.

Ați văzut miinile minerilor? Dacă aveți ocazia, priviți-le. Mărturisesc că am făcut-o adesea și de fiecare dată am fost cuprins de aceeași uimire. Mari, butucănoase. Este prima impresie. Dar, priviți mai departe, acolo jos, dincolo de noapte și zi, dincolo de tihnă și sfîrșeală, dincolo de tot ceea ce se cheamă lumea ce o știm și legea e numai una, mina, cărbunele și atît. Acolo oamenii ce coboară cu priviri întunecate, murdari înainte de a-și fi regăsit abatajul, oamenii aceștia morocănoși își schimbă cu totul felul de a fi. Acolo, unde pentru fiecare din noi începe lupta cu bezna și vicleșugurile muntelui, ce-ți împinge în față ba o grindă, ba un pinten de stîncă, ba o bîrnă, ba un perete de apă, acolo, ei sînt cu totul altfel de cum îi știm, aidoma albatrosului dintr-o poezie celebră. Îi vezi dezinvolți și supli, cuprinși de sprinteneală, de o bucurie secretă ce le dă puteri înzecite, volubili deodată îți deslușesc fiecare metru de rocă, taine vechi ce le respiră din piatră numai ei pe lungimi de undă necunoscute. Ciocănesc și ascultă prelung, apoi mai fac cîțiva pași și ciocănesc din nou, mormăie ceva și nu știi de-i bine, ori rău. Dar nu îți va mărturisi, nici singur poate nu-și dă seama de aceasta, cît e de complicat procesul mental al acestei izbînzi, cu ce savante eforturi se leagă fiecare grindă a armăturii, cîte calcule se fac și cît de repede, chiar dintr-o ochire, pentru ca fiecare gaură să fie dată exact acolo unde trebuie pentru ca explozia să rupă cît mai multă piatră. Artă e mîna ce mîngîie piatra neagră. Degetele acelea asprite de greu ce ating ca într-un suspin epiderma pietrei și atunci simți că tot muntele se înfioară. Și fiecare mîngîiere din aceasta seamănă cu o înțelegere fără cuvinte, un transfer de putere neștiută de la munte la om, sau invers, n-am aflat niciodată și nu mi-a spus nimeni, pentru că face parte dintre acele taine adînci care fac însuși secretul breslei minerești, secretul Aninei.

Timpul croiește aici alte tipare. El se măsoară în cărbune. Mai mult cărbune. Istoria minei e o dovadă în acest sens. Chiar dacă recent, în cinstea „Zilei minerului", oamenii subteranului de la Anina au raportat 8.000 tone peste plan. Deci nu despre mușchi și mașinării să vorbim, bune și ele, iar acestea din urmă din ce în ce mai moderne, ci despre inteligență. Rețineți-o și pe aceasta cu majuscule. Ca și cuvîntul artă. **Artă și inteligență.** Au fost nopți, zeci de nopți, iar cînd spun nopți, spun nopți de după zilele, tot zeci, de muncă, deci nopți de veghe pentru ca plasele să nu se rupă și piatra o dovedea degrabă, prelingîndu-se de o parte și de alta, fărămițînd-o. Cercetările se reluau, abatajul stătea în loc, nu ieșeau tonele de cărbune planificate, dar oamenii nu spuneau nimic. Tăceau. Se înverșunau și atît. Știau că e adevărul lor, chiar dacă unii le scoseseră vorbe și se zicea că experiențele vor fi oprite pentru că de ce să se strice orzul pe gîște? Dar, într-o zi, sau o noapte, de o săptămînă, inginerul cu pricina nu lipise geană pe geană, plasa s-a întins așa cum trebuie, încercările au reușit, apoi metoda a fost omologată ca invenție. Cîți își mai amintesc întîmplarea? Ce contează. A fost. Una? Nu, desigur, au fost și altele. Așa s-a scris istoria minei. Cu îndîrjire și bucurie.

I-am întrebat pe oameni (și citesc de pe carnetul de reporter numele cîtorva din mulții pe care i-am cunoscut: Nicolae Roșu, Géza Csàszàr, Dumitru Dobre, Ion Roșu, Vasile Feher, Francisc Hana, toți comuniști, oameni de omenie ce știu să dea minei darul de inimă și pricepere care le dă personalitate, un fel al lor, aparte) ce înseamnă aceea a gîndi, jos, în subteran. M-au privit cu acea mirare care vrea să spună că pe ce lume mă aflu și mi-au răspuns că a gîndi înseamnă a trăi. „A trăi, adică a scoate mai mult cărbune cocsificabil, a trăi, adică a lua un ban mai bun. Iar minerii au mașini, televizoare, apartamente și o viață ca lumea, a trăi, adică a scoate și mai mult cărbune." „Din nou ne întoarcem la cărbune?" — îi întreb. „Da, mi se răspunde. El e viața noastră și merită să-i dai tot ce ai mai de preț în tine."

...Și sus, lîngă cer, lumina explodîndu-ne în priviri... Colivia, placa puțului, clădirea minei. Și ei, tandri și drepți, albină în lumină. Mestecenii. Unduind alene în vîntul puțin, ca o mîngîiere. Popasuri de suflet, după încordarea din adînc. Cine i-a zidit aici? De ce tocmai pe ei și nu brazi ori platani, ori castani, ori tei? De ce mesteceni? Și de ce privirile minerilor, negre pînă în străfunduri de praful cărbunelui, caută întîi, după ieșirea din colivie, liniștea mestecenilor și abia apoi coboară spre lămpărie și vestiare? De ce? Nu știu pînă unde se înfig rădăcinile copacilor, dar știu că mestecenii aceștia strîng în ei toată lumina muntelui, toată strădania din adînc a oamenilor de a rupe pietrei fărîmele sale de izbîndă și putere. Iar mestecenii sînt semnul fără de sfîrșit al victoriei lor.

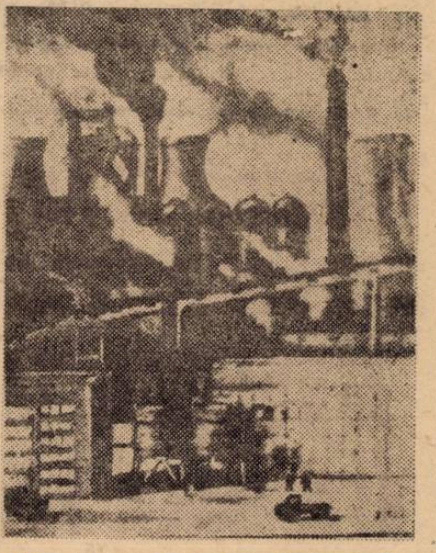

Francisc Popeți: „Peisaj industrial"

Mineri și mesteceni, este, poate, adevărul cel bun și dintotdeauna al Aninei cărbunelui.

Vasile BOGDAN

LEGAT PENTRU VEȘNICIE DE O PASIUNE

E verde luminos între dealuri și vară și cirezi pestrițe. Un drum se unduie ca un brîu și urcă din adîncuri, către umbra arinilor și susurul neauzit al unui izvor. La trei zvîrlituri de piatră, fără ocolișuri din satul fără cîini, cu puțini oameni, populat cum se cade doar sîmbăta și duminica, cînd vin cei de la oraș, cei care și-au cumpărat la prețuri de nimic colibele intrate-n paragină, cei ce și-au făcut din ele case de odihnă, sînt stînile și oile și oamenii, oameni sănătoși la trup și la minte. În sat — cinci familii, una singură cu copii și cei ce vin să se recreeze. Nu știu cum a fost aici înainte, bănuiesc că altfel, după casele părăsite, după ruinele caselor pe care timpul și nepăsarea noastră le demolează, dar poate coborîrea turmelor în transhumanța lor scurtă, coborîrea lor și spre pășuni și spre locul de iernat să trezească prin umblet ulița, una singură, acum topită sub arșită. Nu-s aici pășunile raiului. Sînt izlazuri și miriști și pleavă încă neintrată sub brazda tractoarelor. Oile, rumegînd, se bucură încă sub sălciile răzlețe, că-și pot mulțumi stăpînul care le poartă.

Oi albe și oi negre și rîioase înainte de îmbăiat, nici mari ca în R.S.S. Kirghiză, dar cu străbuni din cele mai vechi timpuri ca și acolo pe îndepărtate meleaguri, încît îmi vine să zic proverbul kirghiz cum că de cînd venea pe lume și pînă închidea ochii kirghizul nu se despărțea de turma lui. E valabil și la noi. Berbecii nu cîntăresc 112 kg și nici nu dau 11,6 kg de lînă dar e bine și cu mai puțin dacă se ține cont că oaia, animal nepretențios, aduce mari venituri proprietarilor fie particulari fie de stat.

Fiecare stînă stă de una singură în luminișul ei, cu cîinii ei, așteptîndu-și oile și stăpînul ei. Oile o recunosc poate după miros, poate după alte semne pe care noi oamenii atoateștiutori, nu le pricepem și deci nu le știm, dar ciobanii își știu oile pe nume și ele îl recunosc și-l urmează și se strîng în jurul lui, cu suflul lor cald în timpul brumelor, care țintuiesc cu argint toată întinderea cîmpiei și-a dimineții.

Am văzut stîne la șes, la deal și la munte. La prima vedere, nu par să se deosebească unele de altele. Peste tot chemarea ciopoarelor îngînată în depărtare; la șes, stins; la munte tremurat din pisc în pisc, peste tot, rāgetul măgarului prevestitor de vremuială, peste tot, cașul în învelitori albe seamănă cu un uger prea plin și peste tot mămăligă aurie, la munte din porumb urcat cu greutate pe spinările cailor de povară, sîsîie molcom pe pirostrii așteptînd și baci și ajutor și drumeț și om ostenit să le potolească foamea, grija asta zilnică, pentru care ne batem. Oile de șes sînt negre cățărîndu-se pe piscuri. Am văzut o stînă printre avioane. Oile nu se speriau de înălțarea aripilor de metal, ci leneșe, cele de munte, adevărate capre se uitau curioase la zvîcnirea păsării ciudate. O stînă în plină arșită, fără nici un pom, în care să-ți anini cojocul jilav de rouă sau de ploaie, fără nici o fîntînă în care să-ți luminezi chipul și din care să-ți ostoiești setea. O altă stînă, ocrotită de salcîmi și arini la margine de drum, respirînd praful camioanelor și-al autoturismelor. Semăna cu o casă descuiată unde-ți poate intra oricine are nevoie de găzduire dar în care nu te simți în siguranță și ai totdeauna senzația ciudată pe care ți-o dă teama că ai adormit cu ușile deschise și pot să te calce hoții din clipă-n clipă. Stînile acestea strîng autoturismele proprietate personală „cu soț" sau „fără soț". le strîng și le ocrotesc la lumina contenită a focului, pînă tîrziu, către diminețile răcoroase. Ciobanii, după ce-și poartă turma, se întorc în cojocul cald încă din dimineața precedentă, musafirii intră în corturi, apropiați doar de cîmpia și liniștea acesteia, de luna care-și înnoadă lumina în vale. Pare idilică o astfel de viață și deci ușor de trăit, ba chiar de invidiat. Și o mare bucurie... Și miei mai mulți fătați primăvara devreme, împungînd cu două mici ridicături venirea lor pe lume și rostul lor în viața turmei. Dar iarna, tîrziu, cînd zăpezile frig gîndul nostru către afară, nu mai e așa de ușor. Te mai încălzește gîndul că vara turmele vor umple cîmpul, și ugerele pline, toamna — așteptările noastr [illegible] re ușor numai cînd pron[illegible] legate de această meserie și pasiune. Dar țineți cont doar de cîteva lucruri și veți ajunge la concluzia că pentru a-l înțelege pe cioban, merită să sacrificați o noapte spre a intra în pielea lui. Măcar atunci cînd totul doarme somnul adormitor al cîmpiei sau al muntelui, al vieții intrate-n repaos și în urma necuvîntătoarelor care te știu și te simt că treci prin noapte treaz, singur, tăcut, cu sau fără fluier, să-ți plîngi pierderile, iluziile spulberate, să retrăiești o bucurie măruntă pînă într-atît încît s-o fărîmițezi și din ea să se aleagă pulberea. Sau să te cocoșezi sub o ploaie sîcîitoare, grea în spatele tău deja încovoiat de răspundere, să te apleci la ninsori, pripite sau așezate, ori în vremea fătatului și a mulsului și-ți vei da seama că fără pricepere și tragere de inimă n-ai să reușești. Oieritul nu-i în primul rînd o meserie de profit și nu-i nici pentru oameni singuratici, cum am crezut la un moment dat. E altceva... Ceva mult mai profund. Ce știu despre ea e mult prea puțin... Dar mi-ar plăcea și m-aș bucura ca în cel mai scurt timp am putea folosi, în liniștea și tristețea cîmpiilor intrate-n toamnă sau a dealurilor lenevind trîndave, dacă am putea folosi ca puncte de reper tot mai des stînile. De la stîna lui cutare (și aici va urma numele baciului), către dreapta, sau către stînga, ajungi la tîrla lui cutare...

Colibele acestea sînt lipsite de fast și de confort dar în orice caz te poți adăposti în ele și tu și gîndurile tale de mai bine și de prosperitate... Cei ce se avîntă la ora actuală în acțiunea aceasta temerară de creșterea oilor, par la prima vedere niște speculanți, dacă n-au școala oieritului în sînge, dacă încep cu prima literă un alfabet nou, migălos și complicat. Am văzut ciobani care, părăsind Parîngul, au devenit leneși la șes. Încarcă în „ARO" brînza și-o transportă în piețe, ca simpli cărăuși și de treaba lor se ocupă ciobanii pîrîți pe care-i plătesc, iar ei doar strecoară în chimirul CEC-ului banii cîștigați.

Frumusețea oieritului nu o face în primul rînd cîștigul, ci faptul fără seamăn că te-ai legat pentru o veșnicie de o pasiune veche și că vrei să refaci și să treci puntea care amenință să se prăbușească sub pașii noștri, dacă n-am ști s-o refacem cu uneltele vechi ale acestui meșteșug milenar, atît de românesc în toată structura și alcătuirea lui.

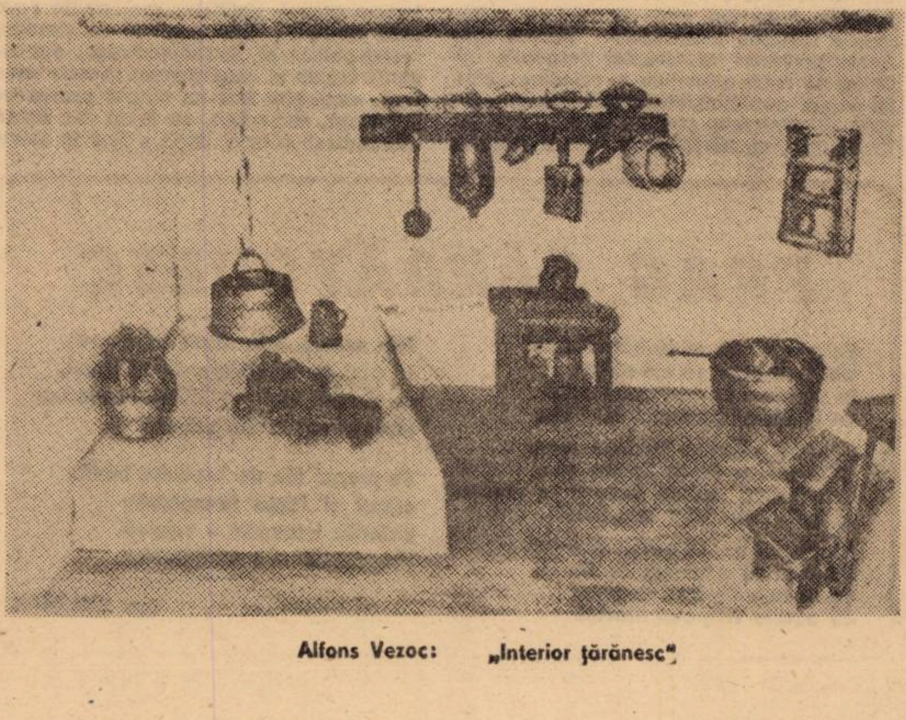

Alfons Vezoc: „Interior țărănesc"

Nina CERANU

POEȚII CÎNTĂ PATRIA ROMÂNĂ

AVEM HRISOAVE

Din fiecare zi ce mă cuprinde,
Cu-nmiresmatele-i lumini de-azur,
Se naște cite-o stea, se reaprinde,
Străluminind intregul imprejur –
Și simt căldura ta de mamă, țară,
Cum mă alină, cind mă inconjoară.

Ni se vestesc din anii ce ne-așteaptă,
Prin sunet de izvoare murmurind,
Prin pămintene semne, clipa coaptă,
Ce-o așteaptă să vină mai curind,
S-o-ntimpinăm cu straie noi, alese,
Cu flori, – ca pe frumoasele mirese.

E luna august. Griu-i in hambare.
Cu el și pacea ne-a intrat in casă.
Zimbește albul nou de prin ștergare –
Și casa-i parcă mult mai luminoasă.
Pe la ferestre-arome tari iși coc
Mănunchiuri proaspete de busuioc.

Avem hrisoave pentru țara blindă,
Inscrise-adinc pe frunțile de piatră,
Avem balade pentru-orice izbindă –
Și zapise la porțile de vatră.
Străbunii, cei străbuni – nemuritori,
Ne-au redeschis cărări spre noi victorii!

George **DRUMUR**

RITMURI

In Carpați respiră griul
Ca fintinile de har,
Incit miinile trudite
Mai descintă un ștergar.

In Carpați se rup sigilii
De pe gurile de sori,
Pe cind nouri de poeme
Curg pe apele cu mori...

In Carpați e-atita vară,
In săruturi și-n culori,
Și-i in semeni numai țară,
Și in țară sint comori!

Ignea **LOGA**

ÎNCHINARE PĂRINȚILOR

Vă adunăm comorile celeste,
Rămase pină azi din veac in veac,
Pe-ntinse holde, pe inalte creste,
Purtind tăria sufletului dac.
Ca un izvor ne-mprospătăm iubirea
Din pietre, din al davelor vechi prag,
Tot invățăm și inoim rostirea
Străbunilor, cel mai de preț șirag...

Pe cărți, pe steaguri intirzie,
Frea insetate tinere priviri,
Și vorba se preschimbă-n poezie,
Iar fapta se preschimbă-n impliniri...

Wilhelm **WEISS**

AUGUST 23 BIRUITOR

Scrisă-i istoria cu singe.
Deschisă la-ntimplare,
Ingălbenită, filă plinge.

Tot ce-avem mai bun și pur in noi
Pe-altarul vremii se inalță
Transfigurat in jertfe de eroi.

August 23, biruitor,
A vremii chintesență:
Trecut, Prezent și Viitor.

Cu fapte, azi, de bărbăție,
Măreţul viitor, sublim și pur
Pe-al țării firmament se scrie.

Mircea **M. POP**

ȚARA ÎN AUGUST

E țara-n August limpede izvor
de biruință și străluminare,
o pasăre ce se-mplinește-n zbor
sub arcuri de lumină și culoare.
E țara-n August cel mai calm șuvoi,
ce curge ca un fluviu printre case,
cind setea care stăruie in noi
nu-i decit pacea holdelor mănoase.

E țara-n August un imens drapel
ce flutură pe creste carpatine.
Trecem, prieteni, defilind, sub el
spre ere viitoare și senine!

Ioan **VASIU**

CEI VITEJI

Cei viteji in lupte
Aprige-au pierit,
Ținind spada-n mină
Pină la sfirșit.

Să ne lase neamul
Strins in țara lui;
Unde arde veșnic
Focul singelui.

Limpede ca apa
Din umbrit izvor,
Ce-o bem cei de astăzi,
Datorită lor.

Dimitrie **ACEA**

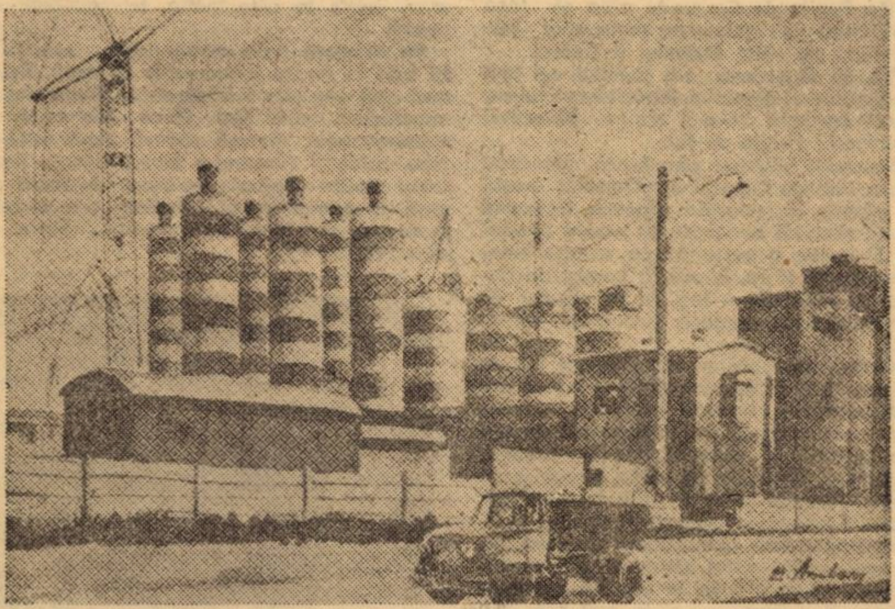

Emeric Amberg: „Peisaj industrial timișorean"

Zorii unei noi ere

(Urmare din pag I)

P.C.R. din iunie a.c. — au fost lichidate, **pentru totdeauna proprietatea capitalistă moșierească asupra mijloacelor de producție, exploatarea și asuprirea de clasă, s-a realizat o economie socialistă unitară în industrie și agricultură bazată pe proprietatea cooperatistă asupra mijloacelor de producție, s-a asigurat înfăptuirea principiului socialist de repartiție a produsului social și venitului național în conformitate cu principiile eticii și echității noii orînduiri. Pe această bază, forțele de producție au cunoscut o dezvoltare puternică, România transformîndu-se într-o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică și o agricultură dezvoltată, în plin progres".**

Din infinitul cifrelor cu care s-ar putea ilustra fiecare din aceste mari coordonate, și multe altele ale dezvoltării României, am ales doar faptul că în acest răstimp România și-a sporit de 48 de ori producția industrială față de anul 1938 și a agonisit de 9 ori mai multe fonduri fixe decît în 1950, anul de început al edificării noii orînduiri, în timp ce venitul național a sporit de 11 ori iar vînzările de mărfuri au crescut de 15 ori față de același an de referință — 1950. Dacă la acestea mai adăugăm realitatea că în aceeași perioadă aproximativ 70% din populația țării a benficiat de locuințe noi, în condițiile sporirii populației cu un ritm mediu anual de 1,1%, evitînd alte cifre putem conchide că marea operă de renaștere națională, democratică, socialistă a poporului român, inaugurată de 23 August 1944, a adus România printre cele mai prospere și dinamice țări din lume și care suscită un mare interes pentru popoarele și țările care tind să evolueze pe aceleași coordonate pe care a evoluat România în cele aproape patru decenii care au trecut de la însoritul August '44, înfăptuind o mare revoluție, unică în felul ei!

DIN INIMĂ, PARTIDULUI

Cind iți rostesc numele, Partid iubit,
Buzele mi se răsfring in lumină
Ca dimineață in zori
Și in inimă-mi cresc aripile cintului
Care-ți slăvește inălțarea.
Căci in constelația țării
Tu ești Luceafărul.
In drumul luminos spre soare,
Tu ai inălțat șaizeci de trepte
Șaizeci de mărturii ale luptei și muncii,
Șaizeci de zboruri către viitor.
Clasa infierată in lanțurile robiei
Ai ridicat-o spre neatinse inălțimi;
Ai spulberat cătușele negurii
Și ai cununat-o pentru vecie
Cu soarele libertății și dreptății.
In glia strămoșească
Ai aruncat sămința noului.
In grădina viselor ai răsădit
Visul in floare.
Și, pretutindeni, prin timp și spațiu,
Ai ridicat monumente nepieritoare
Ca să ne logodești cu veșnicia.
Partid – lumina vieții noastre,
prin tine noi am devenit
Ceea ce sintem azi.

Draga **MIRIANICI**

PATRIE DE IUBIRE ȘI DOR

Patrie de iubire și dor,
De eroi și de munți,
Pămint străbun și roditor,
Te sărutăm și te atingem de frunți.

Patrie de pace și de griu,
Lumina in tine nu va apune,
Clipa curge dintr-un Mioritic Riu,
De adevăr și de-nțelepciune.

Patrie de brațe deschise,
De iederi și rodnice ploi,
De răsărituri trezite de vreme și vise,
De tot ce este bine și arde in noi.

Miron **ȚIC**

CERUL ÎNALT AL IUBIRII DE OAMENI

Cunună de lauri pe fruntea invingătorului
e visul tău de aur, țara mea,
cind fiecare om – descătușare de elan
la temelia țării zidește iubirea sa de glie
dezvăluind lumii epopee acestui neam.

E firea-ntreagă ecou inaripat de glasuri
ce traversează-ntreg pămintul românesc
purtind visarea temerară a unui timp legendar,
in care oricine și oricind inalță
privirea, spre inaltul cer
al iubirii de oameni.

Olga **ABEGG**

23 AUGUST

Zi in care a triumfat libertatea.
Zi in care patria mumă s-a descătușat
și, ca un erou necunoscut,
lumina a intrat pe ușă.
De atunci cheia casei noastre e a noastră
și poarta țărănească sculptată de Brincuși
e liberă să se inalțe – Coloană infinită.
De atunci, lumina ne săgeată ochiul și caută
ca un albatros intors spre adincuri.

Nicolae **CALUGARU**

Liniștea amintirilor

Locuiește într-un bloc cu patru etaje, geamurile clădirii dau către parcul „Dózsa" din Timișoara, parc veșnic gălăgios de vuietul copiilor. Mobilierul locuinței cu două camere poartă amprenta unei sobrietăți pure. Printre cărțile amfitrioanei zăresc „Război și pace" de Lev Tolstoi, precum și volumul din colecția „Testament" al Editurii Politice: „Mesaj pentru azi" de Szabó Árpád. Pe bibliotecă o statuietă neterminată îl reprezintă pe Iosif Rangheț, legendarul „Mihály bácsi" al Partidului Comunist Român. De pe perete ne privește portretul lui Szabó Árpád.

Consoarta și tovarășa de luptă a lui Szabó Árpád Eva Rangheț, s-a alăturat mișcării muncitorești la frageda vîrstă de 15 ani. Abia împlinește 19 ani cînd participă la Congresul Sindicatelor Unite, în căminul muncitoresc din Timișoara și la 6 aprilie 1929, la catafalcul martirului comunist Fónagy János, unde intonează cu dîrzenie Internaționala împreună cu semenii săi. Ropote de mitraliere, ușile sînt sparte cu patul armei... delegații sînt arestați iar trupul neînsuflețit al lui Fónagy János este înhumat în taină. Eva își regăsește libertatea după două săptămîni de greva foamei.

Privesc fotografiile: Eva, după greva foamei, o tînără fată cu fața frumoasă. Apoi o altă fotografie. Nici cei cinci ani și jumătate de întemnițare nu o poate zdrobi: din privirea ei emană convingerea și dîrzenia luptătoarei. Pe a treia fotografie, Szabó Árpád o îmbrățișează zîmbind pe Eva.

— Cînd și unde l-ați cunoscut pe Szabó Árpád?

— Prima dată am cunoscut doar scrierile lui. Mama mea a fost difuzoarea ziarului „Erdély Magyar Szó" (Cuvîntul maghiar din Ardeal), organ al organizației MADOSZ. Personal l-am cunoscut în mai 1940, la Cluj, cînd am petrecut acolo două zile. Ne-am întîlnit și ne-am îndrăgit unul pe altul. Săptămînal, am schimbat scrisori, pe care mai tîrziu trebuia să le distrug, să le ard. Și Árpád a procedat la fel. Înaintea Dictatului de la Viena, ziarul „Erdély Magyar Szó" a fost interzis și Árpád a fost urmărit la fiecare pas. În septembrie al anului 1940 a devenit activist al Comitetului Regional de Partid.

Între noi se lasă tăcerea, numai tic-tacul ceasului se aude. După o pauză îndelungată își continuă depănarea amintirilor: „A trăit în ilegalitate la Arad. Eu am fost legătura lui de partid. Am visat împreună că ne vom căsători după război. Ne-am întîlnit odată la două-trei săptămîni. Cîte odată am petrecut împreună doar zece minute, foarte rar cîteva ore. În 1943, la sfîrșitul lunii februarie a fost arestat. La locuința lui s-a găsit o tipografie secretă și fluturașe împotriva războiului în limba română și maghiară. Nouă zile a fost torturat la siguranța din Arad. A murit ca erou... Nici nu împlinise 30 de ani".

Cuvintele se înnăbușe, interlocutoarea mea își șterge ochelarii aburiți de lacrimi: „Pe mormîntul lui, doar după eliberare am putut să duc flori. Tristețea mi-am înmormîntat-o în muncă, am lucrat la Comitetul județean de partid...".

— Și acum?

Zîmbește obosită: — Îmi scriu notele mele biografice.

KUBÁN ENDRE

Traducere: Iulia **IUHASZ**

memorii

SUBLIMUL SACRIFICIU

Luptele căpătaseră proporţii de-a dreptul îngrijorătoare, alarmante. Trei divizii moto („Hingenburg", „Langemark" şi „Prinz Eugen") se năpustiseră – cu începere de la 11 septembrie 1944 – cu întreaga lor furie – asupra Banatului. Tancurile, infanteria purtată, sprijinite de aviaţie, împînziseră comunicaţiile de pe văile Dunării, Nerei, Caraşului şi Timişului. Mai la nord, pe valea Mureşului, atacau mari unităţi ale Armatei 3 hortiste cu formaţiuni de tancuri hitleriste. Se profila pregnantă acţiunea fulgerătoare a duşmanului, pentru a lichida forţele noastre dintre Dunăre şi Mureş şi a ajunge cît mai de grabă pe Carpaţi, înainte de a sosi aci coloanele sovietice.

Divizia 19 infanterie, cu cele trei regimente de infanterie ale sale şi trei detaşamente a cîte două batalioane, plus cele şase batalioane ale Centrului de instrucţie „Tirol", primite ca întărire, la care se mai adăugau grănicerii, formaţiunile patriotice, de pază şi ordine din ţară, însuma un efectiv de aproape 35.000 de oameni. Cu aceste unităţi şi efective divizia acoperea Banatul şi frontiera dintre Dunăre şi Timiş.

Tensionaţi de fiorul derutant al evenimentelor care se succedau în ritmul accelerat, imprimat de mobilitatea tancurilor şi maşinilor de război hitleriste, cu un spate dezorganizat de bombardamentele aviaţiei şi lansări de paraşutişti, este lesne de înţeles la ce cote de incandescenţă se ridica responsabilitatea comandantului, nu numai pentru îndeplinirea misiunilor, dar şi pentru vieţile oamenilor de sub comandă.

Comandantul diviziei – cu surprinzătoarele sale disponibilităţi morale şi intelectuale se situase deja la înalta temperatură a conştiinţei şi cu viguroasă vibraţie patriotică se înscrisese în parametrii cuprinderii exacte a situaţiei grele create de inamic. Într-o gîndire vizionară, apar în concepţia sa o serie de factori şi stimuli, pentru ca, în chiar atmosfera supraîncărcată de tensiunea nervoasă, să găsească soluţiile cele mai nimerite, chiar ingenioase, pentru a contrabalansa superioritatea numerică şi de înzestrare a duşmanului. Dar coloanele moto hitleriste acţionau cu repeziciune derutantă, neîngăduind comandantului nostru nici o clipă de răgaz.

Către 14 septembrie 1944 se designase clar manevra de încercuire şi nimicire a forţelor noastre din Banat. O coloană a diviziei moto „Hindenburg" ataca de-a lungul defileului de la Cazane, în spre Orşova – Porţile de fier, sprijinită de aviaţie şi de artileria de pe vasele de război fluviale. Reuşi să pătrundă prin lupte înverşunate, de la Baziaş pînă-n apropiere de Ogradena, unde lovindu-se de rezistenţa dîrză a unui batalion din Regimentul 94 infanterie, întărit cu o baterie de artilerie a.t., n-a mai putut străbate înspre defileu.

Concomitent cu atacul acestei coloane, o altă coloană moto a diviziei „Prinz Eugen" ataca de la Jimbolia înspre Timişoara şi pe valea Timişului, la care se adăugau coloane ale diviziei moto „Laugemark", care de fapt materializau braţul de nord al cleştelui, în care urmau să fie prinse forţele noastre din Banat. Se conturase cu pregnanţă manevra de încorsetare a forţelor noastre dintre Dunăre şi Mureş prin puternicele coloane moto hitleriste care operau, la nord, pe valea Mureşului şi a Timişului, iar la sud, pe valea Dunării, urmînd a face joncţiunea în zona Orşova – Porţile de fier. Concomitent, alte coloane moto ale diviziilor moto „Langemark" şi „Hindenburg" atacau frontal, pentru a pătrunde în zona industrială a Banatului şi înspre Bozovici – Iablaniţa, pentru a tăia importanta comunicaţie Orşova – Caransebeş.

Situîndu-se în miezul fierbinte al evenimentelor, angajat în lupte cu forţe copleşitoare, de o mare mobilitate, sprijinite de aviaţie, comandantul diviziei 19 infanterie care la acea dată primise investitura de a comanda toate forţele noastre dintre Mureş şi Dunăre – în acea situaţie exasperantă, cînd inamicul lovea concentric cu forţele sale blindate – a trebuit să se reculeagă, să-şi înăbuşe cum putea instinctul vital, teama de necunoscut, să-şi păstreze acel calm atît de preţios pe cîmpul de luptă, pentru a cuprinde în perimetrii şi la dimensiunile ei reale situaţia frontului, pentru a concepe şi a formula hotărîri clare adecvate la avalanşa de evenimente incandescente care se succedau în dinamica încrîncenatelor încleştări.

Acţionînd pe un front larg de zeci şi sute de kilometri – divizia nu dispunea de mijloacele de legătură (transmisiuni) adecvate, fiind nevoită să apeleze la serviciile reţelei permanente din zonă, care însă îşi avea defecţiunile ei. Mereu supusă bombardamentelor aeriene, bandelor de diversionişti paraşutaţi, legătura cu unităţile din linia de luptă devenise foarte anevoioasă. Aparatura fără fir (radio) foarte uzată nu da rezultate; agenţii moto de transmisiuni functionau bine, dar cu întîrzieri neadaptabile la ritmul alert al desfăşurării operaţiilor. Aşa încît comandantul, statul major, a trebuit să se adapteze la realităţile existente în zonă. Şi în spiritul său original, comandantul a găsit că cea mai bună soluţie de conducere nu putea fi decît aceea de a fi prezent acolo unde se hotăra soarta luptelor. Simţea, vedea cu proprii săi ochi, ce se întîmplă acolo, concepea şi hotăra la faţa locului, în avalanşa de evenimente care se succedau cu iuţeala fulgerului.

Permanenţa la punctul de comandă al diviziei era asigurată de şeful de stat major, care la rîndul său avea asigurată legătura telefonică cu comandantul, la punctul înaintat de comandă sau acolo unde se găsea el. Dealtminteri – o conducere centralizată a operaţiilor nici că ar fi fost posibilă de undeva de la punctul de comandă – într-o zonă atît de largă şi unde ritmul fulger al acţiunilor de luptă ar fi răsturnat orice hotărîre care ar fi întîrziat în transmiterea şi punerea ei în aplicare.

Aşa se face că pe la jumătatea lunii septembrie 1944, generalul comandant pe care-l însoţeam – ca de obicei – se găsea prezent în miezul fierbinte al luptelor care se desfăşurau pe cheiul de la Cazane în zona Ogradena. Coloana moto a diviziei „Hindenburg" căuta să rupă apărarea noastră şi să ajungă pe munţi în defileul de la Porţile de fier unde avea să facă joncţiunea cu coloanele moto care pătrundeau pe văile Timişului şi Cernei.

Aci, la Ogradena, era punctul cel mai îngrijorător al frontului, întrucît inamicul era foarte aproape de a-şi atinge obiectivul său final: Porţile de fier.

Tancurile hitleriste abordează baricada de la vest de Ogradena. Oamenii noştri se găseau în încleştări crîncene, încercînd să zdrobească avalanşa de maşini blindate. Şi pentru a incita deruta, aviaţia hitleristă asalta şi ea, în valuri; bombarda Orşova şi Mehadia – Iar, de pe vasele de război fluviale, curgeau proiectilele artileriei.

Cîmpul de luptă se transformase într-un vulcan care scuipa foc şi flăcări, fum negru înecăcios, explozii infernale, printre care se distingeau scrîşnetele înfiorătoare ale şenilelor şi pocnetul sec al armelor automate. O ploaie de metal înroşit şi de sînge. Tornada avea o forţă înspăimîntătoare. Se năpustea năpraznic asupra poziţiilor apărate cu tulburătoare dîrzenie de oamenii noştri. Totul sărea în aer, se dezintegra şi se risipea în văzduh. Inamicul ţintea să străbată cu orice preţ spre importanta arteră de comunicaţie din spatele diviziei, Orşova – Caransebeş, să rupă poziţiile noastre.

Un tanc luase în bot baricada şi se străduia să o rupă.

Generalul comandant, trece – fără a ezita o clipă, la un tun a.t., ai cărui servanţi căzuseră. Un sergent, şi el rănit, care se strădui, făcînd eforturi supraomeneşti, să minuiască tunul, ajută pe general să încarce şi să ia sub foc tancul care tocmai izbutise să înlăture o bună parte din baricadă.

Primul, al doilea proiectil nimereşte în plin şi monstrul de oţel se transformă într-o torţă uriaşă. Explodă ca o bombă, umplînd valea de flăcări, fum şi de ecoul sinistru al infernalei explozii. Oamenii prind curaj. Îşi văd comandantul în mijlocul lor. Fapta lui, curajul lui legendar, inspiră oamenilor acea mînie salvatoare. Recapătă acel curaj pe care nu-l aveau, acea mînie, dîrzenie, tenacitate proverbiale.

Caporalul Grigore Căplescu – comandant de grupă, sare din adăpostul de care se lipise, îşi muşcă limba, se înverşunează să se tîrască cu o mină a.t. în mînă şi automatul în cealaltă, pînă în apropierea tancului care încerca, cu un scrîşnet asurzitor paralizant, să iasă dintr-un şanţ. Cînd şenilele monstrului se căscaseră să-l înghită, împinge cu o sforţare de uriaş, mina sub şenile şi se adăposteşte. Pe deasupra capului său zburau sticlele incendiare şi legăturile cu grenade, zvîrlite cu sete răzbunătoare asupra tancului, de oamenii din grupa sa. O explozie formidabilă şi totul se dezintegrează, se risipeşte în văzduh. Istovul este uitat. Oamenii se înverşunează, se apucă eroic de treabă. Atacă cu elan crescut şi neîntrerupt. Entuziasmul, curajul, inspirat de comandanţi, care pornesc primii la contraatac, creşte la cote înalte, se generalizează.

Pe întreaga linie, comandanţi, soldaţi îşi urlă în urechi îndemnurile la asalt. Se aud voci răguşite înflăcărate: „Generalul comandant, cu al Siei (Siea era mama subsemnatului, rămasă văduvă după tatăl meu, soldatul Alexandru Sitaru, căzuse în urma rănilor căpătate pe front la Mărăşeşti, în primul război mondial), este aici, e cu noi, sînt în mijlocul nostru... Pe ei, să-i zdrobim !".

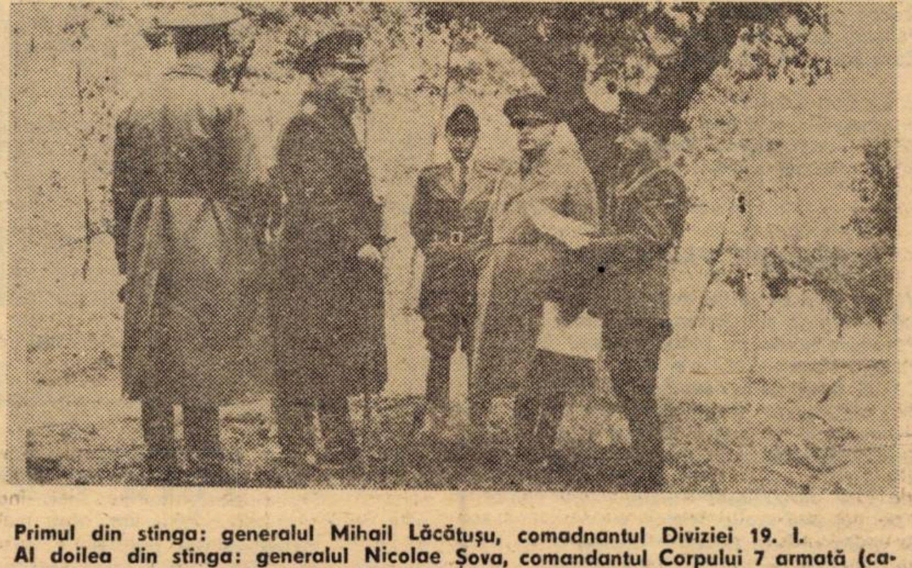

Primul din stînga: generalul Mihail Lăcătuşu, comadnantul Diviziei 19. I.
Al doilea din stînga: generalul Nicolae Şova, comandantul Corpului 7 armată (care îşi avea sediul la 23 august 1944, la Timişoara).
Ultimul din dreapta (cu harta în mînă): căpitanul Aurică Sitaru, şeful operaţiilor Diviziei 19. I.
Fotografia luată pe front (1944).

Şi oamenii, uitînd de efortul fizic de istov, de răni, se prăvălesc asupra inamicului dezorientat, disperat, care bate în retragere. Într-un tîrziu, cînd exploziile, flăcările şi fumul care înecase valea Dunării se mai limpezise, este găsit, chircit într-o groapă de obuz, caporalul Căplescu năclăit de sîngele care-i curgea şiroaie din rana de la coapse. Cînd şi-a revenit, la punctul de prim ajutor, primele lui cuvinte au fost: „copilaşii mei dragi, o să vă mai văd eu vreodată ?" Avea doi copii mici care-i făcuseră bezele cu mînuţele lor, la despărţire, la plecarea pe front, de pe pridvorul casei, parcă ar fi plecat undeva la o distracţie. „Ce ştiau ei, micuţii" – spunea tatăl lor. În mintea şi sufletul său stăruia imaginea imaculată a celor două fiinţe dragi, ai căror ochişori îi sfredeleau sufletul ostenit, îl înviorau, îl readuceau la viaţă, îi ameliorau durerile rănilor. Dar atunci, cu sublimă jertfă, pentru a-şi îndeplini misiunea, sub tornade de sînge, pentru a cruţa vieţile oamenilor de sub comanda sa, n-avea în minte şi inima decît acea mînie salvatoare de a zdrobi adversarul cu orice preţ...

Şi iată că deodată situaţia devine de o gravitate chinuitoare şi pe frontul de la Bozovici. Inamicul reuşise să rupă rezistenţa noastră din defileu şi să pătrundă cu maşinile blindate pînă-n apropiere de Prigor. Se impunea o soluţie imediată. Şi generalul comandant hotărăşte să intervină aci cu rezerva diviziei, un batalion întărit, care să bareze iniţial trecerea inamicului la Est de Prigor, pentru a nu pune în pericol comunicaţia de rocadă Orşova – Caransebeş, după care să contraatace pentru a arunca inamicul dincolo de frontieră. Pentru că cunoşteam bine terenul şi concepţia generalului comandant, asupra contracarării atacului cu blindate hitlerist, am fost trecut – temporar – la comanda acestui detaşament, constituit din rezerva diviziei. Am ocupat poziţie pe versantul de Vest al Munţilor Almăjului, la confluenţa dintre izvoarele Nerei, barînd în zona Prigor – într-un teren prielnic – pătrunderea inamicului înspre Iablaniţa. În dimineaţa de 16 septembrie 1944, tancurile inamicului încearcă tentativa de a rupe rezistenţa noastră de pe această poziţie. Bine adaptat şi organizat judicios la teren, cu o eşalonare în adîncime şi rezerve gata de intervenţie, avem siguranţa unei rezistenţe ferme, care să nu lase inamicului nici o posibilitate de a străpunge apărarea noastră.

Sprijinit de aviaţie, care-şi lansa bombele în valuri deasupra Prigorului, Bozoviciului şi Iablaniţei, pentru a netezi calea atacului, tancurile duşmanului pornesc la atac, însoţite de infanteria care debarcase de pe transportoarele sale. Veneau în formaţie strînsă, într-o ordine exasperant de impresionantă, într-o disciplină „de fier", ca la parada morţii.

Privind acest tăvălug de oţel, aceşti monştri de fier care căscau spre noi colţii lor setoşi de sînge, ţevile uriaşe ale tunurilor de sub blindaj, din care ţîşneau fulgere, flăcări generatoare de fum verde – negru – galben, cu miros acru înăbuşitor de pulbere arsă şi ascultînd scrîşnetele exasperante ale şenilelor, duduitul surd, infernal al motoarelor, în cîmpul transformat de exploziile buimăcitoare care se abătuseră asupra noastră, te furnicau fiorii groazei.

Amploarea tornadei, de o forţă îngrozitoare, în care erau carbonizate, incinerate trupuri de oşteni, e greu, e foarte greu de descris, să cuprinzi la dimensiunile şi în parametrii lui reali, înfricoşători, acest machiavelic tablou.

În această atmosferă supraîncărcată de tensiune, în urletele răniţilor, în ploaia de metal şi sînge – cînd totul se dezintegra, sărea în aer, era totuşi un om, comandantul care – de fapt – şi el avea aceeaşi construcţie, aceiaşi nervi, ca oricare din oamenii pe care-i comanda, dar care, în acest infern de foc, răspundea nu numai de îndeplinirea riscantei sale misiuni, dar şi de vieţile celor pe care-i comanda. Şi, el comandantul îşi muşca limba, îşi înăbuşea, cum putea, acel instinct vital atît de dezvoltat pe cîmpul de luptă, acele sentimente de profundă durere, de teamă, de exasperare, la pierderile care se îngroşau sub ochii lui. El, comandantul, trebuia să se reculeagă, să-şi stăpînească nervii, să păstreze acel calm salvator pe cîmpul de luptă, pentru ca sub ploaia de metal şi sînge să discearnă, să judece limpede, să hotărască la dimensiunea realităţilor, inspirînd soldaţilor săi, prin atitudinea sa înviorătoare, prin demnitatea, curajul, spiritul de jertfă prin exemplul său personal, prin întreaga sa comportare, care uneori depăşeşte limita supraumanului, limita jertfei sublime.

Şi, tancurile sprijinite de autotunuri şi însoţite de infanterie, se năpustesc – viteză – asupra poziţiei noastre, convins fiind inamicul – că-a găsit o pradă uşoară, că poziţia din faţa sa va ceda fără prea mari dificultăţi. Îmi dădeam perfect seama de forţa de pătrundere a inamicului, de inegalitatea numerică şi de înzestrare, care înclina, net, cu de şase ori, de partea inamicului. Dar eram mai mult decît convins şi de puterea de rezistenţă a ostaşului nostru, de tenacitatea şi isteţimea lui. Luptasem alături de aceşti bravi în multe alte împrejurări. Unii erau din satul meu de baştină. Copilărisem cu ei, învăţasem împreună pe băncile şcolii primare din sat. Eram legaţi trup şi suflet. Ne stimam reciproc, ne iubeam. Depănam, adesea, amintirile copilăriei noastre dintr-un sat de munte, cu casele tupilate pe sub cetini, înecate în iederă, tufe de trandafiri şi pribolii. Sorbeam parcă în piepturile noastre de munteni aerul tare, încărcat de ozon. Ne învioram, prindeam noi puteri, ca Achile din mitologie.

Orice pierdere picura cu fiori de sînge incandescent în sufletul meu. Misiunea era grea, extrem de grea. Dar mă gîndeam la urmări, la demnitate, la încrederea ce mi se acordase. Dacă pierdeam bătălia, puneam în pericol întregul front al diviziei. Lăsam cale deschisă inamicului spre linia de rocadă, Orşova – Caransebeş, pe care tocmai începuseră să afluiască trupele sovietice aliate. Permiteam coloanei hitleriste să facă joncţiunea în spatele diviziei noastre, cu coloanele moto care atacau pe văile Dunării şi Timişului. Şi atunci dezastrul ar fi fost cumplit. Forţele noastre, dintre Dunăre şi Mureş, încercuite şi zdrobite, iar inamicul ar fi putut să-şi atingă ţelul, să se instaleze pe munţi.

Dar această sumbră perspectivă nu trebuia să se întîmple niciodată. Eram hotărîţi – ca înfrăţiţi cu terenul pe care-l cunoaşteam atît de bine, cu munţii noştri dragi, să-i smulgem iniţiativa şi să-i dăm riposta chiar şi unui inamic mult mai puternic sub aspect numeric şi ca înzestrare.

Tăvălugul de oţel şi foc, care înainta irezistibil, părea că nu va putea fi oprit de un zid de oţel şi de foc. Am dezlănţuit atunci şi noi focul tuturor armelor, prin surprindere, la mică distanţă. Tancurile au fost luate sub focul armamentului a.t. şi al tunurilor împinse în linia infanteriei, pentru a executa trageri directe, la vedere. Uraganul dezlănţuit de ambele părţi crease o atmosferă de tensiune de-a dreptul sufocantă. Totul se dezintegra, se spulbera, se împrăştia în văzduh. Unele din tancuri reuşeau să pătrundă – în viteză – în liniile noastre. Dar erau luate de îndată în primire de tenacii noştri oşteni care luptau cu monştri de oţel, răpunîndu-i cu mijloacele lor rudimentare de care dispuneau. În înverşunarea sa, sublocotenentul Gheorghe Crăciunescu, comandant de pluton, se tîrăşte pînă-n botul unui tanc care se împotmolise într-un şanţ cursă. Împinge sub şenile mina a.t. Tancul explodează ca o bombă marină, umplînd valea de flăcări şi fum. Alţi soldaţi, dezlănţuiţi, încurajaţi de însuşi comandanţii lor de grupe, de plutoane, de companii, iau în primire tancurile. Şi, cu vitejia lor legendară, se înverşunează şi lovesc blindajele cu ceea ce aveau la îndemînă, sticle incendiare, legături de grenade şi mine împinse sub şenile.

Infanteria inamică, ruptă de tancuri, ţintuită şi vîrîtă cu capul la pămînt de focul năpraznic al detaşamentului nostru, hotărît să-şi apere pînă la sublimul sacrificiu poziţia, pămîntul pe care luptam, cu pierderi însemnate, nu mai poate să vină în ajutorul tancurilor, prinse printre stînci, copaci şi cîmpuri de mine a.t, lovite concentric de proiectilele tunurilor de oamenii noştri, cu tot ce aveau la îndemînă, reculează, încercînd, în iureşul luptelor, în urletele îndemnurilor la atac ale comandanţilor de grupe, de plutoane, să facă cale întoarsă.

Găsind momentul potrivit, am declanşat atunci manevra de flanc, pe latura de sud a depresiunii Almăjului, înspre Sopotul Nou, proiectată dinainte şi executată de o companie întărită cu pioneri, aruncătoare uşoare şi mine a.t. În timp ce inamicul era angajat frontal de detaşamentul pe care-l comandam, se execută manevra de învăluire, cu detaşamentul – gata pregătit – comandat de căpitanul Vasile Iordache, care se strecoară printre stînci şi prin acoperiri, pe versantul de Sud-Vest al Semenicului, căzînd în zona Şopotul Nou, în spatele coloanei inamice, unde barează cu mine a.t. şi alte obstacole retragerea coloanei de maşini blindate hitleriste.

Inamicul, surprins de această acţiune neaşteptată, angajat de front şi lovit în flanc şi spate, într-un teren unde nu-şi putea desfăşura forţele sale blindate, înghesuit în defileu, cu retragerea tăiată, se agita, căuta scăparea pe cărările munţilor părăsindu-şi o bună parte din maşini. Unele din acestea, incendiate, răsturnate claie peste grămadă, blocaseră circulaţia, drumul de retragere, prin depresiunea Almăjului. Tancurile şi transportoarele, care au gonit în dezordine, urmărite de detaşamentul căpitanului Iordache şi de grosul detaşamentului pe care-l comandam, pînă dincolo de frontieră.

În fruntea unităţilor şi subunităţilor se găseau comandanţii. Sublocotenentul Ion Mihai, în fruntea plutonului său, vîrf de urmărire din avangarda detaşamentului, pentru a nu scăpa inamicul din mînă, pentru a nu-i da nici o clipă de răgaz, se motorizase cu maşinile capturate, motociclete, transportoare şi un autotun, pe care oştenii săi le mînuiau de minune, el însuşi devenind pe lîngă comandant şi servant la autotun. Dealtminteri, toţi oamenii din detaşament, care se pricepeau cît de cît la conducerea maşinilor, puseseră mîna pe cîte o motocicletă cu ataş, pe care instalaseră mitraliere, sau pe cîte un transportor, în care grupele, plutoanele se instalaseră urmărind inamicul care ne înzestrase cu propria lui tehnică de luptă. Şi astfel am ieşit învingători dintr-o situaţie exasperant de grea. Am bătut un inamic de şase ori mai numeros şi mai bine înzestrat. Dar pentru asta a trebuit să ne înfrăţim cu terenul, cu glia din care ne tragem seva vieţii, să atragem duşmanul acolo unde puteam să-i smulgem iniţiativa, să răsturnăm superioritatea lui numerică, să-l punem în imposibilitate de a-şi desfăşura forţele, aşa cum s-a întîmplat în depresiunea Almăjului, şi să-l lovim, prin surprindere, în flanc şi în spate. S-au găsit deci soluţiile cele mai ingenioase, pentru ca, dintr-o situaţie disperată, prin optimizarea soluţiilor de moment, să înclinăm puternic balanţa în favoarea noastră. Şi cînd te gîndeşti că, în uraganul de foc şi sînge al cîmpului de luptă, comandantul, fie el de grupă, de pluton, de companie, batalion, regiment sau divizie a fost acela de la a cărui înţelepciune şi viziune oamenii îşi aşteptau salvarea, zdrobirea inamicului, izbînda. De la ei pornea acea infuzie, acel fior, acele impulsuri care au avut influenţă copleşitoare asupra psihicului, acel tulburător îndemn, acea înverşunată mînie salvatoare. El, comandantul, era stîncă de granit, în mijlocul oamenilor săi în apărare, învingîndu-şi cum putea mai bine, teama, groaza, instinctul vital.

Ei nu spuneau nici o vorbă. Ei se ridicau şi înaintau prin ploaia de metal şi sînge. Atitudinea lor, îndemnul lor, prin însăşi fapta lor, erau mai elocvente decît cel mai înflăcărat discurs. Soldaţii îi urmau, îşi urlau îndemnul la curaj. Efortul fizic, istovul pînă la epuizare, moartea care pica din cer şi pulveriza, carboniza totul, nu-l împiedica pe comandant, care adesea, cu suprema lui jertfă, mergea cu demnitate şi curaj supraomenesc spre misiune, urmat, magic, de oamenii săi.

Fireşte, jertfele, sublimele jertfe, din rîndul comandanţilor, ca şi a oştenilor de rînd, au fost mari, dureros de mari. Au căzut în fruntea unităţilor pe care le comandau, în flăcările incandescente ale luptelor, pentru a insufla curajul – pe care uneori nu-l aveau – spiritul de jertfă pentru îndeplinirea în cele mai grele împrejurări, a misiunilor, chiar comandantul diviziei, generalul Mihai Lăcătuşu, grav rănit la trecerea Hronului în Cehoslovacia (la 04. 04. 45) comandantul Brigăzii 19, colonelul Constantin Vasilescu, străpuns de gloanţe la Budapesta (la 12. 01. 45), comandantul Regimentului 96 infanterie, colonelul Mihai Ghiorghiu, mort la Budapesta, în fruntea unităţii sale (la 14. 01. 45), comandantul batalionului 1 din Regimentul 96 infanterie, căzut în fruntea batalionului, sfîrtecat de schije şi strivit sub şenile – la forţarea Tisei, în zona Mindszent (la 12 oc. 1944); comandantul divizionului I din Regimentul 42 artilerie, maior Constantin Vintilă, căzut, împreună cu alţi cinci comandanţi de companie şi 22 de comandanţi de plutoane şi zeci de comandanţi de companie şi 22 de comandanţi de plutoane şi zeci de comandanţi de grupe, la Budapesta. Iar, în Cehoslovacia, alţi numeroşi comandanţi de batalioane, companii, plutoane şi grupe cad în fruntea unităţilor şi subunităţilor pe care le comandau.

Niciodată aceşti bravi comandanţi, nici unul, nu s-a găsit în toiul luptelor decît acolo unde situaţia era mai grea, în fruntea unităţilor şi subunităţilor la atac şi ultimii pe poziţie – chiar şi cu jertfa supremă – în apărare. Aceasta a fost legea de bază şi cea mai convingătoare a războiului. Ei au fost pildă de tulburătoare dăruire, de ispititor curaj, modelator de spirite, ca linie de forţă, în optimizarea cu generozitate a exemplului personal, fiind singura sursă autentică care a pus în valoare virtuţile perene ale ostaşilor noştri, la înalta temperatură a războiului, dus pînă la victoria finală.

Colonel (r) Aurică SITARU

O LECTURĂ PATRIOTICĂ*)

General maior dr. Ilie Ceauşescu, **HARŢUIREA ÎN ACŢIUNILE DE LUPTĂ DUSE ÎN RĂZBOIUL ÎNTREGULUI POPOR PENTRU APĂRAREA PATRIEI,** Editura militară, Bucureşti, 1981.

În ultima vreme se remarcă o preocupare sporită pentru abordarea unor lucrări de teorie şi doctrină militară românească la baza cărora se află gîndirea şi acţiunile tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU,** comandantul suprem al forţelor noastre armate.

În acest context se înscrie şi noua lucrare a generalului maior doctor Ilie Ceauşescu, **„Hărţuirea în acţiunile de luptă duse în războiul întregului popor pentru apărarea patriei",** ca o remarcabilă contribuţie la îmbogăţirea şi fundamentarea doctrinei militare naţionale a cărei esenţă o reprezintă apărarea patriei ca operă şi cauză a întregului popor.

Structurată în două mari capitole fundamentale, autorul evidenţiază importanţa luptei de hărţuire dusă de poporul român de-a lungul secolelor, pentru libertate şi supravieţuire. Semnificativ ni se pare faptul că lucrarea generalului maior doctor Ilie Ceauşescu sintetizează şi ridică pe o treaptă superioară elementele perene ale gîndirii militare româneşti anterioare, la în considerare trăsăturile spiritului naţional, factura psihică a poporului, experienţa sa de luptă acumulată de-a lungul unei istorii bimilenare. Ea ţine seama de tot ceea ce se dovedeşte valoros şi asimilabil organic din teoria şi practica militară din lumea contemporană, de influenţele fenomenului militar pe plan mondial, de revoluţia ştiinţifică şi tehnică în continuă şi explozivă desfăşurare.

Un interes aparte pentru cititori prezintă analiza amplă şi pătrunzătoare a hărţuirii inamicului în condiţiile de astăzi din punct de vedere conceptual-practic. O nouă metodologie şi interpretare îmbogăţeşte astfel gîndirea militară românească în privinţa locului şi rolului acestei modalităţi complexe de acţiune prin care se ajunge la amplificarea capacităţii de luptă prin hărţuirea inamicului pînă la epuizarea totală în războiul întregului popor pentru apărarea patriei – premisă necesară înfrîngerii unui agresor superior pe plan militar.

General-maior dr. ILIE CEAUŞESCU
HARŢUIREA
ÎN ACŢIUNILE DE LUPTĂ DUSE ÎN RĂZBOIUL ÎNTREGULUI POPOR PENTRU APĂRAREA PATRIEI
EDITURA MILITARĂ

O deosebit de importantă concluzie se referă la formele şi procedeele concrete de hărţuire desfăşurate asupra inamicului, a cooperării tuturor categoriilor de forţe combatante în vederea desfăşurării unor acţiuni convergente cît mai eficiente. Privind problema în funcţie de amploarea şi diversitatea acţiunilor de apărare care reclamă participarea întregului popor, autorul argumentează temeinic rolul conducător al Partidului Comunist Român ce decurge nemijlocit din imprescriptibilitatea şi indivizibilitatea suveranităţii ţării; apărarea fiind prin definiţie naţională şi dirijată numai în cadrul naţional. Responsabilitatea integrală pentru organizarea, instruirea şi educarea forţelor sistemului naţional de apărare revine exclusiv organelor conducătoare ale partidului şi statului nostru.

Remarcăm aparatul ştiinţific deosebit de bine pus la punct, bogăţia de izvoare utilizate, materialul documentar ce însoţeşte volumul. Dincolo de sfera interesului ce-l prezintă pentru specialişti şi cercetători, cartea generalului maior dr. Ilie Ceauşescu constituie totodată un bun prilej de lectură patriotică, de înălţare sufletească pentru toate categoriile de cititori preocupaţi de destinele apărării patriei. Astfel, prin această valoroasă lucrare, se statuează pentru prima dată la noi concluzia conform căreia hărţuirea inamicului în condiţiile de astăzi reprezintă o componentă de amploare şi importanţă deopotrivă strategică, operativă şi tactică.

Gheorghe ŞORA

---

urme pe nisip

Copilul şi muzica

Poate că muzica trăieşte, ca element primordial în viaţa copilului, încă de pe cînd el se află, în stare de foetus, în matricea maternă. Căci, în acel ocean nevăzut al trupului mamei, el se leagănă în muzica bucuriei lăuntrice a fiinţei ce-i dă naştere, în ritmurile şi sucurile ei fertile care îl hrănesc şi apoi îl vor da vieţii lumeşti.

Născut, el devine copil tot sub alintul mîngîierilor şi al cîntului matern, iar, crescînd, spre pubertate şi adolescenţă, viaţa lui se împlineşte tot prin joc şi cînt, în afara lor, sufletul lui rămînînd singur şi infirm. De-a lungul întregii sale istorii, copilul e un produs al iubirii, al cîntului matern, al jocului şi muzicii. Căci numai prin ele, o fiinţă delicată ca el, delicateţe ce este calitatea supremă şi cea mai rară, ce le conţine pe toate celelalte, deci numai prin delicateţe învaţă el să simtă. Căci, ne întrebăm şi noi, precum copilul, la ce ar folosi să trăieşti dacă n-ai simţi puternic? Şi copilul simte puternic. El nu-şi acoperă inima, niciodată, cu carapacea grea a nepăsării. El suferă senzaţiile tari, pentru că ele îl fac fericit sau trist, îmbătîndu-se de ele pînă la cea mai ascuţită bucurie şi pînă la disperarea cea mai înaltă. Căci, dacă noi, maturii, putem spune uneori că sîntem blazaţi, copiii nu o spun asta niciodată. Căci n-au simţit aceasta niciodată. Sensibilitatea, simţirea nu se pot blaza. Nici nu se pot uza. Jucăuşi şi muzicali, într-o măsură, sîntem şi noi, maturii, căci copilăria nu dispare niciodată cu totul din noi, ba ea e chiar izvorul nostru ascuns, din care curg cărările iubirii şi încrederii noastre. Dar, dacă noi sîntem doar atinşi, din cînd în cînd, de copilărie, copilul e copil pe de-a-ntregul, pentru că pe de-a-ntregul el este joc, bucurie, cîntec. Cînd noi ne măsurăm şi ne cîntărim simţămintele, el debordează de ele. Cînd noi ne dăm celor din jur cu gramul, cu picătura, el se dă întreg. El are încă în inimă putinţa ce ne lipseşte adeseori nouă: admiraţia, înţelegerea, eroismul. Acolo unde noi pierdem iluzia exemplului şi a admiraţiei depline, el e capabil să creadă în eroul său preferat pînă în pînzele albe. Acolo unde noi întoarcem spatele eroului ,el îl întîmpină cu florile deschise ale încrederii şi inimii sale arzînde. Este nelimitată puterea copilului în a admira şi iubi. În a găsi pretexte pentru mari pasiuni. În a se implica pentru bucurii în care noi nu mai ardem. Şi, în toate aceste acţiuni, el se poate arunca aproape orbeşte deoarece sufletul lui e încărcat încă de dragoste şi de muzica bucuriei depline. Şi el se afirmă prin ele. Trăieşte prin ele. Respiră prin ele. Îşi caută propriile căi şi idealuri prin ele.

Va trebui să înţelegem, odată cu celebrii oameni de artă, literaţi, pictori, muzicieni, că teritoriul universului intim al copilului a permis, în adevăr, scoaterea la iveală a unor adevăruri umane sănătoase şi răscolitoare. Dostoievski, în copiii săi nefericiţi, fiinţe maltratate de societate, acei „obidiţi şi umiliţi" ai soartei, cu trupurile lor famelice şi ochii lor enormi, cerînd parcă îndurare şi înţelegere, Dickens, cu ai săi David Copperfield şi Oliver Twist, specimene umane de copii parcă bătrîni, trecuţi prin toată gama neagră a suferinţelor, supuşi sceleraţilor şi unei societăţi crude şi neiertătoare, Jules Renard, cu al său Morcoveaţă, trist şi ironic, refuzînd o lume opresivă şi banală, sau Creangă, cu al său ţărănuş sărac dar jucăuş şi plin de şotii, Murillo, cu copiii săi angelici sau Tonitza al nostru, cu acele chipuri din care expresia unor ochi infantili întruchipează o lume fascinantă, toţi aceştia au socotit că, aducînd în arta lor lumea copilului, aduc, totodată, şi nobleţea sufletului uman, pe o treaptă a evoluţiei sale. Căci, în adevăr, sufletul copilului conţine, în ceea ce are el mai individual, mai neinfluenţabil din afară, nobleţea în starea ei pură. Născut pentru iluzii, ca pasărea pentru zbor, copilului, nobleţea îi pune un stigmat. Ca şi cum l-ar rupe de interesele lumeşti. Trăind printre noi, el trăieşte totuşi în lumea lui. În care răzbate o altă lumină. O altă muzică. O altă pace. O altă armonie. Dar, mai ales, acolo e o altă bunătate. Căci el nu e niciodată atent la ce se întîmplă în jur. La vulgaritatea celor cărora nu le scapă nimic. Care stau la pîndă. Mereu atenţi să nu piardă ceva. Bine adaptaţi. Cu o lăcomie pentru fiecare moment prielnic. Care nu pierd nici o ocazie de a scoate din orice ceva avantajos pentru ei, dar nimic pentru sufletul lor uitat. Care nu se mai aude pe sine. Ci aude doar circumstanţa, interesul. Ei bine, cu copilul, de cînd este copil pe lume, nu se întîmplă niciodată aceasta. Pentru că el e un nobil. Pentru că în el răsună încă muzica libertăţii. Pentru că el este rupt de toate aceste interese care nu-l privesc. Care îl lasă rece. Pentru că el, copilul, e un copil. El e distratul. El e nobilul. Şi el se poate hrăni din toate acestea, din care noi, maturii, ne hrănim din ce în ce mai puţin. El se poate hrăni cu visul. Cu distracţia jocului. Cu nobleţea. Cu bunătatea. Cu eroismul. Cu muzica. Pentru că el, copilu,l e chiar muzica.

Ion ARIEŞANU

Afirmarea ţării

(Urmare din pag. 1)

Ani în care harta ţării era schimbată cu totul. În care poporul întreg, participant la marea epopee constructivă, era şi singurul stăpîn al ţării şi al vieţii sale. 38 de ani de socialism românesc, pe care îi celebrăm la marea noastră sărbătoare din acest august, ne permit să desprindem timpul scurs, să vedem reperele şi să scrutăm viitorul.

Popor iubitor de pace şi de comuniune cu alte popoare ale lumii, poporul român şi-a clădit patria şi vatra de azi cu mari eforturi creatoare, bizuindu-se numai pe forţa şi geniul său. În conjuncturile dramatice ale timpului şi secolului nostru zbuciumat, cîrmaciul îndrăzneţ al patriei, partidul nostru comunist, a ştiut să ducă nava noastră cu îndrăzneală şi clarviziune, înălţînd România în rîndul ţărilor demne ale lumii şi dăruindu-i stimă şi stabilitate.

Ţine de noi, de jertfa noastră zilnică, de devotamentul pus la înălţarea patriei, ca să putem privi spre mîine cu încredere şi curaj. Ca să ridicăm şi mai sus stindardul fericirii pe pămîntul românesc.

La 38 de ani de la Eliberarea sa de sub dominaţia fascistă, România desenează pe planetă harta unică a unei ţări demne, pusă în toate ale sale pe muncă şi creaţie, ştiind că progresul ei sigur între ţările lumii înseamnă progresul însuşi al socialismului victorios şi al visului de aur al viitorului, comunismul.

250 de ani de presă în România

Cercetătorii Georgeta și Nicolin Răduică au tipărit nu de mult cel dintîi **Dicționar** consacrat calendarelor și almanahurilor românești, operă de peste 800 de pagini dense și de certă valoare științifică. S-au preocupat de editarea unor asemenea culegeri S. Micu și Gh. Șincai, Asachi și Eliade, Kogălniceanu și Anton Pann, Bolintineanu și Caragiale etc., și au făcut cercetări speciale pentru ele I. Bianu, Elena Dunăreanu, N. Hodoș, S. Ionescu, N. Iorga, I. Mușlea, S. Pușcariu, B. Theodorescu, M. Tomescu, E. Virtosu, alături de marii noștri istorici literari care n-au ocolit aceste periodice de mare valoare culturală. Față de toate investigațiile anterioare, cartea soților Răduică reprezintă o lucrare de sinteză unică, documentată pînă la aproape punctul exhaustivității și tocmai de aceea, o carte fundamentală și de permanentă referință. Remarcăm și erudiția „Cuvîntului înainte" a universitarului clujean Mircea Zaciu.

Munca intelectuală sedimentată în această carte n-a putut sta la îndemîna oricui și aceasta pentru că lucrarea este rezultanta unor minuțioase cercetări de arhivă și documentare, în țară și străinătate, sondări științifice care s-au extins pe zeci de ani. In plus, metodologia fertilă face din opera citată o carte care depășește hotărît aspectul strict bibliografic, pentru că avem aici o valorificare frontală a unui mare tezaur de cultură. Cartea este o monografie descriptivă, de fapt o suită de micromonografii, cu o sistematică foarte consecventă, urmărind în afara părții calendaristice, poezia, proza, creațiile artistice, muzicale sau plastice din care s-a selectat o iconografie foarte diversă și convingătoare.

Inscriem această operă sub semnul adevărului că valoarea este în directă relație cu informația adusă și constatăm aici un gigantic cuantum de informații puse corect în circuitul național și anume: 50.000 de titluri provenite din despuierea a 2.192 volume care au însemnat parcurgerea a cîtorva zeci de mii de pagini etc. La acestea s-au adăugat vreo 200 referințe, apoi indicii de nume geografic, tematic, cronologic și a unei selective bibliografii. Documentarea excelentă a autorilor s-a extins asupra calendarelor și almanahurilor în limba română și în dialectele sale, dar și a celor în limba germană, latină, franceză, maghiară, greacă, adică toate culegerile apărute la noi, precum și cele tipărite de români în străinătate. Pentru aceasta autorii au consultat fondurile documentare ale marilor biblioteci din Europa sau în alte cazuri au purtat o intinsă corespondență cu multe alte biblioteci naționale. Atragem binevoitor atenția că în anul 1780 s-a editat la Sibiu de către M. Hochmeister un **Calendarium titulare et historicum magni principatus Transilvinae,** important între altele pentru numele orașelor și cetăților, a satelor și localităților din Transilvania, pentru Statutele personalului de provincie, militar, eclesiastic, comercial etc., precum și pentru relatările istorice ale lui W. Bethlen – 1526. Dacă avem în vedere că pînă la această dată, 1780, autorii au consultat doar trei calendare, cel din 1731, cele din 1733 și 1737, cel semnalat de noi se numără între primele. Aș aminti apoi și o lucrare aparte, tipărită la Timișoara, în 1873 cu titlul **Historischer Naturhistorischer und Technischer Almamanach von 1773–1873** care conține în fond o monografie geografică, istorică, industrială și culturală a localităților Steierdorf și Anina. Semnalăm și faptul că deținem titlul **Primul calendar industrial,** un exemplar din 1886, care a mai avut o apariție în 1887 și, față de primul, cele 82 de pagini ale acestuia din urmă sînt consacrate meseriilor și industriei, agriculturii, igienei și parfumurilor. Rînduim aici și observația că în dicționarul atît de documentat al filologilor Răduică n-am găsit conținutul la **Calendarul ilustrat** editat de „Biblioteca pentru toți". Am de pildă două exemplare, unul din 1898 și altul din anul 1902, dar bibliografia lor nu apare nici la pagina 265 și nici la pagina 322, unde se face mențiunea lui.

Mare serviciu aduce dicționarul literaturii noastre și clasicilor, pentru că se repun în circuitul de informare izvoare abundente și necunoscute ale scriitorilor care au colaborat, poate și cu materiale inedite, la aceste publicații. In plus, vom putea mai bine stabili circulația unor creații ale marilor clasici sau a unor istorici și folcloriști, ziariști și cărturari de seamă ai noștri. Fără a apela și la alte superlative meritate, vom spune că una din calitățile definitorii ale cărții, ca sinteză și model de documentare, o reprezintă marea acribie a muncii filologilor și bibliografilor care au adus în peisagiul lexicografiei românești o lucrare științifică unică și de mare valoare.

Ion ILIESCU

Dicționar bibliografic, Calendare și almanahuri românești, 1731–1978, Editura științifică și enciclopedică, București, 1981.

Diminutive răzlețe

limbă și stil

Am avut, în cîteva rînduri, prilejul de a mă referi, chiar în cadrul acestei rubrici, la un fenomen lingvistic destul de răspîndit și vrednic de toată atenția. L-aș numi, pe urmele altora, pierderea „sentimentului etimologic". Iată, pe scurt, despre ce este vorba. Se întîmplă nu o dată că, în urma derivării, datorită unor „accidente" fonetice sau semantice, legătura intimă dintre cuvinte la început înrudite să înceteze de a mai fi transparentă. Astfel, din pricina „utilității" fundamental diferite a celor două obiecte, **furculiță** nu mai este simțit, în procesul comunicării obișnuite, ca un diminutiv din **furcă,** deși dicționarele etimologice ne asigură că așa stau lucrurile. Intr-adevăr, din punct de vedere strict lingvistic, relația de „dependență" dintre **furculiță** și **furcă** este aproape identică, oricum similară cu aceea dintre **linguriță și lingură.** Dar, din motive lesne de înțeles, această relație este clară pentru toată lumea numai în cel de-al doilea caz. Căci **lingura** și **lingurița** stau alături în sertarele dulapurilor de bucătărie, servind amîndouă aceluiași scop general și fiind, la... nevoie, reciproc substituibile. In schimb, **furculița** s-a răzlețit cu totul de obîrșia sa **(furca),** așa încît vorbitorii nu mai „realizează" (cum se spune din ce în ce mai des, cu un cuvînt „distins"!) legătura originară, foarte strînsă dintre cei doi termeni, astăzi înstrăinați.

Pentru că veni vorba de aceste două cuvinte, amintesc că ele participă la alcătuirea unor remarcabile imagini. Pentru Sadoveanu **furca fagului** este locul unde trunchiul copacului se ramifică, despicîndu-se în două sau mai multe brațe. La soborul sălbăticiunilor din noaptea Sînzienelor, „S-au strîns în **furcile fagilor** veverițele și jderii. Stau motanii sălbatici lîngă ierunci" (XII 431). Imaginea revine în **Frații Jderi:** „O veveriță... se duse înșurubat pînă sus și se dosi după o crenguță; apoi pluti prin aer cu coada răsfirată și ajunse în **furca unui fag"** (XIII 499).

Cele discutate cu privire la „întunecarea" relației dintre **furcă** și diminutivul său **furculiță** amintesc îndeaproape răzlețirea derivatului **perișoară** de etimonul său, care nu este altul decît substantivul feminin **pară,** denumind „fructul părului". Numai că, de data aceasta, în expresia **ciorbă de perișoare,** derivatul **perișoară** nu are atît valoare diminutivală cît, mai curînd, una metaforică, însemnînd, nu **„pară mică",** ci „un fel de pară, un obiect asemănător cu o pară". Ca să fiu mai aproape de adevăr, ar trebui să precizez că, în asemenea situații, valoarea metaforică și cea diminutivală se întrepătrund. Cum bucătăria noastră este... faimoasă, iată, în încheiere, un crîmpei dintr-o rețetă pentru pregătirea „perișoarelor", pe care îl transcriu pentru savoarea și pitorescul lui... lingvistic; a fost publicată către sfîrșitul veacului trecut, în revista **Șezătoarea,** condusă de folcloristul și etnograful Artur Gorovei: „Se ia carne macră, se hăcuie bine, se amestecă cu un ou, două și se face din tocătură **un fel de boțurele ca nucele, numite perișoare".** Prin unele părți ale Banatului și Transilvaniei, **perișoare** și **sarme** sînt sinonime.

G. I. TOHANEANU

arta amatoare

Expoziția Victor Bilavu

Plasată marginal circuitului de săli expoziționale, neluată în seamă de critica de specialitate, de mai mulți ani, cu o rîvnă statornică, Casa de cultură a municipiului Timișoara și-a transformat holul său într-o galerie permanentă de artă plastică a artiștilor amatori.

Este, de altfel, din păcate, singura galerie permanentă a unei mișcări care numără aproape o mie de membri, cel mai proteic și complex gen de manifestare a spiritului creator al maselor din județul nostru.

De cîtva timp, poate pentru a evita un relaș expozițional estival, pe pereții ei au fost plantate într-o expoziție personală, lucrările realizate de-a lungul unei vieți de Victor Bilavu. Dar, ceea ce probabil s-a vrut la început un simplu act formal sau de curtoazie față de autor, se constată a fi, la o analiză atentă a materialului existent, dacă nu încă un eveniment artistic de expoziție, oricum, cea mai valoroasă manifestare plastică organizată în ultimul an în acest spațiu.

Victor Bilavu nu se mulțumește, ca atîți alți amatori, de a face din pictura sa „o oglindă" a unei realități date, de a deveni servul ei, ori a se lăsa inhibat de complexitatea motivului pictat. Tematica sa, din cea mai diversă, de la compoziția istorică și alegorică pînă la portretul și peisajul propriu zis, se subordonează, nu obîrșiilor imagistice, ci semnificațiilor desprinse din acestea. Picturile sale fiind mai mult decît reproducerea unei aparențe, degajă un suflu emotiv și cald, o pură și densă întretăiere fulgerantă de gînduri ce se țes într-un păienjeniș de întrebări și, implicit, de răspunsuri despre scopurile artei și rostul existenței. Este evident că Victor Bilavu pictează nu din dorința de a crea din opera sa un spectacol, ci dintr-o nevoie vitală de comunicare. Ca să ne convingă de adevărul său, artistul „arde" pentru noi frenetic pe pînză. Pensulația sa are un freamăt dens, neliniștit, uneori patetic, pasional, învăluind obiectele într-o hlamidă incertă de fum și dogoare. Astfel concepute, lucrările sale ies de sub un control compozițional tradițional, scapă rigorii șabloanelor, reprezentările sale nu se calchiază niciodată pe concretul imediat, particular, ci devin încercări de a-i înțelege și reprezenta esența.

Aurel Gheorghe ARDELEANU

plastică

Dublă expoziție la Galeria Bastion

PICTORUL PANAIT STANESCU, vechi membru al Asociației artiștilor plastici amatori „Romul Ladea", expune peisaje, realizate în ulei, pastel și guașă, cele mai multe înscriindu-se în cunoscuta sa factură postimpresionistă, cu trimiteri, uneori, spre fauvisme și expresionism. Liniile contorsionate ale copacilor („Explozie arborigenă", „Brațe spre înălțimi"), exuberanța culorilor tari, saturate, („Parcul albastru", „Satul aprins") sînt răscumpărate prin calmul efectelor de lumină și, cele mai adesea, printr-o organizare compozițională riguros observată. Un efort de sinteză, de esențializare și epurare a formelor se remarcă într-o serie de pasteluri mai recente („Amurg", „Inainte de furtună", „La fereastră" etc.) Să adăugăm că la vernisaj în vestibulul Galeriei au fost prezentate diploma (pe pergament) și trofeul „Oscar 1982" (o statuetă din bronz patinat, operă a sculptorului italian Travi), obținute de artistul român într-o confruntare pașnică internațională din R. F. Germania.

SCULPTORUL PARTENIE DRAGOI, membru al aceleiași Asociații, prezintă 17 lucrări în lemn. Dacă în majoritatea acestora („Compoziție", „Nufăr", „Coloana", „Spre culmi", „Forme" ș.a.) executate de altfel cu bine stăpînit meșteșug artistic – se simte că autorul este „strungar-modelar" (la I.U.R.T. Lugoj, după cum scrie în fișa personală), valoarea lor decorativă nu poate fi, nicidecum pusă la îndoială. Acolo însă unde ideile generoase declanșează forma („Stingeți flăcările războaielor", „Să nu se mai repete Hiroșima", „Generații"), patina ușoară sau strălucirea potolită a vernilului nu împiedică respirația fibrei, lăsînd în același timp să se exprime mai deslușit tensiunea volumelor. Poate că în această direcție ar trebui să insiste tînărul artist.

Dubla expoziție de la Bastion întregește fericit temperamente artistice diferite, după gen și orientare stilistică, unificate însă prin stăruința pentru continua perfecționare și înnoire.

Deliu PETROIU

săptămîna culturală

In cinstea zilei de 23 August. Majoritatea manifestărilor culturale ale acestei săptămîni stă sub semnul omagierii marii sărbători. Instituțiile profesioniste de spectacol, numeroase formații artistice de amatori, laureate ale Festivalului național „Cîntarea României" pregătesc un bogat program, pe care vă invităm să-l urmăriți cu prilejul zilei aniversare. Relatări despre desfășurarea sa – în numărul viitor. ● **Omagiind același eveniment,** artiștii plastici timișoreni înscriu pe agenda acțiunilor de la finele acestei săptămîni un număr impresionant de vernisaje. Intîi, vineri, 20 august, orele 18, la galeria „Helios", deschiderea expoziției omagiale a filialei Uniunii Artiștilor Plastici din Timișoara. Sîmbătă, la orele 11 – dezvelirea, în incinta întreprinderii „Electromotor", a lucrării de artă monumentală „Eroismul clasei muncitoare în lupta pentru industrializarea țării". Autorii acestei lucrări de mari proporții (350 m) sînt artiștii Ion Sulea Gorj, Constantin Flondor Străinu și Vladimir Streletz. Tot sîmbătă, dar la orele 13, va fi deschisă, în cadrul secției de etnografie expoziția omagială de artă plastică din colecția de artă contemporană a Muzeului Banatului. ● **Și Teatrul Național din Timișoara** întîmpină evenimentul aniversar cu un bogat program de acțiuni, în cadrul stagiunii estivale: spectacolele „Luminile lui August" (la Biblioteca județeană), „Românie, țara mea de glorii, țara mea de vis" (la Casa tineretului) și „August fierbinte" (la clubul întreprinderii Electromotor). ● **Galeria „Buzunar"** din Bastionul Cetății va găzdui o expoziție de numismatică dedicată, și ea, zilei de 23 August. Vernisajul – sîmbătă, orele 19. ● **Tot în cinstea acestei zile** și tot în Bastion, artiștii plastici amatori din județul Timiș își deschid Salonul anual, sîmbătă, la orele 18. ● **Prezențe timișorene peste hotare.** Intre 20–30 august se va desfășura la Aachen, în Republica Federală Germania, Festivalul internațional al filmelor de cineclub, organizat de U.N.I.C.A. In cadrul său e programată o gală a filmului românesc de cineclub, în cadrul căreia Timișoara va fi reprezentată de patru filme realizate de Iosif Costinaș sub egida „Cineclubului '70" al Casei de cultură a municipiului. ● **O primă audiție** în plină stagiune estivală e, cu siguranță, un gest de prețuire pe care Filarmonica de stat „Banatul" îl aduce unui public devotat și competent. E vorba de „Concertul pentru flaut și orchestră", de G. S. Mercadante, prezentat la sala Capitol în 17 august. Soliști: Ioana Mogoș (flaut) și Sorin Dogariu (pian). Dirijor – Nicolae Boboc. ● **„Presa – fereastră deschisă spre pace"** e genericul expoziției de publicații organizată de Casa de cultură a studenților din Timișoara. ● **Tot aici, montajul diaton al** lui Iosif Berwanger, „Martori ai trecerii noastre" s-a bucurat de aprecierea publicului tînăr. ● **„Dialog artistic"** – o acțiune utilă și instructivă inițiată de Consiliul județean al sindicatelor Timiș. In fața unui numeros public, formații amatoare ale sindicatelor din Timișoara și Lugoj (coruri, montaje literare, brigăzi artistice, grupuri de satiră și umor, orchestre de muzică populară și ușoară, recitatori, soliști ș.a.) au „dialogat", se pare, cu mult succes în stațiunea Buziaș. ● **A dispărut** realmente din librării, o nouă carte, pe care, spre cinstea sa, o tipărește editura Facla: „Fiicele Rebeccăi", volum de proză a lui Dylan Thomas, excelent tradus și prefațat de Marcel Pop Corniș. ● **Din nou în încurcătură,** Observatorul nu are ce film al săptămînii să vă recomande pe răspundere proprie. Doar dacă nu cumva, prin ce minune, va apărea și la Timișoara **Mephisto.** Pînă atunci, cu bicicletele la iarbă verde, prin împrejurimi: Șag, Giroc, Dumbrăvița.

OBSERVATOR

Constantin Stegăroiu: „Peisaj"

M.I.M.U.E.E.

CENTRALA INDUSTRIALĂ DE MECANICĂ FINĂ INTREPRINDEREA

„BALANȚA SIBIU”

ÎN CENTRUL PREOCUPARILOR, UTILIZAREA EFICIENTĂ A MIJLOACELOR CIRCULANTE

Preocupările ce sint la ordinea zilei in economie pentru direcționarea eforturilor in slujba eficientei economice, sint stimulatorii pentru colectivul de specialiști ai „Balanței" din Sibiu, constituind o puternică preocupare in rindul celor care activează in acest complex domeniu de activitate.

Ridicarea activității economice pe o nouă treaptă calitativ superioară, impune perfecționarea permanentă a gospodăririi resurselor materiale și a fondurilor fixe, a aprovizionării tehnico-materiale, pentru creșterea eficienței economice, potrivit principiilor noului mecanism economico-financiar.

In acest efort comun, Intreprinderea „Balanța" Sibiu unde există o amplă mobilizare a oamenilor muncii pentru promovarea noului și lichidarea risipei de orice fel, are in vedere atit diminuarea substanțială a consumurilor materiale prin creșterea indicilor de valorificare a acestora, cit și realizarea elementelor legate de cerințele aplicării corecte a noului mecanism economic.

Faptul cunoscut că resursele materiale trebuiesc judicios utilizate și in strinsă legătură cu sarcinile de producție, mobilizează intregul colectiv din unitate pentru punerea in evidență a stocurilor de piese și materiale, fără utilizare in activitatea proprie, urmărind redistribuirea excedentului unităților care au baza materială deficitară.

In scopul reintroducerii in circuitul economic a acestor disponibilități „Balanța" Sibiu propune pentru redistribuire următoarele:

Cod Balanța	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cantit.	P/U	Valoarea
10070	Profile grele					
	Oțel rotund Ø 120	OL 37	kg	3 000	2,974	8 922
	Oțel rotund Ø 130	OL 37	kg	2 000	2,984	9 568
	120	RUL 2	kg	2 027,50	5,370	10 888
	130	OL 50	kg	853	3,330	2 840
	150	40 C 10	kg	382	5,801	2 216
	150	35 MS 12	kg	1 473	4,529	6 771
	Oțel pătrat 90 x 90	OL 60-1 K	kg	683	3,020	2 063
	100 x 100	OL 37	kg	10 000	3,088	30 880
	Tagle 100 x 100	OL 45	kg	8 114	2,967	24 074
	100 x 110	OL 60	kg	7 000	3,596	25 172
	100 x 100	18 MOCN 13	kg	3 146	5,653	17 784
	130 x 130	OLC 15	kg	23 423	3,927	91 982
	300 x 300	OL 50-1 K	kg	565	2,836	1 602
	Profile INP 360	OL 37	kg	10 000	3,465	34 650
	INP 220	OL 37	kg	16 562	3.825	63 350
10090	Profile mijlocii și ușoare					
	Oțel rotund Ø 22	OL 60	kg	6 510	3,600	23 436
	Ø 25	OL 50	kg	4 000	3,750	15 000
	26	OL 37	kg	366	4.013	1 469
	30 inox	W 4762	kg	229,90	87,048	20 012
	32	OL 50	kg	500	3,670	18 350
	36	OL 44-2 K	kg	1 500	4,099	6 148
	36 inox	W 4571	kg	1 115,60	55,847	62 303
	40	OL 50	kg	300	3,640	1 092
	40 inox	AKUS	kg	192	54,304	1 426
	42	OL 60—1 K	kg	356	3,652	1 302
	60	OL 37	km	2 000	3,270	6 540
	75	OL 37	kg	2 000	3,270	6 540
	Oțel pătrat 20 x 20	OL 50-1 K	kg	959	5,007	4 802
	22 x 22	OL 60-1 K	kg	347	4,527	1 571
	30 x 30	OL 50	kg	1 045	5,000	5 225
	45 x 45	OL 37	kg	1 000	4,270	4 270
	45 x 45	OL 50	kg	3 291	4,200	13 822
	50 x 50	OL 50	kg	3 032,50	4,170	12 645
	56 x 56	OL 60	kg	249	4,190	10 043
	60 x 60	OL 37	kg	3 000	3,870	11 610
	70 x 70	OL 37	kg	3 000	3,475	10 425
	80 x 80	OL 37	kg	5 000	2,842	14 210
	Oțel lat 36 x 10	St 38	kg	6 564	3,632	23 840
	50 x 30	OL 42-2 K	kg	810	3,400	2 754
	70 x 6	OLC 15	kg	293	7,395	2 167

Cod	Denumirea materialului și caracteristici	U/M	Cant.	P/U	Val.
10070	Profile grele				
	INP 180 OL 37 capete	kg	1 736	2,156	3 743
	INP 220 OL 37 capete	kg	667	2,156	1 438
	INP 240 OL 37 capete	kg	5 343	2,156	11 520
	INP 280 OL 37 capete	kg	637	2,512	1 600
	INP 320 OL 37 capete	kg	1 324	2,222	2 942
	INP 360 OL 37 capete	kg	6 000	2,285	13 712
	UNP 180 OL 37 capete	kg	2 170	2,156	4 649
	UNP 240 OL 37 capete	kg	3 689	2,152	7 953
	UNP 360 OL 37 capete	kg	472	3,685	1 741
10090	Profile mijlocii și ușoare				
	Cornier 25 x 25 x 3 OL 37-2 capete	kg	500	2,370	1 185
	Cornier 35 x 35 x 4 OL 37 capete	kg	564	2,224	1 254
	Cornier 35 x 35 x 5 OL 37 capete	kg	598	2,224	1 330
	Cornier 60 x 60 x 10 OL 37 capete	kg	1 000,2	2,043	2 043
	Cornier 60 x 60 x 8 OL 37 capete	kg	1 648	2,206	3 635
	Cornier 63 x 63 x 5 OL 37 capete	kg	231,8	2,583	599
	Cornier 70 x 70 x 7 OL 37 capete	kg	3 000	2,224	6 672
	Cornier 70 x 70 x 9 OL 37 capete	kg	2 000	2,206	4 412
	Cornier 80 x 80 x 10 OL 37 capete	kg	1 866,7	2,470	4 615
	Cornier 80 x 80 x 8 OL 37 capete	kg	433	2,206	951
	Profile INP 100 OL 37 capete	kg	4 247,9	2,233	9 486
	INP 120 OL 37 capete	kg	1 569,1	2,937	4 608
	INP 160 OL 37 capete	kg	5 770,7	2,395	13 821
	INP 65 OL 37 capete	kg	3 695,8	2,306	8 523
	UNP 80 OL 37 capete	kg	2 617,4	2,233	5 845
	UNP 100 OL 37 capete	kg	8 656,6	2,127	18 413
	UNP 120 OL 37 capete	kg	1 541	2,250	3 467
	Lat 45 x 12 capete	kg	80	2,105	168
10120	Tabla groasă				
	Tablă 3,5 mm St 3 KP Straifuri	kg	8 378	2,618	21 934
	4 mm OLC 45 Straifuri	kg	11 562	2,406	27 934
	4 mm OL 37 Straifuri	kg	20 953	2,553	53 493
	5 mm OL 37 Straifuri	kg	5 657	2,625	14 850
	6 mm OL 37 Straifuri	kg	12 144	2,577	31 295
	6 mm OLC 60 Straifuri	kg	1 026,7	2,780	2 854
	8 mm OL 37 Straifuri	kg	28 819	2,504	72 163
	9 mm ST 38 Straifuri	kg	666,2	2,243	1 494
	10 mm OL 37 Straifuri	kg	24 238	2,243	45 366
	10 mm OL 37 Straifuri	kg	10 288,8	2,170	22 327
	12 mm OL 37 Straifuri	km	23 949	2,195	52 568
	14 mm OL 42 Straifuri	kg	3 970	2,455	9 746
	15 mm OL 34 Straifuri	kg	698	2,741	1 725
	16 mm OL 37 Straifuri	kg	49 327	2,195	108 273
	20 mm OL 34-1 N Straifuri	kg	2 880,5	2,228	6 418
	20 mm OL 37 Straifuri	kg	3 287	2,201	7 235
	26 mm OL 42 Straifuri	kg	3 920	2,528	9 910
	30 mm OL 37-1 N Straifuri	kg	46 024	2,260	104 015
	30 mm OL 42-1 K Straifuri	kg	5 078	2,033	10 324
	Tablă 30 mm OLC 45 Straifuri	kg	5 828	2,773	16 161
	40 mm OL 37-1 K Straifuri	kg	20 682	2,107	43 577
	40 mm OL 37-1 N Straifuri	kg	4 623	2,414	11 160
	40 mm OL 37-1 NStraifuri	kg	4 623	2,414	11 160
	40 mm OLC 45 Straifuri	kg	7 557	2,526	19 104
	50 mm OL 37 Straifuri	kg	3 546	2,334	8 276
	50 mm OL 42-2 K Straifuri	kg	13 552	2,643	5 818
	50 mm OLC 45 Straifuri	kg	6 054	2,527	17 721
	52 mm OL 42-1 N	kg	5 865	2,579	15 126
	57 mm OL 37-1 K Straifuri	kg	3 087	2,231	6 887
	60 mm OL 37-1 N Straifuri	kg	10 957	2,464	26 669
	65 mm OL 60-1 K Straifuri	kg	2 717	2,390	6 494
	65 mm OLC 45 Straifuri	kg	6 535	2,602	17 004
	76 mm OL 37 Straifuri	kg	2 249	2,470	5 555
	80 mm OL 37 Straifuri	kg	14 843	2,009	29 820
	120 mm OLC 45 Straifuri	kg	10 975	3,044	33 408
	150 mm OL 37 Straifuri	kg	173,8	2,997	521
	30 mm OL 32 Straifuri	kg	3 847	2,156	8 448
	150 mm OL 32-1 K Straifuri	kg	850	3,700	3 145
	5 mm OL 37 Straifuri	kg	1 190	2,508	2 984
10130	Tablă subțire și decapată				
	Tablă 2 mm OLC 10 Straifuri	kg	5 180	3,480	18 026
	0,3 mm ST 13—03 Straifuri	kg	2 098	3,549	7 446
	0,6 mm ST 13—03 Straifuri	kg	9 054	3,190	28 882
	0,75 mm St. 14—04 Straifuri	kg	6 757,6	3,903	26 375
	0,90 mm St. 10—03 Straifuri	kg	4 850	3,272	15 869
	1 mm St. 13—02 Straifuri	kg	13 000	3,373	43 789
	1 mm St. 10—03 Straifuri	kg	2 700	3,175	8 573
	1 mm x 1 420 x 100 St. 10—01 Straifuri	kg	1 041	2,989	3 111
	1,5 mm St. 13—03 Straifuri	kg	28 171	3,325	93 668
	1,25 mm St. 10—03 Straifuri	kg	3 189	3,098	9 851
	1,25 mm St. 10—03 Straifuri	kg	28 000	3,089	86 492
	1,25 mm St. 13—03 Straifuri	kg	18 989,4	3,265	62 000
	1,75 mm St. 10—01 Straifuri	kg	5 900	2,634	15 441
	1,75 mm St. 14—04 Straifuri	kg	3 557	3,946	14 036
	2 mm St. 10—03 Straifuri	kg	12 652	2,764	34 970
	2,5 mm St. 13—03 Straifuri	kg	24 918	3.515	87 587
	3,5 mm TDT	kg	6 080,3	2,934	17 840
	0,7 mm Straifuri	kg	125,8	3,502	110
	3 mm OL 37 Straifuri	kg	1 004	2,164	2 173
	0,8 mm St. 14—03 Straifuri	kg	27 513	3,715	102 211
	2 mm TDT	kg	31 679	2, 784	87 055

Cod	Denumirea materialului	Calitatea	U/M	Cant.	P/U	Val.
10310	Profile indoite la rece					
	Profile U 200 x 80 x 5	OL 37	kg	3 800	4,397	16 709
	U 200 x 80 x 5	OL 37—1 K	kg	4 350 6	4,221	18 361
	U 200 x 80 x 5	OL 37—1 K	kg	3 920	3,889	15 245
	U 100 x 100 x 4	OL 37—1 K	kg	2 480	4,184	10 376

Cod	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cant.	P/U	Val.
10270	Benzi laminate la rece					
	8 x 2	St. 3—AMR—GBG	kg	2 253	4,830	10 900
	10 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	400	4,814	1 926
	15 x 3	St 3—K 50	kg	5 187,6	5,60	29 050
	16 x 1,5	A1/2 t MT	kg	2 400	4,802	11 525
	16 x 1,75	AMR-St 4 K 32	kg	901	5,616	5 060
	16 x 2,5	A1/2 t-MT	kg	2 409	5,723	13 787
	24 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	300	4,838	1 451
	26 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	900	3,587	3 228
	30 x 1	A1/2 T-MT	kg	8 457,6	6,955	58 823
	30 x 2,5	A1/2 T-MT	kg	1 004	4,743	4 762
	30 x 3	A1/2-MN	kg	618,3	5,905	3 651
	32 x 2	A1/2-MT	kg	477,4	4,613	2 202
	32 x 3	Am. MT	kg	730	5,723	4 178
	35 x 0,5	A1/2 t-MT	kg	395,7	5,487	2 171
	35 x 1	AM-MT	kg	4 503	5,970	26 883
	35 x 1	A1/4 t-MT	kg	874	5,920	5 182
	35 x 2	OLC 45-MT	kg	190,8	4,908	936
	35 x 3	A1/2 tMT	kg	2 139,7	5,817	12 447
	36 x 2	A1/2 tMT	kg	1 858,8	5,581	10 374
	38 x 1,5	A1/2 tMT	kg	574,7	4,096	2 354
	40 x 1	AM-MT	kg	1 086,60	5,631	6 173
	40 x 1	AM-MT	kg	940	5,900	5 546
	45 x 15	Afm-MT	kg	154,8	6,041	935
	46 x 0,8	A1/2 t-MT	kg	100	6,171	617
	50 x 1	A1/2t-MT	kg	300	5,878	1 763
	50 x 3	A1/2t-MT	kg	3 807,9	6,395	2 481
	55 x 0,8	A1/2t-MT	kg	150,7	4,838	729
	55 x 2	A1/2-MT	kg	112	4,519	4 573
	58 x 1,5	AM-MT	kg	4 000	5,928	23 712
	60 x 0,5	A1/2 t-MT	kg	2 927	5,357	15 680
	60 x 1	A1/2 t-MT	kg	3 074,5	4,838	14 874
	60 x 1,5	OLC 45-MT	kg	2 319	4,956	11 493
	60 x 2	A1/2 t-MT	kg	270,7	5,949	11 60
	65 x 2	Nm-HT	kg	5 212	4,920	25 743
	66 x 2	AMR St. 3—K 32	kg	8 000	3,801	30 408

	70x1	AM-St. 10	kg	360	4,661	1 678
	70x1	St. 3	kg	900	5,979	5 381
	70x1	M-MT	kg	464	5,357	2 486
	75x1,2	A1/2 t-MT	kg	498	5,616	2 797
	80x1	OLC 10 MT	kg	1 578	5,062	7 988
	80x2	St. 3 K 32-GBK	kg	2 830	3,811	10 785
	85x2	Afm-MT	kg	1 810	5,628	10 187
	92x2	A1/2 t-MT	kg	8 692	5,687	49 431
	95x0,6	Am-MT	kg	510	6,171	3 147
	95x1	Nfm-MN	kg	926	5,841	5 409
	95x2	Al-NO 2	kg	24 000	5,950	142 800
	97x2	A1/4 t-MT	kg	1 922	4,130	7 938
	98x1,75	AMR-St 4 K 32	kg	906	5,074	4 597
	100x3	A1/2 t-MT	kg	3 911,7	4,637	18 138
	110x1	A1/2 t-MT	kg	1 051	4,590	4 824
	110x3	A1/4 t-MT	kg	2 500	5,026	12 565
	120x1	A1/2 t-MT	kg	5 382	4,590	24 703
	120x1,75	AMR. St. 4 K 320	kg	3 146	5,062	15 925
	135x1	AM-MT	kg	1 860	5,168	9 612
	135x1,75	AMR St. 4 K 32	kg	1 336,4	3,764	5 030
	252x1	A1/2 t-MT	kg	2 745	4,236	11 628
	252x1	AMR St. 4 K 32	kg	15 768	4,838	76 286
	235x1,5	AMR. St. 3 K 32	kg	4 108,6	4,012	16 484
	1x100 role tablă			5 430	5,563	30 207

Cod	Denumirea materialului	Calitatea	U/M	Cant.	P/U	Val.
10100	Țevi oțel inoxidabil					
	Ø 20x6	W 4301	kg	92	130,17	11 976
10200	Țevi din oțel pt. construcții					
	Țevi 4x0,75	St 35	kg	182,20	141,046	25 697
	18x1	St 35	kg	1 300	30,900	40 170
	25x4	16 M 03	kg	1 700	14,542	24 721
	35x4,5	OLT 45	kg	326,30	5,145	1 679
	37x6	OLT 35	kg	76,60	6,422	492
	53x8	OLT 35	kg	304,60	6,435	1 960
	54x5,5	OLT 35	kg	582,70	8,225	4 793
	54x10	OLT 35	kg	4 054	5,119	20 752
	54x12	OLT 35	kg	1 687	5,119	11 544
	57x12	OLT 35	kg	501,80	6,744	3 384
	73x10	OLT 45	kg	283,40	8,548	2 431
	76,1x8	St 35	kg	260,30	5,790	1 507
	83x9	OLT 45	kg	328,40	4,606	1 513
	84x10	OLT 35	kg	310	4,616	1 431
	89x8	OLT 35	kg	2 888	5,145	14 859
	102x12	OLT 35	kg	682,70	5,158	3 522
	102x14	OLT 35	kg	676,70	4,693	3 176
	108x9	OLT 45	kg	1 536	4,645	7 135
	108x9	OLT 35	kg	225	5,303	1 193
	108x12	OLT 35	kg	1 637,9	5,448	8 923
	114x8	OLT 35	kg	120	4,737	568
	114x12	OLT 35	kg	360	5,1935	1 871
	114x16	OLT 35	kg	1 013,4	5,698	5 774
	114,3x10,9	OLT 50	kg	4 144	7,132	29 555
	102x16	OLT 35	kg	363,40	12,633	4 591
	114,3x18	OLT 35	kg	190	7,132	1 355
	121x18	OLT 35	kg	641,8	4,737	3 040
	127x14	OLT 45	kg	269,8	5,922	1 598
	127x16	OLT 45	kg	630	6,054	3 814
	133x4	OL 37—2 K	kg	542	5,040	2 732
	133x12	OLT 35	kg	1 380	4,527	6 247
	140x8	OLT 35	kg	7 868	4,619	36 342
	152x18	OLT 35	kg	315	4,230	1 332
	152x22	OLT 35	kg	348	4,619	1 607
	219,1x7,04	OLT 37—1 K	kg	6 025,8	5,030	30 310
	219x22	OLT 45	kg	1 919,8	8,619	16 547
	245x18	OLT 45	kg	744,9	5,030	3 75[illegible]
	Mat. refolosibile					
	60x60x6	OLT 35 capete	kg	461,4	1,368	631
	83x8	OLT 35 capete	kg	307,3	6,372	1 958
10250	Țevi oțel pentru instalații					
	Țevi zincate 4"		kg	395,8	4,471	1 823
	Țevi zincate 4"		kg	519	4,230	2 195
10320	Tablă oțel inoxidabil					
	3 mm x 1 000 x 2 000	W 4541	kg	1 000	69,880	69 880
	2,5 mm x 1 000 x 2 000	W 4541	kg	1 035	70,380	72 843
	3 mm x 1 000 x 2 000	W 4541	kg	2 560	69,155	177 037
	12 mm x 1 000 x 2 000	W 4301	kg	371	45,597	16 916
	20 mm x 1 000 x 2 000	W 4828	kg	77	52,791	4 065
	30 mm x 1 000 x 2 000	W 4301	kg	492	43,163	21 236
	40 mm x 1 000 x 2 000	W 4541	kg	652	47,851	31 199
20270	Sîrmă de arcuri					
	Sîrmă arc Ø 0,55	BB	kg	55,90	12,460	697
	Sîrmă arc Ø 0,70	BB	kg	48	12,350	593
	Sîrmă calibrată pt. spete 0,77 mm		kg	120	6,197	744
10160	Bare laminate din oțel carbon de scule					
	Oțel profil cuțite					
	F 1—6x[illegible]	OSC 10	kg	6 458,10	5,198	33 569
	F 3—10x16	OSC 1530	kg	2 187,60	6,606	14 451
	F 5—16x24	OSC 8	kg	48,90	5,250	257
	Oțel rotund Ø 5,1	W 1525	kg	200	9,425	1 885
	Ø 15	OSC 8	kg	2 000	5,764	11 528
	Ø 16	OSC 8	kg	1,000	5 079	5 079
	Ø 20	U 10 A	kg	1 000	4,985	4 985
	Ø 28	OSC 12	kg	1 540	4,698	7 235
	Ø 30	OSC 8	kg	1 000	5,133	5 133
	Ø 45	OSC 8	kg	3 000	4,809	14 427
	Ø 45	OSC 10	kg	1 400	4,770	6 678
	Ø 56	OSC 10	kg	4 800	4,737	22 738
	Ø 80	OSC 10	kg	10 000	4,737	47 370
	Ø 140	U 8 A	kg	3 179	4,823	15 332
	Oțel pătrat 90x90	OSC 9	kg	5 200	3,350	17 420
	100x100	U 8 A	kg	1 660	4,445	7 379
	56x20	OSC 8	kg	497,20	6,009	2 988
	Oțel lat 150x36	Poldi 5	kg	2 000	4,777	9 554
	70x26	W 1830	kg	1 028	5,385	5 525
	Bandă 54x5	OSC 8	kg	200,10	6,084	1 217
	54x3	OSC 9	kg	169,40	6,011	1 018
	73x2,5	OSC [illegible]	kg	112,30	6,006	674
10170	Bare laminate din oțel aliat de scule					
	Bare rotunde Ø 2	W 2520	kg	82,16	65,249	3 096
	Ø 2,5	W 2520	kg	86,80	59,473	5 162
	Ø 4	W 2520	kg	64,10	43,093	2 762
	Ø 63 forjat	C 120	kg	125	14,731	1 841
	Ø 70	W 85	kg	35,26	63,135	2 22[illegible]
	pătrate 20x20	WSG—W 26	kg	212,30	13,846	2 90[illegible]
	late 180x25	W 2581	kg	215,80	66,211	14 288
	200x25	W 2581	kg	467,70	63,438	29 670
	250x30	W 2581	kg	1 882	63,610	119 714
	200x30	W 2581	kg	2 593	63,426	164 464
	250x40	W 2581	kg	1 677,70	63,333	106 254
	250x60	W 2581	kg	1 924,90	63,492	122 216
	300x30	W 2581	kg	1 573,80	63,540	100 002
10180	Bare laminate oțel rapid					
	Oțel pătrat 6x6	W 3255	kg	126,50	222,997	28 209
	Oțel lat 16x4	W 3255	kg	218,40	224,016	48 925
	18x6	W 3255	kg	50,70	228,495	11 585
10300	Tablă oțel aliat scule și construcții					
	3 mm x 1 000 x 2 000	W 3505 Rul 15	kg	1 343,9	4,807	6 487
0420	Laminate din cupru U					
	Bare Ø 14	Cu 91/2 t	kg	200	82,250	16 450
	30	Cu 91/2 t	kg	50	81,812	40 906
	40	Cu 91/2 t	kg	500	78,750	39 375
	Bandă 16x1	Cu 91/2 t	kg	42,90	85,580	3 671
	Tablă 3 mm x 1 000 x 2 000	Cu 91/2 t	kg	176	81,427	14 331
	Țeavă Ø 6x1	Cu 91/2 t	kg	653	115,940	75 709
10450	Laminate din alamă					
	Bare Ø 10	Am 58 M	kg	98,50	52,100	5 133
	Ø 34	Am 58 1/2 t	kg	800	54,626	43 701
	50x20	Am 58 1/2 t	kg	330	55,074	18 174
	hexag. 10	Am 58 1/2 t	kg	5 795	56,201	325 685
	Bandă 18x0,12	Am 63—Ft	kg	24	86,634	2 079
	26x0,45	A 63 1/2 T	kg	15,6	76,084	1 164
	30x1,5	Am 63 1/2 T	kg	48,5	72,127	3 498
	36x0,2	Am 63 T	kg	8,5	85,819	729
	36x1	Am 63—1 1/2 t	kg	550	71,768	39 472
	45x0,3	Am 63—1 1/2 t	kg	22,3	78,729	1 756
	45x0,5	Am 63—Ft	kg	54,40	73,306	3 988
	45x0,4	Am 63—T	kg	5,0	86,374	332
	15x1	Am 63—1/2 t	kg	45,3	69,291	3 000
	Tablă mm x 850 x 2000	Am 58 t	kg	42,3	62,268	2 634
	mm x 500 x 2 000	Am 63—1/2 T	kg	35,7	65,222	2 326
	30 mm x 500 x 2 000	Am 63 M	kg	664,50	60,115	39 946
	Țevi Ø 9x2	Am 60—1/2 t	kg	175	75,244	13 168
	16x3	Am 63—1/2 t	kg	185,6	69,496	12 891
	35x3	Am 60—1/2 t	kg	80,5	64,029	5 154
	35x3	Am 63—1/2 t	kg	600	65,766	39 460
10440	Laminate aluminiu					
	Bare Ø 9	Al 99,5 1/2 t	kg	541,90	26,838	14 544
	12	D-16	kg	38	36,423	1 364
	18	Al Mg 1	kg	137,30	20,094	3 588
	35	Dl—extrudat	kg	50	21,000	1 050
	38	Al—99,5—1/2 t	kg	40,10	25,560	1 025
	40	Al 91 Mg. 1	kg	471,30	82,200	145 499
	63X63	Dl—extrudate	kg	4 518,60	31,600	14 893
	63x63	Dl—16	kg	1 921,80	33,50	64 380
	63,5x63,50	Al—16	kg	4 440	33,60	146 740
	63,5x63,5	Al Cu 4 Mg. Mn	kg	8 238	32,20	265 264
20060	Ferocrom					
	Crom metalic	98,7 %	kg	823	28,038	23 071
	Ferocrom		kg	1 000	13,624	13 624
20370	Alamă bloc					
	Blocuri	Am X—T1	kg	220,60	36,470	8 045
20410	Laminate de bronz					
	Bare Ø 6	AM3	kg	97,50	82,318	8 026
	Ø 8,5	B x 6 T	kg	1 276	154,340	53 638
	Ø 11	B x 6 T	kg	2 018	176,90	357 105
	Ø 40	BzAl 10 Fe 3 M	kg	1 714	68,750	119 865
	Ø 40	OT	kg	187,40	143,803	26 949
	Ø 50	Bz AL 10 Fe 2	kg	2 424	68,350	165 680
20220	Benzi oțel arc					
	Bandă 6x0,25	W 1840	kg	134,60	77,605	11 445
	8x0,12 inox	Bohler	kg	446,90	107,707	48 134
	9x0,40	W 8159	kg	104,10	87,736	9 133
	9,5x1	W 8159	kg	250	78,466	19 617
	10x0,07	W 1760	kg	20,40	89,543	1 827
	10x0,08	W 8159	kg	133,40	22,439	2 993
	12x1	W 8159	kg	723,10	22,439	16 226
	20x1,25	Arc	kg	177,20	5,031	891
	20x3	OSC 8	kg	268,60	7,381	1 983
	23x0,05	W 1760	kg	39,60	79,445	3 146
	23x0,08	W 8159	kg	97	96,162	9 328
	28x0,07	W 8159	kg	71,10	17,596	1 251
	48x0,7	W 1520	kg	87,80	19,746	1 734

Cod	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cant.	P/U	Val.
20240	Oțeluri calibrate					
	Rotund Ø 5	40 C 10	kg	103	17,280	3 163
	5	Rul 2	kg	1 000	15,202	22 805
	8,5	OLC 25	kg	500	6,813	3 406
	8,8	50 VC 11	kg	1 261	8,189	10 326
	9,5	OLC 15	kg	684,10	6,614	4 525
	10,5	OLC 25	kg	1 000	6,514	6 514
	10,5	OLC 35	kg	168,90	4,975	840
	10,5	OLC 45	kg	4 000	5,725	22 900
	11	OL 37	kg	5 000	5,800	29 000
	12	50 VC 11	kg	338,26	9,159	3 098
	18	33 MOC 11	kg	2 624,70	11,655	30 566
	20	OLC 15	kg	700	6,394	4 476
	28	Rul 1	kg	700	12,529	8 770
	32	Rul 1	kg	179,30	14,086	2 526
	35	OLC 45	kg	2 335	5,976	15 124
	62	Aut 12	kg	2 000	7,588	15,176
	70	18 MC 10	kg	1 000	7,233	7 233
	Pătrate 18x18	OLC 45	kg	5 000	6,135	30 675
	Lat 32x10	OL 50	kg	1 803	5,684	10 248
	Hexagon 8	OLC 45	kg	600	7,853	4 715
	12	OLC 45	kg	4 500	6,198	27 891
	17	OLC 35	kg	700	6,820	4 771
	17	Aut 40	kg	1 034	6,594	6 818
	22	34 MOC 15	kg	800	11,634	9 307
	22 inox	W 4006	kg	106	23,126	2 451
	27	40 C 10	kg	310	8,992	2 859
	27	Aut 30	kg	510	7,183	3 663

DE REȚINUT

Unitățile economice interesate sînt invitate să consulte listele cu materiale și piese disponibile și să solicite livrarea în vederea valorificării lor.

Relații tehnice și comerciale suplimentare se pot obține la adresa Intreprinderea „BALANȚA" Sibiu, jud. Sibiu, tel. 3 10 20.

top

Povestea lui Janis Joplin (II)

În scurtă vreme, Janis și-a alcătuit o impresionantă colecție de discuri pe care le asculta cu sufletul la gură în camera ei pînă în orele tîrzii ale nopții. Învățase textele cîntecelor lui **Bessie Smith** pe de rost, terțind și improvizînd alături de pick-up. Pe lîngă obișnuitele lecturi adecvate vîrstei, ea citea cu interes articole despre muzica „beat" ce apăreau în revistele pentru tineret. La școală, Janis nu era de loc agreată de colegele care o invidiau pentru felul în care se îmbrăca. Se pare că atmosfera provincială a orașului natal, în care zilele se scurgeau în aparență fără rost, a determinat-o pe Janis să plece din Port Arthur. Cînd se va reîntoarce, Janis era deja un nume în muzica pop. Asta s-a întîmplat cu prilejul unui banchet al foștilor săi colegi de la „Thomas Jefferson School". Nu-i uitase... Era îmbrăcată în paltonul ei de blană (întotdeauna visase să aibe un asemenea palton). Foștii colegi care o auziseră des în programele muzicale de la radio, o priveau cu o curiozitate nedisimulată. Pentru Janis, Port Arthur n-a însemnat mare lucru niciodată, nu se știe de ce. A călătorit mult, mai cu seamă între anii 1960 și 1965, locuind în orașe ca Huston, San Francisco sau Austin, unde seară de seară cînta piesele lui **Woodie Guthrie** pentru o sumă derizorie. Mamei nu i-au plăcut niciodată preocupările fetei sale ce opta spre o muzică ciudată și care ei nu-i spunea nimic, dar chiar nimic. Ar fi dorit s-o vadă o studentă conștiincioasă și nu se împăca deloc cu naveta acestei fete între localuri deochiate în care ea cînta blues, country și folk. Abia în 1965 cînd semnele bolii lui Janis s-au arătat pentru prima oară, aceasta a încercat, pentru scurt timp însă, să confecționeze de dragul părinților îngrijorați, acea imagine a fiicei visată de mamă. S-a înscris la Colegiul de biologie din Hamar. În anul următor, grupul obscur încă **Big Brother & The Holding Company**, căuta prin concurs o solistă. Janis a decis să-și încerce norocul fără să bănuiască că nu peste mult timp va ajunge să cîștige 50.000 de dolari pentru un show (Va urma).

Selecție și adaptare,

Petru UMANSCHI

echo

Concurs al brigăzilor artistice HERMES – 82

În cadrul etapei de masă a actualei ediții a Festivalului național „Cîntarea României", Timișoara a găzduit faza finală a concursului brigăzilor artistice „Hermes 82", organizat de Comitetul Uniunii Sindicatelor din ramura Comerț-Cooperație și Turism.

Cele opt formații de acest gen, care au reprezentat județul Timiș, eliberate de scheme și tipare, de formulele vechi, stereotipe, și abordînd probleme majore, care să mobilizeze lucrătorii din unitățile comerciale, pentru îndeplinirea sarcinilor de plan și pentru a presta un comerț civilizat, a reușit să se impună în fața publicului spectator și a juriului.

Grupul de satiră și umor al Oficiului județean de turism Timiș, prezentînd spectacolul **„Astă seară să glumim în familie"**, (coordonator artistic Doru Buciu), avînd o comunicare artistică sinceră, directă, expresivă, a reușit să se remarce, iar juriul i-a acordat premiul I și medalia de aur. Brigada artistică, de la I.C.S. Textile-Încălțăminte, cu programul **„Alb și negru"**, (instructoare Delia Brad) a obținut un bine meritat premiu I și medalia de aur. Tot locul I și medalia de aur au mai obținut și brigada I.C.R.A. Timișoara (instructori Mariana Barbu și Romică Ghetrosu cu spectacolul **„Să nu te joci cu disciplina"**, precum și colectivul de recitatori de la I.C.R.A.L., care a prezentat montajul literar **„Lutul țării"** (instructor Ladislau Teleky).

Locul II și medalia de argint au fost cîștigate de către brigada artistică de la I.C.S. Alimentație Publică Timișoara, cu programul **„Zeul Hermes în vizită la noi"** (instructori Tunza Nelu și Verona Gavra).

Grupului satiric de la Cooperativa de consum Făget i s-au acordat premiul III și medalia de bronz (instructor Procopie Benescu). Tot premiul III au mai primit și brigăzile artistice de la I.C.S. Mărfuri Alimentare (instructor Mariana Deak), brigada de la I.C.S. Metalo-Chimice (instructor Tomiță Șain).

Juriul a mai acordat distincții speciale pentru aportul adus la buna desfășurare a concursului tovarășilor: Salomia Giurgiu, Maria Pupca și Mariana Barbu.

Emil ȘAIN

MIHAI OCTAVIAN IOANA

BASM

E-atît de departe palatul cu păsări
Și noaptea aceasta-i și neagră și rea...
Copilul închisese cartea cu basme
Strivind între file inima mea.

Prințesa-i bolnavă în vis, suferindă
Și zmeul e-un doctor ursuz și bătrîn
Ea-și dorește totuși o oglindă
Pentru frumusețile ce-i mai rămîn

Copilul cu bățul în mînă intrase în carte
Sub el tremurase șaua de pluș
Plecase să lupte pînă la moarte
Pentru frumoasa obsedată de uși.

Cosînzeana-l așteaptă cu-o verighetă de aur
Copilu-i copil, victoria-i un fel de căsătorie
Doctorul o să fie răpusul balaur
Peste care n-o să toarne nimeni apă vie

Ce frumoasă-i Ileana în brațele lui
N-are formă, ci numai contur...
Cartea a căzut de pe masă hai-hui
Și copilul privește cu teamă în jur.

CONVERSAȚIE

1.
Nopți și zile besmetice trecuseră de cînd
mi-am dorit prima dată să mă auzi
ca pe niște valuri sărate fremătind
în jurul crabilor leneși și uzi
Să mă auzi așa, cuvîntînd,
să mă auzi și să te aud
ca două capete ale aceluiași gînd
ca două aripi care migrează spre sud

două umbre ale aceluiași trup
despărțindu-se mereu în lumină
două amfore prin care rîzînd
trece secunda ce va să vină

2.
Cuvintele mele tulburi, pietroase
din inimă, aluviuni
se chinuiesc singure și se revarsă
ca aerul sub aripi lungi, de lăstuni.

3.
– Alo! Familia Pioll? Cu domnișoara Haima rêj...
. . . .
– Haima? Deseară vin să te văd...
A, nu, nu s-a întîmplat nimic, e numai iunie.

excelsior

INTERIOR

Au mai rămas pe oglinzi nemișcate
Fețele ei îmbătrînite de somn
Cîteva pene întîrziate
În aerul rece și monoton
Au mai rămas cîteva semne
Un parfum o umbră ciudată
O privire împietrită alene
Sub sticla tulbure și transpirată

A mai rămas ceva încă ascuns
Pe care nu-l poate privirea
Și neavînd ochi de ajuns
Se vede mai bine cu amintirea

PLEDOARIE

Ești mai frumoasă decît acest rîu
Din care beau anonimi porumbeii
Pod aerian și străveziu
Peste apele mirate ale serii

Ești mai frumoasă decît acest cer
De unde vagoanele cară întruna
Albastrul înfrînt și prizonier
Dar a cărui graniță e luna

Ești mai frumoasă decît tine chiar
Inima mea cu greu te mai cuprinde
Și gîndul se înalță în zadar
S-atingă țărmurile tale sfinte

Și biruit îngenunchează-n sine,
Iubito, mai frumoasă decît tine

După anii de aur...

sport

...ai **Nadiei Comăneci,** cînd lumea întreagă și-a întors, admirativ, privirile spre Carpați, a apărut pe tabloul marilor isprăvi sportive un cuplu demn de înscris între gloriile de nume nemuritoare: **Vali Ionescu** și **Anișoara Cușmir.** Tăcînd săptămîna trecută, am cugetat la adevărul că nu de valori ducem lipsă – între timp, **Ivan Patzaichin** a învins din nou anii și valurile –, ci de șlefuitori de diamante, adică de antrenori și instructori, răbdurii și pricepuți, cum s-au dovedit a fi și cei doi dascăli ai atletelor – cangurii; deunăzi, l-am cunoscut pe **Alexandru Cintean,** fostul jucător de polo (pe apă) al echipei I.L.S.A. (campioană a României între anii 1948–1953), care, cît e vara de lungă, învață pruncii timișorenilor să înoate și să se joace și să crească sănătoși; presa l-a uitat, publicul nu-l mai aclamă, bunicile habar n-au cine e și cine a fost omul cu fluierița, doar dumnealui, A.C., la 48 de ani, își vede de visul de a descoperi un viitor as al sportului acvatic... manual; succes!

În fotbal, încep grijile unora și bucuriile altora; noi, cu „Poli", la doi pași, avem marea speranță de a rămîne în prima divizie și nu de a cuceri ceva locuri de frunte, cum ne-ar fi fost drag; Dumitru s-a dus la U.M.T. unde, se pare, altcineva dictează destinele echipei, Nedelcu II s-a transferat la F.C. Bihor, Nucă – la Sibiu, Mehedințu – la Diniaș (?!), iar în locul lor au fost promovați, ca din tun, Plăvițu și Neamțu, care, zău, numai fotbal nu se pricep să joace, de aceea zic, generoși față de alte cluburi, noi, timișorenii, tare mă tem că ne-om apuca de înot subacvatic, să ne ascundem rușinea.

Teodor BULZA

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 22 august

8,00–13,00 Program de dimineață. 13,00 Album duminical. 17,45 Teatru în serial: „Mușatinii". 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,25 Arc peste timp – 23 August 1944–23 August 1982. 19,50 Spectacol cultural-artistic prezentat cu prilejul Adunării festive consacrate zilei de 23 August. 21,00 Film artistic: Detașamentul „Concordia". 22,25 Telejurnal. 22,40 Cîntec drag pe-ntinsul țării – Melodii populare.

LUNI, 23 August

7,30 Deschiderea programului. 8,00 **Transmisiune directă de la Demonstrația oamenilor muncii din Capitală cu prilejul zilei de 23 August.** 11,00 Cîntec nou pe plai străbun. 12,00 Uniți sub tricolor – poeme. 12,15 Cîntă patria-n lumină. 13,00 Telejurnal. 13,15 Album de sărbătoare. 17,20 Teatru Tv: „O vară cum n-a mai fost alta". 18,40 Frumoasă-i la noi copilăria. 19,00 Telejurnal. 19,40 Foarte bine! 20,00 Patria în August. Spectacol festiv literar, muzical-coregrafic. 21,40 Telejurnal. 22,00 Din toată inima.

MARȚI, 24 august

10–13 Program de dimineață. 13,00 Album de vară. 17,00 Telesport. 17,30 Zbor de porumbei. 18,00: Omagiu patriei și partidului. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Porți spre Dunăre (IV). 20,00 Teatru în serial: „Surorile Boga". 21,20 Telejurnal. 21,40 Melodii îndrăgite.

MIERCURI, 25 august

16,00 Telex. 16,05 O școală pentru copiii satului. 16,25 Stadion. 17,15 Documentar Tv. 17,25 Pronoexpres. 17,30 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Cartea social-politică. Din gîndirea filozofică a președintelui României, Nicolae Ceaușescu. 20,50 Teatru în serial: 22,00 Telejurnal. 22,10 Armonii nocturne.

JOI, 26 august

11,00–12,40 Program de dimineață. 16,00 Telex. 16,05 Orarul educativ al vacanței. 16,25 Moștenire pentru viitor. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Dosarul șomajului. 21,00 Invitat în studiourile noastre. Baritonul David Ohanesian. 21,20 Serial științific. 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului.

VINERI, 27 august

15,00 Telex. 15,05 Invitație de vacanță. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea Loto. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Pentru curtea și grădina dv. 20,30 Viața culturală. 20,50 Film artistic. 22,05 Seară de balet. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 28 august

11,00 Telex. 11,05 Film artistic. 13,00 La sfîrșit de săptămînă. 18,30 August. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. Sport. 19,30 Teleenciclopedia. 20,10 Ritmuri tinerești. 20,30 Film serial. 21,20 Meridianele umorului... 22,20 Telejurnal. 22,30 Melodii îndrăgite.

DIN JURNALUL UNUI JUDOKA

10

CONFESIUNI DIN LUMEA CHIMONOULUI ROMÂNESC

Întîlnirile de judo au un caracter de ținută etică, estetică și spirituală. Atrași de frumusețea florii de cireș – SAKURA, judoka și iubitorii sportului cu chimonoul alb trăiesc momente de reculegere înaintea marilor competiții naționale și internaționale. Pe univers se inaugurează un ales act de sărbătoare cînd cei doi rivali cu puteri imense se destăinuie ceremonios, ca leii, în spirtul Fair-Play. Competiția de judo necesită un nivel înalt de pregătire fizică multilaterală și specifică, tehnică, psihologică, teoretico-metodică și științifică, o rezistență intelectuală, o contemplare meticuloasă cu un deosebit act de voință și cultură. Bogăția spirituală și măiestria sportivă se întipăresc în fiecare judoka prin frecventarea numeroaselor lecții de antrenament și competiții remarcabile.

Cu bucurie îmi amintesc de tinerii mei ani ai neuitatei studenții din Cluj-Napoca și București – imense citadele ale culturii și științei. În această perioadă, 1976–1980, după ce am plecat din Arad, cu mari regrete din partea colegilor mei de echipă și-a antrenorului emerit de judo Mihai Botez (C.S.M. „Rapid" Arad), m-am integrat în urbea studenției și a chimonoului înțelept. La „U" Cluj-Napoca le-am întîlnit pe antrenorul, asist. univ. Ștefan Vodă care mi-a îndrumat pașii și ființa cu tact psiho-pedagogic, competent și plin de iubire și dragoste pentru disciplina sportivă judo. O parte din colegii de la „U" Cluj-Napoca și București mă apreciau ca adevărat student și judoka, dar aceștia erau puțini. Lecțiile de antrenament le-am petrecut în efort și sudoare cu colegii mei de chimonou întrecîndu-ne numai prin muncă. La capătul unei lecții de antrenament, emanam din organism cel puțin două kilograme de sudoare – dar cu o adevărată plăcere. Numai în acest mod am reușit să pășesc în fața leilor – adversari care nu iartă nimic, fără pardon... Am cunoscut ce înseamnă înfrîngerea în marile competiții, încă de la primele întîlniri, cînd eram începător și chiar în timpul evoluției, prin diferite surprize uimitoare. Am obținut numeroase victorii în competiții naționale și internaționale prin ippon (înainte de limită) fără drept de apel în fața unor campioni și dubli campioni naționali și internaționali. Succesele au fost publicate în palmaresul judo-ului „U" Cluj-Napoca, fiind tipărite în paginile revistei „Napoca Universitară", al cărei cronicar sportiv eram în acea perioadă. Cursurile la facultate le-am audiat cu mare plăcere și dragoste învățînd de la profesorii mei universitari esența care mișcă inima și mintea. Examenele le-am promovat cu note foarte bune. În Cluj-Napoca l-am întîlnit pe poetul Dan Damaschin (fost coleg de liceu) care m-a încurajat deosebit de mult să progresez și în lumea tainică a scrisului. Acest prieten este pentru mine un frate de inimă și condei, născut cu alese calități spirituale, ce se impune printr-o hipersensibilitate inconfundabilă.

Ștefan DONCEA

O POLITICĂ DE PACE ȘI COLABORARE ÎN LUME

Trăim o epocă caracterizată prin schimbări radicale pe diferite planuri, dimensiunea cît și ritmul acestora, avînd semnificații aparte. Este o epocă a unor permanente opțiuni, pe toate planurile, iar mai ales pe acela al dezvoltării sociale și umane. Or, premisa și condiția esențială a existenței și dezvoltării civilizației umane o reprezintă pacea pe planeta noastră.

România, recunoscută pe plan internațional pentru contribuția creatoare pe care o are la soluționarea marilor probleme cu care lumea contemporană este confruntată, manifestînd un înalt spirit de responsabilitate față de destinul umanității, acordă problemelor păcii, securității, destinderii, respectului independenței naționale o atenție deosebită. Poporul nostru, angajat într-o vastă operă de dezvoltare multilaterală a țării, concepe această dezvoltare în context internațional, printr-o fermă participare la diviziunea internațională a muncii, la consolidarea destinderii și a păcii, la dezvoltarea cooperării între toate statele lumii.

Referindu-se la activitatea internațională a partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia **„am pornit și pornim de la faptul că, îndeplinind sarcinile de dezvoltare socialistă a țării noastre, ne aducem în același timp contribuția la cauza generală a socialismului și păcii, că trebuie deci să participăm activ la viața internațională, să facem totul pentru o politică de pace, de destindere, de independență națională".** Actualitatea celor subliniate de secretarul general al partidului nostru este cu atît mai mare cu cît desfășurarea vieții internaționale a atins punctul extrem de periculos al opțiunii între pace sau război.

Perpetuarea cursei înarmărilor, neînțelegerea importanței unor acțiuni ferme în favoarea dezarmării și a conlucrării pașnice între toate statele lumii, pe baza principiilor dreptului internațional, constituie cauza principală care poate genera războiul. Cursa înarmărilor a cunoscut în ultima perioadă noi dimensiuni. Institutul internațional pentru studierea păcii din Stockholm relevă că în anul 1981 cheltuielile în scopuri militare în lume au crescut la aproape 650 miliarde de dolari, iar unii specialiști consideră, că dacă acest ritm se va menține pînă la sfîrșitul secolului, cheltuielile pentru înarmări vor atinge uriașa cifră de 1.000 miliarde de dolari. Prin urmare uriașe resurse materiale sînt deturnate de la scopurile lor firești, acelea de a servi cauza propășirii popoarelor, fiind destinate realizării unor arme tot mai sofisticate, capabile să pericliteze însăși existența civilizației umane.

În astfel de condiții, desigur este lesne de înțeles, de ce problema războiului și a păcii capătă sensuri diferite de cele din trecut, faptul că ea, în epoca războaielor nucleare, s-a transformat într-o problemă cu caracter global, planetar, de interes vital pentru toate popoarele și statele lumii.

Împotriva războiului se pronunță în primul rînd, forțele socialismului, partidele comuniste, alte forțe revoluționare, clasa muncitoare. Alături de acestea, se situează numeroase alte forțe sociale și politice, ostile războiului, conștiente de implicațiile dezastruoase ale acestuia. Există în momentul de față o uriașă mișcare pentru pace și dezarmare care reprezintă o importantă forță a contemporaneității și care acționează cu hotărîre pentru eliminarea pericolului care planează asupra planetei noastre. De fapt, marile pericole care amenință omenirea, fac necesară mai mult ca oricînd, unirea tuturor forțelor progresiste și democratice, a tuturor popoarelor pentru a pune capăt încordării internaționale, a opri cursul ascendent al înarmării, pentru a asigura o pace durabilă în lume.

Poporul român manifestă solidaritatea cu mișcările pentru pace care au loc în lume, fiind hotărît să facă totul pentru a-și aduce contribuția la pacea mondială, deziderat suprem al umanității. În expunerea de o deosebită însemnătate teoretică și practică, prezentată de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din iunie a.c., se jalonează principalele direcții în care popoarele lumii sînt chemate să acționeze, să-și concentreze forțele pentru realizarea unei păci durabile în lume. Partidul și statul nostru consideră ca fiind esențială pentru pacea și securitatea internațională, încetarea neîntîrziată a cursei înarmărilor, de realizare a dezarmării generale și în primul rînd a celei nucleare. Această concepție are în vedere faptul că orice abordare a problemelor păcii și războiului în afara dezarmării nu poate duce la soluții viabile. Soluțiile și propunerile românești sînt larg cunoscute și apreciate pe plan internațional, ele caracterizîndu-se prin realism și spirit constructiv.

O condiție esențială pentru cauza păcii o constituie și întărirea colaborării internaționale între toate statele. România, în acest sens, acordă un loc deosebit dezvoltării relațiilor bilaterale dintre state. Astfel relațiile politice, economice și cultural-științifice ale țării noastre cu peste 150 de state, relații întemeiate pe principiile dreptului internațional, al independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, nerecurgerii la forță și amenințarea cu forța, dreptul fiecărui popor de a fi deplin stăpîn pe propriile sale destine, ilustrează pe deplin caracteristica politicii externe românești promovate cu deplină responsabilitate față de interesele majore ale națiunii noastre cît și față de cele ale tuturor popoarelor. În acest context se distinge preocuparea constantă a țării noastre de soluționare pașnică a tuturor problemelor litigioase dintre state, eliminarea forței și a amenințării cu forța în raporturile dintre state. În acest sens trebuie evidențiată perseverența cu care a acționat România pentru elaborarea Declarației O.N.U. privind reglementarea pe cale pașnică a diferendelor, pentru identificarea diferendelor, pentru identificarea căilor de creștere a rolului Organizației în viața internațională.

Un interes aparte prezintă și analiza relației dezvoltare-dezarmare, implicațiile pozitive ale reducerii cheltuielilor militare asupra progresului statelor, în edificarea unei noi ordini economice și politice internaționale fiind evidente. Interesul manifestat față de politica externă românească se datorează și concepției președintelui țării cu privire la modalitățile de restructurare a ordinii internaționale, în conformitate cu aspirațiile majore ale popoarelor lumii.

Întărirea solidarității poporului român cu celelalte popoare în lupta pentru dezarmare și pace, constituie în concepția partidului nostru o sarcină internațională primordială. Poporul nostru angajat ferm în opera de făurire a unei civilizații superioare, este profund atașat cauzei nobile a păcii pe planeta noastră, aducînd în acest sens o remarcabilă contribuție prin cel mai de seamă reprezentant al său, secretarul general al partidului și președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Un curs nou în viața internațională, spre destindere, securitate, independență națională, dezarmare și colaborare, constituie nu numai o alternativă ci singura cale corespunzătoare idealurilor de pace și progres.

Corneliu POPEȚI

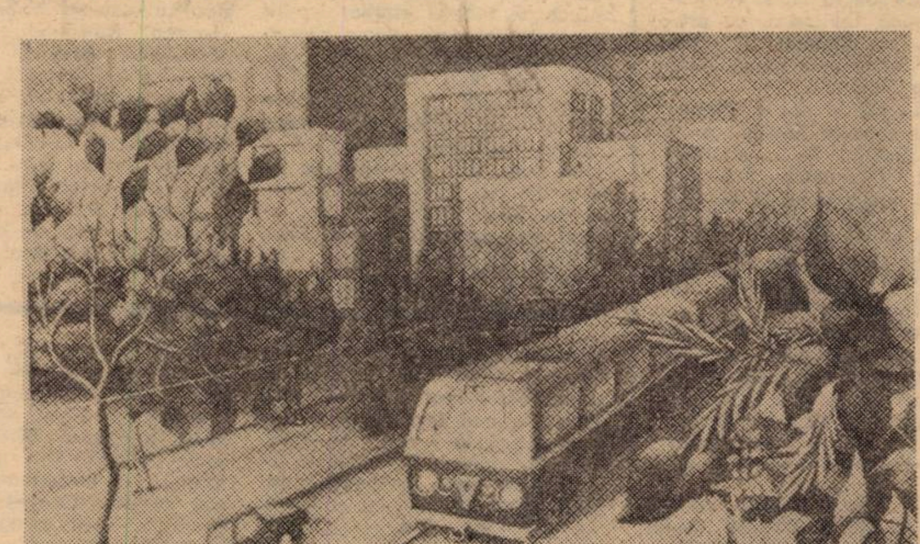

Gheorghe Babeț: „Cartier nou"

muzeale

Meșteșugurile tradiționale bănățene

Banatul, acest minunat colț de țară, tezaur de preț al artei populare românești, a înregistrat nenumărate meșteșuguri. Cu vremea, multe din ele au devenit anacronice, altele au fost abandonate datorită dezvoltării economice crescînde. Unele au dispărut fără urme, iar altele au devenit, în contextul exploziei industriale din țara noastră, mai ales în ultimele trei decenii și jumătate inadecvate momentului actual. Nu mai găsim în Banat, precum odinioară, căbăniceri (meșteri specialiști în confecționarea hainelor groase de iarnă din aba sau „șubă"), lădari (care realizau cunoscutele lăzi de zestre), străițari, văiegari, curelari, cioplitori de piatră, împletitori de pănuși și sînt, în multe sate, pe cale de dispariție căciularii, cojocarii, rudarii, lingurarii, săpunarii, șelarii, rotarii și ciubărarii.

Dar cu toate acestea, etnografii continouă să studieze meșteșugurile actuale și tradiționale, să deslușească în documentele vremurilor trecute imaginea unora din ele și, pe cît posibil, să reînvie, cel puțin în imaginile de muzeu, elementele definitorii ce le caracterizau.

La Consfătuirea cu activul și cadrele de bază din cooperație, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R., spunea: **„Este necesar să dezvoltăm mai mult producția de artizanat. Noi avem, în această privință, o tradiție foarte bună și oameni care știu să facă lucruri minunate."**

COJOCĂRITUL era un meșteșug foarte important și răspîndit în Banat, datorită nevoilor cotidiene ale bănățeanului. **Cojocul de Banat** era produs meșteșugăresc de excepție prin valoarea sa intrinsecă, dar și prin valențele sale artistice. Era o piesă de port printre cele mai importante și necesare, dar și o „emblemă" a posesorului în comunitatea rurală respectivă, un „semn" distinctiv în localitate dar și față de satele vecine.

OLĂRITUL se practică și azi în cîteva centre bănățene precum Biniș, Jupînești, Birchiș și altele. Dar, pentru studierea acestui gen de creație avem în vedere și o altă realitate etno-culturală bănățeană; este vorba de circulația multor olari din zonele etnografice limitrofe pe drumurile Banatului.

PRELUCRAREA LEMNULUI este un domeniu de largă problematică fenomenologică, nenumărate fiind meșteșugurile, începînd cu obiectele de uz casnic și pînă la minunatele frontoane de casă, porțile, fîntînile și uneltele de muncă. Insistăm asupra uneltelor de muncă, spre a putea susține ideea legăturii trainice dintre meșteșuguri și ocupațiile – fie de bază, fie secundare – ale bănățenilor. Legătura aceasta strînsă și permanentă dintre meșteșuguri și agricultură ori creșterea vitelor, de exemplu, ne îndrituiește să citim în ea vechimea meșteșugurilor pe aceste locuri românești.

Dar trebuie să recunoaștem în paralel că meșteșugurile s-au influențat reciproc în așa fel, încît putem spune că produsele meșteșugarilor bănățeni – români, germani, sîrbi, unguri etc. – fac dovada unui optimism robust, a dragostei de viață, a bucuriei de a trăi, a permanentei căutări de frumos.

Vasile CICA – muzeograf

Academia Română și Banatul

Volumul **Academia Română și Banatul** (Perioada 1866-1920), apărut la Tipografia Universității din Timișoara, în îngrijirea lui Ion Iliescu și Sergiu Drincu, este rezultatul unui amplu proces de valorificare a moștenirii culturale bănățene, la care participă cadre didactice universitare, cercetători, alți oameni de cultură legați de tradițiile Banatului. Ideea alcătuirii lui a pornit odată cu sesiunea de comunicări științifice din ianuarie 1974, care dă, azi, titlul culegerii de față.

Studiile care alcătuiesc cuprinsul volumului se organizează în cinci secțiuni, referitoare la: cultură și învățămînt (cu date, în general, despre evenimente culturale anterioare constituirii forului academic); cărturari bănățeni (cuprinzînd aprecieri asupra operei lingvistice a bănățenilor C. Diaconovici Loga și Paul Iorgovici); academicieni de origine bănățeană (cu aspecte, de regulă, mai puțin cunoscute din activitatea unor membri ai Academiei Române proveniți din rîndurile intelectualității din Banat și Ardeal); relațiile Academiei Române cu cărturarii bănățeni (relevîndu-se domeniile diverse în care s-au manifestat aceste legături); realizări în valorificarea moștenirii culturale a Banatului. Volumul se încheie cu un util indice bibliografic al activității desfășurate de cîțiva învățați bănățeni în cadrul Academiei Române.

Această succintă prezentare se cuvine să fie completată cu cîteva aprecieri. Trebuie remarcat, mai întîi, interesul constant cu care o seamă de oameni de cultură din Banatul actual se preocupă de readucerea în circuitul valorilor a activității și operei marilor personalități din trecutul Banatului. Inițiativele din anii trecuți ale Bazei de cercetări științifice din Timișoara a Academiei R.S. România, ale Universității timișorene se materializează, azi, și în acest volum. E necesar, apoi, să adăugăm că, așa cum arată și redactorii, în **Cuvînt către cititori,** cercetările prezente aici sînt, în bună parte, inedite, cu o mare valoare documentară. Pentru prima oară sînt reunite într-un volum comunicări privind aspectele multiple ale legăturilor dintre

consemnări

Academia Română și partea de vest a țării, aflată încă în afara granițelor statului român.

În sfîrșit, trebuie evidențiat faptul că academicienii de origine bănățeană dinainte de Unirea din 1918 își înscriu numele printre marile personalități care au contribuit la dezvoltarea unor diverse domenii de activitate (biologie, istorie, filologie, folclor), integrîndu-se organic în dezvoltarea științelor respective în România.

— se integrează organic în acțiunea tu-

Volumul de față — un act de cultură turor forurilor din Banat care contribuie la valorificarea unui bogat trecut cultural și științific din această parte a țării.

Livius Petru BERCEA

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), P. S BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTELE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 34 (756) 27 AUGUST 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 16 pag. 3 lei

STATORNICIA CULTURII

Marile sărbători ale unui popor prilejuiesc, după o frumoasă tradiţie, tot atîtea momente de retrospectivă devenind repere într-o continuă identificare a ceea ce s-a izbîndit cu ceea ce s-a vrut a se face, spre a păstra în oameni sentimentul zidirii, al participării implicate la istorie, la făurirea unui destin înalt.

Satisfacţia împlinirilor, venită odată cu recunoaşterea concretă a unei noi geografii durate pe acest pămînt, an de an, clipă de clipă, de către un întreg popor unit în dorinţa sa de mai bine, se completează perpetuu prin developarea unei noi geografii spirituale, continuatoare a unui specific naţional adînc săpat în vreme.

Sentimentul statorniciei cel dintîi prezent în momentele bilanţiere ale sărbătorii, apare odată cu înţelegerea globală a faptelor de creştere economică, socială şi culturală ale poporului, şi totodată cu măsura în care omul – făuritorul, se identifică perfect cu propriul său destin de „ţară", de întreg. Nu se pot separa componentele faptului de existenţă cotidiană cum nu vom putea vorbi – gîndindu-ne la aceşti 38 de ani trecuţi de la Eliberare – numai despre hidrocentralele, combinatele, maşinile, oraşele şi satele ridicate, fără a avea permanent în faţă şi marea creaţie spirituală a acestor ani, cultura noastră socialistă care constituie azi una dintre principalele căi de comunicare cu lumea contemporană, în ceea ce are ea mai universal.

Sentimentul istoriei, devenit astăzi locul comun al conştiinţei unor mase tot mai largi de oameni, işi amplifică valoarea prin componenta sa culturală, prin înţelegerea dialectică a sensului continuităţii spirituale a fiecărui popor, a înaltului grad de universalitate pe care-l conţine specificul naţional păstrat nealterat peste milenii, specific din dreptul căruia porneşte adevăratul dialog cu popoarele lumii.

Păstrătoare a tradiţiilor înaintate, bazată pe un profund umanism – în care-şi află locul toate marile aspiraţii de pace, prietenie şi prosperitate ce guvernează spiritul tuturor popoarelor lumii, literatura şi arta românească a ultimilor ani participă activ la dialogul statornicit în vreme cu literaturile şi arta de pretutindeni contribuind la definirea spiritului acestei epoci de istorie umană ca fapt universal. Un dialog viu, al adevărurilor puse faţă în faţă, spre o mai completă cunoaştere reciprocă, spre o mai clară identificare spirituală în ceea ce fiecare popor şi fiecare naţiune are comun, pentru stabilirea unor punţi reale între ele, mai puternice şi mai stabile decît un tratat. Un dialog menit să ducă la recunoaşterea valorilor culturii noastre naţionale, la cuprinderea lor în marea coloană a istoriei universale acolo unde-şi află locul de drept.

Marile sărbători ale poporului prilejuiesc permanent momente ale identificării fiecăruia dintre noi cu istoria şi cultura naţională prin rememorarea tuturor faptelor de creaţie care au însemnat înaintare, umanism-revoluţionar, dialog cu universalitatea, dar şi prin simplitatea gestului bucuriei ca muzică, dans, poezie, pictură ca şi corolar firesc al sentimentului sărbătorii.

ORIZONT

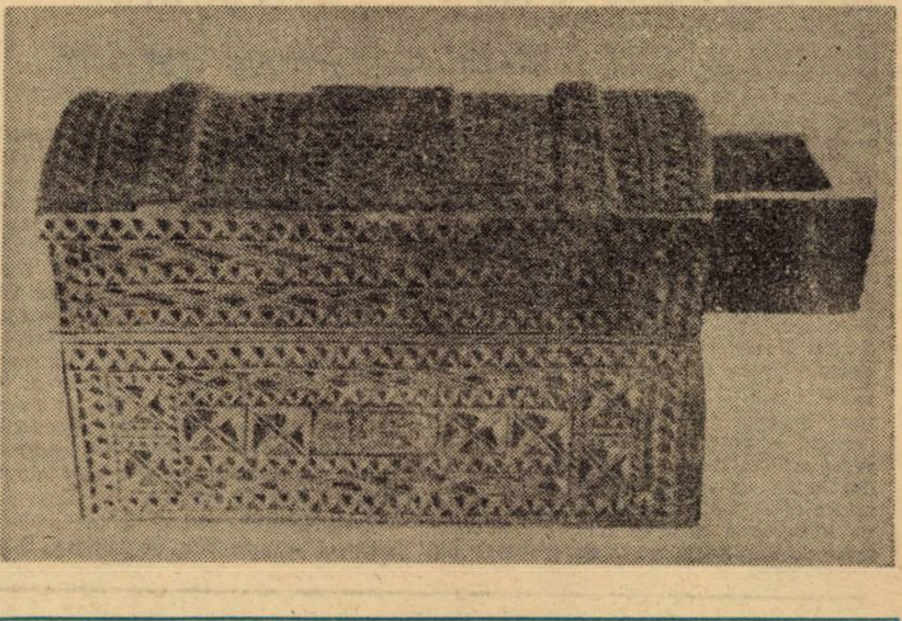

În acest număr semnează: CORNEL UNGUREANU, LUCIAN ALEXIU, ŞERBAN FOARŢĂ, BRÎNDUŞA ARMANCA, LUCIAN PETRESCU, VALENTIN CONSTANTIN, FLORIN MADEVA, ANDREI A. LILLIN, MARIAN ODANGIU, MARCEL POP-CORNIŞ, VASILE DRAGOŞ, IULIAN NEGRILA, MIRCEA M. POP, ION CĂLIMAN, ION DAVIDEANU, ELENA NESTOR, IOANA CIOANCĂŞ, GH. SCHWARTZ, EMIL ŞAIN, ION ARIEŞANU, GH. OANCEA, VICTOR NEUMANN, NICOLAE DANCIU PETNICEANU, GHEORGHE NAGHI, G. I. TOHANEANU, OLIMPIA BERCA, PETRU UMANSCHI, TEODOR BULZA, ŞTEFAN DONCEA.

convorbiri

Cu FLORIN PIERSIC

– V-am văzut la cinematograf interpretînd o gamă diversă de roluri, în piesele „Oameni şi şoareci" de Steinbeck şi „Idiotul" de Dostoievski, pe scenele unor teatre sau la televizor în recitaluri de poezie, cuplete umoristice, solist de muzică uşoară şi în alte ipostaze. Spuneţi-mi, aveţi un anumit gen pe care îl preferaţi?

– Vreau să vă spun, în primul rînd, că vă mulţumesc pentru interviul pe care mi-l luaţi. Referitor la întrebarea pe care mi-aţi pus-o, vă spun că ideal pentru un actor este să nu aibă un gen anume.

– Cu toată „zgîrcenia" primului răspuns, îndrăznesc să vă pun o întrebare des uzitată. Cum aţi debutat?

– Am debutat în teatru cu o piesă care se numeşte „Peer Gynt" a lui Ibsen. Această piesă, este un poem dramatic scris de Ibsen pentru un singur actor. Deci actorul care-l joacă pe Peer Gynt trebuie să treacă vrînd-nevrînd prin cele trei vîrste ale personajului: la 18 ani, 45 de ani şi 75 de ani. Pentru un actor este un adevărat tur de forţă ca, în acelaşi spectacol, în trei acte diferite, să interpreteze pe un tînăr şi pe acelaşi personaj la o vîrstă de maturitate şi la bătrîneţe. Eu am avut şansa să interpretez acest personaj pus în scenă de Dinu Cernescu la Institutul de teatru. De fapt este rolul cu care am absolvit Institutul.

– Ce a urmat debutului?

– După un an, cît am stat la Piatra Neamţ, am intrat, prin concurs la Teatrul Naţional din Bucureşti. Aici regretatul mare regizor Alexandru Finţi mi-a spus următorul lucru: „Dacă tu ai debutat cu Peer Gynt şi l-ai jucat pe bătrînul personaj aşa cum l-ai jucat, înseamnă că tu eşti un actor care trebuie să-l joace pe Harap Alb, pe Făt Frumos, haiducul Şaptecai, astea sînt rolurile care îţi vin la îndemînă pentru că sînt tu, adică te joci pe tine, cu felul tău de a te exprima, cu căldura ce te caracterizează, dar interesant ar fi ca tu să abordezi un alt gen, să faci compoziţii, să joci oameni care sînt departe de firea şi felul tău de a te manifesta, de mentalitatea ta, de felul tău de a vorbi ş.a.m.d.". Aşa au urmat cîteva din rolurile pe care pot să le număr astăzi: cei doi fraţi gemeni din „Maşina de scris" de Jean Cocteau, în care eu îi jucam pe Pascal şi Maxim, fraţi gemeni, unul foarte cuminte, cu un caracter închis, sobru, emfatic, iar celălalt, un golan, un vagabond, un om liber, ori pentru mine astea erau două compoziţii interesante pentru că nici unul nici celălalt nu erau Florin Piersic, ci erau doi tipi. După aceea am jucat, tot în regia lui Al. Finţi, într-o piesă pe care aţi amintit-o şi Dvs., „Oameni şi şoareci" de Steinbeck, în care eu îl joc pe Lennie. Acest rol, în care am jucat multă vreme, a fost pentru mine, ca şi pentru public, ca şi pentru specialişti, un lucru deosebit pentru că eu, la o vîrstă destul de fragedă (aveam 28 de ani) şi destul de proaspăt în meserie, (aveam şapte ani de profesie) am jucat un rol – cu ajutorul maestrului Finţi, fără îndoială, şi cu ajutorul textului lui Steinbeck – care a surprins.

– Deşi reţin că mi-a plăcut mult cum aţi interpretat acest rol, vă întreb de ce a surprins?

– Pentru că mi-a oferit posibilitatea unei veritabile compoziţii de mişcare, de vorbă, de privire, de gestică, de întîrzieri în felul de a privi, de a reacţiona. Scene, momente lucrate pînă la filigran, pînă la cel mai mic amănunt. Acest spectacol a rămas pentru mine ca o carte de vizită. Cînd voiam să invit pe cineva să mă vadă într-un rol, altfel decît eram eu de obicei, îl invitam la acest spectacol. Dealtfel, legat de „Oameni şi şoareci", aş putea să vă povestesc foarte multe lucruri pentru că am făcut turnee în ţară, prin mai toate oraşele, a fost prezentat de trei ori la televiziune şi l-am prezentat la Viena, la Moscova, la Belgrad, în mai multe ţări străine şi întotdeauna a fost un adevărat succes şi rolul meu de asemenea. După „Oameni şi şoareci", prinzînd curaj în sensul că pot să joc compoziţie, tot Al. Finţi mi-a dat să joc în „Idiotul" o dramatizare de André Barsac, după romanul cu acelaşi nume de Dostoievski. Eu îl interpretam pe Lev Nicolaevici Mîşchin, idiotul, rol pe care l-a jucat în film, dacă vă aduceţi aminte, Gérard Phillipe, pe scena unui teatru din Paris, Smoktunovski şi Griţenko (artist al poporului al Uniunii Sovietice) la Moscova ş.a. Eu n-am văzut una din aceste interpretări decît pe cea din film, dar să vă spun fără modestie de data aceasta – şi-mi pare rău că nu pot să fiu tot timpul modest cum aş dori – că a fost, poate, cel mai reuşit rol pe care l-am jucat în regia lui Finţi şi pentru mine ca actor. Păcat că spectacolul s-a jucat numai cîteva stagiuni şi, din cauza schimbării direcţiei, în locul lui Zaharia Stancu a venit artistul poporului Radu Beligan şi din cauza morţii premature a lui Al. Finţi s-a schimbat spectacolul. A fost un spectacol superb

După aceasta, Finţi mi-a dat unul din cele mai grele roluri, pe care l-a jucat Vraca în cariera lui. Este vorba de un dublu rol în piesa „Din jale se întrupează Electra" de O'Neill, în care jucam lîngă o altă elevă a lui Finţi, marea şi regretata actriţă Eugenia Dragomirescu. Eu jucam rolul lui Orin şi pot să vă spun că momente cum a creat Finţi în spectacol şi cum ne-a indicat nouă să interpretăm, rar se pot întîlni într-un spectacol.

– Care sînt bucuriile pe care vi le oferă teatrul, scena?

– Bucuria mea în teatru vine tocmai de la ce am vorbit pînă acum, de la faptul că am putut să joc nişte roluri de compoziţie în care am făcut cu totul altceva decît fac de obicei. Mă bucur că mă pot întîlni cu publicul pe scenă spunîndu-i cîte ceva despre pasiunea mea pentru profesie, recitînd una, sau două, sau trei, patru din poeziile pe care le iubesc, pe care le simt şi le am în minte şi în suflet. Pot să mă joc cu publicul cîntîndu-i o melodie, fredonînd un cîntec care mi-a fost drag la o filmare, sau cîntînd la un instrument popular, pentru că socotesc că un actor, în afară de rolurile pe care le joacă, trebuie să aibă această, cum să vă spun, această „rutină" a scenei, în care

Interviu realizat de
Titus CRIŞCIU

(Continuare în pag. 11)

cronica literară

ZOE DUMITRESCU-BUŞULENGA

Itinerarii prin cultură

Editura Eminescu – 1982

Orice întîlnire cu scrisul profesoarei Zoe Dumitrescu-Buşulenga e reconfortantă; comparatismul perpetuu ne conduce către strălucitoare evenimente ale culturii. Scrisul sărbătoresc al profesoarei ne desprinde de limitele cu care eram, îndeobşte, obişnuiţi. Ca şi pentru Tudor Vianu, ca şi – azi – pentru Edgar Papu, cultura română e prilej de mîndrie şi de orgolioase exclamaţii. Ca şi pentru ei, hotarele actualităţii sînt mai cuprinzătoare decît bănuieşte cititorul comod. Această sporire a hotarelor e rodul unei erudiţii exemplare, precum şi a unei capacităţi de a simţi românescul, de a intui, prin el, relaţii, adevăruri, fenomene originale. Cîteva **Portrete pentru o istorie a culturii române** încearcă să ne obişnuiască să privim altfel autori, opere, succesiuni. Înţelegerea din înalt asigură un loc privilegiat în cultura europeană unor autori ca Dosoftei, Eliade-Rădulescu, Goga, Sadoveanu, Iorga, ne invită să ne citim altfel mari contemporani ca Ioan Alexandru. Tonul nu e deloc profesoral, dimpotrivă, e lejer, familiar; pricepem că rîndurile scrise despre Eminescu sau Sadoveanu, Goga sau Voiculescu **cinstesc** evenimentul şi păstrează vibraţia necesară comemorării, febrilitatea care să emoţioneze, să reţină publicul încă o clipă alături de sărbătorit: „Ca o prezenţă arhetipală benefică în desfăşurarea de istorie şi spirit a neamului său, Eminescu îmbracă mii de forme, de ipostaze care-l apropie de oricine îi rosteşte numele şi îi cinsteşte opera. Fiecare român, din orice stare, găseşte în poezia acestui geniu tutelar, adevărul propriei sale măsuri...". Ghicim atmosfera în care au fost rostite asemenea vorbe extraordinare, bănuim tonul, gestul, dar înţelegem şi intenţiile autoarei – rolul pe care îl rezervă marilor spirite; acela de a forma o naţiune. Umanist, cercetătorul nu desprinde artele de misiunea lor educativă, după cum nu izolează literatura de pictură, muzică. Critica arhetipală pe care o practică nu e singura formulă de acces către esenţe, discursul solemn nu e singura formă de a recupera sărbătorile culturii. **Însoţitor** al nostru, ghid în literatura română, maestru de ceremonii, Zoe Dumitrescu-Buşulenga nu ezită a folosi, în elogiul aleşilor, divagaţia memorialistică. Pe cutare profesor l-a cunoscut în **aceste** împrejurări... Talentul literar învie oameni şi evenimente, construieşte remarcabile portrete; portretul devine argument al unor asemenea observaţii: „Ceea ce în mic alcătuia iubirea pentru teatru, propensia sa pentru spectacol, însemna răsfrîngerea unei viziuni în mare. Era viziunea vieţii aşa cum au gîndit-o stoicii în Antichitate, aşa cum au înfăţişat-o, în Renaştere, Calderon şi Shakespeare, viziunea lumii ca scenă uriaşă pe care se desfăşoară dramaticul spectacol al existenţei, în care artistul joacă un rol complex şi dificil prin exemplaritate". Acesta este Călinescu văzut nu numai din perspectiva unei fireşti admiraţii, ci şi a unei înţelegeri obţinute prin identificare.

Misiunea educatorului – misiunea profesorului – este una de iniţiere. Drumurile „în afară", studiile consacrate lui Mircea Eliade şi Martei Bibescu, lui G. Uscătescu sau Elenei Văcărescu, slujesc o operă de iniţiere. Ele mai au menirea de a demonstra vocaţia universală a geniului românesc, capacitatea lui de a recepta semnalele cele mai adînci ale universalităţii. Astăzi, cînd îi citim firesc pe Mircea Eliade, din ce în ce mai prezent atît în librării cît şi în „bibliografia obligatorie" a celor ce studiază spiritualitatea noastră, a Martei Bibescu, a Elenei Văcărescu, intuim mai greu rolul profesoarei – al acestor studii semnate de Zoe Dumitrescu-Buşulenga – în normalizarea situaţiei.

Dacă alte capitole ale cărţii (**Literaturi străine** şi **Miscellaneea**) atrag încă atenţia asupra calităţii intervenţiilor cu caracter aniversar, ultimul capitol, **Gînduri de umanist,** încearcă a vorbi cititorului, fără grandilocvenţă, despre locul cărturarului în cetate. Tonul solemn este mai accentuat. Om politic – scriitor al cetăţii adică – profesoara atrage atenţia asupra rădăcinilor noastre adînci; sigur că aceste fraze sînt ale editorialului, dar cu asemenea editoriale trăieşte demn o cultură. Pagini de directivă, ele vorbesc despre vocaţia constructivă a unui cărturar exemplar: „Dialogul nostru de azi, deliberat, deschis, cu lumea întreagă, ţine şi pe tărîmul creaţiei, de ceea ce înseamnă poziţia noastră actuală şi prestigiul politicii noastre internaţionale. Cunoscută mai direct (şi cu timpul sperăm şi mult mai bine, mai adînc), România de azi este perfect sincronizată cu Europa şi cu întreaga planetă, şi promovează acele schimburi de valori indispensabile cunoaşterii reciproce între popoare, calea preţuirii reciproce, care duce spre pace şi colaborare cu toată planeta". Certitudine şi deziderat, frazele de mai sus schiţează programul unei acţiuni intelectuale de anvergură.

Cornel UNGUREANU

RADU BOUREANU

La nord de Aldebaran (Au nord d'Aldebaran)

Editura Eminescu – 1982

1. Să nu ne întrebăm cu o sîrguinţă prea mare asupra traducerii, cu destule decenii întîrziere, a unor scriitori români care, într-un alt timp al literaturii (al biografiei lor literare), ar fi trezit interesul lectorului străin. Multe, puţine, recuperările în acest plan vor fi avînd utilitatea lor documentară, efortul traducătorilor, nu o dată marcat de sentimentul absenţei de la competiţiile curente ale mişcării literare, demn de stimă. Cu atît mai puţin să ne întrebăm asupra tipicurilor publicitare care duc la reproducerea în aparatul critic al volumelor bilingve de poezie editate la noi în anii din urmă a unor fraze de circumstanţă, bune să impresioneze spiritele pioase ce vor fi rămas între fruntariile vreunei culturi europene. Să nu insistăm: aşa cum semnăturile celebrităţilor literare intră în reţeta alcătuirilor tipografice, frazele de circumstanţă, deseori în marginea adevărurilor istoriei literare, pot servi pentru moment întru aurirea blazonului unui autor. În pas cu veacul, scriitorul autohton dovedeşte a-şi fi amintit, oportun, că marketingul nu trebuie să rămînă cea din urmă a sa achiziţie, nu ultimul, desigur, dintr-un şir de hobby-uri folositoare. Puşi în faţa frazelor venerabile ale istoricului literar, închinătorii la prestigii se vor simţi, oricum, asiguraţi asupra calităţii productului literar, iubitorii de certitudini sub semnătură încurajaţi o purcede, fără păs, la lectură.

2. Să lăsăm, totuşi, deoparte maliţia, consideraţiile generale întrucîtva incidente unui volum de poezie care beneficiază de o traducere de excepţie: **La nord de Aldebaran (Au nord d' Aldebaran),** al lui Radu Boureanu. Volum masiv, onorat de girul unei colecţii a Editurii Eminescu prin care ,pe parcursul unui deceniu, cititorilor străini li s-a oferit posibilitatea cunoaşterii cîtorva dintre reprezentanţii poeziei române moderne şi actuale: de la Lucian Blaga şi Ion Barbu la Ştefan Aug. Doinaş, Vasile Nicolescu, Marin Sorescu, Eugen Jebeleanu, Virgil Teodorescu, Nina Cassian, Ion Brad etc. Adăugată şirului de antologii din creaţia autorilor citaţi, cartea lui Radu Boureanu este, graţie echivalenţelor în limba franceză realizate de Gina Argintescu-Amza, o reuşită. Şi aceasta oricîte rezerve am formula în privinţa selecţiei unora dintre texte, cu oricîtă îndreptăţire am fi preferat ca repertoriul antologiei să ilustreze cronologia volumelor: singurul criteriu relevant şi pentru timpul literaturii lui Radu Boureanu, de la al cărui debut (**Zbor alb,** 1933) a trecut, iată jumătate de veac. Răstimp suficient pentru ca poezia lui Radu Boureanu să fi cunoscut succesive prefaceri, ca şi, nu mai puţin ,sensibilitatea pentru poezie a cititorului. Un fapt, aici, ce-şi are însemnătatea lui: citit exclusiv de un lector aparţinînd culturii franceze, volumul **La nord de Aldebaran / Au nord d' Aldebaran** nu lasă în nici un fel impresia că liricul a parcurs o întreagă epocă literară. Mai mult decît selecţia textelor, traducerea propune un profil liric expus privirilor din unghiul cel mai favorabil. Să nu ezităm a o spune: versiunea Ginei Argintescu-Amza operează o discretă (...destul de substanţială altminteri) modernizare a poemelor, modernizare nu doar în „grafic", dar şi în structura limbajului poetic. Dacă plastica recuzitei lirice specifică pentru poezia lui Radu Boureanu este pusă în valoare printr-o situare în contextul cultural familiar lectorului francez, elanul discursiv al exhortaţiilor este de cele mai multe ori estompat printr-o frazare alertă, sincopată. Acolo unde Radu Boureanu este epic traducătoarea preferă să comprime versul într-o imagine simbolică, – o mai accentuată subliniere ironică a unor stanţe scoate, neaşteptat, în relief virtuţi imagistice specifice unui „fabbro" barochizant. Imposibil de reprodus aici datorită lungimii textului, varianta în limba franceză a poemului titular al volumului poate da celui interesat o idee despre calitatea traducerii: Gina Argintescu-Amza realizează ceva mai mult decît o simplă transpunere a poeziei lui Radu Boureanu – o punere de acord a poeziei cu sensibilitatea contemporană.

Lucian ALEXIU

Cronica măruntă

SUB SEMN ANIVERSAR

● Revista „Secolul 20" a împlinit în 1981 douăzeci de ani. Aniversîndu-şi tinereţea, revista consemnează şi în nr. 6–7/1981 omagiul unor oameni de cultură prestigioşi de pe toate meridianele; cuvinte calde, sărbătoreşti, ce oglindesc vitalitatea unei opere colective. Ele compun portretul revistei la maturitate: „Asociind strîns artă, literatură, gîndire, **Secolul 20** a demonstrat necontenit că nu e cultură valabilă decît aceea în care omenescul îşi găseşte plenitudinea"; (René Huygue); „ea devine o punte între toate popoarele lumii şi poporul român" (Konstantin Tsatsos); „Fiecare caiet al **Secolului 20** aduce cu sine un parfum de civilizaţie şi cultură occidentală" (Giorgio Bassani), **„Secolul 20** rămîne un semn, un simbol al invincibilităţii umaniste, al responsabilităţii literelor şi imaginilor..." (Méliusz József). „Este o bucurie pentru ochi cît şi pentru spirit iar varietatea articolelor, alternanţa imaginilor şi cuvintelor culminează într-o sinteză profund estetică" (Robert André); „Cred că **Secolul 20** a adus un serviciu însemnat convieţuirii culturale dintre popoare..." (Fernando Namora); **„Secolul 20** a fost o necesară fereastră deschisă generos spre lume..." (Augustin Buzura). Alăturăm urările noastre. Excepţionalul **Secolul 20** nr. 8–9–10/1981 este dedicat în întregime lui Roland Barthes. Fotografia, alături de reproducerea de artă (desenele lui Barthes însoţind pictura lui Arcimboldo şi „Variaţiunile" lui Ion Gheorghiu – iată un neobişnuit dialog!) susţin o exegeză de o vivacitate neobişnuită, în dialog cu analizele unor profesionişti ai teoriei ca Livius Ciocîrlie, Irina Eliade, Paul Miclău, Eugen Simion, Adriana Babeţi, Ion Pop, Ion Goian. Texte păstrînd plăcerea lecturii şi ştiinţa ei; texte prin care revin întregi nuanţe şi savoarea chiar ale acestui cuvînt, „text", obosit, gata să decadă prin uzură. Revista **Secolul 20** este şi aici, cum a mai fost: un itinerar spiritual, un document al veacului, un obiect estetic, o enciclopedie tematică, un mod de a privi lumea prin intermediul culturii.

● Remarcabile ni s-au părut grupajele de poezii publicate în vremea din urmă de revista **Tribuna.** Ele se constituie într-o panoramă sui-generis a mişcării lirice de azi, prin grija acordată unor poeţi dintre cei mai valoroşi ai momentului liric actual. Demne de toată atenţia ni s-au părut poemele de o aleasă ţinută artistică semnate de Mircea Ivănescu, Dinu Flămînd, Virgil Mazilescu, Adrian Păunescu, Adrian Popescu şi Eugen Suciu.

Anemone POPESCU

---

pretexte

G. Călinescu între peşti şi fluturi

Ca orice „barochist" ce se respectă, G. Călinescu – mă refer, aici, la critic, iar nu la romancier, nici la poet – e, la răstimpuri, meşterul (metodic şi, deopotrivă, infantil-exuberant) a sumedenii de chinezării; iar celui ce, odată, înjghebase, din mai nimic[1], un ditai zmeu dragonic şi construia, la mare, armade din hîrtie, nu se putea să-i scape tocmai poezia – mirifică – a străvezii-reci-luxuriantelor acvarii... Şi, pasămite, nu atît absenţa a ceea ce, în farmacologie, numeşte-se **excipiens** are să i-o impute, el, unui Voronca (versurile căruia n-au „limfă pentru circulaţia imaginilor"[2] proprii), cît poate că plăcerea ca atare a reveriilor ihtiofile (din care nu lipseşte, pesemne, ondinismul) îi va fi inspirat aceste rînduri (ce se vor critice, severe, maliţioase, fiind numai suav-dojenitoare, ca ale unuia copilăreşte contrariat în aşteptările-i cele mai inocente – de unde, exigenţa...), şi anume:

„Ilarie Voronca desface o cîrpă în care sînt îngrămădiţi o mulţime de peştişori aurii, a căror transparenţă şi tinctură ne rămîne necunoscută pînă ce nu sînt aruncaţi într-un vas cu apă ca să-i putem vedea lunecînd şi înotînd."

Pare-se, însă, că o priză şi mai mare o au, asupră-i, fluturii exsangui, imponderabili şi petaliformi, ca unii şi mai apţi să ilustreze poetica – în sine! – confuzie dintre regnuri (şi, mai cu seamă, trecerea subită de la o ipostază la o alta), poezia, pentru el, fiind, adesea, o nostimă **boîte à surprise,** o „jucărie"... În plus, fluturii înşişi, ca şi peştii, par a ne fi inaccesibili şi străini; şi ceea ce e sicitatea, pentru unii, a aerului respirat de noi, e, pentru ceştilalţi, – să zicem – salinitatea palmei noastre. – De unde, memorabilul portret al criticului (de la „Sburătorul") ca, dacă vreţi, – afabil, dar precaut – evaluator de fluturi (manuscrişi!):

„Cînd debutantul întindea foiţele cu versuri, criticul le lua temător de aripi şi le punea în palma sa uriaşă, cu o grijă nesfîrşită. Se uita atent, mirat, la toate fibrele lor, apoi le înapoia delicat ca nu cumva fluturii să moară pe drum de exalaţia sărată a podului palmei."

Un „farfallone amoroso", de altminteri, – papiotînd de la un tom la altul – va fi ajuns, cu anii, G. Călinescu însuşi! Nu-i de mirare, dar, că, pe alocuri, corola unora din limpezile-i fraze – ca printr-un soi de mimetism întors – e comparabilă cu o lepidopteră...

...Ne-o spune, surîzînd, Radu Petrescu[3] – călinescian, în felul său, şi, ca atare, nu mai puţin, şi el, un „japonard"!

---

[1] ...căci bricolajul este una din regulile jocului baroc; ce alta, în pictură, fiind un Arcimboldo – acest **magister ludi** – decît un „bricoleur"?!

[2] Sursa citatelor (din, bineînţeles, G. Călinescu) este **Istoria literaturii...,** ediţia '41.

[3] În **Ocheanul întors** (pp. 186–187): „Ades G. C. îşi face verbele să rimeze, simetrizîndu-le: «Şi zicînd acestea tăie cu palma dreaptă suprafaţa apei şi făcu un plonjon cu capul la fund, lăsînd deasupra o bulboană concentrică.» Să comparăm fraza aceasta cu un fluture, un fluture cap-de-mort."

Şerban FOARŢA

---

viaţa asociaţiei

Duminică, 22 august, în drum spre Iugoslavia, poetul **Nichita Stănescu,** a făcut un scurt popas în oraşul nostru. La Struga, în cadrul prestigiosului festival internaţional de poezie, poetului român i se va decerna unul din cele mai importante premii literare europene pentru creaţia sa – „Cununa de aur". De asemeni, cu prilejul Zilei cărţii româneşti în Iugoslavia, va fi lansat ultimul său volum de versuri, **Noduri şi Semne.** Această apariţie tipografică excepţională e ilustrată şi concepută de pictorul Sorin Dumitrescu.

Împreună cu ceilalţi membri ai delegaţiei de scriitori şi artişti care îl vor însoţi (**Dumitru Radu Popescu** – preşedintele Uniunii Scriitorilor din R.S.R., **Anghel Dumbrăveanu** – secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, **Sorin Dumitrescu, Nikolaus Berwanger** – secretar al Uniunii Scriitorilor, **Cornel Popescu** – redactor şef al editurii „Cartea românească"), poetul Nichita Stănescu a participat la un dejun. Au fost prezenţi Augusta Anca, preşedinta C.J.C.E.S. Timiş, oaspeţi din R.S.F. Iugoslavia, membri ai Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, oameni de cultură şi artă

OBS.

DEBUTANŢI LA „FACLA"

1. Intrată în zodia debutanţilor cu volumul **PE ZĂRI VOI PRESARA MESTECENI** (Ed. Facla, 1982), **TATIANA LUNGOCI** îşi ţese delicata pînză lirică din firele ce leagă fiinţa poetică de semnele ascunse ale naturii. Peisajul interior al poetei se află în continuă metamorfoză; sensibilitatea ei răs-toarnă formele lumii în tipare lirice care corespund unui ritual al purificării: „Gîndul se apropia din tăceri, / Arătindu-mi o margine albă, / Unde se destrămau chematele / Rînduieli şi spaţii prefăcute. / Amurgurile îşi schimbau forma / Şi erau lăsate să hoinărească singure. / Îndepărtam aerul, ca privirea să fie mai pură. **(Îndepărtam aerul)**. Există în acest univers poetic o dezordine obligatorie, determinată de intruziunea visului ce voalează realul, eliminînd legile lui. Opusă „spiritului însetat de real" care recuperează (poetic) realitatea, poezia Tatianei Lungoci îşi asumă o lume imaginară, alcătuită din umbre şi sclipiri, animată prin gestul inocent, purificator. Poeta jubilează în Edenul ei intim, înregistrează iluminările sărbătoreşti ale anotimpurilor, îşi risipeşte confidenţial invocaţiile, mărturisind astfel vîrsta elanului erotic şi a căutărilor: „Prefă-mă, iubite, în flori de cais. / Atunci primăvara se naşte la tine în casă. / Respiraţia ta mă înveleşte în haina visată. / Un nou alfabet vei începe a scrie / Pentru o rostire albă." **(Departe de vînt)**. Poezia debutantei Tatiana Lungoci nu este densă, ci intensă prin diversitatea emoţională cu care ea întîmpină timp, spaţiu, iubire, prin dorinţa de a cuprinde mirajul universului şi de a-l scrie. Imperfecţiunile rostirii poetice provin din acest „prea-plin" de sensibilitate pentru care cuvîntul, imaginea, se consumă înainte de a fi coapte.

2. Cu o lirică expresivă debutează hunedoreanul **IOAN EVU** în **FEREASTRA DE APĂ** (Ed. Facla, 1982). Fără a fi tumultuos ca Nicolae Labiş, Ioan Evu este angajat în aceeaşi „luptă cu inerţia", cu macularea candorii primordiale, cu rugina conştiinţei. Postura în care se regăseşte este aceea a poetului îngîndurat care rosteşte fără vehemenţă cuvintele demistificatoare despre lume. Aflat la intersecţia subţire între concreteţea existenţei şi „imediata irealitate", poetul este un căutător de certitudini. Luciditatea sa refuză pîcla, ceaţa, fumul ce împiedică decodificarea semnelor lumii: „Să poţi cu pleoapa trează să deschizi / cortina grea a anilor de sare / ce se depun pe lucruri ca un mîl. / Să desluşeşti o noimă, o chemare, / un semn că mai exişti, să te mai miri...". **(Cu bucurie)**. „Fereastra de apă" este ecranul poetic prin care se relevează sensul profund al lucrurilor; ea păstrează limpezimea privirii, protejînd inocenţa şi cuvintele poetului. Imaginile care desluşesc resorturile liricii lui Ioan Evu sînt cele ale iluminării: „Solare văi, păduri, virgine crînguri, / inima mea pe veci le e datoare...". **(Veşnica uimire)**. Condiţia poetului se defineşte între responsabilitatea faţă de existenţă şi faţă de cuvintele cu care tentează veşnicia: „Şi tu, visînd să treci / ca un cuvînt / de ceasul orb împotmolit în moarte...". **(Cu bucurie)**.

Ioan Evu este un poet cu o bună experienţă a rostirii poetice. Rar discursiv, rar digresiv, el dispune de o precizie matură în plasarea imaginii poetice în aşa fel încît ea să capete strălucire. Între destule texte pe drept citabile, **Ninsori la Clopotiva** este antologic: „Dar astea nu-s ninsori, iubito, / sînt lacrimi plînse de poet / bat clopote la Clopotiva / în turla cerului înecat. / Ding-dong, auzi-le cum sună / prin noaptea veacului de fier / m-aş căţăra pînă la ele pe dalbe funii de eter... / M-aş tot sui şi m-aş tot duce / au, lume scoasă la mezat, / mi-aş da cămaşa pe tarabă / pentru un fulg imaculat...".

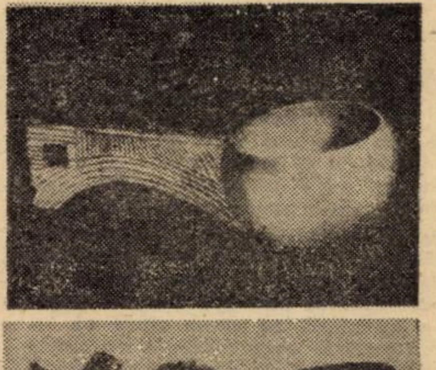

3. Nu fără consecinţe rămîne modul specific al ardelenilor de a face poezie, a cărei sinteză şi totodată excepţie o reprezintă Lucian Blaga. Lui îi este datoare şi lirica lui **DUMITRU MĂLIN** din **ZODIA MĂRTURISIRII** (Ed. Facla, 1982). Conştiinţa acestei integrări străbate întreg volumul debutantului care se regăseşte cu pioşenie în preajma unei nobile moşteniri culturale. În versurile lui Dumitru Mălin circulă o sevă dătătoare de forţă, intim legată de temeliile strămoşeşti. Poezia sa este de esenţă patriotică, nu ocazional, ci cu sentimentul permanenţei: „De-a pururi vom vorbi acelaşi grai, / Amestec de pămînt şi de iubire / Prin munţii ăştia veşnici ca şi noi / Trecuţi din tată-n tată moştenire." **(Cîntec pentru tata)**. Concentrată în imaginea gorunului, fidelitatea faţă de un spaţiu în acelaşi timp concret şi poetic este sursa seninătăţii, înrudită cu aceea a lui Ioan Alexandru, Dumitru Mălin îşi consumă „zăbava între cuvinte" fără stridenţe, cu sentimentul, neepigonic totuşi, că aparţine unui tărîm cultural ferm.

Brînduşa **ARMANCA**

DIN NOU DESPRE PROZA SCURTĂ TÎNĂRĂ

NE AFLĂM, cum an mai afirmat într-o prezentare din numerele trecute, într-o conjunctură nouă, neobişnuit de propice prozei scurte româneşti, mai cu seamă celei a tinerilor, dacă ţinem seamă de numărul debuturilor de marcă prin volume de proză scurtă şi nu prin clasicul roman (mai mult sau mai puţin clasic, fireşte), volume pe cît de citite pe atît de implicate în formarea unui nou concept despre scrierea prozei cît şi despre lectura ei cum s-au dovedit volumele lui Tudor Octavian, Mircea Nedelciu, Sorin Preda, Cornel Nistorescu, (lista e întocmită în lipsă de spaţiu). Dar nu numai ele au contribuit la acest fenomen şi fără îndoială vor continua să o facă, ci şi revistele de cultură şi literatură atît ale tineretului cît şi celelalte, impunînd nume de acum cunoscute şi apreciate cum sînt Gheorghe Crăciun, Nicolae Iliescu, Gheorghe Iova, Gheorghe Ene (unii cu cărţi în curs de apariţie).

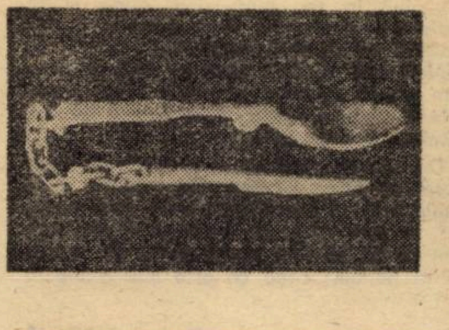

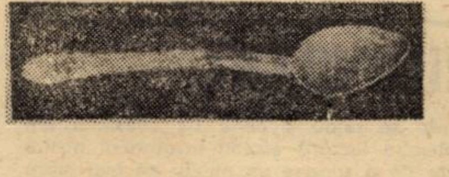

ÎN ACEASTĂ ÎMPREJURARE fără precedent, efervescenţă cuprinzînd în primul rînd centrele tineretului studios, universitare deci, Timişoara se arată la fel de înzestrată cu prozatori din noul spaţiu amintit, prozatori publicaţi şi mai puţin publicaţi, dar în mod evident posesori ai unei formule şi dezvoltări proprii, glasuri fără îndoială distincte. Dintre ei, Marie-Jeane Jutea, o prozatoare studentă în pragul absolvirii, se arată purtătoarea aparentă a unei ciudate congruenţe clasice care dă tuturor textelor sale publicate o senzaţie de saţiabil şi plinătate, de marcă a unei acoperiri în fapte şi consecinţe specifică doar naratorului trecut prin experienţă factibil-literară sau evenimenţial-literară mai bine spus; documentaţia întrezărită în cele mai noi din textele sale ţesîndu-se în exact aceeaşi conştienţă a construcţiei epicului ce-şi aduce (blînd, e drept, în ciuda curgerii masive) o proprie noutate, o sevă hrănitoare uneori decelabil ardelenească. Prozatoarea tinde vădit către spaţiile ample ale căutării, mişcări fără grabă, autoreflectate, în ciuda unei aparente frusteţi gestuale.

ÎN CONTRAST EVIDENT, Andreea Gheorghiu, prozatoare mai nou anunţată, pare coborîtă dintr-o călătoare seminţie de „hoţi de clipe" ai ritualurilor unor spaţii dealtfel destinate selectiv, o „suspect" de iniţiată în ritmurile acelor clipe, fraza ei muşcă, se încolăceşte şi se autoflagelează, scopul călătoriilor sale în parte nemaifiind, nemaiputînd fi – spre lauda prozelor sale – saţiul. Fermitatea, robusteţea textelor în construcţie neliniară, valoarea de poetic şi comunicant-iniţiatic în acelaşi timp a limbajului lor dau o structură originală chiar unei singure pagini citite.

UN PROZATOR în care lucrarea filologică se încearcă răscolitor în acumularea unor „fapte" pe care înclinăm să le descoperim importante, un estet pînă la urmă, capabil de o punere în scenă a unui Bildungsroman din cărămizi considerate la prima citire oarecare, Gheorghe Secheşan este cel ce promite mai ales o carte, o carte întrezăribilă, toate textele apărute sub semnătura sa fiind aparteneţe la ea, o carte surprinzătoare deci prin rezultatul ei ultim. Dacă o aparentă lentoare, o marcată monotonie a frazei, o sintaxă (voluntar!) nenaturală ori convenţional aleasă într-o anume structurare temporală, nu duc la cea mai delectabilă lectură de moment, graţia finală a romanului (nu ne referim la specia literară) va anunţa o relecturare cîştigată. Ceea ce nu lipseşte de asemeni ca dimensiune profundă a prozelor acestea, socialul şi politicul implicat într-o evenimenţialitate însă nu senzaţională şi nici tendenţioasă.

ÎN SFÎRŞIT, pentru o asemenea sumară prezentare, dar nu cel de pe urmă, un înzestrat prozator cu mai puţine publicaţii, anunţînd însă relativ tîrziu construcţia foarte migăloasă a unei cărţi care se anunţă foarte bună, spunem noi, fără a ne acuza de încredere excesivă în propriile consideraţii, Viorel Marineasa, este reprezentantul prin excelenţă încadrabil în proza resurectă actuală, încercat de toate tentaţiile ei, oferindu-i toate încercările pe care le cere.

Proza sa este fără îndoială una unitară în discordanţa renunţării la epicul imediat, avînd totuşi lîngă degete cea mai frumoasă felie din epicul cu pricina. De aici se naşte o ciudată alegorie a eului creator. Personajele sale devin eroice în ciuda oarecărei nimicnicii (nu e un pleonasm de astă dată) pentru că acest fel de a scrie este eroic, bagajele subsolurilor şi ale „suprasolurilor" anunţă miresme închise, copiii neştiuţi ai frazelor suspendate, eliptice, devin peste noapte forţe mature de distrugere sau regenerare, iată o lume originală, uneori straniu de poetică (scrisă însă prin excelenţă proză), care la lumina tiparului nu va rămîne desigur „singură".

Nume ar mai fi, ceea ce e mai important, după credinţa noastră, un mediu, o condiţie iniţială de latenţă, dar şi exprimare a unor talente iată, materializabile în prozatori-cu-rost, care aşa cum a arătat vremea, a fost şi va fi sorgintea singură de crezut a oricărei literaturi.

Lucian **PETRESCU**

SIMPLA RIGOARE*)

Cititorului avizat îi este cunoscut excepţionalul flux poetic declanşat la sfîrşitul deceniului trecut, odată cu apariţia unor poeţi de talia unui Ion Mureşan, Eugen Suciu sau Emil Hurezeanu care, la prima carte, pot fi consideraţi printre vîrfurile poeziei româneşti contemporane. Strategia acestor tineri, care au amînat debutul pînă la atingerea maturităţii în creaţie, decurge, probabil, dintr-o puternică conştiinţă de scriitor. Unor astfel de spirite le va fi indiferentă şi omenia profesională (de întîmpinare) a criticului şi scepticismul său leneş.

Un debutant, dar nu şi un novice, este Mircea Bîrsilă. El intră în literatură ca un poet format, cu arme şi bagaje. Prin ton, prin eleganţă, prin rigoare (mai ales prin rigoare) se adaugă generaţiei sale. Prin topos şi prin un anume patetism, bine temperat, se conturează şi se desprinde.

„Obrazul celălalt al lunii" (titlu obţinut prin transferul cam neinspirat al unui vers) este o retrospecţie şi o superbă reculegere. Detaliile de atmosferă din satul în care trăieşte (se pare, un sat din Bărăgan) îi permit să-şi apropie satul natal, pierdut, şi să-şi descopere propria imagine, îndepărtată, în flou. Cartea este jurnalul unui însingurat pînă aproape de „frica pe care mi-aş scoate-o cu degetul / din suflet / aşa cum este scoasă mămăliga lipită / din cerul gurii unui căţel". Confesiunile lui Mircea Bîrsilă, de o monotonie aproape agresivă, dar niciodată plicticoase, împrumută de foarte multe ori vocea marii poezii: „întunecata şi dura mea presimţire încă din copilăria mamei / cînd nu eram decît o păpuşă de cîrpe cu gura făcută din creion roşu / şi îmi mîncau părul din mătase de porumb verde, iezii". Forţa lui vine dintr-o capacitate, rară dealtfel, de-a construi atmosferă densă, capabilă să transfere emoţia intactă: „Ce tîrziu / am înţeles că pentru tine o rochie mai scumpă de un pol metrul / nu poate trăi decît în ladă / chinuindu-se cot la cot cu rochia de mireasă / împotriva naftalinei şi a întunericului, / la lumina femeilor tinere şi a trandafirilor / îmi amintesc cum umblai pe lîngă oala pusă la fiert / ca şi cum ai fi fost într-o rochie nouă-nouţă, / îmi amintesc de ulciorul înfundat toată vara cu frunze / ca de o rană / şi nodul care mi se urcă la nesfîrşire în gît / este asemenea uliului sfîşiindu-şi în mărăcini umbra."

Monotonia de care vorbeam este ruptă în poeme de cîte o imagine mai violentă, după cum, în volum, poemele senzuale („freamătă trist copacii în urma mea / şi buruienile în straturile de ceapă / ceea ce nu poate rămîne fără efect / asupra sistemului meu nervos / de o fineţe care face din mine o zi cu un vînt puternic") sînt ritmate cu cele mai „dure", ale dezrădăcinării: „Lasă poeziile şi vino acasă / mai fericiţi sîntem noi / prizonierii agriculturii / caprele au toate cîte doi iezi / aşteptăm să se facă vinul şi să-i tăiem / nu ştiu dacă ţi-am mai scris / ocupaţi cu globalul / n-am timp să mă duc nici la doctor / şi parcă aş fi putredă / sînt nopţi cînd confund capra tropăind prin tindă / cu moartea / şi te zăresc mereu în apa limpede din căldare / lasă vorbele goale şi vino acasă / este vremea spălatului de butoaie". Din păcate însă, Mircea Bîrsilă încearcă un atentat la coerenţa volumului său introducînd trei poeme („Altă dinastie", prima „Elegie" şi „În peregrinările sale") care abia ne instruiesc în privinţa evoluţiei sale poetice (pentru că par texte de început) şi a eventualelor disponibilităţi. Aş mai vrea să-i reproşez anumite frivolităţi, ce-i drept destul de „lirice" (gen: „fiecare sat este un clopot / iar fetele bătăile lui de sărbătoare"), dar departe de tonul său puternic şi foarte personal. Aceste observaţii nu întunecă impresia că ne aflăm în faţa unuia dintre poeţii cei mai înzestraţi ai noului val.

O poezie plină de prospeţime, a unui spirit cu adevărat „însetat de real". Un asemenea start poate anunţa un poet exemplar. Oricum, va fi interesant de urmărit evoluţia lui Mircea Bîrsilă, atît ca tematică (dacă va rămîne adică un poet al satului), cît şi în privinţa opţiunilor sale stilistice viitoare. Parafrazînd ultimul vers al cărţii, voi spune că a reuşit, în absenţă, o monedă bătută cu chipul său.

Valentin **CONSTANTIN**

---

*) **MIRCEA BÎRSILĂ** – OBRAZUL CELĂLALT AL LUNII, Ed. Albatros, 1982.

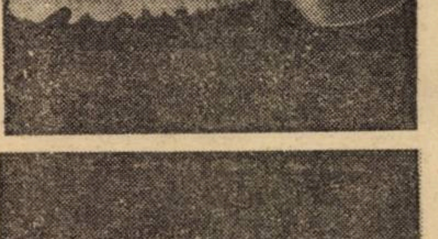

VOCAȚIA CLASICĂ*)

Filologia românească nu și-a constituit încă o galerie a spiritelor ce au animat-o. Mi-ar plăcea însă să mi-o imaginez făcută după criteriul caracterologic: clasicii Hașdeu, Vianu s-ar așeza atunci într-o împăcare benefică a vestitei Querelle... cu romanticii – de pe a căror linie Eliade nu ar putea lipsi –, pentru a demonstra astfel caracterul profund dialectic al culturii românești de peste timp.

Sînt gînduri iscate după (re)lectura unui studiu apărut în urmă cu zece ani, cartea profesorului Ștefan Munteanu despre stil și expresivitatea poetică*). Păstrînd orientarea tipologică, aș putea spune că lucrarea prezintă acea trăsătură de exemplaritate (așadar de permanentă actualitate!) pe care o are orice operă clasică ce tinde să țină dreaptă măsură tendințelor de inovație superfluă, de penetrație a ineditului, a excesivului (deci romanticului) ce tulbură echilibrata armonie. Intr-o epocă în care cercetările despre limbajul poetic s-au diversificat peste măsură, pînă la forme extreme ce au absolutizat unul sau altul din termenii ce alcătuiesc raportul de semnificație, i-am putea bănui cărții lui Ștefan Munteanu un subtext polemic, dacă nu ne-am gîndi că în liniștea sa seniorală este probabil indiferentă la aspectul de combativitate. Și totuși, autorul își marchează cu precizie atitudinea în fața domeniului cercetat, prin reveniri succesive asupra obiectului supus investigației, ce nuanțează și delimitează poziția luată, conferindu-i unitate și originalitate.

Substanța clasică a cărții constă nu numai în reconsiderarea retoricii antichității grecești și latine față de problemele legate de stil (în capitolul referitor la istoricul problematicii în discuție: **De la retorică la stilistica lingvistică și la stilistica literară. Concepția despre stil în antichitate),** ci și într-o infuzare cu substanță umană unui domeniu adesea supus formalizărilor, obstinat să se concentreze asupra asepsiei enunțului lingvistic. Or, pentru Ștefan Munteanu problema expresivității poetice numai rezidă în balansul dintre semnificat și semnificant – aceasta este doar o chestiune derivantă –, scopul pe care stilistica și-l propune este acela de a descoperi „îndărătul semnelor motivația întrebuințării lor în funcție de un conținut conștient care a impus utilizarea lor" (p. 8.) Este vorba astfel de un nou umanism prin care limbajul poetic este redat creatorului său, purtător al unei viziuni propri asupra lumii din care decurge o anumită atitudine, marcată stilistic prin alegerea unei forme de expresie apte să o pună în valoare. Planurile expresiei și al conținutului sînt corelate, în dialectica lor intimă, unui al treilea unghi de vedere: individualitatea creatoare a artistului. Stilistica încearcă studiul mijloacelor de semnificație; ea este însă și o fenomenologie sui generis a actului de creație, întrucît aspirația ei constă în descoperirea nucleului generator al imaginilor, revelarea unei interiorități a conștiinței. Scopul ei se deplasează astfel spre un domeniu extralingvistic, înglobînd, în direcția genezei imaginil, psihologia – respectiv estetica, în direcția efectelor obținute prin imagine.

În retorta trăirii creatoare lumea își dezvăluie sensuri noi, neexprimate îndeobște. Pentru a le putea începe, limba comună suferă – în procesul transformării ei în limbaj poetic – un adevărat proces de „metamorfozare", sau, în expresia fericită a lui Jean Cohen, citată de Ștefan Munteanu, are loc „(la) mort et résurrection du langage". Moarte – desigur, căci sînt abolite sensurile denotative ale cuvintelor pentru a se putea naște o nouă semnificație.

Transferurile de sens care apar în limbajul poetic și care dau naștere figurilor stilistice cunoscute sînt urmărite de către autorul cărții în lumina aceleiași perspective abordate și sînt sursa unor foarte valide observații.

Ștefan Munteanu pornește de la ideea unității de viziune a creatorului; o primă consecință ce derivă de aici este tratarea operei ca întreg, ca un macro-context în care acționează convergența tuturor mijloacelor spre reliefarea semnificației. Se realizează o adecvare „pregnantă și desăvîrșită" a mijloacelor, în funcție de un anumit conținut de gîndire.

Problema tropilor este privită din această nouă incidență: limbajul figurat nu se constituie ca un sens deviat, ci ca sens propriu în context, unica posibilitate prin care o stare de suflet inedită poate fi transpusă în expresie.

Se conturează, prin perspectiva pe care o oferă Ștefan Munteanu asupra expresivității poetice, ideea unei lumi organice a creației, guvernată de imperativele unei viziuni.

Dincolo de substanța cercetării se configurează – expresivitate involuntară! – fizionomia spirituală a autorului însuși. Echilibrul, unitatea, exemplaritatea se înscriu ca atribute ale unei tipologii clasice, căreia ne-a plăcut o clipă să i-l atașăm, și Pe Ștefan Munteanu, în galeria imaginară a celor ce au dat viață filologiei românești.

Sorina IANOVICI

***) Ștefan Munteanu, Stil și expresivitate poetică, Buc., Editura științifică și enciclopedică, 1972.**

POVESTIRI DESPRE OM

Punîndu-și problema cauzei care au dat naștere creației, în celebrul capitol IV al **Poeticei,** Aristotel arată că omul este monie și ritm; amîndouă aceste daruri fiind sădite în firea fiecăruia iar plăcerea pe care o dau ele, cu roadele lor, cu tot, este resimțită de toți.

După Constantin Noica omul se petrece într-o veșnică stare paradisiacă (constituțională) a vînătorii unde, vom vedea, vînătaorea înseamnă cunoaștere; însă, lucru ciudat, oricare dintre sălbăticiunile pe care încearcă omul să le prindă este sau are în ea infinitatea și, mai mult decît atît, sînt două infinități: una exterioară și alta interioară.

Dar ce ar fi omul și viața sa dacă sălbăticiunea nu ar fi infinitate? – „conștiința însă trebuie să domine infinitatea exterioară, încercînd în schimb s-o afirme și sporească pe cea dinăuntru." Vînătoarea e maturizare, veșnică strădanie ce implică o educație, un antrenament ritmic și armonic întru „buna instăpînire asupra pluralității "– în fond, instăpînind exteriorul, punem ordine înăuntru spre a fi „măsura tuturor lucrurilor" – iar imensul teren de vînătoare. unde parcă nu se știe cine pe cine vînează, unde toate stau ca „electrizate", unde „nici un termen nu e străin de sacrul dans", se dovedește a fi un „cîmp logic" și cu tot acest haos ceva, o trăinicie, îi dă omului o statornică încredere ce-l duce parcă mereu mai departe, nepierzîndu-și sațul ori nesațul și, mai ales, îl face să simtă că este vorba de o „stare de logicitate ce poate fi prevăzută peste tot", că în afară de **ordinea reală** mai există o alta **posibilă.**

Totul este sete de ființă, spune M. Eliade; totul este întru ființă, spune C. Noica – setea de ființă este într-un fel **devenirea întru devenire** ce caracterizează natura anorganică, organică sau natura reflectată și omul; **devenirea întru ființă** e caracteristică doar ultimei. A fi întru este, dacă vreți, un fel de a merge aiurea; ca Făt Frumos după zmei, deci cu un țel precis. Nici el nu știe sigur dar simte la tot pasul că țelul său e undeva, în **sinea sa;** o realitate mai puternică decît el însuși, îl comandă parcă, îl determină să făptuiască pînă la, a da făptură idealului său.

Ori marea întrebare ce dezbină acum este: cum să faci să fie ceea ce stă să fie, ceea ce nu este încă? Platon ar replica probabil, că fără Ideea de om și azi am trăi în peșteri și ne-am cățăra prin copaci – fără un ideal, fără o credință, prelungește gîndul Dostoievski, omul și-ar face mai degrabă seama.

Așadar, omul stă sub fascinația lui **ceea ce stă să fie,** înțelegînd că deși n-are chip este întru chip: întruchiparea supremă fiind gîndul. În **indicativ prezent**-ul aristotelic, singurul timp la care se pot face afirmații cu sens, C. Noica vede un **timp logic** care preia în sînul său trecutul și viitorul. Parafrazînd, vom spune că un popor trăiește logic cînd are în fiecare clipă legea de popor adevărat în el; în răspunderea sa față de întreg, el are o totalitate de fiecare clipă, statornic („Dacă fiii-ți mîndri aste le nutresc" – acum, în prezent, înțeles ca timp logic – atunci „La trecutu-ți mare, mare viitor"). Dar, mai bine, să ne gîndim la omul zilei: îl vezi **prins** într-o serie de probleme din care, spre a le **cuprinde,** încearcă să se **desprindă** .Dar ce este ziua dacă nu sălbăticiunea tocmai? E aci parcă o luptă în care fiecare încearcă să-l prindă pe celălalt și, iată, înțelegi că ziua trebuie. poate fi prinsă; este de prins. Mulți oameni își fac programe de zi, adică încearcă să se desprindă, să se instăpînească asupra zilei ce stă să fie: unii reușesc să-și realizeze planul, adică desprinși vor reuși să cuprindă ziua, să învingă sălbăticiunea, pluritatea. Marea lecție (cuprindere) este că ești **cu** prins cu tot, cu prinsoare cu tot; calea importă, lupta, nu rezultatul, țelul. Oricine cunoaște vorba „viața și-o face omul" încît, **în principiu,** poți spune că omul e viața, dar, **în fapt,** e **cu** viața; **în fond,** omul se vînează pe sine cu ziua, anul, cu viața ce stă să fie: vînează ceea ce stă să fie el însuși (**„punerea** își devine singură o **opunere** spre a alcătui o laolaltă punere sau **compunere).**

Bine, vom spune, dar există programe săptămînale, lunare, anuale! Proverbul asiatic e mai subtil însă cînd spune că se poate gîndi peste veacuri. Dar ce ar fi clipa, ceasul, dacă nu ar fi eternitate? („Și căi de mii de ani treceau / În tot atîtea clipe"). Așadar, este posibilă o deschidere „jur împrejur de **sine"** (s. n.), o desfacere în afară, în eternitate. Cu **timpul logic** omul înțelege că se poate desprinde din „logica lui Ares" în care s-a petrecut atîta amar de vreme și se poate însoți cu alta, a lui „Hermes", care dă seamă de trecut și viitor, care, „înseamnă tocmai a vedea întregul în parte" și care face posibilă devenirea întru ființă. Și, iată, înțelegem „lucrul acesta pe care nici un om de știință nu-l acceptă la prima vedere și care e totuși de un tulburător adevăr: că prin intelect noi căutăm să cunoaștem lucrurile **după modelul conștiinței de sine,** adică dinăuntru; că descriind lumea descriem, de fapt, conștiința de sine sub chipul lucrurilor.

Așadar, se poate vorbi de o „întruparea în fizical și dincolo de el" – miracol constant și invariabil al culturii și civilizației – iar umilința întrupării nu e o degradare: „desăvîrșită este o idee care **în realizările ei** se păstrează intactă. În același cap. IV al **Poeticei,** Aristotel spune: „creația se desăvîrșește puțin cîte puțin, pe măsura dezvoltării fiecărui element nou dezvăluit în ea; pînă cînd, după multe prefaceri, găsindu-și firea adevărată. încetează să se mai transforme". Adică rămînînd mai departe ceea ce este. Prelungim gîndul spunînd că Ființa unui popor este desăvîrșită dacă, de-a lungul istoriei, rămîne ceea ce este.

De veacuri gîndirea se re-gîndește drept ceea ce este: gîndire. Ori aceasta nu-i neobișnuit, ci „neobișnuit este să-ți aparții" și, mai ales, cu fiece clipă cu care stai să fii, să faci auzită sinea ta, măsura ta de om; ceea ce este mai adînc în noi înșine

Florian MADEVA

LUMINA ORIGINILOR

A apărut recent o nouă carte a lui Gheorghe Mușu: „LUMINI DIN DEPĂRTĂRI", un foarte nimerit prilej de a încerca o privire globală și o evidențiere a unei opere singulare, într-un fel, la noi. Dar nu numai atît. Recitirea celor trei cărți ale sale (ZEI, EROI, PERSONAJE și DIN ISTORIA FORMELOR DE GINDIRE ARHAICĂ, sînt celelalte două) iți impune să meditezi la condiția cu totul specială pe care cercetătorul zorilor umanității este obligat să și-o asume. „Aparent rari nantes in gurgito vasto" (Rari, răzleți apar înotînd în imensul noian) citează Gheorghe Mușu din Virgiliu și aceste versuri ar putea caracteriza foarte bine îndelungata și singuratica trudă a istoricului și filologului întru descifrarea limbii și spiritului vechimii .Există prejudecata, cînd este vorba despre cărți, precum cele amintite aici, că ele trebuiesc analizate și comentate doar în revistele și lucrările de specialitate, nefiind „de interes general". De aceea săptămînalele sau lunarele literar-culturale aduc rareori în prim plan astfel de lucrări. Să fie aceasta o fatalitate? Oare, cuprinși de agitația cotidianului, de identificarea și întemeierea manifestărilor protocronice ale culturii noastre, nu uităm tocmai lucrul cel mai important: anume că protocronismul nu ține numai de istorie, ci și de prezent, că există din fericire printre contemporanii noștri destui care crează astăzi protocronic, anticipativ? A încuraja și a crea toate condițiile necesare unei astfel de gîndiri este fără îndoială una dintre chemările cele mai importante ale culturii de astăzi și de totdeauna. Atîta vreme însă cît contribuțiile de mare valoare științifică vor rămîne numai în foarte discretele reviste de specialitate, fără o inteligentă popularizare în revistele culturale de mare tiraj, riscăm să nu ne cunoaștem noi înșine așa cum se cuvine valorile. Prezentarea obiectivă și simplificată, nu simplificatoare, a unor lucrări de lingvistică, istoria culturii, etnografie, istoria limbii, sociologie, filosofie și cîte altele asemeni ar descuraja apoi improvizația grăbită și veleitară. Și ar mai evita un foarte regretabil reducționism căruia fără să vrem se întîmplă să-i cădem uneori victime.

Desigur, Gheorghe Mușu nu face încă operă de sinteză decît pînă la un anumit nivel, nu se lasă furat de speculație, rămînînd pe cît posibil în perimetrul strict al faptului etimologic sau ritualic, nu încearcă să facă filosofie, ci „doar" filologie de speța cea mai pură. Toate aceste aparente restricții sînt firește de fapt tot atîtea calități. Aș spune că el nu se vrea un teoretician, ci un practician al domeniului său. Vedem în această negrabă și limitare conștientă și mîndră a domeniului însușiri apreciabile, mai ales aici unde, mai mult poate decît în oricare alt teritoriu al culturii, atracția este mai cu seamă a nemarginilor. În speță Gheorghe Mușu studiază în special civilizațiile prehellenice și microasiatice, vechimea vechimii, originea însăși, urmărind ca dincolo de etimologia cutărui sau cutărui nume de zeu sau de erou să sugereze un etimon spiritual, orizontul de gîndire al omului arhaic. Calea principală pentru descifrarea ființei originare a zeului este firește înțelesul originar al numelui său. Se știe: etimologia este o știință a capcanelor și a mijloacelor. Pentru a le evita, pentru a putea aduce soluții noi într-un domeniu în care, în ciuda aparențelor, soluțiile noi nu apar chiar așa de ușor, pentru a împinge mai departe cercetarea din unele puncte în care părea împotmolită „din lipsă de probe", cărturarul nostru își situează permanent demersul la intersecția a trei planuri: cultic, mitic și lingvistic-semantic. Luminîndu-și reciproc părțile obscure sau pierdute, aceste planuri consecvent puse în lucrare duc la numeroasele soluții noi sau la întărirea altora, înainte abia întrezărite, prin argumente mai puternice. „Metoda rămășițelor" nu este decît această acumulare răbdurie de fapte lingvistice, mitice, riatualice cărora li se caută sensul integrator. Abordarea este mai întotdeauna filologică, se adună cu extraordinară acribie (un munte de date și de interpretări ale acestor date, din Antichitate pînă la ultima oră, pentru ca din tot acest hățiș, care este de fapt arm-(ăt)ura științifică a textului, să poată fi tras firul care duce cu certitudine la soluția propusă. „Habet sua fata nomina" ne reamintește la un moment dat Gheorghe Mușu, și urmărind pînă foarte departe acest fatum al cuvîntului, el ne portretizează pe nesimțite acea umanitate a originilor în dialog neîncetat cu puterile ostile sau favorabile ale universului. Fie că problema relației omzeu se luminează prin amănuntul revelator că zeului i se presupune o infirmitate, (ZEI, EROI, PERSONAJE cu cercetarea fundamentală asupra marelui zeu Dionysos, tălmăcit „șchiopul lui Zeus") fie că analizează problema energetismului în lumea arhaică în legătură cu zeitățile ciclurilor anuale, (DIN ISTORIA FORMELOR DE CULTURĂ ARHAICĂ, unde găsim o foarte interesantă explicație a etimologiei numelui Zamolxe și o analiză plină de sugestii și soluții noi asupra mult discutatei probleme a naturii acestui zeu și a religiei geto-dacilor) fie că se ocupă de zeitățile tritogenice, adică născute în adîncuri, (LUMINI DIN DEPĂRTĂRI unde avem deslușirea etimologică a zeiței Athena și unde se reiau o serie de chestiuni din celelalte lucrări) efortul învățatului nostru este de a supune un număr cît mai mare de date și elemente disparate unei viziuni unitare, fără contradicție lăuntrică, menită să ne dea o imagine mai plină și mai nuanțată asupra zorilor civilizației europene. Dincolo de exactitatea uneia sau alteia dintre rezolvările propuse, asupra cărora se vor fi pronunțat cei în drept, impresionează stringența argumentației, bogăția de „martori" istorici și lingvistici aduși în sprijinul ipotezei proprii, coerența pe care, dincolo de dificultatea lecturii, o vădește în cele din urmă întregul.

Un cuvînt se cere spus și despre ironia cu care în special notele textului sînt adesea pigmentate. Se pare că în această disciplină a maximei asceze a cercetării descătușarea umorală față de cei care au lăsat explicațiile „în aer", n-au văzut calea justă, s-au împotmolit la jumătatea drumului, au făcut prea mult rabat fanteziei etc., este aproape obligatorie.

Gheorghe Mușu este printre acei truditori halucinați de idee, retrași în cvasianonimatul spațiului sacru al bibliotecii, de unde, precum minierul, se străduiesc să smulgă din adîncul întunecat al timpului bulgărele de lumină. E o muncă exemplară, nu doar o destul de indiferentă acumulare de cunoștințe, ci o sporire a zestrei de omenie din noi. Este poate meritul cel mai de seamă al unor astfel de lucrări. Și de aceea socot potrivit să amintesc ca încheiere versurile eminesciene: **„Si plin, și limpede, încet cîntară / Glas al trecutului ce înseninã / Mintea cea tulbure de gînduri plină...".**

Christian CRACIUN

oameni și cărți

Cutezanța unui autor dramatic vizionar

Dramele cu tematică antică astăzi nu sînt o raritate. Bineînțeles, literatura științifică pe care criticii și istoricii literari contemporani au consacrat-o tematicii antice în teatrul modern este vastă. Dacă n-ar fi decît să amintim de lucrări ca **Sur Racine** de Roland Barthes și **De la metafore obsedante la mitul personal** de Charles Mauron, și încă ne-am cantona înlăuntrul unor modele procedurale, menite a aprofunda prin mijloacele studiului modern – al textualității și psihocriticii – opera de artă. Studiu modern dar cu o tradiție de cîteva decenii. Astfel, Charles Mauron a formulat încă în 1954, pornind de la Jean Racine, ipoteza existenței unui mit personal specific oricărui scriitor, mit personal ce poate fi definit în mod obiectiv. Să adăugăm neîntîrziat că, după același, faptul nu înseamnă cît de cît să se reducă o operă întreagă la un anumit denominator comun. Suprapunerea motivică a unor texte variate din opera unuia și aceluiași autor lasă în schimb să se întrevadă anumite trăsături structurale ce revin în mod obstinat, peste care se poate trece altminteri ușor în cazul studiului izolat sau, mai precis, izolant al acelorași opere.

Dacă tot în 1954 filosoful Henle a susținut că problema semnificației este problema secolului douăzeci, el nu neagă prin aceasta că de la Aristotel la frații Schlegel și Humboldt și la mai modernii din zilele noastre în domeniul criticii fenomenelor cultural-artistice, cu maturizarea lingvisticii, întrebarea, după concepția intimă inculcată unei opere de artă, a devenit o problemă de fond a exegezei literare.

În prezența dramei **Periandru** (în originalul maghiar, **Periandrosz,** Kriterion, București, 1982) a venerabilului poet nonagenar timișorean Endre Kàroly, ne vedem siliți în primul rînd a nu pierde din vedere măsura în care calitățile artistice întruchipate în această dramă se înrădăcinează în opera vieții autorului. Pentru un bun cunoscător al acestei opere, includerea dramei sus-amintite într-o permanență atitudinală și într-un întreg de concepție este mai mult decît evidentă. Drama **Periandru,** pe care acuma un deceniu și mai bine am analizat-o în **Orizont,** în varianta ei premergătoare, **Cuib de vultur din Corint,** este alcătuită din aceeași plămadă artistică și umană ca cele mai de seamă poezii ale debutantului în 1922, din placheta **Omul care întruna trece umblînd** sau ca **Elegiile din Gorizia** din perioada interbelică, ieșite de sub teascurile tiparului cu o mare întîrziere, sau, în sfîrșit, recolta lirică din placheta **Cîntece din toamna mea tîrzie,** toate – se-nțelege – în limba maghiară. Pînă și în unele morfeme, continuitatea este evidentă, întrucît limba i s-a oferit din adîncul conștiinței sale totdeauna ca un material minunat, ce nu i-a făcut posibil doar un mod de expresie spontană și atît, ci i s-a impus ca bază materială, în vederea unui travaliu atent și îndelungat, în urma căruia s-a cristalizat în forme variate unul și același mesaj: misiunea extrem de dificilă a poetului democrat care în vălmășagul spiritual al milioanelor de capete dezorientate relevă în frumusețea ei întreagă misiunea păcii.

Drama **Periandru** se compune dintr-un prolog și cinci acte, scrise în iambi endecasilabici. Este metrul marilor drame „însingurate", după expresia unui istoric literar, din dramaturgia maghiară, plasînd opera dramatică a lui Endre Kàroly alături de **Tragedia omului** de Madách Imre și **Bánk bán** de Katona József. Ca atare, **Periandru** ocupă în scrisul ungar o poziție de netăgăduită elevație. Tălmaci atent aplecat asupra izvorului său istoric Herodot, din care nu întîrzie să facă în fruntea fiecărui cat o trimitere filologică precisă, textul poetico-dramatic ce urmează nu se limitează doar în mod formalist la ilustrarea izvorului, agrementat scenic cu variate conflicte între cei doi protagoniști, Periandru și Licofron. Autorul scrutează într-o titanică sondare a străfundurilor psihologice ale caracterelor acele zone arhetipale care, atît diacronic cît și sincronic, explică în forme sensoriale univoce orice antagonism istoric similar. Și este bine să ne amintim aci că poetul Endre Károly, care, după studii adîncite ale limbilor și literaturilor clasice, a purces la rîndul său, în societatea lui Carl Gustav Jung, să sondeze stratul arhetipurilor din conștiința umană, colectivă și individuală. Dacă n-ar fi decît să amintim din lucrările sale **Studiul despre labirint ca reflex liniar** și comentarul la **Noaptea Walpurgiei clasice din Faust II** de Goethe, încă ar fi suficient spre a-i ilustra o parte din domeniile investigațiilor. Este un mod specific de a stabili arhaicitatea unor anumite **utterances** care determină, în ciuda tuturor suprastructurilor, mai mult sau mai puțin raționaliste, comportamentul uman.

În drama lui Endre Károly, aceste arhetipuri ni se relevă: pe plan mitologic ca antagonism între Zeus și Asklepios; pe plan politico-civic, ca discrepanță între tiranie și democrație; pe planul praxisului, ca ireconciliabilitate între reprimare și procedeu curativ; pe planul spiritualității, ca tensiune între ursită și trai civilizat, apusul zeilor și zorile umanității. Toate acestea trebuie înțelese sub zodia mai înaltă a năzuinței spre armonie între marele întreg și individul în desfășurarea calităților sale constructive. În sensul acesta, **Periandru** este o dramă filosofică, fără a formula teze filosofice propriu-zise.

Spre deosebire de tragedia antică, în care, pe lîngă unitatea acțiunii, se păstrează cu strictețe și unitatea locului ca și a timpului, drama **Periandru** de Endre Károly se desfășoară într-un interval de nouăzeci de ani și mai bine: prologul în anul 506 î.e.n., actele I–V între anii 600 și 590 î.e.n Faptul este neobișnuit, ba el ar fi chiar de natură să îngreuneze înțelegerea acțiunii, dacă de la început față de ea nu ne-am înarma cu ideea evoluției. Și, de fapt, a unei evoluții firești între contrariile indicate mai sus. Ea n-ar fi imaginabilă și totodată reprezentabilă, dacă ne-am instala în barca damnaților, asupra cărora timpul nu are nici o influență. Sau, cu alte cuvinte, dacă evoluția am considera-o chiar numai o deșartă vorbărie dramaturgică.

Îndrăzneala de a cuprinde într-o singură dramă o acțiune care se desfășoară într-un interval de timp atît de extins, apropie încă o dată drama **Periandru** de vizionara **Tragedia omului** de Madách Imre și de **Bánk bán** de Katona József. Sînt tustrele, pe lîngă „drame însingurate", fără doar și poate rezultatele artistice ale unei cutezanțe demiurgice care se plasează deasupra spațiului și timpului.

Andrei A. LILLIN

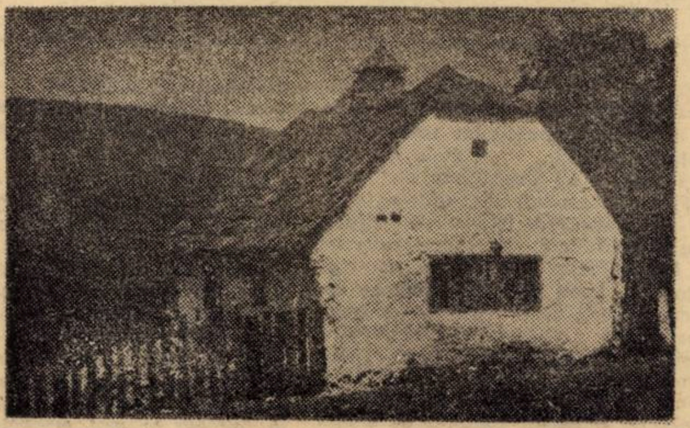

O reeditare necesară

Însemnătatea cărții lui Pompiliu Eliade*) depășește cadrul interesului strict universitar, deși este scrisă la sfîrșitul secolului trecut. Și cu toate că, așa după cum afirmă Alexandru Duțu în prefață, lucrarea, citată astăzi „se dovedește mult prea legată de stadiul de cunoștințe și de un anume mod de interpretare" meritele ei se impun prin cîteva disponibilități de netăgăduit. Perspectiva analitică largă, ca și suportul comparatist solid asigură cărții o anume rigurozitate metodologică. Parcursul celor două secole analizate (al XVIII-lea și începutul sec. al XIX-lea) este împărțit de autor în manieră și după model francez. Astfel, „Vechiul Regim" al surorii noastre latine își are replica sa românească, identificată cu dominația fanariotă. Între această perioadă și timpurile care au urmat mișcării lui Tudor Vladimirescu se întinde perioada fastă a treptatelor influențe apusene, civilizatoare. Din fericire, acestui maniheism interpretativ, autorul îi suprapune, înspre binele cărții, virtuți literare dobîndite, poate, ca urmare a hiperbolizărilor de tot felul. În „Vechiul Regim" țăranii trăiau într-o sărăcie austeră care amintește de întinderile pustii ale extremului nordic. Bordeiul țărănesc este „o simplă groapă"; deasupra acesteia „crește iarba" așa că, văzut de departe, „ai zice că bordeiul nu e decît o ușoară ondulație a pămîntului, dacă din cînd în cînd cîțiva nori de fum n-ar indica o locuință de om".

La antipod se află boierul fanariot. Viața acestuia este învăluită într-un plictis asemănător reveriilor mateine. Scenele evocate de autor sînt de un pitoresc rar. Arareori plictisul acesta etern duminical este întrerupt de chemări erotice. Atunci boierul face vizite doamnelor și „cu un aer cucernic își lasă încălțările moi în josul scării și urcă să flecărească și să clevetească cu frumoasele – care petrec ceasuri întregi tolănite pe divane".

Cît despre breslele negustorești au și acestea metehnele lor începînd chiar cu pitorescul lor carnavalesc. Neamul lor pestriț vine de prin Grecia, Turcia, Albania, Moreea, Macedonia, Trebizonda, cu mărfuri la fel de amestecate: blănuri scumpe din Rusia, condimente din Orient, stofe și articole de lux din Constantinopol, muselină din Indii și Alep, țesături în aur din Scio, orfevrărie din Leipzig, broderii de Veneția.

Influența franceză asupra principatelor române este urmărită de autor în prezentarea principalilor ei intermediari: domnitorii fanarioți, ofițerii ruși, cu manierele lor „franțuzite" și, în sfîrșit, consulii și emigranții francezi ajunși preceptori și dascăli ai fiilor de boieri. Alte capitole urmăresc destinele revoluției franceze și ecourile entuziaste stîrnite în Orient de ideile acestea, materializate prin înființarea Eteriei de către Rhigas din Velestin cu scopul eliberării Greciei și a partidei naționale de către boierii români. Un reprezentant al acestora, boierul Dudescu, se zice că ar fi fost trimis în misiune diplomatică cu scopul de a-l întîlni pe Napoleon. Boierul și-a cheltuit însă pe pămînt galic întreaga avere cu extravaganțe mondene.

Și, în sfîrșit, capitolul despre începutul traducerilor românești încheie, într-un triptic cuprinzător, consecințele prime (literare, sociale și politice) asupra spiritului public în România în preajma sfîrșitului domniilor fanariote. Ar mai trebui desigur amintit, și nu în ultimul rînd, aportul transilvănenilor la apropierea culturii române de cea franceză, prin deșteptarea sentimentului latinității noastre.

Prin toate aceste direcții și zone de investigare, lucrarea lui Pompiliu Eliade reușește, în ciuda timpului, să cristalizeze personalitatea culturii noastre în perimetrul căreia civilizația apuseană s-a constituit ca ferment pe solul bogat al specificului național, a cărui sinteză ulterioară va naște marile valori culturale și civilizatorii ale istoriei literaturii și culturii românești.

***) Influența franceză asupra spiritului public în România, Ed. Univers, 1982.**

Daniel VIGHI

Marin Sorescu... într-o doară*)

Totul este cum-se-face în cel de-al doilea roman al lui Marin Sorescu, de la titlu (**„Asta-i autor serios, care să-ți servească chiar din titlu, ca-n palmă, totul?"** – se întreabă la un moment dat unul dintre protagoniști, **Viziunea viziunii** și/sau **Vizuina viziunii** formînd/formulînd singurul răspuns posibil la o asemenea interogație: nu), pînă la scriitura epuizînd mai toate tehnicile vechi și noi ale prozei la umbra parodiei în floare. Dacă adăugăm că în carte sînt inserate și două „volume" de versuri menite a pune **„o frînă lirică unui roman atît de avîntat, cu scopul de a-l da peste cap și a-l determina să se transforme",** vom înțelege că parodia se extinde și asupra poeziei, în ultimă instanță, asupra oricăror interferențe între cele două, deci asupra literaturii în genere și, fiindcă autorul se inspiră „nemijlocit din viață", și asupra vieții, asupra „stilurilor" ei. Așadar, o panparodie. **Viziunea vizuinii/Vizuina viziunii** poate fi citită și ca un fals tratat de poetică și stilistică, și ca unul de moravuri. O carte cu aspirația întregului, totalizantă și totalizatoare. Parodia e împinsă astfel în preajma grotescului. Un roman, cum s-a spus, alegoric (mai degrabă, alegoric-parodic, formula celebrului corespondent... hieroglific fiind urmată inclusiv la „scara" din final), în care autorul face tot ce-i stă în putință pentru a ambiguiza. Autorul își lasă cu nedisimulată generozitate personajele să se zbenguie printre cuvinte, jubilează odată cu ele cînd descoperă un calambur mai acătării, le veghează cu atenție destinul (intrările în scenă sînt perfect regizate, romanul e fără doar și poate teatral), le abandonează numai cînd, cu conștiința excesiv încărcată (vai, eternul sentiment de vinovăție al autorului), simte nevoia de a se scuza. Și atunci își pune cenușă în cap cu ingenuitate pozînd într-un Candide descins direct din inima Doljului. Altminteri e sobru – atît cît poate fi practicînd stilul calamburistic, acesta inegal ca efect(e), ceea ce sugerează ideea unei parodii a parodiei –, ia în serios... luatul în răspăr, e cînd urmuzian, cînd baroc, cînd și una și alta în același timp.

„Acțiunea" – tramă de roman social, psihologic, erotic, politic etc., etc. – se centrează în jurul unui personaj, Ursul, mare iubitor de cărți polițiste (străine!) și de vulpi care, pardon, miros frumos amîndouă. Pișicherul e pe rînd șef de cenaclu (niscai literat, niscai filosof), șef de ocol (ocolul pămîntului!) și, în sfîrșit, pur și simplu șef, întreține legături nelegitime cu o vulpe (ea, cu o biografie extrem de încărcată, plină de quiproquo-uri), are, spre final, o nevastă, Vițica – lca viț-urile lipsindu-i, e, în fine, urs și Ursu (antroponim, atenție!). Chestiunea din urmă, cea mai arzătoare la ordinea... romanului, se dovedește a fi o falsă problemă. De la pagina 119 încolo cititorul este despovărat de o asemenea supărătoare dilemă: **„Acuma sînt animale sau oameni? Oameni sau fiare? Curiozitatea noastră e legitimă, ca autor, sîntem în legitimă apărare să știm, cum se numește asta? să știm starea... fizică a personajelor noastre, pentru a revedea modul în care ne vor ataca și cum să ne apărăm. – Ce te uiți așa la mine? nu pot găsi pe loc răspunsul la o problemă de metafizică, omul a fost din toate timpurile și om și animal, iar animalul a fost în toate timpurile și animal și neom."** Clar, nu?

Alături de urs evoluează Iepurilă (Fără-Cap și Fără-Coadă, $F^2 C^2$), Bursucul, Cocoșul (inevitabil, poet), De Lapte (Guiț zis și De Sanchis), Lupu și, bineînțeles, Vulpea (alias Anișoara Iordăchescu), într-o distribuție de zile mari. Planurile se intersectează, se confundă, totul e relativ, cronologiile și nexurile cauzale sînt firave. Singurul lucru cu identitate e parodia. Morala acestui roman-fabulă trebuie căutată dincolo de paginile lui, precum el însuși, „într-o doară", că doară n-o fi foc.

Marian ODANGIU

***) Marin Sorescu, VIZIUNEA VIZUINII, Editura Albatros, 1982.**

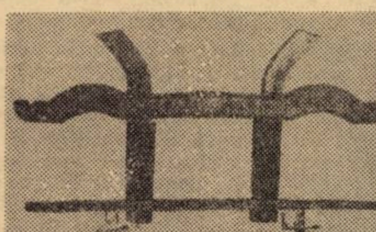

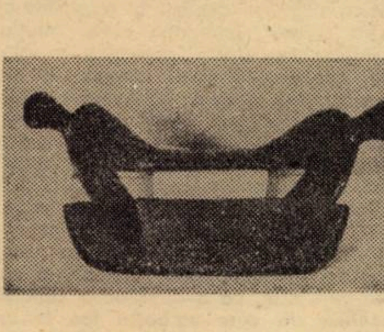

Literatura actuală: o „lectură” îmbogățită a condiției umane

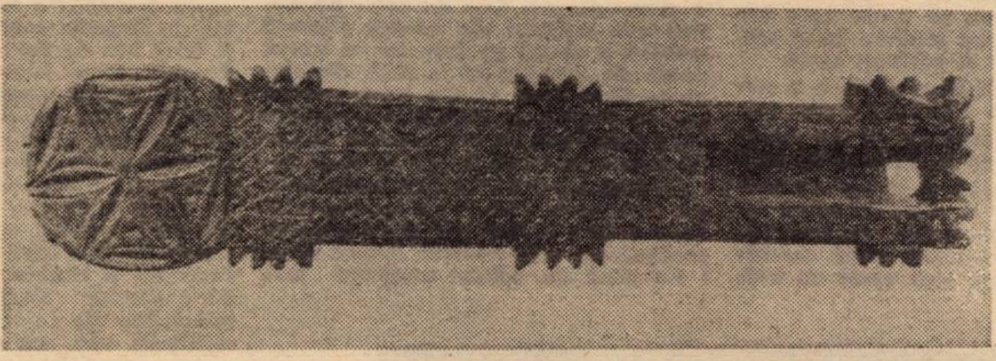

Ideea că, „înaintea oricărei alte funcții sociale, literatura și arta stimulează o permanentă stare de veghe a omului asupra lui însuși, solicitîndu-l la autodepășire, a fost de mult admisă, cu valoare de axiomă, în estetică” (Gheorghe Achiței, **Artă și speranță,** Ed. Albatros, 1974, p. 384). În adevăr, creația literară este, așa cum s-a mai spus, o „lectură a omului contemporan”, o descifrare în forme și modalități mereu îmbogățite a evoluției sociale, a devenirii umane. „Marea ei realitate se găsește în sufletele oamenilor... Acolo se înregistrează, se trăiește, se interpretează, se păstrează, se valorifică prin răsunetele ei cele mai caracteristice. Literatura... nu cultivă spațiul, ci conștiința” (Traian Herseni, **Literatură și civilizație,** Ed. Unviers, 1976, p. 366). Dar ea are și o finalitate concretă, transindividuală: asigurarea unei existențe demne, plenare, a unei noi **calități a vieții,** cu toate componentele pe care le presupune acest concept (vezi, între altele, Pavel Apostol, **Calitatea vieții și explorarea viitorului,** Ed. Politică, 1975, p. 108).

Credem că tocmai în această finalitate rezidă și esența umanistă a artei și literaturii. Semnificativ, această idee a însoțit conștiința literară românească încă din momentul constituirii ei. Literatura română s-a afirmat de la început, împotriva unor condiționări exterioare neprielnice, sub semnul **umanismului,** înțeles atît ca atitudine cît și ca viziune asupra lumii. Căci, așa cum afirma polemic și Nicolae Iorga, „Am avut și noi o epocă de Renaștere. Această Renaștere... nu a fost singura mișcare intelectuală în apus, la care, aducînd și noi o producție literară..., să nu ne fi integrat între nevoile noastre și apăsarea pe care am suferit-o și de care trebuie să ținem seama. Am mers pas cu pas cu dezvoltarea culturală generală a Europei...” **(Istoria literaturii românești. Introducere sintetică,** 1929, p. 75). Prin racordarea la curentul umanist al epocii, tînăra literatură română s-a eliberat de complexul izolării provinciale; mai tîrziu, intemeietorii culturii moderne au formulat admirabil **aspirația universalistă** a literaturii noastre, ferind-o totodată de exagerările mimetice, de pripeala „formelor fără fond” preluate de aiurea. Eminescu, bunăoară, o înțelegea ca „dezvoltare omnilaterală” care să vizeze „totalitatea aptitudinilor unui popor spre creație și propășire”. Simultan, Maiorescu îi adăuga acțiunea salubră a **spiritului critic,** atît de necesară într-o perioadă de tranziție, iar Gherea scotea tot acest program estetic, de rezonanță națională, de sub semnul **tezei** schopenhaueriene a „înălțării impersonale”, demonstrînd că adevărata literatură nu trebuia să înstrăineze pe om de interesele sale cotidiene, de existența sa socială.

Acestea sînt ideile generoase pe care s-a intemeiat cultura literară română. Literatura actuală a reluat în forme noi, îmbogățite, aceste constante ale creației noastre spirituale: raționalismul, umanismul, echilibrul valorilor ferite de dogmatisme inutile, vocația începutului, a reintoarcerii la problemele ultime, esențiale, ale civilizației și culturii redefinite din perspectivă românească. Firește ele au fost redimensionate potrivit noilor condiții socio-culturale, corelate într-un **nou umanism** înțeles ca „umanism al proiectelor al realizării lor, al reconstrucției umanului, al îmbogățirii **naturii umane concrete** și a **existenței sociale** după exigențele ideale ale **esenței umane** (Al. Tănase, **Cultură și civilizație,** Ed. Politică, 1977, p. 321). Literatura ultimilor decenii a reconsiderat, în acest context, imaginea lumii, relația individului cu istoria, dinamica procesualității sociale, avansînd idealul umanist al transformării omului contemporan din **homo technicus** sau **homo economicus** în **homo humanus.** Ea a militat cu un patos și o luciditate răscumpărate în ultimii ani pentru **dezalienare,** pentru perfectibilitatea omului și a societății, pentru înlocuirea mai vechii viziuni maniheiste și simplificatoare care descria omul ideal (și ca atare, inexistent) cu perspectiva reală a omului așa cum este. Ea a atins acea **condiție filozofică** de care vorbește Ion Ianoși în **Schiță pentru o estetică posibilă** (Ed. Eminescu, 1975), meditînd asupra celor mai intime aspecte ale condiției umane, **ale** destinului individual și social. Se poate vorbi de o îmbucurătoare **radicalizare** a conștiinței scriitoricești (de care vorbea cîndva și Al. Ivasiuc în **Radicalitate și valoare),** de o nouă luciditate, o nouă stare de veghe în fața a tot ce ar putea interesa destinul omului contemporan. Este luciditatea scriitorului care abordează frontal „problemele reale și obsedante ale timpului și societății noastre contemporane”, refuzind „să se adăpostească în spatele necesității istorice și să se eschiveze în felul acesta de a întreba nu cîtă necesitate conține istoria, ci care e soarta fiecărui om în parte” (Marin Preda, **Imposibila intoarcere,** Ed. Cartea Românească, 1971, p. 24); în același timp refuzind să evadeze „cu ajutorul unor torente de cuvinte și imagini, într-un univers al închipuirii, care nu reprezintă nimic din ceea ce frămîntă... conștiința contemporanilor săi” **(Ibid.,** p. 14).

Angajîndu-se cu patosul ei critic, cu patosul ei constructiv („Luciditatea rămîne prospectoare și ca atare nemulțumită de prezent. Creatoare nu poate fi decît nemulțumirea în artă ca și în alte domenii” – Ion Ianoși, „Socialismul și arta” în vol. **Artă și ideologie,** Ed. Junimea, 1979, p. 223) în realitatea contemporană literatura aspiră, ca și toate celelalte forme de acțiune politico-ideologică, la saltul de la explicarea lumii la transformarea ei. Ea oferă nu copia unei lumi existente, ci **modelul imaginar** aflat la întretăierea lumii reale cu lumea posibilă, un proiect cu o funcție de reglare și echilibrare a existenței sociale. Iată de ce literatura (și nu doar teoretică) a ultimilor ani, a repus în discuție, aducînd precizări importante, statutul unor categorii și concepte estetice tradiționale. S-ar putea vorbi chiar de o mutație mai amplă a acestor categorii, de o trecere de la categoriile frumosului sublim, a monumentalului și tragicului (din deceniul șase, bunăoară) la categoriile lucidului, barocului, tragicomicului, absurdului parodiant cu bogata lor literatură teoretică apărută în ultima vreme la noi. Chiar dacă unele din aceste categorii au fost la un moment dat supralicitate, probabil și sub impulsul unor tendințe manifeste pe alte meridiane, în ansamblu această reconsiderare a conceptelor reflectă o autentică schimbare de poetică a literaturii noi. Este vorba de depășirea, bunăoară, în roman, a acelei concepții „compartimentale, distributive și rigide”, străduindu-se „să consacre măruntul, cotidianul, particularul, cazul clinic, excepția”, concepție caracteristică după opinia lui Mircea Horia Simionescu romanului tradițional, de tip burghez (vezi „Romanul a murit! Trăiască romanul” în **Secolul XX,** nr. 9/200, 1977) cu o concepție mai dinamică, eliberatoare, care să consacre romanul ca un gen al ironiei creatoare, al structurării și destructurării unor lumi posibile. Dar dacă asemenea elemente metaromanești sînt tot mai frecvente în romanele apărute în ultima vreme (publicate de George Bălăiță, Constantin Țoiu, Mircea Horia Simionescu, Sorin Titel, Petre Sălcudeanu, Ștefan Bănulescu, Paul Eugen Banciu), ele nu conduc nicidecum la atenuarea laturii **realiste** a cărților respective. Cum opinează și Al. Tănase, „în procesul creației propriu-zise problema nu se pune de a izgoni realul, ci de a propune noi și noi modele ale acestuia, construite pe temeiul unei anumite concepții filozofice, în lumina unei anumite conștiințe artistice” („Problema realului în arta fantastică”, în vol., **Conceptul de realitate în artă”,** Ed. Meridiane, 1972, p. 35).

Nu e mai puțin adevărat că însăși înțelegerea **realismului** a beneficiat în ultima vreme de îmbogățire considerabilă. Au apărut o sumă de lucrări importante (volumul **citat** mai sus, antologiile și studiile **publicate** de Al. Săndulescu, Marcel Duță, Adriana Mitescu, Ioana Crețulescu, etc.) care scot realismul din sfera exclusivă a **mimesisului,** cercetîndu-i și elementele de **poesis.** Cum remarca odinioară și G. Călinescu, „o operă de artă meritînd acest nume, nu se face relatînd documente și schimbînd nume proprii”. Acest adevăr l-au descoperit treptat și romancierii noștri. Se poate cita în acest sens cazul **romanului politic** al ultimelor decenii. Investigînd fără compromisuri **istoria** postbelică, această specie romanescă **s-a** îndreptat de la început în direcția reportajului și epicului documentar, susținînd teza întîietății realului asupra ficțiunii. Întocmai ca Norman Mailer în proza contemporană americană, romancierii români au vădit interes pentru formula „romanului ca istorie” și a „istoriei ca roman”, adoptînd postura pragmatică a **cronicarului** care, prea solicitat de evenimente, nu mai are răgazul meditației asupra uneltelor sale. Am asistat totodată la o revitalizare a **literaturii-document,** a reportajului, de la cărțile de publicistică ale lui Marin Preda, Paul Anghel, Adrian Păunescu, Al. Ivasiuc, Ion Arieșanu, la literatura de observație diurnă (asupra căreia vom mai reveni).

Curind însă, această atitudine s-a dovedit insuficientă, aceiași prozatori descoperind importanța strategiilor povestirii și interpretării realității. Romanele lui Al. Ivasiuc (începînd cu **Cunoaștere de noapte,** 1969) au accentuat dificultățile interpretării și ale medierii istoriei de către o conștiință individuală. Ultimele romane ale lui Marin Preda se interesau tot mai pronunțat de **tema povestitorului,** în intenția de a trece de la tipul de narațiune impersonală, colectivă (din ciclul moromețian) la narațiunea **individuală** și **mediată** în care un „narator explicit” să-și îngăduie libertăți cu privire la organizarea povestirii. Părăsind condiția de simpli **martori,** eroii naratori ai acestor romane aspiră la conștientizarea istoriei, la explorarea labirintului istoriei (ca să utilizăm o imagine preferată de Augustin Buzura). O atare intenție solicită romancierului o complicată strategie narativă de voci, puncte de vedere și tehnici care împletesc reconstituirea minuțioasă cu proiecțiile imaginare sau complicate regii mitico-simbolice ca în ciclul narativ al lui D. R. Popescu, în romanele lui Augustin Buzura, Constantin Țoiu, George Bălăiță, Petre Sălcudeanu, Gheorghe Schwartz, Eugen Uricanu. Totodată, prin formele romanului ideologic și romanului puterii, epicul politic a avansat hotărît de la aspectele individuale (uneori marginale) ale temei justițiare la aspectele centrale ale temei politice (vezi în acest sens cărțile mai noi ale lui Platon Pardău, Nicolae Breban, Dumitru Popescu, Dinu Săraru, Ion Marin Almăjan).

Ceea ce nu înseamnă că romanul actual neglijează aspectele transpolitice, mai larg sociale ale existenței contemporane. Se pot cita aici și alte direcții semnificative care amplifică evident cuprinderea „sociologică” a prozei noastre: o direcție pe care am putea-o numi a unui „nou realism”, de nuanță psihologică (Gabriela Adameșteanu, Maria Pongracz); o direcție a realismului diurn, a faptului mărunt (dar caracteristic) de viață (Adrian Beldeanu, Al. Simion, Mihai Sin, Ion Arieșanu, I. D. Teodorescu etc.) în fine o direcție extrem de fertilă a prozei rurale care, mai ales în această parte de țară, cartografiază un teritoriu mai puțin fertil (din punct de vedere strict literar) în trecut. Cărțile de proză scurtă sau romanele lui Florin Bănescu, Titus Suciu, Teodor Bulza, Horia Ungureanu, Nicolae Danciu Petniceanu, Ion Jurca Rovina, etc., încearcă această restituire necesară a spațiului rural bănățean, constituindu-se în fragmente ale unei ample cronici bănățene. În ansamblu, așadar, proza actuală tinde spre epuizarea tuturor aspectelor de interes epic, spre o viziune umanistă a **totalității** (de unde și gustul mai nou pentru formele monumentale, în general hibride, de narațiune). Coexistă în aceste cărți tentația vederii panoramice cu intenția urmăririi unor destine caracteristice, stilul de cronică cu încercarea de mediere narativă, de impunere a unei distanțe evaluatoare, chiar dacă nu întotdeauna dintr-o „galerie de viță sălbatică”.

Poezia, firește, participă cu alte forme, specifice la definirea statutului moral și spiritual al omului contemporan. Chiar dacă adevărul ei nu poate fi judecat exclusiv din perspectiva adevărului socialmente verificat, poezia nu este, așa cum insista și Călinescu, „un conglomerat de imagini frumoase în sine, de sunete frumoase în sine”, ci un fenomen care începe abia cu apariția unei organizațiuni, adică a unui sens general”, al unui **gestalt.** Imaginea artistică aduce ea însăși un spor de cunoaștere, ca sinecdocă (sinteză) a lumii. Poezia rămîne o modalitate de comunicare, poate cea mai eficace, concentrată, cea mai empatică formă de comunicare. De aici și dreptul la existență al tuturor speciilor poeziei, rolul precumpănitor al valorii și eficacității lor, așa cum a precizat și tovarășul Nicolae Ceaușescu, „Un rol educativ important au poeziile patriotice, poeziile politice – așa-numitele ‚poezii manifest’; dar în aceeași măsură cititorii apreciază poezia filozofică, precum și poezia de dragoste sau pastelul... Eminescu însuși a scris și poezie filozofică, și revoluționară, și patriotică, și poezie de dragoste” **(Cuvintare la plenara lărgită a Comitetului municipal București al P.C.R.,** 11 oct. 1971).

În ansamblul ei, poezia actuală, fertilă în toate generațiile, îmbogățită substanțial ca viziune și mijloace prin intrarea în cetate a ultimei promoții poetice, a impus aceeași atitudine lucidă de prospectare lirică a existenței ca și romanul. Mai mult poate decît în deceniile anterioare, poezia actuală a avansat de la discursivism la **acțiune lirică,** la un program mai pregnant civic, de acordare a instrumentelor ei la tumultul existenței sociale. Atît în formele ei mai evident „publice”, cît și în cele mai „dificile”, poezia actuală în ceea ce are mai valoros a încercat să disocieze actualitatea de conjunctură, patosul autentic de patetism și grandilocvență. Ea s-a reintors la sursele ei originare, fertile („orfice”, bunăoară, ca în lirica lui Ștefan Aug. Doinaș, Vasile Nicolescu, Sorin Mărculescu, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, etc.); sau a încercat să inventeze un nou limbaj, dincolo de retorismul circumstanțial sau notația „stenografică”, un limbaj adecvat momentului actual. Acest limbaj poate fi conceptual-abstract ca în poezia de descendență stănesciană, sau ascetic, minimalist, la limitele anti-poeziei, ca în cărțile lui Mircea Ivănescu sau ale unor tineri reprezentanți ai „noului val”. Cel mai adesea, însă, este un limbaj confesiv (cu măsură), pulsînd între senzualitatea jubilantă și fiorul elegiac (ca în poezia lui Anghel Dumbrăveanu), între manifestul politic și pamflet (ca la Eugen Jebeleanu și Adrian Păunescu), căutînd să descifreze **noua dialectică existențială și socială.** Politică prin implicații, patriotică prin vocație și valoare (adesea competitivă pe plan universal) această poezie își redescoperă misiunea umanistă, apărînd demnitatea și dreptul la frumos al omului contemporan.

Am putea aminti, în această ordine de idei, și veritabila renaștere poetică în acest colț de țară. Poezia bănățeană (în accepțiune largă) de la Anghel Dumbrăveanu, Nikolaus Berwanger, Endre Kàroly, Vladimir Ciocov și Al. Jebeleanu, la generația lui Șerban Foarță, Mandics György, Dușan Petrovici și Crișu Dascălu, ori mai recent afirmații Vasile Dan, Petru Ilieșu și Ioan Morar, aduce argumente elocvente în sprijinul acelei teze a **demetropolizării culturii,** susținută recent de anchetele revistei **Vatra.** Dacă într-adevăr se poate constata, așa cum arăta și Ion Arieșanu, în răspunsul său, că această „zonă începe să-și revendice poeții și prozatorii, să-și găsească interpreții, să-și afle analiștii unor fenomene sociale sau psiho-morale”, să mai remarcăm că literatura de aici a cîștigat imens și sub raportul profesionalizării, al amplificării conștiinței artistice, înscriindu-se hotărît în miezul celor mai ardente campanii ale literaturii noastre contemporane.

Marcel Pop-CORNIȘ

Vasile Dragoș

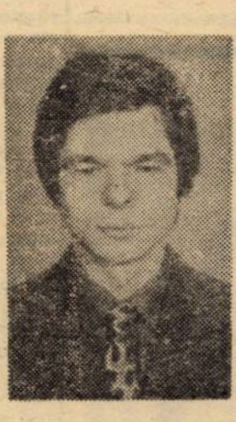

„Premiul special al revistei „ORIZONT"
Concursul de poezie „Nicolae Labiș" – Suceava 1982.

ÎN CAUTAREA SINELUI

I.

Am părăsit convenția care-mi arăta memoria
glorioasă, victorioasă dar slabă
improvizam pe o nervură absentă
– frumoasă, tristă, ca implinirea iernii –
o reconstituire cu texte ingălbenite din spaima
că pot exista fără să mă tulbure imaginea
friguroasă a nașterii lor.
Cresc pe cerul gurii poeme cu-n dor de lume-n altă lume
și mă reped la granița dintre evenimente
cu pumnul in gura realității. Complotez impotriva
cuvintelor și ele imi arată colții. Refuz să comunic
dar nimic nu i se poate intimpla celui ce iși ține
echilibrul cu indiferență. In penitența poemului
mai incerc o construcție sensibilă cu singele tău
proaspăt, gata să imi inventez existența
ca intr-o lecție despre Arcadia și in egală măsură
despre moartea poemului. Voi mărturisi o religie
de animal tinăr: văzul meu se apropie de viziuni
ale omului liber. Pentru a ascunde o anume
nesiguranță voi incerca un armistițiu cu
incizia și perseverența, apoi mă voi gindi la drumul
zilnic al poetului ce stă in fața paginii albe.

II.

Era tirziu, umblam cu semne pe hirtie prevesteam
o depărtare negrăită, drumul unui cintec
ce se intorcea in mine. In fruntea acestui neistov
de poezie umblu cu tălpile inchise asemeni unei oști
care pleacă.
Iubire mină, sens cu care exist către o stare de pierdere
Te privesc atent și in fiecare dimineață imi lovește
memoria un unic poem de dragoste
toată ziua schimb umbre prin cuvinte
ele se caută cu neliniște și fiecare știm cite ceva
despre infățișarea poemului.

SCRISOARE DE IARNĂ

Urmează linia dreaptă dind la o parte poezia
dacă adevăru-i cu o mie de fețe.
Trăim din amintiri și de la o vreme moartea
o simt in cerul gurii.
Nemurirea poate dovedi impotrivirea ninsorii
oricărei tristeți.
Epifania cuvintelor subjugă creația
(ni se face greață de toate cuvintele
și adormim cu un glas in gură).
Primul eveniment e un vis cit o noapte
de iarnă. Ingăduită-fie-mi starea
reală a acestei spaime nescrise
dar impotriva cuvintelor imping realitatea
cu deplină siguranță – cuvintele blinde capricii
Totul este real poate fiindcă seamănă
cu somnul și iți voi ascunde că intunericul
e un fiord, că dragostea e o altă iarnă
„că fiecare pagină e un loc prețios de migrații"
care fac ca spaima de singurătate să fie
lumină.

Dormim imbrățișați intr-o realitate
pină la capătul poemului impotrivindu-ne
ninsorii și oricărei tristeți.

AUTOPORTRET ÎN TINEREȚE

Poetul oficiază disciplina vorbirii.
Chiar și in fața deasă a poemului
simplitatea incă valsează deasupra
plăpindelor noastre iluzii. Cînd rid
in ochi și infloresc in gură, viețile
noastre credincioase alcătuiesc scheletul erorii
și nu mă uimește risipirea in care curg.
Fără dragoste aș fi putut muri cintînd
pe o singură voce in pieptul himerei.
Intre o gravitație și alta,
libertatea stă in umbră și imi ține spatele.
Odată cu echinocțiu, traiectoria
care o urmez va dezbrăca memoria
ca pe un corp de femeie
eu fiind sinele tău, tu arma
care invinge fiorul dezordinei.
Invățăm sufletul acestui poem in magia visului.
Realul inventează ecoul ce răspunde
la țărmul memoriei. Călătorind spre sine,
dragostea inchide constelații in care
copilărie ar fi o moarte de fiecare seară.
Vinătoarea incepe cu o iluzie. Firul de singe
prelins printre dinți in cerul proaspetei guri.
Libertatea inghite himere. Intrebările
năvălesc peste o criză de ideal.

TINERI POEȚI ARĂDENI

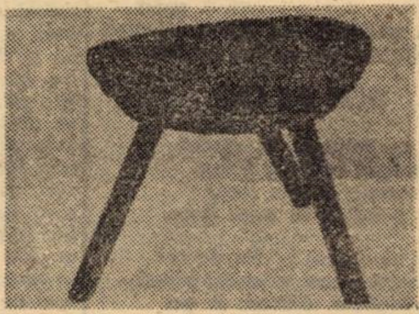

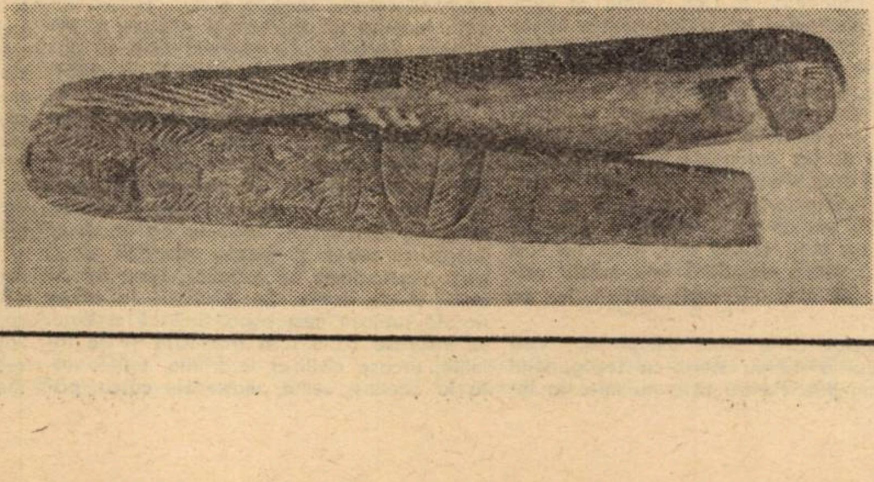

IULIAN NEGRILĂ

DACĂ

Dacă vrei să vii in visul meu,
Bate-ncet cu degetu-n fereastră;
Trage norul peste curcubeu
Și-nfășoară-te in bolta-albastră!

Dacă in lumina mea vei fi,
'N ceasul cind cireșii infloresc,
Ție mă-mprumut in acea zi
Noaptea, pe sub pleoape, s-o zidesc!

DRUM IREVERSIBIL

Simt răcoarea dimineții peste frunte,
Coborită din abisuri ne-ncercate,
Peste care cerul mi-a tocmit o punte
Ca să trec din mine in cealaltă parte.

Și-n această vale plină de mistere,
Unde anii tineri mi s-au ridicat,
Cintă din inaltul de albastre sfere
Veșnicia-n susur de izvor curat.

Peste coama dealului din zarea lină
Curcubeu de suflet s-a infășurat;
Soarele mă cheamă-ntruna in lumină
In copilărie și-n pridvor de sat!

CAII TIMPULUI

Peste dealul frunții tale
Vin in trap nebun
Caii vieții mele-n zale
Eu i-aștept in drum.
Le las friu-n libertate
Și pășesc incet
La fintina din cetate
Dorul mi-l inec.

Sorb din urma lor afundă
Visul de demult
Și sub zarea cea rotundă
Timpul il ascult!

PUȚIN

Mă-mbrățișează vintul
și, pe neștiute,
incearcă să-nnoade
zilele rupte.
Topită-n cuvintul,
incă nespus,
in răsărit de vreme
și-n apus,
fă ca și dincolo,
in veșnicie,
dragostea noastră
puțin să-ntirzie!

TEODOR PĂTRĂUȚĂ PETROMAN

PORȚI

Cind am intrat in viața ta cu plugul viselor,
cineva mi-a spus:
– Aici, nu e teren arabil, dar, mă rog, intră!
Cind am intrat in viața ta cu durerea zborurilor,
cineva mi-a spus:
– Aici, nu sint aripi de schimb, dar, mă rog, zboară!
Cind am intrat in dorul tău
cineva mi-a spus:
– Aici, scrie cu alfabetul florilor-
Necuprins!

PUTEREA VISULUI

Locuiesc intr-un vis semănat pe o pleoapă deschisă
care m-a invățat puterea luminii și a depărtării.
Locuiesc intr-un vis semănat de o floare
care mi-a programat intilnirile cu soarele, dorul și roua.
Locuiesc intr-un vis semănat de un mugur
care mi-a dat aroma somnului și amurgului.
Locuiesc intr-un vis nebun după vis
care să mă strecoare in țipătul zborurilor.
Locuiesc intr-un vis rămurat de doruri
unde-mi adăpostesc flămindele ore ale dimineții.
Locuiesc intre intuneric și lumină...

GÎNDURI DE IUNIE

Să nu mă ferești de gindurile tale inmiresmate
cu toate zborurile vrute și nevrute.
Să nu mă ferești de lumina ce-ți scaldă ochii
cu aripi de curcubee.
Să nu mă ferești de ierburile cu giturile intinse
spre limpezimea izvoarelor
din care iși trage obirșia albastrul.
Să nu mă ferești de vremea doinită de muguri

și dorurile de grădinar al pămintului.
Să nu mă ferești de tot ce se cheamă ochi
și de tot ce poate să adune fărime de soare...
Să nu mă ferești... Să nu mă ferești...

MIRCEA M. POP

STRĂMOȘII

Pe fir de baladă neintrerupt
Strămoșii mei țărani s-au născut.
Plugul și coasa au minuit
Sabia ori pușca, de-a trebuit.
Lucrind pămintul, cu pămintul fost-au frați,
In pămintul scump al țării-s ingropați.

NIMIC NU-I MAI OMENESC

Nimic nu-i mai duios
decit cintul din fluier de os.
Nimic nu-i mai curat
decit cintul din fluier de fag.
Nimic nu-i mai cu foc
decit cintul din fluier de soc.
Nimic nu-i mai omenesc
decit cintul de dor românesc.

IPOTEZĂ CIUDATĂ

Să-mi atirn plictiseala-n cui
și cu pușca bucuriei in spate
să hohotesc de să răsune văile.

S-ar putea – la urma urmei – să cadă
un mistreț ucis de veselul glonț,
o căprioară roșcată sau chiar un lup sur.

AUTOPORTRET

Rezemat de un crin – n-am căzut,
Atirnat de un fulg – am zburat,
Ascuns intr-o pasăre – am cintat.

Ion Căliman

CÎNTEC ÎNVINS

Prin mine trec silabele vremii,
lăncii de lumină picură stins,
ieși în grădină cîntec învins
de bruma albastră a vămii!

Clopot înalt și clopot subțire,
adaus la văzduh întru neajungere,
trece-n timpan să mi-l fulgere
sunetul grav în straie de mire...

Hainele ard și sămînța-i în pîntec,
și pacea grădinii se rupe de rod,
pe aproape, prin beznă, mai trecem un pod...
Ce lung e drumul către cîntec!

MAI UMBLU...

Mai umblu, și desculț, prin paginile tale,
mai urlu, și-i rugina, pe glasul meu, de-un țol,
prin spinii de alături alerg fără sandale,
mă dau de-a berbeleacul, prin jar, cu trupul gol...

Și poate că-i osîndă sau numai o-ntrebare
la care nici răspunsul nu-i suficient de clar?!
Ce-aș mai putea ajunge prin iarba asta mare,
ce-ntrece, deșănțată, o filă de ierbar?...

COCORII, PLECĂRILE...

Neputincios, Eminescului.

Se pierd în ierburi cărările,
mă dor cocorii, plecările,
timpul îmi năruie scările...

Încep iezere albe să murmure,
vin turmele să turbure,
cerbul se-apleacă să-și mîntuie
arșița care îl bîntuie,
în foșnet, cu botul, mîngîie undele,
îi cad peste coarne secundele...

Trece prin frunză cu patimă
securea care îl clatină,
rămîne pădurea bolnavă
ca o veșnicie concavă...

AȘTEPT...

Aștept un cîntec pe care nu l-am plîns,
doar lacrimile lui m-au năpădit întruna,
aștept un cîntec de moină și de stins,
așa cum se subție lîngă pereți furtuna

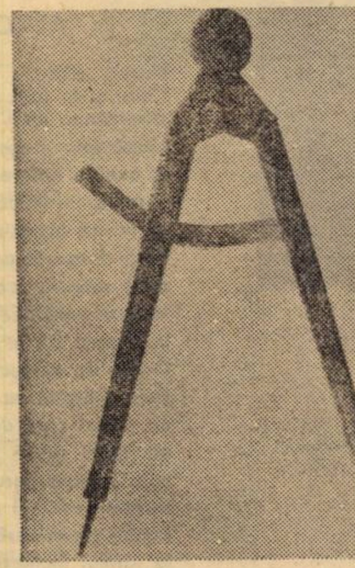

Și cum din limbile ce-o poartă dropiile cresc
în bărci tiptile pe apele de malț,
deodată cumințite din zvîcnetul șerpesc
ademenit de pe anul pe care îl înalț...

Am tot săpat în muntele de sare
cu unghiile treze de omenesc pridvor,

și-am botezat uneltele-n mirare,
și m-am culcat pe ele ca pe un covor

Aproape fin de abur, aproape levănțică,
aproape rană dulce, aproape dinte spart...
Copil de altădată, îmi dai o lopățică,
furtuna din cuvinte cu tine s-o împart?!

DOR DE CER

Pasărea se liniștește în văzduh,
doar nostalgia cuibului o ține
ca pe o rană-n coasta mea,
parcă-ar fi inimă cu aripi line...

Și umerii se-aprind în dor de cer,
într-o ninsoare mai albastră scapă,
cuiburi stinghere rătăcesc în ger
ca ochiuri fragede de apă...

Din plopul ars eu îmi contemplu chipul,
efigie în zimții unui vînt,
în ierburi moi mai freamătă nisipul
ca într-o inimă rănită de pămînt...

Ion Davideanu

PASTEL

Dimineață aurită cu aripa
unui vultur blînd,
grăitoare în culoare cum e
sufletul românului de rînd,
peste rouă și mireasma de la vise,
gîndul îmi călătorise
către steaua lui mireasă,
steaua nefiind acasă,
beat și trist se întorcea,
cineva horea așa,
într-un fel de fel de iarbă
am văzut o piatră albă,
piatră scumpă, răsărită
din trei lacrimi de iubită
supărată și grăbită,
alelei, pe zarea mea,
ieri și presura venea
și cînta și pui a scos,
eram arbore frumos...

LAVIU

Sublimă domnișoară de eter,
au înflorit în duhul meu scaieții
și păsări mii se nasc acum și pier
pe pietrele fierbinți din rîul vieții,
ne-om strămuta, ziceai, într-un palat,
cu lauri, la o stîncă fulgerată,
cum să învăț să cred că m-ai uitat
și unde să te știu prin lumea toată?...

SIRENĂ

Trandafiri înrourați
știu să pălească,
trece ea, adolescenta,
lacrimă de soare,
apă verticală de argint,
răpitoare
a privit și a zîmbit
în infinit
ca o pedeapsă,
rea sirenă rece
aburind ocult,
nu sînt ochii fetei
plîngători demult...

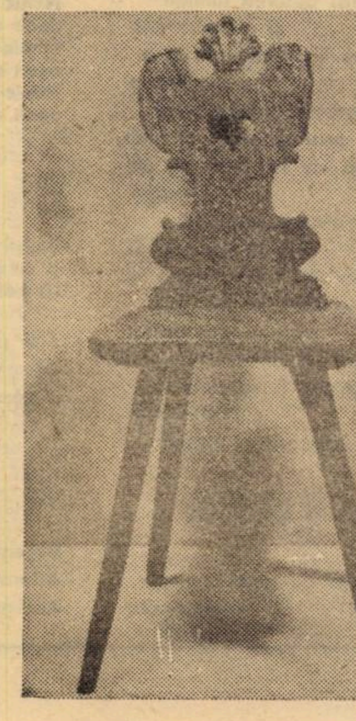

ELENA NESTOR

FÎNTÎNA LUI IOACHIM*)

Tatăl lui Vlad se numea Cezar, mama se numea Victoria, iar soția – Angela, a doua Angela cunoscută în istoria familiei. De la bunică încoace nu mai murise nimeni. Viața începea tot mai îngrijorător să stea pe loc. Numai lucrurile păstrau în ele pecetea schimbărilor. Iar de lucruri se ocupa de cîțiva ani buni Cezar. Aceasta neînsemnînd însă că se îmbunătățise mersul și așezarea lor. Numai că astfel Cezar își găsea un rost. Știa de ce trebuie să se scoale dimineața și de ce apune soarele. Își făcea planul cu luni de zile înainte și niciodată nu îl respecta lăsînd de la o vară la alta multe începute, ca să se încurce mai rău. Mersul lui Cezar spunea totul despre caracterul său. De-ar fi bătut la poartă moartea sau de l-ar fi așteptat un car cu aur, el pașii nu și i-ar fi înmuiat și nu și i-ar fi repezit. Cumințenia asta îl ferise totdeauna de rele. Zgomotul roabei supără numai prin monotonie. Curtea era răvășită și plină de vechituri mutate de Cezar de colo colo. Vechiturile păstrau legătura cu trecutul, dezordinea dădea sentimentul domesticiei, iar via stufoasă ascundea de ochii străzii miezul curții unde creștea iarbă sălbatică și pătlagină cu frunza scorțoasă acoperind oase cărate de cîini și înainte de război și după, bucăți de lemn, de cîrpe și de potcoave, șuruburi, cuie, mînere de crătiți pe care le înghițise încet pămîntul fără să vrea. De aceea nu umblau niciodată desculți. În fiecare an alegeau un loc pentru copt porumbul și se făcea în jurul lui un rotocol de verdeață arsă și tăvălită de călcat și de picioarele scaunelor. Chiar alături a doua Angela își așezase șezlongul și citea în fiecare după masă în costumul de baie și avea trupul neverosimil de alungit, de alb și de tînăr așa încît goliciunea ei plimbată pe sub corcoduși și pe sub soare îl tulbura pe Bismarck. Văzînd-o, se ridica în picioare și ochii i se căscau rotunzi, fără nici o clipire, făcea cîțiva pași în urma ei, apoi se oprea demn nădăjduind că n-a observat nimeni și se așeza iarăși jos s-o aștepte să treacă din nou prin preajma lui. I se părea o plantă anemiată, crescută la întuneric, și cui să-i treacă prin minte că trebuia să moară curînd tocmai din pricina ei. Jarul era gata pregătit în rotogolul din mijlocul ierbii și Cezar îl ațîțase cu nuiele adunate din spatele magaziei lui Dumitru și zdrențele coborîte de Victoria din pod, arseseră un timp cu pălălaie mare și a doua Angela se chinuise, sufocată de fum în bătaia focului și a soarelui, gata să-și facă una cu vîlvătaia părul de culoarea sepiei, înjurînd și frecîndu-se la ochi și umplîndu-și fața de vopseaua verde cu care-și machia pleoapele, să împingă cu vătraiul în flacără toate cîte le tot aducea Cezar, saci de hîrtie găuriți, buruieni uscate, uniforma de locotenent a lui Ioachim ținută multă vreme ca piesă de muzeu pentru că la ea se închinase Angela zeci de ani, uniforma de căpitan a lui al doilea Dumitru din al doilea război mondial și cea a celuilalt Dumitru (întîiul) pe care nu se mai cunoștea nici un grad, uniforma de liceu a lui Cezar, rochiile de gravidă ale Victoriei, cearșafuri din trusoul Ioanei mîncat de putregai, o plapumă de pe vremea Alexandrei (întîia) care stătuse păstrată de Dumitru într-o ladă pînă făcuse viermi, pantofii cu care se încălțase Angela (prima) la înmormîntarea maică-si, sutana unui unchi de-al lui Dumitru care fusese preot și cărțile lui Vlad din clasele primare, preșurile din bucătăria celei de-a doua Alexandre și o colecție a ziarului „Pravda" din 1957–58, trebuiseră cîteva ceasuri ca să ardă și din fiecare ieșise un altfel de miros, mirosul epocii. Azi era ziua cînd se încumetase Cezar în sfîrșit să se despartă de toate acestea, ele demult nemaisemănînd a ceea ce fuseseră sau se credea că ar fi fost. Adusese partea de jos a unui cazan de baie de pe vremea cînd trăia mama Victoriei, un cilindru ruginit în partea de sus și cu picioare din fontă în formă de petală, și în el a doua Angela izbutise să le facă pe toate să încapă pe rînd pentru ca Vlad apoi să pună deasupra o bucată dintr-un gard de sîrmă din care vroise Cezar să facă, prin șaizeci și, cînd era încă Dumitru în viață, o curte pentru găini, dar n-a mai fost nevoie căci a venit o epidemie și a ucis toate păsările încît vreme de aproape un an n-a mai știut nimeni cum sună un cîntec de cocoș. Fumul se mai potolise și Victoria cu Angela întindeau la loc rufele și dincolo de cearșafuri se vedea umbra imensă a lui Bismarck mîncînd o roșie și tresărind de cîte ori pocneau cărbunii. Vlad și Cezar bătuceau pămîntul în surpătura fostei fîntîni peste care niciodată nu crescuse nicio plantă și oricît ar fi umplut-o, pămîntul se tot ducea de fiecare dată în jos ca și cum cineva sau ceva l-ar fi mîncat din străfunduri pentru a-i face să priceapă că munca lui Ioachim și semnele trecerii lui prea scurte prin lume nu trebuiau să piară niciodată sau măcar atîta timp cît mai rămînea stirpea lui pe pămînt.

– N-a fost bine c-am astupat-o. Vezi cum locul e mereu sterp cu tot gunoiul care l-am pus. Pentru asta nu mi-e la îndemînă să tai nici corcodușul și n-am să dărîm nici closetul din curte.

– Closetul nu l-a făcut Ioachim. L-a făcut Dumitru.

– Și? Vrei să zici că el nefiind din sîngele nostru, pot să-mi îngădui?

Vlad săltă din umeri în semn că mai mult nici el n-avea de unde să afle. Dar adăugă: Prea crezi că e sfînt tot ce ne-au lăsat morții. Cînd sfînt e tot așa de bine și ce ne-au lăsat ei de făcut.

– Sigur, sigur. Ce vroiam să spun e că Dumitru are aceleași merite și faptele lui se cuvin judecate după același cîntar cu ale lui Ioachim, cu ale noastre. Și dacă Angela n-o să poată face un copil, o să înfiați.

Bismarck după ce termină roșia mai luă încă una și se duse ca s-o mănînce în fața scării dinspre stradă a casei, sub măr, privind trecătorii. Fiindcă începea să se însereze, Angela își puse pe ea o bluză și se așeză în șezlong întinzîndu-și picioarele mai aproape de foc și căutînd să-și facă de lucru cu vătraiul în cărbuni. Victoria aduse porumbii în ligheanul de vase și stînd pe un scaun începu să-i pună la copt pe rînd.

– Înnebunesc de poftă, zise Angela și luă un știulete și începu să mănînce de pe el boabele crude. Cîteodată mi-e poftă și de Bismarck.

– Vezi să nu te-audă Vlad.

– Crezi că m-ar refuza? Spune, m-ar refuza?

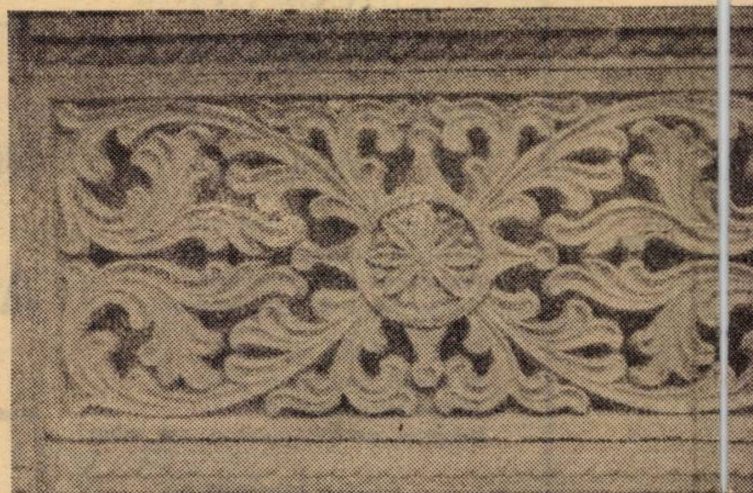

– Atunci mai bine nu te mai gîndi.

– Asta și fac, dar cînd te-apucă așa, o poftă din toate străfundurile... Știi cum e.

– Știu, dar Vlad!

Cîinele lup al vecinilor se uita printre scîndurile gardului la bibilicile lui Cezar. Niciodată vreuna dintre ele nu se lăsase prinsă. Aveau un fel al lor anume de a muri, pe rînd, după ce zăceau în hol cîteva săptămîni de o maladie care le înnegrea crestele, și după ce o veghea Cezar pe fiecare și o credea înzdrăvenită și o ducea să doarmă din nou în copac, dimineața o găsea căzută la pămînt, rece și cu aripile udate de rouă, iar pe celelalte le apucă amiaza tot pe crengi, căci pînă stîrvul nu era luat de acolo și îngropat și pînă nu îl uitau niciuna nu se hotăra să coboare. Din toate ființele de pe pămînt Cezar iubea cel mai mult păsările, cultul blînd și înduioșător pentru ele dovedind simțul său domestic. Acestea nu erau însă nici măcar bibilici, ci niște găini de mărimea ciorilor, soi rămas de la Ioana și păstrat la început pentru amintirea ei și pentru mustrările lor de cuget. Cezar umbla încontinuu cu cîte una pe umăr și la masă o ținea să-i ciugulească din farfurie și din palmă, iar pînă toamna tot mureau și mureau și rămîneau două-trei de sămînță care să ierneze în casă vînate de pisici și de membrii familiei.

Păsările erau singura lui nebunie, o nebunie mediocră și fără nimic pătimaș, foarte pe măsura unui om normal, pașnic, conformist care nu trecuse niciodată prin crize grave, nu avusese conflicte, muncise, respectase, mersese pe un drum liniștit și drept și fusese răsplătit după cum merita firea lui potolită, lipsa lui de umor și de ironie. Se întorsese în urbea natală tot așa cum avea să facă și Vlad, se însurase cu o fată frumoasă și de familie, urcase civilizat ierarhiile, toată viața la aceeași uzină, moștenise casa părintească, norocul nu-i venise cu carul dar nici nu i-ar fi trebuit mai mult pentru un trai îndestulat, nu-și înșelase niciodată nevasta, avuseseră un singur copil care semăna deopotrivă și cu el și cu Victoria și cu tot neamul dintr-o parte și dintr-alta, doar că spre deosebire de ceilalți în el băgase natura forță, pasiune și țicneală, iar mîna sucită și grea a destinului îl lăsase, după moartea Ruxandrei, singur descendent, însă nu acesta ar fi fost motivul pentru care vroia el să schimbe lumea și să dărîme cerul. După ce descoperise că nu putea să aibă urmași se întorsese aici cu a doua Angela cea sterilă și iubită de Bismarck și îl găsise pe Cezar hurducăind roaba și ținînd pe umăr o găină cuminte, mică și cu picioarele lungi, care făcea ouă cît măslinele și totul era atît de molcom și de firesc încît nu trebuia schimbat. Mai ales lipsa descendenților putea lămuri asupra unui viitor care de fapt nu exista. Deci avea dreptate Cezar crescînd găini și Victoria spălînd rufe la cazan, conform tradiției. Vlad socotea un rateu viața asta comodă și echilibrată și simțea cum se scufundă. Așa se face că Bismarck se transformase în simbol și stindard al speranțelor lui. De cînd fusese adus Bismarck, Vlad căpiase parcă, Cezar rămînind același om cumsecade care niciodată nu tăiase o găină, nu fumase, nu preacurvise și nu băuse decît paharul gospodăresc de la prînz cu vin din strugurii viei sădite de Ioachim după a cărui moarte se ocupase Dumitru cu arăcitul, boltitul și culesul, iar acum și le luase pe toate Cezar în circă mai mulțumit decît niciodată de rostul caznei sale zilnice, de la sculatul cocoșilor pînă la șuieratul sirenei cînd ieșea schimbul doi de la fabrica de țigări de peste linia ferată, tocindu-și cu migală vremea și măsurînd cu mersul lui domol fiecare palmă de loc, ciugulind ceasuri întregi la frunze, oblojind bibilici și circiind pe limba lor, chitind prin magazii și cotrobăind prin gunoaie și rînduind moaștele, cuiele după mărimi, lemnele după grosime, minunîndu-se de fiecare ceapă și de fiecare prună ca de un dar al strămoșilor și al bunului Dumnezeu, chiar dacă nu le făcea toate cu aceeași îndemînare și cu același ritual ca Dumitru cel coborît dintr-un neam de ciobani, spălat cu zăpadă la naștere și hrănit în pruncie nu cu lapte de mamă, ci cu lapte de capră, tare ca muntele, înalt ca stejarul, bun ca pîinea și plecat cu traista-n băț să-și caute rostul său pe pămînt înainte de a afla că pămîntul e rotund, cine știe dacă fusese fericit, poate fusese, și trăise mult și făcuse toate războaiele ce se declanșaseră cît traversase el timpul lungii sale vieți și le ținea minte ca și cînd ar fi fost ieri. Descoperise într-un tîrziu că toate cîte le trăise el, și prea repedea curgere a vremii nici nu le dăduse răgaz să-și piardă limpezimea, nu încăpeau într-un singur tom. Și în iernile din urmă ale vieții chiar încercase să le pună pe hîrtie mai puțin sec și fără economie de amănunte, cu ambiția de a le da palpabilitate și must și lăsase pe masă, lîngă lampa lui de gaz care ardea toată noaptea, un registru pe care lipise o etichetă și scrisese în tuș cu litere de tipar „Istoria văzută cu ochii mei". N-a apucat să afle nici în școala de meserii a căilor ferate și nici în timpul mult care i-a mai rămas după aceea pînă la moarte că asemenea însemnări se numesc de obicei memorii. Păcat însă că nu a ajuns cu ele decît pînă la primul război mondial cînd primise el, Dumitru, Crucea Sfîntul Gheorghe și întorcîndu-se de pe frontul din Ardeal trecuse prin capitală și povestea pe vreo șase pagini despre una din toamnele războiului în orașul acela pe care n-avea să-l mai vadă pînă la următorul război, cînd s-a dus să-l caute pe al doilea Dumitru și găsise mai întîi la adresa știută niște pereți scuturați de bombe, iar la a doua adresă, mai în centru într-o mansardă dubioasă și soioasă, fotografia Paulinei îndoită și apoi înrămată și pusă sub perna brodată de Alexandra, iar la doi pași distanță, fereastra de unde se aruncase acest băiat al său adoptiv și prea adorat, care de fapt nu îi era fiu nici Alexandrei, văduva unui bețiv și vîntură lume numit Luca și plecat în Moldova lăsîndu-și cele două fete pe capul nevestei întîlnită la scurt timp de Dumitru abia întors de pe front și oprit în cel mai apropiat oraș de stîna unde se născuse.

Bărbatul al doilea al Alexandrei se legă de casă firesc, căci aici îi era locul pe pămînt, după cum cel din pămînt avea să-l fie în aceeași criptă cu nevasta lui și cu viitorul soț al fiicei mai mici, între mormintele Angelei și Paulinei, în partea din dreapta a singurului cimitir din oraș, cu țărînă sîngerie și lutoasă. Dar la vremea aceea, cînd încă nu se apucaseră să dărîme casa primită zestre la căsătoria cu Luca, nu vînduseră terenurile dinspre periferie, nu-și clădiseră casa nouă pusă, după moda de-atunci, mai departe de stradă, cu patru camere vagon ca să se treacă dintr-una în alta și să aibă fiecare încăpere și ieșire către pridvorul încăpător unde găteau și mîncau vara, cînd Dumitru începea să-și așeze tabieturile cu îngrijitul grădinii, reparatul uneltelor după anotimp, tăiatul și chititul lemnelor cu socoteală, cositul ierbii, măturatul curții, taifasurile cu bărbații din vecini, ceaiurile din plante de leac băute la ora patru după masă, cititul ziarului cu al doilea Dumitru sub vie, tablele și țintarul și periatul uniformei sale de acar în fiecare seară, în vremea aceea nu vedeau nici un rost parcelelor prea numeroase de la cimitir, încă li se părea că au prea mult loc în pămînt față de cît aveau la suprafața lui, încă trei generații trebuiau să mai vină ca să se umple toate mormintele, iar stingerea Paulinei la nouăsprezece ani în timp ce era încă leuză fusese primită cu sentimentul că așa se cădea să se întîmple, obișnuită lumea pe atunci cu morții tineri, și în toți anii destul de mulți cîți avea să stea singură acolo așteptîndu-i și pe alții, nimeni nu s-a gîndit la decesul acesta ca la o primă vestire despre norocul puțin al stirpei femeiești din neamul Alexandrei. După ce înălțară casa, Dumitru sădi spre stradă, gard în gard cu vecinul al cărui dulău negru le pîndea încă de pe atunci găinile, un dud de soi bun, și dudul acesta a crescut incredibil de repede și de mare făcînd fructe cît nucile, și sub acest copac cu soliditate de monument avea să se împlînteze fîntîna lui Ioachim, numită așa fiindcă fusese săpată și betonată de el însuși și acoperită cu un capac ca un oblon ca să nu cadă înăuntru dudele și găinațul păsărilor ce cîntau în crengi, și locul s-a umplut de mister îndată după trăsnetul morții lui Ioachim, cînd apa a început să se tulbure, dînd semn că străfundul acela se revoltase de o taină a pămîntului și Cezar urmărind cum nici prin curgerea deceniilor frămîntarea nu s-a potolit, a crezut de cuviință să taie dudul neținînd seamă că, fiind pus de mîna bună a lui Dumitru, n-avea cum sălășlui tocmai în el izvoarele otravei, era însă hotărît să asaneze duhul răului căci prea se adunase acolo chiar către stradă în fața garajului o istorie întreagă din care străbătea o amenințare cețoasă, cufundată în demultul vremii și scoțîndu-și prima gheară atunci cînd fugise Luca și cînd se prăpădise Paulina și nu bănuise nimeni în evenimentele astea, care se pot petrece în orice casă, avertismentul unui blestem. Îl intuise prima Ioana cea suspectată de scrinteală cînd își nădăjduise salvarea în singurele adăposturi unde i se permitea accesul: sanatoriul și mînăstirea, mai rele amîndouă decît chiar cavoul, inutilă se dovedise fuga pentru a doua Alexandra și ucigătoare pentru fiica ei Ruxandra pe care n-o plînsese nimeni deoarece prea se depărtase de toți și pierise în cel mai păcătos chip: de propria mînă, cu ea și cu Vlad ciclul încheindu-se. De ce? Poate pentru că prea merseseră cu pasul egal? Sau pentru că la toate există în lume un sfîrșit? Chiar și pentru familia lor cu simțul măsurii și demnitatea ei de modă veche transmisă și preluată cu sfințenie, în locul acela, lăsat de strămoși pe care nu-i mai încape memoria, și pe care se întemeiaseră Alexandra și Dumitru înălțîndu-și cu mîna lor o casă, la fel cum aveau să facă la rîndu-le Ioachim și Angela, și de aproape o sută de ani toate generațiile își potriveau ceasurile după șuieratul trenurilor...

---

*) Fragment de roman.

Gligor Sava

DRAGOSTE

Galopul frînt pe jumătate,
copitele mușcînd pămînt
și urmele cicatrizate
au început să doară cînd
galopul frînt pe jumătate
se infiltra în noi înșinuind.

TE CĂUTAM

Adolescent ți-am cioplit sînii și chipul
și coapsele tari în piatră și lemn.
Sărutam urma ce-o lăsai pe nisipul
înfiorat de trupul fluid și solemn.

Te căutam neobosit mereu,
femeie ciudată din sufletul meu.
Te căutam prin lumină și ceață
ca pe-un arbore verde și drept,
te căutam în noapte și-n dimineață
ori în amiaza fierbinte din piept

URMELE

Tăcerea ta iar m-a durut
însîngerată de sărut.
Și pașii se duceau scrîșnind
răvășindu-ți leneș chipul
plin de lacrimi. Hohotind
vîntul pălmuia nisipul.
Urmele au dispărut și iată,
tăcerea noastră se dilată.

Ioana Cioancăș

POEME

I

Tu stai mereu
Lîngă poarta deschisă a clipei
Și timpul intră-n veșnicie
Ca-ntr-o ogradă

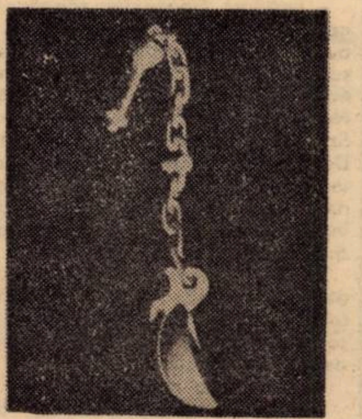

Unde stăpînul e mereu gata
Să poarte de mînă
Orice zîmbet
Ce face primii pași sub soare.

II

Un strigăt ție
Un strigăt mie
Ne-am împărțit în amiază
Singurătatea puiului de cuc
Și de atunci razele soarelui
Nu mai plîng a neputință
Spre amurg.

III

Uite iar se joacă drumul
C-o potecă-n vîrf de deal
Soarele-i plecat pe-afară
Hai s-aducem flori și ape
De-o cădea
Să nu o doară.

IV

Hai să lăsăm sărutul pe un țărm
Uitat de toți pe la-nceput de lume
Poate-om găsi în locul lui un brad
Din tot ce marea și pustiul
N-a avut cui nici pentru cine spune
Și-arde mocnit
Ca cea mai dureroasă-amărăciune.

Florea Miu

ÎN LABIRINT

Cum să ajungi unde nu se poate ajunge,
trăgînd după tine bocanci cu pingele de aer,
avînd la îndemînă un bici, să-ți tulburi
sîngele care încă nu-i treaz îndeajuns;
pedalînd disperat pe o singură linie,
printr-un labirint dureros, înapoi, înainte;
sprijinit doar în umbră peste văile spaimei,
aruncat înspre margini de același
brutal mecanism al cuvintelor sparte!

EXERCIȚII DE ABSENȚĂ

Exist în peștera unei foșniri albastre
și ninge-n mine cu zăpezi de fum.
Din nicăieri venind, ecouri vaste
răspund plecării mele fără drum.

Cîmpie sînt, dintr-un popas al mării
îngenuncheate-n lanuri de nisip.

În trupul meu – oglinzi de sare – porii
alcătuiesc o rană fără chip.

Să ies aș vrea, dar nu se mai arată
nici albă calea, nici pe creste vînt...
Fărăperechea plînsului, curată,
precum un strigăt urcă din pămînt.

STARE INCERTĂ

Îmi sapă cu o floare-n auz,
iar peștera
iluziei primește ecoul.
Înaintez o dare de seamă
către mai marele sunet
și el, însetatul,
smulge lumina din amintirile mele.
Cine să fie,
de-mi numără umbra în mers!
Călăuza visează cimitire de semne.
Picură-n somn întrebări. Undeva
se aud depărtările-n lucruri...

Îmi aștern lîngă mare cuvintele
și nu pot să plîng.

Virgil Bostănaru

INVOCAȚIE

Ajută-mă neobosită floare
să vindec iar pămîntul îndurerat
și lasă-mi zestrea păcii!
în sîngele meu e numai vînt –

pe calea fructului un mire
își caută gesturile de ceremonie...

E numai vînt în sufletu-mi îndurerat
și strig, cum de durere strigă fructul
cînd nu-i lăsat să-și ocrotească sîmburii

PASTEL

Își mîngîie degetele dornice de ploaie.
La marginea apei aud cum se dilată
ochiul plutei –
ce adîncimi presimt oare
vîslele rămase recunoscătoare?
pentru odihna lor în străveziile-adîncuri
cîntă un clopot:
din mîinile tale
la intervale precise, picură lumina.

NOSTALGIE

Ochii tăi vor să vadă
cum se aprinde Luna în transparența iernii;
noaptea e scrisă cu vrăbii
pe-un platou de zăpadă –
Sufletul meu
oare mai găsește timp să plece
pe căile tinere?

urme pe nisip

„Tot ce am pierdut e un imens cîștig"

O carte a fantasmelor memoriei și a visului (uneori halucinant) și a amintirii realizează Petru Ilieșu în „Camera de mercur". De fapt, unul dintre motivele cărții ține de umbra femeii. Este un război al poetului cu detaliile memoriei, cu ființa de fum a iubitei. Interiorul, odaia, locul iubirii, este descris în amănunțime, el trăiește din jocul umbrelor cu a luminii, din liniile amintirii, ce se întretaie cu prezentul. În acest sens, Ilieșu scrie și o carte a detaliilor înconjurînd existența, dar și a memoriei lor, iar acest flux halucinant, adeseori, are totuși o ordonare, cheia lui sigură, secretă. De fapt, cartea este un amplu poem, coerent prin năzuința elegiei stranii, îndurerate, pentru ființa iubită, pentru ceea ce ea mai păstrează, viu, în poet. În acest sens, „camera" devine un mediu insular și labirintic, un loc blînd dar și amenințător, unde poetul, rememorînd sentimentele, le și retrăiește, le convoacă la o iluzorie adunare.

Refăcînd un destin al eului poetic, cartea reface și un destin al femeii iubite, din tablouri heteroclite, detalii, scene, imagini care, aparent disparate, închegă un univers coerent, un tablou al vieții trăite.

Bacovian prin acest lamento amofon, nu polifon, prin aerul crepuscular al simțămintelor, prin chiar același interior „otrăvit" și obsedant, care revine prin poezia existenței imediate, a banalului, a impurului și a cenușiului, Ilieșu depășește „starea" bacoviană, introducînd tonul fals condescendent, ironia, sub care mustește un aer aproape insolent și acel accent burlesc, de umor negru. (Vezi „Metamorfoza unui Narcis").

Avînd, între tinerii poeți ai generației sale, apetitul poeziei sincopate a lucrurilor ,a bizarului și absurdului, a mediului intim, mărunt, familiar, al obișnuitului și efemerului obiectelor neînsuflețite, prin care el reface un mediu al existenței revolute, al stării trăite, umplîndu-l de gesturi, cuvinte, detalii, o muzică, o placă, a fereastră, un cîine, Ilieșu parcurge acele itinerarii ale sentimentelor trăite într-o manieră discontinuă, discontinuitate ce devine pînă la urmă stil, manieră și atmosferă proprie. Ce devine, pînă la urmă, stare închegată, stăruitoare, apăsătoare, deci reală, a poeziei sale. Și care este chiar modernitatea unui limbaj, poate prolix pentru unii ,dar firesc ca ton, ca degajare, ca sentiment descris, pentru autor.

CAMERA DE MERCUR
Petru Ilieșu

Optînd pentru cele de mai sus și pentru o stranietate a descrierii, cu o undă de mister a banalului în vîrful peniței, ce frizează uneori șocantul, Petru Ilieșu face elogiul unei iubiri frînte, într-o manieră originală, printr-o discontinuitate a memoriei și o degajare a obsesiilor, printr-o impuritate a banalului vieții, ce umple scena, creînd, de fapt, din toate acestea, o unică obsesie ,teribilă, delirantă, a ființei pierdute și făcînd, astfel, din această suferință și pierdere, un cod existențial al condiției umane, în căutarea unui echilibru stăruitor, detaliat, straniu ca în versurile din frumosul său poem final, pe care, numai din lipsa spațiului nu-l vom reproduce, dar pe care cititorul îl va găsi în volumul său.

Ion ARIEȘANU

GH. SCHWARTZ

NEVOIA DE OBIECTE

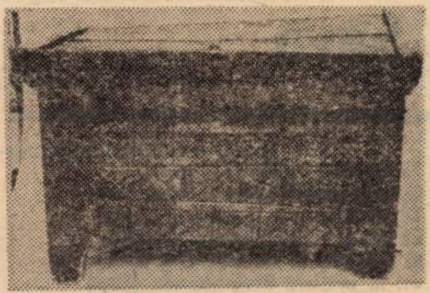

Poolo avea o iubită care credea cu convingere in el. Cind erau împreună se vedeau doar unul pe celălalt şi ignorau mulţimea de obiecte din jur.

Dar cind îi pleca iubita, Poolo trecea prin momente grele: pierdea tot. (Şi erau doar lucruri de care avea nevoie). Era de-a dreptul disperat şi oferea un spectacol jalnic şi celor din jur prin panica sa continuă. Găsea intîmplător un obiect? Pierdea imediat altul. Nu mai putea lucra, nu mai putea ieşi in lume, şi nici măcar nu se mai putea autoservi: rătăcea paltonul, rătăcea ochelarii, rătăcea lingura in timp ce mînca (şi se scula să caute altceva), işi pierduse intr-o zi pină şi patul din casă.

(Asta s-a intimplat cam aşa: se trezise brusc, după ce in vis – ca urmare a unei preocupări intense în timpul zilei – i se arătase aparatul de bărbierit, rătăcit cu vreo săptămînă în urmă. Se făcuse că aparatul respectiv se afla sub covorul mare din sufragerie. Cum a ajuns acolo, Poolo renunţă să se şi întrebe. Mută deci toate mobilele de pe covor în dormitor, iar cele aflate aici le împinse spre debara. Din păcate sub covor nu găsise decit costumul negru şi actul de naştere, pe care le pierduse mai demult. Tot impingind cind un dulap, cind un scrin, cind o canapea, mai dădu de o seamă de lucruri ce ii dispăruseră deja din memorie. Aparatul de ras, bineînţeles, nu-l găsi.

Apoi mută totul la loc. Cu excepţia patului care parcă s-ar fi topit!).

Era o situaţie atît de neobişnuită încit nu-l crezu nimeni. Nici măcar iubita sa, care ţinea foarte mult la el, şi pe bună dreptate, pentru că era un om altfel integru, virtuos şi inteligent. Il aprecia atît de mult, doamne, cit de mult il aprecia!

Din dragostea lor curată au început să reapară obiectele rătăcite de Poolo. Pină ce li s-au strins în felul acesta prea multe lucruri în jur, lucruri pe care nu le-au mai putut ignora şi care erau gata să le sufoce dragostea.

Aşa că s-au iubit în continuare mai cu cumpătare, ca să poată sesiza obiectele ce le lipseau, pentru că s-au apucat să le caute din nou.

MELODRAMĂ

Poolo stătea întins pe canapea şi nu înţelegea ce a găsit lumea interesant în filmul pe care tocmai il văzuse într-o atmosferă de entuziasm general, entuziasm la care doar el – sau poate şi alţii pe care însă nu i-a observat – nu l-au împărtăşit. Acţiunea i se părea confuză, evenimentele se succedau intr-o inlănţuire puţin verosimilă, caracterele erau şterse şi Poolo era încredinţat că peste două zile nu-şi va putea aminti decit cu mari sforţări vreo secvenţă.

In film se povestea cum un tinăr oarecare, după ce nu găsi mult timp o slujbă, fu obligat să asiste la agonia lentă a iubitei sale bolnave şi infirme, căreia neputîndu-i oferi un tratament costisitor, îi oferea în schimb iluzii care se năruiau rind pe rind, in timp ce, in torentul de suspine şi lacrimi care veneau din sală, iubita muri graţios şi blondă pe mai multe sute de metri de peliculă. Răvăşind indiscret printre lucrurile dispărutei, tinărul, copleşit de durere, dădu de un maldăr de scrisori pe care blonda şi nefiricita sa iubită le-a primit de la o ceată neverosimil de numeroasă de amorezi. In continuare, intr-o succesiune de secvenţe filmate alb-negru pe fondul supraproducţiei în culori, o învălmăşeală de obiecte animate voiau să redea plastic, după cum încredinţa şi critica de specialitate, o judecată de apoi, un apocalips şi un infern. In final tinărul, care intre timp şi-a dat seama că lumea e frumoasă, iese pe stradă, se urcă in jaguarul său roşu şi moare intr-un accident de circulaţie.

Poolo nu putea înţelege de ce tinărul seminebun de durere după moartea iubitei şi trecut printr-un infern halucinant se lasă brusc convertit la ginduri roz. Nu putea înţelege nici delirul sălii şi nici de ce trebuia să moară personajul pe dezolantul drum pustiu sub două caroserii sfărîmate şi stinghere în mijlocul colbului panoramic.

Apoi se sculă şi se spălă. Incetul cu încetul filmul, după cum prevăzuse, îi dispăru din memorie. Poolo se bucură că nu are o iubită infirmă şi blondă şi că nu va muri într-un accident de circulaţie. Şoseaua nu era pustie şi jaguarul său nu era roşu, cerul nu era albastru ca ochii iubitei blonde şi copacii nu erau verzi ca acuarela, pulovărul său nu se asorta cu ei şi nici măcar muzica de supraproducţie nu era acolo pentru a acompania scrişnetul fierului şi al omului răsturnat in şanţ, in timp ce un colb gălbui şi ieftin il acoperea încetul cu încetul.

DUMITRU-AUGUSTIN DOMAN

CĂLDURĂ ÎN PARC

Ne-am aşezat pe-o bancă în parc. Ne-am aşezat cu spatele la grupul mare de şahişti de care ne despărţeau cîteva tufe mari de trandafiri. Am pus între noi punga cu cireşe şi leneşi luam cîte o mînă de cireşe, le mîncam şi aruncam oasele pe dalele de piatră din alee. Pe-o bancă, lîngă noi, doi studenţi învăţau de zor. Deodată, unul, nelămurit, şi-a ieşit din fire şi aproape a strigat: „Cum mama dracului, mă..."

Puţin mai sus de biserică e un centru de colectare a sticlelor şi borcanelor. Vin o droaie de copii cu borcane şi sticle de pepsi-cola în pungi de plastic. Bat în geamul hardughiei, dar nimeni nu le răspunde. Ei nu se dau bătuţi, însă, ajutîndu-se unul pe altul, se aşează cu fundul pe scîndura din faţa geamului, se aşează cu spatele la geam şi scîndura scîrţîie sub ei. Se înghiontesc şi-şi lipăie palme în capetele tunse chilug. Se deschide ghişeul şi o femeie grasă îi trimite la dracu-n praznic. Sar de pe scîndură înghiontiţi cu coada măturii de femeie şi vociferează. Vor să vîndă borcanele şi sticlele. Probabil nu sînt bani sau ambalaj şi copiii, cu iluziile astfel înşelate, bombardează zidul bisericii cu sticle şi borcane. Stau o clipă şi savurează zgomotul produs de spargerea sticlelor, apoi fug spre ieşirea din parc.

E foarte cald, precis natura vrea să ne facă iască.

Cei doi studenţi au plecat, vorbind tare, în contradictoriu. Le-au luat locul doi bărbaţi între două vîrste, îmbrăcaţi în trenciuri, neverosimil îmbrăcaţi pe căldura asta. Scot dintr-o geantă neagră o sticlă de vin şi un borcan gol. Unul se chinuie cu o lamă de cuţit să scoată dopul, iar celălalt cu vîrful umbrelei şi cu batista şterge borcanul. Il umplu, îl ridică pe rînd, „mulţi ani", „să fie într-un ceas bun", golesc repede sticla, o pun cu grijă într-o tufă şi pleacă agale.

E cald al dracului, îmi arde capul ca un bostan ce-a stat o zi în soare. Exploziile solare, deh...

„Ce cald e, zice Nichita, poate o să plouă după-amiază". O pisică neagră şi cu ochii verzi, parcă ar fi toată din catifea neagră şi numai ochii din sticlă verde, lucioasă, traversează leneşă aleea. „Mat, mat, mutare de mat...", se aude în spatele tufelor de trandafiri grupul de şahişti şi noi ne ridicăm să plecăm. „Scrie despre asta, zice Nichita, arătînd vag cu mîna, în proză se poate scrie despre orice. In poezie nu se poate..." „Despre ce?", aş vrea să-l întreb, dar n-are rost, n-a zis el că se poate scrie despre orice? „Hai la ştrand", îi zic lui Nichita. „Pe căldura asta?" „Bineînţeles", dau eu din umeri nedumerit. „Naivule, rîde el, dar acum e foarte aglomerat, numai noi mai..."

E cald, probabil natura şi-a propus să ne pună la uscat.

EMIL ŞAIN

●

Cînd ne cramponăm de ...crampoane:

Privirea inginerului şef Marcu cade grea pe fila calendarului. Sfîrşitul lunii e atît de aproape incit se aud scripeţii neunşi ai timpului. Se impun măsuri urgente. Aşa că fără zăbavă, sînt convocaţi cei mai mari şi mai tari peste sectorul doi – „mase plastice". Anunţaţi în grabă, şeful secţiei Gh. Mocanu, meşterul Ion Băloiu şi şeful de echipă D-tru Celea vin în pas alergător şi cu nelipsitele agende de lucru. Figura concentrată a inginerului şef le accelerează viteza de sedimentare sanguină şi le îngheaţă zîmbetul necopt. Nu au curajul să se aşeze la masa de forma lunei intrată în ultimul pătrar; ii opreşte aerul „tragic" expirat de plăminii, activi ca nişte foale, care aprind cărbunii pentru călit potcoava, aer ce iese pe nările inginerului şef. Bine că au rămas în picioare. Altfel, tonul tăios, ca un cuţit de gheaţă, le-ar fi străpuns coastele.

– Fraţilor! Geamurile zăngănesc, gata-gata să se sfarme în bucăţele. Nu e a bună! Se cere, imperios, luarea unor măsuri radicale. Sectorul dumneavoastră nu-şi va realiza planul nici în luna asta! Nu se mai poate! Aşa că, operativ şi eficace, analizăm, studiem, luăm măsuri! De ce, tovarăşilor, nu-şi face planul sectorul de care răspundeţi? Vocea inginerului şef saltă pe portativ şi octavele se îngrămădesc şi cad ca nişte ciocane peste timpanele celor trei interlocutori.

Şi cum tăcerea o fi ea de aur, dar nu atunci cînd eşti „tras la răspundere", şeful de echipă, Celea, cu o voce joasă, ca să contracareze glasul de tunet al inginerului şef, rosteşte:

– Din cauza ghetelor...

Şeful de secţie, Mocanu, deschizînd gura doar pe jumătate, îi dă cu părerea:

– De vină e slaba aprovizionare. Materia primă, cînd e proastă, cînd e bună, cînd vine, cînd nu vine...

Celea dă din cap neîncrezător:

– Ba din cauza ghetelor, sînt prea grele...

Inginerul şef se lasă, sigur, foarte sigur, în scaun şi de data asta, controlîndu-şi sever vocea, se adresează, în bloc, celor trei:

– Trebuie să ne gîndim mai mult, mai bine, să dăm atenţia cuvenită organizării muncii, ştiinţific, aşa, ca la carte...

Autoritatea lui impune continuarea discuţiei:

– Părerea mea, spune meşterul Băloiu, este că necazurile se trag şi din numărul mare de întîrziaţi şi de absenţi...

Vocea lui Celea capătă o nuanţă de încăpăţînare cînd, îl întrerupe:

– Ba de la ghetele grele ne vin necazurile...

Inginerul şef, înfuriat peste măsură de întreruperile nelalocul lor, ale şefului de echipă, îşi sprijină mîinile de faţa biroului şi se răsteşte:

– Ce-i tot dai cu ghetele? Ce, sîntem la inventarierea echipamentului de protecţie?

– Ba, ghetele poartă toată vina...

– Omule, eşti bolnav? Ce repeţi ca o placă de patefon, hîrşită; „ba, ghetele poartă vina..." Explică-te!

– Ba, ghetele poartă vina. Şi am să vă explic; ştiţi că fotbaliştii noştri au fost dotaţi cu ghete noi? Ei bine, aceste ghete sînt cu ceva mai grele decît prevede „stasul", au cîteva crampoane în plus. Rezultatul se vede în nerezultat; de-o vreme, echipa noastră pierde şi acasă şi în deplasare...

– Da, şi?

– Şi restul e simplu. Cam 90% din personalul nostru muncitor sînt microbişti, din ăia care mor după fotbal...

– Nu văd legătura cu planul de producţie.

– Eu văd legătura cu nerealizarea planului Pentru că, două zile înainte de meci, se discută cam ce-ar însemna o victorie, după un meci pierdut; alte două zile se „toacă" fazele şi neşansa băieţilor...

– Asta să fie singurul motiv?

– Asta!

Celea, acum că a scăpat de povara sufletească, se luminează la faţă. Inginerul şef, complet derutat, zice:

– Veniţi cu propuneri!

Mocanu îşi deschide agenda şi, după o răsfoire grăbită, conchide:

– Păi să numărăm crampoanele, dacă sînt mai multe, să le tăiem. In felul ăsta, băieţii capătă un plus de avînt, vor juca mai bine, vor cîştiga şi oamenii, muncitorii sectorului doi, o să-şi vadă de treabă...

– Eu sînt de părere, îndrăzneşte Băloiu, să joace fără ghete...

– ...sau deloc... să nu mai joace..., vin cuvintele îngrijit rotunjite, dar destul de timide, de după coperţile agendei lui Celea.

Om sucit

– M-am prezentat la ordinele dumneavoastră.

– Cine eşti dumneata?

– Sînt Cipilică...

– A, te ştiu, Cipilică Sucitul. De ce eşti, mă, sucit?

– Nu sînt sucit, mă „învîrt" şi eu pe-aici...

– Şeful dumitale se plînge că te învîrţi degeaba.

– Nu există. Mă învîrt pentru o retribuţie de 1800 lei...

– Şi ce faci pentru retribuţia de 1800 lei?

– Vorba dumneavoastră, mă succesc... Cînd la stînga, cînd la dreapta....

– Adică?

– Il întreb pe colegul din stînga unde este plecat şeful; dacă nu ştie el, îl întreb pe cel din dreapta.

– Şi dacă nu ştie nici cel din dreapta?

– Plec în căutarea lui.

– Unde-l cauţi?

– În frunzele florilor efemere şi fragile, dacă nu-l găsesc acolo, îl caut în sufletul oglinzilor invizibile sau în sufletul pietrelor interioare...

– Nu pricep...

– Şeful meu e ca o lebădă...

– Tot nu înţeleg...

– Cum bolta nu stă pe loc, nici lebăda nu dansează în acelaşi birou.

– Ascultă, Cipilică, să nu faci pe sucitul cu mine. Te rog să-mi spui unde-l cauţi pe şeful dumitale şi de ce îl cauţi?

– Să-i ghicesc sufletul lui adînc şi de suprafaţă...

– Dacă e adînc, nu poate fi şi de suprafaţă...

– E ca o coajă de timp...

– Iar începi?

– Nu, termin...

– Atunci, spune odată, de ce eşti sucit?

– Pentru ca să nu semăn cu şeful meu...

– Ce fel de asemănare este între tine şi şeful tău?

– Eu iubesc o stea pe care o sărut în fiecare seară, iar el iubeşte luna pe care o sărută ziua...

– Ziua nu există lună, Sucitule!

– Ştiu că nu există.

– Atunci, cum poate săruta şeful tău luna în plină zi?

– Aşa cum vă raportează dumneavoastră că secţia noastră şi-a realizat planul cu 105% şi în realitate noi ne facem planul doar cu 95, 94, la sută...

– Sucitule, ieşi afară!

– Şefule, am o presimţire...

– Ce fel de presimţire?

– Că şi dumneavoastră sărutaţi razele soarelui noaptea, pe întuneric...

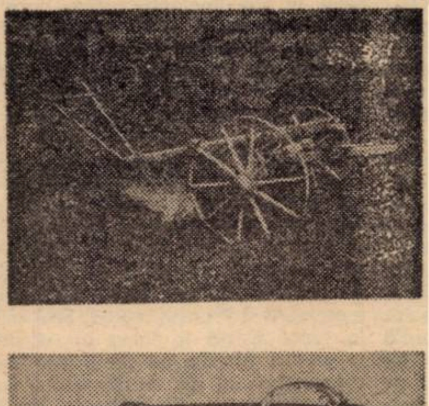

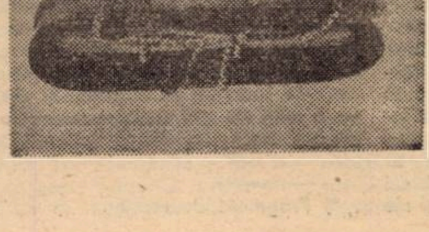

permanențe

SIGILII DE NEȘTERS

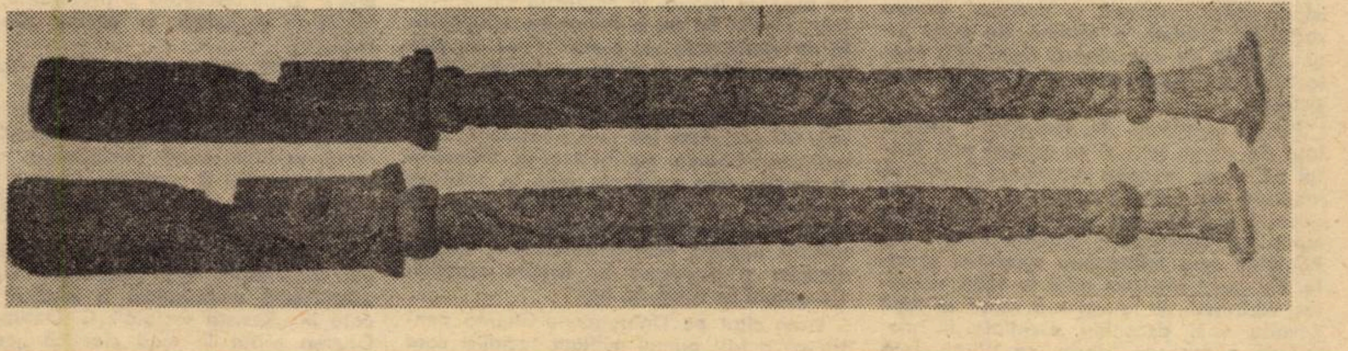

Născut și copilărit în preajma munților, hrănit, cumva, de sentimentul stenic al durabilității și statorniciei lor, mi-a fost dat ca, jumătate din anii pe care-i număr, pînă azi, să-i petrec totuși în cîmpie, adică în ținutul Banatului și al Timișoarei. În primii ani, adaptarea la noul peisaj și la noua lume și mentalitate s-a făcut pentru mine cu greu. În acei ani, alergam de îndată tot mereu în preajma altor munți decît ai nașterii mele, alergam spre munții sudici ai Banatului, spre Anina, ca spre un mit al copilăriei. Se poate spune că ei au devenit apoi munții mei adoptivi. Și lîngă relieful lor am avut cele dintîi revelații ale noului ținut pe care-l descopeream și căruia mă adaptam, și tot de ei am legat, prin timp, noua iubire ce se năștea în mine față de realitățile sociale și umane descoperite în acei ani. Pornind de la ei, ca într-o transhumanță, am coborît apoi spre Cîmpia necunoscută și orașul mare din vestul banatic, spre Timișoara, descoperindu-i, legîndu-mi-i de suflet, căutîndu-mi destinul în ei și prin ei, lărgindu-mi interesul, la început mai îngust, de zone umane noi și acaparante. Abia de-atunci mi-am dat seama că ținutul și oamenii între care intram, necunoscut, avea să se înscrie, prin ani, în memoria mea, cu niște puncte de interes, deosebit, pulsînd luminos și constant, de-a lungul timpului scurs, care, în loc să se șteargă sau să-și stingă atracția și lumina lor, dimpotrivă, de-a lungul acestor ani, s-au imprimat ca niște peceți străvechi într-o rocă a timpului. Căci, azi, aruncînd o privire lungă, ca printr-un ochean întors, de-a lungul tuturor acelor întîmplări omenești, a evenimentelor, a locurilor, a oamenilor, a ceea ce s-a înălțat în acest răstimp de, să zicem, 38 de ani de la acel 23 August 1944 al Eliberării noastre și pînă azi, desprind niște date, niște sigilii de naștere, niște etaloane unice ale acestui colț de țară care e Banatul, sigilii și etaloane cei fac specificul, culoarea, farmecul, îi dau greutatea, noutatea și interesul, între toate celelalte ținuturi românești, făcînd din această alcătuire de pămînt, oameni și cer, o veritabilă țară în miniatură. Căci ce nu se află în Banat, care să nu fie ceva specific, care să nu-i dea un etalon aparte? Aproape totul, cristalizat, într-o creație unică, dar, în același timp, aproape tot ceea ce îl diferențiază de alte părți ale României.

Iată, Cetatea de foc a Reșiței, care, în aceste decenii de socialism românesc, a ridicat pentru întreaga industrie siderurgică românească mari meșteri, răspîndiți azi pe la combinatele din țară, dar și-a impus și etaloane în crearea primelor locomotive Diesel românești și a primelor hidroagregate pentru hidrocentralele din România.

În subteranele Aninei, cele mai adînci mine ale Europei, nu se scoate doar huila, cel mai de preț dintre cărbunii de la noi, căci acolo s-au construit mai ales conștiințe ferme muncitorești, în jertfa cotidiană a grelei munci de miner. Nu departe, la Oravița, orașul și municipalitatea își făceau un titlu de glorie nu numai din berea de Ciclova, celebră și cu renume în timp în Europa, ci mai ales din repunerea în valoare a celei mai arhaice clădiri a unui teatru din țară, în culisele căruia pășise marele Eminescu, clădire de o construcție și frumusețe unică, o bijuterie arhitectonică între sălile de teatru românești de azi.

Există în acest ținut al meu două cetăți industriale și muncitorești situate în munții Poiana Ruscă: Nădragul și Tomeștiul. Primul, înainte vreme, constructor doar de găleți, lopeți și sape, în aceste decenii a dat pe piață renumita sobă „Vesta" și vestitele lanțuri și agregate de mină. Dar numai atît? — veți spune. Nu! Căci țăranii, familiile de țărani ale acelor locuri, anonime înainte, au devenit, în socialism, adevărate dinastii muncitorești, predînd ștafeta din generație în generație, ștafeta și meseria, ca la Tomești, la Fabrica de sticlă, unde arta sticlarului, a gravorului, a decoratorului se învață în casele localnicilor și în fața cuptoarelor mai bine decît în școală, iar 80% din produsele miinilor lor și a suflului lor de sticlari circulă azi, ca obiecte de preț, pe meridianele globului, înconjurîndu-l.

Erau cîteva locuri, pînă nu de mult anonime, în Cîmpia mănoasă a Timișului. Un reporter român lega acele locuri prin așa-numita „șosea a milionarilor", denumind prin acest simbol Lovrinul, Tomnaticul, Lenauheimul... Pămînturi bune, se spunea, humus fertil. Recolte bune, se spunea. Dar oare numai atît? Trebuie notat că, în aceste decenii, agricultura timișeană a arătat lumii nu numai ce dă ea la iveală, ci care sînt de fapt, oamenii aceia, altădată anonimi, ridicînd din mijlocul lor pe eroii pămîntului, care se numesc azi: Dogaru, Uibaru, Josu, Cîrpan și alții, simboluri uimitoare, ei înșiși, ale puterii de a scoate din pămînt și din brațele oamenilor bogăția, temeinicia și hărnicia cea de toate zilele.

Dar, afară de locurile celebre ale unui ținut, de patina Lugojului cultural sau industrial, să zicem, orașul care a avut ziarul românesc cu cel mai lung destin din România, editat de Braniște, care a dat muzicieni ca Vidu, Grozăvescu, Brediceanu, iar azi dă și cel mai bun cor de amatori și cea mai bună trupă teatrală de amatori, dar și cea mai bună (unică de altfel) mătase naturală de Lugoj; afară de Buziaș, să zicem, o perlă mediteraneană, loc unic și luminos în geografia bănățeană și românească, orașul cu „o sută de izvoare" de sănătate; sau, de Jimbolia, să zicem, orașul meșteșugarilor vestiți, cu miini de aur, afară de aceste locuri și de altele, firește, că destinul unor creații unice ale Banatului se leagă mai cu seamă de chiar inima acestui fertil și vechi ținut, de capitala lui, de Timișoara.

Oraș mai mult decît de șapte ori secular, Timișoara și-a dat etalonul de preț al creației sale, din acest timp istoric românesc, într-o, i-aș zice, efervescență deosebită și ea. Oraș a patru teatre și a patru ziare, el a devenit, mai ales, oraș al unei creații umane de-o rară complexitate. De la industria electronică la cea petrochimică, de la cea alimentară la cea metalurgică, de la cercetarea științifică de vîrf a Institutului politehnic „Traian Vuia", la cercetarea stilistică și literară a Filologiei Universității, Timișoara a dat unicate, a făcut școală, a determinat interesul sporit pentru creația acestor ani.

Mai putem azi desprinde oare istoria orașului de istoria unor întreprinderi ca I.A.E.M., Electrotimiș, Tehnometal, Electromotor, uzine ce dau țării și străinătății creații unice, aparatură electrică sau prototipuri ale electrotehnicii moderne? Mai putem omite azi locurile industriale unde se nasc produsele de-o elevată calitate ale „Victoriei"-Guban? Timișoara și-a fixat un loc sigur, ferm și original, nu numai în industria românească, dar și în gîndirea științifică românească, școala de sudură sau de construcții de la Timișoara, ca și școala de stilistică și teorie literară fiind, de-acum, unicate și ele, pulsînd ritmic în cordul patriei.

Nu vom putea trece niciodată peste acești ani, ca și cum am trece cu ochii închiși și urechile astupate, fără ca aceste creații elocvente ale unui ținut bogat în muncă, în inteligență, în spiritualitate, să nu ne rețină atenția, să nu ne fixeze dragostea și interesul asupra lor, să nu se înscrie cu ecoul lor neîntrerupt în conștiința noastră de azi și de miine.

Stau, uneori, ca și în aceste momente, și meditez cu oarecare uimire asupra acestor întîmplări, evenimente, oameni ce și-au trecut vîrtejul, puterea, iureșul prin preajma mea, ba, uneori, chiar eu însumi am fost prins în angrenajul lor, și-mi dau seama că ele nu ar fi existat, nu ar fi fost posibile fără existența însăși a acestui timp istoric românesc, ce le-a descătușat, fără dinamismul partidului, ce le-a îndrumat, ce le-a dat viață și dreptul la ființă. Căci actul eliberator și revoluționar, de acum 38 de ani, tocmai aceasta a înfăptuit, a deschis toate aceste perspective de emancipare ale unei noi societăți. A dat drum liber elanului muncii, a desprins inteligența de rutină și a înscris-o pe orbita creației viitoare. Stau, uneori, ca în aceste momente, uimit nu numai de trecerea timpului, ce ne-a furat anii și ne-a maturizat, dar uimit mai ales de nemaipomenita realitate nouă, tumultuoasă, din jur, născută în acești ani, odată cu noi. Stau și, cu o nostalgie luminoasă, îmi zic că mi-a fost dat să schimb munții copilăriei pe o Cîmpie. Că mi-a fost dat să cobor dintr-o lume cunoscută într-alta, pe care urma s-o cunosc. Că mi-a fost dat mai ales să cunosc întîmplări și vieți. Că am putut să îmi îndrept tandrețea și interesul către acești oameni. Căci, la o privire mai atentă, îmi dau seama că tot ceea ce s-a întîmplat, eroic și impunător în acești ani, s-a făcut nu atît prin lucruri cît mai cu seamă prin oameni. Ei au fost sarea pămîntului. Sarea acestor locuri și de ei leg destinul nostru întreg, al acestor ani. De aceea, poate, cînd zic Dan Teodorescu văd invențiile medaliate în aur ale gîndirii inginerești timișorene; cînd zic Gheorghe Tîrpe văd contoarele și aparatele de măsurat ale I.A.E.M.-ului; cînd zic G. I. Tohăneanu, mă găsesc în amfiteatrele Universității și ale școlii stilistice timișorene; cînd zic Nicolae Dogaru, văd unduind recoltele Giarmatei; cînd zic Gheorghe Leahu, zăresc blîndele și fascinantele lumini ale scenei Naționalului timișorean; iar cînd zic Pius Brînzeu dezleg tainele celor mai subtile operații ale unui medic ce și-a legat prin destin viața de speranța umană. De ei leg eu destinul nostru și drumul parcurs pînă azi. Un drum nu numai al înfloririi pe dinafară, în lucruri și locuri, ci un drum al înfloririi lăuntrice, în oameni, ce, dacă ar privi în urmă, acum, nu s-ar mai recunoaște nici ei în cei de ieri, atît de nebănuite și de statornice sînt toate creațiile și minunile săvîrșite de noi cei de azi asupra timpului ce nu ne cruță, dar pe care noi l-am supus în acest fel, impunîndu-i mîndra noastră lucrare omenească, lăsînd în urmă-ne aceste sigilii de neșters ale trecerii noastre prin lume.

Ion ARIEȘANU

Cu FLORIN PIERSIC

(Urmare din pag. 1)

să poată să ia contact direct cu publicul. Dealtfel să știți că nu este o glumă, se spune că unul sau altul dintre cei mai buni actori ai noștri a trecut pe la estradă sau pe la operetă. Aș putea să vă aduc zeci de exemple.

— Vă rog să-mi spuneți care sînt cei mai importanți, cei mai mari actori ai scenei românești contemporane?

— Dacă ar fi să vorbesc numai despre colegii din generația mea, nu din promoția mea, lista ar fi mult prea lungă și nu vreau să fac gafa pe care a făcut-o Amza Pellea, de pildă, într-un articol din „Flacăra", mai de mult, care amintește cîțiva actori: Silvia Popovici, Victor Rebengiuc, Mircea Albulescu și încă un nume și pe ceilalți care sînt foarte mulți și foarte buni printre care mă număr și eu — am pretenția asta, mai ales că Amza m-a văzut în foarte multe spectacole și știu precis că m-a și gustat în ele — ne-a trecut la etcetera. Deci eu nu vreau să amintesc pe nimeni, vreau doar să vă spun că nu pot să trec pe nici unul la etcetera, pentru că toți sînt unul și unul. Cred că există foarte mari talente și din generațiile tinere și din cei care au început înainte de anul 1957 și din generația noastră.

— Care este crezul Dumneavoastră artistic?

— Meseria de actor este o meserie care nu te păcălește niciodată dacă o faci cu pasiune și cu dragoste. Culegi ce semeni. Dacă semeni cu foarte mare căldură, cu foarte mare pasiune și cu mare bucurie, de a te oferi spectatorului, cum se poate să nu ai satisfacții în meseria de actor? Acesta este crezul meu artistic. În asta cred eu. În dragoste pentru prietenii mei, pentru colegii mei, pentru profesia mea, bucuria de a fi făcut o meserie care mi-a adus satisfacții și niciodată nu m-aș putea gîndi la altceva. În clipa cînd nu voi mai putea face teatru, voi încheia frumos, în sensul că mă voi retrage mîndru și fălos, fără nici un regret decît acela că nu mai am puterea și energia să-mi practic meseria. Pînă atunci, indiferent că joc la televiziune sau în film sau în teatru, o apariție sau un rol mare, tot ce fac, fac cu pasiune. Asta m-a caracterizat întotdeauna și sper să rămîn așa. Încă nu mă simt blazat și socotesc că acesta este un mare pericol pentru actori, cînd încep să se plictisească să vadă teatrul doar ca un fel de meserie pe care **trebuie** să o facă. Crezul meu artistic e acesta, nu am o formulă specială, vă spun simplu cum sînt eu.

— Cît de încărcat este timpul de lucru al lui Florin Piersic?

— La mine, toate lucrurile se precipită într-o activitate teribil de bogată. Vorba proverbului, azi aici, miine-n Focșani, și aș adăuga eu poimiine la Iași. Joc la București, mă duc la filmare, plec în străinătate, mă ocup de copii, de nevastă, de prieteni. Sînt tot timpul într-o efervescență, dar gîndul meu, linia mea roșie merge pe șirul rolurilor și număr mereu ce ar mai trebui să fac, unde ar trebui să mă opresc, ce ar trebui să joc, cînd trebuie să mă odihnesc, dacă trebuie să mă odihnesc. De foarte multe ori mi-am propus să fac o pauză și nu am reușit. Tot timpul am ceva de făcut, tot timpul sînt în relație cu cineva, cu care fac un plan, să punem o piesă în scenă, să facem un recital sau un turneu peste hotare...

— Mai aveți timp și pentru altceva în afara preocupărilor artistice. Aveți un hobby?

— Sigur că da, fiecare om are un hobby. Îmi plac excursiile. Mă duc la munte, stau la un cioban, mîncăm caș și povestim, cîntăm o doină. Sînt fericit că mă cunoaște de la televizor. Apoi îmi place să-mi repar mașina, dar cum nu prea am timp, o dau la altul și mi se pare că nu o face bine.

Am doi copii: Daniel și Florinel. Florinel învață limbi străine, cîntă la pian, e harnic, foarte bun în clasă și ar vrea să se facă actor, dar eu nu vreu, găsesc că nu are calități pentru teatru, pentru că e prea distrat. Soția mea, actrița Ana Szeles, are o casă destul de frumoasă și de cochetă, de care ne ocupăm amîndoi gîndindu-mă că va veni o zi cînd voi fi pensionar și o să mă retrag în orașul în care m-am născut, la Cluj-Napoca, și o să grădinăresc, să mă bucur de băieții mei care vor fi la facultate și o să-mi aducă alte satisfacții. Îmi place contactul acesta cu oamenii, cu viața. Am fost în mina din Săcărîmb, am fost la Hunedoara și am și o diplomă de oțelar. Am lucrat ca parașutist la Buzău, unde am stat două luni și jumătate într-o unitate, unde am fost îmbrăcat ofițer și dimineața și după masa, cînd nu filmam. Iubesc tot ce se întîmplă în jurul meu.

— Neîmpliniri, necazuri nu aveți?

— Trec și prin momente grele. Mama mea a fost grav bolnavă. Am dormit nopți întregi la spital. Nici un spectator nu știe că Florin Piersic, după spectacolele în care juca atunci: „Oameni și șoareci" sau „Chirița", s-a dus la spitalul Fundeni și a dormit pe coridor pînă dimineața la 5, ca să afle un rezultat: că inima mamei sale bate mai departe. La ora 9 m-am prezentat la repetiții ca și cînd nimic nu s-a întîmplat. Și viața merge înainte, cu bucuriile și cu tristețile ei...

— Ce impresie aveți despre oamenii din aceste părți de țară?

— Excepțională. Sînt oameni deschiși, prietenoși, calzi. Aceleași lucruri le-am putut spune și în Cluj-Napoca, și în Maramureș, și în Craiova, deci mă cam repet, pentru că toți românii sînt oameni primitori și cumsecade. Mă simt foarte bine aicea.

istorie-document

ISTORIA ÎN GÎNDIREA SOCIALIȘTILOR ROMÂNI

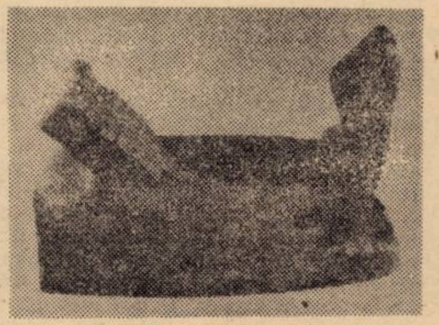

Apariția, la sfirșitul secolului al XVIII-lea, a mișcării muncitorești și socialiste, pătrunderea, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea a ideilor marxiste a făcut ca în gîndirea socialiștilor români să-și facă loc tot mai mult concepția marxistă despre istorie. Este de la sine înțeles că pătrunderea și însușirea creatoare a ideilor marxiste de către socialiștii români n-a provocat dintr-o dată transformarea culturii românești, în general și a ISTORIEI, în special, într-o știință marxistă.

Numai în deceniul al IX-lea al secolului trecut cînd s-a făcut **fuziunea** între socialismul științific și mișcarea muncitorească, cînd aceasta din urmă a devenit o clasă pentru sine, abia atunci s-au conturat în conștiința socialiștilor români, **formele unui curent materialist in modul de a concepe ISTORIA ca știință.** Rezultatul a fost că analiza realităților sociale și cunoașterea trecutului, adică a istoriei poporului nostru ca o realitate obiectivă a cărei imagine fidelă nu putea fi găsită în istoriografia burgheză, a devenit, pentru **socialiștii români, o sarcină de prim ordin, cerută de necesitatea clarificării contextului social-economic și politic in care activau.**

Poziția adoptată de socialiștii români față de știința istoriei se explică prin faptul că ei au receptat marxismul în strînsă legătură cu realitatea istorică din țara noastră și străinătate, **apte pentru a ghida lupta revoluționară a proletariatului din România spre înfăptuirea revoluției sociale.** Cu toate acestea, pînă în 1886, mișcarea socialistă de la noi n-a reușit să facă dovada unei deosebiri esențiale în modul de a concepe istoria, ca știință, față de **producția istorică a vremii.** Totuși, in problemele fundamentale ale istoriografiei românești, de la sfirșitul secolului al XIX-lea ca: **Formarea poporului român și a limbii române, intemeierea statelor feudale românești de sine stătătoare ș.a.** existau ușoare note de discordanță între concepția istorică a socialiștilor și cea a istoricilor burghezi. **In publicațiile socialiste exista un naționalism sănătos, susținut de o probitate științifică.**

Decalajul existent între gîndirea istorică a socialiștilor români și cea a istoricilor burghezi, **s-a conturat mult mai clar in ultimul deceniu al secolului trecut.**

Preluînd diferitele elemente pozitive ale cunoașterii, socialiștii români au inceput să prezinte istoria, în contextul culturii românești, **nu ca pe o inlănțuire accidentală de evenimente, ca o succesiune de fapte intîmplătoare, ci ca pe o realitate obiectivă în cursul dezvoltării sale procesuale.** Nu întîmplător, cunoscutul teoretician al mișcării socialiste din țara noastră, C. Dobrogeanu-Gherea **recunoștea in articolele și studiile sale publicate pînă in 1886 că „mișcarea socialistă nu putea porni la drum fără o ochire generală asupra dezvoltării noastre economico-sociale, asupra claselor și pozițiunii lor asupra relațiilor de putere in ființă la noi."**

L-am citat pe Dobrogeanu-Gherea pentru că a fost primul militant socialist care a reținut și a expus în publicistica vremii semnificația pe care marxismul o conferă ISTORIEI. De exemplu, în lucrarea **„Ce vor socialiștii români?"**, publicată în **„Revista socială"** din 1886, Dobrogeanu-Gherea a dat pentru prima oară o **definiție marxistă proletariatului și a formulat, tot pentru prima oară, în literatura socialistă din România, teza despre dictatura proletariatului.**

După 1886, cînd pe de o parte lupta de idei între fruntașii mișcării socialiste și reprezentanții ideologiei burgheze căpăta contururi din ce în ce mai clare, iar pe de altă parte proletariatul începea să se afirme tot mai mult ca o clasă pentru sine, **realitatea istorică din România incepea ea însăși să fie analizată și prezentată în publicistica socialistă în lumina concepției marxiste.**

Socialiștii recunoșteau că o descifrare cît mai exactă a fundamentelor social-economice și politice existente în România, o înțelegere științifică a sensului general ce-l va urma dezvoltarea practicii sociale nu pot fi rezolvate fără cunoașterea **profundă a istoriei ca realitate trecută și prezentă.**

În expunerea sa făcută în 1892 la Clubul muncitorilor din București, intitulată **„Concepția materialistă a istoriei"** publicată în „Revista socială", C. Dobrogeanu-Gherea arăta în mod clar că **„ceea ce caracterizează concepțiile științifice ale istoriei și le deosebește de concepțiile teologice și metafizice este că cele științifice admit determinismul universal. Ele admit că tot universul este supus unor legi imuabile, nestrămutate și că omenirea, intelectul ei, ISTORIA, totul nu face excepție; fenomenele sociale ca și cele naturale sint deopotrivă supuse legilor universale, determinismului universal".**

Prin urmare, socialiștii români recunoșteau **că și in istorie ca și în natură** există forțe reale obiective — determinante ce guvernează civilizația umană și care determină intr-o epocă sau alta conținutul relațiilor stabilite între clase, grupuri și pături sociale. Socialiștii români recunoșteau, de asemenea, că aceste forțe joacă un rol important în apariția și dezvoltarea ideilor, în formarea și funcționarea instituțiilor, în determinarea sensului general al evenimentelor care pot fi prezise. Bazindu-se pe acest raționament, socialiștii români au tras concluzia că **sarcina istoriei ca știință este de a prezenta nu numai aspectul concret fenomenal al istoriei ca realitate, ci și forțele care generează mișcarea istorică, care se ascund în această realitate fenomenală.**

Cunoscător profund a celor două lucrări de istorie, aceea a lui Fr. Engels intitulată **„Originea familiei, a proprietății private și a statului"**, apărută in 1852 și a lui Lewis Morgan, **Societatea veche,** apărută cu 20 de ani mai tîrziu, C. Dobrogeanu-Gherea ajunge la concluzia marxistă că factorul hotărîtor în dezvoltarea societății umane este modul de producere și împărțire a bunurilor materiale, relațiile statornicite între oameni, cu alte cuvinte modul de producție — adică structura și suprastructura. Fără să facem vreun reproș socialiștilor români, fiindcă meritul lor în conceperea istoriei ca o știință este mare, ei n-au reușit să înțeleagă însă valoarea interdependenței dintre structură și suprastructură în dezvoltarea societății. Încercînd să cunoască relația dialectică dintre bază și suprastructură, socialiștii români au pus accentul pe determinarea suprastructurii de către bază, mai precis de către activitatea economică, estompînd în felul acesta rolul activ al suprastructurii asupra structurii.

In ciuda acestor mici carențe, inerente perioadei de pătrundere și răspîndire a ideilor marxiste în România, socialiștii români au meritul de a fi pus la baza gîndirii istorice ideile marxiste, materialismul dialectic și istoric, de a fi presărat semințele din germinarea cărora avea să răsară și să se contureze, după 1921, o nouă istoriografie, aceea a gîndirii comuniste, în paginile căreia, istoria ca realitate, avea să-și găsească o reflectare științifică.

GH. I. OANCEA,

---

pantheonul românesc

ARTĂ ȘI FILOSOFIE LA BRÂNCUȘI

În jurul operei sculptorului român s-a discutat mult, s-a scris mult. Critica brâncușiană cuprinde variate forme de interpretare, ea este în esență rostirea artei. Dînd curs unor imaginații frenetice, dar și unor tentative de hermeneutică sculpturală (care conțin o interpretare a gîndirii despre artă prezentă în însăși substanța operei) critica dezvăluie specificitatea artei creatorului. Poate nicicînd în istoria artei o operă n-a primit un aspect mitic într-un timp atît de scurt; mă gîndesc la o creație devenită deja legendară în nesemnificativul timp scurs de la moartea artistului. În acest sens, mărețe acte de cultură și prin ele de cunoaștere și recunoaștere a unui spirit semnificînd autenticul au fost împlinite prin cîteva eforturi de excepție de Petre Pandrea, Carola Giedion-Welker, Petru Comarnescu, V. S. Paleolog, Sidney Geist și recent, de cel mai tînăr specialist în arta brâncușiană, scriitorul Constantin Zărnescu. Prin lucrarea lui Zărnescu, **Textele și aforismele lui Brâncuși** (Craiova, 1980) pentru prima oară în lume au fost reunite și structurate gîndirea și teoria asupra artei aparținînd sculptorului român, texte care fuseseră răspîndite în reviste franceze, americane, engleze, române ori în rîndul prietenilor, criticilor, artiștilor.

Știința și cu precădere filosofia presupun între altele și înțelegerea tainelor artei, după cum a fi artist pretinde a guverna legile naturii, a deveni implicit un filosof. Și aci, gîndul ne duce spre Brâncuși, căci el înainte de a fi fost un sculptor care avea să eternizeze în piatră sau bronz esența lucrurilor, marile Idei: „Natura și Spațiul, Istoria și Timpul Universal", el a fost cum bine observase C. Zărnescu „un mare gînditor și un pătrunzător filosof umanist" (C. Zărnescu, **op. cit.,** p. 37.) .

Misionar prin arta sa, sculptorul caută să dea expresie acțiunii naturii, să devină un intermediar. Sub aspect teoretic el formulează teorii cu vădite nuanțe filosofice care își au sorgintea în lumea arhaic-țărănească. Legătura intimă dintre artist și materialele folosite, după cum și pasiunea care contopește „bucuria meseriașului cu elanul vizionarului" îl duc pe rînd la „esențializate", la „forma ideii în sine" **(Ibidem,** aforism 19, p. 104—105). Gîndirea sa e într-o necontenită căutare, ideile și munca lui slujesc un măreț ideal, opera sa tinde spre absolut, exprimă un absolut.

Pledînd pentru legătura filosofie-artă și invers ne-am permite să reluăm și să reconsiderăm ideea de pasăre drept una revelatoare pentru concepția artistului. Ea e de fapt ideea de zbor, construcția, naturalețea, simbolul ei sînt rezultatul unei îndelungi străduințe, sînt urmarea firească a căutărilor lăuntrice, sînt consecința firii poetice și filosofice a lui Brâncuși, făcînd dovada unei profunzimi a spiritului. Păsările sculptate sînt născute — după cum însuși mărturisea — „dintr-o căutare unică rămasă prin timp încontinuu aceeași". În mod ideal acest gen de sculpturi ar trebui „să umple întreaga boltă cerească" **(Ibidem, af. 106, p. 129).** În fapt, spre pildă, **Pasărea măiastră** este un simbol al zborului ce il eliberează pe om din limitele materiei inerte și aci ni se dezvăluie acea structură dusă pînă la sublim în cazul celor două mari probleme: pe de-o parte demonstrația în formă plastică a sensului spiritului, care este legat de materie, pe de alta, fuzionarea tuturor formelor într-o unitate perfectă: „Chiar formele contradictorii — gîndea artistul — trebuiau să

se unifice într-o comuniune nouă, finală. În filosofia mea asupra vieții, separarea materiei de spirit și orice soi de dualitate rămîne o iluzie". **(Ibidem,** af. 102, p. 128). Blaga a găsit de cuviință să aprecieze această concepție drept semnul „unui nou stil". Brâncuși, în accepțiunea filosofului român, era chemat să descopere „noul drum".

Nu mai puțin interesantă este relația de natură istorică pe care opera sculptorului român o stabilește între arta antică și aceea modernă, relație excelent surprinsă de exegeții Petru Comarnescu (vezi **Brâncuși. Mit și metamorfoză în sculptura contemporană,** Buc., 1972) și Constantin Zărnescu, precum și de pictorul naiv francez Le Douanier Rousseau; ea este cît se poate de îndreptățită dînd posibilitatea unei nuanțate paralele între anonimul antic realizator al statuetelor **Gînditorul** și **Femeia sa** (capodopere ale artei neolitice europene, simbolizînd forța creatoare a gîndirii umane și aparținînd civilizației neolitice dobrogene Hamangia) și opera brâncușiană **Cumințenia / Înțelepciunea pămîntului,** celebra sculptură în piatră reprezentînd „o ființă liniștită, sigură, umilă și pașnică" ce se apără doar cu spiritul privirii ei", „cu demnitatea-i severă" (C. Zărnescu, **op. cit.,** p. 13). Lucrarea lui Brâncuși este cu atît mai interesantă și atractivă, cu atît mai ieșită din comun, cu cît ea nu constituie o replică modernă a idolilor de lut ars descoperiți în mormîntul de la Cernavodă (vezi prezentarea tipului Hamangia la D. M. Pippidi, **Dicționar de istorie veche a României,** Buc., 1976, p. 319—321 și la C. C. Giurescu, **Istoria românilor,** vol. I., Buc., 1975, p. 22), căci spre surprinderea întregii lumi a artelor plastice (dar și a istoriografiei) europene și mondiale, confirmarea arheologică se petrece abia peste o jumătate de veac. Cu alte cuvinte, în acest caz nu se poate vorbi decît de intuiția unei expresii străvechi, de o stilizare „primitivistă", „sintetizatoare" cu un subiect arhaic. Și, totuși, întrebarea se naște de la sine: care este motivația ori inspirația acestui salt miraculos peste milenii, a acestei minunate oglindiri a spiritului arhaic, a acestei concepții întoarsă la origini? Pornind de la o înțelegere istorică a artei, coborînd în timp pînă în antichitatea românească, fără a uita nici un moment de amploarea spațiului matrice „și geografic și mitic" găsesc unul din cele mai frumoase răspunsuri posibile date tainicului brâncușian în admirabila lucrare a lui Constantin Zărnescu: „Afirmăm că acest straniu personaj de o măreață seninătate și liniște și de o demnitate omenească impunătoare, homo sapiens în faza de copilărie a lumii această înțelepciune a pămîntului a fost văzută pe viu și mai apoi realizată, potrivit unei concepții voit primitiviste, în mumele bătrîne din România, în persistenții „idoli" arhaici ai familiilor țărănești încă vii pe vremea copilăriei artistului". **(Ibidem,** p. 14).

Deviza artistului a fost „totul sau nimic"; el a făcut „piatra să cînte pentru Umanitate", el și-a dorit să vadă peste timp, să vadă „foarte departe". Și, oare ce altceva reprezintă **Înțelepciunea pămîntului** dacă nu tocmai acea înaltă sferă spre care însuși artistul năzuise? Originea țărănească a lui Brâncuși, orășenizarea lui, au făcut din el — cum afirmă Sidney Geist — „o armă naturală a luptei dintre modurile de comportare tradiționale și raționale" (S. Geist, **op. cit.,** p. 177). În arta sa există o puternică amprentă a modernității, există o confruntare între raționalitate și absolut. El propusese în chip meditativ-filosofic compatibilitatea intelectului și ordinei cu blîndețea, voioșia și bucuria. Potrivit acestei rațiuni monumentala, **Coloana fără de sfîrșit** este un rezumat absolut.

Prin urmare, nu ne poate uimi de ce Brâncuși rămîne mereu viu, rămîne întru eternitate, acum, o dată mai mult, căci aceeași admirație pentru sublimul creației sale ne-a adus prin strădaniile lui Zărnescu textele grăite ori scrise de un artist care era indiscutabil și un filosof, un filosof al propriei sale arte.

Victor NEUMANN

Interviu cu etnomuzicologul prof. univ. EMILIA COMIŞEL

Personalitate de seamă a cercetării folclorice contemporane, profesor universitar la Conservatorul „Ciprian Porumbescu" din Bucureşti, etnomuzicologul Emilia Comişel şi-a dedicat aproape cinci decenii din viaţă cunoaşterii, investigării, culegerii şi interpretării ştiinţifice a cîntecului popular din toate zonele ţării, cît şi a celui din unele enclave româneşti de peste hotare. Strădaniile sale s-au materializat, de-a lungul anilor, în cursuri pentru studenţi şi specialişti, în numeroase contribuţii la cunoaşterea muzicală a eposului popular, a doinei, a cîntecului propriu-zis, a repertoriului nupţial, funebru şi de iarnă, în studii de teoria folclorului, de istoriografie muzicală şi de folclor comparat, în îngrijirea pioasă a publicării operei ştiinţifice lăsată de Constantin Brăiloiu, în colaborări la tratatele de literatură şi istoria muzicii editate de Academia R.S.R. şi, recent, în unica şi necesara lucrare „Folclorul copiilor".

Spirit scormonitor şi neostenit, mereu în căutare şi în criză de timp, cercetătoarea, profesor universitar Emilia Comişel, revenind la Făget, a găsit şi amabilitatea şi răgazul de a ne lămuri în cîteva probleme privind specificul muncii domniei sale de o viaţă.

— Sînteţi din nou în zona etnografică a Făgetului...

— Nu mi se întîmplă des să revin în aceeaşi zonă, dată fiind diveristatea şi bogăţia regională a creaţiei populare pe care m-am străduit s-o cunosc **in loco.** Faptul că aici sînt, iată, pentru a cincea oară — mai întîi în 1971, apoi în iarna lui 1974, împreună cu un grup de studenţi, în 1979, la impresionanta sărbătoare a 25 de ani de activitate a Orchestrei populare „Făgeţeana", condusă de inimosul dirijor şi compozitor Achim Penda, în 1981, la prima ediţie a Festivalului-concurs cu o tematică inedită, „La curţile dorului" — denotă interesul pe care mi l-au suscitat atît operele folclorice cît şi intelectualitatea locală, organic legată de viaţa şi de arta meleagurilor natale.

M-a impresionat aici puternic buna conservare a unor tradiţii străvechi, integrate îndeosebi obiceiurilor de iarnă, tradiţii care confirmă vechimea noastră pe acest pămînt şi continuitatea unei culturi folclorcie, nu în formă statică ci într-o permanentă adaptare la orizontul artistic şi la condiţiile noi de viaţă ale maselor.

— Dispunînd de o bogată şi îndelungată experienţă, cum consideraţi că se integrează aşa-numita zonă etnografică şi folclorică a Făgetului în marea diversitate de motive şi creaţii populare bănăţene şi naţionale.

— Pe de o parte, am constatat unitatea structurală şi tematică a faptelor folclorice, aceleaşi, deci, pe întreg cuprinsul patriei noastre, şi, pe de altă parte, elementele locale axate pe trunchiul arhaic comun. Ceea ce arată genialitatea poporului, care nu se mulţumeşte să preia mecanic ce au creat generaţiile anterioare, ci îmbogăţeşte tradiţia cu teme, elemente, imagini şi formule muzicale noi, încadrate în acelaşi sistem deschis, cristalizat de-a lungul mileniilor. Cu alte cuvinte, contribuţia localnicilor constă nu numai în continuitatea tradiţiei, ci şi în îmbogăţirea şi şlefuirea ei.

— Aţi remarcat şi colindele acestei zone, invecinată înspre nord cu Ţinutul Pădurenilor şi înspre vest cu valea Mureşului. Referitor la circulaţia valorilor, prin ce aparţin fondului comun românesc şi prin ce pot fi unice ca tematică şi realizare artistică?

— Repertoriul de colinde, prin tematică, stil, structură şi funcţionalitate, este similar cu cel al zonelor învecinate. Totuşi, am constatat cîteva elemente locale, fie ca tematică, fie ca evoluţie ulterioară a unor teme comune, fie ca elemente muzicale, ritmice sau melodice. Şi, chiar mai mult, în comparaţie cu zonele vecine, se remarcă o mai bogată diversitate sonoră şi ritmică, datorată, în parte, complexităţii ritmice a celor trei tipuri de dube perechi care acompaniază vocea. În acest fel, se creează o poliritmie verticală, alături de cea orizontală, specifică genului. Se pare că maniera de acompaniere cu duba — instrument străvechi, cunoscut din zorii istoriei omenirii — avînd o arie de răspîndire redusă, a atins aici o măiestrie artistică rar întîlnită. Remarc unele teme locale sau avînd o evoluţie diferită de a celor din repertoriul altor zone, remarcabilă prin complexitatea ritmică: **Pînă-ai fost, mire,-n vînatu, Grăiş fiică către maică, D-oi cere, se cere, Ş-avea domnu'trei meşteri, Cine te-o rugatu, Ia mai răsari, soare...** alături de altele, extrase din coecţia „Sub roşu de răsărit", selecţie reprezentativă pentru zona în discuţie, pe care dorim să o vedem cît mai curînd a îndemîna maselor.

— Rod al dăinuirii milenare, spiritualitatea românească a luat naştere intr-n spaţiu geografic de mari interferenţe, de neîntrerupte frămîntări şi mişcări de seminţii, pe un făgaş specific, dar în strînsă corelaţie cu cea a popoarelor învecinate...

— În adevăr, cu toate că popoarele din nordul şi sudul Dunării (români, albanezi, iugoslavi, bulgari) au o rădăcină comună, cultura traco-daco-getă, în evoluţia lor şi în condiţii variate de viaţă, în asocierea cu alte populaţii implantate ulterior în acest corp comun, au generat grupe etnice diferite ca spiritualitate şi fenomene artistice. Aşa se explică, pe de o parte, existenţa unor elemente artistice comune, tematice şi muzicale, şi, pe de altă parte, diferenţierea totală a culturii lor folclorice. De exemplu: motivul Meşterului Manole — care a luat naştere dintr-o concepţie arhaică despre necesitatea sacrificiului pentru asigurarea unei construcţii — se întîlneşte pînă azi la toate aceste popoare şi chiar mai departe. Dar, ceea ce arată sensibilitatea proprie fiecăruia este axarea temei la edificii diferite — **pod,** la greci, **fîntînă,** la bulgari, **cetate,** la iugoslavi şi albanezi, **mănăstire,** la români, ca şi modalităţile de transfigurare poetică şi muzicală a temei. De asemenea, identitatea unor teme epice de mari dimensiuni, cu conţinut antiotoman şi antitătar, sînt documente artistice care demonstrează lupta comună pentru libertate a popoarelor din acest spaţiu sud-est european.

— Obiceiul colindatului cu dube este întîlnit în puţine zone ale ţării, printre care şi cea a Făgetului. De unde această însoţire sincretică a textului poetic, a melodiei, a ritmului?

— Cunoaştem din istoria culturii că cele mai vechi fapte artistice au fost sincretice — caracteristică menţinută încă în unele genuri folclorice — acest sincretism fiind asocierea organică a melodiei cu textul poetic şi ritmul instrumental. Desigur, această trăsătură a fost treptat modificată în strînsă corelaţie cu schimbarea mentalităţii poporului, a funcţiei şi semnificaţiei primare, determinînd îmbogăţirea mijloacelor de expresie, poetice şi muzicale. Interpretarea colindelor locale cu acompaniament instrumental trebuie considerată ca aparţinînd unui fond care confirmă atît străvechimea culturii noastre folclorice cît şi capacitatea poporului de a păstra tradiţia permanent adaptată la cerinţele spirituale ale generaţiilor succesive.

— Ce credeţi că trebuie făptuit pentru mai buna cunoaştere şi popularizare a specificului popular românesc?

— Cu toate că interesul pentru tezaurul nostru folcloric s-a manifestat de aproape două secole, deşi un material considerabil a fost cules de pe aproape întreg cuprinsul patriei, nu ne putem declara mulţumiţi. Există încă zone izolate, insuficient sau deloc cercetate, există încă fenomene superficial investigate, fie din cauza unor deficienţe metodologice, fie a dificultăţii de interpretare şi înţelegere în complexitatea lor ideatică şi structurală. Mai mult, folclorul fiind o artă prin excelenţă socială (Brăiloiu), deci dependentă de modificările survenite în mentalitatea şi comportamentul colectivităţii, se impune continua culegere sincronică şi diacronică de către institutele de specialitate — ale căror cadre sînt insuficiente, dar şi de către oamenii de cultură ataşaţi de popor, profesori, studenţi şi chiar elevi. De asemeni, este indispensabilă prezenţa metodistului muzical la toate centrele de îndrumare, case de cultură, cămine culturale etc., care să lucreze pe baza unor indicaţii precise (metodă de culegere, transcriere pe note, interpretare, fişe ample pe teme şi tipuri melodice etc.).

În ceea ce priveşte popularizarea, nu este un secret că, spre deosebire de cea ce au realizat specialiştii din ţările vecine, noi avem încă multe de făcut: publicarea susţinută de antologii şi monografii, tematice sau zonale, care să cuprindă repertoriul folcloric global, articole de popularizare, colecţii reduse de melodii şi texte pentru uzul elevilor, studenţilor, marelui public, difuzarea peste hotare a studiilor şi colecţiilor...

— Dată fiind complexitatea valorificării scenice a unui act folcloric, ce trebuie să cunoască un activist cultural, un instructor de formaţii care se incumetă la o asemenea încercare?

— S-o luăm metodic:

1. Ceea ce este esenţial, fără de care nu putem concepe o bună prezentare scenică şi valorificare, prin diferite metode, este cunoaşterea profundă a genului sau obiectului propus spre scenizare. Aceasta necesită o largă documentare şi o viziune globală asupra întregii creaţii folclorice, nu numai a celei locale, pentru a putea sesiza trăsăturile specifice zonale.

2. O concepţie clară a funcţiei diferitelor genuri folclorice şi a modalităţilor de evoluţie lentă în decursul secolelor, În acest fel, s-ar înlătura acele elemente hibride şi de pură virtuozitate pe care unii diletanţi încearcă să le impună colectivităţii în tendinţa de a înlocui arta sănătoasă a maselor cu una rezultată dintr-un gust strîmt, individual.

3. Talent artistic, astfel ca ceea ce se manifestă în mediul rural, adesea pe un perimetru fix (de exemplu satul cu hora, nunta), în faţa unui public mai mult sau mai puţin numeros, să fie adaptat la posibilităţile şi legile scenei. Trebuie găsite soluţii astfel ca ceea ce se pierde prin prezentarea pe scenă să fie înlocuit cu noi elemente specifice spectacolului. Trebuie totodată găsite soluţii pentru ca spectaculozitatea specifică folclorului să fie îmbogăţită cu elemente proprii noii sale funcţionalităţi; fără a se renunţa la trăsăturile specifice genului (spontaneitate, puritate stilistică, variabilitate).

— Aţi călătorit mult, în ţară şi străinătate, aţi participat la diferite colocvii, festivaluri şi manifestări internaţionale la care au fost invitate şi grupuri artistice româneşti. Ce impresie lasă ele acolo?

— De prin 1959 particip frecvent la asemenea manifestări cultural-artistice. Iniţial, am fost invitată în ţările vecine, fie pentru a înfiinţa institute de folclor (Albania), fie pentru cercetări directe pe teren la românii de peste hotare (Iugoslavia, Bulgaria, Canada), fie pentru a prezenta comunicări la diferite colocvii şi congrese internaţionale (Bulgaria, Iugoslavia, U.R.S.S., Polonia, Italia, Canada, S.U.A., Elveţia) sau la emisiuni la radio (Franţa, Belgia).

Cu toate că românii sînt invitaţi în mod regulat la asemenea manifestări internaţionale, prilej important pentru cunoaştere în lume, atît a materialului nostru folcloric, cît şi a rezultatelor ştiinţifice, teoretice şi metodologice, un număr extrem de redus de specialişti este prezent. În realitate, schimbul de idei este azi o cerinţă imperioasă, fără de care nu se poate concepe progresul în orice domeniu, ştiinţific sau artistic.

Cît despre ansamblurile de folclor, de cîntece şi dansuri populare, valoarea lor artistică este apreciată în majoritatea cazurilor la cote maxime, mai ales cînd repertoriul nu se depărtează de autenticitate. S-a observat în ultimul timp că grupurile folclorice din mediul rural sînt mai elogios primite nu numai de marele public dar şi de specialiştii care doresc să cunoască realitatea folclorului nostru în diversitatea lui de genuri, specii, stiluri. Turneele grupurilor din toate regiunile ţării ar împlini un deziderat scump specialiştilor români : facilitarea contactului direct al străinilor cu folclorul autentic, cu valenţele lui morale şi spirituale, ceea ce ar face un mare serviciu culturii naţionale.

Convorbire consemnată de
Ion CALIMAN

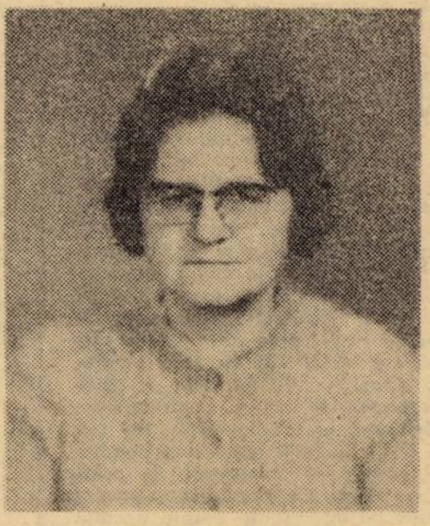

ESPLANADA ORŞOVEI

figurine

Orşovenii spun, cu o anumită mîndrie, parafrazînd sintagma latină, că toate drumurile oraşului duc la esplanadă.

Esplanada ademeneşte lumeşagul urbei la promenadă — care se-nfăţişează sărbătorească, impozantă, chiar şi în zilele de lucru — împrejurare prielnică pentru împrospătarea sufletului cu unde solare, izvorîte parcă din inima lacului (A acelei imensităţi de acumulare danubiană, aşternută întru veşnicie peste fosta vatră a oraşului, în care urmele bătrînei Dierne şi urmele paşilor vîrstei mele dunărene dorm sub pînza grea a prefigurării marine...).

Iată că sînt furat şi eu de fluxul uman al promenadei cu inflexiuni ceremoniale. Umblu cu paşi egali, orînduiţi după măsura certitudinii acestei aşezări. În mînă simt concreteţea unei mîngîieri, ca atunci cînd, demult, în copilărie, îmi treceam palma peste grumazul unui mînz. E adunată în această închipuită mîngîiere întreaga frăgezime şi vioiciune a esplanadei.

Sentimentul perenităţii se naşte aici, admirînd vigoarea grindei — sparge val; vocaţia luminii se adevereşte aici, prin ornarea fascinantă, cu iluminaţii de neon; cinstirea frumosului cotidian îşi exprimă generozitatea aici, prin graiul florilor din glastrele nemurite pe parapet, în simfonia caldă a arabescurilor zămislite din plăci de faianţă colorată.

Esplanada îmi călăuzeşte paşii spre centrul civic al oraşului Orşova Nouă. Adast în miezul citadin, ca într-un vis cu ochii deschişi în care se întruchipează înfăţişarea superbelor împliniri edilitare. Brîul alb al esplanadei se sfîrşeşte în sudul urbei, lîngă stadionul modern, destinat pentru diverse discipline sportive. În vecinătatea arenei e situat Centrul de experimentări botanice al Academiei R.S.R. Puţin mai jos e amenajat un minunat loc de agrement: Complexul turistic şi tabăra de vară pentru tineret. Dar despre aceste mărginiri ale esplanadei, toate fiind situate în perimetrul izbînzii, se cuvin mai multe cuvinte de laudă, care, de fapt, le-am lăsat pe seama unui reportaj, în care să pun în lumină osîrdia rodnică a unor oameni anonimi, dar şi a unora, binecunoscuţi în viaţa urbei, precum sînt primarul Nicolae Stolojescu, căpitanul portului Benea, întovărăşit cu cartnicul de altădată, Constantin Vulpescu, alias moş Chiruş, poetul muncitor Tycu Miliţescu ş.a.

Nicolae Danciu PETNICEANU

LEMNUL ÎN VIAŢA SĂTEANULUI

Înconjurat de un cer, de ape şi de arbori, omul satului românesc, prin secole şi milenii, şi-a alcătuit viaţa pe măsura cerinţelor mediului şi mediul natural şi l-a apropiat pe măsura inventivităţii sale. De la naştere, de la copaia pruncului, la sicriul bătrînului, săteanul s-a slujit de lemn ca de unul din stîlpii temeliei sale. Aşa cum oii îi lua laptele şi lîna, îşi hrănea casa şi şi-o îmbrăca, tot astfel îi lua pădurii lemnul, cît îi era necesar gospodăriei, utilîndu-o. El şi-a lucrat mai întîi patul şi scaunul şi masa. Mai apoi, lingurile şi furca de tors. Au venit apoi la rînd lăzile de zestre şi şeile cailor, jugul vitelor, fusele şi căucele. Şlefuitor, tăietor în bardă, decorator, omul gliei şi-a creat nu numai lucruri utile, ci şi lucruri pentru suflet, îmbinînd inventivitatea cu harul artei sale străvechi. În casele sale, încheiate tot din lemn mirositor şi bulgărite cu pămînt, acoperite cu şindrilă, paie, trestie sau olane, el şi-a făurit viaţa şi a traversat istoria slujindu-se de aceste ustensile blînde ale existenţei, dar, uneori, şi de arcuri şi de săgeţi, ustensile ale morţii şi ale apărării vetrei sale strămoşeşti.

Plin de aceste relicve ale creaţiei arhaice populare, Muzeul Banatului, prin secţia sa de Etnografie, trimite spre noi, din expoziţiile sale permanente, aceste relicve ale trecutului, aceste semne ale trecerii săteanului român prin lumea pe care el a îmbogăţit-o cu măiestria meşteşugurilor sale şi cu spiritul său inventiv, fără istovire, de-a lungul timpului.

R. V.

evocări

Un istoric: I. D. Suciu

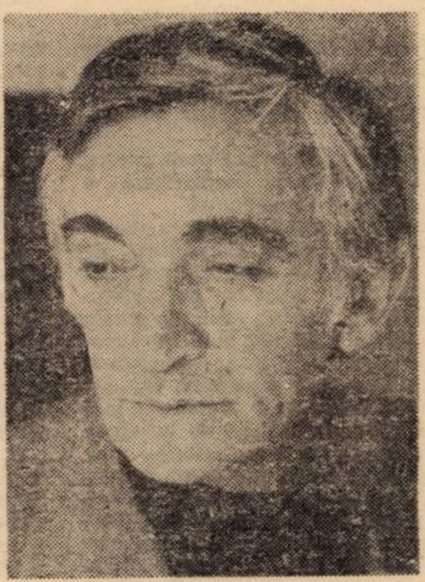

Născut la 3 august 1917 in Lugoj ca fiu al lui Ofelia și invățătorului Dimitrie participant la Unirea de la Alba Iulia, și-a făcut studiile liceale la „C. D. Loga" din Timișoara și „Gh. Lazăr" din București, urmind in capitală Facultatea de litere și filosofie, secția istorie. Incă din timpul studenției iși adună un bogat material (bibliografic și documentar) și elaborează **Comuna Alioș. Din punct de vedere istoric, demografic și cultural** (62 p.), lucrarea consacrată scriitoarei bănățene **Emilia Lungu Puhalo**, apreciată de Nicolae Iorga și **Literatura bănățeană de la inceput pină la unire (1582–1918)**, 399 p. neegalată pină astăzi, apărute in 1940. Toate acestea l-au făcut cunoscut lumii științifice.

Democrat prin convingere și simțire, I. D. Suciu a fost un istoric și scriitor militant. Dictatul de la Viena il aruncă pe baricade determinindu-l să scoată impotriva lui, impreună cu poetul Mihu Dragomir, prima publicație de protest, in anul 1940, intitulată **Flamura** cu colaborarea unor diverși scriitori antifasciști ai vremii: Sever Bocu, Ion Clopoțel, Al. T. Stamatiad, Victor Papacostea, Dan Simionescu, Dușa Czara-Steck, Laurențiu Fulga, Eugen Frunză, V. Copilu-Cheatră, Mircea Șerbănescu ș.a. A fost suprimată după citeva numere. I. D. Suciu nu se dezminte și va fi cel care publică primul articol de protest, din presa românească, impotriva asasinării fostului său dascăl, Nicolae Iorga (**Tinerețea,** seria II, nr. 1 din 15 martie 1941).

După susținerea doctoratului cu „Magna cum laude" in anul 1943 cu un subiect inchinat primului istoric bănățean **Nicolae Tincu Velia (1816–1865). Viața și opera** lui (București, 1945, 538 p), ocupă diverse funcții: asistent, șef de lucrări la institutul de Istorie Națională, inspector general, profesor la Constanța și in fine cercetător științific principal la Institutul de istorie „N. Iorga".

Cercetător pasionat, inzestrat cu un ascuțit simț critic, istoricul I. D. Suciu iși consacră intreaga viață studierii trecutului poporului român. Bazat intotdeauna pe un bogat material de arhivă inedit, relevă atit variatele aspecte ale luptei naționale a bănățenilor cit și contribuțiile românilor in momentele de seamă ale istoriei universale. După cărțile sale „de tinerețe", așa cum el insuși mărturisea, I. D. Suciu iși adincește cercetările orientindu-le spre complexele probleme ale răstimpurilor de răscruce ale mijlocului veacului trecut dind la iveală o lucrare de maturitate, in cea mai prestigioasă editură, cea a Academiei, **Revoluția de la 1848–1849 in Banat** (București, 1968, 269 p.) unanim apreciată pentru exigența științifică și pilduitoarea obiectivitate. Cucerit de figura voievodală a revoluționarului Eftimie Murgu va edita, cu un an mai tirziu, un masiv volum cu scrierile acestuia (Editura pentru literatură, 1969, 632 p.) insoțindu-l cu un amplu studiu introductiv.

Consecvent reevaluator al comorilor trecutului, cu o largă deschidere spre toate tărimurile cunoașterii, va scrie și prima istorie a vieții bisericești a românilor bănățeni (Timișoara, 1977, 313 p.), apreciată elogios de cunoscute personalități ale istoriografiei contemporane Keith Hitchins, Răzvan Theodorescu, Iosif C. Drăgan ș.a. continuind numai peste doi ani cu istoria catedralei (in colaborare), carte apreciată de Dinu C. Giurescu.

Nu a fost un regionalist. Activitatea lui științifică o atestă. Drept mărturie sint propriile lui cuvinte imortalizate in revista **Orizont** (nr. 24 din 15 iunie 1978, p. 8), apoi diversele studii apărute in limbile franceză, engleză, germană, spaniolă. Banatul cu specificul său este parte integrantă a istoriei României, așa cum mărturisea in paginile acestei reviste regretatul istoric I. D. Suciu. Că murturisirile sale de atunci nu au fost simple afirmații de circumstanță s-a văzut ulterior cind acestei unități a neamului i-a inchinat o carte (**Unitatea poporului român. Contribuții istorice bănățene,** ed. Facla, 1980, 187 p.).

Tot lui I. D. Suciu ii datorează Banatul și primul corpus de documente, in colaborare cu Radu Constantinescu, privind date extrem de interesante despre trecutul politic, național, economic, bisericesc și cultural al Banatului (Timișoara, 1980, vol. I–II, 4117 p.).

In afară de revistele pe care le-a editat in tinerețe a mai colaborat la multe altele dintre care amintim: **Vestul, Luceafărul, Revista Istorică Română, Studii** actuala **Revistă de istorie, Revue Roumaine d'Histoire, Revue des Études Sud-Est Européennes, Nouvelles Études d'Histoire, Revista Română de Studii Internaționale, Analele Societății de limbă română din Pančevo** (Iugoslavia), **Limba română, Lumina** (Iugoslavia), **Ziridava, Mitropolia Banatului, Studii de limbă, literatură și folclor, Orizont ș.a.**

Desigur, adaug, imposibilitatea de a cuprinde totul ci doar citeva crimpeie din multipla activitate a regretatului istoric I. D. Suciu. Mai ales că aceste rinduri se vor un smerit omagiu aceluia care a deselenit un drum pe care generațiile viitoare vor putea intreprinde pași mai siguri, bazați pe eforturile sale. Tot pentru cei ce au rămas și vor veni se cuvine să nu uităm și să ne insușim modestia și clarviziunea sa istorică privind diversele domenii de cercetare, in care, **„ca in atitea altele din istoria Banatului, am fost nevoiți să facem o muncă de pionerat. Din acest motiv, nu avem pretenția de a fi spus totul."** Să nu uităm, de asemenea, indemnul său, valabil pentru istoricii de azi: **„Vor veni alții, după noi, să lărgească orizontul cunoștințelor, să confirme unele ipoteze din stadiul actual al cercetărilor".**

Gheorghe **NAGHI**

---

lecturi

Nicolae Frânculescu

VADUVELE NEGRE

Ed. Cartea Românească, 1981

Preluind, drept titlu pentru noul său roman, porecla pe care o dobindiseră, in cel de al doilea război mondial, avioanele englezești de noapte („văduvele negre" – **Black Widows,** p. 68), Nicolae Frânculescu plasează acțiunea (și caracterologia) acestei cărți sub zodia tragică a „mașinilor" de război. Avioanele, armele, in general (mașini atit de evidente ale războiului) sint părți in uriașul angrenaj distrugător, in mecanismul care a măcinat destinele tuturor celor implicați in derularea lui. Conotația titlului induce conotațiile derivate.

Evenimentele se desfășoară pe citeva planuri paralele, mai ales in spatele frontului – la București, in Germania, in Franța etc., in preajma insurecției armate române. Sint aduși in scenă indivizi din categorii sociale diferite: militari români ori germani, civili, soțiile acestora etc., etc. Peste țesătura, peste aparența vieții obișnuite (intrigi amoroase, petreceri, pasiuni, cinematografe) planează atmosfera incordată, nefirească, acaparatoare a războiului.

De la un capitol la altul, anecdotica se precipită, evenimentele se inlănțuie vertiginos și – sub presiunea lor –oamenii sint aruncați in situații-limită. Este un prilej in plus pentru autor de a dezvălui psihologii, de a scoate in prim plan comportamente și chipuri, de a stabili raporturi dinamice intre epic și caractere. Autorul se străduiește să zugrăvească această tensiune, s-o transcrie cit mai exact, izbutind să convingă pe cititor că războiul este un imens rezervor de derută, de alienare.

Olimpia **BERCA**

---

limbă și stil

Agîrbiceanu

„Ceea ce mi-a pătruns adinc in suflet din acești ani ai primei copilării, din păscutul oilor la marginea pădurii sau in pădure, a fost mireasma cimpului, a codrului, culorile cerului, ale luncii cu florile, bătaia și cintecele vintului in văzduh sau in pădure, cintecul apelor, al piraielor in topitul zăpezilor. Nu știam ce e uritul nici nu simțeam trebuința vreunui tovarăș de joacă...

In pădure mă simțeam mai acasă decit afară. Parcă era mai cald, mai intim. Descoperisem in ea o impărăție blindă". Așa evocă Agîrbiceanu – de la a cărui naștere sărbătorim, anul și luna aceasta, un veac intreg – anii insoriți ai copilăriei, petrecuți in satul Cenade, nu departe de Blaj. Dincolo de realismul viguros, uneori aspru al scrierilor sale – care-l situează pe linia marilor prozatori ardeleni (Slavici, Rebreanu, Pavel Dan) – Ion Agîrbiceanu vădește, așa cum se vede chiar din citatul de mai sus, sensibilitatea unui poet: și prin această trăsătură a ființei sale artistice, el este un Sadoveanu al Transilvaniei. Voi incerca să dovedesc temeinicia afirmației de mai sus referindu-mă la o singură imagine, care revine de trei ori numai in 20 de pagini ale volumului I din seria de **Opere** (Editura pentru literatură, 1962). Ea se realizează cu ajutorul verbului **răni,** construit, de fiecare dată, cu obiecte directe exprimate prin substantive abstracte, care, datorită sensului lexical al verbului, sint, insă, personificate. Iată, acum, textele, in ordinea apariției lor in volumul amintit: „Stelele – stropi de argint topit, – tremurau in albastrul tăriilor. Vro șoaptă se desprindea din tăcere și se pierdea in liniștea plină de visuri a pădurii... Ascultam, ascultam pină ce auzeam un chiuit strașnic **rănind tăcerile** indepărtate, sămn că Vasile ieșise in poeni" (Hoțul, **Opere,** I, p. 43); „Noaptea căzuse tăcută peste sat... Vrun cine de mai lătra la lună. Colo, pe la răsăritul găinușii, țipete răgușite, deznădăjduite **rănirǎ** deodată **liniștea adincă" (ib.,** p. 45); „– Doamne, Ioane, cum te prăpădești tu așa, văzind cu ochii! Ficior ești tu?! Așa-s ficiorii, mă?! și chiuia o dată Dan, **rănind tăcerea grea** pină in depărtări mari" **(Dan Jitarul, ib.,** p. 64). Pe lingă imaginea pripriu-zisă, rezultată din construirea verbului **răni** cu obiecte directe-substantive abstracte **(tăcerile, liniștea, tăcerea),** textele citate, in special primele două, cuprind multe alte elemente specifice poeziei. Stelele sint „stropi de argint", ele „tremură" in „albastrul tăriilor". Incă din limba veche, dar, hotărit lucru, de la Goga incoace, substantivul **tărie** („boltă a cerului, firmament"), mai ales la plural, a devenit o achiziție a limbajului poetic: „Tu, frate plinsetelor noastre / Și răzvrătirii noastre frate, / Urlai **tăriilor** amarul / Miniei tale-nfricoșate" **(Oltul).** Dar expresia **albastrul tăriilor** trimite direct către proza lui Eminescu: „Cale de două ceasuri – perdută in naltul cerului – plutea incet, incet prin **albastrul tăriei" (Făt-Frumos din lacrimă).** Cit despre imaginea de la care a pornit discuția noastră, nu am nici o indoială că ea este un reflex eminescian, din **Strigoii:** „In salele pustie lumine roșl de torții / **Rănesc intunecimea** ca pete de jeratic". Spre cinstea lor, toți marii noștri scriitori se lasă „marcați" de Eminescu, aproape cu voluptate.

A colbăi

Substantivul **colb** nu trebuie considerat, cum pretinde **Dicționarul explicativ al limbii române,** un „regionalism", ci un **termen popular,** deoarece el este ințeles și folosit nu numai in toată Moldova, ci și in nordul Transilvaniei. Intr-o comunicare academică **Despre limba literară** Sadoveanu iși exprimă satisfacția față de unitatea lexicului românesc de pe ambele versante ale Carpaților Orientali: „Iată numai o parte mică din vocabularul cu care urechea mea a fost obișnuită in Valea Moldovii și a Bistriții și pe care l-am găsit in tot vestul și nordul Ardealului". Urmează perechi de sinonime, printre care și cea care ne interesează pe noi aici: „**Sfadă** pentru ceartă; **prund** pentru pietriș; **cocostirc** pentru barză; **horn** pentru coș; **curechi** pentru varză; ...**mai** pentru ficat; **rinză** pentru pipotă; **colb pentru praf"** etc., etc. **(Opere,** XX, E.P.L., 1967, p. 613–614). Dintre derivatele lui **colb** rețin adjectivul de origine participială **colbăit** „prăfuit", pe care il aflăm atit la Creangă cit și la Eminescu: „– ...Acum pune de lăutoare și grijește-l cum știi tu că se grijesc băieții: că, după cum vezi, ii cam **colbăit,** mititelul!" **(Povestea porcului);** „Hiriie-n colț **colbăită** noduros rișnița veche" **(Călin Nebunul).** Corespunzător adjectivului participial **colbăit,** verbul **colbăi** este sinonim cu „a umple de praf, a prăfui, a stirni praful", fiind atestat in dicționare și ilustrat cu citate din Sadoveanu, Slavici etc.: „– ...Iată, prea puternice, a zis filozoful, cum **și-a colbăit** Birliban barba" **(Divanul Persian).**

In proza lui Ion Agîrbiceanu, verbul **colbăi** este folosit ca sinonim expresiv pentru „a fuma scoțind clăbuci de fum". Numai in schița **Hoțul** termenul ne intimpină de două ori cu acest ințeles: „Eu și cu baba durmeam pe podmol, sub streașina lungă de trestie... Mai slabă de puteri, baba adurmea buștean indată; eu mai **colbăiam din pipă** și mă frămintam cu cele ginduri" **(Opere, I,** EPL, 1962, p. 43); „Din curea scoase tabacul invălit intr-o năframă neagră, și din tureacul cizmei scociori pipa. **Colbăia** des, și fumul se ridica, petece de nour alb, spre grindă" **(ib.,** p. 49). Textul următor este desprins din schița **Angheluș:** „Angheluș e de-aici din sat. Bătrina lui trăiește și acum și, citu-i ziulica de lungă, stă pe podmol, sub streașina bordeiului și **colbăiește** din luleaua de cărămidă roșie" **(Opere,** II, EPL, 1962, p. 260). In sfirșit, dintre multe altele posibile, iată un citat din romanul **Arhanghelii:** „Ierotei iși aprinse o țigară groasă, de foi, și **colbăia** necurmat. Fumul vinăt, pișcător, zbura luat in pale mici de vint" **(Opere, VII,** Editura Minerva, 1972, p. 37). Sinonimele lui **colbăi** sint numeroase, unul mai pitoresc decit altul: **a pipa, a picii (din lulea), a pufăi, a slobozi (la) fumuri:** „Șădeam afară, pe podmol. Femeile torceau, bărbații **pipau"** (I 51); „Se ridica intr-un cot, iși scotea pipa și o indesa cu tabac dintr-o beșică mare, smolită. Apoi se apuca **să sloboadă la fumuri,** tot cite-un ghem mic, din colțul gurii" (I 167). „Fumătorul" este **fumaș** sau **pipaș.** Iată cum incepe schița **Om năcăjit:** „Imi sapă in grădină de citeva zile. Are și mină, și vorbă domoală. Dar spor totuși are. Zice el: – Că nu-s **pipaș.** Să fiu **pipaș** ...aș mai sta și-aș pierde vremea. Pină scoți tabachera, pină dezlipești hirtia, pină răsucești țigara...".

G. I. **TOHANEANU**

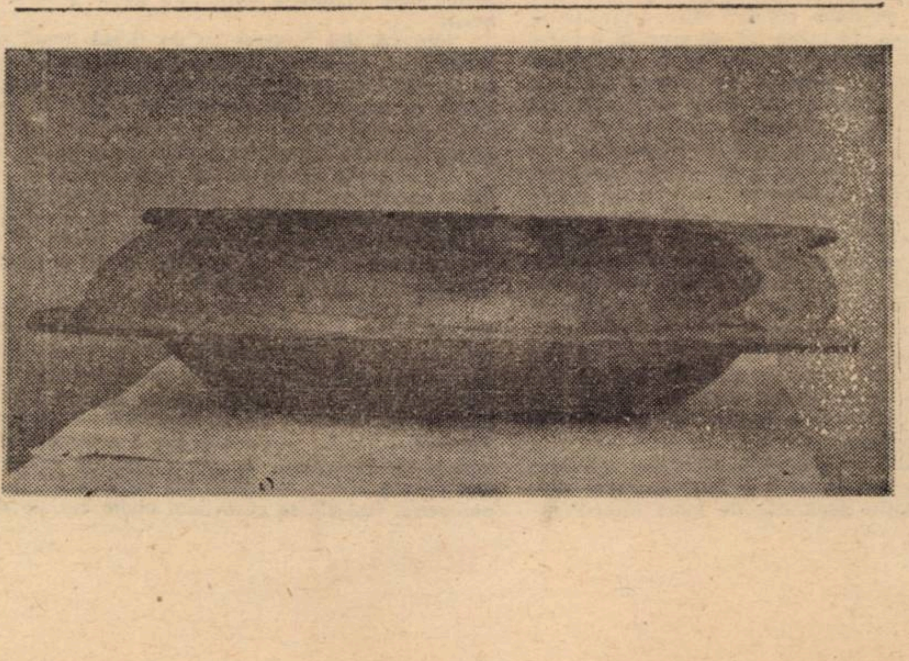

M.I.M.U.E.E.

CENTRALA INDUSTRIALĂ DE MECANICĂ FINĂ INTREPRINDEREA

„BALANŢA SIBIU”

ÎN CENTRUL PREOCUPĂRILOR, UTILIZAREA EFICIENTĂ A MIJLOACELOR CIRCULANTE

Preocupările ce sint la ordinea zilei in economie pentru direcţionarea eforturilor in slujba eficientei economice, sint stimulatorii pentru colectivul de specialişti ai „Balanţei" din Sibiu, constituind o puternică preocupare in rindul celor care activează in acest complex domeniu de activitate.

Ridicarea activităţii economice pe o nouă treaptă calitativ superioară, impune perfecţionarea permanentă a gospodăririi resurselor materiale şi a fondurilor fixe, a aprovizionării tehnico-materiale, pentru creşterea eficienţei economice, potrivit principiilor noului mecanism economico-financiar.

În acest efort comun, Întreprinderea „Balanţa" Sibiu unde există o amplă mobilizare a oamenilor muncii pentru promovarea noului şi lichidarea risipei de orice fel, are in vedere atit diminuarea substanţială a consumurilor materiale prin creşterea indicilor de valorificare a acestora, cit şi realizarea elementelor legate de cerinţele aplicării corecte a noului mecanism economic.

Faptul cunoscut că resursele materiale trebuiesc judicios utilizate şi in strinsă legătură cu sarcinile de producţie, mobilizează intregul colectiv din unitate pentru punerea in evidenţă a stocurilor de piese şi materiale, fără utilizare in activitatea proprie, urmărind redistribuirea excedentului unităţilor care au baza materială deficitară.

În scopul reintroducerii in circuitul economic a acestor disponibilităţi „Balanţa" Sibiu propune pentru redistribuire următoarele:

Cod Balanţa	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cantit.	P/U	Valoarea
10070	**Profile grele**					
	Oţel rotund Ø 120	OL 37	kg	3 000	2,974	8 922
	Oţel rotund Ø 130	OL 37	kg	2 000	2,984	9 568
	120	RUL 2	kg	2 027,50	5,370	10 888
	130	OL 50	kg	853	3,330	2 840
	150	40 C 10	kg	382	5,801	2 216
	150	35 MS 12	kg	1 473	4,529	6 771
	Oţel pătrat 90 x 90	OL 60-1 K	kg	683	3,020	2 063
	100 x 100	OL 37	kg	10 000	3,088	30 880
	Ţagle 100 x 100	OL 45	kg	8 114	2,967	24 074
	100 x 110	OL 60	kg	7 000	3,596	25 172
	100 x 100	18 MOCN 13	kg	3 146	5,653	17 784
	130 x 130	OLC 15	kg	23 423	3,927	91 982
	300 x 300	OL 50-1 K	kg	565	2,836	1 602
	Profile INP 360	OL 37	kg	10 000	3,465	34 650
	INP 220	OL 37	kg	16 562	3,825	63 350
10090	**Profile mijlocii şi uşoare**					
	Oţel rotund Ø 22	OL 60	kg	6 510	3,600	23 436
	Ø 25	OL 50	kg	4 000	3,750	15 000
	26	OL 37	kg	366	4,013	1 469
	30 inox	W 4762	kg	229,90	87,048	20 012
	32	OL 50	kg	500	3,670	18 350
	36	OL 44-2 K	kg	1 500	4,099	6 148
	36 inox	W 4571	kg	1 115,60	55,847	62 303
	40	OL 50	kg	300	3,640	1 092
	40 inox	AKUS	kg	192	54,304	1 426
	42	OL 60—1 K	kg	356	3,652	1 302
	60	OL 37	km	2 000	3,270	6 540
	75	OL 37	kg	2 000	3,270	6 540
	Oţel pătrat 20 x 20	OL 50-1 K	kg	959	5,007	4 802
	22 x 22	OL 60-1 K	kg	347	4,527	1 571
	30 x 30	OL 50	kg	1 045	5,000	5 225
	45 x 45	OL 37	kg	1 000	4,270	4 270
	45 x 45	OL 50	kg	3 291	4,200	13 822
	50 x 50	OL 50	kg	3 032,50	4,170	12 645
	56 x 56	OL 60	kg	249	4,190	10 043
	60 x 60	OL 37	kg	3 000	3,870	11 610
	70 x 70	OL 37	kg	3 000	3,475	10 425
	80 x 80	OL 37	kg	5 000	2,842	14 210
	Oţel lat 36 x 10	St 38	kg	6 564	3,632	23 840
	50 x 30	OL 42-2 K	kg	810	3,400	2 754
	70 x 6	OLC 15	kg	293	7,395	2 167

Cod	Denumirea materialului şi caracteristici		U/M	Cant.	P/U	Val.
10070	**Profile grele**					
	INP 180	OL 37 capete	kg	1 736	2,156	3 743
	INP 220	OL 37 capete	kg	667	2,156	1 438
	INP 240	OL 37 capete	kg	5 343	2,156	11 520
	INP 280	OL 37 capete	kg	637	2,512	1 600
	INP 320	OL 37 capete	kg	1 324	2,222	2 942
	INP 360	OL 37 capete	kg	6 000	2,285	13 712
	UNP 180	OL 37 capete	kg	2 170	2,156	4 649
	UNP 240	OL 37 capete	kg	3 689	2,152	7 953
	UNP 360	OL 37 capete	kg	472	3,685	1 741
10090	**Profile mijlocii şi uşoare**					
	Cornier 25 x 25 x 3	OL 37-2 capete	kg	500	2,370	1 185
	Cornier 35 x 35 x 4	OL 37 capete	kg	564	2,224	1 254
	Cornier 35 x 35 x 5	OL 37 capete	kg	598	2,224	1 330
	Cornier 60 x 60 x 10	OL 37 capete	kg	1 000,2	2,043	2 043
	Cornier 60 x 60 x 8	OL 37 capete	kg	1 648	2,206	3 635
	Cornier 63 x 63 x 5	OL 37 capete	kg	231,8	2,583	599
	Cornier 70 x 70 x 7	OL 37 capete	kg	3 000	2,224	6 672
	Cornier 70 x 70 x 9	OL 37 capete	kg	2 000	2,206	4 412
	Cornier 80 x 80 x 10	OL 37 capete	kg	1 866,7	2,470	4 615
	Cornier 80 x 80 x 8	OL 37 capete	kg	433	2,206	951
	Profile INP 100	OL 37 capete	kg	4 247,9	2,233	9 486
	INP 120	OL 37 capete	kg	1 569,1	2,937	4 608
	INP 160	OL 37 capete	kg	5 770,7	2,395	13 821
	INP 65	OL 37 capete	kg	3 695,8	2,306	8 523
	UNP 80	OL 37 capete	kg	2 617,4	2,233	5 845
	UNP 100	OL 37 capete	kg	8 656,6	2,127	18 413
	UNP 120	OL 37 capete	kg	1 541	2,250	3 467
	Lat 45 x 12	capete	kg	80	2,105	168
10120	**Tabla groasă**					
	Tablă 3,5 mm	St 3 KP Straifuri	kg	8 378	2,618	21 934
	4 mm	OLC 45 Straifuri	kg	11 562	2,406	27 934
	4 mm	OL 37 Straifuri	kg	20 953	2,553	53 493
	5 mm	OL 37 Straifuri	kg	5 657	2,625	14 850
	6 mm	OL 37 Straifuri	kg	12 144	2,577	31 295
	6 mm	OLC 60 Straifuri	kg	1 026,7	2,780	2 854
	8 mm	OL 37 Straifuri	kg	28 819	2,504	72 163
	9 mm	ST 38 Straifuri	kg	666,2	2,243	1 494
	10 mm	OL 37 Straifuri	kg	24 238	2,243	45 366
	10 mm	OL 37 Straifuri	kg	10 288,8	2,170	22 327
	12 mm	OL 37 Straifuri	km	23 949	2,195	52 568
	14 mm	OL 42 Straifuri	kg	3 970	2,455	9 746
	15 mm	OL 34 Straifuri	kg	698	2,741	1 725
	16 mm	OL 37 Straifuri	kg	49 327	2,195	108 273
	20 mm	OL 34-1 N Straifuri	kg	2 880,5	2,228	6 418
	20 mm	OL 37 Straifuri	kg	3 287	2,201	7 235
	26 mm	OL 42 Straifuri	kg	3 920	2,528	9 910
	30 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	46 024	2,260	104 015
	30 mm	OL 42-1 K Straifuri	kg	5 078	2,033	10 324
	Tablă 30 mm	OLC 45 Straifuri	kg	5 828	2,773	16 161
	40 mm	OL 37-1 K Straifuri	kg	20 682	2,107	43 577
	40 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	4 623	2,414	11 160
	40 mm	OL 37-1 NStraifuri	kg	4 623	2,414	11 160
	40 mm	OLC 45 Straifuri	kg	7 557	2,526	19 104
	50 mm	OL 37 Straifuri	kg	3 546	2,334	8 276
	50 mm	OL 42-2 K Straifuri	kg	13 552	2,643	5 818
	50 mm	OLC 45 Straifuri	kg	6 054	2,527	17 721
	52 mm	OL 42-1 N	kg	5 865	2,579	15 126
	57 mm	OL 37-1 K Straifuri	kg	3 087	2,231	6 887
	60 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	10 957	2,464	26 669
	65 mm	OL 60-1 K Straifuri	kg	2 717	2,390	6 494
	65 mm	OLC 45 Straifuri	kg	6 535	2,602	17 004
	76 mm	OL 37 Straifuri	kg	2 249	2,470	5 555
	80 mm	OL 37 Straifuri	kg	14 843	2,009	29 820
	120 mm	OLC 45 Straifuri	kg	10 975	3,044	33 408
	150 mm	OL 37 Straifuri	kg	173,8	2,997	521
	30 mm	OL 32 Straifuri	kg	3 847	2,156	8 448
	150 mm	OL 32-1 K Straifuri	kg	850	3,700	3 145
	5 mm	OL 37 Straifuri	kg	1 190	2,508	2 984
10130	**Tablă subţire şi decapată**					
	Tablă 2 mm	OLC 10 Straifuri	kg	5 180	3,480	18 026
	0,3 mm	ST 13—03 Straifuri	kg	2 098	3,549	7 446
	0,6 mm	ST 13—03 Straifuri	kg	9 054	3,190	28 882
	0,75 mm	St. 14—04 Straifuri	kg	6 757,6	3,903	26 375
	0,90 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	4 850	3,272	15 869
	1 mm	St. 13—02 Straifuri	kg	13 000	3,373	43 789
	1 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	2 700	3,175	8 573
	1 mm x 1 420 x 100	St. 10—01 Straifuri	kg	1 041	2,989	3 111
	1,5 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	28 171	3,325	93 668
	1,25 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	3 189	3,098	9 851
	1,25 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	28 000	3,089	86 492
	1,25 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	18 989,4	3,265	62 000
	1,75 mm	St. 10—01 Straifuri	kg	5 900	2,634	15 441
	1,75 mm	St. 14—04 Straifuri	kg	3 557	3,946	14 036
	2 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	12 652	2,764	34 970
	2,5 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	24 918	3,515	87 587
	3,5 mm	TDT	kg	6 080,8	2,934	17 840
	0,7 mm	Straifuri	kg	125,8	3,502	110
	3 mm	OL 37 Straifuri	kg	1 004	2,164	2 173
	0,8 mm	St. 14—03 Straifuri	kg	27 513	3,715	102 211
	2 mm	TDT	kg	31 679	2, 784	87 055

Cod	Denumirea materialului	Calitatea	U/M	Cant.	P/U	Val.
10310	**Profile indoite la rece**					
	Profile U 200 x 80 x 5	OL 37	kg	3 800	4,397	16 709
	U 200 x 80 x 5	OL 37—1 K	kg	4 350 6	4,221	18 361
	U 200 x 80 x 5	OL 37—1 K	kg	3 920	3,889	15 245
	U 100 x 100 x 4	OL 37—1 K	kg	2 480	4,184	10 376

Cod	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cant.	P/U	Val.
10270	**Benzi laminate la rece**					
	8 x 2	St. 3—AMR—GBC	kg	2 253	4,830	10 900
	10 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	400	4,814	1 926
	15 x 3	St 3—K 50	kg	5 187,6	5,60	29 050
	16 x 1,5	A1/2 t MT	kg	2 400	4,802	11 525
	16 x 1,75	AMR-St 4 K 32	kg	901	5,616	5 060
	16 x 2,5	A1/2 t-MT	kg	2 409	5,723	13 787
	24 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	300	4,838	1 451
	26 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	900	3,587	3 228
	30 x 1	A1/2 T-MT	kg	8 457,6	6,955	58 823
	30 x 2,5	A1/2 T-MT	kg	1 004	4,743	4 762
	30 x 3	A1/2-MN	kg	618,3	5,905	3 651
	32 x 2	A1/2-MT	kg	477,4	4,613	2 202
	32 x 3	Am. MT	kg	730	5,723	4 178
	35 x 0,5	A1/2 t-MT	kg	395,7	5,487	2 171
	35 x 1	AM-MT	kg	4 503	5,970	26 883
	35 x 1	A1/4 t-MT	kg	874	5,920	5 182
	35 x 2	OLC 45-MT	kg	190,8	4,908	936
	35 x 3	A1/2 tMT	kg	2 139,7	5,817	12 447
	36 x 2	A1/2 tMT	kg	1 858,8	5,581	10 374
	38 x 1,5	A1/2 tMT	kg	574,7	4,096	2 354
	40 x 1	AM-MT	kg	1 086,60	5,681	6 173
	40 x 1	AM-MT	kg	940	5,900	5 546
	45 x 15	Afm-MT	kg	154,8	6,041	935
	46 x 0,8	A1/2 t-MT	kg	100	6,171	617
	50 x 1	A1/2t-MT	kg	300	5,878	1 763
	50 x 3	A1/2t-MT	kg	3 807,9	6,395	2 481
	55 x 0,8	A1/2t-MT	kg	150,7	4,838	729
	55 x 2	A1/2-MT	kg	112	4,519	4 573
	58 x 1,5	AM-MT	kg	4 000	5,928	23 712
	60 x 0,5	A1/2 t-MT	kg	2 927	5,357	15 680
	60 x 1	A1/2 t-MT	kg	3 074,5	4,838	14 874
	60 x 1,5	OLC 45-MT	kg	2 319	4,956	11 493
	60 x 2	A1/2 t-MT	kg	270,7	5,949	11 60
	65 x 2	Nm-HT	kg	5 212	4,920	25 743
	66 x 2	AMR St. 3—K 32	kg	8 000	3,801	30 408

	70 x 1	AM-St. 10	kg	360	4,661	1 678
	70 x 1	St. 3	kg	900	5,979	5 381
	70 x 1	M-MT	kg	464	5,357	2 486
	75 x 1,2	A1/2 t-MT	kg	498	5,616	2 797
	80 x 1	OLC 10 MT	kg	1 573	5,062	7 963
	80 x 2	St. 3 K 32-6BK	kg	2 830	3,811	10 785
	85 x 2	Afm-MT	kg	1 810	5,628	10 187
	92 x 2	A1/2 t-MT	kg	8 692	5,687	49 431
	95 x 0,6	Am-MT	kg	510	6,171	3 147
	95 x 1	Nfm-MN	kg	926	5,841	5 409
	95 x 2	Al-NO 2	kg	24 000	5,950	142 800
	97 x 2	A1/4 t-MT	kg	1 922	4,130	7 938
	98 x 1,75	AMR-St 4 K 32	kg	906	5,074	4 597
	100 x 3	A1/2 t-MT	kg	3 911,7	4,637	18 138
	110 x 1	A1/2 t-MT	kg	1 051	4,590	4 824
	110 x 3	A1/4 t-MT	kg	2 500	5,026	12 565
	120 x 1	A1/2 t-MT	kg	5 382	4,590	24 703
	120 x 1,75	AMR. St. 4 K 320	kg	3 146	5,062	15 925
	135 x 1	AM-MT	kg	1 860	5,168	9 612
	135 x 1,75	AMR St. 4 K 32	kg	1 336,4	3,764	5 030
	252 x 1	A1/2 t-MT	kg	2 745	4,236	11 628
	252 x 1	AMR St. 4 K 32	kg	15 768	4,838	76 286
	235 x 1,5	AMR. St. 3 K 32	kg	4 108,6	4,012	16 484
	1 x 100 role tablă			5 430	5,563	30 207

Cod	Denumirea materialului	Calitatea	U/M	Cant.	P/U	Val.
10190	Țevi oțel inoxidabil					
	Ø 20 x 6	W 4301	kg	92	130.17	11 976
10200	Țevi din oțel pt. construcții					
	Țevi 4 x 0,75	St 35	kg	182,20	141,040	25 697
	18 x 1	St 35	kg	1 300	30,900	40 170
	25 x 4	16 M 03	kg	1 700	14,542	24 721
	35 x 4,5	OLT 45	kg	326,30	5,145	1 679
	37 x 6	OLT 35	kg	76,60	6,422	492
	53 x 8	OLT 35	kg	304,60	6,435	1 960
	54 x 5,5	OLT 35	kg	582,70	8,225	4 793
	54 x 10	OLT 35	kg	4 054	5,119	20 752
	54 x 12	OLT 35	kg	1 687	5,119	11 544
	57 x 12	OLT 35	kg	501,80	6,744	3 384
	73 x 10	OLT 45	kg	383,40	8,948	3 431
	76,1 x 8	St 35	kg	260,30	5,790	1 507
	83 x 9	OLT 45	kg	328,40	4,606	1 513
	84 x 10	OLT 35	kg	310	4,616	1 431
	89 x 8	OLT 35	kg	2 888	5,145	14 859
	102 x 12	OLT 35	kg	682,70	5,158	3 522
	102 x 14	OLT 35	kg	676,70	4,698	3 179
	108 x 9	OLT 45	kg	1 516	4,645	7 135
	108 x 9	OLT 35	kg	225	5,303	1 193
	108 x 12	OLT 35	kg	1 638,9	5,448	8 929
	114 x 8	OLT 35	kg	120	4,737	568
	114 x 12	OLT 35	kg	360	5,1985	1 871
	114 x 16	OLT 35	kg	1 013,4	5,698	5 774
	114,3 x 10,9	OLT 50	kg	4 144	7,132	29 555
	102 x 16	OLT 35	kg	363,40	12,633	4 591
	114,3 x 18	OLT 35	kg	190	7,132	1 355
	121 x 18	OLT 35	kg	641,8	4,737	3 040
	127 x 14	OLT 45	kg	269,8	5,922	1 598
	127 x 16	OLT 45	kg	630	6,054	3 814
	133 x 4	OL 37—2 K	kg	542	5,040	2 732
	133 x 12	OLT 35	kg	1 380	4,527	6 247
	140 x 8	OLT 35	kg	7 868	4,619	36 342
	152 x 18	OLT 35	kg	315	4,230	1 332
	152 x 22	OLT 35	kg	348	4,619	1 607
	219,1 x 7,04	OLT 37—1 K	kg	6 025,8	5,030	30 310
	219 x 22	OLT 45	kg	1 919,8	8,619	16 547
	245 x 18	OLT 45	kg	744,9	5,030	3 752
	Mat. refolosibile					
	60 x 60 x 6	OLT 35 capete	kg	461,4	1,368	631
	83 x 8	OLT 35 capete	kg	307,3	6,372	1 958
10250	Țevi oțel pentru instalații					
	Țevi zincate 4"		kg	295,8	4,471	1 323
	Țevi zincate 4"		kg	519	4,230	2 195
10320	Tablă oțel inoxidabil					
	2 mm x 1 000 x 2 000	W 4541	kg	1 000	69,880	69 880
	2,5 mm x 1 000 x 2 000	W 4 541	kg	1 035	70,380	72 843
	3 mm x 1 000 x 2 000	W 4541	kg	2 560	69,155	177 037
	12 mm x 1 000 x 2 000	W 4301	kg	371	45,597	16 916
	20 mm x 1 000 x 2 000	W 4828	kg	77	52,791	4 065
	30 mm x 1 000 x 2 000	W 4301	kg	492	43,163	21 236
	40 mm x 1 000 x 2 000	W 4541	kg	652	47.851	31 199
20276	Sîrmă de arcuri					
	Sîrmă arc Ø 0,55	BB	kg	55,90	12,460	697
	Sîrmă arc Ø 0,70	BB	kg	48	12,350	593
	Sîrmă calibrată pt. spete 0,77 mm		kg	120	6,197	744
10160	Bare laminate din oțel carbon de scule					
	Oțel profil cuțite					
	F 1—6 x 9	OSC 10	kg	6 458,10	5,198	33 569
	F 3—10 x 16	OSC 1530	kg	2 187,60	6,606	14 451
	F 5—16 x 24	OSC 8	kg	48,90	5,250	257
	Oțel rotund Ø 5,1	W 1525	kg	200	9,425	1 885
	Ø 15	OSC 8	kg	2 000	5,764	11 528
	Ø 16	OSC 8	kg	1,000	5 079	5 079
	Ø 20	U 10 A	kg	1 000	4,988	4 988
	Ø 25	OSC 12	kg	1 540	4,698	7 235
	Ø 30	OSC 8	kg	1 000	5,138	5 138
	Ø 45	OSC 8	kg	3 000	4,809	14 427
	Ø 45	OSC 10	kg	1 400	4,770	6 678
	Ø 60	OSC 10	kg	4 800	4,737	22 738
	Ø 80	OSC 10	kg	10 000	4,737	47 370
	Ø 140	U 8 A	kg	3 179	4,823	15 332
	Oțel pătrat 90 x 90	OSC 9	kg	4 200	3,950	17 420
	100 x 100	U 8 A	kg	1 660	4,445	7 379
	56 x 20	OSC 8	kg	497,20	6,000	2 983
	Oțel lat 150 x 30	Poldi 5	kg	2 000	4,777	9 554
	70 x 20	W 1830	kg	1 026	5,385	5 525
	Bandă 54 x 5	OSC 8	kg	200,10	6,084	1 217
	54 x 5	OSC 9	kg	169,40	6,011	1 018
	73 x 2,5	OSC 9	kg	112,30	6,006	674
10170	Bare laminate din oțel aliat de scule					
	Bare rotunde Ø 2	W 2520	kg	32,16	65,249	2 094
	Ø 2,5	W 2520	kg	86,80	59,473	5 162
	Ø 4	W 2520	kg	64,10	43,093	2 762
	Ø 63 forjat	C 120	kg	125	14,731	1 841
	Ø 70	W 85	kg	35,20	63,135	2 222
	pătrate 20 x 20	WSG—W 20	kg	212,80	13,846	2 90
	late 180 x 25	W 2581	kg	215,80	66,211	14 288
	200 x 25	W 2581	kg	467,70	63,439	29 670
	250 x 30	W 2581	kg	1 882	63,610	119 714
	200 x 30	W 2581	kg	2 593	63,426	164 464
	250 x 40	W 2581	kg	1 677,70	63,333	106 254
	250 x 60	W 2581	kg	1 924,90	63,492	122 216
	300 x 30	W 2581	kg	1 573,80	63,540	100 002
10180	Bare laminate oțel rapid					
	Oțel pătrat 6 x 6	W 3255	kg	126,50	222,997	28 209
	Oțel lat 16 x 4	W 3255	kg	218,40	224,016	48 925
	18 x 6	W 3255	kg	50.70	228.495	11 585
10300	Tablă oțel aliat scule și construcții					
	3 mm x 1 000 x 2 000	W 3505 Rul 1	kg	1 343,9	4,807	6 487
0420	Laminate din cupru U					
	Bare Ø 14	Cu 91/2 t	kg	200	82,250	16 450
	30	Cu 91/2 t	kg	50	81,812	40 906
	40	Cu 91/2 t	kg	500	78,750	39 375
	Bandă 16 x 1	Cu 91/2 t	kg	42,90	85,580	3 671
	Tablă 3 mm x 1 000 x 2 000	Cu 91/2 t	kg	176	81,427	14 331
	Țeavă Ø 6 x 1	Cu 91/2 t	kg	653	115,940	75 709
10450	Laminate din alamă					
	Bare Ø 10	Am 58 M	kg	98,50	52,100	5 133
	Ø 34	Am 58 1/2 t	kg	800	54,626	43 701
	50 x 20	Am 58 1/2 t	kg	330	55,074	18 174
	hexag. 10	Am 58 1/2 t	kg	5 795	56,201	325 685
	Bandă 18 x 0,12	Am 63—Ft	kg	24	86,634	2 079
	26 x 0,45	A 63 1/2 T	kg	15,6	76,084	1 164
	30 x 1,5	Am 63 1/2 T	kg	48.5	72,127	3 498
	36 x 0,2	Am 63 T	kg	8,5	85,819	729
	36 x 1	Am 63—1 1/2 t	kg	550	71,768	39 472
	45 x 0,3	Am 63—1 1/2 t	kg	22,3	78,729	1 756
	45 x 0,5	Am 63—Ft	kg	54,40	73,306	3 988
	45 x 0,4	Am 63—T	kg	5,0	86,374	332
	45 x 1	Am 63—1/2 t	kg	45,3	69,291	3 000
	Tablă mm x 350 x 2000	Am 58 t	kg	42,3	62,266	2 634
	mm x 500 x 2 000	Am 63—1/2 T	kg	35,7	65,222	2 326
	30 mm x 500 x 2 000	Am 63 M	kg	664,50	60,115	39 946
	Țevi Ø 9 x 2	Am 60—1/2 t	kg	175	75,244	13 168
	16 x 3	Am 63—1/2 t	kg	185,6	69,496	12 891
	35 x 3	Am 60—1/2 t	kg	80,5	64,029	5 154
	5 x 3	Am 63—1/2 t	kg	600	85 766	39 460
10440	Laminate aluminiu					
	Bare Ø 9	Al 99,5 1/2 t	kg	541,90	26,838	14 544
	12	D-16	kg	38	36,423	1 364
	18	Al Mg 1	kg	137,30	20,094	3 583
	35	Dl—extrudat	kg	50	21,000	1 050
	38	Al—99,5—1/2 t	kg	40,10	25,560	1 025
	40	Al 01 Mg. 1	kg	471,30	32,200	145 499
	63 x 63	Dl—extrudate	kg	4 518,60	31,600	14 893
	63 x 63	Dl—16	kg	1 921.80	33,50	64 380
	63,5 x 63.50	Al—16	kg	4 440	33.60	146 740
	63.5 x 63.5	Al Cu 4 Mg. Mn	kg	8 238	32.20	265 264
20060	Ferocrom					
	Crom metalic	98,7 %	kg	823	28,633	23 071
	Ferocrom		kg	1 800	13.624	13 624
20370	Alamă bloc					
	Blecuri	Am X—T1	kg	220,60	36,470	8 045
20410	Laminate de bronz					
	Bare Ø 6	AM1	kg	97,50	82,318	8 026
	Ø 6,5	B x 6 T	kg	1 276	154,340	53 638
	Ø 11	B x 6 T	kg	2 018	176,90	357 105
	Ø 40	BzAl 10 Fe 3 M	kg	1 714	68,750	119 865
	Ø 40	OT	kg	187,40	143,803	26 949
	Ø 50	Bz AL 10 Fe 2	kg	2 424	68 350	165 680
20220	Benzi oțel arc					
	Bandă 6 x 0,25	W 1840	kg	134.60	77,605	11 445
	8 x 0,12 inox	Bohler	kg	446,90	107,707	48 134
	9 x 0,40	W 8159	kg	104,10	87,736	9 133
	9.5 x 1	W 8159	kg	250	78,468	19 617
	10 x 0'07	W 1760	kg	20,40	89,543	1 827
	10 x 0,08	W 8159	kg	133,40	22,439	2 993
	12 x 1	W 8159	kg	723,10	22,439	16 226
	20 x 1,25	Arc 8	kg	177,20	5,031	891
	20 x 3	OSC 8	kg	268,60	7,381	1 983
	23 x 0,08	W 1760	kg	39,60	79,448	3 146
	23 x 0,08	W 8159	kg	97	96,162	9 328
	28 x 0,07	W 8159	kg	71,10	17,596	1 251
	48 x 0.7	W 1520	kg	87.80	19,746	1 734

Cod	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cant.	P/U	Val.
20240	Oțeluri calibrate					
	Rotund Ø 5	40 C 10	kg	103	17,286	3 163
	5	Rul 2	kg	1 000	15,202	22 805
	8,5	OLC 25	kg	300	6,313	3 406
	8,8	50 VC 11	kg	1 261	8,189	10 326
	9,5	OLC 15	kg	684,10	6,614	4 525
	10,5	OLC 25	kg	1 000	6,514	6 514
	10,5	OLC 35	kg	168,90	4,975	840
	10,5	OLC 45	kg	4 000	5,725	22 900
	11	OL 37	kg	5 000	5,800	29 000
	12	50 VC 11	kg	338,20	9,159	3 098
	18	33 MOC 11	kg	2 624,70	11,655	30 566
	20	OLC 15	kg	700	6,394	4 476
	28	Rul 1	kg	700	12,529	8 770
	32	Rul 1	kg	179,30	14,086	2 526
	35	OLC 45	kg	2 335	5,970	15 134
	62	Aut 12	kg	2 000	7,588	15,176
	70	18 MC 10	kg	1 000	7,233	7 233
	Pătrate 18 x 18	OLC4 5	kg	5 000	6,135	30 675
	Lat 32 x 10	OL 50	kg	1 803	5,884	10 248
	Hexagon 8	OLC 45	kg	600	7,853	4 715
	12	OLC 45	kg	4 500	6,198	27 891
	17	OLC 35	kg	700	6,820	4 771
	17	Aut 40	kg	1 034	6,594	6 611
	22	34 MOC 15	kg	800	11,634	9 307
	22 inox	W 4006	kg	106	23,126	2 451
	27	40 C 10	kg	310	8,992	2 859
	27	Aut 30	kg	510	7,183	3 663

DE REȚINUT

Unitățile economice interesate sint invitate să consulte listele cu materiale și piese disponibile și să solicite livrarea in vederea valorificării lor.

Relații tehnice și comerciale suplimentare se pot obține la adresa Intreprinderea „BALANȚA" Sibiu, jud. Sibiu, tel. 3 10 20.

top

Povestea lui Janis Joplin

(III)

Janis o admira pe **Joan Baez** dar nu s-a încumetat niciodată să se dedice serios folkului, conștientă de faptul că specificul vocii sale se preta cu totul altei muzici. La data de 12 VI 1966 a avut loc primul său concert alături de Big Brothers. Asta se întîmpla la San Francisco, oraș cu un public pătimaș, direct și sincer entuziast, cînd era cazul, desigur. În ziua debutului alături de acest grup, emoția lui Janis era dublată de o imensă teamă care n-o mai încercase nicicînd. Nu mai cîntase între atîtea chitare electrice și alte instrumente sofisticate la care băieții „trăgeau tare", atît de tare, încît Janis, de teamă că nu se va auzi ce cîntă, se băgase strîns lîngă microfon atacînd forte primele acorduri din **„Down On Me"**. Tracul dispăruse. Se simțea ca și în alte dăți, stăpînă pe imensa masă a spectatorilor care o scultau parcă vrăjiți. Poate glasul ei atît de particular, cu accente dramatice, poate cîntecul... La începutul anului 1967 pe cînd cîntau într-un local din Chicago, li s-a propus să înregistreze un **„Demo"** (disc demonstrativ n.n.). Acest moment nu le-a adus nici un profit material (nu li s-a plătit nici drumul de întoarcere pe West Coast). Discul n-a apărut imediat deoarece producătorul aștepta un moment prielnic de lansare cînd grupul va fi fost mai cunoscut. De fapt se aștepta „explozia" de la **Monterey** unde urma să aibe loc un festival pop. Într-adevăr, acest festival i-a lansat pe mulți interpreți cum s-a întîmplat cu **Hendrix**, de pildă. Peste noapte, Big Brothers & Co. devenise celebră. Din momentul acestei depline afirmări, singura grijă a lui Janis era aceea de a conferi pieselor sale „Feeling" (simțire). După faza Monterey, toți au început să se intereseze de Janis. Era solicitată de posturile de radio și casele de discuri, de redacțiile ziarelor și revistelor. La numai un an de la lansarea ei ca profesionistă, Janis devenise „The Star".

(Va urma)

Selecție și adaptare,
Petru UMANSCHI

---

memento

M.E.I. — M.I.C.M.

LICEUL INDUSTRIAL Nr. 9 TIMIȘOARA

Str. Lorena nr. 35, telefon: 3 41 30; 3 65 67;

ANUNȚĂ ÎNSCRIERILE la următoarele forme de învățămînt, profiluri și meserii:

a) ÎN VEDEREA ocupării locurilor libere în clasa a XI-a de liceu, profilul mecanică (curs de zi: 14 locuri cu limba de predare română și 4 locuri cu limba de predare germană; curs seral: 60 locuri cu limba de predare română).

EXAMENUL DE ADMITERE: 1–3 SEPTEMBRIE 1982.

b) CLASA A IX-A, curs seral, profilul mecanică. Nu se susține examen.

c) ȘCOALA PROFESIONALĂ, curs de zi, profilul mecanică. Meseriile: lăcătuș mecanic, sculer-matrițer, prelucrător prin așchiere, sudor, turnător, forjor-tratamentist, tinichigiu-auto.

EXAMENUL DE ADMITERE: 6–10 SEPTEMBRIE 1982.

Olga Abegg

DEVENIRE

Mai cerne-n suflet neintilnit de calm
aromele ascunse de pajiștea-nflorită;
cai sirepi vor pulsa in privire
verdele smaraldului din lan.

Și poți să crezi că totu-i pur,
e devenire, și nu doar
o simplă-nchipuire
alergind
prin culisele amintirii...

REVĂRSARI DE PETALE

Mai sint oare poteci furișate-n lumină,
peste care să trec și să beau
licoarea unui vis neucis?
Închipuirea-mi cutreieră diminețile
și mă așteaptă să trec prin fragede frunze
inelul de logodnă ce mi l-ai promis,
cu aceleași cuvinte, care-au rămas
revărsări de petale pe buze...

PURITATE

Și astfel trecurăm riul cintind...
și inflorea pămintul pe coline
iar adevărul greu ne traversa,
precum puterea albă a zăpezii,
căreia i se-nclină.
omul trufaș și ramura
și pasărea...

ROD

Ca piatra infiptă in fintină
sub globul de-argilă,
parcă sint cuvintele
in nădejdea izvorului...

excelsior

De pe frunte mi-am șters indoiala,
sfiala am frint-o
ca pe-o ramură de corn uscat
să targ la mal năvodul
recoltelor de vis,
să port cu mine
luminata neodihnă a poeziei.

TRUFIA ZEILOR

O taină veche locuiește
făptura mea;
aș vrea să-i aflu
ieșirea in larg,
chiar dacă
se va răzbuna
trufia zeilor

ARPEGII

Ochii aleargă pe partitura amurgului
odată cu secundele —
purtate-n dans de metronom,
Degetele visează o pădure
de note muzicale...

TELEVIZIUNE

DUMINICA, 29 AUGUST

8,00 Televacanța. 8,40 Omul și sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 17,30 Teatru în serial. Mușatinii. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,30 Călătorie prin țara mea. 19,50 Cîntarea României. 20,50 Film artistic: Marile Vacanțe, Coproducție a studiourilor franceze și italiene. 22,10 Telejurnal. 22,30 Studioul muzicii ușoare.

LUNI, 30 AUGUST

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Orizont tehnico-științific. 20,45 Cadran mondial. 21,00 Roman foileton : Pastorala '43. Producție a televiziunii olandeze. 21,50 Telejurnal. 22,00 Din albumul celor mai frumoase melodii populare.

MARȚI, 31 AUGUST

11,00 Telex. 11,05 Roman foileton : Pastorala '43. 11,50 Cîntec drag pe plai oltean. 12,15 Cadran mondial. 12,35 Matineu de vacanță: Micuța Nell — episodul I. Producție japoneză. 16,00 Telex. 16,05 Viața școlii. 16,25 Tragerea de amortizare ADAS. 16,35 Clubul tineretului. 17,20 Anunțuri și muzică. 17,30 Forum politico-ideologic. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,35 Civica. 20,55 Teatru TV: Pogoară iarna — de Maxwell Anderson. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 1 SEPTEMBRIE

16,00 Telex. 16,05 Stadion. 16,45 Reportaj pe glob. 17,05 Rezultatele tragerii Pronoexpres. 17,10 Universul femeilor. 20,00 Telejurnal. 20,25 Noi, gospodarii țării. 20,45 Telecinemateca: 12 oameni furioși. Producție a studiourilor americane. 22,20 Telejurnal.

JOI, 2 SEPTEMBRIE

11,00 Telex. 11,05 Matineu de vacanță. 11,30 Film serial: Lumini și umbre. 12,45 Moment folcloric. 16,00 Telex. 16,05 Orarul educativ al vacanței. 16,25 Viața culturală. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Dosarul șomajului. 21,00 Întîlnire muzicală. 21,20 Serial științific: Lumea reală (ultimul episod). 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului.

VINERI, 3 SEPTEMBRIE

15,00 Telex. 15,05 Invitație de vacanță. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea Loto. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Pentru curtea și grădina dv. 20,35 Dezbateri culturale. 21,05 Film artistic: Meciul secolului. Producție a studioului „Gruzia-Film". 22,20. Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 4 SEPTEMBRIE

11,00 Telex. 11,05 Matineu de vacanță. 11,25 Film artistic : 12 oameni furioși. 13,00 La sfîrșit de săptămînă. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,25 A patriei cinstire: Moment poetic. 19,35 Teleenciclopedia. 20,10 Ritmuri tinerești. 20,30 Film serial : Lumini și umbre (episodul 20). 21,30 Întîlnirea de sîmbătă seara. 22,20 Telejurnal. 22,30 Melodii îndrăgite.

---

sport

Ca orice omnivor...,

... în toiul verii mi se usucă gura de dorul lubenițelor, asta ca reflex condiționat la căldurile nemiloase ale soarelui; copil, mă fascina bostănăria, mi-ar fi fost drag, atunci, să dorm în colibă, cu cîinii alături, să mă apăr de țînțari și să-l aud pe moșu-meu cum strigă la stele, să sperie oarece hoți, „că dac-ar mînca și ei ca botezații, n-aș avea nimica în contră, dară sparg bostanii și rup loza, vin cîte trei-patru, mie mi-i frică de ei și nu lor de mine, că nici cîinii nu le stau în față"; înfulecam pe-un snop de paie, burta mi se umfla cît o loptă de fotbal, adidas, că asta se poartă, zeama mi se usca pe mîini și pe piept, „ia și pită, să nu plesnești", zicea taica, eu mă topeam de mirosul și de gustul pepenilor verzi, mi-era ciudă că trebuia să scot și să adun sîmburii, să-i semănăm la anu', muncă grea, sapi gropi adînci, pui gunoi, pui boabe, tai buruienile, faci colibă, bei apă clocită, dormi cu țînțarii în nări, te atacă flăcăii după ce ies de la birt, „hai să speriem cioșii și să spargem lubenițe", vinzi cît vinzi, te bucuri că pruncii se bucură și-aștepți culesul porumbului, că pepenii ăștia n-aduc mare folos.

Și nu uit rușinea — a cui ?, de cînd?, unde? nu spun! — de a auzi, într-o bostănărie, vorbele boactărilor, rostite numai pentru ei, deci sincere: „iară au venit..."; „nici nu s-au copt bine"; „rupe-i la nimereală, că nu-i mîncăm noi"; „nici măcar cîte-o bere nu ne-or dat", „parcă n-au bani să cumpere, la piață e plin de lubenițe, c-au adus și oltenii"; „și-am zis să nu mai semănăm, că n-are nici un rost".

... E sport și drumul lung pînă în agricultură, să vezi împărăția verii coapte, să auzi frunza cum se mișcă și fazanul cum țîșnește din culcuș; moral tot sport e să ți se spună, la obraz, cîtă trudă zace-n dulceața de pepene galben sau verde, pe care, poftindu-l, musai să-l lăsăm celor de la coliba cu țînțari, să ni-l aducă la oraș, cu sudoare cu tot, chiar și cu sîmburi.

Teodor BULZA

DIN JURNALUL UNUI JUDOKA

11

CONFESIUNI DIN LUMEA CHIMONOULUI ROMÂNESC

La I.E.F.S. București în anul IV de specialitate — judo, l-am întîlnit pe antrenorul și lector univ. Ion Hantău care mi-a călăuzit pașii cu multă dragoste și prețuire. În urma ultimului curs de judo mi-a spus: „îți păstrez amintirea chimonoului și a spiritului tău, între cei mai reprezentativi studenți ai I.E.F.S. București, care posedă reale și alese calități în judo și în cercetarea științifică din acest domeniu". Cu acest prilej am fost propus pentru învățămîntul superior la catedra de judo. La București, în 1979–1980, l-am întîlnit pe poetul Nichita Stănescu. Ne-am cunoscut la Uniunea Scriitorilor, în București, cu dorința de-a nu ne mai despărți niciodată de zona spiritului. A fost o sărbătoare cînd poetul Nichita Stănescu a poetul Nichita Stănescu a intenționat o prietenie cu totul profundă și aleasă cu mine. În 1980, prezența poetului Nichita Stănescu în mijlocul studenților de la I.E.F.S. București, la scara anului IV, în compania marilor campioni, semnifică un eveniment istoric în viața și istoria judo-ului românesc. Ilustrul poet a participat la întîlnirea cu fenomenologia spirituală a judo-ului contribuind la evoluția remarcabilă a popularizării și răspîndirii judo-ului. Spectacolul „Demonstrație de judo pe poeme de judo", poeme recitate de Nichita Stănescu, Dora Stănescu și Mircea Raicopol, muzica — a electrizat prin cuvintele adînci și transparente ale poetului, care a evocat demonstrația de judo.

S-a efectuat o frumoasă piramidă pe poemul „Patria" de Nichita Stănescu de către ansamblul „Gimnasion" I.E.F.S. București care a emoționat inimile celor prezenți în sala de sport. Se întemeiază relații de aleasă afecțiune între noi edificînd arta și sportul pe cele mai înalte culmi.

Ștefan DONCEA

Sîmbătă, 21 august a avut loc în incinta Întreprinderii „Electromotor" dezvelirea mozaicului „Eroismul clasei muncitoare în opera de industrializare a țării". Pe o suprafață de 360mp, cei trei artiști plastici timișoreni, Ion Sulea Gorj, Vladimir Streletz și Constantin Flondor Străinu au figurat emblematic ideea muncii și a triumfului ei. Figuri colosale de muncitori, proiectează o imagine coerentă, armonioasă și care respectă întrutotul rigorile artei murale. Executată în piatră naturală, în armonii de griuri și ocruri pi mentate cu negru și roșu, suprafața mozaicului este expusă privirii pietonilor de pe artera bulevardului Republicii și, deopotrivă, pasagerilor care intră în Timișoara pe porțile Gării de Nord. **(A. B.)**

din literatura universală

GUILLERMO MORÓN

Eseist, istoric, autor a numeroase volume de povestiri şi fragmente literare, profesor de cultură latino-americană la Universitatea Simón Bolivar din Caracas, Guillermo Morón este una din cele mai complexe şi marcante personalităţi din panorama culturală actuală din Venezuela. Opera sa istorică fundamentală este Historia de Venezuela, din care o ediţie prescurtată a fost tradusă şi în limba română (Istoria Venezuelei, **ed. Scrisul Românesc, 1980).**

Creaţia literară a lui Guillermo Morón cunoaşte o dublă dimensiune: fragmentele şi povestirile. Volumele de fragmente literare (ca de pildă: El libro de Ephorus = Cartea lui Ephorus, Primer libro de los fragmentos = Prima carte a fragmentelor ,Los saberes inùtiles = Învăţăturile zadarnice, **etc.) sînt născute dintr-un original amestec de ficţiune şi recuperare istorică, prin prizma problematicii lumii actuale, a unor personaje clasice necunoscute.**

Povestirile sale, indeosebi cele din recentul volum Historias de Francisco y otras maravillas (Poveştile lui Francisco şi alte minuni), **demonstrează, într-o formă concentrată, puternic impregnată de poezie nostalgică, vitalitatea acestui gen în literatur a Venezuelei şi Americii Latine.**

Voi scrie o poveste

Mîine o să scriu o poveste. Mai corect se spune însă într-alt chip: mîine voi scrie o poveste. Vezi doar că e vorba de un viitor. Dar ce contează cum se spune, important e că mîine o să scriu o poveste. Cînd o să mă scol, dis-de-dimineaţă, voi scrie aşezat în faţa hîrtiilor mele de pe masă, căci aşa se scrie o poveste, în zori, pe stomacul gol, doar cu o cafea, cu capul limpede, de parcă ai rezolva lucid o problemă. O să scriu povestea despre bărbatul care s-a prefăcut în pasăre. Nu e o poveste, ci o întîmplare adevărată, la care am luat parte mai mult decît ca martor ocular.

În zori a murit stăpînul casei. Totdeauna oamenii din cartierul acesta mor cînd se crapă de ziuă, cam pe la două, alteori pe la patru. A murit stăpînul şi l-au dus la cimitir, fără înştiinţare şi fără împotrivire. Cînd s-au întors de la cimitir toţi patru, adică nevasta şi cei trei copii, au găsit în grădină o pasăre, pe iarba din curtea interioară, unde se află un copăcel mic dar bogat în frunze. De aceea tot vin pe acolo păsări şi cînd ei s-au întors de la cimitir au văzut una. A prins-o unul dintre copii. Văduva şi-a amintit de colivia care zăcea în cămară, sub scară, printre vechituri.

Ieri l-au îngropat pe stăpîn şi chiar azi pe o ramură a copăcelului, în grădiniţa casei, stă pasărea în colivie; aşa s-au petrecut lucrurile. Şi pasărea, care nu era prea deosebită nici prin colorit, nici prin înfăţişare, cam ca un sturz, bunăoară, începu să cînte. Nevasta şi copiii au auzit-o de la masă, unde mîncau de dimineaţă cu capul plecat, întristaţi de moartea şi de înmormîntarea soţului şi părintelui lor. Pasărea cînta melodia pe care stăpînul o fluiera în fiecare zi, pe la ceasul acela. Nu era o pasăre obişnuită.

A treia zi sosi o femeie, o rudă îndepărtată, să-şi exprime condoleanţele. Era pe înserat. Ea îl lăudă pe răposat, şi le povesti visul pe care îl avusese. Visase că stăpînul, de bun ce a fost, s-a prefăcut în pasăre cîntătoare.

În zilele următoare, psihiatrul a sfătuit să fie lăsată deschisă uşiţa coliviei, pentru ca pasărea cîntătoare să zboare, şi să se aline dorul nevestei şi al copiilor. Deschiseră uşiţa, pasărea zbură cîteva clipe şi se întoarse. Se puse iar pe cîntat. Te aştept în patul nostru, la noapte, şopti nevasta. Binecuvîntează-ne, tată, strigară în cor copiii.

Neamurile se strînseseră la sfat. Şi luară o hotărîre. Iar azi pasărea n-a mai apucat zorii, a murit otrăvită. Nevasta şi copiii plînseră iar, ea singură în patul pustiu, copiii rămaşi fără binecuvîntare.

Aşa sună povestea pe care o s-o scriu mîine. O ştiu, căci e o întîmplare la care am fost martor de încredere. Cum să n-o ştiu, cînd mă simţeam atît de bine în colivia mea!

În româneşte de
Tudora ŞANDRU OLTEANU

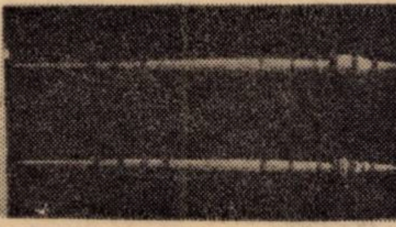

DIN LIRICA CEHOSLOVACĂ

MIKULÁŠ KOVÁČ

PERETELE

1

L-au adus în faţa
peretului palid.
Nu s-a lăsat legat la ochi
pentru că a vrut să vadă
soarele pînă în ultima clipă.
După ce a căzut
pe peretele palid
mai pîlpiia
roşie diagrama inimii lui.

2

Noi am uitat aceste scene
şi alungăm cu cozoroacele şepcilor
soarele de pe frunte
batem recorduri la mîncat şi la băut
şi-apoi ne odihnim.
Dacă vreodată ne suprasaturăm
spunem în treacăt:
prietene, du-te şi te odihneşte
eşti palid ca un perete.

JÁN ŠIMONOVIČ

TATA

Într-acolo aleargă copilul
cu inima tatălui său
fără să ştie c-o poartă
dar tatăl nici nu are inimă
şi umblă din ce în ce mai greu
şi nu poate iubi pe cei
pe care nu-i iubeşte copilul

Într-acolo aleargă fiul
dar iată-l căzînd
şi pămîntul îi fuge
tatălui de sub picioare
cade şi el îngrozit
dar pămîntul îi prinde
copilul în braţe

JOZEF MIHALKOVIČ

FAMILIA

Tata a ieşit să taie lemne
şi s-a întors cu-n deget sîngerînd
mama pune pe foc şi îmi cere
un ceai să fac mai curind.
Noi tragem cu ochiul
pălăvrăgind despre şcoală
şi ne jucăm cu picăturile de ceai
căzute pe faţa de masă.

Tata ridică încet
cana cu-n gest nefiresc
şi soarbe, cufundîndu-se-n ea
cu gura acoperită de barbă.

JÁN BUZÁSSY

POEM DE DRAGOSTE

Dragostea găteşte cu apa dintîi
şi arde de nerăbdare
iar cînd apa se gată din izvor
pregăteşte cu apa de ploaie

Tînărul coboară
pînă-n adîncul fîntînii
găleata din lemn de arţar
iar tînăra ţine ciubărul

Din aceeaşi sursă adăpîndu-se
ard ca o singură flacără

Temporar, zadarnic,
etern...

JÁN MAJERNIK

OGLINZI RETROVIZOARE

Unele case din acest oraş
au în loc de geamuri oglinzi
după care se ascund ca-ntr-o pedeapsă
sau ca-ntr-o lojă a teatrului
femei singure de atîta bătrîneţe.
Fără nici un efort
miezul oglinzii
reflectă pe fiecare
ce apare după colţ.
Femeile stau liniştite
scrutînd din cînd în cînd
viaţa din jur.
Trecem pe-acolo dar printre noi
nu-s cei pe care ele îi aşteaptă.
Nu sînt bărbaţii lor, i-a acoperit iarba
nu-s fiicele lor, şi-au luat zborul din cuib
nu-s nici fiii lor, şi-au găsit de lucru
prin lume.
Unele din casele vechi ale oraşului
şi-au pierdut oglinzile din privire
şi-au rămas ca lacrimile pentru cei ce nu-s
reflectînd tristeţea străzilor în ele.

În româneşte de
ION MĂRGINEANU
şi EVA MÎRZA

Marilyn

11

După începerea războiului Jim Dougharty s-a îmbarcat pe un vas ce-l ducea spre Australia. Întors doi ani mai tîrziu, avea să constate că totul se schimbase: Norma Jean începuse să fie preocupată de ideea că va ajunge o mare vedetă, în timp ce soţul ar fi dorit o reîntoarcere la felul de viaţă pe care-l ştia dinainte. Ruptura vine firesc, fără ca vreunul din parteneri să facă vreun efort s-o împiedice.

La scurtă vreme după ce redevenise „liberă", Marilyn îl cunoaşte pe un oarecare André de Dienes, un tînăr emigrant ungur, ce se refugiase la venirea la putere a lui Hitler. Odată debarcat în America, e hotărît să facă o mare carieră. Începe să facă fotografii — pe care reuşeşte în parte să le şi publice — şi cînd îi e prezentată Marilyn, e sigur că va da marea lovitură a vieţii sale. O convinge să facă cu el o excursie în munţi, unde ar fi putut să-i pună mai bine în evidenţă calităţile, iar tînăra divorţată acceptă. Mai mult, scurta excursie nu se încheie numai cu cele cîteva sute de fotografii, ci şi cu o rapidă logodnă. Într-o bună zi, pe cînd o fotografia într-un fel de deşert, Dienes îi spune cu pasiune: „Ai să urci din ce în ce mai sus, vei deveni celebră, în timp ce eu am să sfîrşesc în chip de pustnic într-o peşteră." Răspunsul ei a fost tipic pentru Marilyn, care, rîzînd, i-a spus, „André, eşti foarte dulce."

Se întoarseră la Los Angeles, gata logodiţi, dar treburile îl duseră la New York. În studioul său, pereţii erau tapetaţi cu pozele ei. Prietenii săi crezuseră că a înnebunit. Replicile lor erau, invariabil, aceleaşi: „la mai las-o-n pace! Nu e cine ştie ce de capul ei!"

Cînd se reîntoarse la Los Angeles, observă că e schimbată. O spionă şi constată că avea obiceiul să iasă în oraş cu alţi bărbaţi. Logodna se desfăcu. André avea obiceiul să spună, mai tîrziu, că a urît-o ani de zile, dar din cînd în cînd accepta să-i facă fotografii, cum s-a întîmplat la Jones Beach în 1950, cînd a făcut „cea mai sexy fotografie din toată cariera mea." Se mai întîlneau din cînd în cînd, dar tot mai rar pe măsură ce treceau anii. Totuşi, în acelaşi an, 1949, incapabil să refuze ideea că se vor căsători, se reîntoarce la Los Angeles, pentru a fi mai aproape de ea. Dar ea nu acceptă să-l vadă prea des. Iar el o urăşte din nou.

Ultima oară cînd a văzut-o a fost în 1961. Îi dădu un telefon, lăsîndu-se în voia unui impuls, la hotelul Beverly Hills, iar ea îi spuse să vie. Era ziua ei de naştere şi era singură, bînd şampanie. Era deprimată. Era în convalescenţă după o operaţie — „necazuri interne" — şi îi mărturisi că cei de la Studio încercau să o convingă că nu e normală. El avu impresia că, dimpotrivă, era o „femeie plăcută, inteligentă". Băură şampanie ore în şir, sentimentalizîndu-se la gîndul că încă mai putea face multe lucruri unul pentru altul. Soarta a vrut ca ei să nu se mai întîlnească, seara aceea fiind ultima în care el a mai văzut-o în viaţă. În momentul de faţă Dienes locuieşte într-o casă ce ar putea trece drept o peşteră. E încă necăsătorit, un bărbat viguros, de înălţime medie, cu ceva de pustnic în el, dar plin de energie, cu ochi atît de strălucitori încît par albaştri, deşi în realitate ei sînt căprui. „Acesta e adevărul, lucrurile aşa cum mi s-au întîmplat", spune Dienes cu accentul lui de european, „şi am să-l spun tuturora."

Unul din lucrurile pe care el nu le ştia însă, e că în ultimii ani ai vieţii, Marilyn nu şi-a închiriat un apartament la vreun hotel care să nu aibă două ieşiri. Nu se poate şti, de asemenea, dacă ea chiar intenţiona să se mărite cu el, pentru că, la fel ca şi în cazul experienţei cu irlandezul Jim, emoţia pe care Dienes părea s-o distingă cu claritate pe chipul Marilynei, putea să nu fie altceva decît rolul ei, suprapus pînă la identificare cu felul ei real de a fi. Cînd îi spunea că este al doilea om în viaţa ei, poate că ea nu spunea adevărul. Dar, de cele mai multe ori, minciunile actorilor sînt iscate de un efort creator, ceea ce le scuză pe de-a-ntregul...

Adaptare de Mihai CERNEA,
după Norman MAILER

REDACŢIA şi ADM. — TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 35 (757) 3 SEPTEMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

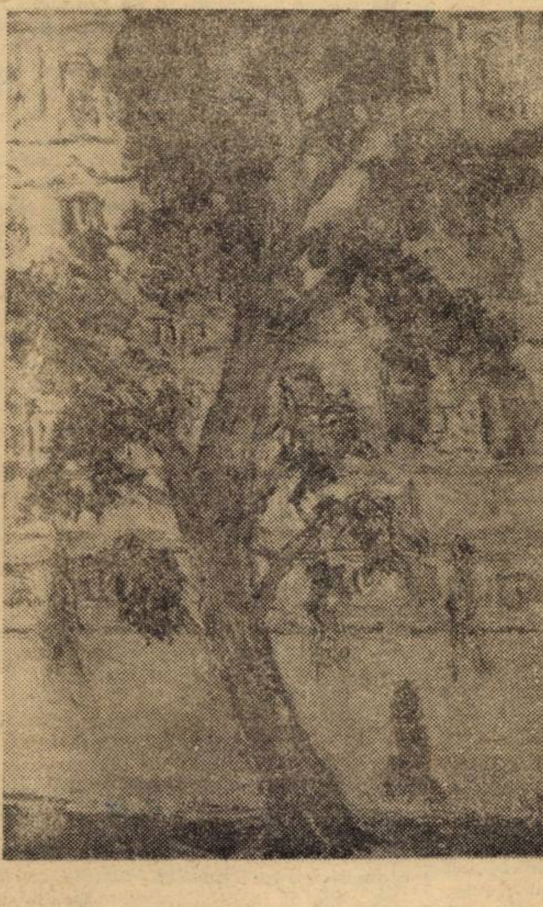

PANAIT STĂNESCU BELLU: „TOAMNA BAROCA"

PĂMÎNTUL

Poate pentru alte popoare să fi fost altfel, dar pentru noi, românii, pămîntul a constituit din veac vatră a supraviețuirii. Din lut ne-am clădit și cărămizile casei, pe el ne-am durat gospodăria, în el am semănat sămînța și am sădit pomii și tot din el ne-am scos hrana sau ne-am îngropat morții în el. Situați aci, la crucea furtunilor, orice puhoi s-ar fi prăvălit peste noi, chiar dacă am dat îndărăt o vreme, refugiindu-ne în munți și păduri, de pămînt, nu ne-am despărțit în veci și, coborînd din locurile de restriște și bejenie, din nou ne-am început lucrarea pe pămîntul ce ni s-a dat pe planetă, semănîndu-l, plivindu-l, dîndu-i sudoarea, pentru ca el să ne dea bogăția, într-o reciprocitate tacită.

Om al pămîntului, țăranul de ieri și de azi, n-a avut domn și stăpîn mai aprig care să-l conducă decît tot numai pămîntul. Din timpuri de neguri, în istorie, lucrat pe fugă, de teama jefuitorilor sau, mai apoi, lucrat din tată în fiu, cu trudă și sînge, pe sfoara de moșie răzășească, sau lucrat cu vaier și foame la boieri și vechili, pămîntul, spre a da belșug, a fost stropit cu sudoarea și închinăciunea trudei din zori și pînă seara a plugarului. Niciodată nu a fost și nu va fi altfel. De aceea se dusese vestea în Europa de hărnicia omului acestui pămînt. De jertfa lui.

Unind pămînturile, dîndu-le putința tehnicii moderne, ale muncii în comun, socialismul românesc a spus: să dăm pămîntului ce-i al pămîntului, adică grija noastră, truda noastră, hărnicia noastră. Și agricultura românească, satul românesc de azi, au arătat că se poate trăi pe pămînt și fără a fi slugi la boier și fără a sta în bordeie, înălțînd toate pămînturile românești la rangul de civilizație a acestei epoci moderne.

Dar, pentru ca toate acestea să înainteze, pentru ca țara să sporească în belșug, pentru ca pîinea să fie pe fiecare masă, e nevoie și de un spor al grijii și muncii noastre pe aceste pămînturi eliberate de exploatarea feudală. A fi stăpîn pe pămînt nu înseamnă a uita de pămînt. Ci a-i da o înțelegere și hărnicie nouă și sporită. A avea pămîntul nostru, nu înseamnă a sta cu mîinile în sîn și a-l privi cum el se degradează. Cum el se însingurează. O bogăție sporește numai prin atenția încordată cu care noi o supraveghem și o servim. Și acolo unde se uită că la rădăcina oricărui progres stă doar hărnicia și puterea jertfei personale, acolo treburile merg prost, lucrurile se încurcă și, pentru cîțiva orbi și surzi, suferă și ceilalți, toți văzătorii și toți cei de omenie.

Pămîntul a fost din veac avuția noastră. Temelia conștiinței și moralei noastre. A progresului nostru. Va trebui să ne reamintim de acestea fiecare dintre noi, în fiecare zori de zi, care înseamnă de altfel un zori de zi pentru pămîntul nostru. Pămînt ce ne așteaptă, ce nu îndură ofensa de a-l neglija, ci luîndu-ne munca și sudoarea, va ști, la rîndul său, să ne ofere ofrandele sale, care ne țin pe mine și pe tine, omule!

Radu VOINEA

LUT DE CÎNTEC

Lut de cîntec și de doruri într-o matcă tutelară,
Aripă de împreunare în eterna pace-a lumii,
Privegheată de lumina unei firi vizionare
Ce-și rotește-n demnitate steaua în pridvorul pîinii.
Lut încins în grîne sacre ca un fagure de miere
Scăldînd seva în sudoare și în sînge de eroi
Ai zidit în trupul țării armonie și putere
Ctitorind în veci lumina unei constelații noi.
Tainic, ca un cuib de vulturi, plai de vise și victorii
În rostirea de luceferi te doinim în dulce grai;
Amforă trecută-n sînge peste geana aurorii
Cu statornică iubire te-nălțăm pe guri de rai.
Cu aroma pîinii coapte te arăm brăzdînd izvoare
De vii jerbe tricolore într-o mantie de dor
Peste care moșii noștri rostul ni-l înscăunară
De-a fi pururi rădăcina unui cristalin izvor.

Nicolae ROȘIANU

convorbiri

Cu acad. OCTAV ONICESCU

– Ca prim pas, v-aș sugera să evocați o imagine care nu cred să nu vă fi rămas dragă: elevul Octav Onicescu jucînd oină în curtea Liceului „Laurian" din Botoșani.

– Ce să-ți spun eu despre jocul de oină?... Că-mi plăcea, că eram meșter în apărare și, din cauza asta, aveam toate degetele stîlcite, pentru că mă apăram bine, dar un mare jucător n-am fost niciodată? Profesorul găsea că sînt dintre cei buni și m-a luat la un concurs la Iași, la care liceul nostru a ieșit al treilea; primul cred c-a fost Liceul Internat...

– Celebrul Liceu Internat din Iași...

– Da... iar pe locul al doilea a ieșit Școala normală de la Cîmpulung Muscel.

– Să credem că ați așteptat întotdeauna cu nerăbdare să treacă orele de clasă și să o zbughiți pe terenul de oină!?

– Nu... nu, niciodată n-am pus în activitățile mele – nici în cele școlărești, nici în cele pur personale – n-am pus nerăbdare; am luat lucrurile cum vin, cum sînt. Mi-am petrecut pauzele rîzînd, glumind sau discutînd, făcînd pe gravul – c-o făceam și pe gravul, printre colegi, uneori fără să vreau – și asta dintr-un fel de timiditate, dar, mai cu seamă, dintr-un fel de indiferență față de ceea ce spuneau alții despre mine... mă rog, mă străduiam, totuși, să rămîn eu însumi.

– Vă solicit o altă mărturisire: cum ați trecut perioada dificilă și diafană a adolescenței, haideți să spunem, știind că primăvara nu e primăvară, dacă băiatul nu-și vede zilnic fata după care oftează?

– Perioada adolescenței, pentru mine, n-a fost deloc dificilă, pentru că eram eclectic... Nu numai atît, dar m-am apropiat destul de devreme de familia de care sînt legat și astăzi prin căsătorie; și-atunci, găseam acolo satisfacții de toate felurile, mai ales estetice. De pildă, citeam, cu – pe atunci – viitoarea mea soție, o foarte frumoasă piesă a unui dramaturg german, „Valurile iubirii și ale vieții". Așa că mi-am petrecut vremea și cu lecturi de astea care abordau problemele delicate ale adolescenței, dar fără intensitatea pasională pe care unii o pun în astfel de lucruri; eu am fost mai potolit.

– Spuneați de satisfacții „mai ales estetice". Dintre arte, care v-a fost – și vă este încă! – cea mai apropiată?

– E foarte greu de spus... dar, desigur, muzica și poezia; pe acestea două e greu să le despart, ele domină interesul meu.

– Ați încercat vreodată, măcar în parte, să slujiți vreuna dintre ele?

– Nu, niciodată... niciodată în mod serios, ci numai în glumă, oarecum satirică; mi s-a ivit uneori ocazia să glumesc, făcînd două-trei versuri, și-am reușit, dar cînd nu era vorba de glumă, nu reușeam.

– S-ar fi supărat cumva matematicile dacă le-ați fi trădat la un moment dat?

– A, nu... nu s-au supărat! matematicile le-am trădat mereu, pentru toate cunoștințele vieții.

– E-un paradox, pentru că matematica v-a fost viața!

– Da, sigur, viața, într-un fel... dar o singură știință, așa de abstractă, nu se poate identifica cu viața; viața este totuși un lucru concret, dat o dată pentru totdeauna, iar omul, uneori, nici nu-și dă seama ce bogăție cuprinde. Viața este trăită și creată în fiecare moment, pe cînd știința nu este în fiecare moment în mîna ta; viața este a ta, o faci, este vie, e ca un... ca un șarpe pe care-l ții în mînă și de care trebuie să te aperi, să nu te muște, nu!?...

– Comparația mi se pare inedită și plastică. Firește, orice domeniu al cercetării presupune, inevitabil, și eșecuri temporare, nemulțumiri. Cum ați depășit aceste momente de cumpănă, de ce calități are nevoie un om pornit pe un drum al său, pentru a depăși niște momente dificile?

– Da, am avut și temeri, și îndoieli, am mai și greșit, dar am luat-o de fiecare dată de la cap; în viață, în tot ce întreprinzi pozitiv, totul e să nu depui armele! Și-apoi, îmi găseam ieșiri în poezie, în ascultarea muzicii...

– Acestea erau momentele de trădare ale matematicilor?

– Dacă vreți, da... astea și prietenia. Am fost un om care a cultivat prietenia și care s-a bucurat de ea, prietenie pe care o consider și astăzi un lucru de mare preț, unul din marile sentimente ale vieții. Am avut prieteni, care-mi erau mai mult decît frați. Am avut un coleg de școală primară și de liceu – s-a prăpădit săracul anul trecut la Botoșani, acolo unde ne-am trăit împreună copilăria, tinerețea – un coleg cu care m-am mai certat prietenește, m-am împăcat prietenește, iar amîndoi nici nu concepeam viața fără acest minunat sentiment care este prietenia. Prieten care era un om admirabil, dezinteresat, un om, mai întîi, de o mare cultură, știa zece limbi; cînd eram în liceu, era tolstoian, era ma pasionat decît mine...

– În foarte cunoștință de cauză fiind, cum ați defini, din interior deci, savantul, învățatul?

– Învățatul!... fiecare om trebuie să fie cît mai învățat în lucrurile vieții și măcar

Întrevedere realizată de

Daniel TEI

(Continuare în pag. 4–5)

cronica literară

Drumuri și zări

Ed. Sport-Turism, 1982

Recenta „Antologie a prozei românești de călătorie" pe care editura „Sport-Turism" ne-o oferă sub formidabilul titlu de „Drumuri și zări" are toate trăsăturile încropirii amatoristice. Presupunem că autorii ei (doi, critici respectabili, trei – cercetători, și dînșii, stimabili) au comis opul prin muncă voluntară, între multe alte obligații de serviciu, din pură admirație pentru această editură, tot mai activă în ultima vreme. Într-o „Notă asupra ediției" sîntem informați că „Prezenta antologie încearcă, pentru prima oară, o ilustrare a prozei românești de călătorie, în diversitatea întruchipărilor sale... de la începuturi și pînă astăzi". Ambiția e mare, ca și a cronicarilor care își deschideau lucrarea cu facerea lumii și o duceau pînă în prezentul cel luminos. Judecînd mai puțin entuziast prioritățile, constatăm că oricare profesor de liceu întocmea, pentru uzul elevilor săi destoinici, o asemenea antologie. Toată „diversitatea întruchipărilor" va fi fost demult studiată de exegeții lui Hogaș, ai lui Vlahuță sau Codru-Drăgușanu.

Altfel zis, am fi dorit nu o operă grandioasă care să se ocupe de literatura de călătorie „de la începuturi pînă azi", am fi dorit o serie de antologii care să pună în evidență felul în care scriitorul român devine călător; felul în care el își asumă experiența călătoriei; felul în care călătoria îi relevă o „lume nouă". Dinicu Golescu încăpea într-o antologie, Sadoveanu într-alta, Comarnescu și Mircea Eliade într-alta, Tudor Vianu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Octavian Paler, Adrian Marino își aveau locul într-alta, Tican-Rumano constituia primul capitol al alteia.

Unii dintre scriitorii antologați sînt prezenți cu „căltorii în țară", cei mai mulți, cu călătorii prin străinătăți. Cel care deschide antologia în partea în care apar contemporanii noștri, ar putea crede că, spre deosebire de înaintașii lor călători, se aflö toată ziua pe drumuri, între Cap Sunion și Paris sau măcar între Florența și Roma. Picior de scriitor-memorialist nu mai calcă prin Iugoslavia, Polonia Bulgaria, Cehoslovacia, scriitorii specialiști ai turismului se desfată doar cu priveliști pariziene.

Cu călătorii „sovietice" sînt prezenți cîțiva autori, cu călătorii asiatice alții. Să observăm, dincolo de antologie, că între 1949 și 1960 scriitorul român are un itinerar, în deceniul al șaptelea altul, pentru ca, în deceniul al optulea, literatura profesorilor plecați prin străinătăți să fie, cel puțin prin Eugen Simion și Mircea Zaciu, exemplară. Dacă primul e prezent în antologie, al doilea lipsește. Alt itinerar al scriitorului român, legat de relațiile culturale stabilite în ultimele decenii, e cel asiatic. Pagini exemplare despre aceste locuri, în afară de Eugen Barbu, prezent în antologie, au mai scris Marin Preda, Ilie Purcaru, Marcel Petrișor. Alte itinerare fixe – cele care ne leagă de Cuba – au adus în librării cîteva cărți de călătorie, vreo două remarcabile. Să facă și coordonatorul antologiei politichie culturală? Am crede mai degrabă că, precum colegii săi, a citit în fugă și la întîmplare.

Să nu insistăm pe această linie, o antologie nu poate cuprinde totul: are însă obligația de a exista între niște idei și între niște răspunderi. „Călătoriile scriitorului român" și, mai ales, rezultatele lor sînt o problemă gravă: ne aflăm în această parte a lumii, în acest loc care poate fi mai bine înțeles **prin călătorie**. O seamă de scriitori ai generației 60 au dat note de călătorie absolut excepționale pentru înțelegerea condiției noastre. Dar antologia nu-i ia în seamă, oprită la clasicii genului, preferînd „agrementul", călătoria de plăcere, în locul călătoriilor într-adevăr importante.

Repetăm: nu de acest fel de antologii avem nevoie. Cine vrea să se delecteze cu lecturi de vacanță găsește destule prin biblioteci, poate chiar prin librării. Poate citi literatură polițistă și de aventuri, poate să se ocupe cu cărțile de călătorie, din ce în ce mai numeroase; avem o promoție de gazetari care scriu note de drum, demne de încredere. De ce să compromitem, prin firme strălucitoare, idei și exigențe?

N-am fi insistat asupra acestei antologii dacă, în ultimul timp, nu s-ar fi instaurat, în acest domeniu, o domnie a bunului plac, a amatorismului dezinvolt. Criteriile au dispărut, ajunge numele celui care girează – voința lui sacră binecuvîntează. Joaca de-a antologiile prinde în hora ei autori onorabili care ar fi putut munci cu succes în domeniile în care se pricep. Unde ne sînt specialiștii? Sînt lîngă noi, nu trebuie decît să le dăm cuvenita atenție.

Cornel UNGUREANU

Andrei Brezianu,

Translații

Ed. Dacia, 1982

Nimic nu ne împiedică să vedem în Andrei Brezianu o figură demnă de vremurile în care drumul spre înalta societate a literelor trecea prin trepte de nițiere riguros stabilite. Între stadiul de „nevolnic aspirant" (cum ar spune G. Țăra) și sobra distincțiune de magister ludi e o țesătură subterană de ocupații, rivalizînd cu rigoarea oricărei școli de arte și meserii. Plonjat devreme în tumultoasele ape ale literaturii, dar nu în zonele vilegiaturistice, în care densitatea de aspiranți pe metru pătrat amintește de înghesuiala umbroaselor berării ale frumoșilor noștri Balcani, ci în locul unde adîncimea deilor învîrtejește lichidul, Andrei Brezianu s-a impus încet, dar sigur, iubitorului de literatură de calitate. Fie că traduce (magistral!) din Swift („Șmerita jalbă" e una din cele mai bine aduse pe românește pagini din literatura universală, ca să ne limităm la un singur exemplu), Robert Stone, sau din scriitori americani contemporani, fie că se aventurează în pertinente comentarii pe marginea literaturii universale, Andrei Brezianu e consecvent cu sine însuși. Prin producția sa literară, scrisă într-o tonalitate ce-l singularizează în peisajul cultural de azi drept unul din cei mai originali prozatori în latură eseistică, Andrei Brezianu sfidează orice „separație a genurilor". Cînd te gîndești că ai în față un romancier greu de înseriat, el îți furnizează surpriza de a jongla seducător cu ideile literare, lăsîndu-te într-o ciudat de plăcută insatisfacție, oricît de dragi ți-ar fi clasificările. Chiar pentru cel care-i urmărește activitatea de comentator la revista **Secolul 20**, studiile (în principal) de literatură anglo-americană, adunate sub coperta volumului de față, te iau prin surprindere. **Translații** continuă spiritul și, în parte, litera mai vechilor eseuri din **Odiseu în Atlantic**. Regăsim în noua carte continuarea investigațiilor începute acolo, pornind de la menționarea unei cărți despre bătălia de la Plevna în capodopera lui James Joyce, Ulysses.

Culegerea de eseuri cu care Andrei Brezianu ni se înfățișează acum e însă și o negare parțială a preocupărilor sale anterioare. Sau o diversificare a lor. Asemeni unui Odiseu ce a traversat Oceanul, prozatorul-eseist își mută atenția dinspre literatură pe malurile învecinate: teatrul de păpuși, baletul, muzica sînt tot atîtea acostări pe țărmurile nou cucerite. Cartea aceasta este o demonstrație, un tur de forță al actualizării ideilor ce transformă cultura într-un dialog spiritual. Un admirabil eseu, **Dincolo de Utopia: Thomas Morus, Nicolaus Olahus, Erasm din Rotterdam** circumscrie cadrul replicilor în care incidențele și pasiunea viețuirii în elementul cultură tind să devină modele de aderare la existența în și prin artă.

Andrei Brezianu se apropie de cărți doar în măsura în care descoperă în ele atitudini semnificative pentru existența culturală. Formula se relevă deodată cu sublinierea punctelor de forță; este cu atît mai pregnantă existența ei cu cît opera implicată e mai aproape de prezența în istoria literară. Andrei Brezianu este, cu siguranță, nu numai cel mai important adept al lui Mac Luhan în cultura noastră actuală, ci și exegetul său numărul 1. Galaxia Gutemberg devine, după ce e analizată în carte, un punct de referință chiar pentru studiile incluse în Translații.

Vorbind de pe poziția europeanului atent la tot ce se întîmplă în lume (Europa este o altă obsesie-reper a acestei cărți), Andrei Brezianu știe să lege tot ceea ce înseamnă cultură și ce decurge din ea în lanțul amplu al determinărilor existențiale. Pledoaria (din eseul concluziv al cărții, **Europa și Cadmus**) pentru un model de receptare culturală de largă cuprindere devine simbolul însuși al volumului. Translațiile sînt tot atîtea argumente pentru punerea în evidență a multipleior fire ce leagă între ele faptele de cultură, o interdeterminare nu numai de texte abstracte, ci și de idei-pilot.

Viețuind în miezul unui cerc de iradiere culturală, Andrei Brezianu a învățat să scrie eseu cu strălucirea prozatorului, și proză cu ușurința de gîndire a celui care coboară mereu perpendicular pe idee. Pentru el, cultura este inseparabilă de gustul pîinii celei de toate zilele. Cititorul e confruntat cînd cu eruditul ce a îmbrăcat costumul acrobatului în arena ideilor, cînd cu prozatorul ce pledează, în togă, la o imaginară bară, pentru cărțile în care i se pare a descoperi cîte ceva din esența acestui timp. Referirile la marele hit al lui Eric Segal, **Love Story**, sau la biografia romanțată a Marilynei Monroe scrisă de Norman Mailer, au ceva din patetismul prozei ce se hrănește din trupul îmbietor al literaturii. Lecția de patetism a **Translațiilor** este în egală măsură o lecție de erudiție.

Mircea MIHAIEȘ

Cronica măruntă

(MEZ)ALIANȚE LITERARE

● **Un tandem** publicistic mai puțin obișnuit, format dintr-un critic (Radu G. Țeposu) și un poet (Ioan T. Morar) debutează în paginile de vacanță ale „Vieții studențești". Pe lîngă valoarea propriu-zisă a articolelor scrise de cei doi, constituirea acestui dublet publicistic este un frumos exemplu de ceea ce ar trebui să fie viața noastră literară. Mai rar o imagine atît de izbutită a unei (posibile) confrerii literare între poeți și critici. Sperăm că exemplul acestei mici antante va declanșa o adevărată modă, care-i va lăsa pe prozatori să scrie în liniște. Propunem și constituirea cuplurilor următoare: Ioan Buduca – C. Vadim Tudor, Dan Deșliu – Al. Dobrescu, Gh. Grigurcu (criticul) – Gh. Grigurcu (poetul). ● **În aceeași revistă** își face veacul (de vreun an) o sucursală a I.C.R.A.L-ului. Directorul bizarei incropeli este cunoscutul CRONICAR M. N. Rusu. Într-o viitoare istorie a literaturii, pe acest director al spațiului locativ-cultural, îl vedem figurînd ca rensponsabil al capitolelor „Antreuri, balcoane, terase, debarale și alte dependințe". ● **O „Familie" de critici.** Prin adjudecarea de către Mircea Constantin, subtil eseist trecut în tabăra foiletoniștilor, a rubricii de critică a cronicii literare, revista „Familia" ne-a adus aminte de vremurile de aur ale „Echinoxului". Împreună cu Al. Cistelecan și Virgil Podoabă, ei formează o tripletă de forță a criticii noastre tinere, poate cea mai bună din țară. Revista orădeană nu se dezminte, paginile sale oferind cu multă generozitate „cămin" unei pleiade de tineri critici despre care începe să se vorbească, în ultima vreme, cu o binemeritată insistență. ● **Trialog.** „Cînd doi discută, al treilea semnează", poate fi originala morală a dialogului dintre Nichita Stănescu și Maria-Luiza Cristescu, din revista „Vatra", iscălit – și de aici începem să nu mai înțelegem nimic! – de Nicolae Băciuț. Cititorul chiar de mai bună credință decît noi tot nu ar putea încadra „întîmplarea", decît la „parodie", „plagiat", „convorbiri imaginare", „scrisori netrimise", ori „aluzii culturale". Ne-ar bucura dacă Nicolae Băciuț ar semna și o convorbire (inedită) dintre Eckermann și Goethe! ● **O confirmare.** În urmă cu vreo doi ani, cînd grupul umoristic „Ars amatoria" publica un dicționar al soțiilor de scriitori, nu ne-am fi gîndit că realitatea va întrece, și în acest caz, ficțiunea. O fișă biobibliografică a soțului ei publică în recentul volum antologic, „Pămînt transfigurat" de Ioan Alexandru, Ulvine. „Așa a citit în cursul anilor (pe) Eminescu, Efrem Sirul, Roman Melodul, Dante, Sofocle, Platon, Sappho, Hölderlin, pînă la Claudel și Heidegger" ne informează complet soția poetului. Și cine ar îndrăzni să o contrazică? ● **Vă recomandăm**: „Poezia pe micul ecran", de Liviu Grăsoiu, în „Ateneu" din luna august, serialul „O sută de ani de zile la porțile Orientului", din „Viața studențească" și grupajul de poezii al lui Ioan Flora, din revista „Tribuna", nr. 33.

Anemone POPESCU

---

consemnări

„Și restul nu e tăcere..."

Dacă este adevărat că, așa cum afirma un scriitor al acestui veac, împătimit de muzică, „după tăcere, singura artă care se poate apropia de exprimarea inexprimabilului este muzica" (Aldous Huxley, „Și restul e tăcere"), să adăugăm că muzica doar evocă uneori fantoma tăcerii, îi acceptă insinuarea între note, dar ea rămîne esențialmente o sfidare a Tăcerii și inexprimabilului. Ea are, mai mult decît alte arte capacitatea de a evoca sensul experiențelor, realitatea lor ca un tot desăvîrșit; ea are generozitatea, democratismul adresei nemijlocite, către o colectivitate umană nedespărțită de barierele limbii, prejudecăților, trăirilor strict individuale. Extrapolînd o caracterizare a lui Traian Herseni, putem observa că marea realitate a muzicii „se găsește în sufletul oamenilor... Acolo se înregistrează, se trăiește, se interpretează, se păstrează, se valorifică prin răsunetele ei cele mai caracteristice. (Muzica) nu cultivă spațiul, ci conștiința". **(Literatură și civilizație**, 1976).

Mai mult decît alte forme artistice, muzica se eliberează de tiparele constrîngătoare ale contingentului; nu însă și de interesele fundamentale ale omului contemporan. Refuzînd copia mimetică a existentului, muzica oferă în schimb un **model** esențializat, un **proiect** cu funcție de reglare și echilibrare a existenței sociale. Firește, nu putem cere muzicii să epureze realitatea de elementele ei discordante, după cum nu îi putem cere muzicii moderne să rămînă la o estetică (de mult depășită) a jerbei de sunete negreșit armonioase. Un asemenea estetism (și tradiționalism) al mijloacelor ar îndepărta-o de adevărul existenței contemporane, mult mai tumultuoase pentru a încăpea în asemenea forme distilate. Puriștii muzicii, ispitiți de teza autonomiei absolute a genului izgonesc uneori mesajul (conceptualizat sau nu) din sfera muzicii, încearcă o iluzorie operație de epurare a limbajului artistic. Dar întocmai ca literatura care nu-și poate permite luxul de a-și epura vocabularul de cuvinte care se întîmplă să exprime realități neplăcute, nici muzica nu-și poate închide limbajul în fața acestor realități. Orice formă artistică, chiar dacă nu este explicită, programatică sau figurativă, conține un proiect critic al realității referențiale, un mesaj ce poate fi tălmăcit printr-o hermeneutică adecvată. Altminteri cum spune Aldous Huxley, „ar trebui să-i privim pe pictori și pe muzicieni ca pe niște monștri. Căci este absolut imposibil să fii făptură umană și să nu ai o concepție oarecare despre univers, e foarte greu să fii făptură umană și să nu-ți exprimi această concepție măcar prin implicații" (eseul „Și restul e tăcere"). Cu alte cuvinte războiul muzicii trebuie să fie purtat nu în tranșeele propriului limbaj, ci în acelea ale realității care le inspiră. Pacea ei poate fi răscumpărată numai printr-un exorcism al forțelor negative care subminează civilizația și demnitatea omului.

Arta acestui secol a fost adeseori compartimentată în funcție de alte războaie, duse cu armele exterminării, nu ale culturii; i s-a zis atunci arta „antebelică", „interbelică", „postbelică". Dar în multe părți ale lumii **arta postbelică** (ca să adoptăm și noi această convenție a periodizării) a continuat să poarte stindardele rezistenței antirăzboinice, să militeze pentru salvgardarea civilizației și culturii, pentru **dezalienarea** omului. Ieșind din academismul postbelic, un academism al atitudinii defetiste, ori, dimpotrivă, festiviste, literatura, muzica, artele vizuale, au redescoperit posibilitățile unui **nou experiment**. Se întîmpla aceasta tocmai într-un moment cînd experiențele mai putin fericite ale deceniului șase au acreditat ideea unei „crize" a artei contemporane, pîndită de o „epuizare a mijloacelor" și mesajelor. Literatura și muzica concretă, serială, minimalistă, antiarta în toate formele ei sînt reflexul unei asemenea stări de criză, mai mult sau mai puțin reale. Arta componistică românească din ultimii ani aduce argumente elocvente împotriva acestei teze a „epuizării mijloacelor", împotriva topirii ordinii artistice în vacarmul non-expresiv sau în neantul tăcerii. De aceea vedem în mișcarea muzicală actuală, în bogata artă românească din ultimele două decenii o formă necesară de **catharsis**, de eliberare de spectrele care umbresc existența noastră și a artei; dar nu un catharsis violent, apocaliptic, așa cum îl gîndeau moderniștii interbelici, ci un catharsis mai uman, mai durabil, un catharsis al adevărului artistic care să afirme răspicat că „restul nu este, nu poate fi tăcere".

Marcel POP-CORNIȘ

sublinieri

LITERATURA SUBDEZVOLTATĂ

Literatura subdezvoltată nu reprezintă nenorocirea unei singure culturi. Fiecare cultură, indiferent de gradul de elevare la care a ajuns, își are rebuturile ei. Hulite, denigrate, ironizate ori ignorate, astfel de forme literare minore nu dispar totuși, avînd rezistența paraziților, mai mult, ele se ascund cu încăpățînare sub mantaua culturii, ținînd trena creației elevate. Alungată pe ușă, literatura subdezvoltată intră pe fereastră. La această concluzie au ajuns și unii cercetători poeticieni care au privit fenomenul cu seriozitate, încercînd să-i demaște dialectica persistenței încăpățînate. Numită inspirat și **literatură de „bas-étage"** de către Al. Călinescu (pe urmele formulei lui Caragiale", „gazetă de **bas-étage"**, din articolul **O lămurire)**, literatura subdezvoltată (formula îmi aparține) a constituit unul din obiectivele **Opoiaz**-ului, societate sovietică pentru studiul limbajului poetic. Asemenea producții s-ar manifsta, după Tînianov, unul din reprezentanții societății amintite, mai ales în „perioadele de cotituri și revoluții literare, cînd direcția literară dominantă, general acceptată, se destramă și se epuizează, pe cînd noua orientare nu este încă găsită" **(Poetică și stilistică. Orientări moderne,** Univers, 1972). Cercetătorul conchide, ceva mai departe, că o astfel de literatură și-ar avea originea în confuzia dintre „faptul cultural" și „faptul literar", manifestată în epoci care proclamau identificarea programatică a culturalului cu literarul: „Dar esența fenomenului rezidă în aceea că un fapt din viața cotidiană a fost ridicat la rangul de fapt literar, în timp ce în epoca genurilor înalte, aceeași corespondență intimă nu era decît un fapt de viață, fără raport direct cu literatura" **(op. cit.).**

Concluzia cercetătorului sovietic privește direct și literatura noastră căci ne amintește de teoria „faptului semnificativ", elaborată cu morgă ideologică în anii '50. Reversul negativ al unei asemenea asimilări abuzive ce reprezintă, de fapt, o prelungire a ideologiei sămănătoriste, constă în clișeizarea excesivă a temelor și motivelor abordate, în transpunerea lor liniară, fără problematizare și fără extragerea consecințelor ultime în plan literar. Tot poeticienii sovietici ne avertizează că prezența unor atare forme nu reprezintă o pacoste fatală căci ele vor fi remodelate în timp de către scriitorii de marcă, redîndu-le demnitatea artistică și scoțîndu-le din aria imposturii. Făcînd această observație, Tomașevski pare a ne da speranțe: „Aceste fenomene minore, **«joase»**, care există în straturile și genurile literare relativ puțin remarcate, sînt canonizate de marii scriitori în sfera genurilor înalte și servesc drept sursă pentru efecte estetice noi, neașteptate și profund originale" **(Teoria literaturii,** Univers, 1973). Aici trebuie să fac însă o precizare: literatura subdezvoltată, de care mă voi ocupa în continuare, nu se referă doar la inferioritatea genurilor în care aceasta s-a manifestat, ci mai ales la inferioritatea artistică a elaborării, la mediocritatea estetică. În plus, analiza urmărește și relația inversă, a degradării modelelor prin inabilitate, precaritatea mijloacelor literare și insuficiența prefacerii artistice. Intenția mea e de a demasca producția literară de serie, căreia tema **en vogue,** instituționalizată prin stratageme paraliterare, i-a conferit prin reflex și un statut axiologic. Aceasta nu doar că a pervertit gustul cititorilor dar s-a substituit în chip pervers literaturii adevărate. Vom vedea, prin urmare, cum creații exemplare și reprezentative pentru epocă seamănă între ele pînă în cele mai mici amănunte, cu excepția numelor care au profitat de pe urma acestei opacități programatice.

PANAIT STĂNESCU BELLU: „DIPTIC ROMANTIC"

Un clișeu care a făcut carieră și care începe să recidiveze în producții umile dar profitoare e cel al **geografiei oraculare,** produs al contaminării naturii cu caracterele vînjos eroice. Campionul acestui clișeu este Traian Coșovei, ale cărui reportaje sînt o sinteză de documentare **ad locum,** de contemplație, jubilație, patetism și idilism. **Semnul din larg** (1960), **Mai fericiți decît Ulise** (1974), **Dobrogea de aur** (1978) și **Farmecul genezei** (1979) proclamă o stare de uimire sugerînd miracolul prefacerii perpetue a naturii, ca reflex al exemplarității oamenilor. Tehnica hiperbolizării și a personificării conferă geografiei valori etice și morale, ca și cînd munții și cîmpiile ar fi dobîndit și ei, subit, conștiință. Acestor reportaje le-aș putea adăuga unele relatări, pe care nu le am la îndemînă, ale lui Viorel Sâmpetrean ori Eugen Mihăescu, din diverse colțuri ale țării, care diafanizează realitatea prin poetizare. La o expresie stilistică rafinată și la o subtilitate epică desăvîrșită lui Mircea Nedelciu, din volumul **Aventuri într-o curte interioară** (1979), unde prozatorul reia în registru ironic reportajul exaltat al antecesorilor, trăgînd efecte memorabile, mai ales în povestirea **Călătorie în vederea negației.**

Prin piesa **Explozie întîrziată** (1958), Paul Everac deschide drumul unei alte teme clișeizate: cea a **revederii.** Soția doctorului Cristea își revede întîmplător vechiul soț, crezut mort, pe care îl primește cu o cruzime vecină cu imbecilitatea. Ceea ce salvează totuși penibilul situației sînt replicile ex-soțului Vintilă, inteligente și ironice, care o discreditează pe eroină pînă la ridiculizare. Clișeul va face o lungă carieră. Olga, din piesa lui Horia Lovinescu, **Revederea** (1962), evoluează nefiresc de la iubirea pătimașă la disertația moralistă despre mic-burghezi, filistini, muncă și necinste. Revăzîndu-și iubitul, cu vederi retrograde, desigur, Olga îi ține acestuia o veritabilă ședință de sindicat, transformînd piesa într-un „tîrg al moralei", cum ar zice Brecht. O atitudine cam bizară manifestă și Marta, din romanul **Cascada** (1974) al lui Vasile Băran, mai concesivă totuși, care pigmentează revederea cu Ștefan, într-o stațiune, cu un nostalgic act sexual. Tema revederii își va recăpăta demnitatea artistică în romanul lui Eugen Uricaru, **Mierea** (1978) prin figura lui Nichifor Goreac, personaj subtil, prins în oscilația dilematică dintre adevărul memoriei și cel al istoriei.

Un alt clișeu abordat cu o ardoare întrucîtva exagerată e cel al opoziției maniheiste între **fericirea personală și cea colectivă.** Dan Tărchilă reprezintă în acest caz capul de afiș. Fie că personajul e domnitor sau activist, eforturile sale se îndreaptă spre împlinirea deziderateior colectivității, ignorînd nonșalant situația familială. Evident că Mircea din piesa **Io, Mircea Voievod** (1966) va lăsa pe ultimul plan responsabilitățile de familist, după cum tot astfel va proceda și medicul din **Alibi pentru eternitate** (1971) care își refuză propriile sentimente spre a salva o gravidă accidentată. Catrina, eroina piesei **Într-o gară mică** (1978), va fi și mai tranșantă, repudiindu-și iubitul, Bîrcă, agent de siguranță, pentru a da curs rațiunii povestirii. Similară e și piesa **Simple coincidențe** (1964) a lui Paul Everac, în care activistul Emil Vlăsceanu, prins de gravitatea meseriei, își neglijează familia, în special fiul, căruia îi tolerează manifestări șmecherești, bulevardiere, răspunzîndu-le cu ironii facile. Nu natura acestor sentimente este îndoielnică, ci absența subtilității, dialectica lor primitivă, ușurința cu care codul familiei pălește în fața codului muncii. Altfel apare această temă în romanul lui Marin Preda, **Marele singuratic** (1972), prin Niculae Moromete, prins într-o existență alienantă, căreia îi opune independența spiritului, ori în piesa lui Horia Lovinescu, **Petru Rareș** (1967), unde dramaturgul purcede la o umanizare a fetișurilor istorice.

În fine, un ultim clișeu ar putea fi depistat într-o temă cu substrat ideologic, reluare sub o formă voalată a sloganului „desconspirarea dușmanului de clasă": **moartea burgheziei.** Petru Vintilă compromite în bună măsură ideea în romanul **Numărătoare inversă** (1972). O aristocrată, revenită după război în țară, e confruntată brutal cu adevărul istoriei. Sentimentul înstrăinării îi provoacă crize de inadaptare, iar excesul de sensibilitate aristocratică o împinge la actul fatal al sinuciderii și nu oricum, ci... aruncîndu-se din tren. Această melodramă politică e, în fapt, degradarea unui roman al lui T. Teodorescu-Braniște, **Prințul** (1961), carte mai mult decît onorabilă, deși cam neglijată. Jean Andrei Munteanu, aristocrat rasat, descendent dintr-o familie nobilă, joacă, la revenirea în țară, un rol ambiguu, amestecînd halucinația cu cabotinismul, teatralizînd la limita între delir și premeditare. Eroul își provoacă astfel sfîrșitul cu un tragism rece, infuzînd celor trei femei privitoare (Cornelia, Aneta și Marioara) o doză subtilă de magie, precum Cotrone al lui Pirandello din **Uriașii munților.**

Nu sînt acestea singurele clișee vehiculate cu naivitate programatică (ar mai fi: schema clasică a prozei polițiste, conflictul cu soția posesivă, prezentă în romanele lui Haralamb Zincă, ș.a.). Amuzantă apare, la recitirea unor asemenea opere, tenacitatea cu care acești scriitori au creat în umbra doctrinei lor, precum puieții care rodesc în umbra marilor arbori, scutiți de dificultatea de a privi soarele în față.

Radu G. ȚEPOSU

---

accente

STRATEGIA LECTURII

Orchestrație abilă de precizări și amplitudini clarificatoare, critica lui Lucian Raicu urmează muchia incomodă a cîtorva chestionări fundamentale privind condiția operei literare, destinul acesteia în lume ca și relația ei intimă cu personalitatea celui care a făcut-o. Și criticul nu se rostește în numele unor asemenea finalități nici cu vorbele istoriei literare pur și simplu, nici cu acelea ale recursurilor biografice simplificatoare. Izbînzile sale amintesc de cele ale traducătorilor de odinioară, a căror identificare cu substanța Cărții întemeia pasta groasă a unei spiritualități recognoscibile. Aceleași identificări pasionale așează, în contemporaneitate, cultura în margini solide. În ceea ce-l privește, Lucian Raicu este unul dintre cei care muncesc pentru aceasta, și dincolo de aceasta, adică în zona dezinteresată și indiferentă a operelor mari – cele care îi pot oferi criticului-traducător faste prilejuri meditative. De aceea, poate, cercetarea literaturii transmite paginilor sale freamătul unei idolatrii discrete. Definirea unei poezii, spre exemplu, a profilului ei individual, este realizată prin surprinderea detaliului esențial, al specificității lui celei mai adînci. În felul acesta criticul valorizează și diversifică, situează și stabilește diferențe prin eforturi analitice ori descriptive – descripția însăși hrănindu-se la Lucian Raicu pe solul certitudinii ferme al unor intuiții fundamentale, cum le numește Spitzer, pline de mobilitate și de disponibilități receptive. Iată: „Așa cum reasculți muzică și cum te reîntorci la peisaje domol desfătătoare și **securizante,** așa recitești unele dintre poemele lui Virgil Mazilescu în care, dimpotrivă, își fac loc neliniști de nevindecat cu drogurile cîntecului, îngrijorări și presimțiri sumbre". Sau, într-alt loc (vorbind despre Vasile Vlad) într-o curgere axiomatică și definitorie, regizată artistic: „Un discurs gîfîit **(Îndreptările doctorului Faustus,** Cartea Românească, 1978), ștrangulat, întrerupt (sau însoțit) de rîsete, de plînsete, de tăceri, de vociferări, cam despre tot ce ar fi **important** în ordinea existenței „pure" despre ce se petrece și nu se petrece, despre adevăr și iluzie, dragoste, moarte, soartă, război, învățătură curaj, slăbiciune, morală, credință, supunere și răzvrătire.

Scriind despre poezie, despre proză sau critică, Lucian Raicu își amplifică spațiul ideatic și interogările prin folosirea tuturor mărturiilor posibile în stare să-i îndrume căutările spre miezul durabil al literaturilor. Din aceste motive nu sînt evitate documentele de istorie literară, mărturiile biografice, anchetele. Toate constituie modalități de cuprindere și de transcendere în substanță și de aici spre modul ultim al operei, spre etiomul ei retras încăpățînat dinaintea avînturilor ambițioase – și Lucian Raicu știe mai bine ca nimeni altul faptul acesta – în ceva care scapă măsurii și măsurării. Dealtfel, o convingere intimă a criticului pare să ne asigure că înaintea oricăror asalturi și diversificări strategice opera profundă rezistă tenace, nu printr-o negare a ceea ce i se atribuie prin actul critic, ci prin ceva natural ei, printr-o negare adică, a negării și a afirmării laolaltă în favoarea unui „ceva" acultural, a unui „ceva" adăpostit dincolo, în spatele perenei rezistențe de abur a formelor.

Scrutările de acest fel ale intimității substanței creației și a spiritului ei creator sînt piatra unghiulară a criticii lui Lucian Raicu. Asemenea intenții declarate situează preocupările criticului, hotărît în afara oricăror certuri răsunătoare, a oricăror atitudini bățoase purtate cu încrîncenări stîrnite dinadins. Modelul său urmează pe cel al răstălmăcitorilor de sensuri dintotdeauna, a căror căutare țintește să-și epuizeze pasiunea prin istovirea substanței care a generat-o, cu toate că mobilurile ei interioare împlinesc, în fapt, o circularitate nefericită – resimțită ca atare de critic – în marginile căreia varietatea mișcătoare a „lumii" literaturii naște șansele unei noi răstălmăciri. De aceea, identificarea cu substanța obiectului de analizat nu înseamnă nicidecum transcrierea unor impresii oarecare, ci traducerea unei comuniuni intime, indiferentă în ea însăși la instrumentația folosită, la codul ori la strategia aleasă.

Privită astfel, literatura își multiplică fațetele, se desc[illegible] poligonul, multiplicînd la rîndu-i abordările și atitudinile, reîmprospătînd în felul ei atingerile noastre cu lumea. Pe bună dreptate așadar, ea poate să-și fie sieși insuficientă sau, dimpotrivă, să-și cultive (cum o și face) propriile-i virtuți și propriile-i neputințe, să se intersecteze fascinant cu realitatea sufocînd-o în geometriile utopiei, să se destrame mai apoi în „isme" destructive ca să poată reîncepe la urmă de tot, și peste ruinările de dinainte, jocul ei nesfîrșit, perpetuu duplicitar. Peste toate avatarurile însă, ceea ce se poate întrevedea cu siguranță și ca o linie de forță este creatorul, spiritul lui, singurul în stare să facă și să desfacă convenția, credințele, dogmele.

Daniel VIGHI

Ion Deaconescu

PLIMBARE ÎNTOARSĂ

Cîteodată îmi simt oasele
Cum cresc de sub mușchi
Și ies la lumina zilei
Tulburate, ca niște ghiocei
Ce pătrund de sub zăpadă.
Privesc uimite lumea
Dau din capetele lor noduroase
A nemulțumire
Și apoi
Preferă temnița corpului.

PĂSĂRI DE PRISOS

E umbră undeva și dorul
E o ninsoare împovărătoare

LIA ALBU POPESCU: „PORTRET"

Cînd tu ai rătăcit întoarcerea.
Prea repede uită copacii pămîntul
Cînd iederea îi îmbrățișează copilărește
Spunîndu-le că-s viguroși și semeți,
Că cerul nu-i departe de vîrful lor.
Mi-e teamă că nisipul
Nu rabdă iubiri și împliniri
Că vocea mea ca o insulă
Înconjurată de-un reflex ciudat
Nu primește răspunsuri
Gîndurile au intrat în mine
Ca securi într-o mută ceremonie
Și nu pot striga.
Între om și memorie
E iubire cîtă așteptare a ei
Iar eu te aștept în fiordul
Unde corăbiile se prelungesc
În zborul păsărilor de prisos.

PLUVIALĂ

În cameră, la etajul patru
Și-afară plouă torențial
Pereții triști cu fața palidă
Pe care atîrnă cîteva poze
Așteaptă să ies afară
Să rămînă și ei singuri
Și muzica ploii
Bătîndu-le în urechi.

ÎMBOGĂȚITĂ DE-NTUNERIC

Tu n-ai știut în care-nsingurare,
În ce pustiu m-am rătăcit
Așteptînd roua să cadă
Peste trupul înrudit cu iarba
Ca și cum durerea nu înseamnă nimic
Și eternul e un val de-o clipă.
Oare n-ai știut
Că-ntre mine și tine
Soarele a orbit de-atîtea ori
Cînd îmi vedea fața
Îmbogățită de-ntuneric.

Ligia Holuță

TĂCERI GEMENE

cum aș putea fi
acea limită
dintre om într-aripat
și noapte

(chipul zdrobit
al picăturii de sînge
pe zidul cenușiu al poemului)

tu trebuie să mă înduri
ca pe o fragilă punte de miracole
între tine și tine

BALUSTRADA

smerenie a serii captive:

cele trei garoafe și umbra lor
se apleacă misterios
spre centrul tăcut
al ecoului

NERVURI ȘI ECOU

ierepetabil norul —

în foșnetul nervilor
magneziul orb al nopții
flutură

MANTIA

în murmurul acestui an —
sîngele taciturn
îndărătnic precum
steaua din vale

...și plouă cu ochii închiși...

fiorduri îndepărtate ale surîsului —
cîte unul cîntă liniștit
trec nopțile ca niște balustrade

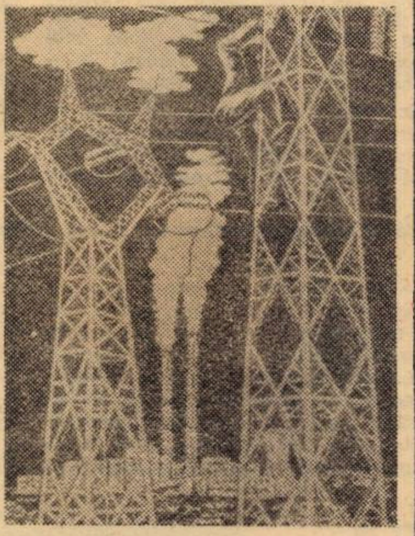

IULIANA LUIZA GASZA: „ÎNALTĂ TENSIUNE"

Ionel Drăgănescu

DIN ȘESUL ÎNSORITULUI DESTIN

Carpații mi-au purtat străbunii
pe brațele vînjoase două mii de ani,
le-au ascultat necazurile, dorul
și de copitele vrăjmașe i-au ascuns.

Lăsați-mă de aceea să-i iubesc.
Privirea mea să-i mîngîie-ndelung.
Din șesul însoritului destin
nimb, gîndul meu să le-nconjoare fruntea.

TREBUIE SĂ NE PRIVIM ÎN OCHI

Trebuie să ne privim în ochi,
să ne cîntăm pe față cîntecele.
E timpul
să ne luăm zilele în fiecare dimineață de mînă,
să ieșim cu ele în stradă,
să le învățăm să umble cu fruntea sus,
iar noi
să învățăm să fim strălucitori
asemeni soarelui.
Altfel
sigur ne vom pierde numele.

Valentina Dima

TROPOTUL NESFÎRȘIT AL CAILOR*)

Singură în toată casa, cu cartea într-o mînă și cu piaptănul în cealaltă, Sabina șade la geam și privește la foșnetul ierburilor de peste drum, culcate și răsucite sub rafalele aspre ale vîntului de toamnă. Pere coapte se desprind de pe crengi, ușile scîrțîie, ferestrele se clatină și ori de cîte ori fructele cad pe pămînt, tresare speriată, fără să înceteze însă a-și pironi privirea pe firele lungi și încîlcite de un verde închis, acum pline de praf ale bălăriilor.

Și cum sta ea așa în singurătatea odăii i se păru că aude zgomot de trăsură și galop de cal, ce veneau din josul străzii, ascultă atent și nu-i veni să creadă, peste cîteva clipe însă o zări, trasă de o pereche de cai albi, cu coama în vînt, distinse și silueta celui de pe capră, încremenită, impunătoare, cu capul lăsat pe spate, într-un cojoc de blană, cu căciulă brumărie pe cap, ținînd strîns în mîna dreaptă o biciușcă cu noduri și pînă să se dezmeticească se și văzu învăluită într-o pulbere străvezie și suită în trăsură care-și continuă neabătut drumul, mai mult în zbor decît în atingere cu pămîntul, Sabina simte aroma de fistic a dealurilor, sunetul de clavecin al netedelor cîmpii, aude cum urcă ceva în copacii seculari, glasul de clopot al lacurilor, vede livada de crini a vîrfului de munte, aburul dulce al colinelor, se teme, dar nu îndrăznește să spună nimic, vizitiul o privește zîmbind ca și cînd ar îndemna-o să aibă încredere și ea chiar are și se simte ușoară în goana cailor, în sîngeriul apusului de soare, trăsura trece în iureș amețitor fără să știe ce-i popasul, nu se poticnește de fel și ea, acolo pe capră și-n același timp aici, în fața oglinzii, conștientă că toate acestea au existat și încă există, uruitul roților și făptura vie a acelui om din alt veac și armăsarii înspumați cu coama în vînt și drumul primejdios și sufletul neliniștit al străbunului ce și-a părăsit locul de baștină, fugind pentru a-și pierde urma, într-un loc unde nu i se cunoaște taina grea, înfricoșătoare.

Acel străbunic despre care auzise că purta atît iarna cît și vara un suman de oaie cu blana întoarsă, căciulă brumărie și ciorapi roșii de lînă, la care Sabina se gîndește ades în după amiezile cu vînt năprasnic și care-i apare totdeauna neschimbat, gonind mereu în iureș nebun, în iureș disperat, cu acea faimoasă trăsură a lui, pe drumuri lungi și ocolite, fără a privi măcar înapoi. Ea crede a-i fi găsit portretul într-un cufăr vechi de nuiele, burdușit cu felurite lucruri uitate, ori rătăcite acolo de multă vreme, o fotografie aproape cu desăvîrșire ștearsă, înfățișînd un om înalt, lat în spate, cu cap leonin și două cute adînci între sprîncenele îmbinate, o fi fost ori nu el Sabina nu reuși să afle niciodată, ei însă îi plăcea să creadă că era și ce n-ar fi dat să-l poată vedea după goana aceea, ajuns la capăt, așezat în acel sat, cum își aprinde focul sus, pe dîmb, cum scrutează împrejurimile și se împrietenește cu localnicii căznindu-se să uite alături de ei că l-a doborît pe jandarmul cu pană la chipiu în ziua cînd a venit să-l ducă la cătănie, muncind vîrtos să-și încropească un rost, gata pregătit să-și dureze o casă, cum scotea apă din fîntînă, cum cînta din fluier pe prispa casei lui.

Imaginea străbunicului dinspre tată, puternic și de neînvins, o urmărește ades și are darul s-o îmbărbăteze în clipele grele, ca și tropotul fără de sfîrșit al cailor înspumați ce nu ostenesc niciodată.

Afară a început să plouă cu aromă de pîine aburindă și ouă de pasăre sălbatică, Sabina, care a uitat să deschidă cartea și să se pieptene, închide geamul și se cufundă în fotoliul ce ca o navă o poartă înapoi, pe apa amintirii, în satul acela pașnic, într-o zi de toamnă cu funigei

PANAIT STĂNESCU BELLU: „SALCII"

și crizanteme, cu oameni care stau în fața porților și-i privesc întrebător și mirați. Venise aici la treizeci de ani. Și satul cu ulițe întortocheate, podețe și case albe cu prispă și ea umblînd iute, cu pas elastic, fără ca nimeni să poată măcar bănui tonul neutru cu care întreba în dreapta și-n stînga cîtă suferință adunase în suflet și cît era de nemîngîiată. Se vede mică, în serile cînd bunica dinspre mamă se ducea prin vecini la despoiat de cucuruz, încercînd împreună cu colega de bancă să-i invoce spiritul. Lua o coală de hîrtie și un pahar, trase niște linii și niște semne, se gîndea intens la el și-n emoția momentului i se părea că paharul se mișcă singur, mînat de un curent misterios și că traiectul lui îi spune ceva; amîndouă tremurau de spaimă în penumbra și tăcerea odăii. Abia mai tîrziu înțelese că acesta n-a fost deci un joc nevinovat și copilăresc, pe atunci însă îl simțea alături pe tatăl ei și era sigură că el o aude, o vede și-o ascultă. Serile adormea cu portretele lui sub pernă, alături de manualele pentru a doua zi.

Lăsară în urmă clădirea bisericii și cînd cotiră după încă un colț își dete seama că se află în fața casei mătușii. Nu îndrăzni să intre așa, deodată, se opri și bătu în poartă cu pumnul ei mic, bătu, dar nu prea tare, ca și cînd știa că stăpîna casei e pe aproape și chiar așa se și întîmplă, ea veni și îi deschise cu fereală, ușa. Cînd o văzu, Sabina se străluminä pe dinăuntru. Asemănarea era izbitoare. Același oval al feței, aceeași frunte largă, aceiași ochi căprui, alungiți, acoperiți de pleoape grele. În vîrstă, dar vădind încă o anumită forță, mătușă-sa ținea mîna pe clanță, privindu-i întrebător. Ea surîse, convinsă că între ele nu e nevoie de cuvinte. Mă cunoști? Nu, nu te cunosc, răspunse grăbită cealaltă. Sabina se dete înapoi, contrariată; cum de nu mă cunoști, doar te cheamă Constandina, nu-i așa? Uite-te mai bine la mine, insistă. Degeaba, nu te cunosc, zău așa, de unde să te iau, că doar nu ești de pe-aici, și nu te-am mai văzut pînă azi. Sabina păli, își simți mîinile reci, cuta dintre sprîncene i se adînci într-un vădit efort de a înțelege. Apoi zise: dacă dumneata ești cu adevărat mătușa Constandina, nu se poate să nu mă recunoști. N-am nevoie de nimic, mai adăugă cu glas înăbușit. O nouă expresie începu să-și facă loc pe obrazul mătușii. Ești ori nu? Sînt, recunoscu aproape icnind, Constandina, dar tu, întrebă cu voce mai blîndă, nu-i fi cumva fiica lui Stelian? În sfîrșit, găsești că-i seamăn? — îi răspunse Sabina istovită de atîta așteptare. O Doamne, oftă mătușă-sa, că rea mă mai făcui. Iartă-mă, nepoată, și-o îmbrățișă, și-o sărută lung pe obraji...

Casa, spoită în alb, cu pereții odăilor acoperiți de blide și ștergare începu să cunoască zarva marilor evenimente. Alergară cu toții care încotro: unul aduse cașul zemos, altul, puii rumeniți, fu aprins țestul și-n curînd pîinea caldă se ivi pe masă, alături de cănile pline cu must negru, acrișor.

Poarta scîrțîia într-una, cîinele lătra, sosi s-o vadă jumătate din sat: auzi dumnule, se minuna cîte unul, să vie ea aici după atîta vreme! Și mătușa Constandina, tînguindu-se: are rîsul și părul lui, ochii și gura lui și-i albișoară la față ca și neamul nost, că neamul nost fu iute și gureș, ambițios și fudul, dar ce folos că-i un neam fără noroc!...

☆

Sabinei i se pare că aude un ciocănit în geamul dinspre grădină, fuge, îl întredeschide, un val de aer rece o lovește drept în obraji, făcînd-o să se cutremure, privește afară dar nu distinge nimic; a fost o creangă scuturată de vînt, ori o aripă de pasăre, cine știe, se-ntoarce și ridică de jos fotografiile pe care le-a răsturnat în graba ei: într-un decor de atelier, cu peisaj în fundal, tatăl ei, în costum de culoare închisă și cămașă albă, șade pe scaun, picior peste picior, cu mîna stîngă în buzunarul hainei, cu bărbia sprijinită în cealaltă, cu părul castaniu dat pe spate, cu fruntea înaltă și ochii migdalați acoperiți de pleoape grele, cu nas drept și buze subțiri, surîzînd enigmatic, cu o expresie voluntară și-n același timp visătoare; pe verso, cuvintele laconice ale mamei: „mult regretatul meu soț, în vara anului..." cealaltă, un chip rotund de copil, cu șuvițe castanii și privire curioasă, ațintită într-un punct fix, ce-și proptește cu hotărîre mîinile în blana întoarsă a cojocului pe care stă și-și ține în aer călcîiele mici și roze; pe verso, aceeași mînă notase: „mica finuță Sabina, trimite suvenire mult iubiților ei nași...".

Ceasul bătrînesc cu pendulă, odaia cu scoarțe, verii tatălui ei adunați în jurul mesei și ea, pe laviță, ascultîndu-i...

---

*) Fragment de roman.

Cu Acad. OCTAV ONICESCU

(Urmare din pag. 1)

într-o anumită specialitate. Am cunoscut oameni care erau învățați în știința planteior, a păsărilor, a plantelor medicinale sau în diverse domenii ale științelor abstracte; iar omul trebuie — dacă într-adevăr vrea să fie învățat! — să rămînă om printre semenii lui. Cel care se izolează, poate să rămînă învățat dacă vrei, dar nu-i om.

— Spuneți-mi, ce învățați mari, din diverse domenii ați cunoscut, oameni care v-au rămas la suflet?

— Da, au fost... mai întîi profesorii mei; a fost Iorga, care-i botoșănean ca și mine și pe care l-am admirat de cînd eram în primele clase de liceu, care depășea toate științele lumii prin posibilitățile lui uriașe de a înțelege. Pe urmă, doi dintre profesorii mei de la București: Dimitrie Pompeiu, care era un mare matematician dublat de un rafinat muzician, apoi Gheorghe Țițeica, care avea niște aparențe de o severitate extraordinară și care era, în fapt, de o bunătate și o generozitate rar întîlnite. Apoi, la Roma... la Roma l-am cunoscut pe Papini, de-aproape, pe urmă, profesorii mei de matematici, învățați pe care-i căutam dincolo de cursuri, nu ca să aflu detaliile unui curs, pe care-l puteam reconstitui singur sau găsi în cărți, ci îi căutam pentru acele cîteva sclipiri pe care un mare învățat le are cînd este în fața tinereții, dornică să afle nu că doi cu doi fac patru, ci să afle ce este dedesubtul acestei operații, dincolo de aceste fascinante structuri ale științei matematice sau fizice sau chimice. Totdeauna, din liceu, de pildă, m-au pasionat problemele de chimie, dar nu care e formula acidului sulfuric, bine, aia o găseam în carte, ci structura intimă a lucrului... Niciodată n-am înțeles — nici acuma nu înțeleg bine! — de ce corespunde o anume structură cu proprietăți fizico-chimice unei anumite așezări spațiale a moleculelor!... Este aici un lucru care te fascinează și te ține legat pentru totdeauna de lucrurile astea, dacă îți plac, dacă vrei să le înțelegi.

— Spuneți-mi, vă recunoașteți o asemenea calitate: curiozitatea?

— A, da... fără nici o excepție. Dar — foarte ciudat! — curiozitatea pentru aspectele, așa, mai mult interioare ale lucrurilor. De pildă, cînd e vorba de o călătorie, oamenii sînt foarte curioși, să vadă orașe noi. Sînt și eu puțin curios, bineînțeles, dar nu împing curiozitatea pînă la a face sacrificii ca să le văd. Toate orașele sînt la fel, aproximativ... Dar ce-i dedesubt, dincolo și dincoace de ziduri — oamenii, care-i structura umană a unui oraș sau care-i structura lui estetică, dacă vrei, sau chiar numai geologică a unui peisaj, ei asta-i cea mai mare curiozitate pentru mine: omul. Să cauți ce este îndărătul acestei figuri extraordinare, pe care o are omul cînd se uită la tine, **asta-i curiozitatea cea mai mare pe care o am eu.**

— ...Și care v-a însoțit toată viața.

— ...Toată viața. Și, ca să mă laud, am și fost răsplătit pentru asta; pentru că, în diverse cercuri pe care le frecventam, am fost întotdeauna luat în considerație pentru știința cu care știam, cu care mă sileam — și reușeam adesea! — să pătrund, să descifrez aceste „secrete" pe care le închide omul. Mi-a plăcut întotdeauna să văd diferențele și potrivirile dintre oameni, să le folosesc și să le semnalez celor ce puteau să le folosească Asta a fost unul dintre secretele existenței mele, în relațiile complexe cu semenii mei.

— Mi-ați sugerat o altă întrebare: firește, în zeci de ani, v-au trecut prin mîini multe generații de studenți. Aveți cu cine vă mîndri?

— Ei, dintre foștii mei studenți, oameni bătrîni astăzi, mă mîndresc cu mulți. Da, e plină lumea de oameni cu care mă mîndresc. Efectiv... matematicieni, filozofi de înaltă calitate, în țară, în America, în Europa, în diverse alte țări, oameni care sînt o mîndrie nu numai pentru mine, ci și pentru țară. Asta a fost cazul meu: una din marile bogății ale vieții — oamenii pe care i-ai crescut, i-ai îndrumat. Pentru mine, acești oameni sînt pietrele prețioase ale vieții.

— Magistre Octav Onicescu, știu că aveți o mare mulțumire născută nu cu mult timp în urmă, și este argumentul principal care m-a adus la dumneavoastră. Formulați, vă rog, această mulțumire.

— Da, este în adevăr o mulțumire, care, am impresia destul de modestă, că poate fi o mulțumire și pentru generația mea și pentru cei care lucrează în domeniile de care mă ocup și eu. Așadar, am fost numit, alături de alți șase-șapte savanți din întreaga lume, membru de onoare al unuia din cele mai vechi și prestigioase institute — **Institutul Internațional de Statistică cu sediul la Haga.**

— Stimate magistre, pentru că peste puține zile veți împlini venerabila vîrstă de 90 de ani — și cum, cu umor spuneați, vă veți sărbători la două date, stil vechi și stil nou, deci, 20 august și 2 septembrie! — vă urăm un călduros LA MULȚI ANI! și multă, multă sănătate.

— Vă mulțumesc foarte mult.

Smaranda Cosmin

TOAMNA CALEȘTILOR

Suav ți-am zidit absența, iubitule.
Numele tău și-o chemare din larg:
Parc-ar fi-nchipuit alte rigori ale
Clarului
Parcă — pe buza înfrîngerii — ar fi inventat
O zăpadă.
Dar ochii veștezi ai lumii se-mbună astăzi
Fratern,
Pe vocale clipește — fregată — emoția.
Tu — spun volutele zîmbetului — ești doar
O rugă-n clemența cascadei.
Un rămășag contra frigului.
Un fel de nimeni al cărnii
Agonizînd floral. O distanță cu tîmple
Te-am inventat în aburul unei secunde
Perlate de somn.
Cu plămîni șubrezi de anemonă.
În gravitatea unei așteptări arctice,
În toamna caleștilor mov.

Și iată, azi la fereastră sosește
O pasăre darnică. Azi mie, străina se-mparte
Iarna răspîntiilor.

MESTECENII

Lustruind uneori picla Acelea
Iau uneori forma memoriei tale —
— Creangă de măr pe care acizi groși
Pigmentează un rînjet tigresc —
Te cumințești în amurg
Ca un flautist orb
Ca o mierlă sătulă
Gustul vieții s-a aciuiat definitiv
În rana-ți pudică: ești acum de atingeri
Străină.
Mestecenii doar ar putea să moralizeze
Cu-aceste cuvinte: „Iată ce se-ntîmplă
Cînd, în dreptul inimii măsluiești
Soarele!"

INFANTA

Pentru că tu reprezinți memoria
Sîngelui fiindcă eu doamnei Mnemosina
Mă-nchin fiindcă tu ești flamura mea
Secretă, împărătița diminutivelor
Mi-am imaginat o zi cu funte albastre.
O chermeză galantă cu pisoi și brotaci,
Cu melci guralivi și egrete peltice.

Va fi octombrie, alteța mea știrbă:
Merele se vor sinucide rîzînd,
Ultimii fluturi aplauda-vor văzduhul.
Va fi purpură, va fi miere.
Fiarele vor roși de-atîta iubire.

CONVERSAȚIA

„Sigur, eclipsa."
„Toate se-ntemeiază pe inima lor:
Această șovăială, dar nu lașitate."
„Uneori vîntul, alteori complicitatea frunzelor."
„Da, gustul amurgului îl exploatăm timid."
„Am fost tineri am fost risipitori, se plătește scump
Dragostea de vocale."
„Dar păsările nu se despart de aerul lor
Iar pe buza prăpastiei somnul
Va-ncremeni melcii..."
„Totul pentru a rostogoli țipătul din
Neputerea surîsului."
„Fiecare a fost copilașul
Cuiva: doar disperarea o știe."
„...Se moare încet."

Voicu Olariu

TE APROPII

Sub sursa proprie de lumină
te apropii de capăt. Nu jubila:
cînd vei sfîrși această singurătate
ți se va da
altă singurătate.

PIETA

Michelangelo
și-a încins pieptul cu un cerc de oțel
pentru că în ceasurile de liniște
inima sa cu artere de diamant
se furișa afară din piept
și începea singură
educația marmorei.

ÎMI VA FI DOR

De o viață umbra mi-ntind
de-a lungul zidurilor
am vegheat-o
am simțit-o mereu
prelingîndu-se caldă
catifelată ca o femeie.

Voi fi singur îmi va fi dor:
cînd cădea întunericul
se trăgea lîngă mine
și-mi șoptea în ureche:
iubește pe cel ce-ți întinde o mînă
iubește pe cel ce-ți întinde un deget.

Va veni clipa — poate atunci
cînd eu nu voi mai fi
singură umbra
agățată de ziduri.

Ionel Amăriuței

UN ORB PRIVIND DIN ODISEEA

Nu poate fi fericire mai mare
decît calda privire a acestui
orb nespus de bătrîn
căruia timpul i-a împietrit
carnea și oasele, dîndu-le
tăria și grandoarea marmorei.
Nu poate fi bucurie mai mare
decît blînda privire a acestui orb

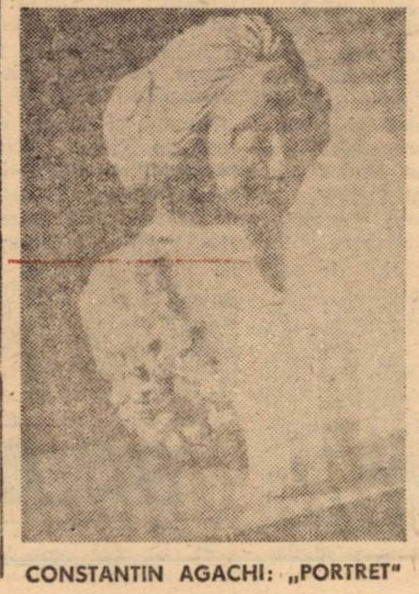

CONSTANTIN AGACHI: „PORTRET"

albăstrind cu ochii lui apele mării Egee,
cu ochii lui scăldîndu-ne ființa în azur.

DINTR-UN POEM PIERDUT

Cînd în ovalul pietrei descoperim statui,
Cînd sferele din sînge curg frînt spre alte sfere
Atunci scrîșnește dalta prin artere
Cioplind cariatide la templul nimănui.

COSMOGONICA

În noaptea aceasta
aievea simt
cum întreg Universul
se sprijină
într-un țîrîit minuscul
de greier.

OCTOMBRIE

Viscoliri de fructe fără nume
Prin văile cu dulci melancolii,
Cînd frunzele-s cernute printre gînduri
Și cînd lumina sîngerează-n vii.

În oglinzi se-aprinde altă toamnă
Grea de rod, ca-ntr-un pastel baroc,
Copilul care-am fost își regăsește,
În amintire, fluierul de soc

Și-nfiorat de lucrurile simple
Se dăruie iubirii tutelare;
Din fluierul de soc zboară spre voi
Îngîndurate păsări călătoare.

I. D. TEODORESCU

RĂDĂCINI DE ARBORI

Rădăcini de arbori — vîntul se pornea
și grăbite păsări înghețau în țipăt,
dragostea pe maluri lesne își găsea
carapacea goală prinsă într-un sclipăt.

Ca o chilă trupul fetei se-arcuia
în șuvoi de pulberi — sîngerii revolte —
porumbei sălbatici trupul ca nuia
îl lăsau pe aer dăruit cu bolte.

Pregăteam în leandru galbene peceți
pe enorme blocuri liniște de gheață,
numai fum albastru, în sfîrșit, săgeți,
leac melancoliei palide la față.

Un efeb frumos printre cărți răscoapte,
doar ardoare în ochii-i mistuiți de noapte.

ÎNCĂ PUȚIN ÎN CASA...

Încă puțin în casa cu sufletul de lemn
o armătură veche aripile-i adună,
penumbre dragi, atingeri, un cărăbuș ca semn
pe-acoperiș olane de peste care sună...

Întotdeauna drumul l-alege după stele;
trei călăreți în mantii de-același trup și chip
o vizitează-ades; bătrîne trei și ele
mătănii-nchise-n palme strecoară ca nisip.

Și, ar mai fi și geamul bombat ca o țestoasă,
în fin desen trec plopii și un barcaz spre fluviu,
și-n plin delir de forme pe o platformă joasă
cresc bivoli albi din carnea trecutului diluviu.

Încă puțin în casa cu sufletul de lemn
sub apa-adîncă-a morții pendulului solemn.

SĂ-MI AMINTESC AȘ VREA

Să-mi amintesc aș vrea de dulcea legănare
a timpului în graba suavului ecou,
de monumente calde cu aripe și care
doar singur să le-adaug ecoului din nou;

de scundele gorgane cu pietre-n devenire
și-ntr-o lumină neagră de-un puber auriu
vîslind la cot de fluviu cu peștii la nuntire
prin fragede secunde înscrise-n cercul viu;

să-mi amintesc ciorchinii albastrului țepos
salcîm — și alge pe-o suprafață plană
și goale trupuri albe suind anume-n os,
zăbrate libelule într-o planare vană,

și-o grindină cu-arșice de miel care se teme
de albele fregate învinse-n crizanteme.

CUM SE PORNEA ȘI VÎNTUL

cum se pornea și vîntul duioasele din luturi
de-octombrie cald cu păsări se ascundeau în moarte
— de vorbe spun — cînd stropii cei aurii pe fluturi
doar o lumină aspră-i ajunge și-i desparte;
un anotimp și încă ce-n sîmbure adaos
săgeată e-n torentul căderilor îndemn,
iar frunze — plase grele — vor fi să iște-un haos
cu fum suind din peștii abia cioplîți în lemn;

ne vom serba mișcarea încremenind atingeri,
prin linii frînte ploaia va fi tot mai frumoasă,
căderilor de vorbă le vom opune îngeri,
închisă-n fraged iarba o vom feri de coasă

fixînd în fructul cărții ciudat de-arome vaer,
așezămînt cu suflet și aripe de aer.

banatica

INTERESUL BĂNĂŢENILOR PENTRU CARTEA ROMÂNEASCA, DIN PUNCTUL DE VEDERE AL LIMBII LITERARE

1. LECTURA – FENOMEN DE LUPTA NAŢIONALĂ. În deceniile care au precedat Unirea din 1918, în confruntare cu politica oficială de deznaţionalizare, interesul bănăţenilor pentru cartea românească (şi nu numai pentru cartea literară propriu-zisă) dobîndeşte foarte clare semnificaţii naţionale: „Să cetim deci cît mai multe opere româneşti, să ne cunoaştem trecutul şi eroii şi astfel să ne întărim conştiinţa naţională şi să ne ridicăm entuziasmul în lupta de conservare naţională. Cu un cuvînt: să facem lectură naţională."[1]

2. INTERESUL PENTRU LIMBA ŞI STILUL OPERELOR BELETRISTICE. Valoarea formativ-educaţională a lecturii a fost determinată însă nu numai de ideile (de conţinutul) cărţii, ci şi, în aceeaşi măsură, de limba şi stilul operei. Fireşte că funcţionînd criteriul lingvistic în receptarea cărţii, lectura rămîne tot „lectură naţională", căci scopul vizat era, şi în acest caz, în întregime naţional: **generalizarea, în Banat, a limbii române literare.** Din acest punct de vedere, se înţelege desigur că modelele (exemplele) necesare erau căutate, mai cu seamă, în literatura beletristică. „Astfel de scrieri servesc apoi ca modele generaţiunilor tinere şi nu este şcoală mai bună întru formarea unui stil natural şi, drept aceea, frumos, decît cetirea şi studierea acestor fel de exemple."[2] Sau, şi mai răspicat spus: „o formă limbistică frumoasă, artistică, se poate cîştiga numai din modelele pe cari ni le oferă literatura".[3]

După cum se ştie, marele model literar al epocii a fost **Vasile Alecsandri.** Faţă de bardul de la Mirceşti, bănăţenii au nutrit un cult de mari proporţii (aşa cum nici în Moldova sa natală n-a existat). De subliniat că, în spaţiul spiritual al Banatului, efectul principal al operei lui Alecsandri a constat tocmai în „insufleţirea pentru limba şi naţiunea noastră".[4] În acelaşi context se situează şi aprecierea creaţiilor junimiste: „Fiecare din membrii Junimei scrie neaoş şi frumos româneşte, căci s-au adăpat din nesecata limbă poporală şi din comoara limbei lui Alecsandri..."[5] Un viguros îndemn pro-junimist (aşa cum nu cred să se mai fi auzit dincoace de Carpaţi) s-a rostit la Caransebeş, în 1886: „Să alergăm dar la Junimea cînd ne trebuieşte modelul unei forme, al unei limbi alese şi frumoase, să imităm limba frumoasă a junimiştilor..."[6] Corespunzător unor astfel de orientări (au mai fost şi altele!), în sfera de interes al bănăţenilor intră **Eminescu** (poezii patriotice şi erotice), **Caragiale** („cunoscut prin eminentele sale schiţe şi piese teatrale şi în părţile noastre"[7]) şi **Creangă** („Nu găsim în literatura română o carte mai potrivită şi mai frumoasă pentru..." etc.[8]). De fapt, se poate constata că n-a rămas nici o operă literară românească valoroasă – de la cronicari la sămănătorişti şi poporanişti – care să nu fi fost receptată (difuzată, cititită, comentată şi, uneori, tipărită) în Banat. În această privinţă, transcriu mărturisirea lui George Cătană, care, „sub stăpînirile străine", a difuzat – spune el: „Cele mai însemnate lucrări ale scriitorilor noştri vechi şi noi, precum şi operile lui Alecsandri, Bălcescu, Bolintineanu, Creangă, Eminescu, Filimon, Ispirescu, Negruzzi, Odobescu, Anton Pann, Caragiale, Ioan şi Zaharie Bârseanu, Adam, Basarabescu, Beldiceanu, Caraivan, Gârleanu, Nicu Gane, Iorga, Slavici, Rotică, Pop Reteganul şi îndeosebi operile lui Coşbuc, Goga, Iosif, Vlahuţă, Agârbiceanu, Sadoveanu, Emil Gârleanu şi Sandu Aldea, cari au scris şi scriu în **o limbă frumoasă şi dulce ca un fagure de miere...**"[9] În contact cu operele acestor scriitori (şi ale altora, fireşte), cititorul îşi putea forma, la rîndu-i, „o limbă frumoasă şi dulce, o limbă curată şi neaoşă românească".[10]

3. ORIENTAREA CITITORULUI CU PRILEJUL „LANSĂRILOR" EDITORIALE. Nici în Banat, ca şi nici în altă parte, nu existau, se pare, prea multe şi prea variate posibilităţi de orientare a lecturii cititorului. De aceea, era intens fructificat cel mai prielnic prilej, adică momentul „lansărilor" editoriale. Într-adevăr, foarte adesea, cartea nou apărută era întîmpinată în presa bănăţeană, cu observaţii (mai ample sau mai succinte) privind virtuţile de limbă şi de stil ale autorului. Dintr-o listă mai lungă de exemple, reţin cîteva:

● În 1884, despre **„Higiena poporală"** de dr. George Vuia: „Stilul şi limbagiul este cît se poate de poporal; termenii tehnici pentru numirea diferitelor părţi ale corpului şi ale substanţelor din chimie n-au să înspăiminteze pre nime, pentru că însemnătatea lor se explică în op, şi astfeliu fiecare din ele devine priceputӑ..."[11]

● În 1888, la apariţia **„Scrierilor literare şi istorice"** de Al. I. Odobescu: „Il putem numi (pe Odobescu) cel mai mare prozaist român. Limpede, corect, elegant **şi mai cu seamă inteligibil în limba sa,** abia vom afla carte românească, în care ideile să fie şi mai simplu **şi mai lămurit** expuse, cuvintele mai alese..."[12]

● În 1907, despre **„Departe de oraş"** de Al. Cazaban: „Limba în care volumul e scrie e o frumoasă şi curată limbă românească, **fără obicinuitele frazeologii** la alţi nuvelişti..."[13]

● În fine, şi **despre limba unei traduceri:** „Dl. Nădejde este **un traducător** iscusit, care a ştiut să tălmăcească pe «Faust» **într-o limbă românească corectă** şi într-un stil curgător..."[14]

4. CONCLUZIE. Legitimîndu-şi prezenţa şi necesitatea ca document de limbă şi de stil, cartea românească a acţionat în Banat în sensul integrării vorbirii bănăţenilor în rigorile limbii literare unice. Unirea din 1918 a găsit deci Banatul destul de pregătit să depăşească complexele exprimării provinciale. Altfel spus, receptarea cărţii româneşti (fie beletristice, fie de altă factură) a constituit o lecţie, o foarte frumoasă şi pilduitoare lecţie de limbă literară românească.

Petru OALLDE

---

[1] „Drapelul", Lugoj, II (1902), nr. 137;
[2] „Foaia diecesană", Caransebeş, III (1888), nr. 22;
[3] **Ibidem, XXII (1907),** nr. 4;
[4] „Luminatoriulu", Timişoara, V (1884), nr. 59;
[5] „Foaia diecesană", I (1886), nr. 9;
[6] **Ibidem;**
[7] „Drapelul", I (1901), nr. 13;
[8] „Tribuna poporului", Arad, VII (1903) nr. 2;
[9] „Şcoala bănăţeană", Caransebeş, IV (1925), nr. 19–20;
[10] **Ibidem;**
[11] „Luminatoriulu", V (1884), nr. 1;
[12] „Foaia diecesană", III (1888) nr. 22;
[13] „Drapelul", VII (1907), nr. 10;
[14] „Foaia diecesană", XXIII (1908), nr. 14.

Lucoare

limbă şi stil

Ce păcat că atîtea cuvinte frumoase, ale limbii vechi, ostenesc, de-a lungul vremii, se ofilesc şi pier. Din fericire, nu aşa s-a întîmplat cu **lucoare,** îndrăgit de Sadoveanu. El înseamnă „lucire, strălucire" şi e moştenit din latinescul **lucor,** cu acuzativul **lucorem,** acesta din urmă derivat din rădăcina verbală **luc-,** exprimînd ideea, rostită concis, monosilabic, a „luminării". Am pierdut, cum se zice, „pe drum", cîteva asemenea substantive vechi, de origine verbală, ca **duroare** „durere" (din **dolorem**), **căroare** „căldură" (din **calorem**) şi nu numai ele, cele citate.

Dintre toate **lucoare** mi se pare cel mai frumos. El există încă, datorită, cum ziceam, lui Sadoveanu. Deşi dicţionarele atestă, în veacul trecut, citate la alţi „sensibili" ai cuvîntului, cum sînt Coşbuc şi Odobescu. Din aceeaşi rădăcină latinească **luc-,** implicînd ideea „strălucirii", noi avem verbele **luci, străluci** (Macedonski: „iar albele ziduri **lucesc, strălucesc").** Merită a fi menţionat amănuntul că marii noştri poeţi preferă, pentru persoana a 3-a singulară, atunci cînd şi prozodia se dovedeşte tiranică, forma fără sufix flexionar, mai densă, mai plină: „Privea în zare cum pe mări / Răsare şi **străluce"** (Eminescu, **Luceafărul).** La Budai-Deleanu aflăm şi adjectivul **luced,** care ar fi trebuit să fie dubletul moştenit al neologismului **lucid:** „Într-o zi fără nor şi **lucedă" (Ţiganiada,** v. 5553). Spre deosebire de **lucid** „conştient, cu mintea clară", care – cum se întîmplă cu dubletele neologice – s-a abstractizat, **luced,** accentuat pe prima silabă, păstrează un sens mai concret, apropiindu-se de ‚diafan", într-o „trăsătură" din portretul Romicăi, aşa cum il vede Parpangel: „Mai **lucedă** dă steaua dă sară **(ib., v. 1215).**

Lucoare este atestat din cele mai vechi texte româneşti, de pildă în **Codicele Voroneţean** şi **Psaltirea Scheiană,** iar apoi la Coresi. Dar, după Budai-Deleanu (care il explică, prin... intervenţia „de subsol" a lui Mitru Perea: **„Lucoare** (va să zică „lumină", notă la versul 1359), o nouă strălucire dobîndeşte cuvîntul datorită, aşa cum anticipam, lui Sadoveanu. Prozatorul il foloseşte, de foarte multe ori, mai ales în legătură cu ceea ce aş numi „ritualul" focului: „stătu un timp visător în **lucoarea focului,** căutînd să-şi aducă aminte" (XV 230), „Scoarţe de mesteacăn zvîrlite în jar sporiră **lucorile focului"** (VIII 171), **„Lucoarea focului** îi fulgeră în luminile ochilor şi-i lumină faţa palidă" (XIII 632), **„Focul** se risipea şi murea. La **lucoarea lui roşie,** se aşeză cu faţa în sus pe pămîntul gol şi călduţ, şi rămase o clipă cu ochii deschişi, chemînd dinspre stele somnul" (IX 33). Termen „dominant" la Sadoveanu, **lucoare** revine în descripţiile, inegalabile, ale răstimpurilor crepusculare: „Am început a desluşi cărările din trestii. Apoi mi s-a deschis luciu larg, rumenit de cea dintăi **lucoare a zorilor" (Nada Florilor);** „băgai de samă că se lasă grabnic înserarea. O **lucoare trandafirie** mai zîmbea pe munţi, dar pădurile erau sumbre şi-n rîpa pîrîului se lăsa întunecimea" **(Ţi-aduci aminte).** Triumfă, în aceste citate – ca în atîtea altele – bucuria cuvîntului „cu sunet scump".

G. I. TOHĂNEANU

Salonul judeţean al amatorilor

plastică

La Galeriile Bastion s-a deschis de curînd Salonul anual al artiştilor amatori din judeţul Timiş, sub genericul larg cuprinzător **„Acest pămînt şi oamenii lui".**

Fapt ce trebuie remarcat din primul moment (s-ar putea spune chiar din prima sală) este că o seamă de pictori din Asociaţia „Romul Ladea" încep să se apropie, nu numai prin asiduitatea activităţii creatoare, ci şi prin calitate, de profesionalismul artiştilor de breaslă. Stau mărturie, bunăoară, peisajele rafinate ale lui **Aurel Martin** care a ajuns la o proprie sinteză a formei, naturile statice şi vederile panoramice luminoase şi curate ale lui **Pantelimon Nicoară,** sugestiile atmosferice din peisajele urbane semnate de **Gheorghe Andrea,** pastelurile vibrante ale lui **Panait Stănescu Bellu,** compoziţiile riguroase ale lui **Francisc Popeţi,** valorile luminii la **Alfred Alster** (care sporeşte zestrea cam subţire a sculpturii din expoziţie cu o reuşită „Şarjă" în lemn). Reţinem de asemenea constanta şi mereu entuziasta participare, indiferent de impedimentele vîrstei sau ale profesiunii, a cunoscuţilor **Lazi Reva, Ersilia Oniga, Elena Adam, Florica Gligor, Elisabeta Fereti, Cornelia Novac, Sonia Dorogoslovschi, Pavel Torony,** cărora li se adaugă noi veniţi, cu ani mai mulţi, **Ştefan Ionescu Didu, Stela Radeş-Cazacu** sau mai puţini **Constantin Codreanu, Victor Acatrinei** pînă la adolescentul **Vlad Crin Ardelean.** Să menţionăm în acelaşi sens, că pe lîngă des remarcaţii pastelişti şi acuratelişti **Alfons Vezoc, Robert Patera-Trebor, Cristine Rehard,** se ivesc nume noi ca **Daria Săvescu, Elek Magdalena.** În peniţă, **Rodica Comarniţchi,** în linogravură, o serie de beneficiari ai Şcolii populare de artă, ca **Gyorgy Aurora, Gabriela Talpai** şi alţii, în serigrafie, lugojeanul **Vereş Andrei** lărgesc aria tehnicilor şi materialelor prin care se exprimă grafica.

O sală este rezervată „naivilor", dintre care unii sînt recunoscuţi în domenii, ca **Gheorghe Babeţi, Aurelia Roşiu, Zorica Ferenţi, Viorel Cristea** din Ghilad, **Gheorghe Munteanu** din Murani, **Gheorghe Doja** din Lugoj, **Dumitru Ştefănuţ** din Găvojdia (parcă mai puţin inspirat de data aceasta) şi mulţi alţii.

S-a putut observa că, în afara timişorenilor, sînt citaţi participanţi din numeroase localităţi ale judeţului. Mai pregnant se detaşează grupurile din Lugoj **(Ştefan Ilca, Gheorghe Reisz,** pictură, **Silvia Tufan,** grafică, **Partenie Drăgoi şi Iosif Kovacs,** sculptori) şi Buziaş **(Weigang Adalbert** şi **Adrian Moga).**

Un semn bun il constituie interesul manifestat faţă de multiplele posibilităţi ale artei decorative. Pictoriţa **Sanda Lăzărescu** expune tapiserie şi ceramică alături de **Monica Rain,** sau de desenatoarea **Lucia Cristea.** Se fac şi încercări de afişe, pictură pe sticlă şi intarsie.

Salonul de la Bastion justifică pe deplin atenţia şi încurajarea de care se bucură la noi artiştii amatori, cei care sporesc prin creaţia lor generoasă bogăţia şi frumuseţea vieţii.

Deliu PETROIU

---

săptămîna culturală

● **La cel de-al 12-lea Concurs internaţional de folclor de la Castello di Gorizia (Italia),** desfăşurat zilele trecute, **Formaţia de dubaşi din Brăneşti, Făget (jud. Timiş) au obţinut premiul II —** la secţia „folclor autentic", iar **Hendel Margareta, solistă din Făget a obţinut premiul special al juriului.** Menţionăm că la acest concurs au participat formaţii folclorice din 14 ţări europene. ● **Duminică, 19 septembrie, orele 10, va avea loc la Bogda (Izvorul Beregsăului) o tradiţională serbare cîmpenească** la care-şi vor da concursul formaţiile artistice din Bogda, Maşloc, Pişchia, Giarmata, Dumbrăviţa, Secani, Ansamblul de cîntece şi dansuri al Casei de cultură a municipiului „Timişul" cum şi formaţii ale sindicatelor din Timişoara. Cu acelaşi prilej vor fi prezentate o expoziţie de artă populară şi trofee precum şi o horă ţărănească. Localitatea se află la 50 de km de Timişoara şi cu prilejul serbării vor fi organizate excursii prin O.J.T. şi B.T.T. ● Ce mai vinde timişoreanul: „...capră cu lapte şi cu trei iezi...", „O casă mică avînd o grădină mare...", „...mobilă antică, stil..." ● **EXPOZIŢII:** Galeria HELIOS: Expoziţia „Arta în slujba patriei". Secţia de etnografie a Muzeului Banatului: Expoziţia de grafică contemporană; Galeriile Bastion: Salonul anual de artă a amatorilor, „Acest pămînt şi oamenii lui"; Muzeul Banatului: Expoziţia de artă decorativă universală; Clubul Presei: Expoziţia: „Caricatura de presă"; Galeria fotografică Bastion: Expoziţia fotografică din Olanda. Numărul 30 din **Karpaten rundschau** publică o schiţă de Kubán Endre în traducerea Erikăi Scharf. ● Miercuri, pe scena Teatrului Naţional din Timişoara un colectiv al Teatrului de stat din Arad a prezentat piesa: „Tache, Ianke şi Cadîr" de Victor Ion Popa în regia lui Gheorghe Leahu, artist emerit. ● La Dumbrăviţa a avut loc dezbaterea „Patriotismul literaturii române contemporane" urmat de o şezătoare literară. Au participat scriitorii: Anavi Ádám, Lucian Alexiu, George Drumur, Marian Drumur, Svetomir Raikov, Mircea Şerbănescu. ● **FILMELE SĂPTĂMÎNII:** Capitol: „Visul de argint al alergătorului". Dacia: „Fericire de ţigan" ● În aceste săptămîni **au apărut în librării o seamă de cărţi ieşite de sub teascurile Editurii FACLA:** „Oameni şi locuri din Caraş" de Virgil Birou ediţie prefaţată şi îngrijită de criticul Nicolae Ţirioi. „Ulcioare de Horezu" de Damian Ureche, „Între valuri şi vînturi" de Franz Reumels, „Fiicele Rebecăi" de Dylan Thomas, traducere, prefaţă şi notă bibliografică de Marcel Pop Corniş, „Introducere în analiza spectrală şi de corelaţie" de Ştefan Gîrbam, Constantin Popp şi Sabin Ionel, „Tratamente termice" de Ioan G. Cartis, „Probleme actuale în ameliorarea plantelor" de A. S. Potlog, Z. Suciu, A. Moisiuc şi G. Nedelea, „Introducere în spectroscopia RAMAN" de Nicolae Avram şi „Introducere în coroziune şi protecţia metalelor şi aliajelor" de Ioan Rădoi. ● Ansamblul „Timişul" al Casei de cultură a municipiului organizează în data de 7 septembrie, în Parcul Rozelor un spectacol de excepţie, la care-şi vor da concursul apreciaţii solişti de muzică populară cum şi formaţiile de dansuri.

OBSERVATOR

săptămîna culturală

M.I.M.U.E.E.

CENTRALA INDUSTRIALĂ DE MECANICĂ FINĂ INTREPRINDEREA

„BALANȚA SIBIU"

ÎN CENTRUL PREOCUPĂRILOR, UTILIZAREA EFICIENTĂ A MIJLOACELOR CIRCULANTE

Preocupările ce sînt la ordinea zilei în economie pentru direcționarea eforturilor în slujba eficientei economice, sînt stimulatorii pentru colectivul de specialiști ai „Balanței" din Sibiu, constituind o puternică preocupare în rîndul celor care activează în acest complex domeniu de activitate.

Ridicarea activității economice pe o nouă treaptă calitativ superioară, impune perfecționarea permanentă a gospodăririi resurselor materiale și a fondurilor fixe, a aprovizionării tehnico-materiale, pentru creșterea eficienței economice, potrivit principiilor noului mecanism economico-financiar.

În acest efort comun, Întreprinderea „Balanța" Sibiu unde există o amplă mobilizare a oamenilor muncii pentru promovarea noului și lichidarea risipei de orice fel, are în vedere atît diminuarea substanțială a consumurilor materiale prin creșterea indicilor de valorificare a acestora, cît și realizarea elementelor legate de cerințele aplicării corecte a noului mecanism economic.

Faptul cunoscut că resursele materiale trebuiesc judicios utilizate și în strînsă legătură cu sarcinile de producție, mobilizează întregul colectiv din unitate pentru punerea în evidență a stocurilor de piese și materiale, fără utilizare în activitatea proprie, urmărind redistribuirea excedentului unităților care au baza materială deficitară.

În scopul reintroducerii în circuitul economic a acestor disponibilități „Balanța" Sibiu propune pentru redistribuire următoarele:

Cod Balanța	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cantit.	P/U	Valoarea
10070	**Profile grele**					
	Oțel rotund Ø 120	OL 37	kg	3 000	2,974	8 922
	Oțel rotund Ø 130	OL 37	kg	2 000	2,984	9 568
	120	RUL 2	kg	2 027,50	5,370	10 888
	130	OL 50	kg	853	3,330	2 840
	150	40 C 10	kg	382	5,801	2 216
	150	35 MS 12	kg	1 473	4,529	6 771
	Oțel pătrat 90 x 90	OL 60-1 K	kg	683	3,020	2 063
	100 x 100	OL 37	kg	10 000	3,088	30 880
	Țagle 100 x 100	OL 45	kg	8 114	2,967	24 074
	100 x 110	OL 60	kg	7 000	3,596	25 172
	100 x 100	18 MOCN 13	kg	3 146	5,653	17 784
	130 x 130	OLC 15	kg	23 423	3,927	91 982
	300 x 300	OL 50-1 K	kg	565	2,836	1 602
	Profile INP 360	OL 37	kg	10 000	3,465	34 650
	INP 220	OL 37	kg	16 562	3.825	63 350
10090	**Profile mijlocii și ușoare**					
	Oțel rotund Ø 22	OL 60	kg	6 510	3,600	23 436
	Ø 25	OL 50	kg	4 000	3,750	15 000
	26	OL 37	kg	366	4 013	1 469
	30 inox	W 4762	kg	229,90	67,048	20 012
	32	OL 50	kg	500	3,670	18 350
	36	OL 44-2 K	kg	1 500	4,099	6 148
	36 inox	W 4571	kg	1 115,60	55,847	62 303
	40	OL 50	kg	300	3,640	1 092
	40 inox	AKUS	kg	192	54,304	1 426
	42	OL 60—1 K	kg	356	3,652	1 302
	60	OL 37	km	2 000	3,270	6 540
	75	OL 37	kg	2 000	3,270	6 540
	Oțel pătrat 20 x 20	OL 50-1 K	kg	959	5,007	4 802
	22 x 22	OL 60-1 K	kg	347	4,527	1 571
	30 x 30	OL 50	kg	1 045	5,000	5 225
	45 x 45	OL 37	kg	1 000	4,270	4 270
	45 x 45	OL 50	kg	3 291	4,200	13 822
	50 x 50	OL 50	kg	3 032,50	4,170	12 645
	56 x 56	OL 60	kg	249	4,190	10 043
	60 x 60	OL 37	kg	3 000	3,870	11 610
	70 x 70	OL 37	kg	3 000	3,475	10 425
	80 x 80	OL 37	kg	5 000	2,842	14 210
	Oțel lat 36 x 10	St 38	kg	6 564	3,632	23 840
	50 x 30	OL 42-2 K	kg	810	3.400	2 754
	70 x 6	OLC 15	kg	293	7,395	2 167

Cod	Denumirea materialului și caracteristici		U/M	Cant.	P/U	Val.
10070	**Profile grele**					
	INP 180	OL 37 capete	kg	1 736	2,156	3 743
	INP 220	OL 37 capete	kg	667	2,156	1 438
	INP 240	OL 37 capete	kg	5 343	2,156	11 520
	INP 280	OL 37 capete	kg	637	2,512	1 600
	INP 320	OL 37 capete	kg	1 324	2,222	2 942
	INP 360	OL 37 capete	kg	6 000	2,285	13 712
	UNP 180	OL 37 capete	kg	2 170	2,156	4 649
	UNP 240	OL 37 capete	kg	3 689	2,152	7 953
	UNP 360	OL 37 capete	kg	472	3,685	1 741
10090	**Profile mijlocii și ușoare**					
	Cornier 25 x 25 x 3	OL 37-2 capete	kg	500	2,370	1 185
	Cornier 35 x 35 x 4	OL 37 capete	kg	564	2,224	1 254
	Cornier 35 x 35 x 5	OL 37 capete	kg	598	2,224	1 330
	Cornier 60 x 60 x 10	OL 37 capete	kg	1 000,2	2,043	2 043
	Cornier 60 x 60 x 8	OL 37 capete	kg	1 648	2,206	3 635
	Cornier 63 x 63 x 5	OL 37 capete	kg	231,8	2,583	599
	Cornier 70 x 70 x 7	OL 37 capete	kg	3 000	2,224	6 672
	Cornier 70 x 70 x 9	OL 37 capete	kg	2 000	2,206	4 412
	Cornier 80 x 80 x 10	OL 37 capete	kg	1 866,7	2,470	4 615
	Cornier 80 x 80 x 8	OL 37 capete	kg	433	2,206	951
	Profile INP 100	OL 37 capete	kg	4 247,9	2,233	9 486
	INP 120	OL 37 capete	kg	1 569,1	2,937	4 608
	INP 160	OL 37 capete	kg	5 770,7	2,395	13 821
	INP 65	OL 37 capete	kg	3 695,8	2,306	8 523
	UNP 80	OL 37 capete	kg	2 617,4	2,233	5 845
	UNP 100	OL 37 capete	kg	8 656,6	2,127	18 413
	UNP 120	OL 37 capete	kg	1 541	2,250	3 467
	Lat 45 x 12	capete	kg	80	2,105	168
10120	**Tabla groasă**					
	Tablă 3,5 mm	St 3 KP Straifuri	kg	8 378	2,618	21 934
	4 mm	OLC 45 Straifuri	kg	11 562	2,406	27 934
	4 mm	OL 37 Straifuri	kg	20 953	2,553	53 493
	5 mm	OL 37 Straifuri	kg	5 657	2,625	14 850
	6 mm	OL 37 Straifuri	kg	12 144	2,577	31 295
	6 mm	OLC 60 Straifuri	kg	1 026,7	2,780	2 854
	8 mm	OL 37 Straifuri	kg	28 819	2,504	72 163
	9 mm	ST 38 Straifuri	kg	666,2	2,243	1 494
	10 mm	OL 37 Straifuri	kg	24 238	2,243	45 366
	10 mm	OL 37 Straifuri	kg	10 288,8	2,170	22 327
	12 mm	OL 37 Straifuri	km	23 949	2,195	52 568
	14 mm	OL 42 Straifuri	kg	3 970	2,455	9 746
	15 mm	OL 34 Straifuri	kg	698	2,741	1 725
	16 mm	OL 37 Straifuri	kg	49 327	2,195	108 273
	20 mm	OL 34-1 N Straifuri	kg	2 880,5	2,228	6 418
	20 mm	OL 37 Straifuri	kg	3 287	2,201	7 235
	26 mm	OL 42 Straifuri	kg	3 920	2,528	9 910
	30 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	46 024	2,260	104 015
	30 mm	OL 42-1 K Straifuri	kg	5 078	2,033	10 324
	Tablă 30 mm	OLC 45 Straifuri	kg	5 828	2,773	16 161
	40 mm	OL 37-1 K Straifuri	kg	20 682	2,107	43 577
	40 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	4 623	2,414	11 160
	40 mm	OL 37-1 NStraifuri	kg	4 623	2,414	11 160
	40 mm	OLC 45 Straifuri	kg	7 557	2,526	19 104
	50 mm	OL 37 Straifuri	kg	3 546	2,334	8 276
	50 mm	OL 42-2 K Straifuri	kg	13 552	2,643	5 818
	50 mm	OLC 45 Straifuri	kg	6 054	2,527	17 721
	52 mm	OL 42-1 N	kg	5 865	2,579	15 126
	57 mm	OL 37-1 K Straifuri	kg	3 087	2,231	6 887
	60 mm	OL 37-1 N Straifuri	kg	10 957	2,464	26 669
	65 mm	OL 60-1 K Straifuri	kg	2 717	2,390	6 494
	65 mm	OLC 45 Straifuri	kg	6 535	2,602	17 004
	76 mm	OL 37 Straifuri	kg	2 249	2,470	5 555
	80 mm	OL 37 Straifuri	kg	14 843	2,009	29 820
	120 mm	OLC 45 Straifuri	kg	10 975	3,044	33 408
	150 mm	OL 37 Straifuri	kg	173,8	2,997	521
	30 mm	OL 32 Straifuri	kg	3 847	2,156	8 448
	150 mm	OL 32-1 K Straifuri	kg	850	3,700	3 145
	5 mm	OL 37 Straifuri	kg	1 190	2,508	2 984
10130	**Tablă subțire și decapată**					
	Tablă 2 mm	OLC 10 Straifuri	kg	5 180	3,480	18 026
	0,3 mm	ST 13—03 Straifuri	kg	2 098	3,549	7 446
	0,6 mm	ST 13—03 Straifuri	kg	9 054	3,190	28 882
	0,75 mm	St. 14—04 Straifuri	kg	6 757,6	3,903	26 375
	0,90 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	4 850	3,272	15 869
	1 mm	St. 13—02 Straifuri	kg	13 000	3,373	43 789
	1 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	2 700	3,175	8 573
	1 mm x 1 420 x 100	St. 10—01 Straifuri	kg	1 041	2,989	3 111
	1,5 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	28 171	3,325	93 668
	1,25 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	3 189	3,098	9 851
	1,25 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	28 000	3,089	86 492
	1,25 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	18 989,4	3,265	62 000
	1,75 mm	St. 10—01 Straifuri	kg	5 900	2,634	15 441
	1,75 mm	St. 14—04 Straifuri	kg	3 557	3,946	14 036
	2 mm	St. 10—03 Straifuri	kg	12 652	2,764	34 970
	2,5 mm	St. 13—03 Straifuri	kg	24 918	3.515	87 587
	3,5 mm	TDT	kg	6 080,3	2,934	17 840
	0,7 mm	Straifuri	kg	125,8	3,502	110
	3 mm	OL 37 Straifuri	kg	1 004	2,164	2 173
	0,8 mm	St. 14—03 Straifuri	kg	27 513	3,715	102 211
	2 mm	TDT	kg	31 679	2, 784	87 055

Cod	Denumirea materialului	Calitatea	U/M	Cant.	P/U	Val.
10310	**Profile îndoite la rece**					
	Profile U 200 x 60 x 5	OL 37	kg	3 800	4,397	16 709
	U 200 x 80 x 5	OL 37—1 K	kg	4 350 6	4,221	18 361
	U 200 x 80 x 5	OL 37—1 K	kg	3 920	3,889	15 245
	U 100 x 100 x 4	OL 37—1 K	kg	2 480	4,184	10 376

Cod	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cant.	P/U	Val.
10270	**Benzi laminate la rece**					
	8 x 2	St. 3—AMR—GBG	kg	2 253	4,830	10 900
	10 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	400	4,814	1 926
	15 x 3	St 3—K 50	kg	5 187,6	5,60	29 050
	16 x 1,5	A1/2 t MT	kg	2 400	4,802	11 525
	16 x 1,75	AMR-St 4 K 32	kg	901	5,616	5 060
	16 x 2,5	A1/2 t-MT	kg	2 409	5,723	13 787
	24 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	300	4,838	1 451
	26 x 1,5	A1/2 T-MT	kg	900	3,587	3 228
	30 x 1	A1/2 T-MT	kg	8 457,6	6,955	58 823
	30 x 2,5	A1/2 T-MT	kg	1 004	4,743	4 762
	30 x 3	A1/2-MN	kg	618,3	5,905	3 651
	32 x 2	A1/2-MT	kg	477,4	4,613	2 202
	32 x 3	Am. MT	kg	730	5,723	4 178
	35 x 0,5	A1/2 t-MT	kg	395,7	5,487	2 171
	35 x 1	AM-MT	kg	4 503	5,970	26 883
	35 x 1	A1/4 t-MT	kg	874	5,920	5 182
	35 x 2	OLC 45-MT	kg	190,8	4,908	936
	35 x 3	A1/2 tMT	kg	2 139,7	5,817	12 447
	36 x 2	A1/2 tMT	kg	1 858,8	5,581	10 374
	38 x 1,5	A1/2 tMT	kg	574,7	4,096	2 354
	40 x 1	AM-MT	kg	1 086,60	5,681	6 173
	40 x 1	AM-MT	kg	940	5,900	5 546
	45 x 15	Afm-MT	kg	154,8	6,041	935
	46 x 0,8	A1/2 t-MT	kg	100	6,171	617
	50 x 1	A1/2t-MT	kg	300	5,878	1 763
	50 x 3	A1/2t-MT	kg	3 807,9	6,395	2 481
	55 x 0,8	A1/2t-MT	kg	150,7	4,838	729
	55 x 2	A1/2-MT	kg	112	4,519	4 573
	58 x 1,5	AM-MT	kg	4 000	5,928	23 712
	60 x 0,5	A1/2 t-MT	kg	2 927	5,357	15 680
	60 x 1	A1/2 t-MT	kg	3 074,5	4,838	14 874
	60 x 1,5	OLC 45-MT	kg	2 319	4,956	11 493
	60 x 2	A1/2 t-MT	kg	270,7	5,949	11 60
	65 x 2	Nm-HT	kg	5 212	4,920	25 743
	66 x 2	AMR St. 3—K 32	kg	8 000	3,801	30 408

	70 × 1	AM-St. 10	kg	360	4,661	1 678
	70 × 1	St. 3	kg	900	5,979	5 381
	70 × 1	M-MT	kg	464	5,357	2 486
	75 × 1,2	A1/2 t-MT	kg	498	5,616	2 797
	80 × 1	OLC 10 MT	kg	1 573	5,062	7 963
	80 × 2	St. 3 K 32-6BK	kg	2 830	3,811	10 785
	85 × 2	Afm-MT	kg	1 810	5,628	10 187
	92 × 2	A1/2 t-MT	kg	8 692	5,687	49 431
	95 × 0,6	Am-MT	kg	510	6,171	3 147
	95 × 1	Nfm-MB	kg	926	5,841	5 409
	95 × 2	Al-NO 2	kg	24 000	5,950	142 800
	97 × 2	A1/4 t-MT	kg	1 922	4,130	7 938
	98 × 1,75	AMR-St 4 K 32	kg	906	5,074	4 597
	100 × 3	A1/2 t-MT	kg	3 911,7	4,637	18 138
	110 × 1	A1/2 t-MT	kg	1 051	4,590	4 824
	110 × 3	A1/4 t-MT	kg	2 500	5,026	12 565
	120 × 1	A1/2 t-MT	kg	5 382	4,590	24 703
	120 × 1,75	AMR. St. 4 K 320	kg	3 146	5,062	15 925
	135 × 1	AM-MT	kg	1 860	5,168	9 612
	135 × 1,75	AMR St. 4 K 32	kg	1 336,4	3,764	5 080
	252 × 1	A1/2 t-MT	kg	2 745	4,236	11 628
	252 × 1	AMR St. 4 K 32	kg	15 768	4,838	76 286
	335 × 1,5	AMR. St. 3 K 32	kg	4 108,6	4,012	16 484
	1 × 160 role tablă			5 430	5,563	30 207

Cod	Denumirea materialului	Calitatea	U/M	Cant.	P/U	Val.
10190	Ţevi oţel inoxidabil					
	Ø 20 × 6	W 4301	kg	92	130,17	11 976
10200	Ţevi din oţel pt. construcţii					
	Ţevi 4 × 0,75	St 35	kg	182,20	141,040	25 697
	18 × 1	St 35	kg	1 300	30,900	40 170
	25 × 4	16 M 03	kg	1 700	14,542	24 721
	35 × 4,5	OLT 45	kg	326,30	5,145	1 679
	37 × 6	OLT 35	kg	76,60	6,422	492
	53 × 8	OLT 35	kg	304,60	6,435	1 960
	54 × 5,5	OLT 35	kg	582,76	8,221	4 793
	54 × 10	OLT 35	kg	4 054	5,119	20 752
	54 × 12	OLT 35	kg	1 687	5,119	11 544
	57 × 12	OLT 35	kg	501,80	6,744	3 384
	73 × 10	OLT 45	kg	383,40	8,948	3 431
	76,1 × 8	St 35	kg	260,30	5,790	1 507
	83 × 9	OLT 45	kg	328,40	4,606	1 512
	84 × 10	OLT 35	kg	310	4,616	1 431
	89 × 8	OLT 35	kg	2 888	5,145	14 859
	102 × 12	OLT 35	kg	682,70	5,158	3 522
	102 × 14	OLT 35	kg	676,70	4,693	3 179
	108 × 9	OLT 45	kg	1 516	4,645	7 135
	108 × 9	OLT 35	kg	225	5,303	1 193
	108 × 12	OLT 35	kg	1 633,9	5,448	8 929
	114 × 8	OLT 35	kg	120	4,737	568
	114 × 12	OLT 35	kg	360	5,1985	1 871
	114 × 16	OLT 35	kg	1 018,4	5,668	5 774
	114,3 × 10,9	OLT 50	kg	4 144	7,132	29 555
	102 × 16	OLT 35	kg	363,40	12,633	4 591
	114,3 × 18	OLT 25	kg	190	7,132	1 355
	121 × 18	OLT 35	kg	641,8	4,737	3 040
	127 × 14	OLT 45	kg	269,8	5,922	1 598
	127 × 16	OLT 45	kg	630	6,054	3 814
	133 × 4	OL 37—2 K	kg	542	5,040	2 732
	133 × 12	OLT 35	kg	1 380	4,527	6 247
	140 × 8	OLT 35	kg	7 868	4,619	36 342
	152 × 18	OLT 35	kg	315	4,230	1 332
	152 × 32	OLT 35	kg	348	4,619	1 607
	219,1 × 7,06	OLT 37—1 K	kg	6 025,8	5,030	30 310
	219 × 22	OLT 45	kg	1 919,8	8,619	16 547
	245 × 18	OLT 45	kg	744,9	5,030	3 759
	Mat. refolosibile					
	60 × 60 × 6	OLT 35 capete	kg	461,4	1,368	631
	83 × 8	OLT 35 capete	kg	307,3	6,372	1 958
10250	Ţevi oţel pentru instalaţii					
	Ţevi zincate 4"		kg	395,8	4,471	1 823
	Ţevi zincate 4"		kg	519	4,230	2 195
10320	Tablă oţel inoxidabil					
	3 mm × 1 000 × 2 000	W 4541	kg	1 000	69,880	69 880
	2,5 mm × 1 000 × 2 000	W 4541	kg	1 035	70,380	72 843
	3 mm × 1 000 × 2 000	W 4541	kg	2 560	69,155	177 037
	12 mm × 1 000 × 2 000	W 4301	kg	371	45,597	16 916
	20 mm × 1 000 × 2 000	W 4828	kg	77	52,791	4 065
	30 mm × 1 000 × 2 000	W 4301	kg	492	43,163	21 236
	40 mm × 1 000 × 2 000	W 4541	kg	652	47,851	31 199
20270	Sîrmă de arcuri					
	Sîrmă arc Ø 0,55	BR	kg	55,00	12,460	697
	Sîrmă arc Ø 0,70	BR	kg	48	12,350	593
	Sîrmă calibrată pt. spete 0,77 mm		kg	120	6,197	744
10160	Bare laminate din oţel carbon de scule					
	Oţel profil cuţite					
	F 1—6 × 9	OSC 10	kg	6 458,10	5,198	33 568
	F 3—10 × 16	OSC 1530	kg	3 137,60	6,606	14 451
	F 5—16 × 24	OSC 8	kg	48,90	5,250	257
	Oţel rotund Ø 5,1	W 1535	kg	200	9,425	1 885
	Ø 15	OSC 8	kg	2 000	5,764	11 528
	Ø 16	OSC 8	kg	1,000	5 079	5 079
	Ø 20	U 10 A	kg	1 000	4,988	4 988
	Ø 28	OSC 12	kg	1 540	4,698	7 235
	Ø 30	OSC 8	kg	1 000	5,138	5 138
	Ø 45	OSC 8	kg	3 000	4,809	14 427
	Ø 45	OSC 10	kg	1 400	4,770	6 678
	Ø 66	OSC 10	kg	4 800	4,737	22 738
	Ø 80	OSC 10	kg	10 000	4,737	47 370
	Ø 140	U 8 A	kg	3 179	4,823	15 332
	Oţel pătrat 90 × 90	OSC 9	kg	5 200	3,350	17 420
	100 × 100	U 8 A	kg	1 660	4,445	7 379
	56 × 20	OSC 8	kg	497,20	6,006	2 986
	Oţel lat 150 × 30	Poldi 5	kg	2 000	4,777	9 554
	70 × 20	W 1830	kg	1 026	5,385	5 525
	Bandă 54 × 5	OSC 8	kg	300,10	6,084	1 317
	54 × 3	OSC 9	kg	169,40	6,011	1 018
	73 × 2,5	OSC 7	kg	112,30	6,006	674
10170	Bare laminate din oţel aliat de scule					
	Bare rotunde Ø 2	W 2520	kg	32,16	65,249	2 096
	Ø 2,5	W 2520	kg	86,80	59,473	5 162
	Ø 4	W 2520	kg	64,10	43,093	2 762
	Ø 63 forjat	C 120	kg	125	14,731	1 841
	Ø 70	W 85	kg	35,20	63,135	2 225
	pătrate 20 × 20	WSG—W 26	kg	212,30	13,846	2 90
	late 186 × 25	W 2581	kg	215,80	66,211	14 288
	200 × 25	W 2581	kg	467,70	63,439	29 670
	250 × 30	W 2581	kg	1 882	63,610	119 714
	200 × 30	W 2581	kg	2 593	63,426	164 464
	250 × 40	W 2581	kg	1 677,70	63,333	106 254
	250 × 60	W 2581	kg	1 924,90	63,492	122 216
	300 × 30	W 2581	kg	1 573,80	63,540	100 002
10180	Bare laminate oţel rapid					
	Oţel pătrat 6 × 6	W 3255	kg	126,50	222,997	28 209
	Oţel lat 16 × 4	W 3255	kg	218,40	224,016	48 925
	18 × 6	W 3255	kg	50,70	228,495	11 585
10300	Tablă oţel aliat scule şi construcţii					
	3 mm × 1 000 × 2 000	W 3505 Rul 15	kg	1 343,9	4,807	6 487
0420	Laminate din cupru U					
	Bare Ø 14	Cu 91/2 t	kg	200	82,250	16 450
	30	Cu 91/2 t	kg	50	81,812	40 906
	40	Cu 91/2 t	kg	500	78,750	39 375
	Bandă 16 × 1	Cu 91/2 t	kg	42,90	85,580	3 671
	Tablă 3 mm × 1 000 × 2 000	Cu 91/2 t	kg	176	81,427	14 331
	Ţeavă Ø 6 × 1	Cu 91/2 t	kg	653	115,940	75 709
10450	Laminate din alamă					
	Bare Ø 10	Am 58 M	kg	98,50	52,100	5 133
	Ø 34	Am 58 1/2 t	kg	800	54,626	43 701
	50 × 20	Am 58 1/2 t	kg	330	55,074	18 174
	hexag. 10	Am 58 1/2 t	kg	5 795	56,201	325 685
	Bandă 18 × 0,12	Am 63—Ft	kg	24	86,634	2 079
	26 × 0,45	A 63 1/2 T	kg	15,6	76,084	1 164
	30 × 1,5	Am 63 1/2 T	kg	48,5	72,127	3 498
	36 × 0,2	Am 63 T	kg	8,5	85,819	729
	36 × 1	Am 63—1 1/2 t	kg	550	71,768	39 472
	45 × 0,3	Am 63—1-1/2 t	kg	22,3	78,729	1 756
	45 × 0,5	Am 63—Ft	kg	54,40	73,306	3 988
	45 × 0,4	Am 63—T	kg	5,0	86,374	332
	45 × 1	Am 63—1/2 t	kg	45,3	69,291	3 000
	Tablă mm × 350 × 2000	Am 58 t	kg	42,3	62,266	2 634
	mm × 500 × 2 000	Am 63—1/2 T	kg	35,7	65,222	2 326
	30 mm × 500 × 2 000	Am 63 M	kg	664,50	60,115	39 946
	Ţevi Ø 9 × 2	Am 60—1/2 t	kg	175	75,244	13 168
	16 × 3	Am 63—1/2 t	kg	185,6	69,496	12 891
	35 × 3	Am 60—1/2 t	kg	80,5	64,029	5 154
	5 × 3	Am 63—1/2 t	kg	600	85,766	39 460
10440	Laminate aluminiu					
	Bare Ø 9	Al 99,5 1/2 t	kg	541,90	26,838	14 544
	12	D-16	kg	38	36,428	1 364
	18	Al Mg 1	kg	137,30	20,094	3 583
	35	Dl—extrudat	kg	50	21,000	1 050
	38	Al—99,5—1/2 t	kg	40,10	25,560	1 025
	40	Al 91 Mg. 1	kg	471,30	32,200	145 499
	63×63	Dl—extrudate	kg	4 518,60	31,600	14 893
	63 × 63	Dl—16	kg	1 921,80	33,50	64 380
	63,5 × 63,50	Al—16	kg	4 440	33,60	146 740
	63,5 × 63,5	Al Cu 4 Mg. Mn	kg	8 238	32,20	265 264
20060	Ferocrom					
	Crom metalic	98,7%	kg	823	28,635	23 071
	Ferocrom		kg	1 800	13,624	13 624
20370	Alamă bloc					
	Blocuri	Am X—W1	kg	220,60	36,470	8 045
20410	Laminate de bronz					
	Bare Ø 6	AM3	kg	97,50	82,318	8 026
	Ø 6,5	B × 6 W	kg	1 376	154,340	63 638
	Ø 11	B × 6 W	kg	2 018	176,90	357 105
	Ø 40	BzAl 10 Fe 3 M	kg	1 714	68,750	119 865
	Ø 40	OT	kg	187,40	143,803	26 949
	Ø 50	Bz AL 10 Fe 2	kg	2 424	68,350	165 680
20220	Benzi oţel arc					
	Bandă 6 × 0,25	W 1840	kg	134,60	77,603	11 445
	8 × 0,12 inox	Bohler	kg	446,90	107,705	48 134
	9 × 0,40	W 8159	kg	104,10	87,736	9 133
	9,5 × 1	W 8159	kg	250	78,466	19 617
	10 × 0,07	W 1760	kg	20,40	89,543	1 827
	10 × 0,08	W 8159	kg	133,40	22,439	2 993
	12 × 1	W 8159	kg	723,10	22,439	16 226
	20 × 1,25	Arc 6	kg	177,20	5,031	891
	20 × 3	OSC 8	kg	268,60	7,381	1 983
	23 × 0,05	W 1760	kg	39,60	79,445	3 146
	23 × 0,08	W 8159	kg	97	96,162	9 328
	28 × 0,07	W 8159	kg	71,10	17,596	1 251
	48 × 0,7	W 1520	kg	87,80	19,746	1 734

Cod	Denumirea materialului	Calitate	U/M	Cant.	P/U	Val.
20240	Oţeluri calibrate					
	Rotund Ø 5	40 C 10	kg	103	17,286	3 163
	5	Rul 2	kg	1 000	15,202	22 805
	8,5	OLC 25	kg	300	6,813	3 408
	8,8	50 VC 11	kg	1 261	8,189	10 326
	9,5	OLC 15	kg	684,10	6,614	4 525
	10,5	OLC 25	kg	1 000	6,514	6 514
	10,5	OLC 35	kg	168,90	4,975	840
	10,5	OLC 45	kg	4 000	5,725	22 900
	11	OL 37	kg	5 000	5,800	29 000
	12	50 VC 11	kg	338,26	9,159	3 098
	18	33 MOC 11	kg	3 624,70	11,655	30 566
	20	OLC 15	kg	700	6,394	4 476
	28	Rul 1	kg	700	12,529	8 770
	32	Rul 1	kg	179,30	14,086	2 526
	35	OLC 45	kg	2 335	5,976	15 134
	62	Aut 12	kg	2 000	7,588	15,176
	70	18 MC 10	kg	1 000	7,233	7 233
	Pătrate 18 × 18	OLC 45	kg	5 000	6,135	30 675
	Lat 32 × 10	OL 50	kg	1 803	5,884	10 248
	Hexagon 8	OLC 45	kg	600	7,853	4 715
	12	OLC 45	kg	4 500	6,198	27 891
	17	OLC 35	kg	700	6,820	4 771
	17	Aut 40	kg	1 034	6,594	6 611
	22	34 MOC 15	kg	800	11,634	9 307
	22 inox	W 4006	kg	106	23,126	2 451
	27	40 C 10	kg	310	8,992	2 859
	27	Aut 30	kg	510	7,183	3 663

DE REŢINUT

Unităţile economice interesate sînt invitate să consulte listele cu materiale şi piese disponibile şi să solicite livrarea în vederea valorificării lor.

Relaţii tehnice şi comerciale suplimentare se pot obţine la adresa Intreprinderea „BALANŢA" Sibiu, jud. Sibiu, tel. 3 10 20.

top

POVESTEA LUI JANIS JOPLIN (IV)

Deși „marea lovitură" o dăduse alături de cei din grupul Big Brothers, Janis se bucura de statutul de vedetă. De fapt era conștientă de talentul pe care-l avea și deși începuse să se simtă legată de Peter, Sam, Dave și James, era sigură că s-ar putea descurca foarte bine și în alte condiții. Un moment de neuitat pentru Janis se leagă tot de Festivalul de la Monterey: cunoștința cu interpretul de culoare **Otis Redding**, pentru care, spre a-l asculta cum cîntă, ar fi străbătut la orice oră din zi sau din noapte, mii de kilometri. O deosebită impresie îi lăsase și **Jim Morrison** (leaderul formației „Doors" – n.n.) pe care l-a cunoscut la o petrecere în Los Angeles. La începutul anului 1968, impresarul grupului Big Bros devenise **Albert Grossmann**, cel care lansase deja cîntăreți ca Dylan, Peter, Paul & Mary. Albert aranjase cîteva concerte la New York în sala teatrului Anderson. Se așteptau la un mare succes dar impresarul era mereu nervos din cauza modului în care băieții din grup tratau repetițiile: pur și simplu nu veneau. În aprilie, au revenit la New York pentru a înregistra LP-ul **„Cheap Thrills"**. Prima serie cuprinzînd 53.000 bucăți, s-a vîndut în cîteva ceasuri. Și totuși, Janis începuse să se simtă singură, mereu singură. Unicele momente de satisfacție le trăia pe scenă, atunci cînd cînta. Se întreba cum de un cîntăreț ca **Joe Cocker** de pildă, nu e niciodată singur, e mereu înconjurat de tipi interesanți ca Leon Russell și alții, în timp ce ea se plimba singură, înstrăinată, tocmai cînd discurile ei erau cele mai vîndute. Janis era copleșită uneori de complexe. Știa că nu e frumoasă dar tot ea, în unele dimineți, privindu-și chipul în oglindă își spunea că e de-a-dreptul frumoasă. Și totuși, din clipa în care în sala de spectacole se stingeau aplauzele, Janis rămînea singură, doar cu gîndurile ei... (Va urma).

Selecție și adaptare
Petru UMANSCHI

M.E.I. — M.I.C.M.

LICEUL INDUSTRIAL NR. 9 TIMIȘOARA,
Str. Lorena nr. 35, telefon: 3-41-30; 3-65-67;
ANUNȚĂ ÎNSCRIERILE la următoarele forme de învățămînt, profiluri și meserii:

a) CLASA A IX-A, curs seral, profilul mecanică. Nu se susține examen.

b) ȘCOALA PROFESIONALĂ, curs de zi, profilul mecanică. Meseriile: lăcătuș mecanic, sculer-matrițer, prelucrător prin așchiere, sudor, turnător, forjor-tratamentist, tinichigiu-auto.

EXAMENUL DE ADMITERE: 6–10 septembrie 1982.

PRECIZĂRI

● În articolul: „Cutezanța unui autor dramatic vizionar, care a apărut în numărul 34 a fost omis alineatul care sună astfel: **„Regretata Clio Mănescu a scris chiar un studiu voluminos despre ceea ce noi am putea numi actualitatea acestei tematici (N.B. a tematicii antice în dramaturgia contemporană). Un studiu laborios, de pe o poziție înaintată, cu o pătrunzătoare și fină analiză a întregului complex de afinități și reprezentări, prin care autorii din zilele noastre se simt intim legați** de eroii miturilor și legendelor din însoritul spațiu mediteranean. Însorit, dar nu mai puțin de un dens tragism uman".

● În alineatul al treilea a fost sărită fraza: **„Și este bine să ne amintim aci că poetul Endre Kàroly este și în acest sens contemporanul celuilalt mare timișorean, Keréni Kàroly care, după studii adîncite, ale limbilor și literaturilor clasice, a purces, la rîndul său, în societatea lui Carl Gustav Jung, să sondeze stratul arhetipurilor din conștiința umană, colectivă și individuală".**

excelsior

JURNAL DE FRONT

Poetului maramureșean
Ion Șugariu căzut pe frontul antihitlerist din Tatra.

Și s-au pornit să cearnă mari ninsori
un dans nebun de fluturi și de gloanțe.
Nu mai veneau promisele scrisori.
Rămîneau amăgiri și speranțe.

O pasăre de moarte și de pradă
s-a pripășit peste viață și gînduri
Șugariu-soldatul căzut în zăpadă
Șugariu-poetul adormit peste rînduri.

Probabil scrie încă poeme pentru mine,
acest poet-martir și ține lumea trează
știind că lasă-n urmă lumină, cîntec, pîine.
Din cerurile sale, poetul veghează.

El, ce-a purtat poemul drept singura povară,
spre cerul neumuririi, spre lumea lui s-a dus.
Iar noi sîntem la ceasul morții sale,
Sîntem la ora cînd el privește de sus.

Nicolae I. PETRICSEK

ARMA SEMINȚELOR

Cea mai nobilă armă
pentru înmulțirea păcii
și-a iubirii de țară
arma semințelor
alungă teama de pasăre a cenușii

colorindu-ne zilele
ca o liniște atita de clară

Să ne înarmăm cu semințele țării
să le încălzim cu lumina ochilor
caldă – calmă
să le udăm cu odihna speranței
c-aceasta e ultima armă.

Constantin MALINAȘ

ACESTE BRAZDE

Aceste brazde aburinde
sînt scrisul românesc
și cîntecul de-acasă
lîngă sămința sfîntă
din temelia pîinii.

Ele au trecut adînc,
primăvară după primăvară,
spirale, prin inimile noastre

care aburesc și ele, de veacuri,
glia străbună.

În ele ne-or recunoaște nepoții
și ne-or citi inima în ele,
pe-a noastră și pe-a celor
ce s-au dus puțin în nemurire
sub literele aburinde ale istoriei.

IEDERELE URCUȘULUI

Frumos ne povestim
și ne răspovestim
cum am trecut prin noi
și cum am prins altoi.

Frumos pădurile ne cresc
prin suflete, cu brațele spre cer,
iar sufletele ni-s păsări
ce umblă pios printre liniști.

Frumos Soarele ne străjuiește
din ochiul cerului albastru
și sîngele ne fierbe visele
crescute frumos între timp.

Să mergem prin noi mai departe
pe treptele crescute din noi
și nespus de frumos coronate
cu iederele urcușului!

Mișchie Tr .TRIFON

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 5 SEPTEMBRIE

8,00 Televacanța. 8,40 Omul și sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical.17,40 Teatru serial: Mușatinii. Episodul 10. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,20 Călătorie prin țara mea. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. „Cei trei mușchetari" 22,20 Telejurnal. 22,30 Studioul operetei.

LUNI, 6 SEPTEMBRIE

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,40 Reportaj pe glob. Escală la Rio. 20,00 Telejurnal. 20,25 Cincinal '81-'85. 20,45 Cadran mondial. 21,05 Roman foileton: „Pastorala' 43" (II). 21,50 21,50 Telejurnal. 22,00 Din albumul celor mai frumoase doine, balade și jocuri populare.

MARȚI, 7 SEPTEMBRIE

11,00 Telex. 11,05 Roman foileton: „Pastorala '43" (II). 11,50 Refrene lirice. 12,10 Cadran mondial. 12,30 Matineu de vacanță. 16,00 Telex. 16,05 Seara televiziunii bulgare. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,35 Capodopere ale muzicii românești. Simfonia I de George Enescu. 20,50 Seara televiziunii bulgare. Film artistic: „Mîna albă". 21,50 Telejurnal. 22,00 Muzică ușoară.

MIERCURI, 8 SEPTEMBRIE

16,00 Telex. 16,05 Profiluri școlare. 16,30 Clubul tineretului. 17,25 Tribuna experienței. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,35 Ancheta TV. În instanța opiniei publice: chilipirgiii. 20,55 Telecinemateca. Ciclul: Ecranizări după opere literare. „Cuib de vipere". Producție a studiourilor franceze. 22,20 Telejurnal.

JOI, 9 SEPTEMBRIE

11,00 Telex. 11,05 Film serial: „Lumini și umbre". Episodul 19. 11,55 Pași de viață lungă. 12,25 Matineu de vacanță. 16,00 Telex 16,05 Cunoașterea limbii și literaturii române, o îndatorire patriotică. 16,30 Din țările socialiste. 17,00 Studioul tineretului. 17,40 Muzică populară din R.P. Bulgaria. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Dosarul șomajului. 21,00 Tinere talente. Mihaela Martin. Recital de vioară. 21,20 Serial științific. Corpul uman. Premieră pe țară. (I). Producție a studiourilor engleze BBC. 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului.

VINERI, 10 SEPTEMBRIE

15,00 Telex. 15,05 La orizont – un nou an școlar. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,35 Pentru curtea și grădina dv. 20,35 Călătorie prin țara mea. Oameni pe Valea Doftanei. 21,00 Film artistic: „El Greco". Coproducție internațională. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 11 SEPTEMBRIE

11,00 Telex. 11,05 Matineu de vacanță. 11,35 Film artistic: „Cuib de vipere". 13,00 La sfîrșit de săptămînă. 17,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 A patriei cinstire. Moment poetic. 19,30 Teleenciclopedia. 20,10 Ritmuri tinerești. 20,40 Film serial: „Lumini și umbre". Episodul 21. 21,30 Întîlnirea de sîmbătă seara. Spectacol de varietăți umoristice, muzicale, coregrafice. 22,20 Telejurnal. 22,30 Nocturnă TV.

sport

Sub culorile toamnei...

... viața începe să-și cearnă tîlcurile în așteptări înmiresmate de presimțirea bucuriilor. A început să ne fie dor de ele, nu ne-a priit această vară toridă, plină de cuvinte încrucișate cu te miri cine și de rezultate anapoda prin toate campionatele. La **Poli** (greu ne-au încercat paralelii speranțelor noastre zadarnice!) a venit un antrenor nou – Ion Ionescu. Să credem că va fi frumos? Să credem și să sperăm, toamna iubirii noastre nemărginite să le așeze pe toate în matca lor. Vrem fotbal și visăm fotbal, mirajul stadionului cerne de-asupra noastră gînduri bune. Să-i urăm noroc lui Ion Ionescu și victorie Margaretei Mureșan în interzonalul de la Tbilisi, cea mai de seamă competiție șahistică a toamnei. Va putea să le învingă pe sovieticele în orașul celor mai mari șahiste ale lumii? Ar fi un vis prea frumos, dar nu așezat la hotarele imposibilului. Timișoreanca Margareta Mureșan (cea mai frumoasă șahistă a marilor competiții, zice o revistă iugoslavă), a fost întotdeauna printre cei mai buni.

Să spunem și noi ca poetul „... Niciodată toamna..." sau să mai așteptăm? Eu zic să mai așteptăm, bucuria se cuvine degustată înțelept.

Locțiitor DOI:

P.S. Succes și atletelor la Atena – un gînd bun nu e niciodată în plus. Vali Ionescu și Anișoara Cușmir, superbele acestei competiții, vor ști să împlinească speranțele noastre. Ne e dor de recorduri mondiale, ne-am învățat rău...

P.S. II. Dinamo a trecut de primul hop și are șanse să treacă și de următorul. Intră în **Cupele europene** și celelalte echipe ale speranțelor noastre, și ne bucurăm că vom vedea, la lucru, **echipe mari.** Ceva îmi spune că anul acesta vom avea, pe lîngă talent, noroc și arbitri de treabă.

DIN JURNALUL UNUI JUDOKA

12

CONFESIUNI DIN LUMEA CHIMONOULUI ROMÂNESC

Mai mulți profesori universitari și unii studenții care îmbinau armonios școala cu sportul m-au întrebat cu delicatețe: „cum de nu sînteți la facultatea de litere sau filosofie?" Le-am răspuns: „m-a pasionat mai mult sportul". Dar înlăuntrul meu pulsa echilibrul adevărat al spiritului de-a comunica printr-un limbaj de scriere al dragostei și iubirii neîntrerupte pentru frumos. Acest fenomen etern se poate citi și pe fizionomia proprie, în oglinda căreia interiorul și exteriorul sînt una. În călătoriile mele prin spațiul mioritic nă cu sincerul meu prieten, doctorul și poetul munților, Teodor Frîncu, găsesc cu bucurie că „Antrenorul de îngeri" în ale poeziei, prozei, sportului (judo) poetul Nichita Stănescu a fost încoronat cu laurii „CUNUNA DE AUR" de la Struga – Iugoslavia, rodul neamului românesc, care se situează alături de Pablo Neruda, Leopold Sengar Senghor, Eugenio Montale. Inima mea îl salută cu înălțimea sa transparentă și dragostea unică ce i-o poartă, etern. În inima mioritică a Munților din Țara Zarandului, veghează fără încetare fratele de lumină al lui Horia și Iancu, Vitalie Munteanu, care poate fi întîlnit în vechea din Munții Zarandului, împreună cu pitoreasca bibliotecă din orașul Sebiș, județul Arad. La Țebea am călătorit prima dată cu cenaclul „Doina Crișului". Am respirat din tăcerea victoriei ce domnește pe aceste meleaguri curate și eterne. Cine-l cunoaște pe scriitorul Vitalie Munteanu „din iarbă poartă țărîna în colind". Îndrăgostit de umbletul Iancului, Vitalie Munteanu și-a făcut un muzeu ales în inima săracă ce îmbogățește fiecare om pășind pe aceste meleaguri, în taină, să respire din harul Izvorului. În fiecare vacanță l-am întîlnit pe scriitorul Vitalie Munteanu la Sebiș, în biblioteca muzeistică bine dotată, pe care o conduce cu deosebită competență. Este vizitat de mulți specialiști, profesori, oameni de știință, turiști din țară și de peste hotare. Biblioteca din Sebiș impresionează adînc prin respectul spiritului dragostei față de artă, cultură, literatură, în care pulsează lumina Iancului. Acest om curat, fiind pasionat de sport, mi-a sugerat ideea înființării unui curs intensiv de judo în fiecare vacanță. În Sebiș s-a născut un Centru de judo, pe care-l coordonează Casa de cultură cu scriitorul Vitalie Munteanu, prof. Ion Galea, împreună cu directorul Liceului, prof. Viorica Ana. Lecțiile de antrenament se desfășoară în moderna sală de sport a Liceului din Sebiș. Copiii își formează deprinderi de bază utile evoluînd, prin muncă, spre cele mai înalte culmi ale judoului. Pe aceste meleaguri, în curînd va păși poetul Nichita Stănescu, însoțit de mari scriitori și mari campioni judoka, omagiind acest colț de țară cu un ales spectacol de poezie, muzică și demonstrație de judo. La Țebea, inima Iancului, mioritic, bate în tăcere, cu patru anotimpuri de dragoste, îmbogățindu-ne respirația românească.

Ștefan DONCEA

FARMECUL TRADUCERII

Interviu cu SPASKA KONURKOVA

– Pentru început, fireşte, o scurtă...

– Prezentare, bănuiesc: Spaska Konurkova, traducătoare de literatură română în limba bulgară, născută la 10 aprilie 1930 în oraşul Burgas de pe litoralul Mării Negre. După absolvirea liceului în acelaşi oraş, la propunerea Uniunii Tineretului Comunist Dimitrovist, am primit o bursă de stat pentru a-mi continua studiile în străinătate. În felul acesta, în toamna anului 1949 am ajuns la Bucureşti, unde am urmat cursurile Facultăţii de filologie, secţia de limba şi literatura română. Am absolvit facultatea în 1953, iar din iunie 1954 pînă în 1981 am lucrat ca redactor la secţia de literatură română în cadrul editurii „Narodna Kultura" din oraşul Sofia. În prezent, sînt traducătoare liber-profesionistă. În cei 26 de ani de activitate am efectuat peste 30 de traduceri – romane, nuvele, povestiri, piese, filme.

– Aţi omis să-mi spuneţi, probabil din modestie, că pentru prodigioasa dumneavoastră activitate de traducătoare vi s-a decernat ordinul „Kiril şi Metodiu", cel mai înalt ordin cultural din R. P. Bulgaria.

– Într-adevăr, în anul 1980, cu ocazia împlinirii vîrstei de 50 de ani am fost distinsă cu ordinul „Kiril şi Metodiu" pentru activitatea mea de traducătoare.

– Spaska Konurkova, după atiţia ani de muncă, ce înseamnă pentru dumneavoastră activitatea de traducătoare?

– Activitatea de traducătoare, o spun cu toată sinceritatea, este pentru mine o chemare, un imperativ, o obligaţie interioară, sufletească, o problemă de răspundere faţă de mine însămi. Cu alte cuvinte, nu aş putea să-mi închipui viaţa fără să fac traduceri. În acelaşi timp, această activitate îmi dă şi deosebite satisfacţii.

– De cînd traduceţi din literatura română şi care a fost prima operă tradusă?

– Am început să traduc din anul 1956, iar prima mea traducere a fost romanul „Desculţ" de Zaharia Stancu.

– Am înţeles din scurta dumneavoastră prezentare că aveţi pînă în prezent peste 30 de traduceri. Cred că o enumerare a acestora ar fi interesantă pentru cititorii români.

– În afară de romanul „Desculţ", am tălmăcit în bulgară volumele de nuvele „Liliacul" de Zaharia Stancu, „Locul unde nu s-a întîmplat nimic", „Venea o moară pe Siret", „Zodia Cancerului", „Neamul Şoimăreştilor", „Povestiri din război", „Ochi de urs" de Mihail Sadoveanu, romanul „Ultima noapte de dragoste, întiia noapte de război", nuvelele „Moartea pescăruşului" şi „Cei care plătesc cu viaţa" de Camil Petrescu, „Momente şi schiţe" de I. L. Caragiale, „Comoara" de Ion Slavici, „Întuneric şi lumină" (nuvele) de Ion Brătescu-Voineşti, „Ieşirea din Apocalips" de Alecu Ivan Ghilia, „Toate pînzele sus" de Radu Tudoran, **„Teroarea neagră"** de Constantin Chiriţă, „Marele incendiu" şi „Serile de familie" de Lucia Demetrius. Am mai tradus o serie de alte nuvele şi povestiri de V. V. Voiculescu, Vasile Rebreanu, Fănuş Neagu, Nicolae Velea, cuprinse în diferite culegeri sau antologii.

În afară de romane, nuvele şi povestiri am mai tradus piesele „Aceşti îngeri trişti" de D. R. Popescu, „Puterea şi adevărul" de Titus Popovici, „Nu sîntem îngeri" de Paul Ioachim, precum şi filmele „Interludiu", „Titanic vals", „Speranţe", „Ion", „Vînătoare de vulpi" (după romanul „Nişte ţărani" de Dinu Săraru).

Cu ocazia centenarului lui Mihail Sadoveanu, am făcut o selecţie din opera scriitorului pentru întocmirea celor 3 volume de „Opere alese", apărute în 1980, la Sofia, în editura „Narodna kultura", iar cu ocazia aniversării a 130 de ani de la naşterea marelui Caragiale, selecţia pentru cele 3 volume de „Opere alese" ce vor apărea în acest an în aceeaşi editură.

– Spaska Konurkova, ştiu că sînteţi şi autoarea unui dicţionar român-bulgar, care deja în Bulgaria a devenit o raritate bibliografică. Ce va determinat să întreprindeţi o asemenea lucrare lexicografică?

– Într-adevăr, în anul 1972, ca rod al colaborării dintre „Editura ştiinţifică" din Bucureşti şi „Nauka i izkustvo" din Sofia, mi-a apărut dicţionarul de care vorbeaţi. L-am alcătuit, în primul rînd, pentru a-mi demonstra mie însămi că, după 18 ani de la întoarcerea din România, sînt încă stăpînă pe secretele limbii române, iar, în al doilea rînd, pentru a veni în ajutorul compatrioţilor interesaţi în cunoaşterea frumoasei dumneavoastră limbi.

– Dar să revenim la traducerile dumneavoastră. Care dintre ele vi se pare cea mai reuşită?

– Fiecare om de creaţie, fie el scriitor sau traducător, crede că opera lui este bună, dacă nu şi cea mai bună. Aşa şi eu, îmi apreciez pozitiv toate traducerile, dar consider că cele mai reuşite sînt „Zodia Cancerului", „Locul unde nu s-a întîmplat nimic" şi „Ochi de urs" de Mihail Sadoveanu, „Desculţ" de Zaharia Stancu, „Ultima noapte de dragoste, întiia noapte de război" de Camil Petrescu, „Momente şi schiţe" de I. L. Caragiale, precum şi ultima culegere de nuvele şi povestiri de D. R. Popescu „Ploaia albă".

– Cum credeţi că este apreciată literatura română de către cititorii bulgari?

– Cred că foarte bine, judecînd după rapiditatea cu care dispar traducerile din librării.

– Spuneţi-mi, Spaska Konurkova, la ce lucraţi în prezent şi ce proiecte de viitor aveţi?

– Am pe masa de lucru romanul „Craii de Curtea-Veche" de M. I. Caragiale, piesa „Concurs de frumuseţe" de Tudor Popescu, după care urmează să traduc romanele „Salvaţi sufletele noastre" de Laurenţiu Fulga şi „Castelul fetei în alb" de Constantin Chiriţă.

În proiectele mele de viitor intră „Pelerinaj la ruinele unei vechi pasiuni" de Teodor Mazilu şi încă două-trei cărţi al căror titlu prefer să nu-l spun deocamdată. Mi-aş încerca puterile cu basmul popular românesc şi, cu siguranţă, o să revin la vechile mele pasiuni – Sadoveanu, Camil Petrescu, Zaharia Stancu.

– Ce credeţi că trebuie făcut pentru optimizarea activităţii de traduceri din ţările noastre?

– Ar trebui făcute multe. În primul rînd, se simte o lipsă acută de materiale auxiliare – dicţionare de diferite tipuri, enciclopedii, istorii ale literaturilor noastre etc. În Bulgaria, acum, nu se poate cumpăra nici un dicţionar explicativ al limbii române, nici un fel de dicţionar bilingv – român-bulgar sau bulgar-român. Cred că acest lucru este valabil şi pentru România, unde lipsesc materialele auxiliare bulgăreşti. Cine a reuşit, pe o cale sau alta, să facă rost de un dicţionar, atunci cînd a apărut, stă foarte bine. Dar ce vor face cei care au nevoie de aşa ceva acum? Mă refer, desigur, la tînăra generaţie de traducători. În al doilea rînd, cumpărarea unei cărţi româneşti în Bulgaria sau a unei cărţi bulgăreşti în România – şi nu e vorba numai de cărţi beletristice, ci şi de cele ştiinţifice şi tehnice – este aproape imposibilă. Nu există în ţările noastre librării în care să se vîndă şi cărţi româneşti, respectiv bulgăreşti. Cred că reglementarea oficială a unui schimb permanent de cărţi între ţările noastre ar fi deosebit de utilă. Pînă cînd însă acest lucru se va realiza, aş propune ca în magazinele „Bucureşti" din Sofia şi „Sofia" din Bucureşti să fiinţeze un stand de carte românească şi, respectiv, bulgărească, precum şi centre de comandă pentru cărţi şi materiale auxiliare. Aş mai avea încă mult de spus, dar să mai lăsăm şi pe altă dată...

– Care este crezul dumneavoastră ca traducătoare?

– Cărţi foarte bune în traduceri foarte bune.

– Ce aţi vrea să uraţi cititorilor revistei „Orizont"?

– Să citească cît mai multe cărţi bulgăreşti în traducere românească, publicate eventual şi în editura „Facla", iar în paginile revistei „Orizont" – aprecieri pozitive despre ele şi despre traducerile lor.

– Urîndu-vă şi eu succese deosebite în activitatea de popularizare a literaturii române în R. P. Bulgaria, vă mulţumesc pentru interviu.

Interviu realizat de
Bujorel ISPAS

mapamond

INFARCTUL „BIBLIC"

Ce se poae citi, printre altele, în publicaţia iezuită „Civilizaţia catolică". Doi medici din Roma, după „cercetări prodigioase" afirmă sus şi tare că Isus Christos ar fi murit, în grădina Ghetsimani, nu în ruma răstignirii pe cruce (procedeul se ştie în ce-a constat), ci pur şi simplu în urma unui infarct. După părerea lor, la Isus a avut loc o rupere a miocardului. Asta a dus la pătrunderea sîngelui în spaţiile din jurul inimii, în urma emoţiilor prea mari la aflarea veştii că va fi trădat. E vorba de aşa-zisul infarct treptat sau întîrziat (hemopericardic), care are nevoie de 46 pînă la 48 de ore pentru a evolua. Chiar acest interval corespunde timpului scurs de la propovăduirea din Ghetsemani şi pînă la răstignire.

La seminarul din Bologna, un alt medic, Sebastiano Rodante, care de mai bine de 15 ani cercetează „sfîntul giulgiu" (în care spune legenda, ar fi fost înfăşurat trupul lui Isus după răstignire) a dat „verdictul final", explicînd cum de s-au păstrat urmele reprobabilului act pe pînza cea „sfîntă". El a experimentat cu o păpuşe în catacombele din Siracuza, în Sicilia, introducînd păpuşa într-un „amestec de sînge şi sudoare", iar giulgiul într-o soluţie din aloe şi smoală parfumată, căreia i-a adăugat şi puţin ulei de măsline. Păpuşa astfel preparată a fost lăsată timp de 36 de ore în întuneric absolut. Rezultatul a fost „impresionant" – pe pînză au rămas urme! Numai că va mai trebui să treacă încă 1982 de ani pentru a se constata dacă aceste urme se vor mai păstra!

Marilyn

12

O relatare cinstită va trebui să spună că în postură de model Marilyn nu a făcut cine ştie ce senzaţie. Apare pe coperta unor reviste ca **Laff, Pageant** sau **Parade.** Fotografii făcute de Dienes apar pe coperta altor publicaţii cum sînt **U.S. Camera** sau **See,** care îi oferă un anumit prestigiu în branşă, destul ca să o ţină în atenţia specialiştilor fotografiei, şi să fie gata de cariera de cinema. Într-o zi, o scrisoare oficială cade ca un trăznet asupra existenţei micii vedete a revistelor ilustrate: „Domnul Howard Hughes e în căutarea unor tinere actriţe. Ar dori să ştie mai multe amănunte despre Jean Norman, vedeta acestei luni, de pe coperta revistei **Laff".** Vestea provoacă o anumită rumoare în studiouri. Dintre toate minţile Hollywoodului, Howard Hughes e interesat să o cunoască. Să se repete istoria cu Jane Russell? Nici măcar Norma Jean nu pare convinsă că Howard Hughes s-a uitat la coperta revistei. De pe urma scrisorii s-a ales cu alte poze pentru revistă, cu un divorţ (ea era încă, legal, soţia lui Jim Dougharty), cu o nouă culoare a părului (îşi vopsise acel „blond murdar" cu care era cunoscută pînă atunci, într-un auriu ca mierea, ce-i punea şi mai mult în evidenţă trăsăturile feţei), şi cu un agent pentru Hollywood, Harry Lipton, de la corporaţia naţională a artiştilor se duce să-l vadă pe Ben Lyon, fostul actor, care jucase cu Jean Harlow, în „Îngerii iadului", şi care era pe atunci director la compania Fox. Viitoarea actriţă abia poate scoate cîteva cuvinte, limba îi e ca legată. Îi vorbeşte despre experienţa ei (nu prea îndelungată) în faţa camerei aparatului de fotografiat, iar Ben Lyon îi organizează un fel de film-test. Îl organizează şi pentru că ştie ceva despre interesul arătat de Howard Hughes. Îi pune la dispoziţie un mic scenariu, care urma să fie filmat în culori, şi în care îi dă chiar rolul principal: voia să fie o testare completă. Îl ia pe Walter Lang (care regiza în acel moment un film cu Betty Grable) şi îi cere să filmeze cei vreo sută de metri de peliculă color fără sunet. Lang îi vorbeşte tot timpul, ca şi cum ar fi vrut să-i domolească nervii. Sub luminile puternice şi privirile a trei profesionişti, Lyon, Lang şi operatorul, trebuie să se fi simţit ca pe o masă de chirurgie. Operatorul, Leon Shamroy, e citat în biografia lui Zolotow: „Am simţit că îngheţ. Fata avea ceva ce nu mai văzusem de pe vremea filmelor mute. Avea un fel de frumuseţe fantastică, precum Gloria Swanson, ca o actriţă care trebuie să fie frumoasă, şi senzualitatea unui film cu Jean Harlow". „Impactul cărnii e rar", spunea Billy Wilder, „acea carne care şi fotografiată trebuie să arate ca şi cînd ai putea să întinzi mîna şi să o atingi".

În urma testului, primeşte un contract – care va creşte necontenit de la 75 de dolari pe săptămînă la început, pînă la 1500 de dolari pe săptămînă în al şaptelea an. Apoi va fi botezată cu un nou nume – de acum încolo îi putem spune Marilyn! – dar ea încă nu e ceea ce avea să fie în anii următori: sîntem cu trei ani înainte de **Jungla de asfalt,** cu şase înainte de **Bărbaţii preferă blondele** şi cu nouă înainte de **Şapte ani de căsnicie.**

Cînd Lyon o chemă să o anunţe vestea cea mare, că fusese acceptată, plînse. Poate că avea o presimţire a lucrurilor care aveau să se întîmple mai tîrziu. Poate că avea imaginea vizuală a pantei pe care se înscria. Apoi vorbiră despre schimbarea numelui. Jean Norman ar fi putut fi bun, în sine, dar regizorul ar fi vrut o despărţire definitivă de ceea ce fusese. Ea putea acum să-şi afirme afecţiunea faţă de Marlene Dietrich şi să releve posibila înrudire cu preşedintele Monroe. Înainte de a-l părăsi pe Lyon, îi ceru, la ieşirea din biroul acestuia, să-i împrumute cincisprezece dolari pentru a-şi plăti restanţele pe două săptămîni la Studio Club, chiria cu care era datoare. Spre marea surpriză a lui Lyon, după un timp oarecare, avea să îi înapoieze.

Adaptare după Norman MAILER
de Mihai CERNEA

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 36 (758) 10 SEPTEMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

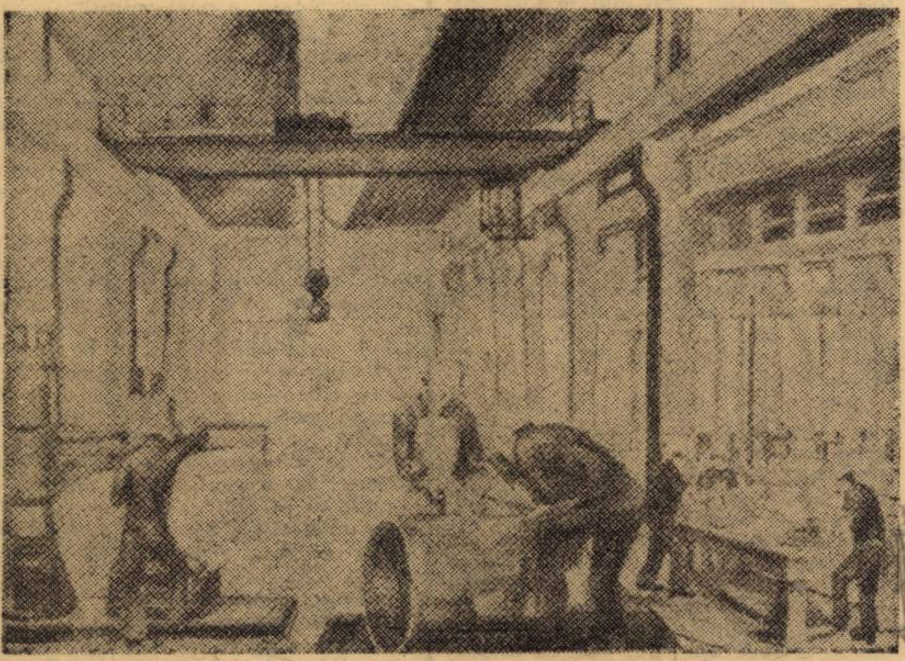

ION HOMORODEANU: „CÎNTAREA ROMANIEI"

În acest număr semnează: Florina Gildău, Cornel Ungureanu, Șerban Foarță, N. Steinhardt, Gheorghe Jurma, Ion Sofia Manolescu, Ana Pop Sîrbu, Ion Arieșanu, I.D. Teodorescu, Aurel Turcuș, Teodor Bulza. Traduceri din literatura universală semnează: Hans Mokka, Lucian Alexiu, Ion Alex. Anghelus și Otto Gwiazdomorschi.

ȘCOALA

Începe un nou an școlar sub semnul acelorași imperative ale momentului nostru socialist-revoluționar, – același în sensul de-a fi, de a aparține efortului colectiv de edificare a unei noi, societăți, mai bune, mai drepte, o lume în care creativitate înseamnă deopotrivă atingerea parametrilor maximi ai ființei umane ca și, în același timp, bucuria afirmării plenare, școala reprezentînd, din acest punct de vedere, o primă dar esențială treaptă.

În adevăr, acum, la început de an școlar, trebuie să remarcăm cu deosebire efortul factorilor de răspundere – politici, didactici, tehnici, economici – întru o mai adecvată așezare a învățămîntului pe baze noi, moderne, în adevăr revoluționare, principiile care stau la baza învățămîntului nostru dovedind aceasta. Este, în acest sens, binecunoscut că procesul instructiv-educativ poartă în sine, poate mai pregnant ca în oricare altă activitate socială, în germene, dezideratele societății de mîine, nevoile (necesitățile) în perspectivă, visele și speranțele noastre de progres și bunăstare, de echilibru moral și plenitudine umană – omul adică, la cea mai înaltă dimensiune a sa, comunistă. În acest sens, răspunzînd documentelor programatice ale partidului nostru, școala este chemată să asigure, pe lîngă personalități umane armonioase – necesarul de cadre calificate pentru toate sectoarele vieții economico-sociale ale patriei noastre. Orientat realist, învățămîntul nostru – după cum, de atîtea ori a subliniat secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU – are și trebuie să aibă la bază principiul potrivit căruia asimilarea teoretică să-și găsească aplicarea imediată în practică, de aici pînă la cercetare (formă superioară,creativă) drumul realizîndu-se in și prin școală – învățămîntul, producția, cercetarea constituind triunghiul de aur al învățămîntului românesc.

Este binecunoscut și acceptat deopotrivă faptul că o societate modernă nu poate fi concepută în afara unui învățămînt modern. În acest sens, dezvoltarea societății noastre socialiste nu poate fi înfăptuită în afara formării de cadre cu un înalt nivel de calificare în cele mai diverse domenii: economic, tehnic, agricol, științe umaniste etc. – nivel care, la rîndul său, să răspundă stadiului actual al științei și tehnicii mondiale. Calificare, specializare compartimentată, recalificare, reciclare – iată cîteva imperative răspunzînd dinamicii unei societăți în plină ascensiune.

După cum, în societatea noastră se urmărește dezvoltarea armonioasă a ființei umane, tot astfel, și decurgînd din aceasta, este gîndit întregul sistem de învățămînt care să coreleze în substructurile sale învățămîntul mediu cu cel postliceal, acesta cu învățămîntul superior, astfel încît, în final, întregul sistem de învățămînt să se încadreze (armonios), cu sistemul nostru socialist, dinamic, revoluționar.

Începe un nou an școlar, un an de muncă temeinică, de succese, un nou an – treaptă către viitorul de aur al patriei noastre.

ORIZONT

convorbiri

Cu actorul
ION LUCIAN

– Ion Lucian, prezența dv. la Timișoara o datorăm unui viitor eveniment teatral în orașul nostru.

– Să sperăm că va fi un eveniment. Premisele sînt favorabile; un text spiritual – dedus dintr-un roman celebru, cunoscut de toate generațiile.

– Mary Poppins...

– Da. Un text care cuprinde, într-o spirituală dramatizare a Silviei Kerim, momente din ambele volume, deci și din „M. P. se întoarce". O colaborare fericită cu Marius Țeicu care a compus un fond muzical admirabil.

– Și cu dv., ca regizor. Ideea vă aparține? Și de ce tocmai la Timișoara?

– Ideea aparține teatrului din Timișoara și această solicitare mă onorează. M-am îndrăgostit imediat de text și socotesc că este prilejul unui spectacol care să dea mari satisfacții artistice atît publicului cît și mie. Această idee, de premieră absolută, m-a incitat în asemenea măsură încît am renunțat la concediu pentru a o realiza.

– Este o preocupare mai nouă regia?

– Nu. Deloc. Din momentul în care m-am apropiat de teatru pentru tinerele generații – o dragoste mai veche și fidelă, am realizat că aceasta este o problemă majoră a contemporaneității și am simțit nevoia să-mi exprim gîndurile și ideile despre acest gen de teatru practicînd și regia. E momentul ca acest teatru, socotit timp îndelungat o Cenușăreasă a artei teatrale, să se impună pe plan național și internațional la un alt nivel. Se pare că această mentalitate nouă a început să devină comună marilor creatori din lume și la ora actuală teatrul pentru copii și tineret a căpătat un avînt extraordinar.

– La ce vă obligă, în acest context, calitatea dv. de președinte al Centrului național român din „Asociația internațională a teatrelor pentru copii și tineret?"

– În primul rînd, la o mare răspundere. Misiunea pe care o am mi-a creat mari bucurii și-n același timp mi-a oferit satisfacția de a putea comunica acestui for internațional, din conducerea căruia fac parte, că România stă în momentul de față pe niște poziții de prestigiu în contextul mondial al teatrelor pentru tinerele generații. Trebuie să vă spun că această Asociație internațională, înființată în 1965 de către 11 state, printre ele și România, cuprinde acum 39 de state cu perspectiva extinderii. La ora actuală, pe toate meridianele lumii, teatrul pentru copii și tineret este considerat un teatru major, iar la ultimul colocviu internațional de la Lyon, s-a consfințit încadrarea acestui gen de teatru în **Teatru Contemporan** – indiferent de vîrstă. Acest lucru este de o mare importanță pentru că în momentul în care se pregătește, un public avizat și îndrăgostit de teatru, de la cea mai fragedă vîrstă nu va mai exista spectrul unei crize a teatrului.

Dealtfel am adus, în cadrul acesta internațional, un mic slogan – pentru care și acum mă bucur că-mi aparține – și care a fost acceptat imediat de toată lumea.

– Trebuie să ni-l spuneți și nouă, cititorilor și spectatorilor dv.

– Am spus că între adult și artă se produce un fel de căsnicie fără divorț, dar logodna se face în tinerețe și dragostea începe în copilărie.

– E într-adevăr o cugetare demnă de a rămîne în analele oricărui teatru. Să revenim la colaborarea cu Naționalul timișorean. Cum este colectivul de actori pe care acum îl cunoașteți sau poate doar îl redescoperiți?

– Îi cunoșteam pe colegii din Timișoara, dar nu eram foarte bine înarmat cu date asupra evoluției lor la zi. Întîlnirea a fost foarte caldă din prima zi, cu bucuria de-a le descoperi virtuți noi de interpretare. Repetițiile se desfășoară într-o atmosferă admirabilă.

– Adică, nu sînteți un regizor sever?

– Severitatea e necesară în munca noastră, depinde, însă din ce punct de vedere o priviți. Există unul de colaborator, de muncă în comun și un altul de dresor, de dictator care nu are, după părerea mea, nici un fel de rost și eficiență în relațiile artistice.

Severitatea blîndă este cea mai bună metodă de a duce lucrul la bun sfîrșit.

Regizorul trebuie să fie un membru al colectivului, nu o entitate exterioară care-și impune dictatorial un punct de vedere.

– Mă bucur, cunoscîndu-vă acum și altfel decît pe scenă, că acea calitate pe care o iubim atît la actorul I. Lucian și pe care ne-ați lăsat întotdeauna s-o intuim: dragostea și căldura oferită oamenilor, aparține și structurii dv. umane.

– Relația dintre mine și public a fost întotdeauna caldă. Trebuie să te dărui cu toată ființa, nu numai „teatral". Și ca să te dărui trebuie să ai cu ce. Numai așa nu sărăcești și nu te usuci sufletește. Nu pot să vă spun cu cîtă fericire am venit să lucrez la Timișoara și cîtă dragoste acord acestui spectacol. De Timișoara și de oamenii ei mă leagă sentimente cu totul și cu totul speciale. Prețuiesc cultura acestui oraș, față de care mă simt răspunzător în acest moment.

– Cred că sînteți un actor, un regizor, un om deosebit care s-a simțit întotdeauna răspunzător. Din experiența dv. atît de bogată, care sînt operele dramatice care supraviețuiesc prin durabilitatea pe care le-o conferă publicul, bineînțeles?

– Eu cred că doar acelea care angajează direct cu publicul un dialog al adevărului.

– Să ne oprim puțin asupra dramaturgiei noastre originale dedicată tinerei generații.

– Literatura încă nu ne-a slujit pe măsura necesităților. Există la noi o inexplicabilă rezervă a creatorilor față de această tematică. Unii din comoditate, alții dintr-un exagerat simț al răspunderii. Nu există o limitare strictă a spectacolelor pentru tineret, dar există în schimb niște probleme stricte ale tineretului contempo-

Intrevedere realizată de
Florina GILDAU

(Continuare în pag. 4–5)

cronica literară

Arta conversației

1. Cum se făurește o mare personalitate a culturii? Cu multă trudă se făurește. Remarcabilul poet și publicist, Eckermann ubicuu, înarmat cu știința de a iubi și arta de a moși adevărurile literaturii, a înțeles că o personalitate poate să cîștige, printr-o conversație bine condusă, un supliment de consacrare. După cartea consacrată lui Marin Preda, Florin Mugur îl abordează pe Paul Georgescu. Să recunoaștem că succesiunea este, pentru cel ce nu cunoaște culisele literaturii — și cîți ar fi gata să jure, cu mîna pe inimă, că le cunosc — neprevăzută. Marin Preda intrase în conștiința publică, era un arbiter al faptelor de eleganță literară. Din manualul școlar și pînă în compendiile destinate străinătății, poza sa garanta, de mai bine de două decenii, evoluția firească a literelor noastre contemporane. Unii intrau în prima linie, alții o părăseau, Marin Preda rămîne neclintit acolo, ca pentru a demonstra continua creștere a literaturii noastre „noi“. Maestru, clasic în viață, el superviza calitatea unui drum. Dar Paul Georgescu?

Înainte de a fi un important prozator, Paul Georgescu este un autor cu un bogat trecut literar. În anii controversatului deceniu șase el a fost important diriguitor, om de tribună, autor de referate, coreferate și discursuri menite a clarifica problemele literelor contemporane. Și dosarele unor confrați ai·săi. Altfel vorbind, el face parte, alături de Ov. S. Crohmălniceanu, Dan Deșliu, Ion Lăncrănjan ș. a. din falanga foștilor „redactori șefi“, adică a celor lăsați la vatră atunci cînd s-a considerat că literatura are nevoie de o nouă orientare. Lăsarea la vatră a creat o anume psihologie, a insuflat un curaj nou. Asupra acestui tip de literatură, nu odată guvernat de resentimente, nu ne vom opri aici. Vrem doar să subliniem că în retragere, Paul Georgescu s-a recalificat cu succes, comițînd nuvele și romane de toate calibrele. Spre deosebire de alți „foști“, reveniți în actualitate pe toate ferestrele posibile, retragerea lui Paul Georgescu are un anume farmec. El are decența — să zicem așa — de a rămîne, pînă la capăt, omul controversatului deceniu șase. Firește că nu jinduiește după el, așa cum nici Beniuc (autorul unui ciudat interviu din **Vatra**), și nici alții, nu bănuiesc că jinduie. Dar... mai știi?

Într-una dintre cele mai frumoase cronici pe care le-a scris în ultimii ani, Nicolae Manolescu îi reproșa acestei lungi confesiuni lipsa dramei. Romancierul „nu are ce regreta“, el își apără — cu grație — pozițiile. El își cultivă tabieturile sale de narator, stăpîn absolut pe arta conversației, slăvind, prin viu exemplu, pe marele dascăl Caragiale. Modelul, crede N. Manolescu, este Mitică. Nu Mitică, zicem noi, ci Zița este divinitatea protectoare, Minerva sub scutul căreia bate inima vitează a combatantului. Mitică e dependent, Zița e eliberată de servituțile curente. La afrontul fostului soț, cea mai celebră dintre divorțatele literaturii române răspunde: „acu mi-e timpul: jună sunt de nimeni nu depand, și cînd oi vrea îmi găsește nenea Dumitrache un bărbat mai de onoare decît dumneata.“. În această carte care se citește dintr-o suflare, Țircădăii sînt invocați mereu, desigur cu mare delicatețe, de Florin Mugur și cu mult umor de Paul Georgescu. În inimitabilul său stil parodistic, stil ce va face carieră în literatura română, Paul Georgescu îi evocă. Se adună cele bune, cele rele, ca și cînd n-ar fi fost. Ar trebui, pentru o imagine mai clară a acestui volum, să adăugăm că, de pildă, **Încercări critice** (vol. I, 1957, vol. al II-lea, 1958) conțin nu numai cronicile în care criticul încearcă, împotriva altora, a promova valori **literare**, ci și altele, alcătuite exact în dulcele stil al epocii. Cînd scrie despre predarea cotelor — comentînd mîhnirea unui scriitor în fața desființării lor — sau cînd atrage atenția asupra necesității păstrării purității Uniunii scriitorilor — cel ținut la porțile ei și arătat cu degetul ca exemplu rău este Ion Negoițescu — Paul Georgescu nu este sclipitorul conlocutor al lui Florin Mugur, el este un important diriguitor literar. Arta conversației a învățat-o mai tîrziu Paul Georgescu slujise, în anii numitului deceniu, nu numai idei, ci și personaje. Fusese omul numărul unu în lupte dedicate nu doar ideilor. În cartea lui Florin Mugur există observații de mare profunzime asupra unor importanți scriitori (portretele lui Stancu, Preda, Sadoveanu, sînt printre cele mai bune dintre cîte s-au dedicat acestora), dar și mărturiile unor mari deziluzii. Deziluzii evitabile sau inevitabile?

Pentru cititorul inocent cartea este un spectacol de zile mari: scepticismul tăios al romancierului și insinuările subtile ale solicitantului, destăinuirile — mai ales ele! — asigură o lectură pasionantă. Cine vrea să afle cum au fost în intimitate Sadoveanu, A. Toma, Zaharia Stancu, cum era Marin Preda în anii în care nu devenise atît de celebru, cine vrea să afle cine a scris **în realitate Mitrea Cocor** (n-a scris-o Sadoveanu), cine vrea să le afle pe acestea și pe altele să se grăbească să achiziționeze volumul. Multe dintre afirmații pot părea uluitoare cititorului inocent, cel obișnuit să privească, în cutare parc, statuile scriitorilor. Om cu experiența vieții literare, Paul Georgescu are grijă să ofere o imagine demistificatoare a ei.

Spectacolul — nu prea obișnuit în literatura de azi — al unui scepticism doar aparent detașat și ale unei inteligențe eliberate de aproape orice servitute inutilă — carte model pentru înțelegerea condiției criticului foiletonist (din deceniul al șaselea, dar nu numai). **Vîrstele rațiunii** lasă în penumbră, chiar pentru cunoscătorul vieții literare, ultima capcană: **cine e nenea Dumitrache?**

2. Florin Mugur e cordial, politicos din cale-afară; el este un excelent strateg al vieții literare și știe că „interviul“ său va avea ecou în timp. George Arion e posomorît, întrebările sale atacă subiectul frontal, el nu are timp de tratative, ocolișuri protocolare, zîmbete cuceritoare. Pentru el interviul e sarcină de serviciu și trebuie predat la termenul fixat. Revista nu așteaptă. Pentru poetul Florin Mugur interviul e un hobby și o formă de a cultiva relația socială, pentru George Arion e o formă de subordonare. El, redactor cultural polivalent, își face meseria. Din prefața lămuritoare a volumului aflăm cum s-a întîmplat ca George Arion să scrie interviuri. Poetul Adrian Păunescu i-a cerut, în stilul său imperativ, să obțină pentru „Flacăra“ interviuri și George Arion s-a executat. A dus, cu alte cuvinte, la bun sfîrșit, misiunea încredințată. Autorul „mulțumește din nou“ poetului Adrian Păunescu care i-a „încredințat rubrica de interviuri culturale ale revistei“. Personajul principal e revista, autorul interviurilor ține să ne atragă atenția asupra acestui fapt.

Cu puține excepții, autorii de interviuri sînt receptori neutri ai maeștrilor. George Arion se diferențiază, uneori atît de mult încît unii — Constantin Noica, de pildă — refuză a se recunoaște în cele spuse. Simplă precizare tactică? El se ține scai de obiectivul său — vezi cazul Philippide. Uneori mărturisește că nu a citit o carte celebră — e cazul să-l credem?... De obicei e foarte bine pregătit, — a citit înainte totul. Și lasă să se înțeleagă acest lucru.

George Arion a pus la punct o mașinărie de interviuri eficientă, nu departe de stilul lui Adrian Păunescu. Provocările sale au darul de a întreține distanța necesară între autor și subiectul său. Libertatea sa „condiționată“ îi asigură statut de excepție în publicistica actuală.

3. Sîntem o „țară de sate“ zicea, odată Geo Bogza. Iernile lungi la gura sobei ne-au creat predispoziția spre povestire. Artistul român este, de obicei, povestitor înnăscut și rar se găsește, între marii noștri cărturari, vreunul care să nu știe povesti frumos. Omul cu interviul vine în întîmpinarea unei vocații — lucru pe care greu l-am bănui citind „Argument“-ul cu care Virgil Sorin își deschide volumul de interviuri. Se pot citi în „Argument“ asemenea fraze grozave: „Scopul asumat de autorul acestei cărți este acela al explorării omenescului, de generică semnificație. Cu alte cuvinte, am tins spre o hermeneutică general-psihologică a faptului excepțional care este creația: Este același punct de vedere pe care l-a exprimat gînditorul francez Alain vorbind despre Descartes...“ De fapt, cei care povestesc simplu și frumos, fără savantlîc și fără pretenții aberante, se numesc Constantin Arseni, Ana Aslan, Ion Brad, Șerban Cioculescu, Nadia Comăneci, Constantin C. Giurescu, Iorgu Iordan, Fănuș Neagu, Sergiu Nicolaescu, Ecaterina Oproiu, etc. Anemone Popescu remarca, într-unul dintre numerele trecute ale revistei „Orizont“, că Ecaterina Oproiu încearcă a fixa — cu experiența-i știută — și un „statut al interviului“ în publicistica secolului XX. Tot eminenta publicistă încearcă a da sfaturi folositoare celui ce ia interviuri. Păcat că autorul acestei cărți, altfel necesară, nu ține cont de ele, lăsîndu-se și lăsîndu-ne în voia fericiților povestitori.

Cornel UNGUREANU

---

1. **Florin Mugur — Vîrstele rațiunii. Convorbiri cu Paul Georgescu** (Ed. Cartea Rom., 1982). 2. **George Arion Interviuri**, vol. II (Ed. Eminescu, 1982). 3. **Virgil Sorin Secretul făuririi personalității** (Ed. Albatros, 1982).

---

pretexte

„Amants, heureux amants...”

Într-un succint — lizibil (!), însă, — studiu, din '49, dedicat „stadiului oglinzii“ (noțiune,-n cîmp psihanalitic, introdusă, **prin '36, by himself**), ca să-și certifice opinia că oglinda e nu fără „efecte formative asupra organismului“ uman la epoca-i de **infans**, Lacan[1] recurge la acest exemplu (din ornitologie), și anume: „...că maturația, la schimb, a gonadei are drept condiție necesară vederea unui seamăn, indiferent de ce sex este, — și într-atît de suficientă, că rezultatul se obține fie și doar prin punerea-i în preajma, răsfrîngătoare, a unei oglinzi“.

(Și — fie zis în treacăt —, într-o vară, am putut, dintr-un balcon, să văd, eu însumi, doi galeși pui de **Streptotelia decaocto** privindu-se — ca-ntr-o hipnoză — unul în ochii celuilalt, pînă ce, în sfîrșit, mai inexpertul, ce nu se denișase încă, a decolat spre ramura pe care era — dintotdeauna! — așteptat...)

...Ei, bine — docta relatare lacaniană, pe lîngă că atestă — și ea — eroticeasca faimă (ce vasăzică nu atît afrodisie, cît, dacă vreți, vocație conjugală) a „fericitei“ păsări a Venerei (dată drept pildă Cynthiei de Properțiu: „Exemplo junctae tibi sint in amore columbae, / Masculus et totum femina conjugium...“), și că-l confirmă, într-un fel, pe însuși Platon (la care frumusețea-i erogenă, iar erosul, o generare-ntru frumos...), mie, unuia, mi-l amintește — dintr-o dată — pe bunul nostru Enăchiță, a cărui „amărîtă turturea“ — în crîncena-i obsesie suicidă — nu doar că:

Unde vede vînătorul
Acolo o duce dorul...,

însă (cu care — iată-ne, în fine, în miezul însuși al problemei lui Lacan):

Unde vede apă rece,
Ea o turbură și trece;
Unde e apa mai rea,
O mai turbură și bea...

...Or, un atare gest echivalează cu mai mult decît o simplă tentativă de sinucidere prin (lentă) „poluare“. Căci, dimpreună cu ignobila poțiune, ceea ce soarbe ea, speculoclasta (și, ca atare, antinarcisiaca), în neoglinda unei ape (nu numai „turburi“, dar și „turburate“), e non-imaginea, e efasarea-i proprie[2]!

Nu pot — după Lacan — să mai spun, însă, — căci „turtureaua“ noastră-i, de fapt, un bărbătuș! — că, prin „eclipsă“ liber-consimțită, ea se reneagă-n chiar progenitura-i, ca una ce-și acceptă sterilitatea însăși (**id. est: ne-„maturație a gonadei“**), ca pe o punere de sine între cernite paranteze, ca pe un soi de doliu infinit!

---

[1] Cf. Jacques Lacan, **Écrits I**, Éditions du Seuil, 1966, p. 92.

[2] Altminteri, dar, „fazanului de munte“ (al d-nei Sei Sonagon, — cf. **Însemnări de căpătîi**, în tălmăcirea Stancăi Cionca, Editura Univers, 1977, p. 62), care „...își plînge soața, dar dacă-i arăți o oglindă, se mîngîie ușor“.

Șerban FOARȚĂ

Cronica măruntă

RETORICA ERGONOMIEI (I)

O fantomă bîntuie sfîrșitul acesta de secol: e duhul deghizat al ergonomiei, luînd multiple fețe, depășind tot ce știam de la Dr. Jekyll și Mr. Hyde, de la figura blînd-falacioasă a articolului de revistă, la aceea agresivă a volumelor copertate (cu reținerea că pe vremea domnului Stevenson încă nu se declanșase – ca la un ordin – criza mondială de hîrtie...) Nimic din ce-i uman nu-i e străin ergonomiei – mai rar o asemenea democrație a spiritului. Domenii ce au – n-au contact (și contract) cu știința, își fac din ergonomie un obiect de studiu. Aplicațiile pot fi imediate, sau cu termen întîrziat – în acest caz, minunata **sesam deschide-te** a activității din toate domeniile fiind ținută în rezervă, pentru vremurile ploioase din toamnă. Chiar noi, acum, brodînd pe marginea acestui subiect ce face ravagii unde nici cu gîndul nu gîndești, nu am ezitat să ne luăm măsurile ergonomice de rigoare impuse de așezarea în fața biroului, în poziția cuvenită față de lumină, la distanța cea mai potrivită față de coala de hîrtie, căutînd a ne adecva întru totul nobilelor scopuri cărora ne-am jertfit tinerețea. Ba, de cînd am răsfoit cîteva cărți de ergonomie (ce vrei? boală grea, nenicule...) ne gîndim chiar la editarea unui „Manual de ergonomie pe înțelesul tuturor“, a unui ghid ce se va dovedi, n-avem nici o îndoială, pasionant, fiind hotărîți să nu lăsăm netransmis posterității nimic din ceea ce ne-a uimit. Pentru că, vorba lui Spinoza, „Ignoranța nu-i un argument“. E drept, la vremea cînd ilustrul șlefuitor de lentile rostea acest adevăr elementar, ergonomia și problemele ei se aflau în afara sferei de influență a maximei. **Paradoxal**, astăzi, după cîteva sute de ani, constatăm aceeași stare de fapt, deși ergonomia a pătruns, estimp, în cele mai adumbrite cotloane, pe care nu le mai numim doar din groaza de a deschide o listă aproape interminabilă. Ceea ce n-ar fi deloc ergonomic. Voim, așadar, să smulgem vălul ce acoperea ochii bietului cititor și să-l lăsăm să contemple, cu emoția cuvenită, cîteva din minunile iscate prin pogorîrea ergonomiei asupra sportului. Sperăm că va deveni clar, din exemplele ce urmează, că nu toată lumea se pricepe la sport, așa cum au încercat (și au reușit) să acrediteze unii răuvoitori. După definirea domeniului („Sarcina ergonomiei în sport este ca, folosind cuceririle științelor tehnice și biologice moderne, să studieze capacitățile umane ca un sistem biologic unitar, cu mari posibilități adaptative“) urmează binevenitele nuanțări, dublate de ireproșabile descripții ale obiectelor coborîte, parcă, din pînzele lui Dali: „Furca pentru ridicarea barei transversale folosește la așezarea acesteia pe suporții stîlpilor, la săritura cu prăjina sau în înălțime“, scrie V. Cătăniciu în **Ergonomia în sport**, ed. Sport-turism. „Formată dintr-o coadă de lemn, avînd la extremitate o bucată de fier îndoită în formă de U, furca este de un real folos, atît la antrenamente, cît mai ales pentru arbitri la concursuri“. (p. 51) De ce atîta complicație, tovarăși? De ce n-am face puțintică economie? Totul s-ar rezolva mult mai simplu prin selecționarea arbitrilor care să aibă peste 2 metri înălțime, urmînd ca miraculoasa furcă să fie redată agriculturii...

– Va urma –

Anemone POPESCU

Medalion radiofonic...

Iată o emisiune pe care, de la o vreme, Studioul timișorean o dedică actorilor Teatrului Național în ideea că spectatorul resimte nevoia unei mai amănunțite cunoașteri a personalității celui ce dă viață marilor frămîntări, celebrelor personaje ale literaturii dramatice. Inițiativa se bucură de audiență. Realizatoarea **Maria Mărgineanu** și colaboratorii săi s-au ocupat atent și inspirat de emisiunile acestea, prilejuind, pînă acum, întîlnirea ascultătorilor cu actori ca: artiștii emeriți **Ștefan Iordănescu** și **Gh. Leahu, Radu Avram, Miron Nețea, Elena Simionescu, Eugenia Crețoiu, Miron Șuvăgău, Vl. Jurăscu, Mircea Belu.** Așteptăm cu interes medalionul consacrat **Irenei Flaman Catalina.**

OBS.

Patria ca învățătură supremă

Ca o ștafetă a spiritualității, literatura română a transmis, din generație în generație, mesajul patriei ca existență supremă. Astfel se explică persistența rememorării prin motivul **definirii patriei.** De la Alecu Russo la Zaharia Stancu, nimic nu s-a schimbat ca formulă, într-un secol și aproape jumătate în care s-au schimbat atît de multe! „Patria e aducerea aminte de zilele copilăriei... coliba părintească... dragostea mamei, plăsmuirile inimii noastre... locul unde am iubit și am fost iubiți..." ș.a.m.d. — scria Alecu Russo. „Patria e primul nostru leagăn / Drumul pînă-n prag și înapoi, / Plopii-n fața casei și-un mesteacăn / Ori un tei ce freamătă în noi" — scrie Ion Brad. „Patria este ființa noastră ce se trezește dimineața din somnul alb ca o ceață, ori din somnul cu vise uneori colorate cu înaltele curcubee ale copilăriei, patria este ecoul clopotului de la Putna plutind peste rîuri și munți de sute de ani..." ș.a.m.d — scrie D. R. Popescu. Contrar impresiei de simplitate sau superficialitate, **definiția** patriei este de fapt o formulă literară cu sens de învățătură supremă. În literatura română nici o altă noțiune nu este definită cu atîta insistență și patos, ceea ce atestă nevoia continuei precizări că patria este o totalitate și o datorie fundamentală care vine de la strămoși și trebuie transmisă urmașilor. Ea implică istoria și natura, locul natal și gloria străbună, actualitatea și munca, jertfa și cîntecul. Deci o mulțime de idei și tot atîtea expresii prin care se reliefează caracterul patriotic al literaturii române și virtuțile artistice ale literaturii patriotice.

Uneori literatura patriotică este redusă la conceptualizare și declarativism, ceea ce diminuează tocmai valoarea sa artistică. Eroare din care se naște contestarea însăși a patriotismului ca sentiment născător de poezie autentică. Din teama de a nu pierde din vedere primordialitatea estetică, unii comentatori opun acestei înțelegeri reductive o extensie care merge pînă la confundarea literaturii patriotice cu întreaga creație literară de valoare, deci practic cu istoria literaturii. Astfel, sintagma literatură **patriotică** devine în fapt o tautologie și se anulează singură. Eroare iarăși. Practica literară curentă convine însă că există teme ale patriei (concept cu determinare spațial-istorică și afectivă concretă), după cum există teme ale umanității sau ale umanului (chiar dacă, **în ultimă instanță**, orice literatură vizează omul în condiția sa generală sau arhetipală), sînt cărți ale familiei, epopei istorice sau călătorii științifico-fantastice etc. Ar fi mai potrivit, prin urmare, să apreciem literatura patriotică drept un gen sau o temă. Cei care — asemeni, de pildă, criticului Mircea Tomuș — au folosit termenul **ideea de patrie** au fost mai exacți și mai convingători.

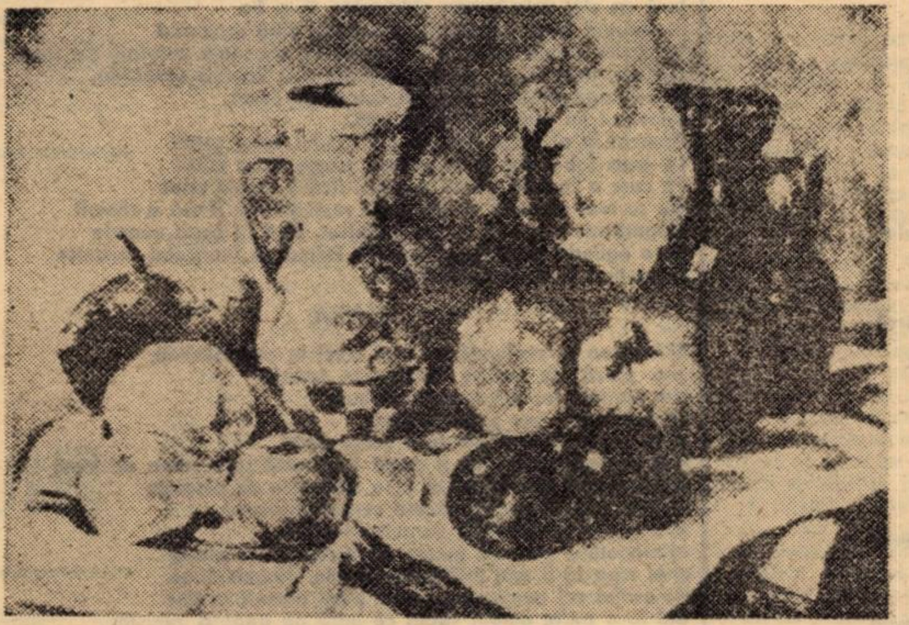

FLORICA GLIGOR: „NATURĂ STATICA"

Totuși, literatura patriotică, **temă** fiind, își luminează substanța artistică printr-o serie de motive perene, unele chiar cu fundamente folclorice și caracterizînd însăși spiritualitatea noastră națională sau, oricum, raportul față de istorie și umanitate. Ar fi, bunăoară, un **motiv al pămîntului („Glasul pămîntului"**, cum l-a și numit frumos un cercetător — M. M. Deleanu), ca expresie a legăturii indestructibile cu glia, ca certitudine sau nostalgie a țării (uneori **chiar din perspective escatologice: „Nu poți învia din morți,** suspina Inochentie Clain, citat de Blaga); ar fi un **motiv al deșteptării** (cu rădăcini în **motivul** mitic al somnului/morții și trezirii/învierii) specific unor epoci de renaștere națională (**„Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte"** — este semnul firesc al acelui moment); un altul al **eroismului („Eroi au fost, eroi sînt încă")**, văzut ca model de acțiune (figurile marilor personalități istorice intrate în legendă: Decebal, Traian, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul etc., chemate ca mărturie, exemplu și îndemn) și încă multe altele, direct raportate la liniile de forță ale istoriei românești. Evident, și explicabil, patria este un laitmotiv al literaturii noastre, cum arăta și Aurel Martin.

Din mulțimea acestor ipostaze — și ca argument al existenței la superioare cote artistice a literaturii patriotice — propunem o rapidă schiță a **motivului deșteptării**.

Cînd Andrei Mureșanu scria, în 1848, celebrul său **Răsunet** — **„Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte** / în care te-adînciră barbarii de tirani!" —, motivul avea deja istorie și deschidea, la rîndu-i, o istorie. Modelul l-a dat Vasile Alecsandri în **Deșteptarea României**, probabil primul din seria poeziilor manifest de la 1848, motiv, cu un plus de energie practică, îndemnînd la arme, la neatîrnare, la confirmarea slavei strămoșești. Încă Bolintineanu stabilea emblema acestor epoci: **„La trecutu-ți mare, mare viitor!"** Perioadele ulterioare dau noi rezonanțe substanței patriotice și temeiului folcloric. Atingerea cu dimensiunea națională se face prin colinde (**„Sculați gazde, nu dormiți"**), unde motivul mitic solar dă sensul deșteptării la viață, la acțiune, la bucurie. În aceste circumstanțe, nu ne surprinde prezența motivului și adîncul său rost patriotic în poezia eminesciană.

În atît de complexul univers poetic eminescian se fixează și un interesant raport **somn — trezie**, pe sugestie istorică. **Somnul este încremenire, el oprește și spațializează istoria.** Sub o veche vrajă — desigur a somnului — împărăția lui Decebal a fost metamorfozată. Natura, codrul în speță, păstrează umanitatea acelor vremuri. Prin sunetul de corn — ceea ce simbolic ar fi chiar puterea orfică a poetului — personajele și întîmplările din vechime pot fi trezite la viață. Să ne reamintim de aceeași rimă zbucium — bucium, din **Scrisoarea a III-a**, care surprinde exact această relație, de metamorfozare, adică momentul cînd pădurea capătă viață și devine istorie, cînd, deci, din codrul de stejar ies voinici fără de număr, contemporani și urmași ai lui Decebal, „larii casei", de fapt întreaga noastră istorie, păstrată latent sub forma naturii.

Limitîndu-ne la un singur aspect care poate valida existența estetică superioară a literaturii patriotice, nu înseamnă că absolutizăm această dimensiune a motivului deșteptării. Totuși semnificația lui se recunoaște în continuitatea poetică românească. Dacă Lucian Blaga, poet al misterului nocturn, aduce **laudă somnului**, el se întemeiază tot pe această comunicare, făcînd „schimb de taine cu strămoșii", căci

În somn sîngele meu ca un val
se trage din mine
înapoi în părinți.

Că e vorba de aceeași înțelegere a spiritului pămîntului, adică a istoriei implicate în natura metamorfozată, ne-o arată mitul păsării fără de somn care „cată să se facă om", transpus în piesa **Avram Iancu**. Cîntecul ca din **tulnic** (similitudine evident eminesciană) al păsării trezește la viață moții asupriți, stîrnește istoria revoluționară. Metamorfoza eroului și martirului revoluției ardelene este transfer în natură, legendă și nemurire: „Erji, părinte, aici e muntele! Aici am fost pasăre și m-am făcut om. Acu mă duc iar în pădure — mă duc în pădure — să mă schimb."

Natură și istorie se confundă, așadar, în ideea eternă a Patriei. Pătrunzîndu-le, poetul autentic accede la izvorul veșnic viu:

Și în umbră-i cum trăiesc,
Eu nu mă mai îmbătrînesc.

Gheorghe JURMA

ANII PĂUNI

Solemnă și minunată e clipa (— e senzația —) cînd odată cu primul ori primele două versuri îți dai seama că te afli — dar cerul e mai albastru și mai milostiv — în fața unei poezii adevărate.

E un moment de mare intensitate emotivă, de nu și de beatitudine, de extaz fără nume, de **bliss** ar spune eroul **Portocalei mecanice**, ticălos dar nebunește înamorat de Beethoven. Brusc timpul dispare și se stabilește relația cu absolutul. E un moment analog aceluia evocat de Jean Cocteau în amintirile sale parisiene de tinerețe: care, la teatru, precede ridicarea cortinei de catifea roșie: iată, de trei ori a bătut gongul vestitor de fatalități și libere hotărîri, iată se string amplele și impunătoarele falduri. Nu-ți va fi oare dat a ți se dezvălui chiar acum Capodopera ori și Adevărul?

Bucuria aceasta inefabilă și încîntătoare, ca de **apă neîncepută**, am cunoscut-o recent citind în **Viața Românească** nr. 6 poezia **Anii păuni** de Lidia Stăniloae. O poezie dintre cele mai inatacabile pe care le posedă limba română și de care se poate făli.

Tema-i evanescența, **leit-motivul** e golul vieților palide și nediferențiate. Zilele lor își succed unele altora agitate, mîndrie, pustii, preocupate ori trîndave; și mereu se înfoaie, aidoma cozilor de păun. Și tot sporovăiesc, se rotesc și tot cred că înseamnă ceva, că vremelnicii lor deținători fac dintr-însele aievea un proiect, o realitate.

Li se pare că nu vor înceta a dăinui. Cît de iute se duc, ca și cum **n-ar fi fost niciodată**. André Maurois, pe cîmpul teribilei încleștări de la Crécy, a încercat — după șase veacuri de la data bătăliei — o impresie asemănătoare: pe locul unde a fost atîta suferință și a curs atîta sînge, unde eroismul, îndîrjirea, spaima, nădejdile au dat atîta preț și unicitate fiecărei mișcări, boarea acum apleacă alene firele de iarbă și buruienile nesădite de mîini omenești. Parcă marea luptă nici nu s-ar fi purtat, cei care s-au războit parcă iluzoriu i-ar fi adus prinos trupurile și viețile lor. Secera morții, zice-s-ar, i-a tăiat în deplină zădărnicie.

Cu atît mai mult **anii păuni** ai Lidiei Stăniloae, anii banali, anii căldicei, ai vieților nedorite, neînavuțite cu vreo izbîndă oarecare, cu vreo semnificație, partea cărora e doar vidul, doar aparențele, forfota, chimvalul zăngănitor, doar învîrtirea pe loc paralelă celei a zbaterilor morii în spațiul numit inutil de Jean Moréas, fuduli și împănoșați ca păunii, dar ca și ei izvoditori de sunete (ori **lucrări**) jalnice, ascuțite, caraghioase, în contrast cu pretențiile formei, ținînd de registrele inferioare ale esteticii sau eticii sau înțelepciunii. Stupiditate, amărăciune, prăvălire, otrăvuri încete, cămări de bric-à-bracuri inutile, ifose de eternitate, schelete, mărgele fără rost, parașute ce nu se deschid: așa califică poeta veleitățile anilor irosiți în rosturi deșarte și ridicole arogante.

Da, perdele de țarțamuri pe uși care nu răspund nicăieri. **Timp pierdut**, căruia îi va lipsi răgazul să fie căutat de cei cărora le-a fugit printre degete pripite, nedibace, tremurate de convulsiuni slabe ori în contact cu izvoare energetice degrabă secătuite. Și abisul **ferdiclar** al lui Duhamel: mărunțișurile printre care orbecăiesc Ferdinand și Claire Pasquier, hăul absurd al grijii de fleacuri, al îngrijorării pentru numărul bucăților de zahăr lăsate în bufet ori pentru cea mai iscusită ascunzătoare a cheilor dulapului de alimente.

VICTOR ELIAS:
„TIMIȘOARA DE ALTADATA"

O mireasmă ușor ușor înveninată de neizbăvit alean și de uimită distanțare stăruie în jurul frumoasei și nobilei poezii a Lidiei Stăniloae. E jalnica tragodie a banalității, a mediocrității înfumurate, a florii peste care a trecut vîntul și nici locul nu i se mai știe. Dece-i lectura elegiei (fiindcă elegie este) așa percutantă și dureroasă? Din pricină că anii aceia mai nestatornici decît nisipul din clepsidră și-i pot, vai, recunoaște ca pe ai lor mai toți cititorii. Metafora e dură, tonul poetic e sever, vocabularul e usturător. Nici urmă de moralism ori scopuri didactice, dar **lecție** totuși e: pentru că orice descriere strict conformă cu adevărul constituie prin ea însăși o învățătură.

Și ce ritm apăsat, grav, unitar! Registrul melodic, înrudit cu al multor creații muzicale, nu deviază cîtuși de puțin de-a lungul celor treizeci de versuri nu paterne însă nici vinovat amabile ori compromițător concesive. Regăsesc în **Anii păuni** mult din vena lui Alfred de Vigny în forma sa cea mai bună și mult și din măreața modestie a lui Claudel.

Pe scurt, o poezie importantă și desăvîrșită, pe care critica noastră ar trebui să nu o piardă din vedere. Cine nu-și dă seama că o strofă de început ca **Anii păuni cu coada rotată / — trece cîte-o zi pană colorată — / așa se-nfoaie-n grădină printre straturi de clematite, / așa se-nfoaie anii, pasă-mi-te / își ascultă glasurile chemînd, țipînd, / oare cînd or tăcea oare cînd** și versuri de încheiere ca **Și anii, păuni, păsări lucitoare / nu se mai satură să se-nfoaie în soare, / orătănii stupide zbîrlindu-și penajul ciuntit, / în ce ierburi amare trebuie și nu v-ați oprit?... vă tot duceți, parcă n-ați fi fost niciodată** marchează o incontestabilă izbîndă a poeticii românești?

Nu mă lua la jumătatea anilor mei ne place fiecăruia a rosti, numai că socotim că jumătatea aceasta nu se împlinește nicicînd, cu toate că ea de mult a trecut, iar anii au pornit a se împuțina, a se subția, a se zori, a se preface în ore, în secunde, spre a fi gata de saltul în netimp, acolo unde-i lipsă de larmă și măști, de paradă și păuni.

N. STEINHARDT

Ion Sofia Manolescu

ÎNCĂPERI SĂRBĂTORITE

cind mi-am reluat sufletul tulburat
nu era pea tirziu
clopotul neauzit și lacrima
învățaseră singure
plînsul zeilor
încredințat
că îmi voi îmbrățișa trupul
am rămas
în propria mea ființă
trebuie să mă strecor
pe lingă mingiierea copacului
cu ochii plini
de încăperi sărbătorite
(naștere prea îndepărtată
nu-ți mai poți descifra umbra)
trebuind să rămînă undeva în legendă
ochii celui ce mă va căuta
vor fi tot ochii mei

AȘTEPTARE

începind să mă risipesc printre degete
încrederii mele i-am spus
să nu mai aștepte
că nu pot reveni după moarte
din porii luminilor
din porii pămintului
mi-am așezat inima pe-o frunză
să nu mi-o învăluie păianjenul
în cele șapte pinze
din cascada neîndurărilor
steaua așteptării din așteptare
credea că moartea s-a petrecut
și-n zadar am încercat să-mi împart
omeneasca dăruire
degeaba am încercat să înalț
flacăra purității
lunecarea din zimbetul dragostei
dedesubtul sau deasupra gindului
îmi înapoia oglinda
plină de temeri
să-mi rămînă sufletul neatins

ÎNTOARCEREA DIN NEANT

în potirele cu umbre adormite
în neauzul clipelor renăscind
nimbul zeiței
îmi zădărnicea sufletul
însoțit de-o altă înțelegere
sub talazul întinerit în adinc
scăpătau privirile
sporindu-mi avuțiile din cuvint
fără să se sperie amploarea timpului
cucerită de înghețul stelelor
zeița mi-a adus floarea de foc
nimbată între coapsele dragostei
la întoarcerea din neant
cu întîmplări recunoscute
umbrele îmi tălmăceau
inima întinerită în muzici
înlănțuit precum Ulise
mă hrăneam cu solzii melodiilor
fără să se destrame sufletul
înveșmîntat în adieri

DESPĂRȚIREA

așteptind în rotonda din suflet
îndărătul necontenitei dorinți
în umbra unor amintiri
ce nu-și mai recunosc așternutul
se umple de somn
pilnia crinului
pe umerii goi ai ninsorilor plinse
se aud muzici în lumini potolite
fără să mai știu pe unde-a rămas
muntele din extazul albastru
însoțit de păsări cu zboruri duioase
obișnuit cu făptura mea
întregită de-o altă făptură
mi-am înapoiat toamna
alcătuită din dangătul frunzelor
spre a nu-mi auzi despărțirea

RECVIEM LA TUDOR ARGHEZI

...din dorința timpului petrecut
urcă în frunze seva cuvintelor
înhămat la greul nemăsurat
nu mă cunoștea soarta din prag
și mi se cățăra pe suflet
îndrăzneala caprelor albe
înainte de a mă întîmpina
necuviința din răcoarea
cuvintului buruienos
îmi așteptam alunecarea în naștere
izbucnind dintre maluri abrupte
pe lingă osînda vinovățiilor biblice
aruncată asupra clopotelor
mi se întunecau privirile
preschimbate în taifasul
strecurat printre degete
fără să-i cunosc steaua
din vocația frigului dăruit
nedeprins cu umbra muntelui
pe alți umeri pe alte zimbete
i-am adus vinul și vestea văzduhului
binevoind să-mi întoarcă
răspunsul smuls din penele papagalului
nu i-am mai înapoiat flacăra
acum pe sub bolțile nopților înecate
umbrele cîinilor înșirați pe sirmă
păzesc trecutul
pînă la poartă
păzesc două lespezi
două lacrimi
pînă la lepădarea de tot ce e moarte

Ana Pop Sîrbu

ROSTOGOLIREA JOASĂ A TĂCERII

Încă un sfat prin lumea obiectelor, El și Ea
Închipuind texte adevărate și pagina albă urmărind
Gîndurile mereu întoarse și închise ca oboseala cețoasă din jurul
Ochilor, amintiri de demult așezate sub flacăra simțurilor,
Depărtarea lividă a trupului culcat pe covor,
Adevărul lui bîntuit de literatură,
Aruncat în absența veștedă a timpului, timp șoptit
La gura sobei sau a neputinței, nerăbdarea cărții
Pe care o închizi, glasul mișcării fictive, acolo unde
Nu se mai întîmplă nimic, decit rostogolirea joasă a tăcerii
Singurătatea cea de nemaistrăbătut, cînd iți așezi numele
Pe o oglindă și iți lipești fruntea ireală de începutul vorbelor
Prevestind melodrame buimace.

SCARA

Și vremea se scufundă tot mai încet în casa străină
și-o pînză de umbre înnegrește ferestre
și-n spatele lor e-o lumină gălbuie
se lipește de tine și te cheamă
și tu ridici mîna și dai la o parte aerul
și-ți șoptești vorbe rar și peștii te poartă spre scara de lemn
pe care urci și întunericul ți se umezește de pleoape
și simți lumina palidă făcînd cercuri mărunte
și fața ți-e învălmășită de zvicnetul mat
al clopotului pe care încerci să îl cureți dar plouă
și-ai vrea să-ți vezi liniile feței umile sfărîmîndu-se
de ovalul cel neatins pe care-l porți demult în tine
dai la o parte gîndul străin ce intră pe treapta îngustă
și începi să urci și să cobori la nesfîrșit scara egală din tine.

RĂMAȘI AȘA CU UMERII FOARTE STRAINI PESTE MORMANUL DE STĂRI

Se cuvine să-ți spun că între mine și amintirea înnegrită
E rozeta fricii, pînă ce nu se mai aude decît țipătul dezgolit
Al clopotului, clopot aplecat peste obrazul pustiului din noi,
Rămîi așa, cu umerii foarte străini peste mormanul de stări
Ca și cum singurătatea ta s-ar muia și ar ieși la soare
Uitîndu-se prin fereastra neînduplecată a fricii mele,
Și asta nu înseamnă nimic pe lingă singurătatea vecină,
Împrejmuitoarea ei tocită de-atîta adîncime, așa cum înalți
Mîna și-atingi canaturile urîtului și te-ndepărtezi și
Iar începi de la început, apropiindu-te de tine și continuînd,
De fapt să stai înghesuit în turnul cenușiu din afara ta,
Căutînd căi mărunte și întortocheate, înconjurat de lucruri
și vorbe...

O CAZARMĂ ÎNTREAGĂ DE ȘOAPTE

Iată semnele istoriei cu orarele ei oprite,
Cu jocul întîmplărilor nepovestite azi de nici un verb,
Să luăm în miini viața Maeștrilor, cu sudoarea lor
Conspectată în manuscrisele mele, cu viii adulmecînd
Exoticul fard al exemplarelor fericite, cu zeama sincerității
Mîngîind buclele puiului de lup, căutați, deci, femeia
Fără de memorie, cu stirpea ei tipărită în crinii singurătății,
Iată fotografia ei lingă un cîine de pază, o noapte de dragoste
Rumegindu-și trufia-n oglindă, pînă cînd răsar silabele
În părul ei roșu și ramura poemului de taină atîrnă tocită,
Auzi cum arde în dicționare o cazarmă întreagă de șoapte.

JOCUL FIINȚEI APUSE

Rămasul bun nu se poate povesti, el se smulge și
se relatează printre nume uscate, uscate ca
întunecimea ostenită, întinzi mîna printre colțuri
și simți cum între tine și ele hotărîtor rămîne timpul
cu ridurile lui reale, ai vrea să pleci precum în dramele clasice
iți faci loc singură, precipitîndu-ți miinile, în jur stă el
cu poemele-n brațe, încîlcind trecutul pe toate fețele
și iată-i surîsul rezemat de aripile ei, cu obrazul înnăbușitor
și totuși palid, afară noaptea se strînge-n duplicitatea ei clară
nimic de adăugat decît privirea care se așează pe scaunul cețos,
jumătatea adevărului atît de străin în vorbele lui,
legănător ca jocul ființei apuse și pragul, pragul cu întunecimea
lui înțeleasă, scuturîndu-se de ei ca de o febră amară...

CU FEBRILITATEA CHEMĂRII PE BUZE

Te oprești cu mîna pe clape și aștepți să se-ntîmple ceva
în mulțimea de oameni, adevărul acela obsesiv, fixîndu-se pe ochii
lor închiși, e doar un joc răsturnat pe paloarea clapei de orgă
și mulțimea de oameni plimbîndu-se cu pașii mici ca și cum s-ar
strădui să-nchidă o ușă-mpietrită, cu zîmbete oarbe la sfîrșit de
săptămînă, atingînd zgomotul subțire al ficțiunii, aruncînd
sunetele
priveghind foarte exact tîrziul din ele, clanța probelor neliniș-
titoare și ei strîngîndu-și mîna a bună-voință, cu vinovăția pe
buze, agitînd în spatele ușilor-sufletele putrede, tîrziul gălbui al
așteptării, neliniștea agățată de ziduri, cu miinile îngrămădite
în frunzele moarte, călcînd și mai strîns întunericul
cu febrilitatea chemării pe buze.

I. D. TEODORESCU

AGALE SPRE CUIB

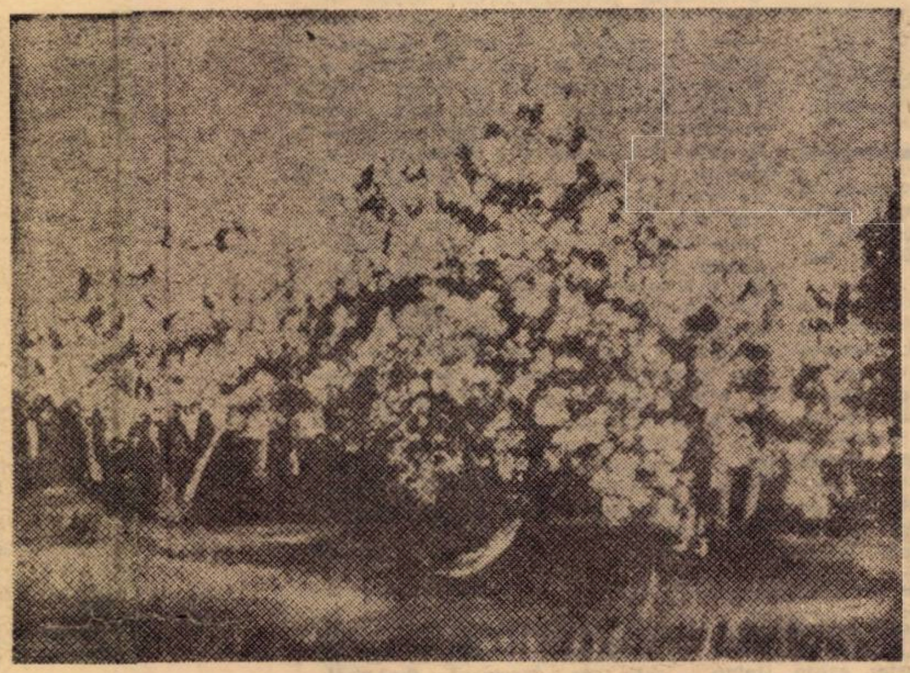

ERSILIA ONIGA: „PRIMAVARA"

ACTUL I

Scena I

Interior: o masă, bibliotecă etc. În fotolii, fostul director Anatol și Chilezan; în picioare, Hipp, Tatar, Copil, tineri la 18-19 ani.

CHILEZAN: Ei, asta-i tot, am stat ce-am stat și acum ne-au dat drumul. Se înțelege, încă de la început a fost o eroare la mijloc, care s-a accentuat în timpul procesului și iată unde am ajuns. Normal, evident, noi nu am avut nici o vină.

ANATOL: Nu vă simțiți, adică, vinovați..?

CHILEZAN: Nu, nici nu sintem, nici nu ne simțim vinovați. Ne-am apărat onoarea...

ANATOL: Bine, bine, continuă.

CHILEZAN: Ne-am apărat onoarea..;

ANATOL: Cu pumnii?

CHILEZAN: La nevoie, la o extremă. (Zîmbește). Nu făcusem nimic nimănui, atita doar că am vrut să mergem la dans, dacă tipul de la ușe n-ar fi spus „nu vă primim, ăștia-s ăia, reeducații..."

ANATOL: Ei, bine, ați avut dans – dacă asta ați dorit (e mîhnit, furios). Mai departe – cunosc amănuntele, vorbiți!

CHILEZAN: Am venit să ne reangajăm – dacă se poate...

ANATOL: (iese din încăpere, se reîntoarce cu o sticlă, pahare, toarnă, ciocnesc) Noroc! (Anatol bea, ceilalți îl privesc atenți, nemișcați, în picioare). Ce-i, de ce nu beți?

TATAR: (Gros) Nu suportăm.

COPIL: Adevărul e că ne-am jurat..:

ANATOL: Aha!, deci asta era.

COPIL: Da, ne e frică de reacțiile noastre. Nu-i cine știe ce mare lucru să ne abținem.

ANATOL: Îmi pare rău, nu vă pot ajuta..: (gifiie, e prea gras, prea emoționat). Nu m-au..., vreau să..., nu știu dacă știți, dar nu mai sînt...

TOȚI: Director! Ei, pe dracu! și noi...

ANATOL: Acesta e adevărul.

HIPP: (întinde mîna) Păcat.

CHILEZAN: Nu e cazul – ca să se simtă bine ar trebui să-i spunem că tipii au fost niște rahați.

ANATOL: (surpriză) Cum? (se așează în fotoliu) De ce, adică?...

COPIL: N-am afirmat, țineți seama de asta. Pentru că nu cunoaștem, nu cunoaștem condițiile concrete în care s-a petrecut..., s-a petrecut, mă rog, eliminarea dumneavoastră din funcție... Doar n-oi fi făcut cine știe ce...

ANATOL: (Speriat) Nu, nu, atita...

CHILEZAN: (politicos) Mă rog?

ANATOL: Atita doar că n-am corespuns.

HIPP: Ei ți-au băgat treaba asta în cap?

ANATOL: (vehement) Nu, nu, eu singur, analizînd...

TATAR: Aiurea! Rahat! S-o spui lui Mutu. Cine știe pe cine or fi pus în locul tău!

CHILEZAN: Tatar, ține-ți gura, fii dracului politicos (Tatar e uimit de ce i se cere, clipește des).

Scena 2

(În încăpere intră o femeie mărunțică, agilă, cu ochi negri într-un continuu neastîmpăr. E Antigona, soția lui Anatol).

ANTIGONA: (e iritată, contrazisă, văzîndu-i) Cine sînt acești... tineri, dragă?

ANATOL: Dinsa e nevasta-mea, Antigona. Are grijă de mine.

ANTIGONA: Nu fi stupid. (blîndă, dar amenințătoare) Ți-ai luat medicamentele?

ANATOL: Tocmai mă pregăteam...

ANTIGONA: (brusc începe să plîngă, băieții o privesc nemișcați)

COPIL: (conciliant) Nu-i nevoie să plîngeți, zău că nu-i nevoie, cu noi, aici, e un caz de forță majoră, de-aia...

ANTIGONA: (strident) Cine ești dumneata? Cine sinteți și ce căutați aici? Doar nu vreți să-l ucideți. Eu un om bolnav, un om care, fără mine, fără sacrificiul meu ar...

CHILEZAN: Ajunge! (a strigat, e uimit de sine. Duce paharul la gură, îi tremură mîna) Deci, asta era! (se apropie de Anatol).

ANTIGONA: Da! (strigă) Pensionat de boală!

ANATOL: (se ridică din fotoliu, șoptește): Ieși dragă afară, am ceva de discutat cu băieții, cum de nu pricepi?

CHILEZAN: Deci asta era! Iertați-ne, vă rog să ne iertați, am lipsit ceva timp, nu știam ce a mai fost în lipsa noastră, ne pare foarte rău, credeți-ne... soțul dumneavoastră..., el, dînsul, ne-a ținut sub protecție pînă cînd... (Antigona e în fața lui, se privesc, el rugător; deodată ea îl pălmuiește, Chilezan se întoarce spre Anatol) Îmi pare foarte rău dacă din cauza noastră...

ANATOL: (întinde mîna, Chilezan i-o îndepărtează blînd) Știu, ești un băiat bun, Chilezane și Hipp e un băiat bun și Copil și Tatar (fiecare înclină capul cînd își aude numele). Ai grijă de tine Chilezane. Sinteți niște băieți buni, iar eu nu vă pot ajuta, cu toate că...

ANTIGONA: (decisă) Ai nevoie de odihnă.

ANATOL: Știu – dar ca să-i recomand prietenilor mei asta...

HIPP: Lăsați, ne descurcăm noi.

ANATOL: Nici vorbă, nici vorbă. Dați-mi miine un telefon...

COPIL: (aparte) Asta ne mai lipsea să nu mai fie director...

(dizolvare – întuneric)

(Garsoniera Anei, iubita lui Chilezan. Fereastră, afară ninge. La sunetul soneriei, Ana iese din bucătărie, aprinde lumina în cameră și deschide).

ANA: Ce-ați făcut? (ei se dezbracă, se descalță etc. Au o înfățișare tristă) Ce-ați făcut, v-am întrebat. (privindu-i, ea izbucnește în rîs, ei o așteaptă să termine, apoi):

CHILEZAN: Nimic!

ANA: (îngrijorată) Cum adică? (trece în bucătărie lasă ușa deschisă, ei stau în picioare, rezemați de pereți, cu țigările aprinse în colțul buzelor, absenți, triști, mohorîți) Poftiți la masă (reintră cu o tavă mare, pahare, o sticlă de vin etc.).

COPIL: N-are nici o vină – pur și simplu nu mai e director.

TATAR: (mîncînd grăbit, cu lăcomie) Ce-o fi cu noi? Cum dracu putem înghiți în halul ăsta în timp ce...

ANA: Înseamnă că sinteți sănătoși. Niște șuncă, Tatar...

HIPP: De ce tocmai el?

COPIL: Ar trebui să nu ne pese.

TATAR: Ei, iată, totuși nouă ne pasă, ne pasă al dracului de mult, îmi stă mîncarea în git numai cînd mă gîndesc.

HIPP: Vorba lui Tatar... Poate unde era prea sufletist, trageți voi concluziile.

TATAR: Și acum o să se zbată pentru noi să ne găsească un loc de muncit, să ne găsească un loc de dormit și toate celelalte. Pur și simplu nu pot accepta, îmi vine să intru peste el și să-l iau la palme numai cînd mă gîndesc cum toată noaptea asta numai la noi o să se gîndească, numai la cazul nostru, și în plus avînd-o pe scorpia aia de nevastă-sa pe cap.

CHILEZAN: E un fapt. Și nici măcar nu-l putem opri. Nici asta n-ar fi nimic dacă l-am putea refuza la urmă...

COPIL: N-aveam de unde ști că nu mai e director. De unde să fi știut?

CHILEZAN: Altfel nu se putea.

ANA: Să se poată, ce?

CHILEZAN: Să fim cu toții la un loc... Acum – alegeți: ori ne prezentăm unde ne-a trimis căpitanul, fiecare la altă fabrică – „e nevoie să sparg gașca!" – ori acceptăm situația în care singuri ne-am vîrît și-l căutăm miine pe director...

COPIL: Fost-director, măi Chilezane.

CHILEZAN: Actual și viitor director, cel puțin în ceea ce ne privește, nu-i așa Tatar?

TATAR: (care lovește din ce în ce mai puternic, cu furculița în farfurie) Dar nu pot suporta, pricepi? Nu pot suporta gîndul că trebuie să-i rămînem datori. (urlă) Nu vreau să rămîn nimănui dator.

ANA: Mai încet, ce-or să zică vecinii?

TATAR: Puțin îmi... da, pentru voi mă potolesc. Numai pentru voi.

COPIL: (rîde) Așa începe reeducarea: azi un ou, miine un..., îți ia adică, degetul, miine te ia întreg dragă Tatar. Și-apoi, nu pot pricepe...

ANA: La culcare!, că miine, spre deosebire de voi, eu mă scol devreme. Plec la slujbă. (întinde plapoma pe jos, păstrează, pentru ea, cuvertura. Chilezan o sărută și se întinde pe jos, lingă ceilalți).

(pauză)

COPIL: Cînd vă căsătoriți?

CHILEZAN: E singurul lucru care mi-a mai rămas de făcut!

ANA: Să ne aranjăm cumva, nu trebuie să ne pripim.

CHILEZAN: Nu, nu trebuie. Mai avem cîteva lucruri de rezolvat și apoi...

(Pauză. Mai tîrziu Tatar începe să sforăie, Chilezan nu poate dormi, deschide fereastra, își aprinde o țigară, fumează rezemat de perete. Afară ninge. Lumina văroasă peste chipul lui Chilezan – medalion – ceva mai tînăr. Începe să relateze cu o voce albă, egală, impersonală).

CHILEZAN: Înțelegeți, eu nu mai sînt cel de-atunci, vreau să spun... Dar trebuie să mă explic, trecutul meu e propriul meu mormînt, învierea e în mine. Vă voi vorbi, deci, despre Paula, despre... (Pauză) M-am ridicat și am pornit-o în diagonală în sala de dans care mirosea a ceară de parchet... A ceară... M-am văzut, dar nu îmi păsa – administratorul sălii, soțul Paulei, știți..., era și el descumpănit, i-am spus, bună-seara, nu îmi păsa de el, m-am strecurat pe lingă pian, am coborît scările și am ieșit în stradă. Ar trebui să ții minte, să ții minte, Paula, abia te-alungase, numai că te urmărea pretutindeni... iți frămîntam degetele, mergeam foarte repede, aproape că alergai după mine. Am stat multă vreme pe malul fluviului. Te simțeam lingă mine, m-am întors și am început să plîng în timp ce te sărutam. Ți-am scos sandalele, ne-am întins apoi pe nisipul cald... (debit verbal din ce în ce mai grăbit, va termina într-un țipăt). Curînd a bătut miezul nopții în turnul de apă, ai spus, e atît de tîrziu, ar trebui, m-a cuprins disperarea, am înțeles, pierdusem ceva, un lucru ce nu purta încă nume, poți... dacă vrei, da, în gangul de la intrare sta el, rezemat de tencuiala udă, golanule, mi-a spus, cară-te, i-am zis, domnule și l-am prins de pulpana hainei, ne-am privit clipe lungi, eram emoționat, sînt emoționat, nu-mi puteam stăpîni miinile, în lumina felinarului ochii lui erau stinși, scrumiți, căzuți adînc sub sprincenele stufoase, uimitor de negre, pleacă te rog, mi-ai spus, altfel mă alungă și din nenorocita aia de cămăruță, bine, și am dat să ies, să ies, pe miine, pe miine, ai spus, iar din clipa aceea viața mea a început să curgă pe un alt făgaș. (Lumină, apoi întuneric deplin).

Scena 4

(În garsoniera Anei, dimineața împreună cu Chilezan).

ANA: Nici nu mă gîndesc, asta-ți mai lipsea, să-mi vii băut acasă.

CHILEZAN: Mi-a vorbit de niște avantaje...

ANA: Să și le țină pentru el.

CHILEZAN: Mi-e teamă că o să le impartă cu mine. Asta ca să nu se plictisească de ele.

ANA: Nu, nu vreau... Ca atunci, în noaptea aceea de pomină...

CHILEZAN: (răbdător) Ba da, am nevoie de asta: pentru că nu mă pot stăpîni. Doar ce m-a provocat – de antrenor – vorbesc și m-am și năpustit peste el. Era de meserie. De-aia nu s-a întîmplat nimic. Mi-e frică de un altul care în viața lui n-a dat peste o sală de antrenament... Mi-e frică pentru mine, mai curînd, pentru noi mi-e frică. Nu vreau să ajung să te bat, mi-aș tăia mîna dacă... Omul acesta, antrenorul...

ANA: (plînge) Nu, nu, ajunge, ascultă-mă și tu măcar odată..

CHILEZAN: Nu pot. Chiar să vreau și mi-ar fi imposibil. Nu știu ce-i cu mine, nu întotdeauna, dar asta nu-i suficient, știi bine. Asta m-a dus la... În sfîrșit, de două ori, nu vreau să ajung și a treia oară... Înțelege, e ca un blestem forța asta pe care o am și cu care...

ANA: Poate fi o cale și pentru tine să scapi.

CHILEZAN: E singurul drum, e singura cale să mă potolesc. Amintește-ți cum am încercat să mă istovesc muncind, să uit de încordarea aia tîmpită din mine. Și unde am ajuns? Mi-ai putea spune? (Vede disperarea din ochii ei). Nu pot altfel, trebuie să mă înțelegi.

ANA: (sfîșiată) Da.

---

* Fragmente

Cu actorul ION LUCIAN

(Urmare din pag. 1)

ran care, fiind prea complicate, sînt evitate cu prudență. Literatura noastră pentru copii – o spun cu durere în suflet – e semnată de autori care o practică din amintirile lor din copilărie. Or, acest lucru e desuet și periculos. Tineretul e lăsat pradă westernului, serilor disco sau sportului – ceea ce nu-i rău de loc. Trebuie eliminată mentalitatea transelor acelea de vîrstă – cum se spunea pe vremuri; „spectacol pentru copii de la 6 la 9, de la 9 la 12, de la 12 la 14 ani. O împărțire judicioasă la ora actuală este aceea a împărțirii pe structuri intelectuale. Copiii de astăzi cu o structură intelectuală superioară timpurilor anterioare.

– Pentru că sinteți la Timișoara, pentru că toamna e aproape, și pentru că în această toamnă are loc cea de-a II-a ediție a Festivalului dramaturgiei românești – care se vrea o tradiție deja – ce părere aveți despre această importantă manifestare teatrală?

– O salut cu mare entuziasm. Sînt fericit că A. T. M. participă la această manifestare națională ce a dat o amploare deosebită artei românești. Din experiența de viață se dovedește că o continuitate de acest gen nu face decît să aducă o creștere calitativă de la un festival la celălalt. Ajungi la strălucire în timp.

– Cum ați încheia, I. Lucian, o discuție cu un public care vă îndrăgește nespus pentru talentul dv., pentru fizionomia care respiră căldură, bunătate?

– Nu aș încheia-o niciodată. Aș dori să țin acest contact spiritual în permanență. Din păcate, legile biologice mă vor împiedica. Dar nu știu de ce trebuie să încheiem o discuție cu publicul? Ea va trebui să existe și-n următoarele milenii. Sper ca peste un număr foarte îndelungat de ani să mă pot întîlni, cu ochi luminoși și fruntea sus, nedezmințindu-l niciodată în frumoasele sentimente pe care spuneți că mi le poartă.

portrete sentimentale

„Mi-e rău de fericire"

Viorica Cernucan, actrița, azi, a Naționalului timișorean, și-a dedicat existența în întregime teatrului. Încă studentă fiind la Cluj, în anul întîi, a fost angajată ca actriță, pentru un rol în „Fericirea mea", la Naționalul clujean, de sub conducerea regretatului om de cultură și director Aurel Buteanu. În casa lor, din Clujul natal, artele aveau mare trecere. Frecventa opera, trupa Naționalului încă de elevă, iar scena o fascina, magnetic. Și, totuși, întreaga viață a actriței stînd sub semnul emotivității extreme, a sensibilității acute și capricioase, și întreaga ei devenire actoricească a trebuit să se facă cu și împotriva acelei emotivități ieșite din comun. A acelei sensibilități ce șoca, irita, dar care și hrănea actorul și personajul căruia îi dădea naștere. Astfel a fost întreagă această carieră pradă unei nestăvilite furtuni emotive, ce a înălțat și a coborît actrița, în balansul sensibilității sale intime extreme.

De la primele apariții, în „Mam'zel Nituche", ea s-a împiedicat în cercul uriașei sale rochii și s-a prăvălit pe scenă. În „Trandafirii roșii", în spectacolul de adio închinat lui Zaharia Bîrsan, în micul rol al unui paj, într-o scenă cu Zefir, privind spre bătrînul sufleur, cu părul alb, ea a rămas cu unicul vers în gît repetîndu-l obsedant: „Și albă... Și albă... Și albă..." izbucnind apoi în plîns, în vreme ce lumea în sală rîdea copios, ea plîngînd astfel chiar și cînd Zaharia Bîrsan o liniștea cu maxima că „cine nu se bîlbîie, nu e actor". Iar, în „Intrigă și iubire", cînd cortina cădea și ea mergea spre cabină, ca în transă, simțind mîna maestrului Braborescu pe umăr, care a întrebat-o: „Cine ești tu?", ea a răspuns, tot ca pe scenă și printre lacrimi, ca și eroina ei: „Luise Miller, domnule!"

Actrița beneficia, în jurul ei, în acei ani, de experiența unor mari actori ca Ștefan Braborescu, Gh. Aurelian, Toma Dimitriu, Luchian Botez, Nunuța Hodoș, Maria Cupcea, Viorica Dimitriu, Dorel Urlățeanu, Magda și Ion Tilvan ș.a. care oficiau în teatru, cu o sfințenie aparte. Pentru care nu conta mărimea rolului, intrînd și la figurație cu aceeași naturalețe ca și la un personaj important din piesă.

Actrița ce se devota scenei era numai adorație pentru ceea ce însemna teatru. Și teatru însemna pe atunci totul. Căci ea, de fapt, cum o spune și azi, nu și-a trăit viața. Ci a trăit-o pe-a altora. Și, întotdeauna, fără falsuri. Ci transpunîndu-se firesc. Intrînd, în jocul de pe scenă, pînă la identificare cu jocul vieții proprii. Acasă, după asemenea roluri, o atacau insomnii rebele. Cum am fost acolo? Scena aceea? Mișcarea aceea? Obsesii. Imagina totul. Revedea filmul de pe scenă. Mișcarea, Replica. Pe care ea le repeta în vis la infinit, ca pe o placă a memoriei. Juca enorm. Roluri secundare. Figurație. Cu o gamă de stări ce o făceau să fie, totuși, ea, Viorica Cernucan, în toate. Pe scena Naționalului clujean ea devenea, cu fiecare rol, steaua de mărimea întîi. În „Pădurea", de Ostrovski, alături de Lucia Sturdza Bulandra, în Axiușa, după un spectacol superb, marea doamnă a teatrului românesc o chema: „Nu vii cu mine la București?" Ea izbucnea în plîns. Ca la o replică. Sau ca la un rol pe care nu-l accepta. Plîngea, fără să spună ceva, dînd numai din cap, a refuz, directoarea Bulandra conchizînd: „Provincială ai fost, draga mea, provincială ai rămas". Da, ea era în adevăr o provincială, dar a Clujului. Ea era actrița lui. Copiii o vedeau pe străzi și-o numeau cu numele personajului: „Iat-o pe „Floarea purpurie", „Uite-l pe „Cocoșelul neascultător"; „L-am văzut pe Tom Sawyer". „Ea e Ofelia?", „Ea e Dorina din Tartuffe?", „Ea e Alta din Act venețian?". Actrița trăia prin teatru și teatrul prin ea. Ea era a teatrului prin respectul ce i-l datora. Respect ce se întorcea apoi și asupra ei.

Actriță a stărilor, a emotivității extreme, niciodată a unei lucidități măsurate exact, matematic, Viorica Cernucan a mizat totul, în cariera ei, pe trăire. Pe spontaneitate. Pe sinceritate. Pe starea sensibilă. Azi, ea putea fi sublimă. Iar, miine, putea avea o execrabilă cădere. Asta a fost ea. Dar, trăind și mizînd total pe acest fel direct, puternic emoțional, de-a fi în teatru, ea nu putea niciodată înșela. Ea nu găsea trucuri. Ea nu le folosea. Căci ea creștea în scenă jucînd. Ea cîștiga rolul pe parcurs. Și adăuga la el mereu. Îl îmbogățea mereu. Astfel a reușit ea să colaboreze creator cu oameni de teatru și directori de scenă, precum Marietta Sadova, Victor Tudor Popa, Mihai Berechet, Mihai Raicu, Valeriu Grama, Ion Dinescu și alții.

Prin emotivitatea ei iritabilă, copilărească, poate că Vioricăi Cernucan ar fi putut să-i fie refuzată cariera de actor. Dar prin sensibilitatea și foamea ei de adevăr și întrupare pe scenă, ea era făcută pentru teatru. În acest balans, mereu cu sufletul la gură, a trăit ea ani și ani. Slăbind, uneori, topindu-se fizic, la cîte un rol, ca de pildă la „Comedie de modă veche", un rol puternic, pe care actrița, la Naționalul nostru, l-a acoperit în întregime cu ingenuitatea, grația, culoarea jocului ei, într-o gamă de actor complex: de cînt, dans, trăire între tragi-comic, între exuberanță adolescentă și îngîndurare.

La vîrsta de 36 de ani, după ce părăsise scena Clujului pentru a Oradiei, Viorica Cernucan s-a întors cu un spectacol Mușatescu, „Visul unei nopți de iarnă", în orașul natal, orașul care o lansase ca actriță. Care o iubise ca actriță. A fost o întîlnire revelatoare. Un memento pentru actriță. Deși spectacolul începea tîrziu, la ora 21, publicul ei era acolo. O aștepta. Cînd Doruleț al lui Mușatescu și-a vîrît capul ei mirat prin ușa crăpată, sala a izbucnit în aplau-

Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 6)

AVRAM IANCU

în povestiri populare

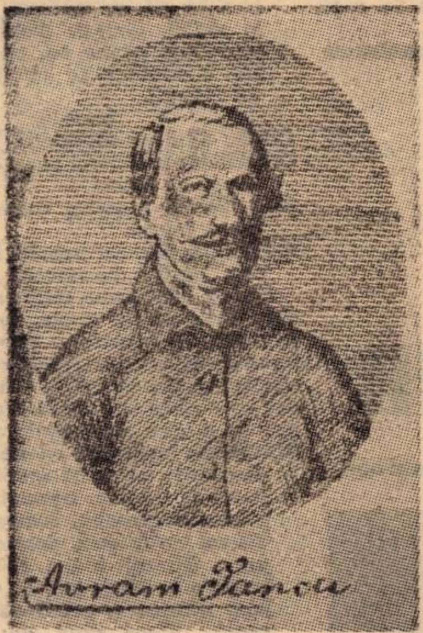

Cea dintii carte cu creație „populară" despre Avram Iancu a fost publicată de bucovineanul Simion Florea Marian (1847-1907) – unul dintre cei mai importanți etnografi români – care își propusese să întocmească o asemenea lucrare în timpul frecventării liceului din Beiuș, pe vremea cînd craiul munților era în amurgul vieții, trăind îndurerat între oamenii locurilor sale, de baștină. Culegerea respectivă, „poezii poporale despre Avram Iancu", a apărut mult mai tîrziu, în 1900, fiind un omagiu postum adus marelui revoluționar, chiar în anul cînd românii continuau cu tenacitate să apere memoria eroului lor, pe care încercaseră s-o pîngărească autoritățile austro-ungare, în 1899. Cea mai mare parte a poeziilor din această carte au fost extrase din presa vremii, care dovedea și prin publicarea unor atare creații venerația maselor populare față de Avram Iancu. De-a lungul timpului, în multe publicații românești au mai apărut numeroase cîntece despre conducătorul Revoluției din 1848 din Transilvania, învederînd înrădăcinarea acestui iubit luptător în conștiința poporului român. Un merit deosebit în acest sens il are și publicația timișoreană „Folclor literar" (vol. II, 1968) a Universității, în care a apărut o bogată colecție de „Cîntece populare despre Avram Iancu".

Cu prilejul comemorării a o sută de ani de la moartea lui Avram Iancu, sub egida Comitetului de cultură și educație socialistă a județului Arad, a fost editată culegerea de folclor „Iancule, dorule".

O bună parte din poeziile incluse în colecțiile amintite sînt creații cărturărești în formă populară, aparținînd unor intelectuali transilvăneni, dar acestea, intrînd în circuitul folcloric, au fost asimilate de spiritualitatea poporului, potrivindu-se viziunii acestuia despre Avram Iancu, și, prin urmare, au devenit cîntece populare.

Mai puțin au fost valorificate pînă în prezent legendele și povestirile populare despre Avram Iancu – creații care, față de cîntecele consacrate eroului, sînt în exclusivitate de proveniență populară.

Recent, am cercetat o bogată colecție de folclor, din Munții Apuseni, în manuscris, a timișoreanului Norbert Fisch (despre a cărui activitate pe acest tărîm voi scrie altădată), care are o secventă de povestiri despre Avram Iancu. Proza aceasta populară este utilă și pentru cercetători – istorici și folcloriști – pentru că ne dezvăluie atît mărturii reale despre eroul național ardelean, transmise din tată-n fiu, cît și o seamă de „transfigurări" ale evenimentelor și acțiunilor lui Avram Iancu, din perspectiva fanteziei populare. Lăsăm problema aceasta pentru a fi tratată în mod exhaustiv într-un studiu, iar acum vom face numai o succintă trecere în revistă a cîtorva aspecte din proza populară despre Avram Iancu, cuprinsă în colecția de folclor inedită a lui Norbert Fisch.

Incepem cu o relatare despre moartea lui Avram Iancu, la Baia de Criș, în 10 septembrie 1872, informator fiind Traian Micluția, de 86 de ani (în 1978), din aceeași localitate: Iancu a murit pe treptele casei lui Hofbauer Gyula, unde se odihnea, însoțit de copilul, în vîrstă de 8 ani, al acestuia, care, plîngînd, și-a anunțat părinții, spunînd Avram bacsi méghalt (Nenea Avram a murit). Cînd Hofbauer a vrut să-l ducă, pe umeri, în casă, a apărut „un director de la Cartea funduară sau de la Judecătoria Baia de Criș și i-a spus în limba maghiară: „Dați-ni-l nouă pe Avram Iancu, că-i al nostru!" Omul i-a răspuns: „Vi-l dau, dar să vă purtați bine cu el!" Atunci, acel „director" l-a dus pe Avram Iancu în casă la el și l-a îmbrăcat din nou într-un costum negru". Seara, au venit călăreți din Vidra de Sus, satul natal al lui Avram Iancu, „la priveghie". Informatorul mărturisește: „Eu l-am cunoscut pe omul (copilul lui Hofbauer n.n.) care l-a ținut de mînă pe Avram Iancu, în clipa în care a murit". În multe relatări se arată că la înmormîntarea lui Avram Iancu a luat parte un mare număr de oameni, convoiul mortuar ocupînd tot drumul dintre Baia de Arieș și gorunul lui Horea de la Țebea. (Conform documentelor, au participat 40.000 de oameni).

În unele povestiri e evocată luminoasa figură a lui Avram Iancu, ca sfătuitor și sprijinitor al moților năpăstuiți. Bunăoară, sătenii din Lupșa cîștigă un proces cu un vînzător al drepturilor lor, pe care îl bătuseră, ținînd seama de povățuirea lui Avram Iancu (cam anecdotică, rămîne de văzut cît e de reală); o femeie, ajunsă la disperare, datorită asupririi, cînd vrea să se spînzure în pădure, se întîlnește cu craiul munților, care o salvează de la moarte și îi dă o pungă cu bani. Iancu era obsedat de numărul mare de moți care au murit în timpul revoluției (potrivit documentelor, 40.000) și adeseori mergea în locurile bătăliilor, unde „stătea cu zilele și săptăminile, nemișcat, nebăut și nehodinit, într-o veghe continuă, plîngînd miile de suflete", care s-au jertfit pentru binele națiunii. Unii informatori populari vorbesc despre „plăcerea lui Iancu de a pescui păstrăvi", pe care îi dădea copiilor. Îi iubea mult pe copii, și le făurea fluiere. Apoi sînt relatări despre „șederile" lui în numeroase localități din Munții Apuseni, despre prietenii săi, foști luptători în legiunea lui. Ba sînt evocate și chipuri de femei pentru care a manifestat simpatie: „Odată, Iancu venea de la Brad spre Baia de Criș, și era zi de tîrg la Brad, și venind a văzut o nevastă frumoasă și a sărutat-o și i-a dat cinci zloți de argint. Iar nevasta, cît a trăit tot s-a lăudat că a sărutat-o Avram Iancu – Craiul Munților!" Uneori stîrnea gelozii: „... Odată la tîrg, la Baia de Criș, Iancu cumpără o pereche de cercei unei femei din Rișca. Auzind, străbunica a devenit geloasă, iar cînd a mai venit Iancu la ea, nu l-a mai omenit. După plecarea lui, străbunicu o mustră și-i zise: „De ce nu omeniși pe Domnul Iancu?" Ea a răspuns că nu mai are timp. Iancu nu i-a mai cercetat și nici n-a mai trăit mult. Cînd străbunica a auzit că Iancu a murit, s-a dus și l-a sărutat". Femeia aceea a regretat toată viața gestul ei nesăbuit, iar unuia dintre cei doi feciori ai săi „i-a pus nume de botez Iancu". Sînt și multe povestiri referitoare la luptele lui Iancu, la vitejia lui și a oamenilor săi. Iată o relatare în care figura lui Iancu apare ușor hiperbolizată: „Am auzit că au ieșit Avram Iancu în vîrful dealului la Doidiești, de la Tarnița spre mormînt. Și au strigat Iancul de acolo spre Gîrda și Arieșeni, ca să nu mai lucre la robotă nici să nu mai plătească dările acelea mari, ci să se unească toți să plece la răscoală. Iancu a strigat așa de tare încît s-au auzit și în Gîrda și Arieșeni". Un caracter legendar au povestirile în care se susține că Avram Iancu ar fi fost coleg de școală cu Francisc Iosif, și că l-a întrecut la învățătură pe viitorul împărat, de aici iscîndu-se pizma acestuia pentru Avram Iancu, sau într-o povestire se arată că, pe cînd ungurii îl prigoneau pe Avram Iancu, el „se culcase pe colina Vidrii. Dormitînd acolo, a venit o păsăruică la el, de l-a înștiințat că-i urmărit".

Aurel TURCUȘ

„Mi-e rău de fericire"

(urmare din pag. 5)

xe. Replica ei primă era gîtuită. Doruleț lăcrima. Spectacolul era lung. Actrița și-a intrat în rol. Sala era vie la fiecare replică. Sala trăia pentru actrița ei. Și actrița ar fi putut juca ore în șir, zi și noapte, pentru orașul ei, în transa trăirii în care ea intrase definitiv. În final, pe scena goală, cu lumea aceea în jur, stînd strînsă în mijlocul ei, ea actrița, ca de atîtea ori, plîngea. Lacrimile o însoțeau și acum, la bucurie, ca de fiecare dată pe scenă, ca o puternică și statornică expresie a inimii ei. Rimelul, fardurile se topeau, curgînd pe obrajii ei. Plîngea în hohote. În jur, prieteni, prietene, o linișteau, o întrebau dacă nu i-e rău? De ce plînge ea acolo? Dar ea, mecanic, repeta: „Mi-e rău de fericire... Mi-e rău de fericire..." Atunci, ea a știut că e iubită. Că îi erau alături toți. Dar, știind aceasta, rechemată acasă, pe scena Clujului, ea nu s-a reintors, spunîndu-și: „În locul unde ai fost odată fericită, să nu te mai întorci niciodată".

La Naționalul timișorean, azi, cu peste o sută de roluri jucate încă în putere creatoare, încă clocotind de entuziasmul scenei, și dorind să joace, Viorica Cernucan joacă, totuși prea puțin. Ea nu știe să lupte pentru roluri cu alte arme decît jocul ei de scenă. Ea nu poate să roage și să ceară cînd ea a primit întotdeauna. Să nu mai existe oare genul ei în teatru? Genul ingenuei, al ființelor delicate, spontane, capricioase, paradoxale, extremiste, pline de finețea și forța atît de copleșitoare a stărilor emotive ambigue, dar atît de devotate unei singure zeități: trăirii puternice și depline a sentimentelor pasionale ale vieții?

„Pe un actor îl distrugi și îl îngropi cînd nu-i dai voie să trăiască pe scenă" spune actrița, ca și cum ar da o replică. Cînd, de 4-5 ani nu joacă decît la intervaluri enorme, orgoliul de artist se degradează. Se ofilește. Căci acel orgoliu, la un mare sau mic actor, există. Trebuie să existe. El și-a dat o mulțime de examene prin fiecare rol al vieții sale, ca acel orgoliu creator să existe.

A reface traseul vieții unui actor e ca și cum ai reface efemerul. Ce rămîne în urma lui? Un maldăr de afișe, fotografii, tăieturi din gazete? Dar trăirile, gesturile, suferințele, lacrimile de pe scenă, vocea, tremurul și tăcerile lui? Unde sînt ele? În ce teritoriu s-au refugiat ele? Cum medita Albert Camus: „Stăpîn peste domeniul efemerului... actorul și-a ales totuși gloria aceea fără margini, aceea care se consacră și se trăiește". Gloria actorului, deci, să fie chiar viața? Chiar a trăi? A trăi cu personajul odată, în zeci și sute de ipostaze? Probabil! Căci, pentru el „a nu fi cunoscut înseamnă a nu juca și a nu juca înseamnă a muri de o sută de ori, odată cu făpturile pe care le-ar fi însuflețit sau înviat", cum spunea același Camus.

Desigur, din aceste fotografii pe care le răsfir acum printre degete, se degajă, mai de fiecare dată, chipul aceleeași ființe. Ochii pătrunzători, fascinanți, de o melancolie sfîșietoare, într-un chip alb și curat, și o tandrețe ce te învăluie. Roluri, personaje, scene. O viață închinată teatrului. Actorul? Viorica Cernucan, de la Naționalul timișorean.

---

săptămîna culturală

Noul an școlar înseamnă, pentru încă cinci zile, pregătiri... pregătiri. Să le urăm elevilor și studenților orașului, „spor la învățătură". Să le reamintim că, la Școala populară de artă și la Casa Tineretului, vor funcționa cercuri și cursuri dintre cele mai diverse (de teatru, informatică, dans, croitorie, muzică...) Vom reveni cu amănunte. ● **Vă invităm azi,** la orele 17, în sala Teatrului german de stat, la deschiderea stagiunii, cu „Albă ca zăpada" – prelucrare de Johann Szekler și Grete Gross, regia Mihai Raicu, scenografia Traian Zamfirescu. ● **Tabără de creație.** În localitatea Nădrag, în organizarea Asociației scriitorilor și a Comitetului județean de cultură și educație socialistă, tinerii scriitori din cenaclurile județului nostru, își continuă activitatea pînă în 12 septembrie. Îndrumători: dramaturgul A. Gh. Ardeleanu și poetul Aurel Turcuș. ● **La clubul presei din Timișoara,** un oaspete italian. Poetul Rolando Certa (căruia editura „Facla" i-a editat recent, în traducerea Vioricăi Bălteanu, volumul „Cînt de dragoste pentru Sicilia") s-a întîlnit cu ziariștii orașului; despre creația și personalitatea invitatului au vorbit criticul literar Eugen Dorcescu, conf. univ. dr. Ion Neață, scriitorul Ion Marin Almăjan. ● **La Editura „Facla",** în stadiu avansat, romanul „Casa șerpilor" de Teodor Bulza. ● **Filarmonica** anunță, pentru 12 septembrie, o seară Johann Strauss (uverturi, arii, valsuri). Dirijor: Remus Georgescu. Soliste: Rodica Miloia și Elena Săbăduș. ● **Teatrul Național** își va deschide stagiunea, în 16 septembrie, cu piesa „Goana" de Paul Ioachim. (Următoarea premieră: „Mary Poppins" – de Silvia Kerim, după Pamela Travers, în regia și scenografia lui Ion Lucian; muzica Marius Țeicu, coregrafia Francisc Valkay) ● **La Teatrul de păpuși** se repetă „Poveste cu un pescăruș", în regia și scenografia autorului: Cristian Pepino. ● **Vești bune** de la Vaslui: Ștefan Popa a fost distins cu marele premiu pentru caricatură al „Salonului de umor '82", iar Sergiu Siharu se află printre laureații „concursului de creație". ● **Moda jurnalelor** este titlul cărții pe care Laurențiu Cerneț ne prevenea că nu o vom primi „cu autograf așteptat". Anunțul apărut, în timp util, în ziarul local a determinat cititoarele „de profil" din întreaga țară să dea fuga la Turnu-Severin unde, la librăria „Decebal", autorul a putut fi văzut joi, 9 septembrie, alături de volumul său, editat de Cartea Românească. Se zvonește că celebrul umorist lucrează, în paralel, la o nouă carte și la un nou anunț. ● **La aceeași librărie,** în 8 septembrie, Nicolae Calomfirescu și-a lansat romanul **Septembrie.** ● Vă recomandăm: expozițiile „Arta în slujba păcii" (Galeria Helios) și „Grafică contemporană" (Secția de etnografie a Muzeului Banatului); filmele „Mefisto" (producție R.P.U., film distins cu un premiu la Cannes și cu un „Oscar") la cinematograful „Arta" și „Un om trăind în viitor, Nicolae Titulescu", la „Dacia". ● **Concursuri prin cinematografe:** în 18 septembrie, la Tomnatic, „concurs pe tema filmului „Dacii", la sala „Victoria" din Timișoara – concursul „Cel mai bun povestitor". ● **Mare serbare cîmpenească** se va întîmpla, în 19 septembrie, la Bogda, sub egida C.J.C.E.S. și Consiliul educației politice și culturii socialiste Bogda. Din program: un spectacol cu formațiile de amatori din Bogda, Mașloc, Pișchia, Giarmata, Dumbrăvița, Seceani, ansamblurile „Timișul", „Banatul" și al Casei Tineretului, formații ale sindicatelor din Timișoara, o expoziție de artă populară și trofee vînătorești, o horă țărănească (pe platoul taberei școlare). **O.J.T.** și **B.T.T.** organizează excursii la locul manifestării. ● **Glumă de sezon.** A trecut prin oraș un mare maestru internațional și iluzionist (cf. afișului) ce promitea, contra 17 lei intrarea, „omul invizibil și dispariția capului" (copiii sub 14 ani nefiind admiși decît „în mod organizat"). S-ar zice că, la ARIA, a fost înființat un serviciu special de păcăleli contra-cost.

săptămîna culturală

top

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Bufonul zburător – **Post Scriptum**; 2. La modă – **Roșu și Negru**; 3. Hai încearcă să zîmbești – **Mirabela Dauer**; 4. Soare, flori – **Dida Drăgan + Monolit**; 5. La drum – **Domino**. **SECȚIA INTERNAȚIONALĂ**: 1. Don't You Want Me- **Human Leaque**; 2. Las Palabras de Amor – **Queen**; 3. Stranger In paradise/You'll Be Lonely Tonight – **Smokie**; 4. Juke-Box Hero – **Foreigner**; 5. The Man Thing – **Roxy Music**. **Propunere**: Harder Than Diamonds – **Chubby Checker**.

POVESTEA LUI JANIS JOPLIN (V)

Cel ce ascultă atent piesa lui Krisstofferson **„Me And Bobby McGee"** în varianta (indiscutabil, cea mai reușită) a lui Janis, va fi surprins de gama variată a simțirilor umane cărora interpreta le dă glas pe parcursul cîntecului ce nu depășește durata obișnuită, a unei fețe de single. Și totuși, Janis, **„fata care a trăit prea repede"** cum va scrie un cronicar, după tragica dispariție a artistei, a fost în scurta ei viață, singură, teribil de singură. Într-o societate de consum, nimeni n-a știut să vadă în această fată mai mult decît posibilitatea de a stoarce bani de pe urma imensului ei talent. Și ea, în momente de slăbiciune și disperare va căuta alinarea refugiindu-se în ucigătorul paradis al amfetaminei. În primăvara anului 1969, Janis va face un turneu în Europa alături de **Kozmic Blues Band**. Concertele s-au ținut lanț, astfel că dorința ei de a vizita măcar un muzeu a rămas neîmplinită. Era mereu palidă și neliniștită. Așa o va cunoaște **Bob Dylan la** Madison Square Garden **la 29 decembrie 1969, cu prilejul unui coktail dat în** cinstea ei. Primul și ultimul... La **începutul anului 1970, Janis revine la grupul Big Brother. Cu el susține un concert la Fillmore** West. A pus apoi bazele formației **Full Tilt Boogie,** după părerea ei „grup unitar și talentat, alcătuit din instrumentiști de excepție" alături de care a apărut la 12 august 1970 pe stadionul Harward, în fața a 40.000 de spectatori. **Restul e doar muzică...**

(SFÎRȘIT)

Selecție și adaptare după Jacques Barsamian de Petru UMANSCHI

arta amatoare

Profesioniști ai mișcării amatoare

Există, desigur, centre culturale precum Lugojul, în care, se poate spune, continuitatea activității formațiilor este bazată pe tradiție, nefiind necesară, aici, stimularea „cu caracter de campanie". Teatrul popular ori corul „Vidu" vor fi întotdeauna piesele de rezistență ale lugojenilor, constituindu-se în veritabile simboluri ale spiritualității acestor locuri. În ansamblul emulației colective însă, ar fi nedrept să nu subliniem rolul pe care îl au activiștii culturali precum Gheorghe Luchescu, directorul Casei de cultură a municipiului. Dotat cu pasiune și talent organizatoric, el este, de fapt, responsabilul unor importante reînnoiri ale efectivelor formațiilor, al diversificării formulelor artistice utilizate de ele. Unul dintre acei profesioniști ai mișcării amatoare, cunoscători ai psihologiei acesteia, știind să prețuiască valorile, să le integreze numeroaselor cercuri ale Casei de Cultură. Gh. Luchescu s-a documentat ca nimeni altul în problemele istoriei culturale a Lugojului, a scris cărți legate de ea. În acest fel, cred, fiecare acțiune poate fi îndrumată, integrată mai exact în contextul unei anume specificități; se inovează creator în numele tradiției remarcabile a orașului. Activistul cultural, în modesta sa postură, a reușit să devină un animator prețuit, artist în domeniul conlucrării cu oamenii și totodată cel ce atrage în așezămîntul cultural personalități din alte centre, stabilindu-se astfel durabile relații de colaborare. Ceea ce la alții a devenit activitate de rutină, la Gh. Luchescu este viața alimentată zilnic de nou, stimulată, desigur și de numeroasele succese ale formațiilor lugojene. Succese pe care acestea le împart și cu activistul cultural. Pe bună dreptate.

Lucian BURERIU

excelsior

Doru Eugen Popin

SIMBĂTĂ 14

Ca astăzi,
Nicicînd n-am simțit
Plăcerea asta mai voluptoasă
Și mai dorită
De a fi mîngîiat de ploaie.
Aș vrea să o opresc,
Apoi reverse-se asupră-mi totul.
Dar împrejur stropii continuă
Cîntecul nopții, drumul lor
Spre adîncuri, prelungindu-se în linia vieții
Din palma unui necunoscut.
Pe alei,
Mi se pare că arborii
Mă salută, ca pe un vechi prieten,
Aducîndu-mi aminte
De vorbele acelea-nțelepte:
„Rațiunea tace-ntr-un trup rece"

NOUĂ

Dacă ai să vrei
Ascultă zgomotul ploii
Și ai să poți visa,
Ascultă zgomotul inimii
Care măsoară timpul
Și ai să poți crede.
Ascultă zgomotul adus de amintiri
Și ai să poți aștepta,
Ascultă zgomotul orașului
Și ai să te pierzi,
Oricît ai striga.
Ascultă zgomotul ireversibil al timpului
Și ai să poți iubi...

EXCELSIOR

Încerc să șterg calm
Un gînd, pe care niciodată nu l-am ucis;
Dar, la fel ca Phoenix,
El sfidează,
Redevine vis.
Îl uit, să-și satisfacă vanitatea,
Și apoi îl săgetez din nou,
Dar prea tîrziu, prea simplu,
A devenit amintire, ecou...

AESCULAP

Adesea nopțile vorbesc,
Șoptind despre tine;
Nopți care te zămislesc,
Alături de umbre și vise.
Iar umbrele mă-nvăluie,
Acoperindu-mi ochii.
Plouă mărunt pe pămîntul
Uscat și ars de umbre și soare,
Și ape și vise și umbre bătîndu-l,
Și ideal – depărtare.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 12 SEPTEMBRIE

8,00 Școala în viitorul an de învățămînt. 8,40 Omul și sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. Telex. 15,40 Teatru în serial: Mușatinii: Episodul 11. 16,45 Repere nigeriene. 17,00 Telesport. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,25 Călătorie prin țara mea. Porți spre Dunăre (VII). Delta. 19,55 Cîntarea României. Județul Bacău. 20,45 Film artistic. O cursă în Munții Stîncoși. Producție a studiourilor americane. 22,20 Telejurnal. 22,30 Studioul muzicii ușoare.

LUNI, 13 SEPTEMBRIE

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 18,00 Închiderea programului. 20,00 Telejurnal. 20,25 Orizont tehnico-științific. 20,45 Cadran mondial. România și problemele lumii contemporane. 21,05 Roman foileton: Pastorala '43. Ultimul episod. 21,50 Telejurnal. 22,00 Din albumul celor mai frumoase melodii populare.

MARȚI, 14 SEPTEMBRIE

11,00 Telex. 11,05 Roman foileton: Pastorala '43. Ultimul episod. 11,50 Armonii camerale. 12,15 Cadran mondial. România și problemele lumii contemporane. 12,35 Eroi îndrăgiți din literatura pentru copii. 13,00 Închiderea programului. 16,00 Telex. 16,05 Profiluri școlare. 16,30 Clubul tineretului. Prefață la noul an școlar. 17,15 Anunțuri și muzică. 17,25 Cartea social-politică. Gîndirea politică africană. 17,50 1001 de seri. 18,00 Închiderea programului. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,45 Dialogul faptelor. În întîmpinarea alegerilor de deputați în Consiliile populare.. 21,00 Teatru TV. Profesoara de Natașa Tanska. 22,05 Pagini muzicale de mare popularitate din muzica românească. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 15 SEPTEMBRIE

16,00 Telex. 16,05 Tinerii și creativitatea. 16,25 Viața culturală. 16,50 Tragerea Pronoexpres. 17,00 Universul femeilor. 17,50 1001 de seri. 18,00 Închiderea programului. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Bun găsit, școală: 21,00 Telecinemateca. Ciclul: mari regizori: Castanele sînt bune. Producție a studiourilor italiene. 22,20 Telejurnal.

JOI, 16 SEPTEMBRIE

11,00 Telex. 11,50 Film serial. Lumini și umbre. Episodul 20. 12,05 Relația: Liceu-școală generală. 12,25 Concert popular. 13,00 Închiderea programului. 16,00 Telex. 16,05 Călătorie prin Chiapas. 16,30 Stadion. 17,00 Studioul tineretului. 18,00 Încheierea programului. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,45 Anii tinereții noastre. Program de muzică patriotică și revoluționară. 21,00 Memoria documentelor. Noi dovezi arheologice despre vechimea și continuitatea poporului român în spațiul carpato-dunărean. 21,20 Serial științific: „Corpul uman", episodul 2. 21,50 Invitați în studiourile noastre: Valentin și Ștefan Gheorghiu. 21,15 Telejurnal.

VINERI, 17 SEPTEMBRIE

15,00 Telex. 15,05 A început școala. Obiective ale noului an școlar. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea Loto. 17,50 1001 de seri. 18,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,30 Melodii românești. 20,45 Dezbateri culturale. Îndatoririle criticii literare (II). 21,10 Film artistic: Judecătorul din Bodrun. Producție a studiourilor din Turcia. 22,20 Telejurnal.

SIMBĂTĂ, 18 SEPTEMBRIE

11,00 Telex. 11,05 Din marea carte a patriei; Cetăți vechi și noi pe Oltul Mijlociu. 11,25 Film artistic :O cursă în Munții Stîncoși. 13,00 La sfîrșit de săptămînă. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. Sport. 19,25 A patriei cinstire. Moment poetic. 19,35 Teleenciclopedia. 20,20 Film serial: Lumini și umbre. Episodul 22. 21,20 Întîlnirea de sîmbătă seara. Spectacol de varietăți umoristice, muzicale, coregrafice. 22,20 Telejurnal. 22,30 Nocturnă TV.

sport

ION IONESCU

… revenind, ciclic, la „Poli", adică la „Politehnica" Timișoara, găsește echipa fără cap și fără coadă, un grup de flăcăi, unii prunci, alții în curs de îmbătrînire, care pur și simplu n-au chef de fotbal, nici cei care știu să joace, nici cei care nu; contrar anumitor păreri, cum că nu-l iubesc pe Manolache (ar fi culmea!), scriu aci, deschis, că, personal, n-am avut și nici n-am nimic de împărțit cu domnia-sa, legîndu-ne numai și numai fotbalul, cum sînt atîția, de altfel (legați); de la Ion Ionescu, noi, subsemnatul, am învățat oarece carte despre sportul cu mingea și piciorul, chiar și cu capul, așa încît, cunoscîndul și altfel, omul mi-e drag; mi-e drag, dar asta nu înseamnă că nu păcătuim, cînd unul, cînd celălalt, mai ales cînd disputele noastre nu se așează pe altarul fotbalului, ci alături, aplecîndu-ne urechea spre vorbele bîrfitoare ale amicilor; mare curaj să reia acest „doxa", care e Ion Ionescu, lucrul mereu neterminat – și de alții, dar și de el însuși – numit făurirea, la Timișoara, a unei echipe zdravene, gen Craiova, gen Pitești, Corvinul sau altele, noi, fala Banatului, rămînînd să ne zbatem ca peștele pe uscat, cu speranța că-i păcălim și anu' ăsta; acum e greu să se întîmple minuni, e prea tîrziu, deși ne aflăm încă la începutul campionatului, iar etapa ce vine cu oltenii, la noi, acasă, de unde se vede treaba că moștenirea lui Manolache, minus doi în clasamentul adevărului, poate încă să se subțieze, ceea ce, sigur, n-am vrea.

Tac (și scriu) pe tema pregătirilor lui Mircea Lucescu pentru meciul cu Suedia; mă bucur că Ducadam se află în lot, semn că binele învinge răul nu numai în povești; îi las liniște antrenorului, părîndu-mi-se că are prea mulți iscoditori în săpăturile sale, de parcă n-am sluji aceeași cauză: suișul fotbalului românesc!

Teodor BULZA

Ultimele zile ale lui Maiakovski

1

Veronica Polonski, actriță la „Hudojestvenii teatr" a fost „participantă" nu „martoră" – cum spune ea însăși în memoriile sale – la ultimele zile ale marelui poet. Ea i-a fost totodată „ultima iubire", iar aceste memorii, din care extragem un scurt fragment, le-a scris după opt ani de la moartea lui Vladimir Vladimirovici Maikovski.

„Bîrfa care circula pe atunci era că Maiakovski se poartă nedemn cu femeile. Cînd l-am cunoscut, mulți „binevoitori" au sărit să mă convingă că e așa și pe dincolo, dur și cinic, de nesuportat. Bineînțeles, nimic nu era adevărat. O asemenea comportare, caracteristică pentru Maiakovski, nu mi-a fost dat să cunosc la el. Nici Lilly Brik, nu s-a plîns de așa ceva. Nu mă tem să spun că Maiakovski era romantic. Asta nu înseamnă că și-a făcut un ideal din femeie, iubindu-și visul și ficțiunea; nu, el vedea bine toate defectele, iubea omul și-l accepta așa cum era cu adevărat. Acest romantism nu avea nici o legătură cu sentimentalismulu. Odată, la o partidă de pocker, eu am pierdut. Vladimir Vladimirovici vroia să-i cumpăr niște pahare pentru vin. I-am făcut cadou un set de douăsprezece bucăți. Paharele erau tare fragile și se spărgeau ușor. Curînd rămăseseră numai două. El era superstițios, zicea că o să ne despărțim dacă se mai sparge unul. De aceea le spăla și le ștergea singur. Într-o seară stăteam în cameră la Lubianka, cînd Vladimir Vladimirovici zise: „Tu știi, Norocika, ce simt pentru tine. Vroiam să scriu despre asta o poezie, dar despre iubire am scris atît de mult – totul a fost spus". I-am zis că nu înțeleg cum se poate spune totul despre un lucru. După părerea mea, cînd e vorba de iubire, pentru fiecare om poți simți ceva nou. Și poți găsi alte cuvinte, numai ale tale.

Începu să-mi recite toate poeziile sale de dragoste. Apoi strigă deodată: „Proștii! Maiakovski a terminat-o cu scrisul, Maiakovski e doar un agitator... Iar eu pot să scriu despre lună, despre femeie. Oare să nu mai scriu despre asta! Dar n-a venit încă vremea. Mai avem nevoie de cuie, de împrumuturi. Numai că eu în curînd o să trebuiască să scriu din nou despre dragoste".

Pe data de 12 aprilie aveam spectacol. În pauză sună telefonul. Era Maiakovski. Foarte tulburat, mi-a zis că se află în cameră la Lubianka și că se simte tare rău... Și nu numai acum, ci îndeobște... Numai eu pot să-l ajut, zicea. Iată, acum e la birou, înconjurat de obiecte – lampă, cerneala, creionul cărțile și celelalte. Dar numai în prezența mea toate acestea au un rost. Fără mine, dispare totul, totul devine inutil. Încercam să-l liniștesc, îi spuneam că și mie mi-e greu fără el, că o să vin după spectacol. Vladimir Vladimirovici mi-a zis: „Da, Nora, eu te-am amintit în scrisoarea către guvern, întrucît te consider un membru al familiei mele. Nu ai nimic împotrivă?...

(va urma)

din literatura universală

HILDE DOMIN

Hilde Domin a împlinit la 27 iulie 1982 şaptezeci de ani. S-a născut la Köln şi a studiat dreptul, sociologia şi filosofia la Heidelberg, Berlin, Roma şi Florenţa. În timpul războiului, a făcut parte din emigraţie. A fost învăţătoare la Londra, lector la Universitatea din Santo Domingo. A trăit mult timp în Statele Unite şi Spania, iar din 1945, s-a stabilit la Heidelberg. Personalitate complexă, Hilde Domin s-a afirmat în primul rînd ca poetă, creaţia sa lirică fiind încununată cu prestigioase premii şi distincţii literare. Cititorii români au luat contact cu poezia Hildei Domin prin volumul **Numai o floare ca sprijin**, publicat de Editura Univers în 1978.

ÎNTREBARE

Dacă pasărea ar deveni peşte
această părticică din ea
care se înalţă mereu

întotdeauna-n tăcere

în lumea fără mîini fără aripi
cum ar putea învăţa
să fie peşte-ntre peşti?

MUGURI

Dau muguri
sub frunze
asta se cheamă toamnă

APA VISULUI

Apa visului
plină cu zile înecate

Apa visului
creşte pe străzi

Apa visului
mă duce departe

ÎN ZBOR ROTIT

În zbor rotit
mereu
pe vînt răcoros

În zbor rotit cuvintele mele
înaripate nostalgic
fără cuib

în întîmpinarea unui zîmbet cîndva
nimeni nu suportă viaţa singur
în zbor rotit în zbor rotit

ÎNTREBARE

După micul conflict
– o strîngere a buzelor este de-ajuns –
dacă mă voi preface în nor
sau în corabie fără ancoră
pe marea ta
sau, pur şi simplu,
voi lua altă formă
pentru tine
cu tine ce se va întîmpla?
Şi cum ai să-ţi înfrîngi
a doua zi dimineaţa
un strop de sfială?

TOAMNĂ

Casa păsărilor se desfrunzeşte.
Ne-a cuprins teama de toamnă.
Cîţiva dintre noi
pictează faţa morţilor
cînd se mută
fiindcă ne-a cuprins frica de iarnă.
O femeie bătrînă, care a stat în faţa
noastră,
ne-a fost adăpost contra vîntului,
frunzişul nostru de iulie,
mama noastră
a cărei moarte
ne
despoaie.

AMIAZA PE INSULĂ

Sîntem străini
din insulă-n insulă.
Dar la amiază, cînd marea
ne urcă pînă în pat
şi trecutul
ca o dîră de apă
şiroieşte la călcîiele noastre
iar pe ţărm veştedа iarbă de mare
se preface în pomi aurii
atunci nu ne mai reţine
nici plasa amintirilor
lunecăm
spre depărtări
şi nici ruta pescarilor
nici hărţile adîncului
nu mai au valoare
pentru noi.

DESPRINS

Desprins
un cuvînt pluteşte
pe apele timpului
se răsuceşte
e purtat
sau dispare-n adînc
Tu m-ai uitat de mult timp.
Nu-mi amintesc de nimic,
nici de tine
şi nici de altcineva.
Acest cuvînt de la mine la tine
această frunză plutitoare
ar putea fi din oricare
pom
căzută pe apă

în româneşte de
Hans MOKKA şi Lucian ALEXIU

Nikolaus Lenau – o privighetoare a melancoliei

Împlinirea a 180 de ani de la ivirea pe lume a celui care va semna **Nikolaus Lenau** (născut în Banatul românesc, la Lenauheim, în anul 1802) – ne prilejuieşte o obligatorie reîntîlnire cu o lirică neaşteptat de viguroasă şi elocventă (în accentele ei de revoltă socială cuprinse în poeme lungi precum „Albigenzii"), dar şi în poezia erotică, de un pesimism dens şi pătrunzător.

Maestru şi convorbitor de taină al lui Eminescu (traducător al său de neintrecut) – Lenau ne pare deosebit de tînăr şi nepăsător în faţa timpului.

Oricît de imperfecte, tălmăcirile de faţă sînt ecouri ale unor poezii cu adevărat remarcabile, şi se vor un omagiu adus poetului care nu putea trăi fără privighetori şi fără fumul cîntării lor nepieritoare.

TRANDAFIRUL MEU

O, jubilează tînăr trandafir,
Căci chipul tău în veci nu va dispare,
Chiar de s-ar stinge-al dragostei lung fir,
Pierind în vîntul serii-nşelătoare.

Aceste-arome dulci şi raza de lumină
Peste pămînt nu pot să aibe preţ.
Tu străluceşti pe mîndra ta tulpină,
Adus din altă lume drept, semeţ,

Din tufărişul unde zeii-n umbră
Coboară cîteodată cu plăcere,
Cînd depărtarea sfîntă se adumbră,
Şi ne ursesc cu doruri efemere!

De-aceea nostalgiile mă cheamă
Mereu dincolo de intensitate
Şi-mbrăţişîndu-mi lacrima cu teamă
Imaginea ta-mi dăruie curată;

Şi adăstăm, o, în văzduhuri clare,
Unde-i mireasma ta vrăjită, vie,
Şi unde nici o stavilă n-apare
Şi creşte-ntr-una numai veşnicie.

Aici se nasc secunde şi dispar –
Trecînd pe lîngă tine în iureş ne-ncetat;
Toţi vor să te găsească iar şi iar
De tinereţe strălucind, pe strat.

Iar eu, ca Ea, mereu, grăbesc
Cu toţi acei care-mi sînt dragi şi buni,
Trecînd pe lîngă tine fără să zăbovesc,
Gonit, de zor, de aprige furtuni.

Tu însă, floare binecuvîntată,
Îmi umpli inima cu dulci vibraţii
Şi-mi aparţii pe veci, profund pictată
În adîncite, ale vieţi-mi spaţii;

Acolo unde moartea dă odihnă
Ştiind curtenitor să mă-nsoţească
Şi degetele ei uşoare-n tihnă,
Mîngîie ofilirea mea firească.

ÎNSEMNĂRI DE CĂLĂTORIE

Mestecenii suiau de-argint!...
Lumina grea, de lună
Lipită-i parcă în alint.
De creanga naltă, bună.

Şi-n luncă o colibă sta
Ascunsă lîngă vie –
Chemîndu-mă (mă adăsta)
Cu vocea ei zglobie.

În dimineaţă licăreau
Modestele ferestre
Şi munţi şi vale-ncet prindeau
A rumenirii veste.

Cu fruct de aur înspre geam
Sălta bogata viţă.
Şi puritatea o vedeam
Pe casă – porumbiţă.

O ciocîrlie-n zbor sprinţar
În dimineaţa pură
Cînta de parcă Slava chiar
De glie se îndură.

Şi mă gîndesc că ar putea
La geam să se ivească,
Dîndu-mi bineţe, draga mea
Cu faţa ei cerească.

O, fantezia mea fugind
De-al duşmăniei modru –
O căuta, profund iubind,
În liniştea de codru...

Hai-hui o primăvară-n doi
prin crîngul plin de şoapte!
Şi s-ascultăm vrăjiţi apoi
Privighetoarea-n noapte.

Şi-n plînsul frunzelor spre lut
Cînd toamna e stăpînă,
Să mă lipesc de sînul mut
Uitînd moartea păgînă...

Iar iarna, cîntecu-i suav
Să-mi spună adorata;
Din cer să vină lung şi grav
Norocul pe de-a gata.

O, nici nu mai respir acum
Şi nu fac vreo mişcare,
Să nu se risipească-n fum
Coliba din visare.

Dar iată, sare un zăvor,
Fantasma se destramă...
În prag apare-un vînător
Cu cîini, de bună seamă.

Zîmbind salută şi-nspre plai
El se grăbeşte foarte...
Înclin din cap şi plînsul, vai,
Mă mînă mai departe.

Prezentare şi traducerile
în româneşte de
Ion ALEX. ANGHELUŞ
şi Otto GWIAZDOMORSCHI

Marilyn

13

Cu vremea, avea să aducă studioului mai mulţi bani decît oricare altă vedetă, dar pentru moment nu e decît o **outsider-ă** oarecare, ce s-ar fi mulţumit şi cu candidatura pentru rolul „celei de-a treia blonde", după Betty Grable şi June Haver, de pildă. Nu îşi pierdea însă timpul degeaba. Lua lecţii de dicţie şi de mişcare, de actorie şi de iniţiere în arta cinematografului. În acelaşi timp, era obligată, prin contractul ce o lega de studio, să participe la diversele acţiuni ale acestuia: cele mai fistichii convenţii între oamenii politici, sau între comercianţi, la deschiderea unor noi restaurante etc. În fond, nu era decît una din fetele plutonului de starlete, din „stocul" de frumoase ce apăreau la marile premiere. Poza la nesfîrşit pentru aşa-zisele servicii de testare a publicităţii, fotografii ce erau apoi trimise – şi publicate – în mici gazete din orăşele atît de mărginaşe încît nimeni din studio nu le mai putea da de urmă, spre a li se calcula impactul, ca să nu mai vorbim de întîrzierea – în cazurile cele mai fericite – cu care se reacţiona la rezultatele testului.

Dacă departamentul publicităţii o trimitea pe plajă, ori în munţi, să pozeze, se ducea şi poza. La parade era costumată în funcţie de necesităţile numărului din care făcea parte. Dacă era trimisă pe un vapor să fie fotografiată, o descopereai în mijlocul starletelor care şi-au făcut ocupaţia de bază din pozele acestea semi-exotice. Din motive practice, continua să fie şi model, dar cîştiga din ce în ce mai puţin. Acum, la începutul adevăratei sale cariere, e aproape în pragul dispariţiei. E rătăcită undeva în imensa piscină cu talente a marelui studio, şi cu toate că agentul ei se zbate să-i obţină un contract, nimeni nu se înghesuie să i-l ofere. Mai bine zis, nimeni nu e entuziasmat de talentul ei. Dacă e renumită prin ceva, e prin absenţa lui. În primul ei an la studioul Fox, în două etape de cîte şase luni, joacă în două filme. Din **Scudda Hoo! Scudda Hay!**, un film-vehicul ce trebuia să o lanseze pe June Haver, micul ei rol de figuraţie e tăiat aproape în întregime la masa de montaj. În al doilea film, **Dangerous Years** („Anii primejdioşi"), numele ei apare al paisprezecelea, într-un şir de cincisprezece actori. Şi totuşi, lumea de la studio o cunoaşte. Ea e fata care se scoală la şase şi jumătate dimineaţa şi aleargă în jurul micului cartier, spre a-şi menţine condiţia fizică şi prospeţimea chipului, iar colega ei de cameră îşi aminteşte de micile haltere pe care le folosea – o amintire de la Jim Dougharty.

La toate acestea, studioul rămîne orb. Într-o după-amiază, spune un biograf al ei, ia hotărîrea disperată de a se duce să-l vadă pe Darryl Zanuck, la biroul său, dar secretara îi răspunde că e „în Valea Soarelui". Se întoarce. Acelaşi răspuns. E perioada în care trăieşte cu treizeci de cenţi pe zi – suficienţi pentru cremvurşti în corn şi cafele – apoi joacă al doilea rol într-o piesă dintr-un mic teatru din Hollywood, dar nici un căutător de talente nu ia legătura cu agentul ei. Singura răsplată e că, după un spectacol, îi e prezentat Huntington Hartford. De fapt, în aceşti ani, se bucură şi de un alt fel de notorietate. Săracă, şi, deci, constrînsă să accepte slujbe de model, anonimă ca actriţă, e de asemenea, cunoscută ca „prietena" lui Joe Schneck. Bătrînul producător îşi puse şoferul să oprească maşina pe una din străzile studioului, pentru că fata îi trimisese unul din acele zîmbete ce apar pe copertele revistelor ilustrate. Putem presupune că ea văzuse maşina venind, încă de la capătul drumului, şi a avut timp să se pregătească pentru „spectacol". Cert este că Schneck – care avea obiceiul să spună că e obligat „să-şi cumpere prietenii", avertisment de care Marilyn a avut intuiţia să ţină, mai tîrziu, seama – Schneck, în treacăt fie zis, în ciuda faptului că era unul din fondatorii studioului Fox, se cam compromisese în ultimii ani, îi oferă cartea de vizită şi numărul de telefon, invitînd-o seara la cină. Mai tîrziu, Marilyn i-a mărturisit lui Zolotow că „zvonul ce se auzea prin Hollywood că aş fi iubita lui Schneck era fals". Ce e drept, bătrînul trecuse de 70 de ani.

Adaptare după
Norman MAILER,
de **Mihai CERNEA**

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 37 (759) 17 SEPTEMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

P

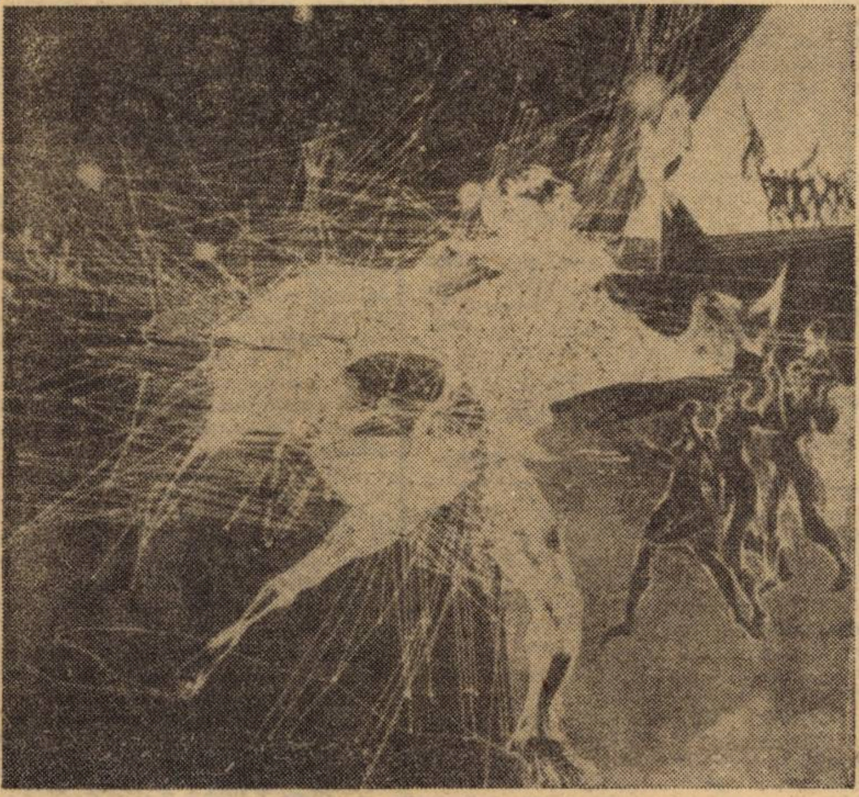

LIDIA CIOLAC: „Prometeul secolului XX"

Muzeul Banatului, secția Etnografie, a găzduit o frumoasă expoziție colectivă de grafică. Tematica acesteia este marcat actuală. Reproducem în numărul de azi cîteva lucrări, fotografiate de Lidia Crețu.

ÎNVĂȚĂMÎNT ȘI DEZVOLTARE

Componentă fundamentală a strategiei revoluționare, procesul de învățămînt românesc constituie o preocupare consecventă și de prestigiu a partidului și statului nostru pentru a asigura acestei complexe activități condițiile materiale optime de desfășurare, conținutul teoretic, formativ și aplicativ, în strînsă concordanță cu nevoile vieții sociale, cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane, cu exigențele dinamicii dezvoltării personalității multidimensionale. Politica P.C.R. în domeniul învățămîntului vizează redimensionarea calitativă a ansamblului elementelor acestui proces, afirmarea tot mai pregnantă a acestei activități ca un factor esențial al revoluționării socio-umane care contribuie la realizarea progresului general al țării.

Începutul acestui an școlar necesită sporirea efortului de regîndire profundă, de către toți factorii responsabili de activitatea instructiv-educativă a tineretului nostru, a liniilor directoare ale învățămîntului, așa cum reies din Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din iunie 1982, a metodelor și mijloacelor cele mai adecvate înfăptuirii creatoare a misiunii sale revoluționare.

Recunoașterea caracterului complex al activității educative este autentică numai în condițiile angajării hotărîte și consecvente în descifrarea și rezolvarea problematicii reale a domeniului, în lărgirea spațiului de afirmare a inițiativelor, a creativității educative. Aceasta presupune distanțarea de inerție metodologică, de schematism metodic și de conținut informațional, de rigiditate a relațiilor dintre dascăl și discipol, sarcinile cognitive, formative și aplicative necesitînd dezvoltarea procesului de învățămînt ca teritoriu al afirmării solidarității și intrajutorării în efortul comun de realizare de sine a fiecărui cadru didactic, elev, student. În spiritul creativității, ucenicind la realizările gîndirii și practicii înaintate se dezvoltă patriotismul și omenia ca forțe dinamizatoare ale realizării personalității umane animată de concepția comunistă, de puternice convingeri filozofice, politice, științifice, etice, patriotic revoluționare la fiecare cadru didactic, elev, student, mijlocind afirmarea procesului educațional ca teritoriu al genezei valorilor socialiste și comuniste. Se relevă astfel nevoia sporirii exigențelor și autoexigenței, a disciplinei și consecvenței angajări, asigurîndu-se formarea viitorilor constructori ai societății socialiste și comuniste, afirmarea țării noastre ca factor de progres și pace în lumea contemporană. Învățămîntul românesc, îmbogățit de ideile novatoare ale celui de al II-lea Congres al educației politice și al culturii socialiste, își redimensionează structural conținutul spre o mai profundă responsabilitate față de destinul țării, de viitorul progresist al lumii, punînd începutul anului școlar sub cele mai bune auspicii.

Nicolae STANCIU

CONSFĂTUIRE LA ÎNCEPUT DE AN ȘCOLAR

Recentele consfătuiri județene ale cadrelor didactice timișene au avut în obiectiv dezbaterea problemelor ridicate de anul școlar care a trecut, adoptarea unor măsuri în vederea perfecționării procesului instructiv-educativ, în lumina sarcinilor ce revin instituțiilor școlare din documentele Plenarei lărgite a C.C. al P.C.R. din 1–2 iunie a. c. și ale Congresului educației politice și culturii socialiste. La lucrările consfătuirilor au fost prezenți reprezentanți ai organelor locale de partid și de stat, ai Ministerului Educației și Învățămîntului, ai Academiei „Ștefan Gheorghiu", ai organizațiilor de tineret.

Consfătuirile au fost prefațate de cuvîntul tovarășului Cornel Pacoste, prim secretar al Comitetului județean Timiș al P.C.R., președintele Comitetului executiv al Consiliului popular județean. Vorbitorul i-a felicitat pe participanți pentru succesele dobîndite pînă în prezent, subliniind totodată și îndatoririle pe care le au educatorii în contextul dezvoltării economico-sociale a județului, a țării, sarcini sporite în vederea pregătirii noilor generații pentru viitor.

Tovarășul Vasile Bolog, inspector general al Inspectoratului județean școlar, a prezentat un referat bogat în idei, însemnînd o trecere în revistă a înfăptuirilor obținute în anul școlar 1981–1982 în nobila activitate de pregătire multivalentă a tineretului, de educare în spirit revoluționar, precum și o enunțare a măsurilor ce se impun pentru ridicarea nivelului științific, ideologic și practic-aplicativ al procesului instructiv- educativ din județul nostru.

Participanții la consfătuiri au adoptat textul unei telegrame adresate Comitetului Central al partidului, tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, în care se afirmă voința nestrămutată a tuturor educatorilor din învățămîntul preșcolar, gimnazial, profesional și liceal din județul Timiș de a-și înteți eforturile de perfecționare a căilor și mijloacelor privind modernizarea activității instructiv-educative, de a da țării oameni temeinic pregătiți pentru activitatea productivă, tineri crescuți și educați în spirit revoluționar, patriotic.

Dezbaterile au continuat pe secțiuni. Am avut prilejul să asistăm la intervențiile numeroșilor vorbitori ai secțiunii de științe sociale. Lucrările au fost conduse aici de tovarășul Constantin Potîngă, secretar al Comitetului județean de partid, care la rîndul său a expus unele puncte de vedere esențiale pentru predarea științelor sociale. Vorbitorii au ridicat probleme vizînd specificul acestui deosebit de important domeniu al învățămîntului, privind metodica predării, folosirea bogatului material didactic existent. În prim-plan au stat referirile la modalitățile în care se vor face cunoscute documentele de partid și de stat recente, utilizarea eficientă a cabinetelor de științe sociale. S-a vorbit despre metodele, procedeele prin care se fac accesibile noțiuni filosofice, de economie politică etc. S-a atras atenția asupra ponderei pe care o are predarea istoriei în procesul de formare a conștiinței de sine, a sentimentelor patriotice la tineri. În lumina documentelor de partid s-a subliniat rolul învățămîntului în dezvoltarea forțelor de producție, modul în care școala devine un șantier al spiritualității noi. Discuțiile au constituit un veritabil schimb de experiență, unele puncte de vedere personale stimulînd interesul general și contribuind la sensibilizarea celor prezenți.

L. B.

În cele ce urmează am apelat la opiniile a doi dintre participanții la Consfătuiri.

ISTORIA ÎN OPERA DE EDUCAȚIE PATRIOTICĂ

Istoria a fost întotdeauna, și acum e mai mult ca oricînd, centrul magic al iradiației spirituale a unui popor. Ea este o desfășurare în mers a ideilor de mai bine, sub forma abstractă a faptului memorabil. Nu trebuie să treacă nici o clipă, nu trebuie pierdut nici un prilej pentru a readuce în memoria afectivă a fiecăruia din noi însemnele gloriei trecutului, seminței sacre pentru tot ceea ce făptuim și garanție a lucrurilor ce vor să vină.

Un prilej sărbătoresc – consfătuirea de lucru a cadrelor didactice care predau istoria națională – s-a dovedit a fi ocazia exprimării exponențiale a unui adevăr în fața căruia rațiunea trebuie să recunoască fețele multiple ale unei realități: tot ceea ce poporul nostru a adunat în paginile de aur ale trecutului iradiază cu forța irepresibilă a cugetului curat, a inimii pătrunse de importanța evenimentelor cu care se confruntă. Responsabilitatea în fața istoriei e doar unul din aspectele unui proces complex în care ființa umană viețuind pe aceste legendare plaiuri dă seama de măreția spirituală a impactului cu istoria.

Nu pot avea o satisfacție mai mare decît aceea de a constata că și cu acest prilej – de două ori sărbătoresc: mai întîi că ne reunea pe o seamă de profesioniști ai tulburătorului exemplu de patriotism și umanism ce răzbate din fiecare pagină de istorie, pe care o trecem mai de-

Gheorghe SOREANU

(Continuare în pag. 4–5)

DORUL DE LIMBA ROMÂNĂ

Începem acest an școlar, încă de la această Consfătuire a noastră, înarmați mai mult decît niciodată cu **o seamă de cuvinte** care ne solicită exigența: sînt cuvinte rostite de la cea mai înaltă tribună de însuși secretarul general al partidului, cuvinte care așază responsabilitatea profesorului de limbă română pe o treaptă pe care n-a mai fost niciodată așezată. Limba română, istoria României sînt și devin coordonate esențiale ale procesului educației patriotice, a complexului efort de făurire a omului nou în societatea socialistă multilateral dezvoltată. Aceste cuvinte, aceste texte fundamentale ne solicită o înțelegere nouă a rolului limbii române în școală. Fiindcă trebuie să recunoaștem că, nu o dată, birocrația, nepăsarea, nepriceperea și-au avut rolul lor, în înțelegerea locului pe care limba română îl are în educația elevilor. De ce, ne întrebăm din nou, **responsabilitatea** limbii române să fie lăsată exclusiv pe seama dascălilor de limba română? Oare nu toți profesorii, ca educatori, au datorii sacre față de limba în care ei înșiși vorbesc?

Limba română nu este dragostea unică a unui profesor, nu este obligația unică a unei discipline. Ea este o exigență și o responsabilitate care ne revine tuturor profesorilor. Și, mai mult, ne revine tuturor celor care activează în domeniile, de enormă responsabilitate, ale educației.

Marian POPESCU

(Continuare în pag. 4–5)

cronica literară

Dan C. Mihăilescu

Perspective eminesciene

Ed. Cartea Românească, 1982

Scriam altădată că eseurile și intervențiile publicistice ale lui Constantin Noica vor avea o influență substanțială asupra eminescologiei. Îmi bazam afirmația mai ales pe studiile apărute prin reviste sub semnătura unor cercetători ca Dan C. Mihăilescu și C. Barbu. Primul, iată, apare deja în librării cu prima sa carte care, chiar dacă nu confirmă stricta obediență față de ideile lui Constantin Noica, nu e deloc indiferentă față de drumurile inaugurate, în cercetarea fenomenului românesc, de acesta. Felul în care Dan C. Mihăilescu sesizează resursele și „mecanismul lăuntric" eminescian mi se pare a fi dovada cea mai clară a apartenenței la o cale a cercetării.

Noutatea cărții provine și din felul în care cercetătorul înțelege să abordeze „unitatea" operei eminesciene ca „unitate originară". **Poetica senzitivă,** prima parte a cercetării, cu subcapitole consacrate văzului, auzului, miresmelor, atingerii, gustului, ca și **Poetica vederii** sînt, în realitate, consacrate lăuntricului. Criticul reabilitează poeme și cărți vechi, pentru prima oară citate, cel puțin în ultimii patruzeci de ani ai eminescologiei. Istoricul literar este un tînăr erudit care, încercîndu-și puterile cu cel mai dificil dintre subiectele istoriei literaturii române, încearcă deschideri către soluții de interpretare tabu, cel puțin pînă acum.

În partea a doua a cărții, reper important este Mircea Eliade, ale cărui observații asupra simbolismului lunar ocupă un loc întins în demonstrațiile autorului („Expresie a energiei eminesciene, a voinței de totalizare și de armonie a contrariilor, poetica selenară se realizează de-a lungul unui traseu extrem de complicat de relații, marcat însă de cîteva puncte stabile de reper: emblema feminină, cunoașterea de sine pe cale vizionară a visului și a fantasticului, descărnare lăsînd vederii esența..."). Dacă în prima parte a studiului criticul nu traversa zonele supercercetate, de data aceasta pătrunde între texte pe care nici unul dintre exegeții de seamă ai lui Eminescu nu le-a ocolit. Prima frază a capitolului, citată de noi, enorm orgolioasă prin atitudinea tranșantă, arată că Dan C. Mihăilescu introduce în studiul problemei termeni noi, desigur riscînd cît se cuvine unui spirit îndrăzneț și fără complexe. Cercetător eficient, autorul renunță la o seamă de surse, ocolește eminescologi de primă mînă; de la George Munteanu la Eugen Todoran, existau o seamă de contemporani care se cereau numiți. Între studiul amplu și incursiunea rapidă, spectaculoasă, ornată din belșug cu citate savante, foarte expresive pentu calea nouă pe care o urmează, Dan C. Mihăilescu alege modalitatea secundă: experiența sa publicistică are un cuvînt serios de spus în această opțiune. Pășind alături de Mircea Eliade în descifrarea universului eminescian, Dan C. Mihăilescu continuă un stil de investigație. Mă gîndesc dacă, la rîndul lor, studiile lui Mircea Eliade nu sînt îndatorate sugestiilor eminesciene.

Dacă, rămas în bibliotecă atît cît se cuvine, Dan C. Mihăilescu are păreri proprii în mai toate problemele eminescologiei, păreri pe care și le anunță fără sfială, întotdeauna însoțind cu citatul de cuviință (citat scos fie dintr-un teoretician respectabil, fie dintr-un text impresionant prin încărcătura lui ezoterică) nu trebuie să trecem cu vederea devoțiunea lecturii, iubirea cu care autorul citește și recitește, străbate „cărți de înțelepciune" scoase din raftul al cincilea al bibliotecii. Hermeneutica practicată de Dan C. Mihăilescu nu are prea mulți adepți în rîndul celor tineri; probabil va găsi cu timpul. Programul criticului, mărturisit prin intermediul unei fraze din Poulet („Asemeni tuturor, cred că scopul criticii este acela de a ajunge la o cunoaștere intimă a realității criticate. Ori, mi se pare că atare intimitate nu e posibilă decît în măsura în care ea reușește să o re-simtă, să o imagineze pe această din interior") și una a lui Genette, presupune un efort de identificare. Al citi pe Eminescu – a-l studia pe Eminescu – e calea cea mai importantă către înțelegerea ființei noastre naționale. Avid de lectură, răscolind cărți vechi și noi, cărți la modă și cărți uitate, Dan C. Mihăielscu a reușit, nu odată, să facă din cercetarea sa un spectacol. Este partea ei... cum să spunem? Cea mai fragilă. Dar care lasă deschis drumul către alte studii de anvergură.

Perspective eminesciene e unul dintre cele mai bune debuturi în critica literară a ultimilor ani. El subliniază resursele uriașe ale continentului Eminescu. Și regretul nostru este acela de a constata că, pe linia deschisă la Timișoara de cercetările profesorului Eugen Todoran și G. I. Tohăneanu după volumul lui Iosif Cheie-Pantea, nimic de semnalat.

Cornel UNGUREANU

Augustin Pop

Ceea ce fulgerul amînă

Ed. Dacia, 1981

Festinurile critice au însoțit, cu palide excepții, majoritatea debuturilor în poezia ultimilor ani. Generația care-și face intrarea acum în poezie e, hotărît lucru, o promoție a serbărilor galante: nimic din ce face fala triumfală a carelor de luptă, de pe care se lasă aclamați, nu scapă acestei promoții dedulcită în lingușelile critice. Poeți cu conștiința gloriei, ușor mercantili cînd e vorba s-o dobîndească, și de-a dreptul agresivi cînd e primejduită de iluzorii detractori, ei nu se sfiesc să declanșeze veritabile spectacole sîngeroase. Gladiatori ai succesului, zarva lor, văzută mai de la distanță, de pe malul agitatelor ape teritoriale, poate aduce a original **Satyricon autohton.** Altercațiile în care sînt atrași se soldează cu dialectice intervenții, într-o direcție sau în alta. Nu știm dacă ele îi vor învăța pe tinerii poeți și cîte ceva din misterele artei poetice, dar cu siguranță îi lasă cu cîteva obiceiuri, nu tocmai blajine, dar folositoare în luarea cu asalt a vieții literare. Pe de o parte, le creează starea de spirit ce-i îndeamnă să intre imediat în horă – dacă în hora cu pricina se joacă pe melodii cunoscute, iar pe de altă parte le dă o invidiabilă lejeritate de a umbla cu cuțitul în dinți, fie că e vorba de participarea la cine știe ce campanie serioară, ori numai la vreun frivol ceai monden.

În această atmosferă (sumbră, pentru neavizați), în care pereții cetăților literare amenință să se prăbușească în orice moment, e de-a dreptul reconfortant să iei act și de un debut normal. Adică nepregătit de vioaie campanii de presă, și nesusținut prin prelungite chermeze critice. Un debut în această linie, demn și fără inutile complexe, de un fel sau altul, e și cel al lui Augustin Pop. Format în atmosfera intelectuală a **Echinoxului,** poezia sa poartă amprenta trăirilor ardeleanului școlit. E o poezie spectaculoasă, pentru că e născută din acumulare de tensiuni: „Era așa de la – îndemînă lumea încît puteam începe clipa de iubire / Cuțitele luceau în noapte și chiar acele fortărețe atomice erau un element drăguț în peisaj / Șoseaua își urma sieși / Iar tu cu privirea metalică / fixă mă ascultai deplin convinsă de noua epopee / Și conul de răcoare părea că se dizolvă / Și totul se întîmpla doar ca să putem culege în liniște brîndușe".

Speculațiile pseudo-experimentele, rupturile dese de ritm (în interiorul aceleiași poezii, sau de la poem la poem) aluziile culturale, sînt tot atîtea trepte spre constituirea unei poetici originale. Poetul încă nu e pe deplin sigur de ceea ce se va face, dar impactul său actual cu poezia nu e în afara apelării conștiente la o anumită retorică. Deocamdată, ea se manifestă într-un dialog subtextual cu labirintul propriei poezii, într-o încleștare căreia nu îi lipsește fiorul metaforic. Citabile pe de-a-ntregul sînt, în această ordine de idei, poemele foarte scurte ale ciclului **Bariera de potențial,** dar și falsele rețete ce concurează (re)construcția realului: **Cum se scrie un poem celebru** sau **Cum vă puteți confecționa marionete.** O retorică vizibilă și în (mai ales în!) aruncarea cîrligelor spre alte spații ce pot marca o semnificație decodabilă prin simpla rostire „demistificatoare": „Înregistrarea electrică a privirii / ultima tentativă / de-a risipi inconsistența / a eșuat / Ramses Nicolae Iorga Saint-John Perse / crainicul în culori Cangurul / ne zîmbesc printre gheare / Tu – departe / Umbra ta pe valuri / pare că amînă / un surîs Purtăm din haos mult sînge / și numai din fragmente fragmente mai trăim / Tribul nostru nu se poate îmbăta / cu nici o idee / nu se poate cu nici o himeră / hrăni".

Accentele tragice nu ies numai din inadaptabilitatea discursului la presiunea rostirii. În ciuda a ceea ce afirmă – într-o inteligentă, dealtfel, prefață – Marian Papahagi, poezia lui Augustin Pop nu e îndatorată prea mult metaforelor. În cel mai bun caz, ele sînt vehicule pentru intruziunile elementelor exterioare discursului. Nicicînd, însă, poezia din **Ceea ce fulge-** pămîntului. Poezia lui Augustin Pop e, cel **rul amînă** nu părăsește suprafața fermă a mai adesea, o deplasare strîns lipită de formele neregulate ale solului. Rarele avînturi sînt contrabalansate de o afundare și mai hotărîtă în real, fie și sub forma lui mitologică. Practicînd o poezie discursivă, cu o riguroasă scară internă ce nu permite sensului să se disperseze, Augustin Pop a ancorat, deocamdată, în golful unui imagism **sui-generis,** imposibil de cuprins în plasa aceleiași viziuni, dar ușor de atras cu undița viziunii fragmentare. O poezie a instantaneelor (poezie-fulger, nu-i așa?) care n-a descoperit încă deliciul construcției migăloase, dar nici n-a pierdut plăcerea ingenuă a descoperirii lumii prin gaura cheii: „Vă văd cam dezorientat aș zice / E drept că nu cunoașteți bine / nici marasmul principiilor / nici legea insolenței / Totuși ați putea întreprinde ceva / Ați pierdut atîtea din cea mai frumoasă / și singura viață / pe care-o mă rog știți dumneavoastră / Aroganță intoleranță prestigiu / iată lucrurile pe care le-ați putea cultiva!".

Mircea MIHAIEȘ

Cronica măruntă

RETORICA ERGONOMIEI (II)

Literatura onirică, ce ne fericea mai acum cîțiva ani cu frumoase exemple de proză absurdă este o rudă săracă pe lîngă acest autor, V. Cătăniciu, descins din acceleratul de Marsilia, din gara „școlii privirii". Hotărît lucru, autorul monumentalei „Ergonomii în sport" este cel mai balzacian dintre autorii în viață. Fragmentul care urmează este demn să deschidă orice „Comedie umană" ce se va scrie de aici încolo. Rîndurile sale sînt de un sublim ce a luat-o la goană, nu înainte de a se fi contaminat – nu mult, numai cît trebuie – de mai terestrul ridicol: „Vestiarele, în număr de patru, sînt plasate sub tribune, separat pentru băieți și fete (n-am înțeles, n. n., A. P.). Acestea (fetele, desigur! – A. P.) cuprind bănci, dulăpioare individuale, vopsite în ulei și cuiere fixe metalice. Accesul sportivilor la vestiare se face prin intrări separate de accesul publicului". Propoziția din urmă este, ea însăși debordantă de subtilitate: autorul ne descrie o modalitate ergonomică descoperită pe parcurs, a relațiilor dintre sportivi și ambianță. Este, după știința noastră, și cea mai surprinzătoare „separcție a genurilor", la fel de complexă ca și separarea untului din lapte. În orice caz, istoria n-a mai fost atît de zguduită de la despărțirea (din motive ergonomice) a triburilor de vînători de cele de crescători de vite.

Firește, puțină ordine nu strică nicăieri. Iată cum ar arăta o cursă de alergări în viziunea năstrușnicului autor de studii ergonomice: „Pentru a se evita accidentele, ciocnirile, **toate alergările** (subl. n., A. P.) se vor desfășura pe culoare, fiecare concurent păstrîndu-și culoarul pînă la sosire". (p. 45) Trecînd peste induioșătoarele relații ce se pot stabili între concurenți și culoare – o conviețuire îndelungată e mai folositoare decît un pețit inoportun – oare după ce criterii se vor atribui medaliile? Ce se întîmplă, apoi, cu sportivii care calcă, în timpul cursei, liniile de demarcație ale culoarelor pe care au fost exilați pînă la sfîrșitul alergării? Fi-vor ei descalificați și suspendați din viața sportivă pentru infidelitate față de culorile clubului (și bunurile materiale ale acestuia)? În orice caz, vai de atleții care aleargă în cursa de 10.000 de metri pe culoarul opt... Ce fericit trebuie să fi fost alergătorul de la Marathon: pe vremea aceea nu exista prin preajmă nici un ergonom care să-i traseze drumul după metode științifice... Cine știe, năzdrăvanul de V. Cătăniciu ar fi fost în stare să rescrie istoria, refuzînd să omologheze rezultatul bietului competitor din cine știe ce motive... ergonomice.

În fine, pentru a nu da impresia că această știință-miracol nu își are aplicațiile ei și în domenii demne de toată stima, iată un citat din lucrarea „Aplicații ergonomice în procesul muncii agricole", scoasă de editura Ceres în beneficiul dr. ing. Gh. Mănoiu. De ce în beneficiul său? Simplu, pentru că noi sîntem păgubiți de cîteva panseuri care l-ar face pe impudicul Gigă să roșească (de invidie!): „Căratul cu ambele mîini atîrnate lateral este mult mai avantajos decît cu o singură mînă".

Anemone POPESCU

---

marginalii

Despre jurnal

Transcriu cîtăva vreme dintr-un jurnal de lectură, fără sistem.

Mai întîi, chiar despre jurnal. Am găsit fraza aceasta, de Barthes: „... aș putea să salvez Jurnalul, cu condiția de a-l lucra pe rupte **(à mort),** pînă la capătul puterilor, ca pe un Text aproape imposibil...".

Deci întrebarea este în ce condiții poate fi „salvat" jurnalul, adică poate fi adus în starea de operă durabilă, ceea ce reprezintă aproape o contradicție în termeni, cîtă vreme jurnalul consemnează efemerul. În principiu, rostul lui este mnemotehnic: a nota ce se petrece cu tine și în jurul tău, sau ce îți trece fugar prin minte, fie din preocupare de tine, fie pentru a-ți servi mai tîrziu. Pentru a „afla" mai tîrziu ce ai uitat. Jurnalul aparține unei ziaristici **sui generis,** de uz propriu. Devenit carte, se citește în același spirit și sinonimia jurnal-ziar nu e întîmplătoare. Se citește la fel ca ziarul, cu un interes mai aprins și totodată mai superficial decît o carte de literatură, fiindcă, la fel ca ziarul, cuprinde numai **noutăți,** numai informații ce stîrnesc curiozitate, făcîndu-te să afli ceea ce altcum n-ai putea să știi. Dimpotrivă, puterea literaturii este de a interesa prin ceea ce este dinainte cunoscut. În clasicism, toate temele le erau dinainte știute cititorilor cultivați. În numeroase romane – ca pe vremuri, în epopee – autorul spune de la început ce se va întîmpla. Dacă nu spune, dă de înțeles, măcar prin tonul bine sau rău prevestitor. Și, în orice caz, adevărata lectură este a doua lectură, tocmai pentru că în literatură nu afli fapte ci descoperi sensuri. Descoperi sensurile faptelor cunoscute.

Dar de ce faptele din opera literară generează sensuri iar cele din jurnal, în principiu, nu? Pentru că cele dintîi sînt legate între ele, fac parte dintr-o construcție – au deci un rost, un sens – pe cînd celelalte pur și simplu se juxtapun.

Așadar, jurnalul devine literatură numai dacă se schimbă în altceva, dacă informațiile pe care le cuprinde sînt reluate spre a fi ordonate în structuri. Cu alte cuvinte, dacă este lucrat „à mort" cum spune Barthes, a cărui încheiere confirmă comentariul: „(lucru) la capătul căruia este posibil ca Jurnalul astfel ținut să nu mai semene deloc cu un Jurnal".

ANA ILIUȚ: „Ploaie"

Concluzia desființează jurnalul ca gen, face din el un material pregătitor. Însă jurnale de sine stătătoare există – Pepys, Maiorescu, Gide – și ele nu par a fi fost lucrate „pe rupte". Par, dimpotrivă, a fi fost scrise cu ușurință, fără neliniștea creației, zi de zi. Înseamnă că pentru a-l considera în sine jurnalul trebuie explicat altfel decît opera literară, cu alte criterii. El se situează în delta literaturii, acolo unde apele scrisului se amestecă cu mil. Nu trebuie văzut ca ceva ce urmează să devină literatură, ci ca un loc de frontieră unde literatura se deschide spre altceva. Farmecul lui vine chiar din impuritatea interpătrunderii. El nu lucrează viața – prezența autorului, concretul existenței lui –: o captează și atîta tot. Sensul lui este, s-ar putea spune, chiar lipsa de sens. Jurnalul captează efemerul. Cum efemerul e acea peliculă a vieții din care nu rămîne nimic, în a-l capta este ceva miraculos.

Prin urmare, modul jurnalului de sine stătător rămîne valid, poate mai mult decît oricînd astăzi cînd, după o sută de ani de literatură întoarsă spre sine, am intrat în epoca postmodernă a cărei tendință este de a lărgi delta multiplicînd scrierile „impure" în care canalele literaturii se încarcă de aluviuni.

Livius CIOCÂRLIE

NELINIŞTEA LUI ALEGENOR

La capătul trudei sale, cioplitorul în piatră, Alegenor, se retrase la o parte pentru a-şi contempla opera. În loc de bucurie însă îşi simţi sufletul tulburat de o vagă nemulţumire: tînărul, închipuit de el în marmoră, parcă ar chema pe cineva; nu numai braţul drept, îndoit din cot, ca şi îndoirea degetului arătător, îi sugera ideea chemării, dar şi ochii, intens concentraţi asupra unui obiect nevăzut, păreau să indice acelaşi lucru. Şi totuşi, îşi zise sculptorul, „omul cioplit de mine nu trebuia să cheme pe nimeni".*) Nu imperfecţiunea execuţiei îl nemulţumea pe Alegenor, ci altceva, mult mai grav şi misterios, ceva ce scăpa, deocamdată, capacităţii sale de înţelegere, anume faptul că „îndată ce vrem să împărtăşim gîndul în forme, acestea ne iau în stăpînirea lor, semnele lor ni se impun cu viaţa lor de străvechi canoane moarte şi gîndul nou e strivit în tipare vechi, pe care doar rar de le poate el îndoi ori frînge după chipul lui dintru început".

Pentru a-şi verifica intuiţia, deloc liniştitoare, săpătorul în piatră se gîndi dacă nu cumva poeţii şi cîntăreţii sînt mai fericiţi, dacă nu cumva drama pe care o trăieşte el acum îi chinuie doar pe sculptori. Îşi aduse aminte însă imediat de spusele unui prieten ce lucra în teatru: „În clipa cînd cuvîntul a zburat de pe buzele noastre, sufletul nostru se strînge amărît ca de o înşelare".

Opera este deci, într-un fel, o „înşelare", pentru că, oricîtă strădanie şi pasiune ar investi într-însa, artistul nu va putea ajunge vreodată la forma care să întrupeze cu desăvîrşire ideea ori patima ce-l mistuie. Alegenor visează zadarnic să plăsmuiască în marmoră chipul suav al iubitei sale, Mynno, să dea consistenţă palpabilă serii luminate de vraja primei lor întîlniri. În mod fatal, se gîndeşte el, „Omul nu poate spune decît lucrurile potolite, împuţinate, fără trup, ale vieţii lui lăuntrice". Sărăcia cîtorva gesturi sau vorbe nu comunică nici pe departe întregul tumult de gînduri şi simţiri ce ne răscoleşte fiinţa, astfel că „Nici marea bucurie, nici marea durere, nici nefericirea, nici moartea nu se pot spune, în nici un mod simţit, pipăit, altuia". Dar dacă o comunicare totală cu ceilalţi nu este posibilă, atunci la ce bună tentativa? Ce rost mai are osteneala să cauţi forme pentru un conţinut inexprimabil? Arta, în ultimă instanţă, nu este oare pură gratitudine, fără vreun sens real? Asemenea întrebări, şi încă multe altele, devin tot mai neliniştitoare pentru cel ce-şi puse existenţa sub semnul exclusiv al artei. Or, dacă arta este o absurditate, înseamnă că şi existenţa lui de artist îşi pierde orice raţiune. Pentru ca opera să-şi realizeze condiţia, ea trebuie să vorbească, să nu fie ca femeile care, la glasul iubirii, se închid în tăcere. Acestui gînd îi răspunde însă, zîmbitoare, Mynno: „Mie mi-s dragi femeile care tac, căci poţi ceti în surîsul lor tot ce-ţi cere inima: ele sunt ca fecioarele prea tinere, care n-au învăţat încă limba iubirii: iubire li-i toată fiinţa, dar ele nu ştiu limpede ce-i în sufletul lor".

Răspunsul iubitei sale are, în sufletul lui Alegenor, efectul unei profunde revelaţii, ajutîndu-l să dezlege o taină pe care o credea indescifrabilă; opera, va înţelege el de-acum, nu trebuie să „vorbească", pentru că şi-ar sărăci sensul, orientînd atenţia receptorului spre un anumit lucru, în vreme ce, tăcînd, ea îi stimulează imaginaţia şi-i oferă, cum spunea Mynno, tot ce-i cere inima. Cu uimire, sculptorul ajunge nu numai la o adecvată comprehensiune a propriilor creaţii („Nu sunt eu oare ca fecioarele tăcute ale iubitei mele, Mynno? Din seninătatea armonioasă a operelor mele nu poate ceti fiecare ce-l îndeamnă inima lui?"), dar şi la conştiinţa „că viaţa cea adevărată e tăcere, iar nu exprimare". Să precizăm că, în concepţia lui Pârvan, tăcerea este, ca şi pentru Blaga, plasma germinativă a Cuvîntului său, după expresia lui Alegenor, matricea „în care se făureşte durerosul strigăt plastic". Oricît de sugrumat de materie, „strigătul plastic" există deci, sau – cu alţi termeni – limbajul, ca mod de comunicare artistică, este o realitate, dar el nu va fi confundat cu limba de toate zilele, purtătoarea unor conţinuturi banale. Există posibilitatea utilizării formelor şi înţelesurilor consacrate ale cuvintelor, sunetelor sau liniilor, adică un mod de-a comunica raţional, care se opreşte la expresia concretă, în timp ce misterul ascuns dincolo de acest prag al comunicării logice rămîne implacabil nerevelat. Artiştii, în schimb, vor căuta să pătrundă în acel spaţiu de taină recurgînd inevitabil la aceleaşi instrumente pe care le transformă însă în aşa fel încît vorba, sunetul şi linia să devină „un oracol". Limbajul artei este totodată oracular şi orfic, ambiguu şi revelator, în consonanţă cu polisemia operei şi cu statutul ei de metaforă absolută.

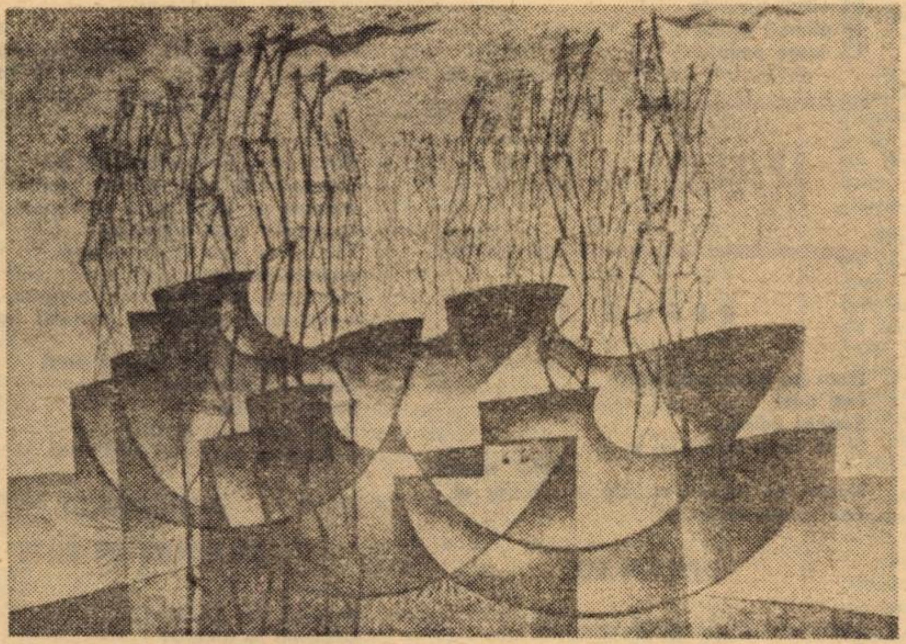

GHEORGHE IVANCENCO: „Şantierul naval"

Ceea ce explică forţa de seducţie a unei opere nu este atît raţionalitatea ei luminoasă, armonia perfectă a liniilor cît, mai cu seamă, un anume mister întreţinut de tăcerea sau de umbra ce-o impresoară. Sentimentul acesta îl încearcă Alegenor contemplînd, sub pavăza nopţii, statuile încă neterminate, cioplite după tiparul viitoarelor forme, dar uşurate doar în parte de materia greoaie. Acestea – îşi zise sculptorul – păreau „mai asemănătoare visului decît statuile sfîrşite", deoarece „erau încă pline de taină şi de tăcere: ca zorii, ca amurgul. Şi cît lumina zilei era încă slabă, ele păreau adevăratele opere ale geniului, pe cînd celelalte, gata, păreau a striga tare, ca oamenii de rînd, ce sunt şi ce vor". E drept că, la lumină, ele recădeau în starea de materie informă, în vreme ce statuile terminate „puteau îndura necruţătoarea dezvăluire..." Şi totuşi, cioplitorul concede autenticitatea celor dintîi, căci ele exprimă cu mai multă acurateţe tainele sufletului nostru, pe care nu le trăim niciodată în forme depline „ci doar ca pe nişte umbre de forme – ca blocurile potrivite numai din ciocan şi avînd o înfăţişare vie doar în întunecimea zorilor, în întunecimea amurgului".

Există în aceste gînduri, o dramatică luptă între idealul clasic de artă şi cel modern, cu evidente şanse de biruinţă pentru ultimul. Căci oricîtă nostalgie a seninătăţii clasice ar avea şi oricît scepticism ar dovedi în privinţa puterii artei de a sonda lumea noastră lăuntrică, Alegenor optează în cele din urmă pentru arta cea nouă. Statuilor, care la prima vedere îţi spun tot „ce sunt şi ce vor", el le va prefera pe acelea mai enigmatice, îmbibate de taina propriei lor frumuseţi, asemenea fecioarelor iubitei sale, Mynno, a căror fiinţă întreagă arde de farmecul iubirii, fără ca ele să înţeleagă „limpede ce-i în sufletul lor".

Să fie oare Alegenor un grec care gîndeşte altfel decît grecii? Un răspuns categoric, şi încă afirmativ, ar fi desigur nu numai hazardat, dar şi neavenit. Prin multe din reflecţiile sale, sculptorul rămîne în sfera filosofiei elene despre artă, drama existenţială, adică ruptura în echilibrul său interior, instaurîndu-se în momentul în care el descoperă vulnerabilitatea acestei filosofii, incapacitatea artei de-a exprima integral frămîntările sufletului, chinuitoarele întrebări ale insului.

De fapt, neliniştea începe din chiar clipa în care opera i se dezvăluie lui Alegenor ca „înşelare", ca o realitate pe care artistul o creează, fără să-i poată prescrie însă şi legile, ea urmînd să-şi trăiască propria sa viaţă. Alegenor constată dezamăgit că tînărul „cioplit în piatră, cu atîta voinţă de chemare în el, încît spune ce n-am vrut eu să spun, ar trebui nimicit", dar, din fericire, nu-şi finalizează intenţia, opera avînd să vieţuiască „altfel decît cum aş fi vrut eu..." I se recunoaşte deci operei o existenţă independentă şi chiar contrară aspiraţiilor creatorului ei, o bogăţie semantică la care acesta nici măcar nu visase atunci cînd i-a dat fiinţă. O dată ieşită din mîinile creatorului, ea îşi realizează propriul destin şi, aidoma tînărului închipuit de Alegenor, ne fascinează prin misterioasa chemare de a-i pătrunde universul de înţelesuri ce se adînceşte mereu la contactul cu privirea minţii noastre întrebătoare. Fără ostentaţie erudită, Vasile Pârvan încifrează în meditaţiile personajului său gînduri de o tulburătoare profunzime şi modernitate.

I. Cheie PANTEA

---

*) Trimiterile se dau după Vasile Pârvan, **Laus Daedali**, în **Memoriale**, ediţia Ion Vartic, Editura Dacia, Cluj, 1973.

● miniaturi ● miniaturi ●

George Alboiu

ANTOLOGIA POEŢILOR TINERI

Ed. Cartea Românească, 1982

Poezia românească contemporană se află în cadrul unei perioade de mare înflorire, a treia mare vîrstă după epoca marilor clasici şi cea interbelică. Pornind de la un asemenea adevăr, George Alboiu urmează pilda înaintaşului său, Zaharia Stancu, şi dă literaturii române o antologie de „poezie actuală". Gestul este pe deplin justificat, întrucît utilitatea unei antologii a liricii noastre de ieri şi de azi, azi nu poate fi negată nici de vrăşmaşii cei mai aprigi ai culegerilor de texte lirice. Cu atît mai mult cu cît cititorul de poezie, aflat în răscrucea unor năvalnice sufluri poetice – şi de la Nicolae Labiş pînă la Ion Mureşan acestea numai puţine nu sînt – de o debordantă diversitate, se află în faţa riscului de a pierde direcţia şi a cădea pradă haosului. Numai o antologie foarte bine întocmită se poate opune unei derive în oceanul liric. Selecţia lui George Alboiu pare să se apropie de cele spuse mai sus. Pare, dar nu o face, to- şi Pentru ca **Antologia poeţilor tineri** devenit cu adevărat foarte bună îi erau necesari cîţiva ani de trudă. În ti ani, autorul ei ar fi avut posibilita- să adune şi să ordoneze mai multe critice relative la poeţii antolo- extragă din mulţimea lor frag- mai justificate de textele precum şi să facă teriile valorice. mai atentă şi (de ce nu?) mai puţin îngustă spre poeţii din provincie, mulţi dintre ei foarte buni. Se pare, totuşi, că şi în poezie, ca şi în fotbal, partidele cele mai tari se află în capitală. **Antologia poeţilor tineri** este o carte al cărui titlu nu este justificat de conţinut. Dacă, însă, George Alboiu crede că sintagma „poet tînăr" i se potriveşte la fel de exact sieşi ca şi lui Traian T. Coşovei sau Mircea Cărtărescu, de pildă, atunci, cel puţin în parte, discuţiile sînt inutile. Aşişderea, dacă autorul consideră că poezia este o specie a tinereţii perpetue. Nedumerirea cititorului rămîne valabilă în lipsa unor precizări venite dinspre autor. Dar, întrucît George Alboiu se gîndeşte de pe acum la o ediţie revăzută, bănuim că meditează şi asupra „detaliilor" de mai sus. Pînă atunci, oricum, această antologie rămîne singura şi, deci, cea mai bună.

Cornel BOGDAN

Ion Stratan

IEŞIREA DIN APĂ

Ed. Cartea Românească, 1982

Cu o tentă suprarealistă, poemele lui Ion Stratan pot şoca la început prin alăturările insolite de cuvinte, dar se impun curînd prin jocul textual incitant pe care îl propun cititorului. Autorul posedă un repertoriu vast de aluzii livreşti pe care le risipeşte cu plăcere ludică în versuri ce pornesc de la pretexte culturale: **Maestrul şi Margareta, Dejun pe iarbă, Kant-Orient Express.** Modernitatea poeziei lui Ion Stratan constă în asumarea lucidă a condiţiei scriptice: „vine secolul / (cu cifre romane) / – au rămas doar elicele, morile de vînt au ars de mult" **(Poetica)** şi a unei tehnici divagatorii care împiedică acumulările de sensuri gata-făcute: „între două respiraţii ale perdelelor / din alveolele navelor / întorcîndu-se spre troia, trece / cerşetorul legat cu coastele / de catargul lui umblător / în palmă din monezi se înalţă / cetatea ideală" **(între două respiraţii ale perdelei).** Ion Stratan este un autor cu reale disponibilităţi, în primul rînd cu o cultură poetică pusă în valoare cu inteligenţă.

Nicolae Panaite

NORUL DE MARMURĂ

Ed. Cartea Românească, 1982

Nicolae Panaite preia din inventarul curent al poeziei toposul rîului heraclitean, fabulînd lejer în jurul unei întregi „mitologii" a curgerii, îndepărtării, căderii, plutirii. Pînă şi „Pămîntul e un cer plutitor", „copacii sînt rîuri / din care beau apă păsările, tămăduindu-se" **(Fragment)**; „Un rîu curge printre cărămizi / Iar vorbele vechi (din apă!) cad pe rînd". Alte simboluri, de obicei reluări metonimice sînt **oglinda, apa, ploaia, ninsoarea, gheaţa, şarpele:** „Un şarpe orb şi nevinovat / Îmi sălăşluieşte pe umeri: un şarpe / îmi mîngîie fruntea! fruntea mea / începe să ardă" **(Poem).** În alt text, o aluzie la poetica barbiană: „Priviţi astronomia lacului: / Printr-o lacrimă / Veţi vedea / Oameni şi oameni / / Orbi / hrănind pescăruşii" **(Poem).** Această poetică a oglindirii e relevantă şi în macrostructura cărţii, începînd cu simetria construcţiei unor texte, şi sfîrşind cu identitatea titlurilor: treisprezece poeme se intitulează **Fragment,** alte patru **Poeme** etc.

Valeriu Stancu

ÎNFRÎNGEREA SOMNULUI

Ed. Cartea Românească, 1982

Un mitologizant este Valeriu Stancu, în ale cărui fabule despre viaţă şi moarte se mişcă şi se confruntă „Lastheria, dispreţuitoare / Formă fără de Moarte", „ochiul de smalţ / Singurul Ochi", „Soarele-Lup", Axores, zeiţa din ochiul căreia „a curs / punctul nodal al vieţii". Eliptică, rostirea autorului aminteşte, pe alocuri, poezia lui Ion Barbu, cu care se întîlneşte şi pe terenul valorificării unor motive: „aştept / în faţa cuvîntului / alb-surpatul ou" **(Popas în timpul căderii).** Lipsită, în genere, de o veritabilă tentaţie a clasicizării, lirica lui Valeriu Stancu împrumută recuzita clasicistă pentru a-şi pigmenta confesiunea: „timpul-ciclop sîngele-şi cerne / otrava de smirnă şi-aloe / din cruce / roade mereu" **(În luntrea ochiului).** O muzicalitate aparte caracterizează acest exorcism al morţii: „Eram pe-atunci sau nu eram / ninsorile plîngeau în geam / / În noapte poţi să mai rămîi / ai oase fragede-n călcîi / / Cu ierburi de argint în trup / Adoarme-n noi un Soare-Lup / / Iubirăm Moartea şi pe rînd / Am înşelat-o..." **(Sine ira).**

Marieta Sava-Bursuc

PRAF DE STELE

Ed. Junimea

Suav-adolescentine, poemele Marietei Sava-Bursuc circumscriu un univers vegetal perceput cu neostenită uimire **(Veghe, De taină, Chemări).** Poemele reconstituie un periplu liric într-un meleag bucolic dominat de miracole benigne, pe care autoarea îşi propune să le imortalizeze. Marieta Sava-Bursuc reuşeşte delicateţi de acuarelă în poemele de suflu scurt: „Departe / tot mai departe / rămîn adierile / legănate-ntr-o verighetă / de fum" **(Uitare).** Pe alocuri, imaginea este minată de conceptualizări dificultoase **(Legendă),** dacă nu de clişee **(Lacrima soarelui).**

Carmen BLAGA

NEGOIȚĂ IRIMIE

VISE DE DIMINEAȚĂ

Să locuiești un țărm definitiv
Și să adormi în ierbile de mare
Să țeși precum un fluture captiv
Baloane moi, sicrie zburătoare.

Și să îți bată-n poartă pescărușii
Cînd luna ațipește-ntr-un gutui,
Și să îți crească noaptea-n pragul ușii
Un plop înalt în care să te sui

Să vezi crucișătoare de hîrtie
Că-ți traversează pînă-n zori pereții
Trezindu-te din somnul dimineții
Un rîu albastru ca o apă vie.

SE FACE SEARĂ

În părul tău se face seară
Iar în al meu ocnă de sare
Din ceruri noaptea se strecoară
Cu fluvii gri să ne-nconjoare.

Încerci un fir de grîu în dinți
Și-n șesul blond se face toamnă,
Și cad zăpezile fierbinți
E iarna – alba noastră Doamnă.

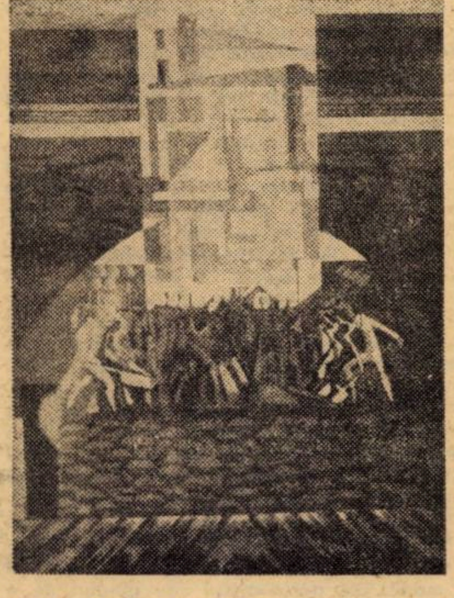

XENIA ERACLIDE VREME: „Zăgaz apelor"

GRAMATICĂ TÎRZIE

Curge leneș ca un fluviu
Timpul răsucit în ornic,
Stînd pe mal, ca un Vitruviu,
Îi sînt prietenul statornic.

Vîrstei mele de copil
Cu vapoare de hîrtie,
Îi mai inventez un Nil
Și-o gramatică tîrzie.

O gramatică a luptei
Cu pirații din imagini;
Steagurile lor se-mplîntă
Fluturînd în mii de pagini.

Însă fluviul Timp, vezi bine,
Cum i-adulmecă și-i duce
Căci i-așteaptă la răscruce
Cimitirele marine.

DUMITRU UDREA

STATUIA PIETREI

Cearcăne de lumină
Pe văzul ciocîrliei
Dăinuiesc cuiburi de cer
În singurătatea nemărginirii,
Căzînd în cîntec
Nepieritor de teluric.

După o vreme,
Urechea pietrei
ne ascultă doinind.

STATUIA FLUTURILOR

Inel de așteptare
Peste bezna ferestrei,
Lunecoasă în păsări,
Cere odihna zorilor
Din cearcănul fîntînii.
Fluturi de lumină
Șterg marginea zilei,
Iar somnul se pierde
Pe foșnitoare aripi
Deschise în zarea
Cu țipăt de dragoste.

STATUIA SOARELUI

Cîrduri de vise
Vibrează cuvintele
La capăt de drum
Și se primenesc
Fapte tăcute
Și demne
În hohot de lumină,
Izbucnite
În golul acesta.

Răzvrătit, soarele
Își plimbă cercul
Cu luare aminte.

RADU ȘUIU

REFUGII

Doar pe buza prăpastiei
Poți auzi
Șoapta adîncului
Și pe buza ulciorului –
vuietul vinului.
Numai pe fagurii otrăviți ai buzelor ei
Poți săruta veșnicia.

INSULA EU

Ideile se vor scutura de cuvinte,
De-acum
Tăceri boreale suna-vor pe insulă,
Paseri nu vor mai tulbura,
Fiare dulci nu vor poposi,
Se vor șterge urme, zvonuri, culori,
Va fi o pîndă între umbră și lumină
Pînă se vor rostogoli una în alta,
Ca la un început sau sfîrșit de lume.

CÎND PLOUĂ LUNG PE MARILE ORAȘE

Cînd plouă lung pe marile orașe,
Pe blocurile pătrate, de beton,
Cînd, leneș, peste piețe mărginașe
Dă din aripi un vechi acordeon,

Cînd toamna-ți dă cu pumnii în fereastră
Și-aruncă pe sub uși amenințări
Și cînd iubirea nu mai e a noastră
Ci un ecou uscat prin călimări,

Adu-ți aminte că pe undeva
Printr-o garsonieră prăpădită,
Cu brațele deschise, s-ar putea
Să te aștepte-o antică iubită.

REVERBERAȚII

Adoarme-mă, mărită mare
Sub geana digului, de sare,
Dealuri de valuri largi revarsă
Pe pleoapa-mi de iubire arsă
Și în retina-mi însetată
Furtuna prăvălește-o toată.
Rar, seara, aerul sărat
În arca lunii să-l străbat,
Prin alge de argint, cărări
Să se aleagă-n depărtări,
Să-mi vină-n lin suspin de linii
Vecini de liniște, delfinii.

GHEORGHE VOICA

IUBIRE

Era în zori și te urcai în lămîi,
pleoapele-ți verzi printre crengi fluturau,
Insulele pe lîngă mine alunecau
cu buzele roșii, cărnoase...
Mă uitam cum urcai surîzînd,
precum batiscaful prin apele reci;
sub mine, pe sub pămînt alergau,
motocicliștii ațîțați de alcoolul florilor grele.

Era în zori și pleoapele-ți verzi
fluturau peste mine.
Stam în iarbă
și mă gîndeam la cai
și insulele alunecau peste noi.

ACHERONUL SE VINDE ÎN RATE

Omul îi zice pomului:
Lasă-mă la umbra!
Pomul îi zice cerului:
Lasă-mă la umbra ta!
Umbra îi zice altei umbre:
Lasă-mă la umbra ta!

POET ÎN CURS DE DEZVOLTARE

Dimineața, sculîndu-se,
poetul mănîncă slănină și ceapă,
un colț de mare
și-și scutură creierul
cu bătătorul de covoare;
dă o raită pe cei treizeci de ari,
să vadă de nu i-a furat cineva vreunul,
mestecă un poem de Carl Sandburg
și face apoi pe nebunul,
regește,
cu transformatorul de-naltă tensiune,
spunîndu-i că are
miros de pește;
în cursul zilei, poetul
plimbă Argeșul în limuzine,
bagă pietricele-n pantofii filosofilor
și tomate-n turbine.
Seara, se furișează-n spatele lunii
și bea vodcă, tutun,
apoi bate potcoave proletcultiștilor,
să nu alunece pe săpun.
Lui, însă, nu-i pasă,
ci mănîncă slănină și ceapă
și se jură în versuri cu domnu' Villon
pe sub masă!...

CONSFĂTUIRE LA ÎNCEPUT DE AN ȘCOLAR

ISTORIA ÎN OPERA DE EDUCAȚIE PATRIOTICĂ

(Urmare din pag. 1)

parte, dimpreună cu sensurile ei intacte, și apoi pentru că fiecare clipă de adăstare în preajma sensurilor miraculoase ale istoriei este un prilej de întinerire a spiritului – s-a readus în actualitate marea bogăție de idei exprimată magistral la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1–2 iunie de către tovarășul Nicolae Ceaușescu privind însușirea și predarea istoriei poporului român ca o **„istorie unitară care să redea corespunzător fiecare etapă de dezvoltare economico-socială, fiecare perioadă istorică și luptele sociale, activitatea politică, să caracterizeze în lumina adevărului bazat pe fapte și documente, atît rolul claselor sociale, al poporului, cît și al diferiților conducători ai statului și personalități politice, științifice, culturale"**.

Justețea îndemnului dat de secretarul general al partidului, de a scrie istoria, și de a ne înscrie în ea cu mîndria și demnitatea pe care le dau numai adevărul, sînt încă unul din exemplele care ne călăuzesc spre o trăire activă, pe deplin asumată a istoriei. Trebuie să cunoaștem istoria în profunzime – ea e actul ce ne legitimează trecerea prin lume – și să facem din ea o forță în opera de educație a tineretului nostru, a întregului nostru popor. A ne cunoaște istoria națională, a ne mîndri cu trecutul nostru falnic – pe măsura căruia se plămădește și prezentul este garanția însăși a viitorului nostru: neatîrnat, măreț, liber.

DORUL DE LIMBA ROMÂNĂ

(Urmare din pag. 1)

Învățarea limbii române nu se poate măsura cu nimic și, cu atît mai puțin, cu numărul de ore pe care programele școlare îl afectează acestui scop. Faptul că numai în puține dintre liceele noastre sînt rezervate ore studiului sistematic al limbii române nu este suficient. Care e, ne întrebăm din nou, locul orelor de limbă română între celelalte ore? Oare nu e cazu' să medităm și asupra acestor probleme?

În momentul festiv al începutului de an școlar, în aceste momente ale înaltelor responsabilități și exigențe, această întrebare nu este deloc inutilă. Dragostea noastră pentru limba română trebuie slujită de toți așa cum se cuvine. Și ne îndoim că va fi slujită.

IRENE TALABAN

LUMINĂ PLĂPÎNDĂ

„Și dacă glontele și-ar fi nimerit ținta ce-ar fi făcut ea, bunica Vera, cum ar fi suportat propria ei putere asupra altuia și ce drum ar fi urmat nevoia ei de împlinire..."

Denisa netezește capătul covorului, franjurii, îi așează unul lîngă altul ca și cum i-ar număra. Pe marginea scrumierei arde, în gol, o țigară. S-a terminat, pare să constate Denisa, părăsind bordura galbenă – în lumina difuză ai senzația unui chenar de ceară topită, aproape că o simți netedă și fierbinte în palmă.

„Poate glontele a fost o pornire spre nădejde, niciodată nu ești sigur, există șansa să mori și riscul supraviețuirii, așa gîndești atunci, dorind să păstrezi lucrul acela, să-l păstrezi fără ca el să te și supună – arderea minții devine o povară cînd totul începe și se sfîrșește numai cu tine – poate așa înțelegea omul să renunțe".

Denisa cere încă o țigară, becul veiozei pîlpîie de cîteva ori amenințînd să se stingă. Va trebui să aprindă lumina mare. Denisa mîngîie chenarul de ceară topită, palmele îi ard ca de Înviere, își amintește Denisa, i-au dat în mînă o lumînare, pe stradă era lume toți aveau grijă să păstreze flacăra și ea încerca același lucru, uite cum se ține scrumul, ca o punte cenușie.

„Bunica Vera nu-l primea nu pentru că ar fi avut ceva împotriva lui, dar așa credea ea că i se cuvine să aleagă și să hotărască după ce simțirea ei se va fi limpezit îndeajuns și poate nu era chiar atît de tînără cum își închipuiau ceilalți, poate aștepta ceva care să se rostească dincolo de vrerea lor sau a ei și așteptarea asta îi da puterea să nu renunțe".

Își răsucește brațul, am amorțit în poziția asta ar zice Denisa, uite că nu s-a stins, poate rezistă încă o noapte. Flacăra îi atingea scurt, dureros, căușul palmei – o boltă căptușită cu piele străvezie – o făcea să tresară mai degrabă de spaimă decît de durere, lumina plăpîndă, unduindu-se va pieri, se temea Denisa, prima ei lumînare, e semn rău, șoptește un gînd al Denisei, e semn rău să pierzi întîiul sîmbure de foc...

„El a venit nu țin minte pentru a cîta oară, în septembrie, într-o dimineață. S-au bucurat toți în afară de Vera, ea știa că nu-i va răspunde însă nici să-l facă să înțeleagă nu putea – cum să explici cuiva un lucru care vine nu împotriva gestului său de acum ci împotriva năzuințelor de mai departe – bănuia că el nu va pricepe, atîția alții încercaseră să o convingă și nu acceptase, refuzurile ei repetate îi revoltaseră, chiar cei din familie o socoteau vinovată pînă cînd ea încetase să-i asculte și să se justifice; încetul cu încetul se împăcaseră cu firea ei, n-avea decît să rămînă singură dacă așa dorea, se întrebau cui va fi semănînd, ce rădăcină a neamului lor se va fi rostind astfel, ca un blestem, gîndeau ei, un blestem de sălbăticie – de mult nu se întîmplase așa ceva prin partea locului, fetele se măritaseră la vremea lor, de ce să încalce ea legea ținutului și a firii și a tot ceea ce părea hotărît dincolo de puterea și de priceperea lor omenească, era ca și cum frumusețea și mintea ei i-ar sta împotrivă și atunci care să fie rostul lor – al minții și al frumuseții – dacă nu le dai o menire".

Un deget de cenușă, cum de nu se spulberă, ce-ar fi să-l atingă, să provoace un mic vîrtej de aer, o furtună de fulgi cenușii părăsind marginea scrumierei, a-[illegible]du-se cu respirația lor, el vorbește continuă de parcă ar avea importanță cele petrecute atunci, dar așa trăiește el, descoperindu-se în lucruri vechi, așa sînt ei toți, însemnați de nevoia trecutului, ca și cum sufletul lor ar purta blazon cu clepsidră și cu glas de lebădă. A durut-o picătura de ceară și rotundul desenat în palmă de capătul mișcător, insinuîndu-se fierbinte în aerul de noapte și de sărbătoare – arsura, gîndește Denisa, pînă unde se va adînci – își închipuia mîna ei străpunsă, nu violent și nici sîngerînd împrejurul discului roșietic ci altfel, tăcut și cu bucuria îndurării, bucuria asta e rară, ni se cuvine uneori ca un dor de tămăduire pentru mai tîrziu; nu o supără mîna suferindă, conturul circular se observă încă deși marginile s-au cam șters, liniile risipite în palma ei au fărîmițat însemnul, avusese grijă să nu se stingă și multă vreme pielea răspîndise miros de ceară topită.

CLARETTE WACHTEL: „Dansul"

„Poate el avea să înțeleagă și să încerce să uite. Au plecat spre pădure, Vera lăsîndu-l să vorbească și străduindu-se să-l asculte, să nu piardă nimic nu numai din ceea ce el îndrăznea să spună dar și din cele pentru care nu găsim curajul mărturisirii și nu se simțea în stare să-i răspundă Vera, nu din orgoliu sau din rațiune sau enervată de insistența lui ci, pentru că, oricît de străin ar fi cineva care te iubește, lucrul ăsta nu-l poți smulge din el și chiar smulgîndu-l cine știe cu ce preț o faci și cît va dura tămăduirea dacă timpul, prin simpla lui curgere, nepărtinitor la suferințele noastre, tămăduiește; Vera începea să-și înțeleagă neputința, argumentele ei nu aveau tăria de altădată totuși le rostea cu aceeași credință, îndurînd ea însăși asprimea refuzului și o teamă nelămurită că la el renunțarea va suna straniu, se va numi cu alt zgomot decît cel al glasului sau al gestului sau al ropotului de copite cînd va pleca luînd cu sine dorința de întoarcere, însă a continuat să vorbească pînă ce el a întrerupt-o și a spus: Bine, Vera, e ceva ce ție nu-ți ajunge, să ne vedem de ale noastre; a fost o greșeală a mea, la urma urmei ceea ce numim suferință izvorăște din noi înșine și, prin cine știe ce drumuri înțelenite cu care am fost hărăziți de la zămislire, ne lăsăm atrași unul de altul fără să ne dăm seama că el nu pe noi ne așteaptă și nu ne rămîne decît să desăvîrșim greșeala aleasă; greșeala asta o dată împlinită ne izbăvește de toate, pînă și de noi înșine. Apoi a fost ropotul de copite purtînd gîndul lui și zgomotul, rotund, pecetluind capătul unei poteci și ecoul în spaima bunicii Vera ca o durere plătită cu ceea ce trupul și sufletul ei nu se împăcaseră".

Ca și acum același miros de ceară topită, marginea covorului trebuie să fie de vină, bordura a început să se înalțe, va împleti curînd o spirală în jurul ei, Denisa își cuprinde umerii într-o teamă nouă. Nu se aștepta la o asemenea farsă, a crezut că însemnul din palmă o va apăra, de ce nu sfîrșește el povestea, el nu vede fîșia asta de materie netedă, fierbinte, încolăcindu-se pe gîtul ei, fierbintele îi taie răsuflarea, curînd Denisa nu va fi în stare să scoată decît un sunet nearticulat, ceva ce el n-o să priceapă. Are nevoie de strigăt Denisa.

„Și glontele nestingherit trecînd prin trupul său ar fi străpuns un lung șir de trupuri, el zicea că e o greșeală ce-și caută împlinirea dar o dată împlinită greșeala asta devenea adevăr și ce s-ar fi întîmplat cu noi dacă adevărul acela prindea să se împămîntenească, să capete formă, sens și durată, înțelegi care a fost șansa mea; glontele despicînd suferința lui și spaima ei ar fi despicat graiul și puterea sămînței și a sevei și a tot ce avea să mai fie după –".

Apă, gîndește Denisa, un șuvoi de apă, picăturile să se prelingă pe ziduri, pe brațele ei, pe gîtul ei, doar așa se va încumeta să strige; e dreptul oricărei viețăți să ceară ajutor numai că așa este el, ca și cum ar privi viața cu spatele, lucrurile din jur neavînd decît formă nu și culoare, nu și urme de nedispărut.

Clipește rar de cîteva ori, să nu se stingă, ar șopti Denisa dacă ar îndrăzni să-și amintească glasul ei.

„S-a petrecut înainte de a mă naște și dacă brațul bunicului meu ar fi fost mai sigur glontele și-ar fi atins menirea căci ne este în fire să ucidem și să dăm viață în aceeași măsură, înțelegi, prima amenințare a șansei mele s-a iscat atunci și tot atunci a pierit de parcă lucrurile și faptele care ne aparțin și de care depindem au o mișcare a lor nedusă la capăt și poate asta să fie haosul care ne bîntuie cînd și cînd ființa...".

Aproape că nu aude, becul s-a stins o dată cu respirația înecată în fierbinte. Înțelege învierea de atunci, începutul de ars îi însemnase palmele cu clepsidra familiei lor, închipuirea Denisei revarsă chenarul covorului – un rîu de ceară topită peste care se dezleagă ploi.

---

* Fragmente

Călătorie la Mystra

„Din momentul în care trecutul este chemat să pună ordine în firea prezentului, legile cărora ne supunem aparțin ficțiunii și nu realității. Iar ficțiunea și legile sale pot genera o nouă lume, o pararealitate în care să ne ducem singurele noastre zile pînă la cea din urmă fără să avem conștiința paralelității sale cu lumea ne-inventată". Sînt linii de **credo**, expus programatic și verificat în același timp în falsul roman istoric al lui Eugen Uricaru, **Așteptîndu-i pe învingători** (Albatros, 1981). Pasta epică umple tipare diferite, precum relația adolescentină consumată. În poezia decorului provincial, călătoria în „bolgia" capitalei ocupată de trupele lui Mackensen sau portretul de gravură al ofițerului Demian, de unde ruperile de ritm și ponderea diferită a irizărilor lirice, constitutive acestui scris
artist, deplin format încă în **Despre pu**
pură (1974). Distorsiunile sînt reale, d
ele se înscriu pe aceeași coordonată
„pararealității" prezidată de sent
adeseori tragic, al debusolării. C
motivează apelul la trecutul me
nă ordine în firea prezentul
apoi actorul ratat Leonida S
tase în cotloanele memorie
pentru care merita – spune
iesc mai departe", călăt
Rîmnic, de fapt ultim
care efectivă de
nase Berz
sl

re[illegible] ale celor ce au fost, iar premonițiile se confirmă ori s-au confirmat demult astfel anulîndu-se. De fiecare dată încercarea este, [illegible]nță, aceeași dar colorată altfel. Rătăcirea printre ruinele Mystrei – frumoasă parabolă ce coagulează în subtext episoadele – călătorul caută „acea regulă ce se statornicește în fiece așezare, ..., regula după care oamenii se mișcă înăuntrul ei". [illegible] tocmai ea, regula, nu mai există nici măcar în realitatea ficțiunii: străzile pră-

n cetatea de la Mediterana și
da provocată de întîiul război
ipostaza de **picaro** a tripti-
, (Ermil-Soroceanu-Berzea)
senzația vîrtejului perma-
e absoarbe destine pînă
de celălalt. Se por-
ti ani, ce și se ajunge la
să adun mită ordine în
sau în Ghera-
-o să afle vreo-
ut dintr-o eroa-
plăsmui-
arul.

ra lege pare să fie aceea a supraviețuirii, problematizată dealtfel de Tănase Berzea în condițiile dramatice ale ocupației. Iterativul ne lasă un gust amar de vacuitate temporală, el conturînd și impunînd în aceeași măsură spațiul închis, opresiv. Ținutul imaginar al Vladiei nu era altfel, de asemenea Galațiul din **Rug și flacără** (1977); Ermil „stătea mai mult închis în casă, orașul îi era necunoscut, nu îndrăznea să iasă pe străzi" și atunci cînd o face va descoperi, împreună cu Leonida, aspectul de bolgie al Bucureștiului. Ofițerul Demian îi așteaptă **altfel pe învingători**, dar închizîndu-se și el în „cazemata" ad-hoc a satului Gherani. Istoria însăși se compune din asemenea circularități (dacă nu etanșeități) prin natura lor coercitive. Or, oamenii „se mișcă înăuntrul" acestora, după o vreme călătorul la Mystra constată că se găsea „în același spațiu închis, căutînd urmele cărării. N-am găsit nimic, mărturisește autorul, era de la sine înțeles, ea doar mă ducea în acel loc". Conștiința limitării (ontologice !? istorice !) îi provoa-
timire" și „înfrîngere", ca dealtfel și
personaje atinse de bagheta ma-
Merlin sau „călăuzite" de
Vergil", de sursă probabil livrescă. Sensul mișcării e în ambele cazuri giratoriu, Merlin și devalorizatul urmaș al călăuzei lui Dante sînt în fond același **semn** pentru „lumea ca teatru", dar al cărei spectacol tragic eliberează un fior de irepresibilă melancolie. E locul poate să afirmăm că fibra am zice lirică a prozatorului îi interzice acestuia să deseneze în cărbune **absurdul** consacrat de literatura ultimelor decenii. Se apasă tocmai de aceea și la modul compensatoriu pe intruziunea elementului fantastic ce contrazice **credo**-ul de mai sus; el accentuează – paradoxal ! – chiar „conștiința paralelității" ficțiunii cu „lumea ne-inventată". Traseul, evident simbolic, urmat de Leonida și Ermil prin București e o secvență perfect decupabilă din ansamblul epicii, unde întîlnim aceeași grijă pentru culoare și detaliu. De unde impresia de neîncheiat, ochiul (și nu numai el) surprinde adesea memorabil torsul și mai puțin întregul. Prezența, la toate nivelele mari, a circularității ar fi permis – după opinia noastră – articularea între ele a episoadelor și aceasta în pofida decalajelor de ritm. Rămîne desigur pînza de cuvinte a unui – greșim oare ? – De Chirico balcanic dar și riscul, mai real în cazul romanului de față, de a îndepărta de noi această lume insuficient structurată, pînă la a deveni, asemeni Mystrei părăsite, „tot mai schematică, tot mai lipsită de strălucirea luminii lichefiate" din ținuturile de la miazăzi.

Mircea **MUTHU**

Nichita Stănescu –

Cununa de aur

În acest an, Marele premiu Cununa de aur al Festivalului internațional „Serile de poezie de la Struga", a distins opera poetului român Nichita Stănescu.

Ajuns la cea de a XXI-a ediție, Festivalul de la Struga (Macedonia) este astăzi poate cea mai prestigioasă manifestare de acest gen de pe continent. Poeți din peste 40 de țări ale lumii au fost reuniți, la sfîrșitul lunii august, sub nimbul de lumină al idealurilor păcii și prieteniei, într-o amplă sărbătoare a poeziei.

Cucerită și augmentată prin ani, celebritatea premiului vine și din celebritatea celor ce au fost încununați pînă acum cu laurii acestuia, mari poeți ai lumii de astăzi, dintre care amintim pe W. H. Auden, Eugenio Montale, Pablo Neruda, Leopold Sedar Sengor, Rafael Alberti, Miroslav Krleža, Hans Magnus Encensberger.

Precedată de apariția unei luxoase ediții bilingve (româno-macedoneană) din poezia laureatului, cum și a altui volum tradus în macedoneană, de o antologie plurilingvă din lirica tuturor premianților de pînă acum, între care Nichita Stănescu strălucește la înalta sa valoare, de prezența autorului „Necuvintelor", cu poeme, interviuri, exegeze, în numeroase reviste și ziare din toate republicile iugoslave, serbările poeziei, de la Struga, s-au derulat într-o atmosferă de jubilant interes pentru personalitatea și lirica lui Nichita Stănescu.

Seara de dinaintea decernării Cununii de aur a consacrat, în catedrala Sf. Sofia din Ohrid, monument de artă, vechi de peste un mileniu, o reuniune cu public dedicată portretului poetic al lui Nichita Stănescu. După o vibrantă și revelatoare profesiune de credință a laureatului, rostită într-o atmosferă de fascinație, criticul literar macedonean Petre M. Andreevski a susținut o înfățișare critică a contribuției lui Nichita Stănescu la înnoirea poeziei contemporane. După care omagiul adus poetului a cuprins un recital din lirica sa, în limbile română, macedoneană, engleză, și un recital muzical.

În seara următoare, culminația manifestărilor Festivalului: mitingul internațional de poezie, intitulat simbolic „Podurile". În fața cîtorva mii de iubitori ai frumosului, dispuși, ca într-o fermecătoare arenă, pe malurile rîului Drim, în jocuri de artificii și ghirlande multicolore de lumină, glasurile poeziei de pe toate continentele au înălțat un emoționant imn vieții, frumuseții, speranței.

Mitingul s-a încheiat, într-o atmosferă de apoteoză a poeziei, prin momentul în care președintele Consiliului de acordare a premiilor, scriitorul Jovan Koteski, a înmînat Marele premiu Cununa de aur poetului NICHITA STĂNESCU, una din cele mai prestigioase distincții care se acordă astăzi operei unui poet al lumii contemporane, un premiu care aduce lauri de aur unui mare poet român și încă o recunoaștere internațională a valorii poeziei noastre de astăzi.

Anghel **DUMBRAVEANU**

P. S. La Festivalul internațional „Serile de poezie de la Struga", poetul Nichita Stănescu a fost însoțit de o reprezentativă delegație de scriitori și editori din țara noastră: Dumitru Radu Popescu, **președintele Uniunii Scriitorilor,** George Bălăiță, **vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, directorul editurii Cartea Românească,** Nikolaus Berwanger, **secretar al Uniunii Scriitorilor,** Al. Andrițoiu, Dumitru M. Ion, Nicolae Ioana, Carolina Ilica, Al. Jebeleanu, Marin Mincu, Ștefania Plopeanu, Adrian Popescu, Cornel Popescu, Gheorghe Tomozei, Titus Vijeu **și pictorii:** Doina și Sorin Dumitrescu.

anchetа „ORIZONT"

STAGIUNEA

Timişoara are un public de teatru constant şi talentat. Un public capabil să recunoască valoarea unei montări, să refuze nonvaloarea, să sancţioneze incropelile scenice. La dezbaterile prilejuite de Festivalul dramaturgiei româneşti actuale, precum şi la intilnirile dintre dramaturgi şi public – cu ocazia premierelor – s-a remarcat exigenţa punctului de vedere exprimat de spectatorul timişorean, dispus să se pronunţe, intr-un larg evantai problematic, asupra unor chestiuni vizind metodologia repertorială, programul şi profilul teatrelor. Ne-am adresat, de aceea, directorilor celor patru instituţii teatrale ale oraşului, acum, la inceput de stagiune, cu intrebări ce tind să dea satisfacţie spectatorului interesat de: 1) Ideile şi criteriile ce au condus la alcătuirea repertoriului actualei stagiuni / 2) Ce anume distinge, intr-un oraş teatral, o instituţie de celelalte / 3) Activitatea de studio.

LUCIA NICOARĂ,

director al Teatrului Naţional

1. Ultimele stagiuni ale Teatrului Naţional din Timişoara au relevat aspiraţia acestuia spre o nouă creştere calitativă, spre definirea unui profil, în funcţie de programul său repertorial de larg ecou, de largă accesibilitate, deschis, variat, în care să predomine dramaturgia românească. Valorificarea dramaturgiei originale este dublată la Teatrul Naţional de o exigenţă mereu sporită privind calitatea. Montăm piese româneşti nu de dragul procentelor, şi nici pentru a păstra cu orice preţ preponderenţa lor numerică. O simplă inşiruire doar a titlurilor de pe afişul actualei stagiuni este grăitoare: „Arma secretă a lui Arhimede" de Dumitru Solomon, „Ca frunza dudului din rai" de D. R. Popescu, „Ore de dimineaţă" de Platon Pardău sint, toate, piese contemporane de certă valoare, sint piese care dezbat probleme majore ale existenţei – sensul vieţii, raportul dintre personalitate şi societate, raportul dintre libertate şi necesitate, problema curajului în faţa adevărului, problema rezistenţei în faţa inclinaţiei spre indiferenţă egoistă şi automutilare morală.

Oamenii au nevoie de o dramaturgie cu adevărat revoluţionară, nu de una emiţătoare de sloganuri, de o dramaturgie care să tulbure inerţiile, să neliniştească, să pună mereu în discuţie aşa-zisele probleme definitiv rezolvate. Aşa cum insuşi partidul le repune mereu în discuţie.

Cred că aceste deziderate ţin şi ele de programul unui teatru.

2. De-a lungul existenţei sale Teatrul Naţional a avut un loc distinct în contextul teatral timişorean şi din cind în cind în mişcarea teatrală românească în ansamblul ei.

Astăzi, Teatrul Naţional este, în primul rind, un laborator unde se testează şi se lansează dramaturgia naţională şi nu de puţine ori, prin spectacole de valoare.

Am deasemenea convingerea că nici o altă instituţie de artă de pe aceste locuri nu depăşeşte Teatrul Naţional în eforturile sale de a fi permanent prezent pe platforme industriale, în cluburi, facultăţi, şcoli. În această activitate pornim de la ideea că intr-o cultură socialistă teatrul este un fenomen de neinlocuit, chemat să educe oamenii să-i facă să gindească asupra condiţiei şi misiunii lor în lume, să-i bucure.

Pentru mine, personalitatea Teatrului Naţional rezultă din faptul că este posesorul unor regizori ce lucrează intr-un spirit de inalt profesionalism.

Cu o arie amplă, cu un colectiv puternic, în care se intilnesc cel puţin trei generaţii de actori, cu un nucleu regizoral apt să producă configurări stilistice novatoare, Teatrul Naţional se confruntă azi cu cerinţele unei noi etape pregătindu-se să-i facă faţă cu seriozitatea şi dăruirea ce-l caracterizează.

3. Din această toamnă am avut în intenţie lărgirea activităţii Teatrului Naţional, folosirea şi deci intrarea în circuit artistic a sălii Modex. Beneficiară a acestei săli va fi insă secţia de Estradă a Operei Române.

Păcat că intr-un oraş cu mari disponibilităţi este atit de greu să obţii un spaţiu pentru studioul atit de necesar Naţionalului timişorean şi publicului său!

HANS LINDER,

director al Teatrului German

1. Problema cea mai importantă pentru noi, avind în vedere realitatea, este asigurarea unui potenţial artistic mai de calitate. Încercăm să completăm colectivul cu actori tineri, chiar şi fără studii de specialitate, urmind să-i perfecţionăm prin cursuri de teoria artei actorului, istoria teatrului, improvizaţie, interpretare, dicţie, cursuri ţinute în cadrul instituţiei noastre de către regizori şi actori cu experienţă. Încercăm să-i pregătim pe aceşti tineri pentru examenul de admitere la **clasa de actorie** in limba germană (seral) ce va lua fiinţă la Timişoara, ca o secţie a IATC-ului. Ne-am gindit repertoriul în funcţie de nevoile de perfecţionare a trupei, dar avem şi ambiţia de a ne prezenta bine în faţa publicului de aici, ori din alte centre. Vom participa la Festivalul timişorean cu „Valsul de la miezul nopţii" de Viorel Cacoveanu (o premieră absolută în limba germană), la Festivalul teatrului scurt, de la Oradea, cu „Preşul" de Ion Băieşu, la Sfintu-Gheorghe, cu „Helo, băiatule" de Nikolaus Berwanger şi „Albă ca zăpada" (dramatizare de Grete Gross şi Johann Szekler). Dramaturgia contemporană se află, deci, pe afişul nostru, aşa cum ne-am propus. De altfel, ar fi bine, în această idee programatică, să mai amintim un titlu: „Vrăjitorul Julius" de Ricarda Terschak şi să adăugăm că, piesa aceasta, alături de aceea a lui Berwanger reprezintă fructificarea concursului deschis anul trecut, de teatrul nostru, autorilor actuali de limbă germană de la noi. Oferim, astfel, publicului două premiere absolute. Nu lipsesc nici clasicii, vom monta „Nora" de Ibsen şi „Căsătoria" de Gogol. Şi, pentru că sărbătorim 25 de ani de la primul spectacol destinat tinerilor spectatori, pe lingă „Alba ca zăpada" şi „Vrăjitorul Julius" – la care ii invităm mai ales pe cei mici, avem în repertoriu şi „Trezirea primăverii" de Wedekind cu care sperăm să reţinem interesul adolescenţilor. Putem să spunem că, deşi problema numărul unu era aceea a constituirii unei trupe mai de calitate, nu ne-am abătut de la pretenţiile normale pentru un teatru ce se respectă. Să nu uităm că avem, de-acum, doi regizori stabili, Mihai Raicu şi Bogdan Ulmu, în profesionalitatea cărora teatrul nostru işi pune mari nădejdi.

2. Deja din anii trecuţi ţinem cont de repertoriile teatrelor vecine în sensul că nu includem în repertoriu, pe o perioadă de şase stagiuni, piese jucate pe scenele timişorene. Sigur că, sub raport tematic, nu pot fi evitate asemănările, mai ales cind este vorba de piesa actuală. Dar, dacă o anumită problematică se impune mai multor autori, inseamnă că ea răspunde unor nevoi actuale. Teatrul german incearcă să-şi menţină specificul selectind acele piese care tratează problemele populaţiei germane, venind astfel şi în intimpinarea structurii socio-culturale a judeţului nostru. Este, în această stagiune, cazul pieselor scrise de Cacoveanu şi Berwanger, una la un mod mai general, cealaltă mai aplicat dezbătind idei, situaţii, mentalităţi ce nu pot lăsa indiferenţi spectatorii noştri. Specifice şi tradiţionale sint şi spectacolele de divertisment cărora le vom acorda atenţia cuvenită. Revin la prima intrebare, pentru a sublinia multitudinea de motive, sau criterii avute în vedere în cazul fiecărei opţiuni repertoriale.

3. Mai ales pentru că avem un colectiv tinăr, dorim să continuăm activitatea de studio ce, după cum se ştie, ne-a adus şi în alţi ani mari satisfacţii. Vom juca „Preşul" de Ion Băieşu şi „Studentul călător" de Hans Sachs, spectacole pe care le vom imprima pentru a fi transmise la Televiziune, în cadrul emisiunilor în limba germană, precum şi un montaj de poezie contemporană în limbile română şi germană.

KÁROLY SINKA,

director al Teatrului Maghiar

1. Alcătuirea unui repertoriu este inainte de toate un act temerar. Trebuie să ai o nestrămutată credinţă, trebuie să fii convins că eşti mandatarul unei exigenţe largi, că execuţi o comandă socială. Este totodată şi o teribilă şcoală a autostăpinirii, a renunţării. Dacă stai şi reflectezi prea mult, responsabilitatea care te apasă poate să te descurajeze complet. Trebuie să ai tot timpul sentimentul că reprezinţi o comunitate, că vei reuşi să-i exprimi năzuinţele, frămintările, idealurile, fără să abdici de la propriile-ţi exigenţe, fără să-ţi pierzi propria personalitate. Pentru că artă fără personalitate nu se poate şi oricit de ciudat ar părea, un repertoriu în sine poate fi un act de creaţie. Cu atit mai dificil, cu cit nu poţi aştepta binecuvintarea posterităţii; în teatru greşelile se plătesc imediat.

De ani de zile prima şi cea mai importantă preocupare a noastră este impunerea intr-un spor cantitativ, dar şi cu o sporită exigenţă şi preocupare pentru calitate a dramaturgiei originale. A celei pe care ne place să o numim de imediată actualitate. Dorinţa de a profesa o artă contemporană este de altfel criteriul primordial, criteriu ce se manifestă în toate opţiunile enunţate, chiar şi atunci cind ne intoarce spre moştenirea noastră culturală; teatrul are marele avantaj de a-ţi permite să prezinţi o operă clasică de la inălţimea gindirii şi inţelegerii contemporane, un spectacol fiind totdeauna – şi aproape inevitabil – o reeditare critică a textului dramatic.

2. La această intrebare ar trebui să răspundă mai mult critica de teatru. Pentru că teatrul – oricare ar fi – nu se preocupă de a fi diferit de un altul. Desigur dacă vă gindiţi la faptul că nu este recomandabil nu numai să nu se joace aceleaşi piese în cele trei teatre timişorene, dar e de preferat ca pe cele trei scene să se acopere o gamă cit mai mare de tematici, atunci intrebarea este indreptăţită, dar răspunsul care s-ar putea da nu ar fi deloc edificator.

Ba mai mult, dacă se intimplă ceva bun la unul dintre teatre, celelalte se străduiesc să-l urmeze. Totuşi, anumite diferenţe există. În primul rind pentru că ne adresăm – fiecare la rindul său – unui alt public. Cred că din această cauză noi jucăm mai multe piese decit de exemplu Naţionalul. Publicul nostru a fost obişnuit de-a lungul celor peste 150 de ani de cind se joacă teatru în limba maghiară pe aceste meleaguri, cu piesa muzicală – de unde este frecventă prezenţa acestui gen în repertoriu. Am impresia insă că noi facem dramaturgiei româneşti un serviciu de o mare importanţă, serviciu pe care alte teatre nu-l intorc, abordind cei citiva autori de incontestabilă valoare pe care naţionalitatea maghiară din România ii are.

3. O activitate de studio în inţelesul de laborator, de experimentare a unor noi modalităţi nu există, doar în măsura în care abordarea fiecărei partituri noi este o ambiţioasă cursă de autodepăşire, de renunţare la clişee, de găsirea unor soluţii noi. În schimb există de mai bine de un deceniu o activitate pe care noi în lipsă de un termen mai bun il numim de studio, adăugind – poate tot atit impropriu – că este „literar". Această activitate o desfăşurăm de obicei în una din sălile de repetiţii special amenajată şi ne propunem prin ea cu precădere prezentarea creaţiei literare din ţară şi de peste hotare. Cu numele de „Caleidoscop" funcţionează la noi o „revistă literar-artistică vorbită" al cărei conţinut se schimbă din lună în lună. Aici prezentăm programe de poezie şi muzică fie din creaţia unui singur poet, fie a unui actor. Studioul nostru inseamnă mai mult diversificarea activităţii, un cadru care să permită forme şi formule ce nu ar cadra cu scena mare. În aceşti ani am obţinut totuşi şi un ciştig de natură estetică – am descoperit interesante modalităţi de a spori eficienţa poeziei, de a realiza adevărate **spectacole** de poezie, ceea ce inseamnă potenţarea textului poetic prin mijloace spectaculare.

ILIE GYURCSIK,

director al Teatrului de păpuşi

1. Teatrul de păpuşi are un dublu statut. Pe de o parte el este o formă specifică de artă a spectacolului, diferită de teatrul dramatic ca şi de altă artă care intră în componenţa lui. Caracterul sincretic şi de inaltă sinteză artistică ii dă teatrului de păpuşi posibilitatea de a transmite prin limbajul lui metaforic mesaje de mare complexitate ideatică şi artistică. În acest sens el se adresează tuturor categoriilor de spectatori. Pe de altă parte, teatrul de păpuşi se adresează în mod prioritar, deşi nu exclusiv, copiilor. Şi aceasta tocmai datorită bogăţiei lui de convenţii artistice, convenţii pe care copiii le admit în mod firesc, fiind incă receptivi la toate formele şi ipostazele ludicului.

Mai mult decit orice altă artă, teatrul de păpuşi se străduieşte să ţină activă în om disponibilitatea faţă de multitudinea de limbaje a lumii, pentru a o putea inţelege şi pentru a o putea transforma. Repertoriul ţine seama de forţa educativ-formativă a teatrului de păpuşi, cuprinzind piese cu un bogat conţinut ideatic, care să reflecte cele mai importante probleme ale actualităţii. Alături de valorificarea textelor clasice (recent a văzut lumina rampei „Ivan Turbincă", după Ion Creangă, în repovestirea talentatului scriitor timişorean Şerban Foarţă), repertoriul cuprinde texte ale scriitorilor contemporani, specializaţi în piese pentru teatrele de păpuşi, atit români (V. G. Rogoz, Alex. Popescu, Alecu Popovici ş. a.), cit şi străini (Joachim Knauth, S. Preobrajensky, Nina Ghernet, Nadia Trandafilova ş. a.). În alegerea pieselor ţinem seama şi de potenţialul nostru artistic, de condiţiile muncii în două echipe autonome de realizatori de spectacole, de numărul relativ mic de cadre tinere pe care le are teatrul, ca şi de condiţiile bugetare nu foarte generoase de care dispunem.

2. Prin specificul său, prin numărul mare de reprezentaţii (aproape 400 pe an), prin mobilitatea noastră (mai mult de jumătate din spectacolele noastre le dăm în stagiunile permanente din grădiniţe, şcoli, cămine culturale etc.) şi nu în ultimul rind – prin căutările realizatorilor noştri în direcţia găsirii unor forme şi formule noi de spectacol – care să răspundă tot mai mult exigenţelor artistice moderne.

3. Recitaluri individuale, cu texte la alegerea actorilor, în vederea perfecţionării profesionale, ca şi a lărgirii posibilităţilor de contact cu un public de diferite virste şi categorii sociale. La sfirşitul stagiunii ne propunem montarea cu intregul colectiv a unui basm teatral de Carlo Gozzi sau a unui text de Michel de Gelderode.

Anchetă realizată de
Antoaneta C. IORDACHE

---

limbă şi stil

Nevăzător...

Aşa cum se ştie, mijlocul cel mai... „comod" de realizare a antonimiei il aflăm în existenţa prefixelor „privative", în primul rind **ne-: fericit-nefericit, prielnic-neprielnic, roditor-neroditor.** Fiind un prefix... „buclucaş", **ne-** reuşeşte citeodată să clatine sau chiar să compromită relaţia de antonimie, prin relativizarea, mergind pină la anulare, a dependenţei semantice în care se află derivatul faţă de termenul de bază. Schimbindu-şi clasa morfologică, **neajuns** devine substantiv, dar vorbitorii nu-l mai opun, semantic, lui **ajuns,** ci il corelează cu sinonimele „neplăcere", „necaz", „supărare". Creangă: „Mama şi tata se gindeau la **neajunsurile** vieţii, la ce poate să aducă ziua de miine". În structura lingvistică a adjectivului **netot,** vorbitorii nu mai identifică, în procesul comunicării, pronumele **tot,** căci derivatul a suferit o serioasă deviere semantică, devenind sinonim cu „prost, nătărău, neghiob". Antonimia dintre **isprăvit** şi **neisprăvit** este surpată de faptul că derivatul cu **ne-** a dobindit, ca substantiv, sens figurat, fiind definit, în dicţionare, drept o „fiinţă fără rost, fără căpătii". Nu alta este situaţia în cadrul cuplului **cioplit-necioplit,** unde antonomia, cită a mai rămas, se restringe la sensurile figurative: „Nu-mi place, cind vin la voi, să pun frac şi mănuşi albe: ştii că eu sunt cam **necioplit**" (C. Hogaş). Cel mai convingător exemplu în această privinţă il constituie adjectivul şi substantivul **nebun, -ă.** El s-a răzleţit intr-o asemenea măsură de adjectivul **bun, bună,** al cărui antonim ar fi trebuit să fie, incit vorbitorilor le scapă legătura lingvistică, atit de strinsă, dintre cele două cuvinte. În planul semantic cel mai simplu, antonimul lui **bun** este... **rău,** iar al lui **nebun: intreg (la minte), sănătos (la cap), cuminte:** „Un **nebun** aruncă o piatră în baltă, şi zece **cuminţi** se necăjesc s-o scoată" (Proverb).

Antonimele cu **ne-** creează **dublete sinonimice** sau contribuie la imbogăţirea **seriilor de sinonime.** Astfel **nesincer** (din **ne+sincer**) se adaugă „seriei" constituite din **amăgitor, făţarnic, ipocrit, prefăcut** etc., etc.; iar **minciună** este dublat de **neadevăr,** cu observaţia că acesta din urmă manifestă faţă de sinonimul său o nuanţă atenuantă, eufemistică. Să se compare, din aceeaşi perspectivă, **bolnav** şi... **nesănătos!** Un exemplu caracteristic, în care „eufemismul" este expresie a ceea ce ne place să numim **omenie,** il găsim în derivatul **nevăzător,** menit să subţieze cantitatea de durere depusă în sinonimul, cu sunet dur, **orb.** Eminescu: „**Orbul** sculptor în chilie pipăie marmura clară" (**Memento mori**). V. Voiculescu: **Zahei orbul...**
Citez, dintr-un interviu cu profesorul doctor Mircea Olteanu, nume de prestigiu
oftalmologiei (nu numai) româneşti: „În lume sint la ora actuală peste 42
lioane de **nevăzători**" (**Contemporanul,** nr. 5/1982, vineri 29 ianuarie, p. 5). – spune
de pitorescul amănuntului, văd, în „ştirea" de mai jos, extrasă din presa
centrală, aceeaşi expresie a omeniei: „Fotbal intre echipe de **nevăzători...**
fost posibil datorită ingeniozităţii organizatorilor, care au dotat mingea
poţei care sunau tot timpul şi permiteau jucătorilor să localizeze
(**România liberă,** joi 29 iulie 1982, p. 5, „Caleidoscop"). Să
de fotbal alcătuite din surdo-muţi li se spune...

top

MARINE...

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Bufonul zburător – **Post Scriptum; 2.** La modă – **Roșu și Negru**; 3. Hai încearcă să zimbești – **Mirabela Dauer**; 4. La drum – **Domino**; 5. Soare, flori – Dida Drăgan + **Monolit. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ**: 1. Don't You Want Me – **Human Leakue**; 2. Las Palabras de Amor – **Queen**; 3. Da, Da, Da ich liebe dich – **Trio**; 4. Juke Box Heno – **Foreigner**; 5. The Man Thing – **Roxy Music.**

La inceputul acestei luni, Costineștiul a fost gazda ospitalieră a unui **Festival de muzică rock** la care au participat formații din întreaga țară. Vom reveni. ● Marcate de o mare diversitate stilistică, tot aici s-au desfășurat **Galele jazz-ului** (a doua ediție). Din Timișoara, a participat grupul **„Crepuscul"**. S-a cîntat (și ascultat) blues, dixieland, swing, be-bop, cool... ● De cîte ori ne povestea anecdote cu Bernard Shaw, Gigi Dumitru, în gazeta „Litoral" ne oferea... un **Show** botezindu-l de fapt așa pe marele scriitor! ● In schimb, în acest an, emisiunile muzicale ale **„Radio-Vacanței"** au fost la înălțime datorită (cu siguranță) competenței redactorului muzical **Titus Andrei.** ● Cea mai frecventată discotecă de pe litoral a fost **„Disco-Ring"** din Costinești. Zilnic peste 2000 de tineri dansau după un program muzical dozat cu pricepere de către ing. Remus Chină, disc-jockey-ul „casei". ● O consistentă rubrică Top semna săptăminal în gazeta „Litoral", **Sever Picu.** Aceasta era de fapt corelată cu o emisiune solicitată a „Radio-Vacanței" în care grupul timișorean **Post Scriptum** ocupa un loc fruntaș. ● Alte discoteci de pe litoral pe care am reușit să le vizităm: **„Colibri"** (Mamaia) – program atractiv, ambianță excelentă; **„Club Castel"** (Mamaia) – accent pe muzica retro, dozaj excelent în privința presiunii fonice, în schimb prezentatorul ar trebui să stea mai mult în preajma manualului „Să învățăm limba engleză" ● Tot la Mamaia la discoteca **„Star"** clienții puteau ghici ce oră este după piesele difuzate. Aceleași, mereu aceleași ● Ne-am necăjit rău la **„Orient-Bar"** (Mamaia) unde seară de seară se derula un „Show-Kitsch" cu cadîne, sultani, eunuci, „Spectacolul" se intitula **„Haremul se răzbună"** (!?). Bine, bine dar de ce pe consumatori?

Petru UMANSCHI

săptămina culturală

● **An bogat** în piese de teatru pentru trupele de amatori. In colecția de gen a Consiliului Culturii și Educației Socialiste au apărut, în 1982, o serie de texte dramatice, dintre care amintim: „Compartimentul vesel" de Paul Everac, „Masa de la fereastră" de Iosif Naghiu, „Bună seara, Maria" – de Emil Poenaru, „Magdaleno!... Magdaleno!..." de Radu F. Alexandru, „Romeo, Julieta și noi" de Virgil Puicea. Formațiilor de păpușari le-au fost propuse: „O întrecere ca-n basme" de Viorica Huber Rogoz, „Povești cu păpuși" de Mihai Vasilescu, „Ochelari, păpuși, podoabe..." de Mihai Ispirescu, iar școlarilor: „Atențiune, filmăm!" de Eduard Jurist. Despre calitatea acestor piese, într-un viitor număr al revistei noastre. ● **Artistul emerit** Gheorghe Leahu este și el prezent în perimetru, cu „Ședință de sîmbătă seara", piesă într-un act editată de C.J.C.E.S. Timiș (jucată în premieră, în 1980, de echipa de teatru a Casei de cultură din Sînnicolaul Mare). ● **Sub aceeași egidă** a apărut „Portul popular românesc din județul Timiș", de Aristida Turcuș, interesantă și documentată lucrare ce a binemeritat premiul întîi la etapa republicană a „Cîntării României" – ediția '79–'81. ● **In curind pe ecrane** un nou film românesc, „Femeia din Ursa Mare", producție a Casei de filme 5, în regia lui Adrian Petringenaru, cu Florina Cercel, Dorel Vișan și Emanoil Petruț în rolurile principale. Scenariul aparține colegului nostru, scriitorul **Paul Eugen Banciu.** ● **Consiliul județean** al sindicatelor ne informează: în cele trei secții ale Intreprinderii „Bumbacul" a fost prezentat programul (brigăzii artistice) „In ritmul muncii creatoare"; „Romanticii de la **Electromotor"**, prezenți la Festivalul interjudețean de la Tîrgoviște, au cîștigat premiul întîi; la concursul „Muncă, tinerețe, frumusețe" au participat 40 de muncitoare de la Intreprinderea de confecții „Bega", cîștigătoare fiind Cristina Morariu și Maria Sofronea; brigada artistică de la Intreprinderea de morărit și panificație este cuprinsă în programul Festivalului umorului de la Vaslui, cu spectacolul „N-avem timp să pierdem timpul".

Tabăra de creație literară

In anul acesta (6–12 septembrie), organizarea Taberei de creație literară, sub egida Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Timiș și a Asociației Scriitorilor din Timișoara, a avut loc în localitatea Nădrag.

Constituirea anuală a Taberei județene de creație literară a devenit tradițională, justificîndu-se prin faptul că acest cadru de întrunire a tinerelor talente reprezintă un adevărat „cenaclu al cenaclurilor", prielnic îndeosebi pentru dezbateri în ședințe de lucru, pentru documentări într-o anumită zonă și pentru întîlniri literare cu colective de oameni ai muncii.

In ședințele de lucru au fost analizate creații ale membrilor Taberei și s-au dezbătut probleme privind specificul literaturii române contemporane și o seamă de aspecte referitoare la dezvoltarea vieții cenacliere din județul Timiș. Una din dezbaterile cele mai incitante a fost axată pe tema referitoare la manifestarea cenaclurilor literare în cadrul Festivalului național „Cîntarea României", la afirmarea acestora pe plan local și național. In acest context au fost prezentate plachetele editate de cenaclurile din județul Timiș și au fost lămurite unele probleme, în vederea îmbunătățirii activității editoriale viitoare. In Tabăra de la Nădrag a fost definitivat pentru tipar al IV-lea caiet cultural-literar artistic al Cenaclului „G. Gârda", din Făget și au fost lecturate texte, care vor fi incluse în plachetele individuale ale unor membri din cenaclurile literare, cuprinse în planul editorial al Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Timiș.

Dintre documentările propriu-zise, menționăm pe cea făcută la Uzina „Ciocanul" Nădrag, împrejurare în care au fost vizitate secțiile acestei unități și au avut loc discuții cu muncitori, tehnicieni, ingineri din întreprindere. Intîlnirile literare de la Clubul muncitoresc Nădrag și de la Casa de copii școlari din Găvojdia au avut și o finalitate documentară, întrucît în programul lor au fost prevăzute atît prezentarea creațiilor literare în fața publicului, cît și cunoașterea realităților din așezămintele gazdă.

La Clubul muncitoresc din Nădrag (director Eugen Anghel) membrii Taberei de creație literară au fost informați despre mișcarea artistică de amatori de aici, profilată pe diverse genuri: muzică ușoară, muzică populară, fanfară, chitare, grup folck, dansuri, teatru, cor de cameră, brigadă artistică. Totodată s-a pus în discuție înființarea unui cenaclu de cultură, literatură și artă, la Club, precum și pregătirea materialului pentru editarea unui caiet al viitoarei grupări. S-a propus, ca la început, să se organizeze schimburi de experiență cu cenaclul Căminului cultural din Făget.

In Găvojdia, la Casa de copii școlari, membrii Taberei de creație literară au fost impresionați de organizarea exemplară a acestui așezămînt social-cultural, condus cu pricepere și pasiune de prof. Traian Damian. Acesta, în cei 13 ani, de cînd este director al Casei de copii școlari din Găvojdia, a dovedit excepționale virtuți pedagogice și clarviziune în coordonarea tuturor sectoarelor „gospodăriei" celor 155 de copii, pentru care dragostea din partea societății trebuie să o suplinească pe cea a familiei.

La întîlnirile literare cu publicul au luat parte Aurel Gheorghe Ardeleanu, Aurel Turcuș, (conducătorii Taberei), Traian Dorgoșan, Tatiana Lungoci, Adina Popa, Ion Căliman, Arcadie Chirșbaum, Nicolae Roșianu, Mischie Tr. Trifon și Ștefan Marinconi.

Dumitru SARDEȘ

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 19 septembrie

8,00 Școala în noul an de învățămînt. 8,40 Omul și sănătatea. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 16,00 Teatru în serial. Mușatinii. Episodul 12 – Bătălia. 17,00 Telesport. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,25 Călătorie prin țara mea. 19,45 Cîntarea României. 20,25 Film artistic: Hangița (italian). 22,20 Telejurnal. 22,30 Ecouri muzicale ale versului românesc.

LUNI, 20 septembrie

15,00 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Panoramic economic. 20,55 Cadran mondial. 21,10 Film în serial. O nouă primăvară (1) (japonez). 21,55 Telejurnal. 22,05 Din albumul celor mai frumoase melodii populare.

MARȚI, 21 septembrie

11,05 Film în serial: O nouă primăvară (rel.). 11,50 Intîlnirea cu uzina. 12,20 Cadran mondial. 12,35 Pagini din literatura corală românească. 16,05 Catalogul se strigă acum în campania agricolă. 16,25 Clubul tineretului. 17,10 Muzică ușoară instrumentală. 17,25 Civica. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,35 Dialogul faptelor. 20,55 Teatru TV: Operațiunea Gambit. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 22 septembrie

16,05 Școala contemporană. 16,30 Cîntec drag pe plai oltean. 16,55 Tragerea pronoexpres. 17,05 Viața culturală. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,35 Ancheta TV. 20,55 Telecinemateca: Podul. 22,20 Telejurnal.

JOI, 23 septembrie

11,05 Film serial: Lumini și umbre (rel.). 11,55 Pași de viață lungă. 12,40 Viața școlii. 16,05 Filmul și școala. 16,25 Stadion. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,40 Lume bogată, lume săracă. 21,05 Invitat în studiourile noastre. Ion Voicu. 21,25 Serial științific. 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului.

VINERI, 24 septembrie

15,05 Profiluri școlare. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Pentru curtea și grădina dv. 20,35 Film: Gimnasta (american). 21,25 Dezbateri culturale. 21,50 Telejurnal. 22,00 Seară de balet.

SÎMBĂTĂ, 25 septembrie

11,05 Film: Gimnasta (rel.). 11,55 Din marea carte a patriei. 12,15 Centre muzicale ale țării. Cluj-Napoca. 13,00 La sfîrșit de săptămînă. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. Sport. 19,30 A patriei cinstire. 19,40 Teleenciclopedia. 20,25 Film serial: Lumini și umbre. 21,20 Intîlnirea de sîmbătă seara. 22,10 Telejurnal. 22,20 Nocturna TV.

sport

FRUMOASĂ TOAMNĂ...

...ne e dăruită în fotbal; intîrziind, cu o săptămînă, punctul de vedere în legătură cu victoria în contra Suediei, las în acest spațiu de revistă impresia că n-a fost rău – cum se zice –, dar nici senzațional – cum s-ar crede –, întrucît avantajul casei s-a resimțit, ca și rolul decisiv al omului nr. 1 din fotbalul nostru de-acum, Ilie Balaci; apoi, avurăm noroc că suedezii n-au dat gol – cel anulat așa rămîne –, pentru că Moraru se dovedea în stare să încaseze și altele, cum o mai făcu în neuitatul 4–6 cu Iugoslavia; deci: de ce nu apără Ducadam, ortacul meu din Arad; păcat, Gabor și Dudu au fost umbrele numelor lor, ceea ce, sigur, văzu și Mircea Lucescu, în care sper ca în lumină.

Miercuri, ne-a fost dat să auzim și să vedem că toamna cea bună ne-aduce bucurii cum încă n-am avut, pornind, limpede, spre turul al II-lea cam cu toate cele patru combatante din „europene", inclusiv cu Baia-Mare, care, am voie să visez, va da gol la Madrid și gata cu gloriile; oltenii i-au topit pe italieni în repriza a doua, dinamoviștii s-au bătut pînă și cu răutățile arbitrilor, hunedorenii au făcut praf și pulbere teama noastră că austriecii îi vor umili pe mînjii lui Lucescu; așa ceva, zău, n-am sperat, anume, ca la pronosport, trei de „1" și un „x", cît să se mire lumea: ce i-o fi apucat pe români că uită de manierele elegante de-altădată?!

Și nu mai trădez emoțiile de peste două săptămîni, cînd ne-om așeza să apărăm averile de-alaltăieri!

Din handbal, un apel spre redacția „Sportul": am văzut meciul „Poli" – „Steaua", de duminica trecută, cîștigat, pe merit, de bravii elevi ai bravului Radu Voinea, și consemnat, marți, în ziar, de Hristache Naum; ei, bine, ce-a putut scrie omul acela în gazetă e curată bătaie de joc, parcă spre sfidarea celor două mii de cetățeni (nu trei mii, cum i-a numărat, cronicarul), veniți la derbi-ul etapei; n-am vreme și nici loc să-i dau replică lui H. N., dar considerațiunile sale întrec orice măsură a bunului simț, ca să nu vorbesc de una din cele două reguli fundamentale ale profesiei făcută și cu creionul și cu mintea: cinste (și gramatică)!

Teodor BULZA

Ultimele zile ale lui Maiakovski

(2)

(Din memoriile Veronicăi Polonski)

La treisprezece aprilie mi-a telefonat, propunindu-mi să mergem împreună la cursele de cai. I-am spus că merg cu Iașin și cu o actriță de la „Hudojestvenii teatr", la aceleași curse, cu ei vorbisem înainte, așa că îl rog să mă ierte, n-are rost să vină după mine. M-a întrebat ce am de gînd să fac deseară. I-am spus că sînt invitată la Kataev, dar n-am chef să mă duc, habar n-am ce voi face.

Seara m-am dus totuși împreună cu Iașin la Kataev. Vladimir Vladimirovici se afla deja acolo. Băuse și era sumbru. Mi-a zis imediat cînd m-a văzut:

– Eram sigur că o să veniți.

M-am supărat pe el că mă spionează. El era furios că l-am păcălit și că am venit acolo. La început am stat la masă alături și tot timpul ne tachinam. Situația era stupidă, căci am atras imediat curiozitatea celorlalți, care de data asta erau foarte mulți. Mi-aduc aminte de Kataev, de soția lui, de Iurii Oleșa, Livanov.

Vladimir Vladimirovici îmi scria ceva, în carnetul lui de note. I-am răspuns. „Corespondența" asta la masă continuă un timp, cu cuvinte stupide, jignitoare, inutile. Apoi el se duse în camera de-alături, se puse la masă și începu să bea șampanie. M-am dus după el și m-am așezat alături de el, într-un fotoliu... Era furios pe mine, continua să mă jignească, să mă umilească. Am înțeles că în fața mea se află un om nefericit, bolnav, care în orice clipă putea să facă un lucru necugetat... Și deodată și-a scos revolverul. Mă amenință că se va sinucide. Dar nu înainte de a mă ucide pe mine. Mă luă la țintă. Imi dădeam seama că prezența mea îl înfurie tot mai mult. N-am mai vrut să rămîn și-am început să mă pregătesc de plecare.

In anticameră însă Vladimir Vladimirovici mi-a zis deodată cu blîndețe: „Norocika, mîngîie-mă pe cap, tu ești așa de bună, așa de bună...

Pe cînd ședeam încă la masă și ne certam, lui Vladimir Vladimirovici i-a scăpat un „Doamne!". I-am spus: „De necrezut, lumea s-a țicnit! Maiakovski îl invocă pe dumnezeu! Ești credincios? Mi-a răspuns: „Ah, nu mai știu nici eu în ce cred". Fraza asta am notat-o cuvînt cu cuvînt.

Dimineața, Vladimir Vladimirovici sosi la 8,30 cu un taxi, căci șoferul lui avea zi liberă. Arăta foarte rău. Era o zi frumoasă de aprilie. Adevărată primăvară. Am ajuns la Lubianka și el zise șoferului să aștepte. S-a supărat pe mine că sînt grăbită. Imi spuse furios: „Iarăși teatrul ăsta! Il urăsc, ducă-se dracului, așa nu mai pot, nu te las la repetiții și nici din cameră nu te mai las să ieși!..."

Incuie ușa și vîrî cheia în buzunar. Era atît de tulburat încît nu băgă de seamă că a rămas în palton și cu pălăria în cap.

(va urma)

din literatura universală

Ferruccio Rossi Landi:

Capital şi proprietate privată în limbaj

Volumul de mare succes Il linguaggio comme lavoro e comme mercato **(„Limbajul ca producţie şi piaţă"), lansat de casa de editură Bompiani şi actualmente la cea de-a treia ediţie, aparţine unuia din cei mai cunoscuţi filozofi ai Italiei contemporane. Ferruccio Rossi-Landi, o personalitate fascinantă, mereu seducătoare prin forţa şi originalitatea gîndirii sale, este actualmente profesor de filozofie la Universitatea din Trieste. Cele şapte cărţi publicate – în afară de cea menţionată, din care am ales cîteva fragmente, cunoscute sînt** Semiotică şi ideologie **(1972),** Ideologii ale relativităţii lingvistice **(1973),** Semnificaţie, comunicare şi vorbire comună **(1980) – cărţile sale, deci, nu sînt semnul unei prea prolifice sau poate superficiale investigaţii, ci, dimpotrivă, se recomandă ca pagini dense, de o erudiţie rar întîlnită. Verva ideatică, remarcabilă şi în dialogul captivant pe care ştie să il poarte, explică de ce Ferruccio Rossi-Landi a fost tradus în sîrbă şi poloneză, în germană, franceză, engleză, spaniolă şi japoneză.**

Opera lui Rossi-Landi oferă în totalitatea ei un exemplu grăitor de lectură autentică şi dezvoltare creatoare a operei lui Marx, operă ce a reprezentat un permanent cadru de referinţă pentru filozoful italian. Ideea sa de bază, subliniată în repetate rînduri, aseamănă producţia lingvistică cu producţia bunurilor materiale, ambele tipuri fiind esenţiale pentru reproducerea socială, deci pentru dezvoltarea sau supravieţuirea unei societăţi. Această comparaţie, cu lungă tradiţie în lingvistică, îi permite autorului să introducă unele noţiuni economice, ca forţă de producţie, capital lingvistic constant şi variabil, moneda lingvistică, piaţă de desfacere. Cu ajutorul lor analizează involuţia şi maladia funcţiilor comunicative pe piaţa lingvistică, proprietatea privată asupra cuvintelor, alienarea lingvistică.

Folosind ca punct de plecare analizele logico-lingvistice ale lui Gilbert Ryle, Ferruccio Rossi-Landi transformă comunitatea lingvistică într-o uriaşă piaţă pe care cuvintele, expresiile şi mesajele circulă asemenea mărfurilor. Valoarea lor de schimb este determinată de valoarea de întrebuinţare, de utilitatea şi gradul de uzură, diferite de la o epocă la alta. În consecinţă, un scriitor – în mod obligatoriu inserat în procesul de reproducere socială – va fi apreciat în funcţie de consumul şi schimbul pe care il determină în fiecare moment.

În fine, termenul introdus de Rossi-Landi, parlare comune **(common speech), s-a impus în lumea lingvistică şi a fost preluat ca desemnînd un limbaj colectiv deosebit de acel „parole" al saussurienilor, de vorbirea cotidiană a reprezentanţilor şcolii de la Oxford, sau de limbajele speciale ale constructorilor modelelor generice. O sinteză a acestor trei concepte, vorbirea comună reprezintă de fapt o individualizare a limbajului cu puternice conotaţii sociale.** **P. T.-B.**

Limbajul ca producţie şi piaţă

Este cert că toate mărfurile se vînd şi se cumpără cu ajutorul banului. Limbajul reprezintă în mod macroscopic adevărata natură a mijlocului de schimb universal. Cel care doreşte poate să se adreseze oricui poate spune orice doreşte într-un mod similar celui care are bani în buzunar şi poate intra în orice magazin pentru a-şi cumpăra ce doreşte. Pregnanţa comparaţiei este accentuată sau diminuată de limitări similare ale libertăţii în ambele cazuri. Mai mult decît atît, patrimoniul limbii este mereu şi necesar prezent în interiorul oricărei comunităţi lingvistice date. Nu numai prin faptul că toţi membrii se pot servi de el, dar şi prin aceea că nici unul nu se poate sustrage cu totul. Mesajele schimbate se măsoară prin limbă: ele au valoare dacă măsurarea este posibilă şi dacă dă un rezultat pozitiv. Fără să ajungem la punctul de a considera moneda lingvistică o adevărată „marfă exclusă", putem totuşi spune că este echivalentul general al tuturor comunicărilor posibile, prin aceea că le reglementează şi le pune limite. În secundar, trebuie să admitem că orice valoare lingvistică îşi asumă funcţia de marfă privilegiată, adică poate fi schimbată imediat cu oricare altă marfă, sau în orice caz cu o mare parte a lor. (...).

Se pot descoperi şi alte asemănări. Trocul lingvistic constă în schimbul comunicaţional al uneia sau mai multor semnificaţii imediate, urmîndu-se o schemă asemănătoare aceleia prin schimbul cu bani, adică o tranzacţie marfă-bani-marfă. În special atunci cînd schimbul lingvistic simplu este influenţat de permanenţa cuvintelor înregistrate în dicţionare. Moneda lingvistică constă în acea durabilitate a cuvintelor stabilită în afara tranzacţiei comunicative propriu-zise.

Introducînd noţiunea de necesitate lingvistică, trecerea de la schimbul lingvistic ocazional la schimburi mai complicate se petrece în felul următor. **Schimbul ocazional,** adică satisfacerea propriilor nevoi prin intermediul unui schimb particular între producători privaţi, constă într-un troc lingvistic îndeplinit pentru satisfacerea nevoilor expresive sau comunicative imediate. Întrebuinţarea imediată a cuvintelor nu se deosebeşte prin nimica de faptul că în trocul obişnuit variatele tipuri de bunuri pot fi imediat considerate obiecte de schimb după ce au fost produse. Pe de altă parte, în paralel cu producţia mercantilă simplă unde s-a instituit banul, iar producţia este determinată de consum, se poate urmări instituţionalizarea cuvintelor, adică posibilitatea socială de a le pune deoparte, de a le „conserva" separat de semnificaţia lor vie, de întrebuinţarea la care pot fi supuse. Această trăsătură este comună vorbirii, şi scrisului precum şi memorizării şi transmiterii formulelor tehnologice, formule care nu mai reprezintă în manieră imediată travaliul lingvistic ce le-a produs. Prin urmare, comunicarea ca schimb lingvistic imediat şi direct este întreruptă de „cuvintele ţinute de-o parte": din punct de vedere social, circulaţia lingvistică este întreruptă de posesorul acestor cuvinte. La acest nivel au loc adevărate crize lingvistice. Avem, în fine, şi o producţie lingvistică „capitalistă": un capitalism lingvistic corespunzător producţiei capitaliste determinate de profit, cu depresiunile şi crizele proprii. Profitul este limitat de cel ce posedă controlul codurilor şi al canalelor, în timp ce laboratorul lingvistic, comunitatea vorbitoare, continuă să producă pentru consum.

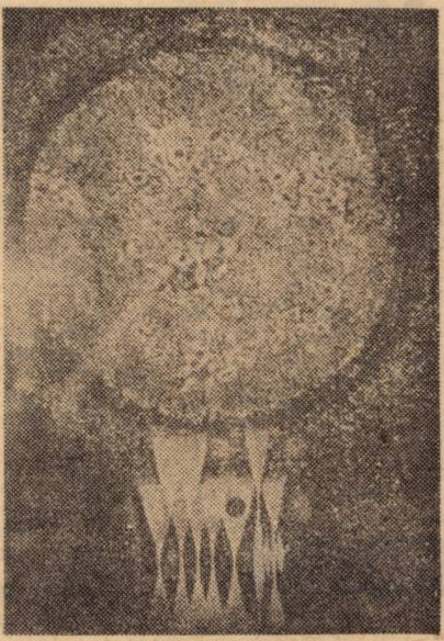

VASILE PINTEA: „Cosmica"

Există sau nu o proprietate privată în cîmpul limbajului şi al comunicării? Întrucît limba este vorbită de toţi oamenii şi aceştia se servesc de ea, cuvintele fiind la dispoziţia tuturora, răspunsul ar putea părea negativ. Pe de altă parte însă, toţi oamenii consumă bunuri, cumpără sau întrebuinţează mărfuri, manevrează banul, şi totuşi se vorbeşte despre proprietatea privată.

Două sînt punctele esenţiale ale acestei probleme. Mai întîi, operaţiile descrise mai sus – fie cele economice, fie cele lingvistice şi comunicaţionale – nu se pot desfăşura liber. Apoi, nu se poate vorbi despre proprietatea privată fără a se vorbi în acelaşi timp despre cea publică. Vom urmări pe rînd cele două probleme.

Folosirea limbii este liberă numai în aparenţă sau în cel mai bun caz numai la nivel superficial: asemenea libertăţii aparente sau superficiale a celui care are în buzunar bani puţini şi decide să cumpere un obiect în detrimentul altuia. Operaţia de comunicare, prin excelenţă socială, nu poate să nu fie săvîrşită de un individ sau un grup determinat din punct de vedere istoric, într-o limbă dată, adică într-o structură determinată şi, deci, întotdeauna într-o oarecare măsură ideologizată ca produs, şi ideologizantă ca instrument. Şi, în fine, cu un auditoriu întotdeauna determinat (Perelman şi Olbrechts-Tyteca au denunţat greşelile filozofice ascunse în noţiunea de „auditoriu universal"). Este cu totul imposibil a imagina un discurs ţinut în afara anumitor coordonate istorico-sociale. Chiar dacă limba se reduce la un ansamblu de instrumente neutre cu ajutorul cărora se comunică materialul non-lingvistic, această condiţie se exercită asupra mesajului şi a vorbitorilor. Considerînd însă limba un ansamblu nu numai de instrumente, ci şi de bunuri materiale şi de bani, realizăm că de fapt vorbirea este condiţionată de toate părţile care compun capitalul lingvistic complex. Dacă se ţin discursuri, capitalul lingvistic funcţionează în interesul său propriu. Deja la emiterea unui mesaj verbal deosebit de simplu, chiar sub nivelul enunţării, se pune în mişcare întregul mecanism. (...)

A doua problemă ce se cere examinată este aceea a caracterului public al proprietăţii private. Ceea ce noi numim privat este privat numai în măsura în care este şi public. (...) Capitalul şi piaţa nu se formează de la început drept ceva particular sau public. Pentru a izola un capital ca privat trebuie să poţi dispune de avuţie ca de ceva public: acestea sînt bunurile materiale, uneltele şi banii, aceştia sînt muncitorii. Se poate acţiona individual pe piaţă, de exemplu prin a o acapara, tocmai pentru că piaţa este un fapt social. (...)

Formarea unei proprietăţi private lingvistice nu contrazice caracterul constitutiv public al limbii mai mult decît contrazice formarea unei proprietăţi private, în sens economic, caracterul public al avuţiei. Tocmai pentru că limba văzută ca un capital lingvistic constant este un lucru public şi social, tocmai pentru că piaţa lingvistică presupune indivizi uniţi prin limbă, se poate izola o proprietate privată lingvistică de o întrebuinţare lingvistică personală sau de grup. Cercetătorul limbii va trebui să fie atent să nu confunde noţiunea de **limbaj privat** cu cea de **proprietate privată asupra limbii** (care este publică).

Traducere şi prezentare de
Pia TEODORESCU-BRINZEU

Marilyn

(14)

Primul film în care **o vedem** într-adevăr este **Ladies of the Chorus,** un film prost, de seria B, despre o tînără vedetă burlescă (şi castă!), fiica unei bătrîne vedete burleşti... Se pare că Marilyn joacă în film şi datorită intervenţiei lui Joe Schanck, cert este că o vedem pentru prima oară cîntînd, dansînd şi jucînd, dîndărătul tuturor acestor acte ale bucuriei de a face film răzbătînd şi puternica impresie de narcisism îndreptat asupra propriilor ei potenţialităţi. Apariţia ei pe ecran are semnificaţia intrării unei tinere frumoase într-o sală plină, unde ar fi exclamat: „Sînt pe departe cel mai frumos lucru de aici". Filmul, însă, cu siguranţă a dispărut, la două săptămîni după ce l-au văzut, din memoria spectatorilor. Nu şi Marilyn. Colega ei de cameră se pare că i-ar fi pus, după ieşirea pe piaţă a filmului, următoarea întrebare: „Dacă cincizeci la sută din experţii Hollywoodului ţi-ar spune că nu ai talent, şi că trebuie să renunţi ce-ai face?" „Dacă sută la sută mi-ar spune asta, toţi pînă la unul ar greşi".

Pentru noi, singura dovadă de care avem nevoie este filmul. Ea e destul de interesantă pentru a fi fascinată de chipul ei pe ecran, pentru că imaginea pe care o vede e şi o proiecţie a ambiţiei intrate pînă în ultima particolă de sînge. Dacă vreodată ea şi-a pus problema carierei în film, putem presupune că aceasta s-a întîmplat în altă perioadă decît aceea a **Fetelor din cor.** În plus, subiectul era astfel construit încît îi sublinia propriul mit: ce era ea decît o fată din cor, care avea să se înalţe şi să se mărite cu un băiat din înalta societate? Desigur, viaţa ei în acea perioadă urmează o anumită paralelitate cu filmul, chiar dacă ea nu e îndrăgostită de Fred Krager, partenerul ei din film. Totuşi, o mică idilă are loc, mai ales că mama partenerului din film, Anne Krager, fusese una din vedetele filmului mut, şi încă ţinea casa deschisă pentru vedetele Hollywoodului. Aici Marilyn îl întîlneşte des pe Fred, dar idila se încheie repede, în ciuda eforturilor bătrînei mame şi ale tinerei actriţe de a o transforma într-o căsătorie. Totuşi, în perioada următoare Fred, un ins cu aleasă cultură muzicală şi de o perfectă bună-creştere, a ajută pe Marilyn destul de mult ca să-şi cultive calităţile.

Pe parcurs, îşi descoperă o mare prietenie pentru John Carroll, actorul, şi pentru soţia sa, Lucille Ryman. Tînara familie o convinge să vină să locuiască la ei. John Carroll, care semăna izbitor cu Clark Gable, şi care făcea de obicei roluri de mîna a doua, dar, din cînd în cînd mai prindea şi cîte un rol principal exercită asupra tinerei fete o mare atracţie. Motiv pentru care, simţindu-se ca acasă, Marilyn se plimba prin cameră fără a mai purta nimic pe sub halat. Într-o zi o ia deoparte pe Lucille Ryman şi îi spune: „Auzi, Lucille, vreau să stăm puţin de vorbă. Nu-l iubeşti pe John, văd asta. Dacă l-ai iubi n-ai lipsi atît de mult muncind. Cred că m-am îndrăgostit de el". Vestea, mărturiseşte d-na Ryman, a luat-o pe nepregătite. Nu ştia dacă John o încurajase pe Marilyn să dea lucrurile la iveală, dar atunci o întrebat-o: „N-ai vrea să divorţezi ca să ne putem căsători?". După ce Lucille Ryman şi-a revenit din şoc, o întrebă ce o face să creadă că şi John e îndrăgostit de ea. „Nimeni care se comportă atît de bine cu mine nu poate să fie îndrăgostit de mine". Lucille încheie discuţia spunînd: „Dacă John vrea să divorţeze, poate să divorţeze". Bineînţeles că n-a urmat nici un divorţ de pe urma confruntării, şi criza trecu fără ca vreo persoană din afara căminului Carroll-Ryman să observe vreo melancolie specială la Marilyn.

După acest intermezzo a urmat altă casă, o casă „bîntuită", pe care a închiriat-o singură, apoi hotelul **Bel Air, Beverly Carlton,** după care un motel, şi înapoi la studio. Aici, e sfătuită să nu mai iasă atît de des la întîlniri, pentru că „bărbaţii erau interesaţi de ea ca femeie, şi nu ca actriţă". După care casa „Columbia" o respinge, obligînd-o să trăiască de pe o zi pe alta. În fine, agentul ei îi obţine un rol mic în **Love Happy,** în care e partenera lui Groucho Marx.

Adaptare după Norman Mailer,
de Mihai CERNEA

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 38 (760) 24 SEPTEMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 16 pag. 3 lei

TIMIŞOARA: Portal (Str. 12 Aprilie 9)

PATRIE, PARTID, POPOR

Promovînd noul în gîndirea teoretică revoluţionară, documentele Plenarei lărgite a C.C. al Partidului Comunist Român, din 1–2 iunie a. c., cu deosebire definesc, în mod strălucit şi limpede, noi concepte şi noţiuni cu care operează socialismul ştiinţific, ca teorie fundamentală a politicii de edificare a societăţii socialiste şi comuniste. Superioritatea socialismului pe care oamenii muncii îl construiesc, cu eroism, în România, este dată de esenţă sa profund democratică, de sistemul relaţiilor existente între instituţiile politice şi sociale. Reţinem în acest sens, ca deosebit de important pentru întreaga dezvoltare a teoriei şi practicii revoluţionare din ţara noastră, atenţia dată în expunere, raportului dialectic dintre partidul comunist şi statul socialist în ansamblul instituţiilor politice din sistemul nostru socialist. Definirea clară a locului şi rolului ce revin, în acest cadru instituţional, partidului şi statului, organizaţiilor de partid şi organelor statului, activiştilor de partid şi de stat, este de natură să determine realizarea unei cotituri în adoptarea unor astfel de decizii, pe linie de partid şi de stat, care să impună o nouă calitate în activitatea de dezvoltare a forţelor de producţie, de perfecţionare a relaţiilor sociale.

În societatea noastră, rolul conducător revine partidului, prin orientările formulate, ca şi prin activitatea concretă desfăşurată de organele şi organizaţiile de partid, de comunişti, în toate domeniile vieţii sociale. Statul, ca reprezentant suprem al proprietarilor şi producătorilor, este aşa cum sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu, organizatorul vieţii comune a întregului popor, a întregii naţiuni. „Rolul conducător al partidului în societatea noastră socialistă nu înlocuieşte în nici o împrejurare, organele de stat, nu diminuează şi nu poate să diminueze sub nici o formă răspunderea organelor de stat în faţa legilor şi a poporului", preciza secretarul general al partidului. Prin urmare, devine limpede că organele de stat, toţi lucrătorii din aparatul de stat, răspund în faţa legilor de modul în care îşi îndeplinesc sarcinile încredinţate de popor.

Întrucît statul va continua să aibă, chiar într-o perspectivă îndepărtată, un rol important în dezvoltarea societăţii, organelor de partid le revine misiunea de a acţiona pentru perfecţionarea continuă a activităţii de stat, a mecanismului decizional, astfel încît organele statului nostru socialist, în strînsă legătură cu organismele democraţiei muncitoreşti, socialiste, să asigure o asemenea evoluţie a funcţiilor statului care să ducă la dezvoltarea echilibrată şi proporţională a societăţii.

Tezele cuprinse în Expunerea prezentată la Plenara lărgită a Comitetului Central al partidului care formează şi tezele Conferinţei Naţionale a partidului ce va avea loc în acest an, implicit cele care clarifică, în mod strălucit, raportul dialectic dintre partidul comunist şi statul socialist, constituie un program inestimabil al vieţii şi muncii întregii noastre naţiuni, a tuturor oamenilor muncii din patria noastră.

Traian BUNESCU

aniversări

Vasile Pârvan – retorica sublimului

Anticipată în unele puncte de Antim Ivireanu, de proza lui Russo şi Bălcescu, proza ideologică a **Memorialelor** înseamnă pentru literatura noastră culminaţia sublimului stilistic de factură clasică. S-au observat de către un comentator – îl numim pe Eugen Todoran – afinităţile între autorul necunoscut al **Tratatului despre sublim** şi cuvîntătorul român. Într-adevăr, în spiritul retorului antic, sublimul se naşte şi la Pârvan din conjuncţia măreţiei copleşitoare a gîndirii, străbătută de pathos, extaz, debordantă vigoare emoţională cu elevaţia desăvîrşită a expresiei. În retorica „geniul muzical şi solemn", cum fericit îi pusese pecetea Călinescu, vorbeşte oracular, sybilin şi hymnic despre eroi excepţionali ai acţiunii sau spiritului iar în aceea eristică din memorialele platonice dialoghează din unghiul conştiinţei tragice eroice cu umanitatea, cu destinul, tăcerea, lumina, cu spiritualitatea ideală. **Ce** şi **cum** rosteşte oratorul în largi gesturi pontificale şi sacerdotale este un **monumentum.** El lunecă pe unde lirice, cuvîntul părînd a nu se mai comunica decît pe sine. Totuşi, adevărata marcă a **Memorialelor** este, după N. Balotă, pe bună dreptate, oratoricul, căci finalitatea înalt psihagogică nu este abolită iar atîtea insule poetice sînt „bine asimilate de gîndirea monumentală". Adevărul pivot al sublimului stilistic este la pontiful rostirii sintaxa fastuoasă, larg cadenţată în perioade majestuoase, cu efluvii de figuri ale cuvintelor, străbătută de acordurile melosului grav, prelung. Marile disponibilităţi le vădeşte în răsturnarea topicii normale, raţiocinante. Schimbînd în proporţii secvenţa progresivă, cuvîntătorul privilegiază expresiv termenii, printr-un nou accent logic şi psihologic, înzestrîndu-i cu noi atribute şi funcţii în frază. Urmările sînt profunde în configuraţia ritmului, simetriei, proporţiei şi posibilităţii de generare a figurilor frastice. Cititorul se lasă purtat de revărsările unduioase ale frazării: „Şi în acorduri pline, profunde, în mişcarea solemnă, maiestuoasă, trec valurile imnului vieţii. imnului muncii, în pulberea de aur cu care fiece răsărit de soare şi fiece apus de soare trimete la odihnă mulţimea semănătorilor de roade, semănătorilor de gînduri" sau: „Se umflă pînza de purpură, aleargă corabia nebună; înălţat pe puntea comenzii, cercetează Daidalos zarea". Inversiune completă deci (complement circumstanţial – atribut – predicat – subiect), cu determinări bimembre, ramificate iarăşi binar, cu accentuări lexicale în primul fragment al ritmului cosmic al muncii şi, la fel, inversiuni mai reduse ori mai extinse în celălalt, al imaginilor acvatice halucinatorii. Din acelaşi resort de sporire a emoţionalităţii se ivesc desele hiperbate („Ci, uşor de povară, la ceruri, vîntul de aripi te **saltă** şi ca fulgul zăpezii, singur, spre ţara cu cedri **te mînă"**), antepunerile calificative şi inversiunile verbelor perfectului compus, cu nuanţele lor arhaizante. Mai ales complementele antepuse impun prin fast şi solemnitate.

Prin preocuparea pentru calificarea amplă, pentru determinările proliferante, jerbele de acumulări, pentru contorsionare şi luxurianţă a figuraţiei retorice, fraza lui Pârvan relevă sugestii alexandrine, manieriste. Bimembrarea şi, cu deosebire, tricolonul ori chiar marcarea quadruplă, cvinară, senară etc. prin asindeton, domină, în sintagme neprogresive, fraza **Memorialelor.**

Prin comparaţii mitice sau din semantica vegetalului, a elementelor naturale, integrate uneori în hiperbole maiestuase, el construieşte specificele-i paralelisme contrastante: „Noi am biruit cum biruieşte primăvara gerul iernii, ei au biruit cum biruieşte grindina holdele verii. Noi am biruit ca Apollon miasmele morţii. Ei au biruit ca bacanta care sfişie copilul ei însăşi".

Pârvan mînuieşte acea **tehne** a acordurilor prelungi în pasajele hiperbolice cu piloni în comparaţia homerică ori saturate de anafore, antepuneri ale calificării şi asindeton: „Cînd adîncile neguri ale pămîntului, care fierbea în haosul focului, au început să se ridice, cînd raza luminei a început a pătrunde către imensele ape, cînd marile oceane mereu frămîntate de furtuni s-au luminat de soare, marea a văzut în tării cerul", sau pe aceea a extragerii de efecte muzicale din fraza uşor decompozabilă în versete: „Pe undele Mării Lycie pluteşte spre Roma, / în corabia îmbrăcată cu întunecată purpură, / urna funerară a lui Ulpius Nerva Traianus. / Bat valurile cu sunet ritmat în prora corăbiei. / Alunecă uşor în cadenţa perfectă / vislele lungi care mîngîie valul".

O adevărată vegetaţie tropicală de artificii reiterative cu rol în armonia compoziţională acoperă cuvîntarea ciclopeană. Pe spaţii întinse anafora imprimă lirism, ardenţă pasională în invocaţii, peanuri şi prosopopee, generează paralelismul şi antiteza, dă turnură oratorică perioadelor largi sprijinite pe adverb. Fervoarea interioară, pathosul enorm în gravitate cîştigă prin rostirea obsedantă a lui **şi** anaforic pe jumătate sau complet liricizat, un veritabil „boule de neige" al elocuţiunii. Simploca, figură mai supravegheată decît anafora, căci îi adaugă epifora, apare flancată de personificări, enumerări verbale în deplina sa funcţionalitate în tablouri naturale proaspete din imnuri iar rularea refrenului invocativ, factor de augmentare şi al animismului prosopopeii, dă un forte hymnosului.

Elocvenţa oratorului propulsează hiperbole încărcate de imagistica mitică, antiteze ce vizează mari confruntări de valori sau prosopopei ieşite din adresarea pe ton invocativ, hymnic sau de rugăciune către morţi, eroi iluştri, obiecte absente, sensuri culturale ori, din contră, vituperator, către persoane, lucruri dezagreabile. Maxime poetice, din care nu a dispărut rostul pedagogic, contrapunctează mereu mareea rostirii.

Prin interogaţia retorică sucesivă, figură a pasiunii, se fixează atenţia interlocutorului, se colorează emoţional reflecţii anterioare şi, prin răspunsul ce vine tot de la locutor, se creează noi piste de reflecţii şi deliberări, subliniate din loc în loc de exclamaţii cu varii intenţionalităţi ale interiorităţii.

În tehnica imaginii Pârvan excelează în tipul de comparaţie homerică de construcţie monumentală, ce include mai ales elementul mitic, pe cel din sfera vegetalului, cosmicului, fenomenelor naturale ori animalierului. Perimetrul asociativ al comparaţiei nu este rezervat exclusiv celei homerice. Şi în cea simplă domină însă imagistica veche. Comparanţii celei homerice sînt identificabili şi aici. Prin prospeţime citabile sînt comparaţiile cosmosului şi vegetalului, îndeosebi ale floralului, uneori uşor convenţionale: „Faţa lui Alegenor strălucea ca luceafărul dimineţii"; „omul capătă adevărata lui măsură: plăpînd ca o floare pe care o rupe vijelia". Dar chiar şi aici se relevă aptitudinea pentru con-

D. VLADUŢ

(Continuare în pag. 4)

cronica literară

VIAȚA ȘI SĂRBĂTORILE*)

1. În 1968 **Mircea Ciobanu** prefața un volum consacrat „Cărților populare" în literatura română; romanele sale – primele – prelungeau ecouri ale acestui model. Scriitorul pătrundea în mitologiile spațiului răsăritean prin istoriile, fabulele care, îmblînzind fețele sacrului, comentau statutul metafizic al personajului. Dar și prin cîteva căi indicate de scriitorul geometru, Ion Barbu. În primele sale romane apăreau, sub fețele oarecum liniștite ale narațiunii, rețele de înțelesuri. Cărturarul stătuse prin biblioteci și se amuza – sau credea că e important? – a-și expedia cititorul pe drumurile încîlcite ale sensurilor secundare. Textele ezoterice folosite dădeau de înțeles pricepătorilor că prozatorul se dezice de modelele momentului, rostindu-se, polemic, asupra lor.

În **Istorii,** ca și în **Versuri,** miza nu este a sensului secund. Sau nu mai este în primul rînd a sensului secund. Cărturarul a devenit Scriitor, ideea a fost încorporată în cuvînt. Nu mai are nevoie de trimiteri pentru a ne vorbi despre lumea sa. Ultimele sale cărți își pot servi, reciproc, drept comentariu. Dar nu își reclamă, fiecare celorlalte, lectura. Scriitor al substratului, Mircea Ciobanu este, în poemul care deschide volumul, un extraordinar poet vizionar, autor al unor tablouri ale Creației cum puține sînt: „Ce-auzi, Melissos, în larg de pe-ntinsele / punți ale navelor tale / nu este larmă de glasuri. / Verbele facerii zeii le-au spus – / multe și zeii-au avut, dar le-au spus; / nu le-a rămas nici o silabă fierbinte pe cuget / – și-n gurile lor, ca-n prăpăstii, / libere vînturi / cară cenușă de stele și zgură / sămînță pietroasă de frig. / / Pînă la noi ce răzbate or fi țipătul / doar al străvechilor scripeți; / ...". Citit fără inutile reticențe, **Melissos** e un mare poem vizionar, dar și un poem al materiei, al pietrei, al rocilor care adăpostesc Imaginile esențiale. Drumul poetului în adînc – căci fiecărei respirații în spațiul aerian purificator îi corespunde un drum în adînc – evidențiază o tulburătoare coerență a simbolurilor. „Cu cît simbolul e mai arhaic și mai profund, scria Jung, adică cu cît e mai psihologic, cu atît e mai material". **Melissos** e o viziune a Creației, dar Creație în limbajul lui Mircea Ciobanu înseamnă zidire. Construcția este „spirituală". Poet al înălțării întru deplinătate, Mircea Ciobanu este, în același timp, un poet al de-materializării; al purificării; al simbolurilor ascensionale. **Aerul** e parte a aceleiași lumi materiale, ca participant – ca indicator – al unui drum. Poet al levitației, el este cîntărețul solemn al metamorfozelor, al mișcării și al trecerii. Ca peste tot, există un liant epic, o sugestie a **vocii**: „Totul de-aseară e apă: / frunza e apă, însuși pămîntul se umflă și curge, / la vale odată cu drumul: / văzduhul e apă / – dezmăluritâ – / ecluzele toate s-au rupt". Se poate citi, în această **Cronică a vîntului,** sub oglinzile universului lichefiat, un cutremur interior. Poetul poate auzi sunetul originar. Solemn și profetic el prelungește amintirea marilor magiștri ai poeziei în versuri care captează ritmurile ascunse ale lumii: „Veacul umblă spre capăt, suflete-al meu. / Grindini bat din senin. / Unde-ai mai fi să te-ascunzi?".

Al doilea mare poem al cărții, **Praznicul mare** e un poem al Sărbătorii. Al dionisiilor. Al întrupării. Poetul „simte" („presimte": e, asemenea cîntărețului antic, înzestrat și cu acest har) dezlănțuirea carnavalescă. Este un expert al ei. Este, dacă socotim că în poezia lui Mircea Ciobanu poetul este un „tehnician", un constructor al Sărbătorii. El e așezat sub semnul Sărbătorii străvechi, cea cîntată în cărțile de demult: „Psaltul numit Auson apucase din lctura / stîngă să cînte; dobele-ntîi și posacele cobze-nsoțiră / vaierul lui – și pe urmă lenivele naiuri. / Fluiere fără-ntristare, cimpoaie pizmașe, darale / – Unde-s vierii? – cîntau. / Unde-i cîștigul acestor / trainice teascuri? / Vasele-nalte de lemn, zăcători dezbinate, / / doar pentru vuiet le-au prins în avarele lor cercuri teslarii".

Mircea Ciobanu scrie o poezie a **Mumelor,** a matricilor inițiale, am spune, dacă termenul nu ar evoca subterane și căi labirintice. Fiindcă lirismul viril al lui Mircea Ciobanu se afirmă sub semn solar. Asemenea lui Alexandru Philippide, asemenea lui Doinaș, el este un geometru, un spirit rațional, învingînd „umbrele", dar trăind tensiunea vecinătății lor. Asemenea lui Ioan Alexandru, Mircea Ciobanu este un poet al iluminării, al stărilor extatice. El „vede", presimte, profetizează. Piatra, creta, mineralul evocă unitatea lumii, coerența, **puterea** dar pot evoca (ele sînt friabile, se prefac în pulbere, în praf) trecerea, stările incerte, efemere. De mare demnitate expresivă, lirismul lui Mircea Ciobanu descoperă și celebrează miracolul perpetuu al „celor ce sînt".

2. În aceeași acoladă a spiritului răsăritean trebuie cuprins neapărat numele lui Dumitru M. Ion, poet excelent, trecut în rezervă de critică din motive pe care nu le bănuim. Evoluția lui Dumitru M. Ion nu este previzibilă dar nici foarte complicată: născut în preajma Mînăstirii Argeș, poetul își va asuma, pe măsura maturizării sale, legendele unui loc sacru. Al unui loc care se transfigurează pe măsura descoperirii lumii răsăritene. Nici unul dintre poeții români nu a rămas, cu aceeași insistență, sub semnul miturilor răsăritene, nici unul nu a devenit poetul acestui spațiu (exotic!) cu devoțiunea lui Dumitru M. Ion. Scriitorul și-a dedicat poemele culturilor străvechi ale răsăritului cu lipsa de orgoliu cu care un cercetător științific și-ar fi dedicat-o. Oriental, balcanic, Dumitru M. Ion iubește legenda, peisajul fantastic (e dealtfel și un foarte bun povestitor), „delirurile" măsurate, degustarea expertă a bucuriilor. **Vînătorile** nu-i un volum antologic (colecția **Hyperion** reclamă antologarea) fiindcă poeziile mai vechi sînt transformate, iar numerotările și adăugirile țin să ne atragă atenția asupra unei Cărți inițiatice. Altfel, „strămoșii" săi sînt exoticul Bolintineanu, Caragiale (cel din **Kir Ianulea**), Ion Barbu și desigur Mateiu, etern iubitul. Frumoasă, postfață a lui Alexandru Condeescu nu face inutilă revenirea la scrierile acestui poet, foarte utile nu numai pentru definirea unei generații literare, ci și pentru criticul dornic de a se rosti asupra formelor actuale ale unor simboluri străvechi. Vom reveni și noi, într-un studiu mai amplu prea trecutei cu vedere colecții „Hyperion".

3. Mai productiv decît colegii săi înhămați, cîteodată, la aceeași cvadrigă a triumfurilor lirice – i-am numit pe Cărtărescu, Iaru, Stratan – Traian T. Coșovei pare mai degrabă trimisul diplomatic al acestei prea zgomotoase promoții lirice în cetatea maeștrilor, decît cavaler infatigabil plecat să cucerească Necunoscutul poeziei. Lirismul său luxuriant anexează cu nonșalanță șiruri de imagini cam în același fel în care protagoniștii comediei mute adunau în jurul lor munți de obiecte aparținînd revoluției științifice: la origine, un nevinovat accident provocat de o intenție inocentă stîrnea forțele unei epoci potrivnice. Ca și colegii săi de promoție, Traian T. Coșovei l-a citit pe Ginsberg imediat după Jules Verne, dacă nu în același timp. Cu mai multă vervă decît aceștia (preocupați și de altele) autorul **Cruciadei întrerupte** rescrie, în cheie lirică, aventuri știute din Dumas, întîmplări citite în ultima carte, dar mai ales amintiri din neasemuita adolescență. Adolescență precoce, așa cum este și maturitatea: toate se întîmplă prea devreme. Criza de timp e sentimentul care poate să le domine pe celelalte; faptele zilnice intră în poem cu mare viteză. Ele au șanse egale de a deveni literatură, așa cum aventurile imaginarului au șanse egale de a spori producția uriașelor eflorescențe metaforice. Cuvinte formidabile veghează ca bucuria rostirii să rămînă, mereu, întreagă. Ironiile, zîmbetele, chiar interludiile sarcastice, micul cinism al reflecției dezabuzate nu fac decît să coloreze mai intens spectacolul. Există desigur și aceste melancolii plăcute tuturor iubitorilor de poezie: „Și unde viața ta / e o mărgică de mazăre / legată la sînul naturii / printre dulăi, vilegiaturiști și corturi aprinse, smulse și însîngerate – / Deși pînă aici nu ajung nici odată indienii de tablă vopsită (...). / / Poate că lumea nu-i decît o sîrmă / Traversată de întunericul înghețat al stelelor, / Un cablu prin care trecem din glasul cuiva spre altcineva. / O șoaptă implorînd la urechea fierbinte a razei / ...". Citadinul tatonează, după cum se poate vedea, cu măsură și grație, misterele universului. Poet pentru care civilizația modernă e un context firesc – o sărbătoare continuă – Traian T. Coșovei scrie poeme „indiscutabil profunde" (Radu Săplăcan zice asta și are dreptate), manifeste lirice fermecătoare prin vitalitatea lor.

Cornel UNGUREANU

---

1. **Mircea Ciobanu – Versuri** (Ed. Eminescu, 1982) 2. **Dumitru M. Ion – Vînătorile** (Ed. Cartea Rom., 1982) și 3. **Traian T. Coșovei – Cruciada întreruptă** (Ed. Eminescu, 1982).

Cronica măruntă

CORIFEI ȘI ASPIRANȚI

● **Invenții și inventatori.** Studiile superioare i-au deschis lui Aurelian Titu Dumitrescu vaste orizonturi culturale și multiple posibilități (intelectuale!) de a inventa noi și noi modalități de expresie. Studentul ziarist în anul al treilea încă nici nu a trecut prin furcile caudine ale examenelor de licență-atestare, că a și inventat surprinzătoarea metodă a înjurăturii prin ricoșeu – pe numele ei oficial Topul vînzărilor de carte. Tehnologia procedeului este dacă nu simplă, banală: es ia un eșantion de ultime apariții editoriale și se pun într-o ordine dorită de autorul articolului. După aceea se ia un alt stoc de autori (cu mare atenție ca printre aceștia să nu se strecoare numele vreunui scriitor cu influență la gazete, căci, am uitat să spun, studentul în cauză e vizitat – în secret! – de muza poeziei) și se face topul nevînzărilor de carte. Materialul faptic acumulat pe parcurs îl poate îmbia pe inventivul și subtilul viitor gazetar (cu diplomă) să purceadă la alcătuirea (tot pe bază de top!) a unei noi „Cărți cu prieteni". Ea va fi alcătuită, desigur, numai din autorii cu bun randament comercial! ● **Oiștea și gardul (variantă de interpretare). Fănuș Neagu**: „Ați privit anul acesta ploile cu stele din luna august?". **Ilie Purcaru: „Nu. Noi, știți,** la „Flacăra", sîntem mult prea ocupați cu alte chestii..." Ce să înțelegem din straniul dialog? Că, luat de căruța interviului, reporterul frenetic ori bate prea tare șaua, ori izbește cu oiștea-n gard?!... ● **Gîlceava înțeleptului cu sine.** După gîlcevile sale săptămînale cu lumea, C. V. Tudor a ajuns inevitabil la sine. L-o fi dus aici lăudabila consecvență cu principiile după care se lasă condus. „Avem cu toții îndreptățirea să le așteptăm (cărțile lui H. H. Stahl, n. n.), mai cu seamă că autorul lor este unul din ultimii corifei ai unei pleiade de cărturari pe care nu știu de ne (pluralul modestiei, firește, n. n.) vom pricepe a-i înlocui...". Eforturile de pînă acum ale lui C. V. T. nu prea îndreptățesc gîlceava lor cu aspirațiile. Oricum, agilul poet și publicist mai poate încerca! ● **Penalty.** Nu că ne-am pricepe cine știe ce la fotbal, dar cronicarii noștri sportivi prea o fac lată, pentru a nu ne scoate, măcar din cînd în cînd, suspine indignate. Iată că abia s-a mai domolit Fănuș Neagu, purtătorul stindardului sfintei indignări sportivo-gazetărești, că un altul (care o luat în arendă o parcelă din revista „Săptămîna") ne dă o instructivă lecție de ignoranță în materie în care se dă... doctor! Domnia sa, cu nonșalanța tipică celui pe care nu prea îl vizitează conștiința cuvintelor puse pe hîrtie, ne explică, negru pe alb (ba chiar și subliniază) că inițialele F.I.F.A. ar însemna Federația internațională de fotbal **amator!** După cîte ținem noi minte, ultimul „a" ascunde un cu totul alt cuvînt, nu tot atît de drag comentatorului în chestiune: **asociație!** De unde și inutilitatea demonstrației pe care o desfășoară în falduri pornind de la originala... „etimologie"!

Anemone POPESCU

---

pretexte

NOCTURNĂ

Ea doarme-n stricta mea proximitate, în camera-i — de două ori! — obscură, contiguă acesteia în care încerc să (mi-)o evoc, — iar între noi e un perete alb. Nu, însă, acest minim obstacol derizoriu, acest biet interval de nici un metru, — nu „septul" ăsta mi-o înstrăinează, sustrage, interzice, făcîndu-mi-o in(de)finit absentă..., ci propriu-i somn, el însuși, — fragil; mai tare, însă, decît mine — face dintr-însa o „grădină prohibită" (constînd din, singur, acest măr indehiscent!). La îndemîna și cheremul meu, cum doarme, — în abandon de sine și nesupraveghere — Ea e, cu toate astea, ocrotită de somnu-i însuși, absorbant și tutelar, — în „aura", în **ectoplasma** căruia, subtilă, poate să ia, în voie, poziții dintre cele mai diverse (și mai puțin „licite"): să „facă pluta", să „înoate"; să se adune-n sine — ca un **foetus,** în amniosu-i proteguitor...; să se destindă leneș — „indecentă" — ca, pe un țărm de mare, o sirenă... Ea e, de fapt, un ilizibil (din afară), pecetluit infoliu — citindu-se pe sine; Ea e un... **Ding an sich**; un „hipogeu"; o grotă a lui Platon, prea-suficientă sieși, — developîndu-și propriile-i fantasme... Căci, pe reversul traselor ei pleoape, în — negru — cîmpul ochilor închiși, „phosphenele" (cu voia lui Bergson): acele constelații anonime, incoerentele comete și flamerolele presomnurilor noastre, întreagă forfota de licurici „entoptici" — alcătuind ca o **materia prima** a athanorului oniric — își vor fi încheiat, estimp, — cu bine — interimatul hipnagogic..., iar Ea, în solitudine, visează...

...Dacă, acum, i-aș trece — „forțîndu"-i ușa — pragul (ca bărzăunele care „violează", cu vîlvă, gineceul unei flori!), făcînd subit lumină, — un vag surîs abstras și enigmatic, de-o indicibilă beatitudine, acela, — furtiv, — s-ar șterge, poate, de pe fața-i, dezarcuindu-i gura..., iar măștii „budice" i-ar lua, pesemne, locul un chip neutru, dacă nu dolent (ba chiar ostil și fără indulgență — ori, cel puțin, nostalgic) de expulzat al nu știu cărui Paradis!

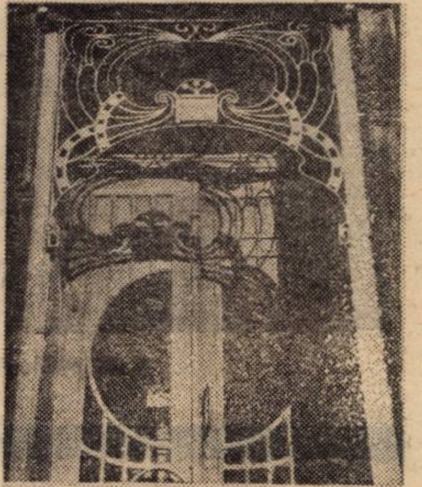

PORTAL: Bd. Tinereții 20

„Gelos", perplex sau intrigat, ca Valéry (în **La Dormeuse**), ca Jean Cocteau (cel din **Plain-Chant**), ori plin de tandru zel și luare-aminte, ca-n preajma unui „ou dogmatic"..., — în marginile somnurilor ei, lîngă această „galeșă", „închisă", distantă și secretă „crisalidă", nu pot să fiu decît un biet nevolnic: un **extraneu** — in(de)finit absent —, un inutil intrus și un „profan" — ce nu ia parte, nefiind poftit, nici la feerica, miraculoasa gală ce are loc aiurea..., nici la sabatul însuși, coșmaresc, — de care pot s-o mîntui printr-o simplă, o minimă rotire salutară a marelui „caleidoscop"* ce este Ea...

(...Mai pot eu spune — cu Breton —, **acum:** „C'est quand elle dort qu'elle m'appartient vraiment..."?!)

---

*) Aceste ghilimele nu vor alta decît să preîntîmpine obiecția — cutărora — că nu **kal(os)-eido(s)-skop(ein),** prin definiție, e incompatibil cu preauritele vedenii ale coșmarurilor noastre! Știu, de altminteri, că — pe unii ca aceștia — n-am a-i convinge de justețea metaforei împricinate, nici chiar asigurîndu-i că, din caleidoscop, rețin, aici, — așa-zicînd — numai „principiul"..., căci, și astfel, simetria-i „en rosace" nu poate fi decît — mereu — una frumoasă...

...E pentru ce, de fapt, o și asemui — pe Ea, în vis, — cu un caleidoscop!

Șerban FOARȚĂ

LIRICA LUI ANGHEL DUMBRĂVEANU

Poezia lui Anghel Dumbrăveanu produce o bucurie insinuată lent în cititor, rezultată mai ales din sugestia ritualică a ritmului – totdeauna expresiv – şi din senzaţia de noutate cu care sînt încărcaţi termeni poetici consacraţi deja de lirica noastră modernă.

Privită evolutiv, ea parcurge drumul abandonării senzitivului în favoarea semnificativului. Dominantă în volumele **Fluviile visează oceanul** (1961), **Pămîntul şi fructele** (1964), **Iluminările mării** (1967), **Oase de corăbii** (1968) expresia lirică elegantă şi fin căutată a senzitivului a făcut posibilă uneori aşezarea poetului în familia simboliştilor. Dintre feţele modernităţii lirismului românesc (ermetică, hermeneutică şi avangardistă) care se prelungesc pînă astăzi, Anghel Dumbrăveanu se situează pe cea potrivită firii sale, de sentimental cenzurat şi totuşi confesiv, găsindu-se pe sine în latura liricii neincifrate dar întemeiate pe exprimarea metaforică. Într-un fel, negînd semnificaţiile liricii hermeneutice, în care viziunea mitopoetică a lui Lucian Blaga exprimă adînciri de sensuri pînă la inversarea lor („atît de **negri-s** ochii tăi, **lumina mea**", „eu cu **lumina** mea, sporesc a lumii **taină**", „cum mă aplec în **lumină** şi **plîng**"), Anghel Dumbrăveanu continuă acelaşi filon de poezie. Dar el reîncarcă imagini ca „noapte", „rîu", „apă", „somn", „tăcere", cu alte sensuri. S-ar putea spune chiar că şi-a cultivat acel instinct al limbajului care traduce cel mai bine inversările de sensuri proprii metaforelor rezultate din proiecţia viziunii mito-poetice în care „marea trecere" şi „boala" numeau căutarea şi pierderea relaţiei cu transcendenţa „Tăcerea", „arderea" şi „cenuşa" definesc revelarea ca aspect al paradoxului cunoaşterii la Lucian Blaga, acesta, socotindu-se la un moment dat poetul „mut ca o lebădă"; „tăcerea", cum arată Nicolae Balotă, devenind cel mai revelator nivel al poeziei acestui modern.

În nucleul de imagini din care se construieşte lumea lui Anghel Dumbrăveanu, începînd cu **Faţa străină a nopţii**, apar restructurări complete de înţelesuri ale termenilor de mai sus. „Tăcerea", „uitarea" vor numi un teritoriu al golului; Vocea poetului va lega „tăcerea", pierderea mirării, de cele mai multe ori, şi nu fără semnificaţie, de imaginea „femeie": „Atît de des mi-am spus că e tîrziu / Că anii îmi răpiră mirarea vorbirii, / Că vine mereu cineva, noapte de noapte, / luîndu-mi femeia / Şi ducînd-o-n uitare" **(O cană de apă)**.

Simţirea, creaţia, vorbirea, nu devin tăcere – faţă a poeziei – ci smulg din tăcere, cînd rostesc, drept capăt al căutării, femeia: „Dar mi se întîmplă şi azi să aud / Un glas care mă cheamă / Şi încă mai tresar surprins / Şi mai caut femeia după care-am pornit" **(Ieşirea din peisaj)**. „Femeia" – devine imaginea pilon, o figură retorică ce echivalează producerea poeziei cu un mod de **clarificare** a datelor lumii: „Am spus: pretutindeni **se văd** izvoare şi taine / Ezitarea mea e bucuria / De-a discerne cele ce vin din curgerea vremii. / Urmăresc călătoarele spre sursele soarelui / Ori aşteptarea seminţelor, mirîndu-mă / **Ce lumină se face în lume** cînd poţi să visezi / Şi ce tînără umblă femeia / Printr-un gînd de demult" **(Fenomenul tînăr)**.

Pierderea cîntecului nu provine din „boala" celui care a cîntat „cu cuvinte stinse în gură", pentru că nu este deplinsă pierderea puterii de a revela ci a puterii de a aduce în claritate. O atare deplîngere devine stare lirică nespus de expresivă. „Cîntecul" se naşte prin negarea puterii, prin deplîngerea trecerii dinspre o vîrstă spre alta: „Nu mai am legăturile intime / De altădată / Cu procesul prin care planta-nfloreşte / Şi vă dă mirosul cel bun. / Nu mai am prietenii cu care-am învins. / Nici privilegiul de a muri / Şi-a învia / În speranţa femeii. / / Sînt un copac în care pasărea se fereşte să cînte". **(Crîng tîrziu)**.

Farmecul evident al poeziilor lui Anghel Dumbrăveanu este dat şi de încărcătura, alta decît la Blaga, termenilor „mister", „taină", „mirare". Ei se asociază firesc unei poezii care nu invită la intrarea în **tăcere** ci care o anulează ca zonă a poeticului, înlocuind-o cu **spunerea** misterului, tainei, ambiguităţii: „Într-o singură zi, au murit / Patru femei frumoase ca luna. / În lume s-au arătat semne ciudate / **...Nimeni nu le văzuse pînă atunci" (Nevăzutele vămi)**. Din tăcerea bîntuită de păreri, şi de păreri de rău, răsar mirări, întrebări rostite în ton blagian dar, cum s-a văzut mai sus, cu alte sensuri: „S-aude un cal galopînd / prin ziua de ieri / Unde-o fi pasărea care murea / În fiecare noapte cu mine?" **(Un cal galopînd)**.

În cele trei secţiuni ale ultimului volum **(Tematica umbrei,** Poeme, Editura Cartea Românească, 1982) se asociază contemplaţia sinelui aşezat în relaţie cu timpul – vîrstă, trecere, infinit – **(Despre schimbarea solstiţiilor; Iarna imperială)** cu meditaţia şi ironia **(Ceremonii interzise)**.

Osatura volumului este constituită nu numai de tematică (solitudinea, creaţia, vîrsta, lumea, eul) cît de feţele lirismului: meditaţie, clamarea singurătăţii, calmă sau ironică detaşare de inevitabilul pierderilor. Pe alocuri meditaţia devine un cîntec dezvoltat din intuirea fină a efectelor repetării: „Mi-au mai rămas copacii / şi noaptea / Umblu fără cărări ascultînd /umbra păsării plecate / Putem cînta din nou / arbori / / Unison alb unison alb" **(Unison)**. Sau devine interogaţie înfrigurată: „Cine trece acum prin livadă / cu mîna întinsă, / fără să poată atinge tremurătoarele / ramuri de stele?... (...) Cine părăseşte pe cine / şi cui vom lăsa / acest cer ce se leagănă ca un frunziş / peste dragostea noastră? **(Numai memoria)**. Plăcerea pentru poezia care se rosteşte fie fastuos, fie sugerînd actul ritualic rămîne: „Ziua şi noaptea auzi tăinuite izvoare / vorbind tot mai adînc. Ochii aprinşi / se uită în tine fără odihnă / suferindu-te / Pînă devii întreg o fîntînă / arzînd în ea însăşi / Îi vezi pe ceilalţi căutîndu-te / În neîmpăcarea-ţi / / Adevăr pentru care-ai trăit" **(Cumpănă)**.

Despărţirea de volumele anterioare ne este promisă mai evident în secţiunea de mijloc a cărţii, **Ceremonii interzise,** unde apărarea visului, poeziei, cuvîntului, se face printr-o aparentă demolare a lui, aşa cum şi-l construise pînă acum. Aluzivului, încărcării cu înţelesuri proprii a unor termeni ca „margine" („marginea unei speranţe", „peste marginea întrebării", „cîmpia lungită la marginea vremii", „cineva halucinează despre destin / într-o margine"), „vreme" („Despre schimbarea solstiţiilor", „Tot căutînd un drum în priveliştea vremii"), „mare" („Neadormitele mări"), ş.c.l., îi ia locul un lirism „epicizat": „Întîlnind un tînăr matematician /l-am auzit spunînd / voi poeţii aveţi cinismul / de a tulbura minţile limpezi / n-a scos un cuvînt despre cifre / maşini de calculat cibernetică şi alte alea / a încercat să mă convingă cu orice mijloace / că explorăm teritorii inexistente / ne lăsăm seduşi de adevăruri imune / cum ar fi moara de vînt sau plimbarea cu barca" **(Viaţa de fiecare zi a poetului)**.

Ni se arată, în **Tematica umbrei,** doi poli ai laboratorului din care cuvintele se orînduie pentru a numi cîteva dintre senzurile cuprinse într-o mărturisire făcută de Anghel Dumbrăveanu în numele eului său liric: „Se rotesc nebune pe cer vestitoarele / prin ora mea de cenuşă".

La un pol, recunoaştem prelungiri din limbajul anterior: „lumina păsărea cîntecul", „bem întuneric", „ningea cu lotuşi în Entropia", „dorul (...) de-a trăi marea", „ramuri de stele", „Aleluieram cîndva toate corăbiile", „cu vîntul alături, răsfoiesc marea", „rîdeai la umbra iluziilor", ş.a.m.d. La celălalt: „mareşalul cu fofează", „aparatul de măcinat stele", „Ea (...) / îşi demachiază mişcările", „specialişti în capsarea stelelor la domiciliu", „rîde cu ironii puberale", „numai soarele calp...".

Volumul numeşte, privit din această perspectivă, ceea ce îi este lui Anghel Dumbrăveanu foarte clar în legătură cu condiţia poetului: „Tot căutînd un drum în priveliştea vremii".

Stela MIREL

PROZA LUI PAUL EUGEN BANCIU

Paul Eugen Banciu a publciat, pînă în prezent, trei romane: **Casa Ursei Mari,** Dacia, 1978; **Reciful,** Facla, 1979; **Sărbătorile,** Albatros, 1981. În mare vorbind, toate trei se revendică de la aceeaşi viziune compoziţională, existenţială şi stilistică; ceea ce diferă este tema: primul e un roman al şantierelor montane, al unei aşezări ce tinde, de la o existenţă elementară, spre modernitate; al treilea e un roman pastoral. Iar cel de al doilea, **Reciful,** în felul lui emblematic (decodificator) pentru întreagă această – încă restrînsă – creaţie, e un roman al cetăţii. Lui i-am dedicat însemnările ce urmează.

I. **Cartea,** ca atare, în aparenţa ei, are două părţi **(Cetatea, Calul de porţelan)**, şapte secţiuni (mai întîi: **Pălăria atlanţilor, Pămînt de pace, Apa ca o lance mută, Scutul ciocîrliei;** apoi: **Val de corăbii, Ciorchinii în floare, Arhipelagul)** şi 33 de capitole – marcate, în genere, cu numele unui erou şi cu un număr ce indică recurenţa acestuia în discurs: **Gore – I, II, III; Jigorea,** I, II, III...XII; **Micu Dobrian** etc. Se adaugă capitolele colective **(Păpădiile, Barăcile)** sau cele de comentariu literar suprapus **(Propilée).** Structura se complică pe nesimţite înţelesul clarificîndu-se, simultan: romanul progresează concentric, aidoma unui val lent, pe cît de ordonat, pe atît de haotic. Principiul formativ al textului oscilează permanent între acumulare şi translaţie. În consecinţă, descriind străzi şi răscruci, trasee epice amestecate, punctate de locul geometric al personajului, cartea descrie oraşul şi este – în configuraţia ei – aidoma acestuia. O zugrăvire discursivă şi implicită, totodată, anunţînd ciudata similitudine de care se va vorbi mai departe.

TIMIŞOARA: Facultatea de chimie

II. **Oraşul** – Burna – plasat, cu o precizie onirică, în peiasj (peisaj real? imaginat? cu cheie?), s-a ridicat alături de vechea cetate, pe scheletul ei chiar, înconjurat de cîmpie, de dealuri, de munţi, înconjurat de oceanul cosmic, precum un **recif** de apele mării: „...sîntem ca nişte insule vii care se înconjoară cu un inel, zidul atolului (...) Burna n-a fost ani de-a rîndul altceva..." (p. 189). Există, e adevărat, o şosea ce leagă oraşul de împrejurimi, dar ea e complet neglijată. Burna se macină, funcţionează, lăuntric, centripet. **Ceasornicul** – mecanism cvasiautonom – este un declarat **análogon** al oraşului: „...Burna arată ca mecanismul unui ceasornic scăpat pe ciment" (90). Autarhia burgului-recif conduce, însă, la o analogie cu mult mai amplă: „...o viaţă am crezut că oraşul ăsta e o copie nereuşită a lumii..." (90). Burna e o **lume,** o meta-lume, e – la rîndul ei – un mesager, o aluzie. **Cartea,** absorbind-o cu voluptate şi fascinată rigoare, o clădeşte, o imită, o divulgă. Din miezul ei, **oraşul** îşi dezveleşte, brusc, transcendenţa (nemetafizică, intelectuală doar): devine, în acest vag proces de semioză, semnificantul unui semnificat ce rezumă şi cadrul şi anecdotica: **labirintul.** Sub orizontul **labirintului** se adună şi timpul şi spaţiul şi eroii romanului.

III. **Eroii** sînt componenţi indistincţi în structura vie a **recifului.** Ceea ce contează, într-adevăr, este oraşul, aşezarea („acolo unde se-ngroapă un om sau se leagă o dragoste, cît ar fi de mic locul, aşezare se cheamă", 148), indivizii nepuţîndu-se în nici un fel rupe de ea. Dacă pleacă, vor reveni; dacă vor să se ilustreze, să se izoleze, se vor implînta şi mai adînc în ţesătura ei. E cazul lui Normonaş care întocmeşte un ceas ce reproduce mecanismul oraşului; e cazul lui Victor Dobrian şi al fiului său care migălesc, ani în şir, un proiect pentru oraşul viitorului etc. Această comunitate madreporică obligă indivizii la o strictă specializare (uneori la manie, la obsesie). Normală, prin raportare la sine, Burna e bizară, prin raportare la rest. Normalitatea eroilor ei e normalitatea excepţiei. Ei se aseamănă păpuşilor mecanice care se ivesc, la anumite ore, din măruntaiele marilor **ceasuri** baroce, se agită sacadat şi absurd şi dispar apoi în aceleaşi lăuntruri (vezi „turul de forţă" al lui Zocaniu, 151). Iar oraşul, în sens absolut, este un vast model ontologic: **model al lumii ca labirint.**

IV. **Timpul,** după opinia unuia din personaje, nici nu există: „... Ce-i aia timp? Viaţă, scurgere de rîu, mişcare? Nu, timpu-i timp şi istoria e un ceasornic care, ca orice maşinărie, poate să se strice" (172). De fapt, succesiunea vîrstelor există, e **circulară** (amestecînd, e drept, timp şi spaţiu): „Rînduite aşa, i se părea că lucrurile lumii deschid un cerc mare care înconjură Burna şi trece prin dreptul ceasului de la biserică. Pe cercul acela era trecut: 1870–1875. Urma un al doilea cerc, mai mic, nu tocmai concentric pentru anii 1895–1900..." (102). Într-un chip similar s-a sedimentat oraşul. Mai întîi, un palier uitat (calcifiatul recif al cetăţii), apoi un al doilea, în destrămare (Burna anilor 1938–1950) şi, în fine, cel de al treilea, în plină cristalizare (noii veniţi, combinatul, şantierul, cartierele proaspete). Momentul de echilibru e dat de suficienţa sistemului, de autoreglarea lui, după care se declanşează un nou ciclu. Continuitatea e mai degrabă spaţială: depuneri succesive pe aceeaşi **matrice** (s-ar putea vorbi, oare, despre Burna şi ca despre o arhaică, arhetipală **mater?),** depuneri conteplate de cîteva abisuri umane, de cîteva **fîntîni** (cît de precis e definită verticala mineralizare a insului), de acele persoane care au străbătut două măcar din faliile suprapuse ale oraşului (Magdolna, Ana Crînţu, Firuţa, Coca Moruzan, Vasilica Pompii, 100–108; cf. şi 127–129). Amintim, în treacăt, poezia profundă şi crudă a senectuţii, iradiind din aceste pasaje. Bătrînii mai ales, ca şi Colenţan (autorul **Propileelor),** deţin – împreună cu naratorul – **cartea** (cronica oraşului).

V. **Cartea.** Prin intermediul **eroilor** revenim la **oraş** şi, iarăşi, la **carte.** Capitolele (proze scurte, legate între ele în aceeaşi măsură în care se dovedesc independente) aduc, fiecare, în prim plan, oraşul întreg, odată cu eroul ce le dă numele. Exceptînd cîteva perifraze, cartea se scrie, deci, din nou, cu fiecare capitol, se scrie de tot atîtea ori cîte capitole are. Se scrie încă o dată şi încă odată, înaintînd necontenit, **pas** cu **pas,** de la noianul nesemnificativ al accidentelor spre claritatea unei semnificaţii. Aşa se face că, luînd instantaneu după instantaneu, fotografiind oraşul, de sus, radiografiindu-l, cartea obţine, în cele din urmă, pe peliculă, desenul complicat în esenţă, dar clar pentru spirit, al **labirintului. Cartea** (ca şi **oraşul)** se constituie în semnificant al acestuia. În geneza sensurilor de adîncime, **cartea** despre **oraş** şi **oraşul** (ca erou al **cărţii)** se aşează într-o ameţitoare vecinătate. Şi una şi celălalt sînt expresie şi oglindă a **lumii ca labirint: cartea** se oglindeşte în eroi, în oraş şi în sine însăşi.

Refractar la o lectură grăbită (pasionant însă pentru acela ce-i detectează savoarea), **Reciful** este un roman dens şi original (un roman sau antiroman labirintic), deopotrivă net şi ambiguu, vehiculînd o lume în egală măsură himerică şi recognoscibilă, extrem de reală însă în ontologia imaginarului.

Eugen DORCESCU

Centenarul ION AGÂRBICEANU

Diversitatea ca invitaţie

Pentru cine trece fără prejudecăţi peste imaginea pe care, oarecum involuntar, manualele şcolare o lasă asupra operei lui Ion Agârbiceanu – realism plat, străbătut de o inoportună intruziune moralistă, adiacentă sau chiar manifestă, proză centrată pe figuri aflate la pragul dezumanizării şi al extremei simplificări psihologice – descoperă cu uimire că există în cele cîteva mii de pagini de nuvele şi romane mai mulţi scriitori, mai multe viziuni, mai multe moduri de percepţie şi creaţie. Desigur, ardelenismul său ţine totuşi laolaltă multiplele tendinţe, unele contradictorii, ale intinsei producţii literare, dar aceasta nu implică nici o prea acută notă regională şi nici prezenţa unei tente clericale, atît de compatibilă cu panardelenismul său şi atît de la îndemîna sa. Care ar fi deci feţele, mereu schimbătoare, ale scriitorului care, ca prim semn al ciudatei sale alcătuiri, se înfăţişa contemporanilor ca un exemplu de statornicie în fiecare dintre actele sale, în afara celui literar?

Surprinzător mai este şi faptul că – mă grăbesc să o spun – în tot ce a scris mai bun el rămîne, chiar dacă trece de la o formă la alta, un prozator autentic, dovadă că de fiecare dată lumea creată acolo. în acele pagini, este **a sa,** că neînfrînările sau cumpătarea personajelor, demonismul sau puritatea lor angelică îl locuiau deopotrivă, fie şi la modul imaginar, pe cel care le-a transcris, gîndindu-le, obligat astfel să le şi trăiască.

Se pot distinge clar trei ipostaze – fireşte nu singurele.

Cea mai cunoscută este aceea din **Fefeleaga** şi, parţial, din **Arhanghelii.** Intr-un orizont închis, o lume – care ar putea fi şi a cititorului – este condamnată să se supună unei legi unice, tiranice, devorante. Odată acceptat, destinul nu mai poate aduce surprize nimănui. Tot ce se întîmplă, oricît de atroce, nu miră pe nimeni, fiindcă nici naratorul nu pare mirat. O impresie – adeseori – desăvîrşită a obiectivităţii narative, atît de dificil de provocat şi de întreţinut, netezeşte violenţa epică. Dacă însă, pentru o clipă, lectura se sustrage placidităţii – termenul este totuşi prea tare – naratorului, personajele prind contururi halucinante, monstruoase. Povestirea ca act şi povestirea ca substanţă se află în flagrantă dar fertilă contradicţie.

Există apoi un alt Agârbiceanu – demonic. Sînt citabile aici cîteva capodopere: **Stana, Jandarmul, Popa Man, Stafia.** Universul este aproape fantastic, aşadar punctul de plecare este tot verosimilul, şi tot arta realistului pregăteşte scenele de o intensitate a spaimei cu adevărat insuportabile, fiindcă barierele dintre personaj şi cititor au fost ridicate, lăsînd liberă posibilitatea contactului nemijlocit. Fantasticul, dacă despre fantastic este vorba şi nu despre o receptare a evenimentelor înrudită cu a acestuia, are o sursă originală. Un fond inconştient izbucneşte brusc şi atît de imperativ, încît fantasmele sale par că se obiectivează. Personajele îşi pierd orice urmă de raţiune, fiindcă voinţei lor, un timp orientate paralel cu voinţa colectivităţii, i se substituie treptat voinţa cealaltă. demonică, lăuntrică. O neaşteptată regie... psihanalitică se pune în mişcare: obiectele sînt şi nu sînt egale cu ele însele, o percepţie dilatată şi obsesivă le atribuie semnifcaţii cel mai adesea erotice. Substituirile sînt atît de sistematice şi de precise, încît nu pot fi făcute decît intenţionat. Dimensiunile pe care le ia procesul demonizării şi profuziunea de semne pe care le lasă el pe parcursul textului sînt însă dovada cea mai sigură că intenţia nu a putut fi controlată pînă la capăt în mod lucid şi că ea doar a însoţit o anume complacere a autorului în psihologia personajului. Încă o dată, Agârbiceanu este un scriitor neprevăzut.

Cea de-a treia înfăţişare o intîlnim în proza fals memorialistică, acolo unde autorul a scris cea mai izbutită dintre operele sale: **Amintirile.** Caracterul fals memorialistic imprimă lecturii, încă de la prima pagină, o avansare nesigură, oscilînd între ficţiune şi document, cu tot ce are insolit pentru cititor o asemenea incertitudine: suspiciune, o permanentă stare de interogaţie, activarea actului hermeneutic, o imposibilitate – cu totul modernă! – de construcţie sigură a universului romanesc –, în ce loc şi timp trebuie plasat tot ce se întîmplă acelui povestitor ce-şi aminteşte copilăria şi trăieşte clipa prezentă? Într-un spaţiu şi într-o serie temporală fictive sau într-un context real, care a fost cîndva al scriitorului? Acest salt permanent pe cele două axe derutează şi poate să placă celui deprins cu experimentele moderne.

Dar chiar dacă cititorul nu îşi face probleme de acest fel, **Amintirile** şi tot ce ţine de sfera lor oferă nenumărate motive să fie parcurse. Unul dintre ele, poate cel mai puternic, stă în jocul pe care povestitorul îl oferă de-a gata maliţiei cititorului, fiindcă lumina în care se aşează el nu este aceeaşi cu lumina în care trebuie privit. Să mă explic şi să spun că, de data aceasta, realismul s-a îmblînzit, personajele nu mai sînt nici demonice nici rudimentare, lumea lor e senină iar perceperea ei încărcată de voluptate. Personajele au aici o anumită demnitate, o înţepeneală a lor de care sînt mîndre, pentru că se pot simţi astfel superioare, şi de care fac caz, exagerîndu-şi cochet micile vicii. O întreagă retorică a fost inventată, ducînd pînă la rafinament mirosul, gustul, pipăitul... E însă ceva fals în toată această paradă de prea mari calităţi şi prea mici defecte, paradă încîntătoare dealtfel. dar neconvingătoare şi parcă nepotrivită. dacă o punem lîngă alte icoane rurale ale scriitorului. Ca şi cum sîntem îndemnaţi, din cînd în cînd, să căutăm cu tot dinadinsul locurile unde personajul îşi uită masca ce-ar dori să o poarte mereu, şi se trădează cu cîte un amănunt pe care fluxul povestirii îl smulge în mod egal creatorului şi creaţiei sale, împingîndu-i împotriva lor către personajele, fără îndoială repudiate, din zona cealaltă, întunecată şi frămîntată.

In fiecare dintre feţele sale, opera lui Agârbiceanu face, după cum se vede, o invitaţie către întregul chip, iar, dacă introducerea s-a petrecut, atunci cu certitudine că rotirea prin universul scriitorului nu poate decît continua pînă la capăt, prinsă în gravitaţia unei proze cu nebănuite resurse interioare şi corespondenţe secrete.

Vasile POPOVICI

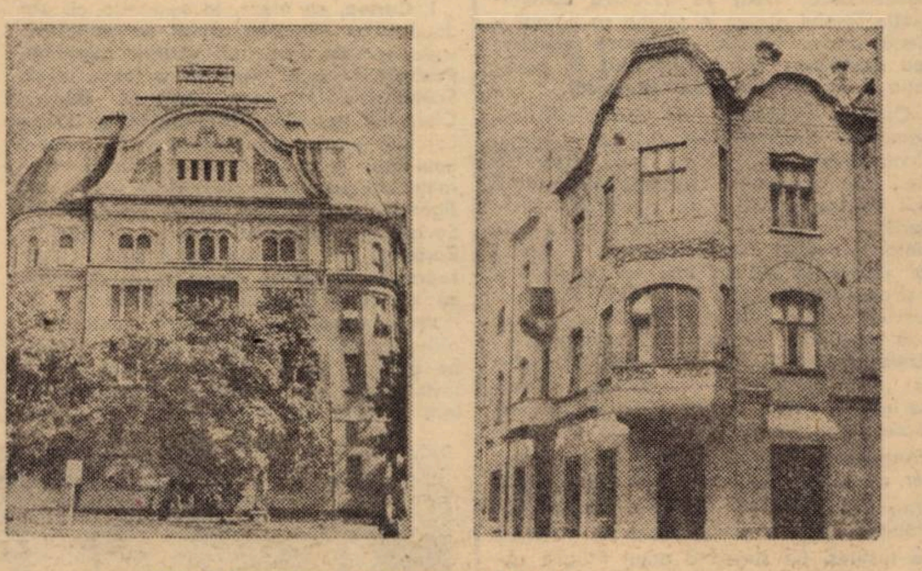

Clădiri Secession: Băile Neptun şi Str. E. Ungureanu

I. Agârbiceanu şi contemporanii

FILE DE CORESPONDENŢA INEDITĂ

De-a lungul prodigioasei sale cariere literare, I. Agîrbiceanu a fost un spirit constructiv, militînd prin pana, prin faptele şi ideile sale pentru dezvoltarea scrisului românesc din Ardeal, Banat şi de peste munţi, sprijinind cu competenţă literatura confraţilor săi de generaţie şi îndrumînd cu dragoste şi omenească înţelegere preocupările semenilor.

Opera sa, tulburătoare prin proporţiile şi prin amploarea problematicii ei, este şi emoţionantă pledoarie pentru progres, pentru demnitate şi umanism, cîştigul ei de adîncime fiind ideea de înălţime morală la care trebuie să aspire necontenit fiinţa umană.

Cu prilejul centenarului naşterii marelui prozator, aducem cîteva mărturii inedite, referitoare la generozitatea artistului, gata oricînd să acorde sprijinul unor contemporani ai săi, oferindu-le, mai presus de orice, căldura unui mare suflet, înţelegător.

Transcriem, din Colecţiile Cabinetului de Manuscrise şi Corespondenţă ale Bibliotecii Academiei R.S.R., un grupaj de scrisori inedite adresate poetei sibiene, **Maria Cunţan (1862–1935),** autoarea, între altele, a traducerii **„Fecioara din Orleans"** a lui F. Schiller, Sibiu, 1909.

Scrisorile referă unele amănunte în legătură cu demersurile întreprinse de autorul **„Arhanghelilor",** pe lîngă redacţiile revistelor **„Românul"** (Arad) şi **„Viaţa românească"** (Iaşi), în legătură cu nişte colaborări de perspectivă ale corespondenţei sale la aceste publicaţii.

Piesele pe care le reproducem (I, II) pot fi datate cu aproximaţie 1909 (oct.-dec.), întrucît acest moment anticipează prima colaborare a poetei la **„Viaţa românească"** din Iaşi, cu elegia **„Mă duc"** (an. V, 1910, nr. 1/ian. pag. 55).

Prima epistolă referă îndemnul prozatorului de a colabora şi la revista „Flacăra" (1911–1916) a lui C. Banu, îndemn de care corespondenta sa va ţine seama.

De asemeni, din conţinutul scrisorii aflăm despre un virtual roman al Mariei Cunţan, rămas în stadiul de proiect, ca şi despre romanul **„Legea trupului"** al lui I. Agîrbiceanu, roman aflat în faza de gestaţie şi care va apare în foiletonul revistei „Luceafărul", **între 1 ianuarie – 16 decembrie 1912.**

Ultima scrisoare datează din 1914, fiind anterioară versurilor intitulate **„Fără cuvinte",** publicate în **„Viaţa românească",** an VIII, nr. 11–12/nov.-dec. 1913, p. 244 şi ea aduce unele clarificări legate de onorariile de colaborare ale poetei la această revistă.

I.

Stimată Domnişoară Cunţan,

Odată cu şirele ce Vă adresez, am scris la „Românul" şi la „Viaţa Românească" din Iaşi, făcîndu-le propunerea să Vă primească de colaboratoare regulată. Poezia „Sacontala" rog să o trimiţi îndată la „Viaţa românească", deoarece i-am avisat despre asta în scrisoarea mea (adresa: „Viaţa românească", Iaşi, strada Cuza-Vodă, 52). Rog să o trimiţi recomandat.

Despre răspunsurile ce voi primi, vă voi avisa numaidecit. Dealtfel se poate să Vi se răspundă direct D-Voastră.

Cel mai potrivit lucru ar fi, în tot cazul, să fiţi colaboratoare lunară, statornică.

Aţi putea să trimiteţi şi la „Flacăra", o poesie, şi totodată să-i întrebaţi dacă puteţi trimite regulat. Eu nu stau bine cu ei.

Cît priveşte subiectul de roman, mi-ar plăcea să mi-l povestiţi odată. Eu am început unul nou, dar în toamna asta nu cred să pot face ceva – sînt foarte ocupat cu edificarea unei şcoale

Mi-ar părea foarte bine dacă aţi fi angajată lunar la cele două gazete.

Nu ştiu unde să Vă adresez epistole, pun la întîmplare, „Sabatorium".

Cu toată stima,
Ion Agîrbiceanu

II.

Stimată Domnişoară Cunţan,

Alăturat Vă trimit răspunsul ce l-am primit de la „V. Rom.".

Din parte-mi v-aş ruga să primiţi ofertul aşa cum vi se face, şi să şi trimiteţi numaidecît material.

Cred că n-o să Vă pară rău, deoarece în fiecare No vor putea apărea poezii de-a(le) Dv.

Cu toată stima
Ion Agîrbiceanu

P. S. De la Arad n-am primit încă nici un răspuns.

III.

Stimată Domnişoară Cunţan,

De la „Viaţa Românească" au răspuns într-o scrisoare, pe care V-am trimis-o spre cetire, că bani lunar nu trimit la nici un colaborator dar că, trimiţînd mai multe bucăţi, şi putînd publica în fiecare număr aşa ceva, va fi, ca şi cînd Vi s-ar da onorarul lunar, deoarece ei plătesc după fiecare apariţie. Avînd ei 12 nr. pe an, se-nţelege că v-or trimite onorarul în 12 rate, sau ca şi lunar.

Cred, deci, că nu mai e lipsă să le scriu, deoarece alt răspuns şi aşa nu aş căpăta.

Şi mie tot aşa mi-au dat onorarul.

D-Tale trebuie să-ţi trimită în curind onorarul pentru a 2-a poezie apărută în nr. 11–12 (laolaltă, dublu) cam numai zilele acestea mi-a sosit şi mie.

Că nu Vă trimit reviste o singură explicare poate fi: cred că nu le-aţi dat adresa.

Rog să-i avizaţi, să le daţi adresa corectă, cu strada. nr. casei, pentru că nici eu n-o ştiu, şi atunci o s-o primiţi cu siguranţă. Dupe cît ştiu toţi colaboratorii o primesc.

Cu toată stima,
I. Agîrbiceanu

Intre epistolele II şi III un interludiu sibian. La 5 martie 1912, Societatea scriitorilor Români organizează o mare şezătoare literară peste munţi, la Sibiu, la care participă: Oct. Tăslăoanu, Octavian Goga, Emil Gîrleanu, Caton Theodorian, Mariu Filotti, Dimitrie Manu, Ion Agârbiceanu (citeşte povestirea „Copilul"), Corneliu Moldovanu, Dinu Ramură, Victor Eftimiu, A. Mîndru, Maria Cunţan (citeşte versurile intitulate „Povestea cîntecului"), Cincinat Pavelescu.

Fără ca investiţia de încredere acordată poetei să se realizeze, judecată, pe drept, aspru de E. Lovinescu, Maria Cunţan crează sub zodia unui sămănătorism minor, în umbra marilor modele literare ale veacului, departe de a atinge cheia de boltă a marii poezii.

Neînregistrate în ampla şi documentata biobibliografie „I. Agârbiceanu", Buc. Ed. Enciclopedică română, 1974 şi conservate în colecţiile Cabinetului de Manuscrise şi Corespondenţă al Bibliotecii Academiei probează fondul adînc uman al scriitorului, larga sa deschidere către lumea contemporanilor, cărora le stimulează visurile şi preocupările de creaţie, opera prozatorului conţinînd, încă din 1924, după expresia lui D. Panaitescu-Perpessicius, **„insignele unei notorietăţi de mare artă universală".**

Marius POP

Vasile Pârvan – retorica sublimului

(Urmare din pag. 1)

creteţe şi complexificare a imaginii prin metaforizarea comparaţiei şi determinărli epitetice: „Ziua se deschide ca o floare de lumină cît bolta cerului de învolată asupra pămîntului pierdut în haosul întunecimilor". În ansamblu, nu există o propensiune pentru diversificarea semantismului comparanţilor ci o predilecţie pentru anumite cîmpuri semantice, convenabile formaţiei sale clasicizante.

Metonimicul, stadiu premetaforic figurativ, stăruitor frecventat de orator, este şi el restrîns la cîteva motive dominante: „Şi cei ce crezuseră că vor întemeia prin fier şi vor susţine prin oţel noua lor împărăţie căzură zdrobiţi". Metonimiile de această factură se află în contiguitatea metaforelor apocalipsei şi sînt absorbite în unele situaţii de hiperbole ale monumentalului. Tropii semantici ating metaforicul, în mare măsură de extracţie mitologică: „In zări arde Walhalla. Walhalla zeilor vechi, Walhalla zeilor răi"; „Armonia sa nu mai e turburată de Ares". Sacerdotul caută metafora strălucitoare, înaltă, nobilă. Există nu numai în cazul metaforei, dar şi al celorlalţi tropi de sens şi o tendinţă vizibilă spre livresc, stare firească la un erudit precum Pârvan. Aceasta nu înseamnă un pericol de abstractizare, de ariditate conceptuală, ci o reţinere a ceea ce este înalt, nobil, monumental, lucru valabil şi pentru lexic în genere, din care e exclusă orice zgură de cotidian, de familiar. De aici şi savantele îmbinări între adverb şi adjectiv, cu rezonanţe îndelung prelungite: „Olimpic senină ca eposul, pătimaş umană ca elegia aspră şi iambul îndrăzneţ şi copilăresc, divin armonioasă ca eolicul cîntec de iubire (...) tragedia e o măreaţă armonie a tuturor frumuseţilor..."

Nici lexicul, nici sintaxa nu sînt de aceea bombastice, cum au crezut unii pârvanofobi, ci grave, solemne.

Steaua nostalgiei

Noul volum al lui George Macovescu – **Parfumul amar al pelinului verde** (Ed. Eminescu, 1982) – este, de fapt, după cum însuşi autorul avertizează, o nouă ediţie, revăzută şi adăugită, a volumului **Farmecul pămîntului,** apărut în 1977 la „Dacia". Începem cu această precizare nu din fervoare istorico-literară – cu totul stimabilă, dealtfel, pînă nu devine un scop în sine – ci, în primul rînd, fiindcă insistenţa lui George Macovescu asupra acestui text ni se pare semnificativă: **Parfumul amar al pelinului verde** este, cel puţin acum, cartea în cel mai înalt grad definitorie pentru personalitatea complexă, dar atît de discretă a autorului ei. Însăşi schimbarea titlului ni se pare grăitoare. **Farmecul pămîntului** era un titlu care sugera bucuria de a se împărtăşi de satisfacţiile esenţiale ale vieţii nesofisticate, petrecută între repere etice riguroase şi incoruptibile. Noua versiune, fără să abandoneze nimic din toate acestea, poartă un titlu care îi imprimă o uşoară, aproape imperceptibilă mişcare de rotaţie, situînd-o în evidentă conjuncţie cu steaua nostalgiei. Cartea începe cu suita unor interogaţii retorice – „Trecut-au anii..." Unde s-au dus? Cînd au alergat atît de repede? Cînd m-am despărţit de locul unde am venit pe lume?" – e străbătută tot timpul de duhul acestor întrebări obşteşti ale unei vîrste, rostite cu desăvîrşită bunăcredinţă, şi se încheie tot în tonalitatea lor: „Au trecut anii, mulţii ani, şi eu m-am risipit în lume, dar gîndul meu se întoarce mereu şi mereu la locul acela neînsemnat unde am venit pe lume, la satul acela aşezat pe firul sărac al unei ape sărate şi amare, între dealuri nu prea înalte, crestate de rîpi şi prăbuşiri". Versul eminescian rămîne astfel emblematic pentru întreaga carte.

Memorii, portretistică, jurnal, note de călătorie? Din toate cîte ceva: amintiri din universul copilăriei, siluete de mari prieteni, secvenţe exotice, reflecţii asupra vieţii, morale şi estetice, poeme care apar în text prin surprindere, pure şi transparente ca iezerele, totul într-o succesiune aparent întîmplătoare, care se dovedeşte însă, la o privire atentă, rodul unei rafinate şi riguroase ştiinţe a dozajului şi echilibrului compoziţional. George Macovescu, mereu egal cu sine însuşi, e colocvial cu eleganţă, dar fără surprizele culorii şi ale zicerii insolite. Cuceritor prin acea simplitate proprie maturităţii artistice, care este şi simplitatea elementară a pîinii, a laptelui, a copacului sau a ploii, el ajunge la exprimarea esenţelor prin schiţarea cîtorva linii fundamentale în cărbune, ca în acest memorabil portret al lui Sadoveanu, unde om şi peisaj, contopiţi, sînt purtătorii unor generoase sugestii care trimit la operă: „L-am zărit stînd pe un trunchi de copac cioplit, în afara aşezării, în tăpşanul din faţa casei, uitîndu-se peste valea Nemţişorului. M-am tras de o parte şi m-am ascuns. Nemişcat, cu amîndouă mîinile sprijinite pe un baston, cu trupul uşor aplecat în faţă, parcă păstorea o turmă imensă, nevăzută, risipită pînă în zări. Jos, la o distanţă nu prea mare, un şir de cosaşi retezau iarba înaltă. Sadoveanu le privea ritmul necontenit al mişcărilor şi el nu se mişca".

Pe parcursul cîtorva excelente pagini dedicate spiritualităţii Albionului, aflăm şi această explicaţie a calmului britanic: „Certitudinea că totul se rezolvă i-a dat englezului calmul pe care l-a manifestat şi îl manifestă în viaţa cea de toate zilele sau în împrejurări grele". Dar aceasta este însăşi certitudinea autorului, care se răsfrînge în întregime asupra cărţii. **Parfumul amar al pelinului verde** este o carte a cărei principală calitate socotim în cele din urmă că rezidă în caracterul ei stenic, în echilibrul ei, în acel „nu spera şi nu ai teamă" pe care pare să-l degaje, în calmul şi desăvîrşita stăpînire de sine a celui ce o scrie şi care se transferă insidios şi asupra celui ce o citeşte. Într-atît, încît am simţi, poate, la un moment dat, nevoia unei fisuri, oricît de discretă, în această constantă cumpătare. Bănuim astfel o severă elaborare şi autocenzură a textului survenită din scrupule ale eticii profesionale, din pudoare sufletească, probabil şi din raţiuni de conjunctură. **Parfumul amar al pelinului verde** pare a fi, din această perspectivă, doar partea vizibilă a icebergului. Ne socotim îndreptăţiţi de un ireprimabil interes să aşteptăm şi revelarea părţii sale încă nevăzute, care nu poate fi decît fascinantă dacă ţinem seama de „amănuntul" că viaţa de pînă acum a lui George Macovescu a avut ca scenă mapamondul iar ca interlocutori personalităţi de prim-plan ale lumii contemporane. Pînă atunci, **Parfumul amar al pelinului verde** e cartea fermecătoare a unui distins cărturar care a ajuns la treapta de unde poate privi lumea nu cu detaşare, ci cu nostalgia născută din conştiinţa ireversibilului şi cu înţelepciunea celor ce ştiu preţui bucuria de a trăi pe pămînt.

Radu CIOBANU

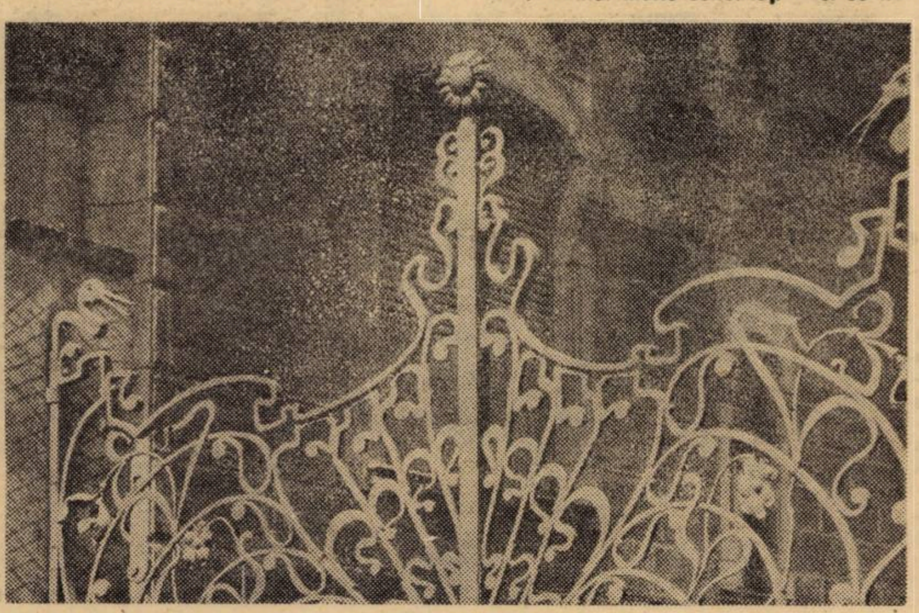

TIMIŞOARA: Portal (detaliu) din str. Caraiman 2

Visul şi trecerea

Volumul **Pe o apă visînd** de Haralambie Ţugui îşi împrumută titlul de la unul din ciclurile încrustate fragmentar în cele mai bine de o sută de pagini de versuri. Poemele întrunite în ciclul **Pe o apă visînd** sînt cele care dau tonul conversaţiei poetului cu sine şi cu cititorii; poemele incluse în celelalte două cicluri, **De dragoste veche** şi **Cuvîntul de patrie,** se-nşiră într-un adaos firesc, ecou al unei vibraţii neîntrerupte, trecînd de la o stare la alta a aceleiaşi substanţe poetice. Densitatea confesiunii stă sub semnul unui cuvînt încă nerostit de poet înainte, asumat aici cu o senectute uşor amuzată, uşor patetică. În miezul rostirii prelungite a acestui cuvînt incantatoriu, derulat sub retina timpului subiectiv, poetul locuieşte uimit şi candid. Nici candoarea, nici uimirea nu sînt excrescenţele incomode sau ireverenţioase ale neîncrederii poetului în puterea acestui anume cuvînt, ivit deodată ca la destrămarea unei vrăji, ci cumpănesc talgerele unei balanţe împăciuitoare, în axul căreia rezistă stoic, recunoaşterea. „Rupe-i dimineţii marama curată / ca pe un cuvînt încă nerostit /.../ Culege fiecare clipă din aerul îmbătat / de prezenţa ta unică, neliniştită / aşa cum ai culege stele de mare / sau comete neauzite sau iluzii / la bîlciul din Piaţa Veşniciei. / Stai drept şi aşteaptă-ţi plecarea / acolo, în legendele primăverii / unde soarele e veşnic, iar stelele / abia dacă mai pot împunge cu luminile lor / atîta noian de pămînt şi tăcere". (Pe umeri). E vorba de cuvîntul despărţirii, de începutul unei tăceri cuminţi şi curajoase; pe măsură ce se despletesc versurile din ghemul lui, cuvîntul apare în mai multe sonorităţi – el se numeşte eternitate, veşnicie, nemurire, maşteră, mireasă eternă, moarte. În jurul lor mişună dimineţi, promisiuni ale perpetuării seminţelor, şi nopţi, garanţii ale neîntreruptei naşteri prin şi în cuvinte. În jurul lor trăiesc anotimpuri, primăveri şi veri ale substanţei colcăitoare, vii, şi toamne ale căderii line şi, în fond, iluzorii. Poetul se află în pragul Trecerii dintr-un timp – cel străbătut, în altul – cel necunoscut. Dar nu există teamă, disperare sau opoziţie; mai mult decît înţelegerea filozofică a momentului, există lansarea voluptoasă, telurică, în apele infinite ale fluxurilor cosmice, naturale. Omul nu poate muri definitiv, în primul rînd din cauza pămîntului care-l va renaşte în seminţe, în al doilea rînd, şi poate cel mai important, din cauza cuvintelor pe care le lasă în urmă. „O! Cine să ştie mai bine chipul poetului / cel nevăzut, decît soarele interior, / acea mistuitoare şi aspră rostire / cu sclipăt sideral, nălucitor? / / Poate un cuvînt încă neauzit, / poate flautul morţii purtat la oblînc – / şi ploile de stele, tomnatece, pure / curgînd din adînc în adînc". (Cine să ştie...). Mai mult decît însemnele acestei nemuriri, în jurul poetului există un nimb, o anume atmosferă, matinală, care-l susţine, îl înghite şi-l îmbracă protector; ca o placentă perpetuă, imaterială, ea îl rostogoleşte prin timp, de la viaţă la moarte şi veşnicie, fără ca putrezirea s-o poată pătrunde. „E dimineaţa noastră unică, triumfătoare / corabie pe care vom naviga / pînă dincolo de orizontul privirilor / pînă dincolo de orice teamă şi orice speranţă, / în acele cîmpii ca nişte legende aburoase / mereu adiind din taina de stea". (Din taina de stea).

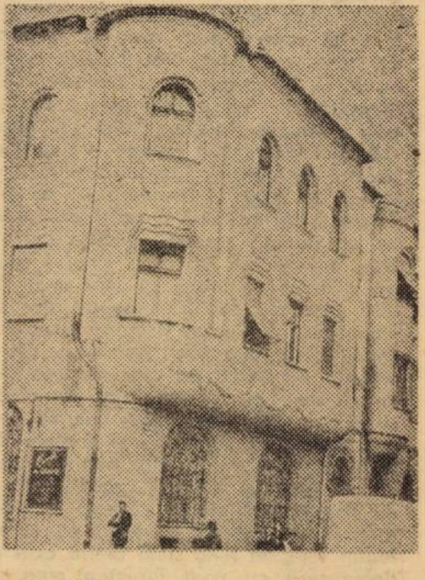

TIMIŞOARA: Clădire din Piaţa Unirii

Poetul se-nchide în sine, ca într-o scoică eliberată pentru totdeauna în mişcarea neliniştitoare a valurilor rostirii, cu nostalgia retrezirii, prin cuvînt, cîndva, pe malul veşniciei.

Ioana RAUSCHAN

ECHIVALENŢE LIRICE

Spunea Diderot: nici o idee nu aparţine nimănui, toate trec dintr-o minte într-alta, bun comun – spunem noi – care întotdeauna ispiteşte. E greu atunci, dacă posezi puţină îndemînare, să gîndeşti gîndirea poetului într-o oricare altă limbă? S-ar părea că nu, dacă citeşti traducerile lui Dan Duţescu[1] şi ale Ioanei Deligiorgis[2] în limba lui Shakespeare, o experienţă literară neîndoielnic temerară, căci versul nostru, cel dulce ca mierea curgător, devine abrupt şi rece în limba fără desinenţe. Oricum ar fi, şi azi mai mult ca oricînd, el trebuie să îşi cîştige spaţialitatea necesară şi să obişnuiască conştiinţa anglo-saxonă cu farmecul şi vigoarea fizionomiei noastre sufleteşti. Ceea ce ambele volume reuşesc cu prisosinţă, deşi pleacă de la bun început de pe două poziţii contradictorii vis-à-vis de relaţia **traducător-operă.**

Dan Duţescu, „maniac al formei" declarat (vezi prefaţa), respectă cu stricteţe canoanele severe ale maeştrilor prin care versul rimat se traduce cu vers rimat, proza cu proză, metafora cu o metaforă şi nicidecum cu o comparaţie. Poemul trebuie să supravieţuiască prin respiraţii şi bătăi de inimă, miresme şi culori, forme şi muzici, peste care stăpîneşte, neîngrădit, inefabilul. Iluzia traducătorului de a le surprinde pe toate este în cazul acestui talentat anglist motivată şi i-ar permite, aşa cum o exprimă, să îşi plaseze pe ultima copertă portretul şi nu radiografia craniului său.

Poeziile sînt alese după jocul întîmplării, în funcţie de o carieră universitar-literară care a determinat întîlniri cu poeţi români mari şi mai puţin mari, bătrîni şi mai puţin bătrîni. În mănunchi, dau impresia unei poezii alese şi tinere şi rafinate. Într-un cuvînt, o poezie bună, – cu nelinişti şi dor –, în ciuda ascunsei obsesii că nu are o tradiţie mai lungă de un secol. Traducerile lui Dan Duţescu, riguroase şi elegante, prilejuiesc o plăcută desfătare şi celui care îşi reaminteşte poeziile din limba română, dovedind încă o dată ceea ce opera autentică reprezintă pentru Gaëtan Picon: nu un obiect, ci o **viaţă.** Aceasta se aprofundează cînd o contemplăm şi mai ales după, cînd prin comparaţia cu originalul îi dăruim un moment de adevăr. Fie că este vorba de poezia lui Tudor Arghezi sau Adrian Păunescu, de cea a lui Eugen Jebeleanu sau Mara Nicoară, traducerile lui Dan Duţescu par să devină dintr-un joc al vieţii cu moartea (orice căutare a unei forme noi poate uşor sfîrşi în nefiinţă), să devină un joc al vieţii cu viaţa.

De partea traducătorilor fideli, a celor care toarnă versul în forma riguroasă a originalului, nu putem să nu admitem ca interesante încercările Ioanei Deligiorgis de a rescrie ca opere originale poeziile alese să reprezinte cei o sută de ani de poezie românească, de la Mihai Eminescu la Mircea Dinescu. N-am înţeles niciodată ce se întîmplă atunci cînd pe neaşteptate şoapta poetului se schimbă şi traducătorul, ascuns în hainele acestuia, vorbeşte limba sa proprie. N-am înţeles dacă această deghizare întrezărită nu distruge puterea semnului de a se depăşi.

Pentru I. A. Richards, principala dificultate a unui cititor de poezie, traducător sau nu, este să descopere sensul ei parafrazabil **(the plain sense of poetry).** Urmează dificultatea de a sesiza corect ritmul cuvintelor în versuri, muzica lor internă, atît de greu de redat într-o altă limbă. Cel mai evident este conturul vizual, iconicitatea cîştigată prin plasarea în cîmpul paginii. Tocmai acesta este aspectul pe care îl modifică în primul rînd Ioana Deligiorgis. Abolirea punctuaţiei şi a unor convenţii ortografice cu scopul de a crea impresia unor „notaţii" sau „pretexte" nu deranjează. Ceea ce uimeşte este intenţionata alterare a corpului fizic al poemelor, deşi originalul în limba română permite o permanentă comparaţie. Poeţii ultimelor decenii în special au cultivat cu bună ştiinţă pulsarea versului în pagina tipografică pentru a se desprinde de academismul formei fixe. „Singurătate în doi" de Ion Drăgănoiu, un exemplu luat cu totul la întîmplare, este concepută dinadins ca un bloc poetic rupt în două. Pe lîngă o parte finală de cinci versuri pe care originalul nu îl are, versiunea engleză are un corp compact, pe cînd „Ceea ce nu se poate mînca" al aceluiaşi poet este cu totul fărîmiţată. Prozele poetice ale lui Traian Demetrescu şi Adrian Maniu devin versuri cu strofe, iar arhitectonica poeziei lui Ion Barbu sau Miron Radu Paraschivescu este cu totul alta.

Rescrierea din punct de vedere personal a unor capodopere permite cîştigarea unui adaus abia sugerat prin depăşirea valenţelor cu care este încărcat orice cuvînt în momentul în care se răstoarnă paradigmaticul în sintagmatic. Sînt variaţiuni permise de structura polifonică a versului original, sugerate printr-o anume raţiune poetică. Se iveşte desigur şi o anume plăcere ludică în destrămarea şi refacerea unui tărîm privat. Există însă simultan primejdia unei prea mari îndepărtări, nu întotdeauna fericite, de original. Poezia lui Şerban Foarţă nu aduce chiar a simpleroze. Senzaţia pe care ţi-o dau versurile sale citite în limba engleză este senzaţia pe care trebuie să o ai cînd îţi vezi portretul realizat de vreun pictor cinetic. Te cuprinde o fulgerare ca din capcana unei alte lumi.

Pia TEODORESCU-BRINZEU

---

[1] **Romanian Poems,** trad. Dan Duţescu, Editura Eminescu, Bucureşti, 1982.

[2] **100 de ani de poezie românească. 100 Years of Romanian Poetry,** trad. Ioana Deligiorgis, Editura Junimea, Iaşi, 1982.

ancheta „ORIZONT"

PARTEA I

1. Din ce generaţie literară faceţi parte?

2. Prin ce consideraţi că aparţineţi acestei generaţii?

GEORGE BĂLĂIŢĂ

1. Eu sînt născut în 1935. Am debutat ceva mai tîrziu decît colegi de-ai mei, importanţi astăzi, de aceeaşi vîrstă. Sigur că, vrei sau nu vrei, faci parte dintr-o generaţie, literară sau de alt fel, aparţii, vrei sau nu vrei, acestei generaţii. Important este să crezi în ce este mai bun, în ce propune mai bun generaţia ta şi, în acelaşi timp, să te detaşezi de ea. Nu trebuie să contezi prea mult pe generaţie. Ca artist, cel puţin, n-ai încotro, dacă ţii cît de cît la „condiţia" ta profesională, să îţi aparţii ţie însuţi. Mai presus de orice, cum îi spunea Polonius fiului său Laerte..

2. Sînt foarte bun prieten – şi prietenia noastră vine de la literatură şi cu mult înainte ca viaţa şi împrejurările să ne apropie şi să ne pună în ochii lumii într-un fel de alianţă literară (alianţe care privesc, într-adevăr, de data asta, o întreagă generaţie literară, şi mai mult decît atît, necesare mai ales pentru păstrarea unui tonus minim al vieţii literare, comuniuni fireşte „elective" dar care, din nefericire, de atîtea ori s-au dovedit dezamăgitoare, cum să crezi în ele pînă la capăt?...), deci sînt foarte bun prieten şi mă simt foarte legat de el, înainte de a fi intrat în ceea ce noi numim surîzînd uneori „politică literară", cu Dumitru Radu Popescu. Prietenia noastră a început încă de la primele povestiri pe care eu le-am scris, el fiind unul dintre acei care debutaseră cu mult înaintea mea, deşi este mai tînăr... cu cîteva luni!, decît mine. Dumitru Radu Popescu reprezintă, cum să spun, vîrful de atac al generaţiei noastre, nu numai prin cît a scris, adică prin cantitate (care, să zicem, nu înseamnă întotdeauna mare lucru), însă el este unul din scriitorii cei mai buni pe care-i avem, a scris şi mult şi se poate şi alege mult din ceea ce a scris. Ne leagă o prietenie „literară" în sensul că ne-am cunoscut citindu-ne – foarte tineri fiind – povestirile, după care am rămas prieteni şi, deşi a trecut atîta vreme şi atîtea „alianţe" s-au făcut şi desfăcut în jurul nostru, continuăm să fim.

ION HOREA

Fac parte din generaţia literară care a intrat în literatură într-un moment în care se căutau soluţii noi de înţelegere a culturii, soluţii noi de organizare şi dirijare a creaţiei şi a factorilor literari. O generaţie care n-a fost încă definită. I s-a zis multă vreme „generaţia de mijloc". A trecut acel „mijloc", am intrat în anii maturităţii, au venit alte generaţii care au ocupat locul de centru, ca într-un teren de fotbal unde trebuie să fie cu necesitate fiecare la locul lui. Adevărul este că o integrare într-o viaţă literară şi în evoluţia unei literaturi se poate defini prin formarea, să zicem, a personalităţii literare, a profilului distinct, printr-o sumă de valori aparţinînd literaturii unui timp, şi în sensul acesta eu mă simt frate şi solidar cu destinul de viaţă şi de scris al lui Aurel Rău, Tiberiu Utan, Alexandru Andriţoiu, Aurel Gurghianu, Victor Felea. Toţi sîntem oameni de răspundere în viaţa literară de astăzi, toţi am învăţat lecţia aspră a responsabilităţii şi a angajării. Pentru noi cultura a fost un bun foarte scump. Dvs. puteţi să înţelegeţi ce însemna a citi pe ascuns pe Arghezi, pe Blaga, pe Pârvan, pe Maiorescu, pe Lovinescu. Pe Ion Barbu l-am transcris în secret, într-o noapte, dintr-o ediţie, ca să îl pot avea într-un buzunar, într-un carnet oarecare. Pe Panait Istrati l-am scos din dulapul Şcolii de literatură şi l-am dus la o femeie bătrînă, o cunoştinţă, ca să nu fie inspectată şcoala şi să o păţesc. Au fost daţi afară colegi de-ai mei din Şcoala de literatură pentru că l-au citit pe Arghezi. Un prieten de-al meu, H. Grămescu, traducătorul celor **1001 de nopţi**, a suferit ani de detenţiune pentru acelaşi fapt. Sînt adevăruri scrise în nişte dosare de existenţă. Vă daţi seama ce scumpă a fost cultura pentru noi şi ce frumos trebuie să fi sunat Blaga şi Arghezi în acel timp al interdicţiei lor. Şi ce fericiţi am fost noi cînd am putut vorbi despre Rebreanu ca despre un mare scriitor ardelean! Ce fericiţi am fost cînd am putut vorbi despre toţi marii noştri scriitori în anii de deschidere a culturii noastre, de scăpare de dogmatism şi de toate prejudecăţile, şi de toate elementele de apăsare morală şi culturală prin care am trecut.

Dar în acelaşi timp, coexistam – ca să vedeţi dialectica vieţii! – cu un Călinescu, cu un Camil Petrescu, cu un Tudor Vianu, cu un Emil Isac ori Bacovia... Coexistam cu valorile noastre şi în acelaşi timp noi generaţii se formau în jurul nostru. Coexistam cu oamenii aceia mai în vîrstă decît noi care se apropiau de înţelegerea lucrurilor, nu a celor pe care nu va reuşi nimeni vreodată să le înţeleagă şi să le justifice, dar de înţelegerea căilor de eliberare a vieţii de asemenea greutăţi. Înaintea noastră a fost o generaţie mai năpăstuită, generaţia lui Doinaş, Tonegaru şi Geo Dumitrescu, oameni care au stat deoparte nu pentru că au dispreţuit literatura şi cultura română, ci pentru că n-au fost de acord cu nişte practici ale vieţii literare.

Dar, în sfîrşit, ceea ce vreau să spun este că această generaţie a noastră a răzbit, a ştiut să petreacă procesul de decantare a lucrurilor, să lase deoparte tot ce era de lăsat deoparte şi să acumuleze, să cîştige ceea ce era nepreţuit, valoros în acumulare şi cîştig spiritual. Aceşti oameni care sîntem noi, „generaţia de mijloc", avem acest sentiment de solidaritate faţă de valorile culturii noastre naţionale. Solidari cînd vedem acte de neglijare a acestor valori, de nepreţuire a lor în adevărul istoric, şi naţional, şi social care li se cuvine şi li se potriveşte. Cunoaştem această lecţie a istoriei – nu spun că sîntem nişte eroi ai literaturii pentru asta! – dar a răzbi printr-un asemenea timp atît de tensionat e un act de îndrăzneală, pentru că îndrăzneală e nu numai spargerea vaselor ci şi curajul de a păstra rotunjimea şi soliditatea lor...

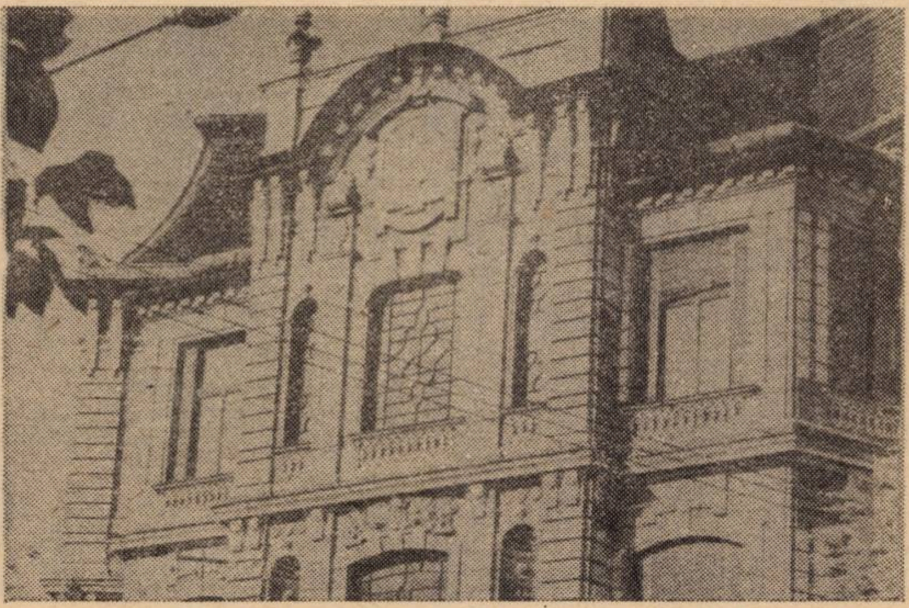

TIMIŞOARA: Faţadă (Splaiul Tudor Vladimirescu)

ANGHEL DUMBRĂVEANU

Aparţin aşanumitei generaţii '60. M-am simţit întotdeauna solidar cu spiritul înnoitor al acestei generaţii, cu ceeea ce propunea ea în poezia românească. Din instinct artistic, dacă nu şi din alte pricini, am evitat acele „noutăţi", devenite, în scurt timp, clişee, care circulau, ca în vase comunicante, în lirica acelor ani. Au fost afilieri, retrageri sau reîntoarceri – un fel de joc publicitar, cu efecte de moment, fără mari cîştiguri – în perspectiva timpului – sau pierderi, pentru cei în cauză, pentru că pierderile ori cîştigurile sînt consecinţa muncii, culturii, rigorilor pe care şi le impune fiecare, în singurătatea îndeletnicirilor sale.

Departe, prin natura lucrurilor, de strategiile literare ale anilor, uitat adesea, regăsit cu mirare, mi-am conservat un fel de ingenuitate a privirii, venind rar la întîlniri visate îndelung. Dintre toţi congenerii, pe Nichita Stănescu, Petre Stoica, Horia Zilieru, de pildă, i-am simţit întotdeauna foarte aproape de inima mea, în tot felul de anotimpuri. Cu mulţi ani în urmă, cineva m-a întrebat cum pot fi atît de bun şi constant prieten cu un poet ca Horia Zilieru, care scrie atît de diferit faţă de mine. Poate că şi acesta este un argument, aş fi vrut să-i răspund, dacă nu-mi lipsea spontaneitatea replicii.

Unii mai cred şi astăzi că generaţia noastră s-a impus printr-o mare solidaritate literară. Dacă avem în vedere aspectele superioare ale problemei, cele ce ţin fundamental de crezul literar, poate că aşa a şi fost. Nu trebuie să confundăm niciodată drumul unei generaţii literare cu grupările şi regrupările unui moment sau altul, care ţin de interese ocazionale, nu întotdeauna reprobabile. Ceea ce mi se pare cu adevărat nobil în apariţia şi afirmarea unei generaţii este comuniunea de idealuri, respectul pentru valoare şi încercarea fiecăruia de a rămîne întotdeauna el însuşi.

PLATON PARDĂU

Generaţia mea poate fi definită prin raportare la război. Am scris nu de mult într-un articol că literatura română a ieşit din cel de-al doilea război mondial rănită, că dacă există un cîştig al scriitorului de astăzi – şi există! – el este pe plan social: acela de a fi căpătat un rol important în societate, de a se simţi util într-o societate în construcţie, acela de a simţi că efortul lui, că gîndirea lui, că strădania lui de a face ceva pentru acest popor ajung la popor şi pot fi de folos. Acela de a se simţi dator să aibe o privire dialectică asupra societăţii şi a mersului ei, de a nu fi un simplu rapsod al realităţii, ci un gînditor, această calitate primind-o scriitorul de astăzi de la societate sau, cel puţin, această dimensiune o sa întîlnindu-se astăzi cu dorinţa societăţii. **Simţirea politică** uneşte, în primul rînd, toate generaţiile de scriitori şi a unit şi generaţia mea, generaţia celor care se apropie de 50 de ani, o generaţie de scriitori care a crescut în acest interes pentru social, pentru fapta zilei de astăzi, pentru istorie, pentru dreptate, pentru adevăr. O generaţie de scriitori interesată acut de ceea ce se întîmplă în istoria pe care o trăiesc, de **regîndirea** istoriei simţind că acest lucru este în consens cu dorinţa societăţii. Pentru a scrie, un scriitor are nevoie şi de acest reazem, să ştie că este necesar societăţii, că oamenii printre care trăieşte se uită la el ca la unul dintre aceia ce pot da răspunsuri la întrebările lor. Fără acest raport, fără această relaţie reciprocă, un scriitor nu poate trăi, nu poate crea în condiţiile normale. Şi poate că acesta e unul dintre elementele cele mai importante ale climatului în care creează generaţia mea.

NICOLAE DRAGOŞ

Ca vîrstă, întrucît am mărturisit anul naşterii, va fi uşor să se numească generaţia literară din care fac parte. Îngăduiţi-mi să o numesc generaţia lui Nicolae Labiş – acest mare şi veşnic poet care a scris în metaforă modernă sentimentele unei epoci, deschizînd un drum fertil pentru lirica românească. Cei mai apropiaţi scriitori? Dar sînt atît de mulţi, încît răspunsul, oricît m-aş strădui, ar rămîne incomplet. De la Eminescu şi mai de demult de Eminescu pînă la Arghezi şi de la el pînă la un tînăr autor, căruia cu toată dragostea îi însemn solidaritatea mea pe cartea abia tipărită, toţi îmi sînt scriitori apropiaţi. Pentru mine, Eminescu şi Arghezi n-au trecut şi nu vor trece niciodată dincolo de viaţă, ei trăiesc. Prietenii literare – da. Relaţii literare e o expresie pe care, pentru că o bănuiesc conţinînd în sine un sens peiorativ, nu o cultiv. Destinul scriitoricesc ni-l marchează în primul rînd întîlnirea cu mari creatori şi propria noastră viaţă, dar şi gîndul că avem mari contemporani. Cînd scriu un vers nu pot uita că azi îşi scriu poemele Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, Gheorghe Pituţ, Marin Sorescu, Ion Horea, Gheorghe Tomozei, Cezar Ivănescu şi ştiu bine că mîine, dacă aş răspunde la aceeaşi întrebare, aş adăuga multe nume, pentru că poezia românească de azi este poezia tuturor truditorilor ei întru frumos.

LIVIUS CIOCÂRLIE

Întîmplător, tocmai acum citesc, din raţiuni didactice, **Histoire de la littérature française de 1789 à nos jours** a lui Albert Thibaudet. Este o istorie pe generaţii. Ca s-o reuşească fără să forţeze lucrurile, autorul e nevoit să facă numeroase ajustări. Totuşi, în mare, conceptul de generaţie se dovedeşte funcţional.

De fapt, cred că istoria literară se stratifică pe generaţii numai în vremuri cît de cît stabile. În epoci frămîntate vîrstele se învălmăşesc. Atunci ecranul generaţiilor se tulbură prin goluri şi plinuri, căci scriitorilor în activitate li se adaugă prezenţa latentă a celor ce lipsesc şi prezenţa falsă a celor ce prisosesc.

În ce mă priveşte, am sentimentul că nu fac parte dintr-o generaţie, ci dintr-o categorie: aceea a autorilor „anacronici", care au început să publice mai tîrziu decît ar fi ştiut s-o facă, atunci cînd s-a produs o potrivire între exigenţele epocii şi exigenţele lor. În această categorie, decalat faţă de centrul ei valoric în care se află autori ca Radu Petrescu, Leonid Dimov, Ovidu Cotruş şi alţii, mă situez.

ION HOBANA

Aparţin generaţiei versului eminescian „Nu credeam să-nvăţ a murit vreodată...". Aceasta este, după clasicii interbelici, se pare, unica generaţie literară autentică. Nu vi se pare că se tot inventează generaţii? După cum se ştie, într-un veac există doar trei generaţii, noi, prin clasamente, ne depăşim veacul... Aparţin, aşa cum preciza I. Negoiţescu, „fantezismului nostru modern, ale cărui stele fixe sînt, în afară de autorul **Întunecatului April**, Radu Stanca, Dimitrie Stelaru, C. Tonegaru, Leonid Dimov şi Emil Brumaru". L-aş adăuga aici pe Cezar Ivănescu. Deşi nu îi sînt prieten, mă leagă de el faptul că îl orbeşte veacul ca şi pe mine...

MIHAI SIN

Vorbiţi despre o generaţie din care fac parte. Problema e mai complicată. Criticii s-au ferit să definească o generaţie căreia i-aş aparţine (sau au făcut-o prea puţin, fără ecou recunoscut) iar eu şi colegii cu care am debutat (fiecare pe cont propriu) cam în acelaşi timp, ne-am străduit şi mai puţin în acest sens. Se pare că nu ne-a plăcut zgomotul campaniilor şi nici nu ni s-a oferit ocazia să ne „bucurăm" de ele. Mă simt solidar cu scrisul mai multor prozatori, dar am, mi se pare firesc, mai puţine afinităţi. Uneori afinităţile nu înseamnă şi asemănări. Proza pe care am scris-o nu seamănă cu aceea a regretatului Radu Petrescu, de care m-am simţit, timp de mai mulţi ani, foarte apropiat, şi a cărui dispariţie a fost un şoc pentru mine. Cei cu care mă simt afin, sînt, cum spuneam, în general prezenţe discrete (nu şi naive, nu şi lipsite de importanţă) şi nu cred că pot fi numiţi „definitorii" pentru fenomenul literar prezent, receptarea lor critică şi publică fiind un proces mai lent. Deci nu mă pot substitui în nici un fel acestui stadiu al receptării, neplăcîndu-mi reclama şi autoreclama, deşi îi cunosc bine importanţa.

Realizator: Marian ODANGIU

ANIŞOARA ODEANU

„Simina şi istoria"

Simina şi istoria, **cel mai frumos roman al Anişoarei Odeanu, îşi poartă eroii prin capitala anului 1947. Simina este naratoarea, aflată acum în situaţii cărora le face faţă tot mai greu. Căsătorită cu un Radu, medic, tînăr căruia toţi îi profetizaseră o mare carieră, eroina renunţă la tot pentru a-şi păstra intactă dragostea; pentru a-şi ocroti iubitul. În Bucureştii anului 1947 există însă şanse tot mai puţine de a trăi din munca intelectuală, aşa că eroina va vinde mereu obiecte, „amintiri de familie", pentru a trăi „decent". Romanul este de atmosferă, în sensul strict al cuvîntului este un roman „de familie", dar mai ales romanul acestui personaj feminin teribil pe care îl cunoşteam din celelalte cărţi ale scriitoarei: personaj teribil, gata de fapte mari, de un remarcabil eroism al atitudinii, de spirit de sacrificiu, dar mereu surprins de evenimente; mereu uluit de evoluţia „istoriei".**

În literatura noastră, atît de săracă în romane consacrate acestor ani, romanul Anişoarei Odeanu mi se pare a fi o carte mai mult decît necesară. Dar, dincolo de caracterul documentar al cărţii, există o vervă a scriiturii şi o fineţe analitică de zile mari. Roman autobiografic, ca şi celelalte romane ale Anişoarei Odeanu, Simina şi istoria **oferă, poate, şi o explicaţie a acestei etape din creaţia ei. La zece ani de la moartea scriitoarei, atragem atenţia asupra acestei cărţi, încă inedite.**

Cornel UNGUREANU

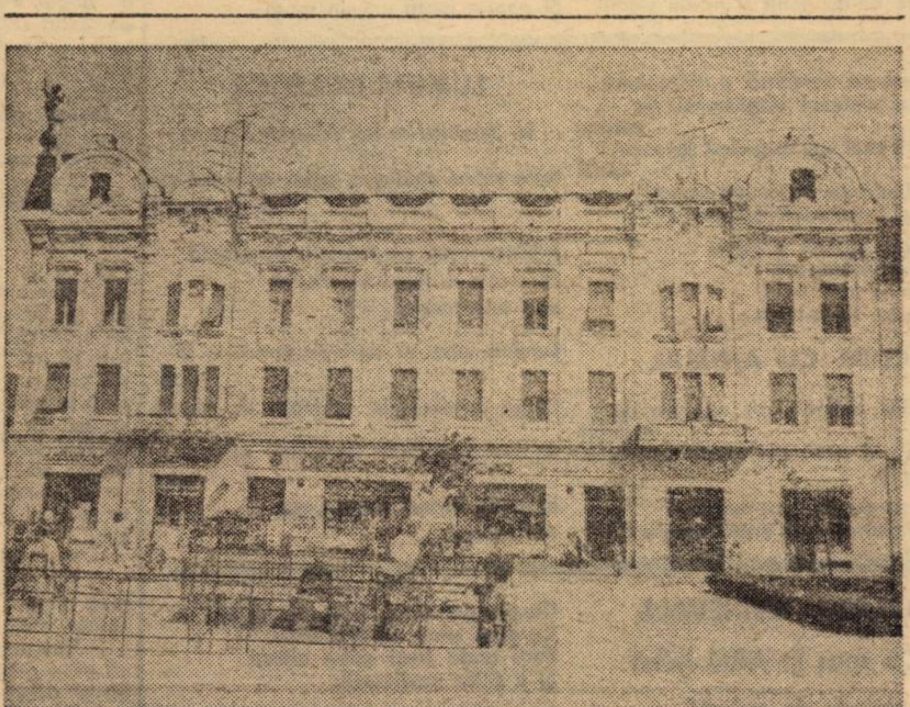

TIMIŞOARA: „Piaţa Traian"

La „Consignaţii" o mulţime de cucoane, din acelea care seamănă a mumii şi despre care se afirmă că sînt, din acest motiv, distinse, şi cîţiva domni cu aere degajate pe care îi imaginezi foarte bine la „Cina" sau la „Athené Palace" discutînd cu „maitre d'hotel"-ul puţin înclinat în faţa lor (exact atît cît trebuie ca să pară respectuos fără să-şi piardă demnitatea). Buchetele diverselor vinuri de calitate, ca nişte seniori moderni, democraţi dar fără familiarism. Par puţin plictisiţi dar nu şi-au pierdut siguranţa mişcărilor şi nici morga (trebuie să fi născut „lume bună" ca să-ţi însuşeşti acel soi de morgă care îl deosebeşte pe mylord de valetul lui băţos). Desprinzi din zumzetul general fragmente de fraze în limba franceză, o franceză a străzii, rostită cu accent parizian, iar cînd ajung la cucoana care le ia în primire obiectele, o schimbă într-o românească afectată, cu „r"-uri şi cu accent nazonant. Scot din sacoşe de „vremuri bune" sau din truse, fel de fel de bibelouri şi servicii de porţelan şi cristal, învelite în foiţă boţită sau în fulare fine şi uzate, extrem de delicate, extrem de „nevrazate", pe care le înşiră pe tejghea cu gesturi pioase ca pe nişte sfinte moaşte, cu privirile, însă, absente şi trufaşe. Aceste ceşcuţe, de pildă, sînt limoges-uri (de care Iani pretindea, cu dispreţ, că sînt „porţelanuri burgheze"), acest vas verzui de culoarea mării e un Murano, serviciul acesta de tort e un Rozenthal, iată nişte veilleuse Galli şi Lalique servicii de Sèvres şi de Saxa. Le-am învăţat pe toate de la Tania care, din cauza lui Iani, era expertă în materie şi avea aerul că pune chiar o pasiune, ceea ce, după părerea mea, nu era decît un snobism.

Mie nu-mi plăceau, din toate, decît acele vaze simple de Murano pentru linia lor graţioasă şi reflexele marine ale sticlei. Dar puteam să mă lipsesc şi de ele. Ca şi de etolele de vulpi albastre şi de sconcs şi de pelerinele îngălbenite, de hermină. Eram foarte mîndră de cocul pe care mi-l făcusem în creştet şi de centura lată de nabuc negru cu ţinte aurite şi mă simţeam între ei ca o pasăre măiastră. Cred că mi-ar sta bine, îmi spuneam, cu acest evantai mare, negru, din pene de struţ, pe care l-a scos în clipa asta o bătrînă fardată agresiv, probabil o fostă actriţă de muzic-hol. Noroc că pînă voi fi bătrînă – îmi spuneam – vor mai trece o mie de ani.

– Dumneavoastră?

Tresar ca trezită din transă. Îmi ridic sacoşa cu fleacuri şi le scot, înşirîndu-le pe masă. Lumea se uită intrigată la joben şi mie îmi vine să rîd, dar mi-e şi ciudă pe tante Helène că e totuşi pîrlită, aş fi vrut să scot şi eu ceva mai de preţ. Mă întreabă: numele, pronumele (ezit la nume, fiindcă nu m-am obişnuit cu cel nou), îmi cere buletinul şi am impresia că doamna asta, cu părul cărunt, bătînd în bleu, dar cu aer mai mult parvenit decît distins, mă priveşte ca pe o hoaţă. Îmi aduc aminte că şi portarul m-a privit, cînd am ieşti cu sacoşa umflată – mai ales din cauza jobenului – cu un fel de subînţeles, parcă ştia că îi vînd lucrurile lui tante Helène. Nu ştiu cum ar fi trebuit să arăt şi să mă port ca să nu le par suspectă acestor oameni, în fond, îmi vine în minte cînd mă văd iar în stradă balansîndu-mi sacoşa goală, că sînt chiar hoaţă, de vreme ce îi vînd lucrurile lui tante Helène. Mă imaginez în faţa unui tribunal, apărîndu-mă: „Nu mai aveam ce mînca şi lucrurile astea stăteau degeabă". Cei trei magistraţi rămîn împietriţi, pe chipurile lor nu se poate citi nici un sentiment uman, n-au nici umor, nici sensibilitate, nu-i amuză frumosul meu coc de mărimea unui măr şi nici nu-l înduioşează aerul meu ingenuu. „Problemele D-tale particulare", mi se răspunde, „nu ne privesc. Vînzarea lucrurilor altuia este un delict pedepsit de Codul Penal". Deci mă înfurii „ar fi trebuit să mă las să mor de foame?" „Nu ajungeai în situaţia asta dacă aveai un salariu. Banii se cîştigă prin muncă cinstită". „Soţul meu munceşte mai mult decît ar trebui, dacă se antrenează cu un caz interesant sau o experienţă de Laborator, stă peste orele de servici, uită şi de mîncare şi de odihnă. Eu muncesc dublu de la vîrsta de 6 ani, pe lîngă orele de balet am făcut şi şcoală, n-am avut ore de joacă, aşa cum au alţi copii. După accident, cînd am rămas pe drumuri, nimeni nu s-a întrebat ce voi face. Iar acum cînd fac o muncă de salahor în casă, tocmai pentru a-mi justifica existenţă, mi se reproşează că nu muncesc". „Lucrurile astea nu ne privesc", mi se răspunde, „noi sîntem aici ca să pedepsim delictele. In cazul de faţă delictul de furt". Îmi fac singură sînge rău cu închipuirile mele, care nu sînt întîmplătoare, noroc că încă din copilărie am renunţat să mai conving, apelînd la afecţiunea cuiva. Toată ordinea lumii, şi cea socială şi cea cosmică, îmi spun, sînt făcute să lezeze afectivul, iar oamenii sfîrşesc a nu mai putea suporta, chiar dacă ies din marea bătălie, la bătrîneţe devin sau aspri sau plîngăcioşi. Eu însă am să mă păstrez surîzătoare chiar peste propriul meu dezastru. Dixit, are să mă deteste, pentru înfruntarea asta, şi mai mult, dar nu-mi pasă. Trec pe lîngă o mică vitrină în care un magazin de pe pasaj îşi expune nişte sandale dublate de o oglindă. Mă uit în ea. Nu se cunoaşte pe faţa mea nimic din ceea ce gîndesc şi e mai bine. Ies în Calea Victoriei, n-am nici un motiv să mă grăbesc. Radu tot doarme şi de altfel numai pe stradă mă simt bine. Prima persoană cu care vin nas în nas e mătuşa mea Tania.

– Nu-ţi închipuiai că o să ne vedem aşa curînd după telefonul de azi dimineaţă, îmi spune drept salut. Poartă o rochie de mătase imprimată strînsă pe corp şi scurtă şi cu un decolteu patrat ce i se opreşte la jumătatea sînilor, are părul proaspăt vopsit şi aranjat într-o savantă coafură din ondule şi bucle, probabil vine chiar de la coafor. Frapantă de la o oarecare distanţă, de aproape tipul ei de vedetă americană care interpretează un rol într-un film cu o rusoaică refugiată la Paris, a început să-şi arate reversul unei fanări, inerente vîrstei mature, în pleoapele devenite prea grele, în umbrele prea pronunţate de sub pomeţi şi buzele devenite prea tăioase cu tot rujul întins peste contururile buzei superioare pentru a obţine acel aspect dreptunghiular gen „wampă 1935". Carnaţia ei de pe gît şi piept ca şi aceea a braţelor, cu acel reflex auriu al blondelor e încă frumoasă, pe faţă are doar, sub fard, ceva din transparenţa unei foiţe puţin boţite, consecinţă probabilă a machiajului pentru scenă.

– Am fost la Consignaţie să dau cîteva lucruri, spun. Toată după amiaza am lucrat la boxă ca să le adun.

– Se vede după unghiile tale... Le privesc şi eu. În adevăr am uitat să-mi curăţ unghiile murdare de praful din boxă. Mă gîndesc ruşinată că poate şi acesta a fost unul din motivele pentru care femeia de la consignaţia m-a privit cu neîncredere. Nu te-ai schimbat deloc, adaogă. Radu ce părere are?

– Nu mi-a spus niciodată nimic. Nu mi se întîmplă în fiecare zi.

– Nu ţi-a spus fiindcă e delicat. Eu nu cred că nu observă.

– Ai vreun interes special să mă pisălogeşti? o reped. De aceea ţi-a tras chiulul şi Iani. Mă mir că nu-ţi dai seama cît de pisăloagă eşti.

– Iani?! ciripeşte ea. Dacă vrei să ştii, îmi pare bine că am scăpat de el. Şi aşa nu mai folosea la nimic. M-aş fi descotorosit de mult, dar mă ameninţa cu sinuciderea. Tu nu ştii ce scene au fost între noi! Nu văd de ce zîmbeşti cu superioritate...

– Mi-l închipuiam pe Iani pe catafalc sinucis din amor... Parcă voiai totuşi să pleci cu el în Grecia..

– Eu, în Grecia? Mi-ai mai spus-o la telefon. Hai s-o luăm din loc, am impresia că e unul care trage cu urechea. În ce direcţie mergi?

– N-aveam nici o direcţie. Hoinăream.

– Ca deobicei. Eu mergeam pe bulevard, vroiam să iau tramvaiul 14.

Tania e mai scundă decît mine, are capul mare şi picioarele cam scurte, defect pe care-l remediază purtînd totdeauna tocuri foarte înalte. Ca toate parvenitele, preferă pantofii de reptilă, asortaţi cu poşeta, şi are un fel de a-şi încreţi o cută între sprîncene în semn de distincţie. N-am putut înţelege niciodată succesul ei la bărbaţi. Nu părea să aibe temperament, cel puţin în teatru unde juca destul de corect dar rece, copleşită parcă de o oboseală milenară, cu timbrul ei monoton şi sec. Ii privesc şi acum profilul ascuţit şi banal, cu o uşoară tendinţă de „double menton".

– Ai să te descurci tu, îi spun.

– Sînt eu femeie să nu mă descurc? Şi îşi întoarce capul spre mine cu o privire trufaşă. În clipa aceea un tip cu aer de intelectual, foarte bine îmbrăcat, are, privind-o, o expresie de uimire şi îşi încetineşte mersul, ca şi cînd ar vrea să i se adreseze, iar ea surîde. Şi dintr-odată se petrece o metamorfoză, faţa i se reconstituie pe alte date, ochii i se micşorează şi devin foarte oblici scăpărîndu-i ca la felinare, dinţii mari, albi, îi dau o expresie tînără de fetişcană sănătoasă, acel ceva adormit din ea a dispărut brusc şi e toată numai provocare. Îi cunoşteam acest soi de farmec dar îl uitasem.

– Il cunoşti? o întreb.

– Crezi că îi cunosc pe toţi caraghioşii din lume?!

– O fi vreun cronicar dramatic care te cunoaşte din teatru...

– De ce cronicar dramatic? Numai cronicarii dramatici m-au văzut la teatru?

– Avea un aer de intelectual. Mai joci?

– Mda, dar nu mă bazez pe teatru. Nişte roluri tîmpite din care n-ai ce scoate. Ştii ce fac? Şi zîmbeşte iar: învăţ limba rusă. Mi s-a promis un post de translator... Ei, te las. Pa. Să-mi mai dai din cînd în cînd un telefon. Ce face Radu? Bine? Şi pleacă fără să mai aştepte un răspuns. Cineva e gata să mă răstoarne, e individul cu înfăţişare de intelectual care se grăbeşte strecurîndu-se pe urmele ei ca un cîine de vînătoare pe urmele unui vînat. Şi-mi aduc aminte de explicaţia pe care a dat-o un prieten al meu cînd Tania a nimerit în garsoniera mea de la etajul X într-un grup de „tineri de viitor", toţi ultracultivaţi, suprarafinaţi şi sensibili la vulgaritate „genul acesta de femeie provoacă marile drame pentru că aduc în viaţă tot ceea ce dezgustă inteligenţa dar aprinde simţurile".

Acasă dau de Radu care doarme pe spate într-o poziţie de parcă s-ar fi prăbuşit de la o înălţime şi, ca totdeauna cînd e foarte obosit şi se culcă pe spate, sforăie îngrozitor. „Cum poţi, frumuseţea, să scoţi asemenea grohăituri şi orăcăeli", spun în gînd „oare acesta eşti tu cel adevărat?" Ies din nou fiindcă mi-a venit brusc o idee. Mă duc la portar care citeşte ziarul în cabina lui:

– Iartă-mă că te deranjez. Vreau să te rog ceva...

– Poftiţi.

– Am nevoie de 500.000 lei pentru cîteva zile.

– 500.000? De ce nu mi-aţi spus de ieri? Vi-i aduceam azi dimineaţă. Peste maximum o oră vă aduc un milion. Mi-i restituiţi cînd puteţi... Nu e nici o grabă.

– Mulţumesc foarte mult.

Radu nu mai sforăie, are somnul uşor şi probabil paşii mei şi uşa de la intrare l-au trezit din acela profund. „Vei avea ce să mănînci" îi spun. Şi mă simt foarte mulţumită că am mai cîştigat o zi.

Spre marea mea stupefacţie, s-au vîndut în foarte scurt timp chiar obiectele ce mi se păreau nevandabile: dagheroscopul, jobenul şi o parte din pene. Mă duc cu Radu să luăm banii şi femeia cu părul albastru, care mă privise cu suspiciune, ne informează cu o seriozitate profesională ce-mi aminteşte umorul englezesc, că dagheroscopul l-a cumpărat un filatelist ca să examineze prin lupa lui timbrele, jobenul, o echipă de artişti amatori care aveau programată o piesă satirică şi mai căutau şi alte jobene pentru cei ce jucau rolurile de politicieni burghezi, iar penele cineva de la o întreprindere de pompe funebre din provincie ca să-şi împodobească caii de la dricurile de lux.

– E destul de caraghios, spun eu.

– Nu e deloc caraghios, mă contrazice ea, noi aici avem de a face cu fel de fel de oameni.

Şi acum mă priveşte ca pe o intrusă, dar se pare că prezenţa lui Radu mă absolvă în parte.

Vîr banii în poşetă, care şi-a reluat acum forma de cînd stătea în vitrină, umflată printr-o hîrtie de împachetat, mototolită, vîrîtă în interior. La cîteva clipe după ce am ieşit, mă pufneşte rîsul. O pereche de bătrîni – el şi ea – îmbrăcaţi în mare ţinută de doliu, întorc capetele, privindu-mă cu o scîrbă ofensată. Radu încearcă să se amuze şi el dar veselia lui pare puţin forţată.

– Te rog, Radu, să mă ierţi, dar mi se pare totul foarte amuzant, îi spun după ce izbutesc să mă potolesc. „Nimic nu se pierde, nimic nu se cîştigă, totul se transformă". Trăim o epocă de mutaţii. Şi mă întreb cum va fi lumea asta cînd se va consolida din nou. Ce permanenţe vor rămîne în oameni? Evident nu de aceea am rîs.

EMIL MANU

NUMAI SEARA...

Numai seara, spaţiul şi timpul devin metafore colorate,
Iar metafizica o stare terestră
În care şi rocile sînt aproape fluide,
Deşi, lumea începe să capete o lumină fantastă
Şi uiţi pentru o clipă zgomotul mecanic al străzii,
Polemicele în jurul melancoliei moderne,
Controversata iluzie a fericirii...
Numai seara, cînd oraşul şi-a tras obloanele de fier
Şi visele s-au îmbrăcat în cămaşe de noapte,
Poţi discuta în linişte despre singurătate şi despre dragoste,
Aceste paradisuri mereu pierdute ale omenirii...

DISCOTECILE SECOLULUI

Nu ştiu dacă universul începe cu noi,
Cu fiecare din aventurile noastre confidenţiale,
Cu fiecare din decolările visului diurn,
Cu fiecare sonerie a telefonului dimineaţa
Aducîndu-ţi o bună vestire...
Dar ştiu că universul nu e posibil
Fără aventurile, decolările şi soneriile visului nostru diurn.
Copiii cresc aducîndu-ţi orhidee de rîs
Sau lianele îmbrăţişerilor calme
Şi uneori deziluzii şi apendicite.
Şi tu trebuie să le bandajezi deziluziile
Să le operezi apendicitele optimismului,
Să le tratezi bolile pe care le contractează
La discotecile secolului,
Discoteci pe care Goethe nu le-ar crede posibile
Dacă i-ai povesti că sînt condiţia noastră umană.

SÎNT SERI MARINE

Sînt seri marine cu decoruri grave
Cînd spunem singuri versuri elineşti
Şi cînd licoarea limpede din ceşti
Ia consistenţă şi culori de lave.

Armonizăm trecutul în trohei
Cînd ne cuprind dilemele totale
Şi construim sisteme agonale
Din ultimele veacului idei.

Bat ape cu reflexe de agate
În ochii tăi de odisei nescrise
Şi cu bucatele uitate de Ulise
Organizăm banchete eleate.

TIMIŞOARA: Faţadă (Piaţa Traian)

TOT CĂUTÎND UN PARADIS PIERDUT

Tot căutînd un paradis pierdut,
Refacem o istorie parcursă
Şi din atîtea pergamente scursă
Din care ne-au gonit şi ne-au vîndut.
Ne-ntinde-n fiecare seară-o cursă
Aceeaşi lună cu palori de lut
Din anii, azi, de nerecunoscut
Cînd viaţa nu ne-acordă nici o bursă.

Întinde mîna, timpul din clepsidre
Sau orele-ngheţate-n orologii
Aduc gesticulaţii reci de hidre

Şi doar din cărţi ne laudă ologii
Dintr-o Veneţie bolnavă de trecut
Din care au plecat şi apele şi dogii.

UNDE-S MELANCOLIILE BOEME?

Unde-s melancoliile boeme,
Cînd recitam poemele astrale,
Cu praful tinereţii pe sandale
Şi capul sus, în nevăzute steme?

Din zi în zi cu pasul mai agale
Începem viaţa s-o gîndim în gheme
Şi să ne ruşinăm dacă-n poeme
Viaţa prinde forme siderale.

Era un timp de vis madrigalesc,
Copacii toţi spuneau proverbe
Cu înţelesul prea lumesc

Prin înserările superbe
Ca un turnir donchijotesc
Şi azi himera ne mai fierbe.

SÎNT VISELE DIN CE ÎN CE MAI GRAVE

Sînt visele din ce în ce mai grave
Şi oamenii mai singuri cînd visează.
Cu mîna albă timpul desenează
Figuri desprinse din oglinzi concave
Cînd somnul vine ca un jet de lave
Şi cînd trecutul rece galopează
Prin zilele-ngheţate în octave.
E noaptea noastră searbădă şi ternă
Cu miros anacronic de sipet.
Nu-ncape visul tot în nici o pernă
Şi poezia toată într-un sonet!

VALERIU BÂRGĂU

LUMINA DIN CERUL PLIN CU APĂ

Lumina din cerul plin cu apă
e limba unei bizare mitologii

o fereastră rotundă deschizi
şi cerul continuă să existe pe întuneric.

NOIMA DE AUR

Puţină linişte proiectează pe geamul murdar
roiuri de muşte sîcîitoare;
în pămînt te aud
într-o imensă scorbură a orizontului
fredonezi cîntecul cioplitorilor de calcar.
Portretul unui om muncind în aerul coclit
– e o fiinţă cu o mie de chipuri
brăzdînd luminoasă ecranul

în sîngele muncit şi sărat
ploaia de primăvară
bate ritmul unei tobe
ta-ra-ta-ta, ta-ra-ta-ta...

CLIPĂ CU ANIMAL

Credincios animalul se apropia de vedenie
şi urmele îi rămîneau adînc întipărite în mişcare

porii i se deschideau surprinşi
lumina visătoare îl arăta magilor.

LUMINĂ ERMETICĂ

în memoria lui Marin Preda

Între ziduri strălucea mîna artistului cu şase degete

îngenunchiaţi pe treptele de aramă
cercetăm o lume interioară
prin telescoape.

Lumina care se aprinde ermetică în spaţii
frînge memoria în culcuşuri de plumb

un om cu mîinile desfăcute pentru urlet

e fericit zărind gropile negre
din univers.

ION SÂNGEREANU

CÎTE CUVINTE...

Cîte cuvinte vor mai fi
vîndute-n tîrguri, pe tarabe,
şi cîţi cultivatori de-o zi
le-ascund lucirile bolnave...

Cîte cuvinte vor mai da
tîrcoale, printre noi trimise
spre-a ne hrăni şi-a ne-mbrăca
speranţele cu paradise...

Cîte cuvinte vor ieşi
pîndindu-ne la drumul mare
cînd încercăm a obosi
să ni se caţere-n spinare

Şi să ne călărească-n trap
cu pintenii proptiţi în oase
ca un îndemn din care scap
miresme dulci şi găunoase...

Cîte cuvinte vor mai fi
vîndute spre-a ne călări!

CIREŞELE DINTÎI

Azi lucrurile poartă cîte-o vină
Şi nu poţi să le dai la vreun spălat
Doar mîna ta e singura lumină
Neruginită după-acest lăcat –
În împăcare cred, nu în păcate,
Cum nu cred în cireşele dintîi
Pe care ţi le vînd înviermănate
Copiii-n care nu ştii să rămîi –
Percepte n-am cît lumea are legi
Ce mă silesc mereu să le-ocolesc
Dar mă gîndesc la mîna ta ce-o legi
De-un soare neştiut, nepămîntesc,
Cum îmi întinde focul din cireaşă
Prin care viermii albi vor fi trecut,
Şi simt atunci vinovăţia laşă
De-a nu fi cum am fost la început,
Să vînd cireşe roşii lîngă casă
Dar sufletul să-mi fie nevîndut –

BALADA MEDIEVALĂ

(De spus la Alba Iulia)

Cetăţi brumate de cocleală
Păienjeniş în pivniţi, hrube
Prin care prinse de sminteală
Prinţese rătăcesc zălude...

Ziduri pe care-şi coc vorace
Cucutele neadormite
Otrăvurile inspumate
Pentru pocalele-aurite,

Cărţi, liturghii cu diademă
Săpată-n colţi de pahiderme
Săruturi puse ca o stemă
Pe cărămizile din terme,

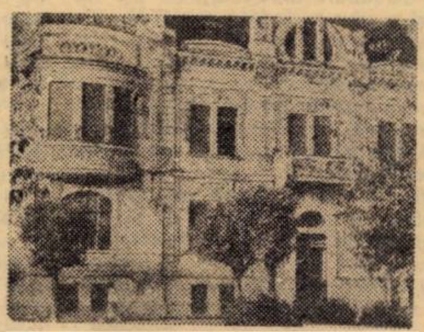

TIMIŞOARA: Splaiul T. Vladimirescu

Portaluri, pardoseli mîncate
De întrebări hamletiene
Nebune, pin' la noi uitate
Pe cap cu flori de sînziene,

Cîntări sculptate-n luminare
Ce nu se mai topesc de veacuri
Schilozi ce mîngîie altare
Ca să le intre-n cîrje leacuri,

Lanţuri bătrîne, păcătoase,
Cangrenă rece a zidirii
Ce le simţim şi azi pe oase
Cînd se întorc în somn martirii,

Case-n genunchi, parc-a rugare
Cu ochii stinşi pe tencuială
Porţi unde treci către uitare
Şi o chilie medievală,

În care ard ca nişte vreascuri
Cuvintele ce işi lăsară
Tot mustul limbii noastre-n teascuri
Şi sîngele ni-l luminară –

VIN PRINTRE VOI...

Vin printre voi, buni cum sînteţi
Desigur, o să mă dezmeticesc...
Vremea e să-mi astîmpăr nebunia
Măduvei din osul meu ceresc –

Vremea e să-mi umplu de lumină
Ochiul stins, de lacrimi biciuit,
Daţi-mi doar o zi din cîte-s toate
Ca să fiu frumosul ei orbit –

O să-mi pară-atuncea o poveste
Că-s hrănitul nopţii peregrin
Că mă plimb adulmecat de umbre
Ce se storc în teascuri, de venin,

Că din visul care-l port în mine
Singurul ce ştie că mai sînt
Mă cerşeşte şi-uneori mă strigă
Un copil cu aripi de pămînt –

MOARA LA CAPÎLNA

Ca o mamă ce-şi adună
Lacrimile în maramă
Moara strînge de la lună
Ape firave de-aramă –

Ar mai măcina de-o pită...
Roata de-opreşte, suie...
Pe şindrila putrezită
Apa parcă bate cuie –

Noaptea, cînd se culcă satul,
Moara-n oameni se îngroapă –
Bat în dungă şi de-a latul
Limbi în clopot de apă –

---

110 ani de la moartea lui AVRAM IANCU

MOMENTE DIN TRAGEDIA UNUI SFÎRŞIT

O bătrînică din Munţii Apuseni mi-a vorbit despre chipul de Soare al Iancului. Glasul ei alunecase într-un minunat cîntec. Cîntecul îi era atît de puternic, încît toate pădurile de pe înălţimi şi văi intraseră în marea horă a unei amintiri de preţ. Şi tot ea a mai pomenit de umbra Craiului de Munte. Atunci glasul i-a obosit şi intră în tăcere.

După revoluţie, Iancului nu-i mai rămăsese decît prigoana şi durerea. Suferinţele poporului său îi întunecă întreaga fiinţă, căzînd în păienjenişul unei boli fără leac.

Duioasele povestiri ce urmează sînt rodul unei culegeri de amintiri din gura poporului, din gura acelora ce au păstrat, din tată în fiu, istoria unui înaintaş. Craiul s-a bucurat de această înaltă cinstire.

1.

Într-un salon al spitalului din Baia-de-Criş existau două paturi. În unul, lîngă fereastră, bolea Iancu, în celălalt un evreu bătrîn. Infirmiera aduse în încăpere un domn. Purta haine negre, scumpe. Recunoscîndu-l, Avram Iancu îşi adună toate puterile şi se sculă grabnic. Îmbrăţişarea durá cîteva minute.

– Am trăit parcă anume ca să te mai pot vedea, frate Bariţiule.. Plăcerea e cu atît mai mare, cu cît mă trudesc a ajunge cît mai repede la marea mea odihnă. Crede-mă, am obosit trupeşte şi mintea mi s-a întunecat mult prea mult. Voinţa mi-a scăzut la zero. Zero absolut... Am aici cu mine cîteva numere din „Transilvania", pe care o scoţi la Sibiu, dar ochii mei...

Bolnavul scoase dintr-o desagă revistele cu hîrtia mototolită, apropiindu-le de piept şi netezindu-le cu palmele.

– Am fost unul dintre bunii tăi cititori. Am fost. Acum mă port epavă pe unde mă duc bietele picioare... Bariţiule, ţine-mă, o ameţeală mă împinge de pe stîncă. Ţine-mă!

– Te afli în mîinile mele, frate şi iubite Iancu. Stai jos pe pat şi linişteşte-te. Boala va trece şi primăvara ta iar va sosi.

– Care primăvară? Primăvara înseamnă viaţă, flori. Eu nu mai am anotimpuri, au veştejit. Am lăsat veşniciei unicul dor al vieţii mele. Tu, George, îl ştii. Sper că de cînd eşti membru al Academiei Române nu l-ai uitat.

– Am venit să te ajut, Iancule.

– De departe ai venit şi nu mai ai pe cine ajunge. Moartea, numai ea mă va scoate din groaznicul spital al vieţii mele... Temniţa! Uite temniţa! Höln! Sluga de Höln m-a tîrît în temniţă şi tot din porunca lui mi s-au tras pumni. Cîinele de împărat şi-a închis ochii să nu vadă cum e tratat un om sub protecţie. Auzi, protecţie! Sub această odioasă protecţie se ţine un popor de sute de ani... Horia! Şi eu am făcut ca şi el. Alături de aripa lui mă vreau în largul celor patru vînturi. Nu despicat de ei, ci aşezat de mine însumi... Cheamă-mă, aşteaptă-mă...

Obosit, bolnavul căzu într-un somn adînc. Bătrînul evreu îl rugă pe domnul Bariţiu să-l asculte.

– Îl cunosc pe acest om de mult. L-am stimat şi dacă odată, în cîrciuma mea, m-a ameninţat. „Tu, cîrciumare, de pe urma slugilor trăieşti şi nu a grofilor. De aud că te porţi cum nu trebuie cu cei ce-ţi deschid uşa, te leg de un mesteacăn pe Găina şi chem o lupoaică să-ţi urle la ureche. Înţelesu-m-ai? A avut dreptate să mă biciuiască. Aşa învăţai cum să mă port cu ţăranii de pe urma cărora trăii pînă la adînci bătrîneţe. Am optzeci şi trei de ani. Şi dacă l-am cinstit cu gîndul pe domnul Iancu, vă spun că ar fi bine ca cineva să-i poarte de grijă. Ar fi păcat ca un român ca el să moară fără luminare. Eu aici îl păzesc, nu-s bolnav. Doctorul ştie.

– Vorbeşti adevărat?

– Adevărat. Acasă nu-l pot duce. casa mea e mică şi plină. Asta am dorit a vă spune. Klein mă cheamă.

– Domnule Klein, eu pot plăti un om să aibe grijă de dînsul în continuare. Cine ar putea fi acea persoană?

– Nimeni.

– Cum nimeni?

– E greu, greu. Cînd e furios, e tare greu să-i stai în cale, să-l potoleşti. Ţăranii îl urmează, dar el fuge. Klein nu vrea bani, el ce face, inima cere. Greu. Mă învoiesc să scriu ce se întîmplă cu boala sa.

2.

Iulie, 1872. Marele tîrg de pe Muntele Găina, tîrgul de fete, se afla la orele după ce soarele răsare. Moţii de pe toate dealurile şi văile din împrejurimi se adunară într-un număr impresionant la petrecerea lor anume şi unică.

Un om lipsea. Lipsa provocă întristare. Niciodată, în ultimii douăzeci de ani, nu se întîmplase ca Regele Munţilor să nu răspundă prezent la delicata şi importanta sărbătoare. Nimeni nu ştia şi nici nu putea bănui ce stavilă se ridică în faţa celui aşteptat. Bătrînii ţinură sfat şi sfatul hotărî ca fetele de măritat să-şi cumpere şi să-şi împodobească capurile cu baticuri negre, iar feciorii de însurat să cînte din fluierele lor numai doine de jale.

După puţin timp, una dintre iscoade aduse vestea că domnul Avram Iancu urcă, călare pe un cal, cărăruia de către satul Sîrbi.

Fetele aruncară năframele îndoliate, întîmpinîndu-l şi sărutîndu-i mîinile. Craiul se opri în mijlocul mulţimii, în faţa tinerilor, umplînd muntele de veselie.

– Jucaţi, jucaţi feţii mei! Vorbind şi jucînd vă alegeţi perechi, perechi. Viitorul este al vostru.

3.

Interesaţi, oamenii satelor crişene aflară cîte ceva de la doctorii din Baia-de-Criş, Brad şi Arad, dar spusele acestora erau departe de ceea ce se putea constata, în săptămînile din urmă, întîlnindu-te cu omul din care nu rămăsese decît semnul umbrei.

Primarul Maxim din Hălmăgel trase alarma.

– Oameni buni, se adresă el îngrijorat unui grup de tîrgoveţi la Hălmagiu, steaua vie a domnului Avram Iancu va trece în moarte. Mă tulbură despărţirea de lumina lui şi mă chinuie gîndul că nu va mai fi.

Filimon, negustorul de sare din Ciuci, întrebă:

– Iar boleşte?

– Ba, umblă. După ce fugi din spital, bolirea i se trecu în preumblare şi preumblarea e pe la capătul drumului. Umblă şi chinue.

– Care e semnul morţii?

– Mi-e greu să-l spun.

– Nu te scapi de noi pînă nu ştim adevărul, pînă nu cunoaştem amănuntul. Nu ne coace, primare!

Maxim ceru ortacilor să se depărteze de locul întîlnirii din forfota tîrgului, apoi povesti:

– Ieri, vineri, cine credeţi că-mi deschide uşa primăriei? Domnul Iancu intră ca o vijelie. Mă scol să-i dau scaunul din faţă, dar el se aşeză pe o laviţă şi privi ţintă la rama cu fotografia împăratului Franţ. Priveşte, tot priveşte şi spune: „Maxime, vezi tu doamna ce se uită în ochii mei?" Răspund: „Pe doamna n-o văd, – îi văd pe împărat tras în cerneluri şi vopsele." „Nu-i Franţ, mincinosul nu poate, nici pe hîrtie, să stea în faţa mea. Doamna e Maria Tereza. Veni să mă vadă şi să mă ceară de bărbat. Ştie că n-am fost însurat". Eu, ca să schimb o ţîruţă vorba, întrebai: „De ce nu v-aţi căsătorit, domnule Iancu?" „Păi eu m-am înfrăţit cu Revoluţia. Revoluţia a fost şi a rămas soţia mea cea bună şi dreaptă şi sfîntă. Da, da, Tereza acum se vrea alături de mine. Nu vezi că-mi întinde mîna ei de împărăteasă?... Maxime, ţine-mă că mă duce. Mă duce! Scoate puşca şi apără Revoluţia!" „Domnule Iancu, liniştiţi-vă. Maria Tereza e moartă de aproape o sută de ani" „Ştiu, cu moartea din ea îşi face lucrarea, chemîndu-mă. Maxime, Maxime, tu ţinteşte şi trage. Trage!..."

Răduţ, un flăcău din cătunul Bănceşti, nepotul centurionului Nicolae, zis Prisăcaru, eroul ce se prăpădi în bătălia de la Tălagiu, la 1849, îşi prinse capul între mîini, văietîndu-se:

– Mai bine aş muri eu.

– Greşeşti tinere, greşeşti. Tu rămîi să-i porţi lupta pînă la împlinirea dorinţei. Numai aşa se va odihni fericit. Revoluţia i-a fost nădejdea. Bătaia nu s-a sfîrşit.

– Mă duc să-l caut.

– Unde?

– În munţi, prin sate, pe vale. L-oi găsi într-un atare loc. De-i zăpsăsc urma, dau de ştire.

Negustorul de sare se împotrivi:

– Eu zic să-i lăsăm cale liberă, să nu-i curmăm mersurile.

4.

Sub Gorunul lui Horea, Iancu doarme la Ţebea. Somnul îi este păzit de o santinelă. Cîrciumarul aşteaptă să se trezească pentru a-i vorbi.

Întrevederea e scurtă:

– Ce vrei, Klein?

– Doctorul vă aşteaptă la spital.

– Aştepte... Klein, tu de ce nu mai eşti birtaş?

– Fiul m-a dat afară din propria mea prăvălie.

– Şi de ce nu faci plîngere?

– Degeaba, tot el cîştigă.

– Vezi, tot degeaba mă aşteaptă şi pe mine doctorul la spital. Ştiu, îl năpădesc scrisorile, intervenţiile, compătimirea. Pînă şi drăguţul de împărat Foaleverde a cerut relaţii detailate despre situaţiunea mea. Formalitate, mîrşăvie...

5.

După cîteva zile, Crăişorul fuse văzut de o ciobăniţă în apropierea satului Baldovini. Stătea în iarba unui colnic, privind către vale.

Turma de oi se trase la umbra unui copac şi fata, stăpîna lor, veni pînă aproape de omul aflat în odihnă.

– Eu, eu nu-s iscoadă, domnule Iancu. Tata îmi zice păstoriţă; mama mă alintă cu numele Codruţa, zîna codrilor. Nici zînă nu-s, ci fată cuminte de moţ.

– Iartă-mă, fată cuminte de moţ, greşii. Ochii tăi caută turma de oi dalbe şi nu răul pe care l-ar putea face fiecine. În timpul copilăriei şi mie mi se spunea păstor şi Avrămuţ. Avrămuţ îmi spunea mama, tata şi toţi vidranii mei. Pe urmă... Pe urmă oare cum mi s-a spus?... Fată, păstoriţă, zînă, icoană, ce întunecime se vede acolo?

– Acolo, dincolo de Criş, deasupra munţilor, se scaldă norii în lumină. Tatul e lumină.

Iancu sări din pajişte şi-şi întinse mîinile cu degetele răsfirate.

Avram Iancu în anii de după revoluţie şi o litografie de Ioan Constande

– Norii, craii cerului! Ei îs peţitorii tăi. Iotă-i, se apropie înfloraţi cu aur rupt din soarele slobozeniei în dreptate. Veniţi voi crai şi limpeziţi în linişte pămîntul ruinat în durere! Vin, pentru tine vin norii ce se scaldă în lumină şi putere... Pentru Iancu, lumina ascunde o pată neagră. Uită-te bine, uită-te Zînişoara mea dragă, pata e în despicătura văii, lîngă piciorul de sus a prăpastiei... Prăpastia!

Ciobăniţa se cutremură de emoţie.

– Domnule Iancu, să vă aduc apă rece de la izvor. E aproape doaga în care ţîşneşte. Apa rece alină orice pic de oboseală.

– Gîndul şi agrăirea ţi-s bune. Adu-mi apa munţilor mei, cu miros de piatră şi sînziiene.

Cînd fata se reîntoarse cu ulciorul plin, covorul ierbii din colnic rămase fără stăpîn. O cărticică se zări între tulpiniţele unor flori albastre. Era un calendar pe anul 1872.

6.

Ploaia începuse după un vînt puternic. Avram Iancu se adăposti, ud pînă la piele, sub coroana unui arine de pe malul drept al Crişului. Slăbia îl trînti la pămînt. Nu, nu era chip să rămînă aici. Stropi mari de apă alunecau printre frunzele ramurilor, chinuindu-se şi mai tare. Trupul îl tremura sub povara hainelor. Într-un tîrziu găsi putere să se strecoare prin hăţişurile luncii pînă la marginea oraşului. Trecu pe lîngă o casă, două, trei. La a patra, în faţa porţii, se opri. O tuse puternică îi făcu înaintarea imposibilă. Cu mare greutate intră în curtea şi casa de om.

Se aşeză pe un scăunel, apoi privi interiorul luminat de un opaiţ. În patul de lîngă soba camniţei se afla un copil. Ochişorii îi străluceau.

– Sărut mîna, naşule.

Vocea copilului o cunoştea. Abia atunci îşi dădu seama că se află în casa cizmarului Spiridonaş din Brad.

– Să trăieşti voinice! Singur?

– Tata şi mama se duseră cu surioara la vrăjitoare. Mîncarăm bureţi cuci şi...

Copilul începu să plîngă. Naşul îşi lepădă haina, se apropie de el şi-l alintă.

– Lisăndruţa, soruţa, bău lapte?

– Bău.

– Vrăjitoarea cine este?

– N-o cunosc.

– Unde stă?

– Pe deal. Naşule, eu mă rog în faţa icoanei pentru ea. Bunătatea cerului o va ajuta.

Mugurel se coborî din culcuşul lui, se aşeză în genunchi şi după ce rosti o rugăciune, adăugă:

– Sfîntă icoană cu Maica Domnului, ajută-mi surioara să scape de vărsături şi de toată boala ce i se trage din otrava bureţilor. Am să-ţi răsplătesc bunătatea prin cuminţenia mea.

Naşul ridică finul în braţele sale.

– Cine te-a învăţat să te rogi?

– Mama.

– Obiceiul e frumos. E frumos şi dacă nu de puţine ori ajutorul întîrzie să vină. Dar, spune-mi, dascălul tău cine este?

– Domnul Parfenie.

– Minunat. Şi dînsul vă spune să vă rugaţi.

– Ne cere să învăţăm.

– Şi voi, elevii dumnealui, învăţaţi?

– Da.

– Cîţi repetenţi a lăsat în anul trecut?

– Nici unul.

– Frumos, foarte frumos.

– Lisăndruţa se mai îmbolnăvi în primăvară şi domnul învăţător nu-l lăsă pe tata s-o ducă la...

– Unde s-o ducă?

– La vrăjitoare. Domnul a adus buruieni, le-a fiert, a făcut ceaiuri şi soruţa, după ce le bău, se însănătoşi. Dumnealui nu-i trebuie plată.

– La doctor îi trebuie?

– Doctorul e ca şi vrăjitoarea, numai că vrăjitoarea are răbdare să aştepte.

Naşul scotoci prin buzunare, scoase o grămăjoară de bani pe care îi aşeză în mîna băiatului.

– Mugurel, finuţule, fugi în deal la casa vrăjitoarei şi spune-i tatei să ducă fata la doctorul spitalului. Să nu întîrzie o minută.

Dis-de-dimineaţă, Avram Iancu se afla faţă în faţă cu doctorul de serviciu, Radoslav.

– Lisăndruţa, cum se simte Lisăndruţa?

– Fata cizmarului Spiridonaş se află înafara oricărui pericol. Mi-a fost prezentată cam tîrziu, cu grad mare de intoxicare, dar am făcut tot ce s-a putut face. Banii trimişi sînt mult mai mulţi decît necesarul. Treizeci de coroane vi le restitui.

– Păstraţi-le în contul altor copii ce vor avea nevoie de serviciile pe care le oferiţi, deşi acestea ar trebui să se bucure de gratuitate. La revedere.

În micul parc din curtea spitalului, doctorul ieşi înaintea celui ce nemulţumit pleca. Spuse:

– Revăzîndu-vă, domnule Avram Iancu, cu stimă sînt obligat să vă avertizez, ca şi în rîndul trecut, că starea sănătăţii în care vă aflaţi e sub orice critică. Vă internez imediat.

– Nu e nevoie.

– Vă trimit la cel mai bun doctor din Italia.

– Acolo a murit prietenul Bălcescu, sperînd. Eu vreau să mă înghită pămîntul acesta simţindu-mi şi ultima răsuflare. Lisăndruţa! Copiii, toţi copiii au nevoie de înţelegere.

7.

Iancu fuge şi se fereşte de lume. Simte căderea în pradă şi se vrea singur, singur. Zilele de august sînt fierbinţi şi el se află cu capul neacoperit. Pălăria din fir de pai a dăruit-o unui sătean din Poiana.

Cimitirul pe care îl caută e la poalele unui deal, în apropierea unei mori de apă. Două zile a călătorit pînă aici. La poartă îl întîmpină gropaşul. Trece de gropaş şi se îndreaptă spre mormîntul Elenei. Aprinde o luminare, sărută lemnul crucii, spune:

– Sînt vinovat. Dragostea mea pentru tine s-a numit vis şi visul rămase durere. Te-ai stins, aşteptîndu-mă. Acum de ce nu mă cauţi, de ce nu mă chemi? Sînt slobod să vin lîngă tine, să-ţi mîngîi părul şi să-ţi sărut buzele. Ultima ta scrisoare e la mine, în mine şi în tot ce noi doi am gîndit. Elena, iartă-mă, eu n-am avut vreme să te fac fericită. Nedreptatea ne-a nefericit pe amîndoi, nefericită a fost întreaga noastră naţiune. Răul se va sparge negreşit şi steaua dreptăţii ne va îndulci somnul. Fii sigură, Elena, te-am iubit...

8.

Pe uliţele satului Lunca călca un pribeag. Răvăşite îi erau hainele, iar mersul, o înaintare fără ţintă. La crucea drumului de lîngă casa lui Florea, clopotarul, se opri în faţa unei rugi de piatră. Cîteva clipe rămase neclintit în faţa monumentului, apoi se aşeză pe mica fundaţie a acestuia. Mai pe urmă îşi ridică bîta cu fluier în capătul de sus, începînd să cînte a jale.

Sosirea i-a fost observată de Costina, una dintre bătrînele satului, care îşi melîţa cînepa în şerinca de verdeaţă dintre casă şi gura uliţei. Se apropie şi zise:

– De mult nu venirăţi pe la noi, domnule Iancu. Mai deunăzi poruncii bărbatului să vă caute la Baia şi să vă zică să plecaţi pe la Lunca, că ne umplu dorul.

Musafirul îşi continua doina ca şi cînd nimeni n-ar fi spus nimic, ca şi cînd nimeni nu s-ar fi aflat lîngă el. Femeia îi examina cu atenţie ţinuta, îi privi faţa gălbejită şi brăzdată de cute adînci, smolită de sudoare.

– Eu îs Costina, muierea lui Florea, Florea ce luptă în revoluţie umăr la umăr cu domnul Buteanu, fie iertat...

Doina de jale nu-şi întrerupse firul. Sunetele ei veneau dintr-o aleasă simţire, dintr-un ştiut afund al măiestriei. Niciodată nu-l auzise pe Iancu cîntînd atît de frumos. „Nu-i a bine", se gîndi ea. „Ochii lui nu mai scînteiază, îs aburiţi. Doamne, ce poate fi?"

– Toma, fratele lui Florea, e dus cu viţele la pădure. Vine şi el către seară, să-şi orînduiască casa ce se aprinse de săgeata unui trăznet. Vijelie mare trecu pe la noi în săptămîna trecută. Vîntul rupse cucurujii, norii scînteiară şi apa spălă pămîntul. Îl doare mîna lovită în răzmeriţă, da nu se lasă. Crişcă dinţii şi trece mai departe... Domnule Iancu, plecaţi la casa noastră, să vă servesc cu mălai dulce şi smîntînă.

Doina continua. Costina îşi pierdu răbdarea şi merse, pe unde a apucat, jeluindu-se:

– Veniţi, oameni buni, Craiul Iancu îşi arată cîntecul cel de pe urmă.

Crucea uliţii se umplu de bătrîni, tineri, copii. Mihnirea îi cuprinse pe toţi pînă la plîns şi dincolo de el.

Plîngeau în linişte, să nu lovească cîntecul.

Vitalie MUNTEANU

Virtuţile unui temperament liric*)

Ana Selena scrie o poezie pornind dintr-un temperament poetic, nu dintr-o cultură poetică. De aici, sinceritatea cam frustă şi uneori cam prea directă a poeziei sale, ca şi anticonformismul ei trufaş. O tradiţionalistă nu numai în vederile liricii sale, ci şi în vederile ei morale, e de aşteptat că poeta îşi structurează poezia pe valori eticiste şi spirituale stenice, cu vechime în timp, iar nu pe tranzienţa valorilor fragile şi friabile de azi.

Meditaţia poetei atinge viaţa sentimentelor intime, devenirea lor în acord sau dezacord cu lumea, trecerea implacabilă a timpului, ce erodează fiinţa, pierderea inocenţei iniţiale, maculată de plăgile lumeşti, tehnicismul ce ucide: Pomi de fier / Răsad de flori de plastic / Cuburi de beton..." **sub care poeta imploră:** „Ascunde-mă, mamă, ascunde-mă / De păcatele lumii sub zăpezile mari", **căci** „nu ştiu unde să găsesc / Aripa ce m-a smuls din pruncie".

„Melancolia trandafirului albastru" **este o biografie lirică a unei mari obsesii: obsesia de-a fi iubită, iubire tutelată de valorile morale ale trecutului sau de către cele ce ar putea deveni ale prezentului, prezent care, raportat la trecutul nostalgic, este privit cînd ironic, cînd sceptic, cînd cu refuz. Ceea ce distingi în această poezie prea puţin feminină a Anei Selena este apoi valoarea ei de document uman existenţial. Poeta cîntă nu numai pierderea inocenţei, a vîrstei pubere, irosirea în van a sentimentelor curate, insensibilitatea instaurată în relaţiile umane, dar, mai cu seamă, ea cîntă refuzul demn al umilirii femeii în plan social şi sentimental, căci, zice ea:** „Femeia din mine / Se risipeşte-n ninsori. / Cugetul e stăpînul definitiv / Tot ce-i carnal îmi repugnă. / Insinuant mă învăluiţi / Cu vorbele voastre.. / Sînteţi al dracului / De inteligenţi şi culţi / Şi umilitor de bărbaţi" (Vîrsta interioară).

Ana Selena
melancolia
trandafirului
albastru

Extirpată de melancolizări stereotipe, de lacrimogenii sau melodrame feminine, poezia Anei Selena e una dură, lucidă, acidă, sau, chiar cînd întorsătura ei devine nostalgică, ea îi contrapune o frînă sceptică. Aerul poeziei sale este frust, de dialog amical, în care poeta îşi spune detaşat confesia, cu o naturaleţe familiară, uneori, poate, luată de un avînt prea patetic.

Se detaşează din volumul ei, cam eteroclit construit, e adevărat, din care temele sau motivele ei obsesive pot fi urmărite, totuşi, se detaşează, zic, cert, că Ana Selena vine în poezie nu atît cu virtuţi stilistice scînteietoare, cît cu virtuţi de temperament liric, cum ziceam, şi mai ales cu structuri şi motive timbrate personal, ale unui univers intim autentic, dramatic prin datele liricii sale, ale unui eticism transilvan de substanţă perenă.

Ion ARIEŞANU

---

* Ana Selena – „Melancolia trandafirului albastru" – Editura Albatros, 1982.

CORINA VICTORIA SEIN

●

FIUL ARE DREPTUL SĂ CUNOASCĂ ADEVĂRUL *)

Povestea începuse într-o noapte cînd, întorcîndu-se acasă însoţit de o fată, Bogdan renunţase la „libertate". Fata îi „turnase: atît cît putuse s-o facă printre rarele momente cînd nu-şi turna în pahar, povestea vieţii ei, poveste nici măcar interesantă, dar se săturase să tot mănînce la „Express", aşa cum se săturase şi de aşternutul veşnic nestrîns şi de storurile lăsate la geamuri. Dimineaţa, în timp ce fata se pregătea de plecare, cu o calculată încetineală, privindu-i braţele subţiri de copil nedezvoltat şi degetele îndemănatice care încercau să tragă firele peste o ruptură a ciorapului, se hotărîse.

„Ştii să faci mîncare?".

Fata, surpinsă, rămăsese cu mîinile lipite de pulpa peste care se întindea ţesătura găurită a ciorapului.

„Nu sînt îndrăgostit. Dacă n-ai să mă pisezi cu întrebări sau cu dorinţe nesăbuite o s-o ducem bine".

Plecînd la birou îi pusese o cheie în mînă.

„Eşti liberă să pleci şi să vii cînd vrei, ziua, noaptea să-mi respecţi orele de somn. Am o muncă grea".

Cu o mutrişoară ce se voia plină de înţelegere şi de satisfacţie, mai scundă cu un cap decît el, se ridicase şi-l sărutase simplu ca şi cum devenise conştientă că jocul dragostei nu e obligatoriu.

Aşa au trăit doi ani de zile, Bogdan văzîndu-şi de activitatea sa, ea respectîndu-i dorinţele. Nici unul nu se gîndise la căsătorie, pînă într-o seară:

„Mîine am nevoie de mai mulţi bani. Sînt însărcinată şi am găsit un medic care e gata să mă scape de belea".

„Nu ţi-e frică?"

„De ce? asta-i soarta femeii".

„Eu zic să-l laşi, ne căsătorim". Ea ridicase sprincenele, eventualitatea asta nu-i trecuse prin cap.

Ionuţ venise pe lume fără prea mare gălăgie, fără să schimbe modul lor de viaţă. Cînd culoarea de rac lăsase loc albului de crin pe faţa rotundă a copilului, Bogdan începuse să treacă mai rar pe la clubul unităţii. Se bucura că asupra căminului continuă să plutească seninul calm. Ţinea la femeia care devenise mama copilului său atît cît poate cineva ţine la un om apropiat, care nu-i este indiferent. Îi rămăsese fidel întîmplător şi nu voit. Ea continua să se ocupe de gospodărie şi de copil. Nu exalta de fericire, părea împăcată cu lumea. Sarcina, naşterea aduseseră schimbări esenţiale în fizicul ei, o făcuseră frumoasă. Bogdan se surprindea privind-o cu admiraţie, mirîndu-se că simţurile lui nu cresc o dată cu atributele, de netăgăduit, ale femeii. Se gîndea că pasiunea, la urma urmei, poate să fie o născocire, că adevărata fericire este tocmai o astfel de situaţie, un trai cu o curgere liniştită a afectelor.

Zilele, lunile continuau să treacă. Ionuţ creştea. Nimic, aparent, nu se schimbase. Doar că soţia lui se întorcea din ce în ce mai tîrziu acasă. Începuse din nou să bea. Nu-i îngrădise libertatea pînă în ziua cînd, întorcîndu-se acasă, găsise copilul singur, aproape sufocat de plîns. Ea apăruse spre ziuă. Era beată. Avea un pantof în mînă şi capătul eşarfei de mătase roşie se tîra în urma ei. Zîmbea într-un fel cretin. Înfuriindu-se îi strigase:

„Nu ţi-am cerut decît să-ţi îndeplineşti obligaţiile elementare, nu-mi pasă că bei. Îmbată-te acasă...".

Se oprise îngrozit nu de hohotul isteric de rîs răguşit şi inuman, ci de perspectiva că acea femeie, continuînd să bea, ar pune în pericol viaţa copilului.

„Nu", zisese ea şi părăsise apartamentul trăgînd după ea culoarea vie a eşarfei. N-a încercat s-o oprească. Simţea că ar fi fost zadarnic şi nici nu voia. La cîteva luni, primise o telegramă prin care ea îi cerea o sumă mare de bani. Nu se grăbea să divorţeze, deşi şefii îi cereau tot mai des să lămurească într-un fel situaţia familială. Ionuţ, un copil superb, cu chipul frumos, îi ocupa tot timpul liber. Se părea că totul a intrat pe făgaşul, dacă nu cel mai bun, cu siguranţă normal. Cînd, mergînd într-o zi să-l ia pe Ionuţ de la femeia care-l creştea, aceasta l-a întîmpinat cu mirare:

„Unde e Ionuţ?".

„Cum, unde e? Dumneata mă întrebi pe mine?".

„Da, pentru că soţia dumneavoastră a venit pe la prînz. Mi-a spus că s-a întors acasă şi că vrea să facă o plimbare cu copilul. „Îl voi aduce", zicea dumneaei, cînd am să obosesc..." O găsise în faţa uşii. Copilul dormea în braţele ei. Ochii îi erau stăpîniţi de febră, părea bolnavă. L-a privit lung şi cercetător cum urca treptele. Ajuns lîngă ea, i-a făcut semn:

„Ssst, a adormit greu, să nu-l trezeşti...".

A deschis uşa şi i-a făcut semn să intre. A păşit în casă cu o emoţie disimulată, aproape evlavioasă. Dacă Bogdan ar fi voit, ar fi observat lumina bucuriei cum încerca să-i îndulcească suferinţa. După ce îl aşezase pe Ionuţ în pătuţ, îşi scosese haina. Înfăşurată pe gîtul ei uscat, eşarfa, aceeaşi eşarfă a cărei şerpuire îi împrumutase, în noaptea plecării, o notă de eleganţă, de mister chiar, acum uzată, scotea în evidenţă sărăcia fizică. Niciodată nu fusese vorbăreaţă iar pe Bogdan îl cunoştea destul de bine ca să-şi dea seama că el nu aşteaptă nici un fel de explicaţie, dar ea avea nevoie de cîteva cuvinte prin care să facă o punte de legătură între ea şi bărbatul lîngă care trăise atîţia ani.

„Ce mai faci?".

„Eram bine pînă acum cîteva ore...".

„Te stingheresc? Ştii, n-aş vrea s-o fac... Am încercat să fiu aşa cum voiai tu... Am reuşit cît timp am fost lăsată în pace, adică atîta timp cît treceam neobservată... Nu mi-a fost prea greu, îmi convenea traiul liniştit, lipsit de griji... De unde să fi ştiut eu că în mine zace o bestie pe care n-am s-o pot învinge? O să-mi spui că alcoolul a fost cel care m-a împins în prăpastie. Te înşeli, el mi-a fost cel mai bun prieten... Beam şi uitam că tu nu mă iubeşti, îmi dădea curajul să mă privesc în oglindă şi să-mi spun, ceea ce trebuia să observi tu; mă făcusem femeie şi nu mai erau suficiente îmbrăţişările fugare din rarele momente cînd aveai nevoie de mine... şi s-a întîmplat ca într-o zi un bărbat să trezească toate simţurile adormite în mine. Ai să poţi înţelege fericirea umbrită de durere? De ce n-ai fost tu în locul lui? Vezi, aveam nevoie să uit şi cum nu cunoşteam altă metodă, m-am apucat, din nou, de băut... Cînd ţi-am cerut bani, eram singură. Am fost părăsită şi lăsată să meditez. Natura mi-a venit în ajutor, m-am îmbolnăvit. Sînt grav bolnavă, n-o spun ca să te înduioşez, ştiu că eşti de piatră, ţi-o spun doar aşa, ca fapt divers. În sanatoriul de unde am ieşit ieri, mi s-au făcut toate investigaţiile posibile: am cancer hepatic. Banal dar adevărat. Ce să fac, aş fi preferat o boală mai romantică, boala de plămîni, de exemplu...".

Bogdan o ascultase. Ciudat. Cuvintele femeii, deşi puteau fi adevărate, veneau ca o scuză. Iar ea, ei bine, ea i se părea o răzvrătită. Rămăsese acolo, lîngă pătuţ, sub privirea lui, ca să se pedepsească.

„Am să plec...".

„De-aş putea să-i spun şi eu ceva, măcar o înjurătură..." gîndea Bogdan, încercînd să înghită nodul din gît care-i mărea, prin spasm, mărul lui Adam.

„Dacă m-ar lovi, m-ar bate, aş avea dovada că însemn ceva pentru el. Cum poate să stea aşa, să se uite fără să clipească? Ce altă vină am eu, în afara aceleia de a fi fost de acord să fie liber şi să fiu liberă de toate legăturile conjugale? Poate că asta fusese începutul sfîrşitului... şi, totuşi, anii de căsnicie nu vin acuzatori...".

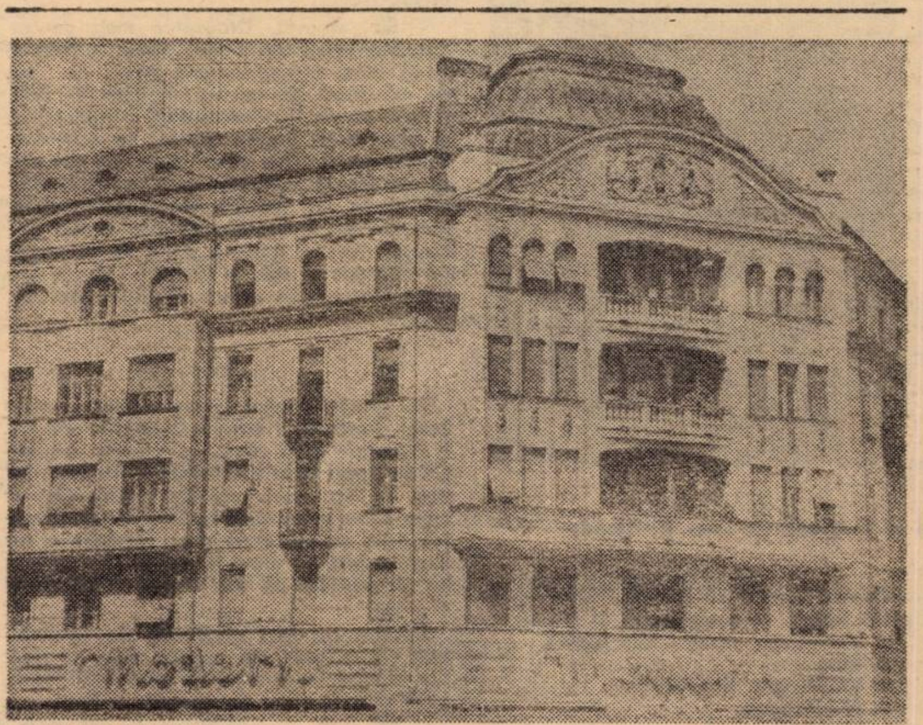

TIMIŞOARA: „Piaţa Operei"

Un fel de ameţeală, ca un văl se lăsase peste ea, ascunzînd-o, ocrotind-o. Îşi pierduse pentru cîteva clipe cunoştinţa, lucru care i se întîmpla destul de des în ultimul timp. Trecuse clipa, trecuse poate pe lîngă unica ocazie cînd ar fi putut să afle adevărul, pentru că, intenţionase să-l determine pe Bogdan să vorbească. Revenindu-şi, se îngrozise de ceea ce voise să facă. La ce i-ar fi folosit adevărul? De ce să-l chinuiască şi pe el, omul care o „culesese" de pe drumuri şi îi oferise un cămin? Ce să facă dacă nu o putuse iubi? Mai curînd se condamna pe ea. Dacă ar fi avut puterea de a-i întoarce anii pierduţi ar fi făcut-o şi, poate, atunci s-ar fi liniştit. Îl răsplătise, părea că spune ea prin zîmbetul dureros aşternut pe chip în timp ce îşi aruncase din nou privirea spre pătuţ, cu acest copil la care se pare că ţine cu adevărat şi care pentru ea nu însemna nimic. Faptul că dorise să-l vadă se datora mai curînd curiozităţii şi plictiselii. De cînd părăsise spitalul nu avea ce face. Îi trecuse prin minte că s-ar putea ruga de Bogdan s-o ierte, s-o primească în casă şi să vadă de copil, dar nu numai că după ce-l văzuse îşi schimbase hotărîrea, dar nu ştia cum să părăsească mai repede casa, simţea că se sufocă, se îneacă în prezenţa lor. Poate că în clipa aceea se ura pe sine, poate că voise să se apere, să-şi justifice purtarea, nu faţă de Bogdan, ci de timpul pe care-l mai avea de trăit. Simţind că tăcerea lui Bogdan e un fel de sentinţă definitivă, se ridicase şi părăsise casa lăsînd în urma ei uşile deschise. „Mă dispreţuieşte total şi bine face" murmurase ea pe scări.

Bogdan rămăsese multă vreme în aceeaşi stare de tăcută şi impusă inactivitate. Nu se gîndea la femeia care plecase aşa cum venise, ci la incapacitatea lui de-a ierta, de-a putea să facă să vibreze în sufletul lui, un cît de mic regret. „Ca s-o iert ar fi trebuit s-o iubesc sau cel puţin s-o urăsc, ori, ea mi-a fost indiferentă". Ionuţ se trezise obligîndu-l să lase baltă gîndurile şi să se ocupe de el, aşa că, pînă seara uitase totul, de parcă nici nu s-ar fi întîmplat cu adevărat.

Toamna, în acel an, se instalase prematur. El era aşa de prins în problemele profesionale încît nici nu sesizase trecerea dintr-un anotimp în altul. Într-o seară, întorcîndu-se cu Ionuţ din parc, o găsise pe scările blocului. Îi aştepta. Părea mult mai sănătoasă şi Bogdan nu-şi putuse ascunde mirarea.

„Nu te-am minţit. E drept că de cîtva vreme mă simt mai bine. ...probabil ultimele forţe. Ştii, stau la un bărbat, aici, în oraş, e marinar şi lipseşte cam o lună. Uneori mi-e teamă să rămîn singură, aşa că te rog, lasă-mă să ies din cînd în cînd cu Ionuţ... Am să-l iau de la grădiniţă şi ne plimbăm cîteva ore, atît...".

Bogdan nu-i putuse refuza dorinţa. Aşa că, în luna septembrie, Ionuţ făcuse numeroase plimbări cu femeia care-i era mamă şi căreia el îi zicea „tanti". Ultima zi a lunii se nimerise să fie duminica. Bogdan era ofiţer de servici şi nu se opusese cînd mama lui Ionuţ îi spusese că a proiectat o mică excursie la Histria.

„Cum am putut să fiu de acord? Cine are nevoie de iertare, ea sau eu?" se întreabă acum Bogdan care continuă să ţină privirea agăţată de perechea care cobora. Urmărindu-le paşii, îşi dă seama că e staţia la care trebuie să coboare şi el. Se strecoară printre uşile aproape închise. În faţa spitalului îl întîmpină portarul.

– Hei, domnule inginer, aţi cam întîrziat. Ionuţ a trimis de cîteva ori pe asistenta Nina să vadă dacă n-aţi venit.

– Ce să fac? Acum a sosit trenul.

– Ştiu, mergeţi, o să aveţi o surpriză plăcută.

Inima nu-l mai asculta pe Bogdan. Începe să bată cu repeziciune. „Să fie oare adevărat? Să fi reuşit profesorul?". Rezerva în care se afla Ionuţ e tocmai în capătul culoarului. Ajuns la etaj, începe să alerge. Nici nu-l observă pe medicul de gardă care ieşind dintr-un salon îl salută. Numai în faţa uşii se opreşte şi respiră de cîteva ori adînc. Nu-l poate înşela pe Ionuţ, care în lungile zile şi nopţi petrecute în spital, învăţase să audă cel mai mic zgomot, să distingă paşii.

– Tată, ştiu că eşti la uşă, vino...

Ionuţ stătea întins pe spate şi peste trupul lui fuseseră trecute cîteva chingi albe şi aparent elastice. Fiul şi tatăl se privesc lung în ochi. Îşi strîng mîinile de parcă acesta ar fi singurul gest inventat de omenire pentru a arăta bucuria. Bogdan tace. Tace de frică. „Dacă nici de data asta n-a reuşit operaţia?" Ghicindu-i frămîntarea, fiul îi face semn să se aplece pînă la buzele lui.

– Am reuşit... În cîteva zile voi fi scos din corset... O, dar văd că n-ai uitat că e ziua mea. Mi-ai adus casetele... Tată, tu ce-ai făcut în ziua în care ai împlinit şaptesprezece ani?

Întrebarea îl zguduie pe Bogdan. Ce-a făcut el cînd a împlinit şaptesprezece ani? Mai mult ca sigur că s-a zbenguit cu băieţii de seama lui, a pus capcane pentru păsări, că asta era cea mai plăcută îndeletnicire. „Cum să-i spun lui Ionuţ aşa ceva, cînd el, de mai bine de zece ani, zace într-un fotoliu".

– Nu-mi amintesc...

– Te cred... Eu am încercat, aşteptindu-te, să-mi reamintesc duminica aceea de septembrie... eram cu cîteva zile înainte de a împlini şase ani, eram deci destul de mare ca să reţin nişte amănunte. Am mai încercat eu şi altă dată, fără să reuşesc, dar azi, mi-am închipuit că stau pe un platou de unde adierea vîntului dă aripi morilor, mi-am imaginat şi o roată imensă, ce se putea opri pentru o clipă, ca apoi, să deruleze, cu încetinitorul pe o pînză înălbită într-un rîu de munte, în tablouri succesive ziua aceea. Am reuşit să revăd aievea un teren acoperit cu pietre şi spini. Un peisaj sărac, uscat şi monoton, nu prea interesant. Printre pietre, ascunzîndu-mă pe după cîte o tufă de ierburi înalte, răsărite prin cine ştie ce capriciu al naturii, eu. Ştii de ce mă ascundeam? Femeia care mă dusese acolo şi căreia eu îi ziceam „tanti", se adăpostise de razele soarelui după o stîncă. Şi nu era singură. Era cu un bărbat care îi tot şuşotea ceva iar eu devenisem gelos. Îmi plăcea de ea şi, de cîte ori mă ducea în parc, se ocupa de mine, ori acum mă neglija. Ce-o fi fost în mintea mea nu ştiu, dar am luat-o la goană peste gropi cu gîndul să mă întorc acasă. Nu pot să-mi dau seama cît am alergat, cred că ajunsesem destul de departe, pentru că strigătul ei l-am auzit slab, mă chema. Atunci mi-am zis că ar fi mai deplină răzbunarea dacă m-aş ascunde. Am căutat o groapă mai mare şi am vrut să sar... Cînd mi-am revenit am privit în sus, pe marginea gropii, stătea ea... Vezi, nici de data asta n-am reuşit s-o văd clar. O văd plutind, cu paşii suspendaţi în aer şi dispare pe neaşteptate, nelăsîndu-mi timp să-i văd trăsăturile... Acum ştiu că a fost mama mea, mi-ai spus-o tu. Dar e adevărat că, după ce a aflat că accidentul fusese mult prea grav, s-a aruncat de pe o stîncă în mare?

Bogdan nu mai poate să se refugieze în tăcere. Fiul lui are dreptul să cunoască adevărul.

– S-a aruncat dar nu e sigur că vestea infirmităţii tale a determinat-o. Era foarte bolnavă, avea cancer la ficat şi poate n-a mai putut suporta durerile. Oricum, nu merită...!

– Tată, crezi cu adevărat ce spui?

---

* Fragment din romanul „FRICA ALBA", în curs de apariţie la Editura „Eminescu".

Mai vreau la Timişoara

Greu de circulat prin Timişoara! La fiecare pas trebuie să răspunzi la bineţe, la surisuri, la tineri sau virstnici care ţin, cu zimbetul pe buze, să-mi spună ceva sau să-mi ceară un autograf. Ce mulţi prieteni aveam în Timişoara, fără să ştiu! Acum, după ce ii cunosc, mă întreb cum să mă despart de ei!

* * *

Arhimede spunea: „Daţi-mi un punct de sprijin şi răstorn pămîntul". Pe harta mea automobilistică am descoperit, cu greutate, un punct: Chevereşu Mare. „Punctul" reprezenta, în transcripţie cartografică, o comună frumoasă şi harnică, aşa cum găseşti deseori în Banat, o natură înconjurătoare splendidă... şi o tabără pionierească de vacanţă. Atmosfera din această tabără pe care am vizitat-o cu colegii mei de la Teatrul Naţional din Timişoara, climatul spiritual şi exuberanţa tinereţii m-au determinat să-l parafrazez pe Arhimede: „Daţi-mi un punct de sprijin şi răstorn tot ce e urit pe pămînt!"

* * *

Niciodată nu am crezut că un spectacol de miniaturi artistice ar putea umple cu spectatori un studio, în concurenţă cu un meci de fotbal! Nu-i cunoscusem pe U.M.T.-işti. Cînd am văzut citeva mii de spectatori, cu feţele încă îmbujorate de cele opt ore de muncă, destinşi, calzi, rîzind cu poftă şi aplaudind ca la un meci internaţional, m-am lăsat copleşit de o emoţie fericită şi mi-am spus: „Ce minuni se pot realiza într-o intilnire deschisă, vie, între artişti şi aceşti minunaţi oameni ai muncii!" Ulterior am aflat că direcţiunea acestei uzine se ocupă special de educaţia etică şi estetică a tineretului din uzină. Şi aşa m-am lămurit.

* * *

„ELTIM" ne-a primit cu aceeaşi căldură. Artiştii Naţionalului, care m-au adoptat cu drag, au realizat un micro-spectacol, spectatorii s-au bucurat, au aplaudat şi ne-au declarat o sinceră prietenie. Pînă aici totul părea normal. Urmările nu le prevedeam. Mărturisind tinărului director de la ELTIM că avem dificultăţi cu instalaţia sonoră a teatrului, a doua zi, un grup de electronişti ai uzinei, cu entuziastul inginer Stoica, au fost prezenţi în teatru, în toate orele lor libere, realizind o staţie de sonorizare pe care ar invidia-o orice teatru. Ce minunată dovadă de prietenie şi... ce exemplu pentru alte mari unităţi industriale!

* * *

Între regizor şi colectivul cu care lucrează se creează o stare de comuniune afectivă. De intensitatea acestei afinităţi depinde în mare măsură succesul final. Din acest punct de vedere, lucrul cu colectivul timişorean a fost mai presus de orice aşteptare. Colaborarea cu distribuţia artistică, începută cu inerenţele reticenţe şi îndoieli reciproce, s-a terminat cu îmbrăţişări şi lacrimi de despărţire. Şi cu emoţionantele cuvinte ale lui Camil Georgescu: „Aţi fost pentru noi un fel de... Mary Poppins!" Lucrul cu atelierele, marcat uneori de enervări (nelipsite!) pentru unele întîrzieri sau datorită unor modificări solicitate de necesităţile scenei (nelipsite de asemeni, din cauza specificului muncii noastre) s-a finalizat într-o realizare remarcabilă. Colectivul scenic nu s-a făcut simţit decît printr-o rigoare discretă, cu care a construit decorul şi ambianţa, cu promptitudine şi devotament. Iar cele două „ursitoare" ale spectacolului, Coca Adrian, regizoarea, şi Carmen Popovici, sonorizatoarea, miinile mele cu care am ridicat spectacolul, mă vor ţine minte pentru cit le-am solicitat. Iar eu pentru cit m-au ajutat.

* * *

Nepoţelul meu, Dănuţ, a făcut la patru ani botezul aerului. „Melgem la Timisoala cu avionul!" (Aţi înţeles că are dificultăţi cu pronunţarea lui „r"). După ce a participat permanent (!) la repetiţiile cu „Mary Poppins", după ce a alergat prin toate parcurile din Timişoara (şi cite sint!), după ce a fost răsfăţat de toţi, a ajuns acasă. Acum toată ziua gingureşte: „Cînd mă duci la Timişoara?" E primul „r" pe care il rosteşte în viaţa lui. Copiii nu se înşeală în sentimente. De aceea şi eu nu-mi spun altceva: Mai vreau la Timişoara!

Ion LUCIAN
artist emerit

În premieră la Naţionalul timişorean:

„MARY POPPINS"
de Pamela Trawers

Într-un spectacol sincretic, de text epic dramatizat, muzică şi dans, **Ion Lucian**, acest prinţ al comediei româneşti, a lansat în premieră la Naţionalul nostru acest „muzical" după „Mary Poppins", al **Pamelei Trawers**, în dramatizarea **Silviei Kerim.**

Într-un decor care aparţine regizorului, sugerind cind un interior de familie, cînd un spaţiu de joacă sau un acoperiş, cînd cerul din care va cobori cu umbrela ei fermecată, în vizită, guvernanta Mary Poppins, **Ion Lucian** a reuşit, cu aplomb şi inefabilă intuiţie scenică, să-şi plaseze„ scenele" muzicalului său, să dea sentimentul mişcării, al vieţii trăite în varii ipostaze de către cei doi copii, guvernanta, şi ceilalţi, într-un joc de-a visul şi de-a învăţătura. Căci Mary Poppins devine, în spectacolul lui **Ion Lucian,** nu guvernanta rigidă, severă, nu profesoara de morală sau cea care aplică pedepse copiilor daţi sub ingrijire, ci devine sugestia bunăvoinţei senine, a deprinderii vieţii după un bun-simţ natural, a implicării cintului, dansului şi visului în existenţa cotidiană a fiecăruia. Ea, de fapt, este un **„om care aduce ploaie"**, un vizitator fermecat, un vis necesar acolo unde cei mari sau mici uită să convieţuiască după preceptele frumosului, ale bunei cuviinţe şi ale moralei deschise şi depline.

Putem spune că spectacolul lui **Ion Lucian** a fost o sărbătoare a muzicii şi dansului de bun gust, căci intreaga dramatizare s-a hrănit din acestea şi şi-a făcut aliate din muzică şi dans, din modalităţile muzicale atît de pregnante şi apropiate textului, ale lui **Marius Ţeicu,** prin înflorirea textului cu aceste melodii care au individualizat scenele şi uneori la fel se poate spune despre dansuri, gîndite şi realizate de **Francisc Valkay,** care au insoţit inspirat şi pline de o luminoasă candoare sau jucăuşă ironie, eroii dramatizării.

Dar dacă **Ion Lucian** a condus acest spectacol cu o strălucitoare vervă, prin muzica şi dansurile atît de pregnante, la fel se poate spune că el a reuşit aceasta ataşindu-şi nişte actori rolurilor şi scenei, animînd o trupă, nu bogată, dar care a avut coerenţa, culoarea, ţinuta necesare unui asemenea muzical.

Irene Flamann Catalina a jucat o Mary Poppins blîndă, senină, cu mai puţină vervă dansantă sau cantabilă, dar cu gesturi patetice sau de visare care au insoţit-o frumos în rol. **Camil Georgescu,** în Domnul Banks, a conturat un tip de englez cu un umor sec, cu ticurile lui savuroase, distingînd în scenă un personaj atrăgător, din citeva tuşe, insufleţindu-l, chiar dacă textul a fost sumar. Doamna Banks, în întruchiparea **Getei Iancu,** a fost o mamă la fel de aiurită şi de colorată ca şi soţul ei, în gestica şi vocea actriţei trăind şi schiţindu-se un personaj agitat şi pitoresc. Bună a fost, în Jane, **Ana Ionescu,** mai ales în scenele de dans, jucate cu Michael, ingenuitatea şi sprinteneala copilărească ale actriţei fiind bine intuite, ea intrind în cint şi în dans cu aplomb, dinamism şi autenticitate. **Radu Avram,** de asemenea, în triplele sale roluri a jucat inspirat, detaşat, de o ironie seacă, ce l-a prins cu adevărat, ca să nu mai spunem de **Mircea Belu,** care, tot în rolul său dublu, de doar citeva replici, prin doar ţinută şi gestică, a creionat un personaj colorat, de un umor deplin. La fel de plăcut s-au achitat de micile lor roluri de pinguini, **Cristian Cornea** şi **Mariana Moldan,** savuroşi, plini de biţuri, ca şi, dealtfel, ceilalţi interpreţi.

În fine, să o spunem, spectacolul lui **Ion Lucian** a avut antren, culoare, dinamism prin toate acestea, dar mai ales fiindcă această tînără actriţă care e **Miriam Cuibus** şi care, pînă la această dată nu a făcut cine ştie ce roluri, a excelat, a fost ca o stea a spectacolului. Ironia, puterea ei de a fi un băieţoi, maleabilitatea, dar mai ales jocul cu care a strălucit pe scenă, în dans, în cint, în toată alura ei jucăuş-nebunatică, au umplut spaţiul desfăşurării spectacolului. Ea a fascinat. Ea şi-a dat măsura talentului într-un rol ce ar fi putut rămine neinsemnat, comun şi cenuşiu, dar care, prin francheţea jocului ei deschis şi penetrant, prin fecunditatea paletei actoriceşti a devenit un rol de zile mari pentru cariera ei de pînă azi.

Mary Poppins, la Timişoara, a adus pe chipurile spectatorilor nu numai înseninarea, deconectarea, necesare unui asemenea spectacol, ci şi sentimentul deplin de ce înseamnă ca un mare actor, interpret, om de teatru să ştie lucra cu o trupă. De ce înseamnă să crezi cu devotament în spaţiul fermecat al scenei, unde actorul, bine minuit, laolaltă cu muzica şi dansul, poate fi, uneori, rege.

Ion ARIEŞANU

MEMORIA LITERATURII

Nu mi-l pot închipui pe Şerban Cioculescu tînăr. Nu atît tinereţea biologică nu i-aş putea-o reface într-o — să zicem — disperată încercare de a scrie o biografie a sa, cît nu reuşesc să descopăr acel filon de voioşie nemotivată, care e una din mărcile spiritului tînăr. Voioşia lui Şerban Cioculescu — atita cită e — aduce mai degrabă a protest cu voie de la poliţie. Vreau să spun că nici un gest al criticului, cît de nonşalant ar părea el, nu e în afara unei cenzuri interne. Criticul e un om cu conduită fermă, e un gladiator al aspiraţiei clasicizante. Nu vom intilni la el gesticulaţia dezordonată a celui ce narează intîmplări incredibile, cum nu vom descoperi nici o prea mare familiaritate cu obiectul cercetării. Relaţia lui Şerban Cioculescu cu literatura e aceea a unui om de afaceri cinstit cu clienţii săi permanenţi. Corectitudinea nu exclude însă existenţa unui anumit interes faţă de marfa negociată. Jubilaţia sa — atunci cînd răzbate dincolo de sobrul discurs critic — e şi ea limitată între anumiţi parametri: nicicînd criticul nu aderă pe deplin la obiectul criticii. Rezervele există întotdeauna, ele răzbat de peste tot în scrierile sale. Opera lui Şerban Cioculescu e, în cele din urmă, o succesiune de reţineri. Ele nu ating chiar întotdeauna pragul de sus al negaţiei, dar nici nu se mulţumesc să fie simple meditaţii marginale. Imaginea criticului „rău" e mult mai evidentă cînd obiectul negaţiei străbate — în durată — pagini din istoria literară: urmărirea nemiloasă a lui Mateiu I. Caragiale e poate exemplul cel mai potrivit. Apărîndu-l pe tată — care, în treacăt fie vorba, se ştia apăra destul de bine singur — Şerban Cioculescu aruncă, cu toată forţa, tomahawkul intoleranţei înspre fiu: Mateiu e un fel de oaie neagră perpetuă a literaturii noastre.

Dar nu numai nedreptăţile, polemica dezlănţuită caracterizează o atitudine. In egală măsură sint grăitoare şi valenţele estetice ale demersului. Unii comentatori au descoperit că „Metoda derivă din poziţia intelectualistă a criticului" (Eugen Simion), iar alţii cred că modalitatea critică a lui Şerban Cioculescu „e o specie a publicisticii literare" (Cornel Ungureanu). Atitudini opuse, dar, în egală măsură, adevărate, mai ales dacă am încerca o analiză sincronică a criticii lui Şerban Cioculescu. De la abordarea cu pretenţii ştiinţifice, sau, în orice caz, cu toate atributele acesteia — oricît i-ar fi repugnat criticului ataşarea la vehicolul metodei ştiinţifice, el fiind adeptul criticii „obiective şi impersonale" —, pînă la foiletonul scris cu detaşarea — cînd severă, cînd îngăduitoare — a rafinatului, totul urmează unei evoluţii fireşti. Ea nu e străină de prestigiul foiletonistului: remarcabil în perioada interbelică, el a migrat spre zone mai puţin încercate de presiunea vieţii literare. Atitudine deplinsă de însuşi criticul: „Aveam un prestigiu mai mare la treizeci de ani decît am azi", declara, nu de mult, Şerban Cioculescu. Polemica implicită a unei atari manifestări de nemulţumire nu poate ascunde şi orgoliul bine mascat de o subtilă auto-ironie. E încă un argument că pentru critic tinereţea e o fază neobligatorie a vieţii: el nu poate fi altceva decît un judecător, iar în această meserie intri gata maturizat: Pallas-Athena nu ieşise din urechea tatălui ei cu tot inventarul de arme?

Şerban Cioculescu e, între altele, şi criticul care a dezgropat cel mai adesea securea războiului. Fie că e vorba de simple hărţuieli (simpatice, acestea, peste măsură, mai ales cînd mobilurile lor sint escamotate cu nevinovăţia copilului ce ascunde la spate jucăria preferată: să

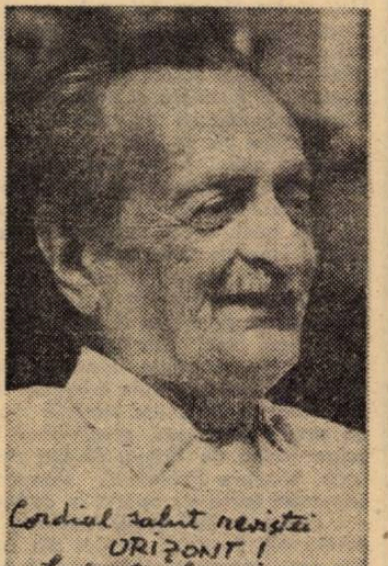

ne amintim de micile poliţe plătite lui G. Călinescu, una din ele, din **Amintiri,** fiind de un haz nebun), ori de campanii în toată regula, cum e aceea — de o viaţă de om — împotriva „scientismului" critic, ori de intensele confruntări belicoase cu eminescologii, prea puţini au scăpat, pînă acum, de băţul şi ironiile de pedant pedagog — chiar şi de şcoală nouă — ale lui Şerban Cioculescu.

Nu s-ar putea spune despre el că e criticul unui singur gen. Remarcabilele sale **Aspecte lirice contemporane** (1942) trădau gustul pentru poezia „clasicizantă" — pentru că, am uitat să spun, nimic nu-l supără pe Şerban Cioculescu mai mult decît inovaţia: starea sa naturală îl impingea spre aderarea la un **status quo** perpetuu —, cele două volume de **Itinerar critic,** în care exegeza işi imparte frăţeşte „spaţiul locativ" al volumului cu o serie de „aforisme" pe tema criticii, şi, în fine, activitatea sa de memorialist şi biograf, lărgesc la maximum paleta intereselor literare ale lui Şerban Cioculescu. El este autorul performanţei — unice, după ştiinţa mea — de a scrie memorialistică înainte de a face efectiv acest lucru: căci ce este **Viaţa lui I. L. Caragiale** decît un amplu exerciţiu în faţa oglinzii pentru viitoarele spectacole memorialistice proprii? Citindu-i amintirile, dar şi trăgînd cu ochiul la cărţile sale de critică şi istorie literară, ai ciudata senzaţie că Şerban Cioculescu a scris toată viaţa memorii. Într-atît impresia de retrăire e evidentă, identificarea cu documentul de deplină încît nu mai poţi şti dacă erudiţia copleşitoare a scriitorului nu-şi construieşte o biografie proprie, în timp ce biografia reală îi dă ocoluri din ce în ce mai largi, din ce în ce mai rare. Cariera lui Şerban Cioculescu a reabilitat demnitatea memoriei literare. Existenţa în cultură e posibilă şi sub forma acestei aparente evaziuni. Asumîndu-şi interimatul propriei lupte cu lumea literelor, Şerban Cioculescu rămîne în continuare unul din bătrînii noştri necesari.

Mircea MIHAIEŞ

FRANCESCO GRISELINI DESPRE LIMBA ROMÂNĂ

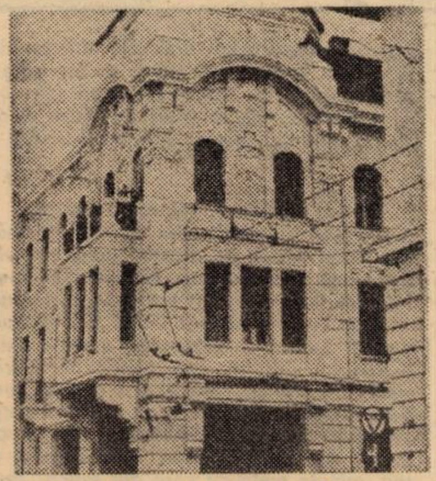

TIMIŞOARA: Faţadă. Str. Ungureanu

1. În 1779 apărea la Viena o carte oarecum insolită: **Versuch einer politischen und natürlichen Geschichte des temeswarer Banats, in Briefen an Standespersonen und Gelehrte. (Încercare de istorie politică şi naturală a Banatului timişorean, în scrisori către demnitari şi învăţaţi).** Simultan, la Veneţia, se tipărea şi o versiune în limba italiană. Era, în orice caz, un gest fără precedent, prin care Banatul – acest întins şi străvechi teritoriu românesc (Dacia Ripensis) – se dezvăluia, dintr-odată, Europei, cu toată istoria şi bogăţiile sale, cu oamenii şi obiceiurile lor, cu durerile şi bucuriile acestor oameni.

2. Autorul, abatele italian Francesco Griselini, era o personalitate remarcabilă (şi remarcată), în ambianţa spirituală a Europei apusene, de la mijlocul veacului luminilor.

Din biografia sa – dealtfel, destul de sumar cunoscută – să reţinem că a trăit între anii 1717 şi 1785 şi că spiritul său pătrunzător, avid de cunoaştere, erudiţia sa excepţională şi alte asemenea calităţi îl recomandau, mai degrabă, ca om de ştiinţă, decît ca slujitor al bisericii catolice. De aceea, renunţînd definitiv la cariera teologică, Griselini se dedică cercetărilor ştiinţifice, dobîndind, repede, un prestigiu îndeajuns de mare. Se afirmă viguros, prin numeroase lucrări, şi, astfel, se impune în cîteva domenii destul de variate: istorie, filozofie, ştiinţele naturale (mai ales acestea!), geografie, cartografie etc. Cîteva academii şi institute academice îl vor număra pe învăţatul italian între membrii sau membrii lor de onoare: Institutul de ştiinţe din Bologna, Academia de geografie din Florenţa, Societatea regală din Londra, Academiile din Cortona, Mantua, Berna etc.

La Veneţia, în casa ambasadorului austriac, Griselini l-a cunoscut şi s-a împrietenit cu baronul Iosif de Brigido. La invitaţia (şi la insistenţa) acestuia – devenit, între timp, preşedinte administrativ al Banatului – Griselini ajunge, între 1774 şi 1777, în contact direct, nemijlocit, cu Banatul.

3 Să notăm că, în **acel** moment, Banatul deţinea un loc foarte important în sfera de interese economice (şi nu numai economice) ale curţii imperiale vieneze. Organizarea administrativă a Banatului, în vederea exploatării intensive a bogăţiilor sale, impunea însă o cunoaştere cît mai detaliată şi cît mai profundă a acestei provincii.

Prin urmare, se poate spune că lucrarea lui Griselini a fost, în ultimă analiză, tocmai expresia **acestor** împrejurări, de factură extraculturală.

4. Însă, dincolo de orice impulsuri şi interese economice şi politice oficiale, **încercarea** învăţatului italian se constituie într-un document de excepţională însemnătate pentru demonstrarea şi difuzarea unor idei, devenite, mai apoi, teze definitorii ale programului de luptă şi afirmare naţională al românilor asupriţi din Imperiul austriac.

Mai întîi, să observăm că, pronunţîndu-se asupra **vechimii** românilor, Griselini nu neagă (ca atîţia alţii) **continuitatea** românească în spaţiul nord-dunărean. El admite astfel că, după retragerea aureliană, „urmaşi ai coloniştilor romani se mai aflau încă în această parte a Daciei" – p. 7; („der Nachkömmlinge von römischen Pflanzern, die in diesem Theile Daciens – p. 10).

De asemenea, Griselini constată că, din punct de vedere **demografic,** elementul dominant al Banatului este cel românesc: „Printre naţiunile cultivabile ale Banatului valahii sînt cei mai numeroşi" – p. 158; („Unter den kultivirenden Nationen des Banats, sind die Walachen, die zahlreicheste" – p. 213).

Cît priveşte **originea etnică** a românilor, pentru Griselini chestiunea nu suportă dubiu: românii „sînt de origine romană" – p. 159; („sie römischer Abkunft sind" – p. 215), adică: „Urmaşi ai celui mai renumit popor..." – p. 158; („Nachkömmlinge des berühmtesten (...) Volkes" – p. 213–214).

În fine, se mai poate remarca şi faptul că învăţatul italian pune problema **unităţii tuturor românilor,** constatînd că „valahii bănăţeni concordă cel mai mult cu ceilalţi valahi care locuiesc în provinciile învecinate" – p. 179; („die banatischen Walachen mit den übrigen, die in den benachbarten Ländern wohnen, am meisten übereinkommen" – p. 242).

5. În strînsă relaţie cu ideea de **romanitate a poporului** român, Griselini dezbate, amplu, ideea de **latinitate a limbii** române. Aş zice chiar că faţă de limba noastră (pe care a şi învăţat-o), Griselini a manifestat un interes cu totul special. Relevantă este, în această privinţă, scrisoarea a opta, din partea întîi a lucrării. Scrisoarea respectivă este adresată bibliotecarului Ducatului de Modena, „prea onoratul egumen Hieronimus Tiraboschi". În aproape 20 de pagini de carte, autorul se angajează într-o abia disimulată polemică cu privire la înrudirea limbii române cu italiana (şi cu alte limbi romanice).

De fapt, trebuie să recunoaştem că Griselini este preocupat, în primul rînd, de **originea limbii italiene.** Dar, în aceeaşi măsură, el are, pur şi simplu, **revelaţia latinităţii limbii române.** În limba noastră, Griselini caută (şi descoperă) argumente, apte să-i susţină tezele.

Premiza de la care pleacă este că limbile română şi italiană (şi nu numai acestea) provin din „limba latină coruptă" – p. 180; („aus dem verdorbenen Latein entstanden sind" – p. 244).

6. Chestiunea controversată, asupra căreia stăruie Griselini, vizează însă **rolul popoarelor germanice în „coruperea" limbii latine** şi, implicit, **în procesul de formare a limbilor italiană şi română.**

Părerea învăţatului italian este că latina s-a corupt **nu** în urma pătrunderii, în Peninsula italică, în evul mediu, a seminţiilor germanice, ci datorită altor factori, şi în alte epoci. „Eu sînt convins – afirmă Griselini –că, şi anterior epocii lui Traian, a existat deja această deosebire între vorbirea societăţii mai fine şi vorbirea poporului de rînd" – p. 190; („Ich bin überzeugt, dass auch vor Trajans Zeiten, dieser Unterschied zwischen der Sprache der feinern Welt und der Sprache des Pöbels schon bestanden hat" – p. 257).

Urmarea ideii este că, în Dacia, coloniştii romani au adus nu limba latină cultă, ci limba latină vulgară: „Acelaşi (grai corupt) coloniştii romani l-au adus în Dacia" – p. 193; („Ebendieselbe haben die römischen Pflanzer mit sich nach Dacien gebracht" – p. 260). S-a creat, în acest fel, următoarea situaţie: „Poporul de jos, în Italia, vorbea ca şi poporul de jos, în Dacia" – p. 192; („Der Pöbel in Italien sprach wie der Pöbel in Dacien" – p. 259).

Probele cele mai relevante, invocate de autor, sînt identităţile şi paralelismele lexicale şi frazeologice româno-italiene. În acest sens, este reprodusă cuprinzătoarea listă de cuvinte, publicată în 1718 de Anton Maria del Chiaro, precum şi o altă listă, mai redusă, de construcţii sintactice, alcătuită de însuşi Griselini. Toate acestea dovedesc că: „Nu numai asupra cuvintelor, ci şi asupra întregului mod de a vorbi şi asupra expresiilor ideomatice se extinde asemănarea celor două limbi" – p. 193; („Nicht allein auf die Wörter, auch auf ganze Redensarten und Wortfügungen, dehnt sich die Ähnlichkeit beiden Sprachen aus" – p. 260).

Dar, – observă Griselini – „istoria nu ne-a păstrat mărturii, nici măcar presupuneri, că coloniştii romani, pe care Traian i-a adus în Dacia, şi, mai apoi, urmaşii lor, valahii, ar fi stat în vreo legătură cu patria mumă" – p. 190; („Und doch hat uns die Geschichte keine Zeugnisse, nicht einmal Vermuthungen aufbehalten, dass die römischen Pflanzer, welche Trajan nach Dacien versezte, und in der Folge ihre Nachkömmlinge die Walachen, in irgend einer Gemeinschaft mit dem Mutterland gestanden waren" – p. 256).

Prin urmare, nefiind produsul unor contacte lingvistice **directe** între români şi italieni, paralelismele şi identităţile acestea româno-italiene „nu pot fi altceva decît dialectul diferenţiat, vulgar, al limbii latine" – p. 191; („es müssen (...) nicht anders, als die abweichende, pöbelhafte Mundart der lateinischen sein" – p. 258). Altfel spus, reciprocitatea lingvistică româno-italiană este o chestiune de înrudire, de genealogie, căci toate paralelismele şi identităţile respective „ar putea fi explicate prin latină" – p. 190; („auf das Latein zurükgeführet werden können" – p. 256).

În concluzie, nu goţii, nu longobarzii „au conlucrat la schimbarea limbii latine în limbile valahă şi italiană de astăzi, din moment ce ambele au existat deja mai dinainte" – p. 191; („sie können bei der Veränderung des Lateins in die heutige walachische und italiänische Sprachen nicht mitgewirket haben, wenn beide früher schon vorhanden waren" – p. 258). Cu alte cuvinte, „numai italienii înşişi (şi, putem adăuga: numai românii înşişi) sînt aceia care şi-au creat noua lor limbă" – p. 191; („nur die Italiäner selbst sind es, die sich ihre neue Sprache schufen" – p. 258).

7. Pentru Griselini însă **latinitatea** limbii române (ca şi cea a limbii italiene) nu este numai **un adevăr istoric.** Limbile română şi italiană nu numai că **au fost** (din perspectivă diacronică) limbi de origine latină, ci (foarte important!) **au şi rămas** limbi „latine". Deci, oricît s-ar fi îndepărtat de limba latină, româna şi italiana nu şi-au alterat totuşi **caracterul** latin: „oricît de mult s-a îndepărtat (limba italiană) de cea latină, totuşi are cu ea (cu latina), precum şi cu cea valahă, o mare asemănare" – p. 193; („sosehr man sie auch von Lateinischen entfernt hat, doch mit demselben, sowie mit dem Walachischen grosse Ähnlichkeit behält" – p. 260).

8. Rezumativ, să reţinem deci că, examinînd limba noastră, Francesco Griselini pledează (în 1779!) pentru cîteva idei, nu multe, dar deosebit de importante:

a. **Limba română este de origine latină;**

b. mai mult încă, **limba română, ca şi alte limbi romanice, descinde din limba latină populară („coruptă");**

c. **în cadrul limbilor romanice, limba română se înrudeşte, în mai mare măsură, cu limba italiană;**

d. în fine, **limba română şi-a menţinut caracterul latin, în ciuda tuturor influenţelor suferite.**

Aşadar, în opoziţie cu „cîrtitorii" de la sfîrşitul veacului al XVIII-lea (şi cu cei din veacul următor), elaboratul lui Griselini venea, fără echivoc, în întîmpinarea **militantismului naţional** al românilor din Imperiul austriac. De aceea, este de neînţeles cum reprezentanţii Şcolii ardelene, deşi (unii, cel puţin) îi erau contemporani, nu l-au utilizat, totuşi, pe Griselini în scrierile lor. Din motive care îmi scapă (n-a fost cunoscut?!), Griselini n-a fost valorificat, chiar dacă, în lupta pentru apărarea limbii române şi pentru justificarea drepturilor naţionale ale românilor, ideile învăţatului italian ar fi consolidat (şi încă în ce măsură!) poziţia învăţaţilor români.

9. Fapt este că abia generaţia lui Murgu şi Bojîncă introduce, propriu-zis, în circuit cultural românesc, cartea şi ideile lui Griselini. De aci încoace, pînă la sfîrşitul secolului al XIX-lea, şi chiar în primele decenii ale secolului nostru, intelectualii (învăţaţii) români, nu de puţine ori, şi-au amintit de Griselini. În două împrejurări (în 1881, parţial, şi în 1926, integral) cartea lui Griselini a şi fost tipărită, în traducere românească.

Poate că un nou gest de „recuperare" a lui Griselini, în zilele noastre, n-ar fi tocmai inoportun.

Petru OALLDE

P. S. După fiecare citat am indicat, imediat, şi pagina, care ne trimite la sursă, respectiv, la ediţia românească (traducere de Nicolae Bolocan) din 1926 şi, corespunzător, la ediţia germană din 1779. Precizez însă că textele germane utilizate în lucrare au fost retraduse de prof. Elena Oallde; se explică, în acest fel, diferenţele faţă de versiunea Bolocan.

ILUMINISMUL BĂNĂŢEAN

În ultimul timp, se acceptă tot mai mult că Inochentie Micu, împreună cu Gherontie Cotore şi Grigore Maior sînt precursorii nemijlociţi ai **Şcolii Ardelene.** Însă, în stabilirea reprezentanţilor ei propriu-zişi, se optează, în mod frecvent, pentru personalităţile marcante, Samuil Micu, Gheorghe Şincai, Ion Budai-Deleanu. Cu toate acestea, în mişcarea iluministă românească din Transilvania pot fi integraţi şi alţi cărturari din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea şi primele decenii ale celui de al XIX-lea. Unii dintre ei s-au impus în conştiinţa posterităţii ca autori de însemnate gramatici şi dicţionare, alţii s-au făcut cunoscuţi prin faptul că s-au îndeletnicit cu traducerea şi prelucrarea în limba română a unor scrieri de o necesitate imperioasă în procesul de educare şi luminare a poporului nostru lipsit de cele mai elementare binefaceri ale culturii.

Desigur că, în afară de iluminiştii români transilvăneni, din perioada amintită, ne mai reţine atenţia un număr apreciabil de entuziaşti învăţaţi bănăţeni. Aceştia au adus o contribuţie de seamă la îmbogăţirea patrimoniului spiritual al **Şcolii Ardelene,** ba mai mult, unele dintre lucrările pe care le-au elaborat depăşind hotarele ei au avut parte de o largă circulaţie şi, în acelaşi timp, elogioasă primire în spaţiul întregii culturi româneşti. În deceniile din urmă, strădaniile multiple depuse pe tărîmul culturalizării poporului şi activitatea ştiinţifică laborioasă a acestora, după cum unele aspecte de bază ale iluminismului bănăţean au beneficiat de valoroase studii. De asemenea, demne de menţionat sînt eforturile orientate în direcţia editării (mai exact, reeditării) unora dintre lucrările reprezentative ale cărturarilor de pe aceste meleaguri, gîndindu-ne la cele aparţinătoare lui Nicolae Stoica de Haţeg, Eftimie Murgu, Constantin Diaconovici Loga, Dimitrie Ţichindeal, Damaschin Bojincă, Paul Iorgovici. (Aproape toate au apărut în cadrul editurii timişorene „Facla").

Pentru corifeii **Şcolii Ardelene,** dar nu numai pentru ei, ci şi pentru alţi iluminişti români din Transilvania, cercetările lingvistice erau complementare acelora privind istoria. În Banat, situaţia pare a fi cu totul alta. Problemele legate de studiul limbii le-au suscitat cu precădere interesul ştiinţific învăţaţilor de aici, scrierile lor avînd darul să emită idei lingvistice care, nu de puţine ori, au atins nivelul celor vehiculate de către exponenţii de prim rang ai iluminismului transilvănean. Direcţia filologică bănăţeană este reprezentată strălucit de către Paul Iorgovici, autorul remarcabilelor **Observaţii de limba rumânească,** apărute la Buda, în 1799. Prin profunzimea şi, în acelaşi timp, modernitatea ideilor cuprinse în prezenta carte, el, pe drept cuvînt, poate fi situat alături de corifeii **Şcolii Ardelene.** După cum s-a demonstrat în ultima vreme, învăţatul iluminist ocupă un loc important în istoria semioticii româneşti, de asemenea, are meritul incontestabil de a fi sprijinit pătrunderea în limba română a neologismelor şi formarea terminologiei ştiinţifice. Dar nu numai atît, fiind vorba de neologisme, el a indicat modalitatea corectă privind recrutarea lor şi, totodată, forma pe care trebuiau să o îmbrace. Direcţia menţionată înscrie, în continuare, numele lui C. Diaconovici Loga. Acesta, prin **Gramatica românească pentru îndreptarea tinerilor** (Buda, 1822), studiată asiduu în şcolile din Banat şi Transilvania, a promovat o concepţie care a lăsat urme deloc neglijabile în procesul complex de formare şi unificare a limbii române literare moderne. El a anticipat cu cîţiva ani multe din reformele pe care le-a preconizat I. Heliade Rădulescu. Eftimie Murgu a fost nu numai un conducător şi animator de elită al mişcării sociale şi naţionale a românilor din cele două provincii amintite, ci şi un cărturar cu o bogată şi multilaterală activitate. În acest sens, el s-a afirmat ca un reprezentant de seamă al filologiei bănăţene. Cu 50 de ani înainte de B. P. Haşdeu, în **Wiederlegung oder Abhandlung** (Ofen, 1830), încercînd să efectueze o clasificare a cuvintelor după importanţă şi frecvenţă vorbeşte despre **verba primae necessitatis** şi **verba accidentalia.** Eforturile cărturarilor români din partea de sud-vest a ţării noastre, canalizate pe făgăşul educării şi culturalizării maselor, sînt capabile să releve o altă coordonată dominantă a iluminismului bănăţean. În formarea unei imagini, oricît de incompletă ar fi ea, asupra conţinutului unor astfel de preocupări, referirea la capitolul **Reflecţii despre starea românilor,** din **Observaţiile** lui Paul Iorgovici, ni se pare binevenită, lectura atentă a lui prilejuind constatarea că, într-adevăr, avem de-a face cu un mic tratat de educaţie. Concludentă este menţionarea, în continuare, a scrierilor lui C. Diaconovici Loga, **Chiemare la tipărirea cărţilor româneşti** (Buda, 1821), şi Damaschin Bojincă, **Diregătoriul bunei creştere** (Buda, 1830).

După cum s-a subliniat în unele cercetări anterioare, manifestările culturale de o remarcabilă amploare, apreciabilele produse ideologice consemnate în Banat, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea şi primele decenii ale celui de al XIX-lea, sînt identice, în esenţa lor, cu cele din Transilvania, dar nu numai de aici, ci şi din celelalte provincii româneşti.

Al. BELU

pantheonul românesc

TRAIAN VUIA — AUREL VLAICU

● ÎNTÎLNIRI ●

Sărbătorirea a 110 ani de la nașterea lui **Traian Vuia,** realizatorul primului zbor mecanic integral în lume cu un aparat mai greu decît aerul și cu mijloace proprii la bord (Montesson, 18 martie 1906), are loc în anul centenarului lui **Aurel Vlaicu** — temerarul Icar cu nume de simbol în panteonul eroilor zborului românesc.

La doi ani și jumătate după epocalul zbor al lui Traian Vuia, Aurel Vlaicu scria din Russelsheim (unde lucra la fabrica de automobile „Oppel") pictorului Virgil Simonescu din Lugoj: **„Acum vreau să mă apuc de mașina de zburat, Fabricantul e prieten cu mine, el mi-ar da parale să fac mașine, dar eu mai bucuros aș da invenția țării românești (...) Dacă mergi la Paris caută pe Vuia și spune-i despre mine. Aș vrea să fac legătura cu el...** (18 sept. 1908).

Prin pictorul lugojean, elev la școala de „belle arte" din Paris, Traian Vuia află că Aurel Vlaicu are un proiect de avion și că i-a cerut adresa. Aparatul de zbor fără motor — Vlaicu 1909 — un tip de planor, se înălța în aer ca un zmeu, inițial tras de flăcăii din sat, apoi de cîțiva cai. La 15 iulie 1909, pe dealul Pemului de lîngă Orăștie s-a înălțat la 20 m înălțime, în prezența unui public entuziast. La începutul anului următor (5 ian. 1910) Aurel Vlaicu, însoțit de profesorul Răianu din Iași, îl vizitează pe Traian Vuia la Paris, solicitîndu-i sprijin pentru achiziționarea unui motor de la fabrica lui Anzani. Traian Vuia îi recomandă un motor superior: **Gnôme.** A doua zi, fac împreună o vizită la birourile acestei uzine din Paris și la atelierele ei din Gennevilliers. Traian Vuia îl însoțește apoi pe tînărul său prieten inventator la generalul Crăiniceanu, ministrul de război al României, aflat la Paris, spre a obține fondurile necesare achiziționării motorului. În ce privește recepția, T. Vuia se angajează să o facă singur (cu un an înainte el obținuse la Paris și Budapesta brevetul de invenție pentru un „motor cu aer cald în ciclu închis"). Într-o epistolă către prietenul său Boca, Aurel Vlaicu scria: **„Pe Vuia l-am căutat, lucră foarte mult, dar cu durere văd că nu are sprijin și lucră bietul la un motor nou de rupe"...** (10 febr. 1910). În lunile următoare, A. Vlaicu i-a trimis lui T. Vuia cîteva scrisori, relatîndu-i dificultățile birocratice pe care le întîmpină în construirea aeroplanului său la Arsenalul Armatei. Întîrzia și livrarea motorului, (uzina se afla pe malul inundat al Senei). Abia în 7 mai 1910 T. Vuia recepționează motorul Gnôme (7 cilindri, 50 C.P. 70 kg).

Cu ajutorul lui Octavian Goga și Spiru Haret, A. Vlaicu pleacă la București, unde lucrează intens la construirea aparatului său de zbor cu motor „Vlaicu 1", cu care, după ce singur a învățat pilotajul, cîștigă două concursuri internaționale la Cotroceni și Băneasa.

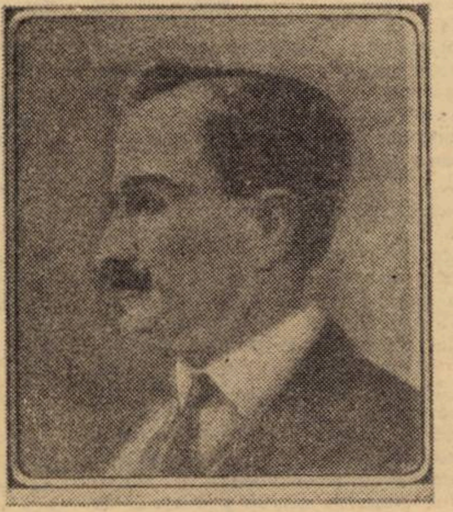

Este semnificativ faptul că cei doi aviatori-inventatori și-au expus opiniile despre aviație aproape concomitent (1910). Exprimînd o recunoștință mai mult decît personală, Aurel Vlaicu scria în articolul **„Aviațiunea la noi": „Nu trebuie să uităm și simt o mare mulțumire aducîndu-mi-o aminte, că cel dintîi aviator ce s-a ridicat cu propriile lui mijloace de la pămînt a fost un român: Traian Vuia.** („Viața socială", București, nr. 6). Iar Traian Vuia, în articolul **„Ceva despre navigația aeriană"** scria, vizionar: **„Am credința nestrămutată că mașina de zburat cea adevărată, cea practică și folositoare omenirii, mașina care să se poată înălța în aer și menține acolo pe orice vreme și oricare ar fi condiția curenților atmosferici nu va întîrzia să ne fie dată de cercetătorii care luptă pentru realizarea ei numai din iubire pentru adevăr și pentru binele neamului omenesc"** („Viața Socială", nr. 4). Ca o încununare, la sfîrșitul aceluiași an, H. Coandă experimenta la Paris primul avion cu reacție din lume (16 dec. 1910).

La începutul anului următor, T. Vuia este iarăși vizitat de A. Vlaicu, care comandase un motor nou. (3 febr. 1911).

Peste cîteva luni, „maistorașul Aurel" cum îl botezaseră cu simpatie consătenii din Binținți, participă cu noul său aparat Vlaicu II la serbările de la Blaj (august 1911), zborul său prefigurînd idealurile celor peste 30.000 de transilvăneni adunați pe Cîmpia Libertății. Au fost de față I. L. Caragiale, Victor Eftimiu ș. a. (Vezi „Orizontul" din 28 septembrie 1978), A. Vlaicu va face zboruri demonstrative la Sibiu, Brașov, Iași fiind ovaționat pretutindeni. După un an, în cadrul mitingului aviatic de la Aspern, lîngă Viena (20—30 iunie 1912), el cucerește mai multe premii, dovedind pe deplin geniul constructiv și minunatele sale calități de zburător. A. Vlaicu își disputase locurile I la majoritatea probelor împreună cu asul aviației franceze Rolland Garos (pe cînd și la noi era o arenă sportivă olimpică cu numele lui Aurel Vlaicu), într-o selectă participare de 43 concurenți din 8 țări, în fața a 200.000 spectatori. **„Tînărul și extraordinar de talentatul român Vlaicu, care nu e un simplu pilot, ci și un constructor genial, ce zboară cu aparatul propriu, a aterizat la cîțiva centimetri mai departe de Rolland Garos"** — scria ziarul „Neus Freie Presse" — Românii din Viena, adunați la banchetul oferit în onoarea lui Aurel Vlaicu, în urma succesului său la mitingul din Aspern, trimit o telegramă lui T. Vuia, **„aceluia care pentru prima oară s-a ridicat în atmosferă cu un aparat de zburat mai greu decît aerul cu mijloace proprii de bord".**

La 13 sept. 1913, Aurel Vlaicu s-a prăbușit cu avionul său lîngă Cîmpina, fără a izbuti să-și împlinească visul de a trece în zbor Carpații și a ateriza lîngă satul său natal, la Orăștie, unde aveau loc, în acel an, serbările românilor transilvăneni.

„M-aș socoti răslpătit cu prisosință — scria A. Vlaicu — **pentru cei paisprezece ani de muncă, de teamă și de speranțe chinuitoare, dacă aș ști că am făcut ceva cît de puțin pentru progresul științei și pentru fericirea oamenilor.**

În lupta pentru cucerirea înălțimilor, Traian Vuia și Aurel Vlaicu au fost animați de aceleași idealuri: nețărmurita dragoste pentru patrie și poporul român, binele și progresul întregii omeniri.

Cezar APREOTESEI

---

accente

DĂINUIRE

M-am întrebat adesea dacă se pot găsi explicații îndestulătoare privind destinul lucrării literare; cum încearcă ea să se lupte, să înfrunte macerarea impiacabilă a timpului? Firește, se încearcă o lămurire; ea trimite la măestria scriitorului, dar și la rezonanța stîrnită de operă, de mesajul ei umanist. Dar chiar și așa explicația e dată doar pe jumătate și ursita unei cărți rămîne, mai întotdeauna, sub zodia invertitudinii. Între afirmația mîndră a lui Horațiu: „Mi-am durat un monument mai trainic decît arama" și aceea, nu mai puțin peremptorie, a sociologului literaturii, Robert Escarpit, potrivit căreia cărțile supraviețuiesc arareori în conștiința publicului mai bine de o sută de ani, anevoie s-ar putea arunca o punte de înțelegere. Oricum, Escarpit ne propune un început de explicație. El vorbește de public, de gustul literar al publicului. Chiar dacă nu există un bloc omogen și unitar al publicului, chiar dacă alături de bunul gust se strecoară, nu o dată, cel îndoelnic, o carte nu-și croiește drumul spre glorie și spre dăinuire decît cu sprijinul, adesea, cu entuziasmul cititorilor săi. Capriciul, uneori, moda, altădată, evoluția și mutațiile gustului literar asigură trăinicia unei scrieri sau, dimpotrivă, o înscrie sub nemiloasa orbită a unei stele căzătoare.

Cum stau lucrurile în literatura română contemporană? Mai puternic, poate, decît aiurea, gustul literar a suferit la noi modificări substanțiale conducînd la revizuirea aprecierilor față de unele opere, în vreme ce altora le-a declarat, categoric, caducitatea. Bunăoară, înainte de ultimul război, Ionel Teodoreanu era scriitorul preferat al tinerei generații. Îl citeau pe nerăsuflate toate elevele de liceu, iar Olguța din **Medelenii** săi devenise, poate, cel mai îndrăgit personaj literar. De la o carte la alta romancierul își subția însă substanța epică, lăsa pagina să se năclăiască de aglomerarea metaforelor (...„prea mulți zarzări, domnule Teodoreanu, îl mustra zîmbind Ibrăileanu). Lirismul întins pe pogoane de hîrtie, s-a întors, ca un bumerang, împotriva autorului. Puțini îl mai citesc astăzi pe Ionel Teodoreanu, idolul mai multor generații, altădată. Firește că nu întotdeauna opțiunile publicului conduc la permanența unei cariere literare. Ele impun, însă, fie și aproximativ și precar, conturarea gusturilor literare ale unei epoci. Sînt însă opere ce, chiar în afara sau la marginea acestui gust, pot fi asemuite cu statui uriașe pe care nimeni și nimic nu le mai poate urni de pe soclu. Sadoveanu, de pildă, rămîne marele povestitor al literaturii noastre. Cărțile sale (mai ales romanele istorice) sînt un soi de epos abreviat, țin locul celui vechi, eroic, de care literatura noastră n-a avut parte.

Nu tot ce aparține trecutului devine, prin firea lucrurilor, desuet și caduc. Dimpotrivă. Curgerea vremii ajută uneori la judecăți mai drepte și mai cumpănite. Se descoperă și se inițiază noi modalități de lectură ce scaldă, ca să zic așa, scrieri mai vechi într-o nouă baie de lumină. Așa stau lucrurile bunăoară cu poezia lui Bacovia, a lui Blaga, dar, mai ales, a lui Ion Barbu. În ceea ce îl privește pe Paul Zarifopol timpul a infirmat aprecieri minimalizatoare făcute de G. Călinescu în **Istoria...** sa. De altminteri Călinescu însuși a făcut, după moartea autorului **Registrului ideilor gingașe,** amendă onorabilă. E. Lovinescu s-ar fi mirat, probabil, de cariera postumă a romanelor nepotului său Anton Holban. El nu-i prea aprecia opera.

Terenul cel mai agitat, supus unor convulsiuni periodice, a unor retușări și precizări, rămîne firește literatura ce se scrie azi. Nici nu s-ar putea altfel. Ne lipsește, pe de o parte, perspectiva în timp, iar pe de alta ea reprezintă o literatură în mers, cu o evoluție anevoie previzibilă. Că ea se debarasează, ca de un lest inutil de prejudecăți și clișee, e iarăși de la sine înțeles. Aruncă peste bord problematica falsă (cine își mai aduce aminte azi, să zicem, de faimoasa dispută a eroului literar, „cu pete" sau „fără pete"?) Sînt apoi scriitori nu uitați, ci demonetizați, de care nu mai amintește nimeni, un A. Toma, un Emil V. Gălan, pentru a ne limita doar la două exemple. Greutatea aprecierilor, a unor judecăți de valoare privind ansamblul unei creații literare, e împiedicată chiar de procesualitatea acestui demers. Uneori surprizele sînt îmbucurătoare. Alții, dimpotrivă, bat pasul pe loc, dau înapoi, se lasă ademeniți de succese ieftine, scriu o literatură în vecinătatea, nu a artei, ci a cărților de consum. Uneori o moarte cumplit de nedreaptă (ca cea a lui Marin Preda) pune capăt unei strălucite cariere literare și-l așează pe scriitor în patrimoniul de aur al literelor românești. Alteori energii creatoare, ce se anunțau promițătoare, se destramă, se spulberă în vînt. Alții obosesc prea repede, înclină spre potecile bătătorite, se autopastișează, devin manieriști, nu se mai pot depăși. Cum se desfășoară cariera unui scriitor? Ca o descendență lentă sau, dimpotrivă, ca un necontenit suiș? Nu există un prestigiu consolidat pe care să nu-l poată surpa graba sau oboseala. La drept vorbind, scriitorul își joacă soarta cu fiecare nouă carte. El încearcă să rămînă, să dăinuie și ridică — zi de zi și ceas de ceas — în fața uităiri, pavăza subțire și fragilă a foii de hîrtie.

Traian Liviu BIRĂESCU

IRENE MOKKA

PRIVIND DE PE POD

Fluviul e încă bătrîn
de apele iernii
dar ici colo
țișnesc bărci —
gînduri tinere —
purtînd pe fanioane
lumina de mărțișor

PLOPI

Casa păsărilor
cu ziduri revărsînd
priviri:

mereu se întorc
din traiectoriile nemăsurate
cu veșnicia-n penaj
și cu trăinicia căldurii
sub aripi.

*
* *

Renunț la mirosuri
la mușchii pădurii
la atingere
de bună voie renunț
la căminul strîmt și la cel confortabil
toate mă făcură
necasnic
în casnica mea exilare
Eu

MAMEI MELE

te pot căuta
sub fiecare pas,
la fiecare rădăcină,
fără-a greși,
arată-mi cum se face pămîntul,
ochiul meu caută în urma ta,
în urma lui;
o dată învăț ceva de la tine,
părăsesc presupunerile
pentru un fir de praf
și sunt
ceea ce sunt

*
* *

în curînd vreau să găsesc mesajul —
vers mut după vers mut —
despre tot ce a rămas nespus
între noi doi
și care abia prin prezența noastră
se articulează cu mai mare precizie,
în curînd fără cuvintele intermediare
poezia

În românește de:
Anghel DUMBRAVEANU
și Horst FASSEL

În premieră la Teatrul maghiar de stat din Timişoara

teatru

„ORDINATORUL" de Paul Everac

Scenograful **Dan-Horia Chinda** a pus in joc, pentru ilustrarea mediului in care trăieşte eroul Marin Druşcă, cam tot ceea ce ştia despre „căminul kitsch": draperii, ţipătoare, huse aşişderea pe fotolii (care sint din plastic roşu cu negru...), candelabru şi veioze impopoţonate, carpetă fals-orientală pe perete, multe flori din material plastic, peşti din sticlă, bibelouri in cantitate sufocantă, perdele strident brodate. Nuanţele de zeflemea trec şi spre costumaţie, acoperind şi o parte dintre tabieturile aşa-zise „distinse" ale personajelor. Este o punere în temă uşor ostentativă, care va fi apoi amplificată de viziunea regizorului, a actorilor, asupra liniei textului, văzut destul de monocord, naturalist, fără putinţa de a salva eroii de la ridicol, dar şi fără a acorda vreo circumstanţă – posibil de aflat in spiritul piesei – măcar protagonistului.

In spectacolul semnat de regizorul **Cseresnyés Gyula,** intilnirea ţăranului Marin Druşcă (pensionat de boală in urma unei accident survenit la beţie) cu fostul său ginere, gazetarul Cornel Selejan este, mai intii, un prilej de bachice desfătări – duse pină la manifestări de dezechilibru – fizic şi psihic – extreme, greu de admis pe scenă (şi deloc necesare, in acelaşi timp) şi numai apoi de satirizare – palidă! – a drumului parcurs de fiecare dintre eroi pină la acest punct, indoielnic, al stării lor umane. Or, considerăm că Paul Everac a ţintit acest din urmă aspect, pe dramaturg interesindu-l in primul rind dezvăluirile pe care şi le fac personajele in starea nu numai euforică, ci mai cu seamă generatoare de sinceritate, care este ebrietatea şi mai puţin ilustrarea unui chef linced, mereu mai trist, mereu mai deprimant, cum ne este dat să vedem pe scenă, fără a se duce, pină la capăt, această trimitere a textului. Spectacolul rămine, in acest mod, la ipostaza de constatare.

Menirea actorilor in acest caz a fost vădit uşurată, ceea ce nu pare a-i fi incintat; Marin Druşcă şi Cornel Selejan sint, in tălmăcirea lui **Makra Lajos,** respectiv **Dukász Péter,** faţete ale beţiei (surprinse la un virtual alcoolic şi la un consumator „iniţiat"), duse pină la reale kinograme, echilibristică fizică, demontare a mecanismului acestei stări. Interesează mai puţin chinul catharsisului pe care-l prilejuieşte beţia – prilej sau mască a sincerităţii care doare –, accentul trecind pe complicata mutaţie, pe care o declanşează in vorbirea, ţinuta, logica omului excesul de alcool. **Fall Ilona** este la prima ei intilnire cu alt rol decit cel de frumoasă tinără; rolul este conceput limpede, cu motivaţii bine gindite şi redate scenic existind, in alcătuirea acestuia, şi disperarea femeii constrinse să trăiască alături de un om pe care nu-l iubeşte, nu-l stimează, dar şi ruşinea pentru o viaţă trăită in compromis, mereu cu gindul la interesul material sau moral. Talentul lui **Kilyén Ilka** nu este solicitat in rolul fiicei pe care actriţa l-a gindit sub semnul ţifnei adolescentine, al nepăsării faţă de contextul deloc stimabil in care trăieşte. Şi, in fine, **Higyed Imre,** intr-o apariţie episodică care nu-i impune sarcini artistice dificile, ci doar o trecere marcată prin scenă, priviri cu tilc aruncate spre fosta amantă şi spre rodul unei trecute poveşti care nici nu a fost, măcar, una de dragoste...

Filonul demascator, dur, al piesei – care nu este, dacă o judecăm rece, nici pe departe o comedie – a fost estompat in acest spectacol care se menţine la temperatura unei admonestări jucăuşe, făcute cu înţelegere.

Ildico ACHIMESCU

---

plastică

Ansambluri de arhitectură Secession în Timişoara

Secessionul, denumire dată pentru manifestările artistice de la sfirşitul secolului al XIX-lea şi inceputul celui de al XX-lea in centrul Europei, este cunoscut sub diferite denumiri pe plan european (Franţa, Art Nouveau, Style Grimaud, Style Metro, Style Jules Verne; Germania şi Austria – Sezession, Lilienstil, Wellen stil, Jugenstil etc.), fiind de fapt o demonstraţie foarte complexă in ceea ce priveşte forma şi decoraţia arhitecturală. Curent de avangardă, cu ample manifestări pe plan social, care ia parte la transformările economice de la sfirşitul sec. al XIX-lea, se va afirma intr-o varietate foarte mare de realizări edilitare cu caracter popular (cinematografe, magazine, teatre, şcoli etc.) ce va cuprinde ca arie de răspindire mare parte din ţinuturile vest europene, ca Transilvania şi Banatul.

In Timişoara, important centru politic, adminstrativ, economic şi cultural, se va dezvolta la finele veacului trecut mai pregnant secessionul vienez. Configuraţia urbanistică a oraşului a fost posibilă numai in urma demolării fortificaţiilor ce inconjurau cartierul central „Cetate" şi trecerii terenurilor respective in posesia oraşului. In 1898 incepe demolarea zidurilor cetăţii, amplă lucrare determinată de creşterea rapidă a aşezării, frinată in dezvoltarea ei urbană de zidurile masive ce stînjeneau atit circulaţia intre cartiere cit şi dezvoltarea economică şi administrativă modernă. Astfel, creşterea rapidă a oraşului de la sfirşitul veacului corespunde cu pătrunderea şi afirmarea noului stil. Anvergura activităţii de construcţii nu a fost uniformă de la inceput pe tot cuprinsul oraşului, vasta operă de construcţie incepind cu cartierele Elisabetin şi Fabric, impunind o nouă configuraţie arhitecturală oraşului prin noua arteră importantă care unea cartierul Cetate cu cartierul Iosefin. Lărgindu-se spre Cetate şi spre strada Preier intr-un perimetru de formă triunghiulară, se va crea astfel un cartier mare şi nou intre 1880 şi 1900, delimitat de piaţa Ştefan Furtună, splaiul Tudor Vladimirescu, integrind şi Piaţa Plevnei, conţinind un bogat complex arhitectural secession.

Cartierul Fabric se dezvoltă de asemenea spre Cetate, cit şi spre gara Fabric, gară mai mică, folosită in special pentru necesităţile economice ale oraşului. Chiar şi in piaţa Traian, unde se găseau clădiri vechi, unele chiar din secolul al XVIII-lea, se clădesc masive imobile Secession, ce se intind pe mai multe străzi, cu uşi de acces ce inlesnesc comunicaţia intre diferite laturi ale clădirilor. Spre sfirşitul secolului se dezvoltă artera care porneşte din piaţa Traian, piaţa Romană, str. 12 Aprilie şi ajunge pină la Podul Decebal. Latura nordică a acestei artere s-a construit pe terenurile fostului depozit cameral şi este in intregime alcătuită din clădiri reprezentative ale stilului. Clădirea care adăposteşte baia Neptun, amplasată chiar lingă Podul Decebal, prezintă la acoperişurile inalte şi şirurile de ferestre, accentuate de ancadramente masive, un pinion central, decorat cu ornamente in ghirlandă. Alături, la nr. 3, pe str. 12 Aprilie, se ridică clădirea proiectată de arhitectul vienez Wagner, clădire care intruneşte, intr-o manieră originală, elemente ale stilului, atit in exterior cit şi in interiorul bogat prevăzut cu stucaturi şi feronerie. In exterior clădirea este ritmată pe verticală de coloane adosate ce se termină in capete de femei, viziune modernă a cariatidelor antice, decorul intregii clădiri reducindu-se la vrejuri stilizate intretăiate, ornamentind baza capitelurilor.

Cel mai izbutit complex de clădiri rămine insă cel care se impune in centrul oraşului, atit prin caracterul unitar de ansamblu, cit şi prin orignalitatea lui. Amplasat pe terenurile fostelor fortificaţii, actualul bulevard 30 Decembrie este construit după 1905, cind s-au dat in folosinţă ultimele terenuri eliberate de sub zidurile cetăţii. Din această cauză, clădirile se vor integra unei faze mai moderne a stilului, in care geometrismul savant este ponderat de o simplitate incărcată doar de bogăţia decorului sculptural.

Majoritatea clădirilor sint tributare unei faze clasicizante eclectice prezentind reliefuri şi sculpturi, bowindouri decorate pe mai multe nivele cu balcoane şi coloane groase scurte, console monumentale, aşa cum observăm la fostele palate Seczeni şi Löffer, amindouă clădiri de locuinţe ample, cu accesorii moderne şi prăvălii la parter. Fostul palat Loyd, actuala Facultate de Chimie, construit după planurile arhitectului Lepot Baumhorn, in 1912, infăţişează o compoziţie mai echilibrată şi clară, imprimă limpede acordul dintre structură şi formă, prin volume geometrice masive, completate de statui care impodobesc aticul clădirii. Intreg ansamblul este intregit de linia sinuoasă a coronamentelor ce festonează marginile superioare ale clădirilor şi incadrează acoperişurile inalte cu profile diferite. Impreună cu faţadele sinuoase şi unduite ele aduc o imagine nouă, molatică şi difuză, caracteristică ansamblurilor de clădiri Secession.

Formă de creaţie ce va da posibilitate dezvoltării fanteziei fiecărui arhitect, fiind astfel prima manifestare modernă ce rupe cu trecutul tradiţional legat de modalităţi de expresie impuse de un stil sau altul, arhitectura Secession va fi şi prima care va rupe zăgazul existent intre arhitectură şi formele populare de manifestare ale acesteia pe plan naţional. Ca urmare a acestui stil liber in manifestările sale de expresie, se vor forma, la inceputul secolului al XX-lea, şcolile naţionale de arhitectură in centrul şi in răsăritul Europei, in cadrul cărora şcoala românească işi va aduce aportul in mod deosebit.

Rodica MEDELEŢ

LUCIAN BURERIU

CEASUL FLORAL

O trufanda a clipei, un timp –
protipendadă
Şi prototimp privirii, cu suple flori de mai,
Clepsidră vitamină, arzindă, să se vadă,
Rondo capricioso din centru, ceas floral.
Arătătoare amplu rotindu-se-n amforă
Sint carusel grădinii de fast municipal
Şi-o colorată horă turistică se-adoră
Şi nu conteaz' o oră, ci forma ei, de bal.
Cind toamna subminează florala
escapadă,
Arătătoare-asceză ne-atrag in vechea oră
Cu adevăru-i rece, pe suflet stind să cadă
Şi amintirea verii cu-ncetul ne devoră.

CVARTETUL MAGIC
(Sala în stil baroc)

Treptat, acidul sunetelor muşcă
Timpanul sur al zidurilor pare.
Cvartetul mişcă umbre orbitoare
-n adagio mirosind a praf de puşcă.
Şi, descărnat in amintiri şi-amin,
Vr-un os dosit de moarte şi mortar
Se-arată-n zid, fosforescent, velin.
Voci fără trup in corzi nocturn tresar.
Sfişietoare-i verva in vioară,
Violoncelu-amurge violet
Şi glasuri aspre, ce-au uitat să moară,
Şi-aprind rugina verde in cvartet.
Aici s-au dat sentinţe-n ton macabru,
Inveşmintate-n ingeri blonzi, de-aramă
Şi-n transparent suris de candelabru
Căruia i s-a interzis să geamă.
Barocul dublu cintă, se răscoală,
Pe miini ne-apare singe dintr-odat'.
Un miez de noapte-i permanent in sală,
De-o muzică neutră declanşat.

NETERMINATA

Incep şi-un numărat, in asfinţit,
Al zilelor, inverse, ce-mi dădură
Intreaga unduire şi făptură
Şi-n ele-mi caut pulsul tipărit.
De-aici lipsesc, dincolo n-am ajuns;
Un vers de ieri rămas e făr' amprentă;
O altă zi mi se opune, lentă;
De-o sfintă marţi nu sint incă pătruns.
Abia culeg o umbră, un plutit.
Şi doar ERAM atunci cind imi dădură
Acele zile-ntreaga lor făptură
Şi totul era demn de-a fi iubit...

---

muzică

STAGIUNEA

Deschiderea oficială a stagiunii Filarmonicii „Banatul" s-a constituit intr-un postludiu, lipsit de solemnitatea cuvintului de „bun sosit" rostit de cei chemaţi a da perspectiva noi stagiuni, locul acestuia fiind substituit de prefaţarea cu o suită de concerte, reunite sub genericul – Stagiunea estivală. O iniţiativă binevenită, avantajoasă chiar, pentru statornicirea imaginii reale a climatului artistic ce pulsează continuu in cetate. E drept că iniţiativa a surprins publicul, prezent in prea mică măsură la un concert de ţinută celui semnat Mihai Brediceanu, cu un Brahms de zile mari, şi cu Sanda Guţu intr-o admirabilă formă solistică. Se cuvine avută in vedere, structurarea repertoriului abordat sub antetul „estival", căci ultimul concert al seriei, dedicat lui J. Strauss – tradus cu farmec şi aplomb de prezenţa atrăgătoare a Rodicăi Miloia – poate oferi organizatorilor posibile unghiuri de vedere in orientarea pe care trebuie să o aibă concertele de vacanţă. Deschiderea celei de a 111 stagiuni a Filarmonicii bănăţene a fost pusă – conform tradiţiei bine statornicită – sub semnul unei aniversări prestigioase. Excepţia de la regulă, a constituit-o comemorarea centenarului Vasile Pârvan şi implicit semicentenarul lui Remus Georgescu, creatorul acelui omagiu închinat „martirilor care de zeci de veacuri, in singurătate şi uitare, au singerat pentru patria dacoromană" (V. Pârvan), muzicianul chemat totodată a direcţiona în ultimul timp destinul muzical al Timişoarei. Reaudierea celui mai reprezentativ opus al său, Oratoriul „Cintare străbunilor", vine să evidenţieze una din cele mai izbutite mostre din tipologia creaţiei româneşti a genului, capacitate dedublată de imaginea bine cristalizată de-acum a fervoarei unei baghete nicicind ostenită in a-şi primeni repertoriul, ori a penetra valenţele cele mai ascunse ale marilor creaţii universale.

Acestui crochiu fugar i se cuvine adăugat, in anii din urmă, o nouă postură – cea de organizator abil in conducerea Filarmonicei. Iscoditor, dornic de a aduce in prim-planul valoric naţional instituţia pe care o conduce ca director, Remus Georgescu a găsit in arhivă date suficiente spre a organiza festinuri muzicale, care finalmente au propulsat in careul instituţiilor de frunte ale ţării, o orchestră care părea să intre in conul de umbră al suratelor sale mai ambiţioase. Neastimpărul cu care tinjeşte a descoperi unicate valorice – am in vedere prim-audiţia mondială a lucrării enesciene „Voi de la nature", ori cea a Simfoniei a II-a de Ştefan Niculescu – şi vom avea imaginea reală a unui muzician, a zbaterilor sale spre a-şi obţine locul cuvenit in Agora. Să aplaudăm cu preţuire şi recunoştinţă, un alt moment, de această dată incărcat de multe semnificaţii şi nostalgii – ieşirea din luminile rampei, ca dirijor permanent, a artistului emerit Nicolae Boboc. Ne incearcă indoiala dacă vom putea fi tot atit de norocoşi precum Clujul, de a avea pe podium şi un tinăr cu disponibilităţile de excepţie ale unui alt... Cristian Mandeal? Cit despre concertul propriu-zis, nu am dori o cronică amănunţită căci ar trebui să obiectivăm unele aspecte ce se cuvin eludate la un asemenea moment. Ne-a lipsit o prim-audiţie românească, apoi dimensiunea concertului inaugural – aproape trei ore! – a supraevaluat posibilităţile de recepţie a majorităţii auditoriului. Chiar nivelul tehnic in sine, comparativ cu precedentele evoluţii, ale corului bărbătesc de pildă, ori acordaje perfectibile in Musorgski, au făcut unele rabaturi calitative. Ştefan Ruha pare să facă o adevărată „şcoală" din ostilitatea cu care sfidează canoanele stilistice. Cintul său este un continuu rubato, dictat doar de propriile-i trăiri, reprezentări, sensibilitatea interpretului rămînind in orice condiţii, covirşitoare. Vibrato-ul său pare desprins de legile fizice ale pendulării, rostuind un adevărat expozeu al ondulaţiilor propriului suflet, care traduce in infinite mesaje de prospeţime şi culoare o partitură atit de apropiată sieşi, incit nu realizezi unde se sfirşeşte ori unde incepe contopirea interpretului cu concretul scriiturii lui Mendelssohn-Bartholdy.

Doru MURGU

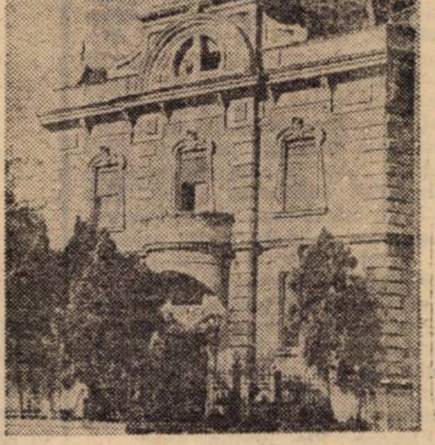

Clădire de pe Splaiul Tudor Vladimirescu

săptămîna culturală

● **Evenimentul numărul unu** al acestei săptămîni nu face decît să confirme prestigiul aparte al şcolii politehnice timişorene: **Prima conferinţă naţională de electrotehnică şi electroenergetică.** Cîteva date edificatoare: peste 350 de participanţi, 272 de lucrări prezentate în 13 secţiuni de specialitate şi axate pe cercetări fundamentale şi aplicative din domenii precum electrotehnică, maşini şi aparate electrice, reţele şi sisteme, acţionări, energii şi tehnologii neconvenţionale, materiale electrotehnice. Timp de cîteva zile, Timişoara a fost, cu adevărat, o citadelă a gîndirii ştiinţifice creatoare, prilej cu care, activ ca de obicei, clubul ziariştilor l-a invitat la o fructuoasă conferinţă de presă pe academicianul Remus Răduleţ, preşedintele comitetului naţional de organizare a conferinţei. ● **Tot un eveniment,** de această dată petrecut în lumea teatrului şi important prin extraordinara afluenţă de public pe care a produs-o, e recenta premieră a Naţionalului timişorean, **Mary Poppins,** spectacol delectabil pentru mari şi mici. ● **Programul Filarmonicii de stat „Banatul"** pentru noua stagiune se anunţă bogat şi interesant. Chiar debutul stagiunii (care a avut loc sîmbătă) stă sub semnul originalităţii creatoare: un oratoriu aparţinînd compozitorului şi dirijorului Remus Georgescu, directorul filarmonicii, consacrat aniversării celor 100 de ani de la naşterea lui Vasile Pârvan: „Cîntare străbunilor". Alte concerte aniversare incluse în programul viitor al stagiunii vor marca, de pildă, cei 150 de ani de la moartea lui Goethe, printr-o serie de concerte cu lucrări inspirate de creaţia marelui scriitor (Beethoven, Berlioz, Liszt). Apoi seri de concert Haydn şi Brahms. Momente de vîrf ale stagiunii sînt scontate a fi şi cele consacrate creaţiei muzicale româneşti: Ştefan Niculescu, Pascal Bentoiu, Dumitru Capoianu, Teodor Drăgulescu. ● **Acum cîteva zile, la secţia de artă a Bibliotecii judeţene** a fost vernisată expoziţia de pictură a lui Leon Vreme. Vă invităm să o vizitaţi, neuitînd să treceţi însă (dacă nu aţi făcut-o pînă acum) pe la galeria „Bastion", unde expune Aurel Martin. La „Helios" – artă plastică dedicată păcii, iar la secţia de etnografie a Muzeului Banatului – o expoziţie de grafică contemporană. ● **În curînd, vom scrie melancolic** „dar unde-s serbările de astă-vară", deoarece, la ultima mare serbare cîmpenească, cea de duminică, desfăşurată la Bogda, lîngă izvorul Beregsăului, peisajul, căldura stinsă ne anunţau că toamna vine cu adevărat şi că bucuria serbărilor populare se stinge şi ea treptat, ca să renască, mai vie, vara viitoare. În orice caz, presimţind parcă „finalul de stagiune", serbarea de la Bogda a fost o adevărată explozie de cîntec şi dans popular, de bună dispoziţie, Au contribuit formaţiile artiştilor amatori din Bogda, Maşloc, Giarmata, Pişchia, Bencec, artişti de la Casa tineretului, de la ansamblurile „Timişul" şi „Banatul", expoziţiile de artă populară, trofeele vînătoreşti. Felicitări Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă pentru felul în care a ştiut să organizeze toate serbările populare din această vară. ● **Noi succese ale umorului timişorean.** Aflăm (şi consemnăm pentru dumneavoastră) că Ştefan Popa, o vedetă de acum internaţională a caricaturii, a mai cucerit cîteva trofee: Marele premiu le festivalul internaţional de la Confolens, premiul C.A.S.P., de la Paris şi premiul special al juriului la Festivalul de artă modernă din La Rochelle. Dacă vă mai spunem şi că unele lucrări ale sale vor participa ca expoziţii importante din Mexic şi Iugoslavia, că altele urmează să apară într-o antologie universală a umorului la editura „Spiegel", veţi fi de-a dreptul convinşi că umorul bănăţean e „fruncea". ● **Teatrul maghiar** a omagiat printr-un remarcabil spectacol memoria poetului timişorean Majtényi Erik, iar revista lunară vorbită – o iniţiativă foarte bună a aceluiaşi teatru, despre care am mai scris şi cu alte prilejuri, l-a avut ca invitat în ediţia din această lună pe venerabilul scriitor Endre Károly. ● **Pe ecranele tv.** au putut fi urmărite duminică după-amiază formaţii artistice de amatori din Timiş, cu prilejul unei „Parăzi a brigăzilor artistice". Scenariul a aparţinut lui Emil Şain, iar dintre formaţiile participante le amintim pe cele de la „13 decembrie", „Panificaţie", „Tehnolemn", Ghiroda. ● **O sugestie** (ba chiar mai mult, o rugăminte) adresată Întreprinderii cinematografice în numele spectatorilor care, peste vară, au „pierdut", din cauza concediilor, cîteva filme deosebite: **Tess, Amintiri, Mephisto.** Vă mulţumim cu anticipaţie (şi căldură).

OBS.

săptămîna culturală

top

VARIA...

Cu recentul album **„Love Is in Control"** revine pe scena muzicală **Donna Summer,** dovedind acelaşi talent interpretativ ce i-a marcat fiecare apariţie discografică. ● **Linda Gray** cunoscută din serialul TV Dallas, la vîrsta de 40 de ani studiază medicina „adevărata mea pasiune". După debutul muzical al Victoriei Principal (alături de Andy Gibb) iată că şi Linda va înregistra două piese de factură „country". Să vedem... ● **Annifrid Lyngstad** componentă a grupului **ABBA** a înregistrat recent un disc individual.* Ne-ar părea rău să vorbim în viitor de... formaţia **ABB!.** ● După „Noul val" englez, iată că în cadrul aşa-numitei **„New British Funk Movement"** se înscriu acum grupuri a căror muzică e din nou marcată de multă armonie, ritm şi culoare. E vorba deocamdată de formaţiile **„Level 42"** şi de cvartetul **ABC** din Sheffield. ● **Remanieri în „Boney M"!** S-a anunţat de către producătorul şi impresarul Frank Farian renunţarea la Bobby Farell şi înlocuirea acestuia cu un solist jamaican ce se alătură vechilor soliste Maizie Williams, Marcia Barrett şi Liz Mitchell. În noua componenţă s-a şi înregistrat deja. ● Sînt la modă reluările. Ne-o demonstrează şi cvartetul american **Joan Jett & Blackhearts** cu piesele „Crimson & Clover". („Tommy James & The Shondells"), „Bits and Pieces" („Dave Clark Five"). ● Unul din hit-urile acestui an este fără îndoială **„Eye of the Tiger".** piesă compusă pentru coloana sonoră a filmului „Rocky 111" cu Sylvester Stallone. Cvintetul **Survivor** din Chicago este cel ce-a propulsat melodia în topuri. ● **Mick Jagger** cochetează din nou cu filmul. El va interpreta rolul principal din „Kalkt", peliculă ce va fi regizată de Hal Ashby.

Petru UMANSCHI

* „Something's Going On".

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 26 septembrie

8,00 Şcoala în noul an de învăţămînt. 8,30 Almanahul familiei. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 17,35 Teatru în serial. Muşatinii. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,25 Călătorie prin ţara mea. 19,50 Cîntarea României. 20,45 Film: Oraşul în pericol (australian). 22,20 Telejurnal. 22,30 Studioul operetei.

LUNI, 27 septembrie

15,05 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-ştiinţific. 20,40 Cadran mondial. 21,10 Film în serial: O nouă primăvară. 21,50 Telejurnal. 22,00 Tezaur folcloric.

MARŢI, 28 septembrie

11,05 Film în serial: O nouă primăvară (rel.). 11,45 Catalogul se strigă acum în campania agricolă. 12,05 Cadran mondial. 12,25 Matineu muzical. 16,05 Profesiunile cincinalului. 16,25 Clubul tineretului 17,10 Tineri interpreţi. 17,30 File de istorie. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Ancheta TV. 20,55 Teatru TV: Chiriţa în provincie. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 29 septembrie

16,05 Şcoala contemporană. 16,25 Tragerea pronoexpres. 16,35 Viaţa culturală. 17,00 Universul femeilor. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,35 Memoria documentelor. 20,55 Telecinemateca: Pelerina roşie. 22,05 Telejurnal. 22,15 Cîntece de viaţă nouă.

JOI, 30 septembrie

11,05 Film serial: Lumini şi umbre (rel.). 12,05 Dialogul faptelor. 16,15 Stadion. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,40 Lume bogată, lume săracă. 21,00 Deschiderea stagiunii de concerte ale formaţiilor muzicale ale Radioteleviziunii. 21,55 Serial ştiinţific: Corpul uman. 22,20 Telejurnal.

VINERI, 1 octombrie

15,05 Viaţa şcolii. 15,35 Emisiune în limba germană. 17,30 Rezultatele tragerii loto. 17,35 Din ţările socialiste. R. P. Chineză. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Dialogul faptelor. 20,45 Film: Faimoasa Gilly Hopkins (american). 22,05 Telejurnal. 22,15 Ritm şi graţie.

SÎMBĂTĂ, 2 octombrie

11,05 Film: Oraşul în pericol (rel.). 12,40 Cultivarea limbii şi literaturii române în şcoală. 13,00 La sfîrşit de săptămînă. 18,30 Septembrie. Cronica evenimentelor politice. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Foarte bine! 19,40 Teleenciclopedia. 20,10 A patriei cinstire. 20,20 Film serial: Lumini şi umbre. 21,20 Arena varietăţilor. 22,10 Telejurnal. 22,20 Romanţe şi cîntece de petrecere.

sport

VENI ŞI TOAMNA...

...cu cerul astupat de nori şi soarele domolit; vara s-a închis în biografia anului al optzeci şi doilea din secolul codaş al mileniului, numai, doi; m-apucă, rău, căldurile, cînd mă gîndesc la vîntoase şi geroase, de ne dîrdîie dinţii şi crapă protezele – cum, poate, ar zice şi fostul mare sportiv, actualul mare stomatolog, dr. Dorin Bratu, supărat pe „Poli" şi tristele toamne ale anilor din urmă; la îndemnul său, ca şi al altor prieteni ai rubricii şi „rubricistului", pun întrebările: ce se întîmplă pe la clubul, de neuitată faimă, al Universităţii din Timişoara?; ce s-a ales de fosta campioană naţională – vreo zece ani în şir – la handbal feminin, cu acelaşi ilustru antrenor, Constantin Lache?; unde-i „U" de-altădată la rugby?; s-au stins, ca lampa din grindă, orgoliile universitarilor?! Fac rămăşag că în doi-trei ani se va croi o nouă pîrtie, nu în jos, ci spre înălţimile gloriei, cum încă visează făurarul izbînzilor trecute, profesorul Petru Stanciu.

În şah, revin cu dragostea rîvnei dascălului Pius Brînzeu, care a făcut la Timişoara nu o şcoală oarecare, ci – fie-mi permis – o academie de şah românesc; aşa, şi în fotbal, prof. dr. ing. Francisc Kovacs, cît a fost preşedinte al secţiei cu pricina a Politehnicii, a stîrnit în juru-i angajare şi sobrietate, că de glume şi vorbe se satură mohoritele tribune; ieri l-am vizitat, la munca sa de toate zilele, pe Nicolae Secoşan, răgazul acela prilejuindu-ne o repede aruncătură de ochi spre sporturile ce ne înconjoară; concluzia?; s-avem răbdare, dar să fim şi noi, gazetarii, mai incisivi şi mai canini, să punem punctul pe i şi căciula pe i, să nu ne prindă iarna descoperiţi!

Teodor BULZA

Ultimele zile ale lui Maiakovski

(3)

Şedeam pe dormeză, iar el se aşeză la picioarele mele, direct pe podea. I-am luat paltonul şi pălăria, l-am mîngîiat pe cap şi el izbucni în plîns. Mă căzneam să-l liniştesc. Sună cineva la uşă. Era poştaşul care-i aduse-se lui Vladimir Vladimirovici nişte cărţi. Erau operele complete ale lui Lenin.

Vladimir Vladimirovici începu să umble neliniştit prin cameră. Aproape că alerga. Îmi cerea ca din clipa asta să întrerup orice legătură cu Ianşin, să rămînem, deci, pentru totdeauna, în camera asta. N-are nici un sens să mai aşteptăm locuinţa, zicea. Azi nu trebuie să mă duc la repetiţie. Singur se va duce la teatru să spună că n-o să mai vin. Fără mine teatrul n-o să dea faliment. Şi pe Ianşin o să-l lămurească el. Iată, mă va încuia acum în camera asta, se va duce la teatru, iar după aceea va cumpăra tot ce-mi trebuie ca să rămîn aici. Nu trebuie să mă tem de plecarea mea din teatru. Cu iubirea lui mă va face să uit de el. Şi el poate să fie tînăr şi fericit...

I-am spus că ţin mult la el, că vom fi împreună, dar acum nu pot să rămîn aici (...) Nu voi părăsi teatrul, niciodată nu-l voi părăsi. Oare Vladimir Vladimirovici nu-şi dă seama că, părăsind teatrul, în viaţa mea se va ivi un gol pe care nu-l voi putea înlocui cu nimic? Lucrul acesta va crea multe probleme, chiar şi pentru el. Odată ce am cunoscut o muncă atît de interesantă la teatru, nu pot deveni doar soţia soţului meu, chiar a unei personalităţi atît de marcante ca Maiakovski. De aceea trebuia să mă duc la repetiţii, iar după aceea îi voi spune totul lui Ianşin, după care mă voi muta de tot la el.

Vladimir Vladimirovici nu era de acord cu nimic din ce-i spuneam. Insista în continuare să se facă totul imediat sau niciodată. I-am spus încă o dată că aşa nu se poate. M-a întrebat: „Te duci, deci, la repetiţie?". „Da". „Şi o să te vezi cu Ianşin?" „Da". „Aşa, deci, atunci pleacă imediat..." I-am spus că e prea devreme, că plec peste douăzeci de minute. „Nu, nu, pleacă imediat", mi-a răspuns. L-am întrebat: „Te mai văd astăzi?". „Nu ştiu" a răspuns. „Dar ai putea să-mi telefonezi, nu?" „Da, da, da" a răspuns.

Se foia prin cameră, se duse la birou. Am auzit foşnetul hîrtiilor, dar nu vedeam nimic, căci el acoperi totul cu statura lui. Am impresia că a rupt din calendar filele cu 13 şi 14 aprilie.

Apoi Vladimir Vladimirovici trase sertarul, îl închise şi iarăşi începu să se plimbe prin cameră. I-am spus: „Ce, nu vrei nici măcar să mă conduci?..." S-a apropiat, m-a sărutat şi a spus cît se poate de calm şi tandru: „Nu, fetiţo, du-te singură... Nu-ţi fă griji din pricina mea...".

(Va urma)

Palatul ideal al lui FERDINAND CHEVAL (1836-1924)

AUTOBIOGRAFIA POȘTAȘULUI CHEVAL (FERDINAND) DIMPREUNĂ CU DESCRIEREA PALATULUI SĂU IDEAL

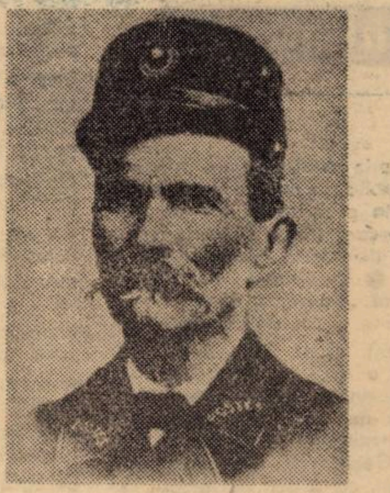

Ferdinand Cheval, un simplu poștaș de țară, s-a născut în anul 1836 și a murit în 1924, la 88 de ani, lăsînd în urma sa o amintire cu totul și cu totul ieșită din comun: Palatul său ideal, din satul în care s-a născut, Hautrives. Despre el, André Breton a scris: **„Putem considera că poștașul Cheval, care rămîne un maestru de netăgăduit al sculpturii și arhitecturii oculte, a fost obsedat de formele de pe plafoanele peșterilor și de rămășițele calcaroase ale carierelor de piatră, cărora le-a dat tîrcoale pe jos, treizeci și șase de ani la rînd".** Obstinația sa senină și efortul demiurgic depus la realizarea unui vis atît de măreț, îl apropie pe poștașul francez – dacă se poate accepta comparația – de marile personalități renascentiste.

Această scurtă autobiografie, Ferdinand Cheval a scris-o în martie 1905. Avea șaizeci și nouă de ani. Ea conține date prețioase cu privire la viața sa și construirea Palatului său ideal. Originalul se află în păstrarea urmașilor săi.

„Fiu de țăran, eu însumi țăran, doresc să dovedesc prin viață și moarte că și în stirpea mea există oameni geniali și energici. Douăzeci și nouă de ani n-am fost altceva decît poștaș la țară. Mîndria mea e munca, iar cinstea – unica fericire. Iată ciudata mea istorisire, în care, după patruzeci de ani, visul mi-a devenit faptă. Mi s-a năzărit în vis că zidesc un palat, castel sau peșteră; asta n-aș putea să vă spun; dar era atît de frumos, atît de pitoresc, încît și după zece ani treaba asta mi-a rămas întipărită în minte, de unde nu mai era chip s-o lepăd.

Eu însumi mă socoteam un ăla, sucit și fără de minte; nu eram zidar, în viața mea n-am pus mîna pe mistrie; în ce privește sculptura, habar n-aveam de daltă, iar de arhitectură, ce să vă spun, n-am învățat-o vreodată. N-am spus nimănui nimic despre toate astea, de frică să nu cad de batjocură, ba chiar eu, în proprii mei ochi, mă vedeam caraghios. Dar iată cum, după cincisprezece ani, cînd, așa-zicînd, aproape că mi-am alungat visul din minte, piciorul meu m-a făcut să mi-l amintesc din nou. Într-o zi mă împiedicai de ceva, încît era cît pe-aci să cad; avui curiozitatea să văd de ce m-am poticnit. Văzui o piatră cu aspect atît de ciudat, încît am vîrît-o imediat în buzunar, cu dorința aprigă s-o privesc mai pe-ndelete. Mîine-zi am venit în același loc, unde am găsit pietre și mai frumoase, pe care le-am adunat de îndată, încîntat. Era o piatră poroasă, pe care o spălaseră apele și o învîrtoșiseră intemperiile, încît a devenit dură ca prundișul. E sculptată atît de ciudat, încît omul n-ar putea s-o imite; are chipul a tot soiul de dobitoace, caricaturi de tot felul. Îmi zisei în barbă: dacă tot s-a apucat natura să cioplească asemenea minunății, eu am să mă apuc de zidărie și arhitectură.

Iată visul meu, mi-am zis, de-acum la treabă!

Din ziua aceea am colindat toate măgurile și dealurile din împrejurime, cele mai secetoase coclauri din ținut; căram pietre în batistă, iar în cîteva zile am adunat o adevărată grămadă, ceea ce n-a prea bucurat-o pe nevastă-mea. Vă mai spun că ruta mea de poștaș depășea 30 de kilometri, în fiecare zi, și că făceam mai mult de zece kilometri, ducînd în spate un coș de patruzeci de kilograme, plin cu pietre. De asemenea, vă mai spun că fiecare primărie avea pietre de alt soi, care mai de care mai rezistente.

Tot colindînd așa, făceam mici grămăjoare de pietre; seara veneam după ele cu un cărucior. Grămezile cele mai apropiate se aflau la patru sau cinci kilometri, iar uneori chiar la zece kilometri depărtare. Cîteodată o porneam foarte de dimineață, pe la ceasurile două sau trei. Nu vă pot povesti toate amănuntele, bucuriile și necazurile prin care am trecut, enumerarea lor ar fi prea lungă, iar insuficienta mea instruire nu-mi permite să mă exprim așa cum se cuvine. Vă voi spune pur și simplu că toate astea le-am cărat singur, cu căruciorul, așa cum v-am descris, că am muncit douăzeci și șase de ani, zi și noapte, fără întrerupere, fără să mă cruț.

Vizitatorii, care vin aproape din toate țările lumii, mai numeroși cu fiecare an ce trece, nu pot să-și creadă ochilor, ci apelează la mărturiile locuitorilor acestui ținut, ca să se convingă cum un singur om a avut curajul și tăria să făurească o asemenea capodoperă. La plecare, toți zic, minunîndu-se: de necrezut, imposibil.

Dar iată dimensiunile Palatului meu:
Fațada răsăriteană, lungimea 26 metri.
Fațada apuseană, lungimea 26 metri.
Fațada nordică, lungimea 14 metri.
Fațada sudică, lungimea 10 metri.

Fațadele nordică și sudică reprezintă o pătrime din întreg monumentul, lungimea lor medie fiind de 12 metri, iar înălțimea între 8 și 10 metri. Între fațada răsăriteană și cea apuseană se află o galerie mare, lungă de 20 de metri, lată de 1,5 metri; la ambele capete se află un soi de labirint. În această catacombă, veți da de o mulțime de chipuri, pe care le-am sculptat singur, ca în vremuri străvechi, aici aflîndu-se cedri, elefanți, urși, păstori de stepă, cascadă, tot felul de scoici și animale. În celălalt labirint, care se mărginește de asemenea cu galeria, se află chipuri antice, șapte la număr, sub ele veți da de struți, flamingi, gîște și vulturi.

Totul e sculptat atît de ciudat, încît omul și-ar putea închipui că visează. Deasupra catacombelor, tot între partea răsăriteană și cea apuseană, în mijlocul Palatului, la o înălțime de 4 metri, se află o mare terasă, lungă, de 23 și lată de 3 metri; la ea se ajunge urcînd niște trepte care duc, pe de o parte la turnul barbar (arăbesc) iar pe de alta, la un mic spiriduș care luminează această lume.

Pe terasă se poate ajunge prin patru scări în spirală, care par scobite în stîncă. Fațada e zidită din piatră sfărîmată și deosebit de dură, care are aspectul a tot soiul de animale și caricaturi, ca rezultat al lucrării timpului și intemperiilor, adesea cu aspect bolovănos. În mijlocul fațadei, se află pietrele pe care le-am găsit prima dată. Ele reprezintă cascada. Pentru asta mi-au trebuit zece ani de muncă. Pentru mica peșteră de-aiaturi, trei ani. Marea peșteră, în care se află trei uriași, are ceva egiptean în ea.

Lateral, pe partea stîngă, am început să construiesc un mormînt druidic, dar lipsa de pietriș corespunzător m-a făcut să las neterminată această lucrare. În porțiunea asta am pierdut patru ani de muncă. Deasupra culei arăbești, se află o oază în care sînt reprezentați smochini, cactuși, palmieri, măslini (tot arăbești) păziți de o vidră și un ghepard. La dreapta, acolo unde vedeți patru stîlpi, se află un mormînt, care pare scobit în piatră, în care vreau să fiu înmormîntat asemenea faraonilor și regilor.

Sub pămînt, la o adîncime de trei metri, se află un mormînt cu sicrie de piatră, închise cu capace de tip sarazin, cu uși duble din fier și piatră. Deasupra mormîntului, legate de galerie, se află diverse chipuri și o mulțime de sculpturi. Mormîntul e înalt de 10 metri, lung de 5 și lat de 8 metri. Pentru asta mi-au trebuit șapte ani de muncă.

Fațada nordică, construită din șisturi și piatră de rîu, se sprijină la bază pe mici peșteri. Și aici poți vedea toate cele; pelicani din piatră, pe care i-am găsit sau întruchipat eu însumi, cerbi, ciute, un mic faun, un crocodil. În partea dreaptă se află pietre ce aduc a dobitoace, iar în partea stîngă, un mic castel feudal. Pentru aceste două fațade, nordică și sudică, mi-au trebuit douăzeci de ani de muncă.

Pe fațada nordică, reprezentată de vaze, se află o geamie arăbească cu semilună și minarete. Aici e intrarea în Palatul imaginar. Sub ea puteți vedea un templu indian, apoi o casă din bîrne, elvețiană; ceva mai încolo se află Casa Albă, o casă algeriană, în patru colțuri, și, în sfîrșit, un castel din Evul Mediu. Fațada sudică, peste care, după cum vedeți, se ridică doi arbuști de aloe, are cupolă și un trunchi, deasupra pietrelor naturale cu chip de animale.

Sub asta se află muzeul meu antediluvian, în care păstrez pietrișul meu și străvechi pietre de rîu. Pentru cele două fațade, sudică și nordică, mi-au trebuit șase ani de muncă. Speranță, răbdare, perseverență. Mă împotrivii la toate: timpului, criticii, anilor.

Prețul palatului nu-i prea mare, munca mea n-o pun la socoteală. L-am făurit în timpul meu liber, în clipele de plictiseală, pe care mi le-a oferit meseria mea de poștaș. Cînd am ieșit la pensie, mi-am făcut o casă, iar Palatul meu l-am împrejmuit cu un zid masiv. Îmi îngrijesc și-mi cultiv domeniul pentru ca vizitatorii, care îmi răpesc acum o parte din timp, să vadă că e în rînd cu Palatul meu. Le țin companie și le explic amănunțit tot ceea ce văd.

N-am cumpărat decît var și ciment. Pentru Palat am folosit cam 3.500 de saci, care m-au costat 5.000 de franci. Monumentul în întregime are în jur de 1.000 metri cubi de material zidit. Cînd am început munca asta aveam patruzeci și trei de ani; acum am împlinit șaizeci și nouă".

Prezentare și traducere de

Dușan PETROVICI

Marilyn

(15)

În sfîrșit, după lungi ocolișuri, norocul începe să îi dea tîrcoale. El se numește, deocamdată, Johnny Hyde, și e unul din cei mai importanți agenți din cinematografia hollywoodiană. Sau, în orice caz, unul din cei mai respectați. Fiul unui acrobat rus, Johnny nu s-a bucurat de mult mai multă educație decît Marilyn. Oricum, el trecea drept unul din cei mai „bine crescuți" oameni importanți ai cetății filmului. Crescut pe scenele de vodevil, jucînd sub numele de Johnny Haidabura, viitorul domn Hyde reușea să fie considerat un etalon al bunului gust. Era unul din puținii oameni care știau mai multe lucruri despre Hollywood decît Joe Shenck. Și unul din și mai puținii care să te învețe lucruri despre acesta. Avea, pe atunci, cincizeci și trei de ani. Marilyn – cu treizeci mai puțin. „Era al naibii de compact", spunea Elia Kazan despre el, „scund, dar cu nimic care să-ți dea senzația de ne la locul lui. Era unul din puținii bărbați din Hollywood care aveau o înaltă clasă".

Prima lor întîlnire a avut loc la Racquet Club, din Palm Springs. „Am băut ceva și am discutat... Mă asculta în timp ce vorbeam... Mi-a spus că am să ajung o foarte mare vedetă. Țin minte că am rîs și că am zis că n-am destui bani ca să-mi achit datoriile pentru telefon. Mi-a spus că el o descoperise pe Lana Turner și pe altele, și că eu eram mai dotată decît Lana, și că totul e o problemă de timp". Șefi de studiouri, precum Darryl Zanuck și Dore Schary, Don Hartman de la Paramount și Jack Warner îi erau prieteni apropiați – atunci cînd nu-și disputau vreun contract – și pentru că el era bun prieten cu clienții săi. Zice Elia Kazan: „Juca golf cu ei, îi sfătuia în problemele bănești și în dificultățile maritale, se bătea cu administratorii studiourilor pentru ei. Ba chiar și bea cu ei". Din păcate, Hyde suferea de inimă. Ceea ce nu l-a împiedicat să se îndrăgostească nebunește de Marilyn. Era căsătorit și avea patru băieți, și o soție minunată, Mozelle Cravens, care jucase roluri de ingenuă în westernurile companiei Republic Pictures. Ea părea destul de înțelegătoare față de infidelitățile soțului, în permanență înconjurat de cliente celebre, și chiar dacă nu era încîntată părea să fi acceptat principiul că un agent creator trebuie să se comporte ca un psihanalist sau ca un antrenor talentat... Și chiar dacă ani de zile el fusese doar o jumătate de soț, fusese un soț bun. La nici un an după ce o cunoscuse pe Marilyn, starea sănătății sale s-a înrăutățit atît de mult încît șoferul său a fost obligat să-l care de cîteva ori pînă în dormitor. Încă din primele luni ale legăturii lor, cînd relația se reducea mai degrabă la un nevinovat joc, nu era persoană influentă în studiou care să nu fie alertată la posibilitățile incandescente și la viitorul fără limite al Marilynei. Bîrfele s-au intensificat într-atît încît a auzit pînă și Mozelle Hyde. „Sînt o persoană răbdătoare, dar există întotdeauna o limită. Îmi aduc aminte că nu de mult Jimmy – fiul meu – căuta niște lucruri în biroul tatălui său și a găsit un calendar cu poze în care Marilyn apărea goală..." În cele din urmă, Mozelle hotărî să discute problema cu Hyde. El i-a răspuns doar atît: „S-a întîmplat și gata. N-am ce face". Soția înaintă actele pentru divorț. Johnny s-a dus la Marilyn și i-a cerut să se mărite cu el.

Ea n-a fost de acord. E unul din misterele vieții ei. Hyde era, oricum s-ar fi pus problema, milionar, Marilyn era lefteră. El era și un mare pedagog, capabil s-o învețe toate strategiile alegerii rolurilor. Și, în afară de asta, Hyde ar fi putut să-i transmită cîte ceva din rafinamentul său înnăscut. (Curios lucru, în Totul despre Eva, într-un rol pe care i l-a ales el, Marilyn joacă tocmai rolul unei rafinate). Cererea în căsătorie se repetă. Hyde schimbă tonalitate, ajungînd pînă la a-i cerși mila: o asigură că el mai are doar cîteva luni de trăit și că averea lui îi va rămîne ei. Și totuși, ea îl refuză. Ține la el, dar nu îl iubește. Atunci, în compensație, el își dedică aproape tot timpul pentru a-i asigura o carieră cît de cît solidă. Îi obține un nou contract, pe șapte ani. De data asta, ea pornește de la 750 de dolari pe săptămînă.

Adaptare după Norman Mailer,

de Mihai Cernea

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 39 (761) 1 OCTOMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

SENTIMENTUL UNITĂȚII

Unitatea dintre partid și popor reprezintă în societatea noastră o autentică forță motrice a progresului multilateral al patriei, a împlinirii idealurilor de independență, fericire și bunăstare care animă pe fiecare dintre fiii săi. Făurită de-a lungul celor peste șase decenii de existență a partidului, această unitate este fundamentată pe lupta neobosită dusă de comuniști pentru libertatea națională și socială, pentru înlăturarea vechii orînduiri și instaurarea societății socialiste, pe modul în care partidul s-a identificat în permanență cu năzuințele maselor largi populare, pe eroismul, spiritul de sacrificiu și abnegația revoluționară de care reprezentanții acestuia au dat dovadă în cele mai grele împrejurări. Totodată, la temelia deplinei unități a întregului popor în jurul partidului, a dragostei și recunoștinței cu care milioanele de oameni ai muncii de pe întreg cuprinsul țării – români, maghiari, germani și alte naționalități – îl înconjoară în fiecare moment, se află realitățile prezente ale patriei noastre, realități care sînt urmarea directă a întregii politici duse de către partid, a umanismului revoluționar socialist, a clarviziunii cu care forța politică conducătoare a societății noastre și-a asumat destinele prezente și viitoare ale poporului, conferindu-le consistența faptei și forța deschiderii îndrăznețe spre noi și noi orizonturi ale progresului și bunăstării, ale libertății și demnității.

Rezultat al unui proces istoric așezat în toată complexitatea lui sub semnul transformărilor revoluționare, al constanței idealurilor, al fermității ideologice și, în deplin consens cu toate acestea, al unei nețărmurite iubiri de patrie, de popor și de oameni, probate de întreaga existență a partidului, unitatea moral-politică a națiunii noastre în jurul acestuia capătă, în contextul actualei etape de dezvoltare a societății noastre, caracteristici și valențe noi. Situîndu-se în continuitatea firească a întregii politici de făurire a societății socialiste, aceste caracteristici și valențe reflectă exigențele mereu crescînde ale prezentului și viitorului, ale operei istorice pe care întregul popor o înfăptuiește necontenit, prin faptă, prin gînd și acțiune revoluționară, spre binele și fericirea tuturor, pentru progresul țării, pentru situarea acesteia pe noi și noi culmi de civilizație și progres.

Spiritul democratic în care sînt constituite și adoptate obiectivele dezvoltării noastre comune, profilul moral-politic al activiștilor partidului, puterea exemplului personal, vasta activitate politico-ideologică și cultural-educativă dusă de către P.C.R. au constituit și constituie temeiuri puternice ale conștientizării maselor largi de oameni ai muncii, ale sporirii încrederii tuturor fiilor patriei în partid, în capacitatea acestuia de a se identifica cu cele mai nobile aspirații ale națiunii.

Gheorghe ȘORA

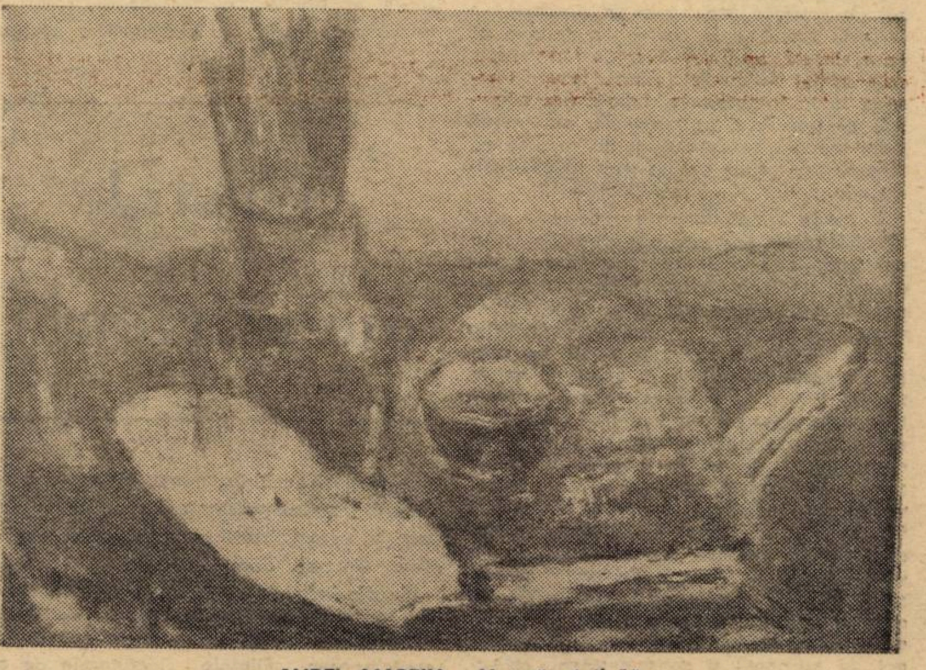

AUREL MARTIN: „Natură statică"

Expoziția pictorului Aurel Martin

Noua expoziție personală, deschisă la Galeriile Bastion, dovedește odată în plus și convingător că pentru medicul chirurg Aurel Martin, cunoscut de mulți ani ca pictor amator, arta a devenit o a doua adevărată profesiune. Acum cîtva timp, artistul făcea mărturisirea (consemnată pe o filă a catalogului) că își caută „cu trudă mijloacele pentru exprimarea inefabi-

Deliu PETROIU

(Continuare în pag. 6)

convorbiri

Cu poetul ION BĂNUȚĂ

– Mărturisiți, scriind undeva: „...mă uit, peste timp, în vecini. Vecinii mei se uită, peste ei, în mine. Acesta e plin de trudă, de smoală, de iubiri, de căutări, zic ei". Eu ce să zic? Timpul, implacabil, trece. Cîți ani împliniți?

– Ei bine, **(zîmbește)** vreau nu vreau, la 7 noiembrie intru pe anul 69, ceea ce înseamnă că de anul viitor voi fi septuagenar. Ce de ani, domnule?!

– Și ce de stele?! Mereu strălucitoare, mereu căzătoare. Sic transit gloria mundi – că tot vă place!

– Dacă știți așa de bine, atunci uitați-vă către și în mine. Sînt și bun. Sînt și rău. Sînt un fiu al nemulțumirii frumoase, suind dintr-o credință fără de margini. Stelele? Frumos zis! Le spăl adînc, tot statornic, tot naiv. Le spăl, iată și acum, în lacrimile cutezanței mele. Și pentru că așa a fost să mă regăsiți astăzi, încă, aici, la etajul IX al Casei Scînteii, vă spun că sînt tot vechi, tot nou, tot hoinar de vînt. Mă credeți?

– V-a crezut, mai mult decît mine, Nichita Stănescu (i-arăt „Flacăra" din 3 septembrie 1982)... Chiar, de unde curajul, atunci în '59–'60, cînd – desființînd bariera invizibilă dintre dogmă și sensibilitate – publicați (ca editor) o gîrlă de aur de tineri poeți?

– Dumneavoastră vreți să pătrundeți în laboratorul meu de un deceniu cînd am fost directorul Editurii pentru literatură și artă. Ei bine, sigur că în zece ani la o editură care a crescut de cinci ori, în acest timp am avut norocul de-a fi, de-a sluji literatura română și pe marii ei scriitori, pe marii ei realizatori Arghezi, Călinescu, Perpessicius, Vladimir Streinu și mulți, mulți alții care s-au prelungit **(vremea trece, vremea vine)** pînă la generația tînără căreia i-am închinat colecția „Luceafărul". Ea a fost deschisă **(da!)** de Nichita Stănescu, de iubitul meu prieten, de omul căruia îi datorez bucuria de a nu fi greșit cînd l-am publicat prima oară, și-a doua oară, ș.a.m.d. Sigur, meritul este al lui Nichita Stănescu, fiindcă el, cu un talent ieșit din comun, și-a luat în serios rolul acesta de a duce poezia, literatura română mai departe. A avut un debut sălbatic însă, iată, laurii Herderului și Strugăi au venit ca drepte recompense. Dar, cel mai important premiu și cel mai drag nouă rămîne, totuși, cel al iubirii cititorilor, al acestui drum de lume plină ce vine către timpul nostru într-o emulație de mare frumusețe creatoare.

– Unii dintre cei care au citit pînă aici acest dialog se vor fi întrebat, poate, în ce perioadă ați fost editor?

– Din anul 1958 pînă în 1968 și aș putea să spun că, într-adevăr, a fost un deceniu de mari frămîntări, de frumoase realizări, de soare și de nesoare. Despre nesoare să nu vorbim, pentru că toate trec (cele rele!). Știu doar atît că s-a întîmplat într-o noapte, la sfîrșitul acelui deceniu, să plec iute în altă parte. Ce puteam să zic, atunci? „Foarte bine" – pentru că un editor de carte trebuie să se mute și în altă parte. Nu?

– Nu știu! Ce cunosc e faptul că în acea noapte (despre care spuneați) vă întorceați din Italia cu un mare premiu. Da?

– Așa este **(rîde)**. Cum să vă spun eu: una fierbinte și alta de ghiață. Venisem de la o mare expoziție internațională de carte, după o lună de drumuri – de la Roma la Florența, de la Florența la Veneția, de la Veneția la Palermo, Agricento, Siracusa – cînd fusesem botezat și cu un titlu de mebru al Academiei Tiberina. Așa că, vedeți, viața este foarte colorată. Să fim drepți cu timpul!

– Și unde ați plecat, de la conducerea editurii?

– A trebuit să merg într-un foarte frumos loc. La „Albina" lui Spiru Haret și a lui George Coșbuc. Acolo unde veneau și P. Dulfu, și Sadoveanu, și Arghezi, și atîția alții. Acolo unde aproape toate condeiele mari ale literaturii noastre au ținut să salahorească cu iubire de popor și cu putere de sacrificiu.

– Tradiție-miere! Ce este oare astăzi, stimate Ion Bănuță, revista pe care o conduceți și care vine dintr-un drum aproape centenar?

– „Albina" este un drum **(abia îmi șoptește)** de muncă și de bucurii, un drum nu lipsit de capcane. „Albina" nu poate să trădeze dimensiunile de cer ale Haretului, școala Lui întru iubirea țărănimii, întru slava României moderne.

– De la „Cetatea tăcerii", culegerea de poeme publicată în 1946 la Timișoara, au trecut 36 de ani. Între timp, dumneavoastră Ion Bănuță, ați semnat și oferit cititorilor de la noi și de peste hotare alte 16 volume. Despre scrisul dumneavoastră? Despre tot ceea ce faceți pentru poezie, pentru literatură? Fără clipă de odihnă!

– Chiar **(chicotește)** să n-am eu, adică – trecînd astăzi prin noi furci caudine – nici o clipă de odihnă? Este greu să vorbești despre tine însuți, dar cînd se pun întrebări trebuie să le onorezi. Dintr-o vrere-n altă vrere, așa m-am știut: înfiorat de abis și de rosturile soarelui. Eu sînt-n-am ce-mi face! – regele meu din neîndurare întru a mă învinge. După **„Scrisoare către anul 2000"** (care mi-a adus, în 1964, premiul Academiei române) și după publicarea în Editura Nakaduli-Gruzia, în 1966, a volumului **„Florile României"**, trebuie să vă spun, stimate prieten, că marea mea bucurie este **„Olimpul Diavolului"**, cel de din o mie una panorame, adică o mie una poeme, cel din cele zece volume. Observ, privind întors, o bună parte din ce-am zidit: **„Panorama efemeridelor"**, **„Panorama templului meu"**, **„Panorama focului albastru"**, **„Panorama iubirii zugravului"**, **„Panorama duhului meu"**, **„Panoramă-n dor de Domnișoara Pogany"**, **„Panoramă-n sălcii plîngătoare"**! Acum lucrez la volumele opt și nouă (vor cuprinde 200 de poeme) pe care sper să le închei în cel mult o jumătate de an. Sînt reunite sub un singur titlu: **„Panoramă-n alfabet"** și sigur că mă zbat cu ele, pentru că „Olimpul Diavolului" este o namilă mare care trebuie răzbită. Cu forță, cu sensibilitate, cu sudoare, cu speranță, cu tot ce

George DINU

(Continuare în pag. 4)

cronica literară

Gustul amintirilor*)

1. Între oamenii de treabă care, prin 1948–49 au primit sarcina de a se ocupa de literatură se numără şi Ion Istrati, devenit mai apoi celebru prin cărţi ca „Griu înfrăţit" sau „Din neagra ţărănie". După ce şi-a îndeplinit cu succes misiunea, Ion Istrati a fost scos la pensie, ca şi alţii, autori de vază în deceniul al şaselea. În „Jurnal strict confidenţial" Istrati vorbeşte despre „calvarul" lui, comparîndu-se cu Călinescu (şi Călinescu a fost scos de la catedră!). O pagină mai încolo există această cugetare: „Criticii – cum clevetesc atîtea prea slobode guriţe – bărzăuni care pişcă din pielea cailor sau a boilor nelăsîndu-i să are, sau ca vinaţuri inonest verificate astfel oţetite sau oţeturi pure şi simple sînt, orice s-ar spune despre ei, nişte medici curanţi...". În inimitabilul său stil moldovenesc şi cu ştiinţa inefabilei duplicităţi, deprinsă prin şedinţele anilor săi de tinereţe, Ion Istrati va descoperi o formulă preluată, în partea a doua a ei, ca o ştafetă, de însuşi Nicolae Manolescu, admirabilul foiletonist. Altfel, Istrati transcrie toate telegramele, felicitările, bileţelele ce i-au fost transmise de mai marii vieţii literare, precum şi altele care se citesc cu interes de cel ce vrea să afle psihologia anilor 50 şi a vedetelor ei.

2. **Moda jurnalelor** nu e o carte în care autorul condamnă, cu mînie, ravagiile unei mode, ci o înţeleaptă alianţă cu o modalitate de lucru: dacă trăim moda jurnalelor, de ce nu s-ar supune ei şi romancierul, dramaturgul, nuvelistul Laurenţiu Cerneţ? Nu-i rău să fii la modă. Ca atare, scriitorul va aduna în acest volum amintiri (unele uşor transformate) reflecţii (ale sale, ale contemporanilor săi), note de lectură, selecţii de fraze stupide (unele descoperite prin cărţile confraţilor, altele prin reviste, altele atîrnate, în chip de invitaţie sau reclamă, pe pereţii magazinelor din urbea în care domiciliază), selecţii din replicile celebre ale unor vedete ale vieţii literare timişorene. Se poate vedea, şi cu această ocazie, că Laurenţiu Cerneţ este un autor ordonat şi atent la avuţia culturală a locului: depuse ca într-un carnet de economii şi consemnaţiuni, reflecţiile dau seamă de rezervele şi resursele unui deceniu literar timişorean. Graţie „economiilor", lectura e cel puţin de cîteva ori mai rapidă decît a cărţilor obişnuite: ingredientele publicistice (o istorie romanţată a Caracalului, cîteva fraze despre librarii timişoreni care scotocesc prin genţile clienţilor etc., etc.) ne sporesc încă dorinţa de a afla **totul**. Dar dacă mai adăugăm că autorul, oltean de origine, nu putea rata, în această carte, ocazia de a scrie, fără ascunziş, despre talentele şi răspîndirea oltenilor în literatură, cultură, în istoria descoperirilor? Prozatorul profită (?) de această modă spre a depune mărturie, prin schiţele sale, despre eroii săi de altădată. Carte cu o structură aluvionară, **Moda jurnalelor** adună proze mai vechi şi mai noi ale autorului, schiţe publicate de demult prin reviste şi „experimente" mai recente. Eroii sînt ştiuţii funcţionari ai lui Cerneţ, aşezaţi între două istorii ale vieţii lor zilnice degustînd „anecdota", conversaţia prelungită, „bîrfa".

Lumea micilor infidelităţi e terenul de afirmare al scriitorului. Totul arde la flacără mică, dar să nu se înţeleagă că nu există momente explozive, drame, entuziasme. Una dintre schiţe, **Moment confuz**, începe astfel: „Minodora Cebăluitu, ochesică şi coaptă ca un pepene gata-gata să plesnească, a înregistrat în biografia sa un al doilea eveniment epocal, şi anume o internare în spital". Evenimentele epocale sînt inestimabile surse de replici, de „poveşti", de istorii. Expert al dialogurilor, Cerneţ ştie cum vorbeşte o duduie în căutare de partener de afaceri, un soţ fidel sau o soţie în aşteptarea soţului. Într-o generaţie în care autorii au trecut in corpore (aproape) la roman, Laurenţiu Cerneţ scrie, în continuare, schiţe. El are, să subliniem, vocaţia schiţei, a dialogului percutant, a replicii spirituale. Administratorilor emisiunilor de comedie din radio şi televiziune, opriţi cu încăpăţînare asupra aceloraşi şi aceloraşi nume, glorioase odinioară, actualmente comercializînd idei mici şi, uneori, istorii penibile, le recomandăm, din nou, acest nume.

Există, în carte schiţe care vorbesc despre un psiholog fin, capabil a descoperi zone sufleteşti rar studiate de prozatorul contemporan. Fiinţele „incapabile de a greşi", subiect de comedie, sînt analizate de Laurenţiu Cerneţ cu acelaşi simţ al umorului care exista şi în cărţile anterioare. Trădînd sistematic „jurnalul", scriitorul reia firul cărţilor anterioare – studiile sale, mai vechi. Minuţios şi ordonat, înaintînd aşa de la o carte la alta, scriitorul alcătuieşte pe nesimţite o „cronică a oraşului"; în ultima sa carte încap, cum spuneam, de toate, de la vieţile şi întîmplările prietenilor scriitori, pînă la replicile celebre ale maeştrilor locului. Există chiar şi o statistică a cronicilor literare publicate în revista „Orizont" în 1978. Revista „Orizont", care consacră jumătate din cronicile sale cărţilor de critică, s-ar afla în progres faţă de „România literară", revistă în care comentariul „criticii" atinge 52%. Textul în cauză a fost citit în vreo două şedinţe unde a fost primit cu aplauze. Nu ştim dacă, Laurenţiu Cerneţ l-a valorificat şi în cadrul şezătorilor literare, înainte de a-l depune în paginile acestui volum. În ceea ce mă priveşte, cred că volumul cel mai important al lui Laurenţiu Cerneţ va fi exact **jurnalul** său. Scris fără travesti. Cele cîteva pagini ale începutului (infarctul, spitalul) vorbesc despre o altitudine inaccesibilă altfel.

3. Dacă sîntem de acord că şi cei mai importanţi scriitori îşi au cărţile lor de relaxare, **Proiecte de trecut** a Anei Blandiana ar putea intra, fără aproximări inutile, în această categorie. Cititorul este interesat în mod diferit de prozele-parabolă în care prezenţa poetei, decorativă (la modul cel mai plăcut cu putinţă) atrage atenţia asupra, vrea să atragă atenţia asupra stilului opresiv cu care este „întîmpinată" fiinţa excepţională, şi celelalte, în care poeta îşi aminteşte; în care ea – ştim **cine vorbeşte** – depune mărturie. Glasul înfiorat al poetei se aude dincolo de pagina care transcrie istorii. Istoriile sînt ale ei şi alor săi, ea este martor. Există în această carte de „proze posibile" pagini extraordinare: cele în care autoarea îşi aminteşte un fapt teribil al copilăriei ei. Canalele comunicante realizate între acel fapt şi altele sînt mărturie nu atît a unei istorii, cît a unei sensibilităţi. Atît cît e „jurnal al unei sensibilităţi", **Proiecte de trecut** fascinează. Din păcate, autoarea vrea să nemurească istoriile celor între care a trăit. Istoriile extraordinare ale apropiaţilor ei. Aici simţim plăcutul răsfăţ, postura de protejată a „statutului" de poet.

Faptele senzaţionale, întîmplările extraordinare, cele care trebuiau să pună în evidenţă atît monstruozităţi petrecute într-o anume vreme, cît şi reminiscenţe ale psihologiei acelor vremi sînt descoperite de autoarea-reporter, ajunsă la faţa locului în virtutea calităţii ei de scriitor. Ea nu a trăit, ea vede şi îşi imaginează. Ea ascultă şi scrie. Pe urmă îşi transcrie reflecţiile, unele sînt cu totul remarcabile: cele despre existenţa insulară a deportaţilor.

Există în **Proiecte de trecut** pagini scrise în cea mai bună tradiţie a literaturii transilvane, despre permanenţă şi trăinicie; există cîteva parabole superbe despre credinţă şi civilizaţie. În apropierea lui Ioan Alexandru, Ana Blandiana lansează subiecte, idei, teme, fraze, reflecţii demne de un mare prozator al secolului XX. Dar, cum spuneam, simţim în permanenţă statutul privilegiat al celui ce ne vorbeşte despre întîmplările infernale, despre istoriile grozave „de atunci". Nu mai ştim cum a fost trecutul, vrea să spună, în plus, autoarea, eu mi-l imaginez într-un anume fel: este trecutul **meu**, eu îl proiectez în acest fel. Este un gînd de poet. Unui prozator nu i-ar fi trecut prin cap aşa ceva. Un prozator ar fi vorbit, pînă la capăt, despre sine, cu un egoism demn de arta sa. Generozitatea fără limite a poetei e sublimă, dar nu creatoare de proze definitive.

1. **Ion Istrati, Jurnal strict confidenţial**, Ed. Junimea, 1982. 2. **Laurenţiu Cerneţ, Moda jurnalelor**, Ed. Cartea Rom., 1982 şi 3. **Ana Blandiana, Proiecte de trecut**, Ed. Cartea Rom., 1982.

Cornel UNGUREANU

marginalii

Iosif şi fraţii săi (I)

Încep cu o paranteză, înainte de cîteva observaţii despre Thomas Mann.

O experienţă frecventă, la prima vedere ciudată – dificultatea de a începe să citeşti o carte mare. Am început greu, între altele, **Moby Dick, Educaţia sentimentală, Absalom, Absalom, Moartea lui Vergilius**, ca să nu mai spun de **Omul fără calităţi**, pe care nu l-am citit nici pînă azi. Cu alte cuvinte, nu numai operele violent novatoare dau acest sentiment. O carte – şi orice operă de artă – importantă este un sistem de semne original, al cărui principiu ne este iniţial necunoscut. De aici, din partea noastră o reacţie de refuz. Instinctiv, noi ne economisim energic, trăim în regimul minimelor cheltuieli, iar cărţile mari – concentrate, dense – sînt incomode căci par să ne ceară un penibil efort. Spun **par**, fiindcă de fapt cînd reuşim să ne adaptăm constatăm că efortul acesta este savuros. Fraza livrescă din **Iosif şi fraţii săi** mi s-a părut silită pînă ce, la a treia încercare, mi-am dat seama că este euforică. Poate aşa se şi explică de ce, în pofida dificultăţii, deprinderea cu o capodoperă nu se petrece laborios. Dacă ai început să citeşti şi cartea ţi s-a părut anostă, n-are rost să insişti, nu ajută la mare lucru. Va veni o zi cînd, deschizînd-o din nou, vei afla cum, ca prin minune, între timp totul a devenit firesc şi uşor de înţeles. Aşadar, capodopera se semnalează adesea prin pragul de plictiseală care o apără de lectura grăbită şi prin euforia pe care, odată pragul trecut, o transmit. (Nu poate fi făcută regulă din situaţia contrară, totuşi entuziasmul unanim din capul locului dă de bănuit. Scriitori, uneori admirabili, trec repede drept foarte mari. Cazul lui Marquez?).

La o primă citire, **Iosif şi fraţii săi** este mai mult poem decît roman. Într-un roman propriu-zis, un echilibru se rupe şi prin spărtură năvălesc întîmplări ce contribuie, toate, la modificarea imprevizibilă a situaţiei de la început. În **Iosif**, în schimb, se parcurg etapele unui traseu prestabilit. Se povesteşte cum s-a întîmplat ceea ce trebuia, fiindcă aşa a fost scris să se întîmple.

Imaginaţi ca oameni reali, eroii romanelor ar avea de cele mai multe ori interesul să nu se petreacă în existenţa lor evenimentul care face din ei personaje. Adică plecarea la război, adulterul, catastrofa financiară, îndrăgostirea fără noroc etc. Decît să ajungă victime sau delincvenţi morali, pentru ei ar fi mai bine să rămînă anonimi. Sînt anonimi rataţi, aruncaţi din paşnica banalitate în suferinţă. Eroii din **Iosif şi fraţii săi** sînt însă, indiferent de rolul lor, nişte aleşi. Ei se nasc pentru ca să-şi ocupe locul, cu fast şi ceremonie, într-o istorie predeterminată, adică într-un ritual.

Cartea este poem şi fiindcă repetă modulînd – repovesteşte „rîzînd şi plîngînd" – o istorie care a mai fost povestită, în **Vechiul testament**. Aceasta, adică repetarea modulată, este chiar legea poeziei. Dealtfel, în **Iosif şi fraţii săi** multe episoade rimează între ele, ceea ce Thomas Mann şi subliniază într-un rînd: „Este admirabil şi măguleşte spiritul, cum se ordonează, în această istorie, frumoasele corespondenţe şi cum o întîmplare se împlineşte în replica sa".

Corespondenţele se produc între fragmentele textului, iar altele acţionează fie retrospectiv, în legătură cu primele episoade biblice, necuprinse în carte, fie prospectiv. Dintre ultimele, cea mai semnificativă se stabileşte între Iosif şi Christos. Însă, cum voi încerca să arăt, tocmai această relaţie contribuie cel mai mult ca **Iosif şi fraţii săi** să fie totuşi un roman.

Livius CIOCARLIE

Cronica măruntă

BURSA VALORILOR

● **EX CATHEDRA.** După ce ani buni ne obişnuise cu o ţinută ireproşabilă – chiar filosofică! –, profesorul Liviu Rusu ne ţine şi o lecţie de mitologie practică, adjudecîndu-şi rolul unui original Ianus. El întoarce foaia convingerilor şi consecvenţei, precum şi pe aceea a bunelor maniere. Distinsul profesor îl urechează pe Mircea Zaciu (via Titu Maiorescu) pe motive greu de priceput, din moment ce barometrul convingerilor lui Liviu Rusu uzează de fel de fel de argumente ce ar ocupa locuri fruntaşe într-un posibil top al contradicţiilor. Bilanţul articolului său din „România literară", nr. 38, ar fi următorul: Titu Maiorescu mincinos, Tudor Vianu corigent la filosofie, Mircea Zaciu neastîmpărat, iar Liviu Rusu elogiat de „savanţi cu renume mondial, ca Henri Foçillon, R. Wellek, A. Warren, Ch. Lalo, Ch. Werner, R. Müller-Freienfelds, Joseph Gantner şi alţii". ● **PUNCTUL PE I.** Nicolae Manolescu, foiletonistul de excepţie, s-a obişnuit să apară, în ultimii ani, în paginile revistei în care susţine o rubrică de mare audienţă, flancat de duhul blîndeţii. Tocmai cînd se anunţa o schimbare la faţă salutară, prilejuită de comentariul la un volum în care Lao-Tzi şi „alţi filosofi mai dintîi" şi-au văzut visul cu ochii – de a fi publicaţi la editura „Albatros" – avînd, deci, serioase premise de a rosti un aspru „veto!" critic, Nicolae Manolescu se opreşte imediat după încălzire. Parcă am fi aşteptat şi cîteva consideraţii hotărîte şi mai directe despre Ion Gheorghe, coautorul cărţii cu pricina. ● **ECHIVALENŢE ESTETICE.** Pentru că tot am pomenit de Titu Maiorescu şi Ion Gheorghe, se pare că acest posibil „tandem" cultural nu face obiectul numai al cronicilor mărunte, ci şi al aşaziselor cronici literare. Constantin Sorescu, supărat nevoie mare pe un critic pentru că s-a exprimat la adresa poetului **Zicerii la zicere** altfel decît e cuvîntul de ordine la „Săptămîna", instituie o bursă a valorilor **sui-generis**, numai şi numai să iasă la socoteală drapelele pierdute la primărie. După această logică, o „nedreptate" făcută lui Ion Gheorghe creşte direct proporţional cu distanţa în timp faţă de Titu Maiorescu: „Mai grave (decît „bagatelizarea uneia din cele mai strălucite minţi ale secolului al XIX-lea românesc", n. n. A. P.) sînt însă consecinţele cînd scriitorul supus unui astfel de tratament e unul în viaţă. Ion Gheorghe este ultima victimă a unui asemenea tratament". ● **PUBLIC ŞI PRIVAT**. Aflat într-o oarecare zăpăceală morală consecutivă, probabil, sezonului estival, **ajax**-ul „Săptămînii pe scurt" cotează printre evenimentele evident săptămînale o contravenţie a poetului Virgil Mazilescu. Nu ni se spune însă dacă poetul a făcut contestaţie în termen legal. În ce ne priveşte, nu credem că evenimentul consemnat e real, pînă nu vedem facsimilul procesului verbal încheiat de organul constattator. ● **Iniţiative.** Foarte bine venite ideile din ultima vreme ale redactorilor revistei „Vatra". Una din acestea, de a deschide paginile tuturor celor ce au de făcut comentarii pe marginea textelor apărute din revistă, e demnă de toată atenţia. Cu atît mai mult cu cît ultimele două numere ale revistei ne-au oferit părţi nevăzute din activitatea (nu numai literară) a unui fost poet clasic în viaţă. Nu ne îndoim că aceste scrisori vor contribui, cum spune în aceeaşi pagină a revistei, talentatul Alexandru Muşina, la „Educaţiunea poetului" (tînăr, desigur...).

Anemone POPESCU

RECTIFICARE

● La Ancheta „ORIZONT", apărută în numărul trecut, textul inserat sub numele scriitorului Ion Hobana aparţine poetului Florin Muscalu.

* * *

● În articolul **„Traian Vuia – Aurel Vlaicu"** („Orizont", 24 sept., 1982, p. 13) textul din paranteza deschisă pe rîndul 21, col. 4 se va citi: **(„pe cînd, şi la noi, o arenă sportivă olimpică cu numele lui Aurel Vlaicu")**.

Gînditorul în fața istoriei antice

Prezență austeră, aureolată de ritmul trudnic al meditațiilor profunde, Vasile Pârvan trebuie căutat în zonele de altitudine ale culturii noastre naționale, în spațiile ei trainice în care trăiesc – oneste, încăpățînate și nezgomotoase – ideile și atitudinile cele mari, greu de obligat la genuflexiuni imperative.

Retrasă într-un prezent lipsit de convulsii și limitări, opera savantului se oglindește în sine, reflexiv, filozofic și literar, adîncind raporturi subtile privind comunicarea istoricului cu istoria, deplasînd astfel, în spiritul veacului, pozitivismul pedant filologic al cercetării istorice din secolul trecut către dinamica demersului totalizator, amplificat prin investigări multiple. În înțelegerea lui Vasile Pârvan istoria este un țărm de cucerit prin toate schelele pe care gîndirea le poate întinde. Dezvelirea doar a cîtorva contururi sparte, a cîtorva stinghere mărturii materiale întipărite în formele lutului și ale fierului trebuie rotunjită prin recuperarea lumii care le-a născut, împreună cu mai toate umbrele ei. Orientată astfel, gîndirea istoricului dobîndește firești accente filozofice, depășind factologia în folosul monografiilor spirituale. Unghiul întrebărilor sale cade asupra conștiinței gestului creator de istorie, asupra mobilurilor interioare ale fenomenelor studiate, pentru că ceea ce merită interes este gîndirea și sufletul care animă tablourile și epopeile vechi și nu încremenirea lor conclusivă sub care ni se dezvăluie astăzi.

Urmărind spiralele – fie ele și de ceață – ale spiritului uman, încercînd disocierea lor monografică prin mărturii arheologice, filologice și de orice natură, Pârvan procedează **recuperator** în sens literar și **sintetic** în sens filozofic. Funcția de recuperare a discursului său științific este alimentată de imboldul lăuntric al identificării cu obiectul studiat, de aici incursiunile dese realizate prin evocări epice mișcate cu iscusință artistică. Cealaltă funcție, cea sintetică, adună impulsurile evocatoare, ordonîndu-le în preajma cîtorva verticalități ale gîndirii umane precum moartea, viața, iubirea, sacrificiul în numele unor comandamente înalte, eroismul ca probă de foc a pășirii în memoria lumii, zădărnicia și vanitatea obtuză a celor deprinși cu preamăririle vremelnice.

Scriind despre moravuri și atitudini, Vasile Pârvan desface planuri și conturează caracterele tari care fac istoria și poartă războaiele hotărîte de indivizi care trăiesc în afara ei. Inițierea în conștiința istoricității noastre este apanajul luptătorului din tranșee și al gînditorului chinuit de idei, altcum viața se desfășoară lamentabil. Peste întreaga operă a savantului plutește într-un fel unic în cultura noastră, distinsă și discretă, o atitudine senin-resemnată în judecarea lumii, un scepticism cumpănit în sensul împăratului filosof Marc-Aureliu, despre care Vasile Pârvan a și scris o carte. Scepticismul istoricului român este cel al perioadei de amurg a Antichității. De aceea, mai toate considerațiile sale generale, cu caracterul lor aforistic și ultimativ par să fie reflexe ale gîndirii alexandrine antice care, asemenea gîndirii lui Pârvan, opera prin judecăți impulsionate de atingerile meditative. – idealiste și metafizice – cu lumea, colorate cu o anume tristețe stăpînită însă cu măsură, eleganță și dezabuzare. Scepticismul este o împăcare pe jumătate cu universul – dictată de neputințele gînditorului stabilite mai demult și hotărîte de instanțe. supraumane. În judecarea lumii antice Vasile Pârvan stabilește valori și principii de funcționare vizînd, toate, măsura participării omului la fragmentul de istorie care-i aparține. Lumea fiind un conglomerat de valori, atitudini și inițiative asigură valoare constitutivă ființei noastre a cărei istoricitate, ca proces dinamic și viu, traduce în timp avînturile și ambițiile pieritoare ale individului: „Singura valoare posibilă a propriei ființe e, pentru omul obicinuit, aceea care îi e dată de lumea lui. Laudă, mustrare, distingere, condamnare din afară: iată conținutul concret și viu al vieții intime a individului; reacția individului la actele lui e singura măsură a propriului suflet" **(Gînduri despre lume și viață la greco-romanii din Pontul stîng** din **Memoriale, 1923)**. Foamea de istoricizare a insului antic este alimentată de paradigmele valorizatoare ale morții vieții și nemuririi, ilustrate de întregul existenței sale în care pînă și actul gratuit al privirii se tensionează în jocul deșart al speranței perpetuării în memoria pasivă a colectivității: „Omul ține să fie văzut: e dealtfel un instinct derivat din însăși dorința noastră de nemurire: a fi observat e o nemurire în miniatură; cu cît cineva simte că e mai mult observat, cu atîta se observă și el mai mult pe sine, accentuează manifestările pentru cari i se pare că lumea îl vede într-o lumină favorabilă" (idem, **op. cit.**). Gînditorul consideră așadar condiția noastră muritoare ca fiind combustia mecanicii întortocheate prin care omul încearcă să se proiecteze etern.

Gîndind multiplu umanitatea în toate aspectele trecerii ei prin istorie, Pârvan s-a răsfrînt interior în fel socratic (așa cum ni-l înfățișează fotografiile document publicate în monografia lui Alexandru Zub) aidoma marilor săi maeștri din Antichitate cu care s-a asemănat mai mult decît cu orice contemporan, perpetuîndu-i vii în istorie; alăturîndu-li-se lor, mai apoi, în clipa hotărîtă de destin, într-o comuniune, în sfîrșit eliberată de timp și conveniențe.

Daniel VIGHI

Ion Agârbiceanu propune la Academie pe Franyó Zoltán

Corespondența lui Ion Agârbiceanu, prin varietatea și bogăția epistolelor, reprezintă, desigur, un capitol important al preocupărilor sale creatoare. Cu toate că această activitate nu schimbă ponderea valorică a operei sale, definitiv consacrată de istoria noastră literară, ea poate în multe privințe îmbogăți cu informații noi impresiile, datele documentare și cunoștințele noastre despre viața și aspirațiile omului și scriitorului Ion Agârbiceanu. Ne vom convinge de acest adevăr oprindu-ne, cu prilejul centenarului său, la două din nenumăratele scrisori care pun în relație trei nume celebre ale unor scriitori români: Ion Agârbiceanu, Aurel Buteanu și Franyó Zoltán.

Traducătorul talentat și publicistul activ Aurel Buteanu, cu care Ion Agârbiceanu s-a cunoscut la Cluj încă din perioada colaborării lor la „Patria", ca și în calitatea lor de membri ai Sindicatului Presei din Transilvania și Banat, unde pe rînd cei doi au deținut funcția de președinte, îi scria prozatorului despre necesitatea recompensării academice a lui Franyó Zoltán care, la 75 de ani, adusese enorme servicii culturii și literelor românești, prin tălmăcirile sale în limba maghiară și germană, tipărite în țară și străinătate. După o lungă convorbire telefonică, A. Buteanu, de la Timișoara, îi expediază lui I. Agârbiceanu o scrisoare în care se subliniază bogata activitate literară, ziaristică și de traducător a lui Franyo Zoltan pentru ca romancierul Agârbiceanu, care era membru al Academiei, să propună acestui for de consacrare pe Franyó Zoltán. Iată primul răspuns al lui Agârbiceanu, datat **Cluj, 19. IX. 1961:**

„Stimate Domnule Buteanu,

Pentru a înainta secției literare a Academiei cererea cu dosarul scriitorului Franyó Z. cred că e necesar să se alăture și o autobiografie a lui și date referitoare la originea sănătoasă și activitatea lui patriotică. Cum eu nu cunosc nimic din aceste informații, rog să mi le trimiți Dumneata. De altfel, nu știu cum se va rezolva cererea numai **prin scris**, cînd eu nu am fost nici odată la Academie, și nu mă pot deplasa nici acum. Voi încerca totuși, vezi nici ungurește nu știu pentru a putea aprecia traduceri literare.

Cu bine

Ion I. Agârbiceanu"

La această epistolă, A. Buteanu trimite scriitorului clujan un amplu memoriu de activitate a lui Franyó care să-l convingă cu hotărîre pe Ion Agârbiceanu să propună Academiei primirea lui Franyó Zoltán ca membru corespondent. La această nouă scrisoare, răspunsul lui Agârbiceanu este clar și el e formulat în data de 2. X. 1961:

„Stimate Domnule Buteanu,

Am înaintat azi la Academia, Secția de limbă și literatură o adresă în care propun călduros alegerea lui Franyó Zoltán ca membru corespondent – anexînd întreg materialul ce mi-ai trimis.

După Statele Academiei membrii – de orice categorie – se aleg prin vot secret de către Adunarea generală, la propunerea secțiilor sau a Președintelui Academiei. De mai mulți ani nu știu să se fi ales cineva membru nou. Locurile vacante (bază statute) se publică de Președinție înainte cu 6 luni de Adunarea Generală și secția numai după această publicare poate face propuneri. Eu m-am grăbit totuși să trimit materialul cu propunerea mea.

Dacă cineva dintre scriitorii maghiari ar merita să intre la Academie, apoi desigur că dl. Franyó – cel dintîi. Are o imensă activitate culturală și literară – ceea ce eu numai din materialul trimis de D-ta am putut lua știință.

Fiind apreciat atît de mult de d-nii Tudor Vianu și Perspessicius, cred că va putea reuși, cerîndu-le D-ta ca ei să sprijine propunerea mea. Cu atît mai mult, că eu nu mă pot deplasa la București să susțin și verbal în secții propunerea mea. De ani de zile eu nu mă pot aventura la călătorii mai lungi.

Rog trimite-i d-lui Franyó și rîndurile ce-i trimit.

Toate cele bune,

I. Agârbiceanu"

Cu toate că în urma eforturilor lui Agârbiceanu și Buteanu de recunoaștere academică a strădaniilor de decenii ale scriitorului și traducătorului Franyó Zoltán, rezultatele n-au fost cele scontate, scrisorile lor probează conștiința acestor demni intelectuali pentru promovarea literaților care se înscriu cu cinste în acest tărîm al valorilor. Scrisorile mai demonstrează totodată generozitatea prozatorului care, fără prejudecăți și fără cîștiguri personale, înțelegea să susțină tot ceea ce este merit și perenitate culturală.

Ion ILIESCU

AUREL MARTIN: „Peisaj de iarnă"

Un vocativ plurivoc

accente

Nu printr-o recenzie (lucrare mai pretențioasă) doresc să atrag la rîndul meu atenția asupra volumului **În odăile fulgerului** de Ion Cristofor (Ed. **Dacia,** Cluj-Napoca, 1982), ci încercînd, pe scurt, a descifra **Poem de dragoste,** bucata poate cea mai frapantă și mai tainică din toate care alcătuiesc ansamblul tipărit. O consider și o izbîndă a prozodiei noastre. Poezia e la vocativ și cel dintîi epitet dat chematei e **scîrnăvie.** Aceeași este apoi denumită **fiară neîndurătoare, putoare, bestie, hoit mișcător, tîrfă adorată** și calificată în final **credincioasă mie precum ciuma celui atins de ciumă.**

Nepriceput și (în ciuda vîrstei) pueril, îmi pun întrebarea (altora, cine știe, superfluă ori și ridicolă pentru că implică un răspuns evident, ascuns doar minții mele obtuze; dar și Petru Poantă recunoaște că textul lui Ion Cristofor e „adeseori obscur"); cine-i invocata? Motto-ul poeziei, în franceză, e un citat din Henri Michaux. Subiectul gramatical al sintagmei: substantivul masculin **malheur.** În românește, prin urmare, întrebării mele i s-ar putea degrabă replica: titulara vocativului este neîndoios nenorocirea; ei i se potrivesc de minune insultătoarele apelațiuni patetic lansate de pătimitor; și cine mai statornic decît ea (de cel vechi poreclită și Nemesis ori **fatum**) se adeverește credincioasă acelui pe care l-a ales pentru a-i fi funestă soție?

Tăria poeziei stă însă, cred, tocmai în faptul că un răspuns atît de univoc ar fi mult prea facil. El se exclude prin însăși evidența și – aș spune – elementaritatea sa. Nu, nu-i satisfăcător, posibilitățile interpretative sunt mai numeroase, mai complexe, mai labile. S-ar putea prea bine ca aceea care **adulmecă scheletul, sîngele și creierii** să fie însăși Moartea. Nu-i oare cea mai sigură și așa dar cea mai fidelă parteneră a omului? Nu-i și cea mai urîtă (în dublu sens) și prin definiție menită a îndura insultele, imprecațiile, blestemele, tînguirile (și totodată apelurile) de care e plin poemul-psalm? De nu va fi boala, cum par a sugera versurile **așează-te în fotoliul păstrînd urmele / de sudoare ale ființei mele... Odihnește-te în lumina sîngelui meu, adapă-te / și prinde puteri...** Ori poate că-i conștiința poetului, a omului în general, sufletul cum i se mai spune, **duhul,** acel ceva inefabil care ne deosebește, ne caracterizează și-i izvorul tuturor neliniștilor, nemulțumirilor, aspirațiilor, îngrijorărilor noastre? S-ar mai putea să fie și Poezia în esența ei (și cu majusculă), altfel spus inspirația poetică, **daimonul** ipostatic feminizat, aceea care-l va însoți și desfăta și înălța (dar și chinui) pe orice **autor** pînă-n ceasul din urmă, nicicînd sătulă nicicînd miloasă. De nu este chiar lumea înconjurătoare și noi într-însa, existența noastră (**Dasein**-ul heideggerian) atît de inexplicabilă, lumea în care ne pomenim azvîrliți fără de voie și pe care o părăsim atît de recalcitranți? Ori, tot atît de plauzibil și recurgînd la alt cuvînt, Viața, nu numai cea individuală, ci și fenomenul vital, elanul, nu mai puțin misterios decît oricare alt echivoc termen născocit de gînd și setos de monopol. Nici Timpul nu-i o posibilitate exclusă; nu-i el vrăjmașul nostru cel dintîi, nu-și face el rîs și ocară de noi și nu-i vrednic a fi și el (sub sinonimica denumire de vreme) apostrofat: **bestie, tîrfă adorată** sau posesor de cumplite unelte? (Dacă poetul nu-i dă cumva o accepție mai largă, înglobîndu-l într-o Forță de natură vampirică, secătuitoare, vlăguitoare, una și aceeași cu nezorita Entropie a fizicienilor).

Iar dacă soluția ecuației nu-i decît cea mai simplă, dacă aici **x** nu-i decît iubita ori femeia **(hoit mișcător** constituie un argument temeinic), **Poemul de dragoste** tot își păstrează, neștirbite, virulența, patetismul și splendoarea. Într-atîta răsună de iscoditor și de avut în imagini care tulbură și obsedează.

Criptică (mie unuia cel puțin) în stilul lui Poe (**scîrnăvia** este și ea un soi de funest peren corb), psihanalitică (dragostea și moartea, ura și dorința, exuberanța și ofilirea se împerechează dogmatic, paradoxal, inexorabil), puțin argheziană (dar mai caldă, mai intimă, Arghezi aproape întotdeauna, ca și Picasso, își folosește măestria drept meterez și pentru a menține distanțele, e în gardă și cu sine, nu-și îngăduie a fraterniza cu lectorul, **se apără**), poezia intitulată **Poem de dragoste** e mai ales baudelaireană prin ton, vocabular și aură, e una din cele mai desăvîrșite realizări baudelaireene ale limbii românești.

N. STEINHARDT

Marcel Tolcea

POEM DESPRE REALITATEA MEA LIMPEDE

Încep această carte cu faptul de a scrie.
Cîtă vreme voi face acest lucru
din adîncul stiloului cerneala iese la iveală și se usucă,
apoi, pe suprafața tare a foii. Am impresia că e aceeași
cerneală ce-și petrecea tinerețea prin camerele de acolo
însă aici e îngrozitor de bătrînă.
Refuz orice alte asemănări, chiar și asta îmi displace,
și vreau să spun că această coborîre sfîrșește prin a
încremeni în litera opacă. Cele cîteva clipe cînd ea era
încă lichidă însemnau pentru mine putința reflectării.
În unda ei m-aș fi privit, m-aș fi mișcat și nu aș fi fost
numai scris.
Îți dai seama ce înseamnă toate astea
realizezi că, o clipă, ești cuprins în propria scornire?
Dacă aș fi deasupra reliefului
totul ar deveni real din ceea ce spun aici
și nu ar mai trebui să scriu nici o carte.

DESPRE TINEREȚE (ACELA)

Aveam nouă ani și am văzut
lîngă stăvilar calul cu nouă inimi
care luceau / așa cum mi le închipuiam că o
să fie / mai mult.

Ciudat. Pîrîul Aranca era plin de pești colorați
însă eu mă uitam la acest animal
acoperind o bună parte din recolta
de grîu care era și ea colorată

așa că spune mai mult faptul în sine
și că am stat acolo pînă seara tîrziu
decît toate Destinele.

DESPRE CĂLĂTORII

Ce mult îmi place forma baticului
ce nu e nici măcar blană
de cărat puii tineri
de la cinema pîn-acasă
să nu li se vadă gura
de la cinema pîn-acasă.

Cîți dintre ei vor da răsuflarea
pe mușețel pe sulfină
aminte nu iau
așa de departe mi se pare că sînt
firele de curent firele de la difuzoare
pentru că e totuna.

DORIN

pe cea mai mare căldură
se ridică în sala de clasă,
bastonul de fag aproape în două,
ca un fermoar care acum se vede mai clar
și peste care noi săream fără grijă pînă
săptămîna trecută
dar nu lăsam aerul înafară
ca alți copii ce se apropiau de
forțele internatului și ocheam
turturicile de pe acoperiș cu bilă metalică
atunci cînd ele se bucurau.

DESPRE MERSUL DE-O SĂPTĂMÎNĂ

Alerga în fața noastră cu mîna la piept
și ne făcea semn de cît loc îi rămîne în urmă
pentru maică-sa și taică-său ce nici măcar
nu se cunoșteau încă:

atît de tare alerga înspre Policlinică.

Alerga în fața noastră cu mîna la piept
și i-ar fi trebuit o cuvertură din păr de cămilă
pînă să ajungă deseară
și aruncînd peste ei catarama grea de metal
ce vara suge din fulgere
să alunece bestia cînd le ține drumul spre căsnicie,
să o sufoce
cu pînza argintului.

Cînd umbrele nopții vin fata lui dragă.

Sabin Opreanu

SIC TRANSIT...

cred că merită acest efort de imaginație să colorez cu verde
iarba înaltă și uscată de la marginea rîului puțină vioiciune
(nu?) în undele obosite de-atîta uitare

trec surîsuri ca niște mărgele colorate o emanație ce tumefiază
la răstimpuri memoria verbelor

se rumenesc îmbătrînitele cuvinte înconjurate din toate părțile
de capete palide odinioară îmi plăcea să ferec suferința
în legături de jăratic acum „dormi în pace" mi se pare o
sentință grotescă dar previzibilă

(ca un șir de lungi așteptări în muțenia malului) —

ULCELE ÎNFLORATE

s-o introducem în case de lut bine ceruite (elanul creator nu
poate fi comparat cu o tinerețe destrăbălată) musafirii au
plecat într-o dimineață pe care nu ne-o mai amintim

privește nu e nici un principiu între pereții bine smălțuiți
nici hoți nici vînzători nici papagali

cineva întinde rufele la uscat și cîinele mîrîie în cotlonul
lui excelent betonat

ne spălăm bine pe dinți divorțăm de ironiile romantice și ne
lipim de ulcelele înflorate

(cîndva am introdus acolo o nouă poetică —
era viața noastră) —

COMPILAȚII NATALE

a protesta cînd decolorate imagini frunzoase se perindă prin
fața ochilor tăi înspăimîntați încă odată să te supui acelui
carnagiu virginal și să strigi: acesta nu e glasul meu
aceasta-i vocea unui înalt debarcader înzăuat

a viețui lîngă roua cu cap de cîine și tone de melancolie stră-
tificate a visa în auz orbecăirile flautului a te supune
unui supliciu pietros

lîngă tine rîul ca un deșert exilat și clinchetul stelelor
strecurîndu-se ca foșnetul fiarelor după pradă —

CA SĂ FIU MAI BINE ÎNȚELES

am tăcut mereu fără să cer nimic de la natură
cu brațele obosite am tăcut mereu

cine să-mi ceară socoteală pentru această tăcere
liber consimțită?

am obosit pălăvrăgind de unul singur printre cofrajele
înzăpezitelor cuvinte

(altfel se perindă cereștile zvonuri cețoase
prin oasele unei păsări de lut)
cine să mă găsească dincolo de aceste principii?

DUMITRU TOMA

IOANA ȘI ALTE DUMINICI

E duminică dimineața și m-am trezit de pe la șapte. Duminica, ziua în care aș putea să dorm pînă la prînz, mă trezesc ca un recrut. Ce porcărie! Poate nu m-aș fi trezit dacă aveam și eu, ca toți oamenii, niște perdele la fereastră. Îmi propun să le pun în fiecare duminică dimineața și uit cu regularitate după aceea. Probabil și fiindcă în restul săptămînii n-am timp să mă gîndesc la perdele. Atunci mă scol de fiecare dată în ultima clipă, mă bărbieresc și mă grăbesc spre slujbă.

Soarele își face de cap prin cămăruța mea și lumina are culoarea mierii de salcîm. O clipă am senzația că sînt închis într-un borcan cu miere, un borcan mare, firește, înăuntrul căruia firele de praf fac interminabile manevre. Pătura și-a împrospătat și ea culoarea și pare o coajă de portocală. Îmi place chestia asta: auzi, să te învelești cu o coajă de portocală. Îmi imaginez imediat toți burlacii din blocul acesta de garsoniere înveliți în coji de portocale. Patru șiruri, unul peste altul, de portocale cu cap... de portocale gînditoare.

Da, parcă nu-i așa de urîtă cămăruța asta. Am încercat să-mi fac aici un locșor plăcut. Am cărțile mele, nu pe toate, dar pe cele mai multe, am scrumiera de pămînt negru, încăpătoare ca o farfurie, pachetele cu țigări întinse la uscat pe pervazul ferestrei, și încă vreo cîteva lucrușoare. Cîteodată sînt chiar mulțumit, reușesc să mă simt bine și-atunci îmi spun c-am renunțat la destule pentru colțul ăsta pe care l-am vrut numai al meu, unde să nu mă bată nimeni la cap, unde, într-un cuvînt, să pot face tot ce doresc. Nimic nu mi se părea mai important în urmă cu șapte luni, cînd am plecat de-acasă. Voiam liniște, multă liniște. Și aer. Da, da, voiam aer. Fiindcă acolo, acasă, începusem dintr-o dată să mă sufoc. Nu, asta nu-i adevărat. Nu mi se întîmplase dintr-o dată. Era o senzație pe care o mai încercasem. De multe ori. Însă trecuse întotdeauna destul de repede. Rămîneam pe urmă două trei zile într-o moleșeală ciudată și totul în jurul meu se întîmpla undeva departe și dat cu încetinitorul. După aceea moleșeala trecea. Atunci îmi era cel mai greu. Slujba, casa, păpica, televizorul...

Mă hotărăsc să mă scol din pat și mă duc în baie. Abia am loc să mă mișc în „baia" asta. Nu-i decît o gaură în care încape scaunul W.C.-ului și chiuveta. Mai există și un duș mobil. Mi-ar place să-i spun băiatului care a proiectat-o că-i un dobitoc. Dar cred că știe și el. Îmi săpunesc barba îndelung, direct cu palma. Am barba tare și pămătufurile nu m-ajută cu nimic. Mi se mai văd în oglindă doar ochii, înconjurați de cearcăne adînci, care par acum negre în contrast cu albeața spumei și care îmi dau un aer veșnic de oboseală și nesomn și parcă-mi slăbesc fața. „Am figură de intelectual". Așa-i răspunsesem mai zilele trecute, în cancelarie, unei colege care se minuna cu voce tare, „da ce-i cu tine de arăți atît de obosit?" Îmi clătesc fața cu apă rece, caldă nu curge, și-mi pun de-un ceai.

Ioana se învățase cu stările acelea ale mele, cu tăcerile — nu puteam să vorbesc cu ea atunci — „cu tristețile tale", cum le zicea ea. Bună, iubitoare, atentă. Deși nu putea pricepe în ruptul capului ce se petrece cu mine. Ea era (și este) o femeie cu picioarele pe pămînt, plină de energie, pentru care nu existau (și nu există) probleme de nerezolvat. Parcă o aud, „ce-i cu tine, îți lipsește ceva, te-am supărat eu? spune-mi". Asta-i că nici nu-mi lipsea nimic și nici nu aveam vreo dorință deosebită. De fapt, nu era ea de vină, nu era nimeni de vină. Din păcate, fiindcă atunci aș fi avut pe cine învinovăți, aș fi avut cui să-i reproșez ba una, ba alta, m-aș fi descărcat. În perete răsună două bătăi ușoare. E Livia, vecina mea. Înseamnă că vrea să vină la mine. Dau și eu cu pumnul în perete și mă duc să-i deschid. E-n cămașă lungă de noapte și-n papuci. Mi se strecoară pe sub braț avînd grijă să nu-și verse cafeaua din cana albastră, pe care o ține în mînă.

— Bună dimineațaaa! Am auzit zgomot la tine și m-am gîndit că te-ai sculat.

Stă în pat cu picioarele strînse sub ea și soarbe din cafea cu înghițituri mici. Pare bine dispusă. Dealtfel, întotdeauna cînd vine la mine, fata asta e veselă. Nu-i foarte frumoasă, însă arată teribil de bine, negricioasă cum e, în cămașa ei de noapte, albă cu inimioare albastre. Am cunoscut-o la vreo două sau trei săptămîni după ce-am plecat de-acasă, într-o zi cînd ne nimeriserăm amîndoi pe culoar cu cheile în mînă, în fața ușilor. „Ia te uită, am un vecin nou, se mirase ea și-mi întinsese mîna. Livia mă cheamă". Pe urmă am invitat-o la cafea și de-atunci vine la mine de fiecare dată cînd poate.

— Vrei puțină cafea?

— Nu, mi-am făcut un ceai.

— Dă-mi și mie o țigară. Aprinsă.

Îi dau țigara. Mă trage spre ea și mă sărută.

— Mm... ce bine miroși!

Buricele degetelor ei îmi aleargă pe obraz, abia atingîndu-mă, și-mi transmit în tot corpul un fior plăcut și cunoscut.

— Știi că mi-a fost dor de tine? Hai lîngă mine.

— Rămîi mult?

— Nu. Plecăm în excursie, la iarbă verde.

— Cu matahala?

— Cu domnu doctor, rîde Livia — matahala-i doctor — și cu niște colegi de-ai lui.

Pune cafeaua deoparte și-și ridică brațele, rămînînd așa pînă îi scot de pe ea cămașa aceea albă cu inimioare albastre.

Mai tîrziu, după ce Livia pleacă, adorm. Adorm gîndindu-mă c-am uitat iar să-i spun că nu i se potrivește deloc numele, toate Liviile pe care le-am cunoscut înaintea ei erau niște femei sobre.

(Calul are coama albă — o culoare lucioasă și rece — și picioare lungi ca de păianjen. Subțiri și străvezii. Aleargă înnebunit pe-un fel de cîmpie netedă și sticloasă — umbra i se rostogolește în urmă diformă și neîndemînatecă — și de fiecare dată cînd ajunge atît de departe, încît nu mai ești sigur că o să-l mai vezi în secunda următoare, apare o foarfecă uriașă care-i retează c-un scrîșnet vesel picioarele acelea străvezii. Calul cade ca fulgerat, trupul lui greoi scoate un geamăt înfundat, dar picioarele-i cresc repede la loc, la fel de subțiri și de străvezii. (Cum o fi reușind să se folosească de ele?) O ia la goană în partea opusă, se micșorează, devine cît un punct și iar ești convins că n-ai să-l mai vezi, cînd foarfeca apare, scrîșnește vesel și-i taie picioarele).

Mă trezesc transpirat și cu un gust amar în gură. Mi-e foame și-aș bea ceva răcoritor.

La început, în primele zile după ce plecasem de-acasă, m-am simțit într-adevăr bine. Eram, deodată, după multă vreme, singur. Numai cu mine și gîndurile mele. Fără nici un program de care să depind cît de puțin, fără nimeni care să mă sîcîie. Singur deci. Numai că starea aceasta de bine s-a terminat repede. Din nou slujbă, păpică, televizor. Cu singura diferență că acum mi-e dor de Ioana.

Mi-e îngrozitor de foame. Aș putea să-mi mai fac un ceai, să-l beau cu biscuiți. Dar n-am chef fiindcă simt că nu mai suport să stau în casă. Afară mă întîmpină un soare arzător care-nmoaie asfaltul și gonește oamenii la umbră. Îl simt sub tocurile pantofilor lipicios și fleșcăit, un fel de vietate scîrboasă de care ți-e greață. Strada e pustie, lumea a fugit la ștrand sau la iarbă verde, ca Livia cu matahala ei.

Mi-e din ce în ce mai foame și intru în primul restaurant care-mi iese în cale. Unul dintre cei trei chelneri care discută într-un colț se apropie de mine.

— Domnul... mîrîie el și schițează un gest de salut înclinînd capul.

Îi comand o friptură și o apă minerală rece. Dă din cap cu înțelegere și dispare domol, de parcă i-ar fi frică să nu i se strice ceva în el, în spatele unei draperii dintr-un colț al restaurantului. Se întoarce într-un tîrziu la fel de domol și-mi pune în față friptura și salata.

— Poftă bună... îmi urează el fără tragere de inimă după ce-mi desface și sticla cu apă minerală și se duce înapoi lîngă ceilalți doi care nu se mișcaseră între timp.

Mă pomenesc iar în stradă, în soarele care mă bate în cap și mă face să mă simt ca o cîrpă. Friptura nu mi-a plăcut, deși așteptasem destul și-ar fi avut vreme s-o pregătească bine. În fine... nu mai mi-e foame și asta-i important. Începe să mă îngrijoreze stomacul meu. Cum mi se face puțin foame, se revoltă. Cred că am un început de ulcer. Ar trebui să mă îngrijesc dar nu sînt în stare. E-o treabă prea complicată. Sigur, dacă ar fi fost Ioana, ea m-ar fi îngrijit, m-ar fi obligat să mănînc la timp, ar fi mers cu mine la doctor... Ce-o fi făcînd Ioana în dimineața asta?

Soneria scoate un sunet familiar, pe care mă surprind recunoscîndu-l cu plăcere.

— Tu?!...

Îmi face loc și intru în propria-mi casă. Ce bine arată Ioana. N-am văzut-o de mult, după ce plecasem de-acasă, am vorbit numai la telefon. Are o rochie nouă — așa cred — e fardată discret și pare pregătită de plecare.

— Voiai să ieși?

— Lasă, vin altă dată, bat eu în retragere. Am trecut doar să te văd.

Mă privește cu reproș:

— Dar ți-am spus, nu era nimic important. Mi-era urît și... duminica, de cînd... de cînd tu... E o zi plicticoasă. Să-ți aduc o bere rece?

E emoționată și se învîrte fără rost prin casă. Din bucătărie ajunge pînă la mine zgomot de sticlă spartă, „am spart un pahar", și rîsul ei nervos. Poate c-ar trebui să plec acum, imediat, pînă nu se întoarce Ioana cu berea. Așa ar fi cel mai comod și mai înțelept. Dar mi-e lene. Pur și simplu mi-e lene. Și-apoi, Ioana are dreptate — duminica-i o zi atît de plicticoasă.

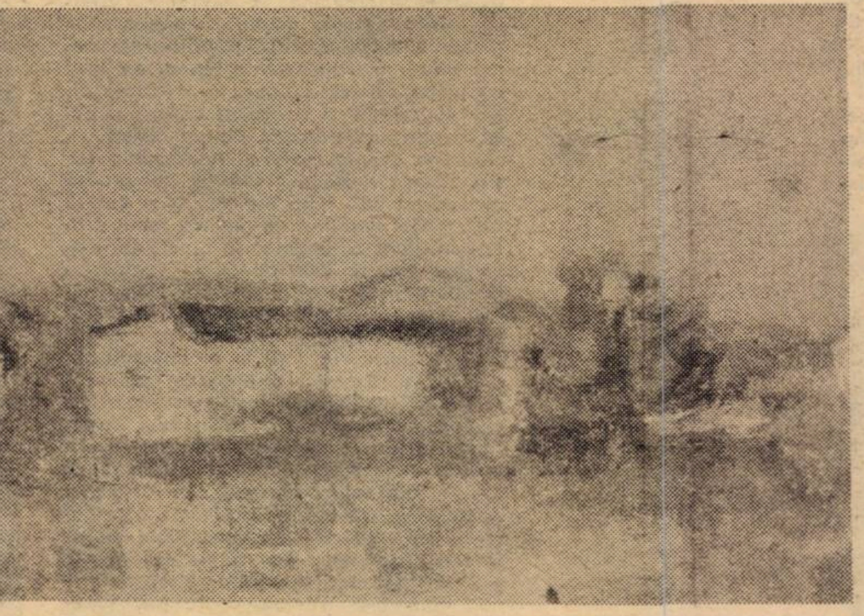

AUREL MARTIN: „În plin soare"

Cu poetul ION BĂNUȚĂ

(Urmare din pag. 1)

poate să-și adune omul în dimensiunea lui ca să-l termine.

— Despre Timișoara?

— După Argeș, Timișoara este iubirea mea. Aici am stat zece ani, aici mi-am încercat puterile mele revoluționare. La Timișoara am încercat să aflu marile dimensiuni ale drapelelor libertății, cu care făcusem cunoștință încă din februarie '33, la Grivița. Din închisoarea Timișorii am încercat-o apoi și pe aceea din Arad, de unde am ieșit la 23 August 1944. Timișoara este marea mea iubire pentru că n-ai cum să nu iubești un loc unde ai simțit puternic dimensiunile revoluției care, după Eliberare, a dus România pe înaltele culmi în ceea ce privește cultura acestui popor, drumul lui către razele literaturii, ale cunoașterii.

— De prietenii-scriitori?

— Mi-s dragi. Anghel Dumbrăveanu — pe care l-am publicat prima oară, Ion Arieșanu, Mircea Șerbănescu, Cornel Ungureanu, Marcel Pop-Corniș, Lucian Alexiu (în paranteză fie spus, am văzut cu multă bucurie că revista „Orizont" a lansat valoroși critici literari) și mulți, mulți alți prieteni. Trebuie să vă spun acum că nu le-am scris niciodată. Le mulțumesc prin intermediul dumneavoastră, pentru faptul că m-au lăudat. Să știți că mie îmi plac laudele. De ce să fim ipocriți! Am avut norocul să fiu lăudat de Arghezi, Călinescu, Perpessicius, Vladimir Streinu. Am fost înjurat de Al. Piru și poate că mai sînt și alții de o asemenea inconsecvență, aș zice infantilă. Probabil că nici nu se poate altfel. Un om viu trebuie să știe, dar mai ales să învețe, de toate **(rîde)**! Adică mi se pare că e bine să fii lăudat, e bine să fii și înjurat, deși înjurăturile — cum să vă spun eu? — ne cam încorsetează, nu prea ne plac. Dar, cele bune să se adune, cele rele să se spele, nu?! **(iarăși rîde).**

— Da! Ziceați de critici.

— Inconsecvența (de ce să n-o recunoaștem) este și ea un păcat omenesc și ca orice păcat este tras și de criticii respectivi (că și lor le vine rîndul) dar și de cei pe care îi recenzează. Poate însă nu despre asta ar trebui să vorbim prea mult, ci despre faptul că avem o critică literară serioasă, cultivată, talentată, ceea ce ne face să privim cu încredere viitorul.

— Cîteva nume?

— Practic pe cei tineri (ca și pe poeți) i-am lansat aproape pe toți. Mă gîndesc la Eugen Simion (deosebit de talentat), la Nicolae Manolescu, la Mircea Tomuș, dar lista cu aceste valori de-acum recunoscute ar fi prea lungă pentru spațiul pe care re-l aveți. Cînd mă uit la critica noastră literară sînt obligat de inimă să privesc la geniul criticii noastre românești — George Călinescu. De la el trebuie să învățăm în primul rînd. Avem o literatură mare și criticii noștri trebuie să fie mereu la înălțimea ei, potrivit aspirațiilor înaintașilor de cultură ai neamului nostru pentru care nici acum nu ne străduim îndeajuns să-i cultivăm, în primul rînd, față de copiii noștri.

— Aveți dreptate. Și Ioan Alexandru, pomenind de Eminescu, de Blaga, spunea ceva asemănător: „Trebuie să fim foarte responsabili față de istorie pentru că un popor fără istorie n-are nici-o șansă de a supraviețui în istorie!"

— E-adevărat! Cum să se știe unde a trăit, bunăoară, Blaga cînd casa de lîngă Sebeș a acestui mare poet al neamului, practic, nu mai există (ea este acum — inexplicabil pentru mine — proprietatea particulară a unui cetățean din Lancrăm) și nici o inscripție nu amintește locul unde a sosit în lume poetul **„Hronicului și cîntecului vîrstelor"**? Este păcat, mai ales că ochii noștri trebuie să fie ațintiți mereu în trecut, mereu în prezent, mereu în viitor. Ați spus niște nume (citîndu-l pe Alexandru) care sînt vîrfuri ale literaturii române, cărora trebuie să le dăm totul. E o sfîntă datorie să nu se piardă nimic și să se restituie lumii totul!

— În finalul acestui dialog v-aș ruga cîteva cuvinte pentru mai tinerii dumneavoastră colaboratori!

— Știți că sînt un om care nu știe și nu vrea să dea sfaturi. Dar, îi rog să-și iubească, mai mult decît pe ei înșiși, **Țara**, să iubească literatura română și să dea la iveală, din talentul lor, nu ceea ce știu — că pe mine asta nu mă interesează — ci ceea ce nu știu încă, adică să înceapă o luptă, vorba lui Labiș, cu „inerția", încît mîine s-avem scriitori care să vadă mersul acestei țări, demnă între celelalte popoare ale Pămîntului. Și ca o datorie sfîntă — această tînără generație să învețe de la înaintași și să ducă mai departe glorioasele tradiții ale acestui neam, lăsînd la rîndul lor tot ce este bun generațiilor de după ei! Pentru că noi sîntem aici de peste 2000 de ani și n-am întrerupt nimic, deci nici condeiele nu vor întrerupe niciodată creșterea limbii românești și a patriei cinstire!...

Ion I. Popa

AR TREBUI

ar trebui cum să zic
și în domeniul acesta
al poeziei să ne întoarcem acasă

să nu ne mai crească
în cerul gurii cactuși
greieri în palmă etcetera

să batem sfioși la ușa
casei părintești zicînd
simplu bună ziua tată
săru' mîna mamă
și ei recunoscîndu-ne
să ne primească
(în casă)

CĂTRE PRIETENI

buni prieteni nu mă-ndemnați
să merg neapărat înainte
pe gheața subțire
sau fierbinte

recalculați
biata mea ființă are
greutățile sale
umbra tatălui
plus greutatea
privirilor iubitei care

AUREL MARTIN: „Portretul mamei"

MĂRI ȘI OCEANE

unu din băieții mei
a luat patru
la mări și oceane
dacă mă asculta
la curenți era altceva
a fost trist ce să spun
plîngea
m-a ajuns atunci
lehamitea de toate
mările și oceanele
i-am spus băiatului
dă-le dracului
curenții da
sînt altceva

BOB DE GRÎU

de ce doamne nu m-ai făcut
bob de grîu să fi început
prin a fi aruncat
în pămînt
aș fi dormit sub zăpezi
aș fi ieșit înfrățit în arătură
profund verde anonim și fără semnătură
aș fi putut pe tot timpul vieții
trăi mîngîiat de lună
îmbrățișat de vînt
nears pe rug
de cuvînt

DE IARNĂ

frumoasa mea iarnă ce blînd
ningi peste gînd

* * *

iarnă
întuneric
ninsoare
ling de pe mere
surplusul de soare

* * *

și ce mai faci
distinsă doamnă
tu
cînd încă-i noapte
și încă zăpadă
ai vrea să plîngi
nu-i nimeni să te vadă
așadar plîngi
nu-i nimeni să te vadă
acu'

Ștefania Plopeanu

FĂRĂ CUVINTE

Sună, vai mie, creanga
fericită deasupră-mi
îmbolnăvind cărări
plouă din ea aripi
trasate în aer cîntă
scurt pînă-n atingeri
cheamă, vai mie, seara
firul subțire și lin
atîrnînd de la cer cu suspinuri
pînă în mări
toate acestea se lasă
nevăzute aici, nenumite
leagă și țes împrejuru-mi
fragede calde lîngori

N-AM CUM SĂ MĂ MAI NASC

N-am cum să mă mai nasc cînd vine
foamea ea vine
ca o mare literă
și doare în locul hranei
cînd vine grija se aude
un murmur coral
și o suflare de vînt
care stinge lămpile din casa
lui Agamemnon
cînd vine potopul nu mai rămîne
decît o rădăcină plutitoare
care seamănă cu ramurile
adevărate ale fricii
doar de departe
și gustul sălciu al apei
care șterge

ÎNCHIZÎND FILA

Închizînd fila...
pe deasupra ei înaintează
o catedrală cu mii de parfumuri
foarte adevărată
ruinîndu-se în mii de ace de pin
îmbrățișîndu-mă
prăbușindu-mă
în inima mea
închizînd fila acelor de pin
o pasăre
îmi fîlfîie lin dintre coaste
luîndu-și zborul
și lăsîndu-mi înăuntru
un mare gol
închizînd fila păsării
un strigăt către munți
foarte adevărat
venind din cele mai
îndepărtate mări
închizînd fila mărilor abia uscate
un plînset furios
un plînset.

DECLARAȚIE

Acest cîmp pe care am pășit
este o frumoasă iluzie
de mult nu mai respir
decît boarea frescelor
în luptă cu un soare precar
de mult carnea
a fost tăiată de săbii maure
aici iarba
aici țărîna
aromele lor extraordinar
mumificate
iubirea mea toarsă în vorbe
rostite pentru frumusețea lor
hello, mă auzi efeb nocturn
cu buze de ceață
și ochi de diamant
întinde mîinile
sînt în calea ta
fără coapse, fără lacrimi feline
doar cu
armura cea mai ușoară
fluturînd, ah, fluturînd...

AUREL MARTIN: „Portret de copil"

figurine

Fîntîna adîncă

Aș fi vroit să pot asista pe viu la toate muncile casnice ale acestei femei, care se numește Alexandra Mioc, din Ohaba Forgaci a Timișului, căreia Secția Etnografică a Muzeului Banatului i-a deschis recent o expoziție de țesături și port popular. Zic că aș fi vroit să asist la toate muncile ei, deoarece numai astfel mi-aș fi dat seama cît din timpul vieții ei și l-a dedicat ea acestor acte de creație, torsului, urzitului, năvoditului, țesutului, cusutului și atîtor altor munci pregătitoare și adiacente creației propriu-zise.

Un chip de bănățeancă robustă, de un calm statuar, din care se degajă o liniște interioară neclintită de nimic, cu gesturile ei, firește, cumpănite, cu privirile ei atente, încordate, pe cusătura măiestrită, ale cărei motive, culori, țesături au fost inventate de istețimea unor minți nobile și curate de țărancă a acestor locuri.

Căci, plimbîndu-ți privirile peste aceste cusături, țesături și podoabe, creație doar a două mîini de femeie simplă de la țară, nu poți să nu revendici o întreagă artă românească ca pornind din fîntîna adîncă, lungă în timp și istorie, a imaginației neasemuite, înfloritoare, a spiritului popular. O fîntînă ale cărei profunzimi par a fi nelimitate, ca și cum apa ei ar țîșni dintr-un alt tărîm, în răbufneli pure și veșnic întineritoare. Căci, din creațiile de fiecare ceas și de fiecare zi ale Alexandrei Mioc, țărancă pogană din Ohaba Forgaci, transpar datele și detaliile artizanale ale creatorului popular anonim, unite cu inefabila undă a veșnicei creații dintotdeauna, a aspirației omului locului pentru frumos, artă, echilibru.

În cusăturile imaginînd coșuri cu flori, cu păsări, în ștergarele albe, cu dungi roșii, în cilimurile în roșu, în negru, în alb, verde, albastru și galben, în ponevile albe sau în fețele de pernă înflorate, descoperi tendința din vechime a românului, de-a viețui, la masă sau în patul său de odihnă, între țesătura albă și pură de in, cînepă sau lînă și între culorile care îi dinamizează spiritul și-i încîntă ochiul. Deprins să trăiască și să-și investmînte casa, cu toate acestea, e de așteptat ca el să-și investmînte și trupul în portul inventat, țesut și cusut tot de el.

Din portul popular, creație a Alexandrei Mioc, expus în expoziția dedicată ei, există un costum bărbătesc și femeiesc de o nobilă frumusețe. Sub mîna creatoarei, descoperim poalele albe, catrințele roșii, cu fire aurii; albastre, cu fire argintii; sau vinete, cu fire aurii. Descoperim spăcelele albe ca laptele, cu motive cusute tot cu alb, pe piept, pe mîneci, sau dăm de oprege negre cu auriu, roșu cu auriu, sau de rochii de muselină cu broderii la piept și la mîneci, sau vedem cebze brodate cu fir, brăciri în culori puternice, un univers de lucruri aparținătoare portului bărbatului sau femeii, care au făcut fala țesătoarelor vechi, transmisă pînă azi, la inventivitatea țesătoarelor contemporane, între care se numără și Alexandra Mioc din Ohaba Forgaci a Timișului.

Expoziția de la Bastionul Cetății, ca și mai înainte, aceea dedicată creatoarelor Sacoșului Turcesc, vine să îmbogățească tezaurul creației populare românești contemporane, să impună ideea atît de bine venită de a descoperi și sprijini întru afirmarea lor acele talente ceratoare anonime, care, adeseori, într-o viață de om, și-au scurs ceasurile și privirile asupra țesăturilor, împungînd de mii și mii de ori cu acul sau introducînd la război de mii și mii de ori suveica lor isteață, spre a duce firul ei dătător de viață și culoare în țesătură.

Ion ARIEȘANU

teatru

MARY POPPINS la Naţionalul timişorean

Nu cred că există la noi în momentul de faţă, un portofoliu de piese ori dramatizări de valoare destinate teatrelor ce se ocupă (prin profil ori numai accidental) de cei mai mici spectatori. Se poate observa cu ochiul liber cum în repertoriile scenelor păpuşăreşti rezistă texte deruant de slabe, de o stingăcie în faţa căreia actorii, regizorii şi factorii răspunzători ridică neajutoraţi din umeri „explicînd" jenaţi: „e pentru cei mici" ori „e pentru deplasări", presupunînd o egalitate între două situaţii ce n-ar comporta prea multă exigenţă. Nici teatrele **mari** nu se descurcă, expediind la periferia oricăror ambiţii reprezentaţia „de gen" uzînd ori de incropeli dramatice, ori de cîte un regizor păstrat în schemă din raţiuni contabile (raţiuni ce depăşesc întotdeauna înţelegerea omului obişnuit), ori de linia a treisprezecea actoricească (reunind „corp-ansamblul" şi cei cîţiva, în principiu, profesionişti imposibil de distribuit în spectacolele cît de cît „serioase"). Cortina se ridică şi se lasă, în consecinţă, peste cîte o poveste clasică repovestită fără haz sau actualizată fără rost – neutralizînd sensuri altminteri limpezi lectorului de poveşti –, peste cîte o foarte pusă pe linie tematică piesetă conjuncturistă la ale cărei drame şi comedii, nici pe scenă – nici în sală nu se manifestă reacţie, producţiunea în cauză mişcînd, la sfîrşit de stagiune, doar sufletul cifric al unor statistici ce bifează genurile cuprinse pe afiş, ori actorii cu norma îndeplinită scriptic. Şi, în plus, cum doar puţini cronicari se ocupă fără motive colaterale de problemă, spectacolul pentru copii e privit cu o indulgenţă care nu serveşte nimănui. Fiindcă, teatrul nefiind o problemă de vîrstă ci de teatru, fiecare demitere din profesionalitate atrage după sine o decădere de esenţă. Ceea ce este de aşteptat de la un spectacol e de dorit de la fiecare gen. Ceea ce este de dorit nu coboară ci se manifestă sau nu, absolut indiferent de genul de referinţă. Nu există, pînă acum, la nivelul criteriilor critice, o scală a pretenţiilor estetice sau ideologice reductivă..., adică nu deţinem un portofoliu de considerente critice după care un spectacol pentru maturi are de îndeplinit alte condiţii spectaculare decît o reprezentaţie destinată tinerilor sau copiilor.

2. **Există, paradoxal,** texte care au în vedere copiii şi teatrul în acelaşi timp. Am atrage atenţia (în chiar exclamativul expresiei) asupra unui autor pe care, în cele din urmă, **l-a observat** Teatrul de păpuşi din Timişoara. O dramatizare după **Ivan Turbincă,** semnată de Şerban Foarţă, este – în contextul celor spuse mai înainte – recomandabilă oricărei scene ce îşi respectă datoriile şi firma. N-aş zice că ne întîlnim zilnic cu o mai profundă repovestire a lui Creangă, nici n-aş paria că vreun alt personaj literar contemporan este dispus să caute şi să afle echivalenţele teatrale ale, să zicem, trecerii unor idei de la forma lor orală către substanţa actualităţii, fără a deranja deloc structura scrierii model. Asupra subiectului vom reveni, căci, de există autori şi texte (prin şi dincolo de exemplul invocat), ridicarea din umeri ori justificările însoţitoare deconspiră inerţii şi comodităţi pe care doar aproximativa metodologie repertorială le poate pricepe...

3 **Teatrul Naţional din Timişoara** a optat, în ideea de a-şi forma viitorul public, pentru scenariul Silviei Kerim – agreabil conspect al cărţilor cu Mary Poppins (Pamela Travers). Cum o superproducţie muzicală, în distribuţie prestigioasă, impresionase spectatorii genului, opţiunea Naţionalului timişorean (ca şi a Naţionalului din Iaşi, sau a Teatrului din Oradea) are de luptat cu o imagine constituită. Libertăţile teatrului (ca mijloace) sînt evident altele decît ale filmului. Ca să nu mai vorbim că, îndeobşte, **muzicalul** înseamnă, pentru publicul nostru, ceea ce înţelege să ofere sub o atare titulatură televiziunea sau scena de revistă, adică numai din cînd în cînd o reprezentaţie mai acătări. Surpriza, raportat, e pur şi simplu notabilă. **Ion Lucian** (director de scenă) reuşeşte să conducă în ton teatral o reprezentaţie ce desigur, mizează pe calităţile muzicii compuse de **Marius Ţeicu,** ori pe coregrafia lui **Francisc Valkay.**

Vioi, antrenant, profesionist, spectacolul se achită cu delicateţe de lecţiile sale, ocolind tonurile apăsat didactice. Distribuţia pare să fi agreat exigenţele regizorale, dintre care importantă rămîne mai ales aceea referitoare la echilibrul între cuvînt şi muzică. Fiindcă, deşi „toată lumea cîntă şi dansează", personajele apar conturate, la acest capitol diferenţiindu-se realizarea actriţei **Miriam Cuibus** dintr-o echipă al cărei efort de adecvare la pretenţiile muzicalului este remarcabil. Băieţandrul interpretat de Cuibus este rezultatul unei detaliate compuneri a rolului (de planul doi, la prima vedere), iar demonstraţia de ritm şi graţie (de la egal la egal cu un grup de balerini ai Operei) este neaşteptată. **Radu Avram,** în trei ipostaze spiritual schiţate şi **Ana Ionescu** abordînd cu aplomb partitura copilei (simpatic secondînd-o pe Cuibus) sînt prezenţe certe; o înclinare spre melodramă şi o afectată încercare de conturare a tipurilor manifestîndu-se la **Geta Iancu** şi **Horia Ionescu. Camil Georgescu** şi **Cristian Cornea** se achită, de cele cîteva apariţii, cu o cuviinţă ce ar fi de dorit să-i impună şi **Mariei Moldan** (debutînd aici într-un pinguin ce ţine cu tot dinadinsul să nu treacă neobservat). Cîteodată, inoportun, un curent estradier traversează scena. Dar, pe ansamblu, montarea este marcată de bun gust, de un lirism autentic în care **Irene Flamann-Catalina** (Mary Poppins) descoperă **o posibilitate** de a mînui profesional (şi în concurenţă cu o imagine constituită) un rol în ale cărui date orice spectator tinde să recunoască o întreagă galerie de personaje celebre şi mirifice precum înseşi poveştile care le-au lansat. Tinereasca seriozitate a actriţei şi buna coordonare regizorală au conlucrat în a situa în poetic istorioara-lecţie, încît această Mary Poppins propusă de reprezentaţia timişoreană devine viabilă prin fineţea apelului la meditaţie. **Ion Lucian** şi trupa sa au izbutit un muzical pentru toate vîrstele, întărindu-ne în ideea că, atunci cînd se petrece în linia exigenţelor profesioniste, spectacolul zis „pentru copii" este în primul rînd spectacol de teatru.

Antoaneta C. IORDACHE

limbă şi stil

Citatul (şi buclucurile lui)

Procedeul „citării" este foarte vechi (Cicero şi Seneca „citează", adesea, din filozofii greci), învederînd, între altele, dependenţa fiecărei generaţii de cîştigurile anterioare ale culturii. Apelul la izvoare şi menţionarea lor constituie, în toate sectoarele ştiinţei, o datorie morală pentru un autor onest. Nobilele îndemnuri ale lui Tudor Vianu îl caută pe „cercetător" îndeobşte şi pe „profesor" în special: „Tinerii aceştia s-au adunat pentru a învăţa ceva şi tu eşti dator să le oferi atîta cît ştii şi poţi afirma, **dezvăluindu-ţi izvoarele, însumînd toate rezultatele tale, cu cea mai perfectă bună-credinţă" (Jurnal,** EPL, 1961, p. 319).. Dincolo de asemenea aspecte contigue cu morala, citatul – atunci cînd „cade" exact unde trebuie şi cînd nu devine „citatomanie" – are darul să argumenteze expunerea, uneori aridă, a ideilor, fiind folosit cu precădere în critică, eseistică, memorialistică etc. Toată lumea ştie (sau... ar trebui să ştie) că există o tehnică a citării, care cată să fie cu străşnicie păzită. Obligatorie pentru orice om de cultură, respectarea cu stricteţe a acestei tehnici caracterizează în cel mai înalt grad munca filologului, chemîndu-l **să verifice** şi iarăşi **să verifice,** pentru a înlătura, astfel, riscurile şi erorile oricînd posibile. El va rezista, aşadar, ademenirilor memoriei, căci, infidelă şi perfidă, „ea" îi poate juca tot soiul de renghiuri. Cine citează „din memorie", fără o confruntare prealabilă cu textul, are toate „şansele" să greşească, iar **citatul greşit** devine şi mai supărător cînd îi atinge pe clasici. A-i „corecta", din simplă comoditate, pe Eminescu, Blaga, Alecsandri echivalează cu tot atîtea acte de impietate.

Poeţii abia amintiţi sînt amendaţi, citeşitrei, într-un articolaş intitulat **Laudă griului,** apărut, de curînd, în revista **Tomis** (iulie, 1982, p. 1). Venind vorba despre „grîu", autorul „citează", după ...ureche, un vers (unul singur!) din **Scrisoarea II** a lui Eminescu, greşind de 4 (patru) ori şi realizînd o „performanţă" greu de egalat: „...Vedeam **lanuri mari** de grîne, **unduirea** unei **linişti".** Versul este pur şi simplu masacrat, căci Eminescu „vedea" altceva şi altfel: „Vedeam **valuri verzi** de grîne, **undoiarea** unei **inişti".** Prin urmare: 1. **valuri,** nu **lanuri;** 2. **verzi,** nu **mari;** 3. **undoiarea;** nu **unduirea;** 4. **inişti,** nu **linişti.** De prisos să mai adaug că fiecare „intervenţie" în parte şi toate laolaltă alterează şi viciază viziunea poetică eminesciană, deteriorînd însăşi structura imaginilor şi jerpelind ţesătura fină a aliteraţiei: „Vedeam valuri verzi de grîne....".

Ce ziceţi?

(Zicem că, dacă aşa stau lucrurile, n-ar mai avea parcă rost să ne oţărîm noi, dascălii, cînd elevii şi, pînă mai an, chiar unele manuale citează greşit din Călin: **„codrii** de aramă" (cu doi -i), în loc de **„codri** de aramă" (cu un singur **-i**), „identificînd", prin fenomenul gramatical al „articulării", obiecte menite, în viziunea poetului, să rămînă oarecum „indistincte", în zariştea îndepărtată a basmului şi a închipuirii).

G. I. TOHANEANU

Expoziţia pictorului Aurel Martin

plastică

(Urmare din pag. 1)

lului, a emoţiilor pe care le încearcă „în faţa miracolului lumii". Stăpînirea meşteşugului artistic se făcuse simţită încă din expoziţia sa personală anterioară; ceea ce aduce nou actuala selecţie este limpezirea viziunii, decantarea formelor proprii de expresie, precizarea elementelor de factură capabile să-i permită accesul la o pecete stilistică inconfundabilă.

Confirmîndu-şi vocaţia de peisagist (genul are şi de data aceasta cea mai mare pondere în ansamblu), pictorul organizează din vibraţia spontană în impactul cu natura un spaţiu intim, de poezie şi meditaţie. Monocromiei sau contrastelor simple ale colţurilor de iarnă li se opune nevoia imperioasă de a învinge dificultăţile unor game de culori mai largi, bogate şi subtile. Caracteristică ni se pare prezenţa unui accent (cîteodată numai o pată) – negru în „Balta neagră", roşu în „Case în lumina amurgului", galben rece în „culorile toamnei", altă dată o zonă surdă, nemodulată – verdele din „Cîmp roşu", albastrul din „Orizont de iarnă" ori ocrul din „Marină cu stînci" care pun într-o altă lumină, o lumină nou creată, valorile împrejmuitoare. În naturile statice se obţine uneori efectul catifelat al unui pastel dens („Anemone") sau străluciri neprevăzute („Floarea soarelui" de pildă, în care nu galbenul este eroul, ci lumina). Dintre portrete se reţine efigia mamei, de o gravitate şi distincţie aparte.

Galeriile Bastion constituie un spaţiu de expunere supradimensionat pentru o expoziţie personală; Aurel Martin l-a acoperit (mici excepţii strecurîndu-se în traveea a treia) cu o generozitate pentru public care nu exclude exigenţa de sine însuşi.

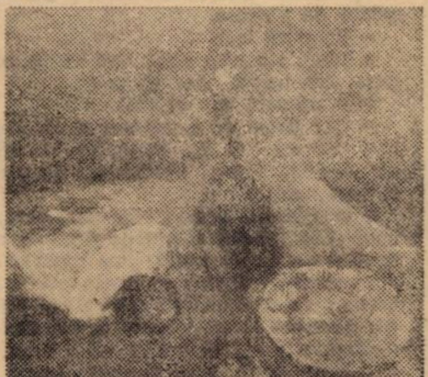

AUREL MARTIN: „Natură statică"

corespondenţa

Paul Simion: În versurile dv. transpare posibilitatea conturării unei viziuni poetice. Ar trebui eforturi mai mari în şlefuirea versurilor, spre a evita exprimări cu o topică nefirească. Mai trimiteţi-ne poezii şi o notă cu date biografice. Aceeaşi invitaţie i-o facem şi colegului dv. de cenaclu, **Gheorghe Costea. D. A. Vărniceanu:** Întrucît, după ce le răspundem corespondenţilor noştri, nu mai păstrăm poeziile în redacţie, (ar fi imposibil, datorită numărului mare de plicuri primite zilnic) nu mai putem „să revedem" – aşa cum ne cereţi – „cele cîteva poezii de inspiraţie mitologică" ale dv., despre care ne-am spus părerea în această rubrică. Ne amintim, însă, că am cumpănit mult răspunsul pe care vi l-am dat şi credem că este cel adecvat, chiar dacă dv. consideraţi că în poeziile acelea „există ceva mai mult". În ultimul grupaj de versuri e remarcabilă aceeaşi putere de transfigurare, pe care am apreciat-o şi în poeziile anterioare. Rămîne numai **să stăpîniţi** ideea poetică, să nu se piardă în hăţişul de imagini. **Varga Carol:** Versuri tulburi, în care sînt supralicitate asocieri insolite de sintagme golite de semnificaţii („frunză verde frunză / urcă seva în cer / creşte capacul de fier / creşte fierul pe verde / verde-n rugină se pierde"). Cînd vă exprimaţi clar, faceţi versuri enunţiative („Vreau ca să (sic) zbor, mi-e foame de stele / Mi-e sete de cerul senin... / Pămîntul trist să-l scutur de rele / Şi păcii un cîntec să-nchin"). **Nicolae Cazan:** Versuri slabe, cu care nu aveţi nici o şansă („Stau singur, gîndul zboară / La următoarea primăvară / Melancolia primăvara a venit / Eu în cetate m-am plictisit"). Aţi observat bine că „mulţi care au făcut poezii au fost ajutaţi" de revista „Orizont". Îi putem sprijini, însă, numai pe cei care ne trimit poezii publicabile. **Petru Tudor:** V-aţi inspirat din realităţi istorice importante, dar tematica respectivă e doar versificată, pînă la poezie mai fiind o cale lungă. **Maria Cîndea:** Versuri nereuşite. Ne rugaţi să vă dăm definiţia talentului literar. Pe tema aceasta s-au scris tomuri întregi. Dar poeţii talentaţi, chiar dacă n-au habar de aceste lucrări, scriu poezii izbutite. Caragiale definea foarte simplu talentul: „puterea de expresivitate, ce o au îndeosebi unii, pe lîngă iritabilitatea ce o au toţi". Mai spunea marele scriitor: „Condiţia esenţială a operei de artă este insuflarea pe care nu o poate da decît talentul". **Simion Petru Oprea:** Grafia în trepte a versurilor nu poate conferi, în sine, valoare. Frîngerea versurilor este o tehnică poetică operantă numai în scopul relevării unor semnificaţii. Avem impresia că sînteţi copleşit de influenţa noului val literar – de aşa-zisa poezie tînără – într-atît, încît, adeseori uitaţi de propriile dv. resurse, abandonîndu-vă pe panta lunecoasă a unei „scriituri" la modă, însuşită la nivel artizanal. („Doar / cu sărutul de rouă / al cerului / pe buzele / însîngeratelor flori / se poate reciti / pergamentul ars al copilăriei / sub ludice piramide / îngropat / lîngă gardul din livada / înmugurită de dorinţe"). Aveţi şi poezii în care răzbate o notă personală, ceea ce ne determină să sperăm într-o evoluţie demnă de toată atenţia. **Ioan Cheata:** Acum, la fragedа dv. vîrstă, sînteţi într-o fază a antropomorfizărilor poetice exagerate. E important, însă, faptul că în versurile dv. licăresc semnele talentului. Din micul grupaj de versuri, cea mai reuşită este poezia „Sinucidere" (titlul nu este potrivit). Avem convingerea că o să vi se împlinească visul de a debuta în revista noastră. **Marius Novăcescu:** Nimic nou. Ecouri bacoviene.

George Mureşanu – Uroi: Aşteptăm un grupaj de poezii mai consistent, însoţit de o notiţă autobiografică. **Mihai C. Constantin:** Acum aţi făcut un „salt" nefiresc pe postamentul (fragil) al experimentului poetic. **Valeriu Golban:** Vă invităm la redacţie, cu mai multe poezii, să discutăm pe text; intenţionăm să reţinem cîteva creaţii pentru a fi publicate. **Vasile Aldeş:** Sîntem de acord cu dv. că „trebue (sic!) să facem mai mult pentru o educaţie sănătoasă a tinerei generaţii", publicînd creaţii literare, care au un pregnant caracter formativ. Numai că exemplul dv. scriitoricesc dezamăgeşte prin droaia de greşeli gramaticale şi prin lipsa desăvîrşită a împlinirii artistice **(Viaţa:** Pe căi fugare şi răzleţe / Se duc şi **nuse** mai întorc / **Frumoşi** ani din tinereţe / Dar ce să faci / Timpul **nul** poţi întoarce" etc.). Aşa că, din păcate, zelul dv. întru „educarea literară a tinerei generaţii" este cu efect nul.

Versuri neconcludente: I. Lencher, Horia Vancu, Luminiţa Oprescu, V. Gheceanu, Elena Vucu, Marius Luminosu, Mihai Zegan, Ion Iustin, Margareta Stares.

Mai trimiteţi: Vasile Apostol, Aurel Ghervasie, Ileana Banu, Doru Cercheş, Tiberiu Fărcaşiu, Ion Novac, Teodor Vesici.

Aurel TURCUŞ

top

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Bufonul zburător – **Post Scriptum;** 2. Ordinea de zi – **George Nicolescu;** 3. La drum – **Domino;** 4. Casa mea – **Angela Similea;** 5. La modă – **Roșu și Negru. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ:** 1. It started with a Kiss – **Hot Chocolate;** 2. Da Da Da, ich lieb dich... – **Trio;** 3. Las palabras de amor – **Queen;** 4. Don't you want mw me – **Human Leaque;** 5. Tall Story Teller – **Arabesque.**

POP SERVICE

Sonia Lavric – Loco: S-a scris despre Tim-Rock Festival la această rubrică iar postul național de radio a transmis (la 3 și 10 iulie a. c.), în cadrul emisiunii Radiodiscorama, ample materiale dedicate evenimentului. Grupurile ieșene participante la Galele jazz-ului de la Costinești din această vară: Paralela 45; Studio; Transfer. **V. Cutean – Orșova:** Într-adevăr, termenul „muzică tînără" e impropriu pentru a defini complexitatea fenomenului muzical actual. De regulă el e folosit ca sinonim pentru muzica folk. În general, terminologia pop nu s-a cristalizat, apar noi termeni, la alții se renunță... **Dorin P. Armeanu – Craiova:** 1. Interpretul Falco, cel ce a înregistrat piesa „Kommissar", s-a născut la 19 februarie 1957 la Viena. 2. Corect, „Stool Pigeon" – Kid Creole & Coconuts. **T. S. Danilov – Oravița:** Grupul irlandez **The Episode (in foto),** despre care am scris în articolul „Country & Western Music" nu mai activează. Cel mal realizat album Foreigner e considerat „Double Vision". Piesa de succes „Juke – Box Hero" figurează pe LP-ul „Four". Componența Foreigner la data înregistrării acestui album: Mick Jones (ex-Spooky Tooth); Lou Gramm; Dennis Elliott și Pick Wills. **Ioana Cazacu – București:** L.P.-ul care marchează Come-back-ul lui Chubby Checker se cheamă „Change Has Come" (1982). Astfel, cel care acum două decenii impunea ritmul și dansul Twist se dovedește a fi un dinamic și inspirat interpret de rock.

Petru UMANSCHI

Dubașii din Brănești

La sfîrșitul lui august, regiunea venețiană Fruli a fost gazda celui de al XII-lea Festival folcloric internațional „Castello di Gorizia" – Italia. Pe scena „La Valletta del Corsso" a răsunat în limbile celor 14 țări participante cîntecul popular, ropotul dansului popular, fie din Bazas (Franța) Neewcoste-upon-Tyne (Marea Britanie) Compoigiono (LU) – Italia, Aeghion (Grecia) sau Straznice (Cehoslovacia) Brănești (România). O seamă de instrumente populare din țările europene au elemente comune, care coboară adînc în istorie și vin astăzi cu pregnanță, acuratețe și multiple simboluri ale unei arte tradiționale – exprimată într-un unic grai al popoarelor: cel al dragostei de frumos și al dorinței omului de a-și împlini plenar existența.

Succesul Ansamblului folcloric „Dubașii din Brănești" (comuna Făget) l-am trăit în repetate rînduri pe marile scene din țara noastră. În cadrul Festivalului național „Cîntarea României" a obținut preniul I. Însă în municipiul Gorizia, numit, pe bună dreptate, „cita d' Europa", emoțiile noastre au fost neobișnuite, în fața dubașilor, care erau mesagerii frumuseții folclorului românesc. Emoția și mîndria erau împărtășite și de prof. univ. Emilia Comișel, membru al juriului internațional de la „Castello di Gorizia", care se bucura și lăcrima, în același timp. Ne bucuram împreună, că pe scena La Valletta, devenită scenă a Europei, dubașii excelau, culegînd ropote de aplauze. „Excelent, bravo români, păstrați și duceți mai departe frumusețea folclorului românesc!" – spunea Claudio Marcel Dubois, reputat folclorist francez, membru al juriului și participant la Congresul internațional de folclor, organizat la Gorizia.

arta amatoare

Țăranii din Brănești, cu gîndul la fînul de acasă, care trebuia cosit, la rodul de pe holde și la vetrele lor de aici, de pe pămîntul iubit al patriei dragi, România, băteau tobele într-un ritm uluitor, cîntau și dansau cu mîndrie, privind fericiți la tricolorul românesc, ridicat pe cel mai înalt catarg, alături de drapelele celorlalte state participante la prestigioasa manifestare folclorică. În parcul Valletta, taragotul românesc a chemat în hora prieteniei greci, olandezi, portughezi, francezi, englezi, sîrbi, cehoslovaci. Eram mîndri că România este apreciată în lume, că folclorul poporului nostru generează punți ale prieteniei, simboluri ale păcii.

La Festivalul folcloric internațional „Castello di Gorizia", dubașii din Brănești au fost răsplătiți cu premiul „Molto buono" și cu medalia de argint. Acest succes este o încununare a izbînzilor avute de dubașii bräneșteni, în ultimul deceniu – afirmare de care se leagă nume, precum prof. univ. Emilia Comișel, coregraf Emilian Dumitru, lect. univ. Vasile Crețu, prof. Achim Penda, prof. Ion Căliman, prof. Nicolae Oprescu, prof. Nicolae Munteanu și desigur, numele tuturor membrilor acestui excepțional ansamblu folcloric, constituit din oamenii inimoși și talentoți ai Brăneștiului.

Ion OLTEAN

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 3 octombrie

8,00 Teleșcoală. 8,30 Almanahul familiei. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 18,35 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. Sport. 19,25 Călătorie prin țara mea. 19,50 Cîntarea României. 20,40 Film artistic: Vremea canaliilor. 22,20 Telejurnal. 22,30 Studioul muzicii ușoare.

LUNI, 4 octombrie

15,05 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Panoramic economic. 20,50 Cadran mondial. 21,10 Film în serial: O nouă primăvară – ultimul episod. 21,50 Telejurnal. 22,00 Tezaur folcloric: Doine și balade.

MARȚI, 5 octombrie

11,05 Film în serial: O nouă primăvară – ultimul episod (rel.). 11,45 Profiluri școlare. 12,15 Cadran mondial. 12,35 Melodii... melodii. 16,05 Viața școlii 16,30 Clubul tineretului. 17,10 Muzică ușoară cu Dorina Varlam. 17,25 Civica. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea economică. 20,40 Ancheta TV. 21,05 Teatru TV – Fără monoclu: colaj de texte satirice la adresa alegerilor din trecut. 21,50 Telejurnal. 22,00 Armonii nocturne.

MIERCURI, 6 octombrie

16,05 Școala contemporană. 16,30 Lotca de aur. 17,00 Viața culturală. 17,40 Tragerea pronoexpres. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,35 Dialogul faptelor. 21,00 Film artistic: Banchet pentru Ahile – producție a studiourilor din R.D.G. 22,20 Telejurnal.

JOI, 7 octombrie

11,05 Film serial: Lumini și umbre. 12,05 Colocvii pedagogice. 12,30 Pași de viață lungă. 16,05 Școala satului – școala pentru sat. 16,25 Stadion. 16,50 Reportaj pe glob. 17,05 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,40 Lume bogată, lume săracă – partea a III-a. 21,05 Invitați în studiourile noastre. 21,25 Serial științific – corpul uman. 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului și dansului.

VINERI, 8 octombrie

15,05 Profesiunile cincinalului. 15,35 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 20,00 Telejurnal. 20,45 Anii noștri de lumină. 21,00 Film artistic: Muntele alb. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 9 octombrie

11,05 Film: Muntele alb (rel.). 12,30 Din marea carte a patriei. 13,00 La sfîrșit de săptămînă. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal – sport. 19,20 Cîntecul și poezia care ne-au însoțit istoria. 19,45 Teleenciclopedia. 20,20 Film serial: Lumini și umbre. 21,30 Concert pentru orchestră și... cîteva glume (fantezie muzical-distractivă). 22,20 Telejurnal. 22,30 A ruginit frunza din vii – Romanțe și cîntece de petrecere.

TELEVIZIUNE

sport

Încă mă-ntreb...

...de-i vis ori ba minunea că trei dintre cele patru „europene" ale noastre s-au calificat în turul al doilea?!; adevărul e atît de frumos ca năluca visului, încît, după ce Corvinul i-a zdrobit pe austrieci cu trei la nula, într-un meci pe care ne-am fi bucurat să-l vedem la televizor, ca să înălțăm cuvînt de laudă nouă operei lui Mircea Lucescu, oltenii lui Balaci i-au umilit pe italieni, acceptîndu-le o măruntă consolare printr-o victorie cadorisită de arbitru, pe motiv de penalty; or, comédie, ca miercuri seara la Florența, s-a mai văzut p'acolo, se știe de cînd, dar mare lucru ne-am putut permite noi, învinșii, să ne hrănim cu voluptate din acel trei la unu de la Craiova, scor bun de pus la cămară; dinamoviștii, pe care nu-i îndrăgesc din pricina că bulversează și acest campionat pentru a se cățăra pe podium, ne-au adus și ei o mare satisfacție, truda și sudoarea lor la Praga, meritînd să fie răsplătite cu vorbe frumos meșteșugite; și băimărenii au luptat eroic, asta pentru că nu-i la îndemîna oricui în lumea cea largă să perforeze de două ori poarta celebrei echipe Real Madrid.

E, iată, un suflu nou în fotbalul românesc, ne înfruntăm, ca leii, pe orice arenă, am renunțat la așa-zisul bun simț de a avea obraz de mielușel și de a porni din start cu complexul: sînt mai buni decît noi, încît avem numai sarcina de a nu ne face de rîs!; cred că atmosfera asta de lucru temeinic a adus-o, la FRF, același Mircea Lucescu și nu Cornel Dinu, cel mai mare bătăuș dintre bătrînii care mai joacă fotbal; n-am văzut meciul Dinamo – F. C. Argeș, dar nu mi-e greu să-mi închipui ce s-a întîmplat în nocturna aceea cu gladiatori, și noi, la Timișoara, am avut un Salomir al nostru, pe Ciocan Victor, din Bistrița, care, cît a fost fotbalist, mare om a fost, ca, apoi, să i se umple de rușine biografia prin acte necugetate, părînd un ins pedepsit să desfășoare o îndeletnicire de care habar n-are, căzut din lună, într-o ureche; vai, vai de inimile celor care clocotesc la meciuri unde C. V. mușcă din fluier, ca un mîț fugărit pe acoperișuri; de lemn ori de tablă să fie nervul fotbalistului și tot că – a nu se înțelege un îndemn! – îi vine leșinatului ce-aleargă bezmetic prin arenă să-l întrebe la ureche pe inamic cum e vremea p-acasă și de nu-i plîng copiii de dor; multe trucuri mi-o fost dat să văz cu ochii mei, dar atîta belșug de furtișaguri – nicicînd; numai patru etape zace pe tușă arbitrul din Bistrița, două luni e suspendat Păltinișan, patru etape se va odihni Giuchici, iar de la Steaua numai mînzul, de rasă Nonius, care e Balint – după Balaci, primul luceafăr dinspre noapte – s-a ales cu o etapă, în vreme ce Anghelini, dur ca sapa, rîde citind balivernele lui Paul Slăvescu; chiar așa: cum l-o fi zărit pe Anghel ca fiind cel mai bun dintre timișoreni, cînd acesta s-a aflat printre cei mai slabi, satisfăcut că a dispărut, de la „Poli", cel mai mare fotbalist care a îmbrăcat culorile acestei echipe, ajuns, grație bîrfelor și invidiei, la Pădurea Verde, cu cetățenii Crapciu și Hummel.

În concluzie, e-un suflu nou la FRF, cît ține de Mircea Lucescu, dar ne amărăsc aceleași vechi metehne ale lipsei de principialitate!

Teodor BULZA

Ultimele zile ale lui Maiakovski

(4)

Mi-a zîmbit și a adăugat: „o să-ți telefonez". Mi-a dat bani pentru taxi și eu am ieșit. Deabia făcusem cîțiva pași spre ieșirea principală, cînd, în urma mea, se auzi o detunătură. Picioarele mi se tăiară, mă clătinai gata să cad. Nu îndrăzneam să intru în cameră. Mi se păru că a trecut mult timp pînă mi-am făcut curaj ca să pot intra. Era însă evident că nu trecuse decît o clipă: în cameră mai persista un nor de fum provocat de împușcătură.

Vladimir Maiakovski stătea întins pe covor cu mîinile desfăcute. La piept i se vedea o pată mică de sînge.

Mi-aduc aminte că m-am repezit la el și că repetam în neștire: „Ce-ai făcut, ce-ai făcut?"

Era cu ochii deschiși, se uita la mine și se căznea să-și ridice capul. Se părea că vrea să spună ceva, dar privirile lui nu mai erau vii. Apoi capul îi alunecă într-o parte și fața i se făcu palidă.

Începu să se adune lumea. Cineva se repezi la telefon, altul îmi spuse: „Chemați urgent salvarea"!

Eram complet zăpăciți, am dat fuga afară, iarăși m-am întors, iar cînd a venit salvarea, cineva a zis: „E prea tîrziu. A murit".

Maiakovski murise.

Îmi spuneam: e de necrezut cum un om ca Maiakovski, cu credința lui în victoria finală a ideii pentru care a luptat, cu talentul lui, cu locul lui în literatură, să aibă un asemenea sfîrșit. Ce puteau să însemne toate sinuozitățile în drumul său, față de strălucirea pe care i-a oferit-o viața!

În scrisoarea lui-testament, Vladimir Vladimirovici m-a amintit ca pe un membru al familiei sale... Știu că mulți l-au condamnat pentru asta. Scrisoarea către guvern și însuși faptul sinuciderii unii considerau că ar fi fost un mod premeditat al lui Vladimir Vladimirovici de a se răzbuna pe mine pentru iubirea neîmpărtășită. Nu sînt de acord cu asta (...). Prin scrisoarea sa, Maiakovski m-a legat pentru totdeauna de el. În „răzbunarea" aceea însă există tot atîta amărăciune cît și dorință de a mă ocroti de toate necazurile care mi s-ar fi putut întîmpla după moartea sa, în asemenea împrejurări. Încrederea mea în familia sa e un fel de rugăminte ca nimeni să nu mă condamne pentru nimic, căci eu i-am rămas dragă. Și pe lîngă acestea, dorința sa de a nu suferi din punct de vedere material și să nu depind de nimeni. Aceasta și numai aceasta a fost „răzbunarea" acelui mare om, a inegalabilului poet Vladimir Vladimirovici Maiakovski.

din literatura lumii

WALDO ROJAS

Waldo Rojas. Volumul poetului chilian din care traducem aceste fragmente se numeşte **El Puente Oculto (Podul Ocult** – Madrid, 1981). Din prefaţa altui poet chilian, Enrique Lihn, desprindem: „Începind cu primul din cele vreo şaizeci de poeme..., ceea ce acum se cheamă **Podul Ocult** este repertoriul unora din dificultăţile din care se compune plăcerea barocă – puţin letală – sau, dincolo de stiluri, generala complicaţie a limbajului poetic".

PARABOLE DIN PARC (III)

Şi-n cele din urmă, cind Vrabia din nori
coboară,
deşi incă de demult
dintre păsările vii
a coborit,
s-ar părea că renunţă aşa să mai rezeme
cerul,
şi s-ar sparge acesta in părţi care-ncotro
şi s-ar impregna
de culoare şi miresme de vrabie biciuită
de pămint.

FORMULĂ

Făceţi-vă d-voastră din maţe inimă,
şi din creier inimă, şi inimă
din picioare şi miini.
Făceţi-vă d-voastră din tot pintecul un
comod păhărel
unde să picure singele cu gingăşie
şi să rămină cuminte pe fund,
pînă in fundul veacurilor.

REEDUCAŢIE SENTIMENTALĂ

Nici nu urăşti, nici nu iubeşti,
Iar ai vrea să lingi
mina care nu te mai condamnă
fără pedeapsă.

ACVARIU

Peşti roşii in insula lor sferică,
de două ori ostatici.

VESTIGIU

Carminul perdelei cu fir de aur calp
şi-n dosul ei,

Măscărici Morţi.

EPITAF LA UN TIRAN

Parafrază la Juvenal, şi să nu fie cu supărare ciinelui din epitaful latin.

Ciine al piezei rele, nunquam non latravit
inepte,
ai lătrat pină şi umbra mamei tale,
ai decimat şi turma şi haita de ciini.
Acuma taci şi muşti pămintul cu botu-n
sus
şi mirşavă pradă eşti urletului fricilor
ce le semănai.
In noaptea asta pămintie, ah, gardian de
carne moartă,
nu mai ştii cum să-ţi priveghezi cenuşile.

BASCULĂ

Inalţă Călăul
inaintea ţipetelor Vulgului
o căpăţină singerind şi incă
uimită.

NIŞTE CÎNTECE BAROCE (II)

Privesc in ochiul meu, că de a privi e
vorba,
somnul imi leagă pasul cu sirmă
nu spre, nici de la, in punctul orb
al zilei jugulate de ochiul ce se-nchide
– numai mătăsuri, numai uleiuri –
ca un nod lent in jurul gitului.

NIŞTE CÎNTECE BAROCE (IV)

Cu harnică tăcere se hrăneşte moartea
Ştiutoarea, Doveditoarea,
Preaincăpăţinata,
intre linişti ceremoniale işi veghează
armele,
luxuriante,
teatrala secetă a creierelor, perfida,
ca şi cum ar şti că nu prea departe,
nici prea deodată,
nici prea departe, cu muţeniile ei
ţine treaz ochiul veghii mele.

IZVOR CU PEŞTI DE METAL
(fragment)

Acesta era izvorul:
intre fierberea mormolocilor şi vălmăşagul
libelulelor,
falsă fertilitate a unei bălţi inverzite
de latenţele nuferilor şi ale plantelor
nalcas.
Aceeaşi ca odinioară in centrul curţii din
spate,
ruină in fiecare an a Vechii Grădini,
acel timp de izvoare şi de peşti reali.
Fruct orb, copac văzător.[1]

[1] „Le fruit est aveugle. C'est l'arbre qui voit". René Char.

Traducere: Dan ARSENIE

---

cartea străină

Cărţi despre lucruri ce nu se pot uita

Jurnale, memorii, confesiuni renascentiste şi post-renascentiste au invadat librăriile cu scopul făţiş de a ne reaminti că nesiguranţele noastre sint vechi de cind lumea.[1] Oameni ciudaţi, posedaţi de geniu, incearcă cu bună-ştiinţă un gest disperat: reinvierea unor clipe trecute printr-o repetare orientată de Kierkegaard („La Répétition") **en arrière** spre a o deosebi de repetiţia propriu-zisă care este pentru el o rememorare **en avant.** Este singurul lucru care ii apropie pe aceşti artişti unici şi originali în mod absolut. După cum remarca şi Tudor Vianu in „Postume", vorbind despre Petrarca şi Cellini, ei nu au modele, nu primesc indrumări, păşesc intotdeauna pe un drum al lor, propriu.

La originea gestului stă intenţia antropologică care traversează istoria memorialisticii: supunerea individului la ritualul supravieţuirii prin surprinderea clipei, adică a morţii mărunte ce constituie existenţa umană, pentru fixarea ei întru veşnicie. Nimic mai imposibil. Supliciul autodefinirii, al căutării propriei esenţe trecute rămine un efort retoric pus pentru intotdeauna sub semnul distanţei, al privirii nu in oglindă, ci in fotografie. Gestul nu este insă cu totul superfluu. Rodnicia lui se manifestă pe coordonate moralizatoare, prin – verba docent – dorinţa de mai bine pentru aproape. Datorită lui Petrarca, plimbindu-şi singurătatea pe via Appia sau la termele lui Diocleţian, sau datorită lui Lorenzo da Ponte, navigînd între continente, descoperim valoarea omului şi a banului pătimind mai puţin. Virtuţi, fapte mărețe, boli sufleteşti sau fizice mai pot interesa prin tainicele conflicte interioare pe care le provoacă, chiar dacă cititorul ştie că eul dezvăluit aparent spontan este construit cu grijă pentru posteritate. Orgoliul sau conştiinţa geniului străbate şi de sub haina modestiei: „Fără indoială că vei auzi ceva despre mine, deşi nu cred că bietul şi neinsemnatul meu nume ar putea ajunge cîndva departe, in spaţiu şi timp. Şi poate că iţi va face pălcere să ştii ce fel de om am fost, sau care a fost soarta operelor mele, mai ales a celora a căror faimă a ajuns pină la tine şi despre care ai auzit vorbindu-se vag. Fără indoială că, la inceput, se vor afirma despre mine diverse păreri: fiindcă mai toţi vorbesc nu după cum vrea adevărul, ci după cum dictează capriciul fiecăruia şi nu există o cumpănă dreaptă nici cind vrei să lauzi, nici cînd vrei să defăimezi". (Petrarca, **Urmaşilor**).

Uneori, amănunte uitate sau evitate dinadins, dureri mărturisite prea apăsat, manevrează atenţia noastră provocind asociaţii ciudate. Alteori, interioritatea pusă intre paranteze ne face să ii suspectăm de superficialitate. Totuşi, aceşti oameni sint neindoielnic moderni prin structură internă, prin vivacitatea năstruşnică a gindului şi a trupului. Numai astfel rezistă la acel iremediabil dor de ducă, ce ii chinuie pe toţi, fără excepţie. Dacă aventurile lor sînt autentice, ei se plimbă de la un colţ la altul al Evropii cu uşurinţa cu care ne plimbăm noi astăzi prin urbea natală La aceasta se adaugă îndeminarea de a povesti, mult şi plăcut, ca la gura sobei, reţinînd atenţia mai mult decit ne-ar sugera-o diferenţa de secole. Numeroasele apoftegme, uşor de decupat, dau entuziasm tinerilor în prag de viaţă, amăgindu-i că există de remediis utriusque fortune.

---

[1] Francesco Petrarca, **Scrieri alese,** Ed. Univers, Buc., 1982.

Memorii. Cellini, Alfieri, Casanova. Ed. Ştiinţifică şi enciclopedică, Buc., 1981.

Lorenzo da Ponte, **Aventurile unui poet de curte,** Ed. Muzicală, Buc., 1982.

Pia TEODORESCU-BRINZEU

Marilyn

(16)

La una din recepţiile date de studio, pentru o seamă de vizitatori şi distribuitori e invitată şi Marilyn. Fireşte, impreună cu cirdul de starlete care primiseră „ordinul" să fie prin preajmă. Nu ele erau, desigur, atracţia principală. Cum ar fi putut să fie, cind de faţă erau mari vedete, precum Anne Baxter, Dan Dailey, June Haver, Richard Widmark ori Tyrone Power? Şi, totuşi, cînd işi face apariţia (cu o oră şi jumătate întîrziere) Marilyn e cea peste care invitaţii dau năvală: se năpustesc spre ea, într-o totală devălmăşie, operatori de film şi distribuitori, actori şi proprietari de teatre. „In ce film urmează să jucaţi, domnişoară Monroe?" Ea şi-a zbătut cu gingăşie genele şi a răspuns: „Va trebui să-i intrebaţi pe domnii Zanuck şi Schreiber despre asta". Spyros Skouras, preşedintele companiei 20-th Century-Fox şi-a dat imediat seama că vedetele studioului său erau invidioase la culme pe Marilyn. „Cine e fata aceea?", întrebă el pe unul din acoliţii săi. Ii spuse că o cheamă Marilyn Monroe, şi că e actriţă. „In ce film joacă acum?" Informat că Marilyn nu e prevăzută in nici una din producţiile în curs ale studioului, Skouras se încruntă, gîndindu-se: „Văd că distribuitorii roiesc în jurul ei...: Din moment ce lor le place, înseamnă că va place şi publicului, nu?" Zanuck dăduse ordin ca Marilyn să joace în oricare din filmele ce erau în turnare şi in care se putea folosi o blondă sexy, dar erau prea puţine filmele hollywoodiene în care să nu poată fi folosită o asemenea blondă. I s-au găsit două rolişoare în **As Young As You Feel** („Cit de tinăr te simţi") şi **Love Nest** („Cuibul dragostei").

Aşadar, începe să facă filme, fără nici un dubiu filme mediocre, şi în acelaşi timp încep să se învirtă şi morile reclamei. Apar articole despre ea in revistele **Collier's** şi **Look.** „Valoarea domnişoarei Monroe a crescut de anul trecut mai repede decit costul vieţii", se spunea într-o revistă a Hollywoodului. Marilyn trăia în mijlocul publicităţii, cu toate riscurile pe care le poate aduce publicitatea.

Unul dintre riscuri este acela al intruziunii presei şi a celorlalte mijloace mass-media în viaţa ei personală: ea devenise, nu-i aşa, protagonista marelui spectacol american! Acel spectacol fără prea mare gust, şi fără dulceaţa noului, în care te rogi Domnului să-ţi dea un rol în fiecare săptămînă, dar un rol care să nu se deosebească cu nimic de rolul de săptămina trecută!

In această atmosferă destul de încărcată, ce motive adinci şi ce motivaţie minunată poate fi găsită legăturii ei şi căsătoriei cu Joe Di Maggio? E legătura care va ocupa, in următorii trei ani, centrul publicităţii. Marilyn l-a întîlnit în imprejurări nu tocmai plăcute pentru ea: se descoperiseră o serie de calendare făcute în anii trecuţi, în care ea pozase în chip de nud, ceea ce alimentase condeiele tuturor gazetelor şi revistelor timp de citeva săptămîni.

Legătura ei cu Di Maggio e cit se poate de ciudată – e bizară şi pentru că ea se părea că nu era chiar atit de lumească pe cit s-a străduit mai tirziu Marilyn s-o prezinte. Di Maggio n-a spus niciodată prea mult în interviuri, iar versiunea pe care o dă ea, după ce se căsătorise cu Arthur Miller, e plină de duşmănie. Dar nu cu duşmănie se despărţise şi de Jim Dougharty? Şi, totuşi, Di Maggio e mereu prezent cind are nevoie de el, şi e probabil prietenul cel mai apropiat în lunile dinaintea morţii. Oricum, legătura lor se datorează în mare parte publicităţii. Pe cind filma la **Afacerea maimuţelor,** Joe Di Maggio vine s-o viziteze în studio. Un fotograf inventiv face o poză în care apăreau Joe Di Maggio şi Cary Grant, avind-o la mijloc pe Marilyn. Dar cind să apară fotografia în ziare, Cary Grant dispăruse: imaginea lui e eliminată, tăiată cu foarfeca. Departamentul publicitar de la studioul 20-th Century-Fox anunţă idila publică a deceniului. Ceea ce-i face, la Washington, pe unii tineri ambiţioşi, cum ar fi Jack Kennedy, să işi arate dinţii: „Oare de ce, se întreabă el cu jumătate de glas, oare de ce n-au parte şi tinerii senatori de publicitatea starletelor?"

Adaptare după Norman Mailer,

de Mihai CERNEA

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada ODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se inapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE

ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.

Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 40 (762) 8 OCTOMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

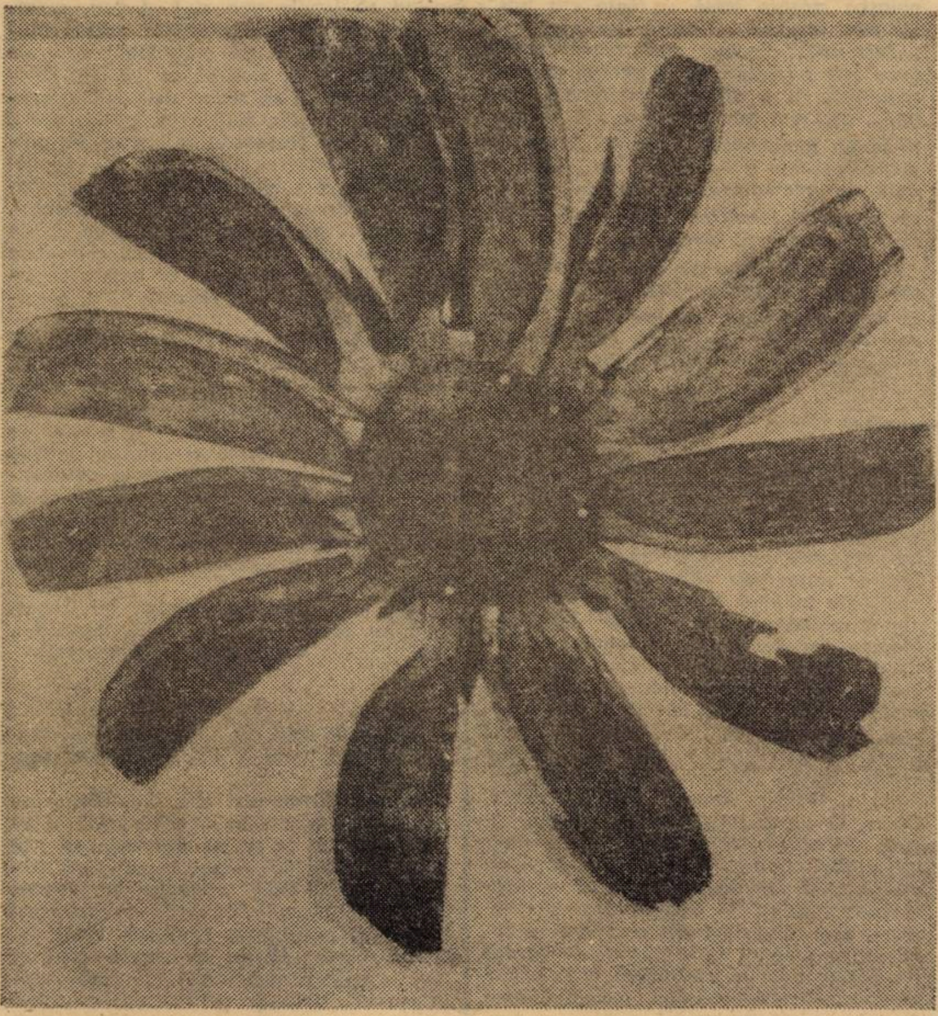

Ciutură de moară

TOAMNĂ BOGATĂ

Această toamnă, atît de blîndă cum nu ne amintim să fi trecut de mult prin locurile noastre, aduce ca niciodată sentimentul deplinătăţii: trăim în miezul ei şi-i simţim adierile, aşa cum, oameni ai muncii de pretutindeni, ştim că trebuie să fim în locurile în care ea ne cheamă.

E o toamnă atît de bogată încît, mîndri şi demni de ea, ne sporim hărnicia, oameni responsabili ai acestui loc şi ai acestui timp. De noi depind toate şi depinde totul, de la recolta de azi la pîinea anilor ce vin. Mîndria noastră de oameni liberi ai unui pămînt liber e legată şi de încrederea în fiecare dintre aceia ce, astăzi, participă, pe cîmpiile mănoase ale toamnei, la împlinirea patriei. Cuvintele adresate de secretarul general al partidului în numeroasele întîlniri pe care le-a avut în ultimele săptămîni în mai multe judeţe ale ţării vorbesc despre rezultatele bune obţinute în recoltarea cerealelor, a porumbului şi a sfeclei. „Este necesar în acelaşi timp, subliniază secretarul general al partidului, ca, în agricultură, pornind de la rezultatele obţinute pînă acum să se acţioneze cu mai multă hotărîre pentru creşterea producţiei agricole".

Nepreţuitele îndemnuri şi chemări ale secretarului general al partidului ne mobilizează încă în ampla acţiune de înţelegere a roadelor pămîntului. Oameni ai acestui pămînt, trăim în timpul în care agricultura a devenit o forţă uriaşă: a devenit un loc în care se cîştigă bătăliile viitorului. Revenim la pămînt aşa cum ne întoarcem în istorie, ne întoarcem către înţelegerea lui, aşa cum ne întoarcem către înţelegerea valorilor noastre dintotdeauna.

Ţară a tradiţiilor ţărăneşti, am avut mereu bucuria de a trăi sentimentul pămîntului şi sentimentul bucuriei roadelor sale. Lume de ţărani ,am respectat întotdeauna roadele muncii, şi am înţeles toamnele ca pe nişte anotimpuri ale împlinirilor. În acest miez de toamnă bogată sîntem, stăpîni pe munca şi pe timpul patriei noastre socialiste, mai convinşi ca niciodată că viitorul Patriei se află înscris în această zare luminoasă a recoltei.

Chemările secretarului general al partidului, îndemnurile sale, indicaţiile sale de o inestimabilă valoare, reprezintă un program de lucru, dar şi o certitudine: certitudinea că în acest anotimp al recoltelor bogate totul depinde de noi, de exigenţa noastră, de munca noastră responsabilă pentru ca ea să ne rămînă în amintire ca o toamnă cum nu a fost nicicînd...

ORIZONT

convorbiri

Cu Acad. ALEXANDRU GRAUR

– Stimate tovarăşe academician, există vreo legătură între locurile natale şi devenirea Dumneavoastră ulterioară?

– Cred că lucrul cel mai clar pe care pot să-l spun este că am fost ajutat de familie să adopt profesiunea pe care o am. Fraţii mei erau oameni cultivaţi şi cu interes pentru problemele de limbă, aşa încît foarte adesea mi-au sugerat în copilărie unele subiecte la care să mă gîndesc.

– Dacă ar fi s-o luaţi de la început, cum aţi proceda?

– Eu cred că aş proceda în acelaşi fel, pentru că nu am impresia că am făcut ceva inutil. Cînd aveam ceva nou de spus, am făcut o lucrare cu o idee nouă şi altminterea cînd am prezentat pentru marele public teoriile lingvistice cred că rezultatul nu a fost dăunător nici pentru mine nici pentru cititori.

– La Dvs. impresionează simplitatea expresiei, a formei de exprimare. Cum aţi ajuns la această performanţă?

– Probabil că este o chestiune înnăscută, dar în mod concret pot să adaug următoarele: cînd m-am întors de la studiile făcute la Paris, am primit un angajament la ziarul „Adevărul", unde publicam în fiecare zi o scurtă notă privitoare la problemele de limbă. La început, scriam de cîte patru cinci ori acelaşi text pînă ajungeam să fie simplu şi clar pentru că îmi dădeam seama că dacă ar fi complicat cititorilor nu le-ar folosi la nimic. După cîteva luni am ajuns să mă deprind cu aceste formule pe care le-am păstrat şi cred că e foarte bine aşa, pentru că trebuie scris simplu.

– De 37 de ani, activitatea Dvs. la emisiunea „Limba noastră", la radio este foarte utilă pentru ascultători. Ce a însemnat pentru lingvistul Alexandru Graur această experienţă?

– Întîi a însemnat faptul că am primit adesea multe scrisori de la ascultători care m-au informat, dacă nu atît asupra faptelor cel puţin asupra felului cum le vedeau ei şi asta îmi putea servi ca să-mi explic unele schimbări. Bineînţeles că am obţinut şi materiale utile; am obţinut şi însuşi faptul de a fi în contact cu publicul care cred că este un lucru de dorit pentru un lingvist, avînd în vedere că limba este a tuturor.

– Nu vi s-au pus întrebări la care să nu puteţi răspunde?

– Foarte rar s-a întîmplat aşa ceva. Se mai întîmplă în ultima vreme că mi se pun întrebări de onomastică privitoare la un punct anumit al teritoriului, sau la o persoană anumită şi natural că dacă nu cunosc oamenii sau localitatea n-am cum să ghicesc de ce este numit aşa. Dar în general nu mi s-au pus întrebări la care să nu pot răspunde.

– Aproape 20 de ani (1955–1974) aţi fost Director general al Editurii Academiei. Ce lucrări mari pentru cultura românească vor rămîne din acei ani?

– Cred că foarte multe lucrări au să rămînă şi fiindcă n-aş vrea să mă amestec în specialităţi pe care nu le cunosc aş pomeni de cărţi de filologie. Este: **Dicţionarul Academiei** care se continuă; **Dicţionarul de neologisme; Dicţionarul limbii române moderne** ş.a.m.d., pe urmă **Gramatica Academiei,** la care am colaborat şi diverse alte lucrări care chiar dacă vor fi depăşite peste un timp tot vor fi pomenite pentru a se cunoaşte stadiul actual de cunoştinţe.

– La Academie există o comisie menită să vegheze la cultivarea limbii. Cu toate acestea se manifestă o pătrundere masivă de termeni de argou în literatura contemporană. Care este părerea Dvs. în legătură cu aceasta?

– Sigur că nu sînt de dorit aceşti termeni de argou, de exemplu cuvinte ţigăneşti, pe care le folosesc acum şi băieţii şi fetele, pe cînd în trecut fetele nu pomeneau aşa ceva. Evident că ar trebui evitate cuvintele de acest fel. Comisia pentru cultivarea limbii poate să-şi dea părerea, dar nu poate da ordin oamenilor ce cuvinte să folosească.

– Dar totuşi cum rămîne cu existenţa unor asemenea termeni în unele cărţi de beletristică?

– Nici acolo nu se poate da ordin. Dacă cineva scrie un roman care se petrece într-un mediu interlop are nevoie să folosească cuvinte de astea. Dealtfel nu am avut impresia că în literatura de nivel înalt sînt cuvinte de argou.

– Înainte au fost numiţi stricători de limbă cei care foloseau neologismele şi viaţa a infirmat în majoritate această prejudecată. Azi cine credeţi că sînt stricătorii de limbă?

– Astăzi sînt cei lipsiţi de cultură care folosesc mult mai multe neologisme decît oamenii culţi. Dacă în trecut oamenii inculţi nu ştiau ce înseamnă cutare neologism, acuma folosesc mult mai multe neologisme şi adesea greşit.

– Foarte mulţi părinţi se plîng de ceea ce, şi cum, învaţă copiii lor în primii ani de şcoală. Vă cer părerea în acest sens pentru a o auzi, şi a ţine seama de ea cei cu putere de decizie în acest domeniu?

– După părerea mea, pe care am exprimat-o în scris, se face mult prea multă materie în primii ani la toate obiectele şi ar trebui făcut mai simplu şi în aşa fel încît elementele esenţiale, lucrurile elementare, să rămînă: adică ortografia, tabla înmulţirii, cele patru operaţii, geografia şi istoria ţării, astea ar trebui făcute foarte serios urmînd ca în clasele următoare, de pe la a IV-a înainte, să se intre în amănunte, pentru că altminterea se învaţă lucruri complicate în primele clase, iar lucrurile simple rămîn neînvăţate.

– În Banat există o veche tradiţie în domeniul lingvisticii: de la Paul Iorgovici şi Constantin Diaconovici-Loga la interbelicii Emil Petrovici şi Iosif Popovici. Cum îi apreciaţi pe cei care trăiesc şi scriu azi în Banat?

– Cred că sînt oameni foarte destoinici şi am avut destul de des ocazia să fac prezentări de lucrări din Banat şi am constatat că, pe lîngă faptul că lucrările sînt

Întrevedere realizată de
Titus CRIŞCIU

(Continuare în pag. 4)

cronica literară

Memorii esențiale

Lectura unei cărți precum **L-am cunoscut pe Tudor Arghezi** are darul de a satisface apetența cititorului pentru tot ceea ce compune fața mai puțin cunoscută a biografiei marilor personalități, aceasta oarecum diferită de cea „oficializată" prin manuale, dicționare ori monografii. Fiindcă, neîndoielnic, o asemenea apetență există chiar și acolo unde dintr-o, să zicem, pudoare excesivă ea este negată. După cum, la fel de adevărat e și că aceasta se află într-un raport direct proporțional cu celebritatea personajului în cauză. Or, de departe, „cazul" Arghezi rămîne unul dintre cele mai incitante din întreaga istorie a literaturii noastre. Pe de altă parte, ideea acestei, inițial, rubrici în revista „Luceafărul", propune un unghi de vedere cu totul inedit: puțini dintre cei solicitați vorbesc despre altceva decît despre prima lor întîlniree cu Tudor Arghezi, sau vorbesc în primul rînd despre aceasta. Lucru care e mai încărcat de semnificații decît multe alte posibile amănunte biografice: schimbîndu-se mereu unghiul de percepție, prima întîlnire cu Poetul se repetă „văzută" de fiecare dată cu alți ochi. Acest **început continuu** al cunoașterii Omului sintetizează un portret de primă instanță în care coincidențele de opinie, deloc întîmplătoare, converg într-o imagine unitară ce se suprapune perfect peste aceea a Scriitorului.

Fapt aparent surprinzător la prima vedere: majoritatea mărturisirilor cuprinse între coperțile acestei cărți se referă la epoca din prima jumătate a deceniului al șaselea (două dintre excepții se rețin în mod deosebit, acelea semnate de Mitzura Arghezi și de Valeriu Anania) cînd Tudor Arghezi a fost îndepărtat temporar din viața literară. Franchețea multora dintre ele (Alex. I. Ștefănescu publică chiar pasaje dintr-o **Scrisoare deschisă domnului Tudor Arghezi** apărută în „Contemporanul" în 1946, articol ce a marcat, într-o oarecare măsură, începutul campaniei de presă împotriva Poetului) aruncă o lumină nouă, mai apropiată de adevăr, asupra circumstanțelor care au determinat nefastul eveniment. Adăugînd aici mențiunile lui Al. Cerna-Rădulescu privitoare la articolele de aceeași speță ale lui Miron Radu Paraschivescu, ca și celelalte „amintiri esențiale" despre atmosfera momentului risipite în alte cîteva articole, cititorul de azi mai puțin inițiat își poate forma o imagine cît de cît clară relativ la această epocă de tristă faimă din biografia lui Tudor Arghezi. Este, în mod cert, unul dintre aspectele ce conferă importanță antologiei întocmite de Nicolae Dragoș. Neocolind momentele delicate din viața Poetului, **L-am cunoscut pe Tudor Arghezi** este o carte recuperatoare, o carte de conștiință. Ea a apărut la momentul oportun: timpul trăirii și timpul mărturisirii sînt încă suficient de aproape pentru ca amintirea să nu deformeze lucrurile pînă la a le mistifica.

Impresia pe care o lasă, la rîndul lui, fiecare dintre textele antologate este aceea că trăind, și pentru cîteva clipe numai, în preajma Poetului, era cu neputință ca atenția să nu fie atrasă mai cu seamă de amănunte. Nu atît de cele fizionomice (aproape paradoxal, e greu de găsit în vreuna dintre mărturisiri un portret cît de cît distinct), cît de cele ale rostirii prin gestică dar și prin cuvînt. De la felul anume în care Poetul își răsucea țigaretele la politețea întotdeauna sugestivă în privința părerii imediate asupra proaspătului aspirant la amabilitatea Lui, totul vorbea de la sine. **„Fuma – își amintește Florian Potra – ținînd țigareta... ca un țăran, adică și ca pe o unealtă utilă, și ca pe un obiect de cult, de ritual, fumul expirat producîndu-i o plăcere mult mai intensă, o adevărată bucurie, decît lăsa să se bănuiască măsura lentă cu care era tras".** Și, mai departe, despre rostirea Lui, **„...fascinant, dincolo de binecunoscuta voce ușor pițigăiată, și în același timp tărăgănată, cu o dicțiune desăvîrșită, emițînd... cea mai frumoasă, cea mai elegantă limbă românească... Puțintel franțuzită, în neologisme, o limbă (vorbită) de o exactitate geometrică, trasată cu rigla și cu compasul tehnicianului și verificată cu firul de plumb al meșterului...".**

Impresia de viață pe care o creează o asemenea perspectivă este, poate, meritul dintîi al generoasei idei ce întemeiază această Carte. Cu și prin ea, Arghezi-Omul a coborît din nou printre noi.

Marian ODANGIU

Agârbiceanu, din perspectiva aniversării sale

Volumul destinat a sărbători centenarul Agârbiceanu, conținînd atît studii cît și mărturii, adunînd lîngă semnături ilustre nume de tineri critici și istorici literari, mi se pare a fi important și dintr-un alt motiv: atrage atenția asupra transformării vieții culturale a unui oraș. Mare scriitor, Agârbiceanu a rămas în Provincie, conducînd aici ziare, scriind cărți, descoperind oameni, sprijinind tineri scriitori: întemeind și astfel o tradiție culturală. Vecin cu Blaga, Agârbiceanu este una dintre permanențele unui loc; unul dintre zeii lui protectori. Scriitor al Transilvaniei, el va rămîne în inima acestei Provincii pentru a-și duce la capăt menirea sa – pentru a-și împlini crezul său moral. Nu i-a fost ușor: partea a treia a cărții, consacrată corespondenței, arată că în deceniul al șaselea autorul „Arhanghelilor" a fost foarte departe de a fi răsfățat de concetățenii săi. În 48 i se desființează ziarul, ceva mai tîrziu i se naționalizează casa. Începînd din 1952 începe să trimită cereri peste tot, pînă în 1956, fără rezultat. Scrisorile către Ion Brad recapitulează istoria necazurilor. După ce supărările, de toate felurile, ale furtunosului început al deceniului trec, apar altele I se cer mereu colaborări dar apar puține: uneori deloc. În scrisorile către Ion Brad, cel care contribuise substanțial la „reabilitările" scriitorului, se arată că principala publicație la care autorul „Arhanghelilor" colaborează e „Cravata roșie". O redacta Ion Brad. Editurile îi cer și romane dar, prin 1957, primează amînările Toți sînt binevoitori, dar nu din cale-afară. O carte reținută mai mulți ani îi este respinsă (1959) sub motivul că „nu corespunde ca doctrină istorică marxist leninistă despre starea satului românesc dinainte cu două decenii". Răspunsul este semnat, bănuim, de „directorul E.S.P.L.A., Dumitriu", care tocmai se pregătea pentru aprofundarea studiului în locuri mai propice învățăturii. Tot în scrisoarea cu pricina (februarie 1959) scriitorul îl mai informează pe Ion Brad că două cărți au ieșit din interesul editurilor, că stă prost cu sănătatea. „Încolo sîntem bine", sună finalul. Oricum, bătrînul ilustru scrie, se interesează, nimic nu e lăsat la întîmplare. Refuzat, revine, explică, insistă. I se face dreptate, dar încet. Toate întîrzie, se amînă, trei, cinci, zece ani. Dramatizarea romanului „Stana" trebuie să se joace pe scena clujeană în 1962, dar „cei de la Minister n-au înțăles caracterul ei specific ardelenesc și mesajul ei antirăzboinic", așa că piesa se va juca abia în 1966 pe scena sibiană. Există manuscrise care se pierd, dar marele scriitor nu se supără, nu se indignează, viața merge înainte: a învățat cîte ceva din limbajul epocii și explică. Scrie „prefețe" care nu mai apar niciodată. Așteaptă – toate se amînă. Așa cum, adăugăm noi, înaintarea ediției Agârbiceanu se amînă...

Aș spune că acest volum este elocvent și prin felul în care vorbește de atitudinea contemporanilor față de Agârbiceanu. Ne cunoaștem contemporanii și prin felul în care aderă la sărbătorile literaturii. Prin felul în care se solidarizează față de cauzele comune. Volum prin excelență sărbătoresc, **Ceasuri de seară cu Ion Agârbiceanu** se bucură de o participare ilustră. De la Dumitru Radu Popescu la Eugen Uricaru, de la Ion Vlad la Marian Papahagi forțele locului pun în evidență valori și nume. Orașul își cinstește „străbunul ideal", orașul îl omagiază. Scriitorul e iubit, scriitorul se află „acasă", între ai săi. Nu mai puțin impresionantă, participarea invitaților „dinafară" a lui Mircea Zaciu dă amploare națională acestei sărbători. Scriitori care l-au văzut odată, scriitori care l-au ascultat în treacăt, scriitori porniți în pelerinaj către Clujul bătrînului Maestru își mărturisesc admirația. Critici tineri, critici aparținînd diverselor tendințe încearcă, la invitația lui Mircea Zaciu, să studieze, din unghiul lor, Opera sărbătorită. Eugen Simion, N. Steinhardt, Livius Ciocârlie, Ion Vartic, Ion Pop, Șerban Foarță, Eugen Dorcescu, Eugen Negrici, Radu și Dolores Toma, Vasile Popovici, Doina Uricariu, Mircea Scarlat atacă opera din unghiul celor mai noi descoperiri ale științei literare. Chiar dacă autorul nu arată „mult mai modern decît își închipuia critica veche" în analizele tinerilor, analize care, mai, lasă din cînd în cînd impresia participării la o chermeză literară (în sensul nobil al cuvîntului) entuziasmul posesorilor noilor metode față de unul dintre cei mai de seamă scriitori ai tradiției literare românești trebuie consemnat.

Dacă salutăm acest act de pioșenie datorat, întîi, lui Mircea Zaciu, nu trebuie să uităm că acest fel de a aniversa nu a devenit o obișnuință. Cărți de acest gen ar trebui să întîmpine aniversările lui V. Voiculescu, Matei Caragiale. Volume de acest fel ar trebui consacrate lui Zaharia Stancu, lui Ivasiuc, lui Mazilu. Orice întîrziere înseamnă pierdere, orice manifestare de iubire față de ei nu e zadarnică. Cineva – sau poate mai mulți „cineva" – ar trebui să intre în alertă...

Cornel UNGUREANU

---

* **Ceasuri de seară cu Ion Agârbiceanu,** Mărturii – Comentarii – Arhivă. O carte gîndită și alcătuită de **Mircea Zaciu.** (Ed. Dacia, 1982).

Cronica măruntă

BUCURIILE TOAMNEI

Într-un intermezzo agricol duminical, la umbra precară a unui tuleu, Anemone Popescu (care se distanțează în aceste clipe de sine, trecîndu-se la persoana a III-a) citește, plină de invidie profesională, „confesiunea esențială" smulsă de vioaia reporteră Mariana Brăescu reporterului Ilie Purcaru (**Suplimentul...,** nr. 53). Ca o adevărată brigadieră a genului, ea știe cum s-o ia, în plină campanie, de-a dreptul peste arătură: „Se spune că sînteți specialist în problemele satului românesc contemporan. Pentru că știți satul românesc mai bine decît mulți alți scriitori și reporteri, vă întreb: pînă unde ajunge satul în proză? În publicistică?". La care, I. P. răspunde săltăreț („Vedeți dv. există o prea glorioasă tradiție a literaturii noastre rurale, pentru ca aceasta să fi fost abandonată în anii noștri, chiar dacă unor critici (după cum îmi spunea nu demult prietenul meu Vasile Rebreanu) le-a repugnat și le repugnă orice adiere care vine de dincolo de foburg"), consacrînd în continuare expresive rînduri odoratului în critica română. Din ampla operă a reporterului Ilie Purcaru ne-am oprit asupra poemei **Bărăgan,** din volumul **Bunica Beps,** 1977 pentru a constata pînă unde ajunge totuși satul în literatură: „noapte, noapte, noapte, noapte, noapte / noapte. noapte, noapte, noapte, noapte / noapte, noapte, noapte, în neorizont / noapte, noapte, noapte, lună noapte" (fragment).

În aceste însorite și îmbelșugate zile de toamnă, surprinde plăcut, în ton cu atmosfera generală nota de bună-dispoziție, ba chiar veselia de prin reviste. Vă recomandăm următoarele spicuiri de proză umoristică: „Principalul personaj al poveștii este un cioban, care mai era și un talentat muzician. Îl vedem ducîndu-și acasă turmele de patrupede, le conduce, țanțoș, ca la defilare. Le mînă cîntînd. Un marș de o mare frumusețe, un marș care zeci de ani a fost șlagăr în toată Europa. Fiecare frază era ca o liberare, ca încă o priză de respirație, ca încă o ușurare prin răsuflare" ș.a.m.d. (D. I. Suchianu, cronică la filmul „Băieții veseli", **România literară,** 30 septembrie). Și: „Vîră nasul cumpără mărar / Magneticul mire-n salar, un fitecine ogarul / Uitînd și de sine-n ritmul cu care / Atîtea chenzine se fac a-l susține / Peste sentimente (legende) crește mărarul contemporan / Alte liniștite verdețuri fără împotrivire / Are și mireasa salar, famelie, / Și-o cuhnie (nevisată – se știe –) / Mestecă-n oale, jonglînd văsăria, cepele rumene / Cartea bucatelor pururi zglobie (cîte capitole nu trezesc elanuri naive!)... (Angela Nache, **Série noire, Astra,** septembrie, 1982). Cu nimic mai prejos sînt două subtile paralele. Prima îi aparține lui Pompiliu Marcea (**Ramuri,** septembrie, a.c.): Dumitru Trancă, existențialismul, romanticii, ba chiar tragicii greci. A doua, din care cităm cîteva rînduri – pentru pregnanța lor – e semnată, în **Ateneu** (ultimul număr) de Ion Rotaru (fișă dintr-o istorie a literaturii române: **Mihai Beniuc).** Despre acesta din urmă, Ion Rotaru scrie: „...afirmația francă a încrederii în forța propriei opere impresionează puternic, aproape ca în cazul lui Macedonski...".

Anemone POPESCU

pretexte

Genul (mai mult ca) scurt

În forma lui actuală, un „pretext" (denominație, altfel, fortuită, căci datorată unui simplu... „zinc", al ORIZONT-ului, – vacant și de pripas!) numără 45–50 de rînduri (de mașină). Cantitativ (dacă nu și altminteri), corespondentul său poetic e sonetul (ba poate că și epigrama), iar cel prozaic – sau prozastic! –, schița.

Nu e, pesemne, foarte greu să umpli – nu zilnic, nici o dată-n săptămînă, ci bi-lu-nar – un (derizoriu) spațiu de 45–50 de rînduri. – Greul e altul, și anume: **să le numeri,** pe măsură ce, zelos, le scrii!

Nu-i de mirare, dar, că bunul Cehov, avînd să umple una sută rînduri, cerea, pentru faimoasele lui schițe, cutărei harpogonice gazete, un (neglijabil) spor de douăzeci, – nu, zice el, ca să le folosească, dar ca să scape de penibila senzație că i se dă, cînd scrie, peste mînă...!

...Ceea ce, omenește, de înțeles din partea-i, nu prea mai este astfel și... poetic! – Căci ce s-ar întîmpla dacă poetul, dintr-o – umană, prea umană! –, aceeași, maximă nevoie a unei marje, cît de cît, de siguranță (care să-l mîntuie de cehoviene panici), scriind sonete, – ar sconta pe un calup (mai generos?) de... 15 (cincisprezece) versuri?!

Nu e, desigur, mai puțin adevărat că forme fixe,-n proză, nu există; aceasta, pentru – evident – motivul că rîndul (manuscris ori tipografic) e alta decît versul ca atare, și nu constituie, precum în poezie (care cunoaște și „poemul într-un vers"), o, dacă vreți, subunitate pertinentă. – Drept pentru care, o poemă se și „măsoară", uneori, în versuri (sunt epopei ce numără 'jde mii!), pe cînd o proză,-n pagini, în volume ori, americănește, în cuvinte.

Să-i dăm dreptate, așadar, lui Cehov, – și nu doar pentru faptul că, într-astfel, mai umplem două rînduri (de mașină).

* * *

Trecuți, în fine, de „il mezzo del commin", numărătoarea inversă poate începe...

...**Poetul** Cehov are, dar, dreptate, – nu să reclame (din nevoia, omenească, a unei marje, cît de cît, de siguranță, ce l-ar scuti de – inutile? – panici, ca și de, ternă, contabilitatea propriilor lui, eterne, rînduri) un (neglijabil) spor de douăzeci (pe lîngă procustiana-i, strictă, sută), ci, reclamîndu-le, **să nu le umple,** cînd le are, – așijderi sonetistului, pe care „ispita moale", **alibi**-ul și rezerva unui al cin'șpelea, adaos, vers n-ar face decît tocmai să-l priveze de, orgolioasă, fericirea unei **difficulté vaincue.** – „Dificultăți învinse", de altminteri, fiind atîtea cehoviene schițe, de una sută rînduri – fiecare –, de două ori mai multe, așadar, decît numără, în forma lui actuală, un „pretext" de subsemnatul,

Șerban FOARȚA

viața asociației

● În cadrul **Decadei cărții românești,** membrii Asociației scriitorilor din Timișoara au participat la numeroase acțiuni culturale din municipiu și județ, realizînd o comunicare fertilă cu publicul cititor. La Clubul „Constructorul", o amplă șezătoare literară, „Omagiu cărții", a deschis seria acțiunilor literare ale Decadei. Au participat **Augusta Anca,** președinta C.J.C.E.S. Timiș, poetul **Anghel Dumbrăveanu,** secretarul Asociației scriitorilor din Timișoara și lect. univ. dr. **T. L. Birăescu. Mircea Bellu, Irene Flaman-Catalina, Eugen Moțățeanu, Esthera Neacșu** și **Miron Șuvăgău,** actori ai Naționalului timișorean, au susținut un bogat program de lecturi din poezia română.

● O altă șezătoare, „Literatura și realitățile socialismului", a prilejuit întîlnirea cititorilor cu scriitorii **Mircea Șerbănescu, Maria Pongracz, Nicolae Țirioi, Svetomir Raicov,** la filiala Fabric Vii a Bibliotecii județene.

● La 1 octombrie, s-a deschis, și în municipiul Arad, **Decada cărții românești,** prilej cu care, la librăria „Ion Slavici" au vorbit prof. **Livius Berzovan,** președintele C.J.C.E.S. Arad, scriitorii **Valeriu Râpeanu,** directorul editurii „Eminescu", **Aurel Rău,** redactor șef al revistei „Steaua", **Ion Șerb,** redactor la editura „Minerva", **Florin Bănescu.** Din partea revistei „Orizont" au participat prozatoarea **A. C. Iordache** și poeta **Corina Victoria Sein.** Au fost, de asemeni lansate volumele **Tărîmul unde nu ajungi niciodată,** al lui Valeriu Râpeanu și **Poezii,** al lui Aurel Rău.

A. P.

Tărîmul unde nu ajungi niciodată*)

Intr-un context al tuturor exclusivismelor metodologice imaginabile în critică, Valeriu Râpeanu îşi îngăduie, exclusiv, orgoliul de a rămîne credincios unui pact de bună vecinătate cu fratele, semenul său, cititorul. Ultimele edicte ale sibilelor scientizante pătrunse în literatură nu lasă vreo urmă cît de cît notabilă în scrisul istoricului literar, idiomul eseurilor sale, extinse asupra spaţiilor muzicii şi picturii, înlătură orice îndoială: arta hermeneutului nu-l exclude de la interesul pentru cele aparţinînd spiritului pe lectorul mediu, nespecializat, iniţierea în literatură nu se rezumă la o strictă observanţă faţă de investigaţia doctă. Critica şi preocupările conexe acesteia, afirmă Valeriu Râpeanu în argumentul înscris pe ultima copertă a cărţii sale recent apărute, este şi act de superioară pedagogie, o perpetuă aproximare a umanului, interogare a condiţiei umane prin raportare la personalităţile exponenţiale ale unui secol sau ale unei culturi: „Paginile acestei cărţi însumează deopotrivă o experienţă livrescă şi una rezultată din cunoaşterea directă. De cele mai multe ori planurile s-au interferat ca în paginile dedicate lui François Mauriac. În cazul lui André Malraux, am pornit de la operă, dar am căpătat sugestii noi pentru o mai intimă cunoaştere a ei şi pentru explicarea omului cercetînd documentele unei expoziţii. Un eveniment cum a fost moartea tragică a lui Henry de Montherlant mi-a oferit posibilitatea unor incursiuni în structura morală a operei. Viaţa de fiecare zi a locurilor străbătute m-a interesat în măsura în care relevă o anumită perspectivă asupra omului şi o mărturie a condiţiei sale. Nefiind un «jurnal de drum», în accepţia curentă, impresiile se asociază şi se interferează. Fapt pe care l-am urmărit şi în paginile ce marchează un itinerar primordial livresc".

Opţiuni, toate acestea, ale unui cărturar bine fixat în cultul umanităţilor, deşi, poate, ceva mai mult. Paginile memorialistului strecurate în austerul demers al istoricului literar, plăcerea confesiunii repetate, herborizarea prin spaţiile imaginare ale spiritului şi, nu mai puţin, o fină ştiinţă a cozeriei nu trădează, oare, şi o secretă (cît de secretă totuşi?) înclinaţie de beletrist? Pornit din spaţiile biografiei literare ori ale interpretării operei, itinerariul pozitivist al lecturii critice lasă loc destul iniţiativelor „literaturii", mai mult sau mai puţin evidente, mai mult sau mai puţin subordonate rosturilor exegezei. In serialul epic care prelungeşte consideraţiile criticului protagoniştii istoriei literare îşi caută statura morală şi filosofică proprie, miturile literaturii devin familiare, – ori cel puţin par a deveni – accesibile înţelegerii comune, interludiile epice ale textului istoricului literar un subtil act de pedagogie a lecturii. Să transcriem, ca fiind simptomatice în această ordine de idei, frazele de început ale eseului dedicat lui Thomas Mann: „Sînt paginile eseistice ale lui Thomas Mann investite cu observaţiile criticului deprins să supună analizei nu numai configuraţia unei opere, dar şi avatarurile formării unei personalităţi? In paginile dedicate lui Goethe scriitorul spunea că incursiunile sale în opera şi universul spiritual al maeştrilor sînt acelea ale unui artist, ale unui om care, într-un fel sau altul, a traversat aceleaşi experienţe".

Nu credem să ne înşelăm: studiile lui Valeriu Râpeanu dedicate unor protagonişti ai literaturii europene a veacului (precum cele inserate, altădată, în volume de istorie literară ce vizau o serie de personalităţi ale culturii şi literaturii române) pornesc, mereu, de la cîteva, aceleaşi întrebări: care sînt soluţiile existenţiale propuse de opera literară, ce cîtime din acestea se răsfrînge, într-un fel sau altul, în biografia spirituală a scriitorului modern, în ce fel adevărurile literaturii dau seamă despre spiritualitatea unei epoci? Atenţia acordată operelor care constituie **„o mărturie, o confesiune** fie pe plan uman, fie artistic" în cazul lui Mauriac, şi preferinţa întru lectura paginilor de memorialistică ale lui Malraux spun îndestul de mult despre toate acestea, ca şi eseurile şi comentariile ce prefaţează interviuri cu istorici ai artei, muzicieni, oameni de teatru. Scriind despre Pierre de Boisdeffre, Jean Anouilh, William Gibson, George Enescu, Ion Perlea, Aaron Copland şi Serge Baudo, Valeriu Râpeanu are conştiinţa de a documenta asupra unor experienţe fundamentale ale literaturii, de a înregistra cîteva dintre întrebările şi răspunsurile posibile la problemele artei contemporane, – cu iluzia, poate, de totdeauna a cercetătorului de a aspira la autonomie, făcînd operă de moralist şi memorialist.

Împrejurare deloc excepţională, în **Tărîmul unde nu ajungi niciodată** Mekka „literaturii" tentează de aproape, de foarte aproape uneori discursul istoricului literar: „ceea ce am scris aici nu reprezintă o experienţă încheiată, ci o etapă dintr-o perpetuă călătorie în lumea cărţilor, a sălilor de teatru şi de concert. Uneori această călătorie se desfăşoară prin locuri au o identitate geografică, cel mai adesea însă prin continentele imaginate ale spiritului. De aici şi titlul cărţii".

Lucian ALEXIU

---

* VALERIU RÂPEANU, **Tărîmul unde nu ajungi niciodată,** Editura Sport-Turism, 1982.

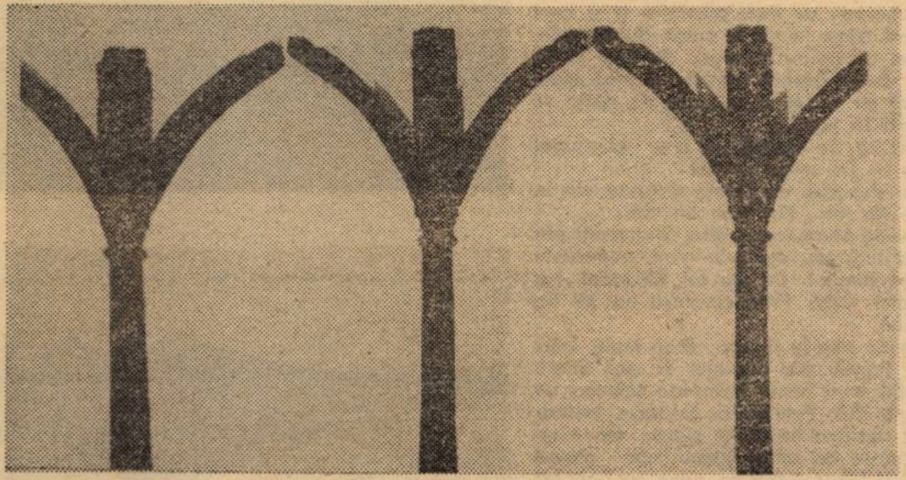

Stilpi de prispă

Poemele luminii

Cea de a VIII-a ediţie a concursului de poezie „Poemele luminii", căreia i s-a adăugat, din acest an, şi o secţiune de poetică, a avut loc, între 21–25 septembrie, la Băile Herculane. Juriul – format din **Mircea Martin** (preşedinte), **Livius Ciocârlie, Nicolae Ciobanu, Ada Cruceanu, Ion Drăgănoiu, Anghel Dumbrăveanu, Toma George Maiorescu, Valentin F. Mihăescu, Adrian Popescu, Nicolae Prelipceanu, Laurenţiu Ulici** şi **Stelian Vasilescu** – a acordat următoarele premii:

Marele premiu al Uniunii Scriitorilor: **Dinu Olăraşu** (Reşiţa), premiul I şi Premiul revistei ORIZONT: **Ioan Iacob** (Bucureşti); premiul II: **Victor Munteanu** (Bacău); Premiul III şi Premiul revistei STEAUA: **Sergiu Ştefănescu** (Reşiţa); Premiul revistei CONTEMPORANUL: **Grigore Grigore** (Tîrgovişte); Premiul revistei LUCEAFĂRUL: **Mihai Mihăilescu** (Bucureşti); Premiul revistei TRIBUNA: **Lucian Strochi** (Piatra Neamţ); Premiul REVISTEI ROMANE: **Lucia Halalai** (Piatra Neamţ).

La secţiunea de poetică s-au acordat următoarele premii: Premiul I: **Ionel Bota** (Oraviţa); Premiul II: **Gheorghe Cramanciuc** (Reşiţa).

Scriitorii prezenţi la lucrările Concursului „Poemele luminii" au participat la o seară literară cu elevii şi profesorii de la şcolile din Băile Herculane, în sala Casei orăşeneşti de cultură. De asemenea, la Sala Polivalentă, a avut loc o întîlnire cu oamenii muncii veniţi la odihnă, întîlnire la care au participat şi membri ai cenaclului literar „Cerna" din Băile Herculane: Sabin Opreanu, Ion Florian Panduru, Ilie Ştefan Domaşnea.

În zilele următoare, au fost vizitate comunele **Bozovici** – unde scriitorii s-au întîlnit cu membrii cenaclului „Eftimie Murgu" din localitate – şi **Rudăria,** unde a avut loc o întîlnire cu primarul comunei, după care a fost vizitată Valea Morilor.

La întîlnirea cu membrii cenaclului „Semenicul" din Reşiţa, au citit din lucrările lor: Sabin Opreanu, Octavian Doclin, Olga Neagu, Nicolae Irimia, Gheorghe Zincescu, Nicolae Sirbu, Doru Andreescu, Ion Chichere.

A participat **Mihai Deleanu,** preşedintele Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Caraş-Severin.

De luni pînă luni

„Cenaclul de Luni nu se astîmpără" – ar putea să-şi înceapă un articol profesorul Liviu Rusu despre simpaticii poeţi grupaţi în jurul lui Nicolae Manolescu. Apariţia acestui comando de poeţi (cum i-a numit, cu o sintagmă ce multe orgolii a zgîndărit, Eugen Suciu) în literatură aduce, înainte chiar a zgomotului şi furiei tinereţii, şi o inovaţie: ei demonstrează că în literatură se poate pătrunde aşa cum năvăleşte marea pe ţărmuri: în valuri. Seria I a acestei promoţii, seria premianţilor cu coroniţă, numără deja cîteva nume de scriitori serioşi, de personalităţi bine definite, chiar dacă vreo doi din ei mai plătesc, din cînd în cînd, tribut arborelui genealogic literar. Nu numai că promoţia cu pricina a impus cîteva nume, dar, de o vreme încoace, se ridică şi serioase probleme de întîietate. „Clasicizarea" tinerilor poeţi poate îmbrăca şi forma ciudată a dorinţei de ierarhizare. Tot mai multe voci (ca să nu mai vorbim de chiar poeţii în chestiune) îşi pun întrebarea: Mircea Cărtărescu sau Traian T. Coşovei? In ce-l priveşte pe mentorul grupării, el a şi dat un răspuns acestei noi dileme a literaturii actuale, acordîndu-i votul (şi nobiliara acoladă) lui Mircea Cărtărescu. Opţiune pe care autorul **Farurilor, vitrinelor şi fotografiilor** îşi dă toată silinţa să o „ratifice" prin noi dovezi poetice, chiar dacă acum e obligat să ducă intense discuţii diplomatice, în vederea stabilirii de relaţii la nivel de ambasadă cu regatul tipografilor.

Lăsînd răutăţile la o parte (ce vreţi, sînt şi ele o formă a solidarităţii de generaţie!), mişcarea poetică ce se conturează de pe acum, cu centrul în Cenaclul de Luni şi o circumferinţă din ce în ce mai largă – nu străină de încurcatele căi ale repartiţiilor studenţilor filologi –, mişcarea aceasta poetică, aşadar, este – de pe acum – demnă de toată stima noastră, de interesul – dacă nu chiar de pasiunea cu care ne putem apropia de literatură. Tinerii cenaclişti nu s-au mulţumit (cum ar fi putut?) doar cu aceste inovaţii – tehnice, orice s-ar zice; mai era nevoie şi de o parte artistic imprevizibilă. Fără prea mari probleme ea a fost găsită: moda debuturilor editoriale în grup. Scoate cvartetul Mircea Cărtărescu – Traian T. Coşovei – Florin Iaru – Ion Stratan un volum la binevoitoarea editură Litera? Pontul e preluat din zbor de componenţii seriei (valului) a/al doua/doilea, ceea ce-l obligă pe N. Manolescu, mentor consecvent cu sine, să mai scoată un rînd de bilete de papagal, contribuind la proliferarea posibilei replici antume la Pickwick Papers. Cadeţii cenaclului, ambiţioşi ca orice Feţi-Frumoşi, fac ce fac, se dau de trei ori peste cap şi scot un volum (la aceeaşi editură, cu acelaşi ilustrator, dar parcă şi mai şi...), volum la care te poţi uita, dar la soare ba... Deşi iniţial li se repartizase rolul Cenuşăresei, „demistificarea" datului peste cap schimbă toată ordinea prestabilită: nu numai că devin adevăraţi zmeişori („In poeme să ne-mpungem / Ori în volume colective să ne batem"), dar au convins-o pe însăşi Ileana Cosinzeana a grupului să le ţină partea. Siguri de ei, cu un orgoliu (de bun augur!) hrănit cu lecturi „din pachet", poeţii generaţiei de luni (sau, poftim, în blugi) sînt, orice s-ar zice, permanentă sursă de spectacol. **Romulus Bucur** era, în anii liceului arădean, un tînăr mult prea serios pentru a putea fi cu adevărat luat în serios. Din numeroasele sale proiecte, cu care dobîndise un început de notorietate, erau şi o istorie a literaturii universale în patru tomuri masive, o istorie a civilizaţiilor, plus multe, multe volume de poezie. Pînă una-alta, el debutează cu un grupaj de poeme – cam atîtea cîte ar putea citi la o şedinţă de cenaclu – din care răzbat nuanţele unei poetici a implicării. Senator al literelor, poetul e înveşmîntat în toga preţioasă a versului, carapace de care nu se poate desprinde. Poetul e un orgolios, e fiinţa cea mai importantă a acestei lumi constituite pe baza unei retorici a uimirii, în care lucrurile se lasă descoperite după regulile unui „naturalism" sui-generis: **„dar lasă romulus bucur lasă / va veni o vreme cînd / ai să primeşti şuturi / cu o cizmă nouă / nouţă / şi vei avea şi tu o pereche / pentru atari treburi / sub masă".**

Un orgoliu mai temperat – dar nu mai puţin vizibil – îl face pe **Bogdan Ghiu** să ezite în alegerea formulei. El experimentează, deocamdată, între comunicarea pe unde scurte, poeme lapidare, enunţiative, metaforice, de remarcabile efecte imagistice (**„Cu creionul pe albituri / haşurînd desenez murdăria / pe care trebuia să o las cu trupul"**) şi poemul amplu, construit „la vedere", cu complicitatea culturală a cititorului. E latura pe care Bogdan Ghiu anunţă realizări de mare efect. Nici **Ion Bogdan Lefter** – altminteri un critic destul de sobru – nu a scăpat de pofta de joacă a generaţiei. Chiar dacă poeziile sale aduc mai degrabă a proiecte tehnologice cărturăreşti decît a poeme de liberă transcripţie a sentimentelor, „umanizarea" discursului e posibilă prin recurs la metoda implicării culturale. El e probabil cel mai **livresc** din cei patru muşchetari (plus Constance de Bonacieux) ai acestui volum, la care sentimentul e mereu mediat de dublul proces al ermetizării şi decodării actului de a comunica: **„Intre mine şi cuvînt: un soare ameninţat / să nu mai poată spune / ('nemuritor şi rece nemuritor şi rece') – şi parcă tot mai aproape de Isarlikul pe roate / în care alunecam spre groapa cu lei".** E, în aceste poeme, un simbolism încă nerelevat în toate aspectele sale, dar atît cît ne apare din cîteva poezii, el e de o coerenţă desăvîrşită. Plăcerea cea mai mare a lui Ion Bogdan Lefter e să creeze lumi abstracte, utopii macabre, ceea ce trădează un secret gust al devălmăşiei raţiunii.

Mariana Marin, poetă cu un volum remarcabil la activ, e autoarea unei poezii de o detaşare deconcertantă. Separaţia dintre poem şi creator e desăvîrşită. Poemele sale sînt mărturii ale creaţiei în epoca marilor automatizări, cînd „piesele" sînt lucrate, succesiv, pe mari benzi de montaj. Poeta s-a adăpostit de eventualele tentaţii ale jertfei pe altarul poeziei deja scrise („asamblate"), punînd între ea şi poem o platoşă greu de străbătut. Aparenta detaşare a tonului e răscumpărată de glasul tremurător, înfiorat de posibila primejdie de a nu putea transforma realitatea în cuvinte: **„Trebuie notat totul, / chiar dacă mă pocneşti, / în această uriaşă măcelărie, / unde mai crezi că te poţi salva".**

Poezia lui **Alexandru Muşina** ţîşneşte dintr-un tun prea îndelung supus presiunii. Versurile sale sînt, într-o primă instanţă, notaţii simple, cu pretenţii de autenticitate, dar investite, cu furie de demiurg, cu semnificaţii neaşteptate. Poezia banalului, a cotidianului e doar partea văzută a unui discurs tensionat, în care istoria – nici prea veselă, nici tristă – a unui tren de navetişti e pretextul unei descătuşări aproape cosmogonice. O poezie întru totul remarcabilă.

Chiar dacă acest volum nu poate – prin natura lucrurilor – să depăşească inevitabila condiţie de reclamă la viitoarele cărţi, el şi-a atins scopul dintîi: de a ne atrage atenţia asupra unei generaţii poetice de excepţie.

*** Romulus Bucur, Bogdan Ghiu, Ion Bogdan Lefter, Mariana Marin, Alexandru Muşina, „CINCI", Ed. Litera, 1932.**

Mircea MIHAIEŞ

Al. Jebeleanu

ZBOR ÎN AMURG

Un zbor ai fost înscris într-un amurg.
Plecată-n amintire sau spre mări...
Mi te-asorbiră-nvălmășite gări,
Nu reușii, prin rosturi, să te-ajung.

Nădejdea ca o flacără răzbind
Mai pîlpîie sleită, să se stingă,
Te refăcui pe-un abur de oglindă,
Te consolai răsfrîntă-n anotimp.

În rătăciri de-amurguri, lîngă ceas
Timpanul prinde-un foșnet ireal.
Poate ți-ai frînt aripa de atlaz?

Lunga-așteptare-n vîrste-a unui dor
De dragoste sau de fidel cocor
Să-mi fi rămas soroc sau ritual?

AURĂ

Tu, fragedă, contrară și absentă
Statornicişi mirifica iubire,
Retrasă-n echivoc și neîmplinire
Cu rourate unduiri de mentă.

Desprinsă de veșminte, de pudoare
Vreau de-aur să te mîngîi, sfînt elan!
Ca fructul de lămîi mediteran,
Solarele mătăsuri te-mpresoare!

Timpanele rețină, cald, prezentul!
Și voluptăți în trupul tău să sune
Cum toamnele cînd pîrguie pometul!

Alungă-ți protectoarea sfiiciune!
În lebedina, dreapta feciorie
Frumsețea cată suflet, poezie.

RIGOARE SUAVĂ

Să-ți scriu că te iubesc? A cîta oară?
Prudenți, neclari mai sîntem amîndoi.
Rigorile și rimele din foi
În frumusețea-ți albă jubilară.

N-aș vrea ca timpul nostru să dispară
Cînd vor scruta bacoviene ploi,
Reptilizînd cu fasturi sau noroi
Sub plumburiul smălțuit de seară.

Nu te dezmierd deajuns cînd mi-ești alături
Cînd ești departe-mi născocește luna
Trup copleșit de-ardentul din omături.

Și floarea de magnolie-ntotdeauna
Mă-ndeamnă cu-anotimpul să mă-nfrupt
Dorind mereu suavul neînceput.

ACEEAȘI BEGĂ...

Destinele se-mbină vrînd-nevrînd,
Arcadele se frîng și se consumă,
Delimitez în verb secata urmă,
Augurii se scufundă în adînc.

Cu voce joasă rătăcişi prin larg
Tînjind după-adevăruri și sublim;
Dintre iluzii vii, din străvezimi,
Norocul plat vestindu-mi-l pe prag.

În șesul clar ne bate-același vînt
Îl respirăm: cuvînt după cuvînt,
Aceeași Begă zilnic o vedem.

Trec inimi strîns unite prin poem,
Răsună pasu-mi lung, peregrinar
Prin spațiul prielnic interplanetar.

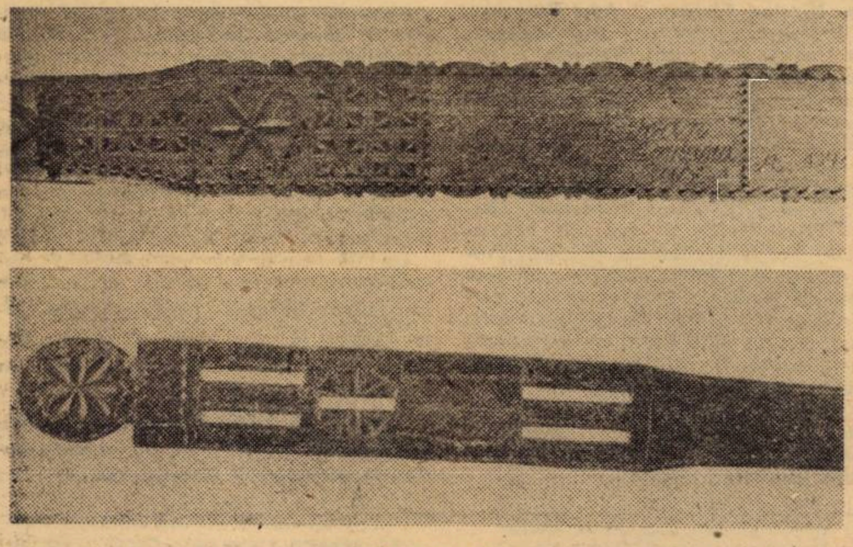

Furci de tors

George Chirilă

TABLOU DUPĂ NATURĂ

Și spinii sălbatici se usucă
din carnea acestui fruct buzele nu mai mușcă
ci iată acum au pălit gutuile
dealul comorii s-a răvășit
satul e tot mai liniștit tot mai mic
și basmul curge pe ulițe
tras de cai ca un car preistoric
ci iată-i pe părinții noștri tineri
mai înainte ca al doilea război mondial
să-și pună tunurile în bătaie
muritori? nemuritori? nu știu
nu te îndepărta prea mult de acest pridvor
leagă-ți ștreangul acestei mitologii de gît
fii țăran fii pălmaș fii al tău suduie seceta
așteaptă nourul binecuvîntă vîntul
rupe-ți genunchii pe calea stîncoasă
condu-l pe dascălul tău de primară
la somnul cel lung de sub iarbă
acum știi cine ești? acum ai cuvinte
pentru frig și disperare pentru sete și
discordie? captivă aripa unei păsări
cîntătoare se stinge cîte încetul
acum poți zăbovi:
la apa Moldovei
au înviat zimbrii

*

POEM

La înapoiere
după fugara dispută
rămîn ca un inel
căzut în zăpadă
ochiul nu mai vindecă
răni rămase întregi
urma pașilor duși

la înapoiere
zarea strîmtorii prea reci
îmi întunecă inima
dacă tot am început
să uit aș vrea
dar amintirea stăruie
ca lava unui vulcan
peste un ținut
convalescent.

FRIG ÎN LUCRURI

Vezi, din nou se face frig în lucruri
din nou urlă lupi la marginea cetății,
dacă mai revii, cum să te mai bucuri
cînd pun foc discordii și-al singurătății
este cel pe care îl tratai cu struguri?

Dacă o să cad, pragului de sus –
untdelemn să-i torni și pe lespezi reci
murmurînd blestemul care nu s-a spus
de o viață veche cer să mă deslegi!

4 POEME ÎNTR-UN VERS

Pe țărmul jos mai priveghez melancolii

*

Palidă roză, vasul ciobit, așteptări și iluzii

*

Greierul își pierde glasul cum un țăran o coasă...

*

Sub tîmpla mea, cenușă, statui incendiate...

Kubán Endre

SPRE VICTORIE...

Căpitanul suprem și cardinalul erau însoțiți numai de doi oameni. Călăreții priveau tăcuți spre cetatea ale cărei contururi se desprindeau tot mai bine în depărtare.

În căldura înnăbușitoare turnurile de apărare străluceau cu putere. Cărămizile lor roșii păreau prinse într-o văpaie de foc în căldura caniculară de vară.

– Straşnică căldură, zise cardinalul uitîndu-se cu coada ochiului la călărețul de alături.

– Adevărat, răspunde speriat Iancu, trezit pe neașteptate din gîndurile sale. – Aici în Banat vara aerul e foc de cald, iar iarna cîteodată îngheață păsările în zbor.

– Au durat mult lucrările cu repararea cetății?

– Patru ani întregi, fu răspunsul. Cutremurul din 1443 a distrus nu numai zidurile cetății, ci și casele din împrejur. A trebuit să reclădim aproape tot orașul...

În drumul lor au fost opriți de un gard lung-lung, făcut din stîlpi. Amîndouă canaturile porții de lemn, meșter lucrate, erau larg deschise. De-o parte și de alta, străjerii, observîndu-i, au dat salutul de bun venit. Din camera de gardă ieși pe neașteptate un ofițer tînăr. La comanda lui, garda făcu în cîteva minute onorul.

– Ce-i nou, Valentine? – întrebă căpitanul suprem pe tînărul din fața lui. – S-a întîmplat ceva?

– Astă noapte au sosit alți bejenari, cîteva sute... În piața mare, un furnicar de lume; oamenii zdraveni din Palanca-mare se înghesuiau care mai de care să vadă pe noii fugari. În mijlocul format de ei, pîrcălabul Jambor Blasiu împărțea pîine fugarilor; așa-i poruncise Elisabeta de Hunedoara.

În fața noilor veniți, oamenii s-au retras, făcîndu-le calea deschisă. Numai cîțiva au mai rămas lîngă cei din cetate. Între ei, un bărbat cu fața pămîntie și o barbă mare avea la gît o cruce dublă, atîrnată pe un găitan înnegrit de praf și de ploaie. Acest bărbat țeapăn și încă cîțva înarmați cu securi și șerpare de piele se aruncară la pămînt.

– Nu vă fie teamă, le zise căpitanul suprem. – De unde veniți?

– De departe, de foarte departe, de la Dunăre de jos... De frica turcilor...

Iancu de Hunedoara oftă. Sînt mulți ani de cînd fug, tot fug, pribegind, popoarele din fața turcilor. De pe tot Balcanul. I-a așezt aici lîngă Palanca-mare ca să fie împreună.

Iancu se uita la fugari... Erau mulți, bărbați și femei, mai vîrstnici și mai tineri. Pe brațul unei femei frumoase scîncea un prunc de țîță. Femeia se întoarse rușinată și-și desfăcu haina la piept... Un moșneag prinse cu mîini tremurînde pîinea primită și izbucni într-un plîns cu hohote:

– Ce te doare, moșule? – îl întrebă Iancu, românește. O fi rea sau necoaptă pîinea?

Fugarii se mirară auzindu-l grăindu-le în limba lor maternă. Omul cu crucea la piept zise, tărăgănat:

– Pîinea e coaptă bine, dar au trecut săptămîni de cînd abia am îmbucat cîte ceva, iar pîine nici acasă nu am văzut decît foarte rar... Ne apasă povara dijmei, iar robota-i de multe feluri. Dar tu nu poți fi decît Iancu de Hunedoara, – zise cel cu barba mare, ridicînd crucea spre cer. – Dumnezeu să te blagoslovească pe tine și pe toate odraslele tale.

Cardinalul se răsti la preotul român:

– Te faci vinovat de mare păcat! Nu lua, eretice, numele lui Dumnezeu pe buzele tale!

– Dacă tu ești într-adevăr Iancu de la Hunedoara, dă-ne arme! – sări cu glas tare un bărbat cu pieptul bombat. Turcii mi-au răpit soția...

– Mie mi-au trecut sub ascuțișul săbiei pe toți copiii – zise sugrumat un om cu păr alb ca zăpada. Sînt bătrîn, dar coasa și țeapa o mînuiesc mai bine decît mulți tineri.

– Am să vă trimit ofițeri, răspunse Iancu întorcîndu-se spre cel care ceruse arme. Vorbea tare, ca să fie auzit de toți:

– Cine vrea, cine răzbește cu disciplina și are brațul încă puternic, va primi arme. – Îndată au încălecat apoi și au pornit-o spre cetate.

– Oamenii vorbesc că îngădui fugarilor să rămînă ortodocși! – rosti mînios cardinalul, adresîndu-se lui Iancu. Și merge vorba că și tu ai fi eretic...

– Eretic? – repetă Iancu cuvîntul cardinalului. – Nu-s eretic, dar sînt ostaș și lupt împotriva turcilor. Aci sub zidurile cetății Timișorii și la Seghedin sînt mii și mii de țărani. Ei se deosebesc ca neam și credință, dar sînt cu toții dușmanii păgînilor și apără creștinătatea...

Cardinalul Carvaial, trimisul papei de la Roma, se aprinse de mînie:

– Dar tu agiți iobăgimea! Le dai arme în mînă! Nu te temi că țăranul înarmat va ataca stăpînii rînduiți lui de Dumnezeu...

– Dar Ioan Capistran ce face? – întrebă căpitanul suprem, pe un ton liniștit.

– El cheamă la arme nobilimea!

Iancu oftă adînc.

– Ieri am primit vești de la Seghedin. Trimișii mei mă anunță că magnații tărăgănează lucrurile... Nu s-a adunat decît nobilimea mică, și cea mijlocie, și țăranii...

Cardinalul n-a avut răspuns.

Se însera. Luna se legăna lin în oglinda întunecoasă a Begheiului cînd trecură podul din cetate. În urma lor poarta cetății s-a închis cu zgomot și Iancu descălecă, obosit. Se clătina.

– Domnule căpitan suprem! – îi sună în urechi glasul speriat și în clipa următoare se simți îmbrățișat de două brațe voinice. Se reculese. Dîndu-l la o parte pe bărbatul cu zeghea de piele și cizme, atît de îngrijorat.

– Lasă, băiete, nu-i nimic grav! Am amețit puțin. Dar... parcă te-aș cunoaște. Cine ești tu?

– Erai încă guvenator, stăpîne, cînd te-am vizitat. Mi se luase moșia. Nemernicul de Cillei mi-a cuprins casa. Tu dăduseși poruncă strașnică să mi se restituie avutul strămoșesc. Dar, vezi, acum e Gara palatin, și corb la corb nu-și scoate ochii. Am ajuns pribeag... vreau să mă primești în armata ta. Mă numesc Titus Dugonici...

Ascultîndu-l, Iancu fu cuprins de mînie. Lupul din cîmpie e mai milos decît ei... Domnii mari, niște călcători de legi și jupuitori ai țărănimii.. De va izbîndi cu turcii, are să le facă socoteala!

– Du-te la pîrcălab, să-ți dea de mîncare și găzduire. Mîine dimineață vom mai sta de vorbă.

Iancu și cardinalul au trecut în sala cavalerilor de la etaj.

– Ai auzit cu urechile tale – se adresă lui Carvaial. – Nu de binele țării le arde lor; hoția și jaful le umple lor capul! Și turcii sînt în drum spre Belgrad...

La masă n-au avut chef să vorbească. Au tăcut și pe fețele lor se vedea că sînt rău dispuși.

Deodată se deschise ușa. În fața lor apăru un bărbat înalt, plin de praf și obosit la față. Amîndoi săriră în picioare.

– Ce vești ne trimite regele? – întreba Iancu.

Banul de Maciova, Ioan Korogyi, căci el era, făcu supărat un semn de nepăsare cu mîna:

– Regele? Nici una. Sînt două săptămîni că am sosit la Buda. M-a primit la masa de seară. Petrecea cu domnul Cillei. Pe masă, vin dulce, fructe îndulcite cu zahăr, pește și carne de vînat. Cînta muzica și bulendrele dansau cochet. „Vom vorbi mîine" – zise regele Ladislau, iar domnul Cillei a adăugat: „După vînătoare, căci mîine dimineața mergem la vînătoare". Am stat două zile în cap așteptîndu-i. A treia zi, palatul regal s-a golit de lume ca pusta. Regele și domnia sa Cillei au tot vînat, pînă au ajuns la Viena... Magnații s-au împrăștiat și ei...

Pe Iancu îl cuprinse amărăciunea:

– Am rămas, așadar, singur. Iar va trebui să lupt singur cu turcii, ca de atîția ani încoace. Gîndul i se duse la cei zece mii de soldați bravi ce-i avea și la poporul de jos. „Poporul e cu mine! Trebuie să înving!"

Carvaial se rățoi: „Sînt solul papei!" – strigă el. – „Mă duc la Viena. Acu imediat! Ladislau mi-a făgăduit că-mi dă armata. Tot așa Cillei și Gara. Îi prind pe cuvînt!"

– Nu mai pot aștepta! – zise cu hotărîre Iancu. – Domnule ban, se întoarse apoi spre Korogyi. – Dumneata vorbește cu castelanul, cu ofițerii. Du-le solia rostită cu gura mea: În zori, oastea să fie gata! Voi trece-o în revizie!

Iancu rămase singur. Peste cetate se așeză o liniște grea, ca pe întreg ținutul. De departe, tot mai departe, din mlaștinile, apărătoare ale orașului, glasul miilor de broaște se strecura adormitor pînă la auzul lui...

Adormi lîngă masă. Se visa copil mic, jucîndu-se în cetatea Hunedorii. Apoi se făcu mare și se duse cu împăratul Sigismund în orașul Konstanz. Cu fum negru, amărui ardea rugul, pe care fu ars Ion Husz, ademenit acolo de salv-conductul împărătesc. Și-n vis îi apăru apoi solul lui Cillei, care i-a adus în numele regelui un salv-conduct și ordinul să plece la Buda. „Nu mă duc!" – scrîșni el din dinți. Dar o mînă îi apăsa necruțător umărul... Cu mare greutate se trezi. O mînă ușoară de femeie îi tremura pe umăr. Era mîna Elisabetei.

– Vezi, dragul meu, cum te-a furat somnul. Odihnește-te pînă mîine.

Începu s-o contemple. Ochii calzi, fruntea brăzdată de griji. Era încă frumoasă, acum, poate mai frumoasă, mai dragă inimii lui, decît atunci cînd a cunoscut-o prima dată.

– Stai aci puțin lîngă mine – o rugă el cu căldură și o trase mai aproape. Mai e vreme, căci noaptea e lungă.

– Se apropie zorile – se opuse blînd femeia.

El luă în mîna lui obișnuită cu arma delicata mînă a femeii.

– Ascultă și ține bine minte ceeace-ți voi spune. Cînd se va crăpa de ziua, plec cu oastea împotriva turcilor. Logofeții, îngrijitorii de moșii și pădurarii să se poarte cu iobagii ca și cînd aș fi acasă. Lui Ladislau și lui Matei le las vorbă și prin tine să facă să prindă rădăcini în inimile lor exemplul tatălui. Le las drept moștenire iubirea patriei. Tot restul ce le rămîne, după moartea mea, sînt daruri deșerte, ce le-au cîștigat prin norocire. – Căzu pe gînduri – Și încă ceva: niciodată să nu petreacă amîndoi în acelaș timp în cetatea regelui...

Se lumină de ziuă. Curtea castelului, întreaga cetate, mahalalele răsunau de tropotul cailor, de zîngănitul armelor și de strigătele oamenilor.

După o oră Iancu era în șea. De dincolo de poarta cetății, pe drumul ce duce la Cenad, a mai întors odată capul înapoi. Nouă ani petrecuse în cetatea Timișorii. Aci s-a făcut bărbat în toate firea Ladislau, iar Matei a crescut flăcău. De aci pleca la luptele nimicitoare contra turcilor și aci se întorcea victorios acasă. Îi veni în minte data zilei: 22 iunie 1456...

Știa, simțea că stă în fața unei foarte grele încercări. Dar trebuia să învingă, trebuia să oprească puhoiul turcesc. Trebuia să redea popoarelor balcanice încrederea pierdută. Își aduse aminte de Dugonici Titus și de fugarul cu securea. Surise. Zece mii de bărbați ce le seamănă are el în oștirea sa...

„Cu o astfel de oaste nu poți decît să învingi..."

În românește de Julia JUHASZ

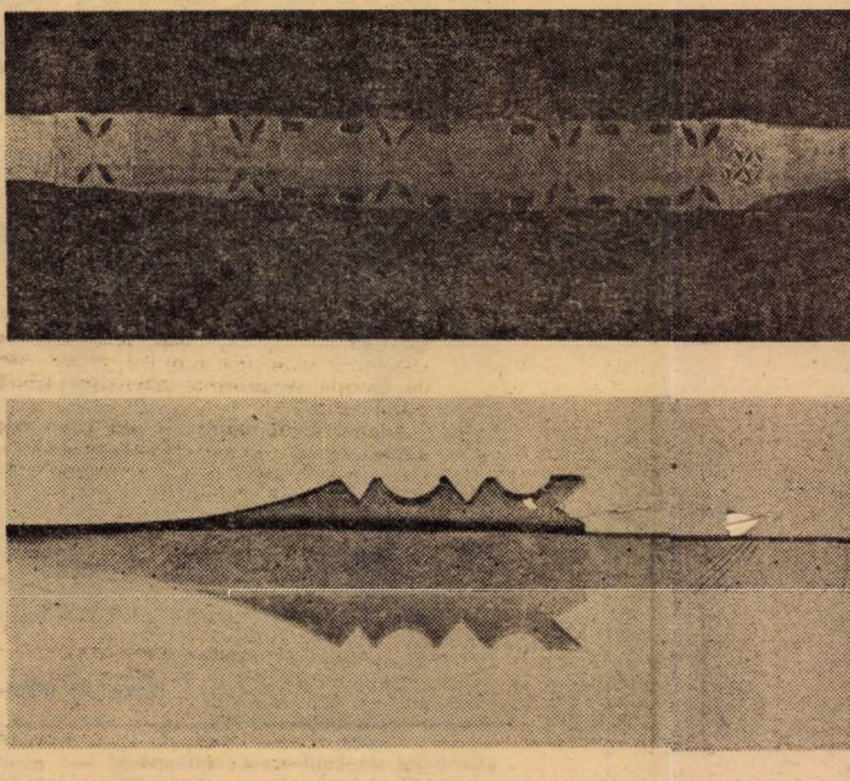

Furci de tors

Cu Acad. ALEXANDRU GRAUR

(Urmare din pag. 1)

în general bune sau chiar foarte bune, se mai adaugă faptul că se publică destul de mult. Aici, cred, are o contribuție și profesorul Ivănescu care a lucrat cîtăva vreme în Banat, în sensul că a „tras" de oameni ca să-i convingă să-și publice lucrările, nu pentru că ei nu ar fi fost în stare să le facă, ci probabil că nu erau destul de grăbiți, iar profesorul Ivănescu i-a ajutat în felul acesta. Actualmente există o literatură lingvistică bogată din Banat.

– Sînteți de vîrstă cu secolul. Care vă sînt amintirile cele mai dragi? Ce nu ați vrea să retrăiți?

– Amintirile dragi cred că sînt ca și ale tuturor oamenilor, cele din copilărie. Ce n-aș vrea să retrăiesc sînt anii războiului. Fără nici o îndoială că războiul nu este plăcut pentru nimeni, nu numai pentru cei care luptă, dar nici pentru cei care sînt amenințați de bombardamente, de fapt, pentru nimeni nu e plăcut războiul și de aceea trebuie evitat.

– După cum bine știți, la noi în țară există o serie de manifestări împotriva războiului: Oamenii de știință și pacea, Scriitorii și pacea ș. a. Ce credeți despre vocația pentru pace a poporului român?

– Cred că e foarte bine că s-au ridicat aceste probleme pentru că oamenii de știință au răsunet în ceea ce spun, dar pe de altă parte cred că toată populația țării și toată populația globului ar trebui să fie mișcate ca să împiedice un viitor război care n-ar aduce bucurii nimănui.

– Tinerilor care încep acum această frumoasă dar grea meserie pe care ați practicat-o Dvs. o viață, ce sfaturi le-ați da?

– Pe de-o parte să caute să descopere adevărul, pe de altă parte să se exprime în mod simplu și clar și afară de aceasta să lărgească sfera preocupărilor pentru că în momentul acesta lingvistica e legată de tot felul de alte specialități și trebuie cunoscute tot mai multe limbi.

– Cum vedeți viitorul lingvisticii generale, al indo-europenisticii și al lingvisticii românești? Am numit cele trei discipline pe care le-ați practicat în frumoasa Dvs. carieră.

– Cred că viitorul înseamnă întoarcerea la trecut, în sensul că se vor continua lucrările cu metodele de acum 30–40 de ani, pentru că metodele noi care actualmente sînt preferate nu duc la rezultate, complică exprimarea și cam atîta tot. Istoria limbii, cu metodele din trecut, încă mai poate da rezultate.

– Spuneți-mi cîteva cuvinte despre oamenii și locurile acestei părți de țară.

– Am fost de mai multe ori în Banat, în general cu treabă, am luat parte la simpozioane, colocvii ș.a.m.d., mi-am făcut o impresie forte favorabilă despre felul cum se lucrează aici, locurile sînt frumoase, agreabile, iar oamenii, în măsura în care am putut să-i cunosc, sînt capabili și merită să se aducă aminte expresia veche: „Banatu-i fruncea".

Cedomir Milenovici

DE PE MALUL OPUS

Cînd te privesc
de pe malul opus
îmi apari aidoma mamei
Atunci iau barca pătrund
în rîu și la tine –
apa însă rostogolește la vale doar pietrele
În mijlocul rîului
unde amîndouă malurile-s de neatins
tu nu exiști
Mama ar fi intrat în rîu pin' la genunchi
mama ar fi intrat în apă pînă la brîu
mamei torentul i-ar fi trecut peste cap
Și totuși,
cînd te privesc de pe malul opus
îmi apari aidoma mamei

IZVORUL

Fluviul nu se adapă
cu apa izvorului
nici cu cer
nici cu propria albie
ci cu ideea de curgere
Izvorul e prima literă
în curgerea alfabetului
acolo
izvorul pentru prima dată și-a spus
că se va preface în mare
Între izvor și mare
cine știe ce deosebire nici nu-i
în mare cauți necuprinsul
copilăria lîngă izvor
Cel mai greu e să se iște izvorul
restul decurge firesc

CAII

Privesc caii
și îmi amintesc de copilărie
de noroiul toamnei
la o cursă fără sfîrșit
Privesc caii
și îmi amintesc curtea casei
pomul
prin care și-a croit drum timpul
îmi spun –
cine știe dacă vreodată
fie chiar și în glumă
caii se vor preface în stele
coama lor în boltă albastră

LUT

Iei o mînă de lut
îl ții în palmă
pînă cînd se înmoaie în propriul tău sînge

În mîna de lut
e începutul de cale
Cînd lutul se înmoaie destul
îl prefaci în ceva
care nu se aseamănă cu nimic –
acesta e începutul creației
Atunci cînd a modelat lutul
meșterul nu i-a dat liniștea
darul lui au fost pașii

În românește de Lucian ALEXIU

Scaun datat 1877

Virgil Nistor

S.O.S. planeta pămînt

ARGUMENT

Săpăm în stîncă imense galerii
nisipuri cernem adulmecăm noroaie
scurmăm în gropile abandonate
ne tocim unghiile în roci
și sîntem atît de triști aproape incurabil
că nu găsim nici o fărîmă de aur
de fapt ne tîrîm ca omizile
prin scursorile lumii avînd o speranță –
undeva sub grămezi de moloz
sub straturi de oase îngălbenite
sau printre relicvele altei civilizații
se vor ivi acele rîvnite sclipiri
e sigur că filonul există intact
îl gasiră cîndva niște vizionari
și marcaseră locul pentru cei ce-o să vină
dar semnele se pierdură-n explozii
sau în marile epidemii de ciumă
cataclisme s-au produs între timp
și continentele au pornit în derivă –
vă spun ar fi pur și simplu o crimă
să nu căutăm disperați pretutindeni.

JOCUL DE-A MOARTEA

Alertă în vocile din megafoane
transmisii urgente acum prin eter
priviri ucigașe pîndind pe radare
și straniul tăcerii sub oasele frunții
eliptică mintea sub șocul puterii
cu stereotipe reacții-robot
sensibilă unor malefice semne
în jocul acesta fatidic de-a moartea.

Planeta pămînt în vizor: S.O.S.
atenție oameni! durată secunda
explozia un fulger subit comprimat
plutirea prin spațiu rotire sterilă
pe mari suprafețe reflexul
firesc dintr-o sferă de sticlă.
Atenție oameni – planeta pămînt S.O.S.!

CONVULSIA

Convoaie – cît vezi cu ochii convoaie
în palidul joc de lumină al cîtorva stele
prin cîmpul deșert prin albii secate
spre ce neștiute limanuri în panică
și cețuri dospite de jur împrejur

mulțimea cu ochii în lamele spaimei
polip uriaș sub acel îngustat orizont
surprinsă de vulturi puhavi în convulsii
lunatecă trecere totuși aievea
prin apele unei absurde speranțe
naiv repetată acum în ecouri
talazuri umane sub cerul sticlos
și spume miloase în trombe prin aer
și vaierul orb izorît din adîncuri
și strigătul celui de viu înghițit
și dansul macabru în ritm deșănțat
la ultimul țărm al iluziei.

SPECTRE

Cei morți pe nisipuri adorm cu blîndețe
sub raze de soare ca-n giulgiuri
și jur împrejuru-le corbii rotind
și ochii sticloși încă vie privirea
și mîinile fără putere crispate
și buzele arse de sete informe
din trupuri coloane răslețe de oase
confuze însemne în trecerea lor
de-a lungul cîmpiilor sterpe
cu ierburi de vînt scorojite
cu arborii supți de lăcuste
cu boabele seci în păstaie
și negru văzduhul deasupra
inert de otrăvi îmbibat
asemenea unui cadavru letargic.

CONVERTIRE

Copiii firesc se jucau în preajma uzinei
lansau planoare minuscule-n vînt
sperînd fiecare să cîștige concursul
de cealaltă parte alții mai mici
găsiră pe dîmb un cățel vagabond
acum îl hrăneau cu tot ce avură mai bun
la marginea cîmpului adolescenții
băteau alandala o minge de fotbal
era un vacarm de cutremur nu alta

în vreme ce puștii se jucau inocenți
părinții în halele marii uzine
cu spaimă montau migălos din oțel
capcane în care tăcuți zăvorau
și joaca și rîsul curat al copiilor
și zîmbetul dulce al mamei privindu-i
și visul fecioarei în fața oglinzii
și roadele muncii și clipele tihnei

atunci din adîncul ființei un strigăt
pornise icnit de pe buzele lor
și vuietul morții se stinse în coșul uzinei.

etnografie

Aristida Turcuș

PORTUL POPULAR ROMÂNESC din județul Timiș

Recent a ieșit de sub teascurile tiparniței timișorene o carte de excepție, semnată de Aristida Turcuș, cercetătoare etnografică la Muzeul Banatului. Cartea este destinată prezentării monografice a unuia din cele mai importante domenii ale artei populare din județul Timiș: portul popular, element definitoriu în caracterizarea etnografică și artistică a unei zone. Lucrarea (editată sub auspiciile Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Timiș și ale Centrului Județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă), fiind încă în manuscris a fost distinsă cu premiul I la Festivalul Național „Cîntarea României", ediția 1979–1981, etapa republicană. Așteptată cu mult interes, cartea acoperă un gol resimțit în ultimele decenii, în domeniul etnografiei românești.

După o introducere și o succintă prezentare a preocupărilor anterioare, referitoare la portul popular din această parte a țării, autoarea face o sistematică analiză a costumului tradițional femeiesc și bărbătesc din județul Timiș. Această parte este cea mai consistentă din lucrare, avînd la bază o solidă informație de teren, completată cu studiul colecțiilor muzeale, precum și cu largi referiri arhivistice și bibliografice – semn al unei temeinice documentări.

Observațiile asupra pieselor de bază și a celor complementare costumului popular sînt veridice, rod al unei cercetări atente și asidue, duse de autoare pe parcursul mai multor ani. Analiza fiecărei piese în parte se face gradat și minuțios, sub aspect morfologic, incluzînd formă, materiale și tehnici de lucru, dar și prin raportarea comparativă la zonele bănățene învecinate, precum și la alte zone etnografice românești, sau chiar la nivel sud-est și central european. În mod fericit se aplică uneori conexiuni interdisciplinare, prilejuite, îndeosebi, în cazul unor funcții complementare ale pieselor de port tradițional.

Raportarea unor piese din costumul bănățean la orizonturi de cultură străvechi și vechi, apoi urmărirea lor de-a lungul Evului Mediu, invocîndu-se mai ales numeroasele mărturii iconografice, însemnări de călătorie, precum și manuscrise din secolele XVIII–XIX, toate acestea au menirea de a sublinia ideea generoasă, avansată de autoare, de permanență și continuitate neîntreruptă de-a lungul mai multor milenii a costumului popular românesc, consecință firească a viețuirii continue pe aceste meleaguri a poporului nostru.

Aristida Turcuș, folosind documentul etnografic oferit de costumul tradițional, releva, totodată, veritabile și prețioase semnificații istorice ale acestuia. Cu multă obiectivitate, autoarea investighează apoi cauzele care au dus la transformările produse în timp, precum și pe cele care au determinat abandonarea treptată a costumului tradițional. Un capitol distinct este destinat tratării decorului, atît ornamenticii utilizate în costumația bănățeană tradițională, cît și cromaticii, ambele subcapitole indispensabile temei propuse.

Prima încercare de zonare a portului popular din Timiș, apoi un capitol destinat valorificării expoziționale, dar, mai ales, valorosul și, în mare parte, ineditul glosar de termeni populari de la sfîrșitul lucrării reprezintă tot atîtea reușite ale cărții pe care ținem să le evidențiem. Ilustrația grafică și fotografică, bine aleasă, care cuprinde și imagini color, completează vizual ideile prezentate în text.

Ideea dominantă ce se desprinde din parcurgerea cărții este aceea că, deși cu particularități zonale bine definite, riguros urmărite și subliniate de autoare, portul bănățean din Timiș se înscrie în tipologia generală a portului popular, întărind imaginea unității culturii populare românești.

Nicolae SACARA

LA OPERA ROMANA DIN TIMIȘOARA:

„TRUBADURUL”

de Giuseppe Verdi

E reconfortant să descoperi că opera română timișoreană realizează cîte un spectacol remarcabil, precum recentul „Trubadur” de la finele lui septembrie, cînd textul și partitura prind o viață aparte prin eroii insuflețiți de o mînă de interpreți de marcă. Căci ultimul spectacol verdian dovedește fără tăgadă că, acolo unde calitatea interpretativă se unește cu o conducere muzicală cumpănită și robustă, și Opera în sine, ca instituție, iese în cîștig și spectatorii.

În viziunea regizorală a lui **Bob Massini** și a scenografului **Dumitru Popescu**, „Trubadurul” verdian devine imaginea sumbră a feudalității opresoare, cînd crima, rugul și liberul arbitru stăpînitor dominau ființa și sentimentele Turnurile întunecate, crenelurile, zidurile apăsătoare, lumina însăși, totuși, prea tot timpul semiobscură, copleșesc ființa firavă a celor ce încearcă să aspire la un simțămînt firesc de iubire. Bob Massini s-a servit de acest simbol implacabil al puterii oarbe ce vrea să domine și omul și sentimentele lui pînă și prin armurile ce ascund chipurile războinicilor, ei fiind doar o masă informă, manevrată de puterea feudalului crud.

Dramă a unui destin orb, ce confruntă nu numai caractere opuse, și lumi de sentiment opuse, dar și dramă a iubirii împărtășite doar cu prețul morții, „Trubadurul” își revendică o partitură al cărei dramatism muzical ține eroii permanent în alertă și confruntare.

Spectacolul verdian a cîștigat tocmai prin arcul acesta încordat muzical, al confruntării între eroii interpreți care au înțeles necesitatea acestei lupte interioare, exprimate, muzical, după măsura talentului și a vocației fiecăruia în parte.

Eleonora, în interpretarea noii achiziții a operei noastre, soprana **Margareta Nica Popescu**, s-a impus în scenă cu pregnanță și putere vocală și dramatică. Eleonora a încîntat prin sensibilitatea unei voci pure și vibrante, mai ales în registrele de sus. Chiar dacă mobilitatea interpretei în scenă încă mai trebuie lucrată, maniera ei de a cînta, insinuant și cu o gingașă ardere lăuntrică a sentimentului ce o domină, este încîntătoare, iar acutele ei, cîte sînt, devin sclipiri demne de toată stima. Ca o contrapunere temperamentală și compozițională, **Emil Rotundu**, în contele de Luna, s-a impus în fața Eleonorei și a noastră într-un rol dificil, din care desprindem lunga experiență scenică a unui interpret iubit, ce și-a dedicat întreaga sa viață operei. Căci apariția și vocea lui Emil Rotundu aprind întotdeauna scena. Și chiar dacă s-au stins acutele din tinerețea viforoasă a vocii sale, în registrele medii și joase, glasul său încă iradiază cu putere, iar farmecul personalității artistului înnobilează partitura și ne face să tresăltăm cu uimire pentru longevitatea și dramatismul real al unui glas ce a dus, alături de altele, ani în șir, greul scenei noastre operistice.

O apariție impresionantă a avut și **Margareta Zsizsik**, în Azucena, interpretă cu, de asemenea, o experiență muzicală și farmec scenic deosebit și cu lungimi în timp. Polarizînd, în tabloul din actul al II-lea, scena, prin tragica ei poveste, ca și în final, interpreta a impus un personaj de un dramatism înalt, vocea ei adîncă, vibrato-ul ei puternic, marcat de personalitatea actriței închegînd o apariție greu de egalat la opera noastră în personajul verdian din „Trubadurul”. Să-l remarcăm, de asemenea, pe **Francisc Diniei** în Manrico, această voce cuceritoare, în linia unui lirism învăluitor, romanțios, cu timbrul său încă sensibil, tînăr și cald, în ciuda anilor puși în serviciul scenei, ca și pe **Gheorghe Sara**, impetuos ca întotdeauna, în monologul lui Ferrando, din actul întîi, cu vocea sa profundă și egală, curată și puternică, în ciuda, de asemenea, a timpului, ce încă nu i-a erodat-o, ca și pe **Lia Macarie-Aman**, în Ines, o prezență plăcută, și o voce și o actriță, alături de Leonora.

Să notăm, în final, conducerea muzicală de bun augur pentru instituția noastră, a lui **Mihai Vâlcu**, nou tînăr dirijor al Operei, la care măsura limpede, sobră, tenace, s-a împletit cu gestul dinamic și elocvent, sau cu tenta unui tragic lirism, într-o partitură nu ușoară, verdiană.

În fine, să evocăm pozitiv și aportul corului condus de **Damian Vulpe**, veritabil personaj, ca și în alte drame muzicale verdiene, ce s-a prezentat monolit, cîntînd cursiv, iar, în unele momente cheie, cu un fior autentic de înaltă artă.

Ion ARIEȘANU

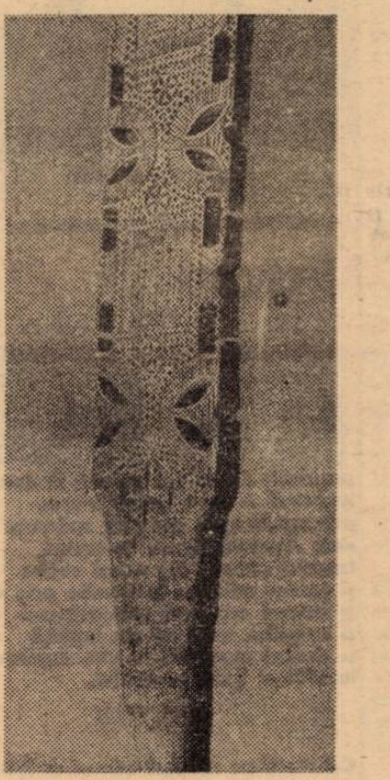

Furcă de tors

Gala tinerilor concertiști

Timp de trei seri consecutive, în prezența Colegiului Criticlor Muzicali de pe lîngă ATM, 10 tineri interpreți, unii încă pe băncile conservatoarelor, alții afirmați deja în concursuri internaționale, au fost invitați să ne dimensioneze măsura stadiului artistic parcurs. A fost nu doar o trecere în revistă a speranțelor noastre de mîine, ci o adevărată dispută artistică, un elegant turnir, soldat cu certitudinea că vom putea continua să ne menținem, pe plan mondial vorbind, în zona fierbinte a valorilor de care se bucură școala românească, ce a știut să facă recent juriile internaționale să recunoască superlativul artei violonistei Mihaela Martin în S.U.A. ori a creației muzicianului clujean Cornel Țăranu în Spania.

Nu am putut urmări decît pe șapte dintre acești merituoși invitați și impresia a fost că selecția a fost drămuită cu obiectivitate. Singurele rezerve le-am putea formula față de solii violoncelului, altădată atît de plenar reprezentați. Acum, am ascultat-o doar pe MIHAELA ZARE în Concertul în Re de Haydn. Instrumentul a servit-o modest, punțile de comunicare afectivă cu publicul rămînînd și ele relativ înguste. Prestația solilor timișeni a fost prestigioasă – Pianista LIA DOBRIC a intrat în gală cu un concert de mari solicitări (Nr. 2 de Saint-Saëns) și cu cartea de vizită onorată de invitația de a colabora cu Filarmonica din Jena (R.D.G.); trompetistul LAZAR MOLDOVAN, prețuit pentru evoluțiile din cadrul orchestrei bănățene, ne-a etalat acum, pe spații incomparabil avantajate de partitura Concertului de Haydn (la pătrarul mileniu al nașterii compozitorului), un ton solistic de mare frumusețe, lipsit de orice stridențe, cu o agilitate tehnică deseori spectaculoră. O veritabilă împlinire la un instrument unde ascensiunea rămîne adeseori meteorică.

Flautistul SANDU NAGHIU, deși student încă, anul III, posedă deja o certă cultură solistică, ilustrativă pe parcursul solicitărilor unui concert mozartian (Nr. 1, în Sol), venind să-l impună de pe acum ca o veritabilă speranță. Prin „stofa” și nervul solistic dovedit. Momentul de vîrf al serii ni l-a furnizat însă pianista MIRA GHERA, profesoară din această toamnă la Școala populară din Reșița, absolventă – ca șefă de promoție – a Conservatorului bucureștean. O pianistică robustă, drămuind impecabil curbura expresivă a frazării, a știut să ne impresioneze prin forța interioară ce răzbate din cîntul său. O frumoasă cultură stilistică, dublată de atribute interpretative care o vor impune cu certitudine în anii ce vin.

Ultima seară a galei a fost deschisă de ANDREI ROȘIANU, violonist cu un palmares internațional impresionant. A optat pentru un concert preferat de candidații la admiterea în conservatoare, prezentîndu-ni-l însă la o ținută model, ca pătrundere în esența acestei muzici, cu o suplețe tehnică laborioasă, cu o acuratețe, inclusiv a temutelor „octave”, exemplară. În partea secundă s-a dovedit stăpîn pe lumea unor sonorități învăluitoare, drapate cu o delicată tandrețe. Iată un alt exponent strălucit al acelui făcător de talente, care este marele profesor Ștefan Gheorghiu! Școala de cînt a avut la rîndu-i un reprezentant – pe studentul ȘTEFĂNIȚĂ LASCU, cu o emisie bine impostată, cu o dicție clară, sensibilitate. A plăcut în aria lui Lenski din „Evghenii Oneghin” și mai puțin în aria lui Alfredo din „Traviata”, deficitară uneori ca intonație, cît și prin nota de strălucire solicitată de partitura verdiană. SIMONA MIHAI, ne-a oferit, în încheierea galei, Concertul nr. 2 de Chopin într-o versiune de mare sensibilitate, cu o surprinzătoare liniște interioară, știind să plutească netulburată în diafanul sonorităților, să rămînă în meandrele afective ale celui mai liric concert din creația celui mai liric romantic, ca o veritabilă Ondine, pe care nici măcar șocul reflectoarelor și al camerelor televiziunii nu au reușit să o tulbure din visul acela minunat, țesut cu un perlaj diamantin.

Doru MURGU

Arta lemnului

Prin succesive și selective acumulări în timp, arta prelucrării lemnului la români este o mărturie elocventă a forței de creație a poporului nostru. Elementele de tradiție se topesc în contemporaneitate căci formelor și tiparelor arhaice li se alătură mereu invențiile și inovațiile meșterilor de azi într-un neistovit proces de îmbogățire a mijloacelor și tehnicilor de exprimare plastică.

Banatul nu cunoaște măreția porților maramureșene ori gorjene, nu are monumente din lemn, cu săgeți ce sfredelesc văzduhul. Dar, cîte zone etnografice din lume le au? Banatul de la șes ori Banatul de la munte a avut în schimb vocația echilibrului antropomorfic, vocația lucrului bine făcut la scară umană, fără ostentația proporțiilor dar cu fala preciziei de bijutier. De la cele mai mici obiecte – căuce, furci de tors, pristornice și tiocuri de coasă – pînă la stîlpii casei, dincolo de înțelesurile adesea criptice ale simbolurilor, circumscrise unei game ample de motive, fie ele fitomorfe, zoomorfe, cosmice sau abstracte, se observă predilecția pentru crestăturile și ciopliturile minuțios integrate și subordonate unui cîmp ornamental precis delimitat.

Cu succesiunea lor de romboedre intercalate cu lobi, stîlpii de casă din Berini, Chevereșul Mare ori Jebel vor să demonstreze parcă obîrșiile unui filon ancestral de sinteză filozofică care au dus spre înălțarea la Tg. Jiu a Coloanei Infinitului.

Unitatea în varietate a culturii populare românești nu este o metaforă ci o realitate. Cîte și cîte exemple n-am putea oferi spre a sublinia caracterul original și unitar al civilizației populare din spațiul etno-cultural al arcului carpatic. Sînt însă și numeroase elemente de specific local, inclusiv din domeniul artei în lemn. O poartă a lui Nicolae Stanciu din Stamora Română, cu decorul ei în tăblii rectangulare aplicate și traforuri la contrafișe, este inconfundabilă cu oricare altă poartă din zonele etnografice limitrofe, ori mai îndepărtate .Ciopliturile, cu retrageri în trepte și marcate cu colțișori, ale stîlpilor porților din Berini sînt specifice locului. Furcile de tors de la Buzad, Făget, Marga, unele cu oglinzi, lăzile de zestre cu rozetele-simboluri ale Soarelui, sînt bănățene, după cum bănățene ne sînt și portul și cîntul și jocul și tot ce ține de aceste plaiuri de baladă ale sud-vestului de Românie.

Ioan GODEA

săptămîna culturală

● **O acțiune de mari proporții**, consacrată cărții, celor ce-o scriu și o citesc, DECADA CĂRȚII ROMÂNEȘTI (1–10 octombrie) e, anul acesta, parcă mai bogată, mai diversă ca niciodată. Din programul manifestărilor care au loc în Timișoara și în județ vă prezentăm și vă recomandăm doar cîteva, din simplul motiv al economiei de spațiu tipografic. Deschiderea decadei la Timișoara, în Aula Universității a fost marcată de cuvîntul președintelui C.J.C.E.S. Timiș, Anca Augusta, de vernisajul expoziției de carte „Opera tovarășului Nicolae Ceaușescu” și de simpozionul „Opera tovarășului Nicolae Ceaușescu – contribuție de inestimabilă valoare la îmbogățirea teoriei și practicii revoluționare”, la care au participat acad. Ioan Anton, prof. dr. Ioan Cornea, prof. dr. Petru Oniță, dr. Paul Sterescu. ● Programul tipărit de Comitetul județean de cultură și educație socialistă ne mai informează că, tot în deschiderea Decadei, numeroase acțiuni (dezbateri, prezentări de cărți, expoziții tematice, medalioane literare, simpozioane, cicluri de filme, întîlniri cu membri ai Asociației scriitorilor din Timișoara) au avut loc la Lugoj, Sînnicolaul Mare, Buziaș, Ciacova, Găvojdia, Lenauheim, Recaș, Jimbolia, Curtea. ● **Ziua editurii „Facla”** este 8 octombrie, cînd sînteți invitați, la librăria „Eminescu” din Timișoara (orele 17). Vor fi lansate volumele „Casa șerpilor” de Teodor Bulza, „Stăpînul soarelui” de Mircea Șerbănescu, „Cerul roșu al serii” (în limba germană) al lui Eduard Schneider și „Oameni și locuri din Caraș” al regretatului Virgil Birou. Despre semnificația și calitatea volumelor vor vorbi directorul editurii, Ion Marin Almăjan, redactorul său șef, Alex. Jebeleanu și redactorii Wilma Michels și Ion Anghel. ● **Scriitorii** Valeriu Râpeanu, Aurel Rău, Ioan Serb, Florin Bănescu și Gheorghe Schwartz s-au întîlnit. la biblioteca din Pîncota, județul Arad, cu un grup de cititori. ● **Salonul literar-științific al** Bibliotecii județene a programat acum cîteva zile, tot în cadrul Decadei, o dezbatere prilejuită de apariția unei cărți remarcabile, „Critica – limbaj secund”, a cercetătoarei timișorene Doina Bogdan Dascălu, în prezentarea lui Dumitru Vlăduț. ● **„Femeia din Ursa Mare”** – pe ecranul Capitolului din Timișoara, în premieră. Spectacolul de gală le-a dat numeroșilor spectatori ocazia de a se întîlni „pe viu” cu cîțiva dintre realizatori, în primul rînd cu prozatorul Paul Eugen Banciu, autorul scenariului, cu Adrian Petringenaru, regizorul filmului, cu Doru Segal, semnatarul imaginii și cu interpreta principală, Florina Cercel. Publicul i-a primit cu deosebită căldură pe membrii echipei de realizatori. ● **A douăzecea „personală”** – o foarte expresivă expoziție de pictură, pasteluri și acuarele a plasticianului Diodor Dure, prieten constant și apropiat al scriitorilor timișoreni, a fost deschisă duminica trecută, la galeriile „Helios” de Ciprian Radovan. ● **Rămînînd pe teritoriul artelor plastice,** vă invităm sîmbătă, 9 octombrie, orele 18, la galeria „Pro arte” din Lugoj, unde va fi vernisată expoziția pictorului bucureștean Cristian Paraschiv. Despre creația tînărului artist va vorbi criticul de artă Coriolan Babeți. ● **Moment omagial Goethe.** Continuînd o demnă de toată stima inițiativă, Filarmonica de stat „Banatul” oferă un fericit prilej de întîlnire a artelor, omagiind mari personalități artistice ale lumii. Comemorarea celor 150 de ani de la moartea lui J. W. Goethe a reunit în 7 octombrie, în sala barocă a Muzeului Banatului, într-o seară de poezie și muzică, cîțiva prestigioși soliști vocali și instrumentali ai Operei Române și Filarmonicii (Ionel Voineag, Teodora Ciucur, Gh. Sara, Florica Bruțiu, Maria Morariu), precum și un grup de actori ai Naționalului (Aurora Simionică, Radu Avram, Sandu Simionică, Gh. Stana, Miron Șuvăgău, Ida Iarcsek Gazo). ● **Cercul de proză** al cenaclului studențesc „Pavel Dan” i-a invitat pe criticii Livius Ciocârlie, Cornel Ungureanu, Marcel Pop Corniș și Adriana Babeți la o dezbatere cu un generic incitant: „Tentația textualizării în proza română contemporană” ● **Deși în librării** se află volumul lui Mircea Ghițulescu, **Omul de nisip,** deși e anunțat și volumul lui Augustin Buzura, **Scara de nisip,** dramaturgul Aurel Gheorghe Ardeleanu ne-a comunicat că nu renunță la titlul romanului cu care va debuta în curînd ca prozator la editura Facla: **Ploaia de nisip.** ● **Filmul săptămînii** rămîne totuși, oricît v-ați mira, **Pădurea spînzuraților,** programat la cinema „Victoria” în seria marilor ecranizări. ● **Ca să vă convingeți** că nu s-a autointitulat degeaba „Succes pe stadion”, nu vă rămîne decît să mergeți duminică după-amiază să vedeți manifestarea la care vă îndrumă cu atîta ardoare afișul. Pe stadionul 1 Mai, mare spectacol mare!

OBSERVATOR

top

SECȚIA ROMÂNĂ: 1. Bufonul zburător – **Post Scriptum;** 2. Ordinea de zi – **George Nicolescu;** 3. Casa mea – **Angela Similea;** 4. La drum – **Domino;** 5. La modă – **Roșu și negru. SECȚIA INTERNAȚIONALĂ:** 1. It Started with a Kiss – **Hot Chocolate;** 2. Las palabras de amor – **Queen;** 3. Da Da Da, ich lieb dich... – **Trio;** 4. Don't you want Me – **Human Leaque;** 5. Tall Story Teller – **Arabesque.**

O MUZICĂ MULT PREA UȘOARĂ. Cine credeți că a fost trimis să reprezinte în acest an șlagărul românesc la prestigiosul Festival internațional de muzică ușoară de la **Dresda?** Ghiciți? George Enache! Un solist submediocru care nu are nimic de spus în muzica noastră ușoară și pe care de un deceniu o asaltează cu o perseverență diabolică demnă de cauze mai bune. Faptul în sine l-am trece cu vederea considerîndu-l o eroare dacă anul trecut, se știe, tot la Dresda n-ar fi fost trimis... Nicu Dumitrescu, a cărui „evoluție" jenantă am urmărit-o la fața locului cu amărăciunea celui convins că muzica noastră ușoară își are **adevărații** săi exponenți absenți acolo. Așadar, ocazii – ratate din start – de a ne putea afirma școala interpreților autentici. Ei există, o știm cu toții, dar cei ce trebuie să decidă se fac că nu-i aud. Ei au desigur alte criterii după care se conduc, altele decît criteriile valorii. Care să fie acestea?

PREMII PENTRU ȘCOALA ROCK TIMIȘOREANĂ. Consemnăm cu plăcere faptul că în cadrul primei ediții a **Festivalului rock de la Costinești,** Timișoara a avut o bogată participare: Pregresiv TM; Post Scriptum; Pro Musica; Metamorf; Autostop. Un „record" de premii pentru **PROGRESIV TM**
Este vorba de distincțiile individuale oferite de juriu membrilor acestei formații condusă de **Ladislau Herdina** (Premiu special pentru întreaga activitate muzicală), **Richard Schornig, Nicolae Iovin, Peter Kocsef.** După o îndelungată absență, a revenit alături de formație solistul vocal Harry Coradini unul din fondatorii (alături de Herdina) acesteia.

EVENIMENT. Felicităm A.R.I.A. pentru inițiativa de a ne oferi o întîlnire cu adevărat atractivă cu „noul val" al rock-ului britanic. Este vorba de concertele în Capitală ale formației (irlandeze, de fapt) **Boomtown Rats,** ce vor avea loc în 10, 11 și 12 octombrie la Palatul Sporturilor și Culturii.

Petru UMANSCHI

---

excelsior

RODICA MARIAN

A FOST UN SINGUR ÎMPĂRAT

Eu știu c-a fost un singur
împărat
adevărat adevărat,
pentru că numai el
cu un ochi plîngea
și cu altul rîdea,
niciodată altfel,
și nu în amurguri anume...
A fost un singur împărat
adevărat
într-un hrisov mai dinainte de
cuvînt
și poate vor mai fi urmași
aidoma cu înscrisul legămînt:
cu un ochi să plîngă
dar adevărat, cu celălalt, să
rîdă;
cînd unul se oprea din plîns
nici celălalt nu mai rîdea
și auzindu-se tăcînd,
îndată se porneau din nou,
unul pe plîns,
altul pe rîs,
unul visînd înainte,
celălalt înapoi...

Niciodată nu-mi pot aminti,
pentru mine, pentru voi toți,
nici o altă poveste
adevărat adevărată.

PRAG DE LINIȘTE

De dincoace de voi mai știu
o liniște de vals străvechi
pe care teii cei bătrîni
o țin la mine-ntr-un sertar:
mai vreau o dată, iar și iar,
din zborul ce preface-n dar
în miez de zi un licurici
și, iarăși, din urcarea valului în
val...
Chiar lumile de dincolo tresar
abia pornite, tot încremenesc:
simt verdele întors din violet,
albastrul calm, un smalț cîndva
regesc,
în trupul meu de amforă
un fulger prelungește-ne timpu-n
amiază...

ILUZII MĂRUNTE DE SCHIMB

Mai lasă-mi, zodie geamănă,
cîteva iluzii mărunte de schimb
și, dacă se mai poate,
puțina speranță uitată
într-un hambar de tablă,
pe-un dezolant maidan...
Știu bine, toate acestea
sînt numai niște unde sau benzi
cu imagini și sunete,
poate prea simple, poate prea
bizare,
dar eu le-aș folosi ingenios
și, potrivindu-le,
m-aș apuca apoi să-mi
bandajez,
cu-aceste opace, magnezice
fraze,
pe rînd, cu rîvnă, întîi fața,
mai pe urmă trupul și inima,
nu pentru că ar fi rănite
ori contaminate de-ncîntare,
ci pentru simplul motiv că,
n-are importanță de cînd
sau dacă s-a mai întîmplat
vreodată,
au început să se apropie între
ele
prea tare, să comunice chiar
și, la un moment dat,
s-ar putea recunoaște!

PRIVIRE CURBATĂ

Să ne rotim, să ne rotim,
din vulcani în grafeme,
din calea lactee în teoreme,
din vînturi cardinale
în mijlocul sublim
de paradoxuri goale,
să ne rotim, să ne rotim
în mărul lui Platon, pe care știm
și să-l mușcăm și să-l ferim,
pînă cînd un braț ne va fi
cunună
iar cu cealaltă mînă
ne vom susține inerția perfectă
de-a fi împreună...
Să ne rotim, să ne rotim,
de la sud la nord și invers,
din calotele reci în creieru-ncins,
din cercul ochilor de vertebrate
în clișeul privirii curbate,
să ne rotim, să ne răsucim,
oricît de puțin, oricît de departe
și toate adevărurile vor ieși
la suprafața rotirii noastre,
ordonate pe paralele și elipse
neînchipuit de egale!

Sportul...

sport

...pe care l-am practicat în ultima vreme s-ar numi automobilism, dar nu automobilismul m-a dus – automobilul, da – în Țara Moților, pe la Alba Iulia, Abrud, Cîmpeni, Brad, așezări care, numai rostindu-le în dulcele nostru grai, ne îmbie la dorul de istorie și geografie; pădurea, împinsă în asfaltul șoselei, ardea în culorile toamnei sale, preumblările printr-însa fiind meseria de bază a unui ins cu mustață și tașcă pe umăr, cu ochi vioi, ascunși sub liziera unei pălării împănate, omul acela se cheamă Simion, care mere tăt pi gios și nu-l dor picioarele, nici reumă nu face, și nici aspirine nu înfulecă; el e Domșa-Bunea Simion (liniuța între nume eu i-am pus-o; cred că-l cheamă domșabuneasimion, așa se recomandă străinilor curioși, coborîtori din limuzine și alte înălțimi mondene), e și fiul și șeful pădurii care urcă pe dealurile și înspre munții din vecinătatea Băii de Arieș, baie de piatră, baie de încîntări; tot așa, umblam cu Ion Marin Almăjan la Peștera Urșilor, miercuri, și-atîta m-am minunat – el o mai văzuse –, încît nici acuma nu cred că ea există cu adevărat și că n-a fost născocirea scriitorului calea noastră prin măruntaiele de calcar ale muntelui; pe măsură ce coboram, aveam și am încă impresia că ne suiam pe nouri, prin labirintul de stalagmite și stalactite (unele curg, altele cresc; care?, cum?, nu știu), torturi, macaroane, tufe, oale, ibrice – cu așa ceva seamănă arătările subpămîntene, cum încerca ghidul să ne amăgească; acum, cînd am ieșit din peșteră, cutez să-i spun, scriindu-i, că în lumea aceea nu se cuvîntă, ci se tace, să nu tulburăm somnul oaselor de urși și alte dihănii, să nu tulburăm liniștea din adîncuri; ajuns la lumină, am cules nuci, cu coaja tare ca stînca și miezul dulce ca inima lui Simion, cel mai bun prieten al meu din Munții Apuseni, de unde el a răsărit; sport am făcut umblînd cu el noaptea, pe drumurile ce-i leagă satul, Muncelu, de Baia de Arieș, care tot sat e; călcînd peste filoane aurifere, am prețuit, atunci, mai mult decît aurul – omenia lui domșabuneasimion, cetățean cu buletin de rînd, dar altcum decît toți.

Pentru cei care citiți rubrica de sport, de data asta, așadar, ați însoțit semnatarul într-o drumeție, cînd pi sus și cînd pi gios, într-o lume fără asemuire.

Teodor BULZA

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 10 octombrie

8,00 Teleșcoală. 8,30 Almanahul familiei. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 14,00 Desene animate. 17,00 Steaua fără nume. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,50 Cîntarea României. 20,40 Film: Între noi părinții. Coproducție italo-franceză. 22,20 Telejurnal. 22,30 Studioul muzical.

LUNI, 11 octombrie

15,05 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 21,00 A patriei cinstire. 21,10 Teatru în serial: Anton Pann. 21,50 Telejurnal. 22,00 Tezaur folcloric.

MARȚI, 12 octombrie

11,05 Școala satului – școală pentru sat. 11,25 Teatru în serial: Anton Pann (rel.). 12,05 Călătorie prin țara mea. 16,05 Viața școlii 16,30 Clubul tineretului. 17,15 Reportaj pe glob. 17,40 Festivalul național „Cîntarea României". 20,00 Telejurnal. 20,35 Un vast program de activitate politico-ideologică, 20,55 Teatru TV: Chirița în provincie. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 13 octombrie

16,05 Școala contemporană. 16,35 Viața culturală. 17,00 Universul femeilor. 20,00 Telejurnal. 20,35 Dialogul faptelor. 20,55 Film artistic: Al patrulea stol. Premieră TV. Producție a Casei de filme Unu. 22,20 Telejurnal.

JOI, 14 octombrie

11,05 Profiluri școlare. 11,25 Film: Lumini și umbre (rel.). 12,45 Ritm și melodie. 16,05 Profesiunile cincinalului. 16,25 Stadion. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,40 Lume bogată, lume săracă. 21,00 Invitat în studiourile noastre. 21,25 Serial științific. 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului.

VINERI, 15 octombrie

15,05 Colocvii pedagogice. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,40 Tragerea loto. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Cadran mondial. 21,00 Film: Ne-au luat fiica (american). 21,50 Dezbateri culturale. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 16 octombrie

11,05 Film: Ne-au furat fiica (rel). 11,55 Cultivarea limbii și literaturii române în școală. 12,20 Toamna, muzical clujean (II) 13,00 La sfîrșit de săptămînă. 18,35 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. Sport. 19,50 Teleenciclopedia. 20,25 Film serial: Lumini și umbre. 21,20 Meridianele umorului și cîntecului. 22,10 Telejurnal. 22,20 De dor și de voie bună.

TELEVIZIUNE

Timpul derutant

Timpul nu e întotdeauna așa cum ni-l închipuim. El derutează: cîteodată curge mai repede sau mai încet, depinzînd de viteza cu care se mișcă ceasornicul sau de înălțimea la care se află. Timpul e în stare să păcălească omul, dar și omul poate să păcălească timpul. Țăranul a procedat la fel de cînd e lumea: cînd zilele deveneau mai lungi, el se scula dimineața mai devreme pentru a se folosi cît mai mult de lumina zilei. În schimb noi, al căror ritm de viață natura nu-l dirijează în aceeași măsură, am considera un lucru tare neplăcut să ne sculăm vara la șase în loc de șapte. Ce folos am avea din asta? Fără îndoială că am avea un folos: în birou lumina naturală ar mai rămîne o oră în plus.

Despre asta a reflectat cu două sute de ani în urmă, filosoful, fizicianul și omul de stat Benjamin Franklin. Întrucît cunoștea lenea omenească, a propus statului să mute, primăvara, ceasurile cu o oră înainte, iar toamna să fie date înapoi. Astfel ziua de vară devine mai lungă, se consumă mai puține lumînări, iar cetățeanul nici nu va fi afectat de această schimbare.

Această idee a inventatorului paratrăsnetului a fost aplicată de abia în timpul primului război mondial, cînd a trebuit să se economisească curentul electric. La încheierea păcii, s-a renunțat la idee, dar s-a revenit iarăși la ea în timpul celui de-al doilea război mondial.

Stabilirea timpului însă constituie o problemă mult mai complicată decît sîntem înclinați să credem. Dacă ne-am lua după ba numai de vreme locală, cu care nu s-ar împăca vremea din imediata vecinătate. De aceea, în urmă cu o sută de ani, oamenii au convenit să introducă timpul universal, care corespunde soarelui la Greenwich. Observatorul acestui oraș britanic este întretăiat de meridianul zero.

S-a constatat însă că timpul universal este greu de stabilit. Pămîntul nu se rotește uniform. În principal, pentru că acționează asupra fluxului și refluxului, ceea ce înseamnă că-și pierde, poziția soarelui, atunci ar fi vordin această cauză, energia sa de rotație. De aceea, cei care stabilesc timpul se bazează mai mult pe tehnică decît pe poziția soarelui, adică au mai mare încredere în ceasurile ultraprecise, cum ar fi cele atomice. Dar și astfel de ceasuri atomice se potrivesc la finele fiecărui an după „timpul solar mediu" în Greenwich, așa încît diferența dintre timpul calculat artificial și cel „citit după stele" nu este mai mare de o jumătate de sesundă.

Cu toții simțim cum uneori timpul curge mai repede sau mai încet. E vorba de așa-zisul timp psihologic pe care noi îl putem deosebi, în gînd, de cel fizic, timpul care nu-și modifică viteza de scurgere. Și totuși, se pune întrebarea: cît de repede curge timpul? În cîte secunde parcurge o secundă? O asemenea întrebare ni se pare absurdă, căci nu sîntem în stare să ne imaginăm că există un metatimp, cu ajutorul căruia am putea măsura viteza timpului nostru. Despre o asemenea problemă, filozofii au cugetat în toate epocile. Dar cînd fizicienii au aflat cîte ceva despre timp, lucrurile au devenit și mai complicate. Deja de la începutul acestui secol se știa că timpul e ceva personal, în sensul că timpul unui individ nu se potrivește cu timpul unui alt individ. Ba și mai mult, în această perioadă înseși temeliile ideii noastre despre timp au fost zguduite, adică s-a pus la îndoială faptul dacă două întîmplări separate în spațiu se petrec în același timp. Albert Einstein a tras concluzia, pe baza teoriei sale, a relativității, că ceasul care se mișcă lucrează mai încet decît acela care stă pe loc. Cu cît e mai mare viteza de deplasare a ceasornicului, cu atît va fi mai mare diferența în timp. Pînă și îmbătrînirea noastră este un soi de ceasornic: Cosmonautul care părăsește pămîntul cu o viteză foarte mare va îmbătrîni la întoarcerea pe planeta sa mult mai puțin decît semenii rămași pe ea. În acest mod, un tată tînăr ar putea să-și întîlnească copiii îmbătrîniți de-a binelea.

Asupra timpului acționează și gravitația terestră. Ceasornicul de la etajul 35 funcționează mai repede decît un ceasornic de la parterul aceleași clădiri, care, e adevărat, întîrzie doar cu o secundă într-un milion de ani! O asemenea comportare a timpului duce la fenomene bizare. Cînd o stea se prăbușește, apare așa-zisă „gaură neagră" în care se prăbușește totul, pînă și însăși lumina. Dar nefericitul care s-ar apropia prea mult de acest loc, s-ar prăbuși acolo parcă la nesfîrșit, în timp ce observatorilor aflați la mare depărtare li s-ar părea că el a dispărut într-o fracțiune de secundă. Dar bizareriile timpului sînt nenumărate... Fizicienii cuantici pun la îndoială chiar scurgerea timpului. După calculele lor, timpul face salturi foarte mici, 10^{20} secunde, ceea ce înseamnă 0,000000000000001 a miliarda parte dintr-o secundă. „Totul curge", a zis Heraclit. 2500 de ani mai tîrziu avem impresia că totul stă pe loc.

(prelucrare după Zeit Magasin)

Paul Wiens (1922—1982)

Poet, povestitor, traducător și scenarist de filme, Paul Wiens s-a născut in 1922 la Köningsber (actualul Kaliningrad). Copilăria și-a petrecut-o la Berlin, iar tinerețea in lagărul de concentrare nazist din Oberlanzdorf de lingă Viena, de unde e eliberat la sfirșitul războiului. Din 1947 a trăit ca scriitor profesionist in Berlinul răsăritean. Pentru creația sa poetică i se conferă in 1955 premiul Goethe al orașului Berlin, iar in 1963, premiul Heine.

Wiens a tradus in limba germană poeți din Franța, U.R.S.S., Italia și Anglia. El face parte din acei poeți care la toate intrebările mari ale epocii răspunde prin inseși poeziile pe care le scrie. Pentru el, poezia e singurul mod de existență. E „secretul lui de serviciu".

SECRET DE SERVICIU

1.

**Străbunii mei mă
sfințesc zi de zi. Noaptea
dau tircoale meandrelor cenușiului
meu trup.**

**Ei inoată in singele meu,
se viră in celule,
imi spun că eu aș fi ei.**

**Zic: arată-ne chipurile pictate,
numără-ne ieșirile in larg, coace
porumbul pentru băieții tăi
Ei sint cruzi.
Numai frinturi de mesaj.**

2.

**Nu mă impotrivesc
părerii străbunilor mei.
Tot ceea ce știu, ei imi confirmă.**

**M-așez la masă in toiul nopții,
mănînc, beau
scriu in siguranță. Dar
in mine vibrează semnelele acestei planete,
cade peste mine cenușa oamenilor și mă roade:**

**soarta
familiei mele, a celor dragi – totuși ei
sint o parte din mine, iar eu o parte din ei! –
și mama mea, și ucigașul meu, și copiii...**

**Și pot atit de puțin (in afară de uitare):
miinile mele
impotrivindu-se apăsării imuabilului
strigătul meu
impotrivindu-se exploziilor solare.**

MONUMENT PENTRU ȘLEFUITORUL DE LENTILE

Spinoza I

**Nu demult, hălăduiam prin Amsterdam.
Lingă un dig strimb dădui peste doi inși.
Trăsei cu urechea la conversația lor.[1]
– Oare nu ți-e teamă, domnul meu,
să provoci oamenii mărunți ai acestei epoci?**

**Lăsați-ne să intindem singuri
pinzele adevăratei științe,
să pătrundem in tainele naturii
mult mai adinc decit s-a făcut pină astăzi...**

**– Libertatea spiritului sau
tăria voinței e o virtute privată;
virtutea statului e siguranța lui. Eu mai
bine tac decit să indemn oamenii
să se-mpotrivească dorințelor patriei...**

**Cuvintele mișcă aerul. Apa le duce
peste trei veacuri
păstrind efectul lor, in loc.**

**Loialitatea n-o strică legile.
Iubirea nu poate fi distrusă
decit prin iubire
alta, mult mai mare.**

SUB LUPA

Spinoza II

**Lumea asta pe care o văd, ce lume!
Apă, stinci, iarbă
– iar intre canale și diguri,
muți in fericire, pătrunzători in tristețe,
organisme in mizeră ființare
colcăie in gazul ımbibat de ploaie;
grupuri cu care mă identific.**

**Inconștientă ființă, pătimașă și josnică,
microcirc fără de regie,
aș dispera privindu-te
de n-ar fi vorba de poezie,
legănătoare sfori, in sus și-n jos,
de n-ar fi aceste canale și diguri,
tot acest troscot e
mistuit dinainte de flăcări,
noi sintem incendiatorii.**

**Această veșnică voracitate care
mocnește tainic sub lupa șlefuită
nu e nici haos, dar nici de geniul
unei superioare armonii cuprinsă;
ea e patima ce atinge culmea,
forța care crește:
prin asta sint și eu egalul celor mulți.**

**Prezentare și traducere de
Dușan PETROVICI**

---

[1] Dialogul se referă la corespondența dintre Spinoza și Oldenburg, un savant englez din acea epocă.

Eugene Guillevic

Poetul Eugène Guillevic, născut in 1907 la Carnac (Lorient), Franța, este un „flămind de Esență", cum il caracterizează excelenta sa traducătoare in limba română, Nina Cassian. Ceea ce nu inseamnă că este un mai puțin „însetat de Real". Drumul său este de la universul palpabil – munți, metale, apă, arbori, păsări ,flori, ziduri, turle, flăcări, rouă – spre puritatea formelor imaginare, spre esențe (vezi **Euclidiene**: „Patrat", „Cerc", „Sferă", „Cub", „Con", „Piramidă"...). Și de la „preajmă" spre om, spre sine. „A smulge lucrurilor ceea ce ele știu despre oameni e ținta lui", spune Gaëtan Picon.

Guillevic preferă un limbaj poetic nud, pur, neted, de o simplitate și o profunzime geometrică uneori, marcă a unui spirit ce poate atinge transparența în care toate ale lumii se topesc, devin una, intră în comuniune. Din volume: **Terraqué** (1942), **Exécutoire** (1947), **Gagner** (1949), **Terre à bonheur** (1952), **31 Sonnets** (1954), **Carnac** (1961), **Sphère** (1963), **Avec** (1966), **Euclidiennes** (1967), **Paroi** (1970), **Encoches** **Inclus** (1973) etc.

Din volumul INCLUS (Fragmente)

**La sfirșitul după-amiezei
Lumina**

**A ales pentru a insemna
Clipa trecerii ei**

**Un tufiș incă verde
Pe care mierla**

**Il mai aureolează cu acest roșu
Ce suie prin ale sale labirinturi.**

*

**Cind se naște trandafirul,
Cind crește,
Se deschide,**

**El nu știe
Ce va fi spațiul
Pentru el.**

**Nici ce va insemna
Volumul său in spațiu.**

**Cind o va ști
Deja volumul său
Va fi amenințat.**

**Atita spațiu
Ce nu-i al lui.**

*

**Dar tu,
Tu il accepți
Cu mult mai bine?**

**Tu scrii
Pentru a umple spațiul.
Pentru a fi spațiul intreg.**

*

**Precum mierla
Din tufișul
Aureolat cu-al ei cint.**

**Cum incearcă trandafirul
Prin culoare
Și parfum.**

*

**Va fi implinit
Cel pentru care spațiul
Nu va mai fi afară.
Ascultă in tine mierla
Cum il locuiește.
Privește-te prin ea
Cum te răspindești in cimpie.**

ENQUÈTES (Fragmente)

ANCHETA NR. 1

V-a făcut rău?

Lumina

Uneori vă ia cu sine?

Intotdeauna e

Aceeași lumină?

ANCHETA NR. 2

Alegind

Să fiți o anume culoare,

Ce faceți din celelalte?

ANCHETA NR. 8

Cind sinteți noaptea

Ce cuprinde cimpul,

**Ce vă promiteți
Care să vă mire?**

ANCHETA NR. 11

**Dacă ar fi un Dumnezeu
Și el n-ar exista
Decit noaptea, nu și ziua,**

**Ați vrea să dormiți
In lumea cu Dumnezeu?
In lumea fără Dumnezeu?
Aceeași intrebare
pentru starea de veghe.**

ALTO (Fragmente)

**Porumbelul gingurind
Povara sa de spațiu.**

*

**Cu un suris firav
Un colț de odaie**

**Dă la o parte
Dimensiunile.**

*

**Nimic
Doar zidul
Acuarela,
De reținut
In afara curentului.**

*

**Trandafiri,
Ce-ați spune**

**Dacă zorii
V-ar promite
Eternitatea?**

*

E rindul tău

**Murmura briza
Stincii.**

**E rindul tău
Să mingii.**

**Prezentare și traducere
Ligia HOLUȚA**

Marilyn

(17)

Cu hainele lui in stil tradițional, cu părul ușor incărunțit, Joe Di Maggio nu e chiar imaginea atletului innebunit după dragoste. Ceea ce nu inseamnă că nu e cavalerul ei bun, campionul ce-i satisface toate capriciile și o ajută in toate imprejurările. Și totuși, viața alături de el nu e din cele mai vesele. Nu e mai veselă decit viața alături de un bărbat care te-a salvat dintr-un naufragiu, și cu care te trezești pe o insulă, sau alături de un eschimos ce te invață să conduci un echipaj de ciini spre Polul Nord – dacă s-ar intimpla ca avionul să se prăbușească acolo. Joe DiMaggio – o celebritate, la rindul lui, care atrăgea obiectivele aparatelor de fotografiat cel puțin in aceeași măsură ca și Marilyn – e ceea ce s-ar putea numi un tip posac. Nu-i plăcea să iasă din casă. Se uita toată noaptea la televizor, aproape că nu-i vorbea și – sacrilegiu! – nici nu era prea incintat de talentele ei culinare. Ceea ce nu-l impiedica să se simtă frustrat ori de cite ori erau nevoiți să ia masa in oraș. Ii atrăgea atenție de fiecare dată cind imbracă o rochie prea decoltată și, culme a culmilor, ar fi dorit ca ea să incheie cariera cinematografică. Este ca și cum soția i-ar fi cerut lui Thomas Alva Edison să renunțe la laborator! In plus, se spunea că de fiecare dată cind Joe DiMaggio zimbea, evenimentul era comentat pe prima pagină a ziarului **Daily News.** Și totuși, relația lor continua, cu lupte surde, cu impăcări, cu noi atacuri. Se despărțeau, dar separarea ii făcea să simtă cit de mult se iubesc. Punctul suprem al dragostei lor erau convorbirile la telefon. El dorește să se căsătorească, dar ea nu e sigură, apoi el se retrage dezgustat citeva săptămini, sau refuză să o insoțească intr-un loc unde ea ar vrea neapărat să fie condusă de el. Intr-o seară, in 1953, el e atit de revoltat de rochia Marilynei – care trebuia să primească un premiu al revistei **Photoplay** – incit ea e nevoită să se lase condusă la dineu de Sidney Skolsky. Joan Crawford nu se lasă mai prejos, făcind o declarație presei: **„Sexul joacă un rol deosebit de important in viața fiecărui individ. Oamenii se interesează de el, in măsura in care sint și intrigați. Dar mie personal nu-mi place ca el să le fie fluturat oamenilor in față. Ea (domnișoara Monroe) ar trebui să fie atenționată că publicul admiră personalitățile provocatoare feminine, dar tot publicului ii place să știe că dedesubtul tuturor acestor aparențe, actrițele sint niște doamne".**

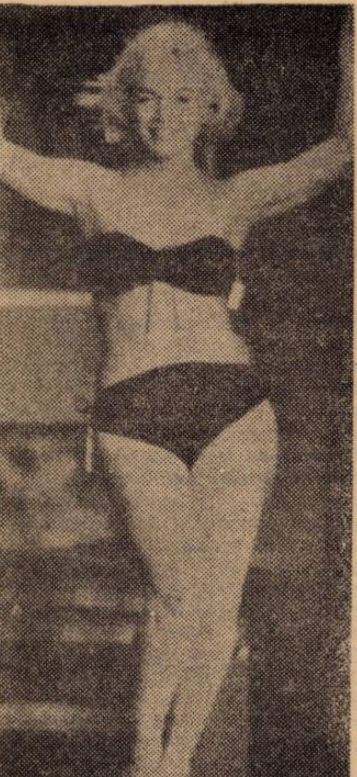

Să fi fost vocea lui DiMaggio in gura doamnei Crawford? „Ceea ce m-a durut cel mai tare", a spus Marilyn, intr-un răspuns acordat unei ziariste, **„este că a venit de la ea. Am admirat-o intotdeauna pentru că e o mamă admirabilă – pentru că a avut grijă de cei cinci copii și le-a asigurat un cămin fericit. Cine poate ști mai bine decit mine ce inseamnă să n-ai cămin?"**

Sint lucruri care-l face pe DiMaggio să se rușineze. Și el s-a purtat crud cu copiii săi. Să fie el răspunzător pentru faptul că ea n-a arătat nicicind mai atrăgător decit in acești ani? Niciodată in cariera ei n-a mai arătat atit de perfect sexual ca in 1953, cind turna **Bărbații preferă blondele.** In anii următori va arăta mai „subtil", va fi adorabilă și cu siguranță mai drăguță, mai luminoasă, mai tandră și cu mai mult de eroină in ea, dar nicicind imaginea ei n-a fost atit de seducătoare.

In **Bărbații preferă blondele** Marilyn a fost o minune. Nu s-au sfiit să recunoască și cei mai exigenți critici. Piesa se jucase doi ani pe Broadway, iar rolul Lorelei Lee era deținut de Carol Channing. E totodată și cel mai bun film in care a jucat Marilyn. Imaginea ei persista pe ecran chiar cind ea lipsea. Ca și in alte filme, dar mai ales aici, senzația dominantă e că Marilyn e regizorul secret al filmului. Pelicula pare a fi o simplă adaptare la personalitatea ei, un mulaj făcut chipului ei fără seamăn. Zanuck in persoană e nevoit să recunoască că Marilyn e cea mai mare vedetă a studioului, o vedetă de o mărime incomparabilă.

Adaptare după Norman Mailer,

de Mihai CERNEA

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se inapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 41 (763) 15 OCTOMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

DEZVOLTARE, EFICIENȚĂ, CALITATE

Socotite, pe bună dreptate, hotăritoare pentru recolta acestui an, o recoltă care se anunţă a fi cu mult peste cele ale anilor trecuţi, aceste zile de octombrie alătură ţăranilor şi mecanizatorilor de pe cîmpii, din vii şi livezi, mii de elevi şi studenţi, de oameni ai muncii veniţi pentru a stringe, transporta şi pune la adăpost în timp util bunul pămîntului, al nostru. Umăr lingă umăr, răspunzînd comandamentului suprem al acestui moment, de care depinde viaţa noastră, puterea noastră, întreagă această suflare omenească ieşită în intîmpinarea bogăţiei propriului pămînt, face din nou dovada unităţii sale, a voinţei sale de mai bine.

Este răspunsul unei întregi naţiuni dat chemării adresate de partid, este semnul cel mai sigur al unităţii sale în jurul unui ideal şi-al unui crez comun, constituindu-se într-un moment, doar, dintr-o luptă care se continuă, firesc, pe băncile şcolii, pe marile şantiere, in uzine,... pe toate filoanele vieţii acestui popor de constructori.

Mai mult decit semnificativ este faptul că pe fondul acestui exemplu de emulaţie colectivă s-au desfăşurat, de curind, lucrările plenarei C.C. al P.C.R., plenară care a analizat, dezbătut şi adoptat o seamă de documente ce stabilesc un intreg ansamblu de măsuri concrete menite să asigure înaintarea neabătută a ţării pe făgaşul său, chiar şi în condiţiile restricţiilor impuse de actuala criză economică mondială.

Prin ideile sale, ampla cuvîntare a secretarului general al partidului, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, prezentată cu acest prilej, prin analiza amănunţită făcută intregii activităţi din economie şi prin trasarea de măsuri concrete a avut darul de a impulsiona întreaga activitate economică a ţării în aceşti ani hotăritori pentru infăptuirea obiectivelor Congresului al XII-lea, pentru realizarea unei noi calităţi în întreaga noastră viaţă.

Realismul şi justeţea politicii economice a partidului, caracterul său profund ştiinţific sînt demonstrate de însăşi accentul pus, şi cu acest prilej, pe valorificarea corespunzătoare a tuturor resurselor materiale şi naturale existente, pe creşterea eficienţei forţelor de producţie tot mai moderne, pe stimularea efortului propriu al unităţilor de producţie prin aplicarea noului mecanism economic, pe modernizarea, în continuare, a agriculturii şi intensificarea activităţii din acest important domeniu al economiei, prin creşterea contribuţiei ştiinţifice naţionale la rezolvarea problemelor dezvoltării calitative a economiei avînd ca efect diminuarea importurilor şi a efortului valutar şi, nu în ultimul rînd, devansarea, cu cinci ani, a realizării independenţei energetice a ţării, obiectiv de importanţă deosebită în actuala conjunctură economică mondială.

„**Este necesar** – sublinia secretarul general al partidului – **ca toate cadrele noastre de conducere, toţi oamenii muncii să înţeleagă că nu se poate făuri socialismul, nu se poate asigura dezvoltarea ţării şi ridicarea nivelului de trai, fără o activitate rentabilă, fără beneficii, în oricare sector de activitate**". Acest imperativ-chemare, care are în vedere o bază tehnică bine dotată şi un personal calificat în toate domeniile vieţii economice, importantele rezerve rămase încă incomplet folosite, cere o răspundere sporită cum şi utilizarea judicioasă şi integrală a potenţialului nostru economic.

Aceste imperative asumate de fiecare om al muncii sînt imperativele întregii naţiuni cărora trebuie, prin efortul continuu şi comun să li se răspundă cu întreaga dăruire deoarece acum, **efortul, dăruirea, abnegaţia** fiecăruia dintre noi sînt ridicate la rang de principală resursă a dezvoltării care dau garanţia puterii actuale şi viitoare a economiei noastre, capabilă să facă faţă şi să susţină înfăptuirea programului de creştere al nivelului de trai material şi spiritual al tuturor. Chezăşie acestui crez comun stă răspunsul dat de un întreg popor comandamentului acestor zile: **Recolta anului 1982!**

ORIZONT

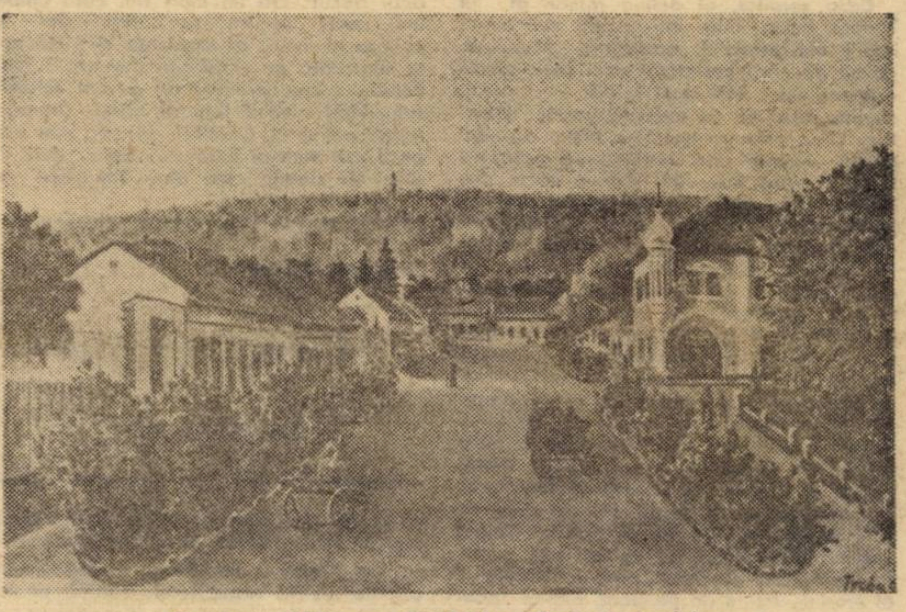

Constantin Miliţescu: ORŞOVA – Centrul oraşului

convorbiri

Cu NIKOLAUS BERWANGER

PE MARGINEA PARTICIPĂRII SALE LA COLOCVII LITERARE INTERNAȚIONALE

Scriitorul şi publicistul Nikolaus Berwanger, redactor şef al ziarului „Neue Banater Zeitung", secretar al Uniunii Scriitorilor din R. S. România, s-a întors de curînd dintr-o călătorie mai lungă, cu prilejul căreia a participat la colocvii şi alte manifestări literare în mai multe ţări europene. În Iugoslavia, la Skopje, în capitala Macedoniei a fost prezent la deschiderea unei expoziţii a cărţii româneşti şi a citit, alături de D. R. Popescu, Nichita Stănescu, Anghel Dumbrăveanu, Marin Mincu, Dumitru M. Ion, Carolina Ilica şi Ştefania Plopeanu, din creaţiile sale în cadrul unei şezătoare literare. Tot în Macedonia, la Struga, a participat la faimosul festival internaţional de poezie, organizat în străvechiul oraş pe malul lacului Ohrid. În Austria, Nikolaus Berwanger a făcut parte, alături de prof. univ. dr. William Marin şi Andreas A. Lillin, din delegaţia română invitată să ia parte în perioada 8–11 septembrie a. c., la „Colocviile de la Mattersburg" („Mattersburger Gespräche") din Burgenland, organizate de Societatea internaţională Nikolaus Lenau. La simpozionul dedicat literaturii şi mişcării muncitoreşti, îndeosebi cu privire la populaţia germană din fosta monarhie habsburgică, dincolo de graniţele Austriei de astăzi, Berwanger a vorbit despre literatura publicată de Almanahul muncitoresc timişorean („Temeswarer Arbeiterkalender") în anii 1920–1948, insistind cu acest prilej şi asupra poeziei lui Lucian Blaga, Tudor Arghezi şi Aron Cotruş, poeţi traduşi de această publicaţie timişoreană de limbă germană imediat după cel de-al doilea război mondial. În cadrul simpozionului internaţional „Adam Müller-Guttenbrunn", organizat de asemenea la Mattersburg tema referentului Nikolaus Berwanger a fost receptarea operei acestui scriitor de origine bănăţeană în R. S. România. Cărţile lui Adam Müller-Guttenbrunn (1852–1923), se ştie, au fost publicate în ultimii zece ani la noi nu numai în limba germană ci şi în traducere românească („Micul şvab", „Maistrul Jakob şi fiii săi"), iar cenaclul literar german al Asociaţiei scriitorilor din Timişoara îi poartă numele. De la 20 la 23 septembrie, Nikolaus Berwanger a fost oaspetele celei de a 9-a întîlniri din Güssing („Güssinger Begegnung"), desfăşurată de asemenea în Burgenland şi dedicată literaturii dialectale şi culturii populare. Între cele două manifestări austriece, au fost intercalate: o vizită oficială, la invitaţia Uniunii scriitorilor din Elveţia, la Basel şi Lausanne, şi participarea la Sesiunea Institutului Dialectal Internaţional (IDI), care de data aceasta a avut loc în Franţa, la Strasbourg.

Pe Nikolaus Berwanger, de mai mulţi ani membru al acestei asociaţii, iar mai nou prim-vicepreşedinte al ei, l-am rugat să ne vorbească despre modul de organizare şi funcţionare al acestei instituţii, despre sarcinile ei:

– Institutul Dialectal Internaţional cu sediul la Viena este un centru internaţional de cercetare şi documentare asupra dialectelor şi literaturii dialectale, a graiurilor şi culturilor, regionale. Noţiunea de dialect este folosită într-un sens foarte larg. Ea cuprinde, pe lîngă dialectul propriu-zis, şi limbaje regionale, graiuri ale unor minorităţi etc. Direcţiile principale de cercetare sînt 1) literatura modernă dialectală, care foloseşte dialectul în mod conştient ca mijloc de expresie, pentru a se distanţa de supraevaluarea limbii literare, 2) cultura populară şi 3) caracterul interdisciplinar al dialectologiei. Deoarece dialectul, ca oricare limbă vorbită, este supus unor influenţe sociale, dialectologia, în sensul practicat de IDI, are sarcina de a conlucra cu alte discipline, mai ales cu psihologia, sociologia, sociolingvistica, politologia şi cu ştiinţa cercetării comunicaţiei. Întemeietorul şi secretarul general al institutului, de la înfiinţarea lui în anul 1972 este etnologul şi scriitorul dr. Hans Haid din Viena. În sesiunea din septembrie, la Strasbourg, s-a stabilit, prin vot secret, o nouă conducere. Noul preşedinte al Institutului Dialectal Internaţional este francezul Pierre Garnier, autor cunoscut şi traducător de poezie germană contemporană. El urmează în această funcţie prof. univ. dr. Fernand Hoffmann din Luxemburg, numit preşedinte de onoare. Vicepreşedinţi sînt prof. univ. dr. Peter Pabisch din S.U.A. şi alsacianul prof. univ. dr. Adrien Finck. Dr. Hans Haid funcţionează în continuare ca secretar general al institutului, care cuprinde 230 de membri, scriitori, poeţi, autori de songuri, cercetători de literatură şi limbă şi cercetători ai altor discipline, din 17 ţări, printre care am enumera Austria, R.F.G., Franţa, Italia, S.U.A., Elveţia, R.D.G., Belgia, Brazilia şi România.

Care au fost problemele de bază discutate în sesiunea IDI de la Strasbourg?

Tema generală a fost dezbătută sub genericul „Limbă şi putere. Limba ca terapie?" Prof. univ. dr. Wolfgang Pollak din Viena a susţinut referatul cuprinzînd tezele de bază ale discuţiei. Au urmat referate din Austria şi Alsacia cu privire la „Limba şi viaţa publică", „Limba şi pacientul" şi „Limba şi socializarea". În continuare s-au discutat problemele unei noi culturi populare. M-a interesat aici îndeosebi referatul scriitorului André Weckmann, care poate fi numit sufletul miş-

Eduard SCHNEIDER

(Continuare in pag. 8)

cronica literară

Mircea Şerbănescu

„Stăpînul soarelui"

Ed. Facla, 1982

Aflat la vîrsta certitudinilor pedagogice – în sensul unei paedagogia perennis ce ţine de experienţa faptului trăit –, Mircea Şerbănescu scrie o proză moralicească fără a fi moralizatoare, didactică fără echivoc. Capacitatea autorului de a pătrunde cu discreţie dar ferm în universul unei vîrste (aceea de tranziţie către maturitate), capacitate probată şi de cărţile anterioare, rămîne punctul forte al acestor proze în care Mircea Şerbănescu adaugă virtuţilor sale de subtil explorator al sufletului uman o necesară doză de melancolie. Ea vine din profunzimile unor parcimonii existenţiale despre care mai toate cărţile scriitorului vorbesc, dar şi dintr-o mărturisită nostalgie. Două dintre textele antologate, **Tata moşu** şi **Cîntec de leagăn**, aduc în prim plan această nevoie de întoarcere în spaţiul de acum populat cu himere al primelor interogaţii .

Marile sentimente nu le alegem noi ci ne aleg ele – par a demonstra majoritatea prozelor din **Stăpînul soarelui**. Iniţierea erotică e bîntuită de spaimele inhibiţiei, de teroarea lui cum-ar-trebui-făcut: eroii lui Mircea Şerbănescu eşuează în tentativa de a trece peste pragul incomunicabilului datorită imposibilităţii de a o face, în spatele acestei imposibilităţi ascunzîndu-se mecanismele complicate ale unui instinct de apărare greu de învins (v. **Drum pe munte, O zi ca aurul, Intîlniri**). Rămîne în urmă o ineluctabilă melancolie trăită, cel mai adesea, cu un puternic sentiment de revoltă împotriva sinelui (v. **Desen de paşi, Boabele speranţei**). Cînd, totuşi, pragul incomunicabilului este trecut, intervenţia brutală a unor forţe venind dinlăuntrul fiinţei, ca în **Acasă**, ori din afara ei, ca în **Vuiete** şi **În ceaţă**, anihilează pornirile, umbresc ceea ce – demonstrează Mircea Şerbănescu – ar trebui să stea în lumină. Cele două proze pomenite în urmă, **Vuiete** şi **În ceaţă**, propun o interesantă punere faţă în faţă a relaţiilor copii-părinţi din unghiul trăirilor erotice. Eşecul personajelor în consumarea propriilor trăiri sugerează ideea reversibilităţii „conflictului între generaţii". Dreptul de a iubi îşi păstrează legitimitatea indiferent de circumstanţele existenţiale.

Erosul înnobilează, dă sens căutărilor şi răspuns întrebărilor mistuitoare, scoate din conul de umbră ceea ce, altminteri, ar rămîne interzis de rigorile autocenzurii. În **Adevărata culoare a sufletului** – cvasijurnalul unei tinere aspirante într-ale sculpturii – dragostea prea tîrziu mărturisită a fostului său dascăl e recuperată printr-un efort de memorie. Pentru boemul artist, iubirea neîmpărtăşită acţionează ca un catalizator: prin intermediul ei creatorul ajunge la sensul sublim al operei sale. În faţa acesteia, tînăra are revelaţia propriului destin, a propriei vocaţii artistice. Dispariţia profesorului coincide cu această revelaţie dar şi cu retrăirea în sens invers a iubirii: „Venind din adînc, plînsul ajunse abia acum dincolo de toate zăgazurile; năvăleşte cu o bulboană de suspine. La fel am plîns şi atunci. Dar umărul lui era aproape şi braţele lui veneau către mine. Vreau să spun că veneau mai de mult, dar că numai atunci m-au ajuns" (p. 30). Tema, altfel frecventă, capătă la Mircea Şerbănescu reflexe distincte prin aceeaşi opoziţie, aparent de neînlăturat, dintre inocenţă şi vinovăţie întîlnită şi în alte proze şi pe care autorul o aşează la cumpăna sentimentelor.

Universul familial (**Discordia, Petecul de iarbă, Seară veselă, Frumuseţea**), eroismul cotidian (v. **Stăpînul soarelui, Golul, Turul de orizont**), ca şi evocarea unor imagini de mult uitate (**Ultima frunză de castan**) constituie celelalte teme abordate de Mircea Şerbănescu în aceste proze pătrunse de obsesia luminii, cu întreaga ei încărcătură de semnificaţii. În toate, melancolia despre care vorbeam la început irumpe ca o expresie nemijlocită a unei stări existenţiale.

Stăpînul soarelui este un volum ilustrativ pentru constanţa unui univers în care spiritul romantic şi cel clasic coexistă.

Marian ODANGIU

Teodor Bulza

Casa şerpilor

Ed. Facla, 1982

Casa şerpilor, al doilea roman al lui Teodor Bulza, reia, într-un stil mai sigur, istorii ale primului, promiţînd, bănuiesc, un şir de cărţi consacrat unei zone precis determinate. Mai mult decît în primul, simţim înrudirea cu maeştrii acestei literaturi. Li se adaugă acestora cîţiva contemporani ilustraţi prin investigarea aceloraşi teritorii: Titus Popovici, Mircea Micu. La Mircea Micu ritmul naraţiunii era mai alert, personajele, mai violente şi mai înclinate către lichidarea rapidă a conturilor decît în romanul lui Teodor Bulza. Tînărul prozator timişorean este, înainte de a fi un romancier, un bun povestitor. Incursiunile în biografiile eroilor săi sînt ample, întîrziind asupra detaliilor pitoreşti (nu nesemnificative) care să justifice apartenenţa la un anumit „spirit al cîmpiei", la acest teritoriu magic al Vestului. Vocile baladei se aud chiar din primele pagini ale cărţii. Ele evocă iubirea dintre Florea şi aleasa lui (Driana!), eroi toropiţi de pasiune, copleşiţi, într-un miez de vară toridă, de patimile pămîntului. **Vocea pămîntului** rimează, ca la mai toţi prozatorii ardeleni, cu temperamentul voinicesc al eroului. Întors de pe front, Florea păstrează intacte amintirile lui. Tovarăş din acei ani, Ceampaş, orbul, alcătuieşte, împreună cu Florea, un cuplu de o indiscutabilă expresivitate, desigur circumscris legendelor posibile ale Cîmpiei; „Aşa erau scrie autorul, întrerupînd istorisirea, Ceampaş şi Florea, două fiinţe rupte din scurgerea normală a lumii, oameni ciudaţi, sălbăticiţi... de mirajele propriilor lor existenţe...". Folcloriştii ar putea identifica modele ale „ciudăţeniilor" în chiar tradiţiile locului. Victimă a lui Ţuper, Ceampaş se va răzbuna pe acesta, mort acum, furîndu-i crucea. Odihna mortului, zic obiceiurile, ar fi tulburată. Insistenţa autorului asupra acestui erou baladesc indică şi alte căi de lectură. „Ceampaş n-avea viitor, ci doar trecut; era un mort viu, care umbla mai mult printre cei duşi, dar nu cobora el însuşi în morminte ci îi aducea la suprafaţă pe dispăruţii din jur..." scrie Teodor Bulza, indicînd un orizont reflexiv, subminînd nivelul liric al cărţii, structura baladescă a ei. Dealtfel, aceasta mai este pusă sub semnul întrebării, nu o dată, de şiruri de detalii care dau imaginea exactă, pămîntească a eroilor. Spre deosebire de Mircea Micu, de pildă, Teodor Bulza este interesat de vibraţia detaliului. Intraţi în inerţia existenţelor, bătrînii poartă haine murdare, duhnesc; viaţa lor de zi cu zi nu are nimic înălţător. Viaţa şi-a istovit ciclurile, pămîntescul reintră în drepturile sale. Trupurile fericite ale tinerilor, trupurile celorlalţi – şi hainele lor – sînt elemente ale unui limbaj care vorbeşte, nu fără cruzime, de o lume a pămîntului. Interesat de spiritul Cîmpiei, Teodor Bulza face monografia unor profesii rurale. Date inedite sînt destule, chiar dacă vocea maeştrilor romanului ardelean se aude distinct. Groparul Simion (lui i se fură crucea, el răspunde de cimitir), Todor Băbău, şeful pazei (al „boactărilor"), bătrîn tactician al vieţii rurale, învăţătorul Coşa, popa Putric, notarul Lăpuşcă (şarjat precum notarul din **Moartea lui Ipu** de Titus Popovici), jandarmul Văzoc dau relief unor conflicte dar şi unui spirit al satului. Ca în fiecare roman rural al anilor de după război, există şi activistul de partid venit la ţară să împlinească transformările necesare. În romanul lui Teodor Bulza el vrea să lămurească şi misterul Maroji, adică al **casei şerpilor**. Mister care nu există. Să nu existe fiindcă personajul e schematic? Mircea Micu rezolvase cu mai multă siguranţă povestea „misterioasă" din **Semnul şarpelui**.

Teodor Bulza scrie frumos, are darul evocării. Autenticitatea „monografiei" e fără cusur. Reporterul nu rezistă a oferi cititorului său şi cîteva imagini ale Timişorii de altădată, precum şi date despre o iubită a lui Dillinger , reîntoarsă în aceste locuri, după trădarea celebrului gangster. Roman cu o coerenţă interioară stimabilă (seria simbolică pămînt – şerpi – orbire – muţenie – criptă etc. mi se pare a vorbi chiar de o înzestrare specială pentru o anume cale a tradiţiei) **Casa şerpilor** nu armonizează întotdeauna numeroasele intuiţii ale autorului ei. O oarecare lipsă de stăruinţă între conflictele mereu anunţate, între ideile lansate aproape în fiecare capitol scad miza romanului. Şi aşa, însă, între cărţile foarte promiţătoare ale noului val de prozatori.

Romanul „pitoresc" al tinerei generaţii, al cărui cap de şir este **Defonia** lui Apostol Gurău, poate înregistra, în **Casa şerpilor**, un reper sigur.

Cornel UNGUREANU

P. S. În **Tribuna**, 7 oct. a.c., articolul *nostru* **Pârvan, educatorul**, *a* fost prescurtat, probabil din necesităţi de spaţiu, de redacţie.

---

marginalii

Hui şi Tui

Spuneam rîndul trecut în ce constau, după părerea mea, caracterele poematice ale cărţii lui Thomas Mann. Rămînea de arătat de ce, deşi ele există, **Iosif şi fraţii săi** este totuşi, esenţialmente, un roman.

Reamintesc o afirmaţie: spre deosebire de poem, alcătuit din corespondenţe intrinseci şi extrinseci, romanul aduce drame neprevăzute într-un univers iniţial echilibrat. De adăugat că, dacă nu este vorba de o carte superficială, drama revelează adevăruri omeneşti. Ele nu lipsesc în **Iosif**, exemplele posibile ar fi numeroase, aleg numai două, ambele referitoare la relaţia dintre părinţi şi copii (reiese şi din analogia lor acţiunea întrepătrunsă a principiului poetic şi a celui romanesc).

Cea dintîi scenă se petrece într-un cadru de un feeric – dacă se poate spune – graţios, într-o casă de odihnă aşezată pe malul unui lac înconjurat de lotuşi, printre piersici şi sicomori. Acolo, în aer de mirodenii, pe paturi din abanos şi fildeş, ori în jilţuri largi, cu privirile înveselite de frize colorate luminos, îşi găsesc refugiul sufletesc Hui şi Tui, părinţii bătrîni ai lui Putifar. Ei îşi vorbesc cu gingaşă sfială, se alintă zicîndu-şi broţăcelul meu, buhaiul meu de baltă şi mica ta cîrtiţă, cucuveaua ta, totul pare senin şi elevat, însă tocmai aici, ascultîndu-i, Iosif află jalnicele dedesubturi ale casei lui Putifar. Le anunţă într-un fel înfăţişarea funestă a bătrînilor – obraz palid, încremenit într-un zîmbet, mîini uscate şi împreunate, păr de culoarea argintului impur – vocile croncănitoare, şuşoteala lor răguşită şi mai ales ochii lui Tui, „ciudat de ascunşi între încreţiturile pleoapelor, crăpături oarbe, prin care nu se deosebea nici culoarea şi nici privirea".

Iosif află aici cum micuţul liliac şi broscuţa verde şi-au cîştigat plăcuta tihnă jertfindu-şi cu mulţi ani înainte fiul, adică jertfindu-i bărbăţia pentru a face din el un curtean de vază, apropiat al faraonului şi părelnic conducător de oşti. Il mutilaseră din egoistă prudenţă, ca să ţină pasul cu noua orînduire, să le fie prielnică. Acum, cînd de mult au izbutit şi trăiesc feriţi „la catul de sus", înconjuraţi de grija melancolicului, feminin duiosului Putifar, acum, aproape de moarte, îi cuprinde neliniştea. Pe umerii cui va cădea răspunderea la judecată? Fără să renunţe o clipă la formulele drăgăstoase şi prevenitoare, fiecare încearcă să-l înfunde pe celălalt aruncîndu-i vina ca să se pună pe sine la adăpost. După o dezbatere strînsă între parteneri egal de perfizi, reuşesc să fabrice argumente în favoarea amîndurora şi, cu mădularele înviorate, încheie convorbirea evocînd în grotescă voioşie renghiul pe care-l jucaseră feciorului lor „făcîndu-l, din vier, purceluş, cînd nu avea încă părere, ci da doar neputincios din picioare şi nu se putea apăra".

Scena aceasta, tăiată cu rază de laser pînă în zona unde omul, dincolo de aparenţe, poate fi înspăimîntător, este incontestabil o scenă de roman. Însă, cum vom vedea, nu numai atît. Semnificativă în ordinea psihologiei abisale, convorbirea bătrînilor semnifică la fel de bine şi pe celălalt plan, planul poetic, însă de data aceasta nu prin corespondenţe între părţi ci prin sugestiile pe care le dă despre implicaţiile obscure ale actului creator. Analizînd-o în această perspectivă, vom observa cum „scriitura" înflorită, baroc orientală, la prima vedere determinată numai de adaptarea la motivul biblic, este de fapt funcţională în toate detaliile, toate conlucrînd la producerea unui al doilea sens.

Livius CIOCÂRLIE

Cronica măruntă

ZICERI ŞI CONTRAZICERI

● **Un dialectician al criticii.** Constantin Sorescu e, hotărît lucru, un dialectician al literaturii. Nu numai că scrie săptămînal cîte două cronici literare, de regulă una pozitivă, alta negativă, dar îşi pune în gînd să ne deruteze şi pe alte căi. După ce, mai deunăzi, părea că scrie o recenzie la cartea „Zicere la zicere", criticul a virat brusc spre o cronică (intrată deja în prelungiri) la activitatea din ultima vreme a lui Nicolae Manolescu. Să ne mai mire că, luat cu atîtea treburi, C. Sorescu nu mai citeşte nici măcar operele patronului său? Scriind un comentariu la activitatea colegului său de revistă, Dan Ciachir, C. S. încurcă borcanele chiar din primele rînduri, punînd în fruntea articolului o referire la o pretinsă prezentare elogioasă a acestuia de către Eugen Barbu. C. Sorescu procedează în felul acesta probabil dintr-o obscură teamă de a nu-şi plagia binefăcătorul. În realitate, rîndurile lui Eugen Barbu sună cam aşa: „Pe numele său Dan Ciachir, fost colaborator al nostru, ceva între un student cam neisprăvit, plin de năravuri rele, infam cu protectorii săi pe care-i înjură în interviuri, folosindu-se de prilejuri oneroase şi de nume suspecte, vag italienizant, traducînd modest din autori mai cu nume sau directori de revistă cu tiraj infim, înlesnind pătrunderea unor autori români dornici de notorietate, să zicem pe piaţa literară belgiană, unde numai de asemenea persoane nu se simte nevoie..." ● **Un Marquez pentru fiecare.** Cariera literară a lui Gabriel Gàrcia Marquez e într-un ceas ferice al receptării ei internaţionale. E suficient să arunci o privire superficială prin revistele noastre puse pe rentabilizare, şi e imposibil să nu dai peste vreo schiţă, roman vreo pagină de amintiri sau, pur şi simplu, o fotografie a acestuia. De la saturaţia actuală la excesul pe care-l aşteptăm cu încredere e doar un pas. El va fi făcut dacă în palpitanta competiţie vor participa şi următoarele publicaţii, cu traduceri de profil în autorul cu pricina: „Sportul", „Ştiinţă şi tehnică", „Cutezătorii", „Vînătorul şi pescarul sportiv", „Muncitorul sanitar". ● **O nouă carte cu prieteni.** Că istoria se repetă o ştiam de mult, dar şi că istoria literară e supusă aceluiaşi proces ciclic o aflăm abia acum. Îmbucurătoarea descoperire se materializează, deocamdată, prin apariţia unui Fănuş Neagu în blue-jeans. Numele său e Traian T. Coşovei, şi, de cîteva săptămîni, îi citim cu interes capitolele din viitoarea „Carte cu prieteni" a generaţiei '80 – sub titlul „Pro amiciţia" – în „Suplimentul literar artistic al Scînteii tineretului". Talentatul poet şi publicist scrie cu aplomb tineresc capitole din viitoarea lucrare de referinţă. Pentru ca principiul să devină legic, ar mai urma ca Ion Stratan să publice un volum de „Întîmplări cu scriitori", iar Florin Iaru un serial „Se iscălea N. M." ● **Codul manierelor literare elegante.** „Eu nu sînt cu nimeni solidar în tot ce face şi scrie. Nici măcar cu mine! Şi cred că nu sînt cu nimeni nici în total dezacord, nu? Parcă nu sună rău ca regulă de conduită literară: să nu fii cu nimeni în total acord sau dezacord de idei, atitudini etc." (Ion Cojo).

Anemone POPESCU

---

viaţa asociaţiei

● Miercuri, 6 octombrie a avut loc şedinţa Comitetului Asociaţiei scriitorilor din Timişoara, cu următoarea ordine de zi:

1. Analiza activităţii cenaclurilor Asociaţiei şi alegerea noilor Comitete de conducere a cenaclurilor. 2. Primiri de noi membri în Asociaţie 3. Probleme organizatorice.

Au participat: **Nikolaus Berwanger, Florin Bănescu, Livius Ciocârlie, Al. Jebeleanu, Ivo Muncian, Pongracz Maria, Ion Dumitru Teodorescu, Cornel Ungureanu**, precum şi **Lucian Alexiu, Vladimir Ciocov, Richar Wagner**, ca invitaţi.

Şedinţa a fost condusă de **Anghel Dumbrăveanu**, secretarul Asociaţiei.

● Joi, 7 octombrie în cadrul manifestărilor prilejuite de Decada cărţii româneşti, poeţii **Anghel Dumbrăveanu** şi **Petre Stoica** s-au întîlnit cu elevi şi cadre didactice de la Liceul de matematică-fizică din Reşiţa. Profesorul Nicolae Păunescu a prezentat personalitatea celor doi invitaţi.

În aceeaşi zi, oaspeţii au fost invitaţii cenaclului literar „Semenicul" din Reşiţa, unde au vorbit despre creaţia celor doi scriitori, criticii **Gh. Jurma** şi **Ionel Bota**,

Un poet:
ILEANA ROMAN

Poeziile din volumul **Aproape** sînt grupate de autoare sub cinci titluri: **La patrie; Tălpile țării; Aproape o glossă; Bucăți de libertate; Căderea de acord.** În afara unei intenții programatice, titlul volumului, reluind parțial pe cel de al treilea din cele cinci, lasă sensul cărții în spațiul unei suspensii dramatice. Este vorba de acea suspensie fragilă și vulnerabilă dintre două sfere de semnificanți, pe cît de diferiți, pe atît de firești: individ trăind întru și prin colectivitate, și individ trăind întors spre sine. Între două tipuri de existență, cea de mijloc subzistă sau coexistă datorită cuvintelor.

Aproape o glossă este un poem care reia cu fiecare a doua strofă, un vers din prima, reconstituindu-l într-o eflorescență miniaturală. Semnificațiile deviază, alunecă, născînd poeme aparent independente legate în fond de o stare comună, cea de privitor și comentator al binecunoscutului și mereu surprinzătorului spectacol al scrierii. Scrierea la Ileana Roman nu înseamnă evaziune sau amplificare, dacă ele ascund neputința unui contact real; scrisul însă poate însemna ambele căi, dacă ele se dovedesc a fi saltul în lumina amniotică a universului. Poemele Ilenei Roman par să izbucnească și să se reîntoarcă, de la ingenuu la stoic, din și spre aceeași lumina clară – oglindă, mai ales vas în care se scufundă simțurile îmbătate. „Raza îndoită de tăcere / Pe sub pustiile curate / Cînd ziua-și netezește vina / Și ninge cu grădini din noapte / / Din care tu cobori asemeni / Aprinderii. Deasupra fumul / Ca un alai de nuntă trece / **Înluminîndu-ți drumul**". (sn.) Și – „Tare ca moartea într-o zi / De parcă doare. fără să știe / **Lumina** vine, îmi leagă rana / Cu o viță de vie. / / Liniștea lin crește ca norii / Sorbiți din ce în ce de soare / Copilul meu mă desenează / O frunză lîngă mare." (sn.). Natura este un strat candid, poeta se adăpostește dincolo de el, pătrunzîndu-l pînă la urmă, integrîndu-se lui. Înțelegerea minimei diferențe este lentă și cere sacrificii; lucrurile se reordonează, valorile se rejoacă, lentilele devin tot mai adînci. „La miezul nopții vin și zic / E-o pasăre subțire pe-o rază / Fără să știu precis care din noi / E pasărea și care visează / / Încît eu scriu această pasăre / Care putrezește pe zbor / Tînjind la forma ei precisă / Pe un pămînt apucător". Trecerea dincolo de peliculă, deplasarea unității rătăcite în întreg, oferă poetei o securitate indulgentă – „Atît de pură e de nu se vede / Cade un deal într-o vale / O pasăre pe minutare cade / Eu plîng cu ochii în penele sale / / Înțelegîndu-le..." și „Ascunsă-i viața ei ce pare să / Lumine prin tunele Tîrziu în praful și petale / Acestor ore cu crenele / / Străinul de vine lasă-l să curgă / Ca o pasăre la noi prin pomi / Nu te teme, el e tot o părere / Acestei așezări de atomi". Singurele forme ce nu sînt năluciri sînt cele arhetipale, calmul prezenței lor între construcții efemere înghițind neliniștea poetei de a le fi pierdut și apoi regăsit, de-a lungul rătăcirilor printre obiecte. „Sandala oarbă strîns mă poartă / Prin fața casei de lumine / Ce se preferă și deschide / Ferestrele-i ce curg în mine / / Eu clătinîndu-mă din loc / Ca un vis scufundat / O frunză, o creangă – se-arată deasupra / Sufletul meu preacurat".

Căderea de acord este o durere prelungită, stoică, doar rareori revoltată – poeta trăiește în sine simultane, desfacerea și alipirea de lume ca un balans necesar și patetic – „Ce așezare de bronz trebuie să fie / Chipul meu în oglinzi / De-a nu se răsturna cînd curge / Ceasul cu cai aburinzi. / / ... / / Gînduri sîntem în cămăși mistuitoare / Din mîneci iasă realitatea / Eu sînt de acord cu mine însămi / Precum ziua cu noaptea".

Ioana RAUSCHAN

---

*__Ileana Roman, Aproape__ (Ed. Scrisul românesc, 1982).

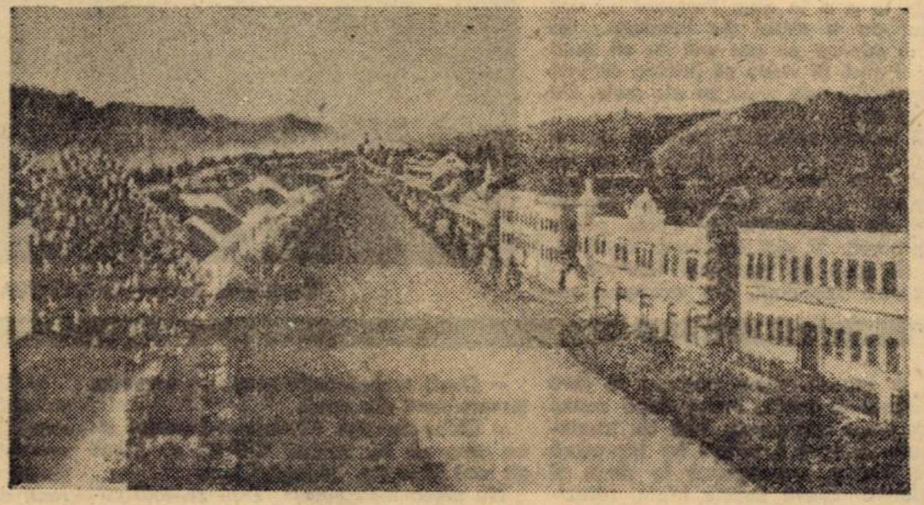

Constantin Milițescu: ORȘOVA – Strada principală

DORUL
ȘI FIINȚA

Există cărți care, ieșind din marea matcă a problematicii pe care o literatură o cultivă cu insistență într-un anume moment istoric, se obstinează să croiască o cale nouă, aparent în răspăr, dar, în fond, vestitoare, în perspectivă istorică de noi orizonturi ale meditației. Astfel mi se pare că sînt lucrările lui Corneliu Mircea, gînditor discret, scriindu-și o cale proprie în filosofia noastră.

A debutat printr-un eseu îndrăzneț, mai întîi, *prin tema abordată*: CUMPĂNA DORULUI. Ceea ce individualizează aici abordarea realității dor-ului este situarea într-o perspectivă ontologică, avînd aspectul etno-psihologic doar ca punct de pornire. Dorul devine astfel o modalitate privilegiată de manifestare a Ființei, analitica lui dînd seamă despre o importantă dimensiune a existentului. Atrăgea aici în mod special atenția felul în care realitatea plurimodală a dor-ului era prinsă în discursul filosofic. Sînt propriu zis trei discursuri într-unul: un discurs științific (utilizînd descoperirile și modurile investigative ale psihologiei; cel mai „discret" din cele trei), un discurs filosofic (amintind de o filosofie a existenței cu trimiteri limpezi spre o viziune ontologică integratoare) și un discurs poetic, liric (incluzînd atît numeroase pasaje ale autorului cît și citatele, cu funcție de agenți ai revelației, din poezia populară). Insistăm, întrucît această adevărată metodă, ce ar merita în ea însăși o discuție aparte, o vom regăsi, cu schimbările de rigoare și în lucrările următoare.

Un „eseu de antropologie psihologică" este o a doua lucrare: INTER-COMUNICARE. Punțile aruncate aici înspre viziunea integratoare a Ființei sînt și mai ferme, chiar dacă, aparent, cercetarea cantonează într-o zonă de strictă specialitate. Și totuși nu este astfel, deoarece răspunsul la întrebarea: cum de este posibil să ne înțelegem unul cu (pe) altul? implică pătrunderea în intimitatea rosturilor (și rostirilor) firii. Suntem astfel îndemnați să luăm aminte la dinamismul sinelui, la desfășurarea sa temporal-existențială, la echilibrele și dezechilibrele energetice pe care această mișcare le crează și în tensiunea cărora se făurește comunicarea. Se detaliază astfel o chestiune fundamentală în ceea ce privește generalul absolut al Ființei.

Care general se află cercetat în toată amploarea în CARTEA FIINȚEI. Să spunem dintru început că lectura primelor două cărți ni se pare indispensabilă pentru buna înțelegere a lucrării filosofului nostru și că lucrarea în sine este, alături de acelea ale lui Noica și Mihai Șora, una dintre cele mai îndrăznețe și originale viziuni românești asupra Ființei. Începînd ca o subtilă meditație asupra Unului și Multiplului și a multiplelor probleme logice și ontologice pe care această alcătuire a Ființei le pune și ajungînd la o analiză a nivelelor de structurare a Ființei, filosofarea aceasta este, înainte de orice, încredere în posibilitatea construcției filosofice. Cu un ritm care spune prin el însuși multe, gîndirea aceasta exprimă, prin stilul său, o cale de abordare a chestiunii fundamentale a filosofiei. Cale care este o judecare a unor date prime ale cunoașterii și o ordonare a lor într-un sistem a cărui coerență tinde să dea seama despre postulata coerență a universului. Corneliu Mircea nu încearcă o reintemeiere a ontologiei, pornind de la o nouă viziune logică (precum în ontologia lui Noica) ci, valorizînd mai degrabă o „viziune a contrariilor" înțeleasă în spiritul lui Stéphane Lupasco, urmărește o descriere cît mai adevărată, deci mai completă a determinațiilor generale ale Ființei. Structura nivelică a Ființei, așa cum ne-o prezintă filosoful, se constituie într-o justificare de ordin lăuntric a viziunii heraclitiene asupra problemei ontos-ului. Întrucît spațiul nu ne permite măcar enumerarea unora dintre întrebările importante pe care le ridică lucrarea (necum analiza soluțiilor respective) ne mulțumim să spunem un cuvînt despre lumina limbajului. Care revelează prin sine structura semnificativă a Ființei. Poate apărea oarecum surprinzătoare convocarea insistentă a poeziei, mai ales (și tocmai) în partea cea mai abstractă a demonstrației. Nu e vorba, dacă înțelegem bine, de citate ilustrative, simple tautologii, reluări în două registre ale limbajului ale aceleași idei, ci de mult mai mult: de dezvăluirea uneia dintre noimele prin care Ființa ni se oferă, ca Ființă Rostită.

Lucrarea se compune din patru Cărți: 1. FACEREA – în care ni se prezintă descrierea cea mai generală a Ființei și a legilor care o guvernează; 2. DESFACEREA – analiza discontinuității unitare a Ființei, cu insistare asupra dimensiunii temporale, a desfășurării și structurării nivelice a ei; 3. NUCLEONUL – oprire asupra unui palier „privilegiat" al acestei stratificări, raportul fiecărui element cu preajma și procesul de în-structurare (cum ar spune C. Noica) în această celulă fundamentală a Ființei numită nucleon; și 4. FĂPTURA – unde hermeneutica se ocupă de funcțiile generale ale fățpturii, de la nivelele cele mai simple de organizare pînă la dimensiunea spirituală.

Rezumată astfel, materia cărții și tot impune neapărat o întrebare: în ce măsură este posibilă astăzi o viziune sintetică asupra Ființei, care să țină seama de întreg corpusul de cunoștințe al tuturor științelor? Este meritul filosofului nostru de a fi depășit acest înțeles cantitativist (și ducînd la un soi ciudat de agnosticism) al sintezei, înțelegînd că datoria gîndului este de a sesiza punctele nodale, de convergență ale acestei mase de idei și cunoștințe, și că în astfel de puncte se pot ridica pilonii unei construcții meta-fizice.

CARTEA FIINȚEI este, ni se pare un prim pas dintr-o sinteză filosofică mai amplă. Va urma, cum ni se pare firesc, o „Carte a omului"? Nu știm. Ceea ce știm este că avem aici una din cele mai incitante lucrări ale gîndului românesc.

Cristian CRACIUN

TENTAȚIA DEPĂRTĂRII

„A pleca e un verb sonor și viu, și dintre toate cred că mi-a plăcut totdeauna cel mai mult". **(Al optzeci și doilea).** Toată proza lui Radu Tudoran stă sub semnul acestei **plecări,** fie că i se supune întru totul, și atunci este vorba despre **Toate pînzele sus!** sau numeroasele memoriale de călătorie, fie că i se sustrage, amplificînd și mai mult astfel tentația depărtării, și atunci scriitorul a scris – ciudat – cele mai bune cărți ale sale: **Un port la răsărit** și **Orașul cu fete sărace.** Peregrinarea implică, din capul locului, un anumit tip de proză – eminamente epică. Așadar, „călătoria rămîne o desfătare, ea te duce din satisfacție în satisfacție, adesea din bucurie în bucurie, și nu mai știi cum te istovește" **(Acea fată frumoasă).** Condiția ei esențială este spațiul **orizontal,** din mai multe puncte de vedere: el face posibilă trecerea, întreține sentimentul libertății și nu imprimă o direcție fixă. Cîmpia va fi atunci un loc predilect; în mijlocul munților personajele tînjesc, se simt captive. Dar cîmpia are, vai, drumuri, ea deschide nu fără a limita totuși. Cîmpia ideală ar trebui să lase liber orice acces; orizontul ce nu poate fi atins este o gravă frustrare. De aceea, cîmpia ideală va fi întotdeauna marea, spațiul tuturor făgăduințelor, al continuării fără sfîrșit, al itinerarului în perpetuă metamorfoză. În plus, marea presupune **deriva.** Pentru oricine, deriva e un risc, pentru personajele lui Tudoran ea este o șansă, fiindcă în acțiunea ei secretă stă germenele labirintului. Figura lui o regăsim în **Toate pînzele sus!,** în **Acea fată frumoasă,** în **Frumoasa adormită** etc. În **Toate pînzele sus!** construcția labirintului este facilitată de omniprezența mării și de ținta incertă a călătoriei, un anume Pierre Vaillant, dispărut cîndva și undeva, într-un loc fără repere. Aici labirintul poate trece chiar neobservat, înglobat în firescul povestirii, „lineară" în nenumăratele ei zigzaguri. Dincolo, în memorialele de călătorie, labirintul ține de tehnica narării. O călătorie prin Europa, bunăoară, este o neîncetată destrămare a drumului în secvențe, reasamblate după o altă logică decît aceea a parcurgerii lui reale. Rinul trece parcă prin cutare piață spaniolă ce se află, în mod ciudat, în preajma unui celebru scuar englez, și aceasta numai fiindcă o nălucă a făcut să strălucească în întunericul nopții un cercel de aur, același. Locurile își răspund de la distanță, se caută, se grupează altfel decît pe hartă, într-o geografie imprevizibilă, subiectivă, cu adevărat labirintică. Rătăcitorul prin aceste capricioase teritorii imaginare, înfricoșat de imprevizibil doar pentru a putea smulge cît mai mult din bucuria izbînzii, se întreabă la un moment dat asupra rațiunii febrei care-l pune în mișcare fără încetare: „Oare experiențele noastre nu se termină niciodată? Rămîn senzații necunoscute pînă în ultima clipă a vieții?" Ca și întrebarea, răspunsul e gidian: „Probabil că da – și ultima dintre ele depășește în necunoscut pe toate celelalte" **(Acea fată frumoasă).**

Întîmpinăm însă cu o îndoială simplitatea acestui răspuns, **doar simplitatea lui;** el poate fi sincer, dar nu pînă la capăt, la fel cum patima călătoriei este autentică, dar nu exclusivă. Trebuie să se înțeleagă din aceasta că, adesea, autorul memorialelor pare mînat din dorința de a vedea declanșîndu-se în sine fluxul cuvintelor; ca și cum orice imagine este însoțită de o bandă sonoră pe care memoria scriitorului o reține cu tenacitate pentru a o putea reproduce apoi în vederea publicării. De aici: nevoia de singurătate a excursionistului – pentru el orice clipă, orice noutate cer apelul la cuvînt printr-un efort suplimentar de concentrare interioară și în dauna unui contact prelungit, direct cu obiectul, și tot de aici ușurința cu care se desprinde semnificația micilor întîmplări, a frînturilor de peisaj, a celor mai subiective preferințe. Simți din toate acestea că autorul a meditat dinainte asupra fiecărui detaliu, că totul a fost clasat, fixat, că actul propriu-zis al scrierii nu mai aduce nici o schimbare în ordinea gîndirii. În felul acesta a fost trădat și călătorul și scriitorul în ceea ce au esențial amîndoi: dinamismul. Capodopera vocației de călător este, desigur, **Toate pînzele sus!.** I-a fost de bun augur, după cum se vede, faptul că voiajul nu a avut loc decît fictiv, păstrînd întreagă disponibilitatea lingvistică și imaginară. Detașarea a sublimat în ironie, în bogăție verbală, în mobilitate enunțiativă.

Se pare că, pe măsură ce obstacolele puse în calea satisfacerii setei de a pleca s-au înmulțit, pe măsură ce vocația itinerantă nu s-a împlinit, literatura a avut de cîștigat, dovadă cele două opere, deja amintite, ale captivității, **Orașul cu fete sărace** și **Un port la răsărit.** Cele mai multe dintre nuvelele primei ca și, în întregime, romanul care i-a succedat în ordinea publicării, dezvoltîndu-i atmosfera și temele, se desfășoară între **limitele** aceluiași univers: Limanul basarabean al Nistrului. O lume cu totul neobișnuită, enigmatică și contradictorie, cu moravuri speciale, o lume situată la limitele unei civilizații – dincolo de Liman începe **altceva,** necunoscutul, alți oameni, altfel orînduiți, despre care nu se știe decît că au omorît-o pe fiica (Ludmila) și pe nevasta comandorului Maximov – populează un oraș ce trăiește numai vara, condamnat la exilul distanței chiar și atunci, spulberat de o climă polară, iarna. Locul exercită o adevărată fascinație, în ciuda tuturor vitregiilor, alimentată tocmai de ele. Romanul are o remarcabilă unitate de ton, o luminozitate deosebită, de o stranie coloratură a viziunii, un echilibru ireproșabil al frazei, într-un fericit contrast cu atmosfera, sumbră dealtfel, a povestirii. Conjugarea celor două elemente contradictorii lasă impresia hibridă, greu de definit, de voluptate și dezgust.

Lupta ce se dă nu numai între personajele romanelor, ci și în creatorul lor, este aceea dintre fiul rămas acasă și Fiul risipitor, iar cînd nu mai are ce risipi și unde risipi, acesta din urmă se risipește pe sine, cum se întîmplă în **Un port la răsărit.** Inegal concentrată pe suprafața prea întinsei sale opere, această luptă fundamentală a dat naștere la opere inegal realizate, dar adînc înrudite una cu cealaltă, semn al unor „obsesii" autentice, fertile.

Vasile POPOVICI

Traian Pop Traian

DOINA

sînt un pribeag cu tălpi aprinse
și ești oglindă albă
dinaintea bîrnelor de mesteceni
mi-e gîndul bun
și te așterni pîine și sare
mi-e gîndul rău
și te așterni pămînt reavăn
nepătat
sîntem două zboruri
care se tot apropie
și îndepărtează
cînd ne vom atinge
în apă ne va curge liniște și belșug
și îmbrățișarea ne va fi doină

TOAMNĂ

rugină de noapte rugină de zi
dureroase orbite negre ochii statuilor de lut
care nu văd lumina filtrată de ploi
din toamna nebună crescîndă în noi
niciodată în poarta fîntînii ca acum
unică și irepetabilă șansă
de a stăpîni singurătatea
acaparatoare ca o femeie hotărîtă să-ți scape cu orice preț
niciodată ca acum oglinda luciul apei
sfărîmînd în mine păreri de rău
și măsurîndu-mi viața pe jumătate trecută
ăsta sînt eu
astea gîndurile
astea faptele
acolo necunoscutele hotare
dincolo de arborii cu umbra călcată în picioare
încă vai

REÎNTOARCERE

voi ajunge-ntr-o seară să urc treptele scării pustii
cîntec cu gura închisă voi furișa
în umbra ce va fi rămas din urmele de altădată
balamalele întunericului vor înghiți ca într-o naștere inversă
un ultim petec din decorul necîștigat
sub coaja de cocleală
hîrtia voalată a trecutului
va revendica puținul de ipocrizie nicicînd acceptat
o clipă doar voi rămîne în casa cu ferestre oarbe
camera din care noaptea va fi risipit odată căldura
îmi va strecura în vine preludiul unei zile oarecare
pe care timpul și uitarea vor fi început s-o ierte
voi pleca înainte ca soarele să se prăbușească pe geam
undeva unde orașul se pregătește pentru întîlnirea cu cîmpul
mîzga speriată de pași va încerca emoția
de odinioară cînd parcurgeam neliniștile
și argila topită din tălpi
va ezita în fața sărutului umed al drumului

MAMA

ce însingurat drumul atîrnat în coarnele nopții
catargele plopilor adulmecînd prin ceață trenul nici pierdut nici ajuns
ce luptă pe viață și moarte lumina surîsului tău sărac
tăinuitor al bucății de pîine pe care ți-o vei fi refuzat-o
lumina ochilor tăi acum secătuiți de lacrimi
scrutînd întunericul de deasupra pozelor scorojite și mirosind a bucătărie
nici un album nu le-ar fi încăput sînt sigur
și-apoi toată ziua ne încurcam acolo în fustele tale
amestecînd cioburile vaselor răsturnate
de cîte ori te va fi certat tata
și de cîte ori vei fi dat vina pe motan sau pe neîndemînarea ta
ce însingurat drumul nici de vînt tulburat
stăpînă pe gîndurile noastre rătăcirea
pînză de păianjen despre care nu știu ce să spună acum
cocoșii ce vor anunța
ziua următoare

Teodor Frîncu

DIMENSIUNI

Dați-mi cele cinci dimensiuni,
Să fiu fericit,
Dați-mi dimensiunea zorilor,
Să măsor cu ea
Culoarea culorilor
Și cîmpul alb imaculat,
Să mă emoționez
Cînd privesc poemele nescrise.
Dați-mi dimensiunea cea dintîi,
Să măsor cu ea iubirea de oameni.
Dați-mi dimensiunea a doua,
Să măsor cu ea marginile dragostei.
Apoi dimensiunea a treia,
Să măsor cît de-naltă e credința neamului
Dați-mi dimensiunea a patra,
Să măsor cît de lungi sînt aripile poeziei.

Și cu a cincea dimensiune
Lăsați-mă să măsor
Cea mai mare dimensiune:
Suferința învinsă.
Dați-mi toate dimensiunile
Să fiu fericit
Și apoi să măsor
Toate dimensiunile lumii

LAUDĂ

Profesorului meu Eduard PAMFIL

Laudă mîinilor nepătate și albe
Jertfelor de bun augur
Cîntate din cornul inimii,
De unde țîșnește spre colțuri de lumi
Corabia roșie, corabia albă.
Laudă razelor de dimineață
Ce sapă-n adîncuri de primăveri.
Laudă răscrucilor de drumuri
Și primul ce bea apa fîntînii
Laudă mîinilor nepătate și albe.

CLOPOTELE DIN ȘISEȘTI

Clopotele sună
Din văi și coline adună
Nepoții,
De la buni la străbuni,
Bat clopotele-n dungă de vară
Bat clopotele-n dungă de țară.
Și toaca sună prelung,
Printre crengi de gorun
Drumurile Sătmarului povestesc
Despre cel ce ținea-n mînă dreaptă
Porunca neamului, cea mare
Scrisă cu sîngele domniei sale,
În nopțile Seghedinului.
Bat clopotele de vară,
Bat clopotele-n dungă de țară.

Constantin Milițescu: ORȘOVA – Strada Republicii

Ilie Măduța

ÎNSEMNĂRI DESPRE ARTĂ

● Nu despre obiectivitate este vorba la un critic literar. Dimpotrivă. De subiectivitatea bazată pe gustul (talentul) său literar edificat prin cultură. Ceea ce se mai cere unui critic este moralitatea, acordul operei analizate cu propria lui scară de valori independent de conjunctură și interese. Un critic nu este un scaun judecătoresc pur și simplu, un ochi și o gheară la care se înfățișează umile operele, înspăimîntați autorii. Ci o personalitate în desfășurare, cu datele sale logice, afective și temperamentale. De aici posibilitatea erorii sale, care în condițiile onestității nu poate fi condamnată.

● A răspunde cu iubire (amor fati) la indiferența destinului, la tăcerea de gheață a universului, cum ne recomandă Nietzsche, acesta nu poate fi decît gîndul unui poet ce sesizează marea frumusețe a lumii. Această iubire (bucurie) ce ne umple este deja un **sens** al vieții omenești.

● Cred că Goethe are dreptate spunînd undeva că impulsul creator dacă nu se satisface în noua operă de artă, se autoconsumă și, în arderea sa, nimicește și pe creatorul ce nu răspunde destinului său.

● Marx spune că natura umană a simțurilor se formează numai grație existenței obiectului corespunzător, grație naturii umanizate. Formarea celor cinci simțuri este opera întregii istorii de pînă acum. Iată deci rostul artei, chiar dacă operele artistice sînt perisabile și uitați autorii lor. Trezește simțul estetic al omului, mai exact, formează aceste simțuri pentru pictură, muzică, poezie etc. Spiritul devine mai bogat, omul mai om. Să nu fie aceasta un cîștig, un spor de fericire pe lîngă mîncare și celelalte, în secunda lui de viață?

● Să n-aibă fonemele și o valoare de conținut, **necesară,** dincolo de una pur convențională? Cred că au. Gîndiți-vă la diferența dintre vaiet și vuiet. O singură închidere a vocalei invocă groaza, deschiderea ei durerea. Este o chestiune întîmplătoare? De ce nu zicem leagăn mormîntului și invers?

● Cînd vorbim intonăm, facem pauze și gesticulăm. De ce cînd scriem nu am marca aceste semne ale vorbirii? Înțeleg că las cititorului „libertatea" de a înțelege cum dorește, de a mă înțelege altfel chiar de la o zi la alta. Personal nu sînt interesat de o astfel de libertate. Eu vreau să înțelegi ce am vrut eu să spun în primul rînd. Și vreau să înțeleg cît mai exact intențiile tale și nu pe ale mele. De aceea te caut.

● O poezie mediocră semnată de un nume prestigios este receptată ca un lucru bun, este „totuși" ceva, o poezie bună semnată de un necunoscut, într-un moment de indispoziție, îți poate părea chiar proastă. Și ești de bună credință. Vreau să spun că prestigiul falsifică obiectivitatea aprecierii. De exemplu: ultimele poezii ale lui Bacovia.

● Pericole în creația poeziei, corect remarcate de Gaetan Picon, de meditat în ce mă privește:

La Pierre Emmanuel efortul lecturii acestuia seamănă puțin cu efortul unei traduceri și omoară poemul. Cam aceasta este senzația la majoritatea contemporanilor mei, nu însă la Blaga, Arghezi, Bacovia etc. În La Tour du Pin găsește o epidermă poetică pusă pe o dermă prozaică, o obscuritate fără necesitate pentru a nu fi decît o vană complicație a formei, destinată să mascheze ceea ce este clar, prozaic în gîndire. La Eminescu, în Memento mori, de pildă, există o obscuritate din pricina șuvoiului extraordinar al inspirației prea dense, de aici, dificultăți de lectură, la Nichita Stănescu în Opere imperfecte, există doar bolboroseala cu voința vicioasă de a crea.

● Limbajul nu aduce moartea în lume, nu este manifestarea neantului. Aceste sînt vorbe mari, zorzoane gratuite. Un scriitor convins de inutilitatea comunicării prin vorbă și literă, dacă are bun simț ar trebui să tacă. Limbajul este semnificație, iubire, viață.

● Ce hățiș este spiritul uman. Democrit, spune legenda, se orbește în mod voit pentru a putea gîndi mai clar, pentru a nu fi abătut de senzațiile văzului de la gîndire. Leonardo și Goethe, mai ales, acordau o mare importanță tocmai înțelegerii calitative a lumii, văzul fiind granița acestei înțelegeri. (Ernst Cassirer). Și ce este mai straniu, că fiecare are dreptate în felul său.

● Afirmația lui Ibr[illegible]ileanu că Eminescu a fost un om lipsit de voință este, din punctul de vedere al creatorului, o stupiditate. A scrie mii de pagini și a citi alte zeci de mii pe [illegible] asupra este oare lipsă de voință? Voința scriitorului este specifică și trebuie raportată la structura psihică a acestuia și atunci vom constata că voința de a crea o operă este mai mult decît a-ți face o situație sau a cuceri o femeie.

● După Jung: „Nu Goethe îl face pe Faust, ci trăsătura spirituală «Faust» îl face pe Goethe". Ceea ce înseamnă a muta accentul pe forța spirituală a omului de creație și nu pe accidentele biografice. Uneori creatorul însuși este uimit de ceea ce țîșnește din spiritul său (nu omit munca zi de zi), de forțele pe care nu le cunoaște.

● Nu Maiorescu a fost șansa lui Eminescu, ci invers. Nu criticul este șansa creatorului, acesta există înainte și după criticul X. Înțeleg că un scriitor se impune prin critici și îndeosebi prin istoricii literari, difuzarea lui se datorește însă publicului cititor, dar...

● Tehnici poetice mereu altele și altele. Bacovia aglomerează verbe, G. Benn recomandă scoaterea verbelor și comasarea întregului text poetic în jurul unui substantiv, „turnuri de substantive". Ce concluzie se poate desprinde de aci? Una singură: a lucra după natura talentului tău.

● Orice poetică dezavuiază rimele dintre verbe mai ales la prezentul indicativ, dar vine Bacovia (sau Arghezi) și rimează: Un gol istoric se întinde / Pe-aceleași vremuri **mă găsesc** / Și simt cum de atîta ploaie Piloții grei **se prăbușesc...** și toată indicația teoretică se prăbușește. În mîna unui mare talent aceste biete rime șuieră și scînteiază.

● Poezia se naște din impulsul limbajului. (Novalis). Aceasta este adevărat în sensul în care Arghezi spunea undeva că „ideile evoluiază sub condei".

● Expresia lui Mallarmé „cenuși de aur" ar trebui să reprezinte cenușa sură, consecința oricărei arderi prin foc Și totuși nu-i așa. Logica poetică misterioasă vrea ca cenușa să fie de preț, scînteind auriu.

● Zice Freud: „artistul urmărește să trezească în noi aceleași sentimente, aceeași constelație psihică ce l-a determinat pe el să creeze.". Cred că este exact. Dar numai dumnezeu știe, deseori, pe scriitorul zilelor noastre, ce constelație psihică îl determină să creeze. Criticul literar pretinde că el este în posesia misterioaselor chei. Bieții cititori se străduiesc să-l urmeze. Însă fără nici o plăcere.

● Mereu am impresia citind poezie nouă că nu citesc poezie scrisă direct în limba română ci într-o traducere căznită. Există ceva forțat, scrîșnit, mergînd la fel de bine, sau la fel de prost, în oricare altă limbă.

● Nichita Stănescu, la fel cu alți importanți creatori la timpul lor, aduce un nou fior, o cunoaștere stranie într-un limbaj personal, chiar dacă uneori urît și neinteligibil. „Fulgerul și frigul" și „Dintr-o seară" (Epica Magna) demonstrează ceea ce vreau să spun.

● Semnificative pentru Eminescu sînt următoarele: Ca moment măreț al bătăliei pentru libertatea țării își alege Rovine (Muntenia). Ca idee a izbăvirii prezentului, pe Ștefan cel Mare (Moldova). Practic, drumeția lui o efectuează în Ardealul lui Horea și al Blajului. Universalizarea „românească" a geniului național este exemplar demonstrată.

Chiar așa. Sufletul apollinic ar fi liniște și vis, pornind probabil de la statuia lui Apollo din Belvedere. Dar pornind de la imaginea unui Apollo jupuindu-l pe tracul Marsyas pentru că acesta a îndrăznit să-l concureze în cîntec, sau săgetînd fiii și fiicele Niobei?! Parcă-l preferi pe Dionysos, ale cărui bacante deveneau desșănțate cînd se îmbătau.

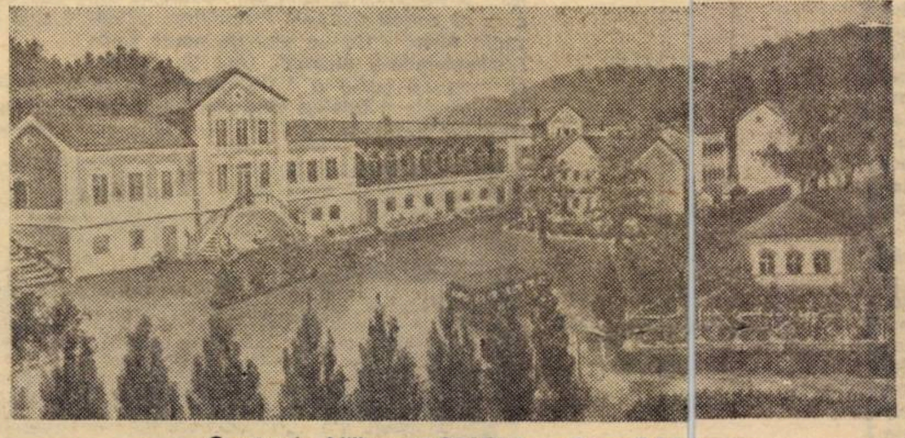

Constantin Milițescu: ORȘOVA – Gara C.F.R.

Ioan Hanca

ULTIMA VACANȚĂ

Sus, la goroni, vitele păşteau în voie iarba deasă și crudă, ieșită după coasa a doua. Nuțu mai prinse încă viu jăratecul acela în care tovarășii lui fripseseră cucuruz bitang, nematurizat la timp, și mai apucase cîteva cucule fripte, rătăcite și ele prin spuza ce dogora din vatră. Încă mai țîșnea laptele mușcînd din cucuruzul acela neajuns peste tot de jar. Nimeni nu rîse văzîndu-l pe Nuțu cu fața cănită de scrumul cartofilor răscopți în zăduful jăratecului. Cu toții pățiseră la fel, dacă asta se putea numi pățanie, fiindcă nimeni nu putea mînca altfel cuculele pregătite decît așa, cu coajă cu tot, cu scrum.

— V-am adus ceva, spuse Nuțu, înfulecînd din greu la cartofii aceia care păreau puși anume la o parte pentru el, sau rămăseseră de la ceilalți care se săturaseră într-atît încît nu le mai putură mînca.

— Te pomenești că l-ai adus și pe Moș Bajonuț să mănînce crumpene, zise unul mai șugubăț care bătea cu prăselele briceagului o ramură de salcie din care făcuse pentru fiecare cîte un fluier.

Ceilalți rîseră zgomotos și rîsul lor trecea din goron în goron risipindu-se apoi în lanul de porumb din vecinătate.

— Nu rîdeți, broscoilor, că acuși vă cîntă popa de-ngropăciune, zise Nuțu, fără a reuși să pună prea serios pe gînduri puștimea care își petrecuse toată vara cu vitele la păscut, aici pe dealul goronilor. Nuțu se ridică grăbit și își dădu drumul pe povîrnișul din apropiere, pe fundul căruia se scurgea un firicel de apă rece și cristalină, apoi dispăru în lanul de porumb.

— Face pe nebunul, să-i păzim noi vacile, zise unul, în vreme ce ceilalți se înălțau pe vîrfurile degetelor, pe mușuroaie, cu gîturile întinse, urmărindu-l.

Nuțu reapăru din lanul de porumb trăgînd după el, cu mare greutate, o ladă din lemn ce părea a fi de campanie.

— Veniți încoace! strigă puștiul, făcînd semn cu mîna celorlalți să se apropie. Prinseră cîte doi de-o parte, doi de alta și traseră lada pînă în apropierea jăratecului. Rămîne numai cine are curaj, spuse Nuțu, privind cu îngrijorare la zăvoarele întortocheate ale cutiei.

— Dacă explodează? spuse cu oarecare temere unul din copii.

— Chiar de-asta. Rămîne aici numai cine vrea să fie soldat. Ceilalți să plece cît mai departe, adăugă Nuțu.

Nu plecă însă nimeni. Erau cu toții curioși să vadă ce se află în cutia aceea de culoarea ierburilor din pășunea de pe dealul goronilor.

— Dacă n-o putem desface, s-o punem pe foc, spuse un altul. Nu răspunse nimeni. Se făcu o mare liniște. Parcă vedeau o adevărată comoară imaginată în poveștile bunicilor. O clipă se priviră unii pe alții neștiind ce să priceapă, de unde și de ce adusese Nuțu cutia aceasta ticsită cu gloanțe.

— Să le împărțim, zise unul din copiii care începuseră a se agita în jurul cutiei.

— Dă-mi și mie, dă-mi și mie, Nuțule. Ți-am grijit vacile, ziceau puștii care mai de care, întinzînd mîinile ca la o pomană.

Nuțu trase din nou capacul pe lada cu gloanțe, se ridică în picioare și spuse:

— Dacă vă încolonați frumos, ca niște soldați, le împărțim frățește.

Repede, copiii se așezară unul în spatele celuilalt așteptînd cu mîna întinsă să primească gloanțe.

— Nu așa, spuse Nuțu. Unul lîngă altul, cu fața la mine.

Puștii alergară repede formînd o nouă aliniere. Primi fiecare cîte cinci cartușe. Atîtea erau pe o lamă. Apoi din nou, de la capăt, încă cîte cinci și tot așa pînă mai rămăseseră doar cîteva lame.

— Dacă nu ajung la toți, astea care au rămas să le punem pe foc, să auzim cum pușcă, zise Tilie, cel cu nasul pistruiat și care spuse de la început să pună lada pe foc.

— Să le pușcăm, să le punem pe foc, strigară zgomotos puștii începînd a scormoni jăratecul acela unde fusese fript cucuruzul înviorîndu-l din cenușa în care ațipise. Mai puseră cîteva vreascuri din goronii de alături și focul se înteți deabinelea. Lamele cu cartușe fură rînduite cam tot așa ca și cartofii aceia peste care se trase apoi, în mare grabă, un strat de jăratec. Copiii dădură buzna în lanul de porumb, cu foile uscate foșnind la cea mai mică adiere de vînt.

— Stați jos, măi! Pe burtă! spuse poruncitor Nuțu.

După o bună bucată de vreme, unul din copii spuse cu plictiseală.

— Haida mă, să ne ridicăm de-aici că mi-a intrat țărîna în carne. Ne-o prostit pe toți. Astea nu-s gloanțe de război, zise un altul, care nu avea vite la păscut dar care venea aici doar așa, ca să-și petreacă ultima vacanță cu prietenii. Dar nu apucă să se ridice în coate că primele pocnituri asvîrliră în toate părțile jăratecul din scobitura aceea de pămînt ce ținea loc de vatră. Vitele se opriră din păscut, ba chiar au prins a mugi, un fel de răgnet, de spaimă, ca odată nu de mult, la un bombardament. Gloanțele începură să răpăie unul după altul tulburînd liniștea din poiana goronilor. Puștii se făcură una cu pămîntul. Doar cîte un căpșor se ridica din cînd în cînd, acolo, în marginea lanului de porumb, curios să vadă, nu numai să audă, ce anume se întîmplă în grămada aceea de jăratec.

Apoi din nou se făcu liniște. Cîțiva tăciuni mai fumegau răzlețiți în iarba aceea crudă, cu firul subțire și moale, răsărită după coasa a doua.

— Fricoșilor! Parcă n-ați mai văzut război, zise Nuțu, ieșind din lanul de porumb. Aduceți gloanțele să le punem în ladă.

— De ce să le punem în ladă? Sînt ale noastre, ripostă unul depărtîndu-se undeva spre cireada de vite care, sătule, rumegau sub asfințitul acela roșiatic.

— Și ce să facem cu ele? întrebă un altul.

— Le punem la un loc, în ladă, și le ascundem. Cînd vrem, le pușcăm în jăratec. Sînt ale noastre, facem ce vrem cu ele. Dacă vrem, facem o armată. Poate găsim și arme, conchise Nuțu, poruncind din nou să fie aduse toate gloanțele.

— Măăă... ăia de-acolo!... strigă unul ce parcă ținea între genunchi discul roșiatec al soarelui, cum stătea el așa, crăcănat, pe creasta dealului. Copii de drac ce sînteți, aruncați gloanțele, că vin la voi și dumnezo vi-i nănaș!

Nimic nu fusese mai convingător pentru copii, care nu se arătau deloc voioși să pună gloanțele în lada de unde le luaseră, decît acest ordin al unui bade, cu vocea aceea groasă, de se cutremurase poiana goronilor, bade ce ședea pe soare, acolo sus, pe creasta dealului.

— Mînați vitele către sat, măi! strigă omul acela care părea îngrijorat de prostia cu care puștii se jucau cu gloanțele pierdute în graba cu care frontul se mutase pe celălalt deal și de acolo mai departe, pînă dincolo de țară. Apoi își puse bîta pe umăr și coborî pe cealaltă față de deal, unde își păștea turma de mioare, scăldate și ele în lumina roșiatică a asfințitului.

Scormonind în cenușa aceea, copiii văzură cum arama tuburilor de cartușe plesnise dar nici unul din plumbi nu se clintise de la loc. Ei traseră cenușa la o parte și pe locul acela săpară cu bricegele o groapă în care așezară lada de culoarea pășunii. După ce o acoperiră cu pămînt, traseră din nou cenușa la locul ei.

— Acum putem pleca, zise Nuțu ștergîndu-și mîinile de iarba aceea verde și crudă, peste care răcoarea serii cernuse o pulbere ușoară de rouă.

---

* Fragment de povestire.

Ion Lotreanu

DOUĂ SLOVE

Surplusul tău ceresc e o ninsoare
Ce care-n cercul meu ca pe o lipsă
În somn întunecimea ta mă doare
Sînt luna care fuge de eclipsă

Tu care-adormi în vreme ce se cerne
Zăpadă peste pleoape și petale
De parcă te-adîncești pe două perne
Ca puii mici cu țipete egale

Și dimineața cînd lumina mică
Pe trupul palid cade ca un vis
Din cuiburi două slove se ridică
Spre mîna tremurată ce le-a scris

Cînd te ghicesc în rouă și-n stamine
Formula coapsei nu pot s-o explic
Prisacă ești cu stupurile pline
Și de la cîmpuri nu mai vrei nimic

Întrezăresc în setea ta nisipuri
Ai hărți cu luminișuri și cu fard
Iar zările-adunate peste chipuri
Ca niște clăi în toamna vîrstei ard

CĂTRE GÎNDURI ȘI SENTIMENTE

Trăiți puțin sub bolta frunții mele
Abia născute'mi decedați în piept
Cavouri mici v-aș construi în stele
Renașterea luminii s-o aștept

Ci eu vă sap ruina în cuvinte
Tumule reci de rouă vă ridic
Să-nmănuncheze tot ce e fierbinte
Cum crește puiul soarelui în spic

Înconjurați cu brațele ca-n horă
Din univers doar un canton de lux
Seninul de sub frunte îmi devoră
Memoria surprinsă în reflux

Pe scena disperării și-n culise
Se-nșurubează vietăți de foc
Dar pentru-nmuguririle nescrise
Pe fila minții albe nu e loc

ÎNTÎMPLĂRI CU LUDWIG VAN BEETHOVEN (II)

Înainte de a muri, Ludwig van Beethoven
s-a apropiat de un arbore, murmurînd:
„Ramura ta înmiresmată
n-o voi mai contempla nicicînd".

A privit cerul preaînstelat
și negăsind pe lumini nici o pată
a murmurat către înalt:
„Nu te voi mai vedea niciodată".

În sfîrșit, i-a vorbit medicului său
și a murmurat lăcrimînd:
„Vă mulțumesc pentru tot...
Ne vom revedea în curînd".

Și fluturii au desenat
pe coala azurului două potire:
Sub zborul lor se pusese la cale
o întîlnire.

Ioan Morar

DOUĂZECI ȘI OPT DE PRUNE

lui Cornel Bogdan

O cană de lapte cald aburește lentila cu care privim lumea.
Sînt tot mai șterse tranșeele necesității:
O înserare virilă, o livadă eterică
la marginea unui sat al Europei unde vulpile se nasc oarbe
unde laptele cald aburește lentila.
Ea stinge biblioteci, tulbură semințîi
(Venirea iernii filmată din avion — o dezolare pestriță —
„un telefon țîriind între două infarcturi e vocea mea
un foșnet de hîrtie" șoptesc la urechea bolii
un vers și boala se întoarce. Are buzele mele).
Mi-a arătat rîul oprit și m-a învățat semnele unui nou fel
de a vorbi — un roi de gîngănii roșii plutind deasupra orașului
douăzeci și opt de prune pe masa mea de lucru — acesta este
rolul întîmplării mic mic mic.
O călătorie în timp mă tulbură mai puțin
decît un bărbierit anevoios.
Mă întorc în livadă cu un țîrîit în urechi și culeg
douăzeci și opt de prune. O înserare virilă, vreau să strig,
dar în locul strigătului un foșnet de hîrtie
un roi de gîngănii roșii murind.

Constantin Milițescu: ADA-KALEH: Moschee veche

SCENA ACEASTA POATE FI PUR ȘI SIMPLU O CAPCANA

ca deschiderea unei cărți
în care un păianjen
(să zicem al Narațiunii)
s-ar putea să-ți prindă
trăsăturile, să începi să te zbați,
să se lumineze dintr-o dată
spaima ta fotosensibilă
și să rămîi în cartea aceea
mereu, într-o scenă — aceasta —,
care poate fi pur și simplu
o capcană

VALUL TROIAN

Numai excesul de zel a pierdut marile imperii
timpul îngrămădind toate virtuțile, toate profețiile
pe o singură corabie
Îmi ridic mîinile, îmi ridic mîinile
steaguri de carne fluturînd într-o necunoscută limbă
Numai excesul de zel
numai tu îndepărtată pe o singură corabie
atît cît poemele mele să orbească
să fie orbirea mea, amfora mea cu cerealele
carbonizate pentru iarna anului o mie
petrecută într-un palat din Efes,
din Roma, din Alexandria, din Ierusalem.
(O, știu: marile cetăți nu se construiesc. Se nasc).
Oceanul împinge spre țărmuri nu numai prejudecățile istoriei.
Eu aștept îngrijorat sub soarele Europei
și valurile sociale se sparg de stînci.
boli se perindă în spectrul redus al iluziei
(eu mă vindec tu te vindeci el moare)

„Spre seară vom face un foc de alge pe țărm
să ne uscăm, să alungăm sălbăticiunile, să întemeiem o familie,
ar fi bine să nu ne mai întoarcem în trib".
(dacă ne adunăm sîntem trei, dacă ne scădem ești numai unul)
El ne va îmbălsăma picioarele.
(Eu mă vindec tu te vindeci).

figurine

Martorul unui oraș ce nu mai este

Un oraș a intrat sub apă. Trupul lui vechi, cu rădăcini lungi de două milenii, casele, străzile, grădinile, instituțiile, toate au intrat sub oglinda unui lac. A marelui lac de acumulare de la Orșova-Severin. A marelui fluviu ce a spălat țărmurile vechii Dierne, iar acum ocolește grațios malurile noii Orșove, înflorită, de mai bine de un deceniu, pe apa bătrînului Danubiu. Dar martorii vechiului oraș sînt azi doar fotografiile, obiectele din casele vechi, pe care oamenii și le-au strămutat în cele noi, și amintirile celor mai vîrstnici.

Un martor de un gen deosebit al vechii Rășave este însă poetul și pictorul localnic Constantin Milițescu, care a vernisat recent, la Casa presei, o expoziție sui generis. Căci tablourile sale cuprind imaginea nostalgică și, deocamdată unică, a unor locuri, chipuri, peisaje, ale unui întreg oraș care nu mai este. Să fii martorul viu al unui oraș care nu mai este. Ce grea și splendidă povară. Căci în spiritul auster și iubitor al gliei natale al acestui fost miner și om al pămîntului vechii Dierne, care e Constantin Milițescu, se străvede întreaga biografie spirituală a unei așezări. Un ochi atent, uitîndu-se nostalgic înapoi, un penel ager din care se desprind, fără odihnă, tablouri, imagini de neșters, pe care pelicula memoriei noastre le-a pierdut de mult și care, acum, reînviate, reintră în patrimoniul nostru comun de amintiri. Iată strada Traian, strada Principală, vechiul Centru al orașului, cazinoul, cinematograful, hotelul „La cerbul de aur", iată Valea Cernei, Valea Grațcăi, spre Eșalnița, Cimitirul cu vechea sa capelă, de care e legată descoperirea coroanei regilor maghiari, îngropată acolo de revoluționarul Kosuth, iată gara, cu aerul și patina vechimii ei, din care porneau birjele sau Moscheea din Ada Kaleh, Aleea trandafirilor, de pe malul Dunării, ulița copilăriei pictorului sau Dealul Alion, punct strategic și loc al multor bătălii,

Înregistrator fidel și neclintit al unei istorii a momentelor, a clipei, Constantin Milițescu a făcut din aceste lucrări un summum de imagini-document ale unui oraș, de o reală importanță afectivă pentru noi. Pictură între arta naivă și o pictura de șevalet a unui autodidact spontan, lucrările sale, pornind de la o realitate cunoscută nouă, ajung adeseori să descrie o „irealitate" poetică. Ele constituie niște proiecții spirituale ale autorului asupra orașului său. Culorile sale sînt tari, cu deplină sațietate, iar desenul, tușa merg pînă la ultimul amănunt, cu o rară destoinicie și migală. Este aici o lume a unui oraș, este un topos, pe care pictorul-poet ne-o propune, cu cerurile sale mediteraneene, cu vegetația sa luxuriantă, explozivă, cu o undă benefică de lumină azurie sau de un albastru pal, ce scaldă depărtările pe care perspectiva tablourilor o ating.

Pare ciudat să te plimbi cu privirile și cu gîndul peste aceste imagini ale unui loc ce nu mai este, loc pe care Constantin Milițescu l-a redescoperit însă în imaginația sa, în apelurile la amintire, redîndu-ni-l cu toată nostalgia și aura durabilă.

Pictura sa, avînd accentele realiste ale reînvierii unor locuri care au fost, are, în același timp, și aerul oriental, tăinuit, al unui ținut, parcă, fabulos, imemorial, un ținut al apelor, al vegetațiilor, al unei așezări de legendă, din care ochiul nostru mirat poate redescoperi oamenii, istoria, patina lucrurilor, ba chiar și sufletul care a respirat odată și a umblat peste acele locuri.

Ion ARIEȘANU

istorie-document

CARTEA ROMÂNEASCĂ TIPĂRITĂ LA GRAZ

Este prea bine știut faptul că în secolele trecute s-au editat în tipografiile străine de la Buda, Viena, Hamburg, Lwow, Paris, Frankfurt, Londra, Petersburg etc. cărți românești de mare valoare, dar sînt prea puțin cunoscute sau aproape uitate tiparnițele românești din străinătate și cărțile, calendarele, ziarele, editate de ele. Una din editurile care a făcut bune servicii propagării cărții românești în secolul al XIX-lea a fost cea de la Graz, a lui Paul Cieslar.

Încă din anii 1870, studenții români, mai ales din Transilvania și Banat, care urmau cursurile universitare de la Graz sau erau veniți aici la specializare și doctorate, se aflau în bună legătură cu librarul Paul Cieslar din localitate. Acesta era de fapt român istrian. Cu toții au convenit să sprijine inițiativa de a constitui aici o tipografie pentru cărți românești. Astfel, Paul Cieslar a tipărit cursuri universitare solicitate de studenți, unele cărți școlare, dar și oarecare cărți cu conținut literar, științific, cărți ușor de asimilat, cărți pentru destindere și lectură etc. În editura librăriei lui Cieslar a văzut lumina tiparului o suită de „tablouri" colorate, cum au fost **Foaie memorabilă la împăratul Iosif II,** care îl prezintă pe Horia în audiență la Viena sau tablourile **Ocuparea Plevnei,** precum și **Reintoarcerea regimentului 13 dorobanți și primirea la Iași** sau **Luarea unui drapel turcesc de către un roșior român,** toate acestea avînd culori vii, făcute pentru „podoabă". Amintim și suita de 45 gravuri nostime **Glumețul** sau culegerea de glume ilustrate **Picături întăritoare,** ambele de G. Păcală. O particularitate distinctă a tipăriturilor lui Cieslar este aceea a cărții ilustrate. Cu toate că nu s-au tipărit aici autori și cărți românești de certă rezonanță valorică, ele au pe lîngă meritul, de a fi editate în limba română, fiind însoțite fără excepție de „vederi", și pe acela de a sugera o mai mare diversitate a genurilor, încă în plin proces de afirmare. Așa, de pildă, proza de aventură, puțin cunoscută la noi în secolul trecut, este anticipată de romanul lui I. Codrescu, intitulat **Vînătoarea după aur,** roman în 3 volume de aproape 500 pagini, cu ilustrații plăcute și tipărite în pagini speciale, afară de text. Să reținem apoi traducerea lui I. Codru, intitulată „**Banditul fără voie**", o narațiune italiană. Din **Catalogul cărților românești, editat de librăria lui Paul Cieslar din Graz,** el însuși o raritate, aș mai aminti în treacăt și istorioara de pe timpul lui Ludovic al XIV-lea, **Asasinul invizibil,** a lui N. Enescu. Același I. Codrescu tipărește aici un roman istoric, **În exil,** abordînd probleme din revoluția poloneză și mai interesant, o narațiune din viața minerilor californieni, semnată de G. Buzdugan, intitulată **Sybille Yates,** care a beneficiat și ea de frumoase gravuri.

Preocupările de etică pot fi descifrate în volumul **Cavalerul,** tratat despre regulile bunei cuviințe a lui Q. Nicolescu. Într-o altă carte cu ilustrații colorate sînt satirizate „morburile genitaliilor", o preocupare firească pentru mulți dintre cei care studiau aici medicina, combătîndu-se astfel „patimile uricioase". Gama cărților, broșurilor, albumelor, a fost diversă. La Librăria lui Cieslar s-a editat și un **Compendiu general de statistică** de V. Allessandre și cărțile lui N. Enescu **Schițe geografice** sau **Tipuri din Austria.**

De o rară ținută grafică au fost cărțile-albume tipărite aici. Ne referim la A. Bujoru **Rezbelul franco-german 1870–71,** dar mai ales cartea monumentală ca ținută și documentare **Resbelul oriental din 1877–1878 (724 p.),** legat artistic, cu ilustrații **colorate și prezentînd generalii de seamă,** ofițerii români căzuți în luptă, hărți și imagini unice din marile bătălii ale românilor din războiul de independență. **Cei** doi autori Arteniu P. Alexi, **doctor în științele** naturale de la Graz și M. Pop, pe atunci studenți, au reușit să tipărească o monografie unică, amplă și extrem de documentată.

Indiferent cît de mărețe sau neînsemnate au fost cărțile românești de la Graz, semnificația acestei activități constă în faptul că, prin inițiativa studenților români, veniți la studii aici, cartea și cuvîntul românesc s-au afirmat și pe alte meridiane. Această svîcnire patriotică a unor tineri studioși n-a creat opere tezaur dar a demonstrat că prin aspirațiile patriotice și poate chiar prin unele sacrificii materiale, se pot aduce bune servicii limbii și literelor noastre. A fost o inițiativă locală, care însă probează documentar relațiile dintre cultura noastră în plin proces de afirmare (primul roman a lui Filimon se tipărește la 1863, iar cărțile de la Graz în 1870) și cultura altor popoare.

Ion ILIESCU

cenaclu

Deschiderea cenaclului Asociației scriitorilor și al revistei „ORIZONT". Marți, 19 octombrie, orele 18, va avea loc deschiderea festivă a cenaclului Asociației scriitorilor. Vor prezenta poezii, proze, eseu premiații stagiunii 1981/82 a cenaclului. În partea a doua a ședinței, actrița Ildiko Jarcek-Zamfirescu va prezenta un recital de poezie iar interpreta de muzică folk Adina Dimitriu va oferi un recital bazat pe texte ale poeților timișoreni. De asemenea, poeții membri ai Asociației scriitorilor vor recita din creația lor.

limbă și stil

Diminutive

Multă vreme, mai ales în primele cinci-șase decenii ale veacului trecut, diminutivele au constituit un fel de „modă" poetică, a cărei întemeiere era căutată (și găsită) în poezia populară: „De pe deal, de pe **culmiță,** / Ridică-te, **neguriță**". În prima perioadă a creației sale – cînd nu se emancipase, încă, de sub „tirania" modelelor – Eminescu însuși, pe urmele lui Bolintineanu și Alecsandri, recurge la numeroase diminutive, retrăgîndu-le, de obicei, „la rimă", aidoma ca în folclor: „De-aș avea o **porumbiță** / Cu chip alb de **copiliță, / Copiliță blîndișoară** / Ca o zi de primăvară, / Cîtu-ți ține **ziulița** / I-aș cînta doina, **doinița,** / I-aș cînta-o-ncetișor, / Șoptind șoapte de amor". Cu gîndul, probabil, la o atare „modă" poetică urgisește Tudor Arghezi „în bloc" categoria acestor derivate, atît de familiare sensibilității și limbii noastre: „...ne-am ferit de diminutivul **berbecuț,** pentru că ne displace și pentru că e rimă la **drăguț.** Diminutivul e cuvîntul înmuiat în dulceață zaharisită și prezintă facilități neliterare, de fetiță prostuță și de cavaler palid" **(Scrieri,** VIII, E.P.L., 1956, p. 152). Poziția „teoretică" a marelui poet, privind unilateral o problemă complexă, este exagerată și exclusivistă, așa încît, apreciindu-i verva, nu sîntem dispuși să-i dăm (cum nu-și dă el însuși) crezare. Ce facem cu sintagma **fetiță prostuță,** din chiar textul abia citat? Sau, mai bine, să ne amintim de isprăvile „melcului" din **Iarnă blajină:** „Dintr-un fel de **pămînțel,** / Pe care-l știe el / Și cu un fel de meșteșug, / Și-a făcut un fel de belciug...".

Nici vorbă nu poate fi de a renunța la diminutive în arta literară. Supărătoare sînt doar excesele și monotonia, senzația de „sațietate" care le urmează. Tocmai pentru a evita instalarea unei asemenea impresii, chiar atunci cînd utilizarea diminutivelor este reclamată de însuși conținutul operei sau al fragmentului respectiv, marii artiști ai cuvîntului se străduiesc să diversifice, pe cît este cu putință, mijloacele de realizare lingvistică a conceptului de „diminutiv". Așez sub ochii cititorului un crîmpei din Sadoveanu, **Împărăția apelor** (1928): „Pe luciu se stîrnise deodată o pînză de **creți mărunți** de coloarea oțelului... În urmă apărută **gingănii** ovale, încrustate cu tiviluri și bizare zugrăveli de purpură. Suiau din adînc și coborau în adînc pe **scărițe** inivizibile. Treceau și grupe mari de **pești mărunți ca niște ace...** Treceau în preajma mea **pitulici mici cît alunele,** cu **piciorușe de ațe de paianjen. Bîtlănași cît pumnul** fîlfîiau de la un tufiș de papură la un **ostrovel.** Și la adîncuri tresăreau din cînd în cînd peștii cei bătrîni" (IX 388). Diminutivele propriu-zise nu sînt prea multe: **scărițe, piciorușe, Bîtlănași, ostrovel.** Impresia artistică a unei „lumi în miniatură" este sporită și tonificată însă de epitete și comparații cu sens corespunzător: **creți mărunți, pești mărunți ca niște ace, pitulici mici cît alunele, piciorușe de ațe de painjen, Bîtlănași cît pumnul.** Cît despre **pitulici (mici),** prin însăși alcătuirea sa sonoră, stăpînită de revenirea insistentă a vocalei **i,** cuvîntul împreună cu epitetul său **(mici)** sugerează un „piuit" firav și o zbatere măruntă de aripioare...

G. I. TOHANEANU

CEDOMIR CIONCA CLISURAȚ

În ziua de 10 octombrie a încetat din viață CEDOMIR CIONCA CLISURAȚ, apeciat scriitor de expresie sîrbă, membru titular al Uniunii Scriitorilor din R. S. România și al Asociației Scriitorilor din Timișoara.

Cedomir Cionca Clisuraț s-a născut la 10 februarie 1929, într-o familie de țărani săraci, în comuna Pojejena, județul Caraș-Severin.

După absolvirea unei școli normale de învățători, a fost cadru didactic în mai multe localități din județul Caraș-Severin. A fost membru al Partidului Comunist Român din anul 1947. Timp de 30 de ani a activat în redacția gazetei „Banatske novine" („Pravda").

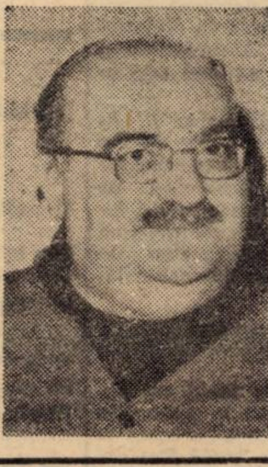

De-a lungul anilor, a publicat numeroase volume de reportaje literare în limba sîrbo-croată, scrierile sale reflectînd, cu o deosebită forță artistică prefacerile din viața și conștiința oamenilor, peisajul nou al patriei noastre, frumusețile naturale ale diferitelor zone geografice ale țării.

Pentru activitatea pe tărîm obștesc, precum și pentru meritele sale literare, a fost distins cu ordine și medalii ale Republicii Socialiste România.

Prin încetarea din viață a scriitorului Cedomir Cionca Clisuraț pierdem un deosebit talent al literelor, un coleg iubit și apreciat.

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR
DIN TIMIȘOARA

film

Femeia din Ursa Mare

Producție a Casei de filme 5. ● Scenariul: Paul Eugen Banciu. ● Regia: Adrian Petringenaru. ● Imaginea: Doru Segal. ● Cu: Florina Cercel, Dorel Vișan, Emanoil Petruț, Petru Felezeu, Ioana Crăciunescu.

Un film care alege să se ocupe de actualitate suscită interes. Motivele sînt multe și nu tocmai mărunte. Nu greșim afirmînd că „actualitatea" este un subiect de zile mari de a cărui promițătoare ofertă cinematografia noastră se lasă sedusă numai din cînd în cînd, uneori cu **niște** rezultate, alteori **fără.** O promisiune era, în principiu, și „Femeia din Ursa Mare". Scenariul, debutant într-ale genului, re-lua (desigur nu **cartea,** căci nu este vorba despre o ecranizare) o experiență literară aparte, acordînd-o – modelînd-o în cadența necesară și specifică filmului, dar nicidecum – ne-am fi zis – lăsînd-o la voia unei întîmplări filmate. „Casa Ursei Mari" rămîne o carte de referință pentru autor, și nu doar din pricina premiului acordat (de Uniunea scriitorilor), ci, mai ales, în consecința energiei cu care știe să prospecteze o epocă, să investigheze destine aflate în plină transformare, să descopere rostul adînc al contemporaneității într-o zonă spectaculoasă a realității: aceea în care se întîlnesc lemnarii și șantieriștii. Paul Eugen Banciu nu e un „alcătuitor" de texte și nicidecum persoana căreia să nu-i pese de felul în care arată producțiunile sale. Iar cartea sa de debut (1978) o demonstrează cu prisosință. Am zice chiar că, parcurgînd cu atenție volumul, este de observat un ochi cinematografic ce nu lasă personajelor o prea largă posibilitate de mișcare, ce nu le permite să-și dezvolte rătăcirile decît în măsura admisă de cadrul în care s-au înscris. Aproape că „vezi" un serial din ale cărui episoade (epice) figura femeii, Mării, se detașează net. „Scenariul" – ți-ai fi zis – nu este decît o problemă de timp. Aici e de spus că, tot în principiu, ● imagine semnată Doru Segal (documentarist de profesie și de vocație) ar fi dat o garanție în plus asupra prospecțiunii operate de film în atît de speciala lume a șantierului confruntată cu prezența „oamenilor singuratici" – lemnarii. Apoi ar fi venit vorba despre un regizor exersat în animație (deci cu știința de a concentra, de a impune un sens dintr-o trăsătură de imagine), un regizor încercat și într-ale lung-metrajului, Adrian Petringenaru, autor de filme demne de biografia sa de creator („Tatăl risipitor", „Rug și flacără"). Pe urmă, o distribuție cu Dorel Vișan, Florina Cercel, Ioana Crăciunescu, Emanoil Petruț... te-ar fi chemat obligatoriu în sală... Și atunci, ce se întîmplă? O prea fragmentată poveste, între ale cărei amănunte, iute spuse și doar în trecere analizate filmic personajele nu au vreme să-și expună complexitatea. Anotimpurile se trec și se pretrec într-o grabă ce nu face un real serviciu filmului, eroii abia se conturează, cadrul sau peisajul abia își arată frumusețile, întîmplările se încep dar nu se încheagă și ai putea crede, cu maximă benevolență, că ar fi vorba despre o tehnică a fragmentării nedusă pînă la stil de autori. Cîteva replici memorabile, cîteva secvențe tulburătoare, cîteva peisaje gîndit incluse și chiar – de ce n-am spune-o? – cîteva neașteptate și nedorite dialoguri sau scheciuri „în ton de temă" ne obligă să privim cu atenție sporită și cu circumspecție expresă această peliculă. Adică, pe scurt și drept, există în film clipe în care recunoaștem vigoarea literatului și ambiția regizorului, așa cum nu lipsesc bunele semne că responsabilul de imagine a înțeles ce anume se află la confluența dintre „documentar" și „artistic". Nici interpreții nu fac excepție – cei numiți la începutul cronicii realizînd performanțe demne de admirație și aplauze. Dar, te întrebi, unde a dispărut spațiul de legătură? Șantierul nu-și dezvăluie figura, Mării se plimbă fotogenic dintr-un cadru într-altul, cîțiva oameni „din linia a doua" ies în prim-plan, Dorel Vișan își etalează inteligența actoricească – și poate că interpretarea lui ne trimite cel mai sigur spre realele calități ale scenariului, în vreme ce pelicula, privită dinspre final către prima imagine nu reușește să rezolve destinele de care a ales să se preocupe, nici să ocolească viziunea simplificată asupra realtății la care se raportează. Apar, din purul neant al întîmplării, scene imposibile, precum aceea a lemnarilor comentînd un afiș de caravană cinematografică, precum aceea cu mînuitorul de teodolit pregătit să producă o lecție de etică în orice condiții, precum acelea obligînd o atît de spectaculoasă prezență cum este Florina Cercel la a „executa teatral" simbolul – desigur aparținător personajului său. Căci Mării este expresia unui timp care-și cunoaște rădăcinile dar și schimbă, numai rostuit, ceva din biografie: atît cît să nu-și trădeze firea. Mării ar fi un ax într-o lume care se preschimbă. Dar pentru a izbuti să înțelegem ce anume o reține, ce anume o determină și ce anume o fixează într-un univers mișcător și dramatic, ar trebui să vedem întîmplarea întreagă a femeii din Ursa Mare. Nu fragmente, nu bucăți selectate după gustul comisiilor de avizare a filmelor de actualitate. Este o durere – aceea atinsă acum. Oare de ce literatura, oare de ce teatrul, oare de ce artele plastice izbutesc, prin cei mai buni dintre creatorii fiecărui gen, să intre în cetatea contemporaneității cu drept de opinie? Oare de ce filmul rămîne la noi o artă de mîna a doua? Nu avem scenariști? Nu există regizori? De ce arată un film despre actualitate precum o însăilare întîmplătoare a unor, dealtfel, absolut notabile secvențe? De ce a rămas „Femeia din Ursa Mare" o promisiune?

Antoaneta C. IORDACHE

umor

Festivalul umorului „C. Tănase" de la Vaslui '82

INTERVIU CU MINE ÎNSUMI

– Spune-mi, cum a fost la Vaslui?

– Veselie şi bună dispoziţie.

– Cum ţi s-au părut intîlnirile scriitorilor cu iubitorii de umor?

– Excelente! organizarea; impecabilă!

– Publicul cum s-a simţit?

– A ris cu lacrimi...

– Publicul din Vaslui?

– Publicul din Vaslui a ris la Casa de cultură a sindicatelor unde timp de patru zile, peste 140 de brigăzi artistice, grupuri satirice precum şi numeroşi interpreţi individuali, şi-au etalat talentul interpretativ.

– În ce localităţi din judeţ au avut loc şezători literare?

– La Birlad, la Puieşti, la Huşi, la Costeşti, la Ulişoara şi la Murgeni...

– Cine a citit?

– Să fac un efort de memorie sau să scot blocnotesul?

– Fă un efort de memorie!

– Valentin Silvestru, Vasile Băran, Manole Auneanu, Laurenţiu Cerneţ, Stelian Filip, Rodica Tott, Silviu Georgescu, Mircea Enescu, Aristotel Pirvulescu, Aristide Mircea, H. Salem, Ştefan Cazimir...

– Ei, cu o aşa suită sint convins că a fost o plăcere...

– Şi pentru mine dar mai ales pentru public.

– Vasile Băran cu ce s-a prezentat; cu microsioane sau cu schiţe?

– Cu autocarul...

– Te intrebam; ce a citit?

– Umor... şi citeva fragmente din romanul „Cavalerii de pe coastă", roman care a fost lansat cu acest prilej.

– Valentin Silvestru?

– A citit din volumul de schiţe umoristice „Arta îmbrobodirii" editat la „Cartea Românească."

– Dar Laurenţiu Cerneţ?

– Dumnealui ce?

– Din ce a citit?

– Din „Moda jurnalelor".

– Se poartă?

– Ce anume?

– Moda lansată de Laurenţiu Cerneţ?

– Cred că se poartă, dovadă că s-au epuizat toate volumele din librărie...

– Manole Auneanu cum ţi s-a părut?

– Un tip bine...

– Nu ca bărbat, ca scriitor.

– A fost nemaipomenit. Mai ales cînd a citit din „Suplimentul Urzica", supliment dedicat festivalului „C. Tănase".

– Stelian Filip a citit?

– Da. Din volumul său „Jocul cuvintelor".

– Cum e acest joc?

– Ca o strună de „vioară"...

– Silviu Georgescu ce-a făcut?

– Cu dînsul s-a intimplat ceva nostim...

– Ce?

– Cetăţenii comunei Idriceni, aflind că va fi şi el prezent, la intîlnire, s-au prezentat la cămin cu aparatele de radio...

– De ce?

– Păi să vezi; toată lumea îl ştie realizator de emisiuni vesele la radio şi au vrut să-i ceară cite un autograf chiar pe aparate...

– De Rodica Tott nu mi-ai spus nimic...

– A fost curajoasă...

– Cum aşa?

– Păi, printre atiţia bărbaţi... o singură femeie umoristă.

– A mers pe „firul glumei"?

– Mai ales pe „Firul Ariadnei".

– Clenciu, Navara, C. D. Mazilu, Mircea Enescu, Niculae Stoian, Goanţă, cum ţi s-au părut?

– Viu aplaudaţi.

– Dacă ar trebui să inchei tu acest interviu, cum ai face-o?

– Cu citeva cuvinte ale distinsului Valentin Silvestru, unul dintre iniţiatorii acestui festival care spunea printre altele: „...O caracteristică a acestei complexe manifestări e afluxul de public, prezenţa lui caldă şi voioasă pretutindeni. Am fost sensibilizaţi, mai ales în sate, de numărul mare de tineri dornici să-i cunoască pe scriitori şi pe artişti. Cu ocazia lansării cărţilor umoristice la Biblioteca judeţeană, cozile celor ce aşteptau autografe – după ce goliseră standul cu volume în mai puţin de zece minute – erau alcătuite în principal de elevi. E foarte plăcut să constaţi această enormă apetenţă pentru carte, film, spectacole, în condiţiile unui festival specific dedicat în forme multiple voioşiei; şi mai cu seamă e o experienţă deosebită să trăieşti o săptămînă în ambianţa spirituală, de moldovenească ospitalitate, în zile şi seri calde de toamnă castanie cu roade vegetale îmbelşugate şi dulci".

Emil ŞAIN

POPIN DORU EUGEN

JOC

Il chem în zadar
De la facerea clipei il chem
dar tainic
ursuz
şi tiranic
Priveşte rece livid
mă mustră
mereu
liniştit şi candid.
În necuprinsul dintre ani
ne jucăm
Cind eu il alung
şi el nu mă cheamă
Cind el pleacă şi furios
mă alungă
Apoi
curios
iarăşi mă cheamă
De parcă şi Lui
i-ar fi teamă
să nu se inşele
Vreo clipă să nu uite din ele
În sala de joc.

IOAN LUCICI

TÎNĂRĂ DOMNIŢĂ APLECATĂ ASUPRA GHERGHEFULUI PE CARE BRODEAZĂ TRUPUL SOŢULUI MORT ÎN RĂZBOI

în fereastră se scaldă în lacrimi
o prefăcută toamnă:
lasă-mă să intru la tine şi-o să
tricotez o armură de ploaie
pentru soţul tău (două pe faţă
unul pe dos)
şi-n timpul ăsta o să-ţi mai spun
cum luna poleieşte-n argint
o icoană a pădurii...
nu! nu! taci!...
şi neatentă domniţa
se-mpunse la deget
lăsind să-i lăcrimeze
două trei
sunete de aţă roşie
prin urechea acului

excelsior

FLORIN TIBERIU GIULVEZAN

ACASĂ

aici
imi amintesc deriva
surprinsă de penel
în dorul cosinzenei
cu sufletul lungit in tulnice
aici
unde-a nuntit intiia oară zarea
cu ochiul din făptura dimineţii
aici

în poala basmului
în aura bunicii
în locul din mine
prin care cutreier
aici
unde nu mai încap
voi regăsi lumina morţii

ALINA PĂDEANU ROTARU

CRESTATA POTECĂ

Întreb oamenii:
– Dacă-n cochilia sunetului sint
porţi?
– Logodnă de vinturi, boabe
de-ntrebări, imi răspund.
Întreb umbra:
– Unde sint mărgelele zilelor din
toamnă?
– În virsta florilor imbătate de
aştri.
Întreb zidul:
– Pină cind infăşor cascadele
cu orga golului?
– Pină atunci cind toate
cuptoarele tăcerii
vor descifra innoptarea.
Întreb drumul:
– De ce sint aruncată afară din
firele cintecului?
– Uşa sărbătorilor s-a zăvorit cu
indepărtări.
Nu mai întreb, ceasul s-a crăpat
de atitea ferestre.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 17 octombrie

8,00 Teleşcoală. 8,30 Almanahul familiei. 9,00 De strajă patriei. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,30 Sub semnul prieteniei frăţeşti. Vizita tovarăşului Nicolae Ceauşescu şi a tovarăşei Elena Ceauşescu în Republica Populară Bulgaria. 20,10 Cîntarea României. Festivalul cîntecului ostăşesc. 21,10 Film: Martorul acuzării. 22,50 Telejurnal.

LUNI, 18 octombrie

15,05 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Panoramic economic. 21,10 Teatru: Anton Pann – partea a II-a. 21,50 Telejurnal. 22,00 Tezaur folcloric.

MARŢI, 19 octombrie

11,05 Profiluri şcolare. 11,25 Teatru: Anton Pann (rel.). 12,30 Cincinal '81–'85. 16,05 Viaţa şcolii. 16,25 Clubul tineretului. 17,35 Civica. 20,00 Telejurnal. 20,35 Ancheta TV. Dus-întors de pe drumul amăgirilor. 21,00 Teatru: Uitarea. 22,00 La porţile toamnei. 22,20 Telejurnal.

MIERCURI, 20 octombrie

16,05 Colocvii pedagogice. 16,35 Mult e dulce şi frumoasă limba ce-o vorbim. 17,00 Noi în anul 2000. 20,00 Telejurnal. 20,35 Memoria documentelor. Unitatea în conştiinţa naţională a românilor. 21,00 Telecinemateca: Pelerina roşie. 22,20 Telejurnal.

JOI, 21 octombrie

11,05 Şcoala contemporană. 11,25 Film: Lumini şi umbre (rel.). 12,30 Paşi de viaţă lungă. 16,05 Profesiunile cincinalului. 16,25 Stadion. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,35 Lume bogată, lume săracă. 20,55 Invitată în studioul nostru: soprana Silvia Voinea. 21,15 Serial ştiinţific: Corpul uman. 21,50 Telejurnal. 22,00 Meridianele cîntecului şi dansului.

VINERI, 22 octombrie

15,05 Şcoala satului – şcoala pentru sat. 15,30 La volan. 15,45 Emisiune în limba germană. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Cadran mondial. 20,55 Trei interpreţi, trei melodii. 21,05 Film: Aisbergul (maghiar). 21,55 Dezbateri culturale. 22,20 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 23 octombrie

11,05 Film: Judecătorul din Bodrun. 13,00 La sfirşit de săptămînă. 19,00 Telejurnal. 19,25 Teleenciclopedia. 19,55 Cenaclul Flacăra la Ţebea. Spectacol organizat cu prilejul comemorării a 110 ani de la moartea lui Avram Iancu. 20,40 Film: Lumini şi umbre. 21,30 Un albastru infinit. Fantezie muzical-coregrafică. 22,20 Telejurnal. 22,30 Astă-seară toată lumea e a mea – romanţe şi cîntece de voie bună.

TELEVIZIUNE

BUCURIILE NOASTRE

Citeva zile pe an, în anotimpul în care castanii ce străjuiesc bulevardul Terazije se aprind în culorile focului, Belgradul devine capitala cîntecului şi dansului copilăriei. Păstrîndu-se o frumoasă tradiţie, aici se desfăşoară an de an Festivalul **„RADOST EVROPE" – „BUCURIILE EUROPEI"**, aflat acum la cea de-a XIV-a sa ediţie. Participanţii, membri ai organizaţiilor de copii din mai toate ţările continentului, exprimă în cîntec şi joc aspiraţiile majore ale timpului nostru, aspiraţii dintotdeauna ale omenirii: pacea, bucuria, viaţa. Alături de copii din Austria, Bulgaria, U.R.S.S., Elveţia, Italia, R.D.G., Turcia, Ungaria, R.F.G., Suedia, R.S.C., au fost prezenţi şi copiii României reprezentaţi de **„Chitariştii veseli"** – formaţia Casei pionierilor şi şoimilor patriei din Timişoara. Primiţi cu simpatie şi căldură de către un numeros public aflat în Palatul sporturilor

top

din Belgrad, „Chitariştii veseli" au avut onoarea de a fi cei ce au deschis manifestările acestui prestigios festival. I-am urmărit cu mîndrie şi emoţie în emisiunea TV a Euroviziunii şi gîndul mi-a zburat la profesorul **IOAN MĂTĂSARU**, cel care a izbutit printr-un efort continuu, dragoste faţă de meserie şi copii să ne aducă atita bucurie în suflet. Antonia Borbely, Karin Lăzărescu, Ion Seuchia, Cristina Tiperschi, Marian Cazangiu sînt nume desprinse la întîmplare dintr-un catalog imaginar al copiilor uniţi prin pasiunea faţă de arta sunetelor. Pentru bucuria din inimile noastre de părinţi, vă mulţumim dragi copii! **Îţi mulţumim stimate profesor IOAN MĂTĂSARU!**

Petru **UMANSCHI**

P. S.: Grupurile **Pro Musica** şi **Post Scriptum nu** au participat la Festivalul rock de la Costineşti (aşa cum s-a relatat în „Viaţa studenţească" de unde am luat şi eu ştirea). Fac cuvenita rectificare.

ODISEEA COSMICĂ

„Omenirea nu va inceta să caute în Cosmos fiinţe raţionale atita timp cit în oameni mai există o scinteie de curiozitate", declară Arthur Clark intr-un interviu din „Literaturnaia gazeta".

Arthur Clark e cunoscut în lumea intreagă ca un scriitor de literatură ştiinţifico-fantastică şi un mare popularizator al ştiinţei. Deşi englez, el trăieşte de mult timp în Sri-Lanka, iar nu de mult a devenit cetăţean al acestei republici.

Scriitorul a încredinţat tiparului romanul „Odiseea cosmică" 2010" o continuare a cunoscutei „Odiseea cosmică 2001". „Este o continuare mai mult a ideii" – afirmă Clark – decît a conţinutului. În centrul povestirii se află întîmplările navei cosmice „Alexei Leonov" – nava poartă numele unui vechi prieten, iar echipajul e internaţional, toţi eroii mei fiind oameni buni".

În urmă cu trei ani am vrut să renunţ la literatura s. f. Bineînţeles, mi-au mai rămas nenumărate idei, din care ar putea reieşi multe povestiri. Aveam impresia că nu am spus tot ce trebuie spus. Dar vroiam înainte de toate să trăiesc, să savurez minunata natură a Sri-Lankăi, să-mi fac prieteni, să mă apuc de sportul subacvatic. Dintotdeauna mi-am dorit să învăţ să cint la pian, şi am învăţat! Dar iată, cu un an în urmă am simţit din nou dorinţa de a mă pune la maşina de scris... Prietenul meu Isaak Asimov zicea: „Singurul mod de a-l determina pe un scriitor să nu scrie este Coltul 45!" Tehnologia cosmică e astăzi indispensabilă în nenumărate ramuri ale ştiinţei, fără ea nu se poate închipui evoluţia în continuare a omenirii. Dar eu consider că sînt nebuni aceia care încearcă să facă proiecte de război şi alungarea duşmanilor dincolo de graniţele atmosferei. Dacă se poate intr-adevăr transforma ceva în Cosmos, atunci trebuie să ne gindim la unele fabrici ale industriei grele, ceea ce ar uşura producţia şi ar purifica aerul poluat al atmosferei noastre.

Este foarte greu să spui unde a apărut pentru prima oară viaţa – în ocean sau în Cosmos – căci şi Cosmosul este un fel de ocean. Oceanul ne dă hrană, apă, energie, minereuri şi minerale folositoare. Rolul apei în sănătatea omului e de nepreţuit... Mie-mi place oceanul, imi place să-l privesc, dar am înţeles imediat că omul nu trebuie să fie un simplu contemplator al frumuseţii, ci el trebuie să lupte pentru această frumuseţe...

(Va urma)

Cu NIKOLAUS BERWANGER

(Urmare din pag. 1)

cării literare din Alsacia. Ca și mine, care public în dialectul șvăbesc din Banat, în limba literară germană și în limba română, Weckmann scrie în dialectul alsacian, în limba literară germană și în limba franceză. Spre deosebire de situația de la noi, în Alsacia se poate vorbi în primul rînd de o literatură dialectală, literatura în germana literară aflîndu-se abia în avînt. Situația descrisă trebuie pusă în legătură cu faptul că populația germană de acolo vorbește în exclusivitate dialectul alsacian, în timp ce în școli se predă franceza. Aș menționa că acest dialect alsacian nu-i pare prea străin unui șvab bănățean, deoarece dialectul nostru conține elemente alsaciene, știut fiind faptul că o parte a populației germane din Banat își are originea în Alsacia-Lorena. Demn de remarcat și referatul doamnei Irmtraud Mair cu privire la populația germană din Tirolul de sud. Pentru majoritatea populației de expresie germană din această parte a Italiei, cît și pentru cei mai mulți germani din Banat, limba maternă principală este dialectul alături de limba germană literară, care acolo, ca și la noi, se predă în școli destinate acestor grupuri de populație germană.

Participanții la zilele dialectale din Strasburg au avut posibilitatea de a-și forma o imagine și despre viața culturală contemporană a populației germane din România?

Am subliniat în referatul meu că mai ales ultimii 15 ani au constituit, în multe privințe, puncte culminante în viața spirituală a celor două grupuri de populație germană din România, șvabii și sașii. In această perioadă, am arătat, au apărut lucrări de bază în domeniul istoriei și al istoriei culturale lucrări de dialectologie și etnografie, există o viață literară în plină dezvoltare, se joacă teatru, se cultivă muzică, străvechile obiceiuri, avem școli și secții cu limbă de predare germană finanțate de statul socialist.

S-au discutat la Strasbourg și probleme legate direct de literatura dialectală modernă?

Desigur. In cadrul „Atelierului literar" a avut loc o șezătoare literară urmată de îndelungi discuții.

In esență despre ce?

De exemplu despre posibilitățile și limitele poeziei dialectale. S-a dat glas părerii unanime, că trebuie prevenită situația în care poezia, literatura dialectală ar fi considerată din punct de vedere al conținutului și al realizării artistice ca ceva de rangul al doilea sau al treilea. S-a subliniat cît de importantă este și în poezia dialectală poziția autorului față de tot ce se petrece în lumea de azi. Poziția sa ca individ față de aceste realități. S-a exprimat răspicat convingerea că poezia dialectală cu un angajament social-politic are o misiune și o va avea și în viitor. Ea, desigur, nu va rezolva probleme cu care se confruntă omenirea, dar va fi în stare să influențeze gîndirea oamenilor și să contribuie – poate – la acțiuni mai hotărîte.

Probleme asemănătoare s-au discutat și în cadrul „Întîlnirii de la Güssing?"

La „Întîlnirea de la Güssing", organizată de cercul „Josef Reichel", ce poartă numele unui eminent reprezentant al poeziei în grai din Burgenland, s-au discutat, în special, tendințe ale cercetării dialectale și ale literaturii în dialect. Deosebit de aprinse au fost discuțiile cu privire la probleme ca „Dialectul ieri, astăzi și în viitor", „Noțiunea de patrie (Heimat) în literatura dialectală" și „Cum poate contribui literatura dialectală la rezolvarea problemelor cotidiene?" S-au prezentat informări cu privire la cercetarea dialectală în cadrul germanisticii din Ungaria și în cadrul germanisticii din România.

La întîlnirea din Güssing în Austria au luat parte autori și cercetători dialectali îndeosebi din țări germanofone. Participanții au fost de păreri diferite, s-ar putea vorbi chiar de un conflict între generații. Sub masca „poeziei adevărate" deseori s-a ascuns o poziție conservativă, care s-a manifestat de altfel și atunci cînd s-a discutat noțiunea de „Heimat", de patrie, mulți dintre vorbitori construind o lume nevătămată, („eine heile Welt"), o patrie de vis („Traumheimat"), ce nu ducea la nimic altceva decît la o falsificare a realității, a trecutului și a prezentului. Dacă am continua să mergem pe această linie, literatura dialectală s-ar închide singură într-un ghetou, cum bine a zis dr. Hans Haid în cadrul discuției despre „Domenii noi ale poeziei dialectale".

Literatura dialectală n-are voie, cu nici un preț, să devină o anexă a literaturii scrise în limba literară. Ori este literatură, ori nu este. Nici la Strasbourg, nici la Güssing nu s-a citit doar literatură în dialect, și, cred, că asta e bine! Dacă te apuci să organizezi pentru poezie dialectală manifestări separate, nu faci altceva decît să demonstrezi, poate chiar fără să vrei, că literatura dialectală vrea să fie altceva, o „altă" literatură. Noi de la cenaclul „Adam Müller-Guttenbrunn" nu facem în această privință nici o deosebire. Dacă cineva vrea să citească în dialect, e luat în serios ca și un autor care folosește limba literară. Iar celor scrise în dialect se aplică aceleași criterii valorice ca și literaturii scrise în limba literară. Acest lucru reiese de altfel și din felul cum am alcătuit anuarul cenaclului „Pflastersteine" („Pietre de pavaj"). S-a manifestat la Güssing și o orientare care tindea să exagereze posibilitățile poeziei dialectale, susținînd că aceasta ar putea contribui la rezolvarea problemelor cotidiene. Eu sînt de părere, și am spus-o și la sesiune, că poezia dialectală poate stabili relații strînse cu cotidianul și problemele sale, dar a le rezolva, nu poate nici o poezie. Nu poezia o poate! Nici poezia dialectală. Dacă ar fi în stare de așa ceva, am putea-o numi o nouă minune a lumii. Dar prin ridicarea unor asemenea probleme controversate, cred că întîlnirea de la Güssing, cea de-a noua, dealtfel, a fost cea mai interesantă și sper că jubileul de 10 ani, de existență a cercului „Josef Reichel" va da scriitorilor și discuțiilor impulsuri noi.

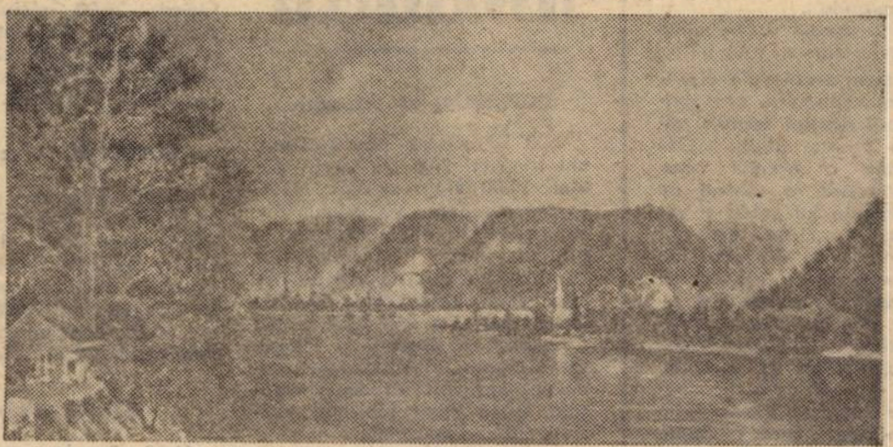

Constantin Milițescu: ADA-KALEH – La debarcader

---

echo

Tracologie

Știință istorică inter- și multidisciplinară, tracologia a înregistrat în ultimul deceniu succese remarcabile, atît pe plan național, cît și internațional. Primele trei congrese ale tracologilor organizate în această perioadă – Sofia (1972), București (1976), Viena (1980), cele trei simpozioane desfășurate sub auspiciile Fundației Europene Dragan (Roma, 1977; 1979), Palma de Mallorca (1981), au constituit reuniuni științifice de prestigiu, care au prilejuit un larg schimb de opinii între specialiști și valorificarea unui număr considerabil de lucrări. Recent, a apărut un volum selectiv (în franceză, engleză și germană) privind **„lumea tracică".***

Textele au fost selectate din cele peste 250 de rapoarte și comunicări înscrise de cercetători din 17 țări la al doilea Congres Internațional de tracologie. Tematica lor este axată pe problemele istoriei, limbii, culturii și civilzației tracilor, ale rolului lor în formarea popoarelor sud-est-europene, ale definirii locului ocupat de traci în istoria universală.

Volumul este prefațat de Iosif Constantin Drăgan, care semnează comunicarea: **Europa și Tracii-antropogeneză multiplă și ciclizarea civilizațiilor.** Dintre rapoartele prezentate în ședințele plenare ale Congresului sînt publicate cele purtînd semnăturile lui: R. Vulpe, E. Condurachi, I. I. Russu, R. Vulcănescu, D. Berciu, M. Petrescu-Dîmbovița, Olga Nevrasov. Sînt reproduse și rapoartele unor savanți străini: Vl. Gheorghiev, A. Fol, G. Mihailov (toți trei din Bulgaria), R. Crossland din Anglia.

Din cele trei secții ale Congresului (I. Istoria și arheologia; II. Lingvistică, III. Etnografie și antropologie), prima a oferit cel mai mare număr de lucrări (26) publicate în acest volum. Menționăm studiile semnate de I. H. Crișan, H. Daicoviciu, I. Stratan, A. Vulpe.

Secția lingvistică e reprezentată prin: E. P. Hamp, J. Hubschmid, I. Duridanov, B. Simeonov, M. F. Băltăceanu etc.

Mai puține studii (7), dar substanțiale, cuprinde secția de etnografie și antropologie a acestui prestigios volum, apărut în anul centenarului lui Vasile Pârvan și menit, cum se subliniază în prefață, să consolideze Tracologia, **„această operă de colaborare științifică și internațională, rodul unei viziuni moderne, coerente și convergente asupra istoriei antice și a formării culturii europene de-a lungul secolelor".**

Cezar APREOTESEI

* **„Le monde thrace"** – Actes du II-e Congrés International de Thracologie. Volume sélectif (Edit. Nagard, Paris-Roma-Montreal-Pelham N. Y. 1982).

Marilyn

(18)

A începe să vorbim despre triumful ei înseamnă și a vorbi despre primele semne ale prăbușirii ei ulterioare. Unul din aceste semne a început pe cînd filma la **Bărbații preferă blondele**: certurile cu regizorii și întîrzierile repetate de la filmări. Cu trecerea timpului, s-a emis ipoteza că certurile ei cu regizorii se asemănau cu modalitățile în care un **medium** încearcă să lupte cu acei musafiri nepoftiți care îi sînt ostili sau prea rezistenți, într-un spectacol de iluzionism. Ea dă impresia că nu se poate exprima pe de-a-ntregul decît după ce a neutralizat forțele mai active decît ea din jur. Într-un interviu cu Zolotow spunea: „Nu sînt o credincioasă în sensul obișnuit al cuvîntului, dar totuși cred că anumite lucruri nu pot fi explicate. Știu că mă simt puternică dacă cei din jur mă iubesc, dacă le pasă de mine și dacă au gînduri bune pentru mine. Atunci joc și eu mai bine". Cu fiecare film pe care-l va face de aici înainte, se va prezenta la lucru tot mai tîrziu, pe zi ce trecea. În **Some Like It Hot** („Unora le place jazzul"), cel mai bun film al ei, au fost zile în care se prezenta pe platou la patru după-amiază, deși filmările începeau la nouă dimineața. Tot filmul Billy Wilder a suferit de dureri acute de spate, în timp ce Tony Curtis și Jack Lemmon stăteau ore întregi încălțați cu pantofi cu toc înalt și o blestemau neputincioși pentru întîrziere. Bineînțeles, nimic nu o să-l facă pe un inamic să te înjure mai repede decît dacă-l faci să te aștepte. Am putea să mergem mai departe cu speculațiile și să vedem adevăratul motiv al întîrzierilor ei în caracterul de medium pe care pare să și-l fi însușit, de iluzionist ce se concentrează cu răbdare pentru a aduna forțele necesare exprimării artei sale. Prețul acestor eforturi: insomnii, barbiturice, temeri inexplicabile. Nu suoprta să fie singură, și chiar înainte de a deveni o vedetă avea în permanență două-

trei persoane ce o însoțeau pretutindeni: profesoara ei de dramă, coafeza și machiorul. Mai tîrziu vor fi și alții, dar stilul ei de viață rămîne același.

Anii petrecuți cu DiMaggio încercau să producă în breșă în felul ei de viață. Joe DiMaggio încerca, prin toate mijloacele, să o determine să se îndepărteze de cinema, canalizîndu-i atenția spre viața de familie. Lucrul nu părea chiar atît de imposibil, pentru că ea era încă sănătoasă, și își dădea seama că filmul are asupra ei o influență distructivă. E pe deplin conștientă de prețul pe care-l plătește. Toată exuberanța și voioșia de pe ecran încep să o lase cu insomnii, o fac lividă goală de orice trăire. Așa încît sînt clipe cînd e gata să-l asculte, și clipe în care el e gata să cîștige prima bătălie – alungarea Natashei Lytess, profesoara ei de dramă, care îi displăcuse din prima clipă. O repulsie reciprocă pe toată linia. Pentru Natasha, Joe DiMaggio e un vandal, pentru că Marilyn îl interesează ca și femeie, nu ca Actriță. Lui DiMaggio, Natasha îi va fi apărînd ca o europeană cu nazuri, nervoasă și bigotă, care îți vorbește despre cultură tot timpul – și mai ales cînd îți ia banii tăi neculturalizați!!

În timp ce DiMaggio încearcă să o elibereze de influența Natashei Lytess, Marilyn plonjează cu și mai multă forță în profesiunea ei. Ia în paralel ore de la Michael Chekhov, un cunoscut pedagog din Hollywood, nu numai lecții de dramă, ci și de mimică. În toată această perioadă, nu prea trece zi în care să nu fie, într-un fel său altul, în atenția ziariștilor. O divizie a Medicinei Militare din Alaska îi scrie pentru a o invita să participe la examenele prin care viitorii ofițeri vor fi gradați. După filmul „Niagara" e invitată la Atlantic City și se fotografiază cu toate cele patruzeci și opt de concurente pentru Miss America. Fotografiile sînt apoi, desigur, trimise tuturor revistelor și ziarelor – o subtilă reclamă. Toate acestea îl amărăsc pe DiMaggio. Prietenii lui spun că milionarul nu aeva nici o putere asupra ei cînd la mijloc era vorba de publicitate. Culmea publicității o atinge cînd, împreună cu Jane Russell, e invitată să-și imprime forma piciorului și a mîinii: ambele se oferă să-și „înregistreze" și forma sînilor. Sînt însă refuzate cu politețe: epoca mișcării feministe americane e încă departe.

Adaptare după Norman Mailer, de Mihai CERNEA

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE

ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.

Index: 42.907.

Proletari din toate țările, uniți-vă!

„ASTRA"

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 42 (763) 22 OCTOMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

SEMNIFICAȚIILE UNUI EVENIMENT

A rămas mai puțin de o lună pînă la unul din evenimentele majore ale acestei toamne, evenimente ce aureolează prin voința politică a unui popor dorința fiecăruia din cetățenii patriei de a-și vedea țara propulsată pe noi culmi de progres și civilizație: alegerile de deputați în consiliile populare, comunale, orășenești și municipale. Alegerile de la 21 noiembrie sînt primele, în ordine cronologică, în șirul evenimentelor fundamentale ce vor aduce în această toamnă în jurul lor pe comuniști, pe toți oamenii muncii patriei noastre. Ele se adaugă Conferinței naționale a partidului și aniversării a 35 de ani de la proclamarea Republicii.

La recenta plenară a C.C. al P.C.R. tovarășul Nicolae Ceaușescu a relevat deosebita însemnătate a actualelor alegeri prin prisma îmbunătățirii activității consiliilor populare, alegerile avînd rostul de a contribui la „soluționarea în condiții mai bune a diferitelor probleme de ordin gospodăresc-edilitar, a problemelor de autoaprovizionare", la „întărirea legăturilor dintre consiliile populare și oamenii muncii, în vederea participării active la soluționarea tuturor problemelor dezvoltării noastre economice-sociale".

Aceste cerințe izvorăsc dintr-o necesitate obiectivă, din locul consiliilor populare și al caracterului lor larg reprezentativ în structura organelor noastre de stat. Prin funcțiile pe care sînt chemate să le îndeplinească, ele dețin un loc de răspîntie în bunul mers al treburilor publice. Măsurile luate după cel de-al IX-lea Congres al partidului, reorganizarea teritorial-administrativă din 1968, care a avut menirea să ofere o nouă formulă, mai deplin adecvată stadiului de dezvoltare materială și spirituală pe care l-a atins țara noastră, actele și documentele oficiale emise între timp, au avut, toate, darul de a contribui la definirea competențelor consiliilor populare, la rolul lor în dinamizarea activității economico-sociale, și în creșterea nivelului vieții oamenilor.

Nu există domeniu al activității publice în care activitatea consiliilor populare să nu se facă simțită. Nu pot fi înțelese în afara acestei realități nici unul din marile succese dobîndite de poporul nostru, de toți oamenii muncii, în rezolvarea sarcinilor încredințate de partid. Mai mult ca oricînd, în aceste zile ale campaniei electorale, ce se îngemănează într-o simbolică unitate cu campania agricolă ce se desfășoară, acum, în întreaga țară, transformată într-un imens cîmp în care se află chezășia de mai bine a zilei de mîine, toate consiliile populare – comunale, orășenești, municipale și ale Capitalei – au datoria să valorifice din plin imensul potențial, format prin grija necurmată a partidului, călit în campanii grele, spre a permite abordarea cu încredere, cu un optimism robust a sarcinilor care revin tuturor cetățenilor patriei în perioada ce ne stă în față.

ORIZONT

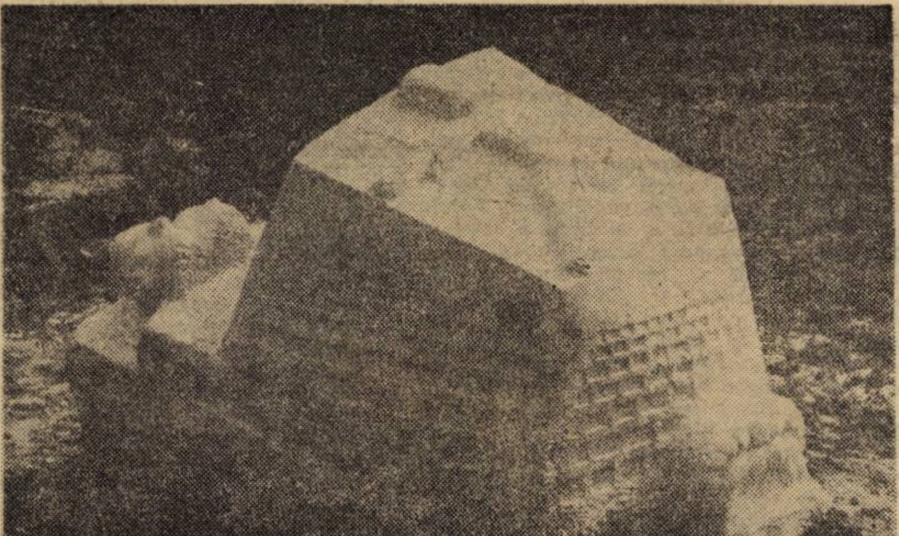

ION IANCUȚ: „Cetățuie"

Fotografiile acestui număr aparțin lui Florin HORNOIU.

A IV-A EDIȚIE A TABEREI REPUBLICANE DE SCULPTURĂ DE LA CĂSOAIA

Un spațiu reprezentativ al artei monumentale

Acum, după ce la începutul lunii septembrie s-a încheiat cea de-a IV-a **Ediție a taberei republicane de sculptură de la Căsoaia**, manifestare artistică de prestigiu, organizată de Consiliul județean Arad al Organizației pionierilor, Comitetul județean de cultură și educație socialistă și Uniunea Artiștilor Plastici din R.S.R., nu ne mai putem imagina panorama artei monumentale arădene fără a lua în considerare impunătorul complex muzeistic din acest minunat spațiu mioritic de la poalele Munților Apuseni, unde în ultimii patru ani au fost realizate 40 de lucrări de artă monumentală semnate de 37 de sculptori ce reprezintă toate generațiile de artiști din țară.

Alături de lucrările unor artiști de primă mărime ai artei noastre contemporane, cum sînt **George Apostu, Mihai Buculei, Alexandru Gheorghiță, Aurelian Bolea**, alături de cele ale unor tineri deosebit de talentați și ambițioși, ca **Ion Iancuț, Marcela Branea, Bata Marianov, Ioan Pârvan, Sava Stoianov**, ori alături de numeroasa participare arădeană în frunte cu **Emil Vitroel, Ioan Tolan, Dumitru Șerban, Constantin Gh. Doichiță**, își deschid mesajul lor angajant către privirile vizitatorilor lucrările celei de-a IV-a ediții.

După lucrarea **Plimbare cu inorog**, sculptată acum doi ani, deținătorul Marelui premiu pentru sculptură de la Burgas (Bulgaria), tînărul artist bucureștean **Ion Iancuț** a conceput o lucrare pe care a intitulat-o **Cetățuie**, lucrare ce se înalță ca un simbol al continuității civilizației umane, a eternității omului. În apropierea acestei compoziții ne-a reținut atenția lucrarea **Lumină de zi** realizată de Marcela Branea, în care constatăm aceeași manieră sculpturală și concepție estetică privind arta ei (un registru al simplității formelor ieșite din piatră) pe care le-a avut în atenție și atunci cînd a sculptat coloana simplității, intitulată **Simbol**, o as-

Emil ȘIMANDAN

ÎN ÎNTÎMPINAREA CONFERINȚEI NAȚIONALE A PARTIDULUI

FORȚA MOTRICE A PROGRESULUI

În Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1–2 iunie, printre alte probleme esențiale ale edificării socialismului în patria noastră, s-au făcut importante precizări cu privire la problematica contradicțiilor în socialism. Trebuie să subliniem faptul că secretarul general al partidului nostru, de mai bine de un deceniu și jumătate, cu diferite ocazii, a soluționat în mod original problema contradicțiilor, aducînd o contribuție creatoare teoretică și practică de mare importanță la abordarea acestui aspect important al vieții sociale.

Contradicțiile există și în socialism, rămînînd, în continuare, o forță motrice a dezvoltării societății. În Expunerea din 1–2 iunie 1982 se arată **„...că legile dialecticii se manifestă cu putere și în societatea socialistă și probabil și în societatea comunistă"**.

În cazul în care contradicțiile în socialism nu sînt sesizate, descoperite la timp, nu se iau măsurile corespunzătoare, ele pot provoca anumite consecințe care afectează progresul socialismului. Cu toate că esența socialismului nu generează contradicții antagoniste, apariția acestora devine o posibilitate care se transformă în realitate numai atunci cînd factorii subiectivi nu iau măsuri în concordanță cu legitățile dezvoltării sociale.

În documentele partidului nostru se subliniază de asemenea că **„lupta permanentă dintre vechi și nou va continua să se manifeste și în comunism și va constitui forța motrice a progresului societății românești"**. Din această cauză se impune lupta permanentă împotriva vechiului, a ceea ce este perimat și nu mai corespunde noii etape de dezvoltare, pentru promovarea curajoasă a noului, pentru progresul rapid al forțelor de producție, perfecționarea relațiilor socialiste, și a întregii activități economico-sociale. Trebuie reținut totodată că noul, în contradicțiile neantagoniste, nu învinge prin violență, ci prin lichidarea factorilor sau a împrejurărilor care le-au generat.

Se afirmă rolul deosebit al factorului subiectiv, conștient în rezolvarea contradicțiilor. Restrîngerea cîmpului de acțiune a forțelor spontane, caracterul din ce în ce mai conștient al dezvoltării în socialism, presupun creșterea rolului factorului subiectiv în viața socială. Aceasta impune ca o legitate creșterea rolului conducător al Partidului Comunist Român în toate formele activității de construcție a socialismului. Partidul nostru, în calitate de conștiință organizată și organizatoare, se bazează pe concepția materialist-dialectică și istorică, aplicînd-o și dezvoltînd-o în mod creator, fiind singurul în măsură să rezolve evoluția contradicțiilor din patria noastră.

Tratarea și rezolvarea contradicțiilor presupune mai multe momente necesare. În primul rînd, este vorba despre necesitatea analizei concrete a contradicțiilor; aceasta înseamnă nu numai cunoașterea acțiunii lor în condițiile socialismului, ci și a particularităților lor specifice unei anumite etape a socialismului din patria noastră, ceea ce implică studiul contradicțiilor în mișcarea lor în dinamismul caracteristic orînduirii noastre. Putem considera acest moment ca un aspect gnoseologic.

Al doilea moment presupune ca pe baza cunoașterii unor situații concrete, să se studieze variatele soluții posibile, alegîndu-se modelul optim de funcționare și rezolvare a contradicțiilor în cadrul dialecticii dintre general și particular. Este momentul de majoră importanță politică – cel decizional.

În al treilea rînd, aplicarea deciziei presupune mobilizarea de către partid a tuturor forțelor subiective din societatea noastră pentru traducerea în viață a deciziilor luate. Acesta este momentul transpunerii în viață, în activitatea practică a hotărîrilor politice luate de conducerea partidului – momentul praxiologic.

Toate cele trei momente sînt strîns legate între ele, intercondiționîndu-se într-o unitate dialectică și mobilizînd sub diverse forme oamenii muncii la o susținută activitate în domeniile amintite.

Ștefan CSIKOS

cronica literară

Într-un interviu care a făcut vîlvă, Petre Stoica declara că e născut în Banat, „într-o parte a României atît de frumoasă pe care, colegii mei, mari poeți, nu o cunosc, și în primul rînd nu o cunosc inexistenții scriitori din Banat. Dacă ar vrea cineva să cunoască o fărîmă din Banat, îi trimit eu gratis cartea mea, **Arheologie blîndă,** premiată de revista **Steaua"**. Era în frumoasele vremi cînd revistele împărțeau fidelilor lor premii. Cu siguranță că revista **Orizont,** care privea la ilustrul fiu al Banatului cu mare venerație, a rămas în continuare mîndră de faptele fiului ei risipitor. Obiceiul falsificării artistice a hîrtiilor nu supăra pe nimeni, odată cu Ion Stoia-Udrea el a intrat în tradiția locului. Urcat pe orbita amețitoare a succesului, Petre Stoica își confecționase un arbore genealogic și o Provincie a literaturii.

Amintirile unui fost corector arată că declarațiile nu au fost doar rodul unei crize de creștere. Petre Stoica, precum Fănuș Neagu sau Nichita Stănescu (etc., etc.) aparține unei generații fără părinți literari. Complexul patern le modelează felul de a fi în literatură. De a rezista în interiorul literaturii. Ca Mateiu, el vrea provincie literară în care să domnească neamenințat de vreo vecinătate.

Eroii din **Amintirile unui fost corector** sînt scriitori care au dat existenței în literatură un stil într-un moment în care dispariția stilului amenința însăși ideea de creație. Ion Vinea, Adrian Maniu, Dimitrie Stelaru, prinți ai poeziei, sînt iubiți, mai întîi, pentru felul lor de a trăi: de a se supune legilor nescrise ale poeziei. Eroii lui Petre Stoica statuează un eroism moral. Fiecare dintre ei traversează perioade sumbre. Tînărul își găsește sau regăsește lîngă acești oameni care i-au protejat destinul – care au vegheat ca adevărul să fie întotdeauna de partea sa – filiații, înrudiri. Petre Stoica scrie despre grupul **Steaua** și despre mentorul lui cu mare mîndrie. Le admiră consecvența, curajul, lipsa de conformism, capacitatea de a trăi în numele literaturii. Nimeni nu a scris pînă acum cu mai multă dragoste și cu mai multă înțelegere despre **Steaua** decît Petre Stoica. Emisar al Provinciei în Cetatea lui Bucur, el este eminența cenușie a Marelui Maestru, dar și Inocentul care descoperă castelele neștiute ale marilor seniori ai poeziei. Alături de cei ce știu să piardă, Petre Stoica regăsește, în familiile mentorilor săi, un climat protector. Să se observe cu cîtă satisfacție scrie despre mesele – agapele – organizate de Adrian Maniu sau A. E. Baconsky! Într-o epocă în care o generație întreagă acuza criza „paternă", absența educatorilor adevărați, stilul rigid – dacă nu cazon – al relației, Petre Stoica descoperă farmecul risipitorilor. Îi va cultiva cu bucuria copilărească a tulburării interdicției. Voința individualizării sale are ceva adolescentin, dar cu nimic în afara stilului de a fi în poezie.

Solidarizarea cu exilații climatului literar oficial reprezenta pentru **Steaua** un program de acțiune, pentru emisarul ei bucureștean un mod de acces către înțelegerea adevărurilor intime ale creației. Căci preferații lui Petre Stoica – sfinți ai calendarului poeziei – au, dacă nu o existență subversivă, cel puțin privită cu multă suspiciune. Traducătorul și interpretul liricii germane moderne, cel mai calificat exeget român al lui Georg Trakl, remarcabilul portretist al lui Stelaru încearcă, în virtutea calității sale de martor, să lămurească și probleme controversate ale actualității literare. Demonstrația, de o mare candoare, rămîne fără fisură: „Înzestrat cu o uriașă personalitate, neînduplecat și suveran, nu se lăsa de nimeni influențat, dimpotrivă, influența el. Marin Preda, tîrît de cineva la băutură? De cîțiva ani trăia seisme interioare pe care încerca să și le înnăbușe căutînd refugii, din păcate mai puțin în solitudine sau în asceză, cît în deconectări periculoase. Literatura universală oferă mii de exemple similare. (...). Pun punct acestui capitol cu sentimentul că emotivitatea, explicabilă omenește, a născut interpretări strîmbe, alimentînd printre anonimi echivocul și deruta. Duc mîna la inimă: nu a fost așa fiindcă nu putea fi așa".

A trăi ca poet

Nu vreau să spun, prin aceasta, că el este un „aristocrat" al literaturii. Nu, dimpotrivă; el este un eminent **producător** de literatură, un excelent administrator al valorilor literare. Fiu al unui imperiu ce punea mare preț pe organizare, fiu al unui ținut în care documentul și alcătuirea lui erau respectate cu devoțiune religioasă, el este un zilier al scrisului. Nonconformismul său aparține unui **program etic** care se apără, cu mare trudă, punct cu punct. Refugiul său la Bulbucata, sat devenit celebru odată cu volumele de poezie scrise acolo, devine parte a unui program, așa cum parte a programului său e hulirea literaților bănățeni. Ca poet, el este construit am spune, cărămidă cu cărămidă. Tălmăcitorul lui Trakl ne oferă, prin alesul său, posibilitatea unei lecții de poezie. În prima dintre evocările **Amintirilor,** cea truns intimitatea trakliană ca Petre Stoica, mărturisește că profesorului nu-i plăcea Trakl; marele estetician nu agreea dezordinea, el era un apolinic, un constructor. Mai putem înțelege că pasiunea pentru Trakl se întinde pe mai bine de trei decenii. Pe parcursul acestei conviețuiri s-au operat transfuzii, mutații. Nu știu dacă mai există vreun traducător care să fi pătruns intimitatea trakliană ca Petre Stoica, dar pot să observ în textul de pe coperta a patra a „Amintirilor..." ca și în alte pagini ale evocărilor infuzii trakliene: „Amintirile se dizolvă în neguri de aur și violet, ca ele să reapară cîndva sub înfățișarea altor siluete eterice, vorbind limbajul melancoliei sfîșietoare...". Trakl nu e un model, nu e o influență, așa după cum nici Maniu nu reprezintă o „influență" și nici Vinea: reprezintă fenomene de simbioză. Numai un om care poate să se dăruiască, pînă la capăt, credinței în literatură, poate să se realizeze în acest fel: să-și transforme scrisul în limbaj cotidian. **A fi în poezie** înseamnă pentru Petre Stoica – și pentru cei ce lansaseră, la **Steaua,** acel program decisiv pentru modificarea stilului poetic – o cale de acces către adevărurile elementare ale cotidianului. **Prognoză meteorologică** reprezintă, ca și alte volume, un jurnal, o ironică adeziune la un stil al epocii. Care ar fi, se întreabă din nou poetul, condiția omului azi? **Prognoză meteorologică** le explică pe toate. Cartea se deschide cu o „Intervenție la congresul viitorologilor din Sasso-Lo". Cuvintează astfel Poetul: „Domnilor e timpul să devenim odată serioși / lumea se apropie vertiginos de anul două mii / și totuși copiii scriu pe garduri aceleași vechi neghiobii / bunicile veritabile se împuținează văzînd cu ochii / sonetele și licuricii sînt pe cale de dispariție / ca dealtfel și frumoasele arme convenționale / Turnul din Pisa își revine la poziția normală / (încă un semn că toate merg brambura) / psihiatrii se înmulțesc ca șoarecii de cîmp / mușchii boxerilor se subțiază de ce oare?".

Ambasador ironic al cuvintelor sale, poetul umple ordonat (am văzut că el este meticulos și ordonat ca orice bun fiu al Banatului) rubricile curiozității cititorului căzut în inerțiile cotidiene. Iată o „Scrisoare": „Îmi cer părerea despre sonetele recent apărute / într-o frumoasă ediție legată în piele de iepure / deși trebuia să-mi culeg urgent dovlecii turcești / m-am apucat de citit ei bine / află că singurul lor adevăr este rima". Există și o „Telegramă" și o „Mică publicitate" cu anunțuri ca: „Pierdut în tramvai în bibliotecă / încrederea mea în destin / o declar absolut nulă".

Cei care scriu despre „textualizare în poezia contemporană" au, în lirica acestui volum, exemple pentru un studiu întreg. Lozincile deturnate de vocea poetului devin avertismente; **vocea naturii** ar fi, în ultimă instanță, vocea poetului. Natura scrie poemele sau invers: celebre texte ale tinereților poetului sînt puse în contextul „știrilor cotidiene". Un buletin de informații recent poate suna astfel: „Oameni vă iubesc / spunea ultima pasăre / agonizînd pe plaja de păcură". Poetul e o voce a naturii nealterate – el, poetul poate recupera ordinea reală a lumii.

Între personalitățile puternice ale poeziei contemporane, Petre Stoica ne oferă prilejul de a medita asupra existenței contrafăcute a poetului. Regimul autentic de „existență" în literatură nu exclude mistificarea. Mateiu, de pildă, muncea din greu pentru acreditarea celor mai năstrușnice idei despre originea sa. Om al travaliului constructiv, scriitor rafinat prin contactul prelungit cu mari opere ale modernității, Petre Stoica alcătuiește antologii memorabile, Cărți care reprezintă lecturi profund originale – și manifeste demne de atenție – ale poeziei românești moderne. Bănuiam inițial că Petre Stoica a alcătuit antologia **„Orașul-furnicar"** pentru a atrage atenția asupra expresionismului bănățean ignorat de mai toți. Bănățenii sînt însă excluși programatic: lipsesc și Stoia-Udrea cu a sa **Carte a uzinei** și Anișoara Odeanu și Dușan Petrovici și Șerban Foarță și Marcel Turcu și Dorian Grozdan și Petru Vintilă cu poemele pe care le-a scris între 1945–48. În secțiunea a opta a volumului, consacrată poeziei șantieriste, puteau încăpea vreo douăzeci de autori ai locului. Aparținînd unei generații orfeline, Petre Stoica își ascunde, cu mare grijă, rubedeniile literare ce ar putea să-l inoportuneze. Prejudecata dosarului, descoperită în acel teribil deceniu al literaturii, funcționează fără greș și în cazul acestui scriitor exemplar. Ca și „complexul patern"...

Cornel UNGUREANU

---

* **Petre Stoica, Amintirile unui fost corector** (Ed. Cartea Rom., 1982) **Prognoza meteorologică** (Ed. Cartea Rom., 1981) **și Orașul-furnicar** (Orașul în lirica românească, antologie de Petre Stoica, prefață de Mircea Martin, ed. Minerva, 1982).

pretexte

Oglindăritul

lui Petru Irimescu

Dacă modern-meticuloasa, ignobila și abuziva fiscalitate fanariotă va fi putut, la noi, să pună impozite – cîndva – pe te miri ce (de unde, nu doar **văcăritul, albinăritul, vinăritul** – nu fără nici o noimă, ele, și, cît de cît, de înțeles –, dar și, într-un grotesc **crescendo, căminăritul, fumăritul, soponăritul** și, așijderi, **cintărăritul,** ca și, încă, – era să-l uit! – **gărdărăritul,** iproci..., iproci..., – într-un cuvînt, neoficial, „buzunăritul"!), de ce, la rîndu-mi, n-aș (pro-)pune, și eu, – cu titlu ipotetic – unul, să zicem, pe... oglinzi?! – **Oglindăritul,** așadar.

Nu, însă, unul pe acelea (cărora Bacovia, în niște **Nervi de toamnă,** le spune:) „publice, murale", ci pe oglinzile private, – oglindăritul fiind, astfel, un soi de „dare" analoagă acelui rău famat obol – la care, însă, cartoforii, în genere, consimt –, **caniota.** – Care, de altfel, nu s-ar zice că nu-și are rezonul ei. Căci, dacă faci – la Arnoteni! – „un maus, un drum-de-fier, un pocher" (fie și dacă nu ți se oferă „șprițuri", „coniacuri", nici „marghilomane"), cărțile, cele de joc, firește, – cu care nu se vine de acasă –, ele, orișicît, se jerpelesc și, tot mai „coșcove", se cunosc lesne (pe **verso,** bineînțeles!), iar verdele postav, cu timpul, se toacă și deteriorează...

...Tot astfel, pare-se, – oglinda, prin inclementă exploatare de către-aceia dintre vizitatorii noștri cîți suferă de speculoză, sunt narcisiaci incorijibili, catoptromani, baudelairieni **dandy*** sau adorabile „prețioase" – avînd, prin (inter-)mediul acestui „conseiller des grâces", să-și „délabyrinthe"-ze părul ori să-și considere – o viață! – „les trônes de la pudeur".

Pliniu, bătrînul, – de altminteri –, ca și, în **Parva naturalia** (care, desigur, „non sunt turpia"!), Stagiritul, ne asigură că, la lunație, o femeie, pe lîngă alte „malefìcii", i-ar întuneca oglinzii luciul („speculorum fulgor /.../ hebetatur" **), – cum discul (specular, și el, și, mai cu seamă, feminin) al Lunei conturbă/tulbură miraza obșteștii noastre maici, care e Marea, – între aceste patru elemente: Femeie, Lună, Mare și Oglindă, fiind – o știm preabine – tot soiul de (oculte) simpatii.

Acum, că Pliniu are în vedere oglinzi metalice, pesemne, – ca și, nu mai puțin, Aristotel –, chimismul cărora e altul, mai „afectuos" (căci mai **impresionabil**), decît acela al mai limpezilor, dar frigide, glaciale **(glaces!)** oglinzi vitroase –, nu schimbă, totuși, datele problemei. – Ce este una, pasămite, gravă..., iar nu o biată – oarecare – speculație...

...Acest „pretext" intitulîndu-se, de altfel, **Oglindăritul,** nu... **Speculăritul!**

---

* Căci – știe-se –, după Baudelaire, un **dandy** ar fi un ins avînd să-și ducă viața dinaintea unei („drastice"!) oglinzi.

** Cf. **Naturalis historia,** VII, 13, 2.

Șerban FOARȚA

viața asociației

● La Librăria „Decebal" din Drobeta-Turnu Severin, poetul Anghel Dumbrăveanu a prezentat volumul „Aproape" (Ed. Eminescu) al poetei Ileana Roman.

● La Casa de cultură din Sînnicolaul-Mare a fost lansat volumul recent apărut „Stăpinul soarelui" de Mircea Șerbănescu. Volumul a fost prezentat de prozatorul Marian Drumur.

● Marți, 12 octombrie, la cenaclul „Lucian Blaga" din Arad a citit prozatorul Cornel Marandiuc... 36 de poeme, dintr-un nou volum al său. Numeroșii vorbitori (15), dintre care: Viorel Gheorghiță, Gh. Schwartz, H. Ungureanu, Gh. Mocuța, I. V. Marcu, Gh. Moțiu, F. Bănescu, Francisc Vinganu, au subliniat acuratețea frazei poetice, profunzimea ideilor și vibrantul mesaj antirăzboinic pe care acest volum îl transmite.

● La biblioteca Filialei din Timișoara a Academiei au fost lansate volumele „Bibliografia relațiilor literaturii române cu literaturile străine" în periodice (1859–1919) și „Literaturi romanice", Ed. Academiei, 1982. Au participat scriitoarea Sofia Arcan și un colectiv de cercetători de la Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu" din București: Cornelia Ștefănescu, Mihaela Șchiopu, Luminița Beiu-Paladi, precum și redactorul cărții prezentate, Mariana Mazilu.

Cronica măruntă

● **Reportajul ca artă.** Nu există reportaj al lui Cornel Nistorescu (publicat, de regulă, în „Scînteia tineretului") care să nu se constituie într-o mică bijuterie publicistică. Pline de umor și de o abia disimulată ironie, articolele tînărului reporter sînt, aproape de fiecare dată, puncte centrale de interes ale cititorilor. Spre deplină edificare, vă recomandăm reportajul cu titlul „Cum se descurcă unii cu lădițele, dar stau prost cu morala" din ziarul de sîmbătă, 16 octombrie, 1982. ● **Efectul Pristanda.** Radu Mareș, în „Tribuna", din 7 oct. a. c., în articolul „Mărturia altei generații" depune o mărturie falsă: el numără după binecunoscuta metodă brevetată de Pristanda de cîte ori apare numele criticului Ioan Buduca în cartea „Vîrstele rațiunii". După socotelile prozatorului și gazetarului clujean, lucrul acesta s-ar întîmpla cam de 11 ori. După socotelile noastre, ar ieși maximum 3: de două ori citat de Florin Mugur și o dată de Paul Georgescu. Oricum ar fi salutar pentru cariera critică a lui Radu Mareș ca el să rămînă corigent numai (și numai) la aritmetică... ● **O nouă rubrică** ne propune „Suplimentul literar-artistic al Scînteii tineretului": ea se intitulează „Două coloane pentru dumneavoastră". Sîntem, totodată, invitați (în calitate de cititori) să facem propuneri ale „numelor celor pe care am vrea să-i întîlnim, ca parteneri de rodnice și amicale discuții" în anul 1983: Ne-ar place, în ce ne privește, să întîlnim în cadrul acestei rubrici numele unor scriitori pe care nu i-am prea văzut în paginile „Suplimentului" (să fi fost ei prea ocupați pînă acum?): Eugen Simion, Augustin Buzura, Mircea Iorgulescu, Nicolae Manolescu, Petre Sălcudeanu. ● **Propuneri pentru o istorie a literaturii române pe două coloane.** Constantin Sorescu a atins pragul de sus al insinuărilor. Din dorința (perfect motivată, din punct de vedere psihologic) de a-l scoate basma curată pe Ion Gheorghe, în „diferendul Lao Tze", (în conformitate cu principiul „Să crape și capra vecinului"), tînărul critic ajunge – cam prea devreme, după părerea noastră – la performanța inimaginabilă de a-l pune pe două coloane pe însuși Eminescu. Și asta în nu cine știe ce „fițuică" (citatul e dintr-un autor contemporan), ci chiar în revista care bate monedă pe respectarea marilor valori naționale. Ca temă de casă, îi oferim spre meditație lui Constantin Sorescu punerea pe două coloane a următorilor: Bacovia – Hemingway, Anna Ahmatova – Dimitrie Cantemir, Roa Bastos – Dinu Săraru, Paul Anghel – Lev Tolstoi. Nu continuăm lista de teama ca, totuși, tînărul critic să nu pață vreun conflict...

Anemone POPESCU

LIVIA CERNENSCHI: „Spre zări albastre"

NODURI ŞI SEMNE

Despre Nichita Stănescu s-a spus totul, şi încă ceva pe deasupra. Floarea criticii naţionale şi, iată, de o vreme încoace, şi vlăstare ale exegeticii internaţionale, sînt într-un necontenit turnir al decodării semnificaţiilor unei opere („imperfecte", după cum o numeşte însuşi autorul ei) tot mai greu de cuprins sub flamura unei singure tonalităţi critice. N-a rămas mai nimic neacoperit de valuta explicaţiilor teoretice, doar ici-colo mai poţi da peste vreun rînd, peste vreo sintagmă necatalogată, necuprinsă în imense tabele sinoptice ale creaţiei stănesciene. Privită de la distanţă, poezia lui Nichita Stănescu (plus acareturile exegetice) dă impresia unui şantier pe care o echipă de oameni de ştiinţă şi-a propus să facă cele mai bizare cercetări. Nu lipsesc nici foiletoniştii, cu sumarele lor instrumente de măsurat (din ochi şi prin comparaţie), dar cu egală punctualitate răspund la apel şi mai evoluaţii cercetători ştiinţifici. Ei au înlocuit empiricul organo-leptism al primilor cu fastuoasele descinderi cotropitoare ale metodelor ştiinţifice, crescute ca nişte uriaşe ventuze în jurul operei.

Trecerea anilor nu a „uşurat" pătrunderea exegetică în poezia lui Nichita Stănescu. Chiar la peste două decenii de cînd magistraţii criticii noastre au fost nevoiţi să se confrunte cu „fenomenul N. S.", pe porţile poeziei sale se intră cu aceeaşi timiditate. Precauţiile sînt la fel de necesare acum, aşa după cum erau la început. Ca într-o mină recent săpată, se poate pătrunde numai cu un instrumentar adecvat: lampa (ce luminează sensurile) şi tîrnăcopul (ce înlătură posibilele obstacole). Altfel, drumul prin întortocheatele tainiţe stănesciene poate duce la sucombarea oricărui demers critic, oricît de binevoitor faţă de poezie, oricît de obişnuit cu dificultăţile liricii moderne. Unul din paradoxurile acestei poezii este că ea poate fi mai uşor înţeleasă la o lectură aşa-zicînd **empirică** decît ar putea s-o facă plonjarea în mijlocul ei însoţit de un calabalîc superscientizat.

Pe Ştefan Aug. Doinaş, de pildă, poezia lui Nichita Stănescu îl obligă să reconstituie „opiniile despre inaccesibilitatea liricii moderne". Pe noi, mai modeşti, ne tentează, mai degrabă, să descoperim ce se întîmplă cu poezia lui Nichita Stănescu atunci cînd chingile retoricii au fost înlăturate, iar vocea poetului a pogorît în „regatul" cuvîntului. Ultimul volum al poetului, **Noduri şi semne,** (Ed. Cartea românească, 1982) ne va folosi drept vehicol pentru o atare întreprindere.

Volumul e mai puţin o „viziune a sentimentelor", concept la umbra căruia Nichita Stănescu a lăsat să înflorească o bună parte din recolta sa de arbori poetici de pînă acum, cît un proces complicat de „imaginare a cuvîntului", de luminare a actului creator din perspectiva conştientizării sale semantice. O poezie „cuvînto-centrică", în linia mai vechilor sale metode de cunoaştere poetică subiectivă, de extracţie ptolomeică, în care obiectul şi sensul poetic se relevă instantaneu, în urma investigaţiei prin cuvînt. „Divorţul dintre real şi imaginar" (de care vorbea Şt. Aug. Doinaş) e, în **Noduri şi semne,** o stare depăşită de evoluţia poeziei dinspre teribilismul spectacular al poemelor erotice şi mitologismul elegiac al aventurilor poetului prin odăile înmiresmate ale „dulcelui stil clasic", spre spaţiul mai rece al cuvîntului lăsat în unda de şoc a propriilor determinaţii. Lucian Raicu nota, în urmă cu cîţiva ani: „Nimic mai străin de programul său actual decît intenţia poetică în sensul ei constructiv, acela al cristalizării de 'forme' stabile, autonom lirice, corelat obiectiv al subiectivităţii..." Consideraţiile criticului, valabile pentru poezia mai veche, nu mai au şi motivaţia actualităţii. Încă de la ultimele sale cărţi (**Epica magna** şi **Operele imperfecte**) poetul a procedat la o binevenită schimbare de macaz. Dacă în exemplele sus-pomenite rezultatele nu erau chiar pe măsura investiţiilor şi speranţelor poetului, cărţile cu pricina fiind nişte – ce s-o mai lungim! – simpatice eşecuri, lucrurile se schimbă în volumul de faţă. Pe scurt: există vreo „intenţie poetică în sensul ei constructiv"? Există, chiar de-ar fi s-o probăm numai prin apelul la argumente grafice şi de dispunere a poeziei după o ordine riguros stabilită. Lucru neaşteptat la Nichita Stănescu, noul său volum este un **obiect estetic** (şi nu trebuie trecută cu vederea investiţia de bun gust a ilustratorului cărţii, Sorin Dumitrescu), un obiect estetic deliberat conceput sub forma unei construcţii lirice autoreflectante. Începutul cărţii stă sub semnul „acordării instrumentului" poetic, scriitorul ca atare substituindu-se baladistului, menestrelului. Intenţia **căutării tonului** e polemică la demersurile sale anterioare, e o rescriere a propriei biografii de creaţie, prin asumarea tuturor riscurilor, inclusiv acela al autoparodierii. Odată stabilit tonul, odată intrat în ghearele lacome ale discursului, vocea lirică se va auzi printre cele 33 de noduri şi 23 de semne simbolice ale cărţii. Înaintarea prin această „construcţie" are ceva din avansarea pe valuri, o deplasare îngreunată nu atît de posibilele furtuni, cît de surplusul de expresivitate pe care-l achiziţionează poemele ca urmare a coexistării într-un întreg. Poezia lui Nichita Stănescu începe, în **Noduri şi semne,** să-şi piardă staticismul marmorean ce-i transforma anterioarele poeme în **ziceri** de sine stătătoare, în nebuloase ce nu se puteau propaga dincolo de limitele vizibile ale sferei de demarcaţie a cuvintelor. Dimpotrivă, noul Nichita e poetul în expansiune, constructorul ce se mişcă la fel de elegant la înălţimile ameţitoare ale construcţiei, cît şi în subsolurile înnegurate ale textului. Rostirea nu mai e posibilă în afara acţiunii, poemele sînt tot atîtea „noduri şi semne" ale unui discurs amplu, unic, continuu.

DUMITRU JURAVLE: „Trofeu"

Eugen Simion a făcut o remarcă fundamentală asupra poeticii lui Nichita Stănescu. Criticul spunea că odată cu poetul **Necuvintelor** „poezia reîncepe să vorbească la persoana întîi". Într-adevăr, şi în **Noduri şi semne** poezia vorbeşte la persoana întîi, de pe poziţia maximei subiectivităţi, dar numai după ce a făcut un prealabil inventar poetic. Niciodată, ca aici, poetul celor **11 elegii** nu a fost atît de grijuliu cu ustensilele sale poetice. Trecerea lor în revistă e amănunţită, suferind existenţa unui **infinitism,** în egală măsură filosofic şi poetic. Ochiul, organ fundamental al etapei actuale a creaţiei stănesciene, îl revendică pe poet drept un adept tardiv al **şcolii privirii,** dar fără existenţa **inanimismului** discursiv al scriitorilor francezi. Din contră, inventarierea – act brutal de despărţire de mai vechea poetică a indiferenţei faţă de actul comunicării – e mereu contrabalansată de existenţa unei lumi zoologice adiacente, cu unicul (dar hotărîtorul) scop de a trece în pagină „duritatea de a gîndi în idei". Separarea vine dintr-o constatare ulterioară actului creaţiei (poate că nu întîmplător un poem cu titlul **Ars poetica** e aşezat în finalul volumului de faţă, e postpus „cuvintele obscene", vorbirii scabroase, incapabile să acţioneze altfel decît prin intermediari, prin misiţi şi codoşi ai comunicării).

Traiectoria lirică a noului volum e de la idee la comunicare. Dacă uneori poetul se opreşte la mijlocul ei, e din cauza cuvintelor ce joacă o farsă, o comedie a neadecvării. Ea e tradusă, mai întîi, prin persistenţa unui statism exemplar, premergător perfectei contemplări. Cuvintele sînt suspendate în golul propriului vid de semnificaţii, iar poemul e barajul pus în faţa cuvintelor: „Eram vrăjit şi nici nu mai mişcam, / toţi vulturii stăteau înţepeniţi în aer, / iar soarele spărsese cerul, / cu sunet de lumină şi cu vaer. / Pe jumătate doar din ea, / copilul îl născuse, / ea două capete avea / timpul încremenise / bătut în palma ta Isuse! / o, eli eli lama sabahtami, / o, eli, eli! / Mi se îngroşase rîul / ca o jugulară peste gît, / pe cîmpul ăsta nearat, urît, / iar caii se evaporau uşor, / deasupra nu era vreun nor, / mă înzeiam, mă înzeiam, / nu mai muream, nu mai muream, / în braţul meu întins şi rece / ca sceptru eu ţineam ce nu mai trece, – / şi fix eram, / piatră eram – / şi nici pămîntul nu-l roteam / nu răsăream, nu apuneam, – / şi ţara mea era un geam / prin care nimenii nu privea. / Stam rege fix, de piatră şi de stea / ţinînd oprit cuvîntu-n gura mea, / necintător".

De aici pînă la „îngroparea" cuvintelor nu mai e decît un pas. Organele proliferează monstruos, ochiul e vehiculul pe care ele sînt transportate în **ne-fiinţare,** în detaşarea de uman. Şirurile de legătură dintre cauză şi efect sînt separate, adeseori, de viziuni coşmareşti. Cuvintele plutesc în imponderabilul rostirii, iar cordonul ombilical ce le racordează la tensiunea poemului le ordonează în jurul unor puncte de maximă productivitate, echilibrînd gestul anterior al „despărţirii cuvîntului de idee".

În mod programatic, găsirea **tonului** marchează apropierea poetului de unul din polii literaturii eminesciene. Adevărata artă poetică e şi un extract din metafizica eminesciană, preluată nu atît în litera, cît în spiritul său: „Să mă dezobişnuiesc să mai fiu om / mi-a fost dat destul de uşor. / Să mă dezobişnuiesc să trăiesc / mi-a trebuit doar o moarte cu omor. / / De lupi mă dezobişnuiesc cel mai greu, / sînt singuri şi pe zăpadă. / / Desigur va trebui să mă dezobişnuiesc de singurătate, / Desigur va trebui să mă dezobişnuiesc de zăpadă. / / În rest, vreme trece, vreme vine".

Noduri şi semne e opera deplinei răsuciri a poetului în jurul axei poeziei sale, un excurs estetic cu un Nichita Stănescu în cea mai bună formă a sa.

Mircea MIHAIEŞ

Umbra faraonului

Dacă am ignora eleganta ţinută grafică a volumului şi am judeca la o primă şi superficială impresie, poesia lui Ion Noja, autor la a doua prezenţă editorială, nu are nimic spectaculos, nimic ostentativ, nimic „monden". Ştiind că nu întotdeauna vocile cele mai puternice sînt şi cele mai profunde, că în multe cazuri afişul provocator şi staniolul ambalajului ascund materia lirică cea mai banală cu putinţă, Ion Noja ocoleşte reţeta auto-mistificării din considerente de modă literară, izolîndu-se într-un spaţiu liric fără tendinţe de epatare, natural, echilibrat firesc. Cultivînd o cantabilitate din ce în ce mai greu de găsit în „grindina" de plachete ce încarcă raftul şi biroul foiletonistului, poetul clujean scrie rafinate şi muzicale elegii, inscripţii uşor romantice şi intimiste, ritualuri elegant caligrafiate stampe ori pasteluri, cu o rară demnitate a spunerii. Limbajul este intelectualist, bine decantat, trădînd o dispoziţie artizanală, egal împărţită pe parcursul cărţii. Sondarea proriilor stări, emoţii şi sentimente, autocontemplarea duios-ironică, abolirea iluzionării orgolioase, schiţează traiectul esenţial al unui eu liric prin excelenţă reflexiv. Aventurii şi, mai ales, aventurării în spaţii exterioare, îi este preferată introspecţia prelungită, autoanaliza consecventă, cititorului oferindui-se tulburătoarea luptă a poetului cu propriile sale îndoieli, cu spectrul amintirilor trecute, cu neîmplinirile existenţiale: „Indiferenţa din cochilia de melc, / Dintele unei lămpi de petrol / În cameră Ştirbă, / O limbă de ceas destrămată de timp, / Părerea de rău – liliac somnambul / În jurul luminii, / Iluzia – o cortină de tul / În loc de fereastră / Şi eu / Cu o valiză de fluturi închisă ermetic / Sub ora neutră / Rămas fără chei" **(Impas).** Deşi sentimentală arta poetului nu este declarativă, patetică, neliniştea lăuntrică fiind cristalizată cu maximă sobrietate a mijloacelor literare. O solemnitate înşelător-vetustă este efectul imediat al sugerării discrete a zbaterilor intime, a trăirilor dramatice: „Smulgeam sirguincios din mine cuvinte, / Vorbindu-le rămîneam atîrnat / de aburul lor dulce, rarefiat, / Planetă obscură-n văzduhul fierbinte / / Şi sufeream de rănile ascunse / În chip de frunze, de păsări, de peşti, / De reci şi uitate însemne cereşti / După forma cuvintelor smulse, / / Iar trupul meu de răni medaliat, / În care sîngele lătra pustiu / Cu fiecare moarte, tot mai viu / Se dăruia să fie cuvîntat. / / Cu vremea sub cuvinte mai rămînea depus / Un mil hieratic şi uleios / Ca resturi din durerea plînsă jos / La rădăcina crucii lui Isus." **(Trudă).** Modelul de taină al acestei confesiuni despre „ascunsa" şi nobila trudă a poetului trebuie căutat în calofilia scriiturii, asociată unei obsesii a Cuvîntului. Meditînd la condiţia cuvîntului poetic, Ion Noja se lasă cuprins de acea demnitate a visătorului care, în deplină consonanţă cu sine, va transcrie liric meandrele unor alcătuiri sentimentale. Muzicalitatea generoasă este în fond prelungirea propriei dispoziţii interioare, ce se orchestrează după retorica profundă a sunetului pur: „În fiecare cuvînt se pare că şade / Cîte un om cu tîmplele în palme, / Cîte un om evlavios şi solemn / Închis ca-ntr-o biserică de lemn / Împrejmuită de grădini solare / Şi turla transparentă de visare..".

Peisajul cultivat de Ion Noja este categoric imaginar, constituind în fond o varietate meditativă, un corespondent inventat cu mijloacele metaforei plasticizante, al propriei stări de spirit. Se poate vorbi chiar de un „sentiment al privirii" la acest poet pentru care simbolurile şi comentariile livreşti ies din rezerva lor interioară, pentru a redimensiona o imagistică marcată de gustul pentru ireal: „Era epidemie de ploi sentimentale, / Purta oraşul mantii lungi de domn, / Dezacordată fugă de ţambale / trezea acoperişele din somn. / / O clipă incoloră mă iriga agale / Cu molcome uleiuri în dulci alunecări, / Ploua cu sentimente rotunde şi ovale / Şi irişii albaştrii cădeau de nicăieri. / / Bolnav de transparenţă definitiv eram / Cum linse de lumină-s ferestrele în zori / Şi nu voiam şi-n ploaia de dragoste vedeam / Că numai iarbă albă mi-a răsărit în pori. **(Ploi de dragoste).** Dincolo de capricii trecătoare ori mode îndoielnice, credincios propriei sale structuri şi propriilor mijloace poetice, Ion Noja intentează un discret şi subtil recurs la „curtea veche" a rigorilor clasicizante.

NARCIS TEODOREANU: „Omul cu un scut"

Radu SĂPLĂCAN

Haralambie Țugui

CUVINTE ALE INIMII

Plopii, toamnele Timișoarei
ca niște legende trecînd, aurii
prin memoria-mi totdeauna de veghe
la marginea gîndului, în taina cuvîntului
cu zvon de nestinse în veci armonii.
Veneau spre mine ca niște auguri înveșmîntați
în bucurii și tristeți, deopotrivă
plopii aceia de caldă mătasă,
acolo unde atîtea priviri luminate de dragoste
mereu mă așteaptă sub zarea duioasă.
Acolo, prin dimineți și amurguri tîrzii ascultam
frenezia Banatului
din zîmbetul și armoniile lui Nicolae Ursu
cele fără de moarte...
O! Cavaler al iubirii de țară și adevăr
ce amar este Styxul ce ne desparte!
Plopii, toamnele Timișoarei
mereu cu mine prin depărtare și timp
ca niște cuvinte ale inimii pururi curate,
ca niște torțe venind din legendă...
Ard, de un foc nevăzut, depărtările toate.

CUVINTELE LUI AVRAM IANCU

Sus în Munții Apuseni,
Peste codrii cu poeni
Numai frunza dorului,
Numai glasul Iancului.
Freamătă prin vreme, roată
Către dulce țara toată
Ardere de jertfă, vie
Neamului pe veșnicie.
Au rămas și ne veghează
Inima din veacuri trează.
Vin cu noi prin zi și noapte
Fără temere de moarte.
Iancule! rostește doina
Risipind ceața și moina.
Iancule! se-aud din ramuri
neaplecate, sacre flamuri.
Fruntea-i cea de-a pururi dreaptă
Străjuie străbuna vatră.
Munți cu neclintiri de stînci
Cresc din ochii lui adînci.
Urcă, flăcărind prin timp
Al cuvintelor său nimb.
Glasul țării, de dreptate,
Înviat din veac de moarte.

RĂSPÎNTII

Orgile toamnei, multicolor
risipite-n văzduh, pe inima beată
de fiecare frunză pornind legănarea.
în fiecare lagună a clipei care îți vămuie
zîmbetul, lacrima, neuitarea.

Mai luminat dintr-o dată aerul
și munții cu găteli de Rodna aurind mătăsos
sîngele pădurii,
ciudatele ape ale diminețiIor reci.
Mai albastre velințele cerului (singura
și marea neliniște), prag orb peste care
trebuie să treci, trebuie să treci.

Ci urcă pe tîmple o nevăzută zăpadă,
albastră și mașteră presimțire de moarte.
Cine să-i deslușească iluminarea
cea cu abur de taină și de legendă
venind de atît de departe?

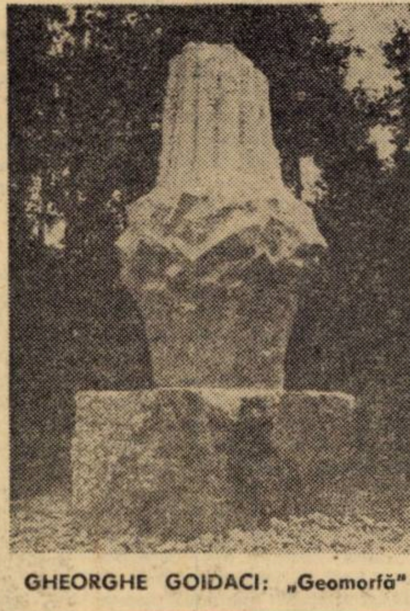
GHEORGHE GOIDACI: „Geomorfă"

Theodor Purice

ULTIMA IARNĂ

În ultima iarnă a lor,
în grajd, caii nechezau stins,
trupurile le-au devenit transparente,
le zăream inimile-mari păsări de
foc închise-n cuști de oase,
sfîntul, pe ceruri, chip omenesc
de-o frumusețe întrecînd omenescul luase
și caii înspre el nechezau stins,
înspre pășunile lui, înspre apele lui, înspre soare,
aburea trupul meu lîngă cai adăpîndu-i,
mama cînta și cîntecul ei și astăzi mă doare...
Se făcea căldură în jur,
mirosea a iarbă cosită, mirosea a abur de lapte,
capetele cailor peste mine nechezau stins,
mama cînta,-mirosea a cuvinte aprinse...

REÎNTOARCERE

Și trupul meu dintr-o dată a fost străpuns
de o mie de tuburi de orgă,
colindat eram de sunete,
inima încerca să-nchege o melodie din
acest tumult, din această furtună,
din fiecare tub pleca un drum
și fiecare drum era o sîngerare,
o țeastă omenească cît un deal
striga spre mine din mijloc de cîmpie
și strigătul acela, doar strigătul acela
intrat în venele trupului meu devenea melodie...

*

Și țeasta aceea uriașă era a moșului meu
căzut într-o răscoală țărănească,
O, strigătul lui, cîntecul lui cum curge
prin venele mele, cum poate cu patimă să mă trăiască!

*

Vin bunule spre sat, mă-ntorc înapoi supus,
vin spre izvoarele ochilor tăi de
apă moartă și de apă vie,
primele case cum le-am zărit, trupul de-o
mie de tuburi de orgă mi-a fost străpuns și-mi
cîntă sîngele-n ele a tinerețe și-a copilărie.

VIZIUNE

Printr-un rîu ce-și izvorește apele din mine,
plin cu pești de aur, șapte boi trag
un înflorit deal încărcat c-un sat,
copilărie dealul se cheamă, printre case
aleargă trupul meu,-copil, întotdeauna deasupra cu
o coroană de împărat,
alb porumbel cu o ramură de măslin
înaintea blînzilor boi înaintînd lin
spre-un ireal ținut, veșnic nins,
unde, îmbătrînit, sufletul meu în capcana
aducerilor aminte e prins...

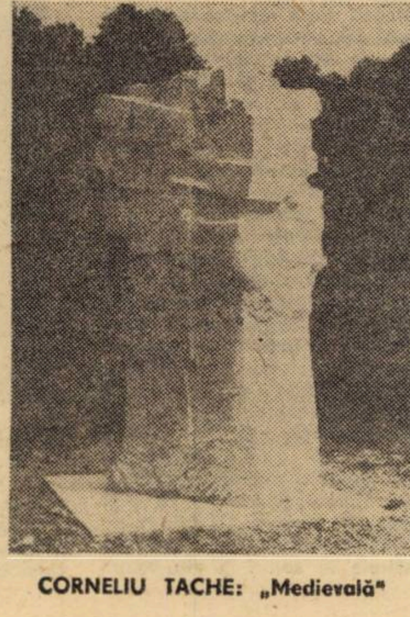
CORNELIU TACHE: „Medievală"

DUMITRU SINITEANU

SĂ-I PĂSTRĂM VIEȚII O HERGHELIE, NU UN CAL...

De cînd se știuseră, – și cine-ar mai fi putut să spună de cîtă vreme dacă Șechinul, satul lor adică, își păstrează urme adînci încă dinaintea dacilor liberi? – păieștii își avuseră casele, ogrăzile pentru grajduri și colne împreună cu grădinile de zarzavaturi, pe o uliță întreagă cuprinsă între fosta piață unde se vindeau și se cumpărau cai și ulița „mare".

Să ne oprim așadar, prima oară, pentru a ajunge la o anumită întîmplare, – întîmplare care avea să readucă la lumină o orînduială veche, în viața șechinenilor, prin anul lui '78! – la cîteva „intervenții" – hotărîtoare pentru viața oamenilor și a satului lor – săvîrșite de păiești...

De pildă, în vara lui '51, – deși un oarecare Szabo Aladar își petrecuse vremea printre șechineni încă de la sfîrșitul lui iulie '48 (da, da, de atunci, și nu doar de după martie '49) – a fost destul ca unul dintre păiești, Paia Pavel, la poarta căruia acel Szabo nu bătuse niciodată pentru a sta de vorbă, în vreun fel anume, cu el, să se ducă în localul sfatului popular și să-l caute pe Doclinău Ilie, secretarul de partid din sat, ca, în numai două luni și jumătate, să se poată inaugura ceea ce se dorise inaugurat încă din '49; să se pornească adică, pe calea transformării socialiste a agriculturii.

Ce l-a determinat pe Paia Pavel să facă acel pas? Vreo „lămurire" anume? Vreo oarecare constrîngere? Nici pomeneală! Paia Pavel, după ce își treierase griul de pe pămînturile lui, – adunîndu-și pînă și spicele, toate, cu greble mînuite de el, de feciorul lui (tot Pavel), de bătrîna nevastă de-o viață, și de noră-sa, Mina, – și-l dăduse tot, pînă la ultimul bob, ba mai și trebuind să cumpere o însemnată cantitate de grăunțe necesare s-acopere pe cea prevăzută drept „cotă", vînzînd ultimul galben de aur din salba bătrînei sale, salbă moștenită de la mamă-sa, – își chemase feciorul și îl întrebase; tot scurt la vorbă:

– Cîtă vreme mai avem hrană pentru cai, fecior?

Promt, Pavel tînărul, la fel de scurt la vorbă, îi răspunsese:

– Tri săptămîni!

– Bine... mormăise bătrînul Paia, îmbiindu-și feciorul să tragă o gură de rachiu și să stea pe un scăunel în tîrnațul deschis al casei lor de „sus".

Apoi, după ce își fumase pipa, tot în tăcere, își chemase bătrîna, pe Sofia, și-i spusese:

– Pregătește-mi, măiculiță-maică, hainele de sărbătoare!

– Și cămașa și cismele? întrebase Sofia.

– Și! îi răspunse bătrînul.

Și alte vorbe nu se mai închegaseră între ei. Doar după ce se îmbrăcă și-o luase pe poteca din grădină să iasă în piața mare a satului de lîngă biserica ortodoxă printr-o portiță anume făcută să scurteze drumul, la întrebarea lui Pavel tînărul, „Om porin-o-atunci?", bătrînul mai spusese:

– 'Om! Că făr' de hrană cailor, ni-s morț'! Și nu putem! N-avem îngăduința să murim trăind p-aici d-atît-amar de vreme!...

...Aceasta se-ntîmplase pe la orele patru. După amiaza. Pînă-n apus de soare, păieștii, toată ulița, și ceilalți doi din celelalte ulițe, semnaseră hîrtii de trecere, din obiceiurile vechi, înspre altă viață! Cum o fi acea viață! Pentru că nu-și puteau lăsa caii să moară, fără cai s-ajungă-n umbra spinilor!...

*

...Treburile merseseră apoi, așa cum merseseră. Și cum se știe; excluderi, reprimiri... vinovați și nu tocmai... Doclinău Ilie se dusese-n alte lumi, otrăvit fiind, nu d-oftică mort cum se spusese; venise altul, la partid, în locul lui; Szabo Aladar făcuse, prin Șechin, vreo patru fete, făr' ca nume să le dea, dar satul nu scrîcnise; că, prunci, erau trebuitori! Se-ntoarsese însă, într-o seară-n '57, Pavel tînărul, acasă. Și se trîntise „lemn" în grădina de zarzavaturi, așteptîndu-l pe bătrîn să-și termine săpatul rîndului de cucuruz pe care-l semănase de-a-lungul gardurilor toate.

– Ce e, mă?! îl întrebase – apoi bătrînul, cînd își aprinsese pipa și se-așezase și el, – bătrîn lîngă tînăr – jos, pe iarbă-n marginea potecii.

– Vînd pă cai, italienilor. Pintru sălam! P-ăilalți îi pușcă!... scrîșnise tînărul, scoțînd și sticla cu rachie din buzunarul nădragilor, adus rachiul de la cooperativă, rachiu în vase de frăgar nemaifiind de trei sau patru ani. Trăsese-apoi și Paia, bătrînul; patru guri, nu una cum obișnuia; trăsese și întreaga pipă, și-apoi, fără vorbă, se și ridicase. Pavel tînărul îl urmase și îl auzise adresîndu-i-se mamei lui, bătrîna Sofie:

– De drum lung pregătește-mi, măiculiță-maică, haine: și cismele de călărie. Pune haine și într-o desagă, că, în noapte, m-oi lua d-aicea...

Intrase-apoi bătrînul în cămară, unde, mai de multă vreme, se țineau slăninile și șuncile și damigenele rachiului de praznice, și se întoarse cu o s clă. Rachiul era galben. Pavel tînărul se și cutremurase cînd îl văzuse pe bătrîn c-o sticlă dintr-acelea; rachiul galben și bătrîn și tare se păstra doar pentru praz ice! Bău bătrînul, doar o gură. Bău și înărul, poftit de tată. Chemă pe Sofia, să ea. Și nora și-o chemă bătrînul. Și le înt se sticla. Apoi, cu toții-l auziseră:

– Te duci, Păiuțule, la lișcu. Îi iei mîrțoagele. Îi zici că mie-mi trebuiesc! Apoi, îmbeți grăjdarii. Îmbeți i paznicul, și-aduci, în marginea din ăsărit a satului, pe Șarga ceea tînără; și pe Roibu, mînzul. Numărul de cai, du nd mîrțoagele lui Flișcu, rămîne-n graj același! Priceputu-m-ai?

– Prost, n-am fost! cu fața luminată îi răspunse tînărul. Și-o și porni...

...Rămași apoi doar Pa și bătrîna Sofie, aceasta-și întrebă bă[illegible]e-o viață:

– Îi scapi, Păiușule al eu?

Și-abia atunci, în um ă de pridvor, oftă bătrînul Paia. Nu tă; gemu de moarte, parcă; și se și p că 'naintea bătrînicii sale; și-o lăsă s audă:

– Cum altfel, măiculi -maică?! Cum altfel să mai trăiesc, ne lestemat să fiu de moși și de strămoși?! capul și-l lăsă bătrînu-n poala Sofiei. atunci, în gest uitat și neuitat, bătrîna S fie își trecu mîinile bătătorite prin părul lbit dinspre trecerile de treceri din ultin ani al bărbatului ei; și semnul crucii făcu apoi, rugîndu-se, dar și-ntrebîndu ne-ntrebîndu-l, împăcată să se știe:

– Te-i întoarce tu, băr at al meu! Venit-ai tu, de prin războaie nu-i rămîne tu, străin, să pieri în țara ăstră, unde nu pierit-au niciodată doar străinii, ce-au vrut-o-ngenunchiată...

...După miezul nopții, marginea dinspre răsărit a satului, în nte de a-ncăleca pe Sara[illegible], bătrînul P îi mai spusese Sofiei:

– Și de-o fi să mă aducă cu picioarele-nainte, să se scrie-n dosul crucii de la mijloc, c-ajutor, la greu, prin părțile Hălmajului să caute... Știi tu unde! Îi cunoști pe Sămădăi! Om găsi noi loc vieții noastre să-i păstrăm o herghelie, nu un cal!

...Noaptea-l înghiți apoi pe Paia Pavel; și nu s-a mai întors, la casa lui, decît să-i aprindă, un nepot, o lumînare-n început de drum spre alte lumi și tărîmuri.

*

...Înspre-nceputul strîngerii de cucuruz de pe pămînturi, prin '78 adică, bătrîna Sofie suna la ușa unui apartament dintr-un bloc al orașului. Cînd o văzu, nepotul ei – tot Paia – rămase uluit și, sărutîndu-i mîna, îngăimă:

– Cum... cum ai venit?!

– Cu trenu', cum altfel?! O, nu-ți născu, mai ieri-alaltăieri, o fiică, fiica? Nu m-a făcut, s-ajung, și stră-străbunică? Și nu o boteză Ioana, ca pe mama mea s-o cheme?!... S-o văd și s-o cinstesc venit-am! Și-o binecuvîntare să îi dau...

Și intră bătrîna-n casă. Privi în jur, trecu prin toate încăperile, și-abia apoi, cu mulțumire-n ochi și-n suflet, se și așeză...

Mi-i duce să îți văd nepoata și-apoi, porni-vei la un drum. De călărit, învățatu-te-o el, moșu-tău, cînd prunc erai, de-o șchioapă... Te-i duce... i-i căta pe-acel de-un neam cu Sămădăii, din Hălmaj; li-i da biletu'-acesta; ți-or da o Șargă și un Roib; și-i cumpăra mai doi, tot iapă și-armăsar. De soi să fie, cum se-nvoiră ei cu Paia-l meu, în anii de demult trecuți. Ai șaptezeci de mii; d-or mai trebui, le-om mai trimite! Da' nu aș crede! Zice-se că doi, de soi din cela bun, cît o mașină trainică se vînd...

– Bine, măiculiță, m-oi duce; dar, de ce nu l-ai trimis pe unchiul?!

– Bea prea mult, prin birturi! Și-a și-nceput să șchiopăteze; de la rana veche, din război, și de la rana nouă, pare-se... Îi ducem cai; să-nceapă, iară, lucrul să are și ograda, nemaitrebuindu-ne; să are și grădina; să se pună, iară-n rînd cu oamenii; prin cai! Cu brațul și tractorul, fără cai și bălegarul lor, și fără vacă-n grajd, și porci și oi, văzutu-s-a țăran nu ești! Grăbește-te, numa! N-am vreme să aștept! Trecut-am înspre nouăzeci; m-o fost destul! Să nu mă mai aștepte, singur, Paia! Asta vreau, adică, de la tine...

Și după ce își ridică înspre soare străstrănepoata și-și și văzu nepostul înspre Sămădăi pornind, se-ntoarse, împăcată, către casa ei bătrîna Sofie; așa cum și venise; neîngîrbovită; și cu ochii în culori de cer senin! Ce o rugase Paia-al ei, bărbatul de-o viață, ajunse să înfăptuiască...

*

...În '81, în miresme de trifoiuri coapte și în zi cu soare blînd, nu pe brațe-o duseră în ultim drum pe Sofia, bătrîna. Ci cu patru cai. Și cu zece călăreți de cîte-o latură a sicriului. Toți douăzeci și patru, negri. Avuseseră de unde-alege! Nu fuseseră toți caii secătuitului lăsați. Și nici învinșii de mașini să se numească! Și – cine știe?! – poate că de aceea, după „ma-ma", prim cuvînt rostit de o păiască, chiar de nu-n Șechin trăia, fusese... „calul"!...

PETRU STOICU: „Elogiu pămîntului"

din literatura universală

„Farse și trăznăi ale Marchizului del Grillo*)"

Deși este imposibilă precizarea exactă a epocii în care a trăit, îmosul Marchiz del Grillo a existat realmente – concordă părerile istoricilor (o aut izată opinie în acest sens exprimîndu-și Raffaelle Giovagnoli, autor cunoscut public i nostru cititor prin cartea pe care-a consacrat-o personalității lui Spartacus).

Autor al unor păcăleli rămase de pomină, ilustrul șugubăț romar are și un nume pe măsură (grillo însemnînd greiere). Se pare că nu întîmplător, în elicula de succes realizată de Mario Monicelli, eroul este interpretat cu aplomb e Alberto Sordi. Prostia, lăcomia, trufia, alte vicii sînt cu necruțare luate în rîs.

Spicuim cîteva întîmplări adunate în volumul „Farse și trăznăi e Marchizului del Grillo", apărut sub îngrijirea Paolei Miotti, în speranța de a oferi cititorilor cîteva clipe agreabile.

VAMEȘII PĂCĂLIȚI

Marchizul făcuse un rămășag cu mai-marii vămii orașului, susținînd că va aduce în oraș un porc fără să plătească taxa legală.

Închirie o ladă încăpătoare, plăti o îngropăciune de lux și, cam la un kilometru de oraș puse lada în carul funebru. Apoi jalnica procesiune se apropie încetișor. La postul de control, vameșii înțepeniră smeriți și salutară întristatul convoi, spre hazul nespus al marchizului, care opri puțin mai încolo cortegiul și, după deschiderea lăzii, le arătă celor aflați în post că onorurile pichetului fuseseră adresate unui... porc intrat în oraș fără achitarea cuvenitei taxe.

CAII SPERIAȚI

În timp ce la Teatrul Tordinona, floarea aristocrației capitalei asista la spectacol, în apropiata piață de lîngă podul San Angelo, așteptau o mulțime de trăsuri luxoase. Vizitiii dormeau pe capră, așteptîndu-și stăpînii, iar marchizul del Grillo, secondat de slujitori legă picioarele cailor și roțile cîtorva echipaje.

La ce bun să mai descriem zăpăceala ce se iscă atunci cînd bietele animale încercară să pornească spre casă cu elegantele doamne și impecabilii cavaleri... Trebui destulă vreme pînă să se restabilească ordinea și să se liniștească panica. Multe au fost comentariile spectatorilor, unic însă hazul marchizului care, mulțumit de soție, își răsplăti cu generozitate ajutoarele și se întoarse la palat cu gîndul îndreptat deja spre o altă trăznaie.

TIGAIA FERMECATĂ

Un bogătan cunoscut pentru zgîrcenia sa îi aduse într-o zi marchizului o seamă din produsele moșiei, nebănuind ce festă i se coace.

Marchizul îi ceruse unui slujitor să cumpere cea mai mare tigaie ce se găsea de vînzare și să o pună la foc umplută cu castane. La sosirea fermierului, tigaia urma să fie adusă, fumegînd, în încăperea în care acesta trebuia să fie primit. Zis și făcut. Marchizul îl întîmpină spunînd:

– Intră, jupîne Biagio, vino să vezi noutatea pe care am adus-o de la Paris!

Fermierul se ploconi:

– Ce strașnic miros de castane în palat, excelență!

– E o specialitate pregătită de noua tigaie care gătește fără foc cele mai gustoase feluri de mîncare din lume.

– E cu putință?! exclamă avarul, căscînd ochii.

– Privește și gustă, răspunse marchizul și îi porunci valetului să-i servească un taler cu castane fierbinți.

Gustînd fructele, fermi ul nu mai contenea cu laudele și, nec lipindu-și privirea de pe tigaia încinsă își arătă cu fereală dorința de a avea, asemenea raritate, care i-ar fi adus serioasă economie în privința combust ilului.

Marchizul se lăsă rugc apoi se învoi să-i cedeze tigaia în :himbul a două capre. Îl dăscăli să nu se bată cumva de la regulile de folosire. P orietarul trebuia să o atîrne de tavanul o ii și, cu un băț, să o învîrtească timp d două ceasuri. Desprinzînd-o și așezînd- în mijlocul încăperii, să o umple cu t ce trebuia pregătit și tigaia... va face estul. Dar totul să se petreacă în cea m desăvîrșită tăcere. Dacă tigaia nu în pea să se înfierbinte, fermierul trebui să o ia de la capăt și să mai rotească igaia.

Omul plecă de la Rom satisfăcut, ploconindu-se din cale-afară, nerăbdător să ajungă acasă și să pună la treabă vrăjitoria pariziană, și trezi familia, o convocă în cea mai arătoasă cameră, fixă cu o frînghie de tavan minunăția și începu să o învîrtească folosind bățul primit de la marchiz, fără a lua în seamă întrebările stăruitoare ale nevestei și copiilor. După vreo două ore, trudit, leoarcă de sudoare, umplu tigaia cu ouă și o așeză în mijlocul odăii.

Trecu mai bine de un ceas, dar tigaia nu dădu semne că ar fi fost învîrtită îndeajuns, așa că zgîrciobul repetă operația fără a da vreun răspuns alor săi, încredințați de-acum că omul se scrîntise.

Vremea trecea și îndărătnicul își învîrtea comoara plină cu ouă cînd, lovind prea cu rîvnă, poate din osteneala prea mare, din pricina somnului, a furiei sau din cauza neputinței de a domoli curiozitatea privitorilor uluiți, sparse prețiosul vas. Ouăle zburară în toate părțile: soața fu împroșcată pe obraz și pe veșminte, pe fiu aproape îl chiorîră, toți purtară zile în șir semnele isprăvii.

Disperarea zgîrcitului fu de neînchipuit, pentru că bietul se considera vinovat de nereușită. Numai după ce smulse făgăduiala nevestii că îl va întovărăși la Roma să încerce că capete de la marchiz o altă tigaie miraculoasă, se liniști.

La ce bun să mai descriem hohotele marchizului la auzul întîmplării, părîndu-i rău că nu are alte tigăi fermecate, îl asigură că în viitoarea-i călătorie la Paris va face rost de o duzină, astfel încît să-l poată obișnui să le învîrtă fără a le mai sparge...

Traducere și prezentare de
Viorica BĂLTEANU

---

* Lazzi & Sollazzi del Marchese del Grillo, a cura di Paóla Miotti, Francesco Chisari Editore, Roma, 1981.

Florica Nubert

BUNICI PIERDUȚI

Și vine lumea în care
Cu zodii de lumină
Sosesc gutui în casă
S-aprindă lampadare
În colțuri cu povești.
Bunica se-ntoarce,
Strîngînd pe rafturi soare
Din miezul cald de prune
Și verde mătăsos.
Pe masa încărcată
De oale smălțuite
Doar flori de crizanteme
Înmiresmează-n jur...
Și fierbe iarăși mustul
În crama de la vie,
Bunicul, dus pe dealuri,
Ascultă zvonul lui.
Și vin prin amintire
Înaltele coline
Învăluite-n ceață
Și-n frunze sîngerii...
Bunici pierduți în toamnă,
Pe unde să vă caut,
Cînd scutură castanii
Mingi grele de tăcere
Pe pieptul vostru firav
Acoperit cu lut?

LACUL LEBEDELOR

Astăzi mi-am îmbrăcat visele
Ca pe niște mici balerine
Cu rochiile albe din
„Lacul lebedelor";
Picioarele lor grațioase
Au alunecat în pantofii ușori,
Fulgi argintii plutind
În ritmul acelor melosuri
Auzite numai și numai
De mine.
O orchestră de muzicanți orbi
Cîntă divin notele nevăzute
Pe care, de fapt, le purtau
În sînge,
Și atunci micile mele balerine
Se-nfășurau în niște piruete
Ca într-un zbor diafan,
Un zbor al luminii..
În rochii albe strălucesc
Și astăzi în „Lacul lebedelor"
pentru visele mele...

Ivan Miroslav Ambrus

NEGAREA ZBORULUI

Chiar atunci cînd îl lăudam
cît de frumos plutește
cum privirea ta-i susține zborul
s-a prăbușit în liniște
Desigur mai este posibil
mai este posibil
să menții jocul
cu regulile-i bine stabilite
Mai este posibil
din stînga zîmbetului tău
să zărești o noapte de mercur
în care nici o frumusețe
nu se aseamănă celeilalte

Chiar atunci cînd îl lăudam
cît de frumos plutește
a privit în jos
și a zărit chipul unei nopți de mercur
din stînga zîmbetului tău

Și atunci a început să conteste
zborul prăbușindu-se

CĂUTĂRI

Și totul imită rotunjimea consimțămîntului
și piatra din epoca de piatră
preschimbată-n fața ascunsă a neliniștii
și toba de eșapament pusă-n poziția de pîndă
și rîul care vrea să fie oglindă
Și totul imită rotunjimea consimțămîntului
numai eu nu renunț la nopțile izomere
care diferă una de alta
doar prin gesturile iubirii
numai eu nu sînt încă de acord
și caut zadarnic în noroiul frămîntat
sensurile ascunse ale apelor curate

DIMENSIUNE NEDEFINITĂ

Tu încă dormi în dimensiunea nedefinită a somnului
numai poetul poate nimici frumusețea într-atît
încît somnul femeii îl reduce
la o banală liniște la o ridicare de piept
numai poetul poate visa așa de nerușinat
Doamnelor și domnilor toate acestea le-am inventat doar
În spatele fiecărui cuvînt este ascunsă clipa cunoașterii de demult
tabloul cifrat al lui Klee
frumusețea nimicită
pe care o poți zări doar de la spate
Bineînțeles că poetul nu-și explică niciodată propriile lui poezii
deși lucrul acesta ar fi interesant
Cum poți dormi
în dimensiunea nedefinită a somnului
deși ar fi fost interesant să știm
ce gîndește poetul
despre nimicirea frumuseții

Traducere din limba slovacă:
Ondrej ȘTEFANKO

Dragomir Magdin

POETICĂ

Ia două-trei cuvinte neoarecare
Și formulează-mi un fluture:
Lucrurile au o pojghiță tare,
Aripa lui ar putea s-o scuture –

Auzi? Vine o vreme cînd miezul tresare!

Cum stau – ventuze pe lucruri – cuvintele,
Ia cîteva din ele și aprinde-le,
Frecîndu-ți, de silabe mai aspre, dintele –
Vezi? Pe lucruri încep să-nflorească fluturi de sare!

PASTEL

Azi vine-un tren cu liniște-n oraș
Peroanele se-nghesuie să-l vadă
Asfaltul intonează cor de pași
Un pui de clopot a scăpat în stradă

Un avion aduce din zenit
Eșarfa comandată de-o mireasă
Tocmai acum puștanii s-au găsit
Să bată mingea la un colț de casă

Un parc i-a spus orașului pe șleau
„De ani de zile n-ai avut concediu –
Un gram de clorofilă să-ți mai dau?"
Și răsări un plop ca intermediu
Ce noapte albă-n cupele de crini
Tramvaiul trei e-n șoapte cu-o vitrină
Azi pe la prînz va ninge cu senin
„Cum, n-ai citit ziarele, vecină?"

PARALELĂ

Oglinda apei tăinuiește cer,
Oglinda lunii tăinuiește ape;
Dar cîtă noapte-i într-un giuvaer
Și-n moarte ce neliniște încape?

MONORIMĂ

De mult ce-mi place-a lumii tevatură,
Ador și-un fleac venit de la natură:
Să rîd, închis în propria-mi făptură,
Cum rîde Timpul, cu peceți pe gură...

CU IMNURI MUTE

Spectrele clipei dăruite ție
Sînt cioburi înghițite, de oglinzi:
Cu imnuri mute vreau să te deprinzi
Și cu hlamida pură, de hîrtie...

AERE PERENNIUS

Cum sîngele zării se scurge-n pămînt,
Cum pasărea-n cheag de lumină se stinge,
Ne întoarcem la Cîntec, de tăcere vibrînd,
La semințele lui, amorțite-n laringe...

Ion Davideanu

PASTEL

Încă e noapte
cînd coasa
tatălui meu
sare din grinda
șopronului,
gresia singură
se leagă la brîu
și-i aerul magic
și stele roiesc
în fîntîni
vibrări suitoare,
bătrînul pornește,
bătrînul iubește,
iubita, din flori
de pămînt și visare,
trimite un zîmbet,
mireasma din zare,
el fluieră înzdrăvenit,
doamne, cîntecul aburit,
sărutarea oțelului
cu iarba,
glasul răgușit
al cucului,
umplerea mea cu gînduri,
cu înfiorarea frumoasă,
cu speranța
de pe dealuri și cîmpuri...

REVELAȚII

Ultimul cal
al
Machedonului,
marele lui
credincios,
ler
luminos
și netrecător
eter
plîngător-zîmbitor,
deseori,
la crucea de zori,
am întîlnit,
rătăcit
în sîngele meu,
acel foc de culoarea deșertului,
cu o singură pată pe frunte,
ca într-un munte
un izvor
orbitor...

ȘTEFAN MACOVEI: „Tors"

SEMNE

Nu știu pe cine
am întrebat
cît e de bine
într-un oftat
dacă norocul
dă să se prindă
ca busuiocul
tînăr de-o grindă
cînd pe sub oile
gîndului blînd,
norii, pierd foile
nucii în vînt,
semne de toamnă,
galben-albastre,
iată-ne, doamnă,
la ale noastre...

SCRISOARE

Prietene, așa socot,
de mult nu distilezi cerneală,
trăiești război,
bați faima goală
a spusului frumos-perfid,
tu vezi doar dacă ochii
ți se-nchid,
aleasă vreme ai ales,
în zorii florilor
de șes,
cînd fiecare
adiere
sărută duh de pitulice,
iar frunza tremură
și zice,
eu toată viața, cred, aud,
aici în propriul meu sud,
întru iubit același astru,
sudori de trandafir albastru
ce-l rod secundele de-a rîndul,
rezistă-ți, te sărut cu gîndul...

LA OPERA ROMÂNĂ DIN TIMIȘOARA:

„Lucia de Lammermoor" de Gaetano Donizzeti

În prima pleiadă de muzicieni romantici, după Gioacchino Rossini și Vincenzo Bellini, în genul teatrului liric, se înscrie, printr-o mare sensibilitate și o expresivitate pură, Gaetano Donizzeti. Dotat pentru opera bufa, în linia lui Rossini, chiar dacă nu cu aceeași virtuozitate sclipitoare a „Lebedei din Pesaro", cum îl numeau italienii pe creatorul „Bărbierului", nici cu aceeași concepție gravă ca Bellini, Donizzeti a găsit, totuși, în perimetrul tragediei muzicale, terenul prielnic creării unei muzici de o largă cantabilitate, cu elemente melodice expresive, de la linia simplă, de pură romanță, la pagini de virtuozitate vocală. În sensul acesta, „Lucia de Lammermoor" se înscrie ca un moment de culminație a teatrului liric donizzetian, denotînd fior dramatic autentic, apropiat deja tensiunii viitoarelor drame verdiene. În sumbrul sfîrșit de secol al șaisprezecelea, scoțian, prin drama lui Walter Scott, Donizzeti găsește resurse muzical dramatice originale, de a concepe o lucrare lirică ce poartă amprenta personalității și artei sale.

Beneficiind de aportul dirijorului **Daminescu,** al tenorului **C-tin Ceapragă,** ieșeni, ca și de al timișorenilor **Ana Stan Slusar, Emil Rotundu, Vasile Tcaciuc, Arpad Kovacs, Lia Macarie-Aman, Al. Sirbu,** spectacolul operei noastre s-a impus, devenind unul ce merită atenția prin virtuozitatea interpreților și prin coerența dramatică a jocului lor scenic. Astfel, **Emil Rotundu** l-a întruchipat cu grandoare vocală pe feudalul corupt și crud, vocea ca și jocul său, mai ales în tabloul trei, fiind insinuante, perfidia unindu-se cu lamentația, conturind un personaj veridic și impunător. Nu mai puțin pregnant, cu sclipiri de tenor de clasă, a fost jocul și intepretarea dată lui Edgardo de oaspetele ieșean **C-tin Ceapragă. Interiorizarea** dramei sale, maleabilitatea și căldura vocală, un fior de autentică trăire scenică a rolului au făcut din Edgardo un personaj tragic, în nefericirea aspirației sale de iubire și de păstrare a ultimului vestigiu al puterii pierdute. Tenorul, mai ales în tabloul final, atinge zone ale unei inefabile poezii tragice, cu un glas percutant, scînteietor și mustind de un lirism frapant. Între cei doi dușmani, confruntîndu-se cînd cu cruzimea fratelui Enrico, sau cu îndoiala iubitului Edgardo, Lucia **Anei Stan Slusar** a fost servită de o voce puternică, sănătoasă, curată, dar mai ales de o pătrunzătoare capacitate de interiorizare. Scenele din tabloul trei și patru, ale actului doi, confruntarea cu Enrico, sau mai ales scena nebuniei, au atins, prin glasul intepretei, cota de sus a unei tensiuni vocale sclipind de vitalitate și autentic tragism și de o patetică participare la dramă, interpreta colorînd vocal sceno macabră prin accentele teribile-i sale suferințe, atît de fidel surprinsă în joc și în interpretarea muzicală dată rolului.

În fine, aportul lui **Vasile Tcaciuc,** în Raimondo, într-un rol de fundal, dar participant constant la dramă, prin solo-ul său, a făcut ca vocea sa amplă, ca o destăinuire sumbră, să impresioneze auditoriul și să fie un gen de narator al celor petrecute. **Lia Macarie Aman, Al. Sirbu, Arpad Kovacs** și-au adus și ei aportul necesar vocal și interpretativ unui spectacol bun și emoționant, condus cu aplomb, finețe și seriozitate dirijorală.

„TOSCA" de Giacomo Puccini

Ramură ultimă a romantismului teatrului liric, verismul italian, prin Giacomo Puccini, inscrie ultimele sale pagini, chiar dacă în creația acestuia curentul în sine se metamorfozează, înnoindu-se muzical prin tehnici noi, wagneriene, eliminind exagerările pasionale, tipic veriste, gen Mascagni sau Leoncavallo. În adevăr, ca ilustru reprezentant al verismului, Puccini nu ia din el decit, poate, accentuarea trăirii subiective, impunîndu-se, în schimb, prin echilibru psihologic, prin drama pusă în contextul social și istoric. Adevărat om de teatru, creindu-și operele printr-o dramaturgie unitară și strict închegată artistic, sobru în desfășurare, cu mijloace economicoase, dar mustind de o tensiune a conflictelor și caracterelor, muzica lui Puccini, emanație a unei adinci și puternice sensibilități de nuanță lirică, punctată episodic și de comic, s-a impus definitiv în repertoriul liric universal, nu numai prin splendide momente solistice, ci și prin construcția savantă a lucrărilor, prin orchestrația rafinată, prin subtila și fericita lor inspirație.

Pagină de virtuozitate operistică, „Tosca", realizată cu aportul Operei noastre la mijlocul lui octombrie, poate fi consemnată ca un real succes. Firește, cu unele mici retușuri la viitoarele reluări. În Floria Tosca a debutat **Mihaela Grama Ștefan.** Partitura pretențioasă, prin care se desfășura o tipologie și o psihologie, a pus la o grea încercare solista. În actul întîi, dar mai cu seamă în actul al doilea, interpreta a intrat deplin în rolul cîntăreței, tragica pendulare între iubire și suferința de-a o pierde, ca și teroarea din partea lui Scarpia, fiind surprinse, vocal, cu putere și ascuțime, vocea **Mihaelei Grama** fiind de o tragică frumusețe îndurerată, convingătoare, mai ales în actul doi, cînd timbrul a devenit sfîșietor, chiar dacă jocul ei, mimica și trecerea de la o stare emotivă la alta, au fost poate cam prea statice. Debutind în același spectacol, în baronul Scarpia, șeful poliției secrete, **Adrian Marcu** a realizat un personaj veridic vocal, poate prea puțin teatral și mai puțin dinamic în scenă, la care însă psihologia complexă, între cinism, cruzime, omnipotență și obsesie a pendulat tot timpul, înscrise fie în trăsăturile personajului întruchipat fie, mai ales, în inflexiunile bine intuite ale glasului său profund dramatic. În actul întîi, mai ales, **Marcu** a cîntat impunător, cu vocea sa generoasă, plină de căldură și patetism egală în toate registrele, conturind un Scarpia supus doar scopurilor sale de putere, cruzime și pasiune oarbă, un destin și un simbol tragic, în felul său, înaintind, fatal, spre un sfîrșit crud ca și propria-i fire. Ca și alteori, **Francisc Dinier,** în Mario Cavaradossi, pictorul, a ilustrat din nou farmecul scenic și vocea sa de o reală frumusețe lirică, timbrată, aci, cu inflexiuni și straturi mai adinci, mai dramatice, în actul întîi, sau în actul final din aria scrisorii. În fine, în Sagristanul, **Gheorghe Sara** a fost o apariție și un accent vocal comic plăcut, în tragica desfășurare a dramei, iar **Vasile Tcaciuc** în Cezare Angelotti ca și **Al. Serac,** în Spoletta, apariții care au punctat inteligent scenele.

Conducerea muzicală a lui **Petru Oschanitzky,** într-o partitură pucciniană de complexitatea „Toscăi", a fost o probă certă de un cumul de virtuți dirijorale: acuratețea citirii textului, gestul ferm, nervos, unit cu o delicatețe a tactului și o intuiție a pasajelor de un nobil lirism. Trăind, literalmente, în profunzime, partitura, dirijorul s-a implicat cu întreaga sa ființă și orchestră în nemuritoarea pagină operistică pucciniană, dăruindu-ne nouă tuturor un spectacol merituos și pătrunzător, pe care, de altfel, spectatorii și orașul l-au așteptat, ca de fiecare dată, cu generozitatea lor nestinsă.

Ion ARIEȘANU

plastică

Note pe marginea expoziției de la Galeria Helios

Ne aflam cu Diodor Dure, într-una din zilele de după vernisajul noii sale expoziții personale de la Galeria Helios, în atelierul unui tînăr pictor timișorean. Solicitat și de părerea asupra unor pînze încă mirosind a vopsele, Dure a făcut-o cu promptitudine și aplomb, însă nu ca un critic, ci ca un coleg de breaslă, ceva mai mare. A luat cîteva bucăți de carton alb de diferite forme și mărimi și, în timp ce acoperea una sau alta din zonele tabloului (uneori întreaga jumătate superioară), vorbea, ca pentru el și ca și cum ar fi avut pensulele în mînă: „...aici trebuie un roșu mai aprins; la lucrușoarele astea din stînga, se poate renunța fără nici o pagubă – capătă mai multă forță mijlocul – partea de sus, rasă toată, și, în locul ei, o liniște..." Mi-am adus aminte că așa l-am văzut lucrînd adesea, pe vremea cînd îl vizitam în atelierul de la demisol din „Intrarea Izvorului", vibrînd din toate încheieturile patimii sale creatoare, cu un amestec insolit de înfrigurare, neastîmpăr spiritual, luciditate și siguranță în execuție.

Aceste însușiri se vădesc și în actuala selecție de la „Helios" (niciodată poate numele acestei Galerii n-a fost mai fericit acordat cu calitatea solară a picturii găzduite). Ca deobicei – și obiceiul lui mare este să iasă an de an, cu generozitate, în întîmpinarea publicului – se regăsesc în săli, pe lîngă uleiurile de totdeauna și alte tehnici picturale, de data aceasta pasteluri, dominate de motivul floral (**„Cană cu flori", „Flori de cîmp", „Flori pe fond roșu"** etc.). Mătăsoase, dense sau transparente, sonoritățile lor de scurtă respirație sînt menite să persiste îndelung în memoria afectivă a privitorului. Marile naturi statice, portrete sau peisaje în ulei pe pînză (**„Stînjenei", „Adolescență", „Cană albă"**) ni se oferă cu dragoste și cu o neasemuit de pură bucurie de a picta.

Doar cîteodată (ca de pildă în **„Polița"**) artistul se întoarce la cealaltă față a complexului său temperament, la energica sa cromatică și la consistența de o sobră bărbăție a formei plastice.

Deliu PETROIU

Un spațiu reprezentativ al artei monumentale

pirație spre perfecțiune. Rămînînd încă tot la reprezentanții școlii bucureștene, îl întîlnim pe Dumitru Juravle, alături de lucrarea sa, **Trofeu roman,** o „draperie ce curge pe piatră", pentru a ieși apoi cu un element decorativ peste „umărul" drept. Apoi pe Corneliu Tache, cu lucrarea **Medievală,** o sculptură pe verticală, care în zona superioară este tensionată printr-o țesătură de plinuri și goluri, ca pe măsură ce privirea coboară spre bază ea să devină tot mai liniștită, mai calmă, mai stabilă. Cît privește lucrarea celui mai tînăr sculptor bucureștean, Narcis Teodoreanu, intitulată **Omul cu un scut,** ea se înscrie într-un ciclu mai larg pe care îl realizează încă din studenție, ciclu în cadrul căruia prezintă omul în diferite ipostaze.

Sculptorii arădeni au fost reprezentați la actuala ediție de Livia Cernenschi și Petru Stoicu. Continuînd interesantul ciclu al ferestrelor pe care l-a conceput acum cîțiva ani, artista plastică arădeană și-a intitulat lucrarea **Spre zări albastre.** Partea centrală (cea mai atrăgătoare) o formează fereastra spre care converg toate detaliile sculpturale. Iar privirea ce „străpunge" cadrul ei își ia „aripi" spre „zări albastre". Al doilea arădean, tînărul sculptor Petru Stoicu, și-a intitulat ansamblul sculptural pe care l-a realizat la Căsoaia **Elogiu pămîntului.** Ansamblul se compune din trei moduli ce alcătuiesc o compoziție tridimensională, prin care artistul adresează un „semnal" plastic lumii în vederea protecției mediului înconjurător. Timișoreanul Gheorghe Goidaci a plecat în conceperea lucrării sale de la formele minerale, încît ea ne poate aminti tot atît de bine de o floare de mină sau de niște cristale. Titlul lucrării – **Geomorfă.** Cît privește pe ceilalți doi participanți, ploieșteanul Ștefan Macovei și tînărul sculptor Mihai Borodi din Sighetu Marmației, de asemenea ne propun forme interesante. Primul a realizat un **Tors,** ce încorporează ideea de maternitate, în timp ce Mihai Borodi a durat la scară monumentală un **Pecetar,** acest obiect pe care țărăncile maramureșene îl folosesc la diferite ocazii legate de obiceiurile strămoșești.

Prin lucrările realizate de cei 37 de sculptori, participanți pînă în prezent la Tabăra de la Căsoaia, iubitorii de artă arădeni au asistat la un tulburător spectacol al pietrelor fără vîrstă, durate într-un minunat spațiu mioritic din pridvorul Apusenilor.

cenaclu

Noul an literar începe pentru scriitorii Asociației timișorene nu la 1 ianuarie, ci, de obicei, în miezul lunii octombrie, cînd își deschid lucrările cele cinci cenacluri profesioniste (român, german, maghiar, sîrb și slovac). Acum trei zile, la 19 octombrie, cenaclul român și-a marcat începerea lucrărilor printr-o ședință festivă. Criticul **Cornel Ungureanu,** președintele cenaclului, a anunțat componența noului colectiv de conducere al acestuia **(Anghel Dumbrăveanu, Ion Arieșanu, Livius Ciocârlie, Marcel Pop-Corniș, Crișu Dascălu, Ion Dumitru Te dorescu, Mircea Șerbănescu, Nicolae Țirioi, Sofia Arcan, Dușan Petrovici, Lucian Alexiu, Marian Odangiu).** Din partea Biroului Uniunii Scriitorilor din R.S.R., a rostit un cuvînt de salut **Nikolaus Berwanger,** secretar al Uniunii Scriitorilor. În continuare, cei trei tineri scriitori premiați de Cenaclu anul trecut au citit fragmente din creația lor: **Ioan Morar** (poezie), **Lucian Petrescu** (proză) și **Marian Odangiu** (critică).

La interferența artelor, (poezie, muzică, teatru) au urmat două recitaluri, remarcabile prin calitatea interpretării: actrița Teatrului german de stat **Ildico Jarcsek Zamfirescu** a recitat în limba română versuri de **Anghel Dumbrăveanu, Nikolaus Berwanger** și **Mandics György,** iar **Adina Dimitriu** a prezentat publicului două compoziții proprii, al căror text a fost semnat de **Șerban Foarță.**

Această seară inaugurală, desfășurată sub semnul artei și culturii autentice, va tutela, prin spiritul ei, lunga serie a ședințelor de lucru. E dorința și speranța tuturor.

Marți, 26 octombrie, va citi proză **Laurențiu Cerneț.** Referent, **Cornel Ungureanu.**

I. P.

săptămîna culturală

● S-au împlinit cinci ani de cînd – din inițiativa prof. dr. Gheorghe Șora – la **Liceul industrial nr. 9** din Timișoara a fost constituit **Cercul de istorie națională „Vasile Goldiș".** Din bogata activitate a acestuia menționăm simpozioanele consacrate unor personalități ale istoriei și culturii românești, studierea documentelor de partid, referitoare la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate din țara noastră. A cincea aniversare a acestui cerc a fost marcată printr-un simpozion dedicat lui Vasile Goldiș, de la a cărui naștere se vor împlini, la 12 noiembrie, 120 de ani. În încheierea manifestării, elevii au prezentat un program artistic, sub genericul „Te iubesc și te cînt, patria mea", la care și-au dat concursul și actori ai Teatrului Național, soliști ai Operei și ai Filarmonicii din localitate, membri ai Ansamblului de cîntece și jocuri „Timișul" al Casei de cultură a municipiului Timișoara. ● Sub genericul „Toamna muzicală hunedoreană" (ediția a II-a), la Hunedoara au avut loc spectacole de muzică de cameră, vocală și instrumentală, în zilele de 15, 16, 17 octombrie. La manifestarea culturală au participat formații de muzică din județul gazdă și din ținuturile învecinate. Eugen Evu ne informează că „Festivalul a constituit un veritabil act de cultură, o reușită încercare de a cultiva în rîndurile hunedorenilor acest gen muzical". ● Teatrul german de stat din Timișoara s-a prezentat ieri cu piesa „Preșul" de Ion Băieșu, în regia lui Bogdan Ulmu, la Festivalul de teatru scurt care se desfășoară la Oradea, în perioada 19–24 octombrie. ● **Manifestări politico-educative și cultural-artistice organizate în județul Timiș:** La Casa de cultură a municipiului Lugoj – **breviar istoric „Dimitrie Cantemir, domn al Moldovei, personalitate prodigioasă, cu preocupări enciclopedice, comparabil cu umaniștii renașterii"** și **conferința** „Însemnătatea zilei de 25 octombrie – ziua forțelor armate ale R.S.R.". La liceele din Timișoara: Industrial nr. 9 – **evocare istorică** „Contribuția armatei române la înfrîngerea Germaniei naziste"; Industrial nr. 3 și la Industrial nr. 2 – **expunere** „25 Octombrie – ziua armatei române". La C.A.P. Sînpetru Mare – **dezbatere** „Probleme actuale ale dezvoltării agriculturii, sarcinile ce derivă din documentele Congresului al XII-lea al P.C.R." și **montaj literar** „25 Octombrie – ziua armatei". ● Sîmbătă, 23 octombrie, orele 18, va avea loc la Galeria Helios vernisajul expoziției de gravură și desene a artistului plastic Vasile Pintea. Prezentarea artistului va fi făcută de **Augusta Anca,** președinte al Comitetului de cultură și educație socialistă Timiș și de scriitorul **Ion Arieșanu.** Drept referință critică, asupra creației artistului, se va da citire unui text aparținînd criticului de artă **Ion Frunzetti.** ● La „Sala Modex", azi, 22 octombrie, va avea loc premiera pe țară a piesei lui Alexandr Ghelman, „Între patru ochi", în regia Nicoletei Toia și scenografia lui George Petre. Protagoniști – Sandu și Aurora Simionică.

A. T.

săptămîna culturală

top

CEALALTĂ FAȚĂ A SUNETULUI (I)

„Chris Tayer, un adolescent în vîrstă de 15 ani, a decedat din cauza unor leziuni cerebrale provocate de audierea timp de trei ore a unui concert de „Heavy Metal Music" (muzică metalică-grea") în condiții de amplificare maximă" (Ziarele). Nu poate lăsa pe nimeni indiferent această știre... Să mori pentru că asculți muzică fie ea și amplificată... Nu este primul semnal de alarmă despre **„moartea prin sunet"** atît de ignorată de noi. Decesul subit anul trecut al bateristului Joh „Bonzo" Bonham („Led Zeppelin") este pus de medici tot pe seama acestui perfid inamic al sănătății care se dovedește a fi sunetul amplificat. Fără pretenția unei tratări exhaustive a subiectului, ne vom opri în cele ce urmează asupra efectelor nocive pe care sunetul amplificat îl are asupra organismului uman. „În măsura în care servesc la schimbul de informație prin vorbire sau pentru comunicația estetică muzicală, arată **M. Gafițanu și colab.** în volumul „Vibrații și zgomote", sunetele reprezintă un excitant normal al sistemului nervos central și vegetativ, cu condiția **să nu depășească un anumit** (s. n.) nivel de intensitate ce depinde de frecvență". Decibelul, unitatea de măsură a zgomotului reprezintă valoarea intensității sonore al cărei nivel de tărie poate fi determinat cu un aparat numit fonometru. Un decibel reprezintă cea mai redusă intensitate sonoră pe care urechea omenească o poate percepe. Pe o scară a decibelilor, valorile acestuia sînt logaritmice ceea ce înseamnă că o creștere de **10 decibeli** reprezintă o intensitate de 10 ori mai mare. Astfel, muzica rock (firește, amplificată electric) într-o sală de spectacole sau chiar redările de pe discuri, casete și benzi magnetice într-o discotecă este de 10 la puterea 22 adică **de un bilion de ori mai puternică** decît cel mai slab sunet pe care-l putem percepe! Să amintim că respirația omului măsoară doar 10 dB, foșnetul pădurii 20 dB, etc. Comparați... **(Va urma).**

Petru **UMANSCHI**

echo

ZILELE REVISTELOR LITERARE DIN TRANSILVANIA

În cadrul Festivalului culturii și educației socialiste „Sarmis '82", (26 septembrie – 10 octombrie) organizat de Comitetul de Cultură și Educație Socialistă, Centrul de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă al Județului Hunedoara, au fost cuprinse – ca și în anii precedenți – o seamă de manifestări, la care au participat redactori ai publicațiilor literare din Transilvania. Revistele au fost reprezentate de Daniel Drăgan, Paul Grigore („Astra"), Mircea Constantin („Familia"), Ion Lungu („Tribuna"), Titu Popescu, Ion Mircea („Transilvania"), Ion Arieșanu, Aurel Turcuș („Orizont"). Acestora li s-au alăturat scriitori din județ: Radu Ciobanu, Iv. Martinovici, Valeriu Bârgău, Neculai Chirica, Eugen Evu, Ioan Evu, Grigor Hașa, Marin Negoiță ș. a.

În ediția aceasta a fost prevăzută și o manifestare nouă pentru „Zilele revistelor...", anume Colocviul literar „Condiția actuală a romanului istoric românesc", care a avut loc la Casa de cultură din Deva. (Au prezentat comunicări: Radu Ciobanu, căruia îi aparține inițiativa organizării acestei acțiuni, Ion Lungu, Ion Arieșanu, Paul Grigore, Mircea Constantin). Colocviul s-a dovedit a fi eficient și, prin urmare, s-a propus ca și la edițiile următoare să fie incluse manifestări de acest gen; bunăoară, în anul viitor, să fie dezbătută tema: „Valorificarea patrimoniului cultural național în revistele din Transilvania".

Au avut loc întîlniri literare la Liceul industrial de chimie nr. 3 din Deva, Uzina de utilaj minier și reparații Crișcior, Casa de cultură din Hațeg (aici au citit din creațiile lor și membri ai cenaclului literar din localitate: Ionel Amăriuței, Ion Drăgănescu, Valeria Chircu, Romulus Constantinescu, Constantin Stancu și Radu Igna). Din partea forurilor județene a participat Ninel Bodea, binecunoscut activist cultural, care desfășoară o activitate exemplară pentru dezvoltarea vieții spirituale pe plaiurile hunedorene.

D. S.

PETRU TOADER

ALUNECĂ O STEA

Alunecă pe cer o stea;
Pe urma-i de lumină
Se tulbură privirea mea
Clătinînd mărul din grădină.

Îmi reazem viața de un ram,
Cumpănind fructul în tărie,
Ca-n clipe, miezul lui să-l am
Cu must stelar, de apă vie.

ELENA POTOR

PASĂREA RĂSTIGNITĂ

Cînd mîna ta
Își va reaminti de mîna mea,
N-am să-ți spun:
„te iubesc", ci doar
„hai să încercăm".

Sînt asemenea unei păsări
Răstignită între cele două aripi
Ale privirii tale.

GELU CRISTIAN

SOLIE

Marea noastră
de cuvinte și fapte
e ca sepia,
colorînd apa lumii
cu crezul,
cînd e atacată Pacea.
Purtăm ecoul soliei din vremi,
cel mai viguros viitor
înfipt
în istoria de piatră
cînd se cioplea adevărul
de aici și de pretutindeni,
la fel.
Pe toate drumurile
ducînd...
– Ce e mai solid decît
Piatra de Încercare
uscată în pumni
de strămoși?

excelsior

MARINELA ILIE

SPERANȚA CIȘTIGULUI

Cineva îmi spune: te-am învins!
Pentru că te-am făcut să minți.
I-am dat dreptate,
Iar altcineva mi-a spus: te-am învins!
Fiindcă am participat la eșecul tău.
I-am răspuns:
– Nu, stimate domn nedefinit,
Nu, acest lucru este fals,
Nu, acum nu m-ai învins,
Pentru că mi-ai dat cale liberă,
Pentru a face totul ca să te înving.
Mi-ai luat speranța cîștigului,
Dar mi-ai lăsat posibilitatea
De-a te învinge!

IOSIF BĂCILĂ

RĂSPĂR...

Poezia mea cu iz de țărînă
Ca floarea-soarelui în lumină
Slova molitvită-n știubeiul
din margini de sat,
Sudoarea bunicului cu dor de arat;
Patima nopții lăcrimată-n
otava măruntă,
Darul făcut de tata la nuntă,
Buchetul de crini, răsădit de mama,
pe tîmpla-mi căruntă.
Poezia mea cu iz de țărînă,
Spre dealul tăcerii, mă ține de mînă!

REMUS VALERIU GIORGIONI

STUDIU PE TEMA MUNCII

Iată
Poezia
în salopetă
O vezi cum se cațără pe schele
cu zorii
Dar încearcă un număr
să-ți fie
livrea demnității
Atunci învăța-vei
să înalți o casă cu sufletul
...Cu mistria și versul
Țara trece prin noi

lecturi

Daniel Drăgan

Podul

Ed. Cartea Românească, 1982

„Podul", romanul lui Daniel Drăgan aduce în prim plan personaje cunoscute și din paginile anterioare, semnificative prin eforturile disperate (care nu ignoră furtul, delapidarea, minciuna etc.) de a se menține la suprafață. Lupta între mentalități generează tensiune și drame (căci nu altceva a pricinuit drama lui Vlad Barna), dinamizează punerea în temă. Romanul atrage atenția nu atît prin intriga polițistă, care se insinuează la un moment dat, cît prin efectele, bine sugerate, pe care indiferența, lucrul de mîntuială, jemenfichismul le pot avea asupra bunului mers al lucrurilor, ca să nu mai spunem de consecințele nefaste ale acestora asupra vieții sociale.

Ne reîntîlnim cu personaje din romanele anterioare, fiindcă cele trei cărți ambiționează să fie o frescă a vieții de uzină, dintr-un oraș de provincie, nu oarecare, desigur, ponderea industrială a Brașovului este grăitoare, Brașovul îi oferă autorului material epic foarte dens, într-o structură abil manevrată de la problemele unui anume loc de muncă la problemele lui Rilă sau Sic, Alexandru Barna, Ionescu Budaru etc.

Trebuie să remarcăm însă că accentul se deplasează totuși spre o interiorizare a evenimentelor. Se realizează acest lucru prin punerea narațiunii într-un unghi subiectiv: confesiunea lui Vlad Barna, fiul directorului Alexandru Barna, cel care l-a înlocuit pe Bică și care, iată, știe să conducă o uzină, dar nu știe să se apropie de Vlad. Vlad trăiește o experiență dură, cu consecințe teribile asupra fizicului și psihicului său.

Evoluția evenimentelor nu îngăduie lui Alexandru Barna să își permită prea multe clipe de răgaz în familie, alături de nevastă și fiu, care a ajuns, aproape pe nesimțite, matur, incisiv, nemulțumit. Trebuie să sacrifice viața de familie. Vlad intră în zona interlopă a orașului (paginile romanului sînt mai expresive în aceste tablouri cu inși dubioși, puși pe căpătuială și chiul, de tipul lui Ionescu Budaru, Pricop, Aristide Marcu), devenind fără să știe complicele celor care au pus la cale incendiul la magaziile uzinei. Cînd descoperă în ce a fost atras, cînd își dă seama cine îi sînt „prietenii", reacționează. Ionescu Budaru va găsi prilejul să scape de el. Desprinse din „ocean", destine (narațiuni paralele) interesante atrag atenția. Episoade inserate în evoluția acțiunii sau largi paranteze, cum ar fi cea referitoare la Pricop, deschid porțile spre o lume care nu poate fi redusă la niște scheme, diversă, colorată, în mișcare.

Daniel Drăgan a găsit o substanță mănoasă în lumea uzinei și e interesant de urmărit dacă va continua ciclul început (avem toate temeiurile să credem că da – în finalul **„Podului"** trebuie să vedem cîteva elemente de „deschidere") și dacă va găsi ideea care să coaguleze în continuare o materie foarte ambițioasă, incitantă.

David **OPREANU**

sport

Laurențiu Bozeșan

...este un flăcău care a dovedit că știe să joace fotbal și cu capul și cu picioarele, așa încît, odată ivit la Tg. Mureș, multe cluburi s-au îngrămădit în a-l dobîndi, ca pe un bun de preț, omul avînd ca argumente tinerețea și valoarea; mai multe motive îl îndeamnă pe Bozeșan să cocheteze cu Timișoara, aci a vrut – și a reușit – să-și întemeieze o familie, aci a vrut – și, de asemenea, a reușit – să învețe carte la Institutul politehnic; toate bune și frumoase, numai că tristul nostru erou nu poate juca fotbal, îndeletnicire spre care are vocație, talent, har, înclinație, aplecare, chemare, adică esențialul în fotbalul bun; anul trecut, Bozeșan a șezut o vară și-un pic din toamnă la Timișoara, s-a pregătit cu băieții de la „Poli", s-a și căsătorit, sperînd că i se va da dezlegarea, actul birocratic al transferului, de la un club studențesc, la altul, tot studențesc, aflate, e bine să se creadă așa, într-o colaborare frățească; astă-vară, Laurențiu Bozeșan și-a desfăcut din nou valiza la Timișoara, s-a pregătit pentru școala superioară și iată-l student fericit!; zi de zi se duce la cursuri și tot zi de zi se duce și la arenă, să se antreneze, să asude și să viseze; să viseze, ca și noi, cei din jur, că va fi urmașul lui Dumitru și al lui Dembrovschi sub culorile alb-violet și cu tricoul purtînd numărul, dacă nu mă-nșel, 10, de aceea, zic: nu e păcat ca un asemenea fotbalist de mare valoare să nu onoreze gazonul stadioanelor noastre?!; nu e nefiresc, așadar, ca Sportul studențesc să nu-i ofere șansa realizării lui, afirmării lui în fotbalul de performanță?!

Am tot tăcut pînă acum în legătură cu cazul Bozeșan, dar mi se pare că vremea trece, iarna vine...

Aflu – și nu sînt surprins – că, în cuplajul de marți de la București, fotbalistul de divizia B, care este Ion Dumitru, s-a dovedit, din nou, genial, genial, accentuez, ca fotbalist; or, noi, la Timișoara, chinuiți și amăriți și amăgiți, candidați la prăvălirea spre U.M.T., cum putem accepta ca Ion Dumitru – așezat între primii zece mari fotbaliști români din toate timpurile – să se usuce la Pădurea Verde?!; deci, pledez și pentru Bozeșan, dar și pentru Ion Dumitru; dixit!

Teodor **BULZA**

ODISEEA COSMICĂ

(II)

La întrebarea ce crede despre învingerea bolilor în viitor, scriitorul de literatură științifico-fantastică, Arthur Clark, răspunde: „Probabil că dușmanii omului cum sînt cancerul și alte boli vor fi pentru totdeauna învinși. Trag nădejdea că nu peste prea mult timp va fi învins și „ultimul dușman" – moartea. Pentru aceasta va trebui în mare parte să regîndim lumea, căci omul s-a învățat cu eternitatea speciei și nu a individului".

Arthur Clark povestește apoi despre marele rol pe care-l joacă oceanul în viața omului. După părerea lui, în viitor relația om-apă, va deveni și mai strînsă. „Apa se va transforma într-un mediu de trai așa cum e pămîntul și Cosmosul".

La întrebarea dacă omenirea va fi în stare să-și găsească într-o bună zi frații întru rațiune în marele Cosmos, Clark răspunde: „E foarte greu să răspunzi la această întrebare. Cosmosul e, bineînțeles, infinit și cu siguranță că întrece toate așteptările noastre. Eu cred că omenirea nu va înceta să caute în cosmos ființe raționale atîta timp cît în ea există o scînteie de curiozitate – ceea ce îi și face pe oameni să fie oameni. Și cum ne-am putea opri dacă în fața noastră se află mereu cîte o părticică din cosmos încă necercetată? Dacă cumva frații noștri întru rațiune se află tocmai acolo?

În ceea ce privește literatura științifico-fantastică, Clark spune: „Litefatura ș. f. face parte din marea literatură. Se înțelege, în ea există și o doză de escapism (fuga de realitate), dar asta se poate spune și despre toate celelalte specii de literatură. Cea mai bună literatură s. f. se ocupă de Cosmos și de om, ea ajută la educarea tineretului și ne pregătește pentru schimbările care trebuie să vină. Și totuși, țelul suprem al scriitorului de s. f. este acela de a crea o operă de artă. În carte trebuie să existe caractere puternice, conținut interesant, probleme importante. „În ultima carte am dat o deosebită atenție părții estetice, era important pentru cititorii mei să-i înțeleagă și să-i îndrăgească pe eroii mei. Și mai ales să creadă în ceea ce ei fac".

O zi obișnuită a lui Arthur Clark începe la ora 6,30 dimineața, cînd își ia ceaiul și ascultă știrile. Apoi se așează la masa de scris și scrie pînă la venirea poștei. Cei care-i scriu trăiesc pe toate cele cinci continente ale lumii. Iar Arthur Clark respectă un principiu greu de respectat de un scriitor de talia sa: răspunde la toate scrisorile!

comemorări

Reflexii la o aniversare

KÁLMÁN EMMERICH

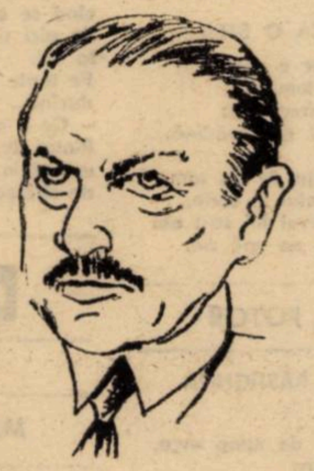

O SUTĂ DE ANI DE LA NAŞTERE

La 24 octombrie a.c. se împlinesc o sută de ani de la naşterea compozitorului maghiar Kálmán Emmerich (Imre) care, în antologia operetei, a contribuit cu lucrări de mare răsunet la faima acestui gen. El vede lumina zilei în staţiunea Siófoc, de pe malurile lacului Balaton. Considerat „un copil minune", i se prezice un mare viitor ca pianist virtuoz, dar el va fi nevoit să renunţe la studiul acestui instrument – din cauza unor dureri tot mai persistente la mîna stîngă – fapt ce-l va determina să se înscrie la clasa de compoziţie a Academiei de muzică din Budapesta.

De la absolvirea acestei şcoli (1904) şi pînă în 1908, Kálmán compune numai lucrări simfonice şi sonate pentru pian, pe care însă nimeni nu s-a arătat interesat să i le editeze. În schimb, i se comandă să scrie muzică de scenă pentru drama „Moştenirea Pereszleny" – un episod din viaţa şi lupta lui Rákóczi, conducătorul răscoalei antihabsburgice din Ungaria şi Transilvania din sec. XVIII-lea. Muzica, străbătută de un patos revoluţionar, cuprindea aproape exclusiv cîntece patriotice. Se prevedea un mare succes, dar autorităţile timpului au interzis reprezentarea piesei. Descurajat, Kálmán e hotărît să renunţe la muzică, urmînd să se înscrie la ‚Facultatea de drept". Dar o comandă pentru celebra cîntăreaţă Sari Fedac îi va aduce un succes răsunător. Îndrumat şi sprijinit de cunoscutul compozitor de operete, Victor Jacobi, Kálmán se va dedica acestui gen. La 28 februarie 1908 vede lumina rampei la Budapesta „Manevrele de toamnă" care va obţine o strălucită „victorie". Urmează apoi un şir de 12 operete dintre care amintim: „Silvia" (1915), „Fetiţa olandeză" (1920), „Bayadera" (1924), „Contesa Mariţa" (1924), „Prinţesa Circului" (1926), „Vioreaua din Montmartre" (1932), toate, bucurîndu-se de o entuziastă primire din partea publicului. Gonit din Austria de invazia hitleristă, Kálmán pleacă în Statele Unite unde scrie muzică de film. După moartea lui, petrecută la Paris la 30 octombrie 1953, fiul său Karl publică două operete postume „Arizona Lady" şi „Marele tenor", dar ele nu se ridică la nivelul producţiilor sale anterioare. Îndepărtîndu-se de generoasa sursă de inspiraţie, care a fost minunatul cîntec popular, şi cedînd ritmurilor vremii, Kálmán nu va mai izbuti să compună lucrări care să străbată şi să cucerească ţările lumii, aşa cum se întîmplase cu celelalte operete, care l-au aşezat definitiv în rîndul marilor creatori ai acestui gen muzical.

Opera Română din Timişoara de-a lungul anilor, a căutat să introducă în repertoriul său şi lucrările lui Kálmán Imre, compozitorul din ţara vecină şi prietenă. Şi, astfel, alături de opereta „Silvia" şi „Contesa Mariţa", cu prilejul „Anului Kálmán" – aniversare recomandată şi de către U.N.E.S.C.O. – o altă lucrare a renumitului compozitor vede lumina rampei pe scena noastră la 31 martie a.c. şi anume „Prinţesa Circului".

Introducerea în repertoriul instituţiei a acestor operete, şi în general al acestui gen de spectacol, s-a făcut nu numai pentru acel public constant care iubeşte acest „zîmbet al muzicii" ci şi pentru cei care încă nu ne-au călcat „pragul" considerînd spectacolul muzical un gen „greu" de asimilat. Muzica spumoasă, textul sprinţar, momentele comice, dansurile, ariile, ansamblurile vor crea prima legătură a unei pături foarte largi din public cu muzica mai elevată. Dacă mai adăugăm şi reflecţia critică asupra unor variate aspecte sociale, obţinută şi prin modificările şi adaptările aduse libretelor, fără însă a altera latura muzicală, vom constata că operetele vin în întîmpinarea unei foarte puternice şi răspîndite dorinţe de cunoaştere a lumii, depăşind de multe ori aspectul ei de spectacol de divertisment şi contribuind la formarea omului nou, cu o concepţie înaintată despre lume şi viaţă, aceasta făcîndu-se bineînţeles în limitele şi cu mijloacele specifice genului.

Revenind la lucrările lui Kálmán, prezentate de instituţia noastră atît la sediu cît şi în turneele întreprinse în ţară sau în străinătate, trebuie să menţionăm că ele s-au bucurat de o binemeritată primire din partea publicului, prilejuind interpreţilor noştri creaţii deosebite, oferind în acelaşi timp şi posibilitatea unei colaborări valoroase cu artiştii **Teatrului Maghiar de Stat** din localitate sau cu ai unor solişti de prestigiu din ţara vecină şi prietenă ca **Marika Németh** ori **Péter Marek** din Budapesta.

Dacă despre „Silvia" şi „Contesa Mariţa" s-a vorbi la timpul respectiv – şi nu numai atunci – aş dori să scot în evidenţă cîteva fapte ivite cu ocazia premierii operetei „Prinţesa Circului" pe scena noastră. Prezentată cu un omagiu adus acestui **„părinte a unora dintre cele mai încîntătoare operete în care se îmbină fericit ritmuri şi melodii izvorîte din muzica populară maghiară cu minunatele valsuri vieneze"**, „Prinţesa Circului" a scos încăodată în evidenţă nu numai talentul şi dăruirea unor interpreţi mult îndrăgiţi de public ca: **Olimpia Bizera-Marcovici, Csaba Airizer, Alexandru Draia, Nicolae Stan, Lia Macarie-Aman, Nicolae Zaharie, Tiberiu Haas,** dar a marcat şi o explozie de talente tinere care bat la poarta consacrării. O prezenţă deosebit de agreabilă, plină de farmec, prezentînd certe calităţi muzicale descoperim la soprana **Teodora Ciucur,** în rolul „Lidiei", secondată de aproape de **Simina Ivan** în „Mabel", pe care am dori-o să o mai revedem pe scena noastră, ea făcînd acum parte din colectivul Teatrului de Operetă din Bucureşti. Deasemenea trebuie să remarcăm aportul adus la reuşita acestui spectacol de: **Carmen Oniţă, Sofia Chivu, Cornel Blaj, Dan Spanache, Mircea Meglei, Liliomfi Pop, Gheorghe Paşca ori Titus Tătaru** pe care îi vom mai vedea – sînt sigur – şi în alte lucrări, care vor confirma distribuirea lor în roluri solistice. Tot cu acest prilej – conducerea muzicală a fost încredinţată, în premieră, maestrului de cor **Damian Vulpe,** care va dirija această lucrare alături de tînărul dar experimentatul maestru **Bujor Hoinic,** iar pregătirea corului a fost asigurată de către asistent maestru de cor **Edith Miloi.**

O contribuţie deosebită aduc în acest spectacol soliştii baletului: **Aurora Caloianu, Alina Ilie, Sorin Bătică, Ion Gîrba, Mircea Suciu, Ilie Filip** care, îndrumaţi de către maestrul de balet **Ştefan Gheorghe,** realizează momente de reală satisfacţie estetică. Un merit însemnat îi revine şi regizorului tehnic **Elena Soboleanu** care a pregătit pe soliştii vocali şi pe corişti în evoluţiile lor coregrafice. Deasemenea un aport demn de relevat l-au adus la reuşita prezentării operetei „Prinţesa Circului" şi compartimentele mari precum **orchestra, corul şi baletul operei.** Nu putem însă să nu amintim şi de ceilalţi membri ai colectivului care au contribuit la succesul acestui spectacol şi a căror aport de prea puţine ori e remarcat: pictorul **Grigore Gorduz,** care a creat o scenografie sugestivă, plină de culoare şi parfum de epocă, maestrul de sunet **Dan Munteanu,** machiorul **Mihai Cernescu,** peruchiera **Agneta Matyas** şi, nu în ultimul rînd, trebuie să subliniem pregătirea muzicală de o înaltă profesionalitate, realizată de către maestra **Valeria Tarjany** şi **Silvia Marinescu.**

Am dori că „SĂPTĂMÎNA KALMAN", iniţiată de instituţia noastră, să constituie o preţioasă şi constantă trăsătură a colectivului Operei Române din Timişoara care, şi cu ocazia altor aniversări, să poată contribui nu numai la educaţia estetică a marelui public ci şi la realizarea unui climat de înţelegere, colaborare, pace, umanism trăsături esenţiale ale culturii noastre noi, socialiste.

D. GHEORGHIU

Dagmar Mária Anoca

Cartea pentru cei dintr-a-ntîia

Ed. Kriterion, 1982

Cartea scrisă de Anoca are trei părţi: **Alfabetul în versuri, Numărătoarea în versuri** şi **Cele patru anotimpuri.** După cum reiese şi din titlu, cartea se adresează celor dintr-a-ntîia. E greu de stabilit dacă autoarea a gîndit cartea ca un material didactic pentru clasele mici sau dacă a gîndit-o ca o carte de divertisment pentru cei mai mici cititori. Probabil că ambele ipoteze sînt adevărate. Căci, prin structura sa, prin conţinutul său, cartea este un excelent material didactic pentru dascălii de la clasele mici şi, în acelaşi timp, este o deosebit de agreabilă lectură pentru cei mici.

Sînt cunoscute cîteva exemple de a versifica alfabetul în mai multe cărţi consacrate copiilor. Dagmar Mária Anoca a ales în scrierea **Alfabetului în versuri** calea de mijloc. Adică a încercat să împace forma simplă de catren cu fantezia debordantă a sensurilor poetice. Şi aceste intenţii ale sale sînt realizate cu dezinvoltură. Găselniţele lexicale în alegerea cuvintelor care încep sau care conţin litera respectivă, căreia îi sînt adresate versurile, o mulţime de idei, fantezia (care-i ţinută în frîu în acest galop debordant al poezioarelor foarte reuşite), folosirea cu o bună ştiinţă a rimei sînt marile merite ale autoarei. Păcat că, datorită intraductibilităţii lor, nu putem cita din această cea mai reuşită parte a cărţii.

A doua parte, **Numărătoarea în versuri,** conţine poezii mai concrete. Fiecare poezie conţine o întîmplare din care rezultă apoi şi intenţiile autoarei: înţelegerea numărătorii, prin nişte întîmplări fabuloase, uşor de reţinut.

Ultima parte, **Cele patru anotimpuri,** revine însă din nou în domeniul fanteziei, al jocului. În acest fel, primăvara este prezentată aici prin poezii despre culori, vara este o casă de basm în care locuiesc împreună, în bună înţelegere, animale şi fiinţe (începînd cu animalele sălbatice şi terminînd cu piticii), care se apropie de ideea de vară mai ales prin comportamentul lor în joc; toamna este prezentată prin fructele ei şi iarna este transformată într-o mare călătorie, prin aşezările mari şi mici ale patriei noastre (fie că este vorba despre sate sau despre oraşe). Probabil că, în poezioarele dedicate iernii, Dagmar Mária Anoca a încercat altceva. A încercat să cartografieze aşezările slovace din ţara noastră şi încadrarea lor în contextul naţional. Şi acest lucru i-a reuşit.

Cartea este ilustrată de Vasile Olac. Acesta a izbutit să ilustreze în mare măsură intenţiile autoarei, deşi, în unele cazuri, nu le-ar fi stricat o mai mare fantezie.

Sperăm că această carte este doar un început. Pentru că Dagmar Mária Anoca ne-a demonstrat că poate scrie bine şi frumos. Şi nu numai pentru copii. Această carte este o certă reuşită a literaturii slovace din ţara noastră.

Ondrej STEFANKO

Marilyn

(19)

„Omul e sub vremuri", se spune, iar vremurile nu erau prea blînde. Activitatea filmică a Marilynei se intersectează cu numeroase atacuri contra studioului. La care studioul răspunde cu aceeaşi monedă. În principal, ea cere trei lucruri: mai mulţi bani, dreptul de a-şi alege scenariile şi dreptul de a decide asupra regizorului. Studioul refuză. La sfîrşitul lui 1953, „Niagara", „Bărbaţii preferă blondele" şi „Cum să te măriţi cu un milionar" vor aduce pentru Twentieth Century Fox 25 milioane de dolari, mai mult decît a adus oricare vedetă în aceste douăsprezece luni. Şi totuşi, ea continuă să fie plătită cu 1000 de dolari pe săptămînă (deşi Jane Russell, cu care joacă în acelaşi film, primeşte o sută de mii de dolari), ba chiar e nevoită să ducă lupte intense pentru o cabină ca lumea. La toate cererile i se răspunde: „Nu uita, nu eşti, totuşi, o vedetă!" Replica actriţei e una din cele mai inteligente pe care le-a dat vreodată: „Ei bine, domnilor, orice aş fi, numele acestui film e „Bărbaţii preferă blondele", şi, dacă nu aveţi nimic împotrivă, eu **sînt blondă**".

Riposta studioului e dură şi imediată. Marilyn e trimisă la graniţa de nord-vest cu Canada, ca pedeapsă, pentru a juca într-un film, **River of No Return** („Fluviul fără întoarcere") pe care ea însăşi îl caracterizează drept „un film de seria Z". Ea e singura femeie într-o distribuţie de bărbaţi zdraveni; mai mult, e obligată să facă baie în rîul aproape îngheţat, şi să suporte accesele de furie violentă ale unui regizor renumit şi pentru duritatea fizică faţă de actori – Otto Preminger. Probabil speriată, Marilyn îi cere lui DiMaggio să o însoţească – sub motiv că ar putea să-şi petreacă vacanţa la Banff –, dar, aşa cum era de prevăzut, se certă cu cîteva zile înainte de a pleca. Marilyn e singură, şi, în afară de Natasha Lytess, nimeni nu o poate consola pentru seria de neplăceri pe care le avea de îndurat. În cele din urmă DiMaggio soseşte, la chemările ei disperate. Dar nu soseşte singur, ci cu un doctor, pe care Marilyn îl solicitase deznădăjduită, căci îşi rupsese un ligament pe o plută, şi nu avea încredere în doctorul localnic. Sosirea intempestivă a lui DiMaggio, ca orice lucru surprinzător, e drumul cel mai scurt spre inima femeii, opunîndu-se tuturor lucrurilor care deterioraseră relaţiile dintre ei. Natasha Lytess, în schimb, e în război cu Whitey Snyder (care e partizanul ideii lui DiMaggio că Marilyn trebuie să se lase de cinema), şi declară că Marilyn trebuie să aleagă între ea şi Whitey.

Adapatre după Norman Mailer,
de Mihai CERNEA

REDACTIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90. 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 43 (764) 29 OCTOMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 16 pag. 3 lei

ÎN ÎNTÎMPINAREA CONFERINȚEI NAȚIONALE A PARTIDULUI

ETICA ȘI ECHITATEA SOCIALISTĂ

Politica în domeniul moralei constituie una dintre dovezile esențiale ale înfăptuirii creatoare de către P.C.R. a rolului său conducător în societate, asumarea unei sarcini obiectiv-necesară, de reală complexitate dar și de mare prestigiu și noutate social-istorică!

Morala revoluționării permanente socio-umane trebuie să fie ea însăși revoluționară în conținutul său principal, normativ, valoric și practic, astfel încît să contribuie efectiv și eficient la marile realizări ale socialismului. Această nouă integrare a moralei în dinamica sistemului social global presupune distanțarea de orice morală participantă la dominație, umilire și înstrăinare și afirmarea ei ca o forță dinamică și dinamizatoare a noii dezvoltări sociale și umane, angajată conștient, ferm și explicit în înfăptuirea sensului socialist al progresului istoric.

Conducerea de către partid a moralei înlătură teoriile ce apologiază spontaneitatea, libertatea nelimitată în gîndirea și conduita morală și orientează modelarea și automodelarea morală în ansamblul componentelor sale teoretice și practice, în strînsă legătură cu realitățile vieții sociale, cu obiectivele și sarcinile fiecărei etape ale dezvoltării. Elaborarea codului nostru etic, organizarea întregii activități de educație morală a tuturor oamenilor muncii au constituit declanșarea unui proces complex de transformare revoluționară a profilului moral-politic al tuturor cetățenilor, limpezirea realității vieții morale a societății noastre, deschiderea cîmpului de afirmare conștientă a moralei comuniste.

Apropierea științifică față de problematica morală a mijlocit relevarea adevărului că procesul de cristalizare și afirmare a moralei revoluționare se desfășoară într-un context contradictoriu, tensional, generat de existența și acțiunea moralelor provenind din societatea anterioară. Recunoașterea existenței contradicțiilor în domeniul moralității elimină ideea mecanicistă și superficială a generalizării conștiinței morale comuniste, a comportamentului moral-practic ca fiind un proces lin, neproblematic și oarecum automat și constituie punctul de plecare într-o redimensionare autentică atît a cercetărilor etice, cît și a metodelor și mijloacelor utilizate de toți factorii educaționali în formarea personalității revoluționare și dezvoltarea sănătății morale a întregii societăți.

Aprecierea tovarășului Nicolae Ceaușescu conform căreia există o rămînere în urmă a activității teoretice, educative față de forțele de producție, față de transformările din structura socială și relațiile de producție, include și domeniul moralității. Aplicarea consecventă în practică a sistemului de principii, norme și valori morale comuniste este mediată de o elaborare științifică a acestora, de o cunoaștere autentică a lor de către toți oamenii muncii. Altfel se lasă spațiu pentru improvizații și subiectivism în procesul deciziilor morale de principiu sau valorice, pentru confuzie și travestire morală, șovăială în raționarea etică și în conduita morală, practică.

Cercetarea teoretică în domeniul moralei trebuie să asigure satisfacerea nevoii de cultură despre această problematică a omului, sprijinind educația morală în realizarea scopului formării de convingeri revoluționare și sentimente nobile, asigurînd înscrierea riguroasă în situațiile de viață complexe, adeseori complicate. Însușirea conținutului codului etic este un proces care angajează întreaga cultură a unui om, astfel încît memorarea și invocarea lui mecanică în dezbaterea etică și în situațiile de viață lasă să transpară superficialitatea, lipsa de responsabilitate morală, favorizînd simularea, cameleonismul moral, acțiunea antisocială.

Trecerea de la cultura morală la convingeri și comportament etic revoluționar dezvăluie că problema consecvenței angajează întreaga personalitate a individului, îi afirmă și măsoară valoarea, sănătatea intelectuală și morală. Complexitatea situațiilor de viață, influența activă a diverselor morale desemnează consecvența ca un efort ce trebuie reluat cotidian, generînd uneori tensiuni dramatice în învingerea speculației și labilității morale teoretice și practice.

Consecvența morală este și mai necesară în momente de dificultate ale construirii noii societăți, cînd greutățile și insuccesele sînt prilejuri de reactivare a vechilor morale, de sporire a preocupărilor acestora de a influența și polua cîmpul moralității. Aceasta relevă caracterul neștiințific și ineficient practic al ideii paralelismului și indiferentismului moral, a dispariției din mers a reminiscențelor morale, desemnînd combativitatea ca ferment al consecvenței în gîndirea și concretizarea normelor eticii comuniste. Slăbirea combativității mijlocește penetrația și funcționalitatea unor principii străine moralei revoluționare, slăbește forța și tăria morală a individului sau colectivelor de muncă.

Grija exagerată de a nu jigni, de a nu deranja a dus la diminuarea atitudinii active, de confruntare partinică în rezolvarea contradicțiilor morale. Apărarea și asigurarea consecvenței în aplicarea normelor moralei revoluționare impun noi exigențe activității de educație desfășurată de organizațiile de partid, U.T.C., școală, familie etc.

Dezvoltarea sănătății morale este o sarcină permanentă a întregului popor care are nevoie de un climat moral favorabil angajării lui plenare în înfăptuirea obiectivelor dezvoltării socialiste a societății. Plasarea responsabilă, consecventă în concretizarea normelor și valorilor moralei comuniste în muncă, în celelalte situații de viață la nivel cotidian, mediază afirmarea superiorității istorice a moralei revoluționare, potențează posibilitățile ei cognitive, critice, practice și prospective de înscriere majoră în sistemul forțelor necesare devenirii comuniste a țării noastre.

Nicolae STANCIU

PENTRU UN COD DE DEONTOLOGIE DIDACTICĂ

În condițiile marilor transformări ce au loc în societatea noastră socialistă, ale obiectivelor puse de Congresul al XII-lea al P.C.R., relațiile interumane se perfecționează continuu cresc exigențele față de pregătirea, activitatea și conduita oamenilor în toate împrejurările, în societate și în profesie. Este de înțeles că în aceste coordonate se înscrie și domeniul educației, al formării omului. Nu greșim dacă afirmăm că aici, dat fiind faptul că se lucrează cu tineri, exigența și cerințele privind atitudinea și conduita profesorului în sistemul educativ trebuie să fie prioritare și să se ridice la o cotă înaltă.

Pornind de la acest imperativ și începînd să se răspundă unor astfel de cerințe, se vorbește astăzi din ce în ce mai mult despre datoriile și obligațiile care decurg din exercitarea socială a profesiunilor didactice, despre îndatoririle ce revin celor ce le exercită – profesorii. Din păcate, referirile care se fac în această direcție au de cele mai multe ori la bază observații ocazionale ori sînt formulate sub impresia unor fapte, care, cel mai adesea, sînt asociate simpatizării cadrelor didactice. Trebuie însă să recunoaștem că oricît de interesante ar fi ele, acestea nu pot ține locul unei discuții, mai profunde, mai largi, legată de necesitatea promovării unor cerințe etice unitare, care să ducă la elaborarea unui cod profesional al personalului didactic.

Cum rolul dascălului este să acționeze nu asupra materiei inerte, ci asupra organismului uman, asupra gîndirii și inimii unor ființe în devenire fiecare intervenție este purtătoare de semnificație. Iată de ce, în timp, la început spontan, apoi organizat și sistematic așa cum arătam, s-au conturat o seamă de cerințe, reguli, principii sau norme despre practica adecvată a profesiunii didactice, fapte care în epoca noastră au fost grupate în cadrul unei discipline pedagogice – deontologia didactică – și au fost exprimate în formă concisă în codurile profesionale ale cadrelor didactice (**Deontologia educatorului, „Contemporanul", 1982 nr. 14/1847**). Au fost astfel formulate, de exemplu, cerințe privind obligația educatorilor de a asista pe copii în procesul de pregătire pentru viață, obligația de a asigura fiecărui copil sau tînăr șanse egale de dezvoltare și formare, obligația de a-și apropia și de a colabora cu părinții elevilor și nu de a li se face reproșuri ori educație ș. a.; s-a admis drept regulă că orice practicant al profesiei trebuie să aibă cunoștințele profesionale și deprinderile cerute de ea, s-a admis că trebuie să se promoveze un sistem larg de studiu continuu, accesibil, tuturor profesorilor, căci profesorul nu trebuie să fie niciodată mulțumit cu ceea ce știe, s-a admis că toți practicanții profesiei trebuie să se supună unui examen medical periodic ș. a.; s-a instaurat principiul după care dascălii trebuie să acționeze întotdeauna în interesul copiilor pentru a-i pregăti în spirit democratic și a-i ajuta să devină cetățeni folositori patriei, s-a recomandat acestora să facă profesia de educator atît de atractivă și interesantă încît tinerii să dorească să devină profesori ș. a.

ACULINA ȘTRAȘNEI POPA

Sigur, nu trebuie uitat nici faptul că uneori obligațiile profesionale ale unor cadre didactice sînt neglijate. Avem aici de-a face cu un alt aspect – desigur negativ – al acțiunii nedorite a cadrelor didactice, precum, mînuirea abuzivă a sistemului de notare, atitudinii neprincipiale în relațiile cu elevii, tendințe de a exploata prestigiul profesiei în scopuri personale și alte fapte nepedagogice, pe care un cod profesional le amendează.

Fără îndoială, un cod de deontologie didactică ar fi mult mai cuprinzător și, mai ales, ținînd seama de enormul prestigiu al meseriei de dascăl, el ar putea avea o influență benefică asupra climatului muncii școlare – domeniu în care, așa cum arătam, fiecare gest al adultului este purtător de semnificație morală.

Punctul de plecare în acest sens ar putea fi **Legea educației și învățămîntului,** în care, la articolul 144, se precizează: „Pentru asigurarea respectării stricte a normelor eticii și echității socialiste, ale disciplinei școlare și universitare de către întregul personal didactic, pe lîngă inspectoratele școlare județene și al municipiului București, precum și pe lîngă Consiliile rectorilor sau instituțiile de învățămînt superior funcționează Colegiul central de disciplină al personalului didactic din învățămînt.

Colegiile de disciplină analizează abaterile săvîrșite de cadrele didactice din învățămînt și în afara acestora, care afectează prestigiul profesiei de educator și aplică sancțiunile prevăzute de lege. (M.E.I., Legea educației și învățămîntului, E.D.P., 1978, p. 42). Iată de ce elaborarea lui, credem, se impune azi cu necesitate.

*

Acest articol vrea să pună în discuție numai unele aspecte generale ale problemei. El tinde să deschidă calea unei dezbateri în domeniul atît de actual și atît de însemnat pentru dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului din țara noastră, acela al deontologiei didactice socialiste.

Romeo POENARU

cronica literară

EDIȚII INCOMPLETE

1. **Oameni și locuri din Căraș** apare, mai intii, in 1940, in editura Astrei bănățene și, fiindcă are succes, e retipărită in 1943, de Asociația Scriitorilor Români din Banat. Autorul ei se numea Virgil Birou și iubea Banatul mai mult decit literatura. Cartea ar fi trebuit să fie, intr-o epocă a turismului in ascensiune, un ghid turistic, o invitație la călătorie dar și un scurt inventar al celor ce se pot vedea pe prea puțin cunoscuta Vale a Cărașului. Autorul adaugă scriselor sale și fotografii care, in ediția pe care o ingrijește Nicolae Țirioi in 1982, sint mai puțin expresive decit cele din ediția a doua a lucrării, lăsindu-ne să privim melancolici către vremile in care arta tipografică nu suferise atitea perfecționări.

In cele 192 de pagini ale cărții sale (ediția a doua) Virgil Birou e istoric, sociolog, economist; aceste profesiuni, pe care le deprinde din mers, trebuie să scoată in evidență situația și statutul unei zone geografice. El voia să scrie ca un om de știință, inarmat de fiecare dată cu argumentele imbatabile ale unor discipline sigure. Trebuie să spunem că, spre cinstea lui, Virgil Birou a citit mult și a ascultat mult; a adunat documente, informații, știri. La 1940, puțini dintre cunoscătorii Banatului pot vorbi despre problemele bănățene cu o asemenea pricepere, precizie, informare, in numele unor date verificate, ca Virgil Birou.

Așadar nu un reportaj artistic voia Virgil Birou, ci o invitație și o investigație, o explicație și o cercetare. Ca valoare strict literară, cartea nu a spus nici in momentul apariției și nici nu ne spune și azi mare lucru. Intr-un moment in care in bănățenistică multe rămineau de făcut (și **Revista Institutului social Banat-Crișana, Banatul, Vrerea** și **Luceafărul** au inteles că redescoperirea Banatului trebuie inceputǎ de la istorie, sociologie, filologie) cartea lui Virgil Birou e prima operă de „sinteză"; dar și prima carte a unui explorator pe tărimurile Banatului necunoscut. E o carte scrisă rapid, cu șiruri expeditive, plecată in căutarea senzaționalui care avea, atunci, in anii '40, intr-un moment in care publicistica românească își descoperise un public și o vocație, multă căutare. Scriitorul se ocupă de epoci intinse („Cu multe sute de mii de ani inaintea epocii noastre, in perioada pe care Geologia o numește finele Terțiarului; lanțul Carpaților nu se termina ca azi, cu munții Cernei...") pe care alții, veniți după el, le-au investigat cu instrumente mai fine și cu o pregătire științifică mai adecvată. Dacă Nicolae Țirioi, excelent cunoscător de literatură bănățeană, s-a hotărit să adauge acestui volum un capitol de **Note,** nu ințelegem de ce nu a consultat, pentru completarea lor, istorici, filologi, sociologi calificați. Căci fiecare dintre capitole ar fi trebuit adus la zi, integrat in „contemporaneitate". Ani de-a rindul autori ca M. N. Deleanu, Petre Oallde. Gheorghe Jurma, reviste ca „Semenicul" sau „Orizont", cărți apărute la editura **Facla** sau altele, editate de Societatea de științe istorice și filologice din R.S.R., – filiala Reșița, au inscris in bibliografia necesară editării lui Virgil Birou zeci de titluri – unele mai elocvente decit altele. Există o sumă de reportaje care redescoperă aceleași locuri despre care scrisese Virgil Birou. A citit vreunul dintre ele Nicolae Țirioi? Splendida singurătate a editorului poate prinde bine intr-o poză de album omagial, nu intr-o operațiune de valorificare a moștenirii culturale. Nu-l putem edita pe Virgil Birou in fiecare zi. Această carte, care ar fi trebuit să fie o sărbătoare a literelor bănățene, nu e decit o tipăritură ce ne propune un autor inactual. Așa cum n-a fost niciodată și cum nu este nici azi Virgil Birou. Căci pe temeiul acestei cărți și al ideilor ei s-au construit altele – multe cărți exemplare ale tradiției locului.

Volumul tipărit de editura Facla mai adaugă **Oamenilor...** „Oglinda lui Moș Stăvan" și „Intr-o seară in Banat", texte care necesitau un comentariu aparte.

2. „Eseurile din volumul de față, scrie Gh. Epure, editorul și prefațatorul volumului **„Atitudini și controverse",** au fost reproduse, cu două singure excepții, după periodicele la care a colaborat Petre Pandrea in perioada anilor 1926–1944..." De ce această perioadă și de ce aceste două excepții, ne intrebăm? Și de ce editorul, dacă tot își propunea să recupereze articolele, eseurile, publicistica lui Petre Pandrea, nu a pornit de la cele majore? Nu cred că era mare lucru să se tipărească aici, din **Portrete și controverse, I** (1945) lucrurile rămase nepublicate, și nici nu cred că era imposibil să se aducă sub ochii contemporanilor eseuri care la vremea lor au făcut vilvă. Cel mai de seamă teoretician – și cel mai pasionat om al Provinciei – are incă neșansa de a fi citit pe porțiuni. Toată lumea observă contradicțiile lui Petre Pandrea și insuși prefațatorul acestei ediții face totul – și bine face – să ne convingă că Petre Pandrea a fost un om al contradicțiilor. Dar Petre Pandrea trebuie citit de la un capăt la altul, fără intreruperi, fără croșete și fără acea neincredere care anesteziază mina editorului: fiindcă el este unul dintre cei mai originali scriitori români. Și nu il vom ințelege dacă il vom acuza mereu de excese și il vom cita mereu cu pagini pe care nu i le retipărim. El este, prin idei, prin stil, prin patimi, un om viu, existind intr-o generație din care fac parte autori pe care i-a iubit sau pe care i-a urit, dar cu care se aseamănă. Iubitor de paradox, de spectacol (ceea ce ne spune el trebuie să fie nemaivăzut și nemaiauzit) el se intilnește, nu odată, cu Mircea Eliade, cu Cioran, dar și cu Călinescu sau Zarifopol. El e mustos, fiecare gind trăiește in carnea faptelor; a faptelor extraordinare pe care numai el le știe. In orice problemă, Petre Pandrea are idei proprii și definitive, exprimate in așa fel incit să-l putem identifica fără greș; el e unic și fără rival așa cum e și – Provincia sa. Studiul **Sociologia și metafizica Olteniei,** reprodus din **Portrete și controverse, I,** este, dintr-o seamă de motive, opera sa cea mai expresivă. Oltenia, zice Petre Pandrea, rămine marea realitate a României și rezervorul de energie de unde se aprovizionează, in mod constant **Ceva mai mult,** declară Petre Pandrea, socotesc **Muntenia ca pe un fel de hinterland oltenesc, ca pe o colonie a noastră, un fel de Indie fabuloasă... Forța de propulsiune a Olteniei este imensă din motive de vitalitate excesivă...** Făcind un bilanț al contribuțiilor oltenești, „la cultura românească in ceasul de față", Petre Pandrea ajunge la concluzia că tot ce a dat mai bun Oltenia in materie de poezie, filosofie, proză (Sadoveanu și Cezar Petrescu fiind și ei, după părerea lui Petre Pandrea, olteni) teatru, ar fi de sorginte oltenească. Olteni sint, zice Pandrea, marele sculptor Brâncuși dar și Anna de Noailles pe care „o adorau prim miniștrii Franței". Analiza nu se oprește aici, fiindcă cultura lui Petre Pandrea are intotdeauna resurse nebănuite. Spiritul oltenesc e pus vizavi de spiritul francez, de cel spaniol și de cel german, ca să ajungă la această concluzie: **Noi avem și zarzavagii dar avem și pe fantastul Petrache Lupu de la Maglavit, am avut și miniștri hoți și incapabili dar avem și pe Brâncuși cu pasărea lui măiastră.** Rinduri teribile!

Recenta ediție adună, pe lingă eseuri mai intinse, recenzii de cărți, note de lectură, cronici dramatice. Aș spune că nicăieri Pandrea nu e neinteresant; el are idei originale peste tot, e mereu excesiv și tranșant, negațiile lui nu admit replică, radicalismul lui e fără mlădiere; el știe tot și nu admite comentariu, el e profesor și nu conlocutorul plin de bunăvoință al vreunui oarecare cititor. El e primul care, in cultura română, vede valoarea **Omului fără calități** de Musil elogiind, in repetate rinduri, romanul, ca pe o mare operă a genului. Ideile lui privind cărțile lui Rebreanu sau Cezar Petrescu pot prilejui un studiu amplu istoricului de azi. El e primul mereu, anunțind, profetizind, aclamind, arătind cu degetul, demonstrind, pe puncte, metodic, ordonat și irefutabil; el este mereu protocronic, ar zice un iubitor al protocronismului; el este, intre oamenii deceniilor trei și patru, protocronistul nostru absolut, anunțind și critica proletcultistă (analizele pe care le publică, de exemplu, la **Patul lui Procust** nu sint egalate de comentariile lui Camil Petrescu din anii 50) și sfirșitul **Germaniei hitleriste** și al vedetelor ei. El este esențial, arhaic, el este om al vechimilor și al obirșiilor, mereu apucat de amokul negației și de fanatismele afirmațiilor preaiubitoare. Pater absolut al unei Provincii, pe care o visează, exilat intr-o metropolă, pe care o vorbește de rău de cite ori are ocazia, Petre Pandrea este, pentru criticul și istoricul literar, exponentul ideal al spiritului pandur, răsfirat azi in opera unui mare număr de autori. Ultimul dintre editori nu l-a ințeles pe acest bărbat ideal al Provinciei, cenzurindu-i numeroase atitudini, firești in contextul numit mai sus.

Cornel UNGUREANU

---

* **Virgil Birou, Oameni și locuri din Căraș,** Ediție ingrijită și prefațată de Nicolae Țirioi, Ed. Facla, 1982, și **Petre Pandrea, Atitudini și controverse,** Ediție ingrijită, cuvint inainte și note de Gh. Epure, Ed. Minerva, 1982.

marginalii

Cucuveaua și batalul

I-am prezentat pe Hui și pe Tui, părinții nefericitului – datorită lor – Putifar, ca personaje de roman revelatoare despre dedesubturile de multe ori tulburi ale relației dintre părinți și copii. Insă, oricit ar părea de neașteptat, Hui și Tui pot fi reabilitați. Nu neapărat pentru că Tui s-ar fi gindit, cum pretinde, atunci cind și-a mutilat fiul, la „măreția" și la „cinstirea lui pe pămint". Afirmația poate fi pusă la indoială, dar dacă deplasăm lectura dinspre romanesc spre poetic, se va dovedi că cei doi au vrut să-l scape pe Putifar de „domnia intunericului" hărăzindu-l „unei stări mai pure".

Să fim atenți la o vorbă de alint: Putifar ar fi pentru Hui și Tui, „Hor al nostru, frumosul lotus". Hor este nume de zeu și il desemnează pe „stăpinul lotusului, fiul intunecatei imbrățișări". Or, Putifar este tocmai rodul unei asemenea imbrățișări. Nu intimplător cind se referă la ei inșiși Hui și Tui își aleg ca embleme viețuitoare ale nopții ori intunericului de sub pămint: cirtiță, huhurez, cucuvea, liliac. Ei sint de fapt frați gemeni; s-au aflat impreună in, cu vorbele lor, „căsuța frățietății noastre", adică in intunericul placentar. Ei „cunoscuseră imbrățișarea nupțială in incăperea pintecului matern" inainte de a se uni ca soț și soție. Căsătoria lor, a două făpturi aproape identice, simbolizează „adincimea ce se imbrățișează pe sine" in dezordinea fertilă dinainte ca lumina să se fi ivit. De aceea, actul prin care „fac propriul lor singe să rodească", nu inseamnă creație propriu-zisă, ci „zămislirea materiei materne bolborositoare, detestată de lumină și de puterile actualității". Ca atare, sacrificind bărbăția fiului pentru a face din el curteanul noii impărății, ei au vrut să-l smulgă din „beznă și umezeală" spre a-l aduce sub soare, deci intr-o lume cu ordine și Sens.

Semnificația, nu numai in planul religiei și al civilizației, dar și poetică, a acestei intimplări este sugerată de referirile la limbaj. După cum, lăsind să se insoțească frați gemeni, singele să rodească din sine, lumea veche agită smircuri intunecate, tot așa și limba, „in intunericul umed al gurii", este o **bolborosire** fără sens pină ce n-o luminează un gind.

Există prin urmare două principii ale creației. Unul o face să zacă in ea insăși, crescind și scăzind intre limitele ei. Este creația prin reproducere de sine. Cealaltă presupune intervenția in glia maternă a diferenței masculine, structurante, dătătoare de sens.

Originari din lumea veche a Egiptului, unde „toate dăinuiesc neclintite laolaltă", Hui și Tui au vrut să participe la orinduirea nouă, insă au greșit prefăcindu-și acțiunea intr-o „grozăvie", căci apropierea de spirit „nu se infăptuiește prin castrare". Ei au rămas prinși „in ale vechimii, tocmai cind își dădeau silința să facă o concesie noului". N-au avut harul pe care-l avusese la evrei Avraam, cel ce n-a apucat să-și injunghie fiul pină ce, prin intervenție divină, acesta a fost inlocuit cu un „batal al luminii".

Cu alte cuvinte, se confruntă un mod corporal de creație cu unul spiritualizat. De o parte literaritate nemijlocită, opacă, de cealaltă mediere simbolică a sensului . Ambele moduri sint poetice fiindcă ambele acționează prin repetiții, prin „rime". Insă cel dintii nu construiește nimic; potrivit lui, repetindu-se aidoma, faptele se inlocuiesc unele pe altele și amintirea lor se șterge mereu. In lumea lui Iosif, in schimb, repetările sint incomplete; ele implică noul, transformarea și, prin aceasta, structurarea unui sens.

Părinți abuzivi, in planul existenței, Hui și Tui sint ei inșiși – in plan esențial – victimele unei tentative peste puterile lor. Explorind natura umană și reflectind asupra creației, fragmentul, ca și intregul, este romanesc și poetic in același timp.

Livius CIOCÂRLIE

Cronica măruntă

FORZA, RAGAZZI!

● EFECTUL RAZELOR GAMMA. Iată că intensa campanie pro-Márquez a revistelor noastre n-a rămas fără efect! Poate că ea chiar a depășit orice așteptare. N-au trecut nici două săptămini de cind atrăgeam atenția asupra rivnei aducerii in paginile gazetelor noastre a numelui lui Gabriel Garcia Márquez, și columbianul a fost răsplătit cu premiul Nobel pentru literatură! O promptitudine pentru care Academia suedeză merită felicitări, mai ales pentru felul in care a știut să se sincronizeze cu valorile timpului! Veni-vor oare și fericitele vremuri ale protosincronizării?! ● O ȘUȘANEA FĂRĂ FLORIN GHEORGHIU. De pe inălțimile incompetenței exegetice, cu care-și ornează introducerile la o recentă traducere, Otto Starck a aterizat direct pe masa de lucru a Editurii științifice și enciclopedice. Și, de aici, direct in rafturile librăriilor. Probabil pentru că in versiunea Otto Stark, Omar Khayyam ar fi fost de nepublicat nici măcar la poșta noastră a redacției. Gloriosul itinerar va duce, cu siguranță, impozantul obiect estetic și pe masa de lucru a lucrativului cintăreț folk-loric Ion Dolănescu. Pornind de la acest exemplu, propunem ca in cazurile de amatorism desăvirșit editurile să asocieze „traducătorului" un aranjor-stilizator. In cazul de față totul fiind pierdut aprioric, nu indrăznim să propunem pe nimeni. ● SOCIOLOGIE PRIVATĂ-INTERURBANĂ. Poetul interdisciplinar C. V. Tudor – victimă notorie a antologiilor de poezie – a sărit pirleazul incă unei discipline (mai mult sau mai puțin lirice): mai nou, el trece, cu arme și bagaje (multe arme, un singur bagaj: prefixul telefonic al localităților) in universul sociologiei comerțului cu cartea, de unde emite ipoteze de lucru pro-domo extrem de tonice: **„Personal, am solicitat pentru una din cărțile mele de poezie un tiraj de 12.000 de exemplare. Efectuasem chiar, telefonic, o anchetă de tiraj privat prin vreo douăzeci de județe. Existau cereri suficiente, care, insumate, depășeau cifra respectivă. Eram chiar in stare să mă angajez in scris ca, in eventualitatea că nu se vind, să le cumpăr eu. Prin urmare, nimeni n-ar fi avut nimic de pierdut. /.../ M-au coborit la 5.500 de exemplare".** S-ar părea că librăriile din județele Arad, Bihor, Caraș-Severin și Timiș nu fac parte din așa-numitul eșantion reprezentativ pentru sociologul nostru amator. ● „REVISTA ESCHIVELOR". Foarte anemică noua rubrică „Revista revistelor" a „României literare". Rubrica respectivă – mai degrabă o „revistă a eschivelor" – este mult sub nivelul de agilitate defensivă și abilitate impusă de imprejurări. La catapulte și baliste, R. I. se apără cu simburi de cireșe amare. ● DESCOPERIREA LETRASETULUI. „Suplimentul literar-artistic al Scinteii tineretului" care, oricum, avea o ținută grafică mult peste nivelul conținutului, a ajuns la un fel de culme a frumuseții titlurilor (nu și a semnăturilor, din păcate). O binevenită compensație la slăbirea prestigiului opiniei critice, prin apariția lui Constantin Sorescu și dispariția unei jumătăți de normă critică a lui Alex Ștefănescu.

Anemone POPESCU

cenaclu

Lectura (intersectată de numeroase intervenții orale) a unei proze de **Laurențiu Cerneț** a prilejuit prezentarea in cenaclu a două referate de excepție. Primul a aparținut lui **Cornel Ungureanu,** care a vorbit despre cariera literară a lui Laurențiu Cerneț, făcindu-i prozatorului timișorean un expresiv portret sentimental, dar nu mai puțin și o fișă de dicționar critic tematic. **Marian Odangiu,** pornind de la textul ca atare, emite o serie de interesante considerații cu caracter teoretizant. Au luat cuvintul și **Marcel Pop-Corniș,** intr-o intervenție cu multe intuiții remarcabile, dintre care cităm: „o proză ce trimite la regimul literarității, utopii ce se pulverizează ușor, constituite din niște mari teme. din mari metafore; dar, totodată, dincolo de paginile citite, lucrurile nu s-au conturat prea clar"; **Brindușa Armanca:** „Mă simt indreptățită să-l consider un text ponosit, pentru că Laurențiu Cerneț nu dinamitează clișeul".

In incheierea ședinței, condusă de **I. D. Teodorescu, Iosif Costinaș** a citit o pastilă satirică. Săptămina viitoare va citi **Petru Iliesu** (poezie). Referent: **Marcel Pop-Corniș.**

A. P.

Temeiurile schimbării în Amintirile lui Agârbiceanu

Amintirile publicate de Ion Agârbiceanu în 1940 se refuză înscrierii în sferele precise ale unor specii ca memoriile, autobiografia sau jurnalul intim. Vocea naratorului din acest volum al fecundului prozator transilvan cuprinde în translațiile ei de la persoana întîi la persoana a treia un pact autobiografic implicit, cum ar scrie Philippe Lejeune, dar și o identitate asumată a naratorului cu personajul principal, judecătorul-pensionar și, parțial, cu celelalte personaje din satul copilăriei și al regăsirii de sine în anii senectuții.[1] A vorbi despre sine la persoana a treia nu înseamnă la scriitorul-prelat Agârbiceanu nicidecum disimularea unui „imens orgoliu”, ci „o anumită umilitate”,[2] posibilitatea de a sugera și propune cititorului **prezența** unor prototipuri și identități de structură în om și între oameni, în succesiunea generațiilor în lumea rurală. Agârbiceanu sugerează **a posteriori**, ca și Blaga în **Hronicul și cîntecul vîrstelor**, existența unor trăsături persistente în mentalitatea, comportamentul și spiritul omului din sat, iluminîndu-se parcă de descoperire, mulcomindu-și astfel temerile thanatice, dar fără justificarea și acompaniamentul analitic și subtil al poetului și filosofului matricei stilistice abisale, Lucian Blaga.

Transgresarea conotațiilor realiste ale **Amintirilor**, focalizarea semnificațiilor discursului spre infrastructuri deschise permanentelor, mitului și arhaității, dă suport estetic trainic multor pagini și capitole ale cărții. Deschiderea polisemică se constituie într-un soi de halou, de „melodie” ce însoțește narațiunea și este indicată, uneori, la modul explicit: „Îmi pare și mie că pe lîngă obișnuință trebuie să fie și altceva...”; sau, altă dată, cu referire la raportul dintre cuvinte și muzică: „Nu am ținut minte nimic (din cuvinte, n. n.)... că sorbeam numai melodia”.

Se poate afirma, cu o expresie – titlu a lui Anton Holban, că fostul judecător se pregătește să moară și că revenirea în perimetrul natal rural îi oferă posibilitatea înjghebării unei stratageme existențiale și spirituale, înseninate și protectoare, care însă n-ar fi fost posibilă fără redeșteptarea mentalității ciclice mitico-arhaice, animiste și panteiste, ațipită în subconștient, în anii viețuirii citadine. Mircea Eliade scria odată că pentru mulți scriitori-apologeți „sacrul se arată prin intermediul ritmurilor cosmice”.[3] Re-găsirea de sine în Sinele universului rural, re-trăirea temeiurilor ordinei Firii umane și naturale în veșnica ei primenire nu înseamnă pentru narator **amintirile-ecran** din concepția lui Freud.[4] Dimpotrivă, în toată gama și ierarhia desfășurării lor, de la pragul senzației și pînă la spiritualizarea cea mai înaltă și complexă, „centrul” rămîne mereu **trăitul intens** (de odinioară) transfigurat în **înțelesul temeiurilor** (de acum): „Dacă mă gîndesc bine, văd că nu numai senzația gerului, ci și a căldurii de vară, ca și a luminii, a vîntului și a tuturor puterilor firii mi-au rămas în suflet din anii copilăriei din satul meu natal. Pentru a le înregistra întregi, e nevoie să mă cufund în anii copilăriei”. Din observație empirică și din autosondaj, Agârbiceanu își formase o mică „teorie” despre persistența prin timp a unor structuri ale copilăriei. În 1956, în **Cuvînt înainte** la un volum considerat ca o prelungire a **Amintirilor** scria: „Poate că pînă la vîrsta de zece ani se formează întregul sîmbure al omului viitor sau cel puțin se pune pe suflet o pecete care nu se mai poate șterge de tot niciodată”.[5] Aceasta dintr-o perspectivă ontogenetică interioară. Dintr-o perspectivă filogenetică exterioară, judecătorul se revede „copil de odinioară”, în Dănuț, nepotul lui Ilarie, iar pe Ilarie din anii bărbăției, în Ioniță, fiul acestuia. Deci atît drumul ontogenetic cît și cel filogenetic, „parcurse” invers prin amintire, duc la aceeași descoperire: a arhetipurilor, ceea ce dă înțelepciune și înseninare în amurgul ciclului vital. Treptat-treptat, cel reintors în centrul tuturor genezelor își umple golurile singurătății și tristeții, neliniștea în fața sfîrșitului, cu miresme și melodii, oameni și cîmpuri, lumini și păduri, pînă la cumpăna apoteotică din ultimul capitol: **Cuibul cu soare.** Fidelitatea față de zestrea matricială arhaică este de fapt o fidelitate creatoare, cum ar spune Gabriel Marcel, și-i oferă naratorului bucurii spirituale adînci în ritualul evocării și descifrării sufletului înaintașilor: **Bunicul, Bunica,** părinți și oameni ai satului, al aderării la „mesajul” **Depărtărilor** și **Zăpezii, Ploii** și **Înserării**. Sînt intuiții și stări meditative ce depășesc caleidoscopia fenomenalității și ating „celălalt tărîm”, al temeiurilor și originilor. Dualitatea concomitentă și disforică a constituirii semnificațiilor în discursul narativ al celor mai bune pagini ale **Amintirilor** – sînt și repetiții entropice, ticuri vetuste, reminiscențe din firava poetică sămănătoristă, ca în multe alte opere ale lui Agârbiceanu – dualitatea fasciilor semnificatoare este deci izomorfă efectului de stereografie, adică a raporturilor dintre autobiografic și romanesc, în speciile literaturii intime, în general.

Menținîndu-ne în sfera judecăților de constatare, vom spune că acceptarea înseninată și echilibrul receptării plasează naratorul din **Amintirile** scriitorului transilvan la polul opus „nevrozelor” contemporane, verlainiene sau bacoviene, în textualizarea motivului ploii, de pildă: „Mi-a rămas din copilărie o patimă: cînd plouă noaptea, să mă culc în șopronul acoperit cu șindrilă. În copilărie mă culcam pe un braț de fîn. Acuma am un pat în podul șopronului care nu se mai coboară de acolo toată vara. Cînd plouă, Ilarie știe să-mi pună scara. Cîntecul ploii e fermecător și sub acoperiș de țiglă și de tinichea. Dar nu se poate asemăna cu încîntarea ce o simți sub un înveliș de șindrilă! Sunetul pierde din intensitatea celui produs de rezonanța țiglei sau tinichelei.

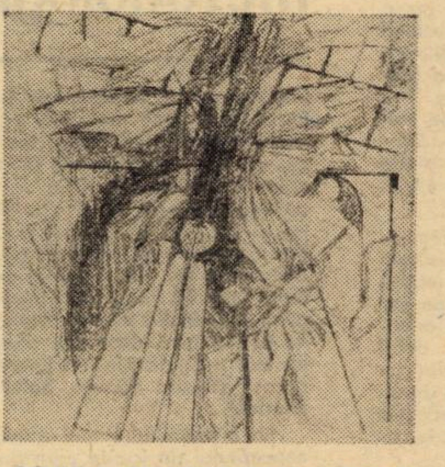

ACULINA STRAȘNEI POPA: „Scara”

Melodia ce se înfiripă e mereu în surdină. În întunericul nopții ploioase, și dacă mai închizi și ochii, de la o vreme ai senzația că ești undeva departe, la porțile lumii. Și că nu mai există decît armonia ce ți se urcă în toată ființa și o umple, cîntecul urzitor de somn, ce coboară și răsună din infinit”. E o stare originară, orfic-cosmogonică: Demiurgul, crede naratorul, „a trebuit să creeze lumea impresurat de o melodie armonioasă ca aceasta”.

Încă din primele pagini ale **Amintirilor,** de la **ieșirea** din moara citadină a „mizeriilor spirituale”, **În drum spre casă,** acuitatea percepțiilor olfactive, vizuale și auditive îndrumă discursul epic pe căi duale, ca într-un joc de oglinzi ce se multiplică și se adîncește. Atenția exclusivă și susținută acordată miresmelor, culorilor și muzicalului nu funcționează la modul simbolist al corespondențelor sau al estetizării atmosferei, ci izvorăște dintr-o nevoie ontologică de a surdiniza și a transfigura ecourile neliniștii interioare abia schițate, subtextuale. Puritatea albă și olfacția zăpezii atotstăpînitoare în timpul **lunecării** săniei întoarcerii în sat („Aroma curată, mireasma de pe alte tărîmuri a zăpezii, intra în mine ca un narcotic”) își asociază treptat celelalte canale de percepție a naturii, îmbogățindu-se semantic („Clinchetul dulce-argintiu al zurgălăilor de la grumazi, picurau o ploaie continuă, înviind pustietatea albă a zăpezii”). Un mare poet al secolului nostru, Esenin, în spațiul poetic al stepei, în zborul hibernal al troicii, a scris versul: „Rîde pîn-la lacrimi clopoțelul”, vers comentat în aria-i semantică ambivalentă de către T. Vianu, într-un articol din **Jurnal.** În firul narațiunii rememorative, trîmbele asociative ale miresmelor devin mai complexe și la Agârbiceanu: „Mireasma fînului, amestecată cu a zăpezii și pătrunsă de melodia aceea o simțeam ca pe o mare bucurie”. Paradigme de acest tip însoțesc personajul-narator pretutindeni, în sat sau în pădure, în iarnă sau vară, în trecut și în prezent, cuprinzîndu-l într-un cerc sau aureolă, cum o spune el însuși. Constelația senzațiilor și percepțiilor se constituie în cele din urmă într-o chintesență, într-un nucleu și izvor al tuturor amintirilor. Pragul care declanșează în memoria afectivă universul copilăriei de altădată este de o asemenea structură: „aroma copilăriei”, „aroma casei”. Dar elementul propulsor al arabescurilor emoționale și spirituale cu finalitate estetică este dat de muzical – axis mundi în acest univers imaginativ: „Melodia o cunoșteam de mult, din copilărie, ba și cuvintele, așa că puteam umplea golurile care se făceau uneori. Cîntecul se revărsa în văzduh ca în împărăția lui. Cîntărețul nuanța cu mult sentiment și finețã... Nici un alt cîntec nu se auzea de nicăieri, și-mi păreau că-n el e fixată oarecum însăși osia lumii, în clipa de față”.

Privind și ascultînd, alături de Dănuț, la marginea pădurii cîntecul „păsării” în cuibul ei învăluit de lumina soarelui în amurg, regăsindu-se în și identificîndu-se cu nepotul, judecătorul trăiește „impresia vagă a vieții și fericirii”.

Narațiune autobiografică dar și parabolă despre temeiuri și treceri, **Amintirile** vădesc în mod plenar talentul lui Ion Agârbiceanu.

Simion MIOC

---

[1] Mircea Zaciu consemnează specificitatea narațiunii din acest volum, în aceeași direcție, pornind chiar de la titlu: „...**Amintirile** în loc de **Amintiri,** care s-ar fi raportat direct la autor, pe cînd versiunea adoptată de Agârbiceanu are o nuanță impersonală intenționată”. (Mircea Zaciu, **Ion Agârbiceanu,** Editura Minerva, București, 1972, p. 177).

[2] Philippe Lejeune, **Le pacte autobiographique,** Paris, aux Éditions du Seuil, 1975, p. 16.

[3] Mircea Eliade, **Images et symboles,** Paris, Gallimard, 1952, p. 210.

[4] „S-ar putea să nici nu existe amintiri din copilărie, ci doar amintiri referitoare la copilărie”. (Sigmund Freud, **Scrieri despre literatură și artă,** Editura Univers, București, 1980, p. 333).

[5] Ion Agârbiceanu, **Din copilărie, Chipuri și povestiri,** Editura Tineretului, 1956, p. 6.

UN NOU STUDIU DESPRE SADOVEANU

consemnări

Indiferente întinderii pe număr de pagini, sensurile operelor mari, trăiesc într-o adevărată competiție a reliefării nivelelor de adîncime. Ele dau gir astfel durabilului și favorizează interpretările multiple – semn propriu marilor creații. De unde și una din explicațiile apariției numeroaselor exegeze despre proza lui Mihail Sadoveanu.

Relația dintre operă și posteritate este de asemenea natură în acest caz, că au țîșnit dinspre și către ea punctări ce pot fi dislocate din perimetrul de referințe asupra operei, devenind momente de istorie a receptării critice în general. Critica istoricist descriptivă, evaluarea prin relația scriitor-operă, analizele tematologice exegezele hermeneutice fac, prin urmare, și oficiul de nobilă demonstrație cu privire la căile operei precum și la unele căi ale criticii noastre. Față de ultimele exegeze, semnate de nume prestigioase, cea a istoricului literar Mihai Cazacu analizează relația dintre sinteză și gramaticalizarea ei. Fără a se explica sub raportul conceptelor, Mihai Cazacu introduce relația de mai sus în triada sinteză (a lui Sadoveanu, n. n.) – viziune (a omului sadovenian) și convertirea lor în cîteva forme stilistice individualizatoare.

Ipoteza de lucru a istoricului literar este aceea că, Sadoveanu nefiind un teoretician în planul filozofiei culturii, a construit **literar** un gînd-sinteză despre modelul uman și socio-cultural echivalent unei teorii. Mihai Cazacu adaogă punctului inițial de investigație, relevind un orizont solid în cunoașterea de natură filozofică și culturală, argumente prin care distinge ideologia „sintezei” sadoveniene de cea a curentelor gîndirii moderne. Concluzia apartenenței lui Sadoveanu **la umanism** reflectă rigoarea demonstrației. Sinteza despre care vorbește exegeza în discuție ni se relevă ca o gravă meditație asupra omului – ființă culturală, așa cum l-a conceput scriitorul: „Ne găsim în fața unui om apt să parcurgă treptele istoriei, notează Mihai Cazacu despre meditația sadoveniană, fără să se supună modei sub raport structural. E tipul omului cu Memorie (în sensul platonician al conceptului). Kesarion Breb execută trecerea dintr-o eră în alta demonstrînd – prin participarea la evenimente în cadrul unui imperiu, morfologic de tip avansat, corespunzător epocii – că este capabil nu doar să se adapteze noilor împrejurări, dar că, abia așa fiind și păstrîndu-se, a imprimat fluxului istoric valoare și calitate umană”. Și, notează mai jos Mihai Cazacu cu privire la datele gîndirii-sinteză despre om la Sadoveanu: „O atare transformare devine posibilă îndată ce insul acționează ca valoare colectivcosmică” (p. 145 și, respectiv, 146).

Modelul uman sadovenian este explicat în legătură cu felul în care acesta participă la actul de etnogeneză, la conturarea conștiinței de sine a poporului nostru, la tălmăcirea dialectică și unitară a întregii lumi prin lumea socio-culturală proprie, fiind astfel explicat drept **„subiect făptuitor”.** Asumîndu-și propria lume în forme armonice, el este o ființă centrică, descifratoare și creatoare de simboluri. Capitolele **Ființialism cosmomorfic** și **A intrat în umbra morții și s-a deșteptat în lumina minunii** – așezate în opoziție, tălmăcesc selecțiile cu care Mihai Cezacu își construiește argumentele despre condiția omului așa cum îl ilustrează opera sadoveniană. În sfera unui atare comentariu, apar a fi extrem de interesante opiniile lui Mihai Cazacu cu privire la pribegi, călători, dezrădăcinați – personaje frecvente și semnificative în sinteza sadoveniană. Pentru Mihai Cazacu datele viziunii omului sadovenian dezvoltă condițiile sintezei.

Dacă omul își dobîndește statutul de ființă culturală numai ca participant la desăvîrșirea istoriei trăite **de colectivitate,** relația cultură-istorie se transformă în „șezătoare” – mod de codificare căruia prozatorul i-a acordat valoarea cuvenită.

De aceea o cheie de boltă în analiza semnată de Mihai Cazacu este conținută în relația om-spațiu, relația om-timp și relația om-comunitate, citite prin „formele” vorbirii care individualizează eposul sadovenian: povestirea. Față de analizele anterioare, Mihai Cazacu echivalează povestirea – structură despre care s-a scris atîta – cu cel mai important aspect al **stilului socio-cultural** în care acționează omul sadovenian. Polemizînd cu opiniile despre „povestirea-roman” sau cea „îmbucată” (a se vedea bibliografia despre **Hanu Ancuței)** Mihai Cazacu transferă aspectele demonstrației caracterului de sinteză a operei asupra unității operei văzută prin procesul de structurare ca povestire în dispunere radială. Contribuția în discuție argumentează solida armătură teoretică de care dispune Mihai Cazacu. Claritatea disociațiilor despre componentele sintezei din care omul sadovenian se relevă conform viziunii proprii ființei culturale și active în istoria timpului său, fac din studiul în discuție un demers care completează cu utilitate pe cele semnate de Constantin Ciopraga, Alexandru Paleologu, Zaharia Sângeorzan, Nicolae Manolescu, Mircea Tomuș.

Stela MIREL

Mira Lupeanu

METAMORFOZĂ

De cînd te știu,
Mereu alerg la marginea nopții
După Luceafărul de zi,
Care-mi aprinde lumina privirii,
Încît devin strălucitoare
Pentru întreg universul.

AXIOMĂ

Ca un cer, o durere-ți acopăr
fără speranță,
printr-o subtilă prezență
— dens nevăzut pentru văz —
de care atunci cînd te-apropii,
te descoperi în spații, singura formă.

ETERNELE CUVINTE

În parcul cu plopi,
Ne-adiau tăcerile
Și se scuturau
Frunzele din inimi,
Uscate de murmure,
Pînă rămîneau
Ramurile singure.

VASILE PÂRVAN — metodologia istorică

În istoriografia română, saltul de la istoria pragmatică la aceea sintetic-filosofică (ori la filosofia istoriei) se înregistrează la finele secolului trecut și la începutul secolului nostru. Mă gîndesc atît la practica propriu-zisă, adică la scrierea istoriei, cît și la teoria în cuprinsul căreia figurează îndrumarea metodologică, în acest sens, preocupările lui Xenopol, Iorga și Pârvan fiind dintre cele mai revelatoare.

Încă în primii ani ai veacului, în perioada în care Iorga făcea uriașe eforturi în cercetarea arhivelor și deci în îmbogățirea științei istorice cu noi izvoare, Pârvan s-a distins prin cîteva articole remarcabile în care căuta să afle „rostul și cel de pe urmă scop al istoriei", tot el găsindu-i acestei științe o definiție simplă, logică, corectă: „restabilirea adevărului în ce privește faptele omenești din cele mai vechi timpuri și pînă azi" (vezi Vasile Pârvan, **Rolul monografiilor în studiile istorice,** în „Luceafărul" nr. 6, an. III, 1904, p. 132; articolul a fost reprodus în recent apăruta culegere de texte din opera savantului intitulată **Scrieri,** p. 74–79, Buc., 1981 ediție excelent realizată de istoricul Al. Zub; alături de acest semnificativ articol de opinie, în presa timpului au mai apărut: **Adunători de izvoare, istorici și filosofi,** în „Voința națională", 1903, XX, nr. 5522–23, pp. 1–2, retipărit în ediția citată pp. 59–64, **Critica istorică,** în „Voința națională", 1903, XX, nr. 5598, p. 1–2 retipărit în ed. cit., pp. 65–73; **Albumuri de istorie culturală,** în „Viața românească", 1907, II, nr. 2, pp. 347–353 retipărit în ed. cit., pp. 136–143; **Studii de istorie bisericească,** în „Viața românească" 1907, II, nr. 4, pp. 140–144 retipărit în ed. cit., pp. 143–147).

Trecînd peste unele prejudecăți, Pârvan a demonstrat că istoria este o știință în care sînt reconstituiți oameni, idei, evenimente, o carte în care este readusă la viață o lume de mult apusă. În accepțiunea savantului însă, înainte de toate, trebuia cunoscută orientarea scrisului istoric. În acest sens el afirmase două direcții, una care se limita la cercetarea unor perioade restrînse ale trecutului urmărind clarificarea amănuntelor, (monografia) și o a doua, care în concepția sa era menită să studieze capitole mari ale istoriei umanității, căutînd mult mai mult decît exactitatea faptelor, anume impunînd judecata lor, în special a acelora cu un rol deosebit în evoluția civilizației terestre. În fond, a doua idee pledează pentru ceea ce se numește sinteză, o idee care la vremea respectivă stîrnise adevărate contradicții ca urmare a neînțelegerii din partea unora a semnificației noului gen de scrieri istorice. Pârvan crease noi linii, propunea noi metode adaptate momentului de progres istoriografic. Pentru el ambele orientări erau perfect valabile și necesare într-o metodologie istorică, căci „ambele tind la aflarea adevărului", numai că între una și cealaltă există o deosebire: pentru prima, metoda logică aplicată e **analiza,** adică, în cuvintele istoricului, „desfacerea subiectului în cele mai mici amănunte ale lui, care cer a fi clarificate, căci aici, tocmai amănuntele sînt acelea ce fac însemnătatea și trăsura caracteristică a scrierii"; pentru cea de a doua, metoda e **sinteza,** prin ea explicîndu-se rostul datelor aflate în mersul general al țării ori al regiunii a cărei istorie se scrie. Pârvan nu permitea folosirea exclusivă a unei metode, ci alternarea lor. Doar într-o exprimare superioară a istoriei metoda tinde să-și modifice sensul: „Cînd trecem apoi la filosofia istoriei, atunci partea de sinteză devine covîrșitoare, deoarece atunci faptele prin ele însele nu mai prezintă nici un interes iar analiza lor ar fi de prisos" (Vasile Pârvan, **Rolul monografiilor în studiile istorice).**

ACULINA STRAȘNEI POPA: „Peisaj urban"

La o examinare mai atentă rezultă o îmbogățire a conceptului de istorie care de aici înainte în fiecare etapă se va resimți cu și mai multă vigoare. Regăsim în aceste interpretări un mod de a gîndi care-l apropie de rigurozitatea științifică a lui Dimitrie Onciul dar și de spiritul sintetizator al lui Nicolae Iorga. Ca sensibilitate, ca putere de reorientare a scrisului istoric, concepția pârvaniană se întîlnea cu aceea a lui Iorga, ambii scriitori găsind de cuviință să aprecieze și chiar să practice și istoria neevenimențială sau mai puțin evenimențială (vezi N. Iorga, **Două concepții istorice** (1911) în **Generalități cu privire la studiile istorice,** Ed. a III-a, Buc., 1944, p. 90). Ceea ce trebuie să reținem este că indiferent de pasiunea lor, de conținutul lucrărilor lor, metoda istorică se dovedea (și acest punct de vedere își are și azi valabilitate) a fi „absolut trebuitoare tuturor celor ce se ocupă cu această ramură a științei despre omenire, de la culegătorul de documente și pînă la filosoful istoriei" (V. Pârvan, **art. cit.**).

În articolul **Critica istorică** Vasile Pârvan atrage atenția asupra unui capitol cvasinecunoscut istoriografiei noastre pînă la acea dată. În Occident, critica istoriei și criticii istorici își făcuseră apariția cu aproape un veac în urmă; mă gîndesc la Herder ca filosof al istoriei, la Leopold von Ranke – ca istoric, la Michelet deasemeni ca istoric. Sporadice apariții de acest gen pot fi întîlnite și la noi în periodicele de la mijlocul secolului al XIX-lea, bunăoară în „Foaie pentru minte", „Gazeta de Transilvania" (unde cronicile erau semnate de Barițiu), „Magazin istoric pentru Dacia" (August Treboniu Laurian), „Magazin für Geschichte" (Anton Kurz și Joseph Kemény), „Arhivul pentru filologie și istorie" (T. Cipariu) etc. Spre sfîrșitul veacului trecut, Academia Română, găzduise în Analele ei cîteva cronici, critici ori retrospective istoriografice. Cert este însă că, metodologic vorbind, acest aspect nu a fost dezbătut pînă la V. Pârvan de nici un istoric român. Chiar și în etapa actuală s-ar cuveni un interes mai mare pentru acest capitol prea multă vreme ignorat.

Dar, să vedem ce este critica istorică, ce importanță are ea în slujirea științei, cine sînt criticii istorici? Între literatură, și istorie facem o deosebire – spunea Pârvan – după cum facem și între critica literară și critica istorică, între criticii literari și criticii istorici. De ce? Pentru că critica istorică are un alt statut în raport cu critica literară; ea înseamnă o judecată științifică obiectivă asupra operelor de istorie, criticul fiind și un istoric; spre deosebire de acest domeniu, în literatură, criticul nu este nici poet, nici prozator, nici dramaturg, el are doar poziția de judecător al operelor literare. E chiar rău ca un literat să fie și critic, în vreme ce „Pentru un critic istoric conștiincios – scria Pârvan – nu-i de ajuns educația lui istorică și bunul său simț. Îi mai trebuie un pătrunzător simț critic, spre a distinge lucrurile adevărate, cele pe jumătate adevărate ori false, chiar dacă logicește – față cu izvoarele – ar reieși de adevărate. Acel simț critic de care un istoric are nevoie pentru discernămîntul în materie de izvoare istorice, trebuie nu numai să nu lipsească, ci să fie într-o cît mai mare măsură printre facultățile de judecată științifică ale criticului istoric" (Idem, **Critica istorică**).

Într-altul din articolele sale, savantul definise raportul dintre editorii de izvoare, istoricii propriu-ziși și filosofii istoriei, arătînd că un cercetător trebuie să întrunească toate cele trei calități: „Trebuie să fii istoric pentru ca să fii bun adunător de izvoare, iar pentru a fi istoric trebuie să fii un adînc cunoscător al faptelor și gîndurilor omenești pe care să le știi explica și cîntări după adevărata lor valoare, să fii... însuți un filosof în înțelesul serios și înalt al acestui cuvînt" (Idem, **Adunători de izvoare, istorici și filosofi).** Interesul istoricului pentru instituirea unei metode a criticii, a cercetării istoriei în general s-a manifestat din tinerețe, la anii maturității Pârvan creînd o adevărată școală, așa cum procedase și în alte direcții. Multe din ideile, concepțiile sale au fost validate ori continuate și ridicate de istoriografia contemporană pe o treaptă superioară.

Victor NEUMANN

ILUMINĂRI

Din Padeș curg izvoarele rășinii
Rotind sub ierburi trupul însetat;
Aripi de sînge dau tîrcol fîntînii
Din care Tudor stă cu noi la sfat.

Auzi cum trece Tudor spre vînzare
Ca un ecou de fulger globular
Cum Motru-și face vad pentru-nchinare
Și se înalță pe tărîm stelar.

Trec caii cu păduri în șei
Iluminînd amurguri sîngerînde
Mușcînd zăbala, fluier vechi de tei,
În care lutul lacrima-și ascunde.

Vin caii slobozi ca un vifor
Si-și scapără copitele de jar
Închipuind coroană pentru Tudor
Rug veșnic viu pe-al patriei altar.

Nicolae ROȘIANU

---

comemorări

Zaharia Stancu — o formulă stilistică

Integrată elementelor de periodicitate, atît de importante în exprimarea mesajelor artistice.[1] **repetiția** – realizată fie prin reluarea unui termen în cadrul unei unități (deobicei, fraze), fie în aceeași formă (A și A), fie într-o formă variată (A și A'), fie ca o însumare a doi sau mai mulți termeni, expuși anterior separat (A, B și A+B) – contribuie la Z. Stancu, la accentuarea stărilor lirice, generatoare de inventivitate și, în speță, de putere de construcție epică. Relevantă, în sensul pomenit mai sus, ni se pare întreaga operă, dar mai ales romanul **Desculț;** în fiecare pagină pulsează emoția scriitorului care-și îndeamnă urmașul să păstreze vie memoria străbunilor, care robiseră, de veacuri, pe propriul lor pămînt: „Să nu uiți nici o clipă: străbunii au fost șerbi. Primiră-n veacuri aspre sudălmi și bice-n spate / Să nu uiți nici o clipă; se odihnesc în ierbi, Dar țărna lor mai strigă și azi după dreptate" Propoziția reluată „Să nu uiți nici o clipă" concentrează încă de la început ideea centrală a operei: indignarea scriitorului față de o lume nedreaptă, a împilării; este de observat că, în a doua parte a frazei, ea nu este identică cu cea enunțată în introducere, noutatea constînd tocmai în gradul de intensitate pe care-l are, în plus și pentru care, de fapt, ne pregătește narațiunea: indignarea, revolta se transformă acum într-o explozie de ură împotriva celor vinovați de suferința abrutizantă a „desculților". Conjunctivul prezent (: **să nu uiți),** cu valoare imperativă, susține acest crescendo.

Procedeul asupra căruia am insistat, e deosebit de frecvent în opera sa și ține de **tehnica încadrării,** în sensul că, de multe ori, termenul sau sintagma repetată deschid și închid fraza: „Pe nici unul nu ne mîngîie mama, nici dacă ne îmbolnăvim nu ne mîngîie", sintagma reluată „nu ne mîngîie" punînd în evidență, cu un spor de intensitate (sub forma A și A'), sobrietatea severă ce caracterizează raporturile dintre părinți și copii, în lumea romanului.

Uneori, la **tehnica încadrării,** se adaugă **diferențierea termenilor repetați:** prin exprimarea termenului o dată printr-o parte de vorbire și apoi, printr-o altă parte de vorbire, din aceeași familie de cuvinte: „Plouă. Acum plouă. Stau în casă. Fereastra e fumurie. Duzii din fața casei, salcîmii de lîngă ulmi, salcia de lîngă fîntînă au rămas fără frunze. Bate ploaia în ziduri, în geamuri, în arbori. Bate ploaia. Mă uit la mîinile mele. Se închid. Se deschid. Se închid iarăși (...) Plouă. Acum plouă". Este vorba deci, de termeni din aceeași sferă semantică: **plouă; ploaia,** redați însă prin categorii morfologice diferite: **verb/substantiv.** Inițial, verbul **plouă,** la **prezent-indicativ,** enunță faptul în sine; reluat, prin adăugarea determinantului **acum,** cititorul are posibilitatea localizării acțiunii în timp; sintagma **bate ploaia,** reluată și ea, indică, în schimb, efectul pe care îl are ploaia asupra sufletului scriitorului și asupra lumii vegetale, în care se revarsă. Alternanța **verb/substantiv** se face, în primul rînd, în scopul concretizării imaginii, pentru ca, în final, prin răsturnarea ei și revenirea la forma verbală de **prezent-indicativ (plouă),** să se realizeze amplificarea sa, prin echivalarea termenilor (: **plouă/ploaia).** În cazul celui de al doilea motiv – cel al contemplării mîinilor, în mișcare – marcat, fie prin opoziția semantică subliniată morfologic de prefixele **în-/des- (: închid/se deschid),** fie prin termenul reluat, **închid,** urmat de determinantul **iarăși,** ce cristalizează procesul iterativ sugerat prin repetiție. De fapt, inserarea celor două motive și reluarea primului (A, B și A+B) presupune adiționarea lor; grupîndu-le astfel, cititorul desprinde raportul lor cauzal, întrezărind, de fiecare dată, intenția scriitorului de a reveni, aproape obsesiv, asupra unui element al stării lirice exprimate. Cu alte cuvinte, la nivelul romanului, motivele se întrepătrund, explicitînd temperatura specială a prozei lui Z. Stancu[2]).

Într-un timbru specific, repetiția, în opera lui Z. Stancu, nu înseamnă numai afirmație, ci afirmație și accentuarea afirmației, adică un mijloc intențional, prin care se face fixarea mesajului.

---

[1] Cf. A, Moles, **Théorie de l'information et perception esthètique,** Paris, 1958, p. 78.

[2] D. Micu – N, Manolescu, **Literatura română de azi,** Editura tineretului, p. 174.

Dorina DINCA

ACULINA STRAȘNEI POPA: „Ploaie"

Ancheta revistei „ORIZONT”

1. Există o recrudescență de fenomene de redundanță în poezia românească de azi? Dați exemple de poezie redundantă.

2. Care sînt numele de poeți pe care mizați?

Întrebările anchetei noastre au fost trimise tuturor criticilor literari activi. Vom publica răspunsurile pe măsura sosirii lor la redacție.

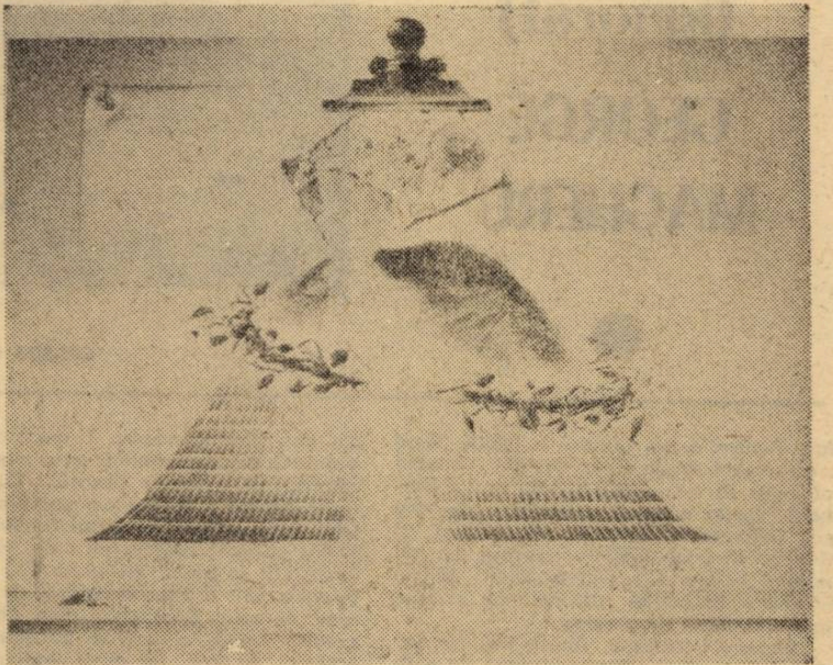

ONISIM COLTA: „Deal incoronat”

IOAN BUDUCA

1. Dacă există redundanță în poezia de azi ? ! Dacă da, să dau exemple ! Dacă nu, să-mi văd de treabă ! He, he ! . . . ar spune știm noi cine. Nu s-ar putea să dau numai exemplele! ? Înțeleg că nu, din moment ce oferiți numai două pagini pentru acest răspuns. E adevărat însă că pînă la **da** sau **nu** ar trebui să vedem ce va să zică redundanța în poezie. Și nu e teorie pe care să n-o putem epuiza în două pagini, asta o știm de la contemporanul nostru Al. Piru. Folosim sensul conceptului din teoria informației ? Atunci, poezia dadaistă are redundanța zero (maximă noutate a informației, o grămadă de biți pe cap de locuitor). Cînd nu este dadaistă (și de la un timp nu mai este), poezia are fatalmente un grad oarecare de redundanță, chiar și aceea care, pe urmele lui Barbu — nu cel din **Osînda soarelui**, să fiu bine înțeles — își propune „maximum de sens în minimum de semn". Neatingînd niciodată pragul utopic al acestei concentrări, poeziei îi rămîne misiunea istorică de a-l visa. Și șansa de a face din redundanță un aliat de nădejde. Fă-te frate cu dînsa, pînă atingi utopia. Neinventatul instrument de măsurare a redundanței poetice pe nenăscutul poet neredundant îl latră, nu-i așa ? Acest instrument ar putea avea o infinitate de gradații (cu plus și cu minus) : între Ion Barbu din **Joc secund** și dadaistul Ion Gheorghe din **Dakia Phoeniks** e loc pentru o nouă explozie informațională. Dacă folosim sensul empiric al termenului, redundanță va să zică superfluitate, inutilă supraabundență, balast, exces de . . . de ce ? . . . păi, ce să fie excesive în poezie dacă nu pseudopoezia, lipsa de poezie, nepoezia ? ! Redundanța are însă și o accepțiune nepeiorativă și există poeți ai redundanței : de la Walt Whitman la Mircea Cărtărescu. Mi se pare însă că puneți întrebarea cu referire la accepțiunea peiorativă a cuvîntului : va fi existînd, așadar, ceva în poezia de azi care ni se pare prisositor, repetitiv. Nu vă referiți, dacă pricepui, la redundanța unor volume de versuri în care un poet sau altul se repetă pe sine cu stîngăcia unui epigon oarecare. Adică, să lăsăm deocamdată de izbeliște discuția despre acele poetice nacele în care, încercînd să zboare, unii — alții, persoane importante, tot încarcă la nisip, în loc să se lepede de dînsul. Ce se ascunde, atunci, în spatele întrebării dumneavoastră ? Vă suspectez de o judecată mai curajoasă (nu, vă propun un proces de intenție) : „există în poezia de azi ceva care mai bine n-ar exista" — ar fi formularea în stil săptămînist a judecății ; „există în poezia de azi un mare consum de cuvinte care nu trec pragul comunicării" — ar fi formularea de bun simț al ideii. Da, există, ca și în poezia de ieri, ca și în poezia de alaltăieri, și ca de cînd ne știm născuți poeți. Și, iată, că am ajuns la ceea ce ne interesează pe toți : exemplele. Ele sînt de două feluri : de gen și de generație. În generația „nichitistă" : e greu de ales între Ion Gheorghe și Ioan Alexandru (fiecare dezvoltînd pe orizontală ceea ce ființează numai pe verticală, ca să zicem așa, transformînd, adică profunzimea în lățime). În generația „echinoxistă" : Corneliu Vadim Tudor (un industrial al artizanatelor, cooperație meșteșugărească de multiplicat unicate — cînd nu este pur și simplu un epigon multilateral vasal). În generația de „luni" : Dan David (un proletcultist rock). Acestea sînt, pare-mi-se, exemplele mai reprezentative.

2. Tocmai pentru că poezia nu este o cursă de cai, aș putea spune pe ce nume mizez : Emil Hurezeanu, Ion Mureșan, Mariana Marin, Petru Romoșan, Matei Vișniac, Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Liviu Ioan Stoiciu, Marta Petreu, Elena Ștefoi, Nichita Danilov, Magdalena Ghica, Ioan T. Morar. Înțeleg întrebarea în acest sens restrictiv, altminteri ce rost ar mai avea să pariem din nu pe cei care au triumfat în cursele „d-antan" : Nichita Stănescu, Ion Mircea, Dinu Flămînd, Daniel Turcea, Leonid Dimov, Emil Brumaru, Mircea Ivănescu, Adrian Popescu, Mircea Dinescu etc. etc. Încît evoluția poeziei de azi-mîine va fi cîțiva ani buni evoluția acestor tineri, așa cum în urmă cu ani și ani evoluția poeziei noastre a urmat cărările lui Nichita Stănescu (prin abatere de la ele sau prin bătătorire). Caracteristica noului climat spiritual al poeziei este — văd eu — neîncrederea în talent, în spontaneitate, în darurile native, în lipsa de cultură poetică. Numai să-i țină cureaua de la blugi pe cei numiți ! Și curelele de transmisie ale spiritului critic. Ei aduc în poezie critica și autocritica, dovedind că tot au învățat ceva de la părinți ! Vom citi, așadar, tot mai multă poezie inteligentă, cultivată, invizibil livrescă, socialmente și spiritualmente nonconformistă. Poeții de mîine vor fi mai dificili fără să ermetizeze : nu se vor mulțumi să captureze bunăvoința cititorului cu floricele de stil, o vor cîștiga pe temeiul profunzimii poemelor, nu vor reinventa limbajul poeziei ci îl vor constrînge să vorbească, să spună tot, îl vor supune unui dur interogatoriu existențial. Evoluția poeziei de azi duce spre un nou sentiment al existenței. Și va fi o coincidență semnificativă dacă acest sentiment își va vădi înrudirea cu cele mai autoritare dintre spiritele prozei contemporane : Marin Preda (?), Radu Petrescu (Emil Hurezeanu), Augustin Buzura (Ion Mureșan, Mariana Marin), George Bălăiță (Petru Romoșan, Nichita Danilov), Constantin Țoiu (Liviu Ioan Stoiciu), Nicolae Breban (Elena Ștefoi, Marta Petreu, Magdalena Ghica), Paul Georgescu (Mircea Cărtărescu, Traian Coșovei, Florin Iaru), Mircea Ciobanu (Ioan T. Morar). În paranteza lui Marin Preda e un loc mendeleevic pentru... Marele singuratic. Există un punct de inflexiune spirituală comun poeziei și romanului de azi : căutarea autenticității, pierdută. Convenția poetică se înnoiește căutîndu-și o nouă autenticitate. Lirismul pur cedează teren din nou unei avangarde antiburgheze și antimanieriste.

DAN ARSENIE

1. Există cel puțin două tipuri de poezie redundantă, dualitate care-i dictată de două înțelesuri ce s-ar putea deduce din acest cuvînt: redundanță (de la latinescul **redundo,-are** — a se revărsa, a da peste margini datorită unui preaplin). Dar, dincolo de obișnuita nevinovăție lexicografică, se cuvine să vedem că acest cuvînt poate mîngîia sau coroda, poate iradia trezindu-ne sau poate acuza (poetul în drum spre pseudopoezie), poate frăgezi sau plictisi.

Amîndouă tipurile de poezie redundantă țin de regimul lui. Același. Să le numim cuviincios-convențional poezie redundantă de adîncime și poezie redundantă de suprafață. Poetul-redundant-de-adîncime știe că este născut într-un limbaj ce-i este omului pe jumătate stăpîn și pe jumătate rob. În acest caz, limbajul se lasă plăsmuit în măsura în care este recunoscut în acea **energeia** a lui. Poetul-redundant-de-suprafață vrea (el este un volitiv cu tot cu scop) să-și aservească în totalitate cuvintele, să le articule în așa fel (în așa hal) încît complexul lor să rostească neîncetat eu, eu, eu..., în chip autocentric, el nefiind deloc convins că există tăceri incluse, ale vieții.

Din nou: poetul-redundant-de-adîncime aproximează întruna o **plenitudo,** ce nu trebuie neapărat închipuită cantitativ, ci radios investindu-i limbajul. Poetul acesta știe să privească cu un ochi viețuirea printre semne, iar cu celălalt — ceea ce este dincolo de ele. El este un poet aproximativ, în proximitatea acelei **energeia,** acelui **se faisant** continuu al lumii (Péguy) pe care nu vrea și nici nu poate să le epuizeze numindu-le / pironindu-le. El trăiește mereu prezent la «ah-ul lucrurilor». Un exemplu, printre altele: Mircea Ivănescu este un poet-redundant-de-adîncime. El scrie și rescrie mereu același Poem; este un Poem al pauzelor dintre lucruri, stări, oameni, al Intervalului pe care semioza lui poetică nu o istovește niciodată; este sinusoida unor juste oglindiri ale lui Același. Poetul-redundant-de-suprafață își instrumentalizează cuvintele, care îl instrumentalizează pe el. E un scrib (nu de tip egiptean, acela alcătuia și teogonii) comandat sau de sine sau de un anumit gust al puterii. Este un produs kratic, un fiu al amînării culturii simțindu-se foarte bine în epocile de criză a valorilor, așa cum este aceasta a noastră. Nu dau nume, i-ați recunoscut? poate osînda obliterării numelor lor să fie doar o iluzie? Deci spun: S. Aurelii Augustini, Hipponensis Episcopi, DE MAGISTRO, Liber unus (In quo de verborum vi atque officio disputatur...).

2. Nu-mi place modalitatea enumerativă, prefer să număr pînă la unu, să aleg pe cineva care să răspundă la amîndouă subîntrebările întrebării nr. 2. (Juxtapunînd nume, n-ați observat cum își fură unul altuia căciula?).

«lis (lis?... cine e?) ce?... lis, în franceză, crin... cum, nu îl știți?...)», **(Inima de raze):** Liviu Ioan Stoiciu. De multe ori m-o mirat grafismul paginii lui, forma poemului lui, fără să realizez că era vorba de o adevărată **imago mundi** a prezentului. Poemul lui e sfîșiat, parantezele taie în carnea lui, acèle numeroase puncte-puncte sînt cuiele, ghilimelele închid între ele fragmente rupte dintr-o lume reificată, virgulele indică absența ligamentelor din trupul acestei lumi, totul dovedește că a avut loc o luptă între un limbaj manevrat, înstrăinat și un limbaj al ființei. Icicolo fulgeră fulgurent fulgurații (ce redundanță!) dintr-un paradis... Să fie Liviu Ioan Stoiciu martorul care moare în bătălie, deși el venise doar ca să asiste? Martorul care moare în bătălie depune cea mai veritabilă mărturie, zice-se. Și Liviu Ioan Stoiciu este un poet-redundant-de-adîncime, în aproximarea aceleiași dureri. Fără vreo închipuire de sine.

RADU G. ȚEPOSU

1. Dacă acordați poeziei redundante înțelesul peiorativ, de supralicitare a zgomotului în fața nimicului, n-aș zice că aceasta reprezintă un fenomen în literatura de azi, ci o meteahnă culturală care girează pseudo-poezia, însăilările de doi bani care încearcă să acopere printr-un enunț explicit trebuințele implicite ale operei. Acesta e un defect estetic și, în sens larg, unul etic, care nu mai poate fi considerat doar un neajuns în plan poetic, ci o confuzie grosolană. Și fiindcă nu vă referiți, probabil, la o redundanță cu efect liric, din care aș putea da exemple nesupărătoare, ci la cea parapoetică, prin care diletantismul se maschează în poezie gravă, trebuie să discern aici între defectele inerente (și parțiale) și cele intenționate (și totale) Un caz de poezie în care excesul imaginii lirice contribuie la definirea mai exactă a ideii, fiind întru totul funcțional și redundant mai degrabă în sensul originar, consacrat de informatică, adică de surplus eficient, îl găsim în versurile lui Petre Stoica ori în cele ale lui Mircea Ivănescu. Însă cînd poezia se reduce la o simplă înșiruire sforăitoare de enunțuri, fără nici o acoperire artistică, atunci nu mai avem de-a face cu poezie redundantă, ci cu manufactură clandestină, fără autorizație de funcționare. Aceasta proliferează totuși căci comerțul ilicit în artă n-a fost încă suprimat, în ciuda penalizărilor consecvente. Delirul acesta steril pe care îl numiți eufemistic redundanță e vizibil mai ales în poezia care vorbește despre lucruri serioase în chip neserios. Exemple putem găsi în paginile oricărei publicații, fără excepție: Ion Șchinteie, Dan Filipescu, Florentin Popescu ș. a. Asemenea deșeuri lirice nu sînt însă efectul unei mentalități poetice, cît mai degrabă culturale. După cum vedeți, redundanța rimează foarte bine cu circumstanța.

2. O evoluție a poeziei în sensul restrîngerii ei la o singură modalitate nu e posibilă, dar un proces al dezvoltării ei poate fi sugerat. Fiindcă se observă, încă de pe acum, o devitalizare a poeziei cotidianului, proclamate de o parte a promoției '80, în sensul unui estetism al violenței, care nu e altceva decît un alt mod de a eufemiza realitatea, ideal ar fi ca poezia să facă apel la acea forță a cuvîntului prin care să dezvăluie nu numai pitorescul tehnicizării, ci și acea indeterminare a ființei, ca să mă exprim mai filosofic, însă firește fără logoree și fără bolboroseala conceptuală care aduce poezia într-un punct mort. Între bufonada tehnologică din unele poezii ale lui Mircea Cărtărescu și filosofarea sterilă din poezia lui Andrei Roman prefer izbucnirea dramatică din versurile lui Ion Mureșan. În două feluri ar putea evolua poezia spre a-și menține intact interesul: fie în latura acționară, incomodă pentru stereotipia spiritelor calme, fără ca prin aceasta să devină însă pur și simplu manifest politic, fie în latura sugerării unei filosofii a speranței. Cred că avem cam multă tînguire în poezie și prea puțin proiect de existență. Extremele confesiunii lirice (exacerbarea subiectivității și mimarea obiectivității în poezia de notație) nu cred că mai pot constitui direcții fundamentale. E de așteptat o educare a confesiunii prin reflecție, o îmbinare adică între subiectivitatea trăirii și generalitatea gîndirii. Fie că poeții noștri vor duce mai departe poezia insurgentă pînă la un fel de **Aktionsgedichte**, fie că vor apela la sondajul ontologic, direcții pe care le consider cele mai fertile, ei trebuie să ridice pura confesiune la rangul de estetică a trăirii. Urmăresc, în acest sens, cu interes, pe Mircea Ivănescu, Cezar Baltag, Leonid Dimov, Florin Mugur, Virgil Mazilescu, dintre cei mai în vîrstă, și pe Mircea Dinescu, Dinu Flămînd, Ion Mircea, Ion Mureșan, Emil Hurezeanu, Petru Romoșan, Nichita Danilov, Marta Petreu, Mircea Cărtărescu, Mariana Marin, Traian T. Coșovei, dintre cei mai tineri. Indicînd aceste nume vreau să sugerez o direcție în fenomenologia poetică, nu să numesc cu necesitate pe corifeii poeziei române de azi.

accente

Dramaturgul (ignorat) GEORGE MAGHERU

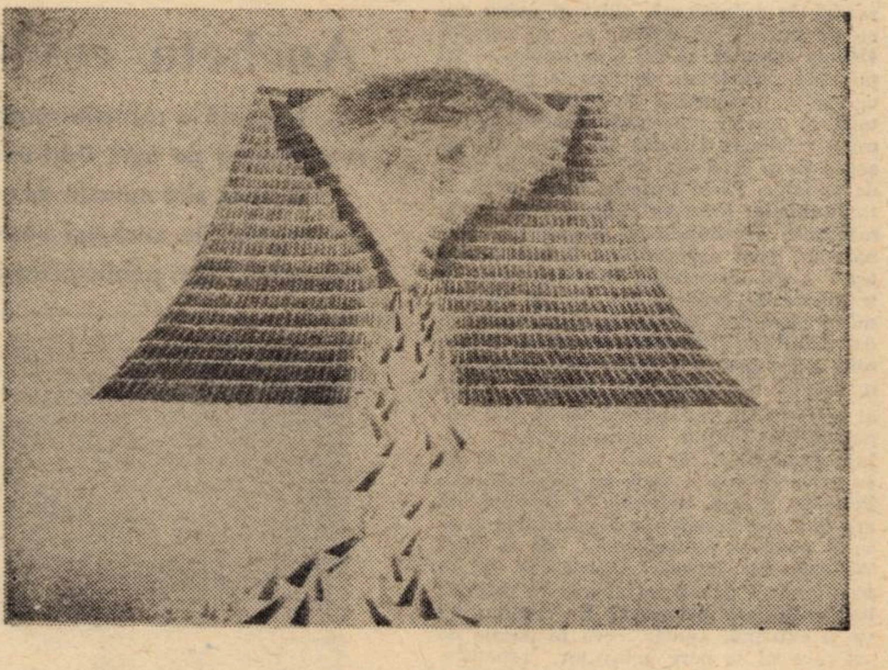

ONISIM COLTA: „Deal zburător"

Celui ce-i gustă „antipoezia", teatrul acestui mare (quasi-) anonim – care a fost (mai e!) George Magheru – poate să-i pară academic şi datat. În piese, „fantezistul" (Perpessicius), „hermeticul bizar" (G. Călinescu), ş.c.l., e grav (la modul Ibsen), foarte sobru, de o seriozitate cam tudescă şi, într-un fel, fără umor: un „transcarpatic". Nu-i de mirare, dar, că debutează, ca dramaturg, cu **Tudor Ardeleanu** (1926), solidă dramă a Ardealului postbelic şi, bineînţeles, „unit cu ţara". (De nu cumva debutu-i însuşi – de transilvană inspiraţie –, din capul locului, o să-l impună, ca printr-un soi de **mimetism,** prin nu ştiu ce „homocromie", culoarea viitorului său teatru!) Poetul – **homo ludens,** funambulesc, „artist" – este, acum, un „partizan", un **tendenţios.** El urmăreşte cu stricteţe (şi, uneori, crispat) **ideea,** iar estetismu-i se preface-n eticism, – întrunul amintindu-l pe Ion Agârbiceanu şi pe **Sectarii** lui (dramă politică, dar şi pamflet, fiind şi piesa în chestiune). Satira din poeme, **pură,** – fie şi dacă, în intenţie, nu gratuită, nici inofensivă; deviată, însă, în comèdie, în mascarlîc al verbului în sine! – ajunge, în **Domnul decan** (1939) – o „farsă tragică", aceasta –, satiră (şi vindictă) propriu-zisă (din care asclepiazii moderni nu ies mai bine decît din, mai tîrzie, **Seringa** lui Arghezi!), Oricum. „antipoetul" nu face **antiteatru,** în ciuda faptului că – iată – fantoşele-i (rinocerescstupide) discută, cînd şi cînd, **ionescamment** (şi se comportă, îndeobşte, nu altfel decît guignolesc):

„**Al 7-lea profesor.** – Doamna a pierdut o perlă **parangon,** o perlă de preţ.

Al 10-lea profesor. – Procedaţi în mod ştiinţific. Îmi permiteţi, doamnă, să fac o anchetă?

D-na decan. – Vă rog.

Al 10-lea profesor. – Unde a căzut, precis, obiectul în chestiune?

D-na decan. – V-am spus, aici.

Al 10-lea profesor. – A! Aici. Deci: un prim punct cîştigat. O suprafaţă înclinată. Obiectul avea colţuri?

D-na decan. – V-am spus. E o perlă.

Al 10-lea profesor. – A! O perlă! Deci: un al doilea punct cîştigat. Un obiect sferic. Lustruit. În rezumat, doamnă, un obiect sferic a căzut pe un plan înclinat. Aşa se pune problema ştiinţificeşte...".

...Nu, însă, acest comic absurd, inverosimil, pedant şi fără nici o veselie, căci exclusiv „mecanic" (nemai-„placat pe viu", – ca la Arghezi, cînd îşi închipuie că urmuzianizează!), pare să-i fie propriu satiricului nostru. George Magheru, dramaturgul, **nu se joacă;** iar piesele-i – deloc surîzătoare, destinse, nici ambigui – au o finalitate, totuşi, clară. Tendinţa, dacă nu şi **teza,** este – aici –, mereu, prezentă. Aceasta e: „Latinii la Dunăre", să zicem, – cu însuşi titlul ciclului din care ar face parte **Tudor Ardeleanu** şi, ulterioară (1927),**O legendă (Cezar la Giurgiu,** de altminteri, – acelaşi Giurgiu, vasăzică, al **Isarlîk**-ului barbist! – era chiar numele unei poeme.) Nişte „latini" ce, **danubianizaţi,** nu-şi schimbă, vai, „porecla în renume"! Diagnosticul (ce alt vocabul, în cazul unui... microbiolog?!) e unul sumbru, mizantropic şi amar, nu fără pesimismul (profilactic?) al marelui redactor de la „Timpul", – iar balcanismul (tolerat, în versuri, – pentru efectele-i burleşti şi de culoare, ca o, în fond, benignă bufonadă) este, în piese, unul – numai – **critic.** Cutare ipochimen vine, astfel, din „ţara unde oamenii se înflăcărează şi se răcesc repede, unde pentru muncă puţină, răsplata e mare" (**Piele de Cerb,** 1937); în altă parte (**O legendă**), boier Furtună (în Ion Ghica, – porecla unui mare ban!) îşi are teoria lui (un soi de fatalism, aceasta, istoric, dar şi biologic – „ontogeneza" şi „filogeneza" determinîndu-se mutual):

„**Furtună.** – Suflă un vînt cald de undeva, un vînt care usucă şi veştejeşte.

Barbu. – Băltăreţul.

Furtună. – Da, un vînt cald de baltă, de mlaştină, un vînt care opreşte viaţa în loc. Explicaţia am găsit-o în istorie. Cînd s-au aşezat Romanii la Dunăre, deabia au prins să înflorească şi i-au pustiit barbarii. Vijelia a trecut şi au prins din nou să înflorească. Au venit alţi barbari şi rînd pe rînd toţi păginii... Fiecare din noi retrăim istoria. Cît suntem tineri biruim năvălirile barbarilor, dar puterile secătuiesc şi sufletul se pierde...."

...Nepotul stenicului, totuşi, bey de Samos nu e – aici –, fireşte, exempt de **parti pris-uri.** – Căci dacă **Tudor Ardeleanu** era o **bürgerliches Drama** în ambianţă Transilvană (şi, ca atare, „extranee"!), aceasta, **O legendă,**-i drama însăşi (una mai mult, nu, însă, oarecare – căci **asumată...,** „consumată"...) a decăderii **high life**-ului nostru. Chestiunea e văzută **dinlăuntru,** fapt pentru care cele cîteva falseturi din, între altele, **Suflete tari** – aici – lipsesc, în ciuda unui schematism (ideologic şi, în parte, tipologic). Surprinzătoare (căci „livrescă", – **estetizantă,** vreau să zic) e etiologia acestei decadenţe: nevroză însăşi, simbolistă, rafinamentele şi spleenul (suntem la '904, în plin – la noi – decadentism) vor fi minat o lume – nu tînără, desigur, dar încă în vigoare. Căci – iată – simţurile s-au subţiat cu totul şi sîngele (albastru!) bate-n alb, „frisonul nou" şi „nervii" (lui Bacovia), cloroza şi langoarea se caută şi poartă, – un june prinţ abulic, anume Cazimir (ce, colegian, trăise experienţa, subtil-ignobilă, a voluptăţii spaimei), abandonîndu-se beţiei („celei rare"!) a liliilor prerafaelite, după ce stăruie – ca într-o pînză de Pallady – să i se citească din Baudelaire:

„Vorbeşte încet, mîngîie-mă... citeşte-mi din Baudelaire (...). Am avut o spaimă mare, odată, de mult, în Franţa, la liceu. Profesorul a simţit că eu copiez. Loviturile inimii aveau o rezonanţă inexprimabilă... În urmă profesorul a plecat... Am scos din nou foiţa ascunsă... N-am mai văzut nimic. O plăcere enormă mi-a cuprins tot corpul... O moleşală imensă... Cu abolirea completă a voinţei am apropiat coapsele strîns, strîns... Şi restul timpului am rămas cu ochii rătăciţi pe cifre într-o dureroasă şi intensivă voluptate (...). Trupul omenesc are o capacitate fixă de a percepe durerea. Cantitatea care depăşeşte această limită, la unii se transformă în acţiune... în ură... la mine totdeauna într-o voluptate moleşitoare... Crinii aerieni! Parcă evadez din realitate... Mîngîie-mă dulce...".

...Piesa, în rest, este o „cronică", o **frescă,** – destinele şi caracterele (nu toate, – căci, unele, viabile în sine: şi dincolo, adică, de paginile cărţii, de scîndurile scenei, – făcînd, dar, „concurenţă stării civile" înseşi!) ştergîndu-se pe fondul unei epoci.

Dacă – în fine – evidente, în poeme, vor fi fost tehnica* şi jocul: „formalismul" (paronomază, olorimă, palindrom), aici, în teatru, **problematica** primează. – Şi autorul nostru, al cărui talent scenic nu-i, totuşi, neglijabil – dovadă **Egoistul** (1939), ce, „rezumînd", în patru acte, un gros roman de Meredith, constituie un tur de forţă –, n-o să-i jertfească tehnicii în sine, nicicînd, **ideea** însăşi: politică, în **Tudor Ardeleanu** (unde pasiunea-i numai termenul „solubil" al unei cornéliene aporii!); social-istorică, în **O legendă;** mitopoetică şi filosoficească,-n **Piele de Cerb** şi în **Oglinda fermecată** (1944).

Quasi-blagiene, ultimele două, – nu, însă, prin directă influenţă, dar prin afinitate electivă –, scontează, ambele, pe misterios, pe criptic, pe farmecul „minuscunoaşterii" lunare: „Poezia e asemeni luminii de lună. Lucrurile în bătaia soarelui par potrivnice; seara, în vraja lunii, îndepărtîndu-se de ochi, se apropie de suflet". – Citatul (precît cred, definitoriu) e din faustica – la modul **Peer Gynt! – Piele de Cerb,** acest „pretext dramatic pentru meditaţiune", – cu numeroase treceri dintr-un decor într-altul, alegorii şi antropomorfisme, carnavalesc şi feerie...

...Într-un registru, însă, – şi aici – nu mai puţin tradiţional şi grav.

S-ar zice că, în teatru, „antipoetul" nostru nu face decît tocmai să ispăşească luxul de a fi scris, „în limba păsărească", „silabe potrivite" ori „capricii",** – răscumpărîndu-şi, dar, frivolitatea de a se fi rostit, mereu, şi altfel decît în proza... d-lui Jourdain!

---

* ...dat fiind „...că poezia vecinică / nu e nici sentiment, nici cunoştinţă, este technică". (Cf. **Profesorul de artă contemporană către domnul Jourdain,** în **Capricii,** 1929).

Ceea ce,-n treacăt fie zis, îl devansează, cu şase lustri şi mai bine, – şi, încă, **mot à mot!** – pe însuşi Barthes, potrivit căruia: „...l'être de la littérature n'est rien d'autre que sa technique". (Cf. **La Réponse de Kafka,** 1960).

** Ghilimelele, aici, indică titluri de cicluri şi volume ale poetului G. M.

aprilie '69, septembrie '82.

Şerban FOARŢA

Paul Grigore

PEISAJ

Proiectată-n albastru
veveriţa ronţăie
conurile pagodei.

FLOARE DE LOTUS

Fără vedere
şi fără auz
în „cel luminos
dincolo de întuneric".

LIVADĂ

Clopotele galbene
în oraşul tactil

COPILARIE

Culeg
poame negre —
cercei
pentru urechea amintirilor.

---

antologie

Peisaj după bătălie

Antologia lui Vasile Vlad, „Omul fără voie", consacră pe unul dintre cei mai expresivi poeţi români din generaţia de mijloc. El este exponentul unui manierism poate mai puţin elegant decît al ultimului val, dar mai riguros şi mult mai tenace. Şi încă mai adăpostit de influenţe pentru că-şi domină destul de autoritar lecturile. Iar dacă un imitator rămîne un delator periculos pentru model, se poate explica bucuria cu care şi un mai mohorît exeget al lui Vasile Vlad ar trebui să resimtă onestitatea originalităţii sale. De aceea, înainte de toate, Vasile Vlad îmi impune ca figura unui spirit creator intact.

Plictisit de convenţii, deci de prejudecăţi lirice, discursul său îşi extirpează „poezioarele", metaforele ilustrative, analogiile foşnitoare (predestinat şi agasant „lirice"), falsul ton iniţiatic, şi, în general, tot ceea ce reproducţia lărgită a gestului poetic consideră a fi materie primă de vază, sau măcar de bază. Poezia lui, şi mai ales cea din „Sărbătorile absenţei" şi „Îndreptările doctorului Faustus" sau „Calea cea mai lungă" pare un dublu monolog suprapus, al unui poet şi al unui filosof obscur care se întrerup, se completează, se contrazic, pierd firul, se pierd, se redescoperă şi deschid alte excursuri. Un zbor contaminat (poetul) şi o pulverizare a sensului (filosoful). Tehnica este a fragmentului, a metaforei suspendate, a „liber-arbitru"-ului liric.

Vitalul este dublat la Vasile Vlad de un cenzor foarte sever şi cred că poezia sa poate găsi mult mai uşor admiratori decît afini. Cărţile au cam fost citite şi carnea pare mai sceptică (dacă nu şi mai tristă) ca oricînd. „Eu"-l liric a rămas undeva în „scămoşatul ecou" sau trăieşte în chiar „sufletul piclei, / cînd uiţi întrebările, / călcînd prin singura băltoacă mai teafără".

„Omul decupat" îmi sugerează o identitate plictisită de propriile ei contorsiuni şi care comentează poezia ascetică a cuiva, un domn Teste poet, la care „dorinţa are ochii mici" şi care visează că „a omorît paiaţa" din sine, dacă nu cumva chiar a omorît-o. Începînd cu „Sărbătorile absenţei", poetul afişează o ruptură şi o detaşare destul de nete de textul său, evidentă mai ales în micile notiţe (indicaţii de regie) fals explicative care preced poemele şi care sînt în bună parte ironice sau autoironice. Tentaţia acelui cunoscut „aedificabo et destruam", sau, poate, aceste intervenţii au rolul unui contrapunct menit să atenueze tensiunea crescîndă a discursului poetic. Discurs care trebuie construit chiar şi numai pentru că, fără îndoială, „există-n iluzie mai mult loc decît în singurătate". Sau pentru a destrăma „întunericul peltic" din teribila sa „Castalie neagră". Într-un elan psihologizant s-ar putea observa că sub răceala uneori desăvîrşită a poeziei se ascunde un ins cu foarte pronunţat simţ moral, foarte sensibil, deci, vulnerabil.

Limbajul poeziei lui Vasile Vlad, personal şi temerar, foloseşte un arsenal de cuvinte „tari" („muhaia", „cataroaie", „soileşte", „cadorisi" etc.), cuvinţele („păpică", „pîntecuţ", „bobiţică" ş.a.m.d.), contorsionări sintactice sau metafore întrerupte. Toate acestea îi permit ruperi de ritm, „derapări controlate", o mulţime de intervenţii ironice sau sarcastice care dau poeziei sale o mobilitate stilistică ieşită din comun. Există însă şi momente cînd inteligenţa sa artistică şi rafinamentul stilistic se fac vinovate de excese. Dar, vorba unui filosof, era fatal.

Mi s-ar părea normal ca Vasile Vlad să fie o vedetă discutată şi disputată. Dar nu este. Este doar un poet excelent despre care se scrie puţin. Nu mai puţin însă decît despre Mircea Ivănescu, Virgil Mazilescu, Ion Mircea, Eugen Suciu, şi încă vreo cîţiva. În ce mă priveşte, cred că există reticenţe de bun augur.

Valentin CONSTANTIN

convorbiri

Cu poetul ROMULUS VULPESCU

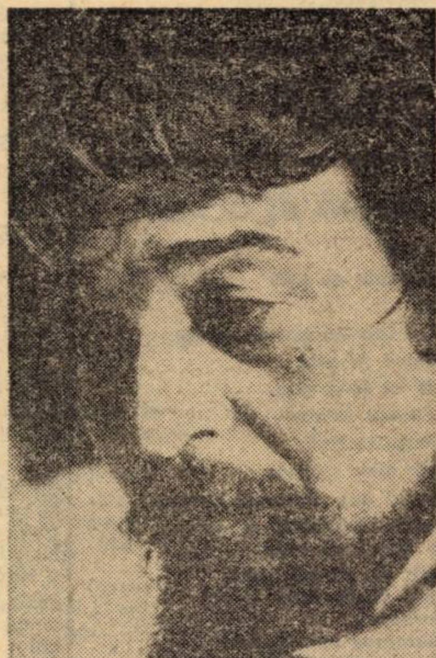

– Stimate Romulus Vulpescu, fiindcă pentru marele public sinteți și desăvîrșitul traducător al unor valoroase opere literare străine (Villon, Tasso, Rabelais, Dante, Charles d'Orléans, Poeții Pleiadei, Jarry etc.), aș dori să ne vorbiți despre cum ar trebui să fie edițiile operelor traduse pentru ca travaliul traducătorului să nu fie in zadar?

– Rănspunsul, dacă-nțeleg bine-ntrebarea, trebuie să-nglobeze cele două aspecte privitoare la modul în care este gîndită realizarea lucrării cu pricina: a) calitatea versiunii; b) calitatea ediției. După mine, este o dihotomizare didactică a chestiunii, opera finită fiind o unitate care le implică. Altfel spus – pentru ca actul de cultură pe care-l reprezintă punerea în circulație a faptului de literatură să fie cu adevărat eficient – e de dorit ca echivalarea artistică a unui text străin (echivalare în care norma **elementară** cere păstrarea **absolută** a tuturor detaliilor de conținut și a celor de formă, prin urmare, a unității de construcție artistică numită **structură**), transpunerea așadar, să fie oferită cititorilor în compania unui aparat critic potrivit destinației pe care-o are textul. Numai simpla traducere (oricît de complex realizată), privată de comentarii (istorice, filologice etc.), de note explicative, de texte de referință, riscă să rămînă accesibilă unui număr restrîns de cititori virtuali, a căror instrucțiune personală poate, eventual, compensa absența aparatului critic strict necesar înțelegerii nuanțate a fenomenului respectiv. Or, țelul cultural al marilor transvazări dintr-o limbă (și-o literatură) într-alta este, în fond, instruirea superior artistică a unui cît mai mare număr. Mă gîndesc, spre exemplu, la **Faust** de Goethe, în recenta versiune românească semnată de poetul Șt. Aug. Doinaș, versiune în care majoritatea subtilităților și a splendorilor metaforice din textul original, prezente și în limba noastră grație talentului congenial al traducătorului, ar fi putut rămîne ascunse multora, păgubindu-i astfel de înțelegerea deplină a conținutului și, deci, de satisfacția estetică superioară, dacă autorul român n-ar fi desăvîrșit lucrarea printr-un amplu aparat științific de cea mai inaltă rigoare, menit să expliciteze și să pună-n valoare întreaga structură a capodoperei goetheene. Nu altfel a procedatdat cu **Divina comedie** dantescă Eta Boeriu sau cu **Povestirile din Canterbury**, de Chaucer, Dan Duțescu. De altfel, se știe că literatura românească de traducere este considerată printre cele mai serioase și de calitate din lume, noi nepermițîndu-ne impolitețea aproximării și modul frivol-expeditiv al altora. Practic, astăzi, un vorbitor al limbii noastre poate cunoaște două treimi din capodoperele literaturii universale în texte de referință. Este și asta – cred eu – o ipostază elegantă a proverbialei ospitalități românești.

În ceea ce mă privește, am aspirat, mi-am propus și m-am străduit (stabilirea gradului de reușită e o chestiune care ține de competența altora) să realizez cărți unitare, care să prezinte nu doar omul și opera, ci și contextul istoric general în care se-nscriu, cu alte cuvinte, să pun la îndemîna compatrioților mei sinteze ale unei epoci sau ale unui moment anume din istoria literară a cutărei ori a cutărei culturi, prezentate, păstrind proporțiile, enciclopedic. Prefața, notele, comentariile, glosele, textele de referință care însoțesc ediția Charles d'Orléans, de pildă, nu luminează numai opera prințului-poet (ignorat sau rău-cunoscut și la el în țară), ci o perioadă istorică de aproape două secole, aparatul critic încercind să pună-n valoare impresionanta efervescență a Evului mediu francez (și chiar, prin conotații și prin extrapolări, a celui occidental european), într-un permanent paralelism de tip comparatist cu stările de lucruri din locurile noastre, în contextul firesc neolatin, limba, cultura și civilizația românească fiind una din cele zece glorioase mosteniri romanice lăsate de latinitate lumii.

În ultimii ani, am lucrat (și mai lucrez încă) la desăvirșirea aparatului științific însoțind un Françoys Villon integral. Textul acestei a doua versiuni românești (total deosebită de prima, cea apărută în 1958) este gata din 1971. Dar „enciclopedia" fenomenului mi-a luat 11 ani de investigații, de corespondență cu medieviști, de scormonit biblioteci românești și străine, de xerografiat texte rare, de **elaborat** o ediție de referință, cum intenționez să pun sub ochii cititorului român. Investigarea exhaustivă (în măsura posibilităților de informație existente la noi) duce la surprinzătoare „revelații" (de fapt, la noi modalități de-a pune-n relație fapte existente obiectiv în cele două culturi – franceză și română – dar care, din felurite cauze, nu fuseseră „legate" încă între ele). Un exemplu, din multe. Lucrînd la **Tabloul cronologic sinoptic** al zisei ediții, pentru a-mi sistematiza trimiterile comparatiste, am simțit nevoia de-a adăuga la coloanele obișnuite ale unui asemenea instrument de informație: (a/ cronologia vieții și a operei poetului; b/ cronologia evenimentelor culturale, literare și artistice din Franța vremii și a celor din restul lumii; c/ cronologia evenimentelor istorice, politice și economice din Franța și din lume) și coloana sincroniei românești (d/ literatură, artă, cultură, civilizație, istorie din marile provincii tradiționale care urmau să constituie România modernă). Elaborarea acestor 4 ample coloane (acumularea pe **verticală**) s-a făcut relativ independent. Dar alăturarea lor în aceeași pagină a făcut posibilă cercetarea pe **orizontală** a sincroniei cutărui sau cutărui eveniment. Limitele între care am circumscris faptele istorice privitoare la viața și la opera lui Villon sunt **1394,** nașterea lui Charles d'Orléans, și **1533,** data apariției primei ediții „critice" din opera lui Villon, ediție datorată lui Clément Marot: deci, 140 de ani. Două exemple (cu date selective, din lipsă de spațiu):

I 1431: a/ Villon se naște la 1/19 aprilie, la Paris; b/ moare celebra poetă Christina de Pisan; se naște, la Padova, pictorul Mantegna; sculptorul florentin Lucca della Robbia începe lucrul la strana de la Santa Maria del Fiore; Lorenzo Valla își scrie tratatul **De voluptate**; c/ la 30 mai, Ioana d'Arc – pe care Villon o va evoca în **Balada doamnelor de-odinioară** – este „încenușată" la Rouen; d/ Vlad Dracul, fiul lui Mircea cel Bătrîn, pretendent la tronul Țării Românești, este încoronat, în februarie, la Nürnberg. La 5 martie, refugiați din Ungaria și din Polonia la Bacău, sunt menționați husiții în Moldova, singurul loc din Europa unde sunt recunoscuți, de tolerantul Alexandru cel Bun, ca o comunitate legală. La 2 iulie, prima mențiune documentară a Vrancei – **Varancha.** Campanie turcească în Țara Românească.

II 1456 (an bogat în evenimente majore pentru poet): a/ în ianuarie, acesta obține grația regală pentru omorul asupra lui Philippe Sermoise; la 16 ianuarie, la Dijon, au loc execuții de răufăcători din compania Scoicarilor/Coțcarilor, cărora Villon le este afiliat; în decembrie, în preajma Crăciunului, poetul participă la un furt cu spargere (500 de scuzi-aur), la Colegiul Navarrei; b/ Marsiglio Ficino, **Instituțiile platoniciene;** savantul bizantin Argyropolo începe să predea elina la Florența, avîndu-i pe Angelo Poliziano și pe de' Medici printre elevi; L. B. Alberti construiește, la Florența, biserica Santa Maria Novella; Paolo Uccello începe să picteze **Bătălia de la San Romano**; c/ la 4 iulie, turcii, sub conducerea lui Mahomed al II-lea, încep asediul Belgradului, „cheia regatului Ungariei", oraș a cărui garnizoană este comandată de cumnatul lui Iancu de Hunedoara; la 7 iulie, este reabilitată Ioana d'Arc: unul dintre notarii pontificali ai procesului de revizuire este François Ferrebouc, reclamant în încăierarea din 1462, la care va participa și Villon, recidivă ce-i va atrage condamnarea la moarte, comutată apoi în exil. La 22 iunie, victoria de la Belgrad, pentru care Iancu de Hunedoara, învingătorul lui Mahomed al II-lea, învingătorul Constantinopolei, va primi de la papa Calist al III-lea (personalitate evocată în **Balada seniorilor de-odinioară**) titlul de „atletul cel mai puternic – unic – al lui Cristos"; d/ pentru stringerea trupelor necesare combaterii otomanilor, Iancu fusese ajutat de predicatorul franciscan Capistrano, reprezentantul papei Calist al III-lea; Capistrano moare, în octombrie, la Belgrad; Iancu se stinsese de ciumă, la 11 august, în tabăra de la Zemun, lîngă Belgrad; la 13 iunie, prima mențiune documentară a **sulgerului,** în Moldova; la 22 august, Vlad Țepeș urcă pe scaunul Țării Românești.

– Ce bibliografie ați folosit pentru exactitatea datelor istorice privitoare la zona românească?

– **Istoria României în date** (1971), volum realizat sub conducerea lui Const. C. Giurescu; **Istoria lumii în date** (1972), alcătuit sub conducerea lui Andrei Oțetea; seria de **Călători străini despre țările române,** începută în 1968, tratate de istorie etc. Și așa am aflat că, în 1451, umanistul italian Poggio Bracciolini, descoperitor de vechi manuscrise latine (8 discursuri de Cicero, 12 comedii de Plaut, lucrări și fragmente din Lucrețiu, din Vitruviu, din Vegețiu – cel pomenit și de Villon, în **Legate,** octetul I), menționează, în lucrarea lui **Discuții conviviale,** latinitatea limbii române, precum și continuitatea elementului romanic în cuprinsul vechii Dacii din vremea împăratului Traian. Sau că, în 1453, istoricul și savantul italian Flavio Biondi, secretar a patru papi (printre care, și Calist al III-lea), într-un discurs adresat regelui Alfons al V-lea de Aragon (evocat și el în aceeași **Baladă a seniorilor),** afirmă latinitatea limbii române, precum și faptul că românii din acea vreme erau conștienți de originea lor romană, mîndrindu-se cu ea.

– Ce ați constatat după o cunoaștere amănunțită a feudalismului român în comparație cu cel francez?

– Că, de pildă, apariția unor termeni, a unor titulaturi (ranguri, demnități, funcții în ierarhia medievală) este relativ sincronă, coincidența avînd rațiunea ei istorică, dar și etnică.

Urmărind evenimentele artistice, am băgat de seamă că nici pe-aici, pe la noi, lumea nu stătea cu miinile-n sîn. În 1400, celebrul Jean Froissart își sfîrșea **Cronicile** (începute în 1369), iar călugărul Filotei (fostul logofăt Filos, al lui Mircea cel Bătrîn) compunea **Pripealele,** tropare care se răspîndesc și-n ținuturile slave. Dacă, în 1404, Christina de Pisan scrie, din poruncă regală, o lucrare encomiastică în proză, **Carte despre faptele și bunele-purtări ale înțeleptului rege Carol al V-lea,** cu doi ani înainte, în 1402, „Grigore, monahul și presbiterul marii biserici a Moldovlahiei" scrisese, tot din poruncă domnească, a lui Alexandru cel Bun, dar nu spre-a-l elogia pe suveran, prima operă originală a literaturii române, **Mucenicia sfîntului și slăvitului mucenic Ioan cel Nou, care a fost martirizat la Cetatea Albă.** Și tot în 1404, Nicodim începe să lucreze la **Tetravanghelul** faimos care-i va purta numele. La fel, dacă în 1437 începe, la Rouen, construirea claustrului Sain-Maclou, celebru pentru sculpturile sale (între care **Dansul macabru,** inspiratorul unui grup de octete excepționale din **Testament**), în același an, meșterii de la Monastirea Neamț dau zestrei de artă a lumii **Epitaful lui Silvan,** capodoperă a broderiei moldovenești. Și, asemeni, printr-o simplă „întîmplare", în 1452, sculptorul și giuvaiergiul florentin Lorenzo Ghiberti termină, în bronz, la Baptisteriul San Giovanni din Florența, cele 10 compartimente ale ilustrelor **Porți ale Paradisului;** în anul următor, se termină ușile de la Monastirea Snagov – operă a unui genial meșter român, rămas anonim –... cea mai valoroasă sculptură medievală din Țara Românească.

Am spus-o și-am scris-o și-n alte ocazii: această diferență între lemn și bronz este simbolică pentru destinul nostru. Între două invazii (în timpul cărora avanpostul de latinitate care eram – și suntem – ținea piept neamurilor revărsate spre Europa occidentală), n-aveam timp să lucrăm pentru eternitate în marmură și-n bronz. Din piatră – făceam fortărețe și cetăți de apărare, proteguind clipele de artă ale Occidentului; ca alții să poată sculpta în bronz, noi ni-l turnam în tunuri (în 1445, la asediul Giurgiului, românii au folosit bombarde), cu care apăram nu doar ușile de lemn ale monastirii Snagov, ci și Porțile Paradisului de la Florența sau liniștea lui Jean Foucquet pictînd (14445) portretul lui Carol al VII-lea.

Nu știu exact cît suntem redevabili culturilor occidentale surori, interdependența și schimbul de idei fiind o realitate istorică (probabil, mai ales, rădăcinii comune latine), dar știu că suntem cu siguranță creditori într-o nobilă măsură artei occidentale, care s-a putut dezvolta și grație sîngelui vărsat de străjerii români ai zonei de graniță a vechiului imperiu roman! Pietrarii francezi, care-au început, în 1443, la Bourges, construcția casei bogătașului Jacques Coeur (pomenit și de Villon, în **Testament,** XXXVI), pot fi recunoscători și confratelui lor Ștefan, primul muralist român cunoscut, care-a realizat decorația murală a bisericii ortodoxe din Densuș, ctitorie a cnejilor din familia Mănjina. Monumentele pe care le-am durat noi par fragile – fiind de hîrtie, de mătase și de lemn – dar au perenitatea edificiului spiritual. Cu poezia rapsozilor anonimi, am durat catedrale-n suflet, cu nimic mai prejos decît „goticul" din altă parte.

– Pentru că sînteți, prin structură, un om de o mare oralitate și pentru că, iar, nu mi-am propus să regisez acest dialog și, deci, nici să-l transcriu într-o altă ordine decît cea în care s-a derulat, vă rog să ne întoarcem la Villon. De ce ați realizat o nouă versiune?

– Traducerea de la 18 ani (terminată în 1951–53 și apărută în 1958), voit sincronă, încerca, printr-o limbă încărcată de arhaisme, de dialectalisme, de termeni argotici etc., să realizeze sintaxa poetică a unui posibil Ev mediu românesc. Actul era o nesăbuință în ordinea logică și-o aberație în cea estetică (deși nu repudiez rezultatul „nebuniei" mele de-atunci). Dar, abia mai tîrziu, am „înțeles" că Villon scrisese pentru contemporanii lui, într-o limbă care le era comună: și lui și cititorilor lui. Că, deci, și eu sunt dator a traduce într-o limbă care să ne fie comună mie și cititorilor români – cei de astăzi, nu improbabilii de-acum patru secole și jumătate. Am înțeles, prin urmare, după douăzeci de ani, valoarea estetică a diacroniei, care poate realiza sincronia, corespandența, în planul creației destinate nu în primul rînd puținilor specialiști în descifrarea reconstituirilor de tip arheologic, dar, mai ales, numeroșilor iubitori de literatură, curioși de faptul artei năzuind la spiritualizarea tuturor.

Și mai e ceva. Cu ochii (și cu mintea) de azi înțeleg altfel lucrurile. Un lucru foarte important, spre exemplu. Atunci, am privit opera ca pe o „autobiografie" spirituală, luînd **ad litteram** (cum, de altminteri, au făcut-o toți traducătorii poetului de pînă acum, în toate limbile) sensul testărilor din **Legate** și din **Testament.** Or, astăzi, știu că nimic nu e mai fals. Că viața poetului n-are nimic de-a face, în acest caz, cu opera, care este o „comedie a justiției", prezența legatarilor fiind impusă numai de necesități estetice (echivocuri onomastice, savantă rebusistică retorică avînd funcție satirică precisă). Poemul – căci **Legatele și Testamentul** trebuie înțelese ca două părți ale unui același poem – este o enormă satiră „în etaje" a magistraturii medievale (eclesiastice și laice), cît și a lumii interlope a vremii, bufonadă cu multe sughițuri tragice, alcătuită în trei registre (întocmai ca și **Guștereala** – baladele în jargon), al cărei erou principal este un anume personaj numit Françoys Villon, lucrare datorată unui autor extraordinar de înzestrat în planul cuvîntului și-al conotațiilor lui, un maestru al ambiguității rodnice de sensuri clare și de aluzii sibiline, al cărui nume **ar putea fi** Montcorbier, Des Loges, Lesnois, Simon Ledouble sau chiar Villon! E un alt mod de a-l „citi", cu implicații absolut originale în structurile complexe ale societății medievale franceze. Versiunea românească de astăzi propune o lectură multiplă și omogenă, simultan în trei planuri interactive.

Fiecare scriitor se citește altfel cu fiecare vîrstă și, deci, se și „traduce" altfel („traducerea" însemnînd aici „înțelegere" diferită). Fiecare reluare adaugă în timp – despuiată fiind de timpul și de spațiul creației originare – și îmbogățește succesiv o imagine-matcă. Lecturile succesive din Eminescu, de pildă, il „traduc" mereu și cu spor de înțelegere în limba mea „interioară", tezaurizînd imagini mereu noi și în schimbare ale poetului, imagini care-i dau relief și viață și mi-l „contemporaneizează" treptat, prin delicate acumulări, pînă-n momentul în care „plinul" de calitate realizîndu-se, mă reproectează pe mine în adevărata lui „contemporaneitate", dezvăluindu-mi timpul său real – eternitatea. Este, cred, o explicație a nevoii „cărților de căpătîi" – oxigen al intelectului creator, aliment al spiritului.

– Care vers din Villon v-a copleșit mai mult?

– Mais où sont les neiges d'antan? – Dar unde-i neaua de mai an?, traducere

(Continuare în pag. 8)

TITUS VÎJEU

LA LANCRĂM

Această presimțită ninsoare
adusă pe tălpile magilor
mai naște țărmul tău de sete
și-ntrebare ?
La marea albă către care trecem
ca niște pelerini cu neaua-n gene
s-au răzvrătit nisipurile, apele.
E mare lumea și-am știut-o astfel
dar vina noastră tragică o-ntrece ;
e mare lumea și-am știut-o astfel
și ne mirăm de un curaj ascuns
cînd floarea ne-asuprește sufletul.
Mai ții tu minte, oare :
„O fată frumoasă
e o ferestră deschisă spre paradis..."
cît e de cînd
mi-ai vorbit prima dată ?

BACH

În casa numelui său se topiră
cuvintele învingătorului
și vorbele celui învins.
Nopțile îi deveniră arbitrul
speranței de peste zi a tăcerii.
Noaptea era carnea brună a
femeii iubite,
duhul cel bun venit să hrănească
ierburi scheletice, grîul peren.
Rănile sale — claviaturile
pe care aluneca de-a pururi spre hău.

EMOȚIE

Înțeleg acuma de unde-i
atîta lumină în lac :
genunchii tăi de asupra oglinzii de ape
valul îi sîngeră,
vîntul îi sparge...

LUMINA AMURGULUI

lui Nikolaus Berwanger

Adolescent corupt de minunea
literaturii
cea mai frumoasă priveliște am trăit-o
în pagina romanticilor germani
(Der Abenddämmersschein),
Amurgul purtîndu-și lumina
peste cetăți vinovate
și eu înspăimîntat de frumusețea
elaborată
a acelui crepuscul...
Eliberat de osînda acestui blestem
de a privi lumea ca în cărți, astăzi știu
de ce clădirea bibliotecii centrale
se-apleacă sub povara sumară
a unui bob de rouă prăvălit
pe acoperișuri.

TRAIAN FURNEA

BUNĂ DIMINEAȚA

Bună dimineața
Lipicioasă și umedă lumină de
decembrie.
Bună dimineața
Cai ai singurătății
Înhămați la privirile mele.
Bună dimineața
Rece stea căzătoare
De la nimeni semn către nimeni...

EU ȘI JOCUL

Ploauă...
Eu îți strig numele
Într-un fel de ud alfabet și
Pam-pam, pam-pam,
Simt eu cum el se lovește de răcoroșii
De bătrînii copaci și ricoșează
Dintr-unul în altul
Dintr-unul în altul
Precum pietrele
Demult zvîrlite
În copilărie.
Pe vechea noastră cărare
Eu singur acum
Și unul din ciudatele jocuri
Ale singurătății mele...

MAȘINĂ DE OCAZIE

Dimineața
La un capăt de țară
Singur
Fumînd într-un balcon străin
Și punînd la cale
Un alt fel de-a vina.
În balconul străin
Pe sfoara străină
Hainele mele spălate
Își picură apa mirosind frumos
Pe pielea-mi încinsă de soare
Și de dorul de ducă.
Le spăl de fiecare dată
Nutrind sentimentul
Că pe-nserat
La marginea unei liziere
Voi opri o mașină de ocazie
Cu un șofer tînăr și sfătos
Cu care
Să pălăvrăgesc toată noaptea
Caldă de vară
Iar dimineața să ajung undeva
Oriunde, oriunde, oriunde...

VALENTIN TUDOR

SPRE TÎMPLA-NCĂRUNȚITĂ...

Spre tîmpla-ncărunțită-n neuitare
Privirile rămîn să mai contemple,
În nopți, spre turnuri ridicate-n temple,
Vechi străluciri din radieri stelare.

Păstrăm: argintul adunat în tîmple,
În admirații pline de-nsetare;
Iubirile născute-ntre hotare;
Istoriile-a tot ce-o să se-ntîmple.

Nu ne surprind privirile ascunse.
Nici cele spre adînc. Ne-mbărbătează,
Ieșind din alb în albul lor pătrunse,

Chiar dacă vor străbate infinitul,
Ne va rămîne mintea pururi trează:
Iubirii nu-i cunoaștem asfințitul!

Pe o bancă veche-n liniști să te știu,
Să-mi rămînă liliacul înflorit,
Dinspre primăvară-n vară spre tîrziu;
Să adune amintirea-n colorit
Peste bobul florii noastre răsărit
Din trecutul neuitării – străveziu.

Ne surprindă calda trecere prin timpi,
Albul re-nfloririi fără ghimpi;
Cînd sosesc în poartă pete ruginii

Peste tîmple-n noapte firele-argintii,
Să privim spre albe flori de liliac,
Căci păstrate-n cuget, florile-ți au leac.

LEBĂDA

În luciul apei lacului, sclipește
O lebădă, inspiră-o simfonie,
Plutirea-n jurul său e armonie,
În care albul diafan uimește.

Păstrez, în gînd, întreaga melodie
Din liniștea pe care-o stăpînește.
Prin pacea lumii parcă ea domnește,
În pol, astral, opus la agonie.

Mă voi întoarce să-i mai văd privirea
Imperturbabilă domnind în deltă
Să-i mai admir, pierdut, mișcarea-i
zveltă.

Voi mai păstra mult timp, în gînd,
uimirea
Cum poate albul alb să-mpodobească,
Tăcerea sa cum poate să-mi
vorbească!

LILIACUL ALB

Lîngă poarta vieții mele mi-am dorit
Cînd amurgul trece roșu-n cenușiu,

EȘARFA DE LUCEFERI

Luceafărul de ziuă ivit pe sensul vieții,
Ne luminează gîndul, în drumul său ne
cheamă.
Prin strălucirea-i rece, îl admirăm cu
teamă,
Ne-nvăluie privirea – tăcerea dimineții!

Dispare să reapară, cerînd luminii:
„ia-mă",
M-aruncă în neantul pustiului și ghieții,
Pe cerul mort, cu stele, în zorii
frumuseții,
Să-mi caut frați, prin aștrii cu mine
de o seamă!

Azi, dorul din luceafăr, inalță omenirea
Să-și caute-nceputul, și locul, și
menirea;
Călătorind statornic, prin albul căutării,
Aducem mai aproape, adîncul
depărtării,

În poezia minții, mai bucuroși, mai
teferi,
Readunăm din spații – eșarfă de
luceferi!

FLORIN BĂNESCU

STRADA

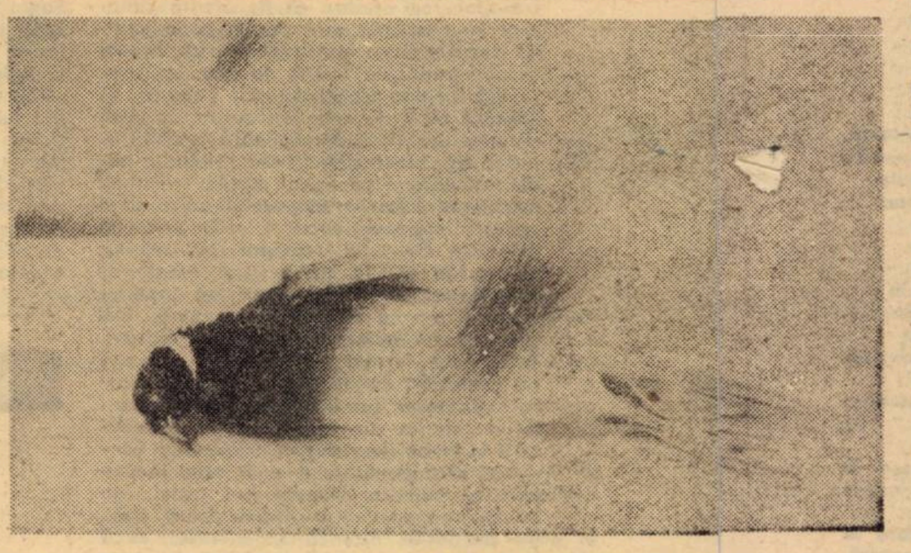

ONISIM COLTA: „Baladă"

Ningea, acum, mai liniștit, iarna își făcea sîrguincios datoria. „Dacă se poate vorbi așa despre iarnă, dacă numai asta e datoria ei, își spune Nicolae. Oricum e bine, ninge calm și calmul acesta te-a contaminat, dacă... Ei, acum te-ai apucat să-ți judeci fiecare gînd. Ai doar o oră de libertate, ai dobîndit-o fără ca măcar să lupți. Și ce trebuia să faci? Parcă ai răspuns odată. Să pleci și tocmai asta ai făcut. Acum umblă bătrîne, bucură-te că ești slobod să umbli pînă ostenești. Prin orașul acesta pe care cînd îl iubești, cînd îl urăști. Dar în clipa de față doar îl iubești. Fiindcă seamănă cu altele? Sub zăpadă toate orașele sînt la fel. Sau aproape la fel. S-o crezi tu! Povestea e valabilă pentru un străin ori tu... Bine, pe asta ai stabilit-o. Nu ești un străin. Sau, mai precis, nu mai ești un străin. Cunoști fiecare casă de pe strada asta. Și de pe altele pe care ai de gînd să le străbați. N-ai decît să zăbovești puțin în fața fiecăreia și s-o întrebi cum o mai duce. O duce bine, ăsta ar fi răspunsul. Cu podoaba zăpezii și o amărîtă de casă devine chiar făloasă. N-o să spui la fel și despre teatru. În schimb poți să-i vorbești despre rolul său în viața orașului. Sună grozav, nu? Mai bine alege alți ascultători. De pildă mestecenii tineri care au fost sădiți aici, în plin centru. Trăiască tovarășii de la „Spații verzi"! Și-au spălat păcatele. Toate. După tăierea teilor de pe strada... Lasă-i în pace! Le trimiți mîine o felicitare și gata. Cît despre cele vechi, ce să mai vorbim? Oricum, mestecenii sînt frumoși și, fără îndoială, fericiți că ninge. De-ar apărea acum sania aceia, zurgălăii și... De la discursuri la urări de anul nou, apoi la versuri! N-o să te apuci să le reciți din Esenin! Și de ce nu? Piața e pustie, nici măcar vreun milițian care să păzească ordinea. S-o păzească de cine? Ei, nu strică. Paza bună ferește... și așa mai departe. Amînă-ți recitarea pentru mai tîrziu. Poate la întoarcere o să găsești și un brav milițian. O să vezi atunci dacă e dispus să asculte versuri. Decorul e minunat. Lumina roșiatică însîngerează zidurile. Și zăpada. Poți să te oprești cu el chiar lîngă mestecenii cei tineri. Ai putea privi spre strada ta.

Era o senzație ciudată, pășea cu prudență de parcă ar fi pătruns pe un teritoriu necunoscut. După cîțiva pași se oprea și privea în jur. Se temea să nu apară cineva care să-i strice mica lui bucurie dar asta nu-l făcea să se grăbească. Privea strada cu alți ochii. Se surprinsese, e drept, și în alte prilejuri, furat de viața (secretă) a clădirilor de pe strada sa. Ele își retrăiau, de fapt, epocile glorioase, animate de o clipă a răsăritului ori (de ce nu?) a amurgului; ajungea o rază de soare căzută pe o fațadă, iluminînd un detaliu pînă atunci ascuns sau, dimpotrivă, jocul umbrelor, atît de schimbător, era relevant. Se întîmpla ca într-o dupăamiază de primăvară timpurie, cînd nori prevestitori de ploaie se alungau pe cerul jos, soarele să mai triumfe încă, inundînd curțile interioare cu o lumină galbenă, ca mierea florii de salcîm, o lumină venind ca o apă și încremenind acolo, în golul dintre ziduri. Prinzînd însă, în încremenirea ei, altfel de case. Pînă începea ploaia ele rămîneau așa și nimeni nu-l putea împiedica, pe el, observatorul, să intre în timpul luminii aceleia, fără îndoială foarte vechi. Și chiar încremenea pe loc dacă o asemenea clipă îl prindea în „trecătoare", adică în curtea fostei redacții care acum se deschidea spre două străzi. Și încremenirea luminii era numai la suprafață fiindcă odată pătruns în apele ei se lăsa purtat de curenți ascunși, văzînd și auzind ceea ce alții nu vedeau și auzeau. Ajunsese în situații ușor penibile.

vreun cunoscut îl întreba nu ce mai face (așa cum se obișnuiește) și la ce se uită. Ce-i putea răspunde? Firește, un răspuns se găsea întotdeauna. Înflorea liliacul sau castanul sau tufa de trandafiri rămași (încă) pe jumătate sălbateci. Nu era dispus să dea spectacole așa că se mărginea la o explicație banală.

„Păi da, încearcă o explicație științifică, vibrații, intensitate și așa mai departe. Vedeai o siluetă și ți se părea cunoscută. Cunoscută de unde? L-ai văzut vreodată pe Casals? Ori pe Brahms? Sau după ce semne te luai cînd ai fi putut jura că trecătorul grăbit, umbra aceea ușor adusă de spate, tăindu-și cale prin mulțime ca alungat de cine știe ce spaime (pe care o vedeai printr-una din largile ferestre) era a lui Kafka? Numai faptul că a trecut prin oraș ajungea? Puteai face o experiență interesantă. Dacă arătai și altora umbra îți verificai părerea. Iar rezultatul ar fi fost unul singur. Îl cunoști și de aceea n-ai să întrebi pe nimeni așa ceva. Iar asta nu e totul. Ce te faci (sau cum explici) că mereu vezi în oamenii din jur pe alții. Pe alții despre care doar ai auzit sau chiar i-ai cunoscut. Dar care sigur n-au trecut niciodată pe acolo. Tot lumina e vinovată? Și, la urma urmei, cine te poate asigura că ești singurul care ai asemenea trăiri? Tu i-ai întrebat pe alții? Asta ar mai lipsi! Ar fi același lucru. Deci tot tu ai apărea altfel. Bine domnule Altfel, toată considerația pentru persoana, scuzați, personalitatea dumneavoastră, dar acum ninge și riști să ajungi un troian fără formă dacă mai stai pe loc. Adică fără o formă onorabilă. Care să impună, mîine, respect trecătorilor. Aici a stat și a înghețat cel care și-a iubit cu patimă strada! Cum sună? Exact așa cum trebuie. Și mai du-te dracului cu patetismul tău. Bine! S-a aprobat și asta".

Dar Nicolae încă zăbovește acolo, în capul străzii, privind în lungul ei. O nemișcare aparentă fiindcă, de fapt, el cutreieră strada și cercetează casele. Salutîndu-le cu o adîncă plecăciune. Patetismul de care vrea să se lepede face parte din sinea sa. Puțin îi pasă că unii îl acuză pentru asta. Are vreo importanță cînd sînt acuze mult mai grave? Dacă salutul caselor ar fi făcut în prezența altora ar putea fi suspecta de (să zicem) falsitate. Gesturi teatrale trucate, regizate cu un scop anume. Mă rog, tot același lucru înseamnă. Dar el socotește că se cuvine ca în noaptea primă a anului să salute bătrînele clădiri. A fost mai întîi teatrul. Înclinarea ave (deci) și ceva tragic. Oare pentru că a ita amar de vreme pe scena lui nu a a ut voie să urce nici un actor român? Ap i hotelul cel cu numele schimbat. Un salu t prietenesc (totdeauna a iubit hotelurile). Redacția ziarului, după ce a trecut c e locul unde fusese stația de poștalioan e a orașului (nu se auzeau, de nicăieri, z urgălăii, unde se pierduseră?). Deci pentru poștalioanele pregătite ca să înfrunte drumurile lungi, un entuziasm salut (el nu plecase tot într-o lungă călătorie?) iar pentru ziar, un salut pios. Adresat bărbaților Unirii. Și altul pentru redacția aflată la cîteva case mai încolo. Și încă unul, trei redacții pe aceeași stradă!...

Și dintr-o dată strada se trezește, un vuiet surd la început crește mereu, se aud strigătele de îndemn ale birjarilor, un poștalion se ferește din calea unui ciudat convoi, trec treizeci și opt de căruțe, răsună cîntecele celor care s-au urcat, ciorchine, le-au îngreunat crescînd truda cailor, un puhoi de oameni agită steaguri tricolore, din salonul cel mare al hotelului răzbat, sfielnic, acordurile unui pian, prin ferestrele deschise ale restaurantului se risipesc în vîntul care stîrnește vîrtejuri de zăpadă vorbe declamate cu glas înalt, ninge cu versuri, apoi cu urale, alte convoaie se ivesc, trec săniile spre Alba, oamenii își trec din mînă în mînă ziarele proaspete, zăpada miroase a cerneală tipografică, zidurile sînt împestrițate cu afișe, cine are vreme să le citească, se lipesc altele noi, straturi peste straturi de afișe, anunțînd turnee teatrale, Pascaly, Millo, numele unor alți artiști veniți de peste munți ori de aiurea, concerte, șezători literare, întruniri politice, mitinguri, demonstrații aviatice, Vlaicu la Ceala, să vină tot orașul!, și orașul năvălește cu întreaga-i suflare pe strada aceea neînchipuit de încăpătoare, țărani, calfe, prăvăliași orășeni în haine de duminică, cerșetori, pompieri, gură-cască, pilărițe, poeți, coloane de ostași, drapelele se amestecă, pajuri imperiale, zvastica, secera și ciocanul, puhoi cu forțe crescinde, cu vîrtejuri amețitoare, furînd în rotirile nebune căruțe și oameni și drapele și...

— Buletinul dumneavoastră vă rog!

Vuietul străzii s-a stins brusc. Nălucirile (totuși atît de vii!) au pierit ca măturate de viscol. În fața lui doar figura zîmbitoare a unui tînăr. Îi aude cuvintele ca prin vis (care este cel adevărat?), tînărul în uniformă îi urează cuvenitul „La mulți ani!", se scuză pentru intervenția lui (în ce?, a bănuit oare ceva?) dar meseria este meserie, spune, mai precis misiunea, nu toți oamenii știu care-i măsura și o depășesc...

— Măsura lor sau măsura unei sărbători?, întreabă Nicolae.

Tînărul ezită, în fond așteaptă ca Nicolae să se legitimeze, o ia de la capăt cu explicațiile, nu departe de locul în care stau ei a fost un scandal, un om l-a lovit pe un altul și a fugit, spune, se mai întîmplă, dar el nu-și face decît datoria, trebuie să cerceteze, să caute eventualii martori, i-ar fi convenit și lui să se afle undeva la adăpost, la căldură, în fața unei mese dar n-are ce face așa că...

— Iertați-mă, bîiguie Nicolae și se scotocește prin buzunare căutîndu-și actele, asta ar mai lipsi să le fi uitat acasă, dar nu, le-a găsit și întinde, triumfător, buletinul de identitate ofițerului care e la fel de zîmbitor ca la început.

Ofițerul cercetează actul, din locul în care stătea el, Nicolae, și stătea acolo cam demult, nu se poate să nu fi văzut ceva, spune, asta l-ar ajuta, ar putea obține o indicație, un cap de pistă sau poate ar fi mai potrivit de „pîrtie", doar ninge și așa o s-o țină toată noaptea, norocul colegilor de la circulație, ei n-o să aibe bătaie de cap în prima zi a anului, pe cînd el...

— Iertați-mă, nu v-am recunoscut. Ninsoarea, neonul ăsta, barba...

— Sînt suspect?, întreabă Nicolae.

Ofițerul rîde înveselit de-abinelea.

— Chiar n-ați văzut nimic?, întreabă la rîndul său.

— Asta n-o pot spune. Mă tem însă că nu ceea ce ar interesa pe alții.

— Înțeleg.

— Eu nu prea înțeleg dar asta nu ajută la nimic. Cred că visam.

— Înțeleg, repetă ofițerul.

— Pe naiba! S-a ales pulberea din „viziunea" mea. Mai precis un spulber de zăpadă.

— Regret că v-am deranjat.

— Eu sînt dator să vă mulțumesc. M-am trezit complet. Și n-am văzut nimic.

— Nici măcar niste umbre. Vreau să spun umbre... adevărate.

Acum rîde Nicolae. „Stăteam aici, își spune, și descifram tainele străzii, credeam că numai eu o pot face, că numai eu VĂD. Și în vremea asta, sub nasul meu, se întîmpla o ticăloșie, cineva fugea de la locul unei fapte murdare, cum se poate întîmpla așa ceva în timpul unei ninsori? Tînărul a explicat destul de clar ce se întîmplase și mai ales... verosimil. Cel lovit, cu un cuțit sau cu o sticlă spartă de zid, de zidul acela bătrîn, a încercat să fugă prin trecătoare. Acolo a căzut. Cei care l-au găsit l-au scos în strada cealaltă și de acolo l-a cules mașina Salvării. N-am auzit-o fiindcă aceea n-are zurgălăi. Simplu, nu? Și ce mi-a rămas din visul meu?"

— Mergeți spre casă? Vă însoțesc. Trebuie să continui ancheta.

— Mergem, se hotărăște Nicolae.

I-a pierit pofta de rîs. Nu mai zîmbește nici ofițerul. Merg prin ninsoare, alături, ca doi vechi prieteni. Care au de făcut ceva important. Au pornit cu pași mari, se grăbesc pentru a recupera timpul irosit. Dar ținta lor e aproape...

Cu poetul ROMULUS VULPESCU

(Urmare din pag. 7)

păstrată aidoma în ambele versiuni, vers al cărui înțeles real lupt de mult să-l impun, măcar în cultura românească. Datorită celebrității pe care, prin citări repetate, a căpătat-o în toată lumea, sensul s-a degradat pînă la contra-sens. Astfel, **antan**, care vine din **ante anus** latin — **anul trecut (d'antan** fiind perfect echivalabil cu **de an** românesc, provenind din același etimon), a ajuns să-nsemne, în acest context, **jadis — odinioară**. Ceea ce este absurd în plan logic, poetul neputîndu-se întreba unde este neaua **de odinioară**, adică aceea a **anilor trecuți** (anii existenței sau ai morții personajelor evocate, doamnele de odinioară — neaua contemporană cu ele), ea topindu-se în fiecare primăvară și reintrînd în ciclul natural al elementelor, ci neaua de **anul trecut**, cea care se topește **în fiecare an**, moare **în fiecare an** și se duce acolo unde se duc și frumoasele femei **(de odinioară**, cum zice și titlul baladei — **du temps jadis**, și nu **Ballade des dames d'antan)**: în moarte. De altfel, tonul baladei (evocatele doamne fiind, în majoritatea lor, figuri mitologice, legendare și semi-legendare sau personaje istorice nebuloase cu existența vag atestată) este livresc-ironic — excepție făcînd versul amintitor de Ioana d'Arc — la fel cu tonul celorlalte balade pe tema morții (a seniorilor de-odinioară și cea în vechi grai franțuzesc), voit detașat față de inexorabila dispariție a tuturor. Vanitatea existenței umane, cea statuată paremiologic de Eclesiast, este vădită în simplitatea ciclică a topirii zăpezii, fază inevitabilă în cursa anotimpurilor, înscrisă și ea în ordinea mișcării cosmice. Totuși, pentru că literatura post-villonescă (dar și limba franceză) s-a îmbogățit cu o nuanță, **antan** intrînd, cu semnificația nouă, și-n opera altor creatori, recenți aceștia, cum această aură modernă s-a răsfrînt și înapoi în timp, întărind forța de iradiere luminoasă a metaforei închisă în versul originar, am strecurat și eu imprecisul **mai**, stricînd unitatea sintagmei **de an. De mai an** nu-nseamnă **de-odinioară**, ci tot de anul care numai ce a trecut, nuanța adverbială în plus clătinînd certitudinea afirmației prea nete. Dar **mai** poate sugera și o altă nuanță modală — **cam**, aproximînd decisivul **de an**. E un mugur de dubiu rațional, ca și cum ar exista o șansă infimă ca succesiunea iarnă-primăvară, deci moartea zăpezii, să scape din chinga rigorii naturale; o îndulcire a stricteții inexorabilului. Cît privește alegerea cuvîntului **nea**, vă semnalez că versul original cumulează vocalele deschise (e și **a**): 6; față de numai 2 închise (u- și **o**), rețineți, de asemeni, că **neaua** românească și **neiges** franțuzesc au același etimon latin, **zăpada** fiind, se știe, slav. În fine, că versul românesc sugerează și el „albul" calm al originalului, prin același mare număr de vocale deschise (a, e și i: 5 de **a**, 3 de **e**, 2 de **i**) și doar o vocală închisă (u: 2 de **u**).

— Ce este cuvîntul?

— Carcera suferinței pe care ne-o asumăm și pe care-o abolim de fiecare dată.

— Ce este scriitorul?

— Hanul spaniol, la care cititorul vine cu ce-aduce de-acasă, cu tot bagajul lui de suferințe dar și de speranțe că poate găsi în han ceea ce caută spiritul lui dornic de petrecere reflexivă.

— Dar pentru că sînteți nu numai traducătorul Romulus Vulpescu ci și poetul autor al volumelor POEZII (1965), ȘI ALTE POEZII (1970), ARTE & MESERIE (1979), **vă rog să-mi spuneți la cîți ani ați debutat în poezie?**

— Cred că v-am obosit destul cu-atîta vorbărie și mă tem să nu obosească și cititorii de-atîta oralitate! Nu vreți să lăsăm pe mîine răspunsul la-ntrebarea asta și la altele asemeni, iar continuarea convorbirii să-ncercați a o publica într-un număr următor al revistei care ne acordă atît de amabil găzduire?

— Fie și-așa. Vă mulțumesc! Și, pe curînd...

Convorbire realizată de
Ana POP SIRBU

Partea a doua a convorbirii va fi publicată într-un număr viitor.

DORIAN GROZDAN LA 70 DE ANI

POET AL PĂMÎNTULUI NATAL

Într-un recent aritcol dedicat în „Săptămîna" poetului septuagenar Dorian Grozdan, Dan Mutașcu îl socoate „un nostalgic", care „scrie frumos și firesc". Nostalgia poetului nu e un în van, către efemerul unei existențe ajunsă-n amurg, ci cu adresă precisă și în forme de mare emoție — pămîntul natal. „Prietene, / eu am crescut cu tălpile goale pe Bîrzava", proclamă Dorian Grozdan, în mai vechea sa poezie „Țara de vis", inclusă și în volumul „Anotimpuri aprinse", editat de „Facla" în 1982. Dar și într-un interviu apărut nu de mult în ziarul timișorean „Drapelul roșu", poetul își caracterizează volumul de debut „Brazde de păgîne" (1935), ca un spațiu liric „în care toamna se plimbă ca o regină pe Bîrzava copilăriei și-mi ademenește pașii către ea".

Nostalgia pămîntului natal îi străbate scrierile lirice ca un fir roșu, deopotrivă în „Ciopliturî în lemn", 1936, „Porți închise", 1942, „Umbre de cleștar", 1974, inclusiv în apariția dedicată aniversării de 70 de ani, „Anotimpuri aprinse". Plecat de tînăr din satul natal — Gherteniș pe valea inferioară a Bîrzavei — tînărul intelectual bănățean gustă amarul „porților închise" și aprigul dor de „țara din vis", către care o îndeamnă și pe iubită — „Acolo, Domniță din vis, / zările porțile larg și le-au deschis". Atașamentul fundamental de pămîntul natal domină poezia lui Dorian Grozdan, expresie lirică modernă și cu accente deosebit de personale. Nostalgia este mai evidentă în tematica lui „de toamnă" (Conform cu împărțirea ultimului volum în două cicluri — „Primăveri" și „Toamne").

Sensul nostalgic la poet capătă însă o altă finalitate artistică, nu predispune la închideri și întunecare ; ca-n aceste versuri, exprimă vitalitate și încredere „De aceea inima de dor încărcată / Caută izvoare de vin chiar și în piatră". Cele mai accentuate poezii „de toamnă" sînt scrise în ultima vreme, dovedind un spirit viu și o efervescența a inspirației, în ciuda anotimpului senectuții biologice.

La cei șaptezeci de ani ai săi, Dorian Grozdan știe ce are în urmă : anii de pionierat literar, ca redactor la revista „Luceafărul" din Timișoara, mari prietenii, care îl emoționează și azi, (cu Minulescu, cu Ladea, ultimului dedicîndu-i, în 1979, memorabilul volum „Romul Ladea și lumea lui cuprinzătoare"), și o tinerețe care aprinde incandescent actualul său anotimp de vîrstă. Că e așa, ne-o spune poetul însuși cîntînd și azi dragostea, ca de exemplu în poezia „Crește-o buruiană sălbatică-n noi : „Fîntînă otrăvită de-ar fi, eu tot dragoste-i zic / și din ciutura ei aș mai bea cîte-un pic". Ridicînd glas către oameni, septuagenarul în plină forță creatoare, mai responsabil decît oricînd de binele și de răul de aproape sau de departe, se rostește în versurile sale :

„Sfărîmați, oameni, din calea luminii
toate cătușele,
deschideți larg porțile, ferestrele
și ușile,
să pornim zborul spre-ntinderi fără
de zgură
aproape de dragoste, departe de ură,
departe de ură".

Mircea ȘERBANESCU

DORIAN GROZDAN

Prevestire

Și iarăși frunze coapte s-or roti în vînt a joacă,
s-or împodobi grădinile cu brățări de promoroacă
și-or porni vîntoasele-n păduri și pe poteci
și clipele s-or furișa pe lîngă noi, muțenii reci,
și s-or așterne ponevile de ceață peste ape
și ciutele n-or mai veni la izvor să se adape
și ne-o cuprinde un somn molatec, fără vise
ca-ntr-o cetate cu toate porțile închise
și numai inima înfricoșată tăcut va tremura
cînd după zborul fugarelor zadarnic voi striga...
după zborul fugarelor zadarnic voi striga... voi striga...

Cercei de brumă

Ne-mbracă vremea în rugină anii cruzi, pe rînd,
furtună de neliniști pe tîmplele-nflorite sămănînd,
apoi pe nevăzute o mînă-ascunsă începe să-i îngroape
ca pe niște frunze gălbejite ce cad mai rar și mai aproape
Neuitato, dă-mi acuma, dacă poți, ce anii nu mi-au dat
să-ncerc un drum întors spre tine să mai bat
și din livada inimii ca un lotru pe furiș să ies
cu sînul plin de doruri coapte pe cari nu le-am mai cules...
Știu că nu-s mai drumuri ocolite și poteci
pe firul lor fermecată și aprinsă să mai treci
e numai un izlaz cu ierburi aplecate către glod
și nu mai pot nici inima-ți în vrăji s-o mai înnod...
Mai dă-mi, de poți, ce anii nu mi-au dăruit,
că toamna bate tot mai tare-n geamul orb și brumărit,
podoabele din pomi cad mai rar și mai aproape
și cineva afară așteaptă să le-ngroape...
Cercei de brumă se oglindesc pe frunzele din duzi
de ploi și vînt chemarea mea tu parcă nu o mai auzi
și-i tot mai frig și burnița-i mai aspră și mai grea
revino, măcar o clipă, pierduta mea,... dorita mea...
Fulg firav de vînt bătut din anii cruzi,
cînd te strig de ce n-auzi... de ce n-auzi?...

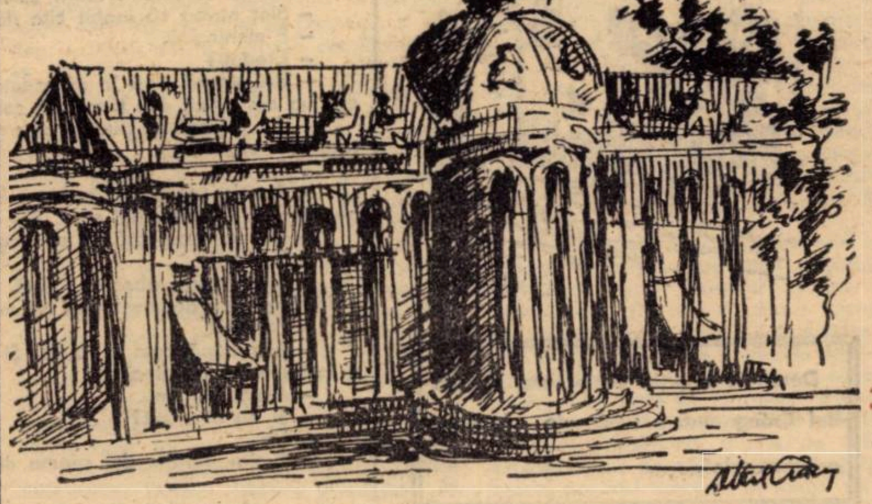

DORINA ITUL CRĂNG: „Potsdam"

Portrete sentimentale

UN CAR CU FÎN ÎNMIRESMAT

Toate cîte le-a făcut pe lume Dorian Grozdan, poezie, dăscălie, gazetărie, le-a trecut printr-o formulă proprie de viață, căreia seninătatea, arderea, cînd impulsivă, cînd sentimentală, i-au fost singurele călăuze. Superficial n-a fost, dar nici n-a trudit pe brînci, ca un osîndit, asupra cuvîntului. Iar cînd a scris, mai întîi a scris din nostalgii, ca dezrădăcinat fiu de țărani, apoi, ca revoltat pe orașul cu „porți închise", apoi ca înțelept fiu al satului, pornit de-acolo din lut, să cucerească un loc în lume, apoi ca om de viață bon viveur și bonom, și, în fine, ca ființă îngîndurată, atinsă de vîrstă, care încearcă, iată, o recapitulare a ei, fără fiori tragici, fără angoase inutile, căci trecerea, ca și viața, pot fi senine, nu-i așa, o împărtășire de tristețe și bucurii de „primăveri" și „toamne" ale vîrstei, ale cărei delicii poetul reușește să nu le ignore, nici bătrîn fiind.

Țara lui și a poeziei lui e una de vis și de o realitate rurală cărășană, măreață, un loc al Bîrzavei, care a ținut la pieptul ei cărturarii cei mai elevați ai ținutului, un Virgil Birou, un Romul Ladea, un Stoia Udrea, un Romul Fabian, un Grigore Popiți. Acolo, natura e cînd gingașă, cu licurici, melci, brotăcei, cînd explozivă de verdeață și de vechi mărturii. Acolo, poetul sărută brazdele strămoșilor, ar vrea să plîngă, reîntors acasă, în genul lui Goga, și să intre în acea natură domestică, blîndă, supusă, de cîmpuri și flori, de ierburi și păsări, unde să devină din nou copilul de odinioară. Nici un fior tragic nu atinge simțul apolinic al acestei poezii, robuste, căci și fiul de țărani, exilat la oraș, chiar dacă cetatea unde a descins are **„turnuri de var"**, unde toate **„le așteptăm în zadar"**, exilul său nu e tragic, ci acomodabil, plîngerea și nostalgia după sat se fac firesc, ca ale oricărui fiu ce revine, din cînd în cînd, pe locuri natale, legate de ele sufletește, dar știind că nu le va mai aparține niciodată, ca mediu de viață. Căci, orășeni devenind, foștii fii al Cărașului au adus la oraș cu ei imaginea satului, nostalgia și legătura de sînge, pe care noul mediu nu le-a rupt-o, ci le-a acceptat-o. De aceea, încă prea viguroși, dar și sentimentali, ei nu ating zona tragicului, care nu tulbură aceste firi pornite spre cuceriri, spre o emancipare spirituală, smulși din lutul străbun. Chiar și cînd eroticul tulbură această poezie, tulburarea nu e nici ea îndurerată, ci se convertește în romanță, sau într-o secretă cantilenă senină, unde mereu e chemată o „Domniță mică", unde versul devine gingaș, iar tonul e mereu delicat, furiile verbale îl domină pe poet doar cîteva secunde, apoi ura sau revolta se sting, ca la un semn de bună înțelegere, ca și cum un copil mare se balansează între mereu aceleași naive și calme beatitudini poetice, între aceleași nostalgii adolescentine, pline de o calmă bunăvoință.

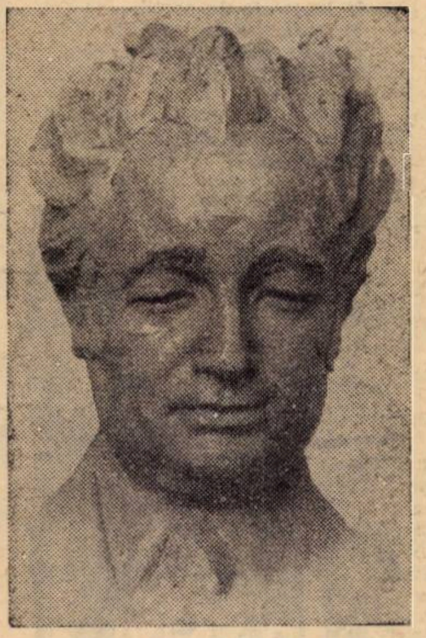

Sculptură de INA POPESCU

ION ARIEȘANU

(Continuare în pag. 14)

POEȚI DIN HAȚEG

Ionel Amăriuței

SĂ FII ANTICAR ÎNTR-UN ORAȘ BĂTRÎN

Să fii anticar într-un oraș bătrîn
îmbibat cu miros de la ceara
luminărilor arse,
cînd se revarsă zorii prin vitralii,
să scuturi noaptea de pe orologii,
din cutele statuielor de jad,
de pe incunabulele ferecate
în argint și piei de inorog.
Să născocești cumpărători
la vechi gravuri, de care
nu ai vrea să te desparți nicicînd.
Îndrăgostit să fii de o oglindă ștearsă,
să mori cîte puțin privindu-te în ea,
preafericit că vei scăpa de vise
și-ndurerat că nu vei mai visa.

PASTEL LA SULINA

Dorinei Crâng

Lîngă fierberea rece a mării,
neverosimil plop își unduie frunza.
Aici, cu răsuflarea gurii, verbul
trăirii-aburim, pasăre phoenix
zămislită într-un balet de cenușă.
Jur-împrejur, nisip, singurătate și scoici.
Lîngă firava flacără verde a plopului,
noi doi, – silabe ale aceluiași verb –
respirîndu-ne unul pe altul
pînă la desprinderea de sine.

ARS POETICA

Voi iubi
în toate clipele zilei,
în toate clipele nopții,
în toate vîrstele vieții,
pînă la desprinderea de sine.
Voi iubi
pînă cînd
Poesia
se va face înveliș
al sîngelui.

TRECERI

Arde peste mări un dor
de-o albă trecere în nor...
Aripi, hăuri prinse-n luptă,
în rotire ne-ntreruptă,
în inima genunii oarbe,
prin inel de foc ne soarbe –
ninsoarea soarelui,
răsufletul boarelui.

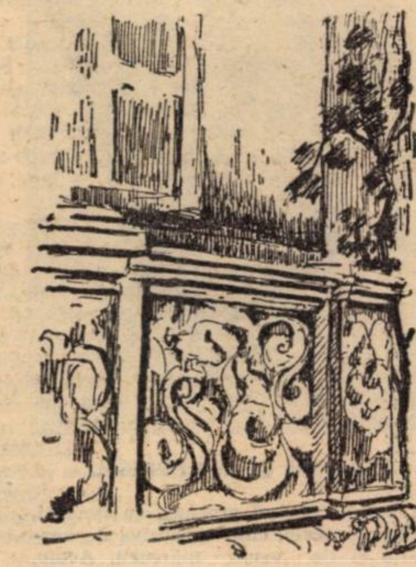

Valeria Chircu

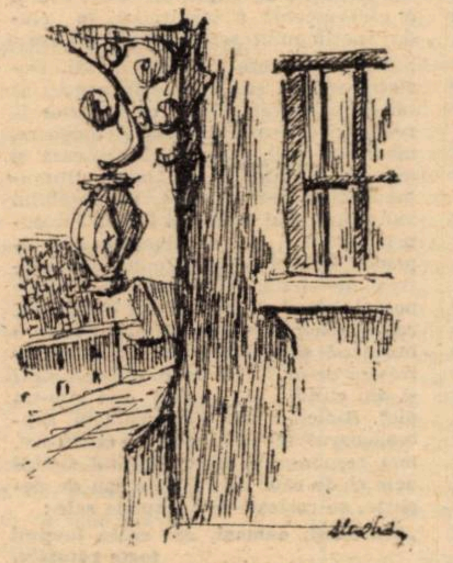

CA NIȘTE FLACĂRI

În locul acesta
fîntînile ne adapă,
iar adîncimea lor
aduce flori pe scut
să vegheze la porți
ca niște flăcări.

MIREASMA UITĂRII

Ochii mei se furișează
în spatele ușii închise,
în adîncul pădurii sălbăticite,
unde se deapănă timpul,
ce pendulează nehotărît,
să-mi fure
mireasma uitării.

PLOAIA ÎMI FURĂ SOMNUL

În marea ta călătoresc

ca într-o îndepărtată
grădină astrală,
unde surîsul atrage
soarele,
apoi ploaia,
care uneori bate
prin visul tău
îmi fură somnul...
în vechea-mi singurătate

Ion Drăgănescu

UN CÎNTEC

De mă vei alunga
îți voi rămîne totuși în preajmă.
De mă vei zdrobi,
fărîmele din mine te vor iubi. Pentru tine
fiecare clipă a existenței mele
e un cîntec.
Nici o otravă
nu-mi va putea ucide iubirea –
e mai puternică decît zeii,
mai trainică decît veșnicia.

ÎN GRĂDINĂ A COBORÎT O MOARĂ

În grădina mea a coborît o moară,
s-a oprit la umbra unui pom căruia
întîi
i-a măcinat frunzele, apoi crengile,
tulpina, umbra. Rădăcinile
ședeau ascunse.

Stau ascuns.
Ademenește tot
ce-i este în apropiere.
Oare cînd
va măcina oasele nopții?

PRESIMT NAȘTEREA GRAVITAȚIEI

Ispitită, ploaia coboară, aleargă
îndrăgostită
printre arbori. Ei promit înfrunzirea.
Ursitoarele
stau ascunse
în bulgărele de dinamită și tu
nu îți amintești.
Te apropii și eu presimt
nașterea gravitației.

Constantin Stancu

LUPTA ROMANTICA

Am învins numai cu tancul acesta modest
cu șenile dintr-un fular,
am distrus numai cu rochiile subțiri
care explodau în tranșeele serii,
în rîuri adesea am coborît după armuri
și în mierea albinelor, hărțile noastre
erau cele mai bune.
În această bătălie, gloanțele semănau
cu globulele roșii ce părăseau artera,
cu căldura corpului, șoarecii dereglau
ghidaje electronice.
În aceste tranșee,
cădea tăcerea peste sînii tăi ca în maci.
Numai sertarele generalilor
aveau mape marsupiale,
unde puii dormeau neliniștiți.

PROCESUL VERBAL

Între noi, seara a fost decupată cu o lamă,
perspectiva oglinzilor se înfige în perete,
iar, dincolo, tablourile astupă golurile
pe unde ascultă vecinul nostru comun.
Prin ploaia de sticlă, vîntul
ciocnește orele-ntre ele,
pînă devin nisip.
Un atom rătăcit din scaune cade în
absență.
Între carapacele conservelor punem
indigouri
și întocmim procesul verbal:
patul cu ceas făcînd visele să explodeze
la
ora exactă,
femeia cu ceas domesticind mătasea în
lucruri
la ora exactă,
ceasul cu ceas căzînd din timp afară la
ora exactă.

CELE DINTÎI CUVINTE

Dincolo de primul plan, ce seamănă cu o
cămilă de nisip,
dincolo de nervii încordați ai vîntului,
o lume în stare să inventeze frunze de
asbest,
un lemn, în care ecoul se transformă în
rachete de tenis,
și înalta tensiune aranjînd golul în ouăle
păsărilor.
Casele se sprijină pe structurile delicate
ale primăverii.
automobilele alunecă pe razele izbucnite
din snopul farurilor.
Un retro-ecou și tinerii ce ivesc, porți, în
întuneric,
cu trupurile lor,
un retro-ecou peste cele patru anotimpuri
din cutia
cu bijuterii...
Și muzicantul ce trece ducînd în violoncel
tacîmuri de aur.
Cele dintîi cuvinte rostite se amestecă
între monedele de aer.
Adio, fată frumoasă, trenul acesta se
pierde în părul
tău negru. Chiar acum,
gările dau într-un alt continent, mutate de
păsările călătoare ce au stat pe
acoperișurile lor.
Călătorul anonim îmi dă bună seara,
trupul meu se spală în scoici de polen.
Mîinile tale devin tot mai puțin vizibile
în laboratoarele foto,
acolo unde argintul se resoarbe în icrele
întunericului.
Copiii noștri limpezesc apele cu bolovani
melodioși.

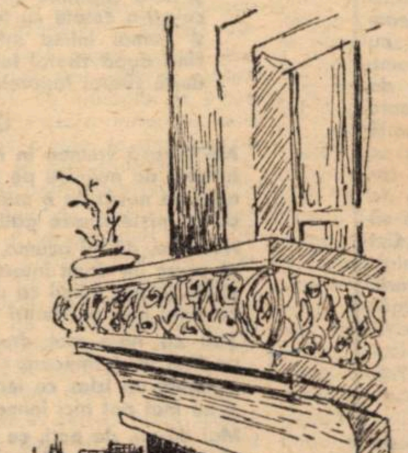

Romulus Constantinescu

IMPERATIVUL TOAMNEI

Lasă aerul toamnei să-ți inunde
fereastra deschisă
dimineața, păsări de mare
cu aripi arzînde, necuprinse
pe umeri neostenite ți se vor așeza,
înfășurîndu-te într-un văl umed, sărat:
aripi cu herburi de fulgere
în priviri, în timpane, în suflete,
prin izul nopților pe rug,
greu de fructe cu semințe,
din rădăcini,
în zbor te vor sorbi,
ceea ce nu ai fost,
ce nu se bănuia că vei fi,
ceva între stea, plantă, pasăre și om.

ZBATEREA APEI MI-E SFÎNTĂ

Spulberat dintr-un infern într-altul,
al nimănui între stelare maluri nins;
Viață în lumina infinită – saltul
eului meu din morți în rug nestins –
clepsidră în extază chipul,
făptura-mi de păcate scos dulce furat,
mă prefiră-n vămi nisipul
în visul fecioarei tremurat;
cînd luna mii de cuțite în carne-mi
împlîntă,

la sînul apei neîncepute în somn,
îmi alin ființa ce cîntă –
voi fi al valurilor domn –
fața apei mi-e sfîntă;
zbaterea apei mi-e sfîntă.

Desenele aparțin profesoarei **Dorina Itul Crâng** dintr-o suită de „Impresii arhitecturale".

Un om dificil

– Unde?

– Sub frunte... Dar și scoarța, pînă la ceafă. De acolo, durerea radiază în mușchi, declanșînd o febră insuportabilă.

– Să ne corectăm: febra este insuportabilă. Deci?

– Sînt nevoit să înghit cîte două hapuri deodată.

– E meningită.

– Credeți?

– Sînt sigură, deși la dumneata apar și alte simptome, ceea ce dovedește că ești un om dificil. Nu ți-au dat concendiu medical?

– Am refuzat. În ziua în care m-a plouat, mă aflam pe terenul de sport, în calitate de suporter.

– Și?

– Au cîștigat. De atunci mă bucur de o mare faimă, l-am egalat pe celebrul nea Jenică din deceniul șase. Am chiar șanse să fiu promovat: șef de sală.

– Nu vei face față cu meningita dumitale.

– Credeți?

– Sînt sigură, absolut sigură. Cunosc foarte bine asemenea cazuri. Află, domnule dragă, că de meningită ori mori, ori rămîi tîmpit. Eu știu că am avut.

– Poftim?!

– Așa după cum ai auzit. Și se tratează greu, domnule dragă. Ascultă, cînd a fost chestia cu ploaia?

– Acum doi ani.

– Și nu ai murit?!

– Nu.

– E clar. Mi-am dat seama de la început că ești un om dificil.

Radu IGNA

PAUL EUGEN BANCIU

●

ÎN LIVADIA

ACULINA STRAŞNEI POPA:
„Concert în natură"

(ILARION TADEU)... „...Nici şapte să nu fie şi să te trezeşti în măcăitul raţelor şi piuitul puilor tîrzii, puşi de maică-ta pe la începutul toamnei, ca niciodată,... şi-n grohăitul porcilor şi-n mugetul vacilor... să te trezeşti mirat de toate sunetele copilăriei deşertate peste tine dinăuntrul nopţii, vii, de parcă ai fi dormit în mijlocul ogrăzii cu paseri şi iepuri şi cu dulăii ţinuţi în lanţ încă de la înţărcare să nu-i fure careva din sat, de albi şi frumoşi ce erau, mari şi albi şi nedumeriţi de tot ceea ce se petrecea în curtea lor — patratul acela înconjurat cu gard înalt de lemn —, atunci cînd satul, lumea, nu-şi mai încăpea în nemăsurarea ei şi se vărsa prin ogrăzile oamenilor şi prin casele lor, să-i amestece în ciorba ei, să-i îmbrace într-o singură culoare şi voinţă şi lege... Cîinii aceia albi şi mari care dădeau de veste umbra uliului şi apropierea furtunii, dar stăteau muţi şi-şi mişcau încrezători-neîncrezători coada atunci cînd satul, lumea, pe care ei nu apucaseră să le vadă se deşertau în curtea lor cu oameni străini şi iuţi, cu mirosuri şi glasuri noi... Să te trezeşti mai înainte de şapte şi să-ţi scoţi capul pe fereastră să cauţi dulăul alb, dulăii legaţi în lanţ pe o sîrmă care se petrecea peste toată curtea şi să nu mai vezi nici dulăi, nici sîrmă nici lanţ...

— Ce cauţi, Ilarioane? să te întrebe tatăl — Cîinii?... Acuma e pace şi cine are de furat, fură şi fără ei şi cu ei... Ce-ţi face oaspetele, doarme?...

Să nu-i răspunzi bătrînului crezînd că vine dinăuntrul somnului tău, de-a valma cu orătăniile, să mai aştepţi cîtva, apoi să te cobori şi tu spre curte, să te aşezi pe treapta a doua, ce duce în pridvor şi să-l cuprinzi pe după umeri, apoi să-i zici:

— Tată, de ce ne cheamă pe noi Tadeu?

— Lasă, Ilarioane, ci-mbumbă-ţi cămaşa că-i iarnă şi-i răci!

— ...de ce, tată? — să-i mai spui o dată, stins, îmbumbîndu-ţi cămaşa şi nădragii.

— Te-ai băgat în politică!... — să-l auzi pe Nichifor Tadeu şi să-l priveşti dintr-o lature, alb, mare, mirat, dulău alb rămas în curtea Livadiei să-şi privească ograda şi nevasta şi amintirea copiilor duşi, copilului dus de la care primeşte, cînd şi cînd, cîte o poveste de scrisoare cu două, trei sute de lei vîrîte înăuntru — Am auzit ce vorbeaţi aseară cu nevastă-ta şi omul pe care l-ai adus. Nu zic că ai făcut rău, nu zic că ai făcut bine... Tu umbli, de ani de zile, în altă lume unde cred că nu se poate trăi altfel... Mi-ai zis cine e omul, mi-ai zis şi de Irina, că s-a lăsat de dăscălit şi că acuma-i cu tine, acolo, unde lucrezi. Am uitat tot, că nu avem ce ţine minte, dar dacă tu te simţi bine, atunci e bine...

Să-l auzi cum oftează tăbărît de osteneala nopţii nedormite şi din asta să-ţi aminteşti:

„...aseară, după ce sosiserăm cu maşina neagră a lui Scăraru, de se holbaseră toţi cei ce ieşiţi în pragul porţilor, pe uliţa mare din Livadia, Nichifor şi Ana se codiseră să ne întîmpine ca altă dată şi deschiseră doar poarta mare şi spuseseră: Poftiţi!... temători, neîncrezători, miraţi şi bucuroşi (O doamne, că nu v-aţi văzut de patru luni. „Patru luni negre, mamă,... am să-ţi spun eu!" N-ai să-i spui în care nu primiseră de la tine, Ilarioane, decît o carte poştală scrisă ca niciodată de iute şi strîmb, de n-au putut să priceapă mai mult decît că ai scris-o cu fierbinţeală mare, la pat)... Poftiţi!... au mai zis o dată Nichifor şi Ana, puşi de o parte şi de alta a porţii, să ne facă loc să intrăm, dar să nu ne atingă nici pe noi, nici pe omul acela rotofei, chel şi cu zîmbetul lăsat în marginea ochilor, să-i fie pavăză sufletului... Omul pe care-l îmbiam cînd eu, cînd Irina să păşească înaintea noastră... („Om mare — îşi vor fi spus şi Ana şi Nichifor — om mare ne-a adus Ilarion" — şi-l vor fi măsurat pe de-a-ntregul cu hainele lui negre şi cravata neagră pe cămaşă albă ca naşii domneşti... Apoi:) Scăraru!... Nichifor Tadeu! şi iar: Scăraru!... Ana!... Masa am ţinut-o în camera mare, de la stradă, după ce Nichifor a adus o ploscă să ne mai treacă vremea pînă aveam să-i arăt eu lui Scăraru curtea şi grădina şi livada ce urcă dealul Corbei pînă la marginea pădurii de fag... Aici am învăţat primele clase, aici mi-am făcut copilăria, apoi internatele. Ce ştie Nichifor? A vrut copil cu şcoală şi să fie altfel decît el. Ce ştiam noi? Dăi înainte să-l ajungem pe dascăl, să-l ajungem pe popă, să-l ajungem pe inginerul silvic, pe primar... şi mai departe... Ei, domnule Scăraru, mai departe Nichifor şi Ana Tadeu nu ştiau ce există, dar credeau din tot sufletul că e mult mai bine decît ceea ce cunosc ei. Stăteau pe insula lor, pustii de copii, că trei fuseserăm cîndva şi ne făceau cu mîna cînd plecam, corabie după corabie pînă ne pierdeam în buza orizontului... (Eşti romantic, mi-a zis Scăraru — dar e tare frumos pe aici)... Am şi eu nostalgiile mele — i-am răspuns, l-am privit şi mi-am adus aminte de plosca pe care o ţineam în mînă, l-am îmbiat, apoi n-am mai vorbit despre ai mei de parcă mi-ar fi fost ruşine... În clipa acea, însă, ştiu bine, l-am urît din tot sufletul pe Scăraru, numai pentru că în mintea lui de om crescut în vreun orăşel sau oraş transilvan nu apucase să vadă lumea satului decît ca pe o suburbie a existenţei părinţilor şi fraţilor săi, de unde, la fel de natural ca ploaia, ninsoarea şi vîntul, veneau spre ei ouăle, laptele, brînza, untul, ceapa, carnea de porc, găinile... Am continuat să ne plimbăm prin spatele grădinilor, în marginea pădurii de fag, fără să ne mai spunem nimic, sau nu, oaspetele vorbea, conitnua să spună ceva despre drumul făcut la Bucureşti, împreună cu Silviu Remeţan, despre Lăzărescu, „aprodul" de acu-s douăşcinci de ani care-i dăduse de urmă şi, zicea Scăraru: ...s-a răzbunat! Că ce altceva poate să fie numirea unui om de gazetă şi încă redactor şef, Ilarioane, auzi? (l-ai auzit, îţi aduce perfect aminte) redactor şef! a repetat — adică un om de acţiune, cu simţul evenimentului în nară şi sufletul deschis pentru dreptatea şi binele oamenilor, chiar dacă ar fi să-şi rişte pielea... Pentru adevăr, Ilarioane! strigase de parcă eram un neam de-al Lăzărescului şi trebuia de-acum să-i suport răzbunarea ...Să mă pună pe mine ca şef de secţie la judeţ?! De ce, Ilarioane?! De ce? Un gazetar e gazetar şi atît, nu şef, nu coordonator şi organizator într-o structură ierarhică... Mai departe nu l-am mai ascultat pentru că gîndul îmi fugise la Silviu, la fostul meu coleg de facultate, care după patru luni negre şi tulburi — o experienţă (...nici n-au fost patru ci numai două şi jumătate) şi după o călătorie la Bucureşti avea să ajungă, cel puţin aşa susţinea Scăraru, redactor şef... (Priveai norii coloraţi de amurg dormitînd diletant deasupra satului ca un arhipelag de recifi roşii iscaţi în mijlocul unui ocean metalic şi inert)... Invitaţia aceasta la Livadia — a mai zis Scăraru — poate să fie luată ca o mituire!... şi m-am înfuriat căci eu, fire-ar al dracului, îl chemasem la părinţi ca pe un prieten, nu să mă pun bine cu el... şi-apoi cine ştie, poate că numirile nici n-au fost făcute şi toată povestea asta cu şeful de secţie e numai o spaimă de-a lui R. S. ajuns la ananghie.

Dinspre casă s-a auzit vocea Irinei care ne chema la cină. Am mîncat scoverzi, brînză de oaie, slănină şi ceapă roşie, o raţă friptă în ceaun şi varză călită... am mîncat, fără să vorbim prea multe, doar Scăraru, Irina şi eu, în vreme ce Nichifor sta pe laviţă şi ne privea, netezindu-şi părul de fiecare dată cînd dădea de mine, iar mama se plimba făcîndu-şi mereu treabă pe la bucătărie, fără să-şi ridice vreodată ochii spre oaspete dar zîmbindu-ne tuturora deopotrivă ca şi cum ne-ar fi spus: Ospătaţi-vă, sînteţi acasă!... Pentru copilul nostru, fie cu cine vine din drum, avem de toate. Scăraru nu s-a sinchisit că luam masa numai în trei şi nici de locul pe care şi l-a ales taica pe laviţă, în aşa fel încît să-l aibă în faţă pe oaspete, iar pe mine şi Irina dintr-o parte... („Sîntem oameni de treabă!" îţi venise să strigi, mai tîrziu cînd neştiind ce să vă pună pe masă, dar nevoind să se amestece în poveştile voastre despre ziar, despre Bucureşti şi şefi, îi spusese nevestei să aducă radioul din cealaltă cameră şi să-l pună să vă cînte o muzică de oraş, tare, să nu vă mai audă prea bine vorbele, dar să priceapă şi vecinii că în casa lui Nichifor Tadeu a venit fiul cu nevasta şi cu un oaspete mare de la Bucureşti)... N-a dormit bătrînul az-noapte deşi ne-am culcat înainte de unsprezece iar pe ei nu i-am mai auzit nici pe la bucătărie, nici pe-afară..."!

Osteneala aceea o vedea Ilarion în părul alb, răvăşit, în felul de a sta pe treapta a doua a scărilor de cine ştie cînd.

— Nu-i şapte, Ilarioane — să-i spună, să-ţi spună — că-i iarnă şi se luminează greu. Bate spre nouă... Aţi fost osteniţi, nu?... Eh, voi aveţi o viaţă mai iute ca a noastră...

Să încerci să desluşeşti în vorbele lui Nichifor supărarea, să o ghiceşti, să o vezi, dar să n-ai de ce să o apuci cît să-i poţi spune „Tată, bucură-te de noi! Am trecut, ca toţi oamenii tineri, printr-o răstoacă a vieţii, dar rîul curge mai departe, plin. Irina o să aibă un prunc, eu o să-mi iau maşină, una neagră, ca asta care ne-a adus şi o să vă luăm peste iarnă la noi, la bloc, să n-aveţi nevoia lemnelor şi-a apei..." să nu i le poţi spune toate astea pentru că el, Nichifor ,e nedormit de gînduri pe care nu dorise să le aibă, dar veniseră singure... şi:

— Da, da, la voi, acolo, numai pe politică se poate trăi! să-l mai auzi bombănind, apoi să-l vezi cum se ridică, lung, cu şuba în spate şi porneşte spre pridvor şi strigă: Ană! Ană! — să-l vezi intrînd în bucătrăie — Ană, cum îi ziceam noi cîinelui aceluia alb pe care l-am avut?...

— Care cîine, c-am ţinut vreo doisprezece de cînd ne-am luat?

— Ultimul...

— Păi, Lupu...

— De ce Lupu, că era alb?

— Te-ai prostit? Aşa i-am zis la primu', încă înainte de război şi aşa le-am zis la toţi...

— Aha! — să-l mai auzi pe Nichifor apoi să-l vezi că se întoarce în pridvor şi-şi desface faţa într-un zîmbet larg: Vezi, Ilarioane, de aia ne cheamă pe noi Tadeu!

Să simţi că-ţi vine să-l iei în braţe cu casă cu tot şi din asta să te podidească lacrimile, om mare, să dai o fugă-n pridvor cît să-i pui mîna pe umăr, atît, pe umăr, că nici Nichifor, nici Ana nu te-au, v-au învăţat cu pupatul şi cu strînsu-n braţe şi cu mîngîiatul pe creştet. Să-i pui mîna pe umăr şi să-l auzi tuşind, rîzînd, plîngînd undeva sub şubă, şi să nu te mai poţi ţine să nu te duci pînă-n bucătărie să o aduni pe Ana, maică-ta în braţe, tocmai pe cînd Irina desfăcea uşa camerei unde-aţi dormit şi zicea: Săru' mîna! ţie, Anei, lui Nichifor, casei ca un fel de „Bună-dimineaţa-i-frig-voi-ce-faceţi-unde-i-ospete-le-nostru, - al-vostru,-Ilarioane, - de-cînd-eşti-treaz?!" Să le aduni pe amîndouă femeile, lîngă tine şi să le ţii aşa pînă ce Ana oftează şi Irina se desface de tine să iasă-n curte. Apoi dinspre camera din faţă apare Scăraru gata îmbrăcat şi „M'neaţa!" zice şi coboară în pridvor să caute privata. Să auzi printre toate găinile din curte şi mugetul vacii: Bună dimineaţa! Aţi dormit bine la noi?...' şi pe Irina: Cum aţi dormit, domnu Scăraru?... şi iarăşi: Bine! şi: Minunat! şi: E teribil la ţară!... şi să simţi prin mirosul de prăjeală al bucătăriei şi de lemn ars şi de tutun, aerul rece, reavăn, răscolit de peste făget de un vînt de ziuă schimbător de vreme şi să-ţi spui: „Doamne bine-i să te poţi spăla!"

Apoi, masa, pe la zece, în camera din faţă, la fel ca la cină, voi trei şi Nichifor pe laviţă cu o cană de lapte în mînă, în vreme ce Ana îşi face de lucru la radio să caute o muzică ce vă place sau mai de grabă un buletin de ştiri sau alt fel de muzică...

— Lasă-l, femeie, să tacă! — zice Nichifor — ci adă-le plosca şi scoverzile şi laptele muls az-noapte...

Scăraru e vesel, sau relaxat sau numai cu poftă de vorbă:

— Nu vă prea vin copiii, după cîte văd. Au treburile lor, casa lor ...De ce nu v-aţi ţinut vreunul pe lîngă dumneavoastră? V-ar fi fost mai uşor... Aveţi nepoţi?... Cu siguranţă. De ce nu-i aduceţi pe cei mici să înveţe aici natura?... Dac-aş fi avut părinţi la ţară, mi-aş fi lăsat copiii să-şi facă şcoala primară acolo şi să se deprindă cu lumea asta, cu liniştea asta... N-au avut noroc de aşa bunici... Puah, ce ţuică tare!... Şi cum vă descurcaţi cu viaţa? Aici, după cîte înţeleg, este colectivă, aveţi probabil un sector zootehnic bine dezvoltat... şi pomicultura... Cît luaţi pe zi muncă?... După cum arătaţi cred că nu sînteţi pensionari!... Vă mai ajută şi copiii, desigur... Auzi, Ilarioane, dar cum de pînă acuma, de doi ani, de cînd lucrăm împreună, nu m-ai adus încă la Livadia?... E nemaipomenit!... Cine e primar? Aş vrea să-l văd,... De altfel, Ilarioane, vreau să ne plimbăm cîteva ceasuri prin sat, să-ţi cunosc concetăţenii... Preşedintele ceapeului e din sat?...

Să le auzi pe toate ca pe o filă de telex şi să-l vezi pe Nichifor crispat, răspunzînd la toate întrebările lui Scăraru numai prin da, apoi, descotorisindu-se de cana cu lapte, rămasă neatinsă, pentru că nu-i lăsa degetele mîinilor să se cuprindă între ele, să se ştie singure şi în siguranţă. Dar ce să-i spui tu, Ilarion, adică el, ce să-i spună unui oaspete care se simţea la largul său, nici mai mult nici mai puţin decît un oaspete, căruia i se cuvin toate drepturile şi onorurile?...

— ...De aici trebuie învăţată viaţa — să-l auzi, mai apoi, pe cînd vă plimbaţi prin sat spre Primărie, spre sediul Ceapeului, spre dispensar şi şcoală — de la adevărurile acestor oameni cinstiţi care amuţesc în faţa minciunii, care se miră în faţa imposturii şi rămîn crispaţi ca şi cum ar fi picat într-o altă viaţă. Aici trebuie să vină gazetarul şi pentru acest om, Nichifor sau Ana, trebuie să se lupte...

Să le auzi, tu, Ilarion, el, să le audă pe toate şi să se gîndească, în vremea aceea, la Silviu Remeţan, şi la imaginea pe care şi-o va fi făcut acela, în douăşcinci, douăşase de ani de viaţă despre adevăr şi oameni, şi la felul în care avea să ducă mai departe, cum se întîmplă, lucrul început de un altul. Dar asta numai dacă Scăraru avea dreptate în presupunerile lui.

— ...Nu eşti prea vorbăreţ la Livadia — să-l audă iarăşi pe Scăraru ajuns la o margine a monologului său — Deh, acasă trebuie să arătăm şi noi ca oamenii blînzi...

Spre prînz, după plimbarea prin sat, plimbare de duminică în zi de iarnă seacă, cu munţi brumaţi sau ninşi şi cer senin... spre prînz, acasă la primarul Livadiei...

Să fi fost spre cinci cînd a sosit maşina neagră cu farurile aprinse. Stăteaţi cu toţii în pridvor şi priveaţi amurgul răşchirat roşietic peste munţii înzăpeziţi, deasupra, acelaşi arhipelag de recifi aşezaţi după o altă regulă decît în seara precedentă Nichifor tăcea, umăr lîngă umăr cu Ilarion, cu tine, care-o aveai pe cealaltă parte pe Irina. Scăraru era dincolo de stîlpii de la intrare şi-şi rotea privirea peste sat, atît cît îl putea cuprinde. Ana era la bucătărie să pregătească „pachetul", mîncarea ta şi a nevestei pentru vremea cît veţi fi plecaţi iarăşi pe la internate şi şcoli"... Să simţi asta şi să crezi că în sufletul ei nu s-a schimbat nimic...

Să vină maşina, să vă grăbiţi să plecaţi iar în poartă, tu, ultimul, să-i săruţi pe amîndoi, să-i simţi privirea Anei căutîndu-ţi ochii, să te vîri în maşină, ca imediat să-l şi auzi pe Scăraru, din scaunul de lîngă şofer:

— Tot nu-nţeleg ce i-a trecut bătrînului tău prin cap că nu şi-a ţinut măcar unul dintre copii cu el...

Să-l auzi, să-ţi vină, pentru prima dată să-l înjuri cît să-ţi mai treacă năduful şi să-i zici:

— Sînt singur, domnule Scăraru, ceilalţi au murit! şi, odată spuse vorbele, să te simţi uşurat, de parcă v-aţi fi aflat pe terenul neutru al tipografiei şi nu în Livadia...

REZULTATELE CONCURSULUI DE DEBUT ÎN POEZIE AL EDITURII „FACLA"

La concursul de debut în poezie al **EDITURA „FACLA"** s-au prezentat concurenţi din judeţele Timiş, Caraş-Severin, Arad, Bihor, Hunedoara şi Alba. Juriul format din **Ion Marin Almăjan,** directorul editurii, preşedintele juriului, **Al. Jebeleanu, Marcel Pop-Corniş, Eugen Dorcescu, Gheorghe Mandics, Ion Anghel** a hotărît să acorde premii volumelor: „TRECÎND PRINTR-O DIMINEAŢĂ" de **Monica Rohan,** Lugoj şi „ÎNGHIŢITORUL DE TOBE" de **Francisc Vinganu,** Arad. Manuscrisele „JOC DE CAI" de **Traian Pop Traian,** Timişoara; „ABSINTOS" de **Ana Pop Sîrbu,** Timişoara şi „DESCULŢĂ, NOAPTEA" de **Lia Meruţă Ban, Arad,** au fost distinse cu menţiune, urmînd să apară într-un volum colectiv.

Următorul concurs de debut al **EDITURII „FACLA"** va avea loc în anul 1983. Manuscrisele de poezie pentru concurs vor fi trimise pînă la 30 aprilie 1983, într-un plic închis, purtînd un motto. Acelaşi motto trebuie să fie reprodus pe un alt plic, ce va conţine numele autorului, adresa şi cîteva date biografice.

Rezultatele se vor anunţa pînă la sfîrşitul anului 1983.

ANUARUL DE FOLCLOR

etnologie

(VOLUMUL I – 1980; VOLUMUL II – 1981)

Sectorul de etnologie şi sociologie al Centrului de ştiinţe sociale, de pe lingă Universitatea „Babeş-Bolyai" Cluj-Napoca, a editat, in ultima vreme, două numere ale „Anuarului de folclor", care continuă, după mai mulţi ani de intrerupere, seria „Anuarului Arhivei de folclor a Academiei Române (vol. I–VII), scos în perioada 1932-1945, sub îngrijirea cunoscutului cercetător al culturii populare, Ion Muşlea. Apariţia noului „Anuar de folclor", sub egida prestigioasei instituţii de învăţămint superior din Cluj-Napoca, este mai mult decît justificată, dacă avem în vedere atit valoarea tradiţiei cit şi prodigioasa dezvoltare actuală a cercetării folclorice, in acest oraş. Astăzi, sub auspiciile sectorului de etnologie şi sociologie activează douăzeci de folclorişti literari, muzicali – români, maghiari, germani – precum şi cincisprezece etnografi din Cluj-Napoca, Baia Mare şi Oradea.

Cele două volume ale anuarului dovedesc o orientare programatică intr-o viziune ştiinţifică şi redacţională complexă, cu o sferă foarte largă de preocupări, avîndu-se în atenţie rezultatele investigaţiilor celor mai buni cercetători ai culturii populare româneşti şi toate regiunile folclorice ale ţării. În publicaţie işi găsesc locul nu numai studii referitoare la literatura orală şi la obiceiuri, ci şi materiale din alte domenii ale patrimoniului culturii tradiţionale: folclor muzical, dansul tradiţional ş. a. E de subliniat, totodată, că în anuar sînt promovate, în mod substanţial, studii despre folclorul naţionalităţilor conlocuitoare din ţara noastră şi rezultatele unei cercetări interetnice.

În primul volum, legătura acestuia cu seria „Anuarului Arhivei de folclor" este făcută de un material postum – de peste patruzeci de pagini – aparţinînd lui Ion Muşlea. Se intitulează „Contribuţii la cunoaşterea mişcării folclorice româneşti între anii 1925–1965", fiind, de fapt, o autobiografie care cuprinde mărturii importante despre exemplara activitate a autorului, intr-un context larg al istoriei folcloristicii naţionale contemporane. Acestui material îi urmează – intr-o fericită gindire redacţională – un articol de Ion Taloş, fundamentat pe „experienţa unui colectiv de cercetări clujean" – din cadrul Sectorului de etnologie şi sociologie – privind realizarea corposului **ghicitorii româneşti** (Definitivarea şi apariţia corposului general al folclorului – deziderate exprimate, încă prin anii douăzeci ai acestui secol, de Ovid Densuşianu şi Ion Muşlea, se lasă, totuşi! prea mult timp aşteptate, fiind în sarcina unor colective de cercetători din alte centre culturale). Primul volum al anuarului se întregeşte cu studii axate pe o tematică diversă; proză populară, (Ion Cuceu, Hanni Markel şi Gabriela Vöö) etnologie juridică (Nicolae Bot), folclorul ceremonialului nupţial (Ion Şeulean), folclor muzical (Lucia Iştoc, Traian Mirza, István Almási) folcloristică comparativă româno-maghiară (Farago Jozef), clasificarea categoriilor literaturii orale (Virgil Florea), arhivarea culturii populare a Moldovei şi Bucovinei (Ion H. Ciubotaru).

În volumul al doilea al anuarului, centenarul naşterii lui Béla Bartók este marcat prin patru materiale, în care este evocată personalitatea genialului etnomuzicolog şi sînt relevate aspecte multiple din vasta activtiate folcloristică a celui omagiat (Ovidiu Bîrlea, István Almási, Szenik Ilona, Ioan T. Florea). Şi în acest volum au fost publicate materiale postume, de mare însemnătate („Descolindatul în sud-estul Europei – Partea I – de Petru Caraman; „Plugarul sau trasul în apă" de Traian Gherman). Ion Taloş (redactorul responsabil al anuarului) în incitantul studiu „Mioriţa în Transilvania" aduce, intr-un mod ingenios, noi argumente care „contrazic ideea de gravitate şi resemnare", acreditată de unii exegeţi ai respectivei creaţii. În anexa comentarului sînt publicate şaptezeci şi şapte de variante (din Arhiva Sectorului de etnologie şi sociologie), care cuprind motivul „înfruntării ciobanilor". O contribuţie de un larg interes pentru teoreticienii literari este cea a lui A. Fochi „Structură şi cronologie în epică", în care autorul, exemplificînd cu citate din marile epopei ale lumii, evidenţiază „mecanismul de recuperare a trecutului", acesta manifestîndu-se „în conexiune cu anticipare" pe firul unui „timp subiectiv sau artistic". Unele probleme despre relaţia dintre eposul românesc şi cel maghiar sînt lămurite în rezultatele cercetării interetnice, efectuată de Farago Joszef. În baza unei temeinice documentări au fost elaborate studii profilate pe istoria folcloristicii româneşti („Culegeri folclorice inedite ale elevilor din Blaj, 1870–1879") şi a celei săseşti din Transilvania („Provenienţa poveştilor din culegerea lui Josef Hatrich" de Hanni Markel). Despre un important obicei calendaristic de primăvară – „Singiorzul" scriu Ion Cuceu şi Maria Cuceu, care ajung la concluzia că în privinţa acestuia „avem de-a face cu un complex şi interesant **ritual mana**. O categorie a folclorului ceremonial nupţial este abordată de Ion Şeulean în demersul analitic despre „cîntecul cununii la fată", din subzona etnografico-folclorică a Călăţelelor.

Secvenţelor de note şi recenzii li s-au acordat un mare spaţiu tipografic în ambele volume, prin aceasta reuşindu-se să fie conturată o imagine informativă, la zi, a activităţii în domeniul cercetării folclorului, care se desfăşoară la noi şi în alte ţări.

Aurel TURCUŞ

Cuvinte fericite

CONTURUL LUI „O"

Dacă ar fi să acceptăm numai pentru o clipă divorţul dintre realitate şi limbaj, proces in care majoritatea juraţilor îi dau dreptate primeia, considerind-o mai bogată şi mai complexă decît o poate exprima „acuzatul" limbaj, (divorţ inadmisibil in ochii mei totuşi) ce-ar fi să inversăm puţin perspectiva şi să ne întrebăm dacă nu cumva limbajul este cel nedreptăţit, dacă nu cumva **el** este mai bogat şi mai subtil, în realitatea lui lăuntrică, decît realitatea însăşi? De ce această inversare? Pentru că, în dinamismul plurimodal al structurilor sale, limbajul în acelaşi timp continuu şi contradictoriu, rigid şi flexibil, adecvat şi relativ, tandru şi violent, stăpinit şi stăpînitor etc. (în cîte astfel de „cupluri antinomice" s-ar putea desface limbajul?) pare a fi un semn (Semnul însuşi) cu multe feţe (nenumărate) comunicîndu-şi secret între ele cel puţin o parte dintre semnificaţii pe măsură ce raza de lumină a gîndului decupează unul sau altul din mulţimea aceasta de chipuri.

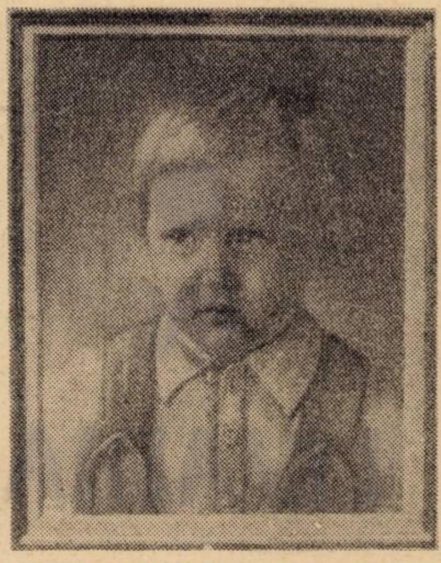

VICTOR ACATRINEI: „Fiica mea"

Vom apela acum, de pildă, la semnul grafic, la traseul literei banale dar nu numai atît. Ne vom referi la acel **O** bizar dintr-o serie de expresii precum: a **O** lua la fugă, a adus – **O** din condei etc. Ce observăm? Că **O** implică aici o referinţă ascunsă al cărui adevărat ambasador este. Că el este prin excelenţă **trimitere la...** La o realitate despre care nu vom şti nimic altceva decît că **este.** Ea, această realitate, **este** „în spatele" existenţei, ea numai ne vesteşte că este pe cale să apară. **O** este salutul trimis din pragul în-fiinţării sale. Să apară prin ce? Tocmai prin golul acestui **O,** golul matcă, aşteptind să fie „umplut" de realitatea oricărei stranii făgăduinţi. Căci aceasta este **O:** făgăduinţă cum că ceva **va fi.** Cu alte cuvinte (buclucaşa particulă neapărînd singură) se luminează astfel în limbaj două planuri; mereu, ni se atrage atenţia, limbajul vorbeşte şi despre altceva decît despre ceea ce el vorbeşte de fapt. Iată, ţi se spune că începi să fugi, dar ţi se mai spune şi că îndărătul fugii tale se mai ascunde ceva: poate energia care o face posibilă, poate ţelul pe care vrei să-l atingi mai degrabă. Nu ştim şi nici nu vom putea – **O** şti acum. Acest spaţiu liber, căruia i se acordă totuşi un contur, exclamaţie de surpriză, ne arată un „obiect imposibil" al limbajului, o oglindă opacă în care vederea nu întîlneşte nimic, dar o opacitate **semnificativă.** Cîte un astfel de „semnuleţ" nu ne lasă să ne odihnim în limbaj („a fugi" e mai sterp decît „a o lua la fugă"), provocînd ceea ce este (încă) ascuns să ne trimită un prim sol (evident: de pace), înainte de a se adeveri în întregime.

Pentru moment ne putem imagina acest **O** ca pe un fel de emblemă a gîndirii înseşi, în avînturile ei cele mai riscante. Căci oare ce reprezintă gîndirea într-un astfel de moment limită, decît un contur circular în jurul unui gol, o cOpcă, prin care se momeşte adevărul să iasă la lumină? Poţi privi halucinat vidul acesta limitat, vreme îndelungată, în speranţa că, limitat fiind, el va izbucni în fiinţă, va lumina ca adevăr deplin răsunător în armonia tuturor vocalelor.

Este **O,** cum se vede, sacru inel de logodnă între logos şi realitate. Şi ca orice profund înţeles inel de logodnă el reprezintă dintr-o dată vestire şi trecere-încercare. Despre vestire am spus cîte ceva... Cît despre trecere... Ni se lasă deschisă o poartă, comunicare-cuminecare, între ceea ce este dincolo şi dincoace de verb. Iar trecerea acestei înguste porţi înseamnă iniţiere. **O** ne arată că un gol taie universul limbajului în două: de o parte eu, încercînd să (mă) privesc, să compar, să înţeleg, să comunic; de cealaltă parte Necunoscutul, pre-supunere a gîndului meu, născut din însăşi fascinaţia şi halucinaţia golului. Uneori, să admitem, vă rog, acest moment, gîndul nu are la ce (se) gîndi. Gîndeşte el atunci **în gol?** Evident, nu! Gîndeşte **prin** golul însuşi pe care realitatea l-a lăsat pentru o clipă dinaintea sa, înţelegînd în cele din urmă cum în articulaţia elementelor universului, fiinţei îi este suficient conturul tremurat şi, vai, convenţional al unei litere pentru a-şi afla adăpostul. Adăpost-ascunzătoare, din care gîndul încearcă, în momentele lui bune, să o privească.

Şi să nu uităm, într-un fel, **O** este începutul omului...

Christian CRACIUN

Rolul apei în organismele vii – cu totul şi cu totul remarcabil – este astăzi cunoscut şi studiat sub multiple aspecte. Reamintim, astfel, faptul că toate evenimentele cosmice (radiaţiile cosmice de joasă frecvenţă, alternanţa lumină-întuneric determinată de rotaţia Terrei, variaţia cîmpului gravitaţional, compoziţia atmosferei într-un moment dat s. a.) acţionează asupra organismelor vii prin intermediul cîmpului bioelectric şi al apei din structura lor care permite formarea de sisteme coloidale labile.

În explorarea energetică a viului, în prezent, se pot „culege" din organismul nostru doar semnalele de ordin electric. Trebuie, însă, să admitem că în afara energiei bioelectrice există şi o energie de o altă natură, energie pe care nu o putem obiectiviza prin mijloacele tehnice de care dispune ştiinţa la ora actuală.

În cadrul cercetărilor noastre am putut determina că „apa biologic activă" din organismele vii reprezintă un detector-convertor al acestei energii (cum am mai arătat cu prilejul interviului dat în revista ORIZONT), fiecare celulă vie avînd, prin intermediul apei biologice pe care o conţine, posibilitatea de a folosi în toate procesele ei fiziologice şi acest tip de energie. Una dintre dovezi este faptul, deja cunoscut, că apa biologic activă prezintă oscilaţii specifice materiei vii. **O nouă dovadă** – de dată mai recentă – **o aduce domeniul cristalizărilor.**

Folosind apa obişnuită în cristalizarea substanţelor minerale s-a putut constata că acestea cristalizează

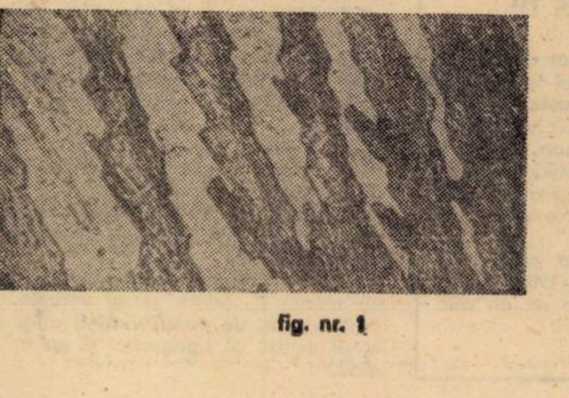

fig. nr. 1

UN SUCCES AL ŞTIINŢEI TIMIŞORENE

FAŢETELE ASCUNSE ALE „APEI VII"

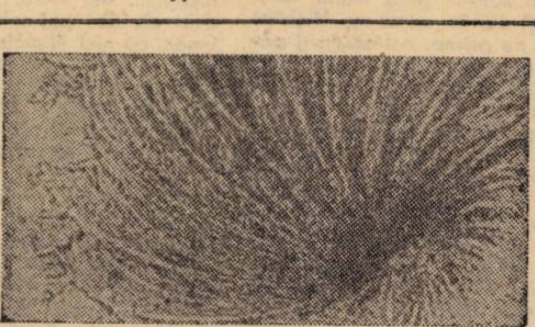

fig. nr. 2

poliedric (prismatic, cubic ş. a.), în forme geometrice caracteristice cunoscute. Reuşind, pentru prima dată, să reţinem pe pelicula fotografică tipurile de cristalizare cu apă biologic activă, le prezentăm comparativ. În fotografia nr. 1 se poate vedea modul în care cristalizează şi cum sînt dispuse cristalele sulfatului de cupru în soluţiile apoase obişnuite. Atunci, însă, cînd sulfatul de cupru este cristalizat într-o soluţie apoasă constituită doar din **apă biologic activă** de o anumită concentraţie, acesta – determinat de cîmpul energetic de o altă natură, deci punîndu-l în evidenţă – se va dispune **spiralat-monopolar** (aşa cum se poate vedea în fotografiile 2 –3 făcute la aceeaşi scară cu fotografia nr. 1), avînd sensul de rotaţie spre dreapta.

Iată şi cîteva detalii: cristalizările s-au făcut la aceiaşi parametri în cîte două probe care aveau aceeaşi concentraţie de sulfat de cupru pentru ambele soluţii apoase. Pe cînd cristalizarea în apa obişnuită se termina în aproximativ 15 minute, cristalizarea în apă biologic activă se termina în 18–20 de ore, deci într-un timp de peste o sută de ori mai lung. Explicaţia este următoarea: în primul caz, prin evaporarea destul de rapidă a unei cantităţi de apă se ajunge la o anume concentraţie cristalină care, formîndu-se brusc, rămîne stabilă.

În proba cu apă biologic activă, procesul de evaporare petrecîndu-se extrem de lent, forma de dispunere a cristalelor se schimbă continuu pînă în clipa în care excedentul de apă se evaporă, moment care corespunde cu dispunerea cristalelor sub formă spiralat-monopolară.

În această experienţă coexistă două fenomene ce pun, deopotrivă, în evidenţă existenţa unui cîmp de o altă natură. Primul fenomen este oscilator (pulsator) specific, datorat prezenţei apei biologic active excedentare cristalizării, apă ce acţionează ca un **detector-convertor** al acestei energii, fenomen ce determină schimbarea dispunerii cristalelor. Cel de al doilea fenomen pus în evidenţă aci este cel în care sulfatul de cupru – care are înglobat în structura de cristalizare apă biologic activă – acţionează ca un **rezonator** faţă de acel cîmp creîndu-se un cîmp de interferenţă care influenţează dispunerea monopolar-spiralată a cristalelor.

Demn de remarcat în cazul acestor tipuri de cristalizări este şi structura unipolară a microcristalelor, fenomen care nu se poate întîlni în nici un tip de cristalizare obişnuită.

Gheorghe LUCACI şi Viorel ABRUDAN

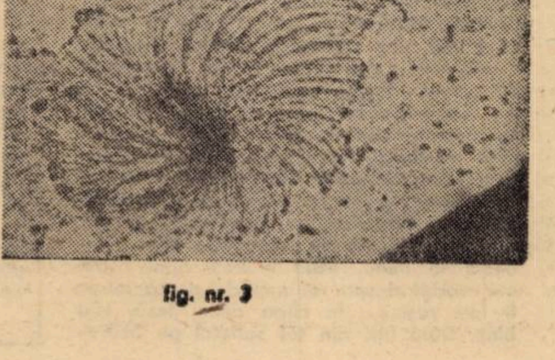

fig. nr. 3

Simpozion internațional de cibernetică generalizată „Ștefan Odobleja"

● LUGOJ, 22–24 OCTOMBRIE 1982. Cu prilejul aniversării de 80 de ani a regretatului savant, **Fundația Europeană „Drăgan"** este organizatoarea unui simpozion reunind ciberneticieni din Europa și Asia Alegerea acestui oraș, făcută de **prof. dr. Iosif Constantin Drăgan,** (președintele Fundației și de origine lugojean și omniprezent la această manifestare), nu este întîmplătoare: în anul 1938 savantul tipărea, pentru prima oară, în limba franceză, opera vieții sale, **„Psihologia consonantistă"**. Cum s-ar zice, Lugojul devenea capitala mondială a Ciberneticii, Odobleja precedînd pe Norbert Wiener în punerea bazelor acestei științe de viitor.

● O sală mică și o sesiune de importanță atît de mare! Media de vîrstă a participanților, destul de înaintată, conferind, sigur, greutate amintirilor, ideilor colocviului. Ne rezumăm la simple impresii, cele mai multe din expuneri și comunicări situîndu-se în registrul strictei specializări.

● La lucrările simpozionului au fost prezenți **Ion Găleteanu,** secretar de stat la Consiliul Culturii și Educației Socialiste, **Constantin Potingă,** vicepreședinte al Comitetului executiv al Consiliului popular al județului Timiș, **Augusta Anca,** președintele Comitetului pentru cultură și educație socialistă Timiș, personalități ale vieții politice și științifice din municipiul Lugoj. Dintre participanți, prof. dr. **Paul Postelnicu,** ing. **Titus Dumitrescu,** dr. **Robert Mantz** (Olanda), ing. **Stelian Bajureanu,** prof. dr. **El Hoseeiny El Shirbeeny** (Irak), prof. **Alexandru Giuculescu,** prof. **Emil Poienaru, Mircea Groza,** prof. dr. **Mircea Lepădătescu,** prof. **Nicolas Tzannes** (Grecia), dr. **Vasile Vetișanu,** prof. dr. **Cezar Buda,** prof. dr. **David Székely** (Israel), prof. dr. **Ion Stănculescu,** prof. **Liviu Petrina,** gen. dr. **Constantin Atanasiu,** prof. dr. **Cezar Apreotesei,** dr. **Alexandru Surdu,** dr. **Ion Stroe,** prof. dr. **Alexandru Olaru,** dr. **Pavel Mureșanu,** dr. **Ion Străchinaru,** dr. **Florian Vlădica** și alții.

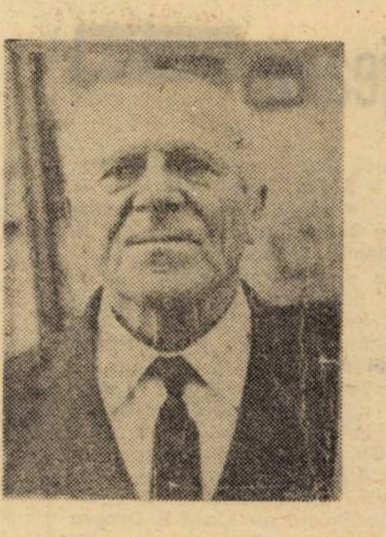

● COMUNICĂRILE AU VIZAT probleme ale ciberneticii generale, particulare, generalizate, armonismul sau psihologia consonantistă, aspecte lingvistice, concepții novatoare, desigur, toate aspecte referitoare la activitatea savantului român. Momente de mare emoție au fost acelea ale lecturării unor documente rămase încă inedite, precum și scrisorile adresate de Ș. Odobleja unor colegi, semnificative pentru eforturile făcute de acest om eminent în vederea răspîndirii și impunerii ideilor sale. Nu mai puțin tulburați am fost aflînd că el se interesase odată și de felul în care se primește premiul Nobel... Știința noastră a mai avut o șansă care s-ar fi putut fructifica. În aceste momente însă, conștiința faptului că românii posedă înzestrarea necesară elaborării unor teorii de puternică actualitate, dă imbolduri cercetării noastre care-și situează registrele pe treptele superioare ale civilizației. Toate luările de cuvînt au demonstrat larga adeziune a oamenilor de știință români la problemele care frămîntă omenirea. Competența acestor oameni vădește nu o adaptare la ideile la modă, ci o continuare a unor tradiții de gîndire, splendid ilustrate de oameni precum Odobleja. Am ascultat totodată o lecție pe care trebuie s-o învățăm cu toții, privind receptivitatea și încrederea cu care este necesar să primim contribuțiile **autohtone** la soluționarea problemelor omenirii, la revoluționarea vieții în general. Există, după cîte am avut prilejul să ascult, ca profan, destule forțe ale materiei cenușii „locale" pentru a nu fi necesară prosternarea în fața a tot ce vine din afară. Și cît de regretabilă a fost uneori pentru progres, „punerea bețelor în roate". Manifestarea a avut, implicit, un accentuat caracter patriotic constituindu-se într-o semnificativă etalare a forței științei românești, într-o probă de ce poate însemna consensul unanim al unor destine, dealtminteri individualizate puternic, în ceea ce privește ideile cu adevărat eficiente pentru societatea contemporană aflate în paternitatea unui geniu al acestei țări.

Lucian BURERIU

Academia internațională „Ștefan Odobleja"

Lugojul, cetate de vechi tradiții culturale a Banatului, a găzduit – sub auspiciile Fundației europene Drăgan – o reuniune stiințifică internațională de excepțională importanță, consacrată aniversării a opt decenii de la nașterea autorului monumentalei „Psychologie consonantiste" (Lugoj-Paris, 1938–39), ca și fondării Asociației internaționale – Academia pentru cibernetică generală „Ștefan Odobleja" cu sediul la Lugano (Elveția). Manifestarea a fost precedată de o masă rotundă organizată de numita Fundație în colaborare cu C.J.C.E.S. Timiș și Mehedinți, la Lugoj, 26–27 iunie, 1982.

Reuniunea științifică la care am participat încununează un deceniu de luptă pentru afirmarea operei savantului român ignorată timp de peste treizeci de ani, pentru punerea în lumină a contribuției sale originale la dezvoltarea științei românesti și mondiale.

În ce mă privește, m-am implicat în dezbaterile asupra acestor probleme încă din luna mai 1975, cînd am participat la o sesiune a Comitetului român de istoria și filozofia științei al Academiei R.S.R. la care s-a discutat și problema priorității românești în cibernetică prin „Psihologia consonantistă" a doctorului Odobleja. Am propus ca această operă, tipărită în franceză, care a devenit o raritate bibliofilă, să fie restituită științei și culturii românești prin traducere integrală sau selectivă, ori printr-o ediție bilingvă, cu referiri la „Cibernetica" lui Norbert Wiener. Atunci l-am cunoscut pe Șt. Odobleja și ulterior am primit de la el următoarea scrisoare: „Stimate domnule profesor, dînd curs îndemnului Dvs., am început traducerea cărții „Psychologie consonantiste" și cred ca peste două luni să poată fi prezentată la editură. (...) Vă mulțumesc din inimă pentru apărarea care mi-ați luat-o în controversa din 15 mai și vă rămîn profund recunoscător. D. Ștefan Odobleja".

● OPINII DE PARTICIPANT ●

Am primit cu multă satisfacție apariția lucrărilor lui Odobleja „Psihologia consonantistă și cibernetica" (1978) ca și „Psihologia consonantistă" (1982) dar, din păcate, ambele au fost postume.

În noiembrie 1979, am luat parte la Simpozionul jubiliar „40 de ani de la fundamentarea conceptului ciberneticii generalizate" care a avut loc la Drobeta-Turnu Severin, unde am prezentat lucrarea „Din corespondența inedită a fondatorului ciberneticii generalizate". Reproduceam acolo și o scrisoare a conf. Marika Neumann din Timișoara, adresată lui Odobleja; între altele îi scria că fratele ei, dr. Joseph Neumann din Paris i-a relatat, că Psihologia consonantistă a „deschis drumul spre aplicarea metodelor moderne de cibernetică în acest domeniu și că este prima lucrare în acest sens". Cu acel prilej, am propus ca Șt. Odobleja să devină membru post-mortem al Academiei Române, opera lui să fie publicată, integral, o instituție științifică sau un institut de învățămînt superior să-i poarte numele, să se instituie burse de merit și un premiu „Șt. Obodleja" pentru cercetări cibernetice, să i se înalțe un monument etc.

Un alt moment, cunoscut cititorilor revistei, este apariția articolului meu, **„Cibernetică, guvernare, chivernisire"**, în acest an cu reflecții pe marginea cărții **„Odobleja between ampère and Wiener"** (1981).

La masa rotundă din iunie, de la Lugoj, am propus să se realizeze o istorie a ciberneticii, un dicționar poliglot de cibernetică în limbile română și de circulație mondială (inclusiv esperanto). De asemenea, am sugerat extinderea colaborării cu institute de cibernetică din alte țări, recomandînd în acest sens Institutul de pedagogie cibernetică din Paderborn (director prof. dr. Helmar Frank) etc.

În cadrul sesiunii la care ne referim au fost prezentate lucrări de înalt nivel științific care au tratat atît problemele teoretice, cît și aplicative ale ciberneticii, punînd în lumină valoarea inestimabilă a principiilor și legilor formulate de Ștefan Odobleja în opera sa.

Lucrarea pe care am prezentat-o s-a intitulat „Cibernetica generală și pedagogia". În ultima zi a lucrărilor, s-a constituit oficial Asociația internațională „Academia pentru cibernetică generală – Ștefan Odobleja", avînd ca președinte de onoare pe dr. Iosif Constantin Drăgan, președinte activ pe prof. univ. dr. ing. Paul Postelnicu de la Institutul Politehnic din București, eminent precursor român al ciberneticii iar ca secretar general pe ing. Stelian Bajureanu. Vicepreședinții zonali sînt din Olanda, Grecia, Irak, Israel, R.F.G. Din comitetul de conducere face parte și prof. univ. dr. Constantin Popa, rectorul Universității din Timișoara.

Academia „Ștefan Odobleja" și-a propus, prin statutul său, să aducă o contribuție de seamă la dezvoltarea și afirmarea științei românești pe plan național și internațional.

Conf. univ. dr. Cezar APREOTESEI
mebru fondator al Asociației internaționale,
Academia de cibernetică generală
„Ștefan Odobleja"

teatru

ÎN PREMIERĂ LA NAȚIONALUL TIMIȘOREAN

„Între patru ochi" de Alexandr Ghelman

Faptul că **„Sala mică"** a Naționalului a fost inaugurată cu o piesă de stringentă actualitate, al doilea fapt, că piesa a fost pusă în scenă de o cunoscută și remarcabilă regizoare a Naționalului ieșean, și faptul că interpreții acestei deschideri inaugurale au fost doi dintre bunii actori ai scenei noastre, toate ne determină să credem în acest început de bun augur și în continuarea lui fericită.

Nicoleta Toia a făcut, prin punerea în scenă a acestei piese de dezbatere etică intimă, dar de o etică a socialului, o deschidere, la teatrul nostru, spre forarea psihologiilor umane contemporane, a ascunzișurilor (uneori și abisale ?) ale sufletului omenesc. Poate că întreaga premiză conflictuală a piesei lui **Alexandr Ghelman** nu este neapărat una credibilă în totalitate, sau are doar o credibilitate dramatică parțială : accidentul și retezarea mîinilor fiului care declanșează procesul autoanalizei și, în același timp, procesul eroziunii lăuntrice a cuplului familial. Poate, de asemenea, că aceste două caractere ale piesei, din punct de vedere al construcției lor dramatice, nu sînt îndeajuns de coerente, ele anulîndu-și, uneori, în crescendo-ul conflictului, datele cîștigate anterior, prin altele, noi, contrarii. Poate, încă, să o mai spunem, șirul acțiunilor lor, adesea, nu au motivații psihologice firești, sînt, poate, transpuse deux ex machina, sau, mai mult, impuse de autor. Cu toate acestea și, poate, în ciuda și a altor slăbiciuni ale textului, **Nicoleta Toia** a înfăptuit un spectacol coerent, ca viziune scenică, în care a dominat o anume tensiune spirituală a eroilor, un patos sincer al lor, chiar dacă nu mereu motivat, ca text, de dramaturg, o atmosferă a firescului, a omenescului, într-o posibilă familie contemporană, ajunsă într-o situație conflictuală limită. Căci regizoarea a ținut să imprime spectacolului său acea marcă, uneori atinsă, a naturalului, a vieții de toată ziua, sub care palpită, însă, adeseori, ascunse abil, neadevărul, cruzimea, impostura, viclenia, cinismul, naivitatea, modul cum, reciproc, cei doi parteneri ai cuplului, doar „între patru ochi" își demolează unul altuia, piedestalul sau, uneori, prin sinceritatea și propria lor personalitate ambiguă, chiar și edificiul comun al căsniciei lor. Această dezbatere între acuzator și victimă, ipostaze în care fiecare, la rîndul său, poate fi pus, această pendulare între adevăr și minciună, între frumusețe morală și decădere în meschinărie, o surprinde cu o fidelă acuitate **Nicoleta Toia,** și o face să transpară cu limpezime din spectacolul ei, în ciuda, cum ziceam, a unor deficiențe ale textului în sine.

Este adevărat că, mizînd pe soții Simionică, regizoarea a intuit, de asemenea, cuplul nimerit pentru spectacolul ei. Căci, ca și în urmă nu cu mulți ani, în **„A cincea lebădă"**, care însemna și spectacolul lor de debut la Naționalul nostru, și de astădată, soții Simionică au dovedit, pe parcursul spectacolului, dar mai ales în partea a doua a lui, datele unor actori demni pentru un recital actoricesc dificil, pretențios, atît de plin de meandre și de ambiguități, țesut între limita umbrei și luminii, între marasm sau puritate, între o sinceritate debordantă sau abilă minciună oportunistă, între egolatrie și alturism.

În Natașa Golubeva, **Aurora Simionică** a conturat o soție marcată de gestul, pînă la un punct iresponsabil și criminal, al soțului ei, de a-și fi mutilat, cu voie sau fără voie fiul. Trecerile unei psihologii traumatizate de acest accident sînt surprinse în genere (nu peste tot, firește) cu finețe de actriță. De la violență la isterie, de la acuză la iertare, de la critică vehementă la acceptarea propriilor sale vini, **Aurora Simionică** a ținut personajul mereu într-o tensiune motivată psihologic, chiar dacă, o repet, motivația textului dramatic poate fi pusă la îndoială, din punct de vedere a credibilității sale estetice, artistice. **Sandu Simionică,** în Andrei Golubev, soțul, și cel incriminat, deși mai puțin maleabil, mai imobil psihologic, decît **Aurora Simionică,** (aceasta, în actul întîi) a întruchipat un personaj de o complexitate remarcabilă. Gesturile sale, cînd de abilitate conformistă, cînd de sinceritate, cînd de naivitate sau ridicol, furiile sale, declanșate de faptul că este prizonierul grelei dileme între a fi și un bun executant rutinier sau un bun soț și un om, atitudinile sale paradoxale, insinuante, conformiste, imploratoare, timorate sau dure, pînă în ultima clipă, au constituit o suită de mijloace actoricești, neîntîlnite la orice pas, care, pe lîngă replicile ce s-au aruncat între actori, au constituit un arsenal de care soții **Simionică** s-au folosit cu inteligență și înaltă pricepere actoricească, spre a construi două personaje ale contemporaneității, o familie într-un moment de criză care, oprită din lunecarea ei implacabilă în abisul conformismului, al slugărniciei, indiferenței, imposturii, față de ființa intimă, se opresc, brusc, orbiți de un fapt de viață ieșit din comun, apărut în existența lor, care îi determină la o analiză mistuitoare și, eventual (nu o vom ști noi, decît poate ei, eroii,) la o posibilă schimbare a drumului lor în doi de pînă atunci.

Spectacol tensionat, sincer, actual, în care ne putem regăsi, în unele ipostaze ale fizionomiei morale ale eroilor lui **Alexandr Ghelman,** „Între patru ochi", regizat de ieșeanca **Nicoleta Toia,** în scenografia cam simpluță, a unei camere de zi, dar nu banală, a lui **George Petre,** vine să ne ofere o primă realizare teatrală la **„Sala mică"**, de care ar putea fi mîndră, oricînd, și **„Sala mare"** a Naționalului nostru.

Ion ARIEȘANU

Toamna muzicală clujeană

muzică

Reintîlnesc Clujul la ceasul toamnei. Pe arterele centrale din jurul statuii-emblemă a lui Matei Corvinul – au revenit miile de studenți, cu tumultul lor policrom, fremătător. Animația pe care o percep pe străzi, în librării și biblioteci, își găsește antipodul în liniștea pădurilor ce înconjoară cetatea universitară ardeleană, cu brîul de foc al frunzelor ruginii. E toamnă la Cluj, anotimpul cel mai frumos al capitalei transilvane. Cetatea trăiește acum nu doar clipa cînd roadele pămîntului vin să ne vestească bogăția acestui plai, ci și ceasul unor mari serbări muzicale. Pretutindeni, afișe multicolore anunță evenimente artistice, atestă faptul că orașul respiră intens Muzica!

Ne găsim în plină desfășurare a **„Toamnei muzicale clujene"**, ediția a XVIII-a, festival prestigios pe harta țării, prin structura programelor ambițioase, cu multe lucrări semnate de creatori clujeni – **S. Toduță, C. Țăranu, A. Pop, C. Ripă, V. Timaru** – cu interpreți de renume. Cap de afiș, **E. Simon, M. Cristescu, Cr. Mandeal,** incitați de verva baghetei japonezului M. Inouc. Soliștii **Dan Grigore, Șt. Ruha, A. Agoston, I. Ivan Roncea** și-au înscris evoluțiile în această olimpiadă artistică, vizavi de sovieticul **Alex. Rudin**, bulgarul **M. Mincev,** pianista **Thérèse Dussaut** ori cubaneza **Julia Garcia Ramos.** Recitalul de orgă a lui **Vl. Russo** s-a interferat cu evoluția cvartetului „Pro camera" și „Concordia". S-a putut aplauda „pe viu" recent laureata orchestră camerală „Ars Nova" a lui **C. Țăranu** ori camerata filarmonicii. Opera clujeană s-a aliniat festivalului cu spectacole de ținută, între care Cio-Cio-San și Nabucco.

Inedită în șirul edițiilor acestui festival, înscrierea unui **Simpozion de muzicologie,** rod direct al eforturilor vicepreședintelui Uniunii compozitorilor din R.S.R., **Romeo Ghircoiasiu,** cu sprijinul plin de solicitudine al ATM. Muzicieni din Capitală, Cluj, Iași, Timișoara, Tîrgu-Mureș, au avut un larg schimb de idei, sub inspirata triadă „Creație – interpretare – receptare". Aria de cuprindere a comunicărilor a fost extrem de diversă. Astfel s-au prezentat studii analitice – **Szabo Csaba** (incursiune în sistematizarea modurilor populare), **Benkő Andras, Enea Borza** (lucrări românești în festival), **Valentin Timaru** (o profundă investigație a simfonismului enescian). **N. Brâncuș** și-a propus să delimiteze noțiunea de artă istorică în creația universală, evidențiind interdependența dintre artă și subiect, iar **Mircea Chiriac** a semnalat curajos, serioasele carențe existente în pregătirea noii ediții a „Cîntării României". Erudit, incitatoriu prin felul de a pune problemele **Gh. Firca** a argumentat necesitatea de a fi repusă în actualitate preocuparea pentru comunicarea între opera de artă și beneficiarii săi. Dacă **E. Dragea** și-a pus problema – „Receptarea muzicii moderne, o problemă?", semnatarul acestor rînduri a pus în discuție problema receptării spectacolului de operă tradițional și contemporan. Intervențiile următoare au susținut ideea revigorării spectacolului de operă. Compozitorul **C. Țăranu** a pledat strălucit pentru atragerea unor mari oameni de teatru în restructurarea spectacolului de operă, gîndit la toți parametrii săi, cît și asupra unor probleme de sociologie muzicală, subliniind necesitatea formării publicului tînăr, al atragerii sale dincolo de platforma muzicii folk, înspre adevărata muzică, „scrisă de un compozitor de stil, civilzat, profesionist". **Edgar Elian** manifestîndu-și adeziunea totală la obiectivele formulate de antevorbitori, a ținut să reliefeze succesul de excepție a ultimelor două montări semnate Hero Lupescu, la Craiova – Carmen și Traviata – ce ignoră total locul și timpul istoric al desfășurării acțiunii. O problemă similară, de receptare, restrînsă la sfera muzicii folclorice, inclusiv la difuzarea ei pe discuri, ne-a fost oferită de **Virgil Medan.** În încheiere **Bujor Dănșorean** a dimensionat ideea rolului criticii în valorizarea operei de artă. Un dialog fructuos care, așa cum sublinia Romeo Ghircoiașiu, va deveni o componentă a viitoarelor serbări muzicale clujene.

Doru MURGU

Doi artiști plasticieni arădeni expun la Atena

plastică

Între 1–16 octombrie, la Atena, la Galeria internațională „Diogene", au expus doi artiști plastici români, arădenii **Aculina Strașnei Popa și Onisim Colta.**

Într-un regim grafic de-acum constituit , în care linia și gestul au grația hieratică a stampelor medievale românești și oriental-bizantine, iar ideatica și metafora lucrărilor palpită pătimaș, acuzînd un suflu autohton, ce devine la un moment dat aproape o „culoare" a sufletului artistei, graficiana **Aculina Strașnei Popa** a impus publicului vizitator atenian, presei și iubitorilor de artă, prin cele zece grafici ale sale, de-o inefabilă unitate de viziune. La fel se poate spune despre pictorul **Onisim Colta** care, în cele nouăsprezece lucrări ale sale, a cucerit, ca și altădată, prin diafanitatea culorii, finețea tușei, de o distinsă și o discretă poezie, în care elementul autohton, de asemenea, ca și la **Aculina Strașnei Popa** (într-o coabitare spirituală parcă subînțeleasă), este ridicat la treapta de simbol plastic, imprimîndu-i-se de către artist o volută originală, într-un spațiu de imagini și de semne coerent și personal, ce a impus în expoziția „dublet" de la Atena și a adus artiștilor români și patriei lor prestigiul scontat.

I. A.

Un car cu fîn înmiresmat

(Urmare din pag. 9)

Poetul e fermecător chiar și în stîngăciile sale, care fac din poezia lui o sinceră și continuă poemă, parcă, în mai bine de patru decenii, el ar fi scris tot în aceeași temperatură lirică, trecînd prin timp și istorie neatins de vicisitudini și intemperii. Căci Grozdan edifică un lirism pentru care natura, sentimentele limpezi, simple, directe, viața naturală, sînt totul. Nimic ascuns aici, în aceste poeme. Nimic sofisticat. Totul e la scara umană firească a unui om firesc. Care cîntă anotimpurile, țarina, cerul, vîntul, pomii, iubita, vietățile mici ale Terrei, și, mai ales, bucuria de-a exista în seninătate și beatitudine continuă, ca într-o deplină și nestinsă sărbătoare a inimii. Căci, un incantatoriu fiind poetul, un colorist, un pastelist, căruia îi place seva, pasta groasă de culoare, adjectivul ce plesnește de sănătate, el este și un poet fin de notație, de instantanee lirice, de stări de suflet, de contemplare, iar nu de stări de complicate metafizici. Peste aceste culori, gingășii și sentimente stenice trece, din cînd în cînd, rarisim, cîte un vers ca șfichiul unui bici țărănesc de revoltă sau ca geamătul unui fier de plug intrînd în pămîntul greu, sau ca șuierul unui blestem vechi, dar ele se sting repede, căci poetul revine la armele lui, care sînt florile, vietățile, primăvara, continua stare de grație, picătura de senin, lumina peste cîmpuri, cerul înflorit și „mica Domniță", cuminte, ce-i colindă gîndurile, de la o vîrstă la alta, iar peste toate, **„o ploaie grea de soare"**, care e însăși ființa poetului, simbolul acestei poezii, ce se convertește de la sine într-un car cu fîn înmiresmat, ce trece, nepăsător și fericit, precum poetul, pe bulevardele severe ale orașului cu turnuri.

Cenaclul „ANIȘOARA ODEANU" (fost „Ars poetica") și-a reînceput activitatea cu reuniunea literară **„Odă limbii române"**, susținută de membrii cenaclului. Cu acest prilej, a avut loc lansarea volumului **„Pe zări voi presăra mesteceni"** de **Tatiana Lungoci.**

Anunțăm, cu această ocazie, iubitorii de literatură că cenaclul își va susține ședințele în fiecare zi de luni, orele 17, la sediul **Bibliotecii județene, din Piața Libertății, 3.** În ședința de 1 noiembrie va citi poezie **Francisc Marton.**

Măriuțe...

limbă și stil

Cred că aș bloca aproape în întregime spațiul tipografic acordat acestei rubrici, dacă m-aș apuca să înșir numai, fără comentarii, puzderia diminutivelor – forme alintătoare, de răsfăț – cu care întîmpinăm, în viața de toate zilele, pe rubedeniile, cunoștințele, prietenele noastre numite **Maria (Măria).** Sufixele diminutivale simple **(Marica)** sau compuse **(Maricica)** zburdă în jurul acestui nume, care, din punctul de vedere al frecvenței și al productivității, are, în onomastica noastră feminină, un singur eventual concurent: **Elena.** Ca amănunt semnificativ, menționez faptul că nu mai puțin de 23 de personaje feminine din opera lui Sadoveanu se numesc **Maria** (v. Pompiliu Marcea, **Umanitatea sadoveniană** de la A la Z, Editura Eminescu, 1977, p. 280–283). O listă, „desigur incompletă" (mențiunea aparține autorului), a diminutivelor și hipocoristicelor desprinse din **Maria** ne pune la îndemînă academicianul Al. Graur în lucrarea sa **Nume de persoane** (Editura științifică, 1965, p. 67): **Marioara, Mărioara, Mariorel, Măriuș, Marica, Maricica, Măriuca, Măriuța, Marița, Rița, Marițica, Mița, Mițu, Mițișor, Mariana, Marieta, Mara, Marișca, Marușca, Mari, Meri, Merișor, Mașa, Mașenca** etc., etc. Repet și insist: „inventarul" este selectiv, dar, și așa, ne putem face lesne o idee despre bogăția și felurimea derivatelor diminutivale, dintre care multe ar merita comentarii speciale și „trimiteri" la opere literare, unele celebre.

Din mulțimea acestor diminutive și hipocoristice, unul singur ne va reține, în continuare, atenția: **Măriuța.** Și... tot „din pricina" lui Sadoveanu. Nu pentru că fiica lui Moș Iacob Volenti, pădurarul de la Vatra Moldoviței, din schița **Focul** (VII 644 și urm.), se cheamă așa. Ci din alte motive. Iată un fragment din povestirea **Cîntecul de dragoste,** în care o laie de țigănuși prizăriți, nimerindu-se în preajma unui alai boieresc, încearcă să ciștige milostenie boierească prin tertipuri lingușitoare. Replica „dancilor" este pigmentată cu o formație diminutivală pe cît de surprinzătoare, pe atît de „în spiritul" tînguirilor țigănești: „Femeile se ridicau repede de pe la focuri și intrau în bordeie cu copii în brațe. Numai cîțiva danci perpeliți miorlăiau împrejurul boierului, cu mîinile întinse:

–Măria voastră, **măriuțele vostrae,** sărutăm dreapta, măria voastră!..." (I 41).

Hotărît lucru, replica „dancilor perpeliți" este de mare interes lingvistic, prin autenticitatea ei. Cît despre formația diminutivală **măriuțele voastre,** ea surprinde, iar apoi amuză, datorită „omonimiei" cu o posibilă formă de plural de la **Măriuța,** diminutiv și acesta, dar din numele propriu: **Maria.** Orice echivoc semantic este însă înlăturat, căci expresia, cu sunet la început ciudat, **măriuțele vostrae** alternează și este încadrată de alta, limpezitoare: **măria voastră...**

Precizez că **mărie** „termen de reverență, odinioară, față de domnitor și de boieri" este derivat din adjectivul... **mare,** întocmai ca **tărie** din **tare.** Dar, în româna actuală, relația lingvistică strictă dintre **mărie** (învechit) și etimonul său **mare** a devenit opacă.

Meritul de a fi atras atenția asupra textului sadovenian citat anterior și, în general, asupra măiestriei lui Sadoveanu în folosirea unor asemenea derivate îi revine lui Sextil Pușcariu, în clasicul său studiu **Despre diminutivele românești** (1929).

G. I. TOHANEANU

memento

130 de ani de la nașterea lui Guttenbrunn

Cenaclul german **„Adam Müller-Guttenbrunn"**, al Asociației scriitorilor din Timișoara, și-a reluat la 21 octombrie activitatea. Prima ședință de lucru a fost dedicată memoriei celui mai important scriitor german din Banat, Adam Müller-Guttenbrunn. Cu această ocazie, **Nikolaus Berwanger** a citit un referat despre receptarea operelor literare ale lui Müller-Guttenbrunn în România. Punctul culminant a fost fără îndoială momentul în care cei peste treizeci de membri ai cenaclului prezenți au putut asculta o înregistrare pe un disc de ceară din 22 martie 1907 a vocii lui Adam Müller-Guttenbrunn, care ținea un discurs despre cunoscutul clasic al literaturii Franz Grillparzer. După audierea benzii, adusă de Berwanger din Austria, Horst Samson, secretarul cenaclului, a prezentat activitatea membrilor de la sfîrșitul stagiunii trecute, amintind că în timpul verii a apărut un LP cu poezii ale unor tineri autori germani din Banat, mai multe cărți noi, că au avut loc premiere de piese de teatru ale unor membri ai cenaclului emisiuni de radio etc. Din conducerea cenaclului, în sesiunea actuală fac parte: **Franz Liebhard** (președinte de onoare), **Nikolaus Berwanger,** președinte, **Rihard Wagner,** vicepreședinte, **Horst Samson,** secretar, **William Totok,** casier, **Eduard Schneider** și **Johann Lippet,** membrii. 15 autori au anunțat, deja, că doresc să citească în sesiunea aceasta, al cărei moment principal va fi sărbătorirea în 1983 a celor 15 ani de la înființarea cenaclului. La sfîrșitul acestei sesiuni cenaclul „Adam Müller-Guttenbrunn" va decerna iarăși trei premii, două pentru literatură și unul de promovare a autorilor tineri.

Horst SAMSON

arta amatoare

„Avem cuvîntul"

Sub genericul **„Avem cuvîntul"**, la Reșița, în cadrul „Decadei culturii Reșițene", s-a desfășurat festivalul brigăzilor artistice și al grupurilor de satiră și umor. Pe scena cinematografului **Dacia** au evoluat 14 colective de artiști amatori care au adus în fața juriului, și a unui numeros public spectator, aspecte din cele mai diverse privind viața colectivelor de muncă pe care le-au reprezentat.

Prin participarea unor formații, de acum cunoscute, nivelul artistic al acestui festival s-a aflat la înălțime. Locul I și titlul de laureat au fost cucerite de : Brigada artistică a Întreprinderii de transport București, cu spectacolul : **„Salut, Reșița"**, text și instructor Armand Chelbes, Brigada artistică I.C.S.M.I. Reșița cu programul **„De la caz la caz"**, instructor Ionel Lupița, Brigada artistică a Întreprinderii de morărit și panificații Timișoara cu programul „N-avem timp să pierdem timpul", instructor Ladislau Teleky, Brigada artististică I.C.S. Textile-încălțăminte, Timișoara cu programul „Alb-Negru", instructor Delia Brad, Brigada artistică I.C.S. mărfuri alimentare Timișoara cu programul „Și la voi e ca la noi", instructor Mariana Deak și Brigada artistică T.C.M. Reșița, cu programul „Glume adecvate", instructor Marin Milat.

O impresie plăcută au lăsat și colectivele artistice de la I.J.C. Caraș Severin, Exploatări Auto și Exploatări transport electric București.

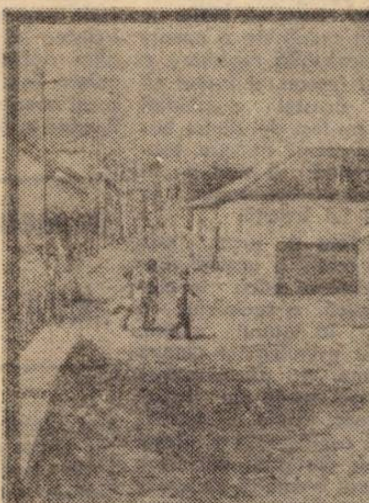

VICTOR ACATRINEI: „Topleț"

Festivalul concurs **„AVEM CUVINTUL"** de la Reșița a avut menirea de a scoate în evidență forța de penetrație satirică a acestui gen de artă, dovedind încă o dată drumul sigur al combativității și al operativității, singura cale spre inima și mintea spectatorului, singura în măsură să le asigure stima și aprecierea lor.

Emil ȘAIN

top

CEALALTĂ FAŢĂ A SUNETULUI (II)

În momentul în care puterea sunetului atinge 120 decibeli, acesta devine un pericol pentru sănătatea noastră. Este cifra pe care un fonometru o indică frecvent în discoteci (atenţie, Disc-Jockey !) sau pe un aerodrom, la 100 m de un reactor în timpul decolării acestuia. **La 130 dB sunetul doare,** îl resimţim ca pe o durere. În acest sens, E. Bonnefous în cartea sa **„Omul sau natura ?"** descrie cum scrişnetul vagoanelor de metrou în New York atunci cînd acesta soseşte în staţie, declanşează ţipetele reflexe instantanee ale femeilor şi copiilor. Urmările grave ale expunerii la energia sonoră, **cele psihice,** apar chiar la valori inferioare sunetelor care prin puterea lor generează leziunile urechii interne – trauma acustică. Muzica amplificată excesiv devine un factor de stress cu mult mai periculos decît ne imaginăm. Care sînt urmările expunerii îndelungate la presiune fonică ? Le aflăm tot din volumul **„Zgomote şi vibraţii"** : modificarea ritmului cordului, creşterea presiunii intracraniene, tulburări respiratorii, apariţia hipertensiunii arteriale, scăderea acuităţii vizuale etc. Dacă acţiunea energiei sonore asupra subiectului e discontinuă, efectul ei dăunător se accentuează, generînd stări de nelinişte, irascibilitate, spaime nejustificate... Ne putem feri de această otravă invizibilă perfidă ? Da, dar nu prin măsura iluzorie a feririi urechilor cu căşti sau tampoane atît timp cît, se ştie, sunetul pătrunde în corp şi prin... piele, prin conducţie osoasă, ci prin evitarea surselor de poluare sonoră şi-acolo unde e posibil – prin strunirea decibelilor la limitele admise la care aceştia sînt inofensivi.

Petru UMANSCHI

SECŢIA ROMÂNĂ : 1. Ordinea de zi – **George Nicolescu ;** 2. Bufonul zburător – **Post Scriptum ;** 3. Soare, flori – **Dida Drăgan – Monolit ;** 4. Casa mea – **Angela Similea ;** 5. La drum – **Domino. SECŢIA INTERNAŢIONALĂ** : 1. Las palabras de amor – **Queen ;** 2. It started with a Kiss – **Hot Chocolate;** 3. Hard to say I'm Sorry – **Chicago ;** 4. Da Da Da-ich lieb dich – **Trio ;** 5. Tall Story Teller – **Arabesque.**

medalion

Victor Acatrinei

În foaierul Muzeului de Etnografie de la Bastion, între 1-17 octombrie, un tînăr tehnician şi pictor amator, **Victor Acatrinei,** a expus o seamă de picturi în ulei. Venind într-o expoziţie, deci într-o confruntare cu publicul, după o prea scurtă activitate de atelier, în lucrările sale descoperim din capul locului şi elanul prim, nealterat, al pasiunii dintîi, ca şi fireştile slăbiciuni ale debutului. Lucrările sale, exprimînd peisaje urbane, o realitate nemijlocită, cunoscută, exprimă totodată şi o fotogenie agreabilă, fără cusur, dar şi fără fior artistic, detaliile, desenul corect, culoarea vie încercînd o poetizare a realităţii, o redare a ei, fidelă, dar fără nuanţe expresive, ale fiinţei şi eului artistic. De aceea, aceste tablouri „fidele" ca aspect, e adevărat, cu oarecare transparenţă a culorii, vizînd bulevarde, poduri, clădiri, nu duc la o emoţie, ci doar la o poetizare a realităţii. Locul unde se presimte, în schimb, vibraţia tînărului pictor este altundeva, poate în acele flori modeste ale sale, în acei trandafiri, bujori şi crizanteme, care nu aduc doar aerul de frumos cu orice preţ, ci care se umplu de culoarea unei simţiri autentice, personale, de acel galben stins, ce vibrează trist, sau de vernilul şi albastrul tomnatic, pămîntiu, al bujorilor şi crizantemelor, ce emană o atmosferă, ce traduc o stare de suflet, ca şi portretul copilei salei, Lavinia, ce exprimă o atitudine reflexivă, de atenţie îngîndurată sau ca acele blînde flori de soare, ce se pierd, la orizont, într-un lan nedefinit ca marea în estompă.

Victor Acatrinei trebuie, dacă vrea să facă o treabă bună, să înainteze, cu îndrăzneală şi adîncime, pe drumul picturii, ce merge de la copierea fidelă a realităţii, la trăirea ei ca act interior afectiv şi la interpretarea ei finală, subiectivă, transpusă pe viitoarele pînze ce-l aşteaptă, cu siguranţă, în atelirul său.

Radu VOINEA

Consiliul judeţean al sindicatelor Timiş organizează în zilele de 6 şi 7 noiembrie 1982, festivalul concurs „TIMIŞOARA, FLOARE RARĂ" a VIII-a ediţie, la Clubul C.F.R. Timişoara. Pînă în prezent s-au înscris 9 formaţii de muzică uşoară, 15 solişti muzică folk şi muzică uşoară precum şi numeroşi epigramişti şi poeţi amatori. Lista rămîne deschisă.

corespondenţa

Mihai Bazgan: Din cînd în cînd cite-o imagine mai izbutită. În „Anotimpuri" e o plasticizare convenţională, fără pulsarea ideilor. **I. Bihoreanu:** Vă invităm la redacţie cu un grupaj mai mare de poezii, ca să discutăm pe text. Poate vom avea posibilitatea să selectăm cîteva creaţii care să cucerească întreţul colţ de pagină „Excelsior". Despre poeziile primite: Secvenţa II din „Mic îndreptar atomic" e prea discursivă. În „Linişte" reuşiţi să exprimaţi, printr-o imagine aproape integral reuşită, o stare tensionată, cu deschidere onirică, generată de trecerea timpului pe fundalul unei proiecţii cosmice. Păcat că rimele sînt facile. Credem că aţi putea evolua, în linia poeziei „Somn uşor", fiind atent să scăpaţi de primejdia unor improprietăţi imagistice, cum ar fi personificările anacronice („geană de noapte") sau expresiile banale, terestre („clipind a somnoroasă"). **Paul Matei Cernic:** Singura poezie („Vis alb"), pe care ne-aţi trimis-o, dovedeşte că v-ar trebui mult timp de trudă (fireşte şi har) ca să ajungeţi să creaţi versuri publicabile. Ne-aţi scris că v-aţi apucat şi de proză. Sînteţi la vîrsta care e chiar potrivită pentru acest gen, avînd acum atît experienţă de viaţă cît şi putere de muncă. (Subliniem iarăşi că talentul sau inexistenţa lui vor hotărî). **Ioan Chiată:** Important este că aveţi talent. De structura sufletească depinde dacă aveţi şi răbdare. Ar fi ideal. Aceasta pentru liniştea dv. Pentru că, într-adevăr, poate să devină deosebit de chinuitoare dorinţa de afirmare (rapidă). Noi nu ne grăbim cu debutul dv., fiindcă îl dorim semnificativ. Mai aşteptăm versuri, dar nu poezii lungi, diluate, precum este cea intitulată „Nu mai ştii nimic". **Titu Dinuţ:** Semne bune. Deocamdată vă publicăm aici **Herba libris:** „Răsfoind iarba / citisem împreună / că jurămîntul duce / către nemărginiri / Voiam să ne întoarcem / pe vechile urme / dar tu aşteptai / să înfrunzească / promisele / coarne de melc". **Nicolae Stan:** Poezia **Ploi de septembrie** „ne-a stîrnit un oarecare interes", aşa că aşteptăm versuri de la dv., dacă e posibil un grupaj consistent. **A. Filor:** Aveţi dreptate, în parte, doar în ce vă priveşte pe dv. Adevărul este că în oraşul dv. nu s-a impus în ultima vreme o grupare literară. Întîrzierea apariţiei dv. la rubrica „Excelsior" nu este determinată de motive subiective, ci pur şi simplu de faptul că, fiind mulţi solicitanţi, cu greu se ajunge la rînd. Şi autorii publicaţi pînă acum au aşteptat destul timp. Dar aşa, după cum v-am promis, o să vă apară un grupaj de poezii. **Stănei Marian:** Un început promiţător. Mai trimiteţi-ne poezii şi cîteva date despre dv. Citâm din **Ochii:** „Şi întrucît cosmic mă legeni / în verdele codrului ochilor tăi / luminat de mesteceni / şi inundat în văpăi / înduplecate-o clipă să-apună / în arderea flămîndului sărut; / frunzele calde se zbat a furtună / cu strigătul luminii dispărut". **Dorin Farca:** Parodiile sînt modeste; majoritatea celorlalte poezii nu depăşesc pragul desuetudinii. **Petru Scutelnicu:** Nici una din poeziile recentului grupaj nu au o coerenţă poetică aşa cum există în „Simfonia primăverii", care ne atrăsese atenţia asupra dv., în urmă cu vreo jumătate de an. Pentru insolitul ei (nu toate versurile sale conţin semnificaţii) publicăm poezia **„Masa tăcerii":** „Limba memoriei mestecă / privighetori / Sunetele fluide să-ţi lunece / pe cerul gurii / ca o hibernare / între două tăceri / N-am încredere în cei ce scriu cu un baston alb / recenzia unui apus de soare". **Vasile Popa:** Întrucît în poeziile primite aveţi şi unele împliniri, mai aţşeptăm şi alte versuri, sau o întîlnire la redacţie. **George Mureşan-Uroi:** Dacă voi primi fragmentul dv. de roman îl voi preda sectorului de proză. Sînteţi prolific în poezie, dar inconsistent şi cu greşeli de ortografie descalificante („la ce or mai **folosii;** puterea nu **v-a** mai **incolţii;** dacă **vi** cu trenul de noapte).

Aurel TURCUŞ

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 31 octombrie

8,00 Consultaţii pentru învăţămîntul seral. 8,30 Almanahul familiei. 9,00 De strajă patriei. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 18,25 Ziua mondială a economiilor. 19,00 Telejurnal. 19,30 Sub semnul prieteniei frăţeşti. Vizita tovarăşului Nicolae Ceauşescu şi a tovarăşei Elena Ceauşescu în Iugoslavia. 20,00 Cîntarea României. 20,50 Film: Candidatul din East Milton (englez). 22,15 Telejurnal. 22,25 George Enescu – „Poema Română".

LUNI, 1 noiembrie

15,05 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Panoramic economic. 21,00 Tezaur folcloric. 21,30 Roman foileton: Docherii (englez). 22,00 Telejurnal.

MARŢI, 2 noiembrie

11,05 Profesiunile cincinalului. 11,30 Roman foileton: Docherii (rel.). 12,00 Muzică populară instrumentală. 16,05 Viaţa şcolii. 16,25 Clubul tineretului. 17,05 Cabinet profesional. 17,30 Civica. 20,00 Telejurnal. 20,25 Ancheta TV. 20,45 Teatru în serial: O scrisoare pierdută. 22,00 Telejurnal.

MIERCURI, 3 noiembrie

16,05 Şcoala satului – şcoală pentru sat. 16,35 Viaţa culturală. 20,00 Telejurnal. 20,35 Dialogul faptelor. 20,55 Teatru în serial: O scrisoare pierdută. 22,00 Telejurnal.

JOI, 4 noiembrie

11,05 Şcoala contemporană. 11,25 Film serial: Lumini şi umbre. 12,15 Paşi de viaţă lungă. 12,45 Cîntece vechi şi noi din Maramureş. 16,05 Profesiunile cincinalului. 16,25 Stadion. 17,00 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,45 Serial ştiinţific: Corpul uman. 21,10 Meridianele cîntecului. 21,40 Dezbateri culturale. 22,00 Telejurnal.

VINERI, 5 noiembrie

15,05 Colocvii pedagogice. 15,40 Emisiune în limba germană. 17,35 La volan. 20,00 Telejurnal. 20,30 Cadran mondial. 20,55 Codrule, codruţule. 21,10 Film: Mărturie mincinoasă (american). 22,00 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 6 noiembrie

11,05 Film: Mărturie mincinoasă. 11,55 Din marea carte a patriei. 12,20 Ora de muzică. 13,00 La sfîrşit de săptămînă. 18,35 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,30 Teleenciclopedia. 20,00 Întîlnirea cu opera, opereta şi baletul. 20,30 Film serial: Lumini şi umbre. 21,20 Meridianele umorului şi cîntecului. 22,10 Telejurnal. 22,20 Romanţe şi cîntece de voie bună.

TELEVIZIUNE

sport

Ne-a ieşit în cale toamna...

...nouă şi studenţilor din cercul de presă al Centrului universitar timişorean, deci ne-a ieşit în cale o toamnă neînchipuit de frumoasă, cu pomi desfrunziţi şi vii ruginite, cu porumb uscat şi arătură asudată, asta la Topolovăţu Mare, unde am făcut o documentare pentru reviste, iar tinerii s-au jucat de-a scrisul, realizînd o gazetă de stradă (cu titlul de mai sus) cum rar s-a pomenit; în aceeaşi zi, pe furiş – aveam de lucru – ne-am uitat şi la televizor, care televizor ne-a adus într-o sală de şedinţe reportajele pe viu ale meciurilor din „europene"; 4–4 la Hunedoara e un scor zdravăn, de fotbal sănătos, care ne-a plăcut, arătîndu-ne clar că tinereţea în acest sport e decisivă, chiar şi la neplăcuta egalare a oaspeţilor, după acel 4–2 şi acea imensă ratare a lui Klein, sărmanul şchiop, hulit acum de răuvoitori; nu-i nimic, se întîmplă şi la case mai mari, iar noi sperăm că la Sarajevo va fi mai bine!

Dinu Cornel, forţînd clemenţa milostivei federaţii, după ce s-a bătut cu elevii lui Dobrin, n-a ştiut să apere, el şi colegii săi, avantajul de a juca acasă în contra celebrei Aston Villa, deşi promisese niscaiva surprize tactico-strategice; îmi confirmă o mai veche părere în ce-l priveşte; e mai uşor să scrii decît să joci şi, de o vreme, scriind bine, D. C. uită ceea ce a ştiut; nu uită în schimb să fie afurisit cu alţii, aci fiind vorba şi de „Poli" Timişoara, pe care dinamoviştii au umilit-o la repetiţia în costume, ar fi vrut ei, în preajma meciului cu campioana Angliei.

Cum încă regret că nu craiovenii au ieşit campioni în ediţia trecută, mă bucur că aceşti minunaţi băieţi din Bănie se vor duce în turul al treilea al Cupei U.E.F.A., nu în C.C.E., nici în Cupa Cupelor, cum ar fi meritat, avînd puterea să uite episodul cu Minerul Certej şi alte furtişaguri de pomină; bravo, Balaci, bravo, Universitatea!

La noi, la Politehnica, bate vîntul frunza-n dungă / Cîntăreţii mi-i alungă... Asta pentru că şi dragostea-i ca frunza, toamna.

Teodor BULZA

mapamond

Doi psihologi francezi ne oferă – după cum scrie „Le Monde" – şapte modele de fericire, bazîndu-se şi pe ancheta pe care au făcut-o printre nenumăraţi cetăţeni. Iată cele şapte „modele".

Realiştii. Sînt cei cărora le spunem oameni deştepţi. Asemenea indivizi îşi găsesc fericirea în cadrul vieţii echilibrate şi relaxante de fiecare zi. Soţia şi copiii, căldura căminului, un servici bun, o viaţă liniştită, fără emoţii şi neprevăzut. A fi fericit pentru ei înseamnă a fi ca toţi ceilalţi, adică a nu avea necazuri. Ei şi-au cucerit un loc în lume pe măsura lor şi ştiu să fie mulţumiţi. Din această grupă fac parte meseriaşii, negustorii şi ţăranii.

Narcisiştii. Sînt oameni tineri, care au trăit într-o atmosferă relaxantă şi care au terminat şcoli înalte. Şi ei sînt convinşi de adevărul poziţiei lor. Dar adevărul lor nu l-au moştenit de la părinţi. El este opera lor. El derivă dintr-o opţiune categorică. Au hotărît să fie ceea ce sînt şi propria lor îndrăzneală îi fascinează. Narcisismul lor nu admite nici un compromis.

Simpliştii. Sînt adepţii firescului, trăiesc fără tensiuni şi avînturi activiste. Ei sînt oameni echilibraţi, simpli şi care consideră că viaţa e făcută din mici bucurii... Fericirea pentru ei e arta de a trăi. În fatalitate nu cred. Ştiu să se adapteze şi se simt bine în pielea lor. Sînt deschişi faţă de alţii şi se miră cînd aceştia suferă. Ar vrea să le ofere modestele lor reţete de fericire, dar nu caută să se impună. Pentru ei fericirea e o treabă strict personală.

Epicurienii. Aceşti oameni savurează totul, au nevoie de emoţii tari. Au vise nebune, dorinţi pătimaşe. Ar vrea să-şi folosească orice clipă la maxim şi să nu scape prilejul de a trăi ceva nou. Trăiesc în plăceri şi se îndrăgostesc la prima vedere. Din păcate, realitatea se află rar la înălţimea viselor lor. Ei mai mult visează decît acţionează şi-şi fac nenumărate planuri. Sînt nestabili iar dorinţele îi fac vulnerabili. Aceşti oameni sînt de fapt pesimişti.

Combativii. Aparţin de obicei clasei muncitoare şi ţărăneşti. Sînt convinşi că oamenii luptă din totdeauna pentru libertate. Pentru ei nu există o sarcină mai mare decît de a participa într-o mare mişcare de masă. Fericirea pentru ei nu înseamnă închidere în cercul familiei, ci, dimpotrivă, contopirea cu cei mulţi care luptă. Ei vor să fie folositori altora, să convingă, să îndrume. Fericirea constă în colectivitate.

Sentimentalii. Li-e frică de necunoscut, de cruzimea acestei lumi şi au impresia că sînt atraşi, fără voia lor, într-o aventură al cărei rezultat e incert. Pentru ei fericirea are gustul tristeţii...

Conservatorii. Din această categorie fac parte oamenii serioşi, de încredere. De obicei sînt oameni maturi, aparţinînd clasei de mijloc. Pentru ei familia e o instituţie sfîntă. Conştiinţa că uneori înoată împotriva curentului îi umple de un orgoliu amar.

Saint-John Perse

PRIETENIE DE PRINŢ, din care vă prezentăm în traducere citeva fragmente, aparţine ciclului de Elogii, primul în seria operei lui Saint-John Perse, de la a cărui naştere se împlinesc, anul acesta, 95 de ani. Luxuriante anamneze, tulburătoare pagini de album, aceste poeme refac universul paradisiac al unei copilării exotice, petrecute în Antile. „Dacă o înţelegem bine, poezia de început a lui Perse nu-şi propune să impresioneze facil, ci să emoţioneze prin spiritul ei; ea nu vrea să-l strivească pe cititor, ci să-l înalţe treptat, pînă la a-i tăia respiraţia. Dar această distanţare e benefică, deoarece n-a apărut din plăcerea inaccesibilizării. Nici o umilinţă deci? Nici un idol, nici un zeu? Poetul se pleacă doar în faţa poeziei însăşi, în faţa puterii ei de captare... El nu are altă răspundere decit pe aceea a deschiderii primitoare, a deslușirii care purifică şi proslăveşte", avea să spună unul din cei mai autorizaţi exegeţi ai lui Saint-John Perse, Alain Bosquet.

I

Şi tu, mai slab ca tăioasa muchie de gînd, om cu nările-nguste-ntre noi, o, Prea-Slabule! o, Pătrunzătorule! Prinţ învelit în judecată cum e capacul în coajă, în serile de mare secetă pe pămînt, cînd călătorii rostesc vorbe-nţelepte pe drum, sprijiniţi de-nalte ulcioare, am auzit pomenindu-se de tine pe-aici şi lauda întreagă-ţi era: „Trăind din suflarea pămîntului şi doar printre semne false trăind, stai la taifas, o, Prinţe, despre dovezi ori dezbinări, o, prinţ de sub egretă, ca tulpina-nflorită deasupra ierbii (şi pasărea care se leagănă şi lasă în urmă-i acea legănare... Dar iată-te însuţi, o, Prinţe, prin absurd, fată nebună, fermecată de aburul naşterii care o leagănă...). Cuminte la suflările pămîntului, o, Prinţ de sub egretă şi semnul nevăzut al visului, o, Prinţe de sub aripi, ca pasărea ce-şi cîntă naşterea,

spun astfel, ascultă:

„Tu eşti Tămăduitorul şi Judecătorul şi Vrăjitorul de la izvoarele înţelepciunii! Căci puterea ta în inima noastră e ciudată şi belşugul tău, mare-n noi. Ţi-am văzut semnul pe frunte şi te-am preţuit. Iată-ţi chipul printre noi, iată-ţi chipul în ochii noştri, iată-ţi seminţia, deloc slabă. Şi îţi mai spun: Om-prea-fermecător, o Fără-datină-printre-noi, o, Potrivnicule! un lucru e sigur: purtăm pecetea privirii tale, o mare nevoie de tine ne leagă de-aici unde tu eşti şi bine mai mare decît cel de la tine noi nu ştim... Poţi să taci, dacă asta ţi-e voia, sau încă, să-ţi hotărăşti singur plecarea, dacă asta ţi-e voia. Acolo să fii, atita îţi cerem! (Şi-acum ştii care îţi e seminţia...)"

*

– Despre rege vorbesc, podoaba veghérilor noastre, slavă a înţeleptului fără de slavă.

II.

Şi-astfel flecărind ei îi zidesc faima. Mereu alte voci se-nalţă pe seama-i:

„...Om prea firesc printre noi şi prea tainic în ţeluri; aspru, tăcut şi neîmpăcat cu sine, dar grăbit, rătăcitor prin gropi cu var nestins şi răscolind în suflet cearta... În zori, mai potolit, mai cumpătat, simţind în nări o nevăzută fiară aţiţată... Şi poate că-n curînd, cu mîinile goale în ziuă intrînd, prin iz de viscere, cu gîndurile limpezi din zerul zilei bînd...

La prînz, jupuindu-şi căldura lîngă izvoare, cu mîini răcoroase, făr-de prihană. Şi seara, prin locuri întinse şi goale umblînd şi nopţii-nălţînd regescu-i cînt pentru liliecii-ndopaţi cu smochine...

Şi-astfel flecărind... mereu alte voci se-nalţă pe seama-i:

„...Gură pururi închisă peste sufletul frunză. Şi slab, se mai zice, c-alungă belşugul din patul regesc şi iubeşte doar fetele slabe pe rogojinile aspre, departe de al Reginei desfrîu (Regină nebună, cu pîntecul sfîşiat de dorinţă); cîteodată-şi ascunde obrazu-n pulpană şi gîndurile limpezi, măsurate, le-ntreabă precum învăţaţii-n liziera spurcată.

Apoi în lumină văzutu-l-au alţii, ascultîndu-şi suflarea, ca unul ce stă la pînda viespii pămîntului; sau la umbra mimozei şezînd, asemeni celui ce spune lunii: „Aduce-ţi-mi Cartea, veghez şi nicicum nu mi-e somn, ci aduceţi-mi Cartea din străvechile Cronici. Îmi place povestea; mai mult chiar: mirosul marilor Cărţi în piele de capră (şi nicicum nu mi-e somn)".

„Astfel, sub semnul ce-l poartă pe frunte, cu gene mereu bîntuite de -ndoială şi barba stropită de polen înţelept, Prinţul, pe tronul de lemn aromat, violet, adulmecat de albine, veghează. Acolo-i e locul, singurul loc printre noi".

Şi-astfel flecărind, ei împresoară numele său. Iar eu, eu mi-am adunat catîrii şi iată-mă-ntre pămînturile roşii, ţara lui. Am daruri pentru el şi nici o şoaptă.

– Despre Rege vorbesc, podoaba veghérilor noastre, slavă a înţeleptului fără de slavă.

III.

...Am să mă-ntorc în fiece anotimp, c-o pasăre verde şi gureşă-n pumn. Prieten al Prinţului tăcut. Se dă de ştire că vin la gurile rîului şi oamenii locului îmi aduc o scrisoare:

„Prietenie a Prinţului! Zoreşte!... Binele lui se poate-mpărţi tuturor. Şi încrederea lui, ca o hrană plăcută... În fiece anotimp, am să te-aştept la fluxul cel mai înalt şi-am să-i întreb pe localnici ce planuri mai ai. Războiul, negoţul, datoriile sacre îndeamnă ades la îndepărtate plecări, dar ţie îţi plac plecările lungi fără vreun ţel. Cunosc prea bine acest zbucium de gînd. Şi-am să-ţi arăt izvorul răului tău. Grăbeşte-te.

„Iar dacă înţelepciunea ta a sporit – voi cîntări dacă-i aşa –, am să mă-nfrupt din roada minţii tale asemeni celui ce mierea din scorburi o ia, – a lui fiind pe drept şi iar pe sfatul tău am să mă bizui. În serile de secetă mare o să tăifăsuim despre cele-nţelepte. Lucruri nesigure sau doveditoare. Şi-o să ne bucurăm de ispitele minţii. ...Dar de la o seminţie la alta e lungă calea; şi-apoi eu trebuie să plec altunde. Zoreşte! Te-aştept! Pe drumul dintre mlaştini şi prin pădurile de camfor s-o iei".

Aceasta îi este scrisoarea. A unui înţelept. Iar răspunsul meu, iată-l:

. „Slavă Prinţului şi numelui său! Soarta noastră nu-i limpede şi unii-o dovedesc din plin. În serile de mare secetă de pămînt am auzit vorbindu-se de tine în astă parte a lumii şi lauda întreagă ţi-era Numele tău umbreşte un mare copac. Vorbesc despre el cu oameni prăfoşi iar ei se răcoresc dintr-odată. Mai am să-ţi spun doar atît: Ţi-am citit scrisoarea. Şi prietenia ţi-am primit-o ca pe-un mănunchi de frunze-aromitoare. Sufletul meu înviorat e acum... Ca vîntul de Nord-Vest, cînd apa mării intră-adînc în rîuri (iar ca să-ţi poţi stinge setea trebuie să urci pe firul apei în sus), norocul mă poartă spre tine. Am să zoresc, cu dinţii-nfipţi în frunza-aţîţătoare".

Aceasta îmi e scrisoarea care-a pornit către el. El însă m-aşteaptă pe prag, stînd la umbră.

– Despre Rege vorbesc, podoaba veghérilor noastre, slavă a înţeleptului fără de slavă.

Traducere şi prezentare de
Adriana BABEŢI

LU XUN

Personalitate de prim rang a literelor chineze, LU XUN (25 septembrie 1881 – 19 octombrie 1936) – cunoscut la noi în transcripţia fonetică a numelui său, LU SIN – a fost prozator, poet, eseist, ziarist de excepţie. A activat în învăţămîntul universitar, neobosit cercetător al culturii clasice chineze.

Poezia a cultivat-o ca orice cărturar al Chinei tuturor timpurilor, deşi nu era cea mai proprie sufletului său năvalnic, cele mai multe poeme fiind dedicate prietenilor, însă, în locul aerului de circumstanţă, frapează concizia extremă, frumuseţea imaginilor, profundul patriotism.

FĂRĂ TITLU

**Militarii ucid, pe cînd
Medicii salvează oamenii.
Cad cu duiumul
Şi scapă cîţiva.
Cît ajutor,
Vai!**

PLÎNGÎNDU-L PE AI NONG

**Să bem şi să cuprindem luna,
Tu nu lăsai nimic să-ţi scape.
Rotundul cer e beat de-acuma
Tu treaz te-ai cufundat în ape.
E revederea de pe urmă,
Eu gîndu-ţi amplu-l pierd acum,
Ce-i viaţa noastră? Praf din drum!**

ZEIŢELE FLUVIULUI XIANG

**Era verde fluviul ca jadul,
Ca vopseaua de verde, apăsat,
Şi roşu-i azi ca rujul cel curat.
Zeiţele Ehuang, Nuying, gătite,
Se oglindesc în apa cu noroc
Cînd alba lună taie nori de foc.
Cutremură noaptea pustiul –
Din larg deşert, din munţii goi
Ajung suave flori noroi;
Doar viersul zeiţelor vine în zbor,
Lumea se-nghesuie în pridvor**

FĂRĂ TITLU

**Familii mii, cu înăsprite chipuri
Imploră viaţa-n cîmpul înecat;
Voi îndrăzni în lumea de nimicuri
Să strig durerea lor în lung şi-n lat?
Mi-e inima cu tot pămîntul una
Şi-n ţara liniştii eu simt furtuna.**

NOAPTE DE TOAMNĂ

**Lunecă clipele
După perdea de brocart,
Lîngă locul execuţiei
Se-nalţă templul.
Împăratul Wang picură sînge
Şi florile se trec,
Scaieţii înfrumuseţează cîmpia.
Unde-s roadele pentru sacrificiu?
Puţini sînt lotuşii ce ies din ape.
Spintecă bezna cîntul cocoşului –
Aprind ţigara şi
Salut răcoarea nopţii.**

AUTOPERSIFLARE

**Norocoasă stea îmi poartă viaţa
Ce-aş putea atunci să mai cerşesc?
Lovit, cînd nu m-am ridicat,
Pălăria peste ochi mi-o trag
Cînd trec strada animată, ştiu,
Corabia veche pluteşte pe mijlocul rîului.
Acuzator încrunt sprîncenele,
Plec capul –
Vacă de muls mă vreau pentru popor.
M-ascund în turn şi nasc o lume,
De-i iarnă ori de-i primăvară-n noi.**

Prezentare şi tălmăcire din
limba chineză de
Constantin LUPEANU

Marilyn

(20)

. La rîndul lui, Preminger descoperă că actorul-copil pe care-l utiliza în film fusese demoralizat de Natasha, care-i spusese într-o conversaţie că actorii-copil îşi pierd talentul – „dacă nu iau lecţii şi învaţă să-şi folosească darurile artistice". Preminger îi interzice să mai apară pe platou, şi îi spune Natashei, cu accentul lui german, „să o ia din loc". Marilyn nu zice nimic, dar ia legătura cu Zanuck, care intervine, de teamă ca nu cumva Marilyn să plece înainte de terminarea filmărilor.

Pînă la urmă, filmul se dovedeşte a fi cel mai demoralizant din toate peliculele în care Marilyn a avut rolul principal. Şi cel mai prost film al lui Preminger. El pare însă o bună ocazie de a o apropia pe Marilyn de DiMaggio, apropiere ce se accentuează în urma morţii subite a fratelui milionarului, care se îneacă la o partidă de pescuit.

DiMaggio se aseamănă cu eroul unei farse. Cu cît e mai aproape de atingerea ţintei, cu atît complotul împotriva sa îl îndepărtează de ţel. „Represaliile" studioului i-au arătat actriţei că ei sînt destul de puternici ca să mai repete acelaşi gest, dacă e nevoie, şi că e preferabil să se retragă atîta vreme cît mai e pe culmi. Deci, DiMaggio e aproape de victorie... dar întîmplarea face ca, după cîteva săptămîni, Marilyn să-l întîlnească pe Milton Greene, de la revista **Look**. E fotograful de modă despre care se vorbea cel mai mult. Cînd îl vede de prima oară, ea tresare surprinsă: „Dar eşti doar un băieţandru! Nu se poate!" El îi zîmbeşte: „Şi tu eşti doar o fetiţă!"

După nici o oră parcă se cunosc de cînd lume. După o altă oră, stau de vorbă despre cum ar putea face un film împreună. Pe cît de aproape era DiMaggio de punctul hotărîtor al schimbării, pe atît de departe se găseşte el după această întîlnire. Di Maggio o convinsese să se căsătorească cu el, dar nu şi să renunţe la cinema. Şi, într-adevăr, ea acceptă să-l ia de soţ, cu nonşalanţa cu care ar fi jucat o ultimă carte mare într-un joc de licitaţie; alege momentul căsătoriei numai după ce Twentieth Century o suspendase pentru refuzul de a juca într-un film de seria a doua, pe care-l considera mai rău decît **Fluviul fără întoarcere.** Însă ziariştii îi vegheau fiecare pas. Ziarele vuiesc, Conferinţele de presă se succed. Şi, în fine, suspendarea e înlăturată! Probabil drept dar de căsătorie! Încîntată de victoria ei strălucită în jocul imaginar de cărţi cu studioul, tînăra mireasă dispare pentru cîteva săptămîni într-o vilă înzăpezită din Palm Springs. Bietul Di Maggio nu se poate bucura nici aici de plăcerile unei luni de miere: există temeri întemeiate că zilele acelea de retragere au fost întunecate de fantoma iubirii ei vechi, a pasiunii ei, pentru Arthur Miller. DiMaggio trăieşte din nou în plină farsă.

Pe Arthur Miller, Marilyn îl cunoscuse în urmă cu cîţiva ani, cu mult înainte de a-l fi cunoscut pe DiMaggio, la premiera piesei **Cît de tînăr te simţi.** Era în decembrie 1950. După nici o săptămînă l-a reîntîlnit la o petrecere la Charles Feldman. Ajunsă acasă, i-a mărturisit Natashei Lytess: „Închipuie-ţi, am avut senzaţia că m-am izbit de un copac!", i-a spus ea despre Miller. „Ceva ca o băutură rece cînd ai febră. Îmi vezi degetul? Degetul ăsta – m-a ţinut toată seara de el, şi am stat, neclintiţi, ochi în ochi ceasuri întregi".

După o altă săptămînă, întors la New York, Miller i-a scris o scrisoare. După care s-a declanşat o adevărată corespondenţă, şi o suită de telefoane. Îi spunea Natashei că e îndrăgostită. Probabil că au şi avut o legătură în 1951, dar e clar că nu se poate spune că ea nu l-a încurajat. La urma urmelor, Miller era obişnuit cu „încurajările" femeilor: primii săi ani de dramaturg fără succes a fost „întreţinutul" soţiei sale. Ce e drept, asta se întîmpla imediat după depresiunea economică, prin anii '36-'37.

Adaptare după Norman
MAILER de Mihai CERNEA.

REDACTIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76 Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACTIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 44 (765) 5 NOIEMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

convorbiri

Cu poetul ROMULUS VULPESCU

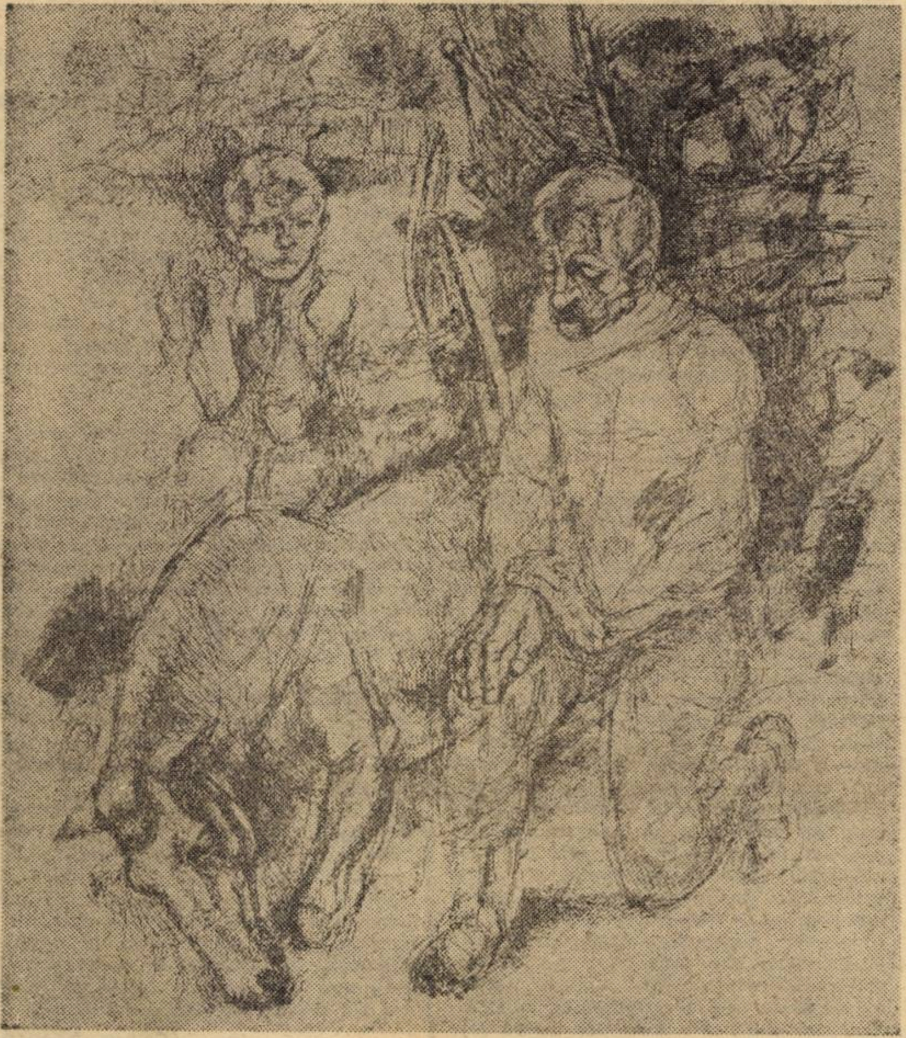

— Dar pentru că sînteți nu numai traducătorul Romulus Vulpescu, — începea o ultimă întrebare, la care nu mi-ați răspuns, adresată la finele convorbirii apărută într-un număr anterior — ci și poetul autor al volumelor POEZII (1965), ȘI ALTE POEZII (1970), ARTE & MESERIE (1979), vă rog să-mi spuneți la cîți ani ați debutat în poezie?

— În presă, la 20 de ani, în **„Tînărul scriitor"**; în volum, la 32, deși scriam, ca tot românul, de la 13 (cum, să nu mai vorbim!). Nu m-am dedat la graba publicării de cărți originale, crezînd că e mai bine să-mi termin severa „universitate" a traducerilor (în volum, cu o traducere am debutat, cu pastorala **Aminta**, a lui Torquato Tasso, în 1956). Am vrut să deprind de la alții disciplina de rigoare a acestei științe care este și muzică și matematică: poezia.

— Cum v-a primit critica la primul volum original?

— Volumul avea două părți: o selecție de poezii diferite, compuse între 15 și 30 de ani, datate polemic și tipărite și ca să „mascheze" importantul (pentru mine) poem amplu, scris în 1962, **Întoarcerea fiului risipitor.** Cronicarii din cîte țiu minte, au primit, în general, bine volumul, uneori cu exagerate aprecieri, dar, din 27 de cronici, 26 ignorau (deliberat, oare?) poemul. Numai Șerban Foarță l-a analizat lucid, cu sagacitate și cu totală înțelegere, subliniindu-i virtutea de „pionierat" (la acea dată, de 1962) într-ale debarasării de poncife, de tipare strîmbe și de dogme.

— Care este destinul poeziei azi?

— Admirabil, într-un fel, din punctul meu de vedere, deși, în literatură, cred că ordinea de importanță este: proza, teatrul și abia în ultimul rînd poezia. Proza pare (cu toate că nu este) de mai lesnicioasă accesibilitate; e mai comodă și socialmente vorbind, pentru că nu constrînge la efortul de disciplină ocazionat de ritualul „ieșirii-n lume": plăcerea colectivă a spectacolului teatral, artă directă de comunicare (și de comuniune). Or lectura înseamnă singurătate (fie și-n doi), desfătare în intimitatea spirituală. Teatrul, în ipostaza de „consum", care e spectacolul — deși există și degustători dedați la rafinamentul lecturii pieselor, precum acei melomani instruiți care pot „asculta" o bucată muzicală numai descifrînd partitura — spectacolul zic, e ca o slujbă-n biserică: mai intră unii, mai ies alții; cîțiva cred, mulți — nu; o parte se roagă de formă, puțini se smeresc de-adevărat, dar nimeni nu știe cine se-nchină și cui, de ce și dacă... Lectura numai îți asigură o reală reculegere în solitudine...

— Și, totuși, vorbiți-mi despre poezie...

— E o balerină cu trup frumos fără picioare: o infirmă cu proteze, care dansează fantastic numai în singurătatea imaginației fiecăruia.

— Cum adică?

— Afară de poezia cetății, cea a poetului **vates,** poezia menită clamării, și care se receptează numai recitată lumii, pentru marele public, poezia cealaltă, a medi-

Convorbire realizată de
Ana POP SIRBU

(Continuare în pag. 4)

UMANISMUL SOCIALIST — PROGRAM DE AFIRMARE MULTILATERALĂ A PERSONALITĂȚII

S-a observat că discuțiile abundente despre cultură se rezumă — totuși — la nivelul elementelor ei obiectivate, ignorînd sau excluzînd subiectul (individul, poporul). Or, înglobînd atît **perspectiva antropologică** (omul ca individualitate, aceasta neinsemnînd însă hegemonia individului) cît și cea **sociologică** (căreia îi oferă un fundament obiectiv, desăvîrșirea omului devenind socialmente posibilă), **umanismul socialist** — program autentic, integral și consecvent al emancipării și elevării multilaterale — favorizează activizarea agenților umani pe traiectul autodepășirii. „Un umanism revoluționar, propriu societății socialiste", spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în Cuvîntarea la Congresul al II-lea al educației politice și culturii socialiste, „în care omul reprezintă factorul primordial — bunăstarea, fericirea și libertatea sa constituind scopul suprem al politicii partidului nostru comunist, esența societății socialiste multilateral dezvoltate". Socialismul creează posibilitatea afirmării multilaterale a personalității și a pluralizării personalităților, dar omul — ca existență conștientă, activă și în dezvoltare — constituie obiectul propriei acțiuni, valorificîndu-și disponibilitățile fizice, intelectuale, morale, împlinindu-se conștient de sine și de perspectivele realizării sale; astfel, realizînd concordanța cu dezideratele sociale, omul se definește și ca veritabilă **creație de sine,** autodepășindu-se.

Insistînd asupra **specificului cultural al existenței umane,** Lucian Blaga nota cu un termen fericit ales că omul își „desmărginește" în permanență orizontul său existențial; ființarea noastră biologică se derulează ca modelare culturală, omul concret fiind omul social, producînd mediul său specific și adaptîndu-se acestuia. Ca animal paradoxal, dorindu-se altceva (în sensul continuității ascendente) omul are o dublă apartenență: naturală (zoologie) și culturală (noologie). El introduce în lumea sa condiții create de el, constituirea modului de existență al omului fiind o tăietură ontologică.

Ființă valorizatoare, **omul creează și se creează prin cultură. Integrat** în colectivitatea cu ale cărei aspirații se identifică, agentul uman **se singularizează** în capacitatea de a contribui creator, interferent cu marele proiect colectiv; prin praxis, creează valorile și se creează prin valori, personalizîndu-se. Dar ființa umană se manifestă deopotrivă ca subiect colectiv și individual, realizîndu-se în sfera socială; revoluționarea societății este premisa revoluționării individului în autoconstrucție, vizînd completitudinea. **Creația de sine în respirația socială a personalității devine scop al propriei deveniri.**

E de precizat aici că omogenizarea socială ca proces global macrosocial, specific socialismului, își propune **lichidarea stadială a tuturor inegalităților și deosebirilor sociale esențiale dintre grupurile umane,** nu lichidarea tuturor diferențelor. Devenirea societății noastre vizînd instaurarea unor condiții sociale egale pentru o dezvoltare multilaterală și diferențiată privește, programatic, **edificarea egalității sociale nu a egalizării.** Echitatea implică chiar diferențierea, originalitatea, cultivarea creativității.

Adrian DINU RACHIERU

(Continuare în pag. 4)

SPRE BOLȚI DE-AZUR...

— La 100 de ani de la nașterea lui Aurel Vlaicu —

Spre bolți de-azur, ai visat să zbori, să ajungi,
peste Cetatea de Munți, mai aproape de soare,
vultur să fii cu-aripile lungi;
să vezi, să cuprinzi pămîntul
cu foarte de demult și străbune hotare...
Ai vrut să ai îndrăzneala Pasărei din Carpați,
ți-au adus-o zările sărutate de daci și romani;
cu pasărea ta ai vrut să te urci și să străbați,
să aduni toate depărtările, chipul, numele nostru,
dăruit de pădurile rîvnite de-atîția dușmani...

Ai zburat către bolți, ai fost șoim, vultur rotitor,
apoi lumea, înmărmurită, ți-a șoptit numele, iar
peste pămîntul sfînt-neuitatul zbor —
s-a preschimbat înfiorat în flacără și datorie
iar tu, statuie uriașă peste Carpați,
într-un nemuritor...

Wilhelm WEISS

cronica literară

Ioan George Șeitan

Manual de sinceritate

Ed. Albatros, 1982

Prima parte a volumului, intitulată chiar **Manual de sinceritate,** conține poeme de o grandilocvență care, atunci cînd e simpatică, spune destule despre voga unui tip de poem păunescian: **„Ireversibil curg, vinatul de gropari / Analfabeți, cu cecuri vaste / Adio, veac! Nu-ți pese că dispar / Te-am locuit ca un cuțit în coaste!".** Bineînțeles că pe primul plan, în partea întîi a volumului, e războiul poetului cu secolul său. Exuberanța, poza, afișele care le scrie ar intra chiar în obligațiile sale profesionale – în misiunea sa de „purtător de cuvînt": **„Nu vrem lenea drapată în vorbării celebre. / Nu vrem lanțul, nu vrem arme pentru atac / Nu vrem bombe atomice, nu mai vrem să zguduim acest veac / Nu vrem ciulini pe amintiri, ne-am săturat de asta pînă-n gît. / Nu vrem decît să trudim și să trăim în pace. Atît".** Evident că în aceste versuri distingem doar umbrele strămoșilor poeți, ba chiar și cuvintele unora dintre contemporanii iluștri ai poetului, nimic din vocația lui. Care se poate descoperi mai greu în această parte întîi a volumului, gălăgioasă și plină de locurile comune ale poeziei momentului.

Poeziile care vorbesc despre inzestrarea lui Ioan George Șeitan se află, mai ales, în partea a doua a volumului. Dealul Alb, Dealul Negru, alcătuiesc reperele unei mitologii; nu fără stridențe, cîteva poeme ale „damnării" sînt citabile pentru dramatismul lor. Un număr de leit motive ale poeziei acestui ciclu (drumurile rătăcitorului, prezența ocrotitoare a femeii Ingrid – mereu invocată) ar trebui analizate în contextul unei lirici a „generației": **„Umbra Dealului Negru mistuie oasele rătăcitului / Jumătate nebun trupul lui, cu inima încă verde...".** Frumoase, în volumul lui Șeitan, sînt poemele suferinței; cîteva remarcabile „plîngeri "sînt citabile și pentru rețelele mitice din care le sugerează: **„Tălpile mele s-au rătăcit pe Dealul Alb / Mamă, căutîndu-te... / De singurătate mă vindec cu tine...) / Năpădit de iederi, mamă, rătăcitul / Mă adaug stîrnit / Lutului...".** Sau: **„Și, Doamne, mamă / morții mă cer frate de cruce / Atît de frumos".** Atunci cînd își reprimă ieșirile-i în gesticulație țipătoare, Ioan George Șeitan scrie o poezie a durerii, a pierderii trupului, a damnării. El are sentimentul apartenenței, trăind intens relația cu larii protectori, cu spiritele ocrotitoare. Lingă Mamă invocat adesea e Tatăl: **„Tată, curg din albia numelui tău / În matca mănoasă a rîului meu /.../ Tată, curg în albia numelui tău / Ioan păcătosul, fără de vină / Și mă macin tăcut, vegheat de lumină / În numele lor, în numele meu, în numele tău".**

Firește că nu putem a nu descoperi în volumul lui Ioan George Șeitan influențe ale prea curînd plecatului dintre noi George Suru. Dintre poeții cenaclului din Caransebeș, condus atîția ani de George Suru, Ioan George Șeitan e primul care izbîndește. Chiar dacă această izbîndă e deocamdată parțială, chiar dacă lingă sclipiri de zile mari există multe zone lirice joase. Oricum, el devine un poet al locului – al unei lumi descoperite, pentru poezie, întîi, de acest consecvent animator al vieții culturale – admirabil poet și bun știutor al necesităților culturale ale locului – George Suru.

O postfață semnată de regretatul Radu Petrescu îl recomandă în termeni calzi, dar nu lipsiți de precizie pe autor: „Din dealurile Caransebeșului natal pînă la frămîntarea neagră a mării la țărmul poetului exilat, Ioan George Șeitan, cunoscut și prin **Amforă de sete,** culegerea de versuri din 1971, și prin prezența foarte remarcată de critică în revistele literare, experimentează ipostazele pedagogului, ale tîmplarului, ale fierarului-betonist, ale horticultorului, fotografului, docherului, oțelarului și, dela o bună vreme, ale merceologului cu probleme de difuzare a cărții la U.J.C.C. – Reșița, în scopul premeditat, cum zice, de a simți pe propria-i piele concretismul social pe care-l propagă prin fapte și prin cuvîntul scris. Ioan George Șeitan este poetul scrisului nocturn...".

Dacă poezia „concretismului social" rămîne a se împlini, „scrisul nocturn" schițează, în **Manual de sinceritate,** halo-uri lirice care pot recomanda un poet.

Cornel UNGUREANU

Horia Ungureanu

Răzbunare ratată

Ed. Eminescu, 1982

Citind cele mai recente cărți ale tinerilor prozatori arădeni (foarte activi, prezenți anual **in corpore** în librării), ne convingem că există într-adevăr un **stil de proză** caracteristic acestei promoții literare: alert, versatil, ilustrîndu-se cu egală ușurință în proza scurtă și în povestirea amplă, în epicul de atmosferă (de evocare sau rememorare) și în cel de acțiune, în cronica citadină sau rurală. Un stil de proză care nu se sfiește să recurgă la rețetele literaturii cu priză la public, la speciile „populare" (romanul polițist, contrautopia politică, „science fiction"-ul, parabola istorică) pentru a dinamiza derularea narativă, pentru a-și masca, într-o construcție ingenioasă, apetența sa esențială pentru **povestire.** Nu întîmplător două din aceste cărți, **Portocale pentru vinovați, de Florin Bănescu,** și **Răzbunare ratată,** de Horia Ungureanu, au apărut în colecția „Clepsidra" a Editurii Eminescu; nu însă pentru a ilustra un gen convențional de literatură, ci pentru a-i descoperi (polemic) noi posibilități.

Din acest punct de vedere, cele două microromane ale lui Horia Ungureanu, **Răzbunare ratată** și **Noaptea papagalilor,** se străduiesc să consacre (nu fără succes) un gen de „policier" rural, în prelungirea cărților anterioare ale prozatorului. Căci, deja în cartea sa de debut, **Ochiul zilei de ieri** (1976), autorul ne propunea o amplă narațiune colectivă a satului Ridiș, reconstituită uneori cu mijloace cvasidetectiviste, de „western" românesc. Acum, procesul „modernizării" clasicei proze ardelene a pustei și podișurilor de vest, este continuat pe formula romanului polițist: fundalul este același (satul Ridiș, trăind cu întîrziere primenirile sociale din ultimile decenii, încercînd să-și conserve ritualurile seculare), dar unghiul din care este evaluat, conștiința naratoare care îl definește este puternic individualizată, activă. Ea aparține detectivului local, căpitanul Iuliu Roitan, un Maigret autohton, cu daruri, tabieturi și slăbiciuni asemănătoare: îns greoi, meticulos, ajuns la vîrsta înțelepciunii dar și a tergiversării, fin cunoscător al psihologiei umane, acest Maigret de la Șiria este, în esența sa, un țăran evoluat, cu darul observației și al povestirii, conducînd firele întortocheate ale anchetei ca un substitut al autorului. El intuiește exact calitățile care se cer unui bun anchetator-povestitor: „trebuie să ai picioare bune, minte limpede, intuiție, și multă, multă răbdare. Și puterea, e drept mai rar, de a te recunoaște învins". Cum picioare bune nu prea are, Roitan se mulțumește în general cu postura **spectatorului,** a celui care reconstituie post-festum **crima** (a se citi „întîmplarea") obligînd-o să se conformeze unui scenariu, unei povestiri logice în care nu atît faptele în sine, cît personalitatea actorilor implicați în ea și **morala** finală contează. Uneori, așa ca în prima proză, căpitanul își ia foarte în serios rolul de **spectator și raisonneur,** preferînd să lase întîmplarea să se desfășoare de la sine, să-l surprindă și să-l tortureze cu imprevizibilitatea ei. În vreme ce el își consumă în liniște acadelele, conducînd abil (într-un veritabil război psihologic) pe actori spre deznodămîntul inevitabil. Căci eroul nostru este un filozof al **perspectivismului** (știind, mai bine ca oricare altul, că „fiecare vede același lucru cu alți ochi. Depinde de interesul privitorului. Uneori și de obiectul privit"), refuzînd să judece lucrurile după aparențe

Și mai este și un **filozof al schimbării,** un **moralist.** Pripășit în Ridiș cu ani în urmă, el învață treptat să respecte legile nescrise ale acestei comunități, să-i înțeleagă codul moral. Dialogurile lui cu localnicii purced întotdeauna firesc, de la faptul familiar de viață, ele nu sînt decît în ultimă instanță interogatorii. Roitan înregistrează cu un ochi atent detaliile vieții domestice, adesea fără semnificație aparentă pentru anchetă; de aici și o caracteristică esențială a acestor proze în care dialogurile alerte, narațiunea directă se întretaie cu observațiile parentetice (abundente mai ales în **Răzbunare ratată**) care fac povestirea să **treneze,** contrazicînd într-un fel regimul maximei economii din proza polițistă. Ca agent al legilor scrise, însă, Roitan va judeca cu o anume detașare unele manifestări anacronice ale comunității Ridișenilor, ruptura care pare a se instala între cele două membre ale comunității: vechiul Ridiș și orașul minerilor de peste rîpă. E adevărat că întîmplările („crimele") din Ridiș sînt precipitate de apariția aici a unor **intruși** (temă ilustrată și de anterioarele două romane): un pictor hipersensibil, învins de propriile-i slăbiciuni, un muncitor sezonier obsedat de gîndul cîștigului. Dar anchetele căpitanului vor pune în lumină rețeaua complexă de vinovății, întîmplări și coincidențe, care nu îi disculpă nici pe unii ridișeni, adaptați etosului local.

Fără să reprezinte un moment de vîrf al prozei lui Horia Ungureanu (există în aceste povestiri naivități, clișee ale genului, unele improprietăți stilistice, mai ales în descripții), **Răzbunare ratată** este un exercițiu narativ în cea mai mare parte reușit de înglobare în proza rurală a unor formule epice care o fac antrenantă la lectură, fără a o trăda neapărat în esența ei.

Marcel POP-CORNIȘ

Cronica măruntă

DE-A INTERVIEVATI ASCUNSELEA

Niciodată toamna nu fu mai bogată-n interviuri. Ascunsă sub multicolore etichete (dialoguri, confesiuni – neapărat esențiale –, convorbiri – cu și fără Florin Mugur –, dialog cu cititorii, ba chiar și transmisii în doi radio-televizate) această subspecie a genului publicistic amenință să devină specie de prim rang a genului autofinanțării. Nimic rău în asta, nici măcar ușoara strepezeală a dinților la atîtea idei, împărțiri în grupuri și grupulețe, atacuri la persoană – punînd în valoare subtilitățile limbajului, de la Academie pînă la groapa lui Oatu –, autopropuneri în funcții de conducere ale breslei scriitoricești, nimic rău chiar dacă interviul nu mai e demult o piatră de încercare pentru calificarea în tururile superioare ale titlului de Maestru intelectual. Urmînd exemplul lui Cezar Ivănescu(dintr-o recentă „confesiune esențială" făcută în fața Marianei Brăescu – à propos, poate aflăm de la Pollux & co. cu cine este simpatica intervievistă una și aceeași persoană) care se plîngea de „absența unei reviste de poezie, sau, mai exact, absența unor reviste de poezie...", ne întrebăm de ce nu se pune și problema creării unei reviste de interviuri. Ea ar fi la fel de binevenită ca și modalitatea revistelor de a-și lua drept colaboratori o seamă de fotbaliști: revista „Flacăra" și l-a adjudecat pe Cornel Dinu – omul care joacă, bate și înjură –, „Ramuri"-le l-au contactat pe Ilie Balaci, „Viața studențească" a organizat un Cenaclu F.D.A., condus de Constantin Teașcă, iar, în ce ne privește, revista „Orizont" are de gînd să-i pună condeiul în mînă lui Rodion Cămătaru.

Interviul, în treacăt fie zis, e un bun prilej să-ți exhibi nemulțumirile – altfel de ce l-ai mai da? Adrian Marino, de pildă, momentan comparatist militant, ne declară implicit că nu va ajunge niciodată foiletonist. Altfel nu-i înțelegem performanța uimitoare de a-și menține, de ani de zile, intactă furia împotriva foiletonisticii: „Unii admit aceste argumente dar afirmă că foiletonul se salvează, totuși, prin calitățile sale „literare", de pretinsă „creație" pe marginea creației, de literatură cu și despre literatură. Operația n-a reușit de fapt decît, poate, rar, în cadrul criticii „impresioniste" cu obiective predominant dacă nu exclusiv beletristice. (...) Criticul spune același lucru ca și scriitorul, dar cu alte cuvinte, însă mai bine – crede el. Ce interes „critic" prezintă această operație? Și care text critic „creator" a eclipsat sau a eliminat vreodată textul de bază? Cînd epifenomenul anulează fenomenul propriu-zis? Niciodată".

Anemone POPESCU

P. S. 1. Ultima descoperire în materie: interviul intertextual. Inovația provine din revista „Luceafărul", nr. 44. Întrebarea o lansează Cezar Ivănescu, în titlul articolului „Există o generație Labiș?", iar răspunsul îl oferă aceeași revistă în paginile 2–3, sub genericul „Generația Labiș în B.P.T.".

P. S. 2. Pentru risipirea zvonurilor cum că n-aș exista, deocamdată îmi dau adresa (Intrarea Iederei, nr. 1, sc. A, ap. 19, 1900 Timișoara), iar în unul din numerele viitoare ale revistei îmi voi publica și o fotografie.

A. P.

---

pretexte

ARS AMANDI, RE & MUNDUS SCAENA

„Femeile sunt fructe. Există piersici, ananasuri și alune..."*.

...Alunele, prea rotunjite-n sine, iar ananasurile prea solzoase (și de un exotism aproape straniu); cît despre piersici, le cunoaștem din Renoir.

Ce fel de fruct ești, însă, tu?

Lăsînd de-o parte merele prea lise, gutuia astringentă, naramza planturoasă, cerebroida nucă – și ținînd cont de treiculorile-ți discrete (nu altele decît ale Irlandei și, deopotrivă, ale Coastei-de-Ivoriu): albul surisului, spreverdele privirii și castaniul căștii capilare –, ce-mi evoci tu, e – pe cît cred – migdala: greu dehiscentă, pubescentă, lactescentă...

...Migdala ce, aiurea, numește-se „amandă"!

*

Pe gama unui domn Mesnard (brav parfumier din Nisa ori din Grasse, – de pe la finea unui secol ce va fi fost al audiției colorate, ca și al orgăi de **liqueururi,** huysmansiene), numită „a parfumurilor", ea, – tu, vaga mea amandă ești RE-ul ce-i succede, în amonte, aceluia din centrul claviaturii, – în unison, la patru octave, cu vanilia, la trei, cu clematita, la dou, cu – suav – heliotropul (cel, în premieră, dăruit bietei Leckzinska**), la una, cu viola odorata, ca și la, iarăși, una, cu dulcea bergamotă, cum și, la alte două, cu alba lămîiță a nunților licite...

...RE **(resonare fibris):** prefix iterativ, la revedere!

*

Cînd, de la „cucurigul" unui teatru, – ajunși, acolo, din nevoia de-a fi, douătrei ceasuri, sub un același, amîndoi, acoperiș, alături și **incognito,** ca regii, printre elevi, soldați și pensionari..., opaci la searbădul spectacol (ce nu era nici, baremi, o piesă propriu-zisă), și atrăgîndu-mi, tu, luarea-aminte asupra frontispiciului în aur (eufemism, acesta, al ieftinului bronz), anume MVNDVS SCAENA, iar eu, ca să te fac să rîzi, răstălmaceam inscripția astfel:

MVNDVS OBSCENVS – SCAENA IMMVNDA, făceam – fără, pesemne, ca tu, Ā. Ph., s-o bănui –, jucîndu-mă și într-o doară, un homeoteleuton, un chiasm și, totodată, o paronomază: o dublă falsă-etimologie (căci **ob-,** pe lîngă **scaena,** și **im-,** pe lîngă **mundus** „lume", sunt, totuși niște pseudo-prefixe, – ceea ce, însă, duce, nu mai puțin, la un prea-nostim „desinențial" dezechilibru – un boicot! –, căci masculinul **mundus** consună,-n dezacord și discordanță, cu femininul adjectiv object **immunda,** iar **scaena,** cu **obscenus!**), de care sunt – și astăzi – foarte mîndru (și, mai cu seamă, **ție** mereu îndatorat!).

Șerban FOARȚĂ

---

* Paul Valéry.

** Cf. Casimir Magnat, **Traité du Langage des Fleurs,** Paris, 1855, p. 349.

---

memento

CONFERINȚE PE TEME DE LITERATURĂ

Recent a avut loc la salonul literar-științific al Bibliotecii județene Timiș expunerea-dezbatere „Tradiție și contemporaneitate – primii poeți din Banat după Unire", dintr-un ciclu de conferințe asupra unor momente de literatură română din Banat. Prima manifestare a fost susținută de Mircea Șerbănescu, scriitor, președintele salonului literar-științific, George C. Bogdan, cercetător al trecutului cultural, Al. Jebeleanu, poet, șef de redacție la editura „Facla", prof. Diana Otiman. Au recitat actorii Estera Neacșu și Ștefan Sasu de la Teatrul Național din Timișoara.

Sub egida festivalului național „Cîntarea României", ciclul de conferințe „Momente de literatură română în Banat" va cuprinde teme ca: „Lucian Blaga și Banatul"; „Prezența unor mari scriitori la Timișoara"; „Revistele deceniului III (Luceafărul, Vrerea ș. a.)"; De la „11 poeți bănățeni" la „Poezia nouă bănățeană"; „Altarul cărții" și Asociația scriitorilor români din Banat"; „Proza din Banat înainte de eliberare (Anișoara Odeanu, Virgil Birou, Ilie Ienea)"; „Cenaclul „Flacăra" – piatră de temelie a literaturii noi" etc.

Bogata paletă de manifestări va fi susținută – în afara celor citați mai sus – de alți scriitori și oameni de cultură: Sofia Arcan, Ion Bănuță, T. L. Birăescu, Simion Dima, George Drumur, Dorian Grozdan, Anghel Dumbrăveanu, Petru Sfetca, Nicolae Țirioi, Cornel Ungureanu, Petru Vintilă. Următoarea manifestare a ciclului – „Lucian Blaga și Banatul în documente și evocări" – va avea loc la 13 decembrie 1982. **(M. Ș.)**

Arhitectura bobului de grîu

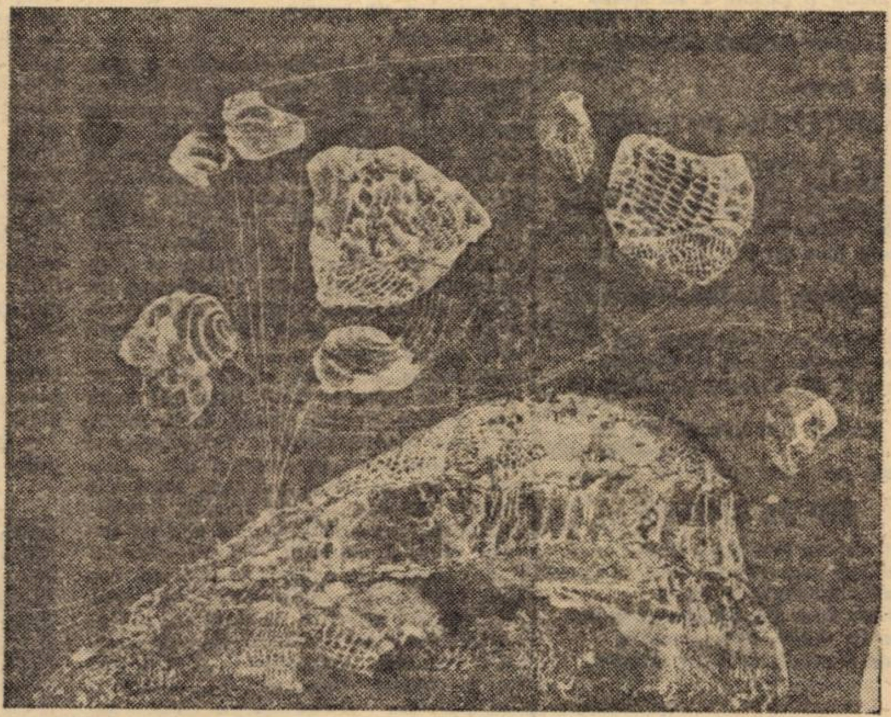

La o primă lectură, titlul volumului **Arhitectura bobului de griu** poate deconcerta: metaforizarea trimite spre o zonă a poetului, pe cind volumul conține, de fapt, o culegere de articole in proză, note, reportaje. Subtitlul corectează ferm devierea: **20 de ani de agricultură socialistă,** dar produce, însă, o nouă dilemă – este această carte o scriere de circumstanță, menită să serbeze „prin metafore" frumoase o aniversare? Răspunsurile scriitorilor antologați de Cornel Popescu la „Cartea Românească" mozaichează spațiul creat prin cele două perspective, obligind la puțină reflecție.

Raportul dintre titlu și subtitlu (dintre **poezie,** înțeleasă ca libertate, și **temă** – necesitate) este unul de tensiune, asemănător aceluia dintr-un cimp fizic, în care forțe convergente și divergente se cumpănesc. Pentru creație, acest raport poate fi un indice al creativității, căci el luminează, dincolo de aderența tematică, unicitatea scriitorului. Această unicitate este răspunsul particular cu care scriitorul se angajează în fața problematicii vremii sale.

Bineînțeles că o întrebare nu poate reverbera la fel în toate conștiințele. Bineînțeles că unei întrebări i se pot găsi, dacă sondezi la un nivel superficial, și răspunsuri plate, comune, dar e la fel de bine înțeles faptul că un scriitor adevărat poate transforma o întrebare, chiar de circumstanță, într-un răspuns tulburător, adus din adîncul ființei sale gînditoare. Și, atunci, acest răspuns devine mai adevărat decit suma tuturor rapoartelor ce s-ar putea referi la același obiect.

Un semn de interogație apare firesc: conține volumul prezentat asemenea ginduri mai adevărate decit orice alt document privitor la cei douăzeci de ani de agricultură socialistă a țării?

Volumul culege semnăturile a peste treizeci de scriitori (între care **D. R. Popescu, George Bălăiță, Ioan Alexandru, Fănuș Neagu,** sint numai cițiva) și abordează diverse modalități publicistice, de la reportaj și interviu, la tabletă sau eseu. Tonul scrierilor este, în general, declarativ, cu valențe oscilind între patosul evocării și timbrul scăzut al confesiunii sau rememorării.

Suflul aniversar încălzește cu o boare călduță chiar și cele mai bune pagini scrise. Respirația cititorului, ținută prea mult timp la cotele inalte ale sublimului, ajunge gîfîită aproape de final și puțin obosită. Și totuși, se află în interiorul cărții foarte bune pagini de publicistică: reportajul lui D. R. Popescu despre mutațiile Olteniei de azi **(Oltenii iau un Jiu din Dunăre să le ude pămintul),** rîndurile lui Fănuș Neagu **(Mărturisire)...** Ce dă atunci volumului impresia de prea saturat? Evident, lipsa spațiului-recul, densitatea prea mare a entuziasmului, nota prea apăsat festivă. – Este pentru aceasta de vină aniversarea in cauză? Răspunsul nu trebuie detaliat, negația este implicată.

Problema agriculturii nu se află la **capăt** de drum (chiar dacă drumul își rotunjește acum măsurătoarea), incit să impună doar verbul afirmării. Cele citeva romane ale țărănimii nu i-au epuizat resursele. Acestea sint încă infinit productive pentru ilteratură. George Bălăiță, intruna din cele „trei posibile fișe de roman", cu care este antologat în volum, deschide seria intrebărilor prin care tematica agrară poate căpăta adîncime și gravitate în spațiul literaturii contemporane. Vibrația interogativă a scriitorului produce o falie prin care sintem invitați să privim fenomenul în verticalitatea sa. Aniversarea dobindește o notă de bărbătească seriozitate. Fiecare intrebare nouă pe care scriitorul și-o pune (zelul statistic m-a făcut să descopăr că sînt peste patruzeci de asemenea chestionări în spațiul ultimei „fișe de roman"), face mai tulburătoare ispita de a sonda această lume în mişcare care este lumea rurală, tipologia pe care și-o constituie, mutațiile la care se supune omul aflat pe drumul inevitabilei „re-structurări" citadine (p. 52).

Toată această problematică nu a fost încă secătuită in romanul contemporan; de aceea, scriitorul conchide: **„Ion și Moromeții** cer o replică pe măsură. Cine o va da?" (p. 53).

Pe calea unui asemenea mare roman nescris, paginile volumului **Arhitectura bobului de grîu** nu sint un eșec. Dimpotrivă: scoase de sub zodie encomiastică, ele își vor putea recăpăta suflul de viață, generator de problematizare. Și vor deveni astfel mai multe „posibile fișe de roman".

Sorina IANOVICI

INTRA MUROS

Născut și crescut citadin, atras de unanimism, cititor pasionat al **Oamenilor de bună voire** de Jules Romains – imens roman multiplu al Parisului –, ca și al **Mizerabililor (și ei în bună parte frescă a unei eteromorfe cetăți de scaun),** părtaș al melancoliei baudelaireanei constatări **Dar chipurile unui oraş se prefac mai repede, vai, decit inimile muritorilor,** pe veci biruit de Proust (a cărui frază finală, în **Dinspre Swann,** grăiește: „casele, drumurile, bulevardele sunt trecătoare, vai, întocmai ca anii"), desfătat de volumul **Casele fugitive** (prezentare ilustrată a locurilor de obîrșie ale lui Mauriac: portul Bordeaux și ținutul „landelor"), nu se putea să nu mi fie reținute atenția și curiozitatea de cartea lui Anghel Dumbrăveanu și Iosif Costinaş, **Intrarea in cetate** (Ed. Facla. 1981), unde, pe dubla cale a fotografiilor și poeziei, e cintat și proslăvit un oraş. Orașul acela e Timişoara, unul din cele mai atrăgătoare ale țării. Dacă însă m-am apropiat din zel unanimist și afinități urbane de foarte frumos tipăritul op, deindată m-a reținut și fermecat lucrarea însăși.

Nu are ce-i obiecta nici ferventul cel mai aprig și pretențios al genului. E un poem fotografic și cuvîntător sincer, entuziast și avut în melancolie, așa cum se cuvine a fi orice imn oferit de suflete tentaculare ori singuratice fidele sortilegiului exercitat de piesagiile, prestigiile și misterele așezărilor din piatră și beton.

Toți marii rapsozi ai orașelor au susținut și dovedit că spiritul unui om al veacurilor XIX și XX poate afla pe străzile metropolelor (ori și mai modestelor urbe sau burguri) emoții intru nimic inferioare ca intensitate și alean celor dăruite de peisagiile rurale. Chesterton ori Jules Romains ori John Dos Passos ori Alfred Döblin ori Camil Petrescu nu sunt mai puțin lirici in ceea ce simt, descriu și relatează (pe plan epic și în calitate de naratori ai unei **polis)** decit poeții lacurilor, ruinelor, pădurilor, văilor sau promontorilor stîncoase.

Există o poezie a naturii în sine și există – paralel, egal – o poezie a facerilor miinilor omenești, o sensibilizare (ori și un tremur) în fața lucrurilor, artefactelor și clădirilor. **E atita emoție-n lucruri / Şi-aud cum înfrunzește un vis.** Tot perspectiva domină, în amindouă cazurile, precum ne și învață Ernst Robert Curtius: totu-i perspectivă, ea e legea ineluctabilă a oricărei priviri și oricărei filosofii – și oricare e îndreptățită.

Anghel Dumbrăveanu și Iosif Costinaş sunt deopotrivă de prinși, subjugați, îndrăgostiți de falnic-îmbietoarea și nostalgic-trepidanta lor Timişoara. Le este în aceiași măsură feerie, capcană, zgomot de fond. In imagini și versuri transmit, discret, o iubire adevărată, dureroasă ori euforică, diurnă ori vesperală, văratică ori rourată de albul in care iarna le înveşmîntează cu neprihănire nestatornica iubită. Netrebnică patimă e, proclamă Balzac, dragostea care nu crește într-una, și tot atît de temeinic se poate afirma că pentru cel care întru adevăr e sedus, orașul e mereu și alternativ ispititor, dulce, violent, duios, capricios, plin de taine, frățesc ori solemn și distant, șăgalnic ori gata a i se spovedi ca unui duhovnic; niciodată searbăd, banal, căldicel, indiferent.

Versurile, s-ar părea, ilustrează pas cu pas cite o fotografie (spațiul tipografic e împărțit cu matematică dreptate). De fapt însă cele două metode de lucru și exprimare (cele două declarații sau chemări) sunt sincronice, nu în funcție una de alta; se însoțesc, se ipostaziază in nedespărțire, se plimbă agale împreună, își spun una alteia bucuria, își împărtășesc fervoarea, nici una nu trece la starea de vasală a celeilalte. Căci ochiul și urechea, văzul și simțirea, imaginea și scrisul izvorăsc de-a dreptul dintr-o aceeași tulburare a ființei și dintr-o unică nefericată patimă.

Unanimismul pătrunde astfel și în literatura noastră pe o dublă indivizibilă cale. Cei care, ca și mine, nu socotesc orașele (cu zidurile, canalele, turnurile, caldarimul și felinarele lor) nevrednice a fi îndrăgite întocmai ca și cimpenescul ori sătescul vor găsi, nu mă îndoiesc, prilej de subtilă, caldă și adesea sfîșietoare fericire citind și privind volumul lui Anghel Dumbrăveanu și Iosif Costinaş – album ritmat, carte de versuri reflectate în forme și profiluri – dedicat Timişoarei. (In cuprinsul căreia dealtfel fotograful surprinde și poetul loghisește numeroase tablouri „naturale").

Dar cite orașe – atit de felurite, fiecare deținător al unei poezii proprii – nu sunt în țara noastră! **Intrarea in cetate** este și o ispititoare poftire la făurirea altor imnuri, elegii, meditații, ode, fantezii sau încă nenumite complexe prozodice, unde cugetul urban, afectivitatea urbană, închipuirea urbană – nestingherite, nerușinate – să-și horească sălașurile lor, și ele înzestrate cu mingîieri, minuni și fascinații mai noi, mai „secunde" dar nu mai rare sau mai firave decit ale codrului, dealurilor și apelor curgătoare.

N. STEINHARDT

UN PROZATOR IRONIC

1. Intre indicația de pe copertă: „roman" și cea aflată pe ultima coală tipărită: „sfîrșitul volumului întîi" a cărții recent apărute a lui Nicolae Calomfirescu – **Septembrie,** Editura Dacia – împătimiții in considerații generale asupra genului proteic își vor fi văzut destule elanuri retezate, amatorii de confruntări teoretizante destule presupuneri contrazise. Fiind numai prima secvență a unui roman, **Septembrie** face deocamdată inutile considerațiile mai detaliate asupra elementelor de construcție epică, proiectul romanesc, atît cît se lasă întrevăzut, fiind susceptibil de modificări semnificative. Un element, în plus, ce poate să deconcerteze și el: dacă într-un prim capitol interesul autorului se concentrează – vom vedea in ce fel anume – asupra mediului profesoral, începind cu cel de al doilea capitol cartea lui Nicolae Calomfirescu deschide, după tipicul clasic, un Bildungsroman, a cărui materie și-o dispută, pe rînd, mai multe personaje. Atît cît este deocamdată, romanul lui Nicolae Calomfirescu se prezintă ca un mozaic de istorisiri mai mult sau mai puțin independente, mai mult sau mai puțin legate între ele de biografia personajelor și, la rigoare, prin reflexele de viață caracteristice urbei provinciale, prin fundalul istoriei ultimelor cinci-șase decenii.

2. Inainte de a consacra vocația unui romancier, ceea ce s-ar putea verifica după publicarea celui de al doilea volum, **Septembrie** reprezintă un povestitor. Un povestitor dintr-o speță care, dacă încă nu trebuie protejată prin edicte speciale ale criticii literare, nici nu excelează prin numărul celor care o ilustrează. Vrem să spunem că, prin ceea ce ni se pare mai interesant în acest al patrulea volum publicat, Nicolae Calomfirescu se relevă a fi un ironist. Reale, in cazul de față, fiind buna dispoziție narativă, verva, plăcerea de a recompune, în versiune ironică, șarjată uneori, o materie epică altminteri banalizată fie prin pedanterie pedagogică, fie prin excesul de sentimentalism al manufacturierilor literaturii momentului. Nu este inutil să insistăm asupra acestui aspect, pentru că prozatorul își face o ocupație predilectă din a monta, parodic, citeva dintre poncifele literaturii, citeva dintre temele in vogă printre artizanii de altădată ai prozei duioase și moralizatoare. Intr-un fel care nu este lipsit de savoare, Nicolae Calomfirescu povestește și repovestește in prima parte a romanului său istoriile teribile ale urbei provinciale, epopeea birocratică a bravei funcționare, reintoarcerea fiului risipitor, întîmplări din care nu lipsesc comersantul, profesorul de gimnaziu, infidela și ofițerul (de cavalerie?) care au făcut, altădată, gloria literaturii unor Cezar Petrescu, Brătescu-Voinești și Gheorghe Brăescu. După cum nu lipsesc nici numele predestinate (Marc Aureliu este cel atribuit protagonistului – unuia dintre protagoniștii – romanului), nici gesturile și manifestările excesive, sentimentalismul revărsat, manifestat într-un limbaj pe potrivă: „Dragule drag, iți mulțumesc pentru zilele cind m-ai așteptat cu răbdare și află că în mine a inceput să se aprindă, ca o mare vilvătaie, o iubire puternică... A venit timpul visurilor mele, cind pe tine te cred un bărbat foarte mare, in stare de orice!"

Aflat, cu acest prim volum al romanului discutat aci, într-o proximitate convenabilă cu literatura lui Mazilu și Băieșu, Nicolae Calomfirescu va trebui să treacă, la apariția celui de al doilea volum, proba construcției epice. Mozaicul epic, cu bune pagini ironice, care este deocamdată **Septembrie** îl recomandă, oricum, interesului criticii.

Lucian ALEXIU

Poetul PETRU ILIEȘU

cenaclu

Ședința de lucru din 2 noiembrie a cenaclului Asociației scriitorilor din Timișoara și al revistei „ORIZONT" i-a prilejuit poetului **Petru Ilieșu** o fructuoasă confruntare cu cititorii. Lectura amplului său poem, **Duminecă de la 4 la șase, domnișoara Elvira,** a suscitat numeroase și foarte pertinente opinii. Referatul de profunzime al criticului **Marcel Pop Corniș,** luările de cuvînt ale criticilor **C. Ungureanu, Crișu Dascălu** (conducătorul acestei ședințe) **M. Odangiu, Ioana Rauschan,** precum și intervențiile lui **Gh. Secheșan, V. Drumeș, M. Chelba** au subliniat autenticitatea vocației poetice a tinărului autor, aflat in pragul celei de-a patra apariții editoriale.

Analize aplicate au relevat numeroasele calități ale textului prezentat: buna stăpînire a instrumentelor și culturii poetice, sensibilitatea de excepție, personalitatea vocii, elaborarea atentă a construcției poematice. Poetului i s-au recomandat, in discuții, potențarea dramatismului, evitarea unei anume monotonii și a unor lungimi.

In ședința din 9 noiembrie va citi proză **Horia Ungureanu.** Referent – Florin **Bănescu.**

I. P.

Eugen Evu

ZARAND DE AUR

Zarand de aur, prefirat în fumuri
și-n aburii colinelor rotunde
Cu aur strigă soarele pe drumuri
și piatra-n rîu cu aur îi răspunde.
Respiri în aer aur și zvonește
Cu prunii dați în plîns de primăvară
Freatic fluviul auriu ce crește
Prin sîmburii din miezul cald de țară.
Aur în grai și-n doine și pe buze
Foșnește aur, în cuvînt și-n pleoape
și-n tulnice culcate-n cucuruze
Știuleții aur dulce dau să-ngroape.
Cu aur spun, la para răsuflării,
Poemul meu, să picure prin munți,
Schimbat în aur cu sudoarea mierii
și-n aurul broboanelor, pe frunți...

MOTIVE DE OCTOMBRIE

Cad stelele în iarbă ca merele coapte
În țara Hațegului, pe miriști de lapte,
Cuțite de miere viscolită pe Strei...
Cad stelele-n iarba nunțiților mei..
Trufașe inscripții romane, sub lună,
Sate de piatră le scot la lumină.
În apele clare exilate-n fîntîni.
Cad stele, rămîne lumină pe mîini.
Pînze freatice, așternuturi de mire,
Brusc desfrunzite-n văzduhul setos:
Cad stele prin străbune cimitire
Atrase de luceafărul de os.
Cuvinte de piatră sfîșiind depărtarea
între piatră și pasăre e un spațiu flămînd
între suflet și tîmple-i genunchi luminînd
Sufletul, zarea...

METAFORĂ PE STREI

Metaforă de seară ploioasă
Plopii răsfring cozi de păuni licărind
în vitrinele cerului, antene parabolice
cu ochii visătorului melancolic arborați.
Sertarele toamnei sîni fabuloși pe coline
ugere vegetale, ciorchini ai turmelor grele;
Nu te sfiești să iei în brațe rîul istoric
în care foșnetul verde al timpului
se revarsă din ulcioare gigantice cu lumină
dacă scrutezi mai adîncul din ea intunericul cald
desfoaie pe țărm curcubeie tinere...

ROI DE IZVOARE

Ei sînt aici, în tine și în mine,
Simt uneori cum carnea mi-e mai grea
De parcă locuiește oarecine
În carnea mea și-n răsuflarea mea.
Simțim ca rîurile, vara,-n soare,
În ființa noastră, roiul de izvoare.

Ioan Evu

SOLEDAD

Vrafuri de poeme frunzărite
de vîntul grăbit-același vînt
sub care-am întins la uscat
scutecele ponosite ale zilei,
același vînt ce umflă
pînza drapelelor.
Neștiutor de caligrafii, el nu citește
semnele cu care are mîna tremurîndă incrustează Pergamentul.
Adio, poeme neterminate!
În fiecare noapte
car în spate cîte un sac plin
de osemintele voastre,
poate cîndva să recompun scheletul
unei păsări dispărute demult,
cînd însuși vîntul
era aerul cutremurat
de bătaia aripii ei uriașe...
Adio, poeme
scrise la flacăra pîlpîitoare
a lămpii în casa plutitoare pe rîu
ca un sicriu
abandonat în apele Styxului...

AVACUM

Smulge-mi și aripa asta, lasă-mă ciung,
frînge-mi lumina de fulger din oase –
nu vreau să mai văd, lasă-mă orb, îmi ajung
aceste din lume tristeți bucuroase...
Ia-mi ce mi-ai dat căci mi-a fost îndeajuns
și scut și blazoane – armele tale...
Bucură-te, bucură-te, eu am să fiu
cel mai frumos mort fără zale!

VIOLONCEL CĂZUT

Fiară în somn – orașul
trîntit pe spate la umbra Colinei
și noi atîrnați de blana lui
deasupra Oceanului...
Vin cuirasatele, vin ursitoarele
marilor dezastre;
barca noastră, iat-o pe jumătate-n nisip,
ca o străveche îndoială – barca
noastră din tînăr lemn de cedru...
Tineri și noi cu dinții puternici
gata să sfarme gresia
bătrînelor cuvinte,
tineri și totuși visînd
sîmburele de lapte al astrei.
Cine, cu fierul înroșit în flacăra primordială
ne-a incrustat în carne
semnul acesta de pasăre
ce nu-și mai află odihnă în vreun cîntec?
Întreb acum, cînd e tîrziu și mie îmi scapă
din mîini violoncelul de iarbă...

AER TÎRZIU

Era acolo
un văzduh zdrențuit atîrnînd de
subțirea streașină a lumii –
trăgeau de el cuvinte cu dinți
din toate părțile
și deodată, cuvinte cu dinți,
înfometate.
Opriți-vă! le imploram plîngînd;
parcă murisem
de un veac și din trupul meu
creșteau alte cuvinte,
cu și mai strașnici dinți.
Din pieptul meu creșteau
cuvinte de oțel să mă răzbune.

Valeriu T. Perianu

POPASURI

Privesc
spre frumusețile de jar,
fără tăgadă de suflet în cuvinte
îmi prăvălesc chipul în văpăi lacome
de soare,
filtrînd în fire de chihlimbar
trecerile,
spre țărmuri nemărginite.
Din tomnatice vaduri
ascunse-n culorile prăbușite avan,
nebănuitele doruri încearcă să prindă
depărtările căutării
Și nălbind fără pricină glasuri
scapără prelung în așteptări
taina zilei... în popasuri...

PASTORALA

În oglinda de azur
peisagii de-mpliniri
ies din neuitare,
urcînd suflet nou
și pur

Ca un poem luminos
purtat pe umerii timpului,
ramuri și flori se-ntind
luminate de-nălțimi
fără margini.

Porți deschise de vise,
renașteri spre lume,
lansează în zări celeste,
taina vremii
la ferestre...

ANI DE PACE

Rod de pace-n viață anii
Stau prezență-n auroră
Înflorind înalt platanii
Scena zării-n alba floră.
Ca-n portretul din oglindă
Înălbesc în fastul tainic,
Frăgezimi pe-aripi să prindă
Pas de om, în lume falnic.
Din lumini cuvînt să facă
Cu aprinderea din tîmplă,
Ca o piatră neopacă

Să răsfrîngă ce se-ntîmplă
Că în casă zori nu plîng
Ca-n furtuna de durere,
În culcuș de zări să strîng
Calda păcii mîngîiere...

Cu poetul ROMULUS VULPESCU

(Urmare din pag. 1)

tației și-a murmurului interior rămîne o experiență rară; șoapta de iubire, metafora frunzei, „icoana stelei ce-a murit" nu pot fi răcnite în piață. Majoritatea nu mai poate fi atrasă decît prin formele spectaculare, oamenii tind a deveni „ascultători", pentru că foarte puțini știu (sau vor să-nvețe) a citi poezia.

– De ce?

– Pentru că-n poezie cuvîntul – a cărui intonare interioară trebuie să fie particulară și să depindă de individ – cuvîntul declanșează muzica. Pentru cei mai mulți, textul e o palidă partitură, o înșiruire de semne dintr-un cod cunoscut teoretic, dar pe care șovăie să-l instrumenteze, lectura părînd insuficientă. Înlesnirile tehnicii au lenevit și gîndirea. Or, plăcerea intelectuală stă și-n efortul superior al găsirii soluțiilor de „descifrare"; desfătarea estetică este mișcare cerebrală. Din comoditate – așa cum elevii chiulangii substituie lecturii marilor opere adaptări cinematografice – destui „foști cititori" au nevoie de ajutorul unui interpret: actor sau cîntăreț. Poezia cîntată face, poate, un mare serviciu poeților (introducîndu-i sau readucîndu-i în circuitul de „consum"), dar un mare, mă tem, deserviciu poeziei (ca bun artistic specific fiecăruia). Purtați pe aripile muzicii sau pe undele glasului recitator, cititorii abandonează gimnastica individuală a minții, cea care păstrează suplețea intelectuală, refuză contactul direct și personal cu „descifrarea" (care nu e cerută de cine-știe-ce abominabil „hermetism" al unor texte în **trobar clus,** ci de meandrele explorării sinelui ale cărui disponibilități sunt „trezite" de lectura versurilor). Dar arta cere nu numai propensiune spre delectare estetică, aspirație nebuloasă spre „frumos", ci instruire, educație, pregătire temeinică pentru a fi receptată la parametrii reali ai valorilor ei multiple, cele statuate de talentul creatorului. Nu întîmplător în locuri de străveche și de rafinată civilizație (aria sino-niponă) existau adevărate școli de poezie – în sensul de instituție în care se inculca disciplina metaforei): nici un slujbaș al statului nu putea fi angajat în administrație dacă nu deprindea regulile de compunere și de descifrare a poeziei. Idealul ar fi ca toti cititorii (și nu numai cei de poezie) să fie „profesioniști" ai lecturii, adică să se antreneze permanent în această dificilă dar plină de bucurii spirituale „profesie de credință" a oamenilor dornici de satisfacții estetice.

– Dar cine spune că numai unii, marii poeți, ar avea privilegiul metaforei?

– Metafora e într-adevăr un privilegiu, pentru că este o asumare a revelației. E drept că oricine poate face – accidental – o metaforă; la copiii în vîrstă încă fragedă este monedă curentă. Dar metafora profesionistului e revelație controlată de rațiune, e „accident" provocat, pregătit de acumulări conștiente. Literatura e o știință în care, ca să te menții, inveți pînă la moarte și rezolvi zilnic ecuațiile îndoielii. Un matematician învață o viață ca să afle ce este matematica...

– Credeți în autorul anonim de astăzi?

– Numai teoretic. Dar cred cu tărie în cei cîțiva rapsozi cu identitate, intrați prin accident istoric în anonimat, și care au compus capodoperele poeziei noastre populare (**Miorița, Manole, Ciobanul care și-a pierdut oile** etc.), unicate în literatura lumii. Poporul n-a fost decît un purtător, a trecut-o din gură-n gură, dar numai **un singur** creator a compus-o, a „scris-o", ea este drama unui singur bard. Ceilalți au transmis-o doar, au transmis ce-au reținut și-au „uitat" instinctiv ce era de prisos, înlocuind, dar tot grație cîte unui poet ulterior întîmplat printre numeroșii „purtători de cuvînt", completînd ce nu se mai ținea minte. **Miorița** nu este o operă colectivă, după cum nici **Hamlet** nu este rezultatul colaborării unui grup de dramaturgi elizabethani, chiar dacă admitem că Shakespeare ar putea fi numai un nume de împrumut. În spatele oricărei identitți (contestabile sau pierdută în anonimatul unui pseudonim) există o personalitate unică, inconfundabilă.

– Sînteți înrobit literaturii sau vieții?

– Parcă m-ați întreba dacă-mi place să respir ori mă abțin! Vieții, că n-am încotro, om fiind... Cît despre literatura pe care-o prefer în calitate de cititor („profesionist"), constat că, de multă vreme nu mă mai atrage literatura de ficțiune: citesc, mai ales, literatură istorică (latină: Tacit, Suetoniu), jurnale, amintiri, sinteze și reconstituiri de epoci etc. Poezie și teatru (bineînțeles), dar lectura asta e un viciu: de formație...

– Și pentru că sînteți și autorul volumului de proză și de teatru EXERCIȚII DE STIL, volum încă nereeditat, apărut nu numai în țară, în 1967, ci și în Franța, în 1969, spuneți-mi, cititorul dar și scriitorul din dumneavoastră ce proză preferă?

– Ce proză de ficțiune? Și cea de tip clasic, dar și cea modernă; altfel spus, rămîn eclectic în gusturi, deschis calității în orice haină convingătoare, în orice ipostază narativă, curios fiind de modalitățile creatoare ale oricărui confrate. Ca scriitor însă, mă simt incapabil a scrie proză de tip realist clasic, proza de retranscriere – fie ea și reflectată, decantată, transfigurată – a realității. O prefer pe cea de ficțiune „pură", în care te simți demiurg, inventator de lumi (al lumilor **tale,** pe care le populezi cu personajele **tale,** înzestrîndu-le **tu** cu însușiri, croindu-le **tu** destinele). Nu utilizez nume proprii (care particularizează), evit precizările de spațiu și de timp (care circumscriu), încerc să dau „identitate" estetică acelui loc nenumit, neprecizat, **topos atopos...** În fond, abolind un anumit tip de convenție – cel al realității nemediate – îi substitui altul, cel al unei irealități probabile, chiar dacă imposibile: absurdul (care nu este o anomalie, o excrescență a normei, ci o componentă, o stare a tuturor straturilor realității perceptibile).

– Dar latura absurdă poate aluneca repede în fantastic...

– Fantasticul este chiar starea de grație a realității, o stare de absolut. Lumea ficțiunii mele fiind un perpetuu joc de oglinzi (**între** oglinzi, **în** oglinzi, **dincolo** de oglinzi), o imagine se multiplică și se răsfrînge la infinit (și spre „cel mare" și spre „cel mic") și astfel capătă autonomie. Tot acest univers e în nișcare, raporturile se schimbă permanent, proporțiile se devalorizează spre a se re-valoriza după o geometrie variabilă: a cristalelor poliedrale, care sunt monale și simboluri ale cosmosului. Imaginea proiectează o simultaneitate de ipostaze, dar ciclul nu se-nchide niciodată, motorul lui fiind o veșnică substituire a ceea ce tebuie să se oglindească prin ceea ce se oglindește: ca într-o geneză **à rebours,** în care nașterea ți-e contemplată de vehea ta moarte...

– Ce rol acordați eposului?

– Deși nu scriu proză cu „epos" (în sensul evenimențial), firește că și-n proza mea se „întîmplă" ceva, n-avem de-a face doar cu o simplă înșiruire de idei-teză. Dar practic, în primul rînd, o proză a cuvîntului și-a asumării lui (risc, responsabilitate). Nu aștern pe hîrtie nici un rînd de ficțiune pînă ce n-am „scris în minte", pînă la virgulă, tot textul, pe care, apoi, urmează să-l „copiez pe curat", transcriind ceea ce pot citi pe ecranul „ochiului interior". Altminteri, șovăiala în a alege cuvîntul propriu (după „calul, pușca și nevasta", „proprietatea" cuvîntului e cea mai frumoasă achiziție a omului, cel de-al patrulea mușchetar din cei... trei), cuvintele fiind foarte independente, dornice de autonomie, de acuplări bizare, uneori monstruoase, născătoare de metaforă, această ezitare – dacă alegerea n-ar fi fost făcută încă dinainte, la elaborarea mintală – mă poate deruta din povestea **asta,** împingîndu-mă în necunoscutul – fermecător, probabil – al **altei** întîmplări..

–Apropo de cuvînt...

– Apropo de cuvînt, visul meu – în proză – este să mă exprim (dar, vai! mi-e teamă că reușesc rar), să mă exprim economic: în substantive și în verbe – coduri care desemnează stări de repaos și stări de mișcare: din ele se poate construi o lume (și una de ficțuine), pentru că sunt esențe. Atributul și complementul sunt comentarii declanșate de stările fundamentale. Cînd ai un subiect în acțiune obiectivă, adjectivarea – cel puțin, la prima vedere – e de prisos. Dar arta scriitorului e arta convertirii prisosului în necesar (estetic). Este, prin urmare, și măestria de-a masca atributul și complementul, spre-a nu strica unitatea exprimării celor două stări sintetice. Adjectivul (și adverbul), inabil plasat în text, anulează autonomia cititorului de-a gîndi creator și de-a participa activ la receptare. Asta făcea marele **prozator I. L. Caragiale** în scrisul lui: „ascundea" adjective și adverbe, realizînd fabuloase pagini de epică pură. La el, topica e regină: nu poți schimba locul nici unui cuvînt (să post-pui, de pildă, un adjectiv pre-pus de el unui substantiv – proba prin 9 a exactității construcției). Strici edificiul perfect ordonat al frazei. El nu utiliza „cărămizi" sau „unități modulare", care sunt interșanjabile pentru că turnate în forme de serie, ci pietre „cioplite" de mînă, bucată cu bucată, și numerotate ca să nu le-ncurci locul. Topica lui e precisă ca arhitectonica unui castel medieval: cînd se mai vindea cîte unul americanilor cu dare-de-mînă, cumpărătorul, ca să-l transporte peste ocean, îl demonta piatră cu piatră și le numerota, ca să-l poată reface întocmai...

– Ce este miraculos în creație?

– Putința de-a construi în deplină libertate a spiritului. Nu atît impulsul cerator, instinctul durării în durată (durarea însemnînd edificarea ce rezistă în timp), cît meșteșugul realizării, care e individual și inimitabil, probitatea lucrului, aspirația la desăvîrșire. Deși, după desfacerea schelelor, numai păsările cerului mai puteau vedea dantelăria de piatră cu care era împodobită „fleșa" catedralei, pietrarii anonimi finisau fiecare petală: poate se gîndeau la ochiul „în virgin triunghi tăiat spre lume", cum îl numește poetul... În dăruirea meșteșugului stă jertfa ascunsă pe care trebuie s-o cuprindă în sine opera de artă. Mitul lui Manole nu propune – pentru ca opera să trăiască – zidirea Anei. În acest mit al creației, jertfa este Manole – nu pentru că moare la sfîrșit, ci pentru că pe sine se zidește în opera finită. Nu domnitorul, care doboară schela, este instrumentul destinului, ci zidirea chiar, opera de artă. Desăvîrșirea îl face pe Manole inutil în plan practic, ridicîndu-l la egalitate cu demiurgul. Cînd a atins desăvîrșirea – finind opul, lucrarea – creatorului „i-a sunat ceasul" (moartea biologică): dar sunetul răsună în nemurire, opera fiind viața. Cum desăvîrșirea este un ideal la care se poate (și trebuie) să se aspire, deși nu poate fi atins, drama desăvîrșirii, itinerarul care trebuie parcurs pînă la ea, este creația. Miracolul creației este eterna ei mișcare spre desăvîrșirea intangibilă, potențialul permanent de viață. Absolutul, în acest sens, înseamnă moarte.

– Care este azi relația artistului cu opera de artă?

– Mă tem că odată cu abolirea Evului mediu a dispărut și spiritul de breaslă: s-au desființat examenele de calfă, de lucrător, de maestru. A dispărut, odată cu un anumit fel de implicare în operă, o anume responsabilitate fată de lucrul bine făcut, și disponibilitatea artistului față de „mai bine", emulația cu sine însuși. Astăzi, e-adevărat, artistul e dispus a plăti cu viața (proprie), dar nu mai e preocupat și de **cum** (își construiește opera), deci, de viața operei, cauțiunea existenței sale de creator. Substituie creației alte categorii – stimabile, dar în afara sferei stricte a creației — făcînd para-arta cu teză.

– Îi înțelegeți pe scriitorii care lucrează pe-o pagină zile întregi?

– Auzi întrebare! Altfel nici nu se poate: pentru că scrisul e Satană îmbrăcată în piele de înger! Și pîn-ajunge-un păcătos de scîrța-scîrța să convingă un înger să-și lepede...

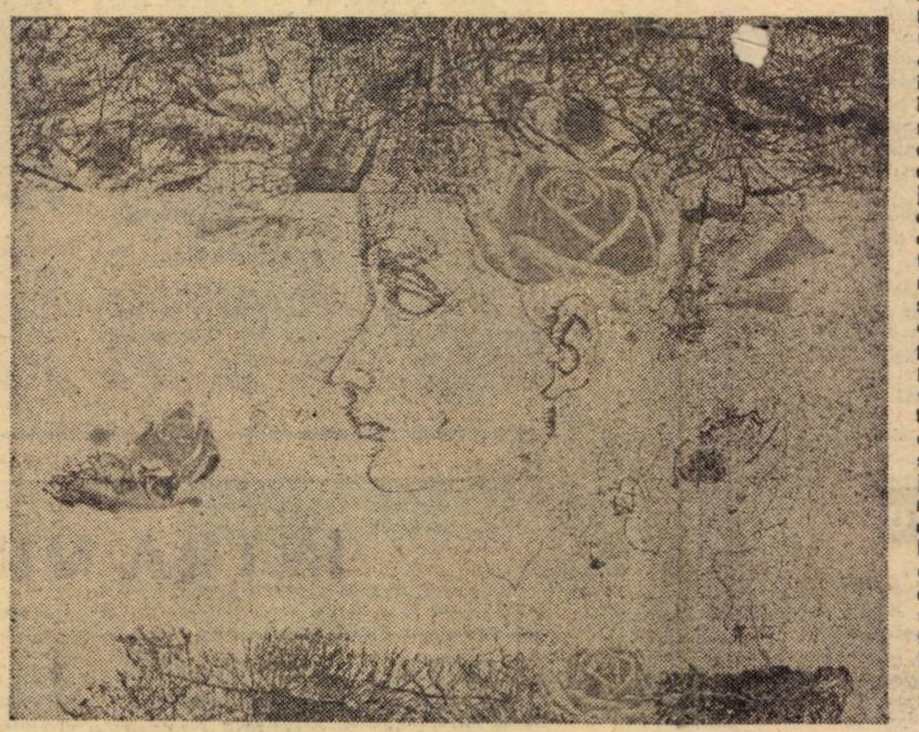

UMANISMUL SOCIALIST – PROGRAM DE AFIRMARE MULTILATERALĂ A PERSONALITĂȚII

(Urmare din pag. 1)

Valorile umanului sînt ale ființării. Ele, pogorîte din cerul teoriilor mari, din splendidul și sterilul speculativism, concură la împlinirea socială a omului; doar astfel valorile idealizate de societate devin valori concrete, reale, viabile și se împlinesc prin personalitate iar valoarea – necesitate devine necesitate satisfăcută. Neapărat însă, satisfacerea nevoilor se convertește în crearea de noi necesități, permanentizînd tensiunea dintre **a avea** și **a fi.** Activizarea conștientă a propriei capacități extinde necontenit lumea internă a nevoilor, încorporînd necesitatea de muncă creatoare, multilateralitate, participare, perspective etc.

Dorita consonanță între nivelul și calitatea pregătirii politice și formarea comportamentului practic indică activizarea resorturilor psihosociale; motivația este atît **nomologică** (rațională) cît **și psihologică (pasională).** Cum, conportamental, indivizii sînt purtătorii acestor prefaceri, tensiunea „interiorizării" normelor, devenind valori concrete, trăite, manifeste cotidian, excluzînd duplicitatea morală se realizează în practica raporturilor interumane. Instituirea ordinii sociale socialiste este fapt politic și etic în egală măsură; **eticul devine scop al politicului.** Nou proiect social, socialismul este vital interesat în a fructifica creativitatea socială și individuală; „ceea ce este", prefăcut și depășit, permite înflorirea virtualităților și afirmarea valorilor. **Spiritul revoluționar** este, de altminteri, indisociabil de prefacere și critică. El vizează **nu menținerea unui dat social** ci devenirea neîntreruptă, în sensul perfectibilității continui, prefigurînd un tip ideal de om și personalitate. Lîngă valorile fundamentale ale personalității (de obligativitate generală, cu specificitate în socialism) există cele personale, individuale. Evident, primele, motivațional și funcțional sînt diriguitoare, rangul lor este cel de valori fundamentale; esențialitatea lor pentru raporturile sociale noi le conferă rol central în strategia educațională. Cum forjarea omului nou ca proiect de acțiune nu e o condiție prealabilă instaurării socialismului ci se întemeiază pe practica socială a edificării noii societăți, omul concret, viu, real, perfectibil se construiește printr-un proces complex și contradictoriu.

Progresul economic și cel social au ca efect în ordine culturală diferențierea și diversificarea polivalentă a oamenilor-personalități. **Personalitatea ca sistem integrator superior** (Ioan Grigoraș). reușind fixarea trăsăturilor dar și valorizarea lor refuză tocmai standardizarea, monocultura; luminată de multă conștiință de sine, ea nu rămîne un deziderat orgolios clamat ci este **un proces,** principiul multilateralității funcționînd atît pe plan social-colectiv cît și uman-individual. **Scopul vieții e veșnic suiș către personalitate – scria D. Gusti** (Sociologia militans, 1935). **Personalitatea creatoare de valori rămîne valoare etică supremă** iar progresul, se știe, nu se realizează fără progres interior. Personalitatea-posibilitate **se** concretizează prin personalizare.

Valeriu Armeanu

ACEL AMESTEC AL ZORILOR

O ploaie de gelatină
își spînzură gîtleju-n arțar;
o, pajiște, o, regi,
un veac mutilat
pe nupțiale fervori,
apoi acele erupții de dogme
pe un solstițiu abandonat,
unde se închega faima laptelui
de cucută...
Iată, te iert,
mai ești încă un plîns suspendat
sau pacea altui liman,
unde pești cu branhii de sticlă
fac blazonul unor prelați.
Extremă farsă.
Reluăm confuze povești
sub straja plumbilor
și-a felinarelor;
prin suplicii același polen
aduse pașii profetului
la un hotar de focuri verzi...
Și cît de reavăn
îmi păru gustul
pe care îl avură soldații
și cît am crezut
în acel amestec al zorilor.

LA INTERSECȚII DE ASTRE

E un răsărit tăinuit,
ei, da, acest răsărit
într-o deformare fără răgaz,
unde supura viscul orașelor
aidoma unor acre fetișuri
aduse de pribegii,
apoi acele grimase de mucegai
în aorta rîului,
resturi menajere
lîngă resturi de cîntec
pe străzi, pe mari artere de negoție,
unde limba clopotului se lichefiază
la trecerea nopții...
Prin piețe, aceiași solzi de plătică
au încremenit în extaz,
(în cange, urechea zeului
și mirosul florilor de ienupăr)
castilii arse de strigăt;
tu știi tot ce se petrece
cu euphoria trecerii
între oglinzi,
forma frigului și forma tăcerii,
mari roade ale neantului
sîngerînd
ca niște fermenți de azbest
la intersecții de astre.

MICI PĂSĂRI GALBENE

E încă iarnă,
pe sloiuri se-nfiripă scalpul morții,
iar piroga face umbre verzi
într-o liniște de sidef,
arareori, mici păsări galbene
plăsmuiau în amnar
flacăra sub care
ne ținurăm pașii.
Și de unde veneau acei cai
cu copitele sparte de ger?
Parcă le creșteau cei duși
din spate!...
Mult însă, după aceea,
ne vom regăsi în convulsii
ori în torenți,
pe canale de fugă,
așa încît, trupul ierbii
va fi despicat pînă la os
de cuvînt,
ca și taurii
ce-au călcat lumina-n picioare
și-au fost bătuți cu vergile
peste coarne.

DUPĂ PLOAIE

Totul îmi păru atît de vorace,
mai vorace decît masca de putregai
a sinoadelor...
Omizi de culoarea migdalei
scormonesc în ornice
pojarul acelorași întrebări,
(sarcasmul și vicariatul seducției
într-un bazar de iluzii)
havuze, capricii, un căpăstru de cal,
o, și povîrnișurile memoriei
tatuate de bravuri,
de erori
ce condiționează
respirația demiurgului.
Din nou absența plasmei
pe arcușe, pe parapete,
ori pe rășini,
din nou stupoarea și greața
față-n față cu singurătatea,
ce-au înviorat mari prorociri
după ploaie.

Miron Țic

FIECARE SECUNDĂ

Țăranii sînt frații mei
Și eu sînt fratele lor mai mic
Iarba e privirea bună a pămîntului
Pîinea e cinstea mesei
În timp ce liniștea
Cîștigă noi întinderi pe suprafața
dreaptă a timpului.
Fiecare secundă se umple
De istoria tricolorului
Din pieptul meu strigă poezia
Zilei și a nopții
Țăranii mă țin de braț
Și mă conduc în casele lor
Cu geamuri de rouă
Și pereți de iederă.

TRENUL

Trenul mă duce departe
Șuieră lung pe lîngă
Holde de porumb
Țăranii-și scot pălăriile
Învechite de transpirație
Și le rotesc pe deasupra capului
Pentru a cîștiga puțină umbră.
De la geamuri
Multe mîini le transmit
Stăruitoare saluturi.

ZIUA ÎNGĂLBENEȘTE ALEI

Aud cum plouă peste casă,
Și tu nu-mi răspunzi la sărut,
E seară și teii își varsă,
Mirosu-n amurgul pierdut.

Aș vrea ca aceste încăperi de clipe
Să-mi fie pereți împodobiți cu narcise,
Verdele iederii să se-nfiripe,
În curgeri albastre de manuscrise.

Mai aștept, mai aștept pînă cînd
Ziua îngălbenește alei,
Se-aud cocorii trecînd-luminînd
Sau sînt pașii acelei mult așteptate femei.

Teohar Mihadaș

CÎNTECUL-NĂLUCĂ

Tot zăbovind la vaduri cu-ntunecate vămi,
Înfășurat în vîntul ce-mi ține de vestminte,
Depun umilă fața, peste țărînă, să-mi
Îngîn, precum un cîntec, aducerea-ți aminte.

Năluca-acelui cîntec a ta nălucă-i oare?!

Ochii-nstelarea toată a plîngeri o cuprind.

Sufletul, răni de ceară, cerul însuși fiind,

Implor străina oră-n netimp să mă coboare.

SĂRUTUL ȚĂRÎNII

Acum cînd depărtarea genune-i între noi
Iar peste ea cad aștri și-ntunecate ploi,
Un cîntec ești, doar cîntec, săgetător trecînd:
Dulce răcoare orei și hieratic gînd.
În nendurata seară, pe strune de vioară
Șoptite, mă adulmeci adînc, pînă-n izvoară,
Încît țărîna toată, cu arhetipu-i mistic,
Sărut îmi e, din buzele tale, euharistic.

OCHII

Din ce ocult lăcaș de rugă și
Ocnițe lui... privesc spre mine ochii?
Runice vetre-n cearcăn de leșii,
Inele saturnale, denii, sau
Nimburi tremurătoare de cenușă...
Amiezi întru osîndă să mă lau.

DULCEA NENDURARE

Cortegii trec, prin rănile deschise
-N memorie ca oazele-n deșert.
Stau ghemuit sub ele ca Ulyse
De singur, și nu-i chip ca să mă iert.

Numai tăcere... Iar ninsoarea,-ntruna,
Lințoliile asupra ei întinde.
Apă mi-e lacrima și nodu-n gît merinde:
Pe drumurile toate, moarte-n noi,
Bîntuie luna.

Portrete sentimentale

Despre Vasile Pintea

Va trebui să fim recunoscători generației lui Vasile Pintea, celor care, după marii întemeietori ai artelor frumoase pe aceste locuri, un Romul Ladea, Aurel Ciupe, Catul Bogdan, Iulius Podlipny, Ioachim Miloia, și alți cîțiva, au venit, la zece ani după război aici și au devenit întemeietorii de ai doilea, dar primii, în noua artă ce se instaura și în noul climat artistic din Vestul țării. Absolvenți ai Clujului, ai Bucureștilor, ei înșiși elevi ai unor maeștri impuși între cele două războaie, studiul și institutul le-au dat și marea pildă și harul înaintașilor, dar și grandilocvența sau schemele dogmatice proletcultiste ale epocii. Împinși și siliți de propriul lor zel creator să ia de grabă și frontal viața în piept, cum se spune, ei, Victor Gaga, Vasile Pintea, Romul Nuțiu, Eugenia Dumitrașcu, soții Leon și Xenia Vreme, Aurel Breilean, regretatul Gilcu Marion, Virginia Baz Baroiu, Petru Jecza, Lidia Ciolac, Gabriel Popa, Sofia Krizsanovska, Kremper Hildegard, Iulia Dinescu, Constantin Flondor, Octavian Maxim, Ion Sulea-Gorj, Gabriel Kazinczy, Dumitru Pălălău, Zoltán Molnár, la rîndul lor, dascăli ai școlii de artă, ai noului institut de arte frumoase, ce se creau, pedagogi activi și artiști activi, arta lor impunîndu-se odată cu propria lor dezvoltare umană, profesională, lepădîndu-și pe drum reminiscențele unor mode ale anilor vechi, înnoindu-și uneltele artistice, aspirînd la impunerea artei lor. Va trebui să le fim recunoscători acestor întemeietori și dascăli de școală nouă chiar și pentru climatul pregătit de arta lor, cu înălțările, căderile, șansele sau neșansele lor, climat care a deschis însă afluxul și apetitul nestins al generației de azi, mai tinere, ce o urmează și care le-a preluat experiența, elanul, îndărătnicia și chiar eșecurile, pornind de la ele, și înălțîndu-și apoi propriul lor edificiu artistic, căutările novatoare.

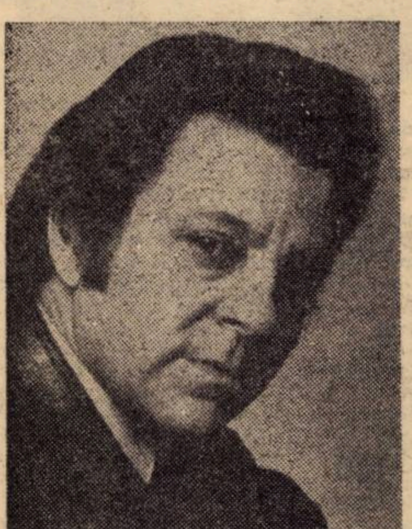

Între acei tineri plasticieni descinși aici acum un sfert de veac se găsea și Vasile Pintea. Educat la pictura monumentală, a timpului, ca și ceilalți confrați ai săi, el lucra pe mari suprafețe, cu gesticulația patetică și grandilocventă din acea vreme, din care nu lipseau însă gravitatea meditației plastice și o știință a desenului și compoziției, ca și puterea deplină a culorii. Nu vom ști niciodată cum s-a făcut trecerea, abia perceptibilă, a pictorului Pintea spre gravorul și desenatorul Pintea. Un fapt este însă sigur. Că izbînzile sale artistice în acest nou gen, între care se înscrie și expoziția de față, au apărut doar în urma unui travaliu exemplar și bătăios, a unei istovitoare obsesii, axate pe tentativa unui zbor al imaginației, prin deschiderea, în spațiul realității, a unor cascade ale visului liric și uneori fantast. Și toate acestea traduse grafic cu o remarcabilă acuratețe tehnică și o fantezie nesecată.

Căci la puțini artiști din generația lui Vasile Pintea am descoperit o asemenea înlănțuire între har, crez estetic și devotament, puse în actul facerii artistice, toate realizîndu-se într-o unire aproape fără respiro și fără pauze de prisos, într-un tot coerent și impunător.

Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 6)

Cu poetul Dorian Grozdan, la 70 de ani

– Au trecut mai bine de 55 de ani de cind aţi părăsit satul natal şi v-aţi stabilit la oraş dar nici o clipă n-aţi incetat să fiţi un „rural", cu toate tendinţele evidente de modernism. De aceea vă intreb: ce a insemnat pentru poetul Birzavei „oamenii şi locurile din Caraşul natal?".

– „Nu ştiu alţii cum sint – cum ar fi zis nemuritorul Ion Creangă, – dar eu, cind mă gindesc la locurile copilăriei, „la satul de pe malul Birzavei", la „oamenii şi locurile din Căraş" cum ar fi zis Virgil Birou, „parcă-mi saltă şi acum inima de bucurie". In poezia „Intoarceri pe ogoare", publicată in volumul „Porţi inchise". încă in 1942, am exprimat clar ce a insemnat pentru mine oraşul cu porţile inchise şi dorul pentru ce a fost şi nu mai este.

– S-au implinit 47 de ani de la debutul dv. editorial „Brazde pägine", (Editura Luceafărul, 1935, director Aurel Cosma). Ce amintiri păstraţi acestui moment?

– Apariţia primului meu volum de poezii „Brazde pägine", intr-o editură – lucru rar pe vremea aceea – a provocat discuţii contradictorii, discuţii care continuă şi azi. Unii afirmă că aş semăna cu Bacovia, alţii, cu Aron Cotruş, unii m-au numit poet bolovănos, alţii poet al Birzavei. Cornel Ungureanu in prefaţa la ultimul meu volum „Anotimpuri aprinse", scrie că aş fi „puternic implicat in devenirea literară a Banatului" iar mai recent intr-un articol din revista „Saptămina", Dan Mutaşcu scrie că „bănăţeanul Dorian Grozdan este un nostalgic". Iată, deci, peste ani, păreri şi păreri. Eu cred că am rămas acelaşi nostalgic, bolovănos, legat de glia acestui pămint, pe care-ncerc incă să-l cint. Şi mai cred in ce a spus Dr. Cornel Grofşoreanu in Revista Institutului Social Banat Crişana, in 1942, că „Grozdan este cintăreţul toamnei, al amurgului, al plinsului şi al lacrămilor... care induioşează..."

– O altă faţetă a talentului, a pasiunii pentru cultură a fost dramaturgia. Intre anii 1930–36 aţi publicat multe piese de teatru. Ce teme aveau, ce scop aţi urmărit publicindu-le şi unde au fost jucate?

– Incă de pe băncile şcolii am publicat la Editura „Anca", din Cluj, mai multe piese scurte, cu subiecte din lumea satului de atunci, notari, preoţi, invăţători, ţărani etc. biciuind unele moravuri ale vremii. Piesele au fost jucate mai ales in Ardeal şi Banat şi s-au bucurat de mare succes. Ba unele au ajuns şi in Oltenia. Actorul George Lungoci, de la Teatrul Naţional din Timişoara, cind l-am cunoscut, mi-a mărturisit că el s-a făcut artist jucind in piesele mele şi azi mai reţine roluri, eroi, pe care eu i-am şi uitat demult.

– Aţi făcut parte din „Gruparea invăţătorilor scriitori" din România. Vorbiţi-ne despre ea...

– Această Grupare a avut, să zic aşa, un rol mai mult istoric decit literar, mulţi dintre membrii ei fiind scriitori recunoscuţi, de certă valoare ca: B. Iordan, Vasile Netea, V. Copilu-Cheatră, Octav Sargeţiu etc. Gruparea a luat fiinţă in perioada cind ţara era cu hotarele sfirtecate şi deviza noastră era „Al nostru e Ardealul!" La şezătorile ţinute la Ateneul din Bucureşti, la Iaşi, Galaţi, Cimpulung, Ploieşti, Craiova, Lugoj, Timişoara, Arad etc. sălile teatrelor au fost neincăpătoare şi entuziasmul de nedeschis. Noi am intreţinut o atmosferă caldă, o flacără pentru reintregirea hotarelor sfirtecate...

– Ca un omagiu adus bunului dv. prieten Romul Ladea aţi scris cartea „Romul Ladea şi lumea lui cuprinzătoare" (premiată de Asoc. scriitorilor). Evocaţi in citeva cuvinte personalitatea acestui reprezentativ fiu al Banatalui.

– După părerea mea, Ladea nici azi nu este destul de cunoscut, deşi in multe oraşe ale ţării stau mărturie monumentele făcute de el. Recent, fiica lui Agârbiceanu, in faţa monumentului tatălui ei, realizat de Ladea, a afirmat că Ladea este unul din cei mai mari artişti plastici de la noi.

In volumul „Stăpinul soarelui", apărut la „Facla", Mircea Şerbănescu deschide cartea cu nuvela „Adevărata culoare a sufletului" in care eroul este chiar Ladea, punindu-i drept motto declaraţia marelui sculptor: „ar fi sărăcia cea mai ruşinoasă să imprumut inimă de la alţii cind am acasă la mine atita bogăţie". Acesta era Ladea şi opera lui...

– Cum se desfăşurau şezătorile literare in perioada interbelică? Ce auditori aveaţi? Ce scriitori au participat?

– Şezătorile organizate de „Altarul Cărţii", societatea scriitorilor din Banat, s-au bucurat de mari succese. Alături de scriitorii din Banat ca C. Miu Lerca, Grigore Popiţi, Grigore Bugarin, George Cătană etc., au participat Ion Minulescu şi soţia sa, Claudia Milian, Ionel Teodoreanu, Cezar Petrescu, Dan Bota, Zaharia Stancu, I. Valerian, Romulus Dianu etc., etc. Lucrez chiar la o carte de amintiri de la aceste şezători, lucruri necunoscute din viaţa scriitorilor...

– Sinteţi considerat, pe bună dreptate, unul din primii poeţi autentici ai Banatului, pentru faptul că versurile dv. nu sint tributare folclorului şi nici literaturii dialectale. Cum aţi reuşit să vă schimbaţi expresia poetică faţă de colegii tradiţionalişti bănăţeni din perioada interbelică?

– Şi criticul Cornel Ungureanu, in prefaţa la ultimul meu volum, face constatarea că „lirismul meu nu este etnografic, descriptiv, folclorizant, chiar dacă ne aminteşte de locuri, de oameni, de obirşie. Dorian Grozdan e desigur un poet al Banatului, dar nu un exclusivist bănăţean, aşa cum fuseseră autorii de literatură dialectală, oameni de succes in epocă şi nu numai atunci. Dorian Grozdan se numără printre acei ce incep a fi creatori autentici profesionişti".

Eu afirm că au mai apărut in acest timp in Banat creatori autentici recunoscuţi, ca Pavel Bellu, Al. Jebeleanu, Petru Sfetca, ba chiar şi unii condeieri ţărani care nu s-au lăsat prinşi de aşa zisa literatură dialectală-fabulistico-anecdotică.

– Recent, v-a apărut volumul „Anotimpuri aprinse", prin care editura „Facla" vă marchează implinirile virstei de 70 de ani. Cum caracterizaţi acest moment al biografiei dv. literare? Este un moment de bilanţ?

– Cred că „Facla" a făcut un gest de preţuire pentru literatura din acest colţ de ţară. Cit despre bilanţ, acesta se face la finele unei activităţi, eu insă continui şi sper să ne mai intilnim la şezători literare, in presă şi, de ce nu, la un pahar de vale bună... Chiar dacă unii au plecat in lumea tăcerii, unde nu-i nici cintec, nici fluier de vint, iar alţii am mai rămas să vă răspundem la intrebări...

Interviu realizat de
Titus CRIŞCIU

---

muzică

Gala tinerilor dirijori, incepe...

Postul vacant de dirijor al Filarmonicii „Banatul" polarizează la această oră, cu o forţă magnetică, ambiţiile şefilor de orchestră ce năzuiesc la privilegiul de a se putea găsi in faţa unei orchestre permanente. Intr-o recentă convorbire cu directorul Filarmonicii, **Remus Georgescu,** acesta mărturisea dorinţa de a parcurge, cu răbdare, intregul potenţial de forţe dirijorale româneşti, ca apoi, la unison cu părerea orchestrei, cel mai bun dintre cei buni să fie alesul. A inceput aşadar maratonul ambiţiei, măiestriei, harului.

Răzvan Cernat, profesor la Liceul de muzică bucureştean, este un tinăr impunător, cu braţe lungi, expresive, modelat in arta dirijoratului de un **Conta, Bugeanu, Ferraro** ori **Celibidache.** Repertoriul pe care ni l-a propus ii atestă deschis preferinţa pentru muzica secolului său – **Iancu Dumitrescu, Igor Stravinski.** Concisă, aproape lapidară, prim-audiţia **„Apogeum"** a lui **I. Dumitrescu,** a reuşit să sublinieze o idee – a logicului geometric, ordonator – convingind de capacitatea creatorului in minuirea aparatului orchestral propus. Un talent viguros care ştie scrie esenţialul condensindu-şi expozeul intr-un timp muzical optim. Proba de acompaniament – Concertul pentru pian de **Stravinski,** a fost, pentru dirijor, Scylla şi Caribda intregului concert. L-a trecut cu bine! L-am simţit desfăşurindu-se in largul său abia in Simfonia a II-a de Schubert, reconstruită cu căldură şi vibraţia romantică scontată. Orchestra l-a urmărit cu plăcere, răspunzind şi celor mai delicate insinuări ale baghetei sale. Ne aflăm fără indoială in faţa unui talent plin de promisiuni. A avut avantajul de a o avea ca solistă pe sovietica **Svetlana Navasardian,** bine cunoscută din stagiunea trecută, care ne-a uimit şi de această dată prin intinderea repertorială de care dispune, inclusiv prin resursele-i motorice, de mare travaliu, licitate in Stravinski.

Bujor Hoinic, tinărul dirijor al Operei române din Timişoara, solicitat stagiuni intregi şi pe scenele artistice din Turcia, a fost invitat să semneze concertul următor. Interpretul dedublat de creator, ne-a oferit surpriza unei prime audiţii absolute – „Angora". O muzică de atmosferă, in care B. Hoinic işi transcrie fascinaţia resimţită la contactul cu lumea Orientului. Teme oligocordice, invesmintate intr-o ritmică policromă cu o suită de repetări secvenţiale, cu solo-uri instrumentale ori glisando-uri tulburătoare, reluate in cintul melismatic al corului de femei. Conlucrarea cu violonista **Cornelia Bronzetti,** atentă. Lucrări de referinţă ca Poemul de Chausson ori „Tzigane" de **Ravel,** au fost vitregite de elemente esenţiale – suflul eteric al partiturii lui **Chausson** sau de verva scăpărătoare din **Ravel.** O interpretare corectă, dar nu mai mult!

In partea secundă, **B. Hoinic** ne-a oferit o selecţie personală din cele două Suite, ordonate chiar de **Prokofiev,** din baletul Romeo şi Julieta. Ca un indrăgostit al acestui gen de spectacol (să nu uităm că este şi creatorul unui balet românesc!) dirijorul a inmănunchiat cu tandreţe, cu discernămint stilistic şi o forţă de plasticitate cu totul remarcabilă, crochiuri din drama celei mai pure iubiri omeneşti. O menţiune specială şi pentru un alt tinăr debutant – pianistul **Sorin Petrescu,** de o mare receptivitate la mesajul, partiturii, de o solicitudine şi un elan care promit mult.

Doru MURGU

---

arta amatoare

Un animator

Intii şi-ntii se cuvine să spun că **Valeriu Diogene Bihoi** este un om al faptei şi că faptele sale de teatru au fost şi sint justifcate de talentul său şi de o cunoaştere solidă, la zi, a fenomenului teatral contemporan. El ştia bunăoară destule despre Eugen Ionescu intr-o vreme cind, la noi, prea puţini erau cei care aveau habar cine este domnul Eugen Ionescu şi cu ce se ocupă domnia sa la Paris. Mereu in căutare, el l-a „descoperit" pe Alexandr Vampilov şi a pus in scenă, cu actori studenţi, mult inaintea altora, minunata piesă **„Douăzeci de minute cu ingerul".** El, Valeriu Diogene Bihoi, pătruns mereu de acea nobilă sete intru artă, cunoaşte pină in cele mai mici detalii piesele lui Caragiale şi, nu de mult timp, a regizat la studioul de teatru al Casei tineretului **„Conu Leonida faţă cu reacţiunea"** intr-o manieră ce merită, cred, atenţia oricărui om de teatru.

In aproape două decenii de cind a debutat ca actor in trupa Facultăţii de filologie din Timişoara, Valeriu Diogene Bihoi l-a „contaminat" pe mulţi cu dragostea pentru teatru, pentru artă. Mă gindesc in primul rind la generaţiile de studenţi care pină prin anii '75–'76 au beneficiat din plin de climatul cultural de excepţie de la Clubul Universităţii, unul dintre promotorii acestui climat fiind Valeriu Diogene Bihoi, neobosit, tenace, fermecător in relaţiile cu colaboratorii săi, trăind o continuă tensiune spirituală şi iradiind-o in jur.

Ca regizor el nu incearcă să inoveze numai de dragul inovaţiei. El găseşte formule noi de spectacol şi propune de obicei un teatru de avangardă, pentru că este cu adevărat un spirit novator, adversar neimpăcat al clişeelor şi ticurilor de scenă, al unui teatru sclerozat, prăfuit.

Exagerat de modest, se străduieşte de fiecare dată să prezinte adaptările, punerile sale in scenă ca pe nişte realizări colective (foloseşte termenul „regie colectivă"). Aceasta pentru că este un autentic om de echipă, capabil să dea totul pentru echipă, un animator cum puţini are mişcarea teatrală de amatori din oraşul nostru.

Iosif COSTINAŞ

Despre Vasile Pintea

(Urmare din pag. 5)

Căci gravura lui Pintea exprimă la un mod indubitabil mariajul fericit dintre o artă tradiţională generoasă, in care domină spaţiul viziunii mitologice, potenţată şi atinsă de o expresivitate modernă, dramatică, a desenului. Mai mult decit oriunde, descoperim in grafica şi gravura lui sentimentul vechimii speţei. Al planetei. Intr-un plan al istoriei sau preistoriei. Din ele, artistul culege elementele unor civilizaţii iluzorii, ridicindu-le la rangul de simboluri arhaice şi invocindu-le, parcă anume pentru noi, cu o ardere patetică gravă. Şi stranie.

Liniatura de o incredibilă fineţe şi vibranţă a formelor, atmosfera tensionată, menţinută intr-un perpetuu halou de taină a vechimii, coloritul patinat, ca o glazură, sau ca cenuşa vulcanică a unor milenii stinse – un Herculanum sau un Pompei extraşi din lavă, toate acestea ne duc cu gindul la fascinante civilizaţii, ce vin pină la noi, plutind parcă pe nebuloasa timpului. Iată stratificări ale unei tehnici indelungi şi subtile. Iată o estetică personală. Iată o mirabilă fantezie. Iată o meditaţie, oricum originală, asupra unui trecut, fie autohton, fie imemorial, trecut prins in forjeria şi paleta multiformă a artistului, a artistului care tratează realitatea istorică sau anistorică conferindu-i mai intotdeauna un nimb oniric şi fascinatoriu, uneori amar, e drept, dar mai intotdeauna fertil şi cuprinzător. In ceea ce priveşte gravurile sale la „Ciulinii Bărăganului", putem nota doar că ele sint operă de excepţie. Căci se revendică de la o reală carte de artă şi bibliofilie. Desenele lui Pintea dau simţămintul că lucrarea editată in Franţa va avea răsunet şi prin aportul adus de artist, concurind cu măreţia şi ecoul cărţii in sine. Căci, in cele 16 gravuri, in care artistul a lunecat, de la gravitatea albnegrului, a scenelor tensionat dramatice, spre coloritul diafan al scenelor de o suavă poezie a naturii, sau a scenelor de vis, pină la vălmăşagul capetelor de expresie, ce se mişcă intr-un carusel sălbatic, al sărăciei şi revoltei, din aceste scene, cum zic, transpare nu numai inegalabilul peisaj românesc, miracolul unor naturi orgolioase şi specifice, epoca, Bărăganul, văzute prin ochiul copilului, dar transpare şi intrepătrunderea subtilă intre viaţa diurnă, cenuşie, cu visul inaripat, intrepătrunderea intre fiinţă şi moartea ei, năpraznică.

Cu grafica şi gravurile lui, atit de circulate prin Saloanele Europei, cu această mină de abia 16 gravuri, ilustrind un prozator român in Franţa, un scriitor definitoriu pentru matricea şi spiritualitatea noastră, Vasile Pintea nu a făcut doar operă de cultură, ci şi un act de comuniune intre două spiritualităţi, intre două popoare latine, intre două ţări.

top

DE TOATE...

● Timp de trei zile la Belgrad s-a desfăşurat cea de-a doua ediţie a Festivalului grupurilor rock veterane (B.R.O.F.). Au participat formaţiile Blues Cvintet, Galia, Metro, Bulevard, Zana. ● Din cauza slabei vînzări a biletelor, **Blondie** şi-a contramandat turneul în Anglia plănuit în această toamnă. Din publicaţia „TV Novosti" aflăm că ar exista disensiuni în sinul acestui popular grup. ● Lui **Brian Ferry** i s-a propus rolul titular într-un nou film din seria James Bond. Pînă în prezent, solistul vocal al formaţiei „Roxy Music" nu s-a pronunţat. ● Din pleiada grupurilor „noului val" englez face parte şi formaţia londoneză **The Inmates.** Atît glasul solistului Bill Hurley cît şi piesele grupului (de factură Rhythm & Blues) amintesc de sonorităţile Rolling Stones din anii '60. Album de referinţă, recentul „Heatwave in Alaska" (WEA). ● Actriţa şi cîntăreaţa britanică **Sheena Easton (foto)** este comparată de critici, datorită disponibilităţilor sale artistice, cu Kate Bush. Ultimul LP al Sheenei Easton se cheamă „Machinery". ● Mad Max este titlul filmului australian de aventuri a cărui primă serie a fost produsă în 1979. Eroul acestuia (interpretat de Mel Gibson) e un fel de cavaler modern al dreptăţii. Spectacolul muzical al lui **Johnny Hollyday** se inspiră din fantasticele aventuri ale lui Mad Max. ● Surprinde la unii din realizatorii noştri de emisiuni radio muzical-distractive fantezia comentariului. Din dorinţa de a îmbogăţi, probabil terminologia pop, aceştia uzează de expresii ca: **ambalaj sonor" (!?).** Astfel stînd lucrurile, nu ne-am mira să-i auzim vorbindu-ne de „cofraj vocal" sau „papornită instrumentală"...

Petru UMANSCHI

Filosofie de buzunar

- **Toată viaţa mi-am irosit-o pe nevrednici. Printre alţii şi pe mine.**
- **Surd e acela căruia nu-i spune liniştea nimic.**
- **Nu numai podul, ci şi apa leagă malurile.**
- **Spune, ce zestre ai ca să-ţi spun de te iubesc.**
- **Şi mînia omului fricos poate fi înfricoşătoare.**
- **Tiranul blînd e mai periculos.**
- **De la înălţime se vede mai departe. De jos se vede mai precis.**
- **Şi gîndurile negre sînt scrise pe hîrtie albă.**
- **Nimic nu e mai scump decît dragostea oamenilor mici. Nimic nu e mai util, decît aprecierea celor mari.**
- **Nu uita: şi maşina oboseşte.**
- **Om te-ai născut. Fă-te deci om!**
- **Nu dulcele este regina gusturilor.**
- **Autopropusul e întotdeauna de acord cu propunerea făcută.**
- **Prost e corul în care toţi vor să fie solişti.**
- **Loveşte ciocănitoarea în copac, dar nu ea e duşmanul lui.**
- **Mai multe-s pălăriile, decît capetele bune.**
- **Cerşetor e acela care tot timpul vrea doar să primească.**
- **Uşor e să fie darnic cel care nu dă nimic din sine.**
- **Sculptorului i se laudă mîna, dar ochii lui creează.**
- **Cuvintele nu pot ispăşi păcatele faptelor.**
- **Există ceva şi mai groaznic decît martiriul: viaţa de martir.**

Emil GHERASIM

Ilustrăm acest număr cu gravuri şi desene ale artistului plastic VASILE PINTEA, din recenta expoziţie deschisă la galeria „HELIOS" din Timişoara.

excelsior

MARIUS SÂRBU

FRAGMENTARIUM

ierburi, izvoare, frunze tot felul de frunze
o clipă senzaţia
că ai descifrat
gramatica eternităţii.

pasărea utopică
ascunde cenuşa speranţelor
într-un colţ de iluzii...

să fac un poem dintr-un cuvînt
primejdie sublimă
să fur sigiliul zeilor înmormîntaţi
în lumină şi harul morilor de vînt
să mă binecuvinteze.

DEŞI NU EXIŞTI

deşi nu exişti decît
în fumul crengilor uscate de dragoste
doar amurgul mă împiedică
să te ştiu aproape.
păstrez în suflet seminţele de trudă
parfumul verii îmi pare o simfonie
de dragoste.
de aceea tu
şi norii roşi de patimă.

ESEU

poetul
sacrificiul purităţii din flori
îmbrăţişînd
roua surîsului
zidit de stele
în Marea Negaţiei.

ŞTIU

ştiu, diamantul tăcerii
nu va străluci nicicînd.
mă uit înapoi cu teamă
ca un cuvînt (bufon)
între paranteze.
simt că trebuie să scap de rutina cuvîntului
(ador ideea ador ideea)
ca şi cum n-aş uita nimic;
simt că trebuie să scap de rutina cuvîntului
încearcă să-mi zdrobeşti inima
cum ai zdrobi un cer înstelat.
se-nfruptă tăcerea din suflet
o pasăre bolnavă de sine

BALSAM RETORIC

inoculez eventualul
firului de iarbă îndărătnic
şi vanitatea rugineşte
între credinţă şi tăgadă.

POEMUL TOLERANŢEI

martorii trecerii
stelele de ceară
învierii învierii
de fiecare seară
poate sînt poate plouă
neliniştite de lună nouă
memoria poate timpul
pare eşuat în umbre
temerea ultimei dorinţi
sărutul adevăratei iluzii

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 7 noiembrie

8,00 Consultaţii pentru învăţămîntul seral. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 9,45 Aspecte de la demonstraţia oamenilor muncii din Moscova cu prilejul celei de-a 65-a aniversări a Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie. 10,15 Viaţa satului. 13,00 Album duminical. 14,00 Telesport. 18,00 Seara televiziunii sovietice. 19,00 Telejurnal. 19,20 Călătorie prin ţara mea. 19,40 Cîntarea României. 20,10 Seara televiziunii sovietice. Film artistic: Moscova nu crede în lacrimi. 22,20 Telejurnal.

LUNI, 8 noiembrie

15,05 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Carnet electoral. 20,30 Tezaur folcloric. 21,00 Orizont tehnico-ştiinţific. 21,30 Roman foileton: Docherii. 22,00 Telejurnal.

MARŢI, 9 noiembrie

11,05 Profesiunile cincinalului. 11,40 Roman foileton: Docherii. 12,10 Tezaur folcloric. 12,40 Călătorie prin ţara mea. 16,05 Viaţa şcolii. 16,30 Clubul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,30 Trei melodii, trei interpreţi. 20,40 Occident '82. 20,55 Teatru TV: Ziua de duminică. 22,00 Telejurnal.

MIERCURI, 10 noiembrie

16,05 Profesiunile cincinalului. 16,25 Tragerea pronoexpres. 16,35 Viaţa culturală. 17,00 Universul femeilor. 20,00 Telejurnal. 20,20 Carnet electoral. 20,45 În acordurile harpei. 21,00 Democraţia capitalistă de la poleială la realitate. 21,25 Film artistic: Bulevardul fluieră-vînt. 22,00 Telejurnal.

JOI, 11 noiembrie

11,05 Colocvii pedagogice. 11,25 Film serial: Lumini şi umbre. 12,15 Democraţia capitalistă de la poleială la realitate. 12,40 Concert popular. 16,05 Şcoala contemporană. 16,30 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,50 Recital Gheorghe Zamfir. 21,10 Serial ştiinţific. 21,30 Meridianele cîntecului. 22,00 Telejurnal.

VINERI, 12 noiembrie

15,05 Profiluri şcolare. 15,30 Emisiune în limba germană. 17,35 La volan. 20,00 Telejurnal. 20,30 Invitat în studioul nostru tenorul Ludovic Spiess. 20,45 Cadran mondial. 21,10 Film artistic: Frankie Welis. 22,00 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 13 noiembrie

11,05 Film: Frankie Welis. 11,55 Cultivarea limbii şi literaturii române în şcoală. 13,00 La sfîrşit de săptămînă. 14,00 Telesport. 18,35 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,30 Teleenciclopedia. 20,00 Întîlnire cu opera, opereta şi baletul. 20,30 Film serial: Lumini şi umbre. 21,20 Magazinul „Muzical". 22,10 Telejurnal. 22,20 Petreceţi cu noi. Romanţe şi cîntece de voie bună.

TELEVIZIUNE

carte

Dumitru Siniteanu

„Pensia şi peştele"

Ed. Facla, 1981

Cartea lui Dumitru Siniteanu – reuneşte o suită de nuvele şi povestiri (cincisprezece la număr, una dintre ele dă şi titlul volumului), care ar putea şoca pe teoreticienii romanului, în sensul că autorul îşi ia libertatea de a urmări personajele pe lungi perioade de timp, reconstituindu-le o întreagă biografie „sprijinită" de incursiuni pe orizontala timpului istoric şi de descripţii de cadru, astfel încît o bună parte din proza sa scurtă se constituie în „microromane" care valorifică romanescul cu rezultate artistice deosebite. „Sălaşul", de exemplu, propune destinul a două personaje – Meda şi Ion Maiara – urmărindu-le prin timp, cu discreţie şi tandreţe, de la primele vîrste pînă în anii maturităţii, dezvăluind caractere puternice, complexe, riguros individualizate. Maiara este muncitorul tipograf urmărit de siguranţă pentru afişele comuniste pe care le tipăreau în „sălaşul" Medei, o altă Mara sau Fefeleaga, un personaj feminin admirabil gîndit şi realizat în acest „microroman" vibrant liric.

De fapt, proza scurtă datorează foarte mult lirismului, şi avea dreptate Alexandru Philippide cînd afirma că povestitorul este mai aproape de poet, e mai liric, mai digresiv. Într-adevăr, proza lui Dumitru Siniteanu este impregnată de lirism, de o anume poezie şi tandreţe chiar şi în situaţii limită, dramatice. Acţiunile avîntate ale uteciştilor în primii ani de după Eliberare din nuvela „În clipa aceea" au în ele un romantism revoluţionar, un suflu de entuziasm generos ce a cuprins „tineretul intelectual", aflat la început de nou drum, un drum al adevărului şi al marilor aspiraţii umane, al socialismului şi comunismului.

Personajele cărţii lui Dumitru Siniteanu chiar dacă aparţin unor „lumi" distincte, fiecare cu o altă biografie a sa într-o povestire sau nuvelă, se constituie într-o unitate caracterologică complexă care relevă o viziune esenţializată şi sintetică asupra materiei epice. Iar unele din numele personajelor – Maiara, Iepure Dănilă, Glonţ Vasile, Budărea Silvestru, ca să amintim doar cîteva – pot fi socotite autentice acte de identitate a acestora.

Dincolo de unele povestiri mai puţin „lucrate" dar nici acestea lipsite de virtuţi – „O pală de gînd", „Chemare de suflet" – cartea lui Dumitru Siniteanu se înfăţişează ca o reuşită a genului scurt contemporan.

Lizica MIHUŢ

mapamond

Invenţii

Astăzi mai mult ca oricînd devine evident faptul că ştiinţa are posibilităţi nelimitate. Realizările în domeniul electronicii sau biochimiei sînt de-a dreptul uimitoare. Există însă şi invenţii care n-au nici o legătură cu disciplinele superştiinţifice, dar totuşi sînt spectaculare. Iată cîteva descoperiri dintre-acestea.

Un grup de cercetători de la Universitatea din Tokyo au pus la punct o capsulă care adună bacteriile din organismul uman, mai precis din tubul digestiv. Nu e mai mare decît un sfert de ţigare şi este confecţionată dintr-un material foarte subţire, din silicon. Pacientul înghite capsula ca pe orice pilulă, iar cînd ajunge în stomac, aceasta capătă forma unei pungi şi se deschide la un capăt pentru captarea sucurilor din organele digestive în care se află şi bacteriile. Capsula nu se plimbă însă după voie în tractul digestiv, ci ea este condusă de către medic printr-un radio-emiţător, ale cărui semnale ea le primeşte de la distanţă. Cercetătorii japonezi afirmă că această capsulă-robot va contribui, printre altele, şi la depistarea timpurie a cancerelor intestinale.

O altă invenţie, mai precis o extindere a folosirii laserului în diverse domenii, a fost realizată de doctorul Steven Weistein din New York. El foloseşte laserul pentru operaţiile care se fac la membre. Este vorba de un laser extras din bioxidul de carbon şi folosit în scopul extirpării diverselor forme de negi, excrescenţe, bătături sau cicatrici. Avantajele laserului în aceste operaţii sînt notabile: hemoragii minime, vindecarea rapidă a rănilor şi nici un pericol de infecţie.

Numele lui Henry Closs este binecunoscut specialiştilor în electronică. El este omul care a construit televizorul care proiectează imaginile pe un ecran, în aşa fel încît în casă se creează impresia unui adevărat cinematograf. Dar nu demult, acest geniu al electronicii a inventat încă o „minune". Aparatul a fost expus la expoziţia ce a avut loc la începutul acestui an la Las Vegas. El se numeşte „Novabim model doi" şi se poate ataşa la televizor sau la un aparat pentru video-casete, putînd în acest caz emite o imagine mare pe un perete obişnuit al camerei. De ecran nu mai e nevoie. Imaginea are mărimea de un metru pe un metru jumătate şi e clară asemenea cristalului. Bineînţeles, camera trebuie obscurizată, dar nu e nevoie de întuneric absolut ca la cinematograf. Aparatul nu are mai mult de 34 kilograme, aşa încît poate fi transportat dintr-o cameră în alta.

itinerarii

SECVENȚE SIBERIENE

Firește că într-o călătorie cu cortul prin U.R.S.S. (dacă nu poate fi numită aventură, cei mai mulți au numit-o măcar călătorie aventuroasă) am avut nenumărate peripeții, dintre care unele ar fi trebuit să mă facă să-mi iau cortul în spinare și să nu mă mai opresc decît acasă. Dar eu m-am încăpățînat și am trecut prin toate încurcăturile ca să pot, la capătul celor 35 de zile de peregrinări prin Siberia, Uzbekistan, Transcaucazia, Crimeea... să adun momente de mare satisfacție; fiindcă am putut cunoaște direct nu numai o mare parte din valorile istorice ori artistice ale popoarelor sovietice, ci am pătruns în adevărata viață a oamenilor „in the street", ceea ce pentru mine a fost o adevărată revelație. Probabil că o dată și-o dată am să mă hotărăsc să scriu mai multe despre cele văzute și trăite pe pămîntul sovietic.

În aceste condiții, știind că în august chiar și în Siberia se poate pune cortul, am luat calea „surghiunului" pentru o săptămînă, perioadă în care am reușit să văd două zone dintre cele mai interesante ale Siberiei. O noapte de așteptare în elegantul hol internațional al aeroportului Domodedovo (poarta aeriană spre Răsăritul U.R.S.S. a Moscovei) și iată-mă în mult visatul și confortabilul „TU 154", îmbarcat cu tot calabalîcul presupus de o călătorie. Din cauza norilor n-am putut observa granița naturală, Uralii, dintre Europa și Asia, peste care treceam pentru prima oară. În schimb, escala făcută la Novosibirsk îmi permite o primă impresie „aeriană" a marelui Obi, cu lacul său de acumulare, întins pe aproape 250 km; firește, avea să fie și primul contact, tot de sus, cu orașul așezat pe coline imperceptibile, dar a cărui împărțire în două de către Obi îți lasă puțin impresia de metropolă.

Ajung la Irkutsk după-amiază. Aflînd că nu există camping în zonă, iau pentru două ruble un taxi, care mă duce pe șoseaua spre lacul Baical, la vreo zece km de oraș, unde am socotit eu că am mai multă liniște (!?). Cobor și mă afund în pădurea nu prea deasă, cam o sută-două de metri, iar pe la orele 19 eram și mîncat (chiar și băut!) și culcat. Doar ploaia care a început destul de devreme împotriva semnelor de după-amiază, mă trezește, obligîndu-mă să-mi pun prelata mare de plastic peste tot cortul. Mă scol odihnit ca un prunc după baie și pe la orele opt dimineața, îmi string cortul. Ies apoi la un autostop și în cîteva minute o Lada 1500 mă depune chiar pe splaiul Angarei, la Irkutsk. Îmi las rucsacul greu la Inturist și o pornesc prin oraș. Despre Irkutsk se pot spune multe lucruri frumoase; cu o vechime de 320 de ani, el este capitala istorică și arhitectonică a Siberiei. Casele sale, unele cu o vechime de sute de ani, au forme specifice, o austeritate și sobrietate... siberiană; n-am văzut un oraș mai colorat ca Irkutsk-ul; în contrast cu Tașkentul, de exemplu, dominat de un alb strălucitor, el are case, vile, clădiri vechi și blocuri noi, în toate culorile curcubeului. Pe fundalul verde al pădurii siberiene, reflectată în apele „fiicei Baicalului" (deși Angara izvorăște din Baical, la numai 60 km de Irkutsk, ea are lățimea... Dunării noastre la Galați), construcțiile orașului au o fizionomie aparte, pusă în valoare de larga esplanadă spre Angara.

A treia zi, dis-de-dimineață aveam avion la Ust-Kut la aproape 600 km nord de Irkutsk, pentru a primi informații la fața locului despre noua magistrată feroviară Baical-Amur (BAM).

Îmi organizez toate întrevederile utile și interesante cu oamenii binevoitori de la întreprinderile implicate în construirea BAM-ului și de la Comitetul orășenesc de partid; împreună cu ziarista Rima Rafilova, acreditată pe lîngă BAM, vizitez o porțiune de cîțiva zeci de kilometri din noua cale ferată, călătorind cu drezina. Dau apoi o raită prin orașul ce-și sărbătorea cei 350 de ani de existență (Ust-Kut este cel mai vechi oraș din Siberia), mă plimb puțin pe malul frumoasei Lena, și Rima se oferă să mă conducă la aeroport. Dacă pașii m-ar fi dus și la Amur, astăzi aș fi fost mîndru că am văzut toate cele patru mari cursuri de apă ale Asiei.

Călătoria cu micul și demodatul avion de la Ust-Kut la Irkutsk a fost mai mult o spaimă decît o plăcere, fiindcă imediat după decolare s-a stîrnit o furtună de nori denși, prin care avionul abia își făcea loc, dansînd ca un fluture amețit. Ajungem totuși teferi, pe o ploaie afuristă care, pentru cortul meu, însemna de fapt imposibilitatea de a-l vedea instalat.

N-am încotro și-mi iau „prietenul" drag împreună cu strictul necesar pentru o noapte, alegînd de data asta drept „camping" malul Angarei, exact la un metru de luciul apei, pe nisipul umed. Era pe la ora amurgului, care aici se lasă după ora 23. N-apuc să mă instalez bine înăuntru și să-mi fumez ultima țigară (de mîncare vă dați seama că nu-mi prea ardea!), că și aud un grup de tineri cam „făcuți", îndreptîndu-se spre mine. Am înțeles de la distanță că veneau hotărîți să facă o baie în apa rece ca ghiața, ceea ce nu m-ar fi deranjat dacă nu le-ar fi trecut prin cap să mă tîrască și pe mine cu ei. Îi abordez eu primul cu un „privet" (salut) amical și le ofer imediat un pachet de Amiral. Cei trei „furioși" au înțeles ce hram port și mă lasă în cort, dar ei se aruncă în apa liniștită a Angarei. Peste cîteva zile aveam să-i cunosc și eu... temperatura de aproape zero grade, dar asta se întîmpla la Baical, acolo de unde izvorăște pe un soare torid. Amicii mei își fac „plăcerea" doar cîteva secunde și apoi preferă să dîrdîie lîngă mine timp de o oră, stînd de vorbă la gura cortului. Nu știu cît de mulțumiți au plecat ei, dar eu în mod sigur am rămas cu o neliniște ce anula parcă toată mulțumirea că scăpasem cu bine. N-am putut dormi toată noaptea (cît mai rămăsese). A fost totuși bine, și pe la ora 5 dimineața mă scol buimac de nesomn și-mi încep programul zilei respective, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

Revin la Novosibirsk, după „triunghiul Irkutsk-Bratsk-Ust-Kut" și cu ajutorul unui foarte amabil redactor al Agenției de presă Novosti pot vizita orășelul științei Akademgorodoc-ul atît de cunoscut nu doar în U.R.S.S., ci mult peste hotarele țării. Aveam să văd cu ochii mei cum la 25 km depărtare de zumzetul orașului, într-o pădure-grădină, terminată splendid în... lacul de acumulare cu plajă fină, s-au născut cochetele vile și impunătoarele institute de cercetare, la care trebuie adăugat Palatul cultural al oamenilor de știință, magazine, școli, restaurante, parcuri, cinematografe, și toate celelalte dotări social-edilitare necesare. Orășelul științei nu are practic „nevoie" de marele oraș din apropiere, dar el este legat de acesta printr-o frumoasă șosea modernă, ceea ce face ca acest adevărat paradis al liniștii și creației științifice să nu fie doar apanajul oamenilor de știință; aici pot veni pentru recreere și pentru a participa la diferite manifestări culturale toți oamenii Novosibirskului și nu numai ei.

În afara acestui akademgorodoc, în urmă cu zece ani, în altă parte a orașului a luat ființă încă unul, destinat cercetărilor agricole și zootehnice, iar acum vreo trei ani, un al treilea orășel dedicat științelor medicale. Firește, cea mai importantă sarcină a oamenilor de știință de aici constă în promovarea valorificării complexe, rapide și eficiente a Siberiei; între prioritățile „O" se numără și coordonarea lucrărilor la marea magistrală feroviară Baical-Amur, în lungime de 3.145 km.

Am trăit numai zece zile în Siberia, dar am putut observa cu ochii mei cum prinde contur previziunea savantului rus Lomonosov care, încă acum două secole, afirma: „Măreața Rusie va crește în pas cu măreția Siberiei".

Constantin CHIFANE-DRAGUȘANI

(Fragment prescurtat și adaptat din volumul **„Lumea văzută din cort"**, în pregătire la Editura **Sport-Turism**)

Marilyn

(21)

Nu s-a găsit încă nimeni care să pretindă că Miller nu ar fi încurajat-o pe Marilyn. În seara aceea de pomină, cînd s-au ținut mai tot timpul de mînă (o experiență pe care ea a găsit-o mai categorică decît cincizeci de furnicături!), i s-a confesat lui Miller că ar vrea să admire pe cineva, iar el i l-a recomandat pe Abraham Lincoln, fără a se suspecta, firește că i-ar semăna în vreo privință. Într-o scrisoare îi recomandă biografia pe care a scris-o Carl Sandburg, „o scriere magnifică".

Legătura dintre ei are și substraturi mai delicate, mai greu de explicat în cuvinte simple. Miller dusese o viață, în multe privințe, sobră, așa că atracția resimțită de excepționala starletă față de el trebuie să-i fi provocat deosebită plăcere. Prezența ei e ca un văl puternic de aer înmiresmat într-o celulă de închisoare. La rîndul ei, Marilyn putea să priceapă mai bine ca oricine nu numai statura de scriitor gigant a lui Miller, ci și subtilitățile pieselor sale. **Moartea unui comis-voiajor** o mișcase pînă la lacrimi, căci ce altceva era ea însăși decît un comis-voiajor?

Căsătoria începe într-o destrăbălare publicistică. După luna de miere, se reîntorc la San Francisco și locuiesc într-o casă prosperă, ce aparține bogatei familii DiMaggio. Sora lui Joe, Marie, vine în fiecare zi și aranjează cu gătitul, îngrijindu-se și de bunul mers al căminului și gospodăriei. Aproape imediat tinerii soți pleacă în Japonia. DiMaggio amestecă în mod armonios afacerile cu călătoria de nuntă, pentru că simultan participă la un campionat de **baseball,** împreună cu vechiul său antrenor „Lefty" O'Doul. În mintea lui, scenariul căsătoriei cere ca soțul să joace rolul principal, să fie centrul atenției. Nu și cînd ești soțul Marilynei. Din prima zi a căsătoriei lor, ea devine protagonistul marelui film american care rulează, în serie, zilnic în toate ziarele lumii. Pînă la funeraliile lui Jack Kennedy și la ascensiunea lui Jackie Kennedy, nici o altă femeie nu a ocupat un loc atît de central în modul de viață american. Abia coboară, de pildă, din avion pe un aeroport din Honolulu și sînt aproape linșați de admiratori. Șuvițe întregi din părul ei sînt de-a dreptul smulse cu brutalitate. În Japonia, i s-a promis că japonezii sînt mai civilizați. Nici vorbă. O mulțime imensă îi însoțește de la aeroport, apoi hotelul e luat cu asalt. Hotărîtă să facă o serie de vizite — la teatrul Kabuki, sau la meciul de baseball, e pur și simplu strangulată de mulțime. „Oriunde m-aș fi dus și orice aș fi făcut, sfîrșitul era că nu vedeam nimic", îi va mărturisi ea lui Ben Hecht.

La un cocktail-party la Tokio i se propune să facă o vizită scurtă în Coreea, pentru a „distra" trupele americane ce luptau acolo. DiMaggio are de ales între a o însoți — urmînd să facă și el pe comediantul timp ce zîmbește spectatorilor, sau să rămînă în Tokio să-și vadă de afaceri și să sufere în lipsa ei. Alege a doua variantă, iar ea decolează cu elicopterul spre Seul. Ajunsă deasupra cazarmei Primei Divizii Marine, Marilyn îi cere pilotului să zboare cît mai jos peste capetele soldaților adunați s-o întîmpine. Apoi, un alt membru al echipajului e rugat s-o țină de amîndouă picioarele, în timp ce ea, atîrnată afară din elicopter, flutură sărutări către soldații uluiți, neîncetînd să-i ceară pilotului să mai treacă o dată, și încă o dată pe deasupra trupelor. E cea mai spectaculoasă apariție publică a ei, după plimbarea de-a lungul celor șase cvartaluri ale studioului, în **negligée,** o apariție care, firește, îi scoate din minți pe soldați, care încalcă orice consemn și rup rîndurile, luînd-o la fugă spre terenul de aterizare.

Adaptare după Norman Mailer, de Mihai CERNEA

REDACȚIA și ADM. — TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 45 (766) 12 NOIEMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

ÎN ÎNTÎMPINAREA CONFERINŢEI NAŢIONALE A PARTIDULUI

COMPORTAMENTUL UMAN ŞI EFICIENŢA ECONOMICĂ

Nivelul eficienţei activităţilor economico-sociale-inclusiv, deci, a celor extraeconomice – este o rezultantă firească, atît a condiţiilor tehnico-materiale, cît şi ale unui anumit comportament uman, specifice unei etape istorice definite. Creşterea eficienţei economice, precum şi a formelor sale specifice – reducerea costurilor de producţie şi în general a consumurilor de resurse, ridicarea productivităţii muncii, mărirea economicităţii şi rentabilităţii producţiei, necesitate impusă de exigenţele dezvoltării generale rapide a ţării, se poate realiza printr-un complex de factori şi căi care ţin de perfecţionări ale folosirii bazei tehnico-materiale, îmbunătăţirea organizării producţiei şi a muncii, promovarea consecventă a cuceririlor revoluţiei ştiinţifico-tehnice contemporane.

Dar, dincolo de aceste căi sau chiar în interiorul lor, elementul determinant este omul, comportamentul acestuia, care poate accelera sau frîna creşterea eficienţei economice. Desigur, în ţara noastră, omul este considerat şi preţuit ca avuţia naţională cea mai însemnată, el fiind creatorul a tot ce există în societate. De aceea, partidul nostru apreciază că studiul însuşirilor sale, ridicarea nivelului său material şi cultural, formarea şi educarea capacităţilor intelectuale, de muncă şi creaţie, corespunzător cerinţelor societăţii pe care o construim, constituie o sarcină nobilă, de înaltă răspundere.

„Realizăm un umanism nou – arăta tovarăşul Nicolae Ceauşescu – în care pe primul plan stă omul, stă societatea, stă preocuparea de a face ca poporul nostru să ducă o viaţă tot mai demnă, tot mai îmbelşugată,... să se afirme el însuşi ca un creator activ a tot ceea ce este mai bun atît în domeniul material, cît şi în domeniul ştiinţei şi culturii, dovedindu-şi capacitatea, geniul său creator".

Realizarea acestor înalte deziderate solicită ştiinţelor sociale, în general, inclusiv celor economice, abordarea unor teme noi, studierea modalităţilor de valorificare eficientă a capacităţilor creatoare ale oamenilor muncii din patria noastră. O astfel de temă nouă este şi cea propusă în acest articol, a cărei esenţă este relevarea unor implicaţii ale comportamentului uman asupra nivelului şi dinamicii eficienţei economice. Tema este vastă, complexă şi reclamă puncte de vedere din unghiuri diferite – ale psihologilor, sociologilor, economiştilor, tehnicienilor etc. – care, în conexiunea lor, să aducă soluţii relevante ale unui comportament uman eficient.

O primă idee pe care o subliniem este că una din soluţiile obligatorii ale crizei globale cu care se confruntă omenirea este investiţia în om, în dezvoltarea sa creatoare, realizarea unei revoluţii în comportamentul uman şi mai puţin în baza tehnico-materială.

Şcoala, societatea trebuie să promoveze ca necesitate stringentă pentru oamenii muncii un asemenea comportament care asigură o eficienţă socială maximă. Rezultă că fiecare membru al societăţii trebuie să cunoască exigenţele stadiului actual de dezvoltare al economiei noastre: economisirea severă dar ştiinţifică a resurselor, creşterea calităţii şi competivităţii produselor, folosirea intensă a timpului de lucru şi deci ridicarea productivităţii muncii, reducerea importului şi valorificarea superioară a resurselor naţionale. Prin urmare, indiferent de domeniul social în care îşi desfăşoară activitatea, toţi oamenii muncii trebuie să aspire la o conştiinţă economică ridicată, realizabilă atît prin sistemul de învăţămînt de toate gradele, cît şi prin pregătirea individuală a fiecăruia.

Ridicarea nivelului de cunoaştere a vieţii economice trebuie să atingă acel moment încît să devină o cerinţă interioară a fiecărui lucrător, fie el muncitor, inginer, om de cultură, cadru de conducere, un factor important al formării gîndirii sale economice, un element care să definească competenţa şi demnitatea sa profesională, capacitatea de a acţiona cît mai eficient la locul de muncă încredinţat. În aceste condiţii se impune o reconsiderare de fond a predării cunoştinţelor economice în întreg învăţămîntul românesc, de la şcoala primară la cea superioară, în forme accesibile nivelului de înţelegere şi preocupărilor specifice vîrstei şi specializării elevilor şi studenţilor.

O altă cerinţă a unui comportament eficient al oamenilor muncii este realizarea unei calităţi ridicate a produselor şi serviciilor ce fac obiectul activităţii lor. Fiecare lucrător trebuie să fie cel mai exigent controlor de calitate al propriei sale activităţi, în aşa fel încît să nu se realizeze rebuturi materiale, culturale, de servicii.

Munca de calitate, competentă, disciplinată asigură o creştere a eficienţei activităţilor sociale, pe lîngă satisfacţia firească a unui lucru bine făcut.

Ultima ideea la care ne oprim este necesitatea sporirii capacităţii de adaptare la nou a oamenilor muncii, de receptare şi promovare a noului. Problemele complexe cu care se confruntă economia cer soluţii noi, creativitate, inteligenţă, receptivitate la legile progresului. Se impune mai mult ca oricînd perfecţionarea capacităţii de a gîndi cu capetele noastre, logic, sistemic, de a nu folosi şabloane, lozinci, citate, în spatele cărora de multe ori se mimează doar fapte, se încurajează diletantismul, incultura, mediocritatea, impostura.

Desigur, tema abordată implică mult mai multe nuanţe, idei, căi de studiu, articolul nostru deschizînd doar o dezbatere care se cere continuată şi din alte perspective.

Lect. univ. dr. Ştefan MATEI

PARTIDULUI

Urmîndu-te
Numai pe tine
Vedem cum suntem
Cît drum am terminat
Cît munte
Cîtă lumină
Căci iată se văd
Marile turle
Fantastic de aproape
Vraja lor
Făurind în fiecare
O existenţă în plus
Numai pe tine
Urmîndu-te
Ne identificăm.

Ion VERGU DUMITRESCU

In acest număr semnează: Marian Odangiu, lect. univ. dr. Ştefan Matei, Ion Vergu Dumitrescu, Cornel Ungureanu, Vasile Popovici, Livius Ciocârlie, Anemone Popescu, Al. Cistelecan, Valentin Constantin, Lucian Bureriu, Octavian Doclin, Corina Victoria Sein, Ion Arieşanu, Geo Galetaru, Tatiana Lungoci, Ana Pop Sirbu. G. I. Tohăneanu. Antoaneta C. Iordache, Iosif Costinaş, Ileana Pintilie, Petru Umanschi, Mihai Cernea.

Ilustrăm acest număr cu lucrări ale artistei plastice Camelia C. Matei (Expoziţia „Bastion" – Sala „Buzunar").

REMEDIA AMORIS

E greu de spus cît anume din ultimul volum al lui Adrian Păunescu este producţia unei dexterităţi cu adevărat ieşite din comun şi cît e poezie autentică. Aceasta pentru că e cel puţin la fel de greu de stabilit de unde pînă unde ţine existenţa publică a poetului, fiinţa lui „întoarsă în afară" – histrionică, retorică, oraculară ca aspiraţie –, şi de unde pînă unde cea lăuntrică, „firea" sa. Poetul însuşi pare a trăi sub imperiul unei asemenea dileme, dacă e să-l credem pe cuvînt: **„Eu nu ştiu dacă voi putea vreodată / Să fiu aşa cum firea mi-o arată" (Un prim romantic).** Adrian Păunescu e, precum avidul rege Midas, „victima" propriei sale aspiraţii. El are harul rarisim de a preschimba în poezie tot ceea ce rosteşte. Firesc, **faptul generează crize, iar crizele sale se** traduc, mai întotdeauna, prin revolte. Şi pentru că, dincolo de toate, poetul are conştiinţa acută a genialităţii, intangibile din exterior, el deviază spre sine ţinta acestor revolte. Se hiperbolizează fără măsură spre a lua distanţă faţă de virtualii detractori şi apoi, în solitudinea hiperbolei sale, se contemplă. O contemplaţie narcisiacă deprinsă şi desprinsă din lecţia marilor poeţi romantici: **„Imi spun 'adio' şefi de gări, / M-aclamă poliţişti călări, / Să plec departe mă invită, / Parcă sînt tren cu dinamită. / / Eu, tren ghebos, făcut din os, / Ii sperii fluierind frumos, / Ei zic, cînd fluier 'ars amandi', / Că sînt prea 'pro', că sînt prea 'anti'. / / Şi hăituit de-aproape toţi, / Abia de mă mai ţin pe roţi / Şi, hăituit chiar şi de mine, / Abia de mă mai ţin pe şine. / / Am să sfîrşesc într-un tîrziu / Ca un marfar ce duce-un viu / Damnat la artă pentru artă / Pe-o linie aproape moartă" (Trenul indezirabil).**

Tonul ironic-parodic al acestui text (ca şi al multora mai ales din cele grupate în ciclul **Sufletul păunului**) e de la sine grăitor. Adrian Păunescu poate lua faţă de sine distanţa necesară pentru a-şi supravieţui. Cît despre „cestiunea" în cauză, mereu prea „pro" şi mereu prea „anti", poetul nu are a se teme că va fi vreodată „damnat la artă pentru artă". **Cîtă vreme el transformă în pretext poetic tot** ceea ce îi ajunge la îndemînă, cîtă vreme pînă şi lucrul cel mai banal cu putinţă devine, prin rostire, o temă majoră, existenţială, cîtă vreme, cum spuneam, toate-cele-ale-lumii „atinse" de el au şansa de a fi abilitate ca poeme, în sfîrşit, cîtă vreme „rătăcirilor de o clipă" le răspunde prompt aducerea la „ordinea de zi", „pericolul" rămîne o, probabil, seducătoare iluzie. Căci ce anume e înscris în această „ordine de zi" se ştie încă de la primul volum: durerile mai vechi ori mai noi ale sfîrşitului de veac şi nevoile istoriei curente. Intre cele două, poetul aruncă o punte, un soi de pod suspendat sub care se cască, imensă, prăpastia „artei pentru artă". Starea această de căutare a echilibrului îi exhibă potenţele, îi stimulează tenacitatea.

La Adrian Păunescu, poezia pare a funcţiona ca un mijloc de terapie intensivă. Intenţionînd să le adune într-o „ars amandi", poemele sale ajung să funcţioneze mai degrabă cu predicţia unor **remedia amoris.** Risipindu-se fără limite în rest, Adrian Păunescu încearcă să (se) recupereze prin lirism. Dar nu oricum, ci printr-un lirism **revoltat.** Cînd, dezabuzat de ceea ce se petrece în jurul său, de impactul dintre realitate şi ideal, dintre condiţie şi aspiraţie, el se „refugiază" în poezie „răstignindu-se" între „epigramă şi epopee" **(„Sînt mereu răstignitul între epigramă şi epopee, / Victima luptei dintre pasiune şi idee, / Tensiunea nervoasă dintre tot ce nu este şi ce e, / Intre dreptul şi datoria faţă de o femeie", (Drept şi datorie),** o face ştiind că gestul nu-l va salva ci, dimpotrivă, îl va arunca din nou în vîltoare. Clamoros în faţa neputinţelor sale de a face lumea după chipul şi asemănarea-i, el a-

Marian ODANGIU

(Continuare in pag. 3)

cronica literară

Octavian Paler

Viața pe un peron

Ed. Cartea Românească

1. Nu ințelegem proza lui Octavian Paler dacă ignorăm eseistica sa. Despre aceasta au scris Nicolae Balotă („Octavian Paler este unul dintre marii noștri eseiști cu care comerțul ideilor – prin intermediul cărților –, este intotdeauna profitabil. El este un vizionar, un poet al proiecțiilor in imaginar"), Zoe Dumitrescu Bușulenga („...o cunoaștere de sine puțin obișnuită omului contemporan..."), Edgar Papu („La Octavian Paler, filosofia și poezia se asimilează unitar in una și aceeași expresie. La amindoi – la Blaga și la Paler, n. n. – există o rară fascinație față de enigmele indescifrabile ale naturii, ale istoriei, ale mitului. In sfirșit, ca urmare a acestei fascinații, la amindoi se relevă cultul tăcerii") cărturari de care Octavian Paler este legat printr-un șir de afinități elective; scrisul său se poate defini și prin scrisul acestor mari umaniști dar și prin fervoarea sa polemică. Poetică și profetică, proza sa comentează locul și condiția eroului solidar in literatura modernă. **Viața pe un peron** reia și repune, de pe pozițiile noastre, teze ale literaturii deceniului al cincilea – sau teze lansate in deceniul al cincilea. Indiferenței eroilor camusieni Octavian Paler le opune postura luptătoare; marilor utopii negative (Zamiatin, Huxley, Orwell) scriitorul român le opune o lume in care speranța există. Strălucitor eseist, Paler aduce in proza actuală – și validează – dialogul. **Viața pe un peron** este un roman alegoric, a cărui valoare nu trebuie căutată in desfășurarea narativă, ci in pregnanța simbolurilor; nu in complicația personajelor, ci in tensiunile pe care acestea le creează. Din acest punct de vedere, story-ul, narațiunea, epicitatea romanului au mai puțină importanță; importanță au „descoperirile" romancierului, simbolurile in care cuprinde imaginea omului de azi. Prin aceste simboluri, el conversează cu marile cărți ale umanității, dar și cu capodopere ale veacului XX; prin aceste simboluri el este arhaic și modern, integrind o experiență a sa și a literelor contemporane: in opoziție/dialog cu cărți care au creat, prin valoarea lor, o tradiție a culturii.

2. Octavian Paler scrie, cu alte cuvinte, despre eroismul lucidității; romanul său intelectual are ca subiect lupta cu limitele. In **Viața pe un peron** eroul este infrint, dar este infrint ca un căutător de absolut; este infrînt intr-o luptă exemplară. Cine a citit pagini mai vechi ale scriitorului – cele consacrate vechilor greci – dar și cititorul romanului modern, de la Dostoievski la Kafka – poate ințelege unghiul din care personajul lui Octavian Paler se rostește asupra lumii: „După aceea am vrut să mă fac judecător. Dar și aici m-am lovit de destinul meu sucit. Pentru că eu, domnilor, m-am născut in zodia Racului, dar, ca să se incurce de tot, ursitoarele mi-au dat pasiuni puternice, răstignindu-mă intre ele și tendința racilor de a da inapoi (...). Mi se părea că nici o dreptate care nu depindea numai de mine nu putea fi destul de sigură". Naratorul ratează pe rind vocația de pustnic, de judecător și de profesor de istorie (de istoric) vorbind, insă, in numele lor. Profesiunile sale „ratate" sint alegoreme care numesc criza umanismului tradițional. Peisajele care se deschid mereu in fața eroului – al peronului, al pustiului, al mlaștinei – sint comentarii ale acestei crize. Ale, dacă vrem, ideii „de destin la vechii greci". Ratat „prin destin", personajul lui Octavian Paler moralizează prin demnitatea cu care rezistă terorii biologice – invingind ca ființă rațională.

S-a vorbit foarte mult despre „imblinzitorii de cobre" („Căci religia lor, dacă aveau una, nu putea fi decit religia fricii. Cruciații acelei religii negre, imbrăcați nu in armuri, ci in haine de cerșetori, visau probabil să vină o zi cind n-ar fi nevoie decit de o nuia și o cobră ca nimeni să nu mai cricnească. Pină atunci aduceau pe altarele lor de noroi ofrande de fluturi morți..."). Om al cetății, Octavian Paler a dat o memorabilă parabolă a cetății „asediate". Punctul de sprijin al ei cred că trebuie căutat tot in valorile umanismului grec – cel care exalta valorile rațiunii. Dar și in valorile umanismului tradițional românesc.

3. Dealtfel parabola cetății „asediate" trăiește in literatura de azi prin citeva cărți de referință. **Echinoxul nebunilor** de A. E. Baconsky (autor care este, pentru romanul lui Octavian Paler, cea mai sigură apropiere, nu numai datorită „peisajelor metafizice" cit, mai ales, datorită ritualurilor „intelectuale", datorită solemnităților comune celor două cărți), **Principele** lui Eugen Barbu și **Vînătoarea regală** de Dumitru Radu Popescu. Nu tema rămine in prim plan, cit stilul, de o nobilă energie, in care Paler investighează condiția omului in secolul XX. El il așează pe scriitor intre valorile de primă mărime ale prozei noastre.

Cornel UNGUREANU

Ion Vartic

Modelul și oglinda

Ed. Cartea Românească

Mai poate oferi azi **oglinda** un **model** literar, critic sau filosofic? Mai poate ea constitui – adică – o metaforă pentru spirit, pentru judecată sau pentru actul de creație? Dacă secolul trecut a fost obsedat de misterul ei infinit, incărcat de revelații incomplete, dacă in apele ei nemișcătoare se simțea pindind demonicul, dacă a fost exaltată fidelitatea reproducerii sau, dimpotrivă, uluitoarele deformări ale imaginii oglindite, dacă toate acestea au putut fascina la nesfirșit, ca un joc deloc gratuit, deloc inofensiv, al cărui mecanism rămine pentru totdeauna necunoscut, secolul nostru pare să fi uitat „magiile parțiale" ale oglinzii: simbolul, indirectul, misterul, adincul, indepărtatul, tăcerea, staticul, dedublarea au primit alte nume sau au fost temporar părăsite. Ironia modernă s-a indreptat și asupra ei, ciobind-o.

Iată insă că Ion Vartic ne surprinde cu o suită de eseuri reunite sub titlul semnificativ **Modelul și oglinda**. Nu vreau să sugerez cu preambulul de mai sus – mă grăbesc să o spun – că demersul lui Ion Vartic ar fi cumva destinat să modifice sensibilitatea noastră obosită in fața acestui incă tulburător instrument speculativ, care este oglinda: intențiile criticului, fără să fie – in mod justificat – lipsite de ambiție, nu țintesc atit de sus, dar ele pot totuși modifica, prin ricoșeu, un anumit curent de opinie, și il pot imperceptibil deturna spre vechile făgașuri, cu atit mai mult cu cit inventarul imaginar modern, metaforele și obiectele fundamentale care ne populează ființa in ultimul timp nu mai au, parcă, aceeași capacitate catalizatoare de energii.

In ce fel readuce Ion Vartic oglinda in sfera literaturii? Pe calea cea mai fecundă dintre toate, fiindcă are de partea ei avantajul acțiunii secrete: **metoda implicită** de investigare critică. In linii mari (dar foarte mari!), metoda lui Ion Vartic face și ea parte dintre marile invenții-descoperiri ale secolului trecut: comparativismul. Trebuie să precizez insă de indată, spre a liniști suspiciunile și spre a nu da liber curs unei irepresibile plictiseli (ah! iarăși comparativism!), că nu este vorba aici de filiații și geneze (mecanice), nici de motive călătoare, nici de inventare inutile de clișee literare ce, astfel deshumate de o privire neperspicace, nu suferă, vai, decit o a doua moarte, după moartea uitării in care zăceau. Așa cum o cere (totuși!) poetica actuală, comparativismul lui Ion Vartic nu ține seamă de naive influențe exterioare intre creatori, așezați cuminte intr-o succesiune lineară, definitiv și unic orientată – dinspre inaintași spre urmași; el nu dorește să stabilească asemănări și, eventual, deosebiri literare, pentru a ajunge la asemănări și deosebiri, și atit. Comparativismul său este strict **explicativ**. Dacă Anghelache al lui Caragiale are ceva de a face cu domnul Belikov al lui Cehov, faptul **in sine** contează prea puțin; important este dacă „viețile lor paralele" se iluminează intr-un fel, dacă unul (**modelul**) poate arunca asupra celuilalt (**oglinda** sa atemporală) o lumină nouă, dezvăluind o existență ascunsă, un ințeles umbrit, o dimensiune nebănuită. Cum ar spune Borges: „a explica (sau a judeca) un fapt inseamnă a-l uni cu altul..." Principiul nemărturisit al lui Ion Vartic este că in sfera literaturii unele lucruri de aceeași natură sint mai clar conturate decit altele. Travaliul critic constă atunci in a le pune intr-o intimă vecinătate pentru a fi scăldate toate in aceeași calmă transparență a ințelesului. Așa se face că lingă Cehov stau firesc atit Caragiale cit și Dostoievski, lingă „bucovineanul" Robert Flinker, Kafka (nu e o glumă), lingă Ibrăileanu, Tolstoi, lingă Márquez, Șt. Bănulescu (mai previzibil), lingă Eugen Ionescu, Ibsen ș.a.m.d.

Ceea ce ar putea să i se reproșeze lui Ion Vartic este că dincolo de – uneori – surprinzătoarele asocieri de nume, asocierea unui prea strălucitor model cu o prea puțin strălucitoare oglindă nu duce intotdeauna la o speculație dintre cele mai puțin așteptate. Cu alte cuvinte, imaginea finală asupra unei opere, asupra unui personaj, asupra unui scriitor nu este una foarte diferită de cea pe care cititorul o avea dinainte. Ingeniozitatea sa critică este **de nuanță**, in ciuda faptului că demersul interpretativ antrenează cu ușurință mari suprafețe literare și culturale. O funciară prudență stinge efectele prea extravagante – dar care singure conferă suprema frumusețe eseului. Rămine ca scrisul, de o eleganță ușor glacială, să consume in simetriile pe care și le procură cu voluptate narcisică energiile incomplet epuizate ale interpretării. Oglinzi vom găsi, așadar, nu numai in mișcarea internă a gindirii, ci și in viziunea scriptică a lui Ion Vartic, in stilul său, prin care fiecare eseu ni se prezintă ca o prețioasă și ușor cochetă bijuterie.

Este oglinda un obiect defunct? Se poate să fie. Dar, la fel ca Frumoasa din pădurea adormită: amindouă nu așteaptă decit sărutul indrăgostit care să le trezească la viață.

Vasile POPOVICI

Cronica măruntă

INIȚIATIVE

● REVIRIMENT. Toamna băcăuană a fost, anul acesta, teatrul de lansare a revistei „Ateneu" in circuitul revistelor de care trebuie să se țină, de acum inainte, seama. De la dobindirea statutului de revistă lunară, „Ateneul" s-a inscris pe o linie ascendentă care a culminat, ca să zicem așa, cu numărul pe luna septembrie. Numărul in cauză conține un grupaj dedicat lui Vasile Pârvan, o selecție de articole ce poate figura la loc de cinste in orice bibliografie a autorului „Geticii". Remarcabilă este și ancheta cu tema „Tinerii și creația literar-artistică", la care participă o seamă de personalități ale culturii actuale. Ne-au reținut atenția indeosebi contribuțiile lui Eugen Simion, Nicolae Manolescu și Anatol Vieru. ● UN CRITIC IN OFENSIVĂ. Revista „Familia", cu un sumar la fel de atractiv ca de obicei, ne oferă imaginea unui Radu Enescu in mare formă exegetică. Un studiu al său, „De ce Roma?" ne readuce in memorie un traseu spiritual din cele mai nobile, contribuție posibilă la o teorie a culturii din perspectiva asumării argumentelor ce se desprind dintr-o analiză de mare cuprindere și adincime. Din același număr al revistei, nu-l putem uita pe Al. Cistelecan, al cărui articol nu mai poate fi omis din **summa** considerațiilor despre Horia Bădescu. ● UN DEBUT. Noua rubrică a „Suplimentului literar-artistic al Scinteii tineretului", „Două coloane pentru dumneavoastră", debutează cu dreptul. Asta, in ciuda numeroaselor peripetii prin care trece Aristotel Bunescu, reporterul-responsabil, in tentativa de a scrie un reportaj-interviu despre Ion Caramitru. Imaginea care se desprinde din articol e aceea a unui actor-regizor care lucrează cu „toate motoarele aprinse". Cităm citeva din proiectele imediate ale acestuia: „In măsura in care programul teatrului imi va permite, mă gindesc la 3 sau chiar la 4 titluri. O foarte interesantă piesă scrisă de un autor român deloc cunoscut ca dramaturg – Matei Vișniec il cheamă – o piesă plină de surprize de limbă și semne teatrale, ca să spun așa. Mă mai gindesc la un music-hall, pe care aș dori tare mult să-l fac. Este un text lucrat de Romulus Vulpescu despre viața și poezia lui François Villon. Mă mai gindesc la o piesă contemporană pe care am adus-o vara asta de la Londra, cu acordul scriitorului, un scriitor de 28 de ani, pe nume Terry Johnson. Piesa se numește „Insignificance" sau „Fără valoare", cum doriți..." ● O INIȚIATIVĂ excelentă a avut biroul de critică al Asociației scriitorilor din București prin publicarea, sub formă de revistă separată, a „Caietelor critice". Bucuria noastră ar fi completă dacă proaspăta publicație ar deveni, cit de curind, lunară.

Anemone POPESCU

---

marginalii

Un triumf trist

Am văzut, **Iosif și frații săi** se situează alternativ și concomitent la două niveluri, poetic și romanesc. Poetic: carte despre creație. Romanesc: carte despre destin.

O punte intre cele două niveluri poate fi inițierea. **Iosif și frații săi** este istoria inițierii lui Iosif. Inițiere inseamnă formarea unui tinăr, ceea ce face obiectul categoriei literare numită Bildungsroman. Totodată, inițierea il inalță pe tinăr, după grele incercări, la condiția de intemeietor. Altfel spus, la condiția de creator. Istoria unei inițieri este deci și poem și roman.

Afirmația se poate discuta. Romanul, spuneam, are nevoie – ca și viața – de intimplări neprevăzute. Destinul, și in viață și in roman, este un sens retrospectiv, nu prospectiv. Nu ne știm dinainte destinul, iar dacă l-am cunoaște, viața, lipsită de libertate, de șansa neprevăzutului, ar fi de netrăit. In literatură, destinul știut dinainte lipsește romanul de orice interes sau, dacă este vorba de o operă bogată in semnificație, il transformă in epopee – in poem.

Este, oarecum, situația din **Iosif și frații săi**. Urmărind pașii previzibili și, mai mult decit atit, cunoscuți dinainte, din biblie, ai inițierii eroului, sintem privați de tensiunea suspensului romanesc. Apreciem o „rimă", adică repetarea modulată a unei scrieri anterioare. Cu alte cuvinte, citim un poem.

E drept, pină la un moment dat, pină la aruncarea lui Iosif in in fintină de către frați, autorul reușește să mențină incertitudinea chiar și in condițiile unui motiv dinainte cunoscut. De acum incolo, insă, pentru că Iosif va trece ușor peste toate obstacolele, mereu protejat de cite un „tată" ad-hoc, istoria lui tinde să devină poveste și nu roman. Mai este un singur episod, cind Iosif se joacă cu focul, atunci cind il ispitește femeia lui Putifar. Chiar și atunci, blindețea soțului morganatic il scoate din incurcătură. In rest, cumințit după imprudențele adolescenței, Iosif este prea ințelept ca să mai riște ceva. Viața lui va fi un lung și feeric triumf.

Și totuși. Triumful va dura pină la sfirșit, insă va fi unul trist și chiar tragic, ceea ce retransformă basmul in roman. Tristețea decurge din evoluția relației dintre Iosif și Iacob. In adolescență, Iosif fusese răsfățatul tatălui. In copilul fermecător, bătrinul o regăsea pe Rahila, de a cărei pierdere vremelnică nu se mingiiase. După aceea, prin lucrarea fraților munciți de invidie, Iosif dispare și Iacob il crede mort. Este o lovitură cumplită, ca și un lung prilej de remușcare căci, jucindu-și rolul in drama mitică prestabilită, el insuși, pe jumătate conștient de ce face, își trimisese fiul la „moarte". Trec douăzeci și cinci de ani impovărați de acest sentiment, apoi Iosif reapare și este de prevăzut o bucurie copleșitoare, ca și reluarea legăturii strinse dintre tată și fiu. Insă lucrurile nu se petrec așa. Iacob se bucură cu măsură de invierea din morți. De intilnit, deși le-ar fi cu putință, cei doi se intilnesc foarte rar; legătura lor afectuos melancolică are și caracterul ceremonios al relației dintre doi conducători. Trecutul, de fapt, nu reinvie. Cauza? Dacă Iosif a trăit in așteptarea regăsirii pe care avea s-o pregătească cu iubire, Iacob – in schimb – se invățase intre timp cu durerea lui. Noua stare de lucruri aproape că l-a stingherit. El nu l-a putut regăsi in bărbatul gras și incărunțit pe adolescentul frumos de odinioară și cu atit mai puțin pe Rahila. De aceea, apoteoza vieții lui Iosif se impinzește cu umbră; reușita lui e tristă. De ce e și tragică, urmează să vedem.

Livius CIOCÂRLIE

---

viața asociației

La biblioteca din Nădlac (jud. Arad) a avut loc o intilnire a cititorilor din localitate cu scriitorii Dagmar Maria Anoca, Lucian Alexiu, Corneliu Barborică, Pavel Bujtar, Vasile Dan, Anton Palfi, Ondrej Štefanko, Ion Dumitru Teodorescu, precum și cu profesorul dr. Vasile Șerban, decanul facultății de filologie de la Universitatea din Timișoara și conf. dr. Pavel Rozkoš. Cu acest prilej au fost prezentate două noi cărți in limba slovacă publicate de Editura Kriterion: **Cartea pentru cei dintr-a-ntii**, de Dagmar Maria Anoca și al patrulea volum al antologiei **Variațiuni (Variácie)**.

accente

Într-un spaţiu al iubirii şi ocrotirii

Cartea care deschide colecţia „Hyperion" este cu un deget mai inaltă decit cele care i-au urmat şi are o ţinută grafică care imi aminteşte rafinamentul formal al cărţilor de poezie pe care Şerban Foarţă le gindeşte impreună cu graficianul său, Iosif Stroia. Un bun gust aproape ţipător. Această excrescenţă calofilă a lui Virgil Mazilescu forţează oarecum „ante portas" mina recenzentului. El face parte dintre poeţii, atit de rari, care obişnuiesc să publice mai puţin decît scriu. Şi dacă bilanţul său editorial („Versuri" – 1968 şi „Fragmente din regiunea de odinioară" – 1970) il scuteşte de prestigiul in expansiune la noi al prolificităţii, el este însă vinovat, in mod poate surprinzător pentru unii, de importante influenţe stilistice (alături de un Mircea Ivănescu, Nichita Stănescu sau Gellu Naum) asupra multora dintre cei reuniţi, cu o expresie stingace dar persistentă, in consistent disputata „generatie in blugi". Pentru comentator este frapantă şi tonică rezistenţa in timp a textelor de început ale lui Virgil Mazilescu prin comparaţie cu ale oricărui poet din generaţia sa. Această rezistentă este datorată, probabil, nu in ultimul rind, absentei sechelelor retorice, cele care ingroapă azi intinse zone poetice in cea mai sălcie desuetudine.

Excelenta postfaţă semnată de Eugen Negrici, chiar şi atunci cînd abuzează de propria ei pertinenţă, remarcă simptomatica pudoare a acestei poezii care retează confesiunea, o deturnează sau o desface foarte abil in sugestii evanescente O imprecizie aleasă chiar şi numai pentru că, opusul ei, precizia, este, sau măcar poate fi, „cu adevărat inspăimîntătoare". Pudoarea unui spirit care-şi mai poate privi „acel rumeguş acumulat noaptea cu răbdare in urma sutelor de riciituri ascunse". Un limbaj fără petarde, abia lăsind să vibreze umbrele fluxului poetic interior: „pe unde plutiră cetăţi vislește şi lacrima / ochiului nostru care este al doisprezecelea / iar dincolo (tînără tînără) o pisică a norilor / pipăie ghiozdanul penarul călimara / din ghiozdan – pe drumul spre şcoală / drum de frunză veche noapte bună / noapte bună aici şezum şi plinsem / şi dacă unei patrii imaculate / pasărea i-a spus din cind in cind la revedere /de ce, trebuie să ne oprim tocmai noi / şi brusc să ne inălţăm la cer" Scriitura lui Virgil Mazilescu nu are nimic şocant (inţelegind că anumite chestiuni de formă cum ar fi absenta punctuaţiei sau abolirea majusculelor nu prezintă noutate pentru un cititor cit de cit aclimatizat liric) singurul fapt ostentativ poate părea discreţia particulară a tonului său. El este interesat de echilibrul compoziţiei, de eleganţă, de o savantă muzicalitate şi acestor proiecte le subordonează in intregime o exceptional de proteică sintaxă Textul e impînzit de mici schisme semantice tinzind inainte de toate să instaureze o comunicare lipsită de orice afectare Există totuşi in această poezie o putern că voinţă de a capta, o persuasiune numai aparent leneşă in spatele unui autism foarte subtil jucat. Cele mai bune poeme ale sale („copilăria lui franz kafka", „coline verzi" sau „a treia poveste pentru ştefana") au lumina clară a unei comuniuni extrem de pure, căreia cititorul cu greu i s-ar putea sustrage: „noapte de noapte se aud paşi grăbiţi prin bucătărie / şi uite aşa ne trezeşte cu mersul şi cu scincetele ei steaua / rătăcită la noi in casă – aveam eu oarecum bănuiala / că prea de timpuriu s-a desprins din năvoadele cerului / astăzi primejdii mari o pindesc motanul nostru de pildă / ar putea să-i ronţăie intr-o clipă urechile nasul cit zmeura" („a treia poveste pentru ştefana"). Suavitatea acestui poem nu este totuşi dominanta registrului afectiv. Un registru mai intins, cu tuşe ironice („şi sint puţin obosit de o mare fericire ce-mi va veni") cu sarcasme („cit de limpede ştiu unii să prezinte lucrurile – chiar şi pe cele / de mult mai mică importanţă ei reuşesc intradevăr / să ni le facă inteligibile şi foarte foarte dragi..."), cu disperare („sint singur am inventat poezia şi nu mai am inimă").

Este poate deconcertant faptul că Virgil Mazilescu publică, alături de poeme care vor fi părînd inchegate, eboşe sau fragmente pe care le consideră, şi nu greşeşte, expresive. Ele sint importante in coerenţa volumului şi mai ales ii imprimă ritmul Există în această poezie o parcimonie metaforică de cea mai bună calitate. Iar atunci cind apar metaforele sînt cel mai ades extraordinare: „auziţi: viaţa: stele scobind încet cîmpia" sau „in plopi e o precizie de triplu salt mortal". Titlul acestei antologii, care poate părea edulcorat in contextul modei lirice actuale, nu face decit să-l cheme pe cititorul, instrăinat poate de mormane de poeme ermetice sau doar frigide, intr-un spaţiu unde va fi cu adevărat iubit şi ocrotit.

Virgil Mazilescu – „Va fi linişte va fi seara", Ed. Cartea Românească 1980.

Valentin CONSTANTIN

profiluri

Fişă despre Carolina Ilica

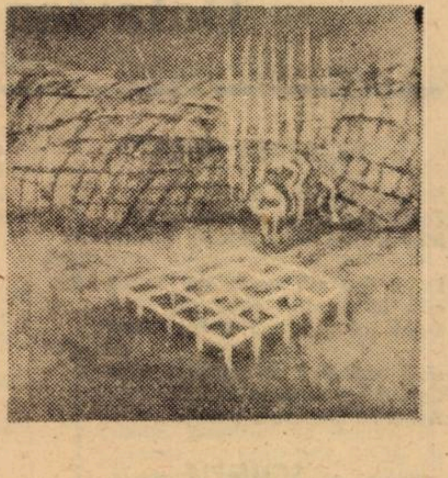

Carolina Ilica nu-i dintre poetele care se complică prea mult, nici sub aspectul strategiilor scrisului, nici sub acela al sarcinilor vizionare sau doar meditative puse in circa poemelor. Ea stă cu urechea lipită de propriu-i corp şi-i transcrie zvîcnetele şi înfiorarea într-o caligrafie suavă, atinsă de graţie ficţională. Departe de a inventa, poemul conspectează, iar poeta işi ţine ochii închişi, atentă doar la circulaţia singelui sau la vuietul muzical al memoriei simţurilor. Un freamăt senzual cu sunet cristalin străbate poemele sale, ordonate într-o adevărată artă a cochetăriei. Atitudinea sa, fotogenică şi irezistibilă, e de puştoaică teribilă şi plină de nuri, speriată şi încîntată de miracolul candid al primelor zvîcniri ale instinctului erotic. Poemele întiiului volum trăiesc dintr-o exultanţă şi o inocenţă de mînz nărăvaş, graţios şi sălbatic, iar actul contemplativ ţine doar de narcisism. Superbia adolescentină şi orgoliul feciorelnic al feminităţii se contemplă pe sine şi se răsfaţă în oglinzi fluente şi senzuale. Aţiţarea erotică funcţionează ca şi cheia unei jucării şi ea acumulează o tensiune instinctuală al cărei arc comprimat se descarcă într-o jerbă de imagini graţioase, mustind de prospeţime şi cu arome de pădure primăvăratică. Între trăirea afectivă şi poeme nu se interpune nimic abstractizant, inafara unui filtru muzical care dă vrajă confesiunii şi canalizează imaginarul spre frusteţe şi fluenţă. Mică sălbăticiune închisă in cuşcă, pubertatea fierbe ca mustul, zbătîndu-se să iasă din propria-i piele şi să treacă de la inocenţă la cunoaştere, de la virtualitatea erosului la actualitatea lui. Poemele, dincolo de frenezia simţurilor în sine, sînt o încercare continuă de a evada din propria condiţie pe poarta, încă închisă şi păzită, a împlinirii erotice şi a adoraţiei. Focul jubilaţiei e întreţinut de interdicţie şi tensiunea senzorială a poemelor provine din întoarcerea înapoi a elanului erotic. **„Neîmblînzită ca o stea lactee"** e poezia tentaţiei de a muşca din fructul oprit şi a înfloririi simţurilor. Registrul poetic e, fireşte, „epidermic" (Petru Poantă), întreţinut doar de pulsiuni şi de zvîcnirea singelui, dar dacă poezia nu are cine ştie ce adîncime şi confesiunea e imediată, ea are, în schimb, o seducţie sigură şi poeta ştie prea bine să învelească in graţie sălbăticia şi clocotul. Misterul ei e al feminităţii caline iar ritualul erotic se consumă între adoratie si cochetărie între pura gingăşie şi voluptate. Sub aparenta flirtului inocent se întrevede tandreţea infinită şi vocaţia consacrării, iar frivolitatea ingenuă ascunde, de fapt, o tensiune reală a sentimentului. Poemele ţin, ce-i drept, cam prea de aproape pasul cu vîrsta fiind simple exerciţii de transcriere, ceea ce denotă lipsa unei puteri de abstractizare în transfigurare, dar ele creează, in compensatie, o atmosferă de lux şi voluptate candid-senzuală. Contingenţa devine ea însăşi un mister, iar cardiograma lirică înregistrează cu acurateţe volutele erotismului, de la tensiunea virginităţii monadice la ardenţa adoraţiei. Dacă nu e un act de meditaţie şi se fereşte programatic să fie aşa ceva , poemul e, totuşi, unul de introspecţie, o fişă clinică, minuţioasă şi ingenuu – impudică, a stării erotice, atit în ceea ce are ea senzual, cît şi sentimental. Mai puţin, fireşte, spiritual, intrucit poeta nu încearcă să se desprindă de materialitatea iubirii, mulţumindu-se doar să o mai diafanizeze din cînd în cînd. Poemele au o dispoziţie obsesională şi viziunea poetică va erotiza cosmosul, ordonîndu-l în simboluri specifice şi organizîndu-l în spectacole ale erosului. Această exultanţă erotică împinsă pînă în elementar şi care iradiază continuu în natură, se va retrage, totuşi, în al doilea volum, spre budoar, şi poeta, subţiind izvoarele senzuale ale poemului, va împinge, în compensaţie, caligrafia spre preţiozitate. O strategie, în fond adorabilă, a cochetăriei, va domina acest univers supus transei erotice şi plutind diafan pe apele graţiei şi candorii. Sub constanta suavă şi inocentă, atitudinea lirică e dispusă acum într-o uşoară tensiune ce simulează un joc între contrarii, între exultanţă şi melancolie, tensiune, fireşte, nedramatică, dar care dă scenariului vioiciune. Între invocaţie şi refuz, între beţia senzuală şi oboseală sau între calinerie şi ardoare se creează un mic spaţiu de mişcare a sentimentului, dar fluenţa sa exultantă nu are, de fapt, nici o fisură cu adevărat contrariantă. Proclamaţia vitalismului şi a fertilităţii din „Mai puternică" i-a tăiat Carolinăi Ilica punţile spre elegiac şi i-a suprimat posibilitatea insinuării morţii în cîmpul jubilaţiei. O domesticire a patimii s-a petrecut, parcă în mod iremediabil, în această trecere de la mirajul erotic al adolescenţei la scena graţioasă de alcov, iar zvîcnirile ancestrale ale sîngelui s-au stilizat în gesturi de calinerie hieratică. De la sălbăticia suavă la regia irezistibilităţii şi de la inocenţa virginală la tandreţea casnică, sentimentul rămîne, însă, constant şi doar tehnicile şi decorul cochetăriei se schimbă. Dumbrava nereidelor e schimbată cu interiorul, iar pendularea între flăcările simţurilor şi închiderea în sine e substituită de adoraţie şi refuz. Poezia nu e, însă, mai puţin adorabilă, deşi a trecut de la instinctualitatea graţioasă la artificialitatea seducţiei şi de la frusteţe la ceremonie.

Al. CISTELECAN

REMEDIA AMORIS

(Urmare din pag. 1)

junge totuşi să jubileze pină şi in cea mai crincenă deznădejde, ca un soldat care, singur, inconjurat de duşmani, işi păstrează pină la capăt increderea oarbă in armele sale: **„Dar chiar de-ar fi să fiu dator şi-n moarte / pe ce-am iubit şi-am luat cu grea dobîndă, / n-am să-mi regret pornirile deşarte / şi n-am să las iubirea să mi-o vîndă. / / Aşa am fost. Aşa rămîn. E ziuă / Iluzie mai sint, mai sint ruine / Atit mai ştiu din ce-am stiut: adio. / Şi-un turn de lacrimi creşte blind in mine" (Al doilea testament al lui A. P.).**

Si totuşi, dincolo de aceste inscenări, dincolo de teatralitatea acestui „adio" ce anunţă mai degrabă decit plecarea rămînerea, unde este Adrian Păunescu poetul profund care crede in ceea ce spune nu numai cită vreme rosteşte? Intr-un vers ca cel din urmă citat cu siguranţă! Bolnav de eră si de sine şi ştiind prea bine că „răul de epocă este neputinţa de a pleca", după cum ştie la fel de bine că din el insuşi nu poate ieşi, că işi este sieşi prizonier, poetul işi descoperă din cind in cind **melancolia** funciară. Dacă regimul preferenţial al textelor sale patetic-declarative este starea de veghe, acela al poeziei lui întoarse spre interior e in-somnia. Adrian Păunescu este un poet romantic. Nici primul, nici ultimul, ci unul dintre poeţii romantici ai acestui sfîrşit de veac. Poezie autentică in **Rezervaţia de zimbri** ni se pare a fi ceea ce stă sub semnul nostalgiei. Uneori un singur vers, inundat de cuvintele din preajmă alteori poeme intregi. Cele din deja pomenitul ciclu **Sufletul păunului** intră, majoritatea, in această categorie: **„Albastră e ziua ce n-am pomenit, / Se dă Universul prin două, / Albastră e ziua ce n-am pomenit, / Ca sufletul păsării ce a murit, / Păunul strident de la zoo. / / E ziua albastră ca sufletul lui, / Lovit dintr-o dată de moarte, / Cind doctorii nu sint şi nici paznicul nu-i / Cind fiarei ce vine n-ai ce să-i mai spui / Şi ea te condamnă la moarte. / / Ce suflet din moartea aceea ieşea, / Păunul striga in lumină, / Dar laba de fiară s-arată prea grea, / Păunul ca brazda luceşte sub ea, / Şi nimeni n-aude, să vină / / Albastră e ziua şi-un abur nebun / Din lucruri şi păsări mai iese, / Albastră e ziua şi-un abur nebun / Din lucruri şi păsări mai iese, / Albastră ca sufletul trist de păun, / Cind moare, iar penele lui şi le pun / Bărbaţii porniţi spre mirese" (Sufletul păunului)** Am citat in intregime poemul titular al ciclului din două motive: pe de-o parte, fiindcă el invederează, dacă nu o schimbare de registru, cel puţin una de nuanţe. Scriind despre primele volume ale lui Adrian Păunescu, Petru Poantă observa că „la acesta dispare orice timiditate a expresiei, **orice discreţie a dramelor interioare, reale sau mimate**" (s. n., v. **Modalităţi lirice contemporane, p. 179**). Poemul, căruia i-am putea adăuga, din celelalte cicluri **Mina lui fără greş, Coşmar invins, Catedrala cu capre negre, Gărgăriţa, Mioriţa, Florăresele, Şir de cocori, Roata, Scoica** etc., pune in lumină nu un **alt** Păunescu, ci o altă faţă a poetului, dinainte cunoscută, dar niciodată atit de evidentă ca acum. Spuneam inainte că **Rezervaţia de zimbri** stă sub semnul **nostalgicului.** Sentimentul avansează in cercuri concentrice, de la universul familial, la cel al copilăriei, al satului (natal), al ţăranului, intr-un cuvînt, al unei lumi apropiate poetului, aflate pe punctul de a dispărea. Presimţirea unei atare evoluţii lente dar irevedersibile este resortul primar al tensiunilor interioare ce amendează expresia, ii imprimă discreţia necesară. Romantismul structural al lui Adrian Păunescu işi găseşte aici puntea către modernitate. Pe de altă parte, poemul este relevant pentru **filonul baladesc** cu clare deschideri către parabolă, ce alimentează, deopotrivă, poezia declarativă ca şi pe aceea, să o numim intru diferenţiere, intimistă a lui Adrian Păunescu. Tot de sorginte romantică, acest filon il situează pe autorul **Rezervaţiei de zimbri** in continuitatea poeziei româneşti interbelice. S-a mai observat dimensiunea epică a liricii lui Adrian Păunescu. Un epic **reflexiv,** pe care filonul baladesc il recuperează pe de-a-ntregul.

Existînd in continuare intre cei doi poli ai fiinţei sale lirice, Adrian Păunescu incepe a-şi aduna apele. **Rezervaţia de zimbri** e un argument. **„Nominativ, / genitiv, / dativ, / acuzativ, / o, abia aştept / să fiu o interjecţie! / Inconstientă, iresponsabilă, / elementară, inflexibilă, / interjecţie".** Răspunsul vine de la sine: **Eheu!...**

Octavian Doclin

NOAPTEA ZĂPEZII

Să mai întîrziem puțin.
Zăpada a ațipit pe umerii tăi.
Mai e timp să încercăm timiditatea rîului.
Lîngă tine mă umplu de lumina lunii
cum tu cuprinzi împărăția.
Dacă voi reuși să străbat livada albinelor
să-ți amintești de noaptea zăpezii.
Curînd vor îngheța stelele.
Acum se limpezesc umerii.

SCUMPIA

lui Nicolae Prelipceanu

Trupul poetului curgea înalt
escaladînd munții aerului
ca un rîu urcînd spre propriul izvor.
Mîna sa căuta fericită și nepăsătoare
floarea numită scumpia.
– Oprește-l din curgere!
am poruncit atunci altui frate al meu
neștiind că numai poetul este fericit,
că numai el a văzut în clipa aceea
cu ochii înecați de văzduh
cum moare un zeu
îndrăgostit de floarea
numită scump și simplu
scumpia.

ÎNCEPUT DE POEM

Atît de mult te iubesc
încît singura-mi ureche
cu care te mai pot auzi
este lumina...

POETUL

Lui George Suru

am rămas tînăr în memoria ochiului său albastru
a rămas veșnic în memoria inimei mele gînditoare
ne visează sînt sigur poetul
în timp ce noi plimbăreți adesea
prin cimitirele vesele ale timpului
ne adîncim tot mai mult
în colocvii interminabile și violente
despre poezie, viață și dragoste
și nesăbuiți îi refuzăm pentru prima dată
opinia

Corina Victoria Sein

EU ȘI SĂRBĂTOAREA

Mîine e zi de sărbătoare.
S-ar cuveni să mă odihnesc,
să fiu înaltă și frumoasă,
să renunț la îndeletnicirea-mi obsedantă
de-a biciui obrazul zilei,
să spun – cu hotărîre –
nu!
autobuzului plin de coșmaruri.
Dar, toate acestea, mi se par la fel de ciudate
ca și cum aș bea timpul
sau m-aș sprijini pe orele de dragoste
ale altora.
Între mine și sărbătoare
a mai rămas totuși noaptea.
Ochii ei, cu o mie și unul de cristale
ispititoare, privindu-mă țintă,
îmi aduc în memorie
mersul meu strîmb.
Sărbătoarea e tot mai aproape.
Se strecoară, plutește sau zboară,
cu nespuse și vii voluptăți
și mă-ndeamnă să arunc
trecutul pe fereastră
așa cum, de-aș fi bogată,
aș lovi cu perle
apele mării.
Clopotele bat. Sărbătoarea e tot mai aproape.
Eu i-am prins trupul luminat în ușă.

SETEA DE SĂRBĂTOARE

Într-o zi de sărbătoare,
cu mers schimbat,
ți-am înconjurat patul.
O rază pură mă umbrea.
Camera ta era una obișnuită.
O fereastră închisă gemea
sub perdeaua banală,
pînă la tristețe.
Cîteva cărți iradiau esență.
Un fotoliu obosit,
patru pereți fără strălucire,
în sfîrșit, o ușă încercănată
sub albul bolnav...
Un fel de emoție dezinvoltă
mi se urca încet pe mîini.
O scînteie izvorîtă din nimic
mă-mbăia în cosmos
și am surîs.
Surîsul părea prelungit din
țipătul nopții,
țipăt străin.
Atunci am voit
să-ți descriu, în puține cuvinte,
Universul și teama de Timp,
dar tu m-ai întrebat:
„Cine ești?"
Ziua cădea în felii cenușii.
Dintr-o dată, raza pură ce mă umbrea
a mistuit casa
sporindu-mi setea de sărbătoare.

CINEVA ÎMI REPETĂ NUMELE

În vreme ce păsările se odihnesc
pe brațele mele înfășurate
în sunet,
cineva îmi repetă numele.
Mă cuprinde nesomnul.
Să fi început veghea sau
din vertebrele lunii am ridicat scara
pînă la linia orizontală a visului
și am mărit dezordinea
în care rătăcesc?
Răspunsurile, în murmure profunde,
mă contopesc cu aerul.
Acestui ceas îi pleacă neastîmpărul
peste marginile spațiului
și-mi cenzurează bucuria.
Cineva îmi repetă, din nou, numele.
Eu, abia zărită, merg printre sunete.
Pe deplin și pe neașteptate
păsările-mi smulg brațele.
Nedumerită și goală mă arunc în lume,
cît mai departe, cît mai departe...
Dar universul nu are zi de audiență,
așa că
rămîn invitată
în ruinele castelului –
silabe ale numelui meu.

---

reportaj

LUCIAN BURERIU

Un port încă romantic

● VOR INTRA APELE BEGHEIULUI ÎN TIMIȘOARA?

ÎMI TÎRAM CIZMELE PE PODUL „MIHAI VITEAZU", în 1970, veneam de la inundații, zona Mureș-Crișuri, unde fusesem trimis special al radioteleviziunii. Și iată-mă martorul unei discuții între „timișoreni", pun ghilimele pentru că mă întreb: cîți timișoreni își cunosc, de fapt orașul? Tinerii aceia de pe pod așteptau să crească apele rîului Bega. Rîul Bega? În Timișoara ● De exact două secole și jumătate prin părțile municipiului nostru nu s-au mai văzut inundații. Asta grație Canalului, primul din țară. Neinițiații întru „timișorenism" nu știu, de fapt, ce înseamnă rîul Bega. Veneam „de la inundații", din locuri în care oamenii nu au construit diguri și nu au dragat rîurile... de sute de ani. O civilizație specială a făcut ca în Banat să nu existe acele revărsări catastrofale. S-o luăm însă de la începuturi datorită colegei mele, Adriana Babeți, specialistă în „domeniul Cantemir", aflu că încă dinaintea lui Eugen de Savoya, Maria Terezia etc. **„..vizirul s-a impus (...) a merge să fortifice Belgradul din nou și să fortifice și Timișoara. (...) Și cît de excelent a fost el în științele matematice, arată (...) canalizarea rîului Bega prin mijlocul Timișorii; căci cu cît ar fi fost necesară această operă într-un loc, unde în toate verile se simte atît de tare lipsa de apă, cu atît din partea sa era o întreprindere (...) de a efectua aceea ce era abia impobisil. Pentru această importantă lucrare, sultanul l-a onorat cu o pensie anuală de 8 pungi..."** Așadar, vechimea Canalului este mult mai mare. ● **FIECARE METRU PĂTRAT DE TIMIȘOARA** este încărcat de istorie, de una a eficienței și utilului, a inteligenței și duhului științific. Prin 1720, se finaliza nu numai marele canal; apele Timișului erau trimise în Bega de la nodul hidrografic Coștei, printr-un canal alimentator de 9 km. Pentru preîntîmpinarea inundațiilor în Timișoara, un alt canal, de la Topolovățu Mic spre Hitiaș (6 km) este gata să deverseze înapoi în Timiș surplusul de ape. În 1800 începe masiva îndiguire a tuturor acestor construcții hidrotehnice. Între uzina de apă timișoreană și Tisa, 118 km de canal navigabil. ● **AM RĂSFOIT „INSTRUCȚIUNI DE NAVIGAȚIE PE CANALUL BEGA".** Sînt admise vase de 65 metri lungime, 8 m lățime, pescaj de 1,25 m, deplasament pînă la 1500 tone. Anul 1839 înregistrează un vîrf de navigație. (Îmi amintesc însă că și în perioada studenției mele, acum vreo două decenii, pasagerii mai foloseau încă serviciile micilor noastre vapoare. Navele treceau prin ecluze pitorești, precum aceea de la Sînmihaiul Român. Ecluzele impart Canalul în mai multe „biefuri". Cel de la Sînmihaiul Român are ca rol menținerea nivelului ridicat al apei pentru oraș. Nu numai pentru navigație, ci și pentru nevoile industriei). **„În timpul trecerii pe sub poduri, navele cu aburi nu trebuie să facă fum, tirajul în căldare va fi oprit".** (Din Regulamentul amintit). **„Este interzis navelor a se lega de obiecte care nu sînt instalate pentru acest scop ca: stîlpi de telegraf, telefon etc.". „Ambarcațiunile mici și de sport vor lăsa liber drumul navelor de transport". „Navele care trec în fața locurilor destinate pentru scăldat sînt obligate a micșora viteza și a atrage atențiunea emițînd cu fluierul sau sirena un sunet lung".** ● **ȘEFUL SISTEMULUI HIDROGRAFIC MUREȘ-BEGA,** inginerul constructor **Gheorghe Pîrvulescu,** răspunde întrebării mele esențiale: ce a mai rămas în atribuția lucrătorilor de pe Bega. (În primul rînd, îmi dă o știre îmbucurătoare: în aceste zile, pornește din Moldova Veche un vapor de 24 m; va naviga pe Dunăre, Tisa, va intra în Canal și... în primăvară va începe o nouă stagiune a navigației de agrement pe Bega. Viteza „vaporetei", 12 km pe oră, capacitate – în jur de o sută de turiști).

Da, mai sînt atribuții destule. Apărarea împotriva inundațiilor. Alimentarea cu apă. Piscicultură, irigație. Se lucrează la terminarea stației de epurare. Era și cazul, deoarece în aval de Timișoara culoarea apei nu e prea atrăgătoare iar oxigenul... Am văzut peștișori care încercau să respire la suprafață, ca într-un acvariu cu apă veche. ● **BĂTRÎNII LUPI DE BEGA** lucrează azi la întreținerea instalațiilor portuare și a șenalului navigabil. Artera aceasta de aur nu trebuie să sclerozeze cu iarbă sau nămol. Se efectuează lucrări hidrotehnice de distribuire a apei, de protecție a malurilor. Am drumețit în sus și în jos și existența unor șantiere vii, interesante am înregistrat-o la nodurile hidrografice, în centrul orașului (continuă îndiguire), ori pe traseul Begheiului, unde dragoarele excavează tone de mîl și „rad" vegetația luxuriantă. Drăgile cu cupe ori „absorbante refulate" scot anual 30.000 metri cubi de mîl, în special la ecluze, pentru păstrarea constanței debitului. (Știați că pe Canal există 6 ecluze? Cea de la Sînmihai e singura cu baraj ridicat, celelalte au barajele „culcate sub apă". Pe teritoriul românesc mai avem o ecluză, la Sînmartinul Maghiar. Trecerea unei nave prin bazinul cu porți de lemn, manevrate manual, durează în medie 5 minute. Există și probleme, iarna; cînd apele îngheață, înțepenesc construcțiile hidrotehnice. Însă „Uliu" și „Pionierul" au provă solidă și se transformă în adevărate spărgătoare de ghiață. Navele „Rîndunica" și „Isaccea" au îmbătrînit și au plecat la Dunăre. Mai navighează pe Canal „Uliu", „Pionierul", „Lugojel", „Corvinul", „Șoimul..." și drăgile. Se studiază problema reactivării transportului de mărfuri și pasageri, actuală în contextul contemporan). ● **PE FLOREA STANEA** îl cunosc la draga de la Uzina de apă. (Aici plantele doresc să gîtuiască intrarea apei în oraș). Șeful drăgii a navigat, pe vremuri, pe Dunăre, ca ofițer pe remorcher fluvial. De cînd știe, nu s-a semnalat nici un... naufragiu pe Bega! Pe o ploaie sîcîitoare vine după mine și după fiul meu o barcă, ne duce pe apele limpezi pînă la ciudatul balaur cu zeci de cupe. Discutăm într-o cabină. Aici exista macheta unei corăbii, o goeletă, zic. Și niște cărți. Proprietatea tînărului Nicolae Osman, student la f. f., fost marinar și viitor economist. Un alt „lup de Bega", conducătorul de șalupă Dumitru Sabău, ofițer. Locuim în același bloc. Nu se visează aici oceane și fluvii. Planează bucuria unei munci simple, în cîmpia bănățeană. Se conturează proiecte. Desigur, visăm cu toții redeșteptarea navigației, atît de pitorești și utile. F. Stanea are un debit verbal remarcabil, un entuziasm debordant. Îi spun că am fost și pe canalul Kara-Kum, în deșert, și că pentru mine toate canalele sînt la fel. Ce-ar fi să dăm drumul și aici crapului chinezesc, care ar fi cel mai lacom drenor și ar „bărbieri" literalmente vegetația. ● **PLIMBARE CU „PIONIERUL",** care bandează ușor la curbe. Îl pozez pe Cristi. Iată și un pescar care n-are voie să stea în acest bazin. „Treci spre partea cealaltă", i se spune conducătorului de la timonă. Oare de ce? Să nu ne încurcăm în ața pescarului. Ploaia ne indispune, așa că în dreptul podețului din Plopi abandonez croaziera și fotografiatul. Ne întoarcem pe draga noastră dragă, construită la Linz, în 1905, cu „opera vie" (tabla de pe fund) schimbată în 1964 de lăcătușul Jivu și înzestrată cu cocă nouă. Cu cupe clasice, „decolmatări pînă la 4 m adîncime". (Știați că diferența de nivel între Timișoara și locul de vărsare a Begheiului este de 18 m?) F. Stanea a lucrat și pe navele de pasageri ale Căpităniei portului Timișoara. (La Otelec era sau mai e un Oficiu de navigație, invocat și el în Instrucțiunile de navigație alături de Căpitănia timișoreană). Ambianța romantică a cabinei dragorului, apa, apa ca o peninsulă în anotimpul secetos. Ancore și coșuri, pavilionul tricolor balansînd la catarg. Și după toate astea, să iau tramvaiul și troleibuzul spre casă? Ecluza de la Sînmihai, modernizată în 1912, cu turnulețele ei cochete, porțile strunite de manete și cabluri de un pitoresc al altor vremi. Și toate acestea există alături de noi și nu știu cîți dintre timișoreni se plimbă cu bicicleta pe digurile înțelepte și sigure, durate pentru veșnicie. ● **NE PLIMBĂM PE SPLENIDA ESPLANADĂ** de dată relativ recentă și poate nu ne trece prin minte întotdeauna: apele acestea sînt **internaționale.** Există o ancoră singulară încastrată în turnul clădirii de lîngă podul ce duce la gară (dònat timișorenilor de către lugojeni), există restaurantul „Port", o terasă kitsch în formă de vapor. Astea-s ca un fel de muzică de promenadă. Nu mai avem trează conștiința faptului că sîntem port la mare. Această arteră poate duce oriunde în Europa. Nu știu care ar fi rentabilitatea ei viitoare. Apele internaționale implică, deocamdată, obligații precum păstrarea în bună stare a tuturor instalațiilor existente, ca pe un patrimoniu. Păstrarea acestor sfinte diguri, fără de care am fi avut priveliști ca în 1970 și 75 pe valea (jalea) Mureșului. Și nu în ultimă instanță, pe cît posibil, „mărirea debitului de diluție", asta însemnînd lupta pentru limpezime, pești, baie, viață. La Sînmihai copiii nu mai fac baie în Bega, ca la Ghiroda, de pildă. Cred că vor face, din nou, în curînd. Trebuie mers și cu industria, și cu absența poluării; și cu mîndra, și draga. Și cu draga lui F. Stanea. ● **CONFUZIA TIMIȘ-BEGA** e amuzantă. Se spune că rîurile erau atît de încîlcite și procedau la înmlăștinări baroce, încît însuși numele Timișoarei s-a născut din această confuzie. Ce să-i faci, nu erau timișorenii nici pe atunci drumeți prea pasionați. Credeau că fac bere din apele altui rîu. ● **ÎNSĂ TIMIȘUL** își trăiește drama la Coștei. Minunatul său luciu, conferind Lugojului o personalitate quasi-unică în țară, se frînge la Coștei pentru ajutorarea unui rîuleț diletant și insuficient. Numele Timișoarei este, poate, un omagiu adus celui ce a fost sacrificat. Uneori, vara, firul apelor sale nu trece peste baraj. I se întîmplă ca și unui alt prieten de-al meu, îndepărtat, Amu-Daria. ● **BUNUL MEU PRIETEN** mai în vîrstă, prozatorul **Radu Theodoru,** pe cînd era timișorean, voia să devină lup de Bega (nu Lope de... Bega), adică să navigheze cu o ambarcațiune de agrement și să atingă marea. În 1970 fostul pilot de război era cu „Hai-hui" (barca proprie) la inundații, oferind un braț solidar. Apoi, cu bricul „Mircea" a efectuat „traversada cu vele" a Atlanticului, dedicată bicentenarului S.U.A. O altă personalitate timișoreană, **Cezar Apreotesei** a fost marinar pe „Mircea". Numai războiul a împiedicat traversada în care era să fie implicat. Și tot unul de-al nost', **Victor Vlad Delamarina** a navigat pe „Mircea" – stil vechi. Acuarelele lui, reprezentînd un mirific reportaj maritim, există la Muzeu. Poate că ar fi utilă acolo și o sală dedicată Canalului, navigatorilor lui. ● **„BĂTRÎNII LUPI DE BEGA",** ar putea să vă pară o formulare ușor ironică. Și nu este. F. Stanea mi-a spus: „Sîntem niște bătrîni lupi de Bega". Știi, tovarășe Stanea, cînd privesc linia dreaptă a luciului apei, urcînd pînă dincolo de orizont, îmi vine a spune: ăsta duce din Timișoara pînă în istorie. ● Feciorul meu desenează zilnic vapoare și mă întreabă cînd ajunge noul vapor, „Egreta" sau „Pelicanul"? Vom fi de față cînd acesta va **acosta în rada portului Timișoara.** Și vor fi de față toți copiii. Iar atunci echipajul, aliniat la babord, va saluta cu mîna la bonete, iar căpitanul, bronzat, neapărat înalt, va da ordine aurii, cu glas sobru și emoționat. Așadar, vom naviga. Cîmpia nu e nici plată, nici monotonă, nici banală. Ea este civilizație și romantism. Și are tatuat pe brațul plin de grîne, o ancoră.

P. S. AFLĂM ÎN ULTIMA CLIPA, abia reușind să inserăm vestea în revistă, că noul nostru vaporaș nu va putea sosi în oraș pe calea apei, așa cum s-ar cuveni; una din ecluze, aflată pe teritoriu iugoslav, este înnămolită. Așadar ambarcațiunea, grea de vreo cincizeci de tone, se va „îmbarca" pe un trailer corespunzător și va fi remorcată pe uscat. Începînd de marți în port se fac pregătiri pentru lansarea la apă, cea de a doua în biografia vasului. „Vaporul cu două lansări", un titlu pentru un posibil viitor reportaj. Prin telefon, de la Căpitănie, mi se spune că evenimentul nu este unic: „am mai lansat noi și nave de trei ori mai mari. Este un eveniment poate doar pentru copiii orașului. În orice caz el se va produce pînă în 27–28 noiembrie, data la care va avea loc un simpozion al nostru cînd se va face și inaugurarea ambarcațiunii. Dacă e posibil, ar fi util să țineți timișorenii la curent"...

---

tableta

Într-o duminică...

Urc cu grabă viața lecturii, agățîndu-mă de firul neliniștitor al ritmului, întîmplărilor, al purității și misterului ce se țese între rîndurile și din rîndurile acestei ființe, pe care o numim cu toții: Carte. Mă emoționează și azi mărturisirea lui Mircea Zaciu despre Tăcerea lui Agîrbiceanu, despre nedreptatea lui nebiruitoare, despre blînda și armonioasa încredere în scris, în singurătatea scrisului său; evlavia se năștea în jurul lui Agîrbiceanu ca o pajiște franciscană, ca o tăinuită lecție de demnitate; solicitînd singur parohia mărginașă de la Bucium-Sasa, autorul Arhanghelilor nu putea să scrie povestioare dulcege, privirea lui da tîrcoale morții, urîtului, tristeții, sărăciei, literatura sa născîndu-se dintr-o elementară și tragică rotire a vieții.

Deși a fost deseori acuzat că scrisul său e urît, nestilizat, la o citire atentă, remarcăm în proza sa pe de o parte persuasiunea și farmecul credințelor, eresurilor, superstițiilor-dominantă a elementelor folclorice, acel realism fundamental al țăranului român, pe de altă parte, miticul înțesat pe parcursul povestirilor ce devine un adjuvant strălucit, poleind prin ornamentul său elementele tradiționale ale realismului; asistăm la o hotărîtoare extindere a stilului, mai ales în crearea portretului literar, Agîrbiceanu insistînd asupra temporalității descriptive a portretului. **„Și era bătrînă, mînca-o-ar pămîntul s-o mănînce, de nu mai știai de multe ori ce să alegi din vorbele ei. Mai auzea și greu, pe lîngă alt necaz, și avea doi obraii mîncați de strîmbete și pîrîiașele bătrîneții, de să fi apucat pe drumurile acelea o furnică ar fi rătăcit ca într-un labirint. O bărbiță ascuțită și gura curată ca o pungă, ce-o desface cît țin baierile"** („Bunica Iova").

Descrierea suferinței din **„Fefeleaga"** este netedă, ca imediat pe parcursul portretului să devină de o violență crescîndă, la aceasta participînd notația sumbră, ațoasă, lipsită de imagini: **„Dis-de-dimineață o vezi pe drum, tîrîndu-și calul de căpăstru. Femeia e înaltă, uscată, cu obrajii stricați de vărsat, arși de soare și de vînturi. Pășește larg tropăindu-și cizmele, pline de umflături uscate. Calul o urmează cu gîtul întins, scobilțînd din picioarele ciolănoase"** („Fefeleaga").

Înaintarea în iluzia și în șiretenia morții creează în Fefeleaga imaginea mentală a tentativei de mascare a tragismului, metafora morții venind în urma discursului, uzurpînd logosul, tăinuindu-l; **„Fefeleaga merse apoi în casă, se puse pe-o laviță de brad și a stat ziua întreagă așa cum stă lemnul. N-a plîns, nu s-a bocit, nu și-a sărutat copila, ci sta așa, cu capul în palmele aspre și-i tot venea nodul acela amar, pînă-n gît, că adică, pentru ce mai este omul în lume. Acum nu ridica din umeri, dar nici nu-și deslușea gîndurile într-un răspuns".** („Fefeleaga").

*

Studentă fiind la Cluj, într-o duminică, cu toată tinerețea de partea mea, m-am adăpostit de-o ploaie lîngă casa lui Agîrbiceanu. Ploaia pătrundea lemnul și mă înfășa în umezeala lui; de eram copil, m-aș fi cățărat de ușorii ferestrei să-i simt tăcerea, singurătatea, pachetul de cărți uitat într-un colț, botezînd întunericul, dar nu eram copil, ploaia a stat, priveam oamenii grăbiți, rostindu-și cuvinte seci, ieșind din adăposturi, grăbiți, despovărați de ploaie, cu greu m-am desprins, îngînînd cîteva cuvinte din Agîrbiceanu **„Și era în ziua aceea de duminică multă lumină în aer".**

Ana POP SIRBU

Geo Galetaru

DOAR O MASCĂ ORGOLIOASĂ

Aceasta e glasul cu care ne vorbește fulgerul,
aceasta mîna care ne scotocește cu decență în lacrimi,
pînă uităm gustul îndepărtat al milei,
înțepeniți într-o înțelepciune domestică.
Trec tot mai rar clipe glorioase,
se vestește vînt în sîngele nostru căzut în umilință
și însuși curajul de-a primi totul în plină lumină
va fi semnul că înfrîngerea este aproape.
Privește: de-acum nici un sunet în urma fulgerului,
ci doar o mască orgolioasă sfidînd la nesfîrșit
amintirea unui cer iluzoriu.

HALTĂ

Seduși de mitul perfecțiunii
înotăm
printre silogisme fermecătoare
în căutarea cifrului cu care
negreșit vom îmblînzi
fîntînile destinului.
Peste tot ne întîmpină
o grimasă festivă
un gest pauper
ca o-ntîmplare cu brațele retezate
pînă-ntr-un tîrziu ne oprim
și așteptăm gîfîind ispășirea.
Ea vine ca un tăvălug și lasă în urmă
neprețuitele noastre cadavre...

STARE DE VINOVĂȚIE

Ah! versul acesta imaginar
provoacă o ușoară dereglare a mecanismelor prin care
inimile intră în fastă rezonanță; atît și nimic mai mult
pentru o simplă lecție despre singurătate și fericire.
„Feroce e cerul, logosul nostru
nicicînd mai presus de primejdioasa
iluminare a trandafirului" –
printre degete ni se scurge
nisipul acestui adevăr de care
cu toții eram, vai! atît de străini...

ÎNȚELEGEAM LUMINA

Nu mai știam culoarea care te-a adus
În brațele acelei veri cu trupul de gutuie.
Erau mirări în păsări mari pe sus
Și-nțelegeam lumina cum la genunchi îți suie.
Nu mai știam nici vîsla de răcoare
Care-ți culca pe coapsă grădina mea de sînge.
Prin tîmple, pacea mării curgea înaltă-n soare
Și-nțelegeam lumina cum la genunchi îți plînge...

Tatiana Lungoci

SURÎSURI IEFTINE

Tu nu știi că ceasul arată ora cinci
Și fiecare clipă din noaptea aceasta
A fost o arie falsă.
Măști neregizate ce se îmbulzeau să danseze,
Hohoteau de rîs, cumpărau rochii demodate,
Surîsuri ieftine, vaze de cristal,
Regrete;
Și mă întrebau ce-i veacul sau galbenul
Din parc.
Prăbușit și dens descopeream orizontul.
Spirite scrîșneau și le-am făcut corăbii.
Să nu mă cauți, iubite,
Locuința mi-am vîndut-o
Pentru o monedă,
Ca să-ți dau, cîndva, un telefon.
Peisaje încep să mi se deruleze,
Ca-ntr-o pictură abstractă.
Știu c-am greșit,
Lăsînd ceața să coboare
Pe drumurile aproape invizibile ale
Pămîntului.
Undeva se ascund garoafe înalte,
Inventate de gîndurile mele.
Sute de viori îmi cîntă.
Mai fac un pas, nimic nu se clintește
Formez numere de telefon.
Cînd aud cîte o voce,
Aparatul se închide singur.

SINGURI

Nici cerul, nici pămîntul,
Nu mi te poate smulge, dor,
Și vom rămîne singuri,
Printre ce lumi, doamne!
Năuce năpădiri de flăcări, vise, așteptări,
Duceți-vă cu fluturii ce pleacă din cetate.
Și, iată, precupeții
Vînd iubire-ntr-o dugheană.
Drumurile-s albe, drumurile-s ceață,
Drumurile-s felinare la margine de soare.
Lăsați-mă, cîmpii!
O, de-ați ști ce vă lipsește
Cînd o nouă dimineață aruncă poduri
Spre un alt țărm.

AM ASCUNS GAROAFE ÎNALTE

Mai port un zîmbet pierdut,
Rupt din forma albă
A unei veri ce se vroia întîrziată.

NU CER NIMĂNUI NIMIC

Stelele nu-și mai găsesc cuprinsul.
Eu nu îmi mai cunosc cuvintele.
O harpă uitată pe nisipuri
Acoperă locul cu-n sunet.
Nu cer nimănui nimic.
Dă-mi pasăre, zidirea ta și du-te!
Seară,
De unde știi cînd trebuie să pleci?
Dincolo de sălbăticia
Furtunii stîrnite de tine,
Se înalță merii înfloriți.
Sărut bucuria lor
Și mă încearcă o iubire sfîntă.

ORA DOUĂ

Țîrîie întruna soneria.
Ușa-i dată de perete.
Iau în brațe ploaia.
Ploaia-i de metal și nu se mai clintește.
Cobor în grabă scara.
Se face ora două.
Rămîn la taclale cu o simfonie.
Nu dau o para pe telefonul public
Din colț,
Care mă sună. Mereu mă sună.
Mergi la culcare, priveliște nehotărîtă!
Strîng stelele pe-o bancă.
Corbii trec, îi țin departe
Și îi învăț să socotească orele
Care mai rămîn pînă la ziuă.

---

cenaclu

Prozatorul Horia Ungureanu

Secțiunea de proză a Cenaclului Asociației scriitorilor și al revistei „Orizont" a programat, în 9. X. 1982, o ședință consacrată lui Horia Ungureanu. Prozatorul arădean a citit un fragment, intitulat „Cea mai frumoasă noapte", dintr-un viitor roman. Referatul, o veritabilă „punte" spre discuțiile care au urmat, a fost prezentat de **Florin Bănescu.** În frumoase și expresive cuvinte, referentul a făcut o incursiune în activitatea creatoare de pînă acum a lui Horia Ungureanu, relevînd principalele linii de forță ale acesteia. Pornind de la acest referat, și-au spus cuvîntul, într-o seară cenaclieră deosebit de animată, vorbind la un înalt nivel al profesionismului critic următorii: **Brîndușa Armanca, Marian Odangiu, Marcel Pop-Corniș, Cornel Ungureanu, Mircea Mihăieș.** În încheiere a luat cuvîntul prozatorul Mircea Șerbănescu – cel care a condus această întîlnire. Săptămîna viitoare **Vasile Tudor Crețu** va prezenta un grupaj de filme etnografice. Referent: **Aurel Turcuș.**

A. P.

---

figurine

Campanii spirituale

Mă aflam, în acest final de toamnă, la simpozionul „VALEA MUREȘULUI – VATRĂ DE CIVILIZAȚIE ȘI CULTURĂ ROMÂNEASCĂ", petrecut la Lipova. Ne adunam, pe acele meleaguri legendare ale marelui și celui mai frumos rîu ce străbate Transilvania, o mînă de cărturari: profesori, conferențiari, lectori ai Universității timișorene, profesori din școli și licee ale județului Arad, filologi, istorici, etnografi, critici de artă, gazetari, scriitori. Ne aflam acolo pentru o adevărată campanie a spiritului, aducîndu-ne fiecare, în studii, comunicări, conferințe, vizite de documentare, contacte cu publicul și cu împrejurimile locului, aducîndu-ne aportul, gîndul, scrisul, cugetul, în marea lor expansiune fraternă.

S-a vorbit acolo, la Lipova, despre acuratețea limbii române, despre figuri ilustre ale artei și culturii transilvane, despre momente ale istoriei locului. S-au prezentat obiceiuri din folclorul zonei, monumente de artă, ca și momente unice din curgerea istoriei. S-au scos la iveală cercetări arheologice, chipuri ale trecutului legendar românesc sau ale trecutului mai apropiat. S-a vorbit acolo despre opera unor creatori și modalitățile lor de expresie artistică. Într-un cuvînt, s-a creat un nobil și fructuos dialog între cei veniți să-și susțină comunicările și ascultătorii și iubitorii de cultură. S-a împămîntenit, de asemenea, acolo, sentimentul unei cunoașteri reciproce, între cărturarii poposiți la Lipova, din diverse centre, și cei ai locului. S-a făcut, cu alte cuvinte, o campanie a spiritului care, pentru două zile, a fertilizat vatra Mureșului, a întreținut între cei prezenți tensiunea creatoare specifică unui util dialog.

Dar ceea ce mi s-a părut a fi cîștigul suprem, de la întîlnirea petrecută la Lipova, a fost cunoașterea noastră, reciprocă, a unora cu a altora, cunoașterea avînd ca țel și imbold impunerea unor teme ale spirtiualității, ale artei, istoriei, culturii, literaturii, teme care au circulat, în cele două zile, de la unul la altul, ca într-un schimb de valori perene ale spiritualității românești. Mi se părea, acolo, la marele Simpozion din orășelul străvechi de pe Mureș, că, fie că se conferenția despre virtuțile limbii române, despre figurile clasicilor literaturii noastre, despre educația estetică a cititorilor, despre folclorul sau istoria locului, fie că se aduceau la lumină legende sau reminiscențe arheologice, fie că, în splendidul muzeu al Lipovei, dialogam cu splendorile picturii, ale muzicii și poeziei, într-un sensibil spectacol al unui „Florilegiu de toamnă", deci, în orice ipostază ne-am fi aflat, ceea ce conta, în acele momente, pornea de la instaurarea, în sufletele celor prezenți, a unor fertile clipe de comuniune intimă, a unor fragede și sensibile momente ale legăturilor spirituale care se țeseau, ca niște punți invizibile, între noi, cei prezenți acolo, și cei care ne primiseră cu brațele deschise.

Nimic nu mi se părea a fi mai frumos, mai uman, în acele clipe și ore, decît ceea ce clădeam noi acolo, cu toții: statuia prieteniei spirituale, încrederea în valorile umane, dialogul ferm și fără fisuri, entuziasmul pornit din dăruirea spre emanciparea vetrei de civilizație pe care o căutasem și în care, iată, ne aflam.

Cînd, în seara de duminică, ne despărțeam de realitățile sociale și umane ale orășelului ardelenesc, de rîul magnific, de oamenii ce ne primiseră, știam bine că, de-acum înainte, aveam acolo, pentru o vreme, înfipți, pilonii prieteniei ce se stabilise între noi toți. Știam că acolo rămînea ceva din expansiunea ființei noastre, ceva din arderea noastră, care, și ele, puteau să însemne borne trainice pentru o comuniune umană prezentă și viitoare.

Ion ARIEȘANU

Săptămîna teatrului scurt...

teatru

...A DESCHIS stagiunea festivalieră '82–'83. Afişul, ca de obicei, încărcat: spectacole, dezbateri, intîlniri cu artişti amatori din județul Bihor, un colocviu tematic, discuții cu publicul, vernisajul unei expoziții de scenografie... Prezente, teatre din Bucureşti, Timişoara, Iaşi, Reşița, Tîrgu-Mureş, Botoşani, Oradea, Satu-Mare – cu piese şi dramatizări din repertoriul curent (– fapt ce demonstrează un interes sporit al creatorilor de spectacol pentru schița scenică, în comparație cu momentul de debut al manifestării orădene, 1976, an în care, din dorința de a sprijini o inițiativă, nu puține trupe din țară au montat în grabă cîte o piesă scurtă, ori au finalizat un recital de poezie). **Nu au lipsit** întîmplările creatoare de interogație. cîteva reprezentații s-au aflat pe scena festivalieră în formulă prescurtată, altele s-au întins în voie dincolo de timpul scontat (organizatorilor comunicîndu-li-se o altă durată decît cea reală), cîteva montări îşi pierduseră parte din calitățile semnalate de cronicari la premieră. Conclavul critic s-a arătat, în special, obiectiv, capabil să discearnă valorile, să sancționeze improvizația; dialogul colocvial s-a concentrat eficient, din unghiul nostru de vedere, asupra conceptului de teatru scurt (o bună introducere în problemă oferind referentul Mircea Ghițulescu), asupra unor aspecte vizînd realitatea vietii teatrale în raport cu eșantionul spectacular orădean (referent Dumitru Chirilă). Diagnosticele operate în cadrul dezbaterilor aplicate, au delimitat prob, argumentat si responsabil elementele esențiale şi valide din punctul de vedere al exigențelor contemporane de încropelile lipsite de substanță si artisticitate; intervențiile, numeroase (Valentin Silvestru, Mira Iosif, Ion Cojar, Natalia Stancu, V. E. Masek Miruna Ionescu, Stelian Vasilescu, Ion Calion, Liana Cojocaru, Constantin Codrescu, Elisabeta Pop Radu Boroianu, Margareta Bărbuță, Emanoil Enghel ş. a.), contribuind pe parcurs – şi într-un stimabil efort de înțelege a opiniei celuilalt – la clarificarea directiei unei atari intîlniri teatrale. Din acest unghi privind lucrurile („lucrurile frumoase nu se învechesc niciodată" – ar zice Caragiale, adăugînd: „Să vedem") discutiile orădene ne-au certificat interesul viu al criticilor de teatru fată de modul de a fi si posibilitatea de **a deveni** ale sistemului festivalier. Iar intîlnirile cu publicul din Marghita, cu elevii din Salonta, cu artistii amatori din Salonta sau Beius ne-au convins o dată în plus de oportunitatea prezentei ideii festivaliere în peisajul cultural actual.

Spectacolele nu au dat satisfacție în totalitate (nici în toate compartimentele lor). S-a observat că, din motive diverse (pe făgaşul dramaturgic, regizoral, actoricesc, scenografic) reprezentații ca „Laureata" (Teatrul de nord Satu-Mare), „Hardughia" (Teatrul Național Iaşi), „Preşul" (Teatrul german Timişoara), „Timp în doi" (Teatrul din Botoşani), „Te voi păstra" (secția maghiară a Teatrului din Oradea), „Slujitorul" (Teatrul din Reşița) nu ating cotele spectaculare capabile să sensibilizeze profund publicul. În unele cazuri textul dramatic nu este îndeajuns valorificat prin spectacol, în altele ne găsim în fața efortului de a suplini prin mijloace scenice lipsa de substanță dramatică a replicii. Cîteodată se nasc întrebări privitoare la distribuirea actorilor în roluri pentru care nu par să aibă date, alteori se relevă imposibilitatea unor interpreți de a rămîne, reprezentație de reprezentație, în interiorul personajului gîndit (şi realizat ca atare la premieră). (Vom reveni detaliat, în cronici la toate spectacolele despre care nu s-a scris, pînă la această dată, în revista noastră).

Teatrul Bulandra s-a prezentat la Oradea cu „Barbul Văcărescul vînzătorul țării" şi „Occisio Gregorii...", texte de început ale dramaturgiei în limba română, cîştigînd mai mult decît meritat marele premiu pentru spectacol, premiul pentru regie (Alex. Tocilescu), scenografie (Dan Jitianu şi Anca Pâslaru), diploma specială a juriului pentru ambianta sonoră (Iosif Herțea). A impresionat în mod deosebit recitalul actriței tîrgu-mureşence Illvés Kinga (premiu de interpretare feminină) în „Femeia care a vrut să rupă o floare" – după Oriana Fallaci. Teatrul Giulesti a adus „Autograful" şi „Serpetina" de Paul Everac, obtinînd diploma revistei „Familia" prin actorul Radu Panamarenco. Teatrul de stat Oradea s-a impus (premiul II pentru spectacol şi cîteva diplome pentru interpretare) cu un spectacol coupé semnat de Sergiu Savin („Calul în senat" şi „Răpirea sabinelor" de Leonid Andreev. Alte premii: I – pentru spectacol: „Femeia care a vrut să rupă o floare"; III – pentru spectacol: „Hardughia": diploma ziarului „Crisana" – Cristina Schiopu, diploma R.T.V. Iasi – Ion Miinea – ambii de la Teatrul orădean, sectia română: diploma ziarului „Fáklya" – Fábián Enikö – Teatrul orădean – sectia maghiară: diploma Teatrului de stat Oradea – Valeriu Oleleanu – Teatrul National Iaşi. Premiul de interpretare masculină nu a fost acordat.

Antoaneta C. IORDACHE

FLASH-BACK

Un tînăr inginer timişorean priveşte lumea cu multă atenție, dar şi cu destulă emoție, cînd ochiul ei se îndreaptă asupra lui. Ce se întîmplă însă cînd un astfel de tînăr are despre el însuşi exact părerea de mai sus şi cînd natura l-a dăruit cu un excepțional simț artistic? Se întîmplă că tînărul nostru, care ştie bine ce vrea de la viață, fiind în stare să muncească cît trei tineri de vîrsta lui (27 de primăveri) posedă acasă la el un sac de premii nationale şi internaționale. Am aflat că tînărul nostru premiat nu se joacă de-a uite sansa, nu e şansa, ci doarme cam 4–5 ore pe noapte, din cauză că nu-i mai ajunge timpul (şi nu poate, din păcate să împrumute de la alții care n-au ce face cu el), pentru că nu mai are stare (de linişte) şi face 350 de lucrări pe an cu unele dintre ele cîştigînd, după cum s-a mai spus, importante distinctii prin țări de pe continentul nostru si de pe încă unul tînărul fără stare (de linişte) pornind astfel din vreme să cucerească planeta albastră cu desenele sale despre durerile, disperările şi spaimele planetei albastre.

Şi, acum, fie-mi îngăduit un flash-back Întreprinderea „Electrotimiş". Sfîrşit de săptămînă şi sfîrşit de octombrie. O zi însorită şi caldă. În curtea marii întreprinderi, atmosferă sărbătorească. Colegii de muncă ai inginerului **Popa Ştefan** vin o vernisajul expozitiei artistului plastic **Ştefan Popa** (Popas) prezentată chiar în incinta „Electrotimisului". Inițiativă lăudabilă. Impresionează desigur noile lucrări ale lui Stefan Popa, dar impresionează şi felul cum tovarăşii săi de muncă, foarte numeroşi în sala de expoziție se bucură de ceea ce văd caricaturi, desene satirice, desene pur şi simplu. Constat din primele clipe că oamenii aceştia, în halate de lucru, majoritatea tineri sînt departe foarte departe de orice snobism si că în pofida costumului parizian al lui **Ş. P.**, ne simtim cu totii excelent.

(Terminat flash-back-ul).

Expozitia lui Stefan Popa merită cred itinerată şi în alte mari întreprinderi timişorene. Există acolo un public avid de frumos, mult mai numeros decît presupunem noi de obicei.

Iosif COSTINAŞ

limbă şi stil

Prăjinist. Spatist ş.a.

Sporeşte necurmat numărul neologismelor latino-romanice formate cu sufixul, devenit „internațional", **-ist**. Înşir cîteva din lumea literelor: **dadaist, fabulist, humorist, nuvelist, prozaist, sonetist, suprarealist**. Altele aparțin artelor plastice: **acuarelist, acvafortist, caricaturist, monumentalist, peisagist, portretist**. Ele au „invadat", pur şi simplu, domeniul, foarte „deschis" noului, al terminologiei sportive: **canoist, ciclist, decatlonist, fondist, fotbalist, maratonist, paraşutist, planorist, poloist rugbist** etc., etc. Asemenea termeni şi alții ca ei sînt fireşti, deoarece sufixul neologic **-ist** este aninat unor neologisme. Chiar dacă cei mai mulți sînt, şi în română, „analizabili" – în sensul că orice vorbitor recunoaşte, în structura lor, un cuvînt „de bază", tot neologism, care circulă şi „pe cont propriu"– există probabilitatea, uneori chiar certitudinea că ei au fost împrumutați „de-a gata" din alte limbi, mai ales din franceză. Oricum, le găsim cu uşurință echivalente în această limbă, mai rar în germană (**Prosaist**) sau în rusă (**traktorist**, cf. fr. **tractoriste**).

Problema devine mai interesantă atunci cînd cuvîntul nou, format din două elemente neologice (temă şi sufix), nu pare să aibă „model" în altă limbă. Putem fi aproape siguri, în astfel de cazuri, că avem a face cu formații realizate în spațiul limbii române. Dacă ele constituie o izbîndă durabilă, o reuşită de moment sau un eşec – aceasta este o altă chestiune. Nimeni nu va îndrăzni să conteste însă extraordinara expresivitate a derivatului **microbist**, termen familiar în lumea „fierbinte" şi pasionată a stadioanelor, purtînd, în „sinea" sa lingvistică, ceva din atmosfera încinsă şi febrilă a marilor meciuri de fotbal. Agitație „molipsitoare", patimă, tumult... Realizat prin „alianța" lui **microb** cu sufixul **-ist**, **microbist** reprezintă o adevărată „performanță" a derivării româneşti, învederînd, încă o dată, o fantezie zburdalnică şi o neistovită forță asociativă, caracteristice – amîndouă – gîndirii şi limbii populare. Este şi curios şi regretabil că dicționarele noastre, nici măcar cel „de cuvinte recente", nu catadicsesc să înregistreze acest derivat, care „a prins" şi a devenit „uzual", mai ales la vorbitorii tineri.

Cu totul remarcabile sînt cazurile cînd **-ist**, sufix „neologic", se ataşează la teme vechi, din fondul statornic al limbii. Fenomenul nu este fără „precedent", căci **căminist** s-a încetățenit de multă vreme, iar **sufletist** („om care pune **suflet** în tot ce face, generos, entuziast") cîştigă, pe zi ce trece, teren. În terminologia sportivă, derivatele de acest gen nu mai sînt rare. După **oinist** (din **oină+-ist**), întîlnesc, tot mai des, **prăjinist** (din **prăjină+-ist**) „săritor cu prăjină" şi chiar **spatist, spatistă** (din **spate+-ist**), pentru „înotătoare) în stilul **pe spate**". Iată şi un citat relativ recent: „Carmen Bunaciu a confirmat că este cea mai bună **spatistă**". Sunetul lor, deocamdată curios, se explică prin „noutatea" formațiilor respective, care „zgîrie" încă urechile nedeprinse.

Fără „viza" lingviştilor, **prăjinist, spatist** etc. se impun, cel puțin în terminologia profesională a sportivilor. Asemenea cuvinte au, de partea lor, avantajul, deloc neglijabil, al **conciziei**. Dar, deopotrivă, ele dovedesc, încă o dată, vitalitatea, vigoarea şi prospețimea românei, suplețea cu care ea se adaptează la toate ipostazele „noului".

G. I. TOHANEANU

Deliu Petroiu

portrete

Dacă lucrurile n-ar sta aşa cum stau în universitate, adică dacă n-am fi trecut mai fiecare de anii primelor elanuri, întîmplarea că unul dintre noi – Deliu Petroiu – intră acuma în a treia vîrstă ar fi, în sine, un eveniment. Ar fi prilejul, pentru mulți, de a măsura cu gîndul o distanță. Aşa, aproape că a devenit un fapt obişnuit, pentru nici unul dintre noi foarte îndepărtat. Atunci de unde, mă pot eu însumi întreba, imboldul de a scrie despre Deliu, în acest moment şi de ce aici, într-o revistă de literatură?

Desigur, dar nu acesta e motivul. Deliu Petroiu este critic – într-un domeniu, critica de artă, prin părțile noastre nu prea frecventat. E drept, dar nici aceasta nu e explicatia, Deliu Petroiu are un trecut literar. Numele lui se leagă în memoria noastră de o întreprindere de seamă – cercul sibian; în inimă se leagă de oameni care au fost, Radu Stanca, Ovidiu Cotruş, Victor Iancu, de oameni care sînt: Stefan Aug. Doinaş, I. Negoitescu, Eugen Todoran.

Ce ar trebui ştiut este cum se face că, deşi n-a adunat atîtea titluri, grade şi bibliografii cîte au alții, Deliu Petroiu înseamnă, pentru generatii de tineri şi pentru noi, atît de mult. Pentru ei fiindcă dacă a risipit a făcut-o ca semănătorul – cu rod. În ce ne priveşte, răspunsul il dădea mai zilele trecute profesorul G. I. Tohăneanu spunînd, cu încuviințarea noastră spontană, că atunci cînd, cum se întîmplă în fiecare zi, Deliu Petroiu se dovedeste mai fin decît noi, în loc ca, prea omeneşte, să ne simtim frustrati, ne bucurăm. Ne bucurăm pentru el şi ne bucurăm pentru noi. (Ne reconfortează spiritul lui viu vorbele de duh, versurile care, improvizate cu uşurință la ocazii, pot fi citite oricînd căci autorul le stăpîneşte cu mînă sigura, temperîndu-le hazul cu măsură clasică si bun gust. Ne reconfortează, dar nu numai atît. Ne place să ne şi căutăm în versuri, în vorbele de duh şi în spiritul viu).

Deliu Petroiu este dintre acei puțini lîngă care ceilalți se ridică peste marginile lor. Nepriceput în aritmetica vieții, deloc în stare să numere paşii făcuți de alții, ori să şi-i calculeze pe ai lui, el păşeşte prin lume cu gratia acelui personaj voltairian. Lîngă el, măcar din cînd în cînd, despovărati de ambițiile noastre mărunte, respirăm mai liber, ne mişcăm mai nepăsător.

Deliu Petroiu este poetul nostru. Poezia lui este partea uşoară, înaltă, din noi.

Livius CIOCARLIE

Pictura ca alegorie a lumii

Fiecare expoziție reprezintă în activitatea unui artist strădania de obiectivare a unor directii de cercetare proprii pînă atunci „tăinuite" în atelier scoatere la lumină şi confruntarea cu publicul – după o prealabilă confruntare cu sine însuşi – a unor creații recente Artistul oferă într-o expozitie doar o ipostază a operei sale, partea vizibilă a unui aisberg a cărui forță şi masivitate în cazurile de fericită împlinire se bănuiesc în adîncuri.

La cea de-a doua expoziție personală deschisă în Timişoara, **Camelia C Matei** expune pictură într-o viziune şi o executie frapant diferite. Fată de guasele concentrate în jurul unui nucleu tematic unitar şi executate spontan picturile în ulei trădează un evident efort de elaborare căci artista preferă compozițiile ample dirijate de linii de forță complicate adesea cu un traseu serpentinat. Mult mai vizibilă devine dihotomia dintre **disegno interno**, conceptul folosit de teoreticianul manierist **Zuccari, pentru a desemna ideea, acea forma spirituale** construită de intelect si în care el recunoaste toate lucrurile din natură si **disegno esterno** – reprezentarea concretă artistică.

Ideea stă la baza creației, este miezul fără de care forma ar fi sterilă şi goală dar forma artistică care rezultă deține, incontestabil, un rol hotărîtor în viața operei de artă în realitatea ei concretă. La acest nivel se sesizează o fisură în creația Cameliei Matei, căci imaginația năvăleşte nestăpînită şi adesea nu se încarnează pe deplin în forma hărăzită ei. Forma artistică pare prea strîmtă, neînzestrată fiind cu aceeaşi generozitate din partea artistei, **uneori simplificată, alteori incomplet** rezolvată în dauna ideii.

Ideea proliferează haotic, iar tipul de viziune preferată este coşmarul, în care frontiera dintre real şi magina se estompează şi legea care se instăpîneşte peste tot este perpetua schimbare.

Pictorița optează fără ezitare pentru figurativ care îi permite să nareze în tehnica coerenței incoerente şi să aducă la lumină un univers frămîntat, încă fierbinte, o magmă densă şi opacă, scoasă din adîncuri. Narațiunea se încheagă într-o viziune alegorică asupra lumii în care autoarea, stăpînită de vointa de dreptate, moralizează cu sarcasm. Aproape fără excepție, personajele **sînt** atinse de o decrepitudine fără vîrstă, modelate într-un infern propriu de suplicii fizice sau morale.

Cultivarea enigmei, a bizarului cu nuanță maladivă ne îndreptățesc să considerăm pictura Cameliei Matei o provocare la meditație. Cromantica este discretă, menită să susțină delicat forma; uneori culoarea este voit săracă, atunci cînd foloseşte pictura în „grisaille", iar alteori devine o provocare prin absență, cînd spatii mari rămîn ca un ecran alb-opac care oculteaza forma. Pictorița renunță, spre regretul spectatorului avizat, la suculenta cromatică caracteristică lucrărilor precedente, mai ales a guaşelor.

Pictura Cameliei Matei dezvăluie o frămîntare creatoare fertilă, dar prea stufoasă, dispersată simultan în mai multe direcții, frămîntare ce merită disciplinată printr-o metodă de lucru mai severă. Apreciem ca pe un fapt pozitiv actuala expoziție care o sperăm a fi o etapă în definirea unei personalități artistice

Ileana PINTILIE

arta amatoare

MAI AVEM MULTE DE FĂCUT...

S-a încheiat recent cea de a opta ediție a tradiționalului Festival **„TIMIȘOARA, FLOARE RARĂ"** organizat de către Consiliul județean al sindicatelor Timiș în cadrul Festivalului național „Cîntarea României".

În general se constată că formațiile noastre vocal-instrumentale manifestă o grijă pentru un repertoriu adecvat disponibilităților interpretative. Se poartă mult „hard rock"-ul, piesele originale, dovadă că asistăm la o maturizare a grupurilor care au înțeles că unica șansă de afirmare n-o oferă preluările-pastișă.

S-a renunțat în mare la șabloane orchestrale facile, tinerii manifestînd interes pentru noi modalități de exprimare muzicală incluzînd în arsenalul obișnuit al instrumentelor pop și instrumente tradiționale (orchestra Clubului muncitoresc Nădrag). În ansamblu grupurile au evoluat la un nivel tehnic mulțumitor (omogenitate, precizie intonațională, cadru melodic bine conturat, utilizarea judicioasă a vocilor etc.). Am exemplifica acestea, amintind evoluția grupurilor **„ȘAH MAT" (în foto), UNICUS, TRANZIT, AUTOSTOP** (aceștia din urmă, într-un vădit progres). Știindu-se că valoarea textului literar contribuie substanțial la calitatea creației muzicale se apelează nu de puține ori la versurile unor poeți consacrați. E bine doar în măsura în care se găsește și corespondența melodică adecvată suportului literar. Dar din păcate... Nu e suficientă dorința de a alinia tematica pieselor unor probleme majore ale umanității. Trebuie manifestată o grijă deosebită în acest sens altfel asistăm la vehicularea unor platitudini ce nu servesc nimănui și nu au nimic comun cu actul artistic. Evoluția unor interpreți folk e tributară unor modele (consacraților Mircea Vintilă, Doru Stănculescu, Vali Sterian) — că există excepții, să amintim „Grup Folk" (Banatul), învățătorul George Popovici din Făget sau Lelica Lupulescu din Nădrag — Evoluția acestora ne-au amintit un adevăr incontestabil — folk-ul presupune creație, talent și nu mimetism. Neconvingătoare evoluțiile soliștilor de muzică ușoară deficitari la capitolul prezenței scenice — factor decisiv al interpretării și ea destul de „suferindă" la unii.

Așadar, se impune o mai mare preocupare în direcția îndrumării valorilor muzicii noastre tinere, a competenței lor muzicale paralel cu intensificarea activității de educare a publicului tînăr în discernerea valorii de gratuitate. „Toate acestea, pentru a ridica nivelul calitativ al muzicii practicată de tinerii pentru tineri — și nu numai pentru ei".

Petru UMANSCHI

PALMARES

FORMAȚII VOCAL-INSTRUMENTALE:

Marele Premiu: ȘAH-MAT (Casa de cultură Lugoj)
- TRANZIT (OJT) — Premiul I
- UNICUS (TCMT) — Premiul II
- AUTOSTOP (Electromotor) — Premiul III

ORCHESTRE DE MUZICĂ UȘOARĂ:
- TAXI (TCMT) — Premiul I
- Orchestra clubului „Banatul" — Premiul II
- Orchestra clubului Nădrag — Premiul III

SOLIȘTI DE MUZICĂ UȘOARĂ:
- Dolina Liliana Iancu și Ghiguța Lidia (ambele de la „Banatul") — Premiul I
- Mihaela Vasilea Pușa (TCMT) — Premiul II
- Pușa Panțiru (Solventul) — Premiul III

MUZICĂ FOLK:
- Grup Folk („Bumbacul") — Premiul I
- George Popovici (Făget) — Premiul II
- Lelica Lupulescu (Nădrag) — Premiul III

PREMIUL REVISTEI „ORIZONT": Clubului „Ciocanul" din Nădrag, pentru întreaga activitate

PREMIUL ZIARULUI „DRAPELUL ROȘU": Formației de muzică ușoară „Banatul"

PREMIUL CENTRULUI DE ÎNDRUMARE A CREAȚIEI POPULARE: Formației clubului Nădrag

PREMIUL PUBLICULUI: s-a acordat grupului „TRANZIT" (OJT)

corespondența

Cristian M. Petre: Am vrea să ne comunicați cîteva date despre dv. Ne-ar interesa mai cu seamă ce vîrstă aveți; asta ne-ar folosi pentru a ști dacă e cazul să sperăm într-o evoluție, pe care s-o urmărim într-o lungă perioadă de timp. Niciuna din poeziile primite acum nu este reușită integral. Dar sînt evidente o anumită pricepere în „tăierea" versului și un fond de iradiere imagistică, demn de toată atenția. E nevoie de un discernămînt în privința deosebirii valorii dintre o „găselniță poetică" și o expresie sugestivă. Apoi e nevoie de mai multă trudă întru revelarea unei semnificații, pe care s-o stăpîniți pe un drum fără ramificații inutile. Reproducem cîteva versuri izbutite: **„Între ce muguri, / inimă, iți murmuri memoria?"; „din cauza unui fluviu urmîndu-și matca / nu-mi va fi inima catifea sub medalii"; „Ah, cine m-ar putea / cu prietenie zmulge / din salina multicoloră / să-l răsplătesc toată viața / cu noul meu glas!"** **Adriana Gabriela Rotariu:** E bine că dragostea de literatură, pasiunea de a scrie (încurajate în anii trecuți în cadrul cercului literar „Tinere condeie" de la Școala generală nr. 4 Lugoj) sînt niște permanențe ale vieții dv. de elevă — de acum fiind licéistă în orașul de pe Bega. Cenaclul literar de la liceu, viața literară timișoreană vor contribui, fără îndoială, la evoluția dv. literară. Din partea noastră veți avea tot sprijinul; la început nu prin a vă publica (pentru că trebuie ca versurile să depășească faza compunerilor școlărești), ci urmărindu-vă poeziile, spre a vă pregăti debutul, dacă se va afirma harul literar. Deocamdată spicuim versurile: **„Aș vrea să trăiesc ziua, / Cînd numai soldații de plumb cu armele lor / o să-mi amintească de război".** **Gheorghe Gheorghescu:** Atît în versurile cît și în proza dv. — ca să folosim o expresie care vă aparține, „totul e o ceață de metafore ale iubiri (sic!) din iluzi (sic!) duse". Vorbe mari, nebulozitate și inadmisibile greșeli de ortografie. **Iulian Filip:** Ne bucură vestea constituirii unui „cenaclu muncitoresc" la Tulcea (**„Vă scriu pentru că publicația dv. a sprijinit cu vorba și litera scrisă cenaclurile din provincie, asigurîndu-le un mandat de existență și, mai ales, îndemnîndu-le la apărarea cuvîntului și frumosului românesc. Această scrisoare are menirea de a vă informa că la Tulcea, nu de mult, a luat ființă cenaclul muncitoresc „Dimitrie Stelaru" — de literatură, muzică și artă plastică — fiind condus de dramaturgul Ștefan Dumitrescu").** Ne mai informați că cei 24 de membri ai cenaclului s-au abonat la revista „Orizont" pentru anul următor", și faceți mențiunea: „Credeți-ne, nu am făcut asta din obligație, ci din setea de cunoaștere". Sîntem de acord cu oferta, propunerea dv. de a ne trimite un grupaj de poezii ale membrilor cenaclului literar. Am dori să putem selecta din acesta creații publicabile care să vadă lumina tiparului, la începutul anului viitor, cînd, fiind abonați, vă veți putea citi în revistă. **Nicolae Stan-Ceacu:** E bine că ne-ați trimis — la invitația noastră — un mare număr de poezii. Așa ne-am putut lămuri în privința versurilor dv. Sînteți pe drumul bun. O să vă publicăm la rubrica „Excelsior". **Florin Grigoriu:** Am reținut spre publicare poezia „Alegem". Sperăm că, în timp, vom putea să încredințăm tiparului și alte poezii din grupajul primit recent.

Aurel TURCUȘ

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 14 noiembrie

8,00 Telescoală. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 14,00 Desene animate. 17,30 Reportaj pe glob. 18,05 Handbal masculin: România — R.F.G. (repriza a II-a). 19,00 Telejurnal. 19,20 Prin munca noastră clădim viitorul. 21 noiembrie — Alegerile. Apelul Frontului Democrației și Unității Socialiste. 19,35 Cîntarea României. 20,20 Film: Mușchetarul român. 21,50 Studioul muzicii ușoare. 22,20 Telejurnal.

LUNI, 15 noiembrie

15,05 Emisiune în limba maghiară. 17,40 Imagini din Indonezia. 20,00 Telejurnal. 20,20 Prin munca noastră clădim viitorul. 21 noiembrie — Alegerile. 20,35 Tezaur folcloric. Doine, balade și jocuri populare. 21,05 Panoramic economic. 21,35 Roman foileton: Docherii. 22,00 Telejurnal.

MARȚI, 16 noiembrie

11,05 Școala satului — școală pentru sat. 11,30 Roman foileton: Docherii (rel.). 12,10 Tezaur folcloric. 12,40 Temeinicie la Brad în țara Zărandului. 16,05 Viața școlii. 16,30 Clubul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,20 Prin munca noastră clădim viitorul. 21 noiembrie — Alegerile. 20,35 Voi visa o stea. Moment muzical. 21,00 Teatru TV: Personalitate pentru concurs. 22,00 Telejurnal.

MIERCURI, 17 noiembrie

16,05 Colocvii pedagogice. 16,30 Viața culturală. 16,50 Imagini din Singapore. 17,00 Amfiteatru studențesc. 20,00 Telejurnal. 20,20 Prin munca noastră clădim viitorul. 20,40 Telecinemateca: Fidelitate (american). 22,00 Telejurnal.

JOI, 18 noiembrie

11,05 Școala contemporană. 11,25 Film serial: Lumini și umbre (rel.). 12,15 Pași de viață lungă. 12,50 Imagini din Malayezia. 16,05 Profesiunile cincinalului. 16,30 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,20 Prin munca noastră clădim viitorul. 20,35 A patriei cinstire. 20,55 Dans. 21,10 Serial științific: Corpul uman. 21,30 Meridianele cîntecului. 22,00 Telejurnal.

VINERI, 19 noiembrie

15,05 Școala satului — școală pentru sat. 15,30 Emisiune în limba germană. 17,35 La volan. 20,00 Telejurnal. 21,00 Cadran mondial. 21,25 Film: Cinci lalele (bulgar). 22,00 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 20 noiembrie

11,10 Votul nostru-i votul țării. 11,35 Din marea carte a Patriei. 12,00 Ora de muzică. 13,00 La sfîrșit de săptămînă (I). 19,00 Telejurnal. 19,20 Prin munca noastră clădim viitorul. 21 noiembrie — Alegerile. Mîine țara votează. 20,00 La sfîrșit de săptămînă (II). 21,00 Film serial: Lumini și umbre. 22,45 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

carte

Nikolaus Berwanger

„Polca cea din urmă"

Nikolaus Berwanger ne-a propus recent un nou volum de versuri în grai șvăbesc, intitulat „Ietschte hopsepolka" (polca din urmă). În cele o sută de pagini și 63 de poezii, Nikolaus Berwanger ni se prezintă puternic afectat de tragismele anilor șaptezeci și optzeci, de tragismul umanității în general; dar totodată de cel al comunității șvăbești din care face parte, cît și de propria lui condiție de om, care „vede limpede", după cum declară într-una din poezii, și își pune întrebări, la care nu a găsit încă răspuns și cine știe dacă va găsi vreodată.

Registrul volumului este grav; evident în însăși poezia care împrumută titlul volumului: **„furtuna gonește timpul năpraznic / pe ulițele șvăbești / cîinii-și smulg lanțurile / bălțile se agită / iar barca-mi / plină pînă la refuz cu apă miloasă / se leagănă în polca din urmă".** Numeroase versuri sînt caracterizate de angoasa înstrăinării, a însingurării, a dezrădăcinării. Ele constituie sublimatul poetic al unei experiențe de aproape 50 de ani de viață trăită, esențialmente, în miezul acesteia, nu numai ca observator fin, ci ca participant activ, ca o prezență vie în publicistica de zi cu zi.

Pe poet îl preocupă viața, în toată complexitatea ei, din cadrul regional al comunității etnice, căreia îi aparține, modul în care se reflectă în conștiințele concetățenilor săi marile probleme și conexiuni ale lumii, pătrunderea uneori brutală a vieții moderne în rînduielile patriarhale ale satului bănățean. Îl îngrijorează destrămarea unor tradiții. Arătînd cum trebuie ele revitalizate, poetul ne spune: nu **„adunînd puțina cenușă / din vechiul cuptor"**, ci punînd **„lemn sănătos pe jar / pentru ca focul să ardă virtos / și apoi s-aveți grijă / ca el nu cumva să se stingă".** Într-o măsură și mai mare îl îngrijorează defetismul unor concetățeni ai săi **„care au pornit-o în lume, în altă direcție"**, făcînd ca **„satele noastre să devină din ce în ce mai puține"**, în timp ce **„sufletul meu / rămîne / l-am înmormîntat aici / pe vecie".**

Berwanger zugrăvește mediul familiar lui cu o seamă de detalii, avînd o puternică încărcătură afectivă, și mînuiește în acest scop cu iscusință dialectul, limba maternă primară, punîndu-i în valoare multiplele sale valențe, întreaga bogăție de culoare.

Erwin LESSL

mapamond

CERCETĂRI

Sîngele uman e un mijloc terapeutic deosebit de eficace, cu un diapazon larg de utilizare. Numai că rezervele lui sînt limitate, iar nevoile cresc în fiecare an. Chirurgia, traumatologia, ginecologia, toate acestea au nevoie de cantități apreciabile de sînge.

Deficitul de sînge poate fi rezolvat parțial de anumite soluții care sînt folosite drept înlocuitori ai acestuia. Aceste preparate, după unele din proprietățile lor, adesea se dovedesc chiar mai bune decît însuși sîngele, ca de pildă în pierderi bruște de sînge, în stări de șoc, intoxicări etc. Totuși, aceste preparate nu pot, din păcate, să-ndeplinească funcția de bază a sîngelui.: transportul oxigenului în țesuturi și organe. Există oare posibilitatea creării unui preparat atît de complex încît să poată înlocui ceea ce natura însăși a creat? Hemoglobinei i-a fost adăugat pe cale chimică polimerul dextranpoliglucin, înlocuitor sovietic pentru sînge în lupta împotriva șocului. Hibridul molecular obținut se păstra în sînge timp mult mai îndelungat decît hemoglobina, transporta normal oxigenul de la plămîni la organe și țesuturi. Astfel a fost descoperit un nou principiu de transport al oxigenului. Hematologii sovietici au sintetizat apoi o întreagă serie de preparate care pot înlocui sîngele, folosind în acest scop diverși polimeri. După cum au dovedit experiențele, în sîngele complet înlocuit de cel sintetic, transportorii de oxigen au întreținut viața animalelor pe care se experimenta, opt ore și mai bine.

Preparatele care înlocuiesc sîngele nu se sintetizează numai pe bază de hemoglobulină. Medicii sovietici fac cercetări și cu preparate înlocuitoare de sînge pe baza emulsiilor diverșilor compuși fluoroorganici. Fluorocarbonații posedă proprietăți miraculoase: ei sînt inerți din punct de vedere biologic, iar aceasta înseamnă că nu sînt dăunători, dizolvă bine gazele, deci, în cazul nostru, și oxigenul. Dacă se amestecă fluorocarbonații cu substanțe chimice hipomoleculare, se pot obține emulsii cu particule a căror mărime este egală cu a zecea parte dintr-un micron. Ele se pot considera drept „modele" de eritrocite.

În laboratorul pentru emulsii biologic active al institutului central pentru transfuzii din Moscova, a fost obținut un nou preparat chiar pe baza substanțelor fluoroorganice. Cercetările făcute pe animale i-au confirmat pe deplin eficacitatea. Astfel, la șobolani sîngele a fost complet înlocuit cu emulsii sintetice. Numărul eritrocitelor în acest caz a fost micșorat de o mie de ori față de normal. În primele cinci zile animalele au fost ținute într-o cameră cu concentrație mărită de oxigen, iar apoi ele au fost transportate să respire aerul obișnuit. S-a constatat că numai după două săptămîni sîngele animalelor de experiență revine la normal și reface în întregime numărul de eritrocite. Preparatul care înlocuiește sîngele stimulează deasemenea și reacțiile de apărare ale organismului.

MÁRQUEZ CUCERITORUL

Gabriel Garcia Márquez (centru) cu Darie Novăceanu (dreapta)

Gloria lui Gabriel Garcia Márquez nu a aşteptat recentul premiu Nobel pentru a-l copleşi pe scriitorul sud-american. Şi, cînd folosesc cuvîntul **a copleşi** pe lîngă cuvîntul **glorie** în legătură cu Márquez, nu o fac uzînd de comoditatea unui clişeu: gloria îl sperie cu adevărat, mai mult, îl terorizează, o mărturiseşte el însuşi într-un interviu. De ce l-o fi terorizînd?! Să fie atît de, cum să spun, de modest? Nici vorbă! Căci nu orice glorie îl nemulţumeşte. De nesuportat rămîne doar momentul irepetabil, etalon, al graţiei publice, moment pe care l-a trăit cu **Un veac de singurătate** sau, mai bine zis, „moment" pe care **Un veac de singurătate** îl tot trăieşte de la publicare încoace. Din strălucirea orbitoare a destinului mondial al acestui roman, Márquez însuşi pare exclus, **se simte** de fapt exclus, lăsat în urmă. Ştacheta pe care, oarecum involuntar, a ridicat-o atît de sus şi peste care a sărit o singură dată în mod miraculos a devenit cu încetul o imensă povară. Degeaba a inventat mereu alte şi alte moduri de a sări, degeaba salturile sale au fost care mai de care mai spectaculoase, mai pline de trucuri, cititorii şi criticii, o lume întreagă s-au încăpăţinat să nu uite performanţa **aceea**. Gelos, furios pe ceea ce a reuşit să creeze **atunci**, Márquez a început să-şi compună o mască de victimă. Să nu ne lăsăm înşelaţi: nu succesul îi displace – altfel pentru ce ar mai scrie aşa cum scrie, după toate reţetele seducţiei, la sigur –, ci succesul suprem, fără recurs, cel care te-a clasat pentru totdeauna, te-a încorsetat într-un destin inflexibil şi ţi-a prilejuit un complex ciudat: complexul propriei tale persoane trecute. Ca şi cum ţi-ai devenit fără să vrei propriul tău tată, propriul tău model, pe urmele căruia calci neîncetat, la care instinctiv aspiri, la care nu poţi – orice ai face – să ajungi şi împotriva căruia, desigur, lupţi. Iată cuvintele sale, pe jumătate prefăcute, pe jumătate sincere: „Nu doresc nimănui succesul. Ţi se întîmplă ca alpiniştilor care se omoară să ajungă pe culme şi cînd ajung, ce fac? Coboară, sau încearcă să coboare discret, cu cea mai mare demnitate posibilă". Aşadar, să fim bine înţeleşi, acesta este succesul detestat, cel care te împiedică să mai urci, pentru că nu mai este unde să urci şi, dacă totuşi vrei s-o faci, nu ai decît să o iei de la capăt, lucru lipsit de valoare în literatură, o ştie oricine.

Să rămînem însă la imaginea aceasta cu alpinismul, pe care ne-o propune el însuşi. Nu o cred întîmplătoare; aş fi tentat chiar să o aşez la baza cea mai adîncă a creaţiei sale, printre resorturile cele mai intime care orientează, în scrierea unei opere, metamorfozele viziunii originare. Bănuiesc că frica oricărui mare alpinist nu este că nu va ajunge în vîrf, ci că va ajunge prea uşor acolo, sau că nu va mai exista vîrf a cărui ascensiune să mai poată trezi Uimirea. La fel se întîmplă şi la Márquez, în orice clipă el dă senzaţia că minunea următoare va fi şi mai şi. În nemaipomenitele sale fabulaţii, în inepuizabilele sale miracole – din bogăţia oricărui capitol s-ar fi îndestulat nu numai un singur scriitor pentru toată viaţa, ci o Uniune întreagă, cu poeţi şi romancieri la un loc –, din risipa aceasta imensă, ceva lipseşte: încrederea în capacitatea de atenţie a cititorului. Este adevărat, Márquez a dat naştere unei lumi noi, de două ori surprinzătoare: prin natura ei specială şi prin modalitatea organică de transpunere literară. Este iarăşi adevărat, lumea sa este strălucitoare, este strălucirea însăşi, fie că în raza luminii joacă aşezarea aurorală de o nesfîrşită inocenţă morală, din **Un veac de singurătate**, fie, dimpotrivă, capitala puterii, cu abisul infinit al cruzimii lucide. Nimic însă n-ar putea justifica adaosul strălucirii la strălucire, pînă în pragul, şi dincolo de el, unde lucrurile îşi pierd semnificaţia, rămînînd în nuditatea lor. Ele pot fi de neînţeles pentru personaje, dar nu au dreptul să fie astfel şi pentru cititor. Tot ce se întîmplă cu Patriarhul puterii este în exces, intenţionat. Excesul ar avea aici un înţeles. Însă pentru că excesul devine... excesiv, pentru că entuziasmul imaginativ se întrece pe sine, simplitatea, tăcerea, sugestia, uitate, se întorc asupra scriitorului: impresia este, paradoxal, de monotonie a invenţiei. Cititorul va fi fost fericit cînd delirul imaginilor s-a întrerupt şi cînd i s-a dat voie, în sfîrşit, să se odihnească într-o reflecţie poate nu tocmai originală, dar în orice caz profundă; într-o carte despre mecanismele şi mizeria puterii, iată ce ni se spune: „ştiind că noi (poporul tiranizat) ştiam că el (tiranul „inepelabil") nu avea să ia nici o hotărîre care să nu fie pe măsura noastră, căci el nu supravieţuise datorită curajului imposibil de imaginat, nici datorită unei prudenţe fără margini, ci pentru că era singurul dintre noi care cunoştea mărimea adevărată şi reală a destinului nostru". Ce vor să spună acestea? Că Patriarhul este, de fapt, o funcţie a supuşilor săi, că, dacă el există, misterul existenţei **lui** stupefiante nu se explică decît prin alcătuirea intimă a fiinţei **lor**, că – mai mult – el, Patriarhul, nu este decît o proiecţie obiectivă a sufletului lor, în partea sa cea mai neguroasă şi mai slabă: Patriarhul este numele pe care l-a primit monstrul din fiecare locuitor al acelei prea îndepărtate, nu prea îndepărtate ţări fictive din romanul lui Márquez.

Lumea inventată de Márquez, literatura sa de la un capăt la celălalt stau sub semnul singurătăţii. O spune el însuşi cînd crede că „meseria" de scriitor este cel mai aproape de esenţa singurătăţii din cîte meserii sînt. Boala aceasta poetică de care suferă deopotrivă campionii puterii, îndrăgostiţii, circarii, poeţii, toate făpturile umane, oricît de banale sau de excepţionale, din romanele sale, începînd şi sfîrşind chiar cu creatorul lor, iată un „amănunt" cum nu se poate mai semnificativ. Dacă stăm şi ne gîndim bine, vom vedea că nu găsim nici măcar un singur dialog adevărat în opera sa. Relaţiile fundamentale dintre oameni sînt frica, suspiciunea, dispreţul sau, şi mai rău, indiferenţa perfectă. Iubirea, ea însăşi, modalitatea cea mai luminoasă şi cea mai familiară de înţelegere a dialogului, stă la Márquez sub semnul unei pustietăţi fără margini. Iar, dacă la temelia actului de a scrie se află acelaşi rău fundamental – după cum observă pe bună dreptate Márquez, gîndindu-se la sine –, atunci germenul singurătăţii nu rămîne fără explicaţie. Scriind, el nu se află în faţa unui cititor virtual, ci deasupra unei asistenţe mute, pe care prestidigitaţia sa fără precedent – cred – în universul plin de minuni al romanului a redus-o la o singură reacţie, tipic manieristă: uimirea. Uimirea implică un dezechilibru; ea este expresia cea mai transparentă a recunoaşterii inferiorităţii tale şi a superiorităţii celuilalt. Vrînd să uimească, scriitorul s-a şi izolat într-un spaţiu înalt şi vid, el a şi intrat în domeniul detestabil al puterii. Retorica sa a devenit arsenal, farmecul său are toate aparenţele unei somaţii. Cuceritorul Márquez a schimbat cu Márquez cuceritorul. Dacă lumea puterii l-a putut atrage atît de mult, încît să scrie o carte ca **Toamna patriarhului, şi să o facă stînd parcă în vecinătatea marelui dictator,** înseamnă că, oricum am lua-o, Márquez cunoaşte mult din mecanismele ascunse ale puterii.

Genialitatea scriitorului, căci despre genialitate este vorba aici, în cel mai pur sens al cuvîntului, lasă impresia că este desprinsă nu dintr-o altă lume, ci dintr-o lume pe care cîndva am locuit-o, într-o altă existenţă. Luînd prin lectură contact cu ea, regăsim o faţă a noastră uitată, feroce şi familiară ca un coşmar. Literatura sa este o feerie în care artificiile sînt bombe adevărate. Rareori frumuseţea şi abjecţia au stat atît de aproape, poate doar în poezia lui Baudelaire. Şi tot la fel, mă gîndesc, trebuie că au citit şi contemporanii lui Dante **Divina Commedie:** cu oroare şi indescriptibilă plăcere.

In fond, se poate şi aşa scrie literatură. Acolo unde scriitorul a dorit să spună totul, atîta cît se putea spune, cititorului nu-i mai rămîne decît să se execute şi să accepte fără să mai întrebe nimic. Interpretarea a fost abolită de către autor, nu mai foloseşte la nimic. Înţelegem acum, în sfîrşit, şi cealaltă enigmă: furia sa în faţa oricărei încercări de a i se explica opera. Ca şi vizitele extratereştrilor, minunile sale îşi ajung şi fac ridicolă orice încercare de a le cerceta natura şi înţelesul.

Vasile POPOVICI

Marilyn

(22)

In timp ce aterizează, ea vede înscrisurile de pe drumurile unităţii: CONDUCEŢI CU GRIJĂ – VIAŢA PE CARE AŢI PUTEA-O SALVA AR PUTEA FI A LUI MARILYN MONROE. Ofiţerii şi soldaţii voluntari se înghesuie în jurul păpuşii fermecătoare a Americii. Iar cînd începe spectacolul, atmosfera nu mai putea fi comparată decît cu saturnaliile romane.

Asemeni războinicilor întorşi din bătălii, la San Francisco se plictiseşte cumplit. Există o limită în capacitatea ei de a vizita restaurantele, de a zîmbi familiei lui DiMaggio, de a face excursii cu iahtul său – **The Yankee Clipper** – sau de a face pe mama vitregă a copilului lui de doisprezece ani. Încep să aibă lupte. Mai tîrziu, după ce s-a despărţit de el, ea avea să povestească tot felul de lucruri urîte, care urmau să fie în curînd exagerate, astfel încît Lee Strasberg, de exemplu, va avea impresia că DiMaggio e o brută care, într-un acces de furie, i-a rupt un braţ. Povestit de Arthur Miller, acelaşi episod e redus la o secvenţă cu un jucător de base--ball furios care, într-un moment de nervozitate a trîntit capacul unei cutii, zdrelindu-i lui Marilyn uşor braţul. Despre orice ar fi fost însă vorba, crimă sau plictiseală, ea trebuie să fi fost îngrozită de gîndul că pierde ceva interesant. Aşa că se întoarce la filmări, acceptînd un rol în **No Bussiness Like Show Bussiness** („Nu există afacere ca afacerea spectacolului"). Scenariul e cît se poate de prost, şi în loc să-l aibă partener pe Frank Sinatra, îl va avea alături pe Donald O'Connor. Cînd e încălţată cu pantofi cu toc înalt, O'Connor arată cu o palmă mai scund. Colac peste pupăză, în film mai joacă şi Ethel Mermen. În comparaţie cu ea, Marilyn nu numai că nu poate cînta, dar se simte ca un amator între veteranii scenei, ruşinată de uşurinţa cu care aceştia intră în pielea personajelor. Marilyn nu mai jucase în nici un film de opt luni şi e complet ieşită din formă. Acceptase acest rol numai cu condiţia că i se va da un altul în **Seven Year Itch** („Şapte ani de căsnicie"). Plus că în casa pe care o închiriase DiMaggio în Beverly Hills nu e de găsit nici pace, nici viaţă de familie. Vine epuizată de la filmări, şi e obligată să iasă la restaurant în fiecare seară... DiMaggio e invitat să intre într-o companie deţinătoare de mari capitaluri, şi unul din conducători îi sugerează că n-ar fi rău ca la semnarea unor planuri negociate de companie să fie prezentă şi Marilyn. DiMaggio nu zice nici da nici nu, dar se înţelege că este de acord. E perioada în care Leon Shamroy, operatorul care filmase primele teste ale lui Marilyn în urmă cu opt ani, îi vede pe DiMaggio şi Marilyn la un restaurant din cartierul chinezesc. Cît a durat cina, nu şi-au spus nici un cuvînt.

Din femeia de casă care era, Marilyn devine de o neglijenţă inimaginabilă. Dădeai, unde nu-ţi trecea nici prin cap, peste paste de dinţi desfăcute, pe podea mormane de haine, apa de la baie prelingîndu-se pe coridoare, luminile lăsate să ardă. Billy Wilder a făcut chiar o descriere a banchetei din spate a Cadillac-ului ei negru decapotabil: „Zac acolo bluze vechi şi taioare noi, şosete şi fuste, pantofi vechi şi bilete de avion expirate, de n-ai mai văzut în viaţa ta o asemenea dezordine. Iar deasupra lor, un morman de bilete de trafic... Îi păsa ei de toate astea? Cam tot atît cît mie dacă mîine răsare sau nu soarele".

În schimb, Marilyn repetă cîte patru ore pe zi cu profesorul ei de canto, încercînd să-şi redobîndească vocea, dar fiecare încercare se soldează cu cîte un eşec. Pentru numărul ei de dans dintr-un film este adus Jack Cole, coregraful ei din „Bărbaţii preferă blondele", dar scena se dovedeşte un dezastru critic. Căutînd cu tot dinadinsul efectele, îmbrăcată într-un costum de Carmen Miranda, ea cade în cealaltă extremă. Pielea ei şi-a pierdut strălucirea. Bea. Ochii îi sînt stinşi, atunci cînd nu sînt de-a dreptul morţi. N-a arătat în nici un film mai puţin atractivă. Hedda Hopper scrie un articol furios. Ed Sullivan notează: „Filmul acesta („Valuri fierbinţi") e o sfidare a bunului gust, cea mai agresivă pe care am văzut-o vreodată. Marilyn Monroe m-a îmbolnăvit şi pe mine şi pe copiii mei". Marilyn e tot timpul conştientă de eşec, şi ultima săptămînă de filmare e un adevărat calvar. Şi totuşi, fără să se odihnească nici o zi, începe să joace în „Şapte ani de căsnicie".

Adaptare după Norman Mailer,

de Mihai CERNEA

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE

ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.

Index: 42.907.

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 46 (767) 19 NOIEMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

IN INTÎMPINAREA ALEGERILOR DE DEPUTAȚI IN CONSILIILE POPULARE

Întărirea continuă a democrației socialiste

Trăsăturile actuale ale sistemului nostru politic sint rezultatul unui proces istoric caracterizat prin profunde schimbări structurale la nivelul societal în ansamblu, cit și in toate subsistemele sale. Se evidențiază relația organică de interconditionare a strûcturilor economice, de clasă și a celor politice. Intreaga activitate social-economică și politică capătă noi dimensiuni în perspectiva măreţelor obiective stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R., care, așa cum se știe, a jalonat linia politică generală în orientările fundamentale ale evoluției societății românești in următoarea etapă.

Dialectica vieții sociale din țara noastră relevă rolul crescind al factorilor politici in societate, răspunderea ce revine acestora în stabilirea căilor și ritmurilor dezvoltării sociale, în elaborarea obiectivelor și priorităților economice, sociale și cultural-educative. Progresul multilateral al societății românești relevă rolul hotăritor al P.C.R. în înfăptuirea măreţelor obiective de dezvoltare multilaterală a României, de realizare a unei calități noi în toate domeniile de activitate. Conducerea de către partid a societății nu este incompatibilă cu participarea celor ce muncesc la procesul de conducere, ci, dimpotrivă, ea presupune aceasta, ca pe o legitate a organizării vieții social-economice în țara noastră. Partidul este permanent preocupat de perfecționarea căilor și metodelor de participare a oamenilor muncii în măsură tot mai mare la rezolvarea tuturor problemelor construcției socialiste, la elaborarea și înfăptuirea politicii de edificare a noii societăți. In concepția partidului nostru, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, dezvoltarea democrației socialiste este o „necesitate obiectivă a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și trecerii spre comunism".

Urmărind satisfacerea trebuințelor materiale și spirituale ale tuturor membrilor societății, partidul asigură, de fapt, atragerea în măsură tot mai mare, a oamenilor muncii la elaborarea și infăptuirea noii societăți, la procesul de conducere și organizare colectivă, la realizarea autoconducerii muncitorești. Dacă premisele democrației socialiste – caracterul nou al statului, socializarea mijloacelor de producție, lichidarea exploatării – formează condiții indispensabile in vederea realizării unei suveranități sociale reale, democrația socialistă nu se realizează în mod automat. Ea este expresia preocupării conștiente a forței politice conducătoare. Dezvoltarea democrației are un caracter procesual, fiind determinată de mutații de esență survenite în societatea noastră și care au impus crearea de noi forme instituționalizate, menite să asigure integrarea tot mai activă, mai participativă a maselor în activitatea de făurire a noii societăți. P.C.R. desfăşoară o largă activitate politico-ideologică de ridicare a gradului de conștiință a maselor, de creștere a spiritului de răspundere cetățenească, de inițiativă, amploarea procesului de integrare participativă a oamenilor muncii la viața socială constituind atit o expresie a gradului de dezvoltare a democrației in țara noastră, cit și un puternic factor de dezvoltare a personalității umane, stimulind interesul propriu de a fi la nivelul exigențelor sociale actuale. Asistăm la un proces de imbinare a democrației repre-

Corneliu POPEȚI

(Continuare in pag. 7)

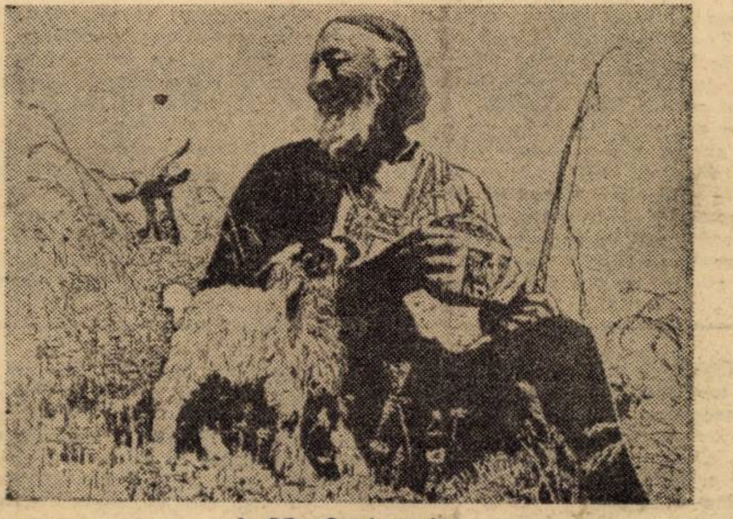

A GE: „Satul natal"

Cinci dintre ilustrațiile acestui număr aparțin expoziției de grafică contemporană chineză, deschisă la Etnografie (Muzeu). In pag 6, impresii de la această frumoasă și neobișnuită expoziție.

Votăm pentru țară

Votăm cu bucurie în amiază
noi, fiii-acestor plaiuri de lumină,
acum cind bobu-n brazde germinează,
sub zodia-anotimpului, senină.

Votăm cu patos, astăzi, pentru Țară,
noi, cei uniți in cuget și-n simțire,
acum cind fericirea ne-nvioară
și-ncearcă-n noi să cinte, să respire.

Votăm pentru această cale dreaptă,
noi, cei uniți in fapte și in vise,
acum cind Viitorul ne așteaptă
cu porțile, spre impliniri, deschise !...

IOAN VASIU

Votul nostru

E votul nostru largă poartă
Deschisă pururi spre lumină,
Făuritor de nouă soartă
Tot mai curată și senină.

E votul nostru chezășie,
De noi fapte, optimist,
Menit o treaptă ca să fie
Spre țelul nobil, comunist.

E votul nostru astru
Al ințelepciunii, de azur,
Care prin ani, albastru,
Va lumina al patriei contur.

Mircea M. POP

convorbiri

Cu poetul LETAY LAJOS

– Tindeți să dați poeziei un sens militant, o finalitate umanistă. Preocuparea aceasta, prezentă chiar de la debut, se implinește in metafore memorabile in ultimele dv. versuri.

– Consider că felul în care ați caracterizat poezia mea, accentuindu-i latura umanistă, este valabil pentru poezia noastră in general, umanismul fiind specific întregii poezii contemporane din România. Nici nu se poate concepe o poezie fără această dimensiune a ei, esențială, poezia avind rostul de a ajunge de la inimă la inimă de la suflet la suflet, de a contribui la modelarea unor sentimente inalte. Poetul, prin sensibilitatea lui, descoperă ideile și sentimentele cele mai generoase care, după părerea mea, de multe ori zac nevăzute, chiar nebănuite în fiecare dintre noi, și cu aceste valori se întoarce la cititor.

– Așa cum scrieți intr-un poem, vreți ca versul să fie pentru cei apropiați, pentru cititor, un prieten de nădejde, un ajutor, o bucurie: „cind iți vorbesc și inima ți-e grea / ca un balsam să-ți fie vorba mea".

– Poezia la care v-ați referit s-a născut cu mulți, mulți ani în urmă, in tinerețea mea, cind oamenii au avut atitea de suferit, avind nevoie de o vorbă bună, de un ajutor pentru a putea rezista. Am scris-o în vremea celui de-al doilea război mondial. De altfel, poezia mea și-a păstrat într-o măsură oarecare acest ton și in continuare, eu fiind o fire emotivă, visător al frumuseții. Caracteristica aceasta a fost confundată de unii critici cu idilismul și, din păcate, intr-o perioadă cind idilismul era un adevărat cal de bătaie. De atunci s-au mai clarificat lucrurile, s-au mai așezat pe locul lor, fiind precizată și noțiunea respectivă. S-a băgat de seamă că sensibilitatea, gingășia nu sînt tot una cu idilismul. In concertul mare al poeziei noastre contemporane, pronunțat umanistă, încerc să fiu cit mai aproape de sensibilitatea cititorilor doritori de frumos.

– Ca fiu de țăran, purtați in suflet, vie, încărcată de miresme și culori, natura satului natal. Nu de puține ori v-ați intrebat cu neliniște dacă urmașii, crescuți in peisaje citadine, vor mai vibra la foșnetul lanului de griu, la cîntecul ciocirliei.

– Cele amintite mai inainte, umanismul, setea de frumos, prietenii, gingășia cred că-și au rădăcinile tocmai in acele meleagurile țărănești de unde au răsărit ele. In inchipuirea unora, țăranul e reprezentat ca o ființă plină de durităţi, de violențe. Cred că e o imagine cit se poate de falsă. Cunoaștem într-adevăr momente cind mizeria suferită a dus la violență. Dar, cu cită blîndețe se-apleacă el, țăranul peste un spic de griu, peste un cuib de prepeliță, cum știe el să mingiie un bot de minz sau să ingîne un cîntec! Cite cuvinte neașteptat de expresive ii îmbracă gindurile și sentimentele. In epoca noastră ultramodernă, tehnicizată, mi-e teamă ca nu cumva această apropiere de natură și capacitatea de a o exprima să dispară. S-ar putea ca omul modern îmbogățindu-se pe departe, în domeniul informației, să zicem, să sărăcească în sensibilitate. Și asta tocmai acum, cind noi vrem ca omul nou al socialismului să devină tot mai bogat, mai complex, din punct de vedere spiritual.

– Intenționați să scrieți în continuare despre universul țărănesc?

– Sint fiu de țăran! In poeziile mele apar deseori peisajele natale, cu frumusețea lor tulburătoare. Asta nu înseamnă însă că vreau să mă adresez exclusiv țăranilor. Scriu cu predilecție despre universului țărănesc, cu convingerea că omul modern de azi este cu atit mai puternic între mașinile lui cu cit rămine legat cit se poate de strins și de țărina din care a răsărit, care ne-a crescut, ne-a îmbogățit și căreia ii sintem datori cu foarte multe. Pot să vă mărturisesc că pentru mine nu există o fericire mai mare ca aceea pe care o trăiesc în zilele cind, întorcîndu-mă acasă, prietenii din copilărie, cu păr cărunt deja, din păcate, mă îmbrățișează și unii dintre ei mai recită și cite un vers scris de mine.

– Cuvintul pe care l-ați rostit la Congresul Educației Politice și Culturii socialiste a reafirmat – încă odată – statornicul dv. crez politic și estetic, dorința de a participa activ la efortul general, ambiția de a vă pune semnătura pe lucrarea revoluționară care se edifică pe pămîntul patriei comune. Căci, așa cum afirmați intr-un vers, cu nedesimulată mîndrie, „de toate eu răspund".

– Cred că nu este necesar să precizez ce loc i se atribuie artistului creator, poetului, scriitorului în societatea noastră, ziditoare a socialismului. Despre acest lucru, au vorbit și vorbesc numeroase documente de partid, despre rolul artistului a vorbit tovarășul Nicolae Ceaușescu, in magistrala expunere prezentată la Plenara lărgită a C.C. din 1–2 iunie, precum și la încheierea Congresului al II-lea al educației politice și culturii socialiste. evidențiind importanța activității creatoare, aportul ei la construcția noii societăți. In spiritul celor exprimate de către secretarul general al partidului nostru, scriitorul își implinește menirea atunci cind consideră aprecierea socială ce i se acordă ca un apel și se străduiește să răspundă așteptărilor, cerințelor societății cu opere valoroase, convingătoare. Se desfășoară

Intrevedere realizată de

Constantin VIȘAN

(Continuare in pag. 8)

cronica literară

Adrian Popescu

Suburbiile cerului

Ed. Eminescu, 1982

In **Suburbiile cerului** Adrian Popescu abilitează un mod liric care in **Curtea Medicilor** se lăsa, cel mult bănuit: frazarea mai amplă produce o breșă in cantabilitatea versurilor, o sintaxă simplificată recompune discursul poetic – cel puțin in o parte a poemelor – pe alte temeiuri decit autorul și-a obișnuit cititorii pină acum. Inextricabila fervoare muzicală a versurilor din anterioarele culegeri lirice ale lui Adrian Popescu incetează să dea, in exclusivitate, tonul poeziei, o stenogramă mai degrabă abruptă a impresiilor oferă alternativa inregistrării unei materii lirice alogene. Lingă mitosul silvanic, lingă emblemele utopiei cărturărești, in perimetrul căreia poezia lui Adrian Popescu s-a manifestat cu predilecție se insinuează, frecvent, miturile civilizației veacului, lingă suavele reprezentări naturiste, piesajul citadin adaugă – mai puțin ca pandant și mai mult ca termen de opoziție – propriile reprezentări: „Unde-ți scrii tu versurile / m-a intrebat S. intr-o zi / intr-un pavilion chinezesc / intr-un foișor de vinătoare? / / In cartierul de vest, intr-o / celulă de beton și de fier, / pe care o mătur singur, / nu in suburbiile Cerului. / / Ce tot ascunzi foile innegrite / cind intră cineva pe neaștetate, / ca un adolescent care citește la / o lampă de carte? / / Plină de sirme, hirtii ingălbenite / și capace – pădurea. / Cum poți să mai crezi in gnomi / și driade? Unde vezi tu rouă? / / Ascultă mai bine țevile ingropate / in cotloanele casei, cum murmură, / cu glas ferit, cu glas de parce, / noaptea cind nu le aude nimeni / Un cintec despre izvoare / și pajiști / unde singele nostru niciodată / nu se mai poate intoarce" **(Țevile)**.

O serie de poeme din acest volum al lui Adrian Popescu ar putea releva, deci, un mod sensibil schimbat de a interoga poezia: parabolele și intrebările pe care le conțin, in subtext, sint ale actualității literaturii, ele aparțin unei generații lirice și unui moment literar. Ele vorbesc despre reflecția asupra artei și a existenței moderne, adaugă liricelor apologuri ale celor reale un intermezzo polemic, o notă vindicativă, intr-un fel, cum este cazul in stanțele unuia dintre poemele programatice ale culegerii: „Să ai treizeci și doi de ani in luna mai, / sub Zodia Gemenilor, să-ți amintești intreaga viață / intr-o singură noapte și discuțiile prietenilor tot / mai puțini și mai nemulțumiți de tine, / să-ți rememorezi campaniile printre barbari, / dezastrele transformate-n victorii și biruințele-n fugă, / să-ți contempli posomorit ruinele norocului, / să te inspăiminte mulțimea faptelor tale cumplite, / abjecția și nebunia, silnicia și minciuna, / să nu mai ai puterea de a te ridica / proaspăt și tinăr ca un adolescent.." **(32)**.

Să convenim: penitența anecdoticii și a parabolei la care se supune poezia nu este cea mai neinsemnată schimbare in scrisul lui Adrian Popescu, după cum comentariul rece, lucid și notația „realistă" a faptului cotidian nu reprezintă doar simple alternative pentru fastuoasele desfășurări naturiste din poemele anterioare. Radicalizarea conștiinței poeziei are efecte de profunzime in structura noilor poeme ale autorului: mai puțin, poate, in ceea ce conțin acestea nou, cit prin cele la care renunță. Distanțarea de pastelismul suav (nu totală, o veritabilă palinodie estetică in cazul de față nu poate intra in discuție), o „despodobire" a poemelor, adoptarea unui mod epigrafic de a consemna amalgamul de subiecte livrești și impresii biografice din textura poeziei sint datele imediat sesizabile in **Suburbiile cerului**: „Statura – potrivită. Ochii verzi, mlăștinoși, exoftalmici, / cum ar privi ceva mereu indescriptibil, / prieteni puțini, deprinderi banale, umbrofil. / / Hainele – mirosind a cimitir insorit pe un deal, / circiumă de țară și cărbune de lemn, arsenic, / livadă aurie, pulbere de cuarț, fragi..." **(Portret robot)**.

Din cite imi pot da seama, **Suburbiile cerului** anunță un moment de răscruce in evoluția unuia dintre poeții importanți ai generației, pină mai ieri, tinere.

Lucian ALEXIU

I. Cheie-Pantea

Palingeneza valorilor

Ed. Facla, 1982

1. Călinescu afirma odată că orice carieră temeinică in istoria literară trebuie să inceapă cu un studiu despre Eminescu. Debutind cu un solid **Eminescu și Leopardi**, Cheie-Pantea punea in valoare o bună cultură filozofică, o perfectă cunoaștere a documentelor, o inteligență scormonitoare, nu o dată creatoare de puncte de vedere noi. Nici timpuriu și nici intirziat, volumul **Eminescu și Leopardi** insemna un debut matur: fără a fi neapărat ultramodern prin mijloacele de investigație, el epuiza un teritoriu al cercetării – o temă a eminescologiei. Dacă am spune că el fusese pregătit, in bună parte, de exegezele profesorului Eugen Todoran, am face-o doar pentru a arăta că volumele lui Iosif Cheie-Pantea vorbesc mai bine decit altele despre școala de cercetare timișoreană ale cărei temelii le-a așezat prin cercetările sale despre Eminescu, Blaga, Arghezi, Sadoveanu – prin cercetările sale asupra fenomenului românesc – profesorul. Căci dacă alți elevi au abandonat – mai mult sau mai puțin – istoria literară in numele foiletonisticii, eseului, poeziei (!) sau folcloristicii, Cheie-Pantea este cel mai apropiat de linia inaugurată, cu mai bine de două decenii in urmă, la Timișoara, de Eugen Todoran. **Palingeneza valorilor,** volum de studii consacrate lui Eminescu, Creangă, Slavici, Macedonski, Sadoveanu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, Al. Philippide, este elocvent in această direcție: in numeroase cazuri, cercetătorul prelungește și investigații mai vechi ale profesorului, dezvoltind, cu indiscutabilă vocație, idei, convingeri.

2. Acest lucru nu inseamnă că studiile lui Cheie-Pantea ar reprezenta o postură subalternă; dimpotrivă, ele sint cercetări pe deplin originale, mereu interesante și suficient de noi pentru a intra in bibliografia obligatorie a „clasicilor" și a „clasicismului" românesc. Căutind actualitatea marilor noștri scriitori (aceasta vrea să insemne „palingeneza": **Dacă, potențial, opera se răsfață in desăvirșirea-i proprie, in realitate ea nu există decit prin conștiința care o naște și-o actualizează in experiența critică).** istoricul **consolidează** un teren pe care afirmațiile, negațiile, superlativele puteau da imaginea unui spectacol pasager, prea mult vinat de nisipurile mișcătoare ale efemeridelor. Critica de consodirare a lui Cheie-Pantea atrage atenția asupra importanței pe care o pot avea, in cercetarea valorilor supreme ale literaturii române, opere ca acelea ale lui Noica, Negoițescu, Balotă, Marino, Liiceanu. Avem azi mari critici și importante cercetări de teorie a criticii și a literaturii care trebuie a fi fructificate; Cheie-Pantea este unul dintre cei care, sprijinindu-se pe aceste cărți esențiale ale contemporanilor săi. vede **altfel** o seamă dintre aspectele operelor clasice. El nu are orgoliu de descoperitor și nici naivitatea de a crede că este incepător absolut in studiul „problemei": el reia, prelungește, adincește, punind in valoare un remarcabil simț al „adincimilor".

3. Citeva dintre studiile volumului – cele consacrate lui Eminescu **(Eminescu sau negativitatea absolutului)** Sadoveanu **(Ințelepciunea ultimului Deceneu)** și Lucian Blaga **(Lucian Blaga sub zodia orficului)** sint deasupra celorlalte. „Înțelepciunea ultimului Deceneu" analizează relațiile „dintre filosofia și scrisul lui Sadoveanu, cu deosebire povestirea, recunoscută drept mijlocul privilegiat al comunicării lui artistice". Despre „filosofia" lui Sadoveanu scriseseră Al. Paleologu și N. Manolescu; I. Cheie-Pantea găsește că e necesar să privească cu mai multă atenție o comparație făcută de mulți dar luată in serios de puțini: cea dintre Sadoveanu și Goethe. Acum se vede folosul eseului consacrat de Noica lui Goethe, rolul său catalitic in descoperirea structurilor „ascunse" ale literaturii române.

Nici relațiile dintre Pârvan și Sadoveanu, dintre Blaga și Sadoveanu nu sint numite mai intii de autorul „Palingenezei...". El o face insă cu mai puțină repezeală decit alți confrați ai săi, bizuindu-se și pe cunoașterea amănunțită a operelor teoreticienilor „protoistoriei" românești. El este mai puțin tentat să polemizeze, să anatemizeze analize mai vechi; el are modestia, tot mai rară azi, a cercetătorului convins că investigațiile sale nu ating limite imposibil de depășit; că demersul său nu aduce modificări hotăritoare in studiile intreprinse pină acum. I. Cheie-Pantea este un bun profesionist al cercetării, inzestrat nu numai cu lecturi vaste ci și cu răbdarea, atit de necesară unui climat de exigență și răspundere. E climatul creat de filologia timișoreană. La un sfert de veac, instituția își vădește rodnicia nu numai prin cărțile Profesorilor, ci și prin „solidaritatea" acestora cu a celor ce vin.

Cornel UNGUREANU

P. S. In ultimul număr al revistei „Contemporanul" tableta noastră din pagina a doua se cheamă **O țiganiadă a timpului nostru** și nu „Budai-Deleanu, contemporanul nostru", așa cum a apărut.

Cronica măruntă

FARA SARE

● NON IDEM EST... Obsesia multiplului se traduce la Elena Ștefoi – dealtfel o foarte bună poetă – in publicarea de cit mai multe ori posibil a aceleiași poezii in cit mai multe reviste. Cel mai recent exemplu il găsim in revista „Tribuna", sub titlul „Mult prea multe ninsori, comedii, lecții, anonimat". La drept vorbind, aceste mult prea multe imprimări ale aceluiași text ar fi excesive pentru un poet comun, dar nu și pentru unul care este deținătorul performanței de a fi ciștigat două concursuri de debut și de a nu fi publicat nici un volum.. Poeta e, desigur, indreptățită la aceste fragile compensații, care, nici vorbă, ne fac multă plăcere... ● NOSTALGIA SĂPTĂMINALULUI. Cornel Moraru publică in ultimul număr din „Vatra" nu mai puțin de patru cronici literare Ceea ce ne face să credem că purtătorul de cuvint al revistei din Tirgu Mureș jinduieste după un săptăminal ● SETEA DE PRECIZĂRI Incitantul serial al lui Ion Cristoiu, „Propuneri pentru o posibilă istorie a literaturii române" (care, in treacăt fie zis a rămas la ora aceasta singurul serial critic al gazetelor noastre) își află un nesperat dublet in declarațiile lui Constantin Vaeni. Autorul „Zidului" a dat de curind un interviu lui George Arion, in care face o leală concurență declarațiilor de odinioară ale lui Sorin Arghir, Ov. S. Crohmălniceanu, Traian Șelmaru. Constantin Vaeni pune la polul plus ceea ce Ion Cristoiu trece la polul minus: **„Da, din păcate, noi pornim deseori să facem unele filme, critice, de exemplu, de la subiecte ce pot fi epuizate intr-o simplă epigramă ori intr-o caricatură din „Urzica"... Alteori, parabole sau metafore artifical inventate, al căror scop nu mi s-a părut nicodată a fi decit acela de a epata pe unii critici, pe snobi și pe amatorii peltici de defulări conjuncturale „curajoase", stau la baza unor filme de eprubetă, surogate de artă – altminteri cu meserie și cu talent realizate, un talent risipit inutil desigur – ce se vor meditații asupra contextului național și internațional in care trăim, asupra unor necazuri, amărăciuni și erori ale vieții in care trăim, ori creăm – știu eu, poate ni se pare că am crea – parabole a căror acțiune chinuită, artificială e dilatată la un spectacol cinematografic de aproape două ore. Acest tip de filme care au făcut oarecare victime mai ales in rindurile generației mele nu face altceva decit să mimeze elegant abordarea adevărurilor vieții intr-o haină a estetismului sec, la prima vedere cuceritor, fără să reușească in fond să aducă nici un fel de serviciu educării gustului public, conștiinței publice, reușind insă o derută a acestora. Satisfacția cvasiestetică rămine de scurtă durată, spectatorul nu are deloc sentimentul mobilizării sale la acțiuni eficiente de indreptare a lucrurilor, nu se simte deloc tulburat. Insist pentru că astfel de filme – curajoase in genunchi, cum le-am numit altădată – deturnează atenția oamenilor de la adevărurile grave ale vieții noastre, indeamnă indirect la evitarea abordării frontale, cinstite a unor probleme ale realității in care trăim".** Ceea ce am fi așteptat noi de la aprigul regizor, ar mai fi fost citeva nume ale personajelor care ne-au intoxicat cu estetisme...

Anemone POPESCU

---

pretexte

„In aenigmate" – și nu prea!

Lui Mircea Mihăieș

Unul din micile „sadisme" ale celor ce-și țin jurnalul (intim!) cu gindul de a-l da,-ntr-o zi, in stambă, e, pasămite, și acela ca, la răstimpuri, să te lase, cum zic franțujii, **sur ta faim.** – De n-o fi, ăsta, chiar un mijloc literar, – aceste scrieri, ce se vor/dau drept **spontane,** adică: paraliterare (și, **eo ipso,** expresive la, singur, modul fortuit), avind, de altfel, strategii și stratageme, ca, intre altele (anume: recursul la o sumedenie de vagi și misterioase „sigle"), ante- sau post-) datările – să zicem –, anacronismul voluntar (și, dar, trucajul insuși al spontaneității!). – De fapt, mai toți cei care-și fac jurnalul public, se poartă, intr-un fel, cu noi cum, cu – baremi – ultima lui soață, impenetrabilul Barbe-Bleue, care **nu pregetă s-o pună dinaintea** unei uși (tainice), a unui prag – trecerea căruia e, insă, **prohibită!** Căci, indeobște, un jurnal e – **nolens, volens** – o tentație, o (insidioasă) imbiere la indiscreție, „voyeur"-ism și... borta cheii, – interzicindu-ți, insă, – cu minime excepții – acesul, ultim, la intimitate... Și nu, neapărat, la una inavuabilă, secretă (căci „rușinoasă", ca anume boli), – dar, uneori, și la aceea (aseptică, dacă nu și benignă) a intelecției propriu-zise, a eului cugetător. – Citesc această insemnare (a dragului nostru dispărut Radu Petrescu[1]): „M. e un bizantin, mai apropiat de geniu decit R.", și, evident, nu pot decit să sufăr că, ignorind cine sunt M. și R., nu ințeleg ce ințelege,-n ocurență, prin „bizantin" și „geniu" (noțiuni greu explicabile, acestea, altfel decit „contextualmente"!), autorul... Mă consolez, insă, la gindul că „enigmistica" aceasta va fi fiind un mijloc literar.

Mai „controlabili" (intrucit mai, dacă vreți, **referențiali)** sunt – cit de cit – cei care scriu memorii (gen, pină mai deunăzi, strict **postum** – și, ca atare, fără obligația apelului la, amintite, tot soiul de oculte „sigle"). Pot, astfel, să observ – numaidecit – că, pusă-n gura lui Arghezi de dumnealui Ieronim Șerbu,[2] această (malițioasă) vorbă: „Te-ai deranjat degeaba pină aici, domnule Barbu, n-am «Cuvinte potrivite» pentru un poet... secund." – e, la 1927 (cu niscaiva soroace inaintea apariției **Joc**-ului **secund**), una posibilă prin, numai, divinație!

Nu totdeauna, insă, – in memorii – personajele sunt personalități... Și-ți trebuie, ca subsemnatului, „noroc" – să fii, in speță, vechi severinean, – ca să verifici proprietatea cutărui termen dintr-o frază (cioculesciană[3]). și anume: „Veselul Ghiță avea să sfirșească tragic, curmindu-și firul zilelor la virsta de douăzeci și unu de ani, din dragoste pentru o preafrumoasă **vădană** cu copii, care...", ș.a.m.d. – și să constați că el e, vai, **impropriu...** Căci respectiva „femme fatale" putea să fie tot ce vreți, inclusiv **văduvă,** – numai „vădană", nu! – Ceea ce poate fi pină și Luna (intr-o poemă, baremi, a lui Goga), dar NU și, vorba Chirițoaiei, o „hailaifă"...

...De la care am, și eu, mici suvenirurl **(Alas, poor godmother! I knew her...),** – nu, insă, ca să le divulg. – Căci, cu voia lui Lautréamont, „je ne laisserai pas des Mémoires"!

[1] V. **Ocheanul intors,** p. 173.

[2] V. **Vitrina cu amintiri,** p. 89.

[3] V. Șerban Cioculescu, **Amintiri (Mărturii),** Editura Eminescu, 1981, p. 56 (s. m.).

Șerban FOARȚA

---

viața asociației

INTEGRITATEA MORALĂ A POETULUI

A doua ședință de lucru a cenaclului german „Adam Müller-Guttenbrunn" a fost dedicată tinărului scriitor **Johann Lippet,** care a prezentat un ciclu nou de poezii, versuri, in care autorul reflectă influența cotidianului asupra Eului poetic. Aceste texte „sint o incercare foarte importantă in a scrie poezie", menționa conducătorul discuției **Richard Wagner,** sistematizind părerile și impresiile ale lui **Hans Mokka, Harald Kyri, Horst Samson, Helmuth Frauendorfer, Herta Müller, Helmuth Britz, Mathias J. Schmitz, Luzian Geier, Richard Stengel** și **Nikolaus Haupt.** Poeziile lui Lippet, in prezent dramaturg la Teatrul German de Stat Timișoara, au fost in mare parte concepute asemenea unui jurnal, autorul incercind printre altele să reabiliteze metode poetice tradiționale, folosindu-le cu pricepere și fantezie intr-un context nou.

Horst SAMSON

frontispicii

„Drumurile" lui Kesarion Breb şi înţelesurile lor

«Limbajul emblematic» al unei **istorisiri** precum cea din **Creanga de aur** nu poate scăpa la o lectură cît de cît avizată şi Savin Bratu (vezi: **Ipoteze şi ipostaze,** Ed. Minerva, 1973, pp. 349–371) a făcut dovada că se cuvin luate în consideraţie şi descifrate aici simbolurile **experienţei individuale,** pînă la obţinerea conştiinţei de sine, pe care o împlineşte Kesarion Breb, de la un capăt la celălalt al naraţiunii.

Cei şapte ani petrecuţi la Memfis lipsesc din expunerea epică, dar «ştiinţa» dobîndită acolo nu e chiar imposibil de intuit. Prin însuşirea unor tehnici şi **theorii** oculate magul dacic a devenit magician; el acţionează acum în virtutea unui principiu interior, cel al cultivării şi concentrării voinţei, al sugestiei şi autosugestiei, **«citeşte cu uşurinţă inimile şi gîndurile»,** practică hipnoza (**«ochii lui ageri dintr-o dată apărură, sclipind, şi bătrînul Platon le simţi greutatea drept în mijlocul frunţii»**), se dovedeşte a fi **«tîlcuitor de taine»:** vraci şi ghicitor al viitorului, interpret al simbolurilor numerice, ca orice adevărat **taumaturg**: de unde şi teama pe care o trezeşte spontan **meşteşugul** său în cei cu care vine în contact.

Coborîrea lui Kesarion în templul de pe apa Nilului echivalează, desigur, şi cu un **descendensus ad inferos** – cum ţinea să precizeze, în cunoscutul său studiu sadovenian, Al. Paleologu – dar semnificaţiile gestului sînt pur rituale, consemnînd o aparentă moarte şi renaştere în spirit. (**«La Egipet m-am născut a două oară»,** spune Breb; şi tot el clarifică problema: **«e vorba de o naştere cu spiritul»**).

Faptul e exterior, nu de profunzime, ca şi sfaturile pe care i le dă la plecare cel de al 32-lea Deceneu, învăţăminte desprinse parcă din practica negustorească şi nu dintr-o înţelepciune cultică (**«leapădă-ţi straiele şi te schimbă după obiceiul locurilor (...), ca să nu pari străin nicăieri şi să nu te bage în seamă răii. Pleacă-te stăpînirilor, închină-te zeilor, şi du-te în calea ta avînd în inimă numai pe Dumnezeul tău»**). Ulterior, scriitorul a modificat ultimul cuvînt din manuscris cu expresia tipărită, **«cel adevărat»**).

Nicăieri însă Kesarion nu-şi va ascunde identitatea (**«Sînt călător de la Egipet către Dacia»**), iar actul simbolic al ocultării îl împlinise, probabil, şi în **lăcaşul sfînt** din inima **«muntelui ascuns»,** de vreme ce nu era un începător în ale cultului zalmoxian, cult misteric, ci un **monah,** purtînd straiele albe ale tagmei, participînd la **«ceremonia tainică»,** sub semnul nemărginirii în spaţiu, regenerării necontenite a vieţii, jertfei şi mîngîierii.

La Memfis, acolo **«unde este fîntîna fără fund, prin care poţi străbate pe tărîmul celălalt»,** el şi-a desăvîrşit doar cunoştinţele, începînd să se **«elibereze către divinitate»** şi cîştigînd un **«învăţămînt primejdios».**

Iniţierea lui Kesarior Breb este însă de natură superioară, integrînd simpla **«călătorie extatică»** a morţii rituale într-o metaforă mai amplă, cea a **experienţei drumului,** ca revelaţie a cunoaşterii depline şi ca esenţială **aventură umană.** Kesarion Breb nu este singurul personaj sadovenian care trăieşte, pe cumpăna întortocheatelor cărări ale firii, miracolul descoperirii de sine şi al luminării astrelor a **adevărului** ca sens existenţial. Ştefan cel Mare, Vitoria Lipan, Ionuţ Jder, Nicoară Potcoavă sînt numai alte cîteva exemple la care s-ar putea adăuga o galerie impresionantă. N-are rost să insistăm, cu atît mai evident cu cît, într-un excelent studiu, Zoe Dumitrescu-Buşulenga a disecat atent problema, ilustrînd-o mai mult decît convingător. (vezi: **Itinerarii prin cultură,** Ed. Eminescu, 1982, pp. 64–81). O remarcă, doar: itinerariul iniţiatic al magului dac în găsirea **crengii de aur** este printre puţinele, dacă nu unicul în opera lui Sadoveanu, care închide un **cerc,** segmentat în **trei** etape, reprezentînd fiecare în parte **treptele** atingerii absolutului, în conformitate cu **tratatul** lui Ion Scărarul şi cu structura lui simbolică.

Recunoaştem astfel în călătoria celui de-al 33-lea Deceneu, motivul **pelerinului,** al **nunţii ideale** şi-al **sacrificiului ascentic,** cu toate implicaţiile pe care ele le au în definirea viziunii acestui straniu drumeţ, ce-şi străbate calea imperturbabil, alinînd durerile dezmoşteniţilor soartei, înveşmîntat în ţesături imaculate, călare, mai totdeauna, pe un asin.

Întrebat de episcopul Platon, chiar la începutul cunoştinţei lor, dacă a umblat **«la locuri sfinte»,** Kesarion răspunde evaziv, prin simplul **«am umblat»,** lăsînd să se înţeleagă orice (**convorbirile** acestea sînt, dealtfel, principalele chei ale naraţiunii, transformîndu-se în adevărate **dialoguri**); într-o altă împrejurare, însă nu mult îndepărtată în timp de prima, magul dac mărturiseşte a fi văzut **«şi locurile sfinte despre care domnia ta m-ai întrebat»,** ceea ce nu înseamnă automat că-şi însuşise credinţa lor. În realitate, **pelerinul** nu străbătuse acele drumuri în căutarea unei **cărări** spre cer, cum s-ar putea bănui, ci, intrigat de mirajul biblic, el ţintise doar **întoarcerea în timp** spre regăsirea semnificaţiilor primare ale mitului, cu alte cuvinte, extragerea lor din **istorie** şi supunerea la **proba** eternităţii. De unde, recuzita şi jocul, în aparenţă acceptate. (**«Eu mă voi duce să caut pe mireasă»,** primeşte Breb, nu fără o uşoară ironie, intrarea în **metaforă,** trecerea aceasta subtilă din **realitate** temporală în **basm.** Şi nu cuprinde oare povestea **cenuşeresei,** sugerată comentatorilor sadovenieni de **proba** condurului împărătesc, motivul **pelerinului** obsedat de perfecţiune, ca şi simbolul **nunţii esenţiale,** după ce a fost depăşit învelişul exterior al lucrurilor?).

«Calea lungă» spre Egipet se prelungeşte astfel în destinul viitorului Deceneu şi cu **drumurile** lecţiei bizantine. Nu întîmplător naraţiunea stăruie asupra ei, căci departe de a fi numai o simplă verificare a unor înţelesuri, deja stăpînite, pe care popasul în templul de pe Nil le adîncise doar, ea marchează în viziunea contemplativă a eroului sadovenian din **Creanga de aur** saltul calitativ al acumulărilor, adevărata revelaţie, prin care **magicianul** redevine **mag,** iar **ascetul** pierde orgoliul de a se mai considera zeu şi redobîndeşte, renunţînd, harul mijlocitorului, al **mesagerului.** «Iubirea» lui Kesarion Breb pentru Maria din Amnia, ca şi căsătoria tragică a acesteia cu Constantin Isaurianul, aduce în discuţie, în **Creanga de aur,** tema **nunţii** ideale.

Pentru Kesarian, frumuseţea neîntinată a Mariei (simbolul onomastic nu poate fi aici escaladat), e **«un dar al cerului»,** ca atare o şansă, o posiblitate de a te depăşi prin identificarea, prin fusiunea **cu** obiectul adoraţiei. E vorba de o **logodnă** în spirit şi **mirele** ideal nu ezită a se pregăti pentru ea, **«încît să iasă la soarele vieţii cea mai dulce alcătuire»,** purificîndu-se. **«A mai făcut şi altădată asta, la Egipet»,** constată slujitorul cel mai apropiat al magului; iar Kesarion ştie că legătura stabilită între el şi veşnica **mireasă** e indisolubilă (**«pare în afara de timp şi depărtări»**), deoarece înseamnă mai mult decît orice un mod de transcedare ingemănarea a două suflete într-o sinteză spirituală nouă, de nedezlegat. (**«Se va desface şi amăgirea care se numeşte trup. Dar ceea ce e între noi acum, lămurit în foc, e o creangă de aur care va luci în sine, în afară de timp»**).

Pedeapsa ce pecetluieşte apriga răzvrătire a Isaurianului, confirmă, ca şi-n tragedia antică, **orbirea** reală a personajului; i se ia **lumina,** pe care, incapabil să o vadă, a dispreţuit-o.

Parabola **«crengii de aur»,** în viziunea epică sadoveniană, închide astfel în ea, cel puţin pentru noi, simbolul **nunţii ideale,** echivalînd în semnificaţii **Cîntarea cîntărilor,** căci iubire adevărată fără credinţă nu se poate concepe.

Ultima treaptă a experienţei procesului de cunoaştere pe care îl străbate **drumul** desăvîrşirii lui Kesarion Breb este, în această simbolică povestire, motivul **ascezei,** se constituie pînă la urmă şi soluţia extremă, singura cale dealtfel aici, conform opiniei scriitorului, de salvare a unei conştiinţe din mrejele unei lumi măcinată de boli sociale, morale şi politice incurabile, condamnată istoric la dispariţie.

Sigur că, poziţia pe care o adoptă magul dac faţă de inechitate, disoluţie, mizerie sufletească, destrăbălare, decadenţă şi crimă, este pasivă, de opoziţie contemplativă, dar ea constituie oricum, un **act** de negare a aberaţiei unei societăţi intrată în degringoladă, şi de apărare a valorilor umane. **«Este un suflet ne-a fost încredinţat (...) Nu ne este îngăduit să-l părăsim»,** se mustră Kesarion, alături de episcopul Platon, conştient de ineficienţa intervenţiei sale, supusă dogmei. Îndemnul însă, pe care viitorul Deceneu îl exprimă în diverse împrejurări, mai învăluit sau mai puţin sugerat, este cel al perfecţiunii de sine, al trăirii depline a înţelesurilor superioare ale vieţii, ceea ce ar restitui oamenilor, în iluzia utopică a naratorului, pacea, echilibrul, puritatea, înţelepciunea şi iubirea între semeni. **«Nouă nu ne e îngăduit să trăim decît prin spirit cu dragoste şi dreptate»,** afirmă, chiar de la începutul povestirii, bătrînul preot zalmoxian, iar Kesarion, spre sfîrşitul ei, constată că răul vine de la **«acele vietăţii în care întîrzie formele fără conştiinţă»;** ca atare omul trebuie să-şi descopere menirea, să-şi disciplineze instinctele, să-şi potenţeze forţele creatoare, să refuze distrugerea vieţii. Actul de iubire e, oricum am privi lucrurile, un act de cunoaştere, ce presupune un proces de identificare; de unde şi aspiraţia firească a omului de a se identifica, în umanitate, cu modelul său ideal.

Fundamental, pentru depistarea valenţelor ideatice ale cărţii pe care o discutăm rămîne însă înţelesul umanist al **iniţierii** pe care o întreprinde Kesarion Breb; religiile se nasc şi mor, societăţile se succed, istoria curge în timp, fie că eşti în ea sau în afara ei, dar adevărurile cunoaşterii sînt stabile şi eterne. **«O lege care pare nouă nu schimbă nici frica, nici nădejdea nici viaţa, nici moartea»,** meditează magul zalmoxian, iar cel de-al 33-lea Deceneu conchide eliptic, în termenii unei dialectici a firii: **«Ceea ce pare un sfîrşit nu-i decît alt început».**

Nicolae FLORESCU

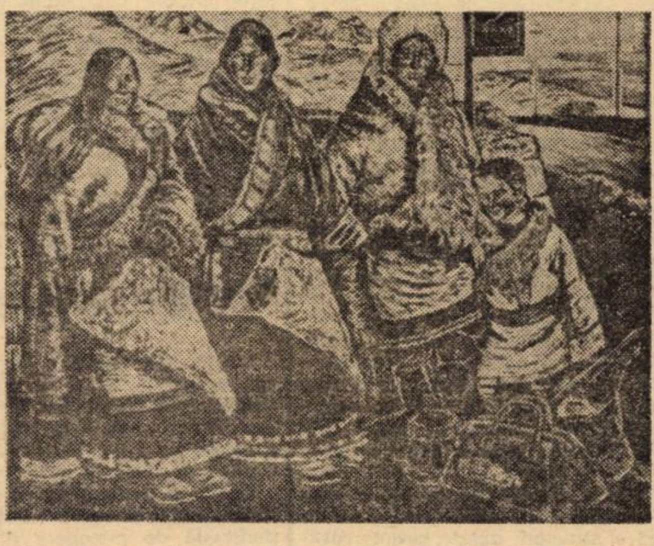

LIANG SHOYI:

„În aşteptare"

Mihail Sadoveanu, Opere, vol. I*)

Un volum de 800 (opt sute) de pagini inaugurează noua ediţie critică a operei lui Sadoveanu, prefigurînd, într-un fel, amploarea actului cultural la care s-a angajat Cornel Simionescu, îngrijitorul ediţiei. Aşadar, la nici zece ani de la încheierea seriei de **Opere** iniţiată de fosta Editură de stat pentru literatură şi artă (E.S.P.L.A.) se începe republicarea, concepută de astă dată cu adevărat ca **opera omnia,** a vastei creaţii literare sadoveniene. Într-adevăr, o optică nouă prezidează acest efort editorial, atît în ce priveşte aparatul critic, cît şi respectul pentru integritatea textului. Noua serie de **Opere** va cuprinde şi ceea ce ediţia E.S.P.L.A. lăsase afară, şi anume „circa zece cărţi şi broşuri, mai multe povestiri din periodice, toată creaţia de început, piesele de teatru, o mare parte din articole şi conferinţe, corespondenţa, romanul manuscris **Mariana Vidraşcu,** paginile de jurnal şi de însemnări, volumul de versuri din anii maturităţii etc., etc. ... Ea va fi – cum afirmă Cornel Simionescu – prima încercare de editare integrală a creaţiei sadoveniene" (p. 478). Trebuie precizat, pe de altă parte, că în ediţia E.S.P.L.A. numai primele opt volume au putut beneficia de controlul marelui scriitor, deşi menţiunea „Această ediţie apare sub supravegherea autorului" se va păstra pînă la volumul 18 inclusiv. De altfel editorul dă o descriere detaliată a tuturor încercărilor de alcătuire a unei serii complete din operele lui Sadoveanu.

Cornel Simionescu a distribuit materia ediţiei sale în patru secţiuni: opera originală publicată de autor în volume de sine stătătoare; opera originală rămasă în afara volumelor (în periodice sau în manuscris); traducerile; corespondenţa (p. CXXII). În ce priveşte ultima secţiune, ea presupune o inventariere a întregii corespondenţe a scriitorului, chestiune dificilă şi de durată. De aceea, precizează editorul, „ca şi în cazul altor contemporani, capitolul editorial consacrat **corespondenţei** rămîne deschis, întregirea lui reclamînd colaborarea viitoare a iubitorilor de literatură, posesori ai unor atare inedite" (p. CXXI).

O ediţie critică ridică, desigur, numeroase probleme. Dintre ele de cea mai marei importanţă este stabilirea textului de bază. Criteriile propuse de editor ni se par cele mai potrivite, dacă avem în vedere întreaga „realitate" a manuscriselor sau a textelor tipărite de Sadoveanu. Este astfel corect, sub raport metodologic, a se prelua ultima versiune apărută în timpul vieţii scriitorului, dar numai în măsura – după cum se precizează – în care ea îi prezintă, cu certitudine, voinţa. Pentru celelalte scrieri se preconizează alegerea textului de bază de la caz la caz, prin compararea celor două ediţii: a Profirei Sadoveanu, de la Editura Fundaţiei, şi a celei iniţiate de E.S.P.L.A., avîndu-se în vedere că „dacă ediţia din 1940 este mai sigură sub raportul autenticităţii şi integrităţii textului, cea din 1954 este mai bine pusă la punct sub aspect filologic-stilistic" (p. 478).

Celelalte chestiuni, tot atît de importante, cum ar fi redarea formelor de limbă, nu pot fi discutate în limitele unei cronici, dar putem afirma că, într-o primă lectură, ele ni se par adecvate.

Volumul întîi, care cuprinde, din cele patru cărţi publicate de Sadoveanu, în 1904, doar **Povestirile,** la care se adaugă, sub titlul **Începuturi,** toate producţiile din intervalul 1897–1904, rămase în afara volumelor originale, este o ilustrare elocventă a înaltului profesionalism al editorului. Stau mărturie cele aproape trei sute de pagini de **Note şi comentarii,** redactate într-o deplină cunoaştere a genezei operei sadoveniene şi a ecourilor ei în epocă.

Sergiu DRINCU

---

* Ediţie critică de Cornel Simionescu. Note şi comentarii de Cornel Simionescu şi Fănuş Băileşteanu. Studiu introductiv de Constantin Ciopraga. **Povestiri. Începuturi,** Editura Minerva, Bucureşti, 1981.

---

cenaclu

Şedinţa din 16 noiembrie a Cenaclului Asociaţiei scriitorilor din Timişoara şi al revistei ORIZONT a fost consacrată unor filme etnologice, realizate de **Vasile Tudor Creţu.** Au fost prezentate filmele: „Manifestări ludice cu substrat simbolic", „Decorul cilimurilor din Banat", „Înmormîntarea cu brad" şi „Momente de ritual şi acte de bună cuviinţă după înmormîntare". Vizionarea a fost prefaţată de **Aurel Turcuş,** care a evidenţiat bogata activitate a lui V. T. C., ca realizator de filme etnologice (vreo 50), în cadrul Cercului ştiinţific de folclor al Universităţii din Timişoara, precum şi excepţionalele calităţi ştiinţifice şi artistice ale acestor pelicule. După vizionare a avut loc un substanţial dialog între participanţi şi autor, atît referitor la filmele prezentate, care au suscitat un interes deosebit, cît şi la starea actuală a culturii populare româneşti. Au luat cuvîntul **Marian Odangiu, Cristea Sandu Timoc, Ioan Monoran, Gh. Secheşan, Iosif Costinaş, Viorica Bălteanu, Cornel Ungureanu** (filmele acestea generează un sentiment de responsabilitate faţă de fondul nostru etnologic şi ne face să medităm asupra actului esenţial al creaţiei literare şi al reeducării gustului nostru estetic) şi **Livius Ciocârlie,** conducătorul şedinţei (a subliniat faptul că s-au schimbat idei interesante vizînd problematica filmelor).

Marţi, 23 noiembrie, la cenaclu: 1. Recital din lirica lui Nichita Stănescu; 2. „Un domn foarte bătrîn cu nişte aripi enorme" – dramatizare de Doru Maniu, după povestirea cu acelaşi titlu de G. G. Márquez. D. S.

memento

Profesorul Gheorghe Ivănescu la 70 de ani

A vorbi despre profesorul Gheorghe Ivănescu, încercînd să te apropii de ceea ce constituie esența unei personalități de o rară suplețe și complexitate, ocolind ca pe o insuficiență spectaculosul și ostentația, înseamnă de fapt a vorbi despre lucrările sale, cu care existența Profesorului s-a confundat pînă la anularea celei din urmă. Dintre toate cea care exprimă în modul cel mai plenar ființa sa spirituală este, fără îndoială, ISTORIA LIMBII ROMÂNE, lucrare singulară în multe privințe, și nu numai raportată la lingvistica românească .Iată de ce imaginea profesorului Gh. Ivănescu, așa cum s-a conturat ea în conștiința foștilor săi elevi, se regăsește, îmbogățită, în ea.

Rod al unei experiențe lingvistice îndelungate, această carte sobră și de o impresionantă erudiție vorbește, în primul rînd, despre tinerețea sa spirituală. Ea mai vorbește, de dincolo de textul scris, despre bucuriile subtile ale cunoașterii, care împlinesc, dînd conștiință și fervoare unei existențe stînd sub semnul marii vocații. Regăsim apoi în ea modul de a gîndi al Profesorului, profund și original, viziunea largă asupra fenomenelor, izvorînd din meditație, și o neobișnuită capacitate de a supune „actualitatea" științifică, nu de puține ori deconcertantă, unei judecăți adînci și întotdeauna personale. Mai regăsim în ea vibrația polemică, patosul intelectual atît de caracteristice manifestărilor celor mai obișnuite ale Profesorului care **vedea** pretutindeni idei, chiar și în discuțiile cele mai obișnuite. Cartea este astfel nu numai înnoitoare ci și profund stimulatoare, invitînd la reflecție. Densitatea extraordinară a ideilor care „insuflețesc" materia cărții dîndu-i relief și ritm interior ne îndreptățește să vorbim de spiritul vosslerian care organizează, în profunzime, întreaga cercetare. Cu alte cuvinte, „pozitivismul" inerent oricărei investigații este luminat — și depășit — în permanență de reflecția teoretică, explicativă, interpretativă. Această simbioză lămurește, credem poziția particulară pe care această monumentală istorie o are în raport cu celelalte, puține lucrări similare din cultura noastră, ca și față de alte istorii ale altor limbi. Și tot în același spirit, trebuie să remarcăm faptul că întreaga problematică a istoriei limbii române, situată într-un orizont teoretic de o stringentă coerență, este regîndită, reformulată prin prisma unor puncte de vedere constituindu-se într-un corpus de principii directoare. Prinse în cercul hermeneutic al înțelegerii, afirmații ale unor lingviști reputați, români sau străini, sînt reevaluate și, uneori, negate. Recunoaștem aici poate cea mai de seamă însușire a Profesorului: o rară capacitate speculativă cu virtuți totalizatoare, integratoare, care se adaugă unei „meticulozități" lingvistice în cea mai bună tradiție neogramatică.

Lingvistica românească va trebui sa se situeze față de această carte, care nu conține numai cea dintîi istorie completă a limbii române ci, subiacent, și un tratat de lingvistică generală. Rezumînd o existență întru studiu, ISTORIA LIMBII ROMÂNE ne arată felul cum au crescut, într-un tot armonios, toate lucrările de lingvistică ale profesorului Gh. Ivănescu, de la **Problemele capitale ale vechii române literare** pînă la **Gramatica comparată indoeuropeană**, probînd fiecare, dincolo de fapt, înclinația spre reflecția organică, sistematică, imperioasă, nevoie de înălțare spre general, în lumea rarefiată a „principiilor". Și aceasta pentru că autorul ei și-a construit, mai întîi, o **concepție** proprie despre fenomenele lingvistice (atît de greu de realizat într-o epocă dominant teoretică) cu care lingviștii pot fi sau nu de acord, dar de care nu se mai poate face abstracție. Această **concepție,** îndelung gîndită în toate articulațiile ei, este un liant între lucrările sale și un anumit mod de a concepe fenomenele limbajului caracteristic școlii ieșene, neacceptat însă ca atare, ci reprezentînd o adeziune critică verificată fără întrerupere în raport cu noile concepții. **Structuralismul cauzal** este rodul unei asemenea integrări care este continuare și transformare, în același timp. Aici trebuie căutată, poate, lecția înaltă a acestei cărți reamintind prin întreaga ei structură aceste cuvinte rostite de Profesor, cîndva elevilor săi din Timișoara și anume că nimic de seamă nu se poate face dacă rămîi specialist toată viața în cîntul I al Iliadei lui Homer. Adăugăm încă un lucru care ni se pare esențial. Nimic deosebit nu se realizează fără o tradiție.

Pentru noi, anii cînd Profesorul Gh. Ivănescu a predat la Facultatea de filologie din Timișoara reprezintă tocmai crearea unei asemenea tradiții. Este aceasta o operă **vie,** poate la fel de însemnată ca celelalte. Spre această lucrare de întemeiere spirituală se îndreaptă mai ales acum, la cea de a șaptezecea aniversare a sa, gîndul nostru recunoscător.

Ileana OANCEA

Ioana Cioancăș

OARE MI S-A DAT

Oare mi s-a dat
Legătura palmelor în căuș
Numai ca apa din izvoare
Să-și poată privi chipul
Din alergare
Cu ochii de dincolo de început
Și s-o duc în palme pînă la mare
Dacă-mi spune
Că nu mai seamănă cu sine
Cînd drumul prin lumină doare?

PE ȚĂRMUL DE GHIAȚĂ

Pe țărmul de ghiață
Treci din alunecare în alunecare
Și nici nu te doare
Cînd se rupe de tine
Numărul pașilor,
Apoi vorbele
Se îmbrobodesc repede
Cu aerul cald de pe buze,
Aer ce se preface în grăunțe albe
Printre gene, printre sprîncene
Și urzeala gîndului
Nu se mai țese cu arderea din inimă
În fluturare de batistă
Spre ceva, spre cineva,
Semn că ești, că treci,
Uiți apoi că picătura de apă
Poate dormi veacuri în adînc
Dacă n-o abate spre izvor
Strigarea din afară
Și tăria din suflet nici nu tresare
Cînd nu mai exiști pentru nici-o chemare.

VISUL ACESTA

Cum mă vor privi zorile
Cînd vor afla că visez noaptea
Că sînt stînca,
Ce din depărtare,
Parcă închide în ea:
Siguranță și împăcare,
Liniștea și uitarea?
Și lumina în ce culoare
Îmi va îmbrăca urma
Auzind că nu mai trec
Prin golul dintre răspuns și-ntrebare
Și toate loviturile scapă din brațe,
La un pas de mine,
Ceea ce doare?
Mamă, cu ce-am să sfîrșesc
Visul acesta cu firesc-nefiresc?

BEDROS HORASANGIAN

UNUL DINTR-O MIE

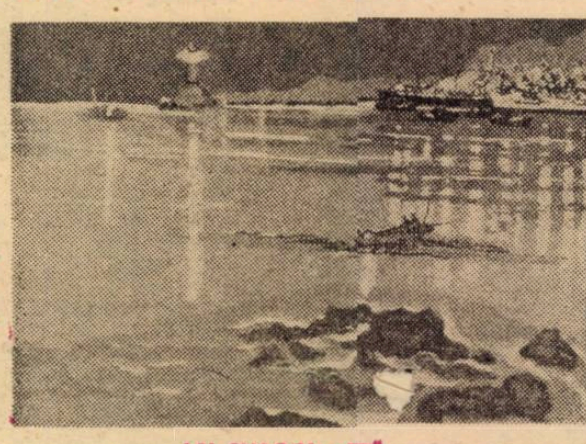

LAI SHAOQI: „F[illegible]"

— Nu-ți dai seama, George... Toate obiectele astea mă plictisesc de moarte... La ce-mi sînt de folos plita electrică Shemmy și Pentaconul tău de „peste zece mii", cum spui tu, Aubousson-ul și nudul lui Iser pentru care știi bine ce-ai făcut dacă noi nu ne mai iubim... Sigur, o să spui că te-ai luptat... ai renunțat la atîtea în viața asta... La ce-ai renunțat mă rog...? Te-ai sacrificat...! Hm! Pentru ce...? Te strîmbi, îți vine să rîzi... Te cunosc... Te cunosc foarte bine... După atîția ani nu-mi poți servi nimic nou... Poate pipițele tale, alea să te mai creadă... Chiar mă și întreb ce-ai avea să le spui... Sau e vorba numai de bani și altceva nu contează...

Sînt femeie... Ei da sînt femeie și vreau să fiu iubită... Degeaba zîmbești superior. Poți să-ți aprinzi și două sute de țigări, nimic între noi nu se mai poate schimba... M-ai umilit... Pentru ce?... Să umpli o casă o casă cu obiecte și să-ți faci o poziție... Merita asta, George?... În schimbul dragostei noastre... Nu poți să contești, ăsta e adevărul... Ai dat un sentiment pentru un camion de lucruri... Ai călcat în picioare tot ce-a fost mai frumos între noi... și a fost, nu poți să negi... Îmi pare bine că aprobi măcar asta... Ți-ai păstrat cel puțin simțul realității... La ce ți-a folosit că te-ai zbătut atît să ajungi ce-ai ajuns, ți-ai stricat toate prieteniile, unele vechi și de neînlocuit... O să-mi spui că ți-ai făcut relații... N-am ce face cu ele... Am nevoie de prieteni nu de relații... Îmi aduci tu în zece minute o sută de oameni care să-mi zîmbească și să-mi meargă în patru labe... Ei și?

Aș prefera să fie doar unul cu care să stau de vorbă, omenește... Pe scaun, la o cafea, fără să-mi ceară nimic, fără să-mi facă rost de nimic... Doar atît, să stau de vorbă despre cum eram copii... E stupid să-mi vorbești de viitor... Nu vezi că tot ce ne aparține e legat de trecut. Doar amintirile ne-au mai rămas... Și alea amestecate... Azi... Azi nu mai e nimic, nu a mai rămas nimic între noi... Te-nșeli dacă tu crezi că n-am să am puterea să te părăsesc. Vreau să-mi trăiesc viața, nu s-o adun... Să strig pe străzi: Oameni, am o viață la dispoziția dumneavoastră... O vi-a-ț-ă... Nu o dau pe nici un frigider și combină Uher... degeaba rîzi... Chiar dacă o să rîdă nouăsute nouăzeci și nouă de oameni și-o să-mi spună că sînt nebună, tot se va găsi unul care să mă înțeleagă... Cu el am să stau de vorbă, pe el aș vrea să-l iubesc, nu mașina de spălat cu comandă program... Te-nșeli amarnic dacă-ți închipui că o viață nu se poate clădi pe un sentiment... Și păstra... Că și noi am plecat de la altceva, nu de la Taunus-ul tău special... Al tău, că eu nu am avut nevoie de mașină niciodată... M-ai înăbușit cu relații... Fel de fel de mutre pe care și tu le disprețuiești... Știu bine... Păcat de inteligența ta... Ți-ai risipit-o în van... La ce mi-au folosit toate contactele astea cu oameni care nu aveau nimic cu noi... Că ăla îl cunoaște pe nu știu cine care poate să procure sau să aranjeze mai știu eu ce... Spune ceva George, spune... ...Ne-am călcat viața în picioare. Asta e... Păcat de tinerețea noastră frumoasă... O să zici că toate trec și că noi nu mai sîntem tineri... M-ai omorît cu Panta Rhei ce să zic... sînt încă foarte tînără... Aici, privește aici la pieptul meu și nu mai privi în fundul paharului... Acolo nu e nimic... Trebuia să-ți spun toate astea mai de mult... La ce bun să-mi dai exemple din jurul nostru că „las' așa, oricum viața merge înainte..." sau că „toți bărbații sînt la fel, o apă și un pămînt..." Viața nu merge înainte dacă n-o împingem noi... Și apoi azi nu mai sitem în stare... De ce să ajungem să ne urăm peste ani... Ce peste ani... Crezi că mai e mult pînă acolo... Ne chinuim reiproc... Tu zici că nu te las să trăiești... Totul a mers în virtutea unei inerții... Foarte bine ...Dar și inerția asta a devenit inertă... Rizi cit vrei... Nu-ți place ce-ți spun... Nu mă iei în serios George, zici că-s e altată și-am citit prea multe romane... Dar pentru Dumnezeu, înțelege odată, trebuie să mă iei în serios... Nu crezi că ptul s-a terminat... Cel puțin eu vreau să cred în steaua mea... Îl voi căuta pe ace unul dintr-o mie, dintr-un milion dacă nevoie... Îl voi găsi... Trebuia să încerc cel puțin... Nu se poate George... Ne-am mințit prea mult...

George fumează afundat într-un fotoliu. Zîmbește superior și din cînd în cînd mai soarbe dintr-un pahar obez plin cu coniac. Coniac fin, franțuzec, cinci stele, Courvoisier, adus de B. de la Paris. A dat o „stivă" de bani pe el. Dar face.

Tocmai acum să-facă o asemenea scenă... Cînd mîine se va decide dacă va fi numit... Ce poate înțelege femeia asta ce-nseamnă pentru un bărbat puterea... Orgoliul — ...Șansa de a hotărî soarta a miloane de lei.. a mii de oameni... Ce poate înțelege femeia asta, care-l exasperează cu izbucnirile ei, „campanii pentru fericire", „cruciade", o grămadă de tîmpenii, de unde i-or fi intrat în cap, că nu era așa cînd s-au cunoscut...

— Te-ai potolit. Lasă-mă și pe mine să-ți explic...

. . . .

— Ei, ce părere ai?

— Mda, merge... Nu sună rău... Poate prea... Și ce ți-au spus...

— Ce să-mi zică... piesa nu e închegată, personajele nu sînt veridice că e un efect de lectură... m-au întrebat dacă am citit Albee și Tennesse Williams... și le-am spus că da... Au zîmbit satisfăcuți... ...Și-au dat seama imediat... Ce înseamnă experiența de teatru!... Am dat din cap... Nu i-am contrazis... Dar n-au apucat să audă și restul...

— Ce anume...?

— Că nu au înțeles nimic din piesa mea... Era mult mai simplu... Ce dramaturgie americană, domnule!... Pur și simplu era viața mea... Eu și nevastă-mea... Cînd ne-am certat și ne-am despărțit... Era magnetofonul deschis... Nici pînă azi nu-mi dau seama cum... N-am făcut decît să transcriu totul pe hîrtie.

Și-mi spun ei mie de verdic și Tennesse Williams...

— Extraordinar, George! Formidabil!

Uite că nici eu nu mi-am dat seama... Au trecut cîțiva ani de cînd v-ați despărțit... Ce face Ana?...

— Ce să facă, bine..., l-a găsit pe acel unu dintr-o mie... Un zăpăcit, mai tînăr cu patru ani ca ea..., geolog și poet... umblă cu el de colo pînă colo... Au un copil și zice că e fericită... Cel puțin așa mi-a mărturisit cînd ne-am văzut ultima oară...

— Și cu piesa cum a rămas...?

— Ei, cum să rămînă... Nu mă las, am relații..., am să vorbesc cu un tip care îl cunoaște pe Dan Călin... regizorul de la teatrul „Toma Caragiu"..., aranjez eu pînă la urmă... Ai să vezi că nu mă las cu una cu două cînd îmi propun ceva în viața asta...

ÎN ÎNTÎMPINAREA CONFERINȚEI NAȚIONALE A PARTIDULUI

AȘA S-AU ÎNSCRIS ÎN ISTORIE...

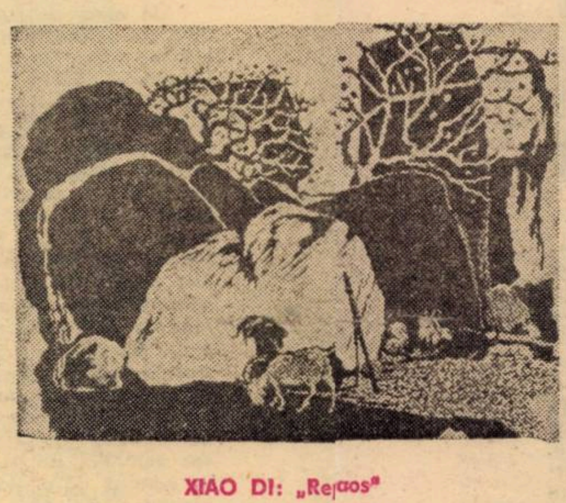

XIAO DI: „Repaos"

Reșița are destinul focului. Destinul său exemplar, de a se dărui cu desăvîrșire, pînă la capăt. **Foc și dăruire** aceasta este, a fost și va fi metafora Reșiței și tot ceea ce se întîmplă acolo nu se poate explica decît astfel. Prin foc și dăruire.

Oțelăria, atelierul în care se plămădesc laolaltă oțel și oameni este cu certitudine sîmburele de pricepere al Cetății. Toate drumurile pornesc de aici, aici unde se întîmplă altceva decît se face și se preface în întreaga urbe industrială. Aici nu se construiește piesă cu piesă un motor, fie el cît de perfecționat ar fi, ci se întîmplă altceva, iar acest altceva e tocmai miracolul locului. Aici se naște o lume, o nouă lume. Nu se adaugă, cizelîndu-se, două angrenaje ci se devine. Aici se face oțel. Din fontă și fier vechi laolaltă. Dar oțelul nu mai e nici fontă, nici fier vechi, ci este el însuși altceva. Acel ceva dăruit de foc, acel ceva dăruit într-o iubire, cea mai înaltă și mai curată dintre iubirile posibile. Oțelul. Nobil, pur, strîngînd în sine toate darurile cu care s-au pierdut în el bucățile de existență ce fuseseră pînă atunci. Nu, nu este simplu joc de cuvinte, ci este un adevăr dintre cele care au însemnat descoperirea bronzului ori a roții pentru destinul omului, oțelul e o lume ce se naște mereu. Și singura comparație ce o găsesc și sînt convins că e valabilă e doar pîinea ce are și ea același destin, aceeași facere sub zodia focului.

Poate că și lucrul oamenilor asta vrea să însemne atunci, întîi, cînd pătrunzi pe platoul străbătut de fulgere, cu pămîntul trepidînd dedesubt de-ți închipui — și cîți dintre noi n-am fost cuprinși de spaime atunci crezînd că e sfîrșitul firii? Ușile gigantice ridicîndu-se într-un dans de flăcări ce se aruncă neînfrînate în bezna dimprejur, macarale închipuind arătări antediluviene apropiindu-se și intrînd, fără false modestii, în chiar inima urgiei și mestecînd ceva acolo preț de secunde ce-ți cresc în suflet ca secole, podurile, abia țesute în fumul ce acoperă totul într-o lumină de apocalips, cărăcnind uriașe căldări ce scuipă scîntei.

Nimic frumos nu este în hala asta și nu te îmblînzește nici să afli cîte cuptoare se trudesc într-însa, nici cîte tone de oțel elaborează pe zi, primul moment e cel de panică și durere, de nevoia de a ieși cît mai repede pe pămînt ferm și sub un cer ferm care, plouă, ninge ori e soare nu amenință nicidecum să ți se prăbușească în creștet. Și, totuși... Totuși, ei, stau aici nemișcați parcă de la capătul firii, atunci, de 211 ani bătuți pe muchie, aceiași, doar cu numele mereu altele, într-o curgere neîntreruptă și cuviincioasă, ca și cum altfel nici n-ar fi chip și nici nu s-ar înțelege, pentru că, da, Reșița fără oamenii ei nu ar mai fi Reșița. Fără de ei nu s-ar fi explicat această continuitate exemplară a unei meserii păstrate cu sfințenie din tată în fiu, fără ei nu s-ar fi explicat puterea de a clădi fiecare generație alte ctitorii de mîndrie întru spornicia Cetății, fără de ei nu s-ar fi explicat înțelesul acelui cuvînt care aici nu e numai titlu de mîndrie dar e chiar viața însăși. Și spune acel cuvînt: Reșița s-a clădit din mers. Din mers. Adică fără oprire, fără poticneli și fără temeri. Ferm înainte, într-un singur sens, continuu ascendent. Aceasta a fost, este și va fi istoria Reșiței.

Cuptoarelor mici le-au luat locul cele mari de azi, de 250 de tone. Din mers. Hala înghesuită și îmbîcșită a luat proporții uriașe, aerisindu-se, devenind umană. Tot din mers. Au apărut procedee noi de elaborare, noi surse de combustibil. Și oamenii au preluat noile agregate, au învățat să le minuiască să le știe și pe dinăuntru și pe dinafară ca să poată scoate totul de la ele. Mă uit la oameni cum vin spre mine și dispar în treburile lor Asudați, în funinginea strălucitoare a metalului desenîndu-le chipuri noi, ce te privesc deschis sub întunecimea ochelarilor de cobalt cu care ei citesc oțelul, îți string mîinile fără șovăire, o dată și greu. probabil un fel al lor de a te cunoaște, de a-ți spune fără șovăire ori ascunzișuri cum e felul lor de a fi. I-am întrebat cum de rezistă, zilnic, lîngă miile de grade, de ani și ani. Copilărească întrebare, recunosc, dar atunci uimirea nu mi-o puteam tălmăci altcum decît punîndu-le tocmai asemenea uimiri ale mele în față. Au rîs și m-au bătut pe umăr, firesc: „Asta-i munca noastră. Și cum lot trebuie s-o facă cineva de ce n-am face-o noi?" Și apoi continuă dînd glas nelămuririi mele. „Cînd am venit aic intîi, și erau mașinile ăle vechi, ne-am rupt mîinile pe ele". Privesc pupitrele de comandă și-mi zic, îi zic și omului de ligă mine, ce apasă acum pe butoane, cum cere mersul șarjei, că acum nu mai e nimic greu. „Îi drept, îmi răspunde fără să mă privească. Îi drept. Acu nu-i mc de tras la rînă da' o rămas ailaltă greate care-i mai mare decît toate. Oțelul. Cum îl faci. Răspunderea să-l faci bun, ca lumea" „Oțel ca lumea?" „Întocmai. Cum îi lumea. Bine zis. Că românului nu-i place să se joace cu cuvintele. Între om și oțel nu se poate fără dragoste, fără înțelegere. E ca o bătălie pe care ori c pierzi, ori o cîștigi. Iar noi uneori mai pierdem, da' mai tot timpul cîștigăm".

Oțelul e viață, aveam să aflu în toate drumurile mele la oțelăria Reșiței. Viața mașinilor din care se face oțelul, dar și viața oamneilor ce a devenit în timp din ce în ce mai bună. Mă uitam cîndva la chipul îngălbenit al așezării de altădată, cu case coșcovite, pierdute în pămîntul agresiv și lipsit de viață. Mă plimb azi prin Reșița uimit că, numai în cîțiva ani, foarte puțini, orașul și-a redimensionat chipul, a devenit un oraș modern, cu o personalitate distinctă față de uzină care mai înainte îl subjugase umplîndu-l de tină și cenușă.

Și-mi amintesc, este una din cele mai dragi amintiri ale vieții mele, noaptea aceea de lîngă cumpăna anilor, cînd fierbea în cuptoare, undeva, pierdută, tona 1.000.000, adică pentru prima oară în istoria Reșiței într-un an se produc 1.000.000 tone de oțel. O noapte fierbinte, cu ninsori fastuoase, ce îmbrăcaseră Reșita într-o hlamidă de puritate și inocență. Și lumea platoului, duduind la voltajul maxim, cu oamenii repezindu-se în toate părțile, într-un iureș fără sfîrșit, timpul o luase brambura, nu se mai socotea în ore ci în zecimi de secunde, totul devenise esențial, unic, irepetabil. Cine va elabora tona cu pricina? Conta? Desigur, era o întrecere, curioasă ce-i drept, dar tot întrecere se numea: care ajunge la capăt ultimul, acela va cîștiga. Curioasă logică, dar așa spunea calculul hîrtiilor și totuși ritmul s-a intensificat mereu, cu cît se apropia deșarjarea, pentru că nu milionul era esența bătăliei ci tonele de peste acesta, surplusul pe care să-l dai cît mai grabnic economiei naționale. A cîștigat atunci cuptorul 1, al tinerilor, care în tot anul s-au dovedit vrednic pentru această izbîndă, dar cîștigul a fost al tuturor, ca și bucuria lor, simplă, cu îmbrățișări și chiote cum se face cînd treaba a ieșit așa cum trebuie.

Ei știu că munca înseamnă înainte de toate sudoare. Sudoarea aceea ce-ți zvîntă îndoiala, și-ți dă curajul de a înfrunta viscolul incandescent ce-ți aliniază pașii și-ți face mersul firesc spre cuptor, îți numără mișcările cînd macaraua încarcă într-un timp record cuptorul, cînd intri în pîntecul arzînd să termini mai repede reparația, pentru că de tine și numai de tine, omule, depinde ca acest cuptor și celălalt, și toate ale Reșiței să dea mai mult oțel patriei.

De aceea Reșița a fost, este și va fi o școală pentru toată siderurgia românească și la Galați și la Tîrgoviște și la Călărași, o școală de seriozitate și cinste, de bărbăție și curaj — care sînt, altfel spuse, adevărurile oțelului. Și mai înseamnă la Reșița oțelul încă ceva: anonimatul, în care nimeni nu iese în față, ca la un spectacol actorii la rampă să primească mulțumirile. Ei sînt toți unul. O mînă și o minte, o singură, impresionantă putere. Și la bine și la rău. Unul. Așa s-au înscris în istorie, așa fac astăzi oțelul, mereu umăr lîngă umăr, ei, toți, lîngă scopul muncii lor — oțelul.

Vasile BOGDAN

Un scriitor țăran, Petru Petrica

Cu Petru Petrica din Cîrnecea, județul Caraș-Severin, se stinge încă unul din scriitorii țărani, unul din exponenții țărănimii care afirmase prin scris „revendicările și drepturile legitime" ale lumii muncitoare de la sate în perioada dintre cele două războaie.

În anul 1976, Editura **Facla,** i-a publicat volumul **Amurguri de vară** cuprinzînd prozele cele mai valoroase scrise de-a lungul anilor. Este, de fapt, prima lui carte de proză tipărită de o editură. În 1941 reușise, după eșuate tratative cu o editură din Cluj, să-și tipărească pe cheltuială proprie o singură piesă într-un act, din cele multe scrise de el, intitulată **Păcate.**

Am fost alături de Petru Petrica la Reșița, cînd s-a lansat volumul **Amurguri de vară.** Trăia o intensă bucurie, bucuria omului care-și vede împlinit un vis după atîția ani de așteptare și de zbateri. În librăria încăpătoare din vechiul centru al Reșiței s-au adunat numeroși muncitori, țărani din satele din jur care-l cunoșteau și-l apreciau. Timp de trei ore, dacă nu mai mult, plugarul „condeier", cum i se spunea într-o antologie de Gabriel Țepelea, apărută în 1943, a acordat peste 100 de autografe, scriind cu o frumoasă caligrafie și cu un calm desăvîrșit, cu fața luminată în permanență de un zîmbet prietenesc.

Autorul volumului **Amurguri de vară** s-a născut la 4 octombrie 1902 în Cîrnecea, județul Caraș-Severin. N-a urmat decît o școală confesională în satul natal. „De profesiune sînt plugar și îndeletnicirea mea e numai plugăria" — mărturisește Petru Petrica. „Ce m-a determinat să scriu? Setea de lumină, de cultură, de dreptate și de adevăr; dorința de a arăta lumii mari — viața, traiul, obiceiurile, nevoile și bucuriile noastre, ale celor de la plug, așa cum se află în realitate".

Față de ceilalți scriitori țărani Paul Tîrbățiu, Ion Frumosu, Ghiță Bălan-Șerban, Petru Petrica are tonul său personal, descriind într-un mod revelator atmosfera satului cărășan dintre cele două războaie.

Pe lîngă povestiri și piese de teatru, Petru Petrica a colaborat cu articole militante la ziarele țărănești tipărite în Banat: **Voința Banatului, Cuvîntul satelor, Zorile Banatului, Suflet Nou,** dar și la reviste de mai largă circulație: **Luceafărul, Revista Institutului social Banat-Crișana** și la altele.

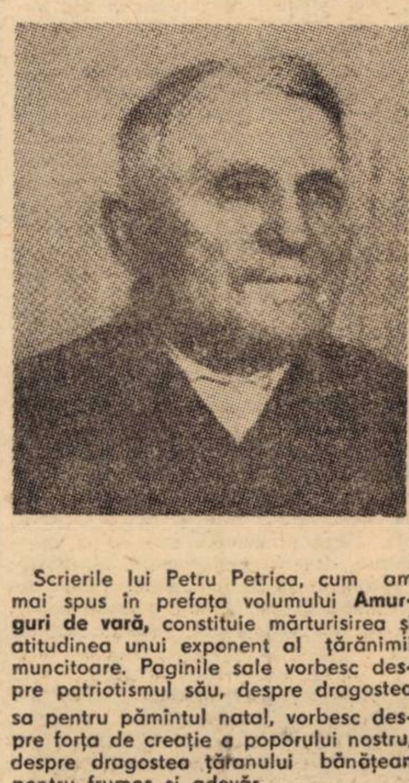

Scrierile lui Petru Petrica, cum am mai spus în prefața volumului **Amurguri de vară,** constituie mărturisirea și atitudinea unui exponent al țărănimii muncitoare. Paginile sale vorbesc despre patriotismul său, despre dragostea sa pentru pămîntul natal, vorbesc despre forța de creație a poporului nostru, despre dragostea țăranului bănățean pentru frumos și adevăr.

Al. JEBELEANU

Eugen Dorcescu

MEDIEVALE

UNIVERSITAS

Lui Mircea Zaciu

Un labirint de scări și de ecrane.
Vai, filele sînt doar comutatorul
Ce schimbă scena-ntreagă și decorul,
Abisul spintecat de paravane.
Rămîne-n gînd și-i viu. E veșnic noua
Durată ce se-nfășură în tine.
Un timp cu leneviri alexandrine,
Neliniștita cumpănă din stoa.
Urci turnu-ntreg de cărți. Departe, sora
Acestei citadele: cîmpul, marea,
Nisip de oameni, ziua, înserarea...
Viața, tot ce știi — adiafora.

CAVALERI LA MARGINEA MĂRII

Sînt fericit cînd soarele răsare,
Cînd marea (poluată, totuși mare)
Destramă verzi hotare mișcătoare
În alte verzi hotare mișcătoare.
Și-așa la nesfîrșit. Reverberații
De cositor ne trec prin plete. Spații
Cu mîngîioase mîini de radiații.
Privești? Deși se crede nevăzută,
E-o farmazoană-acolo. O hirsută
Zeiță cronofagă, cronofilă...
Vai, jocuri de cuvinte! E-o reptilă
Ce-și potrivește-n luciul mării chipul.
Cu cîtă grijă-și piaptănă nisipul,
Își caută inelul, rujul, clipsul...
Diseară-i un dineu: apocalipsul.

TRUBADURUL

Nu dorul, ci perpetua-ntîlnire
Cu cine nu-i. Cu cine, totuși, este
În bolgiile calme, în aceste
Sumbre-ncăperi din propria-mi zidire.
Ce-i strada? Întîmplarea? Spațiul unde
Întinde visul plasa lui verzuie —
Spre chipul care trece, care nu e,
Tresare-o clipă cel care se-ascunde.
E plin de frunze soarele. Lucește
În lentele-i vîrtejuri zburătoare.
O, paradisiacă degradare!
Îmi amintesc. Exist. Își amintește?...

Ion Iancu Lefter

CRONICAR

Ai fost de-atîtea ori în mine
ca într-un hagialîc, femeie,
încît în fiecare-arteră
îmi curge părul tău de zee.

Lumina nopților, coclită
precum arama, pe obraz,
îți tremură ca trandafirii
din răsăriturî de Shiraz

și-s fericit cum este ploaia
cînd moare-n brazde și în flori
și-ți văd globulele cum sună
ca trîmbițele prin ninsori.

Departe este Ierihonul
iubito, de al meu hotar,
și-s fericit că pot rămîne
al stelei tale cronicar.

CLEPSIDRĂ

Cu sîngele-mi te-nvălui
cum Soarele, Pămîntul,
în gol să nu te nărui,
să nu te-nghită vîntul.

Vreau coapsa-ți să-mi șoptească
cum umbrele-n izvoare
această pămîntească
și nobilă teroare

care-i iubirea noastră
ce-ncărunțește-n trup
ca floarea cea albastră
rămasă miere-n stup.

Astfel, curgînd la vale,
nisipuri blonde-adun
din golful gurii tale
în care-o să apun.

figurine

Gîndul și fulgerul simțirii

Zonele Gurahonț și Sebiș sînt meleaguri românești din preajma Munților Zarandului, cîntate de poeți, între care și Mihai Beniuc, dar și de creatorii anonimi ai baladelor populare, închinate lui Avram Iancu și luptătorilor de la 1848. În cea de-a VII-a ediție a Simpozionului de „LIMBA, LITERATURA ȘI ISTORIE ROMÂNEASCĂ", în organizarea „Casei corpului didactic" a județului Arad, unde, entuziasmul și înflăcărarea, insuflate de directorul ei, profesorul Ovidiu Olariu, sînt mereu la „o înaltă tensiune", ne-am întîlnit în miez de noiembrie, o seamă de cercetători, istorici literari, critici, istorici, scriitori, folcloriști, profesori, care ne-am adus, fiecare, într-un armonios și amplu florilegiu, lucrarea cugetului și simțirii, în nenumăratele comunicări și întîlnirii literare. A existat sentimentul, și la Gurahonț și la Sebiș, că asemenea întîlniri-simpozion, care au atins a 7-a ediție, s-au putut perpetua prin timp, datorită coeziunii grupării de cercetători entuziaști din comuna în preajma căreia a fost ucis căpitanul Iancului, Buteanu. Astfel, profesorii Margareta și Ioan Giura, de la liceul din Gurahonț, Ioan Păiușan, din Hălmagiu, Mihail Caraban, din Gurahonț, Vitalie Munteanu, Mihai Pogan, Vasile Zoican din Sebiș, Traian Oancea, din Bîrsa, profesorul și criticul Al. Ruja și profesorul și poetul Ilie Măduța din Chișineu Criș, Mircea M. Pop, din Livada, la un loc cu o seamă de profesori, cărturari, cercetători, poeți precum Pavel Galea, Iulian Negrilă, Dan Lazărescu, Vasile Man, Gabriela Gabrian, Anton Ilica, Al. Roz ș. a. din Arad au creat un veritabil forum cultural în spațiul spiritual al Apusenilor, întreținînd, la o înaltă ardere, discuțiile asupra unor teme de larg interes asupra culturii și istoriei transilvane.

TAR BELA: „Interior"

La prezentarea medalionului Mihai Beniuc de la Sebiș și la scurtul pelerinaj, pînă la casa nașterii poetului aniversat, pentru cei 75 de ani ai săi, s-au întîlnit, în linii ale spațiului de comuniune sebișan, toți cei veniți, cu fratele poetului, om de puternică energie pămînteană țăranul Ștefan Beniuc, și cu maica Maria, soața dînsului. Iar, la Gurahonț, prin organizarea simpozionului de către soții Giura și de către secretarul adjunct al comunei, Monica Tenzler, o tînără inimoasă, participantă și prezentă continuu la simpozion, și o gazdă grațioasă, oaspeții au găsit aceeași atmosferă prietenească, precum și mediul prielnic desfășurării dialogului lor spiritual, dialog instaurat într-o așezare cu lungi tradiții culturale, iar, recent, cu echipe amatoare teatrale de frunte, cîștigătoare ale unor premii la ediția a III-a a Festivalului „Cîntarea României", într-un spectacol sincretic popular, dedicat fiului eroului locului, căpitanului Buteanu, luptătorul de la 1848.

Prin prezența în Simpozion a conf. dr. Iosif Cheie-Pantea, a lect. univ. dr. Aurel Scorobete, a criticilor Ioan Lungu, Ioan Oarcășu și Domițian Cesereanu, prin multitudinea complexă și atractivă a temelor, prin, chiar, varietatea stilurilor de expunere și fascinația personalităților umane adunate la acest forum spiritual, sub ocrotirea unei comune generoase, Simpozionul de la Gurahonț ca și omagierea lui Mihai Beniuc de la Sebiș, au demonstrat încăodată necesitatea unor asemenea întîlnirii, fervoarea și interesul oamenilor de-a se cunoaște, puterea lor de a-și împlînta, chiar și în asemenea locuri, gîndul și fulgerul simțirii proprii, ca într-o necesitate a însămînțării și rodirii lor în sufletul unor arhaice plaiuri românești.

Ion ARIEȘANU

istorie-document

Un scriitor maghiar despre Avram Iancu

În lista cuprinzătoare a bibliografiei despre Avram Iancu am dat din întimplare peste un titlu şocant: **Avram Iancu. Roman istoric adaptat pentru film de Domokos-Haraga Balázs.** Traducerea în românește de Dimitrie Iovănel, Tip „Deutscher Bote", Cluj, 1930, 468 p. Am luat această carte în mînă cu o curiozitate firească: Ce fel de roman a putut scrie un scriitor maghiar din Transilvania despre Avram Iancu? Ştiam din aceeaşi bibliografie că o piesă despre marele nostru luptător naţional fusese jucată de compania teatrală Homokay din Alba-Iulia la 1874, că Victor Aradi se oprise într-una din scrierile lui despre revoluţia de la 1848 şi asupra figurii lui Avram Iancu, sau că, mai recent, revista „Transilvania" din Sibiu a publicat în traducerea Angelei şi a lui D. R. Popescu piesa lui Száróz György despre Avram Iancu. Dar despre un roman maghiar despre „Crăişorul moţilor" nu luasem încă cunoştinţă pînă acum. Aşa că primele informaţii le-am căutat despre autor.

În dicţionarul său de scriitori Gylyas Pál ne dă cîteva minime date despre Domokos-Haraga Balázs. Aflăm că el a funcţionat ca ziarist la Sibiu, Cluj şi Pesta, începînd cu primul deceniu al secolului nostru, fiind redactor la mai multe ziare ca: **Haladás** („Progresul", 1911), **A nép** („Poporul", 1917), **Nagyszebeni Ujság** („Ziarul sibian", 1926), că a editat revista **Lumea ilustrată** etc. şi că a publicat o operă dramatică, **Pro libertate,** la 1903, inspirată din lupta curuţilor din răscoala lui Rákóczi Ferenc. Lesne ne dăm seama că scriitorul e un democrat, apropiat de ideile socialiste ale vremii, interesat de lupta popoarelor pentru libertate socială şi naţională din trecutul Transilvaniei, asupra cărora a făcut cercetări speciale în arhive şi biblioteci.

Concluziile la care ajunge sînt deosebit de revelatoare de progresiste. Astfel în prefaţa la romanul discutat, el afirmă: „În studiul meu asupra situaţiei, adică a istoriei iobagilor români şi a celor de altă naţionalitate — faţă de situaţia iobagilor maghiari — a fost cu mult mai proastă şi disperată. Situaţia lor a fost cu atît mai de plîns, cu cît boierii maghiari îi considerau pe aceşti iobagi de altă naţionalitate, de altă limbă şi credinţă drept **sclavi streini** şi tocmai din acest motiv îi urau şi mai mult, supunîndu-i torturilor celor mai grozave". Şi mai departe: „La fel s-a întîmplat în Ardeal, unde iobăgiunea română a trebuit să îndure calvarul cel mai fioros din cîte au existat vreodată. În Ardeal, unde populaţia românească formează **majoritatea** covîrşitoare, românii au fost trataţi cu vitregia cea mai neomenească de către stăpînirea maghiară, care se purta faţă de ei mai rău decît turcii faţă de prizonierii lor". După ce face aceste precizări privitoare la natura investigaţiilor sale istorice, autorul se opreşte asupra împrejurărilor care l-au determinat să-şi construiască romanul în jurul personalităţii complexe a lui Avram Iancu. În acest sens el scrie: „Dacă privim personalitatea lui Iancu prin prisma artei, iar faptele lui prin lumina istoriei obiective, atunci în el nu vom găsi numai pe **eroul naţional,** dar şi pe omul nobil şi cu suflet bun, cu un patrimoniu sufletesc preţios, iar din punctul de vedere al **internaţionalismului** universal — pe **omul adevărat (...).** Astfel l-am găsit caracterizat pe Iancu în izvoarele ce le-am cercetat şi astfel l-am găsit şi eu. (...) Cînd am găsit întrunite în persoana lui Iancu toate aceste trăsături nobile şi de o înaltă valoare am încercat să mă apropii şi mai mult de sufletul lui dezinteresat şi plin de idei, dorind a-l înfăţişa în culori adevărate şi prin aceasta întrucîtva să îndrept ingratitudinea vrednică de condamnat a descendenţilor familiilor maghiare din acele timpuri".

Noutatea cărţii lui Domokos constă nu numai în viziune, ci şi în modul ei de organizare, conceput ca scenariu de film. Împărţite în „tablouri-viziune" însoţite de text, autorul selectează secvenţele cele mai semnificative din viaţa eroului, dîndu-le apoi, prin comentariul ce le însoţeşte, o deosebită consistenţă epică, picturală. Ritmica este alertă, cinematografică. De la scena unui Iancu adolescent, la aceea care ni-l arată petiţionînd un post de cancelist şi la aceea care îl surprinde vorbind în mijlocul concetăţenilor săi, trecerea este bruscă, urmînd înlănţuirea firească internă, logică, a episoarelor narative. Figuri de potentaţi politici, saloane uriaşe, costisitor mobilate, în care protipendada pune la cale treburile politice, alternează cu peisaje campestre, imagini din munţi sau chiar din căsuţele sărăcăcioase ale moţilor, unde mizeria şi revolta mocnesc ca într-un uriaş stup. Glasul lui Iancu e pus să exprime această realitate: „Noi românii trăind pe acest pămînt al strămoşilor noştri ca iobagi ai maghiarilor, secuilor şi saşilor... N-avem nici un privilegiu... După aşa numita concepţie legală noi sîntem numai o naţiune tolerată... Nu facem parte din cele trei naţiuni privilegiate... Nici legea noastră nu aparţine confesiunilor recunoscute şi dătătoare de drepturi...".

Iancu e văzut apoi la Tabla judecătorească din Tg. Mureş, la Blaj, la Sibiu, întîlnindu-se cu capii de frunte ai inteligenţei româneşti Bărnuţiu, Bariţ, Cipariu, Axente, Şaguna, Lemeni sau cu a celei maghiare, deveniţi peste noapte conducătorii revoluţiei şi, deci, şi personajele scenariului său. Ei pun la cale adunări naţionale, fac legi şi proiecte, hotărăsc acţiuni sau măsuri prin care să se introducă progresul şi civilizaţia. Perfidia habsburgică este repede reperată: „Nu cred neamţului, am presentimentul că vor să ne folosească numai ca unealtă", născînd convingerea că disensiunile dintre români şi maghiari vor duce la moartea revoluţiei, deşi el n-a încetat niciodată să creadă în promisiunile lui Kossuth, să aştepte de la el o înţelegere, după cum n-a încetat niciodată să se bizuie pe iobagii maghiari, aşa cum afirmă un personaj: „Cele 15 legiuni ale românilor formează corpul 35 de armată de sub conducerea generalului Pfersemann. Închipuiţi-vă, d-le general, în legiunile române servesc şi nouă mii de ţărani maghiari". Sînt ilustrative în acest sens întîlnirile cu Dragoş, Bălcescu, Ioan Maiorescu, prinse plastic de autor, ca şi dezamăgirea din final, care răvăşeşte mintea Iancului. Calvarul lui din ultimii ani prinde un contur apoteotic, tragic, căci autorul a ştiut face din eroul naţional al românilor un simbol de istorie vie, luptătoare, nu numai pentru noi, ci pentru toate naţiile asuprite ale pămîntului.

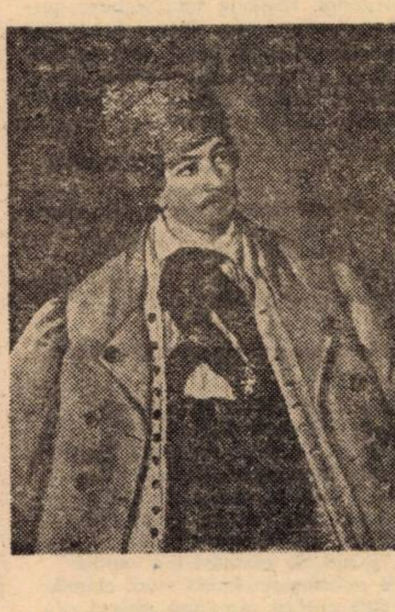

Mircea POPA

Note pe marginea expoziţiei
BELA TAR

plastică

Pentru inginerul chimist Bela Tar, aflat în jurul vîrstei de 50 de ani, pictura constituie o parte integrantă din existenţa sa de zi cu zi. Reamintindu-ne portretul sentimental artistic semnat de Ion Arieşanu (pornind de la expoziţia artistului din anul precedent) nu putem decît să semnalăm încă o dată sinceritatea şi consistenţa mesajului, implicate în lucrările semnate de Bela Tar.

Tehnica cerapastilului, în care se exprimă cu dezinvoltură, îi permite autorului folosirea unui desen sintetic şi a unei cromatici viguroase de nuanţă expresionistă (evoluînd pe linia unor ecouri, transpuse personal, din marii maeştrii ai expresionismului figurativ). Ceea ce este fără îndoială important şi meritoriu ca realizare constă în omogenitatea stilistică matură la care a ajuns artistul. Pitorescul face loc unei expresii dense şi sobre. Cromatica avînd unele accente mai puternice are rol emoţional şi nu mizează pe efecte de suprafaţă. Elementele statice şi dinamice se potenţează reciproc în favoarea unor imagini considerate şi nuanţate ca factură. Toate aceste calităţi se evidenţiază cel mai bine în peisaje (subiectiv interpretate), gen preferat în care Bela Tar exprimă de fapt o natură transpusă şi transfigurată prin prisme sufleteşti.

Recenta sa expoziţie, de la **Casa de Cultură a studenţilor din Timişoara,** demonstrează din plin cîteva din calităţile majore semnalate mai sus. Fără a se limita doar la lucrările pe care le poate rezolva cel mai bine, Bela Tar explorează şi alte nuanţe tematice şi stilistice, relevînd semne de tinereţe şi prospeţime artistică. Ataşamentul nostru rămîne însă cu precădere la peisajele sale, adevărate în consistenţa lor lăuntrică şi plastică, gîndite şi trăite ca natură reflectată dar şi ca suport al unor stări subiective pregnante. Unele titluri poetice, alături de cele care trimit direct la localizarea motivului transpus, marchează declarat subiectivismul şi nuanţa simbolistă a mesajului. De fapt, sentimental, dar şi obiectiv vorbind, realizările cele mai semnificative din această expoziţie Bela Tar îşi conturează tot mai clar propriul său portret de artist.

Ciprian RADOVAN

Reconsiderări valorice oportune

muzică

URCÎND PE SPIRALA TIMPULUI, asistăm uneori la reconsiderări spectaculoase ale unor bunuri culturale intrate în patrimoniul spiritualităţii noastre, cu statut definitiv. Astfel, una din reprezentativele monografii ale corpusului folcloric naţional — cea a comunei Sîrbova datorată folcloristului Nicolae Ursu, — i-a oferit unui creator contemporan, **Anatol Vieru,** prilejul de a lectura, pentru publicul timpului său, mesajul estetic al acestor melodii. După cum ne-a mărturisit autorul, prezent la evenimentul primei audiţii absolute, demult îşi dorea să scrie ceva cu totul deosebit, unde dezvoltarea formei muzicale să evadeze din tiparul formei statornicit. Prilejul i l-a oferit această „Monografie" a comunei Sîrbova pe care iată a „rescris-o" ca pe un ecou ale cărui reverberaţii se reîntorc în timp, dar nu aidoma, ci în frînturi de melodii, de voci, de sunete indefinite, asemănătoare spectrului sonor al scoicii pe care ascultîndu-o cu luare aminte poţi percepe parcă vuetul valurilor sau poate liniştea imensă a mării.

Şi, astfel, sub ochii noştri, apelînd doar la o orchestră de coarde, divizată migălos şi savant într-o mulţime de partide solistice, compozitorul a reuşit să ne dimensioneze lumea „vocilor" de odinioară, care se ridică din magma latentă, printr-un plus de frumuseţe, imaginînd parcă spectacolul unei taine orfice, unde melodii de o tulburătoare frumuseţe renasc misterios... Întreaga preţuire lui **Remus Georgescu** pentru curajul de a organiza prime audiţii absolute de o cutezanţă în care ştie ghici, pînă acum ireproşabil, caratele valorice. În acelaşi concert am ascultat celebra „Seherezada" lui Rimski-Korsakov într-o versiune plină de culoare, semnată **Remus Georgescu** şi unde debutul lui **Ioan Fernbach** ni se pare cu totul meritoriu graţie acurateţii dovedite, muzicalităţii, siguranţei de sine. Celebrele Variaţiuni pe o temă de Paganini ale lui Rahmaninov ne-au fost restituite de pianista **Marina Kapazinska** cu un coeficient de feminitate preponderent.

RECITAOLUL DE POEZIE ŞI MUZICA propus de **Ion Caramitru** şi **Dan Grigore** s-a înscris ca un eveniment în viaţa oraşului, soldat cu două săli arhipline la „Capitol". De unde această afluenţă, comparabilă doar cu „ceasurile astrale" ale prezenţei pe aceiaşi scenă a orchestrei RTV franceze, ori a Filarmonicii vieneze de pildă? Serile de poezie organizate în trecutele stagiuni — amfitrion Studioul Radio Timişoara, au avut darul să ne aducă în prim-plan un actor de excepţie, un interpret care ştie reitera imagistica de sensuri posibile, ale marilor creaţii semnate de un Eminescu, Arghezi, Bacovia, Ion Barbu şi pînă la exponenţi contemporani de mare priză ca Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu. Ion Caramitru este cel care a semnat şi scenografia, regia spectacolului. Nota de pantomimă cu care a colorat versurile lui Păunescu, de pildă, cezurile imprevizibile, de mare efect, modulaţia vocii pitorescul, ironia, verva sa au spontaneitatea şi acordul exact dintre imaginea poetică şi cea vizuală. Impresia de rostire originală ruptă de orice convenţie rămîne foarte puternică. Lui Dan Grigore i-a revenit rolul de a comenta prin limbajul sunetelor reflexele stărilor afective declanşate de poezie. Am reascultat cu acest prilej piese de largă circulaţie din repertoriul clasic şi romantic, cît şi creaţii proprii interpretului. „Temperatura" întîlnirii dintre cei doi artişti şi publicul timişorean a fost foarte ridicată — recitalul s-a prelungit mult şi pare-se cu exponente tot mai valoroase — venind să sublinieze nevoia de diversificare a formulelor de dialog între artă şi receptarea sa.

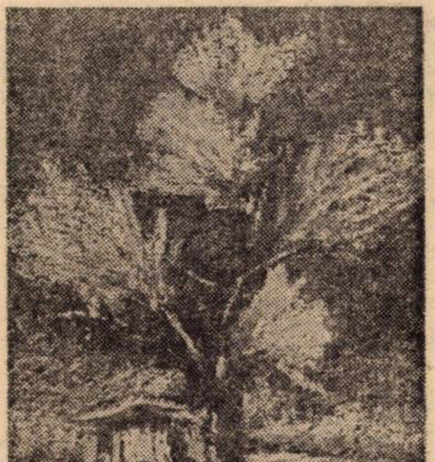

TAR BELA: „Clepsidră"

Doru MURGU

Luminile graficii contemporane din R.P. Chineză

Sînt cu totul spectaculoase efectele graficii contemporane din China populară. Încercăm aceleaşi sentimente ca în faţa artei chino-nipone de acum cîteva veacuri. Unitatea (în diversitate) stilistică dă senzaţia unei înaintări în front strîns, pe linia celei mai curate tradiţii, cu o conştiinţă de sine deplină. Aceleaşi esenţializări, bazate pe utilizarea celor mai restrînse mijloace în realizarea expresivităţii. Specifica tratare a perspectivei, eliminarea ei, uneori, acolo unde mişcarea este un simplu fenomen decorativ. O naivitate veche de mii de ani devine virtute şi rafinată rutină. Printr-un simplu tuşeu, uneori se realizează ideea profunzimii în spaţiu. Imagini fabuloase, ale unor decoruri mirifice, quasi-filmate din avion prin filtre selective ori aparţinînd unor alpinişti care recurg la schiţă, crochiu, urmînd să aprofundeze ulterior întîia impresie. Păsări uluitor de stereotipe se rotesc privite de sus. O continuă uimire în faţa naturii (omul rămînînd o minusculă sursă de mişcare şi o simplă ştampilă în josul paginii), însă totodată o rece, mai bine-zis, lucidă şi sintetică transpunere a ei în oglinda-hîrtie, această splendidă afirmare a inteligenţei fosile. Descoperim din nou o modalitate artistică atît de ciudată pentru un european, făcînd brusc breşe în felul nostru de aviza noţiuni precum perspectiva, decorativul ori metoda realistă în genere. Şi cred că nu putem privi ca în direcţia unor redări pur exotice. Circulaţia mecanică a acestor expoziţii poate sugera lumii, bătrîne ori îmbătrînite forţat, idei de revenire într-o puritate spirituală asemănătoare apelor freatice, cu-al lor curse neschimbat, din fericire.

Lucian BURERIU

top

POP SERVICE

Klaus N. – Loco: am notat propunerea unui material despre Adriano Celentano. Deocamdată, fotografia promisă cu **Dagmar Frederic. Subu Teofil – Bucureşti:** „Din păcate nici în ediţia revăzută şi adăugită a Disco ghid-rock-ului nu am găsit referiri la Paul Anka. M-ar interesa cîteva date despre acest pionier al muzicii pop". Cantautor, unul dintre cei mai importanţi artişti pop ai anilor '60, Paul Anka debutează la 14 ani în cadrul unui concurs muzical în Ottawa – Canada. Primul mare succes, Diana (1957). Colaborează ani la rînd cu celebra orchestră Don Costa care îl acompaniază în celelalte producţii discografice: You Are My Destiny, Crazy Love, Lonely Boy, Put Your Head on My Shoulder, Puppy Love etc. Dotat cu un talent excepţional şi o sensibilitate muzicală deosebită, Paul Anka este un nume prezent şi astăzi, la un sfert de veac de la debut, pe firmamentul muzicii pop. **Renate Takacs – Loco:** În curînd se va redeschide la Casa tineretului **clubul rock PM 6,** în cadrul căruia va fi prezentat, probabil, şi topul revistei noastre. Scrie-mi dacă nu ţi-ai procurat „Conexiuni". Te pot ajuta. **Sava B. – Lugoj:** Despre formaţia ta favorită (Şah-Mat), în curînd la rubrica noastră.

Petru UMANSCHI

„ZILELE CULTURII DE LA ANINA"

În cadrul „Zilelor culturii de la Anina", în 12 noiembrie a avut loc concursul de creaţie literară „Virgil Birou", ediţia I. Au participat: membrii cenaclului literar „Virgil Birou", membrii cenaclului literar de la „Semenicul" şi „Făurarul", Reşiţa. De asemeni, de la cenaclul literar din Bocşa şi Moldova Nouă. Rezultatele concursului: premiul I la poezie, Iancu Dogaru, cenaclul literar „Virgil Birou", premiul II: Mariana Siminiceanu-Bereny (cenaclul literar Bocşa), premiul special al juriului, la poezie, a fost acordat lui Csunderlik Antoaneta (cenaclul literar „Virgil Birou"), premiul Comitetului de cultură şi educaţie socialistă Anina a fost acordat lui Pavel Beloescu, la poezie (cenaclul literar „Virgil Birou"), premiul I la reportaj a fost acordat lui Ioan Ghineţ (cenaclul literar „Virgil Birou" Anina), premiul I la publicistică a fost acordat lui Emil Anuţa Cetate (cenaclul literar „Făurarul") şi premiul Comitetului sindicatului Întreprinderii miniere Anina pentru poezie a fost acordat Marianei Voştinaru

Remus-Valeriu Giorgioni

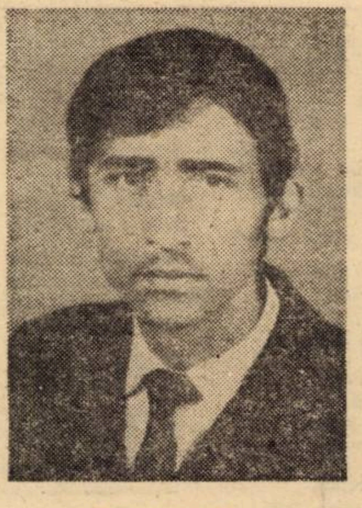

BACOVIA

Aud bătaia orei în ecou
În pragul paşilor pe trotuar
Ca banul vechi ce cade-ntr-un cavou...
Trireme-n fum ridică seara iar

Un văl de lapte tremură subţire
Pe steaua zării ninsă-n ochi senini
Ridică seara-n roua ei potire
Ce par doar lacrimarii pentru crini

Trieme-n fum ridică seara iar
Asupra străzii cade al vremii gri rulou –
În trapul paşilor pe trotuar
Aud bătaia orei în ecou . .i.

HAIKU

Am chemat luna în odaie
făcînd-o
obiect de studiu

*

Luna în oglindire
Tunelul de taină
al infinitului

POEM ÎN ALB

Ninge
Mă ţărmureşte Nemărginirea
Neîntinată
Pleoapa
Universului

Agatele mării
Trident în amurg

Trireme de seară
Treieră
Aerul rece
şi curg... curg
Pe crug

excelsior

... Pe ţărm singuratec

E farul rămas
Pirat de speranţe
Şi moarte

IZVOD

(Fals tratat de dendrologie)

Mama... Peste lume
tăceri de atol.
Bine legat
Între munte şi ploi
Coboram dintre dealuri
Cu un arbore-n spate
Pe scocul vechiului vad
– Nevoia de arbori prenumăr
Printre ninse nevoi! –
... Acum rămurişul
Se-nnorează de păsări...
Eram creanga cea verde

FINAL

Te uită cum ţin
marea pe piept
şi cerul în spate
Mă doare
de fiecare scoică
un far şi un
soare –
(Poveri care ţin
de trecutul meu
cu Marea...)

FILOSOFIE DE BUZUNAR

- ● Cît de vulnerabilă este lumea noastră, înarmată pînă-n dinţi!
- ● Lăudărosul deştept pune pe alţii să-l laude.
- ● Orice fanatism e periculos.
- ● Oare chiar dacă ar şti că moare, albina tot ne-ar înţepa?
- ● Carieristul, nu de prieteni, ci de aliaţi are nevoie.
- ● E deosebit de populară. A fost deja prietena tuturor.
- ● Adevărul poate fi negat, dar infirmat niciodată.
- ● Intrigantul e vesel. Oare cine va plînge azi? – se întreabă cei din jurul lui.
- ● Minte, în aşa hal, încît nici contrariul celor spuse nu mai corespunde cu adevărul.
- ● Cu fruntea sus observi mai multe din lume. Cu fruntea aplecată, obţii mai mult de la ea.
- ● S-a îndreptat fiul risipitor. A devenit Harpagon.
- ● Nici ca prieten nu-l bun acela care ţi-a fost un adversar mizerabil.
- ● Norocul cartoforului locuieşte într-un castel construit din cărţi.
- ● Nici clovnului nu-i place să se ridă de el cînd nu-i mascat.
- ● Ce om mărinimos! E oricînd gata să-şi împartă grijile cu tine.
- ● E de un talent epocal! Scrie numai opere alese...
- ● Nu-i lacăt împotriva acelora care-ţi fură încrederea.
- ● A descoperit că cel mai scurt drum între două puncte este cel sinuos. Drept dovadă este propria lui situaţie.
- ● Şi servilistul doreşte libertatea, dar nu o merită.
- ● Mai bine zece supăraţi, decît un duşman.

Emil GHERASIM

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 21 noiembrie

8,00 În zi de sărbătoare. Cu toţii la vot! 8,20 Pentru-al ţării viitor. 9,00 În zi de sărbătoare. 9,10 De strajă patriei. 9,40 Bucuriile muzicii. 10,10 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,15 Album duminical. 18,30 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,30 Am dat votul celor harnici. Spectacol muzical-literar. 20,15 Film artistic: Pe firul apei. 21,40 Un cîntec pentru ţara mea. Emisiune de muzică uşoară. 22,10 Telejurnal.

LUNI, 22 noiembrie

15,05 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Ţara a votat! 20,30 Tezaur folcloric. 21,00 Panoramic economic. 21,30 Roman foileton: Docherii. 22,00 Telejurnal.

MARŢI, 23 noiembrie

11,05 Profesiunile cincinalului. 11,25 Roman foileton: Docherii. 11,55 Matineu de operă. 12,15 Atenţie la.. neatenţie! 12,30 Tezaur folcloric. 16,05 Viaţa şcolii. 16,25 Clubul tineretului. 17,00 Cabinet profesional. 20,00 Telejurnal. 20,30 Voi visa o stea. Moment muzical. 21,00 Teatru TV: Personalitate pentru concurs. 22,00 Telejurnal.

MIERCURI, 24 noiembrie

16,05 Şcoala contemporană. 16,20 Viaţa culturală. 16,45 Universul femeilor. 17,30 Trofeul Carpaţi la handbal masculin: România – Ungaria (repriza a II-a). 20,00 Telejurnal. 20,25 Un vast program de activitate politico-ideologică. 20,45 Film artistic: Surisul mamei. Premieră TV. Producţie a studiourilor din Argentina. 22,00 Telejurnal.

JOI, 25 noiembrie

11,05 Colocvii pedagogice. 11,25 Film serial: Lumini şi umbre. 12,20 O viaţă pentru o idee. Henri Coandă. 16,05 Profesiunile cincinalului. 16,20 Studioul tineretului. 17,30 Telesport: „Trofeul Carpaţi" la handbal masculin: România – R.D.G. (repriza a II-a). 20,00 Telejurnal. 20,40 Miniaturi coregrafice. 20,50 Memoria documentelor. 21,10 Serial ştiinţific. Corpul uman. 21,30 Meridianele cîntecului. 22,00 Telejurnal.

VINERI, 26 noiembrie

10,05 Profiluri şcolare. 15,30 Emisiune în limba germană. 17,35 La volan. 20,00 Telejurnal. 20,30 Invitat în studioul nostru tenorul Ludovic Spiess. 20,45 Cadran mondial. 21,10 Film: Frankie Welis (canadian). 22,00 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 27 noiembrie

11,05 Film: Frankie Welis. 11,55 Cultivarea limbii şi literaturii române în şcoală. 13,15 Noi în anul 2000. 14,00 La sfîrşit de săptămînă (I). Handbal masculin: România – Polonia (repriza a II-a). 19,00 Telejurnal. 19,30 La sfîrşit de săptămînă (II). 20,30 Lumini şi umbre. 22,45 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

săptămîna culturală

ÎNTÎLNIRILE „ORIZONTULUI" cu publicul cititor, dialogul deschis, bogat în idei, au devenit deja o tradiţie. Continuînd-o, revitalizînd-o, o parte a colectivului nostru redacţional a pornit, în această toamnă, o adevărată „campanie" culturală prin marile licee timişorene. Ion Arieşanu, Aurel Turcuş, Antoaneta C. Iordache, Corina Victoria Sein şi Iosif Costinaş s-au întîlnit cu numeroşi elevi şi cadre didactice de la Liceul de arte „Ion Vidu", Liceul pedagogic, cel de Filologie-istorie, Liceul „Loga". Acţiunea continuă. ● URĂRI DE ANI MULŢI şi la fel de rodnici adresăm Casei de cultură a studenţilor din Timişoara, care şi-a sărbătorit 25 de ani de activitate. ● INVITAT DE ONOARE al cenaclului studenţilor filologi, **Hyperion,** Şerban Foarţă a inaugurat acest an de lucru literar prin lectura viitorului său volum de versuri, **Areal.** Au vorbit Livius Ciocârlie, Cornel Ungureanu, Mircea Mihăieş, Vasile Popovici, Brînduşa Armanca, Maria Grozav. ● TOT LA UNIVERSITATE – ANIVERSARE PÂRVAN. Un simpozion omagial (cu prezentarea comunicărilor ştiinţifice ale prof. dr. Ştefan Munteanu şi prof. dr. Ion Iliescu) şi o expoziţie documentară. ● UN RECITAL DE EXCEPŢIE la televiziune (emisiunea în limba germană) – monodrama **Alternanţe,** a scriitorului vest-german Franz Xaver Kroetz, în interpretarea actriţei Ildico Jarcsek Zamfirescu. ● TINERII PLASTICIENI DIN LUGOJ s-au constituit într-un cenaclu aparte, în cadrul filialei U.A.P. din acest oraş. „Ieşirea" în public a celor 12 artişti a fost marcată de vernisajul unei foarte interesante expoziţii, la galeriile „Pro arte", cu o temă – sugestiv intitulată „Treapta zero". A vorbit poetul Ioan Morar. ● PRIMIM O ŞTIRE de la Liceul industrial numărul 9 din Timişoara: „Cercul de istorie naţională, **Vasile Goldiş,** a organizat o sesiune ştiinţifică de comunicări dedicată aniversării a 120 de ani de la naşterea lui Vasile Goldiş. Cu acest prilej au prezentat comunicări prof. dr. Gheorghe Şora, prof. Cadar Lucia, prof. Violeta Dumbrăveanu, prof. Marius Terchilă, prof. Otilia Marchus şi Dana Bîta. Au participat cadre didactice şi elevi, care au vizitat apoi expoziţia omagială Vasile Goldiş. ● VĂ INIVITĂM SĂ VIZIONAŢI cîteva din expoziţiile deschise în aceste zile la cele mai importante galerii de artă din oraş: „Artişti catalani ai deceniuliu opt" **(Bastion),** grafică chineză contemporană (secţia de etnografie a Muzeului Banatului), Iulia Dinescu – ceramică şi tapiserie (secţia de artă a Bibliotecii judeţene), Camelia C. Matei – pictură **(Buzunar),** plasticieni amatori din Timişoara (sala „Lira" a Casei de cultură municipale). ● Duminică a avut loc vernisajul expoziţiei de acuarelă a Virginiei Baz Baroiu. Cuvîntul de deschidere a fost rostit de poetul Anghel Dumbrăveanu. ● NU VĂ INVITĂM, ÎN SCHIMB, cu prea mare convingere, să vizionaţi filmele săptămînii pe marile ecrane. Poate pe cele mici. ● VEŞTI BUNE PENTRU AMATORII DE JAZZ. În curînd, se deschide (sau mai bine zis se redeschide, după o lungă şi întristătoare – pentru toţi – absenţă), excelentul Jazz-Club al Timişorii. Vă vom ţine la curent.

OBSERVATOR

săptămîna culturală

Întărirea continuă a democraţiei socialiste

(Urmare din pag. 1)

zentative cu forme ale democraţiei directe, la lărgirea bazei sociale a statului socialist, la integrarea lui organică în societate. Mai ales în ultimii ani, a fost perfecţionată activitatea statului, creîndu-se forme specifice de participare a cetăţenilor la nivelul organelor executive centrale şi locale, cît şi asigurarea unei conduceri colective prin organe deliberative, în cadrul cărora o pondere însemnată este rezervată reprezentanţilor oamenilor muncii din activitatea productivă.

Dezvoltarea democraţiei socialiste în ţara noastră demonstrează faptul că nu există incompatibilitate între temeiul ştiinţific al decizilor la toate nivelurile pe de o parte şi lărgirea democraţiei, ca şi dezvoltarea formelor participative ale autoconducerii, pe de altă parte. Afirmarea în tot mai mare măsură a rolului conducător al partidului în societate, a centralismului democratic, a conducerii planificate unitare a economiei naţionale pe baza planului naţional unic, munca şi conducerea colectivă cît şi asigurarea cadrului instituţional pentru participarea generală la activităţile de conducere, apropierea conducerii de producţie, gestiunea economică, echilibrul dintre răspunderea morală şi materială şi recompensa morală şi materială, corelarea dintre factorii interni şi externi ai construcţiei socialiste permit rezolvarea problemelor tot mai complexe cu care societatea noastră este confruntată, realizînd o concepţie unitară, complexă, de conducere a întregii activităţi economico-sociale şi politice prin participarea largă a oamenilor muncii.

Existenţa unui sistem democratic original, corespunzător dezvoltării societăţii româneşti în actuala etapă, se repercutează pozitiv asupra dezvoltării de ansamblu a ţării noastre, favorizînd îndeplinirea hotărîrilor Congresului al XII-lea al partidului şi întîmpinarea, de către întregul popor, a Conferinţei Naţionale a P.C.R. cît şi a celei de-a 35-a aniversări a proclamării Republicii, cu realizarea în cele mai bune condiţii a tuturor sarcinilor.

În acelaşi timp, apropiatele alegeri de deputaţi în consiliile populare sînt expresia elocventă a participării largi a oamenilor muncii la conducerea statului, puternicul democratism al societăţii noastre, chezăşia drumului ascendent spre culmile bunăstării şi civilizaţiei.

DIN LITERATURA GERMANĂ

Bertolt Brecht

(1898–1956)

CIRJELE

Șapte ani un pas nu mi-a reușit.
M-am dus la un mare doctor care
– Tot cu cirje? m-a-ntrebat uimit;
I-am răspuns că-s ologit prea tare.

Imi răspunde: – Ce mai tura-vura;
Ia, fii bun și fă o incercare.
Cirja te-ologește, vechitura.
Cazi, ori umblă pe patru picioare.

Rise monstrul ca un apucat,
Imi luă și cirjele frumoase.
Sfărimindu-mi-le-apoi de oase,
Surizind, in foc le-a aruncat.

Pot păși acum, sint vindecat,
Vindecat de-un riset cu mult rost.
Doar cind cirje mai văd citeodat'
Citva timp pășesc ceva mai prost.

Hermann Hesse

(1877–1962)

IN CEAȚĂ

E stranie o drumeție
Prin ceață, pe stinci solitare.
Un arbor de cellalt nu știe;
Stingher – fiecare.

Ci lumea-mi fu voluptuoasă,
Viața-mi lucea cu un rost;
Acuma, căzind ceață deasă,
Nimic nu zăresc din ce-a fost.

Dealtfel, nu este-nțelept
Cel care tenebre nu știe.
E totul să ții soartei piept
Cind despărțirea adie.

Ciudat e umblatul prin ceață
Și beznă și ger
Și nu ne cunoaștem o viață
Și mergem stingher.

hans magnus enzensberger

(n. 1929)

PROCES ISTORIC

golful a inghețat,
cuterele stau înțepenite.
asta nu dezminte nimic.
ești liber.
poți să te-ntinzi.
poți să te ridici din nou.
nu e păcat de numele tău.
poți să dispari ori să revii.
asta este posibil.
chiar dacă moare cite unul
tot mai sosesc scrisori pentru el.
nu-s multe de zădărnicit.
poți să dormi.
asta-i posibil.
noaptea spărgătorul de gheață va fi aici.
atunci cuterele vor ieși in larg.
canalul este ingust.
in timpul nopții va ingheța la loc.
dar asta nu dezminte nimic.
nu e păcat de numele tău.

XAO BOYI: „Berzele și fluviul"

Günter Grass

(n. 1927)

LICHIDARE

Am lichidat totul.
Oamenii patru trepte urcau,
Sunau de două ori, ținindu-și respirația,
Și-mi numărau banii pe podea,
Masa fiind deja vindută.
In vremea acestui comerț,
Ei inlăturau, citeva străzi mai incolo,
Monogramele indicind fostul stăpin
Și-i retezau măruntului om pașnic
Umbra personală.

Totu-am vindut.
Nu mai e nimic de luat de aici.
Insuși ultimul meu mărunt genitiv,
Păstrat cu-atit devotament mult timp,
S-a putut vinde convenabil.

Am lichidat totul.
Scaunelor le-am făcut picioare,
Dulapului i-am retezat drepturile.
Paturile doar le-am ridicat
Intinzindu-mă, fără dorință, lingă ele.

La sfirșit, totul era vindut;
Cămășile, fără guler și fără speranță,
Pantalonii, care știau prea multe.
Unui cotlet crud
I-am dăruit tigaia mea
Și restul meu de sare.

In românește de
Mariana și Lucian BURERIU

Cu poetul LETAY LAJOS

(Urmare din pag. 1)

In țara noastră o activitate constructivă, de o amploare ce depășește tot ce s-a înfăptuit in trecut. E o adevărată revărsare de energii umane, de talente, de patos revoluționar. Putem să fim noi poeții pasivi la toate acestea? Este un imperativ intim, de conștiință, pentru noi să ne aflăm mereu in primele rinduri, intr-un contact permanent cu cititorul, intr-un dialog din ce in ce mai fructuos cu el și la un nivel cit mai ridicat, in sensul cerințelor noii calități, ale noului umanism.

– Ne aflăm in preajma Conferinței Naționale a partidului. Ce idei, ce sentimente ați fi indemnat să subliniați in perspectiva acestui eveniment politic?

– Trăim intr-o țară liberă, prosperă, cu un prestigiu internațional din ce in ce mai pronunțat. Fiind scriitor maghiar din România socialistă nu pot să nu pomenesc și de viața profund schimbată a naționalităților, a tuturor acelora care trăim aici in deplină frăție cu poporul român, cu aceleași drepturi, cu aceleași îndatoriri, in griji și bucurii comune, străduindu-ne să răspundem din răsputeri tuturor cerințelor puse in față de către partidul nostru, de către secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Cred că din toate acestea derivă și sarcinile mele in calitatea mea de poet, de publicist și de om politic. Nu cunosc o datorie mai sfintă decit să contribui și eu la inflorirea acestei țări, a patriei noastre comune, la adincirea dragostei de țară, la cititorii de limba maghiară, la concetățenii mei, dragostea față de România socialistă.

– Cum vă recitiți poemele in tălmăcire românească? Ce noutăți ați ține să evidențiați din această semnificativă activitate de popularizare reciprocă a literaturii române in limba maghiară și a literaturii scriitorilor maghiari din țara noastră in limba română?

– Mă bucură nespus de mult văzind interesul cititorilor, al colegilor mei, scriitorii români, față de creația literară scrisă in limba mea maternă și tălmăcită cu atita dragoste in limba română. La rindul meu, fac și eu cunoscute noile creații ale colegilor români intre cititorii maghiari cu convingerea că fiecare cuvint rostit reciproc din inimă ne leagă și mai mult, ne mobilizează pentru aceleași țeluri nobile.

– Care sint preocupările actuale, realizările cele mai noi, proiectele șantierului dv. de creație?

– In climatul de largă efervescență spirituală din țara noastră, am tradus și eu multe din poeziile prietenilor mei, poeți români, iar in prezent lucrez intens la tălmăcirea versurilor alese ale lui Aurel Gurghianu. Fiind dator cu această tălmăcire tocmai pe baza reciprocității și a prieteniei. In ultimii ani, m-a atras in mod deosebit publicistica, am scris numeroase tablete despre preocupările noastre sociale și culturale. Cu o parte din aceste tablete intenționez să alcătuiesc un volum la cererea editurii Kriterion. Sper să apară in anul viitor.

– Ce noutăți anunțați in domeniul poeziei originale?

– Se inmulțesc desigur și poeziile originale in perspectiva unui nou volum.

– Vă propun și o incursiune in preocupările revistei „Utunk". Cum se gindește colectivul redacțional să transpună in viață hotăririle Congresului educației politice și culturii socialiste, indemnurile adresate de către secretarul general al partidului cu acest prilej, creatorilor, publiciștilor din țara noastră?

– Da, conduc de 24 de ani această revistă. Mai răspund de almanahul „Utunk" care a ajuns la al 16-lea număr iar de curind edităm și Rebusul literar, in scopul rentabilizării preocupărilor noastre. Noi și noi ginduri și probleme ni se impun din documentele recentei plenare a C.C. al partidului și ale Congresului culturii. Ne preocupă imbunătățirea revistei atit in conținut cit și in formă, imbunătățirea muncii noastre redacționale și de creație in general, intensificarea legăturilor cu cititorul, creator și el al multor valori artistice in cadrul Festivalului național „Cintarea României". Personal, acord o atenție deosebită descoperirii și dezvoltării talentelor tinere, indrumării lor, incepind cu cenaclurile literare, cu debutul și pină la deplina lor afirmare. Ne propunem să fim mult mai aproape de viață, de izvorul curat și bogat al realităților noastre socialiste, al istoriei patriei in spiritul concepției tovarășului Nicolae Ceaușescu.

– Cintați omul fără nume dar cu atit mai reprezentativ, trecătorul cu care vi se intretaie pasul pe străzile frumosului oraș in care munciți și visați, cintați, cum am mai spus, grijile mărunte, faptul divers de viață, dar și dorințele majore al umanității, visul ei de pace.

– Creația poetică are valoare cind poate oferi ceva lumii, cititorului. Aceasta o face perenă, dacă nu nemuritoare. Și dacă poetul concepe cu o atare conștiință creația sa, atunci nu persoana sa devine importantă, ci opera, care de fapt se desprinde de el, își incepe viața autonomă in cititor. Opera trăiește nu atit prin creatorul său, cit mai ales prin aceia care iubesc artele și le iubesc pentru că ei caută omenescul din ele, omenia. Importanța unui poet este hotărită in ultimă instanță, deci, de felul cum a reușit, prin arta sa, adăuga in incheiere: spre noul umanism, să-l conducă pe cititor spre umanism. Aș spre umanismul socialist, revoluționar.

Marilyn

(23)

O etapă importantă din viața ei incepe cu prezentarea lui Strasberg. Fusese adusă la el de către Cheryl Crawford. Prin fața ochilor lui experți trecuseră și alte viitoare celebrități: Marlon Brando, James Dean, Rod Steiger, Eli Wallach, David Wayne, Geraldine Chaplin, Kim Stanley, Viveca Linfords, Shelley Winters, Maureen Stapleton, Julie Harris, Monty Clift, Tom Ewell, Tony Franciosa, Paul Newman și Eva Saint. In apartamentul confortabil al lui Strasberg, cu rafturi inalte de cărți urcindu-se pină in tavan in fiecare cameră, in care se găseau ediții in germană, in franceză și italiană, cărți peste tot, pe canapele, pe podea, intr-o casă mai plină de lucruri care aminteau de teatru decit biroul Natashei Lytess, Marilyn e redusă repede la ideea zădărniciei. Se simte o biată blondă bine cotată in box-office, dar care nu are habar de ceea ce inseamnă **a juca**, ce inseamnă cultură, teatru sau tehnică. Acum se află in fața omului care știe despre Metodă mai mult decit oricine in New York. Și bărbatul acesta stă încruntindu-se la ea. Zolotow il descrie cit se poate de expresiv: „Era de statură mică și nu avea nimic distins in el. Obrajii săi aveau culoarea intunecată pe care o au bărbații care arată intotdeauna nebărbieriți. Purta o cămașă de culoare inchisă și nu avea cravată. Haina ii era cam lăbărțată. Arăta ca un mic om de afaceri, poate un proprietar de magazin sau un vinzător de delicatese aflat in pragul falimentului".

Descrierea e cit se poate de bună, dar ea nu comunică nimic din forța deosebită a lui Strasberg. Dacă arăta ca un băcan in pragul falimentului, nu e mai puțin adevărat că avea in el toată detestarea pe care o are un astfel de om pentru tot ceea ce inseamnă umanitate. Arăta, invariabil, de parcă ar fi prins curent sau de parcă ar fi mirosit ceva neplăcut. Privea spectacolele de la Studio fără nici cea mai mică emoție, și apoi in liniștea ce urma discuțiilor actorilor și ale clasei, incepea să vorbească cu un aer de plictiseală vizavi de simplitatea opiniilor lor. Era in stare să vorbească timp de cincisprezece minute despre o scenă care dura numai cinci. Iar dacă lucrurile stăteau mai bine, discursul său avansa pină la jumătate de oră. Așa incit e explicabil că actori cu vechi state de servicii aveau amețeli la gindul că vor juca in fața lui Strasberg. Vedea greșelile chiar in cele mai bune spectacole, de la cele de montare la gestica personajelor. Partea bună era că mulți actori își puteau face cultura generală ascultindu-l pe Strasberg. Motiv pentru care avea asupra actorilor o influență neobișnuită. In fața acestui om se afla acum Marilyn. O văzuse in citeva filme, dar nu era prea impresionat de ea. Dar cind o văzu venind spre el, modestă ca un învățăcel spre savant, fantasticele sale calități de observator se deschiseră. Mai tirziu el avea să spună: „Era ca și cum ea ar fi așteptat să se apese un buton, și după ce butonul a fost apăsat s-a deschis o ușă și înăuntru se vedea o comoară, din aur și bijuterii. E foarte rar să găsești esența personalității atit de la suprafață, și atit de dornică să iasă la lumină și atit de rapidă in reacții".

Marilyn lucrează deosebit de intens cu Strasberg, făcind exerciții, improvizații, scene din piese. Odată cu incurajările lui incepe să se profileze un prototip. Incetut cu încetul Strasberg incearcă s-o convingă să abandoneze filmul in favoarea teatrului, și chiar ii aranjează un rol in piesa lui O'Neill, „Anna Christie". Piesa e un succes, făcind să fie uitată „Anna Christie" in care juca Greta Garbo. A doua zi după premieră, Marilyn zace in pat, răpusă de laringită. Părea strangulată de gindurile nerostite ale audienței. Căci, orice ar zice marele specialist Strasberg, debutul pe scenă își are și el regulile sale și virsta sa.

Adaptare după Norman Mailer,

de Mihai CERNEA

REDACTIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se inapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă !

orizont

Săptămînal politic-social şi literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Timiş

NR. 47 (768) 26 NOIEMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 16 pag. 3 lei

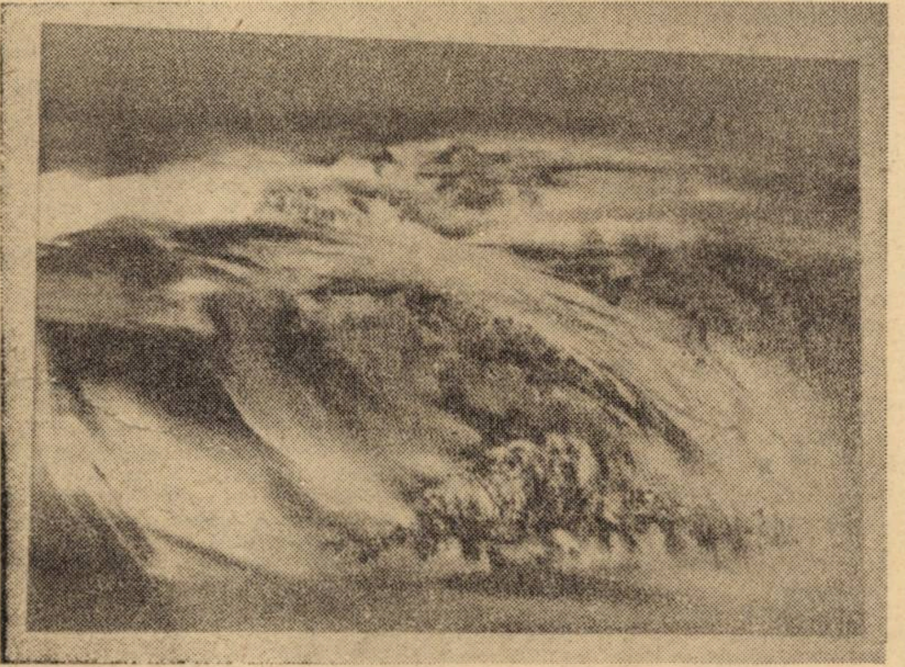

VIRGINIA BAZ BAROIU: „Împărăţia iernii"

Virginia Baz Baroiu — o poetă a culorii

La cele două expoziţii anterioare ale Virginiei Baz Baroiu, una găzduită aici, la Galeriile Helios, cealaltă în Căminul Artei din Capitală, ce veneau într-un ritm precipitat, însă după o lungă vreme de căutări, descopeream şi redescopeream un artist la apogeu, care propunea un fascinant mesaj de artă, o lume fantastică rezultînd din culori şi simboluri de o frapantă originalitate; în sfîrşit, revelarea documentelor de legitimitate superioară ale unei importante personalităţi a artelor noastre plastice.

În faţa acestor tablouri, visate cu gîndul şi gîndite cu visul, înţelegem că obsesiile artistei nu sînt niciodată în zona monotoniei. Puteţi intra în aceste tablouri şi-ndată veţi avea aripi cum nu s-au mai văzut, veţi zbura în peisaje fantastice din tărîmuri pe care fiinţa noastră le aştepta de multă vreme; veţi călători prin Linişte, vă veţi revărsa în valurile albe ale cascadelor, veţi vedea cerul între noi, iar ceea ce ştiaţi dinainte – pămîntul – vă va fi arătat în înălţimile unor ce-

Anghel DUMBRĂVEANU

(Continuare în pag. 4)

ÎN ÎNTÎMPINAREA CONFERINŢEI NAŢIONALE A PARTIDULUI

Programul P.C.R. — expresie a aplicării creatoare şi consecvente a teoriei socialismului ştiinţific

Suişul de la o societate atît de contradictorie, de inegală pe plan economic, politic, social şi spiritual – numim de astă dată societatea capitalistă – la societatea socialistă, în care egalităţile devin definitorii, generale şi atotcuprinzătoare reclamă cu necesitate un cumul de factori obiectivi şi subiectivi. Adică, trecerea din imperiul necesităţii în cel al libertăţii presupune înfăptuirea revoluţiei socialiste atît în domeniul politic, economic, cît şi în cel spiritual. Dar, nu numai atît! Spre deosebire de alte revoluţii cunoscute de istorie, revoluţia socialistă abia începe odată cu cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare, aliată cu ţărănimea, cu intelectualitatea şi alte categorii sociale de oameni ai muncii. Experienţa ţării noastre, a altor ţări socialiste demonstrează cu tărie faptul că procesul revoluţionar continuă cu vigoare crescută, chiar şi după crearea bazei tehnico-materiale a socialismului.

Socialismul reprezintă o operă nouă, cu dimensiuni nemaiîntîlnite în toate planurile vieţii sociale, dimensiuni determinate de saltul calitativ, de noile valori care trebuie produse. Şi toate acestea prind contururi, devin realitate doar în condiţiile unei activităţi conştiente şi creatoare. Prin urmare, factorul subiectiv ocupă un mare şi important rol, la început în proiectarea şi apoi în edificarea noii societăţi.

În ceea ce ne priveşte, trăim şansa de a avea în persoana Partidului Comunist Român un arhitect iscusit, experimentat, angajat cu toate fibrele sale în călăuzirea paşilor naţiunii noastre pe drumul progresului social şi istoric.

Reprezintă o mîndrie patriotică pentru noi faptul că P.C.R. – strateg perspicace, clarvăzător – a atins în evoluţia sa o asemenea treaptă, încît a elaborat şi adoptat Programul de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism. Programul, chiar mai mult decît atît, o adevărată cartă ideologică, reprezintă marxism-leninismul creator în România. În elaborarea şi adoptarea lui, partidul nostru a pornit de la tezele fundamentale, general-valabile ale socialismului ştiinţific, teze care au fost confirmate de viaţă, de la experienţa revoluţiei şi construcţiei socialiste în România, în alte ţări socialiste, de la tendinţa dezvoltării lumii contemporane, P.C.R. – arhitectul monumentalei noastre construcţii socialiste – a avut în vedere adevărul potrivit căruia teoria revoluţionară a clasei muncitoare, prin definiţie şi structură, este o teorie în devenire, în continuă înnoire, vitalizare şi revitalizare. Nu întîmplător, încă la cel de-al IX-lea Congres al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu spunea că **„Marxismul este o ştiinţă vie, care se dezvoltă şi îmbogăţeşte necontenit, sintetizînd experienţa istorică şi concluziile dezvoltării sociale"**. Programul adoptat de Congresul al XI-lea al partidului, prin faptul că el dezvoltă unele teze ale socialismului ştiinţific şi, totodată, formulează teze noi, are darul să îmbogăţească gîndirea şi tezaurul ideologic al mişcării comuniste internaţionale. În felul acesta, partidul nostru se dovedeşte a fi nu numai forţa politică diriguitoare a societăţii româneşti, ci şi un deta-

Traian BUNESCU

(Continuare în pag. 10)

convorbiri

Cu actorul ION CARAMITRU

– Stimate Ion Caramitru, există legătură – în cazul dumneavoastră, fireşte – între mediul familial-formativ şi devenirea actorului de mai tîrziu?

– M-am născut în Bucureşti într-o familie cu tradiţie muzicală mai mult, cu un talent nativ. Cîţiva din unchii mei au fost cîntăreţi de operă şi oameni de spectacol, în domeniul muzical în general. Mama mea a fost un om sensibil de la care am învăţat foarte multe lucruri din punct de vedere poetic.

– Ce a însemnat şansa de a fi distribuit de la începutul carierei în roluri mari? Mă gîndesc la Hamlet, Romeo şi chiar Miroiu din „Steaua fără nume" de M. Sebastian.

– A fost o şansă şi în acelaşi timp rezultatul unei poziţii extrem de serioase asupra meseriei pe care am căpătat-o în institut şi pe care am învăţat s-o respect şi să n-o trădez niciodată. Lucrul serios asupra profesiunii dă întotdeauna şi rezultate mai devreme sau mai tîrziu. Eu am avut şansa să vină la timp. Sigur că începuturile de student, devenind actor profesionist în primul şi al doilea an de meserie, sînt legate tare de neputinţele lui. Şansa numărul unu de a deveni actor este să-ţi cunoşti propriile limite, propriile neputinţi, pe care să le poţi învinge cu timpul.

– Încă din antichitate, Tacitus spunea că: „Puterea talentului creşte o dată cu însemnătatea subiectelor". Plecînd de aici, vorbiţi-ne despre relaţia talent-repertoriu.

– E o relaţie greu de închis într-o relaţie pentru că teatrul trebuie să fie, şi are această extraordinară şansă, de a fi aşa cum spune Shakespeare: „oglinda timpului", deci el are o sarcină foarte precisă care incumbă acestui domeniu, acela de a arăta pe scenă, de a aduce pe scenă situaţii, caractere relaţii şi o lume contemporană celor care participă la actul teatral. Indiferent dacă acesta se face pe un text clasic sau pe un text contemporan. Talentul este necesar în toate ipostazele, şi cel al actorilor şi cel al gînditorilor de teatru, al regizorilor privind concepţia şi plasarea acţiunii în conjunctura istorică a acelui moment. Repertoriul este din punct de vedere administrativ, aş zice, poate lucrul cel mai important în viaţa atît de articulată şi atît de vastă ca aceea a unui teatru. Repertoriul oglindeşte în primul rînd forţa şi potenţa colectivului, ce poate el să abordeze ca repertoriu. Dar şi într-un repertoriu mai slab şi într-un repertoriu mai bun, talentul tot trebuie să existe. În concluzie, talentul şi repertoriul, **subiectele,** cum le numea Tacitus, nu se exclud, ci se completează reciproc.

– Ce credeţi, faţă de talentele actoriceşti incontestabile, textul dramatic românesc contemporan este la aceeaşi înălţime?

– Cred că este oarecum în urmă, ca număr de piese, este la fel de important ca tematică. Din punct de vedere cantitativ piesele nu sînt multe, dar sînt destule. Sînt autori ca Dumitru Solomon, Marin Sorescu, Iosif Naghiu ş. a. care aşteaptă cu piese foarte bune să fie jucate.

– Acum mai bine de 50 de ani, Camil Petrescu spunea că „teatrul de idei este o nesfîrşită confuzie. Ideile trec, oamenii rămîn". Ce credeţi, avea dreptate?

– Camil Petrescu folosea această expresie în mod peiorativ pentru că el a fost partizanul teatrului de idei. Cunoaştem atîtea personaje în dramaturgia lui cărora bucuria de a vedea idei era expresia metaforică cea mai bogată. Este de neconceput teatru fără idei. Chiar şi un sentiment poate fi înglobat unei idei şi viceversa. Este un loc comun, după părerea mea, să mai zici că este teatru de idei sau teatru de situaţii...

– O altă şansă a dumneavoastră a fost aceea de a face parte dintr-un colectiv educat de doi oameni deosebiţi: Liviu Ciulei şi Lucian Pintilie...

– Cei doi oameni au constituit trupa teatrului „Bulandra" de astăzi, care fusese începută de doamna Bulandra şi Liviu Ciulei a preluat din mers această acţiune, de a forma o echipă variată, dar totdeauna nouă, surprinzătoare, care este trupa de astăzi a teatrului nostru. Ceea ce au reuşit aceşti doi oameni, lucrul poate cel

Interviu realizat de
Titus CRIŞCIU

(Continuare în pag. 7)

cronica literară

Dumitru Radu Popescu, dramaturg*)

Ultimul volum de teatru al lui Dumitru Radu Popescu conține **O pasăre dintr-o altă zi, Hoțul de vulturi, Pasărea Shakespeare, Două ore de pace, Mai suna-vei dulce corn?..., F.M.S.M.L.D., Rugăciune pentru un disc-jockey, Muntele, Balconul,** piese care, grație mai ales unor regizori tineri, au contribuit substanțial la sporirea prestigiului dramaturgiei contemporane în fața publicului. Dar și a criticii. Mazilu, Sorescu, Băieșu, colegii săi de generație, intraseră în atenția directorilor de scenă la mijlocul deceniului al șaptelea; apariția, între dramaturgi, a lui D. R. Popescu a creat un nou stil de participare la viața scenei. Un ritm nou și un fel nou de a acepta ideea de spectacol.

Cîte piese a scris, în ultimul deceniu, autorul **Balconului?** Cel puțin douăzeci. Un ultim volum posibil ar fi cel care ar aduna între coperți **Mormîntul călărețului avar, Domnul Montaigne bea ape minerale, Ca frunza dudului... Rezervația de pelicani.** Mai sînt și altele? Rezervele secretariatelor literare au fost rar făcute publice.

Despre teatrul lui Dumitru Radu Popescu s-a scris mult și bine. Scriitorul „venea din literatură", criticii simțeau necesitatea de a-și prelungi analizele studiind și teatrul scriitorului – parte vie a operei sale. Critica dramatică nu putea rămîne insensibilă în fața atîtor spectacole de mare actualitate și, uneori, de indiscutabil curaj. S-a scris despre conflictele, despre personajele, despre construcția și despre „modelele" pieselor. Mai puțin, poate, s-a vorbit despre faptul că ele scot și mai bine în prim plan zestrea de autenticitate cu care o generație intră în literatură. Pentru a scrie opere temeinice, generația trebuie să-și descopere lumea în numele căreia să vorbească. Lumea ei. Scriitorii generației „60" (al cărei cap de afiș a fost și a rămas D. R. P.) se întorc **acasă.** Acest **acasă** nu reprezintă numai o coordonată geografică: reprezintă o solicitare „arhetipală". Înainte de a fi subiect de schiță sau de povestire, **Casa, Puntea, Poarta, Păpușa** sînt realități arhetipale. Fănuș Neagu, Bănulescu, Vasile Rebreanu, Velea scriu în numele acestor realități prezente și totodată străvechi. Prin ele pătrundem într-o protoistorie românească. Într-o lume a începuturilor. Plecînd de la aceste semne – de la acest limbaj al elementarului – literatura dramatică a lui Dumitru Radu Popescu construiește, încet-încet (de-a lungul a două decenii) o geografie magică a Patriei. Și nu lipsește mult ca, între **Muntele** și **Rezervația de pelicani,** această „geografie magică" să ne vorbească dintr-un orizont al sacrului.

E instructiv de analizat dramaturgia lui Dumitru Radu Popescu lîngă aceea a lui Fănuș Neagu. Imaginea Paradisului și a Izgonirii din Paradis sînt chei în piesele acestor creatori de situații simbolice. **Întoarcerea** acasă presupune **izgonirea,** cu tot ritualul ei. Revelația valorilor scenice apare, cred, în opera lui D. R. P., în momentul în care scriitorul descoperă scena ca o posibilitate optimă de reprezentare a Izgonirii – a miturilor acesteia.

Piesele generației, și mai ales ale lui Dumitru Radu Popescu, se adresează unei lumi a începuturilor. Apele nu au fost despărțite de uscat. Imaginile Deltei, ale pămînturilor mișcătoare, ale apelor vorbesc despre felul de a intra și de a rămîne în viață. Despre legătura dialectică dintre viață și moarte.

Ca niciunul dintre dramaturgii moderni, scriitorul acordă, în piesele sale, un loc întins agonizanților. În **Două ore de pace** dar și în **Muntele,** muribunzii își rostesc ultimele lor replici în scenă. O piesă întreagă – **Mai suna-vei dulce corn** – are ca protagonist un bolnav al cărui sfîrșit e iminent: dar care rămîne în scenă pentru a ne transmite mesajul său. Adevărul său ultim. În **Pasărea Shakespeare** și în **Rugăciune pentru un disc-jockey** acest mesaj vine de dincolo de moarte; cei pe care i-am văzut în prima parte a piesei ne vorbesc prin mesajele pe care ni le-au lăsat. Mesaje purificate de orice neadevăr.

Viața este, în piesele lui Dumitru Radu Popescu, sublimă, teribilă, creatoare de măști, demascatoare, violentă: afirmînd valorile pure, se hrănește, nu odată, cu materie impură. Scriitor moralist, D. R. P. avertizează, nu odată, asupra imaturității, provizoratului, inerției. Ca și Mazilu sau Sorescu, el trăiește voința de a cuprinde totul. Metaforele, alegoriile, parabolele îl ajută (invită) să cuprindă Totul. Educația generației sale este poetică. Baranga, Lovinescu, Everac se născuseră în teatru, îi respectau legile, limitele, clasicitatea. Într-o paralelă între clasicii francezi și Saint Simon, un cunoscut gînditor român afirmă: „Să fie Saint Simon rău educat? Nu mai mult decît Viața, căreia îi este, dacă îndrăznim să zicem așa, replica literară. Nici o slăbiciune pentru abstracție, nici un stigmat clasic la el: la același nivel cu imediatul, el are spirit cu simțurile, și dacă este nedrept, el nu este niciodată fals. O sensibilitate ecuatorială, răvășită de revărsări".

Să păstrăm toate distanțele necesare. Să nu uităm însă a sublinia, atunci cînd scriem despre teatrul lui D. R. P. sau al lui Sorescu sensibilitatea ecuatorială: numai ea are capacitatea de a revela forța contrariilor precum și puntea care le unește.

Nici un mit nu apare în teatrul lui Dumitru Radu Popescu cu frecvența cu care apare cel al „fraților dușmani". Al lui Cain și Abel. Cain este, în piesele lui Dumitru Radu Popescu, rupt de lume, plutind într-un imperiu al urii absolute. El este primul între personajele „infernale". Crimele personajelor „infernale" sînt gratuite, după cum, ura lor, fără limite, este absurdă. În natura lucrurilor este (vrea să demonstreze autorul) ca oamenii să fie puri: să se iubească. Cahir sau Beldeanu, Cășat sau Budiță, Argilos sau Melpomete cultivă doar religia urii. Ei sînt sterili, memoria lor s-a atrofiat. Ei reprezintă mediul putrefact care trebuie să „hrănească" imaginea luminoasă a celor cu adevărat vii. Oamenii sînt frați, ei trebuie să fie alături, în ciuda mașinațiunilor Răului. Andrei și Ali, Dromichaites și Lisimach nu se exclud. Ei trebuie să coexiste. În piesele sale solemne, **Două ore de pace** și **Muntele** scriitorul ține o admirabilă lecție de istorie românească. Dealtfel piesele acestea au fost scrise tocmai cu acest scop: pentru a fi lecții de istorie. Citatele din prima, numeroasele documente scoase la iveală, recapitulările unor evenimente se adresează unui public care trebuie să învețe. Întoarcerea la elementar înseamnă aici întoarcerea către lumea simplă care a făcut războiul, dar și către lumea pură care s-a jertfit; către eroii anonimi ai unui timp vrednic de cinstire. Ca într-o piesă a lui Sorescu, dar și ca în **Duios Anastasia trecea** eroina e învățătoare; ca în alte piese ale lui Dumitru Radu Popescu, modelul care organizează materialul epic **(Ifigenia în Aulida)** vorbește despre raporturile noastre cu vîrsta clasică a literaturii; a tragediei. Căci, așa după cum am mai scris, generația violentează legile clasice ale tragediei; legile firești ale expunerii dramatice. Am spune că fiecare dintre cei mari ai ultimei vîrste a dramaturgiei românești (Mazilu, Dumitru Radu Popescu, Sorescu) își descoperă căile sale de acces către dramaturgia secolului al XX-lea. Drumul către simplitate – către limbajul elementar, drum care creează o geografie magică și chiar sacră (aflate „în opoziție", **Muntele** și **Rezervația de pelicani** pleacă de la același sistem de simboluri) dar, în același timp, relevă scriitorului posibilitatea aglomerărilor de simboluri, de metafore, de idei. Drumurile către o „nouă profunzime". O abundență de referințe rotește înțelesuri pînă acum bănuite. Scriitorul schimbă măștile personajelor, aduce în scenă dispăruții, provoacă „lovituri de teatru". Unde sînt eroii cei pe care îi știam din primele pagini? Limbajul are o cruzime neobișnuită și, nu odată, crude sînt gesturile, acțiunile celor aflați în scenă. Legături nebănuite unesc personajele, sacrificații și criminalii, ucigașii și victimele se descoperă a fi din aceeași familie. Niciunul dintre dramaturgii secolului nu a atras atenția, cu mai multă atenție, cu mai multă insistență, asupra vecinătăților care ne unesc. Eroii s-au văzut, s-au mai întîlnit dar nu numai atît: între ei a existat „illo tempore" o dragoste care a lăsat urme. O dragoste care a devenit crimă.

În **Etica magna,** postfața volumului **9,** Val Condurache (care ne-a dat, în această postfață, una dintre cele mai dense analize ale dramaturgiei lui Dumitru Radu Popescu) scrie că „D. R. Popescu instituie o suprarealitate a scenei cu mijloacele dramei poetice și grotești dintotdeauna" adăugind: „Originalitatea profundă a dramaturgiei sale stă în reprezentarea profundă a conștiinței și subconștiinței". E o observație subtilă care ar trebui dezvoltată. Am arătat altădată rolul personajului feminin în literatura lui Dumitru Radu Popescu – rolul **Animei** atît în nuvele cît și în piesele de teatru. Una dintre particularitățile figurilor psihice, arată Jung, și după el alții, este că acestea sînt bipolare, oscilînd între semnificația lor pozitivă și negativă. Eroinele lui Dumitru Radu Popescu au mereu o dublă natură: ele ne întorc către infern dar și către paradis, către lumile începutului dar și către cele bîntuite de duhul apocalipsei. Eroinele sale, chiar cele înscrise într-un cotidian derizoriu, se descoperă, deodată, ca purtătoare ale semnelor Magnei Mater. Femeia de pe stradă poate fi în orice clipă o Mater Dolorosa sau o Medeea; numai impactul cu un anume eveniment îi descoperă realitatea ei adîncă.

Teatru al adîncimilor, dramaturgia lui Dumitru Radu Popescu a intrat în atenția regizorilor tineri (și mai puțin tineri) pentru că le oferă acestora posibilitatea de a fi esențiali, contemporani, moderni, actuali.

Cornel UNGUREANU

---

* **Dumitru Radu Popescu, 9** (Ed. Junimea, 1982) și **Rezervația de pelicani** (**Teatrul,** nr. 6, iunie 1982).

Cronica măruntă

1001 DE POVEȘTI

Nici vorbă, trăim clipe mari ale literaturii pentru cei mici. S-a pus punct, nu de mult, unei anchete dedicate literaturii celor mici, într-o revistă ce, altminteri, se ocupă mai ales de tineret – reactualizînd adagiul potrivit căruia există mai multe vîrste ale tinereții, între care și aceea a pragului ieșirii la pensie. Din cîte am înțeles, ancheta-dezbatere a fost inițiată de Cleopatra Lorințiu. Bănuim că tot ea a formulat și întrebările. Cea mai interesantă dintre ele ni s-a părut întrebarea nr. 2. Ea suna așa: **„Cum vă explicați existența unor clișee, locuri comune, șabloane, finaluri ostentativ – moralizatoare în literatura contemporană pentru copii?"** O întrebare al cărei ton ne-a făcut să zîmbim puțin, pentru că gîndul ne-a zburat imediat la faptul că auotarea de chestionare este ea însăși autoarea unei cărți pentru copii, „Libeluliada" (Ed. Ion Creangă, 1981), din care nu lipsește nici unul dintre clișeele și șabloanele de care se face aita caz. Spre edificare, propunem cititorilor noștri povestirile „Bluzița" (p. 25), „Uniforma" (p. 70), „Puțin guturai" (p. 73), sau, și mai simplu, să deschidă cartea unde se nimerește. Vor găsi cu siguranță material berechet pentru a-l oferi ca exemplu incitantei anchete...

Dealtfel, autoarea nu se mulțumește cu ipostaza, simplă, de „creator", căci cum ar merge practica fără teorie? Ea dorește să ne și convingă de justețea scopurilor sale: iată ce declară ea: **„...eu vreau să scriu povești în așa fel încît copiii, atunci cînd le citesc, să deprindă de acolo o învățătură, o morală, să se îndrepte, înțelegi?"** De înțeles înțelegem noi, însă avem convingerea că tinerii cititori nu vor mai ajunge la „învățătură", la „morală", fiindcă-i tare greu să nu adormi citind aceste povestiri ale Cleopatrei Lorințiu. După două sau trei cărți de poezie, tînăra (presupunem) scriitoare încearcă să se impună în literatura pentru copii. N-ar fi rău, dacă n-am ști că vocația artistică e una singură, indiferent dacă scrii pentru cei mici sau pentru cei mari sînt mici...

Încercînd să ne „revenim" în urma lecturii „Libeluliadei", am citit încă o carte pentru copii. Nu mică ne-a fost uimirea constatînd că mai vechile scheme ale unor romane au pătruns și în literatura copiilor. Cartea se numește „Ce spun Milena și Crina" (publicată tot la editura „Ion Creangă"), iar autoarea se numește Ioana Postelnicu. N-am înțeles prea bine ce spun Milena și Crina, dar cartea aceasta are multe alte „calități": două degete grosime, e în format mare și cuprinde două povești. Poveștile (dacă e să le botezăm cumva) sînt lungi, întortocheate pînă în pragul pierderii răbdării cititorului. Ele relatează cu lux de amănunte întîmplările și gîndurile unor fetițe care, nu-i așa, ajung la ceea ce se cheamă înțelegerea universului înconjurător. Fetițele acestea sînt uimitor de deștepte, destul de cuminți, destul de harnice... etc... etc... Bineînțeles, totul plutește într-un sirop tandru-educativ, care e de înțeles. De neînțeles rămîne mobilul autoarei: de ce o fi scris, totuși, Ioana Postelnicu cartea?!

Anemone POPESCU

---

marginalii

Dezmoștenirea

Iacob, tatăl lui Iosif, este binecuvîntat. El este chiar Binecuvîntatul, adică purtătorul unei încărcături spirituale care-i conferă și misiunea de conducător al poporului său. Îl putem numi Prinț, în sensul atribuit cuvîntului de Saint-John Perse. Binecuvîntarea i-a fost dată de tatăl său Isac, acestuia i-o dăduse Avram care a primit-o de la Dumnezeu. La rîndul său, îi revine îndatorirea de a alege un urmaș printre cei doisprezece fii.

De fapt, alegerea a fost ușoară, inima lui Iacob l-a desemnat dintru început pe fiul celei mai iubite, al Rahilei; pe Iosif așadar. Și totuși, deși între timp Iosif, cel multă vreme crezut mort, a reapărut, cînd își simte sfîrșitul aproape Iacob schimbă hotărîrea inițială. Iosif nu va fi Binecuvîntatul. De ce? Pentru că el trăiește ca cetățean de vază, deci integrat lumii de acolo, în Mițraim. Mițraimul – Egiptul – este, în credința lui Iacob, țara subpămînteană a celor morți. Un loc impur și totodată fecund, un pîntec în care se aruncă sămînța pentru a rodi. Prin urmare, în ciuda aparențelor, Iosif, cetățean al Mițraimului, este mort. Nu i se poate încredința misiunea de a-și păstori neamul. Un altul, pe nume Iuda, va fi ales.

Cît despre Iuda, numele lui nu este întîmplător. Să ne reamintim că în universul din **Iosif și frații săi** acționează principiul corespondențelor. Întîmplările unei generații repetă întîmplări mai vechi și întîmplările de pe pămînt le repetă pe cele din cer. Astfel, în Iosif se suprapun mai multe semnificații. Asupra uneia dintre ele voi reveni. Prin alta, îi corespunde zeului Osiris. Ca și Osiris, a fost **sfîșiat** (de către frați, înainte de a-l azvîrli în fîntînă), trăiește în **lumea subpămînteană,** a devenit **mare prin iubirea norodului,** căci – fiind **stăpînul pîinii** – l-a îndestulat.

O altă semnificație, principală: Christos. Dovezile sînt numeroase. A zăcut și Iosif într-un fel de mormînt, a ieșit de acolo după trei zile, cei ce-l căutau au găsit lespedea dată la o parte și mormîntul gol. A fost și el vîndut, în timpul vînzării, Iuda, unul dintre cei doisprezece, a propus prețul de treizeci de arginți și, ca recunoaștere a valorii, l-a sărutat.

Și tocmai Iuda va fi alesul. Ironie tragică. Tot prin actuinea corespondențelor, Iuda va fi în altă vreme vînzătorul lui Christos. Pentru neamul lui Iacob, alegerea nu rămîne fără urmări. Ele nu sînt cuprinse în **roman,** însă fac parte ca semnificație, prin același sistem al corespondențelor, din **poem.**

Sfîrșitul închis al romanului este fericit. Iosif și-a adus poporul amenințat de secetă în cîmpia mănoasă a Mițraimului, poporul prosperă dar își și păstrează identitatea, nu se integrează, ura dintre frați s-a stins, Iacob poate să moară împăcat.

Sfîrșitul deschis al poemului este tragic. Pentru că nu s-au asimliat egiptenilor, după moartea lui Iosif, evreii vor îndura persecuții cumplite pînă ce alt conducător, Moise, va reuși, prin fugă, să-i scoată din Egipt. Cu aceasta, suferințele lor nu se vor fi terminat. Prin alegerea făcută, ei și-au decis istoria tragică de popor prigonit.

Oricum s-ar înțelege încheierea, ea nu trebuie să ducă la concluzia că, dincolo de suprafață, **Iosif și frații săi** ar fi o carte cu fond apăsător. I se poate da credit autorului cînd spune că „poveștile nu se întîmplă dintr-o dată, ci se împlinesc punct cu punct, au treptele lor de dezvoltare și ar fi greșit să le numim peste tot jalnice, pe temei că s-au terminat jalnic. Poveștile cu sfîrșit prost au avut și ele ceasurile și treptele lor de glorie, și este drept să nu fie privite dinspre deznodămînt, ci în propria lor lumină; căci clipele lor succesive nu au o însemnătate mai mică decît epilogul".

Livius **CIOCÂRLIE**

---

cenaclu

O seară de teatru – la ultima ședință a cenaclului Asociației scriitorilor și al revistei „Orizont": grupul „Thespis", susținînd un recital omagial Nichita Stănescu și o adaptare de Doru Maniu (după o poveste a lui García Márquez), cu titlul „Un domn foarte bătrîn cu niște aripi enorme", în regia lui Diogene Bihoi. Au interpretat: Teofany Manos, Gh. Jigalov, Doru Maniu, Victor Țintoi, Werba Monica, Angela Iosif, Lucia Voronca, Gh. Lugojan, Sanda Mura, Carmen Mihai, Monica Hora, Sanda Dospinoiu, Mircea Iosif, Dorin Hehn, Renate Merksit, Tatian Ionescu. Pe marginea dramatizării, au formulat opinii Marcel Pop Corniș, Marian Odangiu, Brîndușa Armanca, Marcel Tolcea, Carmen Odangiu, Mircea Iosif, Ioana Rauschan, Vasile Popa, Dorina Mărgineanțu, Violeta Moțiu.

Meteoria, odiseea celestă

Oricît ar părea de nefiresc, împotrivindu-se celor întîmplate în fapt și însuși înțelesului cuvintelor, **Meteorologia literară** nu e o postumă. Doar printr-o întîmplare i-a fost scris să fie **ultima** carte a lui Radu Petrescu și să apară **după...** Așa cum noaptea își conține stelele, **Meteorologia...** e cuprinsă în fiecare din textele compuse de Radu Petrescu, în timp, constelîndu-le. Primul contur al acestei „hărți celeste" se întrezărește, iată, la capătul ocheanului întors înlăuntru, înspre operă, într-un fragment de scrisoare: „Cum trebuie să demonstrăm mai adînc ceea ce e arta, vom intra, prietene, în marea literaturii, despre care vom vorbi în plănuita Istorie (...). Vom privi deci literatura din aer, acolo sus". Aceste rînduri, adresate în 1946 lui Mircea Horia Simionescu, inaugurînd un lung și aparte epistolar, sînt exordiul, începutul – așadar – și urzeala, ciudatei sale „schițe de istorie a literaturii europene", fantasmatică teorie, călătorie utopică pe mările de aer ale scrisului, ale **propriului scris.** Căci printr-un joc al sensurilor, **meteoria** ar putea fi numele străvechi al odiseei celeste și, deopotrivă, al discursului care-o însoțește, vorbind **despre** ea (călătoria și teoria).

O stranie potrivire în „cartea vieții", a făcut ca propria-i carte, **Meteorologia...** (și, dealtfel, întreaga sa operă) să fie „pusă în abis" la pagina 170, în portretul Doñei Isabel, al lui Goya: „Doar situarea stratosferică față de model, ca și în cazul lui Bruegel pictînd Turnul Babel, la Rotterdam, a putut permite artistului să cuprindă într-o singură temporalitate cele două hemisfere ale modelului său, care nu este o frumoasă tînără femeie, ci un dat cosmic, un spectacol de sublimă meteorologie bipartită, fără să înceteze să fie ce se cheamă un portret...". Cei care au fost atunci în preajma lui Radu Petrescu știu că tocmai descrierea acestui portret avea să-l istovească, ducîndu-l pe el însuși „en abyme", parcă spre a-i adeveri un gînd mai vechi, obsedant: „cartea scrisă e abisul cărții vieții, al cărții lumii".

Cele două fețe ale Doñei Isabel sînt de fapt înfățișările – contemplate de la mari înălțimi – ale literaturii europene. Primo ar descrie aspirația acestei literaturi de a deveni, prin parafraze continui, „text în textul homeric", singurul în stare, prin divinitatea sa – compoziția – să pună în abis cartea lumii. Poemei homerice i s-ar alătura, ca o **altă** față și totuși „într-o secretă comuniune", un al doilea mare text întemeietor al literaturii europene. **Eneida** – o erezie față de cartea homerică, printr-o pierdere a tragicității, pe care doar aceasta din urmă o împlinește (tragicul fiind înțeles „în singurul sens pe care îl poate avea în literatură", „unde nu este căutat în catastrofa eroilor conștienți de a fi depășit prin forța lor vitală o limită determinată de voința altor forțe care acționează asemenea lor, ca text, în straturile fabulei, zeii sau istoria, ci în aceea că oricît de vii și de autonomi ne par, eroii sînt totuși scriși, nu au cum trece de limita aceasta, și scriși în așa fel încît cuvintele din care sînt făcuți construiesc alături de text prezența trupului de aer al celui care îi scrie și care le este astfel destin" (p. 13). Actul însuși al privirii celor două înfățișări contopite invocă o a treia mare carte, **Biblia.** Autorul nu o numește însă direct, lăsînd libere imaginației cititorului mari lacune de text: „De aproape douăzeci de secole, omenirea nu mai gîndește însă în funcție de un destin unipersonal homeric, ci de Trinitate, una ca substanță, în trei ipostaze, paternă, filială și spirituală" (p. 95).

Printr-o situare stratosferică față de acest întreit model, meteoroscopia literară a lui Radu Petrescu dezvăluie neașteptate fenomene. De pildă, cercetarea cîtorva din curenții care străbat literatura, învîrtejindu-se pînă la a-ți tăia respirația – tot atîtea noi înfățișări, recitiri ale naturalismului, realismului, prerafaelitismului, romantismului. Sau descoperirea unor conjuncții: Homer, Flaubert, Ariosto, Eminescu, Tasso, Caragiale, Mallarmé, Joyce, Goethe, Gide... (un meteorolog vede conjuncția nu doar ca simplă legătură a lucrurilor, ci – în limba propriei îndeletniciri – ca poziție a aștrilor cu aceeași longitudine cerească la un moment dat). Aceasta ar fi, rezumată desigur, **teoria.** Dar poate că înțelegeasă doar astfel, abstrasă constelației operei lui Radu Petrescu, privită ca un meteor ciudat, **Meteorologia...** și-ar pierde rostul adînc, rămînînd o temerară schiță de istorie a literaturii europene. Dacă cineva în măsură să o facă, o va citi totuși în acest fel, va fi încercată atunci și „rezistența" armăturii sale.

În ce ne privește, am priceput-o altfel: o structură „poetică", o armătură inefabilă, pe care autorul o construiește propriei literaturi, nu **înainte** sau **după** ce o va fi scris, ci în chiar timpul scrierii ei, **odată** cu ea, consubstanțială, făcînd-o să rămînă literatură, așa cum portretul Doñei Isabel nu încetează să rămînă un portret, adică pictură. Citite astfel, prozele lui Radu Petrescu, de la **Didactica nova** la portretul Doñei Isabel, străbătînd romanele și cele două jurnale tipărite, dezvăluie, unele prin transparența celorlalte, o constelație unică, o hartă spațială. Uneori, contururile imaginilor, ale frazelor suprapuse sînt atît de **vizibil** asemănătoare, încît **Meteorologia...** devine un fel de stea polară, de reper sigur pentru cel pornit pe întinderea textelor (la suprafața lor, prin urmare). Iată doar cîteva exemple, dintr-o puzderie: paginile din jurnale, din **O singură vîrstă** și din **Ce se vede** consacrate lui Homer, Tasso, Ariosto compoziției, parafrazei, raportului autor-personaj, reluate, aproape identic în **Meteorologie...** sau pasajele din **Didactica,** în care apare prima schiță a relației dintre cartea scrisă și cea a lumii, fragmente întregi din **Ce se vede** despre trinitate, parafrază, destinul personajelor sau chiar blocuri compacte de imagini care glisează dintr-o carte în alta: descrierea gravurii din **Ce se vede,** ori a cohortei de cerșetori, transferate apoi **Meteorologiei** (Turnul Babel) sau portretul lui Emily Bath (din **O singură vîrstă),** fecioară în armură, răspunzînd Clorindei sau Bradamantei din **Meteorologie...**

Alteori însă, forma constelației, armăturile arhitecturii nu se văd cu ochiul liber, sînt ascunse în adîncul textelor și doar după îndelungate meteoroscopii (care au în același timp în vedere întreitul model literar, amintit la început) ansamblul operei lui Radu Petrescu își dezvăluie alcătuirea secretă. La capătul ocheanului telescopat, în punctul cel mai îndepărtat al privirii, pe hartă, se află poemul homeric: textul rîvnit, scop dar și mijloc al călătoriei, corabie mereu preschimbată, carte parafrazată la nesfîrșit. Punerile în abis ale întregului, după modelul scutului lui Ahile și al catalogului armatelor ahee, prin fiecare din părțile componente, dispunerea lor în savante simetrii, aflarea unor ritmuri și proporții perfecte în construirea ansamblului, imaginile spațial geometrice ale fiecărei fraze – sînt doar cîteva din căile pe care le-a întrețesut, căutînd Cartea, Radu Petrescu. În această pornire spre înalt a privirii (și spiritului, spuneau grecii) se dezvăluie însuși rostul cercetării fenomenelor cerești, al meteorologiei, iar cel care o exercită este el însuși o ființă de aer, plecată, dintr-un prea plin al sufletului (meteorismos) să dezlege mișcarea mărilor celeste.

Adriana BABEȚI

VIRGINIA BAZ BAROIU: „Țărmul de cleștar"

Rezistența la cîntec

Într-o altă lume, a literelor subjugate de real, într-o epocă în care greutatea cuvîntului s-ar fi măsurat cu sensibile ustensile farmaceutice, Eugen Suciu ar fi fost un perfect autor de manuale poetice. Greu de închipuit o mai mare plăcere, ca la acest poet, de a se înjuga la carul poeziei și de a trage din răsputeri de hățurile cuvîntului poetic. „Neșansa" l-a făcut să nimerească pe un tărîm și la un nivel al scalei timpului în care cuvîntul pare a nu mai avea sens în afara furiei: el nu mai e receptat dacă nu poartă în sine ghiulelele expresivității fugoase, sau măcar baroasele suplimentului de angajare în școli, tendințe, căprării poetice. Nimic din toate acestea în cuvintele fragile ale poemelor sale. Din contră, poetul se singularizează printr-o monotonie voită, căutată cu asiduitate, și transformată în aparentă cumințenie textuală, ca într-o campanie militară în care trupele de asalt sînt ascunse de mișcările înșelătoare ale cavaleriei.

La o primă vedere, poezia lui Eugen Suciu (depozitată, deocamdată, într-un singur volum – **Bucuria anonimatului** – împrejurare ce-l trădează pe poet ca fidel al lojei prejudecății benefice a raportului invers proporțional dintre calitate și cantitate) ar fi un ciudat divan al înțeleptului cu limbajul. Poetizarea, departe de a fi un proces, e doar una din laturile dialogului multiplu instaurat între poet și utopia existenței. Un dialog al surzilor, de cele mai multe ori, dar și o deschidere a cifrului secret al monologului. „Conversația" supra-textuală, focalizată asupra unicului centru de iradiație – poezia – se traduce nu numai printr-o varietate stilistică remarcabilă, ci și prin revenirea la matca aceleiași poezii, investmîntată în hainele multicolore ale retoricii.

La o a doua analiză, lucrurile se complică: emițîndu-și discursul într-o tonalitate greu compatibilă cu normele comune ale rostirii poetice, **Scriitorul** se scufundă, de mai multe ori, în pasta densă a retoricii comunicării, neuitînd că pătrunderea în poezie este, în primul rînd, o explorare. Ca în orice drum în care proiectul are ceva din speranța celui pus pe descoperiri, și poezia lui Eugen Suciu tînjește după nostalgicele țărmuri în care cuvîntul poetic e totul. Odată pătruns în apele cuvîntului, poetul se deplasează, cu mișcări lente, dinainte calculate, spre ținta obscură a unei călătorii echivoce, în care sensul se relevă tocmai prin străbaterea unui anumit spațiu. O poezie a inițierii în cuvînt, dar și un discurs al rezistenței la partea ce formează etajele comunicării. Fără a avea nimic din demersul terestru al prozaizării, poezia lui Eugen Suciu refuză în mod sistematic arborizarea sensurilor. Comunicarea este aproape întotdeauna la nivelul orizontalei, căci pătrunderea în paradigmatic ar dăuna **construcției.** Zgîrîie-norilor și priveliștilor uimitoare ale fantasticelor construcții metropolitane, Eugen Suciu le opune soliditatea vilelor coloniale, într-un peisaj al permanentei schimbări de peisaj: poemele migrează dintr-o pagină în alta, cuvintele se caută (și se găsesc) nu în spațiul continuu al foii de hîrtie, ci în acela, discontinuu, al aglomerării sensurilor. Atomizate, acestea se desfășoară într-un fir nevăzut, într-o perfectă dialectică a înălțării și decăderii cuvîntului. Căzut din tronul pe care se înălțase cu sprijin străin (cu armatele de ocupație ale retoricii vindicative, de care făcuseră uz și Wallace Stevens, dar și Gottfried Benn) poemul – sumă de neliniști – se pulverizează într-un șir neîntrerupt de senzații și idei, ordonate într-o aritmetică a sensibilității, într-o biografie trăită în toate amănuntele sale, de la nivelul simplului cuvînt recuperator la acela al implicării dramatice în actul scrierii. Pentru poet, poezia (și baza ei reală – existența) este un „comando", un berbec de asalt al libertății de a trăi în literatură. Nimic nu sună, în această carte a anonimizării autorului, mai puțin personal decît lucrurile care transformă intimitatea Omului în discurs oficial al Creatorului. Instrumentele de lucru fundamentale sînt dihotomiile. De la titulatura unei secțiuni a cărții („Pîntec și fluture") pînă la dihotomiile „mărunte" ale cuvîntului poetic (resemantizat, adesea, cu forța) versurile lui Eugen Suciu stau sub sabia damoclesiană a unei posibile dialectici a poetizării. Discursul se construiește din secvențe aparent opuse, din comparații ce se luminează reciproc: „Cîndva eram un sentiment liber / dar adevărul e o așteptare / / așa cum tinerețea / e nevoia de a face pe cineva să se mire / așa cum dintre toți / poet e cel ce moare cel mai des / așa cum singur poetul n-are vîrstă / în fiecare zi murind / așa cum vroiam să-mi uimesc libertatea / înainte de a o poseda / așa cum fluviul e tînăr cînd se revarsă / așa cum malurile care uită marea / nu fac decît să-i sporească frumusețea / așa cum femeia se naște iar bărbatul devine". Între naștere și devenire se interpune un nou baraj al senzațiilor, într-o poezie ce nu e cu totul străină de aripa sentimentului, într-o succesiune de versuri ce se găsesc fără să se caute, într-o înșiruire mereu reînnoită de sensuri. „Poetul nu are vîrstă", declară emfatic Eugen Suciu cu... surplusul de exces al vîrstei sale, poetul nu e altceva decît vîrsta propriilor poeme. Biografia paralelă a poetului și a poeziei sale se suprapune **devenirii** (concept fundamental la Eugen Suciu), într-o mitologie adolescentină, nu pe deplin eliberată de povara artificială a anilor presimțiți îndărătul gesturilor ce nu fac decît să dedubleze (adică să pună în evidență!) o poetică a abolirii oricărui resentiment în fața tiraniei cuvîntului.

Ca în orice poezie constituită din fragilități, și la Eugen Suciu cuvîntul se revendică unei retorici a cuvîntului înfuriat. Părțile fragile ale scenariului liric ies la iveală din prea marea tensiune acumulată de cuvînt. Autorul e, din acest punct de vedere, vulnerabil nu atît în fața realității, cît înaintea „blestemului" de a reîncepe la nesfîrșit să exiști în limitele aceleiași felii reflectante de neant. Poetul stă în fața vidului, în fața poemului gata să se nască într-o așteptare fecundată de presimțirea singurătății, a imposibilității unirii senzațiilor sub spectrul acelorași denumiri, căci a face poezie e un complicat proces de recuperare a fragmentelor de vid, învingînd curajul instinctual de „a nu scoate o vorbă", într-un ceremonial inițiatic obturat doar de „frageda fire" a sentimentului poetic. Vălul (destrămat pe la margini) al trufiei, aruncat peste poem, descătușează demonul poeziei din vasul simbolic în care fusese zăvorît, iar presiunea cu care izbucnește la suprafață naște nu atît monștri, cît manifeste poetice. Poet cu mare încredere în poezia sa, Eugen Suciu nu e departe de a deveni un excelent autor de cărți de direcționare poetică. Aplicată propriei poezii, tendința se traduce printr-un discurs anamorfotic, în care totul e cunoscut dinainte, și deformat sub presiunea sensurilor. Momentele de reală inspirație sînt puține. Poetul e prea prudent ca să se lase la îndemîna „suferinței cochete" de a crea doar în momentele de grație. El scrie după un plan riguros, după ce poetizarea a fost trecută prin viață (și nu oricare viață, ci viața plină de „primejdii" a creatorului) după ce fiecare vers a făcut naveta realitate-poezie și retur, fără escalele obișnuite în stațiile poeziei expresive cu orice preț. Obsesia acestei poezii este să trăiască în propriile ei limite, între irepetabilele sale granițe.

Mircea MIHĂIEȘ

Critica — un discurs mediator*)

Cartea lui Carmen Vlad sintetizează rezultatele unei cercetări desfășurate timp de mai mulți ani, parțial cunoscute din revistele de specialitate în care au fost publicate. Competența în materie, rigurozitatea și profunzimea investigației nu mai constituie astfel o surpriză pentru cei care au urmărit aceste publicații și nici nu s-ar cere subliniate, dacă în domeniul teoretic în care se desfășoară cercetarea propusă de Carmen Vlad nu s-ar opta prea adesea pentru o cale mai comodă decît cea asumată în această carte. Proiectul ei este vast și ambițios, refuzînd căile deja bătătorite și angajîndu-se simultan pe trei direcții mai importante: 1. definirea și modelarea unui tip de discurs (cel al criticii literare) prin studierea specificității unei clase de texte din perspectiva relațiilor acestora cu diferite coduri, cu obiectul lor și condițiile lor de utilizare (cuprinzînd protagoniștii comunicării, situația în care se comunică, mijloacele de comunicare etc.); 2. schițarea unor repere teoretice și practice valabile în analiza oricărui alt tip de discurs (sau a oricărui alt eveniment comunicativ verbal), scop în care autoarea propune să luăm în considerare o componentă sistemică, o componentă comunicativ-acțională și o alta comunicativ-discursivă; 3. confruntarea modelului cu textele propriu-zise și aducerea în discuție a redimensionărilor cerute de această confruntare. În ce privește primele două obiective, sarcina autoarei era deosebit de dificilă datorită unei situații oarecum paradoxale. Pe de o parte, proliferarea teoriilor asupra textului, teorii lansate de pe poziții metodologice dintre cele mai diverse, îi impun cercetătorului o informație nu numai foarte largă, ci și o inițiere pluridisciplinară. Pe de altă parte, în lipsa unui consens între aceste teorii, nu atît în probleme de principiu, cît în cel al definițiilor, al terminologiilor și al decupării obiectului investigat, nu era posibilă opțiunea pentru una doar dintre aceste teorii și nici un efort propriu-zis de sinteză, ci înaintarea pe un teren pe care totul se cere reconstituit de la capăt. De aceea, dificultatea lecturii (sau mai exact a studierii) acestei cărți. care este o carte de specialist, nu vine, cum s-ar părea la prima vedere, din multitudinea termenilor și a conceptelor de lucru aduse în discuție — definite cu rigurozitate și avansate cu toate precauțiile, în sensul că cititorul este inițiat și precis dirijat spre sursele în care își poate completa informațiile — ci din faptul că lectorul ar trebui să fie tot atît de competent ca și autoarea cărții pentru a putea urmări, pentru a participa și „a rezista" la dezbaterea teoretică angajată (ceea ce nu e atît de simplu). Căci, aproape la fiecare pas sînt avansate puncte de vedere personale și prin aceasta cît se poate de incitante; densitatea demonstrației și deplasarea în altă perspectivă metodologică îndată ce precizarea ideii puse în discuție și argumentarea ei o cere, impune o lectură „cu creionul în mînă" și cu „fișele pe masă". Efortul este compensat în primul rînd prin imaginea de ansamblu pe care cititorul și-o poate forma asupra direcțiilor multiple de cercetare în semiotica actuală, prin aducerea la suprafață a problemelor ei rămase încă deschise, semnificative pentru lărgirea cadrului din care semiotica încearcă studiul producerii sensului într-un univers social. Dintre ideile subliniate în repetate rînduri și convingător argumentate de C. Vlad se reține necesitatea de a studia un discurs nu doar din punctul de vedere al gramaticii sale, al operațiilor interne sau externe implicate de instituirea raporturilor discursului cu obiectul lui, ci și din perspectivă interacțională, ceea ce presupune, pe de o parte, cuprinderea în cîmpul cercetării a sferei intersubiectivității, iar pe de altă parte, sarcina și mai dificilă de a corela rezultatele analizei formale cu cele privitoare la aspectele funcționale, de a studia valoarea de semn a textului (aici cel critic) prin raport cu funcțiile sale socioculturale (în termenii lui Carmen Vlad, „considerarea textului ca produs al vorbirii și mijloc al interacțiunii sociale" p. 66). Dificultatea constă nu atît în identificarea acestor funcții, cît în găsirea zonelor în care implantarea lor în text este vizibilă, ca proces care dirijează atît producerea cît și receptarea textului. Astfel, dacă descrierea unei semantici, a unei sintaxe și a unei pragmatici pentru fiecare componentă adusă în discuție (sistemică, comunicativ-acțională și comunicativ-discursivă) constituie deja o bază operațională suficient de solidă pentru studierea proprietăților organizabile într-un model, ale unei clase de texte, datele obținute nu oferă prin ele înseși toate elementele implicate de o tipologie a discursurilor. Aceasta din urmă ridică problema deosebit de complicată a raporturilor textului cu non textul, a extinderii investigației „la cît mai multe sfere ale activității umane, în care obiectul textual are o existență decisivă ca semn" (p. 76). În consens cu reperele cercetării sale, așa cum am încercat să le schițăm mai sus, Carmen Vlad urmărește să pună în evidență „**cadrul semiotic** și **mijloacele lingvistice în** care și **prin** care textul critic literar devine manifestarea triplei sale funcționalități: aceea de **act al cunoașterii** (orientat spre operă), de **act al inițierii în cunoaștere** (orientat spre cititor) și de **act valorizator** (expresie a atitudinii axiologice sau a situării subiectului — interpretului în raport cu opera, situare multiplu condiționată" (p. 101). După cum se știe, discursul criticii literare a beneficiat în timpul din urmă de o atenție specială în spațiul cercetării românești. Aș aminti doar, din perspectiva din care ne interesează aici, cartea Doinei Bogdan-Dascălu, **Critica — limbaj secund** (Ed. Facla 1981) și studiul Irinei Bădescu, **Note despre discursul critic** (Viața românească, nr. 3/1981). Evaluarea comparativă a acestor cercetări ar fi un act abuziv în condițiile în care, nu doar dimensiunile, dar și obiectivele și instrumentele de lucru sînt diferite, dar poate că nu ar fi lipsită de interes punerea lor în dialog pornind chiar de la această concluzie a lui Carmen Vlad: „din perspectiva teoriei textului, textul critic literar se definește discursiv printr-o structură semantico-sintactică de bază, de metalimbaj, iar ca act comunicativ, printr-un complex de acte (asertiv, evaluativ și de explicitare), determinate de funcția de mediere îndeplinită în cadrul unei situații comunicative specifice" (p. 178). Nu este aici locul potrivit pentru a încerca acest dialog. Am vrut numai să subliniem că în descrierea specificității discursului critic literar beneficiem deja de o bază destul de amplă și serioasă de plecare (pusă deja. din 1968, de excelenta **Introducere în critica literară** a lui A. Marino), pentru a putea spera în depășirea fazei recenzărilor excesiv de rezumative și prin aceasta simplificatoare, sau exclusiv autoritar-verdictive, pentru a înainta pe terenul unui dialog de idei. Cartea lui Carmen Vlad oferă numeroase provocări în acest sens, căutînd și propunînd soluții noi și interesante într-un domeniu încă în curs de constituire, cum este cel al tipologiei discursurilor (textelor).

Smaranda VULTUR

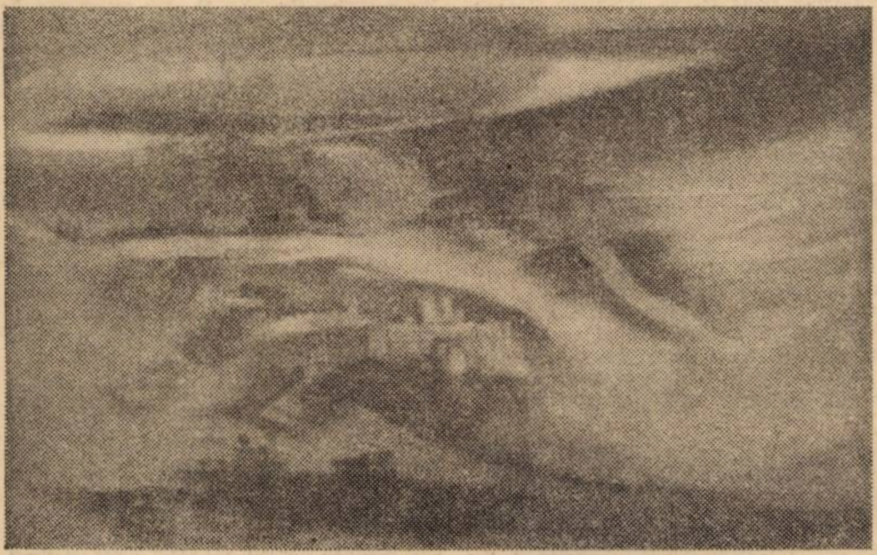

VIRGINIA BAZ BAROIU: „Perspective"

---

* Carmen Vlad, **Semiotica criticii literare,** Editura științifică și enciclopedică. 1982.

Virginia Baz Baroiu — o poetă a culorii

(Urmare din pag. 1)

ruri aprinse, ori în spațiile nopții, ori în grădinile din tăcerile adînci ale mărilor; puteți să vă smulgeți din sol, o dată cu florile și cu păsările, și să visați, plutind, fără să vă despărțiți de cele dragi, ce s-au zidit în ele; puteți vedea păsări galbene la marginea visului, puteți visa un oraș părăsit, în care mai doarme numai luna și gîndul nostru de taină, puteți vedea cum apele au culoarea ochilor de femeie tînără, puteți să vă convingeți că zborul poate avea o mie de culori — după cum ne bucurăm, sau sperăm, sau suferim, sau iubim. Puteți merge cu Virginia Baz Baroiu pînă acolo unde n-a călcat picior de om, pe un țărm al singurătății, unde se adună păsările nopții să se joace cu luna, puteți atinge infinitul cu privirea, iar, dacă aveți timp, puteți vedea copacii în clipa în care nu știu că sînt observați. Dar poate că nici nu sînt copaci adevărați, ci formele viitoare ale trecerii și-ntoarcerii noastre prin teritoriile de lumină și teamă în care încă nu am ajuns. Apoi visul culorilor ce zboară. Apoi pasărea de foc, sau pasărea închisă într-o lacrimă. Ce poate fi un tablou, în care culorile cîntă, decît o bucurie inegalabilă?

Marc Chagall avertiza că „arta nu poate fi reală fără un dram de real". Este ceea ce Virginia Baz Baroiu ne spune într-un limbaj plastic contemporan, original, investit cu atributele durabilității. Ce propune nou, ne vom întreba, această expoziție, dacă o raportăm la expozițiile anterioare? O întrebare legitimă, dacă ne amintim că artistul autentic nu este și nu poate fi niciodată mulțumit de ceea ce împlinește, rămînînd întotdeauna un căutător de noi izvoare și de expresii noi pentru gîndul și dragostea lui, niciodată stinse, închinate frumuseții omului și aspirațiilor sale.

După opinia noastră, Virginia Baz Baroiu știe un adevăr, ce nu poate fi tăgăduit: oricît s-ar schimba, oricît s-ar înnoi, artistul rămîne pururi același. Doar spiritele versatile sînt lipsite de coordonate fundamentale. După cum natura, cultura și civilizația se schimbă, în evoluția lor, păstrîndu-și fondul de aur regenerator, artistul rămîne el însuși, în ciuda sau tocmai datorită forței sale de a se înnoi necontenit.

Astfel, vom observa cu ochiul liber cum ,în timpul ce s-a scurs de la anterioara ei expoziție, Virginia Baz Baroiu a parcurs etapa de la erupția unui lirism debordant la momentul unei reconsiderări a mijloacelor de expresie, evoluînd către o simplificare a modalităților ce-i poartă sigiliul, modalități necesare unei mai grave meditații, unui lirism de pronunțată și profundă reflexivitate. Este o deplasare firească și pe deplin sesizabilă a unei arte care se caută în registrele mari ale sensibilității și ale gîndirii.

Astfel cred că putem vorbi despre o nouă sublimare a mijloacelor de artă ale Virginiei Baz Baroiu.

Dacă încercăm să deslușim poetica pe care ne-o propune acuarelista, va trebui să ne amintim de ceea ce spunea Novalis despre povestirile romantice: „realitatea se preface acolo în vis, iar visul în realitate".

Arta ce ni se propune aici este una **edenică,** însă nu în sensul unor proiecții idilizante, de un nivel decorativist, pentru că această artă este străbătută de curenții puternici ai unei tensiuni interioare ce ne captează și ne subjugă esențial. Nimic nu e static în ceea ce ne propune Virginia Baz Baroiu. Avem de cucerit, dimpotrivă, un conținut ideatic superior, adînc în semnificațiile sale, ce se cere deslușit în întreaga gamă a revelațiilor sugerate cu subtilitate și rafinament. Aceste lucrări, de o afectivitate reținută și de un lirism consubstanțial, creează o lume de mister în care ne regăsim în perspectivele unei visătorii romantice de cea mai bună calitate. Artista are o inepuizabilă disponibilitate pentru fantastic. Ea știe visa lumi miraculoase, potențînd în noi un epuizant dor de frumos. Secretul rar al acestor aventuri ale fanteziei este știința de a visa într-un fel de pledoarie pentru noblețea vieții. Timbrul himeric ori halucinatoriu trece printr-un filtru de sensibilitate tonică. Virginia Baz Baroiu pare a redimensiona spațiul și timpul. Regnurile se întrepătrund în metafore surprinzătoare, încărcate de atributele unui umanism niciodată golit de-un adevăr reconfortant. Lumile de himerică tăcere subacvatică, hiperboreeană ori cosmică, sînt invitații la o meditație profundă asupra condiției omului și-a lumii în care trăim, astfel încît întoarcerile noastre din gîndul și visul propus reprezintă bucuriile unei reveniri mai bogate în sensuri umane înalte.

Registrul tonalităților cromatice în care se exprimă Virginia Baz Baroiu este de o abundență ce ne uimește. Acordurile ce ies dintr-un fel de mîngîieri ale pensulei deșteaptă în noi o gamă de sentimente de o generozitate cu adevărat surprinzătoare.

Dacă Ingres obișnuia să spună că un tablou este destul de bine pictat dacă este bine desenat, dacă în acuarelistica multor înaintași care au încercat această tehnică se observă adesea desenul ca o prefigurare a culorii trecute prin apă, la Virginia Baz Baroiu avem revelația unei măiestrii depline, a unei forțe de a visa nestînjenit și liber într-o modalitate extrem de dificilă. Ea se află în posesia unui stil „în care totul este sugerat, fără acele insistențe de culoare, care fac penibile uneori cel mai frumos colorate acuarele ale unora...", cum observa, cîndva, distinsul om de artă care a fost George Oprescu. Virginia Baz Baroiu știe să izvodească, în irizări și transparențe uimitoare, sugestii care copleșesc printr-o fantezie prodigioasă, de încîntătoare și uneltitoare, în farmecul lor indicibil, armonii. Căci acuarelistica Virginiei Baz Baroiu este o sinteză de muzică, poezie și culoare, o întrepătrundere iluminată, de vis și cuget, o artă ce-și depășește condiția, situîndu-se în zona de frontieră a artelor, într-o contaminare seducătoare.

Trecînd prin fața acestor ferestre, ce par deschise către o altă lume, mirifică, înțelegem că ne aflăm în lumea de gînduri și de vise a unei mari poete a culorii și a unei artiste înzestrate cu posibilitatea de a ne descînta și de a ne duce în tărîmuri imaginare, pentru a participa la înțelesurile unei pledoarii de puternică originalitate și profunde sensuri umane.

- **Note pe marginea**
  expoziției
  VIRGINIEI
  BAZ
  BAROIU,
  (galeria Helios).

ancheta „ORIZONT"

1. Există o recrudenscență de fenomene de redundanță în poezia românească de azi? Dați exemple de poezie redundantă.
2. Care sînt numele de poeți pe care mizați?

Al. Cistelecan

1. Firește că, fiind un rău necesar, cu atît mai necesar cu cît veacul înaintează mai repede și poezia se maturizează cu frenezie, redundanța nu ocolește nici momentul poetic actual. Ba, din contră, putem pentru ca să zicem că ea se străduiește din răsputeri să-l privilegieze și, privită diacronic, pare a-și trăi tocmai acum fericitele clipe ale apoteozei. Registrul mediu al valorii poetice – taman cel care constituie spațiul ei vital – este, astăzi, cel dominant și această supremație e asigurată de o subtilă știință a mînuirii clișeelor – expresive, simbolice, ideatice, tehnice și de altă natură. Redundanța e, însă, un monstru benign și funcțiile ei, într-un sistem poetic, mai virtos într-un sistem tînăr ca al nostru, nu sînt chiar de lepădat, cîteva din ele constituindu-se, de fapt, în premise ale progresului.

În primul rînd, starea de inflație – fie pur tematică, metaforică sau mai general poetică – determină în cele din urmă o schimbare de monedă lirică și o reconvertire a creditelor și investițiilor de imaginație, motive și tehnici. Eroziunea la care e supus fiecare „eveniment" poetic nu face, în fond, decît să-l întărească, prin purificare, în ceea ce are esențial și inalienabil. Moda poetică a fiecărui moment va devaloriza doar ceea ce de la bun început n-are acoperire în valută și ea contribuie, după puterile ei și pe calea persuasiunii, la o reciclare a publicului. În fond, roiurilor de poetaștri care năvălesc de fiecare dată, cînd apare o nouă matcă, trebuie să li se recunoască și o umilă muncă de popularizare – în limitele ei, constructivă. Poeții minori sînt necesari într-o cultură poetică și, oricum, ei nu pot fi supliniți de „genii". Invazia de stănescianisme de acum cîțiva ani nu l-a copleșit și nici nu l-a ruinat pe Nichita Stănescu însuși. Nici sorescianismul nu și-a încheiat cariera sub presiunea sorescienilor – la un moment dat cea mai proliferantă sectă din poezia noastră: inteligența introdusă de el în poezie a fost asimilată pur și simplu și apoi folosită în alte combinații. Din fericire, poeții totuși rămîn și redundanța, pe care o formulă nouă o produce aproape instantaneu, sub forma modei, nu este, în fond, nimic altceva decît o parte din aura cu care intră Poetul în literatură. E o confuzie de moment care rămîne, după limpezirea apelor, o simplă amintire de istorie literară. În afara acestor febre contagioase și trecătoare, redundanța se mai înfățișează sub încă cel puțin două aspecte ce tind să se eternizeze: există, oricînd, oriunde și adesea oricum, o gimnastică tematică în cadrul căreia starea patriotică a poeziei e coborîtă în sațietate de toți viersuitorii care, sub acoperămîntul bunelor intenții, uită că întotdeauna confruntarea cu patria e cea supremă, nu numai moral, politic și cetățenesc, ci și estetic; există, apoi, inevitabil, o trenă a tradiției, purtată fără alt efort decît acela al subsumării și al caligrafierii corecte în marginea ei. Viabilitatea tradiției nu se verifică, firește, într-o astfel de prelungire amorfă și starea ei de fertilitate e mai degrabă o incitație decît o pioșenie plată. Învățate din clasele primare, cu cît mai multă sîrguință, cu atît mai mare folos, tehnicile scrisului au înlesnit acestor fenomene – în fond, precare – accesul la o indubitabilă onorabilitate. Gradul de corectitudine al poeziei de azi a ajuns de-a dreptul la virtuozitate. Oricum, aceste redundanțe sînt firești și n-au în ele nimic îngrijorător. Ele alcătuiesc lumea a treia a poeziei și critica ar trebui să le acorde, din tabelul lui Vladimir Streinu („Scurtă profesiune de credință"), doar o atenție „tehnică". Luptînd, însă, de la patrușopt în cameră, redundanța și-a cîștigat azi trese noi, mult mai glorios poleite. Ea urcă amenințător pe scara stimei și promite să se cuibărească confortabil în primele linii. Dincolo de o redundanță care plutește în atmosferă și care amăgește multe condeie cu pretenții de originalitate, sînt de consemnat, ca fiind mai simptomatice pentru poetul de azi și mai dramatice pentru starea poeziei, o sumă de redundanțe individuale. Nu există, din păcate, aproape nici un poet dintre cei instalați în loja clasicilor în viață care să nu fie, într-o măsură mai mare, dacă nu de-a dreptul copleșitoare, redundant. Simptome mai grave de plutire în vid par să prezinte imnologia lui Ioan Alexandru, vizionarismul stihinic al lui Ion Gheorghe, angajamentul declamatoriu al lui Adrian Păunescu, ironia de oraș și de țară a lui Marin Sorescu și chiar Nichita Stănescu însuși. Toți aceștia, pe cît sînt de mari, pe atît sînt de necruțători și par hotărîți să nu lase nimic neconsumat din ceea ce-au adus cu ei de-acasă. Ei își extind formulele atît vertical, cît și orizontal și cu greu s-ar putea cita cîteva biete nume care, în afara lor înșile, să nu cază sub incidența fascinației lor. Misiunea lor fertilizatoare, în afara unor vagi radiații, e substanțial redusă de propria-le alternanță între creație și epigonism. Dacă e ceva alarmant în polimorfismul redundanței de azi – atunci e tocmai accesul ei de la galerie spre fotoliile de orchestră. Restul e o problemă remediabilă și de simplă salubrizare. Drama se joacă, însă, aici, în avanscenă.

2. O sinteză între joc și responsabilitate, cu o mai mare priză la dramatic și la tragic și cu o întoarcere a realului spre reflectare. Nu-i exclusă, dacă generația ultimă își va duce misia pînă la capăt, o invazie compensatorie de sentimentalism și grație, după atîta inteligență, cinism, ironie și gratuitate. În afara locurilor de onoare, cu tichete rezervate dinainte, cred că va trebui ținut seamă de viitorul poetic al lui Mircea Ivănescu (prezentul fiind, pentru el, o pură discreție), al lui Mircea Dinescu și de decizia tragică a Angelei Marinescu. Dintre ultimii veniți, Ion Mureșan, Mircea Cărtărescu și Ioan Moldovan îmi par a avea motoarele ambalate la turația maximă și în stare să urmărească pînă la capăt himera.

Radu Călin Cristea

1. Aproape toți cei care au răspuns anchetei dumneavoastră au simțit nevoia unei delimitări semantice a cuvîntului **redundanță**. Pentru a cîștiga timp (dar mai ales spațiu!) nu voi mai reveni asupra unor precizări făcute deja, acceptînd formal definiția propusă de Marcu și Maneca în dicționarul lor de neologisme (îmi permit totuși să notez că, așa cum văd eu lucrurile, a vorbi despre o recrudescență a redundanței sună cumva... redundant; mi se pare că redundanța cere un tabiet al instalării lente a dogmatismului ce elimină ideea unei recrudenscențe, deci a unei agresivități de moment; între „otrăvurile" unei literaturi, redundanța acționează cu încetineala rece a microbului îmbătrînit de vicii, care nu lovește niciodată frontal armele acestea îi lipsesc, ci după lungi tatonări și numai acolo unde „țesutul" cultural dă semne de slăbiciune; redundanța apare pe fondul unei slăbiri a vigilenței critice și, în general, al unui declin de conștiință; în sfîrșit, redundanța este fixată între fenomenele profund periferice, aproape metaliterare, acoperind zone imaginare dintre cele mai fanteziste, de la parvenitism la recurența impasibilă a unor obsesii a căror natură mai bine să nu o căutăm. Închid această paranteză observînd că dacă, pe alocuri, conștiința literară a momentului mai păstrează din fericire ceva din gustul atît de rarului șvaițer, în schimb, pe ici pe colo, adică prin punctele esențiale, alimentul cu pricina dă din nefericire și măsura exactă a forței și combativității noastre; întinsă leneșă pe canapeaua principiilor literare, redundanța doarme deocamdată un somn dintre cele mai line, visîndu-ne probabil morali și generoși). În ordinea... iritării mele, iată cîteva tipuri de redundanță: a) invazia, mai veche, a unor pseudo-creații poetice, a unor versuri „despre țară" lipite harnic pe primele pagini ale revistelor; nu se poate rima, cum se spunea într-o discuție, „România" cu „pălăria" și nu vreau să înțeleg pentru ce acceptăm ca temele noastre mari să fie atinse de tentaculele imposturii; b) autopastișarea, adică marșul impetuos spre propria fundătură al unor poeți în care ne puneam mari speranțe și care trăiesc astăzi, cu o stranie exultanță, experiența defrișării unor inatacabile hățișuri dogmatice; c) repetarea unor modele literare epuizate – cazul tipic este, se pare, epigonatul blagian care numără probabil cîteva sute de suflete, reverberînd tenace aceleași teme, imagini și simboluri, dar uitînd că majoritatea lor, prin abuz, și-au pierdut deja uzul; d) totemizarea tematică, împărțirea, mai mult sau mai puțin voluntară a literaturii naționale în provincii; nu-mi place cînd recunosc, de la primele două-trei versuri, că poetul e moldovean, bănățean ori maramureșean; să ne gîndim doar cît de ternă poate fi cîmpia eternă a poeților hrăniți de cîmpia bărăgană obstinîndu-se în a interpreta același unic repertoriu în fața aceleiași unice asistențe din ce în ce mai rărite; e) poezia „protocronică" scrisă astăzi, în anul de grație 1982, ca și cum ai trăi pe vremea lui Vasile Fabian Bob și nu a lui Bob Dylan; există o integrare obligatorie în universul timpului tău, o nutriție elementară prin cultura epocii tale fără de care fie mori rapid de inaniție, fie, dacă „opera" e mai bogată, vei fi clasat într-o suburbie a condescendenței critice avînd chiar șansa introducerii sale într-o istorie sentimentală a poeziei române (cap. **Au fost și ei oameni**).

2. Întrebare dificilă pentru un critic de 27 de ani, inclus cel puțin biologic într-o generație încă de pe acum foarte interesantă. Aș fi ipocrit să spun că nu am unele rețineri în privința literaturii unora din colegii mei, că ader fără replică la tot ceea ce propun ei etc. Cred însă că intrarea în literatură a unui debutant obligă la o minimă solidaritate din partea criticii (hai să ne întrebăm totuși de ce, prin varii locuri, s-a întîmplat taman pe dos!) și, cum ultimele debuturi în poezie la noi au fost aproape fără excepție peste nota celor precedente, nu văd de ce nu am miza pe acești tineri talentați. Să ne bucurăm că avem o cultură tînără care își permite să arunce pe piață, dintr-un foc, 30–40 de poeți necunoscuți sau să ne întristăm că sînt prea teribiliști, că prea vin cu o realitate șocantă etc.? Dacă vom avea mai multă înțelegere și umor decît acum ne vom putea distra peste cîteva decenii, mirîndu-ne și întrebîndu-ne cum de a fost posibilă o atare oscilație. Camil Petrescu spunea că inteligența nu greșește niciodată: mizez pe generația '80 pentru că mizez pe inteligența ei, pe seriozitate și cultură, pe frumusețea sa spirituală; cred, și nu numai eu, că apariția acestei generații înseamnă o șansă așteptată a literaturii noastre.

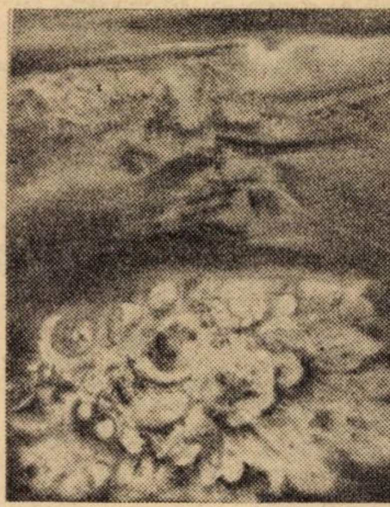

VIRGINIA BAZ BAROIU: „Floarea apelor"

aniversări

Mihai Beniuc: O RETROSPECTIVĂ

Mihai Beniuc, pe care-l sărbătorim cu căldură la împlinirea a 75 de ani, este cunoscut ca unul dintre cei mai însemnați poeți ai literaturii române contemporane. Cele peste 50 de volume de poezii ce alcătuiesc partea predominantă a creației sale oferă un monument artistic impunător, vorbind despre angajarea consecventă a poetului în evenimentele majore prin care a trecut societatea noastră în ultimele patru decenii. Mihai Beniuc este însă și un important cărturar, **Poeta doctus,** al cărui statut nu numai îl teoretizează adesea, ci îl și realizează în fapt.

Dacă aspectele literar-estetice ale creației lui Mihai Beniuc au fost competent și multilateral cercetate, au rămas mai puțin relevate numeroase alte probleme, care, deși în creația poetului nu ocupă un loc central, prezintă o mare importanță pentru cultura noastră. În acest sens, poetul revine de mai multe ori asupra necesității învățării limbilor străine. S-ar părea că e vorba de o chestiune pur didactică și cotidiană. Se știe însă astăzi că așa-zisele probleme cotidiene trebuie înțelese în cadrul întregii ierarhii de sisteme a lumii contemporane. Pentru Mihai Beniuc problemele comunicării lingvistice, ca și numeroase alte aspecte ce țin de literatură, de istoria socială, de învățămînt, fac parte din idealul raționalității lumii noastre și sînt raportate la necesitatea istorică. Nicăieri în reflecțiile poetului, studiul limbilor și stăpînirea lor nu devine scop în sine sau obiect de paradă personalistă, ci sînt o cale firească pentru stabilirea relațiilor cu alte culturi, cu capodoperele create pe diferite meridiane, ținta finală a acestor contacte fiind cunoașterea reciprocă și înfrățirea popoarelor.

Un aspect nerelevat încă, după cunoștința noastră, de cercetătorii creației lui Mihai Beniuc, este acela al spiritului de echitate ce trebuie instaurat și în relațiile culturale între popoare, ideea ce își primește întreaga semnificație astăzi, în contextul tezei privitoare la o nouă ordine economică și politică pe glob. Pentru politologi și culturologi devine tot mai evident faptul că discrepanțele economice dintre state au generat grave inechități de ordin cultural și informațional, fapt peste care unii cercetători trec cu o condamnabilă ușurință, ignorînd factorii ce acționează împotriva intereselor culturale ale popoarelor mici și mijlocii, ale statelor subdezvoltate și în curs de dezvoltare. Mihai Beniuc se alătură acelor mari spirite clarvăzătoare care, de la Xenopol și Iorga pînă în momentul de față au sesizat „asimetriile" culturale și informaționale pe glob. Unele momente ale intervențiilor lui Mihai Beniuc în problemele literaturii, ale culturii în general (cf. **Scrieri,** vol. 1, vol 7: **Retrospective și perspective** etc.) lasă să se vadă că trebuie făcută o distincție între necesitatea cunoașterii valorilor, a ineditului cultural al popoarelor, pe de o parte, și imperativul reciprocității schimburilor culturale în lumea contemporană, pe de altă parte, pentru ca și acele valori autentice ale omenirii care s-au născut în sînul popoarelor dezavantajate istoric și economic să pătrundă, după merit, în circuitul informațional universal. Absolut edificatoare în acest sens este atitudinea pe care o comunică poetul în cadrul unei anchete internaționale, ale cărei materiale au fost publicate în Almanahul „Luceafărul" 1982 (p. 210–220) sub titlul **Țări mici – literaturi mari?** În intervenția lui Mihai Beniuc se stabilește o relație clară între limbile de mare circulație și tendințele hegemoniste de pe glob: „Noi, care nu aparținem nici social, nici cultural, nici economic limbilor universale dominante, putem fi sufocați de aceste culturi care și-au instaurat o hegemonie mondială". Totodată, poetul subliniază că, dincolo de funcția în cadrul concurenței pentru hegemonie, circulația informației are aproape în exclusivitate o direcție unică, în cadrul fenomenului cultural din zilele noastre, dinspre culturile și limblie privilegiate spre cele dezavantajate; limbile universale dominante „nu țin cont de noi ca entități aparte, în timp ce noi le cunoaștem în general".

Cînd culturologia va reuși să conștientizeze asemenea idei și să le transforme într-un program politic concret – evoluție ce nouă ni se pare inevitabilă – poetul Mihai Beniuc va figura printre personalitățile care au crezut în necesitatea și posibilitatea unor relații interculturale, bazate pe egalitate în drepturi a popoarelor, pe un real respect reciproc al acestora, și care au contribuit la realizarea unui atare deziderat.

Mioara Lacrima DOBRE

frontispicii

Despre tragic şi eroic în creaţie (I)

> **„...de fiecare dată cînd un istoric deplasează cunoaşterea istorică, în sensul cel mai larg al termenului, oricare ar fi obiectul, noi găsim în el, pur şi simplu: scriitura".**
>
> **Roland Barthes**

„Retragerea" cu un pas în faţa operei, pentru a avea perspectivă, aşa cum face „săpătorul în piatră", Alegènor, s-ar putea constitui într-o cerinţă de lectură a textului **Memorialelor** lui Vasile Pârvan, în general, şi a lui **Laus Daedali**, în special, în vederea surprinderii unor crezuri estetice şi a sentimentului tragic al autorului în faţa vieţii. Opera statuară (sau textul) te solicită prin vizualitatea lor în primul rînd, dincolo de care eşti invitat să desluşeşti deschiderile semnificative. Metaforismul din discursul liricizat al lui Vasile Pârvan funcţionează deci ca o trecere spre **altceva** – o răspîntie ce se adînceşte interior spre „multul înţeles... spre taina din sufletul nostru".* În volutele frazelor admirabil „cioplite" de savantul şi scriitorul român, această cerinţă se reliefează trinitar: „Pe linia nevăzută a depărtării s-ar fi putut întinde firul, de care, trăgînd cu degetul şi braţul, tînărul (statuia lui, n. n.) aducea la el pe cel chemat. Capul lui ajuta la chemare, atrăgînd spre dînsul, cu faţa înălţată, cu ochii aţintiţi, cu încordarea tuturor liniilor, ţelul acela îndepărtat. Iar întregul trup, aplecat în arc pe spate, **părea a atrage la el, pe linia ochilor şi a degetului arătător, necunoscuta povară"** (s. n.).

Laus Daedali se refuză unei interpretări liniare, fiind un „index" de lectură complexă, cu intuiţii ce permit asocierea cu modalităţi contemporane de descifrare a semnificaţiilor. De la considerarea „semnelor" şi gesturilor artei ca „instinct, însoţit de agitaţie violentă" şi pînă la omologarea aceluiaşi „gest cu multe înţelesuri al tainei care se zbate în fiinţa noastră muritoare", se proiectează un amplu arc dihotomic de sugestii şi formulări, cu motivaţia şi coerenţa lor specifică, pe care ne vom strădui să le subliniem în rîndurile ce urmează.

Din viziunea dihotomică fundamentală a autorului **Memorialelor** se iscă tragicul sentiment al limitelor, cu cercul lor inerent de semnificaţii, de la planul cel mai adînc al naturii, la cel al onticului şi pînă la orizonturile vieţii conştiente şi ale artei. Între spirit şi materie, între natură şi cultură punţile sînt extrem de greu de desluşit; eforturile cognitive şi elanurile artei nu pot suprima „distanţele" dintre ele. În străfundul cel mai adînc al incongruenţelor, „multul înţeles... taina din sufletul nostru", „visurile fantastice" – emanaţii, după Pârvan, ale „geniului nostru antimaterial", nu pot fi nici pe departe transgresate total, transfigurate esenţial în „forme", în „materia" limbajelor artistice, în blocul de marmoră dăltuit de Alegènor.

Filosof tragic, ca şi Miguel de Unamuno, Vasile Pârvan consideră trupul nostru, manifestare a finitudinii, al doilea obstacol în tentaţia cuprinderii integrale a exteriorului şi interiorului infinit. Omul nu poate depăşi, nici în creaţie, limitele ce separă „singurul model după care putem turna ori ciopli materia... Omul nu poate spune decît lucruri potolite, împuţinate, făcute trup, ale vieţii lăuntrice". Adiacent celui de-al doilea plan de obstacole, ni se pare a fi şi mutarea efortului de suprimare a limitelor în ceea ce meditează Alegènor **despre limbaje**. Limbajele (şi cele artistice) sînt fenomene de istorie şi cultură care nu pot epuiza, în efortul cel mai susţinut al creaţiei, „natura" eternă. Însetat de absolut, eludînd o parte din specificităţile şi diferenţele dintre „real" şi artă, nostalgia creatoare a lui Vasile Pârvan se menţine în sfera unui mimesis fundamental. Artistul simte interior imboldul de a crea, de a „reface" natura prin actul său spiritual, sub imperiul unei pasi ni – un libido dominandi. Dar **multul înţeles** şi **taina** nu pot fi cuprinse integral în „cuvîntul spus ori cîntat, ori scris, şi gestul, săpat ori zugrăvit, ori pus viu în mişcare prin jocuri de teatru".

Dăltuind cu patimă marmora, Alegènor o „mîngăie ca pe o femeie", în elanul de a-şi vedea întrupat visul geniului său lăuntric. Actul creator e jubilator în desfăşurarea lui, dar tragic în esenţa şi finalitatea sa. Din blocul de piatră îl pîndeşte, cu duşmănie, „sfinxul cu chip de femeie", „care ne atrage cu trupul ei plecat înainte, ispititor în oferirea lui întreagă". E doar o ispită a întregii dăruiri. Arta rămîne o dublă iluzie: a eliberării totale a spiritului în „formele" materiei şi a depăşirii naturii primare din omul-artist. Post creationem, omul redevine o parte a naturii: „şi cum, o dată spusă vorba care e o liberare, ca a vulcanului revărsat, omul naturei se închide în el, ca templul după sfîrşitul liturghiei".

În sfîrşit, a treia limită, referitoare doar la artă, vizează incongruenţa dintre structurile moştenite, inerente oricărui limbaj artistic, în mare măsură transsubiectiv şi nostalgia (sau iluzia) interioară a expresiei strict individuale. Sîntem siliţi să ne manifestăm, meditează Alegènor, în „străvechi canoane moarte şi gîndul nou e strivit în tipare vechi, pe care doar rar de le poate el îndoi ori frînge după chipul lui dintru început". Cuvîntul, linia, gestul statuar – „formele" – sînt, după savantul-rêveur, de altă „natură" de cît adîncimea dureroasă a fiecărui eu. Ceea ce e **comunicabil** în artă „e prin esenţa lui comun, obicinuit". E „domolirea", „împuţinarea" sesizată mai sus. „Marea iluminare interioară e necomunicabilă", scrie apoftegmatic Pârvan; dar despre acest aspect, puţin mai tîrziu.

Dihotomia ireconciliabilă a viziunii lui Vasile Pârvan vede, profund separate, de o parte: „străvechi canoane moarte", de alta: „gîndul nou". În realitatea artei însă, „gîndul nou" are şi el, ab initio, forma inerentă lui, cu o alchimie specifică a înjghebării sale. „Chipul dintru început" este deja **expresie**. În orice estetică sagace nu se poate admite „ieşirea din goluri", „nuditatea" absolută a intenţiei artistice.

Meditaţia „estetică" referitoare la sculptură a lui Alegènor, în efortul ei de clarificare şi precizare, nu ocoleşte comparaţia cu alte poetici, aceea a limbajului poeziei, de pildă. Într-o schiţare de gînd fulgurant, i se acordă limbajului poetic mai multe posibilităţi de comunicare a sensibilităţii artistice decît limbajelor plastice. Dar Alegènor „îşi aduse îndată aminte de vorba tristă, pe care i-o spusese un prieten în teatru: în clipa cînd cuvîntul a zburat de pe buzele noastre, sufletul nostru se stinge amărît ca de o înşelare". E formulată aici o situaţie dramatică şi eternă a oricărei forme de artă în raporturile ei cu „realul". Acesta poate fi doar **demonstrabil,** nu însă **reprezentabil,** zice Roland Barthes, pentru a nu-l cita aci decît pe el, într-o problemă complexă şi insolubilă. Artistul din Alegènor simte acut dezacordul dintre ceea ce s-ar putea numi **pluridimensualitatea realului** şi **unidimensualitatea limbajelor artistice.**

Condiţia tragică a atîtor limite nu anulează totuşi elanul creator al artistului din Alegènor. Nostalgia depăşirii finitudinii ontologice, a structurilor fatale ale existenţei arde mereu. Apetitul înfăptuitor al cioplitorului constă în a inculca „semnelor" artistice posibile deschideri spre infrastructuri: „Şi atunci în biata sărăcie a cîtorva gesturi, a cîtorva flexiuni verbale, a cîtorva atitudini fizice ale pastei netrebnice din care sîntem alcătuiţi, **trebuie să găsim semne de arătare şi altora a tainei din noi..."** (s. n.). Ba mai mult: artistul poate înmulţi „semnele" din codul specific artei sale cu aluviuni din alte coduri, solicitînd şi contribuţia imaginarului receptorului: **„semnele** pe care le dă trupul omenesc nu mi-au fost de ajuns: **le-am înmulţit cu mişcările** pe care le adaugă chemarea unui ascultător îndepărtat" (s. n.).

În dorul de absolut, Alegènor vede nu numai în artă o împuţinare, ci şi în viaţă. Există o permanentă **ascundere sub mască** a adevăratelor şi dramaticelor mişcări şi lupte interioare. Dar omul nu are altă cale de acces la zona adîncimilor decît **interpretarea măştii;** de aci decurge polisemia atît a creaţiei cît şi a lecturilor. Legile artei sînt altele decît cele ale vitalului: ele „simplifică" şi sintetizează. Arta foloseşte simbolul pentru infinita paletă de posibilităţi ce rămîn în umbră. „Simplificarea" şi simbolizarea adusă de artă nu înseamnă numai o reducţie, ci şi o adîncire a înţelegerii realului, o completare a **„liniilor reprezentative** ale furtunilor interioare din sufletul omenesc perpetuu agitat" (s. n.). Creatorul pârvanian admite **o retorică** a artei (el preferînd o expresivitate monumentală şi solemnă). Respectînd legile artei, retorica ei, creaţia, în cazul nostru „vedenia de piatră", poate închide în ea „întreaga bogăţie a vieţii lor agitate (a oamenilor, n. n.), **creîndu-le gesturile simbolice perpetuu expresive"** (s. n.) Subtilitatea şi adîncimea unor asemenea formulări ale savantului-poet vorbesc de la sine, făcînd superflue explicaţiile şi comentariile.

Ce vrea să surprindă Alegènor în statuile sale? „Lumina lăuntrică a sufletelor". Aspiraţia nu poate fi potolită însă niciodată total, ea adîncindu-se la infinit, cu cît creatorul trăieşte mai grav în orizontul artei sale. Există în acest „memorial" al lui Pârvan două „trepte", două stadii ale acestui ideal, ce pot fi completate, coparticipativ, de imaginaţia cititorului. În faţa statuilor lui Alegènor, un copil care simte în el imboldul creaţiei fuge, „cu ochii înrouraţi şi obrajii aprinşi... fiindcă nicodată n-o să pot săpa aşa de frumos ca tine", suspină el către maestru. Alegènor, la rîndul său, crede (sub impulsul unor orgolii benefice în artă) că între nostalgiile şi proiecţiile imaginarului şi ceea ce a realizat „prăpastia" rămîne mereu deschisă: „Şi aşa eu nu pot acum pune în marmură faţa visată de mine şi stau înaintea **duioasei minuni a gîndului meu** tot aşa de doritor şi neputincios cum stătea copilul" **(s. n.).**

Lumina adîncitoare spre lăuntrul tăcut al lumii şi omului se prefigurează şi din dialogul dintre săpătorul în piatră şi iubita sa, Mynnò. Frumoasa fecioară prefera polisemia surîsului tăcut, de giocondе, ale unor femei: „Mie mi-s dragi femeile care tac, căci poţi citi în surîsul lor tot ce-ţi cere inima: ele sînt ca fecioarele prea tinere care n-au învăţat încă limba iubirii: iubire li-i toată fiinţa dar ele nu ştiu limpede ce-i în sufletul lor". Alegènor îi spusese atunci, ludic, ca s-o contrazică (presimţind, poate, şi dispariţia ei în moarte) că nu-i plac femeile tăcute. Acum, după stingerea iubitei, preferă obsedant lumina şi tăcerea din ochii ei: „Nici una din vorbele lor nu fusese aşa de bogată în mîngăiere ca privirile lor mute cînd se întîlneau". Această lumină plină de sensuri vrea s-o imortalizeze în piatră făcătorul de statui. Efort neostoit, reluat, dar fără potolirea setei, căci sculptorul ştie că „marea iluminare interioară e necomunicabilă". Pactul autobiografic, prezenţă discretă în acest „memorial" şi care explică lirismul discursului, e mai evident în acest moment, în nostalgia lui Alegènor după Mynnò (savantul-filozof, se ştie, şi-a pierdut soţia). Cînd „slabe reflexe" din „marea iluminare interioară" sînt surprinse în artă, aceasta devine, crede Vasile Pârvan, oraculară, simbolic-ezoterică, iniţiatică, fiind necesare afinităţi elective supraestetice pentru a o recepta.

Gîndurile referitoare la artă şi frumos precum şi implicaţiile ontologice din prima parte a lui **Laus Daedali** se prelungesc în partea mediană, într-o cosmologie poetică a tăcerii, omoloagă în cîteva puncte cu aceea de mai tîrziu a poetului şi filosofului Lucian Blaga. Intonînd oda tăcerii, Vasile Pârvan îşi contaminează viziunea helenică de tonalităţi şi figuraţie biblică, vorbind de „suflete chinuite ale oamenilor", de „nevoia de tălmăcire caldă, entuziastă a aproapelui", psalmodiind: „Tăcerea e moartea vieţii şi viaţa morţii".

Tăcerea este esenţa şi „centrul" cosmologiei liricizate a savantului-filosof, cu întreită rădăcină: 1 „Viaţa cea adevărată e tăcere, iar nu exprimare", 2 „Tăcerea e centrul lumii" şi 3 „Tăcerea e Zeul Necunoscut". Viziunea aceasta are adînci izvoare mitice şi filosofice, alambicate pe căi anonime de tradiţii milenare şi prin acumulările erudiţiei savanţilor Dacă la Lucian Blaga, omul e plasat ca om în orizontul misterelor a căror revelare o încearcă neîncetat, fără izbînzi niciodată depline, în concepţia lui Vasile Pârvan, omul se poate apropia şi împărtăşi parţial, după o prealabilă „iniţiere", din substanţa „centrului". „Cel atins de Zeul Necunoscut" îşi umple sufletul tăcut „de puterea gîndului nelegat de carne şi somn". Procesul de creştere a forţelor spirituale ale omului eroic înseamnă în fond o regăsire de sine în ordinea firească a cosmosului, o intuire a legilor universului; vom cita fragmentul, remarcabil şi ca valoare artistică: „Şi tăcerea creşte în el ca natură stăpînită, umplută de suflet, adusă din nou la ritmul Lumilor: cum arborii nu înfloresc decît o dată, ori de două ori pe an, pregătind atîta vreme în ascuns acest cîntec, acest zîmbet, acest imn al vieţii de răsărire, aşa sufletul omului atins de Zeul Necunoscut pregăteşte îndelung Cuvîntul – ton logon". Finalizarea procesului transcris mai sus este de natură estetică: se ajunge la cuvîntul creator (ton logon) opus vorbelor uzuale ale comunicării. Cuvîntul demiurgic „e confesiune, e mîngăiere, e revelare, e strigăt tragic, e graţioasă alinare a copiilor-oameni", este, în ultimă instanţă, deschidere polisemică sau, după cum am văzut, „gest cu multe înţelesuri al tainei care se zbate în fiinţa noastră muritoare".

Plasat în ordinea universală, omul descoperă că substanţa intimităţii sale e sinonimă cu esenţa lumii: „Revelarea adîncimilor ascunse în noi" este identică cu „lupta pentru a cuceri tăcerea". Înfrîngînd „capul de Gorgo al fricei de libertate", omul atinge adevărata sa libertate, cu starea ei supremă – creaţia. Filosof tragic, Vasile Pârvan propune privirea făţişă, cu curaj a „Destinului orb", aflat în sinele nostru (metaforă pentru infraraţionalitatea elanului vital). Numai această semeţie eroică îi dă dreptul omului la genul artistic cel mai adecvat statutului său ontologic – tragedia. Metaforic spus, după Pârvan, la zborul de vultur al artei, în contrast cu zborul de liliac al vieţii comune.

Idealul estetic, şi nu numai estetic, al mărturisirilor din **Laus Daedali** este **o clasicizare eroică** a tot ce ne invadează fiinţa a tot ce exteriorizăm: „E pregătirea caldă a sufletului pentru trăirea concentrată a viziunii revelate de pasiune". Altfel, cădem, după Vasile Pârvan, în „dramă" şi mimesis fără orizont: „Poeţii de drame au luat, ca şi noi săpătorii în piatră, viaţa în formele ei văzute şi mai înainte cîntate, nu viaţa în cuprinsul ei nevăzut şi încă neturnat în forme".

Simion MIOC

---

* Toate citatele sînt din: **Memoriale** de Vasile Pârvan, Cultura Naţională, Bucureşti, 1923.

Brăţara

(Urmare din pag. 8–9)

— Nu-i ea, îi spun fetei revenind, cu privirea tulbure. Golesc paharul şi-i fac semn ospătarului. Vreau să plătesc. Brăţara şi fetiţa nu-mi mai spun nimic. Durerea e acum doar furie şi nu vreau să mă las tîrît de asemenea impuls.

— E ea, e ea, şopteşte Raluca.

— Termină, nu face confuzii....

În momentul respectiv privirea mea se întîneşte cu a ei. Se ridică şi trece pe lîngă noi o priveşte pe Raluca, fără o vorbă. Are privirea plină de ură.

— Ce-i cu brăţara aia?

— Mi-a cumpărat-o tăticul şi Raluca o acoperă cu palma.

— Risipiţi banii!

— Noi, banii, alţii, timpul, fiecare face ce poate.

— Ce-ţi imaginezi? E un vecin...

— Dacă toţi din acest oraş ne sînt vecini, înseamnă că ai dreptate.

Plătesc ospătarului şi ieşim. Ajuns aproape de casă, mă opresc, aprind o ţigară, cumpăr o sticlă cu coniac şi-i spun fetei.

— N-a fost mămică-ta.

— Nu, sigur că nu, spune şi Raluca, oftînd.

E cald şi eu arunc mortar cu mistria pe pereţi. Pereţi, apartamente, blocuri. Gînduri, tristeţi, întîmplări. Din lucru mă opreşte Fănică:

— Te caută o domnişoară, şi-mi face semn cu ochiul.

Raluca se apropie, cu ochii plini de lacrimi.

— Ce s-a întîmplat? strig aruncînd mistria pe duşumeaua camerei.

— Mi-a luat brăţara...

— Cine?

— Mămica.

— Îţi cumpăr alta!

— Nu mai vreau. Cînd termini lucrul, mergem la ştrand?

— Mergem.

Şi Raluca îşi ridică braţele şi mă sărută. Oftez adînc, şi-mi zic că, fără ea, m-aş simţi un om pierdut. Miros a var şi a nisip.

Vasile Goldiș și Banatul

De numele lui Vasile Goldiș, de la a cărui naștere se împlinesc anul acesta 120 de ani, se leagă cîteva memorabile fapte, de care e bine să ne aducem mereu aminte. S-a născut la 12 noiembrie 1862, în satul Mocirla (azi Lunca Teuzului) din județul Arad. A învățat carte la școala din satul natal și la liceul de stat din Arad, iar studiile universitare și le-a făcut la facultățile de litere și filozofie din Budapesta și Viena. În anul 1886 ocupă prin concurs postul de profesor la Preparandia din Caransebeș, pînă în 1889, cînd se mută la Brașov. În anul 1901 vine la Arad, cu scop nemărturisit, pentru a conduce mișcarea națională în vederea unirii Transilvaniei cu România. Gîndirea lui, exprimată în Cuvîntarea solemnă ținută la 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, se ridică la dimensiuni de importanță europeană.

Legăturile lui Vasile Goldiș cu Banatul datează din anul 1886, cînd își începe cariera didactică la Caransebeș, ca profesor la Preparandie. Tînărul profesor era conștient de faptul că anumite condiții vitrege l-au împiedicat să se instruiască în limba națională, să posede într-un mod totuși mai profund și sistematic cunoștințe asupra istoriei și culturii poporului căruia îi aparținea. Încă în notele zilnice, pe care le-a redactat în limba maghiară, ca student, el se angajează să își elimine această lacună .Ca atare, odată ajuns la Caransebeș, el s-a apucat să învețe temeinic gramatica românească, a studiat „cu o sîrguință de fier" – cum spune Silviu Dragomir – literatura și istoria națională și a început să urmărească dezvoltarea politică a statului român de peste Carpați. În același timp, Goldiș a căutat – și a reușit – să se încadreze cît mai mult în viața culturală și social-politică a Caransebeșului. Firește că, în primul rînd, el se consacră activității școlare, contribuind încă de pe acum la promovarea și la ocrotirea învățămîntului național al românilor bănățeni și transilvăneni, aflat într-o situație foarte critică, cînd tendințele de deznaționalizare promovate de oficialitățile maghiare erau proclamate fățiș.

Încă din al doilea an al șederii sale la Caransebeș, tînărul profesor, în vîrstă de numai 26 de ani, publică în Foaia Diecezană din localitate un ciclu de observații critice, de un remarcabil realism, pe marginea „Raportului făcut de ministrul cultelor și instrucțiunii din Budapesta, despre starea învățămîntului din Ungaria în 1885–1887". În această intervenție publicistică a sa, Goldiș scoate în evidență părțile lacunare, exagerările și latura abuzivă a stărilor de fapt din școală, din învățămînt în monarhie, dar în special în Transilvania și Banat.

În afară de munca la catedră, de activitatea strîns legată de aceasta și de intervențiile publicistice, Vasile Goldiș participă și la viața culturală a Caransebeșului. Astfel, în „coînțelegere" cu alți profesori localnici, el organizează un ciclu de serate literare și de baluri pentru „destragerea" spirituală a inteligenței române de aci, participînd direct și la programul acestora, cu nararea, de pildă, a unei istorioare umoristice despre „Cum am pățit eu în pețite", pe care o va citi la o șezătoare literară. Semnificativă ni se pare conferința lui Vasile Goldiș despre „Pesimismul în poeziile lui Mihai Eminescu", ținută în „Cazina română" din Caransebeș, la 30 septembrie 1889. Era prima conferință amplă și documentată despre Eminescu, în tot cuprinsul Banatului și al Transilvaniei. Cu acest prilej, Vasile Goldiș evoca pe Eminescu (tocmai în anul morții sale) dintr-o nevoie lăuntrică de certitudine," ca să ne primenim sufletește și să ne întărim conștiința specificității noastre".

Trebuie subliniat și faptul că tocmai în anii prezenței lui Goldiș la Caransebeș au loc aici o seamă de acțiuni dîrze, întreprinse de Traian Doda, cel care se afirmase în războiul nostru de Independență de la 1877–1878 și în lupta împotriva împilării românilor și a nesocotirii drepturilor acestora ca națiune conlocuitoare în cadrul monarhiei austro-ungare. În această luptă, generalul patriot l-a avut ca un apropiat și pe tînărul profesor de istorie, care i-a fost chiar secretar politic printre mulți alții.

Un semn al atașamentului pentru orașul în care și-a început activitatea îl constituie și faptul că peste aproape două decenii de la plecarea sa de aici, Goldiș va cere înființarea, în această localitate, a unui gimnaziu superior. Cu alt prilej, el scria următoarele, exprimîndu-și o seamă de năzuințe, care în metropola de pe Bega au fost împlinite numai în anii construcției socialiste: „Aș vrea să mai trăiesc să văd Universitatea românească la Timișoara și Opera românească stabilită acolo și Inalta Academie a Artelor, ca angliușii și franțuzii și americanii aduși de faima mare să grăbească aci admirînd cîntărețul și pictorul și sculptorul bănățean. Din inima Banatului va răsări și un nou Mistral completînd pe veselul Delamarina. Fiindcă Banatul e țara artei Românești și Provența României. Ori măcar să văd numai castelul Huniadeștilor închinat culturii românești, cum hotărîsem cînd am fost și eu ministru în România". Și cu alte prilejuri, ca președinte al „Astrei" sau ca deputat, Vasile Goldiș va reveni în Banat cu voioșia acelor ani care i-au încălzit sufletul și mintea ca să împartă și să dăruiască lumină. Pe lîngă pura nostalgie după tinerețe, scumpe legături sufletești îl apropiau de această provincie, fiindcă, după el, **„Banatul era cuibul cald al geniului românesc"**.

Gheorghe ȘORA

---

philologica

O gramatică de actualitate

Într-o colecție de mare popularitate (Sinteze Lyceum), la editura Albatros, a apărut recent, sub semnătura acad. Ion Coteanu, o carte care interesează pe toți cei care se preocupă de studierea și însușirea corectă a limbii române:**Gramatica de bază a limbii române.** Este prima gramatică cu acest titlu, al cărei specific constă, după explicația autorului în faptul că reflectă regulile gramaticale aflate în uzul **tuturor** vorbitorilor, indiferent de gradul de cultură.

Interesantă și, oarecum, nouă față de gramaticile „clasice" ni se pare structurarea cărții. Acad. I. Coteanu pornește expunerea de la cel mai mic enunț necesar comunicării interumane: **grupul de cuvinte** cu înțeles clar, organizat sub formă de propoziție sau frază. Sînt prezentate apoi părțile de vorbire (cap. 3–31), în capitolele rezervate lor întîlnindu-se unele noutăți în comparație cu Gramatica Academiei: introducerea subiectivei și a predicativei în categoria substantivului (ca propoziții cu rol de substantiv în frază); semnalarea unei noi categorii de adjective variabile (de tipul **dibace**), cu formă unică de singular și terminate în **-i** la masculin plural (adjectivele de acest tip – **atroce, eficace, locvace** etc. – erau considerate invariabile); încercarea de acreditare a predicatului verbal complex (format din verbe ca: **a da, a vrea, a trebui** + conjunctivul verbului care dă sens comunicării); existența predicatului exprimat prin verbe la moduri nepersonale.

Capitolul rezervat topicii aduce alte elemente de modernitate, aici fiind precizate locul grupurilor (nominal, verbal) în propoziție și necesitatea corelării dintre topica frazei și contextul complex al comunicării. După cîteva pagini destinate vorbirii directe și indirecte, volumul se încheie cu un capitol privitor la stilistică, unde autorul trece în revistă principalele figuri de stil. E foarte utilă precizarea că între figuri și structura gramaticală a textului există o strînsă legătură, care trebuie văzută ca subordonare a elementelor gramaticale față de expresia literară, față de tropi. În felul acesta e împlinit și dezideratul exprimat de autor, de a pune în valoare „funcțiile și puterea gramaticii românești de a construi – cînd e bine cunoscută – propoziții și fraze nu numai corecte, ci și expresive".

Volumul de față e un instrument de lucru util tuturor vorbitorilor de limbă română, mai cu seamă că studiul sistematic al gramaticii se oprește la ultima clasă a gimnaziului (cu excepția liceelor pedagogice și de filologie), îndeosebi celor care se pregătesc pentru admiterea în facultăți cu profil filologic. Cartea își sporește caracterul de actualitate și prin rînduirea ei între acele cărți valoroase (puține la număr) care contribuie la susținerea acțiunii de cultivare a limbii.

Livius Petru BERCEA

Cu actorul ION CARAMITRU

(Urmare din pag. 1)

mai important, a fost acela că au înscris această trupă într-un repertoriu, într-o ordine de spectacole care reprezentau un program estetic al acestei instituții de artă pe care Ciulei și Pintilie l-au urmărit cu obstinație. Realizarea acestui program estetic a ținut atît timp cît a fost director Liviu Ciulei și a fost îndeplinit pînă în momentul acela. După plecarea lor și după succesele lor în străinătate teatrul și-a mai pierdut din aceste puncte de echilibru foarte importante. Însă Teatrul Bulandra rămîne același teatru serios, același teatru bogat prin ceea ce a moștenit de la cei doi oameni, ceea ce au păstrat și au dus mai departe: spiritul, gîndirea și modalitatea de a face teatru pe care acești doi oameni l-au împămîntenit în trupa noastră.

– Să revenim la dumneavoastră. Ce înseamnă respectul pentru public în ceea ce vă privește?

– Respectul pentru public este ca și respectul față de părinți și de lucrurile care sînt sfinte în viață și anume: să nu faci umbră de pomană pămîntului, să nu te prostești, să nu cauți succese facile. Publicul este un judecător mult prea sever ca să poți să-l înșeli și el simte imediat. Respectul față de public este, în fond, respectul față de tine însuți. Cu cît ești mai serios cu tine și cu ceea ce vrei să faci, cu atît publicul va simți acest lucru. Întotdeauna le spuneam studenților mei, cînd am fost profesor la Institut, că artistul își poartă singur destinul, chiar dacă el este actor în sensul că se supune unei colectivități care face spectacole. Era un fel de metaforă, pentru că fiecare dintre noi ne purtăm destinul și ne structurăm și devenim ceea ce sîntem fără ajutorul nimănui, ci numai prin noi înșine.

– Cum reușiți să vă transpuneți în rolul unor personaje care nu sînt scrise pentru vîrsta dumneavoastră? Mă gîndesc la „Actorul" din „Azilul de noapte" de Maxim Gorki.

– Acel rol a fost un „caz" pentru mine și o problemă foarte mare. Prin tradiție acest gen de roluri sînt jucate de oameni în vîrstă și cel puțin pentru o epocă era firesc să fie așa. Ciulei, însă, a avut o concepție anume asupra acestor personaje. El a spus că sentimnetul ratării și problematica ei și a dispariției oamenilor din existența socială este mai tragică și mai complexă dacă se petrece cu oameni încă tineri, care au capacitate de efort. Aruncarea lor la marginea societății, problematica piesei despre care vorbim, cînd un om este încă tînăr și deci în vigoare și poate munci și poate da ceva lumii, societății, este mai tragică decît retragerea unui pensionar, deși și acolo sînt probleme, însă de altă natură. Între cele două ipostaze în problematica acestei piese, ideea mi s-a părut atunci mai bogată. Ce mi-a creat probleme a fost rolul în sine: înscrierea acestei concepții în capacitatea mea de a-l reda. Eu nu am fost gata cu rolul la premieră. M-am apropiat de rol abia după circa 20 de spectacole, cînd am început să-l înțeleg într-adevăr, să-l joc cum trebuie.

– Spuneați cîndva că meseria de actor de film este aparte față de cea de teatru. Vă rog să vă explicați.

– Meseria de actor de teatru este meseria de actor de teatru; e vorba de aproape o altă meserie, deși stau la bază aceeași structură și aceeași educație undeva în sprijinul aceleași idei, dar a oferi psihologie personajelor, acesta e lucrul cel mai important. La film oferi psihologia cu mijloacele specifice filmului din care multe sînt din cele specifice teatrului. Sigur, tot personaje se întruchipează, dar sînt ușor în altă zonă, sînt două întreprinderi separate. Actorul de film nu filmează niciodată în suita reală sau logică a evenimentelor. El filmează moartea și pe urmă se naște sau – dacă e femeie – filmează scena cînd naște, pe urmă cînd se mărită. Se întîmplă ca un actor bun de teatru să nu fie actor bun de film și viceversa. Actorii cu școală bună pot să le facă pe amîndouă la fel de bine.

– Ați preferat rolul lui Baniciu din serialul televizat „Lumini și umbre" pentru că vă „lăsa libertatea de a pune în valoare cele două fețe ale personajului"...

– ...și pentru că mi-au spus că dacă mă port frumos mă mută în Dallas...

– Este aceasta un fel de rîsu-plînsu?

– E de-a rîsu-plînsu. Personajele acestea, chiar așa odioase cum au fost în viața lor, trebuie astăzi jucate cît mai bine pentru că au fost și ele oameni, nu niște fiare pur și simplu fără structură umană. Trebuie să le oferim și lor psihologie pentru ca să înțelegem care a fost sistemul de valori într-o anume perioadă a evoluției omenirii, în speță la noi. Altfel spus, să vedem contra cui au luptat forțele progresiste ca să obțină o victorie de răsunet, petru că dacă adversarul nu e puternic – măcar potențial – nici victoria nu are valoare.

– Adaptarea pentru televiziune a piesei lui Lucian Blaga „Anton Pann" a suscitat opinii contradictorii. Dumneavoastră ca interpret principal ce părere aveți?

– Eu cred că este o lucrare serioasă și cel puțin eu am muncit la ea cu multă dăruire – și nu numai eu – și regizorul și colectivul de actori și rezultatul cred că este pozitiv. Luarea de poziție din „Contemporanul" mi se pare tendențioasă, mi se pare dușmănoasă și cred că vom răspunde acestor atacuri la persoană, nu la obiect.

– Ați împlinit de curînd 40 de ani. Ce înseamnă această sumă de ani pentru actorul Ion Caramitru?

– Înseamnă că am intrat într-un alt moment al evoluției lumii mele interioare. Întotdeauna această vîrstă a fost o vîrstă a rațiunii, cuprinde în ea și experiențele de pînă acolo. Sigur că și vîrsta de 50 și vîrsta de 60, toate decadele care se succed invariabil vor oferi surprize. Pentru mine, 40 de ani au însemnat, și înseamnă în continuare – o așezare definitivă pe niște lucruri pe care le-am experimentat pînă la această vîrstă. Adică: sprijin în cuvînt, sculptarea cuvîntului în această convenție care este scena și teatrul în general, desprinderea muzicală de cuvînt, pe de-o parte, pe de altă parte încercarea de a face abstracție de el prin înțelesul lui, apropierea de ceea ce nu este rostit în spațiile goale dintre cuvinte, a substratului filozofic al acelor texte scrise o dată pentru totdeauna. Mai înseamnă și apropierea de cultura noastră națională, mai profundă, mai serioasă și o apropiere de propria mea maturitate.

– Știu că sînteți un om foarte ocupat. Ce reprezintă timpul pentru dumneavoastră?

– Aici m-ați atins. Am obsesia timpului. Timpul e prea scurt. În meseria noastră timpul trece extrem de repede, ești întotdeauna în căutarea lui și niciodată nu ajunge, totdeauna mai ai ceva de făcut chiar atunci cînd ai terminat un lucru frumos.

– Care este viitorul teatrului?

– Viitorul teatrului ar fi întotdeauna trecutul lui, adică experiențele succesive prin care trece sînt, de fapt, pregătirile în etape a exploziei de azi. Viitorul lui depinde foarte mult de trecut de educația de zi cu zi, de animatorii lui, de colectivul care formează o instituție teatrală. Nu se pot face salturi în necunoscut și nu vor fi în teatru surprize definitive dacă aceste lucruri nu sînt pregătite științific, în sensul bun al cuvîntului. Viitorul teatrului este în măsura în care noi ne îngrijim de el acum.

– Ați susținut recent, împreună cu pianistul Dan Grigore, cîteva spectacole de muzică și poezie în Banat. Ce reprezintă acest spectacol pentru dumneavoastră?

– Vi-l puteți închipui făcut de unul fără celălalt? Mie mi se pare că întîlnirea noastră, în acest spectacol, este întîlnirea a doi oameni cam de aceeași vîrstă, dar sigur de aceeași generație, cu aceleași preocupări, cu aceleași orizonturi culturale, au aceleași aspirații și – în mod particular, în cazul nostru – înscriși cam în aceeași zonă sensibilă și îndrăgostiți amîndoi nu numai de propriile noastre meserii, ci și de a celuilalt, respectiv eu de muzică el de teatru și din simbioza aceasta s-a născut acest spectacol care este și expresia unei prietenii în curs de perfecționare.

Traian T. Coșovei

VECHEA TERASĂ DE VARĂ

Din vechea terasă de vară n-a mai rămas nimic, –
doar scaunele de nuiele,
pe care se rezemau șuții trecindu-și metalul dintr-un buzunar intr-altul,
au incălzit soba de fier a unui sfirșit de toamnă.
Doar băieții de ziare fluturind
smulgindu-și carnea albă, proaspăt, tipărită din șold,
plimbă și acum un bidon cu gaz peste hirtiile amintirii.

Aș putea să mă incolăcesc ca un șarpe de farmacie
la gitul speranței, –
de pe pod, aș putea să arunc corăbioare de lacrimi pe apa simbetei –
nimeni nu se-ndură aici.
Amețite de mirosul de ciine ud al fabricii de săpun,
străzile s-au lățit. Timpul deja a schimbat lăptăria
pe magazinul de fiare –
brutăria din colț, pe agenția aeriană a saharei, tutungeria, pe fum.

In vechi mansarde, vintul schimbă praful pe pulbere –
numele industriașului pe numele eroului legendar,
incit duminica te trezești in fața evenimentelor
din grabă, din nebăgare de seamă, din risc
confundindu-ți degetele cu felia rotunjită de piine,
cursa de șoareci cu mașina de tocat
hlap hlop
hlap hlop
pină la adinci bătrineți
(frumusețe și bunătate, adio, sălbăticite in cușca poeziei)
ca un profet in bruta Chitului trec cu vederea tot ce se-ntimplă,
jumulesc de pene pălăriile altui veac.

ÎNTR-O BUNĂ ZI, DACĂ AJUNGI

Intr-o bună zi, dacă ajungi acasă
ușa ți se deschide singură, perdelele se gudură in vint.
Te așezi in pat, asculți biciul apei cum izbește in țevi,
asculți mecanismul moale al pernei pregătindu-ți un vis –
mototolești pachetul gol de biscuiți
pină cind corăbioara roșie se scufundă intr-un recif de firimituri luminoase.

Cindva ți-ai fi dorit o pisică, o colivie cintătoare, –
o iluzie bine intreținută, cu pielea netedă și lucioasă ca apele inghețate ale fiordurilor.

Crainica din radio pronunță brigade rose.
Ar putea fi un nou detergent, dar impușcăturile
care se aud pun lucrurile la punct.
Privit din oglindă semăn cu ciprioții greci și turci.
Au trecut ani: arte cinetice, pilule, zen, noul-val –
sint deja hirburi bune pentru vreun anticar din Alger.
In fotografii, tot trecutul e un nene dintr-ăla mare și rău.
Un vint rece, impachetat in jurnale vechi,
impingindu-ți pe sub ușă cițiva revoltați de crescătorie –
imbecili cordiali dispuși să umble cu belciuge in nas.

Sid Viciosul, intoarcerea la natură, migrația sufletelor –
solzii de aur țișnind din ghitara lui Bob Dylan.
Tot mai aștepți să se intimple ceva.

Și numai șipcile gardului, anvelopa uzată –
numai firma zgomotoasă a benzinăriei de peste drum nu par a simți această umilință.

COMPANIE AERIANĂ PROPRIE

Inchizi ochii, stringi dinții –
umfli obrajii, dai drumul la aer cu zgomot,
ți se pare că patul e-un avion poștal transportind
patate și manioc printre lăzile de cilți pătați cu ulei.
Camera huruie, vecinii neliniștiți caută un număr de telefon, –
cei din jur bănuiesc că ceva nu-i tocmai in regulă,
dar tu ești departe, in Guadelupa, survolind mari intinderi de bananieri
descărcind saci poștali pentru vreun trib prăpădit.
Schimbi linguri de aluminiu pentru mărgele de os,
oale de tuci pentru răsuflare de tigru – privești
marile focuri aprinse in cinstea ta...
Podoabele fierb, privirile ard.
Soarele-i o piftie de giscă scăpată-n ocean.
Noaptea-i departe, printre baloturi de tutun și bumbac inflorit.
Umfli obrajii, dai drumul la aer cu zgomot, –
elicele taie norii.
Țigările și
sticla cu coniac de pe noptieră
iți asigură o autonomie de zbor de cinci ore.

Victor Rusu

AI MAI STRIGAT CULORI

Cu floreta unui lujer amar
Ți-am despicat pieptul
Și-am pătruns in pășunile tale.
Mă luminează nuntiri de fluturi, inalte,
Zboruri de petale și frunze,
Imi curg pe creștet, ca un botez,
Ape de triluri.
Finul mă iubește cu rouă,
Cu freamăt, cu prepelițe stirnite.
Ca o rugă stinsă, culorile
Plutesc spre privirile mele.
...Te-ai mai rostit cu fluturi,
Ai mai strigat culori...

ABURIND

Zadarnic mă blestemi cu renunțări,
Nu-mi pot risipi așteptarea
Ca lebăda, singurul cintec...
Eu sint doar blidul zmălțuit
De lingă talpa casei, crăpată,
Ce imbie stins,
Cu spuma laptelui proaspăt,
De dincolo de vrana baladei
Aburind in numele liniștii...

RĂDĂCINI

Poetului Romulus Cojocaru

Desfereci ca-ntr-un joc de-a răsăritul
O raclă cu năluci crucificate
Pe idoli orbi, ce-mi dormitează-n singe
Și-mi semeni iară cerul cu păcate.

Osinda limpezirii-n ruguri verzi
O poartă-n gheare pajuri de lumini
Și ne va mintui doar ințelesul
Că aripile-n cer sint rădăcini.

UITARE

Au tresărire de coarne de melci
Brațele, ca două strigăte spre tine.
Degetele
Se chircesc in cochilii de aer
Cind le atinge
Răsăritul tău,
Iarba verde-a privirii...
Descopăr mereu
Unghiuri de aripă-nvinsă
De distanțe și arderi
Și uit visul lianelor
Ce te-ar cotropi a pierzare,
Visul secerii,
Al securii,
Al rugului...

IOSIF LUPULESCU

BRĂȚARA

Raluca are 11 ani. M-a rugat să-i cumpăr o brățară fiindcă așa are Mioara. Am privit-o atent, îndelung. Cum să-i explic că e mică, că fetele la anii ei trebuie să învețe, că nu are nevoie de brățară? Mi-e necaz pe mine că nu am cum să-i explic. Dar, totuși, îmi zic să încerc:

— Bine, dar Mioara e mare. Are slujbă...

— Cînd voi fi mare și eu o să am slujbă, îmi ripostează ea cu foarte mare convingere. Vreau o brățară așa ca a lu' Mioara. Te rog foarte mult — și ochii ei mari, limpezi, căprui, mă privesc cu atîta insistență că nu mai am ce zice.

— Tu știi că o brățară e foarte scumpă?

— Îmi iei una ieftină.

Fac cîțiva pași prin curte, privesc caisul din apropiere, via și cireșul. Nu pot să o obișnuiesc cu lucruri ieftine și proaste. Nu, știu ce poate însemna aceasta mai tîrziu.

— Ieftină, spui? Adică tinichea vopsită? Pentru ce? Cu ce te poate ajuta? la școală? Cînd cumperi ceva trebuie să știi pe ce anume dai banii. Ori iei un lucru frumos care să-ți placă și ție și altora, ori nu-l iei. Valoarea omului nu constă în obiectele pe care le deține. Contează cum gîndești, ce simți, ce faci?

Dar toate ăstea nu sînt convingătoare. Am impresia că nici măcar nu le-a auzit. Știe foarte limpede ce vrea. Asta înseamnă oare că are personalitate? O poate încuraja la învățătură? Dar ce se va întîmpla mai tîrziu?

Raluca zgîrie marmora albă cu vîrful sandalei. Pe încheietura mîinii drepte are legată o sfoară roșie. Ridică ochii spre mine:

— Să nu-i spui lu' mămica, mă roagă ea.

— Și crezi tu că nu va afla și nu o s-o vadă?

— O port numai la școală, hotărăște, ea, așa de parcă eu aș fi promis să-i cumpăr.

Pînă în acel moment nu mi-am dat seama cît de bine mă cunoaște și cîtă convingere poate avea asupra mea. Știam că nu o pot refuza, dar nu mi-am dat seama că ea descoperise în mine acel punct slab.

Vîntul ridică o parte din fața de masă. Maria o netezește cu ambele palme și mă privește în ochi surîzînd. Îmi consult ceasul și-mi spun: „Cît poate costa o brățară?". Intru în casă și-mi iau banii. M-am hotărît. Chiar văd traseele mașinii și al tramvaielor. Ies și Maria se întoarce spre mine, întrebătoare:

— Să mergem, dar dacă află maică-ta, iar o să avem ceartă. Știi bine că nu-i place să aruncăm banii.

— Nu o să afle, mă liniștește ea și simt mi-am găsit un viitor aliat. Nu se știe pentru cîtă vreme, dar e un aliat.

Merg pe stradă cu ochii în pămînt. Nu știu de ce anume sînt trist, dar ceva mă doare. Raluca mă urmează îngîndurată. E înaltă și subțire. Cozile lungi îi atîrnă pe spate. Asfaltul arde. Îmi amintesc de ștrand, dar nu mai e timp nici măcar să ne aruncăm în apă și nă ne răcorim.

Mă opresc într-o stație din apropiere. Raluca mă prinde de mînă.

— Știu eu unde e magazinul. E aproape. O privesc cu uimire și îi strîng mîna în palmă cu prietenie și căldură.

— Pe toate le știi.

Intrăm într-un mic magazin. Privim o vreme obiectele expuse în vitrină. Inele, mărgele, lănțișoare și multe altele. Raluca îmi arată cu degetul brățara formată din pătrate și triunghiuri.

— E din argint, îmi șoptește ea, privindu-mă. Și nici nu costă mult.

— Sigur că nu, spun eu cu tristețea omului care știe cum se cîștigă un ban. 500 de lei.

— Dați-mi brățara aceea, o rog pe vînzătoare care mă privește într-un fel ciudat și pe mine și pe fetiță.

Urmărim amîndoi mîinile vînzătoarei. Scoate o brățară și i-o dă. O privesc îndelung și o mișc să-i verific fiecare încheietură. Piesele sînt gravate foarte fin. Peisaje, castele, mănăstiri. Nu e urîtă. Poate prea încărcată. Aș fi dorit una mai simplă. Raluca o privește cîteva momente, apoi și-o așează pe mînă. O ajut să și-o închei. E mult mai largă. Ori poate mîna e prea subțire? Vînzătoarea zîmbește:

— Eu pe asta o vreau. Așa are și Mioara.

— Mioara are 20 de ani, îi atrag eu atenția.

— Într-o zi o să am și eu, mă lămurește, rugătoare. Scot banii și-i număr. Raluca își înalță brațele spre gîtul meu și-i simt sărutul pe buze, pe obraji și pe frunte. Respiră fericită și mă ia de braț. Intrăm în prima cofetărie. Îi dau fetei bani să cumpere prăjituri. Se întoarce cu două farfurioare. Pe fiecare e cîte o ciupercuță. Albă și atît de asemănătoare că rămîn cu impresia că e adevărată. Cînd o gust, îmi dau seama că e dulce și mirosul de ciuperci dispare.

La fiecare mișcare, pe care o face cu mîna, brățara se mișcă dintr-o parte în alta. Raluca o privește. E fericită. Îmi aruncă priviri pline de recunoștință.

— Am luat un 10 la franceză, îmi spune, cu lingurița în aer, și așteaptă să audă ce voi spune.

— Foarte frumos din partea profesoarei.

Raluca rîde și doar acum observ mai bine cei doi dinți depărtați unul de altul. E atît de frumoasă! Îmi zic că peste cîțiva ani va fi o adevărată domnișoară. Visez, visez, visez...

— Să mergem, îmi șoptește ea.

Mă ridic neatent și una din lingurițe cade pe jos. Raluca o ridică și-mi spune:

— Nu-i nimic, ești obosit. Mergem acasă și te odihnești. Mîine vin la tine pe șantier să văd blocul cel nou. Ideea mă înviorează și simt cum mă străbate un fior de fericire.

Merg pe stradă cu Raluca la braț. Evităm pe cît posibil aglomerația, numai că nu am luat-o spre casă, dar fetița tace și mă urmează. Așa cum pășește alături de mine îmi amintește de alte timpuri, de alte zile, alți ani, de o femeie: mama ei. Amintirile mă copleșesc și simt în mine o durere fără margini. Intrăm într-o grădină de vară. Ne așezăm sub o umbrelă. Soarele bate dintr-o parte și luminează chipul fetiței care parcă ar fi transparent. Își ridică brațul și brățara aruncă reflexe în jur. Vine ospătarul:

— Un coniac și pepsi, cer eu cu hotărîre.

Raluca mă urmărește atentă. Durerea mea nevăzută cred că și-a făcut apariția și pe față.

— Ești trist, tăticule?

— Nu, nu sînt, mint eu, aprinzînd o țigară.

Ospătarul ne aduce comanda. Golește sticla într-un pahar. Ciocnim și ne zîmbim prietenește. Pentru a-și admira cît mai mult brățara, își trece cozile din spate pe piept și se joacă cu ele.

Gust din pahar, fericit. Sentimentul acesta mă inundă și vine din ochii ei, din mîinile ei, din tot ce înseamnă a și sînt mulțumit că am putut să-i îndeplinesc dorința. Închid ochii și beau cu înghițituri mici. Simt mîna fetiței pe mîna mea. Deschid ochii. Raluca are privirea îndreptată spre o altă masă. Pe chipul ei a răsărit o teamă fără margini.

— Mămica, îmi șoptește.

Privesc îndelung spre masa aceea. E ea, cu adevărat. Un bărbat ciocnește halba cu ea. Stă cu spatele spre noi. Nu-mi dau seama dacă ne-a văzut.

(Continuare in pag. 6)

VIRGINIA BAZ BAROIU: „Plăsmuiri selene"

reportaj

Într-un loc numit „La primăria veche"
Sau: fără sentimentalism

Piața Libertății – răspintie in inima orașului Timișoara.

Dimineață de noiembrie. Noiembrie de toamnă lungă, aurie. Temperatura – 4 grade. Ora 6. Este incă intuneric. Pe cerul de culoarea indigoului clipesc, prietenos citeva stele. Se vede și o semilună neverosimil de subțire, „in două coarne". Concetățenii mei, insă, care apar tot mai mulți, tot mai mulți in stațiile de tramvai, nu au timp să contemple cerul. Ei se grăbesc la servici, deși unii mai au aproape o oră pină să inceapă munca. Dar ei sint conștiincioși. Le citesc pe fețe că sint oameni conștiincioși, pe care te poți baza la nevoie. Poate tocmai de aceea nici nu vorbesc prea mult. Se gindesc la ale lor. La ce vor avea de făcut azi.

Tramvaiele (toate numerele) apar la intervale scurte și concetățenii mei de ora 6 circulă normal, chiar comod aș indrăzni să spun. Și, pentru că păstrez o amintire neagră dimineților cind, cu ani in urmă, trebuia să străbat cu tramvaiul cam jumătate de oraș, imi propun să telefonez la I.J.T.L. și să le transmit felicitări.

Intii, s-a deschis debitul de tutun și cumpărătorii au dat năvală. Constat din nou că negoțul cu „iarba dracului" este prosper, in ciuda campaniilor contra fumatului. La chioșcul de ziare zăresc, in contra lumină, un șir indian perfect. Cititori fervenți, educați, serioși. Presa centrală, dar și cea locală, se vinde ca piinea caldă.

Un grup de tineri coboară din tramvaiul 5 și sprintează ca să prindă pe 1 negru, care le pleacă insă de sub nas, vatmanul nețininà seama de strigătele și fluierăturile lor. Flăcăii (după vorbă, veniți de pe plaiuri moldave), indignați, spun in gura mare, la adresa vatmanului, niște cuvinte ce ar putea pune in inferioritate pe cel mai aprig birjar (de altădată). Unul dintre ei are un casetofon uriaș, in funcțiune. Dar, spre surpriza generală, funcționează in surdină. (Presupun că i s-a defectat potențiometrul). Trag cu urechea. Băieții indignați ascultă un soi de muzică populară. Vocea „rapsodului" bănățean Petrică Moisă, „folclor" combinat, dar ce mai contează...

La 6,45 asist cu plăcere la revărsatul zorilor. Niște zori roz, roz. Număr intr-un tramvai 6, fără remorcă, numai 22 de călători. Halal să le fie! Se simt ca in croazieră. Imediat după 7 voi da telefonul de felicitare. Mă fulgeră insă un gind pesimist: dacă cumva, cineva o incurcă pină la urmă din cauza mea? Vreun risipitor de tramvaie. Renunț și dau o fugă pină acasă ca să beau un ceai.

La 7,30 pe ușa micului magazin „Apicola" se prinde un carton de ambalaj pe care citesc: „Miere, superioară. Un borcan costă 22 de lei". Fiind „superioară", succes garantat, altfel nu i-ar trebui nimănui. In citeva minute număr 160 de amatori, răsăriți ca din pămint, zumzăind plini de speranță ca albinele.

Mă uit la elevii care așteaptă tramvaiul. Sint cuminți. (Sau poate că din cauza zorilor roz le văd eu pe toate prea roz). Sint frumoși, curați, urcă in tramvaie cuviincioși. Doi lungani, ambii ochelariști, cu alură de premianți, discută la un mod foarte serios despre ultimul disc „Pink Floyd". (Știu, ar fi fost de preferat să discute viitoarea profesiune). Remarc că moda „military" continuă și la această generație. Unii, din clasele mari, își duc cărțile și caietele in „tolba" măștii de gaze.

Lingă statuia (de fapt, grup statuar) sfintului Nepomuk (printre altele și patronul pompierilor), invadată de porumbei, apare un bătrinel adus de spate și servește micul dejun zburătoarelor, cam 300 la număr. Chiar dacă nu e ca in Piața San Marco, scena mi se pare frumoasă, odihnitoare.

S-a făcut ora. 8. In fața magazinului „Gostat", se vind mere ionatane, impresionant de mari și de sănătoase. „Parcă-s pictate" spune o cetățeancă corpolentă și se așează la rind. Iată, așadar, cum pictura poate influența vinzarea merelor ionatane.

Citesc pe ghereta cu loz in plic: „Joc simplu. Ciștiguri multe". Mai simplu nici că se poate. La o masă (mai sint „la primăria veche" incă două mese cu loz in plic. Populație multă, dom'le!) stă scris pe o placă de plastic: „Agenția noastră vă oferă bilete (de loto gata completate". Deci, totul fără efort

De pe două panouri de afișaj aflu că actorul Ștefan Bănică apare in spectacolul de „muzică folclorică", prezentat de ansamblul „Bujorelul". Săptămina trecută a apărut Dem. Rădulescu (tot cu „dragi rimniceni sărați") in spectacolul ansamblului „Maramureșul". De remarcat interesul pentru „muzica folclorică" a cunoscuților actori.

8,30. O femeie intre două virste, proaspăt coafată, servește al doilea mic dejun porumbeilor.

8,35. „Mierea superioară" se termină. Citeva zeci de cetățeni se imprăștie, bombăind. Mă indrept spre taraba cu cărți, dar sint interpelat de fostul meu profesor de limba și literatura română, de la fosta Școală medie nr. 5. Fiindcă-i port o frumoasă amintire, intilnirea mă bucură. Intr-o vreme cind nouă, elevilor, ni se cam urcase democrația la cap și alunecam spre tembelism, profesorul C. Rădășanu stăpinea perfect clasa. Intotdeauna. Și ne spunea despre Eminescu, Creangă, Caragiale multe lucruri care fuseseră omise din manualele „de atunci". Mă intreabă ce mai fac și eu aduc vorba despre acest reportaj. „Bine, bine, dar fără sentimentalisme", mă povățuiește iarăși fostul meu profesor și, după ce-l asigur că va fi fără sentimentalisme, se indepărtează mulțumit (cel puțin pe moment) de fostul său elev. Il urmăresc cu privirea insă n-am cind să devin nostalgic, deoarece dinspre Piața 700, pe sens interzis și pe linia tramvaiului ignorind toate semnele de circulație, vin incet, incet spre vechea primărie, doi coloși pe roți. Tramvaiele, din toate direcțiile, opresc. Opresc și TIR-urile. Lumea se adună și citim inscripții precum „KARAKAȘ TRANS – GEVA TURKEY – UZUM ARAC" etc. „Ia-o, bre, la dreapta!", strigă și gesticulează un concetățean, inspirat. „Nu ințelegi, bre, la dreapta!" Uzum aracii rotesc tare de volan și fac la dreapta spre „Doi cocoși". Oricum, „bre" le-a sunat bine, incurajator. Vorba lui Marin Sorescu, au o droaie de cuvinte românești in limbă. După citeva, secunde, TIR-urile ies din „incercuire" și totul reintră in normal.

Lipsesc de „la primăria veche" pină la ora 10. Cind mă reintorc, s-a făcut cald, cald. Optimizant de cald. Pe băncile insorite au apărut primii pensionari. Unii citesc ziarul, alții privesc la trecători. Parcă nu s-ar anunța iarna. Dar, ca un făcut, descopăr o tinără care duce, intr-o cutie mare de carton, globuri pentru brad și-mi amintesc că am plătit de curind contribuția pentru Pomul de iarnă.

Iosif COSTINAȘ

Ion Rahoveanu

VITRALIU

Ce vie splendoare-asfințirea
Răsfrintă-n ferestrele-adinci!
O glorie-arzind pare soarele,
Rubin și văpăi, martiriu.
O bucurie a plingerii pare.
Sub steaguri un mers către moarte
Vitejește, cu toate izvoarele.

Asfinte regenerindu-se timpul
In larg singeriu.
Putem, deci, putem din adinc asfinți
Pentru un vis de senin,
Ne incredințăm.

Noi inșine asfințind răsărim –
Din ardere iată-nălțimi, din artere
Siderale, celeste-adincimi.

PORTRET DE PRIETEN

Lui Augustin Buzura

Puțini umeri se pot compara cu ai tăi.
Poți să pui o piatră de moară pe ei,
O sabie ascuțită, o floare, o stea...
Eu imi așez ochii prieteniei, prea grei.

Ca și mine de la munte-ai venit
Și poate muntele va veni de la tine.
Cerurile ți le-ai potrivit ochelari
Și chiar prin nori vezi atit de bine.

Un edificiu spiritual se zidește pe sine
Deasupra frunții, ființei tale.
Ingăduie-mi citeva cetini și zări senine
In calea oștilor, astrelor tale intrind, răsărind triumfale.

Din noapte arc de piatră ți se deschide,
Pe frontispiciu emblemă de vară,
Adevăruri iți fie cariatide,
Duhuri ce-n noi izvorind nu se poate-n lumină să moară.

CLIPE DE ÎNCERCARE

Lui Ion Arieșanu

Am pierdut destui prieteni
Și mi-e prea greu să aud
Asemenea vești, cit căderile
De lespezi pe zile.
Și ce cuvint nu e inimă?
Vor fi fiind prăbușiri
Mai grele pe văile-acestea.
Și ce cuvint nu e creier?
Dar iată că trebuie
Amintiri de prieteni să ducem pe umeri
La gropile timpului,
Sub arcadele lui
Și sub iarba lui verde.
Uneori chiar intre tilhari deghizați
Și eu sint prietenul credincios
Ca un ciine cu zgardă.
Unde sint drumețiile-n lung și-n lat
Cind durerile ni le rezemam
Unul pe umerii celuilalt
Și visele ne băteau din aripi pe ram?
Iată sudoare și lacrimi
Și libertatea de-a plinge-n țărină
Monedele singelui stinse sub ani.

ÎN FELUL ARBORILOR

Părem la o școală că mergem,
Intruna părem a străbate
Prin zile urcind, coborind,
Și vezi, pare viața și-n moarte.

Părem arbori supli din gind
Și ne pot cădea crengi sub ninsori,
Ne țin poate coroanele, tulpinile,
Lianele privirilor și tăriile rădăcinilor.

O credință prin generații ne poartă,
Putem chiar suride spre moarte,
In felul arborilor, al nostru,
Din oricare lacrimi inalte.

Nu mă voi mai plinge de nimic
Din cite trebuie să fie, demn și decis,
Și a concluzie-acest gind il ridic,
Fie solemn capăt de vis.

IMAGINARE

In marginea speranței, cind stinci deschid abisul,
N-am blestemat viața in frageda sa iarbă,
Privirile de verde stringind in cintec visul.

Văi mă atrag magnetic spre vară-n măreții
Intre statui și paltini, privighetori, gutui,
Fecunda pustiire a soarelui din vii.

Prin norii in dezordini ard stelele puzderii,
Ard grații in mesteceni de toamnă contemplări,
Chiar corbii se presară-n nesațiul lor vederii.

Sint stări de timp de unde nu ne putem retrage
Și ne simțim ai unei roți tainice, albastre,
In zimții ei de aur, ai blindelor ei astre.

Dar nici eroi de pradă, nici victime.
Catarge!

Traian Ștef

4.

El aruncă in eter cuvinte
La intimplare
Și nu prin ființă
Iși așteaptă clipa
De care poeții reușesc uneori
Să le lovească
Și scinteia răsucește simțurile
E intre amenințarea morții și ea insăși
Diferență trăită frenetic
Dar nimeni nu-i spune pe numele
Real
Și nimeni nu redactează
„Mandatul de arestare al halucinației"

29.

Ființa a scăpat de pe buze un cuvint
Mai mult
Copacii iși ingroașă frunzele
Cit o pasăre noaptea
In zori sevele se retrag rușinate
Ca și cum nimic nu s-ar fi intimplat
Numai nevoia de viață mai știe

38.

Intr-o dimineață roșietică scaunul
Lua forma unui cal
Merită intr-adevăr un regat și mai mult
O viață lăsată in voia lui
Lemnul se acoperă de carne
De culoarea imprejurimii in stare
De metamorfoza după gindul mingiierii

Pe cal nu poți innebuni
Ii cresc aripi te poartă și te hrănește
Cu laptele dintre stele

Sau nemișcat retras in sine scaun
Incit ai vrea să te inchizi in el
Să sfidezi trimbița care insoțește neincetata
Inaintare a moliei datoare

Tatiana Lucsandra

NEÎNSEMNATUL FRISON

Nimic trist
Calul neînșeuat al singurătății
trap suav parfumat
prin veșnicia florii mărunte
Gestul rărit
infrumusețind fructul
pină la oboseala
infinitelor deșerturi de catifea
Palpitul timid
al efebilor de rouă
peste clinchetul stins
al brățărilor
Nimic
Răni ușoare de pinteni
neinsemnat frison

ȘTERGARUL

Iubesc bărbatul acesta
și teama-i de moarte
răsucirea inceată
din osteneală
către ștergarul
așezat intre noi
peste care tăiem zilnic
in liniște
piinea

IPOSTAZĂ II

Murmurul gurii
pe călciiul fragil al secundei
și-o sărbătoare de văluri
sub care nu-ți bănuiesc umbra
Maria

PÎNĂ MÎINE

Pină miine va ninge
mă incercuiește fiara
Pină miine va ninge
iar singele va fi
o urmă de zăpadă
o zbatere
de fluturi neștiutori
plăpinzi
peste care Miine
va ninge

accente

La Lilieci sau lirismul disimulat

După o lectură prelungită și atentă am ajuns la concluzia că „La Lilieci" (toate cele trei volume) este o operă cu totul deosebită în contextul literaturii române.

„La Lilieci" este o autobiografie sentimentală, dar citită printr-o lentilă ce colorează ironic trecutul. O apăsată distanțare și detașare față de realul și emoția trăită. Lirismul poetului, cu alte cuvinte, este disimulat, ceea ce nu înseamnă că nu este profund. Dar această disimulare, această joacă este calitatea **maitresse** a autorului. Ține de structura talentului său. Poetul știe că satul și copilăria sa nu se mai pot întoarce vreodată, el nu este de fel paseist, dar intuiește că anumite valori totuși trebuiesc conservate și atunci cu un ochi plînge, iar cu celălalt rîde. Este un fel de **mai mult ca plînsul** care se poate converti într-o expozie de rîs și veselie. Vezi poemul: „Craiova văzută din car".

Și mai este ceva. În mod cu totul personal, departe de balada **frumoasă** a „cerchiștilor de la Sibiu", dar într-o idee asemănătoare, Marin Sorescu reușește în aceste poeme niște „balade" moderne, respectiv evenimentul, nucleul epic este pretextul în jurul căruia se organizează limbajul, se crează un halou emoțional sui generis. Ironia sorescianã pare uneori că ține de „bășcălie", în fond stratul poeziei acestuia este mult mai adinc.

În al doilea rînd elementele reale, violent reale, se transformă în elemente grotești ce ne conduc la un soi de expresionism prin inflexiunile de fantastic și straniu. (La strigat, La Lilieci etc.). „Prea reale" devin cu totul altceva decît o realitate, devin o altă lume, o suprarealitate. Iată de pildă „balada" Dumneata: Se întîlnește Grigore a lui Tăgîrlă cu unul care cam sclipea departe / Așa ca putregaiul. / „Bună seara". Ala nu-i răspunde. „N-o fi auzit" se gîndește / Grigore, „Bună seara" zice iar. / „Bună seara", îngînă celălalt, parcă ar fi avut țărînă-n gură și-i stă drept în cale / Nu-l mai lasă să treacă. / „Mă, tu știi cine sînt eu?".

De fapt se întîlnise cu unul ce murise să tot fie luna. Sau Șuba. Sau cite. În al treilea rînd Sorescu face efortul (conștient) de a conserva un limbaj extrem de plastic și viguros care în condițiile civilizației noastre dispare. Nu-și face iluzia că acest limbaj oltenesc ar putea dăinui, dar simte nevoia să-l păstreze (simpatie) ca document cel puțin, înghețînd cuvinte ciudate, sonorități, nume etc. Pe urmă Sorescu fixează o nouă formă de poezie, un nou poem în proză ce nu merge spre înfrumusețarea limbii, ci spre o accentuare a expresivității ei, chiar a urîtului, geode conținînd obiceiuri, ritualuri, aluzii străvechi etc., altfel supuse dispariției. Ceva asemănător am întîlnit la Marin Preda în unele texte ale **Imposibilei întoarceri**. Luminează aici unele trăsături de o omenie stranie, de solidaritate cu natura și cosmosul ca în acest uluitor poem intitulat: **Hau-Hau!**: „Lupii se auzeau acum mai aproape de sat, / Pesemne că se mai stinseseră lumini... / Moșul s-a sculat, s-a îmbrăcat cu șuba și-a plecat, / S-a întors după vreun ceas. Se codea să vorbească. / — Unde fuseși, mă, nu te mai astîmperi? / — Fa, tot avem noi destule oi... / — Ce vorbă e asta? / — De drag nu urlă nici ei... / — Cine? / — Lupii... Le dusei una, aia blîndă, o lăsai la baltă legată / De-o salcie"

În concluzie, omițînd alte aspecte cum ar fi de pildă satira dură cu privire la defecțiunile satului de azi, poemele incluse în cele trei volume din „La Lilieci" reprezintă o monografie lirică a satului și copilăriei, a satului oltenesc Bulzești, în tradiția celor mai importante opere ale literaturii noastre. Pe de altă parte, dacă valoarea universală se afirmă prin valorile naționale concrescute pe specificul național, atunci Marin Sorescu este aci unul din cei mai autentici scriitori români. Departe de orice „calofilism", cu un timbru personal ce deja a făcut școală, mulți din „ironicii" generației tinere cad din pulpana maestrului. Marin Sorescu ne prilejuiește aci un alt fel de „plăcere" estetică. Foarte adesea chiar o „neplăcere" după gustul nostru statornicit, mai exact spus, rigid.

Incontestabil, ne întîmpină în „La Lilieci" o operă durabilă — ce-i drept singulară — a culturii românești

Ilie MADUȚA

UNDE NE SÎNT VISĂTORII?

1. UN TEATRU DE PĂPUȘI nu este, la urma urmelor, decît o instituție integrată unei mișcări ce tinde să cultive valoarea. A crede că specificul artei păpușărești, ori vîrsta publicului pot fi invocate în apărarea repertoriilor de incropeală, a lipsei unui program, a reprezentațiilor cu miză mică sau chiar a cronicilor benevolente este – dacă nu o stratagemă fără șanse de reușită – un infructuos punct de plecare într-o discuție ce s-ar dori aplicată responsabilităților sau nevoilor scenei celor mici. E aproape sigur că, în principiu (și cel mai exact se exprimă această „stare principială" în interviuri de conjunctură: la început de stagiune, înaintea unei premiere, în dezbaterile găzduite de reviste, radio sau televiziune etc.) nici un director, secretar literar, regizor sau autor nu va uza de argumente extra-teatrale pentru a susține apariția pe afiș a **cutărui** text ce, inevitabil, va da un **anume** spectacol. Abia pus în fața faptului împlinit (i. e. montarea) directorul, regizorul, secretarul literar sau autorul se arată dispus să explice cu lux de amănunte cum anume specificul păpușăriei nu ar permite apelul la textele marii dramaturgii (uitînd ca prin minune postulatul potrivit căruia, după unii exegeți și celebri practicanți ai genului, posibilitățile acestei arte sînt definit mai mari decît ale altora), cum anume și de ce la o vîrstă fragedă spectatorul n-ar avea acces la idei și formule spectaculare exemplare. În asemenea ocazii, ascultînd discursul justificativ – întotdeauna în ton paternalist și sentimentaloid – ai impresia că acestor oameni foarte cumsecade le-a fost dată o sarcină ingrată și că cei cărora li se adresează ar fi o categorie cu totul subdezvoltată a publicului, în suferință mentală, cu simțurile dezarticulate, categorie ce ar fi de resortul clinicilor și nu de al teatrelor. Copiii despre care e vorba nu au cunoștințe, nu au gust, nu au pretenții, nu au criterii de comparație, în consecință infantilitatea textelor și spectacolelor ar fi chiar un mod de adaptare la situație. O directoare, altminteri tînără și simpatică, spunea: „ce montăm?, ce să montăm?!, noi ne gîndim stagiunea asta la cei mici, așa că o să punem o piesă românească actuală după o poveste și o piesă indiană sau poloneză – nu mai știu exact". Oricît ar părea de ciudat, n-am mai aflat decît că „niciuna dintre piese nu pune probleme". Un alt exemplu strict autentic: un autor poposește într-un teatru de păpuși, e convocat colectivul, sînt de față cîțiva ziariști, fiindcă ar fi trebuit să se discute despre o viitoare colaborare; autorul in chestiune „n-are nici o idee" despre piesa pe care „o va da", însă „se gîndește de la un timp la ea" și consideră că „va atinge cîteva probleme de educație", asta nefiind totul... Relatează ce emisiuni de TV a urmărit în ultimul trimestru și „testează" interesul celor prezenți pentru ceea ce „pe el îl preocupă" anume că „pionierii nu stăpînesc toate regulile de circulație", apoi mărturisește că, dacă ar avea o comandă fermă, ar purcede la scris pe această temă fundamentală, obligîndu-se să „termine repede" și să-i pună, totodată, la punct – într-un cîntecel, dacă nu altfel – și pe cei de la Tv. responsabili de chestiune. Întîlnirea s-a încheiat fără urmări, din fericire. Sînt ori nu sînt simptomatice, atare situații? Cîteodată, urmărind curgerea ternă a unor repertorii, citind întîmplătoarele înjghebări literare ce fac obiectul spectacolelor fără miez și fără haz, auzind scuzele de după premieră, înclini să admiți că important nu este un răspuns decis la o atît de neplăcută întrebare, cît o fermă atitudine critică la fiecare prilej. E probabil că nu peisajului artei păpușărești îi este caracteristică superficialitatea celor mai sus citați (și numai de aceea nu le deconspirăm identitatea); este chiar sigur că în domeniu există, pe întreaga suprafață, și în toate compartimentele creatori exemplari. Este însă posibil ca în spatele fiecărui flecușteț să reziste același grăbit și iresponsabil personaj: un fel de voiajor fără țintă prin întîmplătoarea lui profesie. Și nu altminteri apar condeierii dispuși să se instituie în susținători ai reprezentațiilor mediocre pe temeiul că, nu-i așa?, copiilor le place orice (semnatarii în cauză abolind din proprie inițiativă, printre altele, o realitate potrivit căreia educația gustului nu se poate petrece brusc la data cînd va apare capodopera, ci într-un proces pe parcursul căruia un spectacol de valoare poate fi o etapă ajutătoare). Dar cîte alte lucruri de la sine înțelese nu sînt destituite ad hoc de cei ce refuză să privească atent și real interesat spectacolele pentru viitorii spectatori de teatru?

2. DE PILDĂ TEXTIERII, FIINDCĂ AUTORI în toată puterea cuvîntului parcă n-ar fi. Cu ani în urmă, teatrele de păpuși jucau marile povești ale literaturii române și universale, iar acele dramatizări se străduiau, cu mai multă ori mai puțină măiestrie – după puterile fiecăruia dintre semnatari, să păstreze linia epică, să nu se abată de la conținutul ideatic al istorioarei, să aducă în scenă cît mai multe dintre personaje... Respectul pentru textul princeps era, se pare, remarcabil. Creatorii de spectacol, pe de altă parte, urmăreau o cît mai expresivă integrare a fizionomiilor în plastica reprezentației, unitatea de stil a acesteia fiind o năzuință de prim ordin. Valorificarea specificului național dădea un farmec special acelor înscenări, așa cum, în confruntare cu teatre prestigioase de peste hotare, trupele românești se impuneau prin originalitatea formulelor scenografice, încît Harap Alb sau Micul prinț sau Păcală sau Micul Muk însemnau tot atîtea prilejuri de desfătare. În repertorii, prelucrări după Creangă, Caragiale, Cehov, Slavici, Gozzi, Molière, Goldoni... – autori de primă mînă. Se discuta despre necesitatea unei „dramaturgii originale proprii", „despre înfrîngerea unor prejudecăți", considerîndu-se că lărgirea „orizontului tematic" precum și deschiderea către „publicul de toate vîrstele" ar constitui țeluri concordante cu „aspirația generală spre majorat a acestei arte" (vezi „Teatrul de păpuși în România", Ed. Meridiane, 1968).

Între timp locul prelucrărilor în repertorii a fost luat în parte de texte originale, în parte de alte prelucrări – printre care destule îmbunătățind voios povestea cea veche. Vorba cocoșelului dintr-o astfel de „Punguță cu doi bani": – Rîndul îmi aștept să vie la un fapt de vitejie! Ce se întîmplă nou într-un astfel de text este, ca să zicem așa, o idilă paralelă: între cocoșel și găinușă, pe de o parte, între boier și o „frumoasă lăptoasă devreme acasă", pe de altă parte. Găinușa, după cum aflăm, e plină de calități ce o definesc drept nepereche între galinacee, ea însăși mărturisindu-ne: – Găinușă-s lîngă casă / Am creștere aleasă / Știu să dansez: un, doi, trei; un, doi, trei / Să fredonez: cot, cot, cotcodac / Și mai cu seamă nu-i pătrar / Să nu trec pe la cuibar. Cît despre cocoșel, deîndată ce scapă de toate aventurile și se vede iarăși în ograda din care a plecat, conchide că nu s-ar afla răsplată mai meritată decît unirea cu mult-dăruita găinușă (îl va fi citit pe Mazilu, nu-l va fi citit?), ceea ce îi și propune: – Hai să întărim vechea noastră prietenie cu o dulce cununie. N umai puțin poet este boierul pe care „frumoasa" nu l-ar prea vrea de bărbat că n-ar fi destul de bogat, părere pe care berbantul i-o spulberă zicînd: – Tot ce vezi în cale / Scumpo-s ale tale / Și cred că ți-i plăcere / De-atîta avere / Dulce hulubiță..." Să nu mergem mai departe. Deși, vorba altei povești – de data aceasta mulțumindu-se să preia numai amintirea unui text clasic – remodelînd-o esențial dincolo de titlu („Cei șase mușchetari"): – Cineva sus în pomul nostru plînge... – Să mergem la responsabilul pomului să-i spunem... – Să dăm un telex de urgență către toți locatarii pomului. Atențiune, atențiune, cineva sus în pomul nostru plînge! Pentru curioși, cei șase mușchetari (care se vor urca în pom să salveze privighetoarea peste care furtuna a rostogolit o frunză) sînt: ariciul, ursulețul, veverița, melcul, ciocănitoarea și licuriciul. Desigur că are loc, la un moment dat, un duel, debutînd cu provocarea mușchetărească „en garde!" Există și un cîntecel al grupului ce nu se dă învins, oricîte piedici are de înfruntat: – Sîntem șase mușchetari / Sîntem mici nu sîntem mari / Dar mereu mîncînd (sau luptînd – n-am notat destul de citeț la vremea respectivă) într-una / Vom învinge-ntotdeauna.

Și, ca-n poveste unde înainte mult mai este, exemplele s-ar putea înmulți. Fără îndoială efortul de a re-povesti, manifest la nivelul intenției în asemenea texte este stimabil; poate că azi, copiii din sala teatrelor de păpuși vor să li se arate o altă față a poveștii știute de acasă, poate că unii l-au parcurs pe Dumas și s-ar lăsa captivați de o transpunere în regnul animalier a ideii de izbîndă prin luptă comună... dar, cu multă înțelegere privind demersul, aceea relevată de starea textelor nu e o cale. E posibil ca, în biografia autorilor, acele piese să constituie accidente. Dar sînt jucate și devin, astfel, bun public. În plus – sau în mod logic, reprezentațiile ce le promovează sfîrșesc prin a accentua scăpările autorilor. Vorbim despre caracterul formativ al artei, despre răspunderile educaționale ale teatrelor de păpuși, despre ideile generoase cu care dorim să se aleagă micii spectatori. Dar oare e posibil să transmitem „binele" și „frumosul" alminteri decît pe calea unor texte ce au calitatea de a fi bune și frumoase? Nu e cazul să ne aducem aminte că o piesă de teatru, ori pentru mari, ori pentru mici are a fi un document de limbă românească?

3. TEATRUL DE PĂPUȘI DIN TIMIȘOARA se află în fericita situație de a fi reușit să dea curs unor mai vechi promisiuni și ambiții. După „Ultima licornă", iată că „Ivan Turbincă" tinde să se impună ca a doua reprezentație ce atrage în sală publicul de orice vîrstă. Regîndită de Șerban Foarță, povestea lui Creangă este proaspătă și seducătoare, plină de miez și savuroasă, demonstrînd că marile opere literare nu au nevoie a fi actualizate pentru a percuta sensibilitatea contemporană, că ele sînt actuale prin însăși valoarea lor. Problema este aceea a descoperirii unui unghi de pătrundere în corpusul de idei al operei, unui mod de lectură care să desfacă dintre sensuri, pe acelea potrivite înțelegerii noastre. Nemaipomenitele întîmplări ale eroului încep într-o dimineață de toamnă cu „frig, ploaie ca prin sită și un urît de moarte"; slujise la oaste șase soroace pline" și s-a ales cu „două carboave de cheltuială" și cu dreptul de-a se duce „unde-o vrea, că lumea-i largă!"; tocmai pe cînd umbla „pe drum în toate părțile" cîntînd în gura mare ca să-și țină de urît. Dumnezeu și Sfîntu' Petru, „pogorîndu-se din slava lor" îl văd, sfîntu' nu prea se-ncumetă să se-apropie „nu cumva ostașul cela.. .să aibă harțag și să ne găsim – Doamne ferește! – beleaua cu dînsu'", dar Dumnezeu – „meloman, bonom și cu... experiență" – știe mai bine cum stau lucrurile, căci „de drumețul care cîntă, să nu te temi!". Și astfel, tonul hîtru al istorisirii, sfătoșenia povestitorului din Humulești e adusă în scenă, pentru ca ulterior, snoava, citatul folcloric, apelul bine măsurat la incantațiile din folclorul copiilor, descîntecul să se însoțească în a alcătui o structură dramatică ticluită rostuit, inventivă și cu tîlc. Versiunea scenică, centrată pe cîteva episoade binecunoscute (curtea boierului – „Brînză-n-Sticlă", iadul, raiul, întîlnirea cu Moartea), are calitatea de a deschide povestea omului cu turbinca spre teritoriul basmelor și băsmuirilor românești; în căutarea unui loc fără de zbucium (vorba ceea: „Dă-mi, Doamne, ce n-am avut, / Să mă mir ce m-a găsit"), eroul parcurge un traseu al inițierii, o aventură a cunoașterii, între binele și răul suprem, supunîndu-se – în felul lui – vicisitudinilor sorții și damnațiunii de-a nu se opri nicăieri, încercînd să priceapă „rostul" morții („Iaca, Ivane, și casa de veci!... Trei coți de pămînt, atîta-i al tău!... Vezi în ce se încheie toată scofala de pe lumea asta?...") și chiar dispus să-și lucreze racla, să se așeze singur într-însa... În ultimă instanță, spirtiul cel treaz naște „șmichiria" de-a da de capăt Vidmei ce, la rîndu-i, îl blestemă la viață veșnică; nici asta nu-l îndeamnă la tristă resemnare: „Oare nu cumva... de-acum... mi-oi da cu paru-n cap... de răul Vidmei?... Ba zău, nici nu gîndesc... Deie-și ea... dacă-i place!..." (Spectacolul valorifică dramatizarea, viziunea regizorală și scenografică reușind să restituie clar și expresiv această odisee a înaintării, în etape, înspre cunoașterea de sine și de lume; ne rezervăm pentru altă dată plăcerea de a intra în amănuntele constitutive ale reprezentației, ținem doar să remarcăm strînsa legătură dintre calitățile dramatizării și valențele spectaculare).

În aceeași ordine de idei a promisiunilor respectate se înscrie montarea semnată de Cristian Pepino („Poveste cu un pescăruș"), regizor tînăr și de înaltă profesionalitate, poposind la Timișoara în consecința dorințelor trupei de a se confrunta cu noi moduri de gîndire ale artei păpușărești; ca formulă, montarea continuă o mai veche preocupare a Teatrului, aceea de a deplasa reprezentația „acasă" la spectatori, în grădinițe, faptul presupunînd și o modificare de perspectivă, o strădanie de adecvare a mijloacelor la condițiile altor spații de joc. Și, dacă proiectele vor rămîne în picioare, pînă la sfîrșitul stagiunii pe scena celor mici vor mai ieși la lumina rampei și alte cîteva ambiții repertoriale ori spectaculare. Nu ideile lipsesc și, cum se vede, nici textele, căci vor mai fi fiind piese originale, ori dramatizări de valoare sau mai ales scriitori adevărați. Poate că ne aflăm într-un moment în care este nevoie de inițiativă, în domeniu, din partea instituțiilor teatrale. De altfel, despre piese autentice și autori de marcă, pe larg, într-un număr viitor...

Antoaneta C. IORDACHE

VIRGINIA BAZ BAROIU: „Floarea nisipului"

Programul P.C.R.

(Urmare din pag. 1)

șament activ al mișcării comuniste și muncitorești internaționale și în plan teoretic.

Un moment de referință în îmbogățirea Programului partidului îl constituie expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1–2 iunie a. c. „Subliniind că tezele și ideile de inestimabilă valoare teoretică și practică conținute în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu reprezintă o contribuție de seamă la dezvoltarea teoriei și practicii construcției socialiste și comuniste, plenara apreciază că obiectivele, sarcinile și indicațiile trasate constituie un amplu program ideologic și cultural educativ, în spiritul concepției materialist-dialectice, pentru activitatea viitoare a partidului și statului nostru, a întregului popor, în vederea îndeplinirii cu succes a Programului partidului, a hotărîrilor celui de al XII-lea Congres al P.C.R." Pe drept și în mod justificat, plenara amintită a hotărît ca expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu „cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului" să fie supusă spre dezbatere și adoptare ca document programatic viitoarei Conferințe Naționale a partidului nostru. Fără a avea pretenția că epuizăm bogata paletă a tezelor formulate de secretarul general al partidului în expunerea amintită, deocamdată ne rețin atenția următoarele: definirea stadiului actual al făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate în România; dialectica relației dintre general și particular, dintre obiectiv și subiectiv în viața socială socialistă; raportul dintre legile sociale obiective și realitatea specifică națională; relația dialectică dintre economic și politic în condițiile societății socialiste; relația dialectică dintre istoria veche și cea nouă a poporului nostru, dintre tradiții și contemporaneitate. În același context se înscriu căile întăririi proprietății socialiste, procesul adîncirii continue a democrației socialiste, necesitatea creșterii rolului conducător al partidului în etapa actuală, raportul dintre partid și stat, raportul dintre condițiile vieții materiale, dintre existență și conștiință socială, tendințele dezvoltării lumii contemporane, noul echilibru al forțelor vieții internaționale etc. Cu aceste idei și teze, și nu numai cu ele, Programul partidului nostru înregistrează împliniri, îmbogățiri, iar ideologia acestuia parametri superiori. Ne revine nouă, propagandiștilor, celor ce lucrăm pe frontul ideologic, să ne însușim temeinic aceste idei și teze, să le explicăm, să le cultivăm cu pasiune revoluționară în rîndul maselor largi populare să le transformăm în mijloace eficiente de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste a acestora,

Jocul în joc şi cum se pătrunde acolo

SCENA 1.

Am privit cum se pregăteşte jocul – un spectacol. Teatrul de păpuşi din Timişoara intra într-o grădiniţă pentru a juca în faţa copiilor o piesă – **Poveste cu un pescăruş.** Acolo era centrul sferei ce avea să crească din sine, ca o cocoloaşă de mătase, poate la fel de utopică – vulnerabilă, fragilă, şi totuşi necesară, în starea ei de amintire – perfect rezistentă. Regizorul şi cei patru actori – personajele jocului nostru închipuit, se concentrau asupra jocului lor – real; îl pregăteau, intrau în el, îl umpleau, îl locuiau firesc, jucîndu-se. Montau decorul, înmănuşau păpuşile, le trăiau simultan, din afară şi dinăuntrul lor, dansau, cîntau. Lent, în jurul lor, vîrstele se irizau într-o uimire fericită, dispăreau cuminţi, fără nici o pretenţie. Începea jocul. Atunci au intrat copiii. Şi s-au amestecat. De la primul sunet şi prima replică, pînă la ultimele, legăturile dintre ei, au plutit cu aceeaşi candoare şi la fel de puternice. Copiii dansau şi ei, atingeau păpuşile, le replicau, un băieţel mai curajos sărea în spinarea cîte unui actor. Nu mai exista paravan; nu mai exista distanţa inhibantă; actorii erau de atins, de privit; actorii şi păpuşile existau ca personaje fabuloase şi personale – copiii şi la apropriau cu furie. Poate că astfel începeau să îndrăgească apriori centaurii şi sirenele, fiinţele de două fiinţe; poate înţelegînd distanţa între chipul actorului şi chipul păpuşii, mimicile alternative şi replicile tampon, învăţau să se apere de întrebările creşterii, un fel de sfinx de uz general. Oricum, nu mai conta scara, ci treapta – vîrstele fuseseră înşelate de un dram de atemporalitate. Actori, copii, păpuşi erau personajele aceleiaşi încercări echilibristice – doar că fiecare sub alte cupole. Exista un punct fierbinte în care nici o diferenţă nu mai părea esenţială. Intram cu bucurie, împrospătaţi de complicitate, în mecanismul aceluiaşi furt – nici un calendar nu rezistă jocului.

SCENA 2.

După ce s-a sfîrşit piesa, ne-am început propriul joc. Cel real se sfîrşise cu un regret ca o nostalgie. Am prelungit-o imaginar. Regizorul şi trei din cei patru actori ne vor ademeni de data aceasta cu un joc pe măsură – jocul cuvintelor despre spectacol, despre sine. Îi vom aduna în cercul unui singur joc. Am intrat şi noi în el, primindu-l cu nerăbdare, curiozitate şi bucurie. „Textul este un pretext", aruncă regizorul prima replică. „Copilul percepe mai degrabă şi cu mai multă plăcere metafora vizuală decît cea literară. Este vorba, bineînţeles de copiii de grădiniţă". Au pornit de la ideea unui text, fără lectură la masă, intrînd direct în joc; replicile s-au născut pe măsura desfăşurării gesturilor, la fel şi păpuşile, la fel, paralel, s-a aliniat şi acompaniamentul. Nu era muzica aceea stereotipă, de pian cu pedala de rezonanţă apăsată, sau gîfîind de-a lungul unei singure game, ci jazz, sau prelucrări după muzică simfonică (Emerson Lake & Palmer), sau muzică michel-jarristă. „Copiii iubesc sunetele, mişcarea, continuul freamăt" se prinde în joc primul actor, iar actriţa completează – „e suficientă o onomatopee la momentul potrivit, pentru ca să înlocuiască un cuvînt, cu efecte mult mai mari. Un gest şi o exclamaţie pot reface o situaţie mai veridic decît povestea pe care aceasta o presupune". Al doilea actor precizează – „un text dramatic, încărcat, nu are ce căuta între copii. Nu e vorba de un spectacol pentru părinţi. Dacă textul e pur didactic, devine plictisitor. Sînt suficiente cîteva cuvinte reper, cîteva sugestii pentru a construi o înscenare convingătoare". Spectacolul ambiental, desacralizînd scena şi distrugînd distanţele, coborînd în arenă, între privirile încrucişate peste capetele actorilor, pare să placă tuturor. Regizorul îl consideră ca oferind „formula adecvată pentru un anumit public – copiii. Este un spectacol deschis intervenţiilor publicului, el se naşte pe măsură ce se joacă, se îmbracă în diferite piei, schimbîndu-le în funcţie de temperatura momentului". Actriţa se bucură – „e un gen de commedia dell'arte. Actorul construieşte figuri, păpuşi, le mînuieşte, se mînuieşte pe sine, se multiplică în mereu alte şi împrospătate ipostaze ale aceloraşi doi poli – răul şi binele". Primul actor reia – „e cea mai bună formulă, actorul nu uită că se joacă, astfel îşi păstrează condiţia ingenuă de homo ludens, lîngă chip şi glas, trupul îşi menţine expresivitatea. E o poveste alăturată. Mersul prin grădiniţe surprinde copilul neinhibat de ideea sălii de spectacol, a scaunelor înşiruite cuminţi; nepoluat, el răspunde spontan, fără teamă. Educaţia se face prin prezenţă, în prezenţă, simultan". Regizorul povesteşte – „Jocul actorilor a contat foarte mult în creearea spectacolului– a fost o lucrare colectivă. E o metodă nouă să laşi actorii să se joace, să se scrie, să se găsească. Spectacolul a fost o intuitivă cădere de acord". Actorii spun – „Avem nevoie de regizor, fără el nu putem face nimic, nu ne putem verifica, el este ochiul dinafară care ne măsoară, ne cîntăreşte. Acum am lucrat minunat, ne-am simţit liberi şi părtaşi, regizorul ne-a înţeles şi ne-a întîmpinat". Al doilea actor precizează din nou – „orice colaborare cu profesionişti este binevenită. Învăţăm multe, de la disciplina repetiţiilor la detaşarea profesionalităţii". Regizorul reia – „Spectacolul a ieşit de la sine. Nu e sfîrşit, însă e precizat. S-a pornit invers, nu de la literatură la joc, ci de la joc la literatură". Actriţa explică: „actorul păpuşar e un actor total – cîntă, dansează, joacă, mînuieşte, educă. În acelaşi timp îşi construieşte păpuşile şi textul. Solicitarea e intensă, spectacolul e deodată dramatic – faţă de sine, şi ludic – faţă de public". „De fapt – spune regizorul – teatrul de păpuşi oferă un spectacol pentru toate vîrstele. Nu trebuie neapărat să ne gîndim la un public de vîrste mici. Mijloacele teatrului de păpuşi sînt cel puţin la fel de bogate ca ale teatrului dramatic, dacă nu chiar mai bogate, căci păpuşa nu a fost dintotdeauna un obiect de joacă. Înainte de asta a fost un obiect de cult şi reprezentare, o reificare conştientă a angoaselor, dorinţelor, ironiei omului matur. Ea poate deveni nu numai instrumentul pentru jocul copiilor, ci şi cel pentru jocurile periculoase, muşcătoare, înscenate de maturi". „Sigur că ne-ar place texte dramatice adevărate, scrise şi jucate pentru maturi. Este interesant că de cîte ori ne gîndim la un recital, îl gîndim pentru un public matur" povesteşte actriţa.

*

EPILOG.

La sfîrşitul jocului ne desconspirăm. Regizorul – Cristian Pepino; a văzut trupa de actori ai Teatrului de păpuşi din Timişoara într-un spectacol cu piesa **Croitoraşul cel viteaz.** I-au plăcut şi a imaginat povestea cu un pescăruş special pentru ei. Cristian Pepino a luat anul trecut Marele premiu la festivalul de la Zagreb cu **Metamorfoze** după Ovidiu, cu trupa Teatrului de păpuşi Constanţa. Un alt premiu l-a obţinut la Piatra Neamţ, şi apoi premiile II şi III cu **Lecţie de zbor şi cor pentru puiul de cocor** (Constanţa) şi **Pui de om** (Brăila). Alte spectacole îndrăgite, în aceeaşi măsură pentru copii şi maturi, au fost la Ploieşti cu **Secretul pădurii bătrîne,** dramatizare de Paul Silvestru după Dino Buzzati şi **Pantagruel** cu un scenariu scris de Cristian Pepino după Rabelais, la Constanţa. Actorii – Maria Vlad, Nelson Dumitriu, Alexandru Pascu, Ösz Csaba, de la Teatrul Maghiar de Stat Timişoara. Şi, cu încăpăţinare în joc,

Ioana RAUSCHAN

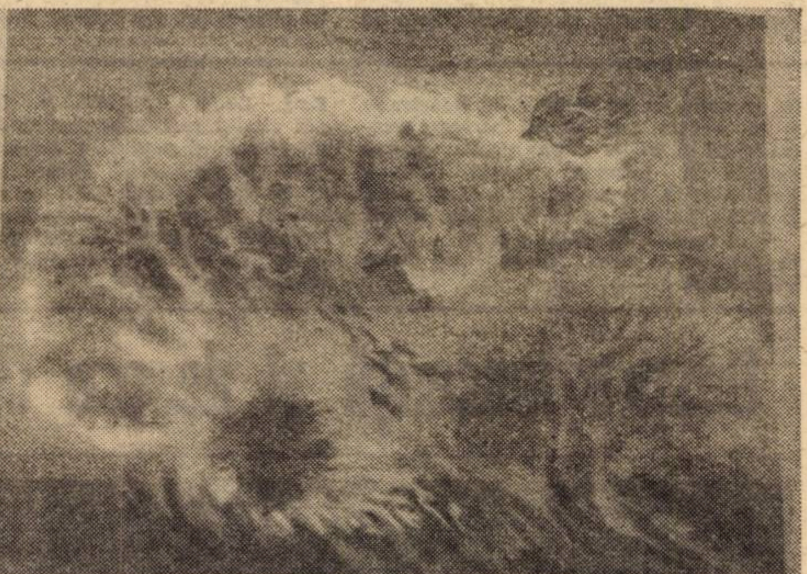

VIRGINIA BAZ BAROIU: „Luminişul coralilor"

memento

Pe parcursul anilor am interpretat personaje din textele devenite clasice pentru teatrul de păpuşi (în „Punguţa cu doi bani", „Fata moşului şi fata babei", „Hänsel şi Grettel"...) cît şi „eroi" din viaţa de fiecare zi: fetiţa care învaţă să devină ordonată, fetiţa care învaţă să ducă lucrurile începute la bun sfîrşit, pisicuţa care îşi pedepseşte stăpîna neatentă cu jucăriile, fetiţa murdară, băieţei răi despre care toţi ştiam, încă de la prima replică, cît de radical se vor schimba şi că se vor cuminţi, o pleiadă de piesete didactico-pedagogico-educative asemănătoare pînă la confuzie şi tot pînă acolo lipsite de date teatrale. Probabil că micii spectatori erau disperaţi să asculte şi la teatru aceeaşi morală, aceleaşi cîntecele, probabil că ei aşteptau de la teatru altceva decît ştiau de la grădiniţă, de la şcoală, de acasă, şi, în orice caz, cred că vroiau ca lecţiile să se desfăşoare mai puţin obişnuit.

În ultimii ani optica tuturor faţă de spectacolul pentru copii s-a schimbat, scena mică se vrea şi ea o scenă de cultură. Au apărut în repertoriu texte ca „Lume, lume" de Nela Stroescu – prilejuind un spectacol în care lada păpuşarului, plină cu păpuşi şi vechi întîmplări, devine scenă şi viaţă, prilejuind copiilor cunoaşterea începuturilor artei păpuşereşti autohtone, o lume miraculoasă cu uşor parfum arhaic, sau „Doina" – Eugen Frunză, „Cetăţuia Vărădiei" – de poeta populară Cornelia Bulzan – texte ce fac publicului cunoştinţă cu doina şi bocetul, într-o inteligentă îmbinare cu accente grave de teatru antic – dînd spectacole cald – patriotice, cu certe valenţe educative, sau „Croitoraşul cel viteaz" – de M. Cupcea, după fraţii Grimm, „Ultima licoarnă", după P. Beagle – propuneri interesante montate în acord cu nivelul de informaţie şi de cunoştinţe al copilului zilelor noastre, altfel pregătit decît acum 50 sau 100 de ani să accepte convenţia teatrală, demistificarea convenţiei, relaţiile subtile dintre realitate şi ficţiune, vis şi adevăr. Toate aceste texte şi montări au adus un plus de calitate, de profunzime actului educativ ce se cere îndeplinit de scena celor mici.

Un spectacol mai nou, cum este „Ivan Turbincă", prin textul savuros al lui Creangă şi condeiul sclipitor al poetului Şerban Foarţă a adus un suflu original şi este o reprezentaţie de referinţă a stagiunii acesteia. Cum teatrul de păpuşi implică joacă şi mişcare, un text şi un spectacol precum cel al lui Cristian Pepino reuşeşte să-i molipsească pe cei mici de ingeniozitate, trezindu-le pofta de a imagina o povestioară şi de a-şi face singuri păpuşi simple, asemănătoare celor ale „specialiştilor". Cred că am început cu dreptul anul teatral, cred că de abia de aici pornind am putea înţelege cîtă nevoie are teatrul de păpuşi de texte cu o şiră a spinării pe care montarea să se aşeze cu fantezie şi profesionalism.

Maria VLAD, actriţă a Teatrului de păpuşi din Timişoara

CINE SÎNT PRIETENII LUI MOŞ MARTIN?

GÎNDURI LA UN SPECTACOL ARĂDEAN

O dimineaţă de duminică, plină de lumina de miere a toamnei, mirosind a măr dulce şi abecedar. Ce se putea întîmpla într-o asemenea dimineaţă? O „poveste cu mult haz, la o margine de iaz". La care, participînd, copiii au uitat de jocurile lor prin parcurile ruginite, părinţii s-au aşezat cuminţi (şi uşor stingheriţi) pe scaunele nu chiar pentru ei pregătite, disputîndu-şi locurile cu nişte neaşteptaţi concurenţi: delicaţi poeţi, preaserioşi prozatori, severi critici literari. S-au adunat cu toţii pe marginea iazului de poveste, ca să devină prietenii lui Moş Martin, în chiar ziua cînd în oraş apărea „Suplimentul literar-artistic" (al Scînteii tineretului) şi în care prima întrebare a unei ample anchete suna: **„Credeţi că literatura pentru copii este o „cenuşăreasă" a literaturii noastre contemporane?"** (originală, nu?). Locul pomenit era, de fapt, scena teatrului de păpuşi. Pregătită pentru a fi cadră de poveste de către **Doru Păcurar.** Tot el fiind şi creatorul păpuşilor. Un urs mătăhălos abia trezit din hibernare (purtîndu-şi fălos tichia de noapte), un mistreţ-isteţ (şi, în consecinţă, cu ochelari), un iepuraş-poştaş (care-şi conduce spectaculos trotineta), purceluşii mistreţului-isteţ (de tot hazul arătări), un broscoi (meditativ dar şi de ispravă în faptă – aşa cum l-a vrut autorul întregii poveşti), o veveriţă (jucăuşă) şi, în sfîrşit Vulpişor care, aţi ghicit, nu-i aşa?, va face una nefăcută, de aceea i s-a acordat şi o grijă deosebită, lungindu-i-se botul (hrăpăreţ) şi coada (care şi aşa nu-i în stare să-i... măture de ocară laptele). Păpuşi care trăiesc într-un mirific peisaj (fundalul penultimului tablou, într-un albastru de vis, năucitor, este demn de oricare altă scenă, cît de „mare"). Mişcîndu-se graţie unor abili mînuitori (**Julieta Corbu,** care ar merita un premiu întîi pentru însufleţirea lui Vulpişor, **Elena Gherghinescu, Mariana Moldovan, Alexandru Mermeze, Ileana Fărcaş,** Alexandru Szvedlacek fiind numele ce s-au putut afla, premiera, care deschide şi o stagiune, neavînd parte de un afiş pe măsură!), rostindu-se prin „vocile", bine alese, ale unor actori dintre care remarcabilă a fost aceea a **Adelei Smaranda Ungureanu. Adriana Petrica Onofrei** dirijînd cu multă siguranţă, adică semnînd o regie care înseamnă cunoaşterea sufletului de copil, înţelegerea unui text cu vădită valoare literară şi o seriozitate profesională demnă de stimă (necesară, iarăşi, pe orice fel de scenă). Dealtfel toţi cei din acest teatru (chiar de păpuşi) merită felicitări pentru felul cum s-au apropiat de piesa lui **Dorel Sibii.** Care a scris, de fapt **„O poveste cu mult haz, la o margine de iaz"** şi nu „Prietenii lui Moş Martin" cum spune umbra de afiş pitită doar în holul teatrului. În acelaşi stil fermecător, cunoscut din „Cum am găsit-o pe Ileana Cosînzeana", carte pe care aş dori s-o văd trecută în bibilografia obligatorie a prozatorilor „noului val". Care, cercetînd-o (mai uitîndu-se şi peste ce scria într-o vreme Sorescu), ar rămîne la fel de stimabili dar (poate) şi-ar modifica părerile despre ce înseamnă „originalitate" şi „experiment la nivelul limbajului". Piesa care la premieră a făcut sală plină aparţine unui scriitor (şi nu unuia, numai, „pentru copii"). Scăpînd de tentaţia (să fie numai asta?) de a fi moralizator cu orice preţ, Dorel Sibii a adus, de fapt, basmul în „acuta actualitate", în „contemporaneitate", în „imediata noastră apropiere".

În fond, piesa lui Dorel Sibii este un poem, scris cu graţie şi subtilitate, despre solidaritate. Se unesc atîţia ca să îndrepte lucrurile! Pînă şi „raza de soare". De ce n-am lăsa-o să lumineze, acum, şi un spaţiu tipografic?

Florin BANESCU

Convorbire cu CRISTIAN PEPINO

– Postura în care vă găsesc, Cristian Pepino (implicat direct, pînă la amănunte artizanale, în munca de confecționare a viitoarelor păpuși), și care ratează orice prezentare simandicoasă, nu numai că-mi amintește de singurătatea bătrînului păpușar...

– Trebuie să aspirăm la acel model al păpușarului...

– ...dar, în același timp, îmi dezvăluie una din fețele colaborării dumneavoastră cu colectivul timișorean. Să fie cea dintîi colaborare de acest gen sau e o revenire?

– E prima oară cînd fac un spectacol la Timișoara. Fiind o aventură care deabia începe, scopurile sînt ambițioase, iar finalul imprevizibil. Adresîndu-se copiilor foarte mici, **„Poveste cu un pescăruș"** e al treilea spectacol al meu, cu actori la vedere.

– Îmi amintesc de felul în care ați montat Metamorfozele lui Ovidiu. Cred că acolo prezența actorilor avea o altă semnificație.

– Într-adevăr, prezența actorilor era o metaforă, o modalitate de expresie adecvată gîndirii lui Ovidiu. Ea corespundea unor etaje ale realității, accentuînd dihotomia spirit-trup. **Metamorfozele** reprezintă încercarea omului de a se modela pe sine, impunînd creația umană ca valoare supremă. Faptul că un grup de oameni reiau, retrăiesc (în spațiul scenei) momentele esențiale ale istoriei spirituale a umanității, trebuia să fie în permanență amintit publicului.

– Este a doua referință la public, în spațiul acestei convorbiri. De ce publicul, Cristian Pepino?

– Noi avem un public special: copiii, care nu suportă lipsa de imaginație, față de care trebuie să fii foarte cinstit...

– Adică?

– Adică să lucrezi cu toate forțele, răspunzînd curiozității lor, povestindu-le cum este lumea și dîndu-le încredere în propriile lor puteri. E fantastic să transmiți un mesaj (estetic, firește) la care ei vor da răspuns atunci cînd poate noi nu vom mai fi. În plus, copiii de azi trebuie să fie pregătiți ca public de teatru al viitorului.

– În ultimii ani, Teatrul de păpuși din Timișoara a montat și spectacole pentru adulți, spectacole ce s-au impus ca evenimente de cultură în viața orașului. Ați precizat adineaori că „Poveste cu un pescăruș" este o montare destinată vîrstelor foarte mici. Să înțelegem de aici că spectatorii maturi sînt excluși din publicul acestui spectacol?

– Nicidecum. Pentru adult, spectacolul are semnificații în plus. De altfel, un spectacol bun e pentru toate vîrstele. Ca dovadă, există cărți care se citesc, cu un interes egal, la orice vîrstă! În ciuda oricărei prejudecăți, teatrul de păpuși e un gen de artă, nu de vîrstă.

– Deci, dincolo de public, Cristian Pepino...

Personaj din „Ivan Turbincă"

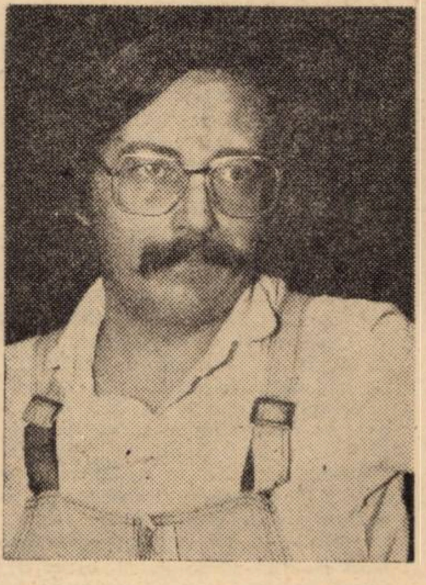

– Dincolo de public, există o artă complexă care implică un anume mod de a privi lumea.

– Ceea ce spuneți acum are gravitatea unei profesiuni de credință, validate de autoritatea unui creator complex. Așadar, teatrul de păpuși...

– Teatrul de păpuși e un mod de a gîndi, de a crea un model al lumii sau, pur și simplu, o lume cu legi specifice și cu o fizică proprie.

– Cum se integrează micii spectatori acestei „fizici" noi?

– De exemplu, acum vreo doi ani, la Constanța, am montat un spectacol în care copiii sînt implicați direct în joc, participînd efectiv la salvarea personajului principal. Pentru copii a fost o ocazie de a trăi o experiență de viață, de a manifesta calități morale cu ajutorul cărora au putut interveni și schimba ei înșiși modelul realității propuse.

– Bănuiesc că, în asemenea cazuri de participare, mijloacele alese sînt esențiale...

– Mijloacele pe care le alegi (și care pot fi extrem de variate) decurg din însăși structura textului, cu toate că, trecînd prin concepția regizorală, scenografică și actoricească, textul rămîne de obicei ideea unui spectacol. De altfel, la Constanța, există o tradiție veche în realizarea unor spectacole caracterizate prin împrospătarea mijloacelor de expresie sau prin căutarea unor mijloace noi.

– Înțeleg că practicarea unor asemenea convingeri și profunzimea conștiinței artistice explică succesul spectacolelor dumneavoastră.

– Succesele sînt legate de momentele în care am lucrat avînd toate condițiile, adică de întîlnirea cu o echipă bună, cu un scenograf bun, cu un text important. Premierea unor spectacole e mai mult sau mai puțin întîmplătoare cîtă vreme, la Festivalul de la Zagreb, de pildă, prezența altor trupe din țară cu spectacole reprezentative pentru teatrul nostru ar fi putut genera tot atîtea succese și revelații. Asta pentru că teatrul de păpuși românesc are, la ora actuală, un nivel foarte ridicat.

– Se poate vorbi în aceeași măsură și de un specific?

– Specific teatrului nostru de păpuși e profesionalismul. Avem profesioniști foarte buni și avem două linii de forță, pe de o parte, preocuparea pentru mesaj și, pe de altă parte, preocuparea pentru înnoirea mijloacelor de expresie.

– Îngăduindu-ne să fim perfecționiști, la acest nivel de profesionalitate, ce credeți că lipsește totuși din tabloul realizărilor de valoare?

– În primul rînd, nu prea s-a făcut parodie, deși parodia e un gen specific teatrului de păpuși care poate aduce în scenă o lume foarte mică ce trăiește în schimb probleme foarte mari. Pentru orice text, film, tragedie, operă, chiar pentru un serial ca „Dallas...", aducerea în scena teatrului de păpuși ar fi o probă de foc pentru ceea ce se pretinde o artă a marilor probleme, o probă la care nu știu cîte din așa-zisele „mari" probleme ar rezista. În ceea ce privește propriile mele experiențe, deocamdată nu pot să spun decît că **Metamorfozele** lui Ovidiu au rezistat la proba de foc.

– Presa, critica de specialitate au fost sensibile la acest aspect atît de profund implicat în succesul spectacolului?

– Din păcate, televiziunea și radio-ul reflectă mai bine viața teatrelor de păpuși. După premierea spectacolului în Iugoslavia, radioteleviziunea a informat prompt și pe larg publicul. În schimb, revista de specialitate nu a găsit de cuviință să facă acest lucru într-un mod adecvat.

– Nu credeți că, pentru a evita pierderea în anonimat, ar fi potrivit să se filmeze spectacole cu păpuși pentru a fi difuzate ulterior la televiziune, în cadrul emisiunilor destinate celor mai mici spectatori?

– Nu, deoarece filmul și teatrul sînt totuși genuri de artă diferite. Cred că ar fi bine să se facă mai multe filme de televiziune cu păpuși, dar nu spectacole filmate. Iar în acest sens cred că ar putea fi solicitați o mulțime de creatori-regizori, scenografi, actori – care, la ora actuală, reprezintă, așa cum afirmam adineaori, adevărate forțe, personalități ale teatrului românesc. Sînt tentat să dau nume, dar înșiruirea lor ar înlocui convorbirea însăși...

Convorbire realizată de
Carmen ODANGIU

Despre inocență și despre citit

Aproape instinctiv mă feresc, ori de cîte ori este vorba despre copilărie, să încerc o cît de palidă formulare în termeni teoretici, și asta pentru a nu fi nedrept față de ea. Mai mult, acum, la vîrsta adolescenței de inerție, evit să problematizez de prisos un fenomen fascinant, față de care sînt încă în posesia unor stări capabile de surprize. Vreau să nu fiu înțeles greșit și de aceea nuanțez gîndul arătîndu-i, sper, fața curată: jocurile din curte, pîrîul Aranca, fundația celui de-al treilea bloc, Cinematograful Poporului, străzile din Sînnicolau. Nu o să se supere nimeni dacă aceste elemente îmi vor folosi drept început al unei analize anunțate în titlu, cu atît mai mult cu cît simțiți și dumneavoastră că cele enumerate mai sus aparțin sau tind să aparțină unei posibile ficțiuni. Și, totuși, la început nu e așa. Aceste cuvinte sînt parte identificabilă strict în real, putînd fi controlate acolo. Apoi, însă, în interiorul acestei atmosfere, lucrurile pe care le-am enumerat, constituie **pentru mine** romanul (povestea) capabil de a funcționa mai mult decît pentru cel de afară (ascultător, cititor ipotetic). Este vorba despre un timp al trăirii după care urmează, necesar, timpul mărturisirii, în care gradul de implicare scade de la stînga la dreapta, adică de la autor spre cititor. Concluzia este, cred, general valabilă și diferența dintre cel care retrăiește verbal copilăria și cel care (o) scrie este minimă. Mă gîndesc la faptul că fiecare e scriitor cîtă vreme evenimentele care îl compun se vor povestite. Și dacă timpul copilăriei este într-adevăr o vreme a ficțiunii trăite, maturizarea se prezintă ca o progresie spre o conștiință a autorului. Aceasta din urmă este socializată, aptă de a fi decodificată de ceilalți, pe cînd cea a **personajului** din realitatea copilăriei tinde spre individualizarea extremă. Nu pot să-mi închipui vreun eveniment al copilăriei mele în care să nu fi fost mai mult decît ceea ce eram în „civilie": la jocuri eram indian, general, sheriff, Tarzan, om-panteră, uneori Vidocq, mă rog, ceva ce însemna cel mai..., pentru că nu umblam cu jumătăți de măsură. Modelul este clar livresc și ceea ce ar fi de urmărit ar fi puterea de penetrație a lui. Pentru asta am să părăsesc orașul natal și m-am gîndit să dau ca exemplu un personaj literar, Hanno Buddenbrook, ce recită pînă și noaptea, în somn, poeziile ce le învață la școală:

— „Vreau... în grădina mea... bulbi să stropesc... spuse Hanno cu limba împiedicată.

VIRGINIA BAZ BAROIU: „Lirica boreală"

— Își recită poeziile, explică Ida Jungmann, clătinînd din cap. Ei, destul, destul. Acum dormi, puișor!...

— Și piticul cocoșat... s-a apucat de strănutat... spuse Hanno oftînd. Deodată expresia feței i se schimbă, ochii i se închiseră pe jumătate, capul începu să i se miște încoace pe perniță și cu vocea înăbușită, dureroasă, continuă: Străluce luna plină, / Copilul mic suspină, / În clopot miezul nopții bate; / Bolnavilor, tu, Doamne, / O, dă-le sănătate!... (Thomas Mann, Casa Buddenbrook, în românește de I. Chinezu, E.p.l. București, 1966,, p. 78-79). Am dat citatul mai lung pentru frumusețea lui stranie și pentru a ilustra puterea unei obsesii livrești. Fără a mai trebui să fie demonstrată, cred că am putea urmări cîteva consecințe. Fascinația literaturii, a povestirii, mai precis, cred că trebuie să fie confruntată cu o ilustrare de tip special, în care limitele imaginarului se întîlnesc cu cele ale realului, marca acestei întîlniri fiind un cosmos armonic, fără hiat între cele două nivele. Mi se pare atrăgătoare o observație: faptul că începem viața ascultînd despre o lume imaginată iar experiența noastră așa zis obiectivă e mult mai săracă, un timp, decît cea livrescă. Și pofta asta pentru povești e atît de mare încît, în lipsa unei efective practici a scrisului, ea se sublimează într-o asumare a situațiilor livrești. Iată ce spune J. P. Sartre: „În cărți am luat contact cu universul: asimilat, clasat, etichetat, gîndit, redutabil încă; și am confundat dezordinea experiențelor mele livrești cu desfășurarea întîmplătoare a evenimentelor reale" (J. P. Sartre, **Cuvintele** în românește de T. Dumitru, E.p.l.u, București, 1965, p. 69). Cartea din care am dat citatul este construită exact din perspectiva celor două acțiuni convergente: cititul și scrisul. Citez din nou, pagina 59: „Amintirile stufoase și candoarea simpluță a copilăriei țărănești zadarnic le-ar căuta în mine. N-am scormonit niciodată pămîntul și n-am umblat după cuiburi, n-am cules niciodată plante pentru ierbar și nici n-am aruncat vreodată cu pietre după păsări. Cărțile însă au fost păsările și cuiburile mele, animalele mele domestice, staulul și satul meu, biblioteca era lumea prinsă într-o oglindă". Ultima parte e învăluit borgesiană.

La extrema cititului e un copil capabil să știe teoretic aproape totul, Teddy al lui Salinger, imaginea părîndu-mi-se apăsătoare. Însă, repet, experiența livrescă, modelul livresc, nu e de natură teoretică și tinde să se transforme într-o experiență reală, opusă imaginării. Cred, în sensul ăsta, că cele povestite în **Amintirile** lui Creangă comunică, în travesti, cu universul miraculos al mitologiei poveștilor. Nu voi decoda aici semnificațiile subterane ale unor episoade ci arăt cîteva „potriviri". Așa, episodul scăldatului și dispariția hainelor poate fi regăsit, de pildă, în **Motanul încălțat,** în narațiuni cavalerești, episodul „la cireșe" este o expediție mascată într-o Hesperidă locală, furatul pupezei ajunge la o temporalitate reglată cosmic, bolovanul ce dărîmă casa Irinucăi fiind o escatologie „de buzunar".

Dacă nu se acoperă exact ceea ce am vrut să arăt, atunci, cel puțin, să observați gradul mai mic de credibilitate pe care sîntem dispuși să-l acordăm unor atari întîmplări. Acest lucru se întîmplă ori de cîte ori ne întîlnim cu evenimente ce depășesc o anumită normalitate a existenței. Nevoia de semnificare a ei se face tocmai prin ficțiune, răpind celui ce „citește" viața lui o inocență care, în fapt, nu există (?)

Marcel TOLCEA

Directorul Ilie Gyurcsik

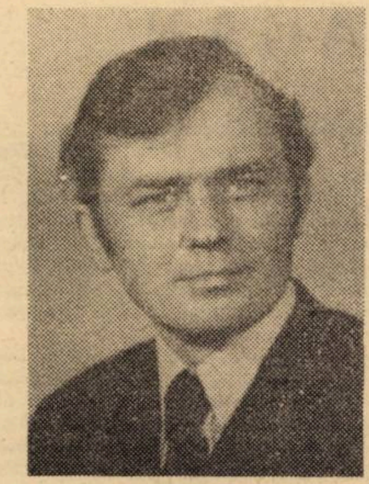

— Spre ce piese, din repertoriul național și străin, se îndreaptă conducerea teatrului pentru cei mici?

— Alcătuirea unui repertoriu teatral se face pe baza unui set de criterii. O parte din acestea — de la cele ideologice, educaționale și pînă la cele ce privesc valorificarea potențialului artistic și material propriu — sînt generale, obligatorii pentru toate instituțiile de spectacole.

Alături de criteriile generale, adaptate specificului de gen, sînt altele, ce țin de platforma fiecărui teatru în parte. Pentru cele patru premiere ale unei stagiuni, căutăm piese generoase din punct de vedere literar-artistic, care să corespundă în mare celor patru nivele de accesibilitate stabilite în funcție de vîrsta spectatorilor noștri — de la preșcolari și vîrsta școlară mică și pînă la tineret și adulți, reamintind acestora din urmă că teatrul de păpuși nu este numai un **„teatru pentru cei mici"**, ci și o formă sincretică de artă, deschisă tuturor vîrstelor. Cel puțin una din cele trei piese originale este prezentată în premieră absolută (cum a fost cazul cu adaptarea lui Șerban Foarță după „Ivan Turbincă" de Ion Creangă, în stagiunea trecută, un text excepțional, ceea ce nu se poate spune despre textul original care a fost montat în actuala stagiune). Din literatura universală alegem pentru fiecare stagiune sau un text clasic, sau o lucrare contemporană. În această stagiune prezentăm, pe lîngă refacerea totală a unui spectacol mai vechi („Hansel și Gretel"), textul scriitorului german contemporan Ioachim Knauth: „Prințul de Portugal".

— Cum stimulați creatorii de literatură dramatică din țară și din Timișoara?

— Se știe faptul că teatrele de păpuși nu au posibilitățile de stimulare materială, pe care le au celelalte instituții de spectacole. Totuși, aproape în fiecare stagiune, teatrul nostru a montat un text scris de un creator timișorean sau, datorită unor contacte personale, texte concepute de alți scriitori din țară, specializați în dramaturgia păpușilor: Viorica Rogoz, Alecu Popovici, Nella Stroescu, Alexandru Popescu ș.a.

— Raportat la alte teatre de gen, cel din orașul nostru și-a impus, credeți, un specific, o personalitate?

— Cred într-un răspuns afirmativ. Chiar dacă nu reușește întotdeauna la nivelul exigențelor pe care și le asumă, teatrul nostru caută să inoveze limbajul teatral păpușăresc, în vederea unei apropieri optime a teatrului de viață, de caracterul tot mai complex al receptării lumii și artei de către copii, în vederea educării, dezvoltării și menținerii active în spectatori a disponibilităților creatoare, ludice și structurante în același timp, a calităților necesare înfloririi multilaterale a personalității.

Regizorul Victor Cârcu

1. Există, în teatrul pentru cei mici, posibilitatea unei creații regizorale originale?

Originalitatea în teatrul pentru copii, ca de altfel, în orice manifestare artistică, este un imperativ care reprezintă o condiție a existenței genului, nu un atribut al acestuia. Este în continuu necesar să „vorbim" cu cuvinte noi despre lucruri vechi, să încercăm să exprimăm ce ne sensibilizează acum într-o temă sau un concept cunoscut. Motivațiile specifice ale acestui gen vin din însăși structura psihologică a spectatorului. M-aș opri la două aspecte, cred eu, mai importante. Pe de o parte este necesar să ținem cont de faptul că acest spectator, în plină formare, cuceritor de valori morale, culturale și estetice, este extrem de receptiv la nou. Pe de altă parte, trebuie să remarcăm, că, indiferent de raportul în care se situează el față de lumea basmului, (raport ce variază cu vîrsta) el, copilul-spectator, va fi tentat să compare concretețea imaginii scenice, ludicul spectacolului, cu propriile lui imagini, acționînd implicit ca un judecător de valoare. Atributele mai sus menționate ale spectacolului teatral își leagă existența în mod strict de originalitatea concepției, de posibilitatea de-a prilejul în psihicul copilului fine operațiuni logice.

Regia, generatorul spectacolului, trebuie, cred eu, să pornească de la o imagine bivalentă în conceperea unui spectacol, înainte de a se încumeta spre o creație originală: prezentul copilului în complexitatea manifestărilor lui față în față cu perenitatea poveștilor pentru copii.

2. Unde, în care spectacol, au fuzionat accentele personale ale regiei cu textul dramatic?

Primul spectacol în care această fuziune a luat naștere a fost „Ultima licornă", a cărei

dramatizare, excelent scrisă pentru categoria de vîrstă de 12-16 ani, a fost făcută pe scheletul concepției regizorale potențîndu-i intenția și efectele Din această conlucrare s-a născut personajul ccmper, necesar pentru a facilita înțelesurile multiple pe care le implica romanul și care nu puteau fi cuprinse în întregime în imaginea scenică. Dar, vedeți, aici relația a fost „răsturnată" pentru că am avut posibilitatea să adaptez scenariul la necesitățile regiei fără a altera, firește, miezul conceptual al romanului.

Un alt tip de text care se pretează la o anumită pliere pe concepția regizorală este basmul — mitul copilăriei. Aici regia reușește, de cele mai multe ori, ca martor al psihologiei spectatorului, să releve sîmburele de actualitate, pe care orice mit, ca structură arhetipală, îl conține. Așa s-a întîmplat în spectacolul „Croitorașul cel viteaz" unde pe tema basmului care subliniază (astăzi) vastitatea inventivității umane într-un domeniu, să-i spunem, extraprofesional, s-a grefat un supra-text, care a aparținut regiei. Și anume, întreaga cheie spectaculară a piesei reprezenta un avertisment adresat părinților de a nu-și abandona copiii mijloacelor mass-media în vederea educării, ci de a continua să le releve o lume vie a basmului, mult mai fascinantă și mai stimulatoare prin halo-ul creat de atmosfera poveștilor de seară.

3. Se naște sentimentul că un regizor pentru cei mici este „altceva" decît unul pentru cei mari?

Pentru început aș spune „da" gîndindu-mă în primul rînd la faptul că, în general, în țară, teatrele pentru copii duc lipsă de regizori specializați, „Da" datorită rezervei cu care acest gen continuă să fie privit de către unii spectatori „mari", deși în esență acest tip de creație nu face decît să accentueze în mod subtil caracterul formativ ca parte constituentă a artei spectacolului. Și spun „nu" cînd mă gîndesc la puterea de fascinație și de transmisie pe care o degajă spectacole de referință ca „Frumoasele pasiuni electrice" al regizoarei Irina Niculescu, sau „Ubu rege" pus în scenă de Ildico Kovacs, și la capacitatea acestora de a da trăiri de autentică emoție artistică chiar și unui public matur. În concluzie, am sentimentul clar că orice încercare de categorisire în acest sens este neavenită în fața argumentului oferit de existența talentului.

Scenografa Cristina Ivănescu

— Sub ce fascinație trebuie să trăiască un scenograf pentru a putea „coopera" la un spectacol pentru copii?

— Fascinația față de universul spiritual al copiilor, în care geniul lor inventiv creează la tot pasul mulțimi de metafore somptuoase și sinteze subtile. A crea pentru copii înseamnă să dai dovadă în același timp de umilință și generozitate. Umilință — pentru a depăși prejudecățile și egoismul, pentru a uita clișeele, pentru a învăța de la copii arta de a născoci și de a combina diferite tipuri de limbaj, iar generozitate — pentru a reda copiilor o lume în care să se recunoască, un limbaj artistic care să-i ajute să-și organizeze din punct de vedere vizual intelectual și emotiv propria lor experiență, trăirile, năzuințele, menținînd nealterate disponibilitățile lor creatoare.

— Ce elemente de decor, de scenografie apropie mai intens copilul de scenă?

— În afara spațiului regizoral-scenografic și actoricesc, nici un element de decor, de scenografie, nu are valoare în sine, nu poate interesa un copil mai mult decît propriile sale jucării — ceea ce, din punct de vedere artistic, este încă prea puțin. Dacă micilor spectatori le plac păpușile, aceasta se datorează efortului conjugat al regizorului, creatorilor de păpuși și actorilor. Doar atunci păpușa devine „personaj", iar recuzita — „obiect" într-o „lume" artistică.

— În care spectacol v-ați apropiat mai fidel de întruchiparea ideală a viziunii dumneavoastră scenografice?

— În fiecare spectacol (și n-au fost încă multe la număr) am încercat această întruchipare a unei posibile viziuni ideale. Am reușit însă de fiecare dată doar în măsura în care posibilitățile materiale (și nu numai ele) au permis transpunerea intențiilor și soluțiilor scenografice.

Convorbiri realizate de

Radu VOINEA

Proliferînd... proliferînd...

O privire – cît de sumară – asupra propunerilor repertoriale* pentru teatrele de tineret și copii **(trupele de amatori)**, teatrele de marionete, certifică opinia că dramaturgia promovată de colecția Consiliului culturii se află la ora elaborărilor, fie ele „recuperatorii" sau doar „prospective". Tinzînd să ușureze munca instructorilor de tineret, a activiștilor culturali, regizori improvizați sau îndrumători profesioniști, aceste scrieri de teatru scurt (piese într-un act, miniaturi satirice, scenete) riscă să alunece, prin anecdotic, efecte apăsate, în divertisment oarecare, dezactivîndu-se – contrar premiselor – în planul salubrizării moral-cetățenești... Metoda reducerii la anecdotic dă remarcabile rezultate în cazul colajelor (autointitulate miniaturi satirice – **Atenețiune, filmăm!** de Eduard Jurist, respectiv „Povești cu păpuși mici pentru oameni mari" în **Povești cu păpuși** de Mihai Vasilescu). Autorii purced la o alertă inventariere de păcătoșenii: parazitism, ședințomanie, trădarea de patrie, fauna de cafebar, crizele de importanță ale responsabililor de gazeta de perete sau ale poeților neînțeleși. Cupluri de raisonneuri, Argus, ochiul atoatevăzător, și Rebus, dezlegătorul de enigme, ambii cineamatori, în primul caz; Gore, cangur australian, și Liuța, hominid de sex femeiesc, în al doilea caz, comentează, observă, colecționează situații revelatoare. Replicile se complac în previzibil (imprevizibilă e doar cantitatea de aspecte negative de combătut per frază...), tonul moralizator neascuns. Indicațiile de regie sînt consecvente: „la dorința regiei unele replici pot fi repetate, corectate etc. realizîndu-se un comic de situație, mai ales dacă este legat și de unele aspecte locale cunoscute", „aici autorul propune introducerea unor panouri cu caricaturi vizînd situații concrete din viața colectivului". **(Atențiune, filmăm!).** În aceeași preferință bipartită, E. Jurist lansează (între altele) cuplul Nae și Gae, flecari de cafenea: „Nici nu știi ce mult îmi place mie să port o discuție... Parol, pe cuvîntul meu!" „Mie îmi spui? Și eu tot așa la fel..." etc., etc., retușarea tradiției prin inovație personală făcîndu-se probabil la nivelul consumației de restaurant – cafea în loc de bere... – În rest, ambițiile autorului tind să rescrie, umoristic, prin personajul poetului Pălărie, monumente ale poeziei de largă circulație, cu cățeluși, cu floricele... Mai curajos, Mihai Vasilescu atacă, în „Povești cu păpuși mari pentru copii mici", partitura „Caprei cu trei iezi", modernizînd simțitor: lupul devine pretendentul providențial al caprei, o doamnă de moralitate îndoielnică ce-și cam neglijează odraslele. Nu întotdeauna nimerită este modernizarea limbajului, prin aceeași tehnică de colaj, tip: „Mai bine buchisiți și voi olecuță în cărțile celea, că sînteți coada clasei și-ți rămîne ignoranți". Cînd scrie numai pentru copii, același autor nu abandonează tonul pedagogic, ba, dimpotrivă.

Tot copiilor li se adresează Viorica Huber Rogoz în sceneta fantastică **O întrecere ca-n basme.** Printr-o remarcabilă adecvare la specificul publicului infantil de azi, autoarea combină elemente din poveștile „clasice" cu acelea ale culturii mass-media – roboți, submarine, sateliți – deținute de cei mai tineri telespectatori ai emisiunilor lui Andrei Bacalu, într-o remarcabilă demonstrație de ghidaj extraterestru (prin hocus-pocus) și de teleghidaj al reacțiilor copiilor (prin trecerea gamei probabilistice: Să vă citesc? Copiii: Da, da! Nu!... Da!).

Mai puțin dispers, în sceneta acuzat satirică **Ochelari, păpuși, podoabe,** Mihai Ispirescu cedează tentației maniheiste și condamnă cuplul în disoluție civilă și morală Leontina și Leonard la ispășirea purificatoare în cadrul „Nufărului". Spălarea rufelor, adică, în afara domiciliului conjugal (vorba cu pricina luată ad litteram) fiind modul de șantaj reciproc în momentele de maximă încordare între soți. Leonard Zdrenghea, „fantoșizat" el însuși, vorbește ca din scripte, adică în fazele de patos verbal e secondat de țăcănitul mașinii de scris a subalternului Paise. Șef al magazinului „Ochelari..." nu tolerează, dintr-un explicabil complex demiurgic, nesupunerea subită a consoartei și amenințările cu compromiterea publică. Dar vertijul gloriei îl încearcă și pe subalternul Paise care dă în vileag dosarele secrete ale familiei. Numai că o imprevizibilă rotație de... cadre, sau a mașinii de spălat, aruncă toate cele trei „rebuturi" sociale în aceeași baie coercitivă de la „Nufărul"... Schematica delimitare a binelui de rău, năzuința spre o purificare absolută, definitivă sînt firește demne de stimă, dar... nu conving.

Slăbiciunile (vădite) ale textelor nu ar putea fi contracarate de o punere în scenă excepțională. Pentru că exaltarea funcției „educative" în detrimentul celei estetice; confuzia cronică a stereotipiilor cu legile unui gen (în speță, bietul gen dramatic); preluarea fără minime eforturi de transfigurare a unor „situații din viață" doar din ipocrita conformare la imperativele unor campanii de moment; servirea unor cauze mici, cu bătaie scurtă, prin mijloace mărunte; invenția lingvistică în jargoane sforțate, adeseori pur și simplu triviale, pretinzîndu-se mostre de autenticitate; recursul constant, pînă la calchieri nepedepsite, la clasicii genului, descalifică produsele unei dramaturgii marginale, care-și oferă șanse prin „funcționalitate"... Semnul interogației subînțeles

Andreea GHEORGHIU

* Eduard Jurist, **Atențiune, filmăm!;** Mihai Vasilescu, **Povești cu păpuși,** Viorica Huber Rogoz, **O întrecere ca-n basme,** Mihai Ispirescu, **Ochelari, păpuși, podoabe...**

ÎN PREMIERĂ LA NAȚIONALUL TIMIȘOREAN:

teatru

„Arma secretă a lui Arhimede" de Dumitru Solomon

Uluitoare va fi trebuit să fie, pentru lumea hellenică a secolului trei dinaintea erei noastre, opera teoretică și practică a acelui „nou Ulysse" care a fost Arhimede.

Sprijinindu-se mai de grabă pe mitul și pretextul celebrului savant, decît pe datele istorice sau biografice, **Dumitru Solomon**, în **„Arma secretă a lui Arhimede"**, încearcă nu o reconstituire a vieții și creației marelui hellen, cît o parabolă a cugetării și creativității umane, capabilă a fi în același timp armă sau auxiliar omului, depinzînd tot de om în care ipostază o preia. Arhimede, în viziunea dramaturgului bucureștean, este nu savantul rafinat sau abscons, ci omul simplu, cetățeanul liber, prins de fanteziile sale creatoare, cercetător prin vocație al lumii înconjurătoare, plin de bun simțul vieții, stoic în fața ei dar fără să cedeze în fața presiunilor puterii. Distrat și blînd, copilăros și aproape inconștient de propria-i valoare, el este totuși ferm în clipa în care invenția minții sale ar putea ajunge o armă distructivă în mîna puterii oarbe, atotstăpînitoare.

Firul evoluției personajului principal, dramaturgul l-a împletit cu firele unor cupluri de îndrăgostiți, din vecinătatea sa, precum acela al fiicei sale, Eunoa cu a ucenicului său Ctesibios, nume existent, real în lumea hellenă, de referință în istoria descoperirilor științifice de după moartea lui Arhimede și al unor sclavi precum Meropa și Clisis. De asemenea, autorul a mai împletit în firul central pe cel adiacent, al conflictului cu stăpînirea, al tiranului Hieron și al potentatului forței opresive, Zophyrion, precum și, în final, cu acela al viitoarei stăpîniri romane, reprezentată prin Marcellus.

Nerealizînd nici o tragedie a omului de știință al antichității, nici o comedie, ci, mai de grabă, o tragi-comedie, sau o „comedie amară", cum îi place autorului s-o numească, Dumitru Solomon, prin textul propus, nu și-a definit, de fapt, cu o claritate deplină, opțiunile sale asupra unei viziuni precise, asupra omului Arhimede și a istoriei sale, ci a încercat un text ambiguu al unei comedii fără spumă comică, în marginea meditației, sau o meditație cu accente comice. Căci, în viziunea lui **Dumitru Solomon,** Arhimede e un mucalit esopian, avînd mai de grabă tendința unui grec șmecher decît greutatea morală a omului de idei geniale, cu isprăvi mai mari chiar decît calculul numărului Π (Pi), deschizător de pîrtii științifice uluitoare pentru epoca și civilizația lumii.

Nici **Ioan Ieremia** nu se pare să-și fi clarificat, pornind de la dilema autorului, viziunea sa regizorală. El a mers, prin firescul replicii, al scenelor, spre demolarea mitologiei eroului, optînd pentru un erou simplu, popular, om de fiecare zi, prins între intrigile amoroase, gîndul la mașinile sale și presiunile tiranice ale puterii. În acest hățiș, în care este prins și asistă senin la jocul erotic al tinerilor, la planurile subterane ale despotului, Arhimede nu are decît vocația realizărilor sale, între care și o ipotetică mașină de citit gîndurile, simbol și el ambiguu și fabulos, între real și fantastic, alegorie penetrantă, prin care dramaturgul face trimiterile cele mai interesante privind ființa umană, neliniștile ei, fragilitatea ei, pusă în fața alternativei de a i se lua taina personalității, a gîndirii, printr-o mașină, în fond, diabolică.

Ioan Ieremia a încercat deci o împletire a acestor fire conflictuale cam fragile, a intrigilor amoroase și a puterii, concentrîndu-le în ființa unică, polarizatoare, a personalității lui Arhimede. El a realizat multă mișcare, multă zarvă în scenă, a creat puncte atractive, ca acela al căzii de baie, în jurul căreia se petrec multe, sau al demolării zidurilor casei, sau al finalului apoteotic și statuar, punct de frumusețe regizorală. Dar, se pare, textul are și destule gratuități și pe acelea nu le-a putut ocoli nici regizorul, deși el ar fi putut să le extirpe. Unele discuții rămîn terne. Fără imaginație. Nu se forează în intimitatea eroilor. Se caricaturizează prea mult, prea uniform și prea șarjat în scenă. Se aleargă prea mult. Sigur, publicul se amuză. Dar acesta nu e un argument pentru o meditație gravă. Căci eroul, pînă la urmă, prin măreția personalității sale, nu e acoperit nici de text, nici de simbolurile lui, nici de meditația asupra condiției umane, fiind, adeseori, parcă alungat din spectacol, parcă ignorat de trepidația cam pedestră a conflictulețelor colaterale, de giumbușlucurile de pe scenă, exterioare sîmburelui ideatic, profund, al personajului. Viciile textului? Viciile regiei? Oricum, spectacolul aduce amuzament, dar nu aduce o concentrare afectivă profundă asupra unui destin de excepție. Aduce culoare, mișcare, cîteva tipologii, dar nu o grandoare filosofică necesară unei atari întreprinderi.

În privința actorilor, ei au fost majoritatea lor în rol și au jucat cu fantezie debordantă, cu dăruire. **Daniel Petrescu** a conturat un posibil Arhimede, bonom, nițel apatic și abstras de lume, cam fără vlagă intelectuală, dar blînd resemnat și un veritabil om-statuie, în final, cu apariții atrăgătoare, fără a fi însă niciodată acoperite de măreția personajului. Căci gravitatea personajului, deci și a actorului, în contrast cu umorul și mobilitatea celor din jur, ar fi dat rezultate artistice mai vădite în impunerea ideologiei unui asemenea erou-simbol al umanității. **Eugenia Crețoiu,** în Teodonia, a fost o soție senină, protectoare, iubitoare, făcînd pace cu vorba sau cu mătura, între sclavii casei. Actrița a conturat o ființă pe potriva soțului ei, cu gingășie, sensibilitate și de o simplitate casnică firească. Ucenicul Ctesibios, jucat de **Gh. Stana,** în scenele descoperirii iubirii sale față de Eunoa, e autentic, prins în mreaja vîrstei, cu un joc subtil și jucăuș, iar Eunoa, fiica savantului, întruchipată de noua achiziție a Naționalului **Alina Secuianu,** e îndeajuns de prinsă în transa iubirii, mobilă și, mai cu seamă, în scena dezvăluirii dragostei, plină de o proaspătă ingenuitate. **Ioan Haiduc,** în Clisis, un om al casei, face un rol pe linia „zurlie" a eroilor săi, el denotînd și aici fantezie scenică, culoare, umor suculent și o năvalnică mobilitate (uneori chiar prea multă, cum, de altfel, toate personajele pare-se a fi înghițit o doză în plus de pilule de dopaj). **Mihaela Murgu,** în Meropa, între slujnicuța abilă și rea de gură, este o prezență agreabilă, în cuplul cu **Ioan Haiduc,** plină de nuri și de o, la fel, trepidație. Plăcut și personal a jucat **Ovidiu Grigorescu,** întruchipînd un naiv și monstruos de comic sclav bîlbîit. **Miron Șuvăgău,** un tiran agreabil, ce-și tempereazā ciracii, deși tinde la furtul mașinii de citit gîndurile, nu pare fioros cu toate însemnele puterii, ci, mai de grabă, o marionetă de rege. **Șuvăgău** joacă economicos, crezînd, cu lapidaritate, un despot ridicul și fad, cu toată puterea sceptrului său. **Damian Oancea,** o mai repetăm, ca și în „Velasquez", indică alura unui actor remarcabil, de viitor, al Naționalului. El creează, în puține linii, pe omul puterii oarbe, cu o tensiune interioară dramatică care-l impune în scenă, făcînd din Zophyrion simbolul cruzimii și neiertării, precum și **Mircea Belu** în Marcellus, aducînd pe scenă masca neclintită a forței armate, aduce și cruzimea și micimea de spirit a omului de arme, ce calcă orice, fără regrete. **Ștefan Sasu** în Teles, și **Traian Buzoianu** în Hecates, realizează doi ciraci cu puteri adverse, în fond, asemănătoare, **Sasu** fiind mereu nou în a contura unele caractere interesante, abilitatea unindu-se aici cu prostia, iar **Buzoianu** intuind cu finețe scenică, de un comic imens, puterea oarbă în ofensivă, agresivitatea imbecilului, prostia celui puternic, cu mușchi, dar cu minte firavă.

Nu în ultimul rînd, ci, poate, în primul rînd, să o amintim aici pe **Emilia Jivanov.** Scenografia ei pare formidabilă. Acele trei planuri, ale avanscenei, ale scenei și ale fundalului, ce se întrepătrund și alternează, dau sentimentul deplin al mișcării vieții, al mișcării naturii, al fanteziei nestăvilite creatoare, la care limită nu există, nici chiar atunci cînd eroul gîndului îndrăzneț se pierde în neant, iar numele lui se preface în statuie intangibilă, neclintită în curgerea timpului și a umanității.

Spectacolul ultim al Naționalului, pe fragmente, are momente remarcabile, dar el nu e îndeajuns de unitar ca formulă regizorală, nu posedă gravitatea filosofică a unui mesaj profund al „cazului Arhimede", venind de peste milenii, pînă la noi, ci se rezumă la a fi un spectacol amuzant, trepidant (!) plăcut ca deconectare și cam atît.

Ion ARIEȘANU

ZĂGAN

limbă și stil

Nu departe de curbura Carpaților, vecin cu Siriul și Penteleul, se înalță, lîngă „pasul" Bratocea, în chiar miezul țării, muntele **Zăgan.** Fără să atingă „baremul" celor 2.000 de metri (cu care se mîndresc atîtea vîrfuri din Bucegi, Făgăraș, Retezat), **Zăganul** este de o măreție armonioasă, împodobit fiind cu nenumărate turnuri de stînci, chemate țancuri, cleanțuri, steiuri, janțuri, tot cuvinte „aspre", cu sunet scrîșnit, aproape sinonime... Clădăraia stîncimii alcătuiește o uriașă citadelă naturală, iscusită parcă de mîna meșteră a unui sculptor gigant. Dincolo de agresivitatea liniilor și a contururilor, din care „ovalul" este surghiunit, se înfiripă și se statornicește impresia unei severe geometrii, care, departe de a „împietri" puterile fanteziei, le desferecă și le împintenă...

Prelungind spre miazăzi masivul Ciucașului, **Zăganul** – cetățuie de piatră cu forme predominant angulare – străjuie valea superioară a rîului Teleajen evocat de Tudor Arghezi în **Cîntare omului:** „Ai născocit și ața, mătasea de păianjen, / Cu care coase acul pe Gange și **Teleajen".** „Mirele Prahovei", cum îl numește Coșbuc, străbate un drum fermecat, al frumuseții și al „dorului", dinspre Ardeal către „Țară", dinspre podișul trans-silvan către marea cîmpie dunăreană. Rupîndu-se, chiar din obîrșii, de fratele său geamăn Tărlungul, care se iuțește spre cele „șapte-sate-săticele" (astăzi: orașul **Săcele)** și către Țara Bîrsei, Teleajenul salută, din goană, „stînca lui Mihai" – namilă de piatră în defileul Cheița, unde ar fi poposit Mihai Viteazul – cutreieră coclauri de basm scăldînd mănăstirile Cheia și Suzana, apoi dulcele „plai" mînecean (Mînecii „Ungureni" și „Pămînteni"), alinîndu-și freamătul abia către Vălenii de Munte ai lui Nicolae Iorga și Miron Radu Paraschivescu („Aicea s-au dus cu jale / Și în tihnă se albesc / Oasele domniei-sale / De Miron Paraschivesc). De cîte ori cutreier aceste ostroave de tihnă – limanuri ale sufletului și amintirii – ascult cu încordare: doar doar oi desluși pașii molcomi și tilincile turmelor de oi din veacul de demult, coborîtoare din Ciucaș, Tigăi și Zăgan, din Babeș și Bobu spre „iernatic", pînă hăt departe, tocmai în bălțile Dobrogei, țară, și ea, a „vechimii" (Sadoveanu).

Zăganul se cheamă astfel după numele unui vultur-bărbos **(barbatus),** astăzi dispărut, încuibat odinioară în stîncăriile muntelui, bogate în adîncături naturale. Cuvîntul este de origine turcă, însemnînd, în această limbă, chiar „vultur". Încă două oronime, din Țara-de-Sus, denumesc „acvilide": **Rarău** și **Ceahlău.** Copleșiți de măreția singuratică a acestuia din urmă, oamenii locului îi spun **Muntele-cel-Mare:** „Într-o sălbatică splendoare / Vedeam **Ceahlăul** la apus, / Departe-n zări albastre dus, / Un uriaș cu fruntea-n soare, / De pază țării noastre pus" (Coșbuc).

Este frumos și semnificativ că trei strașnici străjeri ai spațiului românesc din lanțul carpatic (**Rarău, Ceahlău, Zăgan** – trei „iambi suitori", trei cuvinte dure) evocă, prin înșuși numele lor, pasărea augustă a înălțimilor: „Ia seama bine, somn să nu te fure, / Nu te opri, înnalță-te, vultúre!" (Tudor Arghezi, **Sus**).

G. I. TOHANEANU

---

cartea de idei

Dan Teodorescu

„Modele stohastice optimizate"

Ed. Academiei, 1982

Forța și măreția sînt atribute ce însoțesc creația umană, ori de cîte ori aceasta transcede limitele care circumscriu, la un moment dat, un mod de a privi lucrurile în domenii de importanță majoră. Mărturisită sau nu, acceptarea unui cadru, prealabil conturat de antecesori iluștri, pare multor cercetători ipostaza firească a eforturilor lor. Inevitabil, însă, timpul aduce cu sine epuizarea liniei de gîndire tradiționale, fapt caracterizat prin așa zisele contribuții, tot mai numeroase și mai puțin semnificative. O intervenție viguroasă într-un asemenea spațiu suprasaturat arată că înseși acele clasice delimitări, imperative ale primelor abordări, constituiau factorii de anchilozare ai investigației.

În cel puțin două cazuri, știința contemporană evidențiază metodologia care desparte sistemele în liniare și neliniare, iar procesele evolutive în omogene și neomogene. Tocmai asupra acestor terenuri stratificate, și nu arareori proclamate impenetrabile, triumfă concepția teoretică a lui Dan Teodorescu **(Sisteme automate, 1974, Procese stohastice optimizate, 1982).** Căci este suficient a răsfoi tratatele de specialitate pentru a constata cît de puțin generoasă în confesiuni este natura, atunci cînd autorii descriu sisteme neliniare sau procese neomogene. Ori, gîndirea liniară sau tratarea neomogenă, care și-au adus aportul strălucit la rezolvarea problemelor deceniilor trecute, rămîn totuși convențiuni refuzate de realitatea sistemelor tehnice superioare sau a proceselor biologice, economice etc. În esență, această stare de lucruri trădează inadecvarea instrumentelor matematice utilizate.

Oricine și-a propus cîndva un demers în profunzime nu poate respinge tentația modelării matematice. De la simple relații la obiecte matematice capabile de interpretări majore este însă o cale anevoioasă. Ne referim aici nu la acele scriituri care dau vestminte riguroase banalității sau camuflează inoperanța. Scara ce duce de la particular la general se cuvine a fi urcată cu eleganță și coborîtă cu eficiență.

Să ne imaginăm trecerea unui sistem prin mai multe stări consecutive, o transformare, deci, a cărei evoluție întîmplătoare poate fi studiată cu ajutorul unei mărimi numită variabilă aleatoare. În mod uzual, aparatul matematic care conduce transformarea nu poate cuprinde decît puține și elementare date ale procesului. Dan Teodorescu a avut ideea implantării elementelor unei transformări într-o problemă de programare, cu toate consecințele extraordinare ce decurg din această fuziune. Astfel, noul model matematic denumit operator de optimizare sau, mai concis, optimator, poate include orice informații preliminare pe care specialistul le deține și în plus permite a urmări eficiența transformării printr-un scalar (funcția de cost). Trei tipuri de optimatori prezentați în paginile lucrării, trei clase ample de procese stohastice afectate în destinele lor. Foarte schematic: dacă o măsură fizică poate fi atașată variabilei aleatoare amintite, ne aflăm pe terenul alfa-optimatorilor (clasa seriilor dinamice); o măsură probabilistă alocată variabilei aleatoare invocă omega-optimatorii (clasa proceselor de tip Markov); în fine, variabila aleatoare prevăzută deopotrivă în măsură fizică și probabilistă se oferă acțiunii miu-optimatorilor (clasa acțiunilor cibernetice).

Algebra acestor optimatori evidențiază structuri și legi de compoziție neobișnuite și constituie în sine o lărgire a perspectivei matematice. Este cu totul remarcabilă detașarea noilor operatori în modul de a guverna procesele evolutive, lăsînd să se desfășoare în umbra lor transformările propriu zise. Subtilitatea acestei observații rezidă în capacitatea optimatorilor de a purta în cursul evoluției zestrea informațională a sistemului, conferind legilor întîmplării un cadru de acțiune. Aluzia la dezvoltările genetice în lumea biosului este transparentă.

Astfel, cibernetica, în multe privințe o știință a opțiunilor calitative, poate apela la mijloace specifice de exprimări cantitative într-o serie de probleme ca învățarea, mesajele active și de relaxare, testele de abilitate etc. Implicarea optimizării în însăși esența transformării conferă o turnură inedită vechilor interpretări (cum ar fi definirea informației ca un ansamblu de restricții impuse formei inițiale a sistemului evolutiv), derivînd din proprietatea optimatorilor de a se apropia de natura intimă a proceselor. Se pare că asemeni mitologicului Anteu, impactul unor modele matematice cu realitatea înconjurătoare generează fortifiantul ce înaripează mintea și propulsează investigația. De altfel, de la Claude Shannon încoace (creatorul teoriei matematice a comunicației, 1948), știm că opera matematică a unui inginer ratifică în modul cel mai autentic condiția de scientist în lumea contemporană.

Ovidiu MANOLE

top

CELENTANO...

S-a considerat dintotdeauna un milanez sadea deși e născut în sudul Italiei într-un sătuc pauper pe care familia sa îl părăsește pe cînd el era de-o șchioapă, îndreptîndu-se spre nord unde spera să scape de sărăcie. Crescut la periferia orașului Milano, Adriano e nevoit să-și cîștige singur existența aidoma atîtor copii ce proveneau din familii sărace. Încearcă tot felul de meserii printre care și pe cea de ceasornicar. Prin anii '50, fascinat de muzica rock care abia se năștea pe alte meridiane, se apucă să cînte imitîndu-i pe **Presley** și **Jerry Lee Lewis.** Primul său succes de public l-a avut în 1957 cînd a cîntat în cadrul concursului interpreților de rock din marele Palat al sporturilor din Milano. Dotat cu un glas particular ce contrasta izbitor cu vocile cîntăreților italieni la modă, practicînd un joc de scenă dinamic, Adriano a depășit momentul critic în care unii îl priveau cu stupoare, impunîndu-se rapid unui public cu precădere tînăr Era perioada unor hit-uri ca „24.000 de sărutări" și „Te salut"... Întrezărind posibilități nelimitate în domeniul show-business-ului, Celentano renunță la managerii și producătorii hrăpăreți punînd bazele unei firme proprii de discuri. **„CLAN"**. Dar solicitat peste măsură, Celentano se îmbolnăvește din cauza extenuării și tensiunii, fiind nevoit să-și întrerupă pentru o vreme activitatea artistică. Cîntărețul traversează o perioadă critică pe care o depășește datorită, se pare, unei trainice prietenii cu Claudia Mori o frumoasă actriță de varieteu care-i va deveni tovarășă de viață. Treptat creațiile sale cîștigă în profunzime marcate fiind de accente sociale cum e cazul piesei „Il Ragazzo del Via Gluck" — povestea vieții grele a unui tînăr muncitor milanez. Întrebat de un jurnalist care e secretul popularității sale, Celentano îi răspunde: „Nu m-am gîndit niciodată la această problemă. Probabil că dacă aș fi cunoscut acest secret, nu ași fi avut niciodată parte de popularitate, de succes". (Va urma).

Petru UMANSCHI

viața asociației

● Continuă, cu același succes și largă audiență la public, seria întîlnirilor dintre un grup de scriitori timișoreni, membri ai colectivul de redacție „Orizont" și marile școli din oraș. Ion Arieșanu, Anghel Dumbrăveanu, Cornel Ungureanu, Aurel Turcuș, Ion Dumitru Teodorescu, Antoaneta C. Iordache, Adriana Babeți, Corina Victoria Sein, Iosif Costinaș au întreținut un fructuos dialog pe teme de literatură, cultură, publicistică și istorie cu numeroși elevi și cadre didactice. Între liceele și școlile vizitate în această săptămînă, amintim Liceul silvic, Liceul „Constantin Diaconovici Loga", Liceul sanitar și Școala generală nr. 16, nu înainte de a le mulțumi gazdelor, conducerii și dascălilor de română pentru buna primire făcută.

● Scriitorul orădean Florin Bănescu a fost invitatul cadrelor medicale și de cercetare de la Centrul de igienă și sănătate din Timișoara. Cu acest prilej, Adrian Dinu Rachieru a prezentat ultimele apariții editoriale ale autorului.

● La Arad, o ședință de lucru a cenaclului „Lucian Blaga"; a citit proză Dumitru Siniteanu. Pe marginea textului prezentat au făcut comentarii pertinente Gh. Schwartz, F. M. Ban, Viorel Gheorghiță, Gheorghe Mocuța, Gligor Sava, Alexandru Pecican.

OBS.

CENACLUL LITERAR „TINERE CONDEIE" DE LA ȘCOALA GENERALĂ NR. 4 LUGOJ

Am primit patru numere din revista școlară „Cenaclu" a elevilor de la Școala generală nr. 4 Lugoj. Fascicolele șapirografiate invederează o însuflețită și competentă preocupare din partea cadrelor didactice de aici de a dezvolta la elevi dragostea pentru limba și literatura română și de a-i încuraja să facă primii pași pe tărîmul creației literare. Se constată rezultate remarcabile — mărturii ale cultivării disponibilităților creatoare și ale deschiderii receptivității elevilor în orizonturi literare mai largi decît cele prevăzute în programa de învățămînt școlar. Rubrica „fișă personală" atrage atenția asupra unor elevi mai dotați, care s-au afirmat în cenaclul literar al școlii, precum sînt Boldea Nuți, Iliescu Luminița, Roja Gabriela, Simona Rădulescu. (E de fapt o serie care a ajuns în treapta I de liceu, dar pe urmele lor afirmîndu-se în paginile revistei „Tineri condeieri", sînt mulți elevi, între care Tiniș Marcela, Tomuță Daniela, Chilim Paula, Tiniș Dayana, Dogeanu Dorin, Opriș Tică, Orha Ludovic ș. a.). Cenaclul școlii generale nr. 4 Lugoj e îndrumat în spiritul unei bune tradiții culturale lugojene, al pildei scriitorilor de aici, care s-au impus în cîmpul național al literaturii române.

Aurel TURCUȘ

excelsior

MARCELA TINIȘ

SĂ PIERZI UN VIS...

Odată, o adolescentă cu ochi
adînci și mari
Și-a pus în gînd să cucerească
lumea c-un roman fantastic.
Zi de zi scria, orele treceau
nenumărate
stăpînite de imboldurile de jar
ale tinereții.
Dar pe cînd zilele treceau
și alte probleme mai cotidiene
își făceau loc în sufletul ei
visul se stingea domol, pierind
ca o stea căzătoare.
Să pierzi un vis...

Un adolescent cu fruntea înaltă
și gînditoare
Își face planuri îndrăznețe,
pentru vremea cînd va fi un
marinar vestit.
Dar o minunată balerină
cu pasul grațios, ușor,
îi dă o altă idee!
Ce minunată-i viața de
dansator!

Să pierzi-un vis...
— De ce se pierd atîtea visuri?
— Las! Dacă nu s-ar pierde,
lumea ar fi un vis demodat.
Așa, e un balon de vise.

IARNA

Imensitate albă
țesută din stele
ce sclipesc ca argintul sub clar
de lună.
Tăcere ca o sită
prin care auzi vaietul trist al
copacilor
fără haine.
În această tăcere rece,
există o căldură veselă,
care ne învăluie în aripile ei
Flori,
păsări,
gîze de gheață
care trăiesc o veșnicie
în această împărăție
nemărginită,
de pe un tărîm care îl cunosc
numai eu,
numai eu îl cuprind în
visurile și gîndurile mele.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 28 noiembrie

8,00 Consultații pentru învățămîntul seral. 8,30 Almanahul familiei. 9,00 De strajă patriei. 10,00 Viața satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 17,00 Telesport: „Trofeul Carpați" handbal masculin: România — U.R.S.S.. 18,30 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,20 Cîntarea României. 20,05 Film artistic: Tată cu de-a sila (iugoslav). 21,35 Varietăți muzical-coregrafice. 22,20 Telejurnal.

LUNI, 29 noiembrie

15,05 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,25 Tezaur folcloric. 20,55 Orizont științific. 21,15 Ritmuri tinerești. 21,30 Roman foileton: Docherii. 22,00 Telejurnal.

MARȚI, 30 noiembrie

11,05 Profiluri școlare. 11,25 Roman foileton: Docherii (rel.). 12,10 În întîmpinarea Conferinței Naționale a partidului și a celei de-a 35-a aniversări a proclamării Republicii. 12,30 Tezaur folcloric. 16,05 Viața școlii. 16,40 Clubul tineretului. 17,25 Cabinet profesional. 20,00 Telejurnal. 20,40 Pe aripile dansului. 20,55 Ancheta TV. Picătură de otravă. 21,15 Teatru TV.: Zori unirii. 22,00 Telejurnal.

MIERCURI, 1 decembrie

16,05 Din marea carte a patriei — Unirea — visul de veacuri al românilor. 16,35 Viața culturală. 17,00 Amfiteatru studențesc. 17,30 Ansambluri folclorice muncitorești. 20,00 Telejurnal. 20,25 Memoria documentelor. 20,45 Cîntecul și poezia care ne-au însoțit istoria. 21,15 Teatru TV: Zorii unirii (ultima parte). 22,00 Telejurnal.

JOI, 2 decembrie

11,05 Școala contemporană. 11,20 Film serial: Lumini și umbre. 12,15 Pași de viață lungă. 16,05 Profesiunile cincinalului. 16,30 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,45 Gică Petrescu și cîntecele sale. 21,10 Serial științific. 21,30 Meridianele cîntecului. 22,00 Telejurnal.

VINERI, 3 decembrie

15,05 Școala satului — școala pentru sat. 15,30 Emisiune în limba germană. 17,25 Tragerea loto. 17,35 La volan. 20,00 Telejurnal. 20,30 Videoteca TV: Doina Badea. 20,45 Cadran mondial. 21,10 Film artistic: Căutări zadarnice (australian). 22,00 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 4 decembrie

11,05 Film: Căutări zadarnice (rel.). 11,55 Din marea carte a patriei. 12,20 Ora de muzică. 13,30 La sfîrșit de săptămînă (I). 15,30 Telesport. fotbal: Italia — România. 19,00 Telejurnal. 19,30 Strălucită solie a păcii, prieteniei și colaborării. Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu în Indonezia. 20,00 La sfîrșit de săptămînă (II). 22,45 Telejurnal.

Regionala C. F. Timișoara
Str. 13 Decembrie nr. 49

Oferă spre vînzare întreprinderilor socialiste, din stocuri supranormative diferite materiale feroase, chimice, de instalații electrice, etc.

Informații la Biroul Aprovizionare telefon 1 57 40 sau 1 49 50 interior 2295.

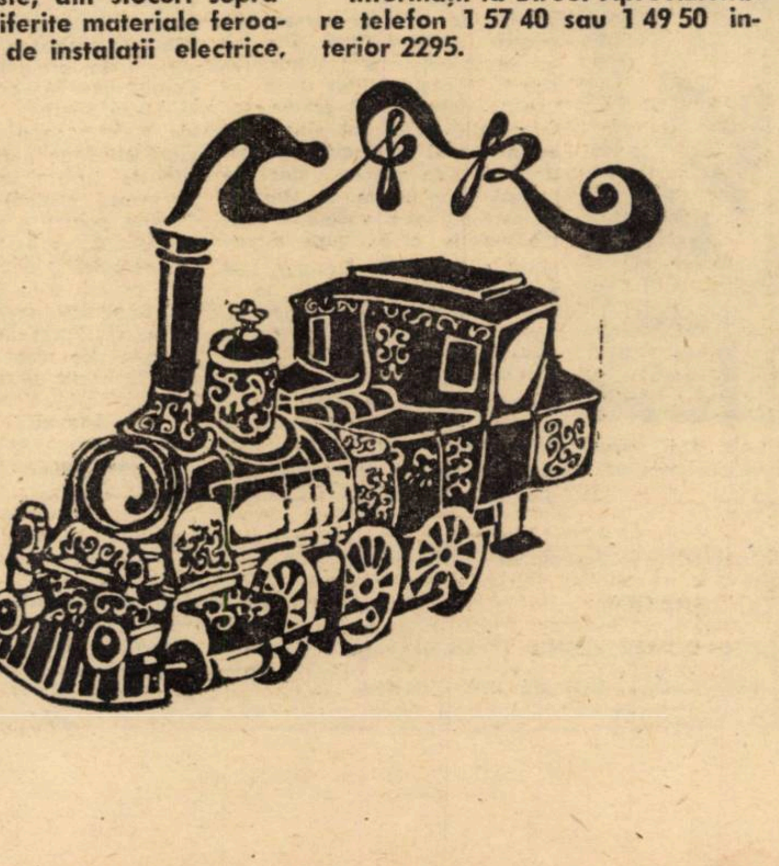

CLUBUL MUNCITORESC C.F.R.
„16 FEBRUARIE 1933" TIMIȘOARA
Str. Măceșilor nr. 3, tel.: 3 50 72

ORGANIZEAZĂ ÎN PERMANENȚA CURSURI INTENSIVE PENTRU CEI INTERESAȚI la următoarele discipline; CROITORIE FEMEI, DESEN TEHNIC ÎN CONSTRUCȚII DE MAȘINI și CONSTRUCȚII CIVILE, STENODACTILOGRAFIE, SECRETARIAT și TELEX, TEHNICA ȘI ARTA FILMULUI DE AMATORI, TEHNICA FOTOGRAFICĂ –**ACTIVITĂȚI PENTRU COPII ȘI TINERET;** BALET, GIMNASTICĂ, ACORDEON, GHITARĂ etc.

PRIMESC ÎNSCRIERI PENTRU URMATOARELE FORMAȚII ARTISTICE-INTERPREȚI: COR MIXT, TEATRU, DANSURI POPULARE, ORCHESTRA DE MUZICĂ POPULARĂ, SOLIȘTI VOCALI ȘI INSTRUMENTIȘTI, INTERPREȚI PENTRU GRUPUL SATIRIC.

BIBLIOTECA CLUBULUI stă la dispoziția cititorilor cu un număr mare de publicații din toate domeniile de activitate.

CINECLUBUL FEROVIAR organizează vizionări de filme realizate de cine-amatori, inițiază doritori de cunoaștere în tainele realizării filmelor.

TINERI și TINERE: PARTICIPAȚI LA SERILE DISTRACTIVE ORGANIZATE LA SEDIUL CLUBULUI, urmate DE DANS.

Pentru informații suplimentare Vă rugăm să vă adresați la sediul clubului, zilnic între orele 8–20 sau la telefon 3 50 72.

din literatura universală

FIVOS DELFIS (FEBO DELFI)

Febo Delfi(in centru), împreună cu istoricul literar Giuliano Manacorda (in stînga) și poetul Rolando Certa.

Poet bilingv, Fivos Delfis (Febo Delfi) are o dublă ascendență: greacă și italiană. Numele adevărat al artistului este Giorgio Canellos, străbunicul său era piemontez și se numea Cannelli. Încă în deceniul al șaptelea, Salvatore Quasimodo îl considera cel mai valoros poet elen contemporan, iar aprecierea aceasta a fost confirmată deplin de volumele ulterioare, cu largă audiență în rîndul cititorilor și viu comentate de critici. Iată cîteva din culegerile sale lirice editate în ultimul deceniu; „Auriga". „Trandafirii lui Apollo" și „Simfonia Eliconei", apărute în 1973, „Licoria" (1975), „Trupul cuvintelor" (1977), „Zilele și nopțile lui Prometeu" (1978).

Născut la Delfi, la poalele Parnasului, licențiat în litere, membru al Academiei din Atena, posesor al mai multor premii internaționale, poetul e și un critic și traducător remarcabil. Versurile sale au fost tălmăcite în aproape toate limbile europene.

Publicăm un grupaj de poeme din volumul „Lume antieroică", scris în limba italiană și tipărit în anul 1978, în Sicilia, cu o prefață datorată poetului Rolando Certa.

CĂLĂTORIE CU RECHINI

Viața-ne călătorie este
cu hămesiți rechini cu guri deschise...

TEATRUL ANTIC

Teatrul antic își continuă
reprezentațiile
cu actori ai tăcerii,
ca spectatori, pietrele.

OAMENI SĂ FIM

Oameni să fim, dar cum?

NU-MI CĂTA MORMÎNTUL

Nu-mi căta mormîntul
de marmură și ceață
și de amare clipe.
Din ce-i un vis
trupul iubit
și floarea de lămîi.

SECOLELE

În măștile de aur
înveșmîntate-s veacurile.

ORA-I CUMPLITĂ

Mielul în colții lupului.
Ora-i cumplită.
Și adîncă, rece-i noaptea.

LUI HOMER

Era orb, dar cu ochii sufletului
ca un vultur atotștiutor vedea
lumea Odiseei.
Și în a sa Iliada
Troia strălucе
ca o jertfită soră
ca o tragică mamă.
E vană orice trudă
fără divina pace.

LUME ANTIEROICĂ

Să mor ca Ajax
în astă lume ivită din demență
departe de războaie și de sînge.
Mormîntul meu rămînă de-a pururi neștiut.

Prezentare și traducere de
Viorica BĂLTEANU

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

O GREȘEALĂ INEXPLICABILĂ

Era într-o marți, în Cali.* Bărbatul acela, pentru care sfîrșitul săptămînii a însemnat un furtunos răstimp fără durată – trei zile nelăsînd urme – băuse tăcut și îndîrjit pînă la miezul nopții de luni. Marți dimineața, cînd a deschis ochii și a simțit că odaia lui era ocupată pe de-a întregul de o durere cumplită de cap, a crezut că chefuise doar o singură noapte și că se trezise duminică dimineața. Nu-și aducea aminte de nimic. Cu toate acestea, simțea o căință demnă, ca în urma vreunui păcat mortal pe care ar fi fost cu putință să-l fi săvîrșit, fără să știe exact căruia din cele șapte capitale îi corespundea căința aceea. Era o căință în sine. Numai căință, fără condiții, furios de independentă și îngrozitor de anarhistă.

Tot ce știa precis bărbatul e că se aflo în Cali. Cel puțin – chibzuia el – atita vreme cît clădirea ce se înălța lîngă fereastra lui era hotelul Alférez Real și cît nimeni nu-i demonstra matematic că edificiul fusese mutat sîmbătă noaptea în alt oraș, putea să jure că se alfa în Cali. Cînd a deschis ochii de-a binelea, durerea de cap care domnea în încăpere s-o așezat alături în pat. Cineva îl strigă pe nume, dar el nu întoarse capul. Se gîndi pur și simplu că cineva, în camera vecină, striga un bărbat care îi era cu desăvîrșire necunoscut. Malul stîng al lacunei începea în seara de sîmbătă. Celălalt mai se întindea pînă la dimineața aceea cu gust amar. Asta era tot. Încercă să se întrebe cine era de fapt el. Și doar atunci cînd își aminti cum se numea își dădu seama că cel strigat din camera de alături era el. Totuși, era prea preocupat de căința lui pentru a da atenție unei chemări fără importanță.

Deodată, ceva mic și lucios intră pe geam și se lovi de podea, aproape de patul lui. Bărbatul crezu pesemne că era o frunză adusă de vînt și rămase mai departe cu ochii ațintiți în tavanul care devenise mișcător, plutind învăluit în negura durerii lui de cap. Ceva sărea însă pe podea, lîngă pat. Bărbatul se ridică în capul oaselor, privi dincolo de plapumă și văzu un pește micuț în mijlocul camerei. Zîmbi mucalit; renunță să se mai uite și se întoarse la perete. „Straşnic!", se gîndi. „Un pește la mine în cameră, la etajul trei, și cu marea la atîți kilometri de Cali!". Și continuă să rîdă. Dar deodată, sări ca ars din pat. „Un pește", strigă. „Un pește; un pește în camera mea". Și fugi gîfîind, exasperat, într-un colț. Căința îi veni în întîmpinare. Dintotdeauna își rîsese de scorpionii cu umbrelă, de elefanții roz. Acum însă nu încăpea nici o îndoială. Ceea ce sărea și se zbătea, lucind în mijlocul camerei lui, era un pește!

Bărbatul închise ochii, strînse din dinți și calculă distanța. Urmă apoi amețeala, abisul nesfîrșit al străzii. Se aruncase pe fereastră.

A doua zi, cînd deschise ochii, se găsea într-o cameră de spital. Își amintea totul, dar acum se simțea bine. Nu-l durea nici măcar ceea ce era sub bandaje. La îndemînă se afla un ziar de ieri. Bărbatul dorea să-și treacă timpul. Luă distrat ziarul și citi:

„Cali. – Aprilie 18. – Astăzi, în primele ore ale dimineții, un necunoscut s-a aruncat de pe fereastra apartamentului său situat la etajul al treilea al unui bloc din oraș. Se pare că hotărîrea s-a datorat unei tulburări nervoase produse de alcool. Rănitul se află la spital și se pare că starea lui nu este gravă".

Bărbatul se recunoscu în această știre, dar acum se simțea prea liniștit, prea senin ca să mai ia în seamă coșmarul din ajun. Întoarse pagina și căută mai departe știri despre orașul său. Mai era una. Și bărbatul, simțind iar durerea de cap care da tîrcoale patului, citi următoarea informație:

„Cali. Aprilie 18. – Astăzi, locuitorii capitalei din Valle del Cauca au avut o surpriză extraordinară cînd au observat pe străzile din centrul orașului prezența a sute de peștișori argintii, lungi de aproape două degete, împrăștiați pretutindeni".

În românește de
Tudora ȘANDRU OLTEANU

* Oraș din Columbia, pe malurile rîului cu același nume, capitala regiunii Valle del Cauca.

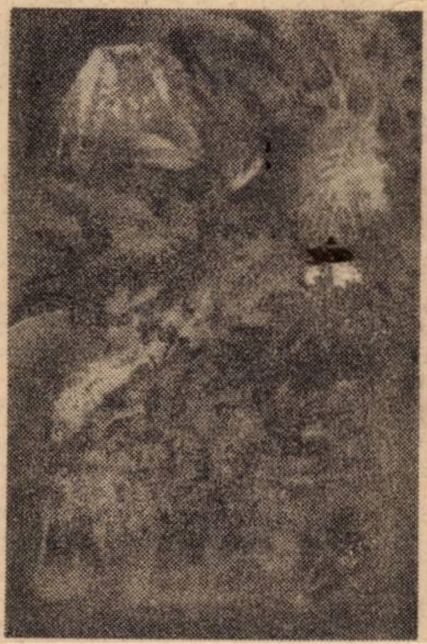

VIRGINIA BAZ BAROIU: „Așteptare"

Marilyn

(24)

Căsătoria cu Miller nu poate fi numită altfel decît o orgie publicitară. Ziarele fac cele mai neașteptate presupuneri asupra datei căsătoriei, date care se schimbă de la ediție la ediție. Declarația lui Miller — „Fără comentarii" — devine cap de afiș în toate jurnalele, după întoarcerea sa de la Reno, unde se dusese ca să obțină — în timp record — divorțul de prima sa soție.

Oriunde deschideai ziarele, dădeai peste cincizeci de variante ale unei idei fertile, una și aceeași peste tot: Marele Creier American se căsătorește cu Marele Trup American. **The New York Post,** organul sindicatelor populației suburbane, ia un interviu mamei lui Miller. „Ea și-a deschis în întregime inima către mine", declară doamna Miller, care mai spune că Marilyn învățase să pregătească o sumedenie de feluri de mîncare. Bătrîna doamnă nu știe, probabil, că Marilyn se exersase într-ale bucătăriei și în prima ei căsătorie, cînd Jim Dougherty, o transformase într-o casnică perfectă.

Lucrurile nu merg însă atît de repede. Arthur Miller e chemat în fața unei comisii pentru a clarifica mai vechile sale simpatii comuniste. Dramaturgul oferă explicațiile dorite de oficialități, dar cazul pătrunde pînă în coloanele presei. Marilyn dă declarații peste declarații, susținînd că logodnicul ei va învinge. Una din aceste intervenții e însoțită de o fotografie a actriței, luată pe peluza casei din Washington, o imagine în care arată mai frumoasă decît oricînd. E îndrăgostită. În acel an persecuțiile pentru simpatizanții stîngiști nu se încheiaseră, iar implicarea ei în cazul Miller îi dă aproape statura unei eroine. Intelectualii americani sînt din ce în ce mai preocupați de destinul ei; de nevoie, sînt obligați să constate că Marilyn nu este numai o vedetă, o simplă vedetă ci o figură importantă a Americii. Desigur, ei nu vor înainta prea mult pe acest drum, pînă la moartea ei. Totuși, vîlva este, acum, atît de mare încît intervine în cazul Miller însuși președintele Departamentului de Stat, care-i permite lui Miller să plece în Anglia. Ei se pot, în sfîrșit căsători în liniște, și să plece să facă filmul cu Laurence Olivier.

Ceremonia căsătoriei are loc în casa lui Kay Brown, agentul literar al lui Miller, la două zile după căsătoria civilă de la White Plain, care fusese aranjată în grabă într-o vineri seara, după o conferință de presă îngrozitoare, vineri după-amiaza, la ferma lui Miller din Connecticut. Atunci a fost ucisă Myra Sherbatoff, de la „Parin Match", în urmărirea automobilistică, în care vreo patru sute de oameni au fost de față în jurul clădirii lui Milton Greene, pentru a vedea cum se desfășoară această căsătorie „tehnologică": douăzeci de minute pentru știri, douăzeci pentru fotografii, treizeci pentru reporteri. Totul în aerul blînd al unei zile însorite, în ferma din Connecticut, la sfîrșitul lui iunie.

Adaptare după
Norman MAILER,
de Mihai CERNEA

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 49 (770) 10 DECEMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 8 pag. 3 lei

Cercetarea științifică și dezvoltarea economico-socială a României

Lumea contemporană, profund zguduită de diverse crize mai mult sau mai puțin mondiale, poate găsi căile favorabile unui viitor acceptabil pentru toate țările numai prin promovarea largă a descoperirilor, noutăților din știință, tehnică și tehnologie. Tichetul spre viitor al societății de astăzi va purta viza obligatorie a creativității, inovării, noului.

Referindu-se la rolul creației tehnico-științifice în propulsarea României pe noi trepte ale civilizației și progresului, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: **„La baza intregii activități trebuie să punem cele mai inaintate cuceriri ale revoluției științifico-tehnice și a calității tuturor produselor, aplicarea unor tehnologii noi care să permită reducerea consumului de materii prime, materiale și energie, scăderea cheltuielilor de fabricație. Să concentrăm energia, forța creatoare, inteligența și priceperea întregii națiuni pentru sporirea mai rapidă a productivității muncii – factorul hotăritor de care depinde creșterea venitului național, ridicarea nivelului de trai al celor ce muncesc, mersul tot mai ferm al României pe calea progresului socialist".**

Trecerea de la aceste deziderate la acțiunea practică a fost mijlocită de elaborarea și aprobarea la Congresul al XII-lea al P.C.R. a **Programului de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic** care concretizează, tematic, principalele orientări în perioada 1981–1990. Ca un efect al acestei politici adecvate în domeniul cercetării științifice și al progresului tehnic s-au obținut bune rezultate, concretizate deja în mii de produse și tehnologii noi, asimilarea în țară a unor mașini, instalații sau materiale importate, în cincinalul anterior, reducerea unor consumuri de resurse și prin aceasta obținerea unor importante economii la costurile de producție etc. Astfel de rezultate firești, dar încă sub potențialul real al științei și tehnicii românești, au contribuit la obținerea unui important spor al venitului național, la dezvoltarea generală, economico-socială a țării.

Accentuarea laturilor calitative ale dezvoltării economiei românești implică necesitatea creșterii rolului creativității, cercetării științifico-tehnice pentru modernizarea structurii producției, valorificarea superioară a resurselor materiale, energetice, umane și financiare, reducerea importurilor și conectarea la circuitul productiv a tuturor resurselor locale, creșterea calității și competitivității. In acest sens se impune folosirea mai bună a potențialului de cercetare existent în institute specializate, întreprinderi și centrale industriale sau învățămîntul superior, eliminarea unor paralelisme inutile, scurtarea ciclului descoperire-invenție-producție, perfecționarea structurilor organizatorice în conformitate cu cerințele noului. Se impune, în același sens, adoptarea unor măsuri adecvate de stimulare materială și morală reală a producătorilor de nou, a valorilor ce creează, contribuind la amplificarea motivației spre descoperire a cercetătorilor care trebuie, de asemenea degrevați de sarcini, birocratice, mărunte, încă prea frecvente. Nu este lipsită de interes, chiar o acțiune bine concepută, largă, nedogmatică de identificare, îngrijire și stimulare a valorilor reale ale României de astăzi, indiferent de vîrstă și categorie socială, cărora să li se găsească cele mai bune condiții de descoperire și aplicare a noului.

Valorificarea condițiilor create de-a lungul anilor – bază tehnico-materială modernă, un mare număr de cercetători și proiectanți – impune, așa cum se subliniază în documentele de partid, intensificarea și orientarea eforturilor spre o serie de direcții prioritare: evitarea dispersării forțelor de cercetare pe un mare număr de teme, optimizarea raportului între cercetarea aplicativă și ce a fundamentală, îmbunătățirea informării cercetătorilor asupra realizărilor obținute pe plan național și mondial, corelarea mai strînsă a eforturilor institutelor de cercetare și inginerie tehnologică existente cu sarcinile unităților productive și altele.

Angajată într-un amplu proces de creștere a eficienței, economia românească trebuie să stimuleze noul, să așeze drept temelie activităților sale multiple descoperirile, invențiile și inovațiile, capabile să asigure un progres real societății noastre socialiste.

Ștefan MATEI

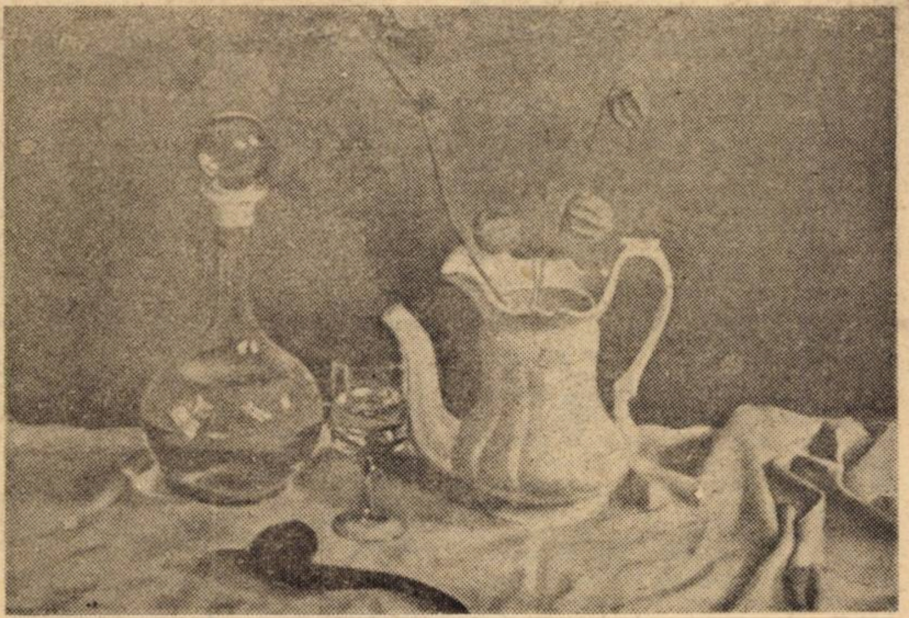

VIRGIL TOMA: „Natură statică"

IN INTÎMPINAREA CONFERINȚEI NAȚIONALE A PARTIDULUI

Romanul conștiinței politice

La apariția primului volum din **Pumnul și palma** (1980), reacția cititorilor ca și aceea a criticii a oscilat între surpriză și curiozitate. Surpriza se datora în mare măsură faptului că „intercalările" care au marcat prezența editorială a lui Dumitru Popescu – **Impresii de călător prin Egipt, Irak și Cuba** (1962), **Drumuri europene** (1965), **Biletul la control** – eseuri (1968), **Pentru cel ales** – versuri (1968), **Un om in Agora** – versuri (1972), **Ieșirea din labirint** – eseuri (1973) și **Gustul sîmburelui – versuri** (1974) – lăsau prea puțin să se intrevadă șansa apropierii de roman. Sigur că scrutarea unui asemenea context al operei ar fi putut reține, mai cu seamă în cele două culegeri de eseuri, semnele anticipative ale schimbării de registru. Opțiunea ideologică fermă, vocația de moralist în sens clasic minuțiozitatea „fișelor" caracteriologice ca și, poate în primul rînd, verva, polemică respirînd atmosfera înaltă a problemelor esențiale ofereau suficiente indicii. Dar perspectiva rămînea oricum obturată de exercitatea acestor virtuți sub o altă zodie.

Pe de altă parte, dincolo de sugestia provocatoare a titlului, pentru cei ce cunoșteau cît de cît biografia autorului, romanul promitea a fi o **confesiune** venită din partea unui – cum scriitorul însuși își denumește eroii al căror destin și-l asumă – „revoluționar de profesie", ceea ce garanta apriori autenticitatea cărții. Insă, dacă în privința substanței lucrurile păreau a se rezolva de la sine, era de văzut cum anume va soluționa romancierul problemele legate de construcția epică. Aparent surprinzător, Dumitru Popescu a optat pentru cea mai incomodă dintre variantele posibile: un număr restrîns de personaje – două de fapt, restul nefiind altceva decît instanțe de raportare și definire a acestora –, o tramă cvasiabsentă, nuclee epice cu bătaie scurtă, într-un cuvînt, o formulă romanescă extrem de firavă în raport cu dimensiunile cărții. Cu ex-

Marian ODANGIU

(Continuare in pag. 3)

S-APLEACĂ ȚARA-N MINE

Pe griu curat răsare țara-n mine,
ii simt aproape zbuciumul din glas,
tot ce mă doare sub bolta ei mă ține
și-n vatra ei nu-s piatră de pripas;

Umană floare-i sînt în pragul cast,
petalele-mi intind înspre unelte,
să-nlăture ce-i putred și balast,
s-aprindă-n slavă schele zvelte...

Pentru cel blind și bun încuviințez
să-mi dau increderea cu totul,
pragul de aur pe care il visez
să simt, prin el, că vine întrutotul,

Că se așează drept, pe pleoapa zilei,
că cere zbatere, și adevăr, și vise,
ca toți s-avem în zariștea pupilei
spre viitor amiezile deschise...

Pe griu curat, pe rouă roditoare
se-apleacă țara-n mine și-o cuprind,
în pragul ei sînt piatră vorbitoare
cu trăinicie viitorul dăltuind.

Ion CALIMAN

convorbiri

Cu pilotul cosmonaut DUMITRU PRUNARIU

N-am mai luat nicodată un interviu într-o mașină. Sint de părere că fiecare lucru trebuie să-și aibă timpul său, adică întîi să oprim eleganta „Dacia 1300" undeva și apoi să așezăm gîndurile, cuvintele. Dar bărbatul de lîngă mine se grăbește, „n-am nici un minut liber", îmi spusese cînd mă invitase să urc lîngă el, o amabilitate jovială, veșnic zîmbitor, privire ageră, restul il spun mai exact fotografiile ce îl înfățișează fie în costumul de cosmonaut, fie în cel de ofițer de aviație. Am totuși o șansă îmi spun, învățat că-n orice rău e și un dram de bine, să-l văd pe Dumtiru Prunariu „la lucru", nu în carlinga avionului sau în cabina de comandă a navei cosmice ci la volan, conducînd decis, descurcîndu-se în circulația Capitalei care numai relaxantă nu s-ar putea spune că este. Uit toate datele cu care îmi împănasem carnetul (lansarea 14 mai 1981, ora 20 și 17 minute, coechipier al mai experimentatului cosmonaut sovietic Leonid Popov, revenirea pe sol la 22 mai, după 123 de rotații în cosmos) și-l întreb ce-mi vine în minte pe omul de lîngă mine, simplu și cald, chiar dacă e căpitan și inginer și cosmonatut, chiar dacă pentru performanța lui a primit înaltul titlu de Erou al R.S.R.

– Ce faceți de cind v-ați intors din cosmos?

– Zbor, zbor foarte mult, pasiunea vieții mele. Totodată lucrez cu studenții la Facultatea de aeronave, particip la prelucrarea rezultatelor obținute în timpul zborului în cosmos de aparatura folosită de noi în spațiul cosmic.

– De unde sînteți de loc?

– Din Brașov.

– Ce legătură ar putea să fie intre Brașov și... zbor, în cazul dumneavoastră?

– Este o poveste lungă. Cred că de pe la 11–12 ani am visat să devin pilot. Bineînțeles nu au fost de acord părinții, cum se întîmplă deobicei, dar gîndul mi-a rămas. Intîmplător, fiind deja la liceu, știam că pentru a urma o școală de zbor sau o facultate legată de aviație trebuie să termin liceul. L-am terminat, am aflat că există facultatea de construcții aerospațiale, pe atunci o secție a Facultății de mecanică a Institutului politehnic din București. Am dat examen, am reușit din prima sesiune, bineînțeles că i-am asigurat pe părinții mei că aici nu se va zbura, că

Interviu consemnat de
Vasile BOGDAN

(Continuare in pag. 7)

cronica literară

Spaţiul literaturii

1. Am putea începe cu afirmaţia că **Prinţul Ghica** este un roman reconstituire; am citit însă atîtea romane istorice mediocre în ultima vreme încît acest început ar spune poate ceva despre un stil de cercetare şi nu despre actualitatea acestui roman. Căci **Prinţul Ghica**, carte bazată pe o remarcabilă întindere a lecturilor, pe o mare forţă de investigaţie a evenimentelor unui anumit timp, este o meditaţie – un eseu – asupra istoriei noastre. Eroul lui, Ghica, prietenul lui Bălcescu, beiul de Samos, autorul scrisorilor către Alecsandri este una dintre cele mai complexe figuri ale vieţii politice şi culturale româneşti din secolul trecut. Timpul romanului este unul dintre momentele cruciale ale Patriei: cel dinaintea alegerii lui Cuza – dinaintea Unirii Principatelor. Unul dintre subiectele mari ale cărţii ar fi consacrat epocii postrevoluţionare: ce s-a întîmplat deci, se întreabă autoarea, cu cei care făcuseră revoluţia de la '48, la un deceniu după revoluţie? Întors acasă, exilatul Ghica reîntîlneşte lumea alături de care sperase, în tinereţile sale, în care crezuse, pentru care luptase. Ce se întîmplase cu idealurile lor? Ochiul necruţător al scriitoarei sesizează îmbătrînirea, sclerozarea, moartea unor idei, degradarea altora; insistenţele autoarei asupra jocurilor puterilor europene pun şi mai bine în lumină iluziile unora precum şi abjecţia altora, patriotismul de paradă şi de cafenea a profitorilor momentului. Peste toate însă trăieşte imaginea jertfei lui Bălcescu. Amintirea lui Ghica se îndreaptă mereu către el, ca în spre un tărîm al purificării. El este Eroul, marele nepătat al unei revoluţii: jertfa ei cea mai tragică.

Întors acasă exilatul Ghica nu îşi regăseşte lumea de odinioară: încercările sale de a reintra în politică – de a candida la domnie – se izbesc de barierele vizibile sau invizibile ale altui moment istoric. El este sortit aci, în patria sa, să rămînă în exil; un exil interior. **Prinţul Ghica** este remarcabil prin felul în care descoperă şi redescoperă existenţa interioară a unui erou ce a pierdut pariurile tinereţii sale. Fostul revoluţionar trăieşte o înstrăinare multiplă, şi faţă de prietenii săi, şi faţă de familia sa, şi faţă de aliaţii săi politici. Aparţine altei lumi: o lume în care toate aveau un stil; o logică; o demnitate întru frumos. Succesivele întîlniri ale prinţului (era să zic principelui) redescoperă o lume care abdica de la vechile norme. Imaginile succesive ale Bucureştiului revăzut de prinţul înstrăinat sînt imaginile unei ţări într-un anume moment istoric. Pentru o „antologie a Bucureştilor" să reţinem şi această imagine scrisă după lecţia „Caragiale":

„Bucureştiul este un oraş drag tocmai prin infidelitate, prin suita de surprize pe care ţi le tot face. Nu este ca Viena, Paris, Londra sau Roma, unde mîna artistului şi a arhitectului a atins relieful şi timpul a lucrat în favoarea lor, unde fiecare generaţie a împodobit spaţiul cu tenacitatea şi migala celui ce vrea să desăvîrşească o operă unică pentru ca aceasta să supravieţuiască şi să devină istoria însăşi. Oraşe care s-au făcut în timp, cum se face o operă de artă, parcă avînd un proiect pe care mii şi mii de oameni se apucă la timpul lor să-l împlinească. Aici totul s-a prefăcut în ruină de cîte trei ori pe secol, aici sentimentul deşertăciunii e viu, izbăvitor şi nu mai lasă regrete. Se construieşte pe nisip tocmai ca să nu dăinuie, cu încăpăţînare şi grandioasă gratuitate, pentru a nu avea cei ce vor distruge mîndria devastatorului, a vandalului, Valahia însăşi pare că trăieşte doar în ciuda imperiilor limitrofe".

„Valahia însăşi pare că trăieşte doar în ciuda imperiilor limitrofe" „pentru a nu avea cei ce vor distruge mîndria devastatorului" sînt fraze care vin şi din alte romane istorice, din alte încercări de sinteză asupra unui timp românesc. Stilul telegrafic, de proces verbal, al unor pagini, stilul sarcastic şi pamfletar al altora sînt rodul unei intenţii semnificative: totul se năpusteşte, nimic nu mai are răbdare, nimic nu se mai cenzurează. Doar prietenul lui Bălcescu, retras între marginile fiinţei sale, încearcă să-şi afle aici şansele.

Prinţul Ghica este cel mai bun roman de pînă acum al Danei Dumitriu.

2. Dintr-o generaţie care ar fi trebuit să dea un număr record de profesori de limbă română, Eugen Uricaru este, prin excelenţă, romancierul explorator al unor teritorii imaginare. Trimis „la ţară", eroul său descoperă un ţinut uluitor, capabil a satisface setea de miracol poetic al celui ce, odată instalat aici, intră în relaţii paşnice cu stăpînii locului. **Despre purpură**, prima dintre cărţile sale, lansa în proza românească un stil şi delimita un teritoriu: acest teritoriu se numea Vladia. Era descris cu o inventivitate de om tînăr, pasionat al călătoriilor, dornic a vedea dincolo de cotidianul opac. În volumul **Antonia** din 1978 scriitorul continua, printr-o întinsă secţiune **(Vladia. Alte imagini)** explorarea acestui Macondo inventat înainte de moda lui Marquez şi construit în afara acestui model: dacă ar fi o relaţie pe care am numi-o, aceasta ar fi a literaturii bănulesciene.

Romanul lui Eugen Uricaru reia, dintr-o perspectivă integratoare, pagini mai vechi. Aceleaşi personaje de altădată îşi dau întîlnire pentru a se descoperi la alte vîrste; pentru a redefini acest teritoriu dintr-o perspectivă „istorică". Aşadar, Vicol Antim, profesorul de istorie, ajuns aci într-un anumit moment al vieţii sale, recapitulează întîlnirile cu „ceilalţi": cu Croicu, profesorul de naturale, rămas în Vladia, pentru a adăuga colecţiei sale fluturele „Vanesa Ligata", cel care dispare în preajma dezastrelor; cu locotenentul Copaciu, înălţat în grad şi reprezentînd statutul cazon al locului – apartenenţa la o administraţie „veche"; dictatorul Başaliga etc. Nu sîntem, în aparenţă, departe de Cezar Petrescu, cu eroii săi care amînă şi aşteaptă. Proza lui Eugen Uricaru este despre amînare şi despre aşteptare – o aşteptare lungă, uneori inutilă. O aşteptare absurdă, am spune, dacă această aşteptare nu ar fi răscumpărată de magiile ei.

Am arătat altădată, şi noi şi alţii, felul în care eroii preferaţi ai lui Eugen Uricaru sînt aşezaţi **dincoace** de Utopia; în preajma lor se deschide mereu o fereastră prin care se poate privi în lumile fără de seamă a imaginarului. Lîngă ei există întotdeauna un spaţiu magic care „înghite" personaje şi întîmplări. Între **a fi** şi **a nu (mai) fi** prozatorul îşi reclamă drepturile la arta sa. Tranziţie nu există. Iar această artă pare a fi preocupată, în acest roman care ne răpeşte povestirile mai vechi ale lui Eugen Uricaru, de a circumscrie capcanele Utopiei.

Mai mult decît altădată, romancierul este interesat parcă a continua o linie pe care a inaugurat-o, la noi, eminesciana **Insulă a lui Eutanasius**, linie prelungită, în cîteva nuvele antologice, de Mircea Eliade. Ca în **Secretul doctorului Honigberger**, prozatorul presupune o **Shambala** – un teritoriu al dispariţiei. Un loc desigur total diferit de cel imaginat de Mircea Eliade care, om de ştiinţă, propunea ipoteze. Romancierul cartografiază necunoscutul, nu îl explorează.

În roman personajele urmează itinerarii simbolice. Prozator cu un puternic simţ al realului, el foloseşte însă reperele clare şi sigure ale lumii de azi. Încercînd tentaţia romanului ezoteric, Eugen Uricaru nu scrie roman ezoteric ci roman esenţial realist. Nu lipseste nici plăcerea trimiterilor: ca un (fost) vrednic echinoxist, el **subliniază** operele confraţilor, încercînd a ne oferi **viziunea** sa în cutare sau cutare problemă. Eugen Uricaru este un scriitor implicat nu numai prin numirea (şi încercările de rectificare: de aducere la zi) a unei tradiţii, ci chiar prin „trimiterile" personajelor sale. Principalul personaj nou din Vladia, Gelu Ravac, ar trebui să fie o replică a lui Călin Surupăceanu din **Intrusul** sau a lui Ştefan Pintea din **Vocile nopţii**. Ambiţii mari dar justificate mai există aproape în fiecare secvenţă a cărţii. Eugen Uricaru, prozator important, nu îşi ignoră statutul dar nici publicul său larg. Paginile despre „fostul licean" acum „şantierist", cele despre studentele filologiei au farmecul pe care doar un excelent reportaj îl poate avea.

În fine, **Vladia** ar mai putea fi un roman în care există şi acţionează „jefuitorii de imaginar". O nebunie a distrugerii „miturilor", a amintirilor, a tot ceea ce mai asigură retragerea într-un spaţiu al reveriei se iscă si în acest loc al miracolelor. Visul lui Gelu Ravac (zilele cutremurului!) reprezintă avertismentul „pămîntului", al forţelor subterane. În **Mierea** existau apele, în alte romane războiul. „Reportajele" lui Eugen Uricaru ţin în cumpănă aluziile mitice, reflecţiile savante, bibliografiile stil école buissonière. O carte tinerească, vie, a unui prozator important. Încă tînăr, zicem.

3. **Îngerii chilugi**, dedicată „celor în mijlocul cărora mi-am petrecut copilăria şi adolescenţa" este un roman despre un orfelinat. De la un capăt la altul cartea e senzaţională, stilul argotic mînuit de un expert al lui (excesele metaforice pot privite cu îngăduinţă: scriitorul oferă marelui public un spectacol rar, capriciile sînt ale vedetei sigură de succes: cu Ionel Teodoreanu nu se întîmplă altfel), stilul „viril" de asemenea. O abundenţă de calităţi în această carte „sinceră", vie, melodramatică atît cît trebuie, ironica atît cît e cazul: fără îndoială necesară. Mare producător de artifiţii poetice, autorul ar fi trebuit să-şi reprime dorinţa de a ne da, în final, şi imagini ale vieţii literare. Talentul lui Dan Verona – şi cel de poet şi cel de prozator – se află cu mult de-asupra acestei încercări de a şicana oameni şi instituţii. Altfel, excelentă „descoperire" şi descriere a unei vîrste, **Îngerii chilugi** poate intra în bibliografia de referinţă a „literaturii cu adolescenţi".

Cornel UNGUREANU

---

1. **Dana Dumitriu, Prinţul Ghica,** ed. Cartea Rom., 1982. 2. **Eugen Uricaru, Vladia,** ed. Cartea Rom., 1982 şi 3. **Dan Verona, Îngerii chilugi,** ed. Albatros, 1982.

---

marginalii

Iosif, scriitorul

Referitor la **Iosif şi fraţii săi**, am făcut observaţii despre **structura** poetică a cărţii, ca şi despre caracterul ei romanesc. Pentru a curpinde cît de cît întregul, încă o perspectivă se impune, aceea privitoare la relaţia dintre narator şi text.

Iosif şi fraţii săi este o operă livrească în care naratorul, deloc impersonal, intervine mereu. El se întreabă la un moment dat dacă n-ar fi spre folosul operei ca povestitorul să nu fie „altceva decît izvorul anonim al istoriei povestite, sau mai curînd povestindu-se singură pe sine". În acest caz el s-ar afla „înăuntru istorisirii", ar face „corp cu ea". Se întreabă, cu alte cuvinte, dacă „Se cade şi este oare potrivit cu caracterul posevtirii, ca naratorul să-i calculeze şi să-i cîntărească public datele şi faptele, în temeiul unor oarecare reflecţii şi deducţii?" întrebare ironic retorică, evident, căci alegerea autorului nu comportă incertitudini: el a decis să rămînă „în afara" istorisirii, atribuindu-şi rolul de comentator.

Ce aş vrea să adaug şi pe cît posibil să dovedesc este că se mai propun în roman, metaforic expuse, două tipuri de scriitor.[1] Pe unul, deşi afirmaţia pare hazardată, îl reprezintă chiar Iosif. Nu mă întemeiez, făcînd-o, numai pe „dezlănţuirea" prin pîră a „nevoii sale de comunicare" (oricum, imaginea romancierului ca pîrîtor al personajelor are haz), nici numai pe însuşirea lui de povestitor de vise simbolice (însă poemele, la urma urmelor, ce altceva sînt?), sau pe „predispoziţia lui pentru uşoare stări extatice, stări de transă", caracteristică – totuşi – adevăraţilor artişti.

În erou, ca şi în scriitori, „sentimentele trupului şi cele ale spiritului se învălmăşeau încîntător", canalizate fiind spre expresie prin „formarea literară a lui Iosif de către scribul său". Nicidecum întîmplător, „numele lui, care în ebraică se pronunţa Iosef, amintea cuvîntul **sefer**, care înseamnă totodată carte şi unelte de scris". Pe el îl **îmbată** „magia frumuseţii şi cea a semnelor scrise". Se închină la lună, iar luna este „simbolul astral al lui Thot, pavianul alb şi născocitorul semnelor, (...) ocrotitorul celor ce scriau". Cînd ajunge în Egipt, în casa lui Putifar, îndată îl ia sub protecţia lui piticul Bez-em-heb, Iubitul-de-zeu. Că este vorba de zeul Thot dă de înţeles pavianul purtat de pitic pe umăr. Văzut de un duşman al său, fiinţă austeră, Bez-em-heb apare „ca un dop", ca un **saltimbanc** şi **măscărici**. Spre o asemenea artă, i-aş zice carnavalescă, se simte atras şi Iosif căruia, odată cu „binecuvîntarea lunii", adică a lui Thot – „Scribul precumpănitor" – i s-a dat **un duh aplecat spre veselie.** Această veselie îl îngrijorează pe Iacob; la fel, şi nu fără legătură, îl va îngrijora pînă la silă vestea că fiul său trăieşte în Miţraim: „...iar sila sa etic-spirituală se extindea şi asupra stimei exagerate ce se arăta acolo, pe cît se auzea, **faţă de tot ce ţinea de scris**" (subl. mea, L. C.).

De fapt, urînd scrierea, Iacob urăşte mai cu seamă o anumită scriere, deşănţată şi ambiguă. Cine o practică este lipsit de pudoare şi, mai grav, are sex nedecis (Lui Iosif, închinătorul la Iştar, fraţii i-au smuls vălul femeiesc cu care se mîndrea: „Dacă o femeie era închinată zeiţiei Iştar, atunci castitatea nu însemna decît o treaptă a jertifirii şi un văl sortit să fie sfîşiat"). Altfel, cum vom vedea, Iacob însuşi reprezintă un tip – diferit – de, să-i zicem aşa, scriitor.

[1] Există şi un al treilea, anume Putifar, pentru care arta nu este decît „gingăşie, formă fără obiect şi înfloritură elegantă de stil". El spune: „...formalitatea pură este treaba mea şi ornamentul fără scop".

Livius CIOCARLIE

Cronica măruntă

STILUL „RETRO"

● **Cel mai plăcut stil** între cele practicate astăzi de presa de cultură, este fără îndoială stilul „retro". El a pătruns şi în volumele de critică şi istorie literară; îl descoperim chiar şi în unele volume de poezie sau de proză. Stilul „retro" dă farmec almanahurilor nu numai atunci cînd e vorba de redescoperirea unor reţete de tocăniţă, de papanaşi sau de clătite cu smîntînă. Fiindcă un almanah care se respectă foloseşte cu maximă inteligenţă experienţa trecutelor almanahuri. Ale literaturii „de almanah" din timpurile mai vechi sau mai noi. Iată raţiunea pentru care almanahul „Vieţii româneşti" publică proze poliţiste pe care le-am mai citit şi în alte almanahuri scoase cu un deceniu în urmă. Foarte frumoase proze. ● Ca şi schiţele, parodiile epigramele pe care le redescoperă excelentul almanah al „României literare". O raită prin revistele vechi este întotdeauna un bun prilej de împrospătare a inspiraţiei umoristice. ● Dar nici o categorie a oamenilor de condei nu contribuie atît de mult la prosperitatea stilului „retro" ca memorialiştii. Iată, din „Ateneu", 11/1982 („Amintiri în casa lui George Călinescu – I –" de Elisabeta Iosif) aceste tandre însemnări: „În grădină ne aştepta Alice Vera Călinescu. Cînd ne-a văzut, soţiei scriitorului îi apărură, în cerul perlat al ochilor, lumini de lună plină şi strigînd pe nume căţeluşele care îi păzesc casa, ne făcu loc să intrăm pe poteca asfaltată. O frunză se scutură din pomişorul de lîngă portiţă. – Au început să cadă frunzele? observă interogativ Cornelia Ştefănescu". Singura noastră observaţie e că autoarea ar fi trebuit, pentru a păstra neştirbită demnitatea stilului, să folosească, pînă la capăt, cu încredere, diminutivele. De ce, adică, **pomişori, căţeluşe, portiţă** şi pe urmă „frunze"? Nu i-ar fi stat mai bine propoziţiei interogative aşa: „Au început să cadă frunzuliţele?" Întotdeauna consecvenţa creatorilor a dat înălţime unui stil... ● **...fapt care se observă** citind şi „Scriitori care au devenit amintiri", volumul al II-lea. Iată o întrebare a memorialistului şi un răspuns al maestrului: „– Domnule Crevedia, m-ar interesa şi pe mine şi pe cei ce mă vor citi ce credeţi dumneavoastră despre poezie; ce este poezia astăzi şi ce va fi, să zicem, în anul 2000?" Răspunsul nemuritorului este: „Zici despre poezie? Mi-ar plăcea să vorbesc despre cea de mai tîrziu... Este prea frămîntată vremea pe care o trăim pentru a vedea clar dacă avem poeţi mari, prozatori şi dramaturgi. Uite, să ştii că mie îmi place Baranga... (...). Dragă Carianopol, sînt prea mulţi şi mai ales prea multe poete. Femeile astea au năvălit în literatură ca muştele la miere". Parcă numai femeile?, ar zice un iubitor al stilului „retro".

Anemone POPESCU

---

viaţa asociaţiei

„CHIPUL ÎNVĂŢĂTORULUI ŞI ŞCOALA DE ALTĂDATĂ"

În cadrul simpozionului: **„Chipul învăţătorului şi şcoala de altădată"**, ce a avut loc la **„Liceul Pedagogic"** din Timişoara, a fost prezentat de către scriitorul **Ion Arieşanu** volumul de versuri **„Ora plecării"**, al profesorului şi poetului **Iulian Negrilă.**

De asemenea, prin aportul profesorilor **Dumitru Dijmărescu, Salomeea Curuţiu** (dir. adjunctă), **Bianca Bacşiş** şi al elevilor liceului, au fost suţniute momente literare de poezie originală şi altele, legate de chipul dascălului, prin interpretarea unor texte ale lui Ion Ghica, Octavian Goga, B. S. Delavrancea, Al. Vlahuţă, I. L. Caragiale.

Romanul conştiinţei politice

(Urmare din pag. 1)

cepţia celor doi protagonişti, Vladimir Cernea şi Manole Suru, cu greu s-ar putea vorbi in acest prim volum de o galerie de personaje bine conturate. Dumitru Popescu se limitează la fixarea numai in cîteva linii a unei tipologii umane extrem de diverse. Apetenţa pentru reconstituirea biografică acoperă mai bine de jumătate din roman.

O **dimineaţă inşelătoare** are, din unghiul de vedere al construcţiei, atributele unui **eseu politic.** „Lectura" propusă de Dumitru Popescu vizează in mod explicit ideologia epocii de cristalizare a sensurilor revoluţiei socialiste şi mai puţin istoria ei evenimenţială, deşi perioada pe care acţiunea romanului o acoperă cuprinde momente de maximă relevanţă, moartea lui **I. V. Stalin, Congresul al XX-lea al P.C.U.S. şi contrarevoluţia** maghiară. Miza ideologică a cărţii implica organizarea discursului ca o suită de teze şi antiteze cu aplicaţie la o epocă dată, dar cu consecinţe de stringentă actualitate Fără a urmări neapărat situarea polemică faţă de evenimente, ocolind deci prejudecata inculpării sau disculpării a ceea ce timpul a exilat in eroare, Dumitru Popescu se apropie de mecanismele cauzale incercind să decodifice procesul transferării in plan conceptual a practicii revoluţiei. Traiectul devenirii istorice e abordat prin prisma emancipării ideologiei, a definirii conştiinţei politice.

Pumnul şi palma revendică in primul volum, statutul unei **istorii retrăite** cu discernămintul presupus de distanţarea in timp **Prologul,** care nu este al „cărţii intîi", ci al intregului roman, induce o asemenea perspectivă. Participind la funeraliile lui Manole Suru, Vladimir Cernea declanşează la momentul iniţial – toamna anului 1952 – al (re)structurării propriei conştiinţe. Un **Bildungsroman,** cum observa Mircea Zaciu, in care insă nu atît intimplările in sine contribuie la formarea eroilor, cît dezbaterile prilejuite de ele. Tipuri complementare, cei doi protagonişti sint, in fond, instanţele polare ale unui demers pentru care epicul funcţionează mai mult ca element de coloratură Construcţia romanului aminteşte de formula vieţilor paralele: activişti devotaţi a căror existenţă se confundă cu insuşi destinul revoluţiei socialiste, Vladimir Cernea şi Manole Suru trăiesc experienţe similare. Dar atitudinea în faţa evenimentelor e, de fiecare dată, diferită: „Suru dovedea mai mult realism, dar mai puţină frămîntare şi ca atare şi mai puţină inclinaţie de a despica firul in patru, iar Cernea, mai ingenios in analize, mai scormonitor şi mai radical, aluneca mereu in utopie, in ideal".

Claustraţi intre zidurile şcolii politice superioare de cadre – unde se desfăşoară o bună parte din acţiune –, protagoniştii resimt, intr-o primă fază, impactul dintre libertatea lor interioară şi o ordine dogmatică impotriva căreia ei fac front comun venind din direcţii contrare. Supravieţuirea se datorează tocmai acestei solidarităţi sinonime, intr-un plan indepărtat, cu armonizarea **ideii** şi **acţiunii** pe fondul unei nestrămutate increderi în adevăr: „Discuţiile lor din acea vreme s-au constituit... intr-o sinceră şi curajoasă disecţie a condiţiei comunistului şi a lumii concepute de acesta, şi concomitent, intr-un fel de angajare morală pentru o conduită viitoare bazată exclusiv pe adevăr şi dreptate, pe respectul drepturilor popoarelor şi ale omului, pe o viziune marxistă, luminoasă, nobilă şi umană". In ce măsură acestea s-au reverberat in destinul ulterior al personajelor rămînea in primul volum o promisiune. Practica efectivă a revoluţiei radicalizează atitudinea celor doi protagonişti. Circumstanţele erau cum nu se poate mai favorabile: schimbarea de „linie" ca şi intorsăturile neprevăzute ale cursului istoriei ofereau posibilitatea confruntării şi evaluării tezelor asimilate mai mult autodidact decît printr-un discipolat real.

In **Ochiul ciclonului,** cum se intitulează cartea a doua, problema centrală devine, aşadar, aceea a raportului dintre **sensul puterii** şi **exercitarea** ei. Cîteva episoade din finalul primului volum anticipaseră o asemenea mutaţie. Cei doi eroi ascensionează pe scară ierarhică, se apropie de „ochiul ciclonului". Revoluţia nu se mai limitează la a fi o imagine teoretică, abstractă. Ea este o realitate. Concretă. Palpabilă. Interesele individuale şi cele colective sint mult mai clar conturate, din confruntarea lor rezultind o perspectivă greu incadrabilă in tipare preelaborate. Dorinţa de acţiune, consumată altădată mental, se transformă treptat într-o stare vecină cu automulţumirea. Desfăşurarea romanului confirmă (tipologia antitetică a celor două personaje: în vreme ce Manole Suru, acum secretar organizatoric al unei regionale de partid şi apoi prim secretar al unui judeţ, mai practic, mai realist, işi elaborează comportamentul evitînd complicaţiile inutile şi reuşeşte să se menţină pe linia de plutire, Vladimir Cernea rămîne acelaşi prizonier incrincenat al ideilor, al „despicării firului în patru". El cade victimă unor uneltiri meschine fiind salvat de o intervenţie „de sus", misterioasă dar eficace. Lucru care ii întăreşte conivngerea că puterea este un mecanism enigmatic, cu o structură labirintică. Descoperirea întîmplătoare a capacităţii acesteia il incită în plan spiritual fără însă a-i modifica esenţial atitudinea. Vladimir Cernea eşuează în viaţa familială – căsătoria cu Gigi Calafeteanu dovedindu-se a fi mai nepotrivită decît aceea, ratată, cu Ortansa Agnoste –, se expune inutil unor riscuri, trece, altfel spus, printr-un complicat proces de identificare cu sine. Mai mult decît în prima carte, Vladimir Cernea apare în **Ochiul ciclonului** într-o triplă ipostază: de **participant** direct la desfăşurarea evenimentelor, de **martor** al lor şi, în sfirşit, **de judecător** al Istoriei. Sînt trei ipostaze pe care Dumitru Popescu el însuşi şi le asumă scriind această tulburătoare mărturie de conştiinţă care este romanul **Pumnul şi palma.**

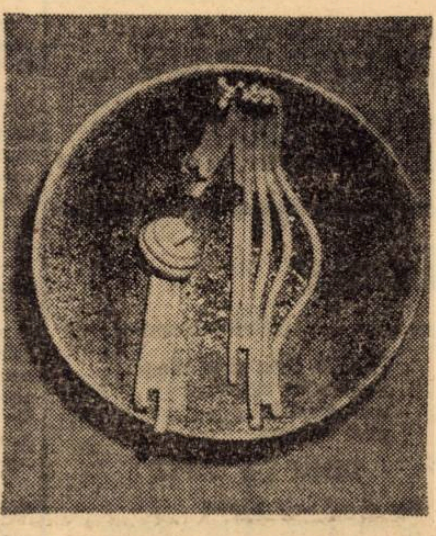

IULIA DINESCU: „Joc intrerupt"

Eduard Schneider

Cerul roşu al serii

Ed. Facla 1982

Astfel este tradus, pe ultima copertă, titlul cărţii de debut a poetului Eduard Schneider: **Dass am Abend der Himmel so rot war** (Editura Facla, 1982). Este, de fapt, versul cu care se încheie cronica unui sat german din Banatul zilelor noastre, recompusă din zvonurile ce ajung la urechea citadinizatului şi aparent neutrului poet. Espectativa, fotografierea mecanică, stampa, enumerarea se constituie in manieră poetică in placheta redactorului de la „Neue Banater Zeitung" Dar, dincolo de lumea statică a lucrurilor mocneşte **marele, incendiarul sentiment (das grosse, brennende Gefühl). „Die Farben glühen innen"** – spune undeva, inspirat, autorul **(„Culorile ard lăuntric")**; sau: **„Im Innern der lautlose Schrei" („Inlăuntru ţipătul mut").** Ochiul care inregistrează imagini şi simţirea care le selectează şi le pune în ordine, spre a se naşte discursul poetic, creează atmosfera uşor melancolică şi grav problematizantă a cărţii.

Poza romantică din primele poezii (singurătate, noapte, stele, căutarea idealului) face loc treptat-treptat întrebărilor sfîşietoare ale omului modern: **„Semnul intrebării / folosit ca şperaclu, / pentru a deschide / adevărul. / / Cine zornăie acolo legătura de chei?" (Metodă).** Adevărul, aşadar, himera după care alergăm cu toţii nu-i însă decît o parte a grijilor noastre cotidiene. Pe bileţelul **aide-mémoire** pe care-l purtăm prin buzunarele hainei mai trebuie să notăm să ne reparăm robinetul care picură, să citim cartea despre Quirinus Kuhlmann, să răspundem la scrisorile prietenilor, să plătim curentul electric, să ne gîndim la viitor, să mergem la dentist, să fim tandri (vezi poezia **Merkzettel**) şi, desigur să luptăm pentru pace cumpărînd copiilor noştri, pe lingă baloane, şi pistoale şi mitraliere **(Vom Frieden)**! Şi astfel, locuinţa noastră este forţa centrifugă, ne învîrtim mereu pe aripile morilor de vînt şi, în caruselul acesta ameţitor de-abia mai putem constata că sîntem o jucărie a timpului, un firicel de nisip in clepsidră **(Unser Haus şi Sanduhr).**

Ca poet şvab din România, Ed. Schneider retrăieşte drama începutului colonizărilor făcute de Maria Theresia, este alături de primii colonişti germani la desţelenirea şi cultivarea pămînturilor şi nu poate accepta repetarea dramei unei noi dezrădăcinări. Una dintre cele mai viguroase poezii ale cărţii, dar şi ale literaturii de expresie germană de la noi pe această temă, este **Forfota carnavalului din Piaţa Domului din Timişoara (Fastnachtstreiben auf dem Temeswarer Domplatz):** poetul işi imaginează o superproducţie regizată de scriitorul Adam Müller-Guttenbrunn, in scenografia pictorului Stefan Jäger, avînd ca protagonişti pe Maria Theresia, Lenau, Sfîntul Nepomuk etc., prinşi într-un **kerwei** frenetic, intretăiat de fleshurile aparatului de fotografiat al unui neobosit turist.

Salutăm în Eduard Schneider un poet adevărat, care nu mimează poezia, ci i se dăruie discret şi irezistibil. In „creioanele" atît de sugestive ale Paulei Köttinger el işi găseşte şi un fidel interpret grafic.

Simion DĂNILA

Poezie şi context*)

O primă constatare ce se impune după lectura recentelor **Stihuri** ale lui Romulus Cojocaru: nimic, in orice caz nimic semnificativ din plebeiana risipire de cuvinte, din limbajul frust, colorat şi intemperat, bun, la rigoare, al autorului de policier care este acelaşi Romulus Cojocaru nu răzbate în alcătuirea poemelor reunite de volumul menţionat. O a doua constatare, subsecventă celei dintîi: Romulus Cojocaru tratează poezia ca pe un spaţiu privilegiat, muzeal, s-ar zice, cu o manifestă preocupare de a-i proteja teritoriile, de a o consacra, prin cuvinte faste şi fast ceremonial. Draparea suav-caligrafică a stanţelor intră în „programul" poeziei – sau în preconcepţia ei, ceea ce în cazul de faţă este cam acelaşi lucru –, expoziţia de imagini căutate, atmosfera de un fabulos stilizat, un anume spirit mitofil adaptat după cutume ale poeziei chtonicilor din anii '70 ii circumscriu, în mare, ideaţia ori, mai exact spus, poate, metoda lirică: „Se mutase zarea. Coarnele cerbilor / Au infrunzit pentru ultima oară. / Pînă la ziuă mai era o / Bătaie de aripă, / O ieşire din sunete. / / Se clatină cerul zice / Trestia, focul pîlpîie în piatră / Iar clopotele bat în vîrtejul muntelui. / Vor veni călători obosiţi / Şi ne vor cere inima jertfă / Zice vulturul, / Zice ziua de-acum două mii de ani" **(Zice vulturul).**

Aproape deloc schimbat de la un volum la altul – **Stihuri** este, dacă nu mă înşel, cel de al şaselea – Romulus Cojocaru practică o poezie de notaţie, discret invocativă, complicată intrucîtva de plăcerea de a evoca peisajul uzînd de filtre livreşti. Rezultatul este că descripţiei i se substituie un mod de a vorbi perifrastic, manifest-calofil; şi că elementele comune ale peisajului natural – arborii, cerul, pietrele, păsările, rîul, cîmpia, pădurile etc. – convocate sub semnul unei viziuni antropomorfizante, semnifică nu atît prin ele însele, cît prin ceremonialul vorbirii înflorite, metaforizante: „Eram lîngă iluziile apei / Din care pietrele îşi luau / Rădăcini pentru odihnă / Păsările uitaseră aripile / Lîngă rîuri / Şi aşteptau să incolţească / Vîntul printre crengi, / Miinile inflorite îţi căutau / Sînul, coapsele / Şi nu ştiau răspunde..." **(Rădăcini pentru zboruri).**

Afirmam la inceputul acestor note in marginea **Stihurilor** lui Romulus Cojocaru că autorul lor este un caligraf, un decorativ. Citatele ne conving pe deplin că este un manierist, dispus a sacrifica în orice clipă confesiunea pentru o frază de efect, dispus a încărca simpla evocare de peisaj prin osîrdia unei asocieri insolite: „Şi-mi era frică de liniştea / Din rădăcini şi frunze / Cînd nu ştiam unde sînt / Caii sălbatici din sîngele /Pietrelor / Care mi-au fulgerat ochii / Şi auzeam, după un timp, / Cum nechează / Prin oceanele de gheaţă ale unui gînd" **(Neştiut şi singur).**

Procedee care, dacă nu singularizează în contextul liricii actuale, pot, în schimb, situa. Pot, adică, vorbi despre limbajul liric devenit monetă curentă printre autorii care furnizează, an după an, majoritatea titlurilor în palmaresurile editoriale.

* Romulus Cojocaru, **Stihuri,** Ed. Eminescu, 1982.

Lucian ALEXIU

Ioana Dinulescu

Călătorii de recunoaştere

Ed. Scrisul românesc, 1982

Volumul de debut al Ioanei Dinulescu nu greşeşte, asemeni altor volume de acelaşi fel, aparţinînd altor poeţi, prin incărcare cu informaţii redundante despre sine; poeta rezistă tentaţiei de a poseda reflexiv cititorul; echivocul provocat de eteroclit nu există. Singusa posesiune, sfioasă şi perseverentă, se intoarce spre momentul scrierii, astfel incît poemele trăiesc simultan, egale intr-o reconstituire iniţială. Ioana Dinulescu porneşte de la atît, fără a ne amăgi – „Ioana D. este o femeie normală, adică: / uneori işi asmute numele – **mînz nesăbuit** – / să galopeze prin sîngele unui bărbat; / adică: **a născut** şi **vai mai naşte copii / Singura ei abatere de la morală / este că scrie poezii.** /.../ Cu-nţelegere se lasă umilită / de copitele indiferenţei celor din jur, / **dar, în scorbura caldă a unui poem / rîvneşte / un tăiş mai proaspăt, mai pur" (Cumpănă) (s. n.).**

Reconstituirea ar privi momentul **„abaterii de la morală",** un tip de păcat originar, izgonirea din Eden fiind provocată de o primă **rostire. La** Ioana Dinulescu, **rostirea şi, implicit,** scrierea primului **cuvînt, este asemenea** unui act de dragoste **primar,** pervertirea devenind pozitivă. Volumul apare din această perspectivă ca un **răgaz, un moment de** rememorizare a stării intrinsec poetice, a prerostirii edenice. Călătoriile de recunoaştere străbat drumul întors, dinspre fruct spre sămînţă, dinspre poezia scrisă spre intuirea ei; se reface schema iniţiatică a „impoetizării". „Intru început, toate lucrurile mi se părură / nefiresc de frumoase, / nesăbuit de pure / în vremelnica lor alcătuire. (...) Pătrundeam între lucruri / ca intr-o ţară de nimeni altul călcată, / ci eu, doar eu, în pragu-i / eram cea aşteptată" **(Iniţiere).**

Natura este Edenul pe care sosirea omului, fie că rosteşte, fie că vinează, il alungă în trecut, obosindu-l; mişcarea tulburătoare a vieţii nerostite rămîne un spaţiu paralel, vizibil, dar, oricum, pierdut. Puntea şi cumpăna între cele două lumi, ar fi poetizarea. Ioana Dinulescu, suportă cu beatitudine paralelizarea, este fascinată de comunicarea permanentă între micro şi macrocosmos, la fel ca între micro şi macro durate. Uimirea ei în faţa timpurilor alunecătoare sau în faţa suprapunerilor, iată – pare să spună –, de loc aleatorii, dintre micro şi macroviaţă, se converteşte în poezie, singura în stare să surprindă simultaneitatea lor. **(O mînă spre ram, Măr domnesc, Iluzia unei mări, Sărbătorind inchipuită izbîndă, Versul este arderea, Destrămări şi risipă** etc.). Se alunecă din lumea preumană, sau prerostită, în cea umană, sau rostită, cu regret. Călătoriile de recunoaştere revin obsesiv asupra unui trecut nearticulat, dinainte de cuvînt; evaziunea vinovată din acest trecut se petrece pe înălţime – fuioare de fum, miresme, aer, ceţuri, călătoresc pe verticală depăşind treptat prezentul, spre un viitor imprecis.

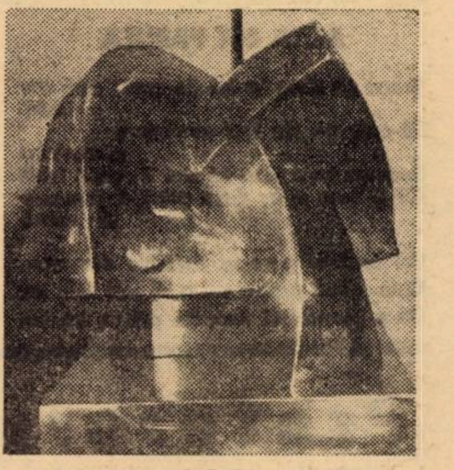

DUMITRU PĂLĂLĂU: „Relaţie"

Nostalgia Edenului **(Eventualitate)** se suprapune nostalgiei virginităţii; poeta rememorează drumuri neîncepute, flori nemirosite, iubiri netrăite. Starea de inocenţă nu mai poate fi recuperată dincoace de primul cuvînt al primei iubiri – între „înainte de rostire" şi „înainte de iubire" există o corespondenţă perfectă; prezenţa şi privirea umană au un efect malefic. Căinţa unică ar fi refacerea genezei prin poetizare – cuvintele sînt momente ale genezei, incluzînd atît gloria cît şi declinul **(Turnul de vorbe).**

In intriga călătoriilor de recunoaştere, Ioana Dinulescu se abandonează cu voluptate unui moment trecător al genezei, prin poezie, căci – „In marea versului se repetă facerea lumii" **(Veste).**

Ioana RAUSCHAN

David Blidaru

CONSTANTIN BRÂNCUȘI

Cu zorii, robotind în Peștișani,
Ți-ai agerit și ochii și umorul,
Iar chipul cum sculptează cioplitorul
L-ai fost deprins, la Hóbița, prin ani.

Pe Jiu, apoi, călătorind cu dorul,
Presuri spicuiai de la ciobani,
Și, nevăzuți, doi vulturi năzdrăvani
Ți-au dat din umeri să te-nvețe zborul.

Te-ai avîntat, atunci, spre lumea largă,
Căci geniu teafăr trebuia să spargă
Tiparele cunoașterii prin artă.

Și mîna-ți de copil, în munci călită,
Fiind chemată harul să-și împartă,
O nouă eră fu desțelenită.

MASA TĂCERII

Poftim la masă, meștere, poftim!
Merindele eternității, iată,
Ne sînt servite a răgaz, îndată,
Mai cu temei zăbava s-o cinstim.

Ne-a obosit și lumea, cîteodată,
Și-n cale, greu de-a fost să flămînzim,
Așa că, astăzi, hai să prețuim
Ambrozia cea binecuvîntată.

Ci, aprig, Jiul vijiie a ducă.
Vai, dacă dorul și pe noi ne-apucă,
Mă tem că-n jungle iarăși ne vom pierde.

Căci nemurirea cu tăceri îngheață,
Pe cînd un singur fir de iarbă verde
Ne iscă-n sînge clocot cu dulceață.

COLOANA INFINITULUI

O, meștere, din creștet de coloană,
Privești, cutremurat, spre depărtări,
Doar vezi Români, pedeștri și călări,
Întîmpinînd năvălitori în goană.

Oftezi, din nou prin și mai sumbre zări,
Cînd Vatra ți-e arenă de prigoni.
Căci venerînd martiriu-i de icoană,
Te-ncumeți să-i urezi înseninări.

Apoi, arăți, din barbă, infinitul.
Și refuzînd să-i tulburi viitorul,
Coloana-și caută, singură, zenitul.

De-aceea, nouă ne rămîne zorul,
Prin cer albastru, către nesfîrșituri,
Să-i reaprindem Țării – răsărituri.

POARTA SĂRUTULUI

Hai, meștere, să trecem mînă-n mînă,
Prin Arcul de triumf al împlinirii,
În dar lăsat, de tine, omenirii,
Ca Poarta împăcării să rămînă.

E împăcarea ce și-o caută mirii,
Cînd legăminte de-nceput îngînă,
Altarul celor buni la îndemînă,
Dar cu nemilă dînd afară zbirii.

Ah, meștere, „Sărutul" tău înalță
Și cu elanuri juri că te încalță,
Ca nou-Perseu, să poți vina Meduze.

Hei, cine urii i-o tăia din ghiare
Și va să svîrle fiarele la fiare,
Hrănind Pămîntul iar, cu duh de Muze?

Cecilia Bucur

ÎN ACEASTĂ CAMERĂ PLINĂ DE LUMINĂ

În această cameră plină de lumină
de aer
și de viață,
întotdeauna am intrat
în vîrful picioarelor,
cu un cerc absent în inimă,
cu ochii plecați –

umbra mea dormea în jos
somn
de-o mie de-mpărați –

MEDITAȚIE

Îmi place această-nvăluire
a minții în mătase albă.
Razele de soare nu ajung
decît pînă la ochi
la piele și la sînul stîng.
Varul stins în mine
urcă treptele
pînă la abur.

DINȚI DE LAPTE

Am să-mi spăl pielea
de tot întunericul ce a atins-o
cum prințesele begume
în rîul Gange.

Strălucirea ei îmi va aminti
dinții de lapte.

NOAPTE DE PRIMĂVARĂ (II)

Uneori degetele tale
ating urma aceea ciudată
semănînd cu o planetă fără spațiu.
Gîtul molatec, alb și cuminte,
cade, atunci, pradă înceată
gurii tale.

J. Drăgan

ACTA EST FABULA

Vreau să visez la fel de curat cum am trăit
Să-nvăț pe de rost cumințenia pămîntului
Bucuros ca și cum aș mai fi odată iubit
Ca și cum m-aș duce printr-o chemare de nuntă

Voi scobori pare-se definitiv din mine
Chiar dacă pentru voi o să mai trec iar
De-a curmezișul parcului printre bazine
Ca o părere ca o frunză ca o mîngîiere

GLACIAȚIUNE

Ninge deodată la modul infinit și
albă-i culoarea dușmăniei noastre
Ard frunțile icebergurilor sosite
pașii de dans răzlețiți de iglou

Nu caligrafiem pe pînza viforului
nici una din tandrețile bine știute
Este suficientă premoniția renului
Coarnele sale cuibăresc steaua polară

Profesorul

tableta

doc. Mihai Pop a împlinit 75 de ani. Nu știu dacă, în afara celor apropiați, cineva a avut vreme să-și amintească de acest eveniment, pentru că, de multe ori, punem temei exagerat pe detaliile existenței noastre sociale, uitînd sau lăsînd în plan secund, unele momente ale ei cu adevărat semnificative. Rememorînd cu dreptate și luciditate lucrurile, cu uimire vom constata, însă, noi toți cei care trudim în domeniile etnologiei și folcloristicii, că formația noastră profesională, atîta cît este, a concrescut firesc (așa de firesc ne vine adesea greu să băgăm de seamă!) pe generozitatea „risipitoare" a Profesorului. Rareori mi-a fost dat să întîlnesc un om mai doritor de comunicare intelectuală decît Domnia sa, de o comunicare însă care, datorită strategiei dialogale a Profesorului, s-a arătat întotdeauna benefică interlocutorului. Acum, cu acest prilej aniversar fericit, se cuvine să-i șoptim Profesorului nostru acest adevăr și să-i mai spunem că Opera Domniei sale s-a concretizat prin și în oameni, asupra cărora, aidoma semănătorului din Maramureș, a aruncat cu dezinteres semințe rodnice. Pentru toate acestea și pentru zilele multe de-acum încolo, lîngă umărul și gîndul celui sărbătorit, fie-mi îngăduit să rostesc, cu bunăcuviință oamenilor din mediile de cultură românească tradițională, cărora Mihai Pop le-a închinat o viață:

– Bună vremea, și multă sănătate, tovarășe Profesor.

Vasile I. CREȚU

CU ARTISTA PLASTICĂ

Hildegard Kremper-Fackner

– Care ar fi temele predilecte ale creației Dvs.?

– Am o mare atracție pentru tot ceea ce înseamnă viața omului. Și o alta, pentru natură. Sigur, aceste teme au o arie atît de largă încît includ multe altele: istorice, actuale, viața copilului..., pînă la abstractizări care, totuși, nu sînt caracteristice activității mele. În orele mele „de joacă", am lucrat și abstract. Nu mă fascinează! Poate fiindcă mi se par prea ușor realizabile. Îmi place să lucrez în cicluri: gravură în metal, acvaforte, acvatintă, alb-negru sau culoare.

– Cîteva exemple...

– De pildă „Nunta din Banat", un ciclu pentru care am fost în sudul Banatului, în zona muntoasă. Parcă eram, într-o lume de basm. Obiceiurile s-au păstrat pure, neatinse de influențe dinafară. Oamenii m-au impresionat: erau sinceri, deschiși. Mi-am zis că ei stau atît de aproape de pădure! În urma altei călătorii, în R.F.G., am încercat o retrospecție istorică, în ciclul „Călătorie de vară". Am vrut să arăt prin ce-a trecut țara respectivă în vremea războiului, cum de s-a putut ajunge pînă acolo, și faptul că frumosul nu poate fi distrus. Fusesem invitată la un atelier internațional de gravură.

– Aveți sentimentul apartenenței la o generație?

– Mi-e dificil să vă răspund. Am un foarte mare respect pentru toți profesorii mei. În același timp, cum am devenit, la scurt timp după terminarea facultății, pedagog, pot zice că m-am format împreună cu studenții mei. Noi am fost pregătiți într-un fel ciudat, pentru înțelegerea mea. De exemplu n-am studiat impresionismul iar despre Brâncuș mi s-a spus foarte puțin. Nu intru în alte amănunte. Vreau doar să spun că, iată, lucrurile s-au schimbat. Colegii mei mai tineri au trecut prin toată istoria artelor. Ei se orientează altfel, cunoscînd. Spiritual, eu cred că sînt legată de cei tineri. Să vă mai spun ceva, aparent fără legătură cu întrebarea dvs. Eu sînt născută la Timișoara. Educația mea a fost astfel ghidată, încît am căutat să descopăr binele și răul, oamenii buni și răi. Pentru mine nu contează naționalitatea ci calitatea omului. În lucrările mele pot fi văzuți țărani din toate zonele țării, de toate naționalitățile.

– Care au fost, să zicem, momentele de mare satisfacție?

– Eu sînt, poate, o mamă ingrată. Actul de creație e pentru mine mai important decît lucrarea terminată. Trec uneori ani pînă mă reîntorc asupra celor realizate și-mi găsesc în ele o mulțumire. Totuși, mă gîndesc cu plăcere la un ciclu de trei lucrări în cărbune, intitulat „Ceasul amintirilor", termniat cu vreo zece ani în urmă; apoi la premiul (II), luat anul trecut, la Festivalul „Cîntarea României", cu o grafică: „Un trandafir pentru bunica", dintr-un ciclu dedicat vieții femeii. Am avut în iarnă o expoziție personală în R.F.G., la Hofgeismar, unde fuseseră invitați să expună, în anii precedenți, mulți dintre plasticienii timișoreni. Am prezentat lucrări din ciclurile „Patria mea" și „Viața unei femei". Mi s-a cerut să vorbesc la deschidere și, ulterior, n-am știut de ce să mă bucur mai mult, de succesul discursului meu sau al expoziției. Am vorbit despre moștenirea culturală, istoria și bogățiile patriei noastre, despre spiritul poporului român, despre Banat și Timișoara, ca vechi așezămînt cultural, despre înfrățirea naționalităților în acest centru industrial modern, despre activitatea noastră de creație și felul nostru de a gîndi și a lucra aici, într-un climat propice, demn și onest.

– Proiecte...

– Un ciclu în peniță, „Legenda copacului", care mă pasionează. Din păcate, din motive de sănătate, a trebuit să-l întrerup. În anul ce vine, doresc să deschid o expoziție mai mare, o retrospectivă. Împlinesc 50 de ani de viață și 25 de activitate plastică. La expoziția ce se va deschide cu ocazia zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, voi participa și eu cu o lucrare omagială. Apoi, mă pregătesc pentru expoziția reprezentativă a Filialei noastre. Am cîteva lucrări concepute, dar nu începute. Mă gîndesc la un nou ciclu legat de viața Banatului. Sper ca toate aceste proiecte să se concretizeze în lucrări de calitate.

Convorbire realizată de
Ana ALDAN

CU SCRIITORUL

Svetomir Raicov

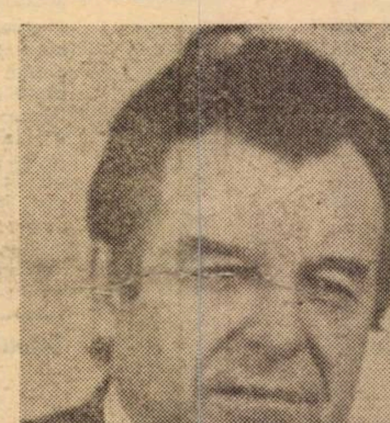

– Să începem, stimate Svetomir Raicov, printr-o succintă prezentare. V-ați născut în Banat...

– ...în comuna Diniaș, la 17 ianuarie 1921. După cum vezi, sînt bănățean get-beget. O bună parte a copilăriei, mi-am petrecut-o în satul natal. La Timișoara am venit în 1935, cu gîndul să învăț meseria de tipograf. Ucenicia mi-am făcut-o la tipografia „Doina", instalată într-un imobil de pe actuala stradă Ceahlău.

– Nu sînteți singurul scriitor timișorean care a trecut printr-o tipografie..

– Prietenul meu Hans Mokka a fost și el mult timp tipograf. Pe scriitorul Hans Mokka l-am cunoscut însă abia după război. Cu prilejul primelor încercări de organizare a vieții scriitoricești timișorene. De fapt cred că ne-am cunoscut la o ședință a nou înființatei, atunci, filiale bănățene a Uniunii Scriitorilor.

– Sînt, de fapt, anii în care v-ați început activitatea de gazetar.

– În redacția ziarului „Pravda" – astăzi „Banatske novine" – am intrat în 1952. În presă publicasem mai demult, chiar și în „Pravda".

– Știu că mai tîrziu ați susținut, în gazeta „Banatske novine", o rubrică...

– ...literară. În redacție se născuse ideea publicării unor materiale cu caracter satiric. Săptămînă de săptămînă, timp de șase ani, rubrica intitulată „Colțul meu" mi-a găzduit istorisirile. Le semnam cu un pseudonim. Paia Vrabaț. Unii cititori au crezut că e vorba de un bătrîn dintr-un sat de lîngă Timișoara. O dată, fiind în vizită, am avut surpriza ca gazda să-mi povestească despre Paia Vrabaț. Că au fost colegi de școală..

– Să revenim la scrisul Dumnneavoastră. Cînd ați debutat editorial?

– Întîia mea carte, „Zile furtunoase", aș zice mai curînd o cărticică, a apărut în 1954. Reconstituiam în ea ultimele zile de război în Timișoara. A urmat curînd „Drum luminos", o nuvelă inspirată din viața satului bănățean.

– De fapt, toate cărțile Dv. sînt legate de sat...

– Cu cîteva excepții, între care și romanul „Zori de zi", în care am povestit o seamă de evenimente petrecute la Timișoara în anii războiului. Cele mai multe pagini ale mele sînt legate, cum ai spus, de lumea satului. Mi se pare firesc, de altfel. Banatul este locul nașterii mele, spațiul în care m-am realizat ca om, ca scriitor. Iubesc șesul, pusta bănățeană, întinderea nemărginită a cîmpiei. Deschide orice carte a mea și te vei convinge.

– Proza Dv. are puternice inflexiuni lirice. Sînteți partizanul unei proze de factură poematică?

– Cred în cizelarea scrisului, în adevărul scrisului, al cuvîntului ales. Poate de aceea această impresie de poem al unor scrieri pe care le-am publicat.

– Prin structură, totuși, sînteți un povestitor... Ați scris și cîteva romane... Credeți în supremația formulelor romanetși?

– Nu neg că romanul ocupă un loc important în proza actuală. În ce mă privește, înclin mai degrabă spre genul scurt. Dacă ai observat, cititorul și-a redescoperit gustul pentru povestire. Pentru o formulă narativă în care își regăsește preocupările cu ușurință. Cei mai mulți dintre eroii povestirilor mele sînt oameni simpli, autori ai unor fapte simple, firești. Oameni care nu sînt conștienți că lucrurile simple alcătuiesc pînă la urmă faptele cele mari.

– Ce exemple, ce maeștrii într-ale scrisului, aveți?

– Sînt un cititor pasionat al literaturii române, al literaturii clasice universale. Dacă ar fi să-mi găsesc totuși o afinitate, mai ales în ce privește munca de cizelare a limbii, l-aș pomeni pe Ivo Andrić. Pentru mine, el rămîne un maestru de „stil". Îl citesc adeseori numai pentru frumusețea limbii din romanele sale.

– A existat un moment hotărîtor în cariera Dv. literară?

– Îi datorez mult tatălui meu, care mi-a încurajat interesul pentru lectură. Apoi, primei mele meserii, de tipograf. Și, desigur, climatului literar timișorean.

– Evocați-ne contextul afirmării în literatură.

– În Timișoara, de o viață literară în care să fie integrați și scriitorii de expresie sîrbă, se poate vorbi abia după război. Începuturile ei sînt legate de cenaclul de limbă sîrbă al filialei din Timișoara a Uniunii Scriitorilor. Ne întîlneam, la început, un grup mic de scriitori. Printre ei, Vladimir Ciocov, Iova Beliaț, Slavoliub Lalić, Bojidar Kerpenișan, Lazar Ilici. Iar mai tîrziu Neboișa Popovici, Cedomir Cionca Clisuraț, Jiva Popovici. Veneau și mulți tineri.

– Cei care astăzi reprezintă generația de mijloc a scriitorilor de limbă sîrbă din România.

– După prima generație, a celor afirmați după război, a urmat un grup de scriitori care au dat, pe parcursul unui deceniu și mai bine, cîteva cărți reprezentative pentru literatura sîrbă de aici. I-aș aminti mai întîi pe Ivo Muncian, Cedomir Milenovici, Draga și Gioca Mirianici, pe Vlada Barzin, iar, aproape de aceștia pe Slavomir Gvozdenovici.

– Să revenim la Dv. Ce le veți oferi cititorilor în viitorul apropiat?

– Dacă lăsăm deoparte volumul de povestiri, **Lunga iubire de seara pînă dimineața,** în a cărui transpunere în românește ești implicat, de altfel...

– Și care va fi al doilea volum apărut în românește al lui Svetomir Raicov...

– ...pregătesc un roman inspirat din viața satului contemporan. Mă preocupă de mult timp fenomenele sociale, mutațiile psihologice legate de transformările petrecute în viața țăranilor din Banat, de conviețuirea lor la un loc cu românii, în acest ținut și în această patrie.

Convorbire consemnată de
Lucian ALEXIU

CU ACTORUL

Sinka Károly

●Directorul Teatrului maghiar de stat din Timișoara

– Biografia d-voastră artistică, deosebit de bogată, poate fi considerată, într-un anume fel, o biografie exemplară pentru un om de cultură din România contemporană. V-aș propune să-i refacem principalele etape. Ați venit în orașul nostru acum 18 ani...

– Da, acum 18 ani. Eram lector la Institutul de teatru din Tîrgu Mureș și actor la Teatrul maghiar din același oraș, teatru care avea și atunci o extraordinară profesionalitate. La Timișoara am găsit un colectiv actoricesc mixt: un grup de tineri actori, proaspăt ieșiți din facultate și, alături de ei, fondatorii teatrului, artiști amatori. O paranteză: ca teatru de stat, teatrul nostru datează din 1953. Acești din urmă actori erau implicați total, devotați cauzei teatrului, pe care o slujeau romantic, cu o ardoare care din păcate s-a mai atenuat la generațiile următoare.

– Printre cele șase teatre maghiare din țară, care ar fi locul teatrului pe care îl conduceți?

– Obiectiv vorbind, teatrele din Cluj și Tîrgu Mureș sînt avantajate de prezența unor regizori remarcabili, care și-au lăsat amprenta asupra multor spectacole. Teatrul nostru și cel din Satu Mare își dispută cred, următoarele locuri. Noi avem o foarte bună echipă actoricească, pe care, ori de cîte ori un regizor – cum a fost Mihai Berechet de la București sau Sik Ferenc din R. P. Ungaria, sau cum e acum regizorul Magdalena Klein de la Galați – a activat-o, rezultatele nu au încetat să apară. Dovadă sînt numeroasele premii colective sau individuale obținute la diverse festivaluri naționale de teatru sau în etapele finale ale „Cîntării României".

– Sau prezența constantă a colectivului teatrului d-voastră la televiziune și pe marile ecrane...

– Așa este, într-adevăr. Anual, cel puțin două spectacole ale teatrului nostru se înregistrează integral și se transmit apoi la emisiunea tv. de limbă maghiară. În plus, foarte mulți actori colaborează cu televiziunea și cu Centrala România Film. Au fost, de pildă stagiuni cînd erau plecați chiar șase actori la filmări în țară sau în Ungaria.

– Dar d-voastră personal?

– Eu am colaborat chiar foarte mult, atît ca actor de teatru, cît și ca actor de film cu teatrele și studiourile din România și din Ungaria. Joc aproape constant pe scenele teatrelor maghiare din Cluj și Tîrgu Mureș, iar la Naționalul din Timișoara am făcut trei roluri în limba română. În fiecare an sînt invitat să joc pe scenele din Ungaria sau să fac filme.

– Ați avut șansa de a juca în filmele unor mari regizori maghiari.

– A fost și este într-adevăr o mare șansă să lucrezi cu Jancsó Miklós, Fábri Zoltán, Szabó István, Kovács András și alții, firește.

– Nu mai puțin semnificativă pentru biografia artistică pe care o descrieți este și prezența d-voastră în filmul românesc.

– O prezență constantă și, în același timp, o importantă experiență artistică. Filmul lui Blaier, **Prin cenușa imperiului,** sau cel al lui Dinu Cocea, **Pe aici nu se trece** sau acest ultim rol de mare întindere pe care îl joc în filmul **Plecarea Vlașinilor** al lui Mircea Drăgan – toate au fost pentru mine adevărate probe de angajare profesională.

– Ați jucat în peste 100 de piese și ați regizat alte 25. Sînteți coleg de generație cu acea „promoție de aur" a actorilor români care au aniversat nu de mult 25 de ani de la absolvirea Institutului. Cum vă raportați ca om de teatru la colegii d-voastră de generație?

– Problemele colegilor mei români sau germani au fost întotdeauna și problemele mele. Și invers. Sînt problemele unei conștiințe artistice visînd desăvîrșirea profesiei, totală dăruire în fața publicului, arderea aceea continuă, care te împiedică mereu să te plafonezi, silindu-te la o reînnoire continuă. Acestea sînt gîndurile care mă frămîntă zi de zi, în numele cărora vreau să-mi regăsesc bogăția, arderea interioară.

– Munciți și trăiți într-un oraș – singurul din țară – în care, pe scenele teatrelor se vorbește în trei limbi: româna, maghiara, germana.

– Și din acest punct de vedere, Timișoara e un oraș exemplar. Am simțit întotdeauna efectele benefice ale acestei conviețuiri pe scenă și în viață, care au reușit să creeze un climat propice creativității. Spectacolele noastre sînt văzute și de români și de germani, iar asta nu doar în ultimii doi ani, cînd a fost instalat sistemul de traducere în cască. Matematicianul Ioan Curea, fost rector al Universității noastre, avea abonament la toate trei teatrele, stagiune de stagiune, iar ca el Eu văd în aceasta un semn al respectului. Eu văd în aceasta un semn al respectului prețuirii, stimei pe care cetățenii Timișorii, le au unii față de alții, indiferent de numele pe care îl poartă. Istoria trecută și mai ales cea prezentă poate sta oricui mărturie pentru cele spuse de mine acum.

Convorbire realizată de
I. PANTEA

Dan Rotaru

TÎRZIU, ÎN FLORI

Începe-mă tu
să mă împrumuți visului!
Du-mă cu tine în somn
și-n visare!

Fă-mă să-nțeleg
de ce în seara aceasta
luna din sufletul nostru răsare.

Te repet cu gîndul,
clipă cu clipă,
și gîndul mă doare.

La tine pe masă
e tîrziu într-o floare.

VEDERE

Pînă unde vei fi singură
și fără teama
ca trupul să nu te părăsească?
Uite, se lasă o seară pe lume,
o tăcere cerească!

Un tren taie lumea în două;
nu-ncap în nici o parte,
rămîn pe dinafară.
Luna mi se rostogolește prin ochi
ca o piatră de moară.

ORA

E ora
cînd lumea începe
într-o silabă.

E ora în care
silabisim universul

E ora în care
ne rătăcim printr-o carte.

E ora în care
privirile tale mă colindă,
redîndu-mă ție.

SÎMBURELE DE ABIS

Uite, se lasă toamna peste noi,
îngheață sîngele în poezie.
Și urma ta e-un sîmbure de-abis,
iubirea ta e-un strop de veșnicie.

Ionel Amăriuței

MULT MAI DULCE

Mult mai dulce ca mierea
glasul privighetorii distilat
din apele străvezii ale văzduhului.
Înmiresmată cu ierburi sălbatice,
seara foșnește oracular
în holdele de grîu,
în holdele de maci,
în holdele de greieri.
Poetul cuprinde seara în căușul palmelor,
dezmierdînd-o ca pe o mică sălbăticiune.

Ca o apă vie curgînd vertical,
lumina grîului se înalță
deasupra cîmpiei,
și mult, mult mai dulce ca mierea
glasul greierilor risipiți
prin Cîmpia Română; cîntă greierii,
cîntă și cîntă pînă cînd se
preface cîntul în flacără.
Deasupra cîmpiei ard miresme
și limpezimi din grîu magnificat.
Cîntă greierii risipiți
prin Cîmpia Română pînă cînd
seara se subțiază ca un fum
și din nesfîrșit noaptea-și
desface aripile-i de șoim ostenit.

METAFORE TATUATE PE INIMĂ

Magmă zbucnind de sub cuvinte,
Pînă la buze, să o respire toți,
Poezia pîlpîie ca o fata morgana
Peste apele văzduhului, înmiresmîndu-le.
Nu mă-nrobi, iubitor, cu întrebarea
De ce frunzele arborilor cad la pămînt,
E ca și cum m-ai întreba
De ce poezia seamănă cu o catedrală
Răsfrîntă în oglinzi,
Vlăstare de lumină înmugurind din ea –
Arhipelaguri de mărgean prin lampa
Ce-mi azvîrle cîte o rază grea.

Lungile nopți de-abia pot fi cuprinse
Cu ochii încercănați ai poetului.
Lungile nopți respiră dor de veșnicie.
Poemul acesta e horoscopul stelelor din apă.
În lungile nopți aud cum se îngînă
Melodioase cumpeni de fîntînă.

INIMA TA

Lui Radu Ciobanu

Cîntă înfășurate în mantii de rouă
Privighetori cu cearcăne de lună,
Noaptea-i adîncă și se sparge în două
Cînd orga de brazi, sună, răsună.

Îmblînzitori de zimbri au dat glas
Din inefabili corni de vînătoare
Și umbra unui zimbru a rămas
Întipărită-n stemă, ca o floare.

Fumegă peste Voroneț o ploaie albastră
(Parcă-i o copertă de letopiseț);
Inima ta – o largă fereastră
Prin care să privim spre Voroneț.

ULTIMA ZI DE SEPTEMBRIE

Bat mestecenii cu albul lor în geam,
Septembrie-i un violoncel îngîndurat
Ce învață frunza să treacă
Dintr-o vîrstă în alta, – curat.

Se subțiază toamna ca un fum
Și picură din streșini lacrimi de zei,
Iubirile-au devenit puncte de sprijin
Pentru troiene mari de funigei.

Prin nervurile frunzei sună un corn,
Bătrînele ploi se preumblă hoinar,
Orologiile lăuntrice neagă
Zăpada ce se-adună-n calendar.

Se face înveliș al sîngelui
Această purpură din asfințit;
În bătrînele ploi ce colindă pe sus
Pîlpîie frînturi de cer însorit.

Un orfan al spiritului

Penurie de materiale denigratoare, dacă la radio Europa-Liberă glăsuiește un scriitor de drept-comun precum Ion Velican. Probabil că radiodifuzarea a avut loc sub amenințarea pumnilor acestui derbedeu la propriu. Răutățile lui sînt, de fapt, complexe de inferioritate și nerealizare ale unui fost in-corector al revistei noastre, tolerat de mila colectivă. Mirare cum a izbutit să însăileze Ion Veleican, scriitor veleitar și amatorist, acele cîteva rînduri denigratoare despre fosta-i țară și foștii colegi, cînd este știut cît de greu îi era acestui creier obosit de la natură să-și strîngă impresiile pe hîrtie, sub egida inculturii sale generale, în pagini de manuscris cu gust îndoielnic de „satîră și omor", răutate și invidie. Locul său putea fi mai degrabă la o școală ajutătoare, căci grave tare ereditare minau și mimau ființa-i sărmană; „prăpăditul", aciuit „acolo" pe „undeva", predicînd spre țară, fusese înconjurat mereu cu îngrijorare de soră de caritate în această redacție. Și mereu tolerat. Bătăuș notoriu, ale cărui răcnete și amenințări mai planează încă deasupra noastră (acum amplificate) și cu iz de predicator refulat, Ion Velican visa perpetuu plecarea și trădarea, așadar. Schimba nevestele mai des decît cămășile, se ținea de cancanuri, își bîrfea și ultragia tot timpul colegii, cu o voluptate monstruoasă. Își plagia propriile volume. Era obsedat de propriile-i sentimente obscure și obscene, era revoltat pe propria neputință, amenințînd pe toți și totul în numele unei nemulțumiri care era, în fond, incapacitatea sa de a trăi și a conviețui fratern între noi. Orfan al spiritului, uneori quasi-dement, disprețuind munca și avînd impulsuri avide spre căpătuire și „bișniță", acest vechil putea fi lingău și conformist instantaneu, nu așa cum îl arată versetele recent difuzate. Autor de texte minore, fardate, filozofardate, Ion Velican fie ca lumea să-ți găsească petecul, pe care atîta vreme am ezitat să ți-l aplicăm noi la timpul potrivit.

Lucian BURERIU

figurine

O retorică a entuziasmului*)

Este o curiozitate și, în același timp, o performanță pentru un poet să se exprime în două limbi, în cea maternă și în cea adoptivă, precum o face poetul de expresie sîrbo-croată, **Ivo Muncian,** în ultimul său volum, scris în românește și editat de editura **„Facla",** sub titlul **„Odihna vîntului".**

Reporter și prozator, publicist, autor pentru copii, dar, mai ales, poet, Ivo Muncian are, funciarmente, în lirica sa, tonusul unui entuziast perpetuu, pigmentat cu mici oaze nostalgice, o bucurie a trăirii plenare, spusă în versuri de o supremă solaritate, și la un ton romantic adolescentin.

El realizează mai ales o poezie a cotidianului frust, o poezie a străzii, a comuniunii cu „ceilalți", poemele lui avînd mereu vibrația imediatului, a unui dialog cu lumea, cu viața diurnă, cu semenii. În acest sens, poetul elogiază cîmpia natală, efortul consătenilor, bucuria muncii, într-un elan solar: **„Ce somptuoasă-i bucuria de a vă strînge mîna, / prietenii mei romantici din palma cîmpiei, / țărani din moși strămoși, / destoinici și demni" (Bucurie).**

În lirica sa, versurile sînt atinse de o tentă epică, de o infuzie a prozaicului voit, a anecdoticului cotidian, prin care poetul impune fiecărei poeme un sîmbure de poveste, o alegorie

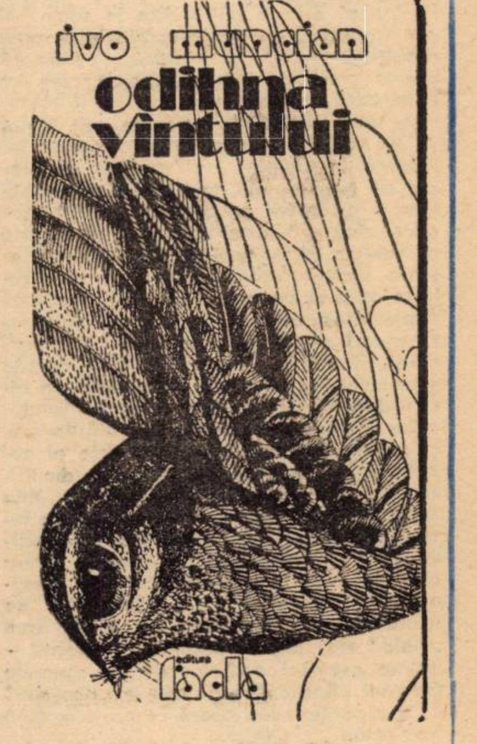

ce coexistă original cu o atitudine autoironică, care pulverizează eventuala sentimentalitate structurală a liricii sale. Căci există în aceste poeme, cum spuneam, o retorică a entuziasmului plenar, spus în gura mare, o poezie agitatorică, dar extirpată de lozincard, atinsă de un timbru patetic, sau de o estompă nostalgică, pe care vîrsta și experiența existenței le impun poetului. Tot o asemenea estompă atinge și erotica sa, care nu tinde spre confruntarea unor drame, sau neîmpliniri, ci se consumă doar în discreție și într-o lumină egală, fără seisme și zvîrcoliri.

Peste toate, chiar dacă unele poeme dovedesc încă o sărăcie a limbajului sau o lunecare în banalul imagistic și ideatic, sau se consumă în tablouri, adesea, pur exteriorizate, această lirică a lui Ivo Muncian, poet de maturitate și de referință în poezia sîrbo-croată din România, conturează o personalitate cu certe cîștiguri originale, cu poeme remarcabile, precum Filă de jurnal, Ceasul, O lume într-o carapace, Mesaj, Iluzie optică, Binecuvîntează, mamă!, Subiect de baladă și cu o prezență necesară peisajului scriitoricesc timișorean.

Ion ARIEȘANU

---

*) Ivo Muncian – „ODIHNA VINTULUI", Ed. Facla, 1982.

plastică

Salonul anual de artă '82

În elaborarea comentariului critic, coexistă propoziții (idei, impresii, senzații) ale căror inflexiuni insinuante se sufocă in cele din urmă in ambiguități entropice. În teritoriul vast și parcelat de subiectivitate al judecății de valoare același comentariu își poate găsi salvarea, in formularea declarației de principiu a criticului. Pentru că a face critica unei opere nu inseamnă decit a cultiva o parafrază, un discurs eufemizant al polarității manicheice: da/nu. Declarația de principiu e făcută spre a filtra discursul ca un memento moralizator. In fața unui salon – el insuși „reuniune de subiectivități" – declarația noastră de principiu se obiectivează intr-o judecată critică chemată să valideze precis dar fără limite evidența faptului artistic in relația cu inaparența lui, afirmativitatea unui sens suspendat de interogativitatea altuia, diagnoza unei expresii reflectată in simptomatologia fenomenului. Tentat de idealul obiectivității, actul critic se va consola intregind cu subiectivitatea unei judecăți cimpul de relații al metaforei vizuale ori substanța noțională a imaginii.

Trebuie păstrată intactă conștiința că actul critic repetă și imită în transmutația limbajului – de la imagine la cuvint– un raport care este și cel, a operei de artă cu lumea, procesul instalării ei în social. Nu trebuie să pretindem conștiinței noastre critice – ai cărei purtători sintem fiecare – în raport cu opera, mai mult decit opera ne poate dărui în difracția pe care o incearcă cu lumea: o presupunere sensibilă și inteligibilă a ei. E deci firesc să acceptăm că nici un comentariu nu se poate formula in tonalitățile definiției, in inchiderile ei, că orice afirmație conține – obiectiv – întrebarea, chiar dacă uiți să transcrii în pagini semnul ei grafic. Pentru că oricum pătrundem in salon și noi impovărați cu prejudecăți ale propriei noastre personalități, această prejudecată devine profilactică în măsura in care ne eliberează de altele mai tiranice. A relativiza toate judecățile pe care ești tentat să le emiți în intonații peremptorii inseamnă in definitiv a-ți garanta eliberarea de pre-judecăți, a-ți cultiva o prospetime a așteptării pe care se intemeiază orice disponibilitate autentică. Inseamnă a respecta cu un gest de conaturalitate esența demultiplicării pe care se construiește salonul ca operă de artă la plural. Reamintirea, anamneza sînt mai importante uneori decît căutarea noutății iluminante. Repetiția insăși, anuală, a acestui eveniment indeamnă la reamintirea, la reconsiderarea sa in sine, ca act necesar, reflex instalat în orizontul așteptărilor și, in consecință, încărcat de noblețe al colectivităților artistice profesioniste din Timișoara, Lugoj, Reșița și Drobeta-Turnu Severin. Pe conștiința repetiției sale ne intemeiem și noi cind trimitem spre cronicile din anii precedenți și pe care, pentru a nu le relua în unele afirmații, le presupunem prezente ca pe o **ariergardă** de impresii și idei ale celor de azi. Ne vom „etala" mai jos, în pagină, propoziții – izolate asemeni cadrelor de pe simezele Galeriei „Bastion" – în citeva „ricoșeuri" la o expoziție care, operă fiind, nu se lasă epuizată.

1. Într-o critică „de grup" a publicului, intr-o medie a impresiilor recrutate din rumoarea vernisajului ori din discuțiile particulare salonul este „bun". Nu e lipsit de importanță să reținem pentru „miine" aceste calificative „folclorice" atribuite prin consens de colectivitatea din imediata apropiere a fenomenului artistic și inarmată cu termeni de comparație ai saloanelor precedente.

2. Salonul este bun. Ca operă de artă la „plural" el este traversat de voința de a-și depăși și acum accepțiunea de **sumă** prin statutul de **totalitate**; diferență transparentă in impresia de **deliberare** a conținutului, de **premeditare** a majorității imaginilor, de **ordine** expoziționistă, muzeografică.

3. Salonul este bun însă prin intelesul de **fidelitate** in raport cu mediul artistic pe care il reprezintă, el fotografiind relativ exact conținutul, săgețile și traseele atelierelor. Un alt criteriu, ca de pildă al raportului cu mișcarea artistică națională ar deplasa discuția dinspre chestiunea salonului spre aceea a artei și a fenomenului artistic local.

4. In consecință, salonul suportă calificativul de mai sus ca **ansamblu scenografic**, impresie ce se distilează după ce in memorie se șterg conturele lucrărilor. Este astfel și prin unele asocieri de simeză, consonanțe ori contrapuncturi. Ca elemente ale unei scenografii, **in sensul arhaic al cuvintului**, salonul induce – prin pictură și o parte a graficii, a artelor decorative – impresia unei palete saturate, telurice. Așa cum s-a putut spune că „albastrul" este culoarea artei franceze, paleta acestui salon e aceea a **pămînturilor**. Ceea ce este în unele accepțiuni și maniere o „pămintitate" sublimată, este în altele un plafon dizarmonic, o neputință a culorii de a fi percepută dincolo de pigment (Excepția rămine polemică, așadar cu totalitatea simezelor). Nu reverberează deghizate aici, in afara experiențelor de limbaj un inteles mai adinc **al iocului, al orizontului cimpiei**, temă atit de recurentă altminteri in atelierele noastre? Sculptura se imparte intre modelaj și cioplire, între bronz, lemn și piatră. De la gustul pentru monumental, sculptura (dar și artele decorative, ceramica, sticla) se repliază prevalent spre finetea observației, spre modelajul miniatural, care trădează voința unei concentrări a atenției. Grafica, esențializată și acurată cultivă valorațiile, privind cu un ochi spre paleta picturii...

5. „Pluralul" nu e in salon pluralitate simplă de subiecți și lucrări, de subiecte, teme și stiluri, ci emanația unei atmosfere artistice ipostaziată intr-o expunere coerentă și **densă**. Expresia Salonului 82 se rezumă în însăși alura de densitate pe care o dezvoltă; o densitate **fizică**, în primul rind (81 artiști, 170 de titluri), **stilistică** (aglutinare de maniere, viziuni, preponderent reprezentaționale) și a **mesajelor** (eliberate de compoziția istorică, portretul psihologic, peisaj, natură statică etc.). O densitate care trădează voința de substanțializare a sensurilor imaginii.

6. Avansarea atenției noastre in registrul iconic al salonului invită la rememorarea observațiilor mai vechi despre **recuperarea realului**, ce pare să primească o ultimă confirmare a unanimității. Decelam in comentariile precedentelor saloane această instalare progresivă a creatorilor timișoreni, lugojeni, in registrul expresiei realiste. Un proces de durată și in care etapa cercetărilor de limbaj a anilor '60 și chiar '70 a intrat in purgatoriul discursului realist. Desigur, un proces cu lumini și umbre, nuanțat de accepțiunile individuale ale ideii de reprezentare, dar grupate in ipostazele de expresivitate ale emblematicului, parabolei sau în jurul distincțiilor de manieră ale gestualismului, constructivismului, „trompe l'oeil" sau „trompe l'âme"-ului.

Dincolo de inventarul genurilor, tehnicilor ori iconografiilor, devine revelatoare o comparație a atelierelor timișorene cu ele insele, comparație intreprinsă în extremele ultimului deceniu '72–'82. Dacă pentru unii artiști de atunci, creația era o călătorie a formelor in căutarea conținuturilor, ea este astăzi pentru alții sau pentru aceeași, o plecare a conținuturilor în căutarea formei. Între aceste dileme, consubstanțiale în fond ontologiei artei moderne, se situează pe de o parte artiștii pentru care această tensiune pare inexistentă, după cum alții sint cei pentru care ea are aerul de a fi fost rezolvată sub specia de gust și stil a unei clasicități personale. În aceste cazuri ea nu e decît o ipostază fertilă a adecvării ideii, metaforei, la mijloacele de expresie. Dacă rațiunea de a fi a piramidei este vîrful, ca metaforă a oricărei ierarhii, există in salon **lucrări** ce candidează la condiția piscului. Ezităm intre cele semnate de Iuliu Podlipny, Diodor Dure, Gabriel Popa, Călin Beloescu, Flondor Constantin, Szakácsz Béla ori Victor Gaga.

7. Rațiunea de a fi a vîrfului piramidei rămine insă baza ei implintată nu in lucrări, ci in **artiștii** care garantează în fond in fiecare an, la Timișoara, fizionomia și nivelul salonului. Salonul este, in raport cu acești artiști și atelierele lor, doar partea mereu văzută și judecată a unei aisberg al cărui relief e cu atit mai impozant in orizontul oceanului cu cit e mai bogată și mai adincă imersiunea lui. Acești artiști sint: Romul Nuțiu, Ion Sulea-Gorj, Leon Vreme, Molnár Zoltán, Daniela Beloescu, Pavel Vereș, Doru Tulcan, Tudor Tudan, Ciprian Radovan, Vladimir Streleț, Silviu Cretu-Oravițan, Aurel Breilean, în pictură; Lidia Ciolac, Gabriel Kazinczy, Xenia Vreme, Ion Perciun, Daniela Beloescu, Călin Beloescu, Eugenia Dumitrașcu, Virginia Baz-Baroiu, Carol David, in grafică; Jecza Petru, Bata Marianov, Rodica Buștiuc, Ștefan Călărășanu, Ungor Csaba, Luigi St. Varga, in sculptură; Magda Ziman, Iulia Dinescu, Jecza Clara, Rodica Banciu, Vasile Lihor Laza, Carmen Iozon Paiu, Ion Oprescu, în artă decorativă și design.

8. Vom fi făcut in alți ani statistici de virstă, genuri și tehnici. Dacă fiecare operă camuflează un destin artistic, o voință de integrare și comunicare, nu e lipsit de sens ca artistul să-și reconsidere mai mult sau mai puțin atitudinea față de ideea de salon. Eșecurile salonului există ca emanatie a acestei morale și arière-pensée.

Salonul este ceea ce este in măsura in care inregistrează sensibil prețul pus pe el de artist. Există in salon reliefuri modeste de aisberg provenind din ateliere al căror interior e sigur mai bine „mobilat". Aceasta, după ce, inspirați de dezbateri și de idei exterioare lor, artiștii au acceptat o revizuire și o completare a materialului predat inițial.

Nu vom pleda pentru lucrarea **de salon**, uneori unica lucrare sau intre puținele existente în umbra atelierelor. Singurătatea ei, oricum, se citește. În izolarea și de pe simeze. Pledăm in schimb pentru lucrarea **dedicată** salonului. În ea ar trebui să germineze gindul de sinteză al unui travaliu incordat și problematizant, elaborat și studiat. Salonul are nostalgia operei-surpriză, concepută ca tentatie a dificultății, a exigențelor confruntării cu breasla și amatorul de artă, după cum, o prezență redutabilă ar trebui să fie in cel mai precar dintre cazuri, opera ca obiect exponențial adus în salon din mersul prolific al atelierului.

Salonul este bun, dar nu va trebui să ne oprim aici. Sintem pe terenul desăvirșirii și aici nu există limită. Deci nici motive de suficiență.

Coriolan BABEȚI

Negrăit

limbă și stil

Însoțindu-se cu prepoziția **de** și determinind, impreună, un adjectiv, sau un adverb, **negrăit** și **nespus** scapă rigorilor semantice ale antonimiei (față de: **grăit** și **spus**), ajungind unelte stilistice de exprimare a gradului superlativ absolut. Citez din **Eneida** lui Vergilius, in versiunea românească a lui George Coșbuc: „Dido, cu pasul incet, **nespus de frumoasă** regină". Imbinarea subliniată – **nespus de frumoasă** – redă – și exact, și nuanțat – superlativul absolut din originalul latin: **pulcherrima Dido**. Las să urmeze, acum, o strofă din **Luceafărul** eminescian: „O, lasă-mi capul meu pe sin, / Iubito, să se culce, / Sub raza ochiului senin / Și **negrăit de dulce**". Chiar prin ele insesi, **nespus** și **negrăit** pot exprima, rupindu-se din chingile antonimiei, ideea de **superlativ**, așezindu-se in relație de sinonimie cu: „extraordinar, nemaipomenit, indescriptibil, inimaginabil". Aceste echivalențe semantico-stilistice pot fi identificate incă din cele mai vechi texte românești: „Bucurați-vă cu bucurie **negrăită și neslăvită" (Codicele Voronețean), „Nespusa și negrăita** a lui bucurie și veselie" (Coresi). Ademenirilor lui Cătălin, Cătălina le răspunde așa: „Lucește c-un **amor nespus** / Durerea să-mi alunge, / Dar se inalță tot mai sus, / Ca să nu-l pot ajunge" Expresia subliniată in text **(amor nespus)** trimite la ideea – valabilă pentru inseși injghebările artei – că orice sentiment plenar nu poate fi nici „măsurat", nici „rostit": cuvintele rămin mereu sărace, mereu nevolnice, „pieritorul sunet al lor" dovedindu-se neinstare să-l cuprindă in prea ingustele lui tipare.

Altfel spus: Cu cit un aspect sau un crimpei din realitatea inconjurătoare – materială sau spirituală – vorbește mai convingător și lucrează cu mai multă putere asupra sensibilității noastre, cu atit mijloacele de care dispunem pentru a intruchipa, precis și reliefat, ceea ce simțim, ni se par mai imperfecte. „Neajungerea limbii" il „desmintă" pe Budai-Deleanu, ca să intrebuințez zicerea, totdeauna colorată, a acestui mare poet. Așa pățim, in procesul intercomunicării obișnuite, cu termenii dedind conceptul de „superlativ", fie ei adjective sau adverbe, cuvinte simple sau locuțiuni. Din pricină că orice insușire, dezvoltată la o treaptă maximă, impresionează puternic, vorbitorul, nevoit să o exprime, trăiește, la cea mai inaltă tensiune, sentimentul complex, aproape chinuitor, al „neimplinirii" verbale. Aflat intr-o asemenea situație, „zburătorul" lui Eminescu („și pe el Călin il cheamă") se impiedică in cuvinte, are nevoie de suspensii, de hiaturi, de pauze: „Tu!! /.../ nu vezi /.../ **nu-ți aflu nume** /.../ Limba-n gură mi se leagă / / Și **nu pot să-ți spun o dată cit / – / ah! cit imi ești de dragă!"**.

Departe de a fi descumpănitor și deprimant, acest sentiment dramatic – de „neimplinire in clipă" – mărturisit cu fervoare de toți marii poeți, este unul necesar și intremător. Din tensiunea lui incolțește și in arșița lui se pirguiește făgăduința izbinzilor durabile ale cuvintului „ce exprimă adevărul", chemat să infrunte Vremea.

G. I. TOHANEANU

Niciodată premiul doi

Iată, ar putea spune cineva, un titlu de „profil" care incurajează lipsa de modestie. Ei bine, stimați apărători ai modestiei absolute, vă propun să stăm drept și să judecăm tot drept, așa cum ne place s-o facă intotdeauna alții. Să judecăm cam in felul următor: un om pe nume Emilian Dumitru și-a inceput cariera de coregraf in orașul nostru, in Timișoara, acum 21 de ani. Avind el pe atunci, la propriu, largi spații de desfășurare (actualele județe Timiș, Caraș-Severin și o parte din Arad), nu pierde vremea și se documentează cițiva ani buni – perioadă in care nu provoacă nici cea mai mică ingrijorare unor colegi de breaslă. „A se documenta" este un termen de specialitate mult prea stereotip față de extraordinara experiență a culturii țărănești din această parte de țară, cu care s-a imbogățit și innobilat atunci tinărul Emilian Dumitru, el insuși plămădit sufletește dintr-un prețios material, zestre de la „cei care i-au dat nume", acolo, in satul lui de obirșie, cu oameni ageri la minte. Coregraful incepător de acum două decenii, după amintita perioadă de temeinică documentare, a inceput să lucreze taman cu gugulanii din Vălișoara și apoi cu cei din Borlova, adică să mute, intr-un fel cum n-a mai fost, hora satului pe scenele festivalurilor republicane.

Pentru cine știa cit de cit „cum ii jocu'" pe la Vălișoara și pe la Borlova, preferințele de debut ale lui Emilian Dumitru, cu toată documentarea lui făcută la milimetru, păreau dovada unui curaj nebunesc. Desigur, punind la socoteală și cit de pretențioși erau vălișorenii și borlovenii in materie, de li se dusese vestea, „pauri" muzicali pină in ultima fibră, avind uimitorul lor dans pe contratimp in singe.

Dar s-a salvat eroul acestui „profil" viu și nevătămat din gura lupului prin pasiunea cu care făcea ce făcea și, mai cu seamă, prin inalta sa iubire pentru oamenii satelor, iubire ce i-a fost intoarsă de-a lungul anilor inmiit. Marin Preda descoperea, cu o anume voluptate, la „marii bărbați ai pămintului", țăranii, cum, intre ei, „Omul se uită la om și se bucură". Această trăsătură esențială, Emilian Dumitru a intuit-o de timpuriu și toată munca sa de explorator in folclorul coregrafic, de maestru coregraf, a săvirșit-o și desăvirșit-o sub semnul ei tulburător. Spațiul nu-mi ingăduie să inșir toate formațiile și ansamblurile țărănești pe care el le-a făcut cunoscute in țară și peste hotare. Am să amintesc doar ansamblul **„Dubașii din Brănești"**, care, chiar anul acesta, a devenit renumit in Europa. Emilian Dumitru a intemeiat ansamblul **„Doina Timișului"** (1964) și ansamblul **„Timișul"** (1969), a căror participare la festivalurile naționale și internaționale a fost intotdeauna răsplătită cu premiul I. Niciodată cu premiul II.

Iosif COSTINAȘ

INTREPRINDEREA „ELECTROCERAMICĂ" TURDA

În activitatea economică a Întreprinderii „Electroceramica" Turda se observă ca element de referință analiza periodică a stocurilor de materiale și piese de schimb atît din punctul de vedere al satisfacerii integrale a nevoilor de producție cît și pentru depistarea reperelor al căror consum influențează eficiența. În funcție de aceste analize complexe care scot în evidență dinamică de circulație a bazei materiale, se adaptează corespunzător, cantitativ și calitativ, contractele economice cu furnizări pentru exercițiile de plan următoare, stabilindu-se totodată, la nivel de întreprindere, gama sortotipodimensională de materiale și piese de schimb fără utilizare imediată în unitate.

Intenționînd reintroducerea în circuitul economic național a materialelor și pieselor de schimb auto excedentare la Întreprinderea „Electroceramica" Turda, prezentăm în cele ce urmează o parte din reperele disponibile rezultate din analizele care se fac în această unitate:

SITUAȚIA MATERIALELOR ÎN STARE BUNĂ DECLARATE DISPONIBILE LA DATA DE 30.IX.1982

MATERIALE NEFEROASE

Nr. crt.	Denumire material și dimensiuni	Cod	Caracteristici tehnice STAS	U/M	Preț unit. pe U.M	Cantit.	Valoare
1.	Bară alamă 1×20	Am	62 1/2 T	kg	44,20	1 171	52 460
2.	Bară alamă 1×25	Am	62 1/2 T	kg	44,80	418	18 726
3.	Bară alamă 1,5×25	Am	62 1/2 T	kg	44,80	94	4 164
4.	Bară alamă 0,50×65	Am	63 N	kg	74,65	644	48 074
5.	Bară alamă 0.3×110	Am	63 N	kg	73 85	3 000	221 550
6.	Taglă brun	Bz6		kg	9,080	2 235	202 938

Lista materialelor în stare bună declarate disponibile la data de 30.IX.1982

Nr crt	Denumirea materialului	COD	Caracteristici STAS	U/M	P/U	Cantitate	Valoare
1.	DLR 20×1	1307	CL 37 237-80	kg	4,75	521	2 474,75
2.	DLR 21×0,6	1308	CL 37 237-80	kg	5,25	725	3 806,25
3.	DLR 35×2,5	1311	CCL 37 237-80	kg	3,90	74	288,60
4.	DLR 64×4	1315	CL 37 237-80	kg	3,40	260	884.00
5.	20×20×4	1527	CL 37 237-80	kg	2,89	500	1 445.00
6.	70×6	1548	CL 37 237-80	kg	2,72	500	1 360,00
7.	Ø 140	1618	BCN35 791-66	kg	7,85	1 000	7 850,00
8.	Ø 150	1620	CL37 395-80	kg	3,62	1 000	3 620.00
9.	Ø 170	1621	CL37 395-80	kg	3,30	1 000	3 300,00
10	Ø 160	1622	BCN35 791-66	kg	3,87	2 000	7 740,00
11	Ø 180	1624	BCN30 791-66	kg	7,33	2 000	14 660,00
12	Sîrmă Ø 1,6	1644	OL 37	kg	3,92	225	882,00
13	Ø 2,2	1646	OL 37	kg	6,40	500	3 200.00
14	Ø 4	1650	OL 37	kg	5,91	600	3 540,00
15	Sîrmă Ø 0,6	1653	893-72	kg	10,0	560	5 600,00
16	Ø 9	1659/1	893-72	kg	9.09	100	909,00
17	Ø 3	1660	893-72	kg	4.20	44	184.80
18.	Tablă perforată Ø 20×20 5×1 000× 2000	1764		mp	82 60	125	10 325,00
19.	Tablă decapată 0,28×502×712	1785		kg	7.78	900	7 002,00

Lista pieselor de schimb auto în stare bună declarate disponibile la data de 31.VII 1982 conform Legii nr. 11/1981

Nr. crt.	Denumirea materialului	COD MACF	U/M	Cantitatea	P/U	Temei legal preț	Valoarea totală
0	1	2	3	4	5	6	7
1.	Ax pinion mers înapoi SR 113	956234893	buc	2	15,85	DRD	31,70
2.	Amortizor ARO 240	674836020	buc	6	129.00	MICM	774.00
3.	Arbore flexibil vitezometru TV-12	967920535	buc	1	86.00	11900/ 1980	86.00
4.	Arbore flexibil vitezometru SR 113	679225110	buc	5	60,00	1980	300.00
5.	Arbore flexibil vitezometru TV 12	679205380	buc	2	43.60	11900/	86.20
6.	Arbore flexibil vitezometru TV 12	672358090	buc	1	42,50	1980	42.50
7.	Arbore primar SR 113	956230092	buc	1	120 00	11900/	120,00
8.	Arbore secundar SR 113	956235176	buc	1	155,00	1980	155,00
9	Ax sateliți SR 113	956302213	buc	10	36.70	11900/	367.00
10.	Dendix ansamblat SR 113	956884083	buc	7	365.00	1980	2 555.00
11	Bridă arc față SR 113	956481536	buc	6	17,00	11900/	102 00
12.	Bridă arc față TV 12	956748700	buc	10	8,30	1980	132,00
13.	Bridă arc spate TV 12	956491478	buc	6	34.20	11900/	205,00
14	Bucșe ax cu came SR 113	561238130	buc	10	14,60	1980	146,00
15.	Bucșe arc față SR 113	956482167	buc	6	12.20	11900/	73.20
16.	Bucșe cilindru motor SR 113	561105130	buc	1	65,00	1980	65,00
17.	Bucșe pivot fuzetă TV 12	67237 201	buc	24	15,05	11900/	361,20
18.	Bucșe radiator SR 113	561703170	buc	9	12.50	1980	112,30
19.	Buloane arc spate SR 113	956491417	buc	6	12,75	11900/	76,50
20	Buloane arc SR 113	956481465	buc	10	13.00	1980	130,00
21	Culon cercei SR 113	956481768	buc	12	14.00	11900/	168.00
22	Bolț piston motor SR 113	561304120	buc.	2	17,50	1980	35,00
23.	Butuc sincron TV 12	967232107	buc	4	26,35	11900/	105,40
24	Cameră frînă automacara	T.460304	buc	1	120.50	1980	120.50
25	Capac distrivuitor SR 113	568819640	buc	20	38,05	11900/	761,00
26	Capăt bară transversală TV 12	673292 29	buc	20	115.00	1980	2 300.00
27.	Capăt bară transversală SR 113	563338 18	buc	17	45.00	11900/	765 00
28	Capăt bară dreaptă SR 113	956333863	buc	11	54,00	1980	594,00
0	1	2	3	4	5	6	7
29	Capăt bară longitudinală dr. SR 113	956323226	buc	16	72,00	11900/	1 152,00
30	Casetă direcție simple	—	buc	2	170.00	1980	340.00
31.	Cilindru frînă dreaptă TV 12	679938010	buc	5	80,00	11900/	400,00
32.	Cilindru frînă față TV 12	6759801	buc	6	145,00	1980	870.00
33.	Cilindru frînă față TV 12	673940070	buc	4	65.00	11900/	260.00
34.	Cilindru frînă dreapta TV 12	673934050	buc	5	37,00	1980	185,00
35	Cilindru frînă stînga SR 113	956391805	buc	5	37.50	11900/	187,50
36.	Cercel interior arc SR 113	956481661	buc	6	22,30	1980	135,00
37.	Chiuloasă motor SR 113	561158190	buc	1	483.00	11900/	483,00
38	Chiuloasă motor SR 113	561158191	buc		483,00	1980	483,00
39.	Cuzineți superiori — inferiori	—	buc	6	1,90	11900/	11.40
40.	Dispozitiv ridicare geam SR 113 St.	956736226	buc	1	36.90	1908	36,90
41.	Dispozitiv ridicare geam dr. SR 113	936736182	buc	1	36,90	11900/	36,90
42.	Distribuitor ulei SR 116	936803513	buc	1	159,00	1980	159,00
46.	Garnitură chiuloasă SR 113	956117413	buc	73	73,50	1980	5 365.00
47.	Garniturră colectro admisie SR 113	956113210	buc	31	12,70	11900/	355,25
48.	Garnitură colectro evacuare laterală SR 113	956115244	buc	26	3,10	1980	80.60
49.	Garnitură capac culbutori SR 113	956116028	buc	130	19,25	11900/	2 502,50
50.	Garnitură pompă SR 113	956503668	buc	20	1,15	1980	23,00
51.	Garnitură nr. I SR 116	956800516	buc	4	7,85	11900/	29,40
52.	Garnitură nr. II SR 116	956800614	buc	4	9,10	1980	36,40
53.	Garnitură nr. III SR 116	956800712	buc	4	1,601	11900/	46,40
54.	Garnitură nr. III SR 116	956803014	buc	4	15,94	1980	63,76
55.	Geam securizat curb SR 113	T F C	buc	2	84,75	11500,	169,30
56.	Întrerupător lumină SR 113	956900313	buc	14	17,10	1980	239,40
57.	Instalație electrică SR 113	—	buc	1	463 00	11900/	463,00
58.	Lamă stergător parbriz M 461	67870600	buc	8	25,25	1980	202,00
59.	Manetă schimbător viteză SR 113	956243018	buc	2	50,50	11900/	101,00
60.	Manșon amortizor SR 113	956296935	buc	1	16,90	1980	16,90
61.	Mîner cu macara stg. SR 113	956786621	buc	3	41,50	11900/	124,50
62.	Mîner ușă exterior SR 113	956733370	buc	3	34,00	1980	102,00
63.	Pinion arbor cu came SR 113	956120116	buc	4	36,00	11900/	144,00
64.	Pinion arbore cu calit SR 113	996120025	buc	4	40,00	1980	160,00
65.	Pinion distribuție SR 113	956302276	buc	1	30,00	11900/	30,00
66.	Pinion viteză TV 12	—	buc	2	12,35	11900/	24,70
67.	Piston motor CN SR 113	956131519	buc	46	37.30	11900/	1 725,00
0	1	2	3	3	4	5	7
68.	Pivot fuzetă TV 12	675237090	buc	4	12,10	11900/	18,10
69.	Pîrghie fuzetă dreaptă SR 115	956333461	buc	1	70,00	1980	80,00
70.	Pompă ulei SR 113	906131516	buc	1	148,00	1980	148,00
71.	Prezoare roți stg. + dr. SR 113	956381850	buc	17	18,90	11900/	321,00
72.	Regulator pneuri SR 113	156881767	buc	4	14,00	1980	56,00
73.	Raport saboți frînă SR 113	956392605	buc	4	2,40	11900/	9.60
74.	Resort saboți frînă SR 113	156392507	buc	8	1,10	1980	8,80
75.	Resort frînă stg. SR 113	956383009	buc	8	3,55	11900/	28.40
76.	Resort frînă stg. SR 113	956383904	buc	8	3,55	1980	28.40
77.	Ridicător hidraulic SR 116	956800017	buc	1	1160,00	11900/	1 160.00
78.	Rotor distribuitor SR TV 12	967881909	buc	46	2,60	1980	119,60
79.	Segmenți motor CN SR 113	956130016	set	5	92,80	11900/	464,00
80.	Segmenți motor E.1 SR 113	956130115	set	2	46,10	1980	92,00
81.	Servomecanism pneumatic	956522640	set	1	632,00	11900/	632,00
82.	Supapă admisie SR 113	956120504	set	15	26,30	1980	394,50
83.	Supapă evacuare SR 113	956120293	set	7	31,00	11900/	217,00
84.	Supapă evacuare SR 113	—	set	7	35.00	1980	245.00
85.	Schimbător fază picior SR 113	956910815	set	1	12,25	1980	12,25
86.	Siguranță canelată SR-113	956235306	set	2	3,05	1980	6.10
87.	Sincron cpl. viteza II—III SR 113	956235385	set	9	269,75	11900/	2 427,75
88.	Sincron cpl. viteza IV—V SR 113	956236094	set	1	235,00	1980	235,00
89.	Sincron complet v t. II—IV TV 12	967232508	set	4	222,00	11900/	888,00
90.	Șaibe pinion satelit SR 113	956302565	set	8	9,95	1980	7,60
91.	Șaibe pinion planetar SR 113	956302062	set	4	2,00	11900/	8,00
92.	Tambur roată 6 găuri TV 12	967381080	set	6	253,00	1980	1 518,00
93.	Ventilator 6 palete SR 113	956172760	set	3	40,00	11900/ 1980	120,00

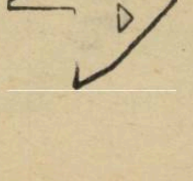

DE REȚINUT!

Unitățile din economie, interesate de materialele și piesele auto prezentate, vor transmite comenzi ferme la următoarea adresă:

Întreprinderea „Electroceramica" str. Bihorului 19, Turda – jud. Cluj – cod 3350.

Livrarea se va face în conformitate cu prevederile Legii 11/1980, în ordinea sosirii comenzilor.

Se vor asigura priorități noilor obiective economice de interes național precum și lucrărilor de investiții cu termen de punere în funcțiune în acest an.

Minea REZEANU

M. I. C. M.

INTREPRINDEREA DE ARMĂTURI INDUSTRIALE DIN FONTĂ ȘI OȚEL ZALĂU

Reactivarea stocurilor fără mișcare, în centrul atenției!

Principiile noului mecanism economico-financiar vizează o ștachetă ridicată a activității economice, impune perfecționarea permanentă a gospodăririi resurselor materiale și a fondurilor fixe angajează întreg colectivul de oameni ai muncii în administrarea eficientă a tuturor bunurilor materiale, aflate la dispoziție. În această amplă mobilizare a întregii economii, Întreprinderea de armăturii industriale din fontă și oțel Zalău are în vedere diminuarea severă a consumurilor de materiale, combustibil și energie și creșterea indicilor de valorificare a acestora la nivelul de referință din țările puternic dezvoltate, cît și realizarea elementelor legate de cerințele aplicării corecte a noului mecanism economico-financiar.

Faptul cunoscut că resursele materiale trebuiesc judicios utilizate și în strînsă legătură cu sarcinile de producție angajează întregul colectiv de specialitate din unitate pentru punerea în evidență a stocurilor de piese și materiale fără utilizare în activitatea proprie, urmărind reactivarea acestora prin redistribuire unităților care au bază materială deficitară.

Fără să facă uz de criterii obiective ale fenomenului de imobilizare manifestat prin existența temporară sau definitivă a unor stocuri de materiale și piese de schimb cu mișcare lentă sau fără mișcare (în cadrul normativului financiar acordat) specialiștii de la această unitate caută soluții îmbunătățite pentru controlul și urmărirea dinamicii fondurilor circulante, acționînd cu bune rezultate, asupra factorilor care condiționează utilizarea rațională și eficentă a acestora, accelerînd totodată viteza de rotație a mijloacelor bănești la nivelul corespunzător unui echilibru financiar optim.

Deoarece activitatea de aprovizionare tehnico-materială este componentă inseparabilă a procesului de producție, criteriile care stau la baza analizelor periodice a stocurilor de materiale și piese de schimb sînt elemente definitorii care conduc la o optimă derulare a sistemului de producție.

În scopul reintroducerii în circuitul economic național a materialelor și pieselor de schimb excedentare la Întreprinderea de armături industriale din fontă și oțel, Zalău, județul Sălaj, prezentăm în continuare o parte din reperele disponibile la această unitate rezultate din analizele-program de lichidare treptată a tuturor imobilizărilor:

PIESE SCHIMB

Nr. crt.	Denumirea materialelor	U/M	Cant.	P/U	Valoarea
1.	capac piston compresor	buc.	1	1 900	1 900
2.	piston 362-39	buc.	4	5 000	20 000
3.	Alimentator ventilatic 2308-05	buc	1	5 055	5 055
4.	Alimentator ventilație Cl-35-9301	buc	1	6 680	6 680
5.	Axul pinionului	buc	1	4,4	4,4
6.	Ax 25.01	buc	1	20,5	20,5
7.	Ax 30-178	buc	12	12	144
8.	Arcuri MU.14.01.124	buc	700	7,6	5 320
9.	Arc Ø 2,5	buc	20	2	40
10.	Arc Ø 2,8	buc	20	1,8	36
11.	Arc Ø 3,2	buc	20	2	48
12.	Arc Ø 3,5	buc	20	2,70	54
13.	Arc Ø 4,0	buc	20	3,95	79
14.	Arc Ø 4,0	buc	20	3,25	65
15.	Arc Ø 4,0	buc	10	3,15	31,50
16.	Arc Ø 4.5	buc	20	1,0	20,0
17.	Arc Ø 4,5	buc	20	4,1	82
18.	A4rc Ø 4,7	buc	20	5,85	117
19.	Arc Ø 5,5	buc	20	5,6	112
20.	Arc Ø 5,5	buc	20	5,90	118
21.	Arc Ø 6,5	buc	10	6,0	60
22.	Arc Ø 6,0	buc	10	7,95	79,5
23.	Arc Ø 6,5	buc	10	6,80	68,0
24.	Arc Ø 6,5	buc	10	9,55	95,5
25.	Arc Ø 7,0	buc	10	10,5	105
26.	Arc Ø 7.0	buc	10	7,65	76,5
27	Arc Ø 7	buc	10	7,65	76,5
28.	Arc Ø 3	buc	90	9,7	873
29	Arc Ø 8	buc	10	7,95	79,5
30.	Arc Ø 8	buc	10	8,05	80,5
31.	Arc Ø 9	buc	10	13.3	133
32.	Arc Ø 10	buc	10	13	130
33.	Arc Ø 14	buc	10	24 4	244
34.	Arc Ø 12	buc	2	60	120
35.	Arc Ø 12,5	buc	10	42,2	422
36	Arc Ø 13	buc	10	26,3	863
37.	Arc Ø 14	buc	17	48,3	121
38.	Arc Ø 16	buc	18	89	1 602
39	Arc Ø 16	buc	10	42,7	427
40.	Arc Ø 16	buc	10	73	730
41	Arc Ø 18	buc	9	69,5	625,5
42.	Arc Ø 18	buc	8	65	520
43.	Arc Ø 18	buc	8	57	456
54.	A4c Ø 10	buc	10	73	730
45.	Arc Ø 20	buc	10	76	760
46.	Arc Ø 22	buc	10	120	1 200
47.	Arc Ø 22	buc	4	144	576
48.	Arc Ø 26	buc	10	156	1 590
49.	Arc Ø 26	buc	10	221	2 210
50	Arc Ø 28	buc	10	194	1 940
51.	Bielă compresor	buc	1	4 075	4 075
52.	Bare de ghidaj 250	buc	4	311	1 244
53.	Bucșe fontă turnată 65 × 45 × 300	buc	3	64	192
54.	Bucșe canelată turnătorie	buc	2	1 400	2 800
0.	1	2	3	4	5
55.	Bucșe bielă compresor	buc	2	1050	2 100
56.	Bucșe bielă compresor	buc	2	560	1 120
57.	Idem 1052	buc	2	58	116
58.	Bucșe cuplaj	buc	1	202	202
59.	Bucșe cuplaj 309	buc	8	17	136
60.	Bucșe distrib. 5-4113	buc	4	58,84	235
61	Idem execuție R-21114	buc	1	613	613
62.	Idem cauciuc DRE	buc	2	2	4
63.	Bandă imprimare 404-93	buc	5	3,75	19
64.	Bloc cu 5 radianți turnătorie	buc	3	670	2 010
65.	Butuc dintal	buc	6	675	4 050
66	Burduf turnătărie	buc	47	206	9 682
67.	Burduf turnătorie	buc	40	121	4 840
68.	Burduf turnătorie	buc	40	42	1 680
69	Burduf turnătorie	buc	42	77	3 234
70.	Burduf turnătorie	buc	14	98	1 246
71.	Cămăși cilindrii compresor	buc	2	3 690	7 380
72.	Cămăși cilindrii compresor	buc	1	4 100	4 100
73.	Cămăși cilindrii compresor	buc	4	5 000	20 000
74.	Corp reductor turnătorie	buc	10	863	8 630
75.	Corp reductor turnătorie	buc	6	772	4 632
76.	Corp reductor turnătorie	buc	2	758	1 516
77.	Corp reductor turnătorie	buc	1	1 530	1 530
78	Cropodină milivoltmetru ETM-10	buc	12	6	72
79.	Capete splinter	buc	74	55	4 070
80.	Cap cruce 27-21	buc	1	235	235
81	Cămașă 27-21-07	buc	2	290	580
82	Cilindru 7011-828	buc	4	264	1 056
83	Cilindru A-8	buc	2	343	686
84.	Cilindru OB 1-125	buc	2	1 767	3 534
85.	Cilindru CB-1-1570	buc	2	1 658	3 316
86.	Came 4120	buc	2	53	106
87.	Came 3014	buc	1	160	160
88.	Came 7206	buc	5	60	300
89.	Capac roți exterior	buc	12	34,2	410
90.	Capac cu sferă ptr. forjă	buc	2	190	380
91.	Căptușeală CI-35-1559	buc	2	916	1 132
92	Cuzineți inferiori compresor	buc	2	1 000	2 000
93.	Idem compresor	buc	2	3 280	6 560
94.	Cuzineți bielă compresor	buc	2	270	540
95	Cuzineți compresor	buc	4	13 500	54 000
96.	Cuzineți compresor	buc	4	1 200	4 800
97	Idem	buc.	1	780	780
98.	Cuzineți compresor	buc	2	760	1 520
99	Idem superiori compresor	buc	2	769	1 538
100.	Cuzineți inferiori compresor	buc	2	630	1 260
101.	Disc etanșare 7011-892	buc	2	100	200
102.	Difuzor 65-14-145	buc	3	350	1 050
103	Carcasă 130 × 70 × 300	buc	50	177	8 850
104.	Drosel de cale CI 35-1556	buc	1	709	709
105.	Distribuitor cu sertar CI-35-1373	buc	4	2 755	11 020
106	Distrib. de găurit 10.100.05	buc	1	10 518	10 518
107	Filtru de aer CI-10.110.05	buc	1	50	50
108	Filtru de aer CI-10.110.05	buc	2	648,7	1 297
108.	Frînă 10.100.050	buc	1	1 040	1 040
109.	Frînă 10.100.050	buc	2	1 690	3 380
110.	Garnituri CI-95.67	buc	20	3,10	62
111	Garnitură 9475-CY-35	buc	30	2,75	83
112	Idem 950-6-CI-35	buc	19	0,80	15
113.	Idem CI-35-9503-20	buc	20	2,3	47
114.	Idem CI-35-9503	buc	20	4,1	82
115	Idem CI-9505	buc	20	2,24	44
116	Idem CI-35-9601	buc	20	8,9	197
117	Idem CI-9589	buc	20	2,25	450
118	Idem CI-9582	buc	20	3,13	62.6
119.	Garnitură CI-35-9532	buc	60	7,3	438
120.	Întrerupător aer	buc	12	797	7 564
121	Ine de ghidare CI-35-9446	buc	6	304	1 804
122	Idem CI-35-9447	buc	40	41	1 640
123	Obturator sferic	buc	5	906,7	4 533
124	Pompă de ungere compresor	buc	1	2 720	2 720
125	Presostat 875-71	buc	5	1 364	6 820
126	Pinion arbore secundar	buc	3	80	240
127	Piese de ghidare și comandă	buc	4	227	908
128	Idem etanșare	buc	4	305	915
129.	P.S	buc	3	44	176
130	P. [illegible] 6-07	buc	2	150	300
131	Placă de uzură turnătorie	buc	1	1 321	1 321
132.	Roată ventilator	buc	50	246	12 300
133	Reductor presiune RP-18-170	buc	33	370	12 210
134	Regulator temperatură Junker	buc	2	4 574	9 148
135	Roată lanț turnătorie	buc	3	633	1 899
136.	Roată rulare pod rulant	buc	7	3 600	25 200
137	Idem	buc	6	925	5 550
138.	Roată cu cablu	buc	3	104	312
139.	Tijă bielă compresor	buc	2	770	1 540
140.	Tijă piston compresor	buc	1	660	660
141	Agrafe capsat benzi	buc	10 560	12,6	135 056
142	Dispozitiv capsat benzi	buc	4	17 227	68 908
143	Tije de îmbinat benzi 650	buc	500	13	6 500
144	Tije de îmbinat benzi	buc	400	12	4 800
145	Idem 800	buc	100	16	1 600
166.	Butuc 2023	buc	10	180	1 800
167	Cuzineți compresor	buc	4	736	2 944
168.	Flanșe 3025	buc	18	160	2 880
169	Ax principal 3001	buc	4	177,5	710
170.	Matrițe suport capac fix	buc.	1	4 194	4 194
171.	Idem	buc	1	3 304,4	3 304,4
172	Șurub de antrenare	buc	3	128	384
173.	Semibucșe	buc	6	660	3 960
174.	Supapă siguranță	buc	3	5 025	15 075
175.	Supapă refulare 302-97	buc	1	2 000	2 000
176.	Idem Dn 32	buc	1	721	721
177.	Lanț Gall 5/8 simplu	ml	100	105	1 050
178.	Idem 5/8 dublu	ml	40	180	7 200
179.	Idem 5/8 triplu	m	26	227	5 902
180	Idem 3/4 simplu	ml	149	130	19 370
181.	Idem 13/4	buc	162	295	47-790
182	Idem 2 simplu	buc	10	375	3 750
183.	Reductoare 3 BH	ml	10	2 800	28 000
184.	Idem 4 BH	ml	20	3 640	72 800

Nr crt.	Denumire material	U/M	Cantit.	P/U	Valoarea
0	1	2	3	4	5
1.	Basmale colorate	buc	181	16,50	2 986,5
2.	Basmale albe	buc	9	12,96	116,6
3.	Costume oțelar	buc	6	931	5 586
4.	Costume oțelar	buc	3	874	2 622
5	Centuri siguranță	buc	1	672	672
6.	Centuri siguranță	buc	97	408	39 576
7.	Combinezon contra praf	buc	5	208	1 040

8.	Idem	buc	3	198	594
9.	Idem	buc	10	216	2 160
10.	Capişon PNA	buc	60	18,90	1 134
11.	Căşti	buc	4	322	1 288
12.	Cartulşe	buc	50	23	1 150
13	Genunchere	buc	56	23,60	1 321,6
14	Galoşi electroizolanţi	buc	21	60	1 260
15	Jambiere	per	300	72,20	21 660
16	Mănuşi prelată	per	40	21,20	848
17	Idem	per	55	13,70	720,5
18	Pastă izolantă cu aspiraţie	buc	25	820	20 500
19	Mănuşi înaltă tensiune	per	10	38,30	383
20	Mască sudură cap	buc	209	41,10	8 589,9
21.	Mască sudură mînă	buc	221	84	18 564
22.	Mască sudură cap	buc	47	5	2 350
23	Mască contra praf	buc	46	46	2 116
24	Mînecuţe piele	buc	12	54,40	658,8
25.	Idem	buc	13	40,80	550,4
26.	Ochelari tip 1	buc	448	7,60	3 404,8
27.	Semimască	buc	50	28,40	1 420
28	Şorţ lung sudor	buc	300	132	39 600
29.	Vizor cobalt	buc	349	3,00	1 186,6

ELECTROZI

Nr. crt	Denumire material dimens. caracteristici	Coord. balanţă	COD	U/M	Cantit.	P/U	Valoarea	Temei legal
0	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Electrozi E 44 T Ø 3,25	M.I.M.	20290	kg	5 000	6,350	31 750,00	Decret 392/80
2.	Electrozi E 44 T Ø 5	M.I.M.	20290	kg	39 000	6,025	234 975,00	Decret 392/80
3.	Electrozi E 44 T Ø 4	M.I.M.	20290	kg	24 000	6,15	147 600	Decret 398/80
4.	Electrozi Ecr. 17 No Ø 4	M.I.M.	20290	kg	10 000	53,35	53 350	Decret 398/80
5.	Electrozi universali, Ø 5	M.I.M.	20290	kg	5 000	78,46	392 300	Decret 392/80
6.	Electrozi universali Ø 4	M.I.M.	20290	kg	6 000	81,98	491 880	Decret 392/80
7.	Electrozi Ecr. 17 Mo Ø 5	M.I.M.	20290	kg	15 000	52,53	787 950	Decret 392/80

MATERIALE ELECTRICE

Nr. crt	Denumire material dimensiuni, caracteristici	COD	U/M	Cantit.	P/U	Valoarea
0	2	2	3	4	6	6
1.	Contactor AR-40 A	8109	buc	150	515	77 250
2.	Contactor AR-63 A	8110	buc	300	622	186 600
3.	Contactor AR-100 A	8111	buc	100	939	93 900
4.	Comut. stea triunghi 32 A		buc	100	524	52 400
5.	Microîntrerupător	5914	buc	50	19	950
6.	Microîntrerupător	3368	buc	21	20	420
7.	Microîntrerupător	3373	buc	49	20	980

OŢELURI ROTUNDE ŞI ŢEVI INOX

Nr. crt.	Denumirea materialelor	U/M	P/U	Cantit.	Valoarea
0	1	2	3	4	5
1.	2 H 13 Ø 70	T	17,28	2 400	41 107,2
2.	W 4021 Ø 80	T	15,154	11 700	107 301,8
3.	20 H 13 Ø 80	T	17,219	5 600	94 426,4
4.	20 H 13 Ø 80	T	17,094	1 700	29 059,8
5.	2 H 13 Ø 90	T	16,174	13 800	223 201,2
6.	W 4021 Ø 90	T	14,335	9 100	120 448,5
7.	W 4021 Ø 100	T	16,647	90	1 498,23
8.	W 4021 Ø 100	T	14,355	1 600	22 968,0
9.	40 H 13 Ø 120	T	17,434	375	6 537,75
10	2 H 13 Ø 120	T	16,197	1 500	24 294,0
11	W 4021 Ø 160	T	15,722	535	8 411,27
12	2 H 13 Ø 180	T	18,52	2 660	49 263,2
13.	Ţeavă inox W 4541 Ø 35×2,5	ml	356,851	889	317 259,65
14	Ţeavă inox W 4541 Ø 45×2,5	ml	782,372	179	140 044,58
15	Ţevi inox W 4541 Ø 89×2,0	ml	776,057	28	21 729.59

Nr. crt.	Denumirea material	U/M	Cantit.	P/U	Valoarea mii lei
0	1	2	3	4	5
	I. CURELE TRAPEZOIDALE				
1.	630×13×8	buc	10	4,76	0,04
2.	750×12,5×10	buc	20	5,66	0,11
3.	800×13×8	buc	4	7,00	0,03
4	800×17×11	buc	84	8,80	0,74
5.	850×17×11	buc	4	11,00	0,04
6.	1000×10×8	buc	2	10	0,02
7.	1900×13×8	buc	2	12,40	0,02
8.	2120×22×14	ml	63,6	21,20	1,35
9	2240×13×8	buc	30	16,91	0.50
10	2360×17×4	ml	89,68	12,00	1,07
11	2360×13×8	ml	66,08	7,55	0,5
12	2360×12×14	buc	54	50,03	2,7
13	2500×17×11	buc	8	27,5	0,2
14	2600×17×11	buc	27	85.74	2,3
15	2650×17×11	buc	7	31	0,2
16	2700×17×11	buc	36	27	1,0
17	3300×22×14	buc	20	55,60	1,1
18	3400×17×11	buc	6	37 40	0,2
19	3500×22×14	buc	15	67,40	1,01
20	[illegible]000×22×14	buc	6	160,23	1,0
21	5000×17×13	buc	3	78,50	0,2
22	5100×22×14	buc	5	94,00	0,4
23	5500×22×14	buc	11	101	1,1
24	Placă cauciuc 8 mm	kg	2 200	13,70	30,1
25	Placă pres 10 mm	kg	5 000	19,85	99,0
26	Bandă transp. 500×10×3	kg	1 000	48,28	72,4
27	Bandă 650×10×3	kg	500	48,75	24,3
28	Anvelope 145×13—	buc	36	198	6,8
29	400×155	buc	5	1 270	6,35
30	Anvelope 500×8 *	buc	3	220	0,6
31	Camere 400×155	buc	5	118	0,6
	II. RULMENŢI				
1.	943/10	buc	100	7	700
2.	1216	buc	38	76	2 888
3.	NUP 2212	buc	60	80	4 800
4.	2222 K	buc	30	499	14 976
5.	3122	buc	4	120	480
6.	NN 4926 NAP-51	buc	10	220	2 200
7.	6030	buc	10	217	2 170
8.	6032 J	buc	10	280	2 800
9.	6210	buc	100	26,58	2 658
10	6221	buc	10	150	1 500
11	6224	buc	2	215	430
12.	6224	buc	2	48,20	96,40
13.	6320	buc	4	238	952
14.	6412	buc	4	120	480
15.	6416	buc	4	290	1 160
16.	7211	buc	13	85	1 105
17.	7211	buc	8	46,32	370,56
18.	7307	buc	86	35,40	3 044,40
19.	7306	buc	7	37	259
20.	20703	buc	10	16	160
21.	20803 A	buc	2	20	40
22.	20803 A	buc	2	17	34
23.	21307 A	buc	2	83	166
24.	22216	buc	20	205	4 100
25.	22308	buc	45	155	6 975
26.	22308	buc	30	155	4 650
27.	22313	buc	100	255	25 500
28.	23232	buc	2	1 880	3 760
29.	30312	buc	10	75	750
30.	30314	buc	20	117	2 340
31.	32215	buc	50	75	3 750
32.	22317	buc	100	455	45 500
33.	32226	buc	10	450	4 200
34.	32228 A	buc	10	550	5 500
35.	32317 E	buc	20	240	4 800
36.	G. 46116	buc	2	73,84	147,68
37.	G. 46116	buc	6	81,65	489,90
38.	46307	buc	1	32	32
39.	51136	buc	2	400	800
40.	51236 M	buc	3	550	1 650
41.	51238	buc	18	725	13 050
42.	51310	buc	3	77	231
43.	51312	buc	4	104	416
44.	51326 M	buc	1	685	685
45.	51328	buc	10	900	9 000
46.	51412	buc	2	230	460
47.	52308	buc	4	4	16
	51320	buc	3	320	960
0	1	2	3	4	5
48.	64805 auto	buc	5	12,50	62,50
49.	134769 M	buc	14	670	9 380
50.	152012 RNNA	buc	6	9	54
51.	KHNA 303824	buc	6	13,50	81
52.	303824	buc	2	21	42
53.	KNNA 354325	buc	10	15	150
54.	RNNA 354325	buc	5	28	140
55.	390905	buc	3	98	294
56.	455538	buc	10	28	280
57.	845904	buc	6	5	30
58.	864705 K	buc	24	5	120
59.	987910 K	buc	39	10	390
60.	1000904	buc	10	6	60
61.	1000905	buc	25	6	150
62.	1000921	buc	4	59	236
63.	4024104	buc	43	16	688
64.	—	—	—	—	—

MATERIALE DIVERSE

0	1	2	3	4	5	6
1.	Esuri cu canal nr. 1	buc	200	42	8 400	Decret
2.	Esuri cu canal nr. 2	buc	200	43,40	8 680	392/80
3.	Esuri cu canal nr. 3	buc	200	44,90	8 980	Decret
4.	Esuri cu canal nr. 4	buc	200	45,90	9 180	Decr39
5.	Esuri cu canal nr. 5	buc	200	46	9 200	Decret
6.	Esuri cu canal nr. 6	buc	200	47,20	9 440	392/80
7.	Esuri cu talpă rotundă nr. 1	buc	200	42	8 400	392/90
8.	Esuri cu talpă rotundă nr. 2	buc	200	43,40	8 680	Decret 392/80
9.	Esuri cu talpă rotundă nr. 3	buc.	200	44,90	8 980	Decret 392/80
10.	Esuri cu talpă rotundă nr. 4	buc	200	45,80	9 160	Decret 392/80
11.	Esuri cu talpă rotundă nr. 5	buc	200	46	9 200	Decret 392/80
12.	Esuri cu talpă rotundă nr. nr 6	buc	200	47,20	9 440	Decret 392/80
13.	Esuri haldere nr. 1	buc	200	42	8 400	Decret
14.	Esuri haldere nr. 2	buc	200	43,40	8 680	392/80
15.	Esuri haldere nr. 3	buc	200	44,90	8 980	Decret
16.	Esuri haldere nr. 4	buc	200	45,90	9 180	392/80
17.	Esuri haldere nr. 5	buc	200	46	9 200	Decret
18.	Esuri haldere nr. 6	buc	200	47,200	9 440	392/80
19.	Esuri talpă dreaptă nr. 1	buc	200	42	8 400	Decret
20.	Esuri talpă dreaptă nr. 2	buc	200	43,40	8 680	392/80
21.	Esuri talpă dreaptă nr. 3	buc	200	44,90	8 980	Decret
22.	Esuri talpă dreaptă nr. 4	buc	200	45,90	9 180	392/80
23.	Esuri talpă dreaptă nr. 5	buc	200	46	9 200	Decret
24.	Esuri talpă dreaptă nr. 6	buc	200	47,20	9 440	392/80
25.	Colţare ext. interioare nr. 1	buc	400	42,50	17 000	Decret 392/80
26.	Colţare ext. interioare nr. 2	buc	400	43,60	17 440	Decret 392/80
27.	Colţare ext. interioare nr. 3	buc	400	43,90	17 560	392/80
28.	Colţare ext. interioare nr. 4	buc	400	46,15	18 460	Decret 392/80
29.	Colţare ext. interioare nr. 5	buc	400	47,40	19 000	Decret 392/80
30.	Colţare ext. interioare nr. 6	buc	400	48,50	19 400	Decret 392/80
31.	Croşete cu talpă subţire nr. 1	buc	200	38,90	7 780	Decret 392/80
32.	Croşete cu talpă subţire nr. 2	buc	200	40	8 000	392/80
33.	Croşete cu talpă subţire nr. 3	buc	200	40,50	8 100	Decret 392/80
34.	Croşete cu talpă subţire nr. 4	buc	200	41,50	8 200	Decret 392/80
35.	Croşete cu talpă subţire nr. 5	buc	200	43	8 600	Decret 392/80
36.	Idem nr. 6	buc.	200	46,41	9 282	Decret
37.	Lanţetă normală nr. 1	buc	200	38,90	7 780	392/80
38.	Lanţetă normală nr. 2	buc	200	40	8 000	Decret
39.	Lanţetă normală nr. 3	buc	40	40,50	5 670	392/80
40.	Lanţetă normală nr. 4	buc	130	41,50	5 395	Decret
41.	Lanţetă normală nr. 5	buc	200	42,70	8 540	392/80
42.	Lanţetă normală nr. 6	buc	200	43	8 600	Decret
43.	Lanţetă îngenunchiată nr. 1	buc	200	43	8 600	293/80
44.	Lanţetă îngenunchiată nr. 2	buc	200	40	8 000	Decret 392/80
45.	Lanţetă îngenunchiată					Decret

	nr. 3	buc	200	40,50	8 100	392/80
46.	Lanţetă îngenunchiată nr. 4	buc	200	41,50	8 300	Decret 392/80
47.	Lanţetă îngenunchiată nr. 5	buc	200	42,70	8 540	Decret 392/80
48.	Lenţetă îngenunchiată nr. 6	buc	200	43	8 600	Decret 392/80
49.	Lanţetă cu talpă lată nr. 1	buc	200	38,90	7 780	Decret
50.	Lanţetă cu talpă lată nr. 2	buc	200	40,10	8 020	392/80
51.	Lanţetă cu talpă lată nr. 3	buc	200	40,40	8 080	Decret
52.	Lanţetă cu talpă lată nr. 4	buc	200	41,50	8 300	392/80
53.	Lanţetă cu talpă lată nr. 5	buc	100	43,70	4 370	Decret
54.	Lanţetă cu talpă lată nr. 6	buc	200	46,70	9 340	392/80
55.	Traile nr. 1	buc	200	38,90	7 780	Decret
56.	Traile nr. 2	buc	200	40,10	8 020	392/80
57.	Traile nr. 3	buc	200	40,40	8 080	Decret
58.	Traile nr. 4	buc	200	41,50	8 300	392/80
59.	Traile nr. 5	buc	100	43,70	4 370	Decret
60.	Traile nr. 6	buc	100	46,70	4 670	392/80
61.	Galoşi electroizolanţi	buc	18	60	1 080	Decret
62.	Freze 1682 Ø 12,5	buc	98	35,90	3 518,2	392/80
63.	Freze 1682 Ø 16	buc	120	48,20	5 784,0	Decret
64.	Freze 1682 Ø 18	buc	40	71.50	2 860	392/80
65.	Freze 1682 Ø 18	buc	85	43,80	5 256	Decret
66.	Freze 1682 Ø 21	buc	120	54.20	6 504	392/80
67.	Freze 1682 Ø 25	buc	60	74.50	4 470	Decret
68.	Freze 1682 Ø 25	buc	300	63,30	18 990	392/80
69.	Freze 578 Ø 50 × 40	buc	5	158	790	Decret
70.	Freze 578 Ø 50 × 63	buc	53	249	13 197	392/80
71	Freze 578 Ø 50 × 80	buc	5	310	1 550	Decret
72.	Freze 578 Ø 80 × 63	buc	88	560	49 280	392/80
73.	Freze 578 Ø 80 × 63	buc	5	667,80	3 339	Decret
74.	Freze 578 Ø 80 × 100	buc	40	860	34 400	392/80
75.	Freze 578 Ø 100 × 125	buc	8	1 775	14 200	Decret
76.	Freze 579 Ø 40 × 32	buc	5	102	510	392/80
77.	Freze 1159 Ø 63 × 1	buc	27	31,20	842,4	Decret
78	Freze 1159 Ø 63 × 3	buc	10	40.50	405	392/80
79.	Freze 1159 Ø 63 × 4	buc	20	40.50	810	Decret
0		2	3	4	5	
80.	Freze 1159 Ø 63 × 6	buc	10	47,70	477	392/80
81.	Freze 1159 Ø 80 × 255	buc	58	42.70	2 476,6	Decret
82.	Freze 1159 Ø 100 × 3	buc	50	92,50	4 625	392/80
83.	Freze 1159 Ø 100 × 2,5	buc	37	84	3 108	Decret
84.	Freze 1159 Ø 125 × 3	buc	150	121	18 150	392/80
85.	Freze 1159 Ø 160 × 4	buc	100	251	25 100	Decret
86.	Freze 1159 Ø 315 × 4	buc	30	609	18 270	392/80
87.	Freze 1159 Ø 315 × 5	buc	5	705	3 523	Decret
88.	Freze 2763 MD Ø 1	buc	16	51	816	392/80
89.	Freze 2763 MD Ø 1,125	buc	16	51	816	Decret
90.	Freze 2763 MD Ø 1.5	buc	32	81	2 592	392/80
91.	Freze 2763 MD Ø 2	buc	16	91,50	1 464	Decret
92.	Freze 2763 MD Ø 3	buc	16	127,0	2 032	392/80
93.	Freze 2763 MD Ø 3,75	buc	8	170	1 360	Decret
94.	Freze 2763 MD Ø 4	buc	16	177	2 832	392/80
95.	Freze 2763 M 5	buc	32	247	7 904	Decret
96.	Freze 2763 M 7	buc	1	325	325	392/80
97.	Freze 2763 M	buc	1	474	474	Decret
98.	Freze 2763 MD 1,125	buc	7	448	3 136	392/80
99.	Freze 2763 MD 1,375	buc	5	438	2 190	Decret
100.	Freze 2763 MD 1,5	buc	5	461	2 305	392/80
101.	Freze 2763 MD 1,5	buc	2	522	1 044	Decret
102.	Freze 2763 MD 2	buc	2	355	710	392/80
103.	Rreze 2763 MD 3	buc	5	928	4 640	Decret
104.	Freze 2763 MD 3,5	buc	5	1 058	5 290	392/80
105.	Freze 2763 MD 4	buc	7	1 194	8 358	Decret
106.	Freze 2763 MD 4,5	buc	5	1 530	7 650	392/80
107.	Freze 3450 Ø 3	buc	5	114	750	Decret
108.	Filiere 1160 Ø 24	buc	280	148	41 440	392/80
109.	Filiere 1160 Ø 24	buc	426	33	14 058	Decret 392/80
110.		—	—	—	—	—

ŞURUBURI

Nr. crt.	Denumire material	U/M	Cantitate	P/U	Valoarea
	ŞURUB CAP CIOCAN				
1.	STAS 7000 10 × 40	buc	22 223	0,550	12 222.65
2.	STAS 7000 12 × 65	buc	2 601	1,020	26 53,02
3.	STAS 7000 1 × 70	buc	4 306	1,030	4 435 18
4.	STAS 7000 12 × 70	buc	4 667	1.090	5 087,03
5.	STAS 7000 12 × 70	buc	10 953	1.050	11 500.65
6.	STAS 7000 12 × 100	buc	3 000	0,310	930
7.	STAS 7000 14 × 65	buc	64 802	1.240	80 354 48
8.	STAS 7000 14 × 70	buc	16 080	1,300	20 91 .8
9.	STAS 7000 14 × 75	buc	15 999	1,350	21 598.66
10.	STAS 7000 18 × 110	buc	6 594	2,340	15 429 96
11.	STAS 7000 16 × 100	buc	17 393	1,74	30 263 82
12	6219 7000 HEX 10 × 20	buc	15 575	0,35	5 139,75
13.	6219 4272 12 × 50	buc	5 550	0,74	4 107
14.	6219 4845 12 × 50	buc	13 950	0 985	13 740 75
15.	6219 6220 12 × 50	buc	17 550	0.760	13 338
16.	6219 4845 12 × 50	buc	63 554	0,57	36 225 78
17	6219 427 12 × 50	buc	66 314	0,985	67 298,29
18.	6219 427 12 × 50	buc	36 630	0.695	31 318,65
19.	6219 427 12 × 50	buc	47 936	0.600	28 761.6
20.	6219 4845 12 × 55	buc	15 786	0,570	8 998,02
21.	6219 4272 12 × 65	buc	2 226	0.800	1 780
22.	6219 4845 16 × 60	buc	3 260	1,71	5 574,6
23.	6219 4[illegible]4 16 × 60	buc	3 000	1,16	3 480
24.	6219 4272 16 × 65	buc	32 180	1 33	42 799,4
25	6219 4272 16 × 65	buc	6 212	1,32	8 199,84
26.	6219 4272 16 × 65	buc	32 547	1,58	51 424,26
27	6219 4272 18 × 75	buc	11 220	1,71	19 186,2
28	6219 4272 18 × 75	buc	3 385	1,82	6 160 7
29.	6219 6220 16 × 55	buc	9 271	0,970	8 992.87
30	[illegible] 1250 18 × 1,5 × 75	buc	107 170	1 960	210 053,2
	ŞURUB CAP HEXAGONAL				
31.	STAS 1845 8 × 30	buc	7 550	0,299	1 042,2
32.	STAS 4272 8 × 30	buc	17 656	0.550	6 179,6
33	STAS 1845 10 × 20	buc	20 280	0.515	10 444,2
34.	STAS 4845 10 × 20	buc	6 770	0,350	2 369,5
35.	STAS 4272 10 × 50	buc	94 151	0.770	72 496,27
36	STAS 4272 10 × 50	buc	31 810	0,530	16 859.3
37	STAS 4845 12 × 45	buc	42 951	0,640	27 488.64
38	STAS 1978 12 × 60	buc	10 996	0,635	3 604,79
39.	STAS 4972 12 × 60	buc	18 870	0.930	17 549.1
40	STAS 4972 12 × 60	buc	72 150	0,850	61 327.5
41	STAS 4972 16 × 65	buc	180 340	1,350	24 345,9
42.	STAS 6219 18 × 65	buc	36 860	1,670	68 928,2
43	STAS 4845 18 × 65	buc	13 680	1,680	22 982.4
44.	STAS [illegible] 18 × 70	buc	9 081	2 35	21 340,35
45.	STAS 427 18 × 70	buc	17 940	2,980	52 026
46.	STAS 4845 18 × 80	buc	39 660	2,240	88 838,4
47.	STAS 4272 18 × 80	buc	42 082	2,690	113 200,58
48.	STAS 4272 18 × 85	buc	83 854	2,940	246 530,76
49.	STAS 7 000 8 × 50	buc	11 181	0,680	7 603,08

PREZOANE

Nr.					
1.	Prezoane STAS 3953 8 × 26	buc	50 000	1.460	73 000
2.	Prezoane STAS 4551 8 × 35	buc	36 000	1,470	52 920
3.	Prezoane STAS 4551 10 × 32	buc	5 355	1,200	6 426
4.	Prezoane STAS 4551 10 × 40	buc	21 361	1,560	33 323.16
5.	Prezoane STAS 3953 12 × 25	buc	2 092	1.120	2 343,04
6.	Prezoane STAS 4551 12 × 25	buc	3 112	0,920	2 863,04
7.	Prezoane STAS 4551 12 × 28	buc	15 899	1,560	247 880.88
8	Prezoane STAS 4551 12 × 40	buc	7 967	1,970	15 691 99
9.	Prezoane STAS 4551 16 × 50	buc	23 802	2.250	53 554,5
10.	Prezoane STAS 3953 12 × 40	buc	725	1,880	1 359.24
11.	Prezoane STAS 3952 27 × 50	buc	27 168	2,250	61 128,0
12.	Prezoane STAS 3953 30 × 70	buc	29 675	7 980	246 806,5
13.	Prezoane STAS 4551 12 × 55	buc	4 612	1,580	7 285,96
14.	Prezoane STAS 4551 18 × 40	buc	2 817	1,740	4 901,58
15.	Prezoane STAS 2009 18 × 40	buc	4 550	2,080	9 464,0
16.	Prezoane STAS 4571 10 × 32	buc	6 000	1,200	7 200.0
17.	Prezoane STAS 4551 1 × 35	buc	8 000	1,740	13 920
18.	Prezoane STAS 3953 24 × 50	buc	107 016	4,370	46 7659.52
19	Prezoane STAS 4551 24 × 55	buc	12 549	4,980	62 294,82
20.	Prezoane STAS 3953 24 × 50	buc	50 438	5,040	542 207 52
21.	Prezoane STAS 3953 27 × 50	buc	38 694	5,340	203 421,90
22.	Prezoane STAS 3953 30 × 70	buc	24 045	6,400	153 888.00
23.	Prezoane STAS 3953 16 × 40	buc	393 325	1,980	778 783,5
24.	Prezoane STAS 4551 16 × 40	buc	215 152	2,200	473 334,4
25.	Prezoane STAS 4551 14 × 35	buc	105 636	1,810	195 201 16
26.	Prezoane STAS 2953 16 × 40	buc	8 973	2,410	21 624.93
27.	Prezoane STAS 2953 10 × 25	buc	108 883	1,530	168 590,99
28.	Prezoane STAS 4551 12 × 35	buc	15 358	1,890	85 726,62
29.	Prezoane STAS 3953 16 × 40	buc	18 973	8,41	45 724.93
30.	Prezoane STAS 3953 22 × 50	buc	36 318	3,57	12 655 26
31.	Prezoane STAS 3953 20 × 45	buc	12 548	2,87	36 012,76

OŢELURI

1.	Oţel rot. CLC 25 Ø 90	kg	3,585	133 450	478 418,25
2.	Oţel rot. CLC 25 Ø 90	kg	3.59	71 385	256 272.05
3.	Oţel rot. CLC 25 Ø 90	kg	3.743	48 550	181 819,75
4.	Oţel rot. CLC 25 Ø 100	kg	3,42	31 150	106 533,00
5.	Oţel rot. CLC 25 Ø 100	kg	3,59	51 300	184 167 00
6.	Oţel rot. CLC 25 Ø 100	kg	3,585	27 200	97 512,00
7.	Oţel rot. CLC 25 Ø 100	kg	3,585	50 022	179 328.87
8.	Oţel rot. CLC 25 Ø 100	kg	3,53	232 800	821 784,00
9.	Oţel rot. CLC 25 Ø 100	kg	3,745	56 520	211 667 40
10.	Oţel rot. CLC 25 Ø 110	kg	3,59	7 850	28 161.50
11.	Oţel rot. CLC 25 Ø 110	kg	3,559	19 350	68 866.65
12.	Oţel rot. CLC 25 Ø 110	kg	3,715	150 050	557 435.75
13.	Oţel rot. CLC 25 Ø 110	kg	3,555	84 091	298 943.51
14.	Oţel rot. CLC 25 Ø 110	kg	3.66	14 382	52 638,12

BURGHIE

1.	Burghie 573 Ø 4	buc	27	7,55	203,85
2	Burghie 573 Ø 4,5	buc	413	4,50	1 828,5
3.	Burghie 574 Ø 4,5	buc	99	8,90	881,1
4.	Burghie 6727 Ø 6	buc	120	31,90	3 838
5.	Burghie 574 Ø 6,5	buc	16	16,20	259,8
6.	Burghie 9129 Ø 7	buc	11	52	572
7.	Burghie 573 Ø 8	buc	147	12,70	1 866,9
8.	Burghie 574 Ø 8	buc	39	23,50	916,5
9.	Burghie 573 Ø 8,5	buc	107	14,10	1 508,7
10.	Burghie 566 Ø 14	buc	5	24,30	121,5
11.	Burghie 575 Ø 15,5	buc	26	64	664
12.	Burghie 575 Ø 21	buc	22	120	2 640
13.	Burghie 575 Ø 21	buc	18	62,85	1 131.3
14.	Burghie 575 Ø 22,5	buc	12	130	1 560
15.	Burghie 575 Ø 27	buc	2	160	320
16.	Burghie 575 Ø 29	buc	30	225	6 750
17.y	Burghie 8157 Ø 51,5	buc	2	288	576
18.	Burghie 575 Ø 35	buc	16	330	5 280
19.	Burghie 4566 Ø 36	buc	3	206	618
20.	Burghie 575 Ø 37	buc	42	375	15 750
21.	Burghie 575 Ø 39	buc	15	426	6 390
22.	Burghie 573 Ø 2,5	buc	231	2.50	577,5
23.	Burghie 573 Ø 3,5	buc	733	320	2 475,6
24.	Burghie 573 Ø 3,5	buc	110	3,01	331,1
25.	Burghie 574 Ø 4,1	buc	160	7,65	1 224,0
26.	Burghie 574 Ø 4,5	buc	268	6.65	1 782,2

IMPORTANT!

Unităţile economice din întreaga ţară sînt invitate să consulte lista materialelor disponibile preznlate mai sus şi în cazul cînd necesită unele repere să transmită comenzi ferme la următoarea adresă:

– Întreprinderea de armături industriale din fontă şi oţel – str. Mihai Viteazul 58 – Zalău – jud Sălaj.

Relaţii suplimentare şi competente la telefon 996/1 16 83 Zalău.

Emil GEORGESCU – Vasile BAŞA

top

„TRANSIT" – O ÎMPLINIRE

Modeţşi şi gravi, cei şase studenţi timişoreni care alcătuiesc grupul **TRANSIT primesc ropotele de aplauze ale publicului ca** pe ceva firesc, ce li se cuvine. Din tot ce au prezentat **aci, la** Casa studenţilor, **în cadrul seriei** de concerte ATELIER ROCK, **ghicești** cu uşurinţă volumul de muncă – **acest accesoriu obligatoriu** fiecărui interpret, indiferent de măsura talentului **de care** dispune. Aşadar, **sîmbătă seara**, am avut satisfacţia de **a descoperi această formaţie**, a cărei muzică **evidenţiază o** predominantă orientare spre **fuzionarea** rock-ului **cu elemente ale muzicii** clasice.

Intr-un moment în care grupurile noastre **muzicale excelează** doar în compartimentul unui **hard-rock**, destul de rudimentar, TRANSIT (în foto) ne poartă fără ostentaţie pe căile unei muzici de substanţă, bazată pe elaborate **împletiri armonice** ce tind să dea o identitate specifică creaţiei acestui grup.

Omogenitatea şi profesionalismul formaţiei au fost constante **pe parcursul** întregului ei recital, **de fapt**, un **veritabil show, în** care mai presus de obişnuitele efecte vizuale a strălucit strădania acestor tineri, **talentul lor** pus în slujba unui credo, acela de a impune **o nouă** concepţie stilistică, un **rock autohton** prin intonaţii şi **culori sonore. Se** impune un glas **de excepţie**, ca acela al solistei MANUELA DULHAZ, evidenţiat mai cu seamă în piesele „Baroc" (I. Husztik) şi „Capricii" (G. Codruţ). El merită să fie mai mult folosit pe viitor. Excelentă ne-a părut, dealtfel, întreaga „echipă": **Ioan Husztik, Mircea Nedelcu, Dorin Holban, Codruţ Gheorghe** şi Puiu **Dindea** (un baterist care ştie să nuanţeze!).

În această săptămînă, TRANSIT a concertat şi în cadrul Clubului **P.M. 6.**

Petru UMANSCHI

FILOSOFIE DE BUZUNAR

- **Patria e a noastră, a tuturor, dar iubeşte-o ca şi cum ar fi numai a ta.**
- **Chiar şi cele mai murdare războaie poartă veşmintul unor idei mărețe.**
- **Mina fără minte, mintea fără mină nu fac două parale.**
- **Numai omul cunoaşte buruieni, natura, nu.**
- **Doar marile personalităţi îşi pot permite modestia.**
- **De la cuvintele mari pînă la faptele mari, ce lung e drumul!**
- **Cine poate ţine cadenţa acolo unde toţi comandă?!**
- **Ce grele-s unele pălării! Purtătorii lor nu reuşesc nicicum să le ridice.**
- **Iago, fiul nelegitim al lui Shakespeare, a trăit o viaţă lungă, fericită şi a lăsat nenumăraţi urmaşi...**
- **Uneori, poveştile spun adevărul.**
- **Nu-i sigur că duşmanul duşmanului tău ţi-e prieten.**
- **Şi aplinistul tînjeşte să se-nalţe, dar la el acesta nu-i o defecţiune de caracter.**
- **Fără pîine se mai poate trăii. Fără speranţe, nu.**
- **Fereşte-te de dragostea tolerantă!**
- **Dacă nu eşti exigent faţă de mine, mă desconsideri.**
- **Numai preoţii-s mai mulţi la Roma, dumnezeu e tot unul singur.**
- **Invidiosul în repaos se simte mărinimos.**

Emil GHERASIM

corespondenţa

Gh. Roiban: Din cele două poezii antirăzboinice apreciem numai generozitatea mesajului. Mijloacele de exprimare sînt deficitare, stereotipe. **Bel-Ami: Ne** scrieţi că sînteţi „un om simplu". Dar, avînd imbolduri de a scrie, ar fi trebuit totuşi să luaţi seama că între timp – aproape de trei decenii! – normele ortografice s-au primenit, astfel că, printre altele, apostroful a fost înlocuit cu liniuţa de unire (deci: nu **le'a** văzut", ci **„le-a** văzut"). În privinţa celorlalte greşeli de ortografie **blesteamănă, ie** grea, **sa** înverzit etc.) vă va fi de folos consultarea vreunui nepot din clasa a II-a, noi neavînd spaţiul tipografic necesar pentru a vă da lecţii prin corespondenţă. Versurile conţin o anumită doză de fantezie (în proiecţii tinereşti", chiar!) care, poate că, dacă ar fi fost cultivată, la timpul potrivit, s-ar fi înaripat în orizonturile poeziei. **Carol Varga:** Spuneţi că poeziile dv. **„exprimă ceea ce vă frămîntă: care este sensul evoluţiei existenţei noastre şi a lumii întregi?"** Temerară întrebare! Şi optimism fără limite, crezînd că (prin versurile dv.) veţi da un răspuns de – să zicem – miliarde de puncte, adică pentru toţi oamenii de pe Pămînt, cei mai mulţi dintre ei, fiind cam nepricepuţi, sărmanii, în domeniul filosofiei viitorologiei... Ciudat însă că în poeziile dv. nici nu transpare măcar vreo licărire ideatică, a profundei „frămîntări" amintite. N-ar fi asta cel mai mare rău, pentru că uneori, procesul de creaţie literară e şugubăţ foarte: reflecţia, de la care porneşte autorul, se pierde, dovedindu-se mai puternice alte idei, care, probabil, aşteaptă, într-o stare latentă, prilejul de a ieşi în lumea largă. Acestea, de fapt, îi aparţin, cu adevărat, poetului, făcînd parte din organicitatea viziunii sale. De valoarea lor depinde calitatea conţinutului poeziei, precum – în mare măsură – şi cea a formei. Cu alte cuvinte, ar fi vorba de talent. Restul e cultură, muncă, şansă etc. etc. Faţă de încercările anterioare, versurile dv. de acum – analizate dintr-o perspectivă realistă, nu filozofardă – sînt mai limpezi şi uneori gîndurile, sentimentele îşi găsesc expresia adecvată. Întrucît sînteţi timişorean, vă invităm la redacţie, să discutăm poeziile pe text. **Viorel Hancu:** Ne-au atras atenţia poeziile „Somn", „Fîntînă", „Întiia oară". Dacă, totuşi, doriţi să scrieţi sonete, trebuie să ţineţi seama de anumite cerinţe ale acestei forme fixe. **Ileana Lucreţia Străjeru:** Abundenţă de gerunzii şi genitive. Poezia „Freamăt" poate constitui un punct de plecare pe o linie a poeziei reflexive. **Ion Gorun:** Nu are importanţă cum sînt versurile – albe sau rimate – principalul este să fie reuşite, ceea ce nu se poate spune despre ale dv., care sînt scrise în ambele feluri. **Maria Ostrov:** Litanii erotice, care, desigur, atunci cînd veţi fi fericită în dragoste, le veţi arunca pe Apa Uitării.

Mai trimiteţi: Oltea Mitruţ, I. Strămurat, Vasile Volbură, Matei Cerchez, Ileana Stănăpar, Vlad Creţulescu, Ana Popa, Maria Socor, Vasile Deac.

Versuri neconcludente: Lucreţia Popescu, V. Seiceanu, Maria Fodor, Silvia Marnea, Nicolae Cotuna, Aurel Şiclovan, Luminiţa Izgărean, Iosif Laza, Eva Şeibert, Viorel Patai, Gh. Mariş, Elisabeta Stroescu, Eugen Grindeanu, Floare Titeu.

Aurel TURCUŞ

P. S. Un corespondent ne trimite în plicul cu versuri un timbru de patru lei, rugîndu-ne ca, dacă nu sînt publicabile, să i le înapoiem, pentru că – şi asta ni se pare uluitor! – **„scrisul lor e mult mai greu decît compusul lor".** I-am împlinit dorinţa; în privinţa sa, omul avea dreptate...

A. T.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 12 decembrie

8,00 Teleşcoală. 8,30 Almanahul familiei. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 17,30 Handbal masculin: Minaur Baia Mare – Empor Rostock în Cupa „I. H. F." – transmisiune directă de la Baia Mare. 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,20 În întîmpinarea Conferinţei Naţionale a Partidului şi a celei de a 35-a aniversări a proclamării Republicii. 19,40 Cîntarea României – judeţul Botoşani. 20,20 Film artistic: A început la Neapole. 21,50 Întîlnire cu opera, opereta şi baletul. 22,20 Telejurnal.

LUNI, 13 decembrie

15,05 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,15 Raport muncitoresc. 20,30 A patriei cinstire. Moment poetic. 20,40 Panoramic economic. 21,10 Tezaur folcloric. 21,30 Roman foileton: Docherii. 22,00 Telejurnal.

MARŢI, 14 decembrie

11,05 Meserii din „Vatra oţelului" – Galaţi. 11,30 Roman foileton: Docherii. 12,00 Matineu muzical. Mozart. 12,40 Tezaur folcloric. 16,05 Viaţa şcolii. 16,35 Clubul tineretului. 20,00 Telejurnal. 20,35 Partid, conducător iubit. 21,10 Teatru în serial: Zborul. 22,00 Telejurnal.

MIERCURI, 15 decembrie

16,05 Consultaţii în sprijinul învăţămîntului politico-ideologic. 16,25 Tragerea pronoexpres. 16,35 Viaţa culturală. 17,00 Amfiteatru studenţesc. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Un vast program de activitate politico-ideologică. 20,40 Măreţ destin trăim sub soare – program de cîntece patriotice şi revoluţionare. 20,50 Film artistic: Bal în poiana zimbrilor. 22,00 Telejurnal.

JOI, 16 decembrie

11,05 Plai al doinelor şi al baladelor. 11,35 Film serial: Lumini şi umbre. 12,40 Profesiunile cincinalului. 16,05 Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie... 16,30 Studioul tineretului. 20,00 Telejurnal. 21,00 Partid şi ţară, luminos destin. 21,35 Pentru progresul multilateral al patriei. 21,50 Cîntec de sărbătoare. 22,00 Telejurnal.

VINERI, 17 decembrie

15,05 Şcoala satului. şcoală pentru sat. 15,30 Emisiune în limba germană. 17,25 Tragerea loto. 17,35 La volan. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. Conferinţa Naţională a Partidului Comunist Român. 20,30 Aşa se arată ţării, azi, partidul. 20,55 Teatru în serial: Zborul. Ultima parte. 21,15 Cadran mondial. 22,00 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 18 decembrie

11,05 Din marea carte a patriei. 11,30 Aşa se arată ţării, azi, partidul. Emisiune muzical-literar. 12,00 Noi în anul 2000 12,20 Ora de muzică. 13,10 Să cînte copiii. 13,30 La sfîrşit de săptămînă (I). 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,30 Te slăvim, partid biruitor! Spectacol literar-muzical-coregrafic. 20,15 La sfîrşit de săptămînă (II). 22,45 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

Cu pilotul cosmonaut DUMITRU PRUNARIU

(Urmare din pag. 1)

vom face doar proiectare. M-am înscris la aeroclub, am zburat. Cînd aveam cîteva ore la activ i-am anunţat şi pe părinţi că fac acest lucru, nu au mai avut ce spune în continuare am zburat în calitate de pilot sportiv şi am avut şansa să fiu selecţionat în grupul de candidaţi cosmonauţi. Bineînţeles în programul de pregătire ulterior a intrat şi zborul şi saltul cu paraşuta, apoi, bineînţeles, zborul cosmic.

– Şi, comparativ cu celelalte zboruri, cosmosul a cerut mai mult curaj?

– Da, în primul rînd pentru a beneficia de acest curaj trebuie să cunoşti foarte bine tehnica pe care zbori. Însăşi această cunoaştere a posiblităţilor ei şi a posibilităţilor de intervenţie în caz de avarie îţi dă în plus un procent de curaj. Desigur toate aceste lucruri sînt antrenabile, chiar şi curajul. Este nevoie de mult antrenament nu numai în zbor şi nu numai în salturile cu paraşuta ci şi în cadrul unor simulatoare speciale, iar omul poate să realizeze practic orice.

– Şi cît e curaj, cît e emoţie cînd porneşti în sus, drept în sus?

– Emoţii. Mari. Foarte mari. Mai ales avînd în vedere faptul că eu eram primul român care avea să se desprindă de pămînt şi să ajungă în cosmos. Curaj? În rest, cît a cuprins. (Rîde, şi rîde la fel de simplu cum îi e felul, poate puţin sfios chiar).

– Si multă bucurie?

– Desigur, multă bucurie. Mai ales la aterizare ţin minte că eram foarte bucuros chiar fericit că totul s-a terminat cu bine şi am reuşit să realizez în întregime tot programul de cercetări ştiinţifice propus de ţara noastră.

– Deci cosmonautul a fost dublat de omul de ştiinţă?

– În primul rînd în perioada actuală cosmonauţii sînt selecţionaţi din candidaţi ce au toţi studii superioare, asta pentru a putea face faţă unui program complex de pregătire care include şi specializarea în anumite linii, anumite domenii noi, ştiinţifice, aceasta pentru a putea fi nu numai nişte executanţi ai exeperienţelor în spaţiul cosmic ci şi interpreţi a ceea ce se întîmplă acolo şi a celor văzute, observate în cadrul diferitelor experienţe.

– Aţi văzut ţara noastră? Cum arată de sus?

– Am văzut şi România din spaţiul cosmic, de fiecare dată însă spre seară, aşa s-a potrivit, era ora la care staţia orbitală trecea deasupra teritoriului Europei. De fiecare dată mă apropiam cu emoţie de timpul la care trebuia să trecem pe deasupra ţării noastre. Am reuşit să desluşesc Carpaţii înzăpeziţi în acea perioadă de mai. Am văzut foarte bine ţărmul Mării Negre, Dunărea. În funcţei de aceste repere îmi puteam da seama pe unde se află diferite regiuni, oraşe din ţară.

– Bucureştiul, familia care se culca!

– Da. În acea perioadă familia mea se găsea în orăşelul cosmonauţilor, în schimb

foarte mulţi cunoscuţi, mulţi prieteni mă urmăreau de jos, din Bucureşti, Braşov, alte oraşe. Căutam să-mi imaginez unde se află, cam ce ar putea gîndi, în acele momente cînd eu treceam pe la sute de kilometri deasupra ţării.

– Dacă nu mă înşel ne apropiem de Casa Scînteii...

– Da, am de predat ceva la „Magazin"...

– Cobor imediat. O ultimă întrebare: ce aţi sfătui un tînăr ce ar dori să vă urmeze, să devină şi el cosmonaut?

– E nevoie de multă muncă. De muncă, de cunoaşterea tradiţiilor în acest domeniu ale înaintaşilor noştri, ale înaintaşilor aviaţiei pe plan mondial. Şi, avînd în vedere toate aceste aspecte, să muncească, să muncească, să caute să cunoască cît mai multe lucruri din domeniul care îl interesează şi cu siguranţă va ajunge acolo unde doreşte.

Cobor. Gîndesc că de fapt discuţia abia acum ar fi putut să înceapă după ce „încălzirea" fusese făcută. Dau să trîntesc portiera, îmi amintesc că uitasem ceva, mă aplec spre figura ce nu-şi uită zîmbetul binevoitor.

– E anul centenarului lui Vlaicu.

– Da şi am primit numeroase invitaţii la tot felul de manifestări.

– Ce gîndiţi despre Vlaicu acum?

– Primele mari izbînzi le-a avut la aceeaşi vîrstă ce o am şi eu acum. A fost primul român ce a zburat cu un avion propriu pe cerul ţării sale. E o performanţă de neuitat. Din pilda lui am luat curajul de a merge mai departe, s-a creat acea extraordinară şcoală a cuceritorilor văzduhului. E o lecţie mare şi dificilă, ce ne obligă.

– Acum faceţi parte şi dumneavoastră dintre marii performeri.

Ridică din umeri, ce mi-ar putea răspunde? Înalţă mîna, salut, acelaşi zîmbet cald, ce te cuprinde cu totul, emoţionîndu-te. Maşina zvîcneşte brusc, ca o navă cosmică la start.

din literatura universală

Moris Poţhişvili (URSS)

CINE?

Cine are timp
sau ar putea să-l mai aibă
acum pentru tine,
prietene lăstun?

Cine mai are nevoie
de trilul tău subţire,
cind totul in jur e scrişnet
şi iureş asurzitor?

Cum de s-a putut intimpla?
Cine este de vină?
Nu se aude nici un răspuns.
Uruitul maşinilor curge...
Cine mai are nevoie de tine,
prietene lăstun?
Cine?

NEFERICIT ACELA...

...care, fără să ardă,
in cenuşă s-a transformat,
care din cuget, neinfricat,
in simbol de frică s-a transformat,
care pe calea vinzării
in Iuda s-a transformat,
care avind inţelegeri inalte
in robul tăcerii s-a transformat,
care din lup puternic
in javră s-a transformat,
care din slovă inaripată
in gropniţă s-a transformat,
care din flacără'naltă
in frig nemernic s-a transformat,
care din fereastră deschisă
in grajd de aur s-a transformat.

* * *

Ce s-a intimplat cu ciinii?
Nu mai vor să latre la hoţi.
Ce s-a intimplat cu oile?
Nu mai vor să fugă de lupi.
Ce s-a intimplat cu inima?
Nici tahicardie, nici emoţie...
Sipetul e plin de monezi.
Sipetul e plin de monezi.

În româneşte de
Stelian GRUIA

Heinz Kahlau (R.D. Germană)

AMĂGIRE

S-a strins atita durere in mine,
incit imi simt şi pereţii venelor;
nu mai ştiu de ce aş vrea să pling.
Mă uit in ochii prietenilor mei,
şi nu aud ce spun cind vorbesc.
Eu nu mai vreau să le simt trupurile.
S-a strins atita durere in mine
incit fiecare zimbet imi reaminteşte un lucru.

Simt că voi muri miine.

ALBĂ CA ZĂPADA 1970

Eu nu ştiu unde,
dar şi tu ai mincat
din mărul otrăvit
mai mult decit trebuia.
Cum altfel
ai putea să fii
ca laptele şi ca singele
şi la fel de moartă.
Sicriul tău de sticlă modern

FORD 69

este prea bine arcuit.
Cit de mult
trebuie să fii scuturată?
De ce
nu scuipi muşcătura otrăvită?
Un diamant trebuie să fie
cel ce vrea să treacă prin el.
Zgirii
in sicriul de sticlă,
al egoismului tău,
o inimă.

INUNDAŢIE ÎN DELTĂ

O barză, un bivol
şi doi cai pămintii
pe un deal
intre mlaştină şi conductă.
În spate se topeşte o casă
din lut cenuşiu.
Tăcută, Dunărea pămintie
curge inainte.

CAPCANĂ DE ÎNGERI

În fiecare zi
mă uit la capcana de ingeri.
În fiecare zi
o şterg cu mina.
În fiecare zi
este plină de cenuşă şi praf.
Dar in rest
numai urmele vrăbiilior.

În româneşte de
M. NICOLAIZA

Skanderbeg — eroul independenţei albaneze*)

Skanderbeg, figură legendară a intregului spaţiu sud-est european, stateg şi comandant militar de primă mărime in galeria eroilor rezistenţei antiotomane, s-a bucurat de o largă popularitate in literatura istorică dar şi beletristică a continentului nostru. Contemporan cu Iancu de Hunedoara şi Stefan cel Mare, s-a numărat şi el printre „cavalerii creştinătăţii", fiind bine cunoscut şi de români. Domnitorul savant Dimitrie Cantemir il citează in Istoria Imperiului Otoman, iar Vlad Boţulescu din Mălăeşti, in timp ce era inchis la Milano, traduce din limba italiană o lucrare referitoare la faptele de arme ale albanezului. Serdarul I. Bilciurescu publică, in anul 1847, in tipografia Colegiului Sf. Sava, o traducere prescurtată a unei istorii despre Skanderbeg. In ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, cind mişcarea de renaştere naţională albaneză ia un puternic avint, patrioţii albanezi reinvie, in conştiinţa conaţionalilor, vremurile de glorie din timpul lui Gheorghe Castriotul-Skanderbeg, scriitorul Naim Frashëri tipărind la Bucureşti, cu sprijin românesc, lucrarea in versuri „Istoria lui Skanderbeg", La 7 aprilie 1898, pe scena teatrului „Dacia" din Bucureşti, a fost reprezentată piesa „Skanderbeg, domnitorul Albaniei". Gh. Şincai, I. H. Rădulescu, A. D. Xenopol, Th. Capidan, dar mai ales istoricul Nicolae Iorga, au scris numeroase pagini elogioase la adresa acestui mare erou naţional al poporului albanez. In istoria, folclorul şi beletristica albaneză din toate timpurile Skanderbeg a ocupat locul principal, constituind piatra de temelie a luptei de renaştere naţională terminată prin cucerirea independenţei de stat a Albaniei, la 28 noiembrie 1912.

Cu competenţă şi discernămint, scriitorul albanez contemporan Sabri Godo realizează o remarcabilă sinteză a celui mai zbuciumat secol din istoria poporului albanez şi a celor din Balcani. Eroul său, Gheorghe Castriotul-Skanderbeg, fiu de nobil albanez, luat ostatec de turci, prin destonicie şi geniu militar, ajunge unul din marii comandanţi ai armatei otomane şi, intrind in graţiile sultanului, primeşte inalte demnităţi chiar in vilaetele locuite de albanezi. Numit in fruntea cetăţii Kruja, izgoneşte garnizoana otomană cantonată aici şi inalţă steagul Castrioţilor — cu vulturul bicefal negru pe fond roşu — ca simbol al independenţei principatului albanez. In anul 1444, intemeiază „Liga Albaneză" de la Lezha, cu scopul de a uni in lupta comună pe feudalii albanezi, fiecare stăpin absolut pe domeniul său, Skanderbeg fiind incă un „primus inter pares", iar pe măsură ce obţine noi şi răsunătoare victorii impotriva armatelor otomane, devine conducătorul recunoscut al intregului popor albanez, cu o binemeritată faimă in toată lumea creştină. După moartea lui Iancu de Hunedoara, era considerat a fi singurul capabil să oprească la Adriatică marşul năvalnic al cuceritorilor Constantinopolului. Sabri Godo surprinde in mod admirabil psihologia luptătorilor albanezi şi turci in diferite momente ale confruntării, atmosfera existentă la curtea sultanilor, la Vatican, Veneţia sau Neapole, pasivitatea şi lipsa de unitate a Europei in faţa pericolului ce-l reprezenta la acea vreme Imperiul Otoman.

Primul volum al romanului ce-l analizăm se caracterizează printr-o subtilă critică a stării de spirit, existentă in lumea creştină, faţă de victoriile sultanului Mehmet şi căderea Constantinopolului sub turci. Micile formaţiuni statale române, sirbe sau albaneze sint lăsate să se descurce singure in faţa puterii semilunii ce dispunea de cea mai de temut armată. Autorul are in permanenţă in faţă confruntarea inegală de forţe, simţul proporţiilor, şi, fără sentimentalisme gratuite, cu viziunea istoricului şi a scriitorului de talent, redă rezistenţa indirjită a albanezilor in apărarea pămInturilor sale şi a opririi armatelor otomane in inaintarea lor spre centrul şi vestul Europei. Volumul al II-lea ar fi putut fi intitulat „Destine albaneze", deoarece găsim conturat zbuciumul unui popor ce scăpase „ca prin minune de nimicire şi amestec, păstrindu-şi cu inverşunare limba, obiceiurile şi trăsăturile ce ii deosebeau de celelalte popoare", ieşise invingător sub conducerea lui Skanderbeg, pentru că realizase „unirea sufletească" şi făcuse din căderea cetăţii Kruja — balconul Adriaticii —, tragedia intregului neam. După moartea lui Skanderbeg, cu o noapte inainte de predarea cetăţii, 90 de fete, ţinindu-se de mină, s-au aruncat in prăpastie. Aici Sabri Godo dezvăluie puternicele sale potenţe lirice, vastele posibilităţi de dialogare cu istoria, atunci cind scrie: „Fetele spuseră că pleacă in voia soartei şi ele s-au dus să se cunune cu moartea, mirese nemăritate ale Krujiei" (p. 365).

Traducerea in limba română şi publicarea acestei cărţi se inscrie pe linia unei valoroase tradiţii, aducind un real serviciu cunoaşterii uneia dintre cele mai insemnate perioade din istoria sud-estului european.

Gelcu MAKSUTOVICI

---

* **Sabri Godo, Skanderbeg,** volumele I şi II, roman istoric, traducere, prefaţă şi tabel cronologic de **Mihail Magiari,** editura Minerva, Bucureşti, 1981.

Marilyn

(26)

Lucrurile se complică atunci cind Sir Laurence se declară un inamic convins al Metodei, al marii Metode americane. Pe unde-o fi Milton Greene, cu inspiraţia lui genială de a-l propune pe Olivier regizor? Concepţia lui (sănătoasă, dealtfel) e că actorul ar face bine să vie „cu tema de casă" gata indeplinită, să se prezinte pe platou gata de lucru. Improvizaţiile sint excluse, aşa că Eli Wallach vorbeşte prostii cind afirmă că il va aduce pe Laurence Olivier la Actor's Studio, pentru a urmări Metoda la faţa locului. Reacţiile lui Sir Laurence au fost destul de clare, atunci, pentru a sugera că el nu va fi niciodată părtaş la această „revoluţie" actoricească.

Logan il avertizase in zeci de notiţe pe Olivier să fie răbdător cu Marilyn, să nu ridice vocea şi să nu se aştepte la o prea mare punctualitate la filmări. Aşa incit Sir Laurence capătă un aer de individ superior incă inainte de a incepe efectiv lucrul, şi nu e de mirare că, la sfirşitul primei săptămini de lucru nu se rabdă să dea friu „pérfidiei" simpatice britanice: „Perfect, Marilyn, dă-l drumul, poţi fi sexy!"

Oricum, in cel mai scurt timp Marilyn reuşeşte să le strice tot programul lor englezesc. Nimeni din echipă (nici măcar lordul Olivier!) nu e in stare să spună dacă ea va intirzia două ore, patru ore, sau dacă mai vine sau nu. Dimineaţă după dimineaţă Miller telefonează că Marilyn e bolnavă. De fapt, ea işi reluase obiceiul să ia din greu somnifere. Trec nopţi in care nu poate dormi. Şirul nenumăratelor somnifere creşte. El e de pază.

Filmul inainta cu pauze, cu absenţe, cu intreruperi, cu crize. Olivier e in pragul nebuniei. Ironia e că oricine priveşte filmul observă că **Prinţul şi dansatoarea** e mult mai bun decit s-ar aştepta, cunoscindu-i povestea. Şi lucrul acesta se intimplă numai şi numai pentru că Marilyn s-a depăşit, acolo, pe sine. „Credeam că n-o să iasă nimic", mărturiseşte Sybil Thorndike, prezentă şi ea in distribuţie, „dar Marilyn e o revelaţie. I-am văzut şi celelalte filme, dar in filmul nostru a făcut rolul ei perfect".

Reintoarsă din Anglia, familia Miller işi petrece timpul intre apartamentul din New York şi ferma lor din Connecticut. Atacurile rechineşti ale presei se mai calmează, şi aproape că s-ar putea spune că proaspătul cuplu duce viaţa la care visase intotdeauna Arthur. Mai tirziu, el avea să spună că acea toamnă, iarnă, primăvară şi vara petrecută impreună la Amagansett au fost perioada cea mai fericită a vieţii lor. De fapt, ei aveau acest obicei, să facă o departajare in zile bune şi zile rele. Ca in orice căsătorie. Zilele petrecute in Anglia, de pildă, au fost un dezastru. Dar au fost şi zile minunate, zile presărate cu parfumul indescriptibil al iubirii. Chiar dacă — se spune — Marilyn ii cunoscuse pe toţi atleţii amorului din Hollywood (această capitală a amorului), iar Miller, in momentele lui proaste nu se deosebea de cine ştie ce soţ casnic inhibat din Brooklyn, ea il iubea. Simplul şi marele adevăr: il iubea.

Adaptare după Norman Mailer

de Mihai CERNEA

REDACŢIA şi ADM. — TIMIŞOARA, strada
RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE
P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 50 (771) 17 DECEMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 12 pag. 3 lei

CONFERINȚA NAȚIONALĂ A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Cred că nu există, în aceste momente istorice, un om al țării care să nu trăiască sub semnul mobilizator și nobil al Conferinței naționale a partidului nostru, care, în aceste ceasuri, își face desfășurarea sub faste auspicii. Căci, în adevăr, în acest răstimp, de la Congresul al XII-lea, de la istorica Plenară din 1–2 iunie a. c., nici o realizare, nici o izbîndă nu s-au săvîrșit în gol, ci ele au pus în valoare fierbințile acțiuni umane pentru ca munca, eforturile, gîndirea noastră să rodească înmiit și pentru ca lucrările Conferinței să-și desfășoare bilanțul etapei acestei rodnice și să jaloneze direcțiile viitoare.

Realitățile pe care cu toții le trăim, realități ale activității și jertfei cotidiene ale întregului popor, planurile de viitor, pe care Conferința Națională a Partidului și măsurile pe care, zilele trecute, marele forum al națiunii le-a aprobat, constituie motive de optimism și siguranță că vom învinge, în marele și nobilul efort al țării, spre a edifica o societate care, așa cum se exprima secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, „asigură tuturor oamenilor muncii condiții optime pentru pregătirea profesională, pentru însușirea cuceririlor științei și culturii, pentru dobîndirea unui larg orizont de cunoaștere și înțelegere, pentru îmbogățirea continuă a vieții lor spirituale".

Parte integrantă și constituentă a operei de edificare socialistă a României moderne, arta, cultura, spiritualitatea, din variii domenii, s-au împlinit înfloritor în anii scurși de la Congresul al XII-lea și pînă în aceste zile, fiind ele însele o expresie elocventă a preocupării fidele și continue a partidului nostru pentru elevația culturii, pentru înnobilarea spirituală a oamenilor societății noastre și pentru afirmarea suverană a fiecărei personalități umane în parte.

Clădindu-și și bazîndu-și rădăcinile istoriei sale pe istoria și munca eroică a înaintașilor, partidul nostru a știut, în aceste decenii de socialism românesc, să prețuiască jertfa lor, să pună în lumină patrimoniul de aur al creației lor, să dea un nou avînt cercetărilor istorice și arheologice, întru descoperirea strălucirii rădăcinilor trecute ale neamului și marcînd astfel o efervescentă activitate patriotică și revoluționară, desfășurată asupra educării oamenilor muncii în spiritul iubirii înaintașilor, a zorilor de luptă și lumină pe care ei le-au deschis.

Pornind de la ideea și inițiativa generoasă că poporul este depozitorul și rezervorul inepuizabil creator al spiritualității noastre autohtone, că în el mustesc talente febrile, gata de scos la iveală, partidul, prin gîndul strălucit al tovarășului Nicolae Ceaușescu, a inițiat și a deschis largile porți de acces ale Festivalului „Cîntarea României", prin care au irumpt mii de talente în spiritualitatea țării, prin care s-a demonstrat în mod real democratizarea culturii, condițiile create de stat și partid pentru impunerea și împlinirea, fără tăgadă, a personalității umane, într-o splendidă eflorescență de talente.

Venind în întîmpinarea setei de cultură, de maturizare a conștiinței omului patriei noastre, partidul a arătat, tot în acești ani, pînă acum în pragul Conferinței sale, că dezvoltarea culturii, a artei și literaturii nu au fost doar pe hîrtie, ci ele s-au întrupat în milioanele de exemplare de cărți, în milioanele de spectatori, în foamea aceasta continuă, devoratoare, pe care omul României moderne o are pentru propia-i înnobilare prin limbajul artei și pe care partidul nostru a pus-o la valoarea-i maximă, a impulsionat-o, a dăruit-o, literalmente, maselor iubitoare de cultură. Această expansiune a culturii, și pe orizontală și pe verticală adîncă, a penetrării în conștiința individului, s-a făcut în climatul de înflorire a acestei culturi nu numai în limba patriei, ci și în toate limbile naționalităților conlocuitoare, partidul ilustrînd, astfel, marele adevăr al rezolvării fidele, marxist-leniniste, a problemei naționale. Căci, în adevăr, pentru maghiari, germani și oricare altă naționalitate din patria noastră, deschiderea impetuoasă a culturii, prin cărți, publicații, teatre, cercuri de artă, emisiuni de radio și TV. s-a făcut la un mod elocvent, punînd în lumină, și în acest fel, largul democratism românesc, generoasa politică a țării și a partidului nostru de a conferi prilej de afirmare personalității umane și fiecărui membru al societății, indiferent de limbă și comunitate social-umană.

Prin cultura școlii, a cărții, a spectacolului, prin arta plastică sau a muzicii, prin valorile, în genere, ale creației artei, o sinteză strălucită a spiritualității românești, a culturii românești, partidul nostru a putut dovedi că el a fost și este statornic în a crea pentru popor aceste permanențe vii ale spiritului, în a crea condiții de afirmare deplină a ființei umane, tuturor fiilor patriei, români, maghiari, germani și de alte naționalități, uniți însă sub flamura unui unic ideal – construirea societății socialiste multilateral dezvoltate și a visului umanității, comunismul.

Firește că tot ceea ce spiritualitatea românească și cultura românească au putut realiza și impune în acești ani nu sînt rodul unor minuni sau a unor miracole de toată ziua. Ele s-au putut impune numai datorită edificării unei economii viguroase și unei puternice baze economico-materiale, singura mărturie palpabilă a unui progres trainic și neîntrerupt, singura posibilitate a instaurării spiritualității și culturii românești pe aceste plaiuri.

Martori vii ai acestei expansiuni generoase a artei și culturii lor, creatorii operelor de artă, oamenii de cultură din întreaga țară și din acest ținut al Banatului, sînt conștienți că, față de amploarea edificării sociale, care a conferit condiții de manifestare creației spiritualității lor, acum, în miezul Conferinței Naționale a partidului, ei nu pot decît să fie animați de gîndul curat și generos, ca slujitori ai culturii, de gîndul de-a se dedica, cu întregul lor efort creator, cel puțin cu aceeași generoasă ardere ca a partidului nostru, de a fi pe mai departe făclierii care să întîmpine încrederea forumului comuniștilor pusă în ei, de a face ca orientările, idealurile cuprinse în îndemnurile secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, să fie îndemnuri prin care ei, oameni creatori, să se dedice, cu o și mai înflăcărată rîvnă, la opera nobilă de formare a omului nou al societății noastre, la sporirea neîncetată a forței de influențare a activității lor asupra lumii în care trăiesc, asupra edificării sale robuste și neperisabile, în toate planurile, spre fericirea contemporanilor și mîndria urmașilor.

ORIZONT

Marele For

Pe trepte de aur
Inima mea
Va urca spre
Marele For
Fruntea mea
Acolo
Înălțată va fi
Imn întru
Slăvirea Partidului
O nestinsă torță
Sîngele meu va aprinde
Un zimbru
Umerii mei vor duce
Toată ROMÂNIA
Va fi acolo
Ochiul timpului
Prin iluminare
Va trece.

Ion VERGU DUMITRESCU

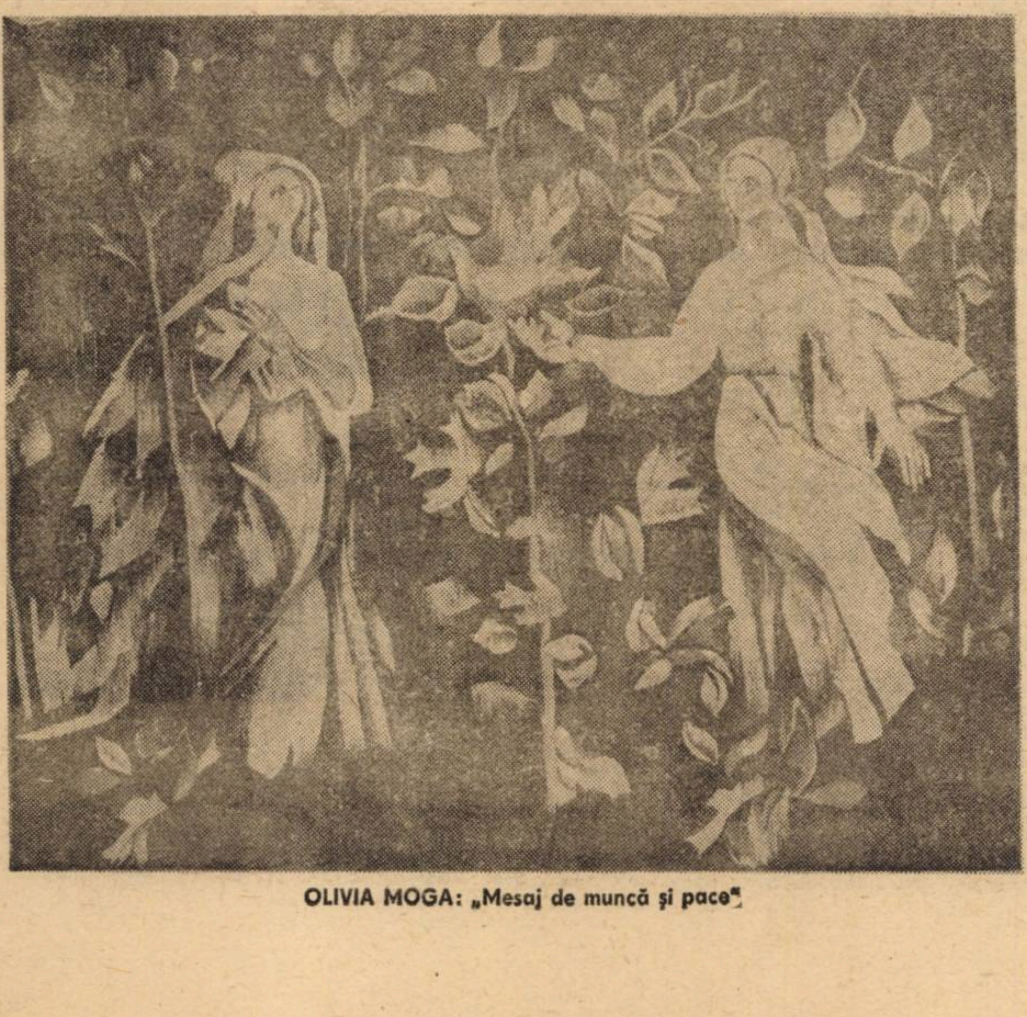

OLIVIA MOGA: „Mesaj de muncă și pace"

VLADIMIR CIOCOV

Pentru partid

Slavă Partidului!... Că astăzi prin țară
De fulger ni-s pașii și vrerile toate
Și că-n vrednicie și muncă, uniți,
Din calea deschisă nimic nu ne-abate.
Slavă Partidului!... Că urmîndu-i îndemnul
Ne-am smuls de pe umeri povara de piatră
Sub care striviți și flămînzi, cu sîngele nostru
Hrăneam ca pe-un vîsc trîndăvia bogată.
Slavă Partidului!... Că orașele noastre
Cresc multe-n al muncii zvon nou, creator –
Cu ziduri de purpur pe zările-albastre
Luminîndu-ne drumul spre viitor.
Slavă Partidului!... Că-nfrățitele holde
Văluresc tot mai larg, mări pletoase de grîne
Și livezi de smarald ce vestesc pentru toți,
Pîrguind, răsplata bucuriei depline.
Slavă Partidului!.... Că azi toți copiii
Patriei mele din slove de soare
Sub pașnic văzduh, își țes fericiți
Ale visului zboruri cutezătoare.
Slavă Partidului!... Că-n libertate creăm,
Primenindu-ne viața într-una
Sub roșia-i flamură, în curînd vom ajunge
Răsăritul Comunei cu mîna.

În românește de
Haralambie ȚUGUI

Dedicăm acest număr Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român

Legătura partidului cu masele populare — chezăşia izbînzilor socialiste

Relaţia dintre partid şi popor este multidimensională. Partidul este alcătuit din elementele cele mai înaintate ale clasei muncitoare, ţărănimii, intelectualităţii, cu un cuvînt ale poporului. Acesta, adică poporul, a constituit, constituie rădăcina din care a răsărit, s-a înălţat stejarul, copacul cu ramurile sale care colorează şi împrospătează continuu mediul înconjurător. Observăm deja că o primă relaţie dintre partid şi popor este de natură determinantă, în sensul că poporul a dat naştere partidului şi, în măsura în care poporul este viguros, statornic, cutezător şi neînduplecat, în aceeaşi măsură şi partidul îndeplineşte asemenea calităţi. Vorbind despre calităţile poporului, în mod cu totul justificat, secretarul general al partidului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu subliniază un adevăr cu putere de lege şi anume: „Avem o ţară frumoasă şi bogată, un popor harnic şi cutezător, care timp de peste două milenii, în ani grei de restrişte, înfrăţit cu codrii, rîurile şi văile, şi-a apărat glia, iar acum, sub conducerea partidului îşi zideşte o viaţă nouă". De aici rezultă o a doua relaţie: multitudinea de calităţi ce caracterizează poporul nostru, le întîlnim sub formă de sinteză, cum este şi firesc, şi în activitatea partidului. Acesta, însă, dispune şi de alte calităţi care îi asigură capacitatea de cunoaştere a legilor dezvoltării vieţii sociale şi, pe această bază, de previziune: el este înarmat cu teoria revoluţionară a clasei muncitoare, cu socialismul ştiinţific.

Aşadar, cunoscînd cerinţele progresului social şi istoric, Partidul Comunist Român s-a integrat cu toată fiinţa, încă de la naşterea sa, în istoria şi frămîntările poporului, conducînd lupta acestuia pentru eliberare naţională şi socială, devenind, între timp, forţa politică conducătoare în patria noastră. Această nouă calitate, acest nou statut este rodul unei activităţi neostoite, revoluţionare prin definiţie. Această nouă calitate, după cum se arată în Programul partidului, „este rezultatul politicii sale juste, marxist-leniniste, al identificării lui depline cu interesele vitale ale maselor populare, al capacităţii sale de a conduce cu fermitate poporul pe calea eliberării sociale şi naţionale, a făuririi societăţii socialiste, a ridicării bunăstării materiale şi spirituale". De aici rezultă o altă relaţie, cu numeroase şi profunde semnificaţii: corespondenţa deplină între interesele fundamentale ale poporului şi politica partidului. Adică, în politica, în strategia partidului, sînt reflectate cerinţele legilor dezvoltării vieţii sociale, ale progresului social şi istoric. Aceste cerinţe coincid cu interesele fundamentale ale maselor largi populare, fără deosebire de naţionalitate. Iată de ce, acestea consideră politica partidului, drept politica lor proprie.

Rămînînd în zona acestei problematici, constatăm că partidul, prin gîndirea şi activitatea sa, prin politica şi documentele sale, realizează o fericită simbioză între trecut, prezent şi viitor, în sensul că trecutul se găseşte în multiple forme în prezent, iar acesta din urmă prefigurează viitorul, constituind o adevărată rampă de lansare viguroasă în perspectiva istoriei. Adică, partidul ne învaţă că în tot ceea ce gîndim şi realizăm, astăzi, să avem în vedere şi viitorul patriei, faţă de care avem răspunderi mari. Rezultă din cele arătate mai sus încă o relaţie între partid şi popor, reprezentat, acesta din urmă, de astă dată, prin istoria sa de ieri, de astăzi şi de mîine.

În vremurile noastre, a devenit cotidiană practica partidului de a se consulta cu masele, practica dezbaterii de către acestea a hotărîrilor de importanţă majoră. Numeroasele şi fructuoasele vizite de lucru ale secretarului general al partidului nostru în toate zonele şi judeţele ţării, diferitele congrese, consfătuiri de analize pe ramuri şi domenii de activitate, scrisorile şi sesizările oamenilor muncii adresate organelor de partid şi de stat, conducerii superioare de partid, iată doar cîteva din modalităţile întăririi legăturii partidului cu masele largi populare de la oraşe şi sate.

Prin urmare, Partidul Comunist Român — datorită politicii şi activităţii sale creatoare — se bucură astăzi de un imens şi bine meritat prestigiu în rîndul poporului din care s-a zămislit şi de la a cărui înţelepciune s-a adăpat continuu, fiind legat de el în mod indestructibil. „Partidul nostru — arăta tovarăşul Nicolae Ceauşescu în expunerea la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1–2 iunie a. c. — este strîns legat de clasa muncitoare, de ţărănime şi intelectualitate, de toţi oamenii muncii, fără deosebire de naţionalitate, de întregul popor. El nu a avut şi nu are decît un singur ţel — acela de a servi cauza poporului, a socialismului, a independenţei patriei". Legăturile, unitatea dintre partid şi popor reprezintă chezăşia sigură a noi şi noi izbînzi socialiste, a ascensiunii patriei noastre spre culmi tot mai înalte de civlizaţie materială şi spirituală.

Traian BUNESCU

O preocupare consecventă, creatoare pentru rezolvarea problemei naţionale

Rezolvarea problemei naţionale în România, statornicirea unei depline egalităţi în drepturi între toţi cetăţenii ţării, fără deosebire de naţionalitate, constituie una dintre cele mai importante victorii ale partidului comunist din perioada profundelor transformări revoluţionare. Pe tot parcursul procesului revoluţionar, partidul, prin întreaga sa politică şi activitate teoretică şi practică a contribuit la îmbogăţirea gîndirii creatoare a materialismului dialectic şi istoric, despre conţinutul şi natura problemei naţionale în România, despre momentele fundamentale ale rezolvării problemei naţionale.

Documentele P.C.R. subliniază caracterul procesual al rezolvării problemei naţionale, explicînd legarea şi sobordonarea ei edificării socialismului. Încă în prima etapă a revoluţiei democrat populare, s-a deschis calea spre rezolvarea problemei naţionale prin înfăptuirea libertăţilor democratice, prin măsurile luate în asigurarea egalităţii naţionale pentru naţionalităţile conlocuitoare cu naţiunea română. În etapele ce au urmat, rezolvarea problemei naţionale a fost ridicată pe o treaptă calitativ superioară, realizîndu-se unitatea de nezdruncinat dintre poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare, unitate realizată în focul luptei pentru edificarea societăţii socialiste multilateral dezvoltate. Frăţia şi unitatea dintre poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare, ca urmare logică şi firească a politicii de egalitate în drepturi, pe toate planurile, între toţi oamenii muncii, constituie o mare realizare, o contribuţie la îmbogăţirea gîndirii creatoare contemporane.

Un merit al partidului nostru este că a găsit formulele, mijloacele şi căile cele mai adecvate şi eficiente, ca alături de oamenii muncii români să atragă şi să implice în lupta de edificare a socialismului şi oamenii muncii aparţinînd naţionalităţilor conlocuitoare. Participarea comună, nemijlocită la metamorfoza societăţii româneşti declanşate după revoluţia din august 1944 au dus în mod obiectiv la obţinerea unor victorii şi succese care aparţin tuturor, indiferent de naţionalitatea lor. Această politică se bazează pe o concepţie ştiinţifică, care ţine cont de condiţiile specifice societăţii româneşti contemporane. Experienţa ţării noastre confirmă, că rezolvarea problemei naţionale este o condiţie sine qua non a procesului revoluţionar de construire a socialismului şi comunismului. În acest sens marea Chartă a partidului nostru — Programul P.C.R. — aprobat de Congresul al XI-lea al Partidului consemnează: „... tapa făuririi societăţii multilateral dezvoltate şi trecerii spre comunism odată cu dezvoltarea impetuoasă a forţelor de producţie pe întreg teritoriul ţării, se vor crea condiţii tot mai bune pentru manifestarea deplină în viaţa socială a tuturor cetăţenilor, fără deosebire de naţionalitate, pentru participarea lor activă la conducerea societăţii. **Se vor întări şi mai mult frăţia şi unitatea oamenilor muncii în lupta şi munca comună pentru făurirea conştientă a propriului lor viitor".** În fundamentarea acestei concepţii, secretarul general al partidului, are o contribuţie hotărîtoare şi originală, atît în ceea ce priveşte elaborarea conceptului de naţiune şi naţionalitate conlocuitoare, cît şi în ceea ce priveşte definirea specificului naţional, a modalităţilor concrete, de soluţionare a problemei naţionale în România. Concepţia tovarăşului Nicolae Ceauşescu privind rezolvarea problemei naţionale pe baza transformărilor revoluţionare petrecute în societatea noastră este atestată de rezultatele concrete obţinute de toţi cetăţenii patriei, fără deosebire de naţionalitate.

Dinamismul dezvoltării societăţii noastre socialiste imprimă valenţe şi dimensiuni noi, rezolvării problemei naţionale. Aceasta face ca în cadrul politicii partidului să existe o preocupare consecventă, creatoare pentru crearea şi perfecţionare sistemului juridic, politic şi organizatoric, cel mai adecvat asigurării unui cadru politico-instituţional propice participării tuturor oamenilor muncii, indiferent de naţionalitatea lor, la organizarea şi conducerea ştiinţifică a societăţii. Concepţia partidului nostru privind viitorul, perspectiva naţiunii socialiste şi a naţionalităţilor conlocuitoare are o importanţă relevantă de mare valoare teoretică şi practică. Asigurarea aceluiaşi viitor constituie garanţii trainice, de nestrămutat, penrtu înaintarea României pe drumul socialismului spre comunism. Această perspectivă ridică pe alte trepte unitatea şi frăţia dintre naţiunea română şi naţionalităţile conlocuitoare.

Mihai ZIMANN

ION SULEA-GORJ: „Fereastră" (ulei)

STUDIEREA ISTORIEI — UN FIECARE CETĂŢEAN AL

În toate documentele Partidului Comunist Român, în operele secretarului general al partidului nostru, tovarăşul NICCLAE CEAUŞESCU, istoria şi-a găsit adevărata ei valoare. Ca istoric, format şi educat la Şcoala Partidului Comunist Român, am rămas profund impresionat de frumuseţea şi bogăţia de idei, magistral prezentate de tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1–2 iunie a. c. şi la Congresul Educaţiei Politice şi Culturii Socialiste. Îngemănate într-o logică de o excepţională putere de convingere, expunerile secretarului general constituie pentru noi istoricii un mesaj de o mare valoare istorică, şi anume acela că **„nu se poate vorbi de educaţie patriotică socialistă fără conaşterea şi cinstirea trecutului, a muncii şi luptei înaintaşilor noştri"**, adică a Istoriei. În acest scop, îndatorirea noastră, a fiecărui cetăţean este să ne aplecăm cu grijă asupra Istoriei pentru a-i desluşi permanenţele, pentru a-i detaşa şi a-i valorifica la scara intereselor socialismului marile sensuri şi adevăruri, pentru a cunoaşte şi stabili sensul real al corelaţiei dintre trecut, prezent şi viitor.

Referindu-se la interdependenţa dintre trecut, prezent şi viitor, secretarul general al partidului nostru, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, făcea precizarea, de o mare valoare instructiv-educativă, că **„nimic nu se poate construi ignorînd trecutul. Esenţial este să se ia ce este bun şi să se asigure dezvoltarea pe baze noi, în raport cu nivelul de creştere la care a ajuns societatea într-un moment sau altul".** În această lumină, istoria se dezvăluie, oferind cititorului posibilitatea interpretării şi evaluării procesului istoric ca rezultantă complexă, firească, a evoluţiei societăţii româneşti în ansamblul ei, în care se înglobează toate forţele sociale şi politice, în raport cu problemele vitale aflate în faţa poporului. În acelaşi timp, cititorul are posibilitatea înţelegerii că **istoria patriei şi a poporului român** îşi are începuturile cu mii de ani în urmă, în istoria traco-geto-dacilor şi care, de-atunci şi pînă astăzi, aparţine unuia şi aceluiaşi popor, ce a trăit în unul şi acelaşi spaţiu geografic carpato-danubian-pontic, a unui popor cu un mare prestigiu în lumea antichităţii, a cărui civilizaţie s-a aflat în raporturi de influenţare reciprocă cu marile civilizaţii: persană, greacă şi romană. Rezultatul acestei cunoaşteri este acela că statornicia de viaţă, de luptă şi creaţie pe pămîntul strămoşesc, ascendenţa culturii materiale şi spirituale lăsată nouă moştenire, primesc noi valori şi sensuri în gîndirea cititorului. El va înţelege că populaţia dacă n-a fost exterminată în timpul celor două războaie daco-romane (101–102 şi 105–106) şi nici în perioada migraţiei popoarelor, ca, după 271, în fosta Dacie romană a existat o populaţie daco-romană organizată în obştii sau uniuni de obştii, că din simbioza celor două elemente etnice: dac şi roman s-a plămădit poporul român că vicistudinile, suferinţele nu au îngenuncheat poporul român; dimpotrivă, l-au oţelit, i-au călit voinţa şi dîrzenia, i-au sporit dragostea de ţară, i-au întărit hotărîrea de a nu ceda în faţa nici unei greutăţi, de a nu pregeta în faţa niciunei jertfe pentru apărarea gliei strămoşeşti. În întărirea acetsei convingeri, stau mărturie rezistenţa opusă de neînfricaţii Dromichaites, Burebista şi Decebal în faţa cotropitorilor, de vitejii voievozi: Gelu, Glad, Monumerut şi Litovoi în faţa expansiunii străine, de domnitorii Basarab, Vlaicu, Bogdan, Mircea cel Bătrîn, Alexandru cel Bun, Iancu de Hunedoara, Vlad Ţepeş, Ştefan cel Mare, Petru Rareş, Ion Vodă cel Viteaz, Mihai Viteazul. În timpul acestor mari domnitori, ţările române şi-au apărat cu succes integritatea şi independenţa, constituind, în acelaşi timp, un scut de apărare a civilizaţiei europene, grav ameninţată de expansiunea otomană. Secretul acestei rezistenţe constă în eroismul poporului român, în înţelepciunea marilor

CULTURA SOCIALISTĂ — EXPRESIE A SPIRITULUI UMANIST REVOLUȚIONAR

Dintotdeauna, adică de la apariția ființei umane, între cele două producții ale acesteia — respectiv între cea materială și cea spirituală — a existat o relație de interdependență. Această interdependență, a îmbrăcat, de regulă, forma primatului celei materiale față de cea spirituală, asemănătoare raportului dintre existența socială și conștiința socială. Dar istoria societății omenești de pînă acum este, am putea spune, bogată în surprinderea faptului că, în anumite epoci, viața spirituală, restrînsă acum doar la cultura spirituală, a depășit, cîteodată cu mult producția materială, să zicem nivelul mijloacelor de producție. Și de astă dată avem în vedere suișurile culturii, momentele de efloresceță din epoca renașterii, a clasicismului, a romantismului și, mai recent, a realismului. Aceste momente de referință au înnobilat ființa umană prin produsul ei propriu, i-au lărgit orizontul cunoașterii naturii, realității înconjurătoare și a eului. În asemenea condiții, omul a reușit să se autodepășească, să asigure transformări și progrese sociale.

Sub conducerea și îndrumarea Partidului Comunist Român, poporul nostru a asigurat transformarea patriei într-un imens șantier al construcției socialiste. Revoluția săvîrșită în baza și suprastructura societății noastre românești a ridicat omul, acest făurar al producției materiale și spirituale, pe un piedestal care îi permite reconsiderarea aportului său la împliniri, la depășiri.

Ei bine, revoluția noastră s-a desfășurat cu deplin succes și pe planul culturii. Preluînd, cu un discernămînt specific bunului simț al gîndirii poporului nostru valorile culturii presocialiste, în anii edificării societății noastre socialiste, s-a înfiripat o cultură nouă, umanist-revoluționară. Pentru că, gînditorii, oamenii literelor și artelor, la chemarea partidului comuniștilor s-au angajat cu toată ființa și capacitatea lor, să înnobileze pe oamenii trăitori pe meleagurile patriei noastre cu lucrări demne de epoca în care am intrat și pe care o parcurgem cu demnitate. Sîntem martori implicați în dinamismul culturii noastre socialiste. În condițiile societății pe care o edificăm, cultura reprezintă o dimensihune fundamentală, un factor de civilizație și progres. Acum se realizează exemplar simbioza dintre omul creator și, totodată, asimilator de cultură. Așa cum se arată în Programul P.C.R., cultura are darul să ajute „pe fiecare om să înțeleagă necesitatea și comandamentele superioare ale istoriei, să participe în mod conștient la făurirea propriului destin, la ridicarea societății pe noi și noi trepte".

Considerăm că nicicînd nu s-a acordat atita grijă și atenție vieții spirituale ca în zilele noastre. Ce-i drept, poporul nostru a fost continuu avid de cultură, de cunoaștere, de frumos. Dar toate acestea i-au ajuns la îndemînă mai ales în anii socialismului. Acum, valorile culturale îi aparțin în întregime. Acum, ele fac corp comun cu ființa umană, accesul la ele fiind nelimitat. Mă întreb: Oare sîntem pe deplin conștienți de acest adevăr de o valoare inestimabilă? Cînd, pînă acum, învățămîntul de toate gradele, filmul și literatura, teatrul și televiziunea etc. ca mijloace de educație, de cunoaștere au fost atît de accesibile? Toate la un loc și nu numai ele, fiind, încorporate în această minunată orchestră denumită simbolic „Cîntarea României".

Cultura noastră socialistă este umanist-revoluționară prin structura și definiția ei. Ea reflectă frumusețea moral-politică a omului din fabrici și uzine, de pe șantiere și ogoare, din laboratoare și amfiteatre! Ea îndeamnă la stimă și respect, la iubire vrednică de glie și patrie, la înțelegere între popoare! Îi repugnă crimele și războaiele, fărădelegile săvîrșite de asupritori! Militează pentru o lume a păcii, a respectării independenței, suveranității, a egalității în drepturi a popoarelor. Ea nu uită că sute de milioane de oameni, în această epocă a cuceririi cosmosului, sînt analfabeți, și semianalfabeți, că în aceleași proporții suferă de subnutriție, de boli incurabile. Și toate acestea pot fi văzute la lumina zilei, în timp ce asupritorii de ieri și de azi se lăfăiesc în metropolele lor, lăsînd impresia că încă nu au înțeles tendințele dezvoltării societății umane, patronînd pe mai departe umilința și desfriul, alienarea și subnutriția, terorismul, crimele, neofascismul și războiul. Alienarea umană în țările capitaliste s-a agravat într-atît, încît omul este considerat „obiect" între celelalte obiecte.

În cazul nostru, toate aceste fenomene penibile sînt repudiate, condamnate. Cultura noastră socialistă este pătrunsă de ideile nobile ale socialismului științific, ale umanismului revoluționar. Ea este o adevărată sinteză a bogăției, a tradițiilor și talentului spiritual al poporului nostru de ieri și astăzi. Toți cei care trudesc pe tărîmul culturii, lăcașurile și instituțiile de cultură, uniunile de creație, școlile etc. trebuie să-și aducă o contribuție și mai angajată în dăltuirea de caractere, în înnobilarea omului, în formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor largi populare.

În activitatea din domeniul ideologiei și culturii — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — „este necesară însușirea totalității de cunoștințe a căror consecință este comunismul însuși. În această privință, un rol uriaș îl are școala, iar alături de ea așezămintele culturale, teatrul, cinematografia, radioul și televiziunea, presa și cartea". Întreagă această bogată paletă de mijloace educative trebuie să devină mai penetrantă, să contribuie mai din plin la formarea omului demn de prefacerile revoluționare din patria noastră.

Silviu MUNTEANU

Lingă respirația țării

Poezia crește din palmele patriei trudite. Căci numai lîngă respirația patriei, lîngă vuietul flăcărilor ei, înalte, se împlinește fiecare poem.

Chiar dacă te apleci și scrii despre frunzele de salcie care, în vară, au ascuns umerii iubitei, chiar dacă scrii cu inima despre prospețimea florilor de salcîm, ca o horă albă în jurul satului natal; chiar dacă scrii despre izvoadele artei populare — aceste poeme înflorite cu maci și fire de secară, purtate de mult, în raniță, la Oarba de Mureș, la Carei și mai departe, cîntec de dragoste pentru țară se cheamă, așa cum se numește patrie fereastra deschisă la blocul nou din cartier, așa cum se numește patrie transparența ciorchinilor mirifici din vie, așa cum se numește patrie miezul pîinii, rotund, precum un adevăr...

Trăim în evul crîncen, cînd aspirațiile de moment sau proiectele de viitor se pot împlini ori se vor nărui repede, datorită nemaipomenitului arsenal de arme cumplite.

Oamenii au nevoie de vis, de muncă tenace pentru a desăvîrși în deplină pace fiecare gînd de aur.

De aceea cred că poezia de patrie, scrisă cu cerneală fierbinte, cum spune poetul, e mai necesară ca oricînd.

Cred în mesajul ei vibrant, cum cred în febra trandafirului arcuit peste somnul unui copil.

Ignea LOGA

Glia

Glia:
Trăirea intensivă a firului natural
De iarbă —
Și-a tuturor surorilor concentrate
În spirit —
A păsărilor care fac atita teorie
Cerului —
Glia:
Trăirea intensivă a copacilor
De diferite forme și mărimi
Care plantați la limitele rațiunii
Ca o forță de încurajare —
Aderă la libertatea reală a omului!

Glia —
Glia — patrie:
Patria
E întoarcerea
Eroilor
După locul pe care-l ocupă
În istorie —
După spațiul pe care l-au
Respirat ori după
Aerul pe care l-au
Scris —
Patria
E întoarcerea eroilor
În faptele noastre de viitor.

Marcel TURCU

Drumul iancului

Pe-aceste sacre locuri a călcat
Demn Iancu. Și istoria transilvană.
Abrud și Vidra — toate mă recheamă
Cu lung trecutul lor redeșteptat.

Ni-e Iancu pisc, mărire și baladă,
Ni-e neamului, de aur, nimb și mit.
Coboară dintr-al munților granit,
Palpită-n mîini biruitoarea-i spadă.

E spada ce se zbate pe mormînt
La Țebea, unde puse jurămînt,
Sub neclintitul, falnicul gorun.

Și Horia trece legendar pe drum
Și roata lui trozneşte peste veac...
Și Iancu suflă-n fluieru-i sărac.

Al. JEBELEANU

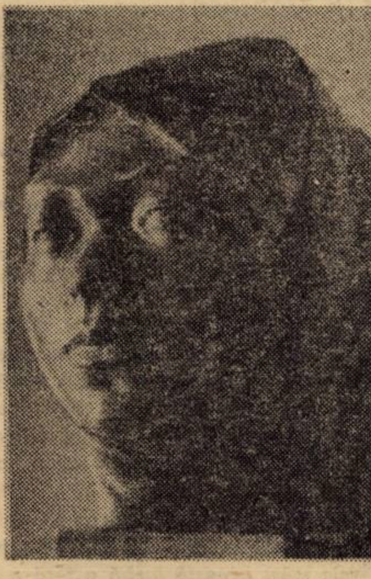
A. IONIȚĂ: „Portret"

Patriei

Pentru că tu m-ai adunat
din împrăștierile cosmosului meu
nedefinit
formîndu-mă;
pentru că tu mi-ai arătat
din întinderile lanurilor
adevăratul bob de grîu
hrănindu-mă;
pentru că tu ai coborît soarele
în stema ființei tale
împreunîndu-l cu sondele și brazii
năzuințelor noastre, ce-i prețuirea
învățîndu-mă;
pentru că ca un trunchi maternă
cu pieptul — munți cu izvoare de viață,
cu brațele — rîuri dominînd cîmpiile,
cu ochii — mîngîieri de lumină,
cu mersul — program spre-nălțimea
din noi,
m-ai născut neclintit,
patriindu-mă!

Valentin TUDOR

IMPERATIV MAJOR PENTRU ROMÂNIEI SOCIALISTE

domnitori de a stabili relații diplomatice și de alianță cu puterile feudale ce erau interesate în oprirea pericolului otoman, de a încheia tratate de pace (Capitulații) chiar cu Poarta Otomană, obligînd-o să recunoască țărilor române statutul de state libere și independente. Studiind istoria, cititorul va înțelege că în anumite perioade istorice au prevalat mișcările sociale, în altele cele naționale, dar în tot timpul una a angrenat pe cealaltă. Numai în felul acesta, cititorul va înțelege dimensiunea marilor momente, începînd cu marile răscoale țărănești și terminînd cu Revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă din august 1944; va înțelege că istoria mișcării muncitorești și a partidului său politic este parte integrantă din istoria poporului român, găsind în istorie suportul teoretic trainic pe baza căruia va putea înțelege în mod just drumul lung și greu străbătut de forțele revoluționare și progresiste ale poporului, evoluția clasei muncitoare, de la naștere și pînă la transformarea ei în clasă conducătoare a societății românești, în principala forță a națiunii noastre socialiste. Potențînd filonul prețios al raportării politicii sale la cerințele și realitățile naționale, clasa muncitoare a manifestat, totodată, receptivitate față de ideile și experiența socială înaintată din lume, afirmîndu-se ca un detașament activ al mișcării comuniste și muncitorești internaționale, a dezvoltat ample și rodnice legături de solidaritate revoluționară.

Iată de ce studierea acestor aspecte importante ale mișcării muncitorești oferă cititorului posibilitatea descifrării unui mare adevăr istoric și anume acela al interdepedenței raporturilor dintre național și internațional, dintre particular și general, dintre factorii interni și cei externi în procesul dezvoltării social-istorice. Reflectarea justă a acestui raport este de natură să asigure evitarea oricărei unilateralități, recunoașterea locului real al fiecăruia, înțelegerea de către cititor că izvorul tuturor transformărilor din societatea noastră se află în interiorul ei. Studiind Istoria, cititorul va înțelege că Istoria nu informează numai, ci și educă în același timp.

Relevînd rolul educativ al Istoriei, secretarul general al partidului nostru, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, apreciază Istoria ca un factor esențial de educare a tuturor oamenilor muncii și, în primul rînd, a tineretului, în spiritul dragostei față de țară, al patriotismului socialist, un instrument inestimabil de dezvoltare a sentimentului de răspundere față de destinele națiunii noastre socialiste, a hotărîrii ferme a tuturor cetățenilor de a-și consacra energia, elanul, puterea de muncă și chiar viața, dacă va fi nevoie, înfloririi și apărării patriei, salvgardării libertății, suveranității și integrității teritoriale, a cuceririlor revoluționare, socialiste ale poporului.

În studierea Istoriei, cititorul trebuie să se aplece cu grijă asupra istoriei contemporane, pentru a înțelege corect rolul conducător al Partidului Comunist Român în întreaga transformare revoluționară a societății românești, în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Pornind de la strînsa interdepedență dintre politica internă și cea externă, cititorul va înțelege efortul pe care Partidul Comunist Român și secretarul său general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, îl fac pentru promovarea unei politici externe de pace, prietenie și colaborare între popoare și state, de luptă împotriva cursei înarmărilor, a pericolului declanșării unui război nuclear. Mobilizați și îndrumați pe făgașul efortului întregului popor de a da viața sarcinilor trasate de Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român, privind edificarea socialismului în patria noastră, cititorii și iubitorii de istorie își amplifică eforturile, își dinamizează rîndurile pentru a fi primii în frontul luptei pentru socialism, pace și progres în lume.

Gh. OANCEA

COLABORARE ȘI COOPERARE

Promovind consecvent ansamblul coerent de norme și principii așezat la baza politicii internaționale a Republicii Socialiste România, precum și orientările stabilite de Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, țara noastră dezvoltă relații multiple de prietenie și colaborare cu toate țările socialiste, cu țările in curs de dezvoltare, legături cu țările capitaliste dezvoltate, dictate de interesele vitale ale poporului român și derivind din necesitatea imperioasă de a se asigura tuturor statelor dreptul la existență, la suveranitate și independență.

Concomitent cu manifestarea potențelor de progres ale națiunilor și statelor de sine stătătoare are loc creșterea interdependenței dintre economiile diferitelor țări, generată de un ansamblu de factori, in rindul cărora un rol hotăritor revine actualei revoluții tehnice-științifice, care conferă cooperării intre state noi dimensiuni, cu adevărat universale.

In stabilirea formelor și metodelor de colaborare economică și tehnico-științifică, România pornește de la realitatea că economiile naționale ale țărilor socialiste reprezintă unități distincte, de sine stătătoare, că există incă deosebiri importante in ceea ce privește etapa in care se află construcția socialistă, nivelul de dezvoltare, structura economică, mecanismele de conducere și planificare ale economiei naționale etc. Aceste realități determină cerințe și opțiuni specifice pe planul dezvoltării interne și al relațiilor externe, influențind in mod obiectiv posibilitățile și gradul de interes ale fiecărei țări de a participa la o formă sau alta de cooperare. Determinarea direcțiilor, proporțiilor și ritmurilor creșterii economice, stabilirea raportului optim intre acumulare și consum in venitul național, fixarea volumului și structurii investițiilor, dezvoltarea schimburilor comerciale și angajarea unor acțiuni de colaborare cu alte state sint factori de insemnătate decisivă pentru dezvoltarea economică și social-politică a fiecărei națiuni socialiste. De aceea, in concepția României, răspunderea și dreptul de a hotări in aceste domenii revin in exclusivitate partidului și guvernului din fiecare țară socialistă, investite cu puteri de către poporul din țara respectivă și răspunzătoare față de el.

In acest cadru general, colaborarea cu țările membre ale Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.) s-a adincit continuu. Participind activ la intreaga activitate a C.A.E.R, țara noastră apreciază că această organizație joacă un rol pozitiv in organizarea colaborării dintre țările membre intr-o serie de domenii importante.

România, membră a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc incă de la inființarea acestuia (1949), consideră că formele de colaborare convenite intre participanți și conforme cu Statutul C.A.E.R. corespund intereselor fiecărei țări și dezvoltării in ansamblu a statelor care fac parte din acest organism. Un moment important in definirea orientărilor sale de viitor l-a constituit elaborarea Programului complex, adoptat la București in anul 1971. Reafirmind principiile noi care călăuzesc colaborarea multilaterală dintre țările participante, documentul precizează că aceasta se desfășoară pe baza liberului consimțămint deplin, nu este insoțită de crearea de organe supranaționale, nu afectează problemele planificării interne, ale activității financiare și de gestiune economică, care constituie atribute esențiale și inalienabile ale suveranității naționale a fiecărui stat membru.

Așa cum sublinia tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, cu prilejul Plenarei lărgite a C.C. al P.C.R. din 1–2 iunie 1982, **„Relațiile dintre țările socialiste trebuie să constituie un model de respect reciproc și de colaborare reciproc avantajoasă, să ofere un exemplu de relații pentru toate statele lumii. Un rol important il are, in cadrul acestor relații, colaborarea economică, iar pentru țările socialiste membre, C.A.E.R.-ul. Ținind seama de ponderea țărilor socialiste in economia mondială, putem aprecia că ele dispun astăzi de posibilitatea de a-și soluționa multe probleme ale dezvoltării economico-sociale, ale construcției socialiste și ridicării bunăstării popoarelor lor... Pornind de la aceasta, România consideră necesar să se aducă anumite imbunătățiri activității C.A.E.R.-ului, astfel incit colaborarea și conlucrarea reciproc avantajoasă să poată permite țărilor membre să-și rezolve in comun – in conformitate cu prevederile Statutului și alte documente – o serie de probleme ale dezvoltării economico-sociale, ale construcției cu succes a socialismului".**

In spiritul acestei poziții a acționat delegația țării noastre la lucrările Sesiunii Consiliului de Ajutor Economic Reciproc ce a avut loc la Budapesta in vara trecută. Conducătorul delegației române, evocind importantele realizări obținute in intărirea și extinderea schimburilor și cooperării dintre statele membre, a arătat că, cu toate acestea, in activitatea de colaborare multilaterală in cadrul C.A.E.R. continuă să se manifeste neajunsuri și deficiențe, iar pentru unele probleme de insemnătate vitală pentru progresul țărilor membre nu s-au găsit soluții corespunzătoare. Au fost menționate in acest sens, o serie de probleme majore ce se impun a fi soluționate neintirziat: asigurarea bazei de materii prime, combustibili și energie – problemă complicată și dificilă inscrisă ca obiectiv fundamental in Programul complex, dar care a fost treptat scoasă din preocupările organizației; specializarea și cooperarea in producția de mașini și echipamente moderne, folosirea mai bună a capacităților existente, indeosebi in industria petrochimică și producția mărfurilor industriale de consum; sporirea contribuției efective a colaborării in cadrul C.A.E.R. la accelerarea procesului de egalizare a nivelurilor de dezvoltare economică a țărilor membre ș.a.

Ținind seama de faptul că in ultima perioadă, problemele au devenit mai complexe și acute, delegația română a arătat, din imputernicirea conducerii partidului nostru, că România se pronunță pentru organizarea cit mai curind, a consfătuirii – propuse de țara noastră incă din luna mai 1980 – la nivelul secretarilor generali și primilor secretari ai partidelor comuniste și muncitorești din țările membre ale C.A.E.R., consfătuire in cadrul căreia să se examineze și să se convină măsuri pentru soluționarea problemelor majore ale colaborării economice, acordindu-se prioritate celor urgente ale actualului cincinal. S-a menționat, totodată, că România consideră necesară organizarea și a unei consfătuiri speciale, la nivelul secretarilor generali – prim secretari, pe problemele colaborării in domeniul agriculturii care, pregătită temeinic, să aibă loc cit mai curind, eventual in 1983.

A mai fost prezentată poziția României in diversele probleme aflate pe agenda sesiunii, poziție exprimind exigențele extinderii, diversificării și aprofundării in continuare a colaborării economice dintre țările membre ale C.A.E.R., această colaborare fiind un factor tot mai insemnat al consolidării situației lor in economia mondială, unică și tot mai interdependentă. Tocmai această interdependență crescindă impune concluzia că o colaborare activă și largă intre toate statele lumii constituie o cerință fundamentală pentru progresul general al popoarelor, pentru securitate și pace.

Țara noastră va milita și in viitor, in mod consecvent, pentru dezvoltarea prieteniei și colaborării cu statele membre ale C.A.E.R., cu toate țările socialiste, considerind că aceasta corespunde atit intereselor vitale ale poporului român, cit și cauzei unității țărilor socialiste, a luptei generale pentru socialism. România va lărgi colaborarea cu țările in curs de dezvoltare, va acționa pentru intensificarea cooperării cu toate țările lumii, fără deosebire de orinduire socială, in interesul ințelegerii intre popoare, al intăririi păcii in lume.

Paul STERESCU

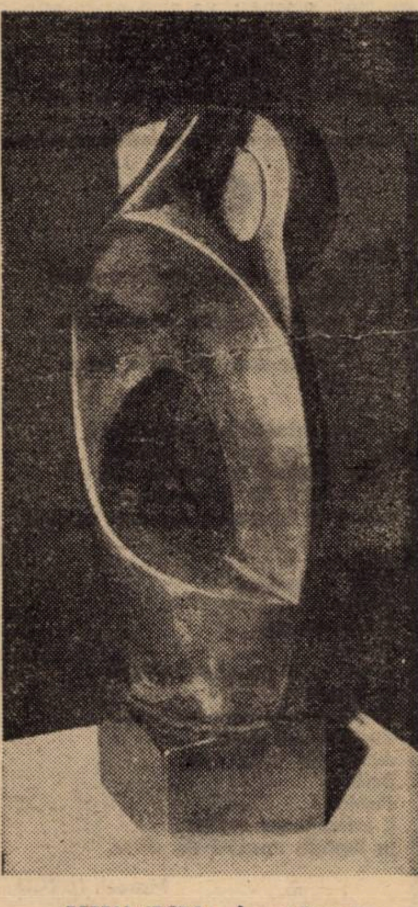

PETRU JECZA: „Ingemănare"

Trainică prietenie dintre românii și germanii bănățeni

Ca și românii, șvabii au fost nevoiți să infrunte acțiunea de maghiarizare a guvernului nobiliar maghiar. Prin aplicarea Legii lui Apponyi din 1907, s-au desființat toate grădinițele și gimnaziile germane, iar școlile primare s-au redus considerabil.

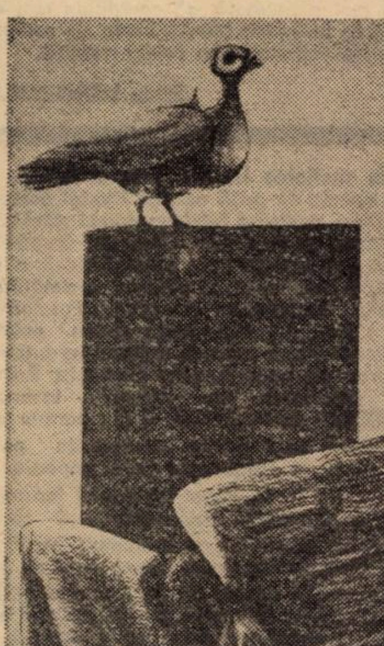

KAZINCZY GABOR: „Arta pacis"

De două secole și jumătate, șvabii din Banat trăiesc impreună cu românii, in această parte frumoasă și mănoasă a țării noastre. Colonizarea șvabilor bănățeni a avut loc in secolul al XVIII-lea, după ce, in baza Tratatului de la Passarovitz, Banatul a trecut sub stăpinirea austriacă. Guvernatorul provinciei, generalul Claudius Florimond Mercy, a apelat la colonizare pentru a dezvolta agricultura, mineritul și comerțul, din dorința de a ridica standardul de viață. După venirea meseriașilor și minerilor, a urmat colonizarea masivă a țăranilor, intre anii 1722–1787. Și-au părăsit locurile de baștină, pentru a scăpa de exploatarea feudală, pentru a-și asigura un trai mai bun in noua lor patrie. Le-au suris promisiunile făcute, curind insă s-au convins că buna lor credință a fost inșelată. Șvabii nu s-au bucurat de privilegiile politice și economice acordate sașilor. Ei au fost repartizați pe domeniile Camerei imperiale. Pentru pămintul primit au fost obligați să plătească impozite și să presteze zile de muncă, devenind astfel iobagi ai statului.

După trecerea Banatului in administrația Ungariei (1778), situația șvabilor s-a inrăutățit, deoarece curtea imperială a vindut terenuri nobililor austrieci și unguri, astfel mulți dintre ei au ajuns iobagi pe moșiile noilor proprietari, servitute rușinoasă de care au scăpat doar ca urmare a revoluției transilvane din 1848.

Legile și măsurile de oprimare națională au intărit și mai mult prietenia româno-germană. Impotriva decretării limbii maghiare ca limbă de stat in Principatul Transilvaniei – prima măsură de maghiarizare – a luat poziție patriotul martir sas Stephan Ludwig Roth in 1842, scriind: **„Domnii de la Cluj vor fi dat ei naștere unei limbi de cancelarie și acum, poate, se felicita că in sfirșit copilul a văzut lumina zilei – dar a o declara drept limbă a țării: iată un lucru de care nu e nici o nevoie, căci această limbă a țării o avem de mult. Ea nu este insă nici cea germană, nici cea ungurească, ea este cea românească".**

Unirea Transilvaniei cu România a fost salutată cu bucurie de șvabii bănățeni, convinși că, sub români, li se va imbunătăți și lor situația. In memoriul adresat conferinței de pace de la Paris, se arată că poporul șvab este „reunit cu poporul român, de civilizație superioară, pe care il iubește și pe care-l respectă și de care se simte legat". Speranțele lor erau justificate. Dacă sașii aveau școli confesionale bine intreținute, cele ale șvabilor erau amenințate cu inchiderea lipsindu-le mijloacele materiale de intreținere.

După unire, administrația românească a asigurat șvabilor școli cu limba de predare germană. Astfel, pe lingă cele 48 școli confesionale, reorganizate, in județul Timiș-Torontal s-au deschis 34 școli de stat și 25 școli comunale, iar pentru germanii din Arad 5 școli de stat și una comunală. In anul 1921, in județul Timiș-Torontal, Caraș-Severin și Arad, funcționau in total 142 școli germane și 69 școli sirbești.

In societatea noastră socialistă, legea fundamentală a țării – Constituția – garantează drepturi egale tuturor cetățenilor patriei noastre, indiferent de naționalitate, de rasă, sex sau religie. Naționalităților conlocuitoare le este asigurat invățămintul in limba maternă in școli intreținute de stat, le este garantată folosirea limbii materne, dezvoltarea culturii proprii fiecărei naționalități, fără nici o ingrădire.

Drepturi și obligații egale. Un principiu odinc democratic, ieri un ideal, astăzi o realitate a orinduirii noastre socialiste. La plenara Consiliului oamenilor muncii de naționalitate germană din luna februarie 1971, președintele Republicii Socialiste România, vorbind despre situația germanilor din România, sublinia acest principiu de bază al politicii partidului nostru: **„Țin, de asemenea, să reafirm că noi considerăm pe toți cetățenii de naționalitate germană, ca de altfel de orice altă naționalitate, drept cetățeni ai României socialiste, cu toate drepturile și obligațiile ce decurg din această calitate".**

Ne-am născut pe acest pămint, am crescut impreună, am luptat umăr la umăr penrtu drepturi sociale și naționale, muncim impreună și ne bucurăm deopotrivă de realizările noastre mereu mai frumoase. Sub soarele luminos al socialismului, construim și producem bunuri materiale și spirituale, pentru viitorul nostru și al copiilor noștri.

Generațiile de astăzi aici ne-am născut, aici vom rămine. Noi și copiii noștri, pentru că avem aceleași năzuințe in viață, bunăstarea și propășirea patriei noastre comune – Republica Socialistă România.

Petre BACIU

ROMANUL POLITIC ȘI SPIRITUL REVOLUȚIONAR

Departe de a fi un fenomen liniar, deci ușor de fixat ca ansamblu, **romanul politic** – definind una dintre direcțiile viguroase ale prozei românești de azi – rămîne încă în sfera aproximărilor critice grevate de o seamă de prejudecăți. Cauzele care le-au generat sînt numeroase, extra și intraliterare. Acestea din urmă se cer mai întîi cercetate fiindcă, descoperindu-le mecanismele, există șansa de a repera cîteva date întru definirea romanului politic.

S-a discutat foarte mult la sfîrșitul deceniului trecut despre curajul scriitorilor în a releva fețele ascunse ale istoriei, în a aborda realitatea „în adevărata ei lumină". Fără a mă angaja în vreun fel, post festum, în polemică, cred că, din capul locului discuția – utilă poate pentru a readuce în matcă literatura sau cel puțin pentru a-i da un plus de certitudine a firescului – impunea un unghi de a privi romanul politic cum nu se poate mai dezavantajant. Afirmînd că **acum** scriitorii au (mai mult) curaj în investigarea realului înseamnă a susține implicit că **înainte** el le-a lipsit ori că, în orice caz, din cauze obscure, el a fost... absent. Falsă optică! În f[illegible] literatură, literatura respirînd atmosfera [illegible] nici nu poate accepta o asemenea premisă. A pleda pentru valabilitatea ei e a recunoaște că, în funcție de conjunctură ,ca scriitori ne îngăduim să facem rabat de la propria noastră condiție pentru a ne asigura acel gen de confort ce nu are nici o legătură cu arta. Spunînd că **acum** scriitorii au curaj devine sinonim cu a renunța la identitatea cu sine a literaturii care, în absența spiritului revoluționar, rămîne un non sens. Pe de altă parte, într-un fel, în a doua jumătate a deceniului trecut s-a întîmplat că au fost acreditate ca literatură cărți care, făcînd concurență istoriografiei, au pus la îndemîna cititorilor documente care altfel, într-o perspectivă poate îndelungată, ar fi fost condamnate la tăcere. Gestul, util dintr-un anumit unghi, era însă departe de ceea ce înseamnă literatură: căci concretețea unor date strict autentice nu poate fi, singură, sursa axiologică a literaturii. Cîtă vreme din spatele colajului documentar lipsește ochiul scriitorului atent la ce se întîmplă cu oamenii, orice discuție despre curaj e neavenită. Au existat asemenea momente de „absență" a scriitorilor, dar nu mai puțin adevărat este că moștenirea literară a momentelor respective a eliminat de la sine nonvalorile reținînd ceea ce era cu certitudine semnificativ întru descifrarea condiției umane. Graba în a califica volumele născute sub zodia „fascinației documentarului" drept romane politice a generat, cum era și firesc, aprehensiunea cititorilor și mai apoi și a criticii față de acesta. Cînd a existat totuși o anumită „bunăvoință" în raport cu fenomenul, criteriile **s-au** ori **au fost** relativizat(e). Epoca în care era plasată acțiunea, condiția socială a personajelor (s-a vorbit mult despre activistul de partid ca prototipul de erou al romanului politic, lucru adevărat dar numai în parte) au funcționat ca unice principii taxonomice, scăpîndu-se astfel din vedere esențialul. Romanul politic este romanul condiției umane specifice acestui sfîrșit de secol, al unei epoci în care, cum se exprima foarte plastic Eugen Simion, politicul a pătruns și în alcov, devenind un dat, o emblemă și o măsură a condiției umane. Romanul politic este acel roman care exprimă o atitudine în fața condiției umane, contemporană cu însăși această condiție. Este produsul firesc, necesar, al chiar spiritului acestei epoci. Interogațiile romanului politic se adresează nu trecutului, nu prezentului, ci, mai degrabă viitorului. Ele concertează fețele timpului încercînd să defrișeze sensurile devenirii noastre ca oameni. Marin Preda spunea, vorbind despre **Moromeții**, că, dincolo de mutațiile radicale pe care istoria le-a cunoscut în a doua jumătate a secolului XX, l-a preocupat întrebarea – fundamentală unei literaturi guvernate de spiritul revoluționar – „ce se întîmplă cu oamenii?". O întrebare adresată prezentului, dar cu deschidere către ceea ce stă să vină. Într-o asemenea interogație e de căutat cheia definirii romanului politic, valoarea lui.

Pe urmele lui Georg Lukàcs descopeream în adevărata **resurecție a romanului istoric** pe care o cunoaște în ultimii ani romanul românesc efortul de a delimita în timpurile vechi o **preistorie a actualității**. Prin acest efort romanul istoric se înscrie în noua ordine a literaturii impusă de romanul politic, devine el însuși roman politic. Tradiția militantă ce ține de însăși vocația literaturii române își află astfel reperele în contemporaneitate.

Marian ODANGIU

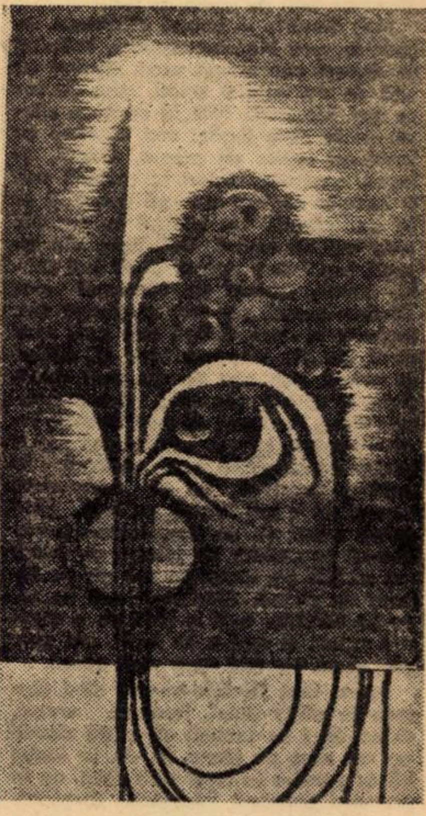

IULIA DINESCU: „Spațiu vital"

LITERATURA PATRIOTICĂ

Nu pot să nu stîrnească mîndrie patriotică în simțirea tineretului marii creatori ai literaturii române, care, încă în timpul vieții lor unii, după moarte alții, au fost așezați în panteonul marilor valori universale: Dimitrie Cantemir, membru al Academiei din Berlin, Nicolae Milescu, mare diplomat, Vasile Alecsandri, laureat al premiului internațional pentru a sa **Gintă latină**, Mihai Eminescu, neîntrecutul maestru al cuvîntului și cugetării, reînvietor al momentelor de glorie în trecutul de luptă al poporului, George Coșbuc și Octavian Goga rapsozii vieții de toate zilele a țărănimii, dar și revoltei împotriva nedreptățilo sociale și naționale, Lucian Blaga, stihuitorul plin de sensibilitate, Tudor Arghezi, inegalabilul făuritor de limbă și cîntărețul umanismului socialist, Ion Creangă savurosul și pitorescul povestitor, Ion Luca Caragiale, zugravul sarcastic al societății mic burgheze, Mihail Sadoveanu reînvietorul unor vremuri patriarhale pline de farmec și de glorie, Liviu Rebreanu neîntrecutul anatomist al societății rurale, frămîntate de nevoi și revoltă și de mulți alții care totdeauna s-au declarat solidari cu patria.

Adeseori este emisă opinia că poezia patriotică nu există ca specie și că orice capodoperă poetică demonstrînd geniul național, prin urmare este, ipso facto, patriotică. Importantă este, prin urmare, performanța axiologică, cota estetică, și nu teza. În acest sens „Somnoroase păsărele" capodoperă de artă, ar putea fi considerată o poezie patriotică. Se mai spune, ceea ce este, desigur adevărat, că o poezie ce se situează în sfera criteriilor artistice, chiar dacă are o temă arzător politică, nu poate fi o „poezie patriotică". Se face însă multă speculație și multă sofistică pe o chestiune, în fond din cele mai simple, ținînd totuși, de universul poetic, de tema artistică. Pe dată ce toată lumea acceptă ideea că există o poezie erotică, o poezie a naturii, o poezie filosofică, o poezie gnomică etc., toate privind obiectul asupra căruia se îndreaptă contemplația poetului (femeia, natura, ideile s.c.l) nu se poate înțelege de ce n-ar putea exista și o poezie patriotică, al cărei obiect de contemplație și cîntare să fie, adică Patria, cu istoria și universul ei specific, unice, nerepetabile. Credem, că pentru naturile profetice, altruiste, solidare (și nu solitare), exoterice și nu ezoterice, acest obiect este cu mult mai fascinant, în primul rînd prin complexitatea lui, prin capacitatea de a declanșa coardele cele mai vibrante ale spiritului creator. Nu degeaba Nicolae Jelescu, acest temperament atît de puternic, îl consolează pe bunul său prieten Vasile Alecsandri, la moartea prietenei acestuia, Elena Negri, să-și îndrepte simțirea spre marea iubită a poeților, Patria Română. Și dacă din afecțiune pentru Elena Negri bardul moldovean ne-a lăsat „Steluța", din iubirea de patrie ne-a lăsat nenumărate capodopere, începînd cu „Deșteptarea României" continuînd cu „Hora Unirii", „Ostașii noștri" etc. Într-adevăr, vatra strămoșilor, duhul locurilor, oamenii universului patriei, istoria și faptele lor prezente să nu merite măcar atîta iubire cît o singură ființă omenească, ori cît ce ne înconjoară? Iată un subiect de meditație gravă, și în ceea ce ne privește considerăm, că teza inexistenței poeziei patriotice ca specie, este, evident fără voia celor ce o propagă, o perversiune a spiritului. Că este așa ne-o demonstrează, fără dubiu, întreaga istorie literară, nu numai românească. Cu certitudine însă la noi, mai ales din cauza unor condiții istorice speciale, și ar fi naiv să credem că ele au dispărut cu totul astăzi, cînd lumea suferă de atîtea traumatisme ale inechităților de tot felul. Nu întîmplător, de aceea, România, președintele țării noastre, se află în primul detașament al statelor care luptă pentru o lume mai dreaptă, pentru ameliorarea condiției umane. Dealtminteri, marii creatori români au fost permanent solidari cu idealurile patriei lor. Nu putem concepe istoria și destinul nostru fără Bălcescu, Heliade, Avram Iancu, Simion Bărnuțiu, Al. Ioan Cuza, Vasile Goldiș, Kogălniceanu, Octavian Goga, Sadoveanu, Rebreanu, Arghezi, Pillat, mai apoi G. Călinescu, M. Beniuc, Zaharia Stancu, Marin Preda etc. la care adăugăm remarcabili poeți de astăzi, care vibrează cu întreaga sensibilitate, la greutățile nașterii unei lumi noi. Idealul național este, dealtminteri o constantă a spiritualității românești creatoare (iar dacă extindem cadrele vom constata ușor că nu alta e situația literaturii ruse, ungare, poloneze, ca să ne restrîngem la vecini), G. Călinescu exprima, într-o formă aproape aforistică, un adevăr esențial, dînd o replică fermă celor ce propagă turnul de fildeș ori pasivitatea civică: „Disprețuim profund pe scriitorii fără instinct național. Nici un mare scriitor (Dante, Goethe, Eminescu) nu s-a rușinat să fie patriot. **Fără o Românie independentă nu poate exista literatură românească"** (s. n.). Acestor cuvinte, scrise în 1939, marele cărturar patriot le-a adăugat peste un deceniu următoarele: „Înainte de toate Patria. Patria socialistă este reazemul moral al tuturor creatorilor". Dealtminteri naturile superioare, cum sînt ale marilor spirite, avînd o fină intuiție, a noului, o sensibilitate specială la schimbările sociale și morale, devin ceea ce încă romanticii numeau lampadofori, altfel spus înainte mergători, arătînd mulțumilor însetate de o viață liberă și demnă calea atingerii ei. Dar ce este acest caracter vizionar, profetic altceva decît solidarizarea cu Patria, cu idealurile ei cele mai înălțătoare? Departe de a-și fi epuizat resursele, poezia patriotică și le amplifică în noile condiții ale României de azi.

Gheorghe ȘORA

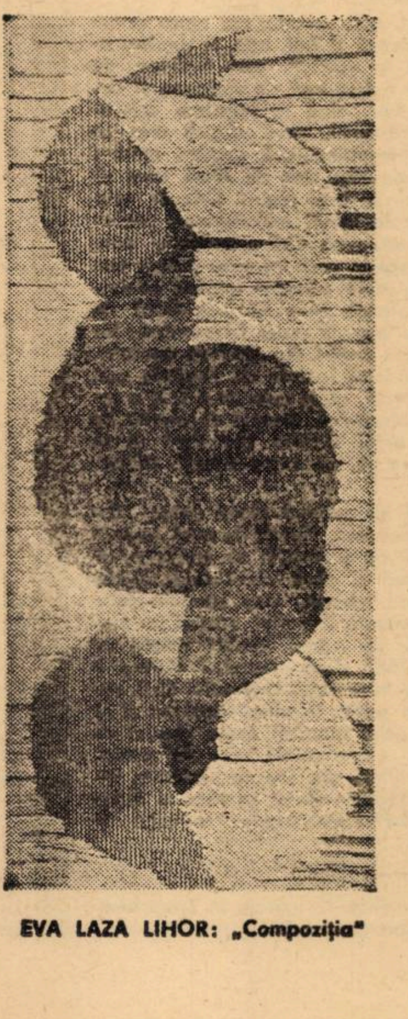

EVA LAZA LIHOR: „Compoziția"

Cu pîne și sare partidului

Pentru că ai aprins făclia
croind un drum ce duce spre soare,
întîmpinînd milenii, veșnicia
și gîndului i-ai dat aripi să zboare;
pentru că glia stămoșească
ai făcut-o să-nflorească
și mîinile noastre le-ai sfințit
cu puterile voinicilor, de mit;
cum am putea, cu fața curată,
să-ți mulțumim –
decît spunîndu-ți tată!

Pentru că liber pașii în lung și în lat
pămîntul nostru-ntinerindu-l îl străbat
și, ca un fulger din poveste,
urcă munții, piscuri, creste;
pentru că ai plantat în inimi fericirea
semănînd în suflete iubirea,
oamenii îți ies pretutindeni în cale
ca, după datina veche, strămoșească,
să te primească
cu pîine și sare!

Ivo MUNCIAN

CEDOMIR MILENOVICI

Partidului

Erai pe-atunci speranța, un mănunchi
de vise
în ochii oamenilor un soare fierbinte,
o pasăre cu aripi înflăcărate,
marea în valuri și țărmul liniștit.

Erai o speranță fără să exiști,
cînd despre tine doar șoaptele zburau
în tainice unghere ca să nu se audă
căci și pentru asta se plătea cu viață.

Vorbea pe-atuncea unul, să-l audă
altul
despre o viață ce avea să vină
cu oamenii vajnici și stăpîni pe sine
unde nedreptatea se va ofili-n tristețe.

Și răsunară văi, și cîntară munții,
iar ochii oamenilor zările scurtau,
din sîngele lor se născu făclia,
o torță fierbinte – tu, iubit partid.

Prin foc și furtună și-a norilor năvală
spre o viață nouă noi cărări durai
și cu tine-n frunte pășește azi un popor
spre noi temeiuri ale fericirii.

În românește de

Ivo MUNCIAN

Înmiresmată ca o corabie, patria

Aleargă pe clape ca pe talazuri, clară
în flacăra dimineții, înmiresmată
corabie. Pînza
de fluturi în vîntul subțire și mierla,
catarg.
Se aprind în potire semințiile ei,
fluierul
în alun și coaja pe ulm. În risipă
cutreieră Florile patria și cîntecul
mamei
din fiu în fiu.

Vasile DAN

AUREL TURCUȘ

Din povestirile lui Eumenie*

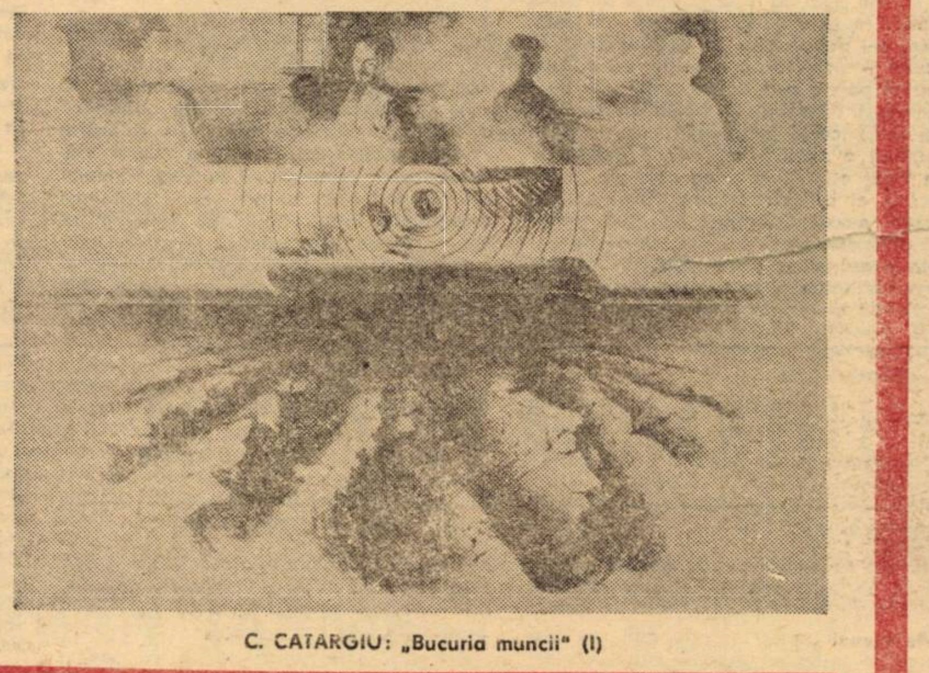

C. CATARGIU: „Bucuria muncii" (I)

Se sălta ca o țîșnire de păstrăv, dorind să vadă lumea dincolo de maluri. Celelalte ape ale rîului nu înțelegeau de ce unda aceea nu mai avea astîmpăr, vrînd să vadă și să audă totul, și credeau că are mintea rătăcită, neștiind că ea-i cu suflet de om.

Moș Tănăsie – izvorul călătorea, așadară, spre Marea-cea-mare, întîlnind în drumul său cîmpii verzi, dealuri cu viță de vie, sate și cetăți, care de care mai minunate. Mai fu oprit de cîteva ori în niște topile, mai se viteji cu învîrtirea roților de moară. Odată, se înșelă amarnic, văzînd la celălalt mal o ierugă; se înghesui, să curgă și el în ea, crezînd că ajunge la lopețile unei roți de moară. Da', iaca, din ierugă, țup, într-o ștează. Și să vezi zoală, mamă, mamă! pe sărmanul moș Tănăsie-izvorul, cel rotit și răsrotit sub maiurile harnice. Scăpă mai mult mort decît viu din vîltoarea pivei și, căzînd la prund, boli așa de rău încît apele rîului îl cărară, din milă, spre Marea-cea-mare. Ar fi vrut să aibă hodină, însă nu putea, că era împins fără nici o oprire de curgerea cea vecinică. În coptele malurilor nu se adăpostea, pentru că îi era teamă de raci. Nu-i putea suferi de pe cînd fusese prunc. Atunci, la scaldă, un prieten de joacă l-a azvîrlit pe spate un rac cît un rotund de palmă, speriindu-l atît de tare pe Tănăsie, încît a țivlit de a răsunat valea, a rupt-o la fugă, gol cum era, și nu s-a mai oprit pînă acasă.

Acum, moș Tănăsie-izvorul, cînd dormea în albia rîului, tresărea, uneori, visînd că i se aruncă de către cineva un rac rece pe spate. În vis, se făcea că ar porni-o la fugă spre casă, ca în pruncie; dormind, își iuțea curgerea, lovindu-se de pietrele colțuroase De aceea i se părea că iarăși e om și își sîngerează tălpile picioarelor în cleștele racilor, ascuțite ca sîmceaua. Altădată, dacă îl atingea în somn vreo nuia dusă de apă, visa că trece peste el un șerpe alb, care avea șapte inele de aur. Lîngă ăsta, în mijlocul rîului, apăreau șapte șerpi negri, ce stăteau în cerc deasupra apei ținînd pe cozi o tipsie de aur, pe care era un căuc de aur. Șerpele cel alb bătea cu coada înăuntrul căucului, de se făcea acolo spumă, din care creștea o mărgea învrîstată cu alb și negru. Mărgeaua aceea poate fi luată numai de o fecioară care, înainte de a răsări soarele, vine după ea, înotînd înspre obîrșia rîului; da' nu se ivea nimeni, iară el, cu atît mai mult, simțea un dor dogoritor de o față omenească. Împăratul șerpilor își petrecea coada prin mărgeaua cea fermecată, care putea împlini orice dorință. Vrînd s-o treacă peste primul inel, șerpele fluiera, de se răscolea prundul, moș Tănăsie-izvorul se trezea și toate cele din vis se risipeau pe Apa Sîmbetei...

Odată, de acolo, din adîncul rîului, auzi niște zbierete de copii, care-l înspăimîntară: „Ajutor! Ajutor! Ajutor! Se îneacă! Se îneacă Lazăr! Moare Lazăr!" Cît era de fără vlagă în bolirea sa, moș Tănăsie-izvorul se căzni, pînă ajunse iute deasupra apei, să vadă unde sînt cei care strigă. Erau înaintea lui, pe mal, dînd din mîini, neajutorați și urlînd de durere, că li se îneacă prietenul. Fără să mai stea o clipă pe gînduri, moș Tănăsie-izvorul țîșni să-l caute pe cel primejduit. Îl găsi într-o dulbină; ochiul de apă îl învîrtejea pe Lazăr, făcîndu-l să-și piardă firea. Moș Tănăsie-izvorul, trudindu-se peste puterile sale, îl smulse din vîrtejul rîului și îl purtă pe spate pînă la un vad din apropiere, unde veniră îndată toți copiii, să-l ducă la mal. Nici nu ieșiră bine din apă, că Lazăr se zbătu în brațele lor, cerîndu-le să fie lăsat să umble. Văzînd asta, moș Tănăsie-izvorul se bucură și îl cuprinse o mare mulțumire că în noua lui viață a reușit, acum, să plinească una din faptele sale cele mai bune de pe lume: izbăvirea unui prunc de la moarte

Într-o bună dimineață ajunse la Marea-cea-mare. Acolo, după ce cîtăva vreme se lăsă purtat pe crestele unor valuri, înălțîndu-se și el cît putu, ca să vadă nemărginirea apei, în loc să simtă bucurie, fu tăbărît de amărăciune, fiindcă se trezi singur-singurel în toată pustietatea aceea de lume Încă neîntremat, după bătaia primită în ștează și obosit de lunga călătorie, căută și iar căută, jumătate de zi, barem o picătură de apă din locurile sale, căreia să-i spună ofurile și s-audă și el o vorbă dulce de la ea, ca de la un om din satul său. În zadar!.. Mai repede ar fi aflat un ac în carul cu fîn sau un bob de mac într-un troian de nisip decît o picătură de apă din satul său, acolo, în nemărginirea mării, pe care atît de mult o dorise pînă nu cu mult timp înainte O mare parte din apă nici nu-i înțelegea graiul, fiind venită hăt, de departe, de prin cele țări străine

Nu mai știa ce să facă Un singur lucru îi era limpede: că trebuie să se hodinească și să doarmă, chiar dacă cu greu o să-i mai vină somnul după atîta caznă, și să lase totul pe mîine, că așa se spune: „Noaptea este cel mai bun povățuitor". Privi împrejur, să găsească vreun locșor pentru hodină și somn, însă își dădu sama că se depărtase prea mult în largul mării, unde nu putea fi nici barem o palmă de pămînt, pe care să-și pună capul. Se îngrozi de multa depărtare pînă la țărm, nu știa dacă nu cumva adîncul mării este mai aproape, „da' chiar dacă ar fi", își zise el, „cum sînt de slăbit, n-aș putea să cobor pînă acolo, făcîndu-mi loc prin atîta apă".

Asfințea soarele, și, văzîndu-l, moș Tănăsie-izvorul își dori să aibă o vatră, cît talgerul roșu de la apus, care se scufunda încet, încet, în mare.

Se îndreptă spre țărm, călărind pe valuri, da' cînd acestea se spărgeau, lovindu-se de olaltă și căzînd de la o înălțime cît casa, moș Tănăsie-izvorul era îmbrîncit și aruncat cîțiva stînjeni, ca un nimica, de-a berbeleacul. Ajunse la mal, fără să-și mai poată trage sufletul. Și îl ardea o sete de somn și de hodină, pe care n-o stingeau, vezi bine, nici toate apele mării. Se lipi de țărm, însă nu-și găsi liniștea, pentru că valurile îl loveau neîncetat, izbindu-l de mal. Răsăriră stelele; din cînd în cînd, cîte una cădea în mare. Se ivi și luna, ca o seceră.

„Lună nouă, lună nouă
Taie marea-n două"
– murmură moș Tănăsie-izvorul,
„Și-n tăietură să pui
Un stăvilar vîntului!..."

Secera lunii se tot subția; scădea ca mîncată de rugină și, curînd, din Crai-nou nu mai rămase nici urmă pe bolta cerească. Vîntul se ințețea; dinspre miază-noapte năvăleau nori uriași, vestind furtună. Valurile crescură și se înmulțiră, încît moș Tănăsie-izvorul nu mai avu o clipă de liniște. Nici nu începu bine furtuna, că el era înfricoșat peste fire, din pricina zbuciumului și urletului mării. „Chiar dacă aș fi sănătos, n-aș putea să îndur asemenea trai", se jeluia el, părîndu-i rău că i-a cerut vrăjitorului să-l prefacă-n izvor, ca să ajungă la Marea-cea-mare. „O să-i cer acum să mă prefacă-n vînt da, da, în vînt", se hotărî moș Tănăsie-izvorul. „O să fiu puternic, cel mai puternic, și o să văd toată lumea, fără să mai fiu burdușit în topile, terfelit în murdăria cetăților și bătut de maiele ștezelor. O, ho, ho! și-o să-nvîrt, cît o vrea, aripile morilor de vînt" – se limpezi el la gîndul că-și va face plăcerea cea mai mare. Și îndată spuse cuvintele: „SATOR, AREPO, TENET, OPERA, ROTAS". Deasupra lui, pe țărmul mării, se ivi vrăjitorul.

– Ce-i, Tănăsie? – se răsti el la bietul năpăstuit. Pe-o vreme ca asta mă chemi? Păi, nu vezi, omule, că pe furtuna asta nu-i de scos nici cînele din casă? Ce te-a apucat? Ți-ai pierdut mințile?

Și cîte și mai cîte i-a spus vrăjitorul, fiind supărat pe Tănăsie, care, după ce-l ascultă cu teamă, se săltă pe un val și-l rugă:

– Fă bine, ajută-mă, scapă-mă de pacostea asta; aci, în Marea-cea-mare, îi vai și amar de mine. Asta nu-i trai, numa' zbucium și veșnică asuprire din partea apelor dimprejur. Fii bun, fă-mă vînt!

: : : : : : : : :

– Da' cu moș Tănăsie ce s-a mai întîmplat, după ce a fost prefăcut în vînt?

– He, ce să se întîmple? – prinse să povestească moș Eumenie – vezi cum e omul?!... Cînd se văzu vînt, se puse, măi frate, să-și umfle pieptul, de nu-l mai încăpea lumea și, parcă, vrînd să se răzbune pe Marea-cea-mare, pentru că n-a putut să se hodinească-n ea, toată noaptea s-a opintit din răsputeri, să tăvălească norii peste ape. Da' din ei se porni să curgă potop de gheață, care-i muiară șalele și-l făcură să răcească, încît moș Tănăsie-vîntul dădu într-un strănutat, numa' bun de luat la întrecere cu tunetele cerești. „Oh! – oftă el – asta-mi mai lipsea acum, să răcesc și să strănut, de mi se zgîlțîie creierii-n cap! Și, niciunde un adăpost. Sus, norii învolburați. Jos, talazurile turbate. Iară, pînă la uscat, nici că poți zbura într-o clipită, oricît ai fi de vînt". N-avu încotro, ci o luă vulturește spre țărm. Gheața îi ciuruia spatele; cădea pe mare, acolo, valurile îl izbeau, făcîndu-l una cu spuma. „Ce viață e și asta?" – se tînguia el – „tare mă tem că n-am nimerit-o nici de data asta, cerînd să fiu vînt!"

Dimineața, ajunse la țărm, mai aruncă o privire peste Marea-cea-Mare și văzu, pînă hăt, departe, zbaterea valurilor și învălmășirea norilor negri, năvalnici. Închise ochii, ca în fața unei arătări groaznice, smintite; se întoarse și porni spre casă, că îl apucase un dor greu de băbuța lui, de fii săi și de nepoți.

Cînd se îndepărtă de țărmul mării samă de două zile de drum omenesc văzu o cîmpie pîrjolită și iazuri secate de secetă: foame și sete pretutindeni, pentru oameni și pentru vitele lor. Niște femei, mai rele de gură, îl blestemară, învinuindu-l că încă mai ințețește uscăciunea. Cu tot dorul după ai săi, pe moș Tănăsie-vîntul nu-l răbdă sufletul să nu se abată din drum, pornind grăbit în căutarea unor nori, să-i aducă, să plouă în acele oropsite locuri. Căută și iar căută, dar nu găsi nori nicăieri, decît numa' în apropierea mării. Se ortăci cu niște vînturi și, împreună, mînară norii, ca pe o turmă de oi, peste locurile urgisite de secetă. Oamenii slăveau ploaia; moș Tănăsie-vîntul se bucura de fericirea lor, fără să-i pese că nimeni nu se gîndea la strădania sa, pentru a o aduce acolo.

Cum fusese încălzit de arșița prin care trecuse și de truda cu norii, moș Tănăsie-vîntul, fiind udat de șiroirea ploii, răci și mai tare. Poftea o olcuță de tei fierbinte cu miere de albine, cum îi dădea băbuța lui, cînd îl apuca guturaiul. Sleit de boală și de oboseală, își dorea așternutul cald de pe vatra cuptorului, de-acasă. Dară, dacă ești vînt, numa' în gînd poți să ai toate astea.

Le mulțumi celorlalte vînturi că l-au ajutat să poarte norii și se despărți de ele, ca, în singurătate, să cugete ce să facă. „Hai să desprind o postată de nor", hotărî el, „și să mă ațin pe ea, ca pe un lemn, într-o apă mare". Așa făcu și, în adevăr, se hodini pe un pătul de nori, care plutea sub reazemul lui, că, vezi bine, vîntul nu poate sta nicicum locului. Nu degeaba e o vorbă că, dacă îi vrei cuiva răul, dorește-i doară să aibă hodina vîntului... Moș Tănăsie-vîntul adormi cu capul pe perna moale de nori și ar fi avut un somn lung, dacă, după cîtăva vreme, căpătîiul lui nu s-ar fi risipit. Îl dureau încheieturile grumazului. Degeaba încerca să-și adune ceva sub cap, pentru că în văzduh nu mai rămăsese nici urmă de nori. În somn, el era o adiere, care coborîse, coborîse, fără vlagă, ajungînd să umble aproape tîrîndu-se deasupra pămîntului. În cîmpie îl gîdilară mustățile grîului în pîrg, încît, moș Tănăsie-vîntul chicoti în somn, ca un copil, care se joacă în vis. Se trezi însă speriat, cînd nimeri în coarnele unei cirezi de boi. După ce abia a putut să-și vină în fire, se înălță repede, încercînd să-și dea sama unde se găsește. Nu se dumeri și întrebă vînturile din înalt în ce locuri se află el și cum ar putea să ajungă în satul său. Ele îi spuseră s-o ia drept spre miazănoapte și că, dacă se grăbește, o să ajungă acolo, pe înserat. Îl mai sfătuiră să-și țină drumul cît mai sus ca să-i fie mai ușor. El se înălță, încît, de acolo, din înaltul cerului, nu mai deslușea nimic pe pămînt. Însă, după vreun ceas, nu se mai putu stăpîni și coborî, să vadă ce mai fac oamenii și cumu-i lumea: cît de rodite sînt holdele, cît de-nierbate sînt pășunile, cît de-ntinse sînt pădurile, cît de încheiate sînt satele și cetățile. Se minună și se bucură de multe frumuseți, era numa' ochi și urechi pe unde umbla, știind că, în adevăr, cel mai mare cîștig al lui de-a fi vînt e acela că poate să-și cunoască țărișoara.

Gîndindu-se la asta, iaca numa' că dintr-o dată auzi o larmă mare: strigăte, nechezături de cai, zăngănituri de arme. Oastea turcească iarăși ne cotropise pămîntul. Domnul cu armia țării îi ademenise pe turci în niște locuri rovinoase. Moș Tănăsie-vîntul își aminti de luptele la care luase parte în tinerețe: în ultima bătălie, un vrăjmaș îi străpunsese cu o lance pulpa piciorului, și p-aci ți-e drumul, pe un cal iute, arăbesc. După ce și-a pus pe rană niște frunze de buruiană tămăduitoare și și-a legat-o cu o pînză de in Tănăsie a dat pinteni calului, să prindă dușmanul. Da', pînă la hotare, goana lui fusese zadarnică. De-atunci rămăsese nerăzbunat pe gadina păgînă, așa că acum, moș Tănăsie-vîntul se hotărî să se bage-n război și să-și răcorească sufletul.

De sus, ochi steagul cel mare al armatei turcești și hai, iute, îl smulse, ridicîndu-l în văzduh, prin învîrtire, de parcă ar fi fost luat de vîntoase. Îl duse, rotindu-l, pînă în preajma voievodului. Vrăjmașii, cînd văzură una ca asta, se înspăimîntară grozav, crezînd că e semn rău, dat de Alah, cum că sînt sortiți cu toții pieirii. Oricum, acolo, în acele locuri mlăștinoase, oastea lor nu mai avea nici o scăpare, pentru că păgînii, care nu erau trecuți prin ascuțișul sabiei vitejilor români, se înecau în nămol. Moș Tănăsie-vîntul le mai făcu una de toată frumusețea: învolbură tot praful din muchea dealului, fărîmițată mai înainte de copitele cailor, și, iarăși, ca și cum ar fi fost o rotire a vîntoaselor, aruncă vîrtejurile de praf în ochii turcilor, făcîndu-i să se bată între ei, ca niște orbeți. Măcel, nu alta!

Curînd nu se mai alese nimic din oastea dușmană. Cetele de viteji români se urcară pe o costiță, ca, acolo să se hodinească și să-și oblojească rănile. În bucuria izbînzii, moș Tănăsie-vîntul simți o sfîrșală în suflet, văzînd un mare număr de osteni români risipiți pe cîmpie, fără viață. Aceeași durere o deslușî și în privirea Domnului țării, care stătea semeț în vîrful dealului și se uita cu ochii pierduți peste cîmpul de bătaie și peste cetele sale de voinici. Măritul viteaz era lac de sudoare, iară moș Tănăsie-vîntul se făcu o dulce adiere și-i răcori fruntea muncită de gînduri.

---

* Fragmente din cartea în lucru la editura „Ion Creangă".

NICOLAE DANCIU PETNICEANU

Cantonul galben

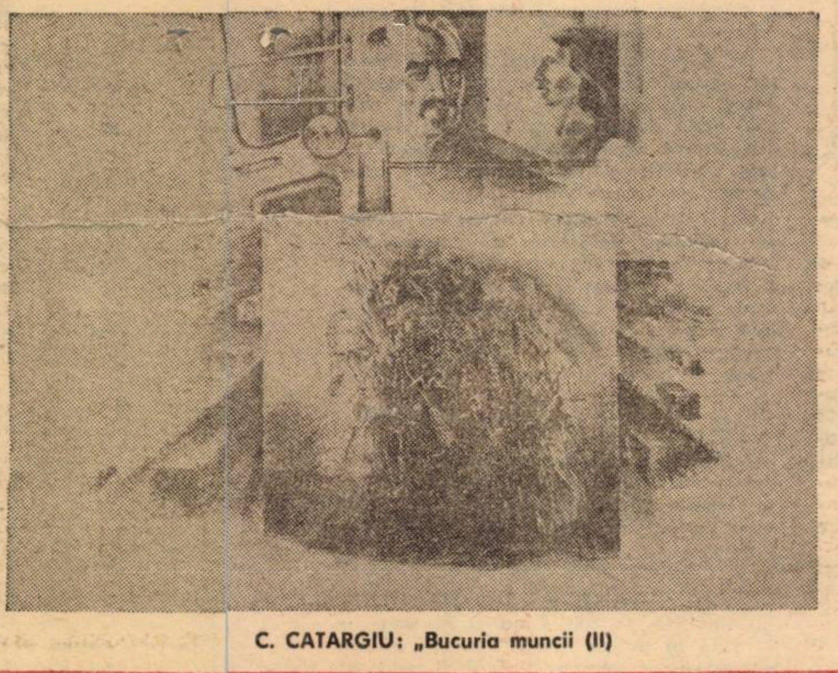

C. CATARGIU: „Bucuria muncii (II)

Romanul „CANTONUL GALBEN" – a doua carte a prozatorului Nicolae Danciu Petniceanu – reflectă viața și munca breslei eroice a ceferiștilor.

Cursa locală se afundă lin în umbrele de taină ale nopții. Conductorul, cu felinarul arzînd în mînă, se chinuie la capătul vagonului și în cele din urmă aprinde un beculeț care împroașcă o lumină difuză, blîndă, ușor de suportat. Afară toarnă c[illegible]prig din cer, urmele picăturilor de ploaie, cît bobul de rouă, se preling pe geam, iar stropii se sparg pe acoperișul vagonului.

Moise Drândă, rămas singur în compartiment, aprinde o nouă țigară, trage geamul, aruncă bățul de chibrit, care e fluturat de vîntul serii în marginea liniei, nu departe de cabina cantonierului. În pragul cabinei, un bărbat între două vîrste, în uniformă, ține un fanion galben în mînă. Moise, în mișcarea trenului, își preumblă privirea pe un platou, contemplînd așezarea de la Cantonul galben. Vede o flăcăruie jucăușă în fereastră și aude tot mai stins un hămăit de cîine de pază. Se așează pe banchetă, închide ochii și, gîndindu-se la Isidor, sub pleoape îi apare chipul Paulinei Nu înțelege de ce e singurul care n-a fost invitat, măcar de ochii lumii, pe la Cantonul galben?!... Poate din cauză că lucrează la Comitet?... Tot ce e posibil. Despre cei de la Comitet se vorbește ca despre o lume aparte, străină de păcat și gînduri ascunse. Iar ei, Isidor și Paulina, au viața lor, uneori, cu voia sau peste voia lor, partea cea mai curată din suflete... Și-asta din cauza ispitelor, a invidiei, a poftelor pe care unii nu și le pot stăpîni cînd o văd prin curtea, prin grădina cantonului pe...

Fiecare om ascunde în sufletul său un mic amănunt, care e secretul vieții lui. Doar pe patul morții, și uneori nici atunci, muribundul îl spune, ori doar lasă să se înțeleagă cîte ceva din el celor din apropierea lui. Totul depinde de firea omului, de greutatea ce-i apasă sufletul, de încărcătura acelor fapte mărunte, ispititoare, care pătrund de regulă pe ușa din spate în viață... Copleșit de aceste gînduri, Moise Drândă deschise și închise ochii, căutînd o poziție mai comodă, mai odihnitoare pe bancheta aceea murdară, și în scurt timp ațipi. Prin fața ochilor lui începură să se perinde imagini de la Cantonul galben... Cantonul era așezat sub o aripă de pădure, dincolo de șosea și de linia ferată, tocmit parcă anume în buza unui deal, de unde să poți sorbi în tihnă cu privirea o priveliște odihnitoare...

Drumul duce la canton urcînd două rînduri de scări tocmite în zigzaguri, pentru ca omul care le calcă să nu simtă greutatea urcușului. Dincolo de firul liniei se înșiruie primele cincisprezece scări albe de piatră, iar la capătul lor, un platou odihnitor, pe care călătorul ce poposește poate să-și tragă sufletul și, în acest răgaz, rotind privirea, soarbe din pacea acelei priveliști senine, cu iz de legendă, de care am pomenit mai sus. De acum, întîmpinat de Isidor sau de Paulina, de oamenii cantonului, urci, din vorbă în vorbă, cu o oarecare ușurință, însă, alt rînd de scări albe, cam opt la număr și, călcînd pe ultima treaptă, dai într-o poieniță, iar în față răsare, de sub bolta cerului și dintr-un crîngăriș de pomi fructiferi, așezarea de la Cantonul galben.

Fel de fel de pomi fructiferi, de toate soiurile, cu coroane întinse, ce învăluie cu o perdea verde clădirea. Rodește părul niște fructe gălbui, zemoase, ce se topesc în gură în preajma lui Sînt Ilie. Corcodușul galben și cel roșu înfloresc și se pun pe rod de le plesnesc crengile în adierea vîntului. Iar prunii, Doamne ține-i, zice întruna Isidor, sădiți și îngrijiți ca niște copii doar de mîna lui... Unii se coc vara, alții toamna trebuie sprijiniți în proptele, chiar și atunci cînd nu bate vîntul. Încă de pe cînd sînt pomii încărcați cu prune, se simte mirosul tăriei cu gust de sîmbure hăt departe, pînă sus la regională, trecînd de la canton la canton, de la șeful de echipă pînă la controlorul de sector. Că, doar vezi bine, trenul se preumblă pe linie și nu pe șosea!...

În fața și în dosul cantonului doi, sau pare-mi-se trei, nuci bătrîni înăbușă cerul cu înălțimea lor, domină așezarea devenită prin scurgerea vremii parcă tot mai plăcută și rîvnită de toți cantonierii, ba chiar și de alții! Pe linie s-a dus zvonul pînă sus despre nucile de aici, că ar fi cît oul de gîscă, moi de se sparg între degete! Zvonuri și vorbe de invidie!... Cantonul a fost înălțat cu foarte mulți ani în urmă, odată cu așezarea terasamentului și a firului de linie ce trebuia să lege monarhia cu tămăduitoarele băi ale lui Hercules. Reuma pătrunde acolo unde te aștepți mai puțin!...

O clădire impozantă, zugrăvită veșnic în culoarea șofranului, cu un interior discret, funcțional, două încăperi cu intrarea prin față și cu ieșire dosnică, un antreiaș între cele două încăperi, care, fiind în atîtea nopți solicitat, a fost transformat de Paulina într-o mică bucătărie. În spate sînt clădirile anexe, încropite de mintea și de mîna lui Isidor. În curte, piuitul păsărilor îți ia auzul; în grajd, la iesle, o văcuță pentru lapte și un tăuraș contractat; alăturea, staulul cu cîteva cornute de rasă, iar sub lăstăriș grohăie godacul și hămăie cîinele de pază. De jur împrejurul Cantonului galben, Paulina a sădit o pădure de trandafiri de toate soiurile și de toate neamurile, care înfloresc de două ori pe an, din primăvară și pînă toamna tîrziu. Mulți dintre musafirii care s-au perindat pe la centru s-au prins în glume răutăcioase, răspîndind zvonul în calea ferată că bobocii aceia de trandafiri, care împupistrează de două ori pe an, ar semăna cu ochii Paulinei și s-ar spăla atît unii cît și alții cu roua dimineții! E, dar cîte nu se pun pe seama unor ochi frumoși și plini de taină...

La canton, gospodăria era înfloritoare. Vitele erau vite, se înmulțeau întruna, păsările puiau că nu mai aveau loc în curte. Era cu ce să le hrănești. De-o parte și de alta a cantonului, pe un braț de cinci sute de metri și la zece pași, poate chiar mai bine, de la firul liniei, oamenii cantonului gospodăreau în tihnă pămîntul. Acesta era gunoit și avea osînza lui. Isidor și Paulina îl munceau cu pricepere și tragere de inimă știind că nu se spetesc în zadar, podul casei le era plin toamnă de toamnă, avînd de toate din belșug.

Dar ca să prinzi un loc la Cantonul galben nu era o treabă simplă! Trebuiau făcute atîtea drumuri încît se topeau văzînd cu ochii permisele pe un an întreg! Bați la o ușă. Dar nu bați bine. Ciocănești la alta, nu răspunde nimeni. Te căciulești la o secretară blondă, apoi te frîngi de șale la una brună. Trebuie prinsă o audiență la... apoi o alta la... și, în fine, cu chiu cu vai, nimerești omul potrivit să-ți asculte păsul și, gata, te și vezi printr-o geană de lumină la canton... Dar...

Nu s-a aflat niciodată cum Isidor, cam „mut" de felul lui, a prins postul la cabina de la Cantonul galben, și încă pe cel de cantonier principal, ca să poată doar el, după cum scrie în cartea cefereului, el și nu altul, locui și plămădi aluatul, să dospească pîinea, s-o rumenească la canton. Să-l picuri cu ceară fierbinte și tot nu vorbește despre treaba aceasta! Dacă l-ar împinge păcatul și-ar limbuți, ar îndrăzni să șușotească „ce și cum", i s-ar putea găsi foarte ușor o mie și una de motive „întemeiate", „justificate", ca să fie mutat, să zboare de la canton la vreunul aproape părăsit, pe vreo linie moartă, uitată de Dumnezeu, undeva sub un cer spart, loc în care doar mușchiul prinde cheag pe stîncă.

Cînd s-a pus problema înlocuirii cantonierului Alexa Vujeică, pentru trăsnaia pe care a făcut-o, atunci, doar atunci, fiind întrebat de cineva, Isidor a spus: „Greu!... Tare-i greu de prins un loc la Cantonul galben!... Dacă ai reușit să-l prinzi de coadă, e și mai greu să-l ții în mînă, să-l păstrezi! Pentru asta trebuie să...", dar, precaut, Isidor s-a oprit, nu s-a lăsat dus, furat de vorbe, și-a înghițit propriile cuvinte, ocolindu-și gîndurile, slobozindu-le în altă parte la păscut, chiar dacă o nimerise ca nuca în perete. Fu mulțumit că nu suflase nimic!

Ceferiștii, oameni de drum și cu vorbe de duh între ei, își dădeau cu presupusul cum apucase Isidor postul de cantonier principal la Cantonul galben. Unii ziceau că are pe cineva sus la „siguranța liniei", un consătean, cu care a fost coleg la primară, alții nu și nu, ziceau cu totul altceva, că mă rog „obrazul subțire cu cheltuială se ține", ar fi aranjat și el niște mese cap la cap și, pe ele, grămezi-grămăjoare cu cegă și somn de la Dunăre, unde ar avea o rudă brigadier la pescari. Cei mai mulți credeau că totul se aranjase pe seama unui nepot ce lucra la raion și cu care a fost văzut o singură dată veghind la trecerea unei garnituri guvernamentale! În realitate, Isidor n-avea nepoți și nici rude printre pescari. Dar cu firea lui, dornică de a se „orîndui bine", cum zicea adesea, cunoștea lume multă și pe la raion și pe la malul Dunării. Cunoștea firea și năravul acestor oameni, el, Isidor, se pricepea la oameni mai ceva decît la niște animale bolnave.

Acum, de cînd a adus-o și pe Paulina alăturea de el, Isidor a devenit și mai secretos, nu lasă să-i scape o vorbă, Doamne ferește. Chiar îi pică bine supărarea Paulinei! Ea se supără și vorbește tare ca să fie auzită de Ogrin, celălalt cantonier, precum și de cei de la stație, să audă lumea că ea, Paulina, a ajuns cantonieră pe meritele ei și nu pe cele ale lui Isidor! Dacă n-ar fi fost ea, să alerge din ușă în ușă, la un șef, la altul, ar fi rezolvat o brînză!

Se făcuse postul liber prin plecarea în pensie a bătrînului Alexa Vujeică, care cantonerise o viață de om, peste patruzeci de ani în calea ferată și în același loc, aproape de stațiune, pe unde circulă fel de fel de domni, fie pe drumul de fier, fie pe cel de piatră.

Bătrînul avea și anii de slujbă și vîrsta, dar totuși îi picurau ochii, nu-i pica bine, așa repede, pe nepusă masă! Lui i-ar fi picat bine să treacă prin toamnă și să apuce colțul ierbii, încolo, primăvara. Apoi pînă în toamnă se obișnuia cu gîndul, dar așa... Nu s-o putut face nimic. Nici el și nici măcar altcineva n-au schițat un gest de apărare. Nu se mai putea îndrepta absolut nimic, o făcuse prea-prea, s-a dus vestea în toată regionala de isprava lui! Altora le era teamă să nu-l imite careva pe bătrîn. La mijloc era vorba de siguranța circulației și răul trebuia stîrpit din rădăcină, fără pic de milă!...

Paulina a fost lucrătoare la linie, a muncit în echipa tovarășului Grozăvescu. O cunoșteau mai toți șefii, pînă la controlorul de sector, o cunoșteau ca pe o tovarășe muncitoare, cu gura moale, și căsătorită, dar fără copii, și care nu se lăsa cu una cu două intimidată cînd era vorba de drepturile ei. Paulina, adunîndu-și gîndurile, a cerut, a insistat să fie trimisă la școală, zicea că a dat destul cu crampul pe linie, poate să facă și ea ceva mai mult, chiar treabă de bărbat. A avut o recomandare, un bilețel, o nimică toată, de la nenea Grigore, care, odată, cu cîțiva ani în urmă, într-o toamnă, a fost la canton cu cineva de la Depou și atunci ea, Paulina, într-o doară, și-a vărsat jalba. Lui Isidor i-a fost rușine, și-a pus mîna la gură făcîndu-i semn să tacă, să nu vorbească, dar ea, încurajată de privirea aceea blîndă, de om care a suferit în viață, și-a slobozit gura pînă la capăt. A păstrat bine biletul ani de zile. L-a tot pus bine, cu gîndul că odată și odată se va pensiona și Alexa Vujeică, iar ea va ieși atunci la lumină cu dorința ei. Și a ieșit!... La școală a dovedit sîrguință și a luat examenul dintr-un foc. Acum e mîndră de ea că a ajuns cantonereasă cu Isidor și socoate că a prins slujba de la Cantonul galben pe meritele ei! Nici nu vrea să-l audă și să-l creadă pe Isidor că ar fi vorbit și el cu cineva, care în vara trecută și-a petrecut o parte din concediu cu familia la stațiune. Isidor a făcut cîteva drumuri între Dunăre și stațiune, mă rog, ca tovarășul acela să se simtă bine în mijlocul familiei lui, în concediu de odihnă la...

Dar despre toate acestea Paulina n-avea de unde ști, pe atunci lucra la linie cu tîrnăcopul în spate, zorită de Gheorghe Grozăvescu, om pretențios și hameș de lucru. Apoi Isidor nici măcar nu s-a gîndit să-i zică o iotă, așa cum vorbește omul cu muierea lui, seara, înainte de a se îmbrățișa, că, mă rog, fiind împreună să împartă și binele și răul, ca îmbrățișarea să fie altfel, să nu semene cu cealaltă, cu ultima. Nu, nu i-a zis, deoarece nu știa dacă iese sau nu ceva sigur din osteneala lui, fuga dincolo de Râșava, la Ogradena, între pescari, fuga înapoi, aruncă, taie o pală de iarbă la vite și prinde autobuzul de Băi ca „mortul" dintre urzici să nu se strice...

Isidor pregătise terenul, îl netezise cu mîna lui bătătorită, cum ai grebla o groapă cu nisip înainte de săritura finală și hotărîtoare. Apoi povestea aceea a lui Alexa Vujeică! Nu poate pune mîna pe cruce și jura că n-a împins de-a berbeleacul lucrurile, așa cum un vînt uleț iscat din senin ar sufla din spate un pui de scăiete. El n-a cerut acum și n-a umblat să-l sape pe bătrîn, să-l strîngă cu ușa! Așa s-a nimerit. Dorința Paulinei, cu examenul luat doar de o săptămînă, s-a prăvălit peste pacostea lui nea Alexa. În fond și-a făcut-o singur, el și nu altul au grăbit desfășurarea lucrurilor, pensionarea.

E prea adevărat că Paulina își avea meritele ei, chiar cu recomandarea în buzunar primită de la nenea Grigore, care era sus, la Comitetul de Nod. Pentru ea venise totul, fără îndoială, totul, ca o răsplată peste ani. Femeie la locul ei, își știa lungul nasului, ascultătoare și vrednică, se lua la întrecere pînă și cu unii bărbați care nu erau chiar așa vînjoși. Cînd avea un pic de răgaz, la pauza de prînz, da fuga pînă la locuința picherului, unde sărea în ajutorul doamnei șefe cu spălatul unor blide (în special cînd dădea cîte o cină picherul unor oaspeți de la raion sau chiar de la regională...), scuturatul prin casă sau lustruitul mobilei. Pentru felul ei de-a fi, picherul o lăudase într-o ședință de producție, o făcu să se ridice în picioare, ca s-o cunoască și inginerul Lupulescu, șeful secției, care participase la adunarea aceea și care era unul dintre șefii de care depindea promovarea ei.

Apoi, doamne, doamne, pe cîți n-a hrănit Paulina?! Parcă îl aude și acum pe Isidor al ei: „Pune-te masă!... Ridică-te masă!... Pune-te..." La examinare, Paulina, frumos îmbrăcată, în poale și ciupag cusut cu amigi, ca în zile de sărbătoare, cu ochii aceia înrudiți cu bobocii de trandafiri și cu zîmbetul ei aparte, i-a poftit pe toți tovarășii din comisie, i-a poftit făcîndu-și un fel de datorie, să poftească, să fie musafiri la Cantonul galben, la Sînt Ilie, cînd se coc perele sau toamna, cînd fierb prunele. Oamenii aceia, unii, nu erau chiar așa de străini de canton, promiseră să se țină de cuvînt

După examinare aceea, ea era mîndră, fudulă și umblă cîteva zile îmbrăcată doar în poale și în ciupagul acela cusut cu aringi și cu pui. Pînă și ocunoșteau chiar unii tovarăși din inchii îi rîdeau a mulțumire. De acum, o specția de linii.

---

figurine

Un poet printre... chirurgi*

Remarcabilul chirurg Pius Brînzeu nu este la prima sa carte scrisă. Nici nu s-ar fi putut ca un om de știință, un profesor și un medic de-a cărui experiență chirurgicală se leagă, în timp, mii de vieți, să nu fi avut și foamea de-a se mărturisi pe sine.

Dar, dacă această splendidă apariție semnată Pius Brînzeu, **„Comoara din peșteră"**, nu este o carte gravă, ea aduce, în schimb, lumina blîndă a unui suflet însetat nu numai de realul zguduitor, pe care l-a trăit în diverse ipostaze, ci și de visul-copil. Căci și cartea editată de „Facla" este, în fond, o mărturisire a profesorului și chirurgului vestit, o mărturisire de un gen aparte, prin care autorul dialoghează cu copilăria, cu fabulosul, cu splendoarea visării.

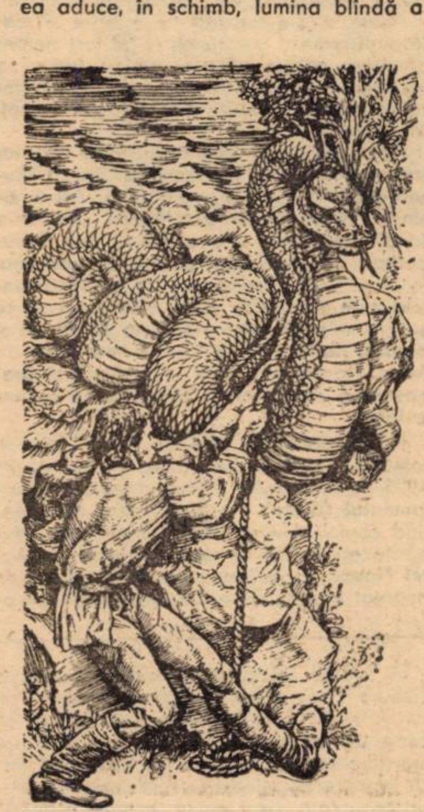

Desen de Estera Takács, ilustratoarea volumului

Sub forma știută a basmului, a anecdotei sau fabulei populare, a povestirii, purtate între real și imaginar, Pius Brînzeu tinde, și în aceste povestiri, pentru copii, la idei incitante și morale. Ca aceea din **„Vlăduț și oglinda fermecată"**, prin care ni se spune să nu căutăm năluci cît timp avem alături ființe adevărate și iubitoare, sau ni se spune că, spre a ne afla meseria, ce ne împlinește viața, ni se cere un efort spre cunoaștere, prin înfruntări succesive, precum face și Rusalin, din **„Comoara din peșteră"**, sau că tinerețea, prin iubire, este capabilă de a înfrunta orice vicisitudini, precum o face și Ionuț din **„Domnița din pădure și Ionuț al pădurarului"**.

Scrisul pentru copii al profesorului Pius Brînzeu este lapidar, autorul nu înfrumusețează fraza inutil, el remarcîndu-se prin naturalețea descrierii, a eroilor, prin cursivitate, dar, mai ales, prin motivațiile impecabile psihologice și de construcție a intrigii. Poate că acest scris nu e prea exploziv, atins de metafore ultra îndrăznețe, nici limba nu e debordantă, dar stilul are în schimb ordine interioară bine strunită, din care eroii se degajă cu claritate.

Carte împlinită și prin desenele Esterei Tacács, de un expresionism, parcă, germanic, tensionate, ce cumulează în ele trăsăturile unei naturi și a unor figuri umane cînd sumbre, cînd luminoase, în drapaje bogate și în gesturi dinamice, **„Comoara din Peșteră"** a lui Pius Brînzeu aduce, printre... chirurgi, aerul poetic al unui blînd povestitor pentru copii, a cărui carte se citește cu interes și deliciu.

Ion ARIEȘANU

*** Pius Brînzeu – „COMOARA DIN PEȘTERĂ" – Editura „Facla" – 1982.**

oameni și fapte

LUPTĂTORUL NAȚIONAL — Dr. AUREL NOVAC

Intre numeroşi luptători naționali, care s-au afirmat ca adevărați slujitori devotați cauzei și intereselor poporului român se numără și dr. Aurel Novac, prea puțin cunoscut generațiilor de azi și pe nedrept lăsat in uitare.

In Arhivele statului din Arad se păstrează o notă biografică referitoare la Dr. Aurel Novac.*

S-a născut la 12 aprilie 1856, in localitatea Somoşcheş. Urmează studiile la Salonta, Beiuș, iar cele juridice la Oradea, pentru ca să le termine la Budapesta. După ce-și face stagiatura la Oradea, ajunge in biroul avocațial al vrednicului luptător național arădean Mircea Vasile Stănescu.

Va ajunge să profeseze insă intr-o localitate din partea de sud a Banatului, la Biserica Albă (actualmente in R. S. F. Iugoslavia).

Crescut de mic copil in cultul muncii, al sacrificiului pentru interesele neamului său, dr. Aurel Novac se va afirma in acea parte a Banatului ca un autentic român, sprijinind cu puterile sale intelectuale și materiale propășirea vieții naționale in Banat.

Acolo, el s-a bucurat de o mare și reală popularitate pentru că el „a fost pentru bănățeni ca un părinte, ca un frate, ca un prieten și totodată cel mai înțelegător suflet pentru fiecare obidit și pentru toți la un loc".

Aurel Novac a fost membru al marilor bănci din Ardeal, indeosebi al băncii „Luceafărul", precum și membru al Astrei sibiene, al societății academice „România Jună" din Viena, „Petru Maior" din Budapesta și al „Societății pentru crearea unui fond de teatru românesc" ș. a. Simțămintele sale patriotice s-au manifestat și cu ocazia mișcării memorandiste la al cărei proces, desfășurat la Cluj in mai 1894 dr. Aurel Novac participă, dovedindu-și dragostea și atașamentul său față de cei inculpați.

Pentru calitățile sale de mare patriot, românii bănățeni l-au ales, incepind din 1905, in mai multe rinduri deputat in Parlamentul (Dieta) din Budapesta, reprezentind cercul electoral Sasca-Montană. Adunările electorale la care participa dr. Aurel Novac, in calitatea sa de candidat de deputat pentru dieta Ungariei, erau un adevărat eveniment in viața românilor bănățeni, ele vorbind grăitor despre o indestructibilă legătură și solidaritate intre A. Novac și alegătorii săi care-i purtau cinste și recunoștință neintinate.

El, alături de alți mari luptători naționali ca dr. Ioan Suciu, Ioan Russu Şirianu, dr. St. Cicio Pop, Vasile Goldiș, dr. George Popovici, Alexandru Vaida, Teodor Mihaly și mulți alții, vor reintegra Banatul in ritmul normal de viață politică națională la inceput de secol XX.

In parlamentul din Budapesta, dr. A. Novac va apăra și va afirma cu curaj și chibzuință drepturile națiunii române, militind neobosit pentru infăptuirea idealului unității naționale. Rivna și lupta neostenită purtate de A. Novac in numele idealului național au fost recunoscute și inscrise pină și de adversarii săi politici in **Albumul deputaților** maghiari, editat in 1906 la Budapesta unde se spune: „Aureliu Novac, deputatul parlamentar al cercului Sasca-Montană, este o autoritate recunoscută a vieții politice românești... Este un inflăcărat luptător al culturii românești... Are rol de frunte pe tărim filantropic... Capacitățile juridice, simțul ales, documentat față de instituțiunile culturale și rivna desfășurată pe teren cultural și al vieții publice românești il predestinează pentru un rol deosebit".

Şi, intr-adevăr, viața și faptele lui dr. Aurel Novac il definesc ca una din personalitățile marcante ale vieții politice și culturale românești din Banat, el sporind astfel marea galerie a luptătorilor naționali români, de la sfirșitul sec. XIX și inceputul sec. XX. In 10 ianuarie 1925, din motive independente de el, dr. Aurel Novac ajunge notar public in Ciacova (jud. Timiș), unde, de asemenea, se afirmă cu același devotament și spirit de sacrificiu pentru prosperitatea românilor din partea de cimpie a Banatului.

Moare in septembrie 1932 la Ciacova, lăsind insă pe seama localității sale natale Somoşcheş un fond de 500.000 lei, pentru ajutorarea copiilor săraci din sat, care doresc „să urmeze ca ucenici la diverse ramuri de meserii", pentru că Aurel Novac spunea: „De plugari, de meseriași și industriași (in sensul de muncitori — n. n.) deștepți și harnici avem intotdeauna nevoie căci ei formează clasele care nu numai consumă dar și produc". Iată o concepție economică deosebit de semnificativă și avansată.

Dr. Aurel Novac testează ca după moartea sa biblioteca lui personală să rămină Astrei sibiene, al cărei membru era, sfirșind astfel după cum de fapt și-a inceput adevărata-i viață: sprijinind cu generozitate și noblețea-i caracteristice tot ceea ce era interes național.

Aurel Novac [illegible] neobosit semă[illegible] simțăminte național-patriotice, fapt pentru care trebuie asociat și grabnic integrat ilustrei galerii de militanți, care au pregătit și făurit cu chibzuință și sacrificii Măreața Zi de Intii Decembrie 1918 — ziua intregirii noastre depline și pentru totdeauna

Doru BOGDAN

---

* Mulțumim și pe această cale tov. prof. Fulvia Păcățianu, strănepoata lui dr. Aurel Novac, pentru amabilitatea cu care ne-a pus la dispoziție arhiva familială.

JAN URBAN IARNIK — colaborator la „FOAIA ORĂVIȚII"

In istoria folcloristicii române, colecția „Doine și strigături din Ardeal" de J. U. Iarnik și A. Birseanu (București, 1885) ocupă un loc aparte, fiind o revelatoare mărturie asupra bogăției și frumuseții liricii noastre populare. Incă Vasile Alecsandri, care a suținut cu tărie publicarea ei, sublinia „nepreţuirea (ei) importantă ca document al unității neamului", cum remarca și Ovidiu Birlea, căci, scria bardul de la Mircești, „d-nii Birseanu și Iarnik au respectat limba și formele de cugetare ale românului. Cu deosebire sint prețioase asemenea colecțiuni făcute in diversele țări române, pentru că din compararea acestora apare neindoioasă unitatea de simțire și de direcțiune a poporului român".

Interesul lui Iarnik pentru folclorul românesc s-a extins și asupra creației poetice populare din Banat, in speță cea din Caraş. O atestă și colaborarea sa la săptăminalul „Foaia Orăviții", in anul 1915, in toiul primului război mondial, cind, cum își semna articolele, era „profesor universitar in Praga". La 19 august (st. n.) 1915, „Foaia Orăviții" (Nr. 64) publica pe primele două pagini articolul „original" pentru publicația orăviteană (in redacția căreia activa cu pasiune și talent publicistul cu preocupări folcloristice Romulus Molin, semnind cu pseudonimele „Gărovină" sau „Folcloristul"), intitulat „Dor(ul) de țară și străinătatea". Referindu-se la broșura sa „Convorbirile mele cu soldați români", scrisă „pe seama doctorilor și ingrijitoarelor de soldați răniți sau bolnavi", Iarnik elogia „răbdarea și tăria de caracter a soldaților austro-ungari de origine română", el citează o strofă dintr-un „vers de cătănie": „Căci murmurul inimii noastre / In lume nimic nu-l alină. / Departe de vatra străbună, / Departe in țară străină",[1] dar observă că șederea lor temporară intr-o altă țară le aduce și niște foloase, cunoscind „deosebite ramuri ale industriei de casă, ale gospodăriei, ale hranei" de acolo. Profesorul cehoslovac își continua articolul cu citeva observații privind muncile agricole, meteorologia din Boemia, despre introducerea mașinilor in agricultura acelei provincii, caracterul profund dăunător al alcoolismului și despre diminuarea considerabilă a turismului din cauza războiului

Intr-un alt număr al „Foii Orăviții" (Anul III, 1916, nr. 100, 4 mai st. n., pag. 1—2) (sau o) anume „Alice" scriind despre același lucru, afirma: „S-ar fi așteptat poate să fac o adevărată recensiune mai amănunțită, dar nu știu ce aș mai fi putut să scriu după ilustrul profesor dr. Iarnik".

J. U. Iarnik a publicat ulterior, in numărul 100 din 4 mai st. n. 1916, p. 1 al „Foii Orăviții", o recenzie despre volumul „Cintece din război" (Vitejești) alcătuit de dr. Dimitrie Cioloca din Caransebeş, pe baza scrisorilor și a versurilor de cătănie trimise de soldații români bănățeni aflați pe diferite fronturi ale primului război mondial — Galiția, Italia etc. — volum care exprima nostalgia celor plecați să lupte pentru o cauză nedreaptă, tragismul vieții in acele clipe de cumplită incleștare. După ce menționează „am citit cu mare interes 96 de pagini, cari cuprind niște cintece izvorite din războiul cel mare de acum", Iarnik relevă unele aspecte gramaticale (structura morfologică și sintactică a versurilor populare), dar și stilistice, unele din ele confirmindu-i cunoștințele sale temeinice de limbă română. Deși singulară in peisajul revuistic cărășean prezența lui J. U. Iarnik in coloanele publicației „Foaia Orăviții" reprezintă un interesant și semnificativ moment de referință asupra tradiției legăturilor culturale româno-cehoslovace.

Ion CRIȘAN

---

[1] J. U. Iarnik cita versurile unui soldat român din Jitin, satul natal al lui Romul Ladea.

Partidului

Destin al prezentului și al viitorului
Cer al răsăritului de soare
Semn al dreptății și al adevărului
Lumina noastră cea mai pură
Din fiecare fărimă a timpului.
Aer fecund. Cuvintul pe care-l rostim
In dulcele grai al Limbii Române.
Partidul Comunist Român
Făuritor de bine și de fericire
Putere și elan in muncă
Idee, legămint,
Pentru cauza bună a zilei de miine
Pentru demnitate și pace.
Partidului
Acest poem rostit din inimă
Scris din voința curată a gindului
La ora de nesomn a nopții
A pămintului
La ora fericită a triumfului poporului
A unirii și libertății
A viitorului ce inseamnă comunism.

Miron ȚIC

săptămina culturală

● **„OMAGIU CONFERINȚEI NAȚIONALE A PARTIDULUI".** Sub generosul semn al acestei idei s-au desfășurat, in săptămina din urmă, faptele de cultură ale Timișoarei, Lugojului, ale intregului ținut timișean. Din bogata agendă de lucru a Asociației scriitorilor și a redacției „Orizont" notăm citeva din cele mai importante intilniri cu cititorii: la Școala interjudețeană de partid — o șezătoare literară, cu participarea scriitorilor **Ion Arieșanu, Anghel Dumbrăveanu, Alexandru Jebeleanu, Ivo Muncian, Pongrácz Maria, Mircea Şerbănescu, Cornel Ungureanu.** ● La Intreprinderea de piele și mănuși au avut loc o intilnire cu tinerii U.T.C.-iști, intr-un dialog fructuos, scriitorii **Ion Arieșanu, Corina Victoria Sein, I. D. Teodorescu, Aurel Turcuș, Iosif Costinaș,** iar la Clubul „Constructorul" — poeții **Corina Victoria Sein și Aurel Turcuș.** ● **UN SIMPOZION MARIN PREDA,** organizat de **Ion Ardeleanu,** vicepreședinte al Societății de științe filologice — filiala Lugoj, i-a avut ca invitați pe criticii literari **Livius Ciocârlie, Mircea Mihăieș, Vasile Popovici** și pe prof. **Claudia Găman.** ● **TOT LA LUGOJ,** la Casa de cultură „Ion Vidu", un grup de scriitori timișoreni **(Lucian Alexiu, Dorian Grozdan, Maria Pop Pongracz** și **Mircea Șerbănescu)** s-au intilnit cu cititorii. ● **CRITICUL LITERAR Cornel Ungureanu** a fost invitatul cenaclului Asociației juriștilor din Timișoara, unde a făcut o prezentare asupra tendințelor poeziei contemporane și un medalion **Mariei Rodica Fătu.** ● **„INSEMNAT MOMENT PUBLICISTIC — REVISTA BANATUL"** s-a intitulat cea de-a doua manifestare din cadrul Salonului literar-științific al Bibliotecii județene, prilej de a fi evocată prezența lui Lucian Blaga in cultura bănățeană. Au vorbit scriitorii: **T. L. Birăescu** și **Mircea Şerbănescu.** Actorii: **Estera Neacșu, Aurora** și **Sandu Simionică** au recitat din creația marelui poet. ● **O MANIFESTARE CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ DE O IMPORTANȚĂ APARTE,** organizată și găzduită de Universitatea timișoreană: sesiunea de comunicări științifice a Societății studențești de etnografie și folclor, insoțită de cea de-a șaptea ediție a filmului etnologic, amindele cu o participare bogată și prestigioasă. Prezența unor personalități ale cercetării etnologice românești (prof. univ. dr. **Mihai Pop,** prof. univ. dr. **Eugen Todoran,** lectorii universitari **Vasile Tudor Crețu, Octavian Păun, Nicolae Bot, Ion Chiș-Șter,** precum și a unui valoros colectiv de cercetare alcătuit din studenți au asigurat lucrărilor un climat de autentică profesionalitate. ● **DINTR-UN MAI AMPLU MATERIAL** al colaboratorului nostru, **Victor Neumann,** intitulat **„Istoria și societatea istoricilor"** am reținut informația despre cea de-a doua ședință de lucru a unui cerc de știință recent constituit, de o importanță aparte in peisajul cultural al orașului: cercul cercetătorilor timișoreni din domeniul istoriei. Tema intrunirii, — **„Presa bănățeană de-a lungul veacurilor"** — a relevat incă odată că Banatul a fost și este un spațiu de coexistență intru cultură a românilor, germanilor, maghiarilor, sirbilor. La dezbaterile pe marginea referatelor prezentate de **Luzian Geier** și **Miodrag Milin** au participat prof. dr. **William Marin,** dr. **Silviu Anuichii,** prof. **Petre Onciulescu,** cercetătorii **Gh. Naghi, Al. Rădulescu, Florin Medeleț, Victor Neumann, Kakucs Lajos, Radu Păiușan, Sorin Berghianu, Ioan Hațegan** și un grup de studenți ai Universității. ● **CONSILIUL JUDEȚEAN AL SINDICATELOR TIMIȘ** a dedicat Conferinței naționale a partidului un amplu spectacol literar muzical.

săptămina culturală

O LUME A APELOR ÎMBLÎNZITE

● *Cea mai frumoasă plutire cu... „ULIUL"*

Ambarcaţiuni spre centrul oraşului

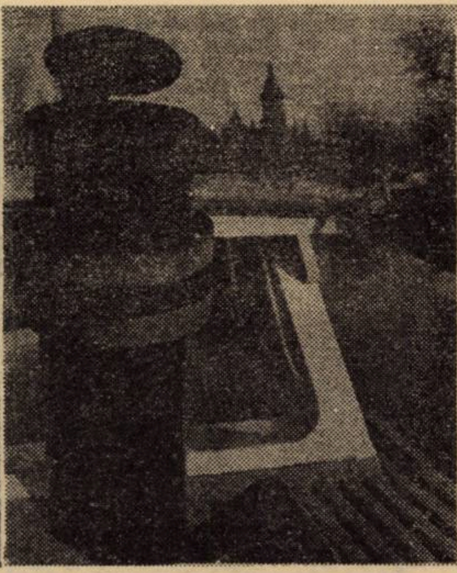

„Uliu" devine personaj... central

● Aşadar, recentul simpozion de la Timişoara al lucrătorilor şi cercetătorilor în domeniul hidrologiei, condus de însuşi preşedintele Consiliului Naţional al Apei, Ion Iliescu, dedicat celor 250 de ani de la terminarea sistemului Bega-Timiş, a subliniat faptul că „bănăţenii sînt precursori ai marilor construcţii şi amenajări hidrotehnice din ţară". Fără să modifice echilibrul ecologic din zonă, ei au creat şi creează continuu, cu luciditate şi inteligenţă, o lume a apelor îmblînzite, fără inundaţii şi mlaştini, cu diguri, irigaţii şi canal navigabil. (Şi turnuleţele pitoreşti ale ecluzei Sînmihai ori cele ale uzinei de apă, de pe care lipsesc doar steguleţele multicolore). Şi „renovarea" pescăriei de la Ghiroda, şi construirea canalului de irigaţie care pleacă din cartierul Plopi. Lîngă ştrandul mare ori pe malul Begheiului, în clădiri de sticlă se machetează drumurile de mîine ale apei, se sculptează sistemul circulator al acestei seve vitale. ● De la Simpozion alerg în port. Prietenii mei, „Uliu" şi „Şoimul" îi vor plimba astăzi pe participanţi pe apele neobişnuit de limpezi ale Canalului. Prilej unic să fotografiez Timişoara din vapor. ● Ion Fîrdean este căpitanul „Uliului". Un bănăţean de prin părţile Făgetului. De la Drăgsineşti. Treisprezece ani a fost pilot de cataracte, pe Dunăre, desigur. O muncă fantastică. **„Ştiam pe de rost fiecare piatră, fiecare vîrtej. Uniformele noastre erau splendide. Eram cei mai răsfăţaţi marinari, absolut necesari. Apoi apele au crescut, fluviul a devenit lac".** „Şi din lac, aici cum aţi ajuns?" **„Soţia mea e din Timişoara"...** În fond, aici s-a navigat odinioară mult, erau tot felul de birouri internaţionale. **„Transportam pe RÎNDUNICA optzeci de oameni cu o cantitate enormă de marfă. Autobuzele nu pot căra atîta. Ele au viteză, dacă au combustibil... Era o navă de douăzeci şi patru de metri. ULIU are şaptesprezece".** ● Pasărea de pradă este o fostă şalupă de război. Împreună cu „Şoimul" a fost reconstruită şi reamenajată în ateliere timişorene. Sîntem, deci, şi constructori de ambarcaţiuni. „Uliu" poate fi şi remorcher ori spărgător de ghiaţă. Cabina joasă a „Şoimului" a fost supraetajată: **„Şeful nostru, tovarăşul Zănescu, om înalt, se lovea mereu la cap".** ● Pînă la plecare stăm în cabina timonei. Sigur, fiul meu nu lipseşte. Mă gîndesc că azi va fi cel mai fericit copil din Timişoara. Cabina are şi un pat. Două compartimente cu hublouri frumoase îmi dau senzaţia că vaporetul e mai spaţios pe dinăuntru decît pe dinafară. „Puntea" noastră de fapt este acoperişul compartimentului prova. Vom sta în aer liber. În uniforme albastre cu auriu ofiţerii conferă o ambianţă cu totul pitorescă, neobişnuită unui timişorean. Mişcări fireşti, calme. Şi urmează cea mai lină plutire din lume. Între cartierele Iosefin şi Cetate n-ar fi necesar să ne zgîlţîim în tramvaie. Am putea veni pe apă, lent. Încotro ne grăbim mereu? Şinele moi ale apei calmează nervii, prelungesc viaţa. ● Iată podurile noastre simpatice; podul-cadou al lugojenilor, podul lui Eiffel.. Clădiri Jugendstil trec lin în dreapta. Aprofundăm esplanada, beţia de sălcii, brun-cărunte acum. Imaginea lor este mai limpede privită în apă. Pozez şi coşul navei alăturat catedralei. Vom ancora oare la Operă? La Universitate? Mulţime de oameni pe poduri. Strigăte conţinînd emoţie, admiraţie, surpriză. (Elevii au ieşit la ora asta din clase). I. Fîrdean nu mai are nimic din solemna încordare a pilotului de cataracte; sîntem destinşi, luminoşi cu toţii, în aceste minute, asemeni acestei blînde toamne. Cheul Begheiului este o frumoasă lucrare municipală, emană armonie, civilizaţie. Escadra noastră stîrneşte pe luciu ghirlande melodioase de valuri. Pe puntea „vaporului" – restaurant – terasa apar „matrozi" în costume de ospătari. Tramvaiul trece acum „pe deasupra" noastră. Senzaţie neplăcută. Burţile podurilor vor trebui recondiţionate dacă la primăvară începem navigaţia de agrement, cînd va veni noul vapor. ● Şalupele acostează fratern undeva în preajma podului Michelangelo. Oare vom reînnoda în curînd această minunată tradiţie a marinăritului pe Beghei? În contextul actual se fac unele planuri în acest sens. (Am citit şi un referat al unui expert bucureştean). Deocamdată navigatorii noştri au destul de lucru; diverse transporturi de materiale, dregaj, lucrări de întreţinere... Nu se plictiseşte nimeni, chiar dacă instinctul marinăresc, pe undeva, mai dăinuie, se visează croaziere, o animată viaţă portuară. ● **DE ULTIMĂ ORĂ:** animaţia a început. A sosit, în fine „Pelicanul", care este un vapor sui-generis, pentru şaptezeci de pasageri, care timp de zece ani a navigat pe Dunăre. După cîte vă relatam într-un recent număr, o ecluză iugoslavă fiind înnămolită, nava a sosit pe 96 de roţi de trailer iar două macarale uriaşe au depus-o pe apele Canalului. Atît transportul cît şi re-lansarea au constituit adevărate evenimente tehnice.

Timişorenii l-au zărit pentru prima dată luni în zori; oprit la poarta oraşului, prin ceaţă, părea un adevărat „vas-fantomă". Trecerea lui pe străzi a constituit o problemă, nu însă mai mare decît serpentinele de la Moldova Veche încoace. Cabina de comandă şi catargul au fost demontate pentru a nu se depăşi o anumită înălţime. Gabaritul vasului ne-a depăşit... aşteptările. În port, pentru început cablurile au cuprins carena, macaralele au depus nava pe uscat; după aceea au lansat-o la apă printr-un plan înclinat la 45°, pe o ploaie măruntă. Din mulţime auzeam voci: „Ce e ăsta, că seamănă a vapor. O să plutească? Are apă destul de adîncă?" Două bărci sportive treceau în preajmă privind cu invidie nava-amiral a portului nostru. (Vom reveni).

Lucian BURERIU

Momentul lansării „Pelicanului"

---

reportaj

Poem pentru Timişoara

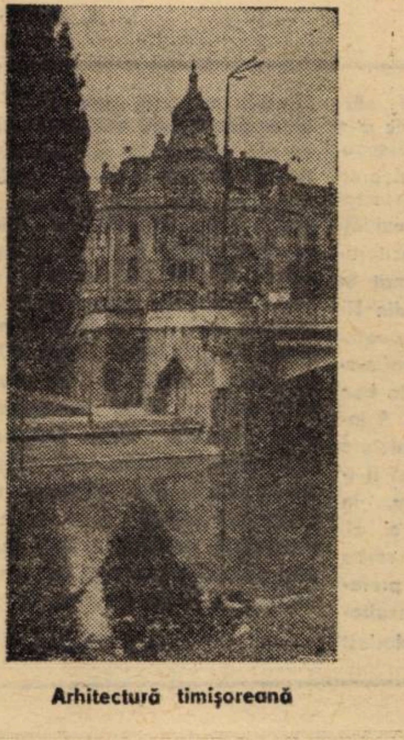

Arhitectură timişoreană

Mărturisesc că, deşi timişorean de cînd mă ştiu, n-am făcut niciodată caz de acest lucru. Mi se părea un lucru firesc să am şi eu o obîrşie a mea, chiar dacă pînă acum, şi acum chiar, port o secretă invidie celor ce sînt dintr-o vale anume sau dintr-un sat cu rezonanţă, dintr-o entitate clară deci, bine distinctă, pe care o păstrezi şi o reprezinţi în toate gîndurile şi gesturile tale. Dar cum este timişoreanul? Ce fel are el? Nu ştiu. Pot cel mult să spun că îl simt într-un anume fel, dar îmi este greu să-l înţeleg. Pentru că definiţia Timişoarei, ca a oricărui mare oraş al ţării, dar parcă totuşi oraşul meu e ceva aparte, e paradoxul. Înţelegeţi bine acest cuvînt şi nu în toate celelalte sensuri ce-l acoperă de urît. Oriunde mă duc, şi circul mult, şi spun că sînt timişorean văd cum se aşterne o umbră de invidie pe feţele interlocutorilor mei. „Oh, ce oraş!"; „De-aş trăi acolo!"; „Ce bine ar fi dacă..." Dintr-o familie de nouă clujeni patru trăiesc la Timişoara, spre aici vin maramureşeni, olteni, moldoveni, bihoreni, vin şi rămîn..." pentru că altfel n-aş fi conceput să trăiesc", cum îmi spunea unul. De ce, oameni buni? Ce are oraşul acesta al cărui buletin îl port la piept atît de lipicios încît să nu mai poţi trăi fără el?

La răscruce de vînturi, aşezat temeinic, într-un sol ce i-a fost mai degrabă ostil decît primitor, desenat şi redesenat de-a lungul istoriei, creîndu-şi şi pierzîndu-şi monumentele într-un iureş fără precedent... Ultima pierdere era cazarma „Transilvania", la cărămizile căreia, copil, cioplisem şi eu mortarul stins pe ele, în loc să fi rămas drept cel mai mare muzeu (poate) al ţării... Raţiuni de înfrumuseţare şi mai bună sistematizare au umblat monumentele prin tot felul de pieţe şi nici acum nu ştiu dacă şi-au găsit în sfîrşit locul. Dar toate aceste iniţiative nu au schimbat esenţa, – iar acum scriind urcă în mine un aer din vechime, zvonul de demult mă străbat, ca o chemare – nu au schimbat aşezarea fermă, mîndră, piatra preţioasă şlefuită îndelung şi care străluceşte şi azi neştirbit care e Cetatea. Iar paradoxul vine tocmai dintr-această armonie ce există între faţa veche şi cea nouă a urbei, în completarea ridicată ca o metaforă a timpului din însăşi seva pămîntului din preajmă. Şi chiar dacă, permiteţi-mi o asemenea trăznaie de reporter, aş fi visat ca bolţile magnifice descoperite o dată cu lucrările la pasajul denivelat din piaţa Operei să se fi păstrat cumva ca decor în corpul construcţiei respective, şi nu să fie acoperite cu iuţeală, deşi eu le simt respirînd cu durere şi acum sub dalele de beton şi timpul n-ar fi trecut chiar cu totul.

Oraşul e scris cu îngrijire, oameni de inimă l-au aşezat şi îl aşează încă inteligibil şi cu gust, încercînd să-i dea un peisaj particular. Şi aceasta face parte din paradoxul oraşului, şi faptul că Bega are atîtea poduri ce-i străjuiesc vechimea. La Timişoara există platforma Întreprinderii mecanice pe care o gîndesc şi o aşez în suflet ca pe o agoră calmă în desfăşurarea unei imense puteri de înţelepciune şi ştiinţă. La Timişoara se fac safire şi motoare electrice, turbine eoliene şi detergenţi, tot ce are industria României are o legătură cu Timişoara, vom face şi maşini, medicamente, noi sîntem în mic toată floarea industrială a ţării şi-ţi trebuie multă băgare de seamă să afli ce e esenţial şi ce nu, ce trebuie ales de restul, pentru ca în final să afli că totul e esenţial şi, mai mult decît atît, totul are o curgere logică din timpul de ieri în timpul de mîine, trecînd prin clocotul decantărilor prezente. Acestea sînt verticalele şi orizontalele oraşului meu; nu numai Catedrala cea mai înaltă de pe pămîntul românesc, ci şi motoarele sînt cele mai bune şi contoarele sînt cele mai bune, şi pantofii sînt cei mai buni, aşa cum îşi doresc şi muncesc pentru asta pînă la sudoare oamenii oraşului.

Oraşul nu are statuile pe care şi le merită, deşi are sculptori dintre cei mai împliniţi din cîţi are azi arta românească. De ce nu am găsi şi noi un parc din cele multe şi să-l transformăm în muzeu în aer liber? Fără excese, desigur, ca la Măgura Buzăului. Remarc şi o tendinţă interesantă: mozaicurile. La Universitate, pe clădirea Electromotorului, pictura murală de pe altă fabrică, „6 Martie". Apropierea artă-industrie e un dialog posibil, necesar. Să mergem şi astfel mai departe, pentru că dacă piaţa Unirii îşi îmbracă acum hlamida timpului său, de ce n-am aşeza şi pe noile clădiri salopete demne de prezentul nostru? Şi de ce n-am scrie pe case oamenii cei mari ce le-au trecut pragurile, pentru că au fost destui şi din toate părţile, iar acum nu ar aduce decît accente de mîndrie o istorie atît de spornică în fapte mari? Paradoxul oraşului sînt însă şi oamenii aceştia ce nu se grăbesc şi nu se îmbrîncesc ca în alte părţi, ce respiră egal cu ei înşişi într-o fraternitate secretă, o bucurie ce îi pătrunde căutîndu-şi reciproc atît la muncă cît şi în sălile de spectacole, şi au felul acela de a vorbi cu măsură, civilizat care a fost marca Timişoarei dintotdeauna. Un proces civilizator făptuieşte oraşul asupra lor, asupra noastră, a tuturor, impunîndu-ne respect, mustrîndu-ne cînd mai aruncăm o hîrtie pe jos, ori vorbim precipitat, răstit, ordonîndu-ne unui anume ritm ce intră în legea cea mare a timpului.

Un oraş alt paradoxurilor, spuneam, un oraş muncitor, cu zile şi nopţi lumină în şir neîntrerupt, ce şi-a clădit prestigiul şi şi-l clădeşte în continuare tocmai pentru că nu se cruţă, merge mai departe cu tărie şi răspundere, scriind cu nume anonime numele cel mare al urbei.

Vasile BOGDAN

SALONUL '82

plastică

Găzduit de spațioasele Galerii de la Bastion, Salonul anual de artă al plasticienilor din Timișoara și Lugoj – cu participări, devenite o obișnuință, din Reșița și Drobeta-Turnu Severin – reprezintă un amplu și consistent bilanț de creație al Filialelor și Cenaclurilor U.A.P. din această parte de țară. Dedicat, după cum arată cu pregnanță afișul de la intrare, celor două apropiate evenimente de seamă – Conferința Națională a Partidului și a 35-a Aniversare a proclamării Republicii – manifestarea actuală are, față de cea similară din toamna trecută, un mai pronunțat caracter angajat, militant, o sporită densitate tematică, ceea ce vădește interesul și grija forurilor organizatoare, prin sugestiile pentru realizarea unor contracte, precum și contribuția substanțială în opera de selecție a Comisiei de dezbatere și avizare. Fapt ce trebuie relevat cu precădere este că, indiferent de gen, material și tehnică, lucrările acestea poartă girul de calitate al autorilor, pecetea stilistică proprie fiecăruia, cristalizată de-a lungul anilor de rodnică activitate creatoare. Se impun atenției, într-o atare perspectivă, o serie de lucrări semnificative, semnate de pictori: „Dialog" de Diodor Dure, „Omagiu" de Leon Vreme, „Tovarășul Nicolae Ceaușescu vorbind la un miting în Timișoara" de Ion Șulea-Gorj; de sculptori: „Alianța" de Szakats Bela, „Portretul unui evidențiat în muncă" de Ina Popescu; de graficieni: „Vizită de lucru" de Xenia Eraclide-Vreme, „Arta pacis" de Gabriel Kazinczy, „Hiroshima" de Lidia Ciolac; de creatori în tapiserie: „Pace" de Clara Biro-Jecza, „Mesaj" de Olivia Moga – și desigur, exemplele s-ar putea multiplica.

Este de la sine înțeles că nu numai compoziția tematică sau portretul sînt capabile să transmită mesaje generoase. Expoziția cuprinde peisaje, vibrînd de o autentică iubire a locurilor noastre, așa de pildă: „Toamna" de Iulius Podlipny – și de data aceasta pilduitor pentru longevitate artistică intactă și statornicie în exigență – „Peisaj industrial" de Simion Lucaciu, „Șantier naval" de Virginia Baz-Baroiu, „Amurg în Deltă" de Eugenia Dumitrașcu; „Răzor cu flori" de Aurel Breileanu, „Casa de sub dealuri" de Adriana Oancea Șuteu; de asemenea, compoziții libere, cu implicații metaforice și simbolice, cum sînt „Rod bogat" de Ciprian Radovan, „Pacea pămîntului" de Molnar Zoltan, „Orizont cromatic" de Vladimir Streletz, „Tractoare pe cîmpia verde" de Silviu Orăvițan Crețu, „Notație pentru captarea văzduhului" de Constantin Flondor, „Zboruri spre pace" de Gheorghe Văleanu, „O ipostază a spațiului" de Doru Tulcan, „Faust I" de Iosif Krämer. Acestor lucrări de pictură și grafică li se adaugă, în același sens, contribuțiile sculpturii: „Împlinire" (lemn) de Victor Gaga, „Libertate" (bronz) de Petru Iecza, „Rod bogat" (gips) de Octavian Maxim, „Relație" (metal) de Dumitru Pălălău, „Nucă" (lemn) de Bata Marianov, „Zbor" (piatră) de Ion Cinghiță, „Aripă" (lemn) de Ștefan Călărășanu – precum și unele forme ale ceramicii ca „Joc întrerupt" de Iulia Dinescu, „Ové" de Ion Mihăiescu și ale tapiseriei „Clepsidră" de Rodica Banciu Regep.

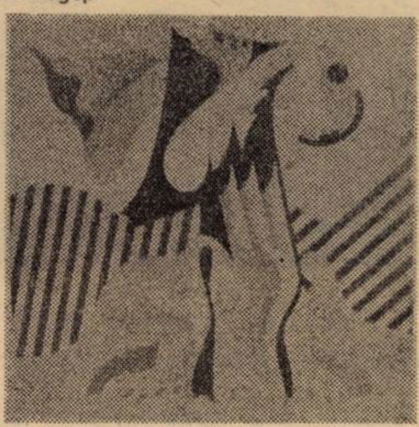

MOLNAR ZOLTAN: „Pacea pămîntului"

O concepție nouă în distribuirea spațiului Galeriei o constituie rezervarea unor simeze legate, pentru cîte patru, cinci sau șase lucrări ale aceluiași artist, exprimîndu-se în structuri stilistice unitare, dar uneori în genuri, materiale sau modalități variate (pe lîngă ulei, acuarele și pastelul; pe lîngă gravură, desenul etc.) alături de unii pictori sau graficieni ale căror nume s-au consemnat mai sus, se pot cita „colțurile" lui Romul Nuțiu sau Gabriel Popa; remarcabil e și faptul că de o atenție asemănătoare se bucură, pe lîngă plasticieni consacrați, unii tineri care s-au afirmat în ultima vreme: Călin Beloescu, Daniela Orăvițan Beloescu. Nu sînt, firește, singurii demni de a fi reținuți, dar prezentele note și-au impus să se limiteze la generațiile mature, întrucît celei tinere îi este destinat special un viitor articol.

Tratată după criterii de ideație, de vîrstă și de spațiu, obștea expozanților de la Salon se prezintă însă ca un front artistic unic, cimentat prin concepție, ardoare a muncii și profesionalism. Clasamentele sînt la locul lor în întrecerile sportive; în artă randamentul se raportează la o singură scară, individuală după esență – cea a valorii.

Deliu PETROIU

cenaclu

Poeta Tatiana Lungoci

Marți, 13 decembrie, în ședința de lucru a Cenaclului Asociației scriitorilor și al revistei „Orizont" a citit poezie **Tatiana Lungoci**. Referentă: **Brîndușa Armanca**. Spicuim dintr-o exaustivă analiză pe text: „Poeta își asumă o lume imaginară în care realul este în intruziune cu visul... Nu realitatea este abordată, ci o lume, care este guvernată de eros și de dorința de puritate... Trebuie o înfrînare a rostirii, o perfecționare a tehnicii de a crea imagini poetice... Sintaxa este cea a coordonării... Prea multe îndemnuri retorice... Textele dau o impresie plăcută de prospețime...". Au mai luat cuvîntul: **Carmen Odangiu** – „Texte confesive, dominînd fondul liric, în aproximarea unor structuri literare". **Lucian Petrescu** – „Texte cu tot dinadinsul poetice, dovadă a consecințelor jocurilor neasumate, unele mijloace artistice sînt deficitare". **Ion Monoran** – „E necesară oprirea la un maestru". **Marian Odangiu** – „Poezie maternă și maternicolă prin sensibilitate culturală... Inconsecvențe ale limbajului, care duc uneori la relativizarea discursului poetic...". **Vasile Popa** – „Imagini frumoase... Intensitate a trăirilor...". **Delia Loga** – „Esențialitatea acestei poezii constă în frumusețea sa...". **Aurel Turcuș** – „Multe versuri au un pronunțat caracter oral...". **Cornel Ungureanu**, conducătorul ședinței: – „Există un bun simț al acestei poezii, în formula unui jurnal liric. Dar mai este nevoie de o cumpănire a cuvîntului...".

Vacanță plăcută și îmbelșugată în creație!

D. S.

„Le sacre du Printemps" cu Remus Georgescu

muzică

AM RĂMAS DATORI, în vîrtejul unui maraton concertistic pe care realmente nu-l mai putem cuprinde, dată fiind bogăția și varietatea împlinirilor ce s-ar cuveni măcar citate, cu un concert de excepție, semnat Remus Georgescu. Este vorba despre omagierea, unuia dintre titanii **muzicii** secolului XX, controversat sau adorat de o mulțime deconcertată de zig-zagurile stilistice ale creatorului care a traversat infrastructura unor categorii estetice care azi păreau paradoxuri pentru ca în perioada imediat următoare să fie repudiate drept neconcludente. Șansa rusului **Igor Stravinski** a fost aceea că în toate demersurile sale artistice – legate de cromatica lui Skriabin, de cultivarea neîntinată a ethosului folclorului rus, de revenirile surprinzătoare la o artă inspirată de gotic, de Renaștere sau Clasicism, iar apoi de asimilarea entuziastă a dodecafonismului serial – rezultanta tuturor acestor migrații să poarte pecetea unui talent investit cu scînteia geniului.

Aniversarea centenarului nașterii sale a fost sărbătorită cu una din cele mai reprezentative creații, care i-a adus nu numai notoritatea, ci continuă să-l mențină în focarul atenției – **„Le sacre du printemps"**. Deși prezentată lumii pe o scenă pariziană, încă din 1913, limbajul acestei creații impresionează și astăzi cu aceeași forță de fascinație, nimeni neputînd să-l ignore deschiderea revolută, operată în evoluția muzicii contemporane. Aparatul simfonic solicitat atinge aici dimensiunea de hiperbolă a fanteziei virtuoșilor romantici ai orchestrației. Instrumentiști valoroși de la Opera Română, de la Filarmonica din Cluj-Napoca, profesori de la Liceul „I. Vidu", cît și o mulțime de elevi ai învățămîntului artistic, au fost solicitați spre a putea atinge acea forță desfășurată, care – în ritmuri și sonorități adesea „păgîne" – față de limbajul tonal „cuviincios", cu care ne-am obișnuit sensibilitatea – a străluminat în noi imaginea posibilă a unor orizonturi estetice acaparatoare, pe care Filarmonica noastră ni le servește încă cu atîta prudență...

Imperativul baghetei dirijorale care a ordonat acest fluviu sonor, aparent devastator, a avut în **Remus Georgescu**, un spirit foarte apropiat afectiv de „temperatura" acestei partituri. Să ne amintim de densitatea unor pagini ale oratoriului său, „Cîntarea străbunilor", de răscolitoarea pagină a „Exorcismului", spre a putea înțelege de ce a reușit să ne tălmăcească înfiorat, cu o fervoare cînd dionisiacă cînd scurtcircuitată de interogative tulburătoare, această muzică, ce și-a propus să transcrie ritualul păgîn al auto-sacrificiului unei adolescente, închinată zeului fertilității, al primăverii. Un sincer bravo, din acest colț de pagină, tuturor instrumentiștilor cît și dirijorului care a reușit o interpretare de asemenea nivel, încît a fost obligat să reia finalul lucrării.

DIN CEA DE A DOUĂ PREZENȚĂ a lui R. Georgescu am desprinde verva strălucitoare conferită **Simfoniei clasice** de **Prokofiev** ori claritatea și gradația acelei admirabile lecții de orchestrație pe care o face **Britten** în **„Variațiuni și fugă pe o temă de Purcell"**. Electrizantă, în acest concert, prezența solistului **Niolai Suk**, artist emerit al Ucrainei, care ne-a redimensionat datele pianisticei lui Bașkirov. Un interpret care cuprinde și percepe muzica interpretată nu doar colateral instrumentului său, ci urmărind cu ochi de vultur migrațiile tematice ale orchestrei și doar în ultima fracțiune de secundă revenind la propriile pasagii. Un adevărat posedat al muzicii lui **Liszt**, căreia i-a conferit deopotrivă luxuriantul briant cît și capacitatea persuasivă a muzicii abatelui **Liszt**. O personalitate captivantă care după o asemenea interpretare se „destinde" într-un micro-recital, la care orchestra, ca și noi toți, am asistat parcă fără a respira. Sau poate am respirat ozonul amețitor al artei adevărate, purtîndu-ne, imaterial, în spre revelația frumosului absolut.

Doru MURGU

Sărbătoare corală

echo

Prin tradiție, Lugojul a fost și de data aceasta gazda Festivalului coral interjudețean „Ion Vidu". Mii de artiști amatori s-au perindat etalînd ceea ce, cu unele variații stilistice și de viziune înseamnă la ora aceasta arta corală din diferite regiuni ale țării. Totodată a avut loc, într-o ambianță adecvată momentului, sărbătorirea redutabilului cor țărănesc de la Chizătău, care împlinește 125 de ani de activitate.

Timp de două zile au avut loc trei concerte-competiție în urma cărora trofeul festivalului a fost oferit unor formații din Tîrgoviște, Craiova, Bistrița, Botoșani, Chizătău, Oradea, Putna, Reșița. Premiul special al Uniunii Compozitorilor a fost atribuit corului din Chizătău. Demonstrația de vitalitate a acestei specii artistice a beneficiat de un juriu compus din renumiți compozitori precum Dumitru D. Botez, Gheorghe Bazavan, Mircea Neagu, Radu Paladi. Repertoriul s-a constituit dintr-o selecție riguroasă din paginile corale românești tradiționale, piese contemporane militante și altele reprezentînd unele căutări moderne. Departe de a fi monotone, reluările unor partituri au însemnat adesea unghiuri noi de interpretare, contribuții valoroase în domeniul căutărilor noului. Se poate spune că fiecare ținut a venit cu o undă de prospețime și personalitate, reprezentîndu-și modul particular, distinct, de a reflecta artistic și o aleasă spiritualitate; frumusețea acestor interpretări a constituit-o deplina unitate în diversitate, plenara afirmare a artei corale românești respirînd o vitalitate: mereu proaspătă în contextul instrumentalismului muzical de azi și asta înseamnă o grijă deosebită pentru cultivarea vocii umane în contextul unei societăți bazate pe afirmarea a ceea ce este omenesc.

Corala sărbătorită din Chizătău a oferit momentele unei execuții de calitate (după cîte ni s-a relatat), sub conducerea lui Ion Cărăbaș, Gheorghe Opriș, Sava Ilin, Diodor Nicoară, Csizmarik Ladislau (care se va ocupa îndeaproape de această formație). Frumoasa comunitate țărănească ale acestor locuri continuă ceea ce este valoros într-o tradiție bănățeană; Chizătău înseamnă și o școală de dirijat, aici formîndu-se, prin ani, cîțiva dirijori țărani care au răspîndit prin arta și prezența lor cîntatul în această zonă. O sărbătorire-deziderat, urmînd ca activitatea corului țărănesc să se constituie într-o exemplară activitate continuă. O sărbătorire sensibilizînd noi forțe artistice și semnificînd ambianța setei de frumos, a iubirii de colectivitate a țărănimii acestor meleaguri.

L. BURERIU

Un muncitor pictor:

GHEORGHE BABEȚI

arta amatoare

Bunica lui, care are acum 77 de ani, își amintește că el a desenat odată, pe cînd era copil, un cal foarte frumos. (Și pentru că mai are încă o bunică ce își aduce aminte de calul acela desenat, dar și de falnicii cai suri-argintii ai satului natal bănățean, îl invidiez pe Gheorghe Babeți. Cu sufletul deschis îl invidiez).

Copilul de atunci, astăzi bărbat în floarea vîrstei, tată de copii, a devenit muncitor. Meseriaș de prima mînă. A lucrat întîi la Reșița, apoi, din 1971, la I.M.T. S-a scurs din viața lui o perioadă destul de lungă în care nu și-ar fi putut închipui vremea pasiunii pentru pictură. O pasiune constantă, creatoare. Acum nu își explică de ce a optat (în 1975) pentru pictură, frumosul cal desenat în copilărie fiind singurul lui „antecedent" plastic. De fapt, nici nu-i prea important să-și explice și să explice. Important pentru Gheorghe Babeți este să picteze. Deoarece el, artistul naiv, pictează ca nimeni altul. Adică, vreau să se înțeleagă că, în tablourile sale, are propriul său univers. Inconfundabil. Și nu exagerez deloc cînd spun "inconfundabil. Frapantul său univers, populat, printre altele, de niște minunății de păsări cum n-a văzut neam de neamul lui de plugari bănățeni, decît, poate, cine știe, doar cu ochii minții sau în vis.

„Dintre toți pictorii naivi, **mărturisește el,** cel mai puternic m-a impresionat Vameșul Rousseau. Libertatea, imaginația, culoarea din lucrările lui mă urmăresc tot timpul". **Tocmai aceste calități predomină și în arta muncitorului Gheorghe Babeți, format la Școala populară de artă din Timișoara, în clasa profesoarei Xenia Vreme, reputată graficiană, care l-a îndrumat de la bun început spre pictura naivă. A îndruma pe cineva spre pictura naivă nu vine, așa cum am fi imediat tentați să credem, în contradicție cu specificul ei, ci, dimpotrivă, atunci cînd e vorba de competență, de înalt profesionalism în îndrumare, rezultatele sînt edificatoare. Modest Morariu remarca, spre pildă, că Gheorghe Babeți a ajuns în cîțiva ani unul dintre cei mai interesanți și mai valoroși pictori naivi din țara noastră, poate cel mai valoros. La cele trei ediții ale Festivalului național „Cîntarea României" pînzele sale au fost distinse de fiecare dată cu premiul întîi, iar la Salonul național de artă naivă (Arad, 1978) cu premiul U.A.P. Și încă ceva: niște suedezi, niște norvegieni, niște olandezi, niște belgieni, niște englezi și niște... columbieni au în casele lor tablouri de Gheorghe Babeți. Frumosul cal desenat în copilărie a fost, așadar, semnul prevestitor al unui destin plastic de excepție.**

Iosif COSTINAȘ

top

SECŢIA ROMÂNĂ: 1. Joc de cuvinte – **Post Scriptum**; 2. Casa mea – **Angela Similea**; 3. Săgeţi de soare – **Zoe Cîmpeanu +Domino**; 4. Lungul drum al nopţii către zi – **Semnal M**; 5. Contraste – **Rodion G. A.** SECŢIA INTERNAŢIONALĂ: 1. Jack and Diane – **John Cougar**; 2. Gelovsy – **Frankie Miller**; 3. Chanson d'amour – **La Mamma**; Nathalie – **Julio Iglesias**; 5. palabras de amor – **The** – **Propunere**: Only Time – **Asia**.

SERVICE

N. Subu – Bucureşti: recentul album al interpretei Kim Wilde se intitulează „Select". 2. Grupul iugoslav la care te referi se cheamă Atomsko sklonište (rock cu accente progressive). LP-ul înregistrat la Londra este „Igiena mintală". 3. Da, formaţia timişoreană Post Scriptum s-a destrămat, Doru Apreotesei activind acum cu formaţia „Sfinx". 4. **Corina Brenean – Orşova**: „Într-o recentă ediţie a emisiunii Radiodiscorama s-a amintit (vis-á-vis de o nouă înregistrare a grupului nostru Academica) de hit-ul „One Way Ticket" (Eruption – 1979), fără a se spune că piesa în versiune originală datează din anii '60 şi a fost lansată de către Neil Sedaka chiar dacă purta alt titlu. Nu m-ar fi deranjat prea mult faptul, dar, tot de curînd în cadrul emisiunii radio Studioul T '82 (programul 3) realizatorul Adrian Simeanu ne oferă, o variantă a piesei „Needles and Pins" pe care avînd grijă a o boteza „Furnicături" (?!) uită să amintească ascultătorilor de grupul Searchers care a lansat „furnicăturile" în anul 1964. **Ioan Lepădat – Alexandria**: Dublul LP „ABBA" se intitulează The First Ten Years „şi cuprinde succesele reprezentative ale formaţiei care nici vorbă să se destrame în ciuda faptului că Agnetha şi Frida au înregistrat separat discuri. Bon Scott, fostul solist vocal al grupului AC/DC a murit într-un accident de automobil la Londra în 19 februarie 1980. După publicaţia IM, decesul lui Scott s-a produs la 18 martie 1980. Se pare că aceasta e data reală, prima marcînd ziua acidentului, după care a urmat spitalizarea regretatului artist australian. 2. Tom Jones (în foto, alături de Elvis Presley) s-a născut în 1941 în South Wales. Primul său hit, „It's Not Unusual" datează din 1965.

Petru **UMANSCHI**

FILOSOFIE DE BUZUNAR

- **Nu calul i-a păcălit pe cei din Troia!**
- **Actorul deştept nu se ceartă cu sufliorul.**
- **Fereşte-te de duşmanul învins!**
- **Oferă-i tu prestanţă funcţiei, nu ea ţie!**
- **Toate celebrităţile au devenit nemuritoare doar post mortem.**
- **Nu-l împăca pe cel pe care nu l-ai supărat .Ar crede că are dreptate.**
- **Fii atent! Cînd cel mişel îşi arată dantura, nu zîmbeşte, ci se pregăteşte să muşte.**
- **Nu te întrista, Don Quijote! Vor mai fi din nou mori de vînt.**
- **În dragoste nu căuta logică, căci a ei este întotdeauna dreptatea.**
- **Dacă te-au împroşcat cu calomnii, nu încerca să te speli. Te mîzgăleşti doar mai rău.**
- **Admirăm coroana copacului, doar pentru că nu-i vedem rădăcinile.**
- **În şoaptă, a ponegrit pe alţii. Acum urlă, cică a fost discreditat.**
- **Cel care este prieten cu paharul să nu se facă cîrciumar.**
- **Nu tot ceea ce stîrneşte ilaritate este glumă.**
- **Mama şi patria nu şi le alege omul.**
- **Din toate vieţuitoarele doar fiinţa umană poluează natura. Dar din plin.**
- **Imposibilul din poveşti nu mai este o poveste. E o realitate.**
- **Cel credul aşteaptă să fie tras pe sfoară.**
- **Cel care se făleşte cu rănile sale, doar compătimire mai poate aştepta.**
- **De cînd se fabrică prea uşor melodiile, oamenii cîntă mai puţin.**
- **Întrebării proaste nu-i poţi da un răspuns bun.**
- **Locul soldatului e în rînd.**
- **De la Vivaldi încoace, anotimpurile sînt mai frumoase.**

Emil **GHERASIM**

excelsior

ION VASIU

ROMÂNIE

Cîntecul amiezii ne adună
azi în jurul tău, ca pe un roi –
patrie eternă şi străbună,
leagăn de izbînzi şi de eroi!

Pacea oglindită în poeme
largi ferestre-n irişi ne-a deschis –
patrie de împliniri supreme,
cuib de fericire şi de vis!

Frunte pururi trează şi senină
ce te scalzi sub veşnic tricolor –
patrie bogată în lumină,
oază ancorată-n viitor!...

ŞTEFAN MARINCONI

GÎND DE LA CAPUL BUNEI SPERANŢE

Mi-e dor de doina şi baladele de-acasă,
de munţii cu izvoare reci,
oricît de rău destinul mă apasă,
nu voi rămîne-aici pe veci,

Mi-e dor de tot ce-am fost, de tot ce sînt,
de ţara noastră şi de glie,
sînt fiu-ntregului pămînt,
dar vatră n-am decît o Românie,

Mi-e dor de toţi, îmi este – atît de dor,
mi-e dor de ţara mea,
nu voi a învăţa aici să mor,
străin, în ţara altcuiva...

Cape-Town, R.S.A.,
spital februarie-mai, 1979

MISCHIE TR. TRIFON

PORUMBEII

Îmi ciugulesc
porumbeii,
din palme,
pacea sufletului
preschimbată-n seminţe.

Înlăuntru-mi
creşte un cer
ce călătoreşte zorit
spre albastru!

Liniştea suie prin mine
şi alb îmi e gîndul,
voiajor porumbel,
Pace, spre tine!

OLGA ABEGG

ÎN ACEEAŞI ROSTIRE DE GÎND

Ghirlandele neodihnei
la hotar de lumină...
Poemul păcii rodeşte
fructe de aur, –
aşează la mese.
Privirea se-nalţă
în curcubeu de raze
iar soarele
în fulgerări de purpuri
îmbracă clipa de taină,
spre care fiii planetei
deschid înalt popas iubirii,
în aceeaşi rostire de gînd.

LUCIA C. COSIŢEANU

ŢARĂ

Mi-am lăsat inima
Pe fiecare brazdă lîngă vatră,
Ca flacăra să coacă rodul
Tot mai dulce de veacuri...
În freamătul iubirii
Cu abur cald de pîine,
Cuvîntul roteşte dimineţi,
Veşnicia ţării să o crească.
Din căldura pîinii
Noi cărări cu veri de cîntec
Devin ŢARĂ.

FLORIN GRIGORIU

IZVOR ŞI MATCĂ

Alegem dreptul de-a fi în ţară
La tot ce creşte, liberi, stăpîni
Izvor şi matcă, miere şi ceară
Sigiliul nostru demn de români.

Alegem dreptul de-a fi tovarăşi
La tot ce facem prin muncă şi vis
Sîngele nostru ce flutură iarăşi
Steag în faptele noastre transcris.

Alegem dreptul de-a fi tovarăşi
În tot ce facem mai greu, mai uşor
Un pod-viitor ce spune-va iarăşi
Că fost-am, sîntem şi fi-vom izvor,

Izvor şi matcă, miere şi ceară
Sigiliul nostru demn de români,
Alegem dreptul de-a fi în ţară
Pe pîinea noastră liberi stăpîni.

EUGENIU NISTOR

TRANSILVANIA

Transilvania –
zvîcnetul sîngelui meu necuprins,
pasărea plugului şi-a făcut cuibul

în casa albastră a ta,
peste apele şi arborii tăi – pot să jur –

niciodată n-a nins
decît cu zăpezi de lumină şi stea.
Transilvania –
sunetul limpede al graiului meu,
numele tău fîntînă de lacrimă este,

cine-a trecut prin roua dimineţilor tale

te visează mereu
şi pe sub pleoapele rîurilor
se coboară-n poveste.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 19 decembrie

8,00 Teleşcoală. 8,30 Almanahul familiei. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viaţa satului. 11,40 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 14,00 Desene animate. 18,10 Telesport. Handbal masculin: R.D.G. – România (repriza a II-a). 18,40 Micul ecran pentru cei mici. 19,00 Telejurnal. 19,20 În întîmpinarea aniversării Republicii. 19,35 Cîntarea României. 20,20 Telecinemateca: Casablanca .(american).· 21,50 Studioul muzicii uşoare. 22,20 Telejurnal.

LUNI, 20 decembrie

15,05 Emisiunea în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 A patriei cinstire. 20,30 Orizont thenico-ştiinţific. 20,50 Tezaur folcloric. 21,10 Occident '82. Condiţia inumană a femeii. 21,25 Film: Acoperişul. 22,00 Telejurnal.

MARŢI, 21 decembrie

11,05 Întîlniri literare pentru elevi. 11,30 Virtuozii arcuşului. 11,50 Film: Acoperişul. 12,40 Tezaur folcloric. 16,05 Trasee contemporane pe harta patriei. 16,35 Clubul tineretului. 17,25 Cabinet profesional pentru lucrătorii din agricultură. 20,00 Telejurnal. 20,25 Documentele Conferinţei Naţionale a partidului – mobilizator program de acţiune. 20,45 Teatrul în serial: Un fluture pe lampă. 22,00 Telejurnal.

MIERCURI, 22 decembrie

16,05 Viaţa şcolii 16,30 Viaţa culturală. 17,00 Universul femeilor. 20,00 Telejurnal. 20,20 Documentele Conferinţei Naţionale a partidului. 20,40 Muzică uşoară. 20,50 Teatru în serial: Un fluture pe lampă. 22,00 Telejurnal.

JOI, 23 decembrie

11,05 Întîlniri literare pentru elevi. 11,30 Film serial: Lumini şi umbre (ultimul episod). 12,40 Arta coregrafică contemporană. 16,05 Ecran de vacanţă. Desene animate. 16,30 Melodii populare. 17,00 Studioul tineretului (I). 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Din bătrîni pînă în zilele noastre... Datini şi colinde. 20,50 Studioul tineretului (II). 21,20 Serial ştiinţific. Corpul uman. 21,40 Program muzical. 22,00 Telejurnal.

VINERI, 24 decembrie

15,05 Ecran de vacanţă. 15,30 Emisiune în limba germană. 17,25 Tragerea loto. 17,35 La volan. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Republică, măreaţă vatră. Cîntece şi versuri. 20,40 Cadran mondial. 21,00 Film artistic: Mîndrie. 22,00 Telejurnal.

SÎMBĂTĂ, 25 decembrie

11,05 Ecran de vacanţă. Colegul meu de bancă. 11,45 Republica – anul XXXV. 12,10 Ora de muzică. 13,10 Noi în anul 2000. 13,30 La sfîrşit de săptămînă. 18,30 Decembrie: Cronica evenimentelor politice. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 La sfîrşit de săptămînă (II). 20,00 Film artistic. 22,50 Telejurnal.

TELEVIZIUNE

Marilyn

(27)

El e primul bărbat pe care l-a întîlnit şi în prezenţa căruia şi-a găsit o identitate. Ea e Marilyn Monroe, soţia lui Arthur Miller. Pe de altă parte, oricui i se impune forţa unui alt adevăr, acela că Miller o adora peste măsură. Ca pe o zeiţă. Cu toate acestea, el însuşi era o entitate separată, cu obligaţii morale copleşitoare, între care şi aceea de a scrie bine.

În vara lui 1957 se produce un lucru aproape senzaţional. Arthur, devenit din soţ şi infirmieră a actriţei, un fel de tînăr doctor Miller, reuşeşte să o dezveţe de obiceiul de a lua somnifere! Sau, în orice caz, reduce numărul lor la minimum. Revenindu-şi, odihnită, Marilyn are o energie fantastică, dînd frîu liber unei sensibilităţi ieşite din comun – cel puţin în ochii iubitului ei. Într-un interviu, el declara: „Era în stare să se uite la o floare ca şi cum atunci ar fi descoperit-o, ca şi cum atunci ar fi fost începutul lumii". De fapt, ne aflăm în plină comedie umană, un lucru ce e, la urma urmelor, tragic... Marilyn e doar o fetiţă ce nu poate îndura moartea unui peştişor.

În anii următori, cînd încercările de sinucidere nu au fost rare, Miller recunoaşte că dorinţa ei de a-şi pune capăt vieţii l-ar ucide şi pe el, cel puţin în faţa societăţii. Iar replica, într-o piesă a sa, sună în felul următor: „În mine s-a adunat tot răul din lume, nu-i aşa?", îi spune Quentin lui Maggie, în mijlocul unei asemenea încercări. „O sinucidere omoară întotdeauna doi oameni, Maggie, ăsta e scopul sinuciderii!"

Pe cînd se găseau la Amagansett descoperă că Marilyn e însărcinată. În săptămîna a şasea are dureri atît de mari încît sînt nevoiţi să alerge la New York pentru o intervenţie chirurgicală. Se anunţă că sarcina este tubulară. Dar o anumită ambiguitate rămîne, totuşi. Problema e dacă sarcinile ei au fost tubulare sau isterice. Greene afirmă că Marilyn nici nu putea să aibă copii. Într-un interviu Miller era de aceeaşi părere, dar în acelaşi loc revine şi spune că totuşi avusese o sarcină tubulară. E o confuzie pe care o răspîndise ea însăşi, şi care încă mai persistă.

Această încercare, un nou capitol în cartea nefericirilor, nu face decît să-i sporească depresiunea. Derutat, înspăimîntat, Miller hotărăşte să treacă Rubiconul propriei creaţii. Nu scrisese nicodată înainte avînd în minte un actor sau o actriţă. Face un ocol şi se îndepărtează de vechiul adagiu potrivit căruia teatrul depinde de piesă, iar textul e inviolabil. Marii creatori trăiesc cu temele, nu cu actriţele. Şi totuşi, el şi-a adaptat povestirea The Misfits („Inadaptabilii") pentru a-i deveni vehicul. Din punctul de vedere al Marilynei – minte dialectică – or cea mai înaltă dovadă a dragostei sale, ori calcul meschin al unui creier ambiţios. Şi totuşi, aripa morţii fîlfîie în jurul ei din ce în ce mai des.

Adaptare, după Norman Mailer
de Mihai CERNEA

„BRAIN-DRAIN"-UL SAU „EXODUL CREIERELOR"

Frămintata noastră epocă, multiformă, existențial complexă, contradictorie prin orizonturile deschise și anacronismele perpetuate este tensionată de numeroase dezechilibre: scena economico-socială a lumii de azi prezintă flagrante anomalii și contradicții, preocupările de consolidare a destinderii și instaurării păcii coexistind cu tendința de brutală accentuare a disjuncțiilor și exacerbarea disparităților in „vîltoarea" cursei inarmărilor și proliferării insecurității; fenomenul de adincire al decalajelor poate fi ilustrat convingător și dramatic in limbajul sec al cifrelor, știut fiind că 3/4 din omenire deține doar 20% din produsul mondial brut, că actualmente există pe glob peste 800 milioane analfabeți și 500 milioane de oameni suferă cronic de malnutriție, spirala inarmărilor „devorind" anual 600 miliarde dolari.

E nevoie deci, mai mult ca oricind, de **realism politic** pentru „ocrotirea" viitorului, in contextul unei evoluții ce-și accentuează interdependențele, multiplicind, acutizind și globalizind problemele ce încarcă „ordinea de zi" a umanității. Coexistența mizeriei și supraconsumului în fizionomia unei contemporaneități sensibilizată la problemele lumii a treia și confruntată cu avatarurile societății de consum, indică stringența eradicării subdezvoltării cu întreg cortegiul efectelor sale, adevărate „plăgi ale veacului". Această imperativă cerință își află suportul prim in activizarea resurselor interne, convocind utilizarea eficientă a capitalului material și uman.

Trecerea, clamată de numeroase voci, de la **societatea industrială** la cea **informațională** vizează deci „dezindustrializarea" economiei; de la consumul exponențial de resurse naturale la creația exponențială de inteligență umană și artificială. De prisos să mai insistăm aici asupra importanței decisive a „aurului cenușiu" in competivitatea mondială; oricit s-ar imblînzi tensiunile politice prin stingerea nodurilor de conflict, competiția economică rămine aspră și angajează, prioritar acum, inteligența umană. În cursa progresului, **omogenitatea lumii** rămine un obiectiv de atins; cind insulele prosperității se invecinează cu regiunile năpădite de mizerie, cind supraviețuirea se alătură subviețuirii năpăstuind atitea suflete, se ignoră că „avansul in materie de civilizație și de dezvoltare se caracterizează prin omogenitate" (Mircea Malița: Discurs despre țara omogenă).

Decalajele sint însă flagrante: 15–20 țări capitaliste occidentale concentrează și cheltuiesc 90% din fondurile cercetării științifico-tehnologice din Occident. Apologeți neobosiți, atașați modelului capitalist de dezvoltare, confruntați cu priveliștea strivitoarelor asimetrii încep să se îndoiască de infailibilitatea dezvoltării economice și tehnologice triumfaliste a statului hiperindustrializat, a societății „belșugului", lichidind – doar prin euforia RTS – efectele subdezvoltării; printre cauzele ce adîncesc aceste decalaje se numără, neîndoielnic, și migrația forței de muncă, **absorbția de capital uman de către statele dezvoltate,** ultimele ciștigind astfel nu numai **fonduri** (în pregătirea personalului nefăcîndu-se nici o investiție) ci și **timp.**

Global privind chestiunea, fenomenul imigrației – „cea mai mare capcană a istoriei", cum se pronunța Pierre Messmer – este, după săptăminalul **Newsweek** „o bombă sociologică cu explozie intîrziată"; tragedia dezrădăcinaților, victime ale incertitudinilor, adevărată armată de rezervă intr-o economie convulsionată de dezechilibrele dezvoltării, privește – în primul rînd – o **criză de identitate.** Ca tendință demografică, aceste curente migratoare vor modifica structurile statelor de adopțiune, după ILO (Organizația Internațională a Muncii) a doua generație de imigranți rămînind tot prizoniera ghettourilor sărace.

Dacă însă ne interesează doar „furtul creierelor", adică vînarea specialiștilor de înaltă calificare să spunem că această racolare a început în ramurile cu profil economic, extinzîndu-se treptat pînă la a cuprinde întreaga viață socială. Tehnica racolării specialiștilor este o îndeletnicire care își află obîrșia în „jungla americană a afacerilor" – scria **Le Nouvel Observateur,** perpetuîndu-se astfel o mentalitate de tip colonial. Ea înflorește sub flamura propagandei psihologice a consumului și sub paravanul activității „transnaționalelor", acuzate în atitea rînduri de plăți ilicite; spolierea e mascată de „microcadouri filantropice". Dar, cinismul fostului secretar de stat Dean Rusk este dezvăluit de cruda lumină a adevărului cînd echipa de la Washington vorbea de „un import intelectual bine administrat", garantat prin acordarea de burse. Este șocant că 73% din oamenii de știință nord-americani care au primit premiul Nobel și 24% din membrii Academiei de Științe din Statele Unite sînt veniți din alte țări.

Care sînt însă consecințele pentru lumea a treia? Racolarea specialiștilor capătă proporții și statisticile sînt alarmante. După **Le Monde** în intervalul 1961–1972 țărilor lumii a treia le-au fost sustrase aproximativ 400 mii de persoane cu calificare superioară, acest jaf de capital uman asigurînd uriașe beneficii (ca economii la cheltuielile de învățămînt); **„transferul de tehnologie în sens invers"** este suportat de țările cu cele mai puține mijloace și care ar avea cea mai mare nevoie de această materie cenușie, drenarea capitalului uman fiind un transfer „negativ", un business pentru țările puternic dezvoltate ale lumii. Paradoxal, țările sărace finanțează astfel pregătirea specialiștilor pentru țările dezvoltate, blocîndu-și eforturile de a se smulge din starea de înapoiere. După mai vechi estimări, anual, țările sărace pierd 6% din promoțiile tinerilor specialiști și 10% din elita oamenilor de știință. Nu mai miră atunci că obiectivul O.N.U. (1981), cel de a avea 230 cercetători la 1 milion de locuitori este atins de mai puțin de 10 țări africane. Iată, tot după statistici O.N. revin pe glob – ca cifră nivelatorie medici la 10.000 de locuitori. Fo muncă provenită din imigrare însă 44% din personalul me și mediu din Marea Britar cidentale (S.U.A., Marea Britanie, Canada, R.F.G., Austria) lucrînd peste 120.000 medici imigranți; dacă în Europa occidentală un medic revine la 522 persoane, în Uganda repartiția e de 3 medici la 100.000 de locuitori.

DANIELA BELOESCU: „Intr-o gospodărie țărănească"

Ce e de făcut pentru a stopa această „hemoragie a creierelor", o revoltătoare „afacere a secolului", adîncind prăpastia dintre bogații și săracii lumii? Amploarea și gravitatea fenomenului sînt subliniate de recentul Proiect de rezoluție prezentat la O.N.U. de „Grupul celor 77", (reunind 122 de țări în curs de dezvoltare), propunîndu-și tocmai prevenirea „scurgerii" de cadre. **Exodul creierelor,** acest „brain-drain" cum e numit în literatura de specialitate se intețește însă, sustragerea de cadre fiind un adevărat furt de inteligență; el lovește în interesele națiunilor sărace, anihilîndu-le propriile eforturi de înscriere pe orbita dezvoltării, amînîndu-le „decolarea" și șansa ieșirii din „somnul subdezvoltării". **„Aspiratorul de creiere"** (U. S. News And World Report) oferă prin ajutoarele financiare, fărîmituri de la masa „dezvoltării", asigurîndu-și însă mari cîștiguri de capital uman prin încurajarea acestui exod. **Sustragerea de cadre este o perpetuare a practicilor neocolonialiste.** Intr-o lume a schimbărilor rapide, în dezvoltare accelerată, fenomenul brain-drainului atentează la capacitatea creativă a unor națiuni, lezînd patrimoniul lor uman; **protecția avuției naționale,** pentru care România a militat în atîtea rînduri, devine imperioasă. Pe fundalul rezolvării prin consens a problemelor globale – condiție politică esențială în destinderea internațională și a colaborării echitabile –, intronarea principiului egalității suverane pentru toate națiunile lumii poate conduce în perspectivă la ștergerea acestor disparități; „hemoragia creierelor" trebuie stopată.

Adrian Dinu RACHIERU

PACEA LUMII – PROBLEMĂ PRIORITARĂ

În condițiile actuale ale situației internaționale, asigurarea păcii și securității în lume, are o importanță fără precedent. Niciodată nu s-a pus atît de acut problema existenței speței umane și niciodată nu a fost atît de amenințată pacea în lume. Problema păcii și a războiului a căpătat dimensiuni planetare ca urmare a pericolului unei catastrofe nucleare sau ecologice. Aceasta datorită faptului că cursa mondială a înarmărilor a cunoscut în ultima perioadă noi proporții, cifrele care o ilustrează fiind aberante.

Pacea lumii cît și înlăturarea pericolului unui holocaust atomic nu sînt posibile atîta timp cît are loc o escaladare a cursei înarmărilor, o acumulare de mari stocuri de armament cu uriașe posibilități de distrugere în masă, cît și o deturnare de la scopurile firești a unor resurse.

Datele și faptele actuale, ale cursei înarmărilor cît și a situațiilor conflictuale din lume, duc la concluzia firească că problema războiului și a păcii nu mai poate fi examinată în zilele noastre prin prisma opticii existente în deceniile trecute. Epoca războaielor nucleare, în care ne aflăm, impune o viziune globală asupra problemei la care ne referim, pentru că ea a căpătat dimensiuni planetare, fiind de interes vital și primordial pentru toate națiunile și popoarele lumii.

Fără o pace efectivă, durabilă, care să permită popoarelor să se dedice exclusiv înfăptuirii unor proiecte de amploare, să găsească soluții viabile și trainice problemelor majore cu care lumea actuală este confruntată, oamenii nu își pot descătușa energiile creatoare necesare depășirii crizei pe care o străbatem cît și făuririi unui viitor luminos. Dilema „a fi sau a nu fi", pusă acum cu o acuitate fără precedent, nu poate avea decît o singură alternativă, logică, etică și rațională, în deplină concordanță cu menirea constructivă a omului, și anume de „a fi". Pămîntul, bun al tuturor, poate străluci numai atunci cînd toate popoarele se dezvoltă în deplină libertate, egalitate, cooperînd unele cu altele.

Marile probleme ale lumii contemporane, lichidarea subdezvoltării, a decalajelor dintre state, instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale, dezvoltarea și progresul tuturor națiunilor și popoarelor nu pot fi soluționate decît în condițiile unui climat trainic de pace. Prin urmare pacea presupune o activitate constructivă, folosirea tuturor resurselor materiale și umane în vederea ridicării umanității pe noi trepte de civlizație materială și spirituală. Accentuarea interdepedențelor dintre state și națiuni, în zilele noastre, dau noi dimensiuni prieteniei, înțelegerii și colaborării dintre acestea, pacea lumii fiind incompatibilă cu practicarea ingerințelor în treburile interne, cu dictatul și metodele bazate pe forță, reclamînd cu necesitate respectarea principiilor și normelor fundamentale ale dreptului internațional.

Este demn de relevat faptul ca dreptul internațional consacră dreptul statelor la pace. Rezoluții ale Adunării Generale O.N.U., confirmă aceasta. Astfel „Declarația cu privire la pregătirea societăților de a trăi în pace" (rezoluția 33/75 din 1978 a Adunării Generale) prevede că „toate națiunile și toate ființele umane, fără deosebire de rasă, de convingere, de limbă sau de sex, au dreptul inerent de a trăi în pace", iar în Declarația privind cooperarea internațională pentru dezarmare (rezoluția 34/88 din 1979) se subliniază dreptul inalienabil al tuturor națiunilor și al tuturor ființelor umane de a trăi în pace, la adăpost de orice amenințare cu războiul, în libertate și independență. De altfel, încă prin rezoluția 3314/XXIX din 1974 a Adunării Generale a O.N.U., definindu-se agresiunea se afirmă că războiul este cea mai gravă crimă internațională, atrăgînd răspunderea celor care o comit. Este important de reținut că numeroase alte instrumente cu caracter universal adoptate în cadrul O.N.U. aduc însemnate contribuții la conturarea, definirea, elementelor semnificative privitoare la dreptul la pace și securitate al popoarelor.

Afirmînd gravitatea deosebită a primejdiei care amenință omenirea, observăm în același timp uriașa mișcare contemporană pentru pace și dezarmare, care acționează cu hotărîre pentru eliminarea pericolului unei noi conflagrații mondiale, pentru apărarea păcii. Uriașe forțe sociale și politice angajate în lupta pentru pace, ostile acelor cercuri imperialiste interesate în cursa înarmărilor, în întreținerea de conflicte armate în diferite zone ale globului cît și în cucerirea de noi zone de influență, ilustrează dimensiunile acestui fenomen pozitiv din viața internațională cît și marile schimbări produse atît în structura sistemului relațiilor păcii și progresului.

În acest context, România acționează cu perseverență pentru materializarea principiilor sale de pace și colaborare internațională, evoluția vieții internaționale demonstrînd în modul cel mai pregnant justețea politicii P.C.R., valoarea acțiunii sale constructive în direcția păcii. Națiunea română, conform tradițiilor sale istorice, este ferm hotărîtă să participe tot mai activ la lupta comună a tuturor forțelor progresiste la înfăptuirea acestui deziderat suprem al omenirii.

Reafirmînd opțiunile poporului nostru, Expunerea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, din iunie a. c., jalonează principalele direcții în care popoarele lumii sînt chemate să acționeze pentru realizarea unei păci durabile în lume. Se reafirmă o concepție științifică, realistă, constructivă care nu întîmplător cunoaște o largă adeziune internațională, purtînd amprenta unei înalte responsabilități față de destinul națiunii noastre și al umanității.

Corneliu POPEȚI

REDACTIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor șef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

măreția și progresul patriei

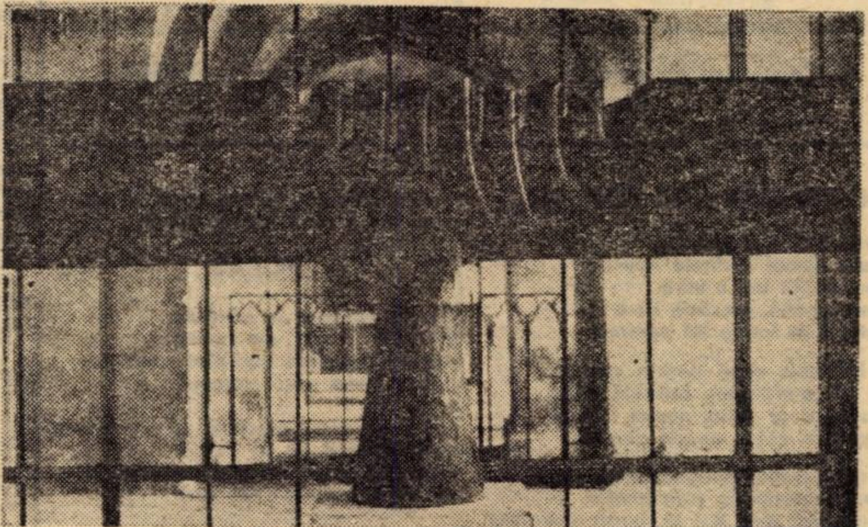

ȘTEFAN CĂLĂRAȘANU: „Aripi"

Mai fericiți cu o izbîndă

Conferința Națională a partidului nostru, prin semnificațiile majore ale documentelor sale și, mai ales, prin Raportul magistral, de o excepțională valoare teoretică și practică, prezentat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, o analiză profund științifică și o viziune revoluționară, cutezătoare, a mersului nostru material și spiritual spre culmile prosperității, prin prefigurările viitorului, se constituie într-un nou pas, al nostru, al tuturora, fără deosebire de naționalitate, către noi izbînzi, pentru a fi cu toții mai fericiți cu un nou zbor, mai elevați cu o nouă realizare, mai profunzi cu noile edificări.

Fiind într-adevăr o analiză asupra întregului nostru mers, asupra activității materiale, spirituale, politico-ideologice și de educație, Conferința Națională a partidului deschide noi orizonturi pentru afirmarea plenară a personalității umane, spre activitatea neobosită pentru noi toți, cu trup și suflet, prin mii și mii de fire, legați de mirificele plaiuri carpatine, pentru a face ca mîine patria noastră, liberă, independentă și suverană, să fie așa cum ne-o dorim cu toții. Este o viziune revoluționară asupra muncii și existenței noastre, viziune pe care noi, în calitate de scriitori, avem datoria s-o oglindim în noi și noi pagini, în adevărata ei strălucire. Și o vom face!

Ivo MUNCIAN
publicist și scriitor

La progresul general al artei

Alături de ceilalți oameni de artă din Timișoara, și din întreaga țară, sînt martor în aceste zile, al unui eveniment de importanță extraordinară în viața întregului nostru popor: Conferința Națională a Partidului Comunist Român.

Acest înalt for comunist marchează o importantă etapă în procesul de dezvoltare al României socialiste, în care români, germani, maghiari, sîrbi și alte naționalități, trăiesc și muncesc înfrățiți, conjugîndu-și eforturile pentru ridicarea patriei comune, pe culmi tot mai înalte de civilizație, cultură și bunăstare.

Am urmărit cu cel mai profund interes Raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului, prezentat în deschiderea Conferinței Naționale, un document de o inestimabilă valoare programatică pentru ridicarea la un nivel superior a întregii activități viitoare în toate domeniile vieții economice, sociale și culturale, pentru dezvoltarea conștiinței sociale a omenilor muncii, pentru întărirea prestigiului internațional de care se bucură țara noastră și conducerea de partid și de stat în lume.

Pătrunși de importanța ce o are actul teatral în formarea profilului spiritual, estetic și politic al omului zilelor noastre, oamenii de artă din Teatrul german de stat, își vor intensifica și mai mult eforturile, pentru a cinsti astfel marele act politic, care este Conferința Națională a Partidului, ridicînd în același timp la cote superioade contribuția adusă de Teatrul nostru la progresul general al artei și culturii în țara noastră.

Jochum JOSIF
actor al Teatrului german de stat Timișoara, secretar al Org. de bază P.C.R.

Deplină sinceritate morală

Coeficientul de umanism al unei societăți se citește din profilul conștiinței acelei societăți. Apelul stringent prin care sîntem chemați să înfăptuim o adevărată revoluție în conștiința socială reprezintă, de fapt, cuvîntul generos și grav prin care sîntem îndemnați să ne clădim ca ființe perfecționate, ca personalități deplin conștiente, responsabile, apte a-și manifesta plenar capacitățile creatoare, disponibilitățile constructive.

Or, aceasta corespunde idealurilor dintotdeauna ale artiștilor; numai că glasului singular al unui artist ce-și căuta, monadic, propria esență, i se substituie o solidarizare a valorilor individuale, într-o nouă armonie. Armonie ce nu implică uniformizarea. Armonie ce nu eludează originalitatea, ci o potențează. Dar armonia ce impune angajarea, ce te acordează unui mai amplu concert, din care fiecare participant iese îmbogățit, îmbogățind lumea cu un spor de frumusețe. Dar frumusețea nu poate exista înafara triadei ce include și binele și adevărul. De aceea, apelul la adevărul realului și valențele morale ale conștiinței reprezintă un alt accent al umanismului concepției noastre.

Ca artist plastic, ader deplin la această concepție prin care sînt solicitat să dau formă dialogului dintre esența individualității mele și realitate, vegheat de luciditatea unei conștiințe critice și deplină sinceritate morală.

Petru JECZA
artist plastic

Un climat de emulație

Conferința Națională a Partidului Comunist Român care concepe munca drept o artă a vieții iar arta ca o sinteză culminantă a vieții, ne oferă noi și puternici stimuli spre a ne redimensiona activitatea la parametrii cerințelor actuale, la parametrii noii calități.

Pentru Naționalul timișorean noua calitate a însemnat și va însemna creșterea eficenței educative, un climat de emulație, o mai mare și diversă comunicare cu publicul.

Nu există o mai mare bucurie pentru un actor ca aceea de a simți reacția publicului, de a simți că a contribuit la modelarea și formarea lui. Aceste sentimente care mă cuprind în timpul spectacolelor „Arma secretă a lui Arhimede" de Dumitru Solomon sau „Studiu osteologic..." de D. R. Popescu sau „Mobilă și durere" de Teodor Mazilu, se întrepătrund cu dorința fierbinte de a mă dedica în continuare, cu întregul meu efort creator misiunii nobile pe care, azi mai mult ca oricînd, o are un Teatru Național.

Daniel PETRESCU
actor al Teatrului Național

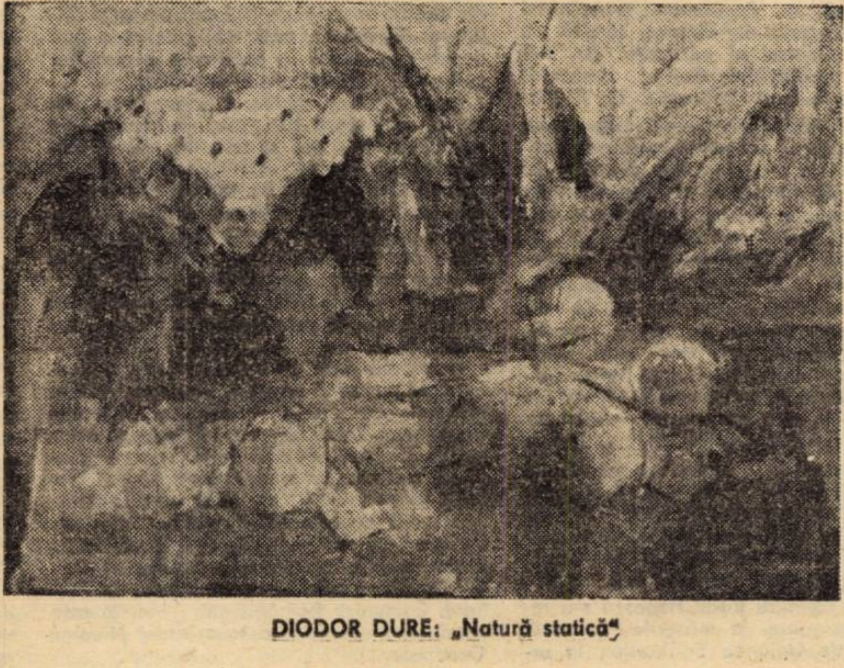

DIODOR DURE: „Natură statică"

Izvorul creației

Acest decembrie 1982 păstrează lumina puternică a ultimului eveniment înscris în viața patriei: Conferința Națională a Partidului — moment important pentru viitorul țării, eveniment căruia noi, creatorii din domeniul artelor plastice, i-am adus un omagiu prin deschiderea Salonului anual de artă.

Ca artiști plastici dorim să ne desfășurăm activitatea într-un climat de liniște și pace.

Izvorul creației îl reprezintă istoria, viața și activitatea revoluționară a poporului nostru. Artistul, conștient de acest adevăr, se implică în largul proces de democratizare ce caracterizează viața socială.

Omenirea trăiește din plin monstruoasa aventură a înarmării, al cărei unic rod este războiul — uriaș și fatal instrument care ar putea să nimicească civilizația. Și, pentru ca să nu se întîmple așa, trebuie să activăm în sensul ideilor și indicațiilor secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Stă în puterea noastră să înfrumusețăm viața, să învățăm omul să vadă frumosul, să-l facem mai bun.

Xenia ERACLIDE VREME
artist plastic

În slujba ideilor majore

Am urmărit cu deosebit interes cadrul acestui istoric eveniment pe care l-a trăit patria noastră și care a angajat întregul nostru popor într-o dezbatere fertilă. Ca om de creație am fost din nou martorul impresionat al grijii pe care o acordă conducerea noastră de partid culturii și artei, manifestării plenare a creației în patria noastră. Am fost impresionat de înțeleapta politică națională a partidului nostru. Faptul că naționalitățile conlocuitoare se pot afirma plenar, într-o frumoasă diversitate în unitate, în toate domeniile vieții noastre sociale și culturale, este una din cuceririle epocii socialiste. Sîntem mîndri de faptul că patria noastră este atît de fierbinte preocupată de problemele salvgardării păcii pe pămînt, această chestiune cardinală a epocii.

În frontul cultural în care ne aflăm, în tot ceea ce facem ca slujitori ai culturii, vom face totul pentru a conferi manifestărilor noastre, întregii activități din domeniul nostru noi forme și valențe de exprimare artistică pe măsura vremii pe care o trăim, în conformitate cu ideile despre o nouă calitate, magistral exprimate în cadrul Conferinței. Consider că prin tot ceea ce facem și în cadrul Festivalului național „Cîntarea României", slujim ideile majore ale recentelor documente de partid, de inestimabilă valoare.

Achim PENDA
compozitor, director al Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă

Bună înțelegere

În calitatea mea de profesor de istorie, Conferința Națională a Partidului mi-a trezit un interes deosebit. Ca educator al tinerei generații, de aproape 20 de ani, am urmărit cimentarea tradițiilor frățești de luptă și muncă ale oamenilor muncii de diferite naționalități de pe meleagurile bănățene. Activitatea mea de profesor s-a împlinit atît în cadrul orelor de istorie a patriei, și a celor de istorie universală, cît și în cercul de istorie, colaborînd rodnic cu specialiștii de la Muzeul Banatului și de la Universitatea din Timișoara, precum și cu colectivele redacționale ale organelor de presă județene și centrale — primind un ajutor prețios din partea revistei ORIZONT. Participînd în ultimii 12 ani la sesiunile de comunicări științifice, organizate în Timișoara, am adus o contribuție meritorie întru relevarea unor aspecte semnificative privind tradiția unei bune înțelegeri între populația românească și naționalitățile conlocuitoare din Banat. Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a Partidului, Cuvîntarea secretarului general al partidului cuprind o bogăție excepțională de idei călăuzitoare pentru activitatea mea în educația materialist-dialectică, patriotică a tinerei generații.

Thomas BREIER
profesor la Liceul de matematică-fizică „Nikolaus Lenau" — Timișoara

Fericit poetul

fericit poetul care confundă
numele iubitei cu un pom
și învață de la el răbdarea
fericit poetul care intenționat confundă
numele iubitei cu aerul, apa și focul
pentru a-nvăța prospețimea lui

a curge și a străluci

fericit poetul ce poartă în minte
nealterat numele iubitei și-l confundă
cu numele poporului său,
pentru a învăța de la el dîrzenia
Jertfei și Statorniciei
fericit poetul care se confundă pe sine
cu lumina patriei
pentru a învăța de la iubire
veșnicia sîngelui

Ion MARGINEANU

Aici voi fi mereu...

Aici s-a întîmplat să dăm mîna,
Soare,
Și să-ți fac un pat pe prispa casei.
Aici s-a întîmplat să văd cioplit
Peste pietre
Chipul de plugar al străbunilor.
Aici s-a întîmplat să vin mereu la voi,
Dumbrăvi,
Și să-mi crestați pe frunte dragostea
De țară.
Aici, printre poieni și rîuri,
Stă rîsul copiilor,
Pe care îi învăț să deseneze seninul
Munților
Și prospețimea zilelor
Cu glas de pace.
Aici voi fi mereu
Cîntîndu-mi primăvara și graiul ce-l rostim.

Tatiana LUNGOCI

ELENA PLĂMADĂ

● Concursul de poezie „Laudă-se omul și țara” – SIGHET
Premiul revistei ORIZONT:

POATE NICI N-AI FOST TU...

Poate nici n-ai fost tu...
poate numai umbrele noastre
s-au întîlnit într-o vară
stare incertă, grozăvie de-a fi
cîntecul în forma lui primară

și insomnie dusă pînă-n spaimă
un zid, o-nfrîngere colorată blînd
aspră-i doar viața, numai iubirea
o purtăm către moarte cîntînd;

te-am întrebat desigur ca să uit
marșul castanilor prin cetate
poate nici n-ai fost tu, poate doar am visat
în zdrențuita mea singurătate.

VINOVAT

Ce trebuie să-ți spun
și tu ce să-mi răspunzi
ca toate-acestea să nu doară?
cîntînd, pătrundem mai ușor printre lucruri,
de te apleci peste margini,
se face vînt și seară.

Există o lumină ce-o ignorăm ades,
gust de mătrăgună, ciulini îndoliați,
dacă astăzi mai sîntem pe-aici
e fiindcă de o vreme sîntem frați.

Părinții noștri: viața și-adevărul.
Ce-ar trebui să te-ntreb
și tu ce să-mi răspunzi?
Vinovat e, desigur, pescărușul
și țărmul după care te-ascunzi.

DE-O VREME...

De-o vreme mă locuiește o pasăre oarbă,
prelungindu-și în sîngele meu agonia –
tiranică stare în care mă zbat
pînă mă cuprinde insomnia

și cad într-un cer sfîșiat de erori;
simt lacrimile stelelor șiroindu-mi pe pleoape.
undeva, desigur, se mai naște un zeu
și-un om e plătit să mă scape.

POPAS

Casele pe care le părăsim...
învinsele corăbii de speranță,
martorii iubirilor, tăcerilor noastre
popas într-o mică vacanță

puțin optimism presărat printre lucruri
ceva licărind să nu doară
incendiul sumar al căderii în trup
ca într-o insomnie de vară

vorbesc puțin ca să mă înțeleg,
în urma mea păianjeni uriași
țes grabnic păduri de uitare...
– de cine fugi și cui mă lași?

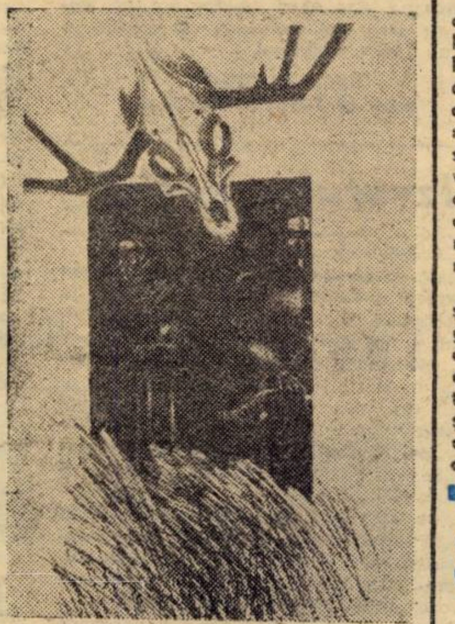

G. KAZINCZY: „Cantata profană”

ANTIM I. MUREȘANU

* * *

atît de aproape de mine și totuși atît de departe...
cu-o mînă stîngace îmi retușez amintirile
le compun după pofta cu care clipa mă agasează
ce-ar fi dacă odată nu te-aș pune la curent
cu jocul pe care l-am inventat și te-ai trezi
cu mine în față ca un altul mereu tenebros și absent?
ce-ar fi dacă trecutul meu pur și simplu
ar deveni un viitor de neînțeles pentru tine?
atît de aproape de mine-n înțelepciune
atît de departe de mine-n neliniște
nu mi te închipui decît ca o parte a mea
amputată din prea multă nerușinare față de lume
nu mi te închipui decît ca un contur al
umbrei mele niciodată fisurată de-ndoială

* * *

fum
nisipul scîrțîind sub pași
sunet surd de mare
pietrificații monștri scobind umbrele țărmului
urlă lumina în flămînda gură-a scoicilor
uitate reflexe ucigînd transparența
speriate suflete de păsări în picaj în stîncile mute
moartea în singurătate
speriată de liniște
pînzele paianjenului subțiate de lună

* * *

Simt alveolele de gheață cum cresc în mine.
E poate prea tîrziu să navighez spre leneșa culoare
Pe care doar zeii se-ngrămădesc s-o asculte,
E poate prea tîrziu să sper la o veșnicie anume.

Mă uit cu nedumerire la florile care dau viață pereților,
Le admir siguranța cu care iluminează aerul,
Suplețea cu care ignoră vanitatea țărinii;
Și totuși melodia lor vegetală e-atît de fragilă.

Din Raportul tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la Conferința Națională a Partidului

ACTIVITATEA IDEOLOGICĂ, POLITICO-EDUCATIVĂ PENTRU EDUCAȚIA MATERIALIST-DIALECTICĂ, PATRIOTICĂ A OAMENILOR MUNCII, PENTRU AFIRMAREA UMANISMULUI NOU, REVOLUȚIONAR, PENTRU ÎNTĂRIREA UNITĂȚII ÎNTREGULUI POPOR ÎN JURUL PARTIDULUI

(Urmare din pag. 1)

ței și cunoașterii umane, voința de a acționa în toate împrejurările ca revoluționari, ca patrioți de a-și servi întotdeauna poporul, cauza socialismului, pacea. **(Vii aplauze).**

În același timp, să dezvoltăm în rîndul oamenilor muncii sentimentul solidarității internaționale, al prieteniei și colaborării egale cu alte popoare.

Este necesar, de asemenea, să acționăm cu toată hotărîrea pentru demascarea și combaterea diferitelor concepții ale vechii societăți, a teoriilor imperialiste, colonialiste, a ideologiei capitalismului, punînd în evidență superioritatea concepției noastre despre lume și viață, a relațiilor socialiste, a umanismului socialist, a libertăților și drepturilor omului în societatea socialistă.

Să subliniem permanent că umanismul nostru revoluționar, întreaga noastră societate pun pe primul plan omul, bunăstarea și fericirea lui, afirmarea personalității umane, realizarea condițiilor de manifestare și afirmare egală a fiecărui cetățean, fără deosebire de naționalitate. Trebuie să acționăm cu hotărîre ca în toate domeniile să se manifeste cu putere aceste principii, combătînd, luînd poziție hotărîtă împotriva oricăror tendințe de nesocotire sau încălcarea a lor. **(Vii aplauze).**

În întreaga activitate politico-educativă de formare a conștiinței noi, să pornim de la concepția revoluționară, materialist-dialectică despre lume și viață, de la principiile socialismului științific. Aceasta necesită o înțelegere aprofundată și lămurirea continuă a marilor transformări din societate, a direcțiilor obiective ale dezvoltării, a legităților evoluției sociale, a cuceririlor științei și cunoașterii universale, care confirmă zi de zi justețea concepției materialist dialectice despre lume și viață, materialitatea lumii înconjurătoare.

Este necesar să combatem cu hotărîre și să demascăm toate mentalitățile retrograde, mistice, să desfășurăm o luptă ascuțită împotriva influențelor burgheze în conștiința și viața oamenilor, să luăm atitudine hotărîtă împotriva naționalismului, șovinismului, rasismului, antisemitismului, a oricăror încercări de învrăjbire și înjosire a omului, ca manifestări ale forțelor reacționare care, în actualele împrejurări internaționale, apelează din nou la metodele și practicile vechi pentru a slăbi coeziunea și unitatea forțelor progresiste, a maselor populare, în lupta împotriva imperialismului și colonialismului, împotriva războiului, pentru o politică de pace și independență națională. Partidului nostru, societății noastre socialiste le-au fost și le sînt străine atitudinea de pasivitate față de asemenea manifestări. Partidul, societatea noastră au acționat și vor acționa cu consecvență în direcția unei înțelegeri științifice de către toți oamenii muncii a principiilor socialismului, a legităților dezvoltării economico-sociale, precum și pentru creșterea răspunderii și participării conștiente a întregului popor la conducerea tuturor sectoarelor de activitate.

Sarcini de mare răspundere revin partidului, organizațiilor de masă și obștești, uniunilor de creație, presei, radioteleviziunii, tuturor organismelor educative din societatea noastră. Sub conducerea partidului, ele trebuie să desfășoare o activitate susținută în vederea ridicării nivelului politico-ideologic al cadrelor, formării conștiinței revoluționare. socialiste a maselor, înarmării întregului nostru popor cu arma revoluționară de luptă pentru socialism, pentru comunism, pentru o societate a dreptății și egalității sociale. **(Aplauze puternice, îndelungate).**

Presa, radioteleviziunea, toate mijloacele de informare în masă, literatura, teatrul, cinematografia, celelalte arte, care se adresează maselor de milioane de oameni, trebuie să abordeze, în spiritul ideologiei partidului, problemele existente în societatea noastră, să ia poziție fermă față de diferitele aspecte negative, să pună pe primul plan propagarea principiilor și concepțiilor revoluționare ale partidului nostru despre lume și viață. Ele trebuie să înarmeze tineretul patriei, întregul popor, cu teoria luptei revoluționare, dezvoltîndu-le hotărîrea fermă de a învinge orice greutăți, de a asigura mersul neabătut înainte al patriei noastre pe cele mai înalte culmi de progres și civilizație. **(Aplauze puternice, îndelungate).**

Documentele privind stadiul actual al socialismului în țara noastră, problemele teoretice și ale activității politico-educative, ca parte integrantă a programului partidului, dau o perspectivă nouă, luminoasă, întregii activități desfășurate de partid, de popor. Ele trebuie să dinamizeze activitatea din toate sectoarele, să ducă la întărirea și mai puternică a forței și unității partidului, a rolului său conducător, la întărirea unității întregului popor, în cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, la întărirea suveranității și independenței patriei noastre. **(Aplauze puternice).**

Problemele supuse spre dezbatere Conferinței Naționale asigură realizarea hotărîrilor Congresului al XII-lea și ridicarea României la un nou nivel de dezvoltare, creșterea continuă a bunăstării materiale și spirituale a poporului. Acum, hotărîtor este activitatea organizatorică, practică pentru realizarea lor în viață. Este necesar ca organele de partid și de stat, organismele democratice, toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, întregul popor să acționeze într-o deplină unitate pentru realizarea în viață, în cele mai bune condiții, a planului de dezvoltare economico-socială, a tuturor hotărîrilor. Fiecare, la locul său de muncă, să acționeze cu fermitate în vederea îndeplinirii sarcinilor încredințate de partid și popor, răspunzînd prin muncă și fapte concrete încrederii acordate, așteptărilor partidului și poporului, asigurînd înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XII-lea, a Programului partidului.

Dispunem de tot ce este necesar, avem și avem forțele pentru a depăși greutățile ivite într-un sector sau altul. Să facem ca influențele crizei economice mondiale să se resimtă cît mai puțin în țara noastră, să asigurăm realizarea obiectivelor de trecere la un nou stadiu de dezvoltare, la o nouă calitate a muncii și vieții, să ridicăm România pe culmi tot mai înalte de progres și civilizație.

În condițiile grele, de furtună, să demonstrăm forța și trăinicia societății noastre socialiste, capacitatea partidului de a conduce poporul și patria spre noi victorii. Să demonstrăm că partidul nostru comunist, născut în furtună, călit în anii grei ai ilegalității, nu se teme de greutăți și își îndeplinește cu cinste misiunea istorică în orice împrejurări. Să arătăm că partidul nostru își va îndeplini misiunea de unire și de conducere a poporului nostru pentru înlăturarea oricăror greutăți și pentru înaintarea neabătută a României spre înaltele piscuri luminoase ale societății comuniste. **(Aplauze și urale puternice, se scandează îndelung „Ceaușescu – P.C.R.!”, „Ceaușescu – România, stima noastră și mîndria!”).**

SCRIITORI LA ÎNALTA TRIBUNĂ A CONFERINȚEI ȘI A PROGRAMULUI ÎNSUFLEȚITOR AL DEVENIRII NOASTRE COMUNISTE

D. R. POPESCU

Cuvîntul prozatorului Dumitru Radu Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România a început sub semnul afirmației de principiu că scriitorii, oameni ai muncii, ca dealtfel toți oamenii muncii din întreaga țară se identifică pe deplin cu politica Partidului Comunist Român, care este propria lor politică, pe care o slujesc și o apără cu mijloacele lor specifice, în primul rînd cartea. Vorbitorul vede o strînsă legătură între aderarea necondiționată a scriitorilor la politica înțeleaptă a partidului și propria lor realizare, pe multiple planuri. Ideologia pusă la îndemîna tuturor de către partid, adevărată „stea polară” a conștiinței angajate în slujba unor nobile idealuri, semnifică o angajare fără șovăire în efortul comun „al națiunii socialiste spre Marele Mîine”.

Referindu-se la documentele de importanță istorică, la Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a Comitetului Central al partidului din 1–2 iunie și la magistralul Raport prezentat înaintea Conferinței Naționale, D. R. Popescu relevă ideile de seamă ale unor luări de poziție și atitudini care sînt exemplare pentru un întreg popor. „Domnia sa ne-a făcut să înțelegem că libertatea de gîndire înseamnă o majoră angajare patriotică și că socialismul este și trebuie să fie, pe lîngă împlinirea în patrie a unor zări visate de înaintași, o potențare superioară a conștiinței umane. Cărțile de versuri, de proză, piesele de teatru, cărțile clasicilor reeditate, ale unor mari valori contemporane contribuie la unitatea limbii naționale, la unitatea poporului român, la unitatea idealurilor noastre socialiste, la autenticitatea națională, la specificul nostru inconfundabil. Literatura se relevă, astfel, drept un factor de seamă al patriei, la fel de importantă fiind această nobilă creație ca munca nobilă a muncitorilor și țăranilor, cei care și-au făurit, prin fiii lor, scriitorii pe care și-i merită”.

Tovarășul Dumitru Radu Popescu s-a referit, în continuare, la măsurile concrete întreprinse de Uniunea Scriitorilor, în urma îndemnurilor secretarului general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la dimensiunea patriotică a literaturii, la spiritul său partinic, răspunderea față de istorie, față de viitor, apărarea limbii, toate acestea avînd drept unic și suprem țel formarea omului nou, și asigurarea fericirii sale plenare.

LÉTAY LAJOS

Primele cuvinte adresate de către scriitorul Letay Lajos de la înalta tribună a Conferinței Naționale a Partidului au exprimat stima și prețuirea vorbitorului, urările de bine izvorîte din adîncul inimii, adresate tovarășului Nicolae Ceaușescu. Vorbitorul își exprimă mulțumirea și recunoștința nemărginită pe care o poartă secretarului general al Partidului pentru atenția permanentă și grija deosebită manifestate față de literatură, artă și cultură, pentru abnegația și eroismul dovedite în activitatea de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate, activitate prin care țara noastră se ridică la înălțimea aspirațiilor celor mai fierbinți ale întregului popor.

În continuare, scriitorul Letay Lajos s-a referit la intensa activitate desfășurată în redacțiile revistelor și editurilor de a asigura activitatea de rentabilizare a tuturor publicațiilor noastre. Propunînd o interpretare specifică a problemei, vorbitorul consideră că una din formele cele mai importante de rentabilizare se referă la „felul în care creația noastră servește, își îndeplinește rolul specific formativ, umanist și de modelare a conștiințelor cititorilor din România de azi”.

Referindu-se la cele trei caracteristici esențiale ale artei noastre, așa cum decurg ele din expunerile tovarășului Nicolae Ceaușescu, Letay Lajos subliniază caracterul lor de originalitate, patriotism și umanism. Toate acestea, spune vorbitorul, trebuie îndeplinite la un înalt nivel artistic, la o cotă a exigențelor estetice maxime. Ca poet de naționalitate maghiară, Letay Lajos vede în munca sa un reflex al condițiilor de creație, de viață oferite de Partidul Comunist Român sub îndrăzneața conducere vizionară a tovarășului Nicolae Ceaușescu.

DINU SĂRARU

Declarîndu-și, de la bun început, fidelitatea nemărginită față de politica înțeleaptă a partidului, față de secretarul său general, prozatorul Dinu Săraru, în calitate de activist de partid își exprimă de la tribuna Conferinței Naționale, „adeziunea deplină și angajantă la lucrările Conferinței noastre și față de anvergura lucid revoluționară și incandescent patriotică a clarvăzătorului program de desăvîrșire a complexului program de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, înfățișat nouă și poporului întreg de secretarul general al Partidului Comunist Român”.

Vorbitorul remarcă privirea obiectivă a celui care face istoria actuală a României asupra ansamblului c le lucrări comune ale întregului popor, întru desăvîrșirea operei de construire a socialismului în România, și capacitatea ieșită din comun de a privi vizionar în viitor. Vorbind de pe poziția activistului cultural, dintr-o realitate definită ea însăși printr-o complexitate deosebită, Dinu Săraru ved le drept un factor benefic acela de a înscrie cultura în spațiul acțiunii politice, cu puternica ei rezonanță modelatoare și mobilizatoare și cu marea ei virtute și vocație, aceea a asumării răspunderii în fața istoriei.

Scriitorii, toți oamenii de cultură, este de părere vorbitorul, rămîn în continuare datori față de cerințele atît de îndreptățite ale constructorilor socialismului de a se afla mereu în mijlocul lor, în mijlocul maselor largi, care, prin munca lor eroică cer să fie mutat „centrul de acțiune culturală de la centrul edilitar și instituțional la centrul real al vieții poporului. Am mai spus și nu mă sfiesc să o repet că încă mai rămînem prizonierii unei concepții, dacă nu elitiste, în orice caz nerealiste, care face ca evenimentul cultural să se desfășoare neapărat în centru, ca și cînd adevăratul centru n-ar fi inima marilor cartiere muncitorești, inima noilor orașe apărute pe harta țării, inima satului socialist”.

HAJDU GYŐZŐ

Referindu-se la amploarea pe care a luat-o literatura mai ales în ultimii șaptesprezece ani, de cînd în fruntea partidului și a țării se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, vorbind despre numărul mare de reviste care apar în limba maghiară în patria noastră comună, scriitorul Hajdu Győző remarcă: „Vă rog să-mi permiteți, mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, ca de la tribuna conferinței să vă mulțumesc în numele întregii suflări maghiare din România, pentru sinceră omenie, pentru patriotism românesc autentic și internaționalismul de nezdruncinat, pilduitoare pentru întreaga lume, pentru înțelepciunea cu care vegheați neobosit asupra frăției și unității de nezdruncinat, bazate pe o deplină egalitate în drepturi, dintre poporul român și naționalitatea conlocuitoare maghiară din România, apărînd această frăție și unitate ca pe o bogăție de preț. Vă mulțumim din inimă pentru că în calitatea dumneavoastră de militant comunist nu ați dat nicicînd semne de oboseală în lupta pe care o duceți – de mai bine de cincizeci de ani, din vremea tinereții dumneavoastră comuniste – împotriva josniciei, periculoasei racile a omenirii, împotriva forțelor întunecate, inumane, ale șovinismului, rasismului, împotriva prejudecăților de tip fascist”. „Unele cercuri și posturi de radio imperialiste – a continuat cuvîntul său Hajdu Győző – din Occident, calomniindu-ne și deformînd în mod tendențios realitățile patriei noastre, afirmă despre noi, scriitorii din România, că nu creăm în mod liber, ci la cuvîntul partidului. Răspunzîndu-le, vă rog să-mi permiteți să afirm că noi, scriitorii României socialiste – români, maghiari, germani și de alte naționalități – urmăm într-adevăr comandamentele partidului, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, numai că – și asta uită dușmanii noștri – inima noastră aparține partidului! Pînă la ultima suflare inima noastră va bate pentru gloriosul nostru partid, pentru popor, pentru patrie, pentru iubitul nostru conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu”.

VLADIMIR CIOCOV

MAI DĂINUIE AMINTIREA

Mai dăinuie și astăzi amintirea
acelor brazi bătrîni. Bătrînii brazi
și falnicii molizi ce-i împresoară.
Îi văd și azi, atît de clar, de parcă
ar fi aici, înalți și drepți, deși
demult ei au pierit, nu mai există.
Iar eu uimirea mi-o presar cu cîte
răspunsuri și-ntrebări! Ei au plecat
și rătăcesc pe undeva, departe,
în lucruri preschimbați. În locul lor,
alți brazi se scaldă astăzi în privirea
celor ce trec. Alți brazi și alți molizi
subțiri și fragezi, nouă tinerețe
care sporește-ntr-una, an de an,
larg rotunjindu-și umbra în lumină.
În locul celor vîrstnici (cei atinși
cîndva de nori, de negăsit acum),
au năvălit cei tineri. Oare, cînd
vor crește și aceștia? Cînd vor fi
la fel de-nalți ca și ceilalți? Va curge
destulă apă-n mare pîn-atunci.
O, pîn-atunci va obosi și timpul
iar eu poate de mult voi fi plecat...

MAREA SUB LUNĂ

Cuvinte n-am, nu pot nicicum a spune
cît de frumoasă-i marea-n seara asta,
marea sub lună, întinderea pustie
ca albul șes natal de altădată.
Nici epitete n-am, nu mă ajută
metaforele pure, nu-s în stare
nici ele să exprime ce văd ochii,
nici ele nu pot sufletul s-așeze
în matca lui și inimii să-i smulgă
preaplinul izvorît din frumusețea
pe care cerul azi și marea-mumă
o făuresc. O, marea, sub lumina
lunii de-argint. Și luna în înalturi
și razele... și drumuri sclipitoare
în adîncimea nopții; valuri, valuri
bat, argintate, plaja, miriade
de pești părînd, de păstrăvi ce se zbat,
ca stoluri arzătoare de comete.
Argintul lunii: blînd tremurător
și orizontul clar ca niciodată
un zid de umbre candide durînd
sub candelabrul cerului. Chiar cerul
arde prelung și arde însăși marea
și sufletul ce zboară se îmbată,
sufletul plin de vis ce, undeva,
în spațiul străbătut de val și rază
dansează dus. Un dans nebun, pornit
întîi în piept, purtat apoi în largul
genunii. Acum totu-i numai rază
și numai dans. Pe mare și în cer
totu-i rotire, totu-i dans: de valuri,
de suflet ce-a plecat rătăcitor,
privind, în joacă, luna, desfăcut
de țărmuri, de țărînă, de durere.
Chem sufletu-napoi. E plin de raze,
e singur. Îl rechem. Să se întoarcă,
să vină înapoi, cu marea-n sine,
să rătăcim din nou îmbrățișați.
Dar el nu vrea. Se simte mult mai bine
acolo sus, cu stelele, dansează,
înoată în lumină, pe cînd eu
aștept, cuprins de farmec, pe cînd luna
arginturi grele varsă peste mare
și valuri răscolește, cu ecou
temut, tremurător: rostirea mării
ce se înalță, amplă, către cer.
O, inima! Din umbra de pe mal,
ca lunca după pasărea cea rară,
tînjește după sufletul furat,
așteaptă, fermecată, și tînjește.

APA NESCHIMBĂTOARE

Mai curge și-azi pîrîul prin satul meu natal,
pîrîu îngust cu apa neadîncă
– o panglică subțire printre grădini lucind,
prin rustice livezi de pruni – mai curge
sub adierea blîndă, blînde valuri,
vioaie și tihnită, rînd pe rînd,
ca șarpele cotind își scînteiază.
Nu-i primăvară încă. Vîntul trece
prin zilele de martie: nici aspru
nici cald ca-n mai. Și-n timp ce eu privesc
de sus de pe podeț spre revărsarea
grădinilor golașe, cu schelete
de pruni, imagini palide, deodată,
tablouri vii din dusa-mi tinerețe
de valuri rechemate reînvie.
Și susurul de ape îl ascult
și murmurul trecutului mă umple.
E bine, e frumos că apa curge,
aceeași, cum o știu, zvîcnind în maluri,
cu sporul ei de val, primăvăratic.
Ceva doar nu-mi surîde și mă doare:
eu nu mai sînt același, nu mai sînt
ca-n vremea cînd cu ea treceam pe maluri,
vorbindu-ne șoptit, rostind cuvinte
ce sufletul întreg ni-l oglindeau.
Eu nu mai sînt același. Și pe mal
nici sălciile tinere de-atunci
nu mai există. Șirul lor verzui
ce se vedea pe țărm odinioară...

Traducere: Eugen DORCESCU

TITUS ANDRONIC

ZESTRE

nu mai știu delimita
cîtă umbră și seri
leagă era
ce țărm las zilei
pe creste

UMBRA MEA PE RÎU

Stau singur pe mal.
Rîul spală pietrele.
Rîul spală rănile.
Rîul spală runele.
Rîul-ropot albastru
Va fi un poem.
O piatră, cîndva,
Purtîndu-mi numele.

ECOLOGIE

au dispărut vulturii –
eclipsă de soare

zvon de aripi
nadir –
nimbul în steme

ÎN AȘTEPTARE

Visează-acum pădurea păsări lire.
La antipozii iernii, țărm de pace.
Lumini dă zărilor tot mai sărace,
Țesînd speranța nevăzuta fire.

Cîmp roșu, ars, mortificată zgură
Ca niște țipete-n văzduh, uscate.
Cîtă singurătate-n mine, pură,
Dă depărtărilor tîrzii cerate.

DESPRE SOARE ȘI PIETRE

număr ani
număr pietre
pe drum
copilărie de fum
hergelie de flăcări
și cai
pietre cioplite în rai

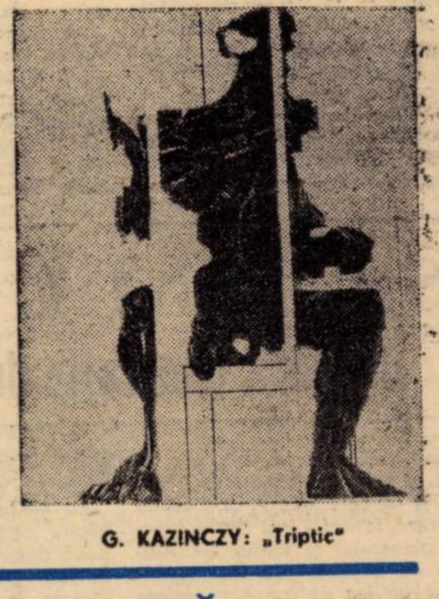

G. KAZINCZY: „Triptic”

IULIAN NEGRILĂ

PĂMÎNT STRĂBUN DE PACE ȘI-OMENIE

Plai mioritic răsărit sub soare
Ca iarba și stejarii cei vînjoși,
Casă de daci din vremuri milenare
Cu sufletul zidit în moși-strămoși.

Plai de baladă trăgănată-n fluier
Cu flori de Pace și-Omenie-n sîn;
Deasupra frunții tale viers de pluier
Și ciocîrlii te cîntă-n grai străbun.

Țară de doină, inimă din noi,
Miros de pîine aburindă ai
Țară cu ochi senini, acut la nevoi,
Țară de dor și sfînt picior de plai!

figurine

„Să ajung undeva...”

În generația sa, unde găsim poeți patetici, tragici, fabuloși sau vag cinici, ai ultimului val, Traian Furnea, poet albaiulian, se înscrie în linia unor fanteziști și ironici, de tip Brumaru, Foarță, Azap. Universul său transcrie tablouri ale copilăriei și ale primelor iubiri, sau tramele condiției individului. Poemele lui notează **întîmplări trăite**, refac o biografie sentimentală, dau publicității, într-un gen de reportaj liric, evenimente ale imediatului, sau **scene ale memoriei.** El tinde să nască, în marginea acestor întîmplări existențiale, un fel de fabule, de povești, sub care palpită cînd nostalgia, cînd ironia gingașă. Căci poezia lui Furnea devine un asemenea joc spiritual și grațios, țesut cînd cu lacrima, cînd cu bufoneria. Uneori, de la duioșii și bufonerii, e adevărat, el trece chiar și pînă la bizarerii sau la un tragic burlesc. (Vezi **Tren bizar, Mă bărbieream**), dar formula sa poetică se statornicește în această prestidigitație și fantezie debordantă, în care sentimentalitatea e ascunsă de burlesc și tragismul de absurd.

D. BELOESCU: „S-a încheiat strînsul recoltei”

Oricum, poezia sa aduce, într-o lirică jucăușă, colorată, plină de confetii și acrobații aeriene, simțămîntul stenic și luminos, inconfundabil, al unui delicat, fără a fi facil, al unui fantezist, fără a fi un bufon. Căci poezia sa ascunde, în adînc, doza de eticism transilvan, aura tragică a unei spiritualități supuse uneori de întîmplare, de șocurile existenței, dar iradiind din propria-i suferință lumina înțeleaptă a bucuriei. Căci, sub aceste acrobații stilistice, între bizar, fantast sau ironic, Furnea face saltul său acrobatic de trapezist, ce stă cu sufletul la gură înaintea triplului salt, sau, precum clovnul din arenă, ascunde, sub foița albă de pe obraz, sub clovneriile paiaței, schimele sfielnice ale durerii, ce tulbură în adînc. Poezia sa e biografia lirică a unui rîu tînăr, turbulent, cu unde tragice, în profunzimile apei, pe a cărei suprafață suflă vîntul duios, și ironic hazliu, ce mînă delicatele iole cu pînze albe, diafane, într-un perpetuu joc grațios de-a prinsa sau de-a căutarea sau de-a visarea pentru ca „dimineața să ajung undeva / oriunde oriunde oriunde...”

Ion ARIEȘANU

---

* Traian Furnea: „LEGITIMAȚIE DE POET”, Ed. Albatros – 1982.

echo

Dramaturgie actuală, la Reşiţa

Un amplu program de manifestări a reunit, în ultima decadă a lui octombrie, intelectualitatea reşiţeană sub cupola **Zilelor culturii.** Sesiunilor de comunicări, întîlnirilor cenacliere, lansărilor de carte, audiţiilor, vernisajelor, vizitelor de documentare, dezbaterilor consacrate unor probleme vizînd contribuţia şi perspectivele cercetării în domeniul industrial li s-au alăturat spectacolele Teatrului de stat, într-un eşantion care, pe lîngă menirea intrată în tradiţie – aceea de a releva locul dobîndit de arta teatrală într-o cetate siderurgică – venea să demonstreze posibilitatea de înscriere în context naţional a unui colectiv ce nu se află pe ruta frecventă a comentariului specializat. Ca şi în alte prilejuri, s-a observat că: pe de o parte, nimeni dintre cronicarii care circulă pe întreaga suprafaţă nu consideră criteriul geografic instrument de judecată critică, iar pe de altă parte, nici un teatru nu se găseşte, în privinţa propunerilor ce le face mişcării, la distanţa de idee măsurată pe hărţi ca distanţă de capitală. Nu e nou, dar e normal să fie aşa.

Cît despre grupul de critici prezenţi, ei sînt, într-o formulă modulară determinată de împrejurări ce ţin tot de munca în domeniu, aceiaşi interesaţi de profesie şi de destinul Thaliei călători pe cuprins: alcătuitorii Secţiei de critică ai A.T.M.-ului. (Cînd zic „alcătuitori" mă refer la acei, şi numai la acei care edifică şi menţin starea de activitate a acestei secţii, festivalier şi extra-festivalier, şi poate că, la un moment dat, vom găsi puterea de a aprecia la justă valoare firescul cu care ei ştiu să respecte o datorie profesională).

Au fost remarcate repertoriul şi programul teatrului reşiţean, varietatea formulelor spectaculare, calităţile trupei, deschiderea manifestă către dramaturgia contemporană românească de cert interes, modul în care sînt încurajate iniţiativele regizorale şi actoriceşti. Nu toate reprezentaţiile („Mitică Popescu" – după Camil Petrescu, „Balconul" de D. R. Popescu, „Paracliserul" de Marin Sorescu, „Mă propun director" de Viorel Cacoveanu) au dat aceeaşi satisfacţie. Observaţiile, pertinente, au semnalat inconsecvenţe şi superficialităţi regizorale sau actoriceşti din pricina cărora muzicalul „Mitică Popescu", de pildă, se situează într-o zonă amintind de eforturile de „tematizare" şi „epatare" ale echipelor de amatori niciodată promovate dincolo de faza de masă a „Cîntării României".

Premiera cu piesa lui Viorel Cacoveanu, în regia lui Mihai Manolescu şi scenografia lui Ion Bobeică, ne-a ajutat, însă, în cel mai înalt grad să desluşim capacitatea de creaţie a trupei reşiţene şi, în plus, să ne întărim în convingerea că buna dramaturgie actuală este una dintre şansele de descoperire a teatralităţii româneşti – în ceea ce poate avea ea specific. Şi inconfundabil. Acest text, a contribuit la clarificarea unui **mod regizoral,** precum şi la coagularea unor moduri interpretative, sensibilizînd toate categoriile publicului.

Antoaneta C. IORDACHE

---

limbă şi stil

AMFITRION

Lumea teatrului a dăruit limbii comune o seamă de cuvinte şi expresii vrednice de tot interesul. Mă refer, în primul rînd, la **numele proprii** – personaje ale unor opere teatrale celebre – care, datorită „reliefului" şi popularităţii lor, au ajuns **nume comune,** ortografiate, prin urmare, cu iniţială minusculă. Au suferit această soartă şi au... beneficiat de ea cîteva personaje moliereşti ca **donjuan** „cuceritor (de... inimi)", „crai"; **harpagon** „zgîrcit, avar, hapsin"; **tartufe** (aşa este înregistrat cuvîntul în **Dicţionarul de neologisme)** „ipocrit, făţarnic, prefăcut". Mai interesant, din punct de vedere lingvistic, mi se pare faptul că, din numele unor personaje literare foarte bine cunoscute, limbile moderne extrag **derivate** nominale sau verbale. **Marivodaj** „limbaj galant şi subtil; amabilitate artificială" este derivat, în franceză **(marivaudage),** din numele scriitorului Marivaux (1688–1763), autor, între altele, al piesei **Le jeu de l'amour et du hasard,** caracterizată tocmai prin „subţirimea" expresiei. Am întîlnit, cîndva, în presa literară, verbul **hamletiza (din... Hamlet!)** cu sensul „a lua viaţa în tragic". După apariţia romanului **La Medeleni** de Ionel Teodoreanu (1925–1927), n-a întîrziat să se ivească şi verbul **medeleniză** „a scrie în maniera lui I. T. din **La Medeleni,** adică întrebuinţînd din belşug şi excesiv, virtuţile stilistice ale metaforelor spumoase. Substantive ca **bovarism, donchişotism, oblomovism,** adjective ca **donchişotesc** sau **mefistofelic** sînt, şi ele, relevante în aceeaşi direcţie.

Un interes deosebit prezintă, în limba comună, substantivul **amfitrion,** sinonim pentru gazdă şi antonim – largo sensu – cu **oaspete, musafir** (acesta din urmă, împrumutat din turceşte). În mitologia elină, **Amphitruo (Amphitryon)** este numele unui fruntaş teban, soţul Alcumenei, maica legendarului erou **Hércules (gr. Heracles).** Răpit de frumuseţea, gingăşia şi castitatea femeii, convins, pe de altă parte, că nu o va putea corupe cu nici un [illegible], Iupiter ia... chipul soţului însuşi, Amphitruo, care plecase la război. Pentru ca înşelăciunea să fie mai convingătoare – „quiproquo-ul" devenind dublu – zeul Mercur se travesteşte în Sosia, sclavul (mai nou: valetul) lui Amphitruo. Din noua aventură pămîntească a „părintelui ceresc" – de data aceasta, cu virtuoasa şi naiva Alcumena – avea să se nască Hércules.

Prin pitorescul şi picanteria ei, povestea a oferit o temă literară şi dramatică pe cît de veche pe atît de fecundă. **Cel mai timpuriu Amphitruo** cunoscut este comedia lui Plaut, reprezentată acum aproape 22 de veacuri, în anul 194 î.e.n. După Rotrou (1634), Molière (1668), Heinrich von Kleist (1907) ş. a., **Amphitryon**-ul lui Giraudoux (1929) este cel puţin al... 38-lea! Cum, la un moment dat, pe scenă există doi Amphitruo şi doi Sosia – din confruntările cărora se înfiripă tot felul de încurcături pline de „vis comica" – unul din personajele comediei moliereşti rosteşte o replică decisivă: „Le véritable **Amphitryon** est l'**Amphitryon** où l'on dîne" („Adevăratul **Amphitryon** este **Amphitryon**-ul unde cinăm").

Acesta este „certificatul de naştere" a unui cuvînt nou, numele comun **amfitrion** „gazdă". O sărmană gazdă înşelată în tot ce avea mai neprihănit şi mai scump, dar la un nivel care în piesa lui Plaut, exclude riposta, ba chiar îl... onorează pe resemnatul „amfitrion".

G. I. TOHANEANU

ÎNTOARCEREA LUI SLAVICI

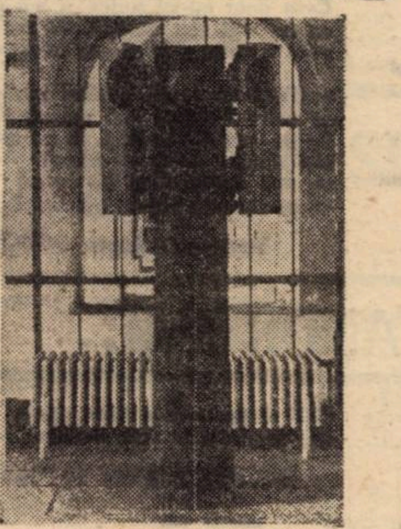
V. GAGA: „Împlinire"

Recitită azi, la intervale, între atîtea romane noi, lipsite de fundament, sec, cu toată blazarea unui spirit saturat de literaturism, opera lui Slavici lasă o impresie puternică. Fascinează deopotrivă opera şi creatorul. Căci Slavici face parte dintre scriitorii care nu despart viaţa de literatură. Ar fi fost inutil ca Slavici să spună, parafrazîndu-l pe Flaubert: „Budulea Taichii c'est moi". Pe **„exilatul care aşteaptă la porţile lecturii"** (cum îl numeşte Eugen Simion pe creator, prin această superbă metaforă, în „Întoarcerea autorului") îl găsim în universul cărţilor sale.

Spirit frustrat de un echilibru interior, chinuit de întrebări şi torturat de căutări, Slavici intră în tărîmul absolut al artei cu dorinţa de a se limpezi. Ecouri ale acestor arderi spirituale ale creatorului sînt mai ales cele două „bijuterii" (cum ar spune Perpessicius): **Moara cu noroc** şi **Mara.**

Noi, cei care ne-am păstrat capacitatea de a „trăi" literatura, pledăm pentru o relectură atentă, „la pîndă" a **„Morii cu noroc".** Din această perspectivă se poate urmări, cu sufletul la gură, o întrecere cuceritoare, cu final deschis, între două caractere tari. Aliat cu Ghiţă, dar sedus în acelaşi timp de farmecul straniu al sămădăului, cititorul poate crede pînă la capăt în multiple perspective de meditaţie, niciodată de prisos. Actul de ficţiune şi actul de lectură se vor dovedi a fi încă o dată consubstanţiale.

Nuvela trezeşte în noi fibra tragicului. Dramatismul scrisului lui Slavici ţîşneşte din spaima metafizică a omului conştient de imanenţa destinului său. „Omul este o mangustă imperfectă" – va spune Octavian Paler în „Viaţa pe un peron". Sensibil şi lucid, Slavici-omul, trestie gînditoare, îşi trăieşte dureros obsesiile în „Moara cu noroc". Dar reuşind să le conceapă şi să le arate, Slavici încearcă mai degrabă să se elibereze de ele, prin forma sublimată a operei de artă.

Romanul Marei şi al copiilor ei trăieşte în memoria cititorului mai ales prin cele două modele de viaţă oferite de Slavici, Mara şi Persida. Ca personaj, Mara se impune prin complexitatea ei umană. Chiar dacă comportamentul ei nu e desăvîrşit din punct de vedere etico-estetic, ea cucereşte prin încrederea ei în viaţă, în necesitatea speranţei. Aşa ar fi vrut însuşi Slavici să fie: un om calm, împăcat cu lumea, mulţumit de sine, capabil să atingă fericirea. De aceea poate eroina, natură înzestrată cu harul vieţii, echilibrată şi puternică, reprezintă o izbîndă a scrisului său.

Apoi, şi mai ales, în roman „trăieşte" Persida, una dintre cele mai tulburătoare figuri feminine din literatura noastră. Oriunde apare ea, viaţa devine mai frumoasă şi mai profundă, lumina mai puternică. Îţi vine să spui: „Duios Persida trecea", printre oameni, prin Lipova. Ea aduce în roman un suflet superior, numai iubire şi înţelegere, devotament şi graţie.

O întoarcere la Slavici poate releva acum, mai mult ca niciodată, elementele de durată închise în opera sa.

Viaţa postumă a lui Slavici continuă.

Lucia CUCIUREANU

oameni şi cărţi

---

plastică

SALONUL — '82

O tînără generaţie de artişti

Mai mult decît orice altă expoziţie, **SALONUL ANUAL DE ARTĂ PLASTICĂ** este o manifestare amplă, menită să desemneze geografia artistică a unei zone, cu ambiţia afişată de a dezvălui fenomenul plastic în general.

Generaţia tînără se integrează firesc în ansamblul expoziţiei, fără să facă notă discordantă.

Participarea tinerilor plasticieni, mai mare ca de obicei, aduce oarecare însufleţire în respiraţia lentă a expoziţiei, mai cu seamă în secţiunea artelor decorative, cea mai vie şi mai interesantă. O întîmplare fericită face ca dintr-o dată mai mulţi tineri absolvenţi, domnici de afirmare, să se grupeze în Cenaclul Tineretului, filiala Lugoj. Aceştia au organizat deja o expoziţie, intitulată semnificativ **„Treapta zero",** marcînd un început de drum. Dintre tinerii expozanţi, participînd la salon amintim pe Vasile Laza Lihor, Carmen Paiu Iozon, Ion Oprescu – ceramică şi sticlă şi Eva Laza Lihor – tapiserie.

Depăşind preocuparea pentru o ceramică funcţională, Vasile Laza Lihor îşi alcătuieşte un univers propriu dominat de idee. El parodiază realitatea („Colet") sau îi modifică semnificaţia desprinzînd un obiect din contextul lui real şi plasîndu-l într-o altă structură. Artistul operează cu metafora plastică atunci cînd creează figurine antropomorfe din deşeuri industriale. Plastica mică a ceramistei Carmen Paiu Iozon se află la limita dintre obiectele cu strictă funcţionalitate şi creaţia de sine stătătoare. Simplificate pînă la esenţă, ele par moduli capabili să alcătuiască prin unire o structură mai amplă. Totuşi la o privire mai scrupuloasă se constată unicitatea fiecărei piese care anulează funcţionalitatea. Ion Oprescu rămîne fidel meseriei sale prin acea „Doză de bucătărie", din sticlă, în care design-ul pieselor exprimă raportul just dintre funcţia obiectului şi forma lui. Alături de aceştia, Lia Bacria expune un joc de forme modulare („Reflexii") care prin oglindiri creează impresia unor spaţii iluzorii.

GRAFICA, abundent reprezentată, se distinge din capul locului prin execuţia tehnică, în general de bună calitate (Constantin Catargiu, Silvia Mihăescu, Nora Novac Viziteu, Daniela Orăviţanu Beloescu, Lucia Trancotă, Liliana Grecu etc.). Dar imaginaţia plastică şi forţa metaforică sînt mult diminuate, abia mai palpitînd în cîte o lucrare (Nora Novac Viziteu „Pretext pentru desen", Călin Beloescu „S-a încheiat strînsul recoltei", Arcadie Ianto „Casă veche", Daniela Orăviţanu Beloescu, „Aspecte dintr-o gospodărie ţărănească" I).
(C. Catargiu „Bucuria muncii", Dana Olariu „Schiţă de şantier", Nora Novac Viziteu, „Simbol agrar"). Rămîne inexplicabilă absenţa lui Viorel Cosor

La limita dintre grafică şi celelalte arte, Iosif Kiraly expune două desene-studii ale unui spaţiu labirintic, plin de arcane, intitulate, la sugestia lui Franz Kafka, după a cărui nuvelă se inspiră, „Cercetările unui cîine". Schiţele sînt susţinute de un obiect-cub care transpune în volum spaţial-labirint al desenelor, spaţiu investigat de o fiinţă metamorfozată.

O plăcută surpriză face şi secţiunea sculpturii, mai bogat reprezentată decît deobicei. Varietatea modalităţilor de abordare plastică – cîţi creatori atîtea stiluri diferite – contribuie la conturarea unei imagini corecte a sculpturii tinerei generaţii. Artiştii şi-au găsit modalităţile proprii de exprimare pe care acum încearcă să le aprofundeze: Ungor Csaba pare să prefere plastica mică, ce îi permite să adîncească analiza unui univers concentrat în jurul fiinţei umane („Femeie şezînd"), în timp ce Iosif Benedek rămîne preocupat de structurile sale cinetice („Motiv teluric"). De la sculptura lui Adrian Ioniţă, puternic ancorată în figurativ, cu rîvna de a calchia realitatea („Portret"), pînă la stilizările metaforizante ale lui Ionel Cinghiţă („Zbor") şi Rodica Buştiuc („Cuplu") sau abstractizarea nu lipsită de o notă caldă, senzuală, a lui Gheorghe Goidaci („Fruct mineral") avem deja un parcurs prin sculptura contemporană. În timp ce Ştefan Călăraşanu se arată un sculptor viguros, cu vocaţia monumentalului („Aripă"), Luigi Ştefan Varga, a cărui „Compoziţie" o remarcăm în mod deosebit, pare înzestrat cu sensibilitate pentru nuanţele cele mai delicate ale volumului în raport cu lumina.

Pictura care, într-un salon de artă plastică deţine în mod frecvent rolul de favorită, este, de data aceasta, raportată, la tînăra generaţie, mult mai palidă. În afară de Călin Beloescu şi Daniela Orăviţanu Beloescu care, în ciuda vîrstei, par a fi promovaţi în rîndul „maeştrilor", ce deţin simezele necesare unor mici expoziţii personale, ceilalţi participanţi sînt risipiţi în săli.

Tematica picturilor, ca şi modalitatea de abordare plastică, sînt diferite, de la un creator la altul, conturîndu-se deja un univers propriu de preocupări. Aceeaşi sinceritate faţă de motivul pictural, cu ajutorul căruia se destăinuie, îl leagă pe Călin Beloescu de Pavel Vereş („Ogoru"). În cazul lor, raportul dintre obiectivarea senzaţiei şi imersiunea în subiectivitate este complex, mereu ameninţat de triumful uneia dintre cele două componente. Universului frămîntat, neliniştilor („Atelier"), al Cameliei Matei i se opune transcrierea rece, seacă, a lui Sorin Nicodim („Spaţiu bucovinean") şi analiza delicată, decorativă, a Lilianei Agache („Lumină asupra naturii"). Solitar rămîne Mihai Olteanu care expune două naturi statice („Bucuria rodului") păstoase, grele, fabricate dintr-o materie opulentă. Vibraţia lirică se sufocă aproape în aglomerarea de senzaţii.

Sperăm că această sumară analiză să ofere o imagine aproximativ corectă asupra existenţei unei generaţii tinere de artişti care, în plină formare şi afirmare, deţine calităţile necesare unei supravieţuirii în plan estetic.

Ileana PINTILIE

top

Citite...

Mult adevăr în articolul „Unde citim?" al lui Florin Silviu Ursulescu din „Săptămîna" nr. 628 a.c. Problema spinoasă a unei documentări corecte rămîne deschisă. În lipsa unor publicaţii de specialitate uneori sîntem nevoiţi să apelăm la reviste cu alt profil ce găzduiesc rubrici muzicale. Din păcate din pricina unor ziarişti neinformaţi de pe alte meridiane se întîmplă să preluăm date insuficiente şi inexacte. A păţit-o revista „Cinema". Ni s-a întîmplat şi nouă... ● În rubrica „Radar", din „Viaţa studenţească", S. Bron aminteşte de recentul festival de jazz, rock, folk, organizat de centrul universitar Craiova, menţionînd între premiaţi: „Mass Media" – Marele premiu; „Voltaj" – Premiul I şi „Quartz" din Bucureşti (s. n.) – Premiul III. Deoarece la amintitul festival s-a acordat şi Premiul II nu era rău să se fi amintit numele formaţiei premiate. O facem noi: „Celelalte cuvinte" din Timişoara! ● „Muzica românească este realmente frumoasă. Ea face trimitere la rădăcinile culturii, este o muzică cu caracter popular" afirmă americanca Susan Belling, exponentă a muzicii clasice şi contemporane, într-un interviu din „Flacăra" semnat de Neagu Udroiu. Artista declară apoi că fuziunea între muzica rock şi jazz îi oferă satisfacţii dar îşi manifestă totodată îngrijorarea faţă de tehnicizarea, electronizarea acestor producţii sonore ce îndepărtează vocea umană sau îi conferă un loc secundar. ● În ultimul număr al revistei „Forum studenţesc" remarcăm o densă pagină muzicală cuprinzînd un documentar despre Jimi Hendrix (Harald Zimmerman), articolele „Din nou despre „Celelalte cuvinte" (Vasilică Ancuţa) şi „Post Meridian 6" semnat de Daniel Kenst. Cităm: **„Post Meridian 6"** nu se vrea neapărat o şcoală ci doreşte satisfacerea culturii muzicale a tinerilor, direcţionarea gusturilor muzicale..." (În foto, grupul studenţesc **„Transit"** confirmînd la **P. M. 6** valoarea muzicii rock româneşti).

Petru UMANSCHI

arta amatoare

Alaiul obiceiurilor laice

În civilizaţiile arhaice agrare sfîrşitul ciclului calendaristic marca îndeosebi moartea vechiului an şi naşterea altuia, mai tînăr, mai viguros. În aceste momente de răscruce, cînd formele noi nu şi-au încheiat prea bine contururile, se desfăşurau mai multe acte ceremoniale pentru a stimula energiile vitale, pentru a da noi puteri bătrînului soare. Trebuiau perpetuate şi activizate fertilitatea naturii, belşugul holdelor şi al turmelor, bunăstarea colectivităţii. Considerat treaptă a vieţii, în care nimic nu este dat dinainte, anul nou, trebuia ajutat prin practici magice pentru a fi aducător de noi împliniri ale speranţelor de mai bine, în viaţa atît de grea a omului acelor vremuri. Iată de ce domeniile de referinţă în textele calendarelor vizează gospodăria cu diferitele ei aspecte, puterea şi frumuseţea tinerilor, eroismul şi iubirea văzute în perspectiva viitoarelor căsătorii.

Cu timpul semnificaţiile magice au rămas în nebuloasa vremilor arhaice, ritualurile păstrînd doar aspectul lor ceremonial, omul contemporan al colectivităţii rurale, a reţinut doar frumuseţea textelor şi melodiilor, ca mărturie a unor tradiţii culturale statornice, un strălucit tezaur de limbă românească. Faptul că acest obicei se bucură şi azi de interesul şi atenţia oamenilor a fost demonstrat încă o dată, duminica trecută, cînd pe străzile Timişoarei la Bastionul Cetăţii, dar mai ales, pe scena improvizată din faţa Operei, grupurile de colindători din Brăneşti, Curtea, Povergina, Temereşti, Jupineşti, Bichigi, Băteşti, Buziaş, cu costumele lor pitoreşti, cu „personajele" specifice, reunite într-un impresionant alai al obiceiurilor laice de iarnă, au atras mii de timişoreni, reţinîndu-le atenţia pentru frumuseţea inedită a unei astfel de manifestări care s-au abandonat, cu inima uşoară, bucuriei şi veseliei generale, atît cei mai în vîrstă, cît mai ales numeroşii copii care, unii, poate, au descoperit, pentru prima oară, aceste bucurii.

Nicolae MUNTEANU

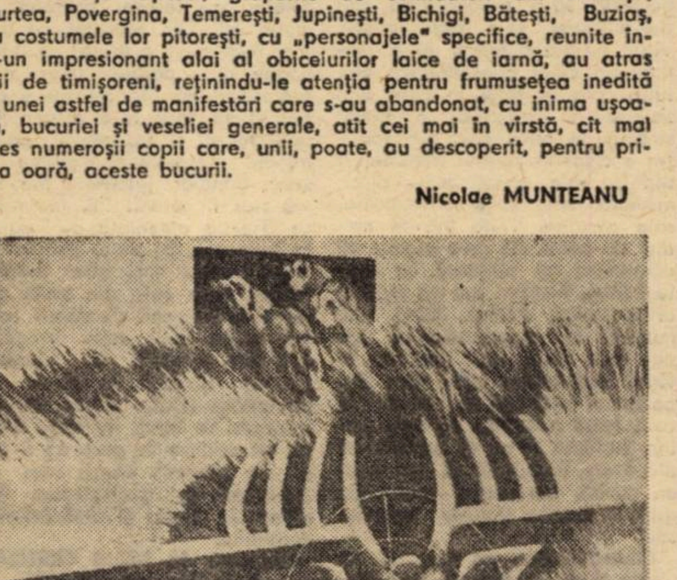

G. KAZINCZY: „Cantata profană"

excelsior

VASILE POPA

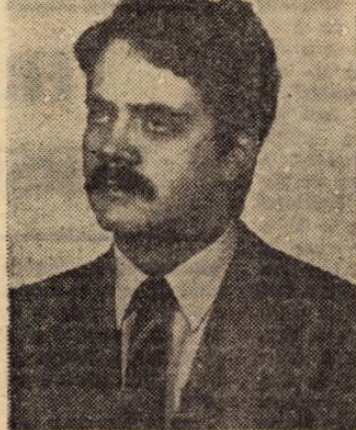

DESPĂRŢIRE

Palatele mele
Au existat numai
În vorbe şi în închipuire
Din cămaşa mea, totdeauna albă,
Am făcut straie pentru tine
Şi pentru copiii noştri.
Din ochiul meu v-am potolit setea
Cu braţele am trudit locul tău lîngă mine
Şi locul copiilor noştri.
Nu îţi este destulă această fericire de basm
La capătul vorbelor?

ÎN CĂUTAREA GRAIULUI

Ţie vreau să-ţi spun,
Cititorule,
Că piaţa se apropie de casă.
În fiecare noapte,
Doboară un pom,
Rupe un gard,
Omoară o pasăre –
Şi toţi oamenii se prefac
Că nu observă
Că nu-şi dau seama
De drama mea,
De drama celui ce mîine
Va sta răstignit pe tejghea,
Alături de mere,
Alături de bostani sfîrtecaţi...
Pe mine cît vreţi să daţi?

VIAŢA DUPĂ PERDEA

Pe frunze mai moi decît mătasea
Ea calcă tîrînd razele soarelui
Ca pe o mantie de duminică
Împodobită cu papagali vii şi tăcuţi.
Cred că şi timpul îi păsuieşte această rătăcire
În grădina sufletului său,
Fără să pună condiţii,
Ape ţîşnesc
În simfonii imaginare.

GENEZĂ

Ascult pe furiş o şoaptă
Lumea stăruie încă să ne despartă.
Pomi de-o parte şi de alta,
Iar în braţele lor, orizontul,
Cît un bob de mazăre,
Cît un ochi de peşte
Simt cum ne iscodeşte,
Uitîndu-se atent la dinţii de aur
Şi la verighete
Irisul se-ngălbeneşte
Şi luminează intermitent
Odată cu bătăile inimii
Chipul tău
Chipul meu
Chipul lui.

PODOABA

La lecţia de dans
Se vine cu o pasăre-n suflet
Aleasa, după gustul purtătorului.
Rîndul trecut, doamna Hoc
(Dansatoarea de rock)
Ne-a impresionat cu pelicanul ei
Şi chiar atunci cînd a părăsit-o plictisit,
Încîlcind albastrul cerului,
Nimeni nu o compătimea
Pentru că, oricum, doamna Hoc
Era regina balului
En titre.

TELEVIZIUNE

DUMINICĂ, 26 decembrie

8,00 Republică, măreaţă vatră. 8,30 Almanahul familiei. 9,00 De strajă patriei. 9,30 Bucuriile muzicii. 10,00 Viaţa satului. 11,45 Lumea copiilor. 13,00 Album duminical. 18,30 Micul ecran pentru cei mici. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,25 Republica la a 35-a aniversare. 19,40 Din bătrîni pînă în zilele noastre. Colinde şi colindători. 20,00 Telecinemateca – Călătoria – coproducţie italo-franceză. 21,40 Întîlnirea cu opera, opereta şi baletul. 22,15 Telejurnal. Sport.

LUNI, 27 decembrie

15,05 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 A patriei cinstire. 20,30 Panoramic economic. 20,50 Film artistic: Furtuna – producţie a studioului cinematografic Bucureşti. 22,00 Telejurnal.

MARŢI, 28 decembrie

11,05 Ecran de vacanţă: Aventurile lui Tom Sawyer. 11,50 Republica la a 35-a aniversare. 12,05 A XII-a ediţie a festivalului „Cîntec nou în Mehedinţi". 12,40 Panoramic economic. 16,05 Ecran de vacanţă. Film artistic: Aurel Vlaicu. 16,35 Clubul tineretului. 17,10 Cabinet profesional. Pentru lucrătorii din agricultură. 17,30 Din bătrîni pînă în zilele noastre. Datini şi colinde. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 În prag de sărbătoare. 20,45 Republica la a 35-a aniversare. 21,05 Teatru în serial: Fata şi caruselul. 22,00 Telejurnal.

MIERCURI, 29 decembrie

16,05 Ecran de vacanţă. Aurel Vlaicu – partea a II-a. 16,25 Itinerare sovietice. 16,50 Viaţa culturală. 17,10 Amfiteatru studenţesc. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,30 Republica la a 35-a aniversare. 20,50 Ţară de imn. 21,05 Teatrul în serial: Fata şi caruselul. 22,00 Telejurnal.

JOI, 30 decembrie

11,05 Republica la a 35-a aniversare. 11,25 Ecran de vacanţă. Film artistic – Aurel Vlaicu – ultima parte. 12,25 Paşi de viaţă lungă. 16,05 Iubirea de ţară e-n fapta noastră de zi cu zi... Reportaj. 16,30 Studioul tineretului. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,40 Republica, un gînd, un ţel, o singură voinţă. 21,00 Odă republicii. Spectacol literar-muzical-coregrafic. 21,45 E ţara în sărbătoare. Program muzical. 22,00 Telejurnal.

VINERI, 31 decembrie

20,30 Telejurnal. 20,50 Melodii româneşti. 21,00 Program special de revelion.

SÎMBĂTĂ 1 ianuarie

11,00 Telejurnal. La mulţi ani, cu sănătate. 11,30 Ecran de vacanţă. 11,50 Concertul extraordinar de anul nou al formaţiilor muzicale ale radioteleviziunii. 13,00 Telejurnal. La mulţi ani, cu sănătate! 13,30 La sfîrşit de săptămînă... şi început de an nou. 18,15 Ritmuri cubaneze. 18,45 Sorcova pionierilor. 19,00 Telejurnal. La mulţi ani, cu sănătate! 19,30 Revelionul tineretului. 21,00 Sărbătoarea muzicii. 22,10 Telejurnal. 22,25 Stela şi Muppets. 23,00 Dacă doriţi să revedeţi – Selecţiuni din programele de Revelion.

TELEVIZIUNE

consemnări

DIM. RACHICI

CONTAMINAREA DE IREAL

Ed. Albatros, 1982

Dim. Rachici este un poet discret, dar care se impune sigur printr-o poezie de tandră învăluire, într-o expresie de linişte şi calm. Vuietul talazurilor se bănuieşte dincolo de expresia poetică. Are ştiinţa elaborării versurilor, apropiată de tehnica gravorului, din cuvinte conturîndu-se portrete şi imagini ce se vizualizează prin sensibilizare. Nimic forţuit în această poezie, în care efortul creator se simte pulsînd din perfecţiunea versului. Dim. Rachici este un poet care iubeşte lumea şi tocmai această calitate îi oferă posibilitatea ca în impactul cu ea să aibă o perspectivă a receptării echilibrate. Sensibilitate şi luciditate sînt două modalităţi care merg paralel sau se întretaie, dar oricum, mereu, se echilibrează. Cerebralizarea ar putea cîştiga teren dar antinomiile se leagănă în greutăţi egale: **„Sînt creat de un gînd / Pe care îl port aureolă; / El mi-e pîine / şi pace / şi trandafir împăcat; / Parcă se descarnează de sentimente / O lume frivolă – / Ironie cu care destinul / Mi-am colorat. / Mă regăsesc în violenţa / Cenuşii ce cade / Pe coroanele depuse de copii la morminţi, / În scurtcircuitul unui şir de monade – / Ciclade – ale liniştii / Necumărate pe-arginţi; / Sînt creat de un gînd – / Infern şi eden, / Nemărginire şi limită, / Rampă şi zbor; / Un gînd luminos şi atît de obscen! / Sînt tatăl părintelui / Din care cobor". (Creat de un gînd).**

Contaminarea de ireal este cel mai bun volum, de pînă acum, al lui Dim. Rachici. Cuprinde o poezie a împlinirilor şi de o perfecţiune puţin obişnuită. O poezie sobră, străfulgerată de incomode răceli, chiar dacă în **Rana de argint** melancolice gînduri şi nostalgice regrete se abat în poetice ritmuri. Relectura cărţii descoperă noi cîmpuri semantice, ce pot intra în sfera interpretărilor, diverse straturi de înţelegere a simbolurilor. **Portretele** din ciclul **Contaminarea de ireal** sînt aproape toate citabile. Ironia, sarcasmul, sensibilul, frumosul şi frivolul se unesc prin cuvinte incisive în nişte portrete extrem de sugestive: **„Risul ei – adevăr şi / eroare, lac bătînd în / mal sacadat; frumuseţe ezoterică: / se naşte-n aceeaşi secundă / şi moare – amurg al / răsăritului / ce n-a existat; rămîne / răcoarea imperfecţiunii; rămîne / o undă în aerul / pur; parcă se-mbrăţişează / în frunze străbunii / durînd o statuie / ce n-are contur; risul ei / ce l-am respirat / mamă, contaminîndu-mă / de ireal – lacul / dansează cu viaţa / pe mal". (Portret – îmbolnăvirea de ireal). Portretele** sînt linii caracterologice dense, în trăsături esenţializate, crispate, ades, de răceala elementelor: **„Lumina lui şi umbra, / aceleaşi: aberante; destructurează / raza şi sunetul şi / ora; copacii mor de gînduri / ca-n bolgiile / lui Dante; spiritul / stă sub lacăt: l-a-nchis / c-un ac Pandora; rigoarea / are sînii ca pietrele / lunare; el vine c-o / pensetă să-i mîngîie / duios; ziua e translucidă / pe discul în mişcare; Newton / î-ntinde mîna / dintre binomi întors; / ce clipă alcalină / cînd spune: „te iubesc"; haotic / fără studii / decade radiu-n plumb; şi / rana-i deplasează spre neant / un gînd ceresc; / din masca-i cu tranzistori / orbi lilieci / irump". (Portret – al unei măşti cu tranzistori). Contaminarea de ireal** cuprinde o poezie ce-şi sincronizează modalităţile lirice cu sensibilitatea veacului.

Alexandru RUJA

FRANK WEDEKIND ÎN VERSIUNE ROMÂNEASCĂ*)

Istoria teatrului universal consemnează cîteva momente semnificative în sinuosul și complexul proces de constituire a dramei europene moderne. Un asemenea moment este puternic marcat de personalitatea și creația lui Frank Wedekind (1864–1918), precursor al teatrului expresionist, considerat a fi, alături de Ibsen și Strindberg, unul dintre părinții teatrului modern al veacului nostru. De aici și însemnătatea recentei tălmăciri în limba română, act întreprins de Simion Dănilă cu o adecvată scrupulozitate în ce privește redarea întregii recuzite imagistice și de limbaj cu implicații „pre-expresioniste", a unui număr de șase dintre cele mai reprezentative drame wedekindiene, ediție prefațată de exegeta Ioana Mărgineanu.

Cele șase piese – **Deșteptarea primăverii, Spiritul pămîntului** și **Cutia Pandorei** (ambele constituind ciclul dramatic **Lulu**, cel care a suscitat atîtea controverse în cuprinsul criticii de teatru!), **Maestrul cîntăreț, Marchizul von Keith** și **Hidalla-Karl Hetmann, uriașul pitic** –, în virtutea spiritului polemic antinaturalist pe care F. Wedekind l-a cultivat o viață întreagă, mărturisesc implicit tendințele proprii de dislocare și rupere a subiectelor și structurilor dramatice tradiționale. Ca și un Ibsen sau un Strindberg, un Cehov sau un G. B. Shaw (fiecare mergînd, însă, în aceeași epocă de sfîrșit de veac, pe propriul său drum), Frank Wedekind operează mutații fundamentale la nivelul intrigii și al personajelor, ca și la cel al limbajului și al imaginii scenice. „Lumea noastră a ajuns astfel la grotesc, ca la bomba atomică, tot așa cum tablourile apocaliptice ale lui Hieronymus Bosch sînt grotești" mărturisea nu departe de anii noștri un Dürrenmatt, sugerînd involuntar și dimensiunea istorică a dezvoltării categoriei estetice a **grotescului** prezent în viață ca și în artă, context în care teatrul lui Frank Wedekind aduce un **grotesc** impregnat de tragism și de o funciară neaderență la societatea și la mentalitatea burgheză din deceniile de la întretăierea celor două veacuri: XIX și XX.

Înclinația spre analiză, spre sondarea fețelor necunoscute încă ale psihicului omenesc, accentuează la dramaturgul german implicația critică și privirea lucidă (deși sceptică!) vizavi de tarele morale și instinctuale ale unui mult idealizat „fin de siècle" occidental. Semnificative sînt astfel piesele **Deșteptarea primăverii** – acea impresionantă „tragedie a copiilor", interpretare ce încalcă fără menajamente orice tradiție idealizantă a literaturii despre copilărie prin amestecul inedit de tragic și grotesc, ironie și lirism, real și metareal; bilogia **Lulu,** creație singulară, dificil de situat chiar și în contextul dramaturgiei moderne, prin care se lovește fără milă în ipocrizia și egoismul societății burgheze contemporane; **Marchizul von Keith,** în care tragicul descinde din violentul conflict dintre real și ideal, piesa atestînd implicit „deschiderile" largi oferite de reluarea motivului donquijotesc ca simbol al unei tragice experiențe existențiale, viziunea alienantă vizînd însăși condiția omului modern; **Maestrul cîntăreț** – una din piesele scurte ale lui F. Wedekind – care aduce în prim-plan figura artistului al cărui destin e marcat implacabil de legile atît de precare ale succesului într-o posibilă „societate de consum"; în timp ce **Hidalla-Karl Hetmann, uriașul pitic** devine piesa-simbol al eșecului uman într-o lume dominată de mituri și principii în esență antiumane.

Într-o epocă în care impresionismul subiectivismul post-simbolist își pun prenta și asupra literaturii (Thomas Ma cu primele sale scrieri, este exemplul mai concludent), F. Wedekind, dimpotri cultivă o poziție de distanțare ironică și de detașare lucidă față de subiectele pieselor sale, viziune ce anunță atît teatrul expresionist propriu-zis (Georg Kaiser, R.-J. Sorge, Walter Hasenclever, Bertolt Brecht), cît și atitudinea nu lipsită de sarcasm a autorilor de comedii și farse tragice din epoca noastră (E. Ionescu, S. Beckett ș. a.). Teatrul lui Frank Wedekind se apropie astfel de gustul și spiritu [illegible] mii contemporane prin sinceritate și luciditate, ca și prin mereu actuala chemare de a pune de acord textul scenic cu complexitatea vieții ca atare.

Corneliu NISTOR

---

* Frank Wedekind, **Teatru,** în românește de Simion Dănilă, cuvînt înainte de Ioana Mărgineanu, București, Univers, 1982.

CHARLES D'ORLÉANS

(1394–1465)

RUGACIUNE PENTRU PACE

Te roagă pentru pace, Fecioară Preacurată,
Regină sus în ceruri și pe pămînt stăpînă,
Și cheamă să se roage și-a sfinților tăi ceată,
A sfintelor..., să-nalțe și inimă și mînă
Spre Fiul Tău, rugîndu-l de noi cei din țărînă
Aminte să-și aducă; pe-al Lui popor iubit,
Pe care cu-al lui sînge de iad l-a izbăvit,
Să-l apere de crunta războiului urgie.
Rugi înălțați spre El, cu toți, necontenit
Pentru slăvita pace, izvor de bucurie.

Rugați-vă prelați și oameni credincioși,
Călugări, arătați de pace cît vă pasă,
Rugați-vă-nvățați și clerici studioși
Căci cartea cu războiul nu duce bună casă;
Întregi, lăcașuri sfinte războiul nu mai lasă,
Pe Domnul să-l slujiți voi n-o să mai puteți
Atunci cînd pacea sfîntă mai mult n-o s-o aveți;
Rugați-vă ca Domnul scut tare să vă fie,
Bisericii, fii buni să rămîneți de vreți,

Și vă rugați, voi prinți de neam înalt, ales,
Regi, duci și conți, cu toții baroni plini de noblețe,
Voi cavalerii viteji și fără de eres,
Căci oamenii cei răi ce nu știu ce-i blîndețe
În ale voastre-averi țintesc să se răsfețe;
În aprigele sfezi mînia îi aprinde
Și, zi de zi, vedeți cum mintea le-o cuprinde.

Luîndu-vă avutul, în marea lor trufie
Poporul îl lipsesc de mizera merinde;
Rugați-vă, doar pacea-i izvor de bucurie.

Te roagă, tu popor, ce suferi în tăcere,
Căci domnii tăi ajuns-au la neputință mare
Și-asupra ta acuma ei nu mai au putere,
Nici știu să te ajute la greaua încercare.
Voi, negustori cinstiți, gemînd de-mpovărare,
Purtînd în spate șa, sătui fiind de viață,
Voi marfa nu puteți s-o mai purtați în piață
Căci drumurile-acuma vi-s fără temelie
Și la primejdii mari aveți să faceți față,
Rugați-vă, doar pacea-i izvor de bucurie.

Și vă rugați voi, tineri, cu firea prea voioasă,
Risipitori cătînd izvorul fericirii,
Războiul dacă vine, goală punga vă lasă;
Rugați-vă și voi cei ce prinos iubirii
Aduceți, căci războiul, fătul nelegiuirii,
De doamne vă desparte, dîndu-vă-n loc durerea,
Pe voi, ce-n soarta bună vă-ncredeți cu tărie,
Străinul v'a-ncălca, luînd tot, cu puterea;
Rugați-vă, căci pacea-i izvor de bucurie.

Domnul Prea Sfînt vegheze, în marea-i îndurare,
La tot ce-i pe pămînt, în ceruri și pe mare.
Spre el vă-ndreptați ruga, ca scut iar să vă fie,
Căci numai El vă poate scăpa de la pierzare;
Rugați-vă: O pace, izvor de bucurie

În românește de Eugen **TANASE**

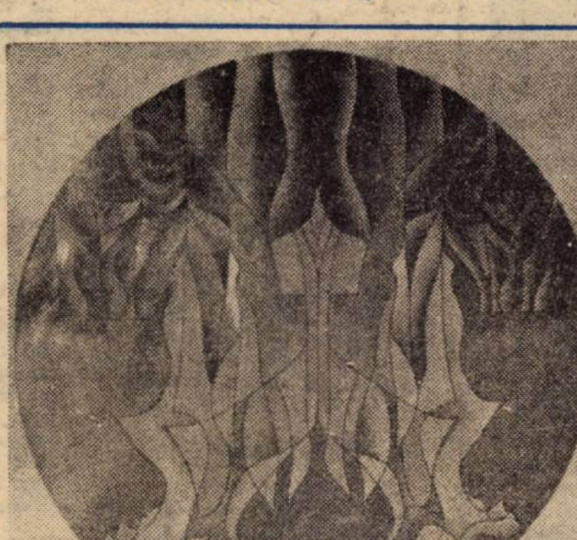

ZOLTAN MOLNAR: „Viziune"

Marilyn

(28)

Unul dintre incidentele cele mai primejdioase a avut loc într-o zi care nu anunța nimic rău. Marilyn fusese veselă mai tot timpul, dar Arthur o vede prăbușindu-se într-un fotoliu, fără suflare. Atunci a auzit pentru prima oară un sunet care avea să devină obișnuit – sunetul inconfundabil al diafragmei pe jumătate paralizată. Respirația ei e însoțită de un suspin continuu. Arthur, prudent, nu încearcă să-i dea cafea sau s-o scoată la plimbare, ori s-o pălmuiască, ci caută, imediat, un ajutor medical. Stătea, de fapt, în caracterul lui să nu caute soluții momentane, amatoristice. Ajutoarele și aparatele unei clinici învecinate sosesc deîndată și o readuc în simțiri. El i-a salvat viața. Și avea să i-o mai salveze. În zilele de după acest incident, după cum scrie Guiles, Marilyn a fost nespus de afectuoasă cu Miller, sărutîndu-i la nesfîrșit mîinile.

Ce putem constata? Să fi presupus ea (cu ușurința ei abominabilă de a trăi inconștientul altora) că el ar fi putut-o lăsa să moară? Sau, poate, ura ei față de **omenesc** și-a găsit un moment de pauză descoperind în ochii lui bucuria că e vie?

Începură să p[illegible]ă rădăcini. Arthur găsi o altă fermă în Connecticut, și o cumpără. Ea e mereu ocupată și fericită de amănuntele acestei schimbări și studiază munca de fiecare zi a dulgherilor, dar el știe că toate acestea se vor sfîrși în momentul în care senzația de altceva urma să înceteze. Și are dreptate. Marilyn se plictisește la țară, și începe tot mai des să aducă vorba de apartamentul lor din New York. Se mută din apartamentul familiei Green de pe Sutton Place la numărul 444 pe East Fitfty-seventh Avenue. Și totuși, nici iubirea ei pentru Brooklyn nu mai e aceea de pe vremuri. Au, din apartamentul lor, vedere spre East River, și, dinspre Manhattan pot privi spre nefericitele locuințe ale zgîrîie-norilor din Queens. Marilyn reîncepe să ia ore cu Strasberg, și petrece multe ceasuri de discuții, în casa lui, cu actorii ce roiau în jurul acestuia. Miller nu o însoțește prea des, dar nici nu se opune programului ei. Parcă ar avea presimțirea că ea e veșnic ocupată să-și pregătească cuibul viitoarei sale personalități. Viața printre actori îi dă și sentimentul că-și consolidează cultura, cam în felul în care alții studiază în particular o limbă străină. În orice caz, aici Marilyn e chiar în centrul Metodei, a bîrfelor sale, a sofisticării și cinismului său, și a orizonturilor sale ascuțite. Viața într-un mediu de acest tip este pentru ea echivalent cu oxigenul. În același timp, Marilyn are un respect uriaș pentru Miller. Cînd are musafiri în aparatamentul lor din New York, ea-i conduce în vîrful picioarelor prin fața importantei încăperi a casei în care soțul ei scrie... Ni l-am putea închipui și pe el, oprindu-se din lucru, incapabil să mai scrie un cuvînt, emoționat, poate, de grija ei pentru liniștea scrisului său.

Obiectivitatea ne cere să nu uităm și de un episod, cam sordid, al acestei epoci. La cererea lui Miller, ea încearcă, prin avocați, să îndepărteze numele lui Milton Greene de pe generic, în calitatea lui de producător al filmului **Prințul și dansatoarea:** la fel ca și Natasha Lytess, nici Milton nu fusese prevenit în vreun fel. Din moment ce tocmai respinsese o ofertă de 2 milioane din partea televiziunii, pretextînd că Marilyn nu e capabilă să facă față exigențelor unui serial, el era convins că apărase interesele ei legitime. La urma urmelor, jumătate din sumă i-ar fi revenit lui. În vreme ce Greene amenință cu darea în judecată, își simte sufletul amărît pentru intențiile familiei Miller, și în cele din urmă acceptă 100 de mii de dolari, mult mai puțin decît erau pregătiți să-i dea avocații lui Monroe. Greene declară, la sfîrșit, cu demnitate tristă: „Ceea ce mă interesa, în fond, nu erau banii ei, cît cariera în care aș fi putut s-o dirijez". După care se reîntoarce la profesiunea lui, uitînd de gloria și amărăciunea ecranului.

Adaptare de Mihai CERNEA,
după Norman MAILER

REDACȚIA și ADM. – TIMIȘOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACȚIE
ION ARIEȘANU (Redactor șef), ANGHEL DUMBRĂVEANU (Redactor șef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Indez: 42.907.

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

orizont

Săptămînal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș

NR. 52 (773) 30 DECEMBRIE 1982 ● SERIE NOUĂ ● ANUL XXXIII ● 16 pag. 3 lei

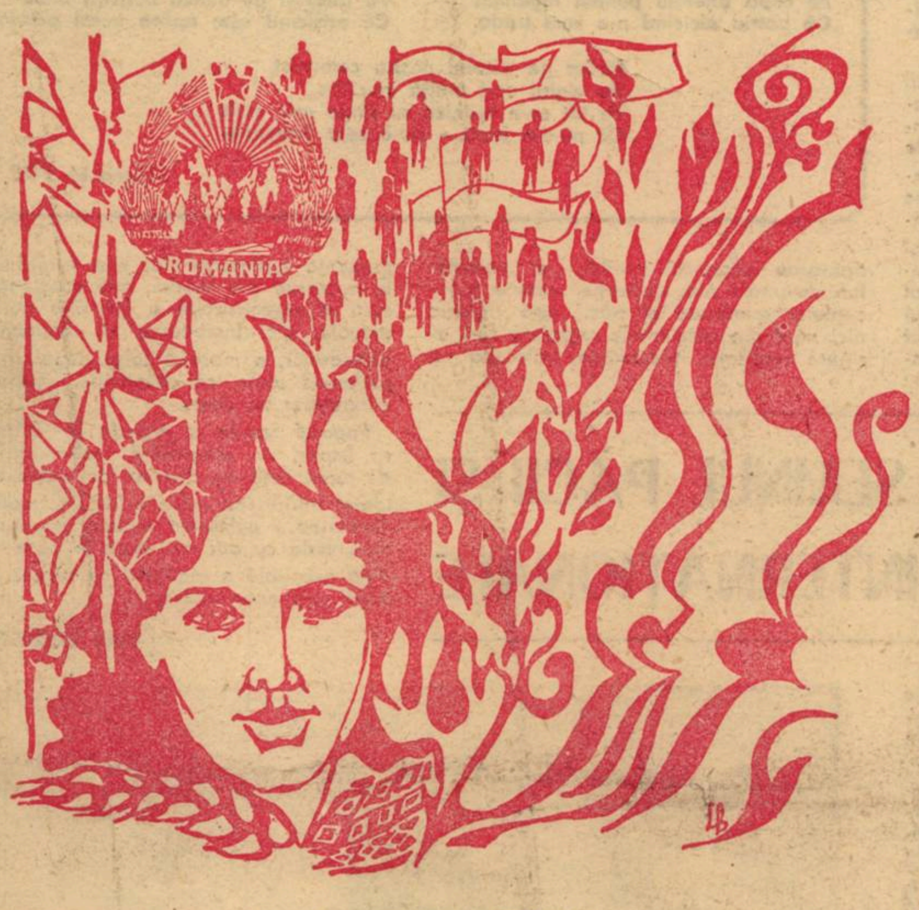

Desen de Lucian BURERIU

ȚARĂ — INIMĂ!

Țara e mamă, țara e pămînt natal, țara e principiul binelui, al frumosului, al alevărului, al dorului. Țara poate fi teritoriul visării, al speranței, al mai înaltului și, vom spune, că, în adevăr, nimic din toate acestea nu sînt în afara țării, căci ea le conține și le afirmă pe toate. Dar, nu știu de ce, gîndindu-mă acum la cele 35 de trepte pe care le-a urcat țara mea, Republica mea, îmi vine să spun că țara, peste toate cele numite, este, mai ales, inimă. Căci doar o inimă pulsează sîngele ei pentru noi toți. Doar o inimă bate în ritmul ei etern la urechea sufletului nostru cel mai dinăuntru. Doar o inimă simte și suferă la suferința noastră și se bucură la bucuria fiilor ei. Țara – inimă e țara în care bate pulsul pentru tot natul. Bun sau rău. Deștept sau moliu. Muncitor sau netrebnic. Creator sau impostor. Țara – inimă e izvorul speranțelor noastre, căci, chiar și atunci cînd nu mai ai le cine să alergi, la pieptul ei poți găsi izbăvire, poți să te ascunzi și să te alinți. Căci ea ne primește pe toți, și pe tine și pe mine.

Țară – inimă, țară de veacuri roșii și de cer albastru, de înfrîngeri și biruințe, de patimi și puritate. Țara ești tu, sînt eu, este el. Nu ne desparte nimic din ceea ce ar fi străin de ea. Pămîntul, apele, viețuitoarele, munții, pădurile, cerul, toate sînt ea și ea este în toate. Dar și în noi. Se schimbă ea, prin furtuni sau în timpuri de pace, ne schimbăm și noi. E statornică ea, ne statornicim și noi. Se îmbolnăvește ea, bolim și noi. Este ea sănătoasă și viguroasă, viguroși zburdăm și noi.

Țară – inimă, patrie de dor și speranță, ocrotită fii de gîndul nostru bun, de brațul nostru neclintit. Împodobită fii de vlaga muncii și a minții noastre. Dăruită fii cu iluziile și visele noastre, pe care ți le închinăm, ca să le anini în coroana ta pentru prezent și viitor.

Căci, noi, nu sîntem doar fiii și fiicele tale. Noi sîntem chiar inima ta. Și inima ta vie e în noi. Noi nu sîntem doar trecători prin tine, ci, oriunde ne-am duce, chiar și în moarte, rămînem tot cu tine, etern, ființă în ființă.

Țară – inimă, fii iubită, fii nemărginit botezată cu harurile pe care le-ai primit din străbuni și cu cele pe care fiii tăi de azi ți le aduc, spre slava ta și a veacurilor viitoare. Țară – inimă, țară – fecioară, du-ne pe aripile tale limpezi, du-ne spre biruință, și spre slavă, căci ai tăi sîntem și ai tăi vom fi, oriunde și oricînd. Și, în nemurirea ta, ființa noastră muritoare va înflori, odată cu tine, odată cu veacurile, odată cu timpul zburător peste această planetă albastră, unde ți-a fost dat să existi, unde ți-a fost dat să biruiești.

Radu VOINEA

REPUBLICA XXXV

Republica – acest deziderat scump poporului nostru pentru a cărei împlinire s-au depus strădanii, s-au plămădit gînduri și idei generoase, s-au petrecut acțiuni notabile pentru proclamarea ei – de 35 de ani constituie cadrul plenar al poporului român pentru ascensiunea lui spre culmile civilizației noi, socialiste.

Lupta multiseculară a poporului român, de eliberare națională și socială, s-a împletit din cele mai îndepărtate vremuri cu dorința fierbinte de-a realiza o cîrmuire dreaptă pentru înflorirea țării.

Pe măsura scurgerii timpului însă, ideea de conducere democratică republicană, a fost mai prezentă în conștiința maselor populare, constituind o forță dinamizatoare, mobilizatoare. Conceptul de republică va cunoaște o îmbogățire firească, cîștigînd valențe noi pe măsura dezvoltării societății românești. Ideea de republică, fie ea aristocratică, burgheză sau democratică, înfăptuită revoluționar sau pe calea reformelor, a străbătut peste veacuri la toți românii, indiferent pe ce plaiuri ale țării își duceau lupta.

Poporul român prin lupta și experiența sa, a contribuit la îmbogățirea tezaurului gîndirii republicane cu elemente specifice, proprii, care au dus la cristalizarea și afișarea puternică de mai tîrziu a ideii și luptei pentru republică. Avînd rădăcini adînci în viața spirituală a poporului nostru, lupta pentru instaurarea republicii a constituit un ferment care a stimulat puternic gîndirea progresistă, inspirîndu-i idei înaintate și în ce privește forma de organizare statală. În decursul istoriei arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele țării, „...patrioții cei mai luminați au năzuit către o formă de stat democratică, progresistă, care să asigure libertate și dreptate socială pentru cei mulți, neatîrnare politică și înflorirea economică a țării, să înfăptuiască dreptul sacru al poporului de a fi singur stăpîn în patria sa strămoșească".

Idealurile pentru republică, vor fi materializate de către Partidul Comunist Român, prin masele de oameni ai muncii, după actul istoric din 1944. Întreaga etapă cuprinsă între 23 August 1944 și 30 Decembrie 1947, a fost determinată de voința clasei muncitoare în alianță cu țărănimea muncitoare și intelectualitatea înaintată, condusă de P.C.R. forța conducătoare a revoluției populare pentru instaurarea Republicii. Existînd condiții interne și o situație internațională favorabilă, s-a creat un summus de împrejurări, care au dus la abolirea monarhiei, la 30 Decembrie 1947. Proclamarea Republicii Populare Române a constituit un moment crucial fundamental, pentru desfășurarea în continuare a procesului revoluției săvîrșit în România. De fapt și în fapt s-a realizat încheierea procesului de cucerire a întregii puteri politice de către clasa muncitoare, aliată cu țărănimea muncitoare și cu celelalte pături sociale ale oamenilor muncii, instaurîndu-se suveranitatea poporului. Anii ce au urmat au dus Republica Populară spre noi trepte ale dezvoltării social economice și culturale. Într-un timp relativ scurt, România de la statutul de Republică Populară în baza unor cuceriri importante a cîștigat un alt stadiu și anume acela de Republică Socialistă.

Republica Socialistă România este cadrul progresului social economic al societății noastre, al dezvoltării și înfloririi multilaterale a națiunii socialiste române. Dezvoltarea continuă a democratismului Republicii Socialiste România își găsește confirmarea în exercitarea atribuțiilor statului pe baza unei linii politice ferme, consecvent științifică în folosirea cu chibzuință a tuturor pîrghiilor de conducere statală de autoperfecționare prin legarea tot mai strînsă de baza sa de masă concomitent cu perfecționarea și îmbunătățirea formelor și metodelor de conducere a societății.

Democrația socialistă, perfecționată și lărgită continuu de către partidul nostru acționează și stă la baza societății socialiste multilateral dezvoltate. La înfăptuirea ei în toate compartimentele vieții, participă toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, antrenați într-o operă istorică unică, de o amploare fără precedent. Aruncînd o privire retrospectivă asupra celor 35 de ani de existență glorioasă a Republicii noastre, încununare a luptei atîtor generații, tabloul patriei ni se înfățișează ca o măreață operă, pe care numai socialismul o poate înfăptui. **„Orice om de bună credință** – subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională din 16–18 decembrie 1982, – **poate constata pe baza realităților, a faptelor, marile realizări ale poporului nostru în dezvoltarea sa economico-socială în anii socialismului. Toate aceste mărețe realizări demonstrează forța și capacitatea clasei muncitoare, a întregului popor, stăpîn pe destinele sale, de a asigura progresul continuu al patriei, făurirea în mod conștient a propriului viitor liber".**

Adevăratele dimensiuni ale marelui edificiu – Republica Socialistă România – trebuie evidențiate, anunțînd prezența activă a țării noastre la rezolvarea marilor probleme cu care se confruntă omenirea conștientă, și de o amploare fără precedent. Asigurarea marelui ascendent al țării noastre ne este garantat de cutezătoarele și mobilizatoarele hotărîri ale Conferinței Naționale a Partidului din decembrie a. c., care prevăd ca România Socialistă să obțină noi victorii în edificarea socialismului multilateral dezvoltat.

Mihai ZIMANN

DE ZIUA REPUBLICII

Pe această vatră, aicea locuim,
odată cu tulpinile rostirii,
ne angajăm Republicii să-i dăruim
focul suprem al zbaterii și firii,

Rostul diurn scris cu sudoarea frunții,
avîntul brațului, ogoru-mbelșugat,
zăpezile în care se îmbracă munții
cînd pleacă Miorița la iernat

Undeva-n cîmpia roditoare,
undeva-n trecut, spre-a reveni mereu
cu seve de mlădițe-nnoitoare
desprinse dintr-un veșnic curcubeu

Blînd așezat pe bolta țării mele,
alături de tulpinile rostirii,
vibrînd cu noi, în brazdă și pe schele,
în toate cascadele-mplinirii.

Ion CĂLIMAN

ROMÂNIA SUB SEMNUL PĂCII ȘI COLABORĂRII INTERNAȚIONALE

Ne despart puține momente de ultima bătaie de gong a orologiului, care va marca confluența tradițională intre prezent și viitor, la capătul unui an dens, de muncă unită a intregului popor, pentru bunăstarea lui, pentru continua ascensiune a țării pe noi culmi de civilizație, pe drumul edificării societății socialiste multilateral dezvoltate. Și vom incepe noul an cu incredere, generată de realizările prezentului și de certitudinea in marile infăptuiri ale viitorului prosper al României socialiste, libere și independente. O țară, a cărei vocație pașnică și constructivă este astăzi recunoscută pretutindeni și al cărei glas este nu numai auzit in lume, ci și ascultat și respectat. Este, acesta, meritul excepțional al Partidului Comunist Român, al secretarului său general, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cărui gindire și acțiune, dind expresie celor mai profunde năzuințe ale națiunii, a demonstrat că un popor, decis să-și afirme personalitatea, in respectul egal al personalității tuturor națiunilor, poate să participe activ și original la definirea și construirea viitorului de pace al lumii, cu conștiința că destinul României este organic legat de evoluțiile și mutațiile profunde cu care este confruntată omenirea, in ansamblu.

Sintem incă sub puternica impresie degajată de desfășurarea lucrărilor Conferinței Naționale a Partidului, care a demonstrat cu vigoare că România, făcind totul pentru progresul său, își aduce, in același timp, o contribuție de seamă la cauza socialismului, a păcii și colaborării in intreaga lume. A rezultat, incă odată, că dezvoltarea dinamică și diversificată a economiei naționale și, in paralel, angrenarea tot mai intensă a țării in circuitul internațional de valori, precum și in ansamblu, participarea activă la viața politică mondială reprezintă o unitate dialectică, o unitate in acțiune, de a cărei realizare depind, in egală măsură, bunăstarea și independența patriei. Pe fundamentul unei analize realist-științifice de inaltă ținută și totodată de inaltă răspundere a mutațiilor mari petrecute in raportul de forțe la scară planetară, a principalelor tendințe ce se confruntă astăzi pe arena mondială, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a prezentat in raportul său la Conferința Națională obiectivele și orientările de bază ale politicii externe românești, menite să asigure in continuare României o prezență activă in descifrarea și rezolvarea marilor probleme ale vieții internaționale.

In condițiile unei puternice stări de tensiune și ale deteriorării grave a relațiilor dintre state, ne-am pronunțat ferm și statornic și ne pronunțăm la fel și acum pentru orientarea tuturor eforturilor comunității internaționale in direcția opririi procesului de incordare a relațiilor interstatale, pentru canalizarea tuturor stărilor de conflict, de infruntare și război pe făgașul soluționării politice, pentru reluarea politicii de destindere, de colaborare și de respect al independenței naționale a tuturor popoarelor. Aceasta este expresia concepției președintelui României, potrivit căreia, oricite eforturi s-ar cere, oricit de grele și indelungate ar fi tratativele, ele sint incomparabil de preferat decit orice conflict militar.

O altă contribuție originală a României și care a intrat in circuitul mondial al valorilor politice, o reprezintă tezele amplu și științific argumentate cu privire la noua ordine economică internațională, obiectiv impărtășit de majoritatea statelor lumii. Conturind o structură inchegată și unitară a noii ordini economice, șeful statului român propune comunității internaționale argumente care evidențiază necesitatea și posibilitatea infăptuirii acestui obiectiv, interesul pe care el il reprezintă pentru toate statele, inclusiv a celor dezvoltate, cerințele, căile și mijloacele practice pentru traducerea sa in viață, influența pozitivă pe care ar avea-o asupra climatului politic mondial.

Pe drumul anevoios, artificial ingustat și uneori aparent inaccesibil al făuririi unei Europe unite, unui continent al securității și cooperării, România militează cu deosebită vigoare pentru inlăturarea diferitelor dificultăți ce intervin mereu și mereu. In concepția României Europa poate și trebuie să devină un continent al păcii, eliberat de arme nucleare și de primejdia unei confruntări cu urmări catastrofale, o Europă care să ofere lumii un model de relații internaționale și in care oamenii să se poată trezi dimineața nu cu angoasa coșmarului atomic, ci cu siguranța zilei de miine pentru fiecare individ și pentru toate popoarele.

Dar problema fundamentală a epocii noastre este și devine tot mai evident asigurarea păcii, apărarea dreptului fundamental al oamenilor, al popoarelor la viață, la existență liberă și demnă, preintimpinarea războiului. Omenirea a ajuns intr-un stadiu cind nivelul inarmărilor, indeosebi arsenalul nuclear, pune in pericol insăși civilizația, existența societății omenești. Anul care se incheie acum a stat sub semnul marii angajări a poporului nostru, a popoarelor Europei și ale lumii intregi in lupta pentru oprirea goanei nesăbuite, sinucigașe, spre imensa prăpastie pe care nu incetează s-o adincească armele, din ce in ce mai multe, din ce in ce mai distrugătoare.

Conferința Națională a partidului a reliefat din nou, cu putere, că politica externă a României socialiste este un continuu efort de apărare a păcii, un efort ințeles lucid și realist in toată complexitatea pe care i-o conferă perioada istorică ce o traversează astăzi umanitatea. Toate acțiunile intreprinse de România pe plan internațional urmăresc cu consecvență neabătută unirea tuturor forțelor progresiste, antiimperialiste, a tuturor forțelor realiste in vederea respingerii politicii care impinge omenirea spre catastrofă, spre un război nimicitor, in vederea promovării unei politici noi care să asigure fiecărui popor dezvoltarea economico-socială independentă, o colaborare egală intre toate popoarele lumii, triumful păcii și colaborării internaționale. Opțiunea României pentru pace, această aspirație fundamentală a omului, a popoarelor, își găsește corespondentul intr-o politică de stat, consecventă, principială, promovată neabătut și confirmată de fapte, din care se degajă o profundă și maximă preocupare pentru apărarea existenței omului, a valorilor fundamentale ale civilizației umane. Conceptului românesc al păcii nu-i lipsesc nici unul din elementele capabile să-i asigure realismul, temeinicia, valoarea și audiența internațională: nici invățămintele necesare ale istoriei, nici conștiința acută și responsabilă a gravelor pericole actuale, nici increderea in capacitatea popoarelor, a maselor largi populare, ca, acționind unite, să determine realizarea aspirațiilor lor vitale.

Poporul român a dovedit in intreaga sa istorie un atașament nețărmurit față de pace, față de climatul de liniște creatoare. Infăptuind noua orinduire, realizind dreptatea și echitatea socială, poporul român vede cu atit mai mult in pace condiția esențială a realizării cu succes a operei sale constructive.

Paul STERESCU

Azi cintă țara

Azi, urcă țara, prin valuri de lumină,
in zi de iarnă, stele de zăpadă;
cum urcă seva primăverii in tulpină,
plină de dorul mugurilor din baladă...

Azi cintă țara cu-aleasă demnitate,
in zi de iarnă, precum, cintă ciocirlia;
un imn acestor ani de sfintă libertate,
pentru Republica cu nume România.

Azi urcă țara, prin străluciri celeste,
in zi de iarnă, pe vatra carpatină;
ca Făt-Frumos ce mindru trece prin poveste,
cu Cosinziana, albă floare de gherghină...

Wilhelm WEISS

Jurămînt tineresc

Jurăm pe piatra aspră de mormint,
Pe liniștea copiilor ce-i vom avea,
Pe clipa tinereții punem legămint
Că patria nicicind n-o vom trăda.

Jurăm pe soare și pe lună,
Pe flacăra iubirii punem legămint,
Pe tatăl și pe maica noastră bună
Că orișicind vom apăra acest pămint.

Jurăm pe viitorul nostru comunist,
Pe cintul ce-l inalță ciocirlia,
Pe tot ce-n hronice cu singe este scris
Că ne-om jertfi – de-o cere România.

Mircea M. POP

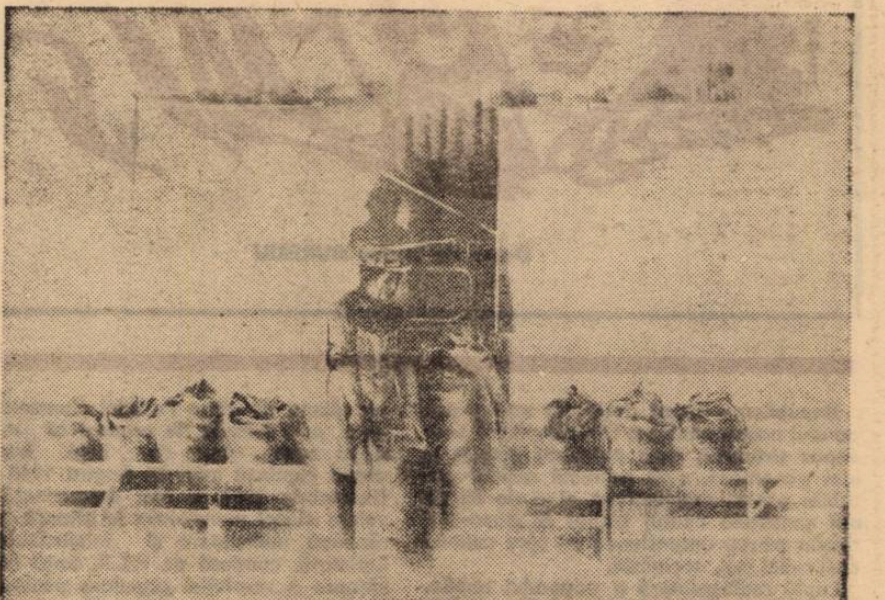

C. CATARGIU: „Bucuria muncii I"

REPUBLICA, DEZIDERAT SCUMP

Ideea Republicii, ca formă de organizare statală, își are originea in antichitate. O găsim la greci și romani, iar in evul mediu la italieni. In capitalism, ea devine dominantă, servind interesele claselor exploatatoare. Și in gindirea poporului român, ideea de Republică s-a cristalizat sub forma unui stat in care puterea trebuia să emane de la popor și să aparțină poporului. Așa a văzut-o marele revoluționar democrat, Nicolae Bălcescu, care spunea: **„Republica este un stat in care oamenii adunați ingrijesc singuri de soarta lor, fără a-și pune stăpinire pe cap, avind in lucrarea lor drept regulă dreptatea și drept țintă, frăția"**. Pentru o asemenea Republică au luptat Ion Budai-Deleanu, Avram Iancu, Simion Bărnuțiu, Eftimie Murgu ș. a. De teamă ca Republica să nu devină o instituție democratică, care să apere interesele celor nevoiași, burghezia reacționară din România, in cirdășie cu moșierimea au introdus, in mai 1866, monarhia ca instituție statală.

Dindu-i semnificația unui stat in care puterea trebuie să aparțină celor ce muncesc, a unui stat care să apere interesele maselor populare, să asigure libertatea și independența poporului, progresul societății românești, **mișcarea muncitorească și socialistă** din țara noastră a făcut din ideea de Republică un deziderat major al luptei maselor populare. Așa se explică mișcările antimonarhice de la Ploiești (1870) și de la București (1871) și poziția antimonarhică a presei muncitorești și socialiste. O asemenea atitudine au adoptat-o și marii noștri poeți, scriitori și istorici ca Al. Vlahuță, G. Coșbuc, L. Rebreanu, M. Sadoveanu, I. L. Caragiale, N. Iorga ș. a.

In condițiile avintului revoluționar din anii 1918–1921, masele muncitoare erau chemate să **„rupă cu trecutul de supunere oarbă. In mina voastră stă puterea. Arestați și dezarmați pe călăii voștri. Răsturnați pe veneticul de Ferdinand de Hohenzollern și intemeiați Republica Română a Muncitorilor, Soldaților și Țăranilor"**.

Crearea Partidului Comunist Român, la 8 mai 1921, eveniment de mare insemnătate in istoria poporului român, a ridicat lupta antimonarhică a maselor populare din țara noastră la scară națională. **„Luptați pentru răsturnarea monarhiei și a regimului burghezo-moșieresc"** se cerea intr-un articol publicat in Scinteia din mai 1933.

După 1934, cind Carol al II-lea depunea mari eforturi pentru instaurarea dictaturii sale personale și orientarea României spre Germania hitleristă, masele largi populare s-au ridicat tot mai hotărite la lupta impotriva monarhiei, văzind in ea instrumentul prin care forțele reacționare din România vroiau să instaureze dictatura legionară-fascistă. Victoria insurecției naționale, armate din august 1944, organizată și condusă de Partidul Comunist Român, a deschis poporului român calea spre o viață liberă și fericită, spre realizarea sarcinilor revoluției democrat-populare, printre care abolirea monarhiei și proclamarea Republicii. Transformările revoluționare ce au avut loc in România in perioada anilor 1945–1947 au impus abolirea monarhiei și proclamarea Republicii. Dind expresie voinței și dorinței intregii națiuni, Partidul Comunist Român a stabilit, la finele anului 1947, ca obiectiv important al revoluției democrat-populare, abolirea monarhiei și instaurarea Republicii. Ca urmare a condițiilor interne și externe favorabile, la 30 decembrie 1947, Dr. Petru Groza și Gh. Gheorghiu-Dej, din insărcinarea C.C. al P.C.R., a cerut regelui Mihai să abdice și să părăsească țara. Dindu-și seama că monarhia ca instituție era depășită de istorie, și nu era dorită de masele muncitoare, regele a acceptat să abdice și să părăsească țara.

Actul de abolire a monarhiei a fost adus la cunoștința poporului printr-o proclamație, iar Adunarea Deputaților a votat legea prin care țara noastră era declarată Republică.

Actul istoric de la 30. XII. 1947 a fost primit de oamenii muncii din Banat cu multă satisfacție și bucurie, manifestindu-și totala lor adeziune. In toate orașele, satele și comunele din Banat au avut loc adunări și mitinguri cu care ocazie, toți oamenii muncii fără deosebire de naționalitate și-au exprimat bucuria implinirii unui vechi deziderat, făcind declarații de totală adeziune la actul revoluționar de la 30. XII. 1947. Ziarul comunist din Timișoara, „Luptătorul bănățean" relatează că la vestea abolirii monarhiei și proclamării Republicii, mii de cetățeni din orașul de pe Bega s-au adunat in centrul orașului in fața „Operei", pentru a saluta cu căldură tinăra Republică.

Demnitatea și adevărul istoriei noastre naționale

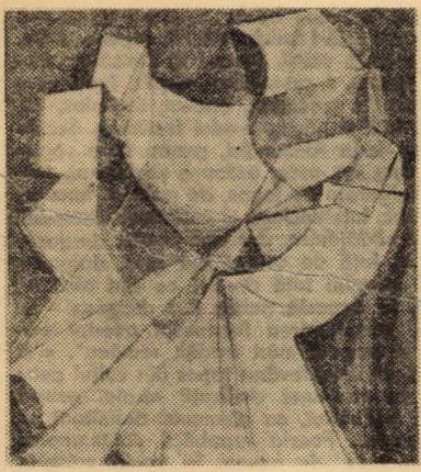

ZOFIA KRZYZANOWSKA: „Compoziție I"

Dacă admitem ca adevăr – și nu vedem de ce nu am face-o – ceea ce afirma Kogălniceanu in 1843, anume că: **„După priveliștea lumii, după minunele naturii, nimică nu este mai interesant, mai măreț, mai vrednic de luare anoastră aminte, decit Istoria"**, atunci trăinicia istoriei – și ne referim la istoria noastră națională – constă în tăria argumentului, tăria adevărului care alcătuiește osatura, edificiul istoriei și o face să devină o mare forță transformatoare. Da, forță transformatoare, intrucit aproape din momentul in care istoria a inceput a fi reconstituită și așezată, ordonată sub formă de cronică ori sinteză, de cărturarii noștri cei vechi și mergind pină în zilele noastre, istoria a fost concepută nu numai ca un mijloc de innobilare spirituală a omului, o forță de îmbogățire a culturii ori satisfacerea curiozităților ci și ca un mijloc spiritual de influențare a progresuliu social, ori o astfel de misiune o poate îndeplini numai acea istorie care se bizuie pe adevăr, acesta avind puterea, prin conținutul său obiectiv de a convinge, a demonstra că face parte din galeria acelora care au forța morală de a oferi o pildă de dreptate, de demnitate și că vine in intimpinarea aspirațiilor omului spre mai bine.

Această latură spirituală a istoriei noastre naționale a fost ridicată la rang de preocupare majoră de către partidul nostru, de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Îi aparține tovarășului Nicolae Ceaușescu marele merit de a fi pus în valoare uriașa forță de mobilizare a resorturilor națiunii pentru transformarea revoluționară a societății, pornind de la ceea ce este fundamental: adevărul și forța lui de influențare: **„Valoarea unei istorii cu adevărat științifice** – aprecia tovarășul Nicolae Ceaușescu cu prilejul aniversării a 46 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român (1966) – **constă în înfățișarea obiectivă a faptelor, in interpretarea lor justă, constituind astfel o oglindă a conștiinței de sine a poporului, a claselor, inmănunchind experiența de viață și de luptă a maselor și a conducătorilor"**. Intr-adevăr, numai adevărul istoric poate îndeplini rolul de a sintetiza conștiința de sine a poporului, conștiință care, mereu trează, este menită a juca rolul de forță motrice a progresului.

Avem o istorie, care, prin însuși conținutul ei obiectiv, este plină de demnitate și oferă pildă de urmat pentru generațiile de azi și cele de miine și – de ce să nu spunem – pentru alte popoare, națiuni, țări, care aspiră, ca și noi, la aceleași idealuri de progres, libertate, pace, neatirnare. Istoria noastră este puternică tocmai pentru că se inscrie în aceste nobile tendinţe ale omului, ale popoarelor. Incă de la conturarea strămoșilor noștri getodaci ca etnie distinctă in bazinul carpatodanubiano-pontic, trăsătura dominantă a istoriei lor a fost tocmai atașamentul față de cauza libertății, a dorinței de a făuri o societate potrivit nevoilor și aspirațiilor lor, in vatra în care s-au născut. Cind s-au ridicat la luptă, lăsind unealta agricolă, ori scula meșteșugarului, au făcut-o numai ca să-și apere glia, nu ca să dobindească bunurile și teritoriile altora. Această morală de căpătii a strămoșilor a fost dusă prin veacuri și milenii de poporul român, infruntind nu puține vicisitudini și cunoscind nu puține izbinzi, dar și infringeri. In noi, însă, infringerile niciodată nu au dăinuit in timp, intrucit ele nu erau sinonime cu infringerea adevărului cauzei, ci cu perpetuarea adevărului, cu consacrarea lui, chiar de către vremelnici invingători. Chiar dacă am stat sub dominație străină, sau ne-au tutelat străinii, ne gindim la otomani, habsburgi, sau la alții, in anumite epoci – aceasta nu a însemnat inecarea și inmormintarea definitivă a adevărului, a demnității noastre și a dreptății cauzei noastre. Am putea spune că, dimpotrivă, o astfel de situație a fost întotdeauna de natură să ne oțelească voința, să ne păstreze nealterată conștiința dreptății cauzei noastre, conștiință care a fost transformată intr-o mare putere morală și materială, ce ne-a permis să ne ridicăm la luptă și să ne scuturăm jugul străin. Ba, mai mult, am avut puterea de a obliga pe dominatori să ne recunoască ca popor, ca etnie, ca tot ce aveam noi din moși, strămoși, să ne acorde chiar atribute de autonomie, dreptul de a ne guverna, de a ne alege domnii, de a ne face slujbe in propriile lăcașuri de cult. Nu ne-au putut impune să intrăm în moschee și să impărtășim un cult care nu ni se potrivea. Nici habsburgii sau maghiarii feudali nu ne-au schimbat spiritualitatea, configurația noastră, chit că ne-au tutelat politic. Și aceasta, in timp ce in jurul nostru nu puține popoare au fost supuse, transformind statul lor în altceva, in pașalic, sau alte structuri statale, străine lor.

Ne-am făurit istoria așadar nu cerșind de la alții indurare, ci impunindu-ne cu tăria argumentului și cind a fost nevoie, cu cea a sabiei și a vieții. Această forță, alcătuită din oameni, din popor și conducători – după cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 1–2 iunie 1982 **„nu a căzut din cer"** ci a **„trăit și s-a născut aici, pe acest pămint"**. Fiecare piatră, fiecare metru de pămint sint stropite cu sudoarea și singele moșilor și strămoșilor. **„In cele mai grele timpuri** – remarca tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu același prilej – **inaintașii nu și-au părăsit pămintul unde s-au născut, ci infrățindu-se cu el, cu munții și cimpiile, cu riurile și codrii falnici, au rămas neclintiți pe aceste meleaguri, apărindu-și ființa, dreptul la existența liberă"**. Iată „secretul" dăinuirii noastre, iată explicația forței morale a istoriei noastre; iată argumentul cel mai puternic care explică drumul îndelungat dar mereu mai insorit pe care venim de demult și mergem inainte, spre alte zări, zările comunismului. Avem o istorie demnă, pe care noi astăzi o intruchipăm in tot ceea ce facem, ce zidim, ce creăm, in crezul nestrămutat, că dreptatea, adevărul este de partea noastră. Am făcut din istoria noastră un zid, cu o puternică cetate spirituală, de care se sparg niscaiva încercări de a ne zdruncina. Avem un optimism robust cu care ne-am născut. Avem o istorie demnă, iar noi și partidul și conducătorul nostru, ducem mai departe această demnitate pentru că este armată cu adevărul.

Mihai FATU

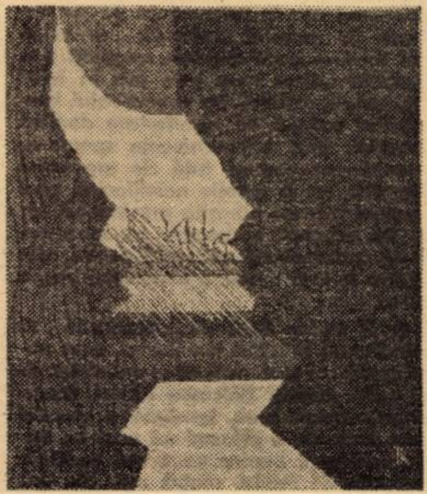

JECZA KLARA: „Tapiserie"

Iubirea și dorul

Nepieritoare e vatra străbună.
Prin luminoasele trunchiuri,
pe trepte de-oțel și safire,
se-nalță al patriei gind.
Păsări rotesc in văzduh,
inmiresmate de cintec.
Iar ochiul lucid, veghetor,
zodii de aur străfulgeră
in viitorul adinc.

Ilie MADUȚA

Țara in decembrie

E țara-n iarnă limpede izvor
de biruință și străluminare,
o pasăre ce se-mplinește-n zbor
spre arcuri de lumină și culoare.

E țara-n iarnă cel mai calm șuvoi
ce curge ca un fluviu printre case
cind setea care stăruie in noi
e-asemeni păcii holdelor mănoase

E țara-n iarnă un imens drapel
ce flutură pe creste carpatine,
trecem, prieteni, astăzi pe sub el,
spre ere viitoare și senine!...

Ioan VASIU

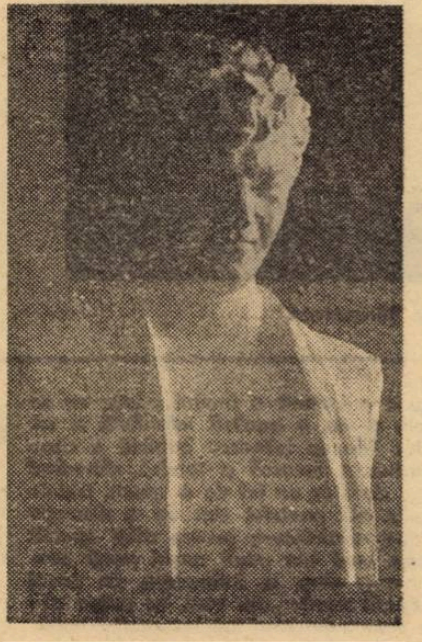

INA POPESCU: „Portret"

Acord solemn

Numele tău, patrie,
E viața și visul meu
E dimineața
Și gindul deschis
E doina dulce
Și poemul spre tine trimis.

Numele tău, patrie
E fintina, codrul, izvorul
E tot ce se naște și crește
Și ține aproape iubirea și dorul.

Numele tău, patrie,
Il scriu cu bucuria
Și nepotolitu-mi ochi privind
Republica Socialistă România.

Miron ȚIC

MASELOR POPULARE DIN BANAT

Organizindu-se intr-un cor vorbitor, cei prezenți au scandat lozinca: **„Republica să trăiască, țara nouă să-n floreascăl"**. Era expresia increderii intr-un viitor fericit și luminos. Apariția în balconul „Operei" a organelor de partid și ale tinerei Republici a stirnit, cum era și firesc, in rindurile maselor populare, prezente la acest mare miting, o adevărată explozie de urale la adresa Partidului Comunist Român și a Guvernului democrat, autorii actului revoluționar de la 30. XII. 1947.

Cu aceeași bucurie și același entuziasm au primit vestea muncitorii reșițeni. La chemarea sirenei, muncitorii s-au adunat în marea hală a Fabricii de locomotive, purtind pancarde pe care erau scrise lozinci ca: **„Trăiască Republica!", „Trăiască Partidul Comunist Român!", „Trăiască guvernul democrat, Dr. Petru Groza!"**. Ca la un semnal, cei peste două mii de muncitori au scandat lozinca: **„Trăiască Republica Populară Română!"**.

In Moțiunea adoptată cu această ocazie și trimisă Prezidiului provizoriu al Republicii Populare România se sublinia bucuria și adeziunea totală a muncitorilor reșițeni la actul revoluționar de la 30. XII. 1947. **„Noi, muncitorii manuali și intelectuali de la U.D.R., întruniți astăzi 31 decembrie 1947 intr-un mare miting** – se sublinia în moțiune – **primim cu nemărginită bucurie proclamarea Republicii și salutăm cu tot entuziasmul nostru muncitoresc, Prezidiul provizoriu al Republicii Populare România și Guvernul țării"**. Ziua de 30 Decembrie 1947 a fost zi de sărbătoare și pentru oamenii muncii din Anina, Oravița și alte centre muncitorești din Banat. Conștienți de perspectiva luminoasă pe care actul revoluționar de la 30 Decembrie 1947 o deschidea naționalităților conlocuitoare din țara noastră, oamenii muncii, germani, maghiari, sirbi și de alte naționalități s-au alăturat bucuriei poporului român. Sub titlul: **„Populația maghiară din Banat hotărită să lupte și să muncească pentru consolidarea Republicii"**, ziarul comunist timișorean, „Luptătorul bănățean", relata că **„Duminică, 4 ianuarie 1948 a avut loc o mare adunare a Uniunii Populare Maghiare, in cadrul căreia s-a sărbătorit proclamarea Republicii. Luind cuvintul, deputatul Cziko Nándor, vicepreședinte al Parlamentului, după ce a subliniat atașamentul populației maghiare față de actul revoluționar de la 30 decembrie 1947, a spus: «Populația maghiară din Republica Populară Română va sprijini din toate puterile ei consolidarea democrației populare din România, cot la cot cu poporul român»**.

Cu aceleași sentimente de bucurie și de adeziune totală au intimpinat marele eveniment de la 30 Decembrie 1947 și țărănimea satelor și comunelor din Banat. Intruniți in adunări populare, țăranii, așa cum relatează „Luptătorul bănățean", **„discutau cu bucurie pe față intemeierea Republicii", exprimindu-și dorința de a sluji cu devotament tinăra Republică și pe autorul ei, Partidul Comunist Român.**

De la actul revoluționar, de la 30 Decembrie 1947, au trecut 35 de ani, perioadă istorică în care poporul român și naționalitățile conlocuitoare, sub conducerea înțeleaptă a partidului nostru, au reușit cu succes să dea viață istoricelor hotăriri luate de congresele IX, X, XI și XII ale Partidului Comunist Român cu privire la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism. **Așa cum sublinia secretarul general al partidului nostru, tovarășul** Nicolae Ceaușescu, la Plenara lărgită a C.C. din 1–2 iunie 1982, **„în această epocă de mari transformări revoluționare au fost lichidate, pentru totdeauna, proprietatea capitalist-moșierească asupra mijloacelor de producție, exploatarea și asuprirea de clasă, s-a realizat o economie socialistă unitară în industrie și agricultură, bazată pe proprietatea comună a oamenilor muncii, ca proprietate a întregului popor și pe proprietatea cooperatistă asupra mijloacelor de producție, s-a asigurat infăptuirea principiului socialist de repartiție a produsului social și venitului național in conformitate cu principiile eticii și echității noii orinduiri"**. Ca urmare a acestor transformări, forțele de producție au cunoscut o puternică dezvoltare, țara noastră transformindu-se intr-o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică și o agricultură dezvoltată și în plin progres. Toate aceste realizări au întărit și mai mult unitatea poporului, a intregii națiuni în jurul partidului și a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, constituind garanția îndeplinirii cu succes și la timp a mărețelor sarcini de ridicare a țării noastre pe noi culmi ale civilizației și progresului, a afirmării sale pe plan internațional ca un factor activ în lupta pentru pace, destindere, progres și prietenie intre popoare.

Gh. OANCEA

CARMEN REIPUBLICAE

Orice eveniment de răsunet al istoriei noastre naționale a fost precedat, însoțit ori urmat de o eflorescență a liricii angajate, patriotice aproape chiar de la ivirea literaturii românești mature. Greu de identificat la noi un poet semnificativ, rămas în afara liricii evenimențiale. Argumentul civismului poetic superior il oferă Eminescu însuși. I se pot alătura, pînă la cel de-al doilea război mondial, Macedonski, Coșbuc, Goga sau Arghezi. Deceniile ce au urmat, cînd evenimentele majore s-au succedat rapid, au impus poeți de marcă ai acestora. Conștiința intrării noastre într-un timp cu o nouă configurație a constituit elementul catalizator al restructurării lirice. Ideea de republică drept coordonată a statutului politic al noii țări a fost unul dintre acestea. In toate creațiile de această factură, împlinite valoric, poeții s-au regăsit, de fapt, in eveniment. Nu atît voința, ce poate fi la urma urmei, exterioară cerințelor de poet, instanțele sociale și cu atît mai puțin administrative au determinat angajarea în eveniment, ci împrejurarea mult mai durabilă, aceea că evenimentul era în consonanță cu subiectivitatea lor emotivă profundă. Intr-un anumit sens, ei erau dinainte angajați prin așteptările intime care i-au pus în relație cu evenimențialul, iar evenimentul istoric a fost prilejul de manifestare deplină a creației. Unii, temperamente spontane, au reacționat prompt față de momentul istoric dat, cu o emoție nemijlocită, căci erau mari talente hărăzite prezentului, iar alții, ca structuri elaborate, au avut nevoie de o distanțare suficientă pentru cristalizarea in fapt poetic a aspectului evenimențial.

N-ar fi poate lipsit de importanță să reamintim că în 1956 Ion Barbu, care pusese capăt de mai mult timp activității lirice, scrie poemul **Bălcescu trăind,** exemplar prin concentrare, tensiune a versului și prin forța de a plăsmui un erou cu atîtea semnificații pentru noua eră politică: „Ce-nseamnă! Astăzi piatră ești din unghi, / Republicii Române Populare, / Adeveritul mare singur triunghi; / Bălcescu, început de călindare". Alți doi mari poeți ai veacului, Tudor Arghezi, prin **Cîntare omului,** grandioasă imagine a prefacerii umanității printr-o dialectică materialist-istorică, și Lucian Blaga, prin **Mirabila sămînță,** poem al marii germinații, vor fi repere pentru o lirică socială proliferantă. Gestul celor trei mari poeți amintiți semnifică ridicarea de la singularitatea specifică evenimentului sau momentului istoric circumscris și atingerea universalității caracteristice liricii, prin sinteza cu singularul.

Referințele la momente ale nașterii republicii nu sînt absente în poezia noastră. Ștefan Aug. Doinaș, în **Scara palatului,** va surprinde tocmai instantaneul ruperii cu o ordine reificată, al cărei simbol era monarhul, purtîndu-și cu superbie pașii, hermina pe treptele palatului: „Dar cînd mulțimile ca niște lei / ajunseră la scara desmierdată, / un muncitor călcind pe tivul ei / i-o smulse de pe umeri dintr-o dată, / lăsînd descoperit pînă-n tavan / neantul cu profil de suveran". Atitudinea lirică mai largă integrează însă momentul decembrie al fiecărui an, coincident nașterii Republicii, unei perspective mai vaste, cosmice uneori. În **Imn de decembrie,** Nichita Stănescu, bunăoară, vede peisajul hibernal, noua față a țării din luna decembrie în relație cu un cosmos extrem de cuprinzător, de tulburătoare semnificații în elementele sale: „Dințate roți – orașele-s cuplate / cu cîte-o stea și zilele ovale / spre primăvară mișcă cerul iernii / pe osii mari de fum de la furnale, / Decembrie, cu aer pur, cu cetini / semințe împlinite germinînd / un orizont din ce în ce mai larg în juru-i / stîrnește inima pulsînd".

Noua atitudine poetică asimilează republicii patria, cu tot ceea ce înseamnează ea într-o epocă istorică, ebulitivă sub raportul transformărilor. O nouă mitologie poetică se ivește, constînd în conștiința situării într-o lume și istorie de excepție ce se cer asumate. Încă Mihai Beniuc, în **Mărul de lîngă drum** propunea, recurgînd la procedeul întrucîtva facil al corespondenței alegorice, încorporarea în poezie a unor dimensiuni morale superioare: generozitate, omenie etc., iar N. Labiș în **Primele iubiri,** relaționa, pe un fond al astralului, destinul individual de acela al comunismului, aducînd o convingătoare motivație lirică ideilor comuniste. Al. Andrițoiu, care și-a făcut un program din a surprinde pulsația vremilor revoluționare, va spune într-un limbaj al supremei sincerități: „Giuvaergiu al clipei mele / și conținut cu formă pură, / mă vreau înalt și de-o statură / cu fericitele drapele", iar Dumitru Popescu, poet al agorei prin excelență, vrea de asemeni, o lirică directă, sinceră, dialogală a adevărurilor despre om, posibilă numai prin raportare la o realitate ce se cere cunoscută: „Cuvinte colțuroase, șlefuite / din aur de bijutier topite, / cuvinte de gheață, reci, sticloase / sau calde petale de mătase, / cuvintele trimise să colinde în lume / fără carne, fără sînge, fără nume, / secatu-m-au / ca pe-o fîntînă arteziană / retezată de la rădăcină". Dumitru Popescu, precum și Adrian Păunescu, sînt și numele cele mai reprezentative ale forumului, de dezbatere, de inducere în conștiința mulțimilor a unor adevăruri esențiale. Această lirică a dialogului cu contemporaneitatea care vorbește despre condiția omului, despre valorile adevărate: patrie, datorie, libertate, sacrificiu, eroism etc. își are rațiunea în credința profundă a poetului cetățean despre om ca valoare supremă și scop al noii noastre orînduiri sociale. Este de identificat de aceea în acești ani o abundență a liricii de elogiere a omului, integrat unui perimetru istoric și social. In **Sentimentul țării,** de pildă, Nichita Stănescu realizează o fuziune a numelui tipic românesc, Ion, cu elementarul, cu vegetalul, cu universul lui homo faber, cosmicul, spre a îndemna apoi: „Spune-l tu, cîntă-l tu, / rostește-l încet, potrivit, repede, / lin, melancolic, vesel, încruntat, / visător, palid, aprins, / pe-ndelete, șoptit, înalt pîn-la nouri"; procedeu, oricum, ingenios, de completă depășire a odei festiviste, declarative. Ioan Alexandru, pentru care „poezia este foc rece, ardoare și rigoare, inimă fulgerată de logos, de rațiune, bucurie în veac, înțelepciune și cutezanță, încredere și nădăjduire, dar mai presus dragoste curată față de cei ce vor veni, **dragoste fără margini față de cei ce sînt aici, acum, în această patrie** (...) dragoste de țară, descoperirea frumuseții acestui popor și acestei mari tradiții române", și-a construit un adevărat topos din cultul pentru figurile unei civilizații rurale, pentru eroii trecutului, ca elemente definitorii ale patriei. Poezia republicii contemporane include, de aceea, în egală măsură, piese lirice de rezistență vizînd istoria noastră națională, tradițiile fascinante, în măsura în care acestea modelează actualitatea. Pe același plan cu liricizarea momentelor și figurilor istoriei, poetul contemporan situează, ca o componentă a patriei, geografia ei problematizantă, excluzînd, în creațiile valoroase, idilicul sau pastelismul încremenit, tradițional. Noua geografie lirică se interferează cu istoria mai îndepărtată sau mai apropiată pe care o absoarbe organic. Poeții de azi scriu o lirică a locurilor, impregnate de istoria convulsionată a unui popor, de un timp particular. Descripțiile în sine au fost părăsite în favoarea degajării unor sensuri, atitudinii mult mai adînci față de o spiritualitate ce se relevă în fuziunea dintre geografie și istorie. Elementele naturale, ca părți inseparabile ale pămîntului țării, se află într-o veritabilă osmoză cu interioritatea aperceptivă. Pentru Ana Blandiana amintita osmoză merge pînă la antropomorfizare: „De la un timp observ la pomi umeri asemănători cu ai mei, / Și genele ierbii ca ale mele înfiorîndu-se", iar pentru Alexandru Andrițoiu, în **Țara,** peisajul e mirific, muzicalizat, însuflețit, motiv de identificare cu propria interioritate. Această geografie a țării este, întîi de toate, una a marilor transformări impuse de oamenii noii epoci. Fizionomia ei fusese surprinsă încă de G. Călinescu pentru care, o altă ordine se punea „în floră, faună și-n zona minerală". Anghel Dumbrăveanu, la rîndu-i, dintr-o perspectivă a parcurgerii integrale a noii istorii și geografii a patriei va reda, în tonuri optimiste, vîrste recente ale acesteia: „Sîntem cu mult mai tineri decît am fost vreodată, /Sîntem păduri și holde, sîntem belșug și zbor, / Aici unde făcurăm din Dunăre o vatră / De energii solare întinse-n viitor"

D. VLADUȚ

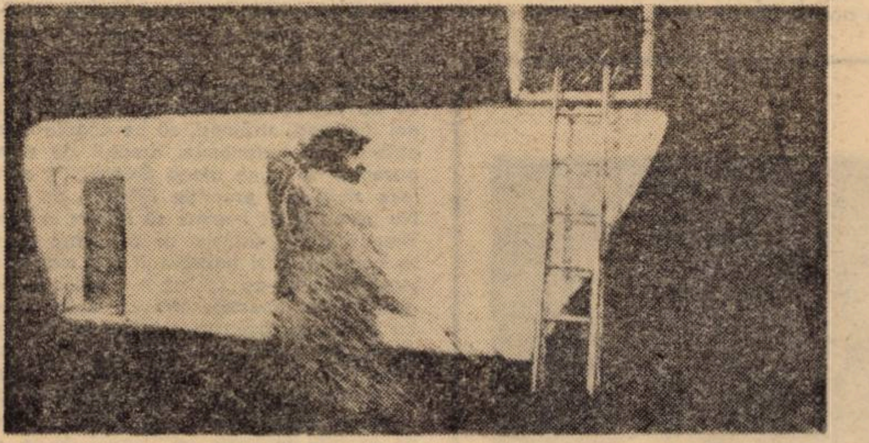

D. BELOESCU: „Gospodărie țărănească"

ANUL LITERAR

BILANȚ POETIC '82

Aruncînd și noi o privire ca să vedem ce a mai fost nou pe cîmpia literaturii noastre în anul care tocmai se sfîrșește ne-am oprit asupra tăpșanului cultivatorilor de poezie: unelte au fost, priceperea de asemenea, entuziasm – cît încape, așa că roadele lirice au crescut frumoase și normal, spre delectarea probabilă a bilanțierilor noștri de profesie; cum îndrăznesc să nu mă număr printre ei, cu tot riscul unei priviri mai seci în aceste momente de înnoire a anului, voi încerca să mut discuția din Piața Independenței într-o zonă a entuziasmului precaut, deci mai realist, deci mai generos. Pentru început, o listă: Ioan Alexandru – **Pămînt transfigurat;** Constantin Abăluță – **Aerul mod de folosință;** Gheorghe Azap: **Cuibușorul nostru de nicicînd;** Traian T. Coșovei – **Cruciada întreruptă;** Daniela Crăsnaru – **Șaizeci și nouă de poezii de dragoste;** Mircea Ciobanu – **Versuri;** Nichita Danilov – **Cîmp negru;** Anghel Dumbrăveanu – **Tematica umbrei;** Ion Drăgănoiu – **Camera albă;** Eugen Dorcescu – **Arhitectura visului;** Grigore Georgiu – **Măsura lucrurilor;** Cezar Ivănescu – **Fragmente din Muzeon;** Nora Iuga – **Inima ca un pumn de boxeur;** Mircea Ivănescu – **Poesii nouă;** Ileana Mălăncioiu – **Linia vieții;** Sorin Mărculescu – **Carte singură;** Ivo Muncian – **Odihna vîntului;** Adrian Păunescu – **Rezervația de zimbri;** Adrian Popescu – **Suburbiile cerului;** Marius Robescu – **Pielea Minotaurului;** Nichita Stănescu – **Noduri și semne;** Mircea Florin Sandru – **Trupuri pe ecranul de radar;** Liviu Ioan Stoiciu – **Inima de raze;** Daniel Turcea – **Epifania;** Grete Tartler – **Scrisori de acreditare;** Matei Vișniec – **Orașul cu un singur locuitor.** Am completat această listă cu pixul transfigurat de emoție mai ceva ca pămîntul lui Ioan Alexandru de teamă să nu scap din vedere vreo apariție notabilă; dacă s-a întîmplat cumva așa, veți pune de bunăseamă faptul pe seama subiectivității selecției critice... Lăsînd gluma la o parte, cred că, în mare, cam acestea sînt cărțile de poezie (evident, apărute în 1982) peste care nu putem trece într-un bilanț obiectiv; se observă că media de vîrstă a autorilor oscilează în jurul a patruzeci de ani (poate chiar mai puțin) ceea ce confirmă ideea că acesta e unul din momentele cele mai favorabile din viața unui poet, nici bătrîn, dar nici foarte tînăr, cu conștiința clară a valorii sale și cu o daltă mereu ascuțită în așteptarea capodoperei. Generațiile sînt în general destul de bine acoperite, deci putem spune că, în poezie măcar, am avut un an echilibrat: teamul nichitian (cu Alexandru, Păunescu, Nichita însuși, asta ca să nu mai vorbesc de incitabilul Ion Gheorghe), generația de-după-Nichita ('70?) cu Crăsnaru, Tartler, Popescu, Sandru, în fine, generația „în blugi" (ghilimelele îmi aparțin, R. C. C.) cu Danilov, Coșovei, Stoiciu, Vișniec și Petru Ilieșu (plus cele trei antologii discutate mai tîrziu) au așadar reprezentări aproape simetrice în panorama noastră, probînd, repet, existența unor ape dubios de calme într-o literatură ce poate fi bănuită de orice, nu însă și de lipsa dinamismului; să însemne oare această domolire a poeziei noastre un pas apăsat pe solul făgăduitei clasicități? M. N. Rusu crede că da (**„Noduri și semne** anunță momentul de clasicitate al poeziei noastre în general și al lui Nichita Stănescu în special", în **Viața studențească,** 48, 1982), noi mai puțin: lipsind cărțile mari de poezie, anul 1982 va putea da impresia unei reașezări a planetelor lirice, a unei regrupări a trupelor în vederea proximului asalt; atît, cred eu, și nimic mai mult.

Nu voi fi ipocrit să-mi ascund preferințele și dezamăgirile, articolul de față își propune o lectură a anului poetic ce se încheie și nu o analiză infailibilă a sa. Așadar, Mircea Ivănescu publică o carte tulburătoare, livrescă și tandră, dovedind încă o dată (e un fel de a spune, ieșirile în lume ale poetului sînt de o discreție aproape revoltătoare pentru stilul epocii) că este unul din marii noștri poeți contemporani; aleg, la întîmplare, un pasaj din **Poesii nouă:** „dar vezi, aș putea să-i spun demonului cînd mă încearcă / noaptea, sau dimineața devreme, cu desnădejdile lui, / vezi – eu, o clipă, i-am cuprins asemeni inelului, / încheietura, între miinile mele, și spaima asta bearcă / / pe care tu, sămănătorule de ciumă, vrei s-o faci să îmi treacă / prin oase nu mai are putere...". Intr-o excelentă formă metafizică se prezintă Ileana Mălăncioiu care a apărut anul acesta cu una din cele mai bune cărți ale sale: întîmpinînd moartea cu aplombul sceptic al discipolilor montaignieni, versurile poetei își extrag căldura din corpul propriei lor fragilități, emanînd parcă acel aer de cordialitate severă al martirilor înaintea execuției. Daniel Turcea apare postum, în **Hyperion,** cu lumea fantastă a bețiilor sale abstracte, cu eteratele sale caligrafii imaginare, cu vegetația suplă a textelor sale arse, vai, de bruma îngrozitor de reală a morții; un punct nedrept pus unei opere înscrise probabil pe orbita destinului labișian. Noutatea oarecum previzibilă a celei de a patra cărți a lui Traian T. Coșovei (am inclus deci și prezența lui în antologia **Aer cu diamante)** vizează o sumă de restricții ce taie din apetitul copioaselor sale bufonade în favoarea unei expresii mai directe și mai tăioase, poezia sa cîștigînd astfel în explicitarism. În sfîrșit, o surpriză: Matei Vișniec; după un debut plin de fapte bune, dar încă ezitant, poetul redebutează în forță, matur peste noapte și săltînd cîteva locuri în clasamentul adevărului generației sale (care clasament se aseamănă cu acela completat cu franchețea-i caracteristică de Constantin Sorescu cam așa cum, să zicem, profilul lui Cornel Regman ar aduce puțin a Nastasia Kinski). Pentru a rămîne în perimetrul celei mai tinere generații, să mai notăm că anul acesta i-a prilejuit trei ieșiri antologice, vreau să zic în antologii: **Aer cu diamante, Cinci** (acestea două publicate în regie proprie de patru și respectiv, cinci membri ai Cenaclului de luni din București) și **Vînt potrivit pînă la tare** (cu zece tineri poeți germani din România; îmi voi permite o mențiune în plus pentru excelenții Richard Wagner, Rolf Bossert, Helmut Britz și Franz Hodjak).

Dezamăgirile mele, cum s-a putut poate înțelege, îi privesc în primul rînd pe cei neincluși în selecția mea. Mă gîndesc mai ales la **Antologia poeților tineri (...)** pripită și fără un sistem clar de organizare a materialului, cu o prefață ce mai mult încurcă lucrurile decît le descurcă, în fine, cu o viziune asupra poeziei tinere nici măcar polemică ci doar profund discutabilă alcătuită de un George Alboiu visînd probabil la Cîmpia Eternă; regretul mare e că, așa cum ne știm, ne vor trebui probabil cîțiva ani buni pînă cînd o ocazie similară să se ivească din nou. M-au dezamăgit iarăși cîțiva debutanți, majoritatea la **Eminescu;** nu vreau să insist, îi veți citi dacă nu ați făcut-o încă și veți înțelege, sper, mai bine decît mine **de quoi il s'agit.**

Una peste alta, poeții și-au făcut datoria. Să nu fim mofluzi și să ne bucurăm că au reușit să rămînă impasibili sub un cer cu o meteorologie atît de sofisticată.

Radu Călin CRISTEA

pretexte

Ad hominem

„Om inteligent", după M. Ralea, ar fi „acela care nu confundă nicodată punctele de vedere"[1] (cărora, azi, li se mai spune şi... „borcane"!). – Urmează nu o demonstraţie propriu-zisă, ci o amintire (personală), ilustrînd spectaculos... confuzia:

„Am auzit odată două domnişoare, studente la fizică, discutînd o problemă din specialitatea lor. Discuţia era contradictorie. Una avea argumente, cealaltă nu prea. La un moment dat, cea care nu mai avea ce spune i-a zis celeilalte:

– Aşa îmi trebuie, dacă stau de vorbă cu o tuberculoasă!"

Riposta e – s-o recunoaştem – magnifică, în felul ei, şi, mai cu seamă, de o eficienţă care interlochează, interzice, lăsîndu-te – vorba franţuzului – **bouche bée!** Că nu ar fi un argument, şi ăsta, nu-i, totuşi, riguros adevărat, – singuru-i cusur fiind că-i unul dintre cele ce se zic **ad hominem...** Iar întrebarea ce, acum, se pune, e dacă un asemenea (pseudo-) arguemnt are a face, el, cu logica – ori, mai curînd, este de ordin psihologic (adică: emotiv) şi, la rigoare, etic? Căci nu întotdeauna **din prostie** confundăm, noi, aceste „puncte de vedere": ci – nu o dată – din... deşteptăciune! – Cum ne-o şi dovedesc, cu prisosinţă, ba avocaştri, ba politicarzii, – ca şi, în genere, cîţi au să-şi facă din (inocentele,-n principiu) argumentaţii, ergotaţii, raţiocinaţii, ş.a.m.d., o... pîine sau o armă, o meserie foarte lucrativă sau, baremi, o pasiune (satisfăcîndu-le, ea, „pohta de victorie": **filonichia,** dar, atîtor polemişti...); chiar şi un logician ca Maiorescu, hipercorect, imperturbabil şi abstract, avînd a face, dacă nu sofistică, „paradă"[2] – la bară sau în parlament – de silogisticele-i aptitudini...

(...Şi orice logică, oricît de pură şi sublimă, nu iese altfel decît înjosită, adică scoborîtă, îndeobşte, la treapta feluritelor **fallacia: dictionis, accidentis, divisionis, compositionis, consequentis,** ş.a.m.d.; şi nu numai din „focul" polemicilor înseşi – ceea ce, încă, n-ar fi anormal –, dar ori de cîte ori se învoieşte să facă jocul altor interese şi altor scopuri decît ale ei!).

Şi mai nostim e că Ralea, în persoană, **confundă** (consciu, cum ar zice Eminescu, ori – numai – luat de valul polemicii în sine) aceste stricte „puncte de vedere"... Astfel făcîndu-se că (contra-) argumentu-i, suprem, la argumentele lui Vianu (în favorul reabilitării – necesare, nu şi oportune –, la A. D. 1956, a tocmai mentorului junimist), nu va fi fost decît tot unul, vai, **ad hominem** (nu mai prejos, acesta, – din păcate – de al d-şoarei fiziciene...): „Da..." (ceea ce va să zică: „ai dreptate"), i-ar fi răspuns, atunci, lui Vianu, Ralea, „...dar era un pisse-froid"![3] Adică – Maiorescu, căci despre el e vorba – un tip glacial, un insipid, un „strică-chef"...

...Bine că nu şi un... tuberculos!

(Morala se impune de la sine).

---

[1] V. **Scrieri din trecut,** II, E.S.P.L.A., 1957, pp. 292–294.

[2] V. G. Călinescu, **Principii de estetică,** EL, 1968, p. 218.

[3] Apud Ov. S. Crohmălniceanu, „Viaţa Românească", 3/1981, p. 10.

Şerban FOARŢA

Acel mit al puterii

(Urmare din pag. 9)

lui neagră, cîinii, luminile din cavoul ferecat, şerpii, parcul solitar al casei ascunse, adică tot ceea ce înconjoară şi favorizează o mistică a puterii care, în final, de fapt, ni se demască de la sine ca fiind inexistentă. Ea pierind de mult. Ea nemaiavînd puterile miraculoase sub care satul încremenise, vrăjit, odinioară.

Prin „Casa şerpilor", Teodor Bulza ni se înfăţişează, între prozatorii tineri, drept un quasifantast, de un realism magico-poetic, cum ziceam, însă în limitele unui bun simţ, realist ardelenesc, dezvăluindu-ne, pe fundalul satului (ce trăieşte, totuşi, prea sumar, ca entitate şi comunitate) de după război, dezagregarea, ruperea acelui mit al puterii sălbatice, dominatoare, dezvăluindu-ne, totodată, forţa opresivă deja moartă, putridă, pe care istoria şi forţele noi nu o mai favorizează şi nimeni nu o mai sprijină. Decît, eventual, imaginaţia prea aprinsă a membrilor unei vechi comunităţi rurale, care, şi ea, acum, descoperind **NIMICUL** care se ascunde în „Casa şerpilor", probabil că se va rupe de spaimele şi magia veche şi îşi va lua destinul în propriile sale mîini, cum se spune, fără de nici o temere, dar cu o îndreptăţită speranţă.

Ion Lăncrănjan

Eclipsa de soare
Drumul cîinelui

Ed. Minerva, 1982

În anul 1982 al prozei româneşti, o reeditare a două nuvele, **Eclipsa de soare** şi **Drumul cîinelui,** cu care „obsedantul deceniu" bătea la uşa literaturii, este cel puţin un răgaz de recuperare a obsesiilor care l-au definit pe Ion Lăncrănjan scriitor.

Şi nu se poate trece peste evidenţe: obsesiile fecunde cărţilor sale nu l-au părăsit nicicînd pe Ion Lăncrănjan. În redundanţa lor se intersectează moştenirile literaturii ardelene cu temperamentul aproape muntenesc în construcţia personajului. **Eclipsă de soare** şi **Drumul cîinelui** brevetează, la rîndul lor, după **Cordovanii,** o intuiţie sporită apoi în toate romanele lui Ion Lăncrănjan: lumea naraţiunii este pusă în mişcare de uriaşe forţe potrivnice. Legitimîndu-se epic cu o proză a duşmăniei eterne, scriitorul avansează cărări mitice. Iosif Ciorfoiu, preşedintele abuziv din **Eclipsă de soare,** aşteptîndu-şi potenţialul adversar, se întreabă: „Pavel şi mai cum?... Pavel şi Pătru... Ori Pătru şi Pavel... Ori, dacă ar fi Abel... Pavel, Abel..." În **Drumul cîinelui,** Jilu şi Mihai sînt în acelaşi timp fraţii-duşmani şi, cu o deplasare a accentelor, vrăjmaşii din spiţa baladescă a **Mioriţei.** Personajele sînt investite cu sarcină mitică în măsura în care poartă într-însele lumi diferite sau imagini opuse despre aceeaşi realitate.

Care este această realitate în nuvele? Este Uiejdea, în **Eclipsă de soare,** locul în care agronomul Pavel Bora îşi frînge visele; este apoi Dunga de jos, în pămîntul căreia Raveca îşi îngroapă simbolic toţi cei şapte feciori **(Drumul cîinelui).** Este satul Transilvaniei, aflat sub zodia încă nepurificată a răsturnărilor istorice de după cel de-al doilea război mondial. În vatra satului său simbolic, scriitorul păstrează însemnele primordiale ale umanităţii tradiţionale ardeleneşti, umanitate asediată în timpul imediat al cărţilor, de „aroganţa puterii". Ion Lăncrănjan scrie în acei ani cu o furie a manifestării politice care are repercusiuni precise asupra structurii personajelor; deceniul era încă obsedant. Lui Pavel (Abel) Bora autorul îi încredinţează stindardul speranţelor sale în viitorul satului, compunîndu-i o neverosimilă psihologie, în care stau laolaltă tăria morală, inflexibilitatea, natura reflexiv-melancolică şi o nelămurită agresivitate. În **Drumul cîinelui,** nuvelă incontestabil mai complexă decît aceea din 1967, Mihai – fiul din securitate – şi Jilu – fiul rătăcit, spionul –, alcătuiesc un cuplu advers ce se concurează în complicaţia interioară pînă la a-şi inversa rolurile. Personajele, pe care scriitorul le ucide în numele unei reale vocaţii tragice, se autodistrug prin retorică. Ele sînt încărcate cu o agresivitate epidermică, cu o asprime egalizatoare nu cu totul motivate de fondul lor instinctual. Duşmăniile acestora sînt retorice. Nu personajele sînt, în profunzime, dilematice, ci psihologiolor este intoxicată de retorica dezbaterilor, pe care scriitorul o prescrie fiecărui erou, în doză mai mică sau mai avansată.

Sporul de text, care contribuie la un spectacol al rostirilor tranşante, poartă în sine semnele unei transfigurări epice oprite la jumătate. Paradoxal, defecţiunea dezvăluie în cele două nuvele particularităţi de seamă ale prozei lui Lăncrănjan: vocaţia etică (desigur o moştenire), face din scriitor un judecător al realităţii, căci el decide vizibil asupra comportamentului personajelor distribuindu-le propriile sale sentinţe; pe versantul conştiinţei textuale, defecţiunea indică o surprinzătoare neîncredere în dialog, fragilizat uneori pînă la încrucişare, (dirijată retoric), de teze, de principii.

Forţa prozei lui Ion Lăncrănjan constă în arhitectura edificiului epic. **Drumul cîinelui,** mai mult decît romanele, unde scriitorul se ia în piept cu o uriaşă „materie primă", are echilibrul şi unitatea tragediilor antice. Dramatismul confruntărilor este avansat şi retras, duşmăniile se amînă pînă la cumulul distructiv; lunga noapte a solstiţiului de iarnă concentrează admirabil imaginea omului între supravieţuire şi jertfă. În mijloc este Raveca – Muma mumelor, Vrîncioaia, „măicuţa bătrînă" – îndeplinindu-şi rolul recuperator al valorilor umane străvechi.

Proza lui Ion Lăncrănjan, cu atîtea rădăcini în basm, în baladă, în mit, este şi aici o lume din care lipseşte Făt-Frumos, în care frumuseţea este prohibită în aceeaşi măsură în care tocmai aceasta constituie idealul scriitorului.

Studiul introductiv al volumului – excelent – e semnat de C. Stănescu.

Brînduşa ARMANCA

Nicolae Dragoş

SCUTIER LA UMBRA CLIPEI

Ed. Eminescu, 1982

În succesiunea volumelor lui Nicolae Dragoş **Scutier la umbra clipei** nu introduce – lucru previzibil, altminteri, pentru cititorul la curent cu anterioara creaţie lirică a autorului – vreo notă discordantă, nu conţine, cu atît mai mult, vreun indiciu semnificativ de schimbare a preocupărilor. Diversităţii tematice a textelor sale lirice îi corespunde, pe mai departe, un registru stilistic extrem de divers, tradiţionalismului, ca atitudine programatică şi, în subsidiar, sentimentală, o predispoziţie pentru aspectul etic al existenţei, o meditaţie ori confesiune ce porneşte de la temele perene ale poeziei. Aceasta însemnînd, în recentul volum apărut la Editura Eminescu, dincolo de situarea poeziei „la umbra clipei", o considerare a existenţei în perspectiva ireparabil „fugacelui" timp, în dubla lui ipostază: de agent destructiv al creaţiilor umane şi, în primul rînd, ca istorie, sens al civilizaţiei, spaţiu de afirmare a valorilor culturii. Fără cel mai mic risc de a greşi, în acestea din urmă se poate identifica un veritabil „punct de fugă" al întregului spaţiu textual al cărţii: versurile lui Nicolae Dragoş conţin o raportare, continuă, la o ierarhie a valorilor şi determinărilor umanului, în care eticul, responsabilitatea fiecăruia în faţa istoriei sînt esenţiale. Consecinţă imediată, poezia ar fi – afirmă autorul – rezultatul unui efort de adecvare între cuvînt şi „tranşa de viaţă" pe care o reprezintă: „Scrii **viaţa...** / scrii **cuvinte pe hîrtie... / / «Merită să răstigneşti viaţa / în linişteo hîrtiei albe?»** – / te întrebi. / / Şi auzi sîngele cum / năvăleşte, în loc de răspuns / în arterele invizibile ale copacului dormind în hîrtie.... / / Scrii doar cuvinte? / / Luminînd cuvintele / sîngele scrie mereu / (fără voia Poetului, adeseori) / legendele proprii / propriile vieţi trecătoare... / / Cuvintul, scutier la umbra clipei... / / ...Şi nu mai ştii exact: / **Scrii cuvinte? scrii viaţa?..." Luminînd cuvintele).**

În aceeaşi ordine a demonstraţiei, elogiul pămîntului natal, ce conturează un cadru emblematic şi ritualic: „De s-ar putea în munte, cît muntele sculpta / un tulnic sortit veştii între doi ani urcînd / l-aş logodi cu zarea în veşnic tînăr cînt, / Mărită Maică Ţară, întru vecia ta". **(La răsăritul zilei).** La fel, un tablou ca **Ţăran la fîntînă,** un rafinat joc cu simboluri în care rusticul este ceva mai mult decît un simplu pretext: „În clipa de amiază cînd ciutura spre buze / solemn, ca pe-o icoană, în cumpănire-o suie / cînd razele în apă se-mprăştie difuze / el e stăpîn cîmpiei. Şi-i veşnică statuie / de Prometeu al gliei ce a aflat misterul / ca setea să şi-o stingă turnînd în apă cerul".

De un anume ermetism pictural în primele cicluri ale cărţii, poemele lui Nicolae Dragoş adoptă în secţiunea finală un ton discursiv, mai potrivit dezbaterii de idei. Abordarea critică a marilor semne de întrebare ce planează asupra civilizaţiei secolului îl solicită pe autor într-un dialog neconcesiv, frecvent încadrat într-un scenariu alegoric, dinamic, de mari proporţii. Nu o dată, confruntarea de idei se face pe coordonate ale fabulei în care morala este subliniată explicit: **Polemică nocturnă între Domnul Conte şi Domnul Nu Ştiu Cum, Stenogramă sentimentală, Fără reverenţe, Eseu despre ierarhie etc.,** alteori sub forma unei descrieri ironic-neutre ori cu accente sarcastice. Cazul poemului cu titlul **Destin,** fabulă a imposturii, ori al stanţelor din **Romane de seară:** „Romane de seară / pentru lecturile contemporane / laconicele buletine de ştiri. / / Ca într-un labirint, oamenii / alungă de-a lungul / telegrafelor de fraze / la capătul cărora, vai! / nu o dată / în loc de personaje încleştate / în viltoarea luptei / marionete-cuvinte / trădează, din ce în ce mai des / adevărul. / / Şi astfel / la capătul frazelor / seara tîrziu, oamenii află cum / au murit oameni nevinovaţi / cum calcă nedreptatea în picioare / visele lumii / cum în locul unde s-ar cuveni / să se aşeze punctul / cumintele şi decisivul / semn ortografic / mor idealuri. / / Romanele de seară ale sfîrşitului de veac / nu odată întunecat... / / Cine aprinde lumina?"

Propunînd prin cuvînt – scut şi martor – o reflecţie asupra destinului uman în perspectiva istoriei ori a clipei imediate, **Scutier la umbra clipei** îşi poate identifica nu cea mai neînsemnată calitate în priza imediată la real.

Carmen PADURE

Cronica măruntă

ANUL UMORIŞTILOR

Dacă în anii trecuţi aprige dispute urmăreau să demonstreze că anul literar ar fi aparţinut ba poeţilor, ba prozatorilor, ba chiar criticilor sau dramaturgilor, anul acesta trebuie să fim cu toţii de acord (şi chiar dacă nu votăm în unanimitate, acesta e adevărul gol-goluţ) că ultimele 364 de zile au marcat un avînt fără precedent al creaţiei umoristice. Autori care nici nu gîndeai au pus mîna pe condei şi s-au adăpostit în rubricuţe confortabile generos oferite de revista **Urzica;** reviste sobre ca **România literară** şi **Convorbiri literare** şi-au dedicat cel puţin una dintre paginile lor descoperirii şi valorificării resurselor umoristice naţionale şi chiar internaţionale; proaspăt lunarele **Astra, Tomis, Ateneu, Argeş** au dat imbold, prin rubrici vesele de tot, dezvoltării talentelor locale. Cumpăraţi-le (revistele) şi citiţi-le! ba chiar, dacă se poate, urmaţi exemplul **Astrei** care a tipărit recent o antologie de literatură satirică. Să recunoaştem că între satiră şi umor există diferenţe sensibile, dar să ţinem cont că ele sînt vecine şi prietene.

Cronica măruntă a revistei noastre are prea puţin spaţiu pentru a consemna toate succesele naţionale şi internaţionale ale umoriştilor noştri din acest an. N-avem spaţiu nici măcar pentru a consemna apariţia numeroaselor almanahuri în care „umorul" ocupă o poziţie-cheie. N-avem cuvinte pentru a elogia aşa cum trebuie almanahul de umor al revistei **România literară,** apariţie într-adevăr veselă, făcînd fericit pandant Almanahul Asociaţiei scriitorilor din Bucureşti, apariţia într-adevăr sobră, publicînd doar anecdote bine verificate de-a lungul timpului. Semnalăm, în formaţia deosebit de omogenă a coordonatorilor, numele lui Dan Deşliu, vechi şi strălucit umorist.

Umoriştii consacraţi sînt, vorba poetului, căutaţi şi solicitaţi, invitaţi şi premiaţi. În vrajba care domneşte (încă) între unele dintre revistele noastre, succesul unanim pe care îl recoltează volumul **Boul şi viţeii** ar părea inexplicabil. Dar numai dacă nu am avea în vedere şi simplul fapt că piesele noi sînt confecţionate prin alipirea unor mai vechi piese ale lui Ion Băieşu, prin transformarea unor mai vechi schiţe satirice ale lui Ion Băieşu. Prin adăugirea unor anecdote mai vechi ale aceluiaşi prodigios autor, toate scrise încă pe vremea în care în viaţa literară domnea unanimitatea. Cum nu ne îndoim că editura Albatros, care tipăreşte o excelentă colecţie de cugetări, va tipări şi o selecţie din „anecdotele lui Ion Băieşu", îi întindem o mînă de ajutor selectînd, aici cîte ceva din piesa care dă şi titlul volumului: „Într-adevăr, soacra mea avea asemenea însuşiri miraculoase. L-a întrebat odată pe bărbat-su dacă o înşeală, el a zis că nu, iar ea l-a avertizat: Dacă mă minţi, o să-ţi cadă ceva în cap. Peste o oră el a plecat de-acasă şi, mergînd pe stradă, un ţurţure l-a despicat în două". Sau (zice Nuţi secretara) „M-a întrebat ce vechime am în cîmpul muncii, ce telefon am acasă, ce mănînc de sînt aşa frumoasă şi la ce oră să mă aştepte la barul „Intim". I-am zis: „Puiule, te-ai clasat din start pe locul doi: nu-mi plac bărbile, mă gîdilă". (Va urma).

Anemone POPESCU

DESPRE TRAGIC ȘI EROIC ÎN CREAȚIE (II)*

> – „...on ne doit donner au lecteur une „histoire" parfaitement transparente.
> – La pédagogie et le plaisir du labyrinthe?
> – Et c'est une épreuve initiatique en même temps".
>
> Mircea Eliade

Poetul care s-a sfiit mereu în savantul Vasile Pârvan se manifestă liber în ultima parte a „memorialului", intonînd în versuri de epopee (sperăm să nu ne înșelăm: un anapest liberat[4] o variantă originală a mitului lui Dàidalos,[5] creatorul însetat de absolutul frumuseții Afroditei, „minunea zeiței cu trupul de fildeș, cu părul de aur". Deci nu Dàidalos, constructorul labirintului, este modelul vizionarului savant român, ci îndrăgostitul eroic și tragic de idealul Frumuseții clasice grecești. Accentul cade pe **creatorul**, pe **artistul** din complexul personaj mitic, închipuind în scenariul alcătuit de Vasile Pârvan un afin legendar al lui Alegènor, în doru-i nestins după Mynnò și, implicit, conform pactului autobiografic înscris în filigran, în desfășurarea întregului text, al autorului după soția pierdută în moarte. Faptul că tot ce ține de labirint și Minotaur este lăsat în umbră, ar putea fi interpretat și pe linia temperamentului artistic și a preferințelor estetice clasice ale lui Vasile Pârvan: el admiră „construcțiile", arhitectonica palatelor **înălțate** în strălucirea egală și etern-clarificatoare a „Luminei de Zi", intuind, poate, ceea ce demonstrează mult mai tîrziu, subtil și erudit, Paul Diel că labirintul este un simbol al subconștientului, al „imaginației exaltate și ferecate în propria-i construcție".[6]

Preferința evocatorului român pentru artistul din Dàidalos, adorator fervent al Afroditei, nu este o proiecție pur subiectivă: există în canavaua complexă a mitului respectiv „mărturii" elocvente în acest sens (cunoscute, desigur, de erudiția exemplară a savantului): „Ca să mulțumească regelui pentru ospitalitatea sa (regelui Cocalos, care l-a adăpostit după fuga din insula lui Minos, n. n.), Dedal îi construi pe muntele Erix un templu al Afroditei, iar pentru zeiță un stup de aur în care albinele și-au găsit locașul".[7] După cum vom vedea, Vasile Pârvan „motivează" din interior, artisticește foarte subtil și plauzibil, de ce aventurosul și chinuitul artist este și rămîne un închinător al Afroditei.

În varianta pârvaniană a mitului, Dàidalos înalță un palat pentru Minos de o nespusă frumusețe, într-o paletă cromatică antropomorfizată și simbolică, sugerînd evantaiul curcubeului, dar nu la modul rimbaldian, ci semnificînd, mitic, „puntea" de trecere spre altceva: „Și roșul strigă, portocaliul jubilează, galbenul se miră, verdele mîngîie, albastrul visează, violetul moare – pe lungile, vastele săli, pe înaltele, lucitoarele ziduri".

Lipsind labirintul, cu tragedia sîngeroasă a uciderii Minotaurului de către Tezeu, cu ajutorul Ariadnei și, se pare, al lui Dedal, autorul a trebuit să renunțe la semnificația pedepsei aplicată, din ordinul lui Minos, meșterului și fiului acestuia, Icar, după fuga cuplului Tezeu-Ariadna: închiderea în propria construcție subterană. Fiind vorba de un mit de construcție, savantul-rêveur recurge la sugestia capodoperei autohtone, **Meșterul Manole**, în latura punitivă; asemeni lui Negru-Vodă, regele cretan le cere soldaților-paznici să-l ucidă pe meșterul Dàidalos cînd ciocanul lui va da ultima lovitură de finisare a palatului, pentru ca el să nu mai poată ridica altă minune, pentru alt rege.

Dar pînă la acest final, să mai consemnăm o abatere iconoclastă a artistului-arhitect, care este însă explicabilă prin obsedantul său ideal de frumusețe. „În fundul palatului, în strălucire cu totul și cu totul de aur, (aurul, se știe, este simbolul veșniciei, n. n.), în întunecata adîncime", încrîncenatul și asceticul făurar lucra singur la altarul și statuia „Zînei celei crude cu Șarpele", templu cerut de tradiția mitică egeeană și nu numai egeeană. Zeitatea aceasta matricială, zămislitoare a celorlalți zei și a oamenilor, cea care „dă viața și moartea" – savantul Vasile Pârvan o știa – este Magna Mater. Urmărind răspîndirea cultului, Paolo Santarcangeli subliniază remarcabila-i proliferare, începînd cu Mesopotamia, extinzîndu-se în Europa și Asia Mică, pînă în „aria mediteraneano-europeană a complexului mitic al Labirintului".[8] Precizarea ariei de răspîndire precum și probitatea explicațiilor științifice lipsesc încă: „Cunoaștem totuși prea puțin despre cultul protoistoric al Mamei Terra și despre riturile neolitice legate de cultul Șarpelui în sfera civilizației eurasiatice",[9] mărturisește, onest, savantul italian.

Sub jurisdicție de blestem proferat de Dàidalos, nimeni nu poate vedea sanctuarul și zeița, nici chiar regele, decît după isprăvirea palatului. Iată însă că singuraticul artist se abate de la canonul mitic, comițînd o blasfemie, „o grozavă profanare a templului"; în locul Magnei Mater, el dăltuiește „pe soclul de pietre rare" statuia Afroditei, zînă ce i s-a arătat într-o dimineață, ieșind din mare. Imaginea are un înțeles echivoc; se pare că Dàidalos a văzut pe una dintre cele trei fiice ale lui Minos, pe Ariadna, Phedra sau Aiglé, ieșind din baia marină, a rămas fermecat fatal de ea, proiectîndu-i de atunci profilul în idealul frumuseții venusiene.

Pîndit de „aspri lănceri", plîns de ucenicii care cunosc gîndul criminal al regelui dar nu îndrăznesc să-l vestească pe meșter, acesta trudește pe „aripa de Miazăzi a palatului... la încheiatul clădirei... Dar din visele-i scumpe, deschizînd iar ochii la lume, Dàidalos vede pe oameni. El înțelege Destinu-i...".

E iarăși momentul ca savantul român să accepte derularea cunoscută a mitului, înțelegînd ce-l așteaptă, Dàidalos își făurește aripi (despre Icar nu se spune nimic, pe Pârvan interesîndu-l doar soarta creatorului) și cu opera-i scumpă în brațe, cu statuia zeiței înfășurată erotic în purpură, se înalță pe **podul de raze** (iarăși curcubeul) așternut de zeiță în zare, la rugăciunea închinătorului ei. Greutatea poverii face ca meșterul să scape comoara iubită în Mare, întruparea zeiței sfîrșindu-și astfel drumul prin lume și revenind în matca apelor primare. Cu dorul nestins, în corabia cu pînze de purpură, el o caută mereu pe întinsele ape. Dar ca o fată-morgană, „pe valuri plutește-o imagine divină, frumoasă și vie cum nici Dàidalos, nici nimeni în veci n-o să facă...". Meșterul mitic este, am putea spune cu versurile lui Eminescu: „...copilul nefericitei secte / Cuprins de-adînca sete a formelor perfecte".

După popasul sicilian, la regele Cocalos, unde, am văzut, meșterul pribeag își continuă creația de preamărire a zeiței, dorul după chipul plutitor în zarea apelor îl mînă iarăși pe mări, și pînă la adînci bătrînețe, „povestesc marinarii", ca un Ahab de sens invers, caută „neasemuita minune". Să desprindem din text, pentru frumusețea solemn-întristată a expresiei, imaginea peregrinării fără de leac: „Se umflă pînza de purpură, aleargă corabia nebună; înălțat pe puntea comenzii, cercetează Dàidalos zarea. Și pe crestele albe ale valurilor frînte, departe meșterul crede zadarnic că vede mereu arătarea. Și vîntul geme-n odgoane și valurile bat aprig în scînduri și visuri plîng în sufletul făcătorului de minuni trecute; se răzbună șăgalnic undele și prind a-i cînta în dreapta: Dàidalos, tu cauți iubirea, cea care-ți da vedenii odată; se răstoarnă șăgalnic undele și prind a-i cînta în stînga: „Dàidalos, ai iubit pe fata regelui Minos din Creta...".

Dacă ne-am permite o supoziție, am crede că dintre cele trei fete ale lui Minos și ale Pasiphaëei este vorba de Ariadna (cea pură, cea sfîntă, cea „cu ochii albaștri-verzui" ca undele mării, ca ochii lui Pallas Atena). În desfășurarea mitului este consemnată doar o scenă în care Ariadna și Dedal apar în primul plan. După festinul dat de tatăl ei în onoarea lui Tezeu, îndrăgostindu-se de acesta și voind să-l ajute „ea ceru sfatul lui Dedal care îi dărui o spadă cu două tăișuri și un ghem de lînă".[10] amîndouă decisive în lupta lui Tezeu cu Minotaurul. Pista interpretativă psihologizantă care ne îmbie cu tentațiile ei (iubirea tăinuită a lui Dedal, deviată și sublimată în artă) o considerăm, totuși, neadecvată structurii simbolice a personajelor.

Dintr-o perspectivă exterioară, „istorică" a conturării atributelor Ariadnei, Paolo Santarcangeli subliniază o schimbare de la un pol la altul: dacă „la început", grecii o considerau „printre marile păcătoase" („complice a asasinului fratelui ei"), mai tîrziu, ca soție a lui Dionysos, ea e divinizată, ajungînd „obiectul unui cult ca „fiică a soarelui" sau „fecioară solară" și simbol al Primăverii".[11] Simbolica atribuită Ariadnei „transcrie" parcă patru puncte cardinale ale destinului tragic al artistului Dedal: „Ariadna este purtătoarea mitică a durerii și a fericirii, un simbol al situațiilor limită: nimic din ce este omenesc nu îi este străin; ea trăiește totuși în legătură cu divinitatea".[12]

Din punctul de vedere al psihologiei profunzimilor, într-o demonstrație de mare finețe în implicațiile ei simbolice, Paul Diel este și el favorabil Ariadnei. Dacă labirintul este simbolul subconștientului lui Minos,[13] în care se zbat pasiuni și patimi perverse (contrare vechii lui înțelepciuni), „născute" sub influența soției sale, Pasiphaë, adunate în simbolul Minotaurului (Taurul lui Minos), „lupta contra Minotaurului este lupta spirituală contra refulării".[14] Și cercetătorul francez continuă: „În cadrul acestei semnificații ascunse a luptei dintre suflete, ajutorul Ariadnei nu poate fi decît un sprijin moral. Simbolul ajutorului ei, ghemul de lînă-ghid (pentru a se insera (Tezeu, n. n.) în sensul secret al simbolurilor „Minotaur" și „Labirint": subconștiente tentații dominatoare ale lui Minos) nu poate fi decît figurația unui ajutor de natură psihică și de ordin spiritual".[15]

Am vrea să mai reținem cîteva „amănunte" din epica mitului (cu riscul de a mări prea mult paranteza), „amănunte" care se înscriu pe linia conturării simbolice a unei relații de adîncime între cele două personaje: „Ajuns la Delos, împreună cu tinerii săi însoțitori scăpați de la moarte... Tezeu a dănțuit cu ei **dansul cocorului care imită sinuozitățile labirintului,** Apoi a oferit un sacrificiu lui Apolo și a depus, în vecinătatea țărmului, o statuie a Afroditei pe care Ariadna o luase cu sine pe mare. (Dăruită ei de Dedal? n. n.) De atunci această imagine a fost venerată pe insula sacră drept Afrodita Hagne „cea sacră" (s. a.).[16] Deci atît Dàidalos cît și Ariadna, în „plecările" lor pe mare, iau cu ei o statuie a Afroditei. Îndepărtîndu-se unul de altul, ei rămîn sub zodia cultului zeiței Frumuseții. Revenind pentru o clipă la stupul de aur al Afroditei, lucrat de Dàidalos în Sicilia, vom observa că simbolismul albinelor este de natură solară, omolog simbolismului „fiicei soarelui", Ariadna. Templul înălțat de artistul pribeag în insula lui Cocalos are ca scop menținerea și întărirea cultului Afroditei; și la Delos, statuia zeiței frumuseții care aparținuse Ariadnei devine centru de cult. În fine, Tezeu (sugestionat în vis de Dionysos, îndrăgostit de fiica lui Minos, spune mitul) o părăsește pe Ariadna în insula Naxos (într-un „loc" înconjurat de ape, deci). Dàidalos o caută mereu pe „Afrodita" numai pe mare.

Interpretarea „izvoarelor "erotice interioare, ascunse, conform cu pactul autobiografic amintit și cu proiecțiile simbolice consemnate mai sus, interpretarea sau interpretările rămîn, evident, mereu deschise. Între aceste două mari deschideri, „singură" este, în textul memorialului, iubirea dintre Mynnò și Alegènor.

Sprijinit pe cele două „aripi" ale memorialului – meditația nostalgică a lui Alegènor și tîlcuirea mitului lui Dàidalos – geniul lui Vasile Pârvan își poate exprima crezul estetic scump inimii și spiritului său: o viziune clasică, solară, a luminii valéryene din cumpătul zilei: „Ca și lumina zilei, geniul e claritate și armonie, care planează asupra a ceea ce există dinainte, pătrunzîndu-l pînă în adîncuri", chiar dacă pentru o clipă pare a înclina spre sugestia echivocității moderne a „statuilor" abia schițate, „neterminate" („ele **păreau** adevăratele opere ale geniului" s. n.). Dar numai păreau. În inima eroică și în spiritul tragic al creatorului Alegènor răsună imnul de adorare a Luminei de Zi". Lumina inundă, într-adevăr, apoteotic finalul din **Laus Daedali"** „Căci lumina e vecinică, noi suntem cei ce murim. Noi suntem vorba, lumina e înțelesul ei. (...). Lumina e cîntecul, noi suntem răsunetul lui". În viziunea lui Vasile Pârvan, ca și la Lucian Blaga, se formează o paradigmă esențială, intimă și specifică între **tăcere, lumină** și **cîntec**: „Tăcerea așteptării luminii" – „Lumina e cîntecul, noi suntem răsunetul lui".

Simion MIOC

---

* Partea întîi a articolului, în **Orizont**, nr. 47 (768), 26 noiembrie 1982, p. 6.

[4] Mitul lui Dàidalos, creatorul, este în întregime „versificat", scandat maiestos-retoric: „Pe àripa de Miazăzi a palatului regelui Minos / lucrează de zor Dàidalos la încheiatul clădirei. / Zilele vieții meșterului au fost numărate de rege. / Și aspri lănceri trufași păzesc jos, ca ele / să nu fie mai multe decît zilele creșterii palatului falnic...".

[5] Paolo Santarcangeli se întreabă într-o paranteză: „(numele vine de la **daidallein** =a construi bine?)", Paolo Santarcangeli, **Cartea labirinturilor,** Editura Meridiane, București, 1974, Vol. I, p. 30.

[6] Paul Diel, **Le symbolisme dans la mythologie grecque,** Petite Bibliothèque Payot, Paris, 1970, p. 47.

[7] Paolo Santarcangeli, **Le livre des labyrinthes,** Gallimard, Paris, 1974, p. 26. Preferăm, în acest caz, versiunea franceză: „une ruche en or", un stup de aur, și nu traducerea românească a lui Crișan Toescu: „un fagure de aur în care își făcură albinele casa" (p 31). Casa sau locașul albinelor este, totuși, stupul; în faguri, albinele depun doar mierea.

[8] Paolo Santarcangeli, **Cartea labirinturilor,** Meridiane, I, p. 76.

[9] **Ibidem,** p. 76.

[10] **Ibidem,** p. 27.

[11] **Ibidem,** p. 29.

[12] **Ibidem,** p. 29.

[13] René Guénon susține caracterul simbolic și nu istoric al legislatorilor din diverse tradiții: „...le Législateur primordial est aussi désigné par des noms dont la racine est la même que celle du **Manu** hindou: tels sont, notamment, le **Ménès** des Egyptiens et le **Minos** des Grecs; c'est donc une erreur de regarder ces noms comme désignant des personnages historiques". (René Guénon, **L'homme et son devenir selon le Vêdânta,** Éditions Bossard, Paris, 1925, p. 59, nota 1.

[14] Paul Diel, **op. cit.,** p. 189.

[15] **Ibidem,** p. 189.

[16] Paolo Santarcangeli, **op. cit.,** p. 29–30

MIRELA FLORESCU

(Urmare din pag. 6)

creat la parametrii propriului eu creator. Semnificativ este faptul că arta excepțională cu care mînuiește un întreg univers sonor prin mijlocirea a două ciocănele și a cîtorva taste de lemn, a entuziasmat creatori prestigioși, care s-au grăbit să-i dedice lucrări scrise special pentru xilofon și orchestră – Concertul lui Vasile Spătărelu ori opusul concertant semnat Dumitru Capoianu.

Ar rămîne de răspuns la un interogativ – care să fie secretul bucuriei cu care asculți și reasculți xilofonul Mirelei? Cred că este vorba despre o redescoperire a unei modalități de a palpa, cu o infinită tandrețe, fondul oniric al sensibilității românești. Așa cum ne regăsim pulsul în vecinătatea naiului lui Fănică Luca, taragotului lui Luca Novac, instrumentul Mirelei încearcă să aducă la lumină ceva din glasurile tăinuite de milenii în sensibilitatea noastră, pentru ca într-o zi, iată, să le putem asculta frapați de identitatea lor cu ceva forte profund, prezent în eul nostru etnic. Mai mult, arta sa realizează și o „retroversiune" a unor expresii „idiomatice" total diferite, în argoul pe care cu toții îl înțelegem și îl iubim. De aici pornește harul interpretei de a cuceri sufragii unanime, străbătînd fără oprelişti de limbă sau graniță, mapamondul, spre a aprinde în sufletele oamenilor bucuria frumosului artistic. Un cuvînt despre șansa pe care a avut-o solista, beneficiind de îndrumarea, cu un desăvîrșit tact pedagogic a **prof. Viorica Siminescu,** de a-l avea partener, nu doar aici pe disc, ci și în focul mai tuturor confruntărilor care au dus-o la consacrare, arta unui distins pianist – **Robert Stupak.** Calitatea discului este o reușită a Electrecordului, cu excepția unui scurt „brum" plasat chiar la începutul discului. Grafica copertei reușește să dimensioneze ceva din fabulosul periplului sonor investigat, într-un concept modern semnat Ștefan Popa.

MONICA ROHAN-ȘANDRU

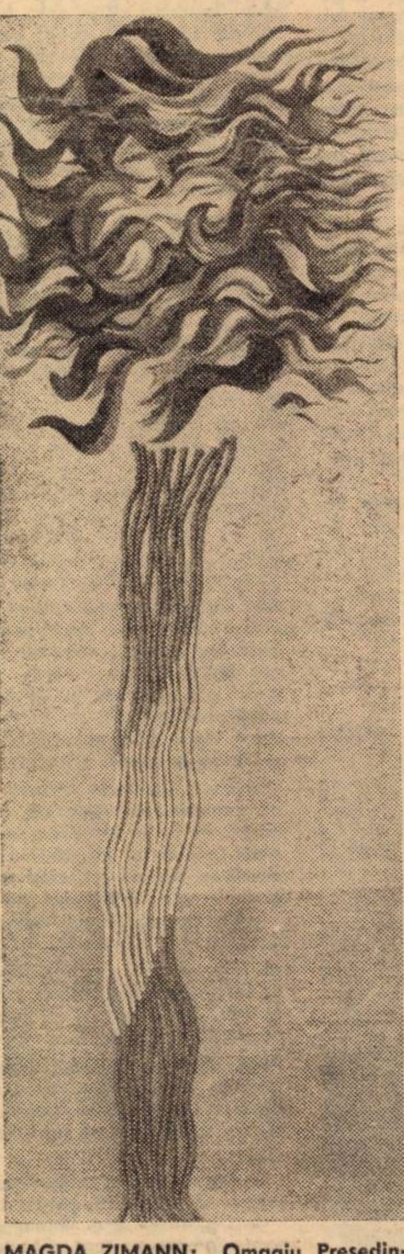

MAGDA ZIMANN: „Omagiu Președintelui Nicolae Ceaușescu la cea de-a 65-a aniversare"

DIMINIAȚA DE SOARE

Dimineață de soare
dimineață cumplit de frumoasă
nimicul se imată
raza fiecăruia
lucește curată
lovindu-se de priviri, de aer, de nervi.
Generozitatea răsare ca firul de iarbă
țîșnește din nou
și se oxidează în aerul acestei dimineți.
Meschinăria, fărîmițată, aproape
învinsă,
se cerne peste lumea ei necuprinsă.
Dimineață de soare,
dimineață cumplit de frumoasă,
pustiul coboară dulce-moleșit printre
noi
și uită să mai plece acasă.

TOAMNĂ

E toamnă
miroase frumos în grădini
luminile-s triste lumini.
Timp Timp de [illegible] Timp
va trece peste
chipul meu sortit descompunerii oarbe.
Regăsirea va fi ca un strigăt mult
deasupra
incendiului din cauza prea-luminii.
Mai am de simțit
mai am de răscolit,
mai am.
Dar e toamnă! Să fim liniștiți,
miroase frumos în grădini
miroase a moarte
cimitirele sînt coapte
și încolțesc o nu știu cît nenumărata
oară.

E toamnă sau e primăvară,
în vîrtejul de timp
primăvara și toamna
prea curînd se ating,
se continuă fără granițe
fără sfială.
Nici nu există toamnă.
Nici nu există primăvară.
Ca un spectru de lumini,
prea repede prea repede învîrtit.
În vîrtejul de timp amețesc
ca să-l mor
și apoi, împietrit, să-l trăiesc.

DIN VEGHEA CRUDĂ ASUPRA LUCRURILOR

Din veghea crudă asupra lucrurilor
din veghea insistentă,
pînă la transformarea lor,
vindecătoarea lor transformare.
Din mine înspre mine,
un gînd despre dinafara mea.
Dinafara mea mă va apăra
pe mine de mine,
pe mine de mine, privindu-mă insistent,
și deformîndu-mă cu o plăsmuire
nevindecîndu-mă cu o plăsmuire.

Îndurerate, palmele mele
numai capul meu înghețat îl cuprind.

ZĂPADA

Zăpada ca o carne fără rană
peste cîmpii alunecată blînd
zăpada strălucind
o! cum ne cheamă
și sîngeră de dor din cînd în cînd.
Zăpada caldă caldă cum ne cheamă
o! ce nedrepți ce umiliți, fricoși,
cum, de nimicuri grei,
stăm la ferestre triști, bolnavi,
neputincioși,
săpînd fîntîni de doruri spre inimile ei.

DORU EUGEN POPIN

LUI PAVESE

Te despart de frunze
și de mine
frunze
care nu te-au văzut.
Toți cei ce sîntem
ajungem a fi

Zorile tremură mereu
Raza izbește-n tăcere
E o artă meseria de a trăi

MODALITATE

Plutești fără să știi înspre mine
Și nu mă grăbesc
Ești singurul mod de a rămîne acolo
E de ajuns că aud amintirea trăind
Aripile ei bătînd în zenit
colorează vidul
Făcîndu-mi-l respirabil

LACRIMĂ ALBASTRĂ

lui Traian Dorgoșan

S-a-ntristat o vreme mereu
Plîngînd mai frumos ca stropii
de rouă
Fantasmele ce-i strigă din
străadîncu-i de grotă
Unde liniștea se furișa uneori
Creșteau pe alocuri nestemate
firave

Desen de DOINA ITUL CRANG

Ridicînd umbre pentru o clipă
Lacrimile nu-i aduceau decît
timpul
Căruia i-a amanetat trupul
Plînsul-i hapsînit de dorințe
amestecat de bolire,
Îl vedeam uneori căutîndu-și
iluzia

GHEORGHE DORIN

RĂDĂCINI

Tatăl meu, ceferistul,
După ce a alergat
Un car de ani
Printre șine,
S-a dus sus pe deal
Să se odihnească puțin
și a uitat drumul spre casă.
Mama l-a plîns, ca, apoi,
După ce a pus casa în ordine,
Să se ducă să doarmă-mpreună
Toată moartea,
Așa cum au dormit
Toată viața.

Acum, bătrînii
Mai coboară cîteodată
În visele mele

LENIN

Trebuia să vorbesc
Despre Lenin.
Aveam această sarcină
Tulburătoare
Cînd lumea
Se frîngea în două.
L-am întîlnit pe Lenin
În sute și sute
De exemplare
Tot altul și-același
În fiecare...
Abia după aceea
Am avut puterea
Să vorbesc
Despre
Lenin.

REMEMBER

Domnul contabil Schtraub
Era un cuc
Într-un ceasornic nevăzut.
În fiecare zi
La douăsprezece fix
Ieșea din biroul său
Fredonînd un vals vienez.
Azi
Domnul contabil Schtraub
Nu mai fredonează
Cunoscutul său vals vienez
Pentru că ceasul s-a oprit
La ora
Douăsprezece fix.
Precis c-a pierdut cineva
Cheia.

ANA POP SÂRBU

LEMNUL VOCALELOR ARSE LUMINISCENTE CA PROPRIA NOASTRĂ CUNOAȘTERE*

Ilenei Vulpescu și lui Romulus Vulpescu

Cartea ta, bătaia fericirii unui glas cînd trupul tău
Hohotește printre flăcările literelor, e cartea ta
În mlaștina căreia ai căzut de atîția ani și iată
Neputința de a o sfîrși, umbli cu umbra ei în brațe
Și crezi că ești chiar tu, suspini răsturnînd cuvintele
Cu surîsul tău lăuntric și-i destrami flacăra, frîngînd
Scena aceea melopeică, portretul stîngaci al lumii tîrzii,
Lemnul vocalelor arse, luminiscente ca propria noastră cunoaștere
Cînd stai cu trupul pieziș în dreptul altei ființe din tine
Și vrei să o strigi în aburii flăcării tale, dar ea nu mai e,
Ce albă trece prin cenușa hohotitoare a ultimei dorinți,
Iei cartea în mîini și zici că-i a ta, cu plînsul ei scîncit,
Dar ea știe mai bine ce-i spaima să crezi că poți intra simplu
Prin culoarele adevărului, unde-ți îndoi gîndul alb pe canapeaua
Obscenă a altor cuvinte ce zac jos pe podea, murdare și posomorite,
Iei din nou cartea ta în mîini și plîngi cu neputința decolorată
Pe buze.

ÎMBRĂȚIȘÎND LUMINIȘUL NEBĂNUITEI FIINȚE DIN TINE

Smarandei Cosmin și lui Costin Tuchilă

Ei erau în toate, îi priveam prin simțămîntul subțire
Ca și cum ploaia ar deveni tot mai pustie
Sclipind pe chipul real al ființei ce încet se destramă,
Chipul tău căzut în inflexiunea tăcerii și ei erau în toate
Cu lumina sărată a altui drum, urmat poate de adevărul întunecat
Al clipei, clipa cea mai din urmă, cînd pînzele deznădejdii
Îi năpădesc fața frumoasă, din care se prelinge hohotul unui curcubeu.
Te apropii să-l simți și corăbii de spaimă încep să se miște
Între tine și ei și stai cu privirea greoaie legănată de dîra
Altor vieți ce se preling îmbrățișînd luminișul nebănuitei
Ființe din tine, ce caută o altă ființă mocnită în jur,
Dar nu e nimeni și drumul devine tot mai greoi, amînat de
Umbrele mari și înecăcioase, ei erau în toate, întorși spre
Nerăbdarea tînără din oblînc și priveau lumina învălmășită de pe
Chip, chipul ei, într-o dimineață de vară tristă, anunțînd
Soarele înfrîngerilor din joc, jocul de-a tinerețea
Cea de nemaistrăbătut, alungiți alene peste trupul firav
Al timpului cu leșul vorbelor scîncite...

IATĂ MÎNGÎIEREA LĂPTOASĂ A SUFERINȚEI

Și acum să ne întoarcem la capătul povestirii
Rana vînătorului lacom, amintirea, umilința
Întunericul acoperind coperta groasă
Lîngă acoperișul roș al singurătății,
Dau laoparte prima filă,
Iată mîngîierea lăptoasă a suferinței,
Copilăria ruginind deasupra țiglelor obosite,
Mireasma înceată a cărții, în meningele ei
Arde fumul atîtor coroane, floarea creierului
Tîmpla patimilor, sub palmă se prelinge uitarea,
Steaua din noi, iată ce straniu dispare,
Nici nu apuci să-ți închegi întrebarea
Tăcerea se lipește de semne,
În trup locuiește acum altcineva,
Nemișcat, apos, ca o hîrtie mototolită.

ÎN CAPELĂ

Stai la capătul zilei, oricum se deschide ușa argintie,
Pe mînerul căreia ți-a căzut ultima lacrimă
Și-ți astupi cu palma propria-ți spaimă,
Semănînd vorbe și ele te cheamă înghețate și tu le iei
Și le ascunzi în capela cu morții cei tineri pe care
Începi să-i săruți și fața ta devine neînțeles de mică,
Te retragi și tîmpla-ți zvîcnește „viață a mea, iată-ți
Pecetea vicleană" și ninge și ieși din capelă
Sorbind ficțiunea de-afară și vrei să o tai și strigi
Și frica ta devine foarte reală și-ai vrea să-l mai vezi
Să-i atingi buzele, locul lor rămas pustiu
Dar te grăbești cu clipa fluidă pe față...

---

* Din volumul „ABSINTOS" – distins cu mențiune la concursul pe poezie al editurii „FACLA" – 1982.

---

figurine

Acei mit al puterii

Deși atinge, ca spațiu transilvan, teritoriile lui Ioan Slavici și Titus Popovici, adică vatra de cîmpie a Mureșului, Teodor Bulza realizează totuși o epică de un realism mai puțin echilibrat și moral în linia celor amintiți, cît una de nuanță magico-poetică, mai apropiată de Pavel Dan și Ion Lăncrănjan.

Proza lui are pasta grea, umedă, vie, dar foarte proteică, venind mai de grabă dintr-un expresionism germanic, nuanțat de acel colorit magico-poetic ardelenesc. Căci există în acest stil retorica unui poem epic, de structuri ancestrale, prin care eroii trec ca prin țări de poveste. Bulza poematizează epicul, îi conferă culoarea unei poetici de basm, de baladă, dar nu după precepte etnologice, ci după structuri folclorice intuitive și personale. În acest sens, eroii săi trăiesc permanent sub magia aceasta a unor datini, vise, obsesii, coșmaruri, ca sub o ocrotire, căci asemenea închipuiri le fac viața mai pasabilă, le-o învăluie într-o aură specială.

Scriind o monografie rurală, prozatorul nu prinde însă niciodată masa, mișcarea ei subterană, ci individul, tipul singular. Forța acestor tipologii aparte, surprinse uneori în tușe sumare, dar ele întruchipînd individualități pregnante, precum Florea, Ceampaș, Băbău, Lăpuscă, Coșa, Solovăstru ș. a. rezidă în faptul paradoxal că, deși firi primare, eroii aceștia trăiesc elevat în plan psihologic, au o viață interioară bogată, trag după ei traume, sînt robii memoriei lor, ai trecutului lor, ai vedeniilor lor luminoase sau terifiante. Căci Bulza, precum Pavel Dan, scrie niște portrete, niște psihologii, țesute nu într-o epică liniară, cu o intrigă sau un crescendo curgînd pe un fir sigur, ci o epică agitată, eroii reliefîndu-se din chiar pînza difuză a satului, în care mișună ființele lui, ce chiar alcătuiesc și țes această pînză umană și socială sub ochii noștri. Astfel, tipologiile lui se împlinesc prin ele însele, prin acțiunile lor întru devenirea lor, mai puțin prin relațiile cu satul, ce există doar ca fundal, ca un mare uriaș semiadormit. Căci eroii lui Bulza se consumă, ard prin doar eul lor, prin umoarea trăirilor, a memoriei lor, precum Florea, Coșa, notarul, preotul, paznicul Băbău, adică ele trăiesc în sine și pentru sine, ca entități izolate, chiar dacă sînt prinse continuu, fără scăpare, în țesătura mișcătoare a comunității. Astfel, ei nu se feresc, nici măcar de ochii lumii, de ieșirile lor violente, izbucniri în fond ancestrale, ca și morala lor arhaică, fără prejudecăți după care ei se conduc, după care adesea judecă sau se răzbună. Răfuielile lor sînt, de aceea, sălbatice, dar drepte, conform codului lor etic inflexibil, iar dacă ura lor desparte om de om, pe o viață, ca o vendetă, ea pare o ură firească, conform căreia ei împart dreptatea sau și-o fac singuri, după legea celui puternic sau a celui lezat și înșelat. Oameni mari, vasăzică maturi, ei trăiesc și prin ceea ce cunosc, dar și prin ceea ce fabulează, precum copiii. Trăiesc în marginea tainelor și a vedeniilor. Căci lumea lor e quasifabuloasă. Plină de amenințări și capcane. De cai albi, cîini sîngeroși, șerpi sau case tainice, zăvorîte.

În această lume robustă, mereu amenințată de cel puternic, cu rang social, sau de cel ce deține puteri magice, nu există milă, nici sentimentalitate, căci acești eroi au patimi focoase, nedomolite, senzații fulgerătoare, ascuțite, și ei trăiesc viața din plin, iubirea, moartea, prietenia, ura, fiind luate de ei fără concesii, ci pieptiș cu scrîșniri pătimașe, cu simțurile tulburi și grele, cu forță și pasiune umană dezlănțuită. Căci Bulza scrie, mai mult decît alții din generația sa, o proză cu porniri puternice din senzațiile ființei trupești, din zonele adevărurilor elementare, crude, neascunse, ale individului, ce își trăiește viața și clipa plenar, iar trecutul și-l revendică, mereu, cu nostalgie.

Descriind, în „Casa șerpilor", o mistică și un mister al puterii, autorul surprinde original acest simbol amenințător al edificiului ascuns, al unui fost potentat, a cărui imagine înfierbîntă imaginația sătenilor, ca și trăsura

Ion ARIEȘANU

---

* Teodor Bulza – „CASA ȘERPILOR". Editura FACLA – 1982.

(Continuare în pag. 7)

ION ARIEŞANU

VISUL

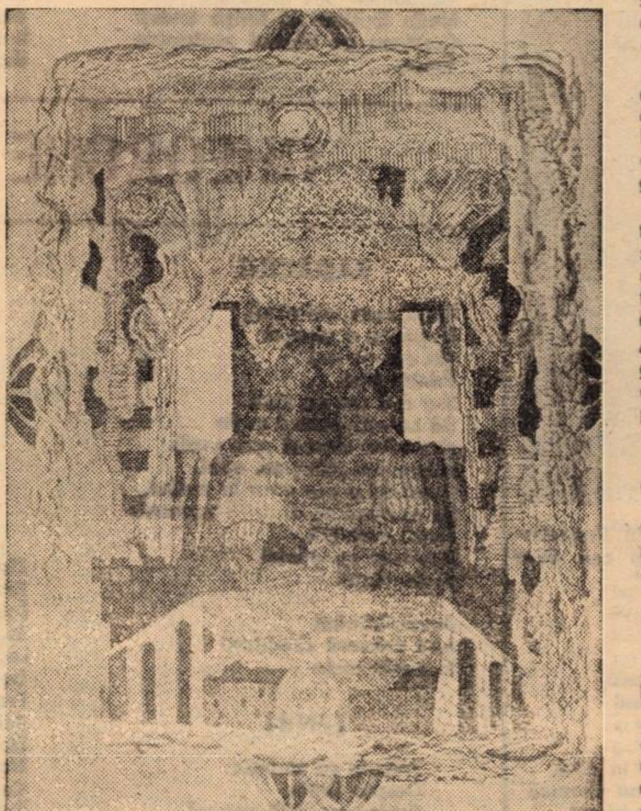

GH. VĂLEANU: „Amintirea cetăţii"

Ne găseam în trenul care pornise pe un drum, la capătul căruia urma să ajungem abia cînd se va fi făcut întuneric. Eram, acolo, un ofiţer, o tînără femeie, un student arab, o doamnă în vîrstă, un tînăr domn cu mustăţi lungi şi coborîte în jos, „à la mexicaine", o altă tînără femeie şi subsemnatul. Ne căutam locurile scrise pe tăbliţele de metal prinse în spătarele banchetelor. Ne agăţam paltoanele, bagajele se găseau deja în plasa de sîrmă şi, în această agitaţie de început, trenul se puse lent în mişcare. După primele minute de tăcere fiecare din componenţii compartimentului intră într-un fel de lume a lui. Un mic univers personal, un fel de cutiuţă, pe care fiecare şi-o pregătea cum ştia, spre a-i sluji la drumul lung pe care-l avea de străbătut. Astfel, ofiţerul îşi scoase un roman de aventuri, în apele căruia se aruncă de îndată, lectură din care el nu mai ieşi pînă la sosire, cu excepţia unor momente pentru fumat, pe care le consumă de unul singur, în tăcere, pe coridor. Studentul arab, cufundat în colţul dinspre coridor al compartimentului, vis-a-vis de ofiţer, somnolă, literalmente, tot drumul, răsucindu-se doar din cînd în cînd, după cum îi amorţeau oasele, cînd pe-o parte cînd pe alta. Ochelarii săi enormi, peste un chip slab, cu o mustăcioasă neagră, îi lunecau mereu de pe nas, odată cu lunecarea capului în jos, şi, atunci, cînd ei stăteau gata gata să-i cadă, ca atins de un instinct obscur, tînărul tresărea, se trezea brusc, deschidea un ochi, apoi al doilea, privea buimăcit în jur, îşi înălţa ochelarii pe şeaua nasului subţire şi intra din nou în somn. Bărbatul cu mustaţa „à la mexicaine" îşi scosese un minuscul casetofon negru şi acum scotocea printr-o sacoşă, din care izbucniră în avalanşă miresme de cafea, brînză, săpun şi tutun, după nişte casete. Cînd le găsi, introduse de îndată una din ele în aparat şi o melodie „country", „à l'américaine" inundă, în surdină, celula etanşă a compartimentului nostru. Tînăra femeie din dreapta domnului, o blondă cam slăbuţă, căreia eu, îi pusesem, la venire, sus în plasă, o grea valiză, îşi scosese un manual, haşurat pe ici pe colo cu creionul, şi se cufunda acum în studierea lui. Mai încolo, aveam să aflu că era un manual de medicină. Tînăra femeie din stînga mea, o brună, cu un aer grecesc, chip aproape perfect, dar cam împietrit, doar cînd zîmbea, dinţii şi privirile aprinse dîndu-i o veselie copilăroasă, sta meditativă privind pe fereastra trenului, în vreme ce bătrînica de vis-a-vis, din colţul dinspre geam al vagonului, părea într-o magnetică aşteptare, ca şi cum ne-ar fi privit pe toţi, cum mişcam, cum intram fiecare în cutiuţa lui, aruncîndu-ne o privire de bătrînă, avidă de curiozitate, dar oarecum şi indiferentă, abstrasă la tot ce se petrecea în juru-i.

Discuţiile nu se legau, căci eram acolo cu totul necunoscuţi unul faţă de celălalt şi nu exista încă nici un motiv palpabil al statornicirii într-o albie a acelei discuţii. Dar motivul îl descoperi domnul cu mustăţi „à la mexicaine", căci părea extrem de volubil, bătea tactul melodiei, privea cu coada ochiului spre vecinica blondă medicinistă, ba chiar intră ex abrupto în discuţie cu ea. Eu eram vîrît întrutotul în lectura unei piese a unui scriitor francez şi, la un moment dat, izbit de o replică, îi aruncai tam-nesam vecinei mele, tinerei doamne cu profil grecesc.

– Ce părere aveţi? Bărbaţii, în adevăr, nu ştiu niciodată să iubească?

Ea mă privi contrariată. Apoi începu să rîdă cu putere. Dinţii ei albi, lucitori, în rîsul deschis şi molipsitor, o făceau să pară uimitor de tînără, aproape o copilă.

– De ce rîdeţi? am întrebat-o, mirat. Aici, în această piesă, îi arătai eu cu degetul paragraful, există o replică, în care se afirmă, ascultaţi, că: „Bărbaţii nu ştiu niciodată să iubească. Nu-i mulţumeşte nimic. Nu ştiu decît să viseze, să născocească tot felul de obligaţii, să caute ţări noi şi locuinţe în care n-au mai stat niciodată. Pe cînd noi (adică d-voastră, femeile!) ştim că trebuie să te grăbeşti în dragoste, să-ţi împarţi patul cu omul iubit, să te ţii cu el de mînă, să te temi de despărţire. Căci, cînd visezi, nu mai visezi la nimic...".

Abia acum tînăra doamnă brună se aplecă şi citi şi ea replica din piesă. Mă privi, în tăcere, şi redeveni gravă. Rîsul ei se ascunse după frumosu-i chip împietrit.

Domnul cu mustăţi şi vecina lui medicinistă discutau aprins nu se ştie ce, căci nici nu băgară în seamă în zgomotul trenului, replicile schimbate între mine şi tînăra doamnă brună. Doar bătrîna din colţ ne privea, cu un surîs misterios pe chipul ei care, deşi atins de vîrstă, nu purta cutele urîte şi devastatoare ale unor bătrîni degeneraţi de boli şi loviţi de mîna timpului, ci părea mai de grabă atins de o seninătate veselă şi o blîndă resemnare.

Eu citeam în continuare piesa şi, din cînd în cînd, la cîte o replică ce mi se părea mai şocantă sau revelatoare pentru evoluţia personajelor, săream extaziat şi i-o arătam vecinei mele, care mă privea cu aceeaşi uimire, repetată fie de rîsul ei spontan, fie de tăcerea ei, în care reintra de îndată, ca într-un sipet ascuns, fără să mai comenteze nimic, aceste două atitudini: rîsul şi tăcerea ei fiind modul propriu de a dialoga cu mine, în vreme ce bătrîna doamnă, din colţul ei, îşi arăta acelaşi veşnic surîs misterios ce-i marca figura, aureolîndu-i-o.

Ceilalţi doi vecini de banchetă erau deja „per tu". Discutau acum despre copii, mărcile unor ţigări şi băuturi străine, despre alimente, bărbatul chiar scoase nişte şvaiţer din sacoşă, spre uimirea tuturor, din care invită să tăiem fiecare cîte o felioară, îl ducea cadou prietenilor săi din oraşul spre care înaintam cu trenul, le ducea şi cafea (îndoită cu năut, nu cu orz!) ceva băuturică străină, ceva ţigări lux şi... Tipul părea volubil, vorbea peltic, rîdea, se amuza din te miri ce, avea un infantilism şocant în gesturi şi replici, mai ales cînd una din doamne îi spuse că ar fi putut deveni bun de actor. He, he, he, făcea el, nechezînd ca un mînz neînfrînat şi schimba continuu cele vreo patru casete ale aparatului, în care vocile scîncite se învălmăşeau, la un loc cu vocile noastre, aşa că păream într-o navă, înconjuraţi de sunete, navigînd ca pasageri solitari spre un punct necunoscut, ducînd fiecare cu sine gîndurile, obişnuinţele vieţii noastre şi, poate, chiar un vis ţîşnit acolo, spontan, în trenul ce ne purta cu viteză nebună spre o ţintă.

Atunci, sau poate nu chiar atunci, la o replică a mea, bătrîna doamnă începu să vorbească. Era singură? pare-mi-se că am întrebat-o eu. Da, de tot singură, zise ea. Ce va să zică aceasta? am întrebat-o. Adică nu există în jurul ei nimeni, asta e, surîse ea. Decît odaia, cu lucrurile ei, în care ea trăieşte de un număr de ani. Şi cum putea supravieţui singură, fără să i se împietrească inima? Uite că putea! Căci se adunase în ea, nu ştiu prin ce miracol, o foame de iubire, nepotolită. Iubire pentru cine? o întrebai. Pentu toţi ce-i din jur. Pentru fiecare om ca şi pentru marea familie a lumii. Iubire care o face, simplu spus, să nu se simtă singură. Este frumoasă poezia, buna mea doamnă, am zis, dar se poate iubi oare lumea în general? Lumea, adeseori, dezarmează omul singur, ba chiar îl răneşte uneori şi îl elimină de la masa ei bogată. Dar, bine, ea nici nu are nevoie de nimic din coţul de bogăţii al lumii. Căci posedă propria ei bogăţie. Aţi dat cumva de o moştenire? o întrebai, ironic. O, nu, surîse ea, cu satisfacţie şi nevinovăţie. Am un pat, un dulap, o masă, cîteva scaune şi cărţile. Mai ales cărţile. Şi o odaie cu chirie. Odată, într-o vară, în lipsa mea, mi-au spart odaia. Dar n-au luat absolut nimic. M-am mirat. Puteau lua ceva haine. Sau micul şi vechiul meu radio, sau cărţile. Dar ei căutau, probabil, bani şi bijuterii. Şi eu nu le aveam. Doar un toc al răposatului meu, soţ, un „Pelikan", mi l-au luat. Atît. Iar bogăţia adevărată era asupra mea. Nu aveau cum să mi-o fure... Care bogăţie anume? întrebai eu. Visul... Da, da, da, făcu ea, nu vă miraţi... Visul! Luat de mine de peste tot din lume. Dar mai ales luat din marile cărţi ale lumii... Adeseori la mine în odaie e frig, spune acum bătrîna doamnă, dar eu iubesc mai mult frigul decît căldura moleşitoare. El, frigul, e mai curat, mă menţine în stare mai îndelungă de trezie. Nu zic, seara, intru devreme sub plapomă. Aprind veioza şi stau astfel pînă la ore tîrzii în noapte, de vorbă cu visul... Acolo nu poate pătrunde nici un gest rău. Acolo e taina, biruinţa şi bogăţia mea. Acolo e şi singurătatea, dar şi fericirea mea. Cineva mă întreabă cum m-aţi întrebat şi dumneavoastră: „Dar cum poţi trăi singură?" Iar eu îi răspund, dar nu sînt niciodată singură. La început, copilă, eram o zurlie visătoare, încît surorile mele mai mari îmi spuneau că sînt prea copilă. M-am căsătorit, soţul meu îmi spunea şi el: „Ah, Maria, tu eşti nu o femeie în toată firea, ci o copilă nebună!". Dăscăliţă, învăţînd sute şi sute de copii, mă învăţam pe mine însămi cum să exist între ei. Şi numai ei, copiii, nu mi-au spus, niciodată, că aş fi o nebunatecă, sau că aş fi prea visătoare. Mai tîrziu, bătrînă mergînd în fiecare an pe la surorile mele, cum fac şi acum, pe care le caut doar eu, cea singură, după o săptămînă-două de trai comun cu ele, surorile îmi spun: „Vai, Maria, ai îmbătrînit şi nu te-ai schimbat. Ai rămas tot o copilă zurlie şi visătoare... şi o lume a ta în care nu poate pătrunde nimeni, dar în care tu eşti fericită...".

Trenul duduia peste un viaduct. Ecoul de fier se repercuta adînc peste apa tăcută, ce sclipea în luminile parapetelor. Apoi trenul intră într-un tunel şi vuietul crescu, înfundat ca într-un gîtlej. La ieşirea din tunel am privit spre bătrînă. Avea aceeaşi seninătate perfectă pe chipul ei şi, parcă, o încăpăţînată resemnare.

Lecturam acum din nou la piesa mea şi descopeream o nouă replică, pe care o citii repede cu voce tare vecinei mele tinere, dar în aşa fel încît s-o auză şi bătrîna.

– „Ceea ce e uman în mine, nu e ceea ce am eu mai bun. Ceea ce e uman în mine e ceea ce doresc şi pentru a obţine ceea ce doresc cred că aş strivi tot ce-mi stă în cale". Cuvintele acestea, am zis eu, le afirmă o fiinţă singură ca şi dumneavoastră, m-am întors acum spre bătrînica din colţ, dar cîtă cruzime musteşte sub ele... Deşi şi acest personaj urmăreşte un vis...

– Dar astea sînt cuvintele unei posibile criminale, spuse bătrîna, devenind, cu bruscheţe, foarte palidă. Căci e o crimă să faci orice vrei tu, pentru a obţine orice doreşti tu...

Vecina mea tînără tăcea. Nu mai rîdea. Iar ceilalţi doi pălăvrăgeau în afara noastră despre cum se poate obţine, prin relaţii, un cartuş de ţigări străine, sau un şwaiţer, sau un camembert...

Da, mă gîndeam, cu atît părea mai demnă şi mai curată singurătatea şi visul bătrînei doamne, cu cît ea, cu toată amărăciunea unei vieţi anoste, cu toată tăcerea rece a unei încăperi solitare, cu toate ceasurile lungi, în care nu intra nici un glas, nici o chemare, nici o mîngîiere, pînă la ea, cu toate că nu o vizita aproape nimeni, căci nici ea nu prea vizita pe nimeni, decît, poate, ţinuturile ei din vis şi cele din marile cărţi citite în nopţile lungi, deci, cu toate acestea şi cu toate că acestea ar fi putut-o nimici, ea rămînea la fel de împăcată. Ea putea iubi cu aceeaşi sete statornică lumea. Ea putea trece drept copilă nebunatecă şi fericită, chiar la vîrsta ei, în ochii tuturora. Pe cînd eroina aceea, din piesa pe care o citeam, eroina aceea tînără, care se chema Martha, deci ea, care era tînără şi singură, dar care avea viaţa în faţă şi ar fi avut timp să iasă din cercul singurătăţii sale, ea ar fi fost capabilă chiar de o crimă monstruoasă doar ca să-şi grăbească visul nebun...

În apropierea staţiei terminus eram căzuţi cu toţii în apatia lungului drum. Eram istoviţi, nervoşi, livizi, storşi de vlaga discuţiilor, nepăsători şi cred că şi chipurile noastre arătau strivite de oboseală şi îmbătrînite. Doar chipul bătrînei doamne părea atins de aripa unui fluture, văzut poate doar în himerele ei, părînd la fel de surîzător şi destins, un chip cu adevărat de copilă visătoare. Eu parcurgeam, ahtiat, ultimele pagini ale piesei care îmi dezvăluiau, în sfîrşit, oroarea. Tînăra Martha, din piesă, ca să poată evada din locurile unde singurătatea o împrejmuia, ca să poată fugi din cercul vieţii sale strîmte şi cenuşii, ucidea, într-adevăr conform replicii şi firii ei, pe cineva. Ea ucidea un călător bogat care poposea la hanul ei. Spre a-şi însuşi banii lui. Şi abia după ce ucidea, constata că acel călător era chiar fratele ei bun, reîntors după mulţi ani, la sora sa şi la mama sa, ca să le salveze din solitudinea lor şi să le ducă într-o ţară promisă şi visată, în care domnea o eternă primăvară.

– Vai! exclamă bătrînica. Vai, Doamne, ce cumplit, mai zise ea, ce deznădejde oarbă şi ce încremenire trebuie să fi coborît în sufletul ei, dacă a putut face aşa ceva, se îngrozi ea, cînd eu, ajuns la paginile finale, îi făceam destăinuirea

Abia în acele clipe chipul bătrînei se turbură. Se metamorfoză. Şi trăsăturile ei se mişcară din unghiul unui echilibru care le ţinuse pînă atunci într-o lumină statornică. Iar degetele ei, cum îşi căuta mănuşile, în geantă, tremurau, imperceptibil. Apoi ea se reculese. Scoase din aceeaşi geantă, scotocind-o, nişte cutiuţe cu medicamente, din care înghiţi pe furiş cîteva pilule, după care se apropie de mine şi-mi şopti:

– Pentru inima mea. Cînd o atinge o emoţie. O silesc să bată mai normal...

– Da, i-am spus, inima e foarte important să bată normal. Ceea ce nu înseamnă că toate inimile care bat normal pot fi şi asemănătoare.

Bătrîna doamnă tăcu. Ei îi dădui bagajul jos şi, la despărţire, ea spuse:

– Mi-a părut bine. V-am urmărit tot timpul. A fost o bucurie să vă ascult. O bucurie. Sînt fericită. Tare fericită...

Şi ea se îndreptă dreaptă şi senină spre coridorul înţesat de călători. Cînd trenul, cu un ultim icnet se opri, era de-acum noapte. Peronul lucea, umed, în luminile anemice. Tînărul student arab tresări, buimac. Îşi ridică ochelarii şi întrebă: „Am ajuns?" Ofiţerul de vis-a-vis închise cartea lui palpitantă şi îl privi distrat: „Unde?". Studentul îl cercetă, în continuare, buimac: „Unde? La capăt..." Domnul „à la mexicaine" stopă castefonul. Tînăra doamnă blondă, care citise vreo cinci pagini din cursul ei de medicină, îl închise acum şi-l vîrî în poşetă. Tînăra doamnă cu profil grec din preajma mea părea însă într-un fel de agitaţie, stranie pentru reţinerea ei de pînă atunci. Surîsul ei nu se mai arăta. Nici superbii ei dinţi nu sclipeau în gura ei întredeschisă şi apetisantă.

– Şi măcar a suferit pentru crima ei, comisă dintr-o neînţelegere? întrebă ea, privindu-mă, în timp ce-şi îmbrăca mantoul. Măcar a suferit pentru fratele ucis doar din dorinţa ei nebună de a-şi împlini visul?

– Autorul ne lasă să înţelegem că nici măcar nu a mai putut suferi îndeajuns, căi sufletul ei era mort de mult. Şi singular „crima, după cuvintele ei, e şi ea o singurătate, chiar dacă trebuie să se strîngă o mie de oameni ca s-o comită", iar „dragostea, la rîndul ei, o zădărnicie...".

Chipul tinerei femei căzu în umbră şi încremeni, în aceeaşi atitudine în care o descoperisem la începutul urcării sale în tren. Ieşi tăcută din compartiment, dîndu-mi un vag bună seara. Iar eu, vîrîndu-mi cartea în sacoşă, privii în jur, prin compartimentul gol. Nu mai era nimeni şi nimic acolo demn de băgat în seamă. Nici măcar suflarea noastră. Era un compartiment oarecare. Anonim. Stors de lume şi de vlaga discuţiilor, aproape neprimitor, ce rămînea ca o coajă goală, ca un semn al trecerii noastre pasagere prin el. Doar în colţul acela obscur, dinspre geam, părea să mai susure vocea bătrînei doamne. Vocea ei patetică şi încă atît de vie la anii săi. Sau era poate şi aceasta doar o iluzie de-a mea?

UMORISTICĂ

DINTR-UN REGULAMENT INTERIOR

NU vă culcați pe pat cu țigara aprinsă
Și cu falsa idee că sînteți nemuritor.
NU aduceți în cameră lichide inflamabile,
Pentru nici o iubire nu merită să deveniți
torță vie.
NU solicitați cameră în stare de ebrietate,
În stare de grație sau cînd sînteți în stare
de orice.
NU deteriorați grupurile sanitare și
mobilierul,
Ameliorați-vă spiritul destructiv alergînd
în teren accidentat.
NU folosiți în cameră fierul de călcat
electric,
Scaunul electric și ghilotina electronică.
NU sforăiți, NU pîndiți, NU tropăiți.
NU înjurați, NU abjurați, NU încercați să
vă spînzurați.
NU fiți ostil, NU fiți copil, NU căutați ce
n-ați avut.
NU vă mirați și NU protestați cînd vă
dorim sejur plăcut.
Sejur plăcut în viață și cele bune să
se-adune,
Iar cele rele să se spele!

Iosif COSTINAȘ

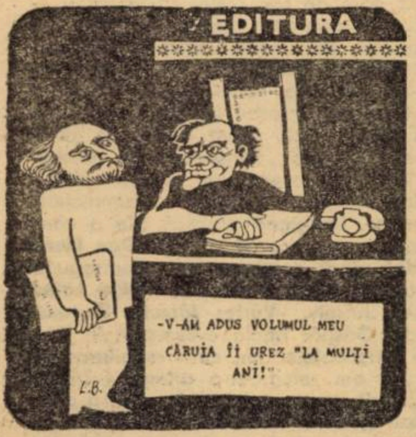
EDITURA
-V-AM ADUS VOLUMUL MEU CĂRUIA ÎI UREZ "LA MULȚI ANI!"
L.B.

SCIRI, SCIRI, SCIRI sau ce mai citea timișoreanul acum...

...130 DE ANI: **„Onorata clientelă este poftită la** Amor, Îngerul alb **și** Celesta **ca să cumpere creme Glițerin, puder gras, chromatique parisienne, trusă adusă întrutotul de la Pariz, crema** Pup de trandafir, **rouge roșu și țiclamen,** Eau de princesse **(apă de pricesă), albèle fluide care dă pelei de pe față un teint luciu, alb și polit. Mai departe parfumuri adevărate anglesesci și francese, diferite oleuri de păr, mijloace pentru delăturarea părului din părțile dorite cu cea mai mare discrețiune". ● „Este cu săvîrșire interzis ca cîni vagabonsi să se preumble pe străzi după ora unspèce din noapte, iar peste ziuă să-și pună pavese la gură, din sîrmă". ● „Guvernul dă de scire că în Banat nu poate fi nime bărber de domni dacă nu dovedește prin țedulă cu stampilă de la primărie că poate face operațiuni ca chirurg". ● „Vin locomotivele pe Bega". ● „De vînzare, in Fabrik, hanuriie** La trei iepuri **și** La trei ciocîrlii**". ● Bal mascat la** Regele engles **din Fabrik. Măscile să intre în haine corespondente împrejurării. Intrarea 30 de creițari. Începe la opt sara". ● „Pentru timișoreanul curios: la Arad pot fi cumpărate eftin calești ca noi, pentru doauă și patru person., dimpreună cu cîteva sute de căldări cu vin alb, de la Adreas Wettich, strada Insulei no. 298". ● „Cel mai nou și mai fascinator joc de prezis viitorul poate fi găsit în librăria Beichel et Fich:** Ghicitorul ce nu poate fi înșelat. **Se vinde dimpreună cu renumitul oracol al presicătoarei Marie Lenormand din Pariz". ● „La** Cocoșul negru **au vinit cîrnați din Pariz, șuncă din Westfalia, vin de Kralovac, sardele din Brabant și brînză Liptauer". ● „Intrucît anul acesta (1847, nota retrovizorului) în Timișoara nu se află plătit decît un person, singur care curățește privatele cum se cuvine, primăria mai îndeamnă pe încă un person să facă degrabă cerere către Magistratură ca să curățească și el pe bani aceste locuri de folos privat". ● „Au sosit macaroane din Napoli la „Boul de aur". ● „Luminări din margarină, calitate super-fină" vinde Anton Spiridușul, ca și bile de biliard". ● „De la 1 ianuarie – sicrie eftine și elegante, la „Roy" – societatea tîmplarilor din Fabrik".**

...100 DE ANI: **„La Genua s-a serbătorit aniversarea de 500 de ani de la descoperirea Americei prin Columbus încoace. Colosala festivitate a decurs în deplină ordine și armonie. Impresiunea ce a produs la Genua bastimentele române, încrucișatorul Elisabeta și bricul „Mircea", a a fost din cele mai bune".**

RETROVIZOR

POLICIERUL ROMÂNESC SAU CINE TRAGE ÎN NOAPTEA ANULUI NOU

Tempi pasati:

● Pletele lungi îi fîlfîiau în urmă, ca aripile blonde ale lui Mercur din cărțile de istorie ale copilăriei.

(C. Buzinschi – „Nuanța albastră a căderii").

Ecce homo:

● Dealtfel, nici cobaiul n-ar admite ca un alt cobai să-l supună experiențelor. Nu conferă acest drept decît omului, **animal superior lui.**

Despre șansă:

● Îi mort pictorul. S-a ciocnit de un pom cu așa viteză că a luat foc. Noroc că tocmai atunci trecea o mașină a circulației și-a stins focul.

(E. Siupiur – „Enigma din trenul de noapte").

Stilul analitic:

● Spionul este un om bine pregătit, are noțiuni despre diferite meserii, știe să se dea altcineva (...).

(D. Gherguț, E. Georgescu, „Planul furat").

Alte stiluri, alte încăperi:

● Era subțire, înaltă, aristocratică, rece și totuși puțin picantă, așa cum era de multe ori chiar în salonul lor, dar niciodată în sufragerie.

● Buzele se apasă ușor, apoi se întredeschid. Vîrful limbii mai livid decît carminul gurii, le umezește. Apoi, apar incisivii de sus, reflectînd purpuriul gurii, sau, poate, o rază roșietică a răsăritului.

● Cînd termină să se radă, nu mai fluiera. Nu-și mai putea aminti melodia. De fapt, nici nu știa să cînte sau să fluiere. Sunetele nu se legau decît ca un plasture al mișcărilor sale mici, lente și legate.

● Primi ouăle cu dexteritatea gingașă a chirurgului.

● Doctorul continuă să fluiere în ritmul motorului.

Yoga story sau încercați și Dvs.:

● Nu-i lîngă el, e aproape peste dînsul. Picioarele ei lungi, finisate parcă de un sculptor desăvîrșit, sînt strînse într-o îngenunchiere alături de coapsele sale. Șoldurile, aproape dezgolite în cămășuța de zefir, sînt date pe spate, iar șira spinării se curbează oblic spre el, susținînd bogăția umerilor și a sînilor mici și grei, dar și zveltețea aproape nefirească a gîtului.

(C. Buzinschi, „Nuanța albastră a morții").

Alexandru DEAL

De-ale teatrului...

Artistului emerit Ion Lucian, pentru succesul obținut în tabăra de copii de la Chevereșul Mare:

Neputînd să deie greș,
Craiul comediilor
A fost și la Chevereș
De rîsul copiilor.

Unui coleg de teatru:

Prețuiește epigrama
Cu-o singură clauză:
Numai dacă își dă seama
Că nu-i el în cauză.

Artistului Poporului Ion Finteștieanu, pentru rolul Harpagon din „Avarul" de Molière:

Deși urmăresc atent
Toți slujbașii-ntru frumos,
N-am văzut pînă-n prezent
Un avar mai generos.

Unui actor care se laudă că a îmbrăcat cele mai multe și mai bune costume în piesele jucate:

Pe scenă, cum știe-o lume,
Zvonu-i de mult răspîndit,
Deși-mbraci multe costume,
Ești mereu descoperit.

Unui regizor:

Ca el un alt regizor nu-i
Atît de exigent,
De nu îi intri-n grații lui,
Nu poți avea talent.

Unui actor care se laudă că e mereu cap de afiș:

Spun toți, fără ocoliș,
Dar cu lux de amănunte,
Că, de ești cap-de-afiș,
Nu poți fi actor de frunte.

Unui actor de film care se vrea, cu orice preț, în prim plan:

Fie-oricît de lat ecranul,
Află, dacă n-ai știut,
Că nu e destul prim planul
Să poți fi bine văzut.

Unui actor care nu-și învață niciodată rolurile:

Chiar nereușindu-i rolul,
Are-un merit, căci, cum știm,
Datorită lui, sufleorul
N-a rămas un... anonim.

Actriței Florina Cercel care a insistat să-i fac o epigramă:

Dacă-analizez nițel
Faptul că-i fără pereche,
Nu pot fi într-o ureche
Să m-agăț de un... Cercel.

Unui actor care face caz de voce în scenă:

Doar atît aș vrea să-ți spun,
Pentru-atunci cînd pierzi măsura,
Că efectul unui tun
Nu este bubuitura.

George LUNGOCI

La cota 1000

– Vă salut!

– Bună! Ce doriți dumneavoastră?

– Vreau să petrec revelionul la hotelul restaurant „Poiana ursului"...

– Și cine vă oprește?

– Nimeni! Doresc o cameră.

– Unde?

– Aici, la hotelul „Poiana ursului".

– A... da. De unde veniți?

– De la Orșova.

– Aha, de la Dunăre...

– Exact!

– Și de la Dunăre ați venit cu mina goală?

– Nu, cu valiza...

– Nu m-ați înțeles; mă gîndeam că, venind de la Dunăre, poate că n-ați venit singur...

– Sigur că nu! Sînt cu soția. Am lăsat-o la bar să servească o cafea.

– O clipă; s-o luăm metodic; deci, dumneavoastră veniți de la Orșova, la Orșova e Dunărea, în Dunăre ce se găsește?

– Da, da... în Dunăre, mai bine zis pe Dunăre, se găsesc multe vapoare...

– Nu, nu de vapoare e vorba... Nu m-ați înțeles. Să mai încercăm odată. Deci, veniți de la Dunăre, unde sînt vapoare, multe vapoare... și, ei, ce mai e în acest fluviu?

– Multă apă...

– Da, ne apropiem, în apă ce se găsește?

– Mil, pietre, nisip...

– Și, peste nisip, printre pietre, cine înoată?

– Înotătorii...

– Și mai cine?

– Antrenorii...

– Stați! Cum să vă explic ca să pricepeți? Deci, apa-i apă, vapoarele-s vapoare, înotătorii sînt înotători. Ce mai are Dunărea?

– A... am priceput, vă referiți la hidrocentrala de la Porțile de Fier!

– E, nu, nu mai pot suporta... Ascultă, omule, de PEȘTE ai auzit?

– Pește?! Cum să nu, Pește Vasile, vecinul meu de apartament. Îmi pare rău, el n-a venit, face revelionul acasă...

– Da? Bine. Poți pleca, și dumneata acasă. Noi, aici, nu avem nici o cameră liberă...

– Nici una?

– Absolut! Nici una! Încercați la hotelul de vis-a-vis...

– Mă rog. Poate îi dați colegului dumneavoastră un telefon ca să mă servească...

– Sigur, îi dau, cum să nu-i dau!

– Spuneți-i că nu mă servește degeaba, vorba aia, doar sînt de la Dunăre și, ia uitați-vă, ce somn am adus! Cîntărește peste cinci kilograme...

Emil ȘAIN

Desenele paginii: L. BUREṚIU

● EPIGRAME ● EPIGRAME ● EPIGRAME ●

Transformism:

Pantera, după I. Prudhomme,
A suferit o transformare
Care-o apropie de om:
Ucide cu premeditare!

Unui epigramist:

Cînd, cu arme-nveninate,
Dă în vicii și păcate,
Dovedește simț politic
Și spirit autocritic.

Un pesimist:

Zice lumea despre tine:
De-ai avea puteri divine,
Ai fi soarele și luna
În eclipsă-ntotdeauna.

Unui critic:

Se-narmează-n mod temut
Cu solide argumente
Cînd are de combătut
Ideile excelente,
Sau, cînd susține-ndîrjit,
Ceea ce-i total greșit.

Ioan MARTIN

Vitezomanul:

A făcut c-un Diesel mare,
Accident la primul stop,
Căci în „faza de frînare",
N-a știut să-și pună... dop.

Dînsa de la „Legume-fructe":

Nu schițez nici un protest,
Însă fac o constatare:
Între ceapa ei și „rest",
Restul ustură mai tare.

Verificare de fond:

Pregătiri de ultim ceas,
Vin, pastramă' asta-i cheia!
La proțap un pește gras
Și controlul... după-aceea.

Pescărească:

Orice-ați face, e-n zadar,
Crap nu cumpăr la-ntîmplare;
Iau direct de la pescar,
...Că-i de patru ori mai mare.

Dimitrie JEGA

Conviețuire pașnică:

Sfaturi ne-mpărțim frățește
Să ne fim mereu pe plac;
Astăzi numai ea vorbește,
Mîine-i rîndul meu să tac.

Revelionul unui muzicant:

Cînd amicii i-au dat tonul,
A rămas la datorie
Așteptînd revelionul
Ca solist la „baterie".

În dimineața revelionului:

Prins de soață cu minciuna,
Îl găsise dimineața
Încercînd să-și ia viața
Spînzurat de gît... la una.

Revelionul paraziților:

Cînd au aflat că-ntr-adevăr
E rost de-o mare sindrofie,
S-au adunat cu toții-n păr,
Rapid, la unul cu chelie.

Chira PETRU

Lui CIPRIAN RADOVAN, doctor în chimie dar și artisti plastic:

În chimie-i mare,
Doctor competent;
În pictură pare
Doar un asistent.

Pictorului GABRIEL POPA, pentru obsesia albului din pînzele sale:

Alb în sus și alb în jos
Și subțire și mai gros.
Ptiu! Nu fie de deochi:
Mi-a ieșit albeață-n ochi.

Regizorului IOAN IEREMIA, pentru piesa „FUNDAȚIA":

În „Fundația", pe cuvînt,
Toată drama-i la pămînt...
Pentru că pe Ieremia
Nu-l prea ține... temelia.

Regizorului IOAN IEREMIA, pentru piesa „Arma secretă a lui Arhimede":

Ambii au arme secrete..
Ce lovesc ținte precise:
Arhimede, de pe scenă,
Ieremia, din culise.

Tînărului prozator AL. DEAL:

Cocoțat pe un grăunte,
Tot se crede vîrf de munte.
De-l citești, vezi mai real
Că el nu e decît... Deal.

Poetului ANGHEL DUMBRĂVEANU, pentru „Intrarea în cetate":

Intrarea ta-n „Cetate"
E lucru curios:
Cum te vîrîși, măi frate,
Prin față sau... prin dos?

Scriitorului ION ARIEȘANU, pentru cartea „Respirație liberă":

Cartea apărută
A produs derută:
Respirație... un pic,
Inspirație... nimic.

Aurel CHERLEA

consemnări

Starea de contemporaneitate

În datele ei imediate contemporaneitatea angajează alăturări de nume și opere ce pot să nu spună nimic posterității. Mai degrabă interesează aspecte de refuz față de alinieri, întrucît relevă tensiuni ale dialecticii culturii și ceea ce aletează pulsația istoriilor literare. Rămîne, în speță, în fața faptelor omogene, ceea ce naște un orizont de așteptare sau negarea contemporaneității.

Iată deci că similitudinile pur cronologice pot conta prin unghiul comun de incidență de **dincolo** de ele. În cazul lui Agârbiceanu și Sadoveanu ambii de curînd comemorați evidența lor se impune: 1882–1863 Ion Agârbiceanu; 1880–1861 Mihail Sadoveanu.

Concomitențele cronologice – posibilă expresie exterioară și neutră a stării de contemporaneitate favorizează însă determinarea paralelismului semnificativ, avînd în vedere inevitabila agresivitate a agenților temporalității (în cazul de față aceiași) asupra structurii interne a literarului.

Privită aprobator de scriitorii de mai sus dar nu pentru latura ei caducă, ideologia întîrziat romantică fructificată în nuanțele regionale ale mișcării poporane îi apropie, motivîndu-le unele teme și, în parte, înclinarea pentru idilic, năpraznic, violent, senzațional.

Fidelitatea pînă la capăt față de crezul anilor de tinerețe se recunoaște în predispoziția pentru ceea ce a lăsat mai bun curentul poporan – faptul că a fost cadru păstrător de invariante tematice: omul în relație armonică cu propriul său cosmos, omul afectat de agresiunea conflictului dintre arhaic și nou, relația dintre om și etic în datele cuprinse ethos-ului.

La Agârbiceanu este marcantă, și deci și deosebitoare, identificarea cu statutul de iluminător preluat de transilvăneni de la secolul al XVIII-lea și încastrarea acestui dat devenit structural în condiția lui de laic travestit în haină preoțească. De aici, adesea, perspectiva etică și didactică aplicată lumii în care purtătorii normei au o optică măritoare, față de perspectiva de istoricizant și creator care atmosferizează, proprie lui Sadoveanu.

Plăcerea construcției ample sau a secvenței aparținătoare virtual unui ansamblu, istovirea prin reluare și laminare a unora dintre teme este văzută de Perspessicius drept „natură" epică a ambilor, făcută să recepteze continente spirituale.

Neidentitatea în reprezentarea fantasticului îi desparte – însă de pe un teren comun: „...departe de a fi apriori universală, funcția imaginantă ar fi motivată de cutare sau cutare situare în istorie și timp" (Gilbert Durand, **Structurile antropologice ale imaginarului**).

Dintre căile de așezare în propriile spații – prin opoziție sau asemuire – perspectiva genezei structurilor epice poate fructifica în comentariul tipologiilor. Excluzînd din discuție infinita gamă de personaje a unuia sau a celuilalt, spre a reține tipurile – structuri însumatoare – se constată că, surprinzător, tipologia devine un criteriu de diferențiere circumscris unuia de apropiere, arhetipologia.

Înscrise acelorași cadre arhetipale, tipologiile scriitorilor în discuție ipostaziază ca arhetip omul arhaic. Acest semn de contemporaneitate în spirit face ca între Sadoveanu, Agârbiceanu, C. Sandu-Aldea, Gala Galaction, Al. Brătescu-Voinești și, pe de altă parte, Gib Mihăescu, Anton Holban, Camil Petrescu ș. a., să nu poată fi vorba de punți comparative.

Văzut mai ales în condiția dramatică a nostalgicului după re-așezare, redobîndire a condiției centrice, istorizat de autor (de la Kesarion Breb prin Amfilohie Șendrea, Ștefan cel Mare, Ionuț Jder, Costea Morocine, Tudor Șoimaru, Nicoară Potcoavă, apoi Vitoria și Nechifor Lipan, ca să cităm pe cei mai de seamă), arhetipul sadovenian apare sub tipologia pribeagului, călătorului, re-venitului, re-chematului.

Prin prisma Aufklärerului, satul lui Agârbiceanu apare drept cadru al comportamentelor determinate de fixități, rînduieli mai puternice decît legea. Într-un atare continent spiritual analiza elementarității se transformă într-o galerie de infinite portrete rurale, interesante prin amplificarea insignifiantului, suprapunerii elementarului asupra obișnuitului.

Linia orizontului spiritual este marcată, pentru omul sadovenian de echilibrul etic – restabilirea acestuia devenind mobil al mișcării, sau, pretext al celui mai distinctiv dat sadovenian, povestirea.

La Agârbiceanu în schimb, în șirul „oamenilor de rînd" sau al reprezentării abaterilor **(firile altfel alcătuite)**, mișcarea epică se construiește mai ales sub perspectivă moralizatoare. Cum Sadoveanu a intuit calea spre lamura vocației sale – povestirea – s-a întîmplat, plecînd dinspre același orizont problematic, la Agârbiceanu. „Poezia bătrîneții, poezia diformului, poezia „uritului", poezia decrepitudinii trupești, a damnaților, a sisifilor, iată marele merit al d-lui Agârbiceanu..." (Perpessicius, **Opere, II**, 1967), la care, se adaogă și acela că a echivalat demonia cu neliniștea inexplicabilă, implantată în straturile subconștientului. **Strigoiul** și **Jandarmul** devin proze de referință – așezate la unul din polii pe care arhetipul sadovenian – Vitoria – își relevă complexitatea.

Prin operație reductivă, omul sadovenian este călătorul al cărui neliniști se sublimează în cuvîntul – povestire – act restabilizator suprem. Cel al prozatorului transilvan este contopit cu cadrul arhaității care ordonează fixități și produce cumplitele neliniști ale neputinței menținerii senine în aceste ordini. Povestitorilor din marele epos sadovenian li se opun bîntuiții fără izbavă ai prozatorului ardelean.

Contemporaneitatea, cum se vede din tipologia a doi mari prozatori ai noștri aici citați, este cadrul de cultură activă asupra creatorilor, favorizînd oponențele și varietatea – condiție a individualității scriitoricești.

Stela MIREL

---

teatru

ÎN PREMIERĂ LA TEATRUL MAGHIAR DE STAT DIN TIMIȘOARA

„După pauză începe războiul"

de Oldrich Danek

Subiectul piesei lui Oldrich Danek (**„După pauză începe războiul"**) pare cunoscut. Și nu doar din pricina unui film (**„Mefisto"**) în care un actor descoperea că războiul confundă viața cu un cîmp de manevră militară, teatrul cu o tranșee, omul cu o uniformă. (Morala acestor filme și a acestor piese nu poate fi decît previzibilă. Căci **arta deconspiră lumea.** Iar oamenii – care știu, din păcate, ce înseamnă războiul – pretind să le fie exprimat punctul de vedere. În nici o altă „problemă" nu există, poate, un punct de vedere comunitar). Pentru eroul lui Danek, viața în artă presupune, ca pentru orice actor, parcurgerea unui repertoriu mereu mai pretențios. Pînă la Oedip. Visului de a juca un **destin** i se predă Vladimir Benda. Nici rolurile mari nu lipsesc, nici recunoașterea talentului nu întîrzie. Renunțările (discutabile sub raport etic) au sensul și „farmecul" lor. Există, nu-i așa, boli profesionale. Oricît ar părea de ciudat, un Actor este în stare să aleagă între prezența la funeraliile mamei și o premieră, între iubire și teatru, pentru că **un mare actor nu-și mai aparține.** Cînd războiul intervine în ecuație se observă, ca și în acest text al lui Danek, cum regulile artei tac. **În timp de război oamenii nu mai au decît profesia de oameni.** Îndată ce deviază de la ea binemerită oprobriul public. Întrebarea este, subtextuală și la Danek, dacă nu cumva trădarea în numele artei e pregătită prin renunțare în numele artei. Poate că nu, zicem noi. Vladimir Benda decade prin trădare, și moare, precum într-o propoziție a lui Seneca, „fiindcă și-a cunoscut boala". Boala este definită aici, într-o morală preluată din Shakespeare („Hamlet", actul 3, scena a 2-a, Hamlet lui Guildenstern, „Crezi, oare, firar să fie, că-i mai ușor să cînți din mine decît dintr-un flaut?"), drept lașitatea sau neputința de a te fi împotrivit **„să fii un flaut pe care oricine să cînte după bunul său plac".** Textul preia destinul lui Benda dinspre final și, privind cu luciditate lucrurile, nici în această privință autorul nu oferă mari surprize.

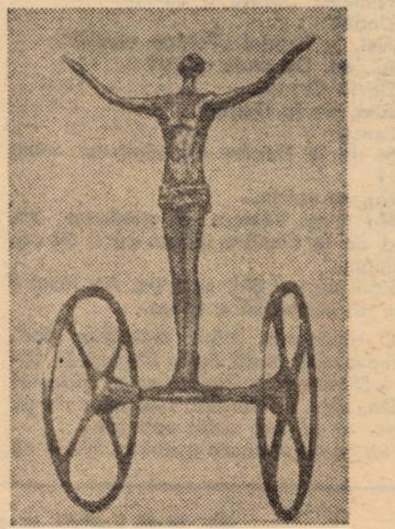

LUIGI VARGA: „Personaj alegoric"

Montînd piesa la Teatrul Maghiar de stat din Timișoara, **Magdalena Klein** a contat pe capacitatea colectivului de a-și împrospăta mijloacele și pe talentul lui Károly Sinka. Spectacolul începe în hol, acaparează spațiile inexpresive ale sălii, mizează pe elemente plastice decurgînd din tradiția teatrului de bîlci sau de piață. Interesantă este progresia ideilor regizorale, modul de a păstra și conduce prin scenă semnele spectaculare enunțate. Un grup de trei femei comentează evoluția personajului central. Ele sînt, ori spectatoare la „istoria scenică a unei vieți" (Pusztai Edit, Bósy Anna, Fall Ilona), ori prezențe sintetice care ajută și fac vizibil comentariul (dinăuntru al) teatrului (Ana Crețu, Szász Enikö, W. Péter Ágnes). Ultimele „dansează", și construiesc în spațiul scenei un mediu plastic propice înțelegerii **rostului** fragmentelor dramatice. Imaginea plastică (de a cărei organizare s-a ocupat inspirat **Dan Horia Chinda**) oferă continuu un contrapunct de culoare ideatică dramei. Makra Lajos, Rappert Károly, Vértes József, Bertalan Magda, Gáspár Imola evoluează, în interiorul personajelor lor, cu o mobilitate pe care nu am remarcat-o alteori. Efectul conlucrării cu un regizor interesat să prospecteze (și să propulseze în reprezentație) latențe interpretative este precumpănitor. Numai Károly Sinka trece și de acest prag. Doar el se regăsește, ca actor, dincolo de autoritatea regizorală. **Sinka** reface, poate, în replica lui Danek, și sub bagheta Magdalenei Klein, ceva din neliniștea sa de mare interpret, ori ceva din teama sa de actor ce se apropie de vîrsta potrivită distribuirii într-un Oedip. Cît de grav și cît de fragil este jocul de-a teatrul înțelegem, mai ales datorită lui Sinka – într-un spetacol marcat de personalitatea regizoarei. Poate că numai în montările bine controlate regizoral se observă darul actoricesc în toată splendoarea posibilităților sale; poate că numai de pe urma întîlnirii unui regizor interesat de Actorul său cu piesa lui Danek rezultă un joc de-a Oedip atît de captivant cum este cel inventat la Teatrul Maghiar de Magdalena Klein și Károly Sinka... Altminteri, o sumă de motive îndreptățesc spectatorul să se întrebe: ce anume mai poate începe după pauză?

Antoaneta C. IORDACHE

---

epistolar

VICTOR EMINESCU despre Vatra Emineștilor

Eminescu a avut nepoți numai dinspre frățînii săi mai mici: Aglaé (născ. 1852–) și Matei (născ. 1856) singurii căsătoriți din familia căminarului de la Ipotești.

De la cea dintîi, atît de înzestrată artisticește el s-a bucurat de doi nepoți, primul, George Drogli cu studii juridice, sfîrșit într-o casă de sănătate cernăuțeană, iar al doilea, Ioan Drogli, mort pe cîmpul de luptă austriac în primul război mondial, ca ofițer.

O fotografie a acestora, micuți, cu mama lor îmbrăcată în costum național bucovinean, a publicat mai de mult Corneliu Botez în **Omagiu lui Mihail Eminescu** din partea gălățenilor din 1909. Cu biografia lor detaliată m-am ocupat în **Aglaé, sora poetului,** Cernăuți, 1943, pp. 29–30.

De la Matei, căpitanul viteaz în războiul pentru independență de la 1877–1878, a avut, din primele două căsătorii ale sale, cinci nepoți din cea dintîi alianță cu profesoara Ilian din Brăila pe: Victor-Onu iar din cea de-a doua cu virtuoasa mizileancă Ana Condeescu, pe Lelia-Safo, pe Ecaterina căsătorită cu inginerul Al. Persu, pe Hanibal, care și-a încheiat viața tragic și pe Colonelul Gheorghe Eminescu, singurul în viață astăzi vîrstnic și cu excelent condei de istoric.

De altfel numai prin odraslele lui Victor Eminescu, ale Ecaterinei Eminescu – Persu și ale Colonelului Gheorghe Eminescu se continuă ramificațiile genealogice ale familiei poetului într-a treia și a patra generație de oameni vrednici.

Victor-Onu, semăna leit cu creatorul Luceafărului și un profesor universitar ieșan, de la Drept, care-l cunoscuse pe poet și-l ajutase în avatarurile ultimilor ani ai acestuia, întîlnindu-l pe Str. Lăpușneanu, în timpul primului război mondial, în capitala Moldovei, îi declara:

– „Măi, Victore, de cîte ori te văd, încerc sentimentul că am în față pe moși-tu Mihai, cu care semeni atît de bine!"

Despre Victor Eminescu, avocat și publicist – care a sprijinit informarea din familie lui Corneliu Botez pentru **Omagiul lui Mihai Eminescu** din 1909, printre care și decretul domnesc din 12 mai 1841 al lui Mihail Sturdza prin care înălța pe sulgerul Gheorghe Eminovici la boieria de căminar (pp. 36–37) am comunicat diferite date noi în **Contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu,** Buc., 1962, pp. 255, 297, Pl. IV, V și în ultimii ani în **Orizont, Caietele Mihai Eminescu și Tribuna.**

Dintre autografele sale postume transcriem aici perspectiva sa asupra cătunului în care copilărise poetul, cu îndreptățite punctări în privința destinului așezării căminarului, petecului de pămînt și casei de altădată de la Ipotești, dărîmată vandalic de moșiereața Maria Papadopol;

Vatra Emineștilor

O jumătate de veac s-a scurs de la moartea lui Mihai Eminescu. Generațiile cari se perindă sunt tot mai dornice să-i citească opera și să-i cunoască viața: „Și cînd propria ta viață însu-ți n-o știi pe de rost...".

De la un timp încoace, se scrie cu multă osîrdie despre poet. Cu mai mult sau mai puțin talent. Și vrute și nevrute. Familiei noastre de moldoveni neaoși din Bucovina lui Ștefan Vodă, satul Călinești, județul Suceava, i-se atribue pe nedrept obîrșie armenească. Pînă și numele lui Mihai apare de cele mai multe ori scris Mihail, – deși acasă toți îi spuneau Mihai.

De sub teascurile tiparniței ies la iveală romane cu subiecte din viața poetului, sau descrierea familiei și a vieții lui Eminescu. Unele au înțelegerea sufletului complex al lui Mihai, iar altele sunt scrise cu banalitatea desolantă a șablonului de foileton, care împinge concupiscența efemeră a succesului de librărie pînă la trivial. Dincolo, colcăe doldora vermina profanării.

Și în vreme ce după cincizeci de ani, – mîini pioase aprind și astăzi luminițe de ceară la căpătîiul mormîntului lui Mihai și presară crini albi și flori albastre, – gîndul mă poartă la Ipotești.

Ce a mai rămas din răzășia bunicului meu, căminarul Gheorghe Eminovici?...

Mai dăinuiește doar un morman de ruine, năpădite de bălării.

Două morminte, tăcere, indiferență și uitare.

De cîte ori mă gîndesc la răzășia noastră de la Ipotești, îmi joacă ochii în lacrimi și mi se încrincenează inima.

Vor trece ani după ani și eu, și copiii mei, – și copiii copiiilor mei, – desrădăcinați prin vitregia soartei, irosindu-ne viețile de bejenari prin tîrguri pestrițe, vom purta din tată-n fiu înstrăinarea de răzășia de la Ipotești ca pe un talisman de durere, amenințător ca blestemul de mîine al lui Eminescu, de dincolo de mormînt.

1939 Victor EMINESCU

*

De la Victor Eminescu s-au mai păstrat numeroase alte articole; a călătorit mult de-a lungul și de-a latul Europei și s-a simțit bine în boema de la Terasa „Oteteleșanu" din București, nu odată în postura de improvizat Mecena.

Augustin Z. N. POP

top

CONFETTI...

Obişnuim ca la fiecare sfîrşit de an să facem un bilanţ al evenimentelor mai de seamă ce au marcat cele 365 de zile, ce s-au scurs. Să vedem ce a însemnat anul 1982 pentru muzica tînără din acest colţ de ţară. ● În iunie, la Timişoara, timp de două zile s-a desfăşurat primul festival rock în aer liber din ţară.

Pe scena TIM ROCK FESTIVALULUI s-au perindat grupurile Musica, Autostop, Celelalte cuvinte, Metamorf, Pseudometal. ● După o lungă perioadă de inactivitate, se redeschide jazz clubul timişorean, la sala Modex. ● Apare albumul formaţiei Post Scriptum, de departe evenimentul nr. 1 al anului (în perimetrul muzicii tinere). LP-ul cuprinde piese de o diversă factură ritmico-melodică, piese ce au figurat şi mai figurează în clasamentele naţionale ale revistelor noastre cu rubrici de specialitate. Din păcate, formaţia se destramă într-un moment în care ajunsese la incontestabile performanţe artistice. ● Se redeschide după 13 ani din iniţiativa inimoşilor animatori Ionel Marchiş, Bruno Hockel şi Sorin Popescu, Clubul P. M. 6 (la Casa tineretului). Peste 1000 de tineri urmăresc în fiecare joi seara expuneri despre stilurile, tendinţele şi istoria muzicii pop româneşti şi internaţionale, filme şi recitaluri ale unor grupuri. ● În cadrul seriilor de concerte „Atelier rock" de la Casa studenţilor se lansează formaţia TRANSIT. ● Publicaţiile **NBZ** şi **Forum studenţesc** afectează un generos spaţiu rubricilor muzicale, majoritatea extrem de interesante. ● De la Festivalul rock din Costineşti, grupul Progresiv TM se întoarce cu nu mai puţin de 4 (patru) premii. Bravo! ● Nu cu alte cuvinte vorbim şi despre... „Celelalte cuvinte", formaţie care a obţinut la Craiova, tot la un festival rock, folk şi jazz Premiul II. ● În cadrul festivalului de muzică uşoară „Timişoară, floare rară" grupului „Autostop" (la un an de la înfiinţare, într-un vădit progres) i se conferă premiul III. ● Grupul Pro Musica este invitat de către Adrian Păunescu să participe la un lung turneu prin ţară cu cenaclul „Flacăra". ● Concert reuşit al grupului lugojean „Şah Mat" la sala Olimpia (din Timişoara!). Formaţia amintită a cîştigat Marele Premiu la festivalul „Timişoară, floare rară" ediţia 1982. ● În prag de An Nou, cititorilor rubricii TOP, **LA MULŢI ANI!** le urează

Petru **UMANSCHI**

FILOSOFIE DE BUZUNAR

- Nu-i chiar prost cel care îşi dă seama de limitele proprii.
- Simţul umorului e inteligenţa. Autoironia: idem, la pătrat.
- De nu ai avut măcar un prieten adevărat, se pare că nici nu ai trăit.
- A fost fidel faţă de sine: i-a înşelat pe toţi!
- A spune adevărul nu e privilegiul absolut al copiilor, al nebunilor şi al celor beţi.
- Pentru succes trebuie să transpiri, dar aceasta nu trebuie să se simtă.
- Mincinos e mincinosul, chiar dacă unii-i laudă fantezia pe acest motiv.
- Ţine pas cu moda. Poartă întotdeauna convingeri potrivite ocaziei.
- Tonul ridicat nu poate înlocui argumentele convingătoare.
- Nu cameleonul este recordmenul mimetismului. Mulţi oameni îl depăşesc, dacă interesele lor aşa le cere.
- Cînd mediocritatea îmbracă veşmîntul geniului, ea devine ridicolă.
- Ce mulţi ar urla, dacă prostia ar fi dureroasă!
- Fereşte-te de marile profunzimi. Acolo-i întuneric.
- Supravieţuitorii unui război atomic ar invidia morţii.
- Nu pe axiome a crescut mare ştiinţă.
- Mercenarului nu-i cere jurămînt.
- Doar despre valori se pot emite judecăţi de valoare.
- Cucul, în orice cuib, vede o cameră de închiriat.
- Nimeni nu-şi poate lepăda umbra.
- Convinge-l numai pe purec că-i un leu şi – ai să vezi că te mănîncă.
- Bucuria celor săraci, grijile celor bogaţi nu le invidia niciodată.
- Coroana nu poate înlocui pălăria.
- Gratuită-i fidelitatea acelora care niciodată n-au fost puşi măcar la o încercare.
- Uneori e mai greu să dai o sentinţă, decît să o suporţi.
- Bijuteriile false nu-şi pot permite să nu strălucească şi ele.
- La ţară s-a născut oraşul.

Emil **GHERASIM**

Calambururi rebusistice

- Ce tablou gro(h)tesc, comentă porcul.
- La peşte direcţia este dictată de coadă.
- Culmea unui război civil ar putea fi un puci militar.
- Mai bine rămînea pe vulcan Sanda lui Empedocle.
- Ea îl aştepta în pat caldă, cu hrană rece.
- Uneori genul masculin efeminat poate fi... neutru.
- Apa le face celor din Sahara un pustiu de bine.
- Pe şoferul care m-a condus la piramide îl chema Tutancamion.
- Orchestranţii Inchiziţiei cîntau la instrumente de tortură.
- Cea mai mare lipsă la gestiune o avea vînzătorul de ţară.
- Pentru a se ajunge la săptămîna cu două duminici, s-a trecut prin duminica cu două săptămîni.
- Coca nu se mulţumea numai c-o cafea.
- Spărgătorul se înfiinţă abia la spartul tîrgului.
- Acestea-mi sînt căile, se căi el.

L. CALAMBURERIU

corespondenţa

În cumpăna anului...

Aşadar, după ce săptămînă de săptămînă, acest colţ de pagină a fost deschis pentru a găzdui pe călătorii de sub steaua adevărată sau închipuită a poeziei, acum îl destinăm cumpenei anului. Parcurgem colecţia revistei pe '82. Nu mai am aceeaşi curiozitate, ca atunci cînd deschideam plicurile, în care oricînd s-ar fi putut ivi marea surpriză. Şi, totuşi, mîinile, privirea sînt cuprinse de un ce aparte. Săptămîna, iute trecătoare, a fost biruită, de rodul unui minuscul ogor din spaţiul tipografic, desţelenit de fiecare dată, spre a sfărma limanul alb al tăcerii, în care se cerea un nume, cu toată esenţa fiinţei sale, cea adevărată sau cea închipuită... botezată poezie. Văd nume, prevăd destine: **Olga Abegg, Valeria Chircu, Ioan Dan Bălan, Nicolae Călugăru, Victor Făt, Remus Valeriu Giorgioni, Florin Tiberiu Giulvezan, Mihai Octavian Ioana, Marian Augustin Ioan, Rodica Marian, Vasile Popa, Mircea M. Pop, Eugen Doru Popin, Marin Porumb, Petru Păcurariu, Teodora Salcie, Nicu Silade, Marcela Tiniş, Mischie Tr. Trifon.** Şi mă bucur de biruinţa lor, de faptul că zbuciumul vieţii lor, împătimite întru facerea grea a poeziei, a primit grai, un grai al fiinţei lor. Dar cine dintre aceste nume – deocamdată numai aici tipărite – îşi are fiinţa şi graiul acesteia, sortite unui destin de poet adevărat? Colţul acesta de pagină le-a dat tuturor şanse egale. Cu generozitate! Restul ţine de condiţia efemeridei, pe de o parte, şi a seminţei perenităţii, pe de altă parte. Am putea face pronosticuri, întrevedem evoluţia unora şi, din păcate, stagnarea altora. Dar, acum în prag de AN NOU, mă mulţumesc să tălmăcesc numai pentru mine zodiacul literar al acestor nume. Făcînd asta, îmi vine în minte un pasaj din „Însemnările lui **Malte Laurids Brigge**" de Rainer Maria Rilke, în care e vorba de truda adevăratului poet (...) **cătînd din ce în ce mai nerăbdător, mai disperat să descoperi, printre lucrurile vizibile, echivalentele viziunilor tale interioare"**. Deci lucruri vizibile (şi invizibile) şi viziuni interioare (aparentă tautologie, căci poeziei îi sînt permise infinite aparenţe...).

În afară de autorii numiţi mai sus, apăruţi individual la rubrica „Excelsior", aici au văzut lumina tiparului în anul acesta versurile multor „corespondenţi" – o parte din aceştia fiind publicaţi cu grupaje, în '81: **Titus Dobîndă, Rodica Maria Fătu, Stefan Marinconi, Nicolae I. Petricsek.** Mai menţionez pe **Octavian Gătăianţu, Ion Icobescu Bric, Ioan Suciu, Iosif Băcilă, Virginia Faur, Maria Mareş, Rodica Halciuc, Narcisa Bejinariu, Iuliu Mocanu, Marin Goja, Mircea Cosmin, Gh. Luncă, Ion Pătraşcu Stan, Miora Bagdazar, Mirela Rus, Petre Icobescu, Lucia C. Cosiţeanu, Elena Potor, Gelu Cristian, Ilie Marinela, Ioan Lucici.**

Aurel **TURCUŞ**

P. S. Din scrisorile unor corespondenţi aflăm că sînt cazuri cînd ei nu reuşesc să-şi procure revista noastră. Repetăm că mijlocul sigur (şi necesar) este acela de a se face abonament. Ne-au întristat foarte solicitările unor colaboratori de a le trimite reviste contracost... Nu putem împlini asemenea doleanţe, pentru că nu sîntem instituţie de difuzare a presei şi nici nu este datoria noastră de a completa colecţiile autorilor pe care-i publicăm. Avem destul de lucru cu citirea numeroaselor încercări literare, analizîndu-le, triindu-le, spre a găsi grăuntele de lumină. Le răspundem tuturora numai în cadrul rubricii „Corespondenţa". Vă urăm LA MULŢI ANI CU FERICIRE, SĂNĂTATE ŞI SUCCESE LITERARE!

A. T.

televiziune

DUMINICA, 2 ianuarie

9,00 Cîntece populare. 10,00 În jurul bradului de Anul Nou ! 11,10 Viaţa satului. 12,10 Stelele de la malul mării. 13,00 Telejurnal. 13,30 Album de Anul Nou. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Revelionul vedetelor. 20,30 Telecinemateca. Condurul şi trandafirul. Film englez. 22,30 Din programele de Revelion. 22,55 Telejurnal.

LUNI, 3 ianuarie

15,00 Telex. 15,05 Emisiune în limba maghiară. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,15 Tezaur folcloric. 20,30 Panoramic economic. 20,50 Film : Gloria nu cîntă. 22,00 Telejurnal.

MARŢI, 4 ianuarie

11,00 Telex. 11.05 Ecran de vacanţă : Tom Sawyer. 11,55 Studenţi la matineu. 12,25 Panoramic economic. 12,45 Tezaur folcloric. 16,00 Telex. 16,05 Ecran de vacanţă : Misterul lui Herodot. 16,35 Clubul tineretului. 17,20 Cabinet profesional pentru lucrătorii din agricultură. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,35 Studioul Operetei. 20,50 Teatru TV : Stridia şi Perla de W. Saroyan. 22,00 Telejurnal.

MIERCURI, 5 ianuarie

16,00 Telex. 16,06 Ecran de vacanţă : Misterul lui Herodot. 16,30 Viaţa culturală. 17,00 Universul femeilor. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Socialismul — societate a echităţii sociale, muncii şi demnităţii umane. 20,40 Film : Cursa. 22,00 Telejurnal.

JOI, 6 ianuarie

11,00 Telex. 11,05 Ecran de vacanţă. Tom Sawyer. 12,00 An nou, în casă nouă. 12,20 Itinerar muzical-coregrafic ieşean. 16,00 Telex. 16,05 Ecran de vacanţă : Misterul lui Herodot. 16,35 Studioul tineretului. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,15 Actualitatea economică. 20,30 Film : În căutarea ... unui cîntec, (franco-italian). 21,40 Cadran mondial. 22,00 Telejurnal.

VINERI, 7 ianuarie

15,00 Telex. 15,05 Ecran de vacanţă : Globul de cristal. 15,30 Emisiune în limba germană. 17,25 Tragerea loto. 17,35 Ansamblul folcloric „Cununa" din Petreşti — Dîmboviţa. 17,50 1001 de seri. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea economică. 20,30 Omagiu. 21,00 Din inima întregii ţări : Spectacol literar-muzical-coregrafic. 21,40 Telejurnal. 21,45 Melodii îndrăgite.

SÎMBATĂ, 8 ianuarie

11,00 Telex. 11,05 Nestemate folclorice bistriţene. 11,30 Ecran de vacanţă. Cinci săptămîni în balon. 12,15 Ora de muzică. 13,10 Noi în anul 2000. 13,30 La sfîrşit de săptămînă. 18,35 Săptămîna politică. 18,50 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. Mondovision. Film în serial (ora 20,00). Iancu Jianu. 22,20 Telejurnal. 22,30 Romanţa veşnic tînără.

televiziune

sport

Din pricini felurite...

...am tăcut o bună bucată de vreme şi n-am iscălit rubrica Sport din această revistă; între timp, din fericire, s-au întîmplat multe evenimente pe care ar fi meritat să le salutăm şi noi, cu aldin verzal, aceasta pentru că anul '82 s-a încheiat cum nici nu ne-am fi închipuit; chiar zilele trecute, mi-a deschis uşa maestra „mea", Dana Nuţu Terescenco, zicîndu-mi că noi, adică româncele, puteam cîştiga şi aurul la Olimpiada de şah, unde, cum se ştie, Dana a făcut isprăvi demne de cele mai bune şcoli ale sportului minţii; bun e şi argintul, i-am replicat, rugînd-o să scrie în ziare despre partidele ei şi ale colegelor de echipă, răsplată fiindu-i două locuri în faţă la Cenaclul „Flacăra", aflat pe la noi; deşi nu e contextul cel mai potrivit, las o lacrimă pe mormîntul reavăn al colegilor de breaslă, Aurel Mihailopol şi Gheorghe Amuza, duşi în odihna eternă şi rămaşi în amintirea noastră curată.

În fotbal, Mircea Lucescu, dacă trage linia – şi merită –, bilanţul e bun, chiar neprevăzut, asta pentru că un egal cu italienii nu e la îndemîna oricui, iar o echipă ca Universitatea Craiova nu apare în orice ceas şi nici în orice an; ideea lui Lucescu de a apela la olteni, inclusiv la Lung, a fost una fericită, ceea ce mă face să mă întorc spre anii în care presa făcea mare zarvă în jurul unor nume, iar antrenorii ori nu citeau gazetele, ori se încăpăţînau să ne vîre în inimă inşi fără valoare; acolo, la Florenţa, cei care i-au păcălit pe argentinieni şi brazilieni, deci colegii lui Rossi, n-au izbutit să ne dea gol, meciul acela fiind, din punctul nostru de vedere, o finală de El Mundial. N-am văzut revanşa Craiova – Bordeaux, dintr-o pricină de călătorie, dar am aflat rezultatul chiar în seara acelei zile de miercuri, şi tare m-am bucurat! Dacă Balaci n-a fost campion în ediţia trecută, el şi echipa sa rămîn – şi confirmă – cei mai buni fotbalişti români ai veacului nostru, încît nici nu mă miră că Ilie a ieşit la anchete pe locul I, ca şi în anul precedent, ca şi în anul... următor, după el fiind o pauză pe care n-o aplaudăm.

Pe la noi, la Timişoara, iarna asta, sucită, nu'ş ce minuni va aduce, dar tare mă tem că neom da de-a dura şi vreo zece ani vom juca fotbal pe furiş, duminica dimineaţa, înainte de supă şi compot cu friptură; Dumitru e tot la U.M.T., Nedelcu, la Bihor, Nucă, la Sibiu, cît să ne minunăm şi atîta tot.

Dacă vreţi, dumneavoastră, cititorii, puteţi să vă pronunţaţi asupra temelor: care au fost primii zece sportivi români ai anului 1982?; care au fost primii zece fotbalişti?

Teodor **BULZA**

La mulţi ani
orizont orizont orizont orizont
1983
CALENDAR
ORIZONT
1983
1983

IANUARIE

Luni		3	10	17	24	31
Marţi		4	11	18	25	
Miercuri		5	12	19	26	
Joi		6	13	20	27	
Vineri		7	14	21	28	
Sîmbătă	1	8	15	22	29	
Duminică	**2**	**9**	**16**	**23**	**30**	

FEBRUARIE

Luni		7	14	21	28
Marţi	1	8	15	22	
Miercuri	2	9	16	23	
Joi	3	10	17	24	
Vineri	4	11	18	25	
Sîmbătă	5	12	19	26	
Duminică	**6**	**13**	**20**	**27**	

MARTIE

Luni		7	14	21	28
Marţi	1	8	15	22	29
Miercuri	2	9	16	23	30
Joi	3	10	17	24	31
Vineri	4	11	18	25	
Sîmbătă	5	12	19	26	
Duminică	**6**	**13**	**20**	**27**	

APRILIE

Luni		4	11	18	25
Marţi		5	12	19	26
Miercuri		6	13	20	27
Joi		7	14	21	28
Vineri	1	8	15	22	29
Sîmbătă	2	9	16	23	30
Duminică	**3**	**10**	**17**	**24**	

MAI

Luni		2	9	16	23	30
Marţi		3	10	17	24	31
Miercuri		4	11	18	25	
Joi		5	12	19	26	
Vineri		6	13	20	27	
Sîmbătă		7	14	21	28	
Duminică	**1**	**8**	**15**	**22**	**29**	

IUNIE

Luni		6	13	20	27
Marţi		7	14	21	28
Miercuri	1	8	15	22	29
Joi	2	9	16	23	30
Vineri	3	10	17	24	
Sîmbătă	4	11	18	25	
Duminică	**5**	**12**	**19**	**26**	

IULIE

Luni		4	11	18	25
Marţi		5	12	19	26
Miercuri		6	13	20	27
Joi		7	14	21	28
Vineri	1	8	15	22	29
Sîmbătă	2	9	16	23	30
Duminică	**3**	**10**	**17**	**24**	**31**

AUGUST

Luni	1	8	15	22	29
Marţi	2	9	16	23	30
Miercuri	3	10	17	24	31
Joi	4	11	18	25	
Vineri	5	12	19	26	
Sîmbătă	6	13	20	27	
Duminică	**7**	**14**	**21**	**28**	

SEPTEMBRIE

Luni		5	12	19	26
Marţi		6	13	20	27
Miercuri		7	14	21	28
Joi	1	8	15	22	29
Vineri	2	9	16	23	30
Sîmbătă	3	10	17	24	
Duminică	**4**	**11**	**18**	**25**	

OCTOMBRIE

Luni		3	10	17	24	31
Marţi		4	11	18	25	
Miercuri		5	12	19	26	
Joi		6	13	20	27	
Vineri		7	14	21	28	
Sîmbătă	1	8	15	22	29	
Duminică	**2**	**9**	**16**	**23**	**30**	

Grafica: Iosif STROIA

NOIEMBRIE

Luni		7	14	21	28
Marţi	1	8	15	22	29
Miercuri	2	9	16	23	30
Joi	3	10	17	24	
Vineri	4	11	18	25	
Sîmbătă	5	12	19	26	
Duminică	**6**	**13**	**20**	**27**	

DECEMBRIE

Luni		5	12	19	26
Marţi		6	13	20	27
Miercuri		7	14	21	28
Joi	1	8	15	22	29
Vineri	2	9	16	23	30
Sîmbătă	3	10	17	24	31
Duminică	**4**	**11**	**18**	**25**	

REDACŢIA şi ADM. – TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel.: 3-33-90, 3-33-76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE
ION ARIEŞANU (Redactor şef), ANGHEL DUMBRAVEANU (Redactor şef adjunct), P. E. BANCIU, NIKOLAUS BERWANGER, CORNEL UNGUREANU.

ABONAMENTE SE FAC LA OFICIILE P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T.
Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"